

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXIV
H
5
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

XXIV
H
5

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

eiuſdem Marſilii Ficini, atque
nunc multò emendatiùs quàm antehac editis, totum opus explanatum eſt atque illuſtratum.

Adiectus eſt INDEX *rerum omnium locupletiſſimus.*

FRANCOFVRTI,
Apud Claudium Marnium, & hæredes Ioannis Aubrii.

M. DCII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Platonis
Opera omnia

by Google

Digitized by Google

cuius gratia nati ſumus, & ad quam conſequendam communi ſtudio laboramus, facilius tutiuſque peruenire poſſimus. Itaque Deus omnipotens, ſtatutis temporibus diuinum Platonis animum ab alto demiſit, vita, ingenio, eloquióque mirabili, religionem ſacram âpud omnes gentes illuſtraturum. Cùm verò ad hæc vſque ſecula ſol Platonicus nondum palàm Latinis gentibus oriretur, Coſmus Italiæ decus, & inſignis pietate vir, Platonicam lucem, religioni admodum ſalutarem, à Græcis ad Latinos propagare contendens, me potiſſimùm intra ſuos lares plurimùm educatum, tanto operi deſtinauit. Ego autem, etſi à tenera ætate nominis Platonici cultor, rem tamen adeò grauem, non meis quidem, ſed aui tui Coſmi proſperis auſpiciis ſum aggreſſus, ſperans diuinam opem tam neceſſario, tamque pio officio non defuturam. Hac ergo in primis ſpe ductus Academiam ſum ingreſſus, decemque ex ea Platonis noſtri dialogos, Coſmo prius quàm naturæ concederet, Latinos feci. Poſt eius obitum patri tuo Petro præſtantiſſimo viro, dialogos nouem legendos dedi. Poſtquam verò Petrus è vita deceſſit, fortuna præclaris ſæpe operibus inuida, inuitum me à traductionis officio diſtrahebat. Verùm tu & religionis cultor, & philoſophiæ patronus, me ad incœptum omni fauore & auxilio reuocaſti. Quamobrem ad inſtitutum munus felicibus iterum auſpiciis ſum regreſſus: neque traduxi tantùm, verum etiam partim argumentis mentem perſtrinxi Platonicam, partim quoad potui breuibus commentariis explicaui. Opus itaque totum diuino auxilio iam abſolutum tibi libentiſſimè dedico. Ad quem illa etiam quę maioribus tuis inſcripta ſunt, iure hæreditario pertinent, virum profectò auitæ paternęque in patria colenda virtutis hæredem. Leges autem inter dialogos funebrem Platonis orationem pio fratri tuo Iuliano dicatam. Præterea vbi ad librum de Regno perueneris, videbis Fredericum Vrbinatem ducem eo die à me honoratum, quo ipſe tuas ædes honorificè ſalutauit. Non ſolùm verò ſeptem atq; triginta libri, qui ſolo tuo inſigniti ſunt titulo, ſed cuncti deniq; tui ſunt: quandoquidem omnes tui gratia ſunt abſoluti, atq; ego ſum tuus. Neque verò me Platonicum in his libris ſtylum omnino expreſſiſſe profiteor, neq; rurſus ab vllo, quamuis admodum doctiore, vnquam exprimi poſſe confido. Stylum inquam non tam humano eloquio, quàm diuino oraculo ſimilem, ſæpe

officium,interdum iocari videtur & ludere. Verum [illegible] uiores ſunt quàm ſeria Stoicorum. Neq; enim per humiliora quædam dedignatur alicubi peruagari, modò ſenſim auditores captans humiliores facilius ad excelſa perducat. Miſcet frequenter grauiſſimo quodam conſilio vtilia dulcibus, quo modeſtis ſermonis blandi leporibus animos natura proniores ad voluptatem, per ipſam voluptatis eſcam ad cibum alliciat ſalutaré. Fingit & ſæpe fabulas more poëtico: quippe quum ipſe Platonis ſtylus nó tam philoſophicus, quàm reuera poëticus videatur. Furit enim interdum atq; vagatur, vt vates, & ordinem interea non humanum ſeruat, ſed fatidicum & diuinum, neque tam docentis perſonam agit, quàm ſacerdotis cuiuſdam atq; vatis: partim quidem furentis, partim verò cæteros expiantis, & in diuinũ furorem ſimiliter rapientis. Fabulis verò inter hæc ob id potiſſimùm vti videtur: vt inter varios Academiæ flores oblectentur quidem omnes, ſed expiati duntaxat poma decerpant, veſcantur ſuauius, facilius concoquant, perfectius nutriantur. Agit autem dialogis omnia: vt ſermo viuens, perſonas loquentes ante oculos ponat, perſuadeat efficacius, & moueat vehementius. Accedit adhæc, quòd amicos (vt par eſt) oportunè dialogis ſuis inhoneſtat, facilius multos poſteritati commendans. Præterea opiniones eadem de re diuerſæ commodius dialogo recenſentur. Mitto quòd dialogus mira quadam varietate delectat, & attentione audientes detinet & legentes. Verùm quidnam longius per minutiora quædam & humiliora digredimur? Sophia, magnanime Laurenti, quæ ſola Iouis capite nata, ab initio cum eo erat cuncta componens: patrem imitans, ipſa quoque filiam ſolo capite peperit, Philoſophiam nomine, cuius delitię forent, eſſe cum filiis hominum. Hanc igitur in terra quondam per varias gentes peregrinantem excellentiora paſſim admirabantur ingenia. Quorum in numero Plato noſter non ſolùm admiratus eſt illam, ſed & primus & ſolus ad ſummum excoluit. Huic enim ille primus tãquam ſacræ ſacerdotia cinxit tempora mitra: præterea peplum induit, quod Auguſtam filiam Mineruæ deceret: caput etiam manuſq; & pedes ſuauiter redolentibus illiniuit vnguentis. Deniq; ſolum ipſum quacunq; philoſophicum numen incederet variis aſperſit floribus, & ornauit. Talis erat, atq; etiã eſt huius diuæ intra limites Academiæ deambulantis habitus, talis ornatus. Quoties verò extra hortos Academicos peruagatur, non ſolùm vnguenta ſemper amittit & flores; ſed etiam, proh nefas, ſæpe incidit in latrones, atque amiſſis ſacerdotii & grauitatis inſignibus, nuda paſſim, & quaſi prophana pererrat, adeoque deformis apparet, vt neq; Phœbo vlterius Mercurioq; ſuis familiaribus placeat: neque inſuper vel auo ſuo Ioui, vel Mineruæ matri probetur. Cæterum ſtatim materno conſilio intra parietes & hortos Academiæ ſeſe recipiens

[illegible] venit. Dextera enim domini fecit virtutem, dextera domini iam exaltauit eam: non morietur, ſed viuet, & narrabit opera Domini.

Sed quónam, optime Laurenti, nos ingens in Platonem ac neſciens tenere modũ, raptauit amor? Num in Platonis cauſa declamauimus, oratoriæ facundiæ principis? Satis enim ſupérque ipſe pro ſua cauſa declamauerit, apud eos præſertim qui perturbationibus vacui, ęquos ſe præſtiterint auditores. Te verò in pręſentia minimè adhortabor, mirum in modum ad hæc omnia voluntate propenſum, ingenio promptum, ſtudio eruditum. Sed optabo duntaxat, vt & legas feliciter, & feliciſſime viuas, Marſilii tui memor. Dum vero Marſilium Ficinum nomino, Philippum quoque Valorem Academicum noſtrum intellige pariter nominatũm. Nam ſi Valor atque Marſilius in Platone defendendo, & in te amando idem ſunt, proculdubio inter ſe quoque ſunt idem, Valorem tibi Laurenti, ſingularis ſua virtus probat, Platonicus honor laudat, incredibilis in te amor valde commendat.

in Neptunum ſicut & Solon originem referunt. Ferunt Athenis celebre eſſe, Ariſtonem Perictione, cum eſſet ſpecioſiſſima, congredi conatum eſſe. Verum fuiſſe illius conatus irritos, vidiſſeque in ſomnis Apollinem, atque ab eo iuſſum mundam à coniugali copula quoad pareret ſeruaniſſe. Quod & Laertius & Polycratus ſcribunt. Naſcitur Athenis vel in Ægina à Troia captiuitate anno ſeptingenteſimo quinquageſimoſexto: ab vrbe condita treceenteſimotertio: ante Chriſti aduentum quadringenteſimo vigeſimotertio. Platonis geneſin qualem adoleſcens audiueram, in libro de Amore ſignificaui: ſed nunc adducam qualem Iulius Firmicus Aſtronomus deſcribit. Cuius opinionem hac in re exiſtimo veriorem. Eſt autem eiuſmodi: In aſcendente Aquario Mars, Mercurius, Venus. In ſecunda, Sol in Piſcibus. In quinta, Luna in Geminis. In ſeptima, Iupiter in Leone. In nona, Saturnus in Libra. Hanc geneſin Iulius Firmicus aſſerit ſignificare virum, qui mirabili eloquentia polleat, cœleſtiq́ ingenio ad omnia ſecreta diuinitatis accedat.

EDVCATIO, INDOLES, ERVDITIO, SOBRIETAS Platonis.

FErtur, cum in cunis eſſet, labiis infantis apes mel infudiſſe, eloquentiæ figura præſagium. Aiunt Socratem vidiſſe per ſomnium oloris pullum ſibi in gremio plumeſcere, qui continuo exortis pennis, expanſis alis in altum euolans, ſuauiſſimos cantus ediderit. Poſtridie quum à patre ſibi Plato commendatus eſſet, hunc eſſe cygnum quem viderat dixiſſe. Poetico ſtylo in adoleſcentia floruit. Elegias compoſuit, & tragœdias duas, quas & ipſe igni dedit, cum primum animum ad philoſophiam applicuiſſet. Primis literis à Dionyſio præceptore imbutus eſt, deinde Socratem audiuit vigeſimum annum ætatis agens. Poſt Socratis mortem Cratylo Heracliti diſcipulo, & Hermogeni Parmenidis philoſophiam tuenti ſeſe accommodauit. Cum eſſet annorum duodetriginta, Megaram ſe ad Euclidem cum aliis Socraticis contulit. Hinc Cyrenen profectus, Theodorum mathematicum audiuit, atque inde in Italiam ad Pythagoreos Philolalaum & Architam Tarentinum Eurytumque conceſſit. Ab his in Ægyptum ad prophetas & ſacerdotes ſe recipit. Decreuerat ad Indos Magoſque progredi: verum propter Aſiæ bella à propoſito deſtitit. Regreſſus demum Athenas, in Academia vitam duxit: quem inſalubrem Atticæ locum dicitur elegiſſe, quod etiam diuus Baſilius & Hieronymus comprobant, vt nimis bonus corporis habitus ceu vitis nimia luxuries amputare-

MIlitauit ter. Primo in Tanagram, [illegible]thum, Tertiò in Delum, vbi etiam victoria potitus eſt. In Siciliam ter nauigauit. Primò vt inſulam & Ætnæ miracula crateresque videret. Agebat tunc quadrageſimum ætatis annum: quo etiam tempore Dionyſius Hermocratis filius vt ſecum loqueretur, impulit: vbi cum ille de tyrannide diſſereret, dicens non id præſtare quod ſibi ſoli eſſet vtile, niſi virtute etiam excelleret, offenſum tyrannum atq́ iratum dixiſſe aiunt: Verba tua otioſorum ſenum ſunt. At ille, Et tua, inquit, tyrannidem ſapiunt. Ad hæc indignatum tyrannum, primo quidem illum necare voluiſſe. Deinde vero à Dione & Ariſtomene obſecratum id minime effeciſſe: verum Polidi Lacedæmonio qui per id tempus legatus ad ſe venerat, eum tradidiſſe vt venundaretur. Eum ille in Æginam adductum vendidit. Quo tempore & Charmander tanquam mortis reum accuſauit. Sane iuxta peruulgatam apud eos legem capitale erat, ſi quis Athenienſium eam inſulam adiiſſet. Cæterum cum à quodam fuiſſet allegatum, diſciplinæ gratia eò philoſophum aſcendiſſe, legemque illam de hominibus, non de philoſophis, qui ſuper homines ſunt, loqui, abſolutum eum dimiſere: neque occidendum, ſed vendendum decreuerunt: Aderat forte Anniceris Cyrenaicus, qui eum viginti minis redemit: remiſitque Athenas ad amicos. Polidem verò à Gabria ſuperatum, & poſtmodum in Elice fuiſſe ſubmerſum fama eſt, dæmonio ſibi nunciante talia illum philoſophi gratia perpeti. Non tamen quieuit Dionyſius. Verum cum cognouiſſet quæ illi contigerant, ſcripſit Platoni, orans ne in ſe maledicta intorqueret. Ad quem ille ſcripſit, non tantum ſibi à philoſophia ſupereſſe otii, vt Dionyſii meminiſſet. Obtrectatoribus quibuſdam Platonem à Dionyſio derelictum obiectantibus reſpondit, imò vero à Platone Dionyſius eſt relictus. Secundò profectus eſt ad Dionyſium iuniorem, ab eo & Dione philoſophandi gratia accerſitus: hac quoque ſpe ductus, ſe ſuis conſiliis effecturum, vt illic ex tyrannide, aut reſpublica fieret, aut regnum: viſurumque quod iam diu vehementer optabat, gubernationem ſcilicet quandam maximè philoſophicam, in qua vel gubernent philoſophi, vel gubernatores philoſophentur. Putabat enim ciuitates non aliter poſſe miſeriam euitare. Id omne non vi aut dolo, ſed philoſophicis rationib. perſuaſo Dionyſio fieri cupiebat. Sed quarto ferè menſe poſt Platonis acceſſum, Dionyſius falſis impulſus calumniis Dionem quaſi tyrannidi inſidiantem expulit. Platonem vero libenter amplectebatur. At Plato in patriam rediit. Tertiò acceſſit Dionem Dionyſio reconciliaturus: & ab vtroque iterum atque iterum obſecratus, rogatus etiam ab Archyta. Tunc & Dionyſius vittatam illi triremem obuiam miſit, & Archedemum

COMITAS PLATONIS.

Vixit autem celebs & ſobrius admodum, & vt Aurelius Auguſtinus perhibet, caſtus. Vnde & in ſenio ſacra naturæ feciſſe dicitur, vt ſe apud vulgus à crimine ſterilitatis abſolueret. Iuuenis adeo verecundus, adeo compoſitus fuit, vt nunquam ridere, niſi modice deprehenſus ſit. Iratum vero vidit nemo. Vnde apud Platonem educatus puer cum ad parentes reuerſus vociferantem videret patrem, nunquam, inquit, hoc apud Platonem vidi. Semel tantum clam ſubiratus eſt puero grauiter delinquenti. Sed Xenocrati inquit, Cæde tu hunc puerum. Ego enim quia iratus ſum, nequeo. Edebat quolibet die aut ſemel tantum, aut bis, parciſſime. Dormiebat ſolus. Contrariam vitam multum vituperabat. Ad amandos adoleſcentes quemadmodum & Socrates ſuus videbatur paulo pronior, verum vterque tam ratione continens, quam ſenſu procliuis. Quam diuinè illi amauerint, & quo pacto quæ de amore locuti ſunt, exponantur, ſatis in libro de amore tractauimus. Optabat memoriam ſui vel in libris, vel in amicis relinquere. Et ſi melancholicus erat, profundiſſimiq; ingenii, vt ſcribit Ariſtoteles, iocis tamen plurimis vtebatur, atque Xenocratem & Dionem ſeueriores ſæpiſſime admonebat, vt Gratiis ſacra facerent, quo iucundiores gratioreſq; redderentur. Platonis autem grauitati comitas erat admixta.

DISCIPVLI PLATONIS PRÆCIPVI.

Diſcipuli eius fuere, Speuſippus Athenienſis, Xenocrates Chalcedonius, Ariſtoteles Stagirites, Philippus Opuntius, Heſtiæus Perinthius, Dio Syracuſanus, Amycles Heracleotes, Eraſtus & Coriſcus Sceptii, Timolaus Cyzicenus, Hebion Lampaſcenus, Pithon & Heraclides Ænii, Hippothales & Calippus Athenienſes. Demetrius Amphipolites, Heraclides Ponticus, & complures alii: & cum his mulieres duæ, Laſthenia Mantinea, & Axiothea Phliaſia: quæ virili vtebantur veſte. Theophraſtum item illius fuiſſe audito-

Conuiuium: vel de amore,
Phædrus: vel de pulchro.

QVARTA.

Alcibiades primus: vel de natura hominis.
Alcibiades ſecundus: vel de voto.
Hipparcus: vel de ſtudio lucrandi: vel de lucri cupiditate.
Amatores: vel de philoſophia.

QVINTA.

Theages: vel de ſapientia.
Charmides: vel de temperantia.
Laches: vel de fortitudine.
Lyſis: vel de amicitia.

SEXTA.

Euthydemus: vel litigioſus.
Protagoras: vel de moribus ſapientiæ profeſſorum.
Gorgias: vel de rhetorica.
Meno: vel de virtute.

SEPTIMA.

Hippias maior: vel de pulchro, vel de honeſto.
Hippias minor: vel de mendacio.
Io: vel de furore poetico, vel de Iliade.
Menexenus: vel de Attica antiquitate, vel Epitaphius.

OCTAVA.

Clitopho: vel exhortatorius.
De Republica libri decem: vel de iuſto.
Timæus: vel de mundi natura.
Critias: vel Atlanticus: vel de Atlantica antiquitate.

tus, ac nouæ hæreſis auidiſſimus, cum Platonem iam pene adultus adiſſet, viginti eum continuos annos audiuerit. Adde quod prius quam audiret Platonem, iam literis provectus erat. Deinde Platonem ſolum habuit præceptorem. Mitto quod a Cicerone ſcribitur, Malo cum Platone errare, quam cum cæteris recte ſentire. Præterea quod vna cum Panætio illum appellat Homerum philoſophorum. Mitto illud Quintiliani, Quis dubitet Platonem eſſe præcipuum, vel acumine diſſerendi, vel eloquendi facundia diuina quadam & Homerica? Multum enim illius oratio ſupra proſam orationem, & quam pedeſtrem Græci vocant, ſurgit: vt mihi non humano ingenio ſed Delphico quodam oraculo videatur inſtinctus. Diuina quadam ſapientia & probitate mirabilem autoritatem etiam in patria, quod rariſſime fieri ſolet, ſibi comparaſſe videtur. Reuerſus ex Sicilia Plato, cum ad magnificentiſſimam illam Olympiorum celebritatem quaſi quendam orbis terrarum conuentum peruenisſet, tam lætis cunctorum occurſibus exceptus eſt, vt è cælo Deus ad mortales demiſſus videretur. Ludos deſeri, Athletarum ſpectacula relinqui, Pugiles ſolos omitti cerneres: & quod admirabilius eſt, qui tam longis terrarum mariſque tractibus paſcendorum oculorum animorumque & aliorum gratia ad Olympia venerant, omnis voluptatis obliti Platonem adibant. Platonem intuebantur: in Platone perinde atque amœniſſimo diuerſorio conquieſcebant. Cum tragœdiam quis referret nec quiſpiam præter Platonem adeſſet, obiectantibus quibuſdam dedecori eſſe illi quod nemo præter vnum adeſſet, reſpondit ille: & hic vnus plus eſt quam Athenienſis populus.

CHARITAS, MAGNANIMITAS, SANCTIMONIAQVE Platonis.

QVam magno & conſtanti animo, præſertim in amicorum cauſa fuerit, declarant eius epiſtolæ. Tyrannum ſæpe quod inutile gubernaret, quodve amicos falleret, etiam præſentibus teſtibus audacter redarguebat, tantum aberat vt illi aſſentaretur. Mitto minutiora illa, qualis illud eſt quod inſſera: Dionyſius in conuiuio, vt ſinguli purpura induti ſaltarent, ſaltauit protinus Ariſtippus: Plato vero noluit: dicens non conuenire philoſopho muliebria, & contemptus tyranni, Dioniſque defenſio. Præterea Cabriæ fortiſſimo duci Crobylus accuſator improbus diem dixerat, & capitis iudicium intentauerat. Quocirca cum a reliquis deſtitutus ciuibus metu periculi in arcem aſcenderet, ſolus Plato auxilium præſtaturus ſemper illi adfuit. Cum vero calumnia-

fortitudinis & ſanctitatis exemplar. Imitatum quoque fuiſſe Dionem, Plutarchus eſt teſtis. Præterea Philiſcus Lycurgi oratoris vitam deſcribens: Magnus vir, inquit fuit Lycurgus, multaque ſunt ab eo geſta præclare, quæ facere nemo potuiſſet, qui non fuiſſet Platonis auditor. Demoſthenes cum Antipatrum fugeret, Archiæ blandis verbis ſe ei vitam ſeruaturum pollicenti, Abſit, inquit, vt viuere turpiter malim quam honeſte mori, poſtquam Xenocratem & Platonem de immortalitate animi diſſerentes audiui. Idem ſcribens ad Heracleodorum quendam condiſcipulum ſuum, atque eum reprehendens, quod poſtquam Platonem audierat, negligeret bonas artes, & vitam parum honeſte duceret. Nónne, inquit, erubeſcis ea negligere, quæ a Platone accepiſti? Dionyſius ad Speuſippum ſcribens ait: Plato quidem gratis ſua limina terentes docebat. Tu vero tributa exigis, & a volentibus ac nolentibus accipis. Laertius quoque carpit eundem, quod non ſicut Xenocrates Platonis caſtitatem & fortitudinem, manſuetudinemque fuerit imitatus. Illud verò de fortitudine Xenocratis tacere non poſſum, quod cum Platoni Dionyſius diceret, Caput tibi quiſpiam tollet: Xenocrates qui aderat, inquit, Nemo iſtud prius quam meum hoc abſcindet.

SENTENTIÆ ET PROVERBIA PLATONIS.

DE Ariſtotele & Xenocrate hæc Plato dicebat, Hui qualem equum, qualemque aſinum iungendos aſſumpſi: Ariſtoteles quidem freno indiget: Xenocrates verò calcaribus. Erat inter diſcipulos eius lautus nimium, & curandæ cutis ſtudioſiſſimus adoleſcens, quem Plato rogauit: Quouſque tibi carcerem ædificare perges? Quoties hominem amore irretitum videret, ille aiebat, Proprio in corpore mortuus eſt, viuit in alieno. Addebat, Qui ſe ipſe alterius gratia deſeruerit, omnium eſſe miſerrimum: quippe qui neque ſe poſſideat vlterius, neque alterum. Platonis quidam familiaris vir doctus, eum orabat vt ſibi aures pauliſper accommodaret libellum a ſe editum lecturo. Rogatus ſubinde a ſe editum lecturo. Rogatus ſubinde a Platone, quæ libri eſſet inſcriptio, reſpondit, Contradicendum non eſſe. Cui Plato: Cur igitur ipſe hoc facititas? Cur contradicentibus contradicis? Cur me conſulis, ſi tibi prohibes contradici? Leo cinis potens in cœtu carpebatur, quod magnas & immodeſtas in ſenatu vociferationes habuerat, Plato, hoc ipſum, inquit, eſt vere leonem eſſe. Diogeni Cynico dicenti quod humana quidem iſta videret, ideas vero nequaquam: Cui mirum inquit? Oc-

penitebit. Interrogatus quidnam inter peritum imperitumque intereſſet: quod inter medicum ægrotumque reſpondit. Principib. nullum præſtantius prædiorum genus eſſe dicebat quam eorum familiaritates hominum, qui cauponari neſcirent. Principi non aliter neceſſariam eſſe ſapientiam, quam corpori animam. Beatiſſimas fore reſpublicas, ſi aut philoſophi dominentur, aut ſaltem qui gubernant, diuina quadam ſorte philoſophentur. Nihil enim peſtilentius eſſe poteſtate & audacia, quam ignorantia comitetur. Tales quoque ſubditos eſſe ſolere, quales principes videantur. Magiſtratui non proprium bonum, ſed publicum cogitandum: non partem ſolum ciuitatis quandam, ſed totam eſſe curandam.

QVANTVM PLATO NEGLEXIT HVMANA, QVANTVM diuina dilexit.

Repetebat quotidie ſola æterna eſſe, vera: temporalia vero veriſimilia. Dormire in corpore animum. Et quæ ſenſus appetit aut timet, nihil aliud eſſe quam ſomnia. Itaque hæc omnia penitus contemnenda. Et vt mala vitentur quibus plenus eſt mundus ad æterna confugiendum: aliter enim deuitari non poſſe. Ipſe quoque quæ præcipiebat, impleuit. Nam cum & hæreditario quodam iure & ciuium fauore princeps in Republica eſſet futurus, omnem prorſus ciuilem reſpuit dignitatem. Cum patrimonio ditiſſimus eſſet, fratribus largitus eſt omnia, præter ſuburbanum prædiolum, quam Academiam nominabant. hoc ſolo contextus vixit. Etſi præceptor amicuſque principum extitit, diuitias tamen ab his nullas accepit. Solebat rex Dionyſius dicere, Ariſtippus ſemper pecunias petit, Plato ſemper libros. Adde quod neque vxorem duxit, neque vixit in vrbe, ab omnibus liber, ſoli ſeruiens veritati. Vnde Diuus Hieronymus inquit: Plato Ægyptum & Architam Tarentinum eamque oram Italiæ quæ quondam magna Græcia vocabatur, laborioſiſſime peragrauit, vt qui Athenis magiſter erat & potens, cuiuſque dodem Dionyſius Areopagita ſignificauit. Euſebius poſtea & Cyrillus latius declarauerunt. Hinc Auguſtinus in libro De vera religione: Platonici inquit, paucis mutatis Chriſtiani fierent. Atque in confeſſionibus narrat ſe proœmium Ioannis Euangeliſtæ ferme totum apud Platonicos reperiſſe. Propterea in ſecundo de Ciuitate Dei inquit: Labeo Theologus apud gẽtiles Platonem inter ſemideos connumerandum putauit ſicut Herculem atque Romulum: ſemideos autem heroibus anteponit. ſed vtroſq; inter numina collocat. Veruntamen iſtum quem appellat ſemideum, non heroibus tantum, verumetiam diis ipſis præferendum eſſe non dubito. Vnde inquit ſe Platonicos ante alios elegiſſe, quia de rebus diuinis atque humanis rectius admodum quam cæteri philoſophi ſenſerint. Quod & Marcus Varro antea iudicauerat, & Apuleius Platonem, non tantum heroibus ſuperiorem fecit ſed diis æqualem, quia videlicet diuinarum rerum adyta penetrauerit. Plato tanta fuit modeſtia præditus, vt cum mirabilem ſibi autoritate ante alios comparauiſſet, tamen interrogatus à quodam, quatenus præceptis ſuis parendum foret, reſponderit: quoad in terris appareat ſacratior aliquis, qui fontem omnibus veritatis aperiat, quem denique ſequantur omnes. Addidit, nihil ſuo, ſed diuino tantum lumine reperiſſe. Quid autem in philoſophia ſenſerit ſatis in libro de Amore, & Theologia noſtra tractauimus.

REDITVS PLATONIS IN PATRIAM COELESTEM ET laudes.

Natali ſuo deceſſit, & annum vnum atque octoginta impleuit, ſine vlla dubitatione. Ideo magi, qui tunc Athenis erant, Platoni immolauerunt, amplioris fuiſſe ſortis quam humanæ rati, quia cõſummauiſſet numerum perfectiſſimum, quem nouem nouies multiplicata conficiunt. Atque quod mirum eſt, adhuc in ea ætate, & in eo ipſo die ſcribebat: de quo Cicero inquit: Eſt etiam quietè, & purè, atque eleganter actæ

Plato eſt conſequutus, ut Græci [illegible] nium: Platonem vero diuinum cognominauerint. Quia videlicet ille & vita humanus & ſcientia naturalis maximè fuerit, hic autem ſcientia ſimul & vita ſeſe potiſſimum ad diuinum contulerit.

APOLOGIA DE MORIBVS PLATONIS.

F*inem iam vobis imponam, ſi pauca quædam rurſus addi-*

de compoſuit. Obmuteſcant igitur apud ſuperos inferni canes, atque apud inferos latratu Cerberum comitentur. Nos autem Platonis vitam & ſapientiam iudicio ſapientum approbatiſſimum veneremur, atque vna cum Apuleio Madaurenſi libere proclamemus: Nos Platonica familia nihil nouimus niſi feſtum, lætum cæleſte ſupernum.

M. FI-

Αἰδοῖος, οἷς κατ' αὐτοῖσι τοῖσι κακχῦσι θέμις.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Σῶμα μὲν ἐν κόλποις κατέχει τόδε γαῖα Πλάτωνος·
Ψυχὴ δ' ἰσόθεον τάξιν ἔχει μακάρων.

Noua quædam Epigrammmata.

DE PLATONE ET ARISTOTELE ARISTOTELICOS.

Ἄστρα μὲν ἠμαύρωσε καὶ ἱερὰ κύκλα σελήνης,
Ἄξονα δινεύων ἔμπυρος ἠέλιος·
Ὣς ἐπαμαλδύνεις πολύζεις σοφίης ἀποφῆζας,
Θεῖε Πλάτων, βιότῳ δεύτερος ἠέλιος·
Αὐτὰρ καὶ πολύμητιν Ἀριστοτέλην ἀγαπάζεις,
Ἄφθονα κοσμήσας δόγματα σωφροσύνης.

I. S.

IN PLATONICOS ET ARISTOTELICOS.

Οἱ μὲν Ἀριστοτέλους φασὶν ἔμμεναι, οἱ δὲ Πλάτωνος·
Τῆς γε διχοστασίης οὔτι γελοιότερον.
Ἆρ' οὐχ ὃς μὲν ἔην ὁ διδάσκαλος, ὃς δὲ μαθητής;
Οὐ μάθ' ἀληθείην, οὐκ ἐδίδαξ' ἕτερος;
Τῆς ἄρ' ἀληθείης εἶεν, ἀνδράσιν ἐστὶ φίλη παῖ·
Ἀχθήμων ποτ' ἔρις παύσηται ὑμετέρη.

Θεόδ. Γ. Α.

Ad Attic. lib. 4. epiſt. 15. *Quod in iis libris quos laudas, perſonam deſideras Scæuolæ, non eam temerè dimoui, ſed feci idem quod in πολιτείᾳ deus ille noſter Plato.*

II. De legibus. *Quamobrem ille quidem ſapientiſsimus Græciæ vir, longeque doctiſsimus (Plato) valde hanc labem veretur.*

D. AVGVSTINI, VERE AVGVSTI THEOLOGI, de hoc ipſo Platone, pauca quædam; quæ non modo illius vitæ, ſed doctrinæ quoque ſummam repræſentant.

De Ciuitate Dei lib. 8. cap. 4.

SED inter diſcipulos Socratis non immerito quidem excellentiſsima gloria claruit, qui omninò cæteros obſcuraret, Plato. Qui cum eſſet Athenienſis, honeſto apud ſuos loco natus, & ingenio mirabili, longè ſuos condiſcipulos anteiret: parum tamen putans perficiendæ Philoſophiæ ſufficere ſeipſum, ac Socraticam diſciplinam, quam longè lateq; potuit peregrinatus eſt, quaquauerſum eum alicuius nobilitatæ ſcientiæ percipiendæ fama rapiebat. Itaque & in Ægypto didicit quæcunq; illic magna habebantur, atq; docebantur: & inde in eas Italiæ partes profectus vbi Pythagoreorum fama celebrabatur, quicquid Italicæ philoſophiæ tunc florebat, auditis eminentioribus in ea doctoribus, facilimè comprehendit. Et quia magiſtrum Socratem ſingulariter diligebat, eum loquentem fere in omnibus ſermonibus ſuis faciens, etiam illa, quæ vel ab aliis didicerat, vel ipſe quanta potuerat intelligentia viderat, cum illius lepore & moralibus diſputationibus temperauit. Itaq; cum ſtudium ſapientiæ in actione & contemplatione verſetur, vnde pars eius vna, actiua, altera contemplatiua dici poteſt: quarum actiua, ad agendam vitam, id eſt ad mores inſtituendos, pertinet: contemplatiua autem, ad conſpiciendas naturæ cauſas, & ſynceriſsimam veritatem: Socrates in actiua excelluiſſe memoratur, Pythagoras verò, magis contemplatiuæ quibus potuit intelligentiæ viribus inſtitiſſe. Proinde Plato vtrumque iungendo, philoſophiam perfeciſſe laudatur: quam in tres partes diſtribuit: Vnam, moralem, quæ maxime in actione verſatur: alteram, naturalem, quæ rerum naturalium contemplationi deputatur: tertiam, rationalē, qua verum diſterminatur à falſo. quæ licet vtriq;, id eſt, actioni & contemplationi, ſit neceſſaria, maxime tamen contemplatio perſpectionem ſibi vendicat veritatis. Ideo hæc tripartitio non eſt contraria illi diſtinctioni, qua intelligitur omne ſtudium ſapientiæ in actione & contemplatione conſiſtere. Quid autem in his vel de his ſingulis partibus Plato ſenſerit &c.

ΠΛΑΤΩ-

a Codro Melanthi filio originem ducere tradunt, qui à Neptuno itidem ſanguinem trahere Thraſylo teſte memorantur. Enimuero Speuſippus in lib. qui Platonis De cœna inſcribitur, & Clearchus in laudatione Platonis, & Anaxilides II De philoſoph. lib. aſſerunt Athenis famam eſſe, Ariſtonem Perictionæ, quum eſſet ſpecioſiſſima, vim inferre conatum eſſe: verùm fuiſſe illius conatus irritos, vidiſſéque in ſomnis Apollinem, atque ab eo mundam à iugali copula quoad pareret, vxorem ſeruaſſe. Naſcitur autem Plato (vt Apollodorus teſtatur in Chronicis) LXXXVIII. Olymp. Thargelionis ſeptima, qua die natum Apollinem Delij autumant. Moritur autem (vt Hermippus tradit) primo anno centeſimæoctauæ olympiadis, in nuptiis diſcumbens, octogeſimum & primum ætatis agens annum. Neanthes octoginta quatuor annos natum defeciſſe ſcribit. Eſt igitur Iſocrate minor natu annis ſex. Ille quippe ſub Lyſimacho: Plato ſub Aminia natus eſt, ſub quo & Pericles diem obiit. Erat autem familia Collyteus, vt refert Antileo in ſecundo De temporibus. Natus eſt ſecundum quoſdam in Aegina in Phidiadæ domo, eius qui Thaletis filius fuit, vt Phauorinus ait in Omnimoda hiſtoria, patre ipſius cum cæteris miſſo vt agrum ſortiretur, Athenáſque reuerſo, quum à Lacedæmoniis qui AEginenſibus opem tulerant, expulſi ſunt. Ludos quoque magnificos Athenis exhibuit, Dione ſumptus ſuppeditante, vt ait Athenodorus in octauo *Περιπάτων* libro. Fratres habuit Adimantum & Glauconem, ſororémque Potonam, de qua Speuſippus naſcitur, literáſque apud Dionyſium didicit, cuius & in Anteraſtis meminit. Exercitatúſque eſt apud Ariſtonem Argium palæſtritam, à quo & Plato propter egregium corporis habitum cognominatus eſt,

B Θρασύλον. Σπεύσιππος δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πλάτωνος περὶ δείπνου, καὶ Κλέαρχος ἐν τῷ Πλάτωνος ἐγκωμίῳ, καὶ Ἀναξιλίδης ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ φιλοσόφων, φασίν, Ἀθήνῃσιν ἦν λόγος, ὡραίαν οὖσαν τὴν Περικτιόνην βιάζεσθαι τὸν Ἀρίστωνα, καὶ μὴ τυγχάνειν· παυόμενόν τε τῆς βίας ἰδεῖν τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ὄψιν, ὅθεν καθαρὰν γάμου φυλάξαι, ἕως τῆς ἀποκυήσεως. καὶ γίνεται Πλάτων, (ὥς φησιν Ἀπολλόδωρος ἐν χρονικοῖς) ὀγδόῃ καὶ ὀγδοηκοστῇ Ὀλυμπιάδι, θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ, καθ' ἣν Δήλιοι τὸν Ἀπόλλωνα γενέσθαι φασί. τελευτᾷ
C δ' (ὥς φησιν Ἕρμιππος) ἐν γάμοις δειπνῶν, τῷ πρώτῳ ἔτι τῆς ὀγδόης καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος, βιοὺς ἔτος ἓν πρὸς τοῖς ὀγδοήκοντα. Νεάνθης δέ φησιν αὐτὸν τεττάρων καὶ ὀγδοήκοντα τελευτῆσαι ἐτῶν. ἔστιν οὖν Ἰσοκράτους νεώτερος ἔτεσιν ἕξ. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ Λυσιμάχου· Πλάτων δ' ἐπὶ Ἀμεινίου γέγονεν, ἐφ' οὗ Περικλῆς ἐτελεύτησεν. ἦν δὲ τῶν δήμων Κολλυτεύς, ὥς φησιν Ἀντιλέων ἐν δευτέρῳ Περὶ χρόνων. καὶ ἐγεννήθη κατά τινας, ἐν Αἰγίνῃ, ἐν τῇ Φειδιάδου οἰκίᾳ τοῦ Θάλητος, (ὥς φησι Φαβωρῖνος ἐν παντοδαπῇ ἱστορίᾳ) τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ καὶ ἄλλων πεμφθέντος κλη-
D ρούχου, καὶ ἐπανελθόντος εἰς Ἀθήνας, ὁπότε ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐξεβλήθησαν βοηθούντων Αἰγινήταις. ἀλλὰ καὶ ἐχορήγησεν Ἀθήνησι Δίωνος ἀναλίσκοντος, ὥς φησιν Ἀθηνόδωρος ἐν ὀγδόῳ περιπάτων. ἔσχε δ' ἀδελφοὺς Ἀδείμαντον καὶ Γλαύκωνα, καὶ ἀδελφὴν Ποτώνην, ἐξ ἧς ἦν Σπεύσιππος. καὶ ἐπαιδεύθη μὲν γράμματα παρὰ Διονυσίῳ, οὗ καὶ μνημονεύει ἐν τοῖς Ἀντερασταῖς· ἐγυμνάσατο δὲ παρὰ Ἀρίστωνι τῷ Ἀργείῳ παλαιστῇ· ἀφ' οὗ καὶ Πλάτων διὰ τὴν εὐεξίαν μετωνομάσθη, πρότερον Ἀριστοκλῆς ἀπὸ τοῦ πάππου καλούμενος ὄνομα·
quum prius Ariſtocles ex aui nomine vocatus eſſet:

τοῦ Ἡρακλειτείου, καὶ Ἑρμογένει τῷ τὰ Παρμενίδου φιλοσοφοῦντι. ἔπειτα γενόμενος ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν ἐτῶν (καθά φησιν Ἑρμόδωρος) εἰς Μέγαρα πρὸς Εὐκλείδην σὺν καὶ ἄλλοις τισὶ Σωκρατικοῖς ὑπεχώρησεν. ἔπειτα εἰς Κυρήνην ἀπῆλθε πρὸς Θεόδωρον τὸν μαθηματικόν· κἀκεῖθεν εἰς Ἰταλίαν πρὸς τοὺς Πυθαγορικούς, Φιλόλαον καὶ Εὔρυτον. ἔνθεν τε εἰς Αἴγυπτον παρὰ τοὺς προφήτας, οὗ φασι καὶ Εὐριπίδην αὐτῷ συνακολουθῆσαι, καὶ αὐτόθι νοσήσαντα πρὸς τῶν ἱερέων ἀπολυθῆναι τῇ διὰ θαλάττης θεραπείᾳ, ὅθεν καὶ εἰπεῖν,

Θάλασσα κλύζει πάντα τἀνθρώπων κακά.

ἀλλὰ καὶ (καθ' Ὅμηρον) φάναι πάντας Αἰγυπτίους ἰατροὺς εἶναι. διέγνω δὲ ὁ Πλάτων καὶ τοῖς μάγοις συμμίξαι. διὰ δὲ τοὺς τῆς Ἀσίας πολέμους ἀπέστη. ἐπανελθὼν δὲ εἰς Ἀθήνας, διέτριβεν ἐν Ἀκαδημίᾳ. τὸ δ' ἐστὶ γυμνάσιον, προάστειον ἀλσῶδες, ἀπό τινος ἥρωος ὀνομασθὲν Ἀκαδήμου, καθὰ καὶ Εὔπολις ἐν Ἀστρατεύτοις φησίν,

Ἐν εὐσκίοις δρόμοισιν Ἀκαδήμου θεοῦ.

ἀλλὰ καὶ ὁ Τίμων εἰς τὸν Πλάτωνα λέγων φησί,

Τῶν πάντων δ' ἡγεῖτο πλατίστατος, ἀλλ' ἀγορητὴς
Ἡδυεπής, τέττιξιν ἰσογράφος, οἵθ' Ἑκαδήμου
Δενδρέῳ ἐφεζόμενοι ὄπα λειριόεσσαν ἱεῖσι.

πρότερον γὰρ διὰ τοῦ ε Ἑκαδημία ἐκαλεῖτο. ὁ δ' οὖν φιλόσοφος καὶ Ἰσοκράτει φίλος ἦν. καὶ αὐτῶν Πραξιφάνης συνέγραψε διατριβήν τινα περὶ ποιητῶν γενομένην ἐν ἀγρῷ παρὰ Πλάτωνι ἐπιξενωθέντος τοῦ Ἰσοκράτους. καὶ αὐτόν φησιν Ἀριστόξενος τρὶς ἐστρατεῦσθαι, ἅπαξ μὲν εἰς Τάναγραν, δεύτερον δὲ εἰς Κόρινθον, τρίτον ἐπὶ Δηλίῳ· ἔνθα καὶ ἀριστεῦσαι. μίξιν τε ἐποιήσατο τῶν τε Ἡρακλειτείων λόγων καὶ Πυθαγορικῶν καὶ Σωκρατικῶν. τὰ μὲν γὰρ αἰσθητὰ καθ' Ἡράκλειτον· τὰ δὲ νοητὰ κατὰ Πυθαγόραν· τὰ δὲ πολιτικὰ κατὰ Σωκράτην ἐφιλοσόφει. λέγουσι δέ τινες (ὧν ἐστι καὶ Σάτυρος) ὅτι Δίωνι ἐπέστειλεν εἰς Σικελίαν ὠνήσασθαι τρία βιβλία Πυθαγορικὰ παρὰ Φιλολάου μνῶν ἑκατόν. καὶ γὰρ ἐν εὐπορίᾳ (φασὶν) ἦν, παρὰ Διονυσίου λαβὼν ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα τάλαντα. ὡς καὶ Ὀνήτωρ φησὶν ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ, χρηματισ-

lo, & Hermogeni Parmenidis philoſophiam tradẽti operam dedit. Deinde quum eſſet annorũ duo- C detriginta, vt ait Hermodorus, Megara ſe ad Euclidem cum aliis aliquot Socraticis contulit. Hinc Cyrenem profectus Theodorum mathematicum audiuit, atque inde in Italiam ad Pythagoricos Philolaum atque Eurytum conceſſit. Ab his ſe in Aegyptum ad prophetas ſacerdotéſque recepit, quo & Euripidem aiunt vnà cum ipſo profectum eſſe, atque ibi morbo comprehenſum, à ſacerdotibus marina curatione fuiſſe abſolutum: qua ex re poſtea dixerit,

Mare vniuerſa proluit hominum mala.

Quin & dixiſſe iuxta Homerum Aegyptios omnes medicos eſſe. Decreuerat Plato etiam congredi D magis, verùm propter Aſiæ bella propoſito deſtitit. Regreſſus verò Athenas, in Academia commorabatur. Eſt autẽ locus in ſuburbano nemoroſus, a quodam heroe Academio nomine appellatus: ſicut & Eupolis in Aſtrateutis memorat, dicẽs,

In ambulacris Academi vmbroſis dei.

Sed & Timon in Platonem loquens, inquit,

Hos inter dux ille Plato celſiſſimus ibat,
Cuius ab ore melos manabat, quale Hecademi
Arbuſtis lepidæ modulantur voce cicadæ.

Antea enim per e ſcribebatur Hecademia. Hic igitur philoſophus Iſocrate amico vtebatur. Enimuero Praxiphanes quandam conſcripſit inter eos E habitam de poetis ſcholam, quum in rure Platonis hoſpitio frueretur Iſocrates. Ter illum militaſſe Ariſtoxenus auctor eſt, primò in Tanagram, ſecundò in Corinthum, tertiò in Delum, vbi & victoria potitus ſit. Miſcuit Heracliteorum Pythagoreorúmque ac Socraticorum rationes, atque in iis quidem quæ ſenſibus ſubiacent, Heracliti partes tuebatur: porrò in iis quæ ad intelligentiam pertinent, Pythagoræ acquieſcebat. In rebus autem ciuilibus Socratem ſuum maximè amplectebatur: atque ita in vnum corpus triplicem philoſophiæ compegit rationem. Aiũt quidam (ex qui- F bus Satyrus eſt) Dioni illum ſcripſiſſe in Siciliam, vti tres libros Pythagoricos ſibi emeret à Philolao centum minis. Erat enim ſatis opulentus, acceptis à Dionyſio pluſquam octoginta talentis. Sicut enim Onetor ſcribit in libro cuius eſt titulus, An pecunioſum oporteat eſſe

re. Tertiò conſpicere quæ ſibi mutuò cohærent ideæ, puta ſcientiam aut magnitudinem ſiue dominationem, ſimul & illud cogitare, ea quæ ſunt apud nos, ex illorum participatione eis æquiuoca fieri. Exempli cauſa, Dico iuſta eſſe quæ iuſto cōmunicant: honeſta, quæ honeſto. Eſt autem vnaquæque ſpecies æterna, ac præterea intelligentia omni perturbatione vacua. Quocirca & ideas in natura velut exemplaria dixit ſubſiſtere. Alia his eſſe ſimilia quæ maximè ad iſtarum ſimilitudinem conſiſtant. Epicharmus igitur de bono atque ideis ita ferè diſſerit, Num tibiarum cantus res aliqua eſt? Ita ſanè. Homo igitur ipſe cantus eſt. nihil minus. Age videamus: Tibicen aliquis homóne tibi videtur nécne? Homo profectò. Nónne igitur idem tibi videtur de bono, aliud eſſe bonum, aliud verò rem? ſi quidem ſecundum ſeipſum quiſquis illud didicerit, iam bonus efficietur. Quemadmodum qui tibiarum cantum didicerit, tibicen, qui ſaltare, ſaltator, qui complecti, complexor meritò dicitur: atque in hunc modum de cæteris, quòd qui ea didicerit, non ars ipſa, ſed artifex vocatur. Plato in opinione De ideis ait Si quidem eſt memoria, ideas in his quæ ſunt exiſtere, quòd memoria quietæ cuiuſque rei ac manentis ſit: manere autem præter ideas nihil. Quo enim (inquit) modo ſeruarentur animātes, niſi & ideā attigiſſent, & præterea naturalē mentē accepiſſent? Meminit autē ſimilitudinis & pabuli cuiuſmodi illis eſſe ſoleat, oſtendēs quòd ſit animalibus omnibus inſita ſimilitudinis intelligentia. Quocirca & quę sūt eiuſdē generis ſentiūt.

παχυαῖον κατὰ ταυτὸν ἄλλο ἕτερον γίγνοιτο μᾶκος, ἢ τοῦ πρόσθ' ἐόντος ἀποταμεῖν, ἔτι κ' ὑπάρχοι κεῖνο τὸ μέτρον. οὐ γὰρ ὧδε νῦν ὅρη καὶ τοὺς ἀνθρώπους. ὁ μὲν γὰρ αὔξεθ', ὁ δέ γα μὰν φθίνει· ἐν μεταλλαγᾷ δὲ πάντες ἐντὶ πάντα τὸν χρόνον. ὃ δὲ μεταλλάσσει κατὰ φύσιν, καὶ οὔποκ' ἐν ταυτῷ μένει, ἄλλο ἕτερον εἴη κα τόδ' ἤδη τοῦ παρεξεστακότος. καὶ τὺ δὴ κἀγὼ χθὲς ἄλλοι καὶ νῦν ἄλλοι τελέθομες, καὖθις ἄλλοι, κοὔποχ' αὐτοὶ κατὰ τὸν λόγον. ἔτι φησὶν ὁ Ἄλκιμος καὶ ταυτί, Φασὶν οἱ σοφοὶ τὴν ψυχὴν τὰ μὲν διὰ τοῦ σώματος αἰσθάνεσθαι, οἷον ἀκούουσαν, βλέ-

D πουσαν· τὰ δ' αὐτὴν καθ' αὑτὴν ἐνθυμεῖσθαι, μηδὲν τῷ σώματι χρωμένην. διὸ καὶ τῶν ὄντων τὰ μὲν, αἰσθητὰ εἶναι· τὰ δὲ, νοητά. ὧν ἕνεκα καὶ Πλάτων ἔλεγεν ὅτι δεῖ τοὺς συνιδεῖν τὰς τοῦ παντὸς ἀρχὰς ἐπιθυμοῦντας, πρῶτον μὲν αὐτὰς καθ' αὑτὰς διελέσθαι τὰς ἰδέας, οἷον ὁμοιότητα, καὶ μονάδα, καὶ πλῆθος, καὶ μέγεθος, καὶ στάσιν, καὶ κίνησιν· δεύτερον, αὐτὸ καθ' αὑτὸ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ δίκαιον, καὶ τὰ τοιαῦτα ὑποθέσθαι. τρίτον, τῶν ἰδεῶν συνιδεῖν ὅσαι πρὸς ἀλλήλας εἰσίν, οἷον ἐπιστήμην, ἢ μέγεθος, ἢ δεσποτείαν· ἐνθυμουμένους ὅτι τὰ παρ' ἡμῖν, διὰ τὸ μετέχειν ἐκείνων, ὁμώνυμα ἐκείνοις ὑπάρχει. λέγω δὲ οἷον,

E δίκαια μὲν, ὅσα τοῦ δικαίου· καλὰ δὲ, ὅσα τοῦ καλοῦ. ἔστι δὲ τῶν εἰδῶν ἓν ἕκαστον ἀΐδιόν τε καὶ νόημα, καὶ πρὸς τούτοις ἀπαθές. διὸ καί φησιν ἐν τῇ φύσει τὰς ἰδέας ἑστάναι, καθάπερ παραδείγματα. τὰ δ' ἄλλα ταύταις ἐοικέναι, τούτων ὁμοιώματα καθεστῶτα. ὁ τοίνυν Ἐπίχαρμος περί τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ περὶ τῶν ἰδεῶν οὕτω λέγει. Ἆρ' ἔστιν αὔλησίς τι πρᾶγμα; πάνυ μὲν οὖν. Ἄνθρωπος οὖν αὔλησίς ἐστιν; οὐδαμῶς. φέρ' ἴδω, τί δ' αὐλητάς; τίς εἶμεν τοι δοκεῖ; ἄνθρωπος, ἢ οὐ γάρ; πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν δοκεῖς οὕτως ἔχειν καὶ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; τὸ μὲν ἀγαθὸν, τὸ πρᾶγμα· εἰ μὲν καθ' αὑτό ὅστις δή κα εἰδῇ μαθὼν τηνο, ἀγαθὸς ἤδη γίνεται. ὥσπερ γὰρ εἰ τὴν αὔλησιν αὐλητὰς μαθών, ἢ τὴν ὄρχησιν ὀρχηστάς τις, ἢ πλοκεὺς πλοκάν, ἢ πᾶν γ' ὁμοίως τῶν τοιούτων ὅ, τι τὺ λῇς, οὐκ αὐτὸς εἴη κα τέχνα, τεχνικός γα μάν. Πλάτων ἐν τῇ περὶ τῶν ἰδεῶν ὑπολήψει φησίν, Εἴπερ ἐστὶ μνήμη, τὰς ἰδέας ἐν τοῖς οὖσιν ὑπάρχειν, διὰ τὸ τὴν μνήμην ἠρεμοῦντός τινος καὶ μένοντος εἶναι. μένειν δὲ οὐδὲν ἕτερον ἢ τὰς ἰδέας. τίνα γὰρ ἂν τρόπον (φησὶ) διεσῴζετο τὰ ζῷα μὴ τῆς ἰδέας ἐφαπτόμενα, καὶ πρὸς τοῦτο τὸν νοῦν φυσικὸν εἰληφότα; νῦν δὲ μνημονεύει τῆς ὁμοιότητός τε καὶ τροφῆς, ὁποία τις ἐστὶν αὐτοῖς, ἐνδεικνύμενα διότι πᾶσι τοῖς ζῴοις ἔμφυτός ἐστιν ἡ τῆς ὁμοιότητος θεωρία. διὸ καὶ τῶν ὁμοφύλων αἰσθάνεται.

βλία ἠμελημένα πρῶτος εἰς Ἀθήνας διακομίσαι, καὶ ἠθοποιῆσαι πρὸς αὐτόν· ἃ καὶ εὑρεθῆναι ὑπὸ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ. τρὶς δὲ πέπλευκεν εἰς Σικελίαν· πρῶτον μὲν κατὰ θέαν τῆς νήσου καὶ τῶν κρατήρων, ὅτε καὶ Διονύσιος ὁ Ἑρμοκράτους τύραννος ὢν, ἠνάγκασεν ὥστε συμμῖξαι αὐτῷ. ὁ δὲ διαλεγόμενος περὶ τυραννίδος, καὶ φάσκων ὡς οὐκ ἔστι τοῦτο κρεῖττον ὃ συμφέρει αὐτῷ μόνον, εἰ μὴ καὶ ἀρετῇ διαφέροι, προσέκρουσεν αὐτῷ. ὀργισθεὶς γάρ, Οἱ λόγοι σου (φησὶ) γεροντιῶσι. καὶ ὅς, Σοῦ δέ γε τυραννιῶσιν. ἐντεῦθεν ἀγανακτήσας ὁ τύραννος, πρῶτον μὲν ἀνελεῖν ὥρμησεν αὐτόν· εἶτα παρακληθεὶς ὑπὸ Δίωνος καὶ Ἀριστομένους, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, παρέδωκε δ' αὐτὸν Πόλιδι τῷ Λακεδαιμονίῳ κατὰ καιρὸν διὰ πρεσβείαν ἀφιγμένῳ, ὥστε ἀποδόσθαι. κἀκεῖνος ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς Αἴγιναν, ἐπίπρασκεν. ὅτε καὶ Χάρμανδρος Χαρμανδρίδου ἐγράψατο αὐτῷ δίκην θανάτου, κατὰ τὸν παρ' αὐτοῖς τεθέντα νόμον, τὸν πρῶτον ἐπιβαίνοντα Ἀθηναίων τῇ νήσῳ, ἄκριτον ἀποθνήσκειν. ἦν δ' αὐτὸς ὁ θεὶς τὸν νόμον καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν παντοδαπῇ ἱστορίᾳ. εἰπόντος δέ τινος (ἀλλὰ κατὰ παιδιὰν) φιλόσοφον εἶναι τὸν ἐπιβαίνοντα, ἀπέλυσαν. ἔνιοι δέ φασι παραχθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τηρούμενον μηδ' ὅ,τι οὖν φθέγξασθαι· ἑτοίμως δὲ ἐκδέξασθαι τὸ συμβαῖνον. οἱ δὲ ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν οὐ διέγνωσαν, πωλεῖν δὲ ἔκριναν τῷ τρόπῳ τῶν αἰχμαλώτων. λυτροῦται δὲ αὐτὸν κατὰ τύχην παρὼν Ἀνίκερις ὁ Κυρηναῖος εἴκοσι μνῶν· (οἱ δέ, τριάκοντα) καὶ ἀναπέμπει Ἀθήναζε πρὸς τοὺς ἑταίρους. οἱ δ' εὐθὺς τἀργύριον ἐξέπεμψαν. ὃ δ' οὐ προσήκατο, εἰπὼν, μὴ μόνους ἐκείνους ἀξίους εἶναι Πλάτωνος κήδεσθαι. ἔνιοι δὲ καὶ Δίωνα ἀποστεῖλαι φασὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν μὴ προέσθαι, ἀλλὰ κηπίδιον αὐτῷ τὸ ἐν Ἀκαδημίᾳ πρίασθαι. τὸν μέντοι Πόλιν λόγος ὑπό τε Χαβρίου ἡττηθῆναι, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν Ἑλίκῃ καταποντωθῆναι, τοῦ δαιμονίου μηνίσαντος αὐτῷ διὰ τὸν φιλόσοφον· ὡς καὶ Φαβωρῖνος φησὶν ἐν πρώτῳ τῶν ἀπομνημονευμάτων. οὐ μὴν δὲ ἡσύχαζεν ὁ Διονύσιος· μαθὼν δὲ ἐπέστειλε Πλάτωνι μὴ κακῶς ἀγορεύειν αὐτόν. καὶ ὃς ἀντεπέστειλε, μὴ τοσαύτην αὐτῷ σχολὴν εἶναι ὥστε Διονυσίου μεμνῆσθαι.

mò quidem vt inſulam cratereſque videret, quo tempore Dionyſius Hermocratis filius tyrannus impulit vt ſecum loqueretur. Vbi quum ille de tyrannide diſſereret, dicens non id præſtare quod ſibi ſoli eſſet vtile, niſi & virtute excelleret, offenſum tyrannum, & iratum dixiſſe aiunt, Verba tua otioſorum ſenum ſunt: & ille, Et tua, inquit, tyrannidem ſapiunt. Ad hæc indignatum tyrannum primò quidem necare illum voluiſſe: deinde verò à Dione & Ariſtomene exoratum, id quidem non feciſſe, verùm Polidi Lacedæmonio, qui per id téporis legatus ad ſe venerat, eum tradidiſſe, vt venúdaretur. Eum ille in AEginam adductum vendidit. Quo tempore Charmander Charmandridis filius eum mortis reum eſſe accuſauit. Iuxta promulgatam enim apud eos legem capitale erat, ſiquis Athenienſium eam inſulam adiſſet: atque ipſe eam legem tulerat, vt Phauorinus memorat in Omnimoda hiſtoria. Cæterùm quum à quodam fuiſſet per iocum dictum, philoſophum eum eſſe qui aſcendiſſet, abſolutum dimiſerunt. Aſſerunt plerique illum & in concionem adductum, vbi quum obſeruaretur, nihil penitus loquutum fuiſſe, prompto animo quicquid contingeret, accipere paratum, illos eum minimè quidem occidendum, ſed ſolùm vendendum captiuorum more decreuiſſe. Aderat fortè Anniceris Cyrenaicus: is eum viginti minis, ſiue (vt alij volunt) triginta redemit, remiſitque Athenas ad amicos. Illi extemplo pecuniam Anniceridi remiſerunt. Sed hác ille omnino accipere noluit, aſſerens non eos ſolos dignos eſſe quibus Plato curæ eſſet. Alij Dioné eam miſiſſe pecuniam dicunt, illúmque eá nulla ratione admiſiſſe, ſed hortulú quoque in Academia ſibi comparaſſe. Polidé verò à Chabria ſuperatum, & poſtea in Helice fuiſſe ſubmerſú, fama eſt, dæmonio illi indicáte iſta illú philoſophi gratia perpeti, vt Phauorinus in primo Commentariorú meminit. Atqui non quieuit Dionyſius ipſe: verùm quú didiciſſet quæ illi contigiſſent, ſcripſit Platoni, orans ne in ſe maledicta ingereret. Ad quem ille ſcripſit, non ſibi tantum ſupereſſe otij, vt Dionyſij meminiſſet.

in vigeſimoquinto Commentariorum, Arcadas ac Thebanos condita ciuitate ingentis magnitudinis rogaſſe illum vt eam rempub. inſtrueret: quos quum ille didiciſſet æqualitatem ſectari nolle, profectum non eſſe. Fertur & Chabriam ducem reum mortis ſequutus, quum id ciuiũ nemo tentare voluiſſet, quando & arcem cum Chabria aſcendenti Crobylus ſycophanta conuitiatus dixit, Alteri opẽ laturus accedis, quaſi verò neſcias & te manere Socratis venenum? Ad quem ille, Quando pro patria militabam, pericula pertuli, & modò amici gratia ne deſim officio, perlibenter me periculis expono. Primus hic (vt Phauorinus ait in octauo Omnimodæ hiſtoriæ) dialogos introduxit, primúſque inquiſitionis modum per reſolutionẽ Leodamanti Thaſio induxit, & primus in philoſophia nominauit Antipodas, & Elementum, & Dialecticam, & Poëmata, & Prælõgum in numero, extremorúmque planam ſuperficiem, ac Dei prouidẽtiam. Primus etiam philoſophorum orationi Lyſiæ Cephali filij contradixit: ipſam ad verbum exponens in Phædro, primúſque Grammaticæ vim ſpeculatus eſt. Quúmque primus omnibus ferè qui antè ſe fuerant, contradixerit, quæri ſolet cur Democriti mentionem non fecerit. Refert Neanthes Cyzicenus hunc, quum in Olympia aliquando deſcendiſſet, Græcorum in ſe omnium ora conuertiſſe, ac eodem tempore Dioni congreſſum, aduerſus Dionyſium bellare inſtituenti. Porrò in primo Commẽtariorum Phauorini fertur, Mithridatem Perſam Platonis ſtatuam in Academia locaſſe, ita inſcriptam, Mithridates, Rhodobati filius Perſes, Muſis imaginem Platonis dicauit, Silanionis opus. Tradit Heraclides iuuenem Platonem adeò fuiſſe verecundum, adeò compoſitum, vt nunquam riſiſſe, niſi modicè, deprehenſus ſit.

φησὶ δὲ Παμφίλη ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ εἰκοστῷ τῶν ὑπομνημάτων, ὡς Ἀρκάδες καὶ Θηβαῖοι μεγάλην πόλιν οἰκίζοντες παρεκάλουν αὐτὸν νομοθέτην. ὁ δέ, μαθὼν ἴσον ἔχειν οὐ θέλοντας, οὐχ ὑπερβῆ. λόγος, ὅτι καὶ Χαβρίᾳ συνεῖπε τῷ στρατηγῷ φεύγοντι θανάτου, μηδενὸς τῶν πολιτῶν τοῦτο πρᾶξαι βουληθέντος. ὅτε καὶ ἀνιόντι αὐτῷ εἰς τὴν ἀκρό-

D πολιν σὺν τῷ Χαβρίᾳ, Κρωβύλος ὁ συκοφάντης ἀπαντήσας φησίν, Ἄλλῳ συναγορεύσων ἥκεις, ἀγνοῶν ὅτι καί σε τὸ Σωκράτους κώνειον ἀναμένει; τὸν δὲ φάναι, Καὶ ὅτε ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐστρατευόμην, ὑπέμενον τοὺς κινδύνους· καὶ νῦν ὑπὲρ τοῦ καθήκοντος διὰ φίλον ὑπομενῶ. οὗτος πρῶτος ἐν ἐρωτήσει λόγον παρήνεγκεν, ὥς φησι Φαβωρῖνος ἐν ὀγδόῃ παντοδαπῆς ἱστορίας· καὶ πρῶτος τὸν κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τῆς ζητήσεως τρόπον εἰσηγήσατο Λεωδάμαντι τῷ Θασίῳ. καὶ πρῶτος ἐν φιλοσοφίᾳ ἀντίποδα ὠνόμασε, καὶ στοιχεῖον, καὶ διαλεκτικὴν, καὶ ποιήματα, καὶ τοῦ ἀριθμοῦ

E τὸν προμήκη, καὶ τῶν περάτων τὴν ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν, καὶ θεοῦ πρόνοιαν. καὶ πρῶτος τῶν φιλοσόφων ἀντεῖπε πρὸς τὸν λόγον τοῦ Λυσίου τοῦ Κεφάλου, ἐκθέμενος αὐτὸν κατὰ λέξιν ἐν τῷ Φαίδρῳ. καὶ πρῶτος ἐθεώρησε τῆς γραμματικῆς τὴν δύναμιν. πρῶτός τε ἀντειρηκὼς σχεδὸν ἅπασι τοῖς πρὸ αὐτοῦ, ζητεῖται διὰ τί μὴ ἐμνημόνευσε Δημοκρίτου. τοῦτόν φησι Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς εἰς Ὀλύμπια ἀνιόντα, τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας ἐπιστραφῆναι πρὸς αὐτόν. ὅτε καὶ Δίωνι συνέμιξε μέλλοντι στρατεύειν ἐπὶ Διονύσιον. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ

F τῶν ἀπομνημονευμάτων Φαβωρίνου φέρεται, ὅτι Μιθριδάτης ὁ Πέρσης ἀνδριάντα Πλάτωνος ἀνέθετο εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, καὶ ἐπέγραψε, Μιθριδάτης ὁ Ῥοδοβάτου Πέρσης, Μούσαις εἰκόνα ἀνέθηκε Πλάτωνος, ἣν Σιλανίων ἐποίησε. φησὶ δ' Ἡρακλείδης ὅτι νέος ὢν οὕτως ἦν αἰδήμων καὶ κόσμιος, ὥστε μηδέποτ' ὀφθῆναι γελῶν ὑπεράγαν,

Ἐν δὲ Δεξιδημίδῃ,

--ὦ Πλάτων,
Ὡς οὐδὲν οἶσθα πλὴν σκυθρωπάζειν μόνον,
Ὥσπερ κοχλίας σεμνῶς ἐπηρκὼς τὰς ὀφρῦς.

Κρατῖνος Ψευδυποβολιμαίῳ,

Ἄνθρωπος εἶ δηλονότι, καὶ ψυχὴν ἔχεις·
Κατὰ μὲν Πλάτων' οὐκ οἶδα, ὑποπτεύω δ' ἔχειν.

Ἄλεξις Ὀλυμπιοδώρῳ,

Σῶμα μὲν ἐμοῦ τὸ θνητὸν, αὖον ἐγένετο.
Τὸ δ' ἀθάνατον ἐξῆρε πρὸς τὸν ἀέρα.
Ταῦτ' οὐ σχολὴ Πλάτωνος;

Καὶ ἐν Παρασίτῳ,

Ἢ μετὰ Πλάτωνος ἀδολεσχεῖν κατὰ μόνας.

Χλευάζει δ' αὐτὸν καὶ Ἀναξίλας ἐν Βοτρυλίωνι καὶ Κίρκῃ καὶ Πλουσίαις. Ἀρίστιππος δ' ἐν τῷ τετάρτῳ περὶ παλαιᾶς τρυφῆς, φησὶν αὐτὸν Ἀστέρος μειρακίου τινὸς ἀστρολογεῖν συνασκουμένου ἐρασθῆναι, ἀλλὰ καὶ Δίωνος τοῦ προειρημένου, ἔνιοι καὶ Φαίδρου φασί. δηλοῦν δὲ τὸν ἔρωτα αὐτοῦ τάδε τὰ ἐπιγράμματα, ἃ καὶ πρὸς αὐτοὺς γενέσθαι εἰς αὐτούς,

Ἀστέρας εἰσαθρεῖς ἀστὴρ ἐμός. εἴθε γενοίμην
Οὐρανὸς, ὡς πολλοῖς ὄμμασιν εἰς σὲ βλέπω.

Καὶ ἄλλο.

Ἀστὴρ πρὶν μὲν ἔλαμπες ἐνὶ ζωοῖσιν ἑῷος,
Νῦν δὲ θανὼν λάμπεις ἕσπερος ἐν φθιμένοις.

Εἰς δὲ τὸν Δίωνα ὧδε,

Δάκρυα μὲν Ἑκάβῃ τε καὶ Ἰλιάδεσσι γυναιξὶ
Μοῖραι ἐπέκλωσαν δή ποτε γεινομέναις·
Σοὶ δὲ, Δίων, ῥέξαντι καλῶν ἐπινίκιον ἔργον,
Δαίμονες εὐρείας ἐλπίδας ἐξέχεαν.
Κεῖσαι δ' εὐρυχόρῳ ἐν πατρίδι, τίμιος ἀστοῖς,
Ὦ ἐμὸν ἐκμήνας θυμὸν ἔρωτι Δίων.

Τοῦτο καὶ ἐπιγεγράφθαι φησὶν ἐν Συρακούσαις ἐπὶ τοῦ τάφου. ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀλέξιδος (φασὶν) ἐρασθεὶς καὶ Φαίδρου, καθὰ προείρηται, τοῦτον ἐποίησε τὸν τρόπον.

Νῦν ὅτε μηδὲν Ἄλεξις ὅσον μόνον εἶφ' ὅτι καλὸς
Ὦπται, καὶ πάντῃ πᾶς τις ἐπιστρέφεται.
Θυμὲ, τί μηνύεις κυσὶν ὀστέον; εἶτ' ἀνιήσῃ
Ὕστερον· οὐχ οὕτω Φαῖδρον ἀπωλέσαμεν;

ἔχει τε Ἀρχεάνασσαν, εἰς ἣν καὶ αὐτὴν οὕτω ποιῆσαι,

Ἀρχεάνασσαν ἔχω τὴν ἐκ Κολοφῶνος ἑταίραν,

Cratinus in Subditio,

Homo es profectò, mentémque & ſenſus habes,
C *Iuxta Platonem,vix ſcio,verùm arbitror.*

Alexis Olympiodoro,

Homo,fuit quidem mortale,in me quod fuit:
Mortale quod non fuit,in auram euanuit.
Num hæc ex Platonis ſchola?

Et in Paraſito,

Aut cum Platone ſolitarium loqui.

Subſannat & hominem Anaxilas in Botrylione,& Cerco, & πλουσίαις. Ariſtippus in quarto De antiquis deliciis,ait illum adoleſcentis cuiuſdam Stellæ nomine, qui cum eo Aſtrologiæ dabat operam, amore captum, Dionis etiam cuius meminimus.
D nonnulli & Phædrum amaſſe putant. Indicium autem amoris fuiſſe epigrammata ab eo in illos conſcripta,

O vtinam cælum fierem quum ſidera cernis,
Mi Stella, vt multis in te oculis tuerer.
Iam dudum viuis lucebas lucifer,at nunc
Extinctus luces Heſperus elyſiis.

In Dionem verò in hunc modum,

Et lacrymas Hecubæ & Troianis fata puellis
Decreuere recens ex genetrice ſatis:
At tibi poſt partos præclaro Marte triumphos,
Spes reliqua eſt nullis clare Dion ſuperis.
Te patria ampla fouet,cumulat te ciuis honore,
E *Quo mihi nunc mentem perdis amore Dion?*

Hoc enim illius ſepulchro inſcriptum Syracuſis tradunt. Quin & Alexim amaſſe fertur, & Phædrum,quemadmodum diximus, in quos ſcripſit in hunc modum,

Nunc quoniam nihil eſt quoque ſe verterit omnis,
Solum quòd pulcher viſus Alexis ait,
Quid mi animæ os canibus prodis: mox inde moleſtus
Detrectas,Phædrum ſiccine perdidimus?

Archeanaſſa quoque Colophonia vſum eſſe, in quam ſic ſcripſit,

Archeanaſſa mihi eſt meretrix Colophonia,ſeris

id ait esse mirandum ſi Dionyſius Corinthi, ſed ſi Plato eſſet in Sicilia. Videtur & Xenophon haudquaquam amico in illum fuiſſe animo. Nam veluti contentionis ſtudio ſimilia ſcripſere, Sympoſiū, Socratis Defenſionem, Commentaria moralia. Ad hæc ille De repub. hic Cyri ſcripſit infantiam, quā in ſuis Legibus Plato fictam dixit: neque enim eiuſmodi fuiſſe Cyrum. Tum ambo quum Socratē ſemper habeant in ore, nuſquam reperies ſui inuicem feciſſe mentionem. Semel tantùm Xenophon Platonis meminit in tertio Commentariorū. Fertur & Antiſthenes, quum corū quę ſcripſerat quippiam recitare vellet, oraſſe illum vt adeſſet recitanti. Et quum roganti cuiuſmodi id eſſet, libri eius titulum explicuiſſet, De eo, inquit, quod non ſit contradicere. Tu ergo (ait ille) de hoc ipſo quomodo ſcribis? Et quum doceret contra ſuam venire ſententiā, ſcripſit aduerſus Platonē dialogū Sathonem illū inſcribēs. Ex eo iā alienis animis in ſe inuicem fuere. Aiunt Socratē, quū Platonis Lyſidē audiſſet recitari, Proh dij immortales dixiſſe, quàm multa de me mentitur adoleſcēs! Scripſit quippe nō pauca vir ille quę Socrates non dixit. Fuit illi & aduerſus Ariſtippū haud obſcura ſimultas. Nā in libro De anima illū inſimulat, quòd abſfuerit morięti Socrati, quū in AEgina vicino Atticæ loco per id tēporis moratus ſit. Erat illi cum AEſchine quoq; vt fertur, Socratis auditore, contentio: quippe quum à Dionyſio magnifieret, egénſq; rerū omniū ad eum profectus eſſet, à Platone deſpectū, atq; ab Ariſtippo fuiſſe commēdatū. Porrò ſermones quos Critonē fecit in carcere loquentē, quū Socrati cōſuleret fugā, AEſchinis fuiſſe tradit Idomeneus, illi verò à Platone huius odio fuiſſe attributos. Eius verò nuſquā in libris ſuis Plato mentionē feciſſe deprehenditur, præterquam in libro De immortalitate animæ, & in Socratis defenſione, idque tenuiter. Enimuero ſtili ipſius genus, inter poëma & proſam orationem medium ait Ariſtoteles fluere.

Καὶ ἄλλο.

Χρυσὸν ἀνὴρ εὑρὼν, ἔλιπε βρόχον· αὐτὰρ ὁ χρυσὸν
Ὃν λίπεν οὐχ εὑρὼν, ἧψεν ὃν εὗρε βρόχον.

ἀλλά τοι Μόλων ἀπεχθῶς ἔχων πρὸς αὐτὸν, Οὐ τοῦτο (φησὶ) θαυμαστὸν εἰ Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ, ἀλλ' εἰ Πλάτων ἐν Σικελίᾳ. ἔοικε δὲ καὶ Ξενοφῶν πρὸς αὐτὸν ἔχειν οὐκ εὐμενῶς. ὥσπερ γοῦν διαφιλονεικοῦντες τὰ ὅμοια γεγράφασι, Συμπόσιον, Σωκράτους ἀπολογίαν, τὰ Ἠθικὰ ἀπομνημονεύματα. εἶθ' ὁ μὲν, πολιτείαν, ὁ δὲ, Κύρου παιδείαν· καὶ ἐν τοῖς νόμοις ὁ Πλάτων, πλάσμα φησὶν εἶναι τὴν παιδείαν αὐτοῦ· μὴ γὰρ εἶναι Κῦρον τοιοῦτον. ἀμφότεροί τε Σωκράτους μνημονεύοντες, ἀλλήλων οὐδαμοῦ, πλὴν Ξενοφῶν Πλάτωνος ἐν τρίτῳ τῶν ἀπομνημονευμάτων. λέγεται δ' ὅτι καὶ Ἀντισθένης μέλλων ἀναγινώσκειν τι τῶν γεγραμμένων αὐτῷ, παρεκάλεσεν αὐτὸν παρατυχεῖν. καὶ πυθόμενος τί μέλλει ἀναγινώσκειν, εἶπεν, ὅτι Περὶ τοῦ μὴ εἶναι ἀντιλέγειν, τοῦ δ' εἰπόντος, Πῶς οὖν σὺ περὶ αὐτοῦ τούτου γράφεις; καὶ διδάσκοντος ὅτι περιτρέπεται, ἔγραψε διάλογον κατὰ Πλάτωνος, Σάθωνα ἐπιγράψας. ἐξ οὗ διετέλουν ἀλλοτρίως ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους. φασὶ δὲ καὶ Σωκράτην ἀκούσαντα τὸν Λύσιν ἀναγινώσκοντος Πλάτωνος, Ἡράκλεις (εἰπεῖν) ὡς πολλά μου καταψεύδεθ' ὁ νεανίσκος. οὐκ ὀλίγα γὰρ ὧν οὐκ εἴρηκε Σωκράτης, γέγραφεν ἀνήρ. εἶχε δὲ φιλέχθρως ὁ Πλάτων καὶ πρὸς Ἀρίστιππον. ἐν γοῦν τῷ περὶ ψυχῆς διαβάλλων αὐτὸν φησὶν ὅτι οὐ παρεγένετο Σωκράτει τελευτῶντι, ἀλλ' ἐν Αἰγίνῃ ἦν καὶ σύνεγγυς. καὶ πρὸς Αἰσχίνην δέ τινα φιλοτιμίαν εἶχε. φασὶ δ' ὅτι καὶ αὐτὸς εὐδοκίμει παρὰ Διονυσίῳ. ὃν ἐλθόντα δι' ἀπορίαν, ὑπὸ μὲν Πλάτωνος παροφθῆναι, ὑπὸ δ' Ἀριστίππου συστῆναι. τούς τε λόγους οὓς Κρίτωνι περιτέθεικεν, ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ περὶ τῆς φυγῆς συμβουλεύοντι, φησὶν Ἰδομενεὺς εἶναι Αἰσχίνου· τὸν δ' ἐκείνῳ περιθεῖναι διὰ τὴν πρὸς τοῦτον δυσμένειαν. αὐτοῦ δὲ Πλάτων οὐδαμόθι τῶν ἑαυτοῦ συγγραμμάτων μνήμην πεποίηται, ὅτι μὴ ἐν τῷ περὶ ψυχῆς, καὶ ἀπολογίᾳ. φησὶ δ' Ἀριστοτέλης τὴν τῶν λόγων ἰδέαν αὐτοῦ, μεταξὺ ποιήματος εἶναι καὶ πεζοῦ λόγου.

σαι βδελύττεσθαι μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ. τοῖς μεθύουσι συνεβούλευε κατοπτρίζεσθαι· ἀποστήσεσθαι γὰρ τῆς τοιαύτης ἀσχημοσύνης. πίνειν δ' εἰς μέθην οὐδαμοῦ πρέπειν ἔλεγε, πλὴν ἐν ταῖς ἑορταῖς τοῦ καὶ τὸν οἶνον δόντος θεοῦ. καὶ τὸ πολλὰ δὲ καθεύδειν ἀπήρεσκεν αὐτῷ. ἐν γοῦν τοῖς νόμοις φησί, Κοιμώμενος δὲ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος. εἶναι δὲ ἥδιστον τῶν ἀκουσμάτων τὴν ἀλήθειαν· οἱ δέ, τὸ λέγειν τἀληθῆ. καὶ περὶ ἀληθείας δ' ἐν τοῖς νόμοις φησὶν οὕτως, Καλὸν μὲν ἡ ἀλήθεια, ὦ ξένε, καὶ μόνιμον· ἔοικε δὲ οὐ ῥᾴδιον πείθειν. ἀλλὰ καὶ ἠξίου μνημόσυνον αὐτοῦ λείπεσθαι ἢ ἐν φίλοις, ἢ ἐν βίβλοις. ἐξετόπιζε δὲ καὶ αὐτὸς τὰ πλεῖστα, καθά τινες φασί. καὶ ἐτελεύτα μὲν ὃν εἴπομεν τρόπον, Φιλίππου βασιλεύοντος ἔτος τρισκαιδέκατον καθὰ καὶ Φαβωρῖνος φησὶν ἀπομνημονευμάτων τρίτῳ· ὑφ' οὗ καὶ ἐπιτιμηθῆναι φησὶν αὐτὸν Θεόπομπος. Μυρωνιανὸς δ' ἐν ὁμοίοις φησὶ Φίλωνα παροιμίας μνημονεύειν περὶ τῶν Πλάτωνος φθειρῶν, ὡς οὕτως αὐτοῦ τελευτήσαντος. καὶ ἐτάφη ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, ἔνθα τὸν πλεῖστον χρόνον διετέλεσε φιλοσοφῶν. ὅθεν καὶ Ἀκαδημαϊκὴ προσηγορεύθη ἡ ἀπ' αὐτοῦ αἵρεσις. καὶ παρεπέμφθη πανδημεὶ πρὸς τῶν αὐτόθι, διαθέμενος τοῦτον τὸν τρόπον. Τάδε κατέλιπε Πλάτων καὶ διέθετο· τὸ ἐν Ἡφαιστιαδῶν χωρίον, ᾧ γείτων βορράθεν ἡ ὁδὸς ἡ ἐκ τοῦ Κηφισιάσιν ἱεροῦ, νότοθεν τὸ Ἡράκλειον τὸ ἐν Ἡφαιστιαδῶν· πρὸς ἡλίου δὲ ἀνιόντος Ἀρχέστρατος Φρεάριος, πρὸς ἡλίου δὲ δυομένου Φίλιππος Χολιδεύς. καὶ μὴ ἐξέστω τοῦτο μηδενὶ μήτε ἀποδόσθαι, μήτε ἀλλάξασθαι, ἀλλ' ἔστω Ἀδειμάντου τοῦ παιδίου εἰς τὸ δυνατόν. καὶ τὸ ἐν Ερεσιάδων χωρίον, ὃ παρὰ Καλλιμάχου ἐπριάμην, ᾧ γείτων βορράθεν Εὐρυμέδων Μυρινούσιος· νότοθεν δὲ Δημόστρατος Ξυπετέρων· πρὸς ἡλίου ἀνιόντος Εὐρυμέδων Μυρινούσιος, πρὸς ἡλίου δυομένου Κηφισός. ἀργυρίου μνᾶς τρεῖς· φιάλην ἀργυρᾶν, ἕλκουσαν ρξε. κυμβίον ἄγον με. δακτύλιον χρυσοῦν, καὶ ἐνώτιον χρυσοῦν, ἄγοντα συνάμφω δ' δραχμάς, ὀβολοὺς τρεῖς. Εὐκλείδης ὁ λιθοτόμος ὀφείλει μοι τρεῖς μνᾶς. Ἄρτεμιν ἀφίημι ἐλευθέραν. οἰκέτας καταλείπω, Τύχωνα, Βίκταν, Ἀπολλωνιάδην, Διονύσιον· σκεύη τὰ γεγραμμένα, ὧν ἔχει τὰ ἀντίγραφα Δημήτριος. ὀφείλω δ' οὐδενὶ οὐδέν.

tus erat vt in ſpeculo ſe ſtudioſe intuerentur, quoad eiuſmodi fœditate deterrerentur. Potare vſque ad ebrietatem nuſquã decere monebat, præterquam in diebus feſtis dei largitoris vini. Somnus item immodicus illi diſplicebat. In legibus ſiquidem ait, Dormiens autem nemo vllius pretij eſt. Veritatem ſuauiorem auditu omnibus quę dicerentur. alij, Vera loqui iucundius omnibus, dixiſſe putant. Sic autem & de veritate dixit in Legibus, Præclarũ quiddã eſt veritas, ô hoſpes atque durabile, verùm id perſuadere non facile videtur. Optabat inſuper memoriam ſui, vel in amicis vel in libris relinqui. Locis & ipſe vtebatur plurimum. Moritur eo quo diximus modo, XIII Philippi regis anno, vt Phauorinus in III. Comment. refert, à quo & obiurgatũ fuiſſe illum Theopompus auctor eſt. Myronianus in Similibus ait Philonem meminiſſe prouerbij de Platonis pediculis, quaſi ſic ille defecerit. Sepultus eſt autẽ in Academia, vbi plurimũ temporis philoſophatus fuerat. Vnde & quæ ab eo fluxit ſecta, Academica eſt appellata. Corpus ei elatũ honorificè, & ab iis qui eò cõuenerant conditũ. Eiuſmodi fuit ipſius teſtamentũ. Hæc legauit Plato atque reliquit. Hephæſtiadeũ fundũ, cui ab aquilone vicina via eſt quæ ducit à templo Cephiſiadũ, ab auſtro Heracleũ Hepheſtiadum, ab ortu ſolis Archeſtratus Phrearius, ab occaſu Philippus Cholidenſis. Hunc autẽ nemini licitũ ſit aut vendere, aut alienare, ſed ſit Adimanti filij quantũ fieri poteſt. Enereſiadúmque fundũ quẽ emi à Callimacho, cui ab Aquilone vicinus eſt Eurymedon Myrinnuſius, ab auſtro Demoſtratus Xypeteron, ab ortu Eurymedõ Myrinnuſius, ab occaſu Cephiſſus. Argenti minas tres, argenteã phialã pendẽtem drachmas CLXV, cymbium ponderis drachmarũ quadraginta quinque, annulũ aureũ, & inaurem auream, ambo drachmas quatuor & tres obolos pendẽtia. Euclides lapicida mihi debet minas tres. Dianã dimitto liberam, famulos relinquo Tychonẽ, Bictam, Apolloniadẽ, & Dionyſiũ: ſuppellectilẽ & vaſa ſcripta, quorũ habet exemplar Demetrius. Nulli autẽ quicquam debeo.

Vrbem adit ipſe, Iouis quámque ſolo poſuit.

Atque ita ſe habent epigrammata. Diſcipuli verò fuere Speuſippus Athenienſis, Xenocrates Chalcedonius, Ariſtoteles Stagirites, Philippus Opuntius, Heſtiæus Perinthius, Dion Syracuſanus, Amyclus Heracleotes, Eraſtus & Coriſcus Scepſij, Timolaus Cyzicenus, Euæon Lampſacenus, Pithon & Heraclites AEnij, Hippothales & Callippus Athenienſis, Demetrius Amphipolites, Heraclides Ponticus, & complures alij. Cum his & mulieres duæ, Laſthenia Mantinea, & Axiothea Phliaſia, quæ (vt Diczarchus autor eſt) virili vtebatur veſte. Theophraſtum item illius fuiſſe auditorem quidam referunt, & Hyperidem oratorem Chamæleon & Lycurgum ait: Polemo & Demoſthenem ſcribit ipſius fuiſſe ſtudioſum. Sabinus item ait & Mneſiſtratum Thaſium in quarto De meditatione libro, & eſt id quidem veriſimile. Verum enimuero quum Platonis in primis ſtudioſa ſis, atque haud ſanè iniuria Philoſophi ſummi dogmata peculiari quodam amore ac ſtudio præ cęteris indagare ſoleas, operępretium exiſtimaui, & ſermonum illius naturam, & dialogorum ordinem, & perſuaſionis aut inductionis vim, pro viribus, veluti per elementa capitáque digerere, vti neque de illius vita quam collegimus, dogmata quoque & decreta deſiderentur: alias quippe iuxta prouerbium, Noctuam Athenas, ſi ea quę per ſpecies diſtribuuntur, enarrare tibi oportebit. Dialogos itaque primum Zenonem Eleatem ſcripſiſſe ferunt. Ariſtoteles in I. De poetis, Alexamenum Styreum ſiue Teium, ſicut & Phauorinus in Cómentariis tradit. Cæterùm Plato (meo quidé iudicio) id genus expoliuit, adhuc alioqui rude, atque perfecit. Ita non ſolum ornatæ & expolitæ orationis, verùm & ipſius inuentionis digniſſimè ſibi primatum védicat. Eſt autem Dialogus ex interrogatione & reſpóſione compoſitus,

Καὶ ἄλλο, ὡς ἐτελεύτα.

Φοῖβος ἔφυσε βροτοῖς Ἀσκληπιὸν ἠδὲ Πλάτωνα,
Τὸν μὲν, ἵνα ψυχὴν, τὸν δ', ἵνα σῶμα σάοι.
Δαισάμενος δὲ γάμον πόλιν ἤλυθεν ἥν ποτ' ἑαυτῷ
Ἔκτισε, καὶ δαπέδῳ Ζηνὸς ἐνιδρύσατο.

Καὶ τὰ μὲν ἐπιγράμματα ταῦτα. μαθηταὶ δ' αὐτοῦ, Σπεύσιππος Ἀθηναῖος, Ξενοκράτης Χαλκηδόνιος, Ἀ-
D ριστοτέλης Σταγειρίτης, Φίλιππος ὁ Ὀπούντιος, Ἑστιαῖος Περίνθιος, Δίων Συρακούσιος, Ἄμυκλος Ἡρακλεώτης, Ἔραστος καὶ Κορίσκος Σκήψιοι, Τιμόλαος Κυζικηνός, Εὐαίων Λαμψακηνός, Πίθων καὶ Ἡρακλείδης Αἴνιοι, Ἱπποθάλης καὶ Κάλλιππος Ἀθηναῖοι, Δημήτριος Ἀμφιπολίτης, Ἡρακλείδης Ποντικός, καὶ ἄλλοι πλείους, σὺν οἷς καὶ γυναῖκες δύο, Λασθένεια Μαντινική, καὶ Ἀξιοθέα Φλιασία, ἣ καὶ ἀνδρεῖα ἠμπίσχετο, ὥς φησι Δικαίαρχος. ἔνιοι δὲ καὶ Θεόφραστον ἀκοῦσαί φασιν αὐτοῦ, καὶ Ὑπερείδην τὸν ῥήτορα Χαμαιλέων φησί, καὶ Λυ-
E κοῦργον. ὁμοίως Πολέμων ἱστορεῖ καὶ Δημοσθένην. Σαβῖνος λέγει καὶ Μνησίστρατον Θάσιον, παρατιθέμενος ἐν δ' μελετητικῆς ὕλης. καὶ εἰκός ἐστι. φιλοπλάτωνι δέ σοι δικαίως ὑπαρχούσῃ, καὶ παρ' ὁντινοῦν τὰ τοῦ φιλοσόφου δόγματα φιλοτίμως ζητούσῃ, ἀναγκαῖον ἡγησάμην ὑπογράψαι καὶ τὴν φύσιν τῶν λόγων, καὶ τὴν τάξιν τῶν διαλόγων, καὶ τὴν ἔφοδον τῆς ἐπαγωγῆς, ὡς οἷόν τε στοιχειωδῶς καὶ ἐπὶ κεφαλαίων, πρὸς τὸ μὴ ἀμοιρεῖν αὐτοῦ τῶν δογμάτων τὴν περὶ τοῦ βίου συναγωγήν. γλαῦκα γὰρ εἰς Ἀθήνας (φασί) εἰ δέοι σοι τὰ κατ' εἶδος
F διηγεῖσθαι. διαλόγους τοίνυν φασὶ πρῶτον γράψαι Ζήνωνα τὸν Ἐλεάτην. Ἀριστοτέλης δ' ἐν πρώτῳ περὶ ποιητῶν Ἀλεξαμενὸν Στυρέα ἢ Τήιον, ὡς καὶ Φαβωρῖνος ἐν ἀπομνημονεύμασι. δοκεῖ δέ μοι Πλάτων, ἀκριβώσας τὸ εἶδος, καὶ τὰ πρωτεῖα δικαίως ἂν ὥσπερ τοῦ καλοῦ οὕτω καὶ τῆς εὑρέσεως ἀποφέρεσθαι. ἔστι δὲ διάλογος, λόγος ἐξ ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως συγκείμενος,

Πολιτικὸς καὶ ὁ Κρατύλος, καὶ Παρμενίδης, καὶ Σο-
φιστής· τοῦ δ' ἠθικοῦ, ἥτε Ἀπολογία, καὶ ὁ Κρίτων, καὶ Φαί- C
δων, καὶ Φαῖδρος, καὶ τὸ Συμπόσιον, Μενέξενός τε, καὶ
Κλειτοφῶν, καὶ Ἐπιστολαί, καὶ Φίληβος, Ἵππαρχος, Ἀν-
τερασταί. τοῦ δὲ Πολιτικοῦ, ἥτε Πολιτεία, καὶ οἱ Νόμοι,
καὶ ὁ Μίνως, καὶ Ἐπινομίς, καὶ ὁ Ἀτλαντικός· τοῦ δὲ μαιευ-
τικοῦ, Ἀλκιβιάδαι, Θεάγης, Λύσις, Λάχης· τοῦ δὲ πειρα-
στικοῦ, Εὐθύφρων, Μένων, Ἴων, Χαρμίδης, Θεαίτητος· τοῦ
δὲ ἐνδεικτικοῦ, ὡς ὁ Πρωταγόρας· καὶ τοῦ ἀνατρεπτικοῦ, Εὐ-
θύδημος, Ἱππίαι δύο, Γοργίας. καὶ περὶ μὲν διαλόγου, τί
ποτέ ἐστι, καὶ τίνες αὐτοῦ διαφοραί, ἀπόχρη λέγειν. ἐπεὶ
δὲ πολλὴ στάσις ἐστί, καὶ οἱ μέν φασιν αὐτὸν δογματίζειν, D
οἱ δ' οὔ, φέρε καὶ περὶ τούτου διαλάβωμεν, αὐτὸ
τοίνυν τὸ δογματίζειν, ἐστὶ δόγμα τιθέναι, ὡς τὸ νο-
μοθετεῖν, νόμους τιθέναι. δόγμα δὲ ἑκατέρως καλεῖται, τό, τε
δοξαζόμενον, καὶ ἡ δόξα αὐτή. τούτων δὲ τὸ μὲν δοξαζόμε-
νον, πρότασίς ἐστιν· ἡ δὲ δόξα, ὑπόληψις. ὁ τοίνυν Πλά-
των περὶ μὲν ὧν κατείληφεν, ἀποφαίνεται, τὰ δὲ ψευδῆ διε-
λέγχει, περὶ δὲ τῶν ἀδήλων ἐπέχει. καὶ περὶ μὲν τῶν αὐτῷ
δοκούντων ἀποφαίνεται διὰ τεττάρων προσώπων, Σω-
κράτους, Τιμαίου, τοῦ Ἀθηναίου ξένου, τοῦ Ἐλεάτου ξένου.
εἰσὶ δ' οἱ ξένοι οὐχ, ὥς τινες ὑπέλαβον, Πλάτων καὶ E
Παρμενίδης, ἀλλὰ πλάσματά εἰσιν ἀνώνυμα· ἐπεὶ καὶ
τὰ Σωκράτους καὶ τὰ Τιμαίου λέγων Πλάτων δογμα-
τίζει. περὶ δὲ τῶν ψευδῶν ἐλεγχομένους εἰσάγει, οἷον Θρα-
σύμαχον, καὶ Καλλικλέα, καὶ Πῶλον, Γοργίαν τε, καὶ
Πρωταγόραν· ἔτι δ' Ἱππίαν καὶ Εὐθύδημον, καὶ δὴ καὶ
τοὺς ὁμοίους. ποιούμενος δὲ τὰς ἀποδείξεις πλείστῳ χρῆται
τῷ τῆς ἐπαγωγῆς τρόπῳ, οὐ μὴν μονοτρόπως, ἀλλὰ δι-
χῇ. ἔστι μὲν γὰρ ἐπαγωγή, λόγος διά τινων ἀληθῶν τὸ ὅμοιον
ἑαυτῷ ἀληθὲς οἰκείως ἐπιφέρων. δύο δὲ τῆς ἐπαγω-
γῆς εἰσὶ τρόποι, ὅ, τε κατ' ἐναντίωσιν, καὶ ὁ ἐκ τῆς ἀ- F
κολουθίας. ὁ μὲν κατ' ἐναντίωσιν, ἔστιν ἐξ οὗ τῷ ἐρωτωμέ-
νῳ περὶ πᾶσαν ἀπόκρισιν ἀκολουθήσει τὸ ἐναντίον. οἷον, ὁ
ἐμὸς πατὴρ τῷ σῷ πατρὶ ἤτοι ἕτερός ἐστιν, ἢ ὁ αὐτός.

Dicunt enim ex his alios dramaticos, quòd quaſi
poema videantur imitari : alios quòd narrationi
inſeruiant, diegematicos: mixtos, alios appellant.
Sed ea ſanè diſtinctio dialogorum ſcenæ quàm
philoſophorum ſcholæ videtur accommodatior.
Sunt ex iis quidam qui ad Phyſicam pertinent, vt
Timæus: ad Logicem, vt Politicus, Cratylus, Par-
menides & Sophiſta: ſunt qui ad Moralem, vt Apo-
logia, Criton, Phædon, Phædrus, Sympoſium, Me-
nexenus, Clitophon, Epiſtolæ, Philebus, Hippar-
chus & Anteraſtæ: ad Ciuilem verò Reſpub. Le-
ges, Minos, Epinomis, & Atlanticus. Mæeuti-
cam aſtruunt Alcibiades duo, Theages, Lyſis, La-
ches: Piraſticam, Euthyphron, Menon, Ion, Char-
mides, Theætetus: Endicticam, Protagoras: Ana-
trepticam, Euthydemus, Hippiæ duo, Gorgias. De
dialogo quidnam ſit, & quænam ſint eius differen-
tiæ, hactenus. Quoniam verò infinita contentio
eſt, aliis dicentibus ipſum dogmata inferre, aliis
negantibus, age de his quoque videamus. Do-
gmatiſtę proprium eſt dogma afferre, ſicut & legiſ-
latoris, leges inſtituere. Porrò dogmata ſiue decre-
ta indifferenter vocantur, & quę opinamur, & opi-
nio ipſa. Ex his autem quod opinamur propoſitio
eſt: opinio autem, perſuaſio ipſa ſiue opinatio: Pla-
to igitur quæ perceperat, ea exponit, quæ verò ſunt
falſa, coarguit. De rebus incertis non definit. Atq;
de his quidem quæ ipſe opinatur, quatuor inducit
perſonas, Socratem, Timæū, Athenienſem hoſpi-
tem, peregrinum Eleatem. Sunt autem peregrini,
non (vt quidam opinantur) Plato & Parmenides,
ſed figmenta ſine nomine ſunt. Quando & Socra-
tis atque Timęi verba dum loquitur, pro decretis
infert Plato. Qui mendacij coarguantur inducit
Thraſymachum, Calliclē, Polum, Gorgiam, Pro-
tagoram, Hippiam, atque Euthydemum, & huiuſ-
modi cæteros. At verò quum probationibus & ar-
gumenti concluſionibus locus eſt, plurimum vti-
tur inductione, éaque non vnica, ſed bipartita. Eſt
enim inductio oratio ex veris quibuſdam ſimile ſi-
bi verum propriè colligens atque inferés. Eius ſūt
ſpecies duæ, ea quæ ex contrario fit, & quæ ex con-
ſequenti. Quæ igitur ex contrario fit eiuſmo-
di eſt, vt interroganti circa omnem reſponſio-
nem contrarium inferatur. Vt, exempli cauſa. Pater meus aut alius eſt quàm pater tuus, aut idem.

vna ſpecie vteretur ad aſſerenda quæ percepiſſet. Nam vt olim tragœdiam prius quidem chorus ſolus agebat, poſtmodum verò Theſpis vnum inuenit hiſtrionem, vt chorus interdum requieſceret, ſecundum poſtea Aeſchylus adiecit, & tertium Sophocles, atque in hunc modum tragœdia conſummata eſt. ita & philoſophiæ ratio dudum circa vnam tantum Phyſicæ ſpeciem iuxta vertebatur. Acceſſit Socrates, & adiecit Ethicen. Tertiam plato dialecticen addidit, & conſummato philoſophiæ operi extremam manum appoſuit. Thraſylus autem aſſerit, illum iuxta tragicum quadriloquiũ dialogos ſuos edidiſſe. Tragœdi enim quatuor poematibus certabant, Dionyſiis, Lenæis, Panathenæis, Chytris. Erat autem quartum poema Satyricũ. Porrò quatuor poemata quadriloquia appellabantur. Sunt igitur omnes eius dialogi, de quibus nihil ambigitur, quinquaginta ſex. Reſpublica in decem diuiſa libros, quam & apud Protagoram totam fermè inueniri in Contradictionibus tradit Phauorinus in ſecundo Omnimodæ hiſtoriæ. Leges in duodecim diuiduntur. Sunt autem huiuſmodi quadriloquia nouem numero, Legibus vno volumine, & Reipub. libris in vno itidem incluſis. Primùm igitur quadriloquium ponit, quod communem hypotheſin habere videatur, oſtendere volens cuiuſmodi eſſe debeat vita philoſophi, duplicique in libris ſingulis inſcriptione vtitur, altera ex nomine, ex re altera impoſita. Huius quadriloquij, quod primum eſt, in capite ponitur Euthyphron, ſiue De ſanctitate. Eſt autem ipſe dialogus tentatiuus. Hũc ſequitur Socratis Defenſio, moralis. Tertio loco Criton, ſiue De eo quod agẽdũ eſt, moralis. Quartò Phædon, ſiue De anima, moralis. In ſecũdo verò quadriloquio præponitur Cratyl⁹, ſiue De rectitudine nominũ. Logicę ptes agẽs Theętet⁹, ſiue De diſciplina, tẽtatiuus.

ἀνάπαλιν· καὶ τὸ μεῖζον ἐκ τοῦ μικροτέρου, καὶ ἀνάπαλιν. τούτῳ δὲ ἐχρῆτο εἰς τὴν τῶν ἑαυτοῦ δογμάτων κατασκευήν. ὥσπερ δὲ τὸ παλαιὸν ἐν τῇ τραγῳδίᾳ πρότερον μὲν μόνος ὁ χορὸς διεδραμάτιζεν, ὕστερον δὲ Θέσπις ἕνα ὑποκριτὴν ἐξεῦρεν ὑπὲρ τοῦ διαναπαύεσθαι τὸν χορόν, καὶ δεύτερον Αἰσχύλος, τὸν δὲ τρίτον Σοφοκλῆς, καὶ συνεπλήρωσαν τὴν τραγῳδίαν·
D οὕτως καὶ τῆς φιλοσοφίας ὁ λόγος, πρότερον μὲν ἦν μονοειδής, ὡς ὁ φυσικός, δεύτερον δὲ Σωκράτης προσέθηκε τὸν ἠθικόν, τρίτον δὲ Πλάτων τὸν διαλεκτικόν, καὶ ἐτελεσιούργησε τὴν φιλοσοφίαν. Θράσυλλος δέ φησι καὶ κατὰ τὴν τραγικὴν τετραλογίαν ἐκδοῦναι αὐτὸν τοὺς διαλόγους· οἷον ἐκεῖνοι τέτρασι δράμασιν ἠγωνίζοντο, Διονυσίοις, Ληναίοις, Παναθηναίοις, Χύτροις, ὧν τὸ τέταρτον ἦν Σατυρικόν. τὰ δὲ τέτταρα δράματα ἐκαλεῖτο Τετραλογία. εἰσὶ τοίνυν (φησὶν) οἱ πάντες αὐτοῦ γνήσιοι διάλογοι, ἓξ καὶ πεντήκοντα· τῆς μὲν πολιτείας εἰς
E δέκα διαιρουμένης (ἣν καὶ εὑρίσκεσθαι σχεδὸν ὅλην παρὰ Πρωταγόρᾳ ἐν τοῖς ἀντιλογικοῖς, φησὶ Φαβωρῖνος ἐν παντοδαπῆς ἱστορίας δευτέρῳ) τῶν δὲ νόμων, εἰς δυοκαίδεκα. τετραλογίας δὲ, ἐννέα, ἑνὸς βιβλίου χώραν ἐπεχούσης τῆς πολιτείας, καὶ ἑνὸς τῶν νόμων. πρώτην μὲν οὖν Τετραλογίαν τίθησι, τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν ἔχουσαν. παραδεῖξαι γὰρ βούλεται ὁποῖος ἂν εἴη ὁ τοῦ φιλοσόφου βίος. διπλαῖς δὲ χρῆται ταῖς ἐπιγραφαῖς ἑκάστου τῶν βι-
F βλίων· τῇ μὲν, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῇ δὲ, ἀπὸ τοῦ πράγματος. ταύτης τῆς τετραλογίας, ἥτις ἐστὶ πρώτη, ἡγεῖται Εὐθύφρων, ἢ Περὶ ὁσίου. ὁ διάλογος δ᾽ ἐστὶ πειραστικός· δεύτερος, ἀπολογία Σωκράτους, ἠθικός. τρίτος, Κρίτων, ἢ Περὶ πρακτέου, ἠθικός. τέταρτος, Φαίδων, ἢ Περὶ ψυχῆς, ἠθικός, δευτέρα τετραλογία, ἧς ἡγεῖται Κρατύλος, ἢ Περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων, λογικός· Θεαίτητος, ἢ Περὶ ἐπιστήμης, πειραστικός.

πολιτικός. Τίμαιος, ἢ Περὶ φύσεως, φυσικός. Κριτίας, ἢ Ἀτλαντικός, ἠθικός. τῆς ἐνάτης ἡγεῖται Μίνως, ἢ Περὶ νόμου, πολιτικός· Νόμοι, ἢ Περὶ νομοθεσίας, πολιτικός. Ἐπινομίς, ἢ Νυκτερινὸς σύλλογος, ἢ Φιλόσοφος, πολιτικός· Ἐπιστολαὶ τρισκαίδεκα, ἠθικαί (ἐν αἷς ἔγραφεν, Εὖ πράττειν, Ἐπίκουρος δὲ Εὖ διάγειν, Κλέων Χαίρειν) πρὸς Ἀριστόδημον μία· πρὸς Ἀρχύτην, δύο· πρὸς Διονύσιον, τέτταρες· πρὸς Ἑρμίαν καὶ Ἔραστον, καὶ Κορίσκον, μία· πρὸς Λεωδάμαντα, μία· πρὸς Δίωνα, μία· πρὸς Περδίκκαν, μία· πρὸς τοὺς Δίωνος οἰκείους, δύο. καὶ οὗτος μὲν οὕτω διαιρεῖ, καί τινες. ἔνιοι δὲ (ὧν ἐστι καὶ Ἀριστοφάνης ὁ γραμματικός) εἰς τριλογίας ἕλκουσι τοὺς διαλόγους· καὶ πρώτην μὲν τιθέασιν, ἧς ἡγεῖται Πολιτεία, Τίμαιος, Κριτίας. δευτέραν, Σοφιστής, Πολιτικός, Κρατύλος. τρίτην, Νόμοι, Μίνως, Ἐπινομίς· τετάρτην, Θεαίτητος, Εὐθύφρων, Ἀπολογία· πέμπτην, Κρίτων, Φαίδων, Ἐπιστολαί. τὰ δ' ἄλλα καθ' ἓν καὶ ἀτάκτως. ἄρχονται δέ, οἱ μὲν (ὡς προείρηται) ἀπὸ τῆς Πολιτείας· οἱ δ', ἀπὸ Ἀλκιβιάδου τοῦ μείζονος· οἱ δ', ἀπὸ Θεάγους· ἔνιοι δέ, Εὐθύφρονος· ἄλλοι, Κλειτοφῶντος· τινές, Τιμαίου· οἱ δ', ἀπὸ Φαίδρου· ἕτεροι, Θεαιτήτου. πολλοὶ δὲ Ἀπολογίαν τὴν ἀρχὴν ποιοῦνται. νοθεύονται δὲ τῶν διαλόγων ὁμολογουμένως Μίδων ἢ Ἱπποστρόφος, Ἐρυξίας ἢ Ἐρασίστρατος, Ἀλκυών, Ἀκέφαλος ἢ Σίσυφος, Ἀξίοχος, Φαίακες, Δημόδοκος, Χελιδών, Ἑβδόμη, Ἐπιμενίδης· ὧν ἡ Ἀλκυών, Λέοντός τινος εἶναι δοκεῖ, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν ἀπομνημονευμάτων. ὀνόμασι δὲ κέχρηται ποικίλοις, πρὸς τὸ μὴ εὐσύνοπτον εἶναι τοῖς ἀμαθέσι τὴν πραγματείαν. ἰδιαίτατα μὲν σοφίαν ἡγεῖται εἶναι τὴν τῶν νοητῶν, καὶ ὄντως ὄντων ἐπιστήμην, ἥν φησι περὶ θεὸν καὶ ψυχὴν σώματος κεχωρισμένην. ἰδίᾳ δὲ σοφίαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν καλεῖ, ὄρεξιν οὖσαν τῆς θείας σοφίας. κοινῶς δὲ λέγεται παρ' αὐτῷ σοφία καὶ ἡ πᾶσα ἐμπειρία· οἷον ὅταν σοφὸν λέγῃ τὸν δημιουργόν. χρῆται δὲ καὶ ἐπὶ διαφερόντως σημαινομένων τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι. ὁ γοῦν φαῦλος λέγεται παρ' αὐτῷ καὶ ἐπὶ τοῦ ἁπλοῦ, ὡς καὶ παρὰ Εὐριπίδῃ ἐν Λυκιμνίῳ φέρεται ἐπὶ τοῦ Ἡρακλέους οὑτωσί,

De iuſtitia, ciuilis. Timæus ſiue De natura, phyſicus. Critias ſeu Atlanticus, moralis. Nonæ præſidet Minos ſiue De lege, ciuilis. Leges ſiue De ferenda lege, ciuilis. Epinomis ſiue philoſophus, ciuilis. Epiſtolæ tredecim, morales, quibus præponebat εὖ πράττειν. Epicurus autem εὖ διάγειν, Cleon verò χαίρειν. Ex his vna eſt ad Ariſtodemum, ad Archytam duæ, ad Dionyſiū quatuor, ad Hermiam & Eraſtum & Coriſcum vna, ad Leodamantem vna, ad Dionem vna, ad Perdiccam vna, ad Dionis neceſſarios duæ. Eſt autem huiuſmodi iuxta Thraſylum librorum illius diſtinctio, cui plerique accedunt. Alij autem, ex quibus & Ariſtophanes Grammaticus eſt, in triloquia eius dialogos ita diſtribuunt. Primam ponunt cui præſit Reſpublica, Timæus, Critias. Secundam, cui Sophiſta, Politicus, Cratylus. In tertia Leges ſtatuunt, Minoē & Epinomida. In quarta Theætetum, Euthyphrona. Defenſionem. In quinta, Phædonem, Critonem, Epiſtolas. Cætera ſingula & ſine ordine ponunt. Incipiunt quidam, vt prædiximus, à Republica, alij à Maiore Alcibiade, plerique autem à Theage, alij ab Euthyphrone, nonnulli à Clitophonte, quidam a Timęo, alij à Phædro. Sunt item qui à Theæteto incipiant, ſunt qui à Defenſione. Ex his autem dialogis qui Platoni inſcribuntur, hi ſine vlla controuerſia adulterini ſunt, Midon ſiue Hippoſtrophus, Eryxias ſiue Eraſiſtratus, Alcyon, Acephalus ſiue Siſyphus, Axiochus, Phęaces, Demodocus, Chelidon, Septima, Epimenides. Ex his Alcyon Leontis cuiuſdam eſſe fertur, vt Phauorinus in quinto Cōmentariorum refert. Enimuero nominibus vtitur variis, vti ne illius opera imperitis & rudibus conſpicua ſint. Propriè tamen ſapientiam eſſe arbitratur earum rerum quæ intelligentia comprehenduntur, & quæ verè ſunt, ſcientiam, quam de Deo ait animámque à corpore disiunctā. Propriè verò ſapientiam & philoſophiā vocat appetitionem quandam ac deſiderium diuinæ ſapiētiæ. Communiter apud ipſum ſapientia dicitur etiam omnis peritia. Vt quum, verbi gratia, ſapiētem vocat artificem. Vtitur & iiſdem ſæpe nominibus in ſignificandis variis rebus. φαῦλος ſiquidem apud illū, etiam pro ſimplici ponitur, ſicut & apud Euripidē in Lycimnio de Hercule in hunc modū,

Negle-

pturæque tranſlationes adhibetur. Ceraunium ad philoſophiæ inſtitutionem aſſumitur. Aſteriſcus ad conuenientiam dogmatum. Obelus ad improbationem. Sunt igitur huiuſmodi notæ, & hic librorũ numerus, vt Antigonus Caryſtius in libro quem nuper de Zenone edidit, refert. Ea ſiquis dignoſcere voluiſſet, mercedem his qui docerent pendebat. Quæ verò illi placuerũt, huiuſmodi fuerunt: Immortalem eſſe animam & de corporibus ad corpora perpetuis vicibus migrare, eiúſque initium cõſtare numeris. Corporis principium Geometriæ item conſtare ratione. Diffiniebat eam ideam eſſe penitus remoti ſpiritus, ſeipſam mouentem & motum præſtantem corpori, & eſſe tripartitam. Rationalem ipſius partem ſitam in capite, iraſcibilem in corde, concupiſcibilem in vmbilico & iecore conſiſtere. Continere item ex medio ſemper corpus per gyrum, atque ex elementis conſtare: diuiſámque ſecundùm harmoniæ interualla, duos orbes efficere coniunctos, ex his interiorem circulum in ſex alios ſciſſum, ſeptem reliquos circulos facere, eúmque iuxta diametrum ad læua intrinſecus habere ſedem. Alterum verò ſecundùm latus ad dexteram, ideóque ipſum obtinere quòd ſit vnicus. Alterum quippe interiùs in plures eſſe diuiſum, atque hunc ipſius, illos alterius eſſe. dicens hanc quidem animi, illam verò vniuerſi eſſe motionem, errantiúmque ſyderum motus, ita ſe habentes, vt ex medio ſit ſciſſio ſibi ab extrema congruens atque coniuncta, noſſe quę ſunt, atque aptare, eò quòd in ſeipſa per harmoniam elementa habeat. Et opinionem quidem fieri ſecundùm alterius circulum ſe ſubrigentem, ſcientiam verò ſecundùm alium qui ſit idem. Duo omnino eſſe rerum principia, Deum atque materiam. Illum & mentem & cauſam appellat: eſſe autem materiam informem & infinitam, ex ea concretiones fieri. Ea quum aliquando temere & inordinatè moueretur, à Deo ait in locum vnum coactam, quòd ordinem temeritati præſtare cenſuerit.

γωγὴν τῆς φιλοσοφίας· ἀστερίσκος, πρὸς τὴν συμφωνίαν τῶν δογμάτων· ὀβελός, πρὸς τὴν ἀθέτησιν. τὰ μὲν σημεῖα, ταῦτα, καὶ τὰ βιβλία, τοσαῦτα· ἅπερ (Ἀντίγονός φησιν ὁ Καρύστιος ἐν τῷ περὶ Ζήνωνος) νεωστὶ ἐκδοθέντα εἴ τις ἤθελε διαναγνῶναι, μισθὸν ἐτέλει τοῖς κεκτημένοις. τὰ δ' ἀρέσκοντα αὐτῷ ταῦτα ἦν. Ἀθάνατον ἔλεγε τὴν ψυ-

D χήν, καὶ πολλὰ μεταμφιεννυμένην σώματα, ἀρχήν τε ἔχειν ἀριθμητικήν. τὸ δὲ σῶμα γεωμετρικήν. ὡρίζετο δ' αὐτὴν ἰδέαν τοῦ πάντῃ διεστῶτος πνεύματος. αὐτοκίνητόν τε εἶναι, καὶ τριμερῆ. τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς λογικὸν μέρος, περὶ τῇ κεφαλῇ καθιδρῦσθαι· τὸ δὲ θυμοειδὲς, περὶ τὴν καρδίαν. τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν, περὶ τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὸ ἧπαρ συνίστασθαι. περιέχειν δὲ ἐκ τοῦ μέσου διὰ παντὸς κύκλῳ τὸ σῶμα, καὶ συνεστάναι ἐκ τῶν στοιχείων. διαιρεθεῖσάν τε κατὰ ἁρμονικὰ διαστήματα δύο κύκλους ποιεῖν συνημμένους· ὧν τὸν ἐντὸς κύκλον, ἑξαχῆ τμηθέντα, τοὺς ἅπαντας ἑπτὰ

E κύκλους ποιεῖν. καὶ τοῦτον μὲν κατὰ διάμετρον κεῖσθαι ἐπ' ἀριστερὰ ἔσωθεν· τὸν δὲ, κατὰ πλευρὰν ἐπὶ τὰ δεξιά. διὸ καὶ κρατεῖν αὐτὸν ἕνα ὄντα. τὸν γὰρ ἕτερον ἔσωθεν διῃρῆσθαι. καὶ τὸν μὲν εἶναι ταὐτοῦ, τὸν δὲ θατέρου. λέγων τὴν μὲν, τῆς ψυχῆς κίνησιν εἶναι· τὴν δὲ, τοῦ ὅλου καὶ τὰς τῶν πλανωμένων φοράς. οὕτω δ' ἐχούσης τῆς ἐκ μέσου τομῆς αὐτῇ προσαρμοζομένης πρὸς τὰ ἔσχατα, γινώσκειν τά τε ὄντα καὶ ἐναρμόζειν διὰ τὸ ἔχειν ἐν αὐτῇ τὰ στοιχεῖα κατὰ ἁρμονίαν. καὶ γίνεσθαι δόξαν μὲν, κατὰ τὸν θατέρου κύκλον ὀρθούμενον· ἐπιστήμην δὲ, κατὰ τὸν ταὐτοῦ. δύο δὲ τῶν πάντων ἀπέφηνεν ἀρχάς, θεὸν καὶ ὕλην, ὃν καὶ νοῦν

F προσαγορεύει καὶ αἴτιον. εἶναι δὲ τὴν ὕλην ἀσχημάτιστον καὶ ἄπειρον, ἐξ ἧς γίνεσθαι τὰ συγκρίματα. ἀτάκτως δέ ποτε αὐτὴν κινουμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ φησιν εἰς ἕνα συναχθῆναι τόπον, τάξιν ἀταξίας κρείττονα ἡγησάμενον.

μὲν γὰρ περιέχειν τὰ ἄλλα ζῷα ὑπ' αὐτοῦ, τὰ δὲ σχήματα πάντων. λεῖον δὲ, καὶ οὐδὲν ὄργανον ἔχοντα κύκλῳ, διὰ τὸ μηδεμίαν εἶναι χρείαν αὐτῷ. ἀλλὰ μὴν καὶ ἄφθαρτον διαμένειν τὸν κόσμον, διὰ τὸ μὴ διαλύεσθαι εἰς τὸ μὴ ὄν. καὶ τῆς μὲν ὅλης γενέσεως αἴτιον εἶναι τὸν θεὸν, ὅτι πέφυκεν ἀγαθοποιὸν εἶναι τὸ ἀγαθόν. τὸ δ' οὐρανοῦ τῆς γενέσεως τὸ ἄριστον αἴτιον. τοῦ γὰρ καλλίστου τῶν γενητῶν, τὸ ἄριστον εἶναι τῶν νοητῶν αἴτιον. ὥστε ἐπεὶ τοιοῦτος ὁ θεὸς, ὅμοιος δὲ τῷ ἀρίστῳ ὁ οὐρανὸς, κάλλιστός γε ὢν, οὐδενὶ ἂν ὅμοιος εἴη τῶν γενητῶν, ἀλλ' ἢ τῷ θεῷ. συνεστάναι δὲ τὸν κόσμον ἐκ πυρὸς, ὕδατος, ἀέρος, γῆς. ἐκ πυρὸς μὲν, ὅπως ὁρατὸς ᾖ· ἐκ γῆς δὲ, ὅπως στερεός· ἐξ ὕδατος δὲ καὶ ἀέρος, ὅπως ἀνάλογος· αἱ γὰρ τῶν στερεῶν δυνάμεις δύο μεσότησιν ἀναλογοῦσιν, ὡς ἓν γενέσθαι τὸ πᾶν. ἐξ ἁπάντων δὲ, ἵνα τέλειος καὶ ἄφθαρτος ᾖ. χρόνον τε γενέσθαι εἰκόνα τοῦ αἰδίου. κἀκεῖνον μὲν ἀεὶ μένειν, τὴν δὲ τοῦ οὐρανοῦ φορὰν, χρόνον εἶναι. καὶ γὰρ νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ μῆνα, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα χρόνου μέρη εἶναι. διόπερ ἄνευ τῆς τοῦ κόσμου φύσεως, οὐκ εἶναι χρόνον· ἅμα γὰρ ὑπάρχει αὐτῷ καὶ χρόνον εἶναι. πρὸς δὲ χρόνου γένεσιν ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ πλανώμενα γενέσθαι. ὅπως δὲ διάδηλος τῶν ὡρῶν ᾖ ἀριθμὸς, καὶ μετέχῃ τὰ ζῷα ἀριθμοῦ, τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ἀνάψαι τὸν θεόν. εἶναι δὲ ὑπὲρ μὲν τὸν τῆς γῆς κύκλον σελήνην, ἐν δὲ τῷ ἐχομένῳ ἥλιον, ἐν δὲ τοῖς ἐπέκεινα τοὺς πλανήτας. ἔμψυχον δὲ πάντως, διὰ τὸ ἐμψύχῳ φορᾷ διδεδέσθαι. ἵνα δὲ ὁ κόσμος τελειωθῇ γενόμενος ὅμοιος τῷ νοητῷ ζῴῳ, τὴν τῶν ἄλλων ζῴων γενέσθαι φύσιν. ἐπεὶ οὖν ἐκεῖνος εἶχε, καὶ τὸν οὐρανὸν δεῖν ἔχειν. θεοὺς μὲν οὖν εἶναι τὸ πολὺ πυρώδεις· εἶναι δὲ τρία ἄλλα γένη, πτηνὸν, ἔνυδρον, πεζόν. γῆν δὲ πρεσβυτάτην μὲν εἶναι τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ θεῶν. γενέσθαι δὲ δημιούργημα, ὡς νύκτα καὶ ἡμέραν ποιεῖν. οὖσαν δ' ἐπὶ τοῦ μέσου, κινεῖσθαι περὶ τὸ μέσον. ἐπεὶ δ' αἰτίαι εἰσὶ δύο, τὰ μὲν διαμένειν εἶναι, τὰ δ' ἐξ ἀναγκαίας αἰτίας (φησὶ) λεκτέα. ταῦτα δ' ἐστὶν, ἀὴρ, πῦρ, γῆ, ὕδωρ. καὶ οὐκ ὄντα μὲν στοιχεῖα κατ' ἀκρίβειαν, ἀλλὰ δεκτικά.

continere animantes, hunc autem omnium figuras.
C Leuem itidem & abſque vllo per gyrum inſtrumento, quòd huiuſmodi nullus ſibi vſus ſit. Immortalem præterea durare mundum, eo quòd non diſſoluatur in id quod non eſt. Ac totius generationis cauſam eſſe cælum, quòd boni ſit benefacere. Porrò cæli generationis autorem ſummè bonum atque excellentiſſimum. Eius quippe quod ſit in rebus conditis pulcherrimum, eum eſſe conditorem, quem intelligibilium omnium conſtet eſſe præſtantiſſimum. Itaque quoniam huiuſmodi Deus eſt, cælum verò præſtantiſſimo illi ſimile eſt, quoniam pulcherrimum cernitur, nulli creaturæ erit ſimilius quàm Deo ſoli. Conſtare verò
D mundum ex igne, aqua, aere, & terra. Ex igne quidem, vt viſibilis ſit: ex terra, vt ſolidus: ex aqua & aere, vt proportione non vacet: (namque ſolidorum vis duobus maximè mediis proportionem ſumit, vt vnum fiat hoc totum: ex omnibus verò, vt perfectum atque immortale ſit. Tempuſq; ſempiterni imaginem fuiſſe, idque ſemper manere. Cæli autem motus tempus eſſe. Noctem enim ac diem ac menſem & huiuſmodi cætera eſſe temporis partes. Idcirco abſque mundi natura non conſtare tempus: ſimul enim atque conditus fuerit, & tempus illi affuiſſe. Porrò poſt temporis genera-
E tionem, & ſolem, & lunam, & errantia genita. Vt autem horarum manifeſtus & certus eſſet numerus, animantéſque numeri non eſſent expertes, accendiſſe ſolis radios Deum. Lunam quidem ſupra eminentem terræ circulum, ſolem propius huic orbi, in ſuperiorib' verò vaga ſidera ferri. Eſſe prorſus animatum, quia ſit animato motui deuinctus & alligatus. Vt autem perficeretur hic mundus, eſſétque ſimilis intelligibili animanti, aliorum quoque animalium conditam eſſe naturam. Quoniam igitur ille habebat: cælũ quoque vt haberet operę pretiũ fuiſſe. Deos ergo eſſe vt plurimũ igneos. Eſſe autẽ & reliqua genera animantiũ tria,
F volatile, aquatile, terreſtre. Terrã eſſe antiquiſſimã omnium, qui eſſent in cęlo deorum. Fuiſſe autem conditam, vt diei noctiſque tempora & vices variaret, Eam, quũ media ſit, circa medium moueri.

Quoniam verò cauſæ (inquit) duæ ſunt, alia quidẽ conſtãtiã ac firmitatẽ eſſe, alia verò neceſſaria ex cauſa creata dicendũ. Sunt autẽ iſta, aer, ignis, terra, aqua: quæ quidẽ non exactè erant elementa, ſed ad percipiendũ apta.

item ad remp. vxorem ducturum, legéſque poſitas non præuaricaturum. Laturum inſuper patriæ ſuę quantum fieri poterit commodas leges, idque, niſi per ſummam plebis ſeditionem operam ſuã reip. iudicarit inutilem fore. Arbitratur & deos humana cernere atque curare, & dæmones eſſe. Notionémque honeſti primus definiuit, eam quæ à laudabili & rationabili vtilique & decoro & congruo non diſcerneretur: quæ ſimul omnia, id quod per naturam fit conſequens, ac pro confeſſo habeatur, attingant. Diſſeruit de ratione & rectitudine nominum, atque adeò rectè reſpondendi & interrogandi ſcientiam primus ipſe conſtituit, affatim vſus. Porrò in dialogis iuſtitiã diuinã legẽ arbitratus eſt, vt ad iuſtè agendum potius perſuaderet, ne poſt mortẽ pœnas improbi luerẽt. Quocirca eũ pleriq; fabuloſũ putauere, quòd eiuſmodi narrationes interdum ſuis ſcriptis interſerat, vt, quòd incertum ſit iſta poſt mortem ſic habere, admoniti mortales iura violare pertimeſcant. Atque in hunc modum ille ſenſit. Diſtribuebat autem (vt ait Ariſtoteles) res in hunc modum. Ex bonis (inquit) quædam ſunt animi, quædã corporis, alia extrinſecus. Iuſtitiam, prudentiã, fortitudinem, frugalitatem, & cętera id genus in animo ponebat: pulchritudinem & habitum præclarum, ſanitatem & fortitudinem in corpore: amicos autem & patriæ felicitatem, atque diuitias inter exteriora numerabat. Bonorum igitur tria eſſe genera, alia in anima, alia in corpore, alia extrinſecus. Tres item eſſe amicitiæ ſpecies, naturalem, ſocialem, atque hoſpitalem. Naturalẽ, qua parentes liberis afficiuntur, cognatique ſe mutuò alterutrũ diligunt. eam verò in cæteras quoq; animantes eſſe diffuſam: Socialem, quam ſine vllo conſanguinitatis vinculo ſola cõſuetudo cõciliat, cuiuſmodi Pyladis & Oreſtis fuiſſe memoratur:

ἧττον εὐδαίμονα ἔσεσθαι τὸν σοφόν, καὶ ταῦτα μὲν πρὸ[ς].
πολιτεύσεσθαι αὖ, καὶ γαμήσειν, καὶ τοὺς κειμένους νόμους
οὐ παραβήσεσθαι. ἐκ δὲ τῶν ἐνδεχομένων καὶ νομοθετήσειν
τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι, ἐὰν μὴ τέλεον ἀπαραίτητα ὁρᾷ τὰ
πράγματα ἐν ὑπερβαλλούσῃ διαφορᾷ δήμου. οἴεται
δὲ καὶ θεοὺς ἐφορᾶν τὰ ἀνθρώπινα καὶ δαίμονας εἶναι. ἔννοιάν
D τε καλοῦ πρῶτος ἀπεφήνατο τὴν ἐχομένην τοῦ ἐπαινετοῦ
καὶ λογικοῦ καὶ χρησίμου καὶ πρέποντος καὶ ἁρμόττοντος.
ἅπερ πάντα ἔχεσθαι τοῦ ἀκολούθου τῇ φύσει καὶ ὁμολογουμένου.
διελέχθη δὲ καὶ περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος· ὥστε καὶ
τὴν ἐπιστήμην τοῦ ὀρθῶς ἀποκρίνεσθαι καὶ ἐρωτᾶν,
πρῶτον αὐτὸν διασυστῆσαι κατακόρως χρησάμενον. ἐν δὲ
τοῖς διαλόγοις καὶ τὴν δικαιοσύνην θεοῦ νόμον ὑπελάμβανεν,
ὡς ἰσχυροτέραν προτρέψαι τὰ δίκαια πράττειν, ἵνα
μὴ καὶ μετὰ θάνατον δίκας ὑπόσχοιεν οἱ κακοῦργοι. ὅθεν καὶ
μυθικώτερος ἐνίοις ὑπελήφθη, τοῖς συγγράμμασιν
E ἐγκαταμίξας τὰς τοιαύτας διηγήσεις, ὅπως διὰ τοῦ ἀδήλου
τοῦ τρόπου τοῦ ἔχειν τὰ μετὰ τὸν θάνατον, οὕτως ἀπέχωνται τῶν
ἀδικημάτων. καὶ ταῦτα μὲν ἦν αὐτῷ τὰ ἀρέσκοντα.
διῄρει δὲ (φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης) καὶ τὰ πράγματα τοῦτον
τὸν τρόπον. τῶν ἀγαθῶν ἐστὶ τὰ μέν, ἐν ψυχῇ· τὰ δ' ἐν σώματι·
τὰ δέ, ἐκτός. οἷον, ἡ μὲν δικαιοσύνη, καὶ ἡ φρόνησις, καὶ ἡ
ἀνδρεία, καὶ ἡ σωφροσύνη, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν ψυχῇ· τὸ δὲ
κάλλος, καὶ ἡ εὐεξία, καὶ ἡ ὑγεία, καὶ ἡ ἰσχύς, ἐν σώματι·
οἱ δὲ φίλοι, καὶ ἡ τῆς πατρίδος εὐδαιμονία, καὶ ὁ πλοῦτος, ἐν
τοῖς ἐκτός. τῶν ἀγαθῶν ἄρα τρία εἴδη ἐστί· τὰ μέν, ἐν ψυ-
F χῇ· τὰ δέ, ἐν σώματι· τὰ δέ, ἐκτός. τῆς φιλίας τρία εἴ-
δη· ἡ μὲν γὰρ αὐτῆς, ἐστὶ φυσική· ἡ δέ, ἑταιρική· ἡ δέ, ξενι-
κή. φυσικὴν μὲν οὖν ταύτην λέγομεν, ἣν οἱ γονεῖς πρὸς
τὰ ἔκγονα ἔχουσι, καὶ οἱ συγγενεῖς πρὸς ἀλλήλους. ταύτης δὲ κεκλήρωται καὶ τἄλλα ζῷα. ἑταιρικὴν δὲ καλοῦ-
μεν τὴν ἀπὸ συνηθείας γινομένην, καὶ μηδὲν προσήκουσαν γένει· ἀλλ' οἷον ἡ Πυλάδου πρὸς Ὀρέστην.

ἡ μὲν γὰρ αὐτῆς, ἐστὶ περὶ θεούς, ἡ δὲ, περὶ ἀνθρώπους, ἡ δὲ, περὶ τοὺς ἀποιχομένους· οἱ μὲν γὰρ θύοντες κατὰ νόμους, καὶ τῶν ἱερῶν ἐπιμελούμενοι, δῆλον ὅτι περὶ θεοὺς εὐσεβοῦσιν· οἱ δὲ δάνεια ἀποδιδόντες καὶ παρακαταθήκας, δικαιοπραγοῦσι περὶ ἀνθρώπους· οἱ δὲ τῶν μνημείων ἐπιμελούμενοι, δῆλον ὅτι περὶ τοὺς ἀποιχομένους. τῆς ἄρα δικαιοσύνης, ἡ μὲν πρὸς θεούς ἐστι, ἡ δὲ πρὸς ἀνθρώπους, ἡ δὲ περὶ τοὺς ἀποιχομένους. τῆς ἐπιστήμης εἴδη ἐστὶ τρία· τὸ μὲν γάρ, ἐστι πρακτικὸν, τὸ δὲ ποιητικὸν, τὸ δὲ θεωρητικόν. ἡ μὲν γὰρ οἰκοδομικὴ καὶ ναυπηγική, ποιητικαί εἰσιν· ἔστι γὰρ αὐτῶν ἰδεῖν ἔργον πεποιημένον. πολιτικὴ δὲ καὶ αὐλητικὴ καὶ κιθαριστικὴ, καὶ αἱ τοιαῦται, πρακτικαί· οὐ γάρ ἐστιν οὐδὲν ἰδεῖν θεατὸν αὐτῶν πεποιημένον, ἀλλὰ πράττουσί τι. ὁ μὲν γὰρ αὐλεῖ καὶ κιθαρίζει, ὁ δὲ πολιτεύεται. ἡ δὲ γεωμετρικὴ, καὶ ἁρμονικὴ, καὶ ἀστρολογικὴ, θεωρητικαί. οὔτε γὰρ πράττουσιν, οὔτε ποιοῦσιν οὐδέν. ἀλλ' ὁ μὲν γεωμέτρης θεωρεῖ πῶς πρὸς ἀλλήλας ἔχουσιν αἱ γραμμαί· ὁ δ' ἁρμονικὸς, τοὺς φθόγγους· ὁ δ' ἀστρολογικὸς, τὰ ἄστρα καὶ τὸν κόσμον. τῶν ἄρα ἐπιστημῶν αἱ μέν εἰσι θεωρητικαί, αἱ δὲ πρακτικαί, αἱ δὲ ποιητικαί. τῆς ἰατρικῆς ἐστιν εἴδη πέντε· ἡ μὲν, φαρμακευτική· ἡ δὲ, χειρουργική· ἡ δὲ, διαιτητική· ἡ δὲ νοσογνωμονική· ἡ δὲ βοηθητική. ἡ μὲν φαρμακευτική, διὰ φαρμάκων ἰᾶται τὰς ἀρρωστίας· ἡ δὲ χειρουργική, διὰ τοῦ τέμνειν καὶ καίειν ὑγιάζει· ἡ δὲ διαιτητική, διὰ τοῦ διαιτᾶν ἀπαλλάττει τὰς ἀρρωστίας· ἡ δὲ νοσογνωμονική, διὰ τοῦ γνῶναι τὸ ἀρρώστημα· ἡ δὲ βοηθητική, διὰ τοῦ βοηθῆσαι εἰς τὸ παραχρῆμα ἀπαλλάττει τῆς ἀλγηδόνος. τῆς ἄρα ἰατρικῆς ἡ μέν ἐστι φαρμακευτική, ἡ δὲ, χειρουργική, ἡ δὲ, διαιτητική, ἡ δὲ, βοηθητική, ἡ δὲ, νοσογνωμονική. νόμου διαίρεσις εἰς δύο· ὁ μὲν γὰρ αὐτοῦ, γεγραμμένος· ὁ δὲ, ἄγραφος. ᾧ μὲν ἐν ταῖς πόλεσι πολιτευόμεθα, γεγραμμένος ἐστίν· ὁ δὲ κατὰ ἔθη γινόμενος, οὗτος ἄγραφος καλεῖται. οἷον, τὸ μὴ γυμνὸν πορεύεσθαι εἰς τὴν ἀγοράν, μηδὲ γυναικεῖον ἱμάτιον περιβάλλεσθαι· ταῦτα γὰρ οὐδεὶς νόμος κωλύει, ἀλλ' ὅμως οὐ πράττομεν, διὰ τὸ ἀγράφῳ νόμῳ κωλύεσθαι. τοῦ ἄρα νόμου ἐστὶν ὁ μὲν, γεγραμμένος· ὁ δὲ, ἄγραφος. ὁ λόγος διαιρεῖται εἰς πέντε, ὧν εἷς μέν ἐστιν ὃν οἱ πολιτευόμενοι λέγουσιν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὃς καλεῖται πολιτικός. ἑτέρα δὲ διαίρεσις λόγου, ὃν οἱ ῥήτορες γράφουσιν, εἰς ἐπίδειξιν τε προφέρουσιν, εἰς ἐγκώμια

deos verſari. Nam & qui ſacra ſecundum leges faciunt, ſacrarúmque rerum curam habent, religioſi
C in deos ac pij ſunt : qui verò mutua depoſitáque reſtituunt, iuſti erga homines ſunt: qui autem vita functis iuſta perſoluunt, tertiam illam iuſtitiæ partem exequuntur. Diſciplinæ ſimiliter tres eſſe ſpecies : aliam quidem in actione conſiſtere, & practicen dici : aliam ex operis effectu conſtare, & appellari poeticen: tertiam ſpeculationi ſtudere, & rhetoricen vocari. Nam ædium nauiúmque ſtructuram certum eſt ad effectricem illam pertinere. nam ex illis opus aliquod factum videmus. Politiam verò & tibiarum cantus, pulſúſque citharæ, & huiuſmodi cætera, practicæ ſubeſſe. Neque enim conſummato actu quippiam remanet quod oculis
D ſubiectum ſit : cæterum in ipſo actu vis omnis eſt: itaque alius tibiis, alius fidibus canit, alius remp. gerit. Porrò geometria, & harmonia, & aſtrologia ſub intelligentiam cadunt, & ſpeculationi tantummodo inſeruiunt. Neque enim vel agunt vel efficiunt quicquam, ſed geometra quidem contemplatur vt ſeſe habeant ad inuicem lineæ, harmoniacus ſonos ratione diiudicat, aſtrologus ſidera atque cælum. Medicinæ item quinque ſpecies eſſe: aliam quippe dici pharmaceuticē, quæ morbis medicata potione ſubueniat: aliam chirurgicam, quæ ſectione & vſtione curet : tertiam, quę ſola victus
E ratione & ordine arceat ęgritudines, appellarique diæteticē: quartā, quę ex celeri diſcretione morborū ſuccurrat ęgris, vocariq; νοσογνωμονικὴν: quintā, adiutricē dici, quòd ſtrenuo auxilio doloribus cōtinuò liberet. Legis itē geminā eſſe diſtributionē, alteram ſcriptā, alterā verò non ſcriptā. priorem illā eſſe ciuilem, qua adminiſtramus rēp. quæ verò citra ſcripturā cōſtat, eā à natura & vſu proficiſci, quale eſt nudum in forū ambulare non debere, aut muliebri veſte vti, quod nulla ſcripta lege prohibetur. nam ab eiuſmodi ſola citra ſcripturā, naturaliſque lex vetat. Sermonē ſeu orationem in quinq; diuidit. Eſſe enim eius genus quoddā quo vtuntur
F in concionibus hi qui adminiſtrant remp. idque ciuile appellari. Aliud quo vtuntur oratores in demonſtratione, dum vel laudant vel vituperant, vel

itidem partes eſſe, rationalem, concupiſcibilem, & iraſcibilem. Ex his autem rationalem ſedem eſſe conſilij, cogitationis, conſultationis, & huiuſmodi reliquorum. Concupiſcibilem eſſe appetendi cibi vel coitus, & ſimilium cauſam. Iraſcibilem verò confidentiæ, voluptatis, doloris, & iracundiæ autorem eſſe. Perfectæ conſummatæque virtutis eſſe ſpecies quatuor, primam prudentiam, ſecundam iuſtitiam, fortitudinem tertiam, quartam temperantiam. Ex his prudentiam vt rectè agantur omnia cauſam eſſe. Iuſtitiam verò inter conſortia & humanæ vitæ commercia, non violandi iuris autorem: fortitudinem autem, ne inter pericula & terrores à fortiter cœptis deficiamus: porrò temperantiam ad frænandas cupiditates, vt à nulla voluptate ſubigamur, honeſtéque viuamus, ſua nobis lege præſcribere. Magiſtratus in quinque partitur, in legitimum, naturalem, æquum ac rectum, in eum qui fit per generis ſucceſſionem, & denique in violentum & tyrannicum. Nam magiſtratus ciuitatum ſi eligantur à ciuibus, ſecundum legem imperant. Per naturam verò mares vbique non modò inter homines, verùm inter alia animalia quoque, fœminis præſunt. Ex conſuetudine verò & pædagogi pueris, & magiſtri diſcipulis imperant. Per genus autem, quemadmodum Lacedæmoniorum reges dominantur. nam ex genere regnum ſortiuntur. Eodem modo & apud Macedones reges imperant. quippe & illic regnum ex genere inſtitutum eſt. Porrò qui coactis per vim ac ciuibus inuitis regnant,

ους, ἐὰν αὐτός τις ᾖ γενναῖος τὴν ψυχὴν καὶ μεγαλόψυχος, καὶ τοῦτον εὐγενῆ φασίν. καὶ τῆς γε εὐγενείας αὕτη κρατίστη. τῆς ἄρα εὐγενείας τὸ μὲν, ἀπὸ προγόνων ἐπιεικῶν, τὸ δὲ, δυναστῶν, τὸ δὲ, ἐνδόξων, τὸ δὲ, ἀπὸ τῆς αὐτοῦ καλοκαγαθίας. τὸ κάλλος διαιρεῖται εἰς τρία. ἓν μὲν γὰρ αὐτοῦ ἐστιν ἐπαινετὸν, οἷον ἡ διὰ τῆς ὄψεως εὐμορφία. ἄλλο δὲ, χρηστικὸν· οἷον, ὄργανον καὶ οἰκία καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς χρῆσιν εἰσὶ καλά· τὰ δὲ πρὸς νόμους καὶ ἐπιτηδεύματα, καὶ τὰ τοιαῦτα, πρὸς ὠφέλειαν ἐστὶ καλά. τοῦ ἄρα κάλλους τὸ μὲν ἐστὶ

D πρὸς ἔπαινον, τὸ δὲ πρὸς χρῆσιν, τὸ δὲ πρὸς ὠφέλειαν. ἡ ψυχὴ διαιρεῖται εἰς τρία. τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς, ἐστὶ λογικὸν· τὸ δὲ, ἐπιθυμητικὸν· τὸ δὲ, θυμικόν. τούτων δὲ τὸ μὲν λογικόν ἐστιν αἴτιον τοῦ βουλεύεσθαι καὶ λογίζεσθαι, καὶ διανοεῖσθαι, καὶ πάντων τῶν τοιούτων· τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν μέρος ἐστὶ τῆς ψυχῆς αἴτιον τοῦ ἐπιθυμεῖν φαγεῖν, καὶ τοῦ πλησιάσαι, καὶ τῶν τοιούτων· τὸ δὲ θυμικὸν μέρος αἴτιόν ἐστι τοῦ θαρρεῖν, καὶ ἥδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι καὶ ὀργίζεσθαι. τῆς ἄρα ψυχῆς ἐστὶ τὸ μὲν, λογικὸν, τὸ δὲ, ἐπιθυμητικὸν, τὸ δὲ, θυμικόν. τῆς τελείας ἀρετῆς εἴδη τέτταρα· ἓν μὲν, φρόνησις· ἓν δὲ, δικαιο-

E σύνη· τρίτον, ἀνδρεία· τέταρτον, σωφροσύνη. τούτων ἡ μὲν φρόνησις, αἰτία τοῦ πράττειν ὀρθῶς τὰ πράγματα· ἡ δὲ δικαιοσύνη, τοῦ ἐν ταῖς κοινωνίαις καὶ τοῖς συναλλάγμασι δικαιοπραγεῖν· ἡ δὲ ἀνδρεία, τοῦ ἐν τοῖς κινδύνοις καὶ φοβεροῖς μὴ ἐξίστασθαι ποιεῖν, ἀλλὰ μένειν· ἡ δὲ σωφροσύνη, τοῦ κρατεῖν τῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ ὑπὸ μηδεμιᾶς ἡδονῆς δουλοῦσθαι, ἀλλὰ κοσμίως ζῆν. τῆς ἀρετῆς ἄρα τὸ μὲν ἐστὶ φρόνησις, ἄλλο δικαιοσύνη, τρίτον ἀνδρεία, τέταρτον σωφροσύνη. ἡ ἀρχὴ διαιρεῖται εἰς μέρη πέντε· ἓν μὲν, εἰς τὸ κατὰ νόμον· ἓν δὲ, εἰς τὸ κατὰ φύσιν. ἓν δὲ, εἰς τὸ κατὰ ἔθος· τέταρτον, εἰς τὸ κατὰ γένος· πέμπτον δὲ, κατὰ βίαν. οἱ μὲν οὖν ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντες ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐπειδὰν αἱρεθῶσι, κατὰ νόμον ἄρχουσιν· οἱ δὲ κατὰ φύσιν, οἱ ἄρρενες, οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις· (ἐπὶ πολὺ γὰρ πανταχοῦ τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν ἄρχει) ἡ δὲ τοῦ κατὰ ἔθος ἀρχὴ τοιαύτη ἐστὶν, οἵαν οἱ παιδαγωγοὶ τῶν παίδων ἄρχουσι· καὶ οἱ διδάσκαλοι τῶν φοιτώντων. κατὰ γένος δὲ ἀρχὴ τοιαύτη τις λέγεται, οἵαν οἱ Λακεδαιμόνιοι βασιλεῖς ἄρχουσιν· ἀπὸ γὰρ γένους τινὸς ἡ βασιλεία. καὶ ἐν Μακεδονίᾳ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἄρχουσι· καὶ γὰρ ἐκεῖ ἀπὸ γένους ἡ βασιλεία καθίσταται. οἱ δὲ βιασάμενοι ἢ παρακρουσάμενοι ἄρχουσιν ἀκόντων τῶν πολι-

ἃ δεῖ λέγειν ἓν δέ, ὅσα δεῖ λέγειν· τρίτον, πρὸς οὓς δεῖ λέ-
γειν· τέταρτον δέ, πηνίκα λέγειν δεῖ. ἃ μὲν οὖν δεῖ λέγειν, ἃ
μέλλει συμφέρειν τῷ λέγοντι καὶ τῷ ἀκούοντι· τὸ δὲ ὅσα C
δεῖ λέγειν, μὴ πλείω μηδὲ ἐλάττω τοῦ ἱκανοῦ. τὸ δὲ πρὸς
οὓς δεῖ λέγειν, ἄν τε πρὸς πρεσβυτέρους ἁμαρτάνοντας
διαλέγηται, ἁρμόττοντας δεῖ τοὺς λόγους διαλέγεσθαι
ὡς πρεσβυτέροις· ἄν τε πρὸς νεωτέρους, ἁρμόττοντας δεῖ
λέγεσθαι ὡς νεωτέροις· πηνίκα δὲ λέγειν ἐστὶ, μήτε προ-
τέρω μήτε ὑστέρω· εἰ δὲ μὴ, διαμαρτήσεσθαι καὶ κακῶς ἐ-
ρεῖν. ἡ εὐεργεσία διαιρεῖται εἰς τέτταρα. ἢ γὰρ χρήμασιν, ἢ
σώμασιν, ἢ ταῖς ἐπιστήμαις, ἢ τοῖς λόγοις. τοῖς μὲν οὖν χρή-
μασιν, ὅταν δεομένῳ παραβοηθήσῃ τις εἰς χρημάτων λόγον
εὐπορῆσαι. τοῖς δὲ σώμασιν εὖ ποιοῦσιν ἀλλήλους, ὅταν πα- D
ραγινόμενοι τυπτομένοις παραβοηθῶσιν. οἱ δὲ παιδεύον-
τες, καὶ ἰατρεύοντες, καὶ διδάσκοντες ἀγαθόν τι, οὗτοι ταῖς
ἐπιστήμαις εὐεργετοῦσιν· ὅταν δὲ εἰσέλθωσιν εἰς δικαστήριον
ἄλλος ὑπὲρ ἄλλου βοηθὸς, καὶ λόγον τινὰ ἐπιεικῆ εἴπῃ
ὑπὲρ αὐτοῦ, οὗτος δὲ λόγῳ εὐεργετεῖ. τῆς ἄρα εὐεργεσίας ἡ
μέν ἐστι διὰ χρημάτων, ἡ δὲ διὰ σωμάτων, ἡ δὲ διὰ
ἐπιστημῶν, τετάρτη διὰ λόγων. διαιρεῖται τὸ τέλος τῶν
πραγμάτων εἰς τέτταρα εἴδη· ἓν μὲν κατὰ νόμον τέλος τὰ
πράγματα λαμβάνει, ὅταν ψήφισμα γένηται, καὶ τοῦτο
ὁ νόμος τελέσῃ. κατὰ φύσιν δὲ τέλος τὰ πράγματα λαμ- E
βάνει ἥ, τε ἡμέρα καὶ ὁ ἐνιαυτὸς, καὶ αἱ ὧραι· κατὰ τέχνην δὲ
τέλος τὰ πράγματα λαμβάνει, οἷον ἡ οἰκοδομική· (οἰκίαν
γάρ τις ἐπιτελεῖ) καὶ ἡ ναυπηγική· πλοῖα γάρ. κατὰ τύχην
δὲ γίνεται τοῖς πράγμασι τέλος, ὅταν ἄλλως, καὶ μὴ ὡς
ὑπολαμβάνει τις ἀποβαίνῃ. τὸ τέλος ἄρα τῶν πραγμάτων
τὸ μὲν κατὰ νόμον, τὸ δὲ κατὰ φύσιν, τὸ δὲ κατὰ τέχνην, τὸ δὲ κατὰ
τύχην ἐστίν. ἡ δύναμις διαιρεῖται εἰς τέτταρα εἴδη· ἓν μὲν,
ὃ δυνάμεθα τῇ διανοίᾳ λογίζεσθαι καὶ ὑπονοεῖν· ἕτερον
δὲ, τῷ σώματι, οἷον πορεύεσθαι καὶ διδόναι καὶ λαμβάνειν,
καὶ τὰ τοιαῦτα· τρίτον, ὃ δυνάμεθα πλήθει στρατιωτῶν καὶ F
χρημάτων, ὅθεν καλεῖται πολλὴν δύναμιν ἔχων βα-
σιλεύς. τετάρτη δὲ διαίρεσις δυνάμεως, πάσχειν, καὶ εὖ ποιεῖν καὶ κακῶς· οἷον, ἀρρωστεῖν καὶ παιδεύεσθαι δυνάμεθα,
καὶ ὑγιεῖς γίνεσθαι, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. τῆς ἄρα δυνάμεως ἡ μέν ἐστιν ἐν διανοίᾳ, ἡ δὲ ἐν τῷ σώμα-
τι, ἡ δὲ ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ χρήμασι, ἡ δὲ ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν. τῆς φιλανθρωπίας ἐστὶν εἴδη τρία·

peccantes ſeniores dicendum ſit, verba illi ætati
congrua loquamur: ſin verò ad iuniores verba fa-
cienda ſint, maiore autoritate vtamur in dicendo.
Quando verò dicendum, vt neque prius, neque
poſterius quàm ratio exigit, dicatur. Alioqui pro-
fectò vitium non effugiet, qui ſecus faxit. Benefi-
centia quadrifariam diuiditur. Aut enim pecuniis,
aut corporibus, aut diſciplinis, aut verbis benefi-
cium præſtari. Pecuniis quidem beneficium con-
ſtat, quum quis egenos, vt inopia liberentur, pecu-
niis iuuat: Corporibus verò, quum ſe mutuò fo-
uent homines, & ab iniuria cædentiúmque petu-
lantia vindicant. Porrò qui diſciplinis erudiũt, vel
medicinæ arte ſubueniunt, vel boni aliquid docẽt,
tertio illo beneficentiæ genere vtuntur. At quũ in
iudicium quiſpiam ingreſſus pro amico dixerit,
cúmque vi orationis adiuuerit, hic beneficentiæ
munus verbis expleuit. Finem itidem rerum qua-
dripartitum facit. Nam res aut ſecundum leges fi-
nem accipiunt: vt quum decretum aliquod lege fir-
matur & impletur: Aut ſecundũ naturam finis re-
bus accedit. Nanque & dies & annus, & anni tem-
pora naturali lege decedunt. Aut ſecundum artem
finis rei imponitur. Architectus enim arte cõſum-
mat ædificiũ, & nauium fabricator itidem perficit
nauem. Aut fortuitò finis contingit, vt quum ſecus
ac putabamus, & præter opinionem aliquid acci-
dit. Aut igitur legitimus eſt rerum finis, aut natu-
ralis, aut arte conſtat, aut fortuitu. Potentiam idẽ-
tidẽ quatuor in ſpecies diuidit: vnam quippe eſſe
qua cogitare animo & opinari poſſumus: alteram
qua corpore valem⁹, vt proficiſci & accipere, & da-
re, & cætera id genus: tertiã qua vel pecuniarũ co-
pia, vel multitudine militũ potentes dicimur: (vn-
de & multum poſſe dicitur rex) quartam potentiæ
diſtributionẽ, qua & facere ac pati bene & malè poſ
ſumus. Nã & infirmari, & erudiri, & conualeſcere
valemus, & huiuſmodi omnia. Primã itaque potẽ-
tiæ ſpeciem conſtare animo, ſecundã corpore, ter-
tiam exercitu atque pecuniis, quartam in faciẽdo
& patiendo. Humanitatem triplicem inducit.

riam diuidit. Prima in tractatione ferri & metallorum, materiáque cædenda cõſtat, quòd iſta quaſi præparet: Secunda, quæ ex his conficiat aliquid. nam ex ferro ærarius arma fabricat, ex lignis faber tibias & lyras facit. Tertia in vſu earum rerum eſt. ſiquidem equeſtris frænis vtitur, armis bellica, muſica tibiis & lyra. Bonum in quatuor genera diuiditur. Primò bonum dicimus eum qui habeat virtutem: Secundò virtutem ipſam & iuſtitiam dicimus bonum: Tertiò cibos & commodam exercitationem ac medicamenta: Quartò demum loco bonum dicimus tibiarum cantum, hiſtrionicam, atque huiuſmodi cætera. Eorum quæ ſunt, quædam dicimus mala, quædam bona, alia neutra. Ex his mala eſſe quæ ſemper nocere poſſunt, vt eſt intemperantia, dementia, iniquitas, & huiuſmodi: bona, quæ his contraria ſunt: media, quæ neutram partem tuentur, cuiuſmodi ſunt hæc, deambulatio, ſeſſio, cibique perceptio, quæ omnino neque prodeſſe poſſunt, neque obeſſe: ea igitur neque bona eſſe neque mala. Optima legum moderatio in tria diuiditur. Primò ſi ſint leges præclaræ & graues: ſecundò ſi ciues eas leges quæ ita latæ fuerunt, omni ſtudio obſeruent: tertiò ſi iuxta conſuetudines ac ſtudia quorumlibet poſitis legibus bene Reſpub. adminiſtretur. Eſt igitur prima pars eiuſce moderationis, vt ſint leges optimæ: ſecunda, vt intra illas maneatur: tertia vt præclaris conſuetudinibus ſtudiiſque viuatur. Contraria huic laudabili legum moderationi iniquitas in tria itidem ſcinditur. Primum ex his eſt, ſi ſint leges latæ peregrinis & ciuibus noxiæ: alterum ſi his quæ ſunt minimè obtemperetur: tertiò, ſi bona nulla omnino ſit lex. Contraria trifariam ita diuiduntur, quemadmodum bona malis contraria dicimus, vt iuſtitiam iniuſtitiæ, ſapientiam inſipientiæ, & huiuſmodi cætera.

τέχναι εἰς τρία διαιροῦνται· ἡ μὲν, πρώτη, ἡ δὲ δευτέρα, ἡ δὲ τρίτη. πρώτη μὲν οὖν, ἡ μεταλλευτικὴ καὶ ὑλοτομική· παρασκευαστικαὶ γάρ εἰσιν. ἡ δὲ, χαλκευτικὴ καὶ ἡ τεκτονική, μετασχηματιστικαί εἰσιν. ἐκ μὲν γὰρ τοῦ σιδήρου ἡ χαλκευτικὴ ὅπλα ποιεῖ, ἡ δὲ τεκτονικὴ ἐκ τῶν ξύλων, αὐλοὺς καὶ λύρας. ἡ δὲ χρηστική, οἷον ἱππική, τοῖς χαλινοῖς χρῆται, ἡ πολεμικὴ τοῖς ὅπλοις, ἡ μουσικὴ τοῖς αὐλοῖς καὶ τῇ λύρᾳ. τέχνης ἄρα τρία εἴδη ἐστί· τὸ μὲν πρῶτον, τὸ δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον. τὸ ἀγαθὸν εἰς τέτταρα γένη διαιρεῖται· ὧν ἓν μὲν λέγομεν εἶναι τὸν τὴν ἀρετὴν ἔχοντα ἰδίᾳ ἀγαθόν· D ἄλλο δὲ, αὐτὴν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην λέγομεν ἀγαθὸν εἶναι· τρίτον δὲ, οἷον σιτία καὶ γυμνάσια τὰ πρόσφορα καὶ φάρμακα· τέταρτον δὲ φαμὲν εἶναι ἀγαθόν, οἷον αὐλητικὴν καὶ ὑποκριτικὴν καὶ τὰ τοιαῦτα. ἀγαθοῦ ἄρα τέτταρα εἴδη ἐστί· τὸ μὲν, τὸ τὴν ἀρετὴν ἔχειν· ἕτερον δὲ, αὐτὴ ἡ ἀρετή· τρίτον δὲ, σιτία καὶ γυμνάσια τὰ ὠφέλιμα· τέταρτον δὲ, αὐλητικὴν καὶ ὑποκριτικὴν καὶ ποιητικὴν ἀγαθὸν λέγομεν εἶναι. τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστι κακά, τὰ δὲ ἀγαθά, τὰ δὲ οὐδέτερα. τούτων κακὰ μὲν λέγομεν ταῦτα, τὰ δυνάμενα βλάπτειν ἀεί, οἷον ἀκρασίαν καὶ ἀφροσύνην καὶ ἀδικίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα· τὰ δὲ τούτοις ἐναντία E ἀγαθά ἐστι· τὰ δὲ ἐνίοτε μὲν ὠφελεῖν, ἐνίοτε δὲ βλάπτειν, οἷον τὸ περιπατεῖν, καὶ τὸ καθῆσθαι, καὶ ἐσθίειν, ἢ ὅλως μήτε ὠφελῆσαι, μήτε βλάψαι δυνάμενα, ταῦτα οὔτε ἀγαθά, οὔτε κακά ἐστι. τῶν ἄρα ὄντων, τὰ μὲν, ἀγαθά, τὰ δὲ, κακά, τὰ δὲ, οὐδέτερα ἐστιν. εὐνομία διαιρεῖται εἰς τρία· ἓν μὲν, ἐὰν ὦσιν οἱ νόμοι σπουδαῖοι, εὐνομίαν φαμὲν εἶναι· ἕτερον δὲ, ἐὰν τοῖς κειμένοις νόμοις ἐμμένωσιν οἱ πολῖται, καὶ τοῦτο φαμὲν εὐνομίαν εἶναι. τρίτον δὲ, ἐάν, μὴ ὄντων τῶν νόμων, κατὰ ἔθη καὶ ἐπιτηδεύματα χρηστῶς πολιτεύωνται, καὶ τοῦτο εὐνομίαν προσαγορεύομεν. τῆς εὐνομίας ἄρα ἓν μέν ἐστι νόμους σπουδαίους εἶναι· ἄλλο δὲ, ἐὰν τοῖς οὖσι νόμοις ἐμμένωσι· F τρίτον δὲ, ἐὰν ἔθεσι καὶ ἐπιτηδεύμασι χρηστῶς πολιτεύωνται. διαιρεῖται ἡ ἀνομία εἰς τρία· ὧν ἓν μέν ἐστιν, ἐὰν ὦσιν οἱ νόμοι μοχθηροί, καὶ πρὸς ξένους καὶ πρὸς πολίτας· ἕτερον δὲ, ἂν τοῖς ὑπάρχουσι μὴ πείθωνται· ἄλλο δὲ, ἐὰν ὅλως μηδεὶς ᾖ νόμος. τῆς ἄρα ἀνομίας ἓν μέν ἐστι, τὸ μοχθηροὺς εἶναι τοὺς νόμους· ἄλλο δὲ, ἐὰν τοῖς οὖσι μὴ πείθωνται· τρίτον, ἐὰν μηδεὶς ᾖ νόμος. τὰ ἐναντία διαιρεῖται εἰς τρία. οἷον, ἀγαθὰ κακοῖς ἐναντία φαμὲν εἶναι· ὡς τὴν δικαιοσύνην τῇ ἀδικίᾳ, καὶ τὴν φρόνησιν τῇ ἀφροσύνῃ, καὶ τὰ τοιαῦτα.

κτλ. ἡ συμβουλία διαιρεῖται εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς, ἣ μὲν ἐκ τῶν παρῳχημένων χρόνων λαμβανομένη, ἣ δὲ ἐκ τῶν C μελλόντων, ἣ δὲ ἐκ τῶν ἐνεστώτων. τὰ μὲν οὖν ἐκ τῶν παρῳχημένων παραδείγματα, οἷον τί ἔπαθον Λακεδαιμόνιοι πιστεύσαντες· τὰ δὲ ἐκ τῶν παρόντων, οἷον, ἀποφαίνειν τείχη ἀσθενῆ, δειλοὺς ἀνθρώπους, σῖτον ὀλίγον· τὰ δὲ ἐκ τῶν μελλόντων, οἷον, ταῖς ὑποψίαις μὴ ἀδικεῖν τὰς πρεσβείας, ὅπως μὴ ἄδοξος ἡ Ἑλλὰς γένηται. τῆς ἄρα συμβουλίας τὰ μέν ἐστιν ἐκ τῶν παρῳχημένων, τὰ δ' ἐκ τῶν παρόντων, τὰ δ' ἐκ τῶν μελλόντων. ἡ φωνὴ διαιρεῖται εἰς δύο. ἓν μὲν αὐτῆς ἐστιν ἔμψυχον, ἓν δὲ, ἄψυχον. ἔμψυχον μὲν, ἡ τῶν ζώων φωνή· ἄψυχον δὲ, φθόγγοι καὶ ἦχοι. τῆς ἐμψύχου φωνῆς ἡ μέν ἐστιν ἐγ- D γράμματος, ἡ δὲ ἀγράμματος. ἐγγράμματος μὲν, ἡ τῶν ἀνθρώπων· ἀγράμματος δὲ, ἡ τῶν ζώων. τῆς ἄρα φωνῆς ἡ μὲν, ἔμψυχος, ἡ δὲ, ἄψυχος. τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστι μεριστὰ, τὰ δὲ, ἀμέριστα. τούτων δὲ τῶν μεριστῶν τὰ μὲν, ὁμοιομερῆ, τὰ δὲ ἀνομοιομερῆ. ἀμερῆ μὲν οὖν ἐστιν ὅσα μὴ ἔχει διαίρεσιν, μηδὲ ἔκ τινος σύγκειται, οἷον ἥτε μονὰς καὶ ἡ στιγμὴ καὶ ὁ φθόγγος· μεριστὰ δὲ, ὅσα ἔκ τινος σύγκειται, οἷον αἵτε συλλαβαὶ καὶ συμφωνίαι, καὶ ζῶα, καὶ ὕδωρ, καὶ χρυσός. καὶ ὁμοιομερῆ μὲν ἐστι ὅσα ἐξ ὁμοίων σύγκειται, καὶ μηδὲν διαφέρει τὸ ὅλον τοῦ μέρους εἰ μὴ τῷ πλήθει· οἷον τὸ ὕδωρ καὶ τὸ χρυσίον καὶ πᾶν E τὸ τοιοῦτον. ἀνομοιομερῆ δὲ, ὅσα ἐξ ἀνομοίων μερῶν σύγκειται, οἷον οἰκία καὶ τὰ τοιαῦτα. τῶν ὄντων ἄρα τὰ μέν ἐστι μεριστὰ, τὰ δὲ, ἀμερῆ· τῶν δὲ μεριστῶν, τὰ μὲν, ὁμοιομερῆ, τὰ δὲ, ἀνομοιομερῆ. τῶν ὄντων, τὰ μέν ἐστι καθ' ἑαυτὰ, τὰ δὲ πρός τι λέγεται. τὰ μὲν οὖν καθ' ἑαυτὰ λεγόμενα, ἐστὶν ὅσα ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ μηδενὸς προσδεῖται· ταῦτα δ' ἂν εἴη οἷον ἄνθρωπος, ἵππος, καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. τούτων γὰρ οὐδὲν δι' ἑρμηνείας χωρεῖ. τῶν δὲ πρός τι λεγομένων, ὅσα προσδεῖται τινὸς ἑρμηνείας, οἷον τὸ μεῖζόν τινος, καὶ τὸ θᾶττόν τινος, καὶ τὸ κάλλιον, F καὶ τὰ τοιαῦτα. τό, τε γὰρ μεῖζον, ἐλάττονός ἐστι μεῖζον, καὶ τὸ θᾶττον, τινός ἐστι. τῶν ὄντων ἄρα, τὰ μὲν αὐτὰ καθ' αὑτὰ λέγεται, τὰ δὲ πρός τι. ὧδε καὶ τὰ πρῶτα διῄρει, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην. Γέγονε δὲ καὶ ἄλλος Πλάτων φιλόσοφος Ῥόδιος, μαθητὴς Παναιτίου, καθά φησι Σέλευκος ὁ γραμματικὸς ἐν πρώτῳ περὶ φιλοσοφίας. καὶ ἄλλος, περιπατητικὸς, μαθητὴς Ἀριστοτέλους. καὶ ἕτερος, Πραξιφάνους. καὶ ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητής.

tur quid, cur quæque gens paſſa ſit, vt caueamus: aut quid prudenter egerit, vt imitemur, vtpote quid paſſi ſint Lacedæmonij, dum confidunt: præſens autem rem ipſam quæ in manibus eſt, conſiderare monet, puta imbecilles muros, homines timidos, annonæ caritatem, & cætera huiuſmodi. Futurum proſpicere ſuadet, vti neque fiat temere, habendam bonæ opinionis rationem, vt non eſſe violandas ſuſpicione legationes, ne Græcia gloriam honeſtatis amittat. Vox in duo diuiditur: eſt enim animata alia, alia inanimata. Animata quidem animantium, inanimata verò ſonorum atque crepituum. Porrò animata bifariam diuiditur: eſt enim altera literata, altera illiterata. Literata vt hominum, illiterata vt animalium. Eorum quæ ſunt, alia diuidua, alia indiuidua dicimus Diuiduorum verò alia ſunt ſimilium partium, alia diſſimilium. Atque indiuidua quidem ſunt quæ diuiſionem non admittunt, & ſimplicia ſunt, neque ex aliquo compoſita, vt monadem, punctum, ac ſonum indiuidua dicimus. Diuidua verò quæ ſunt ex aliquo cõpoſita, vt ſyllabæ & conſonantiæ, animantes & aqua, & aurum. Similium partium ſunt quæ ex ſimilibus componuntur, neque totum à parte niſi multitudine differt, puta aqua atque aurum & cætera huiuſmodi. Diſſimilium partium dicimus quæ ex diſſimilibus conſtant, vt eſt domus, & huiuſmodi cætera. Eorum quæ ſunt, alia per ſe, alia verò ad aliquid dicuntur. Ea quidem per ſe dicimus, quæ nulla interpretatione, vt intelligantur, indigent: eiuſmodi ſunt homo, equi, & animalia reliqua: nihil horum interpretatione indiget. Ea verò ad aliquid dicuntur, quę interpretatione quadam egent, vt eſt maius aliquo, & aliquo celerius, & melius, & huiuſmodi reliqua. Nanque maius minore maius eſt, & celerius aliquo eſt celerius, & in hunc modum cætera. Ita & priora diuidebat ſecundum Ariſtotelem. Fuit & alius Plato philoſophus Rhodius, Panætij diſcipulus, vt ait Seleucus Grammaticus in 1. De philoſophia libro, & alius Peripateticus, Ariſtotelis diſcipulus, & alius Praxiphanis, alius item poeta priſcæ comœdiæ.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Αἰετὲ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τίνος, εἰπὲ,
Ἀστερόεντα θεῶν οἶκον ἀποσκοπέεις.
Ψυχῆς εἰμὶ Πλάτωνος ἀποπταμένης ἐς Ὄλυμπον
Εἰκών· σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς Ἀτθὶς ἔχει.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Εἱστήκει δὲ Πλάτων θεοείκελος, ὃ πρὶν Ἀθήναις
Δείξας κρυπτὰ κέλευθα θεοκράντων ἀρετάων.

Εἰς εἰκόνα Πλάτωνος.

Τὸν νοῦ διδάσκαλον αἰθρεμβατοῦν Πλάτων,
Τοὺς τὸν ὑπὲρ νοῦ ἐξερεύγεται λόγους.

Εἰς τὸν Φαίδωνα διάλογον Πλάτωνος,
νοθευόμενον ὑπὸ
Παναιτίου.

Εἴ με Πλάτων οὐ γράψε, δύο ἔπλοντο Πλάτωνες·
Σωκρατικῶν ὀάρων ἄνθεα πάντα φέρω.
Ἀλλὰ νόθον μ' ἐτέλεσσε Παναίτιος· ὅς ῥ' ἐτέλεσσε
Καὶ ψυχὴν θνητὴν καὶ μὲ νόθον τελέσαι.

[illegible]

Ρίψω ὁ δ' οὐχ ὕβρει, λυχνὶ ἔδησε βρέχων.

Τοῦ αὐτοῦ.

Αἰὼν πάντα φέρει· δολιχὸς χρόνος οἶδεν ἀμείβειν
Οὔνομα, καὶ μορφήν, καὶ φύσιν, ἠδὲ τύχην.

Τοῦ αὐτοῦ.

Οἵδε ποτ' Αἰγαίοιο βαρύβρομον οἶδμα λιπόντες,
Ἐκβατάνων πεδίῳ κείμεθ' ἐνὶ μεσάτῳ.
Χαῖρε κλυτή ποτε πατρὶς Ἐρέτρια, χαίρετ' Ἀθῆναι
Γείτονες Εὐβοίης, χαῖρε θάλασσα φίλη.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ναυηγοῦ τάφος εἰμί, ὁ δ' ἀντίον ἐστὶ γεωργοῦ·
Ὡς ἁλὶ καὶ γαίῃ ξυνὸς ὕπεστ' ἀΐδης.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ναυηγόν με δέδορκας· ὃν οἰκτείρασα θάλασσα,
Γυμνῶσαι πυμάτου φάρεος ᾐδέσατο,
Ἄνθρωπος παλάμῃσιν ἀταρβήτοις μ' ἀπέδυσε,
Τόσσον ἄγος πόσσου κέρδεος ἀράμενος.
Κεῖνό κεν ἐνδύσαιτο, καὶ εἰν ἀΐδαο φέροιτο,
Καί μιν ἴδοι Μίνως τοὐμὸν ἔχοντα φάρος.

Τοῦ αὐτοῦ.

Πλωτῆρες σώζοισθε καὶ εἰν ἁλὶ καὶ κατὰ γαῖαν·
Ἴστε δὲ ναυηγοῦ σῆμα παρερχόμενοι.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἡ Παφίη Κυθέρεια δι' οἴδματος ἐς Κνίδον ἦλθε,
Βουλομένη κατιδεῖν εἰκόνα τὴν ἰδίην.
Πάντῃ δ' ἀθρήσασα περισκέπτῳ ἐνὶ χώρῳ,
Φθέγξατο, ποῦ γυμνὴν εἶδέ με Πραξιτέλης;
Πραξιτέλης οὐκ εἶδεν ἃ μὴ θέμις, ἀλλ' ὁ σίδηρος
Ἔξεσ' ἄρης οἵαν ἤθελε τὴν Παφίην.

Τοῦ αὐτοῦ.

Οὔτι σε Πραξιτέλης τεχνάσατο, οὐδ' ὁ σίδηρος,
Ἀλλ' οὕτως ἔστης ὥς ποτε κρινομένη.

Πορφυρέου μέθυος, λαβρὸν ὕδωρ προχέω.
Εὔκηλον δ' ἴθυνε φέρων πόδα, μὴ τάχα κοῦρον
Κινήσῃς ἁπαλῷ κώματι θελγόμενον.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτό.

Εἰμὶ μὲν εὐκεράοιο φίλος θεράπων Διονύσου,
Λείβω δ' ἀργυρέων ὕδατα ναϊάδων.
Θέλγω δ' ἠρεμέοντα νέον καλῷ κώματι παῖδα.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς εἰκόνα σατύρου.

Τὸν σάτυρον Διόδωρος ἐκοίμισεν, οὐκ ἐτόρευσεν.
Ἢν νύξῃς, ἐγερεῖς· ἄργυρος ὕπνον ἔχει.

Πλάτωνος ὅμοιον.

Εἰκόνα πόρτι βοὸς μακρὴ λίθος εἶχεν ἴασπις;
Ὡς ἤδη πάσας ἔμπνοα βοσκομένας.
Καὶ τάχα κἂν ἀπέφευγε τὰ βοίδια· νῦν δὲ κρατεῖται
Τῇ χρυσῇ μάνδρῃ τὸ βραχὺ βουκόλιον.

Τοῦ αὐτοῦ.

Εἷς λίθος, ἅρμ', ἐλατήρ, ἵπποι, ζυγόν, ἡνία, μάστιξ.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἁ σφραγὶς, ὑάκινθος, Ἀπόλλων δ' ἐστὶν ἐν αὐτῇ,
Καὶ Δάφνη· ποτέρου μᾶλλον ὁ Λητοΐδας;

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἡ σοβαρὸν γελάσασα καθ' Ἑλλάδος, ἡ τὸν ἐραστῶν
Ἑσμὸν ἐνὶ προθύροις Λαῒς ἔχουσα νέων,
Τῇ Παφίῃ τὸ κάτοπτρον· ἐπεὶ τοίη μὲν ὁρᾶσθαι
Οὐκ ἐθέλω, οἵη δ' ἦν πάρος, οὐ δύναμαι.

Κρατύλος, ἢ, Περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος.	Cratylus, ſiue, De recta nominum ratione, pag. 261.
Γοργίας, ἢ, Περὶ ῥητορικῆς.	Gorgias, ſiue, De Rhetorica, pag. 302.
Ἴων, ἢ, Περὶ Ἰλιάδος, ἢ, Περὶ ποιητικοῦ χαρακτῆρος, ἢ, Περὶ ποιητικῆς ἑρμηνείας.	Io, ſiue, De Iliade, vel, De poetico charactere. ſiue, De poetarum exponendorum ratione, pag. 350.
Φίληβος, ἢ, Περὶ ἡδονῆς.	Philebus, vel, De ſummo bono, pag. 369.
Μένων, ἢ, Περὶ ἀρετῆς.	Meno, ſiue, De virtute, pag. 369.
Ἀλκιβιάδης πρῶτος, ἢ, Περὶ ἀνθρώπου φύσεως.	Alcibiades 1. ſiue, De natura humana, pag. 428.
Ἀλκιβιάδης δεύτερος, ἢ, Περὶ προσευχῆς.	Alcibiades ſecundus, ſiue, De precatione,
Χαρμίδης, ἢ, Περὶ σωφροσύνης.	Charmides, ſiue, De temperantia, vel modeſtia, pag. 460.
Λάχης, ἢ, Περὶ ἀνδρείας.	Laches, ſiue, De fortitudine, pag. 478.
Λύσις, ἢ, Περὶ φιλίας.	Lyſis, vel, De amicitia, pag. 495.
Ἵππαρχος, ἢ, Φιλοκερδής.	Hipparchus, vel, De lucri cupiditate, pag. 510.
Μενέξενος, ἢ, Ἐπιτάφιος λόγος.	Menexenus, ſiue, Funebris oratio, pag. 515.
Πολιτικός, ἢ, Περὶ βασιλείας.	Politicus, ſiue, De regno, pag. 526.
Μίνως, ἢ, Περὶ νόμου.	Minos, ſiue, De lege, pag. 563.
Πολιτεῖαι, ἢ Περὶ δικαίου, βιβλία δέκα.	De republica, ſiue, De iuſto, libri decem, pag. 569.
Νόμοι, ἢ, Περὶ νομοθεσίας, βιβλία δώδεκα.	De legibus, ſiue, De legum inſtitutione, libri duodecim, pag. 766.
Ἐπινομίς, ἢ, Φιλόσοφος.	Epinomis, ſiue, Philoſophus, pag. 1000.
Τίμαιος, ἢ, Περὶ φύσεως.	Timæus, ſiue, De natura, pag. 1016.
Τιμαίῳ τῷ Λοκρῷ περὶ ψυχᾶς κόσμω, καὶ φύσιος.	Timæi Locri, De anima mundi, id eſt natura, pag. 1039.
Κριτίας, ἢ, Ἀτλαντικός.	Critias, ſiue, Atlanticus, pag. 1097.
Παρμενίδης, ἢ, Περὶ ἰδεῶν.	Parmenides, ſiue, De ideis, pag. 1108.
Συμπόσιον, ἢ, Περὶ ἔρωτος.	Conuiuium, ſiue, De amore, pag. 1137.
Φαῖδρος, ἢ, Περὶ καλοῦ.	Phædrus, ſiue, De pulchro, pag. 1208.
Ἱππίας μείζων, ἢ, Περὶ τοῦ καλοῦ.	Hippias maior, ſiue, De pulchro, pag. 1243.
Ἐπιστολαί.	Epiſtolæ, pag. 1261.
Οἱ νοθευόμενοι διάλογοι.	Dialogi nothi, pag. 1303.

EVTHY-

manaque diuinitate frequentem intuitum ſanctitatem Mercurius quoque definit. Ex hac flagranti in deum intentione mentiſque ardore fit vt omnia dei opera, instituta, mandata meditemur exerceamúſque, & aſſiduò quicquid ad eius venerationem pertinet, relegamus. Quamobrem nos ipſos relegando religantes deo, religioſi ſumus. Hac autem definitione & diſtinctione præmiſſa, quæ de ſanctitate in Euthyphrone, vel alibi à Platone dicuntur, perſpicua fiunt. Cúmque dicitur ſanctum quod amatur à deo, verum eſt: ſed quia ſanctum, amatur à deo, non quia amatur eſt ſanctum. Et quia amatur, amatum eſt: non tamen quia amatum, amatur: quoniam non idem eſt omnino ſanctum atque amatum. Neque enim ſanctitatis ratio in ipſo amatum eſſe, ſed ipſa potius retributione ac deuotione conſiſtit. Præterea cùm dicitur, Sanctitas cura miniſtra dei, verum quoque dicitur. Sed ad quod opus dei miniſtra? Ad conuerſionem animæ. Opus enim dei eſt, creare, conuertere, purgare, illuminare, perficere. Cùm primum per pietatis inſtinctum inſpirando conuertere deus ad ſe incipit animum, illa ipſa aſſenſio qua ſeſe libenter in conuertentem deum animus ipſe reſtituit, ſanctitas nuncupatur, quæ quidem miniſtra dei eſt ad conuerſionem perficiendam. Additur poſtremò, Sanctitas ſcientia vouendi, & ſacrificandi deo. hoc maximè ad religionem pertinet, quæ ſanctitatem, vt diximus, comitatur. Vouendo petit, ſacrificando dat. Quid petit à deo? ſeipſum. Quid deo dat? ſeipſum. Ideam ſi qua in mente diuina eſt petit, quam Mercurius petiit à Pimandro. Dat autem naturam ſuam Ideæ participem.

EVTHYPHRONIS dialogi perſonæ,

ΤΑ ΤΟΥ ΕΥΘΥΦΡΟΝΟΣ διαλόγου πρόσωπα,

EVTHYPHRO, SOCRATES.

QVID noui ô Socrates accidit, quòd relictis exercitationibus Lycij, nunc circa regis porticum hic verſaris? Neque enim cauſa nunc tibi vlla eſt ad regem, itidem vt mihi. SOCR. Non cauſam hanc Euthyphro, ſed accuſationem Athenienſes vocant. EVTH. Quid ais? num te aliquis accuſauit?

ΕΥΘΥΦΡΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ΤΙ ΝΕΩΤΕΡΟΝ ὦ Σώκρατες γέγονεν, ὅτι σὺ τὰς ἐν Λυκείῳ καταλιπὼν διατριβάς, ἐνθάδε νῦν διατρίβεις, περὶ τὴν τοῦ βασιλέως στοάν; οὐ γάρ που καὶ σοὶ δίκη τίς οὖσα τυγχάνει πρὸς τὸν βασιλέα, ὥσπερ ἐμοί. ΣΩ. Οὔτοι δὴ Ἀθηναῖοί γε, ὦ Εὐθύφρον, δίκην αὐτὴν καλοῦσιν, ἀλλὰ γραφήν. ΕΥ. Τί φῄς; γραφὴν σέ τις, ὡς ἔοικε, γέγραπται

A. j.

μὲν ἡμᾶς ἐκκαθαίρει, τοὺς τῶν νέων τὰς βλάστας δια-
φθείροντας, ὥς φησιν· ἔπειτα μετὰ τοῦτο δῆλον ὅτι τῶν πρεσβυ- C
τέρων ἐπιμεληθεὶς, πλείστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος
τῇ πόλει γενήσεται. ὥς γε τὸ εἰκὸς συμβῆναι, ἐκ τοιαύτης
ἀρχῆς ἀρξαμένῳ. ΕΥΘ. Βουλοίμην ἄν, ὦ Σώκρατες.
ἀλλ' ὀρρωδῶ μὴ τοὐναντίον γένηται. ἀτεχνῶς γάρ μοι δοκεῖ
ἀφ' ἑστίας ἄρχεσθαι κακουργεῖν τὴν πόλιν, ἐπιχειρῶν ἀδι-
κεῖν σε. καί μοι λέγε τί καὶ ποιοῦντά σε φησὶ διαφθείρειν
τοὺς νέους; ΣΩΚ. Ἄτοπα, ὦ θαυμάσιε, ὡς οὕτω γ' ἀκοῦσαι.
φησὶ γάρ με ποιητὴν εἶναι θεῶν, καὶ ὡς καινοὺς ποιοῦντα θε-
οὺς, τοὺς δ' ἀρχαίους οὐ νομίζοντα, ἐγράψατο τούτων αὐτῶν
ἕνεκα, ὥς φησι. ΕΥ. Μανθάνω, ὦ Σώκρατες, ὅτι δὴ σὺ τὸ D
δαιμόνιον φῂς σαυτῷ ἑκάστοτε γίγνεσθαι. ὡς οὖν καινοτο-
μοῦντός σου περὶ τὰ θεῖα, γέγραπται ταύτην τὴν γρα-
φήν· καὶ ὡς διαβαλῶν δὴ ἔρχεται εἰς τὸ δικαστήριον, εἰδὼς
ὅτι εὐδιάβολα τὰ τοιαῦτα πρὸς τοὺς πολλούς. καὶ ἐμοῦ γάρ
τοι, ὅταν τι λέγω ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ περὶ τῶν θείων, προ-
λέγων αὐτοῖς τὰ μέλλοντα, καταγελῶσιν ὡς μαινομένου.
καίτοι οὐδὲν ὅ, τι οὐκ ἀληθὲς εἴρηκα ὧν προεῖπον· ἀλλ' ὅ-
μως φθονοῦσιν ἡμῖν πᾶσι τοῖς τοιούτοις. ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν
χρὴ φροντίζειν, ἀλλ' ὁμόσε ἰέναι. ΣΩ. Ὦ φίλε Εὐθύφρον,
ἀλλὰ τὸ μὲν καταγελασθῆναι, ἴσως οὐδὲν πρᾶγμα. E
Ἀθηναίοις γάρ τοι (ὡς ἐμοὶ δοκεῖ) οὐ σφόδρα μέλει ἄν τι-
να δεινὸν οἴωνται εἶναι, μὴ μέντοι διδασκαλικὸν τῆς αὐτοῦ
σοφίας· ὃν δ' ἂν καὶ ἄλλους οἴωνται ποιεῖν τοιούτους, θυμοῦν-
ται εἴτ' οὖν φθόνῳ, ὡς σὺ λέγεις, εἴτε δι' ἄλλο τι. ΕΥ. Τού-
του οὖν πέρι, ὅπως ποτὲ πρὸς ἐμὲ ἔχουσιν, οὐ πάνυ ἐπιθυ-
μῶ πειραθῆναι. ΣΩ. Ἴσως γὰρ σὺ μὲν δοκεῖς σπάνιον σε-
αυτὸν παρέχειν, καὶ διδάσκειν οὐκ ἐθέλειν τὴν σεαυτοῦ σο-
φίαν· ἐγὼ δὲ φοβοῦμαι μὴ ὑπὸ φιλανθρωπίας δοκῶ
αὐτοῖς ὅ, τι περ ἔχω ἐκκεχυμένως παντὶ ἀνδρὶ λέγειν, οὐ
μόνον ἄνευ μισθοῦ, ἀλλὰ καὶ προστιθεὶς ἂν ἡδέως, εἴ τίς μου F
ἐθέλοι ἀκούειν. εἰ μὲν οὖν (ὃ νῦν δὴ ἔλεγον) μέλλοιέν μου
καταγελᾶν, ὥσπερ σὺ φῂς σαυτοῦ, οὐδὲν ἂν εἴη ἀηδὲς
παίζοντας καὶ γελῶντας ἐν τῷ δικαστηρίῳ διαγα-
γεῖν· εἰ δὲ σπουδάσονται, τοῦτ' ἤδη ὅπῃ ἀποβήσεται ἄδηλον,

num, vt ait, germina corrumpentes, poſthac ſenioribus quoque curam adhibens plurimorum ingentiúmque bonorum ciuitati cauſa erit, vt conſentaneum eſt eum facere, qui principium huiuſmodi dedit. EVT. Vellem equidem ô Socrates, ſed vereor ne contrà contingat. Nam prorſus ab ipſa veſta mihi videtur huic vrbi nocere velle, qui iniuria te afficere tentat. Et mihi dicas, quid te agentem, iuuentutem inficere prædicat? SOC. Abſurda quædam auditu ô vir mirifice. Inquit enim conſitorem me eſſe deorum, & vt nouos inducentem deos, priſcos verò negantem, me, vt ait, his de cauſis in iudicium vocauit. EVT. Intelligo iam ô Socrates, quòd ipſe dæmonium tibi paſſim adeſſe profiteris. Vnde aduerſus te tanquam diuinas res innouantem, accuſationem hanc inſcripſit, & in iudicium te calumniaturus aduentat, quippe cùm nouerit iſta facile vulgò calumniam ſubire poſſe. Me quoque cùm de diuinis in concione pertracto futura, prænuncians, tanquam inſanientem rident, licet nihil vnquam niſi verum prædixerim. Nobis enim cæteriſque huius generis omnibus inuident. nihil autem de ijs curandum, ſed interim eadem ratione pergendum. SOC. O amice Euthyphro, irrideri fortaſſis nil refert. Athenienſibus nempe, vt mihi videtur, non admodum curæ eſt, ſi quem doctrina & eruditione præſtare putent, modò ne ſua perdoceat alios. Quem verò peritia propria cæteros imbuentem ſentiunt, indignantur, ſiue id liuore quodam, vt aſſeris, conciti, ſiue alia de cauſa. EVT. Equidem iſthuc, quo tádem modo erga me affecti ſint, haud admodum experiri cupio. SOCR. Fortè enim tu raró teipſum alijs exhibere videris, tuámque nolle ſapientiam propagare. Ego autem vereor ne ob humanitatem, qua erga mortales omnes ſum, paſſim & effuſè nimis vnicuique me præbere viro ipſis videar, non ſine mercede duntaxat, verumetiam vltro me meáque offerre ſolitus, ſiquis audire modò velit. Si me igitur, vt nunc dicebam, deriſuri eſſent, quemadmodum tu derideri te dicis, nihil ſanè moleſtum foret à iocantibus ridentibúſque in iudicium trahi. Sin iſtuc ſerio contendunt, quò tandem res euadat, præterquàm vobis

qui, cùm in Naxo in agriculturam incumberemus, nobis mercede ſeruiuit. contumelia igitur & ira in domeſticum quendam noſtrum concitus, eum continuò iugulauit. Vnde pater obligatis manibus ac pedibus in foueam coniecit: atque huc miſit hominem qui iuris interpretem quid agendum eſſet interrogaret. Interea vinctum illum vt homicidam neglexit, quaſi nihil omnino referret, ſi fortè moreretur: quod & accidit: nam priuſquàm ab interprete nuntius ipſe rediret, fame, frigore, vinculis periit. Hac de cauſa pater cæterique propinqui grauiter ferunt, quòd propter homicidæ mortem, patrem reum necis peragam, qui, vt ipſi aiunt, minimè interfecit, vel ſi etiam interemiſſet, de homicidæ interitu nihil eſſe curandum. Impium enim eſſe ferunt filium patri diem dicere, malè diiudicantes ô Socrates, quomodo diuinum numen circa ſanctum prophanúmue ſe habeat. SOC. Túne per Iouem ô Euthyphro ſic te ſyncerè diuina, ſancta, & prophana quomodo ſe habeant, ſcire præſumis, vt ijs ita peractis, quemadmodum inquis, haud formides ne patrem reum necis accuſans prophanum aliquid aggrediaris? EVT. Nihil mihi ſtudium meum prodeſſet ô Socrates, nec ratione vlla Euthyphro tot mortalibus præſtaret, niſi talia quædam planè dignoſcerem. SOC. O admirande Euthyphro, nil potius eſt, quàm vt diſcipulus tuus fiam, & in contentione quæ mihi cum Melito eſt, in primis iſta obijciam, quòd ſcilicet antehac diuinorum cognitionem maximi quidem fecerim: nunc autem poſtquam me propria vanáque opinione & errore nouos deos confingere dixerit, diſcipulum tuum eſſe factum. Si ergo ô Melite, dicam, Euthyphronem in ijs rectè ſentire putas, me quoque exiſtima, neque damnes. Sin minus, præceptorem illum prius quàm me in iudicium acceſſito, ſenes homines corrumpentem, me ſcilicet atque pa-

ἐπεξιών. ἐπεὶ ὅ γε ἀποθανών, πελάτης τις ἦν ἐμός· καὶ ὡς ἐγεωργοῦμεν ἐν τῇ Νάξῳ, ἐθήτευεν ἐκεῖ παρ' ἡμῖν. παροινήσας οὖν καὶ ὀργισθεὶς τῶν οἰκετῶν τινὶ τῶν ἡμετέρων, ἀποσφάττει αὐτόν. ὁ οὖν πατὴρ, συνδήσας τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καταβαλὼν εἰς τάφρον τινά, πέμπει δεῦρο ἄνδρα πευσόμενον τοῦ ἐξηγητοῦ ὅ, τι χρὴ ποιεῖν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τοῦ δεδεμένου ὠλιγώρει τε καὶ ἠμέλει, ὡς ἀνδροφόνου· καὶ οὐδὲν ὂν πρᾶγμα εἰ καὶ ἀποθάνοι. ὅπερ
D οὖν καὶ ἔπαθεν. ὑπὸ γὰρ λιμοῦ καὶ ῥίγους καὶ τῶν δεσμῶν ἀποθνήσκει, πρὶν τὸν ἄγγελον παρὰ τοῦ ἐξηγητοῦ ἀφικέσθαι. ταῦτα δὴ οὖν καὶ ἀγανακτεῖ ὅ, τε πατὴρ καὶ οἱ ἄλλοι οἰκεῖοι, ὅτι ἐγὼ ὑπὲρ τοῦ ἀνδροφόνου τῷ πατρὶ φόνου ἐπεξέρχομαι οὔτε ἀποκτείναντι (ὥς φασιν ἐκεῖνοι) οὔτ', εἰ ὅτι μάλιστ' ἀπέκτεινεν, ἀνδροφόνου γε ὄντος τοῦ ἀποθανόντος, οὐ δεῖν φροντίζειν ὑπὲρ τοῦ τοιούτου. ἀνόσιον γὰρ εἶναι τὸ, υἱὸν πατρὶ φόνου ἐπεξιέναι. κακῶς εἰδότες, ὦ Σώκρατες, τὸ θεῖον ὡς ἔχει τοῦ ὁσίου τε πέρι καὶ τοῦ ἀνοσίου. ΣΩ. Σὺ δὲ δὴ πρὸς Διὸς ὦ Εὐθύφρον, οὑτωσὶ ἀκριβῶς οἴει ἐπίστασθαι
E περὶ τῶν θείων ὅπῃ ἔχει, καὶ τῶν ὁσίων τε καὶ ἀνοσίων, ὥστε τούτων οὕτω πραχθέντων ὡς σὺ λέγεις, οὐ φοβῇ δικαζόμενος τῷ πατρὶ, ὅπως μὴ αὖ σὺ ἀνόσιον πρᾶγμα τυγχάνῃς πράττων; ΕΥ. Οὐδὲν γὰρ ἄν μου ὄφελος ὦ Σώκρατες εἴη, οὐδέ τῳ ἂν διαφέροι Εὐθύφρων τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα πάντα ἀκριβῶς εἰδείην. ΣΩ. Ἆρ' οὖν μοι, ὦ θαυμάσιε Εὐθύφρον, κράτιστόν ἐστι μαθητῇ σῷ γενέσθαι, καὶ πρὸ τῆς γραφῆς τῆς πρὸς Μέλιτον αὐτὰ ταῦτα προκαλεῖσθαι αὐτὸν λέγοντα· Ὅτι ἔγωγε καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ τὰ θεῖα περὶ πολλοῦ ἐποιούμην εἰδέναι· καὶ νῦν, ἐ-
F πειδή με ἐκεῖνος αὐτοσχεδιάζοντα φησὶ καὶ καινοτομοῦντα περὶ τῶν θείων ἐξαμαρτάνειν, μαθητὴς γέγονα σός. καὶ εἰ μὲν, ὦ Μέλιτε (φαίην ἄν) Εὐθύφρονα ὁμολογεῖς σοφὸν εἶναι τὰ τοιαῦτα, καὶ ὀρθῶς νομίζειν καὶ ἐμὲ ἡγοῦ, καὶ μὴ δικάζου. εἰ δὲ μή, ἐκείνῳ τῷ διδασκάλῳ λάχε δίκην πρότερον ἢ ἐμοί· ὡς τοὺς πρεσβυτέρους διαφθείροντι ἐμέ τε καὶ τὸν αὐτοῦ πα-

εἶναι τὸ ὅσιον καὶ τί τὸ ἀνόσιον. ΕΥ. Λέγω τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ὅσιον ἐστὶν ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ, τῷ ἀδικοῦντι, ἢ περὶ φόνους, ἢ περὶ C ἱερῶν κλοπὰς ἤ τι ἄλλο τῶν τοιούτων ἐξαμαρτάνοντι, ἐπεξιέναι ἐάν τε πατὴρ ὢν τυγχάνῃ, ἐάν τε μήτηρ, ἐάν τε ἄλλος ὁστισοῦν· τὸ δὲ μὴ ἐπεξιέναι, ἀνόσιον. ἐπεὶ ὦ Σώκρατες θέασαι ὡς μέγα σοι ἐρῶ τεκμήριον τοῦ νόμου ὅτι οὕτως ἔχει, ὃ καὶ ἄλλοις ἤδη εἶπον, ὅτι ταῦτα ὀρθῶς ἂν εἴη οὕτω γιγνόμενα, μὴ ἐπιτρέπειν τῷ ἀσεβοῦντι, μηδ᾽ ἂν ὁστισοῦν τυγχάνῃ ὤν. αὐτοὶ γὰρ οἱ ἄνθρωποι τυγχάνουσι νομίζοντες τὸν Δία τῶν θεῶν ἄριστον καὶ δικαιότατον. καὶ τοῦτον ὁμολογοῦσι τὸν αὑτοῦ πατέρα δῆσαι, ὅτι τοὺς υἱεῖς κατέπινεν οὐκ ἐν δίκῃ· καὶ ἐκεῖνόν γε αὖ τὸν αὑτοῦ πατέρα ἐκτεμεῖν δι᾽ ἕτερα D τοιαῦτα· ἐμοὶ δὲ χαλεπαίνουσιν ὅτι τῷ πατρὶ ἐπεξέρχομαι ἀδικοῦντι. καὶ οὕτως αὐτοὶ ἑαυτοῖς τὰ ἐναντία λέγουσι περί τε τῶν θεῶν καὶ περὶ ἐμοῦ. ΣΩ. Ἆρά γε, ὦ Εὐθύφρον, τοῦτ᾽ ἐστὶν οὗ ἕνεκα τὴν γραφὴν φεύγω, ὅτι τὰ τοιαῦτα ἐπειδάν τις περὶ τῶν θεῶν λέγῃ, δυσχερῶς πως ἀποδέχομαι; δι᾽ ἃ δή, ὡς ἔοικε, φήσει τίς με ἐξαμαρτάνειν. νῦν οὖν, εἰ καὶ σοὶ ταῦτα συνδοκεῖ τῷ εὖ εἰδότι περὶ τῶν τοιούτων, ἀνάγκη δή, ὡς ἔοικε, καὶ ἡμῖν συγχωρεῖν. τί γὰρ καὶ φήσομεν, οἵ γε καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦμεν περὶ αὐτῶν μηδὲν εἰδέναι; ἀλλά μοι εἰπὲ πρὸς Φιλίου, σὺ ὡς ἀληθῶς ἡγῇ ταῦτα E γεγονέναι οὕτως; ΕΥ. Καὶ ἔτι γε τούτων θαυμασιώτερα, ὦ Σώκρατες, ἃ οἱ πολλοὶ οὐκ ἴσασι. ΣΩ. Καὶ πόλεμον ἄρα ἡγῇ σὺ εἶναι τῷ ὄντι ἐν τοῖς θεοῖς πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἔχθρας δεινὰς καὶ μάχας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλά, οἷα λέγεταί τε ὑπὸ τῶν ποιητῶν, καὶ ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν γραφέων τά τε ἄλλα ἱερὰ ἡμῖν καταπεποίκιλται, καὶ δὴ καὶ τοῖς μεγάλοις Παναθηναίοις ὁ πέπλος μεστὸς τῶν τοιούτων ποικιλμάτων ἀνάγεται εἰς τὴν ἀκρόπολιν. ταῦτα ἀληθῆ φῶμεν εἶναι, ὦ Εὐθύφρον; ΕΥ. Μὴ μόνα γε, ὦ Σώκρατες· ἀλλ᾽ ὅπερ ἄρτι εἶπον, καὶ ἄλλα σοι ἐγὼ πολλά, ἐάνπερ βούλῃ, F περὶ τῶν θείων διηγήσομαι, ἃ σὺ ἀκούων εὖ οἶδ᾽ ὅτι ἐκπλαγήσῃ. ΣΩ. Οὐκ ἂν θαυμάζοιμι. ἀλλὰ ταῦτα μέν μοι εἰσαῦθις ἐπὶ σχολῆς διηγήσῃ. νυνὶ δὲ ὅπερ ἄρτι σε ἠρόμην, πειρῶ σαφέστερον εἰπεῖν. οὐ γάρ με, ὦ ἑταῖρε, τὸ πρότερον ἱκανῶς ἐδίδαξας, ἐρωτήσαντα τὸ ὅσιον ὅ,τι ποτὲ εἴη· ἀλλά μοι εἶπες ὅτι τοῦτο τυγχάνει ὅσιον ὂν ὃ σὺ νῦν ποιεῖς, φόνου

circa cædes, vel ſacrilegia, vel aliud huius generis, in iudicium trahere, ſeu pater, ſiue mater, ſiue quiuis alius deliquerit. at non perſequi, prophanum. Quin vide quæſo ô Socrates quàm validam tibi legis coniecturam referam, quod ita ſit quemadmodum alijs quoque narraui, decẽs tum demum rectè agi, cùm nulli prorſus peccanti, quiſquis ille ſit, parcimus. Nam hi homines credunt Iouem ipſum deorum omnium optimum atque iuſtiſſimum eſſe, quem tamen patrem ſuum ligauiſſe fatentur, quòd natos abſque iure deuorauiſſet. Illum præterea patrem caſtrauiſſe ob talia quædam aſſerunt. Mihi verò ſuccenſent quòd parentem iniuſtitiæ obnoxium perſequor. Atque ita homines iſti ſibiipſis tam de dijs quàm de me contraria ſentiunt. SOC. Atqui hanc ob cauſam ô Euthyphro accuſor, neque quid reſpondeam ſatis habeo. Nam quoties de dijs talia quædam quis diceret, moleſtè ferebam: qua de cauſa, vt videtur, peccare me ferunt. Nunc autem ſi tibi hæc ita videntur harum rerum perito, neceſſe eſt nos etiam conſentire. quid enim aliud diceremus? quippe qui nihil de iis intelligere prædicemus. Cæterùm per Iouem amicabilem mihi dicas, an ipſe ſic iſta reuera eueniſſe putes. EVT. Et mirabiliora inſuper ô Socrates, quæ multis occulta ſunt. SOCR. Bellum igitur inter deos agitari inuicem arbitraris, inimicitiáſque graues & pugnas aliáque permulta, quæ à poetis, & peritis ſcriptoribus memorantur? Vnde & alia nobis ſacra huiuſmodi varietate ſunt plena, & in magnis Panathenæis peplum iſtarum varietatum plenum in arcem infertur. An hæc vera ô Euthyphro eſſe fatebimur? EVTH. Non hæc ſola ô Socrates, ſed quod paulo antè dixeram, alia quoque multa, ſi velis, de diuinis exponam: quæ cùm audiueris, ſat ſcio obſtupeſces. SOCR. Nequaquam mirarer: verum iſta deinceps maiori cùm otio referes, in præſentia verò quod modò quæſiui explicare planius nitere. Neque enim principio ſufficienter amice me docuiſti, cùm quid ſanctum eſſet interrogarem: ſed id ſanctum eſſe dixiſti, quod tu nunc ageres, dum necis

C 1

ne dictum eſt deos inuicem diſsidere, atque pugnare, inimicitiáſque inter eos eſſe: hócne etiã dictum? EVTH. Dictũ profectò. SOC. Inimicitias autem & iras, ô optime, diſſenſio de quibuſdam gignit. Hoc ita cõſideremus: nunquid ſi ego & tu de numero diſſentiremus, vtra ſint plura diſcutiẽtes, diſſenſio huiuſmodi nos inimicos faceret & iracũdiam concitaret? an potius ad computãdi rationẽ confugientes, mox ab hac diſſenſione ceſſaremus? EVTH. Prorſus. SOC. Et ſi de maiori ac minori diſſentiremus, nõnne ad menſuram recurrẽtes, ſtatim controuerſiam ſolueremus? EVTH. Vera hæc ſunt. SOC. Ac ſi ad ponderandum librandúmque tendamus, controuerſiã circa grauius, & leuius diſſoluemus? EVTH. Quidni? SOC. Quæ ſunt igitur ea de quibus quũ diſſentimus, nec iudicare facile poſſumus, inimici efficimur, & iraſcimur? Forſitan in promptu non habes. Verùm ego dicam, tu cõſidera vtrum iſta ſint, iuſtum, & iniuſtum: pulchrum, & turpe: bonúmque, & malum. nunquid hæc ſunt de quibus cùm diſſentimus, nec poſſumus ad ſufficiens horum iudicium peruenire, hoſtes efficimur quoties efficimur, & ego & tu, ac demum homines vniuerſi? EVTH. Hæc ipſa certè diſſenſio eſt ô Socrates, & quæ circa iſta verſatur. SOCR. Et dij ô Euthyphro, ſi de aliquo diſſentiãt, de his certè diſſentiẽt. EVTH. Neceſſe eſt omnino. SOC. Ex dijs itaque ô generoſe Euthyphro, alij alia iuſta putant ſecundũ orationẽ tuam, & pulchra, & turpia, bonáque & mala. Nunquam enim inuicem decertarẽt, niſi de his diſſenſerint. an nõ? EVTH. Rectè loqueris. SOC. Nonne quę pulchra ſinguli putant, bonáque & iuſta, hæc amãt? quæ contraria, porſus oderunt? EVTH. Omnino. SOC. Eadẽ verò, vt ais, alij iuſta, iniuſta alij cenſent, de quibus diſceptantes contendunt inuicem, atque pugnant. num ita? EV. Ita. SOC. Eadem igitur vt videtur à dijs amantur, o-

ῥηθῆναι. ΕΥ. Δοκῶ, ὦ Σώκρατες. εἴρηται γάρ. ΣΩΚ. Οὐκοῦν καὶ ὅτι στασιάζουσιν οἱ θεοὶ καὶ διαφέρονται ἀλλήλοις, ὦ Εὐθύφρον, καὶ ἔχθρα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους, καὶ τοῦτο εἴρηται; ΕΥ. Εἴρηται γάρ. ΣΩ. Ἔχθραν δὲ καὶ ὀργάς, ὦ ἄριστε, ἡ περὶ τίνων διαφορὰ ποιεῖ; ὧδε δὲ σκοπῶμεν. ἆρ' ἂν εἰ διαφεροίμεθα ἐγώ τε καὶ σὺ περὶ ἀριθμοῦ, ὁπότερα πλείω, ἡ περὶ τούτων διαφορὰ ἐ-
D χθροὺς ἂν ἡμᾶς ποιῇ, καὶ ὀργίζεσθαι ἀλλήλοις; ἢ ἐπὶ λογισμὸν ἐλθόντες περί γε τῶν τοιούτων, ταχὺ ἂν ἀπαλλαγείημεν; ΕΥ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ μείζονος καὶ τοῦ ἐλάττονος εἰ διαφεροίμεθα, ἐπὶ τὸ μετρεῖν ἐλθόντες, ταχὺ παυσαίμεθ' ἂν τῆς διαφορᾶς; ΕΥ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ ἐπί γε τὸ ἱστάναι ἐλθόντες, ὡς ἐγᾦμαι, περὶ τοῦ βαρυτέρου τε καὶ κουφοτέρου διακριθεῖμεν ἄν; ΕΥ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Περὶ τίνος δὲ δὴ διενεχθέντες, καὶ ἐπὶ τίνα κρίσιν οὐ δυνάμενοι ἀφικέσθαι, ἐχθροί τε ἂν ἀλλήλοις εἶμεν καὶ ὀργιζοίμεθα; ἴσως οὐ πρόχειρόν σοι ἐστίν. ἀλλ' ἐμοῦ
E λέγοντος σκόπει εἰ τάδ' ἐστὶ τό, τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, καὶ καλὸν καὶ αἰσχρόν, καὶ ἀγαθὸν καὶ κακόν. ἆρ' οὐ ταῦτά ἐστι περὶ ὧν διενεχθέντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἐπὶ ἱκανὴν κρίσιν αὐτῶν ἐλθεῖν, ἐχθροὶ ἀλλήλοις γιγνόμεθα, ὅταν γιγνώμεθα, καὶ ἐγὼ καὶ σὺ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι πάντες; ΕΥ. Ἀλλ' ἔστιν αὕτη ἡ διαφορά, ὦ Σώκρατες, καὶ περὶ τούτων. ΣΩ. Τί δέ, οἱ θεοί, ὦ Εὐθύφρον, οὐκ, εἴπερ τι διαφέρονται, δι' αὐτὰ ταῦτα διαφέροιντ' ἄν; ΕΥ. Πολλὴ ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ τῶν θεῶν ἄρα, ὦ γενναῖε Εὐθύφρον, ἄλλοι ἄλλα δίκαια ἡγοῦνται, κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ καλὰ καὶ αἰσχρά, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακά. οὐ γὰρ ἄν
F που ἐστασίαζον ἀλλήλοις, εἰ μὴ περὶ τούτων διεφέροντο. ἢ γάρ; ΕΥ. Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἅπερ καλὰ ἡγοῦνται ἕκαστοι καὶ ἀγαθὰ καὶ δίκαια, ταῦτα καὶ φιλοῦσι, τὰ δὲ ἐναντία τούτων καὶ μισοῦσιν; ΕΥ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Ταῦτα δέ γε, ὡς σὺ φής, οἱ μὲν δίκαια ἡγοῦνται, οἱ δὲ ἄδικα· περὶ ἃ καὶ ἀμφισβητοῦντες, στασιάζουσί τε καὶ πολεμοῦσιν ἀλλήλοις. ἆρ' οὐχ οὕτως; ΕΥ. Οὕτω. ΣΩ. Ταῦτ' ἄρα, ὡς ἔοικε, μισεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ φιλεῖται,

Εὐθύφρον, ἀδικεῖν; ἢ ὁμολογοῦντες, ὅμως οὔ φασι σφᾶς δεῖν διδόναι δίκην; ΕΥ. Οὐδαμῶς τοῦτό γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα πᾶν γε ποιοῦσι καὶ λέγουσι. τοῦτο γὰρ, οἶμαι, οὐ τολμῶσι λέγειν οὐδ' ἀμφισβητεῖν, ὡς οὐχὶ, εἴπερ ἀδικοῦσί γε, δοτέον δίκην· ἀλλ' (οἶμαι) οὔ φασιν ἀδικεῖν. ἢ γάρ; ΕΥ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἐκεῖνό γε ἀμφισβητοῦσιν, ὡς οὐ τὸν ἀδικοῦντα δεῖ διδόναι δίκην, ἀλλ' ἐκεῖνο ἴσως ἀμφισβητοῦσι, τίς ἐστιν ὁ ἀδικῶν, καὶ τί δρῶν, καὶ πότε. ΕΥ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν αὐτά γε ταῦτα καὶ οἱ θεοὶ πεπόνθασιν, εἴπερ στασιάζουσι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὡς ὁ σὸς λόγος· καὶ οἱ μέν φασιν ἀδικεῖν ἀλλήλους, οἱ δὲ οὔ φασι; ἐπεὶ ἐκεῖνό γε δήπου, ὦ θαυμάσιε, οὐδεὶς οὔτε θεῶν οὔτε ἀνθρώπων τολμᾷ λέγειν, ὡς οὐ τῷ γε ἀδικοῦντι δοτέον δίκην. ΕΥ. Ναὶ τοῦτο μὲν ἀληθὲς λέγεις, ὦ Σώκρατες, τό γε κεφάλαιον. ΣΩ. Ἀλλ' ἕκαστόν γε, οἶμαι, ὦ Εὐθύφρον, τῶν πραχθέντων ἀμφισβητοῦσιν οἱ ἀμφισβητοῦντες καὶ ἄνθρωποι καὶ θεοὶ, εἴπερ ἀμφισβητοῦσι θεοὶ πράξεώς τινος πέρι διαφερόμενοι, καὶ οἱ μὲν δικαίως φασὶν αὐτὴν πεπρᾶχθαι, οἱ δὲ ἀδίκως· ἆρ' οὐχ οὕτω; ΕΥ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἴθι τοίνυν ὦ φίλε Εὐθύφρον, δίδαξον καὶ ἐμὲ, ἵνα σοφώτερος γένωμαι, τί σοι τεκμήριόν ἐστιν ὡς πάντες θεοὶ ἡγοῦνται ἐκεῖνον ἀδίκως τεθνάναι, ὃς ἂν θητεύων ἀνδροφόνος γενόμενος, ξυνδεθεὶς ὑπὸ τοῦ δεσπότου τοῦ ἀποθανόντος, φθάσῃ τελευτήσας διὰ τὰ δεσμὰ, πρὶν τὸν ξυνδήσαντα παρὰ τῶν ἐξηγητῶν περὶ αὐτοῦ πυθέσθαι τί χρὴ ποιεῖν· καὶ ὑπὲρ τοῦ τοιούτου δὴ ὀρθῶς ἔχει ἐπεξιέναι καὶ ἐπισκήπτεσθαι φόνου τὸν υἱὸν τῷ πατρί. ἴθι, περὶ τούτων πειρῶ τί μοι σαφὲς ἐνδείξασθαι, ὡς παντὸς μᾶλλον πάντες θεοὶ ἡγοῦνται ὀρθῶς ἔχειν ταύτην τὴν πρᾶξιν. κἄν μοι ἱκανῶς ἐνδείξῃ, ἐγκωμιάζων σε ἐπὶ σοφίᾳ οὐδέποτε παύσομαι. ΕΥ. Ἀλλ' ἴσως οὐκ ὀλίγον ἔργον ἐστὶν ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ πάνυ γε σαφῶς ἔχοιμι ἂν ἐπιδεῖξαί σοι. ΣΩΚΡ. Μανθάνω· ὅτι σοι δοκῶ τῶν δικαστῶν δυσμαθέστερος εἶναι. ἐπεὶ ἐκείνοις γε ἐνδείξῃ δηλονότι ὡς ἄδικά τέ ἐστι, καὶ οἱ θεοὶ πάντες τὰ τοιαῦτα μισοῦσιν. ΕΥΘ. Πάνυ γε σαφῶς, ὦ Σώκρατες· ἐάνπερ ἀκούωσί γέ μου λέγοντος.

cere & agere experiuntur, quibus pœnam deuitet. C SOCR. An iniuſtè agere confitentur? ac ſimul aiunt pœnas pendere non decere? EVTH. Id nullo modo. SOC. Non ergo cuncta dicunt faciuntque: hoc enim vt arbitror dicere, aut ambigere nequaquam audent, quod de iniuſtis ſupplicium ſumendum non ſit: ſed aiunt potius non iniuſtè feciſſe, an non? EVTH. Vera loqueris. SOCR. Haud igitur de hoc ambigunt, vtrum iniuſtum puniri oporteat: verùm de hoc potius inter ſe diſceptant, quis iniuſtè fecit, & quid agendo, & quando. EVTH. Vera narras. SOCR. Nónne eadem hæc dijs accidunt ſi de iuſtis atque iniuſtis, vt oratio tua teſtatur, diſſentiunt? Atque ij D quidem iniuſtè facere aſſerunt, alij negant, poſtquàm illud ô vir mirabilis nullus hominum, vel deorum dicere audet, Iniuſtum videlicet pœnas nequaquam dare debere. EVTH. Ita vera enim ſummatim dicis ô Socrates. SOCR. De vnoquoque vt puto, eorum quæ facta ſunt, diſceptant ô Euthyphro, quicumque ambigunt, ſiue homines, ſiue dij: ſi modò dij ambigunt, dum de aliqua actione diſſentiunt, partim quidem iuſtam, partim verò iniuſtam fuiſſe dicentes. An non iſto modo? EVTH. Omnino. SOCR. Age igitur, ô amice Euthyphro, me quoque vt ſapientior E fiam, doce, qua coniectura potiſſimùm aſſeris quòd dij cuncti illum iniuſtè peremptum exiſtiment, qui mercede miniſtrans homicida factus ab interfecti domino vinctus, vinculis antè perijt, quàm qui ligauerat, à iuris interprete quid agendum cognoſceret? atque ob hoc rectum eſſe vt filius patrem in capitis diſcrimen inducat? Age obſecro, de ijs aliquid mihi clari demonſtrare coneris, quòd omnino dij omnes vel maximè actionem hanc rectam exiſtiment: quod ſi ſufficienter oſtenderis, nunquam ſapientiæ tuæ laudes prædicare deſiſtam. EVTH. At fortè non paruum opus eſt hoc ô Socrates, nam oſtendere quidem F planè admodum tibi poſſem. SOCR. Intelligo iam, quod ad percipiendum tardior quàm iudices eſſe tibi videor, quippe cùm illis liquidò monſtraturus ſis hæc eſſe iniuſta, omneſque talia deos odiſſe. EVTH. Perſpicuè nimium ô Socrates, modò me dicentem audiant

G 4

dicas ô Socrates. SOCR. Apertius explicare conabor. Dicimus quiddam latum & ferens, ductum & ducens, viſum & videns, atque huiuſmodi cuncta: num hæc diuerſa eſſe, & quà diuerſa ſunt intelligis? EVT. Intelligere mihi videor. SOCR. Nónne & amatum aliquid eſt, & aliud præter hoc amans? EVTH. Quidni? SOCR. Dic obſecro: latum quia fertur, latum eſt, an ob aliquid aliud? EVTH. Nequaquam, imò ob hoc ipſum. SOCR. Et ductum ſimiliter quia ducitur, & viſum quia videtur? EVT. Maximè. SOCR. Non ergo quia viſum eſt videtur, ſed contrà, quia videtur, eſt viſum: nec quia ductum ducitur, ſed quia ducitur, ductum: nec quia latum fertur, ſed quia fertur eſt latum. Nónne perſpicuum eſt ô Euthyphro, quid inferre velim? Volo autem hoc: ſiquid fit, aut patitur aliquid, non quia factum eſt fit, ſed quia fit potius factum: nec etiam quia patiens eſt patitur, ſed quia patitur patiens. Admittis hæc? EVT. Admitto equidem. SOC. Nónne & amatum aut factum aliquid eſt, aut aliquid ab aliquo patiens? EVTH. Prorſus. SOC. Hoc igitur eodem modo quo ſuperiora ſe habet: non quia amatum eſt, amatur à quibus amatur, ſed quia amatur amatũ. EVT. Neceſſe. SOC. Quid itaq; de ſancto dicimus ô Euthyphro? an quod ab omnibus dijs amatur, vt oratio tua teſtatur? EVTH. Imò. SOC. Nunquid ob hoc quod ſanctũ eſt, an ob aliud quiddam? EVTH. Ob hoc ipſum. SOC. Ergo quoniam ſanctum eſt, amatur, nõ quoniam amatur eſt ſanctum. EVTH. Videtur. SOC. Veruntamen quoniã à dijs amatur, amatum eſt, atq; dijs amicum. EVTH. Quid prohibet? SOC. Non ergo Deo amicum, ſanctũ eſt ô Euthyphro, neque ſanctum amicum Deo, vt tu ais:

φιλεῖται, ὅσιόν ἐστιν; ΕΥ. Οὐκ οἶδ' ὅ,τι λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ πειράσομαι σαφέστερον φράσαι. λέγομέν τι φερόμενον καὶ φέρον, καὶ ἀγόμενον καὶ ἄγον, καὶ ὁρώμενον καὶ ὁρῶν· καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα μανθάνεις ὅτι ἕτερα ἀλλήλων ἐστί, καὶ ᾗ ἕτερα; ΕΥΘ. Ἔγωγέ μοι δοκῶ μανθάνειν. D ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν καὶ φιλούμενόν τί ἐστι, καὶ τούτου ἕτερον τὸ φιλοῦν; ΕΥΘ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩΚΡ. Λέγε δή μοι, πότερον τὸ φερόμενον, διότι φέρεται, φερόμενόν ἐστιν, ἢ δι' ἄλλο τι; ΕΥΘ. Οὔκ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο. ΣΩΚ. Καὶ τὸ ἀγόμενον δή, διότι ἄγεται· καὶ τὸ ὁρώμενον, διότι ὁρᾶται; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Οὐκ ἄρα διότι ὁρώμενόν γέ ἐστι, διὰ τοῦτο ὁρᾶται· ἀλλὰ τοὐναντίον, διότι ὁρᾶται, διὰ τοῦτο ὁρώμενον. οὐδὲ διότι ἀγόμενόν ἐστι, διὰ τοῦτο ἄγεται· ἀλλὰ διότι ἄγεται, διὰ τοῦτο ἀγόμενον. οὐδὲ διότι φερόμενον, φέρεται· ἀλλὰ διότι φέρεται, φερόμενον. E ἆρα κατάδηλον, ὦ Εὐθύφρον, ὃ βούλομαι λέγειν; βούλομαι δὲ τόδε, ὅτι εἴ τι γίγνεται, ἢ εἴ τι πάσχει τι, οὐχ ὅτι γιγνόμενόν ἐστι, γίγνεται· ἀλλ' ὅτι γίγνεται, γιγνόμενόν ἐστιν· οὐδ' ὅτι πάσχον ἐστί, πάσχει· ἀλλ' ὅτι πάσχει, πάσχον ἐστίν. ἢ οὐ ξυγχωρεῖς οὕτως; ΕΥ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ φιλούμενον, ἢ γιγνόμενόν τί ἐστιν, ἢ πάσχον τι ὑπό του. ΕΥ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τοῦτο ἄρα οὕτως ἔχει ὥσπερ τὰ πρότερα· οὐχ ὅτι φιλούμενόν ἐστι, φιλεῖται ὑπὸ ὧν φιλεῖται· ἀλλ' ὅτι φιλεῖται, φιλούμενον; ΕΥ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τί δὴ οὖν λέγομεν περὶ τοῦ ὁσίου, ὦ Εὐθύφρον, ἀλλ' ὅτι φιλεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν πάντων, ὡς ὁ σὸς λόγος; F ΕΥ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα διὰ τοῦτο, ὅτι ὅσιόν ἐστιν, ἢ δι' ἄλλο τι; ΕΥ. Οὔκ· ἀλλὰ διὰ τοῦτο. ΣΩ. Διότι ἄρα ὅσιόν ἐστι, φιλεῖται· ἀλλ' οὐχ ὅτι φιλεῖται, διὰ τοῦτο ὅσιόν ἐστι; ΕΥΘ. Ἔοικε. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ μὲν δή, διότι φιλεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν, φιλούμενόν ἐστι καὶ θεοφιλές. ΕΥΘ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩΚΡ. Οὐκ ἄρα τὸ θεοφιλὲς ὅσιόν ἐστιν, ὦ Εὐθύφρον, οὐδὲ τὸ ὅσιον θεοφιλές, ὡς σὺ λέγεις;

μως τί ἐστι τό, τὸ ὅσιον καὶ ἀνόσιον. ΕΥ. Ἀλλ' ὦ Σώκρατες, C οὐκ ἔχω ἔγωγε ὅπως σοι εἴπω ὃ νοῶ. περιέρχεται γάρ πως ἀεὶ ἡμῖν ὃ ἂν προθώμεθα, καὶ οὐκ ἐθέλει μένειν ὅπου ἂν ἱδρυσώμεθα αὐτό. ΣΩΚ. Τοῦ ἡμετέρου προγόνου, ὦ Εὐθύφρον, ἔοικεν εἶναι Δαιδάλου τὰ ὑπὸ σοῦ λεγόμενα. καὶ εἰ μὲν αὐτὰ ἐγὼ ἔλεγον καὶ ἐτιθέμην, ἴσως ἄν με ἐπέσκωπτες ὡς ἄρα καὶ ἐμοὶ κατὰ τὴν ἐκείνου συγγένειαν τὰ ἐν τοῖς λόγοις ἔργα ἀποδιδράσκει, καὶ οὐκ ἐθέλει μένειν ὅπου ἄν τις αὐτὰ θῇ· νῦν δὲ (σαὶ γὰρ αἱ ὑποθέσεις εἰσὶν) ἄλλου δή τινος δεῖ σκώμματος. οὐ γὰρ ἐθέλουσί σοι μένειν, ὡς καὶ αὐτῷ σοι δοκεῖ. ΕΥ. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ D σχεδόν τι τοῦ αὐτοῦ σκώμματος, ὦ Σώκρατες, δεῖσθαι τὰ λεγόμενα. τὸ γὰρ περιιέναι αὐτοῖς τοῦτο, καὶ μὴ μένειν ἐν ταὐτῷ, οὐκ ἔγωγέ εἰμι ὁ ἐντιθείς· ἀλλὰ σύ μοι δοκεῖς ὁ Δαίδαλος. ἐπεὶ ἐμοῦ γε ἕνεκα ἔμενεν ἂν ταῦτα οὕτω. ΣΩΚΡ. Κινδυνεύω ἄρα, ὦ ἑταῖρε, ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς δεινότερος γεγονέναι τὴν τέχνην τοσούτῳ, ὅσῳ ὁ μὲν τὰ αὑτοῦ μόνον ἐποίει οὐ μένοντα· ἐγὼ δέ, πρὸς τοῖς ἐμαυτοῦ (ὡς ἔοικε) καὶ τὰ ἀλλότρια. καὶ δῆτα τοῦτό μοι τῆς τέχνης ἐστὶ κομψότατον, ὅτι ἄκων εἰμὶ σοφός. ἐβουλόμην γὰρ ἄν μοι τοὺς λόγους μένειν, καὶ ἀκινήτως ἱδρῦσθαι, μᾶλλον ἢ E πρὸς τῇ Δαιδάλου σοφίᾳ τὰ Ταντάλου χρήματα γενέσθαι. καὶ τούτων μὲν ἅδην. Ἐπειδὴ δέ μοι δοκεῖς σὺ τρυφᾶν, αὐτός σοι ξυμπροθυμήσομαι δεῖξαι ὅπως ἄν με διδάξῃς περὶ τοῦ ὁσίου, καὶ μὴ προαποκάμῃς. ἴδε γὰρ εἰ οὐκ ἀναγκαῖόν σοι δοκεῖ δίκαιον εἶναι πᾶν τὸ ὅσιον. ΕΥΘ. Ἔμοιγε. ΣΩΚΡ. Ἆρ' οὖν καὶ πᾶν τὸ δίκαιον, ὅσιον; ἢ τὸ μὲν ὅσιον πᾶν, δίκαιον· τὸ δὲ δίκαιον, οὐ πᾶν ὅσιον, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτοῦ ὅσιον, τὸ δέ τι καὶ ἄλλο; ΕΥΘ. Οὐχ ἕπομαι, ὦ Σώκρατες, τοῖς λεγομένοις. ΣΩ. Καὶ μὴν νεώτερός γ' ἐμοῦ εἶ, οὐκ ἔλαττον ἢ ὅσῳ σοφώτερος· ἀλλ', ὃ F λέγω, τρυφᾷς ὑπὸ πλούτου τῆς σοφίας. ἀλλ' ὦ μακάριε ξύντεινε σαυτόν. καὶ γὰρ οὐδὲ χαλεπὸν κατανοῆσαι ὃ λέγω. λέγω γὰρ δὴ τὸ ἐναντίον ἢ ὁ ποιητὴς ἐποίησεν, ὁ ποιήσας,

Ζῆνα δὲ τὸν θ' ἔρξαντα, καὶ ὃς τάδε πάντ' ἐφύτευσεν,

nias, quid ipſum ſanctum exiſtens, vel amatur à Deo, vel aliud quiduis patitur: neque enim de hoc inuicem diſſidebimus. Sed promptè iam dicas quid ſanctum eſt, quidue prophanum. EVTH. At ô Socrates, quomodo tibi quod cogito, exprimam, non inuenio. Semper enim nobis quod propoſuimus, oberrat, neque conſiſtere vult, vbi ſiſtimus. SOC. Progenitoris noſtri Dædali, ô Euthyphro, opera eſſe quæ dixiſti, videntur. Quòd ſi ego illa dixiſſem atq; poſuiſſem, fortè me riſiſſes (ioco quodam obiiciens) quòd orationis meæ artificia ſecundum illius cognationem diffugiunt, neque permanere volunt, vbi quis illa locauit. Nunc autem cùm tuæ ſuppoſitiones iſtæ ſint, alia quadam opus eſt dicacitate: neque enim tibi permanere volunt, vt tibi quoque videtur. EVTH. Imò mihi videtur ô Socrates, quæ dicta abs te ſunt, eadem penè dicacitate iocóq; notari poſſe: quòd enim illa oberrant, ego minimè in cauſa ſum, ſed tu mihi Dædalus ipſe videris: quantum namque in me eſt, ſic illa manſiſſent. SOC. Videor igitur ô amice, eo in hac arte quàm ille præſtantior, quo ille ſua ſolum inſtabilia fabricabat, ego autem præter mea, vt apparet, etiam aliena. Idque mihi eſt in arte pulcherrimum, quòd inuitus ſum ſapiens. Malim nanque rationes mihi manere, immobiléſque conſiſtere, quàm ſupra Dædali ſapientiam, Tantali quoque diuitias aſſequi. Atque hæc quidem ſatis. Poſtquam verò tanquam delicatior, laborem ſubterfugere mihi videris, ego vnà tecum declarare contendam, vt me circa ipſum ſanctum erudias, nec in medio ſermone deficias. Vide nanque num tibi neceſſarium videatur omne ſanctum eſſe iuſtum. EVT. Mihi verò. SOC. Nunquid igitur & omne iuſtum ſanctum? aut potius omne ſanctum iuſtum? Iuſtum verò non omne quidem ſanctum, ſed partim ſanctum, partim aliud quiddam? EVT. Ego verò iſta verba tua haud conſequor. SOC. Veruntamen iunior me nihilo minus quàm ſapientior es, ſed, vt dixi, delicatior es ob ſapientiæ copiam. At ô beate, vires tuas excita, enitere. Nihil.n. arduũ eſt quod dicebã comprehẽdere. Contrà enim ſtatuo quàm Poëta qui dicit:

Scribere cur metuã, quũ ſcribo de Ioue ſummo?

…quantum, ac æqualium duorum ſit. An non idem tibi videtur? EVT. Mihi certe. SOC. Conare igitur tu quoque me ita docere, cuiuſmodi iuſti pars ſanctum eſt, vt & Melito confeſtim obuiciam, ne vlterius iniuſtitiæ nos & impietatis accuſet: quippe cùm abs te quæ pia, quæ ſancta, quæve contraria ſunt quantum ſatis eſt didicerimus. EVT. Iuſti igitur partem ô Socrates ſanctum & pium eſſe reor, quæ ſcilicet circa deorum curam verſatur: eam verò quæ ad hominum curam pertinet, reliquam eſſe iuſtitiæ partem. SOC. Probè ô Euthyphro dicere mihi videris, ſed paulum quid prꝑterea requiro. Curam enim quam voces, nondum intelligo. Neque fortè dicis hanc curam quę ad Deos ſpectat talem eſſe, quales curæ ſunt quæ ad alia ſpectant. Vt ecce cum dicimus: Non quiuis equos curare nouit, ſed equeſter: an non? EVTH. Prorſus. SOC. Equeſtris nanque facultas equorum cura eſt. EVT. Vtique. SOC. Et venatoria canum, & bucolica boum. EVT. Omnino. SOC. Sanctitas autem ac pietas cura deorum. Sicne ô Euthyphro aſſeris? EVTH. Aſſero. SOC. An non cura omnis idem intendit, vt hoc huiuſmodi bono & vtilitati ſit ei quod curatur? vt equi ab equeſtri diligentia iuuantur, ac meliores euadunt. An non ſic videntur? EVT. Mihi planè. SOC. Et canes à venatorum peritia, & à bucolica boues, ac reliqua cuncta ſimiliter. Aut verò in damnum eius quod curatur, curam tendere putas? EVT. Non per Iouem. SOC. ad vtilitatem verò? EVT. Quidni? SOC. Sanctitas quoque cùm deorum cura ſit, diiſne prodeſt, ac meliores efficit? ac cur non hoc tu quidem concederes, vt cùm ſanctum quippiam peragas deorum aliquem facias meliorem? EVT. Nunquã per Iouem. SOC. Neque ego ô Euthyphro id te dicere arbitror: lõgè enim à me ſuſpicio hæc abeſt: propterea te rogaui qualemnã curã deorum diceres,

ὑπὸ σοῦ διδάξαι τὸ ποῖον μέρος τοῦ δικαίου ὅσιόν ἐστιν· ἵνα καὶ Μελίτῳ λέγωμεν μηκέθ' ἡμᾶς ἀδικεῖν, μηδ' ἀσεβείας γράφεσθαι, ὡς ἱκανῶς ἤδη παρὰ σοῦ μεμαθηκότας τά τε εὐσεβῆ καὶ ὅσια καὶ τὰ μή. ΕΥ. Τοῦτο τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, τὸ μέρος τοῦ δικαίου εἶναι εὐσεβές τε καὶ ὅσιον τὸ περὶ τὴν τῶν θεῶν θεραπείαν· τὸ δὲ περὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων, τὸ λοιπὸν εἶναι
D τοῦ δικαίου μέρος. ΣΩ. Καὶ καλῶς γέ μοι, ὦ Εὐθύφρον, φαίνῃ λέγειν, ἀλλὰ σμικροῦ τινος ἔτι ἐνδεής εἰμι. τὴν γὰρ θεραπείαν οὔπω ξυνίημι ἥντινα ὀνομάζεις. οὐ γάρ που λέγεις, οἷαίπερ καὶ αἱ περὶ τὰ ἄλλα θεραπεῖαί εἰσι, τοιαύτην καὶ περὶ θεούς. λέγομεν γάρ που οἷον φαμὲν, ἵππους οὐ πᾶς ἐπίσταται θεραπεύειν, ἀλλ' ὁ ἱππικός. ἦ γάρ; ΕΥ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἡ γάρ που ἱππικὴ, ἵππων θεραπεία; ΕΥ. Ναί. ΣΩ. Οὐδέ γε κύνας πᾶς ἐπίσταται θεραπεύειν, ἀλλ' ὁ κυνηγετικός. ΕΥ. Οὕτω. ΣΩ. Ἡ γάρ που κυνηγετικὴ, κυνῶν θεραπεία; ΕΥ. Ναί. ΣΩ. Ἡ δέ γε βοηλατικὴ, βοῶν; ΕΥ. Πάνυ
E γε. ΣΩ. Ἡ δὲ δὴ ὁσιότης τε καὶ εὐσέβεια, θεῶν, ὦ Εὐθύφρον, οὕτω λέγεις; ΕΥ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν θεραπεία γε πᾶσα ταὐτὸν διαπράττεται, οἷον τοιόνδε· ἐπ' ἀγαθῷ τινί ἐστι καὶ ὠφελείᾳ τοῦ θεραπευομένου. ὥσπερ ὁρᾷς δὴ ὅτι οἱ ἵπποι ὑπὸ τῆς ἱππικῆς θεραπευόμενοι ὠφελοῦνται καὶ βελτίους γίγνονται, ἢ οὐ δοκοῦσί σοι; ΕΥ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Καὶ οἱ κύνες γέ που, ὑπὸ τῆς κυνηγετικῆς, καὶ οἱ βόες, ὑπὸ τῆς βοηλατικῆς, καὶ τἆλλα πάντα ὡσαύτως. ἢ ἐπὶ βλάβῃ οἴει τοῦ θεραπευομένου τὴν θεραπείαν εἶναι; ΕΥ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ.
F Ἀλλ' ἐπ' ὠφελείᾳ; ΕΥ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Ἦ οὖν καὶ ὁσιότης θεραπεία οὖσα θεῶν, ὠφελεία τέ ἐστι θεῶν, καὶ βελτίους τοὺς θεοὺς ποιεῖ; καὶ σὺ τοῦτο ξυγχωρήσαις ἂν, ὡς ἐπειδάν τι ὅσιον ποιῇς, βελτίω τινὰ τῶν θεῶν ἀπεργάζῃ; ΕΥ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ, ὦ Εὐθύφρον, οἶμαί σε τοῦτο λέγειν· πολλοῦ καὶ δέω. ἀλλὰ τούτου δὴ ἕνεκα καὶ ἀνηρόμην τίνα ποτὲ λέγεις τὴν θεραπείαν τῶν θεῶν,

οἶμαι καὶ καλὰ καὶ οἱ γεωργοί· ἀλλ' ὅμως τὸ κεφάλαιον
αὐτῶν ἐστι τῆς ἀπεργασίας, ἡ ἐκ τῆς γῆς τροφή. ΕΥ. Πάνυ γε. C
ΣΩ. Τί γὰρ δή; τῶν πολλῶν καὶ καλῶν ἃ οἱ θεοὶ ἀπεργάζονται, τί τὸ κεφάλαιόν ἐστι τῆς ἀπεργασίας; ΕΥ. Καὶ ὀλίγον σοι πρότερον εἶπον, ὦ Σώκρατες, ὅτι πλείονος ἔργου ἐστὶν ἀκριβῶς ταῦτα πάντα ὡς ἔχει μαθεῖν· τόδε μέντοι σοι ἁπλῶς λέγω, ὅτι ἐὰν μὲν κεχαρισμένα τις ἐπίστηται τοῖς θεοῖς λέγειν τε καὶ πράττειν, εὐχόμενός τε καὶ θύων, ταῦτ' ἐστι τὰ ὅσια· καὶ σώζει τὰ τοιαῦτα τούς τε ἰδίους οἴκους καὶ τὰ κοινὰ τῶν πόλεων· τὰ δ' ἐναντία τῶν κεχαρισμένων, ἀσεβῆ, ἃ δὴ καὶ ἀνατρέπει ἅπαντα καὶ ἀπόλλυσι. ΣΩΚ. Ἦ πολύ μοι
διὰ βραχυτέρων, ὦ Εὐθύφρον, εἰ ἐβούλου, εἶπες ἂν τὸ κε- D
φάλαιον ὧν ἠρώτων. ἀλλὰ γὰρ οὐ πρόθυμός με εἶ διδάξαι, δῆλος εἶ. καὶ γὰρ νῦν ἐπειδὴ ἐπ' αὐτῷ ἦσθα, ἀπετράπου· ὃ εἰ ἀπεκρίνω, ἴσως ἂν ἤδη παρὰ σοῦ τὴν ὁσιότητα ἐμεμαθήκειν. νῦν δὲ (ἀνάγκη γὰρ τὸν ἐρωτῶντα τῷ ἐρωτωμένῳ ἀκολουθεῖν, ὅπῃ ἂν ἐκεῖνος ὑπάγῃ) τί δὴ αὖ λέγεις τὸ ὅσιον εἶναι καὶ τὴν ὁσιότητα; οὐχὶ ἐπιστήμην τινὰ τοῦ θύειν τε καὶ εὔχεσθαι; ΕΥ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ θύειν, δωρεῖσθαί ἐστι τοῖς θεοῖς· τὸ δ' εὔχεσθαι, αἰτεῖν τοὺς θεούς. ΕΥ. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἐπιστήμη ἄρα αἰτήσεως καὶ δόσεως
θεοῖς ἡ ὁσιότης ἂν εἴη, ἐκ τούτου τοῦ λόγου. ΕΥ. Πάνυ κα- E
λῶς, ὦ Σώκρατες, ξυνῆκας, ὃ εἶπον. ΣΩΚ. Ἐπιθυμητὴς γάρ εἰμι, ὦ φίλε, τῆς σῆς σοφίας, καὶ προσέχω τὸν νοῦν αὐτῇ, ὥστε οὐ χαμαὶ πεσεῖται ὅ,τι ἂν εἴπῃς. ἀλλά μοι λέξον τίς αὕτη ἡ ὑπηρεσία ἐστὶ τοῖς θεοῖς. αἰτεῖν τε φῂς αὐτοὺς καὶ διδόναι ἐκείνοις; ΕΥΘ. Ἔγωγε. ΣΩΚΡ. Ἆρ' οὖν τό γε ὀρθῶς αἰτεῖν ἂν εἴη, ὧν δεόμεθα παρ' ἐκείνων, ταῦτα αὐτοὺς αἰτεῖν; ΕΥΘ. Ἀλλὰ τί; ΣΩΚ. Καὶ αὖ τὸ διδόναι ὀρθῶς, ὧν ἐκεῖνοι τυγχάνουσι δεόμενοι παρ' ἡμῶν, ταῦτα ἐκείνοις αὖ ἀντιδωρεῖσθαι; οὐ γάρ που τεχνικόν γ' ἂν εἴη δωροφορεῖν δι-
δόντα τῳ ταῦτα ὧν οὐδὲν δεῖται. ΕΥ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώ- F
κρατες. ΣΩ. Ἐμπορικὴ ἄρα τις ἂν εἴη, ὦ Εὐθύφρον, τέχνη ἡ ὁσιότης θεοῖς καὶ ἀνθρώποις παρ' ἀλλήλων. ΕΥ. Ἐμπορική, εἰ οὕτως ἥδιόν σοι ὀνομάζειν. ΣΩΚΡ. Ἀλλ' οὐδὲν ἥδιον ἔμοιγε, εἰ μὴ τυγχάνει ἀληθὲς ὄν. φράσον δέ μοι τίς ἡ ὠφέλεια τοῖς θεοῖς οὖσα ἀπὸ τῶν δώρων ὧν παρ' ἡμῶν λαμβάνουσιν. ἃ μὲν γὰρ διδόασι, παντὶ δῆλον.

pulchra, vt arbitror, agricultores: ſumma tamen illorum eſt, ex terra alimenta colligere. EVT. Prorſus. SOC. Multorum verò pulchrorúmque facinorum quæ dij perficiunt, quænam ſumma extiſtit? EVT. Etiam paulò antè dixi ô Socrates, prolixi operis eſſe hæc omnia perfectè comprehendere. Sic autem nunc tibi ſimpliciter dico, quòd ſi quis grata dijs loqui & agere nouit, vouens atque ſacrificans, hæc ſancta ſunt: atque hæc officia, tum domos proprias, tum ciuitates conſeruant. Contraria verò ijs quæ Dijs grata ſunt, impia ſunt, & vniuerſa peruertunt ac perdunt. SOC. Paucioribus admodum ô Euthyphro ſi voluiſſes, ſummam eorum quæ rogabam explicuiſſes, ſed ſatis apparet, quàm non promptus & libens ad me docendum accedas: etenim nunc cũ in hoc eſſes, reſiliebas: quod ſi reſpõdiſſes, fortaſſis dudũ ſanctitatem abs te didiciſſem: nunc autẽ (neceſſe eſt enim interrogantem interrogatum ſequi quacunque ducit) quid tandem dicis ſanctũ eſſe, atque ſanctitatem? nónne ſcientiam quandam vouendi, atque ſacrificandi? EVT. Equidem. SOCR. Nónne ſacrificare eſt munera dijs offerre? Vouere autem, à dijs petere? EVT. Et maximè quidem ô Socrates. SOC. Scientia ergo & dijs dandi, & ab ijs petendi hoc quidem pacto ſanctitas erit. EVTH. Perpulchrè ô Socrates quod dicebam intellexiſti. SOC. Auidus ſum ô amice ſapientiæ tuæ, mentémque adhibeo, nec excidere quicquam patiar fruſtra. At mihi dicas oro, quænam hæc eſt miniſtratio erga deos? An eſſe dicis ab ijs petere aliquid, & ijs dare? EVT. Certè. SOC. Rectè ab illis petere, nónne eſt ea petere quibus egemus? EVT. Quid ergo? SOC. Rectè autem dare, ea quibus indigent illis offerre? Neque enim ſcitum eſſet ea alicui quibus non indiget elargiri. EVT. Vera narras ô Socrates. SOCR. Mercatura igitur ô Euthyphro inter deos & homines mutua quædam ſanctitas erit. EVTH. Mercatura, ſi ſic nominari lubet. SOCR. At nihil mihi placet, niſi ſit verum. Dic ergo, quænam dijs ex muneribus noſtris vtilitas. Nam quæ ipſi dent, nemo eſt qui ignoret.

ΣΩ. Ἐξ ἀρχῆς ἄρα ἡμῖν σκεπτέον πάλιν τί ἐστι ὅσιον. ὡς
ἐγὼ, πρὶν ἂν μάθω, ἑκὼν εἶναι οὐκ ἀποδειλιάσω. ἀλλὰ μή
με ἀτιμάσῃς, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προσέχων τὸν νοῦν, ὅτι
μάλιστα νῦν εἰπὲ τὴν ἀλήθειαν. οἶσθα γὰρ, εἴπερ τις ἄλλος
ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἀφετέος εἶ, ὥσπερ ὁ Πρωτεὺς, πρὶν
ἂν εἴπῃς. εἰ γὰρ μὴ ᾔδησθα σαφῶς τό, τε ὅσιον καὶ τὸ ἀνόσιον,
οὐκ ἔστιν ὅπως ἄν ποτε ἐπεχείρησας ὑπὲρ ἀνδρὸς θητὸς D
ἄνδρα πρεσβύτην πατέρα διωκάθειν φόνου· ἀλλὰ καὶ τοὺς
θεοὺς ἂν ἔδεισας παρακινδυνεύειν, μὴ οὐκ ὀρθῶς αὐτὸ ποιή-
σῃς) καὶ τοὺς ἀνθρώπους ᾐσχύνθης. νῦν δὲ εὖ οἶδα ὅτι σα-
φῶς οἴει εἰδέναι τό, τε ὅσιον καὶ μή. εἰπὲ οὖν ὦ βέλτιστε Εὐ-
θύφρον, καὶ μὴ ἀποκρύψῃ ὅ, τι αὐτὸ ἡγῇ. ΕΥ. Εἰσαῦθις τοί-
νυν ὦ Σώκρατες· νῦν γὰρ σπεύδω ποι, καί μοι ὥρα ἀπιέ-
ναι. ΣΩ. Οἷα ποιεῖς ὦ ἑταῖρε; ἀπ' ἐλπίδος με καταβαλὼν
μεγάλης ἀπέρχῃ, ἣν εἶχον ὡς παρὰ σοῦ μαθὼν τά τε ὅσια
καὶ μὴ, καὶ τῆς πρὸς Μέλιτον γραφῆς ἀπαλλάξομαι, ἐν-
δειξάμενος ἐκείνῳ ὅτι σοφὸς ἤδη παρ' Εὐθύφρονος τὰ θεῖα E
γέγονα· καὶ ὅτι οὐκέτι ὑπ' ἀγνοίας αὐτοσχεδιάζω, οὐδὲ
καινοτομῶ περὶ αὐτά· καὶ δὴ καὶ τὸν ἄλλον βίον ὅτι ἄ-
μεινον βιωσοίμην.

Τέλος Εὐθύφρονος.

tunc, modo non rectè iudicaremus. EVTH. Videtur. SOC. Igitur à principio rurſus quid ſanctum ſit, examinandum eſt. Nam ego antequam diſcam, lubenti animo adſtare non recuſabo. Sed ne me contemnas, imò mentem penitus adhibens quàm maximè nunc exprime veritatem. Noſti enim ſi quis hominum alius. neque dimittendus es, quemadmodum Proteus, priuſquam dixeris. Nam niſi liquidò ſanctum ac prophanum nouiſſes, nunquam mercenarij cuiuſdam gratia, virum ſenem & patrem vt reum mortis perſequi ſtatuiſſes, ſed deos timuiſſes, ne fortè minus id rectè aggredereris, atque homines veritus eſſes. Nunc autem noui quòd ſanctum & prophanum noſſe planè opinaris. Dic igitur optime Euthyphro, neque nos celes quid ipſum eſſe putes. EVT. Aliâs ô Socrates. nunc enim aliò propero, & hora eſt vt abeam. SOCR. Quid agis amice? Magna de ſpe me nunc abiens deieciſti, qua ſperabam abs te quid ſanctum quid non ſanctum diſcere, atque ita Meliti accuſationem euadere, oſtendens illi quòd ab Euthyphrone diuinorum ſapientiam adeptus fuerim, neque vlterius ex mea rudique ſententia nouum aliquid de diuinis inducturus ſim, ſed reliquum omne tempus rectius ſim victurus.

Finis Euthyphronis.

APOLOGIA SOCRATIS.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

ANTIQVI gentium Theologi in tres diuiſi ſunt ſectas. Alij quidem dæmonibus ſolùm ſacrificabant, diffidentes, vt arbitror, vota hominum ad cæleſtia peruenire. Alij verò cæleſtia quoque colebant, putantes illa non viuere ſolùm atque intelligere, ſed etiam radijs ſuis circunſpicere cuncta atque audire, ideòque tam ſacrificiorum ritus ab iis proſpici, quàm ſupplicum laudes precéſque exaudiri: veruntamen animorum in corporibus his viuentium vota, ad deos illos, qui nullum cum corporibus commercium habeant, peruenire non poſſe. Alij denique hos ipſos deos in primis venerabantur, iudicantes à ſummis rerum cauſis effectus omnes etiam humanos tam cognitione quàm virtute perfectiſſimè contineri. Deos verò vocabant tum viſibiles, id eſt,

res theologos imitatus, & Platonici omnes oraculorũ hiſtoriam vbiq; tanquã veram accipiunt, rationibuſq; confirmãt. Mitto quantã iis in Phædro adhibeat fidẽ, quantã & in Timæo: in Phædro quidem humanã ſapientiã præ illa quæ ab oraculis furoribúſq; diuinis habetur nihili pendens: in Timæo autẽ dicens eatenus à philoſopho de rebus diuinis affirmandũ eſſe, quatenus diuinis oraculis confirmetur. Mitto quàm plurima apud Platonem ſimilia. certè in Apologia totam Socratis ſui defenſionẽ ab oraculis vaticiniiſque auſpicatur: imò verò, quod maximum eſt, totam Socratis & ſapientiſſimi & iuſtiſſimi vitam aſſerit, tum ad Apollinis oraculum, tum ad ſui cuiuſdam dæmonis vaticinium inſtitutam. Si quæras qualis Socratis dæmon fuerit, reſpondebitur igneus. quoniam ad contemplationem ſublimium erigebat. Item Saturnius, quoniam intentionem mentis quotidie mirum in modum abſtrahebat à corpore. Attributus quoque ab initio, non acquiſitus. Nam ſibi à puero dicit aſpirauiſſe. Non prouocabat vnquam, quia non Martius, ſed ſæpe ab actionibus reuocabat, quia Saturnius. Item non adhibebat calcaria viro ſatis per ſe ad honeſta propenſo, ſed cohibebat fræno, vbi in eligendis ad finẽ viis ob coniecturarum fallaciam poſſe decipi videretur. Aſpirabat menti, oſtenta oculis, voces auribus ſuggerebat. Sed quibus oculis atque auribus? viſui videlicet atque auditui: qui per omne eduntur corpus æthereum ſub manifeſto hoc corpore latens. Poterat autem Socrates per æthereos ſentire ſenſus, ab elementalibus ſenſibus ſe facilè reuocans. Oſtenſa cernebat per eoſdem ſenſus, & ſomnians pariter atque vigilans. Similiter Auicenna probat prophetas angelorum & ſpecies cernere, & voces audire. At cur Socrates paucique ſimiles dæmonem ſuum animaduertunt? Quoniam pauci vel genitura, vel diſciplina dæmonici ſunt plures humani, plerique ferini. Cur item aliàs dæmonem, aliàs Deum vocat? Quia ſublimis dæmon Socratem, quaſi Dei interpres nunciúſque afflabat Sed nunquid ipſum Socratis intellectum poſſumus dæmonem nuncupare? Poſſumus certè. Nam Timæus inquit, Deum nobis ſupremam animi partem tanquam dæmonẽ tribuiſſe. Rurſus in Sympoſio ipſe mẽtis amor ad diuinam pulchritudinem contemplandam, dæmon cognominatur. Verùm præter hæc neceſſe eſt ſuperiorem nobis ſubſtantiam dæmonis præſidere, propterea quòd vt in Sympoſio Legibúſque probatur, humanum genus vt pote à diuinis maximè diſtans, mediã quadam natura indiget, qualis eſt dæmonica, quaſi conciliatrice. Neque iniuria diuina prouidentia, vt in Politico Protagoráque probatur, dæmones nobis præfecit propinquiores quaſi paſtores, ſiue, vt in Critia dicit, gubernatores. Homo ſiquidem in hac ignorantiæ caligine conſtitutus, innumeriſque fortunæ vel malis agitatus, vel diſtractus illecebris, ad conſtitutum ſibi à Deo finem abſque perpetuo Dei auxilio peruenire non poteſt. Hinc probat Deum nos dæmonibus purioribus, quaſi rectoribus commendaſſe, qui vaticiniis, auguriis, ſomniis, oraculis, vocibus ſacrificiis, inſpirationibus adiuuarent. Horum verò ex numero eſſe vult familiarem Socratis dæmonem à mente Socratica differentem. Hæc enim Socratem ſæpe prouocat, ille verò prouocat nunquam. Item hæc niſi loquatur, aut ſcribat, docere non poteſt. Ille verò, vt in Theage probatur, multos etiam ſilendo docebat. Præterea quod & voce & ſignis Socratem corrigat, ſignificat dæmonem hunc aliquid eſſe præter mentem. At ſi minus tibi placet & familiarem hominis ducem dæmonem appellare, ſaltem, vt placet noſtris, bonum angelum appellato. Poſt hæc Apologia nos cogit nonnihil de oraculis ſtatuiſque tractare. Principio ſi quæras quam ob cauſam dæmones ſolita illa quondam miracula noſtris ſeculis non efficiant: reſpondebitur, Chriſtum, & dæmones malos ſuo illo imperio priuauiſſe, & hominibus tum omnem dæmonum cultum, tum artem dæmonicam ſuſtuliſſe. Si rurſus interroges, qua ratione vel in ſtatuas, vel in homines dæmonum trahantur influxus, diligenter attende. Trahitur quotidie aliquid naturale per artem: ceu quoties lignum quod propter denſiſſimam craſſitudinem accendi à tenui quadam flamma non poterat, vel oleo illiniunt, vel inficiunt ſulphure, rapiúntque in fomite flammam. Trahitur & quotidie diuinũ aliquid per naturam, quando fœtus tener in aluo certo affectus figuratúſque modo ſic per naturam à Deo humanam haurit animam, vt per magicam ſtatua à mundo accipit dæmonem. Vnde Aegyptii naturam quoque magam appellauerunt, vim ipſam magicam in attractu quodam ſimilium per ſimilia, vel conuenientium ſaltem per conuenientia collocantes. Emittis quotidie vocem, emittis & tui vultus imaginem. At non vbique vox in te tua & imago remittitur. Paries duntaxat ita diſpoſitus, ſic oppoſitus vocem per echo reflectit, & ſpeculare corpus tuam tibi reddit imaginem. Eſto igitur ſpecularis & ille paries, ſubito totus, vt ita dixerim, eris in illo. Ibi enim videberis, audieris, intelligeris fermè

vt in

[illegible], inſpiratus à Deo, ſcio equidem in diuino lumine hoc vnum, videlicet quod alioquin coniunctus corpori nihil in lumine naturali ſcio. Neſcio, inquam, in naturali lumine res ipſas per ipſum affirmationis modum. Eiuſmodi enim ſcientia, Dei propria eſt, qui & naturas ipſas, & naturarum cauſas comprehendit, quum ipſemet fecerit. Scio tamen multa per quendam negationis modum. Veluti quòd Deus non ſit corpus, potius quàm quid ſit. Item quòd anima non ſit mortalis, magis quàm quid ſit. Rurſus quòd bonum abſolutum non hoc eſt, aut illud bonum, potius quàm quid ſit. Atque hoc pacto Socrates & ſcit, & docet multa. Hoc illud inſuper quod dæmon eum reuocat, non prouocat, id eſt, ad negandum illuminat eum potius quàm affirmandum. Nonnumquam verò affirmat quædam, & illa quidem magna, tanquam videlicet non à dæmone tantum raptus, ſed Deo iam plenus. Affirmat quoque vbi ſanctorum adducit veterum teſtimonia, vel animas hominum à mortuis reſurgentium citat in teſtimonium. Sequitur altera dubitatio: quam ob cauſam Socrates, cùm nunquam ſoleat dubitare, quin animus ſit immortalis, in fine tamen Apologiæ hac vtitur diſiunctione: Aut nullus poſt mortem ſupereſt ſenſus, aut ſupereſt aliquis. Reſponde primò quidem, non de omni ſenſu, id eſt, de omni cognitione, ſed de noſtrarum rerum ſenſu, vel noſtro ſimili dubitare. Quod quidem ſignificatur, per illa quæ in parte diſiunctionis altera deinde ſubduntur, vbi idem quod & in Republica dicit, ſeparatas videlicet animas eodem pacto ſeſe illic, quo & hic ſolebant agnoſcere. Vbi conſidera dictum contra illos qui dicunt animas de corporibus in corpora tranſmigrare. Deinde tutius quoque ita reſponde, Socratem hac in præſentia diſiunctione non vti, quia de illo cenſeat dubitandum, quod vbique tum per ſcientiam negatiuam, tum per diuinam inſpirationem approbationémque conſtantiſſime tenet, ſed aduerſariorum ſuorum perſonas in præſenti reſpicere: qui cùm obeſſe illi omnino ſtuderent, inferebant ei mortem tanquam proculdubio malam. Socrates ergo contrà infert, nullo modo eſſe malam, ſiue ſic, ſiue aliter ſe noſtræ res habeant. Vbi illud quod de mortalitate apparet ambiguum, propter illos eſt adiunctum, qui tanquam tyranni Epicureo more deridere Socratem potuiſſent, quaſi facilè poſſet decipi, ſi ex eo ſolo affirmauiſſet mortem non eſſe malam, quòd poſt hanc vitam alia ſuperſint bona. Quæ quidem æterna bona, & ſi conſtabant Socrati, illis tamen nullo modo conſtabant, neque in anguſta illa temporis breuitate poterant demonſtrari, quæ in Phædone & ſæpe alibi demonſtrantur. Tu vero nota certam Socratis noſtri fiduciam, amicis prope finem Apologiæ dicentis: Bene de morte ſperare debetis. Nihil enim mali bono viro vel viuenti, vel defuncto poteſt accidere. Res enim hominis quodammodo Deo ſimilis à Deo non negliguntur. Quod autem extrema ad iudices voce clamauit, Ego quidem hinc abeo moriturus, vos verò victuri: vtri vero noſtrum in melius erant, ſoli Deo eſt certum, intellige non dubitare illum, quod paulo antè affirmabat, ſed dicere ſoli Deo certum eſſe per ſeipſum affirmationiſque rationem: poſſe tamen homini certum fieri per ipſum Deum negationiſque rationem. Adde quòd affirmare non audet ſe tam purgato tunc animo emigrare, vt præſentem migrationem affirmet omnino animum ſuum ſtatim cæleſti patriæ reddituram.

τἀληθῆ λέγοντα. εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, ὁμολογοίην
ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι ῥήτωρ. οὗτοι μὲν οὖν, ὥσπερ ἐγὼ C
λέγω, οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν· ὑμεῖς δέ μου ἀκούσεσθε
πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ μέντοι μὰ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, κεκαλλιεπημένους γε λόγους (ὥσπερ τούτων) ῥή-
μασί τε καὶ ὀνόμασιν, οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσε-
σθε εἰκῇ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι. πιστεύω γὰρ
δίκαια εἶναι ἃ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλ-
λως. οὐδὲ γὰρ ἂν δήπου πρέποι, ὦ ἄνδρες, τῇδε τῇ ἡλικίᾳ,
ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους, εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι. καὶ
μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι
καὶ παρίεμαι· ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπο- D
λογουμένου δι' ὧνπερ εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ καὶ ἐπὶ
τῶν τραπεζῶν, (ἵνα ὑμῶν πολλοὶ ἀκηκόασι, καὶ ἄλλοθι)
μήτε θαυμάζειν μήτε θορυβεῖν τούτου ἕνεκα. ἔχει γὰρ οὑτω-
σί· νῦν ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη γε-
γονὼς πλείω ἑβδομήκοντα. ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς
ἐνθάδε λέξεως. ὥσπερ οὖν ἂν εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχα-
νον ὤν, ξυνεγιγνώσκετε δήπου ἄν μοι εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ φωνῇ
τε καὶ τῷ τρόπῳ ἔλεγον ἐν οἷσπερ ἐτεθράμμην. καὶ δὴ καὶ
νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι (δίκαιον, ὥς γέ μοι δοκῶ) μὲν τρό-
πον τῆς λέξεως ἐᾶν (ἴσως μὲν γάρ τι χείρων, ἴσως δὲ βελ- E
τίων ἂν εἴη) αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν, καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσ-
έχειν, εἰ δίκαια λέγω, ἢ μή. δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετή·
ῥήτορος δέ, τἀληθῆ λέγειν. Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι
ἀπολογήσασθαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά
μου ψευδῆ κατηγορημένα, καὶ πρὸς τοὺς πρώτους κατη-
γόρους, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερα καὶ τοὺς ὑστέρους. ἐμοῦ γὰρ
πολλοὶ κατήγοροι γεγόνασι πρὸς ὑμᾶς, καὶ πάλαι πολ-
λὰ ἤδη ἔτη, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες· οὓς ἐγὼ μᾶλλον
φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δει-
νούς. ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι, ὦ ἄνδρες, οἳ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς F
ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες, ἔπειθόν τε καὶ κατηγόρουν
ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθές· ὡς ἔστι τις Σωκράτης, ἀνὴρ σοφός, τά τε
μετέωρα φροντιστής, καὶ τὰ ὑπὸ γῆς πάντα ἀνεζητηκώς,
καὶ τὸν ἥττω λόγον, κρείττω ποιῶν. οὗτοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,

cant vera dicentem. Si enim ita dicant, promete-
rer equidem me, quamuis non eorum more, rhe-
torem eſſe. Quippe cùm hi, vt equidem dico, veri
nihil dixerint, à me verò vos vera omnia audituri
ſitis. Neque verò per Iouem, ô viri Athenienſes,
fucatam à me orationem, quemadmodum ab iſtis,
verborum nominum que elegantia, neque aliter
exornatam, ſed ijs quę caſu & fortuitò occurrerint
verbis contextam audietis. Confido enim me iu-
ſta dicturum, neque quiſquam veſtrum ſperet me
aliter eſſe dicturum: alioquin neque ætatem hanc,
ô viri, deceret, adoleſcentulorum more verbis ſtu-
dioſè formatis huc ad vos ingredi. Quinimò ve-
hementer, ô viri Athenienſes, id oro, & obſecro, vt
ſi iiſdem me verbis in reſpondendo vtentem au-
dietis, quibus & in foro apud argentariorum mē-
ſas, vbi plerique veſtrûm me nonnunquam au-
dierunt, & alibi, ne admiremini, néue grauiter id
feratis. ſic enim res ſe habet: Venio equidem nunc
primum in iudicium, plures quàm ſeptuaginta
annos natus, ex quo fit vt in eo dicēdi genere, quod
hic vſurpatur, reuera ſim peregrinus. Et profectò
quemadmodum ſi peregrinus Athenas veniſſem,
ignoſceretis vtique mihi peregrina voce & forma
loquenti, pro educationis meæ conſuetudine: ita
& in præſentia vos precor, neque id quidem iniu-
ria, vt loquendi formam minimè attendatis, quæ
prout contingit, tum melior, tum deterior eſſe po-
teſt, ſed idipſum conſideretis, huc mentem adhi-
beatis, iuſtáne, an iniuſta dicam. Hoc enim iudicis
officium eſt, rethoris autem officium, vera loqui.
Iuſtum eſt autē, ô viri Athenieſes, me primo qui-
dem ad accuſationem primā falſo confictam, & ad
primos accuſatores reſpondere: deinde ad nouiſſi-
mam atque nouiſſimos. Me quippe multi iam
multis annis falſo apud vos accuſarunt, quos equi-
dem magis formido, quàm Anyti adſtipulatores,
quanquam & hi ſunt in perſuadendo potentes. Sed
illi potentiores, ô viri, qui pleroſque veſtrum à
pueritia occuparunt, accuſantes me procul à veri-
tate, atque vobis perſuadentes: eſſe videlicet Socra-
tem quendam ſapientem, eorum quæ ſuper aërem
quæque ſub terra fiunt, perſcrutatorem, qui
ſoleat cauſam deteriorem, differendo melio-
rem efficere: hi profectò, ô viri Athenienſes

[illegible] fore arbitror. Neque admodum quale id ſit, me latet. Verùm, vt Deo placet, ita ſuccedat. Nos autem legi parere oportet, ac defenſionem pro nobis afferre. Repetamus igitur ab initio quæ ſit accuſatio, ex qua aduerſus me nata eſt illa calumnia, qua confiſus Melitus mihi diem dixit. Quid ergo aiunt accuſatores mei? tanquam enim ſi in iudicio adeſſent, eorum recitetur accuſatio, in qua de calumnia iurarunt. SOCRATES INIVSTE AGIT, ATQVE NIMIVM CVRIOSE PERQVIRIT QVÆ SVB TERRA ET QVÆ IN COELO SVNT, INFERIOREMQVE CAVSAM REDDIT SVPERIOREM. PRÆTEREA ALIOS EADEM DOCET. Talis vtiq; eſt accuſatio. Népe talia quædã & vos vidiſtis in Ariſtophanis comœdia: Socratis. n. illic perſona circũfertur, affirmans ſe per aërẽ peruagari: & complures eiuſmodi nugas. Quarum ego rerum neque multum, neque parum quicquam ſcio. Neque hæc dico, quaſi harum rerum ſcientiam parui faciam, ſiquis in huiuſmodi rebus ſit ſapiens, quo minus tanti criminis reus à Melito accuſer: ſed quia reuera, ô viri Athenienſes, horum nihil ſcio. Teſtes autem huius pleroſque veſtrûm adduco. Oro vos docere & exponere inuicem velitis, quotquot me colloquentem aliquando audiuiſtis audiuiſtis autem plerique veſtrûm. Recenſete igitur inuicem, nunquis veſtrûm aliquando iis de rebus quicquam, ſiue multum ſiue parum audiuerit, diſputãtem: atque ex hoc denique cognoſcetis eiuſmodi eſſe cætera, quæ multi de me circunferunt. At enim horum nihil eſt verum. Quinetiam à quopiam audiueritis me homines docere, atque inde pecuniam facere, neque id quidem verum eſt. Atqui præclarum id mihi videtur, ſiquis docere homines poſſit, quemadmodũ Gorgias Leõtinus, & Prodicus Chius, & Hippias Eleus.

καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί, καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον. οἶμαι δὲ αὐτὸ χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει οἷόν ἐστιν. ὅμως δὲ τοῦτο μὲν ἴτω ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον. Ἀναλάβωμεν οὖν ἐξ ἀρχῆς τίς ἡ κατηγορία ἐξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ᾗ δὴ καὶ πιστεύων Μέλιτός με ἐγράψατο τὴν D γραφὴν ταύτην. Εἶεν, τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥσπερ οὖν κατηγόρων τὴν ἀντωμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν, ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΔΙΚΕΙ, ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ΖΗΤΩΝ ΤΑ ΤΕ ΥΠΟ ΓΗΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΟΥΡΑΝΙΑ· ΚΑΙ ΤΟΝ ΗΤΤΩ ΛΟΓΟΝ ΚΡΕΙΤΤΩ ΠΟΙΩΝ· ΚΑΙ ΑΛΛΟΙΣ ΤΑΥΤΑ ΔΙΔΑΣΚΩΝ. τοιαύτη τίς ἐστι. τοιαῦτα γὰρ ἑωρᾶτε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτην τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν, καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν E φλυαροῦντα. ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν πέρι ἐπαΐω· καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴ τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστι, μήπως ἐγὼ ὑπὸ Μελίτου τοσαύτας δίκας φύγοιμι. ἀλλὰ γάρ μοι τῶν τοιούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστι. μάρτυρας δ' αὖ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν ὅσοι ἐμοῦ πώποτε ἀκηκόατε διαλεγομένου. πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοί εἰσι. φράζετε οὖν ἀλλήλοις εἰ πώποτε ἢ σμικρὸν ἢ μέγα ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένου· F καὶ ἐκ τούτου γνώσεσθε ὅτι τοιαῦτ' ἐστὶ καὶ τἆλλα περὶ ἐμοῦ ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν. ἀλλ' ἃ γὰρ οὔτε τούτων οὐδέν ἐστι. οὐδέ γ' εἴ τινος ἀκηκόατε ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους, καὶ χρήματα πράττομαι, οὐδὲ τοῦτο ἀληθές· ἐπεὶ καὶ τοῦτό γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴ τις οἷός τ' εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους, ὥσπερ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ Ἱππίας ὁ Ἠλεῖος.

μακαρίσα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχοι ταύτην τὴν τέχνην, καὶ οὕτως ἐμμελῶς διδάσκει. ἐγὼ γ' οὖν καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμην τε καὶ ἡβρυνόμην ἄν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ὑπολάβοι ἂν οὖν τις ἴσως, Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, τὸ σὸν τί ἐστι πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαί σοι αὗται γεγόνασιν; οὐ γὰρ δήπου σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἄλλων περιττότερον πραγματευομένου, ἔπειτα τοσαύτη φήμη τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μή τι ἔπραττες ἀλλοῖον ἢ οἱ πολλοί. λέγε οὖν ἡμῖν τί ἐστιν, ἵνα μὴ καὶ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν. Ταυτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν ὁ λέγων· κἀγὼ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδεῖξαι τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο ὃ ἐμοὶ πεποίηκε τό, τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν. ἀκούετε δή· καὶ ἴσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παίζειν, εὖ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἀλλ' ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα. ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἥπερ ἐστὶν ἴσως ἀνθρωπίνη σοφία. τῷ ὄντι γὰρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός· οὗτοι δὲ τάχ' ἄν, οὓς ἄρτι ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ κατ' ἄνθρωπον σοφίαν σοφοὶ εἶεν, ἢ οὐκ ἔχω, ὅ, τι λέγω· οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίσταμαι· ἀλλ' ὅστις φησί, ψεύδεταί τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει. καί μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε μηδ', ἂν δόξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν. οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν ἂν λέγω, ἀλλ' εἰς ἀξιόχρεων ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ ἐμῆς, εἰ δή τις ἐστι σοφία καὶ οἵα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε δήπου. οὗτος ἐμός τε ἑταῖρος ἦν ἐκ νέου, καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἑταῖρός τε, καὶ ξυνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην, καὶ μεθ' ὑμῶν κατῆλθε. καὶ ἴστε δὴ οἷος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὅ, τι ὁρμήσειε. καὶ δή ποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθών, ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι· καὶ ὅπερ λέγω μὴ θορυβεῖτε ὦ ἄνδρες. ἤρετο γὰρ δὴ εἴ τις ἐμοῦ εἴη σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφώτερον εἶναι. καὶ τούτων πέρι ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὑτοσὶ μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτηκε. σκέψασθε δὴ ὧν ἕνεκα ταῦτα λέγω. μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονεν.

C felicem iudicaui, ſi reuera hanc habet artem, atque adeo diligenter docet. Nam & ipſe quoque ſi talia ſcirem, admodum gloriarer, & magni me facerem. Sed certè, ô viri Athenienſes, hæc equidem neſcio. Requirat igitur forſan aliquis, quidnam, ô Socrates, tuum eſt opus? & vnde aduerſus te exortæ ſunt hæ calumniæ? niſi enim aliquid præter aliorum conſuetudinem ageres, nunquam tantus de te rumor concitatus eſſet. Nam vnde de te ſermo tam frequens, niſi egiſſes aliquid à cæteris alienum? Dic ergo nobis quid tandem id ſit, ne nos de te temere aliquid iudicemus. Iuſta ſanè hęc mihi videtur interrogatio. atque ego vobis conabor oſtendere

D quidnam id ſit, quod mihi & nomen hoc, & calumniam pepererit. Sed audite iam, & ſi vereor ne fortè quibuſdam veſtrûm iocari videar. Veruntamẽ exiſtimate me vobis vera omnino dicturum. Equidem, ô viri Athenienſes, non ob aliud certè quàm ob ſapientiam quandam eiuſmodi nomen nactus ſum. Sed ob quam ſapientiam? Fortè ob eam quæ humana ſapientia eſt. Nam hac reuera ſapiẽs eſſe videor. Illi verò quos paulo antè cõmemorabam, maiorem fortè quandam humana ſapientiam habent, vel quid dicam, non habeo: neque enim ego ea prędictus ſum. Quòd ſi quis me

E hanc poſſidere dicat, mentitur, & in meam calumniam hæc dicit. Sed ne vobis moleſtum ſit, ô viri Athenienſes, néue commoueamini, ſiquid vobis magnum dicere videar, neque enim ex me duntaxat dicam, ſed teſtem vobis afferam fide dignum. Profectò ſi qua mihi eſt ſapientia, qualis ea ſit, teſtem adhibebo vobis Delphicum deũ. Chærephontem certè nouiſtis. Ille familliaris mihi erat ab iuuentute, & Athenienſi populo amicus, ac vnà vobiſcũ fugit, & ſimul in vrbem reuerſus. Nouiſtis planè qualis erat Chęrepho, quã vehemẽs quã cunque ad rem ſe conuertiſſet. Hic ergo quando-

F que profectus in Delphos vaticinium id experiri auſus eſt. Ne grauiter feratis, ô viri, quod in præſentia ſum dicturus. Interrogauit vtique an eſſet vllus me ſapientior. Reſpondit Pythia, ſapientiorem eſſe neminem. De his quidem ipſius hic frater vobis teſtificabitur: nam ipſe Chærephon victa functus eſt. Conſiderate verò quorum gratia hæc dicam. Debeo enim vobis aperire vnde hæc aduerſum me calumnia ſit exorta.

quid noſſe. Sed hoc intereſt, quòd hic quidem cùm ſciat nihil, ſcire putat aliquid: ego verò quemadmodum neſcio, ita neſcire me puto. Videor ergo in hac tantula re hoc homine ſapientior eſſe, quod quæ ignoro, neque ſcire me arbitror. Poſt hæc alium adii ex his, qui illo inſuper ſapientiores habentur, in eoque conſiderando omnino ſimiliter iudicaui, atque illum alioſque multos mihi reddidi infenſos. Proinde ſimiliter deinceps proceſſi ad alios, non ignorans quantum aduerſus me odium concitarem: ideoque non abſque dolore quodam timoreque procedebam. Veruntamen neceſſarium mihi viſum eſt oraculum diuinum omnibus anteferre, paſſimque progredi perſcrutaturum quid ſibi velit oraculum, huiuſque gratia omnes quotcunque aliquid ſcire videntur, adire. Et per Canem, ô viri Athenienſes, oportet enim vobis vera fateri, tale aliquid mihi contigit hæc ex diuino oraculo perquirenti, vt qui opinione hominum maxime probabantur, eos quaſi omnium imprudentiſſimos inuenirem: qui verò inferiores habebantur, eos quantum ad prudentiam ſpectat, probabilius ſe habere. Operæpretium eſt referre vobis errores laboreſque meos, quos equidem propterea ſuſtinui, dum à me oraculum adeo probaretur, vt redargui iam deinde non poſſet. Poſt homines qui in republica verſantur ad poëtas me contuli, tragœdiarum & dithyramborum aliorúmque carminum autores, quaſi hic perſpicuè admodum deprahenſurus, eſſe me his rudiorem. Acceptis itaque eorum libris, in quibus elaborauiſſe maximè videbantur, ſciſcitatus ſum eorum ſenſa, vt nonnihil ab ipſis perdiſcerem. Erubeſco, ô viri, verum hic vobis aperire, dicendum eſt tamen. Alij penè omnes præſentes, vt ita dixerim, melius de rebus his loquerentur, de quibus ipſi poëmata conſcripſerunt. Depræhendi igitur breui id in poëtis, eos videlicet non ſapientia facere quæ faciunt, ſed natura quadam ex diuina animi concitatione, quemadmodum & hi qui diuino furore afflati vaticinantur. Nam & hi multa quidem dicunt atque præclara: ſed eorum quæ dicunt, nihil intelligunt. Tali quodam pacto poëtæ affecti fuiſſe mihi videntur.

ἔοικα γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτερος εἶναι, ὅτι ἃ μὴ οἶδα, οὐδ' οἴομαι εἰδέναι. ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον ᾖα τῶν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι· καί μοι ταὐτὰ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐνταῦθα κἀκείνῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀπηχθόμην. μετὰ ταῦτα οὖν ἤδη ἐφεξῆς ᾖα, αἰσθανόμενος μὲν καὶ λυπούμενος, καὶ δεδιὼς ὅτι ἀπηχθανόμην· ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἐδόκει εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, καὶ ἰέναι, σκοποῦντι τὸν χρησμὸν τί λέγει, ἐπὶ ἅπαντας τούς τι δοκοῦντας
D εἰδέναι. καὶ νὴ τὸν κύνα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς τἀληθῆ λέγειν) ἦ μὴν ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον. οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξαν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐνδεεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν· ἄλλοι δὲ, δοκοῦντες φαυλότεροι, ἐπιεικέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν. δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδεῖξαι, ὥσπερ πόνους τινὰς πονοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἡ μαντεία γένοιτο. μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικοὺς ᾖα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς, τούς τε τῶν τραγῳδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων, καὶ τοὺς ἄλλους, ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐ-
E τοφώρῳ καταληψόμενος ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα. ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἅ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν, ἵν' ἅμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἰπεῖν, ὦ ἄνδρες, τἀληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον. ὡς ἔπος γὰρ εἰπεῖν, ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνων οὖν αὖ καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφίᾳ ποιοῖεν. ἀλλὰ φύσει τινὶ, καὶ ἐνθουσιάζοντες, ὥσπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ χρησμῳδοί. καὶ γὰρ οὗτοι λέ-
F γουσι μὲν πολλὰ καὶ καλὰ, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι. τοιοῦτόν τί μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ οἱ ποιηταὶ πεπονθότες.

σι, καὶ οἷαι χαλεπώταται καὶ βαρύταται· ὥστε πολλὰς δια-
βολὰς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι, ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι σο- C
φὸς εἶναι. οἴονται γάρ με ἑκάστοτε οἱ παρόντες ταῦτα αὐ-
τὸν εἶναι σοφὸν ἃ ἂν ἄλλον ἐξελέγξω. τὸ δὲ κινδυνεύει, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ ὄντι ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρη-
σμῷ τούτῳ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τι-
νὸς ἀξία ἐστὶ καὶ οὐδενός· καὶ φαίνεται τοῦτον λέγειν τὸν Σω-
κράτην, προσκεχρῆσθαι δὲ τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παρά-
δειγμα ποιούμενος. ὥσπερ ἂν εἴποι ὅτι, οὗτος ὑμῶν, ὦ ἄν-
θρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅστις ὥσπερ Σωκράτης, ἔγνωκεν
ὅτι οὐδενὸς ἄξιός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ πρὸς σοφίαν. ταῦτ'
οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιιὼν ἐπιζητῶ καὶ ἐρευνῶ, κατὰ D
τὸν θεὸν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ξένων ἄν τινα οἴωμαι σο-
φὸν εἶναι· καὶ ἐπειδάν μοι μὴ δοκῇ, τῷ θεῷ βοηθῶν
ἐνδείκνυμαι ὅτι οὐκ ἔστι σοφός. καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς
ἀσχολίας, οὔτε τι τῶν τῆς πόλεως πρᾶξαί μοι σχολὴ
γέγονεν ἄξιον λόγου, οὔτε τῶν οἰκείων. ἀλλ' ἐν πενίᾳ
μυρίᾳ εἰμὶ, διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν· πρὸς δὲ τού-
τοις, οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες (οἷς μάλιστα σχολή
ἐστιν, οἱ τῶν πλουσιωτάτων) αὐτόματοι χαίρουσιν ἀκούον-
τες ἐξελεγχομένων τῶν ἀνθρώπων· καὶ αὐτοὶ πολλάκις
ἐμὲ μιμοῦνται, εἶτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν. κἄ- E
πειτα (οἶμαι) εὑρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν
εἰδέναι τι τῶν ἀνθρώπων, εἰδότων δὲ ἢ ὀλίγα ἢ οὐδέν.
ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργί-
ζονται, οὐκ αὑτοῖς· καὶ λέγουσιν ὡς Σωκράτης τίς ἐστι
μιαρώτατος, καὶ διαφθείρει τοὺς νέους. καὶ ἐπειδάν τις
αὐτοὺς ἐρωτᾷ, ὅ, τι ποιῶν, καὶ ὅ, τι διδάσκων, ἔχουσι μὲν οὐδὲν
εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν· ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάν-
των τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ
μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ζητεῖ, καὶ θεοὺς μὴ νομίζει. καὶ τὸν ἥττω
λόγον, κρείττω ποιεῖ. τὰ γὰρ ἀληθῆ (οἶμαι) οὐκ ἂν ἐθέλοιεν λέ- F
γειν, ὅτι κατάδηλοι γίγνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰ-
δότες δὲ οὐδέν. ἅτε οὖν (οἶμαι) φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ
πολλοὶ, καὶ ξυντεταγμένως καὶ πιθανῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ,
ἐμπεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὦτα, καὶ πάλαι καὶ νῦν σφοδρῶς

que grauiſsimæ aduerſus me exortæ ſunt, ex qui-
bus multæ ſunt calumniæ cõſecutæ. Nomen verò
ſapientis mihi propterea exortũ eſt, quòd præſen-
tes plurimum illa me putant ſcire, in quibus alios
refello. Videtur autem, ô viri Athenięſes, reuera ſo-
lus deus ſapiens eſſe, atq; in hoc oraculo id ſibi vel-
le, humanam videlicet ſapiẽtiam parui imò nihili
pendendã eſſe. Quòd verò Socratem nominat ſa-
pientem, ob id facere, quò nomine meo tanquam
exemplo quodam vtens, quaſi ſic dicat: Is, ô viri, ſa-
pientiſſimus eſt, qui quemadmodum Socrates, no-
uit reuera ſapientiam ſuã eſſe nihili pendendã. Hæc
igitur ego ſic affectus, & nunc perquirere paſsim
deo obſecutus, & perſcrutari nõ deſino, cõueniens
quemcunque aut ciuium aut peregrinorũ eſſe exi-
ſtimo ſapientẽ. Ac ſi quãdo mihi ille talis non vi-
deatur, tunc ipſe ſuffragatus, atque obſequẽs, illum
ſapientem non eſſe demonſtro. Atque ob occupa-
tiones eiuſmodi nullum mihi ferme relinquitur
otium, vel ad publicum aliquid commemoratu
dignum agendum, vel priuatũ, ſed in extrema pau-
pertate ob Dei cultũ ſum cõſtitutus. Præterea ado-
leſcentes maximè opulenti, quiue à negotiis vacãt,
me vltro ſequentes delectantur, cum refelli à no-
bis homines ſpectant. Quinetiam ipſi nonnunquã
me imitati, alios deinde confutare contendunt.
Qua quidem in re plurimam reperiunt turbam
hominum aliquid ſe ſcire putãtium, cùm aut nihil
ſciant, aut perparum. qui verò ab his conuincun-
tur, non tam illis quàm mihi redduntur infenſi,
clamãtq; eſſe Socratẽ quendam ſceleſtiſsimũ, iu-
uentutiſq; corruptorẽ. At ſi quis ab eis ſciſcitetur,
quidnã vel agendo, vel docendo (corrumpat) nihil
quidem aſsignare poſſunt, imò prorſus ignorant.
Sed ne deeſſe illis materia videatur, ad iſta confu-
giunt quæ communi voce facilè philoſophãtibus
obiici ſolent, quòd ſcilicet ea quæ in aëre ſunt cu-
rat, & quæ item ſub terra, Deos verò non credit: &
malam cauſam bonam eſſe perſuadet. vera enim,
vt puto, fateri nolunt, ſe ſcilicet indignatos, pro-
pterea quòd conuicti fuerint, ſimulare ſe illa ſcire
quæ neſciunt. Vtpote igitur ambitioſi & vehe-
mentes & multi, ac velut ex compoſito, atque
obnixæ diligentiſque perſuaſionis ſtudio me cri-
minantes, veſtras aures impleuerunt, & ian-
diu, & nuper calumniis in me ſedulò confictis.

in hoc iniuriam facere. ego verò, ô viri Athenienſes, contrà iniuriari Melitum dico, propterea quòd conſulto cauillatur ac iocatur, tam facilè homines in iudicium trahens, ſimulanſque ſeriis ſe rebus incumbere, earumque rerum habere curã quæ ipſi nunquam curæ fuerunt. Hoc autem ita eſſe conabor & vobis oſtendere. Heus Melite, reſpõde mihi, nunquid ipſe maximè cures, vt quàm optimi adoleſcentes euadant. Curo equidem. Age ergo his nunc dicas, quiſnam iuuenes meliores efficiat. Conſtat enim ſcire te, cùm tibi id curæ ſit. Me certè corruptorem eorum, vt ais, iam depræhendiſti, accuſaſti his, in iudicium traxiſti. ergo age & eum qui efficit meliores dic his, & quiſnam ſit, oſtende. quidnam, ô Melite, taces? Videſne nihil te habere quod dicas? Atqui nonne turpe id tibi videtur eſſe, ac ſufficiens argumentum eius quod ipſe dico, te hæc nunquam curaſſe? Verum dic iam bone vir. Quiſnam eos efficit bonos? Leges. At verò non iſtud interrogo, ô vir optime. ſed quis homo qui & primum ipſum norit, leges ſcilicet quibus illi meliores fiant. Hi, ô Socrates, iudices. Quid verò, ô Melite, ais? iſtine erudire iuuenes poſſunt, bonóſque reddere? Et maximè quidem. Vtrum omnes? An alij quidem poſſunt, alij verò nequaquam? Omnes. Bene per Iunonem loqueris, & magnam eorum qui proſint iuuenibus copiam. Verum quidnam hi qui audiunt? Faciúntne & ipſi meliores, an non? Ipſi quoque. Quid verò ſenatores? & ſenatores. Sed enim, ô Melite, cauendum eſt ne concionatores fortè adoleſcentes corrumpant. An verò & hi omnes ſimiliter faciunt meliores? Hi quoq; omnes igitur, vt videtur, Athenienſes honeſtos bonóſque reddunt præter vnum me. Ego enim corrumpo ſolus. Itane ais? Ita certè, & quidem vehementer. Magna tu quidem me damnas infelicitate. Proinde mihi reſponde, an & de equis idem putes, omnes ſcilicet homines equos bonos efficere,

εἰς ἀγῶνας καθιστὰς ἀνθρώπους, περὶ πραγμάτων προσποιούμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι, ὧν οὐδὲν πώποτε τούτῳ ἐμέλησεν. ὡς δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδεῖξαι. καί μοι δεῦρο, ὦ Μέλιτε εἰπέ, Ἄλλο τι ἢ περὶ πλείστου ποιῇ ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; Ἔγωγε. Ἴθι δὴ νῦν εἰπὲ

D τούτοις τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ. δῆλον γὰρ ὅτι οἶσθα, μέλον γέ σοι. τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἐξευρών, ὡς φής, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοισί, καὶ κατηγορεῖς· τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα ἴθι εἰπέ, καὶ μήνυσον αὐτοῖς τίς ἐστιν. ὁρᾷς, ὦ Μέλιτε, ὅτι σιγᾷς, καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρόν σοι δοκεῖ εἶναι, καὶ ἱκανὸν τεκμήριον οὗ δὴ ἐγὼ λέγω, ὅτι σοι οὐδὲν μεμέληκεν; ἀλλ' εἰπὲ ὠγαθὲ τίς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ. Οἱ νόμοι. Ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο οἶδε, τοὺς νόμους. Οὗτοι, ὦ Σώκρα-

E τες, οἱ δικασταί. Πῶς λέγεις, ὦ Μέλιτε; οἵδε τοὺς νέους παιδεύειν οἷοί τέ εἰσι καὶ βελτίους ποιεῖν; Μάλιστα. Πότερον ἅπαντες; ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὔ; Ἅπαντες. Εὖγε νὴ τὴν Ἥραν λέγεις, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὠφελούντων. τί δὲ δή; οἵδε οἱ ἀκροαταὶ βελτίους ποιοῦσιν, ἢ οὔ; Καὶ οὗτοι. Τί δὲ οἱ βουλευταί; Καὶ οἱ βουλευταί. Ἀλλ' ἄρα, ὦ Μέλιτε, μὴ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιασταὶ διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κἀκεῖνοι βελτίους ποιοῦσιν ἅπαντες; Καὶ ἐκεῖνοι; Πάντες ἄρα (ὡς ἔοικεν) Ἀθηναῖοι κα-

F λοὺς κἀγαθοὺς ποιοῦσι, πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω. οὕτω λέγεις; Πάνυ σφόδρα ταῦτα λέγω. Πολλήν γέ μου κατέγνωκας ἀτυχίαν. καί μοι ἀπόκριναι· ἦ καὶ περὶ ἵππους οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς ἅπαντες ἄνθρωποι εἶναι,

εἰσάγεις δεῦρο ὡς διαφθείροντα τοὺς νέους, καὶ πονηροτέρους ποιοῦντα, ἑκόντα ἢ ἄκοντα; Ἑκόντα ἔγωγε. C
Τί δῆτ' ὦ Μέλιτε τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σοφώτερος εἶ τηλικούτου ὄντος, τηλικόσδε ὤν, ὥστε σὺ μὲν ἔγνωκας ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακόν τι ἐργάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἑαυτῶν, οἱ δ' ἀγαθοὶ, ἀγαθόν τι. ἐγὼ δὲ δὴ εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἥκω, ὥστε καὶ τοῦτ' ἀγνοῶ, ὅτι ἐάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακόν τι λαβεῖν ὑπ' αὐτοῦ; ὥστε τοῦτο τοσοῦτον κακὸν ἑκὼν ποιῶ, ὡς φὴς σύ; ταῦτα ἐγώ σοι οὐ πείθομαι ὦ Μέλιτε, οἶμαι δὲ οὐδ' ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλ' ἢ οὐ διαφθείρω, ἢ διαφθείρω ἄκων. ὥστε σύ γε κατ' ἀμφότερα ψεύδῃ. D
εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἐστὶν, ἀλλ' ἰδίᾳ λαβόντα διδάσκειν καὶ νουθετεῖν. δῆλον γὰρ ὅτι ἐὰν μάθω, παύσομαι ὅ γε ἄκων ποιῶ. σὺ δὲ ξυγγενέσθαι μέν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες, καὶ οὐκ ἠθέλησας· δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οἷ νόμος ἐστὶν εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως. ἀλλὰ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν δῆλον ἤδη ἐστὶν οὑγὼ ἔλεγον, ὅτι Μελίτῳ τούτῳ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πώποτε ἐμέλησεν.

Ὅμως δὲ δὴ λέγε ἡμῖν πῶς με φὴς διαφθείρειν, ὦ E
Μέλιτε, τοὺς νεωτέρους· ἢ δῆλον ὅτι κατὰ τὴν γραφὴν ἣν ἐγράψω, θεοὺς διδάσκοντα μὴ νομίζειν οὓς ἡ πόλις νομίζει, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινὰ, οὐ ταῦτα λέγεις ὅτι διδάσκων διαφθείρω; Πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω. Πρὸς αὐτῶν τοίνυν, ὦ Μέλιτε, τούτων τῶν θεῶν ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστὶν, εἰπὲ ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι τουτοισί. ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι μαθεῖν πότερον λέγεις διδάσκειν με νομίζειν εἶναί τινας θεούς. (καὶ αὐτὸς ἄρα νομίζω εἶναι θεοὺς, καὶ οὐκ εἰμὶ τὸ παράπαν ἄθεος· οὐδὲ ταύτῃ ἀδικῶ) οὐ μέντοι οὕσπερ γε ἡ πόλις, ἀλλ' ἑ- F
τέρους. καὶ τοῦτ' ἔστιν ὅ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἑτέρους· ἢ παντάπασί με φὴς οὔτε αὐτὸν νομίζειν θεοὺς, τούς τε ἄλλους ταῦτα διδάσκειν. Ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεούς. Ὦ θαυμάσιε Μέλιτε, ἵνα τί ταῦτα λέγεις;

damnum pati velit? Nullus. Age ergo, tu me huc in iudicium vocas quaſi iuuentutis deprauatorem. an dicis me id volentem facere, vel nolentem? equidem volentem dico. Numquid tu, ô Melite, longe minor natu vſqueadeo me grandiori ſapientior es, vt plane cognoſcas tu quidem malos obeſſe familiaribus, bonos verò prodeſſe. Ego autem in tantam inſaniam prolapſus ſim, vt neque id cognoſcam, ſiquem ex familiaribus peiorem reddidero, periclitaturum me ne quid ab eo mali perpetiar, atque hoc tantum mihiipſi malum, vt ais, volens inferam. Hæc equidem tibi, ô Melite, non credo. Arbitror quoque neminem tibi alium conceſſurum. Sed aut non deprauo adoleſcẽtes, vel ſi deprauo, inuitus facio. Quapropter tu in vtroque mentiris. At ſi inuitus corrumpo, non huc in iudicium in voluntaria delicta lex trahi iubet, ſed priuatim doceri atque admoneri. Conſtat enim ſi didicero, non amplius me id facturum, quod per ignorantiã faciebam. Tu autem familiariter me emendare noluiſti, ſed in iudicium rapis: quò eos trahi lex iubet, qui pœna indigent potius quàm diſciplina. Iam verò ex his manifeſtũ eſt, ô viri Athenienſes, quod modò dicebam, nullam huic Melito aut magnam, aut paruam erudiendæ iuuentutis curam fuiſſe.

Veruntamen dic nobis qua ratione me aſſeras, ô Melite, peruertere iuuentutem. An videlicet quemadmodum in accuſatione ſcripſiſti, quia doceam non putare Deos quos ciuitas putat, ſed alia quædam noua dæmonia? An non in his docendis affirmas iuuenes me corrumpere? Omnino quidem ac vehementer hæc aſſero. Per Deos ipſos, ô Melite, de quibus nunc nobis eſt ſermo, apertius & mihi & his enarra. Nam ego quidem nondum planè intelligo, vtrum dicas docere me iuuenes vt putent aliquos quidem deos eſſe. quod ſi ita eſt, ego Deos eſſe puto, neque omnino ſum abſque Deo. neque in hoc iniuſtè ago, quamuis non eos quos habet ciuitas, ſed alios eſſe doceam. Vtrum, inquam, hoc eſt, in quo me criminaris, quòd videlicet Deos alios introducam? An me ais omnino negare Deos, rurſuſque vt negent alios quoque docere? Aſſero equidem te omnino negare Deos. O admirabilis Melite, curnam iſta dicis?

tite, ô viri, quo pacto Melitus mihi videtur hæc dicere. Tu reſpõde nobis, ô Melite. Sed vos quod ab initio oraui, ne ægre feratis ſi pro more meo verba facio. Eſtne quiſquam, ô Melite, qui humana quidem eſſe putet, homines verò nequaquam? Reſpondeat mihi, ô viri, neque modò in his, modò in illis perturbet. eſtne aliquis qui equos non putet eſſe, ſed equeſtria: vel tibicines quidem non eſſe, ſed res tibicinarias? Non eſt quiſquam, ô virorum optime. Ego enim pro te & tibi & his aliis reſpondeo. ſi quidem ipſe non vis reſpondere. Sed ad hoc ſaltem quod magis ad rem pertinet, reſponde. An eſt quiſquam qui dæmonum quidem opera opinetur eſſe, dæmones autem minimè? Nullus. Quàm tardè & vix reſpondiſti ab his coactus? Nonne igitur dæmonum opera confiteris me & putare & docere, ſiue noua, ſiue antiqua ſint: omnino enim vt confiteris dæmonia ego aſſero, atque hæc quidem in reſponſione iurabo. Quòd ſi dæmonia puto, neceſſarium eſt omnino putare me dæmones quoque eſſe. an non ita ſe res habet? Ita certè. Pono enim te confitentẽ, quandoquidẽ reſpondere non vis. Dæmones autem, nonne aut Deos arbitramur eſſe, aut deorum filios: fateriſne hoc, an non? Prorſus. Nonne ſi dæmones eſſe arbitror, vt ipſe concedis, dæmoneſque Dij quidam ſunt, id euenit quod modò dicebam: ænigma proponere, & ludere ac nugari dicendo me Deos non exiſtimantem, Deos tamen rurſus exiſtimare, quandoquidem dæmones eſſe duco? Rurſus ſi dæmones Deorum filij ſint, ſpurij videlicet quidam, aut ex nymphis, aut ex aliis quibuſdam, vt fertur, quiſnam hominum filios quidem Deorum eſſe putet, Deos verò neget? Perinde enim id abſurdũ foret, ac ſi quis equorũ quidem filios vel aſinorum mulos eſſe putet, equos autẽ & aſinos eſſe nõ putet. Sed, ô Melite, videris proculdubio accuſationẽ iſtã idcirco ita inſtituiſſe, vel vt ingenij noſtri periculũ faceres, vel quia in quo veri me criminis accuſares, nihil haberes. Tu verò quanã ratione perſuaderes alicui vel minimũ quidẽ mẽtis habẽti,

καὶ ταῦτα ἐστὶ παίζοντος. συνεπισκέψασθε δή, ὦ ἄνδρες ᾗ μοι φαίνεται ταῦτα λέγειν. σὺ δὲ ἡμῖν ἀπόκριναι, ὦ Μέλητε. ὑμεῖς δὲ (ὅπερ κατ' ἀρχὰς ὑμᾶς παρῃτησάμην) μέμνησθέ μοι μὴ θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθότι τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι. ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων, ὦ Μέλητε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει πράγματα εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀποκρινέσθω, ὦ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβείτω.
D ἔσθ' ὅστις ἵππους μὲν οὐ νομίζει, ἱππικὰ δὲ πράγματα; ἢ αὐλητὰς μὲν οὐ νομίζει, αὐλητικὰ δὲ πράγματα; οὐκ ἔστιν, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν. εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνεσθαι, ἐγώ σοι λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοισί. ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπόκριναι, ἔσθ' ὅστις δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματα εἶναι, δαίμονας δὲ οὐ νομίζει; Οὐκ ἔστι. Ὡς ὤνησας ὅτι μόλις ἀπεκρίνω ὑπὸ τουτωνὶ ἀναγκαζόμενος. οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φῂς με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καινά, εἴτε παλαιά; ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω, κατὰ τὸν σὸν λόγον· καὶ ταῦτα καὶ διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ. εἰ δὲ καὶ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαίμονας δήπου πολλὴ ἀνάγκη νομίζειν με
E ἐστίν. οὐχ οὕτως ἔχει; Ἔχει δή. τίθημι γάρ σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνῃ. τοὺς δὲ δαίμονας οὐχὶ ἤτοι θεούς γε ἡγούμεθα εἶναι, ἢ θεῶν παῖδας; φῂς, ἢ οὔ; Πάνυ γε. Οὐκοῦν εἴπερ δαίμονας ἡγοῦμαι, ὡς σὺ φῄς, εἰ μὲν θεοί τινες εἰσὶν οἱ δαίμονες, τοῦτ' ἂν εἴη ὃ ἐγώ φημί σε αἰνίττεσθαι καὶ χαριεντίζεσθαι, θεοὺς οὐχ ἡγούμενον φάναι με θεοὺς αὖ ἡγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδήπερ γε δαίμονας ἡγοῦμαι. εἰ δ' αὖ οἱ δαίμονες θεῶν παῖδές εἰσι νόθοι τινὲς, ἢ ἐκ νυμφῶν, ἢ ἔκ τινων ἄλλων, ὧν δὴ καὶ λέγονται, τίς ἂν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἡγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ μή; ὁμοίως γὰρ ἂν ἄτοπον εἴη, ὥσπερ
F ἂν εἴ τις ἵππων μὲν παῖδας ἡγοῖτο ἢ καὶ ὄνων, τοὺς ἡμιόνους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἡγοῖτο εἶναι. ἀλλ' ὦ Μέλητε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀποπειρώμενος ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην, ἢ ἀπορῶν ὅ,τι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα. ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἂν καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων,

τετελευτήκασιν, οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός, ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε, παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι, ὥστε ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἕκτορα ἀποκτεῖναι, θεὸς οὖσα, οὑτωσί πως (ὡς ἐγὼ οἶμαι) ὦ παῖ εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον, καὶ Ἕκτορα ἀποκτενεῖς, αὐτὸς ἀποθανῇ. αὐτίκα γάρ τοι (φησὶ) μεθ' Ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος. ὁ δὲ, τοῦτ' ἀκούσας, τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὠλιγώρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὢν, καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, Αὐτίκα (φησὶ) τεθναίην, δίκην ἐπιθεὶς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, ἄχθος ἀρούρης. μὴ αὐτὸν οἴει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ. οὗ ἄν τις ἑαυτὸν τάξῃ, ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε θάνατον, μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μέν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον οὓς ὑμεῖς εἵλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ, καὶ ἐν Ἀμφιπόλει, καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον ὥσπερ καὶ ἄλλος τις, καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν. τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος (ὡς ἐγὼ ᾠήθην τε καὶ ὑπέλαβον) φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν, καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πρᾶγμα, λείποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν μέντ' ἂν εἴη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἄν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι, ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ, καὶ δεδιὼς θάνατον, καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι, οὐκ ὤν. τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι, μὴ ὄντα. δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν. δεδίασι δ' ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δ' ὦ ἄνδρες τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων

Alioquin ex hac ratione tua ſpernendi fuiſſent ſe-
C midei omnes quotcúque apud Troiam occubuerunt,& alij,& in primis ipſe Thetidis filius: qui vſqueadeo mortis contempſit periculum, ne turpem ſubiret infamiam, vt cùm ſibi Dea mater properáti ad Hectorem occidendum prædixiſſet, his fermè, vt arbitror, verbis: O fili, ſi pro vindicta Patrocli amici tui ab Hectore interfecti, Hectorem interfeceris, ipſe peribis. inquit enim, Subitò poſt Hectorem infelix tibi ſors imminet. Cùm inquam ab ea hæc accepiſſet, vſqueadeo diſcrimen mortemque contempſit, vt multo magis timuerit turpem vitam amicorum inultis iniurijs quàm mortem: ſtatimque reſponderit, mori ſe malle pro
D iuſta amici vindicta, quàm moras trahentem apud naues ridiculum viuere, telluris inutile pondus. Hunc ergo periculi mortiſque curam habuiſſe quisnam dixerit? & profectò ita res ſe habet, ô viri Athenienſes. Quo quiſque in loco vel ſeipſum conſtituit, arbitratus id optimum eſſe, vel à ſuperiore iubetur conſiſtere, in eo, vt mihi videtur, permanere oportet, periculúmque ſubire, neque mortem, neque aliud quicquam magis quàm turpitudinem formidantem. Equidem ô viri Athenienſes, grauiter aberrarem, ſi cùm illis paruerim præfectis, quos ipſi mihi præpoſuiſtis & in Potidæa, & in Amphipoli, & in Delio: tunc enim vbi illi me
E conſiſtere iuſſerunt, ibi conſtiti vt quiſquam alter, mortiſque diſcrimen ſubiui: vbi Deus me poſuit, permanereque voluit, vt opinatus ſum atque exiſtimaui, videlicet philoſophantem me viuere, ac meipſum alióſque ſcrutari, ibi ob mortis alteriúſve rei metum ordinem deſererem. Pergraue, inquam, id eſſet delictum, & tunc reuera me iuſtè quis in iudicium traheret, quaſi Deos non putantem, videlicet oraculo non parentem, atque mortem timentem, putantemque me ſapientem eſſe, quum ſapiens minime ſim. Nam mortem timere, ô viri, nihil eſt aliud quàm ſapientem videri eum
F qui non ſit ſapiens. Quippe cùm id ſit ſcire videri quæ neſciat. Nemo enim ſcit vtrum mors ſummum bonorum omniũ contingat homini. metuunt autem perinde ac ſi eam ſcirent maximum eſſe malorum. Cui verò dubium eſſe debet, quin hæc ipſa inſcitia ſit maximè vituperanda, per quam aliquis ſe putat ſcire quæ neſcit? Ego autem ô viri, in hoc forſan à multis hominibus differo:

tum dimittam illum, neque recedam, ſed ſciſcitabor, examinabo, redarguam. Quòd ſi mihi non videatur poſſidere virtutem, attamen profiteri, obiurgabo quòd ea quæ plurimi pretij ſunt, nihili pendat, viliſſima verò plurimi faciat. Hoc equidem officium præſtabo iuniori & ſeniori quemcunque nactus fuero, rurſúſque peregrino & ciui, magis autem ciuibus, quanto mihi genere propinquiores eſtis. Hoc enim Deus ipſe iubet. Reor autem, quod & vos latere non debet, nullum adhuc bonum vobis in hac vrbe maius contigiſſe quàm hoc meum miniſterium, quod Deo parens exhibeo. Nihil enim aliud agens circumeo, quàm ſuadens iunioribus ſenioribúſque veſtrûm, neque corporum, neque pecuniarum, neque aliarum omnino rerum curam prius vehementiúſque quàm animi habendam eſſe, vt quàm optimus ſit, docens non ex pecuniis virtutem, ſed ex virtute pecunias, aliáque bona omnia & priuatim & publicè hominibus prouenire. Si igitur hæc docens peruerto iuuenes, eſſent certè pernicioſa. At ſi quis dicat me alia quàm hæc docere, nihil dicit. Horum gratia, ô viri Athenienſes, profiteor equidem, ſiue credatis Anyto, ſiue non credatis, ſiue dimiſeritis me, ſiue non dimiſeritis, profiteor me nihil aliud eſſe facturum, nec ſi mihi ſit pluries moriendum. Ne cõturbemini ô viri Athenienſes. Sed quemadmodũ ab initio rogaui, me æquo animo audiatis: erit enim vobis, vt arbitror, vtile, ſi quæ nunc dicturus ſum, audietis. Equidem vobis alia nonnulla dicturus ſum, quæ audientes forſitan ad clamorem in præſentia prouocemini. verùm ne hoc committite. Scitote ſi me occideritis talem qualem vobis modo dicebã, non me læſuros eſſe vos magis quàm vos ipſos. Me quidem neq; Melitus, neque Anytus vnquam lædet. neque enim poſſet. Siquidem nefas eſt, vt arbitror, meliorem virũ à deteriore lędi.

ἀφήσω αὐτὸν, οὐδ᾽ ἄπειμι. ἀλλ᾽ ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω, καὶ ἐλέγξω. καὶ ἐάν μοι μὴ δοκῇ κεκτῆσθαι ἀρετὴν, φάναι δὲ, ὀνειδιῶ, ὅτι τὰ πλείστου ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται, τὰ δὲ φαυλότερα, περὶ πλείονος. ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυ-
D τέρῳ, ὅτῳ ἂν ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῷ· μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μου ἐγγυτέρω ἐστὲ γένει. ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ θεός· εὖ ἴστε. καὶ ἐγὼ οἶμαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον, μήτε ἄλλου τινὸς οὕτω σφόδρα, ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται· λέγων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἡ ἀρετὴ γίνεται, ἀλλ᾽ ἐξ ἀρετῆς χρήματα, καὶ τἄλλα τἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. εἰ μὲν
E οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ᾽ ἂν εἴη βλαβερά. εἰ δέ τίς με φησὶν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει. πρὸς ταῦτα φαίην ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἀνύτῳ, ἢ μή· καὶ ἢ ἀφίετέ με, ἢ μή· ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσοντος ἄλλα, οὐδ᾽ εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι. Μὴ θορυβεῖτε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ᾽ ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν μὴ θορυβεῖν ἐφ᾽ οἷς ἂν λέγω, ἀλλ᾽ ἀκούειν. καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες. μέλλω γὰρ οὖν ἄττα ἐρεῖν ὑμῖν καὶ ἄλλα, ἐφ᾽ οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. εὖ γὰρ ἴστε, ἐάν ἐμὲ ἀπο-
F κτείνητε τοιοῦτον ὄντα οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς. ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν βλάψει οὔτε Μέλιτος, οὔτε Ἄνυτος. οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο. οὐ γὰρ οἴομαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι.

τὸν χρόνον καθεύδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μή τινα ἄλλον ὑμῖν ὁ θεὸς ἐπιπέμψειε, κηδόμενος ὑμῶν. ὅτι δ' ἐγὼ τυγ- C χάνω ὢν τοιοῦτος οἷος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι, ἐνθένδε ἂν κατανοήσαιτε. οὐ γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἐμαυτοῦ ἁπάντων ἠμεληκέναι, καὶ ἀνέχεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων τοσαῦτα ἤδη ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον πράττειν ἀεί, ἰδίᾳ ἑκάστῳ προσιόντα, ὥσπερ πατέρα ἢ ἀδελφὸν πρεσβύτερον, πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς. καὶ εἰ μέντοι τι ἀπὸ τούτων ἀπέλαυον, καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα παρεκελευόμην, εἶχεν ἄν τινα λόγον· νῦν δὲ ὁρᾶτε δὴ καὶ αὐτοὶ ὅτι οἱ κατήγοροι τἆλλα πάντα οὕτως ἀναισχύντως κατηγοροῦντες, τοῦτό γε οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο D ἀπαναισχυντῆσαι, παρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγώ ποτε τινὰ ἢ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ᾔτησα. ἱκανὸν γὰρ (οἶμαι) ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα ὡς ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίαν. ἴσως ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα συμβουλεύω περιιὼν καὶ πολυπραγμονῶ, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον συμβουλεύειν τῇ πόλει. τούτου δὲ αἴτιόν ἐστιν ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίγνεται φωνή· ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἐπικωμῳδῶν Μέλιτος ἐγράψατο. ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἔστιν ἐκ παιδὸς E ἀρξάμενον, φωνή τις γιγνομένη ἣ ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τούτου ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὔποτε. τοῦτ' ἔστιν ὅ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν. καὶ παγκάλως δέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι. εὖ γὰρ ἴστε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλειν, καὶ οὔτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκειν οὐδέν, οὔτ' ἂν ἐμαυτόν. καί μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τἀληθῆ. οὐ γάρ ἐστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται, οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλῳ οὐδενὶ πλήθει γνησίως ἐναντιούμενος, καὶ διακωλύων πολλὰ ἄδικα F καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι. ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν. μεγάλα δ' ἔγωγε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων, οὐ λόγους, ἀλλ' (ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε) ἔργα.

verò eſſe talem, vt à Deo ciuitati tributus fuiſſe videar, hinc poteſtis animaduertere. Non humanũ certè id eſſe videtur, quòd ego mea quidem omnia omnino neglexerim, atq; in hac rei familiaris negligentia tot annos iam perſeuerem, veſtro ſemper intentus bono, dum ſingulos adeo tanquam pater, aut frater natu maior, ſuadens curam virtutis habere. Quòd ſiquam pro officio meo mercedem reciperem, humanam quandam id rationem haberet. Nunc verò, quod & vos plane videtis, accuſatores iſti mei, quãquam impudentiſſime alia contra me omnia coaceruarunt, hoc vnum tamen ſolita illa impudentia nequaquam auſi ſunt pertentare, teſteſque adhibere qui probent me vnquam pro his mercedem vllam exegiſſe aut petiſſe. Huius autem rei ſufficientem vobis, vt arbitror, teſtem affero, paupertatem meam. Sed forſan abſurdum alicui videri poteſt, me priuatim hæc conſulere ſingulis anxie nimis circũeuntem, publicè verò in concionibus auſum non fuiſſe hoc idem ciuitati conſulere. Huius autem cauſa eſt de qua ſæpe me paſſim dicentem audiuiſtis, diuinum videlicet quiddam atque dæmonicum vocem ſcilicet quandã mihi adeſſe. Quod quidem Melitus in accuſatione deriſit. ſed mihi quidem ab ipſa pueritia hoc adeſt, vox ſcilicet quædam, quę quoties fit, me prohibet agere quod acturus eram, prouocat verò nunquam. hoc inquam eſt quod mihi repugnet, quo minus me ad publica conferam. & rectè admodum mihi aduerſari videtur. Conſtat enim, ô viri Athenienſes, ſi quondã negotia publica aggreſſus fuiſſem, iãdiu mihi fuiſſe pereundum: itaque nullã vel vobis vel mihi attuliſſem vtilitatem Ne mihi mihi ſuccenſeatis, oro, vera dicenti. Nemo enim diu ſaluus eſſe poteſt, ſi aut veſtro, aut alteri cuiquam populo ingenue ac fortiter aduerſetur, quo multa iniuſta atque iniqua quę fieri ſolent in ciuitate, prohibeat. ſed neceſſe eſt eum qui reuera pro iuſtitia pugnat, ſi modò breui ſaluus futurus ſit, priuatim degere, neque rempublicam attingere. Horum equidem magna vobis afferam argumenta, non verba quidem, ſed, quod vos multifacitis, facta.

Au ite

curare mortem: illud verò omnino curare, nequid iniuſtum néue impium facerem. Me verò poteſtas illa terribilis nequaquam ita conterruit, vt iniuſtè aliquid facerem. Sed vbi Tholo egreſsi ſumus, reliqui quatuor in Salaminam profecti ſunt, & captum Leontam duxerunt: ego verò domum abiui: ac forſan propterea me illi interfeciſſent, niſi breui eorum poteſtas diſſoluta fuiſſet. Atque horum teſtes vobis erunt permulti. An ergo putatis tot annos me viuere potuiſſe, ſi publica tractauiſſem, bonique viri officio fungens, iuſtitiæ ſuffragatus eſſem, atque, vt oportet, vnum id officium omnibus prætuliſſem? Permultum abeſt, ô viri Athenienſes: neque enim alius quiſquam hominum, ita ſe gerens, diu ſaluus eſſe potuiſſet. At ego per omnem vitam ſicubi publica tractaui negotia, talem me præſtiti, & priuatim idem ipſe nemini vnquam præter id quod iuſtum eſt, concedens, vel alijs, vel horum alicui quos ij qui me criminantur, meos affirmant eſſe diſcipulos. Ego autem nullius vnquam præceptor fui. Sed ſiquis dicentem me ac tractantem audire deſiderauit, ſiue iunior, ſiue ſenior, nulli vnquam id negaui. Neque verò is ego ſum, qui pecuniis acceptis diſputem, non acceptis verò taceam, ſed pariter diuiti atque pauperi interrogandum me præbeo, ac etiam ſiquis reſpondendo audire velit quæ dico. Et ſi quis horum probus fiat vel non, haud iuſtè crimen ſubirem: quippe cùm nulli vnquam doctrinam vel tradiderim vllam vel promiſerim. Quòd ſi quis dixerit priuatim à me quicquam vel didiciſſe, vel audiſſe, quod nec alijs omnibus commune fecerim, non verum dicit. Sed quam ob cauſam quidam mea conſuetudine oblectentur, ô viri Athenienſes, audite. Omnino verum eſt quod vobis ſuprà dicebam, delectari homines cũ redargutioni eorum adſunt, qui ſe, cùm non ſint, exiſtimant ſapientes. Eſt enim res non iniucunda:

σα, ὥστε ἄδικόν τι ἐργάσασθαι, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἐκ τῆς θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέτταρες ᾤχοντο εἰς Σαλαμῖνα, καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ᾠχόμην ἀπιὼν οἴκαδε. καὶ ἴσως ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη. καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες. ἆρ᾽ οὖν με οἴε-

D σθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια, καὶ πράττων ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις, καὶ, ὥσπερ χρὴ, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολλοῦ γε δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ᾽ ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου δημοσίᾳ τε εἴ πού τι ἔπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ ἰδίᾳ ὁ αὐτὸς οὗτος οὐδενὶ πώποτε ξυγχωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε ἄλλῳ οὔτε τούτων οὐδενὶ οὓς δὴ οἱ διαβάλλοντες ἐμὲ φασὶν ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι. ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτ᾽ ἐγενόμην· εἰ δέ τις ἐμοῦ λέγοντος καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράτ-

E τοντος, ἐπιθυμεῖ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος εἴτε πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα. οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δὲ οὔ· ἀλλ᾽ ὁμοίως καὶ πλουσίῳ καὶ πένητι παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾶν, καὶ ἐάν τις βούληται, ἀποκρινόμενος ἀκούειν ὧν ἂν λέγω. καὶ τούτων ἐγὼ, εἴτε τις χρηστὸς γίγνεται εἴτε μὴ, οὐκ ἂν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὧν μήτε ὑπεσχόμην μηδενὶ μηδὲν πώποτε μάθημα, μήτε ἐδίδαξα. εἰ δέ τις φησὶ παρ᾽ ἐμοῦ πώποτε ἢ μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἰδίᾳ ὅτι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εὖ ἴστε ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει. ἀλλὰ τί δή-

F ποτε μετ᾽ ἐμοῦ χαίρουσι τινὲς πολὺν χρόνον διατρίβοντες; ἀκηκόατε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἀκούοντες χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις μὲν εἶναι σοφοῖς, οὖσι δ᾽ οὔ. ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδές.

τοῦ κα(ταδικηθὴν) καὶ Πάραλος ὅδε ὁ Δημοδόκου, οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός· ὅδε δὲ Ἀδείμαντος ὁ Ἀρίστωνος, οὗ ἀδελφὸς οὑτοσὶ Πλάτων, καὶ Αἰαντόδωρος, οὗ Ἀπολλόδωρος ὁ ἀδελφός. καὶ ἄλλους πολλοὺς ἔγωγ' ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν, ὧν τινα ἐχρῆν μάλιστα μὲν ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ παρέχεσθαι Μέλιτον μάρτυρα· εἰ δὲ τότε ἐπελάθετο, νῦν παρεχέσθω (ἐγὼ παραχωρῶ) καὶ λεγέτω εἴ τι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τοὐναντίον εὑρήσετε ὦ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἑτοίμους τῷ διαφθείροντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὥς φασι Μέλιτος καὶ Ἄνυτος. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ διεφθαρμένοι τάχ' ἂν λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες· D οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι ἤδη ἄνδρες, οἱ τούτων προσήκοντες, τίνα ἄλλον λόγον ἔχουσι βοηθοῦντες ἐμοὶ, ἀλλ' ἢ τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον; ὅτι ξυνίσασι Μελίτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι; Εἶεν δὴ, ὦ ἄνδρες· ἃ μὲν ἐγὼ ἔχοιμ' ἂν ἀπολογεῖσθαι, σχεδόν ἐστι ταῦτα, καὶ ἄλλα ἴσως τοιαῦτα. Τάχα δ' ἄν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν, ἀναμνησθεὶς ἑαυτοῦ. εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττω τουτουῒ τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος ἐδεήθη τε καὶ ἱκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων, παιδία τε αὐτοῦ ἀναβιβασάμενος, ἵνα ὅτι μάλιστα ἐλεηθείη, καὶ E ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλους πολλούς· ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω, καὶ ταῦτα κινδυνεύων, ὡς ἂν δόξαιμι, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. τάχ' ἂν οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας, αὐθαδέστερον ἂν πρός με σχοίη· καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τούτοις, θεῖτο ἂν μετ' ὀργῆς τὴν ψῆφον. εἰ δή τις ὑμῶν οὕτως ἔχει, οὐκ ἀξιῶ μὲν ἔγωγε· εἰ δ' οὖν, ἐπιεικῆ ἄν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτον λέγειν, λέγων, ὅτι Ἐμοὶ, ὦ ἄριστε, εἰσὶ μέν πού τινες καὶ οἰκεῖοι. καὶ γὰρ τοῦτο αὐτὸ τὸ τοῦ Ὁμήρου, οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης πέφυκα, F ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων· ὥστε καὶ οἰκεῖοί μοι εἰσὶ, καὶ υἱεῖς γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς· εἷς μὲν, μειράκιον ἤδη· δύο δὲ, παιδία· ἀλλ' ὅμως οὐδένα αὐτῶν δεῦρο ἀναβιβασάμενος, δεήσομαι ὑμῶν ἀποψηφίσασθαι. τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; οὐκ αὐθαδιζόμενος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδ' ὑμᾶς ἀτιμάζων· ἀλλ' εἰ μὲν θαρραλέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον ἢ μὴ, ἄλλος λόγος. πρὸς δ' οὖν δόξαν καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν, καὶ ὅλως τῇ πόλει,

C Aeantodorus, cuius Apollodorus hic eſt frater. Alios permultos referre poſſum, quorum vnum aliquem præſertim in eius oratione oportuit à Melito teſtem produci. At verò ſi tunc oblitus eſt, nunc ſaltem producat, ego permittam afferat, inquam, ſiquid tale habet, in medium. Sed contrà omnino ſe rem habere comperietis, ô viri Athenienſes. Omnes enim, vt videtis, conuenerunt libenter ad opem mihi ferendam, qui corrupiſſe eorum neceſſarios, detrimentumque attuliſſe, à Melito Anytoque accuſor. Quòd ſi ipſi qui deprauati ſunt, mihi opitularentur, nihil mirum eſſet: at propinqui eorum ſeniores à me nunquam deprauati, qua tãdem ratione mihi ſuffragantur, niſi recta quadam & iuſta? quippe cùm & Melitum mentiri, & me vera loqui cognoſcant. Quæ igitur pro defenſione mea, ô viri Athenieſes, habeo, fermè hæc ſunt, & alia fortè ſimilia. Sed forſan veſtrũ aliquis ad ſe moreſque ſolitos ſe recipiẽs, grauiter ferat, quòd cũ leuioribus etiã in cauſis reus multis cũ lacrymis ſoleat deprecari, atq; ſupplicare, ac filios in iudiciũ producere, vt cõmiſerationẽ commoueant, & alios domeſticorũ amicorũq; permultos: ego nihil horũ faciam, quamuis in extremo, vt videtur, diſcrimine cõſtitutus. His ergo offenſus aliquis contra me pertinacius irritetur, atque ipſa in ira ſententiam contra me ferat. Si quis ergo inter vos eius mentis eſt, ego tamen non cenſeo obſecrandum, ſed hac ratione potius æquè me hunc allocuturum. Sunt & mihi, ô vir optime, cognati quidam. Neque enim, vt inquit Homerus, ex quercu vel petra, ſed ex hominibus natus ſum. Itaq; & cognatos habeo, ô viri Athenieſes, & filios tres, quorũ vnus iam adoleſcit, duo autem ſunt paruuli. Nullum tamen eorũ huc adducam, ſupplicaturus eo pacto à vobis abſolui. Cùrnã igitur nihil horũ faciã? Nõ cõtumacia vlla, neq; cõtemptu viri Athenienſes: vtrũ verò audacter me habeam erga mortem, an non, alia ratio eſt. Ad exiſtimationem tamen & mei veſtri & ciuitatis

tiam concedat, ſed vt iudicet ſecundum leges. Atque id iureiurando promiſit, ſe non per gratiam cuicunque libuerit gratificaturum, ſed iudicaturum ſecundum leges. Non igitur licet vel nobis aſſuefacere vos deierare, vel vobis aſſueſieri. Neutri enim noſtrum religionem ſeruarent. Nolite ergo, ô viri Athenienſes, exigere talia me apud vos agere, quæ neque honeſta, neque iuſta, neque ſancta eſſe puto: & id quidem omnino, præſertim verò per Iouem, cùm impietatis erga deum à Melito hoc accuſer. Profectò ſi pergerem perſuadere vobis, precandoque flectere cùm iuraueritis, docerem vtique vos non putare deos eſſe, ac reuera dum pro me defenſionem paro, meipſum interim accuſarem, quaſi deos nequaquam exiſtimantem. Sed multum abeſt vt ita ſe res habeat. exiſtimo nanque eſſe deos, ô viri Athenienſes, magis quàm quiſquam meorum accuſatorum, ac vobis deóque permitto de me iudicare, vt & mihi & vobis ſit cõducturum. Quod verò non grauiter feram, ô viri Athenienſes, me à vobis eſſe damnatum, & alia multa faciunt, & illud in primis, quòd non præter ſpem id accidit, verùm multo magis admiror vtrorunque numerum calculorum. Siquidem non putabam tam pauco calculorum numero ab abſolutione abeſſe. Nunc autem, vt videtur, ſi tres ſolùm calculi aliter cecidiſſent, euadebam. Melitum certè nunc euaſiſſe videor, neque euaſiſſe ſolùm, ſed vnicuique conſtat, niſi ſurrexiſſent Anytus & Lyco me accuſantes, mille drachmas illum fuiſſe penſurum, quoniam partem quintam calculorũ non accepiſſet. Capitis igitur vir iſte reũ me facit, eſto. ſed ego, ô viri Athenienſes, cuius me reũ exiſtimẽ? An non videlicet eo quo dignus ſum? Quid ergo? Quidnam dignum eſt pati me aut pẽdere, ob id quod quę didici nõ ſiluerim, ſed neglexerim quęcũq; multi facit vulgus, quæſtũ, rẽ familiarẽ, imperia, poteſtates, cæteroſque magiſtratus: præterea vitauerim coniurationes atq; ſeditiones quę in republica cõtigerũt, arbitratus meipſũ reuera ad ęquiora officia eſſe natũ, quã vt ab his ſalutẽ meã pẽdere

μόνον οὐ χαρίζεσθαι οἷς ἂν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους. οὔκουν χρὴ οὔτε ἡμᾶς ἐθίζειν ὑμᾶς ἐπιορκεῖν, οὔθ' ὑμᾶς ἐθίζεσθαι. οὐδέτεροι γὰρ ἂν ἡμῶν εὐσεβοῖεν. μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἃ μήτε ἡγοῦμαι καλὰ εἶναι, μήτε δίκαια, μήτε ὅσια, μάλιστα πάντως, νὴ Δία καὶ ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελίτου τουτουΐ. σαφῶς γὰρ εἰ πείθοιμι ὑμᾶς καὶ τῷ D δεῖσθαι βιαζοίμην ὀμωμοκότας, θεοὺς ἂν διδάσκοιμι μὴ ἡγεῖσθαι ὑμᾶς εἶναι. καὶ ἀτεχνῶς ἀπολογούμενος κατηγορίην ἂν ἐμαυτοῦ ὡς θεοὺς οὐ νομίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν· νομίζω τε γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς οὐδεὶς τῶν ἐμῶν κατηγόρων, καὶ ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρῖναι περὶ ἐμοῦ ὅπῃ μέλλει ἐμοί τε ἄριστα εἶναι καὶ ὑμῖν. Τὸ μὲν οὖν μὴ ἀγανακτεῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψηφίσασθε, ἄλλα τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονε τὸ γεγονὸς τοῦτο· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἑκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα E ἀριθμόν. οὐ γὰρ ᾤμην ἔγωγε οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολύ. νῦν δέ, ὡς ἔοικεν, εἰ τρεῖς μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων, ἀπεπεφεύγη ἄν. Μέλιτον μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα, καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα, ἀλλὰ καὶ παντὶ δῆλον τοῦτό γε, ὅτι εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἐμοῦ, κἂν ὦφλε χιλίας δραχμάς, οὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου. Εἶεν. ἐγὼ δὲ δὴ τίνος ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἢ δῆλον ὅτι τῆς ἀξίας; τί οὖν; τί ἄξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτίσαι, ὅτι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν ἦγον, ἀλλ' ἀμελή- F σας ὧνπερ οἱ πολλοί, χρηματισμοῦ τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατηγιῶν καὶ δημηγοριῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ξυνωμοσιῶν, καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων ἡγησάμενος ἐμαυτὸν τῷ ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι ἢ ὥστε εἰς ταῦτα ἰόντα σώζεσθαι,

ταυτὶ λέγων, παραπλησίως δοκῶ λέγειν ὥσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντιβολήσεως, ἀπαυθαδιζόμενος. τὸ δὲ οὐκ C ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον, ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγὼ ἑκὼν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦτο οὐ πείθω. ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγμεθα. ἐπεὶ (ὡς ἐγῷμαι) εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις, περὶ θανάτου μὴ μίαν μόνον ἡμέραν κρίνειν, ἀλλὰ πολλάς, ἐπείσθητε ἄν. νῦν δὲ οὐ ῥᾴδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι. πεπεισμένος δ' ἐγὼ μηδένα ἀδικεῖν, πολλοῦ δέω ἐμαυτόν γε ἀδικήσειν, καὶ κατ' ἐμαυτοῦ ἐρεῖν αὐτὸς ὡς ἄξιός εἰμι τοῦ κακοῦ, καὶ D τιμήσεσθαι τοιούτου τινὸς ἐμαυτῷ. τί δείσας; ἢ μὴ πάθω τοῦτο οὗ Μέλιτός μοι τιμᾶται (ὅ φημι οὐκ εἰδέναι οὔτ' εἰ ἀγαθὸν, οὔτ' εἰ κακόν ἐστι) ἀντὶ τούτου δὲ ἕλωμαί τι ὧν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων, τούτου τιμησάμενος; πότερον δεσμοῦ; καὶ τί με δεῖ ζῆν ἐν δεσμωτηρίῳ, δουλεύοντα τῇ ἀεὶ καθισταμένῃ ἀρχῇ τοῖς ἕνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων; καὶ δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσω; ἀλλὰ ταυτόν μοι ἐστὶν ὅπερ δὴ νῦν ἔλεγον, οὐ γὰρ ἔστι μοι χρήματα ὁπόθεν ἐκτίσω. ἀλλὰ δὴ φυγῆς τιμήσομαι; ἴσως γὰρ ἄν μοι τούτου τιμήσαιτε. πολλὴ μέντ' ἄν με φιλοψυχία ἔχοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι, ὥστε μὴ δύνασθαι λογίζεσθαι ὅτι ὑμεῖς E μὲν ὄντες πολῖταί μου, οὐχ οἷοί τε ἐγένεσθε ἐνεγκεῖν τὰς ἐμὰς διατριβὰς καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑμῖν βαρύτεραι γεγόνασι καὶ ἐπιφθονώτεραι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν νυνὶ ἀπαλλαγῆναι· ἄλλοι δὲ ἄρα αὐτὰς οἴσουσι ῥᾳδίως. πολλοῦ γε δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. καλὸς οὖν ἄν μοι ὁ βίος εἴη, ἐξελθόντι τηλικῷδε ἀνθρώπῳ, ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμειβομένῳ καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, ὅποι ἂν ἔλθω, λέγοντος ἐμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι, ὥσπερ ἐνθάδε. κἂν μὲν τούτους ἀπελαύνω, οὗτοί με αὐτοὶ ἐξελῶσι, πείθοντες τοὺς πρεσβυτέρους. ἐὰν δὲ μὴ ἀπελαύνω, οἱ τούτων πατέρες τε καὶ F οἰκεῖοι, δι' αὐτοὺς τούτους. Ἴσως οὖν ἄν τις εἴποι, Σιγῶν τε καὶ ἡσυχίαν ἄγων, ὦ Σώκρατες, οὐχ οἷός τ' ἔσῃ ἡμῖν ἐξελθὼν ζῆν; Τουτὶ δή ἐστι πάντων χαλεπώτατον πεῖσαί τινας ὑμῶν.

tia æſtimari oportet, ego me hoc dignum exiſtimo, alimonia ſcilicet publicè in Prytaneo mihi exhibenda. Fortè verò hæc vobis dicens,ita proteruus videor, vt in ſuperioribus viſus ſum, vbi commiſerationes ſupplicationeſque deteſtabar.id autem haud tale eſt, ſed eiuſmodi potius, ô viri Athenienſes. Perſuaſum eſt enim mihi, vt nemini ſponte iniuriam faciam.quod quidem idcirco vobis non perſuadeo, quia breue tempus habuimus colloquendi. Verùm ſi lex talis apud vos eſſet qualis apud cæteros, vt vbi mors pœna ſit, in eo iudicio non diem vnam,ſed plures diſceptetur, vobis, vt arbitror, perſuaſiſſem. Nunc verò haud facile fuit in tam breui tempore calumnias magnas diluere. Cùm igitur mihi perſuaſum ſit,nemini faciendam eſſe iniuriam, permultum abeſt vt mihi ipſi ſim facturus & dicam quòd malo ſum dignus, iudicémque ipſum meritũ eſſe huiuſmodi quippiam. Quid ergo?nunquid veritus ne id ſubeam quo Melitus me dignum cenſet,quod equidem aio neſcire me vtrum bonum ſit, an malum, vt hoc deuitem, eligam eorum aliquid quæ planè mala eſſe ſcio,atque hoc me dignum eſſe cenſebo?Vtrum ergo vincula?Ecquid oportet me in carcere vitam agere, ſemper vndecimuiris ſeruientem? Vtrum pecunias ſoluere, atque donec ſolutæ ſint, in vinculis permanere? At verò id tantundem eſt atque quod ſuprà dicebam, cùm mihi deſit vnde pecunias perſoluam. An fortè exilium?fortè enim hoc dignus eſſe cenſebor: nimia tamen, ô viri Athenienſes,me cupiditas vitæ teneret, ſi adeo imprudens eſſem, vt ſi vos ciues mei conſuetudinem meam ſermoneſque perferre non potuiſtis, ſed vſqueadeo grauis inuidioſaq; vobis fuit mea cõſuetudo atq; oratio,vt mox liberare vos ab illa iã decreueritis,alios tamen facilè me putẽ toleraturos. Permultũ abeſt,ô viri Athenieſes.Præclara ſcilicet mihi vita foret in hac ætate exulanti, &aliã ex alia ciuitatẽ permutãti, & in continua repulſa viuenti. Equidem vt planè intelligo,quocunq; proficiſcar, audituri me ſicut & hic ſequẽtur adoleſcentes:at ſi eos repellam,ipſi viciſſim ſenioribus id perſuadẽtes me repellẽt.Si nõ repellã, eorũ patres,& cognati ob hos ipſos me expellẽt.Forſitã verò dicet aliquis: nónne potes,ô Socrates,in exilio ſilẽtiũ & quietẽ agere?At hoc omniũ eſt difficilimũ aliquibus veſtrũ perſuadere.

ſium verborum inopia, quibus vtique perſuaſiſſem vobis, ſi omnia faciẽda dicendaq; putauiſſem, quibus à vobis abſoluerer. Lõge vero ſe res aliter habet: Certè ob paupertatẽ dãnatus ſum, nõ verborum quidem, ſed audaciæ atque impudentiæ, & quia talia apud vos dicere nolui, qualia vobis auditu gratiſsima contigiſſent, audientibus videlicet me deflentẽ atque lamentantem, & alia facientem multa, atq; dicentẽ, vt dixi, me indigna, qualia frequenter ab alijs audire cõſueuiſtis. Sed neq; ab initio cenſui decere, ob periculũ deuitandũ illiberale aliquid facere, neq; nũc me pœnitet hac defẽſionis ratione vſum fuiſſe. Malo equidẽ tali quadã defẽſione fretus, mortem obire, quã contraria ſuperuiuere. Neq; enim in iudicio, neq; in bello vel mihi vel alteri, omnia quibus vitemus mortem, ſunt facienda. Nam in prælis ſæpe conſtat interitum vitari, ſi quis abiectis armis ſupplex ad inſequentes ſe conuertat. Alia quoque in ſingulis periculis machinamenta ſunt, quibus interitum quis effugiat, ſiquẽ non pudeat facere quælibet atq; dicere. ed cõſiderate, ô viri Athenienſes, haud id quidem difficile eſſe, mortẽ effugere, ſed multo difficilius prauitatẽ. Velocius enim illa currit quã mors. Atqui ego nũc vtpote ob ſenectutem tardior à tardiori captus ſum, accuſatores aũt mei vtpote vehemẽtes atq; veloces, ab ea quæ velocior eſt prauitate. Et nũc quidẽ ego abeo dãnatus à vobis, mortẽ ſubiturus: iſti verò à veritate ipſa damnati, prauitati iniuſtitiæq; obnoxij. Atque ego quidem pœnæ acquieſco, & iſti. Hæc igitur forte ſic oportebat ſe habere, arbitrórque ea habere ſe mediocriter.

λέγω δὲ καὶ τόδε πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους. ἴσως με οἴεσθε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἀπορίᾳ λόγων ἑαλωκέναι τοιούτων οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ ᾤμην δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν
D ὥστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην· πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ' ἀπορίᾳ μὲν ἑάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας, καὶ τοῦ μὴ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, οἷα ὑμῖν μὲν ἥδιστ' ἂν ἦν ἀκούειν· θρηνοῦντός μου καὶ ὀδυρομένου, καὶ ἄλλα ποιοῦντος, καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγώ φημι· οἷα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλ' οὔτε τότε ᾠήθην δεῖν ἕνεκα τοῦ κινδύνου πρᾶξαι οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει οὕτως ἀπολογησαμένῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἱροῦμαι ὧδε ἀπολογησάμενος τεθνάναι, ἢ ἐκείνως ζῆν·
E οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτ' ἐμὲ οὔτ' ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ῥᾷον ἄν τις ἐκφύγοι, καὶ ὅπλα ἀφείς, καὶ ἐφ' ἱκετείαν τραπεὶς τῶν διωκόντων. καὶ ἄλλαι πολλαὶ μηχαναί εἰσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ᾖ χαλεπόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον, πονηρίαν. θᾶττον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν, ἅτε βραδὺς ὢν καὶ
F πρεσβύτης, ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἑάλων. οἱ δέ μου κατήγοροι, ἅτε δεινοὶ καὶ ὀξεῖς ὄντες ὑπὸ τοῦ θάττονος τῆς κακίας. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ μὲν ἄπειμι ἀφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὄφλων, οὗτοι δὲ ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἔγωγε τῷ τιμήματι ἐμμένω, καὶ οὗτοι. ταῦτα μὲν οὖν που ἴσως οὕτω καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.

ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι, καὶ οὔπω ἔρχομαι οἷ ἐλθόντα
με δεῖ τεθνάναι. ἀλλά μοι ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παραμεί- C
νατε τοσοῦτον χρόνον. οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογῆσαι
πρὸς ἀλλήλους, ἕως ἔξεστιν· ὑμῖν γὰρ ὡς φίλοις οὖσιν, ἐπι-
δεῖξαι ἐθέλω τὸ νυνί μοι συμβεβηκὸς τί ποτ' ἐνοεῖ. ἐμοὶ
γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταί (ὑμᾶς γὰρ δικαστὰς καλῶν, ὀρθῶς
ἂν καλοίην) θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ γὰρ εἰωθυῖά μοι μαν-
τικὴ ἡ τοῦ δαιμονίου, ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παντὶ πά-
νυ πυκνὴ ἀεὶ ἦν, καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ
τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς πράξειν· νυνὶ δὲ ξυμβέβηκέ μοι,
ἅπερ ὁρᾶτε καὶ αὐτοί, ταυτί, ἅγε δὴ οἰηθείη ἄν τις καὶ νομί-
ζεται ἔσχατα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ δὲ οὔτε ἐξιόντι ἕωθεν οἴκοθεν D
ἠναντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὔτε ἡνίκα ἀνέβαινον ἐν-
ταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὔτε ἐν τῷ λόγῳ οὐδαμοῦ μέλ-
λοντί τι ἐρεῖν. καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δή με ἐ-
πέσχε λέγοντα μεταξύ. νυνὶ δὲ οὐδαμοῦ περὶ ταύτην
τὴν πρᾶξιν οὔτ' ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὔτ' ἐν λόγῳ ἠναν-
τίωταί μοι. τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ.
κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο, ἀγαθὸν γεγο-
νέναι· καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὀρθῶς ὑπολαμβάνο-
μεν, ὅσοι οἰόμεθα κακὸν εἶναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τε-
κμήριον τούτου γέγονεν. οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἠναντιώθη E
ἄν μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον, εἰ μή τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν
πράξειν. ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῇδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστιν
ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι. ἢ γὰρ
οἷον μηδὲν εἶναι, μηδ' αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν
τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα, μεταβολή τις τυγχάνει
οὖσα καὶ μετοίκησις τῆς ψυχῆς, τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς
ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὕπνος,
ἐπειδάν τις καθεύδων μηδ' ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον
κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος. ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμε-
νον δέοι ταύτην τὴν νύκτα ἐν ᾗ οὕτω κατέδαρθεν ὥστε μηδὲ F
ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ
ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτί, δέοι σκεψάμενον εἰ-
πεῖν ὁπόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώ-
την τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα, εὐαριθμήτους ἂν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας.

vado vbi me oportet mori. Sed,o viri,annuite mi-
C hi id tempus. Nihil enim prohibet,inuicem(dum
licet)confabulari : Nempe vobis tanquam amicis
demonſtrare volo quod mihi modò accidit,quid-
nam menti ſignificet: Mihi quidem,ò iudices , vos
enim iudices rectè appellare poſſum , mirabile
quiddam contigit. Vox enim illa dæmonis vati-
cinatrix, mihi ſemper in ſuperiore tempore fre-
quenter omnino offerre ſe conſueuit , & in rebus
quidem leuiſsimis ſe opponens: ſiquid minus re-
ctè facturus fuiſſem. Nunc aũt ea mihi quæ vide-
tis,acciderunt, quæ profectò putaret aliquis atque
exiſtimaret extrema eſſe malorum. Sed mihi ne-
que domo exeunti,mane dei ſignum aduerſatum
D eſt,neque hoc ſuggeſtũ in quo cauſam dico,aſcen-
denti, neque in aliqua ſermonis parte dum verba
faciebam, quamuis aliàs frequenter dum lo-
querer in medio ſermonis curſu conſueuerit
cohibere. Nunc autem in hac re nuſquam vel
agenti,vel loquenti eſt aduerſatum. Quam verò
huius rei cauſam eſſe putẽ,vobis aperiam. Apparet
enim mihi quod contigit bonum eſſe. Nec re-
ctè vllo modo iudicatur à nobis, quicunque mor-
tem opinamur eſſe malam.Cuius quidem rei ma-
gna apud me hæc eſt coniectura, quòd ſignum
mihi vt conſueuit,repugnauiſſet,niſi bonum quid
E acturus fuiſſem. Cogitare autem hoc pacto poſſu-
mus,ſpem multam eſſe id eſſe bonum. Mors enim
neceſſe eſt ſit alterum è duobus, vt aut ſenſus
omnino mors omnes auferat : aut quemadmo-
dum dicitur,in alium quendam locum ex his lo-
cis morte migretur. Quamobrem ſiue ſenſus ex-
tinguitur, morſq; ei ſomno ſimilis eſt , qui non-
nunquam, etiam ſine viſis ſomniorum, placatiſ-
ſimam quietem afferre : dij boni, quid lucri eſt e-
mori ? Reor equidem , ſiquem oporteat ad eam
noctem quam tanta tranſigit quiete , vt ne in-
ſomnium quidem nullũ videret, alias noctes dieſ-
que vitæ totius conferre, atque dicere quot ipſe
F noctes atque dies in vita melius dulciuſque pere-
gerit:reor,inquam,nedum priuatum aliquem,ſed
nec magnũ quidem regẽ . aliquas numerare poſſe.

ſic degunt haud amplius moriuntur, ſuntque illi nobis & in rebus alijs beatiores, & in eo inſuper, quòd reliquum iam tempus permanent immortales, ſi quidem vera ſunt quæ dicuntur. Ne vos quidem, iudices, ij, qui me abſoluiſtis, mortem timueritis. idque vnum cogitate verum eſſe, viro videlicet bono nihil mali accidere poſſe nec viuo nec mortuo, nec vnquam illius res à dijs immortalibus negligi. Nec mihi ipſi hoc accidit fortuitò ſed mihi id conſtat, mori iam & à laboribus liberari, mihi melius extitiſſe. atque hanc ob cauſam diuinum illud ſignum mihi non obſtitit. Nec vero iis à quibus accuſatus ſum, aut à quibus condemnatus, habeo quod ſuccenſeam, quamuis non hac mente accuſauerint me atque damnauerint: ſed quia mihi nocere ſe crediderunt. Ob hoc vtique illis eſt ſuccẽſendum. (Sed iam ad eoſdẽ illos reuerſus, ſic eos alloquor). Tantum tamen vos precor, ô viri, vt meos quoque filios cùm adoleuerint, ſi ipſi ſimiliter atque ego vobis moleſti ſint, pœnis ſimiliter afficiatis, præſertim ſi videantur vobis vel pecuniarum, vel alterius cuiuſquam rei maiorem quàm virtutis curam habere: atque ſi videri velint putentve ſe alicuius eſſe pretij, cũ nullius ſint, illos obiurgẽtis, quemadmodum ego vos, quòd non illis incumbant quibus eſt incumbendum, ac exiſtiment cùm nullius pretij ſint, ſe aliquid eſſe. Quòd ſi hæc feceritis, iuſta à vobis paſſus fuero egoque & filij. Sed tempus eſt, iam hinc abire me, vt moriar: vos vt vitam agatis. Verum autem ſit melius, dij immortales ſciunt: hominem quidem ſcire arbitror neminem.

Finis Apologiæ Socratis.

τάζειν, ἀμήχανον ἂν εἴη εὐδαιμονίας πάντως. οὐ δή που τούτου γε ἕνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι. τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ

D ἐστιν. ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρή, ὦ ἄνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον· καὶ ἕν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι. οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλά μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον, καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγόροις οὐ πάνυ χαλεπαίνω· καίτοι οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου

E καὶ κατηγόρουν, ἀλλ' οἰόμενοι βλάπτειν, τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὰν ἡβήσωσι, τιμωρήσασθε ὦ ἄνδρες, ταὐτὰ ταῦτα λυποῦντες ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσί τι εἶναι, μηδὲν ὄντες, ὀνειδίζετε αὐτοῖς, ὥσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἴονταί τι εἶναι, ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθὼς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ,

F ὑμῖν δὲ βιωσομένοις. ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

Τέλος τῆς Σωκράτους ἀπολογίας.

ΤΑ ΤΟΥ ΚΡΙΤΩΝΟΣ
Διαλόγου πρόσωπα,

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ.

Τί τηνικάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρῲ ἔτι ἐστί; ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα; ΚΡ. Ὄρθρος βαθύς. ΣΩ. Θαυμάζω ὅπως ἠθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι. ΚΡ. Ξυνήθης B ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν. καί τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ. ΣΩ. Ἄρτι δὲ ἥκεις, ἢ πάλαι; ΚΡ. Ἐπιεικῶς πάλαι. ΣΩ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι; ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσαύτῃ ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω, αἰσθανόμενος ὡς ἡδέως καθεύδεις. καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς. καὶ πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νῦν παρεστώσῃ ξυμφορᾷ, ὡς ῥᾳδίως αὐτὴν καὶ πρᾴως φέρεις. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν, ὦ Κρίτων, πλημμελὲς C εἴη ἀγανακτεῖν τηλικοῦτον ὄντα, εἰ δεῖ ἤδη τελευτᾶν. ΚΡ. Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικοῦτοι ἐν τοιαύταις ξυμφοραῖς ἁλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἡ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ. ΣΩ. Ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρῲ ἀφῖξαι; ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπήν, οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν· ἣν ἐγώ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατ' ἂν ἐνέγκαιμι. ΣΩ. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφῖκται ἐκ Δήλου, οὗ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με; ΚΡ. Οὔτοι δὴ ἀφῖκται, ἀλλὰ δοκεῖ μέν μοι ἥξειν τήμερον, ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἥκοντές τινες D ἀπὸ Σουνίου, καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων ὅτι ἥξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὔριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν. ΣΩ. Ἀλλ' ὦ Κρίτων τύχῃ ἀγαθῇ· εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον,

CRITONIS
dialogi perſonæ,

SOCRATES, CRITO.

CVR hac hora veniſti, ô Crito? nonne multum mane etiam eſt? CRITO. Multum certè. SOC. Quammultum tandem? CR. Primum diluculum. SOC. Miror quomodo cuſtos carceris tibi obtemperare voluerit. CR. Familiaris iam mihi eſt, ô Socrates, propterea quòd crebrò huc veniam. Præterea beneficij à me nonnihil accepit. SOC. Veniſtine modò? an dudum? CRIT. Satis dudum. SOC. Proinde cur ſtatim non me excitaſti, ſed cum ſilentio aſſediſti? CRI. Nunquam per Iouem, ô Socrates, excitaſſem. Neque enim ipſe tandiu in vigilia & dolore manere vellem. Sed te iamdudum admiror, cùm aſpicio quàm ſuauiter dormias. Et cõſulto nõ excitaui te, vt quàm placidiſſimè degeres. Equidem tum ſæpe tum verò per omnem vitam anteactam ob tuos mores beatum te iudicaui, maximè verò in præſenti calamitate, quòd eam tam facilè ac placidè feras. SOC. Atqui perabſurdum eſſet, ô Crito, ſiquis tam grandis natu imminentem mortem moleſtè ferat. CR. Veruntamen, ô Socrates, & alij æque ſenes ſimilibus calamitatibus opprimuntur. qui tamen ab ætate non ita iuuantur, quin præſentem fortunã grauiter & moleſtè ferant. SOC. Ita eſt. Sed quorſum adeo manè veniſti? CR. Nuncium, ô Socrates, acerbum affero non tibi quidem, vt mihi apparet, ſed mihi potius & familiaribus tuis omnibus & acerbum & grauem. Quod equidem, ſi quicquam aliud, grauiter, vt arbitror, moleſteque ferrem. SOC. Quodnam hoc? An nauis ex Delo iam rediit: qua reducta, mihi eſt moriendum? CR. Nondum rediit quidem, ſed mihi hodie reditura videtur ex his quæ renunciant nonnulli è Sunio venientes, qui eam ibi reliquerunt. Conſtat ergo ex his nunciis, hodie eſſe venturam, ideoque neceſſarium fore te cras, ô Socrates, è vita decedere. SOCR. Bona, ô Crito, fortuna. Si ita diis placet,

Digitized by Google

quis eſſe opinionem quoque vulgi curare. Præſentia enim hæc declarant, poſſe vulgus non minima mala imò ferè maxima, ſi quis in populo calumniis prematur, inferre. SOC. Vtinam, ô Crito, poſſet vulgus maxima inferre mala, vt viciſſim maxima poſſet bona. & bene quidē ſe res haberet. neutrum verò poteſt, quippe cùm neq; prudentē neq; imprudentē efficere valeat. Faciūt verò quodcūq; ſors obtulerit. CRI. Hæc quidem ita ſe habeant. Ad id verò Socrates mihi reſponde, num fortè mei cæterorūq; neceſſariorum tuorum reſpectus te retinet, ne ſi hinc euaſeris, calumniatores nos poſtea vexent, quaſi te hinc furati fuerimus: cogamurque vel vniuerſas facultates, vel pecunias quāplurimas amittere, vel præter hæc aliud quippiam pati. Si quid tale times, ſolicitudinem iſtam valere iube. Iuſtum nāque eſt, nos tuæ ſalutis gratia non hoc ſolum, verumetiam, ſi oportuerit, maius aliud ſubire periculum. Verùm mihi obtempera, neque aliter facias. SOC. Et hæc equidem & alia multa, ô Crito, conſidero. CR. Ne igitur hæc vereare. Neque enim multum eſt argentum quod poſtulant hi qui ſeruare te atque hinc educere pollicentur. Vides præterea quàm tenues ſint calumniatores tui, vt non magna ad eos placandos largitione ſit opus. Tibi verò pecuniæ adſunt meæ, ad hoc, vt opinor, ſufficientes. Proinde ſi quo mei reſpectu adductus non putas meas pecunias erogandas, adſunt hoſpites hi parati perſoluere. quorum vnus etiam huc attulit ſufficientem pecuniam, ad hoc ipſum paratam, Simmias Thebanus. Ad hoc ipſum promptus eſt & Cebes, aliique permulti. Quamobrem, vt modò dicebam, nihil tale metuas, quo minus ſerues te ipſum. Sed neque etiam illud quod in iudicio dixiſti, te remoretur, ſi hac vrbe exires, quò te ipſum verteres te minimè habiturum. Aliis enim multis in locis quo-

ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν.
αὐτὰ δὲ δηλοῖ τὰ παρόντα νυνὶ ὅτι οἷοί τε εἰσὶν οἱ πολλοὶ
οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ σχεδὸν
τὰ μέγιστα, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ᾖ. ΣΩ.
Εἰ γὰρ ὤφελον, ὦ Κρίτων, οἷοί τ' εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγι-
D στα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τε ἦσαν καὶ ἀγαθὰ τὰ
μέγιστα· καὶ καλῶς εἶχε. νῦν δὲ οὐδέτερα οἷοί τε. οὔτε
γὰρ φρόνιμον οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι. ποιοῦσι δὲ
τοῦτο ὅ,τι ἂν τύχωσι. ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω.
τάδε δὲ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι· ἆρά γε μὴ ἐμοῦ προμη-
θῇ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μή, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς,
οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν, ὡς σὲ ἐνθένδε
ἐκκλέψασι, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀπο-
βαλεῖν, ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις πα-
θεῖν; εἰ γάρ τι τοιοῦτον φοβῇ, ἔασον αὐτὸ χαίρειν. ἡμεῖς γάρ που
E δίκαιοί ἐσμεν, σώσαντές σε, κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον καὶ
ἐὰν δέῃ, ἔτι τούτου μείζω. ἀλλ' ἐμοὶ πείθου, καὶ μὴ ἄλλως ποίει.
ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθοῦμαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά.
ΚΡ. Μήτοινυν ταῦτα φοβοῦ. καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τἀργύριόν
ἐστιν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαί σε, καὶ ἐξαγαγεῖν ἐν-
θένδε. ἔπειτα οὐχ ὁρᾷς τούτους τοὺς συκοφάντας, ὡς εὐτε-
λεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ
ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἱκανά. ἔπει-
τα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἴει δεῖν ἀναλίσκειν τἀμά,
ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἕτοιμοι ἀναλίσκειν. εἷς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ'
F αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανόν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος. ἕτοιμος
δὲ καὶ Κέβης, καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ. ὥστε (ὅπερ λέγω) μήτε
ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμῃς σῶσαι σαυτόν, μήτε ὃ ἔλε-
γες ἐν τῷ δικαστηρίῳ, δυσχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔ-
χοις ἐξελθὼν ὅ,τι χρῷο σαυτῷ. πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλ-

μὴ δόξῃ ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ ἀνανδρίᾳ τινὶ τῇ ἡμετέρᾳ πεπρᾶχθαι· καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δι- C καστήριον ὡς εἰσῆλθες, ἐξὸν μὴ εἰσελθεῖν· καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγελως τῆς πράξεως, κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινές σε οὐ διεσώσαμεν, οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἷόν τε ὂν καὶ δυνατόν, εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. Ταῦτ' οὖν, ὦ Σώκρατες, ὅρα μὴ ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρὰ ᾖ σοί τε καὶ ἡμῖν· ἀλλὰ βουλεύου. μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύεσθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεῦσθαι. μία δὲ βουλή. τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπρᾶχθαι. D εἰ δὲ περιμενοῦμεν, ἀδύνατον, καὶ οὐκέτι οἷόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι, καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει. ΣΩ. Ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετά τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσῳ μείζων, τοσούτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή· ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἄν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. τοὺς δὲ λόγους οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐ- E πειδή μοι ἥδε ἡ τύχη γέγονεν· ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονταί μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύω καὶ τιμῶ οὕσπερ καὶ πρότερον. ὧν ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι ὅτι οὐ μή σοι συγχωρήσω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμοὺς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα, καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἑκάστοτε, ἢ F οὔ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὔ· ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν ἀποθνῄσκειν, καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο ὅτι ἄλλως ἕνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία

cùm liceret non ingredi, deinde concertatio ipſa iudicij ad hunc modum acta, & extremus hic finis, tanquam ridiculum quiddam per vitioſitatem ſegnitiemque noſtram effugiſſe nos videbitur, quod nec nos te ſeruauerimus, neque tu ipſe te, cum id fieri abſque magna difficultate potuerit, ſi vel parum in nobis vſus induſtriæque fuiſſet. Hæc igitur, ô Socrates, conſidera, ne præterquam quod mala ſunt, etiam dedecori tibi nobiſque ſint: ſed tibi conſule. Imò verò non iam amplius conſulendi tempus, ſed conſultum iam eſſe oportuit. Vnicum verò conſilium eſt, videlicet hac nocte proxima cuncta hæc facta eſſe oportere. Sin autem diutius tardauerimus nihil omnino fieri vlterius poterit. Quamobrem omnino mihi habe fidem, ô Socrates, nec vllo modo aliter facias. SOC. O amice Crito ſtudium hoc tuum permulti faciendum eſſet, ſiqua ratione recta ſuſceptum eſſet. Sin minus, quanto vehementius eſt, tanto moleſtius. Conſiderandum eſt igitur, agendane hæc nobis ſint, an non. Nam ego is ſum non modò nunc, ſed & ſemper, qui meorum nulli paream, præterquam rationi, quæ ratiocinanti mihi optima videatur. Rationes itaque illas quibus ſuperioribus temporibus vſus ſum, nec nunc quidem, poſtquam in hanc fortunam incidi, reiicere poſſum, ſed ſimiles mihi fermè apparent, eaſdemque in præſentia quas & prius, veneror atque honoro: adeo vt niſi nunc meliores afferre poſſimus, planè ſcire debeas me tibi non conceſſurum: non ſi etiam plura quàm nunc multitudinis potentia comminata nos tanquam pueros laruali terribilique facie perterrere conetur, vincula & mortem tunc, præterea priuationem pecuniarum, intentans. CRIT. Quanám igitur ratione commoda iſta conſiderare poſſimus. SOC. Hac vtique ſi, id quod tu de opinionibus paulo antè dicebas, reſumamus: verum ſemper rectè ſe habeat néne, oportere ſcilicet quarundam opinionum rationem habere quarundam verò minimè. An fortè prius quàm me mori oporteret, rectè id dicebatur: nunc verò conſtat fruſtrà diſputationis gratia ita dictum fuiſſe, cùm reuera iocus quidam ac nugæ

potius quàm multorum? CR. Proculdubio. SOC. Hac itaq; ratione ille agere ſeque exercere debet, atque etiam edere & bibere, quæ illi vnico videatur qui præſideat intelligatque, potius quàm vt videtur vulgo. CR. Vera hæc ſunt. SOC. Quid verò ſi illi vni non pareat, opinionemque eius & cõmendationes nihili pendat, honoret verò vulgi ignorantiumque commendationes, num à malo tutus erit? CR. Minimè. SOCR. Quale autem eſt id malum, & quonam tendit, & in quam non obedientis partem? CR. In corpus videlicet, hoc enim corrumpit. SOCR. Rectè dicis. Nonne & de alijs, ô Crito, ferre omnia percurramus eadem ratio eſt: De iuſtis iniuſtiſq;, de turpibus & honeſtis, boniſque & malis, de quibus in præſentia nobis conſultatio eſt, verum multorum opinionem ſequi vererique debeamus, an vnius potius qui intelligat, quẽ decet & vereri & timere magis quàm cũctos alios. Cui niſi obtemperauerimus, lædemur & corrumpemur in eo, quod iuſto quidem melius fieri, iniuſto autem corrumpi ſoleat. An nihil id eſt? CRIT. Id quidem, ô Socrates, arbitror. SOC. Age verò, ſi id quod à ſalubri quidem fit melius, ab inſalubri verò corrumpitur, corruperimus, peritorum non ſequuti iudicia, an nobis eo deſtructo viuendum erit? Eſt autem id corpus. nonne? CR. Idipſum. SOC. An ergo viuendum nobis cum vitioſo corpore atque corrupto? CR. Nullo modo. SOCR. An forte cum illo viuendum eſt nobis corrupto, quod iniuſto quidem læditur, iuſto verò iuuatur? an verò vilius illud, quàm corpus exiſtimamus, quidquid illud eſt è noſtris, circa quod iuſtitia iniuſtitiaque verſatur? CR. Nullo modo. SOCR. Sed pretioſius? CR. Valdè. SOC. Non igitur, ô vir optime, admodum nobis curandum eſt, quid de nobis multi loquantur, ſed quid dicat is vnus qui intelligit iuſta & iniuſta, atque ipſa veritas. Quamobrem primò quidem non rectè adduxiſti, opinionem vulgarem de rebus iuſtis & honeſtis & bonis harumque contrariis eſſe alicuius exiſtimandam. At verò

καὶ ποτέον, ᾗ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαΐοντι μᾶλλον, ἢ ᾗ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις. ΚΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Εἶεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἑνὶ, καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν καὶ μηδὲν ἐπαϊόντων, ἆρα οὐδὲν κακὸν πείσεται; ΚΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος; ΚΡ. Δηλονότι εἰς τὸ σῶμα. τοῦτο γὰρ διόλλυσι. ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τἆλλα, ὦ Κρίτων, οὕτως ἵνα μὴ πάντα

D διΐωμεν. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡμῖν ἐστιν ἡ βουλὴ, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι, καὶ φοβεῖσθαι αὐτὴν; ἢ τῇ τοῦ ἑνὸς, εἴ τίς ἐστιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ᾧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο; ἢ οὐδέν ἐστι τοῦτο; ΚΡ. Οἶμαι ἔγωγε ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον, διολέσωμεν,

E πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἆρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστι διεφθαρμένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο σῶμα, ἢ οὐχί; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστι μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρα ἐστὶν ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ᾧ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὅ, τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Ἀλλὰ τιμιώτερον; ΚΡ. Πολύ γε. ΣΩΚ. Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον ὅ, τι ἐροῦσιν

F οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ, τι ὁ ἐπαΐων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτῃ οὐκ ὀρθῶς εἰσηγῇ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὲν

ἀλλ' ἡμεῖς ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιοῦντες. καὶ φαινώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέῃ ὑπολογίζεσθαι, C οὔτ' εἰ ἀποθνῄσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτι ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν, πρὸ τοῦ ἀδικεῖν. ΚΡ. Καλῶς μέν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ὅρα δὲ τί δρῶμεν. ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὦ ἀγαθέ, κοινῇ· καὶ εἴ πῃ ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καί σοι πείσομαι· εἰ δὲ μή, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι. ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πεῖσαί σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὅρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ D ἐρωτώμενον, ᾗ ἂν μάλιστα οἴῃ. ΚΡ. Ἀλλὰ πειράσομαι. ΣΩ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι; ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὔ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο; ἢ πᾶσαι ἡμῖν αἱ ἐκεῖναι πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί; καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι, ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕ- E τως ἔχει ὥσπερ τότε ἡμῖν ἐλέγετο; εἴτε φασὶν οἱ πολλοί, εἴτε μή; καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν, εἴτε καὶ πρᾳότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὂν παντὶ τρόπῳ φαμέν, ἢ οὔ; ΚΡ. Φαμέν. ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν. ΚΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν. ΚΡ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Τί δαὶ δή; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὔ; ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς F πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοί φασι, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους, τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει. ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς ποιεῖν

an potius re vera in his omnibus agendis, agamus iniuſtè: atque ſi appareat nos iniquè agere, ne cogitandum quidem id eſt, ſed manſuetè ſubire decet & mortem & quoduis aliud ſupplicium prius quàm quicquam agamus inique. CRIT. Rectè loqui videris Socrates. Conſidera tamen quid agamus. SOCR. Conſideremus, ô bone vir, vnà. Ac ſiqua in parte me dicentem redarguere poteris, redargue. ego enim aſſentiar. Sin minus: deſine quæſo, ô vir beate, iamtoties eadem verba repetere: oportere ſcilicet me hinc Athenienſibus inuitis abire. Equidem multi facio perſuaſum abs te hæc agere, non autem inuitum. Attende itaque vtrum conſiderationis initium tibi ſatis cômodè dictû ſit, conaréque quod rogatus ſis ita reſpondere, vt maximè cenſeas reſpondendum. CR. Conabor equidem. SOC. Dicimus ne nullo modo ſponte eſſe iniuriam faciendam, an fortè quodam pacto iniuria facienda eſt, quodam verò nequaquam? an nullo modo vel bonum eſt, vel honeſtum iniuriam facere, quemadmodum ſuperiori tempore ſæpe confeſſi ſumus? quod quidem & nuper eſt confirmatum. An fortè omnes illæ ſuperiores conſenſiones noſtræ in paucis his diebus prorſus euanuerunt, ac iamdiu nos tam grandes natu homines, ô Crito, tamque ſtudioſè inter nos diſſerentes latuit nihil à pueris nos differre? An potius ſic prorſus res ſe habet, vt iamdiu dicebamus, ſiue affirmet id multitudo, ſiue neget, & ſiue grauiora præſentibus, ſiue leuiora ſubire cogamur? Attamen iniuriam facere, omnino malum turpéque eſſe fatemur illi ipſi qui facit, an nô? CR. Fatemur certè. SOC. Nullo igitur modo iniuria facienda eſt? CR. Nullo quidem. SOC. Neque ſi iniuriam paſſus fueris, vlciſcendum, vt vulgus putat. ſiquidem nullo modo iniuria facienda eſt. CR. Ita videtur. SOC. Quid verò? mala alicui facere decet ô Crito, an non? CRI. Non certè, ô Socrates. SOCR. Quid autê, qui mala patitur, ſi mala viciſſim referret illi qui intulit, iuſtumne id eſſet vt vulgus ait, an iniuſtum? CR. Iniuſtum. SOC. Nempe mala inferre hominibus non diſcrepat ab iniuria. CR. Verè loqueris. SOC. Neque igitur vlciſci decet, neque malè facere

gere, tune quomodocunque hoc vocandum eſt, veniant leges, ciuitatiſque huius reſpublica, & inſtantes ſic interrogent: Dic nobis, ô Socrates, quidnam cogitas facere? An non intelligis hac re quam aggrederis, te nobis legibus, totique ciuitati, quantum in te eſt, interitum machinari? An putas ciuitatem vllam amplius ſtare poſſe, ac non ſubuerti, in qua iudicia publica nullam vim habeant, ſed à priuatis hominibus irrita fiant, atque reſcindantur? Quid ergo dicemus ad hæc ô Crito, aliáque huiuſmodi? Permulta enim in hanc ſententiam afferre quis poteſt, præſertim orator pro lege ita violata declamans, quæ quidem ſententias publico iudicio latas iubet ratas eſſe. An reſpondebimus illis ciuitatem non rectè iudicando nobis iniuriam intuliſſe? Itane an aliter? CRIT. Ita per Iouem, ô Socrates. SOC. At enim leges ipſæ ſic reſponderent: O Socrates, nonne nobis tecum id conuenit, ſtandum tibi eſſe iudiciis, quæ ciuitas tulerit? Quòd ſi leges ita loquentes admiraremur, forte dicerent: Noli Socrates quæ modò diximus admirari: imò reſponde, cùm tibi & interrogare & reſpondere ſit conſuetum. Dic age, quidnam in nobis ciuitateque accuſas quod diſſoluere nos cõtendas? Principiò, nónne te genuimus? atque per nos pater tuus matrem accepit tuã, & produxit te? Dic ergo, an has inter nos leges quæ ſunt circa coniugia improbes, atque his aliqua in parte quaſi minus rectis ſuccenſeas. Nihil ſuccenſeo, dicerẽ. Sed an his legibus quę educationi eruditionique natorum prouident, in qua ipſe quoque eruditus es? an nõ rectè diſpoſuerũt hæ leges ad hoc officiũ conditæ, cùm iuberent patrem tuũ in muſica te & gymnaſtica erudire? Rectè diſpoſuiſſe cõcederẽ. Age ergo, poſtquam per nos genitus es educatúſque ac eruditus, primò quidem, num potes negare te noſtrum eſſe & natum & ſeruũ, ipſúmque te & progenitores? Deinde cùm id ita ſe habeat, an putas ius ex æquo tibi atque nobis eſſe, & quæ nos tibi facere aggrediamur, eadem viciſſim in nos abs te referri iuſtum eſſe iudicas?

ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως, ἐπιστάντες ἔροιντο,
Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τού-
τῳ τῷ ἔργῳ ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοῇ τούς τε νόμους ἡμᾶς
ἀπολέσαι, καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν, τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ
σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι, καὶ μὴ ἀνατετρά-
φθαι, ἐν ᾗ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύωσιν, ἀλλ' ὑπὸ
ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίγνωνται καὶ διαφθείρωνται; τί ἐ-
ροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολ-
D λὰ γὰρ ἄν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τού-
του τοῦ νόμου ἀπολλυμένου, ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας
προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἠ-
δίκει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις, καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινε;
ταῦτα, ἢ τί ἐροῦμεν; ΚΡΙΤ. Ταῦτα νὴ Δία, ὦ Σώ-
κρατες. ΣΩΚΡ. Τί οὖν ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι; Ὦ Σώ-
κρατες, ἢ καὶ ταῦτα ὡμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί, ἢ ἐμμέ-
νειν ταῖς δίκαις αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζοι; Εἰ οὖν αὐτῶν
θαυμάζοιμεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν, ὅτι, ὦ Σώκρα-
τες μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου. ἐπειδὴ
E καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι.
φέρε γὰρ τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει, ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς
ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μέν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς; καὶ δι' ἡ-
μῶν ἔλαβε τὴν μητέρα σου ὁ πατὴρ, καὶ ἐφύτευσέ σε;
φράσον οὖν, τούτοις ἡμῶν τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους
μέμφῃ τι, ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν; Οὐ μέμφομαι, φαίην ἄν.
Ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν,
ἐν ᾗ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν οἱ
ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ
τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν; Καλῶς,
F φαίην ἄν. Εἶεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαι-
δεύθης, ἔχοις ἂν εἰπεῖν πρῶτον μὲν ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ
ἔκγονος καὶ δοῦλος, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως
ἔχει, ἆρ' ἐξ ἴσου οἴει εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν, καὶ ἅττ' ἂν ἡμεῖς
σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, ταῦτα καὶ σὺ ἀντιποιεῖν οἴει δίκαιον εἶναι;

λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ, καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις τε καὶ ἡ πατρίς· ἢ C πείθειν αὐτὴν ᾗ τὸ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα, οὔτε πατέρα· πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἧττον τὴν πατρίδα; τί φήσομεν πρὸς ταῦτα ὦ Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους, ἢ οὔ; ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Σκόπει τοίνυν ὦ Σώκρατες (φαῖεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι) εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾶν, ἃ ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἁπάντων ὧν οἷοί τε ἦμεν καλῶν σοί τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις· ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὰν δοκιμασθῇ D καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα, καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ αὑτοῦ, ἀπιέναι ὅποι ἂν βούληται. καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδών ἐστιν οὐδ᾽ ἀπαγορεύει, ἐάν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἰέναι (εἰ μὴ ἀρέσκοιμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις) ἐάν τε μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἐλθών, ἰέναι ἐκεῖσε ὅποι ἂν βούληται, ἔχοντα τὰ αὑτοῦ. ὃς δ᾽ ἂν ὑμῶν παραμείνῃ, ὁρῶν ὃν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκας δικάζομεν, καὶ τἆλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαμὲν τοῦτον ὡμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν, ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν ποιήσειν ταῦτα· καὶ τὸν μὴ πειθόμενον, E τριχῇ φαμὲν ἀδικεῖν, ὅτι τε γεννηταῖς οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι· καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι, οὔτε πείθεται, οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν· προτιθέντων ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιταττόντων ποιεῖν ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλ᾽ ἐφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς, ἢ ποιεῖν· τούτων οὐδέτερα ποιεῖ. ταύταις δή φαμεν καὶ σε ὦ Σώκρατες ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς· καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναίων σε, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μάλιστα. εἰ οὖν ἐγὼ εἴποιμι, διὰ τί δή, ἴσως ἄν μου δικαίως καθάπτοιντο, λέγοντες ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ F αὐτοῖς ὡμολογηκὼς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν. φαῖεν γὰρ ἄν, ὅτι, ὦ Σώκρατες, μεγάλα ἡμῖν τούτων τεκμήριά ἐστιν, ὅτι σοι καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις.

que fugiendum, neque ordinem deſerendum. ſed & in bello, & in iudicio, & prorſus vbique, ea ſunt, quę reſpublica patriaque iuſſerit, facienda: aut certè illi perſuadere ac monſtrare, quatenus (id quod imperat) iuſtum ſit. Vi autem vel nefas eſt, vel contra matrem, vel contra patrem, maximè verò omnium contra patriam. Quidnam ad hæc dicemus Crito, verane loqui leges, an contrà? CR. Mihi quidem videtur. SOC. Proinde leges fortaſſe dicent, Animaduerte, ô Socrates, vtrum verè dicamus, te iniuſta contra nos aggredi. Nos enim quæ te genuimus, educauimus, inſtituimus, participes bonorum omnium quoad eius facere potuimus, & te & alios ciues omnes effecimus: tamen permittimus cuilibet Athenienſium cognitis iam ac probatis ciuitatis moribus, legibuſque & Reipublicæ gubernandæ forma, ſi cui non placeamus, acceptis ſuis quocumque placuerit abire. Nec vlla ex nobis legibus impedit aut prohibet ſiue quis veſtrum, cui nos ciuitaſque minimè placeamus, in coloniam aliquam velit diſcedere, ſiue habitationem aliò transferre, quò minus id pro arbitrio faciat, ſecúmque ſua perferat. At verò quicunque ex vobis, poſtquam cognouerit quemadmodum nos iudicia exercemus, & in cæteris omnibus regimus ciuitatem, permanſerit, hunc iam aſſeueramus re ipſa conueniſſe nobiſcum, quęcunque iuſſerimus ſe facturum. Atque eum qui non paruerit, tripliciter iniuriam facere affirmamus, & quòd genitricibus nobis nõ obtemperat, & quòd nutricibus nõ obſequitur, & quòd pactus nobis obedire, neque obedit, neque perſuadere nobis ſtudet, ſi quid minus rectè facere videamur. Cumque præcepta noſtra liberè proponamus, neque mandemus rigidè, ſed permittamus alterum è duobus, aut verbis perſuaderi nobis, aut mandata explere, horum neutrum facit. His ergo criminibus te, ô Socrates, obnoxium iudicamus fore, ſi, quæ cogitas, feceris: neque id quidem minus quàm cęteros Athenienſes, ſed maximè omnium. Ac ſi cauſam requiram ob quam præ cæteris ſim obnoxius, fortaſſe iuſtè me remorderent, dicentes me maximè omnium Athenienſium ciuitatis legibus conſenſiſſe. ſic enim dicerent, Magna nobis, ô Socrates, horum ſunt argumenta, tibi nos ciuitatémque placuiſſe.

biſcum inire, neque deceptus, neque ad breue tempus deliberare es compulſus, ſed annos ſeptuaginta: quo in tempore tibi licuit abire, niſi placuiſſemus, conuentioneſque iuſtæ tibi viſæ fuiſſent. Tu verò nec Lacedæmonem, neque Cretam nobis antepoſuiſti, quas ipſe vrbes aſſiduè prædicas rectè gubernari, neque aliam vllam, vel Græcarum ciuitatum, vel Barbararum. Imò ex hac rarius peregrinatus es quàm claudi & cæci mancique alij. Vſque adeo tibi præ cæteris Athenienſibus ciuitas placuit, atque nos, videlicet leges. Cui enim placere poteſt ciuitas, cuius non placeant leges? Nunc vero non permanes in his, in quibus iamdiu nobis tibique conuenit. Quòd ſi nobis crediderís, non committes, vt te ex vrbe egredientem omnes derideant. Conſidera rurſus ſi hæc tranſgreſſus fueris, & quid eorum peccaueris, ad quid tandem id vel tibi, vel neceſſariis tuis conducet. Propemodum enim certum eſt, in periculo neceſſarios tuos fore, ne ipſi quoque in exilium expellantur priuenturque ciuitate, & patrimonio ſuo ſpolientur. Tu autem ſiquam in ciuitatem finitimam te contuleris, vel Thebas, vel Megaras, (vtreque enim rectè gubernantur) hoſtis primum reipublicæ illarum accedes: & omnes quibus curæ eſt patria, aſpiciét limis te oculis, corruptorem legum exiſtimantes. Et ſuam iudicibus opinionem confirmabis: vt rectè contra te tuliſſe ſententiam videantur. Quiſquis enim corruptor eſt legum, is potiſſimum & iuuenum & imperitorum hominū videbitur eſſe corruptor. Quid ergo? ciuitateſne quę rectè gubernantur, & modeſtiſſimos quoſque homines deuitabis? Atqui ſi id feceris, vitane dignus eris? an forte imprudenter te his admiſcebis, nec erubeſces de eiſdem apud eos diſſerere, de quibus apud nos conſueuiſti? virtutem videlicet & iuſtitiam, legeſque & inſtituta legum plurimi eſſe exiſtimanda?

ὑπὸ ἀνάγκης ὁμολογήσας, οὐδὲ ἀπατηθεὶς, οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι· ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς, μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι. σύ τε οὔτε Λακεδαίμονα προῃροῦ, οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ ἑκάστοτε φῂς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, οὔτε D τῶν βαρβάρων· ἀλλ' ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοί τε καὶ τυφλοὶ, καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι. οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἡ πόλις τε, καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δηλονότι. τίνι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμενεῖς τοῖς ὡμολογημένοις; ἐμμενεῖς δέ, ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσῃ, ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθών. σκόπει γὰρ δή, ταῦτα παραβὰς, καὶ ἐξαμαρτάνων τι τούτων, τί ἀγαθὸν ἐργάσῃ σαυτὸν, ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύσουσι γέ σου οἱ ἐπιτήδειοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν, καὶ στερηθῆναι τῆς πό- E λεως, ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδόν τι δῆλον. αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τὴν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε, ἢ Μεγαράδε (εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφότεραι) πολέμιος ἥξεις ὦ Σώκρατες τῇ τούτων πολιτείᾳ· καὶ ὅσοιπερ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων ὑποβλέψονταί σε, διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων· καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι. ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεύς ἐστι, σφόδρ' ἄν που δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι. πότερον οὖν φεύξῃ τάς τε εὐνομουμένας πόλεις F καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους, καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἆρα ἄξιόν ἐστι σοι ζῆν; ἢ πλησιάσεις τούτοις, καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος τίνας λόγους ὦ Σώκρατες, ἢ οὕσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι;

ἵνα καὶ τοῦτο σου ἀπολαύσωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὔ, αὐτοῦ δὲ C τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος, βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύσονται, μὴ ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον ἐὰν μὲν εἰς Θετταλίας ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται· ἐὰν δὲ εἰς ᾅδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστὶ τῶν σοὶ φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἴεσθαί γε χρή. ἀλλ' ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι, μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ, μήτε τὸ ζῆν, μήτε ἄλλο μηδὲν, πρὸ τοῦ δικαίου· ἵνα εἰς ᾅδου ἐλθὼν ἔχῃς ταῦτα πάντα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν. οὔτε γὰρ ἐν- D θάδε σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι, οὐδὲ δικαιότερον, οὐδὲ ὁσιώτερον, οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί· οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἄμεινον ἔσται. ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδικημένος ἄπει (ἐὰν ἀπίῃς) οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουργήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβὰς, καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους οὓς ἥκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα, καὶ ἡμᾶς· ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοὶ, οἱ ἐν ᾅδου νόμοι, E οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται· εἰδότες ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι, τὸ σὸν μέρος. ἀλλὰ μή σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει, μᾶλλον ἢ ἡμεῖς.

Ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν· καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἠχὴ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ, καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. ὅμως μέντοι εἴ τι οἴει πλέον ποιήσειν, λέγε. ΚΡ. Ἀλλ' ὦ Σώκρατες οὐκ ἔχω λέγειν. ΣΩ. Ἔα τοίνυν ὦ F Κρίτων, καὶ πράττωμεν ταύτῃ, ἐπειδὴ ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

Τέλος τοῦ Κρίτωνος, ἢ Περὶ πρακτοῦ.

atque erudias. An ergo in Theſſaliam eos perduces, vt illic nutrias eos atque erudias. hoſpites eos efficiens, vt hoc inſuper commodi abs te reportét? An id quidem non facies, hic verò relicti melius te viuo alentur, atque erudientur à neceſſariis tuis te abſente? Verum verò ſi in Theſſaliam abibis, tui id curabunt: ſin autem in alteram tranſibis vitam, non curabunt? Profectò ſiquid opis eſt in his qui aiunt ſe tuos neceſſarios eſſe, credendum eſt curaturos. Cæterum, ô Socrates, fidem nobis habens nutricibus tuis, neque filios tuos, neque vitam, neque aliud quicquam pluris facias quàm iuſtitiam: vt cùm in vitam alteram tranſmigraueris, valeas illic præſidibus horum omnium reddere rationem. Nempe ſi leges tranſgreſſus hæc feceris, neque melius, neque iuſtius, neque ſanctius id vel tibi continget, vel tuis, neque illuc tibi profectò conduceret. Quin potius iniuriam paſſus abis, ſi abieris, non à nobis quidem legibus, ſed ab hominibus. Verùm ſi adeò turpiter aufugeris, etiam iniurias malaque referens, conuentiones nobiſcum initas & promiſſa tranſgreſſus, atque lædens eos quos minimè oportebat, teipſum ſcilicet & amicos & patriam, nóſque leges, nos vtique & viuenti tibi infenſæ hic erimus, & in altera vita leges, quæ illic ſunt noſtræ ſorores, haudquaquam te benignè recipient, ſcientes te nos pro viribus diſperdere conatũ fuiſſe. Quàobrẽ, ne Crito aliter tibi quã nos perſuadeat, caueto.

Hæc equidem, ô dulcis amice Crito, audire videor, quemadmodum Corybantes tibias audire ſe putant. Atque in me ſermonum eiuſmodi ſonitus adeo reboat, vt alia audire non poſſim. Vides quæ in præſentia mihi videntur: quibus ſiquid contradicere aggrediaris, fruſtrà conabere. Veruntamen ſiquid te profecturum confidis, dicas. CRITO. Ego verò quod dicam, ô Socrates, nihil habeo. SOCR. Deſine ergo Crito, & pergamus hac, quandoquidem hac nos Deus ipſe ducit.

Finis Critonis, ſeu de eo quod agendum eſt.

rat enim audet deinde hominum animos affirmare eadem ratione bonos, qua deos dixerat bonos. Poſt hæc ſeipſum ſimul amicoſque ſub perſona philoſophantis conſolaturus, ait: Cùm totum philoſophantis ſtudium ſit quædam à corpore ſeparatio, per eamque perficiatur quotidie, nimirum ſeparationem à corpore quæ fit per mortem, non modo non timere debet, ſed optima cum ſpe lætitiaque expectare. Mox duobus modis oſtendit philoſophum à corpore animum ſeparare. Primo quidem à perturbationibus per moralis diſciplinæ purgationem, deinde à ſenſibus atque ipſa imaginatione per contemplationis ipſius intentionem. Medici ſapientes duplici utuntur purgatione. Prima quidem leniendo. Secunda vero ſoluendo: ſcientes neque ſatis eſſe lenire, neque tutum ſoluere antequam lenias. Similiter apud philoſophos moralis antecedit purgatio, quaſi leniens. non enim interiores imaginationis morbos, id eſt, deceptiones extirpat. Sequitur purgatio ſpeculatrix imaginationis quandoque pro viribus diſcutiens nebulas. Ante verò moralem purgationem aggredi ſpeculationis officium non eſt tutum, nequis vitiorum morbis infectus ipſo ſpeculationis acumine abutatur ad iniuſtitiam impietatemque defendendam. Ex his concludit philoſophum mentis aciem quatenus à corporeis ſegregat, eatenus incorporeis rationibus ideiſque coniungere. Sed quum multa quæ à corpore animo inferuntur incommoda, numeraſſet, ſubiunxit extremum maximumque malorum eſſe fallaciam illam, qua imaginatio mẽtem ad incorporea ſe eleuantem interim ad imagines quaſdam corporum ſæpiſſime diſtrahit, cogitque ipſa modo quodam corporeo cogitare. Poſt hæc & ex eo quod animus ipſam ſeparatarum rerum veritatem quam naturaliter appetit, corpori coniunctus aſſequi nequit, per disiunctionem infert, aut nunquam aſſequi, aut poſt mortem. Nunquam vero aſſequi non eſt conſentaneum: quippe quum ab omni mente perpetuo appetatur. Proinde improbat illos qui temperantiam eſſe putant abſtinere à minoribus corporis voluptatibus, vt maiores deinde voluptates corporis conſequantur: Rurſus qui fortitudinem definiunt, ſuperare timores quoſdam eorum timorum gratia qui nos iã ſuperauerint. Vult enim omne moralis virtutis officium in quadam animi purgatione verſari ſapientiæ gratia. Alioquin nullam eſſe virtutem. Imò vero humanam quoque ſapientiam nominat purificationem quandam, perinde quaſi exiſtimes nihil aliud ſapientia noſtra meditatione nos conſequi, quàm puritatem quandam, quam mox illuminatio diuina ſequitur, quæ propriè ſapientia ſit. Significat præterea non tam habitum aliquem noſtris laboribus acquiſitum, quàm purificationem ipſam nos Deo coniungere. His actis immortalitatem animæ probaturus ait, ex uno contrariorum genere in alterum progreſſionem fieri, atque viciſſim regreſſionem. Ideoque ſicut ex viuentibus fiunt mortui, ſic ex mortuis viuentes quandoque reſurgere. Vbi videtur mortuorum reſurrectionem vaticinari, quam & in Politico comprobat. Præterea per longas ambages innuere, ſicut & ſubſtantia cœli & elementorum materia infinite de diſpoſitione alia viciſſim pertranſit in aliam; ſic & animam rationalem, quæ principium motus & vitæ generationiſque eſt, poſſe infinite coniungi corpori viciſſimque ſeparari. Siquidẽ & multa naturæ ſubſtantiæ diuturna viciſſitudine qualitates mutant, & vbique virtute animæ fit circuitus ſempiternus. In ſequentibus tandem ingenti quadam fiducia reſurrectionem, quam innuerat, aſſerit. Aggreditur deinde rationem de reminiſcentia, idem quod & paulo ante probantem, animam & ante corpus viuere, & poſt corpus. Tu verò eiuſmodi rationes eſſe intellige Pythagoricas. Atque ex illis quod ad veritatem magis conducat, eligito. Ait ergo, ſi diſciplina reminiſcentia eſt, vixerunt animæ ante corpus. Reminiſcentiam verò eſſe, duobus præcipue probat modis. Primò quia rectè interroganti, ſæpe vera de his quæ nunquam didicimus, reſpondemus. Deinde quoniam ex notitia eorum quæ ſentiuntur, ſubita quadam abſtractione notitiam aſcendimus idearum, ceu cognoſcendo hæc æqualia in ipſius æqualitatis cognitionem. Vbi cognoſcimus difficile hæc ab illis atque anniti ſimilia fieri: rurſus quantum accedant, & quæ magis, quæue minus. Cúmque id per omnem

σαφὲς εἶχε φράζειν. ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης ἄρα ἐπύθεσθε ὃν τρόπον ἐγένετο; ΕΧ. Ναί. ταῦτα μέν ἡμῖν ἤγγειλέ τις· καὶ ἐθαυμάζομέν γε ὅτι πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολλῷ ὕστερον φαίνεται ἀποθανών. τί οὖν ἦν τοῦτο, ὦ Φαίδων; ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῷ ὦ Ἐχέκρατες συνέβη. ἔτυχε γὰρ τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου ὃ εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσι κατ' ἔτος. ΕΧ. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστι; ΦΑΙΔ. Τοῦτ' ἐστὶ τὸ πλοῖον (ὥς φασιν Ἀθηναῖοι) ἐν ᾧ Θησεύς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς δὶς ἑπτὰ ἐκείνους ᾤχετο ἄγων, καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὔξαντο (ὡς λέγεται) τότε, εἰ σωθεῖεν, ἑκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον· ἣν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. ἐπειδὰν οὖν ἄρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν, καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀποκτιννύναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλον ἀφίκηται τὸ πλοῖον, καὶ πάλιν δεῦρο. τοῦτο δ' ἐνίοτε ἐν πολλῷ χρόνῳ γίνεται, ὅταν τύχωσιν οἱ ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῆς θεωρίας, ἐπειδὰν ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου. τοῦτο δ' ἔτυχεν (ὥσπερ λέγω) τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης γεγονός. διὰ ταῦτα καὶ ὁ πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ θανάτου. ΕΧ. Τί δὲ δὴ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὦ Φαίδων; τί ἦν τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα; καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρί; ἢ οὐκ εἴων οἱ ἄρχοντες παρεῖναι, ἀλλ' ἔρημος ἐτελεύτα φίλων; ΦΑΙ. Οὐδαμῶς. ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε. ΕΧ. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέστατα ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τις σοι ἀσχολία τυγχάνει οὖσα. ΦΑΙ. Ἀλλὰ σχολάζω τε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσασθαι· καὶ γὰρ τὸ μεμνῆσθαι Σωκράτους, καὶ αὐτὸν λέγοντα, καὶ ἄλλου ἀκούοντα, ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ἥδιστον. ΕΧ. Ἀλλὰ μὴν ὦ Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε τοιούτους ἑτέρους ἔχεις. ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἂν δύνῃ ἀκριβέστατα διελθεῖν πάντα. ΦΑΙ. Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια ἔπαθον παραγενόμενος. οὔτε γὰρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος εἰσῄει.

Nec ergo quæ ad iudicium pertinebant, quo pa-
C ɛto tractata fuerint audiuiſtis? ECHEC. Audiui-
mus hæc enim nobis quidam retulit. Et admirati
profecto ſumus, quòd iam peracto iudicio, diu
poſtea obijſſe videatur. Quidnam in cauſa fuit, ô
Phædo? PHAE. Sorte quadam id Socrati, ô Eche-
crates, accidit. nam pridie quàm iudicaretur, or-
nari contigit puppim nauis eius, quam mittunt
Athenienſes quotannis in Delum. ECHE. Id verò
quidnam ſibi vult? PHAE. Hæc eſt illa nauis, vt
aiunt Athenienſes, in qua Theſeus olim bis ſe-
ptem illos ſecum vexit in Cretam, ſeruauitque il-
los, & ille ſeruatus eſt. Vouerant autem, vt fertur,
D Apollini, ſi ſeruarêtur, quotannis in Delum ſpe-
ɛtaculum quoddam mittere. Quod quidem nūc
etiam ac ſemper ex illo tempore ſingulis ad Deum
mittunt annis. Cùm igitur ſpectaculi principium
agitur, ex lege interim luſtrant vrbem, nemin ēm-
que eo tempore publicè necant, donec Delū per-
ueniat nauis, rurſuſque Athenas reuertatur. Id ve-
rò nonnunquam lōgo peragitur tempore quan-
do eos occupant venti. Initium verò ſpectaculi eſt,
poſtquam Apollinis ſacerdos nauis illius coro-
nauerit puppim. Id verò, vt modò dicebam, pri-
die quàm iudicaretur, factum erat. Quamobrem
longum tempus Socrates fuit in carcere inter
E iudicium atque mortem. ECHE. Circa verò
mortem ipſam, ô Phædo, quęnam ſunt ab eo
dicta, quæ facta, quiue familiarium aderant?
An magiſtratus adeſſe non permittebant? atque
ita defectus ab amicis deceſsit? PHÆ. Ne-
quaquam. aderant aliqui, & quidem multi.
ECHEC. Hæc igitur omnia para te quàm
planiſsimè nobis referre, niſi quid negotij te
impediat. PHAE. Otioſus equidem ſum, at-
que enarrare vobis conabor. Quippe cùm memi-
niſſe Socratis, ſiue ipſe loquar, ſiue loquentes
alios audiam, mihi ſemper omnium ſit dulciſsi-
mum. ECHEC. Similiter, ô Phædo, hos
F qui te audituri ſunt, affectos habebis. Itaque co-
nare pro viribus diligentiſsimè omnia perſe-
qui. PHÆDO. Atqui mira quadam ra-
tione ô Echecrates illic pręſens affectus e-
ram. Neque enim miſericordia me capie-
bat, vt familiariſsimi viri morti præſentem.

rant & peregrini, Simmias Thebanus, & Cebes, & Phædondes: Megarenſes verò Euclides, & Terpſion. ECHEC. Ariſtippus autem & Cleombrotus an aderant? PHAED. Non. In Aegina enim dicebantur eſſe. ECHEC. Aderántne inſuper alij? PHAED. Hos fermè quos narraui, interfuiſſe exiſtimo. ECHEC.

Dic verò, quales fuerunt ſermones? PHÆD. Conabor equidē à principio tibi omnia enarrare. Solebamus quotidie diebus ſuperioribus ad Socratē proficiſci, ego atque alij, conuenientes manè in illa curia, in qua & iudicium factum fuerat: carceri enim erat proxima. Colloquentes igitur inter nos opperiebamur ſemper illic quo ad carcer aperiretur. aperiebatur enim haud admodum manè. Eo autem aperto, ingrediebamur ad Socratem, & ſæpe diem integrum cum ipſo tranſigebamus. Tunc ergo prius ſolito conuenimus. Pridie nanque eius diei, quum è carcere veſpere egreſsi eſſemus, nauem ex Delo audiuimus rediſſe. Itaque ediximus inuicem ſummo mane nobis eſſe ad locum ſolitum redeundum. Cùm verò reuerſi eſſemus, egreſſus nobis obuius ianitor qui nos ſolebat admittere, expectare iuſsit, nec prius ingredi quàm ab ipſo accerſiremur. Soluunt enim, inquit, vndecimuiri Socratem, illique denunciant hodie mortem eſſe obeundam. Neque deinde admodum commoratus redijt ad nos, iuſsitque intrare. Itaque introeuntes Socratem quidem inuenimus compedibus paulò antè ſolutum. Xanthippen verò (noſti mulierem) iuxtà ſedentem, puerumque eius manibus tenentem. Quæ nos quum vidiſſet, eiulare cœpit, & qualia mulieres ſolent exclamare: O Socrates, inquit, nunc te poſtremùm tui familiares affabuntur tuque illos. At Socrates Critonem intuitus, O Crito, inquit, abducat quis hanc domum. Et illam quidem abduxerunt quidam Critonis domeſtici, vociferantem atque plangentem.

τοι δὲ (οἶμαι) ἠσθένει. ΕΧΕΚ. Ξένοι δέ τινες παρῆσαν; ΦΑΙΔ. Ναί. Σιμμίας τέ γε ὁ Θηβαῖος, καὶ Κέβης, καὶ Φαιδώνδης· καὶ Μεγαρόθεν, Εὐκλείδης τε καὶ Τερψίων. ΕΧΕΚ. Τί δέ, Ἀρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο; ΦΑΙΔ. Οὐ δῆτα. ἐν Αἰγίνῃ γὰρ ἐλέγοντο εἶναι. ΕΧ. Ἄλλος δέ τις παρῆν; ΦΑΙΔ. Σχεδόν τι οἶμαι τούτους παραγενέσθαι.

ΕΧΕ. Τί οὖν δή, τινές, φῄς, ἦσαν οἱ λόγοι; ΦΑΙ. Ἐ-
D γώ σοι ἐξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. ἀεὶ γὰρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη, συλλεγόμενοι ἕωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν ᾧ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο. πλησίον γὰρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. περιεμένομεν οὖν ἑκάστοτε ἕως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων. ἀνεῴγετο γὰρ οὐ πρῴ· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, ᾔειμεν παρὰ τὸν Σωκράτη, καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ τότε πρῳαίτερον συνελέγημεν. τῇ γὰρ προτεραίᾳ ἡμέρᾳ ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἑσπέρας, ἐπυθόμε-
E θα ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη. παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἥκειν ὡς πρῳαίτατα εἰς τὸ εἰωθός· καὶ ἥκομεν· καὶ ἡμῖν ἐξελθὼν ὁ θυρωρός, ὅσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπεν ἐπιμένειν, καὶ μὴ πρότερον παριέναι ἕως ἂν αὐτὸς κελεύσῃ. λύουσι γὰρ (ἔφη) οἱ ἕνδεκα Σωκράτη, καὶ παραγγέλλουσιν ὅπως ἂν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτᾷ. οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἧκε, καὶ ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι. εἰσιόντες οὖν κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην (γιγνώσκεις γὰρ) ἔχουσάν τε τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημέ-
F νην. ὡς οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ Ξανθίππη, ἀνευφήμησέ τε, καὶ τοιαῦτ' ἄττα εἶπεν οἷα δὴ εἰώθασιν αἱ γυναῖκες, ὅτι, ὦ Σώκρατες, ὕστατον δή σε προσεροῦσι νῦν οἱ ἐπιτήδειοι, καὶ σὺ τούτους. καὶ ὁ Σωκράτης βλέψας εἰς τὸν Κρίτωνα,

Ὦ Κρίτων, ἔφη, ἀπαγέτω τις ταύτην οἴκαδε. καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος, βοῶσάν τε καὶ κοπτομέ-

ὅ,τι ποτὲ διανοηθεὶς, ἐπειδὴ δεῦρο ἦλθες, ἐποίησας αὐτὰ, πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιήσας. εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν C ἐμὲ Εὐήνῳ ἀποκρίνασθαι, ὅταν με αὖθις ἐρωτᾷ, (εὖ οἶδα γὰρ ὅτι ἐρήσεται) εἰπὲ τί χρὴ λέγειν. Λέγε τοίνυν (ἔφη) αὐτῷ, ὦ Κέβης, τἀληθῆ, ὅτι οὐκ ἐκείνῳ βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος εἶναι, ἐποίησα ταῦτα· (ᾔδειν γὰρ ὡς οὐ ῥᾴδιον εἴη) ἀλλ' ἐνυπνίων τινῶν ἀποπειρώμενος τί λέγοι, καὶ ἀφοσιούμενος, εἰ ἄρα πολλάκις ταύτην τὴν μουσικήν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. ἦν γὰρ δὴ ἄττα τοιάδε· πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸ ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ, ἄλλοτ' ἐν ἄλλῃ ὄψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ λέγον, Ὦ Σώκρατες (ἔφη) μουσικὴν ποίει καὶ ἐργάζου. καὶ ἐγὼ ἔν γε τῷ πρόσ- D θεν χρόνῳ ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ὑπελάμβανον αὐτό μοι παρακελεύεσθαί τε καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι, καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν· ὡς φιλοσοφίας μὲν οὔσης μεγίστης μουσικῆς, ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος. νῦν δ' ἐπειδὴ ἥ τε δίκη ἐγένετο, καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἑορτὴ διεκώλυέ με ἀποθνήσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταύτην τὴν δημώδη μουσικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν. ἀσφαλέστερον γὰρ εἶναι μὴ ἀπιέναι πρὶν ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα ποιήματα, E πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὗ ἦν ἡ παροῦσα θυσία· μετὰ δὲ τὸν θεὸν, ἐννοήσας ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἦν μυθολογικὸς, διὰ ταῦτα, οὓς προχείρους εἶχον καὶ ἠπιστάμην μύθους τοὺς Αἰσώπου, τούτων ἐποίησα οἷς πρῶτον ἐνέτυχον.

Ταῦτα οὖν ὦ Κέβης Εὐήνῳ φράζε· καὶ ἐρρῶσθαι, καὶ, ἂν σωφρονῇ, ἐμὲ διώκειν. ἄπειμι δὲ, ὡς ἔοικε, τήμερον· κελεύουσι γὰρ Ἀθηναῖοι. Καὶ ὁ Σιμμίας, Οἷον παρακελεύῃ, ἔφη, τοῦτ', ὦ Σώκρατες, Εὐήνῳ. πολλὰ γὰρ F ἤδη ἐντετύχηκα τῷ ἀνδρί. σχεδὸν οὖν, ἐξ ὧν ἐγὼ ᾔσθημαι, οὐδ' ὁπωστιοῦν ἄν σοι ἑκὼν εἶναι πείσεται. Τί δαὶ (ἦ δ' ὅς) οὐ φιλόσοφος Εὐηνός; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας. Ἐθελήσει τοίνυν καὶ Εὐηνὸς, καὶ πᾶς ὅτῳ ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. οὐ μέντοι ἴσως βιάσεται αὐτόν.

antè, quonam conſilio poſtquam in carcerem aduueniſti, ea feceris, quæ prius feceras nunquam. Si igitur tibi curæ eſt vt habeam quid reſpondeam Eueno, quando iterum ex me quæſierit, quod certò ſcio facturum, dic quæſo, quid ei ſit reſpondendum. Vera, inquit, ô Cebes, reſponde, me id effeciſſe, non vt vel cum ipſo, vel cum ipſius carminibus contenderem: ſciebam enim facile id non eſſe: verùm vt inſomnia quædam experirer, miniméque officio meo deeſſem, ſi forte hæc eſſet ea muſica quam ſæpius iam exercere me iubent. Erant autem eiuſmodi: Sæpe mihi in anteacta vita idem inſomnium licet alia atque alia forma occurrens ſeſe obtulit, eadem ſemper ita præcipiens, Fac, ô Socrates, muſicam, atque exerce. Ego igitur quod in ſuperiori tempore faciebam, hoc mihi præceptum arbitrabar: & quemadmodum currentes adhortari ſolemus, ſic quod ipſe antea faciebam, ad idem me inſomniũ cohortari putabam, quaſi philoſophia maxima muſica foret, ego aũt in eo elaborarem. Poſtquã verò ſentẽtia de me lata eſſet, & mori me Dei feſtum inhiberet, cenſui oportere, ſi forte inſomniũ toties iubeat, popularẽ hãc muſicã exercere, neq; ei repugnare, ſed morẽ gerere. Tutius enim fore arbitratus ſũ, antequã ẽ vita migrarẽ, ab hoc me officio liberare, & parentẽ inſomniũ poëmata facere. Itaq; primũ quidem in ipſius Dei laudem verſus feci, cuius tunc ſacra celebrabãtur: atq; poſt Deum iudicans oportere eum qui poëta futurus ſit nõ ſermones, ſed fabulas facere, me verò non eſſe fabulatorem, nonnullas ex fabulis Aeſopi quas ſciebã, magiſq; in prõptu habebã, vt in quanque prius incidi, modulatus ſum.

Hæc igitur, ô Cebes, refer Eueno, & iube, vt valeat, & ſi ſapit, me ſequatur. migro .n. hinc hodie, vt apparet. Sic .n. Athenieſes iubẽt. Tũc Simmias, Quale id eſt, inquit, ô Socrates, quod Eueno mandas? Sæpe enim in illum incidi, & quantum de illo ſentio, nullo penè modo libens ille tibi parebit. Quid verò? inquit, nónne philoſophus eſt Euenus? Mihi quidem videtur, inquit Simmias. Volet igitur & Euenus, & quicunque huius rei dignè eſt particeps. Non tamen fortè ſibi vim inferet.

... poteſt id ſic abſurdum. Fortaſſe tamen quandam habet rationem. Profectò ſermo ille qui de hiſce rebus in arcano habetur, quòd nos homines ſumus in quadam cuſtodia, neque decet quemquam ex hac ſeipſum ſoluere, neque aufugere, magnus quidem mihi videtur, neque cognitu facilis. Veruntamen id mihi, ô Cebes, rectè dici videtur, Deos quidem curam habere noſtri: nos verò homines vnam quandam ex poſſeſſionibus eſſe Deorum. An non ita tibi videtur? Mihi quidem, inquit Cebes. Nonne igitur, inquit, & tu ſi quod ex mancipiis tuis ſeipſum perimeret, quum tu minimè ſignificaſſes velle te vt è vita excederet, iraſcereris illi? & ſi poteſtatem haberes, pœna quadam afficeres? Omnino, inquit. Fortaſſe igitur hoc modo non præter rationem eſt, non prius decere ſeipſum interficere quã Deus neceſſitatem aliquam impoſuerit, qualem nobis impoſuit in præſentia.

Conſentaneũ id quidem apparet, inquit Cebes. Quod verò dicebas modò, philoſophos perfacilè velle mori, abſurdũ, ô Socrates, videtur eſſe, ſiquidẽ quod nunc diximus, rationem habet, Deum videlicet noſtri curam gerere. Nos verò eius eſſe poſſeſſionem. Nullam enim id rationem habet, prudentiſſimos videlicet homines non ægrè ferre ab ea cura ſe amoueri, quam illi præſtant Dij, optimi omnium rerum gubernatores. Nunquam enim putaret vir prudens ipſum ſe melius eſſe curaturum, ſi liber euaſerit: ſed demens aliquis forſitan id putaret, fugiendum ſcilicet eſſe à domino: neque cogitaret non eſſe id quod bonum eſt fugiendum, ſed in eo maximè permanendum. Idcirco abſque ratione fugeret. Qui verò mentem habet, ſemper apud eum qui ſit melior eſſe cupit. Atque ita, ô Socrates, contrarium eius quod paulo antè dicebatur, probabilius eſt.

τιον. Καὶ ὁ Κέβης ἠρέμα ἐπιγελάσας, Ἴττω Ζεύς, ἔφη, τῇ αὑτοῦ φωνῇ εἰπών. Καὶ γὰρ ἂν δόξειεν, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὕτω γ' εἶναι ἄλογον· οὐ μέντοι ἀλλ' ἴσως γ' ἔχει τινὰ λόγον. ὁ μὲν οὖν ἐν ἀπορρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμεν οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὐ δεῖ δὴ ἑαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν, οὐδ' ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τίς μοι φαί-
D νεται καὶ οὐ ῥᾴδιος διιδεῖν· οὐ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κέβης, εὖ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἓν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. ἢ σοὶ οὐ δοκεῖ οὕτως; Ἔμοιγ', ἔφη ὁ Κέβης. Οὐκοῦν (ἦ δ' ὅς) καὶ σὺ ἂν τῶν σαυτοῦ κτημάτων εἴ τι αὐτὸ ἑαυτὸ ἀποκτιννύοι, μὴ σημήναντός σου ὅτι βούλει αὐτὸ τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἂν αὐτῷ, καὶ εἴ τινα ἔχοις τιμωρίαν τιμωροῖο ἄν; Πάνυ γ', ἔφη. Ἴσως τοίνυν ταύτῃ οὐκ ἄλογον, μὴ πρότερον αὑτὸν ἀποκτιννύναι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ ὁ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ τὴν νῦν ἡμῖν πα-
E ροῦσαν.

Ἀλλ' εἰκός (ἔφη ὁ Κέβης) τοῦτό γε φαίνεται. ὃ μέντοι νῦν δὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς φιλοσόφους ῥᾳδίως ἂν ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἔοικε τοῦτο, ὦ Σώκρατες, ἀτόπῳ· εἴπερ ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμενον ἡμῶν, καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτήματα εἶναι. τὸ γὰρ μὴ ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀπιόντας, ἐν ᾗ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἵπερ ἄριστοί εἰσι τῶν ὄντων ἐπιστάται θεοί, οὐκ ἔχει λόγον. οὐ γάρ που αὐτός γε ἑαυτοῦ ἄμεινον οἴεται ἐπιμελήσεσθαι, ἐλεύθερος γενόμε-
F νος· ἀλλ' ἀνόητος μὲν ἄνθρωπος τάχ' ἂν οἰηθείη ταῦτα, φευκτέον εἶναι ἀπὸ τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἂν λογίζοιτο ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ' ὅτι μάλιστα παραμένειν. διὸ ἀλογίστως ἂν φεύγοι· ὁ δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῖ που ἂν ἀεὶ εἶναι παρὰ τῷ αὑτοῦ βελτίονι. καίτοι οὕτως, ὦ Σώκρατες, τοὐναντίον εἶναι εἰκὸς ἢ ὃ νῦν δὴ ἐλέγετο·

ΤΑ ΤΟΥ ΚΡΙΤΩΝΟΣ Διαλόγου πρόσωπα,

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ.

Τί τηνικάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρῲ ἔτι ἐστί; ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα; ΚΡ. Ὄρθρος βαθύς. ΣΩ. Θαυμάζω ὅπως ἠθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι. ΚΡ. Ξυνήθης B
ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν. καί τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ. ΣΩ. Ἄρτι δὲ ἥκεις, ἢ πάλαι; ΚΡ. Ἐπιεικῶς πάλαι. ΣΩ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι; ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσαύτῃ ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω, αἰσθανόμενος ὡς ἡδέως καθεύδεις. καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς. καὶ πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νῦν παρεστώσῃ ξυμφορᾷ, ὡς ῥᾳδίως αὐτὴν
καὶ πρᾴως φέρεις. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν ὦ Κρίτων πλημμελὲς C
εἴη ἀγανακτεῖν τηλικοῦτον ὄντα, εἰ δεῖ ἤδη τελευτᾶν. ΚΡ. Καὶ ἄλλοι ὦ Σώκρατες τηλικοῦτοι ἐν τοιαύταις ξυμφοραῖς ἁλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἡ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ. ΣΩ. Ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρῲ ἀφῖξαι; ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπήν, οὐ σοί (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν· ἣν ἐγώ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατα ἂν ἐνέγκαιμι. ΣΩ. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφῖκται ἐκ Δήλου, οὗ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με; ΚΡ. Οὔτοι δὴ ἀφῖκται, ἀλλὰ δο-
κεῖ μέν μοι ἥξειν τήμερον, ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἥκοντές τι- D
νες ἀπὸ Σουνίου, καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων ὅτι ἥξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰσαύριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν. ΣΩ. Ἀλλ' ὦ Κρίτων τύχῃ ἀγαθῇ· εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον,

CRITONIS dialogi perſonæ,

SOCRATES, CRITO.

CVR hac hora veniſti, ô Crito? nonne multum mane etiam eſt? CRITO. Multum certè. SOC. Quammultum tandem? CR. Primum diluculum. SOC. Miror quomodo cuſtos carceris tibi obtemperare voluerit. CR. Familiaris iam mihi eſt, ô Socrates, propterea quòd crebrò huc ventitem. Præterea beneficij à me nonnihil accipit. SOC. Veniſtine modò: an dudum? CRIT. Satis dudum. SOC. Proinde cur ſtatim non me excitaſti, ſed cum ſilentio aſſediſti? CRI. Nunquam per Iouem, ô Socrates, excitaſſem. Neque enim ipſe tandiu in vigilia & dolore manere vellem. Sed te iamdudum admiror, cùm aſpicio quàm ſuauiter dormias. Et cōſultò nō excitaui te, vt quàm placidiſſimè degeres. Equidem tum ſæpe tum verò per omnem vitam anteactam ob tuos mores beatum te iudicaui, maximè verò in præſenti calamitate, quòd eam tam facilè ac placidè feras. SOC. Atqui perabſurdum eſſet, ô Crito, ſiquis tam grandis natu imminentem mortem moleſtè ferat. CR. Veruntamen, ô Socrates, & alij æque ſenes ſimilibus calamitatibus opprimuntur. qui tamen ab ætate non ita iuuantur, quin præſentem fortunā grauiter & moleſtè ferant. SOC. Ita eſt. Sed quorſum adeo manè veniſti? CR. Nuncium, ô Socrates, acerbum affero non tibi quidem, vt mihi apparet, ſed mihi potius & familiaribus tuis omnibus & acerbum & grauem. Quod equidem, ſi quicquam aliud, grauiter, vt arbitror, moleſteque ferrem. SOC. Quodnam hoc? An nauis ex Delo iam rediit: qua reducta, mihi eſt moriendum? CR. Nondum rediit quidem, ſed mihi hodie reditura videtur ex his quæ renunciant nonnulli è Sunio venientes, qui eam ibi reliquerunt. Conſtat ergo ex his nunciis, hodie eſſe venturam, ideoque neceſſarium fore te cras, ô Socrates, è vita decedere. SOCR. Bona, ô Crito, fortuna. Si ita diis placet,

Digitized by Google

omni ſtudio contendentibus. SOC. Quid verò à nobis, ô beate Crito, tanti vulgi opinio æſtimatur? Probatiſſimi enim viri, quorum magis habenda ratio eſt, hæc ita geſta eſſe vt geſta ſunt, arbitrabuntur. CR. Attamen vides, ô Socrates, neceſſe eſſe opinionem quoque vulgi curare. Præſentia enim hæc declarant, poſſe vulgus non minima mala imò ferè maxima, ſi quis in populo calumniis prematur, inferre. SOC. Vtinam, ô Crito, poſſet vulgus maxima inferre mala, vt viciſſim maxima poſſet bona. & bene quidẽ ſe res haberet. neutrum verò poteſt, quippe cùm neq; prudentẽ neq; imprudentẽ efficere valeat. Faciũt verò quodcũq; ſors obtulerit. CRI. Hæc quidem ita ſe habeant. Ad id verò Socrates mihi reſponde, num fortè mei cæterorũq; neceſſariorum tuorum reſpectus te retinet, ne ſi hinc euaſeris, calumniatores nos poſtea vexent, quaſi te hinc furati fuerimus: cogamurque vel vniuerſas facultates, vel pecunias quàplurimas amittere, vel præter hæc aliud quippiam pati. Si quid tale times, ſolicitudinem iſtam valere iube. Iuſtum náque eſt, nos tuæ ſalutis gratia non hoc ſolum, verumetiam, ſi oportuerit, maius aliud ſubire periculum. Verùm mihi obtempera, neque aliter facias. SOC. Et hæc equidem & alia multa, ô Crito, conſidero. CR. Ne igitur hæc vereare. Neque enim multum eſt argentum quod poſtulant hi qui ſeruare te atque hinc educere pollicentur. Vides præterea quàm tenues ſint calumniatores tui, vt non magna ad eos placandos largitione ſit opus. Tibi verò pecunię adſunt meæ, ad hoc, vt opinor, ſufficientes. Proinde ſi quo mei reſpectu adductus non putas meas pecunias erogandas, adſunt hoſpites hi parati perſoluere. quorum vnus etiam huc attulit ſufficientem pecuniam, ad hoc ipſum paratam, Simmias Thebanus. Ad hoc ipſum promptus eſt & Cebes, aliique permulti. Quamobrem, vt modò dicebam, nihil tale metuas, quo minus ſerues te ipſum. Sed neque etiam illud quod in iudicio dixiſti, te remoretur, ſi hac vrbe exires, quò te ipſum verteres te minimè habiturum. Aliis enim multis in locis quo-

προθυμουμένων. ΣΩ. Ἀλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπιεικέστατοι (ὧν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν) ἡγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπρᾶχθαι ὥσπερ ἂν πραχθῇ. ΚΡ. Ἀλλ' ὁρᾷς δὴ ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δηλοῖ τὰ παρόντα νυνὶ ὅτι οἷοί τε εἰσὶν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ σχεδὸν τὰ μέγιστα, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ᾖ. ΣΩ. Εἰ γὰρ ὤφελον, ὦ Κρίτων, οἷοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα
D κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τε ἦσαν καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα· καὶ καλῶς εἶχε. νῦν δὲ οὐδέτερα οἷοί τε. οὔτε γὰρ φρόνιμον οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι. ποιοῦσι δὲ τοῦτο ὅ,τι ἂν τύχωσι. ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω. τάδε δὲ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι. ἆρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθῇ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μὴ, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν, ὡς σὲ ἐνθένδε ἐκκλέψασι, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν, ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γάρ τι τοιοῦτον φοβῇ, ἔασον αὐτὸ χαίρειν. ἡμεῖς γάρ που
E δίκαιοί ἐσμεν, σώσαντές σε, κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον καὶ ἐὰν δέῃ, ἔτι τούτου μείζω. ἀλλ' ἐμοὶ πείθου, καὶ μὴ ἄλλως ποίει. ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθοῦμαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά. ΚΡ. Μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ. καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τἀργύριόν ἐστιν ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαί σε, καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὁρᾷς τούτους τοὺς συκοφάντας, ὡς εὐτελεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγῷμαι, ἱκανά. ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἴει δεῖν ἀναλίσκειν τἀμὰ, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἕτοιμοι ἀναλίσκειν. εἷς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ'
F αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανὸν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος· ἕτοιμος δὲ καὶ Κέβης, καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ. ὥστε (ὅπερ λέγω) μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμῃς σῶσαι σεαυτὸν, μήτε ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ, δυσχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθὼν ὅ,τι χρῷο σεαυτῷ. πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλ-

μὴ δόξῃ ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ ἀνανδρίᾳ τινὶ τῇ ἡμετέρᾳ πεπρᾶχθαι· καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον ὡς εἰσῆλθες, ἐξὸν μὴ εἰσελθεῖν· καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγελως τῆς πράξεως, κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινές σε οὐ διεσώσαμεν, οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἷόν τε ὂν καὶ δυνατόν, εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. Ταῦτ᾽ οὖν, ὦ Σώκρατες, ὅρα μὴ ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρὰ ᾖ σοί τε καὶ ἡμῖν· ἀλλὰ βουλεύου. μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύεσθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεῦσθαι. μία δὲ βουλή. τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπρᾶχθαι. εἰ δὲ περιμενοῦμεν, ἀδύνατον, καὶ οὐκέτι οἷόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι, καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει. ΣΩ. Ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετά τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσῳ μείζων, τοσούτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή· ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἄν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. τοὺς δὲ λόγους οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδή μοι ἥδε ἡ τύχη γέγονεν· ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονταί μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύω καὶ τιμῶ οὕσπερ καὶ πρότερον. ὧν ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι ὅτι οὐ μή σοι ξυγχωρήσω, οὐδ᾽ αὖ πλείω τῶν νῦν παρόντων ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμοὺς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα, καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἑκάστοτε, ἢ οὔ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὔ· ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν ἀποθνήσκειν, καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο ὅτι ἄλλως ἕνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία

cum liceret non ingredi, deinde ... ipſa iudicij ad hunc modum acta, & extremus hic finis, tanquam ridiculum quiddam per vitioſitatem ſegnitiemque noſtram effugiſſe nos videbitur, quod nec nos te ſeruauerimus, neque tu ipſe te, cum id fieri abſque magna difficultate potuerit, ſi vel parum in nobis vſus induſtriæque fuiſſet. Hæc igitur, ô Socrates, conſidera, ne præterquam quòd mala ſunt, etiam dedecori tibi nobiſque ſint: ſed tibi conſule. Imò verò non iam amplius conſulendi tempus, ſed conſultum iam eſſe oportuit. Vnicum verò conſilium eſt, videlicet hac nocte proxima cuncta hæc facta eſſe oportere. Sin autem diutius tardauerimus nihil omnino fieri vlterius poterit. Quamobrem omnino mihi habe fidem, ô Socrates, nec vllo modo aliter facias. SOC. O amice Crito ſtudium hoc tuum permulti faciendum eſſet, ſiqua ratione recta ſuſceptum eſſet. Sin minus, quanto vehementius eſt, tanto moleſtius. Conſiderandum eſt igitur, agendane hæc nobis ſint, an non. Nam ego is ſum non modò nunc, ſed & ſemper, qui meorum nulli paream, præterquam rationi, quæ ratiocinanti mihi optima videatur. Rationes itaque illas quibus ſuperioribus temporibus vſus ſum, nec nunc quidem, poſtquam in hanc fortunam incidi, reiicere poſſum, ſed ſimiles mihi fermè apparent, eaſdemque in præſentia quas & prius, veneror atque honoro: adeo vt niſi nunc meliores afferre poſſimus, planè ſcire debeas me tibi non conceſſurum: non ſi etiam plura quàm nunc multitudinis potentia comminata nos tanquam pueros laruali terribilique facie perterrere conetur, vincula & mortem tunc, præterea priuationem pecuniarum, intentans. CRIT. Quanam igitur ratione commoda iſta conſiderare poſſimus. SOC. Hac vtique ſi, id quod tu de opinionibus paulo antè dicebas, reſumamus; verum ſemper rectè ſe habeat necne, oportere ſcilicet quarundam opinionum rationem habere quarundam verò minimè. An fortè prius quàm me mori oporteret, rectè id dicebatur: nunc verò conſtat fruſtrà diſputationis gratia ita dictum fuiſſe, cùm reuera iocus quidam ac nugæ

tur qui præſideat intelligatque, potius quàm vt videtur vulgo. CR. Vera hæc ſunt. SOC. Quid verò ſi illi vni non pareat, opinionemque eius & cõmendationes nihili pendat, honoret verò vulgi ignorantiumque commendationes, num à malo tutus erit? CR. Minimè. SOCR. Quale autem eſt id malum, & quonam tendit, & in quam non obedientis partem? CR. In corpus videlicet, hoc enim corrumpit. SOCR. Rectè dicis. Nonne & de alíis, ô Crito, ferre omnia percurramus eadem ratio eſt? De iuſtis iniuſtiſq;, de turpibus & honeſtis, boniſque & malis, de quibus in præſentia nobis conſultatio eſt, verum multorum opinionem ſequi vererique debeamus, an vnius potius qui intelligat, quẽ decet & vereri & timere magis quàm cũctos alios. Cui niſi obtemperauerimus, lædemur & corrumpemur in eo, quod iuſto quidem melius fieri, iniuſto autem corrumpi ſoleat. An nihil id eſt? CRIT. Id quidem, ô Socrates, arbitror. SOC. Age verò, ſi id quod à ſalubri quidem fit melius, ab inſalubri verò corrumpitur, corruperimus, peritorum non ſequuti iudicia, an nobis eo deſtructo viuendum erit? Eſt autem id corpus. nonne? CR. Idipſum. SOC. An ergo viuendum nobis cum vitioſo corpore atque corrupto? CR. Nullo modo. SOCR. An forte cum illo viuendum eſt nobis corrupto, quod iniuſto quidem læditur, iuſto verò iuuatur? an verò vilius illud, quàm corpus exiſtimamus, quidquid illud eſt è noſtris, circa quod iuſtitia iniuſtitiaque verſatur? CR. Nullo modo. SOCR. Sed pretioſius? CR. Valdè. SOC. Non igitur, ô vir optime, admodum nobis curandum eſt, quid de nobis multi loquantur, ſed quid dicat is vnus qui intelligit iuſta & iniuſta, atque ipſa veritas. Quamobrem primò quidem non rectè adduxiſti, opinionem vulgarem de rebus iuſtis & honeſtis & bonis harumque contrariis eſſe alicuius exiſtimandam. At verò

… ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν καὶ μηδὲν ἐπαϊόντων, ἆρα οὐδὲν κακὸν πείσεται; ΚΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τί δ' ἔστι κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος; ΚΡ. Δηλονότι εἰς τὸ σῶμα. τοῦτο γὰρ διόλλυσι. ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τἆλλα, ὦ Κρίτων, οὕτως ἵνα μὴ πάντα
D διΐωμεν. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡμῖν ἐστιν ἡ βουλὴ, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι, καὶ φοβεῖσθαι αὐτὴν; ἢ τῇ τοῦ ἑνός, εἴ τις ἐστὶν ἐπαΐων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ᾧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο; ἢ οὐδέν ἐστι τοῦτο; ΚΡ. Οἶμαι ἔγωγε ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον, διολέσωμεν,
E πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἆρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστι διεφθαρμένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο σῶμα, ἢ οὐχί; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστι μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρα ἐστὶν ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ᾧ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὅ, τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Ἀλλὰ τιμιώτερον; ΚΡ. Πολύ γε. ΣΩΚ. Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον ὅ, τι ἐροῦσιν
F οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ, τι ὁ ἐπαΐων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτῃ οὐκ ὀρθῶς εἰσηγῇ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὲν

μεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δεῖ ὑπολογίζεσθαι C οὔτ' εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν, πρὸ τοῦ ἀδικεῖν. ΚΡ. Καλῶς μέν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ὅρα δὲ τί δρῶμεν. ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὦ 'γαθέ, κοινῇ· καὶ εἴ πῃ ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καί σοι πείσομαι· εἰ δὲ μή, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι. ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πεῖσαί σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὅρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ D ἐρωτώμενον, ᾗ ἂν μάλιστα οἴῃ. ΚΡ. Ἀλλὰ πειράσομαι. ΣΩ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι; ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὔ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε καλὸν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο; ἢ πᾶσαι ἡμῖν αἱ ἐκεῖναι πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί; καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι, ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕ- E τως ἔχει ὥσπερ τότε ἡμῖν ἐλέγετο; εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ, εἴτε μή; καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν, εἴτε καὶ πρᾳότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὂν παντὶ τρόπῳ φαμὲν, ἢ οὔ; ΚΡ. Φαμέν. ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν. ΚΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται· ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν. ΚΡ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Τί δαὶ δή; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὔ; ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς F πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοί φασι, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους, τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει. ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς ποιεῖν

agamus iniuſtè : atque ſi appareat nos iniquè agere, ne cogitandum quidem id eſt, ſed manſuetè ſubire decet & mortem & quoduis aliud ſupplicium prius quàm quicquam agamus iniquè. CRIT. Rectè loqui videris Socrates. Conſidera tamen quid agamus. SOCR. Conſideremus, ô bone vir, vnà. Ac ſiqua in parte me dicentem redarguere poteris, redargue. ego enim aſſentiar. Sin minus : deſine quæſo, ô vir beate, iamtoties eadem verba repetere: oportere ſcilicet me hinc Athenienſibus inuitus abire. Equidem multi facio perſuaſum abs te hæc agere, non autem inuitum. Attende itaque vtrum conſiderationis initium tibi ſatis cõmodè dictũ ſit, conaréque quod rogatus ſis ita reſpondere, vt maximè cenſeas reſpondendum. CR. Conabor equidem. SOC. Dicimus ne nullo modo ſponte eſſe iniuriam faciendam, an fortè quodam pacto iniuria facienda eſt, quodam verò nequaquam? an nullo modo vel bonum eſt, vel honeſtum iniuriam facere, quemadmodum ſuperiori tempore ſæpe confeſſi ſumus? quod quidem & nuper eſt confirmatum. An fortè omnes illæ ſuperiores conſenſiones noſtræ in paucis his diebus prorſus euanuerunt, ac iamdiu nos tam grandes natu homines, ô Crito, tamque ſtudioſè inter nos diſſerentes latuit nihil à pueris nos differre? An potius ſic prorſus res ſe habet, vt iamdiu dicebamus, ſiue affirmet id multitudo, ſiue neget, & ſiue grauiora præſentibus, ſiue leuiora ſubire cogamur? Attamen iniuriam facere, omnino malum turpéque eſſe fatemur illi ipſi qui facit, an nõ? CR. Fatemur certè. SOC. Nullo igitur modo iniuria facienda eſt? CR. Nullo quidem. SOC. Neque ſi iniuriam paſſus fueris, vlciſcendum, vt vulgus putat. ſiquidem nullo modo iniuria facienda eſt. CR. Ita videtur. SOC. Quid verò? mala alicui facere decet ô Crito, an non? CRI. Non certè, ô Socrates. SOCR. Quid autẽ, qui mala patitur, ſi mala viciſſim referret illi qui intulit, iuſtumne id eſſet vt vulgus ait, an iniuſtum? CR. Iniuſtum. SOC. Nempe mala, inferre hominibus non diſcrepat ab iniuria. CR. Verè loqueris. SOC. Neque igitur vlciſci decet, neque malè facere

gere, tunc quomodocunque hoc vocandum eſt, veniant leges, ciuitatiſque huius reſpublica, & inſtantes ſic interrogent: Dic nobis, ô Socrates, quidnam cogitas facere? An non intelligis hac re quam aggrederis, te nobis legibus, totique ciuitati, quantum in te eſt, interitum machinari? An putas ciuitatem vllam amplius ſtare poſſe, ac non ſuberti, in qua iudicia publica nullam vim habeant, ſed à priuatis hominibus irrita fiant, atque reſcindantur? Quid ergo dicemus ad hæc ô Crito, aliáque huiuſmodi? Permulta enim in hanc ſententiam afferre quis poteſt, præſertim orator pro lege ita violata declamans, quæ quidem ſententias publico iudicio latas iubet ratas eſſe. An reſpondebimus illis ciuitatem non rectè iudicando nobis iniuriam intuliſſe? Itane an aliter? CRIT. Ita per Iouem, ô Socrates. SOC. At enim leges ipſæ ſic reſponderent: O Socrates, nonne nobis tecum id conuenit, ſtandum tibi eſſe iudiciis, quæ ciuitas tulerit? Quòd ſi leges ita loquentes admiraremur, forte dicerent: Noli Socrates quæ modò diximus admirari: imò reſponde, cùm tibi & interrogare & reſpondere ſit conſuetum. Dic age, quidnam in nobis ciuitateque accuſas quod diſſoluere nos cõtendas? Principiò, nónne te genuimus? atque per nos pater tuus matrem accepit tuã, & produxit te? Dic ergo, an has inter nos leges quæ ſunt circa coniugia improbes, atque his aliqua in parte quaſi minus rectis ſuccenſeas. Nihil ſuccenſeo, dicerẽ. Sed an his legibus quę educationi eruditionique natorum prouident, in qua ipſe quoque eruditus es? an nõ rectè diſpoſuerũt hæ leges ad hoc officiũ conditæ, cùm iuberent patrem tuũ in muſica te & gymnaſtica erudire? Rectè diſpoſuiſſe cõcederẽ. Age ergo, poſtquam per nos genitus es educatúſque ac eruditus, primò quidem, num potes negare te noſtrum eſſe & natum & ſeruũ, ipſúmque te & progenitores? Deinde cùm id ita ſe habeat, an putas ius ex æquo tibi atque nobis eſſe, & quæ nos tibi facere aggrediamur, eadem viciſſim in nos abs te referri iuſtum eſſe iudicas?

τοῦτο, οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως, ἐπιστάντες ἔροιντο, Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοῇ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι, καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν, τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι, καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ᾗ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύωσιν, ἀλλ' ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίγνωνται καὶ διαφθείρωνται; τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολ-
D λὰ γὰρ ἄν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου, ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἠδίκει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις, καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινε; ταῦτα, ἢ τί ἐροῦμεν; ΚΡΙΤ. Ταῦτα νὴ Δία, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚΡ. Τί οὖν ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι; Ὦ Σώκρατες, ἦ καὶ ταῦτα ὡμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί, ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαις αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζοι; Εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν, ὅτι, ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου. ἐπειδὴ
E καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γὰρ τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει, ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μέν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς; καὶ δι' ἡμῶν ἔλαβε τὴν μητέρα σου ὁ πατήρ, καὶ ἐφύτευσέ σε; φράσον οὖν, τούτοις ἡμῶν τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους μέμφῃ τι, ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν; Οὐ μέμφομαι, φαίην ἄν. Ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ᾗ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν; Καλῶς,
F φαίην ἄν. Εἶεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχοις ἂν εἰπεῖν πρῶτον μὲν ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἆρ' ἐξ ἴσου οἴει εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν, καὶ ἅττ' ἂν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, ταῦτα καὶ σὺ ἀντιποιεῖν οἴει δίκαιον εἶναι;

λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ, καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἃ ἂν κελεύοι ἡ πόλις τε καὶ ἡ πατρίς· ἢ C πείθειν αὐτὴν ᾗ τὸ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα, οὔτε πατέρα; πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἧττον τὴν πατρίδα; τί φήσομεν πρὸς ταῦτα ὦ Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους, ἢ οὔ; ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Σκόπει τοίνυν ὦ Σώκρατες (φαῖεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι) εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾶν, ἃ ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἁπάντων ὧν οἷοί τε ἦμεν καλῶν σοί τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις· ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὰν δοκιμά- D σῃ καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα, καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ αὑτοῦ, ἀπιέναι ὅποι ἂν βούληται. καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδών ἐστιν οὐδ᾽ ἀπαγορεύει, ἐάν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἰέναι (εἰ μὴ ἀρέσκοιμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις) ἐάν τε μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἐλθὼν, ἰέναι ἐκεῖσε ὅποι ἂν βούληται, ἔχων τὰ αὑτοῦ. ὃς δ᾽ ἂν ὑμῶν παραμείνῃ, ὁρῶν ὃν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκας δικάζομεν, καὶ τἄλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαμὲν τοῦτον ὡμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν, ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν ποιήσειν ταῦτα· καὶ τὸν μὴ πειθό- E μενον, τριχῇ φαμὲν ἀδικεῖν· ὅτι τε γεννηταῖς οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι· καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι, οὔτε πείθεται, οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν· προτιθέντων ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιταττόντων ποιεῖν ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλ᾽ ἐφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς, ἢ ποιεῖν· τούτων οὐδέτερα ποιεῖ. ταύταις δή φαμεν καὶ σὲ ὦ Σώκρατες ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς· καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναίων σε, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μάλιστα. εἰ οὖν ἐγὼ εἴποιμι, διὰ τί δή; ἴσως ἄν μου δικαίως καθάπτοιντο, λέγοντες ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐ- F γὼ αὐτοῖς ὡμολογηκὼς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν. φαῖεν γὰρ ἄν, ὅτι, ὦ Σώκρατες, μεγάλα ἡμῖν τούτων τεκμήρια ἐστὶν, ὅτι σοι καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις.

que fugiendum, neque ordinem deſerendum. ſed & in bello, & in iudicio, & prorſus vbique, ea ſunt, quę reſpublica patriaque iuſſerit, facienda: aut certè illi perſuadere ac monſtrare (quatenus id quod imperat) iuſtum ſit. Vi autem vti nefas eſt, vel contra matrem, vel contra patrem, maximè verò omnium contra patriam. Quidnam ad hæc dicemus Crito, verane loqui leges, an contrà? CR. Mihi quidem videtur. SOC. Proinde leges fortaſſe dicent, Animaduerte, ô Socrates, vtrum verè dicamus, te iniuſta contra nos aggredi. Nos enim quæ te genuimus, educauimus, inſtituimus, participes bonorum omnium quoad eius facere potuimus, & te & alios ciues omnes effecimus: tamen permittimus cuilibet Athenienſium cognitis iam ac probatis ciuitatis moribus, legibuſque & Reipublicæ gubernandæ forma, ſi cui non placeamus, acceptis ſuis quocumque placuerit abire. Nec vlla ex nobis legibus impedit aut prohibet ſiue quis veſtrum, cui nos ciuitaſque minimè placeamus, in coloniam aliquam velit diſcedere, ſiue habitationem aliò transferre, quò minus id pro arbitrio faciat, ſecúmque ſua perferat. At verò quicunque ex vobis, poſtquam cognouerit quemadmodum nos iudicia exercemus, & in cæteris omnibus regimus ciuitatem, permanſerit, hunc iam aſſeueramus re ipſa conueniſſe nobiſcum, quęcunque iuſſerimus ſe facturum. Atque eum qui non paruerit, tripliciter iniuriam facere affirmamus, & quòd genitricibus nobis nõ obtemperat, & quòd nutricibus nõ obſequitur, & quòd pactus nobis obedire, neque obedit, neque perſuadere nobis ſtudet, ſi quid minus rectè facere videamur. Cumque præcepta noſtra liberè proponamus, neque mandemus rigidè, ſed permittamus alterum è duobus, aut verbis perſuaderi nobis, aut mandata explere, horum neutrum facit. His ergo criminibus te, ô Socrates, obnoxium iudicamus fore, ſi, quæ cogitas, feceris: neque id quidem minus quàm cęteros Athenienſes, ſed maximè omnium. Ac ſi cauſam requiram ob quam præ cæteris ſim obnoxius, fortaſſe iuſtè me remorderent, dicentes me maximè omnium Athenienſium ciuitatis legibus conſenſiſſe. ſic enim dicerent, Magna nobis, ô Socrates, horum ſunt argumenta, tibi nos ciuitatémque placuiſſe.

pactum inire, neque deceptus, neque ad breue tempus deliberare es compulſus, ſed annos ſeptuaginta: quo in tempore tibi licuit abire, niſi placuiſſemus, conuentioneſque iuſtæ tibi viſæ fuiſſent. Tu verò nec Lacedæmonem, neque Cretam nobis antepoſuiſti, quas ipſe vrbes aſſiduè prædicas rectè gubernari, neque aliam vllam, vel Græcarum ciuitatum, vel Barbararum. Imò ex hac rarius peregrinatus es quàm claudi & cæci mancique alij. Vſque adeo tibi præ cęteris Athenienſibus ciuitas placuit, atque nos, videlicet leges. Cui enim placere poteſt ciuitas, cuius non placeant leges? Nunc vero non permanes in his, in quibus iamdiu nobis tibique conuenit. Quòd ſi nobis credideris, non committes, vt te ex vrbe egredientem omnes derideant. Conſidera rurſus ſi hæc tranſgreſſus fueris, & quid eorum peccaueris, ad quid tandem id vel tibi, vel neceſſariis tuis conducet. Propemodum enim certum eſt, in periculo neceſſarios tuos fore, ne ipſi quoque in exilium expellantur priuenturque ciuitate, & patrimonio ſuo ſpolientur. Tu autem ſiquam in ciuitatem finitimam te contuleris, vel Thebas, vel Megaras, (vtręque enim rectè gubernantur) hoſtis primum reipublicæ illarum accedes: & omnes quibus curæ eſt patria, aſpicient limis te oculis, corruptorem legum exiſtimantes. Et ſuam iudicibus opinionem confirmabis: vt rectè contra te tuliſſe ſententiam videantur. Quiſquis enim corruptor eſt legum, is potiſſimum & iuuenum & imperitorum hominũ videbitur eſſe corruptor. Quid ergo? ciuitateſne quę rectè gubernantur, & modeſtiſſimos quoſque homines deuitabis? Atqui ſi id feceris, vitane dignus eris? an forte imprudenter te his admiſcebis, nec erubeſces de eiſdem apud eos diſſerere, de quibus apud nos conſueuiſti? virtutem videlicet & iuſtitiam, legeſque & inſtituta legum plurimi eſſe exiſtimanda?

ὑπὸ ἀνάγκης ὁμολογήσας, οὐδ' ἀπατηθεὶς, οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι· ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς, μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι. σὺ δὲ οὔτε Λακεδαίμονα προῃροῦ, οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ ἑκάστοτε φῂς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, οὔτε
D τῶν βαρβάρων· ἀλλ' ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοί τε καὶ τυφλοὶ, καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι. οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἡ πόλις τε, καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δηλονότι. τίνι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμενεῖς τοῖς ὡμολογημένοις· ἐμμενεῖς δὲ, ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσῃ, ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθών. σκόπει γὰρ δὴ, ταῦτα παραβὰς, καὶ ἐξαμαρτάνων τι τούτων, τί ἀγαθὸν ἐργάσῃ σαυτὸν, ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύσουσί γέ σου οἱ ἐπιτήδειοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν, καὶ στερηθῆναι τῆς πό-
E λεως, ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδόν τι δῆλον. αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε, ἢ Μεγάραδε (εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφότεραι) πολέμιος ἥξεις ὦ Σώκρατες τῇ τούτων πολιτείᾳ· καὶ ὅσοιπερ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων ὑποβλέψονταί σε, διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων· καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι. ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεύς ἐστι, σφόδρα που δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι. πότερον οὖν φεύξῃ τάς τε εὐνομουμένας πόλεις
F καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους, καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἆρα ἄξιον ἔσται σοι ζῆν; ἢ πλησιάσεις τούτοις, καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος τίνας λόγους ὦ Σώκρατες, ἢ οὕσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι;

ἵνα καὶ τοῦτο σου ἀπολαύσωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὔ, αὐτοῦ δὲ C τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος, βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύσονται, μὴ ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον ἐὰν μὲν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται· ἐὰν δὲ εἰς ᾅδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστι τῶν σοὶ φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἴεσθαί γε χρή. ἀλλ' ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι, μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ, μήτε τὸ ζῆν, μήτε ἄλλο μηδὲν, πρὸ τοῦ δικαίου· ἵνα εἰς ᾅδου ἐλθὼν ἔχῃς ταῦτα πάντα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν. οὔτε γὰρ ἐν- D θάδε σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι, οὐδὲ δικαιότερον, οὐδὲ ὁσιώτερον, οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί· οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἄμεινον ἔσται. ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδικημένος ἄπει (ἐὰν ἀπίῃς) οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουργήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβὰς, καὶ κακὰ ἐρ- C γασάμενος τούτους οὓς ἥκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα, καὶ ἡμᾶς· ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοὶ, οἱ ἐν ᾅδου νόμοι, E οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται· εἰδότες ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι, τὸ σὸν μέρος. ἀλλὰ μή σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει, μᾶλλον ἢ ἡμεῖς.

Ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν· καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἠχὴ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ, καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐάν τι λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. ὅμως μέντοι εἴ τι οἴει πλέον ποιήσειν, λέγε. ΚΡ. Ἀλλ' ὦ Σώκρατες οὐκ ἔχω λέγειν. ΣΩ. Ἔα τοίνυν ὦ F Κρίτων, καὶ πράττωμεν ταύτῃ, ἐπειδὴ ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

Τέλος τοῦ Κρίτωνος, ἢ Περὶ πρακτοῦ.

atque erudias. An ergo in Theſſaliam eos perduces, vt illic nutrias eos atque erudias, hoſpites eos efficiens, vt hoc inſuper commodi abs te reportét? An id quidem non facies, hic verò relicti melius te viuo alentur, atque erudientur à neceſſariis tuis te abſente? Verum verò ſi in Theſſaliam abibis, tui id curabunt: ſin autem in alteram tranſibis vitam, non curabunt? Profectò ſiquid opis eſt in his qui aiunt ſe tuos neceſſarios eſſe, credendum eſt curaturos. Cæterùm, ô Socrates, fidem nobis habens nutricibus tuis, neque filios tuos, neque vitam, neque aliud quicquam pluris facias quàm iuſtitiam: vt cùm in vitam alteram tranſmigraueris, valeas illic præſidibus horum omnium reddere rationem. Nempe ſi leges tranſgreſſus hæc feceris, neque melius, neque iuſtius, neque ſanctius id vel tibi continget, vel tuis, neque illuc tibi profecto conduceret. Quin potius iniuriam paſſus abis, ſi abieris, non à nobis quidem legibus, ſed ab hominibus. Verùm ſi adeò turpiter aufugeris, etiam iniurias malaque referens, conuentiones nobiſcum initas & promiſſa tranſgreſſus, atque lædens eos quos minimè oportebat, teipſum ſcilicet & amicos & patriam, noſque leges, nos vtique & viuenti tibi infenſæ hic erimus, & in altera vita leges, quæ illic ſunt noſtræ ſorores, haudquaquam te benignè recipient, ſcientes te nos pro viribus diſperdere conatú fuiſſe. Quáobrē, ne Crito aliter tibi quá nos perſuadeat, caueto.

Hæc equidem, ô dulcis amice Crito, audire videor, quemadmodum Corybantes tibias audire ſe putant. Atque in me ſermonum eiuſmodi ſonitus adeo reboat, vt alia audire non poſſim. Vides quæ in præſentia mihi videntur: quibus ſiquid contradicere aggrediaris, fruſtrà conabere. Veruntamen ſiquid te profecturum confidis, dicas. CRITO. Ego verò quod dicam, ô Socrates, nihil habeo. SOCR. Deſine ergo Crito, & pergamus hac, quandoquidem hac nos Deus ipſe ducit.

Finis Critonis, ſeu de eo quod agendum eſt.

[illegible] ſuadet deinde hominum animos affirmare eadem ratione bonos, qua deos dixerat bonos. Poſt hæc ſeipſum ſimul amicoſque ſub perſona philoſophantis conſolaturus, ait: Cùm totum philoſophantis ſtudium ſit quædam à corpore ſeparatio, per eamque perficiatur quotidie, nimirum ſeparationem à corpore quæ fit per mortem, non modò non timere debet, ſed optima cum ſpe lætitiaque expectare. Mox duobus modis oſtendit philoſophum à corpore animum ſeparare. Primo quidem à perturbationibus per moralis diſciplinæ purgationem, deinde à ſenſibus atque ipſa imaginatione per contemplationis ipſius intentionem. Medici ſapientes duplici vtuntur purgatione. Prima quidem leniendo. Secunda vero ſoluendo: ſcientes neque ſatis eſſe lenire, neque tutum ſoluere antequam lenias. Similiter apud philoſophos moralis antecedit purgatio, quaſi leniens. non enim interiores imaginationis morbos, id eſt, deceptiones extirpat. Sequitur purgatio ſpeculatrix imaginationis quandoque pro viribus diſcutiens nebulas. Ante verò moralem purgationem aggredi ſpeculationis officium non eſt tutum, ne quis vitiorum morbis infectus ipſo ſpeculationis acumine abutatur ad iniuſtitiam impietatemque defendendam. Ex his concludit philoſophum mentis aciem quatenus à corporeis ſegregat, eatenus incorporeis rationibus ideiſque contingere. Sed quum multa quæ à corpore animo inferuntur incommoda, numeraſſet, ſubiunxit extremum maximumque malorum eſſe fallaciam illam, qua imaginatio mẽtem ad incorporea ſe eleuantem interim ad imagines quaſdam corporum ſæpiſſime diſtrahit, cogitque ipſa modo quodam corporeo cogitare. Poſt hæc & ex eo quod animus ipſam ſeparatarum rerum veritatem quam naturaliter appetit, corpori coniunctus aſſequi nequit, per diſiunctionem infert, aut nunquam aſſequi, aut poſt mortem. Nunquam verò aſſequi non eſt conſentaneum: quippe quum ab omni mente perpetuo appetatur. Proinde improbat illos qui temperantiam eſſe putant abſtinere à minoribus corporis voluptatibus, vt maiores deinde voluptates corporis conſequantur: Rurſus qui fortitudinem definiunt, ſuperare timores quoſdam eorum timorum gratia qui nos iã ſuperauerint. Vult enim omne moralis virtutis officium in quadam animi purgatione verſari ſapientiæ gratia. Alioquin nullam eſſe virtutem. Imò vero humanam quoque ſapientiam nominat purificationem quandam, perinde quaſi exiſtimet nihil aliud ſapientia noſtra meditatione nos conſequi, quàm puritatem quandam, quam mox illuminatio diuina ſequitur, quæ propriè ſapientia ſit. Significat præterea non tam habitum aliquem noſtris laboribus acquiſitum, quàm purificationem ipſam nos Deo coniungere. His actis immortalitatem animæ probaturus ait, ex vno contrariorum genere in alterum progreſſionem fieri, atque viciſſim regreſſionem. Ideoque ſicut ex viuentibus fiunt mortui, ſic ex mortuis viuentes quandoque reſurgere. Vbi videtur mortuorum reſurrectionem vaticinari, quam & in Politico comprobat. Præterea per longas ambages innuere, ſicut & ſubſtantia cœli & elementorum materia infinite de diſpoſitione alia viciſſim pertranſit in aliam: ſic & animam rationalem, quæ principium motus & vitæ generationiſque eſt, poſſe infinite coniungi corpori viciſſimque ſeparari. Siquidẽ & multæ naturæ ſubſtantiæ diuturna viciſſitudine qualitates mutant, & vbique virtute animæ fit circuitus ſempiternus. In ſequentibus tandem ingenti quadam fiducia reſurrectionem, quam innuerat, aſſerit. Aggreditur deinde rationem de reminiſcentia, idem quod & paulo antè probantem, animam & ante corpus viuere, & poſt corpus. Tu verò eiuſmodi rationes eſſe intellige Pythagoricas. Atque ex illis quod ad veritatem magis conducat, eligito. Ait ergo, ſi diſciplina reminiſcentia eſt, vixerunt animæ ante corpus. Reminiſcentiam verò eſſe, duobus præcipue probat modis. Primò quia rectè interroganti, ſæpe vera de his quæ nunquam didicimus, reſpondemus. Deinde quoniam ex notitia eorum quæ ſentiuntur, ſubita quadam abſtractione notitiam aſcendimus idearum, ceu cognoſcendo hæc æqualia in ipſius æqualitatis cognitionem. Vbi cognoſcimus difficile hæc ab illis atque anniti ſimilia fieri: rurſus quantum accedant, & quæ magis, quæue minus. Cúmque id per omnem

quod vult Proclus, ſcilicet inter corpus æthereum, quod & immateriale eſt & ſimplex & ſempiternum, atque corpus terrenum, quod eſt materiale, compoſitumq; & ad breue perdurās, eſſe corpus aereum, materiale quidem, ſed quodammodo ſimplex & longioris æui, in quo animæ diutius habitent etiam poſt diſceſſum: quòd hoc diſſoluto, corpus iterum compoſitum induantur, videlicet ſi purgatæ non ſint: ſi vero purgatæ cum ſolo æthereo cælum petant. Quòd animarum tranſitus narrat in beſtias, Pythagoricum eſt. Idque intellige, videlicet animas noſtras non tam viuificare corpora beſtiarum, quàm purgatorij gratia per brutam imaginationem ſuam quodammodo brutorum imaginationi miſceri, quemadmodum impuros aiunt dæmones inſanorū imaginationi ſæpe permixtos. Sic utique excepto Plotino plerique exponunt Platonicorum, quod quidem patet eo, quòd non dicit animam fieri beſtiam, ſed induere, ſubire, tranſire. Concludit ſolos in Deum recipi, qui per veram philoſophiam purgati deceſſerint. Audi præter hæc vinculum animæ, cum corpore nihil eſſe aliud quàm amorem, ſcilicet naturaliter prouidentem. Itē quotiès anima per inſtrumentū agit circa formas in ſubiecto iacentes, nihil ſyncerè cognoſcere, ſed ſolum quando per ſeipſum conuertitur ad formas in ſeipſis ſimpliciter exiſtentes. Diſce hic quoque animā ex eo quod rebus corporeis oblectatur & paſcitur, euadere corporalē: atq; hinc vſqueadeo falli, vt ſola corporea iudicet eſſe vera, quū omnino ſit contrà. fallaciā eiuſmodi malorum omnium eſſe grauiſſimum. Accedit quod anima iam facta corporea poſt obitum quoque ab incorporeis ſeorſum circa corporea labitur. Cōclude animū ſuæ puritati penitus reſtitutum, nullo modo ſuæ immortalitati diffidere. Cygni fabula Pythagorica eſt, atq; allegorica. Pythagorica quidē, vbi dicit cygni animam ſuperuiuere. Allegoricè verò intelligitur cygnum in numero ſolarium animaliū contineri, & Socratem ſolarem eſſe, tum quia Phœbi oraculo approbatus eſt, tum quia mētibus hominum medebatur. Adde vaticinium eſſe quadruplex, diuinum, dæmonicum, humanum, naturale. Idque vltimum in beſtiis fieri quodam inſtinctu naturæ. Intellige etiam cygnos innocentes ſine philoſophia homines: qui quum mortem ſæpe minime timeant, ſignificant philoſophos abſolutos timere eam nullo pacto debere. Animaduerte deinde difficilimū eſſe in hac vita ſubſtantiam animæ intelligerè, quoniam videlicet ſub corporea eam ſpecie intuemur. Ideoque tutiſſimam rationem ad animam comprahendendam eſſe, tum moralem purgationem, tum metaphyſicam abſtractionem. Vbi verò minus id ſufficiat, opus eſſe diuino quodam verbo, id eſt, reuelationibus diuinitus factis atque miraculis. Nos verò hic diuini verbi myſterium à Platone ſignificatum conſiderare debemus. Tradit deinde duo in diſputando præcepta. Primū, ne rationibus vllis abſque longa examinatione credamus. Poſtquam verò rationi cuidam ſufficienti examine crediderimus, ne facile inde ob quaslibet obiectiones ſimilitudineſque amoueamur. Secundū, ne aut propriā, aut alienā in diſputando perſonam, ſed rationem dūtaxat veritati conſonam cogitemus. Sequuntur dubia contra animam, ne forte conſonantia quædam ſit humorum, atque vel prius corpore, vel vna cum ipſo, vel inde ad tempus aliquod diſſoluatur. Quædam quidem dubia Socrates ita ſoluit. Si diſciplina reminiſcentia eſt, ideoque ante corpus vixit anima, nequit anima eſſe corporis conſonantia. quippe quum conſonantia partes ex quarum concurſu fit, non antecedat, ſed conſequatur. Si eadem eſt conſonantiæ ratio, atque animæ, ſicut altera anima non magis anima eſt, quàm altera: ita neque conſonantior erit. temperans igitur anima nihilo plus conſonabit quàm intemperans. Si conſonantia neceſſario ea ſequitur, ab eiſque ducitur ex quibus ipſa conſtatur, non poteſt anima corporis conſonantia eſſe, quod quotidie ducit, cui ſæpe repugnat. Cæterum antequam dubitationes abſoluat, rationeſque immortalitatis omnino perficiat, longo diſcurſu damnat illos qui rerum cauſis aſſignandis ad materias quaſdam & inſtrumenta confugiunt, aſſerens totam hiſtoriam naturalem inſufficienter per eadem naturalia confirmari: quippe quum hæc omnia omniūmque motus à diuinis cauſis efficientibus finalibus idealibuſq; omnino dependeant. Optat in primis finalem cuiuſque rei cauſam atque vniuerſi, id eſt bonum cuiuſque, & vniuerſi bonum, cuius quidem boni poteſtatem cauſam eſſe dicit efficientem. Quoniam verò ipſam boni amplitudinem comprahendere nequit, ſecundo eligit loco ideales diuinæ intelligentiæ rationes, ad quarum ſimilitudines in mundi materiam expreſſa ſunt omnia. Inter hæc nota Moſaici myſterij confirmationem, ſicut & in Timæo. Vidit Deus ſingula eſſe bona, etiam cuncta valde bona. Ita omnia ipſa bono connecti. Rurſus animum corporea intuentem, interim ad incorporeum intuitum obcæcari. Neque poſſe veritatem rerum haberi, niſi ad ideas confugiamus. Præterea formulas idearum

[illegible] In vero terra huiuſmodi habitationem terreſtri Moyſi paradiſo ſimilem eſſe inuento. Proinde flumina ſub terra deſcribit, quibus animæ nutriuntur. Quæ quiſquis ſecundum noſtri corporis humores animique perturbationes in hac vita nos affligentes exponit, nonnihil adducit ſimile vero, veruntamen veritatem integram non aſſequitur. Plato enim & hic & in Republica ſignificat præmia virtutum & ſupplicia vitiorum ad alteram vitam potiſſimum pertinere. Acheron igitur ſub terra flumen locus eſt purgatorius, atque ad curam pertinet & mœrorem, reſpondet quoque aëri, partique mundi meridianæ. Phlegeton igni reſpondet atque orienti, vimque puniendi continet per calorem, & iræ cupiditatiſque feruorem punit. Styx Cocytúsque reſpondet terræ atque occaſui, odiáve per luctum fletúmque puniunt. Differunt vero hoc inter ſe ſolum, quòd Styx exoriens appellatur, Cocytus verò progrediens. Tartarum infimum tenere vult inferni locum, in quo ſceleſtiſſimi non medicinæ, ſed exempli gratia affligantur, quemadmodum hic & in Republica legitur & Gorgia. Addunt quidam ad hæc flumina Oceanum quoque quodammodo pertinere, aquæ ſeptentrionique reſpondentem, in quo diſtinguendi definiendique virtus intelligatur. Tu verò quod de fluminibus dicitur, potiſſimum de dæmonibus numinibúsque intellige, flagitioſos tali quodam ordine punientibus. Profectò peccata facile ſanabilia ſunt, quæ nondum in habitum ſunt conuerſa. Difficile verò ſanantur quæ iam habitum genuerunt: veruntamen vnà cum quadam rationis repugnantia committuntur, & committentes afficiunt pœnitentia. Inſanabilia verò ſunt omnino quorum habitus & repugnantiam & pœnitentiam procul fugat. Prima purgantur in Acheronte. Secunda ſi ad prima vergant, puniuntur in Phlegethõte: ſi ad tertia, in Stige, atque Cocyto. Tertia affliguntur in Tartaro, ex quo, vt Plato inquit, nunquam egrediuntur. Quo verò pacto alij aliter id exponant, in præſentia libentius prætermitto. Affligi verò poſſunt animæ non tantum per imaginationem infeliciter à dæmonibus agitatam, ſed per aerea quadam corpora, quæ vehiculi & cymbæ nomine deſignantur. Præmia verò ſic Plato diſtinguit. Animæ quæ iuſtè & ſanctè ſine philoſophia vixerunt, ſublimia terræ, qualia ſuprà deſcripſimus, aſcendentes in tenuiſſimis ſpiritalibuſque ibi corporibus habitant. Quæ verò ciuiliter propterea philoſophatæ ſunt, cum ſplendidis cæleſtibuſque corporibus cœlum colunt. Sed quæ per exactam philoſophiam perfectè purgatæ ſunt, in locum ſupercœleſtem euolant, vbi abſque corporibus omnino, vt Plato hic inquit, totum per tempus viuunt. Quæ verò id ratione exponant nonnulli, conſulto non recenſebo. Porphyrius certè atque Iamblichus tradunt animas Deo perfectiſſimè reſtitutas nunquam cadere. Quod quidem cõgrue reſpondet oppoſitis, quæ ex Tartaro nunquã emergere indicantur. Quod quidem ſi ita ſit, circuitus iam infiniti tollentur: Temporales verò circuitus adhiberi purgationis cuiuſdam gratia videbuntur. Socrates tandem gallum Aeſculapio ſacrum ſe debere fatetur, reddique diligentiſſimè iubet. Priſci Aeſculapio medico Phœbi filio gallum ſacrificabant, diei ſoliſque nuncium, id eſt, diuinæ beneficentiæ morborum omnium curatrici, quæ diuinæ prouidentiæ filia nominatur, diem, id eſt, vitæ lumen debere ſe fatebantur. Eiuſmodi medicum in ſuperioribus perquirere iuſſerat morborum animi curatorem. Et quaſi iam omni dubitationis metuſque morbo liberati ſint, gratiam victimámque Deo referri iubet. Præterea oracula priſcorum tradunt, animas remeantes in cœlum, pæana, id eſt, triumphalem cantilenam canere Phœbo. Reddit ergo Deo votum, vt alacer Pæana canens, cœleſtem patriam repetat.

οὐδὲν εἶχε φράζειν. ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης ἄρα ἐπύθεσθε ὃν τρόπον ἐγένετο; ΕΧ. Ναί· ταῦτα μὲν ἡμῖν ἤγγειλέ τις· καὶ ἐθαυμάζομέν γε ὅτι πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολλῷ ὕστερον φαίνεται ἀποθανών. τί οὖν ἦν τοῦτο, ὦ Φαίδων; ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῷ ὦ Ἐχέκρατες συνέβη. ἔτυχε γὰρ τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου ὃ εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσι κατ' ἔτος. ΕΧ. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστι; ΦΑΙΔ. Τοῦτ' ἔστι τὸ πλοῖον (ὥς φασιν Ἀθηναῖοι) ἐν ᾧ Θησεύς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς δὶς ἑπτὰ ἐκείνους ᾤχετο ἄγων, καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. τῷ οὖν Ἀπόλλωνι ηὔξαντο (ὡς λέγεται) τότε, εἰ σωθεῖεν, D ἑκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον· ἣν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. ἐπειδὰν οὖν ἄρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν, καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀποκτιννύναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλον ἀφίκηται τὸ πλοῖον, καὶ πάλιν δεῦρο. τοῦτο δ' ἐνίοτε ἐν πολλῷ χρόνῳ γίγνεται, ὅταν τύχωσιν ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῆς θεωρίας, ἐπειδὰν ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου. τοῦτο δ' ἔτυχεν (ὥσπερ λέγω) τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης γεγονός· διὰ ταῦτα καὶ ὁ πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ E τῆς δίκης τε καὶ τοῦ θανάτου. ΕΧ. Τί δὲ δὴ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὦ Φαίδων; τί ἦν τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα; καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρί; ἢ οὐκ εἴων οἱ ἄρχοντες παρεῖναι, ἀλλ' ἔρημος ἐτελεύτα φίλων; ΦΑΙ. Οὐδαμῶς. ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε. ΕΧ. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέστατα ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τις σοι ἀσχολία τυγχάνει οὖσα. ΦΑΙ. Ἀλλὰ σχολάζω τε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσασθαι· καὶ γὰρ τὸ μεμνῆσθαι Σωκράτους, καὶ αὐτὸν λέγοντα, καὶ ἄλλου ἀκούοντα, ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ἥδιστον. ΕΧ. Ἀλλὰ μὴν ὦ F Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε τοιούτους ἑτέρους ἔχεις. ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἂν δύνῃ ἀκριβέστατα διελθεῖν πάντα. ΦΑΙ. Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια ἔπαθον παραγενόμενος. οὔτε γὰρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος εἰσῄει.

Nec ergo quæ ad iudicium pertinebant, quo pa-C cto tractata fuerint audiuiſtis? ECHEC. Audiuimus hæc enim nobis quidam retulit. Et admirati profecto ſumus, quòd iam peracto iudicio, diu poſtea obijſſe videatur. Quidnam in cauſa fuit, ô Phædo? PHAE. Sorte quadam id Socrati, ô Echecrates, accidit. nam pridie quàm iudicaretur, ornari contigit puppim nauis eius, quam mittunt Athenienſes quotannis in Delum. ECHE. Id verò quidnam ſibi vult? PHAE. Hæc eſt illa nauis, vt aiunt Athenienſes, in qua Theſeus olim bis ſeptem illos ſecum vexit in Cretam, ſeruauitque illos, & ille ſeruatus eſt. Vouerant autem, vt fertur, D Apollini, ſi ſeruarétur, quotannis in Delum ſpectaculum quoddam mittere. Quod quidem nūc etiam ac ſemper ex illo tempore ſingulis ad Deum mittunt annis. Cùm igitur ſpectaculi principium agitur, ex lege interim luſtrant vrbem, nemínemque eo tempore publicè necant, donec Delū perueniat nauis, rurſuſque Athenas reuertatur. Id verò nonnunquam lōgo peragitur tempore quando eos occupant venti. Initium verò ſpectaculi eſt, poſtquam Apollinis ſacerdos nauis illius coronauerit puppim. Id verò, vt modò dicebam, pridie quàm iudicaretur, factum erat. Quamobrem longum tempus Socrates fuit in carcere inter E iudicium atque mortem. ECHE. Circa verò mortem ipſam, ô Phædo, quęnam ſunt ab eo dicta, quæ facta, quiue familiarium aderant? An magiſtratus adeſſe non permittebant? atque ita deſectus ab amicis deceſsit? PHÆ. Nequaquam. aderant aliqui, & quidem multi. ECHEC. Hæc igitur omnia para te quàm planiſsimè nobis referre, niſi quid negotij te impediat. PHAE. Otioſus equidem ſum, atque enarrare vobis conabor. Quippe cùm meminiſſe Socratis, ſiue ipſe loquar, ſiue loquentes alios audiam, mihi ſemper omnium ſit dulciſsimum. ECHEC. Similiter, ô Phædo, hos F qui te audituri ſunt, affectos habebis. Itaque conare pro viribus diligentiſsimè omnia perſequi. PHÆDO. Atqui mira quadam ratione ô Echecrates illic pręſens affectus eram. Neque enim miſericordia me capiebat, vt familiariſsimi viri morti præſentem.

na enim dicebantur eſſe. ECHEC. Aderántne inſuper alij? PHAED. Hos fermè quos narraui, interfuiſſe exiſtimo. ECHEC.

Dic verò, quales fuerunt ſermones? PHÆD. Conabor equidē à principio tibi omnia enarrare. Solebamus quotidie diebus ſuperioribus ad Socratē proficiſci, ego atque alij, conuenientes manè in illa curia, in qua & iudicium factum fuerat: carceri enim erat proxima. Colloquentes igitur inter nos opperiebamur ſemper illic quo ad carcer aperiretur. aperiebatur enim haud admodum manè. Eo autem aperto, ingrediebamur ad Socratem, & ſæpe diem integrum cum ipſo tranſigebamus. Tunc ergo prius ſolito conuenimus. Pridie nanque eius diei, quum è carcere veſpere egreſsi eſſemus, nauem ex Delo audiuimus rediiſſe. Itaque ediximus inuicem ſummo mane nobis eſſe ad locum ſolitum redeundum. Cùm verò reuerſi eſſemus, egreſſus nobis obuius ianitor qui nos ſolebat admittere, expectare iuſsit, nec prius ingredi quàm ab ipſo accerſeremur. Soluunt enim, inquit, vndecimuiri Socratem, illique denunciant hodie mortem eſſe obeundam. Neque deinde admodum commoratus redijt ad nos, iuſsitque intrare. Itaque introeuntes Socratem quidem inuenimus compedibus paulò ante ſolutum. Xanthippen verò (noſti mulierem) iuxtà ſedentem, puerumque eius manibus tenentem. Quæ nos quum vidiſſet, eiulare cœpit, & qualia mulieres ſolent exclamare: O Socrates, inquit, nunc te poſtremùm tui familiares affabuntur tuque illos. At Socrates Critonem intuitus, O Crito, inquit, abducat quis hanc domum. Et illam quidem abduxerunt quidam Critonis domeſtici, vociferantem atque plangentem.

ΕΧΕΚ. Τί δὲ, Ἀρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο; ΦΑΙΔ. Οὐ δῆτα. ἐν Αἰγίνῃ γὰρ ἐλέγοντο εἶναι. ΕΧ. Ἄλλος δέ τις παρῆν; ΦΑΙΔ. Σχεδόν τι οἶμαι τούτους παραγενέσθαι.

ΕΧΕ. Τί οὖν δὴ, τίνες, φῂς, ἦσαν οἱ λόγοι; ΦΑΙ. Ἐ-
D γώ σοι ἐξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. ἀεὶ γὰρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη, συλλεγόμενοι ἕωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν ᾧ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο. πλησίον γὰρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. περιεμένομεν οὖν ἑκάστοτε ἕως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον. διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων. ἀνεῴγετο γὰρ οὐ πρῴ· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, εἰσῇμεν παρὰ τὸν Σωκράτη, καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ τότε πρῳαίτερον συνελέγημεν. τῇ γὰρ προτεραίᾳ ἡμέρᾳ ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἑσπέρας, ἐπυθόμε-
E θα ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη. παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἥκειν ὡς πρῳαίτατα εἰς τὸ εἰωθός· καὶ ἥκομεν· καὶ ἡμῖν ἐξελθὼν ὁ θυρωρὸς, ὅσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπεν περιμένειν, καὶ μὴ πρότερον παριέναι ἕως ἂν αὐτὸς κελεύσῃ. λύουσι γὰρ (ἔφη) οἱ ἕνδεκα Σωκράτη, καὶ παραγγέλλουσιν ὅπως ἂν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτᾷ. οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἧκε, καὶ ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι. εἰσιόντες οὖν κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην (γιγνώσκεις γὰρ) ἔχουσάν τε τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημέ-
F νην. ὡς οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ Ξανθίππη, ἀνευφήμησέ τε, καὶ τοιαῦτ' ἄττα εἶπεν οἷα δὴ εἰώθασιν αἱ γυναῖκες, ὅτι, ὦ Σώκρατες, ὕστατον δή σε προσεροῦσι νῦν οἱ ἐπιτήδειοι, καὶ σὺ τούτους. καὶ ὁ Σωκράτης βλέψας εἰς τὸν Κρείτωνα, Ὦ Κρείτων, ἔφη, ἀπαγέτω τις ταύτην οἴκαδε. καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρείτωνος, βοῶσάν τε καὶ κοπτομέ-

πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιήσας. εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν C ἐμὲ Εὐήνῳ ἀποκρίνασθαι, ὅταν με αὖθις ἐρωτᾷ, (εὖ οἶδα γὰρ ὅτι ἐρήσεται) εἰπὲ τί χρὴ λέγειν. Λέγε τοίνυν (ἔφη) αὐτῷ, ὦ Κέβης, τἀληθῆ, ὅτι οὐκ ἐκείνῳ βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος εἶναι, ἐποίησα ταῦτα· (ᾔδειν γὰρ ὡς οὐ ῥᾴδιον εἴη) ἀλλ' ἐνυπνίων τινῶν ἀποπειρώμενος τί λέγοι, καὶ ἀφοσιούμενος, εἰ ἄρα πολλάκις ταύτην τὴν μουσικήν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. ἦν γὰρ δὴ ἄττα τοιάδε· πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸ ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ, ἄλλοτ' ἐν ἄλλῃ ὄψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ δὲ λέγον, Ὦ Σώκρατες (ἔφη) μουσικὴν ποίει καὶ ἐργάζου. καὶ ἐγὼ ἔν γε τῷ πρόσ- D θεν χρόνῳ ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ὑπελάμβανον αὐτό μοι παρακελεύεσθαί τε καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι· καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν, ὡς φιλοσοφίας μὲν οὔσης μεγίστης μουσικῆς, ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος. νῦν δ' ἐπειδὴ ἥ τε δίκη ἐγένετο, καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἑορτὴ διεκώλυέ με ἀποθνήσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταύτην τὴν δημώδη μουσικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν. ἀσφαλέστερον γὰρ εἶναι μὴ ἀπιέναι πρὶν ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα ποιήματα, E πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὗ ἦν ἡ παροῦσα θυσία· μετὰ δὲ τὸν θεόν, ἐννοήσας ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἦν μυθολογικός, διὰ ταῦτα, οὓς προχείρους εἶχον καὶ ἠπιστάμην μύθους τοὺς Αἰσώπου, τούτων ἐποίησα οἷς πρώτοις ἐνέτυχον.

Ταῦτα οὖν ὦ Κέβης Εὐήνῳ φράζε· καὶ ἐρρῶσθαι, καὶ, ἂν σωφρονῇ, ἐμὲ διώκειν. ἄπειμι δέ, ὡς ἔοικε, τήμερον· κελεύουσι γὰρ Ἀθηναῖοι. Καὶ ὁ Σιμμίας, Οἷον παρακελεύῃ, ἔφη, τοῦτο, ὦ Σώκρατες, Εὐήνῳ. πολλὰ γὰρ F ἤδη ἐντετύχηκα τῷ ἀνδρί. σχεδὸν οὖν, ἐξ ὧν ἐγὼ ᾔσθημαι, οὐδ' ὁπωστιοῦν ἄν σοι ἑκὼν εἶναι πείσεται. Τί δαί (ἦ δ' ὅς) οὐ φιλόσοφος Εὐήνος; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας. Ἐθελήσει τοίνυν καὶ Εὐήνος, καὶ πᾶς ὅτῳ ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. οὐ μέντοι ἴσως βιάσεται αὑτόν.

uenisti, ea feceris, quæ prius feceras nunquam. Si igitur tibi curæ eſt vt habeam quid reſpondeam Eueno, quando iterum ex me quæſierit, quod certò ſcio facturum, dic quæſo, quid ei ſit reſpondendum. Vera, inquit, ô Cebes, reſponde, me id effeciſſe, non vt vel cum ipſo, vel cum ipſius carminibus contenderem: ſciebam enim facile id non eſſe: verùm vt inſomnia quædam experirer, minimèque officio meo deeſſem, ſi forte hæc eſſet ea muſica quam ſæpius iam exercere me iubent. Erant autem eiuſmodi: Sæpe mihi in anteacta vita idem inſomnium licet alia atque alia forma occurrens ſeſe obtulit, eadem ſemper ita præcipiens, Fac, ô Socrates, muſicam, atque exerce. Ego igitur quod in ſuperiori tempore faciebam, hoc mihi præceptum arbitrabar: & quemadmodum currentes adhortari ſolemus, ſic quod ipſe antea faciebam, ad idem me inſomniū cohortari putabam, quaſi philoſophia maxima muſica foret, ego aūt in eo elaborarem. Poſtquā verò ſētētia de me lata eſſet, & mori me Dei feſtum inhiberet, cenſui oportere, ſi forte inſomniū toties iubeat, popularē hāc muſicā exercere, neq; ei repugnare, ſed morē gerere. Tutius enim fore arbitratus ſū, antequā è vita migrarē, ab hoc me officio liberare, & parentē inſomniū poëmata facere. Itaq; primū quidem in ipſius Dei laudem verſus feci, cuius tunc ſacra celebrabātur: atq; poſt Deum iudicans oportere eum qui poëta futurus ſit nō ſermones, ſed fabulas facere, me verò non eſſe fabulatorem, nonnullas ex fabulis Aeſopi quas ſciebā, magiſq; in prōptu habebā, vt in quanque prius incidi, modulatus ſum.

Hæc igitur, ô Cebes, refer Eueno, & iube, vt valeat, & ſi ſapit, me ſequatur. migro .n. hinc hodie, vt apparet. Sic .n. Athenieſes iubēt. Tūc Simmias, Quale id eſt, inquit, ô Socrates, quod Eueno mandas? Sæpe enim in illum incidi, & quantum de illo ſentio, nullo penè modo libens ille tibi parebit. Quid verò? inquit, nónne philoſophus eſt Euenus? Mihi quidem videtur, inquit Simmias. Volet igitur & Euenus, & quicunque huius rei dignè eſt particeps. Non tamen fortè ſibi vim inferet.

habetur, quòd nos homines ſumus in quadam cuſtodia, neque decet quemquam ex hac ſeipſum ſoluere, neque aufugere, magnus quidem mihi videtur, neque cognitu facilis. Veruntamen id mihi, ô Cebes, rectè dici videtur, Deos quidem curam habere noſtri: nos verò homines vnam quandam ex poſſeſsionibus eſſe Deorum. An non ita tibi videtur? Mihi quidem, inquit Cebes. Nónne igitur, inquit, & tu ſi quod ex mancipiis tuis ſeipſum perimeret, quum tu minimè ſignificaſſes velle te vt è vita excederet, iraſcereris illi? & ſi poteſtatem haberes, pœna quadam afficeres? Omnino, inquit. Fortaſſe igitur hoc modo non præter rationem eſt, non prius decere ſeipſum interficere quàm Deus neceſsitatem aliquam impoſuerit, qualem nobis impoſuit in præſentia.

Conſentaneú id quidem apparet, inquit Cebes. Quod verò dicebas modò, philoſophos perfacilè velle mori, abſurdú, ô Socrates, videtur eſſe, ſiquidé quod nunc diximus, rationem habet, Deum videlicet noſtri curam gerere. Nos verò eius eſſe poſſeſsionem. Nullam enim id rationem habet, prudentiſsimos videlicet homines non ægrè ferre ab ea cura ſe amoueri, quam illi præſtant Dij, optimi omnium rerum gubernatores. Nunquam enim putaret vir prudens ipſum ſe melius eſſe curaturum, ſi liber euaſerit: ſed demens aliquis forſitan id putaret, fugiendum ſcilicet eſſe à domino: neque cogitaret non eſſe id quod bonum eſt fugiendum, ſed in eo maximè permanendum. Ideóque abſque ratione fugeret. Qui verò mentem habet, ſemper apud eum qui ſit melior eſſe cupit. Atque ita, ô Socrates, contrarium eius quod paulo antè dicebatur, probabilius eſt.

πως γ᾽ εἶναι ἄλογον· οὐ μέντοι ἀλλ᾽ ἴσως γ᾽ ἔχει τινὰ λόγον. ὁ μὲν οὖν ἐν ἀπορρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὐ δεῖ δὴ ἑαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν, οὐδ᾽ ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τίς μοι φαί-
D νεται καὶ οὐ ῥᾴδιος διιδεῖν· οὐ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κέβης, εὖ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἓν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι· ἢ σοὶ οὐ δοκεῖ οὕτως; Ἔμοιγ᾽, ἔφη ὁ Κέβης. Οὐκοῦν (ἦ δ᾽ ὅς) καὶ σὺ ἂν τῶν σαυτοῦ κτημάτων εἴ τι αὐτὸ ἑαυτὸ ἀποκτιννύοι, μὴ σημήναντός σου ὅτι βούλει αὐτὸ τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἂν αὐτῷ, καὶ εἴ τινα ἔχοις τιμωρίαν, τιμωροῖο ἄν; Πάνυ γ᾽, ἔφη. Ἴσως τοίνυν ταύτῃ οὐκ ἄλογον, μὴ πρότερον αὑτὸν ἀποκτιννύναι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ ὁ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ τὴν νῦν ἡμῖν πα-
E ροῦσαν.

Ἀλλ᾽ εἰκὸς (ἔφη ὁ Κέβης) τοῦτό γε φαίνεται. ὃ μέντοι νυνδὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς φιλοσόφους ῥᾳδίως ἂν ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἔοικε τοῦτο, ὦ Σώκρατες, ἀτόπῳ· εἴπερ ὃ νυνδὴ ἐλέγομεν, εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμενον ἡμῶν, καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτήματα εἶναι. τὸ γὰρ μὴ ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀπιόντας, ἐν ᾗ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἵπερ ἄριστοί εἰσι τῶν ὄντων ἐπιστάται θεοί, οὐκ ἔχει λόγον. οὐ γάρ που αὐτός γε ἑαυτοῦ ἄμεινον οἴεται ἐπιμελεῖσθαι, ἐλεύθερος γενόμε-
F νος· ἀλλ᾽ ἀνόητος μὲν ἄνθρωπος τάχ᾽ ἂν οἰηθείη, ταῦτα φευκτέον εἶναι ἀπὸ τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἂν λογίζοιτο ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ᾽ ὅτι μάλιστα παραμένειν. διὸ ἀλογίστως ἂν φεύγοι· ὁ δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῖ που ἂν ἀεὶ εἶναι παρὰ τῷ αὑτοῦ βελτίονι. καίτοι οὕτως ὦ Σώκρατες, τοὐναντίον εἶναι εἰκὸς ἢ ὃ δὴ νυνδὴ ἐλέγετο.

κτῶν τῷ θανάτῳ· νῦν δὲ εὖ ἴστε ὅτι παρ' ἄνδρας τε ἐλπίζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ διισχυρισαίμην· ὅτι μέντοι παρὰ θεοὺς δεσπότας πάνυ ἀγαθοὺς ἥξειν, εὖ ἴστε ὅτι, εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, διισχυρισαίμην ἂν καὶ τοῦτο. ὥστε διὰ ταῦτα οὐχ ὁμοίως ἀγανακτῶ, ἀλλ' εὔελπίς εἰμι εἶναί τι τοῖς τετελευτηκόσι· καί, ὥσπερ γε καὶ πάλαι λέγεται, πολὺ ἄμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὦ Σώκρατες; πότερον αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, ἢ καὶ ἡμῖν μεταδοίης; κοινὸν γὰρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο· καὶ ἅμα σοι ἡ ἀπολογία ἐστίν, ἐὰν ἅπερ λέγῃς, ἡμᾶς πείσῃς. Ἀλλὰ πειράσομαι, ἔφη. πρῶτον δὲ Κρίτωνα τόνδε σκεψώμεθα, τί ἐστιν ὃ βούλεσθαί μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν. Τί δέ, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἄλλο γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, ὅτι χρή σοι φράζειν ὡς ἐλάχιστα διαλέγεσθαι; φησὶ γὰρ θερμαίνεσθαι μᾶλλον διαλεγομένους, δεῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ· εἰ δὲ μή, ἐνίοτε ἀναγκάζεσθαι καὶ δὶς καὶ τρὶς πίνειν τούς τι τοιοῦτον ποιοῦντας. Καὶ ὁ Σωκράτης, Ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἀλλὰ μέντοι τὸ ἑαυτοῦ παρασκευαζέτω, ὡς καὶ δὶς δώσων· ἐὰν δὲ δέῃ, καὶ τρίς. Ἀλλὰ σχεδὸν μέν τοι ᾔδειν, ἔφη ὁ Κρίτων· ἀλλά μοι πράγματα πάλαι παρέχει. Ἔα αὐτόν, ἔφη· ἀλλ' ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι τὸν λόγον ἀποδοῦναι, ὥς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνὴρ τῷ ὄντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίψας τὸν βίον, θαρρεῖν μέλλων ἀποθανεῖσθαι, καὶ εὔελπις εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἴσεσθαι ἀγαθά, ἐπειδὰν τελευτήσῃ. πῶς ἂν οὖν δὴ τοῦθ' οὕτως ἔχοι, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι. κινδυνεύουσι γὰρ ὅσοι τυγχάνουσιν ὀρθῶς ἁπτόμενοι φιλοσοφίας λεληθέναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἄλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι. εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἄτοπον δήπου ἂν εἴη, προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο· ἥκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ, ἀγανακτεῖν ὃ πάλαι προεθυμοῦντό τε καὶ ἐπετήδευον. Καὶ ὁ Σιμμίας γελάσας, Νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νῦν δὴ γελασείοντα ἐποίησας γελάσαι.

ad Deos dominos valde bonos iturus ſim, C certum habetote,ſiquid aliud eiuſmodi,& hoc vtique me affirmaturum.Propterea haud quaquam mortem moleſtè fero,vt quidem ſi aliter ſe res haberet, facerem, ſed bono animo ſum, ſperóque ſupereſſe aliquid his qui defuncti ſunt, atque vt iam diu dicitur, multo melius bonis fore quàm malis. Quid igitur,ô Socrates,inquit Simmias? Num ipſe cum iſthac ſentẽtia hinc abire cogitas? An nos quoque participes eius relinquere? Nam commune nobis quoque id bonum eſſe arbitror.Pręterea ita demum te apud nos purgaueris, ſi quæ dicis, nobis etiam perſuaſeris. Dabo equidem operam, inquit.Sed Critonem prius auſcultemus.Videtur D enim mihi iádudum nõnihil velle dicere. Quidnam putas aliud, ô Socrates, inquit Crito, quàm quod iamdudum mihi dicit is qui tibi venenum eſt daturus? te videlicet monendum eſſe vt quàm parciſsimè loquaris, dicit enim eos qui diſputant, nimium incaleſcere : nihil verò tale bibituris venenum conuenire. Alioquin eos qui id fecerint, cogi interdum bis, quandoque ter venenum bibere. Tum Socrates, Mitte ipſum, inquit. Tantùm id quod officij eius eſt paret, tanquam bis, & ſi oportuerit ter præbiturus. Et antea quidem inquit Crito, fermè id te reſpon- E ſurum ſciebam. Sed me ille iamdudum interpellat.Mitte ipſum,inquit.Ego verò, ô iudices,rationem vobis iam reddere volo, ob quam mihi videatur vir qui per omnem vitam incubuerit philoſophię,meritò magna cũ fiducia imminentẽ expectare mortẽ,atq; bona ſpe eſſe, ſe ibi poſtquã hinc migrauerit,maxima bona reportaturũ. Quẽadmodũ igitur id ita ſe habeat ô Simmia atque Cebes,conabor equidẽ aperire. Quicũq; philoſophiã rectè tractant,videntur latuiſſe cæteros homines, quòd nihil aliud ipſi commentarentur quàm mori,atq; eſſe ſe mortuos. Quòd ſi id verũ eſt,perab- F ſurdũ foret, ſi cũ nihil præter hoc aliud per omnẽ vitã ſtuduerint,hoc ipſo adueniẽte quod iádiu agitabant exercebátq;, grauiter ferrent.Hic Simmias arridens,per Iouem,inquit,ô Socrates,mihi quidẽ haud multùm ridere cupienti riſum expreſsiſti.

Nam

hominis ſtudium haud ad corpus quidem declinare, ſed quantum fieri poteſt ab illo diſcedere, atque ad animum ſe conuertere: Mihi quidem inquit Simmias. Nonne igitur in eiuſmodi rebus primum manifeſtè apparet philoſophus præter cæteros homines animum quàm maximè poteſt à cõmercio corporis ſegregare? Apparet, inquit. Putãt verò plerique, ô Simmia, eum hominem cui nihil talium dulce ſit, neque illis fruatur, reuera viuere exiſtimandum non eſſe, penè mortuum, cùm voluptatibus corporis non ſtudeat. Veriſsima narras, inquit. Quid autem circa ſapientiæ ipſius acquiſitionem? Inquit Socrates. Verum impedimento eſt corpus ſi quis ipſum ſocium ad inueſtigandum aſſumpſerit, nécne: Quale id eſt quod nunc dicam. Habéntne viſus & auditus veritatem in hominibus aliquam? An verò ſic ſe res habet, vt ipſi quoque poëtæ ſemper canunt, nihil nos audire, nihil videre ſyncerum? Atqui ſi ij corporis ſenſus ſynceri certique non ſunt, neque etiam alij: quippe cùm cæteri omnes his quodammodo deteriores ſint. An non tibi videntur? Prorſus, inquit. Quãdo igitur animus veritatem attingit: inquit. Quando enim aliquid cum corpore tẽtat inueſtigare, proculdubio decipitur à corpore. Verè loqueris, inquit. An nõ, ſi in ipſa ratiocinatione vſquam alibi, certè fit illi aliquid eorum quæ verè ſunt, manifeſtũ? Ita eſt, inquit. Ratiocinatur autẽ tunc optimè, quãdo horum nihil eum perturbat, neq; auditus, neq; viſus, neq; dolor, neq; voluptas: ſed quàm maxime ſeipſum in ſe recipiẽs, deſerit corpus, neq; quicquã quoad fieri poteſt cum illo communicans, neque attingens, ipſum quod verè eſt, affectat. Eſt ita, inquit. Nónne, inquit Simmias, & in hoc philoſophi animus maximè cõtẽnit corpus, ab eoq; aufugit, quæritq; ſecũdum ſeipſum viuere: Apparet, inquit.

ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος. Οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι (ἔφη) ἡ τοῦ
τοιούτου πραγματεία, οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ καθό-
σον δύναται ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετρά-
φθαι; Ἔμοιγε. Ἆρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις δῆ-
λός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύων ὅτι μάλιστα τὴν ψυχὴν
D ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων
ἀνθρώπων; Φαίνεται. Καὶ δοκεῖ γέ που, ὦ Σιμμία, τοῖς πολ-
λοῖς ἀνθρώποις, ᾧ μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων, μηδὲ μετέχει
αὐτῶν, οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν, ἀλλ' ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι
ὁ μηδὲν φροντίζων τῶν ἡδονῶν αἳ διὰ τοῦ σώματός εἰσι. Πά-
νυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις. Τί δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονή-
σεως κτῆσιν, πότερον ἐμπόδιον τὸ σῶμα, ἢ οὔ, ἐάν τις αὐτὸ
ἐν τῇ ζητήσει κοινωνὸν συμπαραλαμβάνῃ; οἷον τὸ τοιόνδε
λέγω. ἆρα ἔχει ἀλήθειάν τινα ὄψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώ-
ποις, ἢ τά γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἀεὶ ἡμῖν θρυλλοῦσιν, ὅτι
E οὔτ' ἀκούομεν ἀκριβὲς οὐδὲν, οὔτε ὁρῶμεν; καίτοι εἰ αὗται
τῶν περὶ τὸ σῶμα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσι μηδὲ σαφεῖς,
σχολῇ γε αἱ ἄλλαι, πᾶσαι γάρ που τούτων φαυλότεραί εἰ-
σιν. ἢ σοι οὐ δοκοῦσι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πότε οὖν (ἦ δ' ὅς)
ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἅπτεται; ὅταν μὲν γὰρ μετὰ τοῦ σώμα-
τος ἐπιχειρῇ τι σκοπεῖν, δῆλον ὅτι τότε ἐξαπατᾶται ὑπ'
αὐτοῦ. Ἀληθῆ λέγεις. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι,
εἴπερ που ἄλλοθι, κατάδηλον αὐτῇ γίγνεταί τι τῶν ὄν-
των; Ναί. Λογίζεται δέ γέ που τότε κάλλιστα, ὅταν
αὐτὴν τούτων μηδὲν παραλυπῇ, μήτε ἀκοὴ, μήτε ὄψις,
F μήτε ἀλγηδὼν, μήτε τις ἡδονὴ, ἀλλ' ὅτι μάλιστα αὐτὴ
καθ' αὐτὴν γίγνηται, ἐῶσα χαίρειν τὸ σῶμα, καὶ καθ' ὅσον
δύναται μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδ' ἁπτομένη, ὀρέγηται
τοῦ ὄντος. Ἔστι ταῦτα. Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ φιλοσό-
φου ψυχὴ μάλιστα ἀτιμάζει τὸ σῶμα, καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴ καθ' αὐτὴν γίγνεσθαι; Φαίνεται.

λήψεσθαι τῇ φρονήσει, οὗτος κινδυνεύει ἄρ' οὐχ οὗτός ἐστιν, ὦ Σιμμία, εἴπερ τις ἄλλος, ὁ τευξόμενος τοῦ ὄντος; Ὑπερφυῶς (ἔφη ὁ Σιμμίας) ὡς ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν ἀνάγκη (ἔφη) ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις, ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτα ἄττα λέγειν; ὅτι κινδυνεύει τι ὥσπερ ἀτραπός τις ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει· ὅτι ἕως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν, καὶ συμπεφυρμένη ᾖ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ τοιούτου κακοῦ, οὐ μήποτε κτησώμεθα ἱκανῶς οὗ ἐπιθυμοῦμεν. φαμὲν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. μυρίας μὲν γὰρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα, διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν. ἔτι δὲ, ἄν τινες νόσοι προσπέσωσιν ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν, ἐρώτων τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς πολλῆς. ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς τῷ ὄντι, ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. καὶ γὰρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι. διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πάντες οἱ πόλεμοι γίγνονται, τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα κτᾶσθαι διὰ τὸ σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἄγομεν φιλοσοφίας πέρι, διὰ ταῦτα πάντα. τὸ δὲ ἔσχατον πάντων, ὅτι ἐάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ, καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὖ πανταχοῦ παραπῖπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν, καὶ ἐκπλήττει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τἀληθές. ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται ὅτι εἰ μέλλομέν ποτε καθαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ, καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα· καὶ τότε, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἔσται οὗ ἐπιθυμοῦμέν τε καί φαμεν ἐρασταὶ εἶναι, φρονήσεως, ἐπειδὰν τελευτήσωμεν, ὡς ὁ λόγος σημαίνει· ζῶσι δὲ οὔ. εἰ γὰρ μὴ οἷόν τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυοῖν θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἔστι κτήσασθαι τὸ εἰδέναι, ἢ τελευτήσασι. τότε γὰρ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἡ ψυχὴ ἔσται χωρὶς τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὔ. καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἐγγυτάτω ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι,

quod vere eſt aſſequetur? Mirificè vero loqueris, o C Socrates, inquit Simmias. Nonne igitur, inquit, ex his omnibus neceſſariò ſequitur, opinionem eiuſmodi veris philoſophis vſqueadeò conſtare debere, vt inter ſe talia quædam loquantur? Nos quadam rationis ipſius via videmur ad id conſiderandum perduci, quandiu corpus habemus, animúſque noſter tanto malo erit admixtus, nunquam id quod deſideramus, abundè conſecuturos. Impedimenta enim penè innumerabilia corpus præbet, propter neceſſariam eius alimoniam. Præterea morbi nobis hinc incidentes, inueſtigationem veritatis impediũt: amoribus, cupiditatibus, timoribus, variiſque imaginibus, multis denique D nugis nos implet, vt veriſsimè dicatur nunquam nobis ab illo permitti, vt quicquam rectum ſapiamus. Nam ad bella, ad ſeditiones, ad pugnas nihil aliud quàm corpus, eiuſque cupiditates impellunt. Omnia enim bella pecuniarum gratia fiunt. Pecunias autem quærere cogimur, corporis gratia, cultui eius inſeruientes. atque ita fit vt propter hæc omnia à philoſophiæ ſtudiis abſtrahamur. Extremum verò omnium, eſt quòd ſiquid ab ipſo otij nobis contingat, noſque ad conſiderandum aliquid conferamus inueſtigantibus nobis rurſus vbique ſeſe opponens, tumultu quodam pertur- E bat animum, & quaſi percutiens reddit attonitum, adeo vt hoc obſtaculo impediti, verum perſpicere nequeamus. Cæterùm nobis reuera demonſtratum eſt, ſiquando ſumus purè aliquid intellecturi, recedere à corpore oportere, atque ipſo animo res ipſas conſiderare. Atque tunc, vt apparet, compotes euademus eius quod affectamus, cuiuſue amatores profitemur noſeſſe, ſcilicet ſapientiæ, cũ videlicet mortui fuerimus quemadmodum noſtra indicat oratio: dum autem viuemus, nequaquam. Etenim ſi nihil cum corpore purè diſcerni poteſt, è duobus alterum: aut nunquam poſſumus ſcientiam cõſequi, aut poſt mortem. Tunc F enim animus ipſe per ſeipſum erit ſeorſum à corpore, prius verò nequaquam. Atque dum viuimus ita vt videtur, proximè ad ſcientiam accedemus,

corpore ſolum per ſe tanquam corporis vinculis ſolutum. Maximè quidem, inquit. Nonne igitur hoc mors appellatur, ſolutio & ſeparatio animę à corpore? Prorſus, inquit. Soluere verò ipſum, quẽadmodum confitemur, omni tempore maximè ac ſoli ſtudent qui rectè philoſophantur. Atque hæc ipſa philoſophorum meditatio eſt, animum à corpore ſoluere, atque ſeparare. Nonne ita? Ita videtur. Nonne igitur vt in principio dicebam, ridiculum foret, ſi vir qui ſe in vita ſic comparauit vt quàm proximè ad mortem accederet ſic viueret vt ea deinde adueniente, indignaretur? Nonne ridiculum? Quidni? Reuera igitur, inquit, ô Simmia rectè philoſophantes mortem commentantur, atque ab ea minimè omnium perterrentur. Ita verò conſidera. Cùm enim corpus quidem vbique aſpernentur, animum verò ipſum cupiant per ſeipſum habere, nonne ſumma eſſet abſurditas, ſi tunc quoniam id euenit, expaueſcant, moleſteque ferant, neque libenter illuc proficiſcantur, quò quum peruenerint, ſpes eſt eo quidem quod amabant in vita, potiri (amabant autem ſapientiam) eo autem cuius commercium moleſtè ferebant, liberari? An verò meritoriis pueris, vxoribus, liberis defunctis, multi ſponte voluerunt ad inferos proficiſci, ſperantes eos ibi videre, cum eiſque verſari quos amauerant? Sapientiæ autem verus amator, vehementer in hanc ipſam ſpem adductus, nõ alibi eam pro dignitate ſe cõparaturum quàm apud inferos, mortẽ ægrè feret, ac nõ libenter illuc migrabit? Arbitrari quidẽ, ô amice, oportet, ſi verè philoſophus ſit, magnopere apud ipſum hanc opinionem valere, vt non alibi puram ſapientiam poſſe aſſequi ſperet, quàm illic. Si autem hoc ita ſe habet, nonne quemadmodum modò dicebam, prĕter rationem foret, omnino, ſi mortem vir eiuſmodi formidaret? Per Iouem, inquit Simmias contra rationem. Sufficiens ergo coniectura erit, inquit, ſi quem videris moleſtè mortem ferre, cum non eſſe philoſophum,

καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι καὶ ἐν τῷ ἔπειτα, μόνην καθ' αὑτὴν ἐκλυομένην, ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος; Παντάπασί γ', ἦ δ' ὅς. Λύειν δέ γε αὐτήν, ὥς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς· καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτό ἐστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, ἢ οὔ; Φαίνεται. Οὐκοῦν (ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον)

D γελοῖον ἂν εἴη, ἄνδρα παρασκευάζονθ' ἑαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὅτι ἐγγυτάτω ὄντα τοῦ τεθνάναι, οὕτω ζῆν· κἄπειθ' ἥκοντος αὐτῷ τούτου, ἀγανακτεῖν οὐ γελοῖον; Πῶς δ' οὔ; Τῷ ὄντι ἄρα (ἔφη) ὦ Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἥκιστ' αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν. ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. εἰ γὰρ διαβέβληνται μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὑτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου φοβοῖντο καὶ ἀγανακτοῖεν, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ μὴ ἄσμενοι ἐκεῖσε ἴοιεν οἷ ἀφικομένοις ἐλπίς ἐστιν οὗ διὰ βίου ἤρων, τυχεῖν; ἤρων δὲ

E φρονήσεως, ᾧ τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι συνόντος αὐτοῖς. ἢ ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ υἱέων ἀποθανόντων, πολλοὶ δὴ ἑκόντες ἠθέλησαν εἰς ᾅδου ἐλθεῖν ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὄψεσθαί τε ἐκεῖ ὧν ἐπεθύμουν, καὶ ξυνέσεσθαι· φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ ὄντι ἐρῶν, καὶ λαβὼν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα, μηδαμοῦ ἄλλοθι ἐντεύξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου, ἢ ἐν ᾅδου, ἀγανακτήσει τε ἀποθνήσκων, καὶ οὐκ ἄσμενος εἶσιν αὐτόσε; οἴεσθαί γε χρή, ἐὰν τῷ ὄντι ᾖ, ὦ ἑταῖρε, φιλόσοφος. σφόδρα γὰρ αὐτῷ ταῦτα δόξει μηδαμοῦ

F ἄλλοθι καθαρῶς ἐντεύξεσθαι φρονήσει, ἀλλ' ἢ ἐκεῖ. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη εἰ φοβοῖτο τὸν θάνατον ὁ τοιοῦτος; Πολλὴ μέντοι νὴ Δία, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν ἱκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρὸς ὃν ἂν ἴδῃς ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ ἄρ' ἦν φιλόσοφος,

σώφρονές εἰσι; καί τοι φαμὲν γε που ἀδύνατον εἶναι), ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον εἶναι τὸ πάθος τὸ περὶ C ταύτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην. φοβούμενοι γὰρ ἑτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι, καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων ἀπέχονται, ὑπ' ἄλλων κρατούμενοι. καί τοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι· ἀλλ' ὅμως συμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ' ἡδονῶν, κρατεῖν ἄλλων ἡδονῶν. τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστιν ᾧ νῦν δὴ ἐλέγετο, τῷ τρόπον τινὰ δι' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι. Ἔοικε γάρ. Ὦ μακάριε Σιμμία, μὴ οὐχ αὕτη ᾖ ἡ ὀρθὴ πρὸς ἀρετὴν, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς, καὶ λύπας πρὸς λύπας, καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, καὶ μείζω πρὸς D ἐλάττω, ὥσπερ νομίσματα· ἀλλ' ᾖ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, ἀντὶ οὗ δεῖ πάντα ταῦτα καταλλάττεσθαι, φρόνησις· καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὠνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ᾖ, καὶ ἀνδρεία, καὶ σωφροσύνη, καὶ δικαιοσύνη· καὶ ξυλλήβδην ἀληθὴς ἀρετὴ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων, καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως, καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων, μὴ σκιαγραφία τις ᾖ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ, καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδ' ἀληθὲς E ἔχῃ· τὸ δ' ἀληθὲς, τῷ ὄντι ᾖ κάθαρσίς τις τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη. καὶ ἡ ἀνδρεία, καὶ αὐτὴ ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ᾖ· καὶ κινδυνεύωσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες, οὐ φαῦλοί τινες εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι ὅτι ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς ᾅδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται· ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος, ἐκεῖσε ἀφικόμενος, μετὰ θεῶν οἰκήσει. εἰσὶ γὰρ δὴ (φασὶν οἱ περὶ τὰς τελετὰς) ναρθηκοφόροι μὲν πολλοὶ, βάκχοι δέ γε παῦροι. οὗτοι δ' εἰσὶ, κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν, οὐκ F ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες ὀρθῶς. ὧν δὴ καὶ ἔγωγε κατὰ τὸ δυνατὸν οὐδὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προυθυμούμην γενέσθαι. εἰ δ' ὀρθῶς προυθυμήθην, καί τι ἠνύσαμεν, ἐκεῖσε ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, ὀλίγον ὕστερον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Ταῦτ' οὖν ἐγὼ (ἔφη) ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης ἀπολογοῦμαι,

temperantia videlicet quadam temperati: quanquam impoſsibile id eſſe dicimus. Veruntamen illis euenit affectio quędam huic ſimilis, in iſta eorum fatua temperantia. Timentes enim ne aliis careant voluptatibus, eaſque appetentes, à cæteris abſtinent, ab aliis ſuperati: etſi vocant intemperantiam, à voluptatibus ſuperari. veruntamen accidit eis, vt ſuperati à voluptatibus, alias ſuperent voluptates. Iam verò id illi ſimile eſt quod modo dicebatur, ſcilicet quodam modo per intemperantiam fieri temperatos. Simile quidem. Atqui vide ô beate Simmia, ne hæc haud quaquam recta ſit ad virtutem via, voluptates videlicet voluptatibus, dolores doloribus, & metum metu, & maius minori tanquam nummos commutare: ſed ille duntaxat rectus ſit nummus, quo hæc omnia oporteat commutari, ſcilicet prudentia: in quo, & cum quo omnia empta ac vendita reuera ſunt: & fortitudo, & temperantia, & iuſtitia, ac ſummatim vera virtus cum prudentia: ſiue adſint, ſiue abſint voluptates & timores, cæteraque generis eiuſdem. Sin autem à prudentia ſegregata inuicem commutantur, adumbratio quędam ſit eiuſmodi virtus ac reuera ſeruilis, nihil ſani verique poſsidens: virtutis autem veritas in horum omnium purificatione reuera conſiſtat: & temperantia, & iuſtitia, & fortitudo, & prudentia ipſa ſit purificatio quædam. Quamobrem hi qui myſteria nobis cõſtituerunt, minimè contemnendi videntur, ſed reuera iamdudum occultè nos admonuére, quòd quicunque non expiatus neque initiatus migrabit ad inferos, iacebit in luto: quicunq; verò purgatus atq; initiatus illuc acceſſerit, cum diis habitabit. Sũt enim (vt vulgò aiunt) qui in myſteriis verſantur, thyrſigeri quidẽ multi, Bacchi verò pauci. Hi verò vt equidẽ opinor, non alij ſunt quàm qui rectè philoſophati ſunt. quorũ quidẽ in numero vt eſſem nihil in vita, quantum in me fuit, prætermiſi: ſed omnibus modis cõtendi. An verò rectè cõtenderim, aliquidue profecerim, quũ illuc per uenerimus, certò ſciem*, ſi Deus voluerit, paulo poſt, vt mihi videtur. Hãc igitur excuſationẽ affero, ô Simia, & ô Cebes,

delicet apud inferos ſint mortuorum animæ néc-ne. Vetus quidem hic extat ſermo, cuius memores ſumus, ſupereſſe animas quæ hinc illuc abierunt, rurſuſque huc reuerti fierique ex mortuis. Atqui ſi hoc verum eſt, vt ex mortuis iterum viuentes fiant, eſſent animæ illic noſtræ. Neque enim rurſus fierent, ſi non eſſent. Atque hæc ſufficiens coniectura eſt, ita eſſe, ſi reuera conſtet haud aliunde viuentes fieri quàm ex mortuis. At verò niſi id ſit, alia opus erit ratione. Omnino, inquit Cebes. Neque verò id in hominibus ſolùm, inquit, ſi planius intelligere vis, conſideres, ſed in animalibus omnibus, & plantis, atque vt ſummatim dicam in omnibus quæ gignuntur, vtrum omnia ſic fiant, neque aliunde quàm ex contrariis contraria, quibuſcunque tale aliquid contingit: quemadmodum pulchrum turpi quodammodo contrarium eſt, & iuſtum iniuſto, aliaque eiuſmodi quàm plurima videmus. Conſideremus, vtrum neceſſarium ſit, cuicunque aliquid eſt contrarium, non aliunde id quàm ex ſuo contrario fieri? Veluti quando quid maius efficitur, neceſſe eſt ex eo quod antè fuerat minus, poſtea maius euadere. Ita eſt. Nonne & ſi minus aliquid fiat, ex eo quod antè maius erat, poſtea fiet minus? Sic omnino. Quinetiam ex robuſtiori debilius, ex tardiori velocius? Prorſus. Quid verò? Si quid euadat deterius, nonne ex meliori? Et ſi iuſtius ex iniuſtiori? Quidni? In omnibus igitur ſatis id exploratum habemus, omnia ita fieri, contraria videlicet ex contrariis. Prorſus. Quid rurſus? Eſtne etiam aliquid tale in ipſis, inter contraria duo? Duæ videlicet inter illa generationes, ſiue progreſſiones ab altero quidem in alterum, atque

ζα, οὐδ᾽ εἰ κωμῳδοποιὸς εἴη, ὡς ἀδολεσχῶ, καὶ οὐ περὶ προσηκόντων τοὺς λόγους ποιοῦμαι. Εἰ οὖν δοκεῖ, χρὴ διασκοπεῖσθαι, σκεψώμεθα αὐτὸ τῇδέ πῃ, εἴτε ἄρα ἐν ᾅδου εἰσὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων, εἴτε καὶ οὔ. παλαιὸς μὲν οὖν ἔστι τις ὁ λόγος οὗ μεμνήμεθα, ὡς
D εἰσὶν ἐνθένδε ἀφικόμεναι ἐκεῖ, καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται, καὶ γίγνονται ἐκ τῶν τεθνεώτων. καὶ εἰ τοῦθ᾽ οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνεσθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ἢ εἶεν ἂν ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐκεῖ; οὐ γὰρ ἄν που πάλιν ἐγίγνοντο μὴ οὖσαι. καὶ τοῦτο ἱκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ᾽ εἶναι, εἰ τῷ ὄντι φανερὸν γίγνοιτο ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶντες ἢ ἐκ τῶν τεθνεώτων. εἰ δὲ μὴ ἔστι τοῦτο, ἄλλου ἄν του δέοι λόγου. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης. Μὴ τοίνυν κατ᾽ ἀνθρώπων (ἦ δ᾽ ὅς) σκόπει μόνον τοῦτο, εἰ βούλει ῥᾷον μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζώων πάντων καὶ φυ-
E τῶν, καὶ ξυλλήβδην ὅσαπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων ἴδωμεν. ἆρ᾽ οὑτωσὶ γίγνεται ἅπαντα, οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ὂν τοιοῦτόν τι; οἷον, τὸ καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που, καὶ δίκαιον ἀδίκῳ· καὶ ἄλλα δὴ μυρία οὕτως ἔχει. σκεψώμεθα ἄρα ἀναγκαῖον ὅσοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἄλλοθεν αὐτὸ γίγνεσθαι, ἢ ἐκ τοῦ αὑτῷ ἐναντίου. οἷον, ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάγκη που ἐξ ἐλάττονος ὄντος πρότερον, ἔπειτα μεῖζον γίγνεσθαι; Ναί. Οὐκοῦν κἂν ἔλαττον γίγνηται, ἐκ μείζονος ὄντος πρότερον, ὕστερον ἔλαττον γενήσεται; Ἔστιν, ἔφη, οὕτω.
F Καὶ μὴν ἐξ ἰσχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον, καὶ ἐκ βραδυτέρου τὸ θᾶττον; Πάνυ γε. Τί δαί; ἄν τι χεῖρον γίγνηται, οὐκ ἐξ ἀμείνονος; καὶ ἐὰν δικαιότερον, οὐκ ἐξ ἀδικωτέρου; Πῶς γὰρ οὔ; Ἱκανῶς οὖν (ἔφη) ἔχομεν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνεται ἐξ ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα. Πάνυ γε. Τί δ᾽ αὖ; ἔστι τι καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς, οἷον μεταξὺ ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῖν ὄντοιν δύο γενέσεις, ἀπὸ μὲν τοῦ ἑτέρου ἐπὶ τὸ ἕτερον, ἀπὸ δ᾽ αὖ

καὶ [...] ἐναντίον μ φὴς τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶ; Ἔγωγε. Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων; Ναί. Ἐξ οὖν τοῦ ζῶντος τί C τὸ γιγνόμενον; Τὸ τεθνηκός, ἔφη. Τί δὲ (ἦ δ' ὅς) ἐκ τοῦ τεθνεῶτος; Ἀναγκαῖον (ἔφη) ὁμολογεῖν ὅτι τὸ ζῶν. Ἐκ τῶν τεθνεώτων ἄρα, ὦ Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίγνονται; Φαίνεται, ἔφη. Εἰσὶν ἄρα (ἔφη) αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν ἅδου. Ἔοικεν. Οὐκοῦν καὶ τοῖν γενεσέοιν τοῖν περὶ ταῦτα ἥ γ' ἑτέρα σαφὴς οὖσα τυγχάνει; τὸ γὰρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δή που, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πῶς οὖν (ἦ δ' ὅς) ποιήσομεν; οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτῃ χωλὴ ἔσται ἡ φύσις; ἢ ἀνάγκη ἀποδοῦναι τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τινὰ γένεσιν; Πάντως που, ἔφη. Τίνα ταύτην; D Τὸ ἀναβιώσκεσθαι. Οὐκοῦν (ἦ δ' ὅς) εἴπερ ἔστι τὸ ἀναβιώσκεσθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἂν εἴη γένεσις εἰς τοὺς ζῶντας αὕτη, τὸ ἀναβιώσκεσθαι; Πάνυ γε. Ὁμολογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ ταύτῃ, τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι, οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων. τούτου δὲ ὄντος ἱκανόν που τεκμήριον εἶναι ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναί που, ὅθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι. Δοκεῖ μοι (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν. Ἰδὲ τοίνυν (ἔφη) ὦ Κέβης, ὅτι οὐδ' ἀδίκως ὡμολογήκαμεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. εἰ E γὰρ μὴ ἀεὶ ἀνταποδιδοίη τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις γιγνόμενα, ὡσπερεὶ κύκλῳ περιιόντα, ἀλλ' εὐθεῖά τις εἴη ἡ γένεσις ἐκ τοῦ ἑτέρου μόνον εἰς τὸ καταντικρύ, καὶ μὴ ἀνακάμπτη πάλιν ἐπὶ τὸ ἕτερον, μηδὲ καμπὴν ποιοῖτο· οἶσθ' ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸ σχῆμα ἂν σχοίη, καὶ τὸ αὐτὸ πάθος ἂν πάθοι, καὶ παύσαιτο γιγνόμενα. Πῶς λέγεις; ἔφη. Οὐδὲν χαλεπὸν (ἦ δ' ὅς) ἐννοῆσαι ὃ λέγω· ἀλλ' οἷον εἰ τὸ καταδαρθαίνειν μὲν εἴη, τὸ δ' ἀνεγείρεσθαι μὴ ἀνταποδιδοίη, γιγνόμενον ἐκ τοῦ καθεύδοντος, οἶσθ' ὅτι τελευτῶντα πάντα λῆρον τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδείξειε, καὶ F οὐδαμοῦ ἂν φαίνοιτο, διὰ τὸ καὶ τὰ ἄλλα πάντα ταὐτὸν ἐκείνῳ πεπονθέναι, καθεύδειν. κἂν εἰ συγκρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μή, ταχὺ ἂν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς εἴη, ὁμοῦ πάντα χρήματα.

[...] tibi necne ? Satiſfecit certe. [...] C quoque ſimiliter de vita atque morte. An non contrarium viuere dicis eſſe atque mori ? Equidem. Et ex ſe inuicem fieri ? Ita. Ergo ex viuente quidnam fit ? Mortuum. Quid autem ex mortuo ? Neceſſe eſt confiteri viuens. Igitur ex mortuis ô Cebes, viuentia fiunt atque viuentes. Apparet. Sunt igitur apud inferos animæ noſtræ? Videtur. Nónne ergo & generationum quæ circa hæc ſunt, altera quidem manifeſta eſt ? Mori enim manifeſtum eſt, nónne ? Ita prorſus. Quidnam igitur faciemus ? Non reddemus viciſsim generationem huic contrariam, ſed hac in re duntaxat mancam dicemus naturam eſſe ? An D verò neceſſe eſt reddere ei quod mori eſt, contrariam quandam generationem ? Omnino. Quam verò iſtam ? Reuiuiſcere. Nónne igitur ſi reuiuiſcentia eſt, progreſsio quædam hęc eſt ex mortuis ad viuentes? Eſt vtique. Conuenit ergo nobis hac inſuper ratione, viuentes ex mortuis fieri nihilominus quàm mortuos ex viuentibus. Quod cùm ita ſit, ſufficientem coniecturam hinc haberi, animas mortuorum neceſſariò alicubi eſſe, vnde iterum reuertantur. Videtur mihi, ô Socrates, hoc ex his, quæ conceſſa ſunt neceſſariò ſequi. Animaduerte ergo, inquit, ô Cebes, E haud abs re nos hæc, vt arbitror, conceſsiſſe. Niſi enim continuè altera viciſsim alteris redderentur, quaſi quodam circulo remeantia, ſed directa quædam progreſsio foret, duntaxat ex altero in eius oppoſitum, neque rurſus reflecterentur in alterum, facerentque regreſſum, omnia tandem, mihi crede, eandem ſubirent figuram atque affectionem, fierique ceſſarent. Quonam id pacto dicis, inquit ? Haudquaquam intellectu difficile eſt, inquit, quod loquor. Perinde enim ac ſi in ſomnum caderetur quidem, ab eo verò in vigiliam nunquam reſurgeretur, minimè te latet omnia tandem eò deuentura, vt Endymion F ridicula quædam fabula videatur, neque appareat vſquam, cùm cætera quoque vniuerſa ſomno ſimiliter opprimantur. Proinde ſi confunderentur quidem omnia, nunquam verò diſcernerentur, Anaxagoræ illud repentè contingeret, vniuerſa videlicet eſſe ſimul.

mnia quemadmodum ſunt, reſpondent. Atqui nunquam id facere poſſent, niſi ineſſet ipſis ſcientia rectaque ratio. Deinde ſiquis eos ad geometricas figuras deſcriptioneſque, vel ſimile aliquid cõuerterit, ibi manifeſtè comperiet, ita id ſe habere. Si hæc, ô Simmia, ratio, inquit Socrates, tibi non ſatisfacit, attende, an ſic tibi conſideranti idem quod nobis videatur. Diffidis enim eam quam diſciplinam vocant, reminiſcentiam eſſe poſſe. Haud equidem diffido, inquit Simmias. Veruntamen id expedit mihi dicere de quo ſermo eſt, ſcilicet reminiſci. Ac fermè ex his quæ Cebes cœpit dicere, iam recordor, & credo. Nihilo minus tamen, & à te, qua ratione id modò probare ipſe aggrediebaris, perlibenter audirem. Hac equidem ratione, inquit Socrates, confitemur ſanè quodam modo, ſiquis alicuius reminiſcatur, oportere ipſum prius aliquando id ſciuiſſe. Prorſus, inquit. Nunquid ergo & hoc confitemur, inquit, quoties ſcientia hoc modo prouenit, reminiſcentiam eam eſſe? Dico autem hoc pacto. Siquis aliud quidam viderit, vel audiuerit, vel alio perceperit ſenſu, neque ſolum idipſum cognoſcat, verum etiam agnoſcat aliud quiddam, cuius nõ vna eademque, ſed alia ſcientia ſit, nonne meritò dicemus hunc eius rei reminiſci, in cuius peruenerit notionem? Quónam pacto id dicis, inquit Simmias? Hoc, inquit Socrates. Alia quodammodo hominis ſcientia eſt, alia lyræ. Quidni, inquit Simmias? An ignoras hoc amantibus euenire, cum lyram, aut veſtem, aut quid aliud ex his aſpiciant, quibus vti eorum pueri adamati conſueuerunt. Nam & agnoſcunt lyram, & ſimul mente formam recolunt pueri cuius erat lyra. Hoc verò eſt reminiſci. Ceu ſiquis cùm Simmiam viderit ſæpe, Cebetis recordetur, & cæterea eiuſdem generis infinita. Infinita per Iouem inquit Simmias. An non igitur, inquit, tale quiddam recordatio quædam eſt? Maximè verò, ſi id nobis in illis contingat rebus, quas longitudine temporis, & negligentia obli-

ἔστι μεμνῆσθαι. Ἑνὶ μὲν λόγῳ (ἔφη ὁ Κέβης) καλλίστῳ, ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ ἄνθρωποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτοὶ λέγουσι πάντα ᾗ ἔχει· καίτοι εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμη ἐνοῦσα, καὶ ὀρθὸς λόγος, οὐκ ἂν οἷοί τ᾽ ἦσαν τοῦτο ποιεῖν. ἔπειτα ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα ἄγῃ, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα σαφέστατα κατηγορεῖ ὅτι τοῦτο
D οὕτως ἔχει. Εἰ δὲ μὴ ταύτῃ γε, ἔφη, πείθῃ ὦ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, σκέψαι ἐὰν τῇδέ πῃ σοὶ σκοπουμένῳ συνδόξῃ. ἀπιστεῖς γὰρ δὴ πῶς ἡ καλουμένη μάθησις ἀνάμνησίς ἐστιν; Ἀπιστῶ μὲν ἔγωγ᾽ (ἦ δ᾽ ὃς ὁ Σιμμίας) οὔ· αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι μαθεῖν περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀναμνησθῆναι· καὶ σχεδόν γε ἐξ ὧν Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν, ἤδη μέμνημαι καὶ πείθομαι. οὐδὲν μὴν ἀλλ᾽ ἀκούοιμι νῦν πῇ σὺ ἐπεχείρησας λέγειν. Τῇδε ἔγωγε, ἦ δ᾽ ὅς. ὁμολογοῦμεν γὰρ δή που, εἴ τις τι ἀναμνησθήσεται, δεῖν αὐτὸν τοῦτο πρότερόν ποτε ἐπίστασθαι. Πάνυ γε, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παραγίγνηται τρόπῳ
E τοιούτῳ, ἀνάμνησιν εἶναι; λέγω δὲ τινὰ τρόπον τοῦτον· ἐάν τις τι ἕτερον ἢ ἰδὼν ἢ ἀκούσας, ἤ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβών, μὴ μόνον ἐκεῖνο γνῷ, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐννοήσῃ, οὗ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ἀλλ᾽ ἄλλη, ἆρα οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν ὅτι ἀνεμνήσθη οὗ τὴν ἔννοιαν ἔλαβεν; Πῶς λέγεις; Οἷον τὰ τοιάδε· ἄλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρας. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν οἶσθα ὅτι οἱ ἐρασταί, ὅταν ἴδωσι λύραν, ἢ ἱμάτιον, ἢ τι ἄλλο οἷς τὰ παιδικὰ αὐτῶν εἴωθε χρῆσθαι, πάσχουσι τοῦτο· ἔγνωσάν τε τὴν λύραν, καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εἶδος τοῦ παιδός, οὗ ἦν ἡ λύρα;
F τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ἀνάμνησις. ὥσπερ γε καὶ Σιμμίαν τις ἰδών, πολλάκις Κέβητος ἀνεμνήσθη, καὶ ἄλλα που μυρία τοιαῦτ᾽ ἂν εἴη. Μυρία μέντοι νὴ Δί᾽, ἔφη ὁ Σιμμίας. Οὐκοῦν (ἦ δ᾽ ὅς) τὸ τοιοῦτον ἀνάμνησίς τίς ἐστι; μάλιστα μέντοι ὅταν τις τοῦτο πάθῃ περὶ ἐκεῖνα ἃ ὑπὸ χρόνου καὶ τοῦ μὴ ἐπισκο-

ἢ οὐχ ἕτερόν σοι φαίνεται; σκόπει δὲ καὶ τῇδε. ἆρ' οὐ λίθοι μὲν ἴσοι, καὶ ξύλα ἐνίοτε ταὐτὰ ὄντα, τοτὲ μὲν ἴσα φαίνεται, τοτὲ δ' οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ, αὐτὰ τὰ ἴσα ἔστιν ὅτε ἄνισά σοι ἐφάνη, ἢ ἡ ἰσότης, ἀνισότης; Οὐδεπώποτέ γε, ὦ Σώκρατες. Οὐ ταὐτὸν ἄρ' ἐστὶν (ἦ δ' ὅς) ταῦτά τε τὰ ἴσα, καὶ αὐτὸ τὸ ἴσον. Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες. Ἀλλὰ μὴν ἐκ τούτων γ', ἔφη, τῶν ἴσων ἑτέρων ὄντων ἐκείνου τοῦ ἴσου, ὅμως αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννενόηκάς τε καὶ εἴληφας; Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν ἢ ὁμοίου ὄντος τούτοις, ἢ ἀνομοίου; Πάνυ γε. Διαφέρει δέ γ' (ἦ δ' ὅς) οὐδέν. ἕως γὰρ ἂν D ἄλλο ἰδών, ἀπὸ ταύτης τῆς ὄψεως ἄλλο ἐννοήσῃς, εἴτε ἀνόμοιον εἴτε ὅμοιον, ἀναγκαῖον (ἔφη) αὐτὸ ἀνάμνησιν γεγονέναι. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δαὶ τόδε, (ἦ δ' ὅς) ἦ πάσχομέν τι τοιοῦτον περὶ τὰ ἐν τοῖς ξύλοις τε καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἐν τοῖς ἴσοις, ἆρα φαίνεται ἡμῖν οὕτως ἴσα εἶναι ὥσπερ αὐτὸ ὅ ἐστιν ἴσον; ἢ ἐνδεῖ τι ἐκείνου τῷ μὴ τοιοῦτον εἶναι οἷον τὸ ἴσον, ἢ οὐδέν; Πολύ γε (ἔφη) ἐνδεῖ. Οὐκοῦν ὁμολογοῦμεν, ὅταν τίς τι ἰδὼν ἐννοήσῃ, ὅτι βούλεται μὲν, τοῦτο ὃ νῦν ἐγὼ ὁρῶ, εἶναι οἷον ἄλλο τι τῶν ὄντων· ἐνδεῖ δὲ, καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον εἶναι E ἴσον οἷον ἐκεῖνο, ἀλλ' ἔστι φαυλότερον· ἀναγκαῖόν που εἶναι τὸν τοῦτο ἐννοοῦντα, τυχεῖν προειδότα ἐκεῖνο ᾧ φησὶν αὐτὸ προσεοικέναι μὲν, ἐνδεεστέρως δὲ ἔχειν; Ἀνάγκη. Τί οὖν; τὸ τοιοῦτον πεπόνθαμεν καὶ ἡμεῖς, ἢ οὔ, περί τε τὰ ἴσα καὶ αὐτὸ τὸ ἴσον; Παντάπασί γε. Ἀναγκαῖον ἄρα ἡμᾶς προειδέναι τὸ ἴσον πρὸ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ὅτε τὸ πρῶτον ἰδόντες τὰ ἴσα ἐνενοήσαμεν ὅτι ὀρέγεται μὲν πάντα ταῦτ' εἶναι οἷον τὸ ἴσον, ἔχει δὲ ἐνδεεστέρως. Ἔστι ταῦτα. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, μὴ ἄλλοθεν αὐτὸ ἐννενοηκέναι, μηδὲ δυνατὸν εἶναι F ἐννοῆσαι, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ ἰδεῖν ἢ ἅψασθαι, ἢ ἔκ τινος ἄλλης τῶν αἰσθήσεων. ταὐτὸν δὲ πάντα ταῦτα λέγω. Ταὐτὸν γάρ ἐστιν, ὦ Σώκρατες, πρός γε ὃ βούλεται δηλῶσαι ὁ λόγος. ἀλλὰ μὲν δὴ ἔκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοῆσαι ὅτι πάντα τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν

C quod aliud eſt, quàm hæc? An non aliud quiddam tibi videtur? Conſidera verò & hoc pacto. Nonne ſaxa, vel ligna æqualia dum eadem ſunt, aliàs æqualia, aliàs inæqualia nobis apparent? Penitus. Quid autem ipſa æqualia? poſſunt inæqualia tibi videri? vel æqualitas, inæqualitas? Nunquam, ò Socrates. Quamobrem non idem ſunt hæc æqualia atque ipſum æquale. Nullo modo idem mihi apparent, ò Socrates. Veruntamen ab his æqualibus quæ alia ſunt quàm ipſum illud æquale, ipſius ſimul excogitaſti ſcientiam, atque percepiſti. Veriſsima loqueris. An non ſiue ſimile ipſum ſit, ſiue diſsimile? Omnino. Nihil ſanè refert. qua- D tenus .n. aliud cōſpicatus, ex hac ipſa perſpectione aliud intellexeris, ſiue ſimile, ſiue diſsimile, neceſſe eſt hinc reminiſcentiam prouenire. Et maximè quidem. Quid verò ad id? An ſic nobis contingit circa ea quæ modò dicebamus, ligna, & alia? Videnturne ita æqualia hæc eſſe, vt ipſum quod eſt æquale? An deeſſe potius aliquid quo minus talia ſint quale eſt æquale ipſum, an nihil? Permultum certè deeſt. Nonne confitemur, quando quis aliquid intuens animaduertat appetere quidem hoc quod in præſentia videt, eſſe tale quale quiddam aliud ex his quæ ſunt, verum deficere, neque poſ- E ſe tale eſſe æquale, quale ſit illud, ſed deterius eſſe: neceſſe eſſe eum qui animaduertit, antè cognouiſſe illud cui dicit hoc quodam modo ſimile fieri, ſed ad plenam ſimilitudinem non accedere? Neceſſe eſt. Quid ergo? talène aliquid contingit & nobis nécne? circa æqualia ipſumque æquale? Quàm plurimum. Neceſſe eſt ergo nos æqualis ipſius ſcientiam ante illud tempus habuiſſe, in quo primum videntes æqualia, agnouimus appetere quidem hæc omnia talia euadere quale eſt ipſum, attamen à perfectione ipſius abeſſe. Ita eſt. Atqui & hoc confitemur, nos neque aliunde id agnouiſſe, neque agnoſcere poſſe quàm ex viſu, vel F tactu, vel alio quodam ſenſu. ſimiliter enim de his omnibus iudico. Similiter, ò Socrates, ad id ſe habent de quo agitur, oſtendendum. Atqui à ſenſibus quidē intellexiſſe oportet, omnia quæ ſubie-

ea ipſas ſcientias, illas quas antè habueramus, recipimus: nónne id quod diſcere appellamus, eſſet ſcientiam propriam recuperare, atque id Reminiſci nominantes, rectè nominaremus? Rectè. Fieri enim id poſſe apparuit. Videlicet, vt cùm quis aliquid ſenſerit, vel videndo, vel audiendo, vel aliter ſentiendo, aliud quiddam ex hoc agnoſcat cuius erat oblitus, cui quidem hoc quodammodo propinquabat, ſiue ſimile id ſit, ſiue diſsimile. Ita quod iampridem dico, è duobus alterum. aut enim ſcientes nati ſumus, ſcimuſque per omnem vitam omnes: aut quos deinde dicimus diſcere, duntaxat reminiſcuntur, atque diſciplina reminiſcentia eſt. Sic omnino ſe res habet, ô Socrates. Vtrum igitur eligis, ô Simmia? vel cum ſcientia nos eſſe natos, vel reminiſci poſtea quorum prius ſcientiam acceperimus? Ambigo verum in præſentia Socrates eligam. Quid verò? potéſne eligere quid de hoc videatur tibi? Vir ſciens potéſtne eorum quæ ſcit reddere rationem, an contra? Neceſſe eſt, ô Socrates, poſſe. An verò tibi videntur omnes rationem de his quæ modò tractabamus, afferre poſſe? Optarem equidé inquit Simmias, ſed multò magis vereor ne cras nullus hic homo ſit, qui pro dignitate id ſciat efficere. Non igitur ô Simmia, putas omnes hoc intelligere? Nullo modo. Reminiſcuntur ergo quæ aliquando didicerát. Neceſſe eſt. quando verò acceperunt animæ noſtræ ſcientiam? Non enim poſtquam homines nati ſumus. Non certè. Ergo prius. Ita. Erant igitur, Simmia, animæ etiam prius quàm in humanam ſpeciem deuenirent, ſeorſum à corpore: intelligentiamque habebant. Niſi fortè, ô Socrates, dum naſcimur, ipſas ſcientias accipimus. Nam id etiam tempus reliquum eſt. Eſto ſic, ô amice.

λαμβάνοιμεν τὰς ἐπιστήμας ἅς ποτε καὶ πρὶν εἴχομεν, ἆρ' οὐχ ὃ καλοῦμεν μανθάνειν, οἰκείαν ἂν ἐπιστήμην ἀναλαμβάνειν εἴη; τοῦτο δέ που ἀναμιμνήσκεσθαι λέγοντες, ὀρθῶς ἂν λέ-

D γοιμεν; Πάνυ γε. Δυνατὸν γὰρ δὴ τοῦτό γ' ἐφάνη, αἰσθόμενόν τι, ἢ ἰδόντα, ἢ ἀκούσαντα, ἤ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβόντα, ἕτερόν τι ἀπὸ τούτου ἐννοῆσαι ὃ ἐπελέληστο, ᾧ τοῦτο ἐπλησίαζεν ἀνόμοιον ὄν, ἢ ᾧ ὅμοιον. ὥστε, ὅπερ λέγω, δυοῖν θάτερον, ἤτοι ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάντες, ἢ ὕστερον οὕς φαμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἀναμιμνήσκονται οὗτοι, καὶ ἡ μάθησις, ἀνάμνησις ἂν εἴη. Καὶ μάλα δὴ οὕτως ἔχει, ὦ Σώκρατες. Πότερον οὖν αἱρῇ, ὦ Σιμμία; ἐπισταμένους ἡμᾶς γεγονέναι, ἢ ἀναμιμνήσκεσθαι ὕστερον ὧν πρότερον ἐπιστήμην εἰληφότες ἦμεν. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες,

E ἐν τῷ παρόντι ἑλέσθαι. Τί δέ; τόδε ἔχεις ἑλέσθαι, καὶ πῇ σοι δοκεῖ περὶ αὐτοῦ; ἀνὴρ ἐπιστάμενος, περὶ ὧν ἐπίσταται ἔχοι ἂν δοῦναι λόγον, ἢ οὔ. Πολλὴ ἀνάγκη (ἔφη) ὦ Σώκρατες. Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι λόγον περὶ τούτων ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν; Βουλοίμην μέντ' ἄν, ἔφη ὁ Σιμμίας· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον φοβοῦμαι μὴ αὔριον τηνικάδε οὐκέτι ᾖ ἀνθρώπων οὐδεὶς ἀξίως οἷός τε τοῦτο ποιῆσαι. Οὐκ ἄρα δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαί γε, ἔφη, ὦ Σιμμία, πάντες αὐτά; Οὐδαμῶς. Ἀναμιμνήσκονται ἄρα ἅ ποτε ἔμαθον. Ἀνάγκη. Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην; οὐ γὰρ δὴ ἀφ' οὗ γε

F ἄνθρωποι γεγόναμεν. Οὐ δῆτα. Πρότερον ἄρα. Ναί. Ἦσαν ἄρα, ὦ Σιμμία, αἱ ψυχαὶ καὶ πρότερον, πρὶν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εἴδει χωρὶς σωμάτων, καὶ φρόνησιν εἶχον. Εἰ μὴ ἄρα γιγνόμενοι λαμβάνομεν, ὦ Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπιστήμας. οὗτος γὰρ λείπεται ἔτι ὁ χρόνος. Εἶεν, ὦ ἑταῖρε.

C ἔμοιγε ἱκανῶς ἀποδέδεικται. τί δὲ δὴ Κέβητι; ἔφη ὁ Σωκράτης. δεῖ γὰρ καὶ Κέβητα πείθειν. Ἱκανῶς (ἔφη ὁ Σιμμίας) ὡς ἔγωγε οἶμαι· καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶ πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις. ἀλλ' οἶμαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτόν, ὅτι πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή. εἰ μέντοι καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν ἔτι ἔσται, οὐδ' αὐτῷ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες (ἔφη) ἀποδεδεῖχθαι, ἀλλ' ἔτι ἐνέστηκεν, ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἅμα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχή, καὶ αὐτῇ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ᾖ. τί γὰρ κωλύει γίγνεσθαι D μὲν αὐτὴν καὶ ξυνίστασθαι ἄλλοθέν ποθεν, καὶ εἶναι πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφικέσθαι, ἐπειδὰν δ' ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάττηται τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθείρεσθαι; Εὖ λέγεις, ἔφη, ὦ Σιμμία, ὁ Κέβης. φαίνεται γὰρ ὥσπερ ἥμισυ ἀποδεδεῖχθαι οὗ δεῖ, ὅτι πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή· δεῖ δὲ προσαποδεῖξαι ἔτι, εἰ καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, οὐδὲν ἧττον ἔσται ἢ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλλει τέλος ἡ ἀπόδειξις ἕξειν. Ἀποδέδεικται μέν, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὁ Σωκράτης, καὶ νῦν εἰ θέλετε συνθεῖναι τοῦτόν τε τὸν λόγον εἰς ταυτὸν καὶ ὃν πρὸ τούτου ὡμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ E τεθνεῶτος. εἰ γάρ ἐστιν ἡ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη δ' αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ἰούσῃ τε καὶ γιγνομένῃ, μηδαμόθεν ἄλλοθεν ἢ ἐκ θανάτου τε καὶ ἐκ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι· πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτὴν καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ εἶναι, ἐπειδή γε δεῖ αὖθις αὐτὴν γίγνεσθαι; ἀποδέδεικται μὲν οὖν, ὅπερ λέγεται καὶ νῦν. ὅμως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἂν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον· καὶ δεδιέναι τὸ τῶν παίδων, μὴ ὡς ἀληθῶς ὁ ἄνεμος αὐτὴν ἐκβαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσᾷ καὶ F διασκεδάννυσιν· ἄλλως τε καὶ ὅταν τύχῃ τις μὴ ἐν νηνεμίᾳ, ἀλλ' ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων. Καὶ ὁ Κέβης ἐπιγελάσας, Ὡς δεδιότων (ἔφη) ὦ Σώκρατες, πειρῶ ἀναπείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ὡς ἡμῶν δεδιότων, ἀλλ' ἴσως ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς ὅστις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται.

tu modò dicebas. Et quantum ad me attinet, ſatis eſt demonſtratum. Quid verò videtur Cebeti? inquit Socrates. Oportet enim illi quoque perſuadere. Satis & illi arbitror perſuaſum, inquit Simmias, quamuis omnium repugnantiſſimus ſit, & ad credendum tardiſſimus. Opinor tamen ſufficienter illi probatum, ante ortum noſtrum animã extitiſſe. An verò poſt interitum noſtrum etiam futura ſit, nec mihi quidem ipſi, ô Socrates, ſatis adhuc videtur oſtenſum. Sed nunc etiam reſtat multorum dubitatio illa quam in medium Cebes adduxerat, ne videlicet homine moriente, ſimul anima diſſipetur, atque ita eſſe deſinat. quid enim prohibet fieri quidem illam, & aliunde conſtitui, atque eſſe prius etiam quàm in corpus hominis laberetur: poſtquam verò ab eo diſceſſerit, tunc illam inſuper interire? Rectè loqueris Simmia, inquit Cebes. Videtur enim quaſi dimidium eius quod oportet probatum, antè videlicet quàm naſceremur, noſtram animam extitiſſe: oportere autem id quoque oſtendere, poſtquam mortui fuerimus, non minus fore quàm eſſet antequam naſceremur, ſi modò finem ſuum demonſtratio ſit habitura. Demonſtratum quidem eſt, inquit Socrates, iſtud, ô Simmia, & ô Cebes, etiam nunc, ſi modò velitis, & id quod modò probatum eſt, & illud quod antè conceſſeramus, videlicet omne viuens ex mortuo fieri, in vnum connectere. Si enim eſt anima prius: & quum in hanc venit vitam, fitque homo, neceſſe eſt non aliunde eam quàm ex mortuis proficiſci: cur non neceſſarium ſit, vt etiam poſt mortem corporis maneat, quum oporteat ipſam ad banc vitam reuerti? Demonſtratum igitur & nunc eſt quod dicitur. Veruntamen videmini tu atque Simmias cupere idem rurſus diligentius pertractari: ac forſitan puerorum more formidatis, ne reuera corpore egredientem ventus diſſoluat, atque diſpergat, præſertim ſi quis non ſereno cœlo, ſed ventis vehementius flantibus moriatur. Ad hæc Cebes ſubridens, Tanquam nobis id formidantibus, inquit, ô Socrates, conare perſuadere: imò verò non tanquam formidantibus nobis, ſed fortaſſe eſt inter nos puer aliquis talia metuens,

ret, inquit Cebes. An non quæ ſemper ſecundum eadem eodemque modo ſe habent, inquit, hæc maximè eſſe conuenit ſimplicia? Quæ vero aliàs aliter, nec vnquam ſecundum eadem, hæc eſſe compoſita? Ita equidem opinor. Redeamus iam ad illa, ad quæ in ſuperiori diſputatione proceſſimus. Ipſa eſſentia cuius interrogando reſpondendoque definitionem hoc ipſum quod eſt aſſignauimus, verum eodem modo, & ſecundum eadem ſe ſemper habet? an aliàs aliter? videlicet & ipſum æquale, ipſum pulchrum, ipſum vnumquodque quod eſt ens, verum mutationem aliquando aliquam ipſa recipiunt, an ipſorum vnumquodque ſemper id quod eſt vniforme exiſtens ipſum per ſeipſum, eodem modo, & ſecundum eadem ſe habet, neque vnquam, neque vſquam, nec vllo pacto mutationem aliquam ſuſcipit? Neceſſe eſt, ô Socrates, hæc, inquit Cebes, eodem modo, & ſecundum eadem ſe ſemper habere. Quid autem dicemus de multis, inquit, quę ſimiliter pulchra dicuntur, ſcilicet hominibus, equis, veſtibus, vel aliis quibuſcunque talibus, quæ vel pulchra dicuntur, vel æqualia, vel etiam de omnibus, quæ illis ſynonyma ſunt? num hæc ſecundum eadem ſe ſemper habent? An potius omnino contrà quàm illa, videlicet neque ipſa ſibimet, neque inuicem vnquam, vt ſimpliciter loquar, vllo pacto ſecundum eadem eodemque modo ſe habent? Hæc, ô Socrates, inquit Cebes, nunquam eodem modo ſunt. Et hæc quidem tangi, videri, aliiſque ſenſibus attingi poſſunt. Quæ verò ſemper ſecundum eadem permanent, non alio modo quàm ſola intelligentiæ ratione percipiuntur, ſuntque inuiſibilia quæ talia ſunt, neque cernuntur. Vera omnino loqueris, inquit. Vis ergo duas rerum ſpecies ponamus, alteram viſibilium, inuiſibilium alteram? Ponamus, inquit. Et inuiſibile quidem modo ſemper eodē eſſe, viſibile verò nūquam eodē? Hoc quoq; ponamus, inquit. Age iā, aliúdne in nobis eſt, quā hoc quidē corpus, illud verò anima? Nihil aliud, inquit. Vtrinā ſpeciei corpus eſſe ſimilius cognatiuſq; dicimus? Nemini dubiū, inquit, quin viſibili. Quid verò anima? Viſibiléne aliquid eſt, an cōtrà?

ὅτι φύσει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταύτῃ ᾗπερ
συνετέθη· εἰ δέ τι τυγχάνει ὂν ἀξύνθετον, τούτῳ μόνῳ
προσήκει μὴ πάσχειν ταῦτα, εἴπερ τῳ ἄλλῳ. Δοκεῖ μοι,
ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης. Οὐκοῦν ἅπερ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ
καὶ ὡσαύτως ἔχει, ταῦτα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀξύν-
θετα· τὰ δὲ ἄλλοτ' ἄλλως καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτά,
ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ξύνθετα. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. Ἴωμεν δή (ἔ-
φη) ἐπὶ ταὐτὰ ἐφ' ἅπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ. αὐτὴ ἡ
οὐσία ἧς λόγον δίδομεν τοῦ εἶναι, καὶ ἐρωτῶντες καὶ ἀποκρι-
D νόμενοι, πότερον ὡσαύτως ἀεὶ ἔχει κατὰ ταὐτά, ἢ ἄλλοτ'
ἄλλως; αὐτὸ τὸ ἴσον, αὐτὸ τὸ καλόν, αὐτὸ ἕκαστον, ὃ ἔστι τὸ ὄν,
μή ποτε μεταβολὴν καὶ ἡντινοῦν ἐνδέχεται; ἢ ἀεὶ αὐτῶν ἕ-
καστον, ὃ ἔστι μονοειδὲς ὄν, αὐτὸ καθ' αὑτὸ ὡσαύτως κατὰ ταὐ-
τὰ ἔχει, καὶ οὐδέποτε οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀλλοίωσιν οὐδεμίαν
ἐνδέχεται; Ὡσαύτως, ἔφη, ἀνάγκη, ὁ Κέβης, καὶ κατὰ ταὐ-
τὰ ἔχειν, ὦ Σώκρατες. Τί δὲ τῶν πολλῶν καλῶν, οἷον ἀν-
θρώπων, ἢ ἵππων, ἢ ἱματίων, ἢ ἄλλων ὡντινωνοῦν τοιούτων,
ἴσων ἢ καλῶν ἢ πάντων τῶν ἐκείνοις ὁμωνύμων. ἆρα κα-
τὰ ταὐτὰ ἔχει, ἢ πᾶν τοὐναντίον ἐκείνοις, οὔτε αὐτὰ
E αὑτοῖς, οὔτε ἀλλήλοις οὐδέποτε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδαμῶς
κατὰ ταὐτά ἐστιν. Οὕτως αὖ, ἔφη, ταῦτα, ὁ Κέβης, οὐδέποτε
ὡσαύτως ἔχει. Οὐκοῦν τούτων μὲν κἂν ἅψαιο, κἂν ἴδοις,
κἂν ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσιν αἴσθοιο· τῶν δὲ κατὰ ταὐτὰ ἐχόντων
οὐκ ἔστιν ὅτῳ ποτ' ἂν ἄλλῳ ἐπιλάβοιο ἢ τῷ τῆς διανοίας
λογισμῷ· ἀλλ' ἔστιν ἀειδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐχ ὁρατά. Παν-
τάπασιν (ἔφη) ἀληθῆ λέγεις. Θῶμεν οὖν βούλει (ἔφη)
δύο εἴδη τῶν ὄντων· τὸ μὲν, ὁρατόν, τὸ δὲ, ἀειδές; Θῶμεν,
ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἀειδές, ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχον, τὸ δὲ ὁρατόν,
μηδέποτε κατὰ ταὐτά. Καὶ τοῦτο (ἔφη) θῶμεν. Φέρε δή (ἦ δ'
F ὅς) ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν, ἢ τὸ μὲν, σῶμά ἐστι, τὸ δὲ, ψυχή;
Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη. Ποτέρῳ οὖν ὁμοιότερον τῷ εἴδει φα-
μὲν ἂν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα; Παντί, ἔφη, τοῦτό γε
δῆλον ὅτι τῷ ὁρατῷ. Τί δὲ, ἡ ψυχὴ, ὁρατὸν, ἢ ἀειδές;

Digitized by Google

φρόνησις κέκληται; Παντάπασι (ἔφη) καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἴδει, καὶ ἐκ τῶν πρόσθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν λεγομένων, ψυχὴ ὁμοιότερον εἶναι καὶ ξυγγενέστερον; Πᾶς ἄν, ἔμοιγε δοκεῖ (ἦ δ᾽ ὅς) συγχωρῆσαι, ὦ Σώκρατες, ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὅλῳ καὶ παντὶ ὁμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντι μᾶλλον, ἢ τῷ μή. Τί δὲ τὸ σῶμα; Τῷ ἑτέρῳ. Ὅρα δὴ καὶ τῇδε, ὅτι ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὦσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τῷ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προστάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν. καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πότερόν σοι δοκεῖ ὅμοιον τῷ θείῳ εἶναι, καὶ πότερον τῷ θνητῷ; ἢ οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν, ἄρχεσθαί τε καὶ δουλεύειν; Ἔμοιγε. Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχὴ ἔοικε; Δῆλα δὴ, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ σῶμα τῷ θνητῷ. Σκόπει δὴ (ἔφη) ὦ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει· τῷ μὲν θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ, καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον εἶναι ψυχήν· τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. Ἔχομέν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὦ φίλε Κέβης, ὡς οὐχ οὕτως ἔχει; Οὐκ ἔχομεν. Τί οὖν, τούτων οὕτως ἐχόντων, ἆρ᾽ οὐχὶ σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει· ψυχῇ δὲ αὖ τὸ παράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι, ἢ ἐγγύς τι τούτου; Πῶς γὰρ οὔ; Ἐννοεῖς οὖν (ἔφη) ὅτι ἐπειδὰν ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος, τὸ μὲν ὁρατὸν αὐτοῦ σῶμα καὶ ἐν ὁρατῷ κείμενον (ὃ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ᾧ προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι) οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ᾽ ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον· ἐὰν μέν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ, καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, καὶ πάνυ μάλα. συμπεσὸν γὰρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθὲν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὀλίγου ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον. ἔνια δὲ μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἐὰν σαπῇ, ὀστᾶ τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως (ὡς ἔπος εἰπεῖν) ἀθάνατά ἐστιν.

atque hæc eius affectio prudentia nominatur.
C Præclarè, inquit, ac verè omnino loqueris, ô Socrates. Vtri igitur ſpeciei rurſus tibi videtur, ex his quæ & in ſuperioribus & modò dicta ſunt, anima eſſe ſimilior atque cognatior? Arbitror equidem, ô Socrates, quemlibet, inquit, vel indocilem prorſus, & pertinacem, ex hac diſcurſione conceſſurum, animam, & per totum & per omne, ſimiliorem eſſe ei quod ſemper eodem modo eſt, quàm oppoſito. Quid autem corpus? Alteri ſpeciei. Conſidera rurſus hoc pacto. Quandiu in eodem ſunt anima atque corpus, hoc quidem ſeruire atque ſubeſſe natura iubet, hanc verò præeſſe atque dominari. Secundum hæc rurſus verum tibi vi-
D detur ſimile eſſe diuino, vtrum mortali? An non putas diuinum quidem tale eſſe natura, vt præſit & ducat: Mortale verò, vt ſubiiciatur ac ſeruiat? Puto equidem. Vtri igitur horum eſt anima ſimilis? Conſtat, ô Socrates, animam quidem ſimilem eſſe diuino, corpus verò mortali. Animaduerte iam, ô Cebes, num hæc ex omnibus quæ à nobis dicta ſunt, conſequantur. Videlicet ipſi diuino, immortali, intelligibili, vniformi, indiſſolubili, ſemper eodem modo, & ſecundum eadem ſeipſum habenti, animam eſſe ſimillimam: humano verò, mortali, nec intelligibili, multiformi, diſ-
E ſolubili, nunquam eodem modo ſibimet ſe habenti, ſimillimum eſſe corpus. Poſſumuſne, ô amice Cebes, præter hæc aliud quicquam afferre, quo minus ita ſit? Non poſſumus. Quid ergo? Cùm hæc ita ſe habeant, nonne corpori cõuenit, vt breui ſoluatur? Animę verò, vt omnino indiſſolubilis ſit, vel aliquid rei omnino indiſſolubili propinquum? Quidni? Cernis igitur poſtquam mortuus homo fuerit, quod in eo viſibile eſt corpus, & in loco viſibili poſitũ, quod cadauer appellamus, cui cõuenit, vt diſſoluatur, cõcidat, diffluat, nihil horũ ſubito pati, ſed ſi quis corpore perbellè affecto deceſſerit ſatis multo tempore, idque etiã in
F ea ipſa venuſtate permanere. Corpus enim exarefactum & conditum quemadmodũ in Aegypto faciunt, incredibile quoddam tempus ferme integrum manet. Quinetiam ſi putreſcat, tamen nonnullæ corporis partes, oſſa videlicet, neruique, atque ſimilia, vt ita dicam, immortalia permanent.

vratur: quod verò oculis quidem obſcurum & inuiſibile ſit, veruntamen intelligibile, & philoſophia compræhendendum, habere odio conſueuerit, formidaréque & fugere: ſic, inquam, inſtitutam animam putaſne ipſam per ſe ſynceram euadere? Nullo modo, inquit. Sed infectam inuolutámque, vt arbitror, contagione corporea, quam conſuetudo cõgreſſuſque cum corpore propter continuam familiaritatem, plurimumque eius cultum effecit quaſi congenitam. Ita putamus. Pôderoſum verò, ô amice, id putandum eſt, & graue terrenúmque, & viſibile, quod anima eiuſmodi ſecum trahit: ideoque ab eo grauatur, & rurſus ad viſibilem trahitur locum metu inuiſibilis, atque occulti: &, quemadmodũ fertur, circa monumẽta ſepulchraq; verſatur, circa quæ iã nõnulla apparuerunt animarum vmbroſa phantaſmata, qualia præferũt ſimulacra tales animæ, quæ videlicet non puræ deceſſerunt à corpore, ſed viſibile aliquid trahentes: quo fit vt videri poſsint. Conſentaneũ eſt ô Socrates. Conſentaneũ tamen ô Cebes, non eſſe has bonorũ animas, ſed malorũ, quæ circa hæc oberrare coguntur, pœnas dantes vitæ improbè actæ. Itaq; tam diu circumuagantur, quoad cupiditate naturæ corporeæ comitãte, rurſus induant corpus. Induunt autẽ, vt decens eſt, eiuſmodi mores quales in vita exercuerunt. Quales dicis mores ô Socrates? Eiuſmodi eos quidem qui ventris petulantiæ, gulæ dediti vitam egerunt, neque quicquam penſi pudoriſque habuerunt, decens eſt aſinorum formas & eiuſmodi brutorum ſubire. An non putas? Conſentanea loqueris. Qui verò iniurias, tyrannides, rapinas, præ cæteris ſequuti ſunt, in luporum, accipitrum, miluorum genera par eſt pertranſire. num aliò has migrare dicendum eſt?

ὑπ' αὐτοῦ, ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ' ἢ τὸ σωματοειδές, οὗ τις ἂν ἅψαιτο καὶ ἴδοι, καὶ πίοι καὶ φάγοι, καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο· τὸ δὲ τοῖς ὄμμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ αἱρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν· οὕτω δὴ ἔχουσαν, οἴει ψυχὴν αὐ-

D τὴν καθ' αὑτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξεσθαι; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἔφη. Ἀλλὰ διειλημμένην γε οἶμαι ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς, ὃ αὐτῇ ἡ ὁμιλία τε καὶ ξυνουσία τοῦ σώματος, διὰ τὸ ἀεὶ ξυνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνεποίησε ξύμφυτον. Πάνυ γε. Ἐμβριθὲς δέ γε, ὦ φίλε, τοῦτο οἴεσθαι χρὴ εἶναι, καὶ βαρὺ, καὶ γεῶδες, καὶ ὁρατόν· ὃ δὴ καὶ ἔχουσα ἡ τοιαύτη ψυχὴ, βαρύνεταί τε καὶ ἕλκεται πάλιν εἰς τὸν ὁρατὸν τόπον, φόβῳ τοῦ ἀειδοῦς τε καὶ ᾅδου, ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη· περὶ ἃ δὴ καὶ ὤφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ

E φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἴδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ ὁρατοῦ μετέχουσαι· διὸ καὶ ὁρῶνται. Εἰκός γε, ὦ Σώκρατες. Εἰκὸς μέντοι, ὦ Κέβης· καὶ οὔτι γε τὰς τῶν ἀγαθῶν αὐτὰς εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι, δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς, κακῆς οὔσης. καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἕως ἂν τῇ τοῦ ξυνεπακολουθοῦντος τοῦ σωματοειδοῦς ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα. ἐνδοῦνται δὲ, ὥσπερ εἰκός, εἰς τὰ τοιαῦτα ἤθη ὁποῖ' ἄττ' ἂν καὶ μεμελετηκυῖαι τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ. Τὰ

F ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὦ Σώκρατες; Οἷον, τοὺς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας, καὶ μὴ διευλαβημένους, εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκὸς ἐνδύεσθαι. ἢ οὐκ οἴει; Πάνυ μὲν οὖν εἰκὸς λέγεις. Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἁρπαγὰς προτετιμηκότας, εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἰκτίνων γένη; ἢ ποῖ ἂν ἄλλοσε φαμὲν τὰς τοιαύτας ἰέναι;

δεδιότες, ὥσπερ οἱ φίλαρχοί τε καὶ φιλότιμοι, ἔπειτα ἀπέχονται αὐτῶν. Οὐ γὰρ ἂν πρέποι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Κέβης. C Οὐ μέντοι μὰ Δί', ἦ δ' ὅς. τοιγάρτοι τούτοις μὲν ἅπασιν (ἔφη) ὦ Κέβης, ἐκεῖνοι οἷς τι μέλει τῆς αὐτῶν ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ σώματα πλάττοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες, οὐ κατὰ ταὐτὰ πορεύονται αὐτοῖς, ὡς οὐκ εἰδόσιν ὅπῃ ἔρχονται· αὐτοὶ δὲ ἡγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντία τῇ φιλοσοφίᾳ πράττειν, καὶ τῇ ἐκείνης λύσει τε καὶ καθαρμῷ, ταύτῃ τρέπονται, ἐκείνῃ ἑπόμενοι ᾗ ἐκείνη ὑφηγεῖται. Πῶς, ὦ Σώκρατες; Ἐγὼ ἐρῶ, ἔφη. γιγνώσκουσι γὰρ (ἦ δ' ὅς) οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία, ἀτεχνῶς διαδεδεμένην ἐν τῷ σώματι καὶ προσκεκολ- D λημένην (ἀναγκαζομένην δὲ, ὥσπερ διὰ εἱργμοῦ, διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ ὄντα, ἀλλὰ μὴ αὐτὴν δι' αὑτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ καλινδουμένην, καὶ τοῦ εἱργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα ὅτι δι' ἐπιθυμίας ἐστὶν, ὡς ἂν μάλιστα αὐτὸς ὁ δεδεμένος ξυλλήπτωρ εἴη τοῦ δεδέσθαι) ὅπερ οὖν λέγω, γιγνώσκουσιν οἱ φιλομαθεῖς ὅτι οὕτω παραλαβοῦσα ἡ φιλοσοφία ἔχουσαν αὐτῶν τὴν ψυχὴν, ἠρέμα παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖ, ἐνδεικνυμένη ὅτι ἀπάτης μὲν μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων σκέψις· ἀπάτης δὲ, ἡ διὰ τῶν ὤτων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων· πείθουσα δὲ ἐκ τούτων E μὲν ἀναχωρεῖν ὅσον μὴ ἀνάγκη αὐτοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὑτὴν ξυλλέγεσθαι καὶ ἀθροίζεσθαι παρακελευομένη. πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλλῳ, ἀλλ' ἢ αὐτὴν αὑτῇ, ὅ,τι ἂν νοήσῃ αὐτὴ καθ' αὑτὴν αὐτὸ καθ' αὑτὸ τῶν ὄντων. ὅ,τι δ' ἂν δι' ἄλλων σκοπῇ, ἐν ἄλλοις ὂν ἄλλο, μηδὲν ἡγεῖσθαι ἀληθές· εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον, αἰσθητόν τε καὶ ὁρατόν· ὃ δὲ αὐτὴ ὁρᾷ, νοητόν τε καὶ ἀειδές. Ταύτῃ οὖν τῇ λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἡ τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφου ψυχὴ, οὕτως ἀπέχεται τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ λυπῶν καὶ φόβων καθ' ὅσον δύναται, λογιζομένη ὅτι ἐπειδάν τις σφό- F δρα ἡσθῇ, ἢ φοβηθῇ, ἢ λυπηθῇ, ἢ ἐπιθυμήσῃ, οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν ἔπαθεν ἀπ' αὐτῶν ὅσον ἄν τις οἰηθείη, οἷον νοσήσας, ἤ τι ἀναλώσας διὰ τὰς ἐπιθυμίας· ἀλλ' ὃ πάντων μέγιστόν τε κακῶν καὶ ἔσχατόν ἐστι, τοῦτο πάσχει, καὶ οὐ λογίζεται αὐτό.

magiſtratus ambiunt & honores, deinde ab his abſtinent. Neque enim deceret ô Socrates inquit Cebes. Non per Iouem. Quamobrem hi qui animum ſuum curant, neque corpori colendo ſeruiunt, ſpretis his omnibus haudquaquam ea gradiuntur via qua ſuperiores illi quos narrauimus, quia videlicet quò proficiſcantur ignorent. Ipſi verò exiſtimantes philoſophiæ eiuſque ſolutioni & purgationi repugnandum non eſſe, hanc ea ſequuntur via qua eos ipſa ducit. Quonam pacto ô Socrates? Dicam equidem, inquit. Cognoſcunt profectò viri diſcendi cupidi quòd philoſophia eorum animam ſuſcipit reuera ligatam in corpore, atque implicitam, ac per ipſum quaſi per carcerem quendam res conſiderare coactam: cúmque per ſeipſam id non faciat, omni prorſus inſcitia inuolutam: (cognoſcunt præterea) quemadmodum philoſophia perſpiciens quàm grauiter corporeum vinculum aſtringat animam: quippe cùm per ipſam fiat concupiſcentiam, per quam deuinctus animus adiutor ſit ad ſeipſum deuinciendum: cognoſcunt inquam viri ſcientiæ cupidi, quòd philoſophia eorum animam ita cōſtitutam ſuſcipiens, paulatim inſtruit, ſoluereque aggreditur, oſtendens quam fallax oculorum, quàm fallax aurium, cæterorúmque ſenſuū ſit iudicium, ſuadens ab his diſcedere, quatenus hærere illis ſumma non cogat neceſſitas, ſeque in ſeipſam reuocare atque colligere, nec vlli credere præterquam ſibi, quatenus videlicet ipſa per ſeipſam intelligat quodlibet eorum quæ ſunt, per ſeipſum. Quòd verò ipſa per alia conſideret exiſtens in aliis aliud, nihil exiſtimare verum: eſſe verò eiuſmodi quidem ſenſibile atque viſibile: quod autem ipſa per ſe conſideret, intelligibile atque inuiſibile. Huic ergo ſolutioni veri philoſophi animus repugnandum non eſſe iudicans, ſic à voluptatibus, cupiditatibus, doloribus, timoribus, pro viribus abſtinet: iudicans quando quis vehementer delectetur, vel metuat, vel doleat, aut cupiat, haud tantum ab his pati malum, quantum quis forſan exiſtimarit, videlicet ſi propter concupiſcentias vel ægrotet quiſpiam, vel pecunias conſumpſerit: ſed quod malorum omnium maximum, & extremum eſt, perpeti, neq; tamē illud animaduertere,

que rationem, ac ſemper in ea permanens, verum & diuinum, opinionémque ſupereminens contemplatur: à quo nutritus ita viuendum cenſet quàm diu viuat, atque ſperat ſe vbi deceſſerit in cognatum atque tale migrantem ab humanis eximi malis. Ex huiuſmodi quidẽ educatione & exercitatione non eſt cur metuat, ô Simmia, & Cebes, ne cùm recedat à corpore, diſtrahatur, & diſsipetur, omniſque in ventos vita recedat, & ſuperſit nihil quicquam.

Cùm hæc Socrates dixiſſet longum factum eſt ſilentium, & ipſe quidem Socrates, quæ dicta fuerant ſecum, vt videbatur, repetebat, idemque plerique noſtrûm faciebant. Cebes autem & Simmias parumper inſuper inter ſe locuti ſunt. Hos ergo intuitus Socrates. Quidnam vobis, inquit, de his quæ dicta ſunt, videtur? An fortè aliquid inſuper in his deſideratis? Multæ enim adhuc dubitationes obiectioneſque ſuperſunt, ſiquis ſufficienter ea ſit tractaturus. Si igitur aliud quiddam inter vos agitatis, nihil dico. Sin autem in his quæ dicta ſunt, hæſitatis, ne vereamini loqui atque percurrere, ſi qua in parte putatis melius dici poſſe. Quin etiam ſocium me aſſumite, ſi mecum id commodius fieri poſſe exiſtimatis. Verum equidem, inquit Simmia, tibi, ô Socrates, fatebor. Iamdudum ambigens vterque noſtrûm impellit alterum, iubétque interrogare propter audiendi cupiditatem. Veremur autem, ne id tibi ob præſentem calamitatem ſit ingratum. Hæc Socrates audiens, leniter arriſit, dicens, Papæ, ô Simmia, quàm difficile aliis perſuaderem hanc me fortunam haudquaquam aduerſam exiſtimare, quando ne vobis quidem id perſuadere poſſum. Quippe cùm metuatis ne difficilior mœſtiorque ſim in præſentia, quàm in ſuperiori fuerim vita.

ἐναντίως ἱστὸν μεταχειριζομένης. ἀλλὰ γαλήνην τούτων παρασκευάζουσα, ἑπομένη τῷ λογισμῷ, καὶ ἀεὶ ἐν τούτῳ οὖσα, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδόξαστον θεωμένη, καὶ ὑπ' ἐκείνου τρεφομένη, ζῆν τε οἴεται δεῖν οὕτως, ἕως ἂν ζῇ, καὶ ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς τὸ ξυγγενὲς καὶ εἰς τὸ τοιοῦτον ἀφικομένη, ἀπηλλάχθαι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν. ἐκ
D δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν δεινὸν μὴ φοβηθῇ, (ταῦτα δ' ἐπιτηδεύσασα, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης) ὅπως μὴ διασπασθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, ὑπὸ τῶν ἀνέμων διαφυσηθεῖσα καὶ διαπτομένη οἴχηται, καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ᾖ.

Σιγὴ οὖν ἐγένετο ταῦτα εἰπόντος τοῦ Σωκράτους ἐπὶ πολὺν χρόνον· καὶ αὐτός τε πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν ὁ Σωκράτης, ὡς ἰδεῖν ἐφαίνετο, καὶ ἡμῶν οἱ πλεῖστοι. Κέβης δὲ καὶ Σιμμίας σμικρὸν πρὸς ἀλλήλω διελεγέσθην. καὶ ὁ Σωκράτης ἰδὼν αὐτὼ ἤρετο, Τί; ἔφη, ὑμῖν τὰ λε-
E χθέντα μῶν μὴ δοκεῖ ἐνδεῶς λέγεσθαι; πολλὰς γὰρ δὴ ἔτι ἔχει ὑποψίας καὶ ἀντιλαβάς, εἴ γε δή τις αὐτὰ μέλλει ἱκανῶς διεξιέναι. εἰ μὲν οὖν τι ἄλλο σκοπεῖσθον, οὐδὲν λέγω· εἰ δὲ περὶ τούτων ἀπορεῖτον, μηδὲν ἀποκνήσητε καὶ αὐτοὶ εἰπεῖν καὶ διεξελθεῖν, εἴ πῃ ὑμῖν φαίνεται βέλτιον λεχθῆναι· καὶ αὖ καὶ ἐμὲ ξυμπαραλαβεῖν, εἴ τι μᾶλλον οἴεσθε μετ' ἐμοῦ εὐπορήσειν. Καὶ ὁ Σιμμίας ἔφη, Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, τἀληθῆ σοι ἐρῶ. πάλαι γὰρ ἡμῶν ἑκάτερος ἀπορῶν τὸν ἕτερον προωθεῖ, καὶ κελεύει ἐρέσθαι, διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν μὲν ἀκοῦσαι· ὀκνεῖν δὲ ὄχλον παρέχειν, μή σοι
F ἀηδὲς ᾖ διὰ τὴν παροῦσαν ξυμφοράν. Καὶ ὃς ἀκούσας ἐγέλασέ τε ἠρέμα, καί φησι, Βαβαί, ὦ Σιμμία· ἦ που χαλεπῶς ἂν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πείσαιμι ὡς οὐ ξυμφορὰν ἡγοῦμαι τὴν παροῦσαν τύχην, ὅτε γε μηδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν· ἀλλὰ φοβεῖσθε μὴ δυσκολώτερόν τι νῦν διάκειμαι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ.

τέ σοι ἐρῶ ὃ ἀπορῶ, καὶ αὖ ὅδε, ᾗ οὐκ ἀποδέχεται τὰ εἰρημένα. C ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, περὶ τῶν τοιούτων ἴσως ὥσπερ καὶ σοὶ τὸ μὲν σαφὲς εἰδέναι ἐν τῷ νῦν βίῳ, ἢ ἀδύνατον εἶναι, ἢ παγχάλεπόν τι, τὸ μέντοι αὖ τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν, μὴ οὐχὶ παντὶ τρόπῳ ἐλέγχειν, καὶ μὴ προαφίστασθαι πρὶν ἂν πανταχῇ σκοπῶν ἀπείπῃ τις, πάνυ μαλθακοῦ εἶναι ἀνδρός. δεῖν γὰρ περὶ αὐτὰ ἕν γέ τι τούτων διαπράξασθαι, ἢ μαθεῖν ὅπῃ ἔχει, ἢ εὑρεῖν ἤ, εἰ ταῦτα ἀδύνατον, τὸν γοῦν βέλτιστον τῶν ἀνθρωπίνων λόγων λαβόντα καὶ δυσεξελεγκτότατον, ἐπὶ τούτου ὀχούμενον, ὥσπερ ἐπὶ σχεδίας, κινδυνεύοντα διαπλεῦσαι τὸν βίον· εἰ μή τις δύναιτο ἀσφαλέστερον καὶ ἀκινδυνότερον, ἐπὶ βεβαιοτέρου ὀχήματος ἢ λόγου θείου τινός, διαπορευθῆναι. D καὶ δὴ καὶ νῦν ἔγωγε οὐκ ἐπαισχυνθήσομαι ἐρέσθαι, ἐπειδὴ καὶ σὺ ταῦτα λέγεις, οὐδ᾽ ἐμαυτὸν αἰτιάσομαι ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ, ὅτι νῦν οὐκ εἶπον ἅ μοι δοκεῖ. ἐμοὶ γάρ, ὦ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ πρὸς ἐμαυτὸν καὶ πρὸς τόνδε σκοπῶ τὰ εἰρημένα, οὐ πάνυ φαίνεται ἱκανῶς εἰρῆσθαι. Καὶ ὁ Σωκράτης, Ἴσως γὰρ (ἔφη) ὦ ἑταῖρε, ἀληθῆ σοι φαίνεται· ἀλλὰ λέγε ὅπῃ δὴ οὐχ ἱκανῶς. Ταύτῃ ἔμοιγε (ἦ δ᾽ ὅς) ᾗ δὴ καὶ περὶ ἁρμονίας ἄν τις καὶ λύρας τε καὶ χορδῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον εἴποι, ὡς ἡ μὲν ἁρμονία ἀόρατόν τι καὶ ἀσώματον, καὶ πάγκαλόν τι καὶ θεῖόν ἐστιν ἐν τῇ ἡρμοσμένῃ λύρᾳ· E αὐτὴ δ᾽ ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαί, σώματά τε καὶ σωματοειδῆ καὶ σύνθετα καὶ γεώδη, καὶ τοῦ θνητοῦ συγγενῆ. ἐπειδὰν οὖν ἢ κατάξῃ τις τὴν λύραν, ἢ διατέμῃ καὶ διαρρήξῃ τὰς χορδάς, εἴ τις διισχυρίζοιτο τῷ αὐτῷ λόγῳ ὥσπερ σύ, ὡς ἀνάγκη ἔτι εἶναι τὴν ἁρμονίαν ἐκείνην, καὶ μὴ ἀπολωλέναι, (οὐδεμία γὰρ μηχανὴ ἂν εἴη τὴν μὲν λύραν ἔτι εἶναι, διερρωγυιῶν τῶν χορδῶν, καὶ τὰς χορδὰς θνητοειδεῖς οὔσας, τὴν δὲ ἁρμονίαν ἀπολωλέναι, τὴν τοῦ θείου τε καὶ ἀθανάτου ὁμοφυῆ τε καὶ συγγενῆ, προτέραν τοῦ θνητοῦ ἀπολομένην) ἀλλὰ φαίη, Ἀνάγκη ἔτι που εἶναι αὐτὴν τὴν ἁρμονίαν, F καὶ πρότερον τὰ ξύλα καὶ τὰς χορδὰς κατασαπήσεσθαι πρὶν τι ἐκείνην παθεῖν. καὶ γὰρ οὖν, ὦ Σώκρατες, οἶμαι ἔγωγε καὶ αὐτόν σε τοῦτο ἐνθυμηθῆναι, ὅτι τοιοῦτόν τι μάλιστα ὑπολαμβάνομεν τὴν ψυχὴν εἶναι,

riam qua in re dubitem, & rurſus hic Cebes quanam ex ſuperiori diſputatione minus admittat. Mihi enim videtur, ô Socrates, quemadmodum tibi quoque fortaſſe, de his quidem rebus manifeſta veritas in vita præſenti, aut nullo modo, aut ſumma cum difficultate intelligi poſſe. Quæ porrò de his dicuntur, ea non omni modo explorare, & non prius deſiſtere, quàm examinando omnia, defatigeris, mollis nimium iudico eſſe viri. oportet enim circa hæc alterutrum efficere: aut diſcere, inuenireque quemadmodum ſe habeant: aut ſi hæc fieri nequeant, optimam atque tutiſsimam humanarum rationum eligere, qua quis tanquam rate vehatur, atque ita procellas huius vitæ pertranſeat, ſi nequeat firmiori quodam vehiculo, vel diuino aliquo verbo tutius ac minori cum periculo tranare. Atque ego nunc non verebor interrogare, præſertim cùm ad hoc ipſe nos adhorteris: ne fortè meipſum poſthac ſim culpaturus, quòd nunc quæ mihi videantur minimè dixerim. Profectò mihi, ô Socrates, vnà cum hoc Cebete tua dicta reputanti haud ſatis confirmata videntur. Forſan, inquit Socrates, verè, ô amice, opinaris. Sed dic qua in parte minus ſufficienter dicta fuiſſe cenſeas. In hac vtique, inquit Simmias. Nempe de harmonia & lyra, & chordis idem poſſet quiſpiam dicere, harmoniam videlicet eſſe inuiſibile quiddam & incorporeum, & perpulchrũ atque diuinũ in lyra ritè temperata: ipſam verò lyram chordáſque corpora eſſe, atque corporea & compoſita terreſtriáque, & mortali cognata. Cùm igitur aliquis vel lyram fregerit, vel chordas inciderit, ſiue diruperit, poterit quis eadem qua tu ratione affirmare, neceſſarium eſſe illam ſupereſſe harmoniam, neque diſperdi. Neque enim vllo modo fieri poſſet, lyram quidẽ eſſe adhuc chordis iam diſruptis, atque ipſas chordas mortalis generis: harmoniã verò, quæ diuini & immortalis cognata erat, prius quã mortale illud interiſſe. Ille verò diceret adhuc eſſe alicubi harmoniam, atque prius ligna & chordas putrefactũ iri, quàm illa aliquid patiatur. Arbitror equidẽ, ô Socrates, te hoc animaduertiſſe, nos tale aliquid potiſsimum eſſe animam arbitrari.

lum, eidemq; quod in ſuperioribus diximus, crimini obnoxia eſſe. Quòd enim fuerit anima noſtra prius quã in humanã deſcẽderet ſpeciẽ, haud equidẽ retracto, quin belliſsimè dictũ fuerit: ac niſi dictu eſſet graue, ſufficienter demonſtratum aſſeuerarem. Attamen nobis mortuis ſupereſſe, non eo modo probatum videtur. Neque tamen Simmiæ concedo obiicienti non eſſe animam validiorem corpore atque diuturniorem. Videtur enim mihi his omnibus anima præſtare quam plurimum. Hîc ergo ratio ſuperior (ad me cõuerſa) ſic inquiet. Quid adhuc ambigis? Cùm videas homine defuncto, quod in eo imbecillius fuerat ſupereſſe, nõnne tibi videtur quod diuturnius eſt, hoc ipſo in tempore etiam ſeruari? Aduerte igitur, quid ad id reſpondeam. Similitudine mihi quoque opus eſt, quemadmodum Simmiæ. Profectò mihi perinde hæc dici videntur, ac ſi quis de homine textore ſene defuncto diceret, nondum interiiſſe illum, ſed fortè alicubi ſupereſſe: cõiecturámque afferret veſté, qua ipſe, cùm texeret, induebatur, aſſereréť que eum adhuc eſſe incolumem, neque interiiſſe: ac ſi quis id non credat, interrogaret, vtrum diuturnius ſit hominis genus, an veſtis qua quotidie quis vtatur. quòd ſi reſpondeat genus humanum diuturnius eſſe, tunc demonſtratum id eſſe putaret, videlicet multò propterea magis ſoſpitem eſſe hominem, quandoquidem quod in eo erat fragilius, nõdum perierit. Hoc autem ô Simmia ita ſe habere non arbitror. Sed conſidera tu quoque quid dicam. Etenim quiuis intelligeret ineptè illud adduci. Nam hic textor qui multas cõtriuerit veſtes, multaſq; texuerit, multis quidem poſterior obiit cùm multæ eſſent, vltima verò prior: neque propterea magis ſequitur hominem eſſe veſte viliorem atque debiliorem. Eandem fieri ſimilitudinem animæ ad corpus poſſe arbitror:

αὐτῷ ὁ λόγος εἴη· καὶ ὅπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον,
ταυτὸ ἔγκλημα ἔχειν. ὅτι μὲν γὰρ ἦν ἡμῶν ἡ ψυχὴ καὶ
πρὶν εἰς τόδε τὸ εἶδος ἐλθεῖν, οὐκ ἀντιτίθεμαι μὴ οὐχὶ πά-
νυ χαριέντως, καὶ (εἰ μὴ ἐπαχθές ἐστιν εἰπεῖν) πάνυ ἱκανῶς
ἀποδεδεῖχθαι· ὡς δὲ καὶ ἀποθανόντων ἡμῶν ἔτι που ἐστίν,
D οὔ μοι δοκεῖ τῇδε. ὡς μὲν οὐκ ἰσχυρότερον καὶ πολυχρονιώ-
τερον ψυχὴ σώματος, οὐ συγχωρῶ τῇ Σιμμίου ἀντιλήψει.
δοκεῖ γάρ μοι πᾶσι τούτοις πάνυ πολὺ διαφέρειν. τί οὖν
ἂν φαίη ὁ λόγος, ἔτι ἀπιστεῖς; ἐπειδὴ γε ὁρᾷς ἀποθανόντος
τοῦ ἀνθρώπου, τό γε ἀσθενέστερον ἔτι ὄν· τὸ δὲ πολυχρονιώ-
τερον οὐ δοκεῖ σοι ἀναγκαῖον εἶναι ἔτι σώζεσθαι ἐν τούτῳ τῷ
χρόνῳ; πρὸς δὴ τοῦτο τόδε ἐπίσκεψαι εἴ τι λέγω· εἰκόνος
γάρ τινος (ὡς ἔοικε) κἀγώ, ὥσπερ ὁ Σιμμίας, δέομαι. ἐμοὶ
γὰρ δοκεῖ ὁμοίως λέγεσθαι ταῦτα, ὥσπερ ἄν τις περὶ ἀν-
θρώπου ὑφάντου πρεσβύτου ἀποθανόντος λέγοι τοῦτον τὸν λό-
E γον, ὅτι οὐκ ἀπόλωλεν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἔστι που ἴσως, τεκμή-
ριον δὲ παρέχοιτο θοἰμάτιον ὃ ἠμπείχετο, αὐτὸς ὑφηνάμενος,
ὅτι ἔστι σῶν, καὶ οὐκ ἀπόλωλε. καὶ εἴ τις ἀπιστοίη αὐτῷ, ἀνερωτῴη
πότερον πολυχρονιώτερόν ἐστι τὸ γένος ἀνθρώπου ἢ ἱμα-
τίου, ἐν χρείᾳ τε ὄντος καὶ φορουμένου· ἀποκριναμένου δή
τινος ὅτι πολὺ τὸ τοῦ ἀνθρώπου, οἴοιτο ἀποδεδεῖχθαι ὅτι
παντὸς ἄρα μᾶλλον ὅ γε ἄνθρωπος σῶς ἐστιν, ἐπειδὴ τὸ ὀ-
λιγοχρονιώτερον οὐκ ἀπόλωλε. τὸ δ' οἶμαι, ὦ Σιμμία,
οὐχ οὕτως ἔχει. σκόπει γὰρ καὶ σὺ ἃ λέγω. πᾶς γὰρ ἂν ὑπο-
λάβοι ὅτι εὐήθης λέγει ὁ τοῦτο λέγων. ὁ γὰρ ὑφάντης οὗτος
F πολλὰ κατατρίψας τοιαῦτα ἱμάτια καὶ ὑφηνάμενος, ἐ-
κείνων μὲν ὕστερος ἀπόλωλε πολλῶν ὄντων, τοῦ δὲ τελευ-
ταίου (οἶμαι) πρότερος. καὶ οὐδέν τι μᾶλλον τούτου ἕνεκα
ἄνθρωπός ἐστιν ἱματίου φαυλότερον οὐδ' ἀσθενέστερον. τὴν
αὐτὴν δὲ ταύτην (οἶμαι) εἰκόνα δέξαιτ' ἂν ἡ ψυχὴ πρὸς σῶμα,

συγχωροῖ, μὴ οὐ πονεῖν αὐτὴν ἐν ταῖς πολλαῖς γενέσεσι, καὶ τελευτῶσάν γε ἔν τινι τῶν θανάτων παντάπασιν ἀπόλλυσθαι· τοῦτον δὲ τὸν θάνατον καὶ ταύτην τὴν διάλυσιν τοῦ σώματος ἣ τῇ ψυχῇ φέρει ὄλεθρον, μηδένα φαίη εἰδέναι. ἀδύνατον γὰρ εἶναι ὁτῳοῦν αἰσθάνεσθαι ἡμῶν. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, οὐδενὶ προσήκει θάνατον θαρροῦντι μὴ οὐκ ἀνοήτως θαρρεῖν, ὃς ἂν μὴ ἔχοι ἀποδεῖξαι ὅτι ἐστὶ ψυχὴ παντάπασιν ἀθάνατόν τε καὶ ἀνώλεθρον· εἰ δὲ μή, ἀνάγκην εἶναι ἀεὶ τὸν μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι δεδιέναι ὑπὲρ τῆς αὑτοῦ ψυχῆς, μὴ ἐν τῇ νῦν τοῦ σώματος διαζεύξει παντάπασιν ἀπόληται. C

Πάντες οὖν ἀκούσαντες εἰπόντων αὐτῶν, ἀηδῶς διετέθημεν, ὡς ὕστερον ἐλέγομεν πρὸς ἀλλήλους, ὅτι ὑπὸ τοῦ ἔμπροσθεν λόγου σφόδρα πεπεισμένους ἡμᾶς, πάλιν ἐδόκουν ἀναταράξαι καὶ εἰς ἀπιστίαν καταβαλεῖν, οὐ μόνον τοῖς προειρημένοις λόγοις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ὕστερον μέλλοντα ῥηθήσεσθαι, μὴ οὐδενὸς ἄξιοι εἶμεν κριταί, ἢ καὶ τὰ πράγματα αὐτὰ ἄπιστα ᾖ. ΕΧ. Νὴ τοὺς θεούς, ὦ Φαίδων, συγγνώμην γε ἔχω ὑμῖν. καὶ γὰρ αὐτόν με νῦν ἀκούσαντά σου, τοιοῦτόν τι λέγειν πρὸς ἐμαυτὸν ἐπέρχεται. Τίνι οὖν ἔτι πιστεύσομεν λόγῳ; ὁ γὰρ σφόδρα πιθανὸς ὤν, ὃν ὁ Σωκράτης ἔλεγε λόγον, νῦν εἰς ἀπιστίαν καταπέπτωκε. θαυμαστῶς γάρ μου ὁ λόγος οὗτος ἀντιλαμβάνεται, καὶ νῦν καὶ ἀεί, τὸ ἁρμονίαν τινὰ ἡμῶν εἶναι τὴν ψυχήν· καὶ ὥσπερ ὑπέμνησέ με ῥηθείς, ὅτι αὐτῷ μοι ταῦτα προυδέδοκτο. καὶ πάνυ δέομαι πάλιν (ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς) ἄλλου τινὸς λόγου, ὅς με πείσει ὡς τοῦ ἀποθανόντος οὐ συναποθνήσκει ἡ ψυχή. λέγε οὖν πρὸς Διὸς πῇ ὁ Σωκράτης μετῆλθε τὸν λόγον· καὶ πότερον κἀκεῖνος, ὥσπερ ὑμᾶς φής, ἔνδηλός τι ἐγένετο ἀχθόμενος, ἢ οὔ, ἀλλὰ πρᾴως ἐβοήθει τῷ λόγῳ· ἢ καὶ ἱκανῶς ἐβοήθησεν, ἢ ἐνδεῶς. πάντα ἡμῖν διέλθε ὡς δύνασαι ἀκριβέστατα. ΦΑΙ. Καὶ μήν, ὦ Ἐχέκρατες, πολλάκις θαυμάσας Σωκράτη, οὐ πώποτε μᾶλλον ἠγάσθην, ἢ τότε παραγενόμενος. τὸ μὲν οὖν ἔχειν ὅ, τι λέγοι ἐκεῖνος, ἴσως οὐδὲν ἄτοπον· ἀλλ' ἔγωγε μάλιστα ἐθαύμασα αὐτοῦ πρῶτον μὲν τοῦτο, ὡς ἡδέως καὶ εὐμενῶς καὶ ἀγαμένως τῶν νεανίσκων τὸν λόγον ἀπεδέξατο, ἔπειτα, ἡμῶν ὡς ὀξέως ᾔσθετο ὃ πεπόνθειμεν ὑπὸ τῶν D E F

Quinetiam adderet neminem mortem illam diſſolutionemque corporis quæ animæ quoque interitum infert, poſſe ſcire: eſſe enim impoſſibile vt quiſquam noſtrum id ſentiat. Quod quidem ſi ita ſe habeat, nemo non ſtulta in morte confidit, niſi demonſtrare poſſit animam omnino immortalem atque indiſſolubilem eſſe. Alioquin conſentaneum eſt neceſſarium eſſe, vt qui moriturus eſt, animæ metuat ſuæ, ſemperque ſit ſolicitus ne in ea quæ proximè imminet, corporis diſiunctione prorſus intereat.

Omnes igitur cùm hæc dicentes audiuiſſemus, conturbati ſumus, vt poſtea inter nos aperuimus, quod cùm ſuperiori diſputatione nobis fuiſſet magnopere perſuaſum, rurſus viderentur nos perturbaſſe, atq; eò iã deieciſſe, vt nedũ rationibus iã adductis, ſed & dicendis inſuper fidem vllam adhiberemus, verentes ne vel nos nequaquam boni eſſemus iudices, vel res ipſæ fide eſſent indignæ. ECHEC. Veniam equidem per Deos do vobis, ô Phædo. Nam mihi quidem modò te audienti, tale quiddam veniebat in mentem. Cuinam tandem rationi credam? quippe cùm ratio illa Socratis vſque adeò paulo antè probabilis, iam fidem amiſerit. Mirum eſt enim quantum apud me contrà poſſit ratio illa, ſemperque potuerit, quæ animam noſtram harmoniam quandam eſſe probat: & nunc quidem audita, mihi ſubitò in memoriam reuocauit, quòd idem mihi quoque antea viſum eſſet. Quo efficitur vt alia quadam ratione iterum tanquam ab initio prorſus indigeã, quæ mihi perſuadeat animã cum corpore nõ interire. Dic ergo per Iouem precor, quo pacto diſputationẽ peregerit Socrates, & vtrum ipſe quoq;, quemadmodũ de vobis ipſe fateris, grauiter id ferre viſus fuerit, an cõtrà benignè ſuã defẽderit rationẽ: præterea vtrũ ſatis néc ne eam tutatus fuerit: hæc nobis quã potes diligẽtiſſimè refer omnia. PHAE. Equidẽ, ô Echecrates, ſæpe admiratus Socratẽ nunquã maiori cũ voluptate, quàm tunc præſens, ſum admiratus. Habuiſſe quidẽ illum quod obiectionibus reſpõderet, fortè non eſt mirandum: ſed hæc in eo potiſſimũ ſũ admiratus, primò quidẽ, quã iucũdè, benignè, amicè, adoleſcẽtium verba recepit: deinde quã ſagaciter ſenſit nos illorũ rationibus fuiſſe cõmotos:

que ipſum omnino verum & ſyncerum fidumque virum eſſe, deinde verò mox prauum infidumque depræhēdimus, rurſuſque alium eodem pacto. Itaque quando alicui ſæpe id acciderit, præſertim ab iis quos præcipuè familiariſsimos amiciſsimoſque exiſtimabat, tandem ſæpe offenſus odit vniuerſos, putatque nihil omnino apud quenquam eſſe ſyncerum. An te latuit id ita accidere conſueuiſſe? Animaduerti equidem, inquam. An non turpiter, inquit, & abſque humanarum rerum arte hic aggreditur hominibus vti? ſi enim ex arte vti ſtuderet, cogitaret vtique rem ipſam ita ſe, vt habet, habere, videlicet homines vehementer bonos aut malos perpaucos eſſe, medios verò plurimos.

Quo id pacto, inquā, dicis? Quemadmodū videlicet in rebus contingit valde aut paruis, aut magnis, inquit. An tu arbitraris quicquā eſſe rarius, quàm valde magnum, aut valde paruum reperire hominem, vel canem, vel quoduis aliud? Atque rurſus celerrimum, & tardiſsimū, pulcherrimum, turpiſsimum, albiſsimum, nigerrimum? An ignoras in his omnibus extremorum ſumma, rara quidem & pauca eſſe, media verò frequentia atq; multa? Sic arbitror, inquam. Nónne igitur arbitraris, inquit, ſi improbitatis proponeretur certamē, admodū paucos in hoc genere ſummos inueniri? Conſentaneū eſt, inquā. Conſentaneū quidē, inquit: verùm non hoc pacto ſimiles rationes ſunt atq; homines, ſed te nunc ducentē proſequar: imò verò in hoc ſimilitudo cōſiſtit, quādo videlicet quis abſq; rationū arte, crediderit rationē aliquā eſſe veram, ſed paulò pòſt appareat falſa: quæ quidē aliquando talis eſt, aliquando minimè, & rurſus altera ſimiliter atq; altera. Præcipuè verò illis id euenit qui plurimū rationes contradictorias agitant. hos enim ſcis putare tandem ſe ſapientiſsimos euaſiſſe, ſoloſque animaduertiſſe, neque in rebus

γὰρ μισανθρωπία ἐνδύεται ἐκ τοῦ σφόδρα τινὶ πιστεῦσαι ἄνευ τέχνης, καὶ ἡγήσασθαι πάντῃ τε πάντως ἀληθῆ εἶναι καὶ ὑγιῆ καὶ πιστὸν τὸν ἄνθρωπον, ἔπειτα ὀλίγον ὕστερον εὑρεῖν τοῦτον πονηρόν τε καὶ ἄπιστον, καὶ αὖθις ἕτερον· καὶ ὅταν τοῦτο πολλάκις πάθῃ τις, καὶ ὑπὸ τούτων μάλιστα οὓς ἂν ἡγήσαιτο
D οἰκειοτάτους τε καὶ ἑταιροτάτους· τελευτῶν δὴ θαμὰ προσκρούων, μισεῖ τε πάντας, καὶ ἡγεῖται οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι τὸ παράπαν. ἢ οὐκ ᾔσθησαι οὔπω τοῦτο γιγνόμενον; Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν (ἦ δ' ὅς) αἰσχρόν; καὶ δῆλον ὅτι ἄνευ τέχνης τῆς περὶ τὰ ἀνθρώπεια ὁ τοιοῦτος χρῆσθαι ἐπιχειρεῖ τοῖς ἀνθρώποις; εἰ γάρ που μετὰ τέχνης ἐχρῆτο, ὥσπερ ἔχει, οὕτως ἂν ἡγήσατο, τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ πονηροὺς σφόδρα ὀλίγους εἶναι ἑκατέρους, τοὺς δὲ μεταξύ, πλείστους. Πῶς λέγεις; ἦν δ' ἐγώ. Ὥσπερ (ἦ δ' ὅς) περὶ τῶν σφόδρα μικρῶν καὶ μεγάλων οἴει τι σπανιώτερον εἶναι, ἢ σφόδρα
E μέγαν ἢ σφόδρα σμικρὸν ἐξευρεῖν ἄνθρωπον; ἢ κύνα, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν; ἢ αὖ ταχύν, ἢ βραδύν· ἢ καλόν, ἢ αἰσχρόν; ἢ λευκόν, ἢ μέλανα; ἢ οὐκ ᾔσθησαι ὅτι πάντων τῶν τοιούτων τὰ μὲν ἄκρα τῶν ἐσχάτων, σπάνια καὶ ὀλίγα, τὰ δὲ μεταξύ, ἄφθονα καὶ πολλά; Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν οἴει (ἔφη) εἰ πονηρίας ἀγὼν προτεθείη, πάνυ ἂν ὀλίγους καὶ ἐνταῦθα τοὺς πρώτους φανῆναι; Εἰκός γε, ἦν δ' ἐγώ. Εἰκὸς γὰρ ἔφη. ἀλλὰ ταύτῃ μὲν οὐχ ὅμοιοι οἱ λόγοι τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν (ἀλλὰ σοῦ νῦν δὴ προάγοντος, ἐγὼ ἐφεπόμην) ἀλλ' ἐκείνῃ, ᾗ, ἐπειδάν τις πιστεύσῃ λόγῳ τινὶ ἀληθεῖ
F εἶναι, ἄνευ τῆς περὶ τοὺς λόγους τέχνης, κἄπειτα ὀλίγον ὕστερον αὐτῷ δόξῃ ψευδὴς εἶναι, ἐνίοτε μὲν ὤν, ἐνίοτε δ' οὐκ ὤν, καὶ αὖθις, ἕτερος καὶ ἕτερος· καὶ μάλιστα δὴ οἱ περὶ τοὺς ἀντιλόγους λόγους διατρίψαντες οἶσθ' ὅτι τελευτῶντες, οἴονται σοφώτατοι γεγονέναι τε, καὶ κατανενοηκέναι μόνοι ὅτι

κινδυνεύω ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι περὶ αὐτοῦ τούτου οὐ φιλοσό-
φως ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι, φιλονείκως. καὶ C
γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν περί του ἀμφισβητῶσιν, ὅπη μὲν ἔχει περὶ
ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ, οὐ φροντίζουσιν, ὅπως δὲ ἃ αὐτοὶ ἔθεντο,
ταῦτα δόξει τοῖς παροῦσι, τοῦτο προθυμοῦνται. καὶ ἐγώ μοι δοκῶ
ἐν τῷ παρόντι τοσοῦτον μόνον ἐκείνων διοίσειν. οὐ γὰρ ὅπως τοῖς
παροῦσιν ἃ ἐγὼ λέγω δόξει ἀληθῆ εἶναι προθυμήσομαι (εἰ
μὴ εἴη πάρεργον) ἀλλ' ὅπως αὐτῷ ἐμοὶ ὅτι μάλιστα δόξει οὕ-
τως ἔχειν. λογίζομαι γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε (καὶ θέασαι ὡς
πλεονεκτικῶς) εἰ μὲν τυγχάνει ἀληθῆ ὄντα ἃ ἐγὼ λέγω,
καλῶς δὴ ἔχει τὸ πεισθῆναι· εἰ δὲ μηδέν ἐστι τελευτήσαντι, ἀλλ'
οὖν τοῦτόν γε τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν πρὸ τοῦ θανάτου ἧττον τοῖς D
παροῦσιν ἀηδὴς ἔσομαι ὀδυρόμενος. ἡ δὲ ἄγνοιά μοι αὕτη οὐ
ξυνδιατελεῖ (κακὸν γὰρ ἂν ἦν) ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον ἀπολεῖται.
παρεσκευασμένος μὲν δή (ἔφη) ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, οὑτω-
σὶ ἔρχομαι ἐπὶ τὸν λόγον. ὑμεῖς μέντοι, ἂν ἐμοὶ πείθησθε, μι-
κρὸν φροντίσαντες Σωκράτους, τῆς δὲ ἀληθείας πολὺ μᾶλ-
λον, ἐὰν μέν τι ὑμῖν δοκῶ λέγειν ἀληθές, συνομολογήσατε·
εἰ δὲ μή, παντὶ λόγῳ ἀντιτείνετε, εὐλαβούμενοι ὅπως μὴ
ἐγὼ ὑπὸ προθυμίας ἅμα ἑαυτόν τε καὶ ὑμᾶς ἐξαπατή-
σας, ὥσπερ μέλιττα τὸ κέντρον ἐγκαταλιπὼν οἰχήσομαι.

Ἀλλ' ἰτέον, ἔφη. πρῶτόν με ὑπομνήσατε ἃ ἐλέγετε, E
ἐὰν μὴ φαίνωμαι μεμνημένος. Σιμμίας μὲν γὰρ (ὡς ἐγῷ-
μαι) ἀπιστεῖ τε, καὶ φοβεῖται μὴ ἡ ψυχή, ὅμως καὶ θειότερον
καὶ κάλλιον ὂν τοῦ σώματος, προαπολλύηται, ἐν ἁρμονίας
εἴδει οὖσα. Κέβης δέ μοι ἔδοξε τοῦτο μὲν ἐμοὶ ξυγχωρεῖν, πολυ-
χρονιώτερόν γε εἶναι ψυχὴν σώματος· ἀλλὰ τόδε ἄδηλον
παντί, μὴ πολλὰ δὴ σώματα καὶ πολλάκις κατατρίψασα
ἡ ψυχή, τὸ τελευταῖον σῶμα καταλιποῦσα, νῦν αὐτὴ ἀ-
πολλύηται· καὶ ᾖ αὐτὸ τοῦτο θάνατος, ψυχῆς ὄλεθρος. ἐπεὶ σῶ-
μά γ' ἀεὶ ἀπολλύμενον οὐδὲν παύεται. ἆρα ἄλλ' ἢ ταῦτ'
ἐστίν, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἃ δεῖ ἡμᾶς ἐπισκοπεῖσθαι; F
Ξυνωμολογείτην δὴ ταῦτ' εἶναι ἄμφω. Πότερον οὖν (ἔφη)
πάντας τοὺς ἔμπροσθεν λόγους οὐκ ἀποδέχεσθε, ἢ τοὺς μέν,
τοὺς δ' οὔ; Τοὺς μέν, ἐφάτην, τοὺς δ' οὔ. Τί οὖν (ἦ δ' ὅς) περὶ ἐκείνου τοῦ λόγου λέγετε, ἐν ᾧ ἔφαμεν τὴν μάθησιν ἀνάμνη-
σιν εἶναι, καὶ τούτου οὕτως ἔχοντος, ἀναγκαίως ἔχειν ἄλλοθί που πρότερον ἡμῶν εἶναι τὴν ψυχήν, πρὶν ἐν τῷ σώματι ἐνδεθῆναι.

vbi aliqua de re attingunt, non vt res ipſa de qua agitur, ſe habeat, curant, ſed vt quæ poſuerunt ipſi, præſentibus videantur vera, obnixè contendunt. Atque ego mihi videor in hoc duntaxat in præſentia ab illis differre, quòd non, vt præſentibus probem ea quæ dico, annitar, niſi quid præter rem fortè cõtigerit, ſed vt mihi ipſi vera quàm maximè videantur. Sic enim cogito dulcis amice, & vide quanto cum lucro ſit ratio mea. Si fortè vera ſunt quæ dico, operæpretium eſt ita credere: ſin autem nihil ſupereſt poſt mortem, attamen hoc quod mihi vitæ ſupereſt, tempore deplorando præſentibus minus ero moleſtus. Hæc autem ignorantia minimè perſeuerabit mecum. malum id enim eſſet, ſed paulò pòſt delebitur. Sic equidem, ô Simmia & Cebes, paratus reuertor ad diſputandum. Vos tamen, ſi me audiatis, nulla Socratis habita ratione ſed potiſſimè veritatis ſi quidem verum vobis loqui videor, aſſentiamini: ſin minus, omnino contradicite, diligenter cauentes ne ego prænimio ſtudio, meipſum ſimul vóſque decipiam, & velut apes aculeo relicto, abeam.

Sed iam accedendũ eſt. Primùm quidẽ redigite in memoriam mihi quæ dicebatis, ſi minus meminiſſe vobis videbor. Simmias quidem, vt arbitror, diffidit ac metuit, ne anima, quamuis diuinior pulchriórque corpore, prius tamen, vtpote quæ ſpecies ſit harmoniæ, intereat. Cebes autem mihi viſus eſt concedere diuturniorem eſſe animam corpore, ſed ſcire poſſe neminem, ne cùm multa ſæpius conſumpſerit corpora, tandem quãdoque poſtremum relinquens corpus, ipſa quoque pereat, atque mors eiuſmodi tantùm ſit interitus animæ, quandoquidem corpus nunquam deſinit interire. An non hæc ſunt, ô Simmia & Cebes, quæ nos oportet conſiderare? Confitebantur ambo. Sed an omnia quæ dicta in ſuperioribus fuerant, negatis? An quædam negatis, ſed alia conceditis? Quædã inquiunt, quędã non. Quid igitur, inquit, de eo quod diſciplinã diximus reminiſcẽtiã eſſe, atq. ſi ita res habeat, neceſſariò cõſequi, alicubi fuiſſe animã prius quàm corpore clauderetur?

quit. Id nanque alterum abſque demonſtratione admiſi ex veriſimili quadam conuenientia, vnde idem videtur & multis. Ego autem ea verba, quæ per veriſimilia, demonſtrationes faciunt, ſemper inania iudicaui: ac niſi quis caueat, valde decipiunt, & in geometria, & in cæteris omnibus. Ratio verò de reminiſcentia atque diſciplina, fundamento innititur fide digno. Dictum eſt enim animam noſtram ita eſſe alicubi, prius etiam quam laberetur in corpus, vt illa ipſius eſſentia habeat eius quod verè eſt cognomentum. Ego verò hãc, vt mihimet perſuadeo, ſufficienter rectéque admiſi. Nam ob hæc (vt mihi videtur) neceſſe eſt, neque meipſo neque alio id affirmante admittendum eſſe, animam harmoniam eſſe inquit. Quid verò Simmia? Videturne tibi, vel conſonantiæ, vel alteri cuiquam compoſitioni congruere, vt aliter ſe habeat, quàm illa ex quibus conſtatur? Nullo modo. Neque etiam, vt aliud quicquam, vt arbitror, patiatur, aut agat, quàm illa vel agant, vel patiantur. Aſſenſus eſt. Non igitur conuenit, conſonantiam ea præcedere, ex quibus compoſita eſt, ſed ſequi. Videtur. Quare permultum abeſt vt harmonia in cõtrarium moueatur, aut ſonet, aut quicquã aliud edat partibus ſuis aduerſũ. Permultũ, inquit. Quid verò cõſonãtia? nõnne eatenus pro natura ſua cõſonãtia eſt, quatenus tẽperatur? Haud ſatis intelligo. Nõnne ſi magis pluſque tẽperetur, ſi modò id admittit, magis pluſque cõſonãtia eſt? Sin verò minus atque perpaucũ, minus perpaucũq; ſimiliter? Omnino. Nũquid de anima id dici poteſt? Vt vel in minima quadã re alia anima hoc ipſũ quod eſt anima, vel magis, vel plus, aut contrà ſit quàm alia? Minimè. Dic age per Iouem, num animam dicimus aliam quidem habere mentem virtutemque, atque eſſe bonam: aliam verò dementiam & prauitatem malamque eſſe, hæc ne inquam, verè dicuntur?

δείξεως, μετ' εἰκότος τινὸς καὶ εὐπρεπείας ὅθεν καὶ τοῖς πολλοῖς δοκεῖ ἀνθρώποις· ἐγὼ δὲ τοῖς διὰ τῶν εἰκότων τὰς ἀποδείξεις ποιουμένοις λόγοις ξύνοιδα οὖσιν ἀλαζόσι, καὶ ἄν τις αὐτοὺς μὴ φυλάττηται, εὖ μάλα ἐξαπατῶσι, καὶ ἐν γεωμετρίᾳ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ὁ δὲ περὶ τῆς ἀναμνήσεως καὶ μαθήσεως λόγος, δι' ὑποθέσεως ἀξίας ἀποδέξασθαι εἴρηται.

D ἐρρήθη γάρ που οὕτως ἡμῶν εἶναι ἡ ψυχὴ, καὶ πρὶν εἰς σῶμα ἀφικέσθαι, ὥσπερ αὐτῆς ἐστιν ἡ οὐσία ἔχουσα τὴν ἐπωνυμίαν τὴν τοῦ ὃ ἔστιν. ἐγὼ δὲ ταύτην, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, ἱκανῶς τε καὶ ὀρθῶς ἀποδέδεγμαι. ἀνάγκη οὖν μοι, ὡς ἔοικε, διὰ ταῦτα, μήτε ἐμαυτοῦ μήτε ἄλλου ἀποδέχεσθαι, λέγοντος ὡς ψυχή ἐστιν ἁρμονία. Τί δὲ (ἦ δ' ὅς) ὦ Σιμμία, τῇδε δοκεῖ σοι ἁρμονίᾳ, ἢ ἄλλῃ τινὶ συνθέσει προσήκειν, ἄλλως πως ἔχειν, ἢ ὡς ἐκεῖνα ἂν ἔχῃ ἐξ ὧν ἂν συγκέηται; Οὐδαμῶς. Οὐδὲ μὴν ποιεῖν τι, ὡς ἐγᾦμαι, οὐδέ τι πάσχειν ἄλλο, παρ' ἃ ἂν ἐκεῖνα ἢ ποιῇ ἢ πάσχῃ. Συνέφη. Οὐκ ἄρα ἡ-

E γεῖσθαί γε προσήκει ἁρμονίαν τούτων ἐξ ὧν ἂν συντεθῇ, ἀλλ' ἕπεσθαι. Συνεδόκει. Πολλοῦ ἄρα δεῖ ἐναντία γε ἁρμονία κινηθῆναι ἢ φθέγξασθαι, ἤ τι ἄλλο ἐναντιωθῆναι τοῖς αὐτῆς μέρεσι. Πολλοῦ μέντοι, ἔφη. Τί δέ; οὐχ οὕτως ἁρμονία πέφυκεν εἶναι, ἑκάστη ἁρμονία, ὡς ἂν ἁρμοσθῇ; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἢ οὐχὶ (ἦ δ' ὅς) ἐὰν μὲν μᾶλλον ἁρμοσθῇ καὶ ἐπὶ πλέον (εἴπερ ἐνδέχεται τοῦτο γίγνεσθαι) μᾶλλόν τε ἂν ἁρμονία εἴη καὶ πλείων· εἰ δ' ἧττόν τε καὶ ἐπ' ἔλαττον, ἧττόν τε καὶ ἐλάττων; Πάνυ γε. Ἦ οὖν ἔστι τοῦτο περὶ ψυχὴν, ὥστε καὶ κατὰ τὸ σμικρότατον μᾶλλον

F ἑτέραν ἑτέρας ψυχῆς ἐπὶ πλέον καὶ μᾶλλον, ἢ ἐπ' ἔλαττον καὶ ἧττον, αὐτὸ τοῦτο εἶναι ψυχήν; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἔφη. Φέρε δὴ, ἔφη, πρὸς Διός. λέγεται ψυχὴ, ἡ μὲν νοῦν τε ἔχειν καὶ ἀρετὴν, καὶ εἶναι ἀγαθή· ἡ δὲ, ἄνοιάν τε καὶ μοχθηρίαν, καὶ εἶναι κακή; καὶ ταῦτα ἀληθῶς λέγεται;

αὖ; Οὐ γὰρ οὖν. Τοῦτο δὴ αὖ πεπονθυῖα ἆρ' ἄν τι πλέον κακίας ἢ ἀρετῆς μετέχοι ἑτέρα ἑτέρας, εἴπερ ἡ μὲν κακία, C ἀναρμοστία, ἡ δὲ ἀρετὴ, ἁρμονία εἴη; Οὐδὲν πλέον. Μᾶλλον δέ γέ που, ὦ Σιμμία, κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, κακίας οὐδεμία ψυχὴ μεθέξει, εἴπερ ἁρμονία ἐστίν. ἁρμονία γὰρ δήπου, παντελῶς αὐτὸ τοῦτο οὖσα ἁρμονία, ἀναρμοστίας οὔποτ' ἂν μετάσχοι. Οὐ μέντοι. Οὐδέ γε δήπου ψυχὴ, οὖσα παντελῶς ψυχὴ, κακίας. Πῶς γὰρ, ἔκ γε τῶν προειρημένων; Ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου ἡμῖν πᾶσαι ψυχαὶ πάντων ζώων ὁμοίως ἀγαθαὶ ἔσονται· εἴπερ ὁμοίως ψυχαὶ πεφύκασιν αὐτὸ τοῦτο, ψυχαὶ εἶναι. Ἔμοιγε δοκεῖ (ἔφη) ὦ Σώκρατες. Ἦ καὶ καλῶς δοκεῖ (ἦ δ' ὅς) οὕτω λέγεσθαι, καὶ πάσχειν ταῦτα D ὁ λόγος, εἰ ὀρθὴ ἡ ὑπόθεσις ἦν, τὸ ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἔφη. Τί δέ; (ἦ δ' ὅς) τῶν ἐν ἀνθρώπῳ πάντων ἔσθ' ὅ,τι ἄλλο λέγεις ἄρχειν ἢ ψυχὴν, ἄλλως τε καὶ φρόνιμον; Οὐκ ἔγωγε. Πότερον συγχωροῦσαν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα πάθεσιν, ἢ καὶ ἐναντιουμένην τοῖς παθήμασι; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε, ὡς εἰ καύματος ἐνόντος καὶ δίψους, ἐπὶ τοὐναντίον ἕλκειν, τὸ μὴ πίνειν· καὶ πείνης ἐνούσης, ἐπὶ τὸ μὴ ἐσθίειν· καὶ ἄλλα μυρία που ὁρῶμεν ἐναντιουμένην τὴν ψυχὴν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα. ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν αὖ ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν, μήποτ' ἂν αὐτὴν, E ἁρμονίαν γε οὖσαν, ἐναντία ᾄδειν οἷς ἐπιτείνοιτο, καὶ χαλῷτο, καὶ πάλλοιτο, καὶ ἄλλο ὁτιοῦν πάθος πάσχοι ἐκεῖνα ἐξ ὧν τυγχάνει οὖσα, ἀλλ' ἕπεσθαι ἐκείνοις, καὶ οὔποτ' ἂν ἡγεμονεύειν; Ὡμολογήσαμεν (ἔφη) πῶς γὰρ οὔ; Τί οὖν, νῦν οὐ πᾶν τοὐναντίον ἡμῖν φαίνεται ἐργαζομένη, ἡγεμονεύουσά τε ἐκείνων πάντων ἐξ ὧν φησί τις αὐτὴν εἶναι, καὶ ἐναντιουμένη ὀλίγου πάντα διὰ παντὸς τοῦ βίου, καὶ δεσπόζουσα πάντας τρόπους; τὰ μὲν, χαλεπώτερον κολάζουσα, καὶ μετ' ἀλγηδόνων, τά τε κατὰ τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν ἰατρικὴν, τὰ δὲ, πρᾳότερον; καὶ τὰ μὲν, ἀπειλοῦσα, F τὰ δὲ, νουθετοῦσα ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ὀργαῖς καὶ φόβοις, ὡς ἄλλη οὖσα ἄλλῳ πράγματι διαλεγομένη; οἷόν που καὶ Ὅμηρος ἐν Ὀδυσσείᾳ πεποίηκεν, οὗ λέγει τὸν Ὀδυσσέα,

neque magis, neque minus eſt temperata. Eſt ve dicis. Cùm verò ſic affecta ſit, nihilo magis conſonantiæ eſt, vel diſſonantię particeps. Nihilo magis. Præterea cùm ita comparata ſit, num plus aliquid prauitatis, vel virtutis alia, quàm alia poſſidet? ſiquidem prauitas quidem diſſonantia eſt, virtus verò conſonantia. Certè plus nihil. Quinimo ſecundum rectam, Simmia, rationem nulla vſquam anima prauitate erit affecta, ſi fuerit conſonantia. Quandoquidem conſonantia vera, ſecundum id quod conſonantia eſt, nunquam fit diſſonantiæ particeps. Nũquam certè. Neque igitur anima, quę omnino ſit anima, prauitate inficietur. Quo enim modo, per ea quæ dicta ſunt, id fieri poſſet? Hac igitur ratione omnes animalium omnium animæ bonæ ſimiliter erunt, ſi ſecundum animæ ipſius naturam ſimiliter animę ſint. Mihi quidem Socrates ita videtur. Nónne rectè ſic tibi dici videtur, atque hęc ſequi, ſi vera eſſet illa poſitio, animam conſonantiam eſſe? Nullo modo. Quid verò? ex omnibus, quæ in homine ſunt, aliudne præter animum aſſeris dominari, præcipuè prudentem? Nihil aliud. Verum corporis perturbationibus indulgentẽ, an potius repugnãtẽ? Dico autẽ tale quiddã: veluti ſi ſub æſtu ſitis angat, interea tamẽ aduerſatur animus, retrahitque in cõtrariũ ne bibat: ſimiliterq; ſi premat fames ne edat: in aliisq; quã plurimis videmus corporis affectibus repugnantẽ. Nónne? Et quidẽ maximè. Nónne in ſuperioribus cõfeſſi ſumus, animã ſi cõſonãtia fuerit, nũquã diſſonaturã his quibus intenditur, vel remittitur, vel vibratur, vel quodcũque aliud patiãtur illa, ex quibus ipſa conflatur: ſed ſecuturã illa, nũquã verò ducturã? Cõfeſſi ſumus: quidni? Quid verò nunc? nónne contrà omnino videtur agere, quippe quæ ea ducit omnia, ex quibus dixerit aliquis ipſã cõſtitui? atq; fermè omnibus per omnẽ vitã repugnat, omnibuſque dominatur modis, interdũ rigidius & cũ doloribus puniẽs per gymnaſticam, atque medicinã, interdum verò mitius caſtigans cõminãdo, aut monendo aduerſus cupiditates, & iras, atque timores, tanquam altera quædam res cum altera diſputãs, quemadmodum Homerus tradidit in Odyſſea:

rus, magnáque cum fiducia ſperans, in alia vita lõgè beatiorem ob philoſophiæ ſtudiũ ſe futurum, inſipiens ſit, ſtultéque confidat. Oſtendere autem validum quiddam eſſe animã, atque diuinis perſimile, priúſque etiam quàm nos extitiſſe, nihil impedimento eſſe ais, quo minus hæc omnia non immortalitatem quidem ſignificent, ſed dũtaxat animam corpore diuturniorem eſſe, multáque ante nos ſęcula fuiſſe, nouiſſéq; & egiſſe permulta, nihilo tamen magis ob hoc immortalẽ eſſe exiſtimandam. imò hanc ipſam in humanum corpus ingreſſam, quaſi morbum quendã interitus eius inicium eſſe: adeò vt & in hac vita ſit miſera, & tãdem in corporis morte depereat. Nihil autem differre cenſes, ſiue ſemel tantùm, ſiue ſępius labatur in corpus, vt quiuis noſtrûm pertimeſcat. Meritò nanque timendum eſſe, niſi ſtultus ſit, ei qui neque ſciat, neque reddere queat immortalitatis animæ rationem. Talia quædam ſunt quæ dicis, ô Cebes, egoque ea conſultò ſæpius repeto, ne quid nos fugiat, ſiue addere his quicquam velis, ſiue demere. Nihil equidem in præſentia habeo, inquit Cebes, quod aut minuam, aut adiungam: atque hæc ſũt quę dico. Tũc Socrates, cũ diutius cõmoratus eſſet, ad ſe cõuerſus, Haud leue quiddã requiris, inquit, ô Cebes. Omnino enim oportet generationis corruptioniſq; cauſã pertractare. Ego igitur, ſi vis, ea tibi quæ mihi euenerũt, enarrabo. Deinde ſi quid eorũ quæ dixero ad quæſtionis tuæ veritatẽ aperiẽdã cõducere putabis, vtẽris. Volo equidẽ, inquit. Audi igitur iã narrãtẽ. Equidẽ, ô Cebes, cùm eſſẽ iuuenis, mira quadã eius ſapientiæ cupiditate flagrabã, quã naturæ vocãt hiſtoriã. Præclariſſimũ enim eſſe cẽſebã, cauſas intelligere, per quas ſingula fiant atque intereant, & qua ſint ratione:

δειχθῆναι ἡμῶν τὴν ψυχὴν ἀνώλεθρόν τε καὶ ἀθάνατον οὖσαν, εἰ φιλόσοφος ἀνὴρ μέλλων ἀποθανεῖσθαι, θαρρῶν τε καὶ ἡγούμενος ἀποθανὼν ἐκεῖ εὖ πράξειν διαφερόντως ἢ ἐν ἄλλῳ βίῳ βιοὺς ἐτελεύτα, μὴ ἀνόητόν τε καὶ ἠλίθιον θάρρος θαρρήσει. τὸ δὲ ἀποφαίνειν ὅτι ἰσχυρόν τι ἐστὶν ἡ ψυχὴ καὶ θεοειδὲς, καὶ ὅτι ἦν ἔτι πρότερον πρὶν ἡμᾶς

D γενέσθαι, οὐδὲν κωλύειν φὴς πάντα ταῦτα μηνύειν ἀθανασίαν μὲν μὴ, ὅτι δὲ πολυχρόνιόν τε ἐστὶν ἡ ψυχὴ, καὶ ἦν που πρότερον ἀμήχανον ὅσον χρόνον, καὶ ᾔδει τε καὶ ἔπραττε πολλά ἄττα. ἀλλὰ γὰρ οὐδέν τι μᾶλλον ἦν ἀθάνατον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ εἰς ἀνθρώπου σῶμα ἐλθεῖν, ἀρχὴ ἦν αὐτῇ ὀλέθρου, ὥσπερ νόσος· καὶ ταλαιπωρουμένη τε δὴ τοῦτον τὸν βίον ζῴη, καὶ τελευτῶσά γε, ἐν τῷ καλουμένῳ θανάτῳ ἀπολλύοιτο. διαφέρειν δὲ δὴ φὴς οὐδὲν εἴτε ἅπαξ εἰς σῶμα ἔρχεται, εἴτε πολλάκις, πρός γε τὸ ἕκαστον ἡμῶν φοβεῖσθαι. προσήκειν γὰρ φοβεῖσθαι, εἰ μὴ ἀνόη-

E τος εἴη, τῷ μὴ εἰδότι, μηδ᾽ ἔχοντι λόγον διδόναι ὡς ἀθάνατόν ἐστι. τοιαῦτ᾽ ἄττα ἐστὶν οἶμαι, ὦ Κέβης, ἃ λέγεις· καὶ ἐξεπίτηδες πολλάκις ἀναλαμβάνω, ἵνα μή τι διαφύγοι ἡμᾶς· εἴ τέ τι βούλει προσθῇς, ἢ ἀφέλῃς. Καὶ ὁ Κέβης, Ἀλλ᾽ οὐδὲν ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι (ἔφη) οὔτ᾽ ἀφελεῖν οὔτε προσθεῖναι δέομαι. ἔστι δὲ ταῦτα ἃ λέγω. Ὁ οὖν Σωκράτης συχνὸν χρόνον ἐπισχὼν, καὶ πρὸς ἑαυτόν τι σκεψάμενος, Οὐ φαῦλον πρᾶγμα (ἔφη) ὦ Κέβης ζητεῖς. ὅλως γὰρ δεῖ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τὴν αἰτίαν διαπραγματεύσασθαι. ἐγὼ οὖν σοι δίειμι περὶ αὐτῶν, ἐὰν βούλῃ, τά

F γε ἐμὰ πάθη. ἔπειτα ἄν τι σοὶ χρήσιμον φαίνηται ὧν ἂν λέγω, πρὸς τὴν πειθὼ περὶ ὧν λέγεις, χρήσῃ. Ἀλλὰ μὴν (ἔφη ὁ Κέβης) βούλομαί γε. Ἄκουε τοίνυν ὡς ἐροῦντος. ἐγὼ γὰρ (ἔφη) ὦ Κέβης, νέος ὢν, θαυμαστῶς ὡς ἐπεθύμησα ταύτης τῆς σοφίας ἣν δὴ καλοῦσι περὶ φύσεως ἱστορίαν. ὑπερήφανος γάρ μοι ἐδόκει εἶναι εἰδέναι τὰς αἰτίας ἑκάστου, διὰ τί γίγνεται ἕκαστον, καὶ διὰ τί ἀπόλλυται, καὶ διὰ τί ἐστι.

γον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκεῖα ἑκάστοις προσγένηται,
τότε δὴ τὸν ὀλίγον ὄγκον ὄντα, ὕστερον πολὺν γεγονέναι, καὶ C
οὕτω γίγνεσθαι τὸν σμικρὸν ἄνθρωπον, μέγαν. οὕτω τότε
ᾤμην· οὐ δοκῶ σοι μετρίως; Ἔμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης. Σκέ-
ψαι δὴ καὶ τάδε ἔτι. ᾤμην γὰρ ἔγωγε ἱκανῶς μοι δοκεῖν, ὁ-
πότε τις φαίνοιτο ἄνθρωπος παραστὰς μέγας σμικρῷ, μεί-
ζων εἶναι αὐτῇ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἵππος ἵππου· καὶ ἔτι γε τού-
των ἐναργέστερα, τὰ δέκα μοι ἐδόκει τῶν ὀκτὼ πλείονα
εἶναι, διὰ τὸ δύο αὐτοῖς προσεῖναι· καὶ τὸ δίπηχυ τοῦ πη-
χυαίου μεῖζον εἶναι, διὰ τὸ ἡμίσει αὐτοῦ ὑπερέχειν. Νῦν δὲ
δὴ, ἔφη ὁ Κέβης, τί σοι δοκεῖ περὶ αὐτῶν; Πόρρω που, ἔφη,
νὴ Δία ἐμὲ εἶναι τοῦ οἴεσθαι περὶ τούτων τὴν αἰτίαν εἰδέναι· D
ὅς γε οὐκ ἀποδέχομαι ἐμαυτοῦ, οὐδὲ ὡς ἐπειδὰν ἑνί τις
προσθῇ ἕν, ἢ τὸ ἓν ᾧ προσετέθη δύο γέγονεν, ἢ τὸ προσ-
τεθὲν, καὶ ᾧ προσετέθη, διὰ τὴν πρόσθεσιν τοῦ ἑτέρου
τῷ ἑτέρῳ, δύο ἐγένετο. θαυμάζω γὰρ εἰ, ὅτε μὲν ἑκάτε-
ρον αὐτῶν χωρὶς ἀλλήλων ἦν, ἓν ἄρ' ἑκάτερον ἦν, καὶ οὐκ
ἤστην τότε δύο· ἐπεὶ δ' ἐπλησίασαν ἀλλήλοις, αὕτη ἄρα
αὐτοῖς αἰτία ἐγένετο δύο γενέσθαι, ἡ ξύνοδος, τοῦ πλησίον
ἀλλήλων τεθῆναι. οὐδέ γε ὡς ἐάν τις ἓν διασχίσῃ, δύ-
ναμαι ἔτι πείθεσθαι ὡς αὕτη αὖ αἰτία γέγονεν ἡ σχίσις
τοῦ δύο γεγονέναι. ἐναντία γὰρ γίγνεται ἢ τότε αἰ- E
τία τοῦ δύο γίγνεσθαι. τότε μὲν γὰρ, ὅτι συνήγετο
πλησίον ἀλλήλων καὶ προσετίθετο ἕτερον ἑτέρῳ· νῦν
δ' ὅτι ἀπάγεται καὶ χωρίζεται ἕτερον ἀφ' ἑτέρου. οὐ-
δέ γε δι' ὅτι ἓν γίγνεται, ὡς ἐπίσταμαι ἔτι πείθω ἐμαυ-
τόν· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν (ἑνὶ λόγῳ) διότι γίγνεται, ἢ ἀ-
πόλλυται, ἢ ἔστι, κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς μεθόδου. ἀλ-
λά τιν' ἄλλον τρόπον αὐτὸς εἰκῆ φύρω, τοῦτον δὲ οὐδα-
μῆ προσίεμαι· ἀλλ' ἀκούσας μέν ποτε ἐκ βιβλίου
τινὸς, ὡς ἔφη, Ἀναξαγόρου ἀναγιγνώσκοντος, καὶ λέ-
γοντος ὡς ἄρα νοῦς ἐστιν ὁ διακοσμῶν τε καὶ πάντων F
αἴτιος, ταύτῃ δὴ τῇ αἰτίᾳ ἥσθην τε καὶ ἔδοξέ μοι τρό-
πον τινὰ εὖ ἔχειν τὸ τὸν νοῦν εἶναι πάντων αἴτιον· καὶ ἡγη-
σάμην, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόν γε νοῦν κοσμοῦντα πάντα
κοσμεῖν, καὶ ἕκαστον τιθέναι ταύτῃ ὅπῃ ἂν βέλτιστα ἔχῃ.

mò paruam, deinde magnam euadere, atque ita
paruum hominem effici magnum. Sic ego tunc
opinab ır, nónne ſatis bellè tibi videor? Mihi qui-
dem, inquit Cebes. Animaduerte hæc inſuper. Ar-
bitrabar enim ſatis rectè mihi videri, quoties ho-
minem, vel equum magnũ paruo propinquum,
alterum altero iudicaram capite ipſo eſſe maio-
rem. Atque multo etiam euidentius decem plura
apparebant mihi quàm octo, propterea quòd de-
narius duo præter octonarium contineret. Præte-
rea bicubitum cubitali maius, quoniam dimidio
ſuperaret. Nunc verò, inquit Cebes, de his quid iu-
dicas? Procul equidem per Iouem abeſſe mihi vi-
deor, vt alicuius horum cauſam intelligere putem,
qui nondum mihi ipſi perſuadere poſſum, vt quã-
do quis vni addat vnum, tunc vel illud vnum cui
vnum adiunctum eſt, fiat duo: an & adiunctum
& illud cui adiunctum eſt, propter alterius ad al-
terum adiunctionem euadat duo. Admiror enim
ſi cùm vtrunque horum ſeparatum erat, vtrunque
vnum erat, neque erant tunc duo. poſtquam inui-
cem cohæſerunt, hæc ipſa cauſa fuerit, vt duo fie-
rent, congreſſio videlicet per quam propius iam
poſita ſunt. Neque etiam ſi quis vnum diuidat, ad-
huc poſſum perſuaderi hãc ipſam diuiſionem cau-
ſam eſſe, vt duo euadant. Contraria enim tunc
atque ſuperius cauſa fit, qua duo fiant. Tunc enim
quia coniungebantur propius inter ſe, alterum-
que admouebatur alteri: nunc verò quoniam re-
mouetur alterum ab altero, atque ſeparatur. Ne-
que propter quid vnum fiat, adhuc ſcire me arbi-
tror, neque, ſummatim dicam, aliud quicquam
quare fiat, aut pereat, aut ſit, per hanc ipſam viam
me noſſe profiteor: ſed alium quendam ipſe mo-
dum fruſtrà, miſceo, hunc verò nullo modo ad-
mitto. Verùm cùm audiſſem aliquando ex libro,
vt ille aiebat, Anaxagoræ, legentem quendam
hanc Anaxagoræ ipſius ſententiam, videlicet
mentem omnia exornare, omniúmque cauſam
eſſe: hoc vtique cauſæ genere magnopere ſum
delectatus, exiſtimans quodam modo conſenta-
neum mentem eſſe omnium cauſam: putabámq;
ſi id ita eſſet, vt mens omnia exornaret, ſingula
per hãc ita eſſe diſpoſita, vt optimè diſponi poterãt.

Propterea

muniter cauſis, ſingulis quidem aſsignare quod vnicuique optimum, cunctis verò commune bonum. Neq; verò ſpes ipſe meas paruifaciebam, ſed ſummo quodam ſtudio acceptos libros, quàm velocisſimè poteram lectitabam, vt ocyſsimè quid optimũ, quidue deterrimum eſſet, cognoſcerem. Hac igitur mirabili ſpe ductus cùm legere pergo, video hominem mente quidem nullo modo vtẽtem, nec cauſam vllam ad ipſum rerum ornatum referentem, ſed aëreas naturas, & æthereas aquasque & talia multa incredibilia pro rerum cauſis aſsignantem. Qua quidem in re ille mihi perinde viſus eſt agere, ac ſi quis diceret Socratẽ quæcunq; facit, mẽte facere. deinde volens ſingulorũ quæ facio cauſas explicare, dicat primũ quidem nũc me hic propterea ſedere, quoniam corpus meũ ex oſsibus neruiſq; cõponitur: & oſſa quidẽ ſolida ſunt, & iuncturarũ interualla inter ſe habent: nerui autẽ ſunt huiuſmodi vt intendi remittiq; valeant, cõplectantur oſſa cum carnibus atque cute, quæ illa continet. Elatis igitur oſsibus in ſuis cõiunctionibus, nerui qui & intendunt & remittunt cõmodè, faciũt vt flectendi cuiuſq; membri habeã facultatem, atque hâc ob cauſam hic inflexus ſedeam. Ac rurſus diſputationis meæ, alias quaſdam eiuſmodi cauſas aſsignaret, voces & aërem, & auditum aliaque generis eiuſdem quàm plurima, cauſas veriſsimas negligens: videlicet quoniam Athenienſibus melius viſum fuerit me cõdemnare, ideóque mihi etiã melius ſit viſũ hîc ſedere, iuſtiuſque iudicarim expectantem dare pœnas quas illi iubeant. Siquidẽ per Canem iamdiu, vt arbitror, hi nerui, atque hæc oſſa apud Megarenſes, aut Bœotios eſſent, ipſius quod optimũ eſt opinione, delata, niſi iuſtius honeſtiuſq; cenſuiſſem pœnas ciuitati pendere quaſcũquà me exigat, quã ſubterfugere atq; exulẽ viuere.

πάνυ σπουδῇ λαβὼν τὰς βίβλους, ὡς τάχιστα οἷός τ' ἦν ἀνεγίγνωσκον, ἵν' ὡς τάχιστα εἰδείην τὸ βέλτιστον καὶ τὸ χεῖρον. ἀπὸ δὴ θαυμαστῆς, ὦ ἑταῖρε, ἐλπίδος ᾠχόμην φερόμενος, ἐπειδὴ προϊὼν καὶ ἀναγιγνώσκων, ὁρῶ ἄνδρα τῷ μὲν νῷ οὐδὲν χρώμενον, οὐδέ τινας αἰτίας ἐπαιτιώμενον εἰς τὸ

D διακοσμεῖν τὰ πράγματα, ἀέρας δὲ καὶ αἰθέρας καὶ ὕδατα αἰτιώμενον, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄτοπα. καί μοι ἔδοξεν ὁμοιότατον πεποιθέναι ὥσπερ ἄν τις λέγων ὅτι Σωκράτης πάντα ὅσα πράττει, νῷ πράττει, κἄπειτα ἐπιχειρήσας λέγειν τὰς αἰτίας ἑκάστων ὧν πράττει, λέγοι πρῶτον μὲν ὅτι διὰ ταῦτα νῦν ἐνθάδε κάθημαι, ὅτι ξύγκειταί μου τὸ σῶμα ἐξ ὀστῶν καὶ νεύρων· καὶ τὰ μὲν ὀστᾶ ἐστὶ στερεά, καὶ διαφυὰς ἔχει χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὲ νεῦρα, οἷα ἐπιτείνεσθαι καὶ ἀνίεσθαι, περιαμπέχοντα τὰ ὀστᾶ μετὰ τῶν σαρκῶν, καὶ δέρματος, ὃ συνέχει αὐτά. αἰωρουμένων οὖν τῶν ὀστῶν ἐν ταῖς αὐτῶν ξυμβολαῖς, χαλῶντα καὶ συντείνοντα τὰ

E νεῦρα, κάμπτεσθαί που ποιεῖ οἷόν τ' εἶναι ἐμὲ νῦν τὰ μέλη· καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν συγκαμφθεὶς ἐνθάδε κάθημαι. καὶ αὖ περὶ τοῦ διαλέγεσθαι, ὑμῖν ἑτέρας τοιαύτας αἰτίας λέγοι, φωνάς τε καὶ ἀέρας, καὶ ἀκοάς, καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦτα αἰτιώμενος· ἀμελήσας τὰς ὡς ἀληθῶς αἰτίας λέγειν, ὅτι ἐπειδὴ Ἀθηναίοις ἔδοξε βέλτιον εἶναι ἐμοῦ καταψηφίσασθαι, διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐμοὶ βέλτιον αὖ δέδοκται ἐνθάδε καθῆσθαι· καὶ δικαιότερον, παραμένοντα ὑπέχειν τὴν δίκην ἣν ἂν κελεύσωσιν. ἐπεί, νὴ τὸν

F κύνα, ὡς ἐγᾦμαι, πάλαι ἂν ταῦτα τὰ νεῦρά τε καὶ τὰ ὀστᾶ ἢ περὶ Μέγαρα ἢ Βοιωτοὺς ἦν, ὑπὸ δόξης φερόμενα τοῦ βελτίστου, εἰ μὴ δικαιότερον ᾤμην καὶ κάλλιον εἶναι, πρὸ τοῦ φεύγειν τε καὶ ἀποδιδράσκειν, ὑπέχειν τῇ πόλει δίκην ἥντιν' ἂν τάττῃ.

τῆς ὁτουοῦν ἥδιστ᾽ ἂν γενοίμην. ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐστερήθην,
καὶ οὔτ᾽ αὖ αὐτὸς εὑρεῖν οὔτε παρ᾽ ἄλλου μαθεῖν οἷός τε ἐγε- C
νόμην, τὸν δεύτερον πλοῦν ἐπὶ τὴν τῆς αἰτίας ζήτησιν ᾗ
πεπραγμάτευμαι, βούλει σοι (ἔφη) ἐπίδειξιν ποιήσω-
μαι, ὦ Κέβης; Ὑπερφυῶς μὲν οὖν (ἔφη) ὡς βούλομαι.

Ἔδοξε τοίνυν μοι (ἦ δ᾽ ὅς) μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ ἀπείρη-
κα τὰ ὄντα σκοπῶν, δεῖν εὐλαβηθῆναι μὴ πάθοιμι ὅπερ οἱ
τὸν ἥλιον ἐκλείποντα θεωροῦντες καὶ σκοπούμενοι πάσχου-
σι. διαφθείρονται γάρ που ἔνιοι τὰ ὄμματα, ἐὰν μὴ ἐν ὕ-
δατι ἢ ἔν τινι τοιούτῳ σκοπῶνται τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. τοιοῦτόν τι
καὶ ἐγὼ διενοήθην, καὶ ἔδεισα μὴ παντάπασι τὴν ψυχὴν τυ-
φλωθείην, βλέπων πρὸς τὰ πράγματα τοῖς ὄμμασι, καὶ
ἑκάστῃ τῶν αἰσθήσεων ἐπιχειρῶν ἅπτεσθαι αὐτῶν. ἔδοξε δή μοι D
χρῆναι, εἰς τοὺς λόγους καταφυγόντα, ἐν ἐκείνοις σκοπεῖν
τῶν ὄντων τὴν ἀλήθειαν. ἴσως μὲν οὖν, ὡς εἰκάζω, τρόπον τινὰ οὐκ
ἔοικεν. οὐ γὰρ πάνυ συγχωρῶ, τὸν ἐν τοῖς λόγοις σκοπούμενον
τὰ ὄντα, ἐν εἰκόσι μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὸν ἐν τοῖς ἔργοις. ἀλλ᾽
οὖν δὴ ταύτῃ γε ὥρμησα, καὶ ὑποθέμενος ἑκάστοτε λό-
γον ὃν ἂν κρίνω ἐρρωμενέστατον εἶναι, ἃ μὲν ἄν μοι δοκῇ τούτῳ
συμφωνεῖν, τίθημι ὡς ἀληθῆ ὄντα, καὶ περὶ αἰτίας καὶ περὶ
τῶν ἄλλων ἁπάντων· ἃ δ᾽ ἂν μή, ὡς οὐκ ἀληθῆ. βούλομαι δέ
σοι σαφέστερον εἰπεῖν ἃ λέγω. οἶμαι γάρ σε νῦν οὐ μανθάνειν. E
Οὐ μὰ τὸν Δί᾽ (ἔφη ὁ Κέβης) οὐ σφόδρα. Ἀλλ᾽ (ἦ δ᾽ ὅς)
ὧδε λέγω οὐδὲν καινόν, ἀλλ᾽ ἅπερ ἀεί τε ἄλλοτε καὶ ἐν τῷ
παρεληλυθότι λόγῳ οὐδὲν πέπαυμαι λέγων. ἔρχομαι γὰρ δὴ
ἐπιχειρῶν σοι ἐπιδείξασθαι τῆς αἰτίας τὸ εἶδος ὃ πεπραγμά-
τευμαι· καὶ εἶμι πάλιν ἐπ᾽ ἐκεῖνα τὰ πολυθρύλλητα, καὶ
ἄρχομαι ἀπ᾽ ἐκείνων· ὑποθέμενος εἶναί τι καλὸν αὐτὸ
καθ᾽ αὑτό, καὶ ἀγαθόν, καὶ μέγα, καὶ τἆλλα πάντα· ἃ εἴ μοι
δίδως τε καὶ ξυγχωρεῖς εἶναι ταῦτα, ἐλπίζω σοι ἐκ τούτων
τὴν αἰτίαν ἐπιδείξειν, καὶ ἀνευρήσειν ὡς ἀθάνατον ἡ ψυχή.
Ἀλλὰ μὴν (ἔφη ὁ Κέβης) ὡς διδόντος σοι, οὐκ ἂν φθά- F
νοις περαίνων. Σκόπει δή (ἔφη) τὰ ἑξῆς ἐκείνοις, ἐάν
σοι ξυνδοκῇ ὥσπερ ἐμοί. φαίνεται γάρ μοι, εἴ τί ἐστιν ἄλ-
λο καλὸν πλὴν αὐτὸ τὸ καλόν, οὐδὲ δι᾽ ἓν ἄλλο καλὸν εἶναι,
ἢ διότι μετέχει ἐκείνου τοῦ καλοῦ. καὶ πάντα δὴ οὕτω λέγω.

aut quemadmodum ſe habeat hęc ipſa cauſa diſcerem. Poſtquam verò hac priuatus ſum, neque ipſe inuenire, neque ab alio diſcere potui, ſecundam nauigationem ad cauſam inueſtigandā molitus ſum. Viſne, ô Cebes, hanc tibi à me demonſtrari? Mirificè cupio, inquit Cebes.

Cenſui tandem cùm in rebus cōſiderādis iā defeſſus eſſem, cauendū eſſe, ne mihi idē accideret, quod accidere illis ſolet, qui in ſolem deficientem figūt intuitum. orbantur enim nonnunquam viſu, niſi in aqua, vel in eiuſmodi aliquo imaginem eius aſpiciant. Tale quiddam ego reputaui, timuique ne animus mihi prorſus occæcaretur, ſi oculis res aſpicerem, ſenſuque quolibet attingere illas aggrederer. Quapropter operæpretium eſſe cenſui, vt ad rationes confugerem, atque in illis rerum veritatem conſiderarem. Fortè verò noſtra hęc ſimilitudo nō omni ex parte cōgruit. Non enim prorſus aſſentior, eum qui res in rationibus contemplatur, in imaginibus aſpicere potius quàm qui in operibus intuetur. Veruntamen hac via iter direxi meum, ſupponenſque rationem ſemper quam eſſe iudico validiſſimam, quæcunque huic conſonare videantur, pono equidem tanquam vera, idque ago & circa rerum cauſas, & circa reliqua omnia: quæ verò diſſonant, vera eſſe nego. Volo equidem quæ dico, tibi apertius explanare. Puto enim te nondum intelligere. Per Iouē haud multum, inquit Cebes. Verum nouum nihil adduco, ſed quæ & ſæpe alias in ſuperiori diſputatione dicere nunquam deſtiti. Pergo iam igitur demonſtrare tibi cauſæ ſpeciem quam continuè pertractaui, ac redeo ad illa iam ſæpius decantata, ab eiſque exordior, ſupponens aliquid eſſe ipſum per ſe pulchrum, & bonum, & magnum, & cætera omnia. Quæ quidē ſi tu mihi dederis, eaque eſſe cōceſſeris, ſpero tibi ex his ipſam cauſā demōſtrare, itēque inuenire eſſe animam immortalē. At verò inquit Cebes, quaſi iam tibi conceſſerim, nihil tibi faciendum eſt quo minus iam concludas. Conſidera inquit iam quæ ſequuntur deinceps, vtrum in his mihi conſentias. Arbitror enim, ſiquid eſt aliud pulchrū præter ipſū pulchrū, nō ob aliud quippiā eſſe pulchrum, quàm quia pulchri ipſius eſt particeps. atque omnia dico adhuc modi.

capite maiorem eſſe, vel minorẽ, quiſpiam tibi ſic obiiciat: primùm quidẽ eadẽ re & maius eſſe maius, & minus eſſe minus: deinde quòd capite, quæ res parua eſt, maiorem affirmes eſſe maiorẽ. Hoc autẽ dicet monſtro eſſe perſimile, vt paulo aliquo magnum quiddam eſſe dicas. Nónne hæc metueres? Tunc Cebes ſubridens, Equidẽ, inquit. Nónne ſimiliter quoque metueres dicere, inquit, decem plura, quàm octo eſſe duobus, atque ob hanc cauſã ſuperare, potius quàm multitudine, atque propter multitudinem? Ac ſimiliter bicubitum cubitali maius eſſe dimidio potius quàm magnitudine? Id enim ſimiliter eſt metuendum. Omnino, inquit. Quid verò ſi vni addatur vnum, additamentum ipſum eſſe cauſam, vt duo fiant, vel ſi diuidatur, diuiſionem ipſam duorum eſſe cauſam, dicere nõ formidares? altiusque exclamares, neſcire te quonã alio pacto quicquam fiat, niſi participatione quadam eſſentiæ vnicuique propriæ, cuius ſit particeps? atque in his nullam aliam habere te cauſam, cur duo fiant præter dualitatis ipſius participationẽ: ſed oportere huius participia fore, quæcunque futura ſunt duo: & ſimiliter vnitatis quodcunque futurum ſit vnum? Has verò diuiſiones adiunctioneſque, & cæteras eiuſmodi argutias valere ſineres, relinqueréſque ſapientioribus te per eas pro arbitrio reſponſuris: tu verò tuam, quemadmodum dici ſolet, metuens vmbram & imperitiam, atque innixus tutiſſimę illi poſitioni, ſic vtique reſponderes? At verò ſi quis eandem poſitionem complexus inſtaret, valere ſineres, neque prius reſponderes, quàm quæ inde manant, cõſideraſſes, vtrum conſonẽt inuicẽ, aut diſſonẽt? Vbi verò illius ipſius rationem oporteret afferre, eodem modo afferres, atque aliam rurſus poſitionẽ adduceres, quæ ſuperiorum optima videretur, quoad aliquid ſufficiens peruenires? Nunquam verò ſimul confũderes contentioſorum more, vbi & de principio, & de his quę à principio deducuntur, diſputas, ſi modò velles eorum aliquid quę verè ſunt, inuenire?

τινα, ἐὰν τῇ κεφαλῇ μείζονά τινα φῇς εἶναι καὶ ἐλάττω·
πρῶτον μὲν τῷ αὐτῷ τὸ μεῖζον μεῖζον εἶναι, καὶ τὸ ἔλαττον ἔλατ-
τον. ἔπειτα τῇ κεφαλῇ σμικρᾷ οὔσῃ τὸ μεῖζον μεῖζον εἶναι·
καὶ τοῦτο δὴ τέρας εἶναι, τὸ σμικρῷ τινι μέγαν τινὰ εἶναι· ἢ οὐκ
ἂν φοβοῖο ταῦτα; Καὶ ὁ Κέβης γελάσας, Ἔγωγε, ἔφη. Οὐ-
κοῦν (ἦ δ' ὅς) τὰ δέκα τῶν ὀκτὼ δυοῖν πλείω εἶναι, καὶ διὰ
D ταύτην τὴν αἰτίαν ὑπερβάλλειν, φοβοῖο ἂν λέγειν, ἀλλὰ
μὴ πλήθει καὶ διὰ τὸ πλῆθος; καὶ τὸ δίπηχυ τοῦ πηχυαίου
ἡμίσει μεῖζον εἶναι, ἀλλ' οὐ μεγέθει; ὁ αὐτὸς γάρ που φόβος.
Πάνυ γε, ἔφη. Τί δέ, ἑνὶ ἑνὸς προστεθέντος, τὴν πρόσθε-
σιν αἰτίαν εἶναι τοῦ δύο γενέσθαι, ἢ διασχισθέντος τὴν σχίσιν, οὐκ
εὐλαβοῖο ἂν λέγειν, καὶ μέγα ἂν βοῴης ὅτι οὐκ οἶσθα ἄλ-
λως πως ἕκαστον γιγνόμενον, ἢ μετασχὸν τῆς ἰδίας οὐσίας ἑ-
κάστου οὗ ἂν μετάσχῃ, καὶ ἐν τούτοις οὐκ ἔχεις ἄλλην τινὰ
αἰτίαν τοῦ δύο γενέσθαι, ἀλλ' ἢ τὴν τῆς δυάδος μετάσχεσιν. καὶ
δεῖν τούτου μετασχεῖν τὰ μέλλοντα δύο ἔσεσθαι, καὶ μονά-
E δος, ὃ ἂν μέλλῃ ἓν ἔσεσθαι; τὰς δὲ σχίσεις ταύτας καὶ προσ-
θέσεις, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας κομψείας ἐῴης ἂν χαί-
ρειν, παρεὶς ἀποκρίνασθαι τοῖς σεαυτοῦ σοφωτέροις. σὺ δὲ
δεδιὼς ἂν (τὸ λεγόμενον) τὴν σαυτοῦ σκιὰν, καὶ τὴν ἀπει-
ρίαν, ἐχόμενος ἐκείνου τοῦ ἀσφαλοῦς τῆς ὑποθέσεως, οὕτως
ἀποκρίναιο ἄν. εἰ δέ τις αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἔχοιτο, χαίρειν
ἐῴης ἂν, καὶ οὐκ ἀποκρίναιο ἕως ἂν τὰ ἀπ' ἐκείνης ὁρμη-
θέντα σκέψαιο, εἴ σοι ἀλλήλοις ξυμφωνεῖ ἢ διαφωνεῖ. ἐπειδὴ
δὲ ἐκείνης αὐτῆς δέοι σε διδόναι λόγον, ὡσαύτως ἂν διδοίης,
ἄλλην αὖ ὑπόθεσιν ὑποθέμενος, ἥτις τῶν ἄνωθεν βελτίστη
F φαίνοιτο, ἕως ἐπί τι ἱκανὸν ἔλθοις; ἅμα δὲ οὐκ ἂν φύροιο
(ὥσπερ οἱ ἀντιλογικοὶ) περί τε τῆς ἀρχῆς διαλεγόμενος καὶ
τῶν ἐξ ἐκείνης ὡρμημένων, εἴπερ βούλοιό τι τῶν ὄντων εὑρεῖν;

φυκέναι Σιμμίαν ὑπερέχειν τούτῳ τῷ Σιμμίαν εἶναι, ἀλλὰ τῷ μεγέθει ὃ τυγχάνει ἔχων· οὐδ' αὖ Σωκράτους ὑπερέχειν, ὅτι Σωκράτης ὁ Σωκράτης ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι σμικρότητα ἔχει ὁ Σωκράτης πρὸς τὸ ἐκείνου μέγεθος. Ἀληθῆ. Οὐδέ γε αὖ ὑπὸ Φαίδωνος ὑπερέχεσθαι τῷ ὅτι Φαίδων ὁ Φαίδων ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι μέγεθος ἔχει ὁ Φαίδων πρὸς τὴν Σιμμίου σμικρότητα; Ἔστι ταῦτα. Οὕτως ἄρα ὁ Σιμμίας ἐπωνυμίαν ἔχει, σμικρός τε καὶ μέγας εἶναι, ἐν μέσῳ ὢν ἀμφοτέρων τῷ μὲν τῷ μεγέθει ὑπερέχειν τὴν σμικρότητα παρέχων· τῷ δὲ, τὸ μέγεθος τῆς σμικρότητος παρέχων ὑπερέχον. καὶ ἅμα μειδιάσας, Ἔοικα (ἔφη) καὶ συγγραφικῶς ἐρεῖν, ἀλλ' οὖν ἔχει γέ πως ὡς λέγω. Ξυνέφη. Λέγω δὴ τοῦδ' ἕνεκα, βουλόμενος δόξαι σοι ὅπερ ἐμοί. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται οὐ μόνον αὐτὸ τὸ μέγεθος οὐδέ ποτε ἐθέλειν ἅμα μέγα καὶ σμικρὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ἡμῖν μέγεθος οὐδέποτε προσδέχεσθαι τὸ σμικρὸν, οὐδ' ἐθέλειν ὑπερέχεσθαι· ἀλλὰ δυοῖν τὸ ἕτερον, ἢ φεύγειν καὶ ὑπεκχωρεῖν ὅταν αὐτῷ προσίῃ τὸ ἐναντίον, τὸ σμικρόν· ἢ προσελθόντος ἐκείνου ἀπολωλέναι· ὑπομένον δὲ καὶ δεξάμενον τὴν σμικρότητα, οὐκ ἐθέλειν εἶναι ἕτερον ἢ ὅπερ ἦν. ὥσπερ ἐγὼ δεξάμενος καὶ ὑπομείνας τὴν σμικρότητα, καὶ ἔτι ὢν ὅσπερ εἰμὶ, οὗτος ὁ αὐτὸς σμικρός εἰμι. ἐκεῖνο δὲ οὐ τετόλμηκε, μέγα ὂν, σμικρὸν εἶναι. ὡς δ' αὔτως καὶ τὸ σμικρὸν τὸ ἐν ἡμῖν, οὐκ ἐθέλει ποτὲ μέγα γίγνεσθαι, οὐδὲ εἶναι· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἐναντίων, ἔτι ὂν ὅπερ ἦν, ἅμα τοὐναντίον γίγνεσθαί τε καὶ εἶναι· ἀλλ' ἤτοι ἀπέρχεται ἢ ἀπόλλυται ἐν τούτῳ τῷ παθήματι. Παντάπασιν (ἔφη ὁ Κέβης) οὕτω φαίνεταί μοι. καί τις εἶπε τῶν παρόντων ἀκούσας (ὅστις δ' ἦν, οὐ σαφῶς μέμνημαι) Πρὸς θεῶν, οὐκ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἡμῖν λόγοις αὐτὸ τὸ ἐναντίον τῶν νυνὶ λεγομένων ὡμολογεῖτο; ἐκ τοῦ ἐλάττονος τὸ μεῖζον γίγνεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ μείζονος τὸ ἔλαττον; καὶ ἀτεχνῶς αὕτη εἶναι ἡ γένεσις τοῖς ἐναντίοις ἐκ τῶν ἐναντίων; νῦν δέ μοι δοκεῖ λέγεσθαι ὅτι τοῦτο οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. καὶ ὁ Σωκράτης, παραβαλὼν τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀκούσας, Ἀνδρικῶς, ἔφη, ἀπεμνημόνευκας·

mas Simmiam, vt ea ratione ſuperet qua eſt Simmias, ſed magnitudine quam habet: neque rurſus C Socratem eo quod Socrates eſt, excedi, ſed quia paruitatem præ magnitudine illius habeat. Vera loqueris. Similiter nec à Phædone ſuperari, eo quod Phædo ſit Phædo, ſed quia Phædo præ Simmiæ paruitate magnitudinem habet. Ita eſt. Sic itaque Simmias denominationem parui habet & magni. ſiquidem in amborum medio poſitus, alterius quidem paruitatem magnitudine ſuperat, alterius verò magnitudini paruitate cedit. Et ſimul ſubridens, inquit: Videor equidem expreſſius accuratiuſque dicturus. veruntamẽ eſt vt dico. Sic apparet. Dico autem propterea, quia cupio videri tibi quod & mihi videtur. D Opinor enim non ſolùm magnitudinem ipſam nunquam velle magnam ſimul paruámque eſſe, verumetiam neque hanc quæ in nobis eſt magnitudinem vnquam recipere paruitatem, neque ſuperari velle: ſed è duobus alterum accidere: vel fugere, ſeque ſubtrahere quando aduentat contraria paruitas: vel cùm illa aduenerit, interire: nolle autem expectare, atque in paruitate recipienda aliud eſſe quàm erat. Quemadmodum ego cùm ſuſceperim ſuſtinuerimque paruitatem, quandiu is ipſe ſum qui ſum, ſic ipſemet ſum paruus. E Illud autem quod magnum eſt, nunquam ſuſtinuit eſſe paruum: ſimiliter paruum quod eſt in nobis, nunquam vult magnum aut fieri, aut eſſe. neque aliud quicquam contrariorum, quandiu eſt id quod erat, patitur ſimul contrarium fieri aut eſſe, ſed aut abit, aut perit cùm aduentat contrarium. Ita prorſus exiſtimo, inquit Cebes. Tunc quidam eorum qui aderant, hæc audiens, quis autem ille fuerit, non ſatis memini, Dij boni, inquit, nónne in ſuperioribus contrarium eorum quæ dicuntur, nobis eſt conceſſum, videlicet ex minori maius fieri, atque ex maiori minus, F eſſeque proculdubio generationem contrariorum ex contrariis: Nũc autẽ videmini fieri id nõ poſſe, dicere. Cùm verò Socrates admouens caput, auſcultaſſet, Viriliter, inquit, id recordatus es:

tur per omne tempus, ſed & aliud quiddam, quod quidem non eſt primum illud, habet verò quandiu eſt, illius formam. In hoc rurſus tibi quod volo, fortè manifeſtius erit. Impar enim ſemper oportet nomen id quod nunc dicimus, poſſidere. Nonne? Oportet ſanè. Num id ſolùm ex omnibus? hoc enim quæro: an & aliud quiddam, quod quidem eſt non idipſum impar, attamen hoc oportet vnà cum ſuo nomine, hoc inſuper nomine alio ſemper appellari, propterea quod ita natura ſit inſtitutum, vt nunquam ab impari deſeratur? Dico autem hoc ipſum eſſe tanquam ternarium aliáque permulta. Conſidera verò de ternario. An non tibi videtur hunc & ſuipſius nomine ſemper nuncupandū eſſe, & ſimul nomine imparis? Quod quidem impar non idem eſt quod eſt ternarius. Veruntamen ita natura comparatus eſt, & ternarius, & quinarius, & omnis medietas numeri, vt quanuis non idem ſit quod impar, ſemper tamen eorū quiuis ſit impar. Pręterea duo & quatuor, omniſque alter numeri ordo, quamuis idem quod par nō ſit, ſimul tamen quilibet illorum par ſēper exiſtit. Concedis necne? Quidni? Contēplare ergo quid velim. eſt autē eiuſmodi: videtur quidem nō ſolùm ipſa inter ſe contraria ſeſe inuicem non recipere, verumetiam quæcunque talia ſunt, vt licèt contraria inter ſe non ſint, ſemper tamen contraria poſſideant, nunquam recipere ſpeciem illam quæ ipſi ſpeciei quam in ſe habent, contraria ſit, ſed hac adueniente, aut perire protinus, aut abire. An non dicemus tria & prius interitura, & aliud quoduis paſſura, quàm ſuſtineant vt quatenus tria ſunt, paria fiant? Ita prorſus, inquit Cebes. Non tamen contraria eſt binarius ternario. Non certè. Non ſolùm ergo ſpecies ipſæ contrarię nūquam inuicem ſe recipiunt, ſed etiam alia quædam contrariorū ingreſſū mutuū non ſuſcipiunt.

ὅς) περὶ ἔνια τῶν τοιούτων, ὥστε μὴ μόνον αὐτὸ τὸ εἶδος ἀξιοῦσθαι τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι ὃ ἔστι μὲν οὐκ ἐκεῖνο, ἔχει δὲ τὴν ἐκείνου μορφὴν ἀεί, ὅτανπερ ᾖ. ἔτι δὲ ἐν τοῖσδε ἴσως ἔσται σαφέστερον ὃ λέγω. τὸ γὰρ περιττὸν ἀεί που δεῖ τούτου τοῦ ὀνόματος

D τυγχάνειν ὅπερ νῦν λέγομεν· ἢ οὔ; Πάνυ γε. Ἆρα μόνον τῶν ὄντων (τοῦτο γὰρ ἐρωτῶ) ἢ καὶ ἄλλο τι, ὃ ἔστι μὲν οὐχ ὅπερ τὸ περιττὸν, ὅμως δὲ δεῖ αὐτὸ μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος καὶ τοῦτο καλεῖν ἀεί, διὰ τὸ οὕτω πεφυκέναι, ὥστε τοῦ περιττοῦ μηδέποτε ἀπολείπεσθαι; λέγω δὲ αὐτὸ εἶναι, οἷον καὶ ἡ τριὰς πέπονθε, καὶ ἄλλα πολλά. σκόπει δὲ περὶ τῆς τριάδος. ἆρα οὐ δοκεῖ σοι τῷ τε αὑτῆς ὀνόματι ἀεὶ προσαγορευτέα εἶναι, καὶ τῷ τοῦ περιττοῦ ὄντος, οὐχ ὅπερ τῆς τριάδος; ἀλλ' ὅμως οὕτω πως πέφυκε καὶ ἡ τριὰς καὶ ἡ πεμπτὰς, καὶ ὁ ἥμισυς τοῦ ἀριθμοῦ ἅπας, ὥστε οὐκ ὢν

E ὅπερ τὸ περιττὸν, ἀεὶ ἕκαστος αὐτῶν ἐστι περιττός. καὶ αὖ τὰ δύο, καὶ τὰ τέτταρα, καὶ ἅπας ὁ ἕτερος αὖ στίχος τοῦ ἀριθμοῦ οὐκ ὢν ὅπερ τὸ ἄρτιον, ὅμως ἕκαστος αὐτῶν ἄρτιός ἐστιν ἀεί. συγχωρεῖς, ἢ οὔ; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη. Ὃ τοίνυν (ἔφη) βούλομαι δηλῶσαι, ἄθρει. ἔστι δὲ τόδε ὅτι φαίνεται οὐ μόνον ἐκεῖνα τὰ ἐναντία ἄλληλα οὐ δεχόμενα, ἀλλὰ καὶ ὅσα οὐκ ὄντα ἀλλήλοις ἐναντία, ἀεὶ ἔχει τὰ ἐναντία, οὐδὲ ταῦτα ἔοικε δεχομένοις ἐκείνην τὴν ἰδέαν, ἣ ἂν τῇ ἐν αὐτῇ οὔσῃ ἐναντία ᾖ, ἀλλ' ἐπιούσης αὐτῆς, ἤτοι ἀπολλύμενα, ἢ ὑπεκχωροῦντα. ἢ οὐ φήσομεν τὰ τρία καὶ ἀπο-

F λεῖσθαι πρότερον, καὶ ἄλλο ὁτιοῦν πείσεσθαι, πρὶν ὑπομεῖναι ἔτι τρία ὄντα ἄρτια γενέσθαι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης. Οὐδὲ μὴν (ἦ δ' ὅς) ἐναντίον γέ ἐστι δυὰς τριάδι. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐκ ἄρα μόνον τὰ εἴδη τὰ ἐναντία οὐχ ὑπομένει ἐπιόντα ἄλληλα, ἀλλὰ καὶ ἄλλ' ἄττα τὰ ἐναντία οὐχ ὑπομένει ἐπιόντα.

[illegible] ἐπιφέρῃ τι ἐναντίον ἐκείνῳ ἐφ' ὅ,τι ἂν αὐτὸ ἴῃ, αὐτὸ τὸ ἐπιφέρον τὴν τοῦ ἐπιφερομένου ἐναντιότητα μηδέποτε δέξασθαι. C πάλιν δὲ ἀναμιμνήσκου. οὐ γὰρ χεῖρον πολλάκις ἀκούειν. τὰ πέντε, τὴν τοῦ ἀρτίου οὐ δέξεται· οὐδὲ τὰ δέκα τὴν τοῦ περιττοῦ, τὸ διπλάσιον. τοῦτο μὲν οὖν καὶ αὐτὸ ἄλλῳ ἐναντίον, ὅμως δὲ τὴν τοῦ περιττοῦ οὐ δέξεται· οὐδὲ δὴ τὸ ἡμιόλιον, οὐδὲ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, τὸ ἥμισυ τὴν τοῦ ὅλου, καὶ τριτημόριον αὖ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, εἴπερ ἕπῃ τε καὶ συνδοκεῖ σοι οὕτω. Πάνυ σφόδρα καὶ ξυνδοκεῖ, ἔφη, καὶ ἕπομαι.

Πάλιν δή μοι (ἔφη) ἐξ ἀρχῆς λέγε. καὶ μή μοι ὃ ἂν ἐρωτῶ ἀποκρίνου, ἀλλὰ ἄλλο, μιμούμενος ἐμέ. λέγω δὲ D παρ' ἣν τὸ πρῶτον ἔλεγον ἀπόκρισιν, τὴν ἀσφαλῆ ἐκείνην, ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἄλλην ὁρῶν ἀσφάλειαν. εἰ γὰρ ἔροιό με ᾧ ἂν τί ἐν τῷ σώματι ἐγγένηται, θερμὸν ἔσται, οὐ τὴν ἀσφαλῆ σοι ἐρῶ ἀπόκρισιν ἐκείνην τὴν ἀμαθῆ, ὅτι ᾧ ἂν θερμότης· ἀλλὰ κομψοτέραν ἐκ τῶν νῦν, ὅτι ᾧ ἂν πῦρ. οὐδὲ ἂν ἔρῃ, ᾧ ἂν σώματι τί ἐγγένηται, νοσήσει, οὐκ ἐρῶ ὅτι ᾧ ἂν νόσος, ἀλλ' ᾧ ἂν πυρετός. οὐδ' ᾧ ἂν ἀριθμῷ τι ἐγγένηται, περιττὸν ἔσται, οὐκ ἐρῶ, ᾧ ἂν περιττότης· ἀλλ' ᾧ ἂν μονάς, καὶ τἆλλα οὕτως. ἀλλ' ὅρα εἰ ἤδη ἱκανῶς οἶσθ' ὅ,τι βούλομαι. Ἀλλὰ πάνυ ἱκανῶς, ἔφη. Ἀποκρίνου δή (ἦ E δ' ὅς) ᾧ ἂν τί ἐγγένηται σώματι, ζῶν ἔσται. Ὧ ἂν ψυχή, ἔφη. Οὐκοῦν ἀεὶ τοῦτο οὕτως ἔχει. Πῶς γὰρ οὐχί; ἦ δ' ὅς. ἡ ψυχὴ ἄρα ὅ,τι ἂν αὐτὴ κατάσχῃ, ἀεὶ ἥκει ἐπ' ἐκεῖνο, φέρουσα ζωήν; Ἥκει μέντοι, ἔφη. Πότερον δ' ἔστι τι ζωῇ ἐναντίον, ἢ οὐδέν; Ἔστιν, ἔφη. Τί; Θάνατος. Οὐκοῦν ἡ ψυχὴ τὸ ἐναντίον ᾧ αὐτὴ ἐπιφέρῃ ἀεί, οὐ μήποτε δέξηται, ὡς ἐκ τῶν πρόσθεν ὡμολόγηται. Καὶ μάλα σφόδρα, ἔφη ὁ Κέβης. Τί οὖν; τὸ μὴ δεχόμενον τὴν τοῦ ἀρτίου ἰδέαν, τί νῦν δὴ ὠνομάζομεν; Ἀνάρτιον, ἔφη. Τὸ δὲ δίκαιον μὴ δεχόμενον, καὶ ὃ ἂν μουσικὸν μὴ δέχηται; Ἄμουσον (ἔφη) τὸ δ', ἄδικον. Εἶεν. ὃ δ' ἂν F θάνατον μὴ δέχηται, τί καλοῦμεν; Ἀθάνατον ἔφη. Οὐκοῦν ἡ ψυχὴ οὐ δέχεται θάνατον. Οὔ. Ἀθάνατον ἄρα ἡ ψυχή. Ἀθάνατον. Εἶεν, ἔφη· τοῦτο μὲν δὴ ἀποδεδεῖχθαι φῶμεν; ἢ πῶς δοκεῖ;

etiam illud quod aliquid [illegible] C ad quod ipſum accedat, ipſum videlicet quod affert nunquam contrariam eius quæ affertur recipiat formam. Rurſus autem recordare: neque enim inutile ſæpius audire. Neque quinque paris ſpeciem admittent, neque decem imparis, quod eſt duplum. Hoc quidem ipſum alij contrarium, ſpeciem tamen imparis accipiet nunquam. Neque etiam numerus ſeſquialter, neque alia huiuſmodi quæ dimidium habent, formam totius ſuſcipiunt, ſimiliterque numerus qui partem habet tertiam, atque eiuſdem generis alia, ſi modò aſſequeris iſta, atque conſentis. Omnino equidem conſentio atque aſſequor.

D Rurſus tanquam à principio mihi dicas. Nec tamen per id quod nunc interrogo, ſed per aliud quiddam mihi reſpondeas me imitatus. Dico autem præter tutam reſponſionem illam à principio poſitam, iuxta tutam quoque reſponſionem, aliam per ea quæ modò dicta ſunt, adinuentam. Nempe ſi me interroges, ò Socrates, quidnam in corpore ſi ſit, caleſcet corpus, non tutã reſponſionẽ illã rudemq; tibi dabo, videlicet ſi caliditas, ſed exquiſitionẽ ex præſentibus verbis, vt ſi inſit ignis. Similiter ſi me interroges, quid ſi in corpore ſit, ægrotabit? non reſpõdebo ſi ægrotatio, E ſed ſi febris. Rurſus ſi percõteris, quid ſi inſit, numero fuerit impar, non dicam ſi imparitas, imò ſi vnitas, atq; in cæteris eodẽ pacto. Sed vide an iã quid velim planè cognoueris. Planiſsimè. Reſpõde igitur: quidnã ſi in corpore ſit erit viuum? Si anima. Nõnne id ſemper ita ſe habet? Semper. Anima igitur quicquid occupat, ſemper ad illud vitã affert? Affert proculdubio. An eſt aliquid vitæ cõtrarium nécne? Eſt vtique. Quid iſtud? Mors. Anima verò cõtrarium eius quod ipſa ſemper adducit, ſubibit nunquam, quemadmodum ex ſuperioribus eſt cõceſſum. Sic eſt omnino, inquit Cebes. Quid verò? Quod paris ideam nõ accipit, quónã modo paulo F antè nominabamus? Impar. Quod verò non accipit iuſtitiam, quòdve nõ capit muſicam? Iniuſtum, inquit, & immuſicum. Age iam, quod non ſubit mortem, quomodo appellamus? Immortale. Et anima quidem mortẽ nõ ſuſcipit. Nequaquam. Eſt igitur anima immortalis. Immortalis quidem. Age vtiq;, hocne iã demonſtratũ dicemus? An aliter tibi videtur?

mus, accedente pari, impar ternatiúmque diſcedere. ſimilitérque de igne & calido cæteriſque aſſereremus. Nonne ita? Prorſus. Iam verò de immortali, ſi nobis id conſtat, quod eſt immortale, eſſe etiã interitus expers, conſequens eſt, animam, præter id quòd eſt immortalis, interitus quoq; neſciã eſſe. Sin verò minus id concedatur, ratione alia opus erit. Sed nihil, inquit, opus eſt, quantũ ad id ſpectat alia ratione. Siquidẽ quidnã aliud indiſſolubile poſſet eſſe, ſi immortale ipſum ſempiternũ diſſolueretur?

Deum verò & ipſam vitæ ſpeciem, & ſi quid aliud eſt immortale, indiſſolubile quoque eſſe omnes cõfiterentur. Vniuerſi per Iouem homines & multò magis ipſi, vt arbitror, dij. Cũ igitur quod immortale eſt, etiã icorruptibile ſit, quidnã prohibet animã, ſi fuerit immortalis, incorruptibilẽ quoque fore? Neceſſariò ſequitur. Imminẽte igitur homini morte, quod mortale quidẽ in eo eſt, interit, vt apparet: quod verò immortale, incorruptũ ſoſpeſq; morti ſe ſubtrahit. Manifeſtũ eſt. Itaq; maximè omniũ, ô Cebes, anima immortalis incorruptibiliſq; eſt, erũtq; apud manes animæ noſtrę. Nihil equidẽ, ô Socrates, aduerſus hęc habeo quo minus rationibus tuis aſſentiar. Verũ ſi quid aut hic Simmia, aut alius quiſquã habet quod dicat, operępretiũ fuerit non ſiluiſſe. Neſcio enĩ in quod aliud quis differat tẽpus, ſiquid de rebus eiuſmodi, vel dicere, vel audire deſideret. Atqui nec ego, inquit Simmias, habeo quicquã quo minus ſuperioribus aſſẽtiar rationibus. Verũtamẽ rei ipſius qua de agitur magnitudinẽ, & humanã imbecillitatẽ conſiderãs, cogor intra me dictis nõdũ acquieſcere. Quinimò & hæc bene dicis, ô Simmia, & poſitiones primæ quãuis fide vobis dignæ videãtur, diligẽtius tamẽ cõſiderandæ: atq; ſi de illis ſufficienter, vt arbitror, diſſerueritis, hãc ſequimini rationem quantũ fieri ab homine poteſt. Quòd ſi hoc ipſum fuerit manifeſtum, nihil vlterius perquiretis. Vera, inquit, loqueris.

πυρὸς καὶ θερμοῦ καὶ τῶν ἄλλων οὕτως ἂν διεμαχόμεθα. ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ νῦν περὶ τοῦ ἀθανάτου, εἰ μὲν ἡμῖν ὁμολογεῖται καὶ ἀνώλεθρον εἶναι, ψυχὴ ἂν εἴη, πρὸς τῷ ἀθάνατος εἶναι, καὶ ἀνώλεθρος· εἰ δὲ μή, ἄλλου ἂν δέοι λόγου. Ἀλλ' οὐδὲν δεῖ (ἔφη) τούτου γε ἕνεκα. σχολῇ γὰρ ἄν τι ἄλλο φθορὰν μὴ δέχοιτο, εἰ τό γε ἀθάνατον καὶ ἀΐδιον ὂν, φθορὰν δέξεται.

Ὁ δέ γε θεὸς (οἶμαι) ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς
D ζωῆς εἶδος, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀθάνατόν ἐστι, παρὰ πάντων ἂν ὁμολογηθείη μηδέποτε ἀπόλλυσθαι. Παρὰ πάντων μέντοι νὴ Δί' (ἔφη) ἀνθρώπων γε καὶ ἔτι μᾶλλον, ὡς ἐγᾦμαι, παρὰ θεῶν. Ὁπότε δὴ τὸ ἀθάνατον, καὶ ἀδιάφθορόν ἐστιν, ἄλλο τι ψυχή, εἰ ἀθάνατος τυγχάνει οὖσα, καὶ ἀνώλεθρος ἂν εἴη; Πολλὴ ἀνάγκη. Ἐπιόντος ἄρα θανάτου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, τὸ μὲν θνητόν (ὡς ἔοικεν) αὐτοῦ ἀποθνήσκει· τὸ δ' ἀθάνατον, σῶν καὶ ἀδιάφθορον οἴχεται ἀπιόν, ὑπεκχωρῆσαν τῷ θανάτῳ. Φαίνεται. Παντὸς μᾶλλον ἄρα (ἔφη) ὦ Κέβης, ψυχὴ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρον· καὶ τῷ
E ὄντι ἔσονται ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐν ᾅδου. Οὔκουν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες (ἔφη) ἔχω παρὰ ταῦτα ἄλλο τι λέγειν, οὐδέ πῃ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις. ἀλλ' εἰ δή τι Σιμμίας ὅδε, ἤ τις ἄλλος ἔχει λέγειν, εὖ ἔχει μὴ κατασιγῆσαι, ὡς οὐκ οἶδα εἰς ὅντινα τις ἄλλον καιρὸν ἀναβάλλοιτο ἢ τὸν νῦν παρόντα, περὶ τῶν τοιούτων βουλόμενος ἤ τι εἰπεῖν, ἢ ἀκοῦσαι. Ἀλλὰ μὴν (ἦ δ' ὃς ὁ Σιμμίας) οὐδ' αὐτὸς ἔχω ἔτι ὅπῃ ἀπιστῶ, ἔκ γε τῶν λεγομένων. ὑπὸ μέντοι τοῦ μεγέθους περὶ ὧν οἱ λόγοι εἰσί, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἀτιμάζων, ἀναγκάζομαι ἀπιστίαν ἔτι ἔχειν παρ' ἐμαυτῷ περὶ τῶν εἰρημένων. Οὐ μόνον γ' ἔφη, ὦ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, ταῦτά γε εὖ λέγεις, ἀλλὰ
F καὶ τάς γε ὑποθέσεις τὰς πρώτας, καὶ εἰ πισταὶ ὑμῖν εἰσιν, ὅμως ἐπισκεπτέαι σαφέστερον· καὶ ἐὰν αὐτὰς ἱκανῶς διέλητε, ὡς ἐγᾦμαι, ἀκολουθήσετε τῷ λόγῳ, καθ' ὅσον δυνατὸν μάλιστ' ἀνθρώπῳ ἐπακολουθῆσαι· κἂν τοῦτο αὐτὸ σαφὲς γένηται, οὐδὲν ζητήσετε περαιτέρω. Ἀληθῆ (ἔφη) λέγεις.

χρόνοις, ἄλλος δ' αὖθις πάλιν ἡγεμὼν κομίζει, ἐν πολλαῖς χρόνου καὶ μακραῖς περιόδοις. ἔστι δὲ ἄρα ἡ πορεία οὐχ ὡς C ὁ Αἰσχύλου Τήλεφος λέγει. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἁπλῆν οἶμόν φησιν εἰς ᾅδου φέρειν, ἡ δ' οὔτε ἁπλῆ οὔτε μία φαίνεταί μοι εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἂν ἡγεμόνων ἔδει· οὐδὲ γάρ πού τις ἂν διαμάρτοι οὐδαμόσε, μιᾶς ὁδοῦ οὔσης. νῦν δὲ ἔοικε σχίσεις τε καὶ περιόδους πολλὰς ἔχειν. ἀπὸ τῶν θυσιῶν τε καὶ νομίμων τῶν ἐνθάδε τεκμαιρόμενος λέγω. ἡ μὲν οὖν κοσμία τε καὶ φρόνιμος ψυχὴ ἕπεταί τε καὶ οὐκ ἀγνοεῖ τὰ παρόντα· ἡ δ' ἐπιθυμητικῶς τοῦ σώματος ἔχουσα (ὅπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν εἶπον) περὶ ἐκεῖνο πολὺν χρόνον ἐπτοημένη, καὶ περὶ τὸν ὁρατὸν τόπον πολλὰ ἀντιτείνασα καὶ πολλὰ πα- D θοῦσα, βίᾳ καὶ μόλις ὑπὸ τοῦ προστεταγμένου δαίμονος οἴχεται ἀγομένη. ἀφικομένην δὲ ὅθιπερ αἱ ἄλλαι, τὴν μὲν ἀκάθαρτον καὶ τι πεποιηκυῖαν τοιοῦτον, ἢ φόνων ἀδίκων ἡμμένην, ἢ ἄλλ' ἄττα τοιαῦτα εἰργασμένην, ἃ τούτων ἀδελφά τε καὶ ἀδελφῶν ψυχῶν ἔργα τυγχάνει ὄντα, ταύτην μὲν ἅπας φεύγει τε καὶ ὑπεκτρέπεται, καὶ οὔτε συνέμπορος οὔτε ἡγεμὼν ἐθέλει γίγνεσθαι· αὐτὴ δὲ πλανᾶται ἐν πάσῃ ἐχομένη ἀπορίᾳ, ἕως ἂν δή τινες χρόνοι γένωνται, ὧν ἐξελθόντων, ὑπ' ἀνάγκης φέρεται εἰς τὴν αὐτῇ πρέπουσαν οἴκησιν. ἡ δὲ καθαρῶς τε καὶ μετρίως τὸν E βίον διεξελθοῦσα, καὶ συνεμπόρων καὶ ἡγεμόνων θεῶν τυχοῦσα, ᾤκησε τὸν αὐτῇ ἑκάστη τόπον προσήκοντα.

Πολλοὶ δὲ εἰσὶ καὶ θαυμαστοὶ τῆς γῆς τόποι, καὶ αὐτὴ, οὔτε οἵα οὔτε ὅση δοξάζεται ὑπὸ τῶν περὶ γῆς εἰωθότων λέγειν, ὡς ἐγὼ ὑπό τινος πέπεισμαι. Καὶ ὁ Σιμμίας, Πῶς ταῦτα, ἔφη, λέγεις, ὦ Σώκρατες; περὶ γάρ τοι τῆς γῆς καὶ αὐτὸς πολλὰ δὴ ἀκήκοα, οὐ μέντοι ταῦτα ἃ σὲ πείθει. ἡδέως οὖν ἂν ἀκούσαιμι. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σιμμία, οὐχ ἡ Γλαύκου τέχνη γέ μοι δοκεῖ εἶναι διηγήσασθαι ἅ γ' ἐστίν· ὡς μέντοι ἀληθῆ, χαλεπώτερόν μοι F φαίνεται ἢ κατὰ τὴν Γλαύκου τέχνην. καὶ ἅμα μὲν ἐγὼ ἴσως οὐδ' ἂν οἷός τε εἴην, ἅμα δὲ, εἰ καὶ ἠπιστάμην, ὁ βίος μοι δοκεῖ ὁ ἐμὸς, ὦ Σιμμία, τῷ μήκει τοῦ λόγου οὐκ ἐξαρκεῖν. τὴν μέντοι ἰδέαν τῆς γῆς, οἵαν πέπεισμαι εἶναι, καὶ τοὺς τόπους αὐτῆς, οὐδέν με κωλύει λέγειν.

iter non tale quale ait Telephus apud Aeſchylum. Ille ſiquidem ſimplicem inquit viam ad inferos ferre. Ego verò, neque ſimplicem, neque vnam eſſe puto. Alioquin nullis ducibus opus eſſet: quippe quum vnica via aberrare poſsit nemo. Nunc autem videtur multos tramites, multóſque anfractus habere. Quod quidem ex ſacrificiis & ritibus coniectare licet. Animus ergo moderatus & prudens ducem ſponte ſequitur, neque ignorat præſentia. Sed qui cupiditate corporis eſt infectus, quemadmodum ſuprà dixi, per multum tempus ad ipſum ardenter afficitur: & circa locum viſibilem multis reluctatus modis multáque perpeſſus, vi & vix tandem ab eo adducitur dæmone, cui eius cura erat iniuncta. Cùm verò ad ea loca vbi alij quoque animi ſunt, peruenerit, quiſquis admodum immundus eſt, & huiuſmodi obnoxius crimini, qui vel iniuſtis ſe contaminauerit cædibus, vel alia his ſimilia, ſimiliúmque animorum opera perpetrauerit, hunc quidem animum omnes fugiūt atq; declināt, nec reperitur vllus, qui vel ſocius, vel dux eius fieri velit. Itaque omni auxilio deſtitutus, eò vſque pererrat, quoad certa temporum curricula impleantur. Quibus tandem impletis, in habitationem ſibi conuenientem ab ipſa neceſsitate transfertur. Qui verò puram moderatámque trāſegerit vitam, deos ſocios ducéſque nactus ibi habitat, vbi vnicuique conuenit.

Multa verò ſunt, mirabiliaq; terrarū loca, ipſaq; terra neq; talis, neq; tanta eſt, qualē aut quantā hi qui de terra ſolent diſſerere, exiſtimant, quēadmodum mihi à quodam perſuaſum eſt. Quánam ratione, inquit Simmias, hæc ais, ô Socrates? Equidem de terrarum orbe multa audiui: non tamen hæc quæ tanquam vera accepiſſe te ais. Libenter igitur ex te audirem. Atqui, ô Simmia, nequaquam mihi videtur ars Glauci quæ ea ſint narrare, ſed quòd vera ſint probare, artis Glauci facultatem mihi videtur excedere. Præterea ego forſan non ſufficerem. Quinetiam ſi id ſcirem, hæc tamen vita mea, ô Simmia, longiori huic narrationi nequaquam ſufficeret. Formam tamen orbis terræ eiuſq; loca cuiuſmodi eſſe rear, nihil prohibet dicere.

Hoc igitur idem & nobis accidere, qui in quadam orbis terreni concauitate habitantes, altam incolere ſuperficiem arbitremur, atque aerem nominemus cœlum, vtpote qui per ipſum quaſi cœlum aſtrorum motus intueamur. Idque nobis accidere propterea, quòd propter imbecillitatem tarditatémque ad ſupremum vſque aërem tranſcendere nequeamus. Quòd ſi quis ad ſummum euaderet, vel alis fretus eò volaret, quemadmodum piſces emergentes è mari, noſtra hæc aſpiciunt ſic ea quæ illic ſunt aſpiceret. Ac ſi natura ad inſpiciendum ſufficeret, cogniturum protinus cœlum illud eſſe verum, verámque lucem, veram quoque terram. Siquidem quæ à nobis incolitur terra, hique lapides, totúſque hic locus adeſa ſunt atque corrupta, vt ea quæ in mari ſunt à ſalſedine. neque naſcitur in mari quicquam exiſtimatione dignum: atque, vt ita dixerim, nihil eſt in ea perfectum, ſed cauernæ, arena, limus incredibilis, atque ſordes vbicunque ſit & terra. Quæ quidem ad has noſtras pulchritudines nullo modo ſunt conferenda. Illius verò loci pulchritudo hanc noſtram multo magis apparebit excedere. Proinde ſi fabulam quoque narrare oportet perpulchrã, operæpretiũ Simmia, eſt, audire quales ſint hæ terrarũ plagæ quæ ſubiacent cœlo. Imò verò, inquit Simmias, libentiſſimè hãc fabulã audiemus. Ferũt igitur, ô amice, inquit, primùm quidẽ talẽ videri terræ illius faciẽ, ſiquis supernè deſpiciat, quales ſunt hæ pilæ quę ex coriis duodecim contextæ ſunt varijs ſcilicet diſtinctam coloribus. quorum hi noſtri colores quibus pictores vtuntur, ſimilitudinem quandam retinent.

δυτῆτά τε καὶ ἀσθενείας, μηδεπώποτε ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς
θαλάττης ἀφιγμένος, μηδὲ ἑωρακὼς εἴη, ἐκδὺς καὶ ἀ-
νακύψας ἐκ τῆς θαλάττης εἰς τὸν ἐνθάδε τόπον, ὅσῳ
καθαρώτερος καὶ καλλίων τυγχάνει ὢν τοῦ παρὰ σφί-
D σι, μηδὲ ἄλλου ἀκηκοὼς εἴη τοῦ ἑωρακότος. ταὐτὸν
δὴ τοῦτο καὶ ἡμᾶς πεπονθέναι. οἰκοῦντας γὰρ ἔν τινι κοί-
λῳ τῆς γῆς, οἴεσθαι ἐπάνω αὐτῆς οἰκεῖν, καὶ τὸν ἀέρα οὐ-
ρανὸν καλεῖν, ὡς διὰ τούτου οὐρανοῦ ὄντος τὰ ἄστρα χω-
ροῦντα. τὸ δὲ εἶναι ταὐτόν, ὑπ᾽ ἀσθενείας καὶ βραδυτῆ-
τος οὐχ οἵους εἶναι ἡμᾶς διεξελθεῖν ἐπ᾽ ἔσχατον τὸν ἀέρα. ἐ-
πεὶ, εἴ τις αὐτοῦ ἐπ᾽ ἄκρα ἔλθοι, ἢ πτηνὸς γενόμενος ἀνά-
πτοιτο, κατιδεῖν ἀνακύψαντα, ὥσπερ ἐνθάδε οἱ ἐκ τῆς
θαλάττης ἰχθύες ἀνακύπτοντες ὁρῶσι τὰ ἐνθάδε, οὕτως
ἄν τινα καὶ τὰ ἐκεῖ κατιδεῖν· καὶ εἰ ἡ φύσις ἱκανὴ εἴη ἀνα-
E σχέσθαι θεωροῦσα, γνῶναι ἂν ὅτι ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς οὐ-
ρανὸς, καὶ τὸ ἀληθινὸν φῶς, καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς γῆ. ἥδε μὲν γὰρ
ἡ γῆ καὶ οἱ λίθοι, καὶ ἅπας ὁ τόπος ὁ ἐνθάδε, διεφθαρμένα ἐστὶ
καὶ καταβεβρωμένα, ὥσπερ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ ὑπὸ
τῆς ἅλμης· καὶ οὔτε φύεται ἄξιον λόγου οὐδὲν ἐν τῇ θα-
λάττῃ, οὔτε τέλειον (ὡς ἔπος εἰπεῖν) οὐδέν ἐστι· σήραγγες δὲ
καὶ ἄμμος, καὶ πηλὸς ἀμήχανος καὶ βόρβοροί εἰσιν, ὅπου
ἂν καὶ ἡ γῆ ᾖ· καὶ πρὸς τὰ παρ᾽ ἡμῖν κάλλη κρίνεσθαι
οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν ἄξια. ἐκεῖνα δὲ αὖ τῶν παρ᾽ ἡμῖν πολὺ
ἂν ἔτι πλέον φανείη διαφέρειν. εἰ γὰρ δεῖ καὶ μῦθον λέγειν κα-
F λὸν, ἄξιον ἀκοῦσαι, ὦ Σιμμία, οἷα τυγχάνει τὰ ἐπὶ τῆς
γῆς ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ὄντα. Ἀλλὰ μὴν (ἔφη ὁ Σιμ-
μίας) ὦ Σώκρατες, ἡμεῖς γε τούτου τοῦ μύθου ἡδέως ἂν ἀκούσαιμεν. Λέγεται τοίνυν (ἔφη) ὦ ἑταῖρε, πρῶτον
μὲν εἶναι τοιαύτη ἡ γῆ αὐτὴ ἰδεῖν, εἴ τις ἄνωθεν αὐτὴν θεῷτο, ὥσπερ αἱ δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, ποικίλη,
χρώμασι διειλημμένη· ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε εἶναι χρώματα ὥσπερ δείγματα, οἷς δὴ οἱ γραφεῖς καταχρῶνται.

τὸ δεῦρο ξυνερρυηκότων, ἃ καὶ λίθοις καὶ γῇ καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις τε καὶ φυτοῖς αἴσχη τε καὶ νόσους παρέχει. τὴν δὲ γῆν αὐτὴν κεκοσμῆσθαι τούτοις τε ἅπασι, καὶ ἔτι χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις αὖ τοῖς τοιούτοις. ἐκφανῆ γὰρ αὐτὰ πεφυκέναι, ὄντα πολλὰ πλήθει καὶ μεγάλα, καὶ πανταχοῦ τῆς γῆς· ὥστε αὐτὴν ἰδεῖν, εἶναι θέαμα εὐδαιμόνων θεατῶν. ζῷα δ' ἐπ' αὐτῆς εἶναι ἄλλα τε πολλὰ, καὶ ἀνθρώπους, τοὺς μὲν ἐν μεσογαίᾳ οἰκοῦντας, τοὺς δὲ, περὶ τὸν ἀέρα, ὥσπερ ἡμεῖς περὶ τὴν θάλατταν· τοὺς δὲ, ἐν νήσοις, ἃς περιρρεῖν τὸν ἀέρα, πρὸς τῇ ἠπείρῳ οὔσας. καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅπερ ἡμῖν τὸ ὕδωρ τε καὶ ἡ θάλαττά ἐστι πρὸς τὴν ἡμετέραν χρείαν, τοῦτο ἐκεῖ τὸν ἀέρα· ὁ δὲ ἡμῖν ἀὴρ, τοῦτο ἐκεῖ τὸν αἰθέρα. τὰς δὲ ὥρας αὐτοῖς κρᾶσιν ἔχειν τοιαύτην ὥστε ἐκείνους ἀνόσους εἶναι, καὶ χρόνον τε ζῆν πολὺ πλείω τῶν ἐνθάδε, καὶ ὄψει καὶ ἀκοῇ καὶ φρονήσει καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἡμῶν ἀφεστάναι, τῇ αὐτῇ ἀποστάσει ᾗπερ ἀήρ τε ὕδατος ἀφέστηκε, καὶ αἰθὴρ ἀέρος, πρὸς καθαρότητα. καὶ δὴ καὶ θεῶν ἄλση τε καὶ ἱερὰ αὐτοῖς εἶναι, ἐν οἷς τῷ ὄντι οἰκητὰς θεοὺς εἶναι, καὶ φήμας τε καὶ μαντείας καὶ αἰσθήσεις τῶν θεῶν καὶ τοιαύτας συνουσίας γίγνεσθαι αὐτοῖς πρὸς αὐτούς, καὶ τόν γε ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα ὁρᾶσθαι ὑπ' αὐτῶν οἷα τυγχάνει ὄντα, καὶ τὴν ἄλλην εὐδαιμονίαν ἀκόλουθον εἶναι. καὶ ὅλην μὲν δὴ τὴν γῆν οὕτω πεφυκέναι, καὶ τὰ περὶ τὴν γῆν· τόπους δ' ἐν αὐτῇ εἶναι κατὰ τὰ ἔγκοιλα αὐτῆς κύκλῳ περὶ ὅλην, πολλούς· τοὺς μὲν, βαθυτέρους καὶ ἀναπεπταμένους μᾶλλον ἢ ἐν ᾧ ἡμεῖς οἰκοῦμεν· τοὺς δὲ βαθυτέρους ὄντας, τὸ χάσμα αὐτοὺς ἔλαττον ἔχειν τοῦ παρ' ἡμῖν τόπου. ἔστι δ' οὓς καὶ βραχυτέρους τῷ βάθει τοῦ ἐνθάδε εἶναι καὶ πλατυτέρους. τούτους δὲ πάντας ὑπὸ γῆν εἰς ἀλλήλους συντετρῆσθαί τε πολλαχῇ, καὶ κατὰ στενότερα καὶ εὐρύτερα, καὶ διεξόδους ἔχειν. ᾗ πολὺ μὲν ὕδωρ ῥεῖν ἐξ ἀλλήλων εἰς ἀλλήλους, ὥσπερ εἰς κρατῆρας, καὶ ἀενάων ποταμῶν ἀμήχανα μεγέθη ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ θερμῶν ὑδάτων καὶ ψυχρῶν· πολὺ δὲ πῦρ, καὶ πυρὸς μεγάλους ποταμοὺς, πολλοὺς δὲ ὑγροῦ πηλοῦ, καὶ καθαρωτέρου καὶ βορβορωδεστέρου, ὥσπερ ἐν Σικελίᾳ οἱ πρὸ τοῦ ῥύακος πηλοῦ ῥέοντες ποταμοὶ, καὶ αὐτὸς ὁ ῥύαξ.

ipſam his omnibus exornari, atque auro etiam &
C argento cæteriſque ſimilibus. Præfulgentia quidem ipſa naſci & multa & magna, pérque omnem terram, vt eam videre ſpectatorum felicium ſit ſpectaculum. Proinde ibi eſſe animalia multa, & homines partim regionem mediterraneam incolentes, partim circa aërem, quemadmodum nos circa maris littora, partim etiam inſulas, quæ haud procul à continenti poſitæ aëre circundantur. Sed vt ſummatim dicam, quod nobis aqua eſt & mare ad vſum noſtrum, idem illic eſſe aërem: quod verò nobis aër, id illis ætherem eſſe. Tempora verò apud illos tantam habere temperiem, vt illi & ſine morbo continuè, & longè diutius quàm no-
D ſtri viuant. Item viſu, auditu, prudentia, cæteriſque talibus nobis tantum præſtare quantum & aër aquæ, & æther aëri puritate præſtat. Præterea illic eſſe deorum templa & lucos, in quibus reuera dij familiariter habitent, & reſponſa & diuinationes, deorúmque ſenſus familiaritatéſque eiuſmodi hominibus ad deos eſſe. Solem quoque & lunam ſtelláſque alias quales reuera ſunt, apud eos videri: cæteris in rebus beatitudinem eos his rebus congruam poſsidere. Itaque vniuerſam terram ſic natura comparatam, & quæ circa eam ſunt, eſſe præterea in ipſa per eius concauitates loca in cir-
E culum multa, partim quidem profundiora, atque ampliora quàm ſit regio à nobis culta, partim verò profundiora quidem, ſed hiatum anguſtiorem habentia noſtra hac regione: eſſe & alicubi minus profunda, ſed ampliora quàm noſtra. Hæc autem omnia ſub terra ſibi inuicem obuiare, atque irrumpere multis vndique modis, tum per anguſtiora, tum per ampliora, diſcurſuſque habere & exitus quibus magna aquarum copia ex aliis in alia velut in crateres confluat. Item perennium fluminum ſub terra incredibiles magnitudine aquarum, tum calidarum tum etiam frigidarum, plurimúmque ignem, & ignis ingẽtes amnes: mul-
F tos quoque lutulenti humoris partim quidem purioris, parti verò ſordidioris, ceu torrẽs luti qui in Sicilia eſt, & iuxta ipſum amnes lutei inde fluẽtes.

rurſus hinc relabentes per terram, partim quidem per longiores pluréſque anfractus, partim verò per pauciores atque breuiores rurſus in Tartarum confluunt: alij certè multò profundius quàm hauſti fuerint, alij verò paulò, omnes autem inferius influunt quàm effluxerint: & alij per contrariam partem elabuntur quàm elapſi fuerint, alij verò per partem eandem. At quidam paſſim circunfluentes aut ſemel aut ſæpius, ſpiráſque circa orbem terrarum inſtar anguium replicantes, quàtum fieri poteſt infrà relapſi iterum commiſcentur: quatenus licet in vtranque partem ad medium vſque defluere, vltrà verò nequaquam. vlterior enim prolapſus vtrinque foret accliuis. Proinde ſunt & alia multa & magna variáque fluenta, ſed præcipua quatuor. Quorum quidem maximum atque extimum, terram circundans Oceanus appellatur. E contraria verò huius regione fluit Acheron: qui per deſerta alia fluens loca atq; per ſubterranea in paludem defluit Acheruſiam. Quò plerique defunctorum deueniunt animi, ibique per fatalia quædam temporum curricula commorati, partim quidē longiora, partim verò breuiora, rurſus in generationes animalium relabuntur. Tertius verò fluuius horum medius duorum interfluit. Nec admodū longè progreſſus in locū cadit vaſtū, multo igne flagrantem, efficítque paludem noſtro mari maiorē, aqua lutóque feruētem. Hinc verò turbidus lutulentúſq; circūfluit, terráq; circūdata, & alibi, & ad extrema paludis Acheruſię peruenit, nec tamē illius aquæ miſcetur, ſed ſub terra ſæpius reuolutus abſorptúſque defluit infra Tartarū. Hunc fluuium Pyriphlegethontem nominát.

πους, ἕκαστα ἀφικνούμενα εἰς οὓς ἑκάστοις ὡδοποίηται, θαλάττας τε καὶ λίμνας καὶ ποταμοὺς καὶ κρήνας ποιεῖ. ἐντεῦθεν δὲ πάλιν δυόμενα κατὰ τῆς γῆς, τὰ μὲν, μακροτέρους τόπους περιελθόντα καὶ πλείους, τὰ δὲ, ἐλάττους καὶ βραχυ-
D τέρους, πάλιν εἰς τὸν Τάρταρον ἐμβάλλει· τὰ μὲν, πολὺ κατωτέρω ἢ ἐπηντλεῖτο, τὰ δὲ, ὀλίγον. πάντα δὲ ὑποκάτω εἰσρεῖ τῆς ἐκροῆς. καὶ ἔνια μὲν καταντικρὺ ἢ εἰσρεῖ ἐξέπεσεν, ἔνια δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος. ἔστι δὲ ἃ παντάπασι κύκλῳ περιελθόντα, ἢ ἅπαξ ἢ καὶ πλεονάκις περιελιχθέντα περὶ τὴν γῆν, ὥσπερ οἱ ὄφεις, εἰς τὸ δυνατὸν κάτω καμφθέντα, πάλιν ἐμβάλλει, ἢ δυνατόν ἐστιν ἑκατέρωσε μέχρι τοῦ μέσου καθιέναι, πέρα δ' οὔ. ἄναντες γὰρ ἀμφοτέροις τοῖς ῥεύμασι τὸ ἑκατέρωθεν γίγνεται μέρος. τὰ μὲν οὖν δὴ ἄλλα πολλά τε καὶ μεγάλα καὶ παντοδαπὰ ῥεύματά ἐστι. τυγχάνει δ'
E ἄρα ὄντα ἐν τούτοις τοῖς πολλοῖς τέτταρ' ἄττα ῥεύματα, ὧν τὸ μὲν μέγιστον καὶ ἐξωτάτω ῥέον περὶ κύκλῳ, ὁ καλούμενος Ὠκεανός ἐστι. τούτου δὲ καταντικρὺ καὶ ἐναντίως ῥέων, Ἀχέρων ὃς δι' ἐρήμων τόπων ῥεῖ ἄλλων, καὶ δὴ καὶ ὑπὸ γῆν ῥέων, εἰς τὴν λίμνην ἀφικνεῖται τὴν Ἀχερουσιάδα, οὗ αἱ τῶν τετελευτηκότων ψυχαὶ τῶν πολλῶν ἀφικνοῦνται· καί τινας εἱμαρμένους χρόνους μείνασαι, αἱ μὲν, μακροτέρους, αἱ δὲ, βραχυτέρους, πάλιν ἐκπέμπονται εἰς τὰς τῶν ζώων γενέσεις. τρίτος δὲ ποταμὸς τούτων κατὰ μέσον ἐκβάλλει, καὶ ἐγγὺς τῆς ἐκβολῆς ἐκπίπτει
F εἰς τόπον μέγαν, πυρὶ πολλῷ καιόμενον, καὶ λίμνην ποιεῖ μείζω τῆς παρ' ἡμῖν θαλάττης, ζέουσαν ὕδατος καὶ πηλοῦ. ἐντεῦθεν δὲ χωρεῖ κύκλῳ θολερὸς καὶ πηλώδης. περιελιττόμενος δὲ τῇ γῇ, ἄλλοσέ τε ἀφικνεῖται, καὶ παρ' ἔσχατα τῆς Ἀχερουσιάδος λίμνης, οὐ συμμιγνύμενος τῷ ὕδατι. περιελιχθεὶς δὲ πολλάκις ὑπὸ γῆς, ἐμβάλλει κατωτέρω τοῦ Ταρτάρου. οὗτος δ' ἐστὶν ὃν ἐπονομάζουσι Πυριφλεγέθοντα.

… τιμὰς φέρονται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστος. οἳ δ' ἂν δόξωσιν ἀνιάτως ἔχειν, διὰ τὰ μεγέθη τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ ἱεροσυλίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ἢ φόνους ἀδίκους καὶ παρανόμους πολλοὺς ἐξειργασμένοι, ἢ ἄλλα ὅσα τι τυγχάνει ὄντα τοιαῦτα, τούτους δὲ ἡ προσήκουσα μοῖρα ῥίπτει εἰς τὸν Τάρταρον, ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσιν. οἳ δ' ἂν ἰάσιμα μέν, μεγάλα δὲ δόξωσιν ἡμαρτηκέναι ἁμαρτήματα, οἷον πρὸς πατέρα ἢ μητέρα ὑπ' ὀργῆς βίαιόν τι πράξαντες, καὶ μεταμέλον αὐτοῖς τὸν ἄλλον βίον βιῶσιν, ἢ ἀνδροφόνοι τοιούτῳ τινὶ ἄλλῳ τρόπῳ γένωνται, τούτους δὲ ἐμπεσεῖν μὲν εἰς τὸν Τάρταρον ἀνάγκη, ἐμπεσόντας δὲ αὐτούς, καὶ ἐνιαυτὸν ἐκεῖ γενομένους, ἐκβάλλει τὸ κῦμα τοὺς μὲν ἀνδροφόνους, κατὰ τὸν Κωκυτόν. D τοὺς δὲ πατραλοίας καὶ μητραλοίας, κατὰ τὸν Πυριφλεγέθοντα. ἐπειδὰν δὲ φερόμενοι γένωνται κατὰ τὴν λίμνην τὴν Ἀχερουσιάδα, ἐνταῦθα βοῶσί τε καὶ καλοῦσιν οἱ μὲν οὓς ἀπέκτειναν, οἱ δ', οὓς ὕβρισαν. καλέσαντες δ' ἱκετεύουσι, καὶ δέονται ἐᾶσαι σφᾶς ἐκβῆναι εἰς τὴν λίμνην καὶ δέξασθαι. καὶ ἐὰν μὲν πείσωσιν, ἀποβαίνουσί τε καὶ λήγουσι τῶν κακῶν· εἰ δὲ μή, φέρονται αὖθις εἰς τὸν Τάρταρον, καὶ ἐκεῖθεν πάλιν εἰς τοὺς ποταμούς. καὶ ταῦτα πάσχοντες οὐ πρότερον παύονται, πρὶν ἂν πείσωσιν οὓς ἠδίκησαν. αὕτη γὰρ ἡ δίκη ὑπὸ τῶν δικαστῶν αὐτοῖς ἐτάχθη. οἳ δὲ δὴ ἂν δόξωσι διαφερόντως πρὸς E τὸ ὁσίως βιῶναι, οὗτοί εἰσιν οἱ τῶνδε μὲν τῶν τόπων τῶν ἐν τῇ γῇ ἐλευθερούμενοί τε καὶ ἀπαλλαττόμενοι, ὥσπερ δεσμωτηρίων, ἄνω δὲ εἰς τὴν καθαρὰν οἴκησιν ἀφικνούμενοι, καὶ ἐπὶ γῆς οἰκιζόμενοι. τούτων δὲ αὐτῶν οἱ φιλοσοφίᾳ ἱκανῶς καθηράμενοι, ἄνευ τε σωμάτων ζῶσι τὸ παράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, καὶ εἰς οἰκήσεις ἔτι τούτων καλλίους ἀφικνοῦνται· ἃς οὔτε ῥᾴδιον δηλῶσαι, οὔτε ὁ χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι. ἀλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα χρὴ ὧν διεληλύθαμεν, ὦ Σιμμία, πᾶν ποιεῖν, ὥστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως F ἐν τῷ βίῳ μετασχεῖν. καλὸν γὰρ τὸ ἆθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. τὸ μὲν οὖν ταῦτα διισχυρίσασθαι οὕτως ἔχειν ὡς ἐγὼ διελήλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρί. ὅτι μέντοι ἢ ταῦτ' ἐστίν, ἢ τοιαῦτ' ἄττα, περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὖσα, τοῦτο καὶ πρέπειν ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι, οἰομένῳ οὕτως ἔχειν·

… orum præmia reportant. … C magnitudinem inſanabiles eſſe videntur, qui videlicet ſacrilegia multa & magna, vel cædes iniquas, vel alia horum ſimilia perpetrauerint, hos omnes cōueniens ſors mergit in Tartarum, vnde nunquam egrediuntur. Qui autem ſanabilia quidem peccata, ſed ingentia cōmiſerunt, veluti ſiqui contra patrem, vel matrem irati per vim aliquid fecerint, ſed pœnitentia ducti eos in cætera vita coluerint, vel qui ſimili quodā pacto fuerint homicidæ, eos in Tartarum quidē neceſſe eſt cadere, ſed ibi per annum commorati à fluctu eiiciuntur, homicidæ quidem per Cocytum, parentum verò violatores per Pyriphlegethōtem. Poſtquam verò D ab his delati fluminibus ad paludem Acheruſiam peruenerunt, clamant illic vocitántque eos quos vel necauerunt vel iniuriis affecerunt, ſuppliciterque rogant atque deprecantur, vt eos permittant ingredi in paludem, ibique recipi: ac ſi impetrauerint, penetrant illuc finémque malorum accipiūt: Sin minus, referūtur in Tartarum, atque inde rurſus in flumina, neque per hæc mala deferri prius ceſſant, quàm ab his quos affecerant iniuriis, impetrauerint. Hæc enim pœna illis à iudicibus eſt impoſita. Qui autem piè præ cæteris vixiſſe inueniuntur, hi ſunt qui ex his terrenis locis tanquam è carcere ſoluti, atque liberati, ad altiora tranſcen- E dunt, purámque ſupra terram habitant regionem. Inter has autem quicunque ſatis per philoſophiam purgati ſunt, abſque corporibus omnino totū per tēpus viuunt, habitationeſque his etiam pulchriores nanciſcuntur. Quarum pulchritudo, neque facilis dictu eſt, neq; præſens tēpus ad dicēdū ſufficeret. Sed horū quæ narrata ſunt gratia, ô Simmia, omni ſtudio eſt adnitendum, vt in hac vita virtutē, & prudentiam ſapientiámque conſequamur. Præmium nanque pulchrum eſt, & ſpes eſt ingēs. Hæc igitur eo ſe pacto prorſus habere, quo ego expoſui, non decet virum ſanæ mentis aſſerere: eſſe tamen F vel hæc vel talia quædam circa animos noſtros, eorúmque habitationes, quandoquidem animus ipſe immortalis apparet, & decere mihi videtur, & dignum quaſi periclitantem iſta exiſtimare.

honeſtum

[illegible] nobis nunc [illegible]. Ita quidem, ait Crito, curæ nobis erunt. Sed quemadmodum ſepeliri te iubes? Vt vobis, inquit, libet: ſi tamen me apprehendetis, ac niſi ego vos effugero. Et ſimul ſubridens, & ad nos conuerſus, non perſuadeo, inquit, Critoni, me eſſe hunc Socratem qui nunc diſputo, & ſingula dicta diſpono. Sed opinatur me illud eſſe quod paulo pòſt videbit cadauer. Itaque interrogat quemadmodum me ſepeliat. Quod autem iamdiu plurimis verbis contendo, poſtquàm venenum bibero, haud vlterius apud vos me eſſe futurum, ſed ad beatorum profecturum felicitates, hoc quidem mihi videor fruſtrà Critoni dixiſſe, conſolans vos ſimul, atque meipſum. Fideiubere igitur pro me Critoni contraria quadam fideiuſſione quàm ipſe iudicibus fideiuſsit. Ille enim me iudicio ſiſtere, vos autem me non ſiſtere cùm obiero fideiubete, ſed abiturum, vt Crito (obitum) facilius (meum) ferat, néve meum corpus vel cremari cernens vel ſepeliri, me deploret quaſi dira patientem. Neque dicat in funere proponi Socratem, aut efferri, aut ſub terram condi. Certum enim id habeto optime Crito, quòd nõ rectè ſentire, non ſolùm eſt in hoc ipſo delinquere, verùm etiam animis nonnihil officere. At enim confidere oportet atque dicere corpus ſepeliri meum, atque ita ſepeliri, vt tibi placebit, maximéque iuſtum eſſe cenſebis.

His dictis ſurrexit intrauitque cubiculũ quoddã quaſi lauaturus. Crito autem ſecutus eſt. Nos verò expectare iuſsit. Expectabamus ergo, de his quæ dicta erant inter nos colloquentes, rurſuſque conſiderantes. Præterea cõmemorabamus quãta nobis calamitas accidiſſet: qui tanquam parente orbati, reliquum vitæ tempus orphani futuri eſſemus.

ἔμπροσθεν χρόνῳ, ζῆν, οὐδὲ ἐὰν πολλὰ ὁμολογήσητε ἐν τῷ παρόντι καὶ σφόδρα, οὐδὲν πλέον ποιήσετε. Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμησόμεθα (ἔφη) οὕτω ποιεῖν. θάπτωμεν δέ τίνα σε τρόπον; Ὅπως ἂν (ἔφη) βούλησθε· ἐάν γε λάβητέ με, καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. Γελάσας δὲ ἅμα ἡσυχῆ, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀποβλέψας, εἶπεν, Οὐ πείθω D (ἔφη) ὦ ἄνδρες, Κρίτωνα, ὡς ἐγώ εἰμι οὗτος ὁ Σωκράτης ὁ νυνὶ διαλεγόμενος, καὶ διατάττων ἕκαστα τῶν λεγομένων· ἀλλ᾽ οἴεταί με ἐκεῖνον εἶναι ὃν ὄψεται ὀλίγον ὕστερον νεκρὸν, καὶ ἐρωτᾷ πῶς δεῖ με θάπτειν. ὅτι δὲ ἐγὼ πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ὡς ἐπειδὰν πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ᾽ οἰχήσομαι ἀπιὼν εἰς μακάρων δή τινας εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἄλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἅμα μὲν ὑμᾶς, ἅμα δ᾽ ἐμαυτόν. ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα (ἔφη) τὴν ἐναντίαν ἐγγύην, ἢ ἣν οὗτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἠγγυᾶτο. οὗτος E μὲν γὰρ ἦ μὴν παραμενεῖν· ὑμεῖς δὲ, ἦ μὴν μὴ παραμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθάνω, ἀλλὰ οἰχήσεσθαι ἀπιόντα· ἵνα Κρίτων ῥᾷον φέρῃ, καὶ μὴ ὁρῶν μου τὸ σῶμα ἢ καιόμενον, ἢ κατορυττόμενον, ἀγανακτῇ ὑπὲρ ἐμοῦ, ὡς δεινὰ ἄττα πάσχοντος· μηδὲ λέγῃ ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἢ προτίθεται Σωκράτη, ἢ ἐκφέρει, ἢ κατορύττει. εὖ γὰρ ἴσθι (ἦ δ᾽ ὅς) ὦ ἄριστε Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν, οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. ἀλλὰ θαρρεῖν τε χρὴ, καὶ φάναι τοὐμὸν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὕτως ὅπως ἄν σοι φίλον ᾖ, καὶ μάλιστα ἡγῇ νόμιμον εἶναι.

F Ταῦτ᾽ εἰπὼν, ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι ὡς λουσόμενος, καὶ ὁ Κρίτων εἵπετο αὐτῷ· ἡμᾶς δ᾽ ἐκέλευε περιμένειν. περιεμένομεν οὖν, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων, καὶ ἀνασκοποῦντες· τοτὲ δ᾽ αὖ περὶ τῆς συμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονυῖα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι, ὥσπερ πατρὸς στερηθέντες, διάξειν ὀρφανοὶ τὸν ἔπειτα βίον.

ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν. Καὶ ἅμα πρὸς ἡμᾶς, ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἄνθρωπος· καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσῄει, C καὶ διελέγετο ἐνίοτε· καὶ ἦν ἀνδρῶν λῷστος· καὶ νῦν ὡς γενναίως με ἀποδακρύει. ἀλλ᾽ ἄγε δή, ὦ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ, καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μή, τριψάτω ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ὁ Κρίτων, Ἀλλ᾽ οἶμαι, ἔφη, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔτι ἥλιον εἶναι ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ οὔπω δεδυκέναι. καὶ ἅμα ἐγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὀψὲ πίνοντας, ἐπειδὰν παραγγελθῇ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὖ μάλα, καὶ συγγενομένους γ᾽ ἐνίους ὧν ἂν τύχωσιν ἐπιθυμοῦντες. ἀλλὰ μηδὲν ἐπείγου· ἔτι γὰρ ἐγχωρεῖ. Καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰκότως γ᾽ ἔφη, ὦ Κρίτων, ἐκεῖνοί τε D ταῦτα ποιοῦσιν ἃ σὺ λέγεις (οἴονται γὰρ κερδανεῖν ταῦτα ποιήσαντες) καὶ ἔγωγε εἰκότως ταῦτα οὐ ποιήσω. οὐδὲν γὰρ οἶμαι κερδανεῖν, ὀλίγον ὕστερον πιών, ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ᾽ ἐμαυτῷ, γλιχόμενος τοῦ ζῆν, καὶ φειδόμενος οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος. ἀλλ᾽ ἴθι, ἔφη, πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει. Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἑστῶτι. καὶ ὁ παῖς ἐξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἧκεν ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον. Ἰδὼν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἄνθρωπον, Εἶεν, ἔφη, ὦ βέλτιστε (σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων) τί E χρὴ ποιεῖν; Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη, ἢ πιόντα περιιέναι, ἕως ἄν σου βάρος ἐν τοῖς σκέλεσι γένηται· ἔπειτα κατακεῖσθαι. καὶ οὕτως αὐτὸ ποιήσει. καὶ ἅμα ὤρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει. καὶ ὃς λαβὼν, καὶ μάλα ἵλεως, ὦ Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέσας, οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου, ἀλλ᾽ ὥσπερ εἰώθει, ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, Τί λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πόματος, πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαί τινι, ἔξεστιν, ἢ οὔ; Τοσοῦτον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα μέτριον εἶναι πιεῖν. Μανθάνω, ἦ δ᾽ ὅς· ἀλλ᾽ εὔχεσθαί γέ που τοῖς θεοῖς F ἔξεστί τε καὶ χρή, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γενέσθαι· ἃ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαί τε, καὶ γένοιτο ταύτῃ. καὶ ἅμα εἰπὼν ταῦτα, ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἐξέπιε. καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οἷοί τε ἦσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν.

id faciemus. Simúlque ad nos conuerſus, quàm vrbanus eſt homo hic? inquit. Neque ſolùm in hoc, ſed in ſuperiori etiam tempore me ſalutabat, colloquebatúrque nonnunquam, fuítque ſemper virorum optimus. Et nunc quàm ingenuè me deplorat? Sed age, ô Crito, illi pareamus, ac ſi iam tritum eſt venenum, aliquis huc afferat. Si nondum eſt tritum, conterat ille. At reor equidem, inquit Crito, ô Socrates, nondum ſolem reliquiſſe montes, nec occidiſſe. Et noui alios poſtquam id ſibi nunciatum eſt, valde ſerò bibere illud conſueuiſſe, largiter cœnatos atque potos, interdum verò etiam illorum potitos quorum amore afficiebantur. Quamobrem ne adeo feſtines, adhuc enim ſupereſt tempus. Tunc Socrates, Meritò inquit, ô Crito, illi iſta faciunt. Putant enim hæc facientes lucrari. Atque ego meritò iſta non faciam. Nihil enim me lucraturum ſpero, ſi paulo poſterius venenum bibero, niſi vt mihi ipſi ſim ridiculus, tanquam vitæ cupidus, atque parcus eius rei ſeruator, cuius nihil iam amplius mihi adeſt. Sed age iam mihi obtempera, nec aliter facias. Crito verò his auditis annuit puero, qui longè non aberat. Ille verò egreſſus, & aliquãtulum commoratus, redijt, cum qui venenum daturus erat, ſecum ducens. attulit autem in calice id attritum. Hunc aſpiciens Socrates: Cedo inquit, bone vir: tu enim harum rerum peritiam habes. quid me facere oportet? Nihil, inquit, aliud quàm poſt potionem deambulare quoad grauari tibi ſentias crura, poſtea verò iacere: atque ita tu facies. Hæc dicens porrexit calicem Socrati. Socrates verò hilariter admodum ô Echecrates, accepit, nihil omnino commotus, neque colore, neque vultu mutato. Sed quemadmodum conſueuerat, taurinè illum aſpiciens, quid ais, inquit? licétne ex hoc poculo nonnihil ſpargendo ſacrificare? Tantum, inquit, ô Socrates contriuimus, quantum ſatis fore putauimus. Intelligo, inquit. Sed & licet, & oportet orare deos, vt felix ſit tranſmigratio noſtra. Quod equidem obſecro, atque vtinam ita fiat. Et ſimul his dictis arrepto (poculo) facilè admodum alacritérque ebibit. Plerique noſtrûm eouſque retinere quodammodo lacrymas potueramus.

ſe deceſſurum. Iam igitur friguerat ei ventriculus, cùm detegens, erat enim coopertus, dixit, quæ vox illi extrema fuit, O Crito, Aeſculapio gallum debemus, quem reddite, neque negligatis. Fiet, inquit Crito, quod iubes. Sed vide num quid aliud velis. Hæc interroganti nihil vltrà reſpondit. Sed cùm paruo tempore interquieuiſſet, commotus eſt. Et miniſter detexit eum, atq; ipſe lumina fixit. Quod quum Crito cerneret, ora oculoſque compoſuit. Hic finis fuit amici noſtri, ô Echecrates, viri, noſtro quidem iudicio, omnium quos experti ſumus optimi, & apprimè ſapientiſſimi atque iuſtiſſimi.

καὶ αὐτὸς ἥπτετο, καὶ εἶπεν, ὅτι ἐπειδὰν πρὸς τῇ καρδίᾳ
C γένηται αὐτῷ, τότε οἰχήσεται. ἤδη οὖν σχεδόν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἦτρον ψυχόμενα· καὶ ἐκκαλυψάμενος (ἐνεκεκάλυπτο γὰρ) εἶπεν, ὃ δὴ τελευταῖον ἐφθέγξατο· Ὦ Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρυόνα· ἀλλὰ ἀπόδοτε, καὶ μὴ ἀμελήσητε. Ἀλλὰ ταῦτα ἔσται, ἔφη ὁ Κρίτων. ἀλλ' ὅρα εἴ τι ἄλλο λέγεις. Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ, οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο· ἀλλ' ὀλίγον χρόνον διαλιπὼν, ἐκινήθη τε, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξεκάλυψεν αὐτόν. καὶ ὃς τὰ ὄμματα ἔστησεν. ἰδὼν δὲ ὁ Κρίτων συνέλαβε τὸ στόμα τε καὶ τοὺς ὀφθαλμούς. ΗΔΕ ἡ τελευτή, ὦ Ἐχέκρατες, τοῦ ἑταίρου ἡμῖν ἐγένετο, ἀνδρός, ὡς ἡμεῖς φαῖμεν ἄν, τῶν τότε ὧν ἐπειράθημεν ἀρίστου, καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου.

THEAGES, VEL, DE SAPIENTIA.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

DISTINGVITVR in hoc dialogo Sapientia, & vltimum diſtinctionis membrum ſic inueſtigandum aſſumitur, vt quo pacto acquiratur ab hominibus, pateat. Prima partitione Sapientia duplex dicitur. Vna abſoluta, conditionalis altera. Abſoluta, quæ ſimpliciter abſque additione aliqua ſapientia nominatur. Conditionalis, quæ non ſimpliciter ſapientia, ſed ſapientia quædam dicta eſt. Illa ſic definitur: Cognitio earum rerum de quibus haberi ſcientia poteſt. Habetur autem ſcientia de ijs quæ ſemper eadem, & eodem modo ſunt: huiuſmodi ſunt ſumma rerum principia, & æterna rerum omnium rationes: hæc autem diuina dicuntur. quo fit, vt ſapientia ſit diuinarum rerum ſcientia: quæ quidem abſoluta ſapientia eſt. Conditionalis verò, omnibus artibus & facultatibus eſt communis. Nam ſummitas cuiuſque artis ſapientia quædam vocatur, vt ſapientia gubernatoria, ſapientia aurigaria, ſapientia militaris. Ex omnibus autem quæ cum additione ſapientiæ nuncupantur, præcipua eſt, quæ cæteris vt miniſtris vtitur, cuiuſmodi ciuilis ſapientia eſt. Quæ quidem facultas commune ciuitatis & gentium bonum coniectans, definitur. Hæc tum ciuilis, tum etiam regia diſciplina vocatur. Cuius ſubiectum, ciuitas eſt: finis, commune bonum: miniſtræ, artes omnes. Officia duo, leges condere, & conditas exequi. Illud per prudentiam nomotheticam, hoc per iuſtitiam legalem & iudiciariam agit. Verum quo pacto quis ciuilem ſapientiam nanciſcatur, in plurimis eius diſputationibus Plato dubitat: & in præſenti Theage, vtrum ciuiles homines, an ſophiſtæ, an contemplatiui duntaxat philoſophi eam doceant. Quod à ciuilibus viris, aut ſophiſtis, aut ſoli contemplationi deditis diſcatur, in Menone, & hic quodammodo negat, quòd illi ne filios quidem ſuos vnquam docuerint, quod iſti rationem boni non habeant, quòd hi rerum humanarum experti minimè ſint. Reſtat igitur, vt hæc aut à philoſophis, & contemplandi, & agendi apprimè peritis

municare, ſi quidem otium ſit, vel etiam negotiũ, modò non omnino magnum: velim enim mea cauſa otium agas. SOCR. Equidem otioſus & alioqui ſum, ſed tui cauſa maximè. Si quid ergo dicere vis, licet. DEMOD. Vin' ſecedamus hinc in proximam Iouis liberatoris porticum? SOCR. Vt lubet. DEMOD. Eamus ergo, ô Socrates. Omnes quidem plantæ eodem ſe modo habere videntur, & quæ è terra naſcuntur, animaliáque omnia, & homines denique ipſi. Vt enim in plantis facillimum hoc nobis eſt qui terram colimus, præparare quidem omnia antequàm plantemus, & ipſa etiam plantatio: poſtquam verò quod plantatum eſt, viuit: tunc cultus ipſius varius eſt & difficilis: ſic & in hominibus videtur. Ex meis enim rebus cætera conijcio. Etenim hæc mihi mei filij ſiue plantatio, ſeu generatio appellanda ſit, omniũ facilima extitit: educatio autem difficilis, & plena timoris ſemper, maximum metũ ipſius cauſa ſubeunti, fuit. Et alia quidẽ multa de hoc dici poſſent: præcipuè verò cupiditas, quæ huic nunc ineſt, vehementer me ſolicitat. Eſt enim non ingeneroſa, verùm talis, vt fallere poſſit. Cupit enim, ô Socrates, vt ipſe ait, ſapiens effici. Et, vt mihi videtur, populares quidem eius æquales in vrbem venientes ſermones quoſdã ei replẽtes hunc vehementer incitauerunt, quos æmulari cœpit, & mihi iampridem moleſtus eſt, volens, vt eius curam ſuſcipiam, ac pecuniam ſophiſtæ alicui, qui ipſum ſapientem reddat, perſoluam. Mihi verò pecuniarum minor eſt cura: verùm hunc exiſtimo ob hoc eius ſtudium in periculum non mediocre incurſurum. Hactenus igitur huic obſtiti, conſolando: ſed vbi diutius nequeo, operæpretium fore duxi, vt ei obtemperem, ne ſine me frequenter cum aliis viuens corrumpatur. Nunc autem ad hoc proficiſcor, vt eum alicui eorum qui ſophiſtæ exiſtimantur, commendem. Tu igitur peropportunè nobis obuiam factus es, quem quidem hac in re mihi conſultorem maximè cupiebam.

ἀσχολία δέ μοι πάνυ τις μεγάλη, ὅ-
B μως ἐμοῦ ἕνεκα ποίησαι σχολήν. ΣΩ. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως τυγχάνω σχολάζων, καὶ δὴ σοῦ γε ἕνεκα, καὶ πάνυ· ἀλλ' εἴ τι βούλει λέγειν, ἔξεστι. ΔΗ. Βούλει οὖν δεῦρο εἰς τὴν τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου στοὰν ἐκποδὼν ἀποχωρήσωμεν; ΣΩ. Εἴ σοι δοκεῖ. ΔΗ. Ἴωμεν δή, ὦ Σώκρατες. πάντα τὰ φυτὰ κινδυνεύει τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν, καὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα, καὶ τὰ ζῷα, τά τε ἄλλα καὶ ἄνθρωπος. καὶ γὰρ ἐν τοῖς φυτοῖς ῥᾷστον ἡμῖν τοῦτο γίγνεται, ὅσοι τὴν γῆν γεωργοῦμεν, τὸ παρασκευάσασθαι πάντα
C τὰ πρὸ τοῦ φυτεύειν, καὶ αὐτὸ τὸ φυτεῦσαι· ἐπειδὰν δὲ τὸ φυτευθὲν βιῷ, μετὰ τοῦτο θεραπεία τοῦ φύντος καὶ πολλὴ καὶ χαλεπὴ καὶ δύσκολος γίγνεται. οὕτω δὲ ἔχειν ἔοικε καὶ τὸ περὶ τῶν ἀνθρώπων. ἀπὸ τῶν ἐμαυτοῦ ἐγὼ πραγμάτων τεκμαίρομαι καὶ εἰς τὰ ἄλλα. καὶ γὰρ ἐμοὶ ἡ τοῦ ὑέος τουτουΐ, εἴτε φυτείαν, εἴτε παιδοποιίαν δεῖ αὐτὴν ὀνομάζειν, πάντων ῥᾴστη γέγονεν· ἡ δὲ τροφὴ δύσκολός τε καὶ ἀεὶ ἐν φόβῳ, περὶ αὐτοῦ δεδιότι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα, πολλὰ ἂν εἴη λέγειν· ἡ δὲ νῦν παροῦσα ἐπιθυμία τούτῳ πάνυ με φοβεῖ. ἔστι μὲν γὰρ οὐκ ἀγεννής, σφαλερὰ δέ. ἐπιθυμεῖ γὰρ δὴ οὗτος ἡμῖν, ὦ Σώκρατες (ὥς
D φησι) σοφὸς γενέσθαι. δοκοῦσι γάρ μοι, τῶν ἡλικιωτῶν τινὲς αὐτοῦ καὶ δημοτῶν εἰς τὸ ἄστυ καταβαίνοντες, λόγους τινὰς ἀπομνημονεύοντες, διαταράττουσιν αὐτόν· οὓς ἐζήλωκε, καὶ πάλαι μοι πράγματα παρέχει, ἀξιῶν ἐπιμεληθῆναί με ἑαυτοῦ, καὶ χρήματα τελέσαι τινὶ τῶν σοφιστῶν, ὅστις αὐτὸν σοφὸν ποιήσει. ἐμοὶ δὲ τῶν μὲν χρημάτων καὶ ἔλαττον μέλει, ἡγοῦμαι δὲ τοῦτον οὐκ εἰς σμικρὸν κίνδυνον ἰέναι οἷ σπεύδει. τέως μὲν οὖν αὐτὸν κατεῖχον παραμυθούμενος· ἐπειδὴ δὲ
E οὐκέτι οἷός τέ εἰμι, ἡγοῦμαι κράτιστον εἶναι πείθεσθαι αὐτῷ, ἵνα μὴ πολλάκις ἄνευ ἐμοῦ συγγενόμενός τῳ διαφθαρῇ. νῦν οὖν ἥκω ἐπ' αὐτὰ ταῦτα, ἵνα τῳ τούτων τῶν σοφιστῶν δοκούντων εἶναι συστήσω τουτονί. σὺ οὖν ἡμῖν εἰς καλὸν παρεφάνης, ᾧ ἂν ἐγὼ μάλιστα ἐβουλόμην, περὶ τῶν τοιούτων μέλλων πράξειν, συμβουλεύσασθαι.

me ſapientem reddat? THEA. Cupio. SOCRAT. Sapientes autem vtrum vocas homines ſcientiam habentes, quæcunque illa ſint quæ ſcierint, néc ne? THE. Scientes equidem. SOCR. Quid igitur, nónne te pater edocuit, quę hic nobilium virorum filii docentur? ſcilicet literas, citharam pulſare, palæſtram, & alia certamina? THEA. Docuit. SOCRAT. Putas præterea te aliqua ſcientia indigere, de qua curam ſuſcipere tui cauſa patrem deceat? THEA. Puto. SOCRAT. Quæ eſt igitur ipſa? dic nobis, vt tibi gratificemur. THEA. Nouit & hic, ô Socrates, quoniam perſæpe, illi narraui, ſed de induſtria hæc nunc tecum loquitur, quaſi neſciat quæ cupiam: hoc enim modo, & in aliis multis mecum pugnat, neque vult alicui me tradere. SOCRAT. Atqui quæ hactenus aduerſus hunc abs te dicta ſunt, teſtibus carent: nunc autem me adhibe teſtem, atque coram me denuo recenſe. Quænam eſt hæc ſapientia, quam appetis? Age ſi cuperes eam qua homines nauigia gubernant, & & ego te rogarem, quænam, ô Theages, ſapientia indigens, patri ſuccenſes, quòd te his, à quibus ſapiens reddi potes, non tradat, quámnam eſſe reſponderes? nónne gubernatoriam? THEA. Certè. SOCRAT. Sin autem illius cuperes eruditum te fieri, qua currus reguntur, ac patri ſuccenſeres, ego verò rogem, quænam ea eſſet, nónne aurigariam reſpondeas? THEA. Vtique. SOCRAT. Hæc autem quam appetis vtrum habet nomen, an non? THEA. Exiſtimo habere. SOC. Vtrum hic illam quidem noſti, nomen autem ignoras? vel nomen etiam tenes? THEA. Etiam nomen. SOCR. Dic ergo quid eſt.

μα τῷ νεανίσκῳ· τί αὐτὸν προσαγορεύωμεν; ΔΗΜ. Θεάγης ὄνομα τούτῳ, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚΡΑΤ. Καλόν γε, ὦ Δημόδοκε, τῷ υἱεῖ τὸ ὄνομα ἔθου καὶ ἱεροπρεπές. εἰπὲ δὴ ἡμῖν, ὦ Θέαγες, ἐπιθυμεῖν φῂς σοφὸς γενέσθαι, καὶ ἀξιοῖς σου τὸν πατέρα τόνδε ἐξευρεῖν ἀνδρός τινος συνουσίαν τοιούτου ὅστις σε σοφὸν ποιήσει; ΘΕΑΓ. Ναί. ΣΩΚΡΑΤ. Σοφοὺς δὲ καλεῖς πότερον τοὺς ἐπιστήμονας, περὶ ὅτου ἂν ἐπιστήμονες ὦσιν, ἢ τοὺς μή;

D ΘΕΑΓ. Τοὺς ἐπιστήμονας ἔγωγε. ΣΩΚΡ. Τί οὖν; οὐκ ἐδιδάξατό σε ὁ πατὴρ καὶ ἐπαίδευσεν ἅπερ ἐνθάδε οἱ ἄλλοι πεπαίδευνται, οἱ τῶν καλῶν κἀγαθῶν πατέρων υἱεῖς; οἷον γράμματά τε καὶ κιθαρίζειν, καὶ παλαίειν, καὶ τὴν ἄλλην ἀγωνίαν; ΘΕΑΓ. Ἐμέ γε. ΣΩΚΡ. Ἔτι οὖν οἴει τινὸς ἐπιστήμης ἐλλείπειν, ἧς προσήκει ὑπὲρ σοῦ τὸν πατέρα ἐπιμεληθῆναι; ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τίς ἐστιν αὕτη; εἰπὲ καὶ ἡμῖν, ἵνα σοι χαρισώμεθα. ΘΕ. Οἶδεν καὶ οὗτος, ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ πολλάκις ἐγὼ αὐτῷ εἴρηκα. ἀλλὰ ταῦτα ἐξεπίτηδες πρὸς σὲ λέγει, ὡς δὴ οὐκ εἰδὼς οὗ ἐ-

E γὼ ἐπιθυμῶ. τοιαῦτα γὰρ ἕτι καὶ ἕτερα καὶ πρὸς ἐμὲ μάχεταί τε, καὶ οὐκ ἐθέλει με οὐδενὶ συστῆσαι. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἔμπροσθέν σοι ἦν πρὸς τοῦτον ῥηθέντα, ὥσπερ ἄνευ μαρτύρων λεγόμενα· νῦν δὲ ἐμὲ ποίησαι μάρτυρα, καὶ ἐναντίον ἐμοῦ κάτειπε τίς ἐστιν αὕτη ἡ σοφία ἧς ἐπιθυμεῖς. φέρε γὰρ, εἰ ἐπεθύμεις ταύτης ᾗ οἱ ἄνθρωποι τὰ πλοῖα κυβερνῶσι, καὶ ἐγώ σε ἐτύγχανον ἐρωτῶν, ὦ Θέαγες, τίνος ἐνδεὴς ὢν σοφίας, μέμφῃ τῷ πατρὶ ὅτι οὐκ ἐθέλει σε συνιστάναι παρ᾽ ὧν ἂν σὺ σοφὸς γένοιο; τί ἄν μοι ἀπεκρίνω; τίνα ταύτην αὐτὴν εἶναι;

F ἆρα οὐ κυβερνητικήν; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Εἰ δὲ ἐπιθυμῶν ταύτην τὴν σοφίαν εἶναι σοφὸς ᾗ τὰ ἅρματα κυβερνῶσιν, εἶτ᾽ ἐμέμφου τῷ πατρὶ, ἐμοῦ αὖ ἐρωτῶντος τίς ἐστιν αὕτη ἡ σοφία, τίνα ἂν ἀπεκρίνω αὐτὴν εἶναι; ἆρ᾽ οὐχὶ ἡνιοχικήν; ΘΕ. Ναί. ΣΩΚΡΑ. Ἧς δὲ δὴ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν, πότερον ἀνώνυμός τίς ἐστιν, ἢ ἔχει ὄνομα; ΘΕ. Οἶμαι ἔγωγε ἔχειν. ΣΩΚ. Πότερον οὖν αὐτὴν μὲν οἶσθα, οὐ μέντοι τό γε ὄνομα; ἢ καὶ τὸ ὄνομα; ΘΕ. Καὶ τὸ ὄνομα ἔγωγε. ΣΩΚ. Τί οὖν ἐστιν; εἰπέ.

ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ πόλει. ΣΩΚΡ. Ἆρά γε μανθάνω ἣν λέγεις τέχνην; δοκεῖς γάρ μοι λέ- C
γειν οὐχ ᾗ τῶν θεριζόντων ἐπιστάμεθα ἄρχειν, καὶ τῶν τρυγώντων, καὶ τῶν φυτευόντων, καὶ σπειρόντων, καὶ ἀλοώντων. αὕτη μὲν γὰρ γεωργικὴ, ᾗ τούτων ἄρχομεν. ἦ γάρ; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Οὐδέ γε ᾗ τῶν πριζόντων, καὶ τρυπώντων, καὶ ξεόντων, καὶ τορνευόντων ξυμπάντων ἐπιστάμεθα ἄρχειν, οὐ ταύτην λέγεις. αὕτη γὰρ οὐ τεκτονική; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ' ἴσως ᾗ τούτων τε πάντων καὶ αὐτῶν τῶν γεωργῶν, καὶ τῶν τεκτόνων, καὶ τῶν δημιουργῶν ἁπάντων, καὶ τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τῶν γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν· ταύτην ἴσως λέγεις τὴν σοφίαν. ΘΕ. Ταύτην πάλαι, ὦ Σώκρατες, βούλο- D
μαι λέγειν.

ΣΩΚΡΑΤ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν, Αἴγισθος, ὁ Ἀγαμέμνονα ἀποκτείνας ἐν Ἄργει, ἆρα τούτων ἦρχεν ὧν σὺ λέγεις, τῶν τε δημιουργῶν καὶ ἰδιωτῶν, καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ξυμπάντων, ἢ ἄλλων τινῶν; ΘΕΑ. Οὐκ· ἀλλὰ τούτων. ΣΩΚΡΑ. Τί δὲ δή; Πηλεὺς ὁ Αἰακοῦ ἐν Φθίᾳ οὐ τῶν αὐτῶν τούτων ἦρχε; ΘΕΑΓ. Ναί. ΣΩΚΡ. Περίανδρον δὲ τὸν Κυψέλου ἄρχοντα ἐν Κορίνθῳ ἤδη ἀκήκοας γενέσθαι; ΘΕ. Ἔγωγε.
ΣΩΚΡ. Οὐ τῶν αὐτῶν τούτων ἄρχοντα ἐν τῇ αὐτῇ πόλει; E
ΘΕΑΓ. Ναί. ΣΩΚΡ. Τί δέ; Ἀρχέλαον τὸν Περδίκκου, τὸν νεωστὶ τοῦτον ἄρχοντα ἐν Μακεδονίᾳ, οὐ τῶν αὐτῶν ἡγῇ τούτων ἄρχειν; ΘΕΑΓ. Ἔγωγε. ΣΩΚΡΑΤ. Ἱππίαν δὲ τὸν Πεισιστράτου ἐν τῇδε τῇ πόλει ἄρξαντα, τίνων οἴει ἄρξαι; οὐ τούτων; ΘΕΑΓ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩΚΡ. Εἴποις ἂν οὖν μοι τίνα ἐπωνυμίαν ἔχει Βάκις τε καὶ Σίβυλλα, καὶ ὁ ἡμεδαπὸς Ἀμφίλυτος; ΘΕΑΓ. Τίνα γὰρ ἄλλην, ὦ Σώκρατες, πλήν γε χρησμῳδοί; ΣΩΚΡΑΤ. Ὀρθῶς λέ- F
γεις. ἀλλὰ καὶ τούσδε μοι οὕτω πειρῶ ἀποκρίνασθαι, τίνα ἐπωνυμίαν ἔχει Ἱππίας καὶ Περίανδρος διὰ τὴν αὐτὴν ἀρχήν. ΘΕΑΓ. Οἶμαι μὲν τύραννοι. τί γὰρ ἄλλο; ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν ὅστις ἐπιθυμεῖ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ πόλει ξυμπάντων ἄρχειν, τῆς αὐτῆς ἀρχῆς τούτοις ἐπιθυμεῖ, τυραννικῆς, καὶ τύραννος εἶναι; ΘΕ. Φαίνεται. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν ταύτης ἐπιθυμεῖν σὺ φής; ΘΕ. Ἔοικέ γε, ἐξ ὧν ἐγὼ εἶπον.

ea, qua his qui ſunt in ciuitate. SOCRA. Nónne in ciuitate ægroti etiam ſunt? THE. Sunt quidem, ſed non iſtis ſolùm dico, verùm omnibus qui in ciuitate verſantur. SOC. Intelligo quam artem dicis. Videris enim non eam qua præeſſe nouimus metentibus, aut vindemiantibus, aut plantantibus, aut ſerentibus, aut triturantibus: ipſa enim per quá iis imperamus, agricultura eſt. THE. Eſt. SOC. Neque rurſus qua vel ſecantibus, vel perforantibus, vel polientibus, vel torno aliquid facientibus: nam hæc ad fabros pertinet. THEA. Certè. SOCR. Verum fortaſſe qua iis vniuerſis, & agricolis, & fabris, & artificibus omnibus, ac priuatis cunctis mulieribuſque & viris imperitamus, eam tu ſapiétiam dicis. THEA. Illam ipſam, ô Socrates, iampridem dicere volebam. SOCR. Potes dicere, an Aegiſthus qui Agamemnonem apud Argos interfecit, his omnibus imperauit, quos dixiſti, artificibus, priuatis viris, mulieribuſque vniuerſis, an aliis quibuſdam? THE. Non aliis, ſed iis omnibus. SOCR. Quid autem Peleus Aeaci filius in Phthia, nónne iiſdem dominatus eſt? THE. Eiſdem. SOCR. Periandrum verò Cypſeli, nónne audiuiſti apud Corinthios imperaſſe? THE. Equidem. SOC. Nónne eiſdem in ciuitate ſua dominatus eſt? THE. Certè. SOC. Quid verò Archelaum Perdiccæ nuper in Macedonia imperantẽ, num iiſdem exiſtimas dominatum? THE. Equidem. SOC. Hippiam autem Piſiſtrati in hac vrbe dominátem, quibuſnam præfuiſſe arbitraris? nónne eiſdẽ? THE. Quidni? SOC. Bacis verò, & Sibylla, & noſtrâs Amphylitus, quónam pacto tibi cognominandi viderentur? THE. Non alio, quàm vatum nomine. SOCR. Rectè dicis, eodem modo conare, vt inuenias quo cognomine Hippiam & Periandrum propter eundem principatum nomines. THEA. Quî vocem, quàm tyrannos? SCORAT. Ergo quicunque cupit more iſtorum vniuerſis ſuis ciuibus imperare, tyrannidem appetit, & eſſe tyrannus ſtudet? THEA. Ita videtur. SOCR. Hanc tu optas? THEAG. Videtur ex iis quæ dixi.

Per Iouem neſcio. SOC. Vis tibi dicam? THE. Vt lubet. SOC. Hæc ſunt quæ ait Anacreo ipſam Callicretem noſſe. Audiſti carmen? THE. Audiui. SOC. Quid igitur, huiuſmodine viri conſuetudinem cupis, qui eam artem teneat, quam tenebat Callicretes Cyane nata, quique ſciret tyrannica quæ Callicretem nouiſſe poeta inquit, vt & in nos & ciuitatem tyrannidem exerceas? THE. Iandudum me mordes Socrates, atque irrides. SOC. Quamobrem? nónne ais hanc te ſapientiam optare, qua cunctis imperes? Atqui hæc faciens aliúdne, quàm tyrannus ſis? THE. Optarem quidem, vt arbitror, vel omnium hominum, vel quamplurimorum tyrannide potiri, quod idem de te ac cæteris omnibus perſuadeo mihi, aut etiam Deus eſſe. Veruntamen non hoc appetere dicebam. SOCR. Quid tandem eſt hoc quod cupis? nónne ciuibus præeſſe? THEA. Non vi quidem, neque vt tyranni: ſed volentibus, quemadmodum alij in ciuitate bene morati ac boni viri. SOCR. Dicis ergo qualis Themiſtocles fuit, & Pericles, & Cimo, & quicunque alij in adminiſtratione reipublicæ floruerunt? THE. Per Iouem iſtos inquam. SOC. Quid verò ſi nobilis eques eſſe ſtudeas, & in ea arte ſapiens, ad quóſnam alios accederes, quàm ad equites? THEAGES. Ad nullos alios. SOCRAT. Quippe ad hos ipſos qui equeſtri arte pollent, & qui equis tum noſtratibus, tum alienis

οὐκ ἂν τὴν παλαίειν, ἔφη; ΘΕΑ. Ναί. ΣΩΚ. Ἐπειδὴ δ' εἶπε, Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ, ἡμῶν ἐρωτώντων, τί σοφὸν λέγεις ὦ Εὐριπίδη, τί ἂν φαίη; ποῖα ἂν εἴη ταῦτα; ΘΕΑ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ οἶδ' ἔγωγε. D ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ βούλει ἐγώ σοι εἴπω; ΘΕΑ. Εἰ βούλει. ΣΩΚΡ. Ταῦτ' ἐστὶν ἅπερ ἔφη Ἀνακρέων τὴν Καλλικρίτην ἐπίστασθαι. ἢ οὐκ οἶσθα τὸ ᾆσμα; ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν; τοιαύτης τινὸς καὶ σὺ συνουσίας ἐπιθυμεῖς ἀνδρὸς ὅστις τυγχάνει ὁμότεχνος ὢν Καλλικρίτῃ τῇ Κυάνης, καὶ ἐπίσταται τυραννικά; ὥσπερ ἐκείνην ἔφη ὁ ποιητής; ἵνα καὶ σὺ ἡμῖν τύραννος γένῃ, καὶ τῇ πόλει; ΘΕΑΓΗΣ. Πάλαι ὦ Σώκρατες σκώπτεις, καὶ παίζεις πρός με. ΣΩΚΡ. Τί δέ; οὐ ταύτης φῂς τῆς σοφίας ἐπιθυμεῖν, ἢ πάντων ἂν τῶν πολιτῶν ἄρχοις; τοῦτο δὲ ποιῶν, ἄλλο τι ἢ τύραννος ἂν εἴης; E ΘΕΑΓΗΣ. Εὐξαίμην μὲν ἂν (οἶμαι) ἔγωγε τύραννος γενέσθαι, μάλιστα μὲν πάντων ἀνθρώπων, εἰ δὲ μή, ὡς πλείστων· καὶ σύ γ' ἄν, οἶμαι, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι. ἔτι δέ γε ἴσως μᾶλλον θεὸς γενέσθαι· ἀλλ' οὐ τούτου ἔλεγον ἐπιθυμεῖν. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ τί δή ἐστί ποτε οὗ ἐπιθυμεῖς; οὐ τῶν πολιτῶν φῂς ἄρχειν ἐπιθυμεῖν; ΘΕΑΓΗΣ. Οὐ βίᾳ γε, οὐδ' ὥσπερ οἱ τύραννοι· ἀλλ' ἑκόντων, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἐν τῇ πόλει ἐλλόγιμοι ἄνδρες. ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἆρά γε λέγεις, ὥσπερ Θεμιστοκλῆς, καὶ Περικλῆς, καὶ Κίμων, καὶ ὅσοι τὰ πολιτικὰ δεινοὶ γεγόνασι; ΘΕΑΓΗΣ. Νὴ Δία τούτους λέγω. ΣΩΚΡ. Τί οὖν; εἰ τὰ ἱππικὰ ἐτύγχανες ἐπιθυμῶν σοφὸς γενέσθαι, παρὰ τίνας ἂν ἀφικόμενος ᾠήθης δεινὸς ἔσεσθαι ἱππεύς; ἢ παρ' ἄλλους τινὰς ἢ τοὺς ἱππικούς; ΘΕΑ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩΚ. Ἀλλὰ παρ' αὐτοὺς αὖ τοὺς δεινοὺς ὄντας ταῦτα, καὶ οἷς εἰσί τε ἵπποι, καὶ χρῶνται ἑκάστοτε καὶ οἰκείοις καὶ ἀλλο-

γένοιτο ὑὸς τοιαῦτα πράγματα παρέχοι, καὶ φαίη μὲν ἂν C ἐπιθυμεῖν ἀγαθὸς γενέσθαι ζωγράφος, καὶ μέμφοιτό σοι τῷ πατρὶ ὅτι οὐκ ἐθέλεις ἀναλίσκειν εἰς αὐτὸν τούτων αὐτῶν ἕνεκα ἀργύριον, τοὺς δὲ δημιουργοὺς αὐτοῦ τούτου τοὺς ζωγράφους ἀτιμάζοι τε καὶ μὴ βούλοιτο παρ' αὐτῶν μανθάνειν· ἢ τοὺς αὐλητὰς, βουλόμενος αὐλητὴς γενέσθαι, ἢ τοὺς κιθαριστάς· ἔχοις ἂν αὐτῷ ὅ,τι χρῷο, καὶ ὅποι πέμποις ἄλλοσε μὴ ἐθέλοντα παρὰ τούτων μανθάνειν; ΘΕ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Νῦν οὖν ταὐτὰ ταῦτα αὐτὸς πρὸς τὸν πατέρα ποιῶν, θαυμάζεις καὶ μέμφει εἰ ἀπορεῖ ὅ,τι σοι χρήσεται, καὶ ὅποι πέμποι; ἐπεὶ Ἀθηναίων γε τῶν D καλῶν κἀγαθῶν τὰ πολιτικὰ ὅτῳ ἂν βούλῃ συστήσομέν σε, ὅς σοι προῖκα συνέσται· καὶ ἅμα μὲν ἀργύριον οὐκ ἀναλώσαις, ἅμα δὲ πολὺ μᾶλλον εὐδοκιμήσεις παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλῳ τῳ συνών. ΘΕ. Τί οὖν, ὦ Σώκρατες; οὐ καὶ σὺ τῶν καλῶν κἀγαθῶν εἶ ἀνδρῶν; εἰ γὰρ σύ μοι ἐθέλεις συνεῖναι, ἐξαρκεῖ, καὶ οὐδένα ἄλλον ζητῶ. ΣΩ. Τί τοῦτο λέγεις Θεάγης; ΔΗ. Ὦ Σώκρατες, οὐ μέντοι κακῶς λέγει, καὶ ἅμα μὲν ἐμοὶ χαριεῖ· ὡς ἐγὼ οὐκ ἔσθ' ὅ,τι τούτου μεῖζον ἂν ἕρμαιον ἡγησαίμην, ἢ εἰ οὗτός τε ἀρέσκοιτο τῇ σῇ συνουσίᾳ, καὶ σὺ ἐθέλοις τούτῳ συνεῖναι. καὶ μέντοι καὶ αἰσχύνομαι λέγειν ὡς σφόδρα βούλομαι. ἀλλ' ἐγὼ ἀμφοτέρων E ὑμῶν δέομαι, σέ τε θέλειν τούτῳ συνεῖναι, καὶ σὲ μὴ ζητεῖν ἄλλῳ μηδενὶ συγγενέσθαι ἢ Σωκράτει· καί με πολλῶν καὶ φοβερῶν ἀπαλλάξατε φροντίδων· ὡς νῦν πάνυ φοβοῦμαι ὑπὲρ τούτου, μή τινι ἄλλῳ ἐντύχῃ οἵῳ τοῦτον διαφθεῖραι. ΘΕ. Μηκέτι νῦν, ὦ πάτερ, ὑπέρ γ' ἐμοῦ φοβοῦ, εἴπερ οἷός τ' εἶ πεῖσαι τοῦτον τὴν ἐμὴν συνουσίαν προσδέξασθαι.

ΔΗ. Πάνυ καλῶς λέγεις. Ὦ Σώκρατες, πρὸς σὲ δ' ἂν ἤδη εἴη ὁ μετὰ τοῦτο λόγος. ἐγὼ γάρ σοι ἕτοιμός εἰμι (ὡς διὰ βραχέων εἰπεῖν) καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ ὡς οἷόν τε οἰκειότατα παρέχειν, ὅτου ἂν δέῃ ἐμβραχύ, ἐὰν Θεάγη F τουτονὶ ἀσπάζῃ τε καὶ εὐεργετῇς ὅ,τι ἂν οἷός τε ᾖς.

ΣΩ. Ὦ Δημόδοκε, τὸ μὲν ἐσπουδακέναι σε οὐ θαυμάζω, εἴπερ οἴει ὑπ' ἐμοῦ μάλιστ' ἄν σοι τοῦτον ὠφεληθῆναι (οὐ γὰρ οἶδα ὑπὲρ ὅτου ἄν τις νοῦν ἔχων μᾶλλον σπουδάζοι, ἢ ὑπὲρ ὑέος αὑτοῦ, ὅπως ὡς βέλτιστος ἔσται) ὁπόθεν δὲ ἔδοξέ σοι τοῦτο, ὡς ἐγὼ ἂν μᾶλλον τὸν σὸν ὑὸν οἷός τε ἦν ὠφελῆσαι πρὸς τὸ πολίτην ἀγαθὸν γενέσθαι,

que tibi quòd nullam in ſe pecuniam eius gratia collocares, ſed ipſos pingendi artifices paruipenderet, neque ab eis aliquid vellet diſcere, tibicines item, tibicen effici volens, vel etiam citharœdos. Habes quod cum eo agas, vel quò tandem illum mitteres, nolentem ab iis diſcere? THE. Minimè profectò habeo. SOC. Nonne igitur eadem hæc taciens, miraris atque ſuccenſes patri, cùm dubitat quid tecum agat, & quò te mittat, quem Athenienſium in adminiſtranda republica præſtantiſsimorum cuicunque voluiſſes commendaturi eramus, qui tecum ſine pretio verſatus fuiſſet: ſimúlque & ſumptibus pepercifſes, & ab huiuſmodi conſuetudine plus nominis quæſiuiſſes, quàm omnium cæterorum. THE. Quid igitur Socrates, nónne tu ex bonis viris es? Si me ſuſceperis, ſat habeo, neque alium quæro. SOC. Quid hoc dicis? DEMO. Non male dicit, ô Socrates, neque mihi quicquam hoc iucundius vtiliúſque, vt arbitror, eſſe poſſet, quàm ſi huic tua conſuetudo placeat, & ſi tu cum eo verſari velis: & profectò pudore impedior dicere, quàm vehementer affectem. Itaque ambos vos rogatos velim, & te vt velis hunc ſuſcipere, & te ne alium, quàm Socratem quæras, méque maximis curis, & formidine plenis obſecro liberetis, quoniam nunc vehementer timeo, ne hic cuiuſpiam alterius conſuetudinem quærat à quo deinde perdatur. THEA. Ne vlterius mihi timeas, mi pater, ſi huic perſuadere potes, vt me ſuſcipiat. DEMO. Rectè loqueris, & ad te, ô Socrates, omnis poſthac oratio conuertetur. Ego enim vt breuiſsimè loquar, me ſimul ac mea omnia vel chariſsima quocunque indigeas tibi libentiſsimè trado, ſi húc Theagem ſuſceperis, eique pro virili tua bene feceris. SOC. Equidem, ô Demodoce, ſtudium hoc tuum non admirer, ſi quidem exiſtimas maximè à me hunc iuuari poſſe. Non enim video vbi maiore diligentiâ opus ſit, ſi quis mentem modò habet, quàm vt filium optimum reddat. Sed vnde tibi hoc ita viſum eſt, me videlicet tuum filium meliorem poſſe ciuem reddere,

[illegible] Noui enim meorum æqualium, & aliquantò ſeniorum nonnullos, qui priuſquam cum hoc verſarentur, nullius erant pretij: poſtquam autem familiaritate iſtius vſi ſunt, breui omnium ſupremi eorum euaſerunt, quorum infimi prius erant. SOC. Noſti quale hoc ſit, ô Demodoci fili? THEA. Noui per Iouem: ſi voles enim, talis fiam, quales illi fuerunt. SOCR. Non ita, ô optime, ſed hoc te fefellit, quale ſit: ergo autẽ tibi dicam. Adeſt mihi diuina quadam ſorte dæmonium quoddam à prima pueritia me ſecutum: hoc enim vox eſt quædam, quæ cùm ſit, ſemper eius rei, quam facturus ſum, diſſuaſionem innuit, prouocat verò nunquam. Quòd ſi quis amicorum mecum quandoque aliquid communicat, venitque vox, hoc illa diſſuadet, neque facere ſinit. Cuius quidem rei vobis teſtes dabo. Charmidem virum bonum Glauconis filium noſcitis. hic aliquando in Nemea ſtadio ſe exercitaturus mecum communicabat. Ac ſtatim vbi dicere inciperet quòd ſe exercitaturus eſſet, affuit vox: ego prohibui, edicens quemadmodum ipſo loquente dæmonij vox extiterat, ne ſe exerceret. Ille verò, fortaſſe, inquit, ſignificat tibi me victorem non euaſurum ſed & ſi victoria non potiar, tamen hoc tẽpore me exercens, aliquid proficiam. Atque ita locutus, in certamen abit. Operæpretium igitur eſt audire ab eo quid ei ex eo certamine contigerit. Iam ſi vultis & Clitomachum Timarchi fratrem rogate quid ei Timarchus dixerit, cùm iam moriturus eſſet: is enim & Euathlus quidam curſor, qui illum fugientem ſuſcepit, referet vobis quid ille tunc dixerit. THEA. Quidnam? SOC. O Clitomache, inquit, equidem quàmprimum moriturus venio, quoniam Socrati obtemperare nolui.

διαπεπρᾶχθαι· ἐπεὶ τό γ' ἐμὸν ἕτοιμον, ἐὰν σὺ ἐθέλῃς. ἀλλὰ ταῦτα παίζων πρὸς ἡμᾶς λέγει. ἐπεὶ ἐγὼ οἶδα τῶν ἐμῶν ἡλικιωτῶν, καὶ ὀλίγῳ πρεσβυτέρων, οἳ πρὶν μὲν τούτῳ συνεῖναι, οὐδενὸς ἄξιοι ἦσαν, ἐπειδὴ δὲ συνεγένοντο τούτῳ, ἐν πάνυ ὀλίγῳ χρόνῳ πάντων βελτίους φαίνονται, ὧν πρότερον
D χείρους. ΣΩ. Οἶσθα οὖν οἷον τοῦτ' ἐστιν, ὦ παῖ Δημοδόκου; ΘΕ. Ναὶ μὰ Δία ἔγωγε, ὅτι ἐὰν σὺ βούλῃ, καὶ ἐγὼ οἷός τ' ἔσομαι τοιοῦτος γενέσθαι οἷοί περ καὶ ἐκεῖνοι. ΣΩ. Οὔκ, ὠγαθέ, ἀλλά σε λέληθεν οἷον τοῦτ' ἔστιν· ἐγὼ δέ σοι φράσω. ἔστι γάρ τι θείᾳ μοίρᾳ παρεπόμενον ἐμοὶ ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον δαιμόνιον. ἔστι δὲ τοῦτο φωνή, ἣ ὅταν γένηται, ἀεί μοι σημαίνει, ὃ ἂν μέλλω πράττειν, τούτου ἀποτροπήν, προτρέπει δὲ οὐδέποτε. καὶ ἐάν τις μοι τῶν φίλων ἀνακοινῶται, καὶ γένηται ἡ φωνή, ταὐτὸν τοῦτο ἀποτρέπει, καὶ οὐκ ἐᾷ πράττειν. καὶ τούτων ὑμῖν μάρτυρας παρέξομαι. Χαρμίδην γὰρ τουτονὶ γιγνώσκετε τὸν καλὸν γενόμενον, τὸν Γλαύκωνος. οὗτος
E ποτὲ ἐτύγχανεν ἐμοὶ ἀνακοινούμενος, μέλλων ἀσκήσειν στάδιον εἰς Νεμέαν· καὶ εὐθὺς αὐτοῦ ἀρχομένου λέγειν ὅτι μέλλοι ἀσκεῖν, ἐγένετο ἡ φωνή· καὶ ἐγὼ διεκώλυόν τε αὐτόν, καὶ εἶπον, ὅτι λέγοντός σου μεταξὺ γέγονέ μοι ἡ φωνὴ ἡ τοῦ δαιμονίου· ἀλλὰ μὴ ἄσκει. Ἴσως (ἔφη) σημαίνει σοι ὅτι οὐ νικήσω· ἐγὼ δὲ κἂν μὴ μέλλω νικᾶν, γυμνασάμενός γε, τοῦτον τὸν χρόνον ὠφεληθήσομαι. ταῦτα εἰπὼν ἤσκει. ἄξιον οὖν πυθέσθαι αὐτοῦ ἃ αὐτῷ συνέβη ἀπὸ ταύτης τῆς ἀσκήσεως. εἰ δὲ βούλεσθε, τὸν Τιμάρχου ἀδελφὸν Κλιτόμαχον ἔρεσθε, τί εἶπεν αὐτῷ Τίμαρχος ἡνίκα ἀποθανούμενος ᾔει
F εὐθὺ τοῦ δαιμονίου, ἐκεῖνός τε καὶ Εὔαθλος ὁ σταδιοδρομῶν, ὃς Τίμαρχον ὑπεδέξατο φεύγοντα. ἐρεῖ γὰρ ὑμῖν ὅτι εἶπεν αὐτῷ ταυτί. ΘΕ. Τί; ΣΩ. Ὦ Κλιτόμαχε (ἔφη) ἐγὼ μέντοι ἔρχομαι ἀποθανούμενος νυνί, διότι Σωκράτει οὐκ ἤθελον πείθεσθαι.

ὄντα, τῶν εἰδότων ἐστὶν ἀκοῦσαι· πεῖραν δ' ἔξεστι νυνὶ λαβεῖν τοῦ σημείου, εἰ ἄρα τι λέγει.
C ἐπὶ γὰρ τῇ ἐπὶ στρατείαν ἐξορμῇ Σαννίωνος τοῦ Καλοῦ, ἐγένετό μοι σημεῖον. οἴχεται δὲ νῦν μετὰ Θρασύλλου στρατευσόμενος εὐθὺ Ἐφέσου καὶ Ἰωνίας· ἐγὼ οὖν οἴομαι ἐκεῖνον ἢ ἀποθανεῖσθαι, ἢ ὁμοῦ τι τούτῳ ἐλᾶν· καὶ περί γε τῆς πραγματείας τῆς ἄλλης πάνυ φοβοῦμαι. ταῦτα δὴ πάντα εἴρηκά σοι, ὅτι ἡ δύναμις αὕτη τοῦ δαιμονίου τούτου καὶ εἰς τὰς συνουσίας τῶν μετ' ἐμοῦ συνδιατριβόντων τὸ ἅπαν δύναται. πολλοῖς μὲν γὰρ ἐναντιοῦται, καὶ οὐκ ἔστι τούτοις ὠφεληθῆναι μετ' ἐμοῦ διατρίβουσιν· ὥστε οὐχ οἷόν τέ μοι τούτοις συνδιατρίβειν.
D πολλοῖς δὲ συνεῖναι μὲν οὐ διακωλύει, ὠφελοῦνται δὲ οὐδὲν συνόντες. οἷς δ' ἂν συλλάβηται τῆς συνουσίας ἡ τοῦ δαιμονίου δύναμις, οὗτοί εἰσιν ὧν καὶ σὺ ᾔσθησαι. ταχὺ γὰρ παραχρῆμα ἐπιδιδόασι· καὶ τούτων αὖ τῶν ἐπιδιδόντων, οἱ μὲν καὶ βέβαιον ἔχουσι καὶ παραμόνιμον τὴν ὠφέλειαν· πολλοὶ δὲ ὅσον ἂν μετ' ἐμοῦ χρόνον ὦσι, θαυμάσιον ἐπιδιδόασιν· ἐπειδὰν δέ μου ἀπόσχωνται, πάλιν οὐδὲν διαφέρουσιν ὁτουοῦν. τοῦτό ποτε ἔπαθεν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου υἱὸς, τοῦ Ἀριστείδου. διατρίβων γὰρ μετ' ἐμοῦ, πάμπολυ ἐπιδεδώκει ἐν ὀλίγῳ
E χρόνῳ· ἔπειτα αὐτῷ στρατεία τις ἐγένετο, καὶ ᾤχετο ἐκπλέων. ἥκων δὲ κατελάμβανε μετ' ἐμοῦ διατρίβοντα Θουκυδίδην τὸν Μελησίου υἱὸν, τοῦ Θουκυδίδου. ὁ δὲ Θουκυδίδης τῇ προτεραίᾳ μοι δι' ἀπεχθείας ἐν λόγοις τισὶν ἐγεγόνει. ἰδὼν με οὖν ὁ Ἀριστείδης, ἐπεὶ ἠσπάσατό τε καὶ τἄλλα διελέχθη, Θουκυδίδην δὲ (ἔφη) Σώκρατες, ἀκούω σεμνύνεσθαι ἄττα πρός σε, καὶ χαλεπαίνειν ὥς τι ὄντα. Ἔστι γὰρ (ἔφην ἐγὼ) οὕτως. Τί δέ; οὐκ οἶδεν (ἔφη) πρὶν σοὶ συγγενέσθαι οἷον ἦν τὸ ἀνδράποδον; Οὐκ ἔοικέ γε (ἔφην ἐγὼ) νὴ τοὺς θεούς. Ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτός γε (ἔφη) καταγελάστως ἔχω, ὦ Σώκρατες. Τί μάλιστα; ἔφην ἐγώ. Ὅτι (ἔφη) πρὶν μὲν ἐκπλεῖν, ὁτῳοῦν ἀνθρώπων οἷός τ' ἦν διαλέγεσθαι, καὶ μηδενὸς χείρων φαίνεσθαι ἐν τοῖς λόγοις· ὥστε καὶ ἐδίωκον τὰς συνουσίας τῶν χαριεστάτων ἀνθρώπων· νυνὶ δὲ τοὐναντίον φεύγω, ἄν τινα καὶ αἰσθάνωμαι πεπαιδευμένον· οὕτως αἰσχύνομαι ἐπὶ τῇ ἐμαυτοῦ φαυλότητι.

fuit. proficiſcitur vero nunc cum Thraſyllo aduerſus Epheſum & Ioniam militaturus. Ego autem illum exiſtimo, vel interfectum iri, vel huiuſmodi aliquid incurſurum, & de reliquo negotio vehementer metuo. Hæc omnia ideo tibi dico, quia poteſtas omnis ad familiaritates cum his, qui mecum ſunt, inſtituendas penes dæmonium eſt. Multis enim aduerſatur, neque licet his auxilium ferre, qui mecum inuito dæmone conuerſantur: quare impoſsibile eſt mihi, cum his viuere. Multis autem hærere non prohibet, ſed conſuetudine noſtra nihil omnino iuuantur. Quibus autem fauerit in ipſa familiaritate poteſtas dæmonij, illi ſunt de quibus illud animaduertiſti. breui enim proficiunt. Sed eorum partim hoc beneficium firmum habent atque durabile, plerique verò quoad mecum ſunt, mirificè pollent: at vbi diſceſſerint, rurſus nihil à cæteris differunt. Hoc quandoque accidit Ariſtidi Lyſimachi filio, eius qui filius fuit Ariſtidis. Nam mecum commorans, breui multum profecit: poſtea verò in militiam profectus eſt: rediens deinde offendit apud me agentem Thucydidem Meliſsi filium: hic autem Thucydides pridie mihi inter diſputandum neſcio qua de re obiecerat. Cùm me ſalutaſſet, & quædam inſuper collocutus eſſet Ariſtides, Thucydidem, inquit, ô Socrates, audio gloriari, & in quibuſdam tecum etiam concertare, tanquam aliquid ſit. Eſt inquam, vt dicis. Tum ille, non meminit, inquit, antequam tibi adhæreret, quale fuerit mancipium? Non videtur inquam per deos. At ego, inquit ille, ridiculus ſum. Quidnam maximè inquam? Quoniã priuſquam hinc abirem, cum quouis diſputare audebam, neque aliquo videbar in diſſerendo deterior, adeò vt cœtus præſtantium virorum audacter adirẽ. Nunc autem contrà, fugio quemcunque eruditum eſſe intellexi, adeô pudore adducor ob inſcitiam.

Nihil ad hæc, ô Socrates, huic adoleſcenti repugnes, bene enim dicit Theages. SOCR. Atqui ſi videtur oportere ſic agere, ſic agamus.

μεν, τότε ἤδη περὶ ἐγχείρημα βουλευσόμεθα ὅ,τι δράσομεν. εἴτε ἄλλῳ συνεσόμεθα, εἴτε καὶ αὐτὸ τὸ θεῖον τὸ σοὶ γιγνόμενον πειρασόμεθα παραμυθεῖσθαι εὐχαῖσί τε καὶ θυσίαις, καὶ ἄλλῳ ὅτῳ ἂν οἱ μάντεις ἐξηγῶνται. ΔΗΜ. Μηκέτι πρὸς ταῦτα ἀντιτείνῃς ὦ Σώκρατες τῷ μειρακίῳ. εὖ γὰρ λέγει Θεάγης. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ χρῆναι οὕτω ποιεῖν, οὕτω ποιῶμεν.

PLATONIS DIALOGVS DE PHILOSOPHIA, VEL, AMATORES.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

SVMMA huius dialogi eſt, quid ſit & quale officium philoſophi, definire. Eſt autem philoſophi officium, diuina noſſe, gubernare humana: in illo contemplatiua philoſophia, in hoc actiua comprahenditur. Philoſophus itaque primo diuinam, id eſt, abſolutam ipſius boni naturam per ſapientiam contemplatur. Deinde ad id bonum velut ad finem humanas operationes dirigens humana gubernat. Hæc autem gubernatio duo requirit. Primum, vt quid humana natura ſit, & quo pacto ducatur ad bonum, à malo remoueatur, cognoſcat: quod quidem per prudentiam philoſophus agit. Alterum, vt ſic inſtituat hominum & affectus & actus, ſic temperet atque cohibeat, vt ad bonum quod ſapientia ipſa inuenerat, & ad quod prudentia deinde direxerat, facile tendant. Id verò per morales virtutes efficitur, quas omnes vno iuſtitiæ nomine Plato complectitur. Atque ex iis duobus humanorum gubernatio conſtat. Eiuſdem autem eſt ſcire rectè hominem vnum, familiam ac rempublicam gubernare. Quamobrem qui moralis eſt, idem dominus, ciuilis, rex idoneus eſſet. Ex quibus concluditur in ipſo philoſophantis officio hæc omnia contineri, ſapientiam, prudentiam, iuſtitiam, moralem, domeſticam, ciuilem, ac regiam diſciplinam. Per ſapientiam diuina cognoſcit, per prudentiam iuſtitiámque humana gubernat, dum rem ſuam, rem familiarem, rempublicam adminiſtrat. Eiuſmodi eſt philoſophi ipſius officium, quod Plato in libris de Republica latius explicat, in hoc ſignificat breuius. Ac primò duas aliorum opiniones circa philoſophi officium confutat. Prima videtur vel Solonis fuiſſe vel ſimilis alicuius, dicentis id eſſe quamplurima diſcere: ſecunda Hippiæ ſophiſtæ volentis philoſophiam artium omnium peritiam eſſe. His denique confutatis, ſententiam quam prædiximus, breuiter innuit. Socrates ergo fingitur hac in ſcholis Dionyſij, qui grammatica elementa Platoni tradidit, aduerſus diſcipulos duos Dionyſij diſputaſſe: deinde quæ in ſcholis tractauerat, in corona familiarium ſuorum à principio recenſere.

εἶπον, Ἦπου τι μέγα καὶ καλόν ἐστι περὶ ὃ τοσαύτην σπουδὴν πεποιηνθ' ἑσόν. Ὁ δ' εἶπε, Ποῖον, ἔφη, μέγα καὶ καλόν; ἀδολεσχοῦσι μὲν οὖν οὗτοί γε περὶ τῶν μετεώρων, καὶ φλυαροῦσι φιλοσοφοῦντες. καὶ ἐγὼ θαυμάσας αὐτοῦ τὴν ἀπόκρισιν, εἶπον, Ὦ νεανία, αἰσχρὸν δοκεῖ σοι εἶναι τὸ φιλοσοφεῖν; ἢ τί οὕτω χαλεπῶς λέγεις; Καὶ ὁ ἕτερος (πλησίον γὰρ καθήμενος ἐτύγχανεν αὐτοῦ, ἀντεραστὴς ὤν) ἀκούσας ἐμοῦ τε ἐρομένου κἀκείνου ἀποκρινομένου, Οὐ πρὸς σοῦ γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες ποιεῖς, τὸ καὶ ἀνέρεσθαι τοῦτον εἰ αἰσχρὸν ἡγεῖται εἶναι φιλοσοφίαν. ἢ οὐκ οἶσθα αὐτὸν, ὅτι τραχηλιζόμενος καὶ ἐμπιπλάμενος καὶ καθεύδων πάντα τὸν βίον διατετέλεκεν; ὥστε τί σοι οἴει αὐτὸν ἀποκρίνεσθαι ἄλλο, ἢ ὅτι αἰσχρόν
D ἐστι φιλοσοφία. ἦν δὲ οὗτος μὲν τῶν ἐραστῶν περὶ μουσικὴν διατετριφώς· ὁ δ' ἕτερος ὃν ἐλοιδόρει, περὶ γυμναστικήν· καί μοι ἔδοξε χρῆναι τὸν μὲν ἕτερον ἀφιέναι, τὸν ἐρόμενον, ὅτι οὐδ' αὐτὸς προσεποιεῖτο περὶ λόγων ἔμπειρος εἶναι, ἀλλὰ περὶ ἔργων· τὸν δὲ σοφώτερον προσποιούμενον εἶναι, διερωτῆσαι, ἵνα καὶ εἴ τι δυναίμην παρ' αὐτοῦ ὠφεληθείην. εἶπον οὖν ὅτι εἰς κοινὸν μὲν τὸ ἐρώτημα ἠρόμην· εἰ δὲ σὺ οἴει τοῦδε κάλλιον ἂν ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρωτῶ τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ τοῦτον, εἰ δοκεῖ σοι τὸ φιλοσοφεῖν καλὸν εἶναι, ἢ οὔ. Σχεδὸν οὖν
E ταῦτα λεγόντων ἡμῶν ἐπακούσαντε τὼ μειρακίω ἐσιγησάτην, καὶ αὐτὼ παυσαμένω τῆς ἔριδος ἡμῶν ἀκροαταὶ ἐγιγνέσθην. καὶ ὅ, τι μὲν οἱ ἐρασταὶ ἔπαθον, οὐκ οἶδα, αὐτὸς δ' οὖν ἐξεπλάγην. αἰεὶ γάρ ποτε ὑπὸ τῶν νέων τε καὶ καλῶν ἐκπλήττομαι. ἐδόκει μέντοι μοι καὶ ὁ ἕτερος οὐχ ἧττον ἐμοῦ ἀγωνιᾶν· ὑμῶν δὴ ἀπεκρίνατό γέ μοι καὶ μάλα φιλοτίμως. Ὁπότε γάρ τοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὸ φιλοσοφεῖν αἰσχρὸν ἡγησαίμην εἶναι, οὐδ' ἂν ἄνθρωπον νομίσαιμι ἐμαυτὸν εἶναι, οὐδ' ἄλλον τὸν οὕτω διακείμενον, ἀντιτείνων εἰς τὸν ἀντεραστὴν, καὶ λέγων μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ἵν' αὐτοῦ κατακούοι
F τὰ παιδικά. Κἀγὼ εἶπον, Καλὸν ἄρα δοκεῖ σοι τὸ φιλοσοφεῖν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

Τί οὖν; (ἐγὼ ἔφην) εἰ δοκεῖ σοι οἷόν τι εἶναι εἰδέναι πρᾶγμα ὁτιοῦν εἴτε καλὸν εἴτε αἰσχρόν ἐστι, ὃ μὴ εἰδείη τις τὴν ἀρχὴν ὅ, τι ἐστίν. Οὐκ ἔφη. Οἶσθα ἄρα (ἦν δ' ἐγώ) ὅ, τι ἐστὶ τὸ φιλοσοφεῖν; Καὶ

pulchrum, in quo tãtum ſtudium ponerent. Tum ille, quid inquit magnum, & pulchrum? Nugantur enim de ſublimibus quædam & philoſophantes garriunt. Huius ego reſponſum admiratus, ô adoleſcens inquam, an turpe tibi philoſophari videtur: cúrue tam acerbè reſpondes? Alter verò, iuxtà enim aſsidebat æmulus quidam illius, cùm & me interrogantem, & reſpondentem illum audiſſet, Non expedit tibi Socrates, inquit, interrogare hunc, an turpe exiſtimet eſſe philoſophiam, néc-ne. An non vides ipſum in tumiditate quadam, & ſaturitate atque ſomnolentia vniuerſam ætatem egiſſe, vt credas aliud quicquam eum tibi reſponſurum, quàm quod turpe ſit philoſophia? Erat autem iſte ex amatoribus in muſica eruditus, alter autem quem carpebat, in gymnaſtica. Videbatúrque mihi oportere eum quem prius interrogaueram, miſſum facere, quòd agendo potius, quàm diſputando exercitatus haberi velle videretur. Interrogandum autem cenſui illum, qui ſapientior videri volebat, vt, ſi quam poſſem, vtilitatem reportarem. Dixi igitur ad eum, me de re cõmuni quæſtionem mouiſſe: quod ſi putas melius hoc te reſponſurum, illud idem te nunc interrogo, vtrum videatur philoſophari pulchrum eſſe, an ſecus? Hęc ferè cùm diceremus, audierunt adoleſcentes, atque miſſa ea quæ inter ipſos erat cõtẽtione, ad ea quæ diſſerebamus audienda ſeipſos ſilentio parabant. At amatoribus quid acciderit, neſcio. Ipſe certè obſtupui. Semper enim noua ac pulchra ſtupeſco. Videbatur itaque mihi alter me nõ minus certare, verùm enimuerò reſpondit ille mihi, & valdè quidem ambitioſè. Si quãdo, ô Socrates, philoſophari turpe eſſe ducerem, neque me hominem putarem, neque quemuis alium ſic affectum. Innuens autem in æmulum dicebat hæc ea voce, vt amici exaudire poſſent. Hic ego, pulchrum igitur tibi philoſophari videtur? & maximè quidem, inquit ille.

Quid ergo, inquam, num videtur tibi fieri poſſe, vt norit quis turpéne ſit aliquid, an pulchrum, niſi prius quid ipſum ſit norit? Non. Noſti igitur inquã quòd eſt aliquid philoſophari?

Noui

mini propter peritiam gymnaſticæ auxilium ferret. Illum igitur percontatus ſum, quid vir optime, iſto loquente tu taces? Num & tibi videtur homines è multis potius laboribus, quàm temperatis robur acquirere? Equidem, ó Socrates, ego illud quod dici ſolet videre videor, nempe ex moderatis corpus bene ſeſe habere. Vnde inquam vides? non inſomnem potius & nauſeabundum virum, ceruiceque molli & curis extenuatum reddunt? Et quum hæc annuiſſet, delectati adoleſcentes riſerunt. Alter autem ille erubuit. Tunc ego, quid tu igitur? concediſne, nec paruos, neque magnos labores habitudinem bonam corporis efficere, ſed moderatos? an nobis qui duo in eadem ſententia ſumus, repugnas? Libenter equidem, inquit, huic repugnarem, atque aduerſus eum valerem, id quod propoſui, defendere, etiam ſi cauſam haberem minus validam. Nullius enim pretij eſt. Verum tecum haud decet inſolentius contendere: confiteor igitur, non multas, ſed temperatas exercitationes bonum corporis habitum hominibus præſtare. Cibi autem inquam multi, an moderati? Et cibi ait. Præterea compuli eum, vt concederet reliqua omnia quæ circa corpus verſantur, temperata quidem prodeſſe quamplurimum, pauca verò vel nimia nihil. Et ille moderata iuuare confeſſus eſt. At quæ ad animam ſpectant, inquam, cum moderata adhibentur, conducúntne magis an immoderata? Moderata. Diſciplinæ autem nónne ex iis ſunt quæ animæ adhibentur & conferunt? Conſenſit. Ex diſciplinis itaque quæ temperatæ ſunt, non quæ multæ, vtilitatem afferunt? Conceſſit.

Quémnam ergo interrogare meritò cõueniat, quales ſint labores atq; cibi corporib' accõmodi? In hoc tres arbitror cõuenimus, medicũ videlicet, vel pædotribã interrogãdum. Quem verò de ſpargendis ſeminibus, quantum ſit commodum?

ὀλίγον γε πόνον τὸ σῶμά τις εὖ ἔχοι; Καί μοι ἐδόκει ἤδη ἐν τούτῳ κινητέος εἶναι ὁ φιλογυμναστής, ἵνα μοι βοηθήσειε διὰ τὴν ἐμπειρίαν τὴν γυμναστικήν. κᾆτ' αὐτὸν ἠρόμην, Σὺ δὲ δὴ τί σιγᾷς ἡμῖν ὦ ἄριστε, τούτου ταῦτα λέγοντος; ἦ καὶ σοὶ δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι εὖ τὰ σώματα ἔχειν ἀπὸ τῶν πολλῶν πόνων, ἢ ἀπὸ τῶν μετρίων; Ἐγὼ μέν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ᾤμην τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο κἂν ὗν γνῶναι, ὅτι οἱ μέτριοι πόνοι εὖ ποιοῦσιν ἔχειν τὰ σώματα. Πόθεν δὴ; οὐχὶ ἄνδρα ἄγρυπνόν τε καὶ ἄσιτον, καὶ ἀ-

D τριβῆ τὸν τράχηλον ἔχοντα, καὶ λεπτὸν ὑπὸ μεριμνῶν; Καὶ αὐτοῦ ταῦτα εἰπόντος, ἤσθη τὰ μειράκια καὶ ἐγέλασεν· ὁ δ' ἕτερος ἠρυθρίασε. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Τί οὖν; σὺ ἤδη ξυγχωρεῖς μήτε πολλοὺς μήτε ὀλίγους πόνους εὖ ποιεῖν ἔχειν τὰ σώματα τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοὺς μετρίους; ἢ διαμάχῃ δυοῖν ὄντοιν νῷν περὶ τοῦ λόγου; Κἀκεῖνος, Πρὸς μὲν τοῦτον (ἔφη) καὶ πάνυ ἡδέως ἂν διαγωνισαίμην· καὶ εὖ οἶδ' ὅτι ἱκανὸς ἂν γενοίμην βοηθῆσαι τῇ ὑποθέσει ἣν ὑπεθέμην, καὶ εἰ ταύτης ἔτι φαυλοτέραν ὑπεθέ-

E μην (οὐδὲν γάρ ἐστι) πρὸς μέντοι σὲ οὐδὲν δέομαι παρὰ δόξαν φιλονεικεῖν· ἀλλ' ὁμολογῶ μὴ τὰ πολλὰ ἀλλὰ τὰ μέτρια γυμνάσια τὴν εὐεξίαν ἐμποιεῖν τοῖς ἀνθρώποις. Τί δὲ τὰ σιτία; τὰ μέτρια, ἢ τὰ πολλά; ἔφην ἐγώ. Καὶ τὰ σιτία ὡμολόγει. Ἔτι δὲ κἀγὼ προσηνάγκαζον αὐτὸν ὁμολογεῖν καὶ τἆλλα πάντα τὰ περὶ τὸ σῶμα, τὰ μέτρια μάλιστα ὠφελεῖν· ἀλλὰ μὴ τὰ πολλά, μηδὲ τὰ ὀλίγα. Καί μοι ὡμολόγει τὰ μέτρια. Τί δὲ (ἔφην) τὰ περὶ τὴν ψυχήν; τὰ μέτρια ὠφελεῖ ἢ τὰ ἄμετρα τῶν προσφερομένων; Τὰ μέτρια, ἔφη. Οὐκοῦν ἓν τῶν προσ-

F φερομένων ψυχῇ ἐστι καὶ τὰ μαθήματα. Ὡμολόγει. Καὶ τούτων ἄρα τὰ μέτρια ὠφελεῖ, ἀλλ' οὐ τὰ πολλά; Συνέφη.

Τίνα οὖν ἐρόμενοι ἂν δικαίως ἐροίμεθα, ὁποῖοι πόνοι μέτριοι καὶ σιτία πρὸς τὸ σῶμά ἐστιν; ὁμολογοῦμεν μὲν τρεῖς ὄντες, ἢ ἰατρόν, ἢ παιδοτρίβην. Τίνα δ' αὖ περὶ σπέρματος σπορᾶς, ὁπόσον μέτριον;

οὕτω λέγεις (ἔφην ἐγὼ) ὥσπερ ἐν τῇ τεκτονικῇ; καὶ γὰρ ἐκεῖ τέκτονα μὲν ἂν πρίαιο πέντε ἢ ἓξ μνῶν ἄκρον· ἀρ- C χιτέκτονα δὲ, οὐδ' ἂν μυρίων δραχμῶν. ὀλίγοι γε μὴν καὶ ἐν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι γίγνονται. ἆρα μή τι τοιοῦτον λέγεις; Καὶ ὅς, ἀκούσας μου, συνεχώρει καὶ αὐτὸς τοιοῦτον λέγειν. ἠρόμην δὴ αὐτὸν εἰ οὐκ ἀδύνατον εἴη δύο μόνας τέχνας οὕτω μαθεῖν τὸν αὐτὸν, μὴ ὅτι πολλὰς καὶ μεγάλας. Ὁ δὲ, Μὴ οὕτω μου (ἔφη) ὑπολάβῃς ὦ Σώκρατες, ὡς λέγοντος ὅτι δεῖ ἑκάστην τῶν τεχνῶν τὸν φιλοσοφοῦντα ἐπίστασθαι ἀκριβῶς, ὥσπερ αὐτὸν τὸν τὴν τέχνην ἔχοντα· ἀλλ' ὡς εἰκὸς ἄνδρα ἐλεύθερόν τε καὶ πεπαιδευμένον ἐπακολουθῆσαί τε τοῖς λε- D γομένοις ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ, οἷόν τ' εἶναι διαφερόντως τῶν παρόντων, καὶ αὐτὸν ξυμβάλλεσθαι γνώμην· ὥστε δοκεῖν χαριέστατον εἶναι καὶ σοφώτατον ἀεὶ τῶν παρόντων ἐν τοῖς λεγομένοις τε καὶ πραττομένοις περὶ τὰς τέχνας. Κἀγὼ (ἔτι γὰρ αὐτοῦ ἠμφεγνόουν τὸν λόγον ὅ,τι ἐβούλετο) Ἆρ' ἐννοῶ (ἔφην) οἷον λέγεις τὸν φιλόσοφον ἄνδρα. δοκεῖς γάρ μοι λέγειν, οἷον ἐν τῇ ἀγωνίᾳ εἰσὶν οἱ πένταθλοι πρὸς τοὺς δρομέας, ἢ τοὺς παλαιστάς. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τούτων μὲν λείπονται κατὰ τὰ τούτων ἆθλα, καὶ δεύτεροι εἰσὶ πρὸς τούτους· τῶν δ' ἄλλων ἀθλητῶν πρῶ- E τοι, καὶ νικῶσιν αὐτούς· τάχ' ἂν ἴσως τοιοῦτόν τι λέγοις καὶ τὸ φιλοσοφεῖν ἀπεργάζεσθαι τοὺς ἐπιτηδεύοντας τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα· τῶν μὲν πρώτων εἰς ξύνεσιν περὶ τὰς τέχνας ἐλλείπεσθαι, τὰ δευτερεῖα δὴ ἔχοντας τῶν ἄλλων περιεῖναι, καὶ οὕτω γίγνεσθαι περὶ πάντα ὕπακρόν τινα ἄνδρα τὸν πεφιλοσοφηκότα. τοιοῦτόν τινά μοι δοκεῖς ἐνδείκνυσθαι. Καλῶς γέ μοι (ἔφη) ὦ Σώκρατες δοκεῖς ὑπολαβεῖν τὰ περὶ τοῦ φιλοσόφου, ἀπεικάσας αὐτὸν τῷ πεντάθλῳ. ἔστι γὰρ ἀτεχνῶς τοιοῦτος οἷος μὴ δουλεύειν μηδενὶ πράγματι, μηδ' εἰς τὴν ἀκρίβειαν μηδὲν διαπε- F πονηκέναι· ὥστε διὰ τὴν τοῦ ἑνὸς τούτου ἐπιμέλειαν, τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀπολελεῖφθαι, ὥσπερ οἱ δημιουργοὶ, ἀλλὰ πάντων μετρίως ἐφῆφθαι. Μετὰ ταύτην δὴ τὴν ἀπόκρισιν ἐγὼ προθυμούμενος σαφῶς εἰδέναι ὅ,τι λέγοι, ἐπυνθανόμην αὐτοῦ, τοὺς ἀγαθοὺς πότερον χρησίμους ἢ ἀχρήστους εἶναι ὑπολαμβάνοι. Χρησίμους δή που, ὦ

opificem quidem quinque ad ſummum, aut ſex minis emeres, architectum verò ne drachmarum quidem decem millibus: nam per omnem Græciam rari admodum reperiuntur: nunquid tale aliquid ais? Ille aſſenſus idipſum ſe dicere confeſſus eſt. Eum mox interrogabam, vtrum poſsibile eſſet, duas eundem duntaxat artes hoc pacto, nedum permultas magnáſque, percipere. Et ille, Ne ita me dicere putes, inquit, ô Socrates, quaſi philoſophantem oporteat ſingulas artes ad ſummum proſequi, quemadmodum artifices illos: verùm, vt liberum virum eruditúmque decet, vt potis ſit percipere quæ ab vnoquoque artifice proferuntur, atque id præ cæteris qui tum adſunt: præterea ita mente omnia coniectare, vt ſemper ipſe elegantiſsimus, ac ſapientiſſimus omnium in vnoquoque eorum quod è quocunque adducitur, appareat. Atque ego (adhuc enim quorſum tenderet ambigebam) intelligóne, inquam, qualem dicis eſſe virum philoſophum? Videris enim mihi talem dicere, quales in certamine ſunt pentathli, curſoribus, vel iaculatoribus collati. Etenim illi curſoribus, vel peltaſtis in eorum certaminibus inferiores ſunt, ſecundúmque locum tenent, reliquorum verò athletarum primi atque victores. Tale aliquid fortè dicis philoſophiæ ſtudium conferre philoſophis, vt ab iis qui in quauis arte ſupremi ſunt, in eadem arte intelligentia quidem ſuperentur, ſecundúmque locum teneant, reliquos verò antecedant, vt philoſophus in ſingulis facultatibus ſecundæ cuiuſdam homo ſortis exiſtat. Huiuſmodi videris philoſophantem virum oſtendere. Rectè, inquit, ô Socrates, accipis de philoſopho dicta, qui eum pentathlo comparaueris. Eſt enim proculdubio talis, vt nulli negotio ſeruire penitus velit, neq; in aliqua re, vſque ad ſummum elaborare, ne propter vnius exactam diligentiam in aliis omnibus ſuperetur ſicuti ſuperantur opifices: ſed omnia mediocriter temperatéque attingat. Poſt hanc reſponſionem cupiens planius noſſe quidnam diceret, bonos, inquam, viros, vtiléſne, an inutiles eſſe cenſes? Vtiles, inquit, ô

ces adeſſe ſemper. Nónne conceſſa hæc ſunt? Sūt. Confitemur igitur, vt videtur ſecundum tuam orationem, ſiquidem philoſophari eſt eſſe ſcientem in artibus eo pacto, quo tu idem dixiſti, malos philoſophos eſſe, & inutiles, quandiu inter homines artes ſint. Verùm non ita habet, ô amice. Neque philoſophari circa artes ſtudioſè verſari eſt, nec multis negotiis incumbere, aut multa perdiſcere, ſed aliud quiddam: ſiquidem exiſtimo & abſurdum hoc eſſe, & mechanicos rectius appellari, qui artibus incúmbunt.

Hoc autem modo planius intelligemus, an vera dicam, nécne, ſi hoc reſpondeas. Quinam equos rectè domare norunt? vtrum qui illos meliores reddunt, an alij? Qui meliores. Quid autem canes, num qui eos meliores reddere, iidem & rectè coërcere norunt? Omnino. Eadem ergo ars, & meliores reddit, & rectè coercet? Eadem. Quid autem? Vtrum quæ & meliores facit, & rectè coercet, eadé diſcernit bonos & malos, an alia? Eadem, inquit. Vis igitur, inquam, idem de hominibus cóſtituamus, quæ optimos reddat homines, eadem ſit, quę & rectè cohibet, & qui boni ſint, quive mali, diſcernat? Prorſus, inquit. Nónne quæcunque vnum, eadem & multos: & quæ multos, & vnum? Ita. Et in equis præterea cęteriſque omnibus eodem modo? Eodem, inquit. Quænam ſcientia eſt, quæ intemperantes, & legum tranſgreſſores in ciuitate rectè punit? nónne iudiciaria? Prorſus. An vocas iuſtitiā aliam quádam præter eam? Nullam, inquit. Nónne qua ſcientia rectè caſtigant & puniunt, eadem bonos & malos diſcernunt? Eadem. Quicunq; verò vnum norit, plures quoque cognoſcet? Cognoſcet. At qui multos ignorat, ignorabit & vnum. Conſenſit. Si ergo equus exiſtens, bonos ac malos

ἀνομολογηθέντα τὰ εἰρημένα ἔχει δή πως ὧδε. ὡμολογήσαμεν εἶναι καλὸν τὴν φιλοσοφίαν, καὶ αὐτοὶ φιλόσοφοι εἶναι, τοὺς δὲ φιλοσόφους, ἀγαθούς· τοὺς δὲ ἀγαθούς, χρησίμους· τοὺς δὲ πονηρούς, ἀχρήστους. αὖθις δ' αὖ τοὺς φιλοσόφους ὡμολογήσαμεν, ἕως ἂν οἱ δημιουργοὶ ὦσιν, ἀχρήστους εἶναι· δημιουργοὺς δὲ ἀεὶ εἶναι. οὐ γὰρ ταῦτα ὡμολόγηται; Πάνυ, ἔφη. Ὁμολογοῦμεν ἄρα (ὡς ἔοικε) κατά γε τὸν σὸν λόγον, εἴπερ τὸ
D φιλοσοφεῖν, ἐστὶ περὶ τὰς τέχνας ἐπιστήμονας εἶναι, ὡς σὺ λέγεις, τοὺς φιλοσόφους πονηροὺς αὐτοὺς εἶναι, καὶ ἀχρήστους, ἕως ἂν ἐν ἀνθρώποις τέχναι ὦσιν. Ἀλλὰ μὴ οὐχ οὕτως, ὦ φίλε, ἔχουσι, μηδὲ ᾖ τοῦτο φιλοσοφεῖν, περὶ τὰς τέχνας ἐσπουδακέναι, οὐδὲ πολυπραγμονοῦντα κυπτάζοντα ζῆν, οὐδὲ πολυμαθοῦντα, ἀλλὰ ἄλλο τι. ἐπεί γε ᾤμην καὶ ὄνειδος εἶναι τοῦτο, καὶ βαναύσους καλεῖσθαι τοὺς περὶ τὰς τέχνας ἐσπουδακότας.

Ὧδε δὲ σαφέστερον εἰσόμεθα εἰ ἄρα ἀληθῆ λέγω, ἐὰν τοῦτο ἀποκρίνῃ. τίνες ἵππους ἐπίστανται κολάζειν ὀρθῶς; πότερον οἵπερ βελτίστους ποιοῦσιν, ἢ ἄλλοι; Οἵπερ βελτίστους.
E Τί δαί; κύνας οὐχ οἳ βελτίους ἐπίστανται ποιεῖν, οὗτοι καὶ κολάζειν ὀρθῶς ἐπίστανται; Ναί. Ἡ αὐτὴ ἄρα τέχνη βελτίστους τε ποιεῖ, καὶ κολάζει ὀρθῶς; Φημί, ἦ δ' ὅς. Τί δαί; πότερον ἥπερ βελτίους τε ποιεῖ καὶ κολάζει ὀρθῶς, αὕτη καὶ γιγνώσκει τοὺς χρηστοὺς καὶ μοχθηρούς, ἢ ἄλλη; Ἡ αὐτή, ἔφη. Ἐθελήσεις οὖν καὶ κατ' ἀνθρώπους τοῦτο ὁμολογεῖν, ἥπερ βελτίστους ἀνθρώπους ποιεῖ, ταύτην εἶναι καὶ τὴν κολάζουσαν ὀρθῶς, καὶ διαγιγνώσκουσαν τοὺς χρηστούς τε καὶ πονηρούς; Πάνυ γ', ἔφη. Οὐκοῦν ἥτις ἕνα, καὶ πολλούς· καὶ ἥτις πολλούς, καὶ ἕνα; Ναί. Καὶ καθ' ἵππων δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων οὕ-
F τω; Φημί. Τίς οὖν ἐστιν ἡ ἐπιστήμη, ἥτις τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἀκολασταίνοντας τε καὶ παρανομοῦντας ὀρθῶς κολάζει; οὐχ ἡ δικαστική; Ναί. Ἢ ἄλλην οὖν τινα καλεῖς δικαιοσύνην ἢ ταύτην; Οὐκ ἀλλ' ἢ ταύτην. Οὐκοῦν ᾗπερ κολάζουσιν ὀρθῶς, ταύτῃ καὶ γιγνώσκουσι τοὺς χρηστοὺς καὶ πονηρούς; Ταύτῃ. Ὅστις δὲ ἕνα γιγνώσκει, καὶ πολλοὺς γνώσεται; Ναί. Καὶ ὅστις γε πολλοὺς ἀγνοεῖ, καὶ ἕνα; Φημί. Εἰ ἄρα ἵππος ὢν ἀγνοεῖ τοὺς πονηροὺς καὶ τοὺς χρη-

κεῖ; Οὕτω. Καὶ αὗται ἄρα αἱ αὐταὶ τέχναι ἐκείναις εἰσί; Φαίνονται. Τί δὲ, ὅταν εἷς ὢν οἰκίαν διοικῇ ὀρθῶς, τί ὄνομα τούτῳ ἐστίν; οὐκ οἰκονόμος τε καὶ δεσπότης; Ναί. C Πότερον οὖν καὶ οὗτος δικαιοσύνῃ εὖ ἂν τὴν οἰκίαν διοικοῖ, ἢ ἄλλῃ τινὶ τέχνῃ; Δικαιοσύνῃ. Ἔστιν ἄρα ταὐτό (ὡς ἔοικε) βασιλεύς, τύραννος, πολιτικός, οἰκονόμος, δεσπότης, σώφρων, δίκαιος. καὶ μία τέχνη ἐστί, βασιλική, τυραννική, πολιτική, δεσποτική, οἰκονομική, δικαιοσύνη, σωφροσύνη. Φαίνεται. Τί οὖν, ὦ φιλόσοφε, ὅταν μὲν ὁ ἰατρὸς περὶ τῶν καμνόντων τι λέγῃ, αἰσχρὸν μήτε ἕπεσθαι τοῖς λεγομένοις δύνασθαι, μήτε ξυμβάλλεσθαι μηδέν; καὶ ὁπόταν ἄλλος τις τῶν δημιουργῶν, ὡσαύτως; ὅταν δὲ δικαστής, ἢ βασιλεύς, ἢ ἄλλος τις ὧν νῦν D δὴ διήλθομεν, οὐκ αἰσχρὸν περὶ τούτων μήτε ἕπεσθαι δύνασθαι, μήτε συμβάλλεσθαι περὶ αὐτῶν; Πῶς δ᾽ οὐκ αἰσχρόν, ὦ Σώκρατες, περί γε τοσούτων πραγμάτων μηδὲν ἔχειν συμβάλλεσθαι; Πότερον οὖν καὶ περὶ ταῦτα λέγωμεν (ἔφην) πένταθλον αὐτὸν δεῖν εἶναι, καὶ ὕπακρον, τὰ δευτερεῖα δὲ ἔχοντα πάντων τὸν φιλόσοφον, καὶ ἀχρεῖον εἶναι, ἕως τούτων τις ᾖ, ἢ πρῶτον μὲν, τὴν αὑτοῦ οἰκίαν οὐκ ἄλλῳ ἐπιτρεπτέον, οὐδὲ τὰ δευτερεῖα ἐν τούτῳ ἑκτέον, ἀλλ᾽ αὐτὸν κολαστέον, δικάζοντα ὀρθῶς, εἰ μέλλει εὖ οἰκεῖσθαι αὐτοῦ ἡ οἰκία; Ξυνεχώρει δή μοι. Ἔπειτά γε δή που ἐάν τε οἱ φίλοι αὐτῷ διαίτας ἐπιτρέπωσιν, ἐάν τε ἡ πόλις τι προστάττῃ E διακρίνειν ἢ δικάζειν, αἰσχρὸν ἐν τούτοις, ὦ ἑταῖρε, δεύτερον φαίνεσθαι, ἢ τρίτον, καὶ μὴ οὐχ ἡγεῖσθαι; Δοκεῖ μοι. Πολλοῦ ἄρα δεῖ ἡμῖν, ὦ βέλτιστε, τὸ φιλοσοφεῖν φιλομαθία τι εἶναι, καὶ ἡ περὶ τὰς τέχνας πραγματεία. Εἰπόντος δέ μου ταῦτα, ὁ μὲν σοφὸς αἰσχυνθεὶς τοῖς προειρημένοις, ἐσίγησεν· ὁ δὲ ἀμαθὴς ἔφη ἐκεῖνος εἶναι. καὶ οἱ ἄλλοι ἐπῄνεσαν τὰ εἰρημένα.

tur. Quid verò quum vir vnus domum rectè diſponit, quod huic nomen maximè congruit? nónne œconomus ac dominus? Conuenit. Verum & iſte iuſtitia bene regit familiam, an alia facultate? Iuſtitia. Idem eſt igitur, vt apparet, rex, tyrannus, ciuilis, œconomus, dominus, prudens, iuſtus: atque vna quoque ars, regia, tyrannica, ciuilis, dominica, œconomica, iuſtitia atque prudentia eſt. Videtur. Quid itaque philoſopho viro, quoties medicus de ægrotantibus quicquam dixerit, turpe eſt non poſſe dicta illius aſſequi, aut huc aliquid afferre, quaſi aliorum artificum quiſquam: cúmque aut iudex, aut alius quiſpiam eorum, quos paulò antè retulimus, non abſurdum in iis, nec aſſequi dicta, neque quicquam conferre poſſe? Quidni eſſet abſurdum, ô Socrates, in tantis rebus nihil habere quod conferas? Verum igitur inquam, & circa hæc philoſophum, vt pentathlum eſſe oportere dicimus, & ſecūdas tenentem inutilem eſſe, quandiu aliquis illorum eſt: vel primum quidem ipſum oportere domum ſuam nulli adminiſtrandam præbere, neque ſecundas in hoc partes tenere, ſed ex ſeipſo omnia caſtigare, rectè iudicantem, ſi quidem familiam ſuam rectè adminiſtrare cupiat? Aſſentiebatur ille mihi. Atque ego addidi. Tum ſi aut amicus huic aliquis vitę ſuę rationem, aut ciuitas quicquam diſcernendum, aut iudicandum committat, num turpe, ô amice, ſit ſecundas eum in his tenere, aut tertias, neque ducem potius exiſtere? Ita mihi videtur inquit. Abſit igitur, ô vir optime, vt philoſophari ſit plurima diſcere, artéſque tractare. Cùm iſta dixiſſet, ſapiens quidem ille ex antedictis rubore affectus tacuit. Indoctus autem affirmauit ſic eſſe, & cæteri omnes dicta collaudarunt.

…, Heraclitus, Protagoras conſenſerunt. Nam cum inquit Thales, aquam omnium eſſe principium, & Homerus patrem omnium Oceanum, matrem Tethydem eſſe, omnia oſtendunt in fluxu verſari. Hos reliqui quos memorauimus, imitati, nihil eſſe vnquam, ſed fieri ſemper vnumquodque dixerunt. Vnde nihil in ſe abſolutè tale potiùs eſſe quàm tale, ſed per motum, mixtionem, relationémque vnius ad aliud: huic quidem tale, illi tale, & fieri, & videri. Quòd omnia in motu ſint, ex eo conſtare putant, quòd à motu omnia fiant: quòd autem à motu omnia, ex eo conijciunt, quòd à quo quidque fit, per illud & conſeruatur. Sed tam illa quæ ad animam, quàm quæ ad corpus pertinent, motu & exercitatione ſeruantur, otio torporeque pereunt. A motu igitur omnia. Præterea quandiu cælorum ſphæræ mouentur, miſcentur quatuor elementa. Quatenus iſta miſcentur, eatenus inferiora gignuntur: quæ poſtquam genita ſunt, exercitatione ſeruantur. hæc igitur omnia motus efficit: Addunt quòd ex calore generatio, calor ex motu ſolis vel colliſione corporum prouenit. Quid autem nihil ſecundum ſeipſum vnum aliquid ſit, ſic exemplo inducunt: albedo, & quiſque color, nec oculorum aſpectus eſt, neque corporum motus, ſed ex aſpectu motúque medium quiddam reſultat, id eſt talis circa oculos paſſio. Et ex diuerſa aſpicientis diſpoſitione varióque intuendi modo, colores varij, & alias alij, videntur, & fiunt. Præterea radiorum motus varius corpora pulſans, oculóſque feriens, diuerſas & omniformes imagines offert. Quinetiam ſæpe diuerſis hominibus animalibúſque circa idem diuerſus color apparet & eſt: ſæpe quoque eidem, & circa idem, quanquam non eodem, ſed alio tempore, ob naturæ ipſius mutationem. Opinantur igitur quicquid eſt, eſſe motum. Motus autem ſpecies duas, vnam in agendo, in patiendo alteram. horum motuum commixtione, omnia, vt ipſi aiunt, conficiuntur. Euentus ſpecie gemini, numero infiniti ſunt, ſenſibile videlicet atque ſenſus, qui cum ſenſibili fit ſemper atque congreditur. Quoties enim ſentiendi vis aliqua, & aliquid illi conſonum vnà cohæret, eorum concurſu duo quædam proueniunt: circa id quod obiectum eſt, ſpecies ſentienda, color, ſapor, odor, cæteráque huiuſmodi: circa vim animæ, ſenſus. Quibus disiunctis, iſta non fiunt. Quo fit ex ijs quæ quinque ſenſibus offeruntur, nihil tale ſuapte natura vel tale ſit, ſed cum ſenſu congrediens aliàs aliud fiat. Nihil enim agens vel patiens ſecundum ſeipſum eſt, ſed in alterno congreſſu vtrunque. Quare nihil ſeipſo vnum aliquid eſt, ſed ad aliud & alicui ſemper fit, nec eſt vnquam, verùm fit, fluitque ſemper. Hæc autem ex eo redarguit Socrates, quòd ebrij, & hi qui phreneſim patiuntur, & inſani & dormientes cùm ſomniant, nécnon qui ſenſus alio quodam modo corruptos habent, vera ſentire ſe, & cogitare affirmant, cùm omnia tamen illorum viſa falſa eſſe dicamus. Quo efficitur, vt non omnia quæ videntur, vera ſint. In eandem dubitationem cadunt, quæcunque vigilantes ſobriique ſentire dicimur. Nam æquum fermè tempus ſomno, & vigiliæ viciſſim damus. Idcirco dubium eſt, vtrum hæc an illa potius ſomnia falſáque ſint. Qui verò apparentia omnia vera eſſe opinanti voluni, ſic vtique reſponderent, quòd varia agentium patientiumve affectiones diuerſa producunt: & obiecta quæ ſentiuntur, agunt ſecundum patientis ſenſus affectionem. Hæc in vigilante, & dormiente, ægrotante, & bene valente alia eſt. Quapropter & alia iudicia ſunt, omnia tamen vera: quia omnia cuique talia ſunt, qualia iudicantur. Meminiſſe enim oportet quod ſuprà dictum, nil ſui natura abſolutè vnum aliquid eſſe, ſed ad alterum, & alteri, & alterius eſſe, quicquid aliquid eſt. Imò fieri quicquid ſit aliquid, eſſe verò nihil. Hæc itaque ſibi inuicem conſonant: ſecundum Homerum & Heraclitum, omnia fluere: ſecundum Protagoram, rerum omnium menſuram eſſe hominem: ſecundum Theætetum, ſciētiam eſſe ſenſum. Aduerſus eos ita Socrates argumentatur. Si ſenſus ſcientia eſt, bruta quæ magis quàm homo ſenſibus valent, ſcientia præſtabunt. Itē ſi vera ſunt quæcunque videntur, cuiuſlibet hominis cogitationes æquè rectæ ſunt, nec vllus alio ſapientior, nec homine Deus. Accedit ad hæc quòd inanis eſſet docendi, diſputandi, redarguendi facultas, cùm nihil diſcere oportet eos, qui verè de ſingulis iudicant, neque inquirenda ſint quæ quiſque poſſidet, neque redarguēdum aliquid ſit: quandoquidē cogitationes quælibet veræ ſunt. Præterea ſi idem eſt ſentire ac ſcire, vt videre atque audire, cum primum literas inſpiciūt pueri nondū eruditi,

facultatibus, vt existimemus in quibuſdam noſmetipſos verè iudicare, in nonnullis alios. quiſquis enim facultatem aliquam profitetur, & alteri in aliena arte concedit. Aut exiſtimatio hæc vera, aut falſa eſt. Vtrinque ſequitur non omnes homines verè putare. Nam ſi vera exiſtimatio illa, verum erit quod quidam in multis verè iudicat, in quibus nos falsò opinamur. Non omnes igitur vera opinantur. Sin falſa, ergo in hoc ſaltem ſæpe decipimur, quare non omnis opinio vera. Quinetiam ſæpe contingit, vt quæ vnus, vt vera cogitat, ab omnium aliorum opinione abhorreant. illa igitur illi vera, falſa aliis videbuntur. Erunt igitur falſa, tamen plus quàm vera, quo plures ſunt quibus falſa quàm quibus vera putantur. Non ergo menſura rerum ille, ſed alij. Quare non omnes menſura rerum omnium ſunt. Item Protagoræ ſententia, quòd omnis opinio vera ſit, Paradoxon eſt, & præter omnium fermè ſententiam, ex quo omne penè genus hominum falſam eius opinionem cenſet: quod ſi vera eſt omnis opinio, verum & hoc vniuerſale iudicium, ergo vt falſa putatur, ita & eſt Protagoræ ipſius poſitio, qua dicitur omnem opinionem eſſe veram. Nam ſeipſam, ita dicendo, falſam eſſe concedit. Et ſi dixerit falsò putare illos, qui ab eius dictis abhorrent, hinc quoque idem ſequitur, non omnem ſcilicet opinionem eſſe veram. Præterea qui ignorat, menſura eius quod ignorat eſſe nequit. Qui dubitat, ignorat: omnes homines dubitant, multa ergo ignorant. Non omnes itaque omnium menſura ſunt. Cúmque dicit, qualia cuique ſingula videntur, talia ſunt, aberrat. Quæ nanque medicinæ artis ignaris ſalubria corpori noxiáve videntur, non ſemper talia ſunt, ſæpe illos opinio fallit: & quæ vtilia vel noxia in reipublica adminiſtratione ciues deliberando decernunt, non ſemper reipublicæ talia ſunt. Obſunt enim multa, quæ profutura ſperabant: & quæ noctura proſunt. Quod ſi ipſum ſalubre, & vtile non ſola opinione hominúmque conſuetudine conſtant, ſed aliquam ſuapte natura ſubſtantiam habent, multò magis honeſtum ipſum atque bonum, quippe vtilium principium eſt, & finis. Quapropter nec in his quæ ad corporis curam, nec in illis quæ ad animam & reipublicæ gubernationem ſpectant, qualia cuique ſingula videntur, talia ſunt. Etenim ſi quæcunque videntur, talia eſſent, quoties quis futura prædiceret, verè nimium præſagiret, quod quidem falſum eſt. Raro enim futura talia veniunt, qualia cogitantur. Et ſi quis de futuris iudicat, non quiuis id agit, ſed artifex de his quæ ad eius artem ſpectant. Vt futuram febrem medicus penitus quàm muſicus, futuram conſonantiam muſicus melius quàm medicus præuidet. His denique confutatis occaſionem ſumens Socrates à libertate vel ſeruitute loquendi, de libertate philoſophantium, & ſeruitute ciuilium ac rhetorum diſputat, qualis ſit vtrorumque vita: quòd philoſophi finis eſt, ab humanis malis ad ſuperna bona conſcendere: de præmiis eorum qui cæleſtia petunt, pœnis eorum qui terrenis inhiant. Qua digreſſione peracta ad propoſitam quæſtionem reuertitur. Eius fundamentum erat Heracliti ſententia, quod omnia moueantur. Cuius contrarium Parmenides, & Meliſſus, & Eleates Zeno ſenſerunt. Omne enim vnum & immobile poſuere. Quorum dogma Plato in libro De vno rerum omnium principio, quem traduximus, exponit & approbat. Contrà verò Heraclitum & Protagoram à motus diuiſione differere incipit. Motus duo ſunt genera. Vnus ſecundum locum motus, ſecundum rei naturam alter. Latio illa, alteratio hæc dicitur. Lationis ſpecies duæ, tranſitus & circulatio. Quia vel de loco ad locum fit tranſitus, vel circa locum vnum eundémque circuitus. Motus verò in ipſa rei mota natura, aut ſecundum ſubſtantiam, aut circa quantitatem, vel qualitatem efficitur. Si ſecundum ſubſtantiam ad ipſum eſſe quid mouetur, generatio: ſi ad non eſſe, corruptio. Secundum quantitatem ad maius, incrementum: ad minus, decrementum dicitur. Motus qui de qualitate in qualitatem, affectio nominatur. Sortitur deinde varia ex variis qualitatibus nomina. Nam qui ad calorem, calefactio: ad frigus, frigefactio: ad colorem, coloratio, ſimilitérque de cæteris. Diſtinctione præmiſſa quærit Socrates, ſi mouentur omnia, vtrum duobus illis motus generibus ſingula, aut vno quodam multa, duobus alia moueantur. Si vno quodam multa, ſequitur non magis illa moueri quàm ſtare. Nam ſi modo quodam mouentur, quodammodo & quieſcunt. Opinio verò illorum non id vult ſed omnia omnino ſine vllo ſtatu moueri. quo fit vt omnibus motibus agitentur. Ergo dum res è loco ad locum feruntur, ex affectione interim in affectionem iugiter tranſeunt, vt ex calore in frigus, albedine in ni-

... verum quid ipſa ſemper humanitas, quid paſſim vtilitas ipſa ſit. Ideóque alia vi opus eſt, quæ vniuerſales rationes rerum generatim percipiens de vna diſcurrat in aliam, diſcurrendóque argumentetur. Quod quidem in nobis fieri dum ſyllogiſmos nectimus, nemo dubitat. Hanc rationem vel cogitationem dicimus vniuerſalem: cùm opinionem ipſam, particularem rationem cogitationémque nuncupemus. Ad hanc denique mens accedit, quæ omnes rationes rerum non diſcurſu, ſed ſimplici ſtabilique intuitu percepit. nam ſupra motum ac tempus ſtatus & æternitas eſſe debet. Motus quidem & tempus in ratione: in mente ſtatus eſt, & æternitas. Non enim aliud poſt aliud diſcit, ſed ſimul omnia tenet. Supra mentem ipſa animæ vnitas eſt ſummi boni character, quæ non rerum rationibus ideiſque, ſed primo rerum omnium principio, quod ipſum vnũ eſt, iungitur. Cùm omnes animæ vires, quæ in cognitione verſantur enumeratæ ſint, & ſcientia in cognitione conſiſtat, in qua potiſſimum vi ſcientia ſit, videndum. Senſui quidem non conuenit, vt multis iã rationibus conſtitit, & hac præcipuè, quia ſenſus ille communes eſſentias rerum non indicat, ſed paſſiones quaſdã corporum ſolummodo percipit. Quiſquis ignorat eſſentiam, ignorat & veritatem. Qui veritatis eſt expers, à ſcientia nimium alienus. Non ergo in ſenſu ſcientia, vbi anima non per ſe, ſed per corpus percipit, atque ideo ſæpe decipitur. Sed in phantaſia forſitan, & opinione cõſiſtit, vbi eſſentias iam percipimus, & anima per ſeipſa ſine corporis miniſterio iudicat. Atque hæc ſententia ſecũdo loco Theateto placet, quòd ſcientia ſit opinio nõ qualibet tamẽ, ſed opinio vera: falſa autẽ opinio, ignorãtia. Cũ verò Theatetus opinionem in duo diſtinxiſſet, verã, & falſam, quæſiuit ilico Socrates, quomodo falſa opinio eſſe poſſit. Vnúmque ſupponit, quòd quiſquis opinatur, aut ea quæ nouit, aut quæ non nouit opinatur. Vnde in hunc modum ratiocinatur. Qui opinatur falſa, nunquam ex eo falſa opinatur, quòd putet aliqua quæ nouit, alia quædam eſſe quæ etiam nouit. Nam qui vtraque noſcit, aliud pro alio nunquam accipit. Neque quæ non nouit, alia quædam quæ non nouit. Nihil enim de illis quis iudicat, quæ nunquam in cogitationem venerunt. Neque quod nouit, id quod nunquam nouit: aut contrà quod non nouit, id quod nouit eſſe. Quis enim pro ignoto notum, vel pro noto ignotum accipiat? His igitur modis opinari falſa, nullus poſſe videtur. Forte vero alio quodam pacto falſa homines opinantur, cùm ea quæ non ſunt, opinantur. Ex quo falſa opinio erit, ea quæ non ſunt opinari. Sed neque id fieri poteſt. Quiſquis enim videt, vnum aliquid videt: qui vnum aliquid videt, exiſtens quoddam videt: qui verò non exiſtens videt, nec vnum aliquid. Qui non vnum aliquid, nihil · qui nihil videt, nec videt quidem. Ergo aut non videt, aut quod eſt videt. Similiter de auditu ac cæteris ſenſibus affirmare poſſumus. Quamobrem cùm opinio ſenſum ſequatur, quicunque opinatur, vnũ aliquid opinatur: qui vnũ aliquid opinatur, exiſtens aliquid opinatur. ergo quod eſt opinatur. qui verò nõ exiſtẽs, etiã nec vnum aliquid. Si non vnum aliquid, nihil igitur. Si nihil opinatur, nec opinatur quidem. Itaque aut nõ opinatur omnino, aut quod eſt opinatur. Quapropter neque hoc modo falſa aliquis opinabitur, quòd quæ nõ ſunt opinetur. Accedit modus alius quo cõmutatio fit, ita vt aliud pro alio accipiamus: vt pro pulchro turpe, & pro vtili inutile. quod quidem Socrates ita refellit. Opinari, ſecum ipſo loqui eſt, dum nobiſcum & interrogamus, reſpondemus, affirmamus atque negamus. Nec eſt locutio hæc intrinſeca extrinſeco ſermone deterior. In extrinſeco verò ſermone nullus vnquam dicit quod turpe eſt, eſſe pulchrum: & quod homo, bouem eſſe: quod par, impar, aut huiuſmodi aliquid. Quare multo minus cogitando aſſeret, horum vnum aliud eſſe. Nam aut noſcit vtraque, aut alterum ſolum. Si vtraque, nunquam vtique commutaret: ſi alterum, neque ſic etiam. quod enim cognoſcit, nunquam pro illo quod nondum in cogitationem venit acciperet. quo fit vt nondum inuentum eſſe videatur,

præſente ſenſu, cogitando inuicem permutare, ita vt XII. pro XI. & contra XI. pro XII. capias. Verum dubitatio quædam ſuboritur. Nam quicunque ſpecies ſeruat, ſcit ea quorum ſpecies habet. hos ergo ſcit numeros. Sin commutat, ignorat. Quare ſimul eadem & ſcit, & ignorat. Reſpondendum, non eſſe abſurdum vt is qui vno modo ſcit, ignoret alio. Nam is habitu quidem ſcit, actu ignorat. Quocirca his nihil impedientibus, duæ falſæ opinionis ſpecies inuentæ ſunt, & paulo antè expoſitæ. Oritur & alia dubitatio. Quia ſi quis dum ſcientias duorum quorundam habet, commutando falsò opinetur, & alterum pro altero capiat, videtur rem ipſam cuius habet ſcientiam, ignorare: & quod deterius eſt, ſcientia ipſa, & non ignorantia ignorare. cùm ipſa ſcientia commutationis cauſa ſit, ignorantia commutatio. Quod ſi ita eſt, cùm ſcientia ignorare nos faciat, nihil prohibet quin ignorantia ſcire efficiat. Reſpondet ad hæc Theætetus, ponendam in animo inſcitiæ ſicut & ſcientiæ ſpeciem, & qui alterum pro altera capit, falli, atque ita per ignorantiam potius quàm per ſcientiam ignorari. Reſponſio hæc minimè ſufficit, quia eodem modo quo & ſuprà, quæretur, ſi commutat eas inuicem ſpecies, vtrum cognoſcat vtranque, aut ignoret, aut alteram norit, alteram ignorauerit. Vnde ſuperior controuerſia omnis redibit. Item ſi ponendæ ſpecies qua ſcientia noſcitur, & qua inſcitia, iterum ſpecies aliæ quibus ſpecies hæ noſcuntur, ponendæ ſunt, & aliæ rurſus quibus illæ. atque ita in infinitum progrediemur. Quocirca non ita, ſed aliter reſpondendum. Nam dicendum erat, vt Socrates ſuprà tetigerat, quòd non rerum notiones permutationis cauſa ſunt, ſed confuſio notionum, negligentia diuturna, externa ſimilitudo haud exactè diſcuſſa. Non ergo ſcientia, imò confuſione, negligentia, deceptionéque ignorare videmur. quanquam hæc haud abſolutè iudicari prius poſſunt, quàm quid eſt ſcientia, fuerit declaratum. Nam per lucem tenebras, per ſonum ſilentium, per bonum malum, per verum falſum dignoſcimus. Antè igitur quid ſcientia eſt, definiendum videtur, quàm falſa opinio declaranda, ſi perfectè illam comprehendere cupimus. Hinc Theætetus, ſcientiam eſſe veram opinionem aſſerit. Quod quidem ex eo confutat Socrates, quòd oratoria facultas perſuadet, non docet: qui perſuadet, opinionem inducit, & opinionem veram, cùm vera refert, neque tamen ſcientiam. Nam de his quæ in motu ſunt ſemper, & alias ſe aliter habent, certa nunquam ſcientia eſt. Talia verò ſunt humana negotia, de quibus oratores agunt, præſertim cùm ſæpe ad ea credenda auditores inducant, de quibus ipſi dubitant, & quibus nunquam interfuerunt. Addit poſt hæc Theætetus Leucippi, & Cyrenæi Theodori definitionem. Scientia eſt opinio vera cum ratione. & idcirco quæ rationem habent, ſciri poſſunt: quæ ratione carent, minimè. Et Prodicus Chius Leucippum imitatus, elementa rerum, quia ſimplicia ſunt, proptereáque ſine ratione, ignota eſſe aſſeruit: compoſita verò cùm rationem habere poſſint, nota. Rationem quidem definitionem, & orationem quandam declarantem rei ſubſtantiam proprietatémque intelligunt. Quæ quia plura includit ſubiectum & prædicatum, interdum etiam copulam, id eſt, verbum & nomina, compoſitum quoddam ſignificat. Elementum verò ſimplex, ideóque rationis expers, & ignotum relinquitur. Duo quæ dicta ſunt, Socrates confutat, prius quidem poſterius hoc, quo dicitur, Elementa, quia ſimplicia, ignota: quæ ex his effecta ſunt, quia compoſita, nota. Deinde prius illud, quòd ſcientia ſit cum ratione opinio vera. Et exempli cauſa pro elementis literas accipit, pro compoſito ſyllabam. Verum quæ de his tradit, de rebus omnibus intelligi vult. Prima contra illos ratio eſt. Quia quemadmodum compoſita ab elementis dependent, ita compoſitorum cognitio ab elementorum cognitione perficitur. Neque enim ſine cauſa, quæ à cauſa ſunt cognoſci poſſunt. Quapropter impoſſibile eſt, ignoratis elementis ſcire compoſita. Item ſume compoſitum quoddam, vt ecce So. primam nominis Socratici ſyllabam. Vtrum ſyllaba hæc vtraque elementa eſt? An vna quædam ſpecies ex elementis congredientibus nata? Si vtraque, ergo quiſquis ſyllabam hanc, ſo, nouit, vtraque elementa nouit. Interrogatúſque quid eſt ſo, ſ, & o, reſpondebit. Et ſi ſ, & o, ignorabit, ſo, nunquam cognoſcet. Nam qui vtrunque neſcit, neſcit & ambo. Impoſſibile igitur eſt ignoratis elementis compoſita noſſe. Sed dicet fortè aliquis, ſyllabam, & vnamquanque ſpeciem, non elementa, ſed vnum quiddam præter illa exiſtere. Quem Socrates ſic interrogat: Vtrum ſpecies hæc, & ſyllaba partes habeat nécne. Si habet, totum quoddam eſt, & omne. Totum verò, & omne nihil aliud eſt quàm partes omnes, quod in numeris patet. Etenim totus numerus, nihil aliud eſt quàm omnes quas continet vnitates, atque ita ſpecies hæc conſtabit ex partibus, & partes eo ipſo quod erunt, totius erunt. Sic vt ergo nota ſpecies, ita & elementa cognita. Nam ſi ſpeciem noſcit, totum & omne noſcit. Si totum & omne,

... imaginatione: ſeptima, opinionem veram cum ſcientia differentiæ. His denique redargutis vidĕdum eſt quid Plato doceat, quippe in ſexto libro de Republica Brontinum & Archytū Pythagoricos imitatus, duo rerum genera ponit, intelligibile ſcilicet, & ſenſibile. Illud ſtabile & incorporeum: hoc mobile corporeúmq;. Viam ad illud noſcendū rationē vocat: viam ad hoc, ſenſum: notionem cōmunem illius intelligentiam: huius, opinionem. Sed vtrūque genus biſariā diuidit. Vult enim eſſe intelligibile primum & ſecundum: in eo ideas, id eſt diuinæ mentis ſpecies notionéſque, & mentes alias, & animas contineri: in hoc numeros, & figuras. Numeri quippe & figuræ quamuis incorporalia ſint tamen quia diuiſionem aliquam ſuſcipiunt, non pari dignitate qua impartibiles ſubſtantiæ cenſenda ſunt. Illorum cognitionem proprio nomine intellectum, horum cogitationem intellectualem vocat. Senſibile quoque pari diuiſione partitur, in primum ſcilicet, & ſecundum. In primo locat corpora omnia incorporeaque. In ſecundo vmbras, & imagines corporum, ſiue in aqua, ſiue in ſpeculis appareant. Et eas ita ſe habere ad corpora, vt mathematica ad diuina exiſtimat. Perceptionem corporum, credulitatem propriè nominat: vmbrarum imaginationem. Deinde circa vmbras corporum, vel corpora, vel mathematica, ſcientiam eſſe negat, ſed in ſolo intellectu diuinorum eam locat. Quod & in hoc dialogo ſignificauit in principio, cùm ſcientiam & ſapientiam idem eſſe proponeret. Nam ſapientiam eſſe diuinorum contemplationem vbique teſtatur. Quo verò differat intellectus ipſe, id eſt ſcientia ab opinione, in libro De natura his verbis oſtendit: Si intellectus veráque opinio duæ res ſunt, neceſſe eſt ideas per ſemet intellectu potius quàm ſenſu comprehendi. Sin verò, vt quibuſdam videtur, vera opinio ab intellectu nil differt, omnia quæ corporea ſentimus, certa habenda ſunt. Sed opinor duo eſſe dicenda, propterea quod vtraque magna differentia diſtāt: quippe quorū alterum doctrina nobis inſinuat, alterum perſuaſionis aſſumptio. Alterum quidem ſemper cum ratione vera: porrò ſine vlla ratione alterum. Alterum eorum nulla ratione traducibile, alterum nutans incertúmque. Quid, quod rectæ opinionis omnis homo particeps? Intellectus autem dei proprius, & paucorum admodum electorum hominum? Eadem fermè in Menone Philebóque teſtatur. Quid ergo ſcientia eſt? Diuinarum rerum certa ratione comprehenſio. Hæc intellectu, primo ac ſemper. In ratione ſecundo, nec ſemper. Nam ratio cùm inter intellectum opinionémque media ſit, quoties ad inferiora porrigitur, opinionis repletur erroribus, & diuina cogitare deſiſtit. Cùm verò ad mentem ſui ducem conuertitur, diuinorum cognitionem haurit. Quam proprio nomine in mente ſapientiam, in ratione reminiſcentiam Plato nuncupat. Et ideo de obſtetricia facultate per quam reminiſcimur, hoc in dialogo diſputauit, vt non modo quid ſcientia ſit, verumetiam quomodo acquiratur intelligeremus. Imò & vnde ſit & per quem, explicuit: dum diceret Socratem Dei iuſſu obſtetricio munere fungi. Eſt ergo ſcientia, diuinorum certa ratione comprehenſio, in mente reſidens, in rationem profluens, Deo menti inſerta, à dialectico præceptore in rationem Deo aſpirante reducta, rationem in mentem dirigens, mentem cum diuinitate coniungens.

Μᾶλλον ἡ δυσεντερία. ΕΥ. Ναί. ΤΕΡ. Οἷον ἄνδρα λέγεις ἐν κινδύνῳ εἶναι. ΕΥ. Καλόν τε καὶ ἀγαθόν, ὦ Τερψίων. C ἐπεί τοι καὶ νῦν ἤκουόν τινων μάλα ἐγκωμιαζόντων αὐτὸν περὶ τὴν μάχην. ΤΕΡ. Καὶ οὐδέν γε ἄτοπον· ἀλλὰ πολὺ θαυμαστότερον εἰ μὴ τοιοῦτος ἦν. ἀτὰρ πῶς οὐκ αὐτοῦ Μεγαροῖ κατέλυεν; ΕΥ. Ἠπείγετο οἴκαδε. ἐπεὶ ἔγωγ' ἐδεόμην καὶ συνεβούλευον, ἀλλ' οὐκ ἤθελε. καὶ δῆτα προπέμψας αὐτὸν, ἀπιὼν πάλιν, ἀνεμνήσθην καὶ ἐθαύμασα Σωκράτους, ὡς μαντικῶς ἄλλα τε δὴ εἶπε, καὶ περὶ τούτου. δοκεῖ γάρ μοι ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου ἐντυχεῖν αὐτῷ μειρακίῳ ὄντι, καὶ συγγενόμενός τε καὶ διαλεχθεὶς, πάνυ ἀγασθῆναι αὐτοῦ τὴν φύσιν. καί μοι ἐλθόντι Ἀ- D θήναζε τούς τε λόγους οὓς διελέχθη αὐτῷ διηγήσατο, καὶ μάλα ἀξίους ἀκοῆς· εἶπέ τε ὅτι πᾶσα ἀνάγκη εἴη τοῦτον ἐλλόγιμον γενέσθαι, εἴπερ εἰς ἡλικίαν ἔλθοι. καὶ ἀληθῆ γε, ὡς ἔοικεν, εἶπε. ΤΕΡ. Ἀτὰρ τίνες ἦσαν οἱ λόγοι; ἔχοις ἂν διηγήσασθαι; ΕΥ. Οὐ μὰ τὸν Δία, οὔκουν οὕτω γε ἀπὸ στόματος· ἀλλ' ἐγραψάμην μὲν τότ' εὐθὺς οἴκαδ' ἐλθὼν ὑπομνήματα· ὕστερον δὲ κατὰ σχολὴν ἀναμιμνησκόμενος, ἔγραφον· καὶ ὁσάκις Ἀθήναζε ἀφικοίμην, ἐπανηρώτων τὸν Σωκράτη ὃ μὴ ἐμεμνήμην, καὶ δεῦρο ἐλθὼν ἐπηνωρθούμην· ὥστε μοι σχεδόν τι πᾶς ὁ λόγος γέγραπται. ΤΕΡ. E Ἀληθῆ. ἤκουσά σου καὶ πρότερον, καὶ μέντοι ἀεὶ μέλλων κελεύσειν ἐπιδεῖξαι, διατέτριφα δεῦρο. ἀλλὰ τί κωλύει νῦν ἡμᾶς διελθεῖν; πάντως ἔγωγε καὶ ἀναπαύσασθαι δέομαι, ὡς ἐξ ἀγροῦ ἥκων. ΕΥ. Ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ αὐτὸς μέχρις Ἐρινεοῦ Θεαίτητον προὔπεμψα, ὥστε οὐκ ἂν ἀηδῶς ἀναπαυοίμην. ἀλλ' ἴωμεν, καὶ ἡμῖν ἅμα ἀναπαυομένοις ὁ παῖς ἀναγνώσεται. ΤΕΡ. Ὀρθῶς λέγεις. ΕΥ. Τὸ μὲν δὴ βιβλίον, ὦ Τερψίων, τουτί. ἐγραψάμην δὲ δὴ οὑτωσὶ τὸν λόγον· οὐκ ἐμοὶ Σωκράτη διηγούμενον ὡς διηγεῖτο, ἀλλὰ διαλεγόμενον οἷς ἔφη διαλε- F χθῆναι. ἔφη δὲ τῷ τε γεωμέτρῃ Θεοδώρῳ καὶ τῷ Θεαιτήτῳ. ἵνα οὖν ἐν τῇ γραφῇ μὴ παρέχοιεν πράγματα αἱ μεταξὺ τῶν λόγων διηγήσεις περὶ αὑτοῦ τε ὁπότε λέγοι ὁ Σωκράτης, οἷον Κἀγὼ ἔφην, ἢ Καὶ ἐγὼ εἶπον, ἢ αὖ περὶ τοῦ ἀποκρινομένου, ὅτι Συνέφη, ἢ Οὐχ ὡμολόγει· τούτων ἕνεκα, ὡς αὐτὸν αὐτοῖς διαλεγόμενον ἔγραψα, ἐξελὼν τὰ τοιαῦτα. ΤΕΡ. Καὶ οὐδέν γε ἀπὸ τρόπου, ὦ Εὐκλείδη.

paulo antè nonullos audiui, qui eũ circa rem militarem miris laudibus extollebant. TER. Nec mirum id videri debet, imo longè magis mirãdum eſſet, ſi cõtrà ſe haberet. Sed cur nõ diuertit Megaris? EV. Properabat domũ. Ego enim & conſului & obſecraui, ſed ille noluit. Quinetiam comitatus ipſũ, cũ eò diſcederé recordatus ſum Socratis, atq; admiratus quàm diuinè & ſæpe aliàs, & de hoc maximè vaticinatus fuerit. Nã paucis diebus antequã è vita decederet, obuiam factus Theæteto adhuc adoleſcẽtulo, cum eo diſſeruit, eiúſque indolem & probauit, & admiratus eſt. Deinde mihi Athenas profecto rationes diſputationis illius auditu maximè dignas ſingulas enarrauit, atque inſuper addidit, præſtãtem omnino virum futurum, ſi adoleuerit. Ac vera nimiùm prædixiſſe videtur. TER. Certè, ſed quinã ſermones? nũ referre potes? EV. Nõ verbis per Iouem, ſed literis. Etenim reuerſus domũ ſtatim cõmẽtarijs eos perſtrinxi: deinde per otiũ reminiſcẽdo latius ſcripſi, & quoties Athenas proficiſcerer, ſiquid excidiſſet, Socratem interrogabã, atque huc rediẽs emendabã. Quo factũ eſt, vt vniuerſa penè diſputatio illa conſcripta ſit. TER. Vera loqueris. Audiui enim hæc à te pridem, & iſta noſſe cupiens, te quæſiturus huc ſæpe acceſſi. Quid ergo nũc obſtat, quominus percurramus? Enimuero quiete mihi opus eſt. Nam ex agro veniens, defeſſus ſũ. EV. Ego quoq; Erineũ vſq; Theætetũ comitatus ſum, quãobrẽ libẽter admodũ requieſcerẽ. Eamus ergo. Nobis n. quieſcẽtibus puer aliquis perleget TER. Probè. EV. Hic, ô Terpſio, liber eſt nõ ita cõpoſitus, quaſi Socrates mihi referat, vt reuera retulit, ſed quaſi cũ illis præſens diſputet, quibuſcum diſputaſſe mihi narrauit. Hos autem geometram Theodorum & Theætetum fuiſſe dicebat. Ne igitur in ſcriptura moleſtum eſſet, ſi inquam, & inquit, conſenſit, & negauit, ſæpius interponeretur, his vitatis Socratem ipſum vnà cum illis diſputantem induxi. TER. Scitè Euclides.

tum. Cæterùm acuti vt hic ſagacéſque, & memorioſi, & dociles, vt plurimum in iracundiam impetúſque præcipites ſunt. proruunt enim atque rapiantur, quemadmodum ſine retinaculis naues, & furioſi potius quàm fortes exiſtunt. Graues autem ſæpe cùm ad diſciplinas ſe conferunt, ſegnes, torpentes, obliuioſi ſunt. Hic verò ita leniter, liberè, ſuauiter, expeditè, maxima cum manſuetudine ad diſciplinas quæſtionéſque graditur, vt nec lubricus quietúſque olei fluxus mollior & ſuauior videatur, & vt mirum ſit tantum ingenium tam maturè iſta peragere. SOC. Optima nuncias, ſed cuius noſtrorum ciuium filius eſt? THE. Nomen quidem eius audiui, ſed memoria excidit. Eſt autem medius ille eorum qui huc accedũt. paulo antè extra ſtadium vngebantur, at nunc vncti. Is & ſocij ſui quidam huc aduentare videntur. Aduerte verum agnoſcas, nécne. SOC. Agnoſco equidem. Sunienſis Euphronij filius eſt, vir, ò amice, procul dubio talis, qualem tu filium narraſti, probatiſſimi ante omnes, qui patrimoniũ amplũ reliquit. ſed nomen pueri nõ audiui. THE. Theætetus, ô Socrates, nomẽ eſt. patrimoniũ autẽ eius tutores diſſipaſſe videntur. Veruntamen liberalitate mirificè pollet. SOCRA. Generoſum hominem narras. iube huc illum accedere & nobiſcum ſedere. THEO. Fiat. O Theætete, accede huc ad Socratem. SOCRAT. Veni obſecro Theætete, vt meipſum contempler, qualem vultum præferam. Inquit enim Theodorus, vultu me tibi ſimilem eſſe. quòd ſi vtriuſque noſtrûm lyram ſimiliter temperatam aſſereret, vtrum confeſtim id crederemus? an muſicúsne eſſet prius inquireremus? THEAE. Inquireremus. SOCRAT. Et ſi talem reperiremus, crederemus vtique: ſin autem muſicæ expertem, minimè? THE. Ita eſt. SOCRAT. Nunc ergo ſi curæ nobis eſt noſtrûm vultuum ſimilitudo, videndum vtrum pictor ſit qui dicit nécne.

νοιῶ, ἐγὼ μὲν οὔτ᾽ ἂν ᾠόμην γενέσθαι, οὔτε ὁρῶ γιγνομένους· ἀλλ᾽ οἵ τε ὀξεῖς ὥσπερ οὗτος, καὶ ἀγχίνοι καὶ μνήμονες, ὡς τὰ πολλὰ καὶ πρὸς τὰς ὀργὰς ὀξύρροποί εἰσι, καὶ ἄττοντες φέρονται, ὥσπερ τὰ ἀνερμάτιστα πλοῖα, καὶ μανικώτεροι ἢ ἀνδρειότεροι φύονται. οἵ τε αὖ ἐμβριθέστεροι, νωθροί πως ἀπαντῶσι πρὸς τὰς μαθήσεις, καὶ λήθης γέμοντες. ὁ δὲ οὕτω λείως τε καὶ ἀπταίστως καὶ ἀνυσίμως ἔρχεται ἐπὶ τὰς μαθήσεις τε καὶ ζητήσεις μετὰ πολλῆς τῆς
D πρᾳότητος, οἷον ἐλαίου ῥεῦμα ἀψοφητὶ ῥέοντος, ὥστε θαυμάσαι τὸ, τηλικοῦτον ὄντα, οὕτω ταῦτα διαπράττεσθαι. ΣΩ. Εὖ ἀγγέλλεις. τίνος δὲ καὶ ἔστι τῶν πολιτῶν; ΘΕΟ. Ἀκήκοα μὲν τοὔνομα, μνημονεύω δὲ οὔ. ἀλλὰ γάρ ἐστι τῶνδε τῶν προσιόντων ὁ ἐν τῷ μέσῳ. ἄρτι γὰρ ἐν τῷ ἔξω δρόμῳ ἠλείφοντο ἑταῖροί τέ τινες οὗτοι αὐτοῦ, καὶ αὐτός· νῦν δέ μοι δοκοῦσιν ἀλειψάμενοι δεῦρο ἰέναι. ἀλλὰ σκόπει εἰ γιγνώσκεις αὐτόν. ΣΩΚΡ. Γιγνώσκω. ὁ τοῦ Σουνιέως Εὐφρονίου ἐστί· καὶ πάνυ γε, ὦ φίλε, ἀνδρὸς οἷον καὶ σὺ τοῦτον διηγῇ, καὶ ἄλλως εὐδοκίμου· καὶ μέντοι καὶ
E οὐσίαν μάλα πολλὴν κατέλιπε. τὸ δ᾽ ὄνομα οὐκ οἶδα τοῦ μειρακίου. ΘΕΟ. Θεαίτητος, ὦ Σώκρατες, τό γε ὄνομα· τὴν μέντοι οὐσίαν δοκοῦσί μοι ἐπίτροποί τινες διεφθαρκέναι· ἀλλ᾽ ὅμως καὶ πρὸς τὴν τῶν χρημάτων ἐλευθεριότητα θαυμαστός, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Γεννικὸν λέγεις τὸν ἄνδρα· καί μοι κέλευε αὐτὸν ἐνθάδε παρακαθίζεσθαι. ΘΕΟ. Ἔσται ταῦτα. Θεαίτητε, δεῦρο παρὰ Σωκράτη. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Θεαίτητε, ἵνα κἀγὼ ἐμαυτὸν ἀνασκέψωμαι, ποῖόν τι ἔχω τὸ πρόσωπον. φησὶ γὰρ Θεόδωρος ἔχειν με σοὶ ὅμοιον. ἀτὰρ εἰ νῷν ἐχόντοιν ἑκατέρου λύραν, ἔφη αὐτὰς
F ἡρμόσθαι ὁμοίως, πότερον εὐθὺς ἂν ἐπιστεύομεν, ἢ ἐπεσκεψάμεθ᾽ ἂν εἰ μουσικὸς ὢν λέγει; ΘΕΑΙ. Ἐπεσκεψάμεθ᾽ ἄν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοιοῦτον μὲν εὑρόντες, ἐπειθόμεθ᾽ ἄν, ἄμουσον δὲ, ἠπιστοῦμεν; ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Νῦν δέ γ᾽ οἶμαι, εἴ τι μέλει ἡμῖν τῆς τῶν προσώπων ὁμοιότητος, σκεπτέον εἰ γραφικὸς ὢν λέγει, ἢ οὔ.

οὐδεὶς ἐπισκήψει αὐτῷ· ἀλλὰ θαρρῶν ἐμμένε τῇ ὁμολογίᾳ. ΘΕΑΙΤΗ. Ἀλλὰ χρὴ ταῦτα ποιεῖν, εἴ σοι C δοκεῖ. ΣΩΚΡΑΤ. Λέγε δή μοι. μανθάνεις που παρὰ Θεοδώρου γεωμετρίας ἄττα; ΘΕΑΙΤ. Ἔγωγε. ΣΩΚΡΑΤ. Καὶ τῶν περὶ ἀστρονομίας τε καὶ ἁρμονίας καὶ λογισμούς; ΘΕΑΙ. Προθυμοῦμαί γε δή. ΣΩΚΡ. Καὶ γὰρ ἐγώ, ὦ παῖ, παρά γε τούτου καὶ παρ' ἄλλων, οὓς ἂν οἴωμαί τι τούτων ἐπαΐειν· ἀλλ' ὅμως τὰ μὲν ἄλλα, ἔχω περὶ αὐτὰ μετρίως, σμικρὸν δέ τι ἀπορῶ, ὃ μετὰ σοῦ τε καὶ τῶνδε σκεπτέον. Καί μοι λέγε. ἆρ' οὐ τὸ μανθάνειν ἐστί, τὸ σοφώτερον γίγνεσθαι περὶ ὃ μανθάνει τις; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ- D ΚΡΑ. Σοφίᾳ δέ γ' οἶμαι σοφοί, οἱ σοφοί. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩΚΡΑΤ. Τοῦτο δὲ μῶν διαφέρει τι ἐπιστήμης; ΘΕ. Τὸ ποῖον; ΣΩΚΡΑΤ. Ἡ σοφία. ἢ οὐχ ἅπερ ἐπιστήμονες, ταῦτα καὶ σοφοί; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩΚΡΑΤ. Ταυτὸν ἄρα σοφία καὶ ἐπιστήμη; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩΚ. Τοῦτ' αὐτὸ τοίνυν ἐστὶν ὃ ἀπορῶ, καὶ οὐ δύναμαι λαβεῖν ἱκανῶς παρ' ἐμαυτῷ, ἐπιστήμη ὅ, τί ποτε τυγχάνει ὄν. ἆρ' οὖν δὴ ἔχομεν λέγειν αὐτό; τί φατέ; τίς ἂν ἡμῶν πρῶτος εἴποι; ὁ δὲ ἁμαρτών, καὶ ὃς ἂν ἀεὶ ἁμαρτάνῃ, καθεδεῖται (ὥσπερ φασὶν οἱ παῖδες οἱ σφαιρίζοντες) ὄνος· ὃς δ' ἂν περιγένηται ἀναμάρτητος, βασιλεύσει ἡμῶν, καὶ ἐπιτάξει ὅ, τι ἂν βούληται ἀποκρίνεσθαι. E τί σιγᾶτε; οὔ τί που, ὦ Θεόδωρε, ἐγὼ ὑπὸ φιλολογίας ἀγροικίζομαι, προθυμούμενος ὑμᾶς ποιῆσαι διαλέγεσθαι, καὶ φίλους τε καὶ προσηγόρους ἀλλήλοις γίγνεσθαι; ΘΕΟΔΩΡ. Ἥκιστα, ὦ Σώκρατες, τὸ τοιοῦτον ἂν εἴη ἄγροικον. ἀλλὰ τῶν μειρακίων τινὰ κέλευέ σοι ἀποκρίνεσθαι. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀήθης τῆς τοιαύτης διαλέκτου, καὶ οὐδ' αὖ συνεθίζεσθαι ἡλικίαν ἔχω. τοῖσδε δὲ πρέποι τε ἂν τοῦτο, καὶ πολὺ πλέον ἐπιδιδοῖεν. τῷ γὰρ ὄντι ἡ F νεότης εἰς πᾶν ἐπίδοσιν ἔχει. ἀλλ', ὥσπερ ἤρξω, μὴ ἀφίεσο τοῦ Θεαιτήτου, ἀλλ' ἐρώτα. ΣΩ. Ἀκούεις δή, ὦ Θεαίτητε, ἃ λέγει ὁ Θεόδωρος; ᾧ ἀπειθεῖν (ὡς ἐγὼ οἶμαι) οὔτε σὺ ἐθελήσεις, οὔτε θέμις περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνδρὶ σοφῷ ἐπιτάττοντι νεώτερον ἀπειθεῖν. ἀλλ' εὖ καὶ γενναίως εἰπὲ τί σοι δοκεῖ εἶναι ἐπιστήμη. ΘΕ. Ἀλλὰ χρή, ὦ Σώκρατες, ἐπειδήπερ ὑμεῖς κελεύετε. πάντως γάρ, ἄν τι καὶ ἁμαρτάνω, ἐπανορθώσετε. ΣΩΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν, ἄνπερ οἷοί τε ὦμεν.

ad aſtronomiam harmoniamque, & arithmeticam ſpectant, diſcis? THE. Annitor equidem. SOC. Ego quoque ô puer, & ab hoc, & ab alijs, quos aliquid horum intelligere arbitror, & quo ad alia in his moderatè me habeo, exiguum verò quiddam dubito, quod tecum, & cum iſtis inueſtigandum. Quare mihi reſpondeas oro. An non diſcere eſt, ſapientiorem in eo fieri quod quiſque diſcit? THE. Idipſum. SOC. Sapientia verò ſapientes ſunt quilibet ſapientes? THE. Certè. SOC. Nunquid hoc in aliquo à ſcientia differt? THE. Quidnam? SOC. Sapientia videlicet. In quibus ſcientes, in iiſdem & ſapientes? THE. Quid prohibet? SOC. Idem igitur ſapientia & ſcientia eſt? THE. Idem. SOC. Hoc illud eſt quod dubito, neque concludere mecum ipſe valeo quid ſcientia ſit. habemus quid ad iſta dicamus? Quid eſſe aſſeritis? quis noſtrûm prior oſtendet? Quiſquis verò aberrauerit ſemperque hallucinetur, aſinus, quemadmodum pila ludentes pueri dicunt, ſedeat. Sed qui vincet, nihilque aberrarit, Rex erit nobis, & iubebit quicquid reſponderi voluerit. Quid ſiletis? Nonne præ deſiderio dimittendi incido in ruſticitatem? cupiens vos in diſputationem inducere, amicoſque & familiares inuicem fieri. THE. Minimè hoc, ô Socrates, ruſticum ſit. Sed ex his pueris aliquem reſpondere tibi iubeas. Nam hæc diſputandi ratio inſueta mihi eſt, & aſſueſcere nunc ætas prohibet, hos autem magis hæc decent, & longè magis proficient. Reuera enim iuuentus in omnibus proficit, & vt cœpiſti, ne dimittas Theætetum, ſed eũ interroga. SOC. Audis hoc, ô Theætete, quæ dicit Theodorus? cui tu, vt opinor, libenter obedies. Neq; enim fas eſt, vt huiuſmodi in rebus ſapiẽti viro iuuenis minus pareat. Ingenue ergo reſpõde, quid eſſe ſcientiã opineris. THE. Parendum eſt, ô Socrates, quandoquidẽ vos imperatis, ſi qua enim in re aberrauero, corrigetis. SOC. Faciemus proculdubio, ſi quo modo poterimus.

THE.

quoque non intelligit, quiſquis ignorat ſcientiam & aliam vllam artem. THE. Sic eſt. SOC. Ridicula itaque reſpóſio eſt, ſi quis interrogatus quid ſcientia ſit, artis alicuius nomen reſpondeat. Alicuius enim eſſe ſcientiam, cùm non hoc rogetur, ille reſpondet. THE. Videtur. SOC. Præterea, cùm liceat ſimpliciter ac breuiter reſpondere, per immenſum circunuagatur. Quemadmodum in quæſtione de luto, leue quiddam & ſimplex referri poteſt, quòd terra humori commixta, lutum eſt. Cuius autem ſit lutum, prætermittendum. THE. Facilè nunc, ô Socrates, ita videtur. Videris enim petere quod nuper mihi, & Socrati huic tibi in nomine ſimili, diſputantibus in mentem venit. SOC. Quid iſtud, ô Theætete? THE. Theodorus hic de poteſtatibus ſcripſit magnitudinis tripedalis & quinquepedalis, quòd longitudine nō ſint pedali magnitudini cōmenſuratæ. Eodémque modo diſcurrens, & eliciēs ſingula vſque ad magnitudinem ſeptem & decem pedum, in ea tandem conſtitit. Nobis igitur tale quiddam in mentem veniebat, quia infinitæ numero poteſtates emerſerunt, conandum eſt qui in vnú compræhendantur, quo omnes exprimamus. SOCR. Num igitur inuentum tale quiddam eſt? THE. Mihi quidem videtur, conſidera tu quoque. SOCR. Dic. THE. Numerum omnem bifariam diuiſimus. Vnum qui poſſit æqualis æqualiter fieri, quem in figura tetragono comparauimus, quadrangularem & æquilaterum appellantes. SOCR. Probe. THE. Et qui inter hunc medius eſt, cuiuſmodi ſunt tria, & quinque, & omnis numerus qui nequit æqualis æqualiter fieri,

κοροπλάθων, προσθέντες, εἴτε ἄλλων ὡντινωνοῦν δημιουργῶν. ἢ (οἴει) τίς τι συνίησί τινος ὄνομα, ὃ μὴ οἶδε τί ἐστιν; ΘΕΑΙΤ. Οὐδαμῶς. ΣΩΚΡ. Οὐδ' ἄρα ἐπιστήμην ὑποδημάτων συνίησιν ὁ ἐπιστήμην μὴ εἰδώς. ΘΕΑΙ. Οὐ γάρ. ΣΩΚΡΑΤ. Σκυ-
D τικὴν ἄρα οὐ συνίησιν, ὃς ἂν ἐπιστήμην ἀγνοῇ, οὐδὲ τινὰ ἄλλην τέχνην. ΘΕΑΙΤ. Ἔστιν οὕτω. ΣΩΚΡ. Γελοία ἄρα ἡ ἀπόκρισις τῷ ἐρωτηθέντι ἐπιστήμη τί ἐστιν, ὅταν ἀποκρίνηται τέχνης τινὸς ὄνομα. τινὸς γὰρ ἐπιστήμην ἀποκρίνεται, οὐ τοῦτ' ἐρωτηθείς. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΣΩΚΡ. Ἔπειτά γέ που ἐξὸν φαύλως καὶ βραχέως ἀποκρίνασθαι, περιέρχεται ἀπέραντον ὁδόν. οἷον καὶ ἐν τῇ τοῦ πηλοῦ ἐρωτήσει, φαῦλόν που καὶ ἁπλοῦν εἰπεῖν, ὅτι γῆ ὑγρῷ φυραθεῖσα, πηλὸς ἂν εἴη. τὸ δ' ὅτου, ἐᾶν χαίρειν.

ΘΕΑΙΤ. Ῥᾴδιον, ὦ Σώκρατες, νῦν γε οὕτω φαίνε-
E ται· ἀτὰρ κινδυνεύεις ἐρωτᾶν οἷον καὶ αὐτοῖς ἡμῖν ἔναγχος εἰσῆλθε διαλεγομένοις, ἐμοί τε καὶ τῷ σῷ ὁμωνύμῳ τούτῳ Σωκράτει. ΣΩΚΡ. Τὸ ποῖον δή, ὦ Θεαίτητε;

ΘΕΑΙ. Περὶ δυνάμεών τι ἡμῖν Θεόδωρος ὅδε ἔγραφε, τῆς τε τρίποδος πέρι καὶ πεντέποδος, ἀποφαίνων ὅτι μήκει οὐ ξύμμετροι τῇ ποδιαίᾳ· καὶ οὕτω κατὰ μίαν ἑκάστην προαιρούμενος, μέχρι τῆς ἑπτακαιδεκάποδος. ἐν δὲ ταύτῃ πως ἐνέχετο. ἡμῖν οὖν εἰσῆλθέ τι τοιοῦτον, ἐπειδὴ ἄπειροι τὸ πλῆθος αἱ δυνάμεις ἐφαίνοντο, πειραθῆναι συλλαβεῖν εἰς ἕν, ὅτῳ πάσας ταύτας προσαγορεύσομεν
F τὰς δυνάμεις. ΣΩΚΡ. Ἦ καὶ εὕρετέ τι τοιοῦτον;

ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε δοκοῦμεν. σκόπει δὲ καὶ σύ. ΣΩ. Λέγε. ΘΕ. Τὸν ἀριθμὸν πάντα δίχα διελάβομεν· τὸν μὲν δυνάμενον ἴσον ἰσάκις γίγνεσθαι, τῷ τετραγώνῳ τὸ σχῆμα ἀπεικάσαντες, τετράγωνόν τε καὶ ἰσόπλευρον προσείπομεν. ΣΩΚΡ. Καὶ εὖ γε. ΘΕΑΙΤ. Τὸν τοίνυν μεταξὺ τούτου, ὧν καὶ τὰ τρία καὶ τὰ πέντε, καὶ πᾶς ὃς ἀδύνατος ἴσος ἰσάκις γενέσθαι,

σημεῖον (ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον) σμικρόν τι οἴει εἶ)
ἐξευρεῖν, καὶ οὐ τῶν πάντῃ ἄκρων; ΘΕΑΙΤ. Νὴ τὸν Δία C
ἔγωγε καὶ μάλα γε τῶν ἀκροτάτων. ΣΩ. Θάῤῥει τοί-
νυν περὶ σαυτῷ, καί τι οἴου Θεόδωρον λέγειν. προθυμή-
θητι δὲ παντὶ τρόπῳ τῶν τε ἄλλων πέρι καὶ ἐπιστήμης λα-
βεῖν λόγον, τί ποτε τυγχάνει ὄν. ΘΕΑΙ. Προθυμίας μὲν
ἕνεκεν, ὦ Σώκρατες, φανεῖται. ΣΩ. Ἴθι δή. καλῶς γὰρ
ἄρτι ὑφηγήσω. πειρῶ μιμούμενος τὴν περὶ τῶν δυνά-
μεων ἀπόκρισιν, ὥσπερ ταύτας πολλὰς οὔσας ἑνὶ εἴδει πε-
ριέλαβες, οὕτω καὶ τὰς πολλὰς ἐπιστήμας ἑνὶ λόγῳ
προσειπεῖν. ΘΕΑΙΤ. Ἀλλ' εὖ ἴσθι ὦ Σώκρατες, πολ-
λάκις δὴ αὐτὸ ἐπεχείρησα σκέψασθαι, ἀκούων τὰς παρὰ D
σοῦ ἀποφερομένας ἐρωτήσεις· ἀλλὰ γὰρ οὔτ' αὐτὸς δύ-
ναμαι πεῖσαι ἐμαυτὸν ὡς ἱκανῶς τι λέγω, οὔτ' ἄλλου ἀ-
κοῦσαι λέγοντος οὕτως ὡς σὺ διακελεύῃ· οὐ μὲν δὴ αὖ
οὐδ' ἀπαλλαγῆναι τοῦ μέλειν. ΣΩΚΡ. Ὠδί-
νεις γὰρ ὦ φίλε Θεαίτητε, διὰ τὸ μὴ κενὸς ἀλλ' ἐγκύ-
μων εἶναι. ΘΕΑΙΤ. Οὐκ οἶδα, ὦ Σώκρατες· ὃ μέντοι
πέπονθα λέγω. ΣΩΚΡ. Εἶτα, ὦ καταγέλαστε, οὐκ
ἀκήκοας ὡς ἐγώ εἰμι υἱὸς μαίας, μάλα γενναίας τε καὶ
βλοσυρᾶς Φαιναρέτης; ΘΕΑΙ. Ἤδη τοῦτό γε ἤκου-
σα. ΣΩΚΡ. Ἆρα καὶ ὅτι ἐπιτηδεύω τὴν αὐτὴν τέ- E
χνην ἀκήκοας; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. ΣΩΚΡ. Ἀλλ'
εὖ ἴσθ' ὅτι μὴ μέντοι μου κατείπῃς πρὸς τοὺς ἄλλους. λέ-
ληθα γὰρ, ὦ ἑταῖρε, ταύτην ἔχων τὴν τέχνην. οἱ δὲ,
ἅτε οὐκ εἰδότες, τοῦτο μὲν οὐ λέγουσι περὶ ἐμοῦ, ὅτι δὲ ἀ-
τοπώτατός εἰμι, καὶ ποιῶ τοὺς ἀνθρώπους ἀπορεῖν. ἢ καὶ
τοῦτο ἀκήκοας; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩΚΡΑΤ. Εἴ-
πω οὖν σοι τὸ αἴτιον; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩΚ.
Ἐννόησον δὴ τὸ περὶ τὰς μαίας ἅπαν ὡς ἔχει, καὶ ῥᾷον
μαθήσῃ ὃ βούλομαι. οἶσθα γάρ που ὅτι οὐδεμία αὐ-
τῶν ἔτι αὐτὴ κυϊσκομένη τε καὶ τίκτουσα ἄλλας μαιεύε- F
ται, ἀλλ' αἱ ἤδη ἀδύνατοι τίκτειν. ΘΕΑΙΤΗ. Πά-

que dicis? THE. Per Iouem ſupremum aliquid arbitror. SOCR. Confide viribus tuis, teſtimoniúmque Theodori ne paruipendas. Annitere omni ſtudio cùm de aliis, tum etiam de ipſa ſcientia, rationem quid ſit, conſequi.. THE. Annitendi cauſa, ô Socrates, hæc agemus. SOC. Age iam bono animo eſto. egregiè nanque modò expoſuiſti. Conare imitans reſponſionem illam de poteſtatibus, quemadmodum eas multas vna ſpecie comprehendebas, ita & ſcientias multas vna ratione complecti. THE. Scito, ô Socrates, me id ſæpenumerò conatum fuiſſe, dum has tuas quæſtiones circunferri audirem. Verùm neque mihi ipſe perſuadere poſſum idoneum ad hæc me eſſe, ſatiſue habere, neque alium audire, vt tu præcipis diſputãtem, ſed neque ab inquiſitione tamẽ deſiſtere. SOC. Doles, ô amice Theætete, ex eo quòd non vacuus, ſed grauidus es. THE. Ignoro, ô Socrates, ſed quid mihi acciderit dico. SOCR. O ridicule, non audiſti eſſe me filium obſtetricis generoſę admodũ & ſeueręPhænaretæ? THE. Audiui equidem. SOC. Nũ quòd & in eadẽ arte verſor audiſti? THE. Nequaquam. SOC. Scito ita eſſe, nec me tamen coram aliis prodas. Latuit enim hactenus omnes, quòd hac arte præditus ſim, & hi vtputa ignorantes, hoc quidem de me non prædicãt, ſed quòd abſurdiſſimus ſum, & homines in ambiguitatem induco, hoc audiſti? THE. Id prorſus. SOCR. Vis tibi cauſam huius aſſignem? THE. Quidni velim? SOCR. Quales ſint obſtetrices, cogita, ac facile quod volo percipies. Scis enim quod nulla ex illis quandiu concipit pariteque parturientibus opitulatur, ſed cùm iam ad fœtum ineptæ ſunt ipſæ. THE. Prorſus. SOCR. Cauſam huius Dianã ferunt, quæ cũ ſterilis ſit, partuum tutelam ſuſcepit, ſteriles obſtetrices fieri vetuit, quoniam humana natura imbecillior eſt ad artes earum rerum, quas nunquam experta eſt, his autem quæ propter ætatem concipere iam non poſſunt, id imperauit ſimilitudinẽ ſuam honorãs. THE. Veriſimile id quidem.

νυ μὲν οὖν. ΣΩΚΡΑΤ. Αἰτίαν δέ γε τούτου φασὶ εἶναι τὴν Ἄρτεμιν, ὅτι ἄλοχος οὖσα τὴν λοχείαν εἴλη-
χε. στερίφαις μὲν οὖν ἄρα οὐκ ἔδωκε μαιεύεσθαι, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἀσθενεστέρα ἢ λαβεῖν τέχνην ὧν
ἂν ᾖ ἄπειρος· ταῖς δὲ δι' ἡλικίαν ἀτόκοις προσέταξε, τιμῶσα τὴν αὐτῆς ὁμοιότητα. ΘΕΑΙ. Εἰκός.

ſi contingeret, maximum præclariſsimúmque obſtetricum munus eſſet, verum à falſo diſcernendi. Tu verò quid ſentis? TEH. Idem profectò. SOCR. Arti verò meæ adeſt quicquid ad illarũ obſtetriciam diligentiam attinet. Verùm in hoc præſtat, quòd maribus non fœminis parturiẽtibus ſuccurrit, & quod animarum fœtus non corporum ſpeculatur. Potiſsimùm autem arti meæ hoc ineſt, poſſe videlicet diligenter examinare, ſimulacrúmne & falſum, an natiuum ac verum quiddam iuuenis cogitatio pariat. Quinetiam quod obſtetricibus, idem & mihi accidit. ſterilis ſum, & ſapientia vacuus: & quod mihi obiecerunt multi, quòd interrogem ſingulos, reſpondeam nulli, propterea quia nihil habeam, quod ſapienter reſpondere poſsim, verè nimium obiectãt. huius profectò hæc eſt cauſa: parturientibus ſuccurrere Deus me cogit, generare prohibuit. Quocirca non ſum ipſe quidem vlla in re prorſus ſapiens, neque extat aliquod meæ mẽtis inuentũ ex me natum. Qui verò mecũ verſantur, principio quidẽ rudes apparent, ſed mea deinde cõſuetudinẽ hi quib⁹ Deus ipſe fauet, mirũ in modum proficiunt, vt & ſibiipſis, & aliis videntur: hoc tamẽ conſtat, quòd nihil vnquam à me diſcunt, imò ipſi in ſeipſis egregia multa poſsidentes, inueniũt. Obſtetrici ſanè muneris Deus & ego cauſa, quod hinc maximè cõiectare licet. Nam multi quondã hoc ignorãtes, ſeq; ipſos cauſam exiſtimãtes, me quidẽ ſpreuerunt, fortè ab aliis perſuaſi: vnde citius quàm decebat, à me diſceſſerunt. Hi abeũtes, ob prauum congreſſum cętera aborſi ſunt: atq; inſuper quę ego obſtetricia ope ex animæ illorum viſceribus iã eruerã, malè nutriẽtes, penitus perdiderunt, quippe cũ falſa atq; ſimulacra veris nimiũ ãteponerẽt. Poſtremũ & ſibi & aliis indocti sũt viſi.

τὸ μὲν ... τῶν μαιῶν, τοσοῦτον· ἔλαττον δὲ τοῦ ἐμοῦ δράματος. οὐ γὰρ πρόσεστι γυναιξὶν ἐνίοτε μὲν εἴδωλα τίκτειν, ἔστι δ᾽ ὅτε ἀληθινά, τοῦτο δὲ μὴ ῥᾴδιον εἶναι διαγνῶναι· εἰ γὰρ προσῆν, μέγιστόν τε καὶ κάλλιστον ἔργον ἦν ταῖς μαίαις, τὸ κρίνειν τὸ ἀληθές τε καὶ μή. ἢ οὐκ οἴει;

ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τῇ δέ γ᾽ ἐμῇ τέχνῃ τῆς μαιεύ-

D σεως τὰ μὲν ἄλλα ὑπάρχει ὅσα ἐκείναις, διαφέρει δὲ, τῷ τε ἄνδρας ἀλλὰ μὴ γυναῖκας μαιεύεσθαι, καὶ τῷ τὰς ψυχὰς αὐτῶν τικτούσας ἐπισκοπεῖν, ἀλλὰ μὴ τὰ σώματα. μέγιστον δὲ τοῦτ᾽ ἔνι τῇ ἡμετέρᾳ τέχνῃ, βασανίζειν δυνατὸν εἶναι παντὶ τρόπῳ πότερον εἴδωλον καὶ ψεῦδος ἀποτίκτει τοῦ νέου ἡ διάνοια, ἢ γόνιμόν τε καὶ ἀληθές. ἐπεὶ τόδε γε καὶ ἐμοὶ ὑπάρχει ὅπερ ταῖς μαίαις· ἄγονός εἰμι σοφίας. καὶ ὅπερ ἤδη πολλοί μοι ὠνείδισαν, ὡς τοὺς μὲν ἄλλους ἐρωτῶ, αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀποκρίνομαι περὶ οὐδενὸς, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν σοφὸν, ἀληθὲς ὀνειδίζουσι. τὸ δὲ αἴτιον τούτου,

E τόδε· μαιεύεσθαί με ὁ θεὸς ἀναγκάζει, γεννᾶν δὲ ἀπεκώλυσεν. εἰμὶ δὴ οὖν αὐτὸς μὲν οὐ πάνυ τι σοφός, οὐδέ τί μοι ἔστιν εὕρημα τοιοῦτον, γεγονὸς τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἔκγονον. οἱ δὲ ἐμοὶ συγγιγνόμενοι, τὸ μὲν πρῶτον φαίνονται, ἔνιοι μὲν καὶ πάνυ ἀμαθεῖς, πάντες δὲ, προϊούσης τῆς συνουσίας, οἷσπερ ἂν ὁ θεὸς παρείκῃ, θαυμαστὸν ὅσον ἐπιδιδόντες, ὡς αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις δοκοῦσι· καὶ τοῦτο ἐναργὲς, ὅτι παρ᾽ ἐμοῦ οὐδὲν πώποτε μαθόντες, ἀλλ᾽ αὐτοὶ παρ᾽ αὑτῶν πολλὰ καὶ καλὰ εὑρόντες τε καὶ κατέχοντες. τῆς μέντοι μαιείας ὁ θεός τε καὶ ἐγὼ αἴτιος. ὧδε δὲ δῆλον· πολλοὶ ἤδη τοῦτο ἀ-

F γνοήσαντες, καὶ ἑαυτοὺς αἰτιασάμενοι, ἐμοῦ δὲ καταφρονήσαντες, ἢ αὐτοὶ ὑπ᾽ ἄλλων πεισθέντες, ἀπῆλθον πρωϊαίτερον τοῦ δέοντος· ἀπελθόντες δὲ, τά τε λοιπὰ ἐξήμβλωσαν, διὰ πονηρὰν συνουσίαν, καὶ τὰ ὑπ᾽ ἐμοῦ μαιευθέντα κακῶς τρέφοντες ἀπώλεσαν, ψευδῆ καὶ εἴδωλα περὶ πλείονος ποιησάμενοι τοῦ ἀληθοῦς. τελευτῶντες δ᾽ αὑτοῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἔδοξαν ἀμαθεῖς εἶναι.

ξαίρωμαι καὶ ἀποβάλλω, μὴ ἀγρίαινε, ὥσπερ αἱ πρωτοτόκοι περὶ τὰ παιδία. πολλοὶ γὰρ ἤδη, ὦ θαυμάσιε, πρός με οὕτω διετέθησαν, ὥστε ἀτεχνῶς δάκνειν ἕτοιμοι εἶναι, ἐπειδάν τινα λῆρον αὐτῶν ἀφαιρῶμαι, καὶ οὐκ οἴονταί με εὐνοίᾳ τοῦτο ποιεῖν, πόρρω ὄντες τοῦ εἰδέναι ὅτι οὐδεὶς θεὸς δύσνους ἀνθρώποις, οὐδ᾽ ἐγὼ δυσνοίᾳ τοιοῦτον οὐδὲν δρῶ, ἀλλά μοι ψεῦδός τε συγχωρῆσαι, καὶ ἀληθὲς ἀφανίσαι, οὐδαμῶς θέμις. πάλιν δὴ οὖν ἐξ ἀρχῆς, ὦ Θεαίτητε, ὅ, τί ποτ᾽ ἐστὶν ἐπιστήμη, πειρῶ λέγειν· ὡς δ᾽ οὐχ οἷός τ᾽ εἶ, μηδέποτ᾽ εἴπῃς. ἐὰν γὰρ θεὸς ἐθέλῃ καὶ ἀνδρίζῃ, οἷός τ᾽ ἔσῃ. C

ΘΕΑΙΤ. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σώκρατες, σοῦ γε οὕτω παρακελευομένου, αἰσχρὸν μὴ οὐ παντὶ τρόπῳ προθυμεῖσθαι ὅ, τι τις ἔχει λέγειν. δοκεῖ οὖν μοι ὁ ἐπιστάμενός τι, αἰσθάνεσθαι τοῦτο ὃ ἐπίσταται· καὶ, ὥς γε νυνὶ φαίνεται, οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἐπιστήμη ἢ αἴσθησις. ΣΩ. Εὖ γε καὶ γενναίως, ὦ παῖ· χρὴ γὰρ οὕτως ἀποφαινόμενον λέγειν. ἀλλὰ φέρε δὴ αὐτὸ κοινῇ σκεψώμεθα, γόνιμον ἢ ἀνεμιαῖον τυγχάνει ὄν. αἴσθησις, φῄς, ἐπιστήμη; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩΚΡ. Κινδυνεύεις μέντοι λόγον οὐ φαῦλον εἰρηκέναι περὶ ἐπιστήμης, ἀλλ᾽ ὃν ἔλεγε καὶ Πρωταγόρας. τρόπον δέ τινα ἄλλον εἴρηκε τὰ αὐτὰ ταῦτα. φησὶ γάρ που, πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπον εἶναι· τῶν μὲν ὄντων, ὡς ἔστι· τῶν δὲ μὴ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστιν. ἀνέγνωκας γάρ που; D E

ΘΕΑΙ. Ἀνέγνωκα καὶ πολλάκις. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω πως λέγει, ὡς οἷα μὲν ἕκαστα ἐμοὶ φαίνεται, τοιαῦτα μὲν ἔστιν ἐμοί· οἷα δὲ σοί, τοιαῦτα αὖ σοί. ἄνθρωπος δὲ σύ τε κἀγώ; ΘΕ. Λέγει γὰρ οὖν οὕτως. ΣΩ. Εἰκὸς μέντοι σοφὸν ἄνδρα μὴ ληρεῖν. ἐπακολουθήσωμεν οὖν αὐτῷ. ἆρ᾽ οὐκ ἐνίοτε πνέοντος ἀνέμου τοῦ αὐτοῦ, ὁ μὲν ἡμῶν ῥιγοῖ, ὁ δ᾽ οὔ; καὶ ὁ μὲν ἠρέμα, ὁ δὲ σφόδρα; ΘΕ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Πότερον οὖν τότε αὐτὸ ἐφ᾽ ἑαυτοῦ τὸ πνεῦμα, ψυχρὸν ἢ οὐ ψυχρὸν φήσομεν; ἢ πεισόμεθα τῷ Πρωταγόρᾳ, ὅτι τῷ μὲν ῥιγοῦντι, ψυχρόν· τῷ δὲ μὴ, οὔ; ΘΕΑΙ. Ἔοικε. F

ΣΩΚ. Οὐκοῦν καὶ φαίνεται οὕτως ἑκατέρῳ; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δέ γε φαίνεται, αἰσθάνεσθαί ἐστι; ΘΕ. Ἔστι γάρ. ΣΩΚ. Φαντασία ἄρα καὶ αἴσθησις ταὐτὸν, ἔν τε θερμοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις. οἷα γὰρ αἰσθάνεται ἕκαστος, τοιαῦτα ἑκάστῳ καὶ κινδυνεύει εἶναι.

quàm verum apparens refutauero atque abiecero, ne ſuccenſeas oro, quemadmodum primo partu puerperæ ſolent. Multi iam, ô mirifice adoleſcens, aduerſus me ſic affecti ſunt: vt vel morſibus inuadere vellent, ſi quando deliramentum aliquod illis abigerem, non putantes id à me beneuolentia fieri, cùm eos lateret quòd nullus Deus maleuolus eſt hominibus, nec ego tale aliquid maleuolentia facio. Mihi planè nefas eſſe videtur admittere falſum ac verum refellere. Rurſus igitur à principio Theætete, quid ſcientia ſit, vt potes, exponere tenta: quod verò non poſſis, nequaquam dixeris. Si enim Deus voluerit, adiuueritq; , poteris. THEÆ.

Cùm tu ita, ô Socrates, iubeas, turpe eſſet, ſi quis ſuam ſententiã non proferret. Videtur mihi quod quiſpiam ſcit, id ſentire quod ſcit: & vt nunc apparet, nihil aliud ſcientia eſt, quàm ſenſus. SOCRA. Quàm generoſe reſpondiſti, ô puer. ſic enim loqui eum qui quicquam definire velit, oportet. Sed id communiter conſideremus, verum fœtus hic ſolidus, an vanus exiſtat. Senſum ais ſcientiam eſſe. THEÆ. Aio. SOCR. Videris vtique definitionem ſcientiæ haud abiectam intuliſſe, ſed quam Protagoras modo tamen alio, inducit. Inquit enim, rerum omnium menſuram hominem eſſe, exiſtentium quidem vt ſunt, non exiſtentium verò, vt non ſunt. legiſti vnquam? THEÆ. Legi equidem ſæpenumero. SOCR. Nónne ſic ait: qualia ſingula mihi videntur, talia mihi eſſe: qualia verò tibi, tibi quoque talia: homines autem vtrique ſumus. THE. Sic certè ait. SOC. Atqui probabile eſt ſapientem virum nequaquam delirare. ſequamur igitur. An non ſæpe flante vento eodem, alius noſtrûm riget, alius minimè? & hic quidem leuiter, ille vehemẽter? THE. Proculdubio. SOC. Verũ dicemus tunc ventum ipſum in ſeipſo frigidum, aut non frigidũ: vel Protagoræ credemus, quòd rigẽti ſit frigidus, non rigẽti minimè? THE. Videtur. SO. Nunquid ita vtriq; apparet? THE. Ita. SOC. Apparere autem ſentire eſt? THE. Eſt. SOC. Phantaſia ita que & ſenſus idem in calidis cæteriſq; huiuſmodi. Qualia nanq; ſentit quiſq; talia cuiq; vidẽtur eſſe.

ſermoni argumento eſſe poſsint, quòd vt eſſe, aut fieri quicquam videatur, motus facit, non eſſe autem & interire, quies. ignis enim, calórque qui alia gignit, & regit, ipſe ex latione frictionéque efficitur: hic autem motus eſt. an non hæc ignis origo? THE. Hæc certè. SOCR. Quinetiam animalium genus ex eiſdem naſcitur. THE. Quidni? SOC. Quid corporum habitus? an non otio & torpore corrumpitur, exercitatione autem motuque plurimum conſeruatur? THE. Ita. SOCR. Animæ quoque habitus diſciplina & meditatione, quę motiones ſunt, doctrinas conſequitur, ſeruatur, atque perficitur: Otio autem, id eſt, negligentia, & pigritia, nihil penitus diſcit, & ſi quid didicerit, obliuiſcitur. THE. Et maximè quidé. SOCR. Bonum itaque tam in anima quàm in corpore motus eſt, quies verò contrarium. THE. Videtur. SOCR. Præterea in iis quæ ſerenitates tranquillitateſque vocantur, hoc aſſero, quòd quietes putrefaciunt atq; perdunt, alia verò conſeruant. itaq; Colophoné núciú deniq; adigam, ipſam ſcilicet catená auream inſuper adigens. quá quidem nihil aliud pręter ſolem Homerus intelligit: quia quouſque ſolis circuitus perſeuerat, omnia tá deorũ, quàm hominum ſunt, atq; ſeruantur. ſin auté hoc quaſi lignatum ſtaret, confeſtim omnia diſſoluerentur, eueniretq; quod dicitur, ſurſum deorſum omnia. THE. Mihi quoq;, ô Socrates, eadem quę dicis ſentire videtur. SO. Cogita igitur ſic, ò optime, circa oculos: primùm quidem colorem quem dicimus album, non eſſe ipſum aliud quicquam extra tuos oculos, neque in oculis, neque illi tu locum certum attribuas. Iam enim eſſet in ordine manerétque, nec in generatione vlterius eſſet. THE. At quomodo? SOC. Sequamur ſermonem ſuperiorem, nihil ſecundum ſeipſum vnum quiddam ponentes, atque ita nobis niger albusque & quiuis alius color ex incurſu oculorum motúque debito genitus apparet.

λαστὲς γενέσθαι; ΘΕ. Οὐ ῥάδιον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γὰρ, ὦ Θεαίτητε. ἐπεὶ καὶ τάδε τῷ λόγῳ σημεῖα ἱκανά, ὅτι τὸ μὲν εἶναι δοκοῦν, καὶ τὸ γίγνεσθαι, κίνησις παρέχει· τὸ δὲ μὴ εἶναι καὶ ἀπόλλυσθαι, ἡσυχία. τὸ γὰρ θερμόν τε καὶ πῦρ, ὃ δὴ καὶ τἆλλα γεννᾷ καὶ ἐπιτροπεύει, αὐτὸ γεννᾶται ἐκ φορᾶς καὶ τρίψεως. τοῦτο δὲ κίνησις. ἢ οὐχ αὗται γενέσεις πυρός; ΘΕ. Αὗται μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε τῶν ζώων γένος ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων φύεται. ΘΕ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩ. Τί

D δαί; ἡ τῶν σωμάτων ἕξις οὐχ ὑπὸ ἡσυχίας μὲν καὶ ἀργίας διόλλυται, ὑπὸ γυμνασίων δὲ καὶ κινήσεων ὡς ἐπὶ πολὺ σώζεται; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἡ δ᾽ ἐν τῇ ψυχῇ ἕξις οὐχ ὑπὸ μαθήσεως μὲν καὶ μελέτης, κινήσεων ὄντων, κτᾶταί τε μαθήματα, καὶ σώζεται, καὶ γίγνεται βελτίων· ὑπὸ δ᾽ ἡσυχίας, ἀμελετησίας τε καὶ ἀμαθίας οὔσης, οὔτε τι μανθάνει, ἅ τε ἂν μάθῃ ἐπιλανθάνεται; ΘΕ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ μὲν ἄρα ἀγαθὸν, κίνησις κατά τε ψυχὴν καὶ κατὰ σῶμα· τὸ δέ, τοὐναντίον; ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΣΩ. Ἔτι οὖν σοι λέγω νηνεμίας τε καὶ γαλή-

E νας, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὅτι αἱ μὲν ἡσυχίαι σήπουσι καὶ ἀπολλύουσι, τὰ δ᾽ ἕτερα, σώζει. καὶ ἐπὶ τούτοις, τὸν κολοφῶνα ἀναγκάζω, προσβιβάζων τὴν χρυσῆν σειρὰν, ὡς οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸν ἥλιον Ὅμηρος λέγει· καὶ δηλοῖ ὅτι ἕως μὲν ἂν ἡ περιφορὰ ᾖ κινουμένη καὶ ὁ ἥλιος, πάντα ἔστι καὶ σώζεται τὰ ἐν θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις· εἰ δὲ σταίη τοῦτο, ὥσπερ δεθὲν, πάντα χρήματ᾽ ἂν διαφθαρείη, καὶ γένοιτ᾽ ἂν (τὸ λεγόμενον) ἄνω κάτω πάντα. Ἀλλ᾽ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ταῦτα δηλοῦν ἅπερ λέγεις. Ὑπόλαβε τοίνυν, ὦ ἄριστε, οὑτωσὶ κατὰ τὰ ὄμματα πρῶτον· ὃ δὴ καλεῖς χρῶμα λευκὸν, μὴ εἶναι αὐτὸ

F ἕτερόν τι ἔξω τῶν σῶν ὀμμάτων, μηδ᾽ ἐν τοῖς ὄμμασι· μηδέ τιν᾽ αὐτῷ χώραν ἀποτάξῃς. ἤδη γὰρ ἂν εἴη τέ που ἐν τάξει καὶ μένοι, καὶ οὐκ ἂν ἐν τῇ γενέσει γίγνοιτο. ΘΙ. Ἀλλὰ πῶς; ΣΩ. Ἑπώμεθα τῷ ἄρτι λόγῳ, μηδὲν αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ ἓν ὂν τιθέντες· καὶ ἡμῖν οὕτω μέλαν τε καὶ λευκὸν, καὶ ὁτιοῦν ἄλλο χρῶμα ἐκ τῆς προσβολῆς τῶν ὀμμάτων πρὸς τὴν προσήκουσαν φορὰν φανεῖται γεγενημένον,

λους γάρ που ἕξ, ἂν μὲν τέτταρας αὐτοῖς προσενέγκῃς, πλείους φαμὲν εἶναι τῶν τεττάρων καὶ ἡμιολίους· ἐὰν δὲ δώ- C δεκα, ἐλάττους καὶ ἡμίσεις. καὶ οὐδὲ ἀνεκτὸν ἄλλως λέγειν. ἢ σὺ ἀνέξῃ; ΘΕ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩΚ. Τί οὖν; ἄν σε Πρωταγόρας ἔρηται, ἤ τις ἄλλος, ὦ Θεαίτητε, ἔσθ' ὅπως τι μεῖζον ἢ πλέον γίγνεται ἄλλως ἢ αὐξηθέν; τί ἀποκρινῇ; ΘΕ. Ἐὰν μέν, ὦ Σώκρατες, τὸ δοκοῦν πρὸς τὴν νῦν ἐρώτησιν ἀποκρίνωμαι, ὅτι οὐκ ἔστιν· ἐὰν δὲ πρὸς τὴν προτέραν, φυλάττων μὴ ἐναντία εἴπω, ὅτι ἔστι. ΣΩ. Εὖ γε νὴ τὴν Ἥραν, ὦ φίλε, καὶ θείως. ἀτάρ (ὡς ἔοικεν) ἐὰν ἀποκρίνῃ ὅτι ἔστιν, Εὐριπίδειόν τι ξυμβήσεται. ἡ μὲν γὰρ γλῶττα ἀνέλεγκτος ἡμῖν ἔσται, ἡ δὲ φρὴν οὐκ ἀνέλεγκτος. ΘΕ. Ἀληθῆ. D

ΣΩΚ. Οὐκοῦν, εἰ μὲν δεινοὶ καὶ σοφοὶ ἐγώ τε καὶ σὺ ἦμεν, πάντα τὰ τῶν φρενῶν ἐξητακότες, ἤδη ἂν τὸ λοιπὸν ἐκ περιουσίας ἀλλήλων ἀποπειρώμενοι, συνελθόντες σοφιστικῶς εἰς μάχην τοιαύτην, ἀλλήλων τοὺς λόγους τοῖς λόγοις ἐκρούομεν· νῦν δέ, ἅτε ἰδιῶται, πρῶτον βουλησόμεθα θεάσασθαι αὐτὰ πρὸς αὐτά, τί ποτ' ἔστιν ἃ διανοούμεθα, πότερον ἡμῖν ἀλλήλοις συμφωνεῖ, ἢ οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΘΕ. Πάνυ μὲν οὖν ἔγωγε τοῦτ' ἂν βουλοίμην. ΣΩΚΡ. Καὶ μὴν ἐγώ. ὅτε δ' οὕτως ἔχει, ἄλλο τι ἢ ἠρέμα, ὡς πάνυ πολλὴν σχολὴν ἄγοντες, πάλιν ἐπανασκεψόμεθα, οὐ δυσ- E κολαίνοντες, ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξετάζοντες, ἅττα ποτ' ἔστι ταῦτα τὰ φάσματα ἐν ἡμῖν. ὧν πρῶτον ἐπισκοποῦντες, φήσομεν (ὡς ἐγὼ οἶμαι) μηδέποτε μηδὲν ἂν μεῖζον μηδὲ ἔλαττον γενέσθαι, μήτε ὄγκῳ μήτε ἀριθμῷ, ἕως ἴσον ἂν εἴη αὐτὸ ἑαυτῷ. οὐχ οὕτως; ΘΕ. Ναί. ΣΩΚΡ. Δεύτερον δέ γε, ᾧ μήτε προστιθοῖτο μήτε ἀφαιροῖτο, τοῦτο μήτε αὐξάνεσθαί ποτε μήτε φθίνειν, ἀεὶ δὲ ἴσον εἶναι. ΘΕ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ τρίτον, ὃ μὴ πρότερον ἦν, ἀλλὰ ὕστερον, τοῦτο εἶναι ἄνευ τοῦ γενέσθαι καὶ γίγνεσθαι, ἀδύνατον; ΘΕΑΙ. F Δοκεῖ γε δή. ΣΩΚ. Ταῦτα δὴ (οἶμαι) ὁμολογήματα τρία μάχεται αὐτὰ αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ, ὅταν τὰ περὶ τῶν ἀστραγάλων λέγωμεν, ἢ ὅταν φῶμεν ἐμὲ τηλικόνδε ὄντα, μήτε αὐξηθέντα, μήτε τοὐναντίον παθόντα, ἐν ἐνιαυτῷ σοῦ τοῦ νέου νῦν μὲν μείζω εἶναι, ὕστερον δὲ, ἐλάττω, μηδὲν τοῦ ἐμοῦ ὄγκου ἀφαιρεθέντος, ἀλλὰ σοῦ αὐξηθέντος.

altera proportio nominatur. Sin duodecim, pauciores dimidiumque. nec aliter dici poteſt. An tu aliter? THE. Equidem nullo modo. SOCRAT. Quid ergo? Si te Protagoras, an alius quiuis interrogaret, poteſtne aliquid, ô Theætete, maius aut plus aliter fieri, quàm adauctum? quid reſponderes? THE. Si quod mihi videtur, ô Socrates, ad hãc quæſtionem protulero, non poſſe aſſeuerabo. Sin autem ad ſuperiorem poſitionem reſpexero, ne mihi fortè repugnem, poſſe dicam. SOCRA. Bene atque diuinè per Iunonem, ô amice. Ergo vt videtur, ſi reſpõderis ita eſſe, Euripidis illud eueniet, Vt lingua irredarguta maneat, mens autem redarguatur. THE. Sic certè. SOCRAT. Si igitur ego ac tu facundi ſapienteſque eſſemus, poſtquam omnes mentis angulos excuſſiſſemus, mox velut ex abundanti ſuas quiſque vires periclitantes, & in hac harena ſophiſtarum more congredientes, orationibus conflictaremur. Nunc autem vtpote rudes, volumus hæc primum ſecundum ſeipſa contemplari, cuiuſmodi ſint quæ cogitamus, & vtrum cõueniat nobis inter nos, an non. THEÆ. Maximè quidem id velim. SOCRAT. Nec minus ego: ſed cùm ita affecti ſimus tranquillè prorſus, vt pote otioſi iterum ſpeculemur, nihil ſuccedentes inuicem, ſed reuera nos ipſos excutiẽtes, qualia ſint hæc in nobis viſa phantaſmataque. Quibus primùm conſideratis dicemus, vt arbitror, nihil vnquàm maius minúſue fieri, vel mole, vel numero, quãdiu æquale ſibiipſi permanet, nõne ita? THE. Ita prorſus. SOC. Deinde cui nec additur, neque ſubtrahitur aliquid, hoc neque creſcere vnquã, neq; decreſcere, ſemper autem æquale cõſiſtere. THE. Valde quidẽ. SOC. Tertio verò dicemus, quod antè non erat, & poſtea eſt, niſi fiat, & factũ ſit, eſſe non poſſe. THE. Sic profectò videtur. SOC. Hæc vtique tria conceſſa pugnant inter ſe nobis in animo, quando de talibus illis loquimur, vel quando fatemur me ſenem, dum tantus maneo, nulla in parte auctus minutúſue, eodem in anno te iuuene maiorem nunc eſſe, poſtea verò minorem, cùm moles quidem mea ablata non ſit, ſed tua duntaxat adaucta.

Socrates, memoras. SOC. Sũt hi quidẽ, ô puer, à muſis admodũ alieni. Nec deſũt alij quidã elegãtiores quorũ tibi myſteria narraturus ſum. Principiũ autẽ deinceps erit ex quo ea quæ modò diximus manant, quòd ſcilicet vniuerſum hoc motus eſt, & aliud præter motum nihil. Motus verò ſpecies duæ: & multitudine quidem vtraq; infinita, potentiam autem altera agendi, altera patiendi habet. ex harum congreſſu compulſúque mutuo effectus eueniunt numero infiniti, ſpecie gemini, ſenſibile videlicet ac ſenſus, qui ſemper cum ſenſibili coincidit, atque congreditur. Senſuum hæc nomina ſunt, viſus, auditus, olfactus, guſtus, tactuſque frigidorum, & calidorum. Quos ſequuntur voluptates, dolores, cupiditates, atque timores, aliique affectus innumeri quidem ſine nomine, nominati quoque permulti. Genus autem ſenſibile ſenſui cuilibet eſt cognatum. Omnigenis viſionibus, colores omnigeni: auribus itidem voces, cæteriſque ſenſibus alia ſenſibilia cognata ſimiliter adſunt. Quid igitur, ô Theætete, ſermo hic ad ſuperiora? aduertiſne? THE. Haud equidem multum, ô Socrates. SOC. Vide igitur, num hoc pacto ad exitum perducatur. Illud enim ſibi vult: omnia hæc videlicet vt diximus agitari, horúmque motibus velocitatem tarditatémue ineſſe. Quatenus igitur tarditas ineſt, in eodem & ad proxima, motum obtinet, atque ita generat. Quæ verò ſic gignũtur, velociora ſunt. Feruntur enim, & in latione illorum motus eſt. Cùm igitur oculus, aut aliquid eorum quæ acceſſit, albedinem, ſenſúmque cognatum gignit, quæ nunquam nata fuiſſent dum illorum alterutrum ad aliud quiddam aduentaſſet, tunc ſanè interim dum fertur viſio quidem ab oculis, albedo autem ab eo quod colorẽ tum ex ſe edit, oculus viſione repletur videtq; & factus eſt nõ viſio, ſed videns oculus. Quod verò colorem tũ ex ſe edit, albedine repletũ eſt factumq; nõ eſt albedo,

ξεις δὲ καὶ γενέσεις καὶ πᾶν τὸ ἀόρατον οὐκ ἀποδεχόμενοι, ὡς ἐν οὐσίας μέρει. ΘΕΑΙΤ. Καὶ μὲν δὴ ὦ Σώκρατες, σκληρούς γε λέγεις καὶ ἀντιτύπους ἀνθρώπους. ΣΩ. Εἰσὶ γάρ, ὦ παῖ, μάλ' εὖ ἄμουσοι. ἄλλοι δὲ πολλοὶ κομψότεροι, ὧν μέλλω σοι τὰ μυστήρια λέγειν. ἀρχὴ δέ, ἐξ ἧς καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν πάντα ἤρτηται, ἥδε αὐτῶν· ὡς τὸ πᾶν κίνησις ἦν, καὶ ἄλλο παρὰ τοῦτο οὐδέν. τῆς δὲ κινήσεως δύο εἴδη· πλήθει μὲν ἄπειρον ἑκάτερον, δύναμιν δὲ τὸ μὲν, ποιεῖν, ἔχον, τὸ δέ, πάσχειν. ἐκ δὲ τῆς τούτων ὁμιλίας
D τε καὶ τρίψεως πρὸς ἄλληλα, γίγνεται ἔκγονα, πλήθει μὲν, ἄπειρα, δίδυμα δέ. τὸ μὲν, αἰσθητόν· τὸ δέ, αἴσθησις, ἀεὶ συνεκπίπτουσα καὶ γεννωμένη μετὰ τοῦ αἰσθητοῦ. αἱ μὲν οὖν αἰσθήσεις τὰ τοιάδε ἡμῖν ἔχουσιν ὀνόματα, ὄψεις τε καὶ ἀκοαί, καὶ ὀσφρήσεις, καὶ ψύξεις τε καὶ καύσεις, καὶ ἡδοναί γε δὴ καὶ λῦπαι, καὶ ἐπιθυμίαι καὶ φόβοι κεκλημέναι. καὶ ἄλλαι, ἀπέραντοι μὲν αἱ ἀνώνυμοι, παμπληθεῖς δέ, αἱ ὠνομασμέναι. τὸ δ' αὖ αἰσθητὸν γένος, τούτων ἑκάσταις ὁμόγονον· ὄψεσι μὲν παντοδαπαῖς χρώματα παντοδαπά. ἀκοαῖς δὲ ὡσαύτως φωναί, καὶ ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι τὰ ἄλλα αἰσθητὰ ξυγγενῆ γι-
E γνόμενα. τί δὴ οὖν ἡμῖν βούλεται οὗτος ὁ μῦθος, ὦ Θεαίτητε, πρὸς τὰ πρότερα; ἆρα ἐννοεῖς; ΘΕ. Οὐ πάνυ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ' ἄθρει ἐάν πως ἀποτελεσθῇ. βούλεται γὰρ δὴ λέγειν ὡς ταῦτα πάντα μὲν ὥσπερ λέγομεν, κινεῖται, τάχος δὲ καὶ βραδυτὴς ἔνι τῇ κινήσει αὐτῶν. ὅσον μὲν οὖν βραδύ, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ πρὸς τὰ πλησιάζοντα τὴν κίνησιν ἴσχει, καὶ οὕτω δὴ γεννᾷ· τὰ δὲ γεννώμενα οὕτω δή, βραδύτερα ἐστίν. ὅσον δὲ αὖ ταχύ, πρὸς τὰ πόρρωθεν τὴν κίνησιν ἴσχει, καὶ οὕτω γεννᾷ· τὰ δὲ γεννώμενα οὕτω δή, θάττω ἐστί. φέρεται γάρ, καὶ ἐν φορᾷ αὐτῶν ἡ κίνησις πέφυκεν. ἐπειδὰν οὖν ὄμμα καὶ ἄλλο τι τῶν
F τούτῳ συμμέτρων πλησιάσαν γεννήσῃ τὴν λευκότητά τε καὶ αἴσθησιν αὐτῇ ξύμφυτον, ἃ οὐκ ἄν ποτε ἐγένετο, ἑκατέρου ἐκείνων πρὸς ἄλλο ἐλθόντος, τότε δὴ μεταξὺ φερομένων (τῆς μὲν ὄψεως πρὸς τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς δὲ λευκότητος, πρὸς τοῦ συναποτίκτοντος τὸ χρῶμα) ὁ μὲν ὀφθαλμὸς ἄρα ὄψεως ἔμπλεως ἐγένετο, καὶ ὁρᾷ δὴ τότε, καὶ ἐγένετο οὔτι ὄψις, ἀλλ' ὀφθαλμὸς ὁρῶν· τὸ δὲ ξυγγεννῆσαν τὸ χρῶμα, λευκότητος περιεπλήσθη, καὶ ἐγένετο οὐ λευκότης αὖ,

γειν, καὶ περὶ πολλῶν ἀθροισθέντων. ᾧ δὴ ἀθροίσματι ἄνθρωπόν τε τίθενται καὶ λίθον, καὶ ἕκαστον ζῷόν τε καὶ εἶδος. ταῦτα δὴ, ὦ Θεαίτητε, ἆρ' ἡδέα δοκεῖ σοι εἶναι, καὶ γεύοιο ἂν αὐτῶν ὡς ἀρεσκόντων; ΘΕΑΙ. Οὐκ οἶδα ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ οὐδὲ περὶ σοῦ δύναμαι κατανοῆσαι, πότερα δοκοῦντά σοι λέγεις αὐτὰ, ἢ ἐμοῦ ἀποπειρᾷ. ΣΩ. Οὐ μνημονεύεις ὦ φίλε ὅτι ἐγὼ μὲν οὔτ' οἶδα, οὔτε ποιοῦμαι τῶν τοιούτων οὐδὲν ἐμὸν, ἀλλ' εἰμὶ αὐτῶν ἄγονος; σὲ δὲ μαιεύομαι, καὶ τούτου ἕνεκα ἐπᾴδω τε καὶ παρατίθημι ἑκάστων τῶν σοφῶν ἀπογεύσασθαι, ἕως ἂν εἰς φῶς τὸ σὸν δόγμα ξυνεξαγάγω; ἐξαχθέντος δὲ, τότ' ἤδη σκεψόμεθα εἴτ' ἀνεμιαῖον εἴτε γόνιμον ἀναφανήσεται. ἀλλὰ θαρρῶν καὶ καρτερῶν, εὖ καὶ ἀνδρείως ἀποκρίνου ἃ ἂν φαίνηταί σοι περὶ ὧν ἐρωτῶ. ΘΕ. Ἐρώτα δή. ΣΩΚ. Λέγε τοίνυν πάλιν εἴ σοι ἀρέσκει τὸ μή τι εἶναι, ἀλλὰ γίγνεσθαι ἀεὶ ἀγαθὸν καὶ καλὸν, καὶ πάντα ἃ ἄρτι διῇμεν. ΘΕ. Ἀλλ' ἔμοιγε, ἐπειδὴ σοῦ ἀκούω οὕτως διεξιόντος, θαυμασίως φαίνεται ὡς ἔχειν λόγον, καὶ ὑποληπτέον ᾗπερ διελήλυθας. ΣΩΚ. Μὴ τοίνυν ἀπολείπωμεν ὅσον ἐλλεῖπον αὐτοῦ. λείπεται δὲ, ἐνυπνίων τε πέρι καὶ νόσων, τῶν τε ἄλλων καὶ μανίας· ὅσα τε παρακούειν, ἢ παρορᾶν, ἢ ἄλλο ὅ τι παραισθάνεσθαι λέγεται. οἶσθα γάρ που ὅτι ἐν πᾶσι τούτοις ὁμολογουμένως ἐλέγχεσθαι δοκεῖ ὃν ἄρτι διῇμεν λόγον· ὡς παντὸς μᾶλλον ἡμῖν ψευδεῖς αἰσθήσεις ἐν αὐτοῖς γιγνομένας· καὶ πολλοῦ δεῖ τὰ φαινόμενα ἑκάστῳ, ταῦτα καὶ εἶναι, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον οὐδὲν ὧν φαίνεται εἶναι. ΘΕ. Ἀληθέστατα λέγεις ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τίς δὴ οὖν, ὦ παῖ, λείπεται λόγος τῷ τὴν αἴσθησιν ἐπιστήμην τιθεμένῳ καὶ τὰ φαινόμενα ἑκάστῳ, ταῦτα καὶ εἶναι τούτῳ ᾧ φαίνεται; ΘΕΑΙ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Σώκρατες, ὀκνῶ εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔχω τί λέγω, διότι με νῦν δὴ ἐπέπληξας εἰπόντα τοῦτο. ἐπεὶ ὡς ἀληθῶς γε οὐκ ἂν δυναίμην ἀμφισβητῆσαι ὡς οἱ μαινόμενοι, ἢ οἱ ὀνειρώττοντες, οὐ ψευδῆ δοξάζουσιν· ὅταν οἱ μὲν, θεοὶ, αὐτοὺς, οἴωνται εἶναι, οἱ δὲ, πτηνοί τε, καὶ ὡς πετόμενοι ἐν τῷ ὕπνῳ διανοῶνται. ΣΩΚ Ἆρ' οὖν οὐδὲ τὸ τοιόνδε ἀμφισβήτημα ἐννοεῖς περὶ αὐτῶν, μάλιστα δὲ περὶ τοῦ ὄναρ τε καὶ ὕπαρ; ΘΕ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὃ πολλάκις σε οἶμαι ἀκηκοέναι ἐρωτών-

aliquid ſermone conſiſtere aſſeuerauerit, facile re-
C dargui poterit. Oportet autem & ſigillatim ſic lo-
qui, atque de cunctis in vnum collectis: in qua
collatione hominem ponunt, & lapidem, & vnum
quodque animal ac ſpeciem. Hæcne, ô Theætete
iucunda tibi eſſe videntur? eáque tanquam tibi
placeant degustabis? THE. Ignoro, ô Socrates,
& de te etiam ambigo, vtrum iſta tanquam tuæ
menti conſona referas, an me potius tentes. SOC.
Non recordaris, amice, me nihil horum ſcire, ni-
hilque talium vt meum mihi vendicare: ſum enim
iſtorum ſterilis. te autem obſtetricis ritu agito at-
que exerceo, atque huius gratia te incanto, & quæ
quiſque ſapientum dixit, guſtanda præbeo donec
D ſententiam tuam in lucem educam. Cùm demum
educta fuerit, tunc primum examinabo, ſitne va-
na ſterilíſque, an fœcunda & ſolida. Audacter igitur
& conſtanter, bene atque viriliter, opinionẽ tuam
in his, quæ te rogauero iam pro me. THE. Roga
igitur. SOCR. Dic num tibi placeat, nihil eſſe, ſed
fieri ſemper bonum ac pulchrum, & quotcunque
paulò antè dinumerauimus. THE. Dum te audio
diſſerentem, mirum in modum probabilia, & ad-
mittenda videntur. SOCR. Ne prætermittamus er-
go quæ reſtant. Reliquum eſt enim, vt de ſomniis
morbiſque cùm aliis, tum inſania maximè dicam,
& de eo quod peruerſe videtur, vel auditur, vel a-
E liter quomodocunq; ſentitur. Noſti enim in his
omnibus ſermonem quem ſuprà retulimus ſine
vlla controuerſia confutari, cùm ſenſus in ipſis
prorſus decipiantur. Tantúmque abeſt, vt omnia
quæ apparent cuique, ea ſint, vt contrà nihil eo-
rum quæ apparent exiſtat. THE. Veriſsima narras,
ô Socrates. SOCR. Quò deinceps, ô puer, ille con-
fugiet, qui ſenſũ ſcientiã affirmauit, quæue cuiq; ap
paret, eidẽ & talia eſſe, qualia viſa ſunt? THE. Pudet
me loqui vlterius Socrates. Nihil enĩ habeo quod
in mediũ afferã. Quod nãq; poſuerã, deterrẽdo pe-
nitus ſubuertiſti. Reuera negare nũquã poſſẽ quod
F furentes ſomniãtéſque falſa nimiũ opinẽtur, cùm
illorum nonnulli deos eſſe ſe putent, alii auium
iſtar volare ſe credant. SOCR. Nunquid igitur
non & hanc de iſtis controuerſiam cogitas, de ſo-
mnio præſertim & re? THE Quamnam? SOC. Eam
quam ſæpe te audiſſe exiſtimo, quoties quæritur,

quod alterum omnino eſt, eandem aliquando potentiam cum altero habebit: nec idem partim, partim alterum, ſed penitus alterum intelligamus. THE. Impoſsibile eſt igitur, hoc huius idem quicquam, vel potentia, vel quocunque modo habere, quando omnino alterum eſt. SOCR. Nonne diſſimile quoque neceſſariò eſſe fateamur? THE. Mihi quidem videtur. SOC. Si quid ergo alicui ſimile vel diſsimile fit, aut ſibiipſi, aut alteri, quatenus ſimile fit, idē: quatenus diſsimile, alterum effici cōfitebimur. THE. Neceſſario ſequitur. SOC. An non ſuprà conceſsimus multa, atque innumera agentia eſſe, ſimiliter & patientia? THE. Conceſſimus. SOC. Quin & quod aliud eſt ab alio, cum alio & alio mixtum, non eadem ſed altera generabit. THE. Sic prorſus. SOC. Dicamus vtique me ac te & alia ſecundum eandem rationem, Socratem ſcilicet bene valentem, & Socratem ægrotantem, vtrum ſimile hoc illi, an diſsimile eſſe dicemus? THE. Nunquid ægrotantem Socratem totū hoc inquis illi toti, Socrati ſcilicet bene valenti? SO. Rectè nimiū accepiſti, hoc ipſū dicebā. THE. Diſsimile planè & alterū. SO. Nunquid ſic, vt diſſimile? THE. Neceſſe eſt. SO. Dormientē quoq; & vigilantē & quæcunq; ſuprà narrauimus, ſimiliter aſſeres? THE. Equidē. SO. Quodlibet eorū quæ natura efficere quicquā poſſunt, quādo accipiet ſanū Socratem, vt altero me vtetur, quādo debilē, vt altero? THE. Quidni? SO. Et altera in vtroq; gignemus, ego quidē patiēs, illud autē efficiēs? THE. Nil prohibet. SO. Quoties vinum ſanus bibo, ſuaue ac dulce mihi videtur. TH. Certè. SO. Ex his porrò quę conceſſa ſunt, agens & patiens, dulcedinem ſenſumque progenuerunt, & vtraque mota: & ſenſus quidem à patiente exiſtens, ſentire linguam effecit: dulcedo autem à vino circa illud mota, dulce vnū ſanę linguæ tam eſſe quàm apparere fecit. TH. Sic prorſus ſuperiora conceſſa ſunt.

μένοι τοῦ δοκοῦντι εἶναι ἀληθῆ. λέγουσι δή, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὕτως ἐρωτῶντες, Ὦ Θεαίτητε, ὃ ἂν ἕτερον ᾖ παντάπασι, μή πῃ τινὰ δύναμιν τὴν αὐτὴν ἕξει τῷ ἑτέρῳ; καὶ μὴ ὑπολάβωμεν τῇ μὲν ταὐτὸν εἶναι ὃ ἐρωτῶμεν, τῇ δ' ἕτερον, ἀλλ' ὅλως ἕτερον; ΘΕ. Ἀδύνατον τοίνυν ταὐτόν τι ἔχειν, ἢ ἐν δυνάμει, ἢ ἐν ἄλλῳ ὁτῳοῦν, ὅταν ᾖ κομιδῇ ἕτερον. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ ἀνόμοιον ἀναγκαῖον τὸ τοιοῦτον ὁμολογεῖν; ΘΕ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ ἄρα τι συμβαίνει ὅμοιόν τῳ γίγνεσθαι, ἢ ἀνόμοιον, εἴτε ἑαυτῷ,
D εἴτε ἄλλῳ, ὁμοιούμενον μὲν ταὐτὸν φήσομεν γίγνεσθαι, ἀνομοιούμενον δ' ἕτερον; ΘΕ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκοῦν πρόσθεν ἐλέγομεν ὡς πολλὰ μὲν εἴη τὰ ποιοῦντα καὶ ἄπειρα, ὡσαύτως δέ γε καὶ τὰ πάσχοντα; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν ὅτι γε ἄλλο ἄλλῳ συμμιγνύμενον καὶ ἄλλῳ, οὐ ταὐτὰ ἀλλ' ἕτερα γεννήσει; ΘΕ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Λέγωμεν δὴ ἐμέ τε καὶ σὲ, καὶ τἆλλ' ἤδη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον· Σωκράτη ὑγιαίνοντα καὶ Σωκράτη αὖ ἀσθενοῦντα, πότερον ὅμοιον τοῦτ' ἐκείνῳ ἢ ἀνόμοιον φήσομεν; ΘΕ. Ἆρα τὸν ἀσθενοῦντα Σωκράτη ὅλον τοῦτο λέγεις ὅλῳ ἐκείνῳ τῷ ὑγιαίνοντι Σωκράτει; ΣΩ.
E Κάλλιστα ὑπέλαβες· αὐτὸ τοῦτο λέγω. ΘΕ. Ἀνόμοιον δήπου καὶ ἕτερον. ΣΩ. Ἆρα οὕτως ὥσπερ ἀνόμοιον; ΘΕ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ καθεύδοντα δὴ, καὶ πάντα ἃ νῦν διήλθομεν, ὡσαύτως φήσεις; ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἕκαστον δὴ τῶν πεφυκότων τι ποιεῖν ἄλλο τι, ὅταν μὲν λάβῃ ὑγιαίνοντα Σωκράτη, ὡς ἑτέρῳ μοι χρήσεται, ὅταν δὲ ἀσθενοῦντα, ὡς ἑτέρῳ; ΘΕ. Τί δ' οὐ μέλλει; ΣΩ. Καὶ ἕτερα δὴ ἐφ' ἑκατέρου γεννήσομεν, ἐγώ τε ὁ πάσχων, καὶ ἐκεῖνο τὸ ποιοῦν; ΘΕ. Τί μήν; ΣΩ. Ὅταν δὴ οἶνον πίνω ὑγιαίνων, ἡδύς μοι φαίνεται καὶ γλυκύς; ΘΕ. Ναί. ΣΩΚΡ. Ἐγέννησε γὰρ δή, ἐκ
F τῶν προωμολογημένων, τό τε ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον, γλυκύτητά τε καὶ αἴσθησιν, ἅμα φερόμενα ἀμφότερα. καὶ ἡ μὲν αἴσθησις πρὸς τοῦ πάσχοντος οὖσα, αἰσθανομένην τὴν γλῶτταν ἀπειργάσατο· ἡ δὲ γλυκύτης πρὸς τοῦ οἴνου περὶ αὐτὸν φερομένη, γλυκὺν τὸν οἶνον τῇ ὑγιαινούσῃ γλώττῃ ἐποίησε καὶ εἶναι καὶ φαίνεσθαι. ΘΕ. Πάνυ μὲν οὖν τὰ πρότερα ἡμῖν οὕτως ὡμολόγηται.

[illegible] οἶμαι, ἡμῖν, ἀλλήλοις εἴτ' ἐσμὲν, εἶναι, εἴτε γιγνόμεθα, γίγνεσθαι· ἐπείπερ ἡμῶν ἡ ἀνάγκη τὴν οὐσίαν συνδεῖ μὲν, συνδεῖ δὲ οὐδενὶ τῶν ἄλλων, οὐδ' αὖ ἡμῖν αὐτοῖς. ἀλλήλοις δὴ λείπεται συνδεδέσθαι. ὥστε εἴτε τις εἶναί τι ὀνομάζει, τινὶ εἶναι, ἢ τινὸς, ἢ πρός τι, ῥητέον αὐτῷ εἴτε γίγνεσθαι. αὐτὸ δὲ ἐφ' αὑτοῦ τι ἢ ὂν, ἢ γιγνόμενον, οὔτε αὐτῷ λεκτέον, οὔτ' ἄλλου λέγοντος ἀποδεκτέον, ὡς ὁ λόγος ὃν διεληλύθαμεν σημαίνει. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτε δὴ τὸ ἐμὲ ποιοῦν, ἐμοί ἐστι καὶ οὐκ ἄλλῳ, ἐγὼ καὶ αἰσθάνομαι αὐτοῦ, ἄλλος δ' οὔ. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἀληθὴς ἄρα ἐμοὶ ἡ ἐμὴ αἴσθησις. τῆς γὰρ ἐμῆς οὐσίας αἰεί ἐστι. καὶ ἐγὼ κριτὴς, κατὰ τὸν Πρωταγόραν, τῶν τε ὄντων ἐμοὶ, ὡς ἔστι, καὶ τῶν μὴ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστι.

ΘΕΑΙΤ. Ἔοικε. ΣΩ. Πῶς οὖν, ἀψευδὴς ὢν καὶ μὴ πταίων τῇ διανοίᾳ περὶ τὰ ὄντα ἢ γιγνόμενα, οὐκ ἐπιστήμων ἂν εἴην ὧνπερ αἰσθητής; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ὅπως οὔ. ΣΩΚΡ. Παγκάλως ἄρα σοι εἴρηται ὅτι ἐπιστήμη οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ αἴσθησις· καὶ εἰς ταὐτὸν συμπέπτωκε, κατὰ μὲν Ὅμηρον καὶ Ἡράκλειτον, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον φῦλον, οἷον ῥεύματα κινεῖσθαι τὰ πάντα· κατὰ δὲ Πρωταγόραν τὸν σοφώτατον, πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπον εἶναι· κατὰ δὲ Θεαίτητον, τούτων οὕτως ἐχόντων, αἴσθησιν ἐπιστήμην γίγνεσθαι. ἦ γὰρ ὦ Θεαίτητε; φῶμεν τοῦτο σὸν μὲν εἶναι οἷον νεογενὲς παιδίον, ἐμὸν δὲ μαίευμα; ἢ πῶς λέγεις; ΘΕ. Οὕτως ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τοῦτο μὲν δὴ, ὡς ἔοικε, μόλις ποτὲ ἐγεννήσαμεν, ὅτι δή ποτε καὶ τυγχάνει ὄν. μετὰ δὲ τὸν τόκον, τὰ ἀμφιδρόμια αὐτοῦ ὡς ἀληθῶς ἐν κύκλῳ περιδρεκτέον τῷ λόγῳ, σκοπουμένους μὴ λάθῃ ἡμᾶς οὐκ ἄξιον ὂν τροφῆς τὸ γιγνόμενον, ἀλλὰ ἀνεμιαῖόν τε καὶ ψεῦδος. ἢ σὺ οἴει πάντως δεῖν τό γε σὸν τρέφειν, καὶ μὴ ἀποτιθέναι; ἢ καὶ ἀνέξῃ ἐλεγχόμενον ὁρῶν, καὶ οὐ σφόδρα χαλεπανεῖς, ἐάν τις σοῦ ὡς πρωτοτόκου αὐτὸ ὑφαιρῇ; ΘΕΟ. Ἀνέξεται, ὦ Σώκρατες, Θεαίτητος. οὐδαμῶς γὰρ δύσκολος. ἀλλὰ πρὸς θεῶν εἰπὲ εἰ αὖ οὐχ οὕτως ἔχει. ΣΩ. Φιλόλογός γ' εἶ ἀτεχνῶς καὶ χρηστὸς, ὦ Θεόδωρε, ὅτι με οἴει λόγων τινὰ εἶναι θύλακον, καὶ ῥᾳδίως ἐξελόντα ἐρεῖν ὡς οὐκ αὖ ἔχει οὕτω ταῦτα. τὸ δὲ γιγνόμενον οὐκ ἐννοεῖς,

[illegible] neceſsitas ipſa connectit. Connectit autem alio-
C rum nulli, nec nobis ipſis: inuicem ergo vinciri ſequitur. Quapropter ſiue quis eſſe aliquid dixerit, ſiue fieri, ita accipiendum eſt, alicui eſſe fieriue, vel alicuius, vel ad aliquid, ipſum autem in ſeipſo quicquam eſſe vel fieri, neque ipſe quiſquam profiteri debet, nec alteri aſſeueranti concedere, quemadmodum ratio ſuperior admonet. THE. Sic eſt prorſus, ô Socrates. SOCR. Nonne quandoquidem me efficiens mihi eſt non alii, ego quoque ipſum ſentio, non alius? THE. Quidni? SOCR. Verus itaque mihi ſenſus meus: meæ nanque eſſentiæ ſemper exiſtit, & ego ſecundum Protagoram, iudex tam eorum quæ ſunt, vt mihi ſunt, quã
D eorum quæ non ſunt, vt non ſunt. THE. Ita videtur. SOCR. Quid iam obſtat, quo minus ſciens exiſtam, quemadmodum & ſentiens? quippe cũ nec decipiar, nec aberrem cogitatione circa ea, quæ vel ſunt, vel fiũt? THE. Nil prorſus. SOC. Egregiè igitur ipſe dicebas, ſcientiã nihil aliud eſſe quàm ſenſum. In idem ſanè hæc cõcurrunt, ſecundũ Homerum quidem & Heraclitũ, & omne id genus, vniuerſo decurrere, fluminis inſtar: ſecũdũ verò Protagoram ſapientiſsimum hominẽ rerum omniũ eſſe menſurã, & poſtremo ſecundũ Theætetũ conceſsis ſuperioribus, ſcientiã eſſe ſenſum. nunquid,
E ô Theætete, opinionẽ hãc dicemus eſſe quaſi tuam prolem nuper abs te quidem genitã, à me autẽ in lucem obſtetricia quadã opera iam eductã? Quid ais? THE. Ita neceſſe eſt, ô Socrates. SOC. Hãc, vt videtur, qualiſcunque ſit, vix tãdem genuimus, poſt partũ verò, vt mos eſt, quinta die ab eius natali ſolẽnia celebrãtes circulũ diſputationũ diſcurramus, videaſq; ne nos fallat, ſi fortè educatione digna nõ ſit, ſed inanis & falſa: aut num cenſes tu natũ tuum omnino alẽdũ, nec vllo modo abiiciendũ? An fortè ſi reprobatũ videris primogenitũ tuũ, nõ moleſtè feres è medio tolli? TH. Theætetus, ô Socrates, æquo animo feret. neq; .n. moroſus eſt. verũ dic per
F deos, an nõ ita ſe res habet? SO. Diſputationis valde auidus es, atq; vir bonus, ô Theodore, qui me putes arcã quãdã eſſe ſermonũ, vnde mox promã mõſtréq; hæc nõ ita ſe ſe habere: nõ aduertis quid ſit,

do non dicamus in his Protagoram non nugari? Studium quoque meum obſtetriciæ facultatis vt tranſeam, quantũ riſum exhibebimus? Imò, vt opinor, & omne diſſerendi officium. Nam conatus iſte diſcutiendi refellendique viciſsim phantaſias & opiniones, cùm rectæ ſint cuiuſque omnes, nihil erunt aliud, quàm magna & longa deliramenta, ſi vera Protagoræ veritas illa, quam vocat, eſt, atqui non iocatur illa, ſed velut ex adyto libri eſt locuta. THE. O Socrates, amicus cùm ſim, quemadmodum ipſe modò dicebas, nunquam paterer concedente me Protagorem confutari, neque tibi rurſus præter meam ſententiam repugnare vellem. Age igitur omnia iterum cum Theæteto. Etenim aptè nimium, diligentérque obſecutus tibi fuiſſe hactenus viſus eſt. SOCR. Si Lacedæmonem profectus Theodore ad palæſtras, alios quoſdã inertes nudato corpore exerceri videres, an non operæpretium duceres ſpeciem tuam nudis membris palàm cum illis conferre? THE. Quid verò? ſi me permitterent quemadmodum vos in præſentia permiſſuros ſpero, vt ego quidem ſolum ſpectem, neque in gymnaſium rapiar, vir dura iam cute, illi autem libentius cum iuniori molliorique luctetur? SOC. Atque ſi tibi id, ô Theodore, iucundum eſt, neque mihi etiam eſt moleſtum, vt trito prouerbio fertur. Aggrediamur itaque rurſus ſapientem Theætetum. Dic obſecro Theætete primum, quæ modò percurrimus: nónne tu quoque miraberis ſi ſubitò nihilominus appareas ſapiens, quàm quilibet hominum, vel deorum? aut nũquid Protagoream illam menſuram, ad deos minus, quã ad homines pertinere putas? THE. Non per Iouem, adeoque quod rogas magnopere miror: dum enim ſuprà exponebamus, qua ratione quod cuique videtur, id cuique verum eſt, ſcitè admodum dici videbatur. nunc autem contraria cõſeſtim opinio ſubit.

διδάσκαλος ἀξιοῦσθαι δικαίως μετὰ μεγάλων μισθῶν, ἡμεῖς δὲ ἀμαθέστεροί τε, καὶ φοιτητέον ἡμῖν ἦν παρ' ἐκεῖνον, μέτρῳ ὄντι αὐτῷ ἑκάστῳ τῆς αὑτοῦ σοφίας; καὶ ταῦτα πῶς μὴ φῶμεν δημούμενον λέγειν τὸν Πρωταγόραν; τὸ δὲ δὴ ἐμόν τε καὶ τῆς ἐμῆς τέχνης τῆς μαιευτικῆς σιγῶ, ὅσον γέλωτα ὀφλισκάνομεν· οἶμαι δὲ καὶ ξύμπασα ἡ τοῦ διαλέγεσθαι πραγματεία. τὸ γὰρ ἐπισκοπεῖν καὶ ἐπιχειρεῖν ἐλέγχειν D τὰς ἀλλήλων φαντασίας τε καὶ δόξας ὀρθὰς ἑκάστου οὔσας, οὐ μακρὰ μὲν καὶ διωλύγιος φλυαρία, εἰ ἀληθὴς ἡ ἀλήθεια Πρωταγόρου, ἀλλ' εἰ μὴ παίζουσα ἐκ τοῦ ἀδύτου τῆς βίβλου ἐφθέγξατο; ΘΕΟ. Ὦ Σώκρατες, φίλος ἀνήρ, ὥσπερ σὺ νῦν δὴ εἶπες. οὐκ ἂν οὖν δεξαίμην δι' ἐμοῦ ὁμολογοῦντος ἐλέγχεσθαι Πρωταγόραν, οὐδ' αὖ σοὶ παρὰ δόξαν ἀντιτείνειν. τὸν οὖν Θεαίτητον πάλιν λαβὲ πάντως· καὶ δὴ νῦν μάλ' ἐμμελῶς σοι ἐφαίνετο ὑπακούειν. ΣΩΚ. Ἆρα κἂν εἰς Λακεδαίμονα ἐλθών, ὦ Θεόδωρε, πρὸς τὰς παλαίστρας, ἀξιοῖς ἂν, ἄλλους θεώμενος γυμνούς, E ἐνίους φαύλους, αὐτὸς μὴ ἀντεπιδεικνύναι τὸ εἶδος παραποδυόμενος; ΘΕΟ. Ἀλλὰ τί μὴν δοκεῖς, εἴπερ μέλλοιέν μοι ἐπιτρέψειν καὶ πείσεσθαι; ὥσπερ νῦν οἶμαι ὑμᾶς πείσειν, ἐμὲ μὲν ἐᾶν θεᾶσθαι, καὶ μὴ ἕλκειν πρὸς τὸ γυμνάσιον, σκληρὸν ἤδη ὄντα, τῷ δὲ δὴ νεωτέρῳ τε καὶ ὑγροτέρῳ ὄντι προσπαλαίειν. ΣΩΚΡ. Ἀλλ' εἰ οὕτως, ὦ Θεόδωρε, σοὶ φίλον, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρόν, φασὶν οἱ παροιμιαζόμενοι. πάλιν δὴ οὖν ἐπὶ τὸν σοφὸν Θεαίτητον ἰτέον. λέγε δὴ ὦ Θεαίτητε, πρῶτον μὲν ἃ νῦν δὴ διήλθομεν, ἆρα οὐ συνθαυμάζεις εἰ ἐξαίφνης οὕτως F ἀναφανήσῃ μηδὲν χείρων εἰς σοφίαν ὁτουοῦν ἀνθρώπων, ἢ καὶ θεῶν; ἢ ἧττόν τι οἴει τὸ Πρωταγόρειον μέτρον εἰς θεοὺς ἢ εἰς ἀνθρώπους λέγεσθαι; ΘΕΑΙΤ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. καὶ ὅπερ γε ἐρωτᾷς, πάνυ θαυμάζω. ἡνίκα γὰρ διῇμεν ὃν τρόπον λέγοιεν, τὸ δοκοῦν ἑκάστῳ, τοῦτο καὶ εἶναι τῷ δοκοῦντι, πάνυ μοι εὖ ἐφαίνετο λέγεσθαι· νῦν δὲ αὖ τοὐναντίον τάχα μεταπέπτωκεν.

ὁ λόγος ἡμῖν ἐκφεύγει, καὶ τούτου χαίροντα πολλὰ καὶ ἄπιστα ταῦτα ἐκκλίνωμεν. οὐ γάρ; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν C οὖν. ΣΩΚ. Ἢ οὕτως ὁμολογήσομεν, ἃ τῷ ὁρᾶν αἰσθανόμεθα ἢ τῷ ἀκούειν, πάντα ταῦτα ἅμα καὶ ἐπίστασθαι; οἷον, τῶν βαρβάρων πρὶν μαθεῖν τὴν φωνήν, πότερον οὐ φήσομεν ἀκούειν, ὅταν φθέγγωνται, ἢ ἀκούειν τε καὶ ἐπίστασθαι ἃ λέγουσι; καὶ αὖ γράμματα μὴ ἐπιστάμενοι, βλέποντες εἰς αὐτά, πότερον οὐχ ὁρᾶν, ἢ ἐπίστασθαι, εἴπερ ὁρῶμεν, διισχυριούμεθα; ΘΕΑΙ. Αὐτό γε, ὦ Σώκρατες, τοῦτο αὐτῶν, ὅπερ ὁρῶμέν τε καὶ ἀκούομεν, ἐπίστασθαι φήσομεν. τὸ μὲν γὰρ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα ὁρᾶν τε καὶ ἐπίστασθαι, τὴν δὲ ὀξύτητα καὶ βαρύτητα ἀκούειν τε ἅμα D καὶ εἰδέναι· ἃ δ' οἵ τε γραμματισταὶ περὶ αὐτῶν καὶ οἱ ἑρμηνῆς διδάσκουσιν, οὔτε αἰσθάνεσθαι τῷ ὁρᾶν ἢ ἀκούειν, οὔτε ἐπίστασθαι. ΣΩ. Ἄριστά γε, ὦ Θεαίτητε. καὶ οὐκ ἄξιόν σοι πρὸς ταῦτα ἀμφισβητῆσαι, ἵνα καὶ αὐξάνῃ. ἀλλ' ὅρα δὴ καὶ τόδε ἄλλο προσιόν, καὶ σκόπει πῇ αὐτὸ διωσόμεθα.

ΘΕΑΙΤΗ. Τὸ ποῖον δή; ΣΩΚΡ. Τὸ τοιόνδε. εἴ τις ἔροιτο, ἆρα δυνατὸν ὅτου τις ἐπιστήμων γένοιτό ποτε, ἔτι ἔχοντα μνήμην αὐτοῦ τούτου, καὶ σωζόμενον, τότε ὅτε μέμνηται, μὴ ἐπίστασθαι αὐτὸ τοῦτο ὃ μέμνηται. μακρολογῶ δέ, ὡς ἔοικε, βουλόμενος ἐρέσθαι, εἰ μαθών τίς τι, μεμνημένος μὴ οἶδε. E ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες; τέρας γὰρ ἂν εἴη ὃ λέγεις. ΣΩΚΡ. Μὴ οὖν ἐγὼ ληρῶ; σκόπει δέ. ἆρα τὸ ὁρᾶν, οὐκ αἰσθάνεσθαι λέγεις, καὶ τὴν ὄψιν, αἴσθησιν; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ ἰδών τι, ἐπιστήμων ἐκείνου γέγονεν ὃ εἶδε, κατὰ τὸν ἄρτι λόγον; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Τί δαί; μνήμην οὐ λέγεις μέντοι; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩΚ. Πότερον οὐδενός, ἢ τινός; ΘΕ. Τινὸς δήπου. ΣΩΚ. Οὐκοῦν ὧν ἔμαθε καὶ ὧν ᾔσθετο; ΘΕΑΙ. Τοιουτωνί τινων. ΣΩ. Τί μήν; ὃ δὴ εἶδέ τις, μέμνηταί που ἐνίοτε; ΘΕΑΙ. Μέμνηται. ΣΩ. Ἦ καὶ μύσας; ἢ καὶ F τοῦτο δράσας ἐπελάθετο; ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ δεινόν, ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε φάναι. ΣΩ. Δεῖ γε μέντοι, εἰ σώσοιμεν τὸν πρόσθεν λόγον· εἰ δὲ μή, οἴχεται. ΘΕΑΙ. Καὶ ἐγὼ νὴ τὸν Δία ὑποπτεύω, οὐ μὴν ἱκανῶς γε συννοῶ· ἀλλ' εἰπὲ πῇ. ΣΩ. Τῇδε. ὁ μὲν ὁρῶν, ἐπιστήμων (φαμὲν) τούτου γέγονεν οὗπερ ὁρᾷ. ὄψις γὰρ καὶ αἴσθησις καὶ ἐπιστήμη ταὐτὸν ὡμολόγηται. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

vel audiendo ſentimus, eadem omnia ſimul etiam ſcire: vtputa barbarorum vocem antequam didicerimus, dicemus non audire quando loquuntur: an audire ſciréque ſimul? & literarum prorſus ignari cùm illarum contextum aſpicimus, num videre nos eas negabimus: an & ſcire ſi modò viderimus, aſſeremus? THE. Idipſum, ô Socrates, quod in his cernimus & audimus, an & ſcire affirmabimus: horum quidem figuram colorémque inſpicere & ſcire ſimiliter, illorum autem acutam vocẽ & grauem audire pariter atque ſcire? Quæ verò grammatici & interpretes de his tradunt, neque ſentire videndo & audiendo, neque etiam ſcire. SOC. Optimè, ô Theætete, neque in his repugnandum tibi, vt magis inde proficias, verùm aſpice & aliud quod ad hæc accedit, & conſidera qua ratione repelli vitarique poſsit. THE. Quid iſthuc? SOC. Hoc ſanè: ſi quis percõtetur, fierine poſsit, vt quod quis quandoque ſciuit, & adhuc memoria tenet fixumque conſeruat, idipſum tamen neſciat. In longum profectò ſermonem traho, quærere cupiẽs vtrum aliquis quod didicit memoria retinens haud noſcat. THE. Qui hoc fieri poſſet, ô Socrates? Mõſtrum quod dicis eſſet. SOC. Num igitur deliro, aduerte obſecro. Videre, nónne ſentire dicis, viſionémque ſenſum? THE. Aio. SO. Qui aliquid videt, nonne idẽ ſcit quod & videt, vt præſens ſermo proponit? THE. Certè. SO. Memoriã aliquid vocas? THE. Voco equidem. SOC. Alicuiúſne, an nullius? THE. Alicuius certè. SOC. An non earum rerũ quas didicit ſenſitque? THE. Harum profectò. SOC. Quod quis vidit, quandoque meminit? THE. Meminit. SOC. Nunquid etiam cùm claudit oculos: an cùm hoc facit, protinus obliuiſcitur? THE. Abſurdum hoc dictu, ô Socrates, eſſet. SOC. Cogitur tamen id fateri, quiſquis ſermonem ſuperiorẽ ſeruare velit, aliter autem minimè. THEO. Ego quoque per Iouem ſuſpicor, neque dum ſatis intelligo. Dic oro, quo pacto? SO. Hoc ſanè. qui videt, idem ſcit quod & videt, vt confeſsi ſumus: nam viſionem, ſenſum, ſciẽtiamq; idẽ eſſe conuenimus. TH. Cõuenimus.

SOCR.

bat. THE. Conſtat. SOC. Nequaquam ita, vt arbitror, ô amice, ſi pater alterius fabulæ ſupereſſet, ſed vehementiſsimè propugnaret. Nunc autem orphanam ipſam inſequimur expoliamúſque: neque tutores quos reliquit Protagoras, è quorum numero vnus eſt Theodorus hic, ſuccurrere volunt. Verùm nos iuſtitiæ gratia illi ſuffragari aggrediemur. THE. Non ego quidem, ô Socrates, imò Callias Hipponici filius rerum Protagoræ tutor. Nos profectò à nudis ſermonibus ad geometriam repentè deflexim⁹. Gratiam tibi tamen habebimus, ſi illi opem tuleris. SOC. Scitè loqueris, ô Theodore. Aduerte igitur qua viam ſuccurram. ſiquis minus vim verborũ animaduerterit qua plerunque affirmare quicquam, & negare ſolemus, abſurdiora etiam ſuperioribus confiteri cogetur. Dicam tibi quemadmodum, an Theæteto? THE. Vtriſque communiter. Reſpondeat autem iunior. Nam ſi labatur, minus peccabit. SOC. Difficillimam autem quæſtionem dico. ea verò eſt huiuſmodi: nũ fieri poteſt, vt qui aliquid nouit, quod noſcit ignoret? THE. Quid reſpõdebimus Theætete? THE. Impoſsibile ego quidem puto. SOC. Nõ vtiq;, ſi videre, ſcire eſſe poſueris. quid enim reſpõdeas inexplicabili quæſtioni, puteo quod dicitur incluſus, ſi quis te vir intrepidus interrogauerit manu alterum tibi tegẽs oculum, verum tecto oculo veſtem videas? THEO. Non hoc dicam, ſed altero. SOCR. An non idem ſimul & vides, & non vides? THE. Ita quodammodo. SOC. Haud equidem, dicet ille iubeo, vel quæſiui quo pacto, ſed vtrũ quod ſcis idem & neſcias. In præſentia verò quod non vides, videre videris: & ſuprà confeſſus eſt, videre quidem ſcire eſſe, non videre autem neſcire. Collige quid ex his aduerſus te concludatur. THE. Contraria planè eorum quæ propoſueram

τον. καὶ οὕτω δὴ μῦθος ἀπώλετο ὁ Πρωταγόρειος, καὶ ὁ σὸς ἅμα ὁ τῆς ἐπιστήμης καὶ αἰσθήσεως, ὅτι ταὐτόν ἐστι. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩΚΡ. Οὔ τι ἄν, οἶμαι, ὦ φίλε, εἴπερ γε ὁ πατὴρ τοῦ ἑτέρου μύθου ἔζη, ἀλλὰ πολλ' ἂν ἤμυνε· νῦν δὲ ὀρφανὸν αὐτὸν ἡμεῖς προπηλακίζομεν. καὶ γὰρ οὐδ' οἱ ἐπίτροποι οὓς

D Πρωταγόρας κατέλιπε, βοηθεῖν ἐθέλουσιν, ὧν Θεόδωρος εἷς ὅδε. ἀλλὰ δὴ αὐτοὶ κινδυνεύσομεν τοῦ δικαίου ἕνεκ' αὐτῷ βοηθεῖν. ΘΕΟ. Οὐ γὰρ ἐγώ, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ μᾶλλον Καλλίας ὁ Ἱππονίκου τῶν ἐκείνου ἐπίτροπος· ἡμεῖς δέ πως θᾶττον ἐκ τῶν ψιλῶν λόγων πρὸς τὴν γεωμετρίαν ἀπενεύσαμεν. χάριν γε μέντοι σοὶ ἕξομεν, ἐὰν αὐτῷ βοηθῇς. ΣΩΚΡΑΤ. Καλῶς λέγεις, ὦ Θεόδωρε. σκέψαι οὖν τήν γ' ἐμὴν βοήθειαν. τῶν γὰρ ἄρτι δεινότερα ἄν τις ὁμολογήσειε, μὴ προσέχων τοῖς ῥήμασι τὸν νοῦν, ᾗ τὸ πολὺ εἰθίσμεθα φάναι τε καὶ ἀπαρνεῖσθαι. σοὶ λέγω ὅπῃ, ἢ Θεαιτήτῳ; ΘΕΟΔ. Εἰς τὸ κοινὸν μὲν οὖν. ἀποκρινέσθω δὲ ὁ νεώτε-

E ρος· σφαλεὶς γάρ, ἧττον ἀσχημονήσει. ΣΩ. Λέγω δὴ τὸ δεινότατον ἐρώτημα. ἔστι δέ, οἶμαι, τοιόνδε τι· ἆρα οἷόν τε τὸν αὐτὸν εἰδότα τι, τοῦτο ὃ οἶδε μὴ εἰδέναι; ΘΕΟ. Τί δὴ οὖν ἀποκρινούμεθα, ὦ Θεαίτητε; ΘΕΑΙ. Ἀδύνατόν που, οἶμαι, ἔγωγε. ΣΩΡ. Οὔκ, εἰ τὸ ὁρᾶν γε ἐπίστασθαι θήσεις. τί γὰρ χρήσῃ ἀφύκτῳ ἐρωτήματι, τὸ λεγόμενον, ἐν φρέατι συσχόμενος, ὅταν ἐρωτᾷ ἀνέκπληκτος ἀνήρ, καταλαβὼν τῇ χειρὶ σοῦ τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν, εἰ ὁρᾷς τὸ ἱμάτιον τῷ κα-

F τειλημμένῳ; ΘΕΑΙΤ. Οὐ φήσω, οἶμαι, τούτῳ γε, τῷ μέντοι ἑτέρῳ. ΣΩΚΡΑ. Οὐκοῦν ὁρᾷς τε καὶ οὐχ ὁρᾷς ἅμα ταὐτόν; ΘΕ. Οὕτω γέ πως. ΣΩΚΡ. Οὐδὲν ἐγώ (φήσει) τοῦτο οὔτε τάττω, οὔτ' ἠρόμην τὸ ὅπως, ἀλλ' εἰ, ὃ ἐπίστασαι, τοῦτο καὶ οὐκ ἐπίστασαι. νῦν δ' ὃ οὐχ ὁρᾷς, ὁρῶν φαίνῃ. ὡμολογηκὼς δὲ τυγχάνεις τὸ ὁρᾶν, ἐπίστασθαι, καὶ τὸ μὴ ὁρᾶν, μὴ ἐπίστασθαι. ἐξ οὖν τούτων λογίζου τί σοι συμβαίνει. ΘΕ. Ἀλλὰ λογίζομαι ὅτι τἀναντία οἷς ὑπεθέμην

ιασθαι προσφορᾶ, γέλωτα δὴ τὸν ἐμὲ ἐν τοῖς λόγοις ἀπέδειξε. C τὸ δὲ, ὦ ῥᾳθυμότατε Σώκρατες, τῇδ' ἔχει· ὅταν τι τῶν ἐμῶν δι' ἐρωτήσεως σκοπῇς, ἐὰν μὲν ὁ ἐρωτηθεὶς, οἷάπερ ἐγὼ ἀποκριναίμην ἀποκρινάμενος σφάλληται, ἐγὼ ἐλέγχομαι· εἰ δὲ ἀλλοῖα, αὐτὸς ὁ ἐρωτηθείς. αὐτίκα γὰρ, δοκεῖς τινά σοι συγχωρήσεσθαι, μνήμην παρεῖναί τῳ ὧν ἔπαθε, τοιοῦτόν τι οὖσαν πάθος οἷον ὅτε ἔπασχε, μηκέτι πάσχοντι; πολλοῦ γε δεῖ. ἢ αὖ ἀποκνήσειν ὁμολογεῖν οἷόν τ' εἶναι, εἰδέναι καὶ μὴ εἰδέναι τὸν αὐτὸν τὸ αὐτό; ἢ, ἐάνπερ τοῦτο δείσῃ, δώσειν ποτὲ τὸν αὐτὸν εἶναι τὸν ἀνομοιούμενον τῷ πρὶν ἀνομοιοῦσθαι ὄντι; μᾶλλον δὲ τὸν, εἶναί τινα, ἀλλ' οὐχὶ τοὺς, καὶ τούτους γιγνομένους ἀπείρους, ἐάνπερ ἀνο- D μοίωσις γίγνηται· εἰ δὴ ὀνομάτων γε δεήσει θηρεύσεις διευλαβεῖσθαι ἀλλήλων. ἀλλ' ὦ μακάριε (φήσει) γενναιοτέρως ἐπ' αὐτὸ ἐλθὼν ὃ λέγω, εἰ δύνασαι, ἐξέλεγξον ὡς οὐχὶ ἴδιαι αἰσθήσεις ἡμῶν ἑκάστῳ γίγνονται· ἢ ὡς ἰδίων γιγνομένων, οὐδέν τι ἂν μᾶλλον τὸ φαινόμενον μόνῳ ἐκείνῳ γίγνοιτο· ἤ, εἰ εἶναι δεῖ, ὀνομάζειν εἴη ᾧπερ φαίνεται. ὗς δὲ καὶ κυνοκεφάλους λέγων, οὐ μόνον αὐτὸς ὑηνεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούοντας τοῦτο δρᾶν εἰς τὰ συγγράμματά μου ἀναπείθεις, οὐ καλῶς ποιῶν. ἐγὼ γὰρ φημὶ μὲν τὴν ἀλήθειαν ἔχειν ὡς γέγραφα· μέτρον γὰρ ἕκαστον ἡμῶν εἶναι τῶν τε E ὄντων καὶ μή· μυρίον μέντοι διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου αὐτῷ τούτῳ, ὅτι τῷ μὲν ἄλλα ἔστι τε καὶ φαίνεται, τῷ δὲ, ἄλλα. καὶ σοφίαν καὶ σοφὸν ἄνδρα πολλοῦ δέω τὸ μὴ φάναι εἶναι, ἀλλ' αὐτὸν τοῦτον καὶ λέγω σοφὸν, ὃς ἄν τινι ἡμῶν ᾧ φαίνεται καὶ ἔστι κακὰ, μεταβάλλων, ποιήσει ἀγαθὰ φαίνεσθαί τε καὶ εἶναι. τὸν δὲ λόγον αὖ μὴ τῷ ῥήματί μου δίωκε, ἀλλ' ὧδε ἔτι σαφέστερον μάθε τί λέγω. οἷον γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγετο ἀναμνήσθητι· ὅτι τῷ μὲν ἀσθενοῦντι πικρὰ φαίνεται ἃ ἐσθίει, καὶ ἔστι· τῷ δὲ ὑγιαίνοντι, τἀναντία ἔστι καὶ φαίνεται. σοφώτε- F ρον μὲν οὖν τούτων οὐδέτερον δεῖ ποιῆσαι (οὐδὲ γὰρ δυνατὸν) οὐδὲ κατηγορητέον, ὡς ὁ μὲν κάμνων, ἀμαθὴς, ὅτι τοιαῦτα δοξάζει· ὁ δὲ ὑγιαίνων, σοφὸς, ὅτι ἀλλοῖα. μεταβλητέον δ' ἐπὶ θάτερα. ἀμείνων γὰρ ἡ ἑτέρα ἕξις.

diſputatione monſtrauit. res autem, ô ignauiſſime Socrates, ita ſe habent. Quoties ex meis aliquid quærendo conſideras, ſi interrogatus reſpondeat eadem quæ ego etiam reſponderem, refellatúrque, me quoque redargutum exiſtimato. Sin alia, ipſum ſolummodo qui reſpondit. Principio, putáſne aliquem conceſſurum tibi, memoriam adeſſe cuipiam, quando non amplius patitur, earum rerum quas paſſus fuerit, & ipſam talē paſſionem eſſe qualis fuerat dum pateretur? permultum abeſt. An formidaturum cenſes admittere quòd poſſit aliquis idem noſſe ſimul & ignorare? Quod ſi forſitan minus audeat, daturum ſperas eundem eſſe diſſimilem factum alicui priuſquam fiat diſſimi- D lis exiſtenti? magis autem hunc eſſe aliquem, ſed non hos, & eos quidem infinitos effectos, ſi quidem diſſimilitudo fiat, ſi modò aucupia verborū vitare inuicem oportuerit? Cæterùm, ô beate, generoſius ea quæ dico, aggredere, méque ſi potes refelle, quòd non proprij cuiq; noſtrum ſenſus fiant: vel etiam ſi proprij ſint, nihilo magis quod apparet, illi ſoli fiat: vel ſi eſſe oporteat, nominare liceat, cui apparet. Sues autē & cynocephalos dum narras, non ipſe ſolùm beſtiam imitaris, ſed eos qui audiunt, vt idem quoque in mea ſcripta ſibi permittant, perſuades. Neque rectè facis. equidem verita- E tatem habere ſe aſſero, quemadmodum ſcripſi. menſuram enim vnumquenque noſtrum eorum quæ ſunt, & quæ non ſunt, eſſe: ſed magnopere hoc ipſo aliud ab alio diſcrepare, quòd & huic alia ſunt, apparéntque, & illi alia. Sapientiam verò & ſapientem virum nullo modo exiſtere nego. Imò hunc ipſum ſapientem voco, qui illius conditionem cui mala videntur, ſúntque, permutans, bona apparere & eſſe ſibi facit. Sermonem autē meum, ne verbis duntaxat perſequere, verùm ſic planius iterum quod dico, perdiſce, & in memoriam dictum ſuperius reuoca, quòd ægrotanti amara videntur quæ guſtat, & ſunt: bene volenti contraria F ſunt, atque videntur. Sapientiorem vtique horum neutrum ex hoc oportet aſſerere. neque enim id fieri poteſt, neque aſſerendum ægrotantem inſipientem eſſe, quia hæc putet, ſanum contrà ſapientem, quia diuerſa. Permutandum verò in alterum habitum. Alter enim habitus melior.

Cauſis quo modo à principio iterum repugnare potes, repugna oratione congreſſus. Quod ſi interrogando vis, interrogando perage. Neque enim hoc fugiendum, ſed omnium maximè his qui ſanæ mentis ſunt, perſequendum. Sic tamen id effice, ne interrogando ſis iniurius. Abſurdum eſt profectò eum virum, qui virtutem meditari ſe præcipuè profitetur, in ſermonibus ſemper iniurium eſſe. Afficere autem iniuria in his eſt, quum quis non ſeorſim quidem certando exercetur, ſeorſim verò diſſerendo: & in illo quidem ſcilicet certamine iocatur, fallitque pro viribus, in hoc autem, diſputatione videlicet, ſeriò agit & corrigit diſputantem, eos illi duntaxat errores indicans, quibus ipſe & ex ipſo & ex prætertis diſputationibus abductus eſt. Si ita feceris, ſeipſos qui tecum verſabuntur, non te, perturbationis defectûſque ſui cauſa eſſe confitebuntur, téque protinus ſectabuntur & diligent, ſeipſos contrà odio habebunt, & à ſeipſis ad philoſophiam confugient, vt alij quodammodo effecti, habitum priſtinum deponant: ſin autem contraria feceris, quemadmodum alij quoque permulti, contraria etiam tibi contingent, & familiares pro philoſophis, ſtudij huius inimicos, cùm adoleuerint, reddes. Si igitur mihi parueris, quòd & ſuprà dictum eſt, haud hoſtiliter contentioſéque, ſed placido mitique animo aſſentiens; conſiderabis quomodo moueri dicamus omnia, & quomodo quod cuique videtur, hoc & priuatim, & publicè ſit, & ex his inquires vtrum idem an aliud ſcientia ſit, & ſenſus: neque vt modò cœpiſti, ex verborum nominúmque conſuetudine diſſeres, quæ multi quocunque libet, trahentes, varios dubitationum inijciunt ſcrupulos.

Hæc, ò Theodore, in defenſionē amici tui tētaui pro viribus, parua quidē à paruis. Si enim ipſe viueret, fortius magnificentiúſq; pro ſeipſo pugnaret.

τι βούλῃ, εἰ τι μὴ, ἀνεκτέον ὄντι μέτρῳ. σῴζεται γὰρ ἐν τούτοις ὁ λόγος οὗτος. ᾧ σὺ εἰ μὲν ἔχεις ἐξ ἀρχῆς ἀμφισβητεῖν, ἀμφισβήτει λόγῳ ἀντιδιεξελθών· εἰ δὲ δι' ἐρωτήσεων βούλῃ, δι' ἐρωτήσεων. οὐδὲ γὰρ τοῦτο φευκτέον, ἀλλὰ πάντων μάλιστα διωκτέον τῷ νοῦν ἔχοντι. ποίει μέντοι οὑτωσί· μὴ ἀδίκει ἐν τῷ ἐρωτᾶν. καὶ γὰρ πολλὴ ἀλογία, ἀρετῆς φάσκοντα ἐπιμελεῖσθαι, μηδὲν ἀλλ' ἢ ἀδικοῦντα ἐν λόγοις διατελεῖν. ἀδικεῖν δ' ἐστὶν ἐν τῷ τοιούτῳ, ὅταν D τις μὴ χωρὶς μὲν, ὡς ἀγωνιζόμενος, τὰς διατριβὰς ποιῆται, χωρὶς δὲ διαλεγόμενος· καὶ ἐν μὲν τῷ παίζῃ τε καὶ σφάλλῃ καθ' ὅσον ἂν δύνηται· ἐν δὲ τῷ διαλέγεσθαι, σπουδάζῃ τε καὶ ἐπανορθοῖ τὸν προσδιαλεγόμενον, ἐκεῖνα μόνα αὐτῷ ἐνδεικνύμενος τὰ σφάλματα, ἃ αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν προτέρων συνουσιῶν παρεκέκρουστο. ἂν μὲν γὰρ οὕτω ποιῇς, ἑαυτοὺς αἰτιάσονται οἱ προσδιατρίβοντες σοι, τῆς αὑτῶν ταραχῆς καὶ ἀπορίας, ἀλλ' οὐ σέ· καὶ σὲ μὲν διώξονται καὶ φιλήσουσιν, αὑτοὺς δὲ μισήσουσι, καὶ φεύξονται ἀφ' ἑαυτῶν εἰς φιλοσοφίαν ἵν' ἄλλοι γενόμενοι, E ἀπαλλαγῶσι τῶν οἳ πρότερον ἦσαν. ἐὰν δὲ τἀναντία τούτων δρᾷς, ὥσπερ οἱ πολλοὶ, τἀναντία ξυμβήσεταί σοι· καὶ τοὺς συνόντας, ἀντὶ φιλοσόφων μισοῦντας τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἀποφανεῖς, ἐπειδὰν πρεσβύτεροι γένωνται. ἐὰν οὖν ἐμοὶ πείθῃ (ὃ καὶ πρότερον ἐρρήθη) οὐ δυσμενῶς οὐδὲ μαχητικῶς, ἀλλ' ἵλεῳ τῇ διανοίᾳ συγκαθεὶς, ὡς ἀληθῶς σκέψῃ, τί ποτε λέγομεν, κινεῖσθαί τε ἀποφαινόμενοι τὰ πάντα, τό, τε δοκοῦν ἑκάστῳ, τοῦτο καὶ εἶναι, ἰδιώτῃ τε καὶ πόλει. καὶ ἐκ τούτων ἐπισκέψῃ, εἴτε ταὐτὸν, εἴτε καὶ ἄλλο, ἐπιστήμη καὶ αἴσθησις· ἀλλ' οὐχ, ὥσπερ ἄρτι, ἐκ συνηθείας F ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων, ἃ οἱ πολλοὶ ὅπῃ ἂν τύχωσιν ἕλκοντες, ἀπορίας ἀλλήλοις παντοδαπὰς παρέχουσι.

Ταῦτα, ὦ Θεόδωρε, τῷ ἑταίρῳ σου εἰς βοήθειαν προσηρξάμην κατ' ἐμὴν δύναμιν, σμικρὰ ἀπὸ σμικρῶν· εἰ δ' αὐτὸς ἔζη, μεγαλειότερον ἂν τοῖς αὐτοῦ ἐβοήθησε.

αὐτοῦ ἕως ἂν εἰδῶμεν εἴτε ἄρα σὲ δεῖ διαγραμμάτων πέρι μέτρον εἶναι, εἴτε πάντες ὁμοίως σοὶ ἱκανοὶ ἑαυτοῖς εἴς τε C ἀστρονομίαν καὶ τἆλλα, ὧν δὴ σὺ πέρι αἰτίαν ἔχεις διαφέρειν. ΘΕ. Οὐ ῥᾴδιον, ὦ Σώκρατες, σοὶ παρακαθήμενον μὴ διδόναι λόγον· ἀλλ' ἐγὼ ἄρτι παρελήρησα, φάσκων σε ἐπιτρέψειν μοι μὴ ἀποδύεσθαι, καὶ οὐχὶ ἀναγκάσειν, καθάπερ Λακεδαιμόνιοι. σὺ δέ μοι δοκεῖς πρὸς τὸν Σκίρρωνα μᾶλλον τείνειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ ἀπιέναι ἢ ἀποδύεσθαι κελεύουσι· σὺ δὲ κατ' Ἀνταῖόν τί μοι μᾶλλον δοκεῖς τὸ δρᾶμα δρᾶν. τὸν γὰρ προσελθόντα οὐκ ἀνίης πρὶν ἀναγκάσῃς ἀποδύσας ἐν τοῖς λόγοις προσπαλαῖσαι. ΣΩ. Ἄριστά γε, ὦ Θεόδωρε, τὴν νόσον μου ἀπείκασας. ἰσχυρότερος μέντοι ἐγὼ ἐκείνων. D μυρίοι γὰρ ἤδη μοι Ἡρακλέες τε καὶ Θησέες ἐντυχόντες καρτεροὶ πρὸς τὸ λέγειν, μάλ' εὖ συγκεκόφασιν· ἀλλ' ἐγὼ οὐδέν τι μᾶλλον ἀφίσταμαι. οὕτω τις ἔρως δεινὸς ἐνδέδυκε τῆς περὶ ταῦτα γυμνασίας. μὴ οὖν μηδὲ σὺ φθονήσῃς προσανατριψάμενος σαυτόν τε ἅμα καὶ ἐμὲ ὀνῆσαι. ΘΕΟ. Οὐδὲν ἔτι ἀντιλέγω, ἀλλ' ἄγε ὅπῃ ἐθέλεις· πάντως τὴν περὶ ταῦτα εἱμαρμένην ἣν ἂν σὺ ἐπικλώσῃς, δεῖ ἀνατλῆναι ἐλεγχόμενον. οὐ μέντοι περαιτέρω γε ὧν προτίθεσαι οἷός τ' ἔσομαι παρασχεῖν ἐμαυτόν σοι. ΣΩ. Ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ μέχρι τούτων. καί μοι πάνυ τήρει τὸ τοιόνδε, μή που E παιδικόν τι λάθωμεν εἶδος τῶν λόγων ποιούμενοι, καί τις πάλιν ἡμῖν αὐτὸ ὀνειδίσῃ. ΘΕΟ. Ἀλλὰ δὴ πειράσομαί γε καθ' ὅσον ἂν δύνωμαι. ΣΩ. Τοῦδε τοίνυν πρῶτον πάλιν ἀντιλαβώμεθα οὗπερ τὸ πρότερον, καὶ ἴδωμεν, ὀρθῶς ἢ οὐκ ὀρθῶς ἐδυσχεραίνομεν ἐπιτιμῶντες τῷ λόγῳ, ὅτι αὐτάρκη ἕκαστον εἰς φρόνησιν ἐποίει. καὶ ἡμῖν συνεχώρησεν ὁ Πρωταγόρας περί τε τοῦ ἀμείνονος καὶ τοῦ χείρονος διαφέρειν τινάς, οὓς δὴ καὶ εἶναι σοφούς. οὐχὶ δή; ΘΕΟ. Ναί. ΣΩ. Εἰ μὲν τοίνυν αὐτὸς παρὼν ὡμολόγει, ἀλλὰ μὴ ἡμεῖς βοηθοῦντες ὑπὲρ αὐτοῦ συνεχωρήσαμεν, οὐδὲν ἂν πάλιν ἔδει ἐπαναλαβόντας βεβαιοῦσθαι· νῦν δὲ τάχ' ἄν τις ἡμᾶς ἀκύρους τιθείη τῆς ὑπὲρ ἐκείνου ὁμολογίας. διὸ κάλλιον, ὡς ἔχει, σαφέστερον περὶ τούτου αὐτοῦ διομολογήσασθαι. οὐ γάρ τι σμικρὸν παραλλάττει οὕτως ἔχον, ἢ ἄλλως. ΘΕ. Λέγεις ἀληθῆ. ΣΩΚΡΑΤ. Μὴ τοίνυν δι' ἄλλων, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐκείνου λόγου ὡς διὰ βραχυτάτων λάβωμεν τὴν ὁμολογίαν. ΘΕ. Πῶς; ΣΩΚΡ. Οὑτωσί. Τὸ δοκοῦν ἑκάστῳ, τοῦτο καὶ εἶναι φησί που ᾧ δοκεῖ; ΘΕΟ. Φησὶ γὰρ οὖν.

THE. Difficile eſt, ô Socrates, vt qui tibi aſsidet, roganti non reſpondeat. Delirabam profectò paulo antè, cùm dicerem te conceſſurum mihi, ne ad pugnam accingerer, & Lacedæmoniorum more ne compellerer. Nunc ad Scironem potius declinare videris: nam Lacedæmonij exui, vel abire iubent. Tu autem Antæum imitari videris. Congredientem nanque non prius dimittis, quàm nudatũ tecum certare coëgeris. SOC. Congruam, ô Theodore, morbi mei ſimilitudinem reperiſti. Robuſtior tamen illis ego ſum. Innumeri enim iá Hercules & Theſei fortes in dicẽdo viri mecum congreſsi, defatigati ſunt, ego tamen nihilo magis deſiſto, adeò me exercitationis huius vehemẽs amor inuaſit. Neque tu igitur mihi inuideas, quo minus mecũ exercitatus, te ſimul ac me iuues. THE. Haud vltrà repugno, ducas quà lubet. Prorſus hãc quaſi fatalẽ neceſsitatẽ quã tu conſtituis, conuictò ferenda eſt. Neq; tamẽ vltra ea, quæ propoſuiſti, me tibi exhibere poſsũ. SO. Sat iſtud erit, ſed id mihi diligẽter obſerua, ne clàm in puerilẽ loquendi ritũ labamur, & ob eã cauſam, nos aliquis iterũ carpat. THE. Conabor ſanè pro viribus. SO. Hoc igitur in primis, quod ſuprà tetigimus, reſumamus ac videamus, vtrũ rectè, nécne ſermonẽ illius improbauerimus, quo ille vnũquenque ad ſapientẽ ſibimet ſufficere dicit. Nobis porrò cõceſsit Protagoras, in eo quod melius, vel deterius inter ſe pleroſq; differre, & eos ſapiẽtes eſſe, an nõ? THEO. Conceſsit. SOC. Si enim ipſe ſua hæc præſens cõfeſſus eſſet, non autem nos in eius fauorẽ conceſsiſſemus, nihil opus ſit repetẽdo eadem confirmare. Nũc autẽ cũ videri fortaſſe poſsit, non ſatis idoneos dogmatũ illius aſſertores nos eſſe, præſtat perſpicuè, vt ſe res habet cõcedere. Nam non parũ intereſt, ſic an aliter habet. THEO. Vera loqueris. SOC. Igitur nõ ex alienis, ſed ex ipſius duntaxat ſermone, quàm breuiſsimè conſenſum accipiamus. THE. Qui? SO. Sic. Quod cuique videtur, id id illi cui videtur eſſe dicit. THE. Dixit certè.

ſto, nos autē, nonne ſententię tuę iudices fieri poſſumus, an opinari ſemper te vera iudicamus? Quin potius innumeri homines tecum quotidie pugnāt contrà quàm tu opinantes, putantéſque te perperam iudicare atque opinari. THEO. Per Iouem, ô Socrates, quàm plurimi ſunt, vt inquit Homerus, qui mihi ex hominibus negotia faceſſant. SOC. Quid ergo? Vis dicamus, tunc te quidem tibiipſi vera opinari? permultis alijs autē falſa? THE. Ex his quæ dicta ſunt, neceſſariò ſequi videtur. SOC. Quid ipſi Protagoræ? An nō neceſſarium? Si enim nec ipſe putaſſe hominem eſſe menſuram, neque etiam multi iſti, vt neque putant, nulli hanc veritatem eſſe oporteret, quam ipſe ſcripſit. Sin autem ipſe quidē cenſuit, multitudo autem non cōſentit, ſcito in primis quo plures ſunt hi quibus non videtur, quàm quibus videtur, eo magis non eſſe, quàm eſſe. THEO. Neceſſe eſt, ſi quidem ſecundum opiniones ſingulas, & erit, & non erit. SOC Deinde hoc habet ſe pulcherrimè. Ille enim circa ſuam opinionem diſſentientium ſententiam, qua illum mentiri credunt, quodammodo veram eſſe conſentit, dum vera opinari cunctos fatetur. THEO. Abſq; dubio. SOC. An nō ſuā eſſe falſam admittit, ſi iudiciū illorū qui falſa illū opinari volūt, verum eſſe fatetur? THEO. Neceſſarium. SOC. Alij autem ſibiipſis mentiri nequaquam concedunt. THEO. Non certè. SOC. Hic verò & hanc veram opinionem ex his, quæ ſcripſit, fatetur. THEO. Patet. SOC. Ex omnibus igitur, quæ Protagoras edidit, ambigetur, imò ab illo ipſo maximè concedetur. nam ſi eum, qui contradicit, vera opinari concedat, tunc ſanè & ipſe Protagoras, confitebitur, neque canem, neque quemuis hominem eſſe menſuram aut omnium, aut vnius etiam quodcúnque non didicerit. An non ita? THEO. Ita certè. SOCR. Cùm ergo ab omnibus dubitetur, nulli Protagoræ veritas vera erit, nec alijs, neque etiam ſibiipſi.

λόγον ἀληθῆ ἔστω, ἡμεῖς δὲ δὴ τοῖς ἄλλοις, περὶ τῆς σῆς κρίσεως
πότερον οὐκ ἐσμὲν κριταί; ἢ ἀεὶ σὲ κρίνομεν ἀληθῆ δο-
ξάζειν; ἢ μυρίοι ἑκάστοτέ σοι μάχονται ἀντιδοξάζοντες, ἡ-
γούμενοι ψευδῆ κρίνειν τε καὶ οἴεσθαι; ΘΕΟ. Νὴ τὸν Δία, ὦ
Σώκρατες, μάλα μυρίοι δῆτα (φησὶν Ὅμηρος) οἵ γέ μοι
τὰ ἐξ ἀνθρώπων πράγματα παρέχουσι. ΣΩ. Τί οὖν, βού-
D λει λέγωμεν ὡς σὺ τότε σαυτῷ μὲν ἀληθῆ δοξάζεις, τοῖς δὲ
μυρίοις ψευδῆ; ΘΕΟ. Ἔοικεν ἔκ γε τοῦ λόγου ἀνάγκη εἶναι.
ΣΩ. Τί δὲ αὐτῷ Πρωταγόρᾳ; ἆρ' οὐχὶ ἀνάγκη, εἰ μὲν μηδὲ
αὐτὸς ᾤετο μέτρον εἶναι ἄνθρωπον, μηδὲ οἱ πολλοὶ (ὥσπερ οὐδὲ
οἴονται) μηδενὶ δὴ εἶναι ταύτην τὴν ἀλήθειαν ἣν ἐκεῖνος ἔγρα-
ψεν; εἰ δὲ αὐτὸς μὲν ᾤετο, τὸ δὲ πλῆθος μὴ συνοίεται, οἶσθ' ὅτι
πρῶτον μὲν ὅσῳ πλείους οἷς μὴ δοκεῖ ἢ οἷς δοκεῖ, τοσούτῳ
μᾶλλον οὐκ ἔστιν ἢ ἔστι; ΘΕΟ. Ἀνάγκη, εἴπερ γε καθ' ἑκάστην
δόξαν ἔσται καὶ οὐκ ἔσται. ΣΩ. Ἔπειτά γε τοῦτ' ἔχει κομψότα-
τον. ἐκεῖνος μὲν περὶ τῆς αὐτοῦ οἰήσεως τὴν τῶν ἀντιδοξαζόντων
E οἴησιν, ᾗ ἐκεῖνον ἡγοῦνται ψεύδεσθαι, συγχωρεῖ που ἀληθῆ εἶναι,
ὁμολογῶν τὰ ὄντα δοξάζειν ἅπαντας. ΘΕΟ. Πάνυ μὲν οὖν.
ΣΩ. Οὐκοῦν τὴν αὐτοῦ ἂν ψευδῆ συγχωροῖ, εἰ τὴν τῶν ἡγου-
μένων αὐτὸν ψεύδεσθαι ὁμολογεῖ ἀληθῆ εἶναι; ΘΕΟ. Ἀνάγ-
κη. ΣΩ. Οἱ δέ γ' ἄλλοι οὐ συγχωροῦσιν ἑαυτοῖς ψεύδεσθαι.
ΘΕΟ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὁ δέ γ' αὖ ὁμολογεῖ καὶ ταύτην ἀ-
ληθῆ τὴν δόξαν, ἐξ ὧν γέγραφε. ΘΕΟ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἐξ
ἁπάντων ἄρα ἀπὸ Πρωταγόρου ἀρξαμένων ἀμφισβη-
τήσεται, μᾶλλον δὲ ὑπό γε ἐκείνου ὁμολογήσεται, ὅταν τῷ τἀναν-
τία λέγοντι συγχωρῇ ἀληθῆ αὐτὸν δοξάζειν, τότε καὶ ὁ Πρω-
F ταγόρας αὐτὸς συγχωρήσεται, μήτε κύνα, μήτε τὸν ἐπιτυ-
χόντα ἄνθρωπον μέτρον εἶναι, μηδὲ περὶ ἑνὸς οὗ ἂν μὴ μάθῃ.
οὐχ οὕτως; ΘΕΟ. Οὕτως. ΣΩΚΡΑΤ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ ἀμ-
φισβητεῖται ὑπὸ πάντων, οὐδενὶ ἂν εἴη ἡ Πρωταγό-
ρου ἀλήθεια ἀληθής, οὔτε τινὶ ἄλλῳ, οὔτ' αὐτῷ ἐκείνῳ.

καὶ ἄδικα, καὶ ὅσια καὶ μή, οἷα ἂν ἑκάστη πόλις οἰηθεῖσα θῆται νόμιμα ἑαυτῇ, ταῦτα καὶ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ἑκάστῃ. καὶ ἐν τούτοις μὲν οὐδὲν σοφώτερον, οὔτε ἰδιώτην ἰδιώτου, οὔτε πόλιν πόλεως, εἶναι· ἐν δὲ τῷ συμφέροντα ἑαυτῇ ἢ μὴ συμφέροντα τίθεσθαι, ἐνταῦθ', εἴπερ που, αὖ ὁμολογήσει σύμβουλόν τε συμβούλου διαφέρειν, καὶ πόλεως δόξαν ἑτέραν ἑτέρας πρὸς ἀλήθειαν· καὶ οὐκ ἂν πάνυ τολμήσειε φῆσαι, ἃ ἂν θῆται πόλις, συμφέροντα οἰηθεῖσα αὐτῇ, παντὸς μᾶλλον ταῦτα καὶ συνοίσειν. ἀλλ' ἐκεῖ οὗ λέγω, ἐν τοῖς δικαίοις καὶ ἀδίκοις, καὶ ὁσίοις καὶ ἀνοσίοις, ἐθέλουσιν ἰσχυρίζεσθαι ὡς οὐκ ἔστι φύσει αὐτῶν οὐδὲν οὐσίαν ἑαυτοῦ ἔχον· ἀλλὰ τὸ κοινῇ δόξαν, τοῦτο γίγνεται ἀληθὲς τότε ὅταν δόξῃ, καὶ ὅσον ἂν δοκῇ χρόνον. καὶ ὅσοι γε δὴ μὴ παντάπασι τὸν Πρωταγόρου λόγον λέγουσιν, ὧδέ πως τὴν σοφίαν ἄγουσι. λόγος δὲ ἡμᾶς, ὦ Θεόδωρε, ἐκ λόγου, μείζων ἐξ ἐλάττονος, καταλαμβάνει. ΘΕΟ. Οὐκοῦν σχολὴν ἄγομεν, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Φαινόμεθα. καὶ πολλάκις μέν γε δή, ὦ δαιμόνιε, καὶ ἄλλοτε κατενόησα, ἀτὰρ καὶ νῦν, ὡς εἰκότως οἱ ἐν ταῖς φιλοσοφίαις πολὺν χρόνον διατρίψαντες, εἰς τὰ δικαστήρια ἰόντες, γελοῖοι φαίνονται ῥήτορες. ΘΕΟ. Πῶς δὴ οὖν λέγεις; ΣΩΚΡΑΤ. Κινδυνεύουσιν οἱ ἐν δικαστηρίοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐκ νέων κυλινδούμενοι, πρὸς τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ τῇ τοιᾷδε διατριβῇ τεθραμμένους, ὡς οἰκέται πρὸς ἐλευθέρους τεθράφθαι. ΘΕΟ. Πῇ δή; ΣΩΚΡΑΤ. Ἧι τοῖς μὲν (τοῦτο ὃ σὺ εἶπες) ἀεὶ πάρεστι σχολή, καὶ τοὺς λόγους ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ σχολῆς ποιοῦνται· ὥσπερ ἡμεῖς νυνὶ τρίτον ἤδη λόγον ἐκ λόγου μεταλαμβάνομεν, οὕτω κἀκεῖνοι, ἐὰν αὐτοὺς ὁ ἐπελθὼν τοῦ προκειμένου μᾶλλον, καθάπερ ἡμᾶς, ἀρέσῃ, καὶ διὰ μακρῶν ἢ βραχέων μέλει οὐδὲν λέγειν, ἂν μόνον τύχωσι τοῦ ὄντος. οἱ δὲ ἐν ἀσχολίᾳ τε ἀεὶ λέγουσι (κατεπείγει γὰρ ὕδωρ ῥέον) καὶ οὐκ ἐγχωρεῖ περὶ οὗ ἂν ἐπιθυμήσωσι τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀνάγκην ἔχων ὁ ἀντίδικος ἐφέστηκε, καὶ ὑπογραφὴν παραναγιγνωσκομένην, ὧν ἐκτὸς οὐ ῥητέον, ἣν ἀντωμοσίαν καλοῦσιν. οἱ δὲ λόγοι ἀεὶ περὶ ὁμοδούλου, πρὸς δεσπότην καθήμενον, ἐν χειρὶ τὴν δίκην

neſta & turpia, & iuſta & iniuſta, ſanctáque & im-
C pia, quæcunque ciuitas vnaquæque exiſtimans po-
nit ſibi legitima, eadem re vera vnicuique eſſe di-
cet? Atque in his nihilo ſapientiorem eſſe priuato
priuatum, ciuitatéque ciuitatē? At verò in eo quod
vtilia & inutilia ſibi reſpub. ſtatuunt, hic, ſi vſ-
quam alibi, confitebitur conſultorem conſultore,
rempublicam republica in veritate inuenienda
differre. Neque audebit vnquam hoc, admittere,
vt quæcunque ciuitas aliqua vtilia ſibi putans in-
ſtituit, eadem ſemper illi conducant. Sed tibi qui-
dem dico, in ipſis iuſtis iniuſtiſque, ſanctis item &
prophanis præſidium cauſæ ponunt, nihil ſcilicet
eorum ſuapte natura ſubſtantiam aliquam habe-
re, ſed quod communiter videtur, id tum cùm vi-
D detur, verum eſſe, & quandiu videtur. Et quicun-
que non omnino ſententiam Protagoræ refe-
runt, ſic quodámodo philoſophantur. Nos verò, ô
Theodore, diſputatio è diſputatione maior ſubin-
de è minore emergēs, occupat. THEO. Haud igitur
otioſi ſumus, ô Socrates. SOC. Haud videmur. Et
ſæpe aliàs, ô beate vir, hoc animaduerti, & nūc ma-
ximè, quòd nō ab re quicunq; diutius in philoſo-
phia verſantur, vbi ad forū ſeſe cōtulerunt, ridiculi
rhetores prorſus apparent. THEO. Qua ratione hoc
ais? SOC. Videntur hi, qui in iudicijs, & foro ab in-
E eunte ætate iactantur, ad eos qui in philoſophia &
huiuſmodi ſtudijs aſſuefacti ſunt collati, vt ſeruis
inter liberos educatis eſſe ſimiles. THE. Quo pa-
cto? SOC. Ex eo quòd his quidē, vt tu dicebas, ſem-
per otiū adeſt, otioque tranquillo confabulantur:
quemadmodum & nos in præſentia tertiò iā ſer-
monem inſtauramus. Sic & illi, ſiquid vltra propo
ſitam quæſtionem, quod magis eos fortè delectet,
inciderit, quemadmodum in præſentia nobis co-
tingit, nihil curant, prolixiúſne an breuius loquā-
tur, modò veritatis compotes fiant. Illi autē tem-
poris anguſtiis in loquendo ſolicitantur. Vrget e-
nim aqua defluens, neque licet de his quæ cupiunt
F verba facere: ſed neceſſitatem aduerſarius affert, li-
belli formulam adducens, extra quam nihil dicē-
dum, quod iuramentū calumniæ cauendę vocant.
Sermones autē ſemper de conſeruo cōtra eum do-
minum qui in iudicio ſedet, & manu ſententiam

vel promulgata, vel ſcripta, nec vident, nec audiūt. Factiones autem ſodalitatum, quæ ad magiſtratus creandos ſpectant, & congreſſus, & cœnas, & laſciuiora conuiuia, neque ſomniant quidem. Iam benéne an malè vrbs iam olim habuerit, aut quod cui malum, turpisve nota à maioribus ſuis, ſeu fœminis, ſeu viris ſit, magis eos latet, quàm maris, vt dici ſolet, arenæ. Atque hęc omnia etiam neſcire ſe neſcit. neq; enim vulgaris gloriæ gratia ab his abſtinet, ſed reuera corpus duntaxat illius in vrbe habitat, atque verſatur: mens autem hæc omnia parui, imò nullius æſtimans, paſſim volat, vt ait Pindarus, & quę ſub terra ſunt, & quæ ſuprà dimetiens, & arte cœlum tranſcendens, omnem perſcrutata naturam rerum omnium quæ ad vniuerſum pertinent, his autem quæ propè ſunt ſolis, nullo modo applicans ſe. THEO. Quo pacto id ais, ô Socrates? SOC. Quemadmodum Thaletem, dum cœlum ſuſpiceret, intētus ſideribus, in foueam cadentem Thracenſis quædam eius ancilla concinna & lepida arguiſſe dicitur, quòd quę in cœlo ſunt, peruidere contenderet: quæ verò proxima & ad pedes, non videret. Idem ſimiliter omnibus, qui in philoſophia verſantur, obiici poteſt. Latet enim philoſophum non modo quid agat eius proximus, ſed ferè homóne ſit, an brutum. Quid autē homo ipſe ſit, & quid ipſius naturæ maximè conueniat agere aut pati, exquirit, & laborioſè perſcrutatur. Intelligis, ô Theodore, an non? THEO. Intelligo equidem, & quod dicis, approbo. SOCR. Enimuero, ô amice, vt in ſuperioribus diximus, ſiquādo vir talis, vel priuatim cum aliquo, vel publicè in iudicio, ſiue alibi de his, quæ ad pedes, & in conſpectu ſunt,

νέων, πρῶτον μὲν εἰς ἀγορὰν οὐκ ἴσασι τὴν ὁδόν, οὐδὲ ὅπου δικαστήριον, ἢ βουλευτήριον, ἤ τι κοινὸν ἄλλο τῆς πόλεως συνέδριον· νόμους δὲ καὶ ψηφίσματα λεγόμενα ἢ γεγραμμένα οὔτε ὁρῶσιν οὔτε ἀκούουσι. σπουδαὶ δὲ ἑταιρειῶν ἐπ' ἀρχὰς καὶ σύνοδοι καὶ δεῖπνα, καὶ σὺν αὐλητρίσι D κῶμοι, οὐδὲ ὄναρ πράττειν προσίσταται αὐτοῖς. εὖ δὲ ἢ κακῶς τις γέγονεν ἐν πόλει, ἤ τί τῳ κακόν ἐστιν ἐκ προγόνων γεγονός, ἢ πρὸς ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν ἢ οἱ τῆς θαλάττης λεγόμενοι χόες. καὶ ταῦτα πάντ' οὐδ' ὅτι οὐκ οἶδεν, οἶδεν. οὐδὲ γὰρ αὐτῶν ἀπέχεται τοῦ εὐδοκιμεῖν χάριν, ἀλλὰ τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ, καὶ ἐπιδημεῖ· ἡ δὲ διάνοια, ταῦτα πάντα ἡγησαμένη σμικρὰ, καὶ οὐδὲν ἀτιμάσασα, πανταχῇ φέρεται, κατὰ Πίνδαρον, τά τε γᾶς ὑπένερθε καὶ τὰ ἐπίπεδα γεωμετροῦσα, οὐρανοῦ τε ὕπερ ἀστρονομοῦσα, καὶ πᾶσαν E πάντῃ φύσιν ἐρευνωμένη τῶν ὄντων ἑκάστου ὅλου, εἰς τῶν ἐγγὺς οὐδὲν αὐτὴν συγκαθιεῖσα. ΘΕΟ. Πῶς τοῦτο λέγεις ὦ Σώκρατες; ΣΩΚ. Ὥσπερ καὶ Θαλῆν ἀστρονομοῦντα, ὦ Θεόδωρε, καὶ ἄνω βλέποντα, πεσόντα εἰς φρέαρ, Θρᾷττά τις ἐμμελὴς καὶ χαρίεσσα θεραπαινὶς ἀποσκῶψαι λέγεται, ὡς τὰ μὲν ἐν οὐρανῷ προθυμοῖτο εἰδέναι, τὰ δ' ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ παρὰ πόδας λανθάνοι αὐτόν. ταὐτὸν δὲ ἀρκεῖ σκῶμμα ἐπὶ πάντας ὅσοι ἐν φιλοσοφίᾳ διάγουσι. τῷ γὰρ ὄντι τὸν τοιοῦτον ὁ μὲν πλησίον καὶ ὁ γείτων λέληθεν, οὐ μόνον ὅ, τι πράττει, ἀλλ' ὀλίγου καὶ εἰ ἄνθρωπός ἐστιν, ἤ τι F ἄλλο θρέμμα. τί δέ ποτ' ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ τί τῇ τοιαύτῃ φύσει προσήκει διάφορον τῶν ἄλλων ποιεῖν ἢ πάσχειν, ζητεῖ τε καὶ πράγματ' ἔχει διερευνώμενος. μανθάνεις γάρ που ὦ Θεόδωρε, ἢ οὔ; ΘΕΟ. Ἔγωγε· καὶ ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τοιγάρτοι, ὦ φίλε, ἰδίᾳ τε συγγιγνόμενος ὁ τοιοῦτος ἑκάστῳ καὶ δημοσίᾳ (ὅπερ ἀρχόμενος ἔλεγον) ὅταν ἐν δικαστηρίῳ ἤ που ἄλλοθι ἀναγκασθῇ περὶ τῶν παρὰ πόδας καὶ τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς

βλὺ καὶ ἐπὶ σμικρὸν ὁρώντων ἡγεῖται τὸν ἔπαινον, ὑπὸ C
ἀπαιδευσίας οὐ δυναμένων εἰς τὸ πᾶν ἀεὶ βλέπειν, οὐδὲ
λογίζεσθαι ὅτι πάππων καὶ προγόνων μυριάδες ἑκά-
στῳ γεγόνασιν ἀναρίθμητοι, ἐν αἷς πλούσιοι καὶ πτωχοί,
καὶ βασιλεῖς καὶ δοῦλοι, βάρβαροί τε καὶ Ἕλληνες,
πολλάκις μυρίοι γεγόνασιν ὁτῳοῦν· ἀλλ' ἐπὶ πέντε καὶ
εἴκοσι καταλόγῳ προγόνων σεμνυνομένων, καὶ ἀναφε-
ρόντων εἰς Ἡρακλέα τὸν Ἀμφιτρύωνος, ἄτοπα αὐτῷ κα-
ταφαίνεται τῆς σμικρολογίας. ὅτι δὲ ὁ ἀπ' Ἀμφιτρύω-
νος εἰς τὸ ἄνω πέντε καὶ εἰκοστὸς τοιοῦτος ἦν, οἵα συνέβαι-
νεν αὐτῷ τύχη, καὶ ὁ πεντηκοστὸς ἀπ' αὐτοῦ, γελᾷ· οὐ δυ- D
ναμένων λογίζεσθαί τε καὶ χαυνότητα ἀνοήτου ψυχῆς
ἀπαλλάττειν. ἐν ἅπασι δὴ τούτοις ὁ τοιοῦτος ὑπὸ τῶν
πολλῶν καταγελᾶται, τὰ μὲν, ὑπερηφάνως ἔχων, ὡς δο-
κεῖ, τὰ δ' ἐν ποσὶν ἀγνοῶν τε καὶ ἐν ἑκάστοις ἀπορῶν.
ΘΕΟ. Παντάπασι τὰ γιγνόμενα λέγεις ὦ Σώκρατες.
ΣΩΚΡ. Ὅταν δέ γε τινὰ αὐτὸς, ὦ φίλε, ἑλκύσῃ ἄνω,
καὶ ἐθελήσῃ τις αὐτῷ ἐκβῆναι ἐκ τοῦ Τί ἐγώ σε ἀδικῶ,
ἢ σὺ ἐμὲ, εἰς σκέψιν αὐτῆς δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας, τί
τε ἑκάτερον αὐτοῖν καὶ τί τῶν πάντων ἢ ἀλλήλων δια-
φέρετον, ἢ ἐκ τοῦ εἰ βασιλεὺς εὐδαίμων, κεκτημένος τ' αὖ E
πολὺ χρυσίον, εἰς βασιλείας πέρι καὶ ἀνθρωπίνης ὅλως
εὐδαιμονίας καὶ ἀθλιότητος ἐπίσκεψιν, ποίω τέ τινε ἐστὸν,
καὶ τίνα τρόπον ἀνθρώπου φύσει προσήκει τὸ μὲν κτή-
σασθαι αὐτοῖν, τὸ δὲ ἀποφυγεῖν· περὶ πάντων τούτων ὅταν
αὖ δέῃ λόγον διδόναι τὸν σμικρὸν ἐκεῖνον τὴν ψυχὴν καὶ
δριμὺν καὶ δικανικὸν, πάλιν αὖ τὰ ἀντίστροφα ἀποδίδω-
σιν. ἰλιγγιῶν τε γὰρ, ἀπὸ ὑψηλοῦ κρεμασθεὶς, καὶ βλέ-
πων μετέωρος ἄνωθεν ὑπὸ ἀηθείας, ἀδημονῶν τε καὶ
ἀπορῶν καὶ βαρβαρίζων, γέλωτα Θρᾴτταις μὲν οὐ
παρέχει, οὐδ' ἄλλῳ ἀπαιδεύτῳ οὐδενὶ (οὐ γὰρ αἰσθάνον- F
ται) τοῖς δ' ἐναντίως ἢ ὡς ἀνδραπόδοις τραφεῖσι πᾶσιν.
οὗτος δὴ ἑκατέρου τρόπος ὦ Θεόδωρε· ὁ μὲν, τῷ ὄντι ἐν
ἐλευθερίᾳ τε καὶ σχολῇ τεθραμμένου· ὃν δὴ φιλόσο-
φον καλεῖς· ᾧ ἀνεμέσητον εὐήθει δοκεῖν, καὶ οὐδενὶ εἶναι,

C auos diuites omnes enumerare valeat, hebetis ni-
hilque magnum propter ignorantiam cogitantis
animi laudes huiuſmodi cenſet, quaſi ad totius mũ-
di naturam reſpicere nequeat, & videre quòd in-
numeri vnumquenque noſtrum aui atque proaui
anteceſſerunt, quorum in numero diuites & ino-
pes, reges & ſerui, Barbarique & Græci innumera-
biles præceſſere. Quinetiam quando quis ſtirpem
quinque & viginti maiorũ dinumerat, & in Am-
phitryonidem Herculem originem refert, indigna
memoratu res illi videtur. Quod enim ille iam in-
de ab Hercule quintus & vigeſimus talis eſt, cùm
talem fortuna fecerit, etiamſi quinquageſimus ab
D Hercule ſit, ridet, tanquam eos, qui reputare, & a-
bigere inſanæ mentis vanitatem non poſſint. In
his omnibus philoſophus vir vulgò ridiculus ha-
betur, partim quia ſuperbus contemptórque appa-
ret, partim quia quæ palàm ſunt, ignorat & ambi-
git. THE. Rem ipſam, ô Socrates, vt accidit, enarra-
ſti. SOCR. At cùm is aliquem, ô amice, ad ſupera
trahit, & ille paratus hinc decedere, miſſis litibus
in quibus quæritur in quo ego te, aut tu me læſe-
ris, ad ipſius iuſtitiæ iniuſtitiæve ſpeculationem a-
ſcendit, quid vtraque ſint, quo ab aliis omnibus in-
ter ſe diſcrepent, vel etiam controuerſia illa dimiſ-
E ſa qua quæritur, verum rex beatus ſit, qui multum
auri poſſidet, ad contemplationem regni ipſius
beatitudiniſque humanę atque miſerię, qualia cui-
que ſint, & quo pacto humanæ naturæ conueniat
hoc adipiſci, illud fugere: quando, inquam, oportet
de his omnibus rationem reddere puſillanimem
illum, & acerrimum cauſidicum, tunc ſanè viciſ-
ſim pœnas philoſopho pendet. Vertiginem enim
patitur ab excelſa ſpecula caligantibus oculis, vt-
pote qui ſupernè proſpicere ſit inſolitus. Mœret
quoque, titubat, & barbarica profert. Quocirca ri-
ſum non Thracibus, neque rudi cuipiam mouet,
neque enim perſentiunt, ſed illis potius omnibus
F qui liberè, & procul à ſeruili vita educati ſunt. Hæc,
ô Theodore, vtriuſque conditio. Altera quidem
hominis illius, qui libertate & otio eſt educatus,
quem philoſophum vocas. Qui cùm reuera vitu-
perari non debeat, tamen fatuus & ineptus appa-

videlicet iuſtitiæ complexus poteſtatem, nihilque illius ſimilius, quàm iuſtiſsimus homo. Circa hoc vera induſtria & fortitudo viri, necnon inertia imbecillitáſque verſatur. Horum ſanè cognitio vera virtus & ſapientia: ignoratio contrà, inſcitia & improbitas manifeſta. Aliæ verò, quæ facultates ſapientiæque videntur, in ciuilibus quidem magiſtratibus moleſtæ ſunt, in artibus autem cæteris illiberales. Illi igitur qui aliquid iniquè patrauit, & prophana vel dicit, vel facit, ei multò tutiſsimũ eſt, ſi nihil vafriciæ poſuit, nec artibus malis vtatur. Exultant enim opprobrio huius generis homines, ſeque minimè abiectos, & inanes homunculos videri, nec terræ, vt dicitur, pondus iners: ſed viros tales qui tutò in republica verſari valeant. Ideóque veritas exprimenda eſt, quòd eò magis tales ſunt, quales non putant, quo minus putant: iniuſtitiæ quippe mulctam ignorant, quam ignorare minimè decet. Neque enim eſt, quam forſitan opinantur, verbera atque cædes, quæ ſæpe hi patiuntur, qui iniuſtum nihil egerunt, & iniuſti ſæpe deuitant, ſed ea potius quę vitari non poteſt. THEO. Quam dicis? SOC. Cùm in rerum ordine, ô amice, exemplaria duo ſint, diuinum quidem beatiſsimum, quod verò Dei expers miſerrimum, non videntes ita rem ſe habere, ſtultitia extremáque dementia occupati, latenter huic quidem ſimilès ob actiones iniquas redduntur, illi contrà diſsimiles. Cuius profectò delicti pœnas pendent, dum vitam illi conuenientem cui ſimiles effecti ſunt, ducunt. Enimuerò ſi dixerimus, quòd hos quidem, niſi à nequitia ceſſauerint, vita functos locus ille malorum expers non capiet, iſtic autem propriæ vitæ ſimilitudinem gerent ſemper vnà cum malis mali verſantes: reſpondebunt aſtuti malitioſique homines deliramenta quædam ſeſe audire. THEO. Et maximè quidem, ô Socrates. SOCR. Noui equidem, ô amice. Vnum hoc ſaltem illis accidit, quòd ſiquando priuatim reddere viciſsim & afferre in medium rationes eorum quę vituperant neceſſe ſit, velintque viriliter diſputandi moram perpeti, neque ignaui fugere: tunc demum, quod, ô beate,

αἱ ἡμῶν αὖ γίγνηται ὅτι δικαιότατος. περὶ τούτου καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς δεινότης ἀνδρὸς, καὶ οὐδενία τε καὶ ἀνανδρία. ἡ μὲν γὰρ τούτου γνῶσις, σοφία καὶ ἀρετὴ ἀληθινή· ἡ δὲ ἄγνοια, ἀμαθία καὶ κακία ἐναργής. αἱ δ' ἄλλαι δεινότητές τε δοκοῦσαι καὶ σοφίαι, ἐν μὲν πολιτικαῖς δυναστείαις γιγνόμεναι, φορτικαί· ἐν δὲ τέχναις, βάναυσοι. τῷ οὖν ἀδικοῦντι καὶ ἀνόσια λέγοντι ἢ πράττοντι, μακρῷ ἄριστ' ἔχει τὸ μὴ συγχωρεῖν δεινῷ ὑπὸ πανουργίας εἶναι. ἀγάλ-
D λονται γὰρ τῷ ὀνείδει, καὶ οἴονται ἀκούειν ὅτι οὐ λῆροί εἰσι, γῆς ἄλλως ἄχθη, ἀλλ' ἄνδρες, οἵους δεῖ ἐν πόλει τοὺς σωθησομένους. λεκτέον οὖν τἀληθές, ὅτι τοσούτῳ μᾶλλόν εἰσιν οἷοι οὐκ οἴονται, ὅτι οὐχὶ οἴονται. ἀγνοοῦσι γὰρ ζημίαν ἀδικίας, ὃ δεῖ ἥκιστα ἀγνοεῖν. οὐ γάρ ἐστιν ἣν δοκοῦσι, πληγαί τε καὶ θάνατοι (ὧν ἐνίοτε πάσχουσιν οὐδὲν ἀδικοῦντες) ἀλλὰ ἣν ἀδύνατον ἐκφυγεῖν. ΘΕΟ. Τίνα δὴ λέγεις; ΣΩΚΡ. Παραδειγμάτων, ὦ φίλε, ἐν τῷ ὄντι ἑστώτων, τοῦ μὲν θείου, εὐδαιμονεστάτου, τοῦ δὲ ἀθέου, ἀθλιωτάτου, οὐχ ὁρῶντες ὅτι οὕτως ἔχει, ὑπὸ ἠλιθιότη-
E τός τε καὶ τῆς ἐσχάτης ἀνοίας λανθάνουσι, τῷ μὲν ὁμοιούμενοι, διὰ τὰς ἀδίκους πράξεις, τῷ δὲ ἀνομοιούμενοι. οὗ δὴ τίνουσι δίκην, ζῶντες τὸν εἰκότα βίον ᾧ ὁμοιοῦνται. ἐὰν δ' εἴπωμεν ὅτι, ἂν μὴ ἀπαλλαγῶσι τῆς δεινότητος, καὶ τελευτήσαντας αὐτοὺς ἐκεῖνος μὲν ὁ τῶν κακῶν καθαρὸς τόπος οὐ δέξεται, ἐνθάδε δὲ τὴν αὑτοῖς ὁμοιότητα τῆς διαγωγῆς ἀεὶ ἕξουσι, κακοὶ κακοῖς συνόντες· ταῦτα δὴ καὶ παντάπασιν ὡς δεινοὶ καὶ πανοῦργοι, ἀνοήτων τινῶν ἀκούσονται. ΘΕΟ. Καὶ μάλα δή, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Οἶ-
F δά τοι, ὦ ἑταῖρε. ἓν μέντοι τι αὐτοῖς συμβέβηκεν, ὅτι ἂν ἰδίᾳ λόγον δέῃ δοῦναί τε καὶ δέξασθαι περὶ ὧν ψέγουσι, καὶ ἐθελήσωσιν ἀνδρικῶς πολὺν χρόνον ὑπομεῖναι, καὶ μὴ ἀνάνδρως φεύγειν, τότε ἀτόπως, ὦ δαιμόνιε,

ἐλέγομεν. ἢ οὔ; ΘΕΟ. Πάνυ γε. ΣΩΚΡΑΤ. Μὴ λεγέτω τὸ ὄνομα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὃ ὀνομαζόμενον θεωρεῖται, μὴ γάρ. ἀλλ' ὃ ἂν τοῦτο ὀνομάζῃ, τούτου δήπου στοχάζεται νομοθετουμένη, καὶ πάντας τοὺς νόμους, καθ' ὅσον οἴεταί τε καὶ δύναται, ὡς ὠφελιμωτάτους ἑαυτῇ τίθεται. ἢ πρὸς ἄλλο τι βλέπουσα νομοθετεῖται; ΘΕΟΔ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἦ οὖν καὶ τυγχάνει ἀεί, ἢ καὶ πολλὰ καὶ διαμαρτάνει ἑκάστη; ΘΕΟ. Οἶμαι ἔγωγε καὶ διαμαρτάνειν. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν ἐνθένδε ἂν μᾶλλον πᾶς τις ὁμολογήσειε ταὐτὰ ταῦτα, εἰ περὶ παντός τις τοῦ εἴδους ἐρωτῴη, ἐν ᾧ καὶ τὸ ὠφέλιμον τυγχάνει ὄν. ἔστι δέ που καὶ περὶ τὸν μέλλοντα χρόνον. ὅταν γὰρ νομοθετώμεθα, ὡς ἐσομένους ὠφελίμους τοὺς νόμους τιθέμεθα εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον. τοῦτο δέ, μέλλον μᾶλλον ὀρθῶς ἂν λέγοιμεν. ΘΕΟ. Πάνυ γε. ΣΩΚΡ. Ἴθι δή, οὑτωσὶ ἐρωτῶμεν Πρωταγόραν, ἢ ἄλλον τινὰ τῶν ἐκείνῳ τὰ αὐτὰ λεγόντων. Πάντων μέτρον ἄνθρωπός ἐστιν, ὡς φατέ, ὦ Πρωταγόρα, λευκῶν, βαρέων, κούφων· οὐδενὸς ὅτου οὐ τῶν τοιούτων. ἔχων γὰρ αὐτῶν τὸ κριτήριον ἐν ἑαυτῷ, οἷα πάσχει τοιαῦτα οἰόμενος, ἀληθῆ τε οἴεται αὐτῷ καὶ ὄντα. οὐχ οὕτως; ΘΕΟ. Οὕτως. ΣΩ. Ἦ καὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι φήσομεν, ὦ Πρωταγόρα, ἔχει τὸ κριτήριον ἐν ἑαυτῷ· καὶ οἷα ἂν οἰηθῇ ἔσεσθαι, ταῦτα καὶ γίγνεται ἐκείνῳ τῷ οἰηθέντι, οἷον θερμά· ἆρ' ὅταν τις οἰηθῇ ἰδιώτης αὐτὸν πυρετὸν λήψεσθαι, καὶ ἔσεσθαι ταύτην τὴν θερμότητα· καὶ ἕτερος ἰατρὸς δὲ ἀντοιηθῇ, κατὰ τὴν ποτέρου δόξαν φῶμεν τὸ μέλλον ἀποβήσεσθαι; ἢ κατὰ τὴν ἀμφοτέρων; καὶ τῷ μὲν ἰατρῷ οὐ θερμὸς οὐδὲ πυρέττων γενήσεται, ἑαυτῷ δὲ ἀμφότερα; ΘΕΟ. Γελοῖον μέντ' ἂν εἴη. ΣΩΚΡ. Ἀλλ' οἶμαι, περὶ οἴνου γλυκύτητος καὶ αὐστηρότητος μελλούσης ἔσεσθαι, ἡ τοῦ γεωργοῦ δόξα, ἀλλ' οὐχ ἡ τοῦ κιθαριστοῦ, κυρία. ΘΕΟ. Τί μήν; ΣΩΚΡ. Οὐδ' αὖ περὶ ἀναρμόστου τε καὶ εὐαρμόστου ἐσομένου παιδοτρίβης ἂν βέλτιον δοξάσειε μουσικοῦ, ὃ καὶ ἔπειτα αὐτῷ τῷ παιδοτρίβῃ δόξει εὐάρμοστον εἶναι. ΘΕΟ. Οὐδαμῶς. ΣΩΚΡΑΘΗΣ. Οὐκοῦν καὶ τοῦ μέλλοντος ἑστιάσεσθαι, μὴ μαγειρικοῦ ὄντος, σκευαζομένης θοίνης, ἀκυροτέρα ἡ κρίσις τῆς τοῦ ὀψοποιοῦ, περὶ τῆς ἐσομένης ἡδονῆς. περὶ μὲν γὰρ δὴ

[illegible] potius nomine. THE. Procul-
C dubio. SOC. Nomen ne dicat: ſed rem nominatam ſpectet, & quod tale ciuitas nuncuparit, ad id condēdis legibus reſpicit, ac leges ſingulas quoad putat & poteſt, quàm maxime ſibi vtiles condit. Num aliud in legibus ferendis intendit? THE. Nihil aliud. SOCR. Nunquid voti compos ſemper efficitur? an ſæpe eam fallit opinio? THE. Sæpenumerò fallit arbitror. SOC. Hac præterea ratione quiſque magis hæc eadem confitebitur, ſi quis de omni ſpecie percontetur in qua vtile conſiſtit. Eſt autem quodammodo & circa futurum tempus. Nam quoties leges condimus, vt in poſterum profuturas condimus, quod quidem futurum rectius vocaremus. THEO. Maximè. SOCRA. Agedum
D ita, vel Protagoram, vel quemuis alium ſectatorem eius interrogemus. Omnium rerum hominem, ô Protagora, menſuram aſſeritis, alborum, grauium, leuium, & vniuſquiſque talium. Nā cum iudiciariam illorum vim in ſeipſo contineat, & qualia patitur, talia iudicet, vera ſibi, & quæ ſunt, iudicat. An non ita? THEOD. Ita planè. SOCR. Nunquid & futurorum, ô Protagora, dicemus, habet in ſe ipſo vim iudiciariam? & qualia putat ſibi hæc fore, talia ſibi exiſtimanti contingunt. cùm medicinæ quiſpiam imperitus in febrim ſeſe in-
E curſurum putat, atque ita ſeſe calefactum iri: medicus autem repugnat, contraria opinatus: vtrius illorum veram opinionem futuram ducimus? num vtriuſque? & medico quidem neque calidum, neque febricitantem futurum, ſed ſibiipſi vtrunque? THEO. Ridiculum quidem id eſſet. SOCR. Quinetiam de vino quod dulce vel auſterum futurum ſit, agricolæ, non citharistæ opinio præualet. THEO. Quidni? SOC. Neque de conſonante, diſſonantéve futuro, gymnaſticus melius quàm muſicus opinatur, quod deinde ipſi gymnaſtico conſonans eſſe videbitur. THEO. Nullo modo. SOCR. Quando verò parata menſa offeren-
F dæ ſunt epulæ, ac de futura illarum ſuauitate aliquid prædicendum, nonne coqui opinio potior quàm alterius cuiuſlibet popinariæ imperiti? De

nem, ex qua ſenſus, & ſecundum ſenſus opiniones naſcuntur, difficilius deprænditur ſenſus opinionéſque veras non eſſe. Fortè verò nihil dico. Nam ſi aſſecutæ ſunt, conuinci non poſſunt: & qui illas certas atque ſcientias eſſe aſſererent, forſitan non aberrarent. Et idcircò Theætetus hic haud ab re inquit ſenſum & ſciētiam idem eſſe. Quamobrem propius accedendum eſt, quemadmodū Protagoreus ſermo præcepit, & hanc agitatam eſſentiam pulſando examinandum, integrúmne an colliſum ſonum reddat: pugna vtique de illa non mediocris, nec inter paucos extitit. THEO. Permultum ſanè abeſt, vt vilis contentio ſit, quæ per Ioniam paſſim propagata eſt: ſiquidem Heracliti ſtudioſi huic ſermoni ſummopere ſuffragantur.

SOC. Propterea, ô amice Theodore, à primordiis hæc inſpicienda ſunt, vt illi opponunt. THEO. Omnino etenim, ô Socrates, de Heracliticis, vel, vt tu ais, Homericis, ac etiam antiquioribus illis apud Epheſios, eos præſertim qui peritiores videri volūt, non magis quàm apud œſtro concitos loqui licet. Planè enim ſcripta illorum impetu feruntur. Mora autem expectatióque in ſermone, & quæſtionibus, & quies inter reſpondendum interrogandúmque, minus illis adeſt, quàm quod nihil. Imò etiam minus, quàm nihil: adeò parum viris illis requietis in animo eſt: ſed ſi quem illorum aliqua de re interroges, tanquam ex pharetra obſcura verbula depromentes ſagittant. Et ſi huius rationem perquiras, altera quadam ſed nomine mutato feriunt: nunquam verò cum illorum aliquo quicquam perficies, neque ipſi inuicem. Idque vnum obſeruantiſſimè curant, vt nihil ſtabile, aut in ſermone, aut in animis ſuis eſſe permittant, putantes (vt mihi videtur) idipſum ſtabile eſſe, atque id totis viribus inſectantur, &

ἐκείνου λόγῳ οὐδαμῇ ἀληθεῖς ἡγούμεθα. ΣΩΚΡ.
Πολλαχῇ, ὦ Θεόδωρε, καὶ ἄλλῃ ἂν τό γε τοιοῦτον ἁλοίη, μὴ
πᾶσαν παντὸς ἀληθῆ δόξαν εἶναι· περὶ δὲ τὸ παρὸν ἑκάστῳ
πάθος, ἐξ ὧν αἱ αἰσθήσεις καὶ αἱ κατὰ ταύτας δόξαι γίγνονται,
χαλεπώτερον ἑλεῖν ὡς οὐκ ἀληθεῖς. ἴσως δὲ οὐδὲν λέγω.
ἀνάλωτοι γάρ, εἰ ἔτυχεν, εἰσί, καὶ οἱ φάσκοντες αὐτὰς ἐναρ-
γεῖς τε εἶναι καὶ ἐπιστήμας, τάχα ἂν ὄντα λέγοιεν. καὶ Θεαί-
D τητος ὅδε οὐκ ἀπὸ σκοποῦ εἴρηκεν, αἴσθησιν καὶ ἐπιστήμην
ταὐτὸν θέμενος. προσιτέον οὖν ἐγγυτέρω, ὡς ὁ ὑπὲρ Πρω-
ταγόρου λόγος ἐπέταττε, καὶ σκεπτέον, τὴν φερομένην ταύ-
την οὐσίαν διακρούοντα, εἴτε ὑγιὲς εἴτε σαθρὸν φθέγγε-
ται. μάχη δ' οὖν περὶ αὐτῆς οὐ φαύλη, οὐδ' ὀλίγοις γέ-
γονε. ΘΕΟ. Πολλοῦ καὶ δεῖ φαύλη εἶναι. ἀλλὰ περὶ μὲν
τὴν Ἰωνίαν καὶ ἐπιδίδωσι πάμπολλοι. οἱ γὰρ τοῦ Ἡρακλεί-
του ἑταῖροι χορηγοῦσι τούτου τοῦ λόγου μάλα ἐρρωμένως.
ΣΩΚ. Τῷ τοι, ὦ φίλε Θεόδωρε, μᾶλλον σκεπτέον ἐξ ἀρ-
χῆς, ὥσπερ αὐτοὶ ὑποτείνονται. ΘΕΟ. Παντάπασι μὲν
E οὖν. καὶ γάρ, ὦ Σώκρατες, περὶ τούτων τῶν Ἡρακλειτείων, ἤ,
ὥσπερ σὺ λέγεις, Ὁμηρείων, καὶ ἔτι παλαιοτέρων, αὐτοῖς
μὲν τοῖς περὶ τὴν Ἔφεσον, ὅσοι προσποιοῦνται ἔμπειροι
εἶναι, οὐδὲν μᾶλλον οἷόν τε διαλεχθῆναι ἢ τοῖς οἰστρῶσιν.
ἀτεχνῶς γὰρ κατὰ τὰ συγγράμματα φέρονται. τὸ δ'
ἐπιμεῖναι ἐπὶ λόγῳ καὶ ἐρωτήματι, καὶ ἡσυχίως ἐν μέρει
ἀποκρίνασθαι καὶ ἐρέσθαι, ἧττον αὐτοῖς ἔνι ἢ τὸ μηδέν.
μᾶλλον δὲ ὑπερβάλλει τὸ οὐδ' οὐδέν, πρὸς τὸ μη-
δὲ σμικρὸν ἐνεῖναι τοῖς ἀνδράσιν ἡσυχίας. ἀλλ' ἄν
τινά τις ἔρῃ, ὥσπερ ἐκ φαρέτρας ῥηματίσκια αἰνιγμα-
F τώδη ἀνασπῶντες ἀποτοξεύουσι. κἂν τούτου ζητῇς λό-
γον λαβεῖν, τί εἴρηκεν, ἑτέρῳ πεπλήξῃ καινῶς μετωνο-
μασμένῳ. περανεῖς δὲ οὐδέποτε οὐδὲν πρὸς οὐδένα
αὐτῶν· οὐδέ γε ἐκεῖνοι αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους. ἀλλ' εὖ πάνυ φυλάττουσι τὸ μηδὲν βέβαιον ἐᾶν εἶναι, μήτ' ἐν
λόγῳ μήτ' ἐν ταῖς αὑτῶν ψυχαῖς, ἡγούμενοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, αὐτὸ στάσιμον εἶναι. τούτῳ δὲ πάνυ πολεμοῦσι, καὶ

δὴ ὅτι πάντα κινεῖται, τιμῶσιν αὐτούς; ὀλίγου δὲ ἐπελαθόμην, ὦ Θεόδωρε, ὅτι ἄλλοι αὖ τἀναντία τούτοις ἀπεφήναντο, οἷον ἀκίνητον τελέθει τῷ παντὶ ὄνομ' εἶναι, καὶ ἄλλα ὅσα Μέλισσοί τε καὶ Παρμενίδαι ἐναντιούμενοι πᾶσι τούτοις διισχυρίζονται, ὡς ἕν τε πάντα ἐστί, καὶ ἕστηκεν αὐτὸ ἐν αὑτῷ, οὐκ ἔχον χώραν ἐν ᾗ κινεῖται. τούτοις οὖν, ὦ ἑταῖρε, πᾶσι τί χρησόμεθα; κατὰ σμικρὸν γὰρ προϊόντες, λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες· καὶ ἂν μή πῃ ἀμυνόμενοι διαφύγωμεν, δίκην δώσομεν ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς παλαίστραις διὰ γραμμῆς παίζοντες, ὅταν ὑπ' ἀμφοτέρων ληφθέντες, ἕλκωνται εἰς τἀναντία. δοκεῖ οὖν μοι τοὺς ἑτέρους προτέρους σκεπτέον, ἐφ' οὕσπερ ὡρμήσαμεν, τοὺς ῥέοντας. καὶ ἐὰν μέν τι φαίνωνται λέγοντες, συνέλξομεν μετ' αὐτῶν ἡμᾶς αὐτούς, τοὺς ἑτέρους ἐκφυγεῖν πειρώμενοι· ἐὰν δὲ οἱ τοῦ ὅλου στασιῶται ἀληθέστερα λέγειν δοκῶσι, φευξόμεθα παρ' αὐτοὺς ἀπ' αὖ τῶν καὶ τὰ ἀκίνητα κινούντων. ἀμφότεροι δ' ἂν φανῶσι μηδὲν μέτριον λέγοντες, γελοῖοι ἐσόμεθα, ἡγούμενοι ἡμᾶς μέν τι λέγειν φαύλους ὄντας, παμπαλαίους δὲ καὶ πανσόφους ἄνδρας ἀποδεδοκιμακότες. ὅρα οὖν, ὦ Θεόδωρε, εἰ λυσιτελεῖ εἰς τοσοῦτον προϊέναι κίνδυνον. ΘΕΟΔ. Οὐδὲν μὲν οὖν ἀνεκτόν, ὦ Σώκρατες, μὴ οὐ διασκέψασθαι τί λέγουσιν ἑκάτεροι τῶν ἀνδρῶν. ΣΩΚ. Σκεπτέον ἂν εἴη, σοῦ γε οὕτω προθυμουμένου. δοκεῖ οὖν μοι ἀρχὴ εἶναι τῆς σκέψεως, κινήσεως πέρι, ποῖόν τί ποτε ἄρα λέγοντες, φασὶ τὰ πάντα κινεῖσθαι. βούλομαι δὲ λέγειν τὸ τοιόνδε· πότερον ἕν τι εἶδος αὐτῆς λέγουσιν, ἢ (ὥσπερ ἐμοὶ φαίνεται) δύο. μὴ μέντοι μόνον ἐμοὶ δοκείτω, ἀλλὰ συμμέτεχε καὶ σύ, ἵνα κοινῇ πάσχωμεν ἄν τι καὶ δέῃ. καί μοι λέγε, ἆρα κινεῖσθαι καλεῖς, ὅταν τι χώραν ἐκ χώρας μεταβάλλῃ, ἢ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ στρέφηται; ΘΕΟΔ. Ἔγωγε. ΣΩΚΡΑΤ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἓν ἔστω εἶδος. ὅταν δὲ ᾖ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ, γηράσκῃ δέ, ἢ μέλαν ἐκ λευκοῦ, ἢ σκληρὸν ἐκ μαλακοῦ γίγνηται, ἤ τινα ἄλλην ἀλλοίωσιν ἀλλοιῶται· ἆρα οὐκ ἄξιον ἕτερον εἶδος φάναι κινήσεως; ΘΕΟΔ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩΚΡ. Ἀναγκαῖον μὲν οὖν. δύο δὴ

ô Theodore, oblitus eram quod alij his contraria
C monſtrarunt: vniuerſi videlicet congruum nomen eſſe hoc exiſtens immobile, & alia quæcunque Meliſſei Parmenideique aduerſantes his omnibus aſſeuerant, quòd omnia vnum ſunt, idque vnum ipſum in ſeipſo conſiſtit, locum in quo moueatur nullum penitus habens. Quid de his omnibus, ô amice, dicendum? ſenſim nanque progreſsi vtrorumque medij clàm euaſimus. quòd ſi nullo pacto propugnantes abeamus imbelles, pœnas dabimus inſtar eorum qui in palæſtris ad lineam ludunt, quando ab vtriſque appræhenſi in contraria diſtrahuntur. De his itaque prius agendum videtur, quos primo fluentes ſcilicet ag-
D greſsi ſumus. Et ſi quid probabile dicere videbuntur, cum illis vnà nos ipſos trahemus, alios effugere conantes. Sinautem qui vniuerſum ſtabile ponunt, veriora protulerint, refugiemus ad eos ab illis, qui etiam immobilia mouent. At ſi neutri veriſimile aliquid adducere nobis appareant, ridiculi euademus, putantes nos viles homunculos magnum aliquid ſapere, cùm nihil niſi priſcis illis ac ſapientibus viris derogauerimus. Vide igitur, ô Theodore, vtrum præſtet néene tantum ſubire periculum. THEO. Nullo modo committendum eſt, ô Socrates, quin vtrorumque ſenſa quid veri, quid
E falſi habeant, diſcutiamus. SOC. Diſcutiendum eſt iam, poſtquam & tu id vſque eò expetis. Videtur vtique mihi diſputationis huius principium à motu ſumẽdum, quo ſcilicet motu moueri omnia dicant. Quod autem dico, huiuſmodi eſt, vtrum ſpeciem vnam motus inducant, an quemadmodum mihi videtur ſpecies duas. Neque id tamen mihi ſoli videri cupio, ſed tibi quoque, vt pariter ambo quicquid oportuerit patiamur. Dic igitur. Nunquid moueri dicis, quando locum quid ex loco mutat, vel in eodem vertitur? THEOD. Equidem. SOC. Ergo vna hæc ſpecies eſto. At cùm eodem in loco quid permanens ſeneſcit, vel nigrum
F ex albo, vel ex molli durum efficitur, aut alia quadam alteratione mutatur, nónne alteram hanc motus ſpeciem meritò nuncupabimus? THEO. Meritò. SOC. Ex his neceſſarium eſt geminas ſpecies

cies

ſed ex vtriſque viciſsim congredientibus ſenſus & ſenſibilia emanantia partim fieri qualia quædam, partim verò ſentire? THEO. Memini, ac cur non ita dicant? SOC. Cætera igitur prætermittamus, ſiue ſic an aliter dicant. Id verò vnum cuius gratia diſputatur, diligentius exquiramus. Mouentur, vt dicitis, fluúntque omnia. Nónne? THE. Certè. SOCR. An non vtriſque illis quos diſtinximus motibus, delata ſimul, & alterata? THE. Quidni, ſi modò perfectè moueri illa neceſſe ſit? SOCR. Si igitur ferrentur ſolum, neque tamen alterarentur, poſſemus dicere qualia quædam fluunt, quæ feruntur, aut quomodo dicemus? THEO. Hoc pacto. SOC. Quoniam verò neque id permanet, vt albũ ſcilicet, quod fluit fluat, ſed permutatur ita vt huius ipſius ſit fluxus albedinis, & in alium colorem trãſitus, ne vllo modo permanere deprædhendi poſsit, vnum poſſumus aliquando colorem aliquem pronunciare ita, vt rectè denominemus? THE. Atqui quo pacto, ô Socrates, aut in hoc, aut in alio vllo id fieri poteſt, ſi quidem dum pronunciamus continuo ſubterfugit, vtpote quod ſemper fluit? SOC. Quid porrò de quouis ſenſu dicendum, vt videndi vel audiendi? nunquid in viſione, aut auditu aliquando permanere? THE. Minimè omnium, ſiquidem cuncta mouentur. SOC. Neque igitur videre quicquam potius, quàm non videre dicendum, neque alio vllo ſenſu vti magis quàm non vti, cùm omnia penitus tranſmutẽtur. THEO. Non certè. SOCR. Veruntamen ſenſus ipſe ſcientia eſt, vt ego Theætetúſque diximus. THEOD. Dictum quidem. SOCRAT. Non igitur ſcientiam magis, quàm non ſcientiam reſpondebamus quid ſcientia ſit interrogati. THE. Sic certè videmini. SOCR. Opportunè itaque reſponſionem illam emendaremus, ſi demonſtrare contenderemus quòd omnia moueantur, vt recta illa reſponſio videatur: hoc autem, vt videtur, apparuit, quòd ſi omnia mouẽtur, reſponſio quælibet, de quocũq; quis reſpõdeat, æquè recta eſt, qua id ſic ſe habere, & non ſic habere ſe reſpondetur.

μέμνησαι γάρ που ἐν τοῖς πρόσθεν ὅτι οὕτως ἐλέγομεν, ἓν μηδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ εἶναι, μηδ' αὖ τὸ ποιοῦν ἢ πάσχον, ἀλλ' ἐξ ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συγγιγνομένων, τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰ αἰσθητὰ ἀποτίκτοντα, τὰ μὲν, ποιὰ ἄττα γίγνεσθαι, τὰ δὲ, αἰσθανόμενα. ΘΕΟΔ. Μέμνημαι· πῶς δ' οὔ; ΣΩΚ. Τὰ μὲν τοίνυν ἄλλα χαίρειν ἐάσωμεν, εἴτε ἄλλως, εἴτε οὕτω λέγουσιν· οὗ δ' ἕνεκα λέγομεν, τοῦτο μόνον φυλάττωμεν· ἐρωτῶντες, Κινεῖται καὶ ῥεῖ, ὥς φατε, τὰ πάντα. ἦ γάρ; ΘΕΟΔ. Ναί. ΣΩΚ. Οὐκοῦν D ἀμφοτέρας ἃς διειλόμεθα κινήσεις, φερόμενά τε καὶ ἀλλοιούμενα; ΘΕΟΔ. Πῶς δ' οὔ; εἴπερ γε δὴ τελέως κινήσεται. ΣΩ. Εἰ μὲν τοίνυν ἐφέρετο μόνον, ἠλλοιοῦτο δὲ μή, εἴχομεν ἄν που εἰπεῖν, οἷα ἄττα ῥεῖ τὰ φερόμενα. ἢ πῶς λέγομεν; ΘΕΟ. Οὕτω. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ τοῦτο μένει, τὸ λευκὸν ῥεῖ τὸ ῥέον, ἀλλὰ μεταβάλλει, ὥστε καὶ αὐτοῦ τούτου εἶναι ῥοὴν τῆς λευκότητος, καὶ μεταβολὴν εἰς ἄλλην χρόαν, ἵνα μὴ ἁλῷ ταύτῃ μένον, ἆρά ποτε οἷόν τέ τι προσειπεῖν χρῶμα, ὥστε καὶ ὀρθῶς προσαγορεύειν; ΘΕ. Καὶ τίς μηχανή, ὦ Σώκρατες, ἢ ἄλλο γέ τι τῶν τοιούτων, εἴπερ ἀεὶ λέγοντος ὑπεξέρχεται, ἅτε δὴ ῥέον; ΣΩ. Τί δὲ περὶ αἰσθήσεως ἐροῦμεν ὁποιασοῦν; οἷον τῆς τοῦ ὁρᾶν ἢ ἀκούειν, μένειν ποτὲ ἐν αὐτῷ τῷ ὁρᾶν ἢ ἀκούειν; E ΘΕ. Οὔκουν δεῖ γε, εἴπερ πάντα κινεῖται. ΣΩΚ. Οὔτε ἄρα ὁρᾶν προσρητέον τι μᾶλλον, ἢ μὴ ὁρᾶν, οὐδέ τιν' ἄλλην αἴσθησιν μᾶλλον ἢ μή, πάντων γε πάντως κινουμένων. ΘΕ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩΚ. Καὶ μὴν αἴσθησίς γε ἐπιστήμη, ὡς ἔφαμεν ἐγώ τε καὶ Θεαίτητος. ΘΕ. Ἦν ταῦτα. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ἐπιστήμην, μᾶλλον ἢ μὴ ἐπιστήμην, ἀπεκρινάμεθα, ἐρωτώμενοι ὅ,τι ἐστὶν ἐπιστήμη. ΘΕΟΔ. Ἐοίκατε. F ΣΩΚΡ. Καλὸν ἂν ἡμῖν συμβαίνοι τὸ ἐπανόρθωμα τῆς ἀποκρίσεως, προθυμηθεῖσιν ἀποδεῖξαι ὅτι πάντα κινεῖται, ἵνα δὴ ἐκείνη ἡ ἀπόκρισις ὀρθὴ φανῇ. τὸ δ' ὡς ἔοικεν ἐφάνη, εἰ πάντα κινεῖται, πᾶσα ἀπόκρισις περὶ ὅτου ἄν τις ἀποκρίνηται, ὁμοίως ὀρθὴ εἶναι, οὕτω τ' ἔχειν φάναι καὶ μὴ οὕτως.

M. j.

ἄρτι προὔθεσθε. ΘΕΟ. Νέος ὢν ὦ Θεαίτητε, τοὺς πρεσβυτέρους ἀδικεῖν διδάσκεις, ὁμολογίας παραβαίνοντας. C ἀλλὰ παρασκευάζου ὅπως τῶν ἐπιλοίπων Σωκράτει δώσεις λόγον. ΘΕΑΙ. Ἐάνπερ γε βούληται. ἥδιστα μέντ' ἂν ἤκουσα περὶ ὧν λέγω. ΘΕΟ. Ἱππέας εἰς πεδίον προκαλῇ, Σωκράτη εἰς λόγους προκαλούμενος· ἐρώτα οὖν καὶ ἀκούσῃ. ΣΩΚ. Ἀλλά μοι δοκῶ, ὦ Θεόδωρε, περί γε ὧν κελεύει Θεαίτητος, οὐ πείσεσθαι αὐτῷ. ΘΕΟ. Τί δὴ οὖν οὐ πείσεσθαι; ΣΩΚ. Μέλισσον μὲν καὶ τοὺς ἄλλους οἳ ἓν ἑστὸς λέγουσι τὸ πᾶν, αἰσχυνόμενος μὴ φορτικῶς σκοπῶμεν, ἧττον αἰσχύνομαι, ἢ ἕνα ὄντα Παρμενίδην. Παρμενίδης δέ μοι φαίνεται τὸ τοῦ Ὁμήρου, αἰδοῖός τέ μοι εἶναι ἅμα D δεινός τε. συμπροσέμιξα γὰρ δὴ τῷ ἀνδρὶ, πάνυ νέος, πάνυ πρεσβύτῃ καί μοι ἐφάνη βάθος τι ἔχειν παντάπασι γενναῖον. φοβοῦμαι οὖν μὴ οὔτε τὰ λεγόμενα ξυνιῶμεν, τί τε διανοούμενος εἶπε, πολὺ πλέον λειπώμεθα· καὶ τὸ μέγιστον, οὗ ἕνεκα ὁ λόγος ὥρμηται, ἐπιστήμης πέρι, τί ποτ' ἐστὶν, ἄσκεπτον γένηται, ὑπὸ τῶν ἐπεισκωμαζόντων λόγων, εἴ τις αὐτοῖς πείσεται. ἄλλως τε καὶ ὃν νῦν ἐγείρομεν, πλήθει ἀμήχανον. εἴτε τις ἐν παρέργῳ σκέψεται, ἀνάξι' ἂν πάθοι· εἴτε ἱκανῶς μηκυνόμενος, τὸ τῆς ἐπιστήμης ἀφανιεῖ. δεῖ δὲ οὐδέτερα· ἀλλὰ Θεαίτητον ὧν κυεῖ περὶ ἐπι- E στήμης πειρᾶσθαι ἡμᾶς τῇ μαιευτικῇ τέχνῃ ἀπολῦσαι. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ χρὴ, εἰ δοκεῖ, οὕτω ποιεῖν.

ΣΩΚ. Ἔτι τοίνυν, ὦ Θεαίτητε, τοσόνδε περὶ τῶν εἰρημένων ἐπίσκεψαι. αἴσθησιν γὰρ δὴ ἐπιστήμην ἀπεκρίνω. ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩΚ. Εἰ οὖν τίς σε ὧδ' ἐρωτῴη, τῷ τὰ λευκὰ καὶ μέλανα ὁρᾷ ἄνθρωπος, καὶ τῷ τὰ ὀξέα καὶ βαρέα ἀκούει· εἴποις ἂν, οἶμαι, ὄμμασί τε καὶ ὠσί. ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τὸ δὲ εὐχερὲς τῶν ὀνομάτων τε καὶ ῥημάτων, καὶ μὴ δι' ἀκριβείας ἐξεταζόμενον, τὰ μὲν πολλὰ, οὐκ ἀγεννὲς, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τούτου ἐναντίον ἀνελεύθερον· ἔστι F δὲ ὅτε ἀναγκαῖον, οἷον καὶ νῦν ἀνάγκη ἐπιλαβέσθαι τῆς ἀποκρίσεως ἣν ἀποκρίνῃ, ᾗ οὐκ ὀρθή. σκόπει γὰρ, ἀπόκρισις ποτέρα ὀρθοτέρα, ᾧ ὁρῶμεν, τοῦτο εἶναι ὀφθαλμοὺς, ἢ δι' οὗ ὁρῶμεν·

lucerunt, quemadmodum paulò antè propoſuiſtis.

THEÆ. Cùm ſis iuuenis, ò Theodore, ſeniores C iniuriam facere doces, dum pacta tranſgredi exhortaris. ſed accingere tu, vt reliquorum Socrati, ſi velit rationem reddas. THEO. Libentiſsimè tamen ea de quibus loquor audirem. TH. Equites in campum prouocas, cùm Socratem ad diſputádum acceríis. Interroga igitur, atque audies. SOC. Videor equidem, ò Theodore, in his quæ Theætetus iubet, ipſi minimè pariturus. TH. Quid obſtat quo minus obſequaris? SOC. Etſi Meliſſum atque alios qui vnum conſiſtens vniuerſum dicunt, vereor ne fortè oneroſi videamur illos exagitantes, minus tamen, quàm vnicum Parmenidem vereor. Parme- D nides autem, vt Homericis verbis vtar, verendus mihi acérque videtur. Collocutus ſum olim cum illo ſene admodum adhuc adoleſcens, mihique viſus eſt profundam generoſámque omnino ſapientiam poſsidere. formido itaque ne dicta eius vocéſque nequaquam intelligamus: quod autem verbis ſubintelligit, multo magis nos lateat: & quod maximum eſt, cuius gratia diſputatio inter nos cœpit, quid ſcientia ſit inquirens, indiſcuſſum relinquatur, propter diſputationes temere irruentes, ſi quis eis obſequatur: præſertim cùm ampliſſima quæſtio illa quam modò induximus, ſi præter pro- E poſitum & quaſi digrediédo tractetur, indigna nimium paſſura ſit: & ſi latiùs exactiúſque perficiatur, ſcientiæ ipſius inueſtigationem impeditura. Neutrum verò decet, ſed magis Theæteti fœtum circa ſcientiam obſtetricia facultate in lucē educere, & diligenter examinare. THE. Si ita videtur, ita agendum eſt.

SOC. Hoc igitur Theætete circa ſuprà dicta inſuper conſidera. ſenſum eſſe ſcientiam reſpondiſti, an non? TH. Certè. SOC. Si quis interrogaret, quónam alba & nigra homo videat, quóve acuta & grauia audiat: oculis, vt arbitror, & auribus, reſponderes. THE. Equidem. SOC. Vti nominibus verbiſq; com- F munioribus, neq; exactè curioséque diſquirere, ſæpenumero generoſi animi eſt, contrarium autem illiberalis: nonnunquam tamen neceſſarium eſt, quemadmodū in præſentia examinare cogimur, qua ex parte reſponſio tua minus recta ſit. attende quæ reſponſio rectior, vtrum quæ dicit quo videmus, id oculos eſſe: an quæ dicit, per quod videmus:

ve ambo, duo ſunt, vtrunque verò vnum. THE. Id quoque. SOC. Poteſt inſuper vtrum ſimilia inter ſe, vel diſſimilia ſint, iudicare. THE. Fortè. SOCR. Hæc vtique omnia per quod potiſsimum de ipſis exiſtimas? Non per auditum, non per viſum; commune circa illa quicquam accipi poteſt. Hinc præterea quod dicimus, coniectare licet. Si enim de vtriſque iudicari poſſet, ſalſáne ſint, an non, poſſes proculdubio declarare quo iudicares: idque nó viſum, non auditum, ſed aliud quiddam eſſe conſtat. THE. Cur non linguæ vis id efficiat? SOC. Scitè loqueris. Illa verò potentia per quod tibi oſtendit quod ſingulis eſt commune, quòd ve ſuper ſingula, quo eſſe & non eſſe denominas, quæ paulò ante de his percontabamur, qualia organa his omnibus aſſignabis, per quæ id quod ſentit in nobis ſingula ſentiat? THE. Eſſentiam ais & ipſum non eſſe, ſimilitudinémque & diſſimilitudinem, necnon idem & alterum, vnum quoque, & alium circa illum numerum vnumquenque. patet enim quod quæris, per quod potiſsimum ex corporeis inſtrumentis ipſa anima par & impar, & quæ ſequuntur, percipiamus. SOCR. Egregiè admodum, ò Theætete, aſſequeris. atque hæc ipſa ſunt, quæ interrogo. THE. Per Iouem, ò Socrates, quid dicam ignoro, niſi quòd mihi ab initio videbatur, nullum huiuſmodi proprium organum his vt illis accommodari, ſed ipſam potius per ſeipſam animam communionem in omnibus iudicare. SOC. Pulcher es, ò Theætete, nec, vt aiebat Theodorus, deformis. Nam qui pulchrè loquitur, pulcher eſt atque bonus. Accedit ad hæc quòd ingens mihi beneficium cótuliſti. Nam prolixa graui diſputatione me liberaſti, poſtquam tibi videtur anima quædam per ſeipſam animaduertere, nonnulla per corporis vires aprehédere. Nam hæc mea ſententia erat, quam tibi quoque cupiebam perſuadere. THE. Mihi certè perſuaſum eſt. SOCR. Quorum in numero eſſentiam ponis?

τέρου μὲν ἕτερον, ἑαυτῷ δὲ ταὐτόν; ΘΕ. Τί μήν; ΣΩ. Καὶ ὅτι ἀμφοτέρω, δύο, ἑκάτερον δ' ἕν; ΘΕ. Καὶ τοῦτο. ΣΩΚ. Οὐκοῦν καὶ εἴτε ἀνομοίω εἴτε ὁμοίω ἀλλήλοιν, δυνατὸς εἶ ἐπισκέψασθαι; ΘΕ. Ἴσως. ΣΩ. Ταῦτα δὴ πάντα διὰ τίνος περὶ αὐτοῖν διανοῇ; οὔτε γὰρ δι' ἀκοῆς, οὔτε δι' ὄψεως οἷόν τε τὸ κοινὸν λαμβάνειν περὶ αὐτῶν. ἔτι δὲ καὶ τόδε τεκμήριον οὗ
D λέγομεν. εἰ γὰρ δυνατὸν εἴη ἀμφοτέρω σκέψασθαι, ἆρ' ἐστὸν ἁλμυρὼ, ἢ οὔ, οἶσθ' ὅτι ἕξεις εἰπεῖν ᾧ ἐπισκέψῃ· καὶ τοῦτο οὔτε ὄψις, οὔτε ἀκοὴ φαίνεται, ἀλλά τι ἄλλο. ΘΕ. Τί δ' οὐ μέλλει, ἥ γε διὰ τῆς γλώττης δύναμις; ΣΩ. Καλῶς λέγεις. ἡ δὲ διὰ τίνος δύναμις τό, τ' ἐπὶ πᾶσι κοινὸν καὶ τὸ ἐπὶ τούτοις δηλοῖ σοι, ᾧ τὸ ἔστιν ἐπονομάζεις καὶ τὸ οὐκ ἔστι, ἃ νῦν δὴ ἠρωτῶμεν περὶ αὐτῶν. τούτοις πᾶσι ποῖα ἀποδώσεις ὄργανα, δι' ὧν αἰσθάνεται ἡμῶν τὸ αἰσθανόμενον ἕκαστα; ΘΕ. Οὐσίαν λέγεις καὶ τὸ μὴ εἶναι, καὶ ὁμοιότητα καὶ ἀνομοιότητα, καὶ τὸ ταὐτόν τε καὶ τὸ ἕτερον, ἔτι δὲ ἕν τε καὶ τὸν ἄλλον ἀριθμὸν περὶ
E αὐτῶν. δῆλον δὲ ὅτι καὶ ἄρτιόν τε καὶ περιττὸν ἐρωτᾷς, καὶ τἆλλα ὅσα τούτοις ἕπεται, διὰ τίνος ποτὲ τῶν τοῦ σώματος τῇ ψυχῇ αἰσθανόμεθα. ΣΩ. Ὑπέρευ ὦ Θεαίτητε ἀκολουθεῖς, καὶ ἔστιν ἃ ἐρωτῶ, αὐτὰ ταῦτα. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν· πλήν γ' ὅτι μοι δοκεῖ τὴν ἀρχὴν οὐδ' εἶναι τοιοῦτον οὐδὲν τούτοις ὄργανον ἴδιον, ὥσπερ ἐκείνοις, ἀλλ' αὐτὴ δι' αὑτῆς ἡ ψυχὴ τὰ κοινά μοι φαίνεται περὶ πάντων ἐπισκοπεῖν. ΣΩΚΡΑΤ. Καλὸς γὰρ εἶ ὦ Θεαίτητε, καὶ οὐχ, ὡς ἔλεγε Θεόδωρος, αἰσχρός. ὁ γὰρ καλῶς λέγων, καλός τε κἀγαθός. πρὸς δὲ τῷ καλῷ,
F εὖ ἐποίησάς με, μάλα συχνοῦ λόγου ἀπαλλάξας, εἰ φαίνεταί σοι, τὰ μὲν αὐτὴ δι' αὑτῆς ἡ ψυχὴ ἐπισκοπεῖν, τὰ δὲ διὰ τῶν τοῦ σώματος δυνάμεων. τοῦτο γὰρ ἦν ὃ καὶ αὐτῷ μοι ἐδόκει, ἐβουλόμην δὲ καὶ σοὶ δόξαι. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μὴν φαίνεταί γε. ΣΩ. Ποτέρων οὖν τίθης τὴν οὐσίαν;

ται. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Οἷόν τε οὖν ἀληθείας τυχεῖν, ᾧ μηδὲ οὐσίας; ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον. ΣΩ. Οὗ δὲ ἀληθείας τις ἀτυχήσει, ποτὲ τούτου ἐπιστήμων ἔσται; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ἄν, ὦ Σώκρατες; ΣΩΚ. Ἐν μὲν ἄρα τοῖς παθήμασιν οὐκ ἔνι ἐπιστήμη, ἐν δὲ τῷ περὶ ἐκείνων συλλογισμῷ. οὐσίας γὰρ καὶ ἀληθείας ἐνταῦθα μέν, ὡς ἔοικε, δυνατὸν ἅψασθαι, ἐκεῖ δὲ ἀδύνατον. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩΚ. Ἦ οὖν ταὐτὸν ἐκεῖνό τε καὶ τοῦτο καλεῖς, τοσαύτας διαφορὰς ἔχοντε; ΘΕΑΙ. Οὔκουν δὴ δίκαιόν γε. ΣΩ. Τί οὖν δὴ ἐκείνῳ ἀποδίδως ὄνομα, τῷ ὁρᾶν, ἀκούειν, ὀσφραίνεσθαι, ψύχεσθαι, θερμαίνεσθαι; ΘΕΑΙ. Αἰσθάνεσθαι ἔγωγε. τί γὰρ ἄλλο; ΣΩΚ. Σύμπαν ἄρ' αὐτὸ καλεῖς αἴσθησιν; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩΚ. Ὧι γε φαμὲν οὐ μέτεστιν ἀληθείας ἅψασθαι, οὐδὲ γὰρ οὐσίας. ΘΕ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩΚΡ. Οὐδ' ἄρ' ἐπιστήμης. ΘΕ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ἂν εἴη ποτέ, ὦ Θεαίτητε, αἴσθησίς τε καὶ ἐπιστήμη ταὐτόν. ΘΕ. Οὐ φαίνεται, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Καὶ μάλιστά γε νῦν καταφανέστατον γέγονεν ἄλλο ὂν αἰσθήσεως ἐπιστήμη. ἀλλ' οὔ τι μὲν δὴ τούτου γε ἕνεκα ἠρχόμεθα διαλεγόμενοι, ἵνα εὕρωμεν τί ποτ' οὐκ ἔστ' ἐπιστήμη, ἀλλὰ τί ἔστιν. ὅμως δὲ τοσοῦτόν γε προβεβήκαμεν, ὥστε μὴ ζητεῖν αὐτὴν ἐν αἰσθήσει τοπαράπαν, ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ τῷ ὀνόματι, ὅ τι ποτ' ἔχει ἡ ψυχή, ὅταν αὐτὴ καθ' αὑτὴν πραγματεύηται περὶ τὰ ὄντα. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε καλεῖται, ὦ Σώκρατες (ὡς ἐγῷμαι) δοξάζειν. ΣΩ. Ὀρθῶς γὰρ οἴει, ὦ φίλε. καὶ ὅρα δὴ νῦν πάλιν ἐξ ἀρχῆς, πάντα τὰ πρόσθεν ἐξαλείψας, εἴ τι μᾶλλον καθορᾷς, ἐπειδὴ ἐνταῦθα προελήλυθας. καὶ λέγε αὖθις τί ποτ' ἐστὶν ἐπιστήμη. ΘΕΑΙ. Δόξαν μὲν πᾶσαν εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες, ἀδύνατον, ἐπειδὴ καὶ ψευδής ἐστι δόξα. κινδυνεύει δὲ ἡ ἀληθὴς δόξα, ἐπιστήμη εἶναι. καί μοι τοῦτο ἀποκεκρίσθω. ἐὰν γὰρ μὴ φανῇ προϊοῦσιν, ὥσπερ τὸ νῦν, ἄλλο τι πειρασόμεθα λέγειν. ΣΩ. Οὕτω μέντοι χρή, ὦ Θεαίτητε, λέγειν προθύμως μᾶλλον, ἢ ὡς τὸ πρῶτον ὤκνεις ἀποκρίνεσθαι. ἐὰν γὰρ οὕτω δρῶμεν, δυοῖν θάτερον, ἢ εὑρήσομεν ἐφ' ὃ ἐρχόμεθα, ἢ ἧττον οἰησόμεθα εἰδέναι ὃ μηδαμῇ ἴσμεν. καίτοι οὐκ ἂν εἴη μεμπτὸς μισθὸς ὁ τοιοῦτος. καὶ δὴ καὶ νῦν τί φῄς; δυοῖν ὄντοιν ἰδέαιν δόξης, τοῦ μὲν, ἀληθινοῦ, ψευδοῦς δὲ τοῦ ἑτέρου, τὴν ἀληθῆ

poſſet? SOC. In paſsionibus igitur ſcientia nequa-
C quam ineſt, in ratiocinatione tamen quæ circa il-
las verſatur, ineſſe videtur. eſſentiam quippe verita-
témque hoc attingere poſſumus, illis verò nequa-
quam. THE. Conſtat. SOC. Num idem illud & hoc
vocas, cùm tanta inter ſe differentia diſcrepent?
THE. Haud ſanè deceret. SOC. Quod illi nomen at-
tribuis? ei. ſ. quod eſt videre, audire, odorari, guſtare,
calefieri, frigefieriq́; Nū ſentire? THE. Idipſum. quid
enim aliud? SOC. Vniuerſum igitur hoc ſenſum vo-
cas? THE. Neceſſe. SOC. Huic veritatis perceptionem
cõuenire negauimus, cū eſſentiā non percipiat. TH.
Sic eſt. SOC. Neq; ſciētiæ igitur cōpos erit. THE. Nō.
SOC. Ex his ſequitur, ò Theætete, ſcientiā & ſenſum
D nunquam idem fore. THE. Nunquam penitus.
SOC. In his perſpicuè patuit, aliud ſenſum, aliud ſcië
tiam eſſe. Verùm non huius gratia diſſerere cœpi-
mus, vt quid ſcientia non ſit, imò quid ſit, inueni-
remus. Eatenus verò diſputando proceſſimus, vt
ſcientiam in ſenſu nullo modo quærendam iudi-
cauerimus, ſed in eo nomine potiùs, quod tunc ſor-
titur animus, cū ipſe ſecundū ſeipſum circa illa quę
ſunt, verſatur & agit. THE. Atqui hoc, ò Socrates,
vt ipſe arbitror, opinari vocatur. SOC. Rectè arbi-
traris amice. Et nunc ab initio rurſus aduerte, dele-
tis ex animo cunctis ſuperioribus, nunquid maius
perſpicias, poſtquam hucuſque euectus es. Quidve
E ſcientia ſit, iterum explica. THE. Opinionē quamli-
bet, ò Socrates, ſcientiā dicere impoſsibile eſt, cùm
& falſa quædā opinio ſit. Apparet autē opinio vera
ſcientia eſſe. idque à me nunc reſpōſum puta quòd
ſi aliter diſputādo deinceps videbitur, aliquid aliud
afferre conabimur. SOC. Euge Theætete. ſic prom-
pto animo diſputare decet, neque vt cœperas tergi-
uerſari. Si enim ita fecerimus, alterū è duobus cōtin
get: aut quod affectam' inueniemus, aut certè quod
ignoram' minus nos ſcire putabimus: neq; medio-
cre lucrū id erit. & nūc quidē quid ais? An cùm duæ
ſint opinionis ſpecies, vera vna, & altera falſa, opi-
F

vel ignorantem noſſe impoſsibile eſt?

Quæ nouit, ea putare quæ nouit.
Quæ non nouit, ea putare quæ non nouit,
Quæ nouit, ea putare quæ non nouit?
Quæ non nouit, ea putare quæ nouit.

TH. Quidni? SOC. Num qui falſa opinatur quæ nouit ea putat non ea eſſe, ſed alia quædam quæ etiam nouit: & vtraque noſcens, vtraque rurſus ignorat? TH. At fieri hoc nequit, ô Socrates. SOC. An fortè D quæ non nouit, ea putat alia quædam eſſe quæ non nouit: & qui neque Theætetum, neque Socratem agnouit, cogitare vnquã poteſt Socratem Theætetũ vel cõtrà Theætetũ Socratẽ eſſe? TH. Nunquã. SOC. Neque tamen quæ quis nouit, ea quæ nõ nouit, eſſe putat: neq; rurſus quæ nõ nouit, ea quæ nouit. TH. Monſtrum enim eſſet. SOC. Quo pacto igitur falſa quis opinabitur? Præter hęc quidem opinari non licet, quando quidem omnia vel noſcimus, vel ignoramus: in his autem nullo modo falſa opinari quis poſſe videtur. TH. Vera loqueris. SOC. An fortè, non ita conſiderandum quod quærimus, ſecundum E noſſe & non noſſe procedendo, ſed ſecundum noſſe & non eſſe? TH. Qui iſthuc ais? SOC. Ne ſimplex ſit. quoniam qui quæ nuſquam ſunt, in quacunque tandem re opinatur, is non poteſt non falſa opinari, quomodocunque tandem cogitet.

TH. Decens id quoque, ô Socrates. SOC. Quomodo igitur, quidve reſpondebimus Theætete, ſi quis nos interroget (poſsibile eſt autem vnicuique quod dico) Quiſnam hominum ipſum quod non eſt opinetur? ſiue de aliquo eorum quæ ſunt, ſiue ipſum ſecundum ſeipſum? Ad hæc vtique reſpondebimus: quando ſcilicet quiſpiam opinando vera non opinatur. aut quid dicemus? TH. Sic certè. SOC. F Num & alibi tale quid accidit? THE. Quid iſthuc? SOC. Vt aliquis videat quidem aliquid, videat autem nihil? THE. Et quonam pacto? SOC. At verò ſi vnũ quiddam videt, exiſtentium quiddam videt. an ipſe putas vnum in his quæ nõ ſunt, eſſe? THE. Minimè.

περὶ ἕκαστον, πλὴν εἰδέναι, ἢ μὴ εἰδέναι. ΣΩΚ. Οὐκοῦν ἤδη ἀνάγκη τὸν δοξάζοντα, δοξάζειν ἢ ὧν τι οἶδεν, ἢ μὴ οἶδε. ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩΚ. Καὶ μὴν εἰδότα γε μὴ εἰδέναι τὸ αὐτό, ἢ μὴ εἰδότα εἰδέναι, ἀδύνατον. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὁ τὰ ψευδῆ δοξάζων ἃ οἶδε, ταῦτα οἴεται οὐ ταῦτα εἶναι, ἀλλ' ἕτερα ἄττα ὧν οἶδε; καὶ ἀμφότερα εἰδώς, ἀγνοεῖ αὖ ἀμφότερα; ΘΕ. D Ἀλλ' ἀδύνατον, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Ἀλλ' ἆρα, ἃ μὴ οἶδεν, ἡγεῖται αὐτὰ εἶναι ἕτερα ἄττα ὧν μὴ οἶδε; καὶ τοῦτ' ἔστι τῷ μήτε Θεαίτητον μήτε Σωκράτη εἰδότι, εἰς τὴν διάνοιαν λαβεῖν ὡς ὁ Σωκράτης, Θεαίτητος, ἢ Θεαίτητος, Σωκράτης; ΘΕ. Καὶ πῶς ἄν; ΣΩΚΡ. Ἀλλ' οὐ μήν, ἅ γέ τις οἶδεν, οἴεταί που ἃ μὴ οἶδεν αὐτὰ εἶναι, οὐδ' αὖ, ἃ μὴ οἶδεν, ἃ οἶδε. ΘΕΑΙ. Τέρας γὰρ ἔσται. ΣΩΚ. Πῶς οὖν ἂν ἔτι ψευδῆ δοξάσειεν; ἐκτὸς γὰρ τούτων, ἀδύνατόν που δοξάζειν. ἐπείπερ πάντα ἢ ἴσμεν, ἢ οὐκ ἴσμεν· ἐν δὲ τούτοις οὐδαμοῦ φαίνεται δυνατὸν ψευδῆ δο-E ξάσαι. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν οὐ ταύτῃ σκεπτέον ὃ ζητοῦμεν, κατὰ τὸ εἰδέναι καὶ μὴ εἰδέναι ἰόντας, ἀλλὰ κατὰ τὸ εἶναι καὶ μή; ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις; ΣΩΚ. Μὴ ἁπλοῦν ᾖ, ὅτι ὁ τὰ μὴ ὄντα περὶ ὁτουοῦν δοξάζων, οὐκ ἔσθ' ὡς οὐ ψευδῆ δοξάσει· κἂν ὁπωσοῦν ἄλλως τὰ τῆς διανοίας ἔχῃ. ΘΕ. Εἰκός γ' αὖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Πῶς οὖν τί ἐροῦμεν, ὦ Θεαίτητε, ἐάν τις ἡμᾶς ἀνακρίνῃ (δυνατὸν δὲ ὁτῳοῦν ὃ λέγεται) Καὶ τις ἀνθρώπων τὸ μὴ ὂν δοξάσει, εἴτε περὶ τῶν ὄντων του, εἴτε αὐτὸ καθ' αὑτό; Καὶ ἡμεῖς δή, ὡς ἔοικε, πρὸς ταῦτα φήσομεν, ὅταν γε ἀληθῆ μὴ F οἴηται οἰόμενος. ἢ πῶς ἐροῦμεν; ΘΕ. Οὕτω. ΣΩΚ. Ἦ οὖν καὶ ἄλλοθί που τὸ τοιοῦτόν ἐστι; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΣΩΚ. Εἴ τις ὁρᾷ μέν τι, ὁρᾷ δὲ οὐδέν. ΘΕ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εἰ ἕν γέ τι ὁρᾷ, τῶν ὄντων τι ὁρᾷ. ἢ σὺ οἴει ποτὲ τὸ ἓν ἐν τοῖς μὴ οὖσιν εἶναι; ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔγωγε.

ποι, δικαίως ἂν καλοῖτο ψευδῆ δοξάζων. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατά μοι νῦν δοκεῖς εἰρηκέναι. ὅταν γάρ τις ἀντὶ καλοῦ αἰσχρὸν, ἢ ἀντὶ αἰσχροῦ καλὸν δοξάζῃ, τότε ὡς ἀληθῶς δοξάζει ψευδῆ. ΣΩΚΡ. Δῆλος εἶ ὦ Θεαίτητε καταφρονῶν μου, καὶ οὐ δεδιώς. ΘΕ. Τί μάλιστα; ΣΩΚΡ. Οὐκ ἂν, οἶμαι, σοὶ δοκῶ τοῦ ἀληθῶς ψευδοῦς ἀντιλαμβάνεσθαι, ἐρόμενος εἰ οἷόν τε ταχὺ βραδέως ἢ κοῦφον βαρέως, ἢ ἄλλο τι ἐναντίον μὴ κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ ἐναντίου γίγνεσθαι ἑαυτῷ ἐναντίως. τοῦτο μὲν οὖν, ἵνα μὴ μάτην θαῤῥήσῃς, ἀφίημι. ἀρέσκει δὲ, ὡς φῂς, τὸ τὰ ψευδῆ δοξάζειν, ἀλλοδοξεῖν εἶναι; ΘΕ. Ἔμοιγε. ΣΩΚΡ. Ἔστιν ἄρα, κατὰ τὴν σὴν δόξαν, ἕτερόν τι, ὡς ἕτερον, καὶ μὴ ὡς ἐκεῖνο, τῇ διανοίᾳ τίθεσθαι. ΘΕ. Ἔστι μέντοι. ΣΩΚ. Ὅταν οὖν τοῦθ᾽ ἡ διάνοιά του δρᾷ, οὐ καὶ ἀνάγκη αὐτὴν ἤτοι ἀμφότερα ἢ τὸ ἕτερον διανοεῖσθαι; ΘΕ. Ἀνάγκη μὲν οὖν. ΣΩ. Ἤτοι ἅμα γε, ἢ ἐν μέρει. ΘΕ. Κάλλιστα. ΣΩ. Τὸ δὲ διανοεῖσθαι ἆρ᾽ ὅπερ ἐγὼ, καλεῖς; ΘΕ. Τί καλῶν; ΣΩ. Λόγον ὃν αὐτὴ πρὸς αὑτὴν ἡ ψυχὴ διεξέρχεται, περὶ ὧν ἂν σκοπῇ. ὥς γε μὴ εἰδώς σοι ἀποφαίνομαι. τοῦτο γάρ μοι ἰνδάλλεται, διανοουμένη, οὐκ ἄλλο τι ἢ διαλέγεσθαι, αὐτὴ ἑαυτὴν ἐρωτῶσα καὶ ἀποκρινομένη, καὶ φάσκουσα καὶ οὐ φάσκουσα. ὅταν δὲ ὁρίσασα, εἴτε βραδύτερον, εἴτε ὀξύτερον ἐπάξασα, τὸ αὐτὸ ἤδη φῇ καὶ μὴ διστάζῃ, δόξαν ταύτην τίθεμεν αὐτῆς. ὥστ᾽ ἔγωγε τὸ δοξάζειν, λέγειν καλῶ, καὶ τὴν δόξαν, λόγον εἰρημένον· οὐ μέντοι πρὸς ἄλλον, οὐδὲ φωνῇ, ἀλλὰ σιγῇ, πρὸς αὑτόν. σὺ δὲ τί; ΘΕ. Κἀγώ. ΣΩ. Ὅταν ἄρα τις τὸ ἕτερον ἕτερον δοξάζῃ, καὶ φησὶν, ὡς ἔοικε, τὸ ἕτερον ἕτερον εἶναι πρὸς ἑαυτόν. ΘΕ. Τί μήν; ΣΩ. Ἀναμιμνήσκου δὴ εἰ πώποτ᾽ εἶπες πρὸς σεαυτὸν, ὅτι παντὸς μᾶλλον τό τοι καλὸν αἰσχρόν ἐστι, ἢ τὸ ἄδικον δίκαιον, ἢ καὶ (τὸ πάντων κεφάλαιον) σκόπει, εἴ ποτ᾽ ἐπεχείρησας σεαυτὸν πείθειν ὡς παντὸς μᾶλλον τὸ ἕτερον ἕτερόν ἐστιν, ἢ πᾶν τοὐναντίον· οὐδ᾽ ἐν ὕπνῳ πώποτε ἐτόλμησας εἰπεῖν πρὸς σεαυτὸν, ὡς παντάπασιν ἄρα τὰ περιττὰ ἄρτιά ἐστιν, ἤ τι ἄλλο τοιοῦτον. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚΡ. Ἄλλον δέ τινα οἴει ὑγιαίνοντα, ἢ μαινόμενον,

bitur: cúmque ab eo quod cogitauit aberret, iure
C falſa opinari dicetur. THE. Rectiſsimè mihi nunc dixiſſe videris. nam quoties aliquis pro pulchro turpe, vel contrà pro turpi pulchrum opinatur, toties falſa opinari non ab re iudicetur. SOC. Contemnis me apertè, ò Theætete, neque vereris? THE. Quorſum hæc? SOC. Haud enim puto, videor tibi quod reuera falſum eſt appræhendiſſe, interrogatus vtrum poſsit velox tardi, aut leue grauis, vel aliud quiddam contrarium non ſecundum naturã propriam, verùm ſecundum naturam contrarij ſibiipſi contrarium fieri. Ne igitur id fruſtrà aut temerè audeas, dimitto, placétque tibi, vt ais, falſa opinari, eſſe idem quod & aliena opinari. THE.
D Mihi quidem. SOC. Licet ergo, vt ipſe putas, alterum quiddam vt alterum, & non vt illud cogitatione ponere. THE. Licet vtique. SOC. Quando id igitur facit cogitatio, an non neceſſe eſt ipſam, aut vtraque, aut alterum cogitare? THE. Neceſſe omnino. SOC. Aut ſimul, aut ſeorſum? THE. Et iſtud. SOCR. Ipſum autem cogitare, num idem quod & ego, vocas? THE. Quid tu vocas?

SOCRAT. Sermonem quem ipſa anima apud ſe voluit circa illa quę conſiderat. rem tibi, cúmque vt minimè peritus, declaro. Hoc enim mihi videtur, cogitationem ſcilicet animam nihil aliud age-
E re, quàm ſecum ipſam diſſerere, interrogando, reſpondendo, affirmando, atque negando. Poſtquam verò definit, idémque ſiue tardius, ſiue velocius animaduertens aſſerit, neque vagatur, hanc ipſam opinionem ponimus. Quamobrem opinari loqui appello, opinionémque ſermonem, non ad alium, neque voce, ſed ſilentio, & ad ſeipſum. Tu verò quid ſentis? THEO. Idem. SOCRA. Quando igitur aliquis alterum, opinatur alterum, tunc vt videtur ad ſeipſum dicit, alterum eſſe alterum.

THEOD. Quidni? SOCR. Recordare obſecro, ſi quando tecum ipſe dixeris, pulchrum omnino turpe, vel iniuſtum eſſe iuſtum: imò, vt in ſumma
F dicam, nunquid perſuadere tibi vnquam conatus ſis, quod maximè omnium alterum ſit alterum, an prorſus contrà: nec in ſomniis vnquam auſus fueris tecũ dicere, quòd paria prorſus imparia ſint, vel aliud quiddã huiuſmodi. THE. Nunquã certè. SOC. Nunquid aliũ quempiã ſiue prudentẽ, ſiue inſanũ,

... autem. ſin autem omnino deficiemus, humiles facti, veluti fluctuantes & nauſeam patientes, orationi nos permittemus, vt vel conculcet nos, vel agat quò velit. Itaque ſiquem exitum inueniam quæſtionis huius, iam audi. THE. Dic modò. SOCR. Haud fatebor rectè nos conſenſiſſe, quando conceſſimus, quæ quis nouit, opinari non poſſe ea quæ non nouit, atque mentiri. Imò fieri quodammodo poteſt. THE. Nunquid ais, quod & ego tunc ſuſpicatus ſum, quando id tale eſſe diximus, quod nonnunquam ego Socratem noſcens, eminuſque alium ignotum mihi proſpiciens, Socratem mihi notũ eſſe putarim? cõtingit enim in hoc quod dicis. SOC. Nónne ab eo iam depulſi ſumus, quod efficiemus, vt quæ noſcimus, cognoſcentes minimè noſceremus? THE. Prorſus. SOC. Ne igitur ſic amplius, ſed iſto modo ponamus, ac fortè quiſpiam nobis aſſẽtietur, fortè etiam aduerſabitur. verùm ad id attendamus in quo neceſſarium eſt ſermonẽ illum qui omnia inuertit, examinare. Vide itaq; an aliquid dicam potéſtne qui antè aliquid ignorauit, poſtea diſcere? THE. Poteſt certe. SOC. Nõne aliud deinceps atq; aliud? THE. Quid obſtat? SOC. Pone exempli cauſa, ceream vnam in animis noſtris effigiem, in hoc maiorẽ, minorem in illo, in hoc purioris ceræ, ſordidioris durioriſue in alio, in quibuſdã mollioris, in nonnullis etiã temperatæ. THE. Pono. SOC. Donũ igitur hoc eſſe dicamus Muſarũ matris Memoriæ, & in hoc quicquid eorũ quæ aut videmus, aut audimus, aut ipſi excogitamus, meminiſſe cupimus, inſinuantes ipſum ſenſibus intelligẽtiiſq;, veluti anulis ſignantes exprimimus, quodq; ſignatum fuerit, meminimus nos, & ſcimus quoad figura permanet: at cùm aboletur, vel inſcribi nequit, obliuiſcimur atque neſcimus. THE. Sic eſto.

οἷα λέγω. ἀλλ' ἐὰν μὲν εὕρωμεν, καὶ ἐλεύθεροι γενώμεθα, τότ' ἤδη περὶ τῶν ἄλλων ἐροῦμεν, ὡς πεπονθότων αὐτό, ἐκτὸς τοῦ γελοίου ἑστῶτες. ἐὰν δὲ πάντῃ ἀπορήσωμεν, ταπεινωθέντες (οἶμαι) τῷ λόγῳ παρέξομεν, ὡς ναυτιῶντες, πατεῖν τε καὶ χρῆσθαι ὅ, τι ἂν βούληται. ᾗ οὖν ἔτι πόρον τινὰ εὑρίσκω τοῦ ζητήματος ἡμῖν, ἄκουε. ΘΕΑΙ. Λέγε μόνον. ΣΩΚΡ. Οὐ φήσω ἡμᾶς ὀρθῶς ὁμολογῆσαι, ἡνίκα ὡμολογήσαμεν, ἅ τις οἶδεν, ἀδύνατον δοξάσαι, ἃ μὴ οἶδεν, εἶναι αὐτά, καὶ ψευσθῆναι· ἀλλά πῃ δυνατόν. ΘΕΑΙ.
D Ἆρα λέγεις ὃ καὶ ἐγὼ τότε ὑπώπτευσα, ἡνίκ' αὐτὸ ἔφαμεν, τοιοῦτον εἶναι, ὅτι ἐνίοτ' ἐγὼ γιγνώσκων Σωκράτη, πόρρωθεν δὲ ὁρῶν ἄλλον ὃν οὐ γιγνώσκω, ᾠήθην εἶναι Σωκράτη ὃν οἶδα. γίγνεται γὰρ δὴ ἐν τῷ τοιούτῳ οἷον λέγεις. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν ἀπέστημεν αὐτοῦ, ὅτι ἃ ἴσμεν, ἐποίει ἡμᾶς εἰδότας μὴ εἰδέναι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Μὴ γὰρ οὕτω τιθῶμεν, ἀλλ' ὧδε· καὶ ἴσως πῃ ἡμῖν συγχωρήσεται, ἴσως δὲ ἀντιτενεῖ. ἀλλὰ γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ ἐχόμεθα, ἐν ᾧ ἀνάγκη
E πάντα μεταστρέφοντα λόγον βασανίζειν. σκόπει οὖν εἴ τι λέγω. ἆρα ἔστι μὴ εἰδότα τι πρότερον, ὕστερον μαθεῖν; ΘΕ. Ἔστι μέντοι. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αὖθις ἕτερον καὶ ἕτερον; ΘΕ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Θὲς δή μοι (λόγου ἕνεκα) ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐνὸν κήρινον ἐκμαγεῖον, τῷ μὲν, μεῖζον, τῷ δ', ἔλαττον· καὶ τῷ μὲν, καθαρωτέρου κηροῦ, τῷ δέ, κοπρωδεστέρου καὶ σκληροτέρου· ἐνίοις δὲ ὑγροτέρου· ἔστι δ' οἷς μετρίως ἔχοντος. ΘΕΑΙ. Τίθημι. ΣΩΚΡ. Δῶρον τοίνυν αὐτὸ φῶμεν εἶναι τῆς τῶν Μουσῶν μητρὸς Μνημοσύνης, καὶ ἐς τοῦτο, ὅ, τι ἂν βουληθῶμεν μνημονεῦσαι ὧν ἂν ἴδωμεν ἢ ἀκούσωμεν, ἢ αὐτοὶ ἐννοήσωμεν,
F ὑπέχοντες αὐτὸ ταῖς αἰσθήσεσι καὶ ἐννοίαις, ἀποτυποῦσθαι, ὥσπερ δακτυλίων σημεῖα ἐνσημαινομένους. καὶ ὃ μὲν ἂν ἐκμαγῇ, μνημονεύειν τε καὶ ἐπίστασθαι, ἕως ἂν ἐνῇ τὸ εἴδωλον αὐτοῦ. ὃ δ' ἂν ἐξαλειφθῇ, ἢ μὴ οἷόν τε γένηται ἐκμαγῆναι, ἐπιλελῆσθαί τε καὶ μὴ ἐπίστασθαι. ΘΕΑΙ. Ἔστω οὕτως.

ἢ ὃ μὴ αἰσθάνεται, ὃ αἰσθάνεται.

καὶ ἔτι γε αὖ ὧν οἶδε καὶ αἰσθάνεται, καὶ ἔχει τὸ σημεῖον κατὰ τὴν αἴσθησιν, οἰηθῆναι αὖ ἕτερόν τι ὧν οἶδε καὶ αἰσθάνεται, καὶ ἔχει αὖ καὶ ἐκείνου τὸ σημεῖον κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἀδυνατώτερον ἔτι ἐκείνων, εἰ οἷόν τι. C

καὶ ὃ οἶδε καὶ ὃ αἰσθάνεται, ἔχων τὸ μνημεῖον ὀρθῶς, ὃ οἶδεν οἰηθῆναι ἀδύνατον.

καὶ ὃ οἶδε καὶ ὃ αἰσθάνεται, ἔχων κατὰ ταὐτὰ ὃ αἰσθάνεται.

καὶ ὃ αὖ μὴ οἶδε, μὴ αἰσθάνεται, ὃ μὴ οἶδε μηδὲ αἰσθάνεται.

καὶ ὃ μὴ οἶδε μηδὲ αἰσθάνεται, ὃ μὴ οἶδε.

καὶ ὃ μὴ οἶδε, μηδὲ αἰσθάνεται, ὃ μὴ αἰσθάνεται. πάντα ταῦτα ὑπερβάλλει ἀδυναμίᾳ τοῦ ἐν αὐτοῖς ψευδῆ τινα D δοξάσαι. λείπεται δὴ ἐν τοῖς τοιοῖσδε, εἴπερ που ἄλλοθι, τὸ τοιοῦτον γενέσθαι. ΘΕ. Ἐν τίσι δή; ἐὰν ἄρα ἐξ αὐτῶν τι μᾶλλον μάθω. νῦν μὲν γὰρ οὐχ ἕπομαι. ΣΩΚΡ. Ἐν οἷς οἶδεν, οἰηθῆναι αὐτὰ ἕτερ᾽ ἄττα εἶναι ὧν οἶδε καὶ αἰσθάνεται· ἢ ὧν μὴ οἶδεν, αἰσθάνεται δέ· ἢ ὧν οἶδε καὶ αἰσθάνεται, ὧν οἶδεν αὖ καὶ αἰσθάνεται. ΘΕΑΙ. Νῦν πολὺ πλεῖον ἀπελείφθην ἢ τότε. ΣΩ. Ὧδε δὴ αὖ πάλιν ἄκουε. ἐγὼ εἰδὼς Θεόδωρον καὶ ἐν ἐμαυτῷ μεμνημένος οἷός ἐστι, καὶ Θεαίτητον κατὰ ταὐτά, ἄλλο τι ἐνίοτε μὲν ὁρῶ αὐτούς, ἐνίοτε δὲ οὔ, καὶ ἅπτομαί ποτ᾽ αὐτῶν, τοτὲ δ᾽ οὔ, καὶ ἀκούω, ἤ τινα ἄλλην αἴσθησιν αἰσθάνομαι, E τοτὲ δ᾽ αἴσθησιν μὲν οὐδεμίαν ἔχω περὶ ὑμῶν, μέμνημαι δὲ ὑμᾶς οὐδὲν ἧττον, καὶ ἐπίσταμαι αὐτὸς ἐν ἐμαυτῷ. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩΚΡΑΤ. Τοῦτο τοίνυν πρῶτον μάθε ὧν βούλομαι δηλῶσαι. ὡς ἔστι μὲν, ἃ οἶδε μὴ αἰσθάνεσθαι, ἔστι δὲ, αἰσθάνεσθαι. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩΚ. Οὐκοῦν καὶ ἃ μὴ οἶδε, πολλάκις μὲν ἔστι μηδὲ αἰσθάνεσθαι, πολλάκις δὲ, αἰσθάνεσθαι μόνον; ΘΕ. Ἔστι καὶ τοῦτο. ΣΩ. Ἴδε δὴ ἐάν τι μᾶλλον νῦν ἐπίσπῃ. Σωκράτης ἐπιγιγνώσκει Θεόδωρον καὶ Θεαίτητον, ὁρᾷ δὲ μηδέτερον, μηδὲ ἄλλη αἴσθησις αὐτῷ πάρεστι περὶ αὐτῶν· οὐκ ἄν ποτε ἐν ἑαυτῷ δοξάσειεν F ὡς ὁ Θεαίτητός ἐστι Θεόδωρος. λέγω τι, ἢ οὐδέν;

principio diſtinguendo dicamus. quod [illegible] quod quiſpiam nouit, eiuſque in animo monumentum ſeruat, non ſentit autem, exiſtimare nequit aliud quiddam eſſe eorum quod etiam nouit, imaginémque illius ſeruat, non ſentit autem, contraque quod nouit, putare eſſe quod non nouit, cuiuſue nullam ſeruat imaginem: & quod non nouit, id inſuper quod non nouit: & quod non nouit, id quod nouit, aut quod ſentit, aliquid aliud eorum quæ ſentit: ſiue quod ſentit, aliquid quod minimè ſentit: aut quod non ſentit, eorum aliquid quę non ſentit: ſiue quod non ſentit quicquam ex his quæ ſentit. Multoque minus putare poteſt quod nouit ſentitque, & ſeruat illius imaginem ſecundum ſenſum, eſſe aliud quiddam quod etiam nouit, & ſentit, & ſeruat eodem modo: aut quod nouit & ſentit & retinet rectè quod nouit, putare: Siue quod nouit & ſentit, & ſimiliter retinet, id eſſe quod ſentit: ſeu quod neque nouit, neque ſentit, id eſſe quod nec nouit, etiam neque ſentit. Quòdue neq; nouit neque ſentit, id quod minimè nouit. Quòdue neq; nouit, neq; ſentit, id quod minimè ſentit. Hæc omnia talia ſũt, vt nemo in eis falſa vlla ratione opinari valeat. Reſtat ergo vt in quibuſdam huiuſmodi, ſi modo alicubi, tale quid accidat. THE. In quibuſnã? Videamus, obſecro, an magis ex ipſis intelligam. nam in præſentia haud aſſequor, vt in quibus nouit aliquis, ea putet eſſe alia quædam quæ & nouit & ſentit, vel quæ non nouit, ſentit tamen, vel quæ nouit ſentitq; ea quæ & nouit & ſentit. Quare nunc longè magis quàm ſuprà deficio. SOCRA. Age, ſic iterum audi. Equidem agnoſcẽs Theodorum, eiuſq; ſimulacrum memoria tenens, Theętetúmque ſimiliter, interdũ quidẽ ipſos video, interdum non video. & tango quandoq;, aliàs minimè, eodémque pacto & audio, & aliis ſenſibus apprehẽdo: ſæpe etiã ſenſu vos nullo percipio, ſed intra me ſcio nihilominus atque memini. THE. Prorſus. SOC. Hoc itaq; primũ ex his quæ expoſiturus ſum animaduerte, quod poteſt quidem aliquis quæ nouit, non ſentire, poteſt etiam ſentire. THE. Sic eſt. SOCR. Nónne & quæ non nouit, ſæpe etiam neq; ſentit, & ſæpe ſolummodò ſentit. THE. Verum hoc quoquẽ. SO. Vide an magis in pręſentia id iam aſſequaris. Socrates dum Theodorum Theętetúmque agnoſcit ſed neutrum videt, neque alio ſenſu illos percipit, nunquam ſecum ipſe Theętetũ eſſe Theodorum opinatur. Quid ad

[…]entio, alterum minimè, cognitioné verò alterius nō ſecundum ſenſum habeo: quod ſuprà ita dixi, nec tu me intellexiſti. THE. Non certè. SOC. Hoc tamen dicebam, quod qui agnoſcit alterum atque ſentit, & cognitionem ſecundum ſenſum ipſius habet, nunquam putabit ipſum eſſe alium quendam, quem agnoſcit quoque & ſentit, cuiuſue cognitionem ſecundum ſenſum habet. Erátne hoc? THE. Imò. SOC. Prætermiſſum quodammodo fuit quod modò dicitur, cùm in ſuperioribus aſſereremus falſam opinionem contingere, quoties quiſpiam vtraque noſcens & videns, aut alio quodam ſenſu percipiens, & vtrorumque ſignacula tenens, non ſecundum ipſius proprium ſenſum vtrunq; habet, verùm inſtar imperiti ſagittarii à ſigno procul aberrat, quod quidem mendaciū nuncupatū eſt. THE. Nec iniuria. SOC. Et quando vni quidem ſignaculorum adeſt ſenſus, alteri minimè, quod verò abſentis ſenſus eſt præſenti adſcribit, omnino hæc cogitatio fallitur: & vt ſummatim dicam, circa illa quæ quis nunquā aut nouit, aut ſenſit, falli mentiriue, & falſam opinionē habere non poteſt, ſi quid modò veri nos nunc quidem loquimur. Cæterū in quibus noſcimus, & ſentimus, in iis ipſis opinio vera vel falſa verſatur: quæ cū è cōſpectu directóque nixu propria ſimulacra colligit, figuratq;, vera eſt. Cùm verò tranſuerſo atque obliquo falſa. THE. Nonne præclare hæc, ô Socrates, dicta ſunt? SOC. Cùm hæc audieris, idem vehemētius aſſeres. Vera porrò opinari pulchrū eſt, mentiri turpe. THE. Quidni? SOC. Hæc vtique hinc maximè fieri tradunt. Cum alicuius in animo cerea effigies illa profunda & multa, leniſque & probè ſubacta eſt, quæ per ſenſus influunt,

[…] ψευδοδοξάζειν. ΘΕΑΙΤ. Ἔοικε γὰρ, ὦ Σώκρατες, θαυμασίως ὡς λέγεις, τὸ τῆς δόξης πάθος. ΣΩΚΡ. Ἔτι τοίνυν καὶ ὅταν ἀμφοτέρους γιγνώσκων, τὸν μὲν πρὸς τῷ γιγνώσκειν, αἰσθάνωμαι, τὸν δὲ, μή· τὴν δὲ γνῶσιν τοῦ ἑτέρου μὴ κατὰ τὴν αἴσθησιν ἔχω. ὃ ἐν τοῖς πρόσθεν οὕτως ἔλεγον, καί μου τότε οὐκ ἐμάνθανες. ΘΕΑΙΤΗ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩΚ. Τοῦτο μὴν ἔλεγον,
D ὅτι γιγνώσκων τὸν ἕτερον, καὶ αἰσθανόμενος, καὶ τὴν γνῶσιν κατὰ τὴν αἴσθησιν αὐτοῦ ἔχων, οὐδέποτε οἰήσεται εἶναι αὐτὸν ἕτερόν τινα ὃν γιγνώσκει τε καὶ αἰσθάνεται, καὶ τὴν γνῶσιν αὖ καὶ ἐκείνου ἔχει κατὰ τὴν αἴσθησιν. ἦν γὰρ τοῦτο. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩΚΡ. Παρελείπετο δέ γέ που τὸ νῦν λεγόμενον, ἐν ᾧ δή φαμεν τὴν ψευδῆ δόξαν γίγνεσθαι, τὸ ἄμφω γιγνώσκοντα, καὶ ἄμφω ὁρῶντα, ἤ τινα ἄλλην αἴσθησιν ἔχοντα ἀμφοῖν, τὼ σημείω μὴ κατὰ τὴν αὑτοῦ αἴσθησιν ἑκάτερον ἔχειν, ἀλλ᾽, οἷον τοξότην φαῦλον ἱέντα, παραλλάξαι τοῦ σκοποῦ καὶ ἁμαρτεῖν. ὃ δὴ καὶ ψεῦδος ἄρα ὠνόμασται.
E ΘΕΑΙΤΗ. Εἰκότως γε. ΣΩΚΡΑΤ. Καὶ ὅταν τοίνυν τῷ μὲν παρῇ αἴσθησις τῶν σημείων, τῷ δὲ μή, τὸ δὲ τῆς ἀπούσης αἰσθήσεως τῇ παρούσῃ προσαρμόσῃ, πάντῃ ταύτῃ ψεύδεται ἡ διάνοια. καὶ ἑνὶ λόγῳ, περὶ ὧν μὲν μὴ οἶδέ τις μηδὲ ᾔσθετο πώποτε, οὐκ ἔστιν (ὡς ἔοικεν) οὔτε ψεύδεσθαι, οὔτε ψευδὴς δόξα, εἴ τι νῦν ἡμεῖς ὑγιὲς λέγομεν. περὶ δὲ ὧν ἴσμεν τε καὶ αἰσθανόμεθα, ἐν αὐτοῖς τούτοις στρέφεται καὶ ἑλίττεται ἡ δόξα, ψευδὴς καὶ ἀληθὴς γιγνομένη· καταντικρὺ μὲν καὶ κατὰ τὸ εὐθὺ τὰ οἰκεῖα συνάγουσα ἀποτυπώματα καὶ τύπους,
F ἀληθής· εἰς πλάγια δὲ καὶ σκολιὰ, ψευδής. ΘΕΑΙΤΗΤ. Οὐκοῦν καλῶς ὦ Σώκρατες λέγεται. ΣΩΚΡΑΤ. Ἔτι τοίνυν καὶ τάδε ἀκούσας, μᾶλλον αὐτὸ ἐρεῖς. τὸ μὲν γὰρ τἀληθὲς δοξάζειν, καλόν· τὸ δὲ ψεύδεσθαι, αἰσχρόν. ΘΕΑΙΤΗΤ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩΚΡΑΤ. Ταῦτα τοίνυν φασὶν ἐνθένδε γίγνεσθαι. ὅταν μὲν ὁ κηρός του ἐν τῇ ψυχῇ βαθύς τε καὶ πολὺς καὶ λεῖος καὶ μετρίως ὠργασμένος ᾖ, τὰ ἰόντα διὰ τῶν αἰσθήσεων,

γε) ἀμυδρά. ἐὰν δὲ πρὸς πᾶσι τούτοις ἐπ' ἀλλήλων συμπεπτωκότα ᾖ ὑπὸ στενοχωρίας, ἐάν του σμικρὸν ᾖ τὸ ψυχάριον, ἔτι ἀσαφέστερα ἐκείνων. πάντες οὖν οὗτοι γίγνονται C οἷοι δοξάζειν ψευδῆ. ὅταν γάρ τι ὁρῶσιν, ἢ ἀκούωσιν, ἢ ἐπινοῶσιν ἕκαστοι, ἀπονέμειν ταχὺ ἑκάστοις οὐ δυνάμενοι, βραδεῖς τε εἰσί, καὶ ἀλλοτριονομοῦντες παρορῶσί τε καὶ παρακούουσι καὶ παρανοοῦσι πλεῖστα· καὶ καλοῦνται αὖ οὗτοι ἐψευσμένοι τε δὴ τῶν ὄντων καὶ ἀμαθεῖς. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατα ἀνθρώπων λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Φῶμεν ἄρα ἐν ἡμῖν ψευδεῖς δόξας εἶναι; ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ ἀληθεῖς δή; ΘΕΑΙ. Καὶ ἀληθεῖς. ΣΩ. Ἤδη οὖν οἰόμεθα ἱκανῶς ὁμολογῆσθαι ὅτι παντὸς μᾶλλον ἐστὸν ἀμφοτέρα τούτω τὼ δόξα; ΘΕΑΙ. Ὑπερφυῶς μὲν οὖν. D

ΣΩ. ΔΕΙΝΟΝ γε, ὦ Θεαίτητε, ὡς ἀληθῶς κινδυνεύει καὶ ἀηδὲς εἶναι ἀνὴρ ἀδολέσχης. ΘΕΑΙ. Τί δέ; πρὸς τί τοῦτ' εἶπες; ΣΩ. Τὴν ἐμαυτοῦ δυσμαθίαν δυσχεράνας, καὶ ὡς ἀληθῶς ἀδολεσχίαν. τί γὰρ ἄν τις ἄλλο θεῖτο ὄνομα, ὅταν ἄνω κάτω τοὺς λόγους ἕλκῃ τις ὑπὸ νωθείας, οὐ δυνάμενος πεισθῆναι, καὶ ᾖ δυσαπάλλακτος ἀφ' ἑκάστου λόγου; ΘΕΑΙ. Σὺ δὲ δὴ τί δυσχεραίνεις; ΣΩ. Οὐ δυσχεραίνω μόνον, ἀλλὰ καὶ δέδοικα ὅ, τι ἀποκρινοῦμαι, ἄν τίς με ἔρηται, ὦ Σώκρατες, εὕρηκας δὴ ψευδῆ δόξαν, ὅτι οὔτε ἐν ταῖς αἰσθήσεσίν ἐστι πρὸς ἀλλήλας, οὔτ' ἐν ταῖς διανοίαις, ἀλλ' ἐν τῇ συνάψει αἰσθήσεως πρὸς διάνοιαν; E φήσω δὲ ἐγώ, οἶμαι, καλλωπιζόμενος, ὥς τι εὑρηκότων ἡμῶν καλόν. ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, οὐκ αἰσχρὸν εἶναι τὸ νῦν ἀποδεδειγμένον. ΣΩ. Οὐκοῦν (φήσει) λέγεις ὅτι αὖ τὸν ἄνθρωπον ὃν διανοούμεθα μόνον, ὁρῶμεν δ' οὔ, ἵππον οὐκ ἄν ποτε οἰηθείημεν εἶναι, ὃν αὖ οὔτε ὁρῶμεν, οὔτε ἁπτόμεθα, διανοούμεθα δὲ μόνον, καὶ ἄλλ' οὐδὲν αἰσθανόμεθα περὶ αὐτοῦ; ταῦτα οἶμαι φήσω λέγειν. ΘΕ. Καὶ ὀρθῶς γε. ΣΩ. Τί οὖν (φήσει) τὰ ἕνδεκα, ἃ μηδὲν ἄλλο ἢ διανοεῖταί τις, ἄλλο τι ἐκ τούτου τοῦ λόγου οὐκ ἄν ποτε F οἰηθείη δώδεκα εἶναι, ἃ μόνον αὖ διανοεῖται; ἴθι δὴ οὖν, σὺ ἀποκρίνου. ΘΕ. Ἀλλ' ἀποκρινοῦμαι, ὅτι ὁρῶν μὲν ἄν τις ἢ ἐφαπτόμενος, οἰηθείη τὰ ἕνδεκα δώδεκα εἶναι· ἃ μέντοι ἐν τῇ διανοίᾳ ἔχει, οὐκ ἄν ποτε περὶ αὐτῶν ταῦτα δοξάσειεν οὕτω.

cile euaneſcunt. quod ſi præter hæc, inuicem quoque congeſta ſint, ob ſedis ipſius anguſtiam, ſi quidem exigua ſit animula, obſcuriora quoque illis ſimulacra fient. Homines ergo huiuſmodi omnes, quales deſcripſimus, ad opinionem falſam proni redduntur. Nam quum quid vident, aut audiunt, aut cogitant, quia ſingula ſingulis mox reddere nequeunt, tardi ſunt, præuaricanturque: nam peruerſe vident plurima, audiuntque, & aliud ſæpe pro alio cogitando decepti concipiunt: atque hi falſi, mentientes, ignari vocantur. THE. Rectiſſimè omnium, ô Socrates, loqueris. SOC. Fatendum igitur falſas hominibus opiniones ineſſe. THE. Valde. SOC. Et veras inſuper. THE. Et veras. SOC. Iam vtique ſatis conſtare putandum duas opiniones eſſe. THE. Magnopere.

SOC. Importunus reuera moleſtuſque admodũ, ô Theætete, vir garrulus eſſe videtur. THE. Quorſum hæc dicis? SOC. Ruditatem meam, ac, vt verè dicam, garrulitatẽ meam moleſtè ferens. nã quod aliud quiſquam nomẽ imponat ei, qui ob ingenij tarditatẽ ſermones ſurſum deorſum vertit, quum perſuaderi nequeat, & tanquam hebes expedire diſputationem omnino nullam valeat, & dubitationes euadere? THE. Tu verò quid moleſtè fers? SOC. Non tantum ægrè patior, verũ & dubitaui quidnam reſpondeam, ſi quis ita quæſierit, ô Socrates, reperiſti iam opinionem falſam non inter ſe ſenſibus, non cogitationibus, ſed in ſenſus & cogitationis cõgreſſu cõſiſtere? At ego fatebor, vt puto, gloriabundus, quaſi egregium quiddã inuenerimus. THE. Mihi quidem videtur, ô Socrates, haudquaquã turpe eſſe quod nunc oſtenſum eſt. SOC. Nunquid igitur, inquiet ille hominem quẽ cogitamus duntaxat, videmus verò nequaquam, equũ eſſe nũquam opinabimur, quem in præſentia nec videmus, nec tangimus, verũ ſolummodo cogitamus, nihilq; aliud circa illum ſentimus? Hæc equidẽ, vt arbitror, aſſerere me fatebor. THE. Et meritò. SOC. Tum ille. Vndecim quæ quis ſolum cogitat, ſecundum hanc rationẽ nunquã putabit eſſe duodecim, quę etiã ſolummodo cogitat. Quid ad hęc reſpondes? THE. Reſpondebo: ꝙ videns aliquis aut tangẽs forſitan vndecim, duodecim eſſe putaret: quę tamẽ in cogitatione habet, nunquã ſimiliter iudicaret.

nem propoſuiſti. SOC. Ambo quidem admittere, ratio vetare videtur. Veruntamen audendum omnia. Quid ſi pudorem deponere audeamus? THE. Quo pacto. SOCR. Auſi quid ipſum ſcire ſit pronunciare. THEÆ. Cur hoc impudens? SOCR. Haud ſatis aduertiſſe videris, quòd omnis nobis à principio ſermo, inueſtigatio ſcientiæ fuit tanquã quid ipſa ſit ignoramus. THE. Teneo. SOCRA. Nonne impudentis animi eſt, vt ſcientiam ignorantes, quid ſcire ſit, oſtendant? Verùm, ô Theætete, iampridem à puritate diſputandi longè vagamur. millies enim diximus hæc, cognoſcimus, nõ cognoſcimus, ſcimus, neſcimus, quaſi aliquid inuicem intelligamus, cuius interim ignoremus ſcientiam. Ergo & nunc quoque ſi placet, vocabulis iſtis vtamur, ignorare ſcilicet, & intelligere, vt illis vti conuenit, ſi quidem ſcientiæ expertes ſimus. THE. At quo pacto his ſublatis, ô Socrates, diſputare valeres? SOC. Nullo, dum qualis ſum, maneo: poſſem tamen quoquo modo, ſi cõtentioſus eſſem. Et nunc ſiquis talis adeſſet, abſtinere ab his vocabulis profiteretur, & nos ab his quæ ipſe narro, vehementer deterreret. Poſtquam verò ſimplices & ignaui ſumus, viſne proferre audeam, ſcire ipſum quale ſit? Mihi enim operæpretium eſſe videtur. THE. Aude per Iouem. Nam his tibi vtenti veniam dabimus. SOC. Audiſtin' quid hoc tempore ſcire dicant eſſe? THE. Fortè, non tamen in præſentia memini. SOC. Scientiã habere, hoc eſſe dicũt. THE. Sic eſt. SOC. Nos autem paulum permutantes, ſcientiam poſſidere dicamus. Quæres fortè, quonam hoc ab illo differat. nihilo forſitan. quod autem videatur mihi, id poſtquam audiueris, mecum examinato. THE. Modò poſſim. SOCR. Haud ſanè poſsidere idem quod habere videtur: ceu ſi quis empta veſte, illam ſeruans, & vti arbitratu ſuo potens, non ferat, habere quidem illam minimè confiteremur, poſſidere verò. THEÆT. Et rectè quidem.

Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι ἀμφότερά γε χαλεπόν· ὁ λόγος οὐκ ἐάσει. ὅμως δὲ (πάντα γὰρ τολμητέον) τί εἰ ἐπιχειρήσαιμεν ἀναισχυντεῖν; ΘΕΑΙ. Πῶς; ΣΩ. Ἐθελήσαντες εἰπεῖν ποῖόν τί ποτ' ἐστὶ τὸ ἐπίστασθαι. ΘΕΑΙ. Καὶ τί τοῦτο ἀναίσχυντον; ΣΩ. Ἔοικας οὐκ ἐννοεῖν ὅτι πᾶς ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὁ λόγος ζήτησις γέγονεν ἐπιστήμης, ὡς οὐκ εἰδόσι τί ποτ' ἐστί. ΘΕΑΙ. Ἐννοῶ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἔπειτ' οὐκ ἀναιδὲς δοκεῖ, μὴ εἰδότας ἐπιστήμην, ἀποφαίνεσθαι τὸ ἐπίστασθαι οἷόν ἐστιν; ἀλλὰ γὰρ, ὦ Θεαίτητε, πάλαι ἐσμὲν ἀνάπλεῳ D τοῦ μὴ καθαρῶς διαλέγεσθαι. μυριάκις γὰρ εἰρήκαμεν τὸ Γιγνώσκομεν καὶ Οὐ γιγνώσκομεν, καὶ Ἐπιστάμεθα καὶ Οὐκ ἐπιστάμεθα, ὥς τι συνιέντες ἀλλήλων, ἐν ᾧ ἔτι ἐπιστήμην ἀγνοοῦμεν. εἰ δὲ βούλει, καὶ νῦν ἐν τῷ παρόντι κεχρήμεθ' αὖ τῷ Ἀγνοεῖν τε καὶ Συνιέναι, ὡς προσῆκον αὐτοῖς χρῆσθαι, εἴπερ στερόμεθα ἐπιστήμης. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ τίνα τρόπον διαλέξῃ, ὦ Σώκρατες, τούτων ἀπεχόμενος; ΣΩ. Οὐδένα, ὤν γε ὃς εἰμί· εἰ μέντοι ἦν ἀντιλογικὸς οἷος ἀνήρ, εἰ καὶ νῦν παρῆν, τούτων τ' ἂν ἔφη ἀπέχεσθαι, καὶ ἡμῖν σφόδρ' ἂν ἃ ἐγὼ λέγω ἐπέπληττεν. E ἐπειδὴ οὖν ἐσμεν φαῦλοι, βούλει τολμήσω εἰπεῖν οἷόν ἐστι τὸ ἐπίστασθαι; φαίνεται γάρ μοι προὔργου τι ἂν γενέσθαι. ΘΕ. Τόλμα τοίνυν νὴ Δία. τούτων δὲ μὴ ἀπεχομένῳ σοι ἔσται πολλὴ συγγνώμη.

ΣΩΚΡΑΤ. Ἀκήκοας οὖν ὃ νῦν λέγουσι τὸ ἐπίστασθαι; ΘΕΑΙΤ. Ἴσως· οὐ μέντοι ἔν γε τῷ παρόντι μνημονεύω. ΣΩΚΡΑΤ. Ἐπιστήμης που ἕξιν φασὶν αὐτὸ εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Ἡμεῖς τοίνυν σμικρὸν μεταθώμεθα, καὶ εἴπωμεν ἐπιστήμης κτῆσιν. ΘΕΑΙΤ. Τί F οὖν δὴ φήσεις τοῦτο ἐκείνου διαφέρειν; ΣΩΚΡ. Ἴσως μὲν οὐδέν· ὃ δ' οὖν δοκεῖ, ἀκούσας συνδοκίμαζε. ΘΕΑΙΤ. Ἐάνπερ γε οἷός τ' ὦ. ΣΩΚ. Οὐ τοίνυν μοι ταὐτὸν φαίνεται τῷ κεκτῆσθαι τὸ ἔχειν, οἷον, εἰ ἱμάτιον πριάμενός τις, καὶ ἐγκρατὴς ὤν, μὴ φοροῖ, ἔχειν μὲν οὐκ ἂν αὐτὸν αὐτό, κεκτῆσθαι δέ γε φαῖμεν. ΘΕΑΙ. Καὶ ὀρθῶς γε.

μὲν κτησάμενος, καθείρξει εἰς τὸν βόλον, φάναι αὐτὸν μεμαθηκέναι ἢ ηὑρηκέναι τὸ πρᾶγμα οὗ ἦν αὕτη ἡ ἐπιστήμη, καὶ τὸ ἐπίστασθαι, τοῦτ' εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἔστω. ΣΩΚ. C Τὸ τοίνυν πάλιν, ἣν ἂν βούληται τῶν ἐπιστημῶν θηρεύειν, καὶ λαβόντα ἴσχειν, καὶ αὖθις ἀφιέναι, σκόπει τίνων δεῖται ὀνομάτων· εἴτε τῶν αὐτῶν ὧν τὸ πρῶτον, ὅτε ἐκτᾶτο, εἴτε ἑτέρων. μαθήσῃ δ' ἐνθένδε σαφέστερον τί λέγω. ἀριθμητικὴν μὲν γὰρ λέγεις τέχνην; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩΚΡΑ. Ταύτην δὴ ὑπόλαβε θήραν ἐπιστημῶν ἀρτίου τε καὶ περιττοῦ πάσης. ΘΕΑΙΤ. Ὑπολαμβάνω. ΣΩΚΡ. Ταύτῃ δὴ οἶμαι τῇ τέχνῃ αὐτός τε ὑποχειρίους τὰς ἐπιστήμας τῶν ἀριθμῶν ἔχει, καὶ ἄλλῳ παραδίδωσιν ὁ παραδιδούς. D ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩΚ. Καὶ καλοῦμέν γε, παραδιδόντα μὲν διδάσκειν, παραλαμβάνοντα δὲ, μανθάνειν· ἔχοντα δὲ δὴ, τῷ κεκτῆσθαι ἐν τῷ περιστερεῶνι ἐκείνῳ, ἐπίστασθαι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩΚΡ. Τῷ δὴ ἐντεῦθεν ἤδη πρόσσχες τὸν νοῦν. ἀριθμητικὸς γὰρ ὢν τελέως, ἄλλο τι πάντας ἀριθμοὺς ἐπίσταται; πάντων γὰρ ἀριθμῶν εἰσὶν αὐτῷ ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστῆμαι. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩΚΡΑ. Ἦ οὖν ὁ τοιοῦτος ἀριθμοῖ ἄν ποτέ τι, ἢ αὐτὸς πρὸς αὑτὸν αὐτὰ, ἢ ἄλλο τι τῶν ἔξω ὅσα ἔχει ἀριθμόν; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τὸ δὲ ἀριθμεῖν E γε, οὐκ ἄλλο τι θήσομεν τοῦ σκοπεῖσθαι πόσος τις ἀριθμὸς τυγχάνει ὤν. ΘΕ. Οὕτω. ΣΩ. Ὃ ἄρα ἐπίσταται, σκοπούμενος φαίνεται ὡς οὐκ εἰδὼς, ὃν ὡμολογήκαμεν ἅπαντα ἀριθμὸν εἰδέναι. ἀκούεις γάρ που τὰς τοιαύτας ἀμφισβητήσεις. ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡμεῖς ἀπεικάζοντες τῇ τῶν περιστερῶν κτήσει τε καὶ θήρᾳ, ἐροῦμεν ὅτι διττὴ ἦν ἡ θήρα· ἡ μὲν, πρὶν ἐκτῆσθαι, τοῦ κεκτῆσθαι ἕνεκα· ἡ δὲ, κεκτημένῳ, τοῦ λαβεῖν καὶ ἔχειν ἐν ταῖς χερσὶν ἃ πάλαι ἐκέκτητο. οὕτω δὲ καὶ ὧν πάλαι ἐπιστῆμαι ἦσαν αὐτῷ μαθόντι, καὶ ἠπίστατο αὐτὰ, πάλιν ἔστι F καταμανθάνειν ταὐτὰ ταῦτα, ἀναλαμβάνοντα τὴν ἐπιστήμην ἑκάστου καὶ ἴσχοντα, ἣν ἐκέκτητο μὲν πάλαι, πρόχειρον δ' οὐκ εἶχε τῇ διανοίᾳ. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Τοῦτο δὴ ἄρτι ἠρώτων, ὅπως χρὴ τοῖς ὀνόμασι χρώμενον λέγειν περὶ αὐτῶν, ὅταν ἀριθμήσων ἴῃ ὁ ἀριθμητικὸς, ἤ τι ἀναγνωσόμενος ὁ γραμματικός. ὡς ἐπιστάμενος ἄρα ἐν τῷ τοιούτῳ, πάλιν ἔρχεται μαθησόμενος παρ' ἑαυτοῦ ἃ ἐπίσταται. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἄτοπον, ὦ Σώκρατες.

que dimittere: hæc inquam, omnia quibus exprimenda nominibus ſint, conſidera. nunquid eiſdem quibus antea, cùm acquiſita duntaxat poſſidebantur, in aliis? Hinc fortè clarius me intelliges. Arithmeticam artem vocas? THE. Voco. SOCR. Hanc ſuppone ſcientiarum omnis paris & imparis aucupium eſſe. THEO. Suppono. SOCR. Hac arte arithmeticus ipſe ſcientias numerorum quaſi mancipia quædam ſubiectas habet, & aliis tradit. THE. Prorſus. SOC. Eumque qui tradit, docere dicimus: qui verò accipit, diſcere: & eum qui habet ex eo quod in ipſa cauea poſsidet, ſcire. THE. Maximè. SOCR. Quæ ſequuntur, diligenter animaduerte. Qui perfectus arithmeticus eſt, nõne omnes ſcit numeros? omnium quippe numerorum in eius animo ſcientiæ inſunt. THE. Nil obſtat. SOC. Nónne hic interdū vel ſecum ipſe interna, vel externa quædam quæ numero conſtant, dinumerat? THE. Quidni? SOC. Numerare autem nihil aliud poſſe ponemus, quàm conſiderare quantus quiſq; ſit numerus. THE. Nil aliud certè. SOC. Quod ergo ſcit, tanquam neſcius cõſiderare videtur, is quem ſcire omnem numerū confeſsi ſumus. audis ambiguitates huiuſmodi? THE. Equidē. SOC. Cum colūbarū poſſeſsioni & aucupio comparauerimus, duplex aucupiū eſſe dicemus: vnū ante acquiſitionē poſsidendi gratia: alterū poſtquam acquiſiuit poſſeditq; gratia capiendi manúque tenendi illa ipſa quæ quis diu poſſedit. Atq; ita quorū iampridē ſcientiis diſcendo præditus eſt, quęque antea nouit, ea iterum diſcere poteſt, reſumens cuiuſque ſcientiam, & tenens: cogitatione ſcilicet, quam poſsidebat quidem antea, in manu autem non habebat. THE. Vera narras. SOC. Propterea paulò antè quærebam, quomodo nominibus eſt vtendum, quū de iis loquimur, vt puta quando arithmeticus numeraturus eſt, vel lecturus grammaticus. Tunc enim ſciens, iterum ſecum ipſe quæ ſcit, diſcere tentat. THE. At abſurdum eſt hoc, ô Socrates.

SOCR.

... Veruntamen aliud quiddā grauius mihi uidetur. TH E. Quidnā hoc? S O. Si ſcientiarum commutatio, falſa fiat opinio. TH E. Qui iſthuc? S O C. Primum quidē. Nonne valde abſurdū eſt, vt qui rei cuiuſdam ſcīētiam habet, eam ipſam ignoret, nō ignorātia quidē, ſed ipſius eiuſdem ſcientia? Deinde rem hāc aliam quandā, & contrà illam hanc eſſe exiſtimet: quàm præter rationē hoc eſt, quod præſente ſcīētia animus cognoſcat nihil, ignoret omnia? Enimuerò ſecundū hāc rationem nihil prohibet, quin ignorātia præſens, noſſe quicquam efficiat, cæcitásque videre, ſi ſcīētia ignorare quenquā effecerit. TH E. Haud rectè forſitan, ô Socrates, aues induxim⁹, cùm ſolas in animo ſcīētias poneremus: oportebatq; inſcitias quoq; vnà cum ſcientiis in animo conuolantes inducere, & aucupantem hominem nonnunquā ſcīētiam, ſæpe inſcitiā circa idem accipientem: cúmq; in ſcientiam incurrit, vera opinantem: cùm ignorantiam, falſa. S O C. Difficile eſt te nō laudare Theætete, quod tamen dixiſti, iterum animaduerte. Eſto enim vt ais. Qui in ignorantiā incidet, falſa, vt ais, opinabitur: nonne? TH. Certè. S O. Nō tamen falſa ſe opinari putabit. TH E. Non certè. S O C. Sed vera potius, & tanquā ſciēs afficietur ad illa in quibus errat. TH. Cur non? S O C. Et idcirco ſcientiam nactum ſe venando, non inſcitiā arbitrabitur. TH E. Patet. S O C. Iam lōgo quodam circuitu in primam rurſus dubitationem relapſi ſumus. quippe contentioſus redargutor ille ſubridens, dicet, Vtrum, ô boni viri, vtranq; noſcēs aliquis ſcientiā & inſcitiam quam nouit, aliam quādam quam etiam nouit, eſſe cenſet: aut neutram noſcens, quam non nouit, aliam quam nec nouit? aut vnā cognoſcens quidē, alteram minimè, quam nouit, eam eſſe quam nō nouit: vel contrà quam non nouit, eam eſſe quā nouit? Vel rurſus mihi dicetis ſcientiarū & inſcitiarum ſcīētias eſſe, quas qui poſſidet, in aliis quibuſdā ridiculis caueis ſiue cereis figmentis includens,

... μέντοι πάθος ἄλλο προσφαίνεσθαί μοι δοκεῖ. ΘΕ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Εἰ ἡ τῶν ἐπιστημῶν ἐπαλλαγὴ, ψευδὴς γενήσεταί ποτε δόξα. ΘΕΑΙ. Πῶς δή; ΣΩ. Πρῶτον μὲν, τό τινος ἔχοντα ἐπιστήμην, τοῦτο αὐτὸ ἀγνοεῖν, μὴ ἀγνωμοσύνῃ, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ ἐπιστήμῃ· ἔπειτα ἕτερον αὖ, τοῦτο δοξάζειν, τὸ δ' ἕτερον, τοῦτο. πῶς οὐ πολλὴ ἀλογία, ἐπιστήμης παραγενομένης, γνῶναι μὲν τὴν ψυχὴν μηδὲν, ἀγνοῆσαι δὲ πάντα; ἐκ γὰρ τούτου τοῦ λόγου, κωλύει οὐδὲν καὶ
D ἄγνοιαν παραγενομένην γνῶναί τι ποιῆσαι, καὶ τυφλότητα ἰδεῖν· εἴπερ καὶ ἐπιστήμη ἀγνοῆσαί ποτέ τινα ποιήσει. ΘΕ. Ἴσως γὰρ, ὦ Σώκρατες, οὐ καλῶς τὰς ὄρνιθας ἐτίθεμεν, ἐπιστήμας μόνον τιθέντες. ἔδει δὲ καὶ ἀνεπιστημοσύνας τιθέναι ὁμοῦ συνδιαπετομένας ἐν τῇ ψυχῇ· καὶ τὸν θηρεύοντα, τοτὲ μὲν ἐπιστήμην λαμβάνοντα, τοτὲ δ' ἀνεπιστημοσύνην τοῦ αὐτοῦ πέρι, ψευδῆ μὲν δοξάζειν τῇ ἀνεπιστημοσύνῃ, ἀληθῆ δὲ τῇ ἐπιστήμῃ. ΣΩ. Οὐ ῥᾴδιόν γε, ὦ Θεαίτητε, μὴ ἐπαινεῖν σε. ὃ μέντοι εἶπες, πάλιν ἐπίσκεψαι. ἔστω μὲν γὰρ ὡς λέγεις. ὁ δὲ δὴ τὴν ἀνεπιστημοσύνην
E λαβὼν, ψευδῆ μὲν, φῄς, δοξάσει. ἦ γάρ; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Οὐ δήπου καὶ ἡγήσεταί γε ψευδῆ δοξάζειν. ΘΕΑΙ. Πῶς γάρ; ΣΩΚΡ. Ἀλλ' ἀληθῆ γε· καὶ ὡς εἰδὼς διακείσεται περὶ ὧν ἔψευσται. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ἐπιστήμην ἄρα οἰήσεται τεθηρευκὼς ἔχειν, ἀλλ' οὐκ ἀνεπιστημοσύνην. ΘΕΑΙ. Δῆλον. ΣΩΚΡΑΤ. Οὐκοῦν μακρὰν περιελθόντες, πάλιν ἐπὶ τὴν πρώτην πάρεσμεν ἀπορίαν. ὁ γὰρ ἐλεγκτικὸς ἐκεῖνος γελάσας φήσει, Πότερον, ὦ βέλτιστοι, ἀμφοτέρας τις εἰδὼς, ἐπιστήμην τε καὶ ἀνεπιστημοσύνην, ἣν οἶδεν, ἑτέραν αὐτὴν οἴεταί τινα εἶναι ὧν οἶδεν; ἢ
F οὐδετέραν αὐτοῖν εἰδὼς, ἣν μὴ οἶδε, δοξάζει ἑτέραν ὧν οὐκ οἶδεν; ἢ τὴν μὲν εἰδὼς, τὴν δ' οὔ, ἣν οἶδεν, ἣν μὴ οἶδεν· ἢ ἣν μὴ οἶδεν, ἣν οἶδεν ἡγεῖται; ἢ πάλιν αὖ μοι ἐρεῖτε ὅτι τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἀνεπιστημοσυνῶν εἰσὶν αὖ ἐπιστῆμαι, ἃς ὁ κεκτημένος, ἐν ἑτέροις τισὶ γελοίοις περιστερεῶσιν ἢ κηρίνοις πλάσμασι καθείρξας,

[illegible] ὦ Θεαίτητε, [illegible]

καὶ ἴσως ἂν ἰόντες ἐρευνῶμεν, τάχ' ἂν ἐμπόδιον γενόμενον, C αὐτὸ φήνειε τὸ ζητούμενον· μένουσι δὲ, δῆλον οὐδέν. ΘΕ. Ὀρθῶς λέγεις· ἀλλ' ἴωμέν γε καὶ σκοπῶμεν. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν τοῦτό γε βραχείας σκέψεως. τέχνη γάρ σοι ὅλη σημαίνει μὴ εἶναι ἐπιστήμην αὐτό. ΘΕΑΙ. Πῶς δή, καὶ τίς αὕτη; ΣΩ. Ἡ τῶν μεγίστων εἰς σοφίαν, οὓς δὴ καλοῦσι ῥήτοράς τε καὶ δικανικούς. οὗτοι γάρ που τῇ ἑαυτῶν τέχνῃ πείθουσιν, οὐ διδάσκοντες, ἀλλὰ δοξάζειν ποιοῦντες ἃ ἂν βούλωνται. ἢ σὺ οἴει δεινούς τινας οὕτω διδασκάλους εἶναι, ὥστε οἷς μὴ παρεγένοντό τινες ἀποστερουμένοις χρήματα, ἤ τι ἄλλο βιαζομένοις, τούτοις δύνασθαι πρὸς ὕδωρ D σμικρὸν διδάξαι ἱκανῶς τῶν γενομένων τὴν ἀλήθειαν

ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ἔγωγε οἶμαι, ἀλλὰ πεῖσαι μέν. ΣΩΚΡ. Τὸ πεῖσαι δ' οὐχὶ δοξάσαι λέγεις ποιῆσαι; ΘΕΑΙΤΗ. Τί μήν; ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν ὅταν δικαίως πεισθῶσι δικασταὶ περὶ ὧν ἰδόντι μόνον ἔστιν εἰδέναι, ἄλλως δὲ μή, ταῦτα τότε ἐξ ἀκοῆς κρίνοντες, ἀληθῆ δόξαν λαβόντες, ἄνευ ἐπιστήμης ἔκριναν, ὀρθὰ πεισθέντες, εἴπερ εὖ ἐδίκασαν; ΘΕΑΙΤ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩΚΡΑΤ. Οὐκ ἄν, ὦ φίλε, εἴ γε ταὐτὸν ἦν δόξα τε ἀληθὴς καὶ δικαστήριον καὶ ἐπιστήμη, ὀρθά ποτ' ἂν δι- E καστὴς ἄκρος ἐδόξαζεν, ἄνευ ἐπιστήμης· νῦν δὲ ἔοικεν ἄλλο τι ἑκάτερον εἶναι. ΘΕΑΙΤ. Ὅ γε ἐγώ, ὦ Σώκρατες, εἰπόντος του ἀκούσας ἐπιλελήσμην, νῦν δ' ἐννοῶ. ἔφη δὲ τὴν μὲν μετὰ λόγου ἀληθῆ δόξαν, ἐπιστήμην εἶναι· τὴν δὲ ἄλογον, ἐκτὸς ἐπιστήμης. καὶ ὧν μὲν μὴ ἔστι λόγος, οὐκ ἐπιστητὰ εἶναι (οὑτωσὶ καὶ ὀνομάζων) ἃ δ' ἔχει, ἐπιστητά. ΣΩΚΡ. Ἦ καλῶς λέγεις. τὰ δὲ δὴ ἐπιστητὰ ταῦτα καὶ μή, πῇ διῄρει, λέγε· εἰ ἄρα κατὰ ταὐτὰ σύ τε κἀγὼ ἀκηκόαμεν. ΘΕΑΙΤΗΤ. Ἀλλ' οὐκ οἶδα εἰ ἐξευρήσω· λέγοντος μέντ' ἂν ἑτέρου, F ὡς ἐγᾦμαι, ἀκολουθήσαιμ' ἄν. ΣΩΚΡΑΤ. Ἄκουε δὴ ὄναρ ἀντὶ ὀνείρατος. ἐγὼ γὰρ αὖ ἐδόκουν ἀκούειν τινῶν, ὅτι τὰ μὲν πρῶτα οἱονπερεὶ στοιχεῖα, ἐξ ὧν ἡμεῖς τε συγκείμεθα καὶ τἆλλα, λόγον οὐκ ἔχοι. αὐτὸ γὰρ καθ' αὑτὸ ἕκαστον ὀνομάσαι μόνον εἴη, προσειπεῖν δὲ οὐδὲν ἄλλο δυνατόν, οὔθ' ὡς ἔστιν, οὔθ' ὡς οὐκ ἔστιν·

[illegible] nihil patebit. THE. Probè loqueris. [illegible] eamus iam quæſituri. SOCR. An non breuis inueſtigationis hoc eſt? Ars etenim vniuerſa argumento nobis eſt ſcientiam id minimè eſſe. THE. Qua ratione? quæue hæc facultas? SOCR. Eorum qui præ cæteris ſapientes ſunt, quos oratores & cauſidicos vocant. hi ſiquidem arte ſua perſuadent, non docent. inducunt enim auditores, vt quæ ipſi cupiunt, opinétur. An tu aliquos adeò in docendo vehementes exiſtimas, vt cum latrociniis aliiſque iniuriis nulli teſtes interfuerint, tamen commiſſorum ſcelerum veritatem ad aquam paucam doceant? THE. Nullo modo docere illos, ſed perſuadere puto. SOCR. Perſuadere autem, nonne idem aſſeris quod & opinionem inducere? THE. Idem prorſus. SOCR. Nónne quando iudices iuſtè perſuadentur in his quæ ſolus ille qui vidit, cognoſcit, aliàs autem nequaquam, tunc ipſa ex auditu iudicantes, veramq; opinionem nacti abſq; ſcientia, rectè iudicant ea in quibus perſuaſi ſunt, ſi modò bene iudicant? THE. Omnino. SOC. Si tamen idem eſſet, ô amice, opinio vera iudiciumque & ſcientia, nunquam iudex ille ſummus abſq; ſcientia rectè opinaretur. Nunc autem vtrunque diuerſum quiddam eſſe videtur. THE. Quod ab aliquo, ô Socrates, de ſcientia quondam audiui, oblitus eram, ſed iam reminiſcor. Inquit autem opinionem veram cum ratione ſcientiam eſſe, ſine ratione expertem ſcientiæ: & quæ ratione carent, ſciri non poſſe: quæ verò rationem habent, ſciri. SOC. Quàm præclarè loqueris. Sed hæc ipſa quæ ſciri poſſunt, & quę non, dic quomodo diſtinguebat, vt videamus vtrum tu & ego ſimiliter acceperimus. THE. Inuenturúſne ſim ignoro. fortè verò exponente alio quodam aſſequerer. SOCR. Audi igitur pro ſomnio ſomniũ. ego quoque accepiſſe à quibuſdam mihi videor prima ipſa velut elementa ex quibus homines & alia componuntur, rationem non admittere. Nam vnum quodque illorum ſecundum ſeipſum nominare licet, appellare verò aliquid aliud minimè, neque quod eſt, neque quod non eſt.

placet? & hoc pacto opinionem veram vnà cum ratione ſcientiam aſſeris? TH. Et maximè quidem. SOC. Siccine Theætete nos hodie id compræhendimus, quod olim ſapientes quàm plurimi inueſtigantes, antequam inuenirent, conſenuerunt? THE. Mihi quidem, ô Socrates, quod modò dictum eſt, bene dictum eſſe videtur. SOC. Et meritò. nam quæ ſcientia abſq; oratione rectâque opinione vnquã eſſe poterit? Vnum tamẽ ex dictis mihi diſplicet. THE. Quod iſtud? SOC. Quod ſanè magnificẽtius dici videbatur, elemẽta ignota eſſe, ſyllabarum autem genus notum. THE. Nõne rectè? SOC. Aduertẽdum profectò. Nam velut vades ſermonis exempla ipſa habemus, quibus ille vſus, hæc omnia dixit. TH. Quænam? SOC. Literarum elementa & ſyllabas an putas aliò intuentem, hæc dicere illum qui dicit quę ipſi narramus? TH. Non ad alia certè, ſed ad iſta duntaxat. SO. Ea igitur recenſentes examinemus. imò verò ſic noſmetipſos, nónne literas ita didicimus? Reſponde ad hoc primùm, an nõ ſyllabę rationem definitionémue habent, elementa verò minimè? TH. Fortè. SO. Mihi quoque omnino videtur. Si quis ergo ita de prima Socratis ſyllaba percontetur, ô Theętete, dic quid eſt? Quid potiſsimum reſpõdebis? THE. Quòd S. & O. SO. Habes ergo hanc ſyllabæ rationẽ. THE. Equidem. SOC. Age, dic prætereà ipſius S, rationẽ. TH. At quo pacto quis elementi elementa referre poſſet? Etenim ipſum S, ô Socrates mutarũ literarũ ſonus quidam eſt ſolũ, lingua veluti ſibilãte: ipſius autem B, neq; vox, neq; ſonus, neq; plurimorũ elementorum. Quocirca rectè admodũ abſq; ratione eſſe dicũtur. è quibus ſeptem illa notiſsima vocem habent, rationẽ verò nequaquã. SO. Hoc itaq;, ô amice, circa ſcientiã rectè aſſeruimus. TH. Videmur. SO. Quid verò cũ diximus ignotũ elementũ ſyllabã eſſe notam, nunquid rectè conſtituimus? TH. Probabile eſt. SO. Syllabã verò vtrum elemẽta vtraq; eſſe dicimus? vel etiã ſi plura inſint quã duo,

παντάπασι. ΣΩΚΡ. Ἀρέσκει οὖν σοι καὶ τίθεσαι ταύτῃ, δόξαν ἀληθῆ μετὰ λόγου, ἐπιστήμην εἶναι; ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΣΩΚΡ. Ἆρ', ὦ Θεαίτητε, νῦν οὕτω τῇδε τῇ ἡμέρᾳ εἰλήφαμεν ὃ πάλαι καὶ πολλοὶ τῶν σοφῶν ζητοῦντες, πρὶν εὑρεῖν κατεγήρασαν; ΘΕΑΙ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, καλῶς λέγεσθαι τὸ νῦν ῥηθέν. ΣΩ. Καὶ εἰκός γε αὐτὸ τοῦτο οὕτως ἔχειν. τίς γὰρ ἂν καὶ ἔτι ἐπιστήμη εἴη χωρὶς λόγου τε καὶ ὀρθῆς δόξης; ἓν μέντοι τί με τῶν ῥηθέντων ἀπαρέσκει. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δή;

D ΣΩΚΡ. Ὃ καὶ δοκεῖ λέγεσθαι κομψότατα· ὡς τὰ μὲν στοιχεῖα, ἄγνωστα· τὸ δὲ τῶν συλλαβῶν γένος, γνωστόν. ΘΕ. Οὐκοῦν ὀρθῶς; ΣΩΚΡ. Ἰστέον δή. ὥσπερ γὰρ ὁμήρους ἔχομεν τοῦ λόγου, τὰ παραδείγματα, οἷς χρώμενος εἶπε πάντα ταῦτα. ΘΕ. Ποῖα δή; ΣΩ. Τὰ τῶν γραμμάτων στοιχεῖά τε καὶ συλλαβάς. ἢ οἴει ἄλλοσέ ποι βλέποντα ταῦτα εἰπεῖν τὸν εἰπόντα ἃ λέγομεν; ΘΕ. Οὔκ, ἀλλ' εἰς ταῦτα. ΣΩ. Βασανίζωμεν δὴ αὐτὰ ἀναλαμβάνοντες, μᾶλλον δὲ ἡμᾶς αὐτούς, οὕτως ἢ οὐχ οὕτω γράμματα ἐμάθομεν. φέρε πρῶτον· ἆρ' αἱ μὲν συλλαβαὶ λόγον

E ἔχουσι, τὰ δὲ στοιχεῖα, ἄλογα; ΘΕ. Ἴσως. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν καὶ ἐμοὶ φαίνεται. Σωκράτους γοῦν εἴ τις ἔροιτο τὴν πρώτην συλλαβὴν οὑτωσί, Ὦ Θεαίτητε λέγε τί ἐστι σω, τί ἀποκρινῇ; ΘΕ. Ὅτι σ καὶ ω. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτον ἔχεις λόγον τῆς συλλαβῆς. ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἴθι δή, οὕτως εἰπὲ καὶ τὸν τοῦ σῖγμα λόγον. ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς τοῦ στοιχείου τις ἐρεῖ στοιχεῖα; καὶ γὰρ δή, ὦ Σώκρατες, τό, τε σῖγμα, τῶν ἀφώνων ἐστί, ψόφος τις μόνον, οἷον συριττούσης τῆς γλώττης· τοῦ δ' αὖ βῆτα οὔτε φωνή, οὔτε ψόφος, οὐδὲ τῶν πλείστων στοιχείων. ὥστε πάνυ ἔχει τὸ εὖ λέγεσθαι αὐτὰ ἄλογα, ὧν γε

F τὰ ἐναργέστατα ἑπτὰ αὐτὰ φωνὴν μόνον ἔχει, λόγον δὲ οὐδ' ὁντινοῦν. ΣΩ. Τουτὶ μὲν ἄρα, ὦ ἑταῖρε, κατωρθώκαμεν περὶ ἐπιστήμης. ΘΕΑΙ. Φαινόμεθα. ΣΩΚΡ. Τί δὲ δή, τὸ μὴ γνωστὸν εἶναι τὸ στοιχεῖον, ἀλλὰ τὴν συλλαβήν, ἆρ' ὀρθῶς ἀποδεδείγμεθα; ΘΕΑΙ. Εἰκός γε. ΣΩΚΡ. Φέρε δή, τὴν συλλαβὴν πότερον λέγομεν τὰ ἀμφότερα στοιχεῖα, καί, ἐὰν πλείω ἢ ἢ δύο,

C συναρμοττόντων στοιχείων γιγνομένη ἡ συλλαβή, ὁμοίως ἔν τε γράμμασι, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν μέρη αὐτῆς οὐ δεῖ εἶναι. ΘΕΑΙ. Τί δή; ΣΩΚΡ. Ὅτι οὗ ἂν ᾖ μέρη, τὸ ὅλον ἀνάγκη τὰ πάντα μέρη εἶναι. ἢ καὶ τὸ ὅλον ἐκ τῶν μερῶν λέγεις γεγονὸς, ἕν τι εἶδος ἕτερον τῶν πάντων μερῶν; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩΚΡ. Τὸ δὲ δὴ πᾶν καὶ τὸ ὅλον, πότερον ταὐτὸν καλεῖς, ἢ ἕτερον ἑκάτερον; ΘΕΑΙ. Ἔχω μὲν οὐδὲν σαφές· ὅτι δὲ κελεύεις προθύμως ἀποκρίνασθαι, παρακινδυνεύων λέγω ὅτι ἕτερον. ΣΩΚΡ. Ἡ μὲν προθυμία, ὦ Θεαίτητε, ὀρθή· εἰ δὲ καὶ ἡ ἀπόκρισις, D σκεπτέον. ΘΕΑΙ. Δεῖ δέ γε δή. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν διαφέροι ἂν τὸ ὅλον τοῦ παντός, ὡς ὁ νῦν λόγος. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩΚΡ. Τί δὲ δή, τὰ πάντα καὶ τὸ πᾶν ἔσθ' ὅ, τι διαφέρει; οἷον ἐπειδὰν λέγωμεν, ἕν, δύο, τρία, τέτταρα, πέντε, ἕξ· καὶ ἐὰν δὶς τρία, ἢ τρὶς δύο, ἢ τέτταρά τε καὶ δύο, ἢ τρία καὶ δύο καὶ ἕν, ἢ πέντε καὶ ἕν, πότερον ἐν πᾶσι τούτοις τὸ αὐτὸ ἢ ἕτερον λέγομεν; ΘΕΑΙ. Ταὐτόν. ΣΩΚΡ. Ἆρ' ἄλλο τι ἢ ἕξ; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐφ' ἑκάστης λέξεως πάντα τὰ ἓξ εἰρήκαμεν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩΚΡ. Πάλιν δ' οὐδὲν λέγομεν, τὰ πάντα λέγοντες; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. E Ἢ ἄλλο τι τὰ ἕξ; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΣΩΚΡ. Ταὐτὸν ἄρα ἔν γε τοῖς ὅσα ἐξ ἀριθμοῦ ἐστι, τό, τε πᾶν προσαγορεύομεν καὶ τὰ ἅπαντα. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὧδε δὴ περὶ αὐτῶν λέγωμεν· ὁ τοῦ πλέθρου ἀριθμός, καὶ πλέθρον, ταὐτόν. ἢ γάρ; ΘΕ. Ναί. ΣΩΚΡ. Καὶ ὁ τοῦ σταδίου δὴ ὡσαύτως; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν ὁ τοῦ στρατοπέδου γε, καὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ὁμοίως; ὁ γὰρ ἀριθμὸς πᾶς, τὸ ὂν πᾶν ἕκαστον αὐτῶν ἐστι; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩΚΡ. Ὁ δὲ ἑ- F κάστου ἀριθμός, μῶν ἄλλο τι ἢ μέρη ἐστί; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΣΩΚΡ. Ὅσα ἄρα ἔχει μέρη, ἐκ μερῶν ἂν εἴη. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩΚΡ. Τὰ δέ γε πάντα μέρη τὸ πᾶν εἶναι ὡμολόγηται, εἴπερ καὶ ὁ πᾶς ἀριθμὸς τὸ πᾶν ἔσται. ΘΕ. Οὕτω. ΣΩΚΡ. Τὸ ὅλον ἄρ' οὐκ ἔστιν ἐκ μερῶν. πᾶν γὰρ ἂν εἴη, τὰ πάντα ὂν μέρη. ΘΕ. Οὐκ ἔοικε. ΣΩΚΡ. Μέρος δ' ἔσθ' ὅτου ἄλλου ἐστὶν ὅπερ ἐστίν, ἢ τοῦ ὅλου; ΘΕΑΙ. Τοῦ παντός γε.

facta. THE. Prorſus. SOC. Nunquid partes illius eſſe non oportet? TH. Cúrnam? SOC. Quoniam cuiuſcunque partes ſunt, totum neceſſe eſt partes omnes exiſtere. an totum vnam quãdam ſpeciem ex partibus factam vocas, ab omnibus partibus differentem? TH. Equidem. SO. Omne verò & totum idemne, an differens vtrunque vocas? THE. Quanquam nihil habeo certi, tamen quia promptè reſpondere iubes periculum faciens aio differre. SO. Promptitudo, ò Theætete, recta. Vtrum verò & reſpõſio recta, conſiderandum. TH. Profectò. SO. Nonne ſecundum hunc ſermonẽ totum & omne differunt? TH. Certè. SO. Quid porrò omnia & omne, num aliquo differunt? Veluti cũ dicimus, vnum, duo, tria, quatuor, quinq;, ſex, vel bis tria, vel ter duo, aut quatuor ac duo, aut tria duóq; & vnũ, vtrum in his omnibus idẽ an aliud dicimus? TH. Idem penitus. SO. Aliúdne quàm ſex? TH. Nihil aliud. SO. Nónne in vno quoque loquendi modo omnia ſex inuenimus? TH. Ita. SOC. Rurſus autem non vnum aliquid dicimus, dũ dicimus omnia? TH. Neceſſe eſt. SO. Num aliud quã ſex? TH. Nihil aliud. SO. Ergo in his quæ numero conſtant, idẽ eſſe omne & omnia dicimus. TH. Sic apparet. SO. Sic vtiq; de ipſis dicamus: iugeri numerus, & iugerum idem, nónne? TH. Idem. SO. Et ſtadii numerus ſtadiúmque ſimiliter? TH. Et hoc. SO. Exercitus quoq; ipſius numerus & exercitus ipſe, cæteráque huiuſmodi eodem pacto? Numerus enim omnis exiſtens omne vnumquodque illorũ eſt. THE. Sanè. SOC. Singulorum autem numerus, nũ aliud eſt quàm partes? TH. Nequaquam. SO. Quæcunq; igitur partes habẽt, ex partibus cõſtant. TH. Apparet. SO. Omnes autem partes totum eſſe conceſſum eſt, ſi quidẽ omnis numerus omne eſt. TH. Ita eſt. SO. Totum itaque non conſtat ex partibus: omne enim eſſet, quandoquidem omnes eſſet partes. THE. Non videtur. SOC. Pars id quod eſt, an eſt alterius quàm totius? THE. Ipſius vtique omnis.

ci poſſet, neque hoc, neque ita quaſi hæc extranea alienáque ſint, & hanc ipſam cauſam obſtare diximus quo minus deſcribi cognoſcique poſsit? TH. Memini. SOCR. Eſtne alia cauſa præter hanc, quæ vniforme, & impartibile aliquid ipſum faciat? Nam ego nullam aliam video. THE. Non videtur. SOCR. Nónne in idem cum illo ſyllaba quoque concurrit, quandoquidem ſpecies eſt, nec habet partes, ſed idea vna eſt? THE. Maximè. SOCR. Si igitur multa elemēta ſyllaba eſt, & totum quiddam, eiuſque partes, illa ſimiliter ſyllabæ & elementa cognoſci deſcribique poſſunt: quippe cùm partes omnes idem quod & totum eſſe conſtiterit. THE. Præcipuè. SOCR. Sin autem vnum quiddā, & ſimplex, æquè ſyllaba atque elementum definitionis cognitioniſq; eſt expers. Eadē enim cauſa talia hæc efficiet. TH. Aliter aſſerere nequeo. SOC. Eius ergo ſermonem ne admittamus, qui dixerit ſyllabam quidem dici & cognoſci poſſe, elementa verò nequaquam. THE. Non certè, ſi huic rationi credimus. SOCR. Quid ſi quis contraria dixerit, an non potius illa concederes, ex his quorum tibi ipſi in primis literarum rudimentis conſcius extitiſti? TH E. Quænam iſta? SOCR. Quòd nihil aliud diſcere ſtuduiſti, quàm elementa oculis auribuſque diſcernere, & ſingula ſecundum ſeipſa notare, ne illorum poſitio vel cùm dicerentur, vel cùm ſcriberentur, te turbaret. TH. Vera narras. SOC. Citharistæ verò artem didiciſſe, quid aliud eſt quàm vnumquenque tonum cuiuſque chordæ dignoſcere? Hoc enim elementa muſicæ quilibet appellaret. THE. Nihil aliud. SOCR. Cùm ergo elementorum & ſyllabarum periti fuerimus, velimuſque ex his ad alia coniecturam facere, aſſeremus profectò genus elementorū clariorem principalioremque intelligentiam continere quā ſyllabam, ad ſingulas diſciplinas abſolutè percipiendas. Et ſi quis notam ſyllabam elementum natura ignotum dixerit, vltro illum vel inuitū ludere putabimus. THE. Et maximè quidem. SOCR.

αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἕκαστον εἴη ἀσύνθετον· καὶ οὐδὲ τὸ εἶναι περὶ αὐτοῦ ὀρθῶς ἔχοι προσφέροντα εἰπεῖν, οὐδὲ τοῦτο, ὡς ἕτερα καὶ ἀλλότρια λεγόμενα· καὶ αὕτη δὴ ἡ αἰτία ἄλογόν τε καὶ ἄγνωστον αὐτὸ ποιοῖ; ΘΕΑΙ. Μέμνημαι. ΣΩ. Ἦ οὖν ἄλλη τις ἢ αὕτη ἡ αἰτία τοῦ μονοειδές τε καὶ ἀμέριστον αὐτὸ εἶναι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ ἄλλην. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν δὴ φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰς ταὐτὸν ἐμπέπτωκεν ἡ συλλαβὴ εἶδος ἐκείνῳ, εἴπερ μέρη τε μὴ ἔχει, καὶ μία ἐστὶν ἰδέα; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Εἰ μὲν ἄρα πολλὰ

D στοιχεῖα ἡ συλλαβή ἐστι, καὶ ὅλον τι, μέρη δ' αὐτῆς ταῦτα, ὁμοίως αἵ τε συλλαβαὶ γνωσταὶ καὶ ῥηταί, καὶ τὰ στοιχεῖα, ἐπείπερ τὰ πάντα μέρη τῷ ὅλῳ ταὐτὸν ἐφάνη. ΘΕ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Εἰ δέ γε ἕν τε καὶ ἀμερές, ὁμοίως μὲν συλλαβή, ὡσαύτως δὲ στοιχεῖον, ἄλογόν τε καὶ ἄγνωστον. ἡ γὰρ αὐτὴ αἰτία ποιήσει αὐτὰ τοιαῦτα. ΘΕ. Οὐκ ἔχω ἄλλως εἰπεῖν. ΣΩ. Τοῦτο μὲν ἄρα μὴ ἀποδεχώμεθα, ὃς ἂν λέγῃ συλλαβὴν μὲν γνωστὸν καὶ ῥητόν, στοιχεῖον δὲ τοὐναντίον. ΘΕ. Μὴ γάρ, εἴπερ τῷ λόγῳ πειθόμεθα. ΣΩ. Τί δ' αὖ τοὐναντίον λέγοντος ἆρ' οὐ μᾶλλον ἂν ἀποδέξαιο, ἐξ ὧν αὐ-

E τὸς σύνοισθα σαυτῷ ἐν τῇ τῶν γραμμάτων μαθήσει; ΘΕ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς οὐδὲν ἄλλο μανθάνων διετέλεσας, ἢ τὰ στοιχεῖα ἐν τῇ ὄψει διαγιγνώσκειν πειρώμενος, καὶ ἐν τῇ ἀκοῇ αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἕκαστον· ἵνα μὴ θέσις σε ταράττοι λεγομένων τε καὶ γραφομένων. ΘΕ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ἐν δὲ κιθαριστοῦ τελέως μεμαθηκέναι, μῶν ἄλλο τι ἦν ἢ τὸ τῷ φθόγγῳ ἑκάστῳ δύνασθαι ἐπακολουθεῖν, ποίας χορδῆς εἴη· ἃ δὴ στοιχεῖα πᾶς ἂν ὁμολογήσειε μουσικῆς λέγεσθαι. ΘΕ. Οὐδὲν ἄλλο. ΣΩ. Ὧν μὲν ἄρ' αὐτοὶ ἔμπειροί ἐσμεν στοιχείων καὶ συλλαβῶν, εἰ δεῖ ἀπὸ τούτων

F τεκμαίρεσθαι καὶ εἰς τὰ ἄλλα, πολὺ τὸ τῶν στοιχείων γένος ἐναργεστέραν τὴν γνῶσιν ἔχειν φήσομεν καὶ κυριωτέραν τῆς συλλαβῆς, πρὸς τὸ λαβεῖν τελέως ἕκαστον μάθημα· καὶ ἐάν τις φῇ συλλαβὴν μὲν γνωστόν, ἄγνωστον δὲ πεφυκέναι στοιχεῖον, ἑκόντα ἢ ἄκοντα παίζειν ἡγησόμεθ' αὐτόν. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΣΩΚΡ.

τὸ λέγειν ἀλλὰ τὸ, ἐρωτηθέντα τί ἕκαστον, δυνατὸν εἶναι τὴν
ἀπόκρισιν διὰ τῶν στοιχείων ἀποδοῦναι τῷ ἐρομένῳ. ΘΕ. C
Οἷον τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οἷον καὶ Ἡσίοδος περὶ
ἁμάξης λέγει τὸ, ἑκατὸν δέ τε δούραθ᾽ ἁμάξης. Ἃ ἐ-
γὼ μὲν οὐκ ἂν δυναίμην εἰπεῖν, οἶμαι δὲ οὐδὲ σύ. ἀλλ᾽
ἀγαπῷμεν ἂν ἐρωτηθέντες ὅ, τι ἐστὶν ἅμαξα, εἰ ἔχοιμεν εἰ-
πεῖν, τροχοὶ, ἄξων, ὑπερτήρια, ἄντυγες, ζυγός. ΘΕ. Πάνυ
μὲν οὖν. ΣΩ. Ὁ δέ γε ἴσως οἴοιτ᾽ ἂν ἡμᾶς, ὥσπερ ἂν τὸ σὸν
ὄνομα ἐρωτηθέντας, καὶ ἀποκρινομένους κατὰ συλλαβὴν,
γελοίους εἶναι· ὀρθῶς μὲν δοξάζοντας καὶ λέγοντας ἃ λέ-
γομεν, οἰομένους δὲ γραμματικοὺς εἶναι, καὶ ἔχειν τε καὶ
λέγειν γραμματικῶς τὸν τοῦ Θεαιτήτου ὀνόματος λόγον. D
τὸ δ᾽ οὐκ εἶναι ἐπιστημόνως οὐδὲν λέγειν, πρὶν ἂν διὰ
τῶν στοιχείων μετὰ τῆς ἀληθοῦς δόξης ἕκαστον περαίνῃ τις·
ὅπερ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν που ἐρρήθη. ΘΕΑΙ. Ἐρρήθη
γάρ. ΣΩ. Οὕτω τοίνυν καὶ περὶ ἁμάξης ἡμᾶς μὲν ὀρ-
θὴν ἔχειν δόξαν, τὸν δὲ διὰ τῶν ἑκατὸν ἐκείνων δυνά-
μενον διελθεῖν αὐτῆς τὴν οὐσίαν, προσλαβόντα τοῦτο,
λόγον τε προσειληφέναι τῇ ἀληθεῖ δόξῃ. καὶ ἀντὶ δοξα-
στικοῦ τεχνικόν τε καὶ ἐπιστήμονα περὶ ἁμάξης οὐσίας γε-
γονέναι, διὰ στοιχείων τὸ ὅλον περάναντα. ΘΕΑΙ. Οὐ-
κοῦν εὖ δοκεῖ σοι, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Εἰ σοὶ ὦ ἑταῖρε E
δοκεῖ, καὶ ἀποδέχῃ τὴν διὰ τοῦ στοιχείου διέξοδον περὶ ἑ-
κάστου, λόγον εἶναι, τὴν δὲ κατὰ συλλαβὰς ἢ καὶ κατὰ
μεῖζον ἔτι, ἀλογίαν· τοῦτό μοι λέγε, ἵν᾽ αὐτὸ ἐπισκοπῶ-
μεν. ΘΕΑΙ Ἀλλὰ πάνυ ἀποδέχομαι. ΣΩ. Πότερον ἡ-
γούμενος ἐπιστήμονα εἶναι ὁντινοῦν ὁτουοῦν, ὅταν τὸ αὐτὸ
τοτὲ μὲν τοῦ αὐτοῦ δοκῇ αὐτῷ εἶναι, τοτὲ δὲ ἑτέρου· ἢ καὶ ὅ-
ταν τοῦ αὐτοῦ τοτὲ μὲν ἕτερον, τοτὲ δὲ ἕτερον δοξάζῃ;
ΘΕΑΙΤ. Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε. ΣΩΚΡ. Εἶτα,
ἀμνημονεῖς ἐν τῇ τῶν γραμμάτων μαθήσει κατ᾽ ἀρ-
χὰς σαυτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους δρῶντας αὐτά; ΘΕΑΙ. F
Ἀρα λέγεις τῆς αὐτῆς συλλαβῆς τοτὲ μὲν ἕτερον, το-
τὲ δὲ ἕτερον ἡγουμένους γράμμα, καὶ τὸ αὐτὸ τοτὲ μὲν
εἰς τὴν προσήκουσαν, τοτὲ δὲ εἰς ἄλλην τιθέντας συλλαβήν; ΣΩΚΡ. Ταῦτα λέγω. ΘΕΑΙ.
Μὰ Δί᾽ οὐ τοίνυν ἀμνημονῶ, οὐδέ γέ πω ἡγοῦμαι ἐπίστασθαι τοὺς οὕτως ἔχοντας. ΣΩΚΡ. Τί οὖν;

inquis, ô Socrates? SOCR. Quemadmodum He-
C ſiodus de curru dicit: Centum ligna currus, quæ
quidem ego dicere haud poſſem, neque tu etiam vt
opinor. ſed ſatis nobis erit, ſi interroganti
quid eſt currus, reſpondere poterimus, rotæ, axis,
tabulæ, ſemicirculi, iugum. THE. Omnino
quidem. SOCR. Ille autem forte nos exiſtimaret
tanquam interrogatos de tuo nomine, reſpon-
denteſque per ſyllabam ridendos eſſe, recte qui-
dem opinantes dicenteſque quod dicimus, putan-
tes autem grammaticos eſſe, & grammatice habe-
re ac dicere Theæteti nominis rationem: hoc au-
tem non eſſe ſecundum ſcientiam loqui, ante-
quam per elementa cum opinione vera vnum-
quodque quis determinet, quemadmodum ſuprà
dictum eſt. THE. Dictum proculdubio. SOCR.
Sic vtique & de curru nos rectam opinionem ha-
bere. Eum verò qui centum illa percurrere poteſt,
ipſius currus eſſentiam accipiens, rationem quo-
que vnà cum vera opinione comprehendiſſe: lo-
co opinantis, artificioſum ac ſcientiæ compo-
tem circa currus eſſentiam euaſiſſe, per elementa
totum determinantem. THE. Nonne bene tibi
videtur, ô Socrates? SOCR. Si tibi, ô amice, videtur
ac approbas hunc per elementa circa vnumquod-
que diſcurſum rationem eſſe, aut eum qui per ſyl-
labas aut maius quiddam fit, eſſe rationis exper-
tem, volo mihi dicas, quo diligentius conſidere-
mus. THE. Approbo & maxime quidem. SOC.
Num ita, vt exiſtimes quemlibet cuiuſuis ſcien-
tem eſſe, quando vnum idemque nunc vnius e-
iuſdemque nunc alterius eſſe, ei videatur? Vel
quando vnius & eiuſdem nunc hoc, nunc illud
eſſe opinatur? THE. Non per Iouem. SOCR.
Num memoria excidit, in diſcendis literis quod
tibi & aliis acciderunt hæc? ſæpe. THE. Soli-
tóſne dicis eiuſdem ſyllabæ nunc hanc, nunc il-
lam literam opinari? Eandémue literam aliás in
ſyllabam propriã, aliás in alienã referre? SO. Hæc
inquam. TH. Per Iouem, Nec oblitus ſum, nec eos
qui ſic affecti ſunt, ſcire arbitror. SOC. Quid verò?

Quod & plurimi faterentur, poſſe videlicet quandam veluti notam afferre, qua ab alijs omnibus id de quo agitur, differat. THE. Quam mihi cuiuſue definitionem talem aſsignare po te? SOCR. Vt ecce de ſole, ſi velis, approbabis arbitror, quod luce præcellit omnibus, quæ circa terram in cœlo voluuntur. THE. Omnino. SOCR. Accipe cuius gratia hoc eſt dictum. eſt autem quod modò referebamus. Si differentiam cuiuſque accipias qua ab alijs eſt diſtinctum, definitionem vt quidam tradunt acceperis: quandiu verò commune aliquod attigeris, illorum definitionem quorum communitas eſt, habebis. THE. Intelligo, ac rectè huiuſmodi quiddam rationem vocari exiſtimo. SOCR. Qui autem cum recta opinione differentiam qua quodque à quocunque ſeiungitur accipit, idipſum deinde ſciet, quod prius opinabatur. THE. Conſentaneum eſt. SOCR. Nunc demum, ô Theætete, cùm primum ad hanc quaſi quandam adumbrationem propius acceſſerim, nihil omnino me in his intelligere animaduerto. Quouſque verò eminus proſpiciebam, dici mihi aliquid videbatur. TH. Quamobrẽ? SOC. Dicam ſi potero. Rectam equidem de te opinionem habens, ſi tuam præterea definitionem accipio, te cognoſco: alioqui duntaxat opinor. TH. Ita eſt. SOC. Definitio aũt differẽtiæ tuę interpretatio erat. TH. Erat certè. SO. Quãdo igitur opinabar ſolum, nihil eorũ quibus es diſtinctus ab alijs, cogitatione percipiebam. TH. Nihil vt videtur. SO. Communia ergo quædam attendebã, è quibus nihil tu magis quàm alius quiuis habes. TH. Neceſſariò ſequitur. SO. Dic age per Iouẽ, quo pacto tũc potius te quã aliũ quẽlibet opinabar? Pone vtiq; ita me cogitãtem, Theętetũ eſſe illum, qui & homo eſt, & nares, & os, & oculos habet, ſimiliterq; reliqua mẽbra. Nũ cogitatio iſta efficit, vt Theætetũ potius quã Theodorum animaduertã, vel (ꝙ dici ſolet) Myſorũ vltimum.

ΣΩ. Ὅπερ ἂν οἱ πολλοὶ εἴποιεν, τὸ ἔχειν τι σημεῖον εἰπεῖν ᾧ τῶν ἁπάντων διαφέρει τὸ ἐρωτηθέν. ΘΕΑΙ. Οἷον τίνα τίνος ἔχεις μοι λόγον εἰπεῖν; ΣΩ. Οἷον, εἰ βούλει, ἡλίου πέρι ἱκανὸν οἶμαί σοι εἶναι ἀποδέξασθαι, ὅτι τὸ λαμπρότατόν ἐστι τῶν κατ' οὐρανὸν ἰόντων περὶ γῆν. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Λαβὲ δὴ οὗ χάριν εἴρηται. ἔστι δὲ ὅπερ ἄρτι ἐλέγομεν, ὡς ἄρα τὴν διαφορὰν ἑκάστου ἂν
D λαμβάνῃς ᾗ τῶν ἄλλων διαφέρει, λόγον, ὥς φασί τινες, λήψῃ· ἕως δ' ἂν κοινοῦ τινος ἐφάπτῃ, ἐκείνων πέρι σοι ἔσται ὁ λόγος ὧν ἂν ἡ κοινότης ᾖ. ΘΕ. Μανθάνω· καί μοι δοκεῖ καλῶς ἔχειν λόγον τὸ τοιοῦτον καλεῖν. ΣΩ. Ὃς δ' ἂν μετ' ὀρθῆς δόξης περὶ ὁτουοῦν τῶν ὄντων τὴν διαφορὰν τῶν ἄλλων προσλάβῃ, αὐτοῦ ἐπιστήμων γεγονὼς ἔσται οὗ πρότερον ἦν δοξαστής. ΘΕ. Φαμέν γε μὴν οὕτω. ΣΩ. Νῦν δῆτα, ὦ Θεαίτητε, παντάπασί γε ἔγωγε, ἐπειδὴ ἐγγὺς ὥσπερ σκιαγραφήματος γέγονα τοῦ λεγομένου, ξυνίημι οὐδὲ σμικρόν· ἕως δὲ ἀφειστήκη πόρρωθεν, ἐφαίνετό τί
E μοι λέγεσθαι. ΘΕΑΙ. Πῶς τί τοῦτο; ΣΩ. Φράσω, ἐὰν οἷός τε γένωμαι. ὀρθὴν ἔγωγε ἔχων δόξαν περὶ σοῦ, ἐὰν μὲν προσλάβω τὸν σὸν λόγον, γιγνώσκω δή σε, εἰ δὲ μή, δοξάζω μόνον. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩΚΡ. Λόγος δέ γε ἦν ἡ τῆς σῆς διαφορότητος ἑρμηνεία. ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΣΩ. Ἡνίκ' οὖν ἐδόξαζον μόνον, ἄλλο τι ᾧ τῶν ἄλλων διαφέρεις, τούτων οὐδενὸς ἡπτόμην τῇ διανοίᾳ; ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔοικε. ΣΩ. Τῶν κοινῶν τι ἄρα διενοούμην, ὧν οὐδὲν σὺ μᾶλλον ἤ τις ἄλλος ἔχει. ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Φέρε δὴ πρὸς Διός· πῶς ποτε ἐν τῷ τοιούτῳ σὲ μᾶλλον
F ἐδόξαζον ἢ ἄλλον ὁντινοῦν; θὲς γάρ με διανοούμενον ὡς ἔστιν οὗτος Θεαίτητος, ὃς ἂν ᾖ τε ἄνθρωπος, καὶ ἔχῃ ῥῖνα καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ στόμα, καὶ οὕτω δὴ ἓν ἕκαστον τῶν μελῶν. αὕτη οὖν ἡ διάνοια ἔσθ' ὅ,τι μᾶλλον ποιήσει με Θεαίτητον ἢ Θεόδωρον διανοεῖσθαι; ἢ τῶν λεγομένων Μυσῶν τὸν ἔσχατον;

ἐστιν. ὃ γὰρ ἔχομεν, τούτων προσλαβεῖν κελεύειν, ἵνα μάθωμεν ἃ δοξάζομεν, πάνυ γενναίως ἔοικεν ἐσκοτωμένῳ. ΘΕ. Εἰπὲ δὴ, τί νῦν δὴ ὡς ἐρῶν ἐπύθου; ΣΩ. Εἰ τὸ λόγον, ὦ παῖ, προσλαβεῖν, γνῶναι κελεύει, ἀλλὰ μὴ δοξάσαι τὴν διαφορότητα, ἡδὺ χρῆμ' ἂν εἴη τοῦ καλλίστου τῶν περὶ ἐπιστήμης λόγου. τὸ γὰρ γνῶναι, ἐπιστήμην που λαβεῖν ἐστι. ἦ γάρ; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐρωτηθεὶς, ὡς ἔοικε, τί ἐστιν ἐπιστήμη, ἀποκρινεῖται ὅτι δόξα ὀρθὴ μετ' ἐπιστήμης διαφορότητος. λόγου γὰρ πρόσληψις, τοῦτ' ἂν εἴη, κατ' ἐκεῖνον. ΘΕ. Ἔοικε. ΣΩ. Καὶ παντάπασί γε εὔηθες, ζητούντων ἡμῶν ἐπιστήμην, δόξαν φάναι ὀρθὴν εἶναι μετ' ἐπιστήμης, εἴτε διαφορότητος, εἴτε ὁτουοῦν. οὔτε ἄρα αἴσθησις, ὦ Θεαίτητε, οὔτε δόξα ἀληθὴς, οὔτε μετ' ἀληθοῦς δόξης λόγος προσγιγνόμενος, ἐπιστήμη ἂν εἴη. ΘΕΑΙΤ. Οὐκ ἔοικε. ΣΩ. Ἦ οὖν ἔτι κυοῦμέν τι καὶ ὠδίνομεν, ὦ φίλε, περὶ ἐπιστήμης, ἢ πάντα ἐκτετόκαμεν; ΘΕΑΙ. Καὶ ναὶ μὰ Δία ἔγωγε πλείω ἢ ὅσα εἶχον ἐν ἐμαυτῷ, διὰ σὲ εἴρηκα. ΣΩ. Οὐκοῦν ταῦτα μὲν πάντα ἡ μαιευτικὴ ἡμῖν τέχνη ἀνεμιαῖα φησὶ γεγενῆσθαι, οὐκ ἄξια τροφῆς. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐὰν τοίνυν ἄλλων μετὰ ταῦτα ἐγκύμων ἐπιχειρῇς γίγνεσθαι, ὦ Θεαίτητε, ἐάν τε γίγνῃ, βελτιόνων ἔσῃ πλήρης, διὰ τὴν νῦν ἐξέτασιν· ἐάν τε κενὸς ᾖς, ἧττον ἔσῃ βαρὺς τοῖς συνοῦσι, καὶ ἡμερώτερος σωφρόνως· οὐκ οἰόμενος εἰδέναι ἃ μὴ οἶσθα. τοσοῦτον γὰρ μόνον ἡ ἐμὴ τέχνη δύναται, πλέον δὲ οὐδὲν, οὐδέ τι οἶδα ὧν ἄλλοι, ὅσοι μεγάλοι καὶ θαυμάσιοι ἄνδρες εἰσί τε καὶ γεγόνασι· τὴν δὲ μαιείαν ταύτην ἐγώ τε καὶ ἡ μήτηρ ἐκ θεοῦ ἐλάχομεν· ἡ μὲν, τῶν γυναικῶν, ἐγὼ δὲ, τῶν νέων τε καὶ γενναίων, καὶ ὅσοι καλοί.

Νῦν μὲν οὖν ἀπαντητέον μοι εἰς τὴν τοῦ βασιλέως στοὰν, ἐπὶ τὴν Μελίτου γραφὴν, ἥν με γέγραπται. ἕωθεν δὲ, ὦ Θεόδωρε, δεῦρο πάλιν ἀπαντῶμεν.

niam iubere vt quæ habemus accipiamus, ad ea
C quæ opinamur diſcenda, cæci hominis mandatum eſſe videtur. THE. Dic age quid modò quærebas? SOCR. Si dum rationem, ô puer, accipere præcepit, noſſe præcipit, non autem differentiam opinari, dulcis ſanè res eſſet ratio, & omnium quæ ad ſcientiam pertinent pulcherrima. noſſe enim accipere ſcientiam eſt. THE. Eſt profectò. SOCR. Interrogatus itaque quid ſcientia ſit, reſpondet eam eſſe opinionem rectam cum ſcientia differentiæ. Rationis enim aſſumptio ſecundum illum hoc eſſet. THE. Videtur. SOCR. Omnino fatuum eſt, ſcientiam nobis quærentibus, opinionem rectam cum ſcientia dicere, ſiue differentiæ, ſiue cu-
D iuſcunque alterius ſcientia ſit. Neque ſenſus igitur, ô Theætete, neque opinio vera, neque cum opinione vera aſſumpta ratio ſcientia eſt. THE. Non, vt videtur. SOC. Nunquid fœtus in nobis alius circa ſcientiam, ô amice, reſtat? an omnia iam peperimus? THE. Per Iouem plura quàm in me haberem, educente te protuli. SOC. Nonne cũcta nobis hæc ars obſtetricia, vana, educationéque indigna nata fuiſſe oſtendit? THE. Omnino quidem. SOC. Si igitur aliorum deinceps plenum fœcundumque te fieri contendes, prægnanſque euades, melioribus plenus eris propter præſentem
E diſcuſſionem. quòd ſi fortè vacuus ſteriliſque manes, minus certè moleſtus familiaribus eris & moderatior & mitior, nequaquam quæ neſcis ſcire te putans. Tantum quidem ars mea, nec aliud præterea quicquam poteſt: nec ea noui quæ alij multi, quicunque magni atque mirandi viri, & ſunt & fuerũt. Hanc verò obſtetriciam facultatem ego ac mater mea adeò ſortiti ſumus, illa quidem circa fœminas, ego autẽ circa adoleſcentes ingenuos atque honeſtos. Sed nunc iam eundum mihi eſt in regis porticum: nam Melitus in iudicium me vocauit. Cras ſummo mane, ô Theodore, huc redibimus.
F

DIALOGI PERſonæ.

THEODORVS, SOCRATES, HOSPES ELEATENSIS, THEAETETVS.

VEnimus, ô Socrates, & ipſi pulchrè, quemadmodũ heri inter nos cõuenit, & hoſpitem hunc nobiſcum ducimus, Eleatẽ quidem natione, longè verò alterum ac diſſimilem à Parmenide & Zenone ſuis æqualibus, philoſophum autem excellentem. SOCRA. Fortè, ô Theodore, dum virum hoſpitem tecum ducere credis, deum quendam ducis. Inquit enim Homerus, cùm deos alios, tum maximè hoſpitalem deum, inter homines qui iuſti pudoris participes ſunt, verſari B & hominum contumelias iniuriaſque inſpicere. Te forſitan & hic è ſuperis vnus huc ſecutus eſt, vt nos qui à diſputandi rationibus aberramus, animaduertat atque corripiat: ipſe redargutionis quidem deus. THE. Haud mos hic, ô Socrates, huius hoſpitis. Sed modeſtior eſt, quàm hi qui contentionibus ſtudent. Mihique videtur Deus, cùm homo ſit, nequaquam eſſe, ſed diuinus. Omnes equidem philoſophos, diuinos appello. SOCR. Et rectè quidem amice. Genus autem philoſophorum haud multo faciliùs, vt ita dixerim, quàm deorum diſcernitur. Omnes enim quicũque non fictè, ſed verè philoſophantur, propter aliorum in- C ſcitiã omniformes apparent, dum vrbes circumeunt, & velut deſuper inferiorum vitã proſpectant.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ πρόσωπα,

ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΞΕΝΟΣ ΕΛΕΑΤΗΣ, ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ.

A Κατὰ τὴν χθὲς ὁμολογίαν, ὦ Σώκρατες, ἥκομεν αὐτοί τε κοσμίως, καὶ τόνδε τινὰ ξένον ἄγομεν, τὸ μὲν γένος ἐξ Ἐλέας, ἑταῖρον δὲ τῶν ἀμφὶ Παρμενίδην καὶ Ζήνωνα ἑταίρων· μάλα δὲ ἄνδρα φιλόσοφον. ΣΩΚΡΑΤ. Ἆρ' οὖν, ὦ Θεόδωρε, οὐ ξένον, ἀλλά τινα θεὸν ἄγων, κατὰ τὸν Ὁμήρου λόγον, λέληθας; ὅς φησιν ἄλλους τε θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις, ὁπόσοι μετέχουσιν αἰδοῦς δικαίας, καὶ δὴ καὶ τὸν ξένιον οὐχ ἥκιστα B θεὸν συνοπαδὸν γιγνόμενον, ὕβρεις τε καὶ ἀνομίας τῶν ἀνθρώπων καθορᾶν. τάχ' οὖν ἂν καὶ σοί τις οὗτος τῶν κρειττόνων συνέποιτο, φαύλους ἡμᾶς ὄντας ἐν τοῖς λόγοις ἐποψόμενός τε καὶ ἐλέγξων, θεὸς ὤν τις ἐλεγκτικός. ΘΕΟΔ. Οὐχ οὗτος ὁ τρόπος, ὦ Σώκρατες, τοῦ ξένου, ἀλλὰ μετριώτερος τῶν περὶ τὰς ἔριδας ἐσπουδακότων. καί μοι δοκεῖ θεὸς μὲν ἀνὴρ οὐδαμῶς εἶναι, θεῖος μήν. πάντας γὰρ ἐγὼ τοὺς φιλοσόφους, τοιούτους προσαγορεύω. ΣΩ. Καὶ καλῶς γε, ὦ φίλε. τοῦτο μέντοι κινδυνεύει τὸ γένος οὐ πολύ τι ῥᾷον (ὡς ἔπος εἰπεῖν) εἶναι διακρίνειν, ἢ τὸ τοῦ θεοῦ. C πάνυ γὰρ ἄνδρες οὗτοι παντοῖοι φανταζόμενοι, διὰ τὴν τῶν ἄλλων ἄγνοιαν, ἐπιστρωφῶσι πόλεις, οἱ μὴ πλαστῶς ἀλλ' ὄντως φιλόσοφοι, καθορῶντες ὑψόθεν τὸν τῶν κάτω βίον·

μας ἐπεὶ διακηκοέναι γέ φησιν ἱκανῶς, καὶ οὐκ ἀμνημονεῖν. ΣΩ. Μὴ τοίνυν ἡμῖν, ὦ ξένε, τήν γε πρώτην αἰτησάντων χάριν, ἀπαρνηθεὶς γένῃ· τοσόνδε δ' ἡμῖν φράζε, C πότερον εἴωθας ἥδιον αὐτὸς ἐπὶ σαυτοῦ μακρῷ λόγῳ διεξιέναι, λέγων τοῦτο ὃ ἂν ἐνδείξασθαί τῳ βουληθῇς, ἢ δι' ἐρωτήσεων, οἷον ποτὲ καὶ Παρμενίδῃ χρωμένῳ καὶ διεξιόντι λόγους παγκάλους παρεγενόμην ἐγὼ νέος ὤν, ἐκείνου μάλα δὴ τότε ὄντος πρεσβύτου. ΞΕΝ. Τῷ μὲν ὦ Σώκρατες ἀλύπως τε καὶ εὐηνίως προσδιαλεγομένῳ ῥᾷον οὕτω, τὸ πρὸς ἄλλον· εἰ δὲ μή, τὸ καθ' αὑτόν. ΣΩΚΡ. Ἔξεστι τοίνυν τῶν παρόντων ὃν ἂν βουληθῇς ἐκλέξασθαι. πάντες γὰρ ὑπακούσονταί σοι πρᾴως. συμβούλῳ μὲν ἐμοὶ D χρώμενος, τῶν νέων τινὰ αἱρήσῃ Θεαίτητον τόνδε, ἢ καὶ τῶν ἄλλων εἴ τίς σοι κατὰ νοῦν. ΞΕΝ. Ὦ Σώκρατες, αἰδώς τίς μ' ἔχει, τὸ νῦν πρῶτον συγγενόμενον ὑμῖν, μὴ κατὰ σμικρὸν ἔπος πρὸς ἔπος ποιεῖσθαι τὴν συνουσίαν, ἀλλ' ἐκτείναντα ἀπομηκύνειν λόγον συχνὸν κατ' ἐμαυτόν, εἴτε καὶ πρὸς ἕτερον, οἷον ἐπίδειξιν ποιούμενον. τῷ γὰρ ὄντι τὸ νῦν ῥηθέν, οὐχ ὅσον ὧδε ἐρωτηθὲν ἐλπίσειεν ἂν αὐτὸ εἶναί τις, ἀλλὰ τυγχάνει λόγου παμμήκους ὄν. τὸ δὲ αὖ σοὶ μὴ χαρίζεσθαι καὶ τοῖσδε (ἄλλως τε καὶ σοῦ λέξαντος ὡς εἶπες) ἄξενόν τι καταφαίνεταί μοι καὶ ἄγριον. ἐπεὶ Θεαί- E τητόν γε τὸν προσδιαλεγόμενον εἶναι δέχομαι παντάπασιν, ἐξ ὧν αὐτός τε πρότερον διείλεγμαι καὶ σὺ τανῦν μοι διακελεύει. ΘΕΑΙΤ. Ἆρα τοίνυν, ὦ ξένε, οὕτω, καὶ καθάπερ εἶπε Σωκράτης, πᾶσι κεχαρισμένος ἔσῃ. ΞΕΝ. Κινδυνεύει πρὸς μὲν ταῦτα οὐδὲν ἔτι λεκτέον εἶναι, Θεαίτητε· πρὸς δὲ σὲ ἤδη τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, γίγνοιτ' ἂν ὁ λόγος. ἂν δ' ἄρα τι τῷ μήκει πονῶν ἄχθῃ, μὴ ἐμὲ αἰτιᾶσθαι τούτων, ἀλλὰ τούσδε τοὺς σοὺς ἑταίρους. ΘΕΑΙΤ. Ἀλλ' οἶμαι μὲν δὴ νῦν οὕτως οὐκ ἀπερεῖν. ἂν δ' ἄρα τι τοιοῦτον γίγνηται, καὶ τόν- F δε παραληψόμεθα Σωκράτη, τὸν Σωκράτους μὲν ὁμώνυμον, ἐμὸν δὲ ἡλικιώτην καὶ συγγυμναστήν. ᾧ συνδιαπονεῖν μετ' ἐμοῦ τὰ πολλὰ οὐκ ἄηθες.

ΞΕΝΟΣ. Εὖ λέγεις. καὶ ταῦτα μὲν ἰδίᾳ βουλεύσῃ προϊόντος τοῦ λόγου, κοινῇ δὲ μετ' ἐμοῦ σοι συσκεπτέον, ἀρχομένῳ πρῶτον (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) νῦν ἀπὸ τοῦ σοφιστοῦ ζητοῦντι καὶ ἐμφανίζοντι λόγῳ

SOC. Hoc igitur quod primum rogamus gratificari nobis debes, ô hoſpes. Verum nobis id in primis declara. Vtrum per te ipſe perpetua oratione quod docere velles, exponere conſueueris, an potius interrogando quemamodum ſolebat Parmenides: quem ego adoleſcens audiui quondam ita diſputantem admodum ſenem, rationeſque pulcherrimas afferentem. HOS. Si amicè quis & placidè reſpondeat, facilius eſt cum alio interrogando diſſerere: ſin contrà, per ſeipſum quiſque facilius diſputat. SOC. Licet igitur quemcunque vis ex his eligere. Omnes enim libentiſsimè obſequentur. Ego verò tibi conſulo, vt iuuenem quempiam eligas, vel hũc Theætetũ, vel alium quicũque tibi aptior videatur. HOS. Puderet me ô Socrates, quũ nũc primũ vobiſcũ loquar, nõ viciſsim verbũ verbo reddere, ſed prolixum ſermonẽ incœptare, ſiue ſolus ipſe per me, ſiue cum alio reſpondẽte, demõſtrationis gratia diſputaro. Quod enim modò quæſitũ eſt, nemo leuiter explicari poſſe confidat. Longa nãq; diſputatione indiget. Contrà verò, ſi tibi & iſtis, præſertim quum tam modeſtè rogaueris, non obtemperem, agreſte quiddã, & ab hoſpitis manſuetudine alienum mihi fore videtur. Quippe cũ diſputationis comitẽ Theætetũ hunc ex his quę & ego dicebam, & tu modò iuſsiſti, ſim habiturus. THE. Ita certè, ô hoſpes, quemadmodũ inquit Socrates, cunctis gratificaberis. HOS. Nihil aduerſus hæc vlterius Theætete, dicẽdũ videtur. Tecũ deinceps agendũ mihi: quòd ſi fortè ſermonis prolixitas tibi faſtidioſa continget, & labore grauaberis, nõ me obſecro, ſed hoſce tuos familiares, qui in cauſa ſũt, accuſato. THE. Nihil moleſtum fore arbitror: nam ſi fortè me defatigari cõtigerit, hunc Socratem adhibebimus, Socrati quidẽ nomine ſimilẽ, mihi exercitationis ſociũ, & æqualẽ, cui mecũ laborioſa multa peragere nõ eſt inſuetũ. HOS. Probè loqueris, & de his quidẽ procedẽte ſermone tecũ ipſe deliberaueris. Cõmuniter verò mecũ tibi nũc conſiderãdũ, incipiendũq;, vt mihi videtur primum ab ipſo Sophiſta, quærenti & explicãti oratione mea,

bet fictúmue verſatur, quæ communiter ſupellectilia dicuntur, & quæ hæc imitatur, vniuerſa inquam facultas huiuſmodi vno quodam communi nomine nuncupari debet. THE. Quónam pacto? & quo nomine? HOS. Quoties quod antea nô erat, in eſſentiam quis deinde perducit, quod agit, facere: quod agitur, fieri dicimus. THE. Rectè. HO. Cuncta quæ paulò antè retulimus, ad hoc vim habent. TH. Habent certè. HOS. Summatim itaque illa effectricé facultatem denominemus. TH. Eſto. HOS. Diſciplinæ verò, & cognitionis ſpecies vniuerſa, & quęſtus certaminiſq; ac venãdi peritia, ars acquirendi ſummatim vocãda videtur: quippe cũ nihil ex his quicquã fabricet: quæ verò ſunt, & fuerunt côparet, partim ſermonibus actionibuſq; capiens, partim capientibus concedens. THE. Decet. HO. Cũ omnes artes, aut in acquirendo, aut in efficiẽdo verſentur, quo in genere peritiã piſcandi ponemus? THE. In eo videlicet quod acquirit. HOS. Nónne eius quod acquirit, duæ ſunt ſpecies? Vna inter volẽtes cõmutatio, dono, emptione, mercede. Altera mãcipatio vel opere vel ſermone facta. THE. Ex his quæ dicta ſunt, ſic eſſe conſtat. HOS. Mãcipatio verò bifariã partiẽda. THE. Qua ratione? HOS. Vna quidem patens, quę certando capit. Altera latens, quæ venando. THE. Ita eſt. HOS. Venatoriam quoque bifariam diuidere decet. THE. Quomodo bifariam? HOS. Aut enim rem expertem anima, aut animatam venatur. THE. Quidni? Siquidẽ ambo hæc ſunt. HOS. Sunt profectò. Et oportet quod ad inanimum pertinet,

ἥκιστά γε ἄτεχνον. ΞΕΝ. Ἀλλὰ μὴν τῶν γε τεχνῶν πασῶν σχεδὸν εἴδη δύο. ΘΕ. Πῶς; ΞΕΝ. Γεωργία μὲν, καὶ ὅση περὶ τὸ θνητὸν πᾶν σῶμα θεραπεία, τό, τε αὖ περὶ τὸ σύνθετον καὶ πλαστόν, ὃ δὴ σκεῦος ὠνομάκαμεν, ἥ τε μιμητική, ξύμπαντα ταῦτα δικαιότατ' ἂν ἑνὶ

D προσαγορεύοιτ' ὀνόματι. ΘΕ. Πῶς, καὶ τίνι; ΞΕΝ. Πᾶν ὅπερ ἂν μὴ πρότερόν τις ὂν, ὕστερον εἰς οὐσίαν ἄγῃ, τὸν μὲν ἄγοντα ποιεῖν, τὸ δὲ ἀγόμενον ποιεῖσθαί που φαμέν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Τὰ δέ γε νῦν ἃ δὴ διήλθομεν ἅπαντα, εἶχεν εἰς τοῦτο τὴν αὑτῶν δύναμιν. ΘΕΑΙΤ. Εἶχε γὰρ οὖν. ΞΕΝ. Ποιητικὴν τοίνυν αὐτὰ συγκεφαλαιωσάμενοι, προσείπωμεν. ΘΕ. Ἔστω. ΞΕΝ. Τὸ δὲ μαθηματικὸν αὖ μετὰ τοῦτο εἶδος ὅλον, καὶ τὸ τῆς γνωρίσεως, τό, τε χρηματιστικὸν καὶ ἀγωνιστικὸν καὶ θηρευτικόν, ἐπειδὴ δημιουργεῖ μὲν οὐδὲν τούτων, τὰ

E δὲ ὄντα καὶ γεγονότα, τὰ μὲν χειροῦται λόγοις καὶ πράξεσι, τὰ δὲ τοῖς χειρουμένοις οὐκ ἐπιτρέπει, μάλιστ' ἄν που διὰ ταῦτα ξύμπαντα τὰ μέρη τέχνη τις κτητικὴ λεχθεῖσα ἂν διαπρέψειε. ΘΕΑΙΤ. Ναί· πρέποι γὰρ ἄν. ΞΕΝ. Κτητικῆς δὴ καὶ ποιητικῆς ξυμπασῶν οὐσῶν τῶν τεχνῶν, ἐν ποτέρᾳ τὴν ἀσπαλιευτικήν, ὦ Θεαίτητε, τιθῶμεν; ΘΕΑΙΤ. Ἐν κτητικῇ που δῆλον. ΞΕ. Κτητικῆς δ' ἆρ' οὐ δύο εἴδη; τὸ μὲν, ἑκόντων πρὸς ἑκόντας μεταβλητικὸν ὄν, διά τε δωρεῶν καὶ ἀγοράσεων καὶ μισθώσεων· τὸ δὲ λοιπὸν, ἢ κατ' ἔργα ἢ κατὰ

F λόγους χειρούμενον ξύμπαν, χειρωτικὸν ἂν εἴη; ΘΕ. Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν εἰρημένων. ΞΕΝ. Τί δέ; τὴν χειρωτικὴν ἆρ' οὐ διχῇ τμητέον; ΘΕ. Πῇ; ΞΕΝ. Τὸ μὲν ἀναφανδὸν, ὅλον ἀγωνιστικὸν θέντας· τὸ δὲ κρυφαῖον αὐτῆς πᾶν, θηρευτικόν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕΝ. Τὴν γε μὴν θηρευτικὴν ἄλογον τὸ μὴ οὐ τέμνειν διχῇ. ΘΕ. Λέγε ὅπῃ. ΞΕΝ. Τὸ μὲν, ἀψύχου γένους διελομένους, τὸ δ' ἐμψύχου. ΘΕΑΙ. Τί μήν; εἴπερ ἐστόν γε ἄμφω. ΞΕ. Πῶς δὲ οὐκ ἐστόν; καὶ δεῖ γε ἡμᾶς τὸ μὲν τῶν ἀψύχων,

ἢ τί πλείω ἔρκη χρὴ προσαγορεύειν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΞΕ. Τοῦτο μὲν ἄρα ἑρκοθηρικὸν, τῆς ἄγρας τὸ μέρος φήσομεν, ἢ τί πλέον; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δὲ ἀγκίστροις καὶ τριόδουσι πληγῇ γιγνόμενον, ἕτερον ἐκείνου, πληκτικήν τινα θήραν ἡμᾶς προσειπεῖν ἐν λόγῳ νῦν χρεών. ἢ τί τις ἂν ὦ Θεαίτητε εἴποι κάλλιον; ΘΕΑΙ. Ἀμελῶμεν τοῦ ὀνόματος. ἀρκεῖ γὰρ καὶ τοῦτο. ΞΕ. Τῆς τοίνυν πληκτικῆς τὸ μὲν νυκτερινὸν (οἶμαι) πρὸς πυρὸς φῶς γιγνόμενον ὑπ' αὐτῶν τῶν περὶ τὴν θήραν, πυρευτικὴν ῥηθῆναι συμβέβηκε. ΘΕ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τὸ δέ γε μεθημερινὸν, ὡς ἐχόντων ἐν ἄκροις ἄγκιστρα καὶ τῶν τριοδόντων, πᾶν ἀγκιστρευτικόν. ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν. ΞΕ. Τοῦ τοίνυν ἀγκιστρευτικοῦ τῆς πληκτικῆς, τὸ μὲν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω γιγνόμενον διὰ τὸ τοῖς τριόδουσιν οὕτω μάλιστα χρῆσθαι, τριοδοντία, οἶμαι, τις κέκληται. ΘΕΑΙΤ. Φασὶ γοῦν τινές. ΞΕ. Τὸ δέ γε λοιπόν ἐστιν ἓν ἔτι μόνον, ὡς εἰπεῖν, εἶδος. ΘΕΑΙΤΗΤ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Τὸ τῆς ἐναντίας ταύτῃ πληγῆς, ἀγκίστρῳ τε γιγνόμενον, καὶ τῶν ἰχθύων, οὐχ ᾗ τις ἂν τύχῃ τοῦ σώματος, ὥσπερ τοῖς τριόδουσιν, ἀλλὰ περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα τοῦ θηρευθέντος ἑκάστοτε, καὶ κάτωθεν εἰς τοὐναντίον ἄνω, ῥάβδοις καὶ καλάμοις ἀνασπώμενον. οὗ τί φήσομεν, ὦ Θεαίτητε, δεῖν τοὔνομα λέγεσθαι; ΘΕΑΙ. Δοκῶ μὲν, ὅπερ ἄρτι προὐθέμεθα δεῖν ἐξευρεῖν, τοῦτ' αὐτὸ νῦν ἀποτετελέσθαι. ΞΕΝ. Νῦν ἄρα τῆς ἀσπαλιευτικῆς, περὶ οὗ σύ τε κἀγὼ συνωμολογήκαμεν, οὐ μόνον τοὔνομα, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον περὶ αὐτὸ τοὔργον εἰλήφαμεν ἱκανῶς. ξυμπάσης γὰρ τέχνης τὸ μὲν ἥμισυ μέρος, κτητικὸν ἦν. κτητικοῦ δὲ, χειρωτικόν. χειρωτικοῦ δὲ, θηρευτικόν. τοῦ δὲ θηρευτικοῦ, ζῳοθηρικόν. ζῳοθηρικοῦ δὲ, ἐνυγροθηρικόν. ἐνυγροθηρικοῦ δὲ, τὸ κάτωθεν τμῆμα ὅλον ἁλιευτικόν. ἁλιευτικῆς δὲ, πληκτικόν. πληκτικῆς δὲ, ἀγκιστρευτικόν. τούτου δὲ τὸ περὶ τὴν κάτωθεν ἄνω πληγὴν ἀνασπωμένην, ἀπ' αὐτῆς τῆς πράξεως ἀφομοιωθὲν τοὔνομα, ἡ νῦν ἀσπαλιευτικὴ ζητηθεῖσα ἐπίκλην γέγονε. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν τοῦτό γε ἱκανῶς δεδήλωται.

C H O S. Extat ſpecies altera quæ diurno & interdiu captat. Hanc percutientem piſcationem communiter appellare decet, niſi tu forte quid pulchrius afferas. T H E. Ne ſit nobis curæ nomen: hoc porrò ſufficit. H O S. Alij quidem nocte hoc efficiunt ad ignis lumen, quapropter ignifera piſcatio nuncupatur. T H E. Prorſus. H O S. Alij die in extremo virgæ cuiuſdam ferentes vncum tridentibus vſi. Vnde cōtorta & vnca omnis hæc piſcatio nominatur. T H E. Conſtat. H O S. Qui piſcādo percutit retorto quodā inſtrumēto, & fuſcinam à ſuperiori parte ad inferiorē demittit, tridentea & fuſcinali piſcatione vti dicitur. T H E. Fertur. H O S. Reliqua eſt duntaxat vna ſpecies. T H E. Quænā?

D H O S. Percuſſio quædā hamo facta, contrà ac ſuperior, neque in qualibet piſcium parte, ſed in capite & ore duntaxat, ab inferiori parte ad ſuperiorē virgis & calamis retrahens, huius quod potiſſimum, ô Theætete, nomē eſſe dicemus? T H E. Videmur quod ſuprà propoſuimus exquirendū, nūc iam perfeciſſe. H O S. Nunc igitur piſcationis nō modo nomen ego ac tu cōmuni ſentētia inſtituimus, verumetiam rationē ipſius operis ſufficienter accepimus. Vniuerſæ porrò artis dimidium in diuiſione fuit, quæ in acquirendo verſatur, ac huius dimidium quæ capit, & huius rurſus dimidiū quæ mācipat: huius venatoria: venatoriæ animalium

E præda: huius agilis animalis captura, agilis vniuerſaliter piſcatoria: piſcatoriæ, percutiens atque tundens piſcatio: percutientis, quæ vnco piſcatio fit: huius denique percuſſio: quæ ſurſum verſus ab inferiori parte conficitur, retrahendo, & inde nomen ſortita, retrahens & hamatoria piſcatio dicitur. T H E. Abundè hoc oſtenſum eſt.

H O S. Atque ſecundum hoc exemplum, quid eſt ſophiſta, inuenire ſtatuimus. T H E. Prorſus. H O S. Illudq; in primis quæſitum eſt, verū ipſum qui hamo piſcatur, rudem penitus, an artis alicuius participem ponere debeamus. T H E. Ita eſt.

ΞΕ. Φέρε δὴ, κατὰ τοῦτο τὸ παράδειγμα καὶ τὸν σοφιστὴν ἐπιχειρῶμεν εὑρεῖν, ὅ,τι ποτ' ἐστί. ΘΕ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕ. Καὶ μὴν ἐκεῖνό γ' ἦν τὸ ζήτημα πρῶτον, πότερον ἰδιώτην, ἤ τινα τέχνην ἔχοντα, θετέον εἶναι τὸν ἀσπαλιευτήν. ΘΕ. Ναί.

natio nulla. Ex his quod magis tibi conſonat, in preſentia determina. TH. Arbitror equidē hoſpes, & nos manſuetū eſſe animal, & hominum eſſe venationē. HO. Duplicem igitur & domeſticorū venationē ſtatuimus. TH. Qua ratione? HOS. Prædatoriam, & quæ redigit in ſeruitutem, tyrannidem inſuper, & militarem captiuitatem, cuncta hæc violentam communiter venationem aſſerimus. THE. Optimè. HOS. Quæ verò iudicando fit, vel concionando, vel conciliando, ſummatim perſuaſionis artificium nuncupamus. THE. Rectè. HO. Huius duo ſunt genera. TH. Quænam? HOS. Publicum & priuatum. THE. Extat ſpecies vtraque. HOS. Priuatæ rurſus perſuaſionis venatio, aut mercede fit, aut muneribus. THE. Haud intelligo. HOS. Amatorum venationem nunquam conſideraſſe videris. THE. Qua in re? HOS. Quòd illi quos cœperunt, munera inſuper exhibent. THE. Vera narras. HOS. Hæc itaque artis amatoriæ ſpecies eſto. THE. Eſto. HOS. Sed ea quæ mercede fit, aut verſatur ad gratiam, voluptatiſque illecebras parat, vt inde alimenta pro mercede duntaxat accipias, quam adulationem vocamus, artem voluptatum machinatricem. THE. Certè. HOS. Aut virtutis oſtendendæ gratia conuerſari ſe profitetur, & pro mercede pecunias exigit, idque genus alio nomine nuncupandum videtur. THE. Quidni? HO. Quónam? exprimere tenta. TH. Conſtat planè. Sophiſtam nanque iam reperiſſe videmur, & hoc nomen huic maximè congruere arbitror. HOS. Vt ex hac diſputatione colligitur, conſtat, ô Theætete,

... μέρη. ΘΕ. Ποῖον ἑκάτερον;
ΞΕΝ. Τὸ μὲν, τῶν ἡμέρων, τὸ δὲ, τῶν ἀγρίων. ΘΕ. Εἶτ' ἔστι τις θήρα τῶν ἡμέρων; ΞΕ. Εἴπερ γέ ἐστιν ἄνθρωπος ἥμερον ζῷον. θὲς δὲ ὅπῃ χαίρεις, εἴτε μηδὲν τιθεὶς ἥμερον, εἴτε ἄλλο μὲν ἥμερόν τι, τὸν δὲ ἄνθρωπον, ἄγριον· εἴτε ἥμερον μὲν λέγεις αὖ τὸν ἄνθρωπον, ἀνθρώπων δὲ μηδεμίαν ἡγῇ θήραν. τούτων ὁπότερ' ἂν ἡγῇ φίλον εἰρῆσθαί
D σοι, τοῦτο ἡμῖν διόρισον. ΘΕ. Ἀλλ' ἡμᾶς τε ἥμερον, ὦ ξένε, ἡγοῦμαι ζῷον, θήραν τε ἀνθρώπων εἶναι λέγω. ΞΕΝΟΣ. Διττὴν τοίνυν καὶ τὴν ἡμεροθηρικὴν εἴπωμεν. ΘΕ. Κατὰ τί λέγοντες; ΞΕΝΟΣ. Τὴν μὲν λῃστικὴν καὶ ἀνδραποδιστικὴν καὶ τυραννικὴν, καὶ ξύμπασαν τὴν πολεμικὴν, ἓν πάντα βίαιον θήραν ὁρισάμενοι. ΘΕΑΙΤ. Καλῶς. ΞΕΝ. Τὴν δέ γε δικανικὴν, καὶ δημηγορικὴν, καὶ προσομιλητικὴν, ἓν αὖ τὸ ξύνολον, πιθανουργικὴν τινα μίαν τέχνην προσειπόντες. ΘΕΑΙΤΗΤ. Ὀρθῶς. ΞΕΝΟΣ. Τῆς δὲ πιθανουργικῆς διττὰ λέγωμεν γένη.
E ΘΕΑΙΤ. Ποῖα; ΞΕΝΟΣ. Τὸ μὲν ἕτερον, ἰδίᾳ, τὸ δὲ, δημοσίᾳ γιγνόμενον. ΘΕΑΙΤΗΤ. Γίγνεσθον γὰρ οὖν εἴδει ἑκάτερον. ΞΕΝΟΣ. Οὐκοῦν αὖ τῆς ἰδιοθηρευτικῆς, τὸ μὲν, μισθαρνητικόν ἐστι, τὸ δὲ, δωροφορικόν. ΘΕΑΙΤΗΤ. Οὐ μανθάνω. ΞΕΝΟΣ. Τὴν τῶν ἐρώντων θήραν τὸν νοῦν, ὡς ἔοικας, οὔπω προσέσχες. ΘΕΑΙΤΗΤ. Τοῦ πέρι; ΞΕΝΟΣ. Ὅτι τοῖς θηρευθεῖσι δῶρα προσεπιδιδόασι. ΘΕΑΙΤΗΤ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΞΕΝΟΣ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἐρωτικῆς τέχνης εἶδος ἔστω. ΘΕ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τοῦ δέ γε μισθαρνητικοῦ, τὸ μὲν προσομιλοῦν διὰ χάριτος, καὶ πάντα πᾶσι δι' ἡδονῆς τὸ δέλεαρ πεποιημένον, καὶ τὸν μισθὸν προσαπολάμενον τροφὴν ἑαυτῷ μόνον, κολακικὴν, ὡς ἐγῷμαι, πάντες φαῖμεν ἂν ἡδυντικήν τινα τέχνην εἶναι. ΘΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τὸ δὲ ἐπαγγελλόμενον μὲν ὡς ἀρετῆς ἕνεκα τὰς ὁμιλίας ποιούμενον, μισθὸν δὲ νόμισμα πραττόμενον, ἆρα οὐ τοῦτο τὸ γένος ἑτέρῳ προσειπεῖν ἄξιον ὀνόματι; ΘΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τίνι δὴ τούτῳ; πειρῶ λέγειν. ΘΕ. Δῆλον δή. τὸν γὰρ σοφιστὴν μοι δοκοῦμεν ἀνηυρηκέναι. τοῦτ' οὖν ἔγωγε εἰπὼν, τὸ προσῆκον ὄνομ' ἂν ἡγοῦμαι καλεῖν αὐτόν. ΞΕ. Κατὰ τὸν νῦν, ὦ Θεαίτητε, λόγον, ὡς ἔοικεν,

πόλιν ἀλλαγή, σχεδὸν αὐτῆς ἥμισυ μέρος ὄν, καπηλικὴ προσαγορεύεται; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕΝ. Τὸ δέ γε ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην πόλιν διαλλαττόμενον ὠνῇ καὶ πράσει, ἐμπορική; ΘΕΑΙΤ. Τί δ' οὔ; ΞΕ. Τῆς δ' ἐμπορικῆς ἆρ' οὐκ ᾐσθήμεθα ὅτι τὸ μὲν, ὅσοις τὸ σῶμα τρέφεται καὶ χρῆται· τὸ δὲ, ὅσοις ἡ ψυχή, πωλοῦν διὰ νομίσματος ἀλλάττεται; ΘΕΑΙΤΗ. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΞΕΝΟΣ. Τὸ περὶ ψυχὴν ἴσως ἀγνοοῦμεν· ἐπεὶ τό γε ἕτερόν που ξυνίεμεν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕΝΟΣ. Μουσικήν τε τοίνυν ξυνάπασαν λέγομεν, ἐκ πόλεως ἑκάστοτε εἰς πόλιν, ἔνθεν μὲν ὠνηθεῖσαν, ἑτέρωσε δὲ ἀγομένην καὶ πιπρασκομένην· καὶ γραφικὴν, καὶ θαυματοποιικὴν, D καὶ πολλὰ ἕτερα τῆς ψυχῆς, τὰ μὲν παραμυθίας, τὰ δὲ καὶ σπουδῆς χάριν ἀχθέντα καὶ πωλούμενα· τὸν ἄγοντα, καὶ πωλοῦντα, μηδὲν ἧττον τῆς τῶν σιτίων καὶ ποτῶν πράσεως, ἔμπορον ὀρθῶς ἂν λεγόμενον παρέχειν. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΞΕΝΟΣ. Οὐκοῦν καὶ τὸν μαθήματα ξυνωνούμενον, πόλιν τε ἐκ πόλεως νομίσματος ἀμείβοντα, ταὐτὸν προσερεῖς ὄνομα; ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. ΞΕΝΟΣ. Τῆς δὴ ψυχεμπορικῆς ταύτης ἆρ' οὐ τὸ μὲν ἐπιδεικτικὴ δικαιότατα λέγοιτ' ἄν, τὸ δὲ, γελοῖον μὲν οὐχ ἧττον τοῦ πρόσθεν, ὅμως δὲ μαθημάτων οὖσαν E πρᾶσιν αὐτὴν, ἀδελφῷ τινι τῆς πράξεως ὀνόματι προσειπεῖν ἀνάγκη; ΘΕΑΙΤ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝΟΣ. Ταύτης τοίνυν τῆς μαθηματοπωλικῆς, τὸ μὲν περὶ τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν μαθήματα, ἑτέρῳ· τὸ δὲ περὶ τὸ τῆς ἀρετῆς, ἄλλῳ προσρητέον. ΘΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝΟΣ. Τεχνοπωλικὸν μὲν, τό γε περὶ τἆλλα ἂν ἁρμόττοι· τὸ δὲ περὶ ταῦτα σὺ προθυμήθητι λέγειν ὄνομα. ΘΕΑΙ. Καὶ τί τις ἂν ἄλλο ὄνομα εἰπὼν οὐκ ἂν πλημμελοίη, πλὴν τὸ νῦν ζητούμενον αὐτὸ εἶναι τὸ σοφιστικὸν γένος; ΞΕΝΟΣ. Οὐδὲν ἄλλο. ἴθι δὴ νῦν συναγάγωμεν αὐτό, λέγοντες ὡς τὸ τῆς κτητικῆς μεταβλητικῆς ἀγοραστικῆς, ἐμπορικὸν, ψυχεμπορικῆς περὶ λόγους καὶ μαθήματα ἀρετῆς πωλητικὸν, δεύτερον ἀνεφάνη σοφιστική. ΘΕΑΙ. Μάλα γε. ΞΕΝΟΣ. Τρίτον δὲ οἶμαί σε, κἂν εἴ τις αὐτοῦ καθιδρυμένος ἐν πόλει, τὰ μὲν ὠνούμενος, τὰ δὲ καὶ τεκταινόμενος αὐτὸς μαθήματα περὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα, καὶ πωλῶν, ἐκ τούτου τὸ ζῆν προυτάξατο, καλεῖν οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὅπερ δὴ νῦν. ΘΕ. Τί δ' οὐ μέλλω;

vocamus. THE. Sic eſt. HOS. Aut inter ciues & peregrinos emēdo & vendēdo res ex vrbe alia in aliā permutatur, quam mercaturam dicimus. THE. Quidni? HOS. Mercatura præterea duplex, altera ad victum corporis ſpectat, altera ad animi diſciplinam, cōmutátque nummis eruditionem. THE. Quemadmodum dicis? HOS. Quod ad animum attinet, forſitan ignoramus. Nam quod ad corpus, agnoſcimus. THE. Nempe. HOS. Eum profectò qui muſicam alibi quidem diſcendo emit, alibi docendo vendit, literaturámque ſimiliter, & præſtigiatricem, cæteráſque animi diſciplinas tam ſerias quàm iocoſas, mercatorem nihilo minus quā corporis alimēta vendentem dicimus. THE. Vera narras. HOS. Nónne illum ſimiliter appellabis, qui diſciplinas nūmis empturus cōmutaturúſq; vrbes varias circuit? THE. Similiter certè. HOS. Huiuſmodi mercaturæ pars quædā demōſtratiua meritiſſimò vocatur, pars altera ridicula, nihilominus quū ſit diſciplinarū venditio, cōſimili quodam vēditionis cognomento vocāda. THE. Prorſus. HOS. Alio verò nomine nūcupādus qui facultates alias vēdit, alio qui præcepta virtutū. THE. Nihil prohibet. HOS. Eum ſanè qui alias facultates venundat, artium venditorē nominare decet: ſed eū hominem qui mores mercede tradit, cogita quo nomine nūcupabis? THE. Nunquid aliter quis rectè cognominare hunc poteſt, quā quod nūc quærimus, ſophiſtam? HOS. Haud aliter profectò. Iam igitur concludamus hunc in modum colligētes, quòd ſecūda inquiſitione ſophiſta nobis apparuit acquiſitor huiuſmodi, ſcilicet cōmutator, emptor & vēditor, mercator videlicet qui animi diſciplinas venundat ad ſermones inſtitutáque virtutum præcipua pertinentes. THE. Valde. HOS. Tertio rurſus te ſimiliter ſophiſtam vocaturum hunc arbitror, qui eadem in vrbe permanens, partim emit, partim ipſe excogitat diſciplinas, comparandi victus gratia venditurus. THE. Nihil obſtat.

penari ſolet. THE. Planè. HOS. Litigium duplex, alterum patrimonium diſsipat, alterum pecunias cumulat. THE. Omnino. HOS. Quod itaque vtrique tribuendum ſit cognomentum, inuenire conemur. THE. Oportet. HOS. Quicunque contentionis huiuſmodi ſtudio delectatus res ſuas negligit, verba autem audientibus iucunda componit, & quæſtiunculas ſemper aucupatur, non aliter, vt mea fert opinio, quàm nugator & garrulus eſt vocandus. THE. Sic vtique. HOS. At verò qui ex priuatis litigiis pecunias cumulandis incumbit, quomodo vocandus ſit, tu nunc vice tua fretus enarra. THE. Quiſquis abſque errore reſpondere voluerit, ſophiſtam hunc mirabilem quem quærimus, appellabit, quartò ſe nobis iam offerentẽ. HOS. Ratio itaq; nunc oſtendit ſophiſtam nihil eſſe aliud quã genus illud quæſtuarium, artificioſe litigando, aduerſando, pugnãdo, luctando acquirere ſolitum. THE. Sic eſt omnino.

HO. Cernis verum eſſe quod dicitur, variũ hoc animal eſſe, vtiq; prouerbio fertur. Non altera manu duntaxat appræhendendũ. THE. An igitur vtraque vti oportet? HOS. Opus eſt, & pro viribus ſic agendum, eiuſmodi verò ipſius veſtigium iam percurrimus. Dic age, habemúſne vlla quæ vocamus ſeruilia nomina? THE. Multa. Sed quænam è multis interrogas? HOS. Talia quædã vt cùm dicimus excolare, diſtribuere, excoquere, ſecernere. THE. Quidni? HOS. Carminari præterea, deducere, pectere, aliáque permulta huiuſmodi in artibus reperimus, an nõ? THE. Quid ab his potiſsimũ oſtẽſurus, exẽpla hæc inducis, & per omnia ſciſcitaris?

… ταῦτα θετέον μὲν εἶδος, ἐπείπερ αὐτὸ διέγνωκεν ὡς ἕτερον ὂν ὁ λόγος· ἀτὰρ ἐπωνυμίας οὔθ᾽ ὑπὸ τῶν ἔμπροσθεν ἔτυχεν, οὔτε νῦν ὑφ᾽ ἡμῶν τυχεῖν ἄξιον. ΘΕ. Ἀληθῆ. ΞΕΝ. Κατὰ σμικρὰ γὰρ λίαν καὶ παντοδαπὰ διῄρηται. ΘΕΑΙΤ. Τὸ δέ γε ἔντεχνον, καὶ περὶ δικαίων αὐτῶν καὶ ἀδίκων, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅλως ἀμφισβητοῦν, ἆρ᾽ οὐκ ἐριστικὸν αὖ λέγειν εἰθίσμεθα; ΘΕ. Πῶς γὰρ οὔ; D ΞΕ. Τοῦ μὴν ἐριστικοῦ, τὸ μὲν, χρηματοφθορικὸν, τὸ δὲ, χρηματιστικὸν ὂν τυγχάνει. ΘΕΑΙ. Παντάπασί γε. ΞΕΝΟΣ. Τὴν ἐπωνυμίαν τοίνυν, ἣν ἑκάτερον δεῖ καλεῖν αὐτῶν, πειραθῶμεν εἰπεῖν. ΘΕ. Οὐκοῦν χρή. ΞΕ. Δοκῶ μὴν τό γε δι᾽ ἡδονὴν τῆς περὶ ταῦτα διατριβῆς, ἀμελὲς τῶν οἰκείων γιγνόμενον, περὶ δὲ τὴν λέξιν τοῖς πολλοῖς τῶν ἀκουόντων οὐ μεθ᾽ ἡδονῆς ἀκουόμενον, καλεῖσθαι κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν, οὐχ ἕτερον ἀδολεσχικοῦ. ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν οὕτω πως. ΞΕΝΟΣ. Τὸ τοίνυν τοὐναντίον, ἀπὸ τῶν ἰδιωτικῶν ἐρίδων χρηματιζόμενον, ἐν τῷ μέρει σὺ πειρῶ νῦν E εἰπεῖν. ΘΕΑΙΤ. Καὶ τίς ἂν αὖ εἰπὼν ἕτερον οὐκ ἐξαμάρτοι, πλήν γε τὸν θαυμαστὸν πάλιν ἐκεῖνον ἥκειν αὖ νῦν τέταρτον, τὸν μεταδιωκόμενον ὑφ᾽ ἡμῶν σοφιστήν; ΞΕ. Οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ τὸ χρηματιστικὸν γένος, ὡς ἔοικεν, ἐριστικῆς ὂν τέχνης, τῆς ἀντιλογικῆς, τῆς ἀμφισβητητικῆς, τῆς μαχητικῆς, τῆς ἀγωνιστικῆς, τῆς κτητικῆς ἐστιν, (ὡς ὁ λόγος αὖ μεμήνυκε νῦν) ὁ σοφιστής. ΘΕ. Κομιδῇ μὲν οὖν.

ΞΕΝ. Ὁρᾷς οὖν ὡς ἀληθῶς λέγεται τὸ ποικίλον εἶναι τοῦτο τὸ θηρίον, καὶ (τὸ λεγόμενον) οὐ τῇ ἑτέρᾳ ληπτέον; ΘΕΑΙΤΗΤ. Οὐκοῦν ἀμφοῖν χρή. ΞΕΝΟΣ. Χρὴ γὰρ οὖν, καὶ κατὰ δύναμίν γε οὕτω ποιητέον, τοιόνδε τι μεταθέοντας ἴχνος αὐτοῦ. καί μοι λέγε· τῶν οἰκετικῶν ὀνομάτων καλοῦμέν ἄττα που; ΘΕΑΙΤ. Καὶ πολλά. ἀτὰρ ποῖα δὴ τῶν πολλῶν πυνθάνει; ΞΕΝ. Τὰ τοιάδε, οἷον διηθεῖν τε λέγομεν καὶ διαττᾶν, καὶ βράττειν, καὶ διακρίνειν. ΘΕΑΙΤΗΤ. Τί μήν; ΞΕΝ. Καὶ πρός γε τούτοις ἔτι, ξαίνειν, καὶ κατάγειν, καὶ κερκίζειν, καὶ μυρία ἐν ταῖς τέχναις ἄλλα τοιαῦτα ἐνόντα ἐπιστάμεθα. ἦ γάρ; ΘΕΑΙΤ. Τὸ ποῖον αὐτῶν πέρι βουληθεὶς δηλῶσαι, παραδείγματα προθεὶς ταῦτα κατὰ πάντων ἤρου;

τι πεπονθότα. ΘΕΑΙΤ. Ποῖα, καὶ τίνι; ΞΕΝ. Τά τε τῶν ζώων, ὅσα ἐν τοῖς σώμασιν ὑπὸ γυμναστικῆς ἰατρικῆς τε ὀρθῶς διακρινόμενα καθαίρεται, καὶ τὰ περὶ τὰ ἐκτός, ἃ εἰπεῖν μὲν φαῦλα, ὅσα βαλανευτικὴ παρέχεται, καὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων, ὧν γναφευτικὴ καὶ ξύμπασα κοσμητικὴ τὴν ἐπιμέλειαν παρεχομένη κατὰ σμικρά, πολλὰ καὶ γελοῖα δοκοῦντα ὀνόματα ἔσχεν. ΘΕ. Μάλα γε. ΞΕ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Θεαίτητε. ἀλλὰ γὰρ τῇ τῶν λόγων μεθόδῳ, σπογγιστικῆς, ἢ φαρμακοποσίας, οὐδὲν ἧττον οὐδέ τι μᾶλλον τυγχάνει μέλον, εἰ τὸ μὲν σμικρά, τὸ δὲ μεγάλα ἡμᾶς ὠφελεῖ καθαῖρον. τοῦ κτήσασθαι γὰρ ἕνεκα νοῦν, πασῶν τεχνῶν τὸ ξυγγενὲς καὶ τὸ μὴ ξυγγενὲς κατανοεῖν πειρωμένη, τιμᾷ πρὸς τοῦτο ἐξ ἴσου πάσας, καὶ θάτερα τῶν ἑτέρων κατὰ τὴν ὁμοιότητα οὐδὲν ἡγεῖται γελοιότερα. σεμνότερον δέ τι, τὸν διὰ στρατηγικῆς ἢ φθειριστικῆς δηλοῦντα θηρευτικήν, οὐδὲν νενόμικεν, ἀλλ᾽ ὡς τὸ πολὺ χαυνότερον. καὶ δὴ καὶ νῦν, ὅπερ ἤρου, τί προσεροῦμεν ὄνομα ξυμπάσας δυνάμεις, ὅσαι σῶμα εἴτε ἔμψυχον εἴτε ἄψυχον εἰλήχασι καθαίρειν, οὐδὲν αὐτῇ διοίσει, ποῖόν τι λεχθὲν εὐπρεπέστατον εἶναι δόξει· μόνον ἐχέτω χωρὶς τῶν τῆς ψυχῆς καθάρσεων, πάντα ξυνδῆσαν ὅσα ἄλλο τι καθαίρει. τὸν γὰρ περὶ τὴν διάνοιαν καθαρμὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐπικεχείρηκεν ἀφορίσασθαι τὰ νῦν, εἴ γε ὅ τι βούλεται μανθάνομεν. ΘΕ. Ἀλλὰ μεμάθηκα καὶ συγχωρῶ, δύο μὲν εἴδη καθάρσεως, ἓν δὲ τὸ περὶ τὴν ψυχὴν εἶδος εἶναι, τοῦ περὶ τὸ σῶμα χωρὶς ὄν. ΞΕ. Πάντων κάλλιστα. καί μοι τὸ μετὰ τοῦτο ἐπάκουε, πειρώμενος αὖ τὸ λεχθὲν διχῇ τέμνειν. ΘΕ. Καθ᾽ ὅποι ἂν ὑφηγῇ, πειράσομαί σοι συντέμνειν. ΞΕ. Πονηρίαν ἕτερον ἀρετῆς ἐν ψυχῇ λέγομέν τι; ΘΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Καὶ μὴν καθαρμός γ᾽ ἦν, τὸ λείπειν μὲν θάτερον, ἐκβάλλειν δὲ ὅσον ἂν ᾖ πού τι φλαῦρον. ΘΕ. Ἦν γὰρ οὖν. ΞΕ. Καὶ ψυχῆς ἄρα, καθ᾽ ὅσον ἂν εὑρίσκωμεν κακίας ἀφαίρεσίν τινα, καθαρμὸν αὐτὸν λέγοντες, ἐν μέλει φθεγξόμεθα. ΘΕ. Καὶ μάλα γε. ΞΕ. Δύο μὲν εἴδη κακίας περὶ ψυχὴν ῥητέον. ΘΕ. Ποῖα; ΞΕ. Τὸ μέν, οἷον νόσον ἐν σώματι, τὸ δ᾽, οἷον αἶσχος ἐγγιγνόμενον. ΘΕ. Οὐκ ἔμαθον. ΞΕ. Νόσον ἴσως καὶ στάσιν οὐ ταὐτὸν νενόμικας. ΘΕ. Οὐδ᾽ αὖ πρὸς τοῦτο ἔχω τί χρή με

quod dictu vile eſt, mundat, item quæ inanimata
C corpora fullonum miniſterio abſtergendo colo-
rat, & omnia quæ ornandi corporis curam gerũt,
ſigillatim varia viliáque nomina ſortiuntur. THE.
Profectò. HOS. Omnino quidem, ô Theætete. Ra-
tiocinandi verò progreſſus nihil magis alterũ al-
tero minúſve curat, ſi purgatio ſpongiis fomen-
tationibúſque adhibita minus mundat, pharma-
cum verò magis purificat atque iuuat. Nam vt ar-
tium omnium intelligentiam conſequatur, quod-
cunque cognatum eſt, vel non cognatum, inue-
ſtigando æquè ſingulas artes honorat, aliáque a-
liis ſecundum ſimilitudinem nihilò magis ridi-
cula cenſet. Quinetiam nihilò honeſtius putat, ſi
D militari diſciplina, quàm ſi alia quauis viliſsi-
ma opera venatorium opus exerceatur. Et nunc
quidem vt quærebas, quónam nomine cunctas
facultates quæcunque corpus aut animatum, aut
inanimatum purgare ſtudent, penitus compræ-
hendemus. Nihil vtique quo ad præſentem
pertinet diſputationem, refert, quodcunque no-
men inuentum decentius videatur, dummodo à
purgationibus animæ ſit diſtinctum, quæcunque
purgant corpus, includens. Mentis porrò purga-
tionem ab aliis omnibus ſecernere nunc intendit
ſi quorſum vergit, inſpicimus. THE. Animad-
E uerti equidem, & admitto duas ſpecies purgatio-
nis eſſe, animæque purgationẽ à purgatione cor-
poris eſſe diuerſam. HOS. Egregiè loqueris, & in
hoc inſuper mihi obſequere: quódue dicturus ſum,
rurſus bifariã diuidere tenta. THE. Vtcúque duxe-
ris, tecũ partiri conabor. HOS. Prauitatẽ in anima
aliud quiddam quàm virtutẽ dicimus? THE. Ali-
ud certè. HOS. Enimuero purgationẽ nihil aliud
eſſe diximus, quàm quod prauum eſt, eiicere, reli-
quũ verò ſeruare. THE. Diximus proculdubio.
HOS. Si quam igitur circa animam prauitatis
ablationem reperiemus, meritò purgationem ap-
pellare debebimus. THE. Maximè. HOS.
F Prauitatis in anima ſpecies duæ ponuntur. THE.
Quænam? HOS. Vna morbi corporalis inſtar,
turpitudinis altera. THE. Haud intelligo.
HOS. Morbum forſitan, & ſeditionem non idem
vocas. THE. Etiam quid ad hæc reſpondeam,

alterum ignorantiam quidem nuncupant, prauitatem verò animæ hanc eſſe confiteri nolunt. THE. Omnino concedendum eſt: de quo modò dicente te ambigebam, duo in anima genera prauitatis exiſtere: & timiditatem quidem intemperantiámque, & iniuſtitiam, cæteráque huiuſmodi cuncta morbum exiſtimare debemus: plurimam verò & variam ignorantiam, turpitudinem. HOS. Nonne circa corpus, his duobus malis, duæ quoque artes ſunt repertæ? THE. Quænã? HOS. Aduerſus deformitatem gymnaſtica, aduerſus morbum medicinæ peritia. THE. Apparet. HOS. Nonne & aduerſus petulantiam, iniuſtitiam, timiditatem, ex omni genere artium conueniens maximè caſtigatio & animaduerſio eſt iudicialis cenſura? THE. Hoc vtique quantum hominum opinio fert conſentaneum. HOS. Sed aduerſus ignorantiam vniuerſam, quod aliud præter doctrinam remedium inuenitur? THE. Nullum. HOS. Doctrinam verò vtrum vnam duntaxat ac ſimplicem, an plura genera illius eſſe dicendum? Imò duo genera eius ſumma eſſe animaduerte. THE. Animaduerto equidem. HOS. Hac via quamprimum id inuenturi mihi videntur. THE. Qua? HOS. Si ignorantiã geminam eſſe conſideremus. ea ſiquidem duplex duplicem docendi rationem exigit, vt harum ſingulæ ſingulis illarum reddantur. THE. Nunquid iam tibi conſtat quod nunc quæritur? HOS. Magnam quandam & oneroſam ignorantiæ partem video, cunctis aliis eius partibus præponderantem. THE. Quam? HOS. Hác, cùm quis illa quæ neſcit, ſcire ſe putat, ab hac nimirum omnes quæcunque nos fallunt opiniones proficiſcuntur. THE. Ita eſt. HOS. Atque huic ſoli ignorantiæ parti, inſcitiæ nomen conuenire exiſtimo. THE. Prorſus. HOS. Doctrinæ itaque partẽ qua ab hac ignorantia liberamur, quomodo appellandam cenſes?

τον, αἰσχρὰ καὶ ἄμετρον θετέον. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΞΕΝ. Ἔστι δὴ δύο ταῦτα, ὡς φαίνεται, κακῶν ἐν αὐτῇ γένη. τὸ μὲν, πονηρία καλούμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν, νόσος αὐτῆς σαφέστατα ὄν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕΝ. Τὸ δέ γε ἄγνοιαν μὲν καλοῦσι, κακίαν δὲ αὐτὸ ἐν ψυχῇ μόνον γιγνόμενον οὐκ ἐθέλουσιν ὁμολογεῖν. ΘΕΑΙΤΗ. Κομιδῇ συγχωρητέον, ὃ δὴ νῦν λέξαντος ἠμφεγνόησά σου, τὸ δύο εἶναι γένη κακίας ἐν ψυχῇ, καὶ δειλίαν μὲν καὶ ἀκολασίαν καὶ ἀδικίαν, ξύμπαντα ἡγητέον νόσον ἐν ἡμῖν· τὸ δὲ τῆς πολλῆς
D καὶ παντοδαπῆς ἀγνοίας πάθος, αἶσχος θετέον. ΞΕΝΟΣ. Οὐκοῦν ἔν σώματί γε περὶ δύο παθήματε τούτω, δύο τέχνα τινὲ ἐγενέσθην. ΘΕ. Τίνε τούτω; ΞΕΝ. Περὶ μὲν αἶσχος, γυμναστική· περὶ δὲ νόσον, ἰατρική. ΘΕΑΙΤΗ. Φαίνεσθον. ΞΕΝ. Οὐκοῦν καὶ περὶ μὲν ὕβριν καὶ ἀδικίαν καὶ δειλίαν ἡ κολαστικὴ πέφυκε, τεχνῶν μάλιστα δὴ πασῶν προσήκουσα δίκη. ΘΕΑΙΤΗΤ. Τὸ γοῦν εἰκὸς, ὡς εἰπεῖν, κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν. ΞΕΝ. Τί δέ; περὶ ξύμπασαν ἄγνοιαν, μῶν ἄλλην τινὰ ἢ διδασκαλικὴν,
E ὀρθότατα εἴποι τις ἄν. ΘΕΑΙ. Οὐδεμίαν. ΞΕΝΟΣ. Φέρε δή, διδασκαλικῆς δὲ ἆρα ἓν μόνον γένος φατέον εἶναι, ἢ πλείω; δύο δέ τινε αὐτῆς εἶναι μεγίστω σκόπει. ΘΕΑΙΤΗΤ. Σκοπῶ. ΞΕΝΟΣ. Καί μοι δοκοῦμεν τῇδέ ἄν πῃ τάχιστα εὑρεῖν. ΘΕΑΙΤ. Πῇ; ΞΕΝ. Τὴν ἄγνοιαν ἰδόντες εἴ πῃ κατὰ μέσον αὐτῆς τομὴν ἔχει τινά. διπλῆ γὰρ αὕτη γιγνομένη, δῆλον ὅτι καὶ τὴν διδασκαλικὴν δύο ἀναγκάζει μόρια ἔχειν, ἓν ἐφ' ἑνὶ γένει τῶν αὐτῆς ἑκατέρῳ. ΘΕΑΙΤΗΤ. Τί οὖν; καταφανές πῃ σοὶ τὸ νῦν ζητούμενον; ΞΕΝΟΣ. Ἀγνοίας γοῦν μέγα τί μοι δοκῶ καὶ χαλεπὸν ἀφωρισμένον ὁρᾶν εἶδος, πᾶσι τοῖς ἄλλοις αὐτῆς ἀντίσταθμον μέρεσι. ΘΕΑΙΤΗΤ. Ποῖον δή; ΞΕΝ. Τὸ μὴ κατειδότα τι, δοκεῖν εἰδέναι. δι' οὗ κινδυνεύει πάντα ὅσα διανοίᾳ σφαλλόμεθα, γίγνεσθαι πᾶσι. ΘΕΑΙΤΗΤ. Ἀληθῆ. ΞΕΝΟΣ. Καὶ δὴ καὶ τούτῳ γε οἶμαι μόνῳ τῆς ἀγνοίας ἀμαθία τοὔνομα προσρηθῆναι. ΘΕ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τί δὲ δὴ τῷ τῆς διδασκαλικῆς ἆρα μέρει τῷ τοῦτο ἀπαλλάττοντι λεκτέον;

ἐληλυθότως τῆς παιδείας μικρὸν ἀνύτειν. ΘΕ. Ὀρθῶς γε νομίζοντες. ΞΕ. Καὶ γάρ τοι ταύτης τῆς δόξης ἐπὶ ἐκβολὴν ἄλλῳ τρόπῳ στέλλονται. ΘΕ. Τίνι δή; ΞΕ. Διερωτῶσιν ὧν ἂν οἴηταί τίς τι πέρι λέγειν, λέγων μηδέν· εἶθ' ἅτε C πλανωμένων τὰς δόξας ῥᾳδίως ἐξετάζουσι, καὶ συνάγοντες δὴ τοῖς λόγοις, εἰς ταὐτὸν τιθέασι παρ' ἀλλήλας· τιθέντες δὲ, ἐπιδεικνύουσιν αὐτὰς αὐταῖς ἅμα περὶ τῶν αὐτῶν πρὸς τὰ αὐτὰ κατὰ ταὐτὰ ἐναντίας. οἱ δ' ὁρῶντες, ἑαυτοῖς μὲν χαλεπαίνουσι, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους ἡμεροῦνται. καὶ τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ τῶν περὶ αὑτοὺς μεγάλων καὶ σκληρῶν δοξῶν ἀπαλλάττονται, πασῶν τε ἀπαλλαγῶν ἀκούειν τε ἡδίστην, καὶ τῷ πάσχοντι βεβαιότατα γιγνομένην. νομίζοντες γὰρ, ὦ παῖ φίλε, οἱ καθαίροντες αὐτοὺς, ὥσπερ οἱ περὶ τὰ σώ- D ματα ἰατροὶ νενομίκασι, μὴ πρότερον ἂν τῆς προσφερομένης τροφῆς ἀπολαύειν δύνασθαι σῶμα, πρὶν ἂν τὰ ἐμποδίζοντα ἐν ἑαυτῷ τις ἐκβάλῃ, ταὐτὸν καὶ περὶ ψυχῆς διενοήθησαν ἐκεῖνοι· μὴ πρότερον αὐτὴν ἕξειν τῶν προσφερομένων μαθημάτων ὄνησιν, πρὶν ἂν ἐλέγχων τις τὸν ἐλεγχόμενον εἰς αἰσχύνην καταστήσας, τὰς τοῖς μαθήμασιν ἐμποδίους δόξας ἐξελὼν, καθαρὸν ἀποφήνῃ, καὶ ταῦτα ἡγούμενον, ἅπερ οἶδεν, εἰδέναι μόνα, πλείω δὲ μή. ΘΕ. Βελτίστη γοῦν καὶ σωφρονεστάτη τῶν ἕξεων αὕτη. ΞΕ. Διὰ ταῦτα δὴ πάντα ἡμῖν, ὦ Θεαίτητε, καὶ τὸν ἔλεγχον E λεκτέον ὡς ἄρα μεγίστη καὶ κυριωτάτη τῶν καθάρσεών ἐστι· καὶ τὸν ἀνέλεγκτον αὖ νομιστέον, ἂν καὶ τυγχάνῃ βασιλεὺς ὁ μέγας ὢν, τὰ μέγιστα ἀκάθαρτον ὄντα, ἀπαίδευτόν τε καὶ αἰσχρὸν γεγονέναι ταῦτα, ἃ καθαρώτατον καὶ κάλλιστον ἔπρεπε τὸν ὄντως ἐσόμενον εὐδαίμονα εἶναι.

ΘΕΑΙΤΗΤ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕΝΟΣ. Τί δαί; τοὺς ταύτῃ χρωμένους τῇ τέχνῃ τίνας φήσομεν; ἐγὼ μὲν γὰρ φοβοῦμαι σοφιστὰς φάναι. ΘΕΑΙΤ. Τί δή; ΞΕΝ. Μὴ μεῖζον αὐτοῖς προσάπτωμεν γέρας. ΘΕ. Ἀλλὰ μὴν προσέοι- F κε τινὶ τοιούτῳ τὰ νῦν εἰρημένα. ΞΕΝ. Καὶ γὰρ κυνὶ λύκος, ἀγριώτατον ἡμερωτάτῳ. τὸν δὲ ἀσφαλῆ δεῖ πάντων μάλιστα περὶ τὰς ὁμοιότητας ἀεὶ ποιεῖσθαι τὴν φυλακήν. ὀλισθηρότατον γὰρ τὸ γένος. ὅμως δὲ ἔστωσαν. οὐ γὰρ περὶ σμικρῶν ὅρων τὴν ἀμφισβήτησιν οἴομαι γενήσεσθαι τότε ὁπόταν ἱκανῶς φυλάττωσι. ΘΕ. Οὔκουν τό γε εἰκός. ΞΕΝΟΣ. Ἔστω δὴ διακριτικῆς τέχνης, καθαρτική· καθαρτικῆς δὲ, τὸ περὶ ψυχὴν μέρος

runt, ſciſcitanturque in his rebus, quæ quis optimè intelligere & exprimere arbitratur, cùm nihil veri dicat. Deinde errantium opiniones facilè diſcutiunt, eaſque rationibus colligentes, in vnum inuicem conducunt: atque illas oſtendunt ſibiipſis de iiſdem, & ad eadem, & ſecundum eadem eſſe contrarias. Illi verò hoc inſpicientes ſecum ipſi indignantur, & erga alios mites euadūt: atque hoc pacto magnas duraſque opiniones deponūt. Quæ quidem liberatio auditu liberationum omnium iucundiſsima eſt, & reuera firmiſsima. Enimuero, dilecte puer, qui hos purgare aggrediuntur, haud ſecus quàm medici corpora, curandos exiſtimant. Medici nanque tradunt ſalubribus epulis non prius nutriri corpus quàm impedimenta pellātur. Similiter iſti non prius egregias doctrinas conferre animæ cenſent, quàm redargutus is qui erat, erubeſcat, repulſiſque doctrinę impedimentis, falſis videlicet opinionibus, purus euadat, nec alia pręter illa quæ noſcit noſſe ſe putet. THE. Optima modeſtiſsimaque omnium facultas hæc eſt. HOS. His de cauſis, ô Theætete, dicendum, ſummam præcipuāq; purgationē eſſe redargutionē: cúmq; qui nō redargutus eſt, etiā ſi rex magnus ſit, quādoquidem in maximis eſt impurus, rudē turpémque eſſe ſecundum illa quibus puriſsimus pulcherrimuſque eſſe debet, quiſquis eſt felix reuera futur⁹. THE. Sic eſt omnino. HOS. Quóſnā homines arte hac vti dicimus? Vereor enim ſophiſtas dicere. THE. Quam obrem? HOS. Ne illos plus quàm deceat, honoremus. THE. Veruntamen quæ modò dicta ſunt, talicuidam ſimilia eſſe videntur. HOS. Atqui etiā cani lupus, maximè ferus māſuetiſſimo. Eū verò qui à deceptiōe tutus videre debet, à ſimilitudine ſūmopere cauere oportet. lubricū porrò maximè hoc genus. Sed eſto: neq; enim de exiguis terminis diſceptatur, quādo diligēter hoc vitare ſtudent. THE. Cōſentaneū. HOS. Eſto igitur diſcretiuę artis ſpecies purgatoria, purgatorię autē pars quę mūdat animā

[…] prorſus. Hos. Nunquid aduertis quoties aliquis multorum peritus videtur, vnius verò cuiuſdam artis nomine nuncupatur, hanc viſionem non eſſe ſanam? Imò conſtat eum qui circa artem aliquam ſic afficitur, non poſſe illud ipſum inſpicere, ad quod doctrinæ omnes huiuſmodi tẽdunt. Quocirca multis pro vno nominibus eum qui variis ſcientiis videtur imbutus, appellat. The. Ita quodammodo natura inſtitutum id eſſe apparet.

Hos. Ne igitur & nobis idem propter ſocordiã in hac indagatione cõtingat, repetamus in primis vnum aliquid eorum quæ de ſophiſta ſunt dicta. Vnum quippe ex illis præcipuè ſophiſtę nomen ſignificaſſe mihi videtur. The. Quid illud? Hos. Cõtradictorẽ illum eſſe diximus. The. Diximus certè. Hos. Nonne & alios vt idem efficiant, edocere? The. Hoc quoque. Hos. Videamus nũc circa quid maximè contradictores efficere alios ſophiſtæ ſe prędicant. Conſideratio verò noſtra hinc ſumat exordium. Num in rebus diuinis quæcunque vulgus latent contradicendi facultatem præſtant? The. Certè hoc de illis dicitur. Hos. Quid autem de his quæ oculis conſpiciuntur, cœlo ac terra, & hiſce rebus quæ his continentur? Th. Quid maximè? Hos. Etenim in priuatis colloquiis quoties de generatione eſſentiáque generatim aliquid dicitur, videmus illos ad contradicendum vehementes eſſe, & alios ſui ſimiles reddere poſſe. The. Omnino quidem. Hos. Quid verò circa leges ac rempublicam, nonne in his quoque contentioſos homines ſe efficere profitentur? The. Nemo (vt ita dixerim) cum illis diſſereret, niſi hoc pollicerẽtur. Hos. Quæ verò aduerſus ſingularum artium profeſſores contentionis ſtudio afferri debeant, paſſim ſcripta circunferuntur ſi quis volet cognoſcere. The.

ρήσαντες, δοξῶν ἐμποδίων μαθήμασι περὶ ψυχήν, καθάρτην αὐτὸν εἶναι. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ' οὖν ἐννοεῖς, ὅταν ἐπιστήμων τις πολλῶν φαίνηται, μιᾶς δὲ τέχνης ὀνόματι προσαγορεύηται, τὸ φάντασμα τοῦτο ὡς οὐκ ἔσθ' ὑγιές, ἀλλὰ δῆλον ὡς ὁ πάσχων αὐτὸ πρός τινα τέχνην, οὐ δύναται κατιδεῖν ἐκεῖνο αὐτῆς, εἰς ὃ πάντα τὰ μαθήματα ταῦτα βλέπει; διὸ καὶ πολλοῖς ὀνόμασιν ἀνθ' ἑνὸς τὸν ἔχοντα αὐτὰ προσαγορεύει; ΘΕΑΙ. Κινδυνεύει τοῦτο ταύτῃ πῃ μάλιστα πεφυκέναι.

ΞΕ. Μὴ τοίνυν ἡμεῖς γε αὐτὸ ἐν τῇ ζητήσει δι' ἀργίαν πάσχωμεν, ἀλλ' ἀναλαβῶμεν πρῶτον τῶν περὶ τὸν σοφιστὴν εἰρημένων. ἓν γάρ τί μοι μάλιστα κατεφάνη αὐτὸν μηνῦον. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Ἀντιλογικὸν αὐτὸν ἔφαμεν εἶναί που. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τί δ'; οὐ καὶ τῶν ἄλλων αὐτὸν τούτου διδάσκαλον γίγνεσθαι; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Σκοπῶμεν δὴ περὶ τίνος ἄρα καί φασιν οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν ἀντιλογικούς. ἡ δὲ σκέψις ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ἔστω τῇδέ πῃ. φέρε, περὶ τῶν θείων, ὅσ' ἀφανῆ τοῖς πολλοῖς, ἆρ' ἱκανοὺς ποιοῦσι τοῦτο δρᾶν; ΘΕΑΙ. Λέγεται οὖν δὴ περὶ αὐτῶν ταῦτα. ΞΕΝ. Τί δ' ὅσα φανερὰ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ, καὶ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα; ΘΕΑΙ. Τί γάρ; ΞΕΝ. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε ταῖς ἰδίαις συνουσίαις, ὁπόταν γενέσεώς τε καὶ οὐσίας πέρι κατὰ πάντων λέγηταί τι, ξύνισμεν ὡς αὐτοί τε ἀντειπεῖν δεινοί, τούς τε ἄλλους ὅτι ποιοῦσιν ἅπερ αὐτοὶ δυνατούς. ΘΕΑΙ. Παντάπασί γε. ΞΕΝ. Τί δ' αὖ, περὶ νόμων καὶ ξυμπάντων τῶν πολιτικῶν ἆρ' οὐχ ὑπισχνοῦνται ποιεῖν ἀμφισβητητικούς. ΘΕΑΙΤΗΤ. Οὐδεὶς γὰρ ἂν αὐτοῖς (ὡς ἔπος εἰπεῖν) διελέγετο μὴ τοῦτο ὑπισχνουμένοις. ΞΕΝΟΣ. Τά γε μὴν περὶ πασῶν τε καὶ κατὰ μίαν ἑκάστην τέχνην, ἃ δεῖ πρὸς ἕκαστον αὐτὸν τὸν δημιουργὸν ἀντειπεῖν, δεδημοσιωμένα που καταβέβληται γεγραμμένα, τῷ βουλομένῳ μαθεῖν. ΘΕΑΙΤΗΤ.

λον ἐδόκουν διὰ τὴν ἀμφισβήτησιν εἶναι φρόνιμοι, τὸ σὸν δὴ τοῦτο, σχολῇ ποτ' ἂν αὐτοῖς τις χρήματα διδοὺς ἤθελεν ἂν C τούτων αὐτῶν μαθητὴς γίγνεσθαι. ΘΕ. Σχολῇ μέντ' ἄν. ΞΕ. Νῦν δέ γ' ἐθέλουσι. ΘΕ. Καὶ μάλα. ΞΕ. Δοκοῦσι γὰρ (οἶμαι) πρὸς ταῦτα ἐπιστημόνως ἔχειν αὐτοὶ πρὸς ἅπερ ἀντιλέγουσι. ΘΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Δρῶσι δέ γ' αὐτὸ πρὸς ἅπαντας, φαμέν; ΘΕ. Ναί. ΞΕ. Πάντα ἄρα σοφοὶ τοῖς μαθηταῖς φαίνονται. ΘΕ. Τί μήν; ΞΕ. Οὐκ ὄντες γε. ἀδύνατον γὰρ τοῦτό γε ἐφάνη. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐκ ἀδύνατον; ΞΕΝ. Δοξαστικὴν ἄρα τινὰ περὶ πάντων ἐπιστήμην ὁ σοφιστὴς ἡμῖν, ἀλλ' οὐκ ἀλήθειαν ἔχων ἀναπέφανται. ΘΕΑΙΤ. Παντάπασι μὲν οὖν. καὶ κινδυ- D νεύει γε τὸ νῦν εἰρημένον, ὀρθότατα περὶ αὐτῶν εἰρῆσθαι. ΞΕΝ. Λάβωμεν τοίνυν σαφέστερόν τι παράδειγμα περὶ τούτων. ΘΕΑΙΤ. Τὸ ποῖον δή; ΞΕΝ. Τόδε. καί μοι πειρῶ προσέχων τὸν νοῦν εὖ μάλα ἀποκρίνασθαι. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Εἴ τις φαίη μὴ λέγειν μηδ' ἀντιλέγειν, ἀλλὰ ποιεῖν καὶ δρᾶν μιᾷ τέχνῃ συνάπαντα ἐπίστασθαι πράγματα. ΘΕΑΙ. Πῶς πάντα εἶπες; ΞΕΝ. Τὴν ἀρχὴν τοῦ ῥηθέντος σύ γ' ἡμῖν εὐθὺς ἀγνοεῖς. τὰ γὰρ σύμπαντα, ὡς ἔοικας, οὐ μανθάνεις. ΘΕΑΙΤ. Οὐ γὰρ οὖν. ΞΕΝ. Λέγω τοίνυν E σὲ καὶ ἐμὲ τῶν πάντων, καὶ πρὸς ἡμῖν τἆλλα ζῷα καὶ δένδρα. ΘΕΑΙΤ. Πῶς λέγεις; ΞΕΝΟΣ. Εἴ τις ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τἆλλα φυτὰ πάντα ποιήσειν φαίη. ΘΕΑΙ. Τίνα δὴ λέγων τὴν ποίησιν; οὐ γὰρ δὴ γεωργόν γε ἐρεῖς τινα· καὶ γὰρ ζῴων αὐτὸν εἶπες ποιητήν. ΞΕ. Φημί, καὶ πρός γε θαλάττης, καὶ γῆς, καὶ οὐρανοῦ, καὶ θεῶν, καὶ τῶν ἄλλων συμπάντων. καὶ τοίνυν καὶ ταχὺ ποιήσας αὐτῶν ἕκαστα, πάνυ σμικροῦ νομίσματος ἀποδίδοται. ΘΕΑΙΤ. Παιδιὰν λέγεις τινά. ΞΕΝ. Τί δαί; τὴν τοῦ λέγοντος ὅτι πάντα οἶδε, καὶ ταῦτα ἕτερον ἂν διδάξειεν ὀλίγου καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, μῶν οὐ F παιδιὰν νομιστέον; ΘΕΑΙΤ. Πάντως που. ΞΕΝ. Παιδιᾶς δὲ ἔχεις τι τεχνικώτερον ἢ καὶ χαριέστερον εἶδος ἢ τὸ μιμητικόν; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. πάμπολυ γὰρ εἴρηκας εἶδος εἰς ἓν πάντα ξυλλαβὼν, καὶ σχεδὸν ποικιλώτατον. ΞΕΝ. Οὐκοῦν τόν γ' ὑπισχνούμενον δυνατὸν εἶναι μιᾷ τέχνῃ πάντα ποιεῖν, γιγνώσκομέν που τοῦτο, ὅτι μιμήματα καὶ ὁμώνυμα τῶν ὄντων ἀπεργαζόμενος τῇ γραφικῇ

Núc vero cupiunt. THE. Ac vehementer. HOS. Videntur arbitror illa in quibus aduerſantur, optimè ſcire. THE. Quidni? HOS. Repugnant autem in omnibus. Nónne? THE. Abſque dubio. HOS. In omnibus itaque ſapientes diſcipulis eſſe videntur. THE. Cur non? HOS. Neque tamen ſunt. Impoſſibile quippe id eſſe conſtitit. TH. Impoſſibile ſanè. HOS. Opinatricem igitur circa omnia potiùs quã veram ſcientiam habere Sophiſta nobis apparuit. THE. Prorſus. Ac quæ modo dixiſti, rectè admodum dicta videntur. HOS. Ponamus ergo exẽplum aliquod illorum magis perſpicuum. THE. Quale? HOS. Hoc ſed attende diligenter, atque aptè reſponde. THE. Quale inquam. HOS. Perinde eſt ac ſi quis aſſereret, nec dicere, nec contradicere ſe, ſed præſtare atque efficere, vt arte vna cuncta ſciantur. THE. Quomodo cuncta dicebas? HOS. Principium ſermonis huius ſtatim ignoras. Quid enim hæc dictio, cuncta, ſignificet (vt videris) non intelligis. THE. Non certè. HOS. Dico igitur in numero omnium eſſe me ac te, & alia quoque animalia arboréſque. THE. Quo modo inquis? HOS. Si quis me ac te cæteráque viuentia omnia ſe facturum promittat. THE. Quem faciendi modum dicis? Nõ enim dicis agricultorem quenquam: nam animalium factorem aiebas. HOS. Aio, & terræ præterea, & maris, cœlique, ac deorũ aliorúmq; omnium: & cum ſingula breui finxerit, vnumquodque exiguo pretio vendet. THE. Iocũ quendã narras. HOS. Quid verò? Nonne & ille iocari dicendus eſt, qui omnia ſe noſſe prædicat, aliúmque docere omnia exigua quadam mercede breuíque tempore profitetur? THEÆT. Prorſus. HOSP. Iocandi verò ſpeciem habes vllam magis artificioſam quàm iucundámque quàm imitationem? THEÆTET. Nullam amplam ſanè ſpeciem dixiſti in vno omnia compræhendens atque multiplicem. HOSP. An non intelligimus eum qui arte vna cuncta ſe facere poſſe profitetur, pingendi arte fingente eiuſdem nominis rerum ſi-

viterius ſuſpicetur hoſpes? iam ex his quæ dicta ſunt, patet eum ex illorum numero eſſe, qui vna quadam diſciplina pollent. HOS. Præſtigiator itaque & imitator quidam eſt dicendus. THE. Proculdubio.

HOS. Deinceps cauendũ eſt, ne prædam hanc dimittamus. ferme nanq; ſophiſtam veluti verriculo quodam irretitũ ratiocinando comprehendimus. Quapropter, hoc ſaltẽ minimè ſubterfugiet. THE. Quid iſtud? HOS. Quòd videlicet vnus quidam eſt ex his qui impoſturis & præſtigiis fallunt. THE. Idem quoque mihi videtur. HOS. Viſum eſt igitur quàmprimum artem imaginariam, ſimulacrorũ videlicet effectricem, diuidere oportere: cúmque illam ingreſſi fuerimus, ſi quidem adhuc nos ſophiſta expectet, capere illum ſicut regio eſt ſermone mandatum, & illi tradendo prædam oſtendere. Sin autem ſubintrãs artis imitandi particulas deliteſcat, inſequendum eſſe, & partem qua ſeſe occulit, diuidendam aperiẽdámque quouſque omnino comprehendatur. Nam nec iſte, nec aliud vllum genus eum fugiet qui per omnia ſigillatim methodo diſquirere poteſt. THE. Rectè mones, atque ita agendum. HOS. Secundum ſuperiorem diuidendi rationem duas nunc imitationis ſpecies cernere mihi videor. Ideam verò quã quærimus, vtra in ſpecie ponã, nondũ mihi nunc videor poſſe cognoſcere. Tu verò? THE. Haſce prius ſpecies duas diſtingue, atque declara. HOS. Vnam quidem aſſimilandi artem in ea video, cuius opus eſt, ſecũdum exemplaris commenſurationes quo ad longitudinem, latitudinẽ, profunditat , cõuenientéque colores æmulã imaginẽ fabricare. THE. Quid verò, nõ omnes qui aliquid imitantur, id pro viribus agunt?

... σαφές, ὅτι τῶν γοήτων ἐστὶ τὶς, μιμητὴς ὢν τῶν ὄντων· ἢ διστάζομεν ἔτι μὴ περὶ ὅσωνπερ ἀντιλέγειν δοκεῖ δυνατὸς εἶναι, περὶ τοσούτων καὶ τὰς ἐπιστήμας ἀληθῶς ἔχων τυγχάνει. ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ἄν, ὦ ξένε; ἀλλὰ σχεδὸν ἤδη σαφὲς ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τῶν τῆς παιδιᾶς μετεχόντων ἐστί τις μερῶν. ΞΕΝ. Εἰς γόητα μὲν δὴ καὶ μιμητὴν ἄρα θετέον αὐτόν τινα. ΘΕΑΙ.
D Πῶς γὰρ οὐ θετέον;

ΞΕΝ. Ἄγε δή. νῦν γὰρ ἡμέτερον ἔργον ἤδη τὸ θήραμα μηκέτ' ἀνεῖναι. σχεδὸν γὰρ αὐτὸ περιειλήφαμεν ἐν ἀμφιβληστρικῷ τινι τῶν ἐν τοῖς λόγοις περὶ τὰ τοιαῦτα ὀργάνων· ὥστε οὐκέτ' ἐκφεύξεται τόδε γε. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Τὸ μὴ οὐ τοῦ γένους εἶναι τοῦ τῶν θαυματοποιῶν τις εἷς. ΘΕ. Κἀμοὶ τοῦτό γε οὕτω περὶ αὐτοῦ ξυνδοκεῖ. ΞΕΝΟΣ. Δέδεικται τοίνυν ὅτι τάχιστα διαιρεῖν τὴν εἰδωλοποιητικὴν τέχνην· καὶ καταβάντας εἰς αὐτήν, ἐὰν μὲν ἡμᾶς εὐθὺς ὁ σοφιστὴς ὑπομείνῃ, συλλαβεῖν αὐτὸν κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ λόγου, κἀκείνῳ πα-
E ραδόντας ἀποφῆναι τὴν ἄγραν· ἐὰν δ' ἄρα κατὰ μέρη τῆς μιμητικῆς δύηταί πῃ, ξυνακολουθεῖν αὐτῷ, διαιροῦντας ἀεὶ τὴν ὑποδεχομένην αὐτὸν μοῖραν, ἕωσπερ ἂν ληφθῇ. πάντως οὔτε οὗτος, οὔτε ἄλλο γένος οὐδὲν μήποτε ἐκφυγὸν ἐπεύξηται τὴν τῶν οὕτω δυναμένων μετιέναι καθ' ἕκαστά τε καὶ ἐπὶ πάντα μέθοδον. ΘΕ. Λέγεις εὖ, καὶ ταῦτα ταύτῃ ποιητέον. ΞΕ. Κατὰ δὴ τὸν παρεληλυθότα τρόπον τῆς διαιρέσεως, ἔγωγέ μοι καὶ νῦν φαίνομαι δύο καθορᾶν εἴδη τῆς μιμητικῆς· τὴν δὲ ζητουμένην ἰδέαν, ἐν ὁποτέρῳ
F ποθ' ἡμῖν οὖσα τυγχάνει, καταμαθεῖν οὐδέπω μοι δοκῶ νῦν δυνατὸς εἶναι. ΘΕΑΙ. Σὺ δ' ἀλλ' εἰπὲ πρῶτον καὶ δίελε ἡμῖν τίνε τὼ δύο λέγεις. ΞΕΝ. Μίαν μὲν τὴν εἰκαστικὴν ὁρῶν ἐν αὐτῇ τέχνην. ἔστι δ' αὕτη μάλιστα, ὁπόταν κατὰ τὰς τοῦ παραδείγματος συμμετρίας τις ἐν μήκει καὶ βάθει καὶ πλάτει, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι χρώματα ἀποδιδοὺς τὰ προσήκοντα ἑκάστοις, τὴν τοῦ μιμήματος γένεσιν ἀπεργάζηται. ΘΕ. Τί δ'; οὐ πάντες τοῦτο μιμούμενοί τι, τοῦτ' ἐπιχειροῦσι δρᾶν;

φίας τοῦτο τὸ μέρος ἐστὶ καὶ κατὰ ξύμπασαν μιμητικήν. ΘΕΑΙΤ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕΝ. Τὴν δὴ φάντασμα ἀλλ' οὐκ εἰκόνα ἀπεργαζομένην τέχνην, ἆρ' οὐ φανταστικὴν ὀρθότατ' ἂν προσαγορεύοιμεν; ΘΕΑΙ. Πολύ γε. ΞΕ. Τούτω τοίνυν τὼ δύο ἔλεγον εἴδη τῆς εἰδωλοποιητικῆς, εἰκαστικὴν καὶ φανταστικήν. ΘΕ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Ὃ δέ γε καὶ τότ' ἠμφεγνόουν, ἐν ποτέρᾳ τὸν σοφιστὴν θετέον, οὐδὲ νῦν πω δύναμαι θεάσασθαι σαφῶς· ἀλλ' ὄντως θαυμαστὸς ἀνὴρ καὶ κατιδεῖν παγχάλεπος, ἐπεὶ καὶ νῦν μάλα εὖ καὶ κομψῶς εἰς ἄπορον εἶδος διερευνήσασθαι καταπέφευγεν. ΘΕΑΙΤΗΤ. Ἔοικεν. ΞΕ. Ἆρ' οὖν αὐτὸ γιγνώσκων συμφῄς, ἤ σε οἷον ῥύμη τις ὑπὸ τοῦ λόγου συνειθισμένον συνεπεσπάσατο πρὸς τὸ ταχὺ ξυμφῆσαι; ΘΕΑΙ. Πῶς καὶ πρὸς ὅ, τι τοῦτο εἴρηκας; D

ΞΕΝ. Ὄντως, ὦ μακάριε, ἐσμὲν ἐν παντάπασι χαλεπῇ σκέψει. τὸ γὰρ φαίνεσθαι τοῦτο, καὶ τὸ δοκεῖν, εἶναι δὲ μή, καὶ τὸ λέγειν μὲν ἄττα, ἀληθῆ δὲ μή, πάντα ταῦτά ἐστι μεστὰ ἀπορίας ἀεὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ καὶ νῦν. ὅπως γὰρ εἰπόντα χρὴ ψευδῆ λέγειν ἢ δοξάζειν, ὄντως εἶναι, καὶ τοῦτο φθεγξάμενον, ἐναντιολογίᾳ μὴ συνέχεσθαι, παντάπασιν, ὦ Θεαίτητε, χαλεπόν. ΘΕΑΙΤΗ. Τί δή; ΞΕ. Τετόλμηκεν ὁ λόγος οὗτος ὑποθέσθαι τὸ μὴ ὂν εἶναι· ψεῦδος E γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως ἐγίγνετο ὄν. Παρμενίδης δὲ ὁ μέγας, ὦ παῖ, παισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀρχόμενός τε καὶ διὰ τέλους τοῦτο ἀπεμαρτύρατο, πεζῇ τε ὧδε ἑκάστοτε λέγων καὶ μετὰ μέτρων, Οὐ γὰρ μή ποτε τοῦτ' οὐδαμῇ φησὶν εἶναι μὴ ἐόντα·

Ἀλλὰ σὺ τῆσδ' ἀφ' ὁδοῦ διζήμενος εἶργε νόημα.

Παρ' ἐκείνου τε οὖν μαρτυρεῖται, καὶ μάλιστά γε δὴ πάντων ὁ λόγος αὐτὸς ἂν δηλώσειε μέτρια βασανισθείς. τοῦτο οὖν αὐτὸ πρῶτον θεασώμεθα, εἰ μή τί σοι διαφέρει. ΘΕΑΙ. Τὸ μὲν ἐμὸν ὅπῃ βούλει τίθεσο, τὸν δὲ λόγον, ᾗ F βέλτιστα διέξεισι σκοπῶν, αὐτός τε ἴθι, κἀμὲ κατὰ ταύτην τὴν ὁδὸν ἄγε. ΞΕ. Ἀλλὰ χρὴ δρᾶν ταῦτα. καί μοι λέγε· τὸ μηδαμῶς ὂν τολμῶμέν που φθέγγεσθαι; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Μὴ τοίνυν ἔριδος ἕνεκα μηδὲ παιδιᾶς, ἀλλ' εἰ σπουδῇ δέοι συννοήσαντά τινα ἀποφήνασθαι τῶν ἀκροατῶν, ποῖ χρὴ τοὔνομ' ἐπιφέρειν τοῦτο τὸ μὴ ὄν, δοκοῦμεν ἂν εἰς τί καὶ ἐπὶ ποῖον αὐτόν τε καταχρήσασθαι,

meritò nominandam putamus. THE. Conſentaneum eſt. HOS. Has quidem duas imaginariæ facultatis ſpecies ſuprà ponebam. Vnam quæ ſimilitudines efficit. alteram quæ phantaſmata. THE. Rectè. HOS. Atque id quod ambigeba n, vtra in ſpecie ſit ſophiſta ponẽdus, nequedum ſatis video. Reuera mirandus vir iſte, cognitúque difficilis: quandoquidẽ & nunc quàm ſcitè tergiuerſatus, in obſcuræ ſpeciei latebras ſeceſſit. THE. Videtur. HOS. Nunquid igitur hoc intelligens, mihi nũc aſſentiris? an impetus quidam propter hunc ſermonem ita te conſuetum induxit, vt repentè confitereris? THE. Quorſum hæc?

HOS. In arduam profectò, ô beate, conſiderationem incidimus. Semper enim tam in præterito quàm in præſenti tempore maximè dubium eſt quod dicitur: Apparere quidem hoc atque videri, eſſe verò nequaquam: & aliquem loqui quædam, non tamen vera. Sic enim dicẽtem oportet mentiri, aut arbitrari ita reuera eſſe: & qui hoc dixerit, eũ ſibiipſi manifeſtò non repugnare, planè, ô Theætete, difficile eſt. THE. Cur? HOS. Quia talis locutio, id quod non eſt, eſſe admittit. Falſum nanque haud aliter quod eſt fieret. Magnus autem Parmenides, ô puer, dum pueri adhuc eſſemus, ſtatim ab initio aſsiduéque id deteſtatus eſt. Sic enim carminibus paſsim iocatur. Nunquam, inquit, & nullo modo ſunt illa quæ non ſunt.

Sed tu hoc tramite quærens mentem cohibe.

Ab illo itaque teſtimonium perhibetur, ſermóque huiuſmodi ſi mediocriter diſcutiatur, rem patefaciet. Age hoc in primis, ſi tibi placet, inſpiciamus. THE. Mea quidem nihil intereſt, ipſe videris, & quà præſtare putas, eà & tu pergas, & me ducas. HOS. Ita prorſus agendum, & mihi reſponde, num pronuntiare quod nullo modo eſt, audeamus. TH. Quidni? HOSP. Si quidem nullius contentionis aut ioci gratia quærendum de his vel reſpondendum ſit, imò audientium quempiam oporteat ſeriò nobis nomen hoc, non ens, declarare quò referendum ſit, cogniturum eum putamus quò ſe vertat,

ro quod non eſt, aliquidne ex his quæ ſunt, adeſſe vnquam poſſe dicemus? THE. Nequaquam HOS. Vniuerſum numerorum genus in ordine eorum quæ ſunt, ponimus? THE. Certè, ſi modò aliud quicquam in eo ponendum. HOS. Quare nec numerorum multitudinem, neque vnum non enti adhibeamus. THE. Haud rectè adhiberemus, vt ratio nobis oſtendit. HOS. Quo pacto igitur vel ore proferret quiſquam, vel cogitatione comprætenderet ea quæ non ſunt, vel non ens ſeorſum à numero? THE. Dic qua? HOS Quoties non entia dicimus, nónne numeri multitudinem tentamus apponere? THE. Vtique. HOS. Quoties autem non ens, vnum? THE. Manifeſtum id quidem. HOS. Enimuerò neque iuſtum, neque rectum eſſe diximus, vt quis non enti ens adiungere audeat. THE. Vera loqueris. HOS. Animaduertis igitur quòd neque proferri, neque rectè dici, neque cogitari non ens ſecundum ſeipſum poteſt, ſed incogitabile, ineffabile impronuntiabileq; & irrationale exiſtit? THE. Penitus. HOS. Nunquid paulò antè mentitus ſum, cùm dixi maximam circa illud dubitationem me illaturum? THE. Aliam igitur iſta maiorem adducere poſſumus? HOS. Quid verò ô mirifice adoleſcens? an non ex his quæ dicta ſunt, vides, quòd non ens tantis eũ qui ipſum redarguit, offundit tenebris, vt cùm primùm redargutionem aggreditur, ſibimet aduerſari cogatur? THE. Dic clarius. HOS. Haud opus eſt clarius aliquid mea quidem ſententia conſiderare. Equidem cùm ſuppoſuiſſem non ens, nec vnius nec multorũ eſſe particeps, tamen & paulò antè & nũc etiam vnũ ipſum protuli, dum hoc ipſum non ens pronunciarẽ: percipiſne? THE. Percipio. HOS. Quinetiam paulò ſuprà inexplicabile ipſum & ineffabile & irrationale eſſe dixi: tenes? THE. Teneo: quidni? HOS. An non dum ipſum eſſe ei applicare conarer, contraria ſuperioribus proferebam? THE. Videris. HOSP. Nonne cùm hoc illi attribui, quaſi de

ΞΕ. Μὴ ὄντι δὲ τῶν ὄντων ἆρά ποτέ τι προσγίγνεσθαι φήσομεν δυνατὸν εἶναι. ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ΞΕΝ. Ἀριθμὸν δὴ τὸν ξύμπαντα τῶν ὄντων τίθεμεν. ΘΕΑΙ. Εἴπερ γε καὶ ἄλλο τι θετέον ὡς ὄν. ΞΕ. Μὴ τοίνυν μηδ' ἐπιχειρῶμεν ἀριθμοῦ μήτε πλῆθος, μήτε τὸ ἓν πρὸς τὸ μὴ ὂν προσφέρειν. ΘΕΑΙ. Οὔκουν ἂν ὀρθῶς γε, ὡς ἔοικεν, ἐπιχειροῖμεν, ὥς φησιν ὁ λόγος. ΞΕ. Πῶς οὖν ἂν ἢ διὰ τοῦ D στόματος φθέγξαιτο ἄν τις, ἢ καὶ τῇ διανοίᾳ τὸ παράπαν λάβοι τὰ μὴ ὄντα, ἢ τὸ μὴ ὄν, χωρὶς ἀριθμοῦ; ΘΕΑΙΤ. Λέγε ὅπῃ. ΞΕ. Μὴ ὄντα μὲν ἐπειδὰν λέγωμεν, ἆρα οὐ πλῆθος ἀριθμοῦ ἐπιχειροῦμεν προστιθέναι; ΘΕΑΙΤ. Σαφέστατά γε. ΞΕ. Καὶ μὴν οὔτε δίκαιόν γε οὔτε ὀρθὸν φαμὲν, ὂν ἐπιχειρεῖν μὴ ὄντι προσαρμόττειν. ΘΕΑΙ. Λέγεις ἀληθέστατα. ΞΕ. Συννοεῖς οὖν ὡς οὔτε φθέγξασθαι δυνατὸν ὀρθῶς, οὔτ' εἰπεῖν, οὔτε διανοηθῆναι τὸ μὴ ὂν αὐτὸ καθ' αὑτό, ἀλλ' ἔστιν ἀδιανόητόν τε καὶ ἄρρητον, καὶ ἄφθεγκτον, καὶ ἄλογον; ΘΕ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ' οὖν E ἐψευσάμην ἄρτι, λέγων τὴν μεγίστην ἀπορίαν ἐρεῖν αὐτοῦ πέρι; ΘΕΑΙ. Τί δέ; ἔτι μείζω τινὰ λέγειν ἄλλην ἔχομεν; ΞΕΝ. Τί δαί, ὦ θαυμάσιε, οὐκ ἐννοεῖς αὐτοῖς τοῖς λεχθεῖσιν, ὅτι καὶ τὸν ἐλέγχοντα εἰς ἀπορίαν καθίστησι τὸ μὴ ὄν, οὕτως ὥστε ὁπόταν αὐτὸ ἐπιχειρῇ τις ἐλέγχειν, ἐναντία αὐτὸν αὑτῷ περὶ ἐκεῖνο ἀναγκάζεσθαι λέγειν; ΘΕΑΙ. Πῶς φής; εἰπὲ ἔτι σαφέστερον. ΞΕΝ. Οὐδὲν δεῖ τὸ σαφέστερον ἐν ἐμοὶ σκοπεῖν. ἐγὼ μὲν γὰρ ὑποθέμενος, οὔτε ἑνὸς οὔτε τῶν πολλῶν τὸ μὴ ὂν δεῖν μετέχειν, ἄρτι τε καὶ νῦν F οὕτως ἓν αὐτὸ εἴρηκα. τὸ μὴ ὂν γὰρ φημί. ξυνίης τι; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ μὴν αὖ καὶ σμικρὸν ἔμπροσθεν, ἄφθεγκτόν τε αὐτὸ καὶ ἄρρητον καὶ ἄλογον ἔφην εἶναι. ξυνέπῃ; ΘΕΑΙΤ. Ξυνέπομαι. πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Οὐκοῦν τό γε εἶναι προσάπτειν πειρώμενος, ἐναντία τοῖς πρόσθεν ἔλεγον. ΘΕ. Φαίνῃ. ΞΕ. Τί δαί; τοῦτο προσάπτων, οὐχ ὡς ἑν

ὡς παντὸς μᾶλλον πανούργως εἰς ἄπορον ὁ σοφιστὴς τόπον καταδέδυκε. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα γε φαίνεται. ΞΕΝ. C Τοιγαροῦν εἴ τινα φήσομεν αὐτὸν ἔχειν φανταστικὴν τέχνην, ῥᾳδίως ἐκ ταύτης τῆς χρείας τῶν λόγων ἀντιλαμβανόμενος ἡμῶν, εἰς τοὐναντίον ἀποστρέψει τοὺς λόγους, ὅταν εἰδωλοποιὸν αὐτὸν καλῶμεν· ἀνερωτῶν τί ποτε τὸ παράπαν εἴδωλον λέγομεν. σκοπεῖν οὖν, ὦ Θεαίτητε, χρὴ, τί τις τῷ νεανίᾳ πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἀποχρήσεται. ΘΕΑΙ. Δῆλον ὅτι φήσομεν τά τε ἐν τοῖς ὕδασι καὶ κατόπτροις εἴδωλα, ἔτι καὶ τὰ γεγραμμένα, καὶ τὰ τετυπωμένα, καὶ τἆλλα ὅσα που τοιαῦτά ἐστιν ἕτερα. ΞΕ. Φανερὸς, ὦ Θεαίτητε, εἶ, σοφιστὴν οὐχ ἑωρακώς. ΘΕ. Τί δή; ΞΕΝ. Δόξει D σοι μύειν, ἢ παντάπασιν οὐκ ἔχειν ὄμματα. ΘΕΑΙΤ. Πῶς; ΞΕ. Τὴν ἀπόκρισιν ὅταν οὕτως αὐτῷ διδῷς, ἐὰν ἐν κατόπτροις ἢ πλάσμασι λέγῃς τι, καταγελάσεταί σου τῶν λόγων, ὅταν ὡς βλέποντι λέγῃς αὐτῷ· προσποιούμενος οὔτε κάτοπτρα οὔτε ὕδατα γιγνώσκειν, οὔτε τὸ παράπαν ὄψιν· τὸ δ' ἐκ τῶν λόγων ἐρωτήσει σε μόνον. ΘΕ. Ποῖον; ΞΕ. Τὸ διὰ πάντων τούτων, ἃ πολλὰ εἰπὼν, ἠξίωσας ἑνὶ προσειπεῖν ὀνόματι, φθεγξάμενος εἴδωλον ἐπὶ πᾶσιν, ὡς ἓν ὄν. λέγε οὖν καὶ ἀμύνου, μηδὲν ὑποχωρῶν τὸν ἄνδρα. ΘΕΑΙΤ. Τί δῆτα, ὦ ξένε, εἴδωλον ἂν φαῖμεν εἶναι, πλήν γε τὸ πρὸς τἀληθινὸν ἀφωμοιωμένον ἕτερον τοιοῦτον; E ΞΕ. Ἕτερον δὲ λέγεις τοιοῦτον ἀληθινόν; ἢ ἐπὶ τίνι τὸ τοιοῦτον εἶπες; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ἀληθινόν γε, ἀλλ' ἐοικὸς μέν. ΞΕ. Ἆρα τὸ ἀληθινὸν ὄντως ὂν λέγων; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕΝ. Τί δαί; τὸ μὴ ἀληθινὸν, ἆρ' ἐναντίον ἀληθοῦς; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Οὐκ ὂν ἄρα λέγεις τὸ ἐοικὸς, εἴπερ αὐτό γε μὴ ἀληθινὸν ἐρεῖς. ἀλλ' ἔστι γε μήν. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Οὔκουν ἀληθῶς γε φής. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν· πλήν γ' εἰκὼν ὄντως. ΞΕ. Οὐκ ὂν ἄρα οὐκ ὄντως ἐστὶν ὄντως ἣν λέγομεν εἰκόνα; ΘΕΑΙΤ. Κινδυνεύει τοιαύτην τινὰ πε- F πλέχθαι συμπλοκὴν τὸ μὴ ὂν τῷ ὄντι, καὶ μάλα ἄτοπον. ΞΕΝΟΣ. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον; ὁρᾷς γοῦν ὅτι καὶ νῦν διὰ τῆς ἐπαλλάξεως ταύτης ὁ πολυκέφαλος σοφιστὴς ἠνάγκασεν ἡμᾶς τὸ μὴ ὂν οὐχ ἑκόντας ὁμολογεῖν εἶναί πως. ΘΕΑΙ. Ὁρῶ καὶ μάλα. ΞΕΝ. Τί δαὶ δή; τὴν τέχνην αὐτοῦ τίνα ἀφορισόμενοι,

dem. HOS. Veruntamè ſi phantaſtica quadam arte pollere ſophiſtam aſſeruerimus: facilè ex iſto vſu dicendi aduerſus nos occaſionem nactus, in contrarium ſermones vertet. Nam dum ipſum ſimulacrorum autorem vocabimus, quid maximè ſimulacrum dicamus, interrogabit. Cogitandum Theætete, quid ita percontanti ſophiſtæ, reſpondeamus. THE. Dicemus videlicet ſimulacra eſſe illa quæ in aquis & ſpeculis offeruntur, picta quoque & typis expreſſa, & huius generis alia. HOS. Videris, Theætete, ſophiſtam conſpexiſſe nunquam. THE. Cur? HOS. Videbitur tibi hallucinari, aut oculis carere prorſus. THE. Qua ratione? HOS. Ridebit te qui per figuras ſpeculáque reſponderis, perinde ac ſi tu videns cum vidente loquaris: ſimulabitque nec aquas, nec ſpecula, nec eorum quicquã quæ videntur, ſed nec viſum ipſum eſſe noſſe: atque de hoc tantum ſciſcitabitur. THE. De quonam? HOS. De eo inquam, quod his omnibus quæ dixiſti, commune eſt, & quod quaſi vnum in multis ſit, vno nomine ſimulacrum appellaſti. Strenuè itaque certa, neque ignauè cedas viro, ſed generoſè reſponde. THE. Quid aliud, ò hoſpes, ſimulacrum eſſe dicam, quàm quod ad veriſimilitudinẽ accedit quodammodo, cùm ſit ipſum aliud? HOS. Cùm aliud tale dicis, vtrum verum, an aliud quiddam intelligi vis? THE. Verum nullo modo, ſed ſimile. HOS. Nunquid verum verè ens vocas? THE. Idipſum. HOS. Non verum autem veri contrarium? THE. Quid prohibet? HOS. Si ergo id quod ſimile vocas, verum eſſe negas, ens quoque exiſtere negas, eſt tamen. THE. Quo pacto? HOS. Eſſe quidem, ſed non verè eſſe fateris. THE. Certè non verum ens, ſed imaginem veram. HOS. Ergo non verè eſt ens id quod verè eſſe imaginem dicimus, & non verè ens eſt verè. THE. Videtur non ens cum ente miris modis implicitum. HOS. Cur non mirum videatur? cernis quã argutè multiceps iſte ſophiſta nũc rurſus tergiuerſando nos inuitos nõ ens quodãmodo eſſe fateri coegerit? THE. Video, & maximè. HOS. Qua igitur ratione eius artẽ definiemus,

ita vt

cogi nos dicet non enti ens admouere, quod tamē fieri nullo planè modo poſſe ſuprà côuenimus.

HOS. Rectè in memoriam reuocaſti. Sed conſultandum iam quid de ſophiſta agere nos oporteat. Nam ſi eum in arte præſtigiatorum mendaciúmq; ponentes, definire conemur, obiectiones permultæ dubiæque naſcuntur. THE. Maximè. HOS. Exiguā hactenus illorū particulā cùm innumeræ, vt ita dixerim, ſint, proſecuti ſumus. THE. Si hæc ita ſe habent, impoſſibile eſt ſophiſtam comprehendere. HOS. Quid ergo? num ab inueſtigatione propter mollitiem deſiſtemus? THE. Nullo modo deſiſtendum arbitror, ſi qua ex parte hunc virum capere valeamus. HOS. Veniam itaque dabis, & vt modò dicebas, boni conſules, ſi vel leuiter in quæſtione tam ardua profecerimus. THE. Dabo, & libenter quidem. HOS. Hoc abs te potiſsimùm peto. THE. Quidnam? HOS. Ne me quaſi parricidam quendam fieri cenſeas. THE. Quorſum hæc? HOS. Nam neceſſe erit patris Parmenidis ſermonem propulſantibus examinare, cogeréque non ens eſſe quodammodo, & ens rurſus quoquo modo non eſſe. THE. Videtur hoc ſanè in his ſermonibus contendendum. HOS. Qui enim non videatur? alioqui enim (quod dici ſolet) cæcutio. niſi enim iſta redarguantur concedantúrve, nemo poterit de falſis ſermonibus loqui, vel opinione, vel ſimulacris, aut imaginibus, aut imitationibus phantaſmatibúsve, aut de his artibus quæ circa hæc verſantur, quin riſum audientibus moueat, dum ſibimet contraria proferre cogetur. THEÆ. Vera loqueris. HOSP. Propter hæc aduerſus paternum ſermonem inſtare audendum, vel dimittendum omnino, ſi qua pigritia ſeu verecundia detinemur. THE. At nihil prohibebit quominus id faciamus. HOS. Tertium præter ea quiddam, & ipſum exiguum quidem, abs te poſtulo.

μὲν, ὅτι τἀναντία φησὶ λέγειν ἡμᾶς τοῖς νῦν δὴ, ψεῦδος τολμήσαντες εἰπεῖν ὡς ἔστιν ἐν δόξαις τε καὶ κατὰ λόγους· τὸ γὰρ μὴ ὂν τῷ ὄντι προσάπτειν ἡμᾶς πολλάκις ἀναγκάζεσθαι, διομολογησαμένους νῦν δή που τοῦτο πάντων ἀδυνατώτατον.

ΞΕΝ. Ὀρθῶς ἀπεμνημόνευσας. ἀλλ' ὥρα δὴ βουλεύεσθαι, τί χρὴ δρᾶν τοῦ σοφιστοῦ πέρι· τὰς γὰρ ἀντιλήψεις καὶ ἀπορίας, ἐὰν αὐτὸν διερευνῶμεν ἐν τῇ τῶν ψευδουργῶν καὶ
D γοήτων τέχνῃ τιθέντες, ὁρᾷς ὡς εὔποροι καὶ πολλαί. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΞΕΝ. Μικρὸν μέρος τοίνυν αὐτῶν διεληλύθαμεν, οὐσῶν (ὡς ἔπος εἰπεῖν) ἀπεράντων. ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον γὰρ, ὡς ἔοικεν, εἴη τὸν σοφιστὴν ἑλεῖν, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει. ΞΕ. Τί οὖν; οὕτως ἀποστησόμεθα νῦν μαλθακισθέντες; ΘΕΑΙ. Οὔκουν ἔγωγέ φημι δεῖν, εἰ καὶ κατὰ σμικρὸν οἷοί τ' ἐπιλαβέσθαι πῃ τἀνδρός ἐσμεν. ΞΕ. Ἕξεις οὖν συγγνώμην, καὶ καθάπερ νῦν εἶπες, ἀγαπήσεις ἐάν πῃ καὶ κατὰ βραχὺ παρασπασώμεθα οὕτως ἰσχυροῦ λόγου. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐχ ἕξω; ΞΕ. Τόδε τοίνυν ἔτι μᾶλλον παραιτοῦμαί σε.
E ΘΕ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Μή με οἷον πατραλοίαν ὑπολάβῃς γίγνεσθαί τινα. ΘΕ. Τί δή; ΞΕ. Τὸν τοῦ πατρὸς Παρμενίδου λόγον ἀναγκαῖον ἡμῖν ἀμυνομένοις ἔσται βασανίζειν, καὶ βιάζεσθαι, τό τε μὴ ὂν ὡς ἔστι κατά τι, καὶ τὸ ὂν αὖ πάλιν ὡς οὐκ ἔστι πῃ. ΘΕΑΙ. Φαίνεται τὸ τοιοῦτον διαμαχετέον ἐν τοῖς λόγοις. ΞΕΝ. Πῶς γὰρ οὐ φαίνεται, καὶ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, τυφλῷ; τούτων γὰρ μήτε ἐλεγχθέντων, μήτε ὁμολογηθέντων, σχολῇ ποτέ τις οἷός τε ἔσται περὶ λόγων ψευδῶν λέγων, ἢ δόξης, εἴτε εἰδώλων, εἴτε εἰκόνων, εἴτε μιμημάτων, εἴτε φαντασμάτων αὐ-
F τῶν, ἢ καὶ περὶ τεχνῶν τῶν ὅσαι περὶ ταῦτά εἰσι, μὴ καταγέλαστος εἶναι, τὰ ἐναντία ἀναγκαζόμενος αὑτῷ λέγειν. ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ. Ἀληθέστατα. ΞΕΝ. Διὰ ταῦτα μέντοι τολμητέον ἐπιτίθεσθαι τῷ πατρικῷ λόγῳ, ἢ τὸ παράπαν ἐατέον, εἰ τοῦτό τις εἴργει δρᾶν ὄκνος. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἡμᾶς τοῦτό γε μηδὲν μηδαμῇ εἴργῃ. ΞΕΝ. Τρίτον τοίνυν ἔτι σε σμικρόν τι παραιτήσομαι.

ὡς ὄντα ἡμῖν. ὁ μὲν, ὡς τρία τὰ ὄντα· πολεμεῖ δὲ ἀλλήλοις ἐνίοτε αὐτῶν ἄττα πῃ· τοτὲ δὲ φίλα γιγνόμενα, γάμους C τε καὶ τόκους καὶ τροφὰς τῶν ἐκγόνων παρέχεται. δύο δὲ ἕτερος εἰπὼν, ὑγρὸν καὶ ξηρὸν, ἢ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, συνοικίζει τε αὐτὰ καὶ ἐκδίδωσι. τὸ δὲ παρ' ἡμῶν Ἐλεατικὸν ἔθνος, ἀπὸ Ξενοφάνους τε καὶ ἔτι πρόσθεν ἀρξάμενον, ὡς ἑνὸς ὄντος τῶν πάντων καλουμένων, οὕτω διεξέρχεται τοῖς μύθοις. Ἰάδες δὲ καὶ Σικελικαί τινες ὕστεροι μοῦσαι ξυνενόησαν ὅτι συμπλέκειν ἀσφαλέστατον ἀμφότερα· καὶ λέγειν ὡς τὸ ὂν πολλά τε καὶ ἕν ἐστιν, ἔχθρᾳ δὲ καὶ φιλίᾳ συνέχεται. διαφερόμενον γὰρ ἀεὶ ξυμφέρεται, φασὶν αἱ συντονώτεραι τῶν μουσῶν· αἱ δὲ μαλακώτεραι, τὸ μὲν ἀεὶ D ταῦτα οὕτως ἔχειν, ἐχάλασαν· ἐν μέρει δὲ, ποτὲ μὲν ἓν εἶναί φασι τὸ πᾶν καὶ φίλον ὑπ' Ἀφροδίτης, ποτὲ δὲ, πολλὰ, καὶ πολέμιον αὐτὸ αὑτῷ διὰ νεῖκός τι. ταῦτα δὲ πάντα εἰ μὲν ἀληθῶς τις ἢ μὴ τούτων εἴρηκε, χαλεπὸν καὶ πλημμελὲς οὕτω μεγάλα κλεινοῖς καὶ παλαιοῖς ἀνδράσιν ἐπιτιμᾶν· ἐκεῖνο δὲ ἀνεπίφθονον ἀποφήνασθαι. ΘΕΑΙΤ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὅτι λίαν τῶν πολλῶν ἡμῶν ὑπεριδόντες ὠλιγώρησαν. οὐδὲν γὰρ φροντίσαντες εἴτ' ἐπακολουθοῦμεν αὐτοῖς λέγουσιν, εἴτε ἀπολειπόμεθα, περαίνουσι τὸ σφέτερον αὐτοὶ ἕκαστοι. ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις; ΞΕΝ. Ὅταν τις E αὐτῶν φθέγξηται, λέγων, ὡς ἔστιν, ἢ γέγονεν, ἢ γίγνεται πολλὰ, ἢ δύο, ἢ ἓν, καὶ θερμὸν αὖ ψυχρῷ συγκεραννύμενον, ἄλλοθί πῃ διακρίσεις καὶ συγκρίσεις ὑποτιθεὶς, τούτων, ὦ Θεαίτητε, ἑκάστοτε σύ τι πρὸς θεῶν ξυνίης ὅ, τι λέγουσιν; ἐγὼ μὲν γὰρ ὅτε μὲν ἦν νεώτερος, τοῦτό τε τὸ νῦν ἀπορούμενον, ὁπότε τις εἴποι τὸ μὴ ὂν, ἀκριβῶς ᾤμην ξυνιέναι· νῦν δὲ ὁρᾷς ἵν' ἐσμὲν αὐτοῦ πέρι τῆς ἀπορίας. ΘΕΑΙΤ. Ὁρῶ. ΞΕΝ. Τάχα τοίνυν ἴσως οὐχ ἧττον καὶ κατὰ τὸ ὂν ταὐτὸ τοῦτο πάθος εἰληφότες ἐν τῇ ψυχῇ, περὶ μὲν τοῦτο εὐπορεῖν φαμὲν, καὶ μανθάνειν ὁπόταν τις αὐτὸ φθέγξηται· F περὶ δὲ θάτερον, οὔ· πρὸς ἀμφότερα ὁμοίως ἔχοντες. ΘΕ. Ἴσως. ΞΕ. Καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὴ τῶν προειρημένων ἡμῖν ταὐτὸ τοῦτο εἰρήσθω. ΘΕ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τῶν μὲν τοίνυν πολλῶν πέρι καὶ μετὰ τοῦτο σκεψόμεθ', ἂν δόξῃ· περὶ δὲ τοῦ μεγίστου τε καὶ ἀρχηγοῦ πρώτου νῦν σκεπτέον. ΘΕΑΙ. Τίνος δὴ λέγεις; ἢ δῆλον ὅτι τὸ ὂν φὴς πρῶτον δεῖν διερευνήσασθαι,

doque pugnant, interdum vero conciliata in vnum matrimonium contrahunt, pariúntque, & progenitis porrigunt alimenta. Alter verò duo poſuit, humidum & ſiccum, vel calidum & frigidum, éaque coniugauit inuicem, atque expediuit. Eleatica verò apud nos doctrina à Xenophane, imò & ab antiquioribus originem ducẽs, omnia quæ eſſe dicũtur, vt vnũ ponit, fabuloſéque diſſerit. Iades autem & Siculæ muſæ quędam his poſteriores, ambo hæc inuicem implicare tutius cenſuerunt, ita vt ens & multa & vnum ſit, diſcordia verò & concordia teneatur. Diſſidens enim ſemper congreditur, vt muſæ vehementiores canunt. Remiſsiores verò muſæ ſemper hæc ita ſoluunt ſuſpendúntque. Et vniuerſum hoc viciſsim tum vnum & amicum ſibi propter Venerem eſſe, tum multa & ſibiipſi diſſidens per diſcordiam. Durum eſt autem aduerſus tam inclytos antiquóſque viros me, vera ſiue falſa dixerint, ferre ſententiam. Tantum hoc ſine inuidia aſſerere poſſumus. THE. Quid? HOS. Quòd nos multos nimium contempſerunt. Nam ſuum quiſque opus exequitur, nulla noſtri cura adhibita, vtrum eos differentes aſſequamur, nécne. THE. Quo pacto inquis? HOS. Quoties illorum aliquis ait, quod eſt, vel fuit, vel fit, multa aut vnũ, aut duo, & calidum frigido mixtum, diſcretiones quaſdam concretionéſque inducens, quid per deos Theætete ex his ſignificari coniicis? Ego quidem dum eram iunior, ſi quando id ipſum non ens de quo nunc ambigimus, proferretur, exactè me intelligere confidebam. Nunc vides quò de hoc dubitantes redacti ſumus. THE. Video equidem HOS. Fortè verò & circa ens idem nihilominus noſter animus patitur. Hoc enim intelligere nos quoties profertur, affirmabamus, illud verò minimè, cùm ſimiliter, vt puto, vtrunque intelligamus. THE. Fortè. HOS. Idem quoque de cæteris quæ ſuprà narrauimus, dictum ſit. THE Æ. Nempe. HOS. De multis quidem poſtea, ſi videbitur, conſiderabimus: de maximo verò præcipuóque & primo nunc iam cogitandum. THE. Quod ais? an de ente primum quærendum cenſes,

tradunt, nónne quærendum pro viribus quid ens ipſum dicant? THE. Cur non? HOS. Ad hæc ergo reſpondeant, vnum dicitis eſſe ſolum? dicimus reſpondebunt, an non? THE. Ita. HOS. Ens aliquid vocatis? THE. Certè. HOS. Nunquid idem quod vnum, nominibus ad idem duobus vtentes? an aliud? TH. Quid ad hæc hoſpes ij reſpondebunt? HOS. Patet, ô Theætete, illum qui hoc ſuppoſuit, non facile ad iſtas aliáſque obiectiones huiuſmodi reſponſurum. THE. Qua ratione? HOS. Duo quidem nomina confiteri, cùm vnum duntaxat ponatur, abſurdum eſt. THE. Quidni? HOS. Quinetiam illhuc omnino recipere abſurdum eſt, ſi quis nomen eſſe dicat, cuius nulla ſit ratio. THE. Quo pacto? HOS. Qui ponit nomen à re diuerſum, duo quædam inducit. THE. Patet. HOS. Præterea ſi idem cum re nomen eſſe concedit, cogetur vel nullius eſſe nomen: vel, ſi eſt alicuius, nominis nomen eſſe fateri, alterius verò nequaquam. THE. Sic eſt. HOS. Et vnum vnius ens ſolum: & hoc nominis ipſum vnum ens. THE. Neceſſe eſt. HOS. Quid porrò? totum ab ente vno diuerſum, an idem dicent? THE. Cur non dixerint? dicent enim, ac dicunt. HOS. Si ergo totum eſt, quemadmodum inquit Parmenides, æqualis vndique ſphæræ moli perſimile à medio ad circunferentiam penitus æquè diſtans, eo náque neque maius quicquam neque potentius eſt, neceſſarium eſt ob talem circunferentiam ipſum ens medium extremáue habere, & idcirco partibus quoque conſtare. THE. Sic oportet. HOS. Atqui nihil prohibet ipſum diuiſum in partibus omnibus paſsionem vnius admittere, atque hoc modo & omne ens & totum vnum exiſtere. THE. Nihil penitus. HO. Quod autem hæc patitur, an non impoſsibile eſt idipſum vnum eſſe? THE. Quare? HOS. Quia quod ſecundum veram rationem impartibile eſt, id omnino reuera vnum eſt ponendum. THE. Oportet ſanè.

τῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι πλείω ἑνὸς λέγουσι τὸ πᾶν εἶναι, μὴ ὦ παῖ τι πλημμελήσωμεν; ΘΕΑΙ. Ἥκιστά γε. ΞΕΝ. Τί δαί; παρὰ τῶν ἓν τὸ πᾶν λεγόντων ἆρ' οὐ πευστέον εἰς δύναμιν, τί ποτε λέγουσι τὸ ὄν; ΘΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τόδε τοίνυν ἀποκρινέσθωσαν. ἕν που φατὲ μόνον εἶναι; φαμὲν γάρ, φήσουσιν. ἦ γάρ; ΘΕ. Ναί. ΞΕ. Τί δαί; ὄν καλεῖτέ τι; ΘΕΑΙΤ. Ναί. ΞΕΝ. Πότερον ὅπερ ἕν, ἐπὶ τῷ αὐτῷ προσχρώμενοι δυοῖν ὀνόμασιν, ἢ πῶς; ΘΕΑΙ. Τίς οὖν αὐτοῖς ἡ μετὰ τοῦτο ἔσται D ἀπόκρισις; ΞΕ. Δῆλον, ὦ Θεαίτητε, ὅτι τῷ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ὑποθεμένῳ πρὸς τὸ νῦν ἐρωτηθὲν, καὶ πρὸς ἄλλο δὲ ὁτιοῦν, οὐ πάντων ῥᾷστον ἀποκρίνασθαι. ΘΕ. Πῶς; ΞΕΝ. Τό τε δύο ὀνόματα ὁμολογεῖν εἶναι, μηδὲν θέμενον πλὴν ἕν, καταγέλαστόν που. ΘΕ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Καὶ τὸ παράπαν γε ἀποδέχεσθαι τοῦ λέγοντος, ὡς ἔστιν ὄνομά τι, λόγον οὐκ ἂν ἔχοι. ΘΕ. Πῇ; ΞΕ. Τιθείς τε τοὔνομα τοῦ πράγματος ἕτερον, δύο λέγει πού τινε. ΘΕ. Ναί. ΞΕΝ. Καὶ μὴν ἂν ταὐτόν γε αὐτῷ τιθῇ τοὔνομα, ἢ μηδενὸς ὄνομα ἀναγκασθήσεται λέγειν· εἰ δέ τινος αὐτὸ φήσει, συμβήσεται E τὸ ὄνομα ὀνόματος ὄνομα μόνον, ἄλλου δὲ οὐδενὸς ὄν. ΘΕ. Οὕτω. ΞΕ. Καὶ τὸ ἕν γε, ἑνὸς ἓν ὂν μόνον, καὶ τοῦτο ὀνόματος αὐτὸ ἓν ὄν. ΘΕ. Ἀνάγκη. ΞΕ. Τί δαί; τὸ ὅλον ἕτερον τοῦ ὄντος ἑνός, ἢ ταὐτὸν φήσουσι τούτῳ; ΘΕ. Πῶς γὰρ οὐ φήσουσί τε καὶ φασί; ΞΕ. Εἰ τοίνυν ὅλον ἐστίν, ὥσπερ καὶ Παρμενίδης λέγει,

Πάντοθεν εὐκύκλου σφαίρης ἐναλίγκιον ὄγκῳ,
Μεσσόθεν ἰσοπαλὲς πάντῃ· τὸ γὰρ οὔτε τι μεῖζον
Οὔτε βεβαιότερον πέλει,

χρεών ἐστι τῇ ἢ τῇ, τοιοῦτόν γε ὄν, τὸ ὂν μέσον τε καὶ ἔσχατα ἔχει. F ταῦτα δὲ ἔχον, πᾶσα ἀνάγκη μέρη ἔχειν. ἢ πῶς; ΘΕ. Οὕτω. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τό γε μεμερισμένον, πάθος τὸ ἑνὸς ἔχειν ἐπὶ τοῖς μέρεσι πᾶσιν, οὐδὲν ἀποκωλύει, καὶ ταύτῃ δὴ πᾶν τε ὂν καὶ ὅλον, ἓν εἶναι. ΘΕΑΙ. Τί δ' οὔ; ΞΕΝ. Τὸ δὲ πεπονθὸς ταῦτα, ἆρ' οὐκ ἀδύνατον αὐτό γε τὸ ἓν αὐτὸ εἶναι; ΘΕΑΙΤ. Πῶς; ΞΕ. Ἀμερὲς δήπου δεῖ παντελῶς τό γε ἀληθῶς ἓν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον εἰρῆσθαι. ΘΕΑΙΤΗΤ. Δεῖ γὰρ οὖν.

τοῦ ἔχειν. ΞΕ. Καὶ μὴν οὐδὲ ὁποσονοῦν τι δεῖ τὸ μὴ ὅλον εἶναι· ποσόν τι γὰρ ὄν, ὁπόσον ἂν ᾖ, τοσοῦτον ὅλον ἀναγκαῖον C αὐτὸ εἶναι. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ γε. ΞΕ. Καὶ τοίνυν ἄλλα μυρία ἀπεράντους ἀπορίας ἕκαστον εἰληφὸς φανεῖται, τὸ ὂν εἴτε δύο τινὲ εἴτε ἓν μόνον εἶναι λέγοντι. ΘΕΑΙ. Δηλοῖ σχεδὸν καὶ τὰ νῦν ὑποφαίνοντα. συνάπτεται γὰρ ἕτερον ἐξ ἄλλου, μείζω καὶ χαλεπωτέραν φέρον περὶ τῶν ἔμπροσθεν ἀεὶ ῥηθέντων πλάνην.

ΞΕ. Τοὺς μὲν τοίνυν διακριβολογουμένους ὄντος τε πέρι καὶ μή, πάντας μὲν οὐ διεληλύθαμεν, ὅμως δὲ ἱκανῶς ἐχέτω. τοὺς δὲ ἄλλως λέγοντας αὖ θεατέον, ἵν᾽ ἐκ πάντων εἰδῶμεν ὅτι τὸ ὂν τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν εὐπορώτερον εἰ- D πεῖν ὅ,τι ποτ᾽ ἐστί. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν πορεύεσθαι χρὴ καὶ ἐπὶ τούτους. ΞΕΝ. Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἐν αὐτοῖς οἷον γιγαντομαχία τις εἶναι, διὰ τὴν ἀμφισβήτησιν περὶ τῆς οὐσίας πρὸς ἀλλήλους. ΘΕΑΙΤ. Πῶς; ΞΕ. Οἱ μὲν εἰς γῆν ἐξ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀοράτου πάντα ἕλκουσι, ταῖς χερσὶν ἀτεχνῶς πέτρας καὶ δρῦς περιλαμβάνοντες. τῶν γὰρ τοιούτων ἐφαπτόμενοι πάντων, διισχυρίζονται τοῦτο εἶναι μόνον ὃ παρέχει προσβολὴν καὶ ἐπαφήν τινα, ταὐτὸν σῶμα καὶ οὐσίαν ὁριζόμενοι. τῶν δὲ ἄλλων εἴ τις φησὶ μὴ σῶμα ἔχον εἶναι, καταφρονοῦντες τὸ παράπαν, καὶ οὐδὲν ἐθέλοντες ἄλλο ἀκούειν. ΘΕΑΙ. Ἦ δεινοὺς εἴρηκας ἄνδρας. ἤδη γὰρ καὶ E ἐγὼ τούτων συχνοῖς προσέτυχον. ΞΕ. Τοιγαροῦν οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀμφισβητοῦντες, μάλα εὐλαβῶς ἄνωθεν ἐξ ἀοράτου ποθὲν ἀμύνονται, νοητὰ ἄττα καὶ ἀσώματα εἴδη βιαζόμενοι τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν εἶναι. τὰ δὲ ἐκείνων σώματα καὶ τὴν λεγομένην ὑπ᾽ αὐτῶν ἀλήθειαν κατὰ σμικρὰ διαθραύοντες ἐν τοῖς λόγοις, γένεσιν ἀντ᾽ οὐσίας φερομένην τινὰ προσαγορεύουσιν. ἐν μέσῳ δὲ περὶ ταῦτα ἄπλετος ἀμφοτέρων μάχη τις, ὦ Θεαίτητε, ἀεὶ ξυνέστηκε. ΘΕ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Παρ᾽ ἀμφοῖν τοίνυν τοῖν γενοῖν κατὰ μέρος λάβωμεν λόγον ὑπὲρ ἧς τίθενται τῆς οὐσίας. ΘΕ. Πῶς οὖν δὴ ληψόμε- F θα; ΞΕ. Παρὰ μὲν τῶν ἐν εἴδεσιν αὐτὴν τιθεμένων, ῥᾷον (ἡμερώτεροι γάρ) παρὰ δὲ τῶν εἰς σῶμα πάντα ἑλκόντων βίᾳ, χαλεπώτερον. ἴσως δὲ σχεδὸν ἀδύνατον. δεῖ δ᾽ ὧδέ μοι δοκεῖ περὶ αὐτῶν δρᾶν. ΘΕ. Πῶς; ΞΕΝ. Μάλιστα μέν, εἴ πῃ δυνατὸν ἦν, ἔργῳ βελτίους αὐτοὺς ποιεῖν·

nię. THE. Omnino ſic eſſe videtur. HOS. Præterea quod totum non eſt, quantum eſſe nullo modo poteſt. Nam quatenus quantum eſt, eatenus eſſe & totum neceſſe eſt. THE. Prorſus. HOS. Innumeræ quoque præter has dubitationes aduerſus eum inſurgunt, quiſquis ens, aut vnum ſolú, aut duo quædam ponit. THE. Teſtantur hoc, quæ modò monſtrauimus. Nam aduerſus hæc dicta alia ſemper ex alia grauiórque dubitatio exoritur.

HOS. Sermones quidem illorum qui de ente & non ente exactè diſſerunt, nondum retulimus. Verumtamen ſatis hæc ſint. Eos autem qui ſecus dicunt, rurſus in medium adducamus, vt ex omnibus planè intelligamus nihilo facilius ens, quàm non ens quid ſit definiri poſſe. THE. Certè & hi adeundi videntur. HOS. Videtur vtique inter eos quaſi gigantum pugna quædam eſſe, propter eam controuerſiam qua inuicem de eſſentia certant. THE. Quo pacto? HOS. Quidam illorum de cœlo & inuiſibili regione omnia ipſis certè manibus in terram trahunt, ſaxa & quercus appræhendentes. Nam cùm talia hæc omnia tangant, ſolum id eſſe affirmant quod quoquo modo percipitur, atque tangitur, idémque corpus & eſſentiam tradunt. Quicquid verò abſque corpore dicitur eſſe, contemnunt nihil aliud audire volentes. THE. Noui equidem quos viros dixeris. Tales enim multos reperi. HOS. Horum autem aduerſarij cautè admodum atque piè supernè ex inuiſibili ſede pro inuiſibili eſſentia pugnant, atque intelligibiles quaſdam & incorporeas ſpecies cogunt etiam veram exiſtere. Illorum verò corpora, eámve quam nominant veritatem, in minima rationibus partiútur, generationémque pro eſſentia fluentem denominant. Vnde ingens & inextricabilis pugna inter vtroſque de his ſemper extitit. THE. Vera narras. HOS. Ab vtriſque itaque rationem eſſentiæ quam ponunt, ſigillatim iam exigamus. THE. Quomodo exigemus? HOS. Ab iis qui in ſpeciebus eſſentiam locant, facilius, mitiores enim ſunt, ab illis autẽ qui ad corpora vi ſingula trahunt, durius, fortè verò & impoſſibile. Verùm ſic de illis agendum videtur. THE. Quo pacto? HOS. Præſtaret illos reipſa meliores, ſi fieri poſſet, efficere.

quidem corpus aliquod habere, ſapientiam verò & cætera de quibus percontabaris, aut nihil eſſe, aut corpus aſſerere, nondum audent. Hos. Procul dubio Theætete meliores viri iam euaſerunt. nã quicunque illorum Spartæ, atque indigenæ ſunt, horum neutrum aſſerere vererentur, imò quod pugno premi nequit, omnino nihil eſſe contenderent. The. Fermè quod ſentiunt enarraſti. Hos. Ab illis iterum perquiramus. Nam ſi quid vel exiguum quidem incorporeum eſſe concedant, ſufficit. Quod incorporeis ſimulátque corporeis rebus eſt inſitum, cuius ratione eſſe vtraque dicunt, hoc ab illis exprimi quærimus. The. Deeſſet fortè illis reſponſio, ſiquid eis tale contingeret. Hos. Vide vtrum proponentibus nobis, ens tale quiddã exiſtere, admiſſuri ſint. The. Quidnam? declara. Fortè enim intelligemus. Hos. Dico quidem quicquid potentiam quamcunque nactum eſt, vel ad aliud agendum, vel patiendum ab alio, quamuis minimum quid à viliſsimo quodam, & ſi ſolum ſemel, quodlibet tale reuera eſſe. Et hac ens definitione deſcribo, nihil aliud quàm potentiam eſſe. The. At verò poſtquàm in præſentia ipſi hoc melius nihil habent, hoc & accipiunt. Hos. Probe forſitan deinceps nobis aliquando & illis aliter dicendum videbitur. Atque id nunc erga illos admiſſum ratũmque maneat. The. Manet. Hos. Ad ſpecierum amicos iam deſcendamus, tu autem nobis illorum ſenſum interpretare. The. Fiet. Hos. Aliud eſſentiam, aliud generationem dicitis, alterum ab altero ſecernentes? The. Abſq; controuerſia. Hos. Et corpore quidem nos per ſenſum cum generatione communicare, anima verò per rationem cum vera eſſentia: quam ſemper ſecundum eadem, & eodem modo ſeſe habere: generationem verò alias aliter apparere aſſeueratis? The. Aſſeueramus. Hos. Communionem hanc, ô viri omnium optimi, quid in ambobus eſſe dicitis? num id quod nos paulò antè inducebamus? Theæt. Qui iſtud? Hos. Paſsionem vel actionem ex potentia qua-

τω. ΞΕΝ. Τί δέ; τῶν τοιούτων μῶν σῶμά τι λέγουσιν ἴσχειν; ΘΕΑΙ. Τοῦτ' οὐκέτι κατὰ ταὐτὰ ἀποκρίνονται πᾶν· ἀλλὰ τὴν μὲν ψυχὴν αὐτὴν δοκεῖν σφίσι σῶμά τι κεκτῆσθαι, φρόνησιν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὧν ἠρώτηκας, αἰσχύνονται τὸ τολμᾶν ἢ μηδὲν τῶν ὄντων αὐτὰ ὁμολογεῖν, ἢ πάντ' εἶναι σώματα διισχυρίζεσθαι. ΞΕ. Σαφῶς γὰρ ἡμῖν, ὦ Θεαίτητε, βελτίους γεγόνασιν οἱ ἄνδρες. ἐπεὶ τούτων οὐδ' ἂν ἓν ἐπαισχυνθεῖεν οἵ γε αὐτῶν σπαρτοί τε καὶ αὐτόχθονες, ἀλλὰ διατείνοιντ' ἂν, πᾶν ὃ μὴ δυνατοὶ ταῖς χερσὶ συμπιέζειν
D εἰσίν, ὡς ἄρα τοῦτο οὐδὲν τὸ παράπαν ἐστί. ΘΕ. Σχεδὸν οἷα διανοοῦνται λέγεις. ΞΕ. Πάλιν τοίνυν ἀνερωτῶμεν αὐτούς. εἰ γάρ τι καὶ σμικρὸν ἐθέλουσι τῶν ὄντων συγχωρεῖν ἀσώματον, ἐξαρκεῖ. τὸ γὰρ ἐπί τε τούτοις ἅμα καὶ ἐπ' ἐκείνοις ὅσα ἔχει σῶμα ξυμφυὲς γεγονός, εἰς ὃ βλέποντες ἀμφότερα εἶναι λέγουσι, τοῦτο αὐτοῖς ῥητέον. τάχ' οὖν ἴσως ἂν ἀποροῖεν εἰ δή τι τοιοῦτον πεπόνθασι. ΞΕ. Σκόπει προτεινομένων ἡμῶν, ἆρ' ἐθέλοιεν ἂν δέχεσθαι καὶ ὁμολογεῖν τοιόνδ' εἶναι τὸ ὄν. ΘΕΑΙΤ. Τὸ ποῖον δή; λέγε, καὶ τάχα εἰσόμεθα. ΞΕ. Λέγω δὴ τὸ καὶ ὁποιανοῦν τινα κεκτημένον δύ-
E ναμιν εἴτ' εἰς τὸ ποιεῖν ἕτερον ὁτιοῦν πεφυκός, εἴτ' εἰς τὸ παθεῖν καὶ σμικρότατον ὑπὸ τοῦ φαυλοτάτου, κἂν εἰ μόνον εἰσάπαξ, πᾶν τοῦτο ὄντως εἶναι. τίθεμαι γὰρ ὅρον ὁρίζειν τὰ ὄντα, ὡς ἔστιν οὐκ ἄλλο τι πλὴν δύναμις. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἐπείπερ αὐτοί γε οὐκ ἔχουσιν ἐν τῷ παρόντι τούτου βέλτιον λέγειν, δέχονται τοῦτο. ΞΕ. Καλῶς. ἴσως γὰρ εἰς ὕστερον ἡμῖν τε καὶ τούτοις ἕτερον ἂν φανείη. πρὸς μὲν οὖν τούτους τοῦτο ἡμῖν ἐνταῦθα μενέτω ξυνομολογηθέν. ΘΕ. Μένει. ΞΕΝ. Πρὸς δὴ τοὺς ἑτέρους ἴωμεν, τοὺς τῶν εἰδῶν φίλους. σὺ δ' ἡμῖν καὶ τὰ παρὰ τούτων ἀφερμήνευε. ΘΕΑΙ.
F Ταῦτ' ἔσται. ΞΕ. Τὴν μὲν οὖν γένεσιν, τὴν δὲ οὐσίαν, χωρίς που διελόμενοι, λέγετε. ἦ γάρ; ΘΕ. Ναί. ΞΕΝ. Καὶ σώματι μὲν ἡμᾶς γενέσει δι' αἰσθήσεως κοινωνεῖν, διὰ λογισμοῦ δέ, ψυχῇ, πρὸς τὴν ὄντως οὐσίαν· ἣν ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ἔχειν φατέ, γένεσιν δὲ ἄλλοτε ἄλλως. Θ. Φαμὲν γὰρ οὖν. Ξ. Τὸ δὲ δὴ κοινωνεῖν, ὦ πάντων ἄριστοι, τί τοῦθ' ὑμᾶς ἐπ' ἀμφοῖν φαμὲν λέγειν; ἆρ' οὐ τὸ νῦν δὴ παρ' ἡμῶν ῥηθέν; ΘΕ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Πάθημα ἢ ποίημα ἐκ δυνάμεώς τινος ἀπὸ τῶν

περὶ ἔσται ποιεῖν τι, τὸ γιγνωσκόμενον ἀναγκαῖον αὖ ξυμβαίνει πάσχειν. C τὴν οὐσίαν δὴ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον γιγνωσκομένην ὑπὸ τῆς γνώσεως, καθ᾽ ὅσον γιγνώσκεται, κατὰ τοσοῦτον κινεῖσθαι, διὰ τὸ πάσχειν. ὃ δή φαμεν οὐκ ἂν γίνεσθαι περὶ τὸ ἠρεμοῦν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Τί δαί, πρὸς Διός; ὡς ἀληθῶς κίνησιν, καὶ ζωήν, καὶ ψυχήν, καὶ φρόνησιν, ἦ ῥᾳδίως πεισθησόμεθα τῷ παντελῶς ὄντι μὴ παρεῖναι; μηδὲ ζῆν αὐτό, μηδὲ φρονεῖν, ἀλλὰ σεμνὸν καὶ ἅγιον, νοῦν οὐκ ἔχον ἀκίνητον, ἑστὼς εἶναι; ΘΕΑΙ. Δεινὸν μέντ᾽ ἂν ὦ ξένε, λόγον συγχωροῖμεν. ΞΕΝ. Ἀλλὰ νοῦν μὲν ἔχειν, ζωὴν δὲ μὴ φῶμεν; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ΞΕ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀμφότερα ἐνόντ᾽ αὐτῷ λέγομεν, οὐ μὴν ἐν ψυ- D χῇ γε φήσομεν αὐτὸ ἔχειν αὐτά; ΘΕ. Καὶ τίν᾽ ἂν ἕτερον ἔχοι τρόπον; ΞΕ. Ἀλλὰ δῆτα νοῦν μὲν καὶ ζωὴν καὶ ψυχήν, ἀκίνητον μέντοι τὸ παράπαν, ἔμψυχον ὂν ἑστάναι.

ΘΕ. Πάντα ἔμοιγε ἄλογα ταῦτ᾽ εἶναι φαίνεται. ΞΕ. Καὶ τὸ κινούμενον δὴ καὶ κίνησιν συγχωρητέον ὡς ὄντα. ΘΕ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕ. Ξυμβαίνει δ᾽ οὖν, ὦ Θεαίτητε, ἀκινήτων τε ὄντων, νοῦν μηδενὶ περὶ μηδενὸς εἶναι μηδαμοῦ. ΘΕ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕ. Καὶ μήν, ἐὰν αὖ φερόμενα καὶ κινούμενα πάντ᾽ εἶναι συγχωρῶμεν, καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ ταὐτὸν τοῦτο ἐκ τῶν ὄντων ἐξαιρήσομεν. ΘΕΑΙ. Πῶς; E ΞΕ. Τὸ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως καὶ περὶ τὸ αὐτό, δοκεῖ σοι χωρὶς στάσεως γενέσθαι ποτ᾽ ἄν; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. ΞΕΝ. Τί δ᾽; ἄνευ τούτων νοῦν καθορᾷς ὄντα, ἢ γενόμενον ἂν καὶ ὁπουοῦν; ΘΕΑΙ. Ἥκιστα. ΞΕ. Καὶ μὴν πρός γε τοῦτον παντὶ λόγῳ μαχετέον, ὃς ἂν ἐπιστήμην ἢ φρόνησιν ἢ νοῦν ἀφανίζων, ἰσχυρίζηται περί τινος ὁπῃοῦν. ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. ΞΕΝ. Τῷ δὴ φιλοσόφῳ καὶ ταῦτα μάλιστα τιμῶντι, πᾶσα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη διὰ ταῦτα, μήτε τῶν ἓν ἢ καὶ τὰ πολλὰ εἴδη λεγόντων τὸ πᾶν ἑστηκὸς F ἀποδέχεσθαι, τῶν δὲ αὖ πανταχῇ τὸ ὂν κινούντων, μηδὲ τὸ παράπαν ἀκούειν ἀλλά, κατὰ τὴν τῶν παίδων εὐχήν, ὅσα ἀκίνητα καὶ κεκινημένα, τὸ ὄν τε καὶ τὸ πᾶν, ξυναμφότερα λέγειν. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα.

ΞΕΝ. Τί δὴ οὖν; ἆρ᾽ οὐκ ἐπιεικῶς ἤδη φαινόμεθα περιειληφέναι τῷ λόγῳ τὸ ὄν;

ſcitur pateretur. Et idcirco eſſentiam hac ratione pati ex ipſa cognitione contingeret, dum cognoſcitur: & quatenus cognoſcitur, eatenus pati: & quatenus patitur, eatenus & moueri. Quod circa rem ſtabilem fieri non poſſe dicimus. TH. Rectè HOS. Quid verò? dic per Iouem, reuera motum, vitam, animam, ſapientiam, nunquid ab eo quod omnino ac verè eſt, abeſſe prorſus exiſtimandum, neque viuere ipſum, neque ſapere, neque venerandam ſanctámque mentem habere, ſed immobile conſiſtere? THE. Abſurdum nimis id hoſpes, ſi concedatur. HOS Nunquid mentem quidẽ habere, vitam verò minimè? THE. Qui iſthuc? HOS. An hæc vtraque ineſſe illi dicemus, non tamen ab eo in anima contineri? THE. At quonam modo alio contineret? HOS. Verum mentem, vitam, animam habere dicendum: immobile tamen cùm omnino ſit animatum, conſiſtere? THE. Hæc omnia mihi ratione carere videntur. HOS. Commotum igitur & motionem tanquam exiſtentia adeſſe fatendum. THE. Quid obſtat? HOS. Ex hoc, ô Theætete, ſequitur, mentem nulli rerum immobilium, vſquam nullóque modo adeſſe. THE. Sequitur planè. HOS. Veruntamen ſi ferri agitarique cuncta conſentiemus, hoc ſermone ipſum idem ex genere rerum exiſtẽtium auferemus. THE. Qua ratione? HOS. Videtur tibi abſque ſtatu eſſe vnquam poſſe quod dicitur, ſecundum eadem, eodem modo, & circa idem? THE. Nequaquam. HOS. Cernis vſquam ſine his mentem, vel fuiſſe, vel eſſe? THE. Minimè. HOS. Aduerſus eum omni rationum conatu pugnandum, qui ſcientia, prudentia, mentéque ſublatis, quicquam aliud aſſeueret. THE. Et vehementer quidem. HOS. Neceſſe eſt eum qui philoſophatur, atque iſta in primis honorat, propterea neque ſermonem illorum admittere, quicunque vnam ſpeciem rerũ vel plures inducentes, totum ſtare ſolum ferunt, neque illos audire, qui ens moueri duntaxat affirmant: verùm ſecundum puerorum opinionem compræhenſis omnibus quotcunque vel ſtant, vel mouentur, ambo ſimul ens & omne vocare. THE. Vera loqueris.

HOSP. An non vt decet ens ſermone iam compræhendiſſe videmur?

... H E. Apparet. H O S. Ens itaque ſuapte natura neque ſtat penitus, neque mouetur. T H E. Sic fermè dicendum. H O S. Quonam cogitatio conuertẽda vt animus de ente ratum aliquid & manifeſtum habeat? T H E. Ignoro. H O. Haud facilè vſquam arbitror. Si quid enim non mouetur, cur non ſtat ſaltẽ? vel quod nõ ſtat, cur non moueatur? Ens verò nobis extra hæc vtraq; eſſe apparuit, fierine id poteſt? T H. Minimè omnium. H O S. Hoc vtique recordari in præſentia debemus. T H E. Quale id? H O S. Quòd de non entis nomine interrogati cuinam conueniret, declarare nequiuimus. Recordariſne? T H E. Quidni recordet? H O. Nunquid circa ens modo minore in dubitatione verſamur? T H E. Mihi quidem hoſpes ſi modò dici poteſt, magis deficere nunc videmur. H O. Hoc ergo hic ponatur ambiguum: poſtquam verò tam ens quã non ens ex æquo nobis obſcurum eſt viſum, ſpes reſtat deinceps, ſi alterũ clarius vel obſcurius videbitur, & alterum ſimiliter viſum iri: & ſi alterum ignotum penitus, alterum quoque ſimiliter fore. Sermonem igitur quantum poſſumus decentiſsimè circa vtrunq; pariter perſequamur. T H. Scitè. H OS. Dicamus planè quo pacto multis nominibus idem hoc appellamus. T H. Exemplum ad hoc inducas. H O S. Hominem vnum vocantes, cognomentis multis denominamus, dũ colores illi, figuras, magnitudines attribuimus, virtuteſque & vitia, in quibus omnibus aliiſque permultis non hominem tantùm eſſe ipſum dicimus, ſed & bonũ & alia multa, atque in aliis ſimiliter agimus. Quodlibet enim vnũ ponentes, multa deinde multiſq; nominibus appellamus. T H. Vera narras. H O. Vnde iuuenibus, vt arbitror, & tardo ingenio ſenibus aduerſandi occaſionẽ dedimus.

...σεῖπας ἀμφότερα. ΘΕΑΙΤ. Κινδυνεύομεν ὡς ἀληθῶς τρίτον ἀπομαντεύεσθαί τι τὸ ὄν, ὅταν κίνησιν καὶ στάσιν εἶναι λέγωμεν. ΞΕΝ. Οὐκ ἄρα κίνησις καὶ στάσις ἐστὶ συναμφότερον τὸ ὄν, ἀλλ' ἕτερον δή τι τούτων. ΘΕΑΙΤ. Ἔοικε. ΞΕΝΟΣ. Κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἄρα τὸ ὂν οὔτε ἕστηκεν, οὔτε κινεῖται. ΘΕΑΙ. Σχεδόν. ΞΕΝΟΣ. Ποῖ δὴ χρὴ τὴν διάνοιαν ἔτι τρέπειν τὸν βουλόμενον ἐναργές τι περὶ αὐτοῦ παρ' ἑαυτῷ βεβαιώσασθαι; ΘΕΑΙ. Ποῖ γάρ;

D ΞΕΝΟΣ. Οἶμαι μὲν οὐδαμόσ' ἔτι ῥᾴδιον. εἰ γάρ τι μὴ κινεῖται, πῶς οὐχ ἕστηκεν; ἢ τὸ μηδαμῶς ἑστὸς, πῶς οὐκ αὖ κινεῖται; τὸ δὲ ὂν ἡμῖν νῦν ἐκτὸς τούτων ἀμφοτέρων ἀναπέφανται, ἦ δυνατὸν οὖν τοῦτο; ΘΕΑΙ. Πάντων μὲν οὖν ἀδυνατώτατον. ΞΕΝ. Τόδε τοίνυν μνησθῆναι δίκαιον ἐπὶ τούτοις. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Ὅτι τοῦ μὴ ὄντος ἐρωτηθέντες τοὔνομα ἐφ' ὅ, τί ποτε δεῖ φέρειν, πάσῃ συνεσχόμεθα ἀπορίᾳ. μέμνησαι; ΘΕΑΙΤ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Μῶν οὖν ἐν ἐλάττονί τινι νῦν ἐσμὲν ἀπορίᾳ περὶ

E τὸ ὄν; ΘΕ. Ἐμοὶ μὲν, ὦ ξένε, εἰ δυνατὸν εἰπεῖν, ἐν πλείονι φαινόμεθα. ΞΕ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἐνταῦθα κείσθω διηπορημένον· ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἴσου τό, τε ὂν καὶ τὸ μὴ ὂν ἀπορίας μετειλήφατον, νῦν ἐλπὶς ἤδη, καθάπερ ἂν αὐτῶν θάτερον, εἴτε ἀμυδρότερον εἴτε σαφέστερον ἀναφαίνηται, καὶ θάτερον οὕτως ἀναφαίνεσθαι· καὶ ἐὰν αὖ μηδέτερον ἰδεῖν δυνώμεθα, τὸν γοῦν λόγον ὅπῃπερ ἂν οἷοί τε ὦμεν εὐπρεπέστατα διωσόμεθα οὕτως ἀμφοῖν ἅμα. ΘΕ. Καλῶς. ΞΕ. Λέγωμεν δὴ καθ' ὅντινά ποτε τρόπον πολλοῖς ὀνόμασι ταὐτὸν τοῦτο ἑκάστοτε προσαγορεύομεν. ΘΕ. Οἷον δὴ τί παράδειγμα εἰπέ. ΞΕ. Λέγομεν ἄνθρωπον δήπου πόλλ' ἄττα ἐπονομάζοντες, τά τε χρώματα ἐπιφέροντες αὐτῷ καὶ τὰ σχήματα, καὶ τὰ μεγέθη, καὶ κακίας καὶ ἀρετάς. ἐν οἷς πᾶσι καὶ ἑτέροις μυρίοις οὐ μόνον ἄνθρωπον αὐτὸν εἶναί φαμεν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθὸν, καὶ ἕτερα ἄπειρα, καὶ τἆλλα δὴ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, οὕτως ἓν ἕκαστον ὑποθέμενοι, πάλιν αὐτὸ πολλὰ καὶ πολλοῖς ὀνόμασι λέγομεν. ΘΕ. Ἀληθῆ λέγεις. ΞΕΝΟΣ. Ὅθεν γε (οἶμαι) τοῖς τε νέοις καὶ τῶν γερόντων τοῖς ὀψιμαθέσι θοίνην παρεσκευάκαμεν.

[illegible]

Ἐγὼ μὲν ὑπὲρ αὐτῶν οὐδὲν ἔχω πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι. τί οὖν οὐ καθ' ἕν, ἀποκρινάμενος, ἐφ' ἑκάστου τὰ συμβαίνοντα ἐσκέψω; ΞΕΝ. Καλῶς λέγεις· καὶ τιθῶμέν γε αὐτοὺς λέγειν, εἰ βούλει, πρῶτον, μηδενὶ μηδὲν μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν κοινωνίας εἰς μηδέν· οὐκοῦν κίνησίς τε καὶ στάσις οὐδαμῇ μεθέξετον οὐσίας. ΘΕ. Οὐ γὰρ οὖν. ΞΕΝ. Τί δέ; ἔσται πότερον αὐτῶν οὐσίας μὴ προσκοινωνοῦν; ΘΕ. Οὐκ ἔσται. ΞΕΝ. Ταχὺ δὴ ταύτῃ γε τῇ συνομολογίᾳ πάντα ἀνάστατα γέγονεν, ὡς ἔοικεν, ἅμα τε τῶν τὸ πᾶν κινούντων, καὶ τῶν ὡς ἓν ἱστάντων, καὶ ὅσοι κατ' εἴδη τὰ ὄντα, κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ἔχοντα εἶναί φασιν ἀεί. πάντες γὰρ οὗτοι τό γε εἶναι προσάπτουσιν, οἱ μὲν, ὄντως κινεῖσθαι λέγοντες, οἱ δὲ, ὄντως ἑστηκότα εἶναι. ΘΕΑΙΤ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Καὶ μὴν καὶ ὅσοι τοτὲ μὲν συντιθέασι τὰ πάντα, τοτὲ δὲ διαιροῦσιν, εἴτε εἰς ἓν καὶ ἐξ ἑνὸς ἄπειρα, εἴτε εἰς πέρας ἔχοντα στοιχεῖα διαιρούμενοι, καὶ ἐκ τούτων συντιθέντες, ὁμοίως μὲν, ἐὰν ἐν μέρει τοῦτο τιθῶσι γιγνόμενον, ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν ἀεὶ, κατὰ πάντα ταῦτα, λέγοιεν ἂν οὐδὲν, εἴπερ μηδεμία ἐστὶ σύμμιξις. ΘΕΑΙΤ. Ὀρθῶς. ΞΕΝΟΣ. Ἔτι τοίνυν ἂν αὐτοὶ πάντων καταγελαστότατα μετίοιεν τὸν λόγον, οἱ μηδὲν ἐῶντες κοινωνίᾳ παθήματος ἑτέρου θάτερον προσαγορεύειν. ΘΕ. Πῶς; ΞΕΝΟΣ. Τῷ τε εἶναί που περὶ πάντα ἀναγκάζονται χρῆσθαι, καὶ τῷ χωρὶς, καὶ τῷ ἄλλων, καὶ τῷ καθ' αὑτὸ, καὶ μυρίοις ἑτέροις, ὧν ἀκρατεῖς ὄντες εἴργεσθαι, καὶ μὴ συνάπτειν ἐν τοῖς λόγοις, οὐκ ἄλλων δέονται τῶν ἐξελεγχόντων· ἀλλὰ (τὸ λεγόμενον) οἴκοθεν τὸν πολέμιον καὶ ἐναντιωσόμενον ἔχοντες, ἐντὸς ὑποφθεγγόμενον, ὥσπερ τὸν ἄτοπον Εὐρυκλέα, περιφέροντες ἀεὶ πορεύονται. ΘΕΑΙΤΗΤ. Κομιδῇ λέγεις ὅμοιόν τε καὶ ἀληθές. ΞΕΝΟΣ. Τί δ' ἂν πάντα ἀλλήλοις ἐῶμεν δύναμιν ἔχειν ἐπικοινωνίας; τοῦτο μὲν οἷός τε κἀγὼ διαλύειν. ΘΕ. Πῶς; ΞΕ. Ὅτι κίνησίς γε αὐτὴ παντάπασιν ἵσταιτ' ἂν, καὶ στάσις αὖ πάλιν αὐτὴ κινοῖτο, εἴπερ ἐπιγιγνοίσθην ἐπ' ἀλλήλοιν. ἀλλὰ μὴν τοῦτό γέ που ταῖς μεγίσταις ἀνάγκαις ἀδύνατον, κίνησίν τε ἵστασθαι καὶ στάσιν κινεῖσθαι. ΘΕ. Πῶς γὰρ οὔ. ΞΕΝΟΣ. Τὸ τρίτον δὴ μόνον λοιπόν. ΘΕ. Ναί. ΞΕΝΟΣ. Καὶ μὴν ἕν γέ τι τούτων ἀναγκαῖον, ἢ πάντα, ἢ μηδὲν, ἢ τὰ μὲν ἐθέλειν, τὰ δὲ μὴ, συμμίγνυσθαι.

C

[illegible] ſiuiſti? Ho. Rectè admones. Ponamus ergo ſi vis dicere illos nihil cuiquam vllo pacto poſſe quicquam communicare. Nonne motus igitur & ſtatus nullo modo eſſentia participabunt? TH. Nullo modo certè. HO. Num erit illorū aliquod cū neutrum ſit, eſſentiæ particeps? THE. Non erit. HOS. Statim hac conſenſione omnia, vt videtur, peruerſa ſunt, tum illorum dogmata qui moueri omnia, tum illorum qui ſtare vt vnum volunt: ac etiam illorum qui ſecundum ſpecies ea quæ ſunt, eodem modo, & ſecundum eadem eſſe ſemper exiſtumāt. omnes enim eſſe adiungunt, partim verè moueri, partim verè ſtare dicentes. THE. Sic eſt omnino. HOS. Quinetiam quicunque interdū componunt

D

omnia, interdum diuidunt, ſiue in vnum & ex vno in infinita, ſiue in terminata elementa diuidant, & ex his componant: ſimiliter quidem ſi interdum id fieri ponant, ſimiliter ſi ſemper in his inquam omnibus nihil veri dicunt, quandoquidem rerum eſt nulla commixtio. TH. Rectè. HO. Præterea & ipſi quàm abſurdiſsimè ſermonem tranſigeremus ſi nihil permitteremus alterius paſsionis communione, alterum appellari. THE. Quomodo? HO. Ipſo eſſe circa ſingula quodammodo vti coguntur, & ipſo ſeorſum, & altero, & ſecundum ſeipſum, & innumeris alijs: quibus

E

cùm abſtinere nequeant quin ſermonibus ſuis interſerant, nullis aliorum redargutionibus indigent, ſed, vt fertur, domi hoſtem & aduerſarium habent intus ſubmurmurantem, tanquam abſurdum illum Euryclem circunferentes ſemper incedunt. TH. Verum eſt quod dicis ac ſimile. HO. Quid verò, ſi omnia vim mutuæ communionis habere dicamus? hoc profectò & ipſe refellere poſſum. THE. Qua ratione? HOS. Quoniam & motus ipſe omnino quieſceret, & ſtatus agitaretur, ſi inuicem commiſcerentur. Hoc autem ſumma quadam neceſsitate impoſsibile eſt, motum ſtare, ſtatimue moueri. THE. Curnon. HO. Ter-

F

tium itaque ſolum reſtat. TH. Sanè. HOS. Etenim vnum aliquod iſtorum neceſſarium eſt, vel omnia, vel nulla, vel alia commiſceri, alia minimè.

[illegible] Nunquid per Iouem imprudentes in liberalium hominũ ſcientiã incidimus? Cumque quæreremus ſophiſtam, prius inueniſſe videmur philoſophum. THE. Qui iſthuc? HOS. Per genera diuidere, & neque eandem ſpeciem alteram putare, neque alteram rurſus eandem eſſe, nónne dialecticæ officium eſſe dicemus? TH. Dicemus profectò. HO. Quicunque hoc agere poteſt, vnam ideam per multa, vnoquoque ſeorſum poſito, paſsim porrectam acutè perſentit, & multas quæ diuerſæ inter ſe ſunt extrinſecus ſub vna comprehenſas, & vnam rurſus per tota illa, quæ multa ſunt, in vno copulatam, & multas ſeorſum vndique diſtinctas. Hoc autem eſt ſcire, per genus diſcernere quà ſingula communicare viciſsim poſſunt, & quà non poſſunt. TH. Omnino. HOS. At verò dialecticum opus haud alteri dabis, vt arbitror, quàm purè legitimeque philoſophanti. THE. Quo pacto alteri dari poſſet? HOS. Philoſophum quidem tali quodam in loco & nunc, & in poſterum, ſi quæremus, inueniemus, quanquam & hic non facile conſpici poteſt. Sed alia ratione ſophiſta, alia philoſophus intuitum refugit oculorum. THE. Qua? HOS. Sophiſtam pono, quia in non entis tenebras aufugit, & diuturna conſuetudine tenebris illis offunditur, idcirco ſumma difficultate diſcernitur. THE. Sic eſt. HOS. Philoſophus autem entis ipſius ideæ ratiocinatione ſemper inhærens, ob regionis illius ſplendorem haud facilè cernitur. Nam vulgarium animarum oculi diuinitatis radios ſuſtinere non poſſunt. THE. Conſentaneum eſt iſta ſic non minus quàm illa ſeſe habere. HOS. De hoc alias clarius, ſi pro voluntate licebit, tractabimus. Sophiſta verò non prius eſt dimittendus, quàm ſufficienter à nobis ſit cognitus. THE. Egregiè.

ταῦτ' εἶναι; καὶ πάλιν ἐν ταῖς διαιρέσεσιν, εἰ δι' ὅλων ἕτερα τῆς διαιρέσεως αἴτια; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐκ ἐπιστήμης δεῖ, καὶ σχεδὸν γε ἴσως τῆς μεγίστης; ΞΕΝ. Τί οὖν αὖ προσεροῦμεν, ὦ Θεαίτητε, ταύτην; ἢ πρὸς Διὸς ἐλάθομεν εἰς τὴν τῶν ἐλευθέρων ἐμπεσόντες ἐπιστήμην, καὶ κινδυνεύομεν, ζητοῦντες τὸν σοφιστήν, πρότερον ἀνευρηκέναι τὸν φιλόσοφον; ΘΕΑΙΤ. Πῶς λέγεις; ΞΕ. Τὸ κατὰ γένη διαιρεῖσθαι, καὶ
D μήτε ταὐτὸν εἶδος ἕτερον ἡγήσασθαι, μήτε ἕτερον ὂν ταὐτόν, μῶν οὐ τῆς διαλεκτικῆς φήσομεν ἐπιστήμης εἶναι; ΘΕΑΙΤ. Ναὶ φήσομεν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν ὅ γε τοῦτο δυνατὸς δρᾶν, μίαν ἰδέαν διὰ πολλῶν, ἑνὸς ἑκάστου κειμένου χωρίς, πάντῃ διατεταμένην ἱκανῶς διαισθάνεται, καὶ πολλὰς ἑτέρας ἀλλήλων ὑπὸ μιᾶς ἔξωθεν περιεχομένας, καὶ μίαν αὖ δι' ὅλων πολλῶν ἐν ἑνὶ ξυνημμένην, καὶ πολλὰς χωρὶς πάντῃ διωρισμένας. τοῦτο δ' ἐστίν, ᾗ τε κοινωνεῖν ἕκαστα δύναται, καὶ ὅπῃ μή, διακρίνειν κατὰ γένος ἐπίστασθαι. ΘΕ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕΝ. Ἀλλὰ μὴν τό γε διαλεκτικὸν οὐκ
E ἄλλῳ δώσεις, ὡς ἐγᾦμαι, πλὴν τῷ καθαρῶς τε καὶ δικαίως φιλοσοφοῦντι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλῳ δοίη τις; ΞΕΝ. Τὸν μὲν δὴ φιλόσοφον ἐν τοιούτῳ τινὶ τόπῳ καὶ νῦν καὶ ἔπειτα ἀνευρήσομεν, ἐὰν ζητῶμεν, ἰδεῖν μὲν χαλεπὸν ἐναργῶς καὶ τοῦτον, ἕτερον μὴν τρόπον ἥ τε τοῦ σοφιστοῦ χαλεπότης, ἥ τε τούτου. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕΝΟΣ. Ὁ μὲν ἀποδιδράσκων εἰς τὴν τοῦ μὴ ὄντος σκοτεινότητα, τριβῇ προσαπτόμενος αὐτῆς, διὰ τὸ σκοτεινὸν τοῦ τόπου κατανοῆσαι χαλεπός. ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΞΕΝ. Ὁ δέ γε φιλόσοφος, τῇ τοῦ ὄντος ἀεὶ διὰ λογισμῶν προσκείμενος ἰδέᾳ, διὰ
F τὸ λαμπρὸν αὖ τῆς χώρας, οὐδαμῶς εὐπετὴς ὀφθῆναι. τὰ γὰρ τῆς τῶν πολλῶν ψυχῆς ὄμματα, καρτερεῖν πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶντα ἀδύνατα. ΘΕΑΙΤ. Καὶ ταῦτα εἰκὸς οὐχ ἧττον οὕτως ἢ ἐκείνως ἔχειν. ΞΕ. Οὐκοῦν περὶ μὲν τούτου τάχα ἐπισκεψόμεθα σαφέστερον, ἂν ἔτι βουλομένοις ἡμῖν ᾖ· περὶ δὲ τοῦ σοφιστοῦ που δῆλον ὡς οὐκ ἀνετέον, πρὶν ἂν ἱκανῶς αὐτὸν θεασώμεθα. ΘΕΑΙ. Καλῶς εἶπες.

πότ' αὖ νῦν οὕτως εἰρήκαμεν τό, τε ταυτὸν καὶ θάτερον; πότερα δύο τινὲ αὐτώ, τῶν μὲν τριῶν ἄλλω, συμμιγνυμένω μὴν ἐκείνοις ἐξ ἀνάγκης ἀεί· καὶ περὶ πέντε ἀλλ' οὐ περὶ τριῶν ὡς ὄντων αὐτῶν σκεπτέον, ἢ τό, τε ταυτὸν τοῦτο καὶ θάτερον ἐκείνων τι προσαγορεύοντες λανθάνομεν ἡμᾶς αὐτούς; ΘΕΑΙΤ. Ἴσως. ΞΕ. Ἀλλ' οὔτι μὴν κίνησίς γε καὶ στάσις, οὔθ' ἕτερον οὔτε ταυτόν ἐστι. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Ὅ, τι περ ἂν κοινῇ προσείπωμεν κίνησιν καὶ στάσιν, τοῦτο οὐδέτερον αὐτοῖν οἷόν τε εἶναι. ΘΕΑΙΤ. Τί δή; ΞΕΝ. Κίνησίς τε στήσεται, καὶ στάσις αὖ κινηθήσεται. περὶ γὰρ ἀμφότερα θάτερον ὁποτερονοῦν γιγνόμενον αὐτοῖν ἀναγκάσει μεταβάλλειν αὖ θάτερον ἐπὶ τοὐναντίον τῆς αὐτοῦ φύσεως, ἅτε μετασχὸν τοῦ ἐναντίου. ΘΕΑΙΤ. Κομιδῇ γε. ΞΕΝ. Μετέχετον μὴν ἄμφω ταυτοῦ καὶ θατέρου. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕΝ. Μὴ τοίνυν λέγωμεν κίνησιν γ' εἶναι ταυτὸν ἢ θάτερον, μηδ' αὖ στάσιν. ΘΕ. Μὴ γάρ. ΞΕΝ. Ἀλλ' ἆρα τὸ ὂν καὶ τὸ ταυτὸν ὡς ἕν τι διανοητέον ἡμῖν. ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΞΕ. Ἀλλ' εἰ τὸ ὂν καὶ τὸ ταυτὸν μηδὲν διάφορον σημαίνετον, κίνησιν αὖ πάλιν καὶ στάσιν ἀμφότερα εἶναι λέγοντες, ἀμφότερα οὕτως αὐτὰ ταυτόν, ὡς ὄντα προσεροῦμεν. ΘΕ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον. ΞΕΝ. Ἀδύνατον ἄρα ταυτὸν καὶ τὸ ὂν ἓν εἶναι. ΘΕ. Σχεδόν. ΞΕ. Τέταρτον δὴ πρὸς τοῖς τρισὶν εἴδεσιν εἶδος τὸ ταυτὸν τιθῶμεν. ΘΕ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Τί δέ, τὸ θάτερον ἆρα λεκτέον πέμπτον; ἢ τοῦτο καὶ τὸ ὄν, ὡς δύο ἄττα ὀνόματα ἐφ' ἑνὶ γένει διανοεῖσθαι δεῖ; ΘΕΑΙΤ. Τάχ' ἄν. ΞΕΝΟΣ. Ἀλλ' οἶμαί σε συγχωρεῖν, τῶν ὄντων τὰ μὲν αὐτὰ καθ' αὑτά, τὰ δὲ πρὸς ἄλλα ἀεὶ λέγεσθαι. ΘΕΑΙΤ. Τί δ' οὔ; ΞΕΝΟΣ. Τὸ δέ γ' ἕτερον ἀεὶ πρὸς ἕτερον. ἦ γάρ; ΘΕΑΙΤΗ. Οὕτω. ΞΕΝ. Οὐκ ἄν, εἴ γε τὸ ὂν καὶ τὸ θάτερον μὴ πάμπολυ διεφερέτην· ἀλλ' εἴπερ θάτερον ἀμφοῖν μετεῖχε τοῖν εἰδοῖν, ὥσπερ τὸ ὄν, ἦν ἄν ποτέ τι καὶ τῶν ἑτέρων ἕτερον οὐ πρὸς ἕτερον. νῦν δὲ ἀτεχνῶς ἡμῖν ὅ, τι περ ἂν ἕτερον ᾖ, συμβέβηκεν ἐξ ἀνάγκης πρὸς ἕτερον τοῦτο αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν εἶναι. ΘΕΑΙΤΗΤ. Λέγεις καθάπερ ἔχει. ΞΕΝ. Πέμπτον δὴ τὴν θατέρου φύσιν λεκτέον ἐν τοῖς εἴδεσιν οὖσαν ἐν οἷς προαιρούμεθα. ΘΕ. Ναί. ΞΕΝ. Καὶ διὰ πάντων γε αὐτὴν αὐτῶν φήσομεν διεληλυθέναι,

C

HOS. Quid ita nunc idem & alterum diximus? Nunquid vt duo quædam genera alia quàm tria ſuperiora, illis autem neceſſariò ſemper adnexa? atque ita de quinque generibus cogitandum? An idem hoc & alterum illorum quiddam enunciauimus, quod tamen nos latuit? THE. Forſitan. HO. At verò motus ſtatuſque neque alterum eſt, neque idem. THE. Quam ob cauſam? HOS. Quod communiter motum ſtatúmue vocamus, hoc neutrum illorum eſſe poteſt. TH. Cur? HO. Quia & motus ſtaret, & ſtatus itidem moueretur. Circa enim ambo alterum vtrumuis illorum effectum, cogeret alterum in naturæ ſuæ tranſire contrarium, vtpote contrarij particeps. THE. Prorſus. HOS. Ambo

D

tamen eodem alteróue participant. THE. Nempe. HO. Ne ergo dicamus, aut motum eſſe idem vel alterum, aut ſtatum ſimiliter. TH. Non certè. HO. Sed nunquid ens & idem quaſi vnum quiddā nobis cogitandum? TH. Fortè. HO. At ſi ens & idem nihilo inter ſe differunt, quoties motum & ſtatum ambo eſſe dicemus, ambo ſimiliter iſta idem ſicut entia denominabimus, hoc autē impoſſibile. TH. At hoc impoſſibile. HOS. Non poteſt igitur idem & ens, vnum eſſe. TH. Sic fermè dicendum. HOS. Quartam ergo ſpeciē præter tres ſuperiores ipſum idem ponamus. THE. Ponamus. HOS. Nunquid

E

ipſum alterum quinto loco ponendum? vel hoc & ens nomina duo vnum quiddam ſignificare putandum? THE. Fortè. HOS. Arbitror tamen conceſſurum te, quòd eorum quæ ſunt, quædam ipſa ſecundum ſeipſa ſunt, quædam ad alia referuntur. TH. Quidni? HO. Alterum autem ſemper ad alterum, nonne? THE. Semper. HOS. Non tamē ita, niſi alterum, & ens inter ſe longè differrent. Sed ſi alterum ſpeciebus vtriſque participaret, vt ens, eſſet vtique aliquid eorum, quæ altera ſunt, alterum vtique non ad alterum: nunc autem quicquid reuera alterum eſt, ex neceſſitate ſequitur, vt ſecundum id quod eſt, alterum ſit.

F

THE. Sic eſt, vt dicis. HOS. Quintam ergo alterius ipſius naturam in ſpeciebus, quibus adiunximus, ponere decet. THE. Profectò. HO. Dicendum quoque per omnia hæc illam diſcurrere.

… ipſum alterum, quemadmodum aliud, quàm idem, & ſtatus erat. TH. Neceſſe eſt. HOS. Eſt ergo & alterum hac ratione quodammodo & non alterum. TH. Verũ. HOS. Quid verò deinceps? Num alterum ipſum, quàm tria dicemus, nõ tamen à quarto diuerſum, cùm quinque illa eſſe confeſſi fuerimus, è quibus vnum conſiderandum propoſuimus? THE. At quomodo? HOS. neque enim minorem illorum numerum, quàm ſuprà conſtiterit, concedere poſſumus. Itaque nihil veriti pugnemus motum aliud eſſe, quàm ens. THE. Aſſeueremus protinus. HOS. Quare motus reuera non ens exiſtit, & ens, quandoquidem entis eſt particeps. THE. Manifeſtum id quidem. HOS. Sequitur itaque non ens in motu, & in aliis generibus omnibus eſſe. Nam in ſingulis alterius ipſius natura, dum alterum vnumquodque, quàm ipſum ens efficit, non ens efficit ſingula: atque ideo cuncta ſimiliter non entia hac de cauſa prædicabimus, & quia ente participant, eſſe iterum dicemus, entiáque vocabimus. THE. Fortaſſe. HOS. Ergo circa ſpeciem quãlibet ens quidem multiplex eſt non ens autẽ multitudine infinitum. THE. Videtur. HOS. An non ipſum quoque ens aliud, quàm vnumquodque aliorum eſt dicendum? THE. Neceſſe eſt. HOS. Ens itaque quot numero alia ſunt, totidem non eſt ipſum: nam cùm illa ipſum non ſit, vnum quidem ipſum eſt: alia verò quæ infinita ſunt numero, non eſt. THE. Ita penè dicendum. HOS. Haud ſanè turbari nos his decet. ſiquidem natura generum mutuam communionem habet. Si quis autem minus hæc accipit, ſciendum poſitis ſuperioribus, concedi hæc inſuper oportere. THE. Aequa dicis. HOS. Videamus & hoc. TH. Quidnam HOS. Quoties nõ ens dicimus, vt videmur, nequaquam entis contrarium dicimus, ſed alterum quiddam ſolum. THE. Quomodo? HOS. Ceu cùm aliquid non magnum dicimus, non magis paruum, quàm æquale eo vocabulo ſignificamus. THE. Sic eſt.

τις ὡς ἔστι κατὰ φύσιν ταύτῃ. ΘΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Λέγωμεν δὴ πάλιν. ἡ κίνησίς ἐστιν ἕτερον τοῦ ἑτέρου, καθάπερ ταὐτοῦ τε ἦν ἄλλο καὶ τῆς στάσεως; ΘΕΑΙ. Ἀναγκαῖον. ΞΕ. Οὐχ ἕτερον ἄρ' ἐστί πη, καὶ ἕτερον κατὰ τὸν νῦν δὴ λόγον. ΘΕ. Ἀληθῆ. ΞΕΝ. Τί οὖν δὴ τὸ μετὰ τοῦτο; ἆρ' αὐτὴν μὲν τῶν τριῶν ἕτερον αὐτὴν φήσομεν εἶναι, τοῦ δὲ τετάρτου μὴ φῶμεν; ὁμολογήσαντες αὐτὰ εἶναι πέντε, περὶ ὧν καὶ ἐν οἷς προὐθέμεθα
D σκοπεῖν; ΘΕΑΙΤ. Καὶ πῶς; ΞΕ. Ἀδύνατον γὰρ συγχωρεῖν ἐλάττω τὸν ἀριθμὸν τοῦ νῦν δὴ φανέντος. ἀδεῶς ἄρα τὴν κίνησιν ἕτερον εἶναι τοῦ ὄντος διαμαχόμενοι λέγωμεν. ΘΕ. Ἀδεέστατα μὲν οὖν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν δὴ σαφῶς ἡ κίνησις ὄντως οὐκ ὄν ἐστι, καὶ ὄν, ἐπείπερ τοῦ ὄντος μετέχει. ΘΕΑΙΤΗ. Σαφέστατά γε. ΞΕ. Ἔστιν ἄρα ἐξ ἀνάγκης τὸ μὴ ὂν ἐπί τε κινήσεως εἶναι, καὶ κατὰ πάντα τὰ γένη· κατὰ πάντα γὰρ ἡ θατέρου φύσις, ἕτερον ἀπεργαζομένη τοῦ ὄντος, ἕκαστον οὐκ ὂν ποιεῖ. καὶ ξύμπαντα δὴ κατὰ ταὐτὰ, οὕτως οὐκ ὄντα ὀρθῶς ἐροῦμεν· καὶ πάλιν, ὅτι μετέχει τοῦ ὄντος, εἶναί τε καὶ ὄντα. ΘΕ. Κιν-
E δυνεύει. ΞΕ. Περὶ ἕκαστον ἄρα τῶν εἰδῶν πολὺ μέν ἐστι τὸ ὄν, ἄπειρον δὲ πλήθει τὸ μὴ ὄν. ΘΕ. Ἔοικε. ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὂν αὐτὸ τῶν ἄλλων ἕτερον εἶναι λεκτέον; ΘΕΑΙΤΗ. Ἀνάγκη. ΞΕΝ. Καὶ τὸ ὂν ἄρ' ἡμῖν, ὅσα περ ἐστὶ τὰ ἄλλα, κατὰ τοσαῦτα οὐκ ἔστιν. ἐκεῖνα γὰρ οὐκ ὄν, ἓν μὲν αὐτό ἐστιν, ἀπέραντα δὲ τὸν ἀριθμὸν τἆλλα οὐκ ἔστιν αὖ. ΘΕ. Σχεδὸν οὕτως. ΞΕ. Οὐκοῦν δὴ καὶ ταῦτα οὐ δυσχεραντέον, ἐπείπερ ἔχει κοινωνίαν ἀλλήλοις ἡ τῶν γενῶν φύσις. εἰ δέ τις ταῦτα μὴ συγχωρεῖ, πείσας ἡμῶν τοὺς ἔμπροσθεν λόγους, οὕτω πειθέτω τὰ μετὰ ταῦτα. ΘΕ. Δικαιότατα εἴρηκας. ΞΕ. Ἴδωμεν δὴ καὶ τόδε.
F ΘΕΑΙΤΗΤ. Τὸ ποῖον. ΞΕ. Ὁπόταν τὸ μὴ ὂν λέγωμεν, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἐναντίον τι λέγομεν τοῦ ὄντος, ἀλλ' ἕτερον μόνον. ΘΕΑΙΤΗΤ. Πῶς; ΞΕΝΟΣ. Οἷον, ὅταν εἴπωμέν τι μὴ μέγα, τότε μᾶλλόν τί σοι φαινόμεθα τὸ σμικρὸν ἢ τὸ ἴσον δηλοῦν τῷ ῥήματι; ΘΕΑΙΤΗΤ. Καὶ πῶς;

γένους ἀφορισθέν, καὶ πρός τι τῶν ὄντων αὖ πάλιν ἀντιτεθέν, οὕτω ξυμβέβηκεν εἶναι τὸ μὴ καλόν; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕΝ. C Ὄντος δὴ πρὸς ὂν ἡ ἀντίθεσις, ὡς ἔοικ', εἶναι συμβαίνει τὸ μὴ καλόν. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατα. ΞΕΝ. Τί οὖν; κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ἆρα μᾶλλον μὲν τὸ καλὸν ἡμῖν ἐστι τῶν ὄντων, ἧττον δὲ τὸ μὴ καλόν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΞΕΝ. Ὁμοίως ἄρα τὸ μὴ μέγα καὶ τὸ μέγα αὐτὸ εἶναι λεκτέον. ΘΕ. Ὁμοίως. ΞΕΝ. Οὐκοῦν καὶ τὸ μὴ δίκαιον τῷ δικαίῳ κατὰ ταυτὰ θετέον, πρὸς τὸ μηδέν τι μᾶλλον εἶναι θάτερον θατέρου. ΘΕΑΙΤ. Τί μήν; ΞΕ. Καὶ τἄλλα δὴ ταύτῃ λέξομεν, ἐπείπερ ἡ θατέρου φύσις ἐφάνη τῶν ὄντων οὖσα. ἐκείνης δὲ οὔσης, ἀνάγκη δὴ καὶ τὰ μόρια αὐτῆς μηδενὸς ἧττον ὄντα τιθέναι. ΘΕΑΙΤ. D Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Οὐκοῦν, ὡς ἔοικεν, ἡ τῆς θατέρου μορίου φύσεως, καὶ τῆς τοῦ ὄντος πρὸς ἄλληλα ἀντικειμένων ἀντίθεσις, οὐδὲν ἧττον, εἰ θέμις εἰπεῖν, αὐτοῦ τοῦ ὄντος οὐσία ἐστίν, οὐκ ἐναντίον ἐκείνῳ σημαίνουσα, ἀλλὰ τοσοῦτον μόνον ἕτερον ἐκείνου. ΘΕ. Σαφέστατά γε. ΞΕΝ. Τίν' οὖν αὐτὴν προσείπωμεν; ΘΕ. Δῆλον ὅτι τὸ μὴ ὄν, ὃ διὰ τὸν σοφιστὴν ἐζητοῦμεν, αὐτό ἐστι τοῦτο. ΞΕΝ. Πότερον οὖν (ὥσπερ εἶπες) ἔστιν οὐδενὸς τῶν ἄλλων οὐσίας ἐλλειπόμενον; καὶ δεῖ θαρροῦντα ἤδη λέγειν ὅτι τὸ μὴ ὂν, βεβαίως ἐστὶ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἔχον· ὥσπερ τὸ μέγα ἦν μέγα, καὶ τὸ καλὸν, ἦν καλόν, καὶ τὸ μὴ μέγα καὶ τὸ μὴ καλόν· οὕτω δὲ καὶ τὸ μὴ ὂν κατὰ ταυτὸν E ἦν τε καὶ ἔστι μὴ ὄν, ἐνάριθμον τῶν πολλῶν ὄντων εἶδος ἕν; ἤ τινα ἔτι πρὸς αὐτό, ὦ Θεαίτητε, ἀπιστίαν ἔχομεν; ΘΕΑΙΤΗΤ. Οὐδεμίαν. ΞΕΝ. Οἶσθ' οὖν ὅτι Παρμενίδου μακροτέρως τῆς ἀπορρήσεως ἀφεστήκαμεν; ΘΕΑΙΤΗ. Τί δή; ΞΕΝ. Πλεῖον ἢ 'κεῖνος ἀπεῖπε σκοπεῖν, ἡμεῖς εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ζητήσαντες ἀπεδείξαμεν αὐτῷ. ΘΕ. Πῶς; ΞΕΝ. Ὅτι ὁ μέν πού φησιν, Οὐ γὰρ μή ποτε τοῦτ' οὐδαμῇ εἶναι μὴ ὄντα.

Ἀλλὰ σὺ τῆσδ' ἀφ' ὁδοῦ διζήσιος εἶργε νόημα. F

ΘΕΑΙΤ. Λέγει γὰρ οὖν οὕτω. ΞΕΝΟΣ. Ἡμεῖς δέ γε οὐ μόνον τὰ μὴ ὄντα ὡς ἔστιν ἀπεδείξαμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος, ὃ τυγχάνει ὄν, τοῦ μὴ ὄντος ἀπεφηνάμεθα. τὴν γὰρ θατέρου φύσιν ἀποδείξαντες οὖσάν τε καὶ κατακεκερματισμένην ἐπὶ πάντα τὰ ὄντα πρὸς ἄλληλα,

dam entium determinatum ſit, [illegible] entium opponatur, contingátne ita, non pulchrum dici? TH. Ita. HOS. Reuera ſequitur non pulchrum eſſe aliquid, quandoquidem eſt illud cui opponitur. THE. Rectè admodum. HOS. Nunquid ex hoc ſermone pulchrum magis in numero entiũ, non pulchrum minus ponendum? TH. Nihilo magis. HOS. Similiter ergo tam non magnum, quàm magnum eſſe dicendum. TH. Similiter. HO. Quinetiam non iuſtum ſecundum hæc ac iuſtum ponemus: vt alterum altero nihil magis ſit. THE. Abſque dubio. HOS. Eadémque erit de cæteris ratio, poſtquam alterius ipſius natura, è genere entiũ eſſe apparuit. Ea verò exiſtente, neceſſe eſt, & partes eius nihilominus exiſtere. TH. Quid probet? HOS. Oppoſitio ipſa quæ eſt inter partem naturæ ipſius alterius, partémue entis, nihilominus ſi dictu fas eſt, quàm ens ipſum eſſentia eſt: neque contrarium illius, ſed alterum quiddam duntaxat ſignificat. TH. Perſpicuè. HOS. Quam igitur ipſam appellabimus? THE. Conſtat vtique quòd non ens id quod à nobis ſophiſtæ gratia quæſitum hoc ipſum eſt. HOS. An vt dicebas nihilominus, quàm cæterorum quicquam eſſentiam habet? oportetque audacter iam dicere, quòd non ens firmiter naturam ſuam habet, quemadmodum magnum erat magnum, pulchrúmque erat pulchrum, ac etiam non magnum, & non pulchrum? Eodémque pacto non ens, ſecundum idem erat, & eſt non ens ſpecies vna multis aliis entibus adnumerata. Núquid vlterius circa hoc Theætete diffidimus? TH. Nequaquam. HOS. Aduertiſne quàm longè à Parmenidis mente diuertimus? TH. Cúrnam? HOS. Illius limites tranſgreſſi ſumus, dum vlterius quàm ſtatuerit conſiderauimus & oſtendimus. THE. Quo pacto? HOS. Quoniam, inquit ille, nunquam, & nullo modo ſunt non entia.

Sed tu quærens ab hoc progreſſu cohibe mentem.

Hæc ille. Nos autem non ſolùm, non entia eſſe oſtendimus, ſed quæ ſit non entis ſpecies demonſtrauimus. Cùm enim oſtenderemus alterius ipſius naturam eſſe, pérque omnia entia diuiſam atque diſperſam inuicem, tunc

partem

quis contrariis hiſce conuerſionibus fidem non præſtat, cogitare debet, vt meliora quàm hæc inducat. aut ſiquis quaſi arduum quiddam inuenerit, gaudet nunc huc nunc illuc ſermones trahens, is ſciat haud ſanè multo ſtudio digna ſe excogitauiſſe, quemadmodum ſermones hi teſtantur. Hoc enim neque egregium aliquid, neque inuentu difficile eſt, ſed illud arduum atque præclarum. THE. Quidnam? HOS. Quod & ſuprà dictum eſt, vt his tanquam leuibus omiſsis, ea quæ eadem planè ſunt redarguere vnaquaque in re poſsis: ſiue quod alterum eſt, idem, ſiue quod idem, alterum, atque id eadem vtrunque ratione, eſſe cõuincens. Nam quod idem eſt, alterum, aut quod alterum, idem etiam quoquomodo eſſe, & quod magnum eſt, paruum, & quod ſimile, diſsimile etiam ſit, oſtendere: & contraria hoc pacto connectere, haud vera redargutio eſt, ſed vix leuiter rem attingens, rudiſque & nuper nata. THE. Omnino quidem. HOS. Nam omne ob omni ſecernere, ô adoleſcens optime, & inconcinnum eſt, & hominis muſicæ philoſophiæque prorſus expertis. TH. Quamobrem? HOS. Omnis penitus oratio deletur, ſi vnũquodque ab omnibus ſegregatur. Nam propter mutuam ſpecierum copulam oratio conſtitit. THE. Sic eſt. HOS. Aduerte obſecro, quàm opportunè nunc aduerſus iſtos pugnantes coegi eos, vt alterum alteri cõmiſceri permitterent. TH. Ad quid maximè? HOS. Ad hoc vt oratio vnũ aliquid è generibus ſit, hoc enim ſi priuaremur, philoſophia vt plurimũ careremus. Oportet præterea in præſentia communi cõſenſu quid oratio ſit, definire: quòd ſi penitus è medio tolleretur, nulla de re loqui poſſemus. Tolleretur autẽ ſi cõceſſum eſſet nullam eſſe rerum cõmixtionem. TH. Rectè id quidem. Verũ qua de cauſa, nunc oratio definiẽda ſit, nõ intelligo. HO. At fortè hoc modo percipies. TH. Quo? HO. Non ens cõſtitit vnũ quoddã reliquorũ generũ exiſtens, per omnia quę ſunt, diffuſũ.

ΞΕΝΟΣ. Καὶ ταύταις δὴ ταῖς ἐναντιώσεσιν εἴτε ἀπιστεῖ τις, σκεπτέον αὐτῷ, καὶ λεκτέον βέλτιόν τι τῶν νῦν εἰρημένων· εἴτε ὥς τι χαλεπὸν κατανενοηκὼς χαίρει, τοτὲ μὲν ἐπὶ θάτερα, τοτὲ δ' ἐπὶ θάτερα τοὺς λόγους ἕλκων, οὐκ ἄξια πολλῆς σπουδῆς ἐσπούδακεν, ὡς οἱ νῦν λόγοι φασί. τοῦτο μὲν γὰρ οὔτε τι κομψὸν, οὔτε χαλεπὸν εὑρεῖν· ἐκεῖνο δ' ἤδη καὶ χαλεπὸν ἅμα καὶ καλόν. ΘΕΑΙΤΗΤ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝΟΣ. Ὃ καὶ πρόσθεν εἴρηται, τὸ ταῦτα ἐάσαντα, ὡς δυνατὰ, τοῖς λεγομένοις οἷόν τ' εἶναι D καθ' ἕκαστον ἐλέγχοντα ἐπακολουθεῖν· ὅταν τέ τις ἕτερον ὄν πῃ, ταὐτὸν εἶναι φῇ, καὶ ὅταν ταὐτὸν ὂν, ἕτερον, ἐκείνῃ καὶ κατ' ἐκεῖνο ὅ φησι τούτων πεπονθέναι πότερον. τὸ δὲ ταὐτὸν ἕτερον ἀποφαίνειν ἁμηγέπη, καὶ τὸ θάτερον ταὐτὸ, καὶ τὸ μέγα σμικρὸν, καὶ τὸ ὅμοιον ἀνόμοιον, καὶ χαίρειν οὕτω τἀναντία ἀεὶ προφέροντα ἐν τοῖς λόγοις, οὔτε τις ἔλεγχος οὗτος ἀληθινὸς, ἄρτι τε τῶν ὄντων τινὸς ἐφαπτομένου δῆλος νεογενὴς ὤν. ΘΕΑΙΤ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Καὶ γὰρ, ὦ 'γαθὲ, τό γε πᾶν ἀπὸ παντὸς ἐπιχειρεῖν ἀποχωρίζειν, ἄλλως τε οὐκ ἐμμελὲς, καὶ δὴ καὶ παντάπασιν ἀμούσου τινὸς καὶ ἀφιλοσόφου. ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕΝΟΣ. E Τελεωτάτη πάντων λόγων ἐστὶν ἀφάνισις, τὸ διαλύειν ἕκαστον ἀπὸ πάντων. διὰ γὰρ τὴν ἀλλήλων τῶν εἰδῶν συμπλοκὴν ὁ λόγος γέγονεν ἡμῖν. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΞΕΝΟΣ. Σκόπει τοίνυν ὡς ἐν καιρῷ δὴ νῦν τοῖς τοιούτοις διεμαχόμεθα, καὶ προσηναγκάζομεν ἐᾶν ἕτερον ἑτέρῳ μίγνυσθαι. ΘΕΑΙΤ. Πρὸς δὴ τί; ΞΕΝ. Πρὸς τὸ τὸν λόγον ἡμῖν τῶν ὄντων ἕν τι γενῶν εἶναι. τούτου γὰρ στερηθέντες, τὸ μὲν μέγιστον, φιλοσοφίας ἂν στερηθεῖμεν· ἔτι δ' ἐν τῷ παρόντι δεῖ λόγον ἡμᾶς διομολογήσασθαι τί ποτ' ἐστίν. εἰ δὲ F ἀφῃρέθημεν αὐτὸ, μηδ' εἶναι τὸ παράπαν, οὐδὲν ἂν ἔτι που λέγειν οἷοί τ' ἦμεν. ἀφῃρέθημεν δ' ἂν, εἰ συνεχωρήσαμεν μηδεμίαν εἶναι μῖξιν μηδενὶ πρὸς μηδέν. ΘΕΑΙΤΗΤ. Ὀρθῶς τοῦτό γε. λόγον δὲ δι' ὅτι νῦν διομολογητέον οὐκ ἔμαθον. ΞΕΝ. Ἀλλ' ἴσως τῇδ' ἑπόμενος ῥᾷστ' ἂν μάθοις. ΘΕΑΙΤΗΤ. Πῇ; ΞΕΝΟΣ. Τὸ μὲν δὴ μὴ ὂν ἡμῖν ἕν τι τῶν ἄλλων γένος ἀνεφάνη, κατὰ πάντα τὰ ὄντα διεσπαρμένον.

δος γὰρ τοπαράπαν οὐκ εἶναι, ταύτης μὴ συνισταμένης τῆς κοινωνίας. Διὰ ταῦτ᾽ οὖν λόγον πρῶτον καὶ δόξαν καὶ C φαντασίαν διερευνητέον ὅ, τί ποτ᾽ ἐστίν· ἵνα φανέντων, καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτῶν τῷ μὴ ὄντι κατίδωμεν· κατιδόντες δὲ, τὸ ψεῦδος ὂν ἀποδείξωμεν· ἀποδείξαντες δὲ, τὸν σοφιστὴν εἰς αὐτὸ ἐνδησώμεθα, εἴπερ ἔνοχός ἐστιν· ἢ καὶ ἀπολύσαντες, ἐν ἄλλῳ γένει ζητῶμεν. ΘΕΑΙΤΗ. Κομιδῆ γε, ὦ ξένε, ἔοικεν ἀληθὲς εἶναι τὸ περὶ τὸν σοφιστὴν κατ᾽ ἀρχὰς λεχθὲν, ὅτι δυσθήρευτον εἴη τὸ γένος. φαίνεται γὰρ οὖν προβλημάτων γέμειν· ὧν ἐπειδάν τι προβάλῃ, τοῦτο πρότερον ἀναγκαῖον διαμάχεσθαι πρὶν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀφικέσθαι. νῦν γὰρ μόγις μὲν τὸ μὴ ὂν, ὡς οὐκ D ἔστι, προβληθὲν διεπεράσαμεν· ἕτερον δὲ προβέβληται· καὶ δεῖ δὴ ψεῦδος ὡς ἔστι καὶ περὶ λόγον καὶ περὶ δόξαν ἀποδεῖξαι, καὶ μετὰ τοῦτο ἴσως ἕτερον, καὶ ἔτ᾽ ἄλλο μετ᾽ ἐκεῖνο· καὶ πέρας, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν φανήσεται ποτέ. ΞΕΝΟΣ. Θαρρεῖν, ὦ Θεαίτητε, χρὴ τὸν καὶ σμικρόν τι δυνάμενον εἰς τὸ πρόσθεν ἀεὶ προϊέναι. τί γὰρ ὅ γ᾽ ἀθυμῶν ἐν τούτοις, δράσειεν ἂν ἐν ἄλλοις; ἢ μηδὲν ἐν ἐκείνοις ἀνύτων, ἢ καὶ πάλιν εἰς τοὔπισθεν ἀπωσθεὶς, σχολῇ που, τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον, ὅ γε τοιοῦτος ἄν ποτε ἕλοι πόλιν. νῦν δ᾽ ἐπεὶ, ὦ 'γαθὲ, τοῦτο ὃ λέγεις διαπεπέρανται, E τό τοι μέγιστον ἡμῖν τεῖχος ᾑρημένον ἂν εἴη, τὰ δ᾽ ἄλλα ἤδη ῥᾴω καὶ σμικρότερα. ΘΕ. Καλῶς εἶπες. ΞΕΝ. Λόγον δὴ πρῶτον καὶ δόξαν, καθάπερ ἐρρήθη, νῦν διαλάβωμεν, ἵνα ἐναργέστερον ἀπολογισώμεθα, πότερον αὐτῶν ἅπτεται τὸ μὴ ὂν, ἢ παντάπασιν ἀληθῆ μέν ἐστιν ἀμφότερα ταῦτα, ψεῦδος δὲ οὐδέποτε οὐδέτερον. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Φέρε δὴ, καθάπερ περὶ τῶν εἰδῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐλέγομεν, περὶ τῶν ὀνομάτων πάλιν ὡσαύτως ἐπισκεψώμεθα· φαίνεται γάρ πῃ ταύτῃ τὸ νῦν ζητούμενον. ΘΕΑΙΤ. Τὸ ποῖον οὖν δὴ περὶ τῶν ὀνομάτων ὑπακουστέον; ΞΕΝ. F Εἴτε πάντα ἀλλήλοις ξυναρμόττει, εἴτε μηδὲν, εἴτε τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δὲ μή. ΘΕ. Δῆλον τοῦτό γε, ὅτι τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δ᾽ οὔ. ΞΕ. Τὸ τοιόνδε λέγεις ἴσως, ὅτι τὰ μὲν ἐφεξῆς λεγόμενα καὶ δηλοῦντά τι, ξυναρμόττει· τὰ δὲ τῇ συνεχείᾳ μηδὲν σημαίνοντα, ἀναρμοστεῖ. ΘΕΑΙΤΗ. Πῶς τί τοῦτ᾽ εἶπες

que nihil eſſe dicet, cùm nulla communio talis reperiatur. Quamobrem, quid oratio ſit opinióque & phantaſia, primo inueſtigandum, vt his declaratis, eorum cum non ente communionem conſpiciamus: qua inſpecta, falſum eſſe aliquid oſtendamus: cúmque hoc oſtenderimus, in eo Sophiſtam ſi quidem reus eſt, vinciamus, aut etiam illum abſoluentes, alio quodam in genere deinde quæramus. THE. Verum omnino videtur hoſpes, quod ab initio de Sophiſta prædiximus, quod videlicet præhenſu difficile genus hoc prorſus ſit. Multis enim obiicibus circunſeptus videtur, neque ad eum peruenire quis poteſt, niſi prius obſtaculum quod obiecit ille, ſubmouerit. Et nunc quidem vix tandem obiectionem illam euaſimus, qua non ens nullo modo eſſe intulerat. Continuò ſiquidem aliud obiectum. Vnde oportet, & orationem, & opinionem falſas eſſe poſſe oſtendere, ac forſitan poſt hoc aliud, aliudque poſt illud, nullúſque terminus inuenietur. HOS. Forti animo perſequi Theætete debet, quiſquis progredi, vel aliquando in eo quod cœpit, poteſt. Quomodo enim qui in iſtis hæſitet, in aliis audeat vnquam? Nam qui illis, aut nihil efficit, aut retro repellitur, nũquam, vt prouerbio fertur, expugnabit vrbem. Nunc verò poſtquam quod dicebas tranſactũ nobis eſt, & ingens propugnaculũ captum, reliqua poſthac minora, leuioráque ſuperſunt. TH. Præclarè loqueris. HO. Orationem itaq; primo, ſicuti dictũ eſt, opinionémque capiamus, vt clarius oſtendamus, verum non ens hæc attingat, an verò omnino ſint ambo, falſúque neutrum. THE. Optimè. HOS. Age quemadmodum circa ſpecies & literas diximus, ſimiliter circa nomina rurſus excogitemus. Videtur enim quod nunc quæritur ita ſeſe habere. TH. Quid potiſſimum de nominibus vis intelligi? HOS. Verum omnia inuicem congruant, aut nullum, aut quędã conſonent, alia diſſonent. THE. Patet quòd quædam congruunt, quædam minimè. HOS. Forte tale quiddam ais, quòd quæ conſequenter dicta aliquid exprimunt, inuicem congruunt: quę verò continuata nihil ſignificant, non conueniunt. THE. Quomodo quidue dicebas?

breuiſsima. THE. Qui iſthuc inquis? HOS. Quando quis dicit, homo diſcit, orationem hanc eſſe ais primam atque breuiſsimam? THE. Equidem. HOS. Tunc ſanè declarat aliquid de his, quæ ſunt vel fiunt, aut fuerunt iam, aut erunt. Neque nominat tantùm, ſed & definit aliquid, verba nominibus copulans. Ideóque non modò nominare, verùm etiam loqui ipſum dicimus, talique contextui nominum orationis nomen indidimus. TH. Rectè. HOS. Enimuero quemadmodum res aliquę conſonant inuicem, vt ſuprà diximus, aliquæ diſſonant, ita & ſigna vocum, quædam nequaquam conueniunt, quędam congruentia orationem cóficiunt. THE. Prorſus. HOS. Accipe & hoc breue. TH. Quale iſtud? HOS. Orationem neceſſe eſt quoties fit, alicuius eſſe orationem: nullius enim eſſe orationem impoſsibile eſt. THE. Ita videtur? HOS. Nonne & qualem quandam eſſe ipſam oportet? THE. Oportet ſanè. HOS. Animaduertamus obſecro diligenter. TH. Decet. HOS. Afferam orationem tibi, rem cum actione per nomen verbumque coniúgés: cuius autem oratio ſit tu dicas. TH. Efficiam, vt potero. HO. Theætetus ſedet, num oratio iſta prolixa? TH. Non, ſed mediocris. HO. Tuum eſt nunc dicere, de quo & cuius oratio eſt. TH. De me videlicet, atque mea. HO. Hæc etiã? TH. Quænam? HOS. Theætetus hic quicum ego nunc diſputo, volat. TH. Nemo de hac quoque aliter diceret, niſi quòd de me meáque eſt. HOS. Diximus qualem quandam eſſe orationem quamlibet oportere. TH. Diximus. HOS. Harum autem qualem vtranque eſſe dicemus. TH. Vnã veram, alteram falſam. HOS. Vera oratio ea quæ ſunt, vt ſunt, de te prædicat. TH. Certè. HO. Falſa autẽ, alia quàm quæ ſunt. TH. Profectò. HO. Quæ nõ ſunt ergo, quaſi ſint aſſerit. TH. Sic fermè. HOS. Et quæ reuera ſũt, alia de te dicit. Multa ſi quidẽ entia circa vnũquodq; eſſe prędiximus, multa quoq; nõ entia.

ἀπραξίαν οὐδὲ οὐσίαν ὄντος οὐδὲ μὴ ὄντος δηλοῖ τὰ φωνηθέντα, πρὶν ἄν τις τοῖς ὀνόμασι τὰ ῥήματα κεράσῃ. τότε δ᾽ ἥρμοσέ τε, καὶ λόγος ἐγένετο εὐθὺς ἡ πρώτη συμπλοκή, σχεδὸν τῶν λόγων ὁ πρῶτός τε, εἰ καὶ σμικρότατος. ΘΕΑΙΤ. Πῶς ἄρ᾽ ὧδε λέγεις; ΞΕΝΟΣ. Ὅταν εἴπῃ τις, ἄνθρωπος μανθάνει, λόγον εἶναι φῂς τοῦτον ἐλάχιστόν τε καὶ πρῶτον. ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΞΕΝ. Δηλοῖ γὰρ ἤδη που τότε περὶ τῶν ὄντων, ἢ γιγνομένων, ἢ γεγονότων, ἢ μελλόντων· καὶ οὐκ ὀνομάζει μόνον, ἀλλά τι περαίνει, συμπλέκων τὰ ῥήματα τοῖς ὀνόμασι. διὸ λέγειν τε καὶ αὐτόν, ἀλλ᾽ D οὐ μόνον ὀνομάζειν, εἴπομεν· καὶ δὴ καὶ τῷ πλέγματι τούτῳ τὸ ὄνομα ἐφθεγξάμεθα λόγον. ΘΕ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Οὕτω δὴ καθάπερ τὰ πράγματα, τὰ μὲν ἀλλήλοις ἥρμοττε, τὰ δ᾽ οὔ, καὶ περὶ τὰ τῆς φωνῆς αὖ σημεῖα, τὰ μὲν οὐχ ἁρμόττει, τὰ δὲ ἁρμόττοντα αὐτῶν, λόγον ἀπηργάσατο. ΘΕΑΙΤ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕΝ. Ἔτι δὴ σμικρὸν τόδε. ΘΕ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Λόγον ἀναγκαῖον ὅταν περ ᾖ τινὸς εἶναι λόγον, μὴ δέ τινος ἀδύνατον. ΘΕ. Οὕτω. ΞΕΝ. Οὐκοῦν καὶ ποιόν τινα αὐτὸν εἶναι δεῖ; ΘΕ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕΝΟΣ. E Προσέχωμεν δὴ τὸν νοῦν ἡμῖν αὐτοῖς. ΘΕ. Δεῖ γοῦν. ΞΕ. Λέξω τοίνυν σοι λόγον, συνθεὶς πρᾶγμα πράξει δι᾽ ὀνόματος καὶ ῥήματος. ὅτου δ᾽ ἂν ὁ λόγος ᾖ, σύ μοι φράζειν. ΘΕ. Ταῦτ᾽ ἔσται κατὰ δύναμιν. ΞΕ. Θεαίτητος κάθηται, μῶν μὴ μακρὸς ὁ λόγος; ΘΕΑΙΤΗΤ. Οὔκ, ἀλλὰ μέτριος. ΞΕΝ. Σὸν ἔργον δὴ φράζειν περὶ οὗ τ᾽ ἐστὶ καὶ ὅτου. ΘΕΑΙΤ. Δῆλον ὅτι περὶ ἐμοῦ τε καὶ ἐμός. ΞΕΝ. Τί δὲ ὅδ᾽ αὖ; ΘΕΑΙΤΗΤ. Ποῖος; ΞΕΝ. Θεαίτητος, ᾧ νῦν ἐγὼ διαλέγομαι, πέτεται. ΘΕΑΙΤ. Καὶ τοῦτον οὐδ᾽ ἂν εἷς ἄλλως εἴποι πλὴν ἐμόν τε καὶ περὶ ἐμοῦ. ΞΕ. F Ποιὸν δέ γέ τινά φαμεν ἀναγκαῖον ἕκαστον εἶναι τῶν λόγων. ΘΕΑΙΤ. Ναί. ΞΕΝ. Τούτων δὴ ποῖόν τινα ἑκάτερον φατέον εἶναι; ΘΕ. Τὸν μέν, ψευδῆ που, τὸν δὲ, ἀληθῆ. ΞΕ. Λέγει δὲ αὐτῶν ὁ μὲν ἀληθὴς, τὰ ὄντα, ὡς ἔστι περὶ σοῦ. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕΝ. Ὁ δὲ δὴ ψευδὴς, ἕτερα τῶν ὄντων. ΘΕΑΙΤΗΤ. Ναί. ΞΕ. Τὰ μὴ ὄντ᾽ ἄρα ὡς ὄντα λέγει. ΘΕ. Σχεδόν. ΞΕ. Ὄντων δέ γε ὄντα ἕτερα περὶ σοῦ. πολλὰ μὲν γὰρ ἔφαμεν ὄντα περὶ ἕκαστον εἶναί που, πολλὰ δὲ οὐκ ὄντα.

μάσθη διάνοια. ΘΕ. Γίγνεται μὲν οὖν. ΞΕ. Τὸ δέ γ' ἀπ'
ἐκείνης ῥεῦμα διὰ τοῦ στόματος ἰὸν μετὰ φθόγγου, κέκληται C
λόγος. ΘΕ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Καὶ μὴν ἐν λόγοις γε αὐτὸ ἴσμεν
ὄν. ΘΕ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Φάσιν τε καὶ ἀπόφασιν. ΘΕ. Ἴσμεν.
ΞΕΝ. Ὅταν οὖν τοῦτο ἐν ψυχῇ κατὰ διάνοιαν ἐγγίγνηται
μετὰ σιγῆς, πλὴν δόξης, ἔχεις ὅ,τι προσείπῃς αὐτό; ΘΕ.
Καὶ πῶς; ΞΕΝ. Τί δ' ὅταν μὴ καθ' αὑτὴν, ἀλλὰ δι' αἰ-
σθήσεως παρῇ τινι τὸ τοιοῦτον αὖ πάθος, ἆρ' οἷόν τι ὀρθῶς
εἰπεῖν ἕτερόν τι πλὴν φαντασίαν; ΘΕΑΙΤ. Οὐδέν. ΞΕΝ.
Οὐκοῦν ἐπείπερ λόγος ἀληθὴς ἦν καὶ ψευδής, τούτων δ'
ἐφάνη διάνοια μὲν, αὐτῆς πρὸς ἑαυτὴν ψυχῆς διάλο-
γος, δόξα δὲ, διανοίας ἀποτελεύτησις· φαίνεται δὲ ὃ λέγο- D
μεν, σύμμιξις αἰσθήσεως καὶ δόξης· ἀνάγκη δὴ καὶ τούτων
τῷ λόγῳ ξυγγενῶν ὄντων, ψευδῆ τε αὐτῶν ἔνια καὶ ἐνίοτε
εἶναι. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕΝ. Κατανοεῖς οὖν ὅτι πρό-
τερον ηὑρέθη ψευδὴς δόξα καὶ λόγος ἢ κατὰ τὴν προσδοκίαν
ἣν ἐφοβήθημεν ἄρτι, μὴ παντάπασιν ἀνήνυτον ἔργον
ἐπιβαλλοίμεθα ζητοῦντες αὐτό; ΘΕΑΙΤ. Κατανοῶ.

ΞΕΝ. Μὴ τοίνυν μηδ' εἰς τὰ λοιπὰ ἀθυμῶμεν. ἐ-
πειδὴ γὰρ πέφανται ταῦτα, τῶν ἔμπροσθεν ἀναμνησθῶ-
μεν κατ' εἴδη διαιρέσεων. ΘΕΑΙ. Ποίων δή; ΞΕΝ. Διει-
λόμεθα τῆς εἰδωλοποιικῆς εἴδη δύο· τὴν μὲν, εἰκαστικὴν, E
τὴν δὲ, φανταστικήν; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕΝ. Καὶ τὸν σοφι-
στὴν εἴπομεν ὡς ἀπορεῖμεν εἰς ὁπότερ' ἂν θήσομεν. ΘΕ.
Ἦν ταῦτα. ΞΕΝΟΣ. Καὶ τοῦθ' ἡμῶν ἀπορουμένων, ἔτι
μείζων κατεχύθη σκοτοδινία, φανέντος τοῦ λόγου τοῦ πᾶ-
σιν ἀμφισβητοῦντος, ὡς οὔτε εἰκὼν, οὔτε εἴδωλον, οὔτε φάν-
τασμα εἴη τοπαράπαν οὐδὲν, διὰ τὸ μηδαμῶς μηδέπο-
τε μηδαμοῦ ψεῦδος εἶναι. ΘΕΑΙΤΗΤ. Λέγεις ἀληθῆ.
ΞΕΝΟΣ. Νῦν δέ γ' ἐπειδὴ πέφανται μὲν λόγος, πέφαν-
ται δ' οὖσα δόξα ψευδής, ἐγχωρεῖ δὴ μιμήματα τῶν ὄν-
των εἶναι, καὶ τέχνην ἐκ ταύτης γίγνεσθαι τῆς διαθέσεως F
ἀπατητικήν. ΘΕΑΙΤ. Ἐγχωρεῖ. ΞΕΝΟΣ. Καὶ μὴν
ὅτι γ' ἦν ὁ σοφιστὴς τούτων πότερον, διωμολογημένον ἡμῖν
ἐν τοῖς πρόσθεν ἦν; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Πάλιν τοίνυν ἐπιχειρῶμεν, σχίζοντες διχῇ τὸ προτεθὲν γένος, πορεύεσθαι
κατὰ τοὐπὶ δεξιὰ ἀεὶ μέρος τοῦ τμηθέντος, ἐχόμενοι τῆς τοῦ σοφιστοῦ κοινωνίας, ἕως ἂν αὐτοῦ τὰ κοινὰ πάντα περιελόντες,

nuncupatur. THE. Verum. HOS. Quinetiam in oratione hoc animaduertimus. TH. Quid? HOS. Affirmationem inquam, & negationẽ. TH. Nempe. HOS. Quando igitur hoc in anima per cogitationem ſilentio fit, poteſtne alio quàm opinionis nomine nuncupari? TH. Nequaquam. HOS. Quid verò cùm non per ipſam, ſed per ſenſum rurſus talis paſsio accidit, poteſtne aliter quàm phantaſia cognominari? THE. Non aliter. HOS. Poſtquam oratio partim vera, partim falſa eſſe apparuit, cogitatio verò interior ipſius animę collocutio, opinio verò cogitationis concluſio, in qua opinionis ſenſuſque commixtio reperitur, neceſſarium eſſe videtur, vt cogitationes opinionéſque partim veræ, partim falſæ ſint: quippe cùm ſint rationi cognatæ. THE. Nihil repugnat. HOS. Aduertiſne nos facilius, quàm putabamus, orationem & cogitationem falſas interdum eſſe inueniſſe? Metuebamus ſanè ne opus irritum & inexplicabile iſta quęrentes aggrederemur. THE. Aduerto. HOS. Ergo ne in reliquis animũ deiiciamus: verùm poſtquam patefacta ſunt iſta, ſuperiores illas ſecũdum ſpecies diuiſiones in memoriam reuocemus. TH. Quales? HOS. Imaginariam artem in duas diuiſimus, aſsimilatricem ſcilicet & phantaſticam. TH. Sic egimus. HOS. Vera verò in arte ſophiſtam collocaremus, ambigebamus. TH. Profectò. HOS. Poſt hanc ambiguitatem repentè profundior emerſit caligo, cùm ſermo ille cunctis dubius inferretur quòd neque imago, neque ſimulacrum, neque phantaſma omnino vſquam eſt, quia nullo modo, vſquam, vnquam falſum extet. TH. Vera narras. HOS. Nunc autem poſtquam apparuit quidem oratio, apparuit & opinio falſa, poſsibile eſt ſimulacra quædam rerum verarum æmula eſſe, & ab hac diſpoſitione artẽ decipiendi manare. TH. Poſsibile certè. HO. Quinetiã quòd in his Sophiſta verſatur, eſtne à nobis in ſuperioribus cõceſſum? TH. Eſt. HO. Adnitamur iterum bifariã genus propoſitũ partientes, ſemper ad dexterã progredi diuiſi partẽ, & quæ cum Sophiſta quoquo modo cõmunicant, circũſpicere, vt communionibus omnibus amputatis,

ſermonéſque ſectabimur? THE. Quorum? HO. Dicentium, iſta natura ipſa gigni à cauſa quadam fortuita, ſiue mente hæc agente: vel cum ratione potius ſcientiáque diuina, quę ab ipſo Deo ſit orta. THE. Ego fortè propter ætatem plerunque, tum hoc, tum aliud opinor. In præſentia verò ad te reſpiciés, putánſque exiſtimare te, per Deum hæc omnia gigni, idem ipſe quoque exiſtimo. HOS. Rectè admodum Theætete. Ac ſi te putaremus in poſterum aliter opinaturum, nunc ratione ſimul cum neceſſaria quadam perſuaſione, vt nobis crederes, efficeremus. Quoniam verò eius ingenii eſſe te noui, vt etiam ſine noſtra demonſtratione vltro ad illa ſis profecturus, ad quæ nunc trahi te dicis, dimittam. Nam ſuperuacua diſputatio talis eſſet. Ponam verò illa, quæ natura gigni dicuntur, arte diuina fieri: quæ autem ex his ab hominibus componuntur, humana: atque hac ratione duo effectricis facultatis genera, humanum videlicet & diuinum. THE. Præclare. HOS. Cùm verò duæ ſint artes, vtranque bifariam diuide. THE. Qui? HOS. Quemadmodum ars effectrix vniuerſa per latitudinem eſt diuiſa, ita nunc per longitudinem diuidatur, atque ita quatuor illius partes efficiuntur, duæ quo ad nos humanæ, duę iterum quo ad deos diuinæ. THE. Profectò. HOS. Ex his quidem rurſus aliter nunc diuiſis, vtriuſque partitionis pars vna eſt effectrix, reliquæ autem imaginariæ nominantur. vnde rurſus efficiendi facultas in duo diuiditur. THE. Dicas iterum quemadmodum vtraque. HOS. Nos vtique & animalia cætera, éaue ex quibus iſta gignuntur, ignis & aqua, horumque germana, à Deo omnia procreata ſcimus ſingula illa effecta atque opera an non? THEAE. Nempe. HOS. Poſt hæc horum ſimulacra ſequuntur, diuina quadam induſtria producta. THEAE. Quali? HOS. Phantaſmata enim quæ dormientibus occurrunt, quæque in die per ſe abſque arte videntur, vmbra quidem cum tenebrę igni miſcentur: duplex autem,

ῥήματι χρώμενοι; ΘΕΑΙ. Ποίῳ; ΞΕΝ. Τῷ τὴν φύσιν αὐτὰ γεννᾶν ἀπό τινος αἰτίας αὐτομάτης, καὶ ἄνευ διανοίας φυούσης· ἢ μετὰ λόγου τε καὶ ἐπιστήμης θείας ἀπὸ θεοῦ γιγνομένης; ΘΕΑΙ. Ἐγὼ μὲν ἴσως διὰ τὴν ἡλικίαν, πολλάκις ἀμφότερα μεταδοξάζω· νῦν μὴν βλέπων εἰς σὲ, καὶ ὑπολαμβάνων οἴεσθαί σε κατά γε θεὸν αὐτὰ γίγνεσθαι, ταύτῃ καὶ αὐτὸς νενόμικα. ΞΕΝ. Καλῶς γε ὦ Θεαίτητε. καὶ εἰ μέν γέ σε ἡγούμεθα τῶν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἄλλως πως δοξαζόντων εἶναι, νῦν ἂν τῷ λόγῳ
D μετὰ πειθοῦς ἀναγκαίας ἐπεχειροῦμεν ποιεῖν ὁμολογεῖν· ἐπειδὴ δέ σου καταμανθάνω τὴν φύσιν, ὅτι καὶ ἄνευ τῶν παρ' ἡμῶν λόγων αὐτὴ πρόσεισιν ἐφ' ἅπερ νῦν ἕλκεσθαι φῂς, ἐάσω. χρόνος γὰρ ἐκ περιττοῦ γίγνοιτ' ἄν. ἀλλὰ θήσω τὰ μὲν φύσει λεγόμενα, ποιεῖσθαι θείᾳ τέχνῃ, τὰ δ' ἐκ τούτων ὑπ' ἀνθρώπων συνιστάμενα, ἀνθρωπίνῃ· καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον δύο ποιητικῆς γένη, τὸ μὲν, ἀνθρώπινον εἶναι, τὸ δὲ, θεῖον. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Τέμνε δὴ δυοῖν οὔσαιν δίχα ἑκατέραν αὖθις. ΘΕ. Πῶς; ΞΕ. Οἷον τότε μὲν κατὰ πλάτος τέμνων τὴν ποιητικὴν πᾶσαν, νῦν δ' αὖ
E κατὰ μῆκος. ΘΕΑΙ. Τετμήσθω. ΞΕ. Τέτταρα μὴν αὐτῆς οὕτω τὰ πάντα μέρη γίγνεται· δύο μὲν τὰ πρὸς ἡμῶν, ἀνθρώπεια· δύο δ' αὖ τὰ πρὸς θεῶν, θεῖα. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕΝ. Τὰ δέ γ' ὡς ἑτέρως αὖ διῃρημένα, μέρος μὲν ἓν ἀφ' ἑκατέρας τῆς μερίδος, αὐτοποιητικόν, τὼ δ' ὑπολοίπω σχεδὸν μάλιστ' ἂν λεγοίσθην εἰδωλοποιικώ. καὶ κατὰ ταῦτα δὴ πάλιν ἡ ποιητικὴ διχῇ διαιρεῖται. ΘΕΑΙ. Λέγε ὅπῃ ἑκατέρα αὖθις. ΞΕ. Ἡμεῖς μέν που καὶ τἆλλα ζῷα, καὶ ἐξ ὧν τὰ πεφυκότ' ἐστὶ, πῦρ καὶ ὕδωρ, καὶ τὰ τούτων ἀδελφὰ, θεοῦ γεννήματα πάντα ἴσμεν αὐτὰ ἀπειργασμένα
F ἕκαστα ἢ πῶς; ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕΝ. Τούτων δέ γε ἑκάστων εἴδωλα, ἀλλ' οὐκ αὐτὰ, παρέπεται, δαιμονίᾳ καὶ ταῦτα μηχανῇ γεγονότα. ΘΕ. Ποῖα; ΞΕ. Τά τε ἐν τοῖς ὕπνοις, καὶ ὅσα μεθ' ἡμέραν φαντάσματα αὐτοφυῆ λέγεται· σκιὰ μὲν, ὅταν ἐν τῷ πυρὶ σκότος ἐγγίγνηται· διπλοῦν δὲ

C ΘΕΑΙΤΗ. Ναί. ΞΕΝ. Τὸ τοίνυν φανταστικὸν αὖθις διορίζωμεν δίχα. ΘΕ. Πῇ; ΞΕΝ. Τὸ μὲν, δι' ὀργάνων γιγνόμενον, τὸ δὲ, αὐτοῦ παρέχοντος ἑαυτὸν ὄργανον τοῦ ποιοῦντος τὸ φάντασμα. ΘΕ. Πῶς φῄς; ΞΕΝ. Ὅταν, οἶμαι, τὸ σὸν σχῆμά τις, τῷ ἑαυτοῦ χρώμενος σώματι, προσόμοιον, ἢ φωνὴν φωνῇ φαίνεσθαι ποιῇ, μίμησις τοῦτο τῆς φανταστικῆς μάλιστα κέκληταί που. ΘΕ. Ναί. ΞΕ. Μιμητικὸν δὴ τοῦτο αὐτῆς προσειπόντες ἀπονειμώμεθα· τὸ δ' ἄλλο πᾶν ἀφῶμεν μαλακισθέντες, καὶ παρέντες ἑτέρῳ συναγαγεῖν τε εἰς ἓν, καὶ πρέπουσαν ἐπωνυμίαν ἀποδοῦναί τιν' αὐτῷ. ΘΕ. Νενεμήσθω τὸ δὲ, μεθείσθω. ΞΕ. Καὶ μὴν καὶ τοῦτο ἔτι δι- D πλοῦν, ὦ Θεαίτητε, ἄξιον ἡγεῖσθαι· δι' ἃ δὲ, σκόπει. ΘΕ. Λέγε. ΞΕΝ. Τῶν μιμουμένων, οἱ μὲν, εἰδότες ὃ μιμοῦνται, τοῦτο πράττουσιν, οἱ δ' οὐκ εἰδότες. καίτοι τίνα μείζω διαίρεσιν ἀγνωσίας τε καὶ γνώσεως θήσομεν; ΘΕ. Οὐδεμίαν. ΞΕ. Οὐκοῦν τό γε ἄρτι λεχθὲν, εἰδότων ἦν μίμημα. τὸ γὰρ σὸν σχῆμα καὶ σὲ γιγνώσκων ἄν τις μιμήσαιτο. ΘΕΑΙΤΗ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕΝΟΣ. Τί δαὶ δικαιοσύνης τὸ σχῆμα καὶ ὅλης συλλήβδην ἀρετῆς; ἆρ' οὐκ ἀγνοοῦντες μὲν, δοξάζοντες δέ πῃ, σφόδρα ἐπιχειροῦσι πολλοὶ τὸ δοκοῦν σφίσι, τοῦτο ὡς ἐνὸν αὐτοῖς προθυμεῖσθαι φαίνεσθαι ποιεῖν, ὅτι E μάλιστα ἔργοις τε καὶ λόγοις μιμούμενοι. ΘΕ. Καὶ πάνυ γε πολλοί. ΞΕΝ. Μῶν οὖν πάντες ἀποτυγχάνουσι τοῦ δοκεῖν εἶναι δίκαιοι, μηδαμῶς ὄντες; ἢ τούτου πᾶν τοὐναντίον; ΘΕ. Πᾶν. ΞΕ. Μιμητὴν δὴ τοῦτόν γε ἕτερον ἐκείνου λεκτέον οἶμαι, τὸν ἀγνοοῦντα τοῦ γιγνώσκοντος. ΘΕ. Ναί. ΞΕ. Πόθεν οὖν ὄνομα ἑκατέρῳ τις αὐτῶν λήψεται πρέπον; ἢ δῆλον δὴ χαλεπὸν ὄν, διότι τῆς τῶν γενῶν κατ' εἴδη διαιρέσεως παλαιά τις, ὡς ἔοικεν, αἰτία τοῖς ἔμπροσθεν καὶ ἀσύννους παρῆν, ὥστε μηδ' ἐπιχειρεῖν μηδένα διαιρεῖσθαι· καθὸ δὴ τῶν ὀνομάτων ἀνάγκη μὴ σφόδρα εὐπορεῖν. ὅμως F δὲ, κἂν ᾖ τολμηρότερον εἰρῆσθαι, διαγνώσεως ἕνεκα τὴν μὲν μετὰ δόξης μίμησιν, δοξομιμητικὴν προσείπωμεν· τὴν δὲ μετ' ἐπιστήμης, ἱστορικήν τινα μίμησιν. ΘΕ. Ἔστω. ΞΕΝΟΣ. Θατέρῳ τοίνυν χρηστέον· ὁ γὰρ σοφιστὴς οὐκ ἐν τοῖς εἰδόσιν ἦν, ἀλλ' ἐν τοῖς μιμουμένοις δή.

rabimus? THE. Sane. HOS. Phantaſticum itaque rurſus in duo ſecandum. THE. Quomodo? HOS. Vnum per inſtrumenta factum, alterum illius qui ſeſe inſtrumentum phantaſma efficientis exhibet. THE. Quî iſthuc ais? HO. Quoties aliquis figuram tuam vſurpans, corpori ſuo aut vocem voci conſimilē videri facit, imitatio iſta phantaſticæ nuncupatur. TH. Vtique. HO. Imitatoriū hoc appellantes ita diſtribuamus, & reliquum omne quaſi iam quietis cupidi prætermittamus, concedamusque alteri, vt in vnum colligat, & conueniens ipſi tribuat cognomentum. TH. Diſtribuatur vt vis, & hoc dimittatur. HO. Hoc præterea duplum, ò Theætete, exiſtimandum. Quam verò ob cauſam, animaduerte. TH. Dic. HO. Eorum qui imitantur, aliqui cognoſcentes quod imitantur, hoc agunt, aliqui autem ignorantes. An maiorem aliquam diſcrepantiam diuiſionéque, quàm ignorantiæ cognitioniſque ponemus? TH. Nullam. HO. Nonne ea quo modo dicebamus, cognoſcentium imitatio erat? figuram quippe tuam imitatur ille, qui te cognoſcit. THE. Ille ipſe. HOS. Quid autem de iuſtitiæ virtutiſque vniuerſæ figura dicendum? an non multi dum ignorant, noſſe autem hanc opinantur, quod illis videtur id ipſum imitantes, tam verbis, quàm operibus annituntur, vt ineſſe ipſis appareat? THE. Atque admodum multi. HOS. Nūquid ita illos ſpes fallit, vt ſicut iuſti non ſunt, ita nec etiam videantur? an contrà? TH. Contrà. HOS. Imitatorem hunc diuerſum ab illo ſuperiori dicemus, ignorantem à cognoſcente? THE. Dicemus planè. HOSP. Vnde igitur nomen vtriuſque proprium deducetur? an videlicet difficile eſt. quia cauſa quædam vetus diuiſionis generum in ſpecies, ſuperioribus noſtris ignota fuerit, adeo vt nemo partiri contenderit, ideoque nominum inopes eſſe neceſſe eſt? Et ſi dictu audacius videri poteſt, declarationis tamen diſcretioniſque gratia, imitationem illam opinionis comitem opinabilem imitationē: illam verò quæ ſcientiæ, hiſtoricam quandā ſcientemq; imitationem vocemus. THE. Eſto. HOS. Harum quidem appellationum altera dutaxat vtendum. Nam ſophiſtam, & ſi in genere imitantium, non tamen in genere ſcientium poſuimus.

… … congauimus a fine iterum ad principium omnia complexi? Τhe. Omnino. Hosp. Is demum Sophiſtam verè definiet, qui generationem eius, & ſtirpem eſſe iſtam aſſeuerabit. Sophiſta inquam eſt, qui in ſermonibus diſputantem cogit contradicere ſibiipſi, qui & ironici pars eſt, ab imitatore opinioſo veniens, phantaſtici item generis, ab imaginaria facultate profluens, non diuinæ, ſed humanę effectionis determinata progenies, ex eorúmque numero qui verbis, quaſi quibuſdam præſtigiis, mirum in modum decipiunt auditores. Τhe. Ita prorſus dicendum.

παντάπασιν ὄντως σοφιστήν. Ξε. Οὐκοῦν συνδήσομεν αὐτοῦ, καθάπερ ἔμπροσθεν, τοὔνομα, συμπλέξαντες ἀπὸ τελευτῆς ἐπ' ἀρχήν; Θεαι. Πάνυ μὲν οὖν. Ξε. Τὸ δὴ τῆς ἐναντιοποιολογικῆς εἰρωνικοῦ μέρους, τῆς δοξαστικῆς μιμητικόν, τοῦ φανταστικοῦ γένους, ἀπὸ τῆς εἰδωλοποιικῆς, οὐ θεῖον ἀλλ' ἀνθρωπικὸν τῆς ποιήσεως ἀφωρισμένον
D ἐν λόγοις τὸ θαυματοποιικὸν μόριον· ταύτης τῆς γενεᾶς τε καὶ αἵματος ὃς ἂν φῇ τὸν ὄντως σοφιστὴν εἶναι, τἀληθέστατα, ὡς ἔοικεν, ἐρεῖ. Θεαι. Παντάπασι μὲν οὖν.

PLATONIS EVTHYDEMVS, VEL LITIGIOSVS.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

PLATO inſignis charitate vir in Euthydemo, quemadmodum & ſæpe alibi, ſtudet animos ad ſeria natos à vanis ſophiſtarum nugis auertere, oſtendens eos vel vbi de rebus grauiſſimis agitur, ludere, ſpémque audientium vbique deludere. Hos autem & alibi aliter, & hic ita deſcribit, curioſos & vanos in verborum altercatione certatores, promptos ad quoduis dictum, ſeu verum, ſiue falſum ſit, refellendum. Primò quidem oſtendit, quàm auarum ſit ingenium ſophiſtarum, cùm Euthydemus Dionyſodorúſque frater ſophiſtæ, artem militarem, qua gloriantur, parati ſint mercede docere, quam nullus vnquam vendidit. Deinde quam ambitioſum. Quippe cum iudicialem peritiam vnà cum militari, & vtranque vnà cum ſophiſtica, quæ longiſſimè inter ſe diſcrepant, ſimul profiteantur. Tertiò quàm vanum, nempe iam ſenes à rebus ad verba, à veritatis ſtudio ad mendacia ſeſe cōferunt. Quartò quàm contemnendum. Breui enim & ad ſummū biennio quilibet cauillatoriam hāc aſſequitur facultatem. Quintò quàm periculoſum. Nam cui mirum videri debet ſimplices adoleſcentes fucatis ſophiſtarum argutiis facile irretiri falsiſque inde opinionibus pernicioſiſque moribus imbui, quandoquidem & Socrates ipſe ſenex ſapientiſſimúſque fingitur eadem eſca illaqueatus, admirabundúſque ad ſophiſtarum gymnaſia properare? Adde quòd & Socraticus ille dæmon qui à nullo decipi poſſe videtur, à ſophiſticis horum nebulonum præſtigiis fingitur eſſe deceptus. Interea Socrates etiam in ſenectute ſcholas puerorum, & ludos muſicæ, verborúmque rudimenta frequentans, nos admonet, primò quidē nequid ad diſciplinarum perfectionem vel minimum contemnamus. Deinde ne, vt ſæpe accidit, ſub ruſtico quodam verecundiæ rubore à diſciplinæ ſtudiis arceamur. Tertiò vt Solonis more tamdiu diſcendum nobis eſſe cenſeamus,

viuere. Deinde ad hoc ipſum bene viuere vel in ipſa rerum ad votum ... vſu probat conſiſtere. Atque vtrinque per inductiones cõcludit ſapientiam, cùm ſola & conſequatur res ad votum, & vtatur rectè, ſolam beatos efficere. Ibique talis in inductionibus ordo conſpicitur, vt ſi per ſingulas vitæ partes ſapientia tum ad votum conſequitur, tum rectè vtitur, conſequentem in vniuerſa vita finem vitæ communem ſummúmque bonum ſapientia eadem afferat in conſecutione proſpera rectóque vſu conſiſtens. Inter argumentandum verò præclara fulget ſententia ſectæ Stoicæ fundamentum, externa videlicet & corporea eſſe indifferentia potius & communia, quàm aut bona, aut mala dicenda. Propriè verò bonam eſſe ſapientiam, malam verò inſipientiam. Siquidem per illam bona omnia, per hanc omnia mala nobis euadunt. Ideóque ſapientiam ſolam beatos facere poſſe. Quòd verò in ſcientia poteſtas ad felicitatem tota conſiſtat, tria ipſa felicitatis nomina à priſcis Græcorum autoribus inſtituta declarant, ſcilicet Eudæmonia, Eutychia, Eupragia. Primum ſignificat cognitionem boni, ſecundum conſecutionem, tertium verò vſum: quæ omnia ſcientia nobis perficit. Quam boni ſcientiam Plato & hic & alibi dicit quodammodo omnem eſſe virtutem. Sapientiã quidẽ eſſe abſoluti diuinique boni ſcientiam. Prudentiam verò, ſcientiam bonorum malorúmque propriè ad hominẽ pertinentium. Iuſtitiam quoque ſcientiam bonorũ malorúmque pro meritis diſtribuendorum. Fortitudinem autem ſcientiã circa bona & mala audendi atque metuendi. Temperantiam denique ſcientiam circa bona maláque ſimiliter aſciſcendi atque fugiendi. Meminiſſe præ cæteris hic oportet, Platonem & hic & ſæpe alibi innuere ſapientiam non tam humano ſtudio comparari, quàm purgatis mentibus diuinitus infundi ſolere. Quippe cùm animus huic coniunctus corpori, ad res penitus à corpore ſeparatas reddatur ineptus, & quaſi noctua ſub nimio diuinorũ ſplendore caliget. Quapropter Socratica ad ſapientiam adhortatio non tam ad ſpeculationem pertinet, quàm ad mores. Quibus tandem purgatus animus ſapientiam à Deo & ſcientiam prudẽtiámque conſequitur. Per hæc Socrates dum à ſophiſtis exhortationem ad philoſophiam, quæ eſt ſapientiæ ſtudium, expoſcere ſimulat, ipſe interim aptiſſima quadam diſſimulatione ad philoſophandum mirabiliter adhortatur. Veruntamen nondum ſophiſtæ exhortationem vel pro ſeipſis, vel pro aliis ſaltem accipiunt, ſed per ſolitas iterum ineptias reuoluuntur. Vbi apparet quàm pertinax, vel in vitiis, vel in nugis ſemper ſit ingenium, vel iniquè natum vel perperam educatum. Inter hæc aduerte diligentiſſimè diuinam Platonis ſententiam, qua iubemur virtutis ſapientiæque conſequendæ gratia perpeti non ſolũ incommoda, iacturas, labores, & ſeruitutem: verùm etiã ſi ſperemus ex ipſa diſſolutione noſtri meliores denique euaſuros, permittere nos illi qui hoc ipſum promiſerit, excoriandos liquefaciendóſque ac penitus diſſoluendos. Vbi apparet quantum animi bonum rebus præſtet corporeis. & quantũ probandi ſint veteres illi fortiſſimi martyres Chriſtianorum. Huic illud ſimile: Qui animã amat ſuã in hoc mundo, perdet eam: qui verò hic eã perdiderit, eandem in æterna vita recipiet. Proinde Socrates ſophiſtarum captiunculas confutans, demonſtrat cõtra ſophiſtas faciliìmè poſſe ſophiſmata retorqueri, præſertim quia cogit eos & ſibimet repugnare, & abſurdiſſima cõfiteri. His actis rurſus ſimilem ſuperiori formulã ſimulãdo, declarat nihil boni auditores à ſophiſtis accipere, ſophiſtáſque ipſos veluti perditiſſimos ad bonam frugem reuocari non poſſe. Quoniam verò tria hæc nomina inter diſputandum, ſapientiam, ſcientiam, prudentiam, ſæpe repetit, animaduertendum eſt, vbi obſeruantius loquitur ſapientiam definire diuinorum cognitionem, ſcientiam naturalium, prudentiam humanorum. Vbi verò minus obſeruanter, ſciẽtiæ nomine ad tria hæc ſignificãda vti ſolere. Sed vbi liberius, ſingulis pariter pro omnibus vti. Præterea duo adducit artium genera, earum ſcilicet quæ efficiant opera, & earum quæ factis vtantur. Et quoniã ars quæ vtitur alterius artis opere, tum finem illi fabricãdi præſcribit, tum exẽplar adhibet operis abſoluẽdi, non iniuria vtentẽ artem facienti dignitate præponimus. Attende hic Platonẽ tã parui facere facientem artem, tã magni facere vtentem, vt apertiſſimè velit, ſi quis vel materias oẽs in aurũ pro arbitrio poſſit cõuertere, imò & immortalitatẽ ipſam inter homines comparare, nihil ſibi vel tantam auri molẽ vel immortalitatem niſi vti ſciuerit profuturam. Attende iterum communem hic oratoriæ artis abuſum ſophiſticæ ſimilem prorſus vituperari, tanquã faſcinationis maleficæ ſpeciem, vbique ad inficiendos perturbationibus animos veneficè contendentem. Simili quadam ratione communem poëſis abuſum alibi deteſtatur. Sed quia hic in artibus numerandis nominat dialecticã, ne quorundã more dixerim dialecticẽ, nam dialectica mihi Latinius ſonat, meminiſſe oportet logicã apud Platonem ſignificare artem regulas nominum, orationum, argumentationúmque diſponentem: dialecticam verò

… permiſſum,non ipſi tam,ſed præſentes correptionis eius exemplo tam ridiculã ſuperbiæ vanitatem cautiſſimè vitãt. Eſt autem Socratica ironia,res admodum artificioſa,vrbana,faceta,venuſta. Tutius veritati adſtipulatur,odiúmque declinat, dum & profeſſionem aptè diſſimulat, & priùs ſibi derogat manifeſtè, quàm vel clàm derogare alteri prehẽdatur: & quod maximum eſt in vitiis corrigendis,fugit maledici notã. Per hanc vtique prope huius dialogi finem ſophiſticæ cauillationis vituperationẽ in tria colligit capita. Primum quòd probatiſſimi quique nugas einſmodi aſpernantur. Secundum quòd ſophiſmata ſeipſa confundunt. Tertium quòd vel pueri hæc tanquam leuiſſima biduo aſſequuntur. Mox à ſophiſta deſcendit ad rhetorem. Vterque enim ciuilem virtutem falſo profitetur vt ſcribitur in Gorgia. & ſophiſta quidem philoſophi ſpeculationem, rhetor autem moralem philoſophi diſciplinam ſimulat procul à vero. Oſtendit autem rhetores atq; oratores dũ ſe & philoſophos & ciuiles ſimul profitentur,eſſe ad vtrũque prorſus inutiles. Concludit poſtremò dialogũ gemina optimáque ſententia. Altera quidẽ,curandũ magis eſſe vt bene ſint filij,quàm vt ſint: atque vt illos relinquas bonos, potius quàm illis relinquas bona. Altera verò, omnino eſſe philoſophandum: quandoquidem philoſophia ipſa res eſt diuina: neque vel ob falſos eius profeſſores,vel ob mendaces calumniatores dimittendam eſſe poſſeſſionẽ adeò pretioſam.

DIALOGI PERſonæ,

CRITO, SOCRATES, EVTHYDEMVS, DIONYSODORVS, CLINIAS, CTESIPPVS.

QVISNAM ille erat, ô Socrates, quicum heri in Lycæo diſputabas? Vos quidem turba frequens circunſtabat. Quare licèt propiùs accederem audiendi cupidus, nihil tamen apertè percipere poteram. Cum rarò in pedes erectus inſpicerem, mihi viſus eſt hoſpes quidã eſſe, quicum diſſerebas. Quis ille? SOC. De vtro interrogas Crito? Non enim vnus tantùm, ſed duo aderãt. CRI. Tertius ad dexteram tuã ſedebat is, quem dico. Medius autem adoleſcẽtulus ille Axiochi filius, qui mihi viſus eſt ſatis admodum profeciſſe. Critobuli quidẽ noſtri fermè æqualis eſt. Verùm ille aridiori quodam corporis habitu, hic natu grandioris ſpeciem pręſe ferre videtur, honeſta ſanè indole atque egregia. SOC. Euthydemus is eſt quẽ quæris, ô Crito.

B

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ πρόσωπα,

ΚΡΙΤΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΕΥΘΥΔΗΜΟΣ, ΔΙΟΝΥΣΟΔΩΡΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ, ΚΤΗΣΙΠΠΟΣ.

ΤΙΣ ἦν, ὦ Σώκρατες, ᾧ χθὲς ἐν Λυκείῳ διελέγου; ἦ πολὺς ὑμᾶς ὄχλος περιειστήκει· ὥστ' ἔγωγε βουλόμενος ἀκούειν προσελθὼν, οὐδὲν οἷός τ' ἦν ἀκοῦσαι σαφές. ὑπερκύψας μέντοι κατεῖδον· καί μοι ἔδοξεν εἶναι ξένος τις ᾧ διελέγου. τίς ἦν; ΣΩ. Ὁπότερον καὶ ἐρωτᾷς, ὦ Κρίτων; οὐ γὰρ εἷς, ἀλλὰ δύο ἤστην. ΚΡ. Ὃν μὲν ἐγὼ λέγω, ἐκ δεξιᾶς τρίτος ἀπὸ σοῦ καθῆστο· ἐν μέσῳ δ' ὑμῶν τὸ Ἀξιόχου μειράκιον ἦν. καὶ μάλα πολὺ, ὦ Σώκρατες, ἐπιδεδωκέναι μοι ἔδοξε, καὶ τοῦ ἡμετέρου οὐ πολύ τι τὴν ἡλικίαν διαφέρειν Κριτοβούλου. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν σκληρὸς, οὗτος δὲ, προφερὴς, καὶ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τὴν ὄψιν. ΣΩΚ. Εὐθύδημος, οὗτός ἐστιν, ὦ Κρίτων, ὃν ἐρωτᾷς.

Digitized by Google

ὥστε μηδ' ἂν ἕνα αὐτοῖς οἷόν τ' εἶναι ἀντᾶραι. οὕτω δεινὼ γεγόνατον ἐν τοῖς λόγοις μάχεσθαί τε καὶ ἐξελέγχειν τὸ ἀεὶ λεγόμενον, ὁμοίως ἐάν τε ψεῦδος, ἐάν τε ἀληθὲς ᾖ. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Κρίτων, ἐν νῷ ἔχω τοῖν ἀνδροῖν παραδοῦναι ἐμαυτόν. καὶ γὰρ φατὸν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ποιῆσαι ἂν καὶ ἄλλον ὁντινοῦν τὰ αὐτὰ ταῦτα δεινόν. ΚΡ. Τί δαί, ὦ Σώκρατες; οὐ φοβῇ τῆς ἡλικίας μὴ ἤδη πρεσβύτερος ᾖς; ΣΩ. Ἥκιστά γε, ὦ Κρίτων, ἱκανὸν τεκμήριον ἔχων καὶ παραμύθιον τοῦ μὴ φοβεῖσθαι. αὐτὼ γὰρ τούτω, ὡς ἔπος εἰπεῖν, γέροντε ὄντε ἠρξάσθην ταύτης τῆς σοφίας ἧς ἔγωγε ἐπιθυμῶ, τῆς ἐριστικῆς. πέρυσι δὲ ἢ προπέρυσι οὐδέπω ἤστην σοφώ. ἀλλ' ἐγὼ ἓν μόνον φοβοῦμαι, μὴ αὖ τοῖν ξένοιν ὄνειδος περιάψω, ὥσπερ Κόννῳ τῷ Μητροβίου τῷ κιθαριστῇ, ὃς ἐμὲ διδάσκει ἔτι καὶ νῦν κιθαρίζειν. ὁρῶντες οὖν οἱ παῖδες οἱ συμφοιτηταί μου, ἐμοῦ τε καταγελῶσι, καὶ τὸν Κόννον καλοῦσι γεροντοδιδάσκαλον. μὴ οὖν καὶ τοῖν ξένοιν τις ταὐτὸ τοῦτο ὀνειδίσῃ. οἱ δ' αὐτὸ τοῦτο ἴσως φοβούμενοι τάχα με οὐκ ἂν ἐθέλοιεν προσδέξασθαι. ἐγὼ δ', ὦ Κρίτων, ἐκεῖσε μὲν ἄλλους πέπεικα συμμαθητάς μοι φοιτᾶν πρεσβύτας, ἐνταῦθα δέ γε ἑτέρους πειράσομαι πείθειν. καὶ σὺ τί οὐ συμφοιτᾷς; ἴσως δὲ δέλεαρ ἄξομεν αὐτοῖς τοὺς σοὺς ὑεῖς. ἐφιέμενοι γὰρ ἐκείνων, οἶδ' ὅτι καὶ ἡμᾶς παιδεύσουσιν. ΚΡ. Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, ὦ Σώκρατες, ἐάν γε σοὶ δοκῇ. πρῶτον δέ μοι διήγησαι τὴν σοφίαν τοῖν ἀνδροῖν τίς ἐστιν, ἵνα εἰδῶ ὅ, τι καὶ μαθησόμεθα. ΣΩ. Οὐκ ἂν φθάνοις ἀκούων, ὡς οὐκ ἂν ἔχοιμί γε εἰπεῖν, ὅτι οὐ προσεῖχον τὸν νοῦν αὐτοῖν, ἀλλὰ πάνυ καὶ προσεῖχον καὶ μέμνημαι. καί σοι πειράσομαι ἐξ ἀρχῆς ἅπαντα διηγήσασθαι. κατὰ θεὸν γάρ τινα ἔτυχον καθήμενος ἐνταῦθα, οὗπερ σύ με εἶδες, ἐν τῷ ἀποδυτηρίῳ, μόνος, καὶ ἤδη ἐν νῷ εἶχον ἀναστῆναι. ἀνισταμένου δέ μου ἐγένετο τὸ εἰωθὸς σημεῖον τὸ δαιμόνιον. πάλιν οὖν ἐκαθεζόμην, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον εἰσέρχεσθον τούτω, ὅ τ' Εὐθύδημος καὶ ὁ Διονυσόδωρος, καὶ ἄλλοι μαθηταὶ ἅμα πολλοί, ἐμοὶ δοκεῖ. εἰσελθόντε δὲ περιεπατείτην ἐν τῷ καταστέγῳ δρόμῳ. καὶ οὔπω τούτω δύ' ἢ τρεῖς δρόμους περιεληλυθότε ἤστην, καὶ εἰσέρχεται Κλεινίας, ὃν σὺ φῂς πολὺ ἐπιδεδωκέναι, ἀληθῆ λέγων. ὄπισθεν δὲ αὐτοῦ ἐρασταὶ πάνυ πολλοί τε καὶ ἄλλοι, καὶ Κτήσιππος, νεανίσκος τις Παιανιεύς, μάλα καλός τε κἀγαθός,

ſeu verum ſeu falſum, refellendum. Quapropter, ô
C Crito, his me viris tradere cogito. pollicẽtur enim
quemuis alium breui ſe eorundem compoté red-
dituros. CRI. An non te grandior ætas abſterret, ô
Socrates? SOC. Minimè Crito. Eſt enim quod me
ſoletur, ac diffidere non ſinat. Nam & hi iam ſenes,
vt ita dixerim, huic ſe facultati quam ego nunc af-
fecto, contentioſæ videlicet, dediderunt. Anno e-
nim ſuperiori, aut certè ab hinc tertio nondum
callebant. Vnum verò hoc tantùm vereor, ne his
hoſpitibus dedecori ſim, quemadmodum Conno
Metrobij filio citharistæ, qui me etiá nunc fidibus
docet. Pueri igitur condiſcipuli me quotidie ridẽt,
& Connũ ipſum ſenũ magiſtrum nuncupant. Ne
D ergo hoc idem aliquis hoſpitibus his obiiciat, & il-
li ea re deterriti, me reiiciant, alios quoſdam præ-
terea, ô Crito, natu grandes, vt mecum illuc diſcẽ-
di gratia proficiſcãtur, ſum exhortatus: & hîc item
quoſdã perſuadere conabor. quin tu quoque adito
vnà: imò etiam illecebram ipſis ducamus tuos fi-
lios. etenim vbi ſperabunt etiam filiorum tuorum
concurſum, his quaſi illecebris adducti liben-
tius nos erudiendos accipient. CRI. Nihil
prohibet Socrates, ſi tibi videtur. Verùm prius
quæ illorum ſapientia ſit, narra, vt quid percepturi
ſimus cognoſcam. SOC. Fruſtrà expectas, dũ nõ poſſe
dicam, quaſi non auſcultarim ſatis: imò & auſcul-
taui diligẽter: & memini, tibiq; à principio cuncta
E referre conabor. Equidem diuina quadam ſorte in
loco vbi athletæ exuuntur, ſolus vbi me vidiſti, ſe-
debam, iámque inde diſcedere cogitebam, cùm
ſurgenti ſolitum illud dæmonis ſignum ſubitò
obſiſtit. Reſtiti itaque, ac paulò pòſt ingreſsi ſunt,
Euthydemus Dionyſodorúſque, & cum his alij
multi, qui illorum mihi diſcipuli videbantur. In-
greſsi autem in ipſo adoperto curſu deambulabãt.
Vix iterum tertióque ſpatium exegerant, cùm ad-
uentauit Clinias ille, quem vehementer profeciſſe
dicis, & verè loqueris. Eum ſequebantur amici &
F alij preterea multi, tum adoleſcens quidam Cteſip-
pus Pæaneus, ingenio bonus quidem & pulcher,

atq; optimè omniũ doceri à nobis poſſe. SOC. Pròh Iupiter, quàm pretioſam rẽ pollicemini. Qua ſorte potiſsimum lucrum iſtud ad vos peruenit? Equidẽ ita de vobis, vt dixi, hactenus cogitabam, nempe viris in re militari præſtantibus, idque de vobis prædicabam. Memini enim cùm huc primùm veniſtis, hoc ſolùmodo fuiſſe profeſſos: quòd ſi nũc reuera ſciẽtiam hanc adepti eſtis, eſtote propitij, profectò vos perinde ac deos ſaluto, obſecrans vt quæ antè dixi ignoſcatis. Verùm videte, ò Euthydeme Dionyſodoréque, vtrum vera loquamini. Neque enim mirũ videri debet, ſi quis rei iſtius quam pollicemini magnitudinem æſtimans, difficile credat. EVT. Scito ſic eſſe, ò Socrates, prorſus. SOC. Beatiores igitur ob rei huius poſſeſsionẽ vos æſtimo, quá ob regnum ſuum regẽ illum magnum. Verùm dicite quæſo, vtrum exhibere hanc ſapiẽtiam veſtram cogitetis, an aliter apud vos ſit decretum. EVT. Ad hoc ipſum, ô Socrates, venimus demonſtraturi ſcilicet, atq; docturi, ſi quis addiſcere velit. SOC. Atqui quod velint omnes quicunque carent, ipſe vobis ceu ſponſor fidem obſtringo. Ego quidem primò, deinde etiam Clinias hic, præterea Cteſippus ipſe, aliiq; quos hic vides: Cliniæ amicos oſtendens, qui nos tũ circunſtabant. Cteſippus autẽ fortè à Clinia procul ſedebat: cúmq; Euthydemus inter diſputandum ſeſe inclinaſſet, Clinia medio inter nos ſedẽte, & Cteſippum aſpectu Cliniæ excluderet, ſurrexit Cteſippus, primúſq; è regione noſtri ſtetit, vt & videret amicũ & diſputantes audiret: mox cæteri hũc ſecuti tam Cliniæ amici, quàm Euthydemi & Dionyſodori comites, protinus nobis adſtiterunt. Hos ego omnes oſtendẽs, Euthydemo pollicitus ſum ipſius diſcipulos fore. Cteſippus igitur vehemẽter eſt aſſenſus, necnon & alij, hortati eum communiter omnes ſunt, vt ſapientiæ vim oſtendere vellent.

Tum ego, ô Euthydeme Dionyſodoréque, his, inquam, modis omnibus erit gratificandum, & vel

θαυμάσαις εἰπεῖν, λέγοι αὖ τοῦ ὃ ἔργον ὑμῖν εἴη, εἰ τηλικαῦτα πράγματα πάρεργα ὑμῖν τυγχάνει ὄντα. καὶ πρὸς θεῶν εἴπετόν μοι τί ἐστι τοῦτο τὸ καλόν. Ἀρετὴν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οἰόμεθα οἵω τ᾽ εἶναι παραδοῦναι κάλλιστ᾽ ἀνθρώπων καὶ τάχιστα. Ὦ Ζεῦ, οἷον (ἦν δ᾽ ἐγὼ) λέγετον πρᾶγμα. πόθεν τοῦτο τὸ ἕρμαιον εὑρέτην; ἐγὼ δὲ περὶ ὑμῶν διενοούμην ἔτι (ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον) ὡς τὸ πολὺ τοῦτο, δεινοῖν ὄντοιν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι. καὶ ταῦτα ἔλεγον περὶ σφῷν. ὅτε γὰρ πρότερον ἐπεδημείτην, τοῦτο μέμνημαι σφὼ ἐπαγγελλομένω· εἰ δὲ νῦν ἀληθῶς ταύτην τὴν ἐπιστήμην ἔχετον, ἵλεω εἴητον. ἀτεχνῶς γὰρ ἔγωγε σφὼ ὥσπερ θεὼ προσαγο-
D ρεύω, συγγνώμην δεόμενος ἔχειν μοι τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων. ἀλλ᾽ ὁρᾶτον, ὦ Εὐθύδημέ τε καὶ Διονυσόδωρε, εἰ ἀληθῆ λέγετον. ὑπὸ γὰρ τοῦ μεγέθους τοῦ ἐπαγγέλματος οὐδὲν θαυμαστὸν ἀπιστεῖν. Ἀλλ᾽ εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες (ἐφάτην) τοῦτο οὕτως ἔχον. Μακαρίζω ἄρ᾽ ὑμᾶς ἔγωγε τοῦ κτήματος, πολὺ μᾶλλον ἢ μέγαν βασιλέα τῆς ἀρχῆς. τοσόνδε μοι εἴπετον, εἰ ἐν νῷ ἔχετον ἐπιδεικνύναι ταύτην τὴν σοφίαν, ἢ πῶς σφῷν βεβούλευται. Ἐπ᾽ αὐτό γε τοῦτο πάρεσμεν, ὦ Σώκρατες, ὡς ἐπιδείξοντε καὶ διδάξοντε, ἐάν τις ἐθέλῃ μανθάνειν. Ἀλλ᾽ ὅτι μὲν ἐθελήσουσιν ἅπαντες οἱ μὴ ἔχοντες, ἐγὼ ὑμῖν
E ἐγγυῶμαι· πρῶτος μὲν ἐγὼ, ἔπειτα δὲ Κλεινίας οὑτοσί. πρὸς δ᾽ ἡμῖν Κτήσιππός τε ὅδε καὶ οἱ ἄλλοι οὗτοι (ἦν δ᾽ ἐγὼ), δεικνὺς αὐτῷ τοὺς ἐραστὰς τοῦ Κλεινίου· οἱ δὲ ἐτύγχανον ἡμᾶς ἤδη περιϊστάμενοι. ὁ γὰρ Κτήσιππος ἔτυχε πόρρω καθεζόμενος τοῦ Κλεινίου ἐμοὶ δοκεῖν, ὡς ἐτύγχανεν ὁ Εὐθύδημος ἐμοὶ διαλεγόμενος, προνενευκὼς εἰς τὸ πρόσθεν, ἐν μέσῳ ὄντος ἡμῶν τοῦ Κλεινίου, ἐπεσκότει τῷ Κτησίππῳ τῆς θέας. βουλόμενός τε οὖν θεάσασθαι ὁ Κτήσιππος τὰ παιδικὰ, καὶ ἅμα φιλήκοος ὢν, ἀναπηδήσας πρῶτος προσέστη ἡμῖν ἐν τῷ καταντικρύ. οὕτως οὖν καὶ οἱ ἄλλοι ἐκεῖνοι ἰδόντες περιέστησαν ἡμᾶς, οἵ τε τοῦ Κλεινίου ἐρασταὶ, καὶ οἱ τοῦ Εὐθυδήμου τε καὶ Διονυσοδώρου ἑταῖροι. τούτους δὴ ἐγὼ δεικνὺς ἔλεγον τῷ Εὐθυδήμῳ ὅτι πάντες ἕτοιμοι εἶεν μανθάνειν. ὅ, τε οὖν Κτήσιππος συνέφη μάλα προθύμως καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἐκέλευον αὐτὼ κοινῇ πάντες ἐπιδείξασθαι τὴν δύναμιν τῆς σοφίας.

Εἶπον οὖν ἐγὼ, ὦ Εὐθύδημε καὶ Διονυσόδωρε, πάνυ μὲν οὖν παντὶ τρόπῳ καὶ τούτοις χαρίσασθον, καὶ ἐμοῦ

ἀνεψιὸς δὲ τοῦ νῦν ὄντος Ἀλκιβιάδου, ὄνομα δ' αὐτῷ Κλεινίας. ἔστι δὲ νέος· φοβούμεθα δὴ περὶ αὐτοῦ, οἷον εἰκὸς περὶ νέου, C μή τις φθῇ ἡμᾶς ἐπ' ἄλλο τι ἐπιτήδευμα τρέψας αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, καὶ διαφθαρῇ. σφὼ οὖν ἥκετον εἰς κάλλιστον· εἰ μή τι διαφέρει ὑμῖν, λάβετον πεῖραν τοῦ μειρακίου, καὶ διαλέχθητον ἐναντίον ἡμῶν. Εἰπόντος οὖν ἐμοῦ σχεδόν τι αὐτὰ ταῦτα, ὁ Εὐθύδημος ἅμα ἀνδρείως τε καὶ θαρραλέως, Ἀλλ' οὐδὲν διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἐὰν μόνον ἐθέλῃ ἀποκρίνεσθαι ὁ νεανίσκος. Ἀλλὰ μὲν δή, ἔφην ἐγώ, τοῦτό γε καὶ εἴθισται. θαμὰ γὰρ αὐτῷ οἵδε προσιόντες πολλὰ ἐρωτῶσί γε καὶ διαλέγονται· ὥστε ἐπιεικῶς θαρρεῖ τὸ ἀποκρίνεσθαι.

Ficino's Latin translation (right column):

niens aliò eius animũ deflectat atq; inquinet. Quare vos peropportunè venistis. Et nisi quid refert de puero periculum facite, & cum eo nobis præsentibus diſſerite. hæc fermè cùm dixiſſem, Euthydemus fortiter nimium confidenterq;, Nihil, inquit, ô Socrates refert, modo velit adoleſcens nobis reſpondere. Haud inſueta, inquam, illi res eſt frequenter enim hi conuenientes inter ſe diſputant, interrogántque multa. quocirca conſentaneum eſt reſpondere poſſe.

Quæ verò ſequuntur, ô Crito, vtinam recenſere pro dignitate poſſem. Neque verò exigua res putãda eſt, inæſtimabilem illam ſapientiam enarrare poſſe. Quare mihi nunc, poëtarum more, Muſas,

D Τὰ δὴ μετὰ ταῦτα, ὦ Κρίτων, πῶς ἂν καλῶς σοι διηγησαίμην; οὐ γὰρ σμικρὸν τὸ ἔργον, δύνασθαι ἀναλαβεῖν διεξιόντα σοφίαν ἀμήχανον ὅσην. ὥστ' ἔγωγε, καθάπερ οἱ ποιηταί, δέομαι, ἀρχόμενος τῆς διηγήσεως, Μούσας τε καὶ Μνημοσύνην ἐπικαλεῖσθαι. ἤρξατο δ' οὖν ἐνθένδε ποθὲν ὁ Εὐθύδημος, ὡς ἐγᾦμαι. Ὦ Κλεινία, πότεροί εἰσι τῶν ἀνθρώπων οἱ μανθάνοντες; οἱ σοφοί, ἢ οἱ ἀμαθεῖς; Καὶ τὸ μειράκιον, ἅτε μεγάλου ὄντος τοῦ ἐρωτήματος, ἠρυθρίασέ τε, καὶ ἀπορήσας ἐνέβλεψεν εἰς ἐμέ· καὶ ἐγὼ γνοὺς αὐτὸν τεθορυβημένον, Θάρρει, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κλεινία, καὶ ἀποκρίναι ἀνδρείως ὅπερ σοι φαίνεται. ἴσως γάρ τοι ὠφελῇ τὴν μεγίστην ὠφέλειαν. καὶ ἐν τούτῳ ὁ Διονυσόδωρος προσκύψας μοι σμικρὸν πρὸς τὸ οὖς, πάνυ μειδιάσας τῷ προσώπῳ, Καὶ μήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, προλέγω ὅτι ὁπότερ' ἂν ἀποκρίνηται τὸ μειράκιον, ἐξελεγχθήσεται. καὶ αὐτοῦ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος ὁ Κλεινίας ἔτυχεν ἀποκρινάμενος· ὥστε οὐδὲ παρακελεύσασθαί μοι ἐξεγένετο εὐλαβηθῆναι τὸ μειράκιον. ἀλλ' ἀπεκρίνατο ὅτι οἱ σοφοὶ εἶεν οἱ μανθάνοντες. Καὶ ὁ Εὐθύδημος, Καλεῖς δέ τινας, ἔφη, διδασκάλους, ἢ οὔ; Ὡμολόγει. F Οὐκοῦν τῶν μανθανόντων οἱ διδάσκαλοι, διδάσκαλοί εἰσιν; ὥσπερ ὁ κιθαριστὴς καὶ ὁ γραμματιστής, διδάσκαλοι δήπου ἦσαν σοῦ καὶ τῶν ἄλλων παίδων, ὑμεῖς δὲ μαθηταί; Συνέφη. Ἄλλο τι οὖν, ἡνίκα ἐμανθάνετε, οὔπω ἠπίστασθε ταῦτα ἃ ἐμανθάνετε; Οὐκ ἔφη. Ἆρ' οὖν σοφοὶ ἦτε ὅτε ταῦτα οὐκ ἠπίστασθε; Οὐ δῆτα, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν, εἰ μὴ σοφοί, ἀμαθεῖς; Πάνυ γε. Ὑμεῖς ἄρα μανθάνοντες ἃ οὐκ ἠπίστασθε, ἀμαθεῖς ὄντες ἐμανθάνετε.

Ficino's Latin translation (right column):

Memoriamque inuocandas eſſe prius video. Euthydemus autem hunc, vt arbitror, in modum eſt exorſus. Vtri ſunt, ô Clinia, homines qui aliquid diſcunt: ſapientéſne, an ignorãtes? Puer autem propter quæſtionis illius pondus erubuit, & hæſitans oculos in me conuertit. Ego verò perturbationem illius animaduertens, Bono animo eſto, inquam, Clinia, & quæ tibi videntur, fortiter reſponde. Arbitror enim commodum hinc maximum aſſequêre. Hæc loquenti Dionyſodorus in aurem inſuſurrans ac ridens: Prædico tibi Socrates, inquit, quicquid puer reſponderit, confutatum iri. Interim reſponderat Clinias: vnde mihi puerum admonere non licebat. Reſponderat autem, ſapientes eſſe qui diſcunt. Ad quem Euthydemus: Vocas preceptores aliquos, an non? Aſſenſus eſt. An non præceptores diſcentium præceptores ſunt? quemadmodum cithariſta atque grammaticus & tui & cæterorũ puerorum præceptores fuere, vos autem diſcipuli. Cõſenſit. Cùm diſcebatis, nondum ſciebatis hæc eadẽ quæ diſcebatis? Nondum. Nunquid eratis ſapientes, quando hæc ignorabatis? Nequaquam. Si non ſapientes, ignorantes igitur. Omnino. Vos ergo dũ ſciebatis quæ ignorabatis, ignorãtes diſcebatis.

Annuit

ipſe literas? Scio. Nónne omnes? Et omnes. Quando aliquis recitat, nónne literas recitat? Conceſsit. Ergo illa quæ ſcis recitat. quandoquidem ipſe omnes ſcis literas. Admiſit & hoc. Nónne diſcis quæ quis recenſet? Aſſenſus eſt. An verò ignorans literas, diſcis? Minimè. Imò ſciens diſco. Nónne igitur quæ ſcis, diſcis? ſiquidem omnes ſcis literas. Annuit. Non rectè itaque reſpondiſti. Vix autem dixerat hæc Euthydemus, cùm Dionyſodorus orationem velut pilam excipiens, ſic adoleſcentem petebat. Decipit te Euthydemus, ô Clinia. Dic mihi. An non diſcere, ſcientiam illius accipere eſt, quod quis diſcit? Admiſit Clinias. Scitè autē nunquid aliud eſt, quàm ſcientiam ipſam iam habere? Conceſsit. Neſcire igitur, eſt nondum habere ſcientiam? Dedit & hoc. Vtri rem aliquam capiunt: qui habent, an qui non habent? Qui non habent. An non confeſſus es, neſcientes homines ex illorum numero eſſe, qui non habent? Annuit. Diſcentes igitur ex illorū numero ſunt, qui capiunt, nó ex eorū qui habent. Probauit. Ergo qui neſciunt, ô Clinia, diſcunt, nō qui ſciunt.

Poſt hæc verò, tertio iam velut luctam petens, Euthydemus adoleſcentulum adoriebatur. Ego verò ſuccūbentem miſeratus, vt paulū recrearē, ne fortè expauſceret nimis, hunc in modū conſolari cœpi. Ne mireris, ô Clinia, ſi inſueti ſermones iſti tibi ſunt: neſcis enim fortaſſe hoſpites iſti quid ſibi velint. Idem profectò faciunt, quod in myſteriis Corybantes ſolent, cū quē initiaturi ſunt, in ſolio collocant, applaudunt, choreas iuxtà ducunt. Intelligere te arbitror, ſi quidē initiatus es. Ludunt ſimiliter iſti nunc, & circa te choreas ducunt ac ſaltant, quaſi quem expiant nunc, mox ſacris ſint initiaturi.

ταῖς. Ἐν δὲ τούτῳ ὁ μὲν Κλεινίας τῷ Εὐθυδήμῳ ἀπεκρίνατο ὅτι μανθάνοιεν οἱ μανθάνοντες ἃ οὐκ ἐπίσταιντο· ὁ δὲ ἤρετο αὐτὸν διὰ τῆς αὐτῆς ὥσπερ τὸ πρότερον. Τί δαί; (ἦ δ᾽ ὅς) οὐκ ἐπίστασαι σὺ γράμματα; Ναί, ἔφη. Οὐκοῦν ἅπαντα; Ὡμολόγει. Ὅταν οὖν τις ἀποστοματίζῃ ὁτιοῦν, οὐ γράμματα ἀποστοματίζει; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν ὧν τι σὺ ἐπίστασαι (ἔφη) ἀποστοματίζει, εἴπερ πάντα ἐπίστασαι. Καὶ
D τοῦτο ὡμολόγει. Τί οὖν; (ἦ δ᾽ ὅς) ἆρα σὺ μανθάνεις ἅττ᾽ ἂν ἀποστοματίζῃ τις, ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος γράμματα, μανθάνει; Οὐκ, ἀλλ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, μανθάνω. Οὐκοῦν ἃ ἐπίστασαι εἰδὼς μανθάνεις, εἴπερ γε ἅπαντα τὰ γράμματα ἐπίστασαι. Ὡμολόγησεν. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς ἀπεκρίνω, ἔφη. Καὶ οὔπω σφόδρα τι εἴρητο ταῦτα τῷ Εὐθυδήμῳ, καὶ ὁ Διονυσόδωρος ὥσπερ σφαῖραν ἐκδεξάμενος τὸν λόγον, πάλιν ἐστοχάζετο τοῦ μειρακίου. καὶ εἶπεν, Ἐξαπατᾷ σε Εὐθύδημος, ὦ Κλεινία. εἰπὲ γάρ μοι, τὸ μανθάνειν, οὐκ ἐπιστήμην ἐστὶ
E λαμβάνειν τούτου οὗ ἄν τις μανθάνῃ; Ὡμολόγει ὁ Κλεινίας. Τὸ δ᾽ ἐπίστασθαι (ἦ δ᾽ ὅς) ἄλλο τι ἢ ἔχειν ἐπιστήμην ἤδη ἐστί; Συνέφη. Τὸ ἄρα μὴ ἐπίστασθαι, μήπω ἔχειν ἐπιστήμην ἐστί; Ὡμολόγει αὐτῷ. Πότεροι οὖν εἰσιν οἱ λαμβάνοντες ὁτιοῦν, οἱ ἔχοντες ἤδη, ἢ οἳ ἂν μή; Οἳ ἂν μὴ ἔχωσιν. Οὐκοῦν ὡμολόγηκας εἶναι τούτων καὶ τοὺς μὴ ἐπισταμένους, τῶν μὴ ἐχόντων. Κατένευσε. Τῶν λαμβανόντων ἄρ᾽ εἰσὶν οἱ μανθάνοντες, ἀλλ᾽ οὐ τῶν ἐχόντων. Συνέφη. Οἱ μὴ ἐπιστάμενοι ἄρα (ἔφη) μανθάνουσιν, ὦ Κλεινία, ἀλλ᾽ οὐχ οἱ ἐπιστάμενοι.

Ἔτι δὴ ἐπὶ τὸ τρίτον καταβαλῶν ὥσπερ πάλαισμα
F ὥρμα ὁ Εὐθύδημος τὸν νεανίσκον. καὶ ἐγὼ γνοὺς βαπτιζόμενον τὸ μειράκιον, βουλόμενος ἀναπαῦσαι αὐτό, μὴ ἡμῖν ἀποδειλιάσειε, παραμυθούμενος εἶπον, ὦ Κλεινία, μὴ θαύμαζε εἴ σοι φαίνονται ἀήθεις οἱ λόγοι. ἴσως γὰρ οὐκ αἰσθάνῃ οἷον ποιεῖτον τὼ ξένω περὶ σέ. ποιεῖτον δὲ ταὐτὸν ὅπερ οἱ ἐν τῇ τελετῇ τῶν Κορυβάντων, ὅταν τὴν θρόνωσιν ποιῶνται περὶ τοῦτον ὃν ἂν μέλλωσι τελεῖν. καὶ γὰρ ἐκεῖ χορεία τίς ἐστι καὶ παιδιά, εἰ ἄρα καὶ τετέλεσαι. καὶ νῦν τούτω οὐδὲν ἄλλο ἢ χορεύετον περὶ σέ, καὶ οἷον ὀρχεῖσθον παίζοντε, ὡς μετὰ τοῦτο τελοῦντε.

τὴν τῶν ὀνομάτων διαφορὰν ὑποσκελίζειν καὶ ἀνατρέπειν, ὥσπερ οἱ τὰ σκολύθρια τῶν μελλόντων καθιζήσεσθαι C ὑποσπῶντες, χαίρουσι καὶ γελῶσιν ἐπειδὰν ἴδωσιν ὕπτιον ἀνατετραμμένον. ταῦτα μὲν οὖν σοι πρὸς τούτω νόμιζε παιδιὰν γεγονέναι· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα δῆλον ὅτι τούτω γέ σοι αὐτὼ τὰ σπουδαῖα ἐνδείξεσθον, καὶ ἐγὼ ὑφηγήσομαι αὐτοῖν ἵνα μοι ὃ ὑπέσχοντο ἀποδῶσιν. ἐφάτην γὰρ ἐπιδείξεσθαι τὴν προτρεπτικὴν σοφίαν· νῦν οὖν, μοι δοκεῖ, δεῖν ᾠήθητην πρότερον παῖσαι πρὸς σέ.

Ταῦτα μὲν οὖν, ὦ Εὐθύδημέ τε καὶ Διονυσόδωρε, πεπαίσθω τε ὑμῖν, καὶ ἴσως ἱκανῶς ἔχει· τὸ δὲ δὴ μετὰ ταῦτα ἐπιδείξατον, προτρέποντε τὸ μειράκιον ὅπως χρὴ σοφίας D τε καὶ ἀρετῆς ἐπιμεληθῆναι. πρότερον δ' ἐγὼ σφῷν ἐνδείξομαι οἷον αὐτὸ ὑπολαμβάνω, καὶ οἵου αὐτοῦ ἐπιθυμῶ ἀκοῦσαι. ἐὰν οὖν δόξω ὑμῖν ἰδιωτικῶς τε καὶ γελοίως αὐτὸ ποιεῖν, μή μου καταγελᾶτε. ὑπὸ προθυμίας γὰρ τοῦ ἀκοῦσαι τῆς ὑμετέρας σοφίας, τολμήσω αὐτοσχεδιάζειν ἐναντίον ὑμῶν. ἀνάσχεσθε οὖν ἀγελαστὶ ἀκούοντες αὐτοί τε καὶ οἱ μαθηταὶ ὑμῶν· σὺ δέ μοι ὦ παῖ Ἀξιόχου ἀπόκριναι. ἆρά γε πάντες ἄνθρωποι βουλόμεθα εὖ πράττειν; ἢ τοῦτο μὲν ἐρώτημα ὧν νυνδὴ ἐφοβούμην, ἓν τῶν καταγελάστων; ἀνόητον γὰρ δήπου καὶ τὸ ἐρωτᾶν τὰ τοιαῦτα. τίς γὰρ E οὐ βούλεται ἀνθρώπων εὖ πράττειν; Οὐδεὶς ὅστις οὔκ, ἔφη ὁ Κλεινίας. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ἐπειδὴ βουλόμεθα εὖ πράττειν, πῶς ἂν εὖ πράττοιμεν; ἆρ' ἂν εἰ ἡμῖν πολλὰ κἀγαθὰ εἴη; ἢ τοῦτο ἐκείνου ἔτι εὐηθέστερον; δῆλον γάρ που καὶ τοῦτο ὅτι οὕτως ἔχει. Συνέφη. Φέρε δή, ἀγαθὰ δὲ ποῖα ἄρα τῶν ὄντων τυγχάνει ἡμῖν ὄντα; ἢ οὐ χαλεπόν, οὐδὲ σεμνοῦ ἀνδρὸς πάνυ τι οὐδὲ τοῦτο ἔοικεν εἶναι εὑρεῖν; πᾶς γὰρ ἂν ἡμῖν εἴποι ὅτι τὸ πλουτεῖν ἀγαθόν. ἦ γάρ; Πάνυ γ', ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὑγιαίνειν, καὶ τὸ καλὸν εἶναι, καὶ τἆλλα κατὰ τὸ σῶμα ἱκανῶς παρεσκευάσθαι; Συνεδόκει. Ἀλλὰ μὴν εὐγένειαί τε καὶ δυνάμεις καὶ F τιμαὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ δῆλά ἐστιν ἀγαθὰ ὄντα. Ὡμολόγει. Τί οὖν (ἔφην) ἔτι ἡμῖν λείπεται τῶν ἀγαθῶν; τί ἄρα ἐστὶ τὸ σώφρονά τε εἶναι καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον; πότερον πρὸς Διός, ὦ Κλεινία, ἡγῇ σύ, ἐὰν ταῦτα τιθῶμεν ὡς ἀγαθά, ὀρθῶς ἡμᾶς θήσειν, ἢ ἐὰν μή; ἴσως γὰρ ἄν τις ἡμῖν ἀμφισβητήσειε. σοὶ δὲ πῶς δοκεῖ; Ἀγαθά, ἔφη ὁ Κλεινίας. Εἶεν (ἦν δ' ἐγώ) τὴν δὲ σοφίαν ποῦ χοροῦ τάξομεν;

more qui ſedere volentibus furtim ſubſellia ſubtrahunt, & effuſius rident, cùm vident, qui cecidit, iacere ſupinum. Hæc igitur, & tu pro ludis accipe. Deinceps autem ſeria tibi hi tractabunt, ac ego quæ promiſerunt ab illis expoſcam: nempe quo pacto ad ſapientiam impelli quiſpiam poſsit. Nũc autem mihi videntur putaſſe prius tecum eſſe iocandum.

Ergo hactenus, ô Euthydeme Dionyſodoréque, vobis luſum ſit. Et fortaſſe ſatis eſt. Oſtendite iam quod ſequitur. Reſtat enim ad virtutis ſapientiæque ſtudium hunc adoleſcentulum quónã pacto inducatis. Et dicam principio quid mihi videatur, & quid ego potiſsimum cupiam audire. Quod ſi imperitè, & ridiculè fecero, ne obſecro, rideatis. Facit audiendæ ſapientiæ veſtræ cupiditas, vt ineptias meas non dubitem apud vos proferre. Continebitis igitur riſum vos & diſcipuli. Tu autẽ mihi Axiochi fili reſponde, vtrum omnes bene agere, hoc eſt, bene viuere cupiamus. An fortè quæſtio hæc, vt metuebam, ex eorum numero eſt, quæ ridicula ſunt? Dementis eſt enim, arbitror, talia ſciſcitari. Quis enim eſt omnium qui bene viuere nõ cupiat? Nemo, inquit Clinias. Age, inquã, poſtquam bene viuere volumus, quo pacto aſſequi licet? Nunquid ſi bona multa nobis ſint? an ineptus eſt, quiſquis hoc neget? Sic enim conſtat eſſe. Conſtat, inquit. Bona verò ex omni rerũ genere quænam ſunt? inquam. An fortè, neque id arduum eſt inuentu, nec eleganti homini dubitandum? Quis eſt enim qui neget bonum eſſe, diuitem eſſe? Nonne? Maximè, inquit. An non & ſanum eſſe, inquam, & pulchrum, cæteriſque corporis dotibus præditum? Certè, inquit. Quinetiam nobilitas, inquam, potentia, & in ſua cuique ciuitate honores ſunt boni? Et iſta, inquit. Quæ præterea bona, inquam, reſtant? Si dixerimus temperantiam, iuſtitiam, fortitudinem, eſſe bona, nunquid rectè dicemus? Dubitet enim fortè quiſpiam. Tu verò quid ais? Bona profectò, inquit, dicenda. Sapientiã verò, inquam, quo in genere locabimus?

[illegible], inquam, [illegible] quam inſipiens te perducet, túque teipſum libentius illi committes? Certè, inquit. An ideo quòd putes felicius tibi cum ſapiente quàm cum ſtulto ſucceſſurum? Conſenſit. Sapientia igitur omnibus humanis in rebus, inquam, felices nos efficit. Neque enim aberrat vnquam, nec fallitur ſapientia, ſed rectè opus peragit aſſequitúrque, alioquin ne ſapientia quidé ſit. Conuenimus tandem neſcio quo modo vt in ſumma diceremus, ſapientia præſente felicitate nihil eſſe opus. His verò conceſsis rurſum percontatus ſum, quid de his, quæ ſuprà conceſſa fuerant, ſentiremus. Confeſſi enim ſumus, inquam, ſi multa nobis bona ſint, bene beatéque nos viuere. Admiſit. Num beatè, inquam, propter præſentia bona viuimus, ſi nihil proſint, an ſi proſunt? Si proſunt, inquit. An verò conferunt quicquam, ſi habemus illa duntaxat, non vtimur autem? Veluti ſi epulas multas poculáque habeamus, non veſcamur autem, nunquid iuuant? Nihil, inquit. Præterea ſi artificibus expoſita ſint præparatáque ſingula ad opus perficiendum, non vtantur autem, num propter ipſam ſupellectilis, & inſtrumenti copiam bene agant? Ceu ſi fabro parata ſint inſtrumenta omnia, materies item, nihil fabricetur autem, nunquid, inquam, poſſeſſione iuuabitur? Nullo pacto, inquit. Quid verò? ſi quis diuitias, & bona quę diximus omnia nactus, nequaquam vtatur, nunquid erit, inquam, ipſa bonorum poſſeſſione beatus? Minimè, ô Socrates, inquit. Oportet itaque illum, qui beatus futurus eſt, inquam, non ſolùm bona huiuſmodi poſſidere, ſed vti. Nihil enim ſola poſſeſſio iuuat. Rectè, inquit. Num poſſeſſio vtriuſque bonorum, ô Clinia, inquam, ad beatè viuendum ſufficit? Mihi quidem videtur, inquit. Vtrum ita dicis, ſi modò quis rectè vtatur, an etiam ſi non rectè?

κυβερνήτης, μετὰ σοφοῦ ἰατροῦ, ἢ μετὰ ἀμαθοῦς; Μετὰ σοφοῦ. Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγώ) ὅτι εὐτυχέστερον ἂν οἴει πράττειν, μετὰ σοφοῦ πράττων ἢ μετὰ ἀμαθοῦς; Συνεχώρει. Ἡ σοφία ἄρα πανταχοῦ εὐτυχεῖν ποιεῖ τοὺς ἀνθρώπους. οὐ γὰρ δήπου ἁμαρτάνοι γ' ἄν ποτέ τις σοφίᾳ, ἀλλ' ἀνάγκη ὀρθῶς πράττειν καὶ τυγχάνειν. ἦ γὰρ ἂν οὐκέτι σοφία εἴη. Συνωμολογησάμεθα
D τελευτῶντες οὐκ οἶδ' ὅπως ἐν κεφαλαίῳ οὕτω τοῦτο ἔχειν, σοφίας παρούσης, ᾧ ἂν παρῇ, μηδὲν προσδεῖσθαι εὐτυχίας. ἐπειδὴ δὲ τοῦτο συνωμολογησάμεθα, πάλιν ἐπυνθανόμην αὐτοῦ τὰ πρότερα ὡμολογημένα πῶς ἂν ἡμῖν ἔχοι. ὡμολογήσαμεν γὰρ (ἔφην) εἰ ἡμῖν ἀγαθὰ πολλὰ παρείη, εὐδαιμονεῖν ἂν καὶ εὖ πράττειν. Συνέφη. Ἆρ' οὖν εὐδαιμονοῖμεν ἂν διὰ τὰ παρόντα ἀγαθά, εἰ μηδὲν ἡμᾶς ὠφελοῖ, ἢ εἰ ὠφελοῖ; Εἰ ὠφελοῖ, ἔφη. Ἆρ' οὖν ἄν τι ὠφελοῖ, εἰ εἴη μόνον ἡμῖν, χρώμεθα δ' αὐτοῖς μή; οἷον, σιτία εἰ ἡμῖν εἴη πολλά, ἐσθίοιμεν δὲ μή, ἢ ποτόν, πίνοιμεν δὲ μή. ἔσθ' ὅ, τι ὠφελοί-
E μεθ' ἄν; Οὐ δῆτα, ἔφη. Τί δέ, οἱ δημιουργοὶ πάντες, εἰ αὐτοῖς εἴη πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρεσκευασμένα ἑκάστῳ εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, χρῷντο δ' αὐτοῖς μή, ἆρ' ἂν οὗτοι εὖ πράττοιεν διὰ τὴν κτῆσιν, ὅτι κεκτημένοι εἶεν πάντα ἃ δεῖ κεκτῆσθαι τὸν δημιουργόν; οἷον τέκτων, εἰ παρεσκευασμένος εἴη τά τε ὄργανα ἅπαντα καὶ ξύλα ἱκανά, τεκταίνοιτο δὲ μή, ἔσθ' ὅ, τι ὠφελοῖτ' ἂν ἀπὸ τῆς κτήσεως; Οὐδαμῶς, ἔφη. Τί δέ; εἴ τις κεκτημένος εἴη πλοῦτόν τε καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν πάντα τὰ ἀγαθά, χρῷτο δὲ αὐτοῖς μή, ἆρ' ἂν εὐδαιμονοῖ διὰ τὴν τούτων κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν; Οὐ δῆτα, ὦ Σώκρατες. Δεῖ ἄρα (ἔφην)
F ὡς ἔοικε, μὴ μόνον κεκτῆσθαι τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα ἔσεσθαι, ἀλλὰ καὶ χρῆσθαι αὐτοῖς· ὡς οὐδὲν ὄφελος τῆς κτήσεως γίγνεται. Ἀληθῆ λέγεις. Ἆρ' οὖν, ὦ Κλεινία, ἤδη τοῦτο ἱκανὸν πρὸς τὸ εὐδαίμονα ποιῆσαί τινα, τό τε κεκτῆσθαι τἀγαθὰ καὶ τὸ χρῆσθαι αὐτοῖς; Ἔμοιγε δοκεῖ. Πότερον (ἦν δ' ἐγώ) ἐὰν ὀρθῶς χρῆταί τις, ἢ ἐὰν μή;

ἐξαμαρτάνοι; ἐλάττω δὲ ἁμαρτάνων, ἧττον ἂν κακῶς πράττοι; ἧττον δὲ κακῶς πράττων, ἄθλιος ἧττον ἂν εἴη; Πάνυ γ', ἔφη. Πότερον οὖν ἂν μᾶλλον ἐλάττω τις πράττοι πένης ὢν, ἢ πλούσιος; Πένης, ἔφη. Πότερον δὲ ἀσθενὴς, ἢ ἰσχυρός; Ἀσθενής. Πότερον δὲ ἔντιμος, ἢ ἄτιμος; Ἄτιμος. Πότερον δὲ ἀνδρεῖος ὢν καὶ σώφρων ἐλάττω ἂν πράττοι ἢ δειλός; Δειλός. Οὐκοῦν καὶ ἀργὸς μᾶλλον ἢ ἐργάτης; Συνεχώρει. Καὶ βραδὺς μᾶλλον ἢ ταχύς; καὶ ἀμβλὺ ὁρῶν καὶ ἀκούων, μᾶλλον ἢ ὀξύ; Πάντα τὰ τοιαῦτα συνεχωροῦμεν ἀλλήλοις. Ἐν κεφαλαίῳ δ', ἔφην, ὦ Κλεινία, κινδυνεύει σύμπαντα ἃ τὸ πρῶτον ἔφαμεν ἀγαθὰ εἶναι, οὐ περὶ τούτου ὁ λόγος αὐτοῖς εἶναι, ὅπως αὐτά γε καθ' αὑτὰ πέφυκεν ἀγαθὰ εἶναι, D ἀλλ' ὡς ἔοικεν, ὧδ' ἔχει, ἐὰν μὲν αὐτῶν ἡγῆται ἀμαθία, μείζω κακὰ εἶναι τῶν ἐναντίων, ὅσῳ δυνατώτερα ὑπηρετεῖν τῷ ἡγουμένῳ κακῷ ὄντι· ἐὰν δὲ φρόνησίς τε καὶ σοφία, μείζω ἀγαθά. αὐτὰ δὲ καθ' αὑτὰ, οὐδέτερα αὐτῶν οὐδενὸς ἄξια εἶναι. Φαίνεται, ἔφη, ὡς ἔοικεν, οὕτως ὡς σὺ λέγεις. Τί οὖν ἡμῖν συμβαίνει ἐκ τῶν εἰρημένων; ἄλλο τι ἢ τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ὂν οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν; τούτοιν δὲ δυοῖν ὄντοιν, ἡ μὲν σοφία, ἀγαθὸν, ἡ δὲ ἀμαθία, κακόν; Ὡμολόγει.

Ἔτι τοίνυν, ἔφην, τὸ λοιπὸν ἐπισκεψώμεθα. ἐπειδὴ E εὐδαίμονες μὲν εἶναι προθυμούμεθα πάντες, ἐφάνημεν δὲ τοιοῦτοι γιγνόμενοι, ἐκ τοῦ χρῆσθαί τε τοῖς πράγμασι καὶ ὀρθῶς χρῆσθαι, τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ εὐτυχίαν ἐπιστήμη ἡ παρέχουσα, δεῖ δὴ, ὡς ἔοικεν, ἐκ παντὸς τρόπου ἅπαντα ἄνδρα τοῦτο παρασκευάζεσθαι, ὅπως ὡς σοφώτατος ἔσται. ἢ οὔ; Ναί, ἔφη. Καὶ παρὰ πατρός γε δήπου τοῦτο οἰόμενον δεῖν παραλαμβάνειν πολὺ μᾶλλον ἢ χρήματα, καὶ παρ' ἐπιτρόπων καὶ φίλων, τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν φασκόντων ἐραστῶν εἶναι, καὶ ξένων καὶ πολιτῶν, δεόμενον καὶ ἱκετεύοντα σοφίας μεταδιδόναι, οὐδὲν αἰσχρὸν, ὦ Κλεινία, οὐδὲ νεμεσητὸν, ἕνεκα τούτου ὑπηρετεῖν καὶ δουλεύειν καὶ ἐραστῇ καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ, F ὁτιοῦν ἐθέλοντα ὑπηρετεῖν τῶν καλῶν ὑπηρετημάτων, προθυμούμενον σοφὸν γενέσθαι. ἢ οὐ δοκεῖ σοι (ἔφην ἐγώ) οὕτω; Πάνυ μὲν οὖν εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ἦ δ' ὅς. Εἰ ἔστι γε ὦ Κλεινία (ἦν δ' ἐγώ) ἡ σοφία διδακτὸν, ἀλλὰ μὴ ἀπὸ ταὐτομάτου παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις. τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἔτι ἄσκεπτον, καὶ οὔπω διωμολογημένον ἐμοί τε καὶ σοί.

an ſi diues? Si pauper, inquit. Vtrum ſi debilis, an ſi C robuſtus? Si debilis, inquit. Vtrum ſi honoratus, an ſi abiectus? Si abiectus, inquit. Vtrum ſi fortis & temperans, an ſi timidus? Si timidus. Nónne & piger minus efficit, quàm promptus ad agendum? Admiſit. Et tardus, quàm velox? hebes viſu audituque, quàm vtroque acutus? Omnia hæc inter nos conuenerunt. Ibi verò hunc in modum concluſi. Videtur non diſputatum fuiſſe de iis omnibus, quæ priùs bona eſſe diximus, quo modo ipſa per ſe natura bona ſint, ſed vt videtur, ſic ſe res habet, ſi illis inſcitia præſit, eo deteriora eſſe, quàm illorum contraria, quo vberius improbo duci adminicula ſcelerum ſuppeditare poſſunt. Sin autem prudentia & D ſapientia his præſideat, tum denique meliora. Ipſa verò ſuapte quidem natura nulla, nec bona quidē, nec mala exiſtimatione sūt digna. Videtur, inquit, ita eſſe, vt dicis. Quid aliud ex his ſequitur, inquā, quàm nihil cæterorum, vel bonum eſſe, vel malū? duobus autem iſtis, ſapientiā quidē bonum, inſipientiam verò malum eſſe? Probauit.

Iam igitur quod eſt reliquum conſideremus. Poſtquam beati eſſe affectamus omnes, beati autem efficimur, vt apparuit, ex eo quòd rebus vtimur, & rectè vtimur: rectitudinem verò vſus, & conſecutionis proſperitatem ſcientia præbet, cæ- E teris omnibus prætermiſſis omni ſtudio niti quiſque debet, vt quàm ſapientiſsimus fiat. nónne? Certè, inquit. Exiſtimare præterea quiſq; debet à parentibus, à tutoribus, & amicis, cæteriſque, illis maximè qui amant, ſeu hoſpites ſint, ſeu ciues, hoc expetendum potiùs, quàm ingentes opes, exorandoſque omnes, vt ſapientiam impartiant. Neque turpe eſt, neque indignum, Clinia, ſapientiæ gratia cuilibet ſeruire, & honeſtis obſequiis vnumquenque demereri. Idémne tu ſentis? Idem omnino, inquit. Probè enim loqui videris. Si modò, inquam, doceri ſapientia poteſt, nec fortè & caſu hominibus venit. Hoc enim inſuper eſt F veſtigandum: neque dum id inter nos conſtat.

quàm belle ſcilicet prouocet ad virtutem. Dic mihi, ait, ò Socrates, vóſque alij, quicunque adoleſcentem iſtum fieri ſapientem vultis, vtrum iocamini, an id ſeriò agitis veréque expetitis. Hic intelligens, quòd putaſſent luſum eſſe ſibi, iuſsis cum adoleſcéte diſputare, atque idcirco luſiſſe, & ipſos hactenus, neque ſeria tractauiſſe: maximè, inquam, deſideramus. Tunc ita Dionyſodorus, Vide, ò Socrates, ne quæ nunc aſſeris aliquando neges. Scio, inquam, haud me negaturum. Quid igitur dicitis? inquit: ſapientem fieri vultis? Volumus, inquam. Quidni? Vtrum, inquit, ſapiens nunc eſt Clinias, an non? Nondum ait, inquam. Eſt enim minimè iactabúdus. Vos autem, inquit, ſapientem fieri vultis, ignorantem verò eſſe nequaquam? Admiſimus. Ergo quod non eſt, inquit, hoc fieri cupitis: quod verò nunc eſt, haud amplius eſſe. Quod quum audiſſem, turbatus ſum: & ille me turbatum animaduertens, Quoniam, inquit, vultis quod nunc eſt, non amplius eſſe: vultis vt videtur hunc, inquit, interire. Belli verò amici amatoréſque ſunt, qui amatos omni cura ſtudent perdere? Hæc audiens Cteſippus, amati gratia iniquè tulit: indignatúſque, Hoſpes, inquit, Thurie, ni dictu ruſticum ſit, in os tibi dico, quòd mendacium mihi illiſque nefarium indignúmque impingas, Cupere me ſcilicet illum interire. Hic Euthydemus ad Cteſippum conuerſus, Videtur, inquit, tibi fieri poſſe, vt aliquis mentiatur? Per Iouem, inquit, niſi fortè inſanio. Qui verò mětitur, inquit, rem ipſam qua de ſermo eſt dicit, an non dicit? Dicit, inquit. Si rem ipſam dicit, haud aliud quicquam dicit præter id quod dicit. Quónam pacto, Cteſippus inquit, aliter fieri poſſet?

τον, ὡς αὐτίκα μάλα ἀκουσόμενοι θαυμασίους τινὰς λόγους. ὅπερ οὖν καὶ συνέβη ἡμῖν. θαυμαστὸν γάρ τινα, ὦ Κρίτων, ἀνὴρ κατῆρχε λόγον· οὗ σοι ἄξιον ἀκοῦσαι, ὡς παρακελευστικὸς ὁ λόγος ἦν ἐπ' ἀρετήν. Εἰπέ μοι (ἔφη) ὦ Σώκρατές τε καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι, ὅσοι φατὲ ἐπιθυμεῖν τόνδε B τὸν νεανίσκον σοφὸν γενέσθαι, πότερον παίζετε ταῦτα λέγοντες, ἢ ὡς ἀληθῶς ἐπιθυμεῖτέ τε καὶ σπουδάζετε. Κἀγὼ διενοήθην
D ὅτι ᾠηθήτην ἄρα ἡμᾶς τὸ πρότερον παίζειν, ἡνίκα ἐκελεύομεν διαλεχθῆναι τῷ νεανίσκῳ αὐτώ· καὶ διὰ ταῦτα προσεπαισάτην τε καὶ οὐκ ἐσπουδασάτην. ταῦτα οὖν διανοηθεὶς, ἔτι μᾶλλον εἶπον ὅτι θαυμαστῶς σπουδάζομεν. καὶ ὁ Διονυσόδωρος, Σκόπει μήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅπως μὴ ἔξαρνος ἔσῃ ἃ νῦν λέγεις. Ἔσκεμμαι, ἦν δ' ἐγώ. οὐ γὰρ μήποτ' ἔξαρνος γένωμαι. Τί οὖν (ἔφη) φατὲ βούλεσθαι αὐτὸν σοφὸν γενέσθαι; Πάνυ μὲν οὖν. Νῦν δὲ (ἦ δ' ὅς) Κλεινίας πότερον σοφός ἐστιν, ἢ οὔ; Οὔκουν φησί γέ πω. ἔστι δὲ (ἦν δ' ἐγὼ) οὐκ ἀλαζών. Ὑμεῖς δὲ (ἔφη) βούλεσθε γενέσθαι αὐτὸν σοφόν,
E ἀμαθῆ δὲ μὴ εἶναι; Ὡμολογοῦμεν. Οὐκοῦν, ὃς μὲν οὐκ ἔστι, βούλεσθε αὐτὸν γενέσθαι, ὃς δ' ἔστι νῦν, μηκέτι εἶναι. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐθορυβήθην. Ὁ δέ μου θορυβουμένου ὑπολαβών, Ἄλλο τι οὖν (ἔφη) ἐπεὶ βούλεσθε αὐτὸν, ὃς νῦν ἐστι, μηκέτι εἶναι, βούλεσθε αὐτὸν, ὡς ἔοικεν, ἀπολωλέναι. καίτοι πολλοῦ ἄξιοι οἱ τοιοῦτοι εἶεν φίλοι τε καὶ ἐρασταὶ, οἵτινες τὰ παιδικὰ περὶ παντὸς ἂν ποιήσαιντο ἐξολωλέναι. Καὶ ὁ Κτήσιππος ἀκούσας ἠγανάκτησέ τε ὑπὲρ τῶν παιδικῶν, καὶ εἶπεν, Ὦ ξένε Θούριε, εἰ μὴ ἀγροικότερον (ἔφη) ἦν εἰπεῖν,
F εἶπον ἄν σοι εἰς κεφαλήν, ὅ, τι μαθών μου καὶ τῶν ἄλλων καταψεύδῃ τοιοῦτο πρᾶγμα, ὃ ἐγὼ οἶμαι οὐδ' ὅσιον εἶναι λέγειν, ὡς ἐγὼ τόνδε βουλοίμην ἂν ἐξολωλέναι. Τί δὲ, ἔφη, ὦ Κτήσιππε, ὁ Εὐθύδημος, ἦ δοκεῖ σοι οἷόν τ' εἶναι ψεύδεσθαι; Νὴ Δία (ἔφη) εἰ μὴ μαίνομαί γε. Πότερον λέγοντα τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾖ, ἢ μὴ λέγοντα; Λέγοντα, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ λέγει αὐτὸ, οὐκ ἄλλο λέγει τῶν ὄντων, ἢ ἐκεῖνο ὅπερ λέγει. Πῶς γὰρ ἄν; ἔφη ὁ Κτήσιππος. ἓν μὴν κἀκεῖνό γ'

σιππε; εἰσὶ γάρ τινες οἱ λέγουσι τὰ πράγματα ὡς ἔχει; Εἰσὶ μέντοι (ἔφη) οἱ καλοί τε κἀγαθοί, καὶ οἱ τἀληθῆ λέγοντες. Τί οὖν; ἦ δ' ὅς· τἀγαθὰ οὐκ εὖ (ἔφη) ἔχει, τὰ δὲ κακὰ κακῶς; Συνεχώρει. Τοὺς δὲ καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς ὁμολογεῖς λέγειν ὡς ἔχει τὰ πράγματα; Ὁμολογῶ. Κακῶς ἄρα (ἔφη) λέγουσιν, ὦ Κτήσιππε, οἱ ἀγαθοὶ τὰ κακά, εἴπερ ὡς ἔχει λέγουσι. Ναὶ μὰ Δία (ἦ δ' ὅς) σφόδρα γε τοὺς γοῦν κακοὺς ἀνθρώπους· ὧν σὺ (ἐάν μοι πείθῃ) εὐλαβήσῃ εἶναι, ἵνα μή σε οἱ ἀγαθοὶ κακῶς λέγωσιν. ὡς εὖ ἴσθ' ὅτι κακῶς λέγουσιν οἱ ἀγαθοὶ τοὺς κακούς. Ἦ καὶ τοὺς μεγάλους (ἔφη ὁ Εὐθύδημος) μεγάλως λέγουσι, καὶ τοὺς θερμοὺς θερμῶς; Μάλιστα δήπου, ἔφη ὁ Κτήσιππος· τοὺς γοῦν ψυχροὺς ψυχρῶς λέγουσί τε καὶ φασὶ διαλέγεσθαι. Σὺ μὲν (ἔφη ὁ Διονυσόδωρος) λοιδορῇ, ὦ Κτήσιππε, λοιδορεῖ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε (ἦ δ' ὅς) ὦ Διονυσόδωρε, ἐπεὶ φιλῶ σε, ἀλλὰ νουθετῶ σ' ὡς ἑταῖρον, καὶ πειρῶμαι πείθειν μηδέποτε ἐναντίον ἐμοῦ οὕτως ἀγροίκως λέγειν, ὅτι ἐγὼ τούτους βούλομαι ἐξολωλέναι οὓς περὶ πλείστου ποιοῦμαι. ἐγὼ οὖν, ἐπειδή μοι ἐδόκουν ἀγριωτέρως πρὸς ἀλλήλους ἔχειν, προσέπαιζόν τε τὸν Κτήσιππον, καὶ εἶπον ὅτι, Ὦ Κτήσιππε, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ χρῆναι ἡμᾶς παρὰ τῶν ξένων δέχεσθαι ἃ λέγουσιν, ἐὰν ἐθέλωσι μεταδιδόναι, καὶ μὴ ὀνόματι διαφέρεσθαι. εἰ γὰρ ἐπίστανται οὕτως ἐξολλύναι ἀνθρώπους ὥστ' ἐκ πονηρῶν τε καὶ ἀφρόνων χρηστούς τε καὶ ἔμφρονας ποιεῖν, καὶ τοῦτο εἴτε αὐτὼ ηὑρήκατον, εἴτε καὶ παρ' ἄλλου του ἐμαθέτην φθόρον τινὰ καὶ ὄλεθρον τοιοῦτον, ὥστε ἀπολέσαντες πονηρὸν ὄντα, χρηστὸν πάλιν ἀποφῆναι· εἰ τοῦτο ἐπίστασθον (δῆλον δὲ ὅτι ἐπίστασθον· ἐφάτην γοῦν τὴν τέχνην σφῶν εἶναι τὴν νεωστὶ ηὑρημένην, ἀγαθοὺς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκ πονηρῶν) συγχωρήσωμεν οὖν αὐτοῖν αὐτό· ἀπολεσάντων ἡμῖν τὸ μειράκιον, καὶ φρόνιμον ποιησάντων, καὶ ἅπαντάς γε ἡμᾶς τοὺς ἄλλους. εἰ δὲ ὑμεῖς οἱ νέοι φοβεῖσθε, ὥσπερ ἐν Καρί, ἐν ἐμοὶ ἔστω ὁ κίνδυνος. ὡς ἐγώ, ἐπειδὴ καὶ πρεσβύτης εἰμί, παρακινδυνεύειν ἕτοιμος· καὶ παραδίδωμι ἐμαυτὸν Διονυσοδώρῳ τούτῳ, ὥσπερ τῇ Μηδείᾳ τῇ Κόλχῳ. ἀπολλύτω με· καὶ εἰ μὲν βούλεται, ἑψέτω· εἰ δ' ὅ,τι βούλεται, τοῦτο ποιείτω· μόνον χρηστὸν ἀποφηνάτω.

C Sunt certè, reſpondit ille, viri boni præclari atque veridici. Quid porro? inquit ille, bona nónne bene ſe habent? mala contrà, malè? Probauit. Bonos autẽ & præclaros viros, inquit, fateris res ipſas ſic, vt habent, eloqui? Confiteor, inquit. Ergo boni viri, ô Cteſippe, malè mala dicũt. ſiquidem, vt ſunt, enunciant. Maximè profectò, inquit, & de malis hominibus malè. Quorum de numero ne ſis, cauendum eſt tibi, ſi mihi credis, ne boni viri malè de te loquantur. ſcis enim, quòd boni de malis malè dicũt. Hîc Euthydemus. Nunquid, inquit, & magnos magnè, & calidos calidè? Summopere, inquit Cteſippus. Et de frigidis frigidè loquuntur, aiúntque diſſerere
D frigidè. Ibi Dionyſodorus, conuitiare Cteſippe, inquit, conuitiare. Non per Iouem Dionyſodore, inquit: nam te diligo, imò & amicè moneo, & perſuadere contendo, ne vnquam coram me ita ruſticè loquaris, vt me dicas cupere eos perditos, quos habeo chariſsimos. Ego verò, vt accenſos intellexi, cum Cteſippo iocatus: decet, inquam, Cteſippe, vt mihi videtur, ab his hoſpitibus, quæ dant accipere, ſi modo impertire quicquam velint, & non de nominibus altercari. Nam ſi ita perdere ſciunt homines, vt è malis, & imprudentibus probos prudentéſq; faciant, ſeu ipſi perditionis eius inuentores ſunt, ſeu
E ab alio didicerunt, vt malum hominem exterminantes, reſtituere poſsint bonum. patet autem eos ſcire: dixerunt enim artem nuper ſibi comparatam, qua bonos ex malis homines faciant. Si hoc, inquam, ſciunt, permittamus vtique, vt ſic adoleſcentulum perdant, modò ſapientem efficiant, imò etiam noſipſos illis ita curandos tradamus. Quòd ſi vos iuuenes reformidatis, in me certè, velut Care quodam, artem ſuam periclitentur. quippe ego, quãdoquidẽ ſenex ſum, paratus ſum periculũ adire, & me Dionyſodoro huic, quaſi Medeæ Colchidi, dedo, vt diſſoluat, & ſi velit elixet, vel aliud quodcũque exemplũ in me edat, modò virũ efficiat bonũ.

res eſt dico, tu vero aliud dicis, tunc demũ contradicimus? an potius, cũ ego quod res eſt, tu quod omnino res non eſt, dicis? Eritque, vt non dicens contradicat dicenti: Ad hæc Cteſippus obmutuit. Ego autem miratus, quæ dicebantur: Qua, inquã, ratione iſtud Dionyſodore ais? Equidem, cùm ſermonem huiuſmodi ſæpenumero è multis audiuerim, ſemper admirari ſoleo. hunc ſiquidem Protagoræ ſectatores, & his antiquiores, frequẽter vſurpare conſueuerunt. Mihi verò ſemper mirabilis viſus eſt, taliſque, qui & alios, & ſeipſum peruertat. Reor autem veritatem ipſius me nunc abs te potiſſimum auditurum. num enim iſtud vult, vt falſa dicere impoſsibile ſit, oporteátque illum qui loquitur, aut vera loqui, aut omnino non loqui? Aſſeruit. Vtrum falſa, inquam, loqui quidem impoſſibile eſt, opinari verò falſa poſsibile? Ne opinari quidem, inquit. Ergo nulla eſt, inquam, falſa opinio. Nulla prorſus. Neque inſcitia, inquam, neque homines inſcii. quid enim non inſcitia ſit, ſiquidem falli rebus poſsibile eſt? Omnino, inquit. Iſtud autem non eſt, inquam. Non certè, reſpondit ille. Confabulandine gratia, ô Dionyſodore, hæc inducis, inquam, vt mirum aliquid inferas? An reuera nullus tibi hominum inſcius eſſe videtur? Tu verò, inquit, refelle. An refelli quicquam poteſt, inquam, ſi, vt dicis, mentiri nemo poteſt? Non poteſt, inquit Euthydemus: nec illud Dionyſodorus iuſſit, vt refelleres. quo enim pacto quis quod nõ eſt, iubeat? Ego verò Euthydeme, inquam, ſcita hæc atque præclara haud admodum ſanè diſco, ſed obiter attingo. Erit igitur oneroſum fortaſſe quod rogabo, ſed ignoſce obſecro.

τοῦ πράγματος λόγον λέγῃ, τότε ἀντιλέγοιμεν ἄν; ἢ οὕτω γε τὸ παράπαν οὐδ᾽ ἂν μεμνημένος εἴη τοῦ πράγματος οὐδέτερος ἡμῶν; Καὶ τοῦτο συνωμολόγει. Ἀλλ᾽ ἄρα (ἔφη) ὅταν ἐγὼ μὲν τὸν τοῦ πράγματος λόγον λέγω, σὺ δὲ ἄλλου τινός, ἄρα τότε ἀντιλέγομεν; ἢ

D ἐγὼ λέγω μὲν τὸ πρᾶγμα, σὺ δὲ οὐδὲ λέγεις τὸ παράπαν; ὁ δὲ μὴ λέγων τῷ λέγοντι πῶς ἂν ἀντιλέγοι; Καὶ ὁ μὲν Κτήσιππος ἐσίγησεν· ἐγὼ δὲ θαυμάσας τὸν λόγον, Πῶς, ἔφην, ὦ Διονυσόδωρε λέγεις; οὐ γάρ τοι ἀλλὰ τοῦτόν γε τὸν λόγον πολλῶν δὴ καὶ πολλάκις ἀκηκοὼς ἀεὶ θαυμάζω. καὶ γὰρ οἱ ἀμφὶ Πρωταγόραν σφόδρα ἐχρῶντο αὐτῷ, καὶ οἱ ἔτι παλαιότεροι· ἐμοὶ δὲ ἀεὶ θαυμαστός τις δοκεῖ εἶναι, καὶ τούς τε ἄλλους ἀνατρέπων, καὶ αὐτὸς αὑτόν. οἶμαι δὲ αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν παρὰ σοῦ κάλλιστα πεύσεσθαι. ἄλλο τι ἢ ψευδῆ λέγειν

E οὐκ ἔστι. τοῦτο γὰρ δύναται ὁ λόγος. ἦ γάρ; ἀλλ᾽ ἢ λέγοντα, ἀληθῆ λέγειν, ἢ μὴ λέγειν; Συνεχώρει. Πότερον οὖν ψευδῆ μὲν λέγειν οὐκ ἔστι, δοξάζειν μέντοι ἔστιν; Οὐδὲ δοξάζειν, ἔφη. Οὐδ᾽ ἄρα ψευδὴς (ἦν δ᾽ ἐγώ) δόξα ἔστι τὸ παράπαν. Οὔκ, ἔφη. Οὐδ᾽ ἄρα ἀμαθία, οὐδ᾽ ἀμαθεῖς ἄνθρωποι, ἢ οὐ τοῦτ᾽ ἂν εἴη ἀμαθία, εἴπερ εἴη, τὸ ψεύδεσθαι τῶν πραγμάτων; Πάνυ γε, ἔφη. Ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν, ἦν δ᾽ ἐγώ. Οὔκ, ἔφη. Λόγου ἕνεκα, ὦ Διονυσόδωρε, λέγεις τὸν λόγον, ἵνα δὴ ἄτοπον λέγῃς; ἢ ὡς ἀληθῶς δοκεῖ σοι οὐδεὶς εἶναι ἀμαθὴς ἀνθρώπων;

F Ἀλλὰ σύ, ἔφη, ἔλεγξον. ἦ καὶ ἔστι τοῦτο κατὰ τὸν σὸν λόγον ἐξελέγξαι, μηδενὸς ψευδομένου; Οὐκ ἔστιν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. οὐδ᾽ ἄρα ἐκέλευεν, ἔφη, ἐγὼ νῦν δὴ, ὁ Διονυσόδωρος, ἐξελέγξαι. τὸ γὰρ μὴ ὂν πῶς ἄν τις κελεύσαι; Ὦ Εὐθύδημε (ἦν δ᾽ ἐγώ) τὰ σοφὰ ταῦτα καὶ τὰ εὖ ἔχοντα οὐ πάνυ τι μανθάνω, ἀλλὰ παχέως πως ἐννοῶ. ἴσως μὲν οὖν φορτικώτερόν τι ἐρήσομαι, ἀλλὰ συγγίγνωσκε.

ἀποκρίνῃ. Πρὶν σὲ ἀποκρίνασθαι (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Διονυσόδωρε; Οὐκ ἀποκρίνῃ; ἔφη. Ἦ καὶ δίκαιον; Δίκαιον μέντοι, ἔφη. C Κατὰ τίνα λόγον; ἦν δ' ἐγώ· ἢ δῆλον ὅτι κατὰ τόνδε, ὅτι σὺ νῦν πάσσοφός τις ἡμῖν ἀφῖξαι περὶ λόγους, καὶ οἶσθα ὅτε δεῖ ἀποκρίνεσθαι, καὶ ὅτε μή· καὶ νῦν οὐδ' αὖ ὁτιοῦν ἀποκρίνῃ, ἅτε γιγνώσκων ὅτι οὐ δεῖ; Λαλεῖς, ἔφη, ἀμελήσας ἀποκρίνασθαι καὶ ὅτε μή. ἀλλ' ὦ 'γαθὲ πείθου καὶ ἀποκρίνου· ἐπειδὴ καὶ ὁμολογεῖς με σοφὸν εἶναι.

Πειστέον τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνάγκη, ὡς ἔοικε. σὺ γὰρ ἄρχεις. ἀλλ' ἐρώτα. Πότερον οὖν ψυχὴν ἔχοντα νοεῖ τὰ νοοῦντα; ἢ καὶ τὰ ἄψυχα; Τὰ ψυχὴν ἔχοντα. οἶσθα οὖν τι (ἔφη) ῥῆμα ψυχὴν ἔχον; Μὰ Δί', οὐκ ἔγωγε. D Τί οὖν ἄρτι ἤρου ὅ,τι μοι νοεῖ τὸ ῥῆμα; Τί ἄλλο γε (ἦν δ' ἐγώ) ἢ ἐξήμαρτον διὰ τὴν βλακείαν; ἢ οὐκ ἐξήμαρτον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὀρθῶς εἶπον, εἰπὼν ὅτι νοεῖ τὰ ῥήματα; πότερα φῂς ἐξαμαρτάνειν με ἢ οὔ; εἰ γὰρ μὴ ἐξήμαρτον, οὐδὲ σὺ ἐξελέγξεις, καίπερ σοφὸς ὤν, οὐδ' ἔχεις ὅ,τι χρῇ τῷ λόγῳ· εἰ δ' ἐξήμαρτον, οὐδ' οὕτως ὀρθῶς λέγεις, φάσκων οὐκ εἶναι ἐξαμαρτάνειν. καὶ ταῦτα οὐ πρὸς ἃ πέρυσιν ἔλεγες λέγω. ἀλλ' ἔοικεν (ἔφην ἐγὼ) ὦ Διονυσόδωρέ τε καὶ Εὐθύδημε, οὗτος μὲν ὁ λόγος ἐν ταὐτῷ μένειν, καὶ ἔτι ὥσπερ τὸ παλαιὸν καταβαλὼν πίπτειν· καὶ ὥστε μὴ τοῦτο πάσχειν, οὐδ' ὑπὸ τῆς ὑμετέ- E ρας που τέχνης ἐξευρῆσθαι, καὶ ταῦτα οὕτω θαυμαστῆς οὔσης εἰς ἀκρίβειαν λόγων. Καὶ ὁ Κτήσιππος, Θαυμάσιά γε λέγετ', ἔφη, ὦ ἄνδρες Θούριοι, εἴτε Χῖοι, εἴθ' ὁπόθεν καὶ ὅπῃ χαίρετον ὀνομαζόμενοι· ὡς ὑμῖν οὐδὲν μέλει τοῦ παραληρεῖν. Καὶ ἐγὼ φοβηθεὶς μὴ λοιδορία γένηται, πάλιν κατεπράϋνον τὸν Κτήσιππον, καὶ εἶπον, Ὦ Κτήσιππε, καὶ νῦν δὴ ἃ πρὸς Κλεινίαν ἔλεγον, καὶ πρὸς σὲ ταὐτὰ ταῦτα λέγω, ὅτι οὐ γιγνώσκεις τὴν ξένοιν τὴν σοφίαν, ὅτι θαυμασία ἐστίν· ἀλλ' οὐκ ἐθέλετον ἡμῖν ἐπιδείξασθαι σπουδάζοντες, ἀλλὰ τὸν Πρωτέα μιμεῖσθον τὸν Αἰγύπτιον σοφιστὴν, γοητεύοντε ἡμᾶς. ἡμεῖς οὖν τὸν Μενέλεων μιμώμεθα, καὶ μὴ ἀφιώμεθα τοῖν ἀνδροῖν, ἕως ἂν ἡμῖν ἐκφανῆτον ἐφ' ᾧ αὐτὼ σπουδάζετον. οἶμαι γάρ τι αὐτοῖν πάγκαλον φανεῖσθαι, ἐπειδὰν ἄρξωνται σπουδάζειν.

ſpondere? Nempe reſponde prius, quàm tu reſpõdeas, inquam, Dionyſodore. Quid, non reſpõdes? ait. An par eſt? inquam. Par, inquit. Qua ratione? inquam. an fortè quia ad nos facultate dicendi præditus aduenis, noſtique quãdo reſpondendum ſit quando non ſit, ideóque nunc reſpondes nihil, quòd reſpondere non decet? Ad hæc ille, Nugaris, inquit, ô Socrates, atque reſpondere negligis. Sed, ô bone vir, obſequere, & reſponde ei quem ipſe ſapientem eſſe fateris.

Parendum eſt, inquam, ſic enim decet, imperitanti. Interroga igitur. Vtrum, inquit, animam habent, quęcunque intelligunt aliquid? an & anima carent? Habent, inquam. Noſtine, inquit, verbum vllum aliquod animam habens? Nullum ego profectò, inquam. Cur itaq; nuper interrogabas, verbum quid ſibi vellet? Non ob aliud, inquã, niſi ob ignauiam meã, quæ errare coëgit. Fortaſſe verò nõ erraui, ſed rectè loquutus ſum, cùm verbis cogitationem tribuo. Tu verò vtrũ erraſſe me dicis, nécne? Si enim non erraui, neq; tu nunc redargues ſis licèt ſapiens, nec habes quod opponas. Sin autem erraui, ne ſic quidem rectè tu loquęre quãdo dicis errare poſſe neminem. Atque hęc quidem non aduerſus illa, quæ anno ſuperiori dicebas, nunc adduco. Sed videtur mihi, ô Dionyſodore Euthydeméque, ſermo hic eôdê reuolui: & nunc etiã vt & quondam ſolebat fieri, cùm deiiciat, cadere. Quod quidem vt ne ipſi accidat, ab illa arte veſtra, licet circa acriorem ſermonum diligentiam admirabili, nondum videtur eſſe prouiſum. Hic Cteſippus, mira dicitis, inquit, ô viri Thurii, ſiue Chii, ſeu quodcunque aliud agnomen vendicare lubet: quibus delirare perinde eſt. Ego autem veritus ne ad contumelias deueniretur, Cteſippum rurſus ſic mitigaui: Eadem tibi, inquam, ô Cteſippe, nunc dico, quę Cliniæ quoque dicebam. Neſcis enim, quàm mirabilis ſit horum hoſpitum ſapientia. Nolunt autem data opera nobis illam oſtendere F prorſus, ſed Protei Aegyptii illius ſophiſtæ more præſtigiis quibuſdam fallunt. Menelaum igitur imitemur, neque mittamus antè quàm aperiant, quid animi gerant. Pulcherrimum enim quiddam exhibebunt puto, ſi vere proferant.

inutilis ſit prorſus, ſi qua ſuperioribus fides eſt. Ita
nobis hæc omnia videbãtur. Hac igitur, inquã, ſci-
entia ingenue puer, opus eſt, in qua operis, & effe-
ctio, & vſus cõueniant. Apparet, inquit. Permultũ
igitur inter lyrarũ fabros intereſt, & ſcientiã pul-
ſandæ lyræ aſſecutos. Alia enim ars, quæ facit, alia
quæ vtitur his rebus. Nam ars quæ fabricat lyrã, &
quæ lyrã pulſat, longè inter ſe differũt. an non? ſic
eſt, inquit. Neque rurſus, inquã, tibiarum effectrice
opus eſt. Ea ſiquidẽ ab illa quæ vtitur, differt. Sanè,
inquit. Num fortè, inquam, cõponendæ orationis
quęrenda facultas, vt beatus euadas? Non arbitror,
inquit. Quænã te ratio mouet? inquã. Noui equi-
dem, inquit, quoſdã orationũ autores, qui oratio-
nibus hiſce quas cõdiderunt, vti perinde ſciunt, ac
lyris fabri lyrarũ, qui in aliorũ vſum lyras cõſtru-
xerunt, quas & qui illis vtuntur, facere neſciunt.
Conſtat ſimiliter, & circa orationes aliam eſſe ar-
tem quę cõdit, aliã quæ conditis vtitur. Euidentiſ-
ſimo argumẽto oſtendiſſe videris, inquã, artẽ illo-
rum, qui componũt orationes ad beatitudinẽ ne-
quaquã ſufficere. quãquam ſperabã hoc in genere
ſcientiã, quã iam diu quęrimus, inuẽturos. Etenim
iſti orationũ autores Clinia quoties appellaui, ſu-
prà mortales cæteros ſapiẽtes videntur, ipſaq; eorũ
ars diuina penitus atque excelſa. Neque mirũ. Eſt
enim incantatorię illius pars quędã illa haud mul
tò inferior. Incantandi porrò facultas, viperarum,
aranearũ, ſcorpionũ, cæterarũq; ferarũ, atq; mor-
borũ mitigatio eſt. Oratoria verò iudicũ, concio-
natorũ, aliarũmq; turbarũ oblectamentum quod-
dam & delinitio. An verò tu aliter ſentis? Non ali-
ter, inquit: ſed ita prorſus vt ais. Quò ergo nos ver-
temus: inquã, & quam ad artẽ? Ambigo, inquit. At
ego inueniſſe arbitror, inquã. Quã? Imperatoria ea

οὐδὲν, οὔτε χρηματιστικῆς, οὔτε ἰατρικῆς, οὔτε ἄλλης οὐδε-
μιᾶς, ἥτις ποιεῖν τι ἐπίσταται, χρῆσθαι δὲ μὴ ᾧ ἂν ποιήσῃ· οὐχ
οὕτως; Συνέφη. Οὐδ' εἴ γέ τις ἐστὶν ἐπιστήμη ὥστε ἀθα-
νάτους ποιεῖν, ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τῇ ἀθανασίᾳ χρῆσθαι,
οὐδὲ ταύτης ἔοικεν ὄφελος οὐδὲν· εἴ τι δεῖ τοῖς πρόσθεν
ὡμολογημένοις τεκμαίρεσθαι. Συνεδόκει ἡμῖν πάντα
ταῦτα. Τοιαύτης τινὸς ἄρα ἡμῖν ἐπιστήμης δεῖ, ὦ καλὲ
παῖ, (ἦν δ' ἐγώ) ἐν ᾗ συμπέπτωκεν ἅμα τό, τε ποιεῖν
D καὶ τὸ ἐπίστασθαι χρῆσθαι τούτῳ ὃ ἂν ποιῇ. Φαίνεται, ἔ-
φη. Πολλοῦ ἄρα δεῖ, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς λυροποιοὺς δεινοὺς
εἶναι, καὶ τοιαύτης τινὸς ἐπιστήμης ἐπηβόλους. ἐνταῦ-
θα γὰρ δὴ χωρὶς μὲν ἡ ποιοῦσα τέχνη, χωρὶς δὲ ἡ χρωμένη
διῄρηται, τοῦ αὐτοῦ πέρι. ἡ γὰρ λυροποιικὴ καὶ ἡ κιθαρι-
στικὴ πολὺ διαφέρετον ἀλλήλοιν. οὐχ οὕτως; Συνέφη. Οὐδὲ
μὴν αὐλοποιικῆς γε δηλονότι δεόμεθα. καὶ γὰρ αὕτη ἑτέρα τοι-
αύτη. Συνεδόκει. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν, (ἔφην ἐγὼ) εἰ τὴν λογο-
ποιικὴν τέχνην μάθοιμεν, ἆρά ἐστιν αὕτη ἣν ἔδει κεκτημένους
ἡμᾶς εὐδαίμονας εἶναι. Οὐκ οἶμαι, ἔφη, ἐγὼ, ὁ Κλεινίας ὑπο-
E λαβών. Τίνι τεκμηρίῳ (ἦν δ' ἐγὼ) χρῇ; Ὁρῶ (ἔφη) τινὰς
λογοποιοὺς, οἳ τοῖς ἰδίοις λόγοις οἷς αὐτοὶ ποιοῦσιν οὐκ ἐπί-
στανται χρῆσθαι, ὥσπερ οἱ λυροποιοὶ ταῖς λύραις· ἀλλὰ καὶ ἐν-
ταῦθα ἄλλοι δυνατοὶ χρῆσθαι, οἷς ἐκεῖνοι εἰργάσαντο οἱ λυ-
ροποιεῖν αὐτοὶ ἀδύνατοι. δῆλον οὖν ὅτι καὶ περὶ λόγους χωρὶς
ἡ τοῦ ποιεῖν τέχνη καὶ ἡ τοῦ χρῆσθαι. Ἱκανόν μοι δοκεῖς (ἔφην ἐ-
γὼ) τεκμήριον λέγειν ὅτι οὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ τῶν λογοποιῶν τέ-
χνη, ἣν ἂν κτησάμενός τις εὐδαίμων εἴη. καίτοι ἐγὼ ᾤμην
ἐνταῦθά που φανεῖσθαι τὴν ἐπιστήμην ἣν δὴ πάλαι ζητοῦ-
μεν. καὶ γάρ μοι οἵ τε ἄνδρες αὐτοὶ οἱ λογοποιοὶ, ὅταν συγγέ-
νωμαι αὐτοῖς, ὑπέρσοφοι, ὦ Κλεινία, δοκοῦσιν εἶναι· καὶ αὐτὴ
ἡ τέχνη αὐτῶν θεσπεσία τις καὶ ὑψηλή. καὶ μέντοι οὐδὲν θαυμαστόν. ἔστι γὰρ τῆς τῶν ἐπῳδῶν τέχνης μόριον, μικρῷ τε ἐκείνης
ὑποδεεστέρα. ἡ μὲν γὰρ τῶν ἐπῳδῶν, ἔχεών τε καὶ φαλαγγίων καὶ σκορπίων καὶ τῶν ἄλλων θηρίων τε καὶ νόσων κήλησίς
ἐστιν· ἡ δὲ, δικαστῶν τε καὶ ἐκκλησιαστῶν καὶ τῶν ἄλλων ὄχλων κήλησίς τε καὶ παραμυθία τυγχάνει οὖσα· ἢ σοὶ (ἔφην
ἐγὼ) ἄλλως πως δοκεῖ; Οὔκ· ἀλλ' οὕτω μοι φαίνεται (ἔφη) ὡς σὺ λέγεις. Ποῖ οὖν (ἔφην ἐγὼ) τραποίμεθ' ἂν, ἐπὶ
ποίαν τέχνην; Ἐγὼ μὲν οὐκ εὐπορῶ, ἔφη. Ἀλλ' (ἦν δ' ἐγὼ) οἶμαι εὑρηκέναι. Τίνα; ἔφη ὁ Κλεινίας. Ἡ στρατηγική μοι

μεθα ἐκείνης τῆς τέχνης ἥτις ἂν ὧν ἂν κτήσηται, ἢ ποιοῦσα, ἢ θηρευσαμένη αὐτὴ, καὶ ἐπιστήσεται χρῆσθαι, καὶ ἡ τοιαύτη ποιήσει ἡμᾶς μακαρίους, ἄλλην δή τινα (ἔφη) ζητητέον ἀντὶ τῆς στρατηγικῆς. C

ΚΡ. Τί λέγεις σὺ ὦ Σώκρατες; ἐκεῖνο τὸ μειράκιον τοιαῦτ' ἐφθέγξατο; ΣΩΚ. Οὐκ οἴει, ὦ Κρίτων; ΚΡΙΤ. Μὰ Δία, οὐ μέντοι. οἶμαι γὰρ αὐτὸν ἐγὼ, εἰ ταῦτ' εἶπεν, οὔτ' Εὐθυδήμου οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἔτ' ἀνθρώπου δεῖσθαι εἰς παιδείαν. ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἀλλ' ἄρα, ὦ πρὸς Διὸς, μὴ ὁ Κτήσιππος ἦν ὁ ταῦτ' εἰπών; ἐγὼ δὲ οὐ μέμνημαι; ΚΡΙ. Ποῖος Κτήσιππος; ΣΩΚΡΑΤ. Ἀλλὰ μὴν τόδε γε εὖ οἶδα, ὅτι οὔτε Εὐθύδημος, οὔτε Διονυσόδωρος ἦν ὁ εἰπὼν ταῦτα. ἀλλ' ὦ δαιμόνιε Κρίτων, μή τις τῶν κρειττόνων παρὼν αὐτὰ ἐφθέγξατο; ὅτι γὰρ ἤκουσά γε ταῦτα, εὖ οἶδα. ΚΡΙ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, τῶν κρειττόνων μέντοι τις ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ πολύ γε. ἀλλὰ μετὰ τοῦτο ἔτι τινὰ ἐζητήσατε τέχνην; καὶ ηὕρετε ἐκείνην, ἢ οὐχ ηὕρετε, ἧς ἕνεκα ἐζητεῖτε; ΣΩΚΡ. Πόθεν ὦ μακάριε ηὕρομεν; ἀλλ' ἦμεν πάνυ γελοῖοι, ὥσπερ τὰ παιδία τὰ τοὺς κορυδοὺς διώκοντα· ἀεὶ ᾠόμεθα ἑκάστην τῶν ἐπιστημῶν αὐτίκα λήψεσθαι, αἱ δ' ἀεὶ ὑπεξέφυγον. τὰς μὲν οὖν πολλὰς τί ἄν σοι λέγοιμι; ἐπὶ δὲ δὴ τὴν βασιλικὴν ἐλθόντες τέχνην, καὶ διασκοπούμενοι αὐτὴν, εἰ αὕτη εἴη ἡ τὴν εὐδαιμονίαν παρέχουσά τε καὶ ἀπεργαζομένη, ἐνταῦθα ὥσπερ εἰς λαβύρινθον ἐμπεσόντες, οἰόμενοι ἤδη ἐπὶ τέλει εἶναι, περικάμψαντες πάλιν, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ τῆς ζητήσεως ἀνεφάνημεν ὄντες, καὶ τοῦ ἴσου δεόμενοι ὅσουπερ ὅτε τὸ πρῶτον ἐζητοῦμεν. ΚΡΙΤ. Πῶς δὴ τοῦτο ὑμῖν συνέβη, ὦ Σώκρατες; ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἐγὼ φράσω. ἔδοξε γὰρ δὴ ἡμῖν ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ βασιλικὴ τέχνη ἡ αὐτὴ εἶναι. ΚΡΙΤ. Τί οὖν δή; F

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ταύτῃ τῇ τέχνῃ ἥ τε στρατηγικὴ καὶ αἱ ἄλλαι παραδιδόναι ἄρχειν τῶν ἔργων ὧν αὐταὶ δημιουργοί εἰσιν, ὡς μόνῃ ἐπισταμένῃ χρῆσθαι. σαφῶς οὖν ἐδόκει ἡμῖν αὕτη εἶναι ἣν ἐζητοῦμεν, καὶ ἡ αἰτία τοῦ ὀρθῶς πράττειν ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀτεχνῶς κατὰ τὸ Αἰσχύλου ἰαμβεῖον, μόνη ἐν τῇ πρύμνῃ καθῆσθαι τῆς πόλεως, πάντα κυβερνῶσα, καὶ πάντων ἄρχουσα, καὶ πάντα χρήσιμα ποιεῖν. ΚΡ. Οὐκοῦν καλῶς ὑμῖν ἐδόκει, ὦ Σώκρατες;

CRIT. Quid ais, ô Socrates? Nunquid adoleſcentulus ille talia dixit? SOCR. Non putas Crito? CRIT. Non per Iouem. nam reor illum, ſi talia dixit, neque Euthydemi, neque alterius cuiuslibet hominis diſciplina vlterius indigere. SOCR. Fortè verò Cteſippus hæc dixit, ego verò non memini. CRIT. Quis Cteſippus? SOCR. Saltem hoc memini, neque Euthydemum attuliſſe hæc, neque Dionyſodorum. Sed, ô beate Crito, ſuſpicor præſtantiorem quempiam virum præſentem hæc dixiſſe. Nam hæc me audiuiſſe non dubito. CRIT. Per Iouem, ô Socrates, excellétior aliquis iſta protuliſſe videtur. Verùm poſt hæc quam tandem artem ſcrutati eſtis? Inueniſtiſne quam quærebatis? an non? SOC. Vnde, ô beate, inueniſſemus? Ridiculum quiddam accidit. Etenim puerorum more, qui galeritas ſiue alaudas inſequuntur, vehementi quodam affectu ſingulas ſcientias perſequebamur, ac ſemper quancunque capere nos è veſtigio putabamus, fallebat nos, repenteque ſubterfugiebat. Quid enim tibi multas enumerem? Regiam artem aggreſſi ſumus, contemplati, eſſet néc-ne quæ beatos faciat. Sed velut in Labyrinthum delapſi, dum prope finem eſſe iam ſperabamus, retrogreſſi ad principium rurſus reuertebamur, eodem modo affecti, quo principio diſputationis eramus. CRIT. Quo pacto hoc accidit? SOCR. Dicam. Viſa nobis regia facultas eſt eadem eſſe cum ciuili. CRIT. Quinam? SOC. Cùm res militaris ac facultates omnes reliquæ, operum ſuorum imperium ciuili arti ſubmittere viderentur, vtpote quæ ſola vti ſciat, nihil nobis impedimento fore putauimus, quo minus hæc eſſet quam quærebamus, cauſa rectè rempublicam adminiſtrandi, & ſecundum illud Aeſchyli, iambum, puppi ſola ciuitatis præſidens, & gubernacula totius tenens, omnibus dominans, omnia vtilia reddens. CRIT. An non rectè viſum vobis eſt Socrates?

vos conſtitit, vt ipſe receuiſti. SOC. Nunquid regia diſciplina ſapientes homines bonoſque facit? CRIT. Quid prohibet Socrates? SOC. Num & omnes, & in omnibus bonos, omnemq; ſcientiam ipſa præbet? coriariam, fabrilem, & reliquas vniuerſas? CRIT. Haud equidem arbitror, ô Socrates. SOC. At quam ſcientiam? & qua in re iuuabimur? Operum quidem illorum quæ neque bona ſunt, neque mala, opificem ipſam eſſe haud oportet. Scientiam verò aliam præbere nullam quàm ipſam ſeipſam decet. Dicamus igitur quænam hæc ſit, & quo iuuemur. Viſne eam dicamus, ô Crito, qua bonos facere cæteros poſſimus? CRIT. Volo equidē. SOC. Boni quo cōducent? quoue vtiles erūt? an dicemus quòd alios facient bonos? & illi ipſi alios item? quo autem boni ſint, nuſquam apparent, poſtquam illa quæ ciuilis artis opera dicuntur, reiecimus: planeque, quod prouerbio dicitur, Iouis Corinthus accidit: atque vt ſuprà dixeram, æquo interuallo, imò etiam longiori quàm antea ab eius artis inuentione diſtamus quæ præſtare nobis beatitudinem valeat. CRIT. Per Iouem, ô Socrates, in ambiguitatem plurimam incidiſſe videmini.

SOCR. Ego quidem, ô Crito, cùm in hanc dubitationem incidiſſem, quàm alta potui voce protinus exclamaui, hoſpites illos tanquam Caſtorem & Pollucem Iouis filios ſuppliciter obſecrans, vt nos, me ſcilicet & adoleſcentulum ipſum è turbulenta fluctuatione ſermonum eriperent, iocíſque omiſsis, ſeria diſputandi ratione nobis oſtenderent quæ potiſsimum ſcientia ſit, quam adepti quod vitæ ſupereſt, fœliciter tranſigamus. CRIT. Nunquid monſtrare vobis Euthydemus voluit? SOCR. Quidni? Magnificè nimium, ô amice, hunc in modum affari cœpit.

ταῦτα οὔτε κακὰ οὔτε ἀγαθὰ ἔφαμεν. ἔδει δὲ σοφοὺς ποιεῖν καὶ ἐπιστήμης μεταδιδόναι, εἴπερ ἔμελλεν αὕτη εἶναι ἡ ὠφελοῦσά τι καὶ εὐδαίμονας ποιοῦσα. ΚΡ. Ἔστι ταῦτα. τότε γοῦν οὕτως ὑμῖν ὡμολογήθη, ὡς σὺ τοὺς λόγους ἀπήγγελλες. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡ βασιλικὴ σοφοὺς ποιεῖ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀγαθούς; ΚΡ. Τί γὰρ κωλύει, ὦ Σώκρατες; ΣΩ.

D Ἀλλ' ἆρα πάντας καὶ πάντως ἀγαθούς; καὶ πᾶσαν ἐπιστήμην σκυτοτομικήν τε καὶ τεκτονικήν, καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας αὕτη ἡ παραδιδοῦσά ἐστιν; ΚΡ. Οὐκ οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Ἀλλὰ τίνα δὴ ἐπιστήμην; ἢ τί χρησόμεθα; τῶν μὲν γὰρ ἔργων οὐδενὸς δεῖ αὐτὴν δημιουργὸν εἶναι τῶν μήτε κακῶν μήτε ἀγαθῶν, ἐπιστήμην δὲ παραδιδόναι μηδεμίαν ἄλλην ἢ αὐτὴν ἑαυτήν. λέγωμεν δὴ οὖν τίς ποτέ ἐστιν αὕτη, ἢ τί χρησόμεθα. βούλει φῶμεν, ὦ Κρίτων, ἧι τοὺς ἄλλους ἀγαθοὺς ποιήσομεν; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οἳ τί ἔσονται ἡμῖν ἀγαθοί, καὶ τί χρήσιμοι; ἢ ἔτι λέ-

E γωμεν ὅτι ἄλλους ποιήσουσιν; οἱ δὲ ἄλλοι ἐκεῖνοι ἄλλους; ὅτι δέ ποτε ἀγαθοί εἰσιν, οὐδαμοῦ ἡμῖν φαίνονται, ἐπειδήπερ τὰ ἔργα τὰ λεγόμενα εἶναι τῆς πολιτικῆς ἀπεδοκιμάσαμεν, ἀλλ' ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον, ὁ Διὸς Κόρινθος γίγνεται, καὶ (ὅπερ ἔλεγον) τοῦ ἴσου ἡμῖν ἐνδεῖ, ἢ ἔτι πλείονος, πρὸς τὸ εἰδέναι τίς ποτ' ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη ἐκείνη ἢ ἡμᾶς εὐδαίμονας ποιήσειε. ΚΡ. Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, εἰς πολλήν γε ἀπορίαν, ὡς ἔοικεν, ἀφίκεσθε.

ΣΩ. Ἐγὼ γοῦν καὶ αὐτός, ὦ Κρίτων, ἐπειδὴ ἐν ταύτῃ τῇ ἀπορίᾳ ἐνεπεπτώκειν, πᾶσαν ἤδη φωνὴν ἠφίειν, δεό-

F μενος τοῖν ξένοιν, ὥσπερ Διοσκούρω ἐπικαλούμενος, σῶσαι ἡμᾶς, ἐμέ τε καὶ τὸ μειράκιον, ἐκ τῆς τρικυμίας τοῦ λόγου, καὶ παντὶ τρόπῳ σπουδάσαι, καὶ σπουδάσαντας ἐπιδεῖξαι τίς ποτ' ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη, ἧς τυχόντες ἂν καλῶς τὸν ἐπίλοιπον βίον διέλθοιμεν. ΚΡ. Τί οὖν; ἠθέλησέ τι ὑμῖν ἐπιδεῖξαι ὁ Εὐθύδημος; ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ ἤρξατό γε, ὦ ἑταῖρε, πάνυ μεγαλοφρόνως τοῦ λόγου, ὧδε.

δυνατόν ἐστι τὸ αὐτὸ εἶναί τε καὶ μή; εἴπερ ἓν ἐπίσταμαι, C ἅπαντα ἐπίσταμαι; οὐ γὰρ ἂν εἴην ἐπιστήμων τε καὶ ἀνεπιστήμων ἅμα. εἰ δὲ πάντα ἐπίσταμαι, κἀκείνην δὴ τὴν ἐπιστήμην ἔχω. ἆρα οὕτω λέγεις; καὶ τοῦτό ἐστι τὸ σοφόν; Αὐτὸς σαυτόν γε δὴ ἐξελέγχεις, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Τί δέ (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Εὐθύδημε, σὺ οὐ πέπονθας τοῦτο τὸ αὐτὸ πάθος; ἐγὼ γάρ τοι μετὰ σοῦ ὁτιοῦν ἂν πάσχων, καὶ μετὰ Διονυσοδώρου τοῦδε, φίλης κεφαλῆς, οὐκ ἂν πάνυ ἀγανακτοίην. εἰπέ μοι, σφὼ οὐχὶ τὰ μὲν ἐπίστασθον τῶν ὄντων, τὰ δὲ οὐκ ἐπίστασθον; Ἥκιστά γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Διονυσόδωρος. Πῶς λέγετον, ἔφην ἐγώ. ἀλλ' D οὐδὲν ἄρα ἐπίστασθον; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς. Πάντ' ἄρα (ἔφην ἐγώ) ἐπίστασθον, ἐπειδήπερ καὶ ὁτιοῦν; Πάντ', ἔφη. καὶ σύ γε πρός, εἴπερ καὶ ἓν ἐπίστασαι, πάντα ἐπίστασαι. Ὦ Ζεῦ (ἔφην ἐγώ) ὡς θαυμαστὸν λέγεις· καὶ ἀγαθὸν μέγα πέφανται. μῶν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πάντ' ἐπίστανται, ἢ οὐδέν; Οὐ γὰρ δήπου (ἔφη) τὰ μὲν ἐπίστανται, τὰ δ' οὐκ ἐπίστανται· καὶ εἰσὶν ἅμα ἐπιστήμονές τε καὶ ἀνεπιστήμονες. Ἀλλὰ τί, ἦν δ' ἐγώ. Πάντες (ἦ δ' ὅς) πάντα ἐπίστανται, εἴπερ καὶ ἕν. Ὦ πρὸς τῶν θεῶν (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Διονυσόδωρε (δῆλοι γάρ μοί ἐστον ἤδη ὅτι σπουδάζετον, καὶ μόλις ὑμᾶς προὐκαλεσάμην σπουδάζειν) E αὐτὼ τῷ ὄντι πάντα ἐπίστασθον; οἷον τεκτονικὴν καὶ σκυτικήν; Πάνυ γ', ἔφη. Ἦ καὶ νευρορραφεῖν αὖ δυνατὼ ἐστόν; Καὶ ναὶ μὰ Δία καττύειν, ἔφη. Ἦ καὶ τὰ τοιαῦτα; τοὺς ἀστέρας ὁπόσοι εἰσί, καὶ τὴν ἄμμον; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. εἶτ' οὐκ ἂν οἴει ὁμολογῆσαι ἡμᾶς; Καὶ ὁ Κτήσιππος ὑπολαβών, Πρὸς Διός, ἔφη, Διονυσόδωρε, τεκμήριόν τι μοι τούτων ἐπιδείξατον τοιόνδε, ᾧ εἴσομαι ὅτι ἀληθῆ λέγετον. Τί ἐπιδείξας, ἔφη. Οἶσθα Εὐθύδημον ὁπόσους ὀδόντας ἔχει, καὶ ὁ Εὐθύδημος, ὁπόσους σύ; Οὐκ ἐξαρκεῖ σοι F (ἔφη) ἀκοῦσαι ὅτι πάντα ἐπιστάμεθα; Μηδαμῶς, ἦ δ' ὅς, ἀλλὰ τοῦτο ἔτι ἡμῖν μόνον εἴπατον, καὶ ἐπιδείξατον, ὅτι ἀληθῆ λέγετον. καὶ ἐὰν εἴπητον ὁπόσους ἑκάτερος ἔχει ὑμῶν, καὶ φαίνησθε γνόντες, ἡμῶν ἀριθμησάντων, ἤδη πεισόμεθα ὑμῖν καὶ τἄλλα. ἡγουμένω οὖν σκώπτεσθαι, οὐκ ἠθελέτην, ἀλλ' ὡμολογησάτην πάντα χρήματα ἐπίστασθαι, καθ' ἓν ἕκαστον ἐρωτώμενοι ὑπὸ Κτησίππου.

illam quoque ſcientiam habeo. An non ita loqueris: & hoc eſt illud ſapiens? Ipſe te redarguis, inquit Socrates. Quid verò Euthydeme tibi inquam, nonne idem contigit? nam mihi quidem non multum moleſtum eſt, quod & tecum vnà & cum Dionyſodoro hoc lepido capite patiar. Dic mihi, nónne & vos quædam ſcitis, quędam neſcitis? Minime quidem, ò Socrates, Dionyſodorus inquit. Quid dicitis, inquam, an nihil ſcitis? Imò ſcimus, inquit. Omnia itaque ſcitis, ſi aliquid ſcitis. Omnia certè, & tu quoq; ſcis omnia, ſi vnum aliquid ſcis. Prò Iupiter, inquam, mirabile dictu, & ingens hoc bonum. Num & cęteri omnes ſciunt omnia? vel nihil? Non enim dicẽdum videtur, ſcire eos aliqua neſcire alia, atque ita ſcientes eſſe ſimul & neſcientes. Quid ergo, inquam, dicemus? Omnes, inquit, planè ſcire omnia, ſi quid vnum ſciunt. Dij boni, inquam, nunc demum Dionyſodore ſerio loqui mihi videmini, & vix tandem vt ſeriò ageretis, nunc impetraui. Ipſi reuera ſcitis omnia? & fabrilem videlicet artem & coriariam? Omnia prorſus, inquit. Nunquid & neruis ſuere ſcitis? Certè inquit, & calceos quidem. An, inquam, & ſtellarum numerum, & arenæ? Et iſta, inquit. Putas nos iſta concedere, inquam? Hic Cteſippus reſpondens, Coniecturam, inquit, ò Dionyſodore, nobis aliquam talem adducite, qua vos vera loqui cõiciamus. Qualem? inquit. Scis, inquit, quot dentes Euthydemus habet? atque Euthydemus quot tu habeas cognoſcit? Non tibi ſat eſt, inquit, quòd omnia ſcimus audiſſe? Minimè, inquit, ſed vnu hoc tantum nobis oſtẽdite, quòd vera loquamini. Nã ſi dixeritis quot dentes habet vterque, nobiſque poſtea numerantibus, vera dixiſſe deprahendemini, cætera quoque vobis credemus. Illi verò cùm mordere Cteſippum exiſtimarent, reſpondere aliud noluerunt, niſi quòd ſcirent omnia, de ſingulis à Cteſippo interrogati.

Cteſip-

pudet, inquit, ô Socrates, dum interrogaris viciſſim interrogare? At quid faciam, inquam? Faciam equidem vtcunque iuſſeris cùm quod quæris, ignorem. Iubes autem vt reſpondeam quidem, non interrogem. Cogitá'ne quoquo modo, inquit, id quod quæro? Equidem, inquam. Ad iſtud ergo reſponde quod cogitas. Quid, inquam, ſi tu alia mente interroges, alia ego reſpondeam, cùm aliud quàm tu conceperim, ſatiſne tibi factũ putabis, ſi nihil ad rem ipſam reſpondero? Mihi quidem ſat erit, inquit, tibi non, vt arbitror. Tum ego, per Iouem non prius reſpondebo, quàm audiam. Non reſpondes, inquit, ad ea ſemper quæ mente concipis: quia nugaris Socrates, & rudior es admodum quàm oporteat. Agnoui tunc illum mihi iam ſubiratum, quòd verba quibus me irretire ſtudebat, diſtinguerem. Venit mihi præterea in mentem Conni, qui ipſe quoque ſæpe mihi indignatur, quoties ei non cedo: deinde me ſpernit velut rudem. Poſtquam igitur cogitaui horum doctrinæ me tradere, arbitratus ſum obſequi oportere, ne quis eorum me vt ineptum & indocilem reſpuat. Quocirca & illi inquam, ſi tibi ita Euthydeme videtur agendum, ita agatur. Tu nanque me multo melius diſputandi rationem intelligis, cum artem hanc teneas, ego verò ſim rudis. Idcóque interroga iterum ab initio. Reſponde rurſus, inquit, vtrum ſcis aliquo quæ ſcis, an nullo? Anima inquam. Hic, ait ille, plus quàm rogatus ſit, reſpondet. Non interrogo quo ſcias, ſed vtrum ſcias aliquo, necne. Ego inquam, ad hæc plus quàm decebat propter imperitiam meam reſpondi. Sed ignoſce mihi obſecro. Reſpondebo iam nunc ſimpliciter, quòd ſcio aliquo ſemper quæcunque ſcio. Vtrum, ait, hoc eodem ſemper, an tũ hoc, tum alio? Semper inquam, quando ſcio, hoc ſcio. Hic ille, Nondum præter rem reſpondere deſinis? Ne fortè, inquam, id quod ſemper dicitur, nos falleret, ita reſpondi. Non nos, inquit, dicas, ſed te.

σασαι; ἢ ἄλλῳ τινί; Ὧι ἐπίσταμαι. οἶμαι γάρ σε ψυχὴν λέγειν. ἢ οὐ τοῦτο λέγεις; Οὐκ αἰσχύνῃ (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ἐρωτώμενος ἀντερωτᾷν; Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλὰ πῶς ποιῶ; οὕτω γὰρ ποιήσω ὅπως ἂν σὺ κελεύῃς· ὅταν μὴ εἰδῶ, ὅ τι ἐρωτᾷς, κελεύεις με ὅμως ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ μὴ ἐπανέρεσθαι; Ὑπολαμβάνεις γὰρ δή που τι (ἔφη) ὃ λέγω; Ἔγωγε, ἦν δ' ἐγώ. Πρὸς τοῦτο τοίνυν ἀποκρίνου ὃ ὑπολαμβάνεις. Τί οὖν (ἔφην) ἂν σὺ μὲν ἄλλο τι ἐρωτᾷς διανοούμενος, ἐγὼ δ' ἄλλο ὑπολά-
D βω, ἔπειτα πρὸς τοῦτο ἀποκρίνωμαι, ἐξαρκεῖ σοι ἐὰν μηδὲν πρὸς ἔπος ἀποκρίνωμαι; Ἔμοιγε, ἦ δ' ὅς. οὐ μέντοι σοί γε ὡς ἐγᾦμαι. Οὐ τοίνυν μὰ Δία ἀποκρινοῦμαι (ἦν δ' ἐγώ) πρότερον πρὶν ἂν πύθωμαι. Οὐκ ἀποκρινῇ (ἔφη) πρὸς ἃ ἂν ἀεὶ ὑπολαμβάνῃς, ὅτι ἔχων φλυαρεῖς, καὶ ἀρχαιότερος εἶ τοῦ δέοντος. Κἀγὼ ἔγνων αὐτὸν ὅτι μοι χαλεπαίνοι διαστέλλοντι τὰ λεγόμενα, βουλόμενός με θηρεῦσαι, τὰ ὀνόματα περιστήσας. ἀνεμνήσθην οὖν τοῦ Κόννου, ὅτι μοι κἀκεῖνος χαλεπαίνει ἑκάστοτε, ὅταν αὐτῷ μὴ ὑπείκω, ἔπειτά μου ἧττον ἐπιμελεῖται, ὡς ἀμαθοῦς ὄντος. ἐπεὶ οὖν διε-
E νοούμην καὶ παρὰ τοῦτον φοιτᾶν, ᾤμην δεῖν ὑπείκειν, μή με σκαιὸν ἡγησάμενος φοιτητὴν μὴ προσδέχοιτο. εἶπον οὖν, Ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι Εὐθύδημε οὕτω ποιεῖν, ποιητέον. σὺ γὰρ πάντως που κάλλιον ἐπίστασαι διαλέγεσθαι ἢ ἐγώ, τέχνην ἔχων, ἰδιώτου ἀνθρώπου. ἐρώτα οὖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς. Ἀποκρίνου δὴ (ἔφη) πάλιν, πότερον ἐπίστασαί τῳ ἃ ἐπίστασαι, ἢ οὔ; Ἔγωγε (ἔφην) τῇ γε ψυχῇ. Οὗτος αὖ (ἔφη) προσαποκρίνεται τοῖς ἐρωτωμένοις. οὐ γὰρ ἔγωγε ἐρωτῶ ὅτῳ, ἀλλ' εἰ ἐπίστασαί τῳ. Πλέον (ἔφην ἐγὼ) τοῦ δέοντος ἀπεκρινάμην ὑπὸ ἀπαιδευσίας· ἀλλὰ συγ-
F γίγνωσκέ μοι. ἀποκρινοῦμαι γὰρ ἤδη ἁπλῶς ὅτι ἐπίσταμαί τῳ ἀεὶ ἃ ἐπίσταμαι. Πότερον (ἦ δ' ὅς) τῷ αὐτῷ τούτῳ γ' ἀεί; ἢ ἔστι μὲν ὅτε τούτῳ, ἔστι δὲ ὅτε ἑτέρῳ; Ἀεί, ὅταν ἐπίστωμαι (ἦν δ' ἐγώ) τούτῳ. Οὐκ αὖ (ἔφη) παύσῃ παραφθεγγόμενος; Ἀλλ' ὅπως μή τι ἡμᾶς σφαλῇ τὸ ἀεὶ τοῦτο. Οὔκουν ἡμᾶς γε (ἔφη) ἀλλ' εἴπερ ἄρα.

(ἦν δ' ἐγώ) ὦ πολυτίμητε Εὐθύδημε, εἰ δὴ τῷ ὄντι ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ' οὔ σοι πάνυ πιστεύω ἱκανῷ εἶναι, εἰ μή σοι συμ- C βουληθείη ὁ ἀδελφός σου οὑτοσὶ Διονυσόδωρος· οὕτω δὲ τάχ' ἄν. εἴπετον δέ μοι, ἦν δ' ἐγώ· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα οὐκ ἔχω ὑμῖν πῶς ἀμφισβητοίην, οὕτως εἰς σοφίαν τεράτωδεσιν ἀνθρώποις, ὅπως οὐ πάντα ἐγὼ ἐπίσταμαι, ἐπειδή περ ὑμεῖς φατέ· τὰ δὲ τοιάδε πῶς φῶ ἐπίστασθαι, Εὐθύδημε, ὡς ἀγαθοὶ ἄνδρες ἄδικοί εἰσι; φέρε εἰπέ, τοῦτο ἐπίσταμαι; ἢ οὐκ ἐπίσταμαι; Ἐπίστασαι μέντοι, ἔφη. Τί, ἦν δ' ἐγώ. Ὅτι οὐκ ἄδικοί εἰσιν οἱ ἀγαθοί. Πάνυ γε (ἦν δ' ἐγώ) πάλαι. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ· ἀλλ' ὡς ἄδικοί εἰσιν οἱ ἀγαθοί, ποῦ ἐγὼ τοῦτο ἔμαθον. Οὐδαμοῦ, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος. Οὐκ ἄρα D ἐπίσταμαι, ἔφην, τοῦτο, ἐγώ. Διαφθείρεις, ἔφη, τὸν λόγον, ὁ Εὐθύδημος πρὸς τὸν Διονυσόδωρον· καὶ φανήσεται οὑτοσὶ οὐκ ἐπιστάμενος· καὶ ἐπιστήμων ἅμα ὢν καὶ ἀνεπιστήμων. Καὶ ὁ Διονυσόδωρος ἠρυθρίασεν. Ἀλλὰ σὺ (ἦν δ' ἐγώ) πῶς λέγεις, ὦ Εὐθύδημε; οὐ δοκεῖ σοι ὀρθῶς ὁ ἀδελφὸς λέγειν ὁ πάντα εἰδώς; Ἀδελφὸς γάρ, ἔφη, ἐγώ εἰμι Εὐθυδήμου, ταχὺ ὑπολαβὼν ὁ Διονυσόδωρος. Κἀγὼ εἶπον, Ἔασον ὠγαθέ, ἕως ἂν Εὐθύδημός με διδάξῃ ὡς ἐπίσταμαι τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ὅτι ἄδικοί εἰσι· καὶ μή μοι φθονήσῃς τοῦ μαθήματος. Φεύγεις, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ E Διονυσόδωρος, καὶ οὐκ ἐθέλεις ἀποκρίνεσθαι. Εἰκότως γ', εἶπον ἐγώ. ἥττων γάρ εἰμι καὶ τοῦ ἑτέρου ὑμῶν· ὥστε πολλοῦ δέω μὴ οὐ δύο γε φεύγειν. πολὺ γάρ που εἰμὶ φαυλότερος τοῦ Ἡρακλέους· ὃς οὐχ οἷός τε ἦν τῇ τε ὕδρᾳ διαμάχεσθαι σοφιστρίᾳ οὔσῃ, καὶ διὰ τὴν σοφίαν ἀνιείσῃ, εἰ μίαν κεφαλὴν ἀποτμηθείη τοῦ λόγου, πολλὰς ἀντὶ τῆς μιᾶς. καὶ Καρκίνῳ ἑτέρῳ τινὶ σοφιστῇ, ἐκ θαλάττης ἀφιγμένῳ, νεωστί, μοὶ δοκεῖν, καταπεπλευκότι· ὃς ἐπειδὴ αὐτὸν ἐλύπει οὕτως, ἐκ τοῦ ἐπ' ἀριστερὰ λέγων καὶ δάκνων, τὸν Ἰόλεων τὸν ἀδελφι- F δοῦν βοηθὸν ἐπεκαλέσατο· ὁ δὲ αὐτῷ ἱκανῶς ἐβοήθησεν. ὁ δ' ἐμὸς Ἰόλεως Πατροκλῆς εἰ ἔλθοι, πλέον ἂν θάτερον ποιήσειεν. Ἀπόκριναι δή, (ἔφη ὁ Διονυσόδωρος) ὁπότε σοι ταῦτα ὕμνηται, πότερον ὁ Ἰόλεως τοῦ Ἡρακλέους μᾶλλον ἦν ἀδελφιδοῦς, ἢ σός. Κράτιστον τοίνυν μοι, ὦ Διονυσόδωρε (ἦν δ' ἐγώ) ἀποκρίνασθαί σοι. οὐ γάρ μὴ ἀνῇς ἐρωτῶν. σχεδόν τι ἐγὼ τοῦτ' εὖ οἶδα φθονῶν, καὶ διακωλύων ἵνα μὴ διδάξῃ με Εὐθύδημος ἐκεῖνο τὸ σοφόν.

bis non concedam, neſcio ; [illegible] C noua ſapiētia præditi eſtis, quo minus ego omnia ſciam, quandoquidem vos aſſeritis. Talia quædam qua ratione ſcire me dicam Euthydeme? quod videlicet boni viri iniuſti ſint. Dic enim mihi, ſcióne iſtud, an neſcio? Scis vtique, inquit. Quid inquã? Quòd viri boni iniuſti non ſunt. Iampridem ſciebam hoc, inquam. Verùm non iſtud quæro, ſed quòd iniuſti ſunt viri boni, vbi didici? Nuſquã Dionyſodorus ait. Non ergo inquam, hoc ſcio. Tunc Euthydemus ad Dionyſodorum conuerſus ait, Sermonem deſtruis, apparebitque iſte ſi neſciat, ſciens ſimul & neſciens. Dionyſodorus quidem erubuit, ſed ego, Tu verò quid ais Euthyde- D me? non videtur tibi frater tuus vera loqui, quum nouerit omnia ? Frater ego ſum Euthydemi, Dionyſodorus ait. Mitte iſthæc inquam, ô bone vir, dum me Euthydemus doceat, quòd ſciam viros bonos iniuſtos eſſe, neque hanc mihi doctrinam inuideas. Fugis, ô Socrates, ait Dionyſodorus, neque vis reſpondere. Non iniuria, inquam, fugio: nam cùm alterutro veſtrûm ſim imbecillior, cur nõ duos fugiam? Hercule quidem multo ſum imbecillior, qui pugnare ſimul non valuit aduerſus hydram ſophiſticam, cui propter ſapientiã pro vno ſermonis capite amputato, multa repullulabãt, ac etiam aduerſus Cancrum ſophiſtam quen- E dam ex mari aduentantem, & nuper vt arbitror, aduectum naui: à quo cùm Hercules ad ſiniſtram angeretur, verbiſque acriter morderetur, nepotis ſui Iolai auxilium implorauit, qui ſummopere illi ſuccurrit : meus autem Iolaus Patrocles ſi venerit, longè aliter faciet. Reſponde ergo, inquit Dionyſodorus, poſtquam ipſe hæc prædicas, verum Iolaus Herculis magis fratris filius quàm tuus fuerit. Operæpretium fore arbitror, vt tibi reſpondeam Dionyſodore. Neque enim deſineres ſciſcitari, & propter inuidiam quandam interturbare, ne Euthydemus ſapiens illud me doceat.

[illegible] cæterorum hominum? et cæterorum inſuper. Nunquid putas eundem hominem patrem exiſtentem non eſſe patrem? Putaram equidem Cteſippus inquit. An & aurum inquit aurum exiſtens, non eſſe aurum; & hominem exiſtentem, hominem non eſſe? Tum Cteſippus, non vt fertur, Euthydeme, lino linum connectis. Rem grauem dicis, ſi pater tuus, pater eſt omnium. Eſt tamen, inquit. Verum hominum duntaxat, inquit Cteſippus, an equorum etiam cæterorúmque D animalium omnium? Omnium prorſus. An & mater tua, mater omnium? Et mater. Ergo tua mater echinorum marinorum mater eſt. Et tua, inquit. Et tu rurſus frater es gobiorum, catulorum & porcellorum. Et tu, inquit. Quinetiam tibi pater eſt canis. Et tibi inſuper. Hic Dionyſodorus, Si mihi reſpondere Cteſippe volueris, faciam vt iſta concedas. Dic age, eſt tibi canis? Et malus admodum canis, Cteſippus ait. Habet catulos? Tales habet multos. An non illorũ pater eſt canis? Prorſus vidi nãque illum cum cane matre coeuntem. Nónne tuus eſt canis? Eſt. Nónne igitur pater E exiſtens, tuus eſt? Quare tuus pater fit canis, tuque catulorum frater. Sed nequid Cteſippus prius obiiceret, repentè adiecit Dionyſodorus, Paulum quid vltrà reſponde. Canem hunc verberas? Arridens Cteſippus ait, verbero, te autem nequeo. An non igitur tuum patrem verberas? Longè, reſpondit, iuſtius eſſet vt patrem veſtrum verberarem, qui diſciplinam quandam adeptus, adeò ſapientes filios genuit. Sed nunquid, ô Euthydeme, multa bona ex veſtra ſapientia veſter & catulorum pater eſt conſecutus? Neque ille bonis multis indiget, ô Cteſippe, neque tu.

ἔφη, ὁ πατὴρ οὐ ταὐτὰ ταῦτα πέπονθεν, ἐπειδὴ ἐστὶ τοῦ ἐμοῦ παιδός; Πολλοῦ γ', ἔφη, δεῖ, ὁ Εὐθύδημος. Ἀλλὰ (ἦ δ' ὅς) ὁ αὐτός; Ὁ αὐτὸς μέντοι. Οὐκ ἂν συμβουλοίμην. Ἀλλὰ πότερον, ὦ Εὐθύδημε, ἐμὸς μόνον ἐστὶ πατὴρ, ἢ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; Καὶ τῶν ἄλλων, ἔφη. ἢ οἴει τὸν αὐτὸν, πατέρα ὄντα, οὐ πατέρα εἶναι; Ὤιμην δῆτα, ἔφη Κτήσιππος. Τί δαί; D (ἦ δ' ὅς) χρυσὸν ὄντα, μὴ χρυσὸν εἶναι; ἢ ἄνθρωπον ὄντα, μὴ ἄνθρωπον; Μὴ γὰρ (ἔφη ὁ Κτήσιππος) ὦ Εὐθύδημε, τὸ λεγόμενον, οὐ λίνον λίνῳ συνάπτεις. δεινὸν γὰρ λέγεις πρᾶγμα, εἰ ὁ σὸς πατὴρ πάντων ἐστὶ πατήρ. Ἀλλ' ἔστιν, ἔφη. Πότερον ἀνθρώπων; (ἦ δ' ὃς ὁ Κτήσιππος) ἢ καὶ ἵππων, ἢ καὶ τῶν ἄλλων πάντων ζώων; Πάντων, ἔφη. Ἦ καὶ μήτηρ, ἡ μήτηρ; Καὶ ἡ μήτηρ γε. Καὶ τῶν ἐχίνων ἄρα (ἔφη) ἡ σὴ μήτηρ μήτηρ ἐστὶ τῶν θαλαττίων. Καὶ ἡ σή γ', ἔφη. Καὶ σὺ ἄρα ἀδελφὸς εἶ τῶν κωβιῶν, καὶ κυναρίων καὶ χοιριδίων. Καὶ γὰρ σύ, ἔφη. Καὶ σοὶ ἄρα E πατήρ ἐστι καὶ κύων. Καὶ γὰρ σοί, ἔφη. Αὐτίκα δέ γε (ἦ δ' ὃς ὁ Διονυσόδωρος) ἄν μοι ἀποκρίνῃ, ὦ Κτήσιππε, ὁμολογήσεις ταῦτα. εἰπὲ γάρ μοι, ἔστι σοι κύων; Καὶ μάλα πονηρός, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Ἔστιν οὖν αὐτῷ κυνίδια; Καὶ μάλ', ἔφη, ἕτερα τοιαῦτα. Οὐκοῦν πατήρ ἐστιν αὐτῶν ὁ κύων. Ἔγωγέ τοι εἶδον (ἔφη) αὐτὸν ὀχεύοντα τὴν κύνα. Τί οὖν; οὐ σός ἐστιν ὁ κύων; Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκοῦν πατὴρ ὤν, σός ἐστιν. ὥστε σὸς πατὴρ γίγνεται ὁ κύων, καὶ σὺ κυναρίων ἀδελφός. Καὶ αὖθις ταχὺ ὑπολαβὼν ὁ Διονυσόδωρος, ἵνα μὴ πρότερόν τι εἴπῃ ὁ Κτή- F σιππος, Καὶ ἔτι γέ μοι μικρὸν (ἔφη) ἀπόκριναι· τύπτεις τὸν κύνα τοῦτον; Καὶ ὁ Κτήσιππος γελάσας, Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη. οὐ γὰρ δύναμαι σέ. Οὐκοῦν τὸν σαυτοῦ πατέρα (ἔφη) τύπτεις. Πολὺ μέντοι (ἔφη) δικαιότερον τὸν ὑμέτερον πατέρα τύπτοιμι, ὅτι μαθὼν σοφοὺς υἱεῖς οὕτως ἔφυσεν. ἀλλ' ἦ που, ὦ Εὐθύδημε, ἔφη ὁ Κτήσιππος, πόλλ' ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας σοφίας ταύτης ἀπολέλαυκεν ὁ πατὴρ ὁ ὑμέτερός τε καὶ ὁ τῶν κυνιδίων. Ἀλλ' οὐδὲν δεῖται πολλῶν ἀγαθῶν, ὦ Κτήσιππε, οὔτ' ἐκεῖνος, οὔτε σύ.

Κτήσιππον ἤρετο, Οὐκοῦν καὶ χρυσίον (ἦ δ' ὅς) ἀγαθὸν δοκεῖ σοι εἶναι ἔχειν; Πάνυ καὶ ταῦτά γε, πολύ, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Τί οὖν; ἀγαθὸν οὐ δοκεῖ σοι χρῆναι ἀεί τ' ἔχειν καὶ πανταχοῦ; Σφόδρα, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ χρυσίον ἀγαθὸν ὁμολογεῖς εἶναι; Ὡμολογήκαμεν οὖν, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν ἀεὶ δεῖ αὐτὸ ἔχειν, καὶ πανταχοῦ, καὶ ὡς μάλιστα ἐν ἑαυτῷ; καὶ εἴη ἂν εὐδαιμονέστατος, εἰ ἔχοι χρυσίου μὲν τρία τάλαντα ἐν τῇ γαστρί, τάλαντον δ' ἐν τῷ κρανίῳ, στατῆρα δὲ χρυσοῦ ἐν ἑκατέρῳ τῷ ὀφθαλμῷ; Φασὶ γοῦν, ὦ Εὐθύδημε (ἔφη ὁ Κτήσιππος) τούτους εὐδαιμονεστάτους εἶναι Σκυθῶν καὶ ἀρίστους ἄνδρας, οἳ χρυσίον τε ἐν τοῖς κρανίοις ἔχουσι πολὺ τοῖς ἑαυτῶν, ὥσπερ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες τὸν κύνα τὸν πατέρα· καὶ ὃ θαυμασιώτερόν γε ἔτι, ὅτι καὶ πίνουσιν ἐκ τῶν ἑαυτῶν κρανίων κεχρυσωμένων, καὶ ταῦτα ἐντὸς καθορῶσι, τὴν ἑαυτῶν κορυφὴν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες. Πότερον δὲ ὁρῶσιν (ἔφη ὁ Εὐθύδημος) καὶ Σκύθαι τε καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τὰ δυνατὰ ὁρᾶν, ἢ τὰ ἀδύνατα; Τὰ δυνατὰ δήπου. Οὐκοῦν καὶ σύ (ἔφη) κἀγώ. ὁρᾷς οὖν τὰ ἡμέτερα ἱμάτια; Ναί. Δυνατὰ οὖν ὁρᾶν ἐστὶ ταῦτα. Ὑπερφυῶς, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Τί δέ; ἦ δ' ὅς. Μηδέν. Σὺ δ' ἴσως οὐκ οἴει ὁρᾶν αὐτά· οὕτως ἡδὺς εἶ. Ἀλλά μοι δοκεῖς, Εὐθύδημε, οὐ καθεύδων ἐπικεκοιμῆσθαι, καὶ εἰ οἷόν τε λέγοντα μηδὲν λέγειν, καὶ σὺ τοῦτο ποιεῖν. Ἦ γὰρ οὐχ οἷόν τε (ἔφη ὁ Διονυσόδωρος) σιγῶντα λέγειν; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἦ δ' ὃς ὁ Κτήσιππος. Ἆρ' οὐδὲ λέγοντα σιγᾶν; Ἔτι ἧττον, ἔφη. Ὅταν οὖν λίθους λέγῃς, καὶ ξύλα, καὶ σιδήρια, οὐ σιγῶντα λέγεις; Οὔκουν, εἴ γε ἐγώ, ἔφη, παρέρχομαι ἐν τοῖς χαλκείοις· ἀλλὰ φθεγγόμενα καὶ βοῶντα μέγιστον τὰ σιδήρια λέγεται, ἐάν τις ἅψηται. ὥστε τοῦτο μὲν ὑπὸ σοφίας ἔλαθες οὐδὲν εἰπών. ἀλλ' ἔτι μοι τὸ ἕτερον ἐπιδείξατον, ὅπως αὖ ἐστὶ λέγοντα σιγᾶν. Καί μοι ἐδόκει ὑπεραγωνιᾶν ὁ Κτήσιππος, διὰ τὰ παιδικά. Ὅταν σιγᾷς (ἔφη ὁ Εὐθύδημος) οὐ πάντα σιγᾷς; Ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν καὶ τὰ λέγοντα σιγᾷς, εἴπερ τῶν ἁπάντων ἐστὶ τὰ λέγοντα. Τί δέ (ἔφη ὁ Κτήσιππος) οὐ σιγᾷ πάντα; Οὐ δήπου, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. Ἀλλ' ἆρα ὦ βέλτιστε λέγει τὰ πάντα;

C D E F

aduerſus ea quæ primùm Cteſippus reſponderat, intulit: Bonum tibi eſſe videtur aurum habere? Valde quidem reſpondit Cteſippus. An non & habere pecunias ſemper atque vbique? Maximè inquit. Nónne bonum eſſe aurum confiteris? Confeſsi iam ſumus. Semper ipſum habere, & vbique oportet, & in ſeipſo quàm maximè? Beatiſsimus is eſſet, qui tria auri talenta in ventre haberet, talentum vnum ſub capitis oſſe, ſtaterem autem, id eſt nummum quendam, & pondus auri in vtroque oculo. Ferũt, inquit Cteſippus, ô Euthydeme, apud Scythas eos feliciſsimos optimoſque viros eſſe, qui in ſui capitis oſsibus aurum multũ continent, quemadmodum tu paulo antè canem dicebas patrem. Quodque magis eſt mirum, ſuis ex capitibus deauratis bibunt, & hæc introſpiciunt, verticem frontemque ſuam manibus attollentes. Adhæc Euthydemus, Vtrum Cteſippe vident & Scythæ, & cæteri homines quæ poſſunt videre, vel quæ non poſſunt? Quæ poſsũt planè. Nónne & tu? Et ego ſimiliter. Viden' noſtras veſtes? Video. Poſſunt igitur hæ videri. Mirificè, Cteſippus ait. Quid porro? inquit. Nihil. Ipſe verò nõ putas has videre? vſque adeò iucũdus es vir? Videris mihi Euthydeme quodãmodo extra ſomnũ obdormiſſe, poſſeq; te puto dicentẽ nihil dicere. Et tu hoc facere videris. Nunquid impoſsibile eſt Dionyſodorus ait, tacentẽ dicere? Impoſsibile, Cteſipus inquit. Dicẽtẽ verò tacere? Poſsibile, multo minus. Quãdo igitur lapidẽ dicis, nónne tacentem dicis? Et quãdo lignũ & ferrum ſimiliter? Haud ſilere tibi ferrea concedam, Cteſippus ait, nam ſi quis pulſet, ſonare illa quidem, & reboare dicuntur. Quare quàm nihil dicas propter ſapientiam, hic non ſatis animaduertiſti. Sed quod reſtat, oſtendite, poſsibile videlicet eſſe dicentem tacere. Certè mihi viſus eſt tunc vehementer Cteſippus propter amicum contendere. Quando ſiles, inquit Euthydemus, nónne omnia ſiles? Equidem. Nónne & rem quamlibet dicentem ſiles? ſiquidem illa quæ dicunt, in numero omnium computantur. Quid verò? interrogauit Cteſippus, non ſilent omnia? Non, ait Euthydemus. An loquuntur omnia vir optime?

imitari ſapientiam contendebam, vt pote cupiditate illius accenſus. Cur non dubitem, inquit, & ego & cæteri omnes de eo quod nequaquam exiſtit? Quid ais Dionyſodore? nónne pulchrum pulchrum eſt, turpéue turpe? Si mihi videatur inquit. Nónne videtur? Prorſus inquit. Nónne & idem, idem eſt inquam, & alterum ſimiliter alterum? non tamen quòd eſt alterũ, idem? At ego nec puerum quidem ſuſpicari hoc arbitrabar, quin quod alterum eſt, ſit alterum. Verùm, ô Dionyſodore ſponte id omiſiſti. Videmini autem mihi tanquam artifices quibus conuenit peragere ſingula, diſputandi rationem decorè tranſigere atque tradere. Noſtin', inquit, quid ſingulis opificibus peragere conueniat? Principio quidem ſcis quem deceat ære cudere? Fabrum, inquam, ærarium. Quem verò luto fingere? Figulum. Quem rurſus iugulare atque excoriare, & in fruſta inciſas carnes aſſare, vel elixare? Coquum. Nónne quiſquis conuenientia facit, rectè facit? Maximè inquam. Cõuenit autem, vt ais, coquum, inquit, cócidere & excoriare. Conceſſiſti hæc, nécne? Conceſſi, inquam, ſed ignoſce precor. Conſtat igitur, inquit, ſiquis iugulans & incidens coquum elixet aſsétue, conuenientia facere. Quinetiam ſi quis fabrum ærarium ære cudat, & figulum fingat, decentia ſimiliter operabitur. O Neptune inquam, iam ſapientiæ illi veſtræ colophonem impoſuiſti. Nunquid iſta mihi quandoque ſic aderit vt propria fiat? Cognoſceréſne, inquit, ipſam, ô Socrates, propriam iam effectam? Si ipſe velis, inquam, ego quidem. Quid porrò, inquit, tua putas cognoſcere? Equidem, inquam; niſi fortè tu aliud dixeris. Abs te nanque oportet incipere, in hunc autem Euthydemum deſinere. An non tua illa eſſe putas, inquit, quorum es dominus tibiq; vti arbitratu tuo licet, vt boues & oues? hæcne tua exiſtimas, quæ vendere potes atque largiri, & cuiuis deorum vouere? quæ verò non potes, non tua?

ἐὰν ἑτέρου παραγενομένου, τὸ ἕτερον, ἕτερον ἂν εἴη; Ἆρα τοῦτο (ἔφην ἐγὼ) ἀπορεῖς; ἤδη δὲ τοῖν ἀνδροῖν τὴν σοφίαν ἐπεχείρουν μιμεῖσθαι, ἅτε ἐπιθυμῶν αὐτῆς. Πῶς γὰρ οὐκ ἀπορῶ (ἔφη) καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἄνθρωποι ὃ μή ἐστι; Τί λέγεις (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ Διονυσόδωρε; οὐ τὸ καλὸν, καλόν ἐστι, καὶ τὸ αἰσχρὸν, αἰσχρόν; Ἐὰν ἔμοιγε (ἔφη) δοκῇ. Οὐκοῦν δοκεῖ; Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ ταὐτὸν, ταὐτόν· καὶ τὸ ἕτερον, ἕτερον. οὐ γὰρ δήπου τό γε ἕτερον, ταὐτόν. Ἀλλ' ἔγωγε οὐδ' ἂν παῖδα ᾤμην

D

τοῦτο ἀπορῆσαι, ὡς οὐ τὸ ἕτερον, ἕτερόν ἐστι. Ἀλλ', ὦ Διονυσόδωρε, τοῦτο μὲν ἑκὼν παρῆκας· ἐπεὶ τὰ ἄλλα μοι δοκεῖτε ὥσπερ οἱ δημιουργοὶ, οἷς ἕκαστα προσήκει ἀπεργάζεσθαι, καὶ ὑμεῖς τὸ διαλέγεσθαι παγκάλως ἀπεργάζεσθαι. Οἶσθα οὖν ὅ,τι προσήκει ἑκάστοις τῶν δημιουργῶν; πρῶτον τίνα χαλκεύειν προσήκει; Οἶδα ἔγωγε ὅτι χαλκέα. Τί δὲ κεραμεύειν; Κεραμέα. Τί δὲ σφάττειν τε καὶ ἐκδέρειν, καὶ τὰ μικρὰ κρέα κατακόψαντα ἕψειν καὶ ὀπτᾶν; Μάγειρον, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν ἐάν τις, ἔφη, τὰ προσήκοντα πράττῃ, ὀρθῶς πράξει. Μάλιστα. Προσήκει δέ γε,

E

ὡς φῂς, τὸν μάγειρον κατακόπτειν καὶ ἐκδέρειν. ὡμολόγησας ταῦτα, ἢ οὔ; Ὡμολόγησα, ἔφην, ἀλλὰ συγγνώμην μοι ἔχε. Δῆλον τοίνυν (ἦ δ' ὃς) ὅτι ἄν τις σφάξας τὸν μάγειρον καὶ κατακόψας ἑψήσῃ καὶ ὀπτήσῃ, τὰ προσήκοντα ποιήσει· καὶ ἐὰν τὸν χαλκέα τις αὐτὸν χαλκεύῃ, καὶ τὸν κεραμέα κεραμεύῃ, καὶ οὗτος τὰ προσήκοντα πράξει. Ὦ Πόσειδον (ἦν δ' ἐγὼ) ἤδη κολοφῶνα ἐπιτίθης τῇ σοφίᾳ. ἆρά μοι ποτὲ αὕτη παραγενήσεται ὥστε μοι οἰκεία γενέσθαι; Ἐπιγνοίης ἂν αὐτὴν, ὦ Σώκρατες (ἔφη) οἰκείαν γενομένην; Ἐάν σύ γε βούλῃ (ἔφην ἐγὼ) δῆλον

F

ὅτι. Τί δέ; (ἦ δ' ὃς) τὰ σαυτοῦ οἴει γιγνώσκειν; Εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις. ἀπὸ σοῦ γὰρ δεῖ ἄρχεσθαι, τελευτᾶν δ' εἰς Εὐθύδημον τόνδε. Ἆρ' οὖν (ἔφη) ταῦτα ἡγῇ σὰ εἶναι, ὧν ἂν ἄρξῃς καὶ ἐξῇ σοι αὐτοῖς χρῆσθαι ὅ,τι ἂν βούλῃ; οἷον, βοῦς καὶ πρόβατα, ἆρ' ἂν ἡγοῖο ταῦτα σὰ εἶναι, ἅ σοι ἐξείη καὶ ἀποδόσθαι, καὶ δοῦναι, καὶ θῦσαι ὅτῳ βούλοιο θεῶν; ἃ δ' ἂν μὴ οὕτως ἔχῃ, οὐ σά;

(ἔφην ἐγώ) αὕτη ἡ ἐπωνυμία Ἰώνων οὐδενί, οὐδ' ὅσοι ἐνθένδε ἀπῳκισμένοι εἰσίν, οὐδ' ἡμῖν· ἀλλὰ Ἀπόλλων πατρῷος, διὰ τὴν τοῦ Ἴωνος γένεσιν. Ζεὺς δ' ἡμῖν πατρῷος μὲν οὐ καλεῖται, ἑρκεῖος δὲ καὶ φράτριος, καὶ Ἀθηναία φρατρία. Ἀλλ' ἀρκεῖ γε (ἔφη ὁ Διονυσόδωρος.) ἔστι γάρ σοι, ὡς ἔοικεν, Ἀπόλλων τε καὶ Ζεὺς καὶ Ἀθηνᾶ. Πάνυ, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν καὶ οὗτοί σοι θεοὶ ἂν εἶεν, ἔφη. Πρόγονοι (ἦν δ' ἐγώ) καὶ δεσπόται. Ἀλλ' οὖν σοί γε, ἔφη. ἢ οὐ σοὺς ὡμολόγηκας αὐτοὺς εἶναι; Ὡμολόγηκα, ἔφην. τί γὰρ πάθω; Οὐκοῦν (ἔφη) καὶ ζῷά εἰσιν οὗτοι οἱ θεοί. ὡμολόγηκας γάρ, ὅσα ψυχὴν ἔχει, ζῷα εἶναι. ἢ οὗτοι οἱ θεοὶ οὐκ ἔχουσι ψυχήν; Ἔχουσιν, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν καὶ ζῷά εἰσι; Ζῷα, ἔφην. Τῶν δέ γε ζῴων (ἔφη) ὡμολόγηκας ταῦτ' εἶναι σά, ὅσα ἄν σοι ἐξῇ καὶ δοῦναι, καὶ ἀποδόσθαι, καὶ θῦσαι θεῷ ὅτῳ ἂν βούλῃ. Ὡμολόγηκα, ἔφην. οὐκ ἔστι γάρ μοι ἀνάδυσις, ὦ Εὐθύδημε. Ἴθι δή μοι εὐθύς (ἦ δ' ὅς) εἰπέ, ἐπειδὴ σὸν ὁμολογεῖς εἶναι τὸν Δία, καὶ τοὺς ἄλλους θεούς, ἆρα ἔξεστί σοι αὐτοὺς ἀποδόσθαι, ἢ δοῦναι, ἢ ἄλλ' ὅ,τι ἂν βούλῃ χρῆσθαι ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ζῴοις; ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Κρίτων, ὥσπερ πληγεὶς ὑπὸ τοῦ λόγου, ἄφωνος ἐκείμην. ὁ δὲ Κτήσιππός μοι ἰὼν ὡς βοηθήσων, Πύπαξ ὦ Ἡράκλεις, ἔφη, καλοῦ λόγου. Καὶ ὁ Διονυσόδωρος, Πότερον οὖν, ἔφη, ὁ Ἡρακλῆς πύπαξ ἐστίν, ἢ ὁ πύπαξ Ἡρακλῆς; Καὶ ὁ Κτήσιππος, Ὦ Πόσειδον, ἔφη, δεινῶν λόγων. ἀφίσταμαι· ἀμάχω τὼ ἄνδρε. Ἐνταῦθα μέντοι, ὦ φίλε Κρίτων, οὐδεὶς ὅστις οὐ τῶν παρόντων ὑπερεπῄνεσε τὸν λόγον καὶ τὼ ἄνδρε, γελῶντές τε καὶ κροτοῦντες καὶ χαίροντες, ὀλίγου παρετάθησαν. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἔμπροσθεν, ἐφ' ἑκάστοις πᾶσι παγκάλως ἐθορύβουν μόνοι οἱ τοῦ Εὐθυδήμου ἐρασταί· ἐνταῦθα δέ, ὀλίγου καὶ οἱ κίονες οἱ ἐν τῷ Λυκείῳ ἐθορύβησάν τ' ἐπὶ τοῖν ἀνδροῖν, καὶ ἥσθησαν. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ αὐτὸς οὕτω διετέθην, ὥστε ὁμολογεῖν μηδένας πώποτε ἀνθρώπους ἰδεῖν οὕτω σοφούς, καὶ παντάπασι καταδουλωθεὶς ὑπὸ τῆς σοφίας αὐτοῖν, ἐπὶ τὸ ἐπαινεῖν τε καὶ ἐγκωμιάζειν αὐτὼ ἐτραπόμην, καὶ εἶπον, Ὦ μακάριοι σφὼ τῆς θαυμαστῆς φύσεως, οἳ τοσοῦτον πρᾶγμα οὕτω ταχὺ καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐξειργάσασθον. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα οἱ λόγοι ὑμῶν καλὰ ἔχουσιν,

runt, neque apud illos, ſed Apollo patrius propter
C Ionis genituram. Iupiter autem nobis patrius non vocatur, protector vrbis tamen & curator tribus eſt dictus, & tribus curatrix Minerua. Sat eſt, inquit Dionyſodorus. Eſt enim tibi, vt videtur, Apollo Iupiter & Minerua. Omnino. An non tui iſti erũt dij: progenitores videlicet, atq; domini? Nõne tui? An non tuos eſſe confeſſus es? Confeſſus ſum, inquam. quid tum? Nónne animalia iſti dii ſunt inquit? Conceſsiſti porrò quæcunque animam habent, animalia eſſe: iſti verò dij non habẽt animam? Habent vtique, inquam. Sunt igitur animalia? Sunt certè. Ex animalibus autem illa tua eſſe dicebas, quorum apud te eſſet poteſtas, vt pro
D arbitrio venderes, largireris, diiſque dicares. Recuſare Euthydeme non poſſum, quin iſta conceſſerim. Statim ille ſic intulit: poſtquam tuum eſſe Iouem, tuoſque eſſe & alios fateris deos, licétne tibi vendere illos atque largiri, & pro libidine tua vt animalia cætera quæ tua ſunt, tractare? Ego igitur Crito tanquam ſermone percuſſus, obmutui. Cteſippus autem ſuccurrere mihi conatus ait, Papæ, prò Hercules, præclarum ſermonem. Ad quem Dionyſodorus. Verum Hercules papæus eſt, an papæus Hercules? Tunc Cteſippus ait. Prò Neptune, fortes duroſque ſermones. Deſiſto iam. Inexpu-
E gnabiles viri ſunt. Hic profectò amice Crito, nullus præſentium continere vltrà ſe potuit, quin illorum orationem laudibus ſummis extolleret: & hoſpites illi Dionyſodorus Euthydemuſque riſu, plauſu, & lætitia exultantes geſtienteſque fermè reſoluti ſunt. In ſuperioribus nanque dum ſingula proferebantur ſoli eorum ſectatores protinus applaudebant. Hic autem penè ipſæ quoque Lycæi columnæ conclamare, plaudere, geſtireque videbantur. Ego quidem ſic affectus fui vt aſſererem, nullos vnquam homines pari ſapientia me vidiſſe. Atqui & illorũ ſapiẽtiæ penitus mancipatus laudare illos & celebrare ſummopere cœpi. O viri,
F inquã, ob miras dotes naturę beati: quippe qui rẽ tantã tam facile, tãque breui tempore abſoluiſtis. Multa quidem & alia ſunt in veſtris ſermonibus

multorum cœtu loquamini: ne fortè quamprimùm iſta percipientes, gratias nequaquam habeant. Iſta igitur inter vos tantùm inuicem communicate, neque alius quiſquam ea niſi argento expoſita audiat. Idem quoque ſi ſapitis, veſtris diſcipulis conſuletis, ne vnquam cum aliis quàm ſecum atque vobiſcum de his loquantur. Quod enim rarum Euthydeme, id honorandum. Aqua enim viliſſimo pretio emitur, cùm res ſit natura pretioſiſſima, vt ait Pindarus. Sed agite, inquam, Cliniam hunc mèque ſuſcipite.

Cum hæc, ô Crito, & alia quædam breuia, diſſeruiſſemus, abiuimus. Delibera igitur qui mecum vnà ad hos viros accedas. Nam pollicentur omnes ſe docturos, quicunque argentum dare parati ſint, neque ingenium vllum vel ætatem excipiunt. Quod verò tibi maximè audire expedit, aiunt nihil cumulandæ pecuniæ ſtudium prohibere quo minus quiuis ſapientiam illorum facile percipere poſſit. CRIT. Equidem, ô Socrates, audiendi cupidus ſum, & libentiſſimè dicerem. Videor tamen & ipſe eorum vnus eſſe qui Euthydemi ſimiles non ſunt, ſed illorum potiùs quos tu paulò antè dicebas, qui captiunculis huiuſcemodi redargui malunt ab aliis, quã alios redarguere. Enimuerò ridiculus eſſem, ſi admonere te pergerem. Nihil tamen prohibet quæ ex iis qui cœtu ſoluto à vobis diſceſſerunt, audiui, tibi nunc referre. Deambulanti mihi obuius factus eorum quiſpiam qui in iudicialibus cauſis excellere plurimum æſtimatur: O Crito, inquit, nihil ex iſtis ſapientibus audiuiſti? Nihil per Iouem, inquam. Audire enim me affectantem frequens turba tumultúſque prohibuit. Res tamen, inquit, auditu digna. Cur, inquam? Vt audiſſes eos homines diſputantes, qui in hoc ſermonum genere cæteris præſtant. Ad hunc ego. Quid tibi viſum eſt inquam? Quid aliud, inquit ille, quàm quæ ſemper ex iis hominibus audiuntur, qui nugantur, ac de rebus nullius momenti indigno quodam ſtudio inuicem altercantur? nominatim hac oratione eſt vſus. Tunc ego. Veruntamen gratioſa res eſt philoſophia.

οὐκ ἐπιτήδειον. ἀλλ' ἄν γέ μοι πείθησθε, εὐλαβήσεσθε μὴ πολλῶν ἐναντίον λέγειν, ἵνα μὴ ταχὺ ἐκμαθόντες ὑμῖν μὴ εἰδῶσι χάριν· ἀλλὰ μάλιστα μὲν αὐτὼ πρὸς ἀλλήλω μόνω διαλέγεσθον· εἰ δὲ μή, εἴπερ ἄλλου του ἐναντίον, ἐκείνου μόνου ὃς ἂν ὑμῖν διδῷ ἀργύριον. τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα, ἐὰν σωφρονῆτε, καὶ τοῖς μαθηταῖς συμβουλεύσετε, μηδέποτε μηδενὶ ἀνθρώπων διαλέγεσθαι, ἀλλ' ἢ ὑμῖν τε καὶ αὑτοῖς. τὸ γὰρ σπάνιον, ὦ Εὐθύδημε, τίμιον· τὸ δὲ ὕδωρ εὐωνότατον, ἄριστον ὄν, ὡς ἔφη Πίνδαρος. ἀλλ' ἄγετε (ἦν δ' ἐγώ) ὅπως καὶ ἐμὲ καὶ Κλεινίαν τόνδε παραδέξεσθον.

D Ταῦτα, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλ' ἄττα βραχέα διαλεχθέντες, ἀπῇμεν. σκόπει οὖν ὅπως συμφοιτήσεις παρὰ τὼ ἄνδρε. ὡς ἐκείνω φατὸν οἵω τ' εἶναι διδάξαι τὸν ἐθέλοντ' ἀργύριον διδόναι· καὶ ὅτι φύσιν οὐθ' ἡλικίαν ἐξείργειν οὐδεμίαν. ὃ δὲ καὶ σοὶ μάλιστα προσήκει ἀκοῦσαι, ὅτι οὐδὲ τοῦ χρηματίζεσθαί φατον διακωλύειν οὐδὲν, μὴ οὐ παραλαβεῖν ὁντινοῦν εὐπετῶς τὴν σφετέραν σοφίαν. ΚΡ. Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, φιλήκοος μὲν ἔγωγε. καὶ ἡδέως ἄν τι μανθάνοιμι· κινδυνεύω μέντοι κἀγὼ εἷς εἶναι τῶν οὐχ ὁμοίων Εὐθυδήμῳ, ἀλλ' ἐκείνων ὧν δὴ καὶ σὺ ἔλεγες, τῶν ἥδιον ἂν
E ἐξελεγχομένων ὑπὸ τῶν τοιούτων λόγων ἢ ἐξελεγχόντων. ἀτὰρ γελοῖον μέν μοι δοκεῖ εἶναι τὸ νουθετεῖν σε, ὅμως δὲ ἅ γ' ἤκουσα, ἐθέλω σοι ἀπαγγεῖλαι. τῶν ἀφ' ὑμῶν ἀπιόντων ἴσθ' ὅτι προσελθών τίς μοι περιπατοῦντι, ἀνὴρ οἰόμενος πάνυ εἶναι σοφός, τούτων τις τῶν περὶ τοὺς λόγους τοὺς εἰς τὰ δικαστήρια δεινῶν, Ὦ Κρίτων, ἔφη, οὐδὲν ἀκροᾷ τῶνδε τῶν σοφῶν; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦν δ' ἐγώ· οὐ γὰρ οἷός τ' ἦν προστὰς κατακούειν ὑπὸ τοῦ ὄχλου. Καὶ μήν, ἔφη, ἄξιόν γ' ἦν ἀκοῦσαι. Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ. Ἵνα ἤκουσας ἀνδρῶν διαλεγομένων, οἳ νῦν σοφώτατοί εἰσι τῶν περὶ τοὺς τοιούτους
F λόγους. Κἀγὼ εἶπον, Τί οὖν ἐφαίνοντό σοι; Τί δ' ἄλλο (ἦ δ' ὅς) ἢ ἅπερ ἀεὶ ἄν τις τῶν τοιούτων ἀκούσαι ληρούντων, καὶ περὶ οὐδενὸς ἀξίων ἀναξίαν σπουδὴν ποιουμένων; οὑτωσὶ γάρ πως καὶ εἶπε τοῖς ὀνόμασι. Καὶ ἐγώ, Ἀλλὰ μέντοι, ἔφην, χαρίεν γέ τι πρᾶγμά ἐστιν ἡ φιλοσοφία.

συνεστηκέναι. ΣΩ. Ἤδη μανθάνω περὶ τούτων καὶ αὐτὸς ὧν δὴ ἔμελλον λέγειν. οὗτοι γάρ εἰσι μὲν, ὦ Κρίτων, οὓς ἔφη C Πρόδικος μεθόρια φιλοσόφου τε ἀνδρὸς καὶ πολιτικοῦ. οἴονται δ' εἶναι πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων· πρὸς δὲ τῷ εἶναι, καὶ δοκεῖν πάνυ παρὰ πολλοῖς. ὥστε παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμεῖν, ἐμποδὼν σφίσιν εἶναι οὐδένας ἄλλους, ἢ τοὺς περὶ φιλοσοφίαν ἀνθρώπους. ἡγοῦνται οὖν, ἐὰν τούτους εἰς δόξαν καταστήσωσι μηδενὸς δοκεῖν ἀξίους εἶναι, ἀναμφισβητήτως ἤδη παρὰ πᾶσι τὰ νικητήρια εἰς δόξαν οἴσεσθαι σοφίας πέρι. εἶναι μὲν γὰρ τῇ ἀληθείᾳ σφᾶς σοφωτάτους· ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις λόγοις ὅταν ἀποληφθῶσιν, ὑπὸ τῶν ἀμφὶ Εὐθύδημον κολούεσθαι. σοφοὶ δὲ ἡγοῦνται εἶναι, πάνυ εἰκότως. μετρίως μὲν γὰρ φιλοσοφίας ἔχειν, μετρίως δὲ πολιτικῶν, D πάνυ ἐξ εἰκότος λόγου. μετέχειν γὰρ ἀμφοτέρων ὅσον ἔδει, ἐκτὸς δὲ ὄντες κινδύνων καὶ ἀγώνων καρποῦσθαι τὴν σοφίαν. ΚΡ. Τί οὖν; δοκοῦσί σοι τι, ὦ Σώκρατες, λέγειν; ΣΩ. Οὐ γάρ τι. ΚΡ. Ἀλλ' ὅ γε λόγος ἔχει τινὰ εὐπρέπειαν τῶν ἀνδρῶν. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἔχει οὕτως, ὦ Κρίτων, εὐπρέπειαν μᾶλλον ἢ ἀλήθειαν. οὐ γὰρ ῥᾴδιον αὐτοὺς πεῖσαι ὅτι καὶ ἄνθρωποι, καὶ τἆλλα πάντα ὅσα μεταξύ τινοῖν δυοῖν ἐστι, καὶ ἀμφοτέροιν τυγχάνει μετέχοντα, ὅσα μὲν ἐκ κακοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τοῦ μὲν βελτίω, τοῦ δὲ χείρω γίγνεται· ὅσα δὲ ἐκ δυοῖν E ἀγαθοῖν μὴ πρὸς ταὐτὸν, ἀμφοῖν χείρω, πρὸς ὃ ἂν ἑκάτερον ᾖ χρηστὸν ἐκείνων ἐξ ὧν συνετέθη. ὅσα δὲ ἐκ δυοῖν κακοῖν συντεθέντα μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ ὄντοιν, ἐν τῷ μέσῳ ἐστὶ, ταῦτα μόνα βελτίω ἑκατέρου ἐκείνων ἐστὶν ὧν ἀμφοτέρων μέρος μετέχουσιν. εἰ μὲν οὖν ἡ φιλοσοφία ἀγαθόν ἐστι καὶ ἡ πολιτικὴ πρᾶξις, πρὸς ἄλλο δὲ ἑκατέρα, οὗτοι δ' ἀμφοτέρων μετέχοντες, τούτων ἐν μέσῳ εἰσὶν, οὐδὲν λέγουσιν· ἀμφοτέρων γάρ εἰσι φαυλότεροι. εἰ δὲ ἀγαθὸν καὶ κακὸν, τῶν μὲν βελτίους, τῶν δὲ χείρους. εἰ δὲ κακὰ ἀμφότερα, οὕτως ἄν τι λέγοιεν ἀληθὲς, ἄλλως δ' οὐδαμῶς. οὐκ ἂν οὖν F οἶμαι αὐτοὺς ὁμολογῆσαι οὔτε κακὼ αὐτὼ ἀμφοτέρω εἶναι, οὔτε τὸ μὲν, κακὸν, τὸ δὲ, ἀγαθόν· ἀλλὰ τῷ ὄντι οὗτοι ἀμφοτέρων μετέχοντες, ἀμφοτέρων ἥττους εἰσὶ πρὸς ἑκάτερον, πρὸς ὃ ἥ τε πολιτικὴ καὶ ἡ φιλοσοφία ἀξίω λόγου ἐστόν·

Nempe hi ſunt, ô Crito, quos Prodicus inter philoſophum ciuilémque virum confines ſtatuit. Putant hi quidem ſe eſſe omnium ſapientiſsimos, & videri præterea tales apud quàmplurimos: ſolos autem philoſophos impedimento ſibi eſſe, quo minus ab omnibus æquè probentur. Cenſent itaque ſi communem aduerſus philoſophos opinionem hanc diuulgent, quòd nullius pretij ſint, ſine controuerſia ſapientiæ gloriam ſe apud omnes ſummam reportaturos. Eſſe nanque ſe re vera ſapientiſsimos, ſed in priuatis ſermonibus, quum Euthydemi ſectatores aduerſantur, impediri. Quòd verò ſapientes ſint, ex eo conſentaneum videri volunt, quòd ſatis habeant philoſophiæ, ſatis etiam ciuilis peritiæ, & quantum oportet ſint vtriuſque participes, & extra turbulentos ciuiliũ negotiorũ tumultus poſiti ſapientię fructibus iucunde fruantur. CRIT. Nunquid dicere aliquid, ô Socrates, tibi viri iſti videntur? SOC. Nequaquam. CRIT. Veruntamen horum hominum ſermo habet aliquid veriſimile. SOC. Habet, vt dicis, ô Crito, veriſimilitudinem potiùs quàm veritatem. Neque facilè illis perſuaderi poteſt, quòd & homines & cætera omnia quęcunque duorum quorũdam media ſunt, & vtrorunque participant, ita ſe habeant, vt quæ ex malo & bono ſint, hoc quidem meliora, illo deteriora fiant: quæ verò ex duobus bonis non ad idem conducentibus, vtriſque deteriora ad opus illud peragẽdum, ad quod ſpectant vtraque illa quibus ſit compoſitio. Quæ autem ex duobus malis ſint conſtituta, non ad idem tendentibus, hæc ſola meliora ſunt vtriſque illis, quorum participant. Si ergo philoſophia bona eſt, & ciuilis actio bona, ſed ad aliud atque aliud vtraque conferens, & hi vtrorunque horum participes, vtrorunque in medio ſunt conſtituti, nihil concludunt. nam vtriſque deteriores ſunt. Sin autem vnum quidem horum bonum, malum verò alterum, hoc quidem meliores, illo deteriores. Quòd ſi vtrunque malum, ita demũ vera dicerẽt, aliter verò nequaquam. Neq; verò cõfeſſuros illos arbitror mala eſſe vtraq;, neque vnũ quidẽ bonũ, malũ verò alterum. Sed profectò vtrorunque hi participes vtriſq; ineptiores ſunt ad illud, ad quod philoſophia & ciuilis actio pertinet:

opus vnumquodque ineptos & deridendos? CRIT. Ita eſt, ac vera nimium loqueris. SOC. Ergo hac de cauſa ſtudiáne fugies omnia, & illa filio diſſuadebis? CRIT. Haud decet, ô Socrates. SOCR. Caue ergo ne quod dedecet, agas, ô Crito. Mitte curam hanc, vtrum boni ſint homines philoſophiæ ſtudioſi, vel mali: rem verò ipſam diligẽter examina. Si inquirenti res praua videbitur, non ſolùm filios, ſed omnes homines abſterreto. Sin autem tibi talis, qualis & mihi, appareat, ſequere eam viriliter & exerce, atque ad idem ſtudium filios cohortare.

γίας; ΚΡ. Ἔμοιγε πάντως δή που. ΣΩ. Τί οὖν, ἐν ἑκάστῃ τούτων τοὺς πολλοὺς πρὸς ἕκαστον τὸ ἔργον οὐ καταγελάστους ὁρᾷς; ΚΡ. Ναὶ μὰ τὸν Δία· καὶ μάλα ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἦ οὖν τούτου ἕνεκα αὐτός τε φεύξῃ πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ τῷ υἱεῖ οὐκ ἐπιτρέψεις; ΚΡ. Οὔκουν δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Μὴ τοίνυν ὅ γε οὐ χρὴ ποίει ὦ Κρίτων· ἀλλ᾽ ἐάσας χαίρειν τοὺς ἐπιτηδεύοντας φι-
D λοσοφίαν, εἴτε χρηστοί εἰσιν, εἴτε πονηροί, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα βασανίσας καλῶς γε καὶ εὖ, ἐὰν μέν σοι φαίνηται φαῦλον ὄν, πάντ᾽ ἄνδρα ἀπότρεπε, μὴ μόνον τοὺς υἱεῖς· ἐὰν δὲ φαίνηται οἷον οἶμαι αὐτὸ ἐγὼ εἶναι, θαρρῶν δίωκε, καὶ ἄσκει, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, αὐτός τε καὶ τὰ παιδία.

PLATONIS PROTAGORAS, VEL, SOPHISTAE.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

EXTAT apud Græcos veriſſimum de Platone dictum, Phœbum videlicet duos præcipuè filios genuiſſe, Aeſculapium, & Platonem. Aeſculapium quidem qui corporibus, Platonem verò qui animis mederetur. Socratem quoque Socratici omnes purgandorum gratia animorum à deo miſſum fuiſſe teſtantur. Morbus autem animi in falſis opinionibus maliſque moribus videtur conſiſtere. Tantum verò malum ingenuis animis haud tam facile ab alijs quàm à ſophiſtis ſolet inferri. Profectò philoſophi ſunt qui veritatem ſtudioſè quærunt veritatis duntaxat ipſius amore. Sophiſtæ verò, opinionem affectant, ſimiliter opinionis amore. Hi enim quaſi diſciplinarum mercatores & caupones, vndique opiniones abſque delectu varias congregant, tum ad excogitandum, tum ad dicendum vtcunque libuerit pertinentes, quas deinde quaſi veniales diuitibus vendant adoleſcentibus, diuitiarum & inanis gloriæ gratia. Itaque nihil vnquam habent penſi, vtrum vera, vel bona: an contrà, aut ipſi diſcant, aut alios doceant: ſed & confundunt, & paſſim errores effundunt quotidie plurimos, nulla prorſus rectæ elationis habita ratione, modò & diuitias cumulent, & vulgarem gloriam conſequantur. Quamobrem neceſſe eſt adoleſcentes atque viros, qui ſophiſtas ob ſapientiæ opinionem, & eloquentiæ fucum, plurimi faciunt, quotidie ab illis falſarum opinionum peſſimorúmque morum venena combibere. Siquidem mali mores, & falſas ſequuntur opiniones, & facile ab auaris ambitioſiſque præceptoribus, qui nihilominus plurimi exiſtimantur, in diſcipulos transfunduntur. Plato igitur animorum miſertus tam pronè tam grauiter periclitantium, frequentiſſimè ſub Socratis ſui perſona maleficos veneficóſque ſophiſtas pro viribus deteſtatur: quo videlicet homines diſcendi cupidi cautè fallaces deni-

que bonum, eumtrum recto ad ipſum tramite deo duce perducere poſſunt. Sed redeamus nunc ad Sophiſtam, quem non poſſe virtutem eiuſmodi, vel exemplo tradere, vel diſputatione docere, ex hoc plane perſpicitur, quòd & ipſe virtutis eſt expers, & rectum diſputandi ordinem non obſeruat. Cum enim interrogetur Protagoras hic à Socrate vtrum virtus doceri poſſit néc ne, vtpote qui veræ diſſerendi artis ſit ignarus, recipit ſtatim ſe oſtenſurum virtutem poſſe doceri, antequam quid ipſa ſit quótve in partes diuidatur, aperiat. Socrates autem tentandi Sophiſtæ gratia argumentatur eam doceri non poſſe, his penè verbis. Quando publice de aliquo eius artis opificio conſultatur, quæ à certis præceptoribus doceri poteſt, nullus admittitur ad conſilium, præter illos, qui artem eiuſmodi ab ipſis præceptoribus didicerunt, ipſique exercuerunt. Quando verò de publicis rebus quæ ad virtutem ciuilem ſpectant deliberatur, omnes fermè ſimiliter admittuntur, neque ab vllo quæritur vtrum, & à quo, & quando peritiam ciuilem acceperis, quaſi omnes intelligant eam certis in ſcholis diſci non poſſe. Præterea ſi ab altero alteri traderetur, præcipuè viri ea clariſſimi rem hanc tam pretioſam ſæpe ſuis hæreditario quodam iure relinquerent. Ad hæc Protagoras longis probat ambagibus doceri poſſe virtutem. In quibus notanda quædam priſcorum refert myſteria. Decet enim quamuis Sophiſta ſit, nonnulla etiam legiſſe bona: & cùm prolixè loquatur apud Platonem, vtilia quædam adducere. Tradunt theologi veteres, ſub terra quondam animalia latuiſſe, id eſt, in prima mundi materia rerum ſemina præfuiſſe. Præterea Iouem, id eſt, deum mundi opificem per ſequentes deos, hoc eſt, per ſtellas, animalia ex elementis compoſuiſſe. Deos autem miniſterio dæmonum animalia inſtrumentis adminiculiſque ad vitam neceſſariis armauiſſe, ea videlicet ratione, vt Prometheus, qui dæmonum ſublimium ordinem ſignificat, amaret homines: Epimetheus autem qui inferiorum dæmonum refert exercitum, bruta fulciret, neque id quidem iniuria: ſiquidem altiores dæmones, naturæ incorporeæ atque rationali, humiliores autem corporeæ irrationalique potius fauent. Quantum verò Epimetheus inferiorque natura in his quæ ad corpus pertinent fauit brutis, tantum Prometheus prouidentiáque ſuperior in iis quæ ad animum ſpectant hominibus conſuluiſſe videtur. Cùm enim artis tribuit rationem, artificioſum omnium quæ natura beſtiis dederat, exhibuit fabrum. Accepit autem artem ipſam vnà cum igne ab officina Mineruæ atque Vulcani. Minerua quidem in arte ingenium, Vulcanus autem efficaciam continet, ignis denique inſtrumentum. Gemina vero hæc numina, Minerua Vulcanúſque, primo quidem in ipſis artium ideis excogitantur. Deinde in Mercurij Martiſque virtutibus. Poſtremo in dæmonibus gubernatoribus artium. Ac his igitur omnibus Prometheus rationalis animæ gubernator in hominem traiecit artis induſtriam. Quoniam vero diuinum id extitit donum, ſtatim ob ipſam cum ſuperioribus cognationem homo veneratus eſt deum antequam vel loqueretur, vel artes aliquas exerceret: quippe cum diuinum munus ob mirificam eius potentiam prius erigat in diuina quàm porrigat per humana: Prometheum verò ob id munus dolore affectum, ſignificat dæmonicum ipſum curatorem noſtrum, in quo & affectus eſſe poſſunt, miſericordia quadam erga nos affici, conſiderantem nos ob ipſum rationis munus ab eo vel datum, vel potius excitatum, tanto miſerabiliorem vitam in terris quàm beſtiam agere, quanto magis ſolicitam atque inexplicabilem. Quod quidem Pythagoras animaduertens, Epimetheum quantum ad hoc ipſum ſpectat, Prometheo antepoſuit. Id autem illi quodammodo ſimile videtur eſſe, Pœnitet me feciſſe hominem. Proinde memento hominem hic quemadmodum & apud Moyſem ex terra, & poſtremo creatum. Item more quaſi Moſaico mundum initium habuiſſe. Sed de his aliàs, Per eundem Prometheum in Philebo dicitur datum eſſe nobis à diis diſſerendi artem vnà cum igne. Ars enim diſſerendi, vbi vniuerſalia in particularia diuidit, proceſſum rerum à ſuperioribus repræſentat: vbi particularia viciſſim in vniuerſalia ritè reſoluit, conuerſionem rerum ad ſuperiora deſignat: vbi definit & vbi demonſtrat, exiſtentiam rerum oſtendit, ibi quidem in ſeipſis, hic autem ab aliis dependentium. Ideo diſſerendi facultas diuinum eſt donum, cùm diuinum vniuerſi ordinem referat. Cum igne verò data dicitur, quia ignis ſimiliter diuidit, reſoluit, definit atque demonſtrat. Item quia rationalis facultas ignis inſtar illuminat intellectum, accendit voluntatem, & vtrunque eleuat ad ſublimia. Quod autem traditur Prometheum ciuilem virtutem ſaluti hominum penitus neceſſariam largiri non potuiſſe, propterea quòd virtus eiuſmodi penes Iouem ſit, quò Prometheo non licet aſcendere, ea ratione intelligendum eſt, quia ciuilis virtutis officium eſt, non ſolum rebus

… omnes enim ſua complectitur, neque natura neque caſu abſolutum firmúmque habitum ſortiri poſſe, ſed doctrina duntaxat & conſuetudine eius habitum comparari. Ad id verò primò rationem affert, oſtendentem homines non ſolere aliquem ob ea quæ vel natura, vel caſu fiunt probare vnquam, vel improbare: actiones autem virtutis aut vitij laudare ſemper aut vituperare. Deinde pueritiæ adoleſcentiæque educationem ſub domeſticis, grammaticis, muſicis gymnaſticis, legibus, ordine quodam longo diſponit, oſtendens totam vitæ inſtitutionem ad id obnixè contendere, vt declinentur vitia, virtutes poſſideantur: quaſi neque vitia neque virtutes, vel fortuna, vel fato, ſed arbitrio, & exercitatione proueniant. Interea priſcorum perſtringit ſententiam de vitiis puniendis conſideratione dignam, videlicet neminem quia deliquerit, ſed ne vel ipſe vlterius, vel alius eius exemplo delinquat, puniendum eſſe: reſpondétque ad illa quæ obiecerat Socrates Nos autem ex omnibus quæ hactenus diſputata ſunt, auream illam priſcorum ſententiam tenebimus alta mente repoſitam. Primò quidem deum ipſum vitæ ſalutique noſtræ omnibus vndique modis prouidere atque conſulere. Deinde ciuilem virtutem donum eſſe diuinum, ne quis fortè confidat ſe abſque diuina gratia remp. rectè feliciterque gubernaturum. Id enim in Legibus, & alibi Plato confirmans ait: quemadmodum beſtiæ multæ ab v[…]s niſi ſub humano paſtore rectè duci non poſſunt, ita neque homines multi feliciter ab vno quodam rege, niſi & vnus regatur à deo. Ideóque regendi facultatem non aliunde quàm à deo haberi in Theage & Menone probat. Protagoras verò ſophiſta quid velit, ipſe viderit. Denique quàm neceſſaria ſit inuiolata iuſtitia miſſa cœlitus meminerimus, ſi aures aſſidue noſtras priſcorum voces illæ circunſonent: Mortales quondam miſeri antequàm ciuilitas cœlitus mitteretur, neque ſegregati viuere poterant, quin paſſim laniarentur à feris, neque iterum congregati, quia à ſe inuicem lacerarentur. Itaque ſalutem nobis quam cunctæ ſimul artes præſtare non potuerunt: ſola tandem iuſtitia præſtitit. Poſt hæc Socrates ne Sophiſta propter nonnulla quæ ab aliis accepta narrauerat bona: admirationi ſit audientibus, ironica quadam, & vrbana, & artificioſa redarguendi ratione reddit illum præſentibus deridendum. Interrogat enim poſtquam de virtute tam magnificè fuerat elocutus, vtrum vna ſit tantum virtus, an plures. Præterea ſi plures, vtrum ſint partes vnius, nécne. Rurſus ſi partes, nunquid ſimiles ſibi inuicem atque toti, an vtrinque diſſimiles. Ad hæc Protagoras neque rectè ſcit reſpondere, neque definire aut partiri virtutes, neque diſtinguere qua ratione ſimiles ſint, & qua diſſimiles, neque quod in diſputando turpiſſimum eſt euitare, quin ad id facile deducatur, vt ſæpe ſibiipſi repugnet. Tandem verò cùm ob ignorantiam reſpondendi inciperet Protagoras tergiuerſari, ideóque Socrates abiturum ſe ſimularet, ab auditoribus Sophiſta ad diſſerendum eſt reuocatus. In qua quidem altercatione Prodici primum Sophiſtæ ſuperſtitioſa circa vocabula curioſitas demonſtratur, deinde Hippiæ quoque Sophiſtæ oſtentatio in concionando timidior. Poſtremò Protagoras reuocatus ad diſputandum, importunè nimium, & ineptè in carmina poëſimque digreditur, interrogans Socratem de quadam Simonidis poëtæ ſententia: quam & ipſe minimè intelligere à Socrate mox conuincitur, mentem Simonidis exponente, quaſi dixerit, virum bonum fieri quidem eſſe difficile, perſeuerare autem impoſſibile. Hic audies priſcorum ſapientiam verbis quàm pauciſſimis fuiſſe contentam: atque poſſe breuibus multa complecti, viri abſolutè docti opus eſſe. Item neminem mala turpiaque ſponte committere, ſed ignorantia. Denique vbi dialectico more diſſeritur, poëtica reſpuenda. His actis iterum Sophiſta tergiuerſatur, atque vix a præſentibus reuocatur. Tunc Socrates ad priorem de virtute diſputationem regreditur, vtrum multæ ſint virtutis vnius partes, & qua inuicem ratione ſe habeant. Protagoras autem iterum labitur, affirmans alias inter ſe virtutes eſſe ſimilimas, quod in ſuperioribus non admiſerat: item fortitudinem ab aliis longiſſimè ſeparans, conſentiénſque homines abſque prudentia cæteriſque virtutibus fortes eſſe poſſe. Qua in re ſibimetipſi repugnare deinde compellitur, confiteríque non ſolùm fortitudinem, ſed neque etiam virtutes vllas abſque prudentia poſſe conſiſtere. Tum verò de bono & malo multa tractantur. Siquidem prudentia eſt ſcientia eligendi boni, malique vitandi. Ambigitur autem vtrum bonum malúmque idem ſit

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ, ΚΑΛΛΙΑΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΠΡΟΔΙΚΟΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

B ΠΟΘΕΝ ὦ Σώκρατες φαίνῃ; ἢ δῆλα δὴ ὅτι ἀπὸ κυνηγεσίου τοῦ περὶ τὴν Ἀλκιβιάδου ὥραν; καὶ μήν μοι καὶ πρῴην ἰδόντι καλὸς μὲν ἐφαίνετο ἀνὴρ ἔτι· ἀνὴρ μέντοι, ὦ Σώκρατες (ὥς γ' ἐν αὐτοῖς ἡμῖν εἰρῆσθαι) καὶ πώγωνος ἤδη ὑποπιμπλάμενος. ΣΩ. Εἶτα τί τοῦτο; οὐ σὺ μέντοι Ὁμήρου ἐπαινέτης εἶ, ὃς ἔφη χαριεστάτην ἥβην εἶναι τοῦ ὑπηνήτου; ἣν νῦν Ἀλκιβιάδης ἔχει. ΕΤ. Τί οὖν τὰ νῦν; ἢ παρ' ἐκείνου φαίνῃ; καὶ πῶς πρὸς

C σε ὁ νεανίας διάκειται; ΣΩ. Εὖ ἔμοιγε ἔδοξεν· οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τῇ νῦν ἡμέρᾳ. καὶ γὰρ πολλὰ ὑπὲρ ἐμοῦ εἶπε, βοηθῶν ἐμοί· καὶ οὖν ἄρτι ἀπ' ἐκείνου ἔρχομαι. ἄτοπον μέντοι τί σοι ἐθέλω εἰπεῖν. παρόντος γὰρ ἐκείνου, οὔτε προσεῖχον τὸν νοῦν, ἐπελανθανόμην τε αὐτοῦ θαμά. ΕΤ. Καὶ τί ἂν γεγονὸς εἴη περὶ σὲ κἀκεῖνον τοσοῦτον πρᾶγμα; οὐ γὰρ δή που τινὶ καλλίονι ἐνέτυχες ἄλλῳ, ἔν γε τῇδε τῇ πόλει. ΣΩΚΡ. Καὶ πολύ γε. ΕΤ. Τί φῄς; ἀστῷ, ἢ ξένῳ; ΣΩΚΡ. Ξένῳ. ΕΤ. Ποδαπῷ; ΣΩ. Ἀβδηρίτῃ. ΕΤ. Καὶ οὕτως καλός

D τις ὁ ξένος ἔδοξέ σοι εἶναι, ὥστε τοῦ Κλεινίου υἱέος καλλίων σοι φανῆναι; ΣΩΚΡ. Πῶς δ' οὐ μέλλει, ὦ μακάριε, τὸ σοφώτατον κάλλιον φαίνεσθαι; ΕΤ. Ἀλλ' ἢ σοφῷ τινι ἡμῖν ὦ Σώκρατες ἐντυχὼν πάρει; ΣΩΚ. Καὶ σοφωτάτῳ μὲν οὖν δή που τῶν γε νῦν, εἴ σοι δοκεῖ σοφώτατος εἶναι Πρωταγόρας. ΕΤ. Ὦ τί λέγεις; Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκε; ΣΩ. Τρίτην γε ἤδη ἡμέραν. ΕΤ. Καὶ ἄρτι ἄρα ἐκείνῳ συγγεγονὼς ἥκεις; ΣΩΚ. Πάνυ γε πολλὰ καὶ εἰπὼν καὶ ἀκούσας. ΕΤ. Τί οὖν οὐ διηγήσω ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν; εἰ μή σε τι κωλύει, καθιζόμενος ἐνταυθοῖ, ἐξαναστήσας τὸν παῖδα τουτονί. ΣΩΚ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ χάριν γε εἴσομαι,

HIPPOCRATES, PROTAGORAS, ALCIBIADES, CALLIAS, CRITIAS, PRODICVS, HIPPIAS.

B VNDENAM, ô Socrates, prodis? An videlicet à venatione illa redis ad quam Alcibiadis pulchritudo prouocare te ſolet? Nam nuper contemplanti mihi viſus eſt pulcher vir, iam vir inquam, qui poſsit ſcilicet inter nos ipſos cenſeri, vtpote cui per genas plurima lanugo iam ſerpit. SOC. Eſto, quid tum? An non probas Homerum, qui, Gratiſſima eſt, inquit, primæ lanuginis ætas? quam verò nunc Alcibiades agit. FAM. At in præ-

C ſentia nunquid ab illo prodis? & quomodo erga te nunc affectus eſt adoleſcens? SOCR. Bene quidem, hodie præſertim mihi viſus eſt: nam mihi ſæpe hodie in dicendo ſuccurrit, & ab illo nunc venio. Ac mirabile tibi quiddam referam, præſentem illum minimè intuebar, & aliò intendens ad eum vix aduertebam. FAM. Quidnam tanti fuit, vt te ab illo diuerteret? neque enim formoſior vllus è noſtris ciuibus adeſſe poterat. SOC. Imo aderat quidam admodum pulchrior. FAM. Quid ais? ciuisne? an peregrinus? SOCR. Peregrinus. FAM. Cuias? SOC. Abderites. FAM. Nunquid

D adeò inſigni forma præditus tibi viſus eſt peregrinus ille, vt Cliniæ filio formoſior tibi viſus ſit? SOC. Quid prohibet, ô beate, quo minus quod ſapiẽtius eſt, ſit & pulchrius? FAM. An fortè à ſapientis cuiuſdam colloquio venis? SOC. Sapientiſſimi profectò omnium noſtræ ætatis hominum, ſi modò ſapiẽtiſſimus tibi aliorum omnium Protagoras eſſe videtur. FAM. En quid ais? nũquid huc acceſſit Protagoras? SOC. Nudiuſtertius. FAM. An modo cũ illo fuiſti? SOC. Modò, & multa locutus ſum, audiui etiam multa. FAM. Nõ tu illa nobis refers? niſi quid prohibet. Sedere hic licet. Tibi quidẽ puer iſte cedet. SOC. Referam equidem, & gratiam inſuper,

ſi audie-

… Ego enim & iunior ſum, & Protagoram nunquam nec vidi, nec audiui: puer enim túc eram cùm huc primùm acceſsit. Virum quidem hunc omnes, ô Socrates, laudant, & in dicendo ſapientiſsimum ferunt. Sed cur non properamus ad eum, vt domi illum conueniamus? Diuertit ſanè, vt audiui, apud Calliam Hipponici filium. Eamus iam. SOC. Nondum ô bone vir, inquam, illuc eundum. Nam adhuc ſummum mane eſt. Sed eamus ad aulam, vbi deâbulabimus quoad aurora luceſcat, poſteà Protagoram ipſum adibimus: etenim vel plurimum Protagoras domi verſatur. Quapropter confide, domi nanque illum comperiemus. His dictis, ſurreximus, & in aulam profecti ſumus: ac volens ipſe fiduciæ eius periculum facere, intuitus ſum diligenter, atque ita interrogaui. Dic age, ô Hippocrates, ad Protagoram nunc vis adire, mercedem pro te illi daturus? ad qualem hominem vadis? & ipſe qualis ex eo vir euaſurus? Quemadmodum ſi ad Hippocratem tibi cognominem Coum illum Aeſculapij ſtirpe natum proficiſci velles, pro te mercedem erogaturus, & aliquis quæreret, Dic mihi, ô Hippocrates, mercedem Hippocrati dabis? Qualinam homini, & cuius ratione? quid reſponderes? HIP. Vt medicos. SOC. Qualis & ipſe futurus, id eſt cuius gratia? HIP. Vt medicus euaſurus. SOCRAT. Si autem aut Polycletum Argiuum, aut Phidiam Athenienſem adires mercede pro te illis oblata, & aliquis percontaretur qualibus hominibus, & qua ratione Poly-

… ἀργύρ-ιον, καὶ πείθῃς ἐκεῖνον, ποιήσει καὶ σὲ σοφόν. Εἰ γὰρ (ἦ δ᾽ ὅς) ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἴη ὡς οὔτ᾽ ἂν τῶν ἐμῶν ἐπιλίποιμι οὐδὲν, οὔτε τῶν φίλων. ἀλλ᾽ αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἥκω παρὰ σέ, ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ διαλεχθῇς αὐτῷ. ἐγὼ γὰρ ἅμα μὲν

D καὶ νεώτερός εἰμι, ἅμα δὲ, οὐδὲ ἑώρακα Πρωταγόραν πώποτε, οὐδ᾽ ἀκήκοα οὐδέν. ἔτι γὰρ παῖς ἦν ὅτε τὸ πρότερον ἐπεδήμησεν. ἀλλὰ γὰρ, ὦ Σώκρατες, πάντες τὸν ἄνδρα ἐπαινοῦσι, καί φασι σοφώτατον εἶναι λέγειν. ἀλλὰ τί οὐ βαδίζομεν παρ᾽ αὐτὸν, ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν; καταλύει δ᾽, ὡς ἐγὼ ἤκουσα, παρὰ Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου. ἀλλ᾽ ἴωμεν. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Μήπω, ἀγαθέ, ἐκεῖσε ἴωμεν. πρῲ γάρ ἐστιν. ἀλλὰ δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ περιιόντες αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται. εἶτα ἴωμεν. καὶ γὰρ τὰ πολλὰ Πρωταγόρας ἔνδον διατρίβει. ὥστε

E θάρρει, καταληψόμεθα αὐτὸν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἔνδον. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν περιῇμεν. καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος τοῦ Ἱπποκράτους τῆς ῥώμης, διεσκόπουν αὐτὸν καὶ ἠρώτων, εἰπέ μοι (ἔφην) ὦ Ἱππόκρατες, παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ἰέναι, ἀργύριον τελῶν ἐκείνῳ μισθὸν ὑπὲρ σαυτοῦ ὡς παρὰ τίνα ἀφιξόμενος; καὶ τίς γενησόμενος; ὥσπερ ἂν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ ὁμώνυμον ἐλθὼν Ἱπποκράτη τὸν Κῷον, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν ὑπὲρ σαυτοῦ μισθὸν ἐκείνῳ, εἴ τίς σε ἤρετο,

F εἰπέ μοι, μέλλεις τελεῖν, ὦ Ἱππόκρατες, Ἱπποκράτει μισθὸν ὡς τίνι ὄντι; τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἂν (ἔφη) ὅτι ὡς ἰατρῷ. Ὡς τίς γενησόμενος; Ὡς ἰατρὸς, ἔφη. Εἰ δὲ παρὰ Πολύκλειτον τὸν Ἀργεῖον ἢ Φειδίαν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφικόμενος μισθὸν ὑπὲρ σαυτοῦ τελεῖν ἐκείνοις, εἴ τίς σε ἤρετο, τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὄντι ἐν νῷ ἔχεις Πολυ-

… Σὺ δ' (ἦν δ' ἐγώ) πρὸς θεῶν, οὐκ ἂν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς Ἕλληνας αὑτὸν σοφιστὴν παρέχων; Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, εἴπερ γε ἃ διανοοῦμαι χρὴ λέγειν. Ἀλλ' ἄρα, ὦ Ἱππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσεσθαι, ἀλλ' οἵαπερ ἡ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο, καὶ κιθαριστοῦ, καὶ παιδοτρίβου. τούτων γὰρ σὺ ἑκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ' ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς τὸν ἰδιώτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν μοι δοκεῖ (ἔφη) τοιαύτη μᾶλλον εἶναι ἡ παρὰ Πρωταγόρου μάθησις. Οἶσθα οὖν ὃ μέλλεις νῦν πράττειν; ἤ σε λανθάνει; ἦν δ' ἐγώ. Τοῦ πέρι; Ὅτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σαυτοῦ παρασχεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρί, ὡς φῄς, σοφιστῇ· ὅ,τι δέ ποτε ὁ σοφιστής ἐστι, θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἶσθα. καίτοι εἰ τοῦτ' ἀγνοεῖς, οὐδὲ ὅτῳ παραδίδως τὴν ψυχὴν οἶσθα, οὔτ' εἰ ἀγαθῷ οὔτ' εἰ κακῷ πράγματι. Οἶμαί γ', ἔφη, εἰδέναι. Λέγε δή, τί ἡγῇ εἶναι τὸν σοφιστήν. Ἐγὼ μὲν (ἦ δ' ὅς) ὥσπερ τοὔνομα λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγώ) τοῦτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες· ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς, τῶν τί σοφῶν εἰσὶν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἴποιμεν ἄν που αὐτῷ, ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τἆλλα οὕτως. εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο, ὁ δὲ σοφιστὴς τῶν τί σοφῶν ἐστι; τί ἂν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; τί ἂν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι; Ὦ Σώκρατες, ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν. Ἴσως ἂν (ἦν δ' ἐγώ) ἀληθῆ λέγοιμεν, οὐ μέντοι ἱκανῶς γε. ἐρωτήσεως γὰρ ἔτι ἡ ἀπόκρισις ἡμῖν δεῖται, περὶ ὅτου ὁ σοφιστὴς δεινὸν ποιεῖ λέγειν· ὥσπερ ὁ κιθαριστὴς δεινὸν δήπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὗπερ καὶ ἐπιστήμονα, περὶ κιθαρίσεως. ἦ γάρ; Ναί. Εἶεν. ὁ δὲ δὴ σοφιστὴς περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν; δῆλον ὅτι περὶ οὗπερ καὶ ἐπίσταται. Εἰκός γε. Τί δή ἐστι τοῦτο περὶ οὗ αὐτός τε ἐπιστήμων ἐστὶν ὁ σοφιστὴς καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ; Μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν. Καὶ ἐγὼ εἶπον μετὰ τοῦτο, Τί οὖν οἶσθα εἰς οἷόν τινα κίνδυνον ἔρχῃ ὑποθήσων τὴν ψυχήν; ἢ εἰ μὲν τὸ σῶμα ἐπιτρέπειν σε ἔδει τῳ, διακινδυνεύοντα ἢ χρηστὸν αὐτὸ γενέσθαι ἢ πονηρόν,

ſophiſtam præbere …

C ſi quod ſentio proferendum eſt. SOC. Sed enim vide, ô Hippocrates, ne fortè aliò tendat tuum hoc Protagoricæ artis ſtudium, quàm vt ſophiſta efficiaris. Quemadmodum grammatici ludum citharœdiq; atque gymnaſtici non artis ipſius exercendæ gratia frequentaſti, ſed quadam potius auiditate diſcẽdi, vt priuatum ac liberum hominem decet. HIP. Talis omnino ſtudij mei apud Protagoram ratio futura videtur. SOC. Sciſne quid nunc facturus ſis? an te fugit? HIP. Qua de re? SOCR. Animi tui curam viro, vt ais, ſophiſtæ es commiſſurus. Quid autem ſophiſta ſit ſi ſcias, ſummopere admirabor. Quod ſi ignoras, neſcis quale ſit iſtud, bonúmne an ma- D lum cui operam impendere ſtudes. HIP. Scire equidem arbitror. SOC. Dic ergo, quid ſophiſtam eſſe cenſes? HIP. Arbitror eſſe hunc, vt nomẽ ſignificat, qui res ad ſapientiam pertinentes intelligit. SOC. Idem quoque de pictoribus ac fabris licet dicere, eos eſſe videlicet qui res ad ſapientiam pertinentes intelligunt. Verùm ſi quis de pictoribus peteret, ad quarum rerum ſapientiam, responderemus vtique ad efficiendarum imaginum ſapientiam, ſimilitérque de cæteris. Et ſi eodem modo de ſophiſta interrogaremur, qualem eius ſapientiam eſſe reſponderemus? cuius artis præceptorem? HIP. E Præceptorem, ô Socrates, eloquentiæ, facultatiſque dicendi. SOC. Verè ſic forſitan diceremus, non tamen ſufficienter. Reſponſio enim illa interrogationem aliam exigit, quibúſnam de rebus dicendi peritos ſophiſta homines reddat. Citthariſta nempe iiſdem dicendis aptos facit, in quibus & eruditos, in pulſanda videlicet cithara, nónne? HIP. Certè. SOC. At verò ſophiſta quam dicendi facultatem præſtat? quibus de rebus? patet quòd de his quæ intelligit. HIP. Veriſimile id quidem. SOC. Quid ergo iſtud eſt, quod & ipſe Sophiſta intelligit, & alios docet? HIP. Ignoro Hercle. SOC. An non vides quanto diſcrimini animum tuum ſubdas? nunquid ſi F corpus tuum eidem diſcrimini ſuppoſiturus eſſes, quo vel in melius verti, vel in deterius poſſet,

venales circunferunt, & cauponantes eis qui emere cupiunt, laudant omnia quæ vendunt. Ac fortaſſis eorum nonnulli ignorant ſæpe quid vtile animo ſit, quidve inutile ex his quæ vendunt: ſimiliter quoque qui ab illis emunt: niſi illorum aliquis ſit animi medicus. Si ergo intelligis ipſe quid ex his proſit, quidve obſit, tutò emere diſciplinas & à Protagora & ab alio quouis potes. Alioquin caue, ô beate adoleſcens, ne in ſummum iacturæ diſcrimē quę tibi chariſſima ſunt, deducas. Nam longè grauius periculum eſt in diſciplinis quàm in cibis emēdis. Etenim qui à caupone, aut ex mercatore eſculenta emit & poculenta, poteſt antequam his veſcatur, in aliis quibuſdā vaſculis illa domum deferre, ibique depoſita diligenter examinare, & aduocato aliquo iſtarum rerum perito, quid edendum bibendúmve ſit, quid non, quantúmque, & quando, deliberare: quamobrem haud graue eſt in emendo periculum. Diſciplinas autem non licet alio in vaſe transferre, ſed neceſſe eſt, vt qui emit eas, animo capiat, & relicto pretio habeat, intra ſe ferens, vel inquinatus iam, vel ad meliora prouectus. Hæc itaque cum ſenioribus vtroque noſtrum diſcutiamus. iuniores nanque nos ſumus quàm exigat tantæ rei iudicium. In præſentia tamen pergamus quò cœpimus, virúmq; hûc audiamus: quo audito cū aliis cōmunicabimus. Neq;.n. Protagoras ibi ſolus adeſt, ſed etiā Elieſis Hippias, & Prodicus, vt arbitror, Chius, aliiq; permulti viri, & admodum ſapientes.

Placuerunt hæc nobis, atque perreximus. Et ingreſſi veſtibulū ſermonē quendam in quē intereundū fortè incideramus, tractauimus. Qui ne imperfectus relinqueretur, in veſtibulo colloquentes cò progreſſi ſumus, dū diſputãdo nobis cōueniret. Audiuit autem, vt arbitror, nos Eunuchus quidam

αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ γυμναστικὸς ἢ ἰατρὸς ὤν. οὕτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις, καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι, ἐπαινοῦσι μὲν πάντα ἃ πωλοῦσι, τάχα δ' ἄν τινες, ὦ ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῖεν ὧν πωλοῦσιν ὅ,τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχήν· ὡς δ' αὔτως καὶ οἱ ὠνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις
D τύχῃ περὶ τὴν ψυχὴν αὖ ἰατρικὸς ὤν. εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχάνεις ἐπιστήμων τούτων τί χρηστὸν καὶ πονηρόν, ἀσφαλές σοι ὠνεῖσθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου, καὶ παρ' ἄλλου ὁτουοῦν· εἰ δὲ μή, ὅρα, ὦ μακάριε, μὴ περὶ τοῖς φιλτάτοις κυβεύῃς τε καὶ κινδυνεύῃς. καὶ γὰρ δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων ὠνῇ ἢ ἐν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν γὰρ καὶ ποτὰ πριάμενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου, ἔξεστιν ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν καὶ πρὶν δέξασθαι αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα, πιόντα ἢ φαγόντα, καταθέμενον οἴκαδε, ἔξεστι συμβουλεύσασθαι, παρακαλέσαντα
E τὸν ἐπαΐοντα, ὅ,τι τε ἐδεστέον καὶ ποτέον, καὶ ὅ,τι μή, καὶ ὁπόσα, καὶ ὁπότε. ὥστε ἐν τῇ ὠνῇ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος. μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη, καταθέντα τὴν τιμήν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα καὶ μαθόντα, ἀπιέναι ἢ βεβλαμμένον ἢ ὠφελημένον. ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν· ἡμεῖς γὰρ ἔτι νέοι, ὥστε τοσοῦτον πρᾶγμα διελέσθαι. νῦν μέντοι ὥσπερ ὡρμήσαμεν ἴωμεν, καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρός· ἔπειτα ἀκούσαντες, καὶ ἄλλοις ἀνακοινωσώμεθα. καὶ γὰρ οὐ μόνος Πρωταγόρας αὐτόθι ἐστίν, ἀλλὰ καὶ
F Ἱππίας ὁ Ἠλεῖος (οἶμαι δὲ καὶ Πρόδικον τὸν Κεῖον) καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ σοφοί.

Δόξαν ἡμῖν ταῦτα, ἐπορευόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ προθύρῳ ἐγενόμεθα, ἐπιστάντες περί τινος λόγου διελεγόμεθα, ὃς ἡμῖν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐνέπεσεν· ἵν' οὖν μὴ ἀτελὴς γένοιτο, ἀλλὰ διαπερανάμενοι οὕτως εἰσίοιμεν, στάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγόμεθα ἕως συνωμολογήσαμεν ἀλλήλοις. δοκεῖ οὖν μοι, ὁ θυρωρός, εὐνοῦχός τις, κατήκουεν ἡμῶν· κιν-

οἱ ὄπισθεν ἠκολούθουν ἐπακούοντες τῶν λεγομένων, τὸ μὲν πολὺ ξένοι ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ ἑκάστων τῶν πόλεων ὁ Πρωταγόρας, δι' ὧν διεξέρχεται, κηλῶν τῇ φωνῇ, ὥσπερ Ὀρφεύς, οἱ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἕπονται κεκηλημένοι. ἦσαν δέ τινες καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐν τῷ χορῷ. τοῦτον τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε ἰδὼν ἥσθην, ὡς καλῶς ηὐλαβοῦντο μηδέποτε ἐμποδὼν ἐν τῷ ἔμπροσθεν εἶναι Πρωταγόρου· ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀναστρέφοι, καὶ οἱ μετ' ἐκείνου, εὖ πως καὶ ἐν κόσμῳ περιεσχίζοντο οὗτοι οἱ ἐπήκοοι ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ ἐν κύκλῳ περιιόντες, ἀεὶ εἰς τὸ ὄπισθεν καθίσταντο κάλλιστα. τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα (ἔφη Ὅμηρος) Ἱππίαν τὸν Ἠλεῖον, καθήμενον ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ προστῴῳ ἐν θρόνῳ. περὶ αὐτὸν δ' ἐκάθηντο ἐπὶ βάθρων, Ἐρυξίμαχός τε ὁ Ἀκουμενοῦ καὶ Φαῖδρος ὁ Μυρρινούσιος, καὶ Ἄνδρων ὁ Ἀνδροτίωνος· καὶ τῶν ξένων, πολῖταί τε αὐτοῦ, καὶ ἄλλοι τινές. ἐφαίνοντο δὲ περὶ φύσεώς τε καὶ μετεώρων ἀστρονομικὰ ἄττα διερωτᾶν τὸν Ἱππίαν. ὁ δ' ἐν θρόνῳ καθήμενος, ἑκάστοις αὐτῶν διέκρινε καὶ διεξῄει τὰ ἐρωτώμενα. καὶ μὲν δὴ καὶ Τάνταλόν γε εἰσεῖδον. ἐπεδήμει γὰρ ἄρα Πρόδικος ὁ Κεῖος, ἦν δὲ ἐν οἰκήματί τινι, ᾧ πρὸ τοῦ μὲν ὡς ταμιείῳ ἐχρῆτο Ἱππόνικος, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυόντων ὁ Καλλίας καὶ τοῦτο ἐκκενώσας, ξένοις E κατάλυσιν πεποίηκεν. ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο, ἐγκεκαλυμμένος ἐν κῳδίοις τισὶ καὶ στρώμασι, καὶ μάλα πολλοῖς, ὡς ἐφαίνετο. παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Παυσανίας τε ὁ ἐκ Κεραμέων, καὶ μετὰ Παυσανίου νέον τι ἔτι μειράκιον, ὡς μὲν ἐγῷμαι, καλόν τε κἀγαθὸν τὴν φύσιν. τὴν δ' οὖν ἰδέαν πάνυ καλός, ἔδοξα ἀκοῦσαι ὄνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα· καὶ οὐκ ἂν θαυμάζοιμι εἰ παιδικὰ Παυσανίου τυγχάνει ὤν. τοῦτό τ' ἦν τὸ μειράκιον, καὶ τὼ Ἀδειμάντω ἀμφοτέρω, ὅ, τε Κήπιδος καὶ ὁ Λευκολοφίδου, καὶ ἄλλοι τινὲς ἐφαίνοντο. περὶ δὲ ὧν διελέγοντο οὐκ ἐδυνάμην ἔγωγε μαθεῖν ἔξωθεν, καίπερ λιπαρῶς ἔχων ἀκούειν τοῦ Προδίκου· πάσσοφος γάρ μοι δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ θεῖος. ἀλλὰ διὰ τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς βόμβος τις ἐν τῷ οἰκήματι γιγνόμενος, ἀσαφῆ ἐποίει τὰ λεγόμενα. καὶ ἡμεῖς μὲν ἄρτι εἰσεληλύθειμεν· κατόπιν δὲ ἡμῶν ἐπεισῆλθον Ἀλκιβιάδης τε ὁ καλός (ὡς φῂς σύ, καὶ ἐγὼ πείθομαι) καὶ Κρι-

[...] ſtrates quidam in eo choro. [...] C contemplarer, ordo me illius mirificè oblectabat. Diligenti ſiquidem cautione ſinguli obſeruabant, ne paſſu Protagoram anteirent. Sed cùm retrò pedem verteret, pediſſequi auditores aptè nimirũ, & in circulum vtrinque diuiſi, ita cedebant, vt poſteri ſemper eſſent. Hunc pòſt vidi, vt verbis Homeri loquar, Hippiam Elienſem in aduerſo porticus veſtibulo in throno ſedentem. Circa quem per ſubſellia nonnulli ſedebant, Eryximachus Acumeni filius, Phędrúſque Myrrhinuſius, Andron Androtione genitus, aliique nonnulli partim ciues, partim etiam peregrini: qui de rebus naturæ ſublimibus, aſtrorúmque progreſſibus interrogare Hip- D piam videbantur, ille autem in throno ſedens dubitationes ſingulis enodabat. Vidi præterea Tantalum. Aderat porrò & Prodicus Chius, qui in tabernaculum quoddam ſeceſſerat, quo pro penu iam antea Hipponicus vti conſueuerat: ſed vt omnis confluentium hoſpitum turba exciperetur, angulum illum quoque extractis obſoniis Callias hoſpitibus habitandum dederat. Prodicus igitur villoſis ſtramentis, & quidem multis, vt videbatur, inuolutus, iſtic adhuc recumbebat. Sedibus autem illi proximis conſidebant, Pauſanias Ceramenſis, & penes eum adoleſcentulus quidam optimo, vt mihi quidem videtur, ingenio & generoſa indole præditus, nomine vt audiui Agathon, neque mirum videri debet, ſi Pauſaniæ ſit ab amoribus, erat ibidem & Adimantus vterque, tum Cepidis, tum Leucolophi filius, aliique permulti. Quæ inter ſe diſceptarent haud ſatis percipere foris potui, quanquam vehementer audire Prodicum affectabam. Sapientiſſimus enim diuinúſque vir mihi eſſe videtur, ſed ſonitus quidam ex vocis ipſius grauitate ſub fornice continuè reuolutus, verba ſingula confundebat. Eueſtigiò poſt ingreſſum noſtrum intrauit Alcibiades, vt ais ipſe, pulcher, & ego credo, & Cri-

peritos inuidiam hanc offenſionémque veritos aliarum artium ſpecie diſſimulaſſe, partim quidem poematis ſpecie, vt Homerus fecit, & Heſiodus, & Simonides, partim verò ſub ſacrorum oraculorúmque appellatione, vt Orpheus, & Muſæus, eorúmque etiam ſectatores. Audiui præterea nonnullos eam artem appellaſſe gymnaſticam, quod Iccus Tarentinus feciſſe videtur, & qui adhuc ſupereſt ſophiſta nullo inferior Selybrianus Herodicus qui priſca origine genus à Megarenſibus ducit. Pythodes quinetiam Chius ſophiſta doctiſſimus, aliique permulti ſub muſicæ artis velamine ſophiſticam facultatem occuluerunt. Hi omnes ſicut dictum eſt, & ob deuitandam inuidiam vehementer nomen diſſimularunt, & ſub artium aliarum prætextu ſophiſticam artem occuluerunt. Ego autem ab his omnibus in hoc diſſentio, neque conducere verſutias iſtas exiſtimo. Neque enim voti compotes eos fieri arbitror. Nam viri in ciuitate præſtantes diſſimulationes eiuſmodi omnes intelligunt. Vulgus autem quodammodo non aduertit, ſed ea laudat quæ ipſi prædicant. Subterfugiendi verò ſtudium iſtud cùm nó aſſequitur quod molitur, inertem indicat fugientem, & aduertentes homines reddit infenſiores. Exiſtimant enim præter cætera hunc verſutum ſeductorémque eſſe: ego igitur contrariam quandam viam ſum ingreſſus. Confiteor me eſſe ſophiſtam, alióſque docere, & hac ingenua confeſſione tutius quàm diſſimulatione illa vitari inuidiam cenſeo. Aliis præterea rationibus mihi proſpexi, vt nihil mali adiuuante deo ob ſophiſticæ profeſsionem ſim paſſus, licet multos annos facultatem hanc exercuerim. Sum equidem grandis natu, & cuiuſque veſtrûm ætate pater eſſe poſſem. Quamobrem gratiſsimum mihi erit, ſi de iis mecum, audientibus omnibus qui intus ſunt, verba facere velitis.

Hic ego cum ſuſpicatus oſtentare & iactare ſe apud Prodicum & Hippiam velle, quòd eius ſapientiæ auiditate inflammati ad eum audiendum profecti eſſemus, cur non inquam Pro-

δυσμένειαί τε καὶ ἐπιβουλαί. ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν, ποίησιν (οἷον Ὅμηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην) τοὺς δὲ αὖ, τελετάς τε καὶ χρησμῳδίας, τοὺς ἀμφί τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον. ἐνίους δέ τινας ᾔσθημαι καὶ γυμναστικήν· οἷον Ἴκκος τε ὁ Ταραντῖνος, καὶ ὁ νῦν ἔτι ὢν οὐδενὸς ἥττων σοφιστὴς Ἡρόδικος ὁ Σηλυμβριανὸς, τὸ δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς. μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς τε ὁ ὑμέτερος πρόσχημα ἐποιήσατο, μέγας ὢν σοφιστὴς, καὶ Πυθοκλείδης ὁ Κεῖος, καὶ ἄλλοι πολλοί. οὗτοι πάντες (ὥσπερ λέγω) φοβηθέντες τὸν φθόνον, ταῖς τέχναις ταύταις παραπετάσμασιν ἐχρήσαντο. ἐγὼ δὲ τούτοις ἅπασι κατὰ τοῦτο εἶναι οὐ ξυμφέρομαι. ἡγοῦμαι γὰρ αὐτοὺς οὔ τι διαπράξασθαι ὃ ἐβουλήθησαν. οὐ γὰρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς πόλεσι πράττειν, ὧνπερ ἕνεκα ταῦτ' ἐστὶ τὰ προσχήματα. ἐπεὶ οἵ γε πολλοὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν αἰσθάνονται, ἀλλ' ἅττ' ἂν οὗτοι διαγγέλλωσι, ταῦτα ὑμνοῦσι. τὸ οὖν ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶναι, ἀλλὰ καταφανῆ εἶναι, πολλὴ μωρία καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ πολὺ δυσμενεστέρους παρέχεσθαι ἀνάγκη αὐτὸ τοὺς ἀνθρώπους. ἡγοῦνται γὰρ τὸν τοιοῦτον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πανοῦργον εἶναι. ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναντίαν ἅπασαν ὁδὸν ἐλήλυθα· καὶ ὁμολογῶ τε σοφιστὴς εἶναι, καὶ παιδεύειν ἀνθρώπους· καὶ εὐλάβειαν ταύτην οἶμαι βελτίω ἐκείνης εἶναι, τὸ ὁμολογεῖν μᾶλλον ἢ ἔξαρνον εἶναι· καὶ ἄλλας πρὸς ταύτῃ ἔσκεμμαι, ὥστε (σὺν θεῷ εἰπεῖν) μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ ὁμολογεῖν σοφιστὴς εἶναι. καίτοι πολλά γε ἔτη ἤδη εἰμὶ ἐν τῇ τέχνῃ. καὶ γὰρ καὶ τὰ ξύμπαντα πολλά μοι ἐστίν· οὐδενὸς ὅτου οὐ πάντων ἂν ὑμῶν καθ' ἡλικίαν πατὴρ εἴην. ὥστε πολύ μοι ἥδιστόν ἐστιν, εἴ τι βούλεσθε, περὶ τούτων ἁπάντων ἐναντίον τῶν ἔνδον ὄντων τὸν λόγον ποιεῖσθαι.

Καὶ ἐγώ (ὑπώπτευσα γὰρ βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ τῷ Ἱππίᾳ ἐνδείξασθαι, καὶ καλλωπίσασθαι, ὅτι ἐρασταὶ αὐτοῦ ἀφιγμένοι εἶμεν) Τί οὖν, ἔφην ἐγὼ, οὐ καὶ Πρό-

...οἴκαδε βελτίονι γεγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταὐτὰ ταῦτα· καὶ ἑκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον, Ὦ Πρωταγόρα, τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις, ἀλλὰ εἰκός· ἐπεὶ κἂν σύ, καίπερ τηλικοῦτος ὢν καὶ οὕτω σοφός, εἴ τις σε διδάξειεν ἃ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος, βελτίων ἂν γένοιο. ἀλλὰ μὴ οὕτως· ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ αὐτίκα μεταβαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν Ἱπποκράτης ὅδε ἐπιθυμήσειε τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανίσκου τοῦ νῦν ἐπιδημοῦντος νεωστί, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώτου, καὶ ἀφικόμενος παρ' αὐτόν, ὥσπερ παρὰ σὲ νῦν, ἀκούσειεν αὐτοῦ ταὐτὰ ταῦτα ἅπερ σοῦ, ὅτι ἑκάστης ἡμέρας ξυνὼν αὐτῷ, βελτίων ἔσται, καὶ ἐπιδώσει· εἰ αὐτὸν ἐπανέροιτο, Τί δὴ φῂς βελτίω ἔσεσθαι, καὶ εἰς τί ἐπιδώσειν; εἴποι ἂν αὐτῷ Ζεύξιππος, ὅτι πρὸς γραφικήν· κἂν εἰ Ὀρθαγόρᾳ τῷ Θηβαίῳ συγγενόμενος, ἀκούσας ἐκείνου ταὐτὰ ταῦτα ἅπερ σοῦ, ἐπανέροιτο αὐτὸν εἰς ὅ,τι βελτίων καθ' ἡμέραν ἔσται συγγιγνόμενος ἐκείνῳ, εἴποι ἂν ὅτι εἰς αὔλησιν· οὕτω δὴ καὶ σὺ εἰπὲ τῷ νεανίσκῳ, καὶ ἐμοὶ ὑπὲρ τούτου ἐρωτῶντι, Ἱπποκράτης ὅδε Πρωταγόρᾳ συγγενόμενος, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ συγγένηται, βελτίων ἄπεισι γενόμενος, καὶ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἑκάστης οὕτως ἐπιδώσει εἰς τί ὦ Πρωταγόρα, καὶ περὶ τοῦ; Καὶ ὁ Πρωταγόρας ἐμοῦ ταῦτα ἀκούσας, Σύ τε καλῶς, ἔφη, ἐρωτᾷς, ὦ Σώκρατες, καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω ἀποκρινόμενος. Ἱπποκράτης γὰρ παρ' ἐμὲ ἀφικόμενος, οὐ πείσεται ἅπερ ἂν ἔπαθεν ἄλλῳ τῳ συγγενόμενος τῶν σοφιστῶν. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι λωβῶνται τοὺς νέους. τὰς γὰρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας, ἄκοντας πάλιν ἄγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τὰς τέχνας, λογισμούς τε καὶ ἀστρονομίαν, καὶ γεωμετρίαν, καὶ μουσικὴν διδάσκοντες (καὶ ἅμα εἰς τὸν Ἱππίαν ἀπέβλεψε) παρὰ δ' ἐμὲ ἀφικόμενος, μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὗ ἥκει. τὸ δὲ μάθημα, ἐστὶν εὐβουλία περί τε τῶν οἰκείων, ὅπως ἂν ἄριστα τὴν αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῖ· καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατώτατος ἂν εἴη καὶ πράττειν καὶ λέγειν. Ἀρ' (ἔφην ἐγὼ) ἕπομαί σου τῷ λόγῳ. δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην, καὶ ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν ἄνδρας ἀγαθοὺς πολίτας. Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτό ἐστιν (ἔφη) ὦ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα ὃ ἐπαγγέλλομαι. Ἦ καλὸν (ἦν δ' ἐγὼ) τέχνημα ἄρα κέκτησαι, εἴπερ κέκτησαι. οὐ γὰρ ἄλλο τι πρὸς σε εἰρήσεται ἢ ἅπερ νοῶ. ἐγὼ γὰρ τοῦτο,

Hippocrates hic mutata repente forma ... adoleſcente hoc, nuper huc profecto Zeuxippo cuperet Heracleti filio, eúmque eodem quo nunc te pacto aggreſſus, eadem ex illo quæ ex te audiret, videlicet pulchrè apud ſe quotidie profecturum eſſe: Zeuxippum roget, qua potiſsimùm in re profecturus ſit, reſpondeat vtique, in arte pingendi: & Orthagoram Thebanum ſi conueniat, audiátque ex illo eadem quæ abs te audiuit, percontetur ex eo qua in re præſtantior quotidie fieret cum illo conuerſans in tibiarum ſono: Orthagoras reſpondeat: eodem modo & tu adoleſcenti huic mihique pro illo petenti reſponde. Ais enim Hippocratem, ſiquidem Protagoræ adhærebit, in dies doctiorem fore: qua tandem in re declara. Tum Protagoras, Scitè interrogas tu quidem, ô Socrates: & ego his qui probè interrogant, gaudeo reſpondere. Hippocrates quidem ſi mecum verſetur, in eum errorem non incidet, in quem proculdubio incidiſſet cum ſophiſtis aliis conuerſatus. Alij ſiquidem iuuenibus obſunt. Inuitos nanque ad eas artes retrahunt quas & fugerant, arithmeticen, aſtronomiam, geometriam, muſicam docentes. Et Hippiam ſimul aſpiciens addidit: Quiſquis autem ad me venerit, ſolum id diſcet cuius gratia venit: diſciplina verò huiuſmodi eſt prudens in re familiari & republica conſultatio, qua quis & domum rectè gubernat, & ciuitatis negotia optimè & dicendo tranſigit, & agendo. SOCRAT. Intelligo quod vis Protagoras. ciuilem nanque artem dicere mihi videris, pollicerique quomodo in viros bonos ciues euadant. PROT. Hoc ipſum eſt, ô Socrates, quod paſsim prædicas. SOCRAT. O quàm præclarum nactus es artificium, ſi modò es nactus. Nihil ſanè aliud erga te quàm quod ſentio proferendum. Id equidem,

cipatur, conſultare audeat. Conſtat porrò quod doceri poſſe non putant. Neq; publicè ſolum hoc, ſed & priuatim conſpicitur. Etenim qui ciuili ſapientia pollent, virtutem hanc in alium transfundere nequeunt. Siquidem Pericles horum adoleſcentum pater, in his rebus quæ ſub magiſtro diſcuntur, diligēter eos erudiuit: in his autem in quibus ipſe ſapit, neque ipſe erudit, neque alteri cuiquam committit erudiendos, ſed paſsim quaſi paſcentes ſine cuſtode pererrāt, ſi fortè caſu quodam in hanc virtutem incidant. Idem quoque Pericles cùm eſſet Cliniæ tutor, fratris Alcibiadis huius D minoris natu, illique metueret ab Alcibiade, ne fortè conſuetudine eius inquinaretur, ſegregauit eos, & Cliniam apud Ariphronem educauit, ſed nondum ſex inde menſibus exactis eum illi reddidit, cùm quid ille faceret, neſciret. Multos prętereà commemorare poſſem, qui cùm in republica excellentes viri eſſent, nullum tamen aut propinquorum, aut alienorum vnquam docuerunt. Equidem, ô Protagora, dum hæc animaduerto, virtutem doceri poſſe diffido. Cōtrà verò dum te audio hæc aſſerentem, ſententiam mutare cogor, & quę dicis haudquaquam arbitror contemnenda, E exiſtimans te & multarum rerum peritum eſſe, & pleraque tum didiciſſe, tum per teipſum reperiſſe. Ergo ſi potes clarius oſtendere nobis, quod virtus doctrina aliqua comparetur, oſtende obſecro, nec inuideas. Haud inuidebo, ô Socrates. Sed vtrum vobis tanquam ſenior iunioribus fabulam referam? an proſequar diſputando? Tunc ſanè aſsidētium plurimi, vt cunque mallet, dicere conceſſerunt.

Gratiorem vobis fore fabulam arbitror. Olim quandoque dij ſoli erant, nulla verò mortalium genera, ſed cùm tēpus generationis fatale veniſſet, ipſa dii in terræ viſcerib⁹ ex igni ter- F ráque finxerunt, interuenientibus iis quæ igni, ter- terræque miſcentur. Cū verò educere illa in lucē vellēt, Prometheo Epimetheóq; mandarūt, vt ſuas cuiq; vires & ornatum, prout deceret, diſtribuerēt.

ιος αὐτῷ, ἔπειτα συμβουλεύειν ἐπιχειρεῖ. δῆλον γὰρ ὅτι οὐχ ἡγοῦνται διδακτὸν εἶναι. μὴ τοίνυν ὅτι τὸ κοινὸν τῆς πόλεως οὕτως ἔχει, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἡμῖν οἱ σοφώτατοι καὶ ἄριστοι τῶν πολιτῶν ταύτην τὴν ἀρετὴν ἣν ἔχουσιν οὐχ οἷοί τε ἄλλοις παραδιδόναι. ἐπεὶ Περικλῆς, ὁ τουτωνὶ τῶν νεανίσκων πατὴρ, τούτους ἃ μὲν διδασκάλων εἴχετο, καλῶς καὶ εὖ ἐπαίδευσεν, ἃ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστι, οὔτε αὐτὸς παιδεύειν, οὔτε τῳ ἄλλῳ παραδίδωσιν· ἀλλ' αὐτοὶ περιιόντες νέμονται, ὥσπερ ἄφετοι, ἐάν που αὐτόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ. εἰ δὲ βούλει, Κλεινίαν τὸν Ἀλκιβιάδου τουτουὶ νεώτερον ἀδελφὸν ἐπιτροπεύων ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς, δεδιὼς περὶ αὐτοῦ μὴ διαφθαρῇ δὴ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ τούτου, καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευε· καὶ πρὶν ἓξ μῆνας γεγονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ, οὐκ ἔχων ὅ, τι χρήσαιτο αὐτῷ. καὶ ἄλλους σοι παμπόλλους ἔχω λέγειν, οἳ αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὄντες, οὐδένα πώποτε βελτίω ἐποίησαν, οὔτε τῶν οἰκείων, οὔτε τῶν ἀλλοτρίων. ἐγὼ οὖν, ὦ Πρωταγόρα, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων, οὐχ ἡγοῦμαι διδακτὸν εἶναι τὴν ἀρετήν. ἐπειδὴ δέ σου ἀκούω ταῦτα λέγοντος, κάμπτομαι, καὶ οἶμαί τι σε λέγειν, διὰ τὸ ἡγεῖσθαί σε πολλῶν μὲν ἔμπειρον γεγονέναι, πολλὰ δὲ μεμαθηκέναι, τὰ δὲ αὐτὸν ἐξευρηκέναι. εἰ οὖν ἔχεις ἐναργέστερον ἡμῖν ἐπιδεῖξαι ὡς διδακτόν ἐστιν ἡ ἀρετὴ, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ' ἐπίδειξον. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες (ἔφη) οὐ φθονήσω. ἀλλὰ πότερον ὑμῖν, ὡς πρεσβύτερος νεωτέροις, μῦθον λέγων ἐπιδείξω, ἢ λόγῳ διεξελθών; Πολλοὶ οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακαθημένων ὁποτέρως βούλοιτο διεξιέναι.

Δοκεῖ τοίνυν μοι (ἔφη) χαριέστερον εἶναι, μῦθον ὑμῖν λέγειν. Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἱμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον, ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μίξαντες, καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμῆσαί τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἑκάστοις ὡς πρέπει.

ὑπὸ τούτων, πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων. ἅτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς, ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα. λοιπὸν δὴ ἔτι ἀκόσμητον αὐτῷ ἦν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅ, τι χρήσαιτο. ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν· καὶ ὁρᾷ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον, γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον, καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον. ἤδη δὲ καὶ ἡ εἱμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ᾗ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορίᾳ οὖν ἐχόμενος ὁ Προμηθεὺς, ἥντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρί (ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητήν τῳ ἢ χρησίμην γενέσθαι) καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχε. τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν. ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διΐ. τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν (πρὸς δὲ, καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν) εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἴκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνείτην, λαθὼν εἰσέρχεται· καὶ κλέψας τήν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου, καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς, δίδωσιν ἀνθρώπῳ· καὶ ἐκ τούτου, εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται· Προμηθέα δὲ δι' Ἐπιμηθέα ὕστερον (ᾗπερ λέγεται) κλοπῆς δίκη μετῆλθεν. ἐπεὶ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν, διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν, ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισε· καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἱδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν. ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ· καὶ οἰκήσεις, καὶ ἐσθῆτας, καὶ ὑποδέσεις, καὶ στρωμνὰς, καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς εὕρετο. οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι, ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν. ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων, διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι. καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς, πρὸς μὲν τροφὴν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής. πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὔπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική.

fuerunt quibus daret è mutuo laniatu [illegible]. Cæ-
C terùm voracibus animalibus genus quodammodo ſterile: cæteris autem quæ illorum ferocitati obnoxia ſunt, fœcundum dedit, vt hoc modo genus conſeruaretur. Cùm verò non eſſet admodum ſapiens Epimetheus, vires omnes inſcius effudit in bruta (neque aduertit nihil ex tanta ſibi elargitione ſuperfore, quo genus noſtrum deinde donaret) Reſtabat ergo hominum genus immune & vacuum: itaque quò ſe verteret dubitabat. Dubitanti Prometheus adſtitit partitionis illius ſpectator, viditque cætera animalia ſuis queque fulta muneribus boniſque referta, hominem autem nudum, inermem, calceorum ſtramentorúmque indi-
D gum. Iam verò imminebat fatalis ipſe dies, qui in lucem terra exire cogebat. Cúmque aliam ſalutis humanæ viam conſultans Prometheus non inueniret, ſurripuit Vulcani Mineruæque artificioſam pariter cum igne ſapientiam. Neque enim fieri poterat, vt eam ſine igne nanciſceretur quis, vel etiam vteretur. Eam itaque ſic hominum generi Prometheus intulit, atque ita ſapientiam quæ victum ſuppeditat conſecuti ſumus. Deerat hominibus adhuc ſapientia ciuilis. Erat illa quidem apud Iouem, cuius arcem aſcendere Prometheo nondum licebat, horribiles Iouis arcem circunſtantes cuſtodes Prome-
E theum deterrebant. Cæterùm communem Vulcani Mineruæque officinam, in qua artes excolebantur, clàm ingreſſus, furatus eſt igneam Vulcani artem, aliámque Mineruæ, atque homini tradidit, qua viuendi facultas obuenit. Prometheus autem, vt fertur, propter Epimetheum furti pœnas dedit. Quoniam verò homo diuinæ ſortis particeps effectus eſt, principio ſolus ob hanc cognationem deos eſſe putauit, aráſque illis ſtatuaſque dicauit. Deinde vocem & verba articulatim arte diſtinxit, ædes conſtruxit, veſtes calceoſque confecit, ſtragulas elaborauit, ex terra alimen-
F ta collegit. Ita homines ab initio cõſtituti ſparſim vagabantur habitabántque, nam vrbes nondum conſtruxerant. Ergo à feris cùm imbecilliores eſſent, paſsim laniabãtur. Artium enim facultas ad victum comparandum ſufficiens erat, ad pugnam verò contra beſtias truculentas minimè. Ciuilis nanq; peritiæ, cuius pars quædã eſt res militaris, expertes erãt.

ditabatur eſt cauſa. Sed ne te decipi ſuſpiceris, hanc inſuper accipe coniecturam, quòd ſcilicet omnes mortales, mortalem omnem virtutis huius ciuilis participem eſſe putent, temperantię ſcilicet & iuſtitiæ. Nam in cæteris facultatibus, vt tu ais, ſi quis ſe iactet, puta quòd tibicen optimus ſit, cùm tamen in eo ipſe ſit rudis, audientes hunc aut rident, aut ei indignantur. Propinqui verò vt inſanum admonent, & increpant. Contrà verò in iuſtitia & alia ciuili virtute contingit. nam licèt ſciant aliqui quempiam iniuſtum eſſe, tamen ſi ille hoc coram neſcientibus fateatur, inſanire eum exiſtimant, neque patefaciendam cenſent iniquitatem, imò ſemper ſiue ea præditus ſit, ſiue non, iuſtitiam oſtentandam: eum verò qui non ſimulat iuſtitiam, delirare, tanquam oporteat vnumquemque aut ciuilis virtutis participem eſſe, aut ex hominum cœtu vitáque exterminari. Ex his ſufficienter oſtenſum puto, quòd meritò quemlibet de re ciuili conſultorem admittunt, quia virtutis huius compotem quemlibet eſſe cenſent.

Quòd autem virtutem neque innaſci neque ſorte contingere putent, ſed doctrina & ſtudio comparari; deinceps tibi conabor oſtendere. Nemo ob ea mala quæ vel natura vel caſu accidiſſe putat, cuiquam ſuccenſet. Sed nec obiurgat, nec educet, nec punit eos qui hiſce malis premuntur, ne tales ſint: ſed omnes potius miſereamur, ceu deformes, paruos, valetudinarios homines. Nam quis adeò demens, vt aliquid eorum facere conetur? Intelligunt ſanè, vt arbitror, omnes hæc mala eorumque contraria natura hominibus fortunáque prouenire. Contrà verò cùm mala quædam cuiquam vel ſtudio vel conſuetudine & doctrina parta exiſtimant, tunc indignantur, increpant, atque puniunt.

πάντες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον. ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς (ὥσπερ σὺ λέγεις) ἐάν τις φῇ ἀγαθὸς αὐλητὴς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην ἣν μή ἐστιν, ἢ καταγελῶσιν, ἢ χαλεπαίνουσι, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μαινόμενον. D ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἄδικός ἐστιν, ἐὰν οὗτος αὐτὸς καθ' αὑτοῦ τἀληθῆ λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἡγοῦντο εἶναι, τἀληθῆ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν· καί φασι πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ὦσιν, ἐάν τε μή· ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην· ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὅντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις. ὅτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον, διὰ τὸ ἡγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω. E

Ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἡγοῦνται εἶναι, οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν τε καὶ ἐξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι ᾧ ἂν παραγίγνηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδεῖξαι. ὅσα γὰρ ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἄνθρωποι φύσει ἢ τύχῃ, οὐδεὶς θυμοῦται, οὐδὲ νουθετεῖ, οὐδὲ διδάσκει, οὐδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὦσιν· ἀλλ' ἐλεοῦσιν. οἷον, τοὺς αἰσχρούς, ἢ σμικρούς, ἢ ἀσθενεῖς. τίς οὕτως ἀνόητος ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα μὲν γὰρ ἴσασιν, οἶμαι, ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τὰ ἐναντία τούτοις. ὅσα δὲ ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἴονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις, ἐάν τις ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τἀναντία τούτων κακά, ἐπὶ τούτοις που οἵ τε θυμοὶ γίγνονται, καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις.

...εἰκότως ἀποδέχονται οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλεύοντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἡγοῦνται ἀρετήν, ἀποδέδεικταί σοι, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς, ὥς γέ μοι φαίνεται.

C

Ἔτι δὲ λοιπὴ ἀπορία ἐστὶν, ἣν ἀπορεῖς, περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν· τί δή ποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς αὑτῶν υἱεῖς διδάσκουσιν ἃ διδασκάλων ἔχεται, καὶ σοφοὺς ποιοῦσιν· ἣν δὲ αὐτοὶ ἀρετὴν ἀγαθοὶ, οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσι. τούτου δὴ πέρι, ὦ Σώκρατες, οὐκέτι μῦθόν σοι ἐρῶ, ἀλλὰ λόγον. ὧδε γὰρ ἐννόησον· πότερον ἔστι τι ἓν ἢ οὐκ ἔστιν, οὗ ἀναγκαῖον πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι. ἐν τούτῳ γὰρ αὕτη λύεται ἡ

D

ἀπορία ἣν σὺ ἀπορεῖς, ἢ ἄλλοθι οὐδαμοῦ. εἰ μὲν γὰρ ἔστι, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἓν, οὐ τεκτονικὴ, οὐδὲ χαλκεία, οὐδὲ κεραμεία, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη, καὶ τὸ ὅσιον εἶναι, καὶ συλλήβδην ἓν αὐτὸ προσαγορεύω εἶναι ἀνδρὸς ἀρετήν· εἰ τοῦτ᾽ ἐστὶν οὗ δεῖ πάντας μετέχειν, καὶ μετὰ τούτου πάντ᾽ ἄνδρα, ἐάν τι καὶ ἄλλο βούληται μανθάνειν, ἢ πράττειν, οὕτω πράττειν· ἄνευ δὲ τούτου μή· ἢ τὸν μὴ μετέχοντα καὶ διδάσκειν καὶ κολάζειν, καὶ παῖδα καὶ ἄνδρα, καὶ γυναῖκα, ἕωσπερ ἂν κολαζόμενος, βελτίων γένηται. ὃς δ᾽ ἂν μὴ ὑπακούῃ κολαζόμενος καὶ διδασκόμενος, ὡς ἀνίατον ὄντα

E

τοῦτον ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, ἢ ἀποκτείνειν. εἰ οὕτω μὲν ἔχει, οὕτω δ᾽ αὐτοῦ πεφυκότος, οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ μὴ, σκέψαι ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοί. ὅτι μὲν γὰρ διδακτὸν αὐτὸ ἡγοῦνται καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδείξαμεν. διδακτοῦ δὲ ὄντος καὶ θεραπευτοῦ, τὰ μὲν ἄλλα ἄρα τοὺς υἱεῖς διδάσκονται, ἐφ᾽ οἷς οὐκ ἔστι θάνατος ἡ ζημία ἐὰν μὴ ἐπίστωνται· ἐφ᾽ ᾧ δὲ ἥ τε ζημία θάνατος αὐτῶν τοῖς παισὶ, καὶ φυγαὶ, μὴ μαθοῦσι μηδὲ θεραπευθεῖσιν εἰς ἀρετὴν, καὶ πρὸς

F

τῷ θανάτῳ χρημάτων τε δημεύσεις, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξυλλήβδην τῶν οἴκων ἀνατροπαί, ταῦτα δ᾽ ἄρα οὐ διδάσκονται, οὐδ᾽ ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; οἴεσθαί γε χρὴ, Σώκρατες, ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρις οὗπερ ἂν ζῶσι, καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν, ἐπειδὰν θᾶττον συνιῇ τις τὰ λεγόμενα· καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ, καὶ παιδαγωγὸς,

ratione in eorum numero ... virtutem putant. Ex his apertè, vt arbitror, monſtratum eſt, ô Socrates, non iniuria ciues tuos in ciuili adminiſtratione conſiliũ ærarii fabri coriariique non reſpuere, atque eos doctrina & ſtudio per exercitationẽ acquiri poſſe virtutem, exiſtimare.

Reſtat dubitatio illa quam de viris virtute claris mouebas, quamob cauſam filios illi ſuos in omnibus quæ præceptore cõſequi licet, erudiũt: quod verò ad paternam virtutẽ ſpectat, nihilo cæteris meliores reddunt. Ad hoc rationem, ô Socrates, non fabulam afferam. Sic enim cogita, vtrum eſt vnum aliquid, aut non, cuius neceſſe ſit ciues omnes eſſe participes, ſi modò conſtare ciuitas debeat. Ita enim hęc tua dubitatio ſoluitur, aliter verò minimè. Si vnum hoc extat, neque eſt architectorum, neque ærariorum artificum, neque figulorum opificium, ſed iuſtitia, temperantia, ſanctitas, & vt paucis compræhendam, viri propria virtus: ſi hoc eſt inquam, cuius participes eſſe oportet omnes, & cum hoc diſcere & agere quodcunque placeat aliud, abſque hoc nequaquam, expertem verò huius doceri, corripique & puerum, & virum, & mulierem, quoad correptionem melior efficiatur. ſi quis autem non paruerit punitus & doctus, eum tanquam inſanabilem è ciuitatibus pelli vel interfici: ſi ita eſt inquam, vt diximus, virique præſtantes in republica ciues, in cæteris quidem erudiunt filios, in hoc verò nequaquam, aduerte quàm mirabiliter in eo excellentes euadant. quòd enim doceri poſſe tam priuatim quàm publicè opinantur, oſtendimus. Cùm verò & doctrina & cura acquiri hoc poſsit, alia filios docent, in quibus non eſt aduerſus neſcientes mortis pœna propoſita: in quibus autem mulcta eſt mors ipſorũ liberis, & exilia, qui neq; eruditi ſunt, neque ad virtutem exculti ſunt, & præter mortem bonorum publicationes, & in ſumma, familiarum euerſiones hæc non docent, neque omnem diligentiam ſtudiumque adhibent. Exiſtimare decet, ô Socrates, à teneris annis vſque ad vitæ finem erudiri eos atque moneri. Nam cùm primum puer quæ dicuntur intelligit, nutrix, mater, pędagogus,

agendum vtiles ſint, & ad dicendum. Omnis enim hominis vita numeroſa quadam indiget conſonantia. Poſthæc ad gymnaſiorum magiſtros parentes filios mittunt, vt firmum aptúmque adepti corporis habitum, optimę menti ſuggerant miniſterium, ne fragilitate corporũ impediti, in bellis aliiſque actionibus reformidare cogantur. Hęc nempe obſeruant maximè ij qui maximè poſſunt: poſſunt autem maximè opulentiſsimi viri, eorum que filii, qui primi diſciplinarum ſcholas ingreſsi, nouiſsimi exeunt. Scholis autem egreſsi, à magiſtratibus leges iuráque diſcere, eorúmque exemplo viuere coguntur: nequid ipſi proprio ingenio freti temerè agant: ſed quemadmodum literarum magiſtri pueris adhuc ſcribendi ignaris, calamo exemplar quoddam præſcribunt: & libellum tradunt, iubéntque literarum ductum ſcribendo imitari: ita ciuitas leges præſcribens priſcorum hominum in legibus ferendis prudentiſsimorum inuenta, ad earum normam imperare cogit quemlibet & parere. Eos autem qui migrant, punit: punitióq; huiuſmodi & apud vos, & apud alios multos, quaſi iuſtitia dirigat, directiones, id eſt, *εὐθῦναι*, vocantur. Cùm igitur talis tantáq; ſit virtutis tam priuatim quàm publicè cura, an dubitas adhuc, ô Socrates, miraríſque ſi virtus doceri queat? Neque verò mirari hoc quiſquam debet, imò multo magis ſi doceri non poſſit. Quam igitur ob cauſam bonorum patrum filii mali reperiuntur? Hoc diſcito, neque hoc mirum videri debet, ſi vera ſunt quæ dixi; videlicet virtutis curam non ad vnum aliquem duntaxat, ſed ad omnes ſpectare oportere, ſi modò conſiſtere ciuitas debeat. Si autem ita eſt, vt loquor, imò certè cùm ita ſit, elige atque conſidera quamuis aliarum facultatum & doctrinarum: vtputa ſi non poſſet conſiſtere ciuitas, niſi tibicines omnes eſſemus, qualiſcunque eſſe quilibet poſſet; nónne hoc quilibet priuatim & publicè vnumquenque doceret,

τε καὶ τὰς ἁρμονίας ἀναγκάζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων, ἵνα ἡμερώτεροί τε ὦσι, καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι, χρήσιμοι ὦσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν. πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις εἰς παιδοτρίβου πέμπουσιν, ἵνα τὰ σώματα βελτίω ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ χρηστῇ οὔσῃ, καὶ μὴ ἀναγκάζωνται ἀποδειλιᾶν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν σωμάτων, καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσι. καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνά-

D μενοι· μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι. καὶ οἱ τούτων ὑεῖς, πρῳαίτατα εἰς διδασκάλων τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτᾶν, ὀψιαίτατα ἀπαλλάττονται. ἐπειδὰν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἡ πόλις αὖ τούς τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν, καὶ κατὰ τούτους ζῆν κατὰ παράδειγμα, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' αὑτῶν εἰκῇ πράττωσιν. ἀλλ' ἀτεχνῶς, ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δεινοῖς γράφειν τῶν παίδων, ὑπογράψαντες γραμμὰς τῇ γραφίδι, οὕτω τὸ γραμματεῖον διδόασι, καὶ ἀναγκάζουσι γράφειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν· ὣς δὲ καὶ ἡ πόλις νόμους ὑπο-

E γράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει καὶ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι. ὃς δ' ἂν ἐκτὸς βαίνῃ τούτων, κολάζει· καὶ ὄνομα τῇ κολάσει ταύτῃ καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης, εὐθῦναι. τοσαύτης οὖν τῆς ἐπιμελείας οὔσης περὶ ἀρετῆς ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, θαυμάζεις ὦ Σώκρατες, καὶ ἀπορεῖς εἰ διδακτόν ἐστιν ἀρετή; ἀλλ' οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον εἰ μὴ διδακτόν. διὰ τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ ὑεῖς φαῦλοι γίγνονται; τοῦτο αὖ μάθε. οὐδὲν γὰρ θαυμαστὸν, εἴπερ ἀληθῆ ἐγὼ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι τούτου τοῦ πρά-

F γματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐδένα δεῖ ἰδιωτεύειν. εἰ γὰρ δὴ ὃ λέγω οὕτως ἔχει (ἔχει δὲ μάλιστα πάντων οὕτως) ἐνθυμήθητι, ἄλλο τῶν ἐπιτηδευμάτων ὁτιοῦν καὶ μαθημάτων προελόμενος. εἰ μὴ οἷόν τ' ἦν πόλιν εἶναι εἰ μὴ πάντες αὐληταὶ ἦμεν, ὁποῖός τις ἐδύνατο ἕκαστος, καὶ τοῦτο ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πᾶς πάντα καὶ ἐδίδασκε,

ἀναγκάζουσα ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι· ἀλλ' εἶεν ἄγριοί τινες, οἷοί περ οὓς πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληναίῳ. ἦ σφόδρα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις γενόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ χορῷ μισάνθρωποι, ἀγαπήσαις ἂν εἰ ἐντύχοις Εὐρυβάτῳ καὶ Φρυνώνδᾳ, καὶ ἀνολοφύραι' ἂν ποθῶν τὴν τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν· νῦν δὲ τρυφᾷς, ὦ Σώκρατες, διότι πάντες διδάσκαλοί εἰσιν ἀρετῆς, καθ' ὅσον δύναται ἕκαστος· καὶ οὐδείς σοι φαίνεται. εἶθ' ὥσπερ ἂν εἰ ζητοῖς τίς διδάσκαλος τοῦ ἑλληνίζειν, οὐδ' ἂν εἷς φανείη· οὐδέ γ' ἄν, οἶμαι, εἰ ζητοῖς τίς ἂν ἡμῖν διδάξειε τοὺς τῶν χειροτεχνῶν υἱεῖς αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην ἣν δὴ παρὰ τοῦ πατρὸς μεμαθήκασι, καθ' ὅσον οἷός τ' ἦν ὁ πατὴρ, καὶ οἱ τοῦ πατρὸς φίλοι ὄντες ὁμότεχνοι, τούτους ἔτι τίς ἂν διδάξειεν· οὐ ῥᾴδιον οἶμαι εἶναι, ὦ Σώκρατες, τούτων διδάσκαλον φανῆναι· τῶν δὲ ἀπείρων παντάπασι, ῥᾴδιον· οὕτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων. ἀλλὰ κἂν εἰ ὀλίγον ἐστί τις ὅστις διαφέρει ἡμῶν προβιβάσαι εἰς ἀρετὴν, ἀγαπητόν. ὧν δὴ ἐγὼ οἶμαι εἷς εἶναι, καὶ διαφερόντως ἂν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὀνῆσαί τινα πρὸς τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀξίως τοῦ μισθοῦ ὃν πράττομαι, καὶ ἔτι πλείονος, ὥστε καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι. διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεποίημαι· ἐπειδὰν γάρ τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, ἐὰν μὲν βούληται, ἀποδίδωκεν ὃ ἐγὼ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μὴ, ἐλθὼν εἰς ἱερὸν, ὀμόσας, ὅσου ἂν φησὶν ἄξια εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκε. Τοιοῦτόν σοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ καὶ μῦθον καὶ λόγον εἴρηκα, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ, καὶ Ἀθηναῖοι οὕτως ἡγοῦνται· καὶ ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους υἱεῖς γενέσθαι, καὶ τῶν φαύλων, ἀγαθούς. ἐπεὶ καὶ οἱ Πολυκλείτου υἱεῖς, Παράλου καὶ Ξανθίππου τοῦδε ἡλικιῶται, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσί· καὶ ἄλλοι ἄλλων δημιουργῶν. τῶνδε δὲ οὔπω ἄξιον τοῦτο κατηγορεῖν. ἔτι γὰρ ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ἐλπίδες. νέοι γάρ.

Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος, ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου. καὶ ἐγὼ ἐπὶ μὲν πολὺν χρόνον κεκηλημένος, ἔτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον, ὡς ἐροῦντά τι, ἐπιθυμῶν

C minum oſores, bene tecum agi putares, ſi Eurybatum offenderes & Phrynondam, deplorareſque fortunam tuam, deſiderans noſtrorum hominum prauitatem. Nunc autem delicatior videris ô Socrates. quum enim omnes pro viribus virtutis præceptores ſint, nullus tamen tibi talis apparet. Quinetiam ſi quęreres quis præceptor nos Græcè loqui docuerit, nullus vtique appareret. Item ſi peteres quis docuerit mechanicorum artificum filios artem illam quam patres eorum conſorteſque alii eiuſdem artis exercent, quódue filij imitantur, haud facilè, ô Socrates, præceptor illorum reperiretur: innumerabilium verò aliorum, per
D facilè. Ita de virtute dicendum, ac cæteris talibus. Verùm ſatis nos habere putandum, ſi quis paulo commodius quàm cæteri, iuuenes ad virtuté prouehat. Ex quibus vnum me eſſe profiteor, ſubtiliuſque cęteris hominibus rationem qua boni honeſtique fiant, cognoſcere, atque ita rem ipſam perficere, vt dignum eſt ea mercede quam exigo, imò etiam mercede maiori, quod ipſi quoque diſcipuli iudicant. Exactionis autem meæ hæc eſt conditio: poſtquam aliquis à me didicit, ſi vult ille quidem, retribuit quantum exigo argentum. Sin minus, ingreſſus templum, iureiurando præſtito
E æſtimat quanta mercede digna ſibi mea documéta videantur, tantamque exponit. Quod igitur virtus doceri diſcique poſſit, ô Socrates, hac fabula tibi ſit & ratione probatum. Quod & Athenienſes ipſi teſtantur. Oſtendimus item nihil mirum videri debere, ſi bonorum patrum mali ſint filii, malorúmue boni: quandoquidé & Polycleti filii, Parali & Xâthippi huius ęquales, ſi cum patre comparentur, interuallo quodam longiſsimo ſuperantur, ſimiliter etiam aliorum artificum filii. Nequedum adoleſcentes hi reprobandi ſunt, ſpem quippe aliquam præbent, iuuenes ſunt enim.

F Cùm hæc & ſimilia oſtendiſſet Protagoras, loquendi finem fecit. At ego diu pôſt, vtpote ſuperiori oratione delinitus, adhuc ipſum contuebar ſequentium verborum deſiderio

inflammatu

tisfactum. Virtutem ais doctrinæ ſtudio comparabilem, & ego, ſicut vnquam, tibi maximè credo. Quod verò te dicente ſum admiratus, aperias obſecro. Dicebas enim Iouem iuſtitiam & pudorem hominibus infudiſſe. Deinde procedente ſermone, ſæpe iuſtitiam nominaſti, temperantiam, ſanctitatem, perinde ac ſi iſta omnia ſub vna quadam virtute contineantur, vnúmque aliquid ipſa virtus exiſtat. Hæc mihi liquidò explanari velim, vtrum ſcilicet vnum quiddam ſit virtus, cuius partes ſint iuſtitia, temperantia, ſanctitas: an hæc inquam, omnia quæ nunc retuli, nomina vnius eiuſdemque rei ſint, hoc eſt, inquam, quod inſuper requiro. PROT. At facilis eſt ô Socrates, ad iſta reſpóſio, quòd virtutis ipſius quæ ſummatim vnum eſt, partes ſunt quæ interrogas omnia. SOCR. Vtrum quemadmodum vultus vnius partes ſunt os, nares, oculi, aures? An ſicuti auri partes nihilo differunt à toto, præterquam magnitudine quadam & paruitate? PROT. Ita ſe habere mihi videntur, ô Socrates, virtutis partes ad totam, vt vultus partes omnes ad totum. SOCRA. Vtrum alii homines aliam virtutis partem accipiunt? an neceſſe eſt, eum qui vnam habet, omnes habere? PROT. Nullo modo, quoniam multi fortes quidem ſunt, ſed iniuſti: & alii iuſti quidem ſunt, ſapientes minimè. SOCRAT. Nunquid ſapientia & fortitudo partes virtutis ſunt? PROTA. Omnino quidem, & præſtantiſſima pars omnium eſt ſapientia. SOCRAT. Eſtne hoc quidem aliud, illud verò aliud? PROT. Eſt. SOCRAT. Nunquid & potentiam vtrunque propriam habet? quemadmodum è vultus partibus oculus non eſt auribus ſimilis, neque illorum potentia eadem, neque alia quælibet pars alterius, aut potentia, aut alio quoquam ſimilis eſt. Itáne virtutis partes ſe habent, vt neque alia aliarum ſit ſimilis, neque eadem, neque potentia eadem? An forte ita eſſe conſtat? ſiquidem naturæ virtutum exemplar quod induximus, congruit,

τόδε· τὴν ἀρετὴν φὴς διδακτὸν εἶναι, καὶ ἐγώ, εἴπερ ἄλλῳ τῳ ἀνθρώπων πειθοίμην ἄν, καὶ σοὶ πείθομαι. ὃ δ' ἐθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτό μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον. ἔλεγες γὰρ ὅτι ὁ Ζεὺς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ πέμψειε τοῖς ἀνθρώποις· καὶ αὖ πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ ἡ δικαιοσύνη, καὶ σωφροσύνη, καὶ ὁσιότης· καὶ πάντα ταῦτα ὡς ἕν τι εἴη συλλήβδην ἀρετή. ταῦτ' οὖν αὐτὰ διέλθέ μοι ἀκριβῶς τῷ λόγῳ, πότερον ἓν μέν τί ἐστιν ἡ ἀρετή, μόρια
D δὲ αὐτῆς ἐστιν ἡ δικαιοσύνη, καὶ σωφροσύνη, καὶ ὁσιότης· ἢ ταῦτ' ἐστὶν ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον πάντα, ὀνόματα τοῦ αὐτοῦ ἑνὸς ὄντος. τοῦτ' ἐστὶν ὃ ἔτι ἐπιποθῶ. Ἀλλὰ ῥᾴδιον τοῦτό γ' (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἑνὸς ὄντος τῆς ἀρετῆς μόρια ἐστὶν ἃ ἐρωτᾷς. Πότερον (ἔφην) ὥσπερ προσώπου τὰ μόρια, μόριά ἐστι, στόμα τε καὶ ῥὶς, καὶ ὀφθαλμοὶ, καὶ ὦτα· ἢ ὥσπερ τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἕτερα τῶν ἑτέρων, ἀλλήλων καὶ τοῦ ὅλου, ἀλλ' ἢ μεγέθει καὶ σμικρότητι; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον. Πό-
E τερον οὖν (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ μεταλαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων, οἱ μὲν ἄλλο, οἱ δὲ ἄλλο; ἢ ἀνάγκη, ἐάν τις ἓν λάβῃ, ἅπαντα ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη. ἐπεὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοί εἰσιν, ἄδικοι δέ· καὶ δίκαιοι αὖ, σοφοὶ δὲ οὔ. Ἔστι γὰρ καὶ ταῦτα μόρια τῆς ἀρετῆς (ἔφην ἐγὼ) σοφία τε καὶ ἀνδρεία; Πάντων μάλιστα δήπου, ἔφη. καὶ μέγιστόν γε ἡ σοφία τῶν μορίων. Ἕκαστον δὲ αὐτῶν ἐστιν (ἦν δ' ἐγὼ) ἄλλο, τὸ δὲ, ἄλλο; Ναί. Ἦ καὶ δύναμιν αὐτῶν ἕκαστον ἰδίαν ἔχει, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου; οὐκ ἔστιν ὀφθαλμὸς οἷον τὰ ὦτα, οὐδ' ἡ δύνα-
F μις αὐτοῦ ἡ αὐτή· οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδέν ἐστιν οἷον τὸ ἕτερον, οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν, οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα. ἆρ' οὖν οὕτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια, οὐκ ἔστι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον, οὔτε αὐτό, οὔτε ἡ δύναμις αὐτοῦ; ἢ δῆλα δὴ ὅτι οὕτως ἔχει, εἴπερ τῷ παραδείγματί γε ἔοικεν;

C Ἀγανακτήσαιμ' ἂν ἔγωγ', ἔφη, τῷ ἐρωτήματι· καὶ εἴποιμ' ἄν, Εὐφήμει, ὦ ἄνθρωπε. σχολῇ μέντ' ἄν τι ἄλλο ὅσιον εἴη, εἰ μὴ αὐτή γε ἡ ὁσιότης ὅσιον ἔσται. τί δὲ σύ; οὐχ οὕτως ἂν ἀποκρίναιο; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτ' εἴποι ἐρωτῶν ἡμᾶς, Πῶς οὖν ὀλίγον πρότερον ἐλέγετε; ἆρ' οὐκ ὀρθῶς ὑμῶν κατήκουσα; ἐδόξατέ μοι φάναι τῆς ἀρετῆς μόρια εἶναι οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ὡς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον αὐτῶν οἷον τὸ ἕτερον. Εἴποιμ' ἂν ἔγωγε ὅτι, Τὰ μὲν ἄλλα ὀρθῶς ἤκουσας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἴει εἰπεῖν τοῦτο, παρήκουσας. Πρωταγόρας γὰρ ὅδε ταῦτα ἀπεκρίνατο, ἐγὼ δὲ ἠρώτων. D Εἰ οὖν εἴποι, ἀληθῆ ὅδε λέγει, ὦ Πρωταγόρα; σὺ φῂς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον μόριον οἷον τὸ ἕτερον τῶν τῆς ἀρετῆς; σὸς οὗτος ὁ λόγος ἐστί; τί ἂν αὐτῷ ἀποκρίναιο; Ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμολογεῖν. Τί οὖν, ὦ Πρωταγόρα, ἀποκρινούμεθα αὐτῷ, ταῦτα ὁμολογήσαντες, ἐὰν ἡμᾶς ἐπανέρηται; Οὐκ ἄρα ἐστὶν ὁσιότης οἷον δίκαιον εἶναι πρᾶγμα, οὐδὲ δικαιοσύνη οἷον ὅσιον, ἀλλ' οἷον μὴ ὅσιον· ἡ δ' ὁσιότης, οἷον μὴ δίκαιον. δίκαιον ἄρα τόδε, ἀνόσιον. τί αὐτῷ ἀποκρινούμεθα; ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς καὶ ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ, φαίην ἂν καὶ τὴν δικαιοσύνην, ὅσιον εἶναι. καὶ τὴν ὁσιότητα, δίκαιον· καὶ ὑπὲρ σοῦ δέ, εἴ με ἐῴης, ταὐτὰ E ἂν ταῦτα ἀποκρινοίμην, ὅτι ἤτοι ταὐτόν ἐστι δικαιότης ὁσιότητι, ἢ ὅτι ὁμοιότατον· καὶ μάλιστα πάντων ἥ τε δικαιοσύνη, οἷον ὁσιότης, καὶ ἡ ὁσιότης, οἷον δικαιοσύνη. ἀλλ' ὅρα εἰ διακωλύεις ἀποκρίνασθαι, ἢ καὶ σοὶ συνδοκεῖ οὕτως. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ (ἔφη) ὦ Σώκρατες, οὕτως ἁπλοῦν εἶναι, ὥστε συγχωρῆσαι τήν τε δικαιοσύνην, ὅσιον εἶναι, καὶ τὴν ὁσιότητα, δίκαιον· ἀλλά τί μοι δοκεῖ ἐν αὐτῷ διάφορον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει; ἔφη. εἰ γὰρ βούλει, ἔστω ἡμῖν καὶ δικαιοσύνη, ὅσιον, καὶ ὁσιότης δίκαιον. Μή μοι, ἦν δ' ἐγώ. οὐδὲν γὰρ δέομαι τὸ, εἰ βούλει, τοῦτο, F καὶ εἴ σοι δοκεῖ, ἐλέγχεσθαι· ἀλλ' ἐμέ τε καὶ σε. τὸ δ' ἐμέ τε καὶ σε, τοῦτο λέγω, οἰόμενος οὕτως τὸν λόγον βέλτιστ' ἂν ἐλέγχεσθαι, εἴ τις τὸ εἰ ἀφέλοι αὐτοῦ. Ἀλλὰ μέντοι (ἦ δ' ὅς) προσέοικέ τι δικαιοσύνη ὁσιότητι. καὶ γὰρ ὁτιοῦν ὁτῳοῦν ἁμῇ γέ πῃ προσέοικε. τὸ γὰρ λευκὸν τῷ μέλανι ἔστιν ὅπῃ προσέοικε, καὶ τὸ σκληρὸν τῷ μαλακῷ·

C ſanctum aliquid eſſet, niſi & ſancta ipſa ſanctitas eſſet. quid & tu? an non ſimiliter reſponderes? PROT. Similiter. SOC. His ſi adnceret, an quæ ſuprà dixiſtis, rectè accepi: Videbamini enim paulo antè aſſerere, ita ſe inuicem partes virtutis habere, vt non ſit alia pars qualis eſt alia. Inferrem equidem ad hæc, quòd alia rectè acceperit: quòd verò me in eo conſenſiſſe putarit, non rectè. Nam Protagoras iſte hæc reſpondit: ego autem quæſiui. Ergo ſi dicat, ô Protagora, verè loquitur Socrates, ipſe es qui ais, virtutis partem aliam non eſſe talem qualis eſt alia: tuus hic ſermo eſt. Quid illi tu D reſpondebis? PROT. Neceſſe eſt, ô Socrates, id fateri. SOC. His conceſsis, quid illi potiſsimùm reſpondebimus, ſi vltrà ſic obiecerit? Non ergo talis eſt ſanctitas, vt res iuſta ſit: neque iuſtitia talis, vt ſancta: ſed illa talis, vt non iuſta, hęc vt non ſancta, iniuſta itaque illa, hæc prophana. Quid ad hæc, inquam? Equidem mea ſententia iuſtitiam eſſe ſanctam, & ſanctitatem iuſtam eſſe dicam. Arbitror enim te permiſſurum, vt pro te illud ipſum reſpondeam, quòd videlicet aut idem ſit iuſtitia quod ſanctitas, aut inuicem quàm ſimilima: vt maximè omnium talis iuſtitia qualis ſanctitas, & qualis ſanctitas, talis iuſtitia ſit. Vide num me ita E reſpondere prohibeas, an conſentias. PRO. Haud ita ſimpliciter iſtud mihi videtur, ô Socrates, vt concedi poſsit ſanctitatem iuſtam, ſanctámue iuſtitiam eſſe. Verùm differentia quædam in eſſe apparet, ſed quid tandem id refert? Si vis eſto nobis ſanctitas iuſta ſanctaque iuſtitia. SOC. Mihi verò nō. Nec opus habeo vt iſtud, ſi vis, &, ſi tibi placet, redarguatur. Sed vt me & te dicatur volo. Dico autem & me & te, exiſtimans tum demum rectè ſermonem diſcuti, ſi tantum hoc Si ex eo tollitur. PROT. Enimuero ſimile quiddam habet iuſtitia ſanctitati. Nam quodlibet cuilibet quiddam F ſimile habet, præter illa quæ omnino inter ſe contraria ſunt, vt album nigrum, molle durum.

quæ inſane fiunt, inſania fiunt? quæ temperatè, temperantia? PROT. Profectò. SOCR. Nonne quicquid robore fit, fit robuſtè? & debilitate quicquid fit, debiliter? PRO. Apparet. SOC. Et quicquid velocitate, velociter: quicquid autem tarditate, tardè? PROT. Et hoc. SOC. Et quod eodem modo fit omnino, ab eodem efficitur: quod verò contrario modo, efficitur à contrario. PRO. Aſſentior. SOC. Dic obſecro, eſtne pulchrum aliquid? PROT. Eſt profectò. SOC. Huic contrarium aliud quicquam eſt, quàm turpe? PROT. Nihil aliud. SOC. Eſt & aliquid bonum. PROT. Et bonum. SOC. Et nunquid aliud contrarium niſi malum? PROT. Non aliud. SOC. Eſtne aliquid in voce acutũ? PRO. Sane. SOC. Num aliud illi contrarium quàm graue? PROT. Hoc ipſum. SOC. An non vnicuique contrariorũ non multa, ſed vnum eſt contrarium? PRO. Vnũ duntaxat. SOCR. Reſumamus iam quæ hactenus à nobis conceſſa fuerunt. Conceſſimus planè, vni vnum ſolum eſſe contrarium, plura autem, minimè. PRO. Nempe. SOC. Item quod contrario modo fit, à contrariis effici. PROT. Hoc quoque. SOC. Admiſimus præterea contrario modo fieri quod inſanè fit, & quod temperatè. PRO. Etiam. SOCR. Rurſus quod temperatè agitur, à temperantia prouenire: quod inſanè, ab inſania. PROT. Conuenit. SOCR. An non, ſi contrario fit modo, fit à contrario? PROT. Vtique. SOCR. Fit autem hoc quidem à temperantia, illud autem ab inſania. PROT. Certè. SOCR. Contrario modo? PROT. Contrario. SOCR. Nonne igitur à contrariis? PROT. Et à contrariis. SOC. Inſania itaque temperantiæ contraria eſt? PROT. Apparet. SOC. Recordamur ſupra nos conceſſiſſe ſapientiæ inſaniam eſſe contrariam? PROT. Certè. SOCRA. Quin & vni vnum ſolum eſſe contrarium? PROT. Et hoc. SOCRA. Vtram igitur orationum harum reiiciemus Protagoras? eámne qua dicitur vnum vni ſolum eſſe contrarium? An quæ ſolebat ſapientiam temperantia differre: cum vtraque pars virtutis eſſet? ac etiam præter id quòd diuerſæ vtræque ſunt, diſsimiles quoque eſſe tam ipſas quàm earum vim, ſic quemadmodum illas in vultu partes?

φρόνως, σωφροσύνῃ; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν εἴ τι ἰσχύϊ πράττεται, ἰσχυρῶς πράττεται· καὶ εἴ τι ἀσθενείᾳ, ἀσθενῶς; Ἐδόκει. Καὶ εἴ τι μετὰ τάχους, ταχέως· καὶ εἴ τι μετὰ βραδυτῆτος, βραδέως; Ἔφη. Καὶ εἴ τι δὴ ὡσαύτως πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται· καὶ εἴ τι ἐναντίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Συνέφη. Φέρε δή (ἦν δ' ἐγὼ) ἔστι τι καλόν; Συνεχώρει. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον, πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔστι. Τί δέ; ἔστι τι ἀγαθόν; Ἔστι. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον, πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστι. D Τί δέ; ἔστι τι ὀξὺ ἐν φωνῇ; Ἔφη. Τούτῳ μὴ ἔστι τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν τὸ βαρύ; Οὐκ, ἔφη. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγὼ) ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ἐναντίων ἓν μόνον ἐστὶν ἐναντίον, καὶ οὐ πολλά; Συνωμολόγει. Ἴθι δή (ἦν δ' ἐγὼ) ἀναλογισώμεθα τὰ ὡμολογημένα ἡμῖν. Ὡμολογήκαμεν ἓν ἑνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ μή. Ὡμολογήκαμεν. Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον, ὑπὸ ἐναντίων πράττεσθαι. Ἔφη. Ὡμολογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι ὃ ἂν ἀφρόνως πράττηται, τῷ σωφρόνως πραττομένῳ. Ἔφη. Τὸ δὲ σωφρόνως πραττόμενον, ὑπὸ σωφροσύνης πράττεσθαι· τὸ δὲ ἀφρόνως, ὑπὸ E ἀφροσύνης. Συνεχώρει. Οὐκοῦν, εἴπερ ἐναντίως πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτ' ἄν; Ναί. Πράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δέ, ὑπὸ ἀφροσύνης. Ναί. Ἐναντίως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὑπὸ ἐναντίων ὄντων; Ναί. Ἐναντίον ἄρα ἐστὶν ἀφροσύνη σωφροσύνης. Φαίνεται. Μέμνησαι οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡμολόγηται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφία ἐναντίον εἶναι; Συνωμολόγει. Ἓν δὲ ἑνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι; Φημί. Πότερον οὖν, ὦ Πρωταγόρα, λύσωμεν τῶν λόγων; τὸ ἓν ἑνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, ἢ ἐκεῖνον ἐν ᾧ ἐλέγετο ἕτερον F εἶναι σωφροσύνης σοφία; μόριον δὲ ἑκάτερον, ἀρετῆς· καὶ πρὸς τῷ ἕτερον εἶναι, καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια;

ὁ Πρωταγόρας (τὸν γὰρ λόγον ᾐτιᾶτο δυσχερῆ εἶναι)· ἔπειτα μέντοι συνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι. Ἴθι δή (ἔφην ἐγὼ) ἐξ ἀρχῆς C
μοι ἀπόκριναι. Δοκοῦσί τινές σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; Ἔστω, ἔφη. Τὸ δὲ σωφρονεῖν, λέγεις εὖ φρονεῖν; Ἔφη. Τὸ δ' εὖ φρονεῖν, εὖ βουλεύεσθαι, ὅτι ἀδικοῦσιν; Ἔστω, ἔφη. Πότερον (ἦν δ' ἐγὼ) εἰ εὖ πράττουσιν ἀδικοῦντες, ἢ εἰ κακῶς; Εἰ εὖ. Λέγεις οὖν ἀγαθὰ ἄττα εἶναι; Λέγω. Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγὼ) ταῦτ' ἐστὶν ἀγαθά, ἅ ἐστιν ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, κἂν μὴ τοῖς ἀνθρώποις ὠφέλιμα ᾖ, ἔγωγε καλῶ ἀγαθά. Καί μοι ἐδόκει ὁ Πρωταγόρας ἤδη τετραχύνθαι τε καὶ ἀγωνιᾶν, καὶ παρατετάχθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι. ἐπεὶ δὴ οὖν ἑώρων αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, εὐλαβούμενος, ἠρέμα ἠρόμην, Πότε- D
ρον (ἦν δ' ἐγὼ) λέγεις, ὦ Πρωταγόρα, ἃ μηδενὶ ἀνθρώπων ὠφέλιμά ἐστιν, ἢ ἃ μηδὲ τὸ παράπαν ὠφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ ἀγαθὰ καλεῖς; Οὐδαμῶς, ἔφη· ἀλλ' ἔγωγε πολλὰ οἶδ' ἃ ἀνθρώποις μὲν ἀνωφελῆ ἐστι, καὶ σιτία καὶ ποτά, καὶ φάρμακα, καὶ ἄλλα μυρία· τὰ δέ γε, ὠφέλιμα. τὰ δέ, ἀνθρώποις μὲν οὐδέτερα, ἵπποις δέ. τὰ δέ, βουσὶ μόνον. τὰ δέ, κυσί. τὰ δέ γε, τούτων μὲν οὐδενί, δένδροις δέ. τὰ δὲ τοῦ δένδρου ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθά, ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά. οἷον καὶ ἡ κόπρος πάντων τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθὸν παραβαλλομένη· εἰ δ' ἐθέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους καὶ τοὺς νέους κλῶ- E
νας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν. ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἅπασίν ἐστι πάγκακον, καὶ ταῖς θριξὶ πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζώων, πλὴν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου· ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀρωγόν, καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι. οὕτω δὲ ποικίλον τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ παντοδαπόν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα, τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δ' ἐντὸς ταὐτὸ τοῦτο κάκιστον. καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἰατροὶ πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἐλαίῳ, ἀλλ' ἢ ὅτι σμικροτάτῳ, ἐν τούτοις οἷς μέλλει ἔδεσθαι, ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι τὴν ἐπὶ F
ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ῥινῶν γιγνομένην ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ ὄψοις. Εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτοῦ, οἱ παρόντες ἀνεθορύβησαν ὡς εὖ λέγοι. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ὦ Πρωταγόρα, ἐγὼ τυγχάνω ἐπιλήσμων τις ὢν ἄνθρωπος, καὶ ἐάν τίς μοι μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἂν ᾖ ὁ λόγος.

ab initio mihi reſponde. Videntur aliqui tibi iniuſte agendo, ſapere temperanter? PROT. Eſto. SOC. Temperanter verò ſapere, bene ſapere vocas. PROT. Voco. SOCRA. Bene autem ſapere conſulere in eo, in quo cæteri iniuriam exercent? PROT. Eſto. SOCR. Vtrum ſi bene faciũt quod iniuriantur, an ſi malè? PROT. Si bene. SOCRA. Dicíſne bona quædam eſſe? PROT. Dico. SOCRA. Num ea bona ſunt, quæ vtilia ſunt hominibus? PROT. Imò per Iouem, bona quædam voco, etiam ſi hominibus vtilia non ſint. SOCRA. Cùm autem videretur mihi Protagoras ſubiraſci, & ad reſponſionem inuitus deſcendere, omnia ego caute pedetẽtimque rogaui. Nunquid ais Protagora, quæ nulli hominum vtilia ſunt: an quæ nullo modo vtilia? Et alia quædã bona appellas? PROT. Nequaquam. Sed ego multa noui hominibus inutilia, cibos, & potiones, & pharmaca, aliaque permulta: aliã verò vtilia. Quædam autem quæ hominibus perinde ſunt, equis afferunt magnum momentum. Et nonnulla bobus tantùm, nonnulla canibus: quædam verò nullis horum, ſed arboribus potius. Et eorum quæ arboribus, quædam ita ſe habent, vt ſæpe radicibus proſint, germinibus obſint. Quemadmodum ſterquilinium radicibus vtile, ramuſculis ſucculiſque eſt noxium admodum. Oleum quoque arboribus omnibus herbiſque maximè prodeſt: pilis autem animalium omnium, humanis exceptis, nocet plurimum. Nam & pilis hominum & toti corpori confert. Atque ita varia quædam & multiformis res bonum exiſtit. Vnde & oleum externis noſtri corporis partibus optimum, interioribus peſſimum. Quapropter medici omnes ægrotantibus olei vſum vetant, nec vti permittunt, niſi quàm parciſsimè, ad obſoniorum quorundam malè olentium offenſionem reiiciendam. Cùm hæc dixiſſet Protagoras, præſentes frequenti applauſu acclamantes, illius dicta comprobauerunt. At ego, ô Protagora, inquam, ſum equidem nimis obliuioſus, ac ſi quis orationem in longum protrahat, de quo verba fiunt, protinus obliuiſcor.

modum ſit, vnà diſputemus, ſed ſi ita diſſerere vis, vt ego aſſequi poſſim, adſtabo equidem: nam tu quidem, vt de te fertur, & ipſe profiteris, æquè eadem potes & ſummatim perſtringere, & ampliſſimè ediſſerere: es enim ſapiens: ego autem ad prolixam orationem ineptus ſum: atque vtinam eius compos eſſem, verùm tua intererat nobis aliquantulum indulgere, quandoquidem æquè es ad vtrunque paratus, vt diſputatio peragatur: poſtquam verò non vis, & me vſqueadeò negotia vrgent, vt nequeam tecum hic diu commorari, quãuis iſta libenter audiſſem, abeo iam quò res ipſa me vocat. His dictis, ſurrexi protinus abiturus. Sed cùm ſurgerem Callias dextera quidem me præhendens, ſiniſtra hoc pallium, dixit, Haud te dimittemus Socrates: nam ſi exieris nunc, vix erit deinceps vt ita colloquamur. Mane obſecro, nullius me oratio perinde vt tua illa cum Protagora oblectabit. Quare & mihi & omnibus his gratificare. At ego iam ſurrexeram exiturus, & ad Calliam inquam: O Hipponici fili, tuam ſemper philoſophiã admiratus ſum, nũc laudo inſuper atq; amo. Quocirca gratificari tibi vehementer optarim, ſi poſſibilia poſcas. Quod verò nunc petis, perinde ac ſi oratores, vt Criſonem Imeræum curſorem iuuenémque æquis paſſibus ſequerer, vel aliquem eorum qui longiſſimum interuallum excurrere ſolent, aut diurnum curſum peragere, obijcerem enim multo magis me ipſum optare, quàm te, qui hosce curſores curſu æquare queam, ſed nequeo. Quòd ſi me & hunc quaſi alterum Criſonem ſpectare pariter concurrentes vis, ipſum ora, vt æquis me paſſibus comitetur. Nam ego quidem celeriter currere nequeo, hic autem tardè poteſt. Ergo ſi optas audire me & Protagoram diſputantes, eum obſecrã, vt quemadmodũ à principio fecit, ita nũc paucis verbis & ad propoſitam quæſtionem reſpondeat. Alioquin quis erit diſputandi modus?

σιμος. Ἀλλὰ μήν, ἔφην, ὦ Πρωταγόρα, οὐδ' ἐγὼ λιπαρῶς ἔχω τὰ σοὶ δοκοῦντα τὴν συνουσίαν ἡμῖν γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐπειδὰν σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι, ὡς ἐγὼ δύναμαι ἕπεσθαι, τότε σοι διαλέξομαι. σὺ μὲν γάρ, (ὡς λέγεται περὶ σοῦ, φῂς δὲ καὶ αὐτός) καὶ ἐν μακρολογίᾳ καὶ ἐν βραχυλογίᾳ οἷός τ' εἶ συνουσίας ποιεῖσθαι. σοφὸς γὰρ εἶ. ἐγὼ δὲ τὰ μακρὰ ταῦτα ἀδύνατος. ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οἷός τ' εἶναι. ἀλλὰ σὲ ἐχρῆν ἡμῖν συγχωρεῖν τὸν ἀμ-
D φότερα δυνάμενον, ἵνα συνουσία ἐγίγνετο· νῦν δέ, ἐπειδὴ οὐκ ἐθέλεις, καὶ ἐμοί τις ἀσχολία ἐστί, καὶ οὐκ ἂν οἷός τ' εἴην σοι παραμεῖναι ἀποτείνοντι μακροὺς λόγους (ἐλθεῖν γάρ ποί με δεῖ) εἶμι. ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἂν ἴσως οὐκ ἀηδῶς σου ἤκουον. Καὶ ἅμα ταῦτα εἰπών, ἀνιστάμην ὡς ἀπιών· καί μου ἀνισταμένου ἐπιλαμβάνεται ὁ Καλλίας τῆς χειρὸς τῇ δεξιᾷ. τῇ δ' ἀριστερᾷ ἀντελάβετο τοῦ τρίβωνος τουτουί, καὶ εἶπεν, Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὦ Σώκρατες. ἐὰν γὰρ σὺ ἐξέλθῃς, οὐχ ὁμοίως ἡμῖν ἔσονται οἱ διάλογοι. δέομαι οὖν σου παραμεῖναι ἡμῖν. ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἑνὸς ἥδιον
E ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομένων. ἀλλὰ χάρισαι ἡμῖν πᾶσι. Καὶ ἐγὼ εἶπον (ἤδη δὲ ἀνειστήκειν ὡς ἐξιών) Ὦ παῖ Ἱππονίκου, ἀεὶ μὲν ἔγωγε σοῦ τὴν φιλοσοφίαν ἄγαμαι, ἀτὰρ καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ φιλῶ, ὥστε βουλοίμην ἂν χαρίζεσθαί σοι, εἴ μου δυνατὰ δέοιο· νῦν δ' ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἰ δέοιό μου, Κρίσωνι τῷ Ἱμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι ἕπεσθαι, ἢ τῶν δολιχοδρόμων τῳ, ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν τε καὶ ἕπεσθαι. εἴποιμι ἄν σοι ὅτι πολὺ σοῦ μᾶλλον ἐγὼ ἐμαυτοῦ δέομαι θέουσι τούτοις ἀκολουθεῖν· ἀλλ' οὐ γὰρ δύναμαι. ἀλλ' εἴ τι δεῖ θεάσασθαι
F ἐν τῷ αὐτῷ ἐμέ τε καὶ Κρίσωνα θέοντας, τούτου δέου συγκαθεῖναι. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐ δύναμαι ταχὺ θεῖν, οὗτος δὲ δύναται βραδέως. εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἐμοῦ καὶ Πρωταγόρου ἀκούειν, τούτου δέου, ὥσπερ τὸ πρῶτόν μοι ἀπεκρίνατο διὰ βραχέων καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα, οὕτω καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι. εἰ δὲ μή, τίς ὁ τρόπος ἔσται τῶν διαλόγων;

τὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς ἐγῷμαι, Κριτίας ἦν ὁ εἰπών, C Ὦ Πρόδικε καὶ Ἱππία, Καλλίας μὲν δοκεῖ μοι μάλα πρὸς Πρωταγόρου εἶναι· Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ φιλόνικός ἐστι πρὸς ὅ, τι ἂν ὁρμήσῃ. ἡμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ συμφιλονικεῖν οὔτε Σωκράτει, οὔτε Πρωταγόρᾳ· ἀλλὰ κοινῇ ἀμφοτέρων δεῖσθαι μὴ μεταξὺ διαλῦσαι τὴν συνουσίαν.

Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, ὁ Πρόδικος, Καλῶς μοι, ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὦ Κριτία. χρὴ γὰρ τοὺς ἐν τοιοῖσδε λόγοις παραγιγνομένους, κοινοὺς μὲν εἶναι ἀμφοῖν τοῖν διαλεγομένοιν ἀκροατάς, ἴσους δὲ μή· ἔστι γὰρ οὐ ταὐτόν. κοινῇ μὲν γὰρ D ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἴσον δὲ νεῖμαι ἑκατέρῳ· ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλέον, τῷ δὲ ἀμαθεστέρῳ ἔλαττον. ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, ἀξιῶ ὑμᾶς συγχωρεῖν, καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν λόγων ἀμφισβητεῖν μέν, ἐρίζειν δὲ μή (ἀμφισβητοῦσι μὲν γὰρ καὶ δι᾽ εὔνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροί τε καὶ ἐχθροὶ ἀλλήλοις) καὶ οὕτως ἂν καλλίστη ἡμῖν ἡ συνουσία γίγνοιτο. ὑμεῖς τε γὰρ οἱ λέγοντες, μάλιστ᾽ ἂν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούουσιν εὐδοκιμοῖτε, καὶ οὐκ ἐπαινοῖσθε (εὐδοκιμεῖν μὲν γάρ ἐστι παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων E ἄνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις παρὰ δόξαν ψευδομένων) ἡμεῖς τ᾽ αὖ οἱ ἀκούοντες, μάλιστ᾽ ἂν οὕτως εὐφραινοίμεθα, οὐχ ἡδοίμεθα· εὐφραίνεσθαι μὲν γάρ ἐστι, μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως μεταλαμβάνοντα, αὐτῇ τῇ διανοίᾳ· ἥδεσθαι δέ, ἐσθίοντά τι, ἢ ἄλλο ἡδὺ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι.

Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου, πολλοὶ πάνυ τῶν παρόντων ἀπεδέξαντο. μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον Ἱππίας ὁ σοφὸς εἶπεν, Ὦ ἄνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς, συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαντας εἶναι, φύσει, οὐ νόμῳ. τὸ γὰρ ὅμοιον F τῷ ὁμοίῳ φύσει συγγενές ἐστι. ὁ δὲ νόμος, τύραννος ὢν τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχρὸν τὴν μὲν φύσιν τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ ὄντας τῶν Ἑλλήνων, καὶ κατ᾽ αὐτὸ τοῦτο νῦν συνεληλυθότας, τῆς τε Ἑλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας

tentioſus nimis eſt & pertinax, quocunque ſe verterit. Nos autem alteri magis quàm alteri fauere non decet, vel Socrati, vel Protagoræ, ſed communiter vtrunque rogare, ne poſtquam cœperint, media in diſputatione deſiſtant.

Cùm hæc ille dixiſſet, Probè, Prodicus inquit, loqueris ô Critia: decet enim eos qui diſputationibus his interſunt, communes quidem eſſe vtrorumque auditores, æquos autem minimè. Neque verò idem hoc eſt & illud, communiter quippe audire vtrunque decet, non autem æquè tribuere. Sapiẽtiori quidem plus, imperitiori verò minus. Equidẽ ô Protagora atque Socrates, arbitror vos inuicem nonnihil debere concedere, & de his quæ dicentur ambigere quidem ſimul, contendere verò nequaquam. Ambigunt porrò propter beneuolentiam cum amicis amici, contendunt autem aduerſarii & hoſtes. Atque ita quàm optimè diſputatio noſtra procederet. Vos ſiquidem ita diſputantes, maximè à nobis audientibus probaremini, non laudaremini inquam. Probant vtique auditores mentis iudicio abſque deceptione: laudant verbis, plerunque falsò præter ſententiam aliquid extollentes, nos item auditores ita maximè gaudio, non voluptate afficeremur. Gaudio afficitur ille, qui diſcendo & contemplando ipſa intelligentia delectatur: voluptate perfunditur, qui dum comedit, vel alio quodam oblectamento potitur, ipſo ſenſu corporis delectatur.

Cùm hæc dixiſſet Prodicus, præſentium plurimi conſenſerunt. Deinde Hippias ille ſapiens ſic exorſus eſt. Arbitror ô viri præſentes, vos omnes cognatos, propinquoſque & conciues inuicem eſſe natura, non lege. Simile nanque ſimili natura cognatum. Lex autem tyrannus hominum multa præter naturam cogit. Turpe itaque eſſet, ſi nos qui rerum naturam callemus, ſapientiſsimique Græcorum omnium ſumus, poſtquam de hoc ipſo diſputaturi hanc in vrbem conuenimus, totius Græcæ ſapientiæ arcem,

verò nobis quenquam eligere impoſsibile reuera eſt, vt arbitror, quippe cùm Protagora hoc ſapientior alius eligi nequeat: quòd ſi quem elegeritis nihilo doctiorem, aſſeretis tamen, dedecori Protagoræ hoc erit, quod ei tanquam inſcio & ignobili iudicem delegiſtis. Mea verò nihil intereſt. Cæterũ vt quemadmodum vultis, diſputare pergamus, ita mihi videtur agendum. Si non vult reſpondere Protagoras, interroget ſaltem, ego autem reſpondebo, eique conabor oſtendere quo pacto reſpondere quis alteri, meo quidem iudicio, debeat. Ac vbi ego ad quanlibet eius interrogationem ei reſpondebo, ille mihi viciſsim officium idem promittat. Et ſi fortè parum alacris eſſe ad reſpondendum videatur, ego ſimul & vos hominem oremus, quemadmodum vos me nunc oratis, ne cœtum diſſoluat. Neque verò opus eſt vt vnum iudicem proponatis. Vos enim vnà omnes iudicabitis. Cõſenſerunt omnes ſic eſſe agendum. Protagoras autem inuitus ad hæc deſcendere videbatur. Tãdem concedere coactus eſt interrogaturum ſe, & poſtquam ſatis interrogauerit, breuiter reſponſurum.

Itaq; in hunc modum interrogare cœpit. Arbitror, ô Socrates, præcipuam doctrinæ partem in hoc conſiſtere, vt carmina quis quàm plurima habeat in promptu. Eſt autem hoc vt poetarum dicta intelligere poſſit, quæ rectè ſcilicet habeant, quæ minus: ſciátque diſcernere, & cùm interrogetur, rationem dare. Et nunc quidem interroget aliquis de eo ipſo quod vtrique iam inueſtigamus, virtute ſcilicet. Sed hoc intererit, quòd ad carmina diſputatio eſt tranſlata. Dicit enim Simonides ad Scopam Creontis Theſſalici filium, difficile eſſe virũ verè bonum fieri, manibus pedibúſque & mente nõ ad amuſsim quadratus. Tenesne memoria carmina, aut vis vt vniuerſa exponam? SOCR. Nihil opus eſt. Teneo nanque & diligens mihi horum carminum cura fuit. SOC. Bene loqueris. vtrũ bene rectèq; dixiſſe tibi videtur Simonides, an non?

αἱρήσεσθε, ἀλλὰ δὴ βελτίονα ἡμῶν αἱρήσεσθε. τῇ μὲν ἀληθείᾳ, ὡς ἐγᾦμαι, ἀδύνατον ὑμῖν ὥστε Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἑλέσθαι· εἰ δὲ αἱρήσεσθε μὲν μηδὲν βελτίω, φήσετε δὲ, αἰσχρὸν καὶ τοῦτο τῷδε γίγνεται, ὥσπερ φαύλῳ ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἱρεῖσθαι. ἐπεὶ τό γ' ἐμὸν, οὐδέν μοι διαφέρει. ἀλλ' οὑτωσὶ ἐθέλω ποιῆσαι, ἵν' ὃ προθυμεῖσθε, συνουσία τε καὶ διάλογοι ἡμῖν γίγνωνται. εἰ μὴ βούλεται Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι, οὗτος μὲν ἐρωτάτω, ἐγὼ δὲ ἀποκρινοῦμαι καὶ ἅμα πειράσομαι αὐτῷ δεῖξαι ὡς

D ἐγώ φημι χρῆναι τὸν ἀποκρινόμενον ἀποκρίνεσθαι. ἐπειδὰν δὲ ἐγὼ ἀποκρίνωμαι, ὅπως ἂν οὗτος βούληται ἐρωτᾶν, πάλιν οὗτος ἐμοὶ λόγον ὑποσχέτω ὁμοίως. ἐὰν οὖν μὴ δοκῇ πρόθυμος εἶναι πρὸς αὐτὸ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἅπερ ὑμεῖς ἐμοῦ, μὴ διαφθείρειν τὴν συνουσίαν. καὶ οὐδὲν δεῖ τούτου ἕνεκα ἕνα ἐπιστάτην γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες κοινῇ ἐπιστατήσετε. Ἐδόκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι. καὶ ὁ Πρωταγόρας πάνυ μὲν οὐκ ἤθελεν, ὅμως δὲ ἠναγκάσθη ὁμολογῆσαι ἐρωτήσειν, καὶ ἐπειδὰν ἱκανῶς ἐρωτήσῃ, πάλιν δώσειν

E λόγον, κατὰ σμικρὸν ἀποκρινόμενος.

Ἤρξατο οὖν ἐρωτᾶν οὑτωσί πως, Ἡγοῦμαι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἀνδρὶ παιδείας μέγιστον μέρος εἶναι, περὶ ἐπῶν δεινὸν εἶναι. ἔστι δὲ τοῦτο, τὰ ὑπὸ τῶν ποιητῶν λεγόμενα οἷόν τ' εἶναι ξυνιέναι ἅ τε ὀρθῶς πεποίηται, καὶ ἃ μή· καὶ ἐπίστασθαι διελεῖν τε καὶ ἐρωτώμενον λόγον δοῦναι. καὶ δὴ καὶ νῦν ἔσται τὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ αὐτοῦ μὲν περὶ οὗπερ ἐγώ τε καὶ σὺ νῦν διαλεγόμεθα, περὶ ἀρετῆς, μετενηνεγμένον δὲ εἰς ποίησιν, τοσοῦτον μόνον διοίσει. λέγει γάρ που Σιμωνίδης πρὸς Σκόπαν τὸν Κρέοντος υἱὸν τοῦ Θετταλοῦ, ὅτι

F ἄνδρα ἀγαθὸν μὲν ἀλαθέως γενέσθαι, χαλεπὸν, χερσί τε καὶ ποσὶ καὶ νόῳ τετράγωνον, ἄνευ ψόγου τετυγμένον. τοῦτο ἐπίστασαι τὸ ᾆσμα, ἢ πᾶν σοι διεξέλθω; Καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι, Οὐδὲν δεῖ. ἐπίσταμαί τε γὰρ, καὶ πάνυ μοι τυγχάνει μεμεληκὸς τοῦ ᾄσματος. Εὖ (ἔφη) λέγεις. πότερον οὖν καλῶς σοι δοκεῖ πεποιῆσθαι καὶ ὀρθῶς; ἢ οὔ;

…πιέναι οἴκαδε βελτίονι γεγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταὐτὰ ταῦτα· καὶ ἑκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. C Καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον, Ὦ Πρωταγόρα, τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις, ἀλλὰ εἰκός, ἐπεὶ κἂν σύ, καίπερ τηλικοῦτος ὢν καὶ οὕτω σοφός, εἴ τις σε διδάξειεν ἃ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος, βελτίων ἂν γένοιο. ἀλλὰ μὴ οὕτως· ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ αὐτίκα μεταβαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν Ἱπποκράτης ὅδε ἐπιθυμήσειε τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανίσκου τοῦ νῦν ἐπιδημοῦντος νεωστί, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώτου, καὶ ἀφικόμενος παρ' αὐτόν, ὥσπερ παρὰ σὲ νῦν, ἀκούσειεν αὐτοῦ ταὐτὰ ταῦτα ἅπερ σοῦ, ὅτι ἑκάστης ἡμέρας ξυνὼν αὐτῷ βελτίων ἔσται, καὶ ἐπιδώσει· εἰ αὐτὸν D ἐπέροιτο, Τί δὴ φῂς βελτίω ἔσεσθαι, καὶ εἰς τί ἐπιδώσειν; εἴποι ἂν αὐτῷ Ζεύξιππος, ὅτι πρὸς γραφικήν· κἂν εἰ Ὀρθαγόρᾳ τῷ Θηβαίῳ συγγενόμενος, ἀκούσας ἐκείνου ταὐτὰ ταῦτα ἅπερ σοῦ, ἐπέροιτο αὐτὸν εἰς ὅ,τι βελτίων καθ' ἡμέραν ἔσται συγγιγνόμενος ἐκείνῳ, εἴποι ἂν ὅτι εἰς αὔλησιν· οὕτω δὴ καὶ σὺ εἰπὲ τῷ νεανίσκῳ, καὶ ἐμοὶ ὑπὲρ τούτου ἐρωτῶντι, Ἱπποκράτης ὅδε Πρωταγόρᾳ συγγενόμενος, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ συγγένηται, βελτίων ἄπεισι γενόμενος, καὶ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἑκάστης οὕτως ἐπιδώσει εἰς τί ὦ Πρωταγόρα, καὶ περὶ τοῦ; Καὶ ὁ Πρωταγόρας ἐμοῦ ταῦτα ἀκούσας, Σύ E τε καλῶς, ἔφη, ἐρωτᾷς, ὦ Σώκρατες, καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω ἀποκρινόμενος. Ἱπποκράτης γὰρ παρ' ἐμὲ ἀφικόμενος, οὐ πείσεται ἅπερ ἂν ἔπαθεν ἄλλῳ τῳ συγγενόμενος τῶν σοφιστῶν. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι λωβῶνται τοὺς νέους. τὰς γὰρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας, ἄκοντας πάλιν ἄγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τὰς τέχνας, λογισμούς τε καὶ ἀστρονομίαν, καὶ γεωμετρίαν, καὶ μουσικὴν διδάσκοντες (καὶ ἅμα εἰς τὸν Ἱππίαν ἀπέβλεψε) παρὰ δ' ἐμὲ ἀφικόμενος, μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὗ ἥκει. τὸ δὲ μάθημα, ἐστὶν εὐβουλία περί τε τῶν οἰκείων, ὅπως ἂν ἄριστα τὴν αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῖ· καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατώτατος ἂν εἴη καὶ πράττειν καὶ λέγειν. Ἆρ' (ἔφην ἐγὼ) ἕπομαί σου τῷ λόγῳ. δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην, καὶ ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν ἄνδρας ἀγαθοὺς πολίτας. Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτό ἐστιν (ἔφη) ὦ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα ὃ ἐπαγγέλλομαι. Ἦ καλὸν (ἦν δ' ἐγὼ) τέχνημα ἄρα κέκτησαι, εἴπερ κέκτησαι. οὐ γὰρ ἄλλο τι πρὸς σὲ εἰρήσεται ἢ ἅπερ νοῶ. ἐγὼ γὰρ τοῦτο,

Hippocrates hic mutata ſententia [illegible] cum a- C dolеſcente hoc, nuper huc profecto Zeuxippo cuperet Heracleti filio, cúmque eodem quo nunc te pacto aggreſſus, eadem ex illo quæ ex te audiret, videlicet pulchrè apud ſe quotidie profecturum eſſe: Zeuxippum roget, qua potiſſimùm in re profecturus ſit, reſpondeat vtique, in arte pingendi: & Orthagoram Thebanum ſi conueniat, audiátque ex illo eadem quæ abs te audiuit, percontetur ex eo qua in re præſtantior quotidie fieret cum illo conuerſans in tibiarum ſono: Orthagoras reſpondeat: eodem modo & tu adoleſcenti huic mihique pro illo petenti reſponde. Ais enim Hippocratem, ſiquidem Protagoræ adhærebit, in dies doctiorem fore: qua tandem in re D declara. Tum Protagoras, Scitè interrogas tu quidem, ô Socrates: & ego his qui probè interrogant, gaudeo reſpondere. Hippocrates quidem ſi mecum verſetur, in eum errorem non incidet, in quem proculdubio incidiſſet cum ſophiſtis aliis conuerſatus. Alij ſiquidem iuuenibus obſunt. Inuitos nanque ad eas artes retrahunt quas & fugerant, arithmeticen, aſtronomiam, geometriam, muſicam docentes. Et Hippiam ſimul aſpiciens addidit: Quiſquis autem ad me venerit, ſolum id diſcet cuius gratia venit: diſciplina verò huiuſmodi eſt prudens in re familiari & republica conſultatio, qua quis & domum rectè gubernat, & ciuitatis negotia optimè & dicendo tranſigit, & agendo. SOCRAT. Intelligo quod vis Protagoras. ciuilem nanque artem dicere mihi videris, pollicerique quomodo in viros bonos ciues euadant. PROT. Hoc ipſum eſt, ô Socrates, quod paſſim prædicas. SOCRAT. O quàm præclarum nactus es artificium, ſi modò es nactus. Nihil ſanè aliud erga te quàm quod ſentio proferendum. Id equidem,

pientia pollent, virtutem hanc in alium transfūdere nequeunt. Siquidem Pericles horum adoleſcentum pater, in his rebus quæ ſub magiſtro diſcuntur, diligēter eos erudiuit: in his autem in quibus ipſe ſapit, neque ipſe erudit, neque alteri cuiquam committit erudiendos, ſed paſſim quaſi paſcentes ſine cuſtode pererrāt, ſi fortè caſu quodam in hanc virtutem incidant. Idem quoque Pericles cùm eſſet Cliniæ tutor, fratris Alcibiadis huius minoris natu, illique metueret ab Alcibiade, ne fortè conſuetudine eius inquinaretur, ſegregauit eos, & Cliniam apud Ariphronem educauit, ſed nondum ſex inde menſibus exactis eum illi reddidit, cùm quid ille faceret, neſciret. Multos prętere a commemorare poſſem, qui cùm in republica excellentes viri eſſent, nullum tamen aut propinquorum, aut alienorum vnquam docuerunt. Equidem, ô Protagora, dum hæc animaduerto, virtutem doceri poſſe diffido. Cōtrà verò dum te audio hæc aſſerentem, ſententiam mutare cogor, & quę dicis haudquaquam arbitror contemnenda, exiſtimans te & multarum rerum peritum eſſe, & pleraque tum didiciſſe, tum per teipſum reperiſſe. Ergo ſi potes clarius oſtendere nobis, quod virtus doctrina aliqua comparetur, oſtende obſecro, nec inuideas. Haud inuidebo, ô Socrates. Sed vtrum vobis tanquam ſenior iunioribus fabulam referam? an proſequar diſputando? Tunc ſanè aſsidētium plurimi, vt cunque mallet, dicere conceſſerunt.

Gratiorem vobis fore fabulam arbitror. Olim quandoque dij ſoli erant, nulla verò mortalium genera, ſed cùm tēpus generationis fatale veniſſet, ipſa dii in terræ viſcerib' ex igni terráque finxerunt, interuenientibus iis quæ igni, terræque miſcentur. Cū verò educere illa in lucē vellēt, Prometheo Epimetheóq; mandarūt, vt ſuas cuiq; vires & ornatum, prout deceret, diſtribuerēt.

οἱ σοφώτατοι καὶ ἄριστοι τῶν πολιτῶν
ταύτην τὴν ἀρετὴν ἣν ἔχουσιν οὐχ οἷοί τε ἄλλοις παρα-
διδόναι. ἐπεὶ Περικλῆς, ὁ τουτωνὶ τῶν νεανίσκων πατήρ, τού-
τους ἃ μὲν διδασκάλων εἴχετο, καλῶς καὶ εὖ ἐπαίδευσεν· ἃ
δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν, οὔτε αὐτὸς παιδεύει, οὔτε τῳ ἄλλῳ
παραδίδωσιν· ἀλλ᾽ αὐτοὶ περιιόντες νέμονται, ὥσπερ ἄφε-
τοι, ἐάν που αὐτόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ. εἰ δὲ βούλει,
D Κλεινίαν τὸν Ἀλκιβιάδου τουτουὶ νεώτερον ἀδελφὸν ἐπι-
τροπεύων ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς, δεδιὼς περὶ αὐτοῦ
μὴ διαφθαρῇ δὴ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ
τούτου, καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευε· καὶ πρὶν ἓξ
μῆνας γεγονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ, οὐκ ἔχων ὅ,τι χρήσαι-
το αὐτῷ. καὶ ἄλλους σοι παμπόλλους ἔχω λέγειν, οἳ αὐτοὶ ἀ-
γαθοὶ ὄντες, οὐδένα πώποτε βελτίω ἐποίησαν, οὔτε τῶν οἰ-
κείων, οὔτε τῶν ἀλλοτρίων. ἐγὼ οὖν, ὦ Πρωταγόρα, εἰς
ταῦτα ἀποβλέπων, οὐχ ἡγοῦμαι διδακτὸν εἶναι τὴν ἀρε-
τήν· ἐπειδὴ δέ σου ἀκούω ταῦτα λέγοντος, κάμπτομαι, καὶ
E οἶμαί τι σε λέγειν, διὰ τὸ ἡγεῖσθαί σε πολλῶν μὲν ἔμπειρον
γεγονέναι, πολλὰ δὲ μεμαθηκέναι, τὰ δὲ αὐτὸν ἐξευρηκέναι.
εἰ οὖν ἔχεις ἐναργέστερον ἡμῖν ἐπιδεῖξαι ὡς διδακτόν ἐστιν
ἡ ἀρετή, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ᾽ ἐπίδειξον. Ἀλλ᾽, ὦ Σώκρατες
(ἔφη) οὐ φθονήσω. ἀλλὰ πότερον ὑμῖν, ὡς πρεσβύτερος νεωτέ-
ροις, μῦθον λέγων ἐπιδείξω, ἢ λόγῳ διεξελθών; Πολλοὶ
οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακαθημένων ὁποτέρως
βούλοιτο διεξιέναι.

Δοκεῖ τοίνυν μοι (ἔφη) χαριέστερον εἶναι, μῦθον ὑμῖν
λέγειν. Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ
F γένη οὐκ ἦν· ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἱμαρμένος
γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον, ἐκ γῆς καὶ πυρὸς
μίξαντες, καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. ἐπειδὴ δ᾽ ἄ-
γειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐ-
πιμηθεῖ κοσμῆσαί τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἑκάστοις ὡς πρέπει.

ἀπὸ τούτων, πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων. ἅτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς, ἔλαθεν αὑτὸν C καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα. λοιπὸν δὴ ἔτι ἀκόσμητον αὐτῷ ἦν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅ,τι χρήσαιτο. ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν· καὶ ὁρᾷ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον, γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον, καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον. ἤδη δὲ καὶ ἡ εἱμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ᾗ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορίᾳ οὖν ἐχόμενος ὁ Προμηθεὺς, ἥντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρί (ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν D κτητήν τῳ ἢ χρησίμην γενέσθαι) καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχε. τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν. ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διί. τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν (πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν) εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἴκημα τὸ κοινὸν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνείτην, λαθὼν εἰσέρχεται· καὶ κλέψας τήν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου, καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς, δίδωσιν ἀνθρώπῳ· καὶ ἐκ τούτου, εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται· E Προμηθέα δὲ δι' Ἐπιμηθέα ὕστερον (ᾗπερ λέγεται) κλοπῆς δίκη μετῆλθεν. ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν, διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν, ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισε· καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἱδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν. ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ· καὶ οἰκήσεις, καὶ ἐσθῆτας, καὶ ὑποδέσεις, καὶ στρωμνὰς, καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς εὕρετο. οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι, ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν. ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων, διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι. καὶ ἡ δη- F μιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής. πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὔπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική.

fuerunt quibus daret e mutuo [illegible] C Cæterùm voracibus animalibus genus quodammodo ſterile : cæteris autem quæ illorum ferocitati obnoxia ſunt, fœcundum dedit, vt hoc modo genus conſeruaretur. Cùm verò non eſſet admodum ſapiens Epimetheus, vires omnes inſcius effudit in bruta(neque aduertit nihil ex tanta ſibi elargitione ſuperfore, quo genus noſtrum deinde donaret) Reſtabat ergo hominum genus immune & vacuum: itaque quò ſe verteret dubitabat. Dubitanti Prometheus adſtitit partitionis illius ſpectator, viditque cætera animalia ſuis queque fulta muneribus boniſque referta, hominem autem nudum, inermem, calceorum ſtramentorúmque indi- D gum. Iam verò imminebat fatalis ipſe dies, qui in lucem terra exire cogebat. Cúmque aliam ſalutis humanæ viam conſultans Prometheus non inueniret, ſurripuit Vulcani Mineruæque artificioſam pariter cum igne ſapientiam. Neque enim fieri poterat, vt eam ſine igne nanciſceretur quis, vel etiam vteretur. Eam itaque ſic hominum generi Prometheus intulit, atque ita ſapientiam quæ victum ſuppeditat conſecuti ſumus. Deerat hominibus adhuc ſapientia ciuilis. Erat illa quidem apud Iouem, cuius arcem aſcendere Prometheo nondum licebat, horribiles Iouis arcem circunſtantes cuſtodes Prome- E theum deterrebant. Cæterùm communem Vulcani Mineruæque officinam, in qua artes excolebantur, clàm ingreſſus, furatus eſt igneam Vulcani artem, aliámque Mineruæ, atque homini tradidit, qua viuendi facultas obuenit. Prometheus autem, vt fertur, propter Epimetheum furti pœnas dedit. Quoniam verò homo diuinæ ſortis particeps effectus eſt, principio ſolus ob hanc cognationem deos eſſe putauit, aráſque illis ſtatuaſque dicauit. Deinde vocem & verba articulatim arte diſtinxit, ædes conſtruxit, veſtes calceoſque confecit, ſtragulas elaborauit, ex terra alimen- F ta collegit. Ita homines ab initio cóſtituti ſparſim vagabantur habitabántque, nam vrbes nondum conſtruxerant. Ergo à feris cùm imbecilliores eſſent, paſſim laniabãtur. Artium enim facultas ad victum comparandum ſufficiens erat, ad pugnam verò contra beſtias truculentas minimè. Ciuilis nanq; peritiæ, cuius pars quædá eſt res militaris, expertes erát.

… quippe cum oporteat omnes huius virtutis eſſe participes, aut ciuitates nullas exiſtere. Hęc, ô Socrates, eius de quo dubitabatur eſt cauſa. Sed ne te decipi ſuſpiceris, hanc inſuper accipe coniecturam, quòd ſcilicet omnes mortales, mortalem omnem virtutis huius ciuilis participem eſſe putent, temperantię ſcilicet & iuſtitiæ. Nam in cæteris facultatibus, vt tu ais, ſi quis ſe iactet, puta quòd tibicen optimus ſit, cùm tamen in eo ipſe ſit rudis, audientes hunc aut rident, aut ei indignantur. Propinqui verò vt inſanum admonent, & increpant. Contrà verò in iuſtitia & alia ciuili virtute contingit. nam licèt ſciant aliqui quempiam iniuſtum eſſe, tamen ſi ille hoc coram neſcientibus fateatur, inſanire eum exiſtimant, neque patefaciendam cenſent iniquitatem, imò ſemper ſiue ea præditus ſit, ſiue non, iuſtitiam oſtentandam: cum verò qui non ſimulat iuſtitiam, delirare, tanquam oporteat vnumquenque aut ciuilis virtutis participem eſſe, aut ex hominum cœtu vitáque exterminari. Ex his ſufficienter oſtenſum puto, quòd meritò quemlibet de re ciuili conſultorem admittunt, quia virtutis huius compotem quemlibet eſſe cenſent.

Quòd autem virtutem neque innaſci neque ſorte contingere putent, ſed doctrina & ſtudio comparari, deinceps tibi conabor oſtendere. Nemo ob ea mala quæ vel natura vel caſu accidiſſe putat, cuiquam ſuccenſet. Sed nec obiurgat, nec edocet, nec punit eos qui hiſce malis premuntur, ne tales ſint: ſed omnes potius miſereamur, ceu deformes, paruos, valetudinarios homines. Nam quis adeò demens, vt aliquid eorum facere conetur? Intelligunt ſanè, vt arbitror, omnes hæc mala eorumque contraria natura hominibus fortunáque prouenire. Contrà verò cùm mala quædam cuiquam vel ſtudio vel conſuetudine & doctrina parta exiſtimant, tunc indignantur, increpant, atque puniunt.

μετέχειν ἀρετῆς, ἢ μὴ εἶναι πόλεις. αὕτη, ὦ Σώκρατες, τούτου αἰτία. ἵνα δὲ μὴ οἴῃ ἀπατᾶσθαι ὡς τῷ ὄντι ἡγοῦνται πάντες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον. ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς (ὥσπερ σὺ λέγεις) ἐάν τις φῇ ἀγαθὸς αὐλητὴς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην ἣν μή ἐστιν, ἢ καταγελῶσιν, ἢ χαλεπαίνουσι, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες D νουθετοῦσιν ὡς μαινόμενον. ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἄδικός ἐστιν, ἐὰν οὗτος αὐτὸς καθ' αὑτοῦ τἀληθῆ λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἡγοῦντο εἶναι, τἀληθῆ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καί φασι πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ὦσιν, ἐάν τε μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην· ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὅντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέπως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις. ὅτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον, διὰ τὸ ἡγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦ- E τα λέγω.

Ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἡγοῦνται εἶναι, οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν τε καὶ ἐξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι ᾧ ἂν παραγίγνηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδεῖξαι. ὅσα γὰρ ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἄνθρωποι φύσει ἢ τύχῃ, οὐδεὶς θυμοῦται, οὐδὲ νουθετεῖ, οὐδὲ διδάσκει, οὐδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὦσιν· ἀλλ' ἐλεοῦσιν. οἷον, τοὺς αἰσχρούς, ἢ σμικρούς, ἢ ἀσθενεῖς. τίς οὕτως ἀνόητος ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα μὲν γὰρ ἴσασιν, οἶμαι, ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τἀναντία τούτοις. ὅσα δὲ ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἴονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις, ἐάν τις ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τἀναντία τούτων κακά, ἐπὶ τούτοις που οἵ τε θυμοὶ γίγνονται, καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις.

ὅτι εἰκότως ἀποδέχονται οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλεύοντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν
C καὶ παρασκευαστὸν ἡγοῦνται ἀρετήν, ἀποδέδεικταί σοι, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς, ὥς γέ μοι φαίνεται.

Ἔτι δὴ λοιπὴ ἀπορία ἐστίν, ἣν ἀπορεῖς, περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί δή ποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς αὑτῶν ὑεῖς διδάσκουσιν ἃ διδασκάλων ἔχεται, καὶ σοφοὺς ποιοῦσιν· ἣν δὲ αὐτοὶ ἀρετὴν ἀγαθοί, οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσι. τούτου δὲ πέρι, ὦ Σώκρατες, οὐκέτι μῦθόν σοι ἐρῶ, ἀλλὰ λόγον. ὧδε γὰρ ἐννόησον· πότερον ἔστι τι ἓν ἢ οὐκ ἔστιν, οὗ ἀναγκαῖον πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι.
D ἐν τούτῳ γὰρ αὕτη λύεται ἡ ἀπορία ἣν σὺ ἀπορεῖς, ἢ ἄλλοθι οὐδαμοῦ. εἰ μὲν γάρ ἐστι, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἕν, οὐ τεκτονική, οὐδὲ χαλκεία, οὐδὲ κεραμεία, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη, καὶ τὸ ὅσιον εἶναι, καὶ συλλήβδην ἓν αὐτὸ προσαγορεύω εἶναι ἀνδρὸς ἀρετήν· εἰ τοῦτ᾽ ἐστὶν οὗ δεῖ πάντας μετέχειν, καὶ μετὰ τούτου πάντ᾽ ἄνδρα, ἐάν τι καὶ ἄλλο βούληται μανθάνειν, ἢ πράττειν, οὕτω πράττειν· ἄνευ δὲ τούτου μή· ἢ τὸν μὴ μετέχοντα καὶ διδάσκειν καὶ κολάζειν, καὶ παῖδα καὶ ἄνδρα, καὶ γυναῖκα, ἕωσπερ ἂν κολαζόμενος, βελτίων γένηται. ὃς δ᾽ ἂν μὴ ὑπακούῃ κολαζόμενος καὶ διδασκόμενος, ὡς ἀνίατον ὄντα
E τοῦτον ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, ἢ ἀποκτείνειν. εἰ οὕτω μὲν ἔχει, οὕτω δ᾽ αὐτοῦ πεφυκότος, οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς ὑεῖς, τοῦτο δὲ μή, σκέψαι ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοί. ὅτι μὲν γὰρ διδακτὸν αὐτὸ ἡγοῦνται καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδείξαμεν. διδακτοῦ δὲ ὄντος καὶ θεραπευτοῦ, τὰ μὲν ἄλλα ἄρα τοὺς ὑεῖς διδάσκονται, ἐφ᾽ οἷς οὐκ ἔστι θάνατος ἡ ζημία ἐὰν μὴ ἐπίστωνται· ἐφ᾽ ᾧ δὲ ἥ τε ζημία θάνατος αὐτῶν τοῖς παισί, καὶ φυγαί, μὴ μαθοῦσι μηδὲ θεραπευθεῖσιν εἰς ἀρετήν, καὶ πρὸς
F τῷ θανάτῳ χρημάτων τε δημεύσεις, καί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξυλλήβδην τῶν οἴκων ἀνατροπαί, ταῦτα δ᾽ ἄρα οὐ διδάσκονται, οὐδ᾽ ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; οἴεσθαί γε χρή, Σώκρατες, ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρις οὗπερ ἂν ζῶσι,

ratione in eorum numero eſſe conſtat, qui docere virtutem putant. Ex his apertè, vt arbitror, monſtratum eſt, ô Socrates, non iniuria ciues tuos in ciuili adminiſtratione conſiliũ ærarii fabri coriariique non reſpuere, atque eos doctrina & ſtudio per exercitationẽ acquiri poſſe virtutem, exiſtimare.

Reſtat dubitatio illa quam de viris virtute claris mouebas, quamob cauſam filios illi ſuos in omnibus quæ præceptore cõſequi licet, erudiũt: quod verò ad paternam virtutẽ ſpectat, nihilo cæteris meliores reddunt. Ad hoc rationem, ô Socrates, non fabulam afferam. Sic enim cogita, vtrum eſt vnum aliquid, aut non, cuius neceſſe ſit ciues omnes eſſe participes, ſi modò conſtare ciuitas debeat. Ita enim hęc tua dubitatio ſoluitur, aliter verò minimè. Si vnum hoc extat, neque eſt architectorum, neque ærariorum artificum, neque figulorum opificium, ſed iuſtitia, temperantia, ſanctitas, & vt paucis compræhendam, viri propria virtus: ſi hoc eſt inquam, cuius participes eſſe oportet omnes, & cum hoc diſcere & agere quodcunque placeat aliud, abſque hoc nequaquam, expertem verò huius doceri, corripique & puerum, & virum, & mulierem, quoad correptionem melior efficiatur. ſi quis autem non paruerit punitus & doctus, eum tanquam inſanabilem è ciuitatibus pelli vel interfici: ſi ita eſt inquam, vt diximus, virique præſtantes in republica ciues, in cæteris quidem erudiunt filios, in hoc verò nequaquam, aduerte quàm mirabiliter in eo excellentes euadant. quòd enim doceri poſſe tam priuatim quàm publicè opinantur, oſtendimus. Cùm verò & doctrina & cura acquiri hoc poſsit, alia filios docent, in quibus non eſt aduerſus neſcientes mortis pœna propoſita: in quibus autem mulcta eſt mors ipſorũ liberis, & exilia, qui neq; eruditi ſunt, neque ad virtutem exculti ſunt, & præter mortem bonorum publicationes, & in ſumma, familiarum euerſiones hæc non docent, neque omnem diligentiam ſtudiumque adhibent. Exiſtimare decet, ô Socrates, à teneris annis vſque ad vitæ finem erudiri eos atque moneri. Nam cùm primum puer quæ dicuntur intelligit, nutrix, mater, pędagogus,

καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν, ἐπειδὰν θᾶττον συνιῇ τις τὰ λεγόμενα· καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ, καὶ παιδαγωγός,

nantia. Poſthæc ad gymnaſiorum magiſtros parentes filios mittunt, vt firmum aptúmque adepti corporis habitum, optimę menti ſuggerant miniſterium, ne fragilitate corporũ impediti, in bellis aliiſque actionibus reformidare cogantur. Hęc nempe obſeruant maximè ij qui maximè poſſunt: poſſunt autem maximè opulentiſsimi viri, eorumque filii, qui primi diſciplinarum ſcholas ingreſsi, nouiſsimi exeunt. Scholis autem egreſsi, à magiſtratibus leges iuráque diſcere, eorúmque exemplo viuere coguntur: nequid ipſi proprio ingenio freti temerè agant: ſed quemadmodum literarum magiſtri pueris adhuc ſcribendi ignaris, calamo exemplar quoddam præſcribunt: & libellum tradunt, iubéntque literarum ductum ſcribendo imitari: ita ciuitas leges præſcribens priſcorum hominum in legibus ferendis prudentiſsimorum inuenta, ad earum normam imperare cogit quemlibet & parere. Eos autem qui migrant, punit: punitióq; huiuſmodi & apud vos, & apud alios multos, quaſi iuſtitia dirigat, directiones, id eſt, εὐθῦναι, vocantur. Cùm igitur talis tantáq; ſit virtutis tam priuatim quàm publicè cura, an dubitas adhuc, ô Socrates, miraríſque ſi virtus doceri queat? Neque verò mirari hoc quiſquam debet, imò multo magis ſi doceri non poſsit. Quam igitur ob cauſam bonorum patrum filii mali reperiuntur? Hoc diſcito, neque hoc mirum videri debet, ſi vera ſunt quæ dixi, videlicet virtutis curam non ad vnum aliquem duntaxat, ſed ad omnes ſpectare oportere, ſi modò conſiſtere ciuitas debeat. Si autem ita eſt, vt loquor, imò certè cùm ita ſit, elige atque conſidera quamuis aliarum facultatum & doctrinarum: vtputa ſi non poſſet conſiſtere ciuitas, niſi tibicines omnes eſſemus, qualiſcunque eſſe quilibet poſſet, nónne hoc quilibet priuatim & publicè vnumquenque doceret,

εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι, χρήσιμοι ὦσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν. πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις εἰς παιδοτρίβου πέμπουσιν, ἵνα τὰ σώματα βελτίω ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ χρηστῇ οὔσῃ, καὶ μὴ ἀναγκάζωνται ἀποδειλιᾶν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν σωμάτων, καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσι. καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνάμενοι· μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι. καὶ οἱ τούτων ὑεῖς, πρῳαίτατα εἰς διδασκάλων τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτᾶν, ὀψιαίτατα ἀπαλλάττονται. ἐπειδὰν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἡ πόλις αὖ τούς τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν, καὶ κατὰ τούτους ζῆν κατὰ παράδειγμα, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' αὐτῶν εἰκῇ πράττωσιν. ἀλλ' ἀτεχνῶς, ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δεινοῖς γράφειν τῶν παίδων, ὑπογράψαντες γραμμὰς τῇ γραφίδι, οὕτω τὸ γραμματεῖον διδόασι, καὶ ἀναγκάζουσι γράφειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν· ὡς δὲ καὶ ἡ πόλις νόμους ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει καὶ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι· ὃς δ' ἂν ἐκτὸς βαίνῃ τούτων, κολάζει· καὶ ὄνομα τῇ κολάσει ταύτῃ καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης, εὐθῦναι. τοσαύτης οὖν τῆς ἐπιμελείας οὔσης περὶ ἀρετῆς ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, θαυμάζεις ὦ Σώκρατες, καὶ ἀπορεῖς εἰ διδακτόν ἐστιν ἀρετή; ἀλλ' οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον εἰ μὴ διδακτόν. διὰ τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ ὑεῖς φαῦλοι γίγνονται; τοῦτο αὖ μάθε. οὐδὲν γὰρ θαυμαστόν, εἴπερ ἀληθῆ ἐγὼ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι τούτου τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐδένα δεῖ ἰδιωτεύειν. εἰ γὰρ δὴ ὃ λέγω οὕτως ἔχει (ἔχει δὲ μάλιστα πάντων οὕτως) ἐνθυμήθητι, ἄλλο τῶν ἐπιτηδευμάτων ὁτιοῦν καὶ μαθημάτων προελόμενος. εἰ μὴ οἷόν τ' ἦν πόλιν εἶναι εἰ μὴ πάντες αὐληταὶ ἦμεν, ὁποῖός τις ἐδύνατο ἕκαστος, καὶ τοῦτο ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πᾶς πάντα καὶ ἐδίδασκε,

ἀναγκάζουσαι ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι· ἀλλ' εἶεν ἄγριοί τινες, οἷοί περ οὓς πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ C Ληναίῳ· ἦ σφόδρα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις γενόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ χορῷ μισάνθρωποι, ἀγαπήσαις ἂν εἰ ἐντύχοις Εὐρυβάτῳ καὶ Φρυνώνδᾳ, καὶ ἀνολοφύραι' ἂν ποθῶν τὴν ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν· νῦν δὲ τρυφᾷς, ὦ Σώκρατες, διότι πάντες διδάσκαλοί εἰσιν ἀρετῆς, καθ' ὅσον δύναται ἕκαστος· καὶ οὐδείς σοι φαίνεται. εἶθ' ὥσπερ ἂν εἰ ζητοῖς τίς διδάσκαλος τοῦ ἑλληνίζειν, οὐδ' ἂν εἷς φανείη· οὐδέ γ' ἄν, οἶμαι, εἰ ζητοῖς τίς ἂν ἡμῖν διδάξειε τοὺς τῶν χειροτεχνῶν υἱεῖς αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην ἣν δὴ παρὰ τοῦ πατρὸς μεμαθήκασι, καθ' ὅσον οἷός τ' ἦν ὁ πα- D τὴρ, καὶ οἱ τοῦ πατρὸς φίλοι ὄντες ὁμότεχνοι, τούτους ἔτι τίς ἂν διδάξειεν· οὐ ῥᾴδιον οἶμαι εἶναι, ὦ Σώκρατες, τούτων διδάσκαλον φανῆναι, τῶν δὲ ἀπείρων παντάπασι, ῥᾴδιον· οὕτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων. ἀλλὰ κἂν εἰ ὀλίγον ἐστί τις ὅστις διαφέρει ἡμῶν προβιβάσαι εἰς ἀρετήν, ἀγαπητόν. ὧν δὴ ἐγὼ οἶμαι εἷς εἶναι, καὶ διαφερόντως ἂν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὀνῆσαί τινα πρὸς τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀξίως τοῦ μισθοῦ ὃν πράττομαι, καὶ ἔτι πλείονος, ὥστε καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι. διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον E πεποίημαι· ἐπειδὰν γάρ τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, ἐὰν μὲν βούληται, ἀποδίδωκεν ὃ ἐγὼ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μή, ἐλθὼν εἰς ἱερὸν, ὀμόσας, ὅσου ἂν φῇ ἄξια εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκε. Τοιοῦτόν σοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ καὶ μῦθον καὶ λόγον εἴρηκα, ὡς διδακτὸν ἀρετή, καὶ Ἀθηναῖοι οὕτως ἡγοῦνται· καὶ ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους υἱεῖς γίνεσθαι, καὶ τῶν φαύλων, ἀγαθούς. ἐπεὶ καὶ οἱ Πολυκλείτου υἱεῖς, Παράλου καὶ Ξανθίππου τοῦδε ἡλικιῶται, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσί· καὶ ἄλλοι ἄλλων δημιουργῶν. τῶνδε δὲ οὔπω F ἄξιον τοῦτο κατηγορεῖν. ἔτι γὰρ ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ἐλπίδες. νέοι γάρ.

Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος, ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου· καὶ ἐγὼ ἐπὶ μὲν πολὺν χρόνον κεκηλημένος, ἔτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον, ὡς ἐροῦντά τι, ἐπιθυμῶν

eos homines incideres, qui ex eorum cœtu fuerunt hominum oſores, bene tecum agi putares, ſi Eurybatum offenderes & Phrynondam, deplorareſque fortunam tuam, deſiderans noſtrorum hominum prauitatem. Nunc autem delicatior videris ô Socrates. quum enim omnes pro viribus virtutis præceptores ſint, nullus tamen tibi talis apparet. Quinetiam ſi quęreres quis præceptor nos Græcè loqui docuerit, nullus vtique appareret. Item ſi peteres quis docuerit mechanicorum artificum filios artem illam quam patres eorum conſorteſque alii eiuſdem artis exercent, quódue filij imitantur, haud facilè, ô Socrates, præceptor illorum reperiretur: innumerabilium verò aliorum, perfacilè. Ita de virtute dicendum, ac cæteris talibus. Verùm ſatis nos habere putandum, ſi quis paulo commodius quàm cæteri, iuuenes ad virtuté prouehat. Ex quibus vnum me eſſe profiteor, ſubtiliuſque cęteris hominibus rationem qua boni honeſtique fiant, cognoſcere, atque ita rem ipſam perficere, vt dignum eſt ea mercede quam exigo, imò etiam mercede maiori, quod ipſi quoque diſcipuli iudicant. Exactionis autem meæ hæc eſt conditio: poſtquam aliquis à me didicit, ſi vult ille quidem, retribuit quantum exigo argentum. Sin minus, ingreſſus templum, iureiurando præſtito æſtimat quanta mercede digna ſibi mea documẽta videantur, tantamque exponit. Quod igitur virtus doceri diſcique poſsit, ô Socrates, hac fabula tibi ſit & ratione probatum. Quod & Athenienſes ipſi teſtantur. Oſtendimus item nihil mirum videri debere, ſi bonorum patrum mali ſint filii, malorúmue boni: quandoquidẽ & Polycleti filii, Parali & Xãthippi huius ęquales, ſi cum patre comparentur, interuallo quodam longiſsimo ſuperantur, ſimiliter etiam aliorum artificum filii. Nequedum adoleſcentes hi reprobandi ſunt, ſpem quippe aliquam præbent, iuuenes ſunt enim.

Cùm hæc & ſimilia oſtendiſſet Protagoras, loquendi finem fecit. At ego diu pòſt, vtpote ſuperiori oratione delinitus, adhuc ipſum contuebar ſequentium verborum deſiderio

inflammatu

tiſfactum. Virtutem ais doctrinæ ſtudio comparabilem, & ego, ſicut vnquam, tibi maximè credo. Quod verò te dicente ſum admiratus, aperias obſecro. Dicebas enim Iouem iuſtitiam & pudorem hominibus infudiſſe. Deinde procedente ſermone, ſæpe iuſtitiam nominaſti, temperantiam, ſanctitatem, perinde ac ſi iſta omnia ſub vna quadam virtute contineantur, vnúmque aliquid ipſa virtus exiſtat. Hæc mihi liquidò explanari velim, vtrum ſcilicet vnum quiddam ſit virtus, cuius partes ſint iuſtitia, temperantia, ſanctitas: an hæc inquam, omnia quæ nunc retuli, nomina vnius eiuſdemque rei ſint, hoc eſt, inquam, quod inſuper requiro. PROT. At facilis eſt ô Socrates, ad iſta reſpóſio, quòd virtutis ipſius quæ ſummatim vnum eſt, partes ſunt quæ interrogas omnia. SOCR. Vtrum quemadmodum vultus vnius partes ſunt os, nares, oculi, aures? An ſicuti auri partes nihilo differunt à toto, præterquam magnitudine quadam & paruitate? PROT. Ita ſe habere mihi videntur, ô Socrates, virtutis partes ad totam, vt vultus partes omnes ad totum. SOCRA. Vtrum alii homines aliam virtutis partem accipiunt? an neceſſe eſt, eum qui vnam habet, omnes habere? PROT. Nullo modo, quoniam multi fortes quidem ſunt, ſed iniuſti: & alii iuſti quidem ſunt, ſapientes minimè. SOCRAT. Nunquid ſapientia & fortitudo partes virtutis ſunt? PROTA. Omnino quidem, & præſtantiſſima pars omnium eſt ſapientia. SOCRAT. Eſtne hoc quidem aliud, illud verò aliud? PROT. Eſt. SOCRAT. Nunquid & potentiam vtrunque propriam habet? quemadmodum è vultus partibus oculus non eſt auribus ſimilis, neque illorum potentia eadem, neque alia quælibet pars alteri, aut potentia, aut alio quoquam ſimilis eſt. Itáne virtutis partes ſe habent, vt neque alia aliarum ſit ſimilis, neque eadem, neque potentia eadem? An forte ita eſſe conſtat? ſiquidem naturæ virtutum exemplar quod induximus, congruit,

τοδὶ τὴν ἀρετὴν φῂς διδακτὸν εἶναι, καὶ ἐγώ, εἴπερ ἄλλῳ τῳ ἀνθρώπων πειθοίμην ἄν, καὶ σοὶ πείθομαι. ὃ δ' ἐθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτό μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον. ἔλεγες γὰρ ὅτι ὁ Ζεὺς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ πέμψειε τοῖς ἀνθρώποις· καὶ αὖ πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ ἡ δικαιοσύνη, καὶ σωφροσύνη, καὶ ὁσιότης· καὶ πάντα ταῦτα ὡς ἕν τι εἴη συλλήβδην ἀρετή. ταῦτ' οὖν αὐτὰ διέλθε μοι ἀκριβῶς τῷ λόγῳ, πότερον ἕν μέν τι ἐστὶν ἡ ἀρετή, μόρια D δὲ αὐτῆς ἐστιν ἡ δικαιοσύνη, καὶ σωφροσύνη, καὶ ὁσιότης· ἢ ταῦτ' ἐστὶν ἃ νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον πάντα, ὀνόματα τοῦ αὐτοῦ ἑνὸς ὄντος. τοῦτ' ἐστὶν ὃ ἔτι ἐπιποθῶ. Ἀλλὰ ῥᾴδιον τοῦτό γ' (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἑνὸς ὄντος τῆς ἀρετῆς μόριά ἐστιν ἃ ἐρωτᾷς. Πότερον (ἔφην) ὥσπερ προσώπου τὰ μόρια, μόριά ἐστι, στόμα τε καὶ ῥὶς, καὶ ὀφθαλμοὶ, καὶ ὦτα· ἢ ὥσπερ τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἕτερα τῶν ἑτέρων, ἀλλήλων καὶ τοῦ ὅλου, ἀλλ' ἢ μεγέθει καὶ σμικρότητι; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον. Πότερον E οὖν (ἦν δ' ἐγώ) καὶ μεταλαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων, οἱ μὲν, ἄλλο, οἱ δὲ, ἄλλο; ἢ ἀνάγκη, ἐάνπερ τις ἓν λάβῃ, ἅπαντα ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη. ἐπεὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοί εἰσιν, ἄδικοι δέ· καὶ δίκαιοι αὖ, σοφοὶ δ' οὔ. Ἔστι γὰρ καὶ ταῦτα μόρια τῆς ἀρετῆς (ἔφην ἐγώ) σοφία τε καὶ ἀνδρεία; Πάντων μάλιστα δήπου, ἔφη. καὶ μέγιστόν γε ἡ σοφία τῶν μορίων. Ἕκαστον δὲ αὐτῶν ἐστι (ἦν δ' ἐγώ) ἄλλο, τὸ δὲ, ἄλλο; Ναί. Ἦ καὶ δύναμιν αὐτῶν ἕκαστον ἰδίαν ἔχει, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου; οὐκ ἔστιν ὀφθαλμὸς οἷον τὰ ὦτα, οὐδ' ἡ δύναF μις αὐτοῦ ἡ αὐτή· οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδέν ἐστιν οἷον τὸ ἕτερον, οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν, οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα. ἆρ' οὖν οὕτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια, οὐκ ἔστι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον, οὔτε αὐτὸ, οὔτε ἡ δύναμις αὐτοῦ; ἢ δῆλα δὴ ὅτι οὕτως ἔχει, εἴπερ τῷ παραδείγματί γε ἔοικεν;

Ἀπολογησαίμην ἂν ἔγωγ', ἔφη, τῷ ἐρωτήματι· καὶ εἴποιμ' ἄν, Εὐφήμει, ὦ ἄνθρωπε. σχολῇ μέντ' ἄν τι ἄλλο ὅσιον εἴη, εἰ μὴ αὐτή γε ἡ ὁσιότης ὅσιον ἔσται. τί δὲ σύ; οὐχ οὕτως ἂν ἀποκρίναιο; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτ' εἴποι ἐρωτῶν ἡμᾶς, Πῶς οὖν ὀλίγον πρότερον ἐλέγετε; ἆρ' οὐκ ὀρθῶς ὑμῶν κατήκουσα; ἐδόξατέ μοι φάναι τῆς ἀρετῆς μόρια εἶναι οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ὡς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον αὐτῶν οἷον τὸ ἕτερον. Εἴποιμ' ἂν ἔγωγε ὅτι, Τὰ μὲν ἄλλα ὀρθῶς ἤκουσας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἴει εἰπεῖν τοῦτο, παρήκουσας. Πρωταγόρας γὰρ ὅδε ταῦτα ἀπεκρίνατο, ἐγὼ δὲ ἠρώτων. Εἰ οὖν εἴποι, ἀληθῆ ὅδε λέγει, ὦ Πρωταγόρα; σὺ φῂς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον μόριον οἷον τὸ ἕτερον τῶν τῆς ἀρετῆς; σὸς οὗτος ὁ λόγος ἐστί; τί ἂν αὐτῷ ἀποκρίναιο; Ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμολογεῖν. Τί οὖν, ὦ Πρωταγόρα, ἀποκρινούμεθα αὐτῷ, ταῦτα ὁμολογήσαντες, ἐὰν ἡμᾶς ἐπανέρηται; Οὐκ ἄρα ἐστὶν ὁσιότης οἷον δίκαιον εἶναι πρᾶγμα, οὐδὲ δικαιοσύνη οἷον ὅσιον, ἀλλ' οἷον μὴ ὅσιον· ἡ δ' ὁσιότης, οἷον μὴ δίκαιον. δίκαιον ἄρα τόδε, ἀνόσιον. τί αὐτῷ ἀποκρινούμεθα; ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς καὶ ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ, φαίην ἂν καὶ τὴν δικαιοσύνην, ὅσιον εἶναι, καὶ τὴν ὁσιότητα, δίκαιον καὶ ὑπὲρ σοῦ δὲ, εἴ με ἐῴης, ταὐτὰ ἂν ταῦτα ἀποκρινοίμην, ὅτι ἤτοι ταὐτόν ἐστι δικαιότης ὁσιότητι, ἢ ὁμοιότατον· καὶ μάλιστα πάντων ἥ τε δικαιοσύνη, οἷον ὁσιότης, καὶ ἡ ὁσιότης, οἷον δικαιοσύνη. ἀλλ' ὅρα εἰ διακωλύεις ἀποκρίνεσθαι, ἢ καὶ σοὶ συνδοκεῖ οὕτως. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ (ἔφη) ὦ Σώκρατες, οὕτως ἁπλοῦν εἶναι, ὥστε συγχωρῆσαι τήν τε δικαιοσύνην, ὅσιον εἶναι, καὶ τὴν ὁσιότητα, δίκαιον· ἀλλά τί μοι δοκεῖ ἐν αὐτῷ διάφορον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει; ἔφη. εἰ γὰρ βούλει, ἔστω ἡμῖν καὶ δικαιοσύνη, ὅσιον, καὶ ὁσιότης δίκαιον. Μή μοι, ἦν δ' ἐγώ. οὐδὲν γὰρ δέομαι τὸ, εἰ βούλει, τοῦτο, καὶ εἴ σοι δοκεῖ, ἐλέγχεσθαι· ἀλλ' ἐμέ τε καὶ σέ. τὸ δ' ἐμέ τε καὶ σέ, τοῦτο λέγω, οἰόμενος οὕτως τὸν λόγον βέλτιστ' ἂν ἐλέγχεσθαι, εἴ τις τὸ εἰ ἀφέλοι αὐτοῦ. Ἀλλὰ μέντοι (ἦ δ' ὅς) προσέοικέ τι δικαιοσύνη ὁσιότητι. καὶ γὰρ ὁτιοῦν ὁτῳοῦν ἀμηγέπη προσέοικε. τὸ γὰρ λευκὸν τῷ μέλανι ἔστιν ὅπῃ προσέοικε, καὶ τὸ σκληρὸν τῷ μαλακῷ·

C ſanctum aliquid eſſet, niſi & ſancta ipſa ſanctitas eſſet. quid & tu? an non ſimiliter reſponderes? PROT. Similiter. SOC. His ſi adiiceret, an quæ ſuprà dixiſtis, rectè accepi? Videbamini enim paulo antè aſſerere, ita ſe inuicem partes virtutis habere, vt non ſit alia pars qualis eſt alia. Inferrem equidem ad hæc, quòd alia rectè acceperit: quòd verò me in eo conſenſiſſe putarit, non rectè. Nam Protagoras iſte hæc reſpondit: ego autem quæſiui. Ergo ſi dicat, ô Protagora, verè loquitur Socrates, ipſe es qui ais, virtutis partem aliam non eſſe talem qualis eſt alia: tuus hic ſermo eſt. Quid illi tu reſpondebis? PROT. Neceſſe eſt, ô Socrates, id fa-

D teri. SOC. His conceſsis, quid illi potiſsimùm reſpondebimus, ſi vltrà ſic obiecerit: Non ergo talis eſt ſanctitas, vt res iuſta ſit: neque iuſtitia talis, vt ſancta: ſed illa talis, vt non iuſta, hęc vt non ſancta, iniuſta itaque illa, hæc prophana. Quid ad hæc, inquam? Equidem mea ſententia iuſtitiam eſſe ſanctam, & ſanctitatem iuſtam eſſe dicam. Arbitror enim te permiſſurum, vt pro te illud ipſum reſpondeam, quòd videlicet aut idem ſit iuſtitia quod ſanctitas, aut inuicem quàm ſimillima: vt maximè omnium talis iuſtitia qualis ſanctitas, & qualis ſanctitas, talis iuſtitia ſit. Vide num me ita reſpondere prohibeas, an conſentias. PRO. Haud

E ita ſimpliciter iſtud mihi videtur, ô Socrates, vt concedi poſsit ſanctitatem iuſtam, ſanctámue iuſtitiam eſſe. Verùm differentia quædam in eſſe apparet, ſed quid tandem id refert? Si vis eſto nobis ſanctitas iuſta ſanctaque iuſtitia. SOC. Mihi verò nō. Nec opus habeo vt iſtud, ſi vis, & ſi tibi placet, redarguatur. Sed vt me & te dicatur volo. Dico autem & me & te, exiſtimans tum demum rectè ſermonem diſcuti, ſi tantum hoc Si ex eo tolli-

F tur. PROT. Enimuero ſimile quiddam habet iuſtitia ſanctitati. Nam quodlibet cuilibet quiddam ſimile habet, præter illa quæ omnino inter ſe contraria ſunt, vt album nigrum, molle durum.

[illegible] SOCR. Nonne quicquid robore fit, fit robuſte? & debilitate quicquid fit, debiliter? PRO. Apparet. SOC. Et quicquid velocitate, velociter: quicquid autem tarditate, tardè? PROT. Et hoc. SOC. Et quod eodem modo fit omnino, ab eodem efficitur: quod verò contrario modo, efficitur à contrario. PRO. Aſſentior. SOC. Dic obſecro, eſtne pulchrum aliquid? PROT. Eſt profectò. SOC. Huic contrarium aliud quicquam eſt, quàm turpe? PROT. Nihil aliud. SOC. Eſt & aliquid bonum. PROT. Et bonum. SOC. Et nunquid aliud contrarium niſi malum? PROT. Non aliud. SOC. Eſtne aliquid in voce acutũ? PRO. Sane. SOC. Num aliud illi contrarium quàm graue? PROT. Hoc ipſum. SOC. An non vnicuique contrariorũ non multa, ſed vnum eſt contrarium? PRO. Vnũ duntaxat. SOCR. Reſumamus iam quæ hactenus à nobis conceſſa fuerunt. Conceſſimus planè, vni vnum ſolum eſſe contrarium, plura autem, minime. PRO. Nempe. SOC. Item quod contrario modo fit, à contrariis effici. PROT. Hoc quoque. SOC. Admiſimus præterea contrario modo fieri quod inſanè fit, & quod temperatè. PRO. Etiam. SOCR. Rurſus quod temperatè agitur, à temperantia prouenire: quod inſanè, ab inſania. PROT. Conuenit. SOCR. An non, ſi contrario fit modo, fit à contrario? PROT. Vtique. SOCR. Fit autem hoc quidem à temperantia, illud autem ab inſania. PROT. Certè. SOCR. Contrario modo? PROT. Contrario. SOCR. Nonne igitur à contrariis? PROT. Et à contrariis. SOC. Inſania itaque temperantiæ contraria eſt? PROT. Apparet. SOC. Recordamur ſupra nos conceſsiſſe ſapientiæ inſaniam eſſe contrariam? PROT. Certè. SOCRA. Quin & vni vnum ſolum eſſe contrarium? PROT. Et hoc. SOCRA. Vtram igitur orationum harum reiiciemus Protagoras? eámne qua dicitur vnum vni ſolum eſſe contrarium? An quæ ſolebat ſapientiam temperantia differre: cum vtraque pars virtutis eſſet? ac etiam præter id quòd diuerſæ vtræque ſunt, diſsimiles quoque eſſe tam ipſas quàm earum vim, ſic quemadmodum illas in vultu partes?

ἰσχύι), ἰσχυρῶς πράττεσθαι· καὶ εἴτι ἀσθενείᾳ, ἀσθενῶς; Ἐδόκει. Καὶ εἴτι μετὰ τάχους, ταχέως· καὶ εἴτι μετὰ βραδυτῆτος, βραδέως; Ἔφη. Καὶ εἴτι δὴ ὡσαύτως πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται· καὶ εἴτι ἐναντίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Συνέφη. Φέρε δὴ (ἦν δ᾽ ἐγὼ) ἔστι τι καλόν; Συνεχώρει. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον, πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔστι. Τί δέ; ἔστι τι ἀγαθόν; Ἔστι. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον, πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστι. D Τί δέ; ἔστι τι ὀξὺ ἐν φωνῇ; Ἔφη. Τούτῳ μὴ ἔστι τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν τὸ βαρύ; Οὐκ, ἔφη. Οὐκοῦν (ἦν δ᾽ ἐγὼ) ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ἐναντίων ἓν μόνον ἐστὶν ἐναντίον, καὶ οὐ πολλά; Συνωμολόγει. Ἴθι δὴ (ἦν δ᾽ ἐγὼ) ἀναλογισώμεθα τὰ ὡμολογημένα ἡμῖν. Ὡμολογήκαμεν ἓν ἑνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ μή. Ὡμολογήκαμεν. Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον, ὑπὸ ἐναντίων πράττεσθαι. Ἔφη. Ὡμολογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι ὃ ἂν ἀφρόνως πράττηται, τῷ σωφρόνως πραττομένῳ. Ἔφη. Τὸ δὲ σωφρόνως πραττόμενον, ὑπὸ σωφροσύνης πράττεσθαι· τὸ δὲ ἀφρόνως, ὑπὸ E ἀφροσύνης. Συνεχώρει. Οὐκοῦν, εἴπερ ἐναντίως πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτ᾽ ἄν; Ναί. Πράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ, ὑπὸ ἀφροσύνης. Ναί. Ἐναντίως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὑπὸ ἐναντίων ὄντων; Ναί. Ἐναντίον ἄρα ἐστὶν ἀφροσύνη σωφροσύνης. Φαίνεται. Μέμνησαι οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡμολόγηται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφίᾳ ἐναντίον εἶναι; Συνωμολόγει. Ἓν δὲ ἑνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι; Φημί. Πότερον οὖν, ὦ Πρωταγόρα, λύσωμεν τῶν λόγων; τὸ ἓν ἑνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, ἢ ἐκεῖνον ἐν ᾧ ἐλέγετο ἕτερον F εἶναι σωφροσύνης σοφία; μόριον δὲ ἑκάτερον, ἀρετῆς; καὶ πρὸς τῷ ἕτερον εἶναι, καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια;

ὁ Πρωταγόρας (τὸν γὰρ λόγον ᾐτιᾶτο δυσχερῆ εἶναι) ἔπειτα μέντοι συνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι. Ἴθι δή (ἔφην ἐγὼ) ἐξ ἀρχῆς C μοι ἀπόκριναι. Δοκοῦσί τινές σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; Ἔστω, ἔφη. Τὸ δὲ σωφρονεῖν, λέγεις εὖ φρονεῖν; Ἔφη. Τὸ δ' εὖ φρονεῖν, εὖ βουλεύεσθαι, ὅτι ἀδικοῦσιν; Ἔστω, ἔφη. Πότερον (ἦν δ' ἐγὼ) εἰ εὖ πράττουσιν ἀδικοῦντες, ἢ εἰ κακῶς; Εἰ εὖ. Λέγεις οὖν ἀγαθὰ ἄττα εἶναι; Λέγω. Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγὼ) ταῦτ' ἐστὶν ἀγαθὰ, ἅ ἐστιν ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, κἂν μὴ τοῖς ἀνθρώποις ὠφέλιμα ᾖ, ἔγωγε καλῶ ἀγαθά. Καί μοι ἐδόκει ὁ Πρωταγόρας ἤδη τετραχύνθαι τε καὶ ἀγωνιᾶν, καὶ παρατετάχθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι. ἐπειδὴ οὖν ἑώρων αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, εὐλαβούμενος, ἠρέμα ἠρόμην, Πότε- D ρον (ἦν δ' ἐγὼ) λέγεις, ὦ Πρωταγόρα, ἃ μηδενὶ ἀνθρώπων ὠφέλιμά ἐστιν, ἢ ἃ μηδὲ τὸ παράπαν ὠφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ ἀγαθὰ καλεῖς; Οὐδαμῶς, ἔφη· ἀλλ' ἔγωγε πολλὰ οἶδ' ἃ ἀνθρώποις μὲν ἀνωφελῆ ἐστι, καὶ σιτία καὶ ποτὰ, καὶ φάρμακα, καὶ ἄλλα μυρία· τὰ δέ γε, ὠφέλιμα. τὰ δὲ, ἀνθρώποις μὲν οὐδέτερα, ἵπποις δέ. τὰ δὲ, βουσὶ μόνον· τὰ δὲ, κυσί· τὰ δέ γε, τούτων μὲν οὐδενὶ, δένδροις δέ. τὰ δὲ, τοῦ δένδρου ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθὰ, ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά. οἷον καὶ ἡ κόπρος πάντων τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθὸν παραβαλλομένη· εἰ δ' ἐθέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους καὶ τοὺς νέους κλῶ- E νας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν. ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἅπασίν ἐστι πάγκακον, καὶ ταῖς θριξὶ πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζῴων, πλὴν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου· ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀρωγὸν, καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι. οὕτω δὲ ποικίλον τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ παντοδαπὸν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα, τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δ' ἐντὸς ταὐτὸ τοῦτο κάκιστον. καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἰατροὶ πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἐλαίῳ, ἀλλ' ἢ ὅ,τι σμικροτάτῳ, ἐν τούτοις οἷς μέλλει ἔδεσθαι, ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι τὴν ἐπὶ F ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ῥινῶν γιγνομένην ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ ὄψοις. Εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτοῦ, οἱ παρόντες ἀνεθορύβησαν ὡς εὖ λέγοι. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ὦ Πρωταγόρα, ἐγὼ τυγχάνω ἐπιλήσμων τις ὢν ἄνθρωπος· καὶ ἐάν τίς μοι μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἂν ᾖ ὁ λόγος.

ab initio mihi reſponde. Videntur aliqui tibi iniuſte agendo, ſapere temperanter? PROT. Eſto. SOC. Temperanter verò ſapere, bene ſapere vocas. PROT. Voco. SOCRA. Bene autem ſapere conſulere in eo, in quo cæteri iniuriam exercent? PROT. Eſto. SOCR. Vtrum ſi bene faciũt quod iniuriantur, an ſi malè? PROT. Si bene. SOCRA. Dicisne bona quædam eſſe? PROT. Dico. SOCRA. Num ea bona ſunt, quæ vtilia ſunt hominibus? PROT. Imò per Iouem, bona quædam voco, etiam ſi hominibus vtilia non ſint. SOCRA. Cùm autem videretur mihi Protagoras ſubiraſci, & ad reſponſionem inuitus deſcendere, omnia ego caute pedetẽtimque rogaui. Nunquid ais Protagora, quæ nulli hominum vtilia ſunt? an quæ nullo modo vtilia? Et alia quædã bona appellas? PROT. Nequaquam. Sed ego multa noui hominibus inutilia, cibos, & potiones, & pharmaca, aliaque permulta: alia verò vtilia. Quædam autem quæ hominibus perinde ſunt, equis afferunt magnum momentum. Et nonnulla bobus tantùm, nonnulla canibus: quædam verò nullis horum, ſed arboribus potius. Et eorum quæ arboribus, quædam ita ſe habent, vt ſæpe radicibus proſint, germinibus obſint. Quemadmodum ſterquilinium radicibus vtile, ramuſculis ſucculiſque eſt noxium admodum. Oleum quoque arboribus omnibus herbiſque maximè prodeſt: pilis autem animalium omnium, humanis exceptis, nocet plurimum. Nam & pilis hominum & toti corpori confert. Atque ita varia quædam & multiformis res bonum exiſtit. Vnde & oleum externis noſtri corporis partibus optimum, interioribus peſſimum. Quapropter medici omnes ægrotantibus olei vſum vetant, nec vti permittunt, niſi quàm parciſsimè, ad obſoniorum quorundam malè olentium offenſionem reiiciendam. Cùm hæc dixiſſet Protagoras, præſentes frequenti applauſu acclamantes, illius dicta comprobauerunt. At ego, ô Protagora, inquam, ſum equidem nimis obliuioſus, ac ſi quis orationem in longum protrahat, de quo verba fiunt, protinus obliuiſcor.

vt ego aſſequi poſſim, adſtabo equidem: nam tu quidem, vt de te fertur, & ipſe profiteris, æquè eadem potes & ſummatim perſtringere, & ampliſſimè ediſſerere: es enim ſapiens: ego autem ad prolixam orationem ineptus ſum: atque vtinam eius compos eſſem, verùm tua intererat nobis aliquantulum indulgere, quandoquidem æquè es ad vtrunque paratus, vt diſputatio peragatur: poſtquam verò non vis, & me vſqueadeò negotia vrgent, vt nequeam tecum hic diu commorari, quãuis iſta libenter audiſſem, abeo iam quò res ipſa me vocat. His dictis, ſurrexi protinus abiturus. Sed cùm ſurgerem Callias dextera quidem me prehendens, ſiniſtra hoc pallium, dixit, Haud te dimittemus Socrates: nam ſi exieris nunc, vix erit deinceps vt ita colloquamur. Mane obſecro, nullius me oratio perinde vt tua illa cum Protagora oblectabit. Quare & mihi & omnibus his gratificare. At ego iam ſurrexeram exiturus, & ad Calliam inquam: O Hipponici fili, tuam ſemper philoſophiã admiratus ſum, nũc laudo inſuper atq; amo. Quocirca gratificari tibi vehementer optarim, ſi poſſibilia poſcas. Quod verò nunc petis, perinde ac ſi oratores, vt Criſonem Imeræum curſorem iuuenémque æquis paſſibus ſequerer, vel aliquem eorum qui longiſſimum interuallum excurrere ſolent, aut diurnum curſum peragere, obiicerem enim multo magis me ipſum optare, quàm te, qui hoſce curſores curſu æquare queam, ſed nequeo. Quòd ſi me & hunc quaſi alterum Criſonem ſpectare pariter concurrentes vis, ipſum ora, vt æquis me paſſibus comitetur. Nam ego quidem celeriter currere nequeo, hic autem tardè poteſt. Ergo ſi optas audire me & Protagoram diſputantes, eum obſecra, vt quemadmodũ à principio fecit, ita nũc paucis verbis & ad propoſitam quæſtionem reſpondeat. Alioquin quis erit diſputandi modus?

ἔχω παρὰ τὰ σοὶ δοκοῦντα τὴν συνουσίαν ἡμῖν γίγνεσθαι
δή· ἐπειδὴ σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι, ὡς ἐγὼ δύναμαι
ἕπεσθαι, τίτι σοι διαλέξομαι. σὺ μὲν γὰρ, (ὡς λέγεται
περὶ σοῦ, φῂς δὲ καὶ αὐτὸς) καὶ ἐν μακρολογίᾳ καὶ ἐν
βραχυλογίᾳ οἷός τ' εἶ συνουσίας ποιεῖσθαι. σοφὸς γὰρ εἶ.
ἐγὼ δὲ τὰ μακρὰ ταῦτα ἀδύνατος. ἐπεὶ ἐβουλόμην
ἂν οἷός τ' εἶ(ναι). ἀλλὰ σὲ ἐχρῆν ἡμῖν συγχωρεῖν τὸν ἀμ-
D φότερα δυνάμενον, ἵνα συνουσία ἐγίγνετο· νῦν δὲ, ἐπει-
δὴ οὐκ ἐθέλεις, καὶ ἐμοί τις ἀσχολία ἐστὶ, καὶ οὐκ ἂν οἷός τ'
εἴην σοι παραμεῖναι ἀποτείνοντι μακροὺς λόγους (ἐλθεῖν
γάρ ποι με δεῖ) εἶμι. ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἂν ἴσως οὐκ ἀηδῶς
σου ἤκουον. Καὶ ἅμα ταῦτα εἰπὼν, ἀνιστάμην ὡς ἀ-
πιών· καί μου ἀνισταμένου ἐπιλαμβάνεται ὁ Καλλίας
τῆς χειρὸς τῇ δεξιᾷ. τῇ δ' ἀριστερᾷ ἀντελάβετο τρίβω-
νος τουτουὶ καὶ εἶπεν, Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὦ Σώκρατες. ἐὰν
γὰρ σὺ ἐξέλθῃς, οὐχ ὁμοίως ἡμῖν ἔσονται οἱ διάλογοι.
δέομαι οὖν σου παραμεῖναι ἡμῖν. ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἑνὸς ἥδιον
E ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομένων. ἀλλὰ
χάρισαι ἡμῖν πᾶσι. Καὶ ἐγὼ εἶπον (ἤδη δὲ ἀνεστήκειν ὡς
ἐξιών) Ὦ παῖ Ἱππονίκου, ἀεὶ μὲν ἔγωγε σοῦ τὴν φιλοσο-
φίαν ἄγαμαι, ἀτὰρ καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ φιλῶ ὥστε βου-
λοίμην ἂν χαρίζεσθαί σοι, εἴ μου δυνατὰ δέοιο· νῦν δ'
ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἰ δέοιό μου, Κρίσωνι τῷ Ἱμεραίῳ δρομεῖ
ἀκμάζοντι ἕπεσθαι, ἢ τῶν δολιχοδρόμων τῳ, ἢ τῶν ἡμε-
ροδρόμων διαθεῖν τε καὶ ἕπεσθαι· εἴποιμι ἄν σοι ὅτι πο-
λὺ σοῦ μᾶλλον ἐγὼ ἐμαυτοῦ δέομαι θέουσι τούτοις ἀκο-
λουθεῖν· ἀλλ' οὐ γὰρ δύναμαι. ἀλλ' εἴ τι δεῖ θεάσασθαι
F ἐν τῷ αὐτῷ ἐμέ τε καὶ Κρίσωνα θέοντας, τούτου δέου συγκα-
θεῖναι. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐ δύναμαι ταχὺ θεῖν, οὗτος δὲ δύναται
βραδέως. εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἐμοῦ καὶ Πρωταγόρου ἀ-
κούειν, τούτου δέου, ὥσπερ τὸ πρῶτόν μοι ἀπεκρίνατο διὰ
βραχέων καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα, οὕτω καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι· εἰ δὲ μή, τίς ὁ τρόπος ἔσται τῶν διαλόγων;

τὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς ἐγᾦμαι, Κριτίας ἦν ὁ εἰπών, C Ὦ Πρόδικε καὶ Ἱππία, Καλλίας μὲν δοκεῖ μοι μάλα πρὸς Πρωταγόρου εἶναι· Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ φιλόνεικός ἐστι πρὸς ὅ,τι ἂν ὁρμήσῃ. ἡμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ συμφιλονεικεῖν οὔτε Σωκράτει, οὔτε Πρωταγόρᾳ· ἀλλὰ κοινῇ ἀμφοτέρων δεῖσθαι μὴ μεταξὺ διαλῦσαι τὴν συνουσίαν.

Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, ὁ Πρόδικος, Καλῶς μοι, ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὦ Κριτία. χρὴ γὰρ τοὺς ἐν τοιοῖσδε λόγοις παραγιγνομένους, κοινοὺς μὲν εἶναι ἀμφοῖν τοῖν διαλεγομένοιν ἀκροατὰς, ἴσους δὲ μή. ἔστι γὰρ οὐ ταυτόν. κοινῇ μὲν γὰρ D ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἴσον δὲ νεῖμαι ἑκατέρῳ· ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλέον, τῷ δὲ ἀμαθεστέρῳ ἔλαττον. ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς, ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, ἀξιῶ ὑμᾶς συγχωρεῖν, καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν λόγων ἀμφισβητεῖν μὲν, ἐρίζειν δὲ μή (ἀμφισβητοῦσι μὲν γὰρ καὶ δι' εὔνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροί τε καὶ ἐχθροὶ ἀλλήλοις) καὶ οὕτως ἂν καλλίστη ἡμῖν ἡ συνουσία γίγνοιτο. ὑμεῖς τε γὰρ οἱ λέγοντες, μάλιστ' ἂν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούουσιν εὐδοκιμοῖτε, καὶ οὐκ ἐπαινοῖσθε (εὐδοκιμεῖν μὲν γάρ ἐστι παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων E ἄνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις παρὰ δόξαν ψευδομένων) ἡμεῖς τ' αὖ οἱ ἀκούοντες, μάλιστ' ἂν οὕτως εὐφραινοίμεθα, οὐχ ἡδοίμεθα. εὐφραίνεσθαι μὲν γάρ ἐστι, μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως μεταλαμβάνοντα, αὐτῇ τῇ διανοίᾳ· ἥδεσθαι δὲ, ἐσθίοντά τι, ἢ ἄλλο ἡδὺ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι.

Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου, πολλοὶ πάνυ τῶν παρόντων ἀπεδέξαντο. μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον Ἱππίας ὁ σοφὸς εἶπεν, Ὦ ἄνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαντας εἶναι, φύσει, οὐ νόμῳ. τὸ γὰρ ὅμοιον F τῷ ὁμοίῳ φύσει συγγενές ἐστι. ὁ δὲ νόμος, τύραννος ὢν τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχρὸν τὴν μὲν φύσιν τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ ὄντας τῶν Ἑλλήνων, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο νῦν συνεληλυθότας τῆς τε Ἑλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας

tentioſus nimis eſt & pertinax, quocunque ſe verterit. Nos autem alteri magis quàm alteri fauere non decet, vel Socrati, vel Protagoræ, ſed communiter vtrunque rogare, ne poſtquam cœperint, media in diſputatione deſiſtant.

Cùm hæc ille dixiſſet, Probè, Prodicus inquit, loqueris ô Critia: decet enim eos qui diſputationibus his interſunt, communes quidem eſſe vtrorumque auditores, æquos autem minimè. Neque verò idem hoc eſt & illud, communiter quippe audire vtrunque decet, non autem æquè tribuere. Sapiẽtiori quidem plus, imperitiori verò minus. Equidẽ ô Protagora atque Socrates, arbitror vos inuicem nonnihil debere concedere, & de his quæ dicentur ambigere quidem ſimul, contendere verò nequaquam. Ambigunt porrò propter beneuolentiam cum amicis amici, contendunt autem aduerſarii & hoſtes. Atque ita quàm optimè diſputatio noſtra procederet. Vos ſiquidem ita diſputantes, maximè à nobis audientibus probaremini, non laudaremini inquam. Probant vtique auditores mentis iudicio abſque deceptione: laudant verbis, plerunque falsò præter ſententiam aliquid extollentes, nos item auditores ita maximè gaudio, non voluptate afficeremur. Gaudio afficitur ille, qui diſcendo & contemplando ipſa intelligentia delectatur: voluptate perfunditur, qui dum comedit, vel alio quodam oblectamento potitur, ipſo ſenſu corporis delectatur.

Cùm hæc dixiſſet Prodicus, præſentium plurimi conſenſerunt. Deinde Hippias ille ſapiens ſic exorſus eſt. Arbitror ô viri præſentes, vos omnes cognatos, propinquoſque & conciues inuicem eſſe natura, non lege. Simile nanque ſimili natura cognatum. Lex autem tyrannus hominum multa præter naturam cogit. Turpe itaque eſſet, ſi nos qui rerum naturam callemus, ſapientiſsimique Græcorum omnium ſumus, poſtquam de hoc ipſo diſputaturi hanc in vrbem conuenimus, totius Græcæ ſapientiæ arcem,

tior alius eligi nequeat: quòd ſi quem elegeritis
nihilo doctiorem, aſſeretis tamen, dedecori Prota-
goræ hoc erit, quod ei tanquam inſcio & ignobili
iudicem delegiſtis. Mea verò nihil intereſt. Cæterū
vt quemadmodum vultis, diſputare pergamus, ita
mihi videtur agendum. Si non vult reſpondere
Protagoras, interroget ſaltem, ego autem reſpon-
debo, eique conabor oſtendere quo pacto reſpon-
dere quis alteri, meo quidem iudicio, debeat. Ac v-
bi ego ad quamlibet eius interrogationem ei re-
ſpondebo, ille mihi viciſsim officium idem pro-
mittat. Et ſi fortè parum alacris eſſe ad reſponden-
dum videatur, ego ſimul & vos hominem oremus,
quemadmodum vos me nunc oratis, ne cœtum
diſſoluat. Neque verò opus eſt vt vnum iudicem
proponatis. Vos enim vnà omnes iudicabitis. Cō-
ſenſerunt omnes ſic eſſe agendum. Protagoras au-
tem inuitus ad hæc deſcendere videbatur. Tādem
concedere coactus eſt interrogaturum ſe, & poſt-
quam ſatis interrogauerit, breuiter reſponſurum.

Itaq; in hunc modum interrogare cœpit. Arbi-
tror, ô Socrates, præcipuam doctrinæ partem in
hoc conſiſtere, vt carmina quis quàm plurima ha-
beat in promptu. Eſt autem hoc vt poetarum dicta
intelligere poſſit, quæ rectè ſcilicet habeant, quæ
minus: ſciátque diſcernere, & cùm interrogetur,
rationem dare. Et nunc quidem interroget aliquis
de eo ipſo quod vtrique iam inueſtigamus, virtute
ſcilicet. Sed hoc intererit, quòd ad carmina diſpu-
tatio eſt tranſlata. Dicit enim Simonides ad Sco-
pam Creontis Theſſalici filium, difficile eſſe virū
verè bonum fieri, manibus pedibúſque & mente
nō ad amuſsim quadratis. Tenéſne memoria car-
mina, aut vis vt vniuerſa exponam? Socr. Nihil
opus eſt. Teneo nanque & diligens mihi horum
carminum cura fuit. Soc. Bene loqueris. virū be-
ne rectéq; dixiſſe tibi videtur Simonides, an non?

δὲ σοφώτερον ἵνα ἕλησθε. εἰ δὲ αἱρήσεσθε μὲν μηδὲν
βελτίω, φήσετε δὲ, αἰσχρὸν καὶ τοῦτο τῷδε γίγνεται, ὥσπερ
φαύλῳ ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἱρεῖσθαι. ἐπεὶ τό γ' ἐμὸν,
οὐδέν μοι διαφέρει. ἀλλ' ὡδὶ ἐθέλω ποιῆσαι, ἵν' ὃ προ-
θυμεῖσθε, συνουσία τε καὶ διάλογοι ἡμῖν γίγνωνται. εἰ μὴ
βούλεται Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι, οὗτος μὲν ἐρωτάτω,
ἐγὼ δὲ ἀποκρινοῦμαι· καὶ ἅμα πειράσομαι αὐτῷ δεῖξαι ὡς
D ἐγώ φημι χρῆναι τὸν ἀποκρινόμενον ἀποκρίνεσθαι. ἐπει-
δὰν δὲ ἐγὼ ἀποκρίνωμαι, ὁπόσ' ἂν οὗτος βούληται ἐρωτᾶν,
πάλιν οὗτος ἐμοὶ λόγον ὑποσχέτω ὁμοίως. ἐὰν οὖν μὴ δο-
κῇ πρόθυμος εἶναι πρὸς αὐτὸ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνε-
σθαι, καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἅπερ ὑμεῖς
ἐμοῦ, μὴ διαφθείρειν τὴν συνουσίαν. καὶ οὐδὲν δεῖ τού-
του ἕνεκα ἕνα ἐπιστάτην γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες κοινῇ
ἐπιστατήσετε. Ἐδόκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι. καὶ ὁ Πρω-
ταγόρας πάνυ μὲν οὐκ ἤθελεν, ὅμως δὲ ἠναγκάσθη ὁμο-
λογῆσαι ἐρωτήσειν· καὶ ἐπειδὰν ἱκανῶς ἐρωτήσῃ, πάλιν δώ-
E σειν λόγον, κατὰ σμικρὸν ἀποκρινόμενος.

Ἤρξατο οὖν ἐρωτᾶν οὑτωσί πως, Ἡγοῦμαι, ἔφη, ὦ
Σώκρατες, ἐγὼ ἀνδρὶ παιδείας μέγιστον μέρος εἶναι, περὶ
ἐπῶν δεινὸν εἶναι. ἔστι δὲ τοῦτο, τὰ ὑπὸ τῶν ποιητῶν λεγόμενα
οἷόν τ' εἶναι συνιέναι ἅ τε ὀρθῶς πεποίηται, καὶ ἃ μή· καὶ ἐπί-
στασθαι διελεῖν τε καὶ ἐρωτώμενον λόγον δοῦναι. καὶ δὴ καὶ
νῦν ἔσται τὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ αὐτοῦ μὲν περὶ οὗπερ ἐγώ τε
καὶ σὺ νῦν διαλεγόμεθα, περὶ ἀρετῆς, μετενηνεγμένον δὲ
εἰς ποίησιν, τοσοῦτον μόνον διοίσει. λέγει γάρ που Σιμωνίδης
πρὸς Σκόπαν τὸν Κρέοντος υἱὸν τοῦ Θετταλοῦ. ὅτι ἄν-
F δρα ἀγαθὸν μὲν ἀλαθέως γενέσθαι, χαλεπὸν, χερσί τε
καὶ ποσὶ καὶ νόῳ τετράγωνον, ἄνευ ψόγου τετυγμένον.
τοῦτο ἐπίστασαι τὸ ᾆσμα, ἢ πᾶν σοι διεξέλθω; Καὶ ἐγὼ
εἶπον ὅτι, Οὐδὲν δεῖ. ἐπίσταμαί τε γὰρ, καὶ πάνυ μοι τυγ-
χάνει μεμεληκὸς τοῦ ᾄσματος. Εὖ (ἔφη) λέγεις. πότερον οὖν καλῶς σοι δοκεῖ πεποιῆσθαι καὶ ὀρθῶς; ἢ οὔ;

... πολλοῖς θόρυβον παρέσχε καὶ ἔπαινον τῶν ἀκουόντων. C καὶ ἐγὼ, τὸ μὲν πρῶτον, ὡσπερεὶ ὑπὸ ἀγαθοῦ πύκτου πληγεὶς, ἐσκοτώθην τε καὶ ἰλιγγίασα, εἰπόντος αὐτοῦ ταῦτα, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθορυβησάντων· ἔπειτα (ὥς γε πρὸς σὲ εἰρῆσθαι τἀληθῆ) ἵνα μοι χρόνος ἐγγένηται τῇ σκέψει τί λέγει ὁ ποιητὴς, τρέπομαι πρὸς τὸν Πρόδικον· καὶ καλέσας αὐτὸν, Ὦ Πρόδικε, ἔφην ἐγὼ, σὸς μέντοι Σιμωνίδης πολίτης· δίκαιος εἶ βοηθεῖν τῷ ἀνδρί. δοκῶ οὖν μοι ἐγὼ παρακαλεῖν σε, ὥσπερ ἔφη Ὅμηρος, τὸν Σκάμανδρον πολιορκούμενον ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως, τὸν Σιμόεντα παρακαλεῖν, εἰπόντα,

D Φίλε κασίγνητε, σθένος ἀνέρος ἀμφότεροί περ σχῶμεν.

Ἀτὰρ καὶ ἐγώ σε παρακαλῶ, μὴ ἡμῖν ὁ Πρωταγόρας τὸν Σιμωνίδην ἐκπέρσῃ. καὶ γὰρ οὖν καὶ δεῖται τὸ ὑπὲρ Σιμωνίδου ἐπανόρθωμα τῆς σῆς μουσικῆς, ᾗ τό, τε βούλεσθαι καὶ ἐπιθυμεῖν διαιρεῖς, ὡς οὐ ταὐτὸν ὄν. καὶ ἃ νυνδὴ εἶπες, πολλά τε καὶ καλά· καὶ νῦν σκόπει εἴ σοι συνδοκεῖ ὅπερ ἐμοί. οὐ γὰρ φαίνεται ἐναντία λέγειν αὐτὸς αὑτῷ Σιμωνίδης. σὺ γὰρ, ὦ Πρόδικε, προαπόφηναι τὴν σὴν γνώμην. ταὐτόν σοι δοκεῖ εἶναι τὸ γενέσθαι καὶ τὸ εἶναι; ἢ ἄλλο; Ἄλλο, νὴ Δί', ἔφη ὁ Πρόδικος. E Οὐκοῦν (ἔφην ἐγὼ) ἐν μὲν τοῖς πρώτοις αὐτὸς ὁ Σιμωνίδης τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφήνατο, ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀληθείᾳ γενέσθαι χαλεπὸν εἴη; Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη ὁ Πρόδικος. Τὸν δέ γε Πιττακὸν (ἦν δ' ἐγὼ) μέμφεται, οὐχ ὡς οἴεται Πρωταγόρας, τὸ αὐτὸν ἑαυτῷ λέγοντα, ἀλλ' ἄλλο. οὐ γὰρ τοῦτο ὁ Πιττακὸς ἔλεγε, τὸ χαλεπὸν γενέσθαι ἐσθλὸν (ὥσπερ ὁ Σιμωνίδης), ἀλλὰ τὸ ἔμμεναι. ἔστι δὲ οὐ ταὐτὸν, ὦ Πρωταγόρα (ὥς φησι Πρόδικος ὅδε) τὸ εἶναι καὶ τὸ γενέσθαι. εἰ δὲ μὴ τὸ αὐτό ἐστι τὸ εἶναι τῷ γενέσθαι, οὐκ ἐναντία λέγει ὁ Σιμωνίδης αὐτὸς ἑαυτῷ. καὶ ἴσως ἂν φαίη Πρόδικος ὅδε, καὶ ἄλλοι πολλοὶ, καθ' Ἡσίοδον, γενέσθαι μὲν ἀγαθὸν F χαλεπὸν εἶναι. τῆς γὰρ ἀρετῆς ἔμπροσθεν τοὺς θεοὺς ἱδρῶτα θεῖναι· ὅταν δέ τις αὐτῆς εἰς ἄκρον ἵκηται, ῥηιδίην δ' ἔπειτα πέλειν, χαλεπήν περ ἐοῦσαν ἐκτῆσθαι. Ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἀκούσας ταῦτα, ἐπῄνεσέ με. ὁ δὲ Πρωταγόρας, Τὸ ἐπανόρθωμα σοὶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, μεῖζον ἁμάρτημα ἔχει ἢ ὃ ἐπανορθοῖς. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Κακὸν ἄρα μοι εἴργασται, ὡς ἔοικεν, ὦ Πρωταγόρα· καὶ εἰμί τις γελοῖος ἰατρὸς, ἰώμενος μεῖζον τὸ νόσημα ποιῶ. Ἀλλ' οὕτως

... C rum clamor me prorſus obruerant. Deinde verò, vt apud te verum ingenuè fatear, quo ſpatium ad Poetæ mentem inueſtigandam captarem, ad Prodicum conuerſus inquam, Conciuis tuus ô Prodice Simonides extitit. Ergo tua intereſt illi opem ferre. Videor equidem ſic aduocare te, quemadmodum apud Homerum Scamander ab Achille obſeſſus Simoentem aduocauit. O dulcis frater, viri huius vnà ambo vim comprimamus. Haud ſecus ego te nunc accerſo, ne Protagoras Simonidem noſtrum expugnet. Equidem vt Simonidi ſuccurratur, illa concinnitate tua opus eſt, qua velle diſtinguis & cupere, & quæ multa atque præclara D paulò antè dicebas. Et nunc quidem vide num tibi idem quod mihi videatur. neque enim repugnare ſibi in dicendo Simonidem puto. Sed tuam ô Prodice, ſententiam prior expone: idémne tibi fieri & eſſe videtur, an aliud? Aliud per Iouem, inquit Prodicus. Nónne in primis, inquam, Simonides ſuam ſentẽtiam exponit, quòd virũ bonũ verè fieri difficile ſit? Vera narras, inquit Prodicus. Pittacum autem improbat, non vt Protagoras cenſet, idem ſed diuerſum dicentem. Non enim dixit Pittacus difficile eſſe virum fieri bonũ, vt Simonides, ſed manere. Eſt autem non idem ô Protagora, ſicut E exiſtimat Prodicus iſte, eſſe & fieri, ſi autem non idem eſt eſſe quod & fieri, haudquaquam ſibiipſi Simonides contraria ponit. Ac dicere fortaſſis Prodico huic & multis aliis illud Heſiodi licet, effici bonum difficile quidem eſſe, qui ante virtutem ſudorẽ à diis poſitum inquit. Verũ vbi ad ſummũ verticẽ peruentũ ſit, facilem eſſe quę cõparatu difficilis fuit.

Prodic' igitur cũ hæc audiſſet, me laudauit. Protagoras autem, iſta, ô Socrates, emendatio, inquit, plus habet vitij quàm quod emendas. Malè igitur, inquã ego, ô Protagora, mecũ actum eſt, vt videtur, ſúmque ridiculus medicus: quippe qui dum curare cõtendo, morbum exaugeo. PROT. Atqui ſic tamen

go à Prodico ſciſcitemur. Decet enim de Simonidis ſcriptis hunc maximè percontari. Quidnam, ô Prodice, Simonides ipſo difficilis nomine intelligi voluit? PROD. Malum profectò. SOCR. Ob hoc, vt arbitror, Prodice, Pittacum repræhendit, dicentem, difficile eſſe bonum manere: ac ſi dixiſſet, malum eſſe manere bonum. PRODIC. Et quid aliud putas ô Socrates, ſibi voluiſſe Simonidem, quàm repræhendere Pittacum, quòd nomina rectè diſcernere neſciret, vtpote qui Lesbius erat, & inter Barbaros educatus? SOC. Audis ô Protagora, quæ Prodicus hic dicit? Quid ad hæc? PROT. Permultum abeſt vt ita ſit Prodice. Certè equidem ſcio Simonidē difficilis nomine id quod & alij ſolent, voluiſſe, non malum, ſed quod non facile, quódque multis cum laboribus comparetur ſignificare. SOC. Ego item hoc voluiſſe Simonidem arbitror, ô Protagora, idémque Prodicum intelligere, ſed ludere, tentaréque te vtrum ſermoni tuo valeas ſuffragari. quod enim Simonides difficile non malum intelligi velit, argumento ſunt quæ ſequuntur: ſubiungit enim quòd ſolus Deus hoc munere frui dignus ſit. Neque verò ſi vellet, malum eſſe bonum, paulo pòſt adiungeret, ſolum Deum huius compotem eſſe, Deóque ſoli munus id attribueret. Diſſolutum planè hominem, nec vllo modo Chiū Prodicus diceret fuiſſe Simonidem. Cæterùm quid tandem ſenſiſſe in his carminibus Simonidem ducam, dicam, ſiquidem de me periculum facere vis, quemadmodum circa poetica habeam. Si autem lubeat, te audiam. Protagoras cùm hæc audiſſet, vt lubet, inquit, ô Socrates, verùm Prodicus & Hippias, aliique omnes agere iuſſerunt. Conabor inquam, quid de his carminibus ſentiam, vobis exponere. Antiquiſsima apud Græcos, & plurima philoſophia in Creta & Lacedæmone extat, & ſophiſtæ plures ibi [illegible] ſibi vſ[illegible] [illegible] diſsimulant [illegible] imperitos [illegible] gunt, ne cæteros [illegible] ſapientia [illegible] ndantur: prorſus [illegible] Pro-

χαλεπὸν Σιμωνίδης; Κακόν, ἔφη. Διὰ ταῦτ' ἄρα καὶ μέμφεται (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Πρόδικε τὸν Πιττακὸν λέγοντα, Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, ὥσπερ ἂν εἰ ἤκουεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ἐστὶ κακὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. Ἀλλὰ τί οἴει, ἔφη, λέγειν, ὦ Σώκρατες, Σιμωνίδην ἄλλο, ἢ τοῦτο, καὶ ὀνειδίζειν τῷ Πιττακῷ ὅτι τὰ ὀνόματα οὐκ ἠπίστατο ὀρθῶς διαιρεῖν, ἅτε Λέσβιος ὢν, καὶ ἐν φωνῇ βαρβάρῳ τεθραμμένος; Ἀκούεις δὴ (ἔφην ἐγώ) ὦ Πρωταγόρα, Προδίκου τοῦδε. ἔχεις τι

D πρὸς ταῦτα λέγειν; Καὶ ὁ Πρωταγόρας, Πολλοῦ γε δεῖ (ἔφη) οὕτως ἔχειν, ὦ Πρόδικε. ἀλλ' ἐγὼ εὖ οἶδ' ὅτι καὶ Σιμωνίδης τὸ χαλεπὸν ἔλεγεν ὅπερ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι, οὐ τὸ κακόν, ἀλλ' ὃ ἂν μὴ ῥᾴδιον ᾖ, ἀλλὰ διὰ πολλῶν πραγμάτων γίγνηται. Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ οἶμαι (ἔφην) ὦ Πρωταγόρα, τοῦτο λέγειν Σιμωνίδην, καὶ Πρόδικόν γε τόνδε εἰδέναι, ἀλλὰ παίζειν, καὶ σοῦ δοκεῖν ἀποπειρᾶσθαι, εἰ οἷός τ' ἔσῃ τῷ σαυτοῦ λόγῳ βοηθεῖν. ἐπεὶ ὅτι γε Σιμωνίδης οὐ λέγει τὸ χαλεπὸν, κακὸν, μέγα τεκμήριόν ἐστιν εὐθὺς τὸ μετὰ τοῦτο ῥῆμα. λέγει γὰρ ὅτι θεὸς ἂν μόνος ἔχοι τοῦτο γέρας. οὐ δήπου τοῦτό γε λέ-

E γων, κακὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. εἶτα τὸν θεόν φησι μόνον τοῦτο ἂν ἔχειν, καὶ τῷ θεῷ τοῦτο γέρας ἀπένειμε μόνῳ. ἀκόλαστον γὰρ ἄν τινα λέγοι Σιμωνίδην ὁ Πρόδικος, καὶ οὐδαμῶς Κεῖον. ἀλλ' ἅ μοι δοκεῖ διανοεῖσθαι Σιμωνίδης ἐν τούτῳ τῷ ᾄσματι, ἐθέλω σοι εἰπεῖν, εἰ βούλει λαβεῖν μου πεῖραν ὅπως ἔχω, ὃ σὺ λέγεις, τοῦτο περὶ ἐπῶν. ἐὰν δὲ βούλῃ, σοῦ ἀκούσομαι. Ὁ μὲν οὖν Πρωταγόρας ἀκούσας μου ταῦτα λέγοντος, Εἰ σὺ βούλει, ἔφη, ὦ Σώκρατες. ὁ δὲ Πρόδικός τε καὶ ὁ Ἱππίας ἐκελευέτην πάνυ, καὶ οἱ ἄλλοι. Ἐγὼ τοίνυν (ἦν δ' ἐγώ) ἅ γε μοι δοκεῖ περὶ τοῦ ᾄσματος τούτου

F πειράσομαι ὑμῖν διεξελθεῖν. φιλοσοφία γάρ ἐστι παλαιοτάτη τε καὶ πλείστη τῶν Ἑλλήνων ἐν Κρήτῃ τε καὶ ἐν Λακεδαίμονι. καὶ σοφισταὶ πλεῖστοι γῆς ἐκεῖ εἰσιν, ἀλλ' ἐξαρνοῦνται, καὶ σχηματίζονται ἀμαθεῖς εἶναι, ἵνα μὴ κατάδηλοι ὦσιν ὅτι σοφίᾳ τῶν Ἑλλήνων περίεισιν (ὥσπερ οὓς Πρω-

γίνεσθαι, τὰ μὲν πολλὰ ἐν τοῖς λόγοις εὑρήσει αὐτὸν φαῦλόν τινα φαινόμενον, ἔπειτα ὅπου ἂν τύχοι τῶν λεγομένων, ἐνέβαλε ῥῆμα ἄξιον λόγου βραχὺ καὶ συνεστραμμένον, ὥσπερ δεινὸς ἀκοντιστής· ὥστε φαίνεσθαι τὸν προσδιαλεγόμενον παιδὸς μηδὲν βελτίω. τοῦτο οὖν αὐτὸ καὶ τῶν νῦν εἰσὶν οἳ κατανενοήκασι καὶ τῶν πάλαι, ὅτι τὸ λακωνίζειν, πολὺ μᾶλλόν ἐστι φιλοσοφεῖν ἢ φιλογυμναστεῖν· εἰδότες ὅτι τοιαῦτα οἷόν τ' εἶναι ῥήματα φθέγγεσθαι, τελέως πεπαιδευμένου ἐστὶν ἀνθρώπου. τούτων ἦν καὶ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, καὶ Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος, καὶ Βίας ὁ Πριηνεὺς, καὶ Σόλων ὁ ἡμέτερος, καὶ Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος, καὶ Μύσων ὁ Χηνεύς· καὶ ἕβδομος ἐν τούτοις ἐλέγετο Λακεδαιμόνιος Χίλων. οὗτοι πάντες, ζηλωταὶ καὶ ἐρασταὶ καὶ μαθηταὶ ἦσαν τῆς Λακεδαιμονίων παιδείας. καὶ καταμάθοι ἄν τις αὐτῶν τὴν σοφίαν τοιαύτην οὖσαν, ῥήματα βραχέα ἀξιομνημόνευτα ἑκάστῳ εἰρημένα. οὗτοι καὶ κοινῇ ξυνελθόντες ἀπαρχὴν τῆς σοφίας ἀνέθεσαν τῷ Ἀπόλλωνι εἰς τὸν νεὼν τὸν ἐν Δελφοῖς, γράψαντες ταῦτα ἃ δὴ πάντες ὑμνοῦσι, ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ καὶ ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ. τοῦ δὴ ἕνεκα ταῦτα λέγω; ὅτι οὗτος ὁ τρόπος ἦν τῶν παλαιῶν τῆς φιλοσοφίας, βραχυλογία τις Λακωνική· καὶ δὴ καὶ τοῦ Πιττακοῦ ἰδίᾳ περιεφέρετο τοῦτο τὸ ῥῆμα ἐγκωμιαζόμενον ὑπὸ τῶν σοφῶν, τὸ, Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. ὁ οὖν Σιμωνίδης, ἅτε φιλότιμος ὢν ἐπὶ σοφίᾳ, ἔγνω ὅτι εἰ καθέλοι τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὥσπερ εὐδοκιμοῦντα ἀθλητὴν, καὶ περιγένοιτο αὐτοῦ, αὐτὸς εὐδοκιμήσει ἐν τοῖς τότε ἀνθρώποις. εἰς τοῦτο οὖν τὸ ῥῆμα καὶ τούτου ἕνεκα τούτῳ ἐπιβουλεύων, κολοῦσαι αὐτὸ ἅπαν τὸ ᾆσμα πεποίηκεν, ὥς μοι φαίνεται. ἐπισκεψώμεθα δὴ αὐτὸ κοινῇ πάντες, εἰ ἄρα ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. εὐθὺς γὰρ τὸ πρῶτον τοῦ ᾄσματος μανικὸν ἂν φανείη, εἰ βουλόμενος λέγειν ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν γενέσθαι χαλεπὸν, ἔπειτα ἐνέβαλε τὸ μέν. τοῦτο γὰρ οὐδὲ πρὸς ἕνα λόγον φαίνεται ἐμβεβλῆσθαι. ἐὰν μή τις ὑπολάβῃ πρὸς τὸ τοῦ Πιττακοῦ ῥῆμα ὥσπερ ἐρίζοντα λέγειν τὸν Σιμωνίδην· λέγοντος τοῦ Πιττακοῦ ὅτι χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, ἀμφισβητοῦντα εἰπεῖν ὅτι οὔκ· ἀλλὰ γενέσθαι μὲν χαλεπὸν ἄνδρα ἀγαθόν ἐστιν, ὦ Πιττακέ, ὡς ἀληθῶς, οὐκ ἀληθείᾳ ἀγαθόν. οὐκ ἐπὶ τούτῳ

rei ipſius opportunitas exigit, inſtar vehementis iaculatoris verbum breue contortúmque, ſed magni cuiuſdam momenti eiaculatur, vt qui cum eo loquitur, nihil à puero differre exiſtimetur. Quòd autem Lacedæmoniorum virtus, in ſapientiæ magis quàm exercitationis ſtudio conſiſtat, intelligunt nonnulli noſtræ ætatis homines, & olim multi idem animaduerterunt, cùm viderent verba eiuſmodi enunciare poſſe, viri eſſe abſolutè docti. Horum è numero fuit Thales Mileſius, & Mitylenæus Pittacus, Bias Prieneus, noſter Solo, Cleobulus Lyndius, Myſo Chenæus, ſeptimus horum dictus eſt Lacedæmonius Chilo, hi omnes æmuli ſtudioſique Lacedæmoniæ ſapientiæ fuerunt. Eam talem fuiſſe comperimus: verba breuia, memoratu vnicuique digna. Hi facto concilio ex communi conſenſu, has Delphici Apollinis templo primitias ſapientiæ dedicarunt, quæ templo inſcriptæ, ab omnibus celebrantur: Cognoſce teipſum: Nihil nimis. Hæc ob eam cauſam refero, vt pateat eam priſcæ philoſophię fuiſſe figuram, Laconicam ſcilicet quandam, vt ita dixerim, breuiloquẽtiam. Atqui & Pittaci proprium hoc dictum circumferebatur à ſapientibus celebratum: Bonum manere, difficile eſſe. Simonides itaque cùm ſapientiæ gloriam cuperet, cognouit ſi prouerbium hoc tanquam inſignem quendam athletam refelleret conuinceretque, fore vt ipſe illuſtris ab omnibus haberetur. Quamobrem carmina illa compoſuit, eius cuius gloriæ inſidiatus eſt verba, vt arbitror, turbaturus. Sed diſcutiamus hæc vnà omnes & videamus vtrum vera loquar. Primum quidem carmina illa priora inſanum hominem indicarent, ſi dicere volens, virum effici bonum, eſſe difficile: mox hanc particulam quidem inieciſſet: ea enim nulla ratione videtur iniecta: niſi dicamus aduerſus Pittaci verba certantem Simonidem loqui: & cùm ille dixiſſet, difficile eſſe bonum manere, Simonidem ad hæc obiicere, Non ita eſt ô Pittace, imò bonum quidem virum effici difficile eſt, verè non reuera bonum. Non enim

nam potiſsimum inopinatus caſus in nauis gubernatione ſubmergit: non rudem hominem: nam ſemper ille ſuccumbit: & quemadmodum iacẽtem nullus deiicit, ſed ſtantem quandoque deiicit aliquis, iacereque cogit, iacentẽ verò nequaquam: ita ſolertem & ſagacem hominem nonnunquam inopinatus caſus circumuenit. Enimuero qui nihil penſi vnquam habet, minimè. Et gubernatori quandoque ingens tempeſtatis impetus improuiſus ſuperuenit, & agricolæ intemperies anni, & medico quoque ſimilia, adeò vt tunc improuidi fuiſſe videantur. Poteſt enim bonus aliquis malus fieri: quod alius quoque poëta teſtatur, dicens, *Vir bonus, nunc prauus, nunc bonus eſt*. Vt autem malus efficiatur malus, fieri non poteſt. Eſſe enim ſemper neceſſe eſt. Quamobrem quoties caſus inopinatus prouidum hominem ſapientémque & bonum inuadit, malus efficitur. Tu verò dicis, ô Pittace, difficile eſſe bonum manere. Res autem ita ſe habet, vt fieri bonum poſſibile ſit, difficile tamen: perdurare autem bonum, penitus impoſsibile. Quilibet enim bene agens, bonus: malè contrà, malus. Quænam circa literas bona res eſt? quæue actio virum in illis bonum efficit? Conſtat quòd earum perceptio. Quæ item actio bona bonum efficit medicum? Morborum curandorum peritia videlicet. Qui bene curat, bonus medicus: contrà, qui malè, malus. Qui ergo malus medicus nõnunquam efficitur? ille certè, cui primò hoc ineſt, vt medicus ſit, deinde vt bonus medicus. Hic enim malus quandoque medicus effici poteſt. Nos autem medicinæ artis ignari, nunquam malè agendo aut medici, aut fabri efficeremur, aut aliud tale. Quiſquis autem non fit medicus, malè officio ſuo functus, neque etiam malus eſt medicus. Ita & bonus vir fieri poteſt aliquando malus, vel propter tempus, vel laborem, vel morbum, vel alium caſum.

πλαχὶ ἀδύνατον, καὶ οὐκ ἀνθρώπειον, ἀλλὰ θεὸς ἂν μόνος τοῦτο ἔχοι τὸ γέρας. ἄνδρα δ' οὐκ ἔστι μὴ οὐ κακὸν ἔμμεναι, ὃν ἂν ἀμήχανος συμφορὰ καθέλῃ. τίνα οὖν ἀμήχανος συμφορὰ καθαιρεῖ ἐν πλοίου ἀρχῇ; δῆλον ὅτι οὐ τὸν ἰδιώτην. ὁ μὲν γὰρ ἰδιώτης ἀεὶ καθῄρηται. ὥσπερ οὖν οὐ τὸν κείμενόν τις ἂν καταβάλοι, ἀλλὰ τὸν μὲν ἑστῶτά ποτε καταβάλοι ἄν τις, ὥστε κείμενον ποιῆσαι, τὸν δὲ κείμενον, οὔ· οὕτω καὶ τὸν εὐμήχανον ὄντα ποτὲ ἀμήχανος ἂν συμφορὰ καθέλοι, τὸν δὲ ἀεὶ ἀμήχανον ὄντα, οὔ. καὶ τὸν κυβερνήτην μέγας χειμὼν ἐπιπεσὼν ἀμήχανον ἂν ποιήσειε, καὶ γεωργὸν χαλεπὴ ὥρα ἐπελθοῦσα ἀμήχανον ἂν θείη· καὶ ἰατρὸν ταὐτὰ ταῦτα. τῷ μὲν γὰρ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι, (ὥσπερ καὶ παρ' ἄλλου ποιητοῦ μαρτυρεῖται, τοῦ εἰπόντος,

Αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς, τοτὲ μὲν κακὸς, ἄλλοτε δ' ἐσθλός.

τῷ δὲ κακῷ οὐκ ἐγχωρεῖ γενέσθαι, ἀλλ' ἀεὶ εἶναι ἀνάγκη· ὥστε τὸν μὲν εὐμήχανον καὶ σοφὸν καὶ ἀγαθὸν ἐπειδὰν ἀμήχανος συμφορὰ καθέλῃ, οὐκ ἔστι μὴ οὐ κακὸν εἶναι. σὺ δὲ φῂς, ὦ Πιττακὲ, χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. τὸ δ' ἐστὶ, γενέσθαι μὲν χαλεπὸν, δυνατὸν δὲ, ἐσθλὸν δ' ἔμμεναι ἀδύνατον. πράξας μὲν γὰρ εὖ πᾶς ἀνὴρ, ἀγαθὸς· κακὸς δ', εἰ κακῶς. τίς οὖν εἰς γράμματα ἀγαθὴ πρᾶξίς ἐστι, καὶ τίς ἄνδρα ἀγαθὸν ποιεῖ εἰς γράμματα; δῆλον ὅτι ἡ τούτων μάθησις. τίς δὲ εὐπραγία ἀγαθὸν ἰατρὸν ποιεῖ; δῆλον ὅτι ἡ τῶν καμνόντων τῆς θεραπείας μάθησις. κακὸς δὲ, κακῶς. τίς οὖν ἂν κακὸς ἰατρὸς γένοιτο; δῆλον ὅτι ᾧ πρῶτον μὲν ὑπάρχει ἰατρῷ εἶναι, ἔπειτα ἀγαθῷ ἰατρῷ. οὗτος γὰρ ἂν καὶ κακὸς γένοιτο. ἡμεῖς δὲ οἱ ἰατρικῆς ἰδιῶται, οὐκ ἄν ποτε γενοίμεθα, κακῶς πράξαντες, οὔτε ἰατροὶ, οὔτε τέκτονες, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων. ὅστις δὲ μὴ ἰατρὸς ἂν γένοιτο, κακῶς πράξας, δῆλον ὅτι οὐδὲ κακὸς ἰατρός. οὕτω καὶ ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ, γένοιτ' ἄν ποτε καὶ κακὸς, ἢ ὑπὸ χρόνου, ἢ ὑπὸ πόνου, ἢ ὑπὸ νόσου, ἢ ὑπὸ ἄλλου τινὸς περιπτώματος;

των, οὐδένα τῶν σοφῶν ἀνδρῶν ἡγεῖται οὐδένα ἀνθρώπων ἑκόντα ἐξαμαρτάνειν, οὐδὲ αἰσχρά τε καὶ κακὰ ἑ- C κόντα ἐργάζεσθαι· ἀλλ' εὖ ἴσασιν ὅτι πάντες οἱ τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ κακὰ ποιοῦντες, ἄκοντες ποιοῦσι. καὶ δὴ καὶ ὁ Σιμωνίδης, οὐχ ὃς ἂν μὴ κακὰ ποιῇ ἑκών, τούτου φησὶν ἐπαινέτης εἶναι, ἀλλὰ περὶ ἑαυτοῦ λέγει τοῦτο τὸ ἑκών. ἡγεῖτο γὰρ ἄνδρα καλὸν κἀγαθὸν πολλάκις αὐτὸν ἐπαναγκάζειν φίλον τινὶ γίγνεσθαι, καὶ ἐπαινέτην φιλεῖν καὶ ἐπαινεῖν. οἷον ἀνδρὶ πολλάκις συμβῆναι μητέρα ἢ πατέρα ἀλλόκοτον, ἢ πατρίδα, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. τοὺς μὲν οὖν πονηρούς, ὅταν τι τοιοῦτον αὐτοῖς συμβῇ, ὥσπερ ἀσμένους ὁρᾶν, καὶ ψέγοντας ἐπιδεικνύναι καὶ κατηγορεῖν τὴν πονηρίαν τῶν γονέων, D ἢ πατρίδος· ἵνα αὐτοῖς ἀμελοῦσιν αὐτῶν μὴ ἐγκαλῶσιν οἱ ἄνθρωποι, μηδ' ὀνειδίζωσιν ὅτι ἀμελοῦσιν. ὥστε ἔτι μᾶλλον ψέγειν τε αὐτοὺς, καὶ ἔχθρας ἑκουσίους πρὸς ταῖς ἀναγκαίαις προστίθεσθαι. τοὺς δ' ἀγαθοὺς ἐπικρύπτεσθαί τε καὶ ἐπαινεῖν ἀναγκάζεσθαι, καὶ ἄν τι ὀργισθῶσι τοῖς γονεῦσιν ἢ πατρίδι ἀδικηθέντες, αὐτοὺς ἑαυτοὺς παραμυθεῖσθαι καὶ διαλλάττεσθαι, προσαναγκάζοντας ἑαυτοὺς φιλεῖν τοὺς ἑαυτῶν καὶ ἐπαινεῖν. πολλάκις δὲ, οἶμαι, καὶ Σιμωνίδης ἡγήσατο καὶ αὐτὸς ἢ τύραννον ἢ ἄλλον τινὰ τῶν τοιούτων ἐπαινέσαι καὶ ἐγκωμιάσαι, οὐχ ἑκών, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος. ταῦ- E τα δὴ καὶ τῷ Πιττακῷ λέγει ὅτι, Ἐγώ, ὦ Πιττακέ, οὐ διὰ ταῦτά σε ψέγω ὅτι εἰμὶ φιλόψογος. ἐπεὶ ἔμοιγ' ἐξαρκεῖ ὃς ἂν μὴ κακὸς ᾖ, μηδ' ἄγαν ἀπάλαμνος, εἰδώς γ' ὀνήσιπολιν δίκαν ὑγιὴς ἀνήρ. οὐ μὴν ἐγὼ μωμήσομαι. οὐ γάρ εἰμι φιλόμωμος. τῶν γὰρ ἠλιθίων ἀπείρων γενέθλα, ὥστ' εἴ τις χαίρει ψέγων, ἐμπλησθείη ἂν ἐκείνους μεμφόμενος. πάντα τοι καλά, τοῖσίν τ' αἰσχρὰ μὴ μέμικται. Οὐ τοῦτο λέγει, ὥσπερ ἂν εἰ ἔλεγε, πάντα τοι λευκά, οἷς μέλανα μὴ μέμικται (γελοῖον γὰρ ἂν εἴη πολλαχῇ) ἀλλ' ὅτι αὐτὸς καὶ τὰ μέσα ἀποδέχεται, F ὥστε μὴ ψέγειν. καὶ οὐ ζητῶ (ἔφη) πανάμωμον ἄνθρωπον, εὐρυεδέος ὅσοι καρπὸν αἰνύμεθα χθονός. ἐπί θ' ὑμῖν εὑρὼν ἀπαγγελέω. ὥστε τούτου γ' ἕνεκα οὐδένα ἐπαινέσομαι, ἀλλά μοι ἐξαρκεῖ ἂν ᾖ μέσος, καὶ μηδὲν κακὸν ποιῇ. ὡς ἐγὼ πάντας φιλέω καὶ ἐπαινοίμι. καὶ τῇ φωνῇ ἐνταῦθα κέχρηται τῇ τῶν Μυτιληναίων, ὡς πρὸς

mittat. Sciunt etenim, quòd qui mala [illegible] committunt, præter voluntatem peccant. Atqui & Simonides nequaquam laudare ſe dicit illum, qui non ſponte ſcelera patrat, imò de ſeipſo vocem illam ſponte intelligi volebat: putabat enim præclarum bonumque virum ſæpe ſeipſum impulſurum, vt amicus laudatórque alicuius fieret, amarétque & laudaret, vt quibus moroſi & iniqui ſæpe parentes contingant, aut patria, aut tale aliquid: improbi homines ſi ſunt, vltro ſpontéque in parentum patriæque errata inuehi ſolent, & ea paſsim omnibus diuulgare, ne quis eos quòd parentes & patriam negligant, carpere poſsit quare vituperant parentes, patriámque, & præter neceſsitatem odiis & inimicitiis vltro exagitant. Probi verò qui ſunt viri, patria flagitia occultant potius, & ad laudandum eos ſeſe cogunt: & ſi qua in re iniuria affecti iure parentibus & patriæ indignari poſſent, conſolantur ſeipſos, & ſe ſuis conciliant, ſeque ad amorem laudémque maiorum vel inuitos adigunt. Sæpe etiam Simonidem ipſum arbitror, non ex animi ſui ſententia, ſed inuitum ad tyrannum quendam, aut alium talem laudandum & tollendum acceſſiſſe. Hęc igitur ad Pittacum dicit. Ego quidem, ô Pittace, non ob id te redarguo quòd natura detrahere gaudeam, cui ſatisfacit & ille quiſquis malus non eſt, nimiúmve ignauus. Sciens quidem iuuabit ciuitatem iuſtam vir ſanus. Neque tamen ipſe detraham: neque enim detractione gaudeo. Stultorum namque eſt infinita gens, vt ſi quis eos vituperare pergat, neceſſario defatigetur. Honeſta porrò ſunt omnia, quibus turpia non ſunt miſta. Haud hęc dicit perinde ac ſi diceret, omnia alba quibus nigra nulla miſcentur: ridiculum nempe id ſit: ſed quaſi dicat, mediocria ſe toleraturũ, neque ea vituperaturum. Non quæro, inquit, hominem irrepræhenſibilem. Quotquot latæ telluris fructum decerpimus. Deinde vobis quod mihi compertum eſt, núcio, quod videlicet huius cauſa neminem laudaturus ſum. Verùm mihi ſufficit quiſquis medium tenet, neque turpe quid agit. Sic ego omnes diligo, ſic laudo. Hic vtique Mitylenæorum lingua eſt

[illegible] natu, conuiuium trãigunt. Vbi autem boni præclarique & eruditi conuiuæ conueniunt, neque tibicinas ibi, neque ſaltatrices, neque cantatrices vllas videas, ſed voce propria remotis iis nugis iociſque conuiuium celebrare, & alternis interrogationibus reſponſionibúſque modeſtè diſſerere, etiam ſi vinum abundè bibant. Eodem modo ad diſputationes huiuſcemodi ſi viri conueniunt tales, quales eſſe ſe plerique noſtrum prædicant, haudquaquam aliena voce poetarúmque verbis opus eſt, quos percontari, de his quæ ſcribunt, non datur: & qui eorum teſtimonia in medium afferunt, alij hoc, alij aliud poetam dicunt ſentire, neque tamen conuincere rem poſſunt, de qua diſſerunt, aut expedire. Tales ergo confabulationes viri ſapientes mittunt, ipſique inter ſe colloquũtur, viciſſimque ingenij periculum inter ſe faciunt. Diſputatores autem huiuſmodi, vt arbitror, ego & tu nunc imitari debemus, & poetis poſthabitis noſtris rationibus rem ipſam diſcutere, facereque tam ingenij noſtri quàm veritatis periculum. Quòd ſi deinde interrogare lubet, reſpondere tibi paratus ſum: ſin aliter vis, te mihi præbe, & adiuua ad ea, quæ intermiſimus conficienda. Cùm hæc aliáque huiuſmodi intuliſſem, Protagoras, quid potiſſimum ageret, haud ſatis declarabat. Hic Alcibiades ad Calliam conuerſus, O Callia, inquit, videtúrne tibi nunc rectè Protagoras facere, quum declarare nolit, vtrum reſpondere velit, néc ne? Mihi quidẽ nõ videtur. Sed iam vel diſputet, vel diſputare nolle ſe dicat, vt hæc de eo ſciamus. Socrates aũt cum alio quouis diſſerat, vel alius quicunq; vult, cum alio quopiã. Hic Protagoras, vt viſus eſt mihi, verecundią motus propter Alcibia-

ἐν τῷ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀλλήλοις δι' ἑαυτῶν συνεῖναι ἐν τῷ πότῳ, μηδὲ διὰ τῆς ἑαυτῶν φωνῆς καὶ τῶν λόγων τῶν ἑαυτῶν, ὑπὸ ἀπαιδευσίας, τιμίας ποιοῦσι τὰς αὐλητρίδας, πολλοῦ μισθούμενοι ἀλλοτρίαν φωνὴν τὴν τῶν αὐλῶν, καὶ διὰ τῆς ἐκείνων φωνῆς ἀλλήλοις σύνεισιν. ὅπου δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ συμπόται καὶ πεπαιδευμένοι εἰσίν, οὐκ ἂν ἴδοις οὔτ' αὐλητρίδας, οὔτε ὀρχηστρίδας, οὔτε ψαλτρίας, ἀλλὰ αὐτοὺς αὑτοῖς ἱκανοὺς ὄντας συνεῖναι, ἄνευ τῶν λήρων τε καὶ παιδιῶν τούτων, διὰ τῆς αὑτῶν φωνῆς λέγοντάς τε καὶ ἀκούοντας ἐν μέρει ἑαυτῶν κοσμίως, κἂν πάνυ πολὺν οἶνον πίωσιν. οὕτω δὲ καὶ αἱ τοιαίδε συνουσίαι ἐὰν μὲν λάβωνται ἀνδρῶν οἷοίπερ ἡμῶν οἱ πολλοί φασιν εἶναι, οὐδὲν δέονται ἀλλοτρίας φωνῆς, οὐδὲ ποιητῶν, οὓς οὔτε ἀνέρεσθαι οἷόν τ' ἐστὶ περὶ ὧν λέγουσιν ἐπαγόμενοί τε αὐτοὺς οἱ πολλοὶ ἐν τοῖς λόγοις, οἱ μὲν ταῦτά φασι τὸν ποιητὴν νοεῖν, οἱ δ' ἕτερα περὶ πράγματος διαλεγόμενοι, ὃ ἀδυνατοῦσι ἐξελέγξαι· ἀλλὰ τὰς μὲν τοιαύτας συνουσίας ἐῶσι χαίρειν, αὐτοὶ δ' ἑαυτοῖς σύνεισι, δι' ἑαυτῶν, ἐν τοῖς ἑαυτῶν λόγοις πεῖραν ἀλλήλων λαμβάνοντες καὶ διδόντες. τοὺς τοιούτους μοι δοκεῖ χρῆναι μᾶλλον μιμεῖσθαι ἐμέ τε καὶ σέ, καταθεμένους τοὺς ποιητάς, αὐτοὺς δι' ἡμῶν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, τῆς ἀληθείας καὶ ἡμῶν αὐτῶν πεῖραν λαμβάνοντας. κἂν μὲν βούλῃ ἔτι ἐρωτᾶν, ἕτοιμός εἰμί σοι παρέχειν ἀποκρινόμενος· ἐὰν δὲ βούλῃ, σὺ ἐμοὶ παράσχες, περὶ ὧν μεταξὺ ἐπαυσάμεθα διεξιόντες, τούτοις τέλος ἐπιθεῖναι. Λέγοντος οὖν ἐμοῦ ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἄλλα, οὐδὲν ἀπεσάφει ὁ Πρωταγόρας ὁπότερα ποιήσοι. εἶπεν οὖν ὁ Ἀλκιβιάδης, πρὸς τὸν Καλλίαν βλέψας, Ὦ Καλλία, δοκεῖ σοι, ἔφη, καὶ νῦν καλῶς Πρωταγόρας ποιεῖν, οὐκ ἐθέλων εἴτε δώσει λόγον, εἴτε μή, διασαφεῖν; ἐμοὶ γὰρ οὐ δοκεῖ· ἀλλ' ἤτοι διαλεγέσθω ἢ εἰπέτω ὅτι οὐκ ἐθέλει διαλέγεσθαι· ἵνα τούτῳ μὲν ταῦτα συνειδῶμεν, Σωκράτης δὲ ἄλλῳ τῳ διαλέγηται, ἢ ἄλλος ὅστις ἂν βούληται ἄλλῳ. Καὶ ὁ Πρωταγόρας αἰσχυνθείς (ὥς γέ μοι ἔδοξε) τοῦ τε Ἀλκιβιά-

C ὅτι πεπίστευκας σαυτῷ, ὥστε καὶ ἄλλων ταύτην τὴν τέχνην ἀποκρυπτομένων, σύ γ' ἀναφανδὸν σεαυτὸν ὑποκηρυξάμενος, εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας σοφιστὴν ἐπονομάσας, σεαυτὸν ἀπέφηνας παιδεύσεως καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, πρῶτος τούτου μισθὸν ἀξιώσας ἄρνυσθαι. πῶς οὖν οὐ σὲ χρὴ παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν τούτων σκέψιν, καὶ ἐρωτᾶν, καὶ ἀνακοινοῦσθαι; οὐκ ἔσθ' ὅπως σὺ καὶ νῦν δή. ἐγὼ ἐκεῖνα ἅπερ τὸ πρῶτον ἠρώτων περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἐξ ἀρχῆς τὰ μὲν ἀναμνησθῆναι παρὰ σοῦ, τὰ δὲ συνδιασκέψασθαι.

D Ἦν δὲ, ὡς ἐγᾦμαι, τὸ ἐρώτημα τόδε· σοφία καὶ σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη καὶ ὁσιότης, πότερον ταῦτα, πέντε ὄντα ὀνόματα, ἐπὶ ἑνὶ πράγματί ἐστιν, ἢ ἑκάστῳ τῶν ὀνομάτων τούτων ὑπόκειταί τις ἴδιος οὐσία, καὶ πρᾶγμα ἔχον ἑαυτοῦ δύναμιν ἕκαστον, οὐκ ὂν οἷον τὸ ἕτερον αὐτῶν τὸ ἕτερον. ἔφησθα οὖν σὺ οὐκ ὀνόματα ἐπὶ ἑνὶ εἶναι, ἀλλὰ ἕκαστον ἰδίῳ πράγματι τῶν ὀνομάτων τούτων ἐπικεῖσθαι. πάντα δὲ ταῦτα, μόρια εἶναι ἀρετῆς· οὐχ ὡς τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια ὅμοιά ἐστιν ἀλλήλοις, καὶ τῷ ὅλῳ οὗ μόριά ἐστιν, ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ προσώπου μόρια, καὶ τῷ ὅλῳ οὗ μόριά ἐστι, καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια, ἰδίαν E ἕκαστα δύναμιν ἔχοντα. ταῦτα εἰ μὲν σοι ἔτι δοκεῖ ὥσπερ τότε, φάθι· εἰ δὲ ἄλλως πως, τοῦτο διόρισαι, ὡς ἔγωγε οὐδέν σοι ὑπόλογον τίθεμαι, ἐάν πῃ ἄλλῃ νῦν φῄς. οὐ γὰρ ἂν θαυμάζοιμι εἰ τότε ἀποπειρώμενός μου ταῦτα ἔλεγες. Ἀλλ' ἐγώ σοι (ἔφη) λέγω, ὦ Σώκρατες, ὅτι ταῦτα πάντα, μόρια μὲν ἐστιν ἀρετῆς· καὶ τὰ μὲν τέτταρα αὐτῶν ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις ἐστίν, ἡ δὲ ἀνδρεία, πάνυ πολὺ διαφέρειν πάντων τούτων. ὧδε δὲ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. εὑρήσεις γὰρ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀδικωτάτους μὲν ὄντας, καὶ ἀνοσιωτάτους, F καὶ ἀκολαστοτάτους, καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους διαφερόντως. Ἔχε δή, (ἔφην ἐγώ,) ἄξιον γάρ τοι ἐπισκέψασθαι ὃ λέγεις· πότερον τοὺς ἀνδρείους θαρραλέους λέγεις, ἢ ἄλλο τι; Καὶ ἴτας γε (ἔφη) ἐφ' ἃ οἱ πολλοὶ φοβοῦνται ἰέναι. Φέρε δή, τὴν ἀρετὴν καλόν τι φῂς εἶναι; καὶ ὡς καλοῦ ὄντος αὐτοῦ σὺ διδάσκαλον σαυτὸν παρέχεις; Κάλλιστον μὲν οὖν,

artem, tu eam ſolus profiteare, teque palam, per omnem Græciam, quaſi publico quodam præconio ſophiſtam nominans, declares doctrinæ virtutiſq; magiſtrum, & primus mercedem artificij iſtius expoſcas. Quid igitur obſtat, quin ipſe præ cæteris ad harum rerum diſputationem ſit adhibendus interrogandúſque, & quin ſint tecum omnia communicanda? Nihil penitus obſtat. Atqui & ipſe nūc illa de quibus primò interrogaui, cupio rurſus partim abs te mihi in mentem reduci, partim communi iudicio diſcuti. Erat autem talis, vt arbitror, quæſtio: vtrum ſapientia, temperantia, fortitudo, iuſtitia, ſanctitas, quinque nomina eiuſdem rei ſint, an vnicuique horum nominum propria quædam eſſentia ſubſit, & res quædam vim propriam habens, adeò vt non ſit alterum quale eſt alterum. Dixiſti tunc nequaquam vnius rei eſſe hæc nomina, ſed ſingula nomina rebus ſingulis adhiberi. Quinetiam partes omnes has eſſe virtutis, haud ſanè perinde, vt auri partes inter ſe totiúſque conſimiles, ſed vt vultus partes inuicem totiúſque diſſimiles propria diſcretas vi. & hæc ſi nunc denuo ita vt ſuprà confirmas, dic. Sin aliter modò ſentis, omnia lucidè diſtingue. Equidem nihil imputabo, ſi aliter nunc dicas. Neque enim miror, ſi illa tunc Socratis tentandi gratia dixiſti. PROT. Hæc omnia partes virtutis eſſe dico, ex quibus quatuor ſatis inuicem conſimiles ſunt. Fortitudo autem longè ab aliis differt. Quod autem verè loquar, hunc in modum cognoſces. Reperies nonnullos homines iniuſtiſsimos, prophaniſſimos, intemperantiſsimos, imperitiſſimos, qui tamen cæteris fortitudine præſtant. SOCR. Attende, amabo, conſiderandum eſt quod dicis. Vtrum fortes, audentes vocas, an alios quoſdam? PRO. Imò etiam ad ea præcipites, à quibus plurimi deterrentur. SOCR. Age itaque, virtutem honeſtum quiddam & pulchrum aſſeris, eámque vt pulchrū aliquid doces? PRO. Pulcherrimum equidem,

ſuprà, tibique reſpondi. Equidem interrogatus abs te, vtrum fortes viri audentes ſint, nécne, conſenſi. Vtrum verò & audentes fortes eſſent, non quæſiuiſti. Quòd ſi tunc interrogaſſes, reſpondiſſem, vtique non omnes: quòd verò fortes audentes non ſint, à me conceſſum nunquam monſtraſſes, neque enim rectè conceſsiſſem. Proinde ſcientes homines, oſtendis ignorantibus, & ſeipſis, & cæteris audaciores eſſe, & idcirco idem eſſe ſapientiam, & fortitudinem arbitrari. Qua ratione progreſſus, robur & ſapientiam idem eſſe arbitrari queas. Nam ſi à me ſimiliter in hunc modum quæſiſſes, vtrum robuſti homines potentes ſint, aſſeruiſſem vtique. deinde vtrum palæſtræ periti ad certandum potentiores ſint, quàm imperiti, & ipſi poſtquam didicerunt ſe ipſis dum ignorabant, iterum admiſiſſem. Hæc me confitente licuiſſet tibi eodem pacto conijcere, per conceſsionem meam ſapientiam robur eſſe. Ego autem nuſquam in præſentia potentes homines robuſtos eſſe confiteor. Robuſtos tamen potentes eſſe autumo. Et idem eſſe robur, & potentiam arbitror. Nam & à ſcientia, & ab inſania, & ab ira poteſt potentia prouenire. robur autem à natura duntaxat, & debita corporum nutritione venit. Similiter & in illis nequaquam idem eſſe cêſendum, fortitudinem & audaciam. Quapropter contingit, fortes quidem audentes eſſe, at verò non omnes audentes fortes ſunt. Audacia enim ab arte hominibus, ab ira, ab inſania datur, quemadmodum de potentia diximus: fortitudo autem à natura, debitáque educatione prouenit animorum. SOCR. Dicísne, ô Protagora, alios homines bene, malè alios viuere? PROT. Dico equidem. SOC. Nunquid bene viuere homo tibi videtur, ſi cum moleſtia doloréque viuat? PROT. Minimè. SOC. Sin autem vſque ad vitæ finem iucundè quis vixerit, bene vixiſſe dicendus? PROTAG. Certè. SOC. Ergo iucundè viuere bonũ, moleſtè malũ. PROT. Si

ταύτῃ δὲ ὄντες, ἀνδρειότατοι; καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ σοφία ἂν ἀνδρεία εἴη. Οὐ καλῶς (ἔφη) μνημονεύεις, ὦ Σώκρατες, ἃ ἔλεγόν τε καὶ ἀπεκρινόμην σοι. ἔγωγε ἐρωτηθεὶς ὑπὸ σοῦ εἰ οἱ ἀνδρεῖοι θαρραλέοι εἰσίν, ὡμολόγησα. εἰ δὲ καὶ οἱ θαρραλέοι, ἀνδρεῖοι, οὐκ ἠρωτήθην. εἰ γάρ με τοῦτο ἤρου, εἶπον ἂν ὅτι οὐ πάντες. τοὺς δὲ ἀνδρείους ὡς οὐ θαρραλέοι εἰσί, τὸ ἐμὸν ὁμολόγημα οὐδαμοῦ ἐπέδειξας ὡς οὐκ ὀρθῶς ὡμολόγησα. ἔπειτα τοὺς ἐπισταμένους αὐτοὺς ἑαυτῶν θαρραλεωτέρους ὄντας ἀποφαίνεις, καὶ D μὴ ἐπισταμένων ἄλλων· καὶ ἐν τούτῳ οἴει τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν σοφίαν ταὐτὸν εἶναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μετιὼν, καὶ τὴν ἰσχὺν οἰηθείης ἂν εἶναι σοφίαν. πρῶτον μὲν γὰρ εἰ οὕτω μετιὼν ἔροιό με εἰ οἱ ἰσχυροὶ δυνατοί εἰσι, φαίην ἄν. ἔπειτα, εἰ οἱ ἐπιστάμενοι παλαίειν, δυνατώτεροί εἰσι τῶν μὴ ἐπισταμένων παλαίειν, καὶ αὐτοὶ αὑτῶν, ἐπειδὰν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν· φαίην ἄν. ταῦτα δὲ ἐμοῦ ὁμολογήσαντος, ἐξείη ἄν σοι χρωμένῳ τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις, λέγειν ὡς κατὰ τὴν ἐμὴν ὁμολογίαν ἡ σοφία ἐστὶν ἰσχύς. ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδ' ἐνταῦθα ὁμολογῶ τοὺς δυνα- E τοὺς, ἰσχυροὺς εἶναι· τοὺς μέντοι ἰσχυροὺς, δυνατούς. οὐ γὰρ ταὐτὸν εἶναι δύναμίν τε καὶ ἰσχύν. ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας γε καὶ ἀπὸ θυμοῦ· ἰσχὺν δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. οὕτω δὲ κἀκεῖ οὐ ταὐτὸν εἶναι θάρσος τε καὶ ἀνδρείαν· ὥστε συμβαίνειν τοὺς μὲν ἀνδρείους, θαρραλέους εἶναι· μὴ μέντοι τούς γε θαρραλέους, ἀνδρείους πάντας. θάρσος μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίνεται ἀνθρώποις, καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις· ἀνδρεία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γί- F γνεται. Λέγεις δέ τινας (ἔφην) ὦ Πρωταγόρα, τῶν ἀνθρώπων εὖ ζῆν, τοὺς δὲ κακῶς; Ἔφη. Ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι ἄνθρωπος ἂν εὖ ζῆν, εἰ ἀνιώμενός τε καὶ ὀδυνώμενος ζῴη; Οὐκ ἔφη. Τί δ', εἰ ἡδέως βιοὺς τὸν βίον τελευτήσειεν, οὐκ εὖ ἄν σοι δοκεῖ οὕτως βεβιωκέναι; Ἔμοιγ', ἔφη. Τὸ μὲν ἄρα ἡδέως ζῆν, ἀγαθόν· τὸ δ' ἀηδῶς, κακόν. Εἴπερ

δ' ἐγώ) σὺ βούλει ἡγεμονεύειν τῆς σκέψεως; ἢ ἐγὼ ἡγῶ- C
μαι; Δίκαιος (ἔφη) σὺ ἡγεῖσθαι. σὺ γὰρ καὶ κατάρχεις τοῦ λό-
γου. Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγώ) τῇδέ πῃ καταφανὲς ἂν ἡμῖν γέ-
νοιτο, ὥσπερ εἴ τις ἄνθρωπον σκοπῶν ἐκ τοῦ εἴδους, ἢ πρὸς
ὑγίειαν, ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος ἔργων, ἰδὼν τὸ
πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας ἄκρας, εἴποι, ἴθι δή μοι ἀποκα-
λύψας καὶ τὰ στήθη καὶ τὸ μετάφρενον, ἐπίδειξον, ἵνα ἐπισκέ-
ψωμαι σαφέστερον· καὶ ἐγὼ τοιοῦτόν τι ποθῶ πρὸς τὴν σκέ-
ψιν, θεασάμενος ὅτι οὕτως ἔχεις πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, ὡς
φῄς, δέομαι τοιοῦτό τι εἰπεῖν, ἴθι δή μοι, ὦ Πρωταγόρα, καὶ
τόδε τῆς διανοίας ἀποκάλυψον, πῶς ἔχεις πρὸς ἐπιστή- D
μην. πότερον καὶ τοῦτό σοι δοκεῖ ὥσπερ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώ-
ποις, ἢ ἄλλως; δοκεῖ δὲ τοῖς πολλοῖς περὶ ἐπιστήμης τοιοῦ-
τόν τι· οὐκ ἰσχυρόν, οὐδ' ἡγεμονικόν, οὐδ' ἀρχικὸν εἶναι·
οὐδὲ ὥσπερ τοιούτου αὐτοῦ ὄντος διανοοῦνται· ἀλλ' ἐνού-
σης πολλάκις ἀνθρώπῳ ἐπιστήμης, οὐ τὴν ἐπιστήμην
αὐτοῦ ἄρχειν, ἀλλ' ἄλλο τι· τοτὲ μὲν θυμόν, τοτὲ δὲ ἡδονήν,
τοτὲ δὲ λύπην, ἐνίοτε δὲ ἔρωτα, πολλάκις δὲ φόβον· ἀτε-
χνῶς διανοούμενοι περὶ τῆς ἐπιστήμης, ὥσπερ περὶ ἀνδρα-
πόδου, περιελκομένης ὑπὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἆρ' οὖν
καὶ σοὶ τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς δοκεῖ; ἢ καλόν τε εἶναι ἡ ἐπι- E
στήμη, καὶ οἷον ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου; καὶ ἐάνπερ γιγνώσκῃ
τις τἀγαθὰ καὶ τὰ κακά, μὴ ἂν κρατηθῆναι ὑπὸ μη-
δενός, ὥστε ἄλλ' ἄττα πράττειν ἢ ἃ ἂν ἐπιστήμη κελεύοι,
ἀλλ' ἱκανὴν εἶναι τὴν φρόνησιν βοηθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ;
Καὶ δοκεῖ (ἔφη) ὥσπερ σὺ λέγεις, ὦ Σώκρατες· καὶ ἅμα εἴ-
περ τῳ ἄλλῳ, αἰσχρόν ἐστι καὶ ἐμοὶ σοφίαν καὶ ἐπιστήμην
μὴ οὐχὶ πάντων κράτιστον φάναι εἶναι τῶν ἀνθρωπείων
πραγμάτων. Καλῶς γε (ἔφην ἐγὼ) σὺ λέγων, καὶ
ἀληθῆ. οἶσθα οὖν ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμοί τε F
καὶ σοὶ οὐ πείθονται. ἀλλὰ πολλούς φασι γιγνώσκοντας
τὰ βέλτιστα, οὐκ ἐθέλειν πράττειν, ἐξὸν αὐτοῖς, ἀλλὰ
ἄλλα πράττειν. καὶ ὅσους δὴ ἐγὼ ἠρόμην ὅ,τι ποτὲ αἴτιόν ἐστι τούτου, ὑπὸ ἡδονῆς φασὶν ἡττωμένους ἢ λύπης, ἢ ὧν νῦν
δὴ ἐγὼ ἔλεγον ὑπό τινος τούτων κρατουμένους, ταῦτα ποιεῖν τοὺς ποιοῦντας. Πολλὰ γὰρ οἶμαι (ἔφη) ὦ Σώκρα-

præire iubes? PRO. Aequum eſt te eſſe ducem. Tu nanque cœpiſti. SOC. Hoc modo forſitan quod quærimus, patefiet: quemadmodum ſi quis ad hominis vel ſanitatem, vel alium corporis habitum, opúſve conſideranda, vultus eius, & manus extremas contemplatus dicat, age iam, pectus mihi dorſúmque nuda, vt clarius inſpiciam. Sic ego nunc quidem, idem illud ad hanc diſputationem requiro. Nam cùm tuam erga bonum voluptatémque ſententiam, è verbis tuis cognorim, tale aliquid mihi expedit dicere. Age Protagora, & in hoc tuam mentem aperias, quid de ſcientia ſentis? nunquid idem tibi quod aliis, an aliud placet? Nã de ſcientia plurimi ſanè ſic iudicant, vt neque robuſtum quiddam ſit, nec ducat, nec etiam dominetur. Neque enim de ipſa velut de duce principéve ſuſpicantur. Sed cùm perſæpe non deſit homini ſcientia, non ipſam tamen, ſed aliud quiddam vt vel iram, vel voluptatem, vel dolorem, vel amorem, vel formidinem dominari putant. Atque de ſcientia ſic cogitant, quaſi de mancipio quodam ab omnibus aliis vndique tracto. Nunquid & tu idem ſentis? an potiùs præclarum quiddam ſcientiam, & in homine principem arbitraris, ita vt ſi quis bona maláve diſcernat, nunquam ab alia re induci queat, vt aliud quàm quod ſcientia iuſſerit, ſuſcipiat agendum: ſed prudentiam vnam ſatis eſſe idoneam, quæ homini ſit præſto? PRO. Videtur mihi quod dicis, ô Socrates. Nam ſi cuiquam hominum turpe eſt negare ſapientiã ſcientiámque omnium rerum humanarum eſſe potentiſſimum, mihi certè turpiſſimum. SOC. Præclarè nimium veréque loqueris. ſed enim noſti multos mihi, & tibi non credere. Aiũt porrò pleroſque boni conſcios, cùm bona agere liceat, agere bona nolle, ſed alia. Et quoſcunq; rogaui quænã huius rei cauſa ſit, reſpondét, vel voluptate, vel dolore, vel aliquo alio eorũ, quæ ſuprà retulimus, ſuperatos, hæc agere. PRO. Alia quoq; multa sũt, ô Socra-

putamuſne eos, ô Protagora, aliter reſponſuros, nempe, quàm quòd non propter præſentem voluptatem mala ſunt, ſed propter morbos, & alia quæ ſequuntur? PROT. Sic vulgus arbitror reſponſurum. SOC. Nónne dum morbos adducunt, dolores inferunt? dum egeſtatem, dolorem? Aſſentirentur, vt arbitror. PROT. Imò certè. SOCR. Hæc ergo, ò viri, non ob aliud, vt ego, & Protagoras arbitramur, mala vobis apparent, quàm quòd in dolores deſinunt, cæteríſque voluptatibus priuant. Confiterentur. PROT. Proculdubio. SOC. Si contrà rurſus interrogaremus, ô viri, triſtia eſſe bona fatemini, nónne eiuſmodi quædam dicitis? ceu exercitationes corporum, labores militiæ, medicorum curationes, quæ vel ſecando fiunt, vel vrendo, vel pharmacis, vel inedia, bona dicitis, quòd hæc bona quidem ſunt, ſed moleſta? Conſentirent. PROTAG. Et hoc. SOCR. Verum hæc ex eo bona vocatis, quòd præſentibus doloribus cruciatibúſque conficiunt? An ob id potius, quòd in poſterum ex his ſanitas, & bona corporis habitudo, patriæ ſalus, potentiæ diuitiæque ſequuntur? Ob id ipſum dicerent, vt exiſtimo. PROT. Ego quoque id iudico. SOCR. An ob aliud hæc bona ſunt, quàm quòd in voluptates deſinunt, & moleſtias pellunt? Aliúmne finem aſſignare poteſtis, ad quem reſpicientes hæc bona vocetis, quàm voluptates atque dolores? Non poſſumus, vt arbitror, reſponderent.

τῷ τότε ἐν τῷ παραχρῆμα παρέχει, καὶ ἡδύ ἐστιν ἕκαστον αὐτῶν; ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον νόσους τε ποιεῖ καὶ πενίας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ παρασκευάζει; ἢ κἂν εἴ τι τούτων εἰς τὸ ὕστερον μηδὲν παρασκευάζῃ, χαίρειν δ' ὅμως
D ποιεῖ· ὃ δ' ἁμαρτάνοντα χαίρειν, τί κακοῦ ποτ' εἴη ἄν; ἆρ' οἰόμεθ' ἂν αὐτούς, ὦ Πρωταγόρα, ἄλλο τι ἀποκρίνασθαι, ἢ ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τῆς παραχρῆμα ἐργασίαν κακά ἐστιν, ἀλλὰ διὰ τὰ ὕστερον γιγνόμενα, νόσους τε καὶ τἆλλα. ἐγὼ μὲν οἶμαι (ἔφη ὁ Πρωταγόρας) τοὺς πολλοὺς ἂν ταῦτα ἀποκρίνασθαι. Οὐκοῦν νόσους ποιοῦντα, ἀνίας ποιεῖ, καὶ πενίας ποιοῦντα, ἀνίας ποιεῖ. Ὁμολογοῖεν ἄν, ὡς ἐγᾦμαι. Συνέφη ὁ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν φαίνεται, ὦ ἄνθρωποι, ὑμῖν, ὡς φαμὲν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας, δι' οὐδὲν ἄλλο ταῦτα κακὰ ὄντα, ἢ διότι εἰς ἀνίας τε ἀποτε-
E λευτᾷ, καὶ ἄλλων ἡδονῶν ἀποστερεῖ. Ὁμολογοῖεν ἄν. Συνεδόκει ἡμῖν ἀμφοῖν. Οὐκοῦν πάλιν ἂν αὐτοὺς τὸ ἐναντίον εἰ ἐροίμεθα, Ὦ ἄνθρωποι οἱ λέγοντες αὖ ἀγαθὰ ἀνιαρὰ εἶναι, ἆρα οὐ τὰ τοιάδε λέγετε, οἷον τά τε γυμνάσια, καὶ τὰς στρατείας, καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ἰατρῶν θεραπείας, τὰς διά τε καύσεων τε καὶ τομῶν καὶ φαρμακειῶν καὶ λιμοκτονιῶν γιγνομένας, ὅτι ταῦτα ἀγαθὰ μέν ἐστιν, ἀνιαρὰ δέ; Φαῖεν ἄν. Συνεδόκει. Πότερον οὖν κατὰ τόδε ἀγαθὰ αὐτὰ καλεῖτε, ὅτι ἐν τῷ παραχρῆμα ὀδύνας τὰς ἐσχάτας παρέχει καὶ ἀλγηδόνας; ἢ ὅτι
F εἰς τὸν ὕστερον χρόνον ὑγίειαί τε ἀπ' αὐτῶν γίγνονται, καὶ εὐεξίαι τῶν σωμάτων, καὶ τῶν πόλεων σωτηρία, καὶ ἄλλων ἀρχαὶ καὶ πλοῦτοι; Φαῖεν ἄν, ὡς ἐγᾦμαι. Συνεδόκει. Ταῦτα δὲ ἀγαθά ἐστι δι' ἄλλο τι, ἢ ὅτι εἰς ἡδονὰς ἀποτελευτᾷ, καὶ λυπῶν ἀπαλλαγάς τε καὶ ἀποτροπάς; ἢ ἔχετέ τι ἄλλο τέλος λέγειν, εἰς ὃ ἀποβλέψαντες αὐτὰ ἀγαθὰ καλεῖτε, ἀλλ' ἡδονάς τε καὶ λύπας; Οὐκ ἂν φαῖεν, ὡς ἐγᾦμαι.

τι ἐν τούτῳ εἰσὶ πᾶσαι αἱ ἀποδείξεις. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἀνα- C
θέσθαι ἔξεστιν, εἴπῃ ἔχετε ἄλλο τι φάναι εἶναι τὸ ἀγαθὸν ἢ τὴν ἡδονήν, ἢ τὸ κακὸν ἄλλο τι ἢ τὴν ἀνίαν. ἢ ἀρκεῖ ὑμῖν τὸ ἡδέως καταβιῶναι τὸν βίον ἄνευ λυπῶν; εἰ δὲ ἀρκεῖ, καὶ μὴ ἔχετε μηδὲν ἄλλο φάναι εἶναι ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, ὃ μὴ εἰς ταῦτα τελευτᾷ, τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούετε. φημὶ γὰρ ὑμῖν, τούτου οὕτως ἔχοντος, γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι, ὅταν λέγητε ὅτι πολλάκις γιγνώσκων τὰ κακὰ ὁ ἄνθρωπος ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως πράττει αὐτὰ (ἐξὸν μὴ πράττειν) ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀγόμενος καὶ ἐκπληττόμενος· καὶ αὖθις αὖ λέγετε ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τἀγαθὰ, πράττειν οὐκ ἐθέλει, διὰ D
τὰς παραχρῆμα ἡδονάς, ὑπὸ τούτων ἡττώμενος. ὡς δὲ ταῦτα γελοῖά ἐστι, καταφανὲς ἔσται, ἐὰν μὴ πολλοῖς ὀνόμασι χρώμεθα ἅμα, ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῷ, καὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ. ἀλλ' ἐπειδὴ δύο ἐφάνη ταῦτα, δυοῖν καὶ ὀνόμασι προσαγορεύωμεν αὐτά· πρῶτον μὲν ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἔπειτα αὖθις ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῷ. θέμενοι δὴ οὕτω, λέγωμεν ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως αὐτὰ ποιεῖ. ἐὰν οὖν τις ἡμᾶς ἔρηται, διὰ τί; ἡττώμενος, φήσομεν. Ὑπὸ τοῦ, ἐκεῖνος ἐρήσεται ἡμᾶς· ἡμῖν δὲ, ὑπὸ μὲν ἡδονῆς, οὐκέτι ἔξεστιν εἰπεῖν. ἄλλο γὰρ ὄνομα μετείληφεν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς E
τὸ ἀγαθόν. ἐκείνῳ δὴ ἀποκρινώμεθα καὶ λέγωμεν ὅτι ἡττώμενος. Ὑπὸ τίνος; φήσει. Τοῦ ἀγαθοῦ, φήσομεν νὴ Δία. ἂν οὖν τύχῃ ὁ ἐρόμενος ἡμᾶς ὑβριστὴς ὤν, γελάσεται, καὶ ἐρεῖ, Ἦ γελοῖον λέγετε πρᾶγμα, εἰ πράττει τις κακά, γιγνώσκων ὅτι κακά ἐστιν (οὐ δέον αὐτὰ πράττειν) ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. ἆρα (φήσει) οὐκ ἀξίων ὄντων νικᾶν ἐν ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν τὰ κακά; ἢ ἀξίων; φήσομεν δηλονότι ἀποκρινόμενοι, ὅτι οὐκ ἀξίων ὄντων. οὐ γὰρ ἂν ἐξημάρτανεν ὃν φαμὲν ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν. Κατὰ τί δέ (φήσει ἴσως) ἀνάξιά ἐστι τἀγαθὰ τῶν κακῶν; ἢ τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν; ἢ F
κατ' ἄλλο τι ἢ ὅταν τὰ μὲν, μείζω, τὰ δὲ, σμικρότερα ᾖ; ἢ πλείω, τὰ δὲ, ἐλάττω; ἢ οὐχ ἕξομεν εἰπεῖν ἄλλο ἢ τοῦτο; Δῆλον ἄρα (φήσει) ὅτι τὸ ἡττᾶσθαι τοῦτο λέγεται, ἀντὶ ἐλαττόνων ἀγαθῶν μείζω κακὰ λαμβάνειν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. Μεταλαβώμεθα δὴ τὰ ὀνόματα πάλιν τὸ ἡδύ τε καὶ ἀνιαρὸν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις·

exponere velitis, licet, ſi quo modo habetis aliud quod bonum dicatis, quàm voluptatem: & quod malum, quàm dolorem. An ſufficit vobis vitam iucũdè abſque triſtitia ducere? Quod ſi ſufficit, neque dicere poteſtis aliud bonum, vel malum, quod non ad hæc tendat, audite quod ſequitur. Aio equidem his ita ſe habentibus, ridiculum eſſe veſtrum illum ſermonem, quo dicitis, quòd homo, mala, mala eſſe ſciens, nihilominus agat mala, cùm poſsit non agere, voluptatibus ſcilicet tractus victúſque. Item cùm dicitis hominem boni conſciũ agere bene nolle præſenti voluptate deuinctum. Ridicula inquam hæc eſſe patebit, niſi multis vti nominibus volemus, iucundo, triſti, bono ac malo. poſtquam enim duo hæc in vniuerſum eſſe cõſtat, duobus tãtùm nominibus vocemus. primum quidem boni ac mali, poſtea iucundi ac triſtis. His poſitis ita dicamus, Eſt homo qui mala eſſe mala nouit, illáque facit nihilominus. Si quis autem quærat quamobrem, quia victus eſt, reſpondemus. A quo? inquiet ille. nobis autem non licebit vlterius à voluptate victum dicere. Aliud enim nomen voluptatis loco ſuſcepit, bonum. Illi ergo reſpondeamus, ac dicamus, quia victus. A quo? inquiet. per Iouem à bono, reſpondebimus. Ibi ſi ille, qui nos interrogat, contumelioſus fortè vir ſit, ridebit certe, dicétque abſurdum eſſe dictum. Si facit enim quis mala, eſſe mala ſciens, cùm non oporteat facere, victus bonis, bona hæc dignáne ſunt, vt mala vincant, an indigna? Indigna dicemus, neque enim erraſſet ille, quem dicimus voluptatibus ſuperatum. Ad hæc ille, Quamobrem bona ea indigna ſunt, vt mala vincant, vel mala, vt bona? nunquid ob aliud, quàm quia hæc maiora ſunt, illa minora? vel plura hæc, illa pauciora? Non habebimus certè cauſam aliam. Addet ille. Conſtat igitur, quòd ſuperari eſt, loco minorum bonorum maiora mala ſuſcipere. Hæc ita ſe habeant. Mutemus nomina, accipiamúſque in eadem re iucundum ac triſte.

[…] bene agere, & felicitas noſtra conſiſteret, hoc eſt in magnis molibus fabricandis, accipiendiſque, paruis autem reiiciendis, quænam nobis potiſsima vitæ ſalus eſſet? num ars dimetiendi? aut optice potius, quanta res appareat oſtendens? Imò hæc nos deciperet, & errore confundens ſæpe cogeret eadem aliàs aliter iudicare, atque adſciſcere, & in magnorum paruorúmque electionibus ſæpius conſilium mutare.
D Dimetiendi verò facultas apparens hoc abrogaret refelleretque, veritatemque aperiens animo quietem daret veritate nixo, atque ita vitam ſeruaret. Conſentirentne homines ad hæc, an non, menſoria ſcilicet arte nos ſeruari? PROT. Hac ipſa. SOCR. Quid porrò? ſi in ipſa paris impariſue electione ſalus vitæ conſiſteret, quando quod plus eſt, rectè eligi oporteret, & quando quod minus, ipſum ad ſeipſũ, vel aliud forte ad aliud, ſiue propè, ſeu procul ſit, quid potiſsimùm noſtram vitam ſeruaret? nónne ſcientia? Et metiendi quidem, quum exceſſus atque defectus ea ars ſit. Cùm
E verò paris & imparis habenda ratio ſit, non alia, quàm numerandi ſcientia. Concederent nobis hæc homines, an non; PROT. Abſque controuerſia. SOCR. Agite, ô viri. Poſtquam verò ſalutẽ vitæ certum eſt in recta voluptatis doloriſque electione conſiſtere, id eſt pluris & paucioris, maioris & minoris, propinquioris & remotioris delectu, nónne dimetendi facultas primo exceſſus, defectuſque, æqualitatis item mutuæ conſideratrix eſt? PROTA. Neceſſe. SOCR. Quoniam verò metiendi facultas eſt, neceſſe eſt, vt ars & ſcientia ſit. PRO. Admittent. SOCR.
F Quæ verò potiſsimum hæc ſcientia ſit, aliàs conſiderabimus. Sufficit enim nunc ſcientiam eſſe, quod ad eam demonſtrationem ſpectat, quam ego & Protagoras veſtræ eramus quæſtioni daturi.

[…] ἢ οὐ φήσουσι. Καὶ τὰ παχέα, καὶ τὰ πολλὰ ὡσαύτως· καὶ αἱ φωναὶ ἴσαι, ἐγγύθεν μὲν μείζους, πόῤῥωθεν δὲ σμικρότεραι; Φαῖεν ἄν. Εἰ οὖν ἐν τούτῳ ἡμῖν ἦν τὸ εὖ πράττειν, ἐν τῷ τὰ μὲν μεγάλα μήκη καὶ πράττειν καὶ λαμβάνειν, τὰ δὲ σμικρὰ καὶ φεύγειν καὶ μὴ πράττειν, τίς ἂν ἡμῖν σωτηρία ἐφάνη τοῦ βίου; ἆρα ἡ μετρητικὴ τέχνη, ἢ ἡ τοῦ φαινομένου δύναμις; ἢ αὕτη ἡμᾶς ἐπλάνα, καὶ ἐποίει ἄνω
D τε καὶ κάτω πολλάκις μεταλαμβάνειν ταὐτὰ καὶ μεταμέλειν, καὶ ἐν ταῖς πράξεσι καὶ ἐν ταῖς αἱρέσεσι τῶν μεγάλων τε καὶ σμικρῶν; ἡ δὲ μετρητικὴ ἄκυρον μὲν ἂν ἐποίησε τοῦτο τὸ φάντασμα, δηλώσασα δὲ τὸ ἀληθὲς, ἡσυχίαν ἂν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν, μένουσαν ἐπὶ τῷ ἀληθεῖ, καὶ ἔσωσεν ἂν τὸν βίον; ἆρ᾽ ἂν ὁμολογοῖεν ἂν ἄνθρωποι πρὸς ταῦτα, ἡμᾶς τὴν μετρητικὴν σώζειν ἂν τέχνην, ἢ ἄλλην; Τὴν μετρητικὴν ὡμολόγει. Τί δ᾽, εἰ ἐν τῇ τοῦ περιττοῦ καὶ ἀρτίου αἱρέσει ἡμῖν ἦν ἡ σωτηρία τοῦ βίου, ὁπότε τὸ πλέον ὀρθῶς ἔδει ἑλέσθαι, καὶ ὁπότε τὸ ἔλαττον, ἢ αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ, ἢ τὸ
E ἕτερον πρὸς τὸ ἕτερον, εἴτ᾽ ἐγγὺς, εἴτε πόῤῥω εἴη· τί ἂν ἔσωζεν ἡμῖν τὸν βίον; ἆρ᾽ ἂν οὐκ ἐπιστήμη; καὶ ἆρ᾽ ἂν οὐ μετρητική τις, ἐπειδήπερ ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας ἐστὶν ἡ τέχνη; ἐπεὶ δὲ περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου, ἆρα ἄλλη τις ἢ ἀριθμητική, ὁμολογοῖεν ἂν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι; ἢ οὔ; Ἐδόκουν ἂν καὶ τῷ Πρωταγόρᾳ ὁμολογεῖν. Εἶεν, ὦ ἄνθρωποι· ἐπειδὴ δὲ ἡδονῆς τε καὶ λύπης ἐν ὀρθῇ τῇ αἱρέσει ἐφάνη ἡμῖν ἡ σωτηρία τοῦ βίου οὖσα, τοῦ τε πλέονος καὶ ἐλάττονος, καὶ μείζονος καὶ σμικροτέρου, καὶ πορρωτέρω καὶ ἐγγυτέρω, ἆρα πρῶτον μὲν οὐ μετρητικὴ φαίνεται, ὑπερβολῆς τε
F καὶ ἐνδείας οὖσα καὶ ἰσότητος πρὸς ἀλλήλας σκέψις; Ἀλλ᾽ ἀνάγκη. Ἐπεὶ δὲ μετρητικὴ, ἀνάγκη δήπου τέχνη καὶ ἐπιστήμη. Συμφήσουσιν. Ἥτις μὲν τοίνυν τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἐστὶν αὕτη, εἰσαῦθις σκεψόμεθα· ὅτι δὲ ἐπιστήμη ἐστὶ, τοσοῦτον ἐξαρκεῖ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἣν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγόραν ἀποδεῖξαι, περὶ ὧν ἤρεσθ᾽ ἡμᾶς.

σοφιστὰς πέμπετε, ὡς οὐ διδακτοῦ ὄντος· ἀλλὰ κηδόμενοι τοῦ ἀργυρίου, καὶ οὐ διδόντες τούτοις, κακῶς πράττετε καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Ταῦτα μὲν τοῖς πολλοῖς ἀποκεκριμένοι ἂν ἦμεν. ὑμᾶς δὲ δὴ μετὰ Πρωταγόρου ἐρωτῶ Ἱππία τε καὶ Πρόδικε (κοινὸς γὰρ δὴ ἔστω ὑμῖν ὁ λόγος) πότερον δοκῶ ὑμῖν ἀληθῆ λέγειν, ἢ ψεύδεσθαι. Ὑπερφυῶς ἐδόκει ἅπασιν ἀληθῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. Ὁμολογεῖτε ἄρα (ἦν δ᾽ ἐγώ) τὸ μὲν ἡδύ, ἀγαθὸν εἶναι· τὸ δὲ ἀνιαρόν, κακόν. τὴν δὲ Προδίκου τοῦδε διαίρεσιν τῶν ὀνομάτων παραιτοῦμαι. εἴτε γὰρ ἡδύ, εἴτε τερπνὸν λέγεις, εἴτε χαρτόν, εἴτε ὁπόθεν καὶ ὅπως χαίρεις τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων, ὦ βέλτιστε Πρόδικε, τοῦτό μοι πρὸς ὃ βούλομαι ἀπόκριναι. Γελάσας οὖν ὁ Πρόδικος συνωμολόγησε, καὶ οἱ ἄλλοι. Τί δὲ δή, ὦ ἄνδρες (ἔφην ἐγώ) τὸ τοιόνδε, αἱ ἐπὶ τούτου πράξεις ἅπασαι, ἐπὶ τοῦ ἀλύπως ζῆν καὶ ἡδέως, ἆρ᾽ οὐ καλαὶ καὶ ὠφέλιμοι; καὶ τὸ καλὸν ἔργον, ἀγαθόν τε καὶ ὠφέλιμον; Συνεδόκει. Εἰ ἄρα (ἔφην ἐγώ) τὸ ἡδὺ ἀγαθόν ἐστιν, οὐδεὶς οὔτε εἰδώς, οὔτε οἰόμενος ἄλλα βελτίω εἶναι ἢ ἃ ποιεῖ καὶ δυνατά, ἔπειτα ποιεῖ ταῦτα, ἐξὸν τὰ βελτίω. οὐδὲ τὸ ἥττω εἶναι αὑτοῦ, ἄλλο τι τοῦτ᾽ ἐστὶν ἢ ἀμαθία· οὐδὲ κρείττω ἑαυτοῦ, ἄλλο τι ἢ σοφία. Συνεδόκει πᾶσι. Τί δὲ δή; ἀμαθίαν ἆρα τὸ τοιόνδε λέγετε, τὸ ψευδῆ ἔχειν δόξαν καὶ ἐψεῦσθαι περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ πολλοῦ ἀξίων; Καὶ τοῦτο πᾶσι συνεδόκει. Ἄλλο τι οὖν (ἔφην ἐγώ) ἐπί γε τὰ κακὰ οὐδεὶς ἑκὼν ἔρχεται; οὐδ᾽ ἐπὶ ἃ οἴεται κακὰ εἶναι; οὐδ᾽ ἔστι τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐν ἀνθρώπου φύσει, ἐπὶ ἃ οἴεται κακὰ εἶναι, ἐθέλειν ἰέναι, ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν· ὅταν τε ἀναγκασθῇ δυοῖν κακοῖν τὸ ἕτερον αἱρεῖσθαι, οὐδεὶς τὸ μεῖζον αἱρήσεται, ἐξὸν τὸ ἔλαττον. Ἅπαντα ταῦτα συνεδόκει ἅπασιν ἡμῖν. Τί οὖν (ἔφην ἐγώ) καλεῖτέ τι δέος καὶ φόβον, καὶ ἆρα ὅπερ ἐγώ; πρὸς σὲ λέγω ὦ Πρόδικε, προσδοκίαν τινὰ λέγω κακοῦ τοῦτο, εἴτε φόβον, εἴτε δέος καλεῖτε; Ἐδόκει Πρωταγόρᾳ μὲν καὶ Ἱππίᾳ δέος τε καὶ φόβος εἶναι τοῦτο. Προδίκῳ δὲ, δέος, φόβος δ᾽ οὔ. Ἀλλ᾽ οὐδέν (ἔφην ἐγώ) Πρόδικε διαφέρει· ἀλλὰ τόδε, εἰ ἀληθῆ τὰ ἔμπροσθέν ἐστι.

C inuigiletis, nec his præceptoribus affertis, priuatim publicéque delinquitis. Hæc planè vulgo reſpondiſſemus. Nunc autem vos etiam ô Prodice atque Hippia, vnà cum Protagora hoc percontor, communis enim hic ſermo vobis eſto, veráne vobis loqui videar, an falſa? Verè admodum dicta eſſe, viſum eſt omnibus. Conceditis igitur, inquam, quod iucundum eſt, eſſe bonum, quod triſte, malum. Diſtinctionem verò illam nominum, quam Prodicus hic inijcere ſolet, reijcio, eiúſque requiro iudicium. Siue enim voluptarium, ſiue delectabile, ſiue lætum, ſiue quomodocunque tandem nomines, optime Prodice, hoc mihi nunc quod
D volo reſpondeas. Subridens Prodicus aſſenſus eſt, & alij pariter conſenſerunt. Tum ego, Quid ad hoc, ô viri, actiones omnes, quæ ad iucundè & ſine moleſtia viuendum pertinent, nónne honeſtæ & vtiles? honeſtúmque opus, bonum & vtile? Annuerunt. Si ergo iucundum, inquam, bonum eſt, nemo vel ſciens, vel exiſtimans alia meliora eſſe his quæ fecit, poteſtque, deinde hæc agit, cùm meliora poſsit. Quod verò dicitur ab affectionibus ſuperari, nihil eſt aliud, quàm inſcitia: & quod affectibus dominari, nihil quàm ſapientia. Placuit omnibus. Quid verò inſcitiam, nónne tale quiddam dicitis, quando quis falſa opinione de-
E cipitur circa res plurimi faciendas? Hoc quoque dederunt. Nemo verò lubens ad mala deſcendit, vel ad illa quæ mala exiſtimat. Neq; hoc, vt videtur naturæ hominis ineſt, vt ad ea quæ cenſet mala, bonorum loco declinare velit. Et cùm è duobus malis alterum eligere cogitur, nemo quod peius eligit, dum licet quod eſt minus malum eligere. Hæc omnia cunctis nobis rata habenda viſa ſunt. Quid, inquam, timoré ac terrorem vocatis? Nunquid quod ego erga te dico Prodice? Expectationem porrò quandam mali, ſiue timorem, ſiue terrorem ipſi vocatis, ego dico. Viſum eſt Pro-
F tagoræ atque Hippiæ timorem ac terrorem hoc eſſe: Prodico autem timorem quidem eſſe hoc, terrorem verò minimè. Nihil id refert, inquam, ô Prodice, ſed iſtud, num vera ſint ſuperiùs dicta.

grediuntur? metuenda fortes? PROT. Ita fertur, ô Socrates. SOC. Vera narras. Verùm non hoc requiro, imò verò tu ad quid præcipites fortes appellas? num ad mala, cùm eſſe mala ſciant, pernicioſáque, an ad ea potius quæ talia non ſunt? PRO. Impoſsibile hoc eſſe abs te ſuperioribus rationibus eſt oſtenſum. SOC. Et in hoc quoque verè loqueris. Quamobrem ſi hoc rectè eſt demonſtratum, ea quæ mala pernicioſáque iudicat, aggreditur nemo, quandoquidem conſtitit inſcitiam eſſe quod dicitur ab affectibus ſuperari. PRO. Planè. SOCR. Enimuerò ea vnuſquiſque aggrediuntur, quæ audent, tam timidi, quàm fortes. Atque hac ratione eadem & timidi & fortes aggrediuntur. PRO. Imò contraria omnino ſunt, ô Socrates, ea ad quæ fortes & timidi contendunt. Nam ad bellum quidem ire hi volunt, illi verò nolunt. SOC. Ire honeſtúmne, an turpe? PRO. Honeſtum. SOC. Nónne ſi honeſtum, etiam bonum eſſe ſuprà conſenſimus? Omnes enim actiones honeſtas & pulchras, etiam bonas eſſe conuenit. PRO. Vera loqueris, & mihi quidem ſemper ita videtur. SOC. Probè. Verùm quóſnam dicis in prælium ire nolle, cùm iter id pulchrum bonúmque ſit? PRO. Timidos. SOCR. Nónne ſi pulchrum & bonum, etiam eſt iucundum? PROT. Conceſſum eſt. SOCR. Nunquid ſcientes, timidi ad id, quod pulchrum, melius, & iucundius eſt, proficiſci nolunt? PROT. At verò ſi hoc admittimus, quod ſuperiùs conueniebat, peruertemus. SOCR. Quid porrò? Vir fortis, nónne ad id quod pulchrum, melius, iucundiúſque eſt, tendit? PRO. Neceſſe eſt confiteri. SOC. Omnino igitur fortes viri, neque turpiter metuunt, ſi quando metuunt, neque turpiter audent. PROT. Ita eſt. SOCR. Si non turpiter, honeſtè & pulchrè. PROT. Certè. SOC. Sin honeſtè, etiam bene. PROT. Vtique. SOCR. Nónne & timidi & feroces & furioſi

ἀνδρεῖοι ἐπὶ τὰ δεινά; Λέγεται δή, ὦ Σώκρατες, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἀληθῆ (ἔφην ἐγὼ) λέγεις. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ ἀλλὰ σὺ ἐπὶ τί φὴς ἴτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἆρ' ἐπὶ τὰ δεινά, ἡγουμένους δεινὰ εἶναι· ἢ ἐπὶ τὰ μή; Ἀλλὰ τοῦτό γ' (ἔφη) ἐν οἷς σὺ ἔλεγες τοῖς λόγοις, ἀπεδείχθη ἄρτι ὅτι ἀδύνατον. Καὶ τοῦτο (ἔφην ἐγὼ) ἀληθὲς λέγεις. ὥστ' εἰ τοῦτο ὀρθῶς ἀπεδείχθη, ἐπὶ μὲν ἃ δεινὰ ἡγεῖται εἶναι, οὐδεὶς ἔρχεται· ἐπειδὴ τὸ ἥττω εἶναι ἑαυτοῦ εὑρέθη ἀμαθία οὖσα. Ὡμολόγει. Ἀλλὰ μὴν ἐπὶ ἅ γε θαρροῦσι πάντες αὖ ἔρχονται, καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι καὶ ταύτῃ γε ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοί τε καὶ ἀνανδροι. Ἀλλὰ μέντοι (ἔφη) ὦ Σώκρατες, πᾶν γε τοὐναντίον ἐστὶν ἐπὶ ἅ οἵ τε δειλοὶ ἔρχονται καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. αὐτίκα εἰς τὸν πόλεμον οἱ μὲν ἐθέλουσιν ἰέναι, οἱ δ' οὐκ ἐθέλουσι. Πότερον (ἔφην ἐγὼ) καλὸν ὂν ἰέναι, ἢ αἰσχρόν; Καλόν, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ καλόν, καὶ ἀγαθὸν ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. τὰς γὰρ καλὰς πράξεις E ἁπάσας, ἀγαθὰς ὡμολογήσαμεν. Ἀληθῆ λέγεις καὶ ἀεὶ ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. Ὀρθῶς γε, ἔφην ἐγώ. ἀλλὰ ποτέρους φὴς εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἐθέλειν ἰέναι, καλὸν ὂν καὶ ἀγαθόν; Τοὺς δειλούς, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγὼ) εἴπερ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἡδύ; Ὡμολόγηται γοῦν, ἔφη. Ἆρ' οὖν γινώσκοντες οἱ δειλοὶ οὐκ ἐθέλουσιν ἰέναι ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον; Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐὰν ὁμολογῶμεν (ἔφη) διαφθεροῦμεν τὰς ἔμπροσθεν ὁμολογίας. Τί δ', ὁ ἀνδρεῖος; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον ἔρχεται; Ἀνάγκη (ἔφη) ὁμολογεῖν. Οὐκοῦν ὅλως οἱ ἀνδρεῖοι F οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται, ὅταν φοβῶνται, οὐδὲ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν. Ἀληθῆ, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἆρ' οὐ καλά; Ὡμολόγει. Εἰ δὲ καλά, καὶ ἀγαθά; Ναί. Οὐκοῦν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ θρασεῖς, καὶ οἱ μαινόμενοι,

χειν μοι ἔτι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ὅ εἰμι εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον· χαριοῦμαι οὖν σοι, καὶ λέγω ὅτι ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι. Οὔτοι (ἦν δ' ἐγώ) ἄλλου ἕνεκα ἐρωτῶ πάντα ταῦτα, ἢ σκέψασθαι βουλόμενος πῶς ποτ' ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ τί ποτ' ἐστὶν αὐτὸ ἡ ἀρετή. οἶδα γὰρ ὅτι τούτου φανεροῦ γενομένου, μάλιστ' ἂν κατάδηλον γένοιτο ἐκεῖνο περὶ οὗ ἐγώ τε καὶ σὺ μακρὸν λόγον ἑκάτερος ἀπετείναμεν· ἐγὼ μὲν, λέγων ὡς οὐ διδακτὸν ἀρετή· σὺ δ', ὡς διδακτόν. καί μοι δοκεῖ ἡμῶν ἡ ἄρτι ἔξοδος τῶν λόγων, ὥσπερ ἄνθρωπος, κατηγορεῖν τε καὶ καταγελᾶν. καὶ, εἰ φωνὴν λάβοι, εἰπεῖν ἂν ὅτι, Ἄτοποί γ' ἐστὲ ὦ Σώκρατές τε καὶ Πρωταγόρα· σὺ μὲν, λέγων ὅτι οὐ διδακτόν ἐστιν ἡ ἀρετὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, νῦν σεαυτῷ τἀναντία σπεύδεις, ἐπιχειρῶν ἀποδεῖξαι ὡς πάντα χρήματά ἐστιν ἐπιστήμη, καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ σωφροσύνη, καὶ ἡ ἀνδρεία. ᾧ τρόπῳ μάλιστ' ἂν διδακτὸν φανείη ἡ ἀρετή. εἰ μὲν γὰρ ἄλλο τι ἦν ἡ ἐπιστήμη ἢ ἀρετή, (ὥσπερ Πρωταγόρας ἐπεχείρει λέγειν) σαφῶς οὐκ ἂν ἦν διδακτόν· νῦν δ' εἰ φανήσεται ἐπιστήμη ὄν, ὡς σὺ σπεύδεις ὦ Σώκρατες, θαυμάσιον ἔσται μὴ διδακτὸν ὄν. Πρωταγόρας δ' αὖ διδακτὸν τότε ὑποθέμενος, νῦν τοὐναντίον ἔοικε σπεύδοντι, ὀλίγου πάντα μᾶλλον φανῆναι αὐτὸ ἢ ἐπιστήμην· καὶ οὕτως ἂν ἥκιστα εἴη διδακτόν. Ἐγὼ οὖν, ὦ Πρωταγόρα, πάντα ταῦτα καθορῶν ἄνω κάτω ταραττόμενα δεινῶς, πᾶσαν προθυμίαν ἔχω καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι· καὶ βουλοίμην ἂν ταῦτα διεξελθόντας ἡμᾶς, ἐξελθεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὅ, τι ἐστὶ, καὶ πάλιν ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε διδακτὸν, εἴτε μὴ διδακτόν· μὴ πολλάκις ἡμᾶς ὁ Ἐπιμηθεὺς ἐκεῖνος καὶ ἐν τῇ σκέψει σφήλῃ ἐξαπατήσας, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διανομῇ ἠμέλησεν ἡμῶν, ὡς φῂς σύ. ἤρεσεν οὖν μοι καὶ ἐν τῷ μύθῳ ὁ Προμηθεὺς μᾶλλον τοῦ Ἐπιμηθέως· ᾧ χρώμενος ἐγὼ, καὶ προμηθούμενος ὑπὲρ τοῦ βίου τοῦ ἐμαυτοῦ παντὸς, πάντα ταῦτα πραγματεύομαι· καὶ, εἰ σὺ ἐθέλοις, ὅπερ καὶ κατ' ἀρχὰς ἔλεγον, μετὰ σοῦ ἂν ἥδιστα ταῦτα συνδιασκοποίην. Καὶ ὁ Πρωταγόρας, Ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπαινῶ σου τὴν προθυμίαν

quit. Concludam protinus, inquam, ſi vnum ad-
duntaxat interrogauero: vtrum tibi nunc etiam,
C vt & ſuprà, imperitiſsimi quidam eſſe videantur,
qui tamen fortiſsimi ſint. Contendere peruicaci-
ter, inquit, videris, ô Socrates, vt ipſe reſpondeam.
ergo morem tibi geram. Impoſsibile dico videri,
ex his quæ ſuprà ſunt conceſſa. Non ob aliam
cauſam, inquam, de his omnibus te percontor,
quàm quòd noſſe cupiam, qualia ſint, quæ ad vir-
tutem pertinent, quidue ipſa ſit virtus. Scio equi-
dem hoc declarato ſtatim notum fore & illud quo
de ego & tu tot iam verba conſumpſimus: dum e-
go quidem virtutem doceri poſſe negarem, tu ve-
rò poſſe aſſeuerares. Atqui arbitror noſtræ diſpu-
D tationis exitum, ſi hominis inſtar vti voce poſſet,
deriſurum nos, & hoc pacto reprehenſurum.
Quàm inepti eſtis, ô Socrates, atque Protagora.
Tu quidem ab initio dicebas, ô Socrates, doceri
non poſſe virtutem, nunc repugnare tibi ipſi con-
tendis: dum oſtendere vis omnia hæc, iuſtitiam
ſcilicet, temperantiam, fortitudinem, eſſe ſcien-
tiam. Qua ratione maximè virtutem doceri poſſe
conſtat. Si enim aliud quiddam eſſet ſcientia,
quàm virtus, quod Protagoras primum aſſere-
bat, planè doceri non poſſet. Nunc autem ſi
ſcientia eſſe videatur, quod tu, ô Socrates inferre
conaris, mirum ſit, ſi per doctrinam virtus
E comparari non poſſet. Protagoras autem pri-
mo quidem doceri virtutem voluit: nunc con-
trà adniti videtur, vt quoduis aliud potius quàm
ſcientia virtus appareat: quo pacto minimè o-
mnium doceretur. Equidem, ô Protagora, videns
hęc omnia ſurſum deorſumq; grauiter perturbari,
vt in lucē veniant, vehementer incumbo. Vellem
autem his inter nos decurſis, quid virtus ſit, oſten-
deremus, itémque doceri poſsit nécne conſidera-
remus: nec ſępius nos Epimetheus ille ſic in diſpu-
tatione fallat, quemadmodū diſtribuendo negle-
xit, vt tu narrabas. Prometheus enim in fabula mi
F hi magis quàm Epimetheus placet, cuius exēplo v-
tēs & vniuerſæ vitæ meæ promethumenus, id eſt,
proſpiciēs, hęc omnia tracto. Ac ſi tu velis, id quod
abinitio dixi, libētiſsimè de his rebus tecū delibe-
rarem. Tum Protagoras, ſtudiū hoc tuum, inquit,

... omnia, in omnibus autem verba, nihil vero præſtantem: cumque maximis glorietur, vel in minimis claudicantem. Sed vt ad mendacis veraciſque definitionem redeamus, mendax rite deſcribendus erat, qui maximè velit, vtcunque poſsit ſciátque, mentiri. Verax autem contrà, qui maximè velit vtcunque poſsit & ſciat, vera loqui. At Hippias inertiſsimus artium magiſter omnium confuſiſsimúſque veracis mendaciſque diſcretor, ordine definit oppoſito, dicítque mendacem qui maximè poſsit ſciátque mentiri quotieſcunque voluerit: Veracem verò, qui quandocunque voluerit queat & ſciat vera loqui. Vnde cogitur primum fateri mendaces eſſe potentes, ſcientes, prudentes, ſapientes. Deinde & bonos ad illa ad quæ potentes, ſunt atque ſapientes. Tertio per artes ſingulas deducendo compellitur in qualibet tam re quàm arte fateri eundem eſſe veracem atque mendacem, quod negauerat ab initio. Siquidem in qualibet ille qui optimè callet, idem maximè poteſt & ſcit pro arbitrio vera loqui pariter atque mentiri. Quarto ad concedendum inducitur veracem nihilo meliorem eſſe mendace, quandoquidem quàm ſufficiens bonúſque eſt verax ad loquendum vera, tam ſufficiens bonúſque appareat mendax ad mentiendum. Poſt hæc Socrates ſophiſtam in ambiguitatem adducit, vter delinquat grauius, num qui mentitur volens, an qui nolens. Id verò ſophiſta neſcit ſoluere, neque Socrates quidem ſoluere vult ſophiſtæ. Eſt autem ita ſoluendum. In his quidem quæ ad intelligentiam pertinent minus errare qui mentiuntur ſponte: in his autem quæ ad mores ſpectant, errare magis. Eum verò qui nolens dicit mendacium, contrà ſe habere. Deinde ambigitur vtri magis errent, num qui dedita opera, an qui infirmitate vel ignorantia peccant. probatúrque longis inductionis ambagibus, in his quæ ad naturam & artem, illarúmque inſtrumenta pertinent, grauius eſſe vitium vel impotentia vel ignoratione commiſſum, quàm malitia perpetratum. Siquidem naturæ bonum in ipſa potentia, bonum verò artis in hac ipſa, atque inſuper in cognitione conſiſtit. Malum igitur in oppoſitis. Ex his autem extra propoſitum Socrates Hippiam ad mores transfert, concludens idem in genere morum, quod & in natura artiſque genere. Quod quidem etſi intelligit Socrates fieri non debere, ſtudet tamen declarare ſophiſtam id nequaquam animaduertere. Profectò in his quæ ad voluntatem moréſque pertinent, grauius delinquitur malitia, id eſt quadam voluntate peccandi, quàm ſi vel per impotentiam vel per ignorantiam delinquatur. Poſtremò Socrates iuſtitiam eſſe dicit vel potentiam vel ſcientiam vel vtrunque. Addere ſciebat ſed nolebat, tertium, ſcilicet vel voluntatem. Iuſtitia enim maximè in voluntate conſiſtit. Id verò declarare voluit latere ſophiſtam. Sed iam argumentum ſuperioribus præceptis his concludamus. Docendum ſine inuidia. Abſque rubore diſcendum. Gratia ſemper habenda docenti. Aliena inuenta ſibi non vſurpanda.

εἰ ἐκείνου οὕτω ἡδέως ἂν (εἰ βουλομένῳ ἐστὶν Ἱππίᾳ) ἀναπυθοίμην, ὅπως αὐτῷ δοκεῖ περὶ τοῖν ἀνδροῖν τούτοιν, πότερον ἀμείνω φησὶν εἶναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἡμῖν ἐπιδέδεικται, καὶ περὶ ποιητῶν τε ἄλλων καὶ περὶ Ὁμήρου. ΕΥ. Ἀλλὰ δῆλον ὅτι οὐ φθονήσει Ἱππίας, ἐάν τι αὐτὸν ἐρωτᾷς, ἀποκρίνεσθαι. ἦ γὰρ ὦ Ἱππία, ἐάν τι ἐρωτᾷ σε Σωκράτης, ἀποκρινῇ, ἢ πῶς ποιήσεις; ΙΠ. Καὶ γὰρ ἂν δεινὰ ποιοίην, ὦ Εὔδικε, εἰ Ὀλυμπιάζε μὲν εἰς τὴν τῶν Ἑλλήνων πανήγυριν, ὅταν τὰ Ὀλύμπια ᾖ, ἀεὶ ἐπανιὼν οἴκοθεν ἐξ Ἤλιδος, εἰς τὸ ἱερὸν παρέχω ἐμαυτὸν, καὶ λέγοντα ὅ,τι ἄν τις βούληται ὧν ἄν μοι εἰς ἐπίδειξιν παρεσκευασμένον ᾖ, καὶ ἀποκρινόμενον τῷ βουλομένῳ ὅ,τι ἄν τις ἐρωτᾷ, νῦν δὲ τὴν Σωκράτους ἐρώτησιν φύγοιμι. ΣΩ. Μακάριόν γε, ὦ Ἱππία, πάθος πέπονθας, εἰ ἑκάστης Ὀλυμπιάδος οὕτως εὔελπις ὢν περὶ τῆς ψυχῆς εἰς σοφίαν, ἀφικνῇ εἰς τὸ ἱερὸν· καὶ θαυμάσαιμ᾽ ἂν εἴ τις τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀθλητῶν, οὕτως ἀφόβως τε καὶ πιστευτικῶς ἔχων τῷ σώματι ἔρχεται αὐτόσ᾽ ἀγωνιούμενος, ὥσπερ σὺ φῂς τῇ διανοίᾳ. ΙΠ. Εἰκότως, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τοῦτο πέπονθα. ἐξ οὗ γὰρ ἦργμαι Ὀλυμπίασιν ἀγωνίζεσθαι, οὐδενὶ πώποτε κρείττονι εἰς οὐδὲν ἐμαυτοῦ ἐνέτυχον. ΣΩ. Καλόν γε λέγεις, ὦ Ἱππία, καὶ τῇ Ἠλείων πόλει τῆς σοφίας ἀνάθημα, τὴν δόξαν εἶναι τὴν σὴν, καὶ τοῖς γονεῦσι τοῖς σοῖς. ἀτὰρ τί δὴ λέγεις ἡμῖν περὶ τοῦ Ἀχιλλέως τε καὶ τοῦ Ὀδυσσέως; πότερον ἀμείνω καὶ κατὰ τί φῂς εἶναι; ἡνίκα μὲν γὰρ πολλοὶ ἔνδον ἦμεν, καὶ σὺ τὴν ἐπίδειξιν ἐποιοῦ, ἀπελείφθην σου τῶν λεγομένων. ὤκνουν γὰρ ἐπανέρεσθαι, διότι ὄχλος τε πολὺς ἔνδον ἦν, καὶ μή σοι ἐμποδὼν εἴην ἐρωτῶν τῇ ἐπιδείξει. νυνὶ δὲ ἐπειδὴ ἐλάττους τε ἐσμὲν, καὶ Εὔδικος ὅδε κελεύει ἐρέσθαι, εἰπέ τε καὶ δίδαξον ἡμᾶς σαφῶς τί ἔλεγες περὶ τούτοιν τοῖν ἀνδροῖν, πῶς διέκρινες αὐτούς. ΙΠ. Ἀλλ᾽ ἐγώ σοι, ὦ Σώκρατες, ἐθέλω ἔτι σαφέστερον ἢ τότε διελθεῖν ἃ λέγω καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ ἄλλων. φημὶ γὰρ Ὅμηρον πεποιηκέναι ἄριστον μὲν ἄνδρα Ἀχιλλέα τῶν εἰς Τροίαν ἀφικομένων. σοφώτατον δὲ, Νέστορα· πολυτροπώτατον δὲ, Ὀδυσσέα.

C D E F

tari ab Hippia, ſi modò ei placet, affecto, vtrum illorum hominum præſtantiorem aſſerat, poſtquam alia multa ac varia de Homero, cæteriſque poetis ſunt nobis oſtenſa. EVD. Nulla prorſus inuidia prohibebit quin Hippias interroganti reſpondeat. Reſpondebis necne Hippia, ſi quid Socrates quærat. HIP. Haud rectè agerem Eudice, ſi nunc Socratis interrogationem fugerem, qui ſolitus ſim ſemper ex Elide patria ad Olympica feſta, quò Græci ad communem celebritatem vndique confluunt, me conferre, ipſumque me ibi apud templum præbere cuique declarantem quodcunque demonſtrari quis cupiat, & ad interrogationes ſingulas reſpondentem. SOC. O quàm felix tibi ſors contigit Hippia, ſi adeò confiſus animi ſapientia qualibet Olympiade ad ſacrum aduentas. Mirarer profectò ſi quis circa corporis exercitationem athleta illuc certaturus accederet tam corporis viribus quàm tu mentis ſubtilitate confiſus. HIP. Meritò ſic affectus ſum Socrates: nam ex eo tempore quo cœpi in Olympicis exerceri, neminem reperi adhuc me aliqua in re ſuperiorem. SOC. Præclarum hercle quod ais Hippia, atque hæc gloria tua & Elæorum ciuitati & parentibus erit quoddam ſapientiæ monimentum. Verùm quidnam de Achille & Vlyſſe iudicas? Vtrum horum præſtantiorem, & qua in re putas? Porrò dum multi intus eſſemus, túque diſſereres, quædam me verba ſubterfugerunt: piguit tamen perquirere, tum quod turba erat intus plurima, tum etiam ne orationi tuæ impedimento forem. Nunc verò poſtquam pauciores ſumus, & Eudicus hic quærere iubet, liquidius nobis oſtende quod de his viris dicebas, quóue pacto diiudicabas. HIP. Volo equidem Socrates apertius quàm tunc in præſentia referre, quæ de his & de alijs ſentio. Homerum aſſero omnium qui ad Troiam peruenerunt, optimum virum finxiſſe Achillem, ſapientiſsimum Neſtoré, apprimè verſutum multiformémq; Vlyſſem.

SOC.

… ergo inquiſitum apud eum Achilles aduerſus Vlyſſem infert. SO. Videor iam quod ais, ô Hippia, intelligere. Verſutum enim mendacem vocas, vt apparet. HIP. Maximè quidem ô Socrates. Talem nempe Vlyſſem ſæpe & in Iliade, & in Odyſſea fingit Homerus. SOC. Ergo exiſtimauit Homerus alium quidem eſſe veracem virum, alium verò mendacem, neque vtrunque eundē eſt. HIP. Quid prohibet Socrates? D SOCR. An idem & ipſe cenſes Hippia? HIP. Maximè omnium. Nimis enim errarem, ſi aliter ipſe ſentirem. SO. Homerum quidem igitur mittamus, cùm ab eo ſciſcitari non liceat, quæ eius fuerit in condendis his carminibus ſententia. Poſtquam verò tu cauſam ſuſcipis, tibiq; ea videntur quæ dicere Homerum aſſeris, pro Homero ſimul ac te ipſo reſponde. HIP. Fiet. Interrogo paucis quod lubet. SO. Mendacéſne vocas illos qui facere aliquid nequeant, vt inualidos defeſſóſue, an eos qui facere aliquid poſſint? HIP. Potentes & maximè quidem, cùm in alijs multis, tum etiam E in decipiendis hominibus. SOC. Potentes itaque ſunt ſecundum ſermonem tuum, atque verſuti, nónne? HIP. Certè. SO. Verſuti verò ſunt & ſubdoli ſtoliditate quadā & imprudentia? an aſtutia potius atque prudentia? HIP. Aſtutia maximè omnium atque prudentia. SO. Prudentes ergo ſunt, vt videtur. HIP. Valde per Iouem. SO. Prudentes verò cùm ſint, ignorántne quod faciūt, an ſciunt? HIP. Imò ſcientes maximè. Nam ob hoc alios ſeducunt. SO. Cùm ergo ſcientes ſint harū rerum quas ſciunt, vtrum inſipientes ſunt, an potius ſapiētes? HI. Sapiētes videlicet in his ipſis ad decipiendum. SOC. Siſte obſecro, repetamus dicta, vt F quid dicas, inſpiciamus. Mendaces eſſe ais, potentes prudentéſque, ſcientes item & ſapientes circa illa de quibus mendaces? HIPP. Aio.

ἐν τούτοις δηλοῖ τοῖς ἔπεσιν ὁ ποιητὴς τὸν τρόπον ἑκατέρου τοῦ ἀνδρὸς, ὡς ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς εἴη ἀληθής τε καὶ ἁπλοῦς, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πολύτροπός τε καὶ ψευδής· ποιεῖ γὰρ τὸν Ἀχιλλέα εἰς τὸν Ὀδυσσέα λέγοντα ταῦτα τὰ ἔπη. ΣΩ. Νῦν δὴ, ὦ Ἱππία, κινδυνεύω μανθάνειν ὃ λέγεις. τὸν πολύτροπον, ψευδῆ λέγεις, ὥς γε φαίνεται. ΙΠ. Μάλιστα, ὦ Σώκρατες. τοιοῦτον γὰρ πεποίηκε τὸν Ὀδυσσέα Ὅμηρος πολλαχοῦ καὶ ἐν Ἰλιάδι καὶ ἐν Ὀδυσσείᾳ. ΣΩ. Ἐδόκει ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ὁμήρῳ ἕτερος μὲν εἶναι ἀνὴρ ἀληθὴς, ἕτερος δὲ ψευδὴς· ἀλλ᾽ οὐχ ὁ αὐτός. ΙΠ. Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἢ καὶ σοὶ δοκεῖ αὐτῷ, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Πάντων μάλιστα. καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἴη, εἰ μή. ΣΩ. Τὸν μὲν Ὅμηρον τοίνυν ἐάσωμεν, ἐπειδὴ καὶ ἀδύνατον ἐπανερέσθαι τί ποτε νοῶν ταῦτα ἐποίησε τὰ ἔπη· σὺ δ᾽ ἐπειδὴ φαίνει ἀναδεχόμενος τὴν αἰτίαν, καί σοι συνδοκεῖ ταῦτα ἅπερ φὴς Ὅμηρον λέγειν, ἀπόκριναι κοινῇ ὑπὲρ Ὁμήρου τε καὶ σαυτοῦ. ΙΠ. Ἔσται ταῦτα. ἀλλ᾽ ἐρώτα ἔμβραχυ ὅ,τι βούλει. ΣΩ. Τοὺς ψευδεῖς λέγεις οἷον ἀδυνάτους τι ποιεῖν, ὥσπερ τοὺς κάμνοντας; ἢ δυνατούς τι ποιεῖν; ΙΠ. Δυνατοὺς ἔγωγε καὶ μάλα σφόδρα, ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἐξαπατᾶν ἀνθρώπους. ΣΩ. Δυνατοὶ μὲν δὴ, ὡς ἔοικεν, εἰσὶ κατὰ τὸν σὸν λόγον καὶ πολύτροποι οἱ ψευδεῖς; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Πολύτροποι δ᾽ εἰσὶ καὶ ἀπατεῶνες ὑπὸ ἠλιθιότητος καὶ ἀφροσύνης; ἢ ὑπὸ πανουργίας καὶ φρονήσεώς τινος; ΙΠ. Ὑπὸ πανουργίας πάντων μάλιστα καὶ φρονήσεως. ΣΩ. Φρόνιμοι μὲν ἄρα εἰσὶν, ὡς ἔοικε. ΙΠ. Ναὶ μὰ Δία, λίαν γε. ΣΩ. Φρόνιμοι δὲ ὄντες οὐκ ἐπίστανται ὅ,τι ποιοῦσιν; ἢ ἐπίστανται; ΙΠ. Καὶ μάλα σφόδρα ἐπίστανται· διὰ ταῦτα καὶ κακουργοῦσι. ΣΩΚΡΑΤ. Ἐπιστάμενοι δὲ ταῦτα ἃ ἐπίστανται, πότερον ἀμαθεῖς εἰσὶν ἢ σοφοί; ΙΠ. Σοφοὶ μὲν οὖν αὐτά γε ταῦτα ἐξαπατᾶν. ΣΩ. Ἔχε δὴ· ἀναμνησθῶμεν τί ἐστιν ὃ λέγεις. τοὺς ψευδεῖς φὴς εἶναι δυνατοὺς καὶ φρονίμους καὶ ἐπιστήμονας καὶ σοφοὺς, εἰς ἅπερ ψευδεῖς. ΙΠ. Φημὶ γὰρ οὖν.

Y. j.

λοιο, πότερον τάχιστα καὶ μάλιστα ἂν εἴπῃς τἀληθῆ περὶ τούτου; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὅτι δυνατώτατός τε C εἶ καὶ σοφώτατος κατὰ ταῦτα; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Πότερον οὖν σοφώτατός τε εἶ καὶ δυνατώτατος μόνον, ἢ καὶ ἄριστος ταῦτα ἅπερ δυνατώτατός τε καὶ σοφώτατος, τὰ λογιστικά; ΙΠ. Καὶ ἄριστος δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τὰ μὲν δὴ ἀληθῆ σὺ ἂν δυνατώτατα εἴποις περὶ τούτων, ἦ γάρ; ΙΠ. Οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; τὰ ψευδῆ περὶ τῶν αὐτῶν τούτων; καί μοι, ὥσπερ τὰ πρότερα, γενναίως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀπόκριναι, ὦ Ἱππία. εἴ τίς σε ἔροιτο, τὰ τρὶς ἑπτακόσια πόσα ἐστί, πότερον σὺ ἂν μάλιστα ψεύδοιο, καὶ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ψευδῆ λέγοις περὶ τούτων, βουλόμενος ψεύ- D δεσθαι, καὶ μηδέποτε ἀληθῆ ἀποκρίνεσθαι· ἢ ὁ ἀμαθὴς εἰς λογισμοὺς δύναιτ' ἂν σοῦ μᾶλλον ψεύδεσθαι βουλομένου; ἢ ὁ μὲν ἀμαθὴς πολλάκις ἂν βουλόμενος ψευδῆ λέγειν, τἀληθῆ ἂν εἴποι ἄκων, εἰ τύχοι, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι· σὺ δὲ ὁ σοφός, εἴπερ βούλοιο ψεύδεσθαι, ἀεὶ ἂν κατὰ τὰ αὐτὰ ψεύδοιο; ΙΠ. Ναί, οὕτως ἔχει ὡς σὺ λέγεις. ΣΩ. Ὁ ψευδὴς οὖν πότερον περὶ μὲν τἆλλα ψευδής ἐστιν, οὐ μέντοι περὶ ἀριθμόν; οὐδὲ ἀριθμῶν ἂν ψεύσαιτο; ΙΠ. Καὶ ναὶ μὰ Δία περὶ ἀριθμόν. ΣΩ. Θῶμεν ἄρα καὶ τοῦτο, ὦ Ἱππία, περὶ λογισμόν τε καὶ ἀριθμὸν εἶναί τινα ἄνθρωπον ψευδῆ. ΙΠ. Ναί. E ΣΩ. Τίς οὖν ἂν εἴη οὗτος; οὐχὶ δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ, εἴπερ μέλλει ψευδὴς ἔσεσθαι (ὡς σὺ ἄρτι ὡμολόγεις) δυνατῷ εἶναι ψεύδεσθαι; ὁ γὰρ ἀδύνατος ψεύδεσθαι (εἰ μέμνησαι) ὑπὸ σοῦ ἐλέγετο ὅτι οὐκ ἄν ποτε ψευδὴς γένοιτο. ΙΠ. Ἀλλὰ μέμνημαι, καὶ ἐλέχθη οὕτως. ΣΩ. Οὐκοῦν ἄρτι ἐφάνης σὺ δυνατώτατος ὢν ψεύδεσθαι περὶ λογισμῶν; ΙΠ. Ναί, ἐλέχθη γέ τοι καὶ τοῦτο. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ δυνατώτατος εἶ ἀληθῆ λέγειν περὶ λογισμῶν; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς ψευδῆ καὶ ἀληθῆ λέγειν περὶ λογισμῶν δυνατώτατος; οὗτος δ' ἐστὶν ὁ ἀγαθὸς περὶ τούτων, ὁ λογι- F στικός; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τίς οὖν ψευδὴς περὶ λογισμὸν γίγνεται, ὦ Ἱππία, ἄλλος, ἢ ὁ ἀγαθός; ὁ αὐτὸς γὰρ καὶ δυνατός· οὗτος δὲ καὶ ἀληθής. ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν ὅτι ὁ αὐτὸς ψευδής τε καὶ ἀληθὴς περὶ τούτων, καὶ οὐδὲν ἀμείνων ὁ ἀληθὴς τοῦ ψευδοῦς; ὁ αὐτὸς γὰρ δήπου ἐστὶ

Nunquid ex eo quod circa iſta potentiſsimus & ſapientiſsimus es? HIP. Nempe. SOC. Vtrum ſapientiſsimus es ac potentiſsimus duntaxat? an etiam circa eadem optimus, circa quæ ſapientia & potentia præſtas, hoc eſt, in numeris computãdis? HIP. Et optimus inſuper Socrates. SOC. Vera itaque de his præ cæteris maximè dicere poſſes, an non? HIP. Reor equidem. SOC. An & falſa circa eadem? Age nunc Hippia, vt & ſuprà generoſe magnificéque reſponde. Si quis quærat ter ſeptingenta quot ſunt, túne magis de his mentiere, ſempérque ſecundum eadem falſa de his pronunciabis, mentiri, & nunquam vera proferre volens? an qui numerorum ignarus eſt, poterit magis mentiri quàm tu, etiam ſi mentiri voles? an contrà potius ignorans ſæpe dum volet falſa proferre, vera fortè præter ſententiam proferet, quia rem ipſam ignoret: tu verò quum ſapiens ſis, ſemper dum mentiri voles, ſimiliter mentieris? HIPP. Eſt vt dicis. SOC. Mendax itaque vtrum circa alia mendax eſt, non tamen circa numeros, neque de numero mentietur? HIPP. Imò & circa numeros. SOC. Ponamus igitur hoc Hippia, circa computationem ac numerum aliquem eſſe mendacem. HIPP. Certè. SOC. Quis hic erit? neceſſe eſt vt mentiri poſsit, vt ipſe dicebas, ſi mendax futurus eſt. Nempe abs te dictum eſt, ſi recordaris, eum qui mentiri nequeat, non eſſe mendacem. HIPP. Recordor equidem, atque ita dictum. SOC. Nónne paulo antè conſtitit te eſſe ad mentiendum in computandis numeris potentiſsimum? HIPP. Ita dictum fuit & iſtud. SOC. Num & quàm maximè es ad vera proferenda de numeris iiſdem potens? HIP. Valde. SOC. Idem ergo poteſt maximè in computando vera loqui, atque mentiri: is autem eſt qui bonus eſt in numeris, videlicet computator. HIPP. Sic omnino. SO. Quis igitur alius Hippia in cõputãdo fit mendax, niſi qui ad idẽ bonus? Hic enim potẽs, hic & verax. HIP. Apparet. SO. Cernis eundem veracem eſſe in his atque mendacem, & nihilo meliorem mendace ipſo veracẽ eſſe. iidem

admodum ego te quandoque iactantem audiui, quòd ſapientia multa exoptandáque præ cæteris abundares, & in foro inter menſas diſputando deambulantem : quum diceres te quondam Olympiam adijſſe,& omnia quæ habebas, corporis ornamenta proprijs manibus confeciſſe. Primo quidem anulum quem habebas,(hinc enim cœpiſti) tuum fuiſſe opus, quaſi eſſes ſculpendi peritus. quinetiam ſigillum quoddam tuum opus, & ſtrigilem, & vaſculum vnguentarium ſimiliter opus tuum, ſoccos quinetiam tuis conſutos manibus, pallium & interulam abs te contextam. Quódque admodum mirabile viſum eſt, & ſingularis ſapientiæ indicium, cingulum dicebas oſtendiſſe te opus tuum Perſicis pretioſiſque ſimile. Item tua quædam poëmata, epicos verſus, tragœdias, dithyrambos, & orationes plurimas, variáſque liberioribus numeris compoſitas : præterea te illa quæ in ſuperioribus commemorabam ante alios omnes tenere, & in rythmis harmoniiſque & recta ratione literarum ac in cæteris generis huius permultis, ſi rectè recordor, excellere. At verò prætermiſeram tuæ memoriæ artificium, quo pollere mirum in modum mihi videris. fortè verò & alia multa ſum oblitus. Verùm quod dixi, & in tuas (quæ multæ nimis ſunt) & in aliorum artes reſpiciens, dic age, ſi repereris vnquam ex his quæ inter nos conceſſa fuerunt, à mendace veracem eſſe diuerſum, neque eundem exiſtere. In qualibet autem ſapientia calliditatéue, vel quomodocunque appellare iuuare iuuat, quære. Sed nunquam ô amice, inuenies : neque enim eſt vſquam : quod ſi eſt alicubi, dicas. HIPP. Haud in præſentia inuenio Socrates. SOCRAT. Neque inuenies poſthac, vt arbitror. Si autem vera loquor, recordare Hippia, quid ex ſuperioribus ſequitur. HIP. Non ſatis aduerto

τι καὶ ψευδής ἐστιν. ΙΠ. Ἔοικεν. ΣΩΚ. Ἴθι δὴ ὦ Ἱππία, ἀδεῶς οὑτωσὶ ἐπίσκεψαι κατὰ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν, εἴ πού ἐστιν ἄλλως ἔχον ἢ οὕτως. πάντως δὲ πλείστας τέχνας πάντων σοφώτατος εἶ ἀνθρώπων, ὡς ἐγώ ποτέ σου ἤκουον μεγαλαυχουμένου πολλὴν σοφίαν καὶ ζηλωτὴν σαυτοῦ, διεξιόντος ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ ταῖς τραπέζαις. ἔφησθα δὲ ἀφικέσθαι ποτὲ εἰς Ὀλυμπίαν, ἃ εἶχες περὶ τὸ σῶμα ἅπαντα, σαυτοῦ ἔργα ἔχων. πρῶτον μὲν, δακτύλιον (ἐντεῦθεν γὰρ ἤρχου)

D ὃν εἶχες, σαυτοῦ ἔχειν ἔργον ὡς ἐπιστάμενος δακτυλίους γλύφειν, καὶ ἄλλην σφραγῖδα, σὸν ἔργον, καὶ στλεγγίδα, καὶ λήκυθον, ἃ αὐτὸς εἰργάσω. ἔπειτα, ὑποδήματα ἃ εἶχες, ἔφησθα αὐτὸς σκυτοτομῆσαι, καὶ τὸ ἱμάτιον ὑφῆναι, καὶ τὸν χιτωνίσκον· καὶ (ὅ γε πᾶσιν ἔδοξεν ἀτοπώτατον, καὶ σοφίας πλείστης ἐπίδειγμα) ἐπειδὴ τὴν ζώνην ἔφησθα τοῦ χιτωνίσκου ἣν εἶχες, εἶναι μὲν οἷαι αἱ Περσικαὶ τῶν πολυτελῶν, ταύτην δὲ αὐτὸς πλέξαι. πρὸς δὲ τούτοις ποιήματα ἔχων ἐλθεῖν, καὶ ἔπη καὶ τραγῳδίας, καὶ διθυράμβους, καὶ καταλογάδην πολλοὺς λόγους καὶ παντοδαποὺς συγκειμένους.

E καὶ περὶ τῶν τεχνῶν δὴ ὧν ἄρτι ἐγὼ ἔλεγον ἐπιστήμων ἀφικέσθαι διαφερόντως τῶν ἄλλων, καὶ περὶ ῥυθμῶν καὶ ἁρμονιῶν καὶ γραμμάτων ὀρθότητος. καὶ ἄλλα ἔτι πρὸς τούτοις πάνυ πολλά, ὡς ἐγὼ δοκῶ μνημονεύειν. καίτοι τό γε μνημονικὸν ἐπελαθόμην σου (ὡς ἔοικε) τέχνημα, ἐν ᾧ σὺ οἴει λαμπρότατος εἶναι. οἶμαι δὲ καὶ ἄλλα πάμπολλα ἐπιλελῆσθαι. ἀλλ' ὅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ εἰς τὰς σαυτοῦ βλέψας τέχνας, (ἱκαναὶ δὲ) καὶ εἰς τὰς τῶν ἄλλων, εἰπέ μοι ἐάν που εὕρῃς ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἐμοί τε καὶ σοί, ὅπου ἐστὶν ὁ μὲν ἀληθής, ὁ δὲ ψευδής, χωρὶς καὶ οὐχ ὁ

F αὐτός. ἐν ᾗτινι βούλει σοφίᾳ τοῦτο σκέψαι, ἢ πανουργίᾳ, ἢ ὁπωσοῦν χαίρεις ὀνομάζων. ἀλλ' οὐχ εὑρήσεις ὦ ἑταῖρε. οὐ γάρ ἐστιν. ἐπεὶ σὺ εἰπέ. ΙΠ. Ἀλλ' οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, νῦν γε οὕτω. ΣΩΚΡ. Οὐδέ γε ἕξεις, ὡς ἐγὼ οἶμαι. εἰ δ' ἐγὼ ἀληθῆ λέγω, μέμνησαι ὃ ἡμῖν συμβαίνει ἐκ τοῦ λόγου, ὦ Ἱππία. ΙΠ. Οὐ πάνυ τι ἐννοῶ ὦ Σώκρατες

λέγῃ τι, προσέχω τὸν νοῦν, ἄλλως τε καὶ ἐπειδάν μοι δοκῇ σοφὸς εἶναι ὁ λέγων, καὶ ἐπιθυμῶν μαθεῖν ὅ,τι λέγει, C διαπυνθάνομαι καὶ ἐπανασκοπῶ καὶ συμβιβάζω τὰ λεγόμενα, ἵνα μάθω· ἐὰν δὲ φαῦλος δοκῇ μοι εἶναι ὁ λέγων, οὔτε ἐπανερωτῶ, οὔτε μοι μέλει περὶ ὧν λέγει. καὶ γνώσῃ τούτῳ οὓς ἂν ἐγὼ ἡγῶμαι σοφοὺς εἶναι· εὑρήσεις γάρ με λιπαρῆ ὄντα περὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τούτου, καὶ πυνθανόμενον παρ᾽ αὐτοῦ, ἵνα μαθών τι ὠφεληθῶ. ἐπεὶ καὶ νῦν ἐνενόησά σου λέγοντος ὅτι ἐν τοῖς ἔπεσιν οἷς σὺ ἄρτι ἔλεγες, ἐνδεικνύμενος τὸν Ἀχιλλέα εἰς τὸν Ὀδυσσέα λέγειν, ὡς ἀλαζόνα ὄντα, ἄτοπόν μοι δοκεῖ εἶναι εἰ σὺ ἀληθῆ λέγεις· ὅτι ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς οὐδαμοῦ φαίνεται ψευσάμενος, D ὁ πολύτροπος· ὁ δὲ Ἀχιλλεύς, πολύτροπός τις φαίνεται κατὰ τὸν σὸν λόγον. ψεύδεται γοῦν. προειπὼν γὰρ ταῦτα τὰ ἔπη, ἅπερ καὶ σὺ εἶπες ἄρτι,

Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν,
Ὅς χ᾽ ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ,

ὀλίγον ὕστερον λέγει ὡς οὔτ᾽ ἂν ἀναπεισθείη ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως τε καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος, οὔτε μένοι τὸ παράπαν ἐν τῇ Τροίᾳ· ἀλλ᾽

Αὔριον ἱρὰ Διὶ ῥέξας (φησὶ) καὶ πᾶσι θεοῖσι,
Νηήσας εὖ νῆας, ἐπὴν ἅλαδε προερύσσω, E
Ὄψεαι, αἴ κ᾽ ἐθέλῃσθα, καὶ αἴ κέν τοι τὰ μεμήλῃ,
Ἦρι μάλ᾽ Ἑλλήσποντον ἐπ᾽ ἰχθυόεντα πλεούσας
Νῆας ἐμάς, ἐν δ᾽ ἄνδρας ἐρεσσέμεναι μεμαῶτας.
Εἰ δέ κεν εὐπλοΐην δώῃ κλυτὸς Ἐννοσίγαιος,
Ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἱκοίμην.

Ἔτι δὲ πρότερον τούτων πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα λοιδορούμενος εἶπε,

Νῦν δ᾽ εἶμι Φθίηνδ᾽· ἐπεὶ ἦ πολὺ λώϊόν ἐστιν
Οἴκαδ᾽ ἴμεν σὺν νηυσὶ κορωνίσιν. οὐδέ σ᾽ ὀΐω
Ἐνθάδ᾽ ἄτιμος ἐὼν, ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν. F

Ταῦτα εἰπών, τοτὲ μὲν ἐναντίον τῆς στρατιᾶς πάσης, τοτὲ δὲ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ ἑταίρους, οὐδαμοῦ φαίνεται οὔτε παρασκευασάμενος, οὔτ᾽ ἐπιχειρήσας καθέλκειν τὰς ναῦς, ὡς ἀποπλευσούμενος οἴκαδε, ἀλλὰ πάνυ γενναίως ὀλιγωρῶν τοῦ τἀληθῆ λέγειν. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ἱππία, καὶ ἐξ ἀρχῆς σε ἠρόμην,

pia, quo minus me ſapientior videaris. Verùm cõſueui ſemper, cùm aliquis de re aliqua diſputat, diligenter attendere, præſertim quando qui loquitur, ſapiens eſſe mihi videtur. Tunc ſanè auidus, intelligendi quod dicit, percontor, expendo atque æſtimo, vt clarius dicta percipiam. Sin autem dicentem ipſum parui facio, neque requiro ab eo quicquam, neque quid dicat, attendo. Atque hac ipſa coniectura compræhendes, quos æſtimem ſapientes. Cernes enim me verba illorum accuratiſsimè auſcultantem, ſciſcitãtémque ab illis, vt aliquid diſcendo in vita proficiam. Et nunc quidem quum dicta tua animaduerterem, quibus illorum carminum teſtimonio Achillem oſtendis aduerſus Vlyſſem, vt iactabundum dicere, mirum quiddam mihi viſum eſt, ſi vera dixeris. Quoniam Vlyſſes ipſe verſutus, mendacij nullius redargui poteſt: Achilles autem verſutus & varius ſecundum ſermonem tuum eſſe videtur : mentitur enim. Nam cùm ea pronunciaſſet carmina, quæ tu nunc recenſuiſti,

Is magis eſt quoniam quàm nigri ianua Ditis
Infenſus nobis, aliud qui pectore claudit,
Inde palàm profert aliud quodcunque videtur.

Paulo pôſt addit, quod neq; ab Vlyſſe, neq; ab Agamenone perſuadebitur, neq; ad Troiam manebit.

Sed cras ipſe Ioui reliquiſque vbi ſacra pararo
Cælicolis, curuo collectas littore naues
In mare deducam, prima quas luce videbis
Nare per Helleſpontiacũ mare piſcibus aptum.
In quibus aſpicies, cupias modò viſere, fortes
Edoctóſque viros remis incumbere. nam ſi
Neptunus ventus implebit vela ſecundis,
Tertia frugiferis Phthiæ lux ſiſtet in oris.

Item ſupra aduerſus Agamemnonem iurgans ait,

Nauibus ecce domũ nigris, quia præſtat, abibo
In patriam Phthiam : neque enim mens optat
vt hic te
Diuitijs repleam validis inglorius armis.

Hæc fatus, tum coram omni exercitu, tum ad eius amicos, nuſquam apparet, vel ſe ad opus accingere, vel naues trahere, vt domum reuerſurus, imò parum admodum curare, vt reuera ſint quæ loquitur. Equidem Hippia ab initio te rogaui,

Hectora nanque meas naues, aut caſtra furentem
Haud reor auſurum dubio contingere bello.

An cenſes Hippia vſque adeò obliuioſum fuiſſe Thetidis filium à Chirone ſapientiſſimo eruditum, vt quum paulò antea in vanos iſtos iactatores vehementiſſima oratione inuectus eſſet, ipſe confeſtim Vlyſſi quidē quaſi ſui ipſius oblitus dixerit nauigaturum ſe, Aiaci verò cōmoraturum: potius quàm inſidiatus, cùm Vlyſſē cognoſceret ſeniorem, commentitiiſque machinamentis & dolis ſe longè potentiorem? HIP. Haud dolo dixiſſe iſta mihi videtur Achilles, imò ipſa ſimplicitate aliter perſuaſus, aliter cum Aiace quàm cum Vlyſſe fuiſſe loquutus, Vlyſſes autem, ſeu vera, ſiue falſa loquatur, ſemper inſidias tendit. SOC. Melior ergo, vt videtur, eſt Vlyſſes Achille. HIP. Minimè ô Socrates. SOC. An non ſuprà viſi ſunt qui ſponte mendacium dicunt, meliores eſſe quàm qui non ſponte? HIP. Quónam pacto Socrates qui ſcientes iniuriantur, volentes inſidiantur, & lædunt, meliores eſſe poſſunt quàm qui hæc præter ſententiam faciunt? quandoquidem multum ignoſcitur illi qui per ignorantiam iniuriam infert, mendacium loquitur, vel aliud quicquam committit mali: legéſque in eos ſeuerius animaduertunt, qui volentes mala faciunt, mentiuntúrque, quàm qui nolentes. SOC. Vides Hippia vera me loqui, quum dico accuratum eſſe me ad ſapiētum virorū interrogationes: quúmque in cæteris valde deficiam, hoc tantum habeo boni. Quæ enim natura ipſa rerum ſit, neſcio. quod hinc maximè coniectare licet, quia quoties cum aliquo veſtrûm loquor, qui opinione excellitis ſapientiæ, teſtéſque doctrinæ Græcos omnes habetis, ſcire nihil appareo.

Οὐ γὰρ πρὶν πολέμοιο μεθήσομαι αἱματόεντος,
Πρίν γ' υἱὸν Πριάμοιο δαΐφρονος Ἕκτορα δῖον
Μυρμιδόνων ἐπί τε κλισίας καὶ νῆας ἱκέσθαι,
Κτείνοντ' Ἀργείους, κατά τε σμῆξαι πυρὶ νῆας.
Ἀμφὶ δέ μιν τῇ ἐμῇ κλισίῃ καὶ νηῒ μελαίνῃ
Ἕκτορα καὶ μεμαῶτα μάχης σχήσεσθαι ὀΐω.

Σὺ δὴ οὕτως ὦ Ἱππία, πότερον οἴει ἐπιλήσμονα εἶναι D τὸν τῆς Θέτιδός τε, καὶ ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου Χείρωνος πεπαιδευμένον, ὥστε ὀλίγον πρότερον λοιδοροῦντα περὶ ἀλαζόνας τῇ ἐσχάτῃ λοιδορίᾳ, αὐτὸν παραχρῆμα πρὸς μὲν τὸν Ὀδυσσέα φαίη ἀποπλευσεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸν Αἴαντα, μενεῖν· ἀλλ' οὐκ ἐπιβουλεύοντά τε καὶ ἡγούμενον ἀρχαῖον εἶναι τὸν Ὀδυσσέα, καὶ αὐτοῦ αὐτῷ τούτῳ τῷ τεχνάζειν τε καὶ ψεύδεσθαι περιέσεσθαι; ΙΠ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα ὑπὸ εὐηθείας ἀναπεισθεὶς, πρὸς τὸν Αἴαντα ἄλλα εἶπεν ἢ πρὸς τὸν Ὀδυσσέα. ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἅ τε ἀληθῆ λέγει, ἐπιβουλεύσας E ἀεὶ λέγει, καὶ ὅσα ψεύδεται, ὡσαύτως. ΣΩ. Ἀμείνων ἄρ' ἐστὶν, ὡς ἔοικεν, ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀχιλλέως. ΙΠ. Ἥκιστά γε δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; οὐκ ἄρτι ἐφάνησαν οἱ ἑκόντες ψευδόμενοι, βελτίους ἢ οἱ ἄκοντες; ΙΠ. Καὶ πῶς ἂν, ὦ Σώκρατες, οἱ ἑκόντες ἀδικοῦντες, καὶ ἑκόντες ἐπιβουλεύσαντες, καὶ κακὰ ἐργασάμενοι, βελτίους ἂν εἶεν τῶν ἀκόντων; οἷς πολλὴ δοκεῖ συγγνώμη εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ, ἢ ψεύσηται, ἢ ἄλλο τι κακὸν ποιήσῃ. καὶ οἱ νόμοι δήπου πολὺ χαλεπώτεροί εἰσι τοῖς ἑκοῦσι κακὰ ἐργαζομένοις, καὶ ψευδομένοις, ἢ τοῖς ἄκουσιν. ΣΩ. Ὁρᾷς F ὦ Ἱππία ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω, λέγων ὡς λιπαρής εἰμι πρὸς τὰς ἐρωτήσεις τῶν σοφῶν; καὶ κινδυνεύω ἓν μόνον ἔχειν τοῦτο ἀγαθὸν, τἄλλα ἔχων πάνυ γε φαῦλα. τῶν μὲν γὰρ πραγμάτων ᾗ ἔχει ἔσφαλμαι, καὶ οὐκ οἶδ' ὅπῃ ἐστί. τεκμήριον δέ μοι τούτου ἱκανὸν, ὅτι ἐπειδὰν συγγένωμαί τῳ ὑμῶν τῶν εὐδοκιμούντων ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ οἷς οἱ Ἕλληνες πάντες μάρτυρές εἰσι τῆς σοφίας, φαίνομαι οὐδὲν εἰδώς,

μαρτάνοντες περί τι, βελτίους εἶναι τῶν ἀκόντων. αἰτιῶμαι
δὲ τοῦ νῦν παρόντος παθήματος τοὺς ἔμπροσθεν λόγους C
αἰτίους εἶναι. ὥστε φαίνεσθαι νῦν ἐν τῷ παρόντι τοὺς ἄκον-
τας τούτων ἕκαστα ποιοῦντας, πονηροτέρους ἢ τοὺς ἑκόν-
τας. σὺ οὖν χάρισαι, καὶ μὴ φθονήσῃς ἰάσασθαι τὴν ψυ-
χήν μου. πολὺ γάρ τοι μεῖζόν με ἀγαθὸν ἐργάσῃ, ἀμα-
θίας παύσας τὴν ψυχήν, ἢ νόσου τὸ σῶμα. μακρὸν μὲν οὖν
λόγον εἰ ἐθέλεις, προλέγω σοι ὅτι οὐκ ἄν με ἰάσαιο· (οὐ γὰρ
ἂν ἀκολουθήσαιμι) ὥσπερ δ' ἄρτι εἰ ἐθέλεις μοι ἀποκρίνεσθαι,
πάνυ ὀνήσεις· οἶμαι δὲ οὐδ' αὐτόν σε βλαβήσεσθαι. δικαίως
δ' ἂν καί σε παρακαλοίην ὦ παῖ Ἀπημάντου. σὺ
γάρ με ἐπῆρας Ἱππίᾳ διαλέγεσθαι· καὶ νῦν, ἐὰν μή μοι ἐ- D
θέλῃ Ἱππίας ἀποκρίνεσθαι, δέου αὐτοῦ περὶ ἐμοῦ. ΕΥ. ἀλλ',
ὦ Σώκρατες, οἶμαι οὐδὲν δεήσεσθαι Ἱππίαν τῆς ἡμετέ-
ρας δεήσεως. οὐ γὰρ τοιαῦτα αὐτῷ ἐστι τὰ προειρημένα, ἀλλ'
ὅτι οὐδενὸς ἂν φύγοι ἀνδρὸς ἐρώτησιν. ἦ γὰρ ὦ Ἱππία οὐ
ταῦτα ἦν ἃ ἔλεγες; ΙΠ. Ἔγωγε. ἀλλὰ Σωκράτης, ὦ Εὔ-
δικε, ἀεὶ ταράττει ἐν τοῖς λόγοις, καὶ ἔοικεν ὥσπερ κακουρ-
γοῦντι. ΣΩ. Ὦ βέλτιστε Ἱππία, οὔτι ἑκών γε ταῦτα ποιῶ
(σοφὸς γὰρ ἂν ἦν καὶ δεινός, κατὰ τὸν σὸν λόγον) ἀλλὰ ἄκων.
ὥστε μοι συγγνώμην ἔχε. φῂς γὰρ αὖ δεῖν, ὃς ἂν κακουργῇ
ἄκων, συγγνώμην ἔχειν. ΕΥ. Καὶ μηδαμῶς γε ὦ Ἱπ- E
πία ἄλλως ποίει. ἀλλὰ καὶ ἡμῶν ἕνεκα καὶ τῶν προειρημένων
σοι λόγων ἀποκρίνου ἃ ἄν σε ἐρωτᾷ Σωκράτης. ΙΠ. Ἀλλ'
ἀποκρινοῦμαι, σοῦ γε δεομένου. ἀλλ' ἐρώτα ὅ,τι βούλει.
ΣΩ. Καὶ μὴν σφόδρα γ' ἐπιθυμῶ, ὦ Ἱππία, διασκέ-
ψασθαι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον, πότεροι ποτὲ ἀμείνους, οἱ ἑκόν-
τες ἢ οἱ ἄκοντες ἁμαρτάνοντες. οἶμαι οὖν ἐπὶ τὴν σκέψιν ὀρθό-
τατ' ἂν ὧδε ἐλθεῖν. ἀλλ' ἀπόκριναι. καλεῖς τινὰ δρομέα ἀγα-
θόν; ΙΠ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ κακόν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν
ἀγαθὸς μὲν ὁ εὖ θέων, κακὸς δέ, ὁ κακῶς; ΙΠ. Ναί. ΣΩ.
Οὐκοῦν ὁ βραδέως θέων, κακῶς θεῖ, ὁ δὲ ταχέως, εὖ; F
ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἐν δρόμῳ μὲν ἄρα καὶ τῷ θεῖν, τάχος μέν, ἀ-
γαθόν, βραδυτὴς δέ, κακόν; ΙΠ. Ἀλλὰ τί μέλλει; ΣΩ. Πό-
τερος οὖν ἀμείνων δρομεύς; ὁ ἑκὼν βραδέως θέων, ἢ ὁ ἄ-
κων; ΙΠ. Ὁ ἑκών. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ ποιεῖν τι ἐστὶ τὸ θεῖν;

duco, quibus fit, vt in præſentia exiſtimem eos qui non ſponte peccant, deteriores eſſe his qui ſponte. Ergo tu mihi ignoſces, nec vlla inuidia te detineat, quin animum meum cures. Multo mihi maius beneficium conferes, ſi inſcitia liberaueris animum, quàm ſi ægritudine corpus. Si hoc velis multis verbis efficere, prædico tibi hunc in modum te minimè curaturum: neque enim aſſequar. Sin autem ita vt ſuprà, reſpondere volueris, admodum mihi proderis. ſpero autem tibi hoc haud noxium fore. Meritò verò te nunc inuocabo Apemanti fili. Nam ipſe me induxiſti, vt cum Hippia diſputarem. Quare ſi nunc Hippias reſpondere voluerit, pro me ipſe intercedito. EV. Nil opus eſſe arbitror meis ad Hippiam precibus Socrates. Neque enim id propoſuit, vt coactus videlicet reſponderet: imò ſe libenter omnibus reſponſurum eſt pollicitus. Nónne hæc ſunt Hippia quæ dicebas? HIP. Dicebam equidem. Verum Socrates hic ô Eudice ſemper dicentes interturbat, & quaſi præſtigiator quidam eſſe videtur. SO. O vir optime Hippia, haud ſponte hæc facio. eſſem vtique ſapiens ſecundum ſermonem tuum atque aſtutus. Verùm præter ſententiam ago, quamobrem ignoſce mihi. Ais enim non ſponte peccanti ignoſcendum eſſe. EV. Haud aliter facias Hippia, ſed noſtri gratia, & propter ea quæ ſuprà tibi dicta ſunt, reſponde ad ea quæ interrogat Socrates. HIP. Reſpondebo equidem, cùm tu roges. Pete ergo quod lubet. SOC. Vehementer cupio Hippia, quod modò dictum eſt, conſiderare, vtri meliores ſint, an qui ſponte volentéſque peccant, an qui contrà. Spero autem hunc in modum rectiſsimè poſſe conſiderari. Reſponde iam. Vocáſne curſorem aliquem bonum? HIP. Equidem. SOC. Et malum? HIP. Ita. SOC. Nónne bonus qui bene currit, malus qui malè? HIP. Certè. SOC. An non qui tardè currit, malè currit? qui autem velociter, bene? HIP. Proculdubio. SOC. In ipſo itaque curſu celeritas quidem bonum, tarditas autem malum. HIP. Quid tum? SO. Vter ergo curſor eſt melior? vtrum qui ſponte currit tardè, an qui ſecus? HIP. Qui vltro. SOC. Nónne currere eſt aliquid facere?

videtur? HIP. Quod & tibi. SOC. Figuræ itaque concinnitas voluntaria ad virtutem corporis attinet, contraria verò ad vitium. HIP. Apparet. SOC. De voce verò quid ais? Vtram meliorem aſſeris? ex animíne voluntate diſſonam, an ex inertia? HIP. Ex animi voluntate. SOCR. Alteram verò peiorem. HIP. Abſque dubio. SOC. Vtrum bona optas habere an mala? HIP. Bona. SOC. Vtrum eligeres pedes habere qui dedita opera claudicarent, an qui inuiti? HIP. Eos planè qui de induſtria. SOCR. Claudicatio pedum nónne vitium eſt atq; deformitas? HIP. Eſt. SOC. Hebetudo autem nónne vitiu eſt oculorú? HIP. Vitium. SOC. Vtros igitur potius oculos eliges, eóſne quibus ſponte quis confuſè videat vel peruerſe inſpiciat, an contrà quibus nolens malè aliquis videat? HIP. Eos quibus volens. SOC. Ex his verò quæ tua ſunt, potiora cenſes illa quæ malè agunt ſponte, quàm quæ inuita? HIP. Eiuſmodi quædam videlicet. SOC. An non & reliqua omnia, aures, nares, os, omneſque ſenſus ratio vna compræhendit, quæ docet ſenſus præter propoſitum peccantes, eligendos eſſe nunquam, vtpote qui praui ſint: eos autem qui ex inſtituto, tanquam bonos, potius eligendos? HIP. Mihi quidem videtur. SOC. Quorum verò inſtrumentorú melior vſus? Vtrum quibus volens aliquis errat, an quibus nolens? Ceu gubernaculum, vtrum melius illud quo de induſtria quiſpiam malè gubernet, an quo inuitus? HIP. Quo de induſtria. SOC. Nonne arcus ſimiliter, & lyra, & tibiæ ac cætera omnia. HIPPIAS. Vera loqueris. SOC. Vtra equi anima ad poſſidendum melior, eáne qua ſponte quis malè equitet, an qua inuitus? HIP. Qua ſponte. SOC. Eſt itaque melior. HIP. Eſt. SOCR. Meliori igitur equi animæ mala huius animæ opera volens quis faciet, contraria verò contrà. HIP. Omnino. SOC. Nonne eadem de anima canis cæterorúmque animalium ratio? HIP. Eadem. SOCR. Vtrius autem ſagittatoris animam tanquam meliorem eligeres? Illiúſne qui volens aberrat à ſigno, an illius qui nolens? HIP. Illius qui vltro. SOC. An non hæc

ἄκοντος; ἢ πῶς σοι δοκεῖ; ΙΠ. Οὕτω. ΣΩ. Καὶ ἀσχημοσύνη ἄρα, ἡ μὲν ἑκούσιος, πρὸς ἀρετῆς ἐστιν, ἡ δὲ ἀκούσιος, πρὸς πονηρίας σώματος. ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩΚ. Τί δὲ φωνῆς πέρι λέγεις; ποτέραν φὴς εἶναι βελτίω; τὴν ἑκουσίως ἀπᾴδουσαν, ἢ τὴν ἀκουσίως; ΙΠ. Τὴν ἑκουσίως. ΣΩ. Μοχθηροτέραν δὲ τὴν ἀκουσίως; ΙΠ. Ναί. ΣΩΚ. Δέξαιο δ' ἂν πότερα τἀγαθὰ κεκτῆσθαι, ἢ τὰ κακά; ΙΠ. Τἀγαθά. ΣΩ. Πότερον οὖν ἂν δέξαιο πόδας κεκτῆσθαι ἑκουσίως χωλαίνοντας, ἢ ἀκουσίως; ΙΠ. Ἑκουσίως.
D ΣΩΚ. Χωλεία δὲ ποδῶν, οὐχὶ πονηρία καὶ ἀσχημοσύνη ἐστί; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; ἀμβλυωπία οὐ πονηρία ὀφθαλμῶν; ΙΠ. Ναί. ΣΩΚΡ. Ποτέρους οὖν ἂν βούλοιο ὀφθαλμοὺς κεκτῆσθαι, καὶ ποτέροις συνεῖναι; οἷς ἑκὼν ἄν τις ἀμβλυώττοι καὶ παρορῴη, ἢ οἷς ἄκων; ΙΠ. Οἷς ἑκών. ΣΩΚΡ. Βελτίω ἄρα ἥγησαι τῶν σαυτοῦ τὰ ἑκουσίως πονηρὰ ἐργαζόμενα, ἢ τὰ ἀκουσίως. ΙΠ. Τὰ γοῦν τοιαῦτα. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν πάντα, οἷον καὶ ὦτα καὶ ῥῖνας καὶ στόμα, καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις, εἷς λόγος συνέχει· τὰς μὲν ἄκοντας κακὰ ἐργαζομένας, ἀκτήτους εἶναι, ὡς πονηρὰς οὔσας, τὰς δὲ ἑκουσίως, κτητάς, ὡς ἀγαθὰς οὔσας.
E ΙΠ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩΚ. Τί δέ; ὀργάνων ποτέρων βελτίων ἡ κοινωνία; οἷς ἑκών τις κακὰ ἐργάζεται, ἢ οἷς ἄκων; οἷον, πηδάλιον ᾧ ἄκων κακῶς τις κυβερνήσει, βέλτιον ἢ ᾧ ἑκών; ΙΠ. Ὧι ἑκών. ΣΩΚ. Οὐ καὶ τόξον ὡσαύτως, καὶ λύρα, καὶ αὐλοί, καὶ τἄλλα ξύμπαντα; ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τί δέ; ψυχὴν κεκτῆσθαι ἵππου, ᾗ ἑκών τις κακῶς ἱππεύσει, ἄμεινον ἢ ᾗ ἄκων; ΙΠ. Ἡι ἑκών. ΣΩ. Ἀμείνων ἄρα ἐστί. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τῇ ἀμείνονι ἄρα ψυχῇ ἵππου
F τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα ταύτης τὰ πονηρὰ ἑκουσίως ἂν ποιοῖ, τῇ δὲ τῆς πονηρίας, ἀκουσίως; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ κυνὸς καὶ τῶν ἄλλων ζώων πάντων; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ δή; ἀνθρώπου ψυχὴν κεκτῆσθαι τοξότου ἀμείνονός ἐστιν, ἥτις ἑκουσίως ἁμαρτάνει τοῦ σκοποῦ, ἢ ἥτις ἀκουσίως; ΙΠ. Ἥτις ἑκουσίως. ΣΩ. Οὐκοῦν αὕτη ἀμείνων

idem tibi quoque videri Reſponde igitur iterum. Iuſtitia nónne vel potentia quędam eſt, vel ſcientia, vel vtrunque? An non neceſſe eſt aliquid horum eſſe iuſtitiam? HIP. Neceſſe. SOCR. Si potentia quędã animæ iuſtitia eſt, potẽtior anima, iuſtior erit? Melior enim ô vir optime hæc, talis nobis apparuit. HIP. Apparuit. SOC. Quid verò ſi ſcientia iuſtitia ſit? Nonne quæ ſapientior anima, illa iuſtior? quæ inſipientior contrà iniuſtior? HIP. Ita eſt. SOCR. Quid ſi vtrunque? An non quæ ambo hæc habet, ſcientiam ſcilicet & potentiam, iuſtior erit? quæ ſciẽtiam non habet, iniuſtior? Nónne ita rem ſe habere neceſſarium eſt? HIP. Apparet. SOCR. Quæ verò potentior, & ſapientior eſt, ea melior apparuit eſſe, & ad vtraque tam pulchra quàm turpia circa quamlibet actionem peragenda paratior? HIP. Certè. SOC. Quoties itaque turpia facit, volens facit propter artem atque potentiam. Hæc autem, vel ambo, vel alterum, ad iuſtitiam pertinent. HIP. Videtur. SOC. Enimuerò iniuriari, mala facere eſt: non iniuriari, bona. HIPP. Sic eſt. SOC. Nónne ergo potentior ac melior anima, quoties iniuſtè aget, ſponte aget? Praua autem contrà? HIP. Apparet. SOC. Nónne vir bonus, qui animam habet bonam? Malus contrà qui malam? HIP. Abſque dubio. SOC. Quamobrẽ boni viri eſt, ſponte iniuriari, mali autem non ſpõte, ſiquidem bonus vir animã bonam habet. HIPP. Habet quidem. SOC. Si quis eſt igitur hominum qui ſponte aberret, turpiáque & iniuſta committat, haud alius eſt ô Hippia quàm vir bonus. HIPP. Concedere tibi iſta non poſſum ô Socrates. SOCR. Neque ego ipſe mihi Hippia: veruntamen ex ſuperiori ſermone neceſſe eſt in præſentia nobis ita videri. At verò, vt ſuprà dicebam, circa hæc ſemper ſurſum deorſúmve deerro, nec in eadem perſiſto ſententia, neque mirum eſt me, meique ſimiles, rudéſque homines ad contraria circumuagari, ſi & ſapientes vos oberretis. Id autem nobis graue malum, ſi neque etiam ad vos profecti errare ceſſemus.

ἔμοιγε. ΣΩΚ. Ἐγὼ δὴ ἀμείνω, ὦ Ἱππία, καὶ σοὶ φαίνεται.
C πάλιν δὴ ἀπόκριναι· ἡ δικαιοσύνη, οὐχὶ ἢ δύναμίς τις ἐστὶν ἢ ἐπιστήμη, ἢ ἀμφότερα; ἢ οὐκ ἀνάγκη ἕν γέ τι τούτων εἶναι τὴν δικαιοσύνην; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὲν δύναμίς ἐστι τῆς ψυχῆς ἡ δικαιοσύνη, ἡ δυνατωτέρα ψυχὴ, δικαιοτέρα ἐστί. βελτίων γάρ που ἡμῖν ἐφάνη, ὦ ἄριστε, ἡ τοιαύτη. ΙΠ. Ἐφάνη γάρ. ΣΩΚ. Τί δ' εἰ ἐπιστήμη, οὐχ ἡ σοφωτέρα ψυχὴ, δικαιοτέρα, ἡ δὲ ἀμαθεστέρα, ἀδικωτέρα; τί δ' εἰ ἀμφότερα; οὐχ ἡ ἀμφότερα ἔχουσα, ἐπιστήμην καὶ δύναμιν, δικαιοτέρα; ἡ δ' ἀμαθεστέρα, ἀδικωτέρα; οὐχ οὕτως ἀνάγκη ἔχειν; ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐ-
D κοῦν ἡ δυνατωτέρα καὶ σοφωτέρα, αὕτη ἀμείνων οὖσα ἐφάνη, καὶ ἀμφότερα μᾶλλον δυναμένη ποιεῖν, καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ, περὶ πᾶσαν ἐργασίαν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ὅταν ἄρα τὰ αἰσχρὰ ἐργάζηται, ἑκοῦσα ἐργάζεται, διὰ δύναμιν καὶ τέχνην. ταῦτα δὲ δικαιοσύνης φαίνεται, ἤτοι ἀμφότερα, ἢ τὸ ἕτερον. ΙΠ. Ἔοικε. ΣΩΚ. Καὶ τὸ μέν γε ἀδικεῖν, κακὰ ποιεῖν ἐστί· τὸ δὲ μὴ ἀδικεῖν, καλά. ΙΠ. Ναί. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν ἡ δυνατωτέρα καὶ ἀμείνων ψυχὴ, ὅταν περ ἀδικῇ, ἑκοῦσα ἀδικήσει· ἡ δὲ πονηρὰ, ἄκουσα; ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩΚ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς ἀνὴρ, ὁ τὴν ἀγαθὴν ψυχὴν
E ἔχων· κακὸς δὲ, ὁ τὴν κακήν; ΙΠ. Ναί. ΣΩΚ. Ἀγαθοῦ μὲν ἄρα ἀνδρός ἐστιν, ἑκόντα ἀδικεῖν· κακοῦ δὲ, ἄκοντα· εἴπερ ὁ ἀγαθὸς ἀγαθὴν ψυχὴν ἔχει. ΙΠ. Ἀλλὰ μὴν ἔχει γε. ΣΩΚΡ. Ὁ ἄρα ἑκὼν ἁμαρτάνων, καὶ αἰσχρὰ καὶ ἄδικα ποιῶν, ὦ Ἱππία, εἴπερ τίς ἐστιν οὗτος, οὐκ ἂν ἄλλος εἴη ἢ ὁ ἀγαθός. ΙΠ. Οὐκ ἔχω ὅπως σοι συγχωρήσω, ὦ Σώκρατες, ταῦτα. ΣΩ. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ ἐμοὶ, ὦ Ἱππία. ἀλλ' ἀναγκαῖον οὕτω φαίνεσθαι νῦν γε ἡμῖν ἐκ τοῦ λόγου. ὅπερ μέντοι πάλαι ἔλεγον, ἐγὼ περὶ ταῦτα ἄνω καὶ κάτω πλανῶμαι, καὶ οὐδέποτε ταὐτά μοι δοκεῖ. καὶ ἐμὲ μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν πλανᾶσθαι, οὐδὲ ἄλλον ἰδιώτην· εἰ δὲ καὶ ὑμεῖς πλανήσεσθε οἱ σοφοὶ, τοῦτο ἤδη καὶ ἡμῖν δεινὸν, εἰ μηδὲ παρ' ὑμᾶς ἀφικόμενοι, παυσόμεθα τῆς πλάνης.

bos mirificè curauiſſe. Qua quidem in re compertum habemus totam Zoroaſtris ſapientiam conſtitiſſe, quam Plato in Alcibiade diuinam appellat, & in Charmide morborum animi & corporis curatricem. Mitto quòd omnes gentes atque linguæ præcipuum Dei nomen quatuor ſolùm pronuntiant literis. De hoc enim latius tractatur à nobis in commentariis in Philebum, vbi probatur non potuiſſe in hac vno gentes omnes niſi diuinitus conuenire. Hinc Aegyptij quem nos deum Theut nominant: Perſæ, Syre: Magi: Orſi: vnde Oromaſis: Hebræi illud quatuor vocalium ineffabile nomen vtcunque poſſunt exprimunt per Adonai: Græci Theos: Arabes, Alla: Machomet: Abdi: nos accepimus ab angelo Ieſum. Sed cur voluit deus quatuor vbique literis inuocari? Forſitan quia & ipſe per quatuor gradus cuncta diſponit, ſcilicet eſſentia, eſſe, virtute, actione componens. Item cæleſtia triplicitatibus ſignorum quatuor, ignea, aërea, aquea, terrea, & quæ ſub cælo ſunt, quatuor ſimiliter elementis. Nemo verò mirabitur tantam in veris nominibus vim latere, ſi modo conſiderauerimus ipſam rei vim naturalem, quando verè cognoſcimus peruenire ab obiectis ad ſenſus, ab his ad imaginationem, ab hac quodammodo & ad mentem. Deinde à mente concipi quidem primum, deinde per vocem exprimi quaſi partum. Atque in hac ipſa voce ſuis quibuſdam articulis conſtituta vim ipſam rei ſub ſignificationis forma quaſi vitam latere: vitam, inquam, ab ipſa mente per ſemina rerum conceptam primo, deinde per voces editam, poſtremò per ſcripta ſeruatam. Quòd ſi cæterorum nomina vim rerum quodammodo ſeruant, ideòque per illa quaſi rerum imagines ipſæ res agnoſcuntur, multo magis diuina nomina ab ipſo deo tradita vim ſuam perpetuò ſeruant. Nec immerito. Nomen enim verum, vt Platoni placet, nihil aliud eſt quàm rei ipſius vis quædam mente primum, vt dixi, concepta, voce deinde expreſſa, literis demum ſignificata. Rei autem diuinæ neceſſe eſt virtutem eſſe diuinam. Quamobrem dei nomina cùm illis diuina vis inſit, Plato & hic & in Philebo venerari iubet, atque vt ſignificat in legibus, multo etiam magis quàm delubra ſtatuáſque diuinas. Expreſſior enim imago dei in artificio mentis, præſertim afflata diuinitus, quàm in manuum operibus reſeruatur. Nomina verò dei prima atque ſynceriſſima apud mentes ſupernas cæleſtéſque eſſe iudicat, à quibus expreſſius deus, vt ita dixerim, ipſe concipitur. Secunda verò in dæmonibus purioribus. Tertia in animis hominum, eáque per priſcos viros deo afflatos quaſi dei tubas fuiſſe prolata. Dei itaque nomina nobis per antiquos ſanctóſque tradita, tanquam imagines radiíque dei ipſius eſſe videntur, per ſuperiora numina, pérque ſanctiores hominum animos penetrantes. Quiſquis autem ſolem, vt par eſt, admiratur, meritò veneratur & ſolis lumen. ita & deum colere oportet in primis, ſimúlque dei radios, vires, imagines in ſacrorum nominum ſignificatione latentes. Audiamus ergo Socratem in Philebo ita clamantem, Reuerentia mihi ſemper erga deorum nomina, non humana quædam formido eſt, ſed maximum quenque timorem exuperat. Audiamus eundem rurſus in Phædro ſe expiantem, quòd in Amorem dei nomen fortè diſputando deliquerit. Audiamus Platonem in vndecimo Legum, eos qui deorum nomina mendacio & periuriis inquinauerint, ſacrilegos omnino cenſentem, iubentémque illos à quolibet impune cædi: eum verò qui præſens non punierit, tanquam proditorem legum rigide condemnantem. Neque verò nos turbet quòd plures ſæpe nominet deos. Vnicum enim per ſeipſum in Parmenide atque Timæo probat eſſe deum, cæteros verò angelicos, cæleſtéſque dei miniſtros, cùm deos nominat, non tam deos quàm diuinos intelligit. Poſtquam verò in Parmenide ad vnum deum omnia comparauit, nomina quoque illius ſpernenda non cenſuit, in quibus cùm mira dei munera lateant, non iniuria diuinus ille theologus Dionyſius Areopagita omnia theologiæ myſteria in diuinis nominibus exquiſiuit. At cur ſilentio prætermiſimus ſplendorem illum veritatis Apoſtolum Paulum, dicentem, Sermonem dei eſſe viuum atque efficacem, vehementius omni gladio ancipiti penetrantem? Item illud

omnibus ſimiliter ſemper adeſſe. qui ex eo breuiter reprobatur, quod non [illegible] æquè omnibus adeſſet & virtus & vitium. Tu verò inter hæc nota tritiſſimam Platonis noſtri ſententiam, totam virtutis vim in ipſa prudentia, totam vitij in imprudentia collocari. Poſtquam confutata eſt Protagoræ & Euthydemi ſententia, concluditur res ipſas non pro opinione noſtra, ſed pro ipſa natura ſua in ipſo ordine rerum tales, aut tales exiſtere. Quòd ſi naturaliter ſeſe habent eſſentiæ, naturales quoque ſunt actiones atque paſſiones. Itaque ſi diuidere vel comburere rem quampiam ſtudeamus, non tam pro arbitrio noſtro quàm pro natura rei id faciemus, vt eo modo & inſtrumento quo diuidi poſſit aptius diuidamus ſimilitérque comburamus. At dicere & nominare actio quædam eſſe videtur, ideóque propriam debet habere naturam, vt non ita ſicut placet nobis, ſed vt rei modus exigit nominemus. Eſt enim nomen inſtrumentum quoddam, quo rem nominatam ab aliis diſcernimus atque diuidimus. Eiuſmodi verò inſtrumentum vt patet in cæteris, ad proprium id officium non caſu, non pro libidine, ſed arte accommodari ita debet, vt ea ſit forma diſpoſitum per ipſam artis ideam, quæ velut ad finem ad diſcernendum aptiſſimè diuidendúmque conducat. inſtrumentum verò huiuſmodi, id eſt, nomen tum ad res diſcernendas, tum ad docendos audientes accommodatum, non cuiuſlibet eſt fabricare, ſed artificis cuiuſdam nominum conditoris, qui omnium eſt rariſſimus. Hic autem ea ratione nomina fabricat, qua artifex vſurus nominibus exigit atque inſtruit. Talem verò eſſe Plato vult dialecticum. At ille qui fabricat, ad ipſam rei ideam mente conceptam in qua vera conſiſtit ratio nominis, componit nomen, certa quadam ſignificatione præditum. Atque hæc ipſa idealis ratio ſignificatióque verum eſt nomen, manétque idem circa rem eandem in quacunque literarum materia fiat, apud quaſcunque gentes, modo quid res ipſa ſit doceat diſcernendo. Conclude nomina, ſi modo vera futura ſint, rectéque ponenda, conſtitui debere à ſapiente nominum conditore, atque id quidem dialectico admonente, vt ea forma conſte ntur quæ rerum proprietates pro viribus imitentur & explicent. Poſt hæc diligenter inquirens à quibus diſcenda ſit nominum rectitudo, id eſt, propria quæ conſtituta ſint ratio, ſophiſtas deridet, traducitque nos potius ad poetas: non quoſlibet, ſed diuinos, quaſi qui vera rerum nomina à diis acceperint, apud quos vera ſunt nomina. Inter hæc oſtendit Homeri poëſim allegoricam eſſe, etiam vbi hiſtoriam narrare videtur, quemadmodum in nominibus allegoricè fictis apparet. Refert autem multa apud Homerum heroum nomina certa allegoriæ ratione compoſita. deinde ad deorum aſcendit nomina, quorum rationes ab auguſtioribus theologis accepit. Prima quidem nominum poſitione, Cælius ſignificat animam ſphæræ ſtelliferæ, Saturnus ſequentis ſphæræ animam, Iupiter verò tertiæ. Secunda verò poſitione Cælius ſignificat deum, Saturnus angelicam mentem, Iupiter mundi animam atque cæleſtem. Tertia Cælius dei ipſius ſignificat fœcunditatem, Saturnus eius intelligentiam, Iupiter beneficam voluntatem omnibus prouidentem. Quarta Cælius in quolibet numine aſpectum ad ſuperiora deſignat. Saturnus reſpectum ad ſemetipſum. Iupiter proſpectum inferioribus prouidentem. Prolixior fore cogar, ſi ſingulos hic deos theologicè interpretari voluero, atque id quidem latius in libro De amore, & Theologia tractauimus. Quoniam verò de diuinis tractare non eſt eius qui ſemper dicat ſe nihil ſcire, conuenienter Socrates vbi de diuinis altius agit, dicit eam ſapientiam nuper vnde neſciat, illuxiſſe, ſignificans inſpiratione opus eſſe ad veram diuinorum perceptionem. Quod & in Timæo, Conuiuióque & Phædro confirmat probat idem & in epiſtolis. Quòd autem diuinorum contemplationem ab Euthyphrone accepiſſe ſe dicit, ironicum eſt, deridétque illum & ſimiles diuini iuris profeſſores ambitioſos. Quo fit vt non immeritò, quæ ab illo ſe fingit audiuiſſe, aſſerat fore paulo pòſt dimittenda, admonens confidendum non eſſe doctrinis ambitioſorum, præſertim vbi iudicant de diuinis, de quibus etiam probatiſſimus homo, nunquam vt homo loqui poſſit: ſed aliquando potius vt tuba dei. Huic illud quodammodo ſimile, quod Plutarchus ait legem extare apud Græcos, per quam iuberetur libros ſceleſtorum hominum etiam bonos è medio tolli, vt autorum memoria deleretur. Significat præterea antiquos conſueuiſſe eum qui inter ſacra corripiebatur à dæmone, ne diutius ab eo fatigaretur, paulo pòſt quibuſdam precibus ſacrificiiſque à dæmone ſoluere. Docet etiam non eſſe longum tempus in nominibus conterendum. Proinde reprehendit illos qui ſolas mundi ſphæras ſtelláſque putent eſſe diuinas: quippe cùm ab his tanquam aſpectui noſtro natura propinquioribus atque mobilibus ad altiora numina ob maiorem excel-

[illegible] præcipue prouidentiam diuinam ad ſeparatas animas pertinentem, quæ puras animas bonorum ſuorum perpetuis illecebris adeo rapit & detinet, vt nolint ad nos vltrà reuerti. Quod quidem infinitis Plotini Proclique animarum periodis non conſentit. Probat animas penes Plutonē ideo vinculo quodā arctiſſimo & inſolubili detineri, quoniam amatorio teneantur affectu. Vbi confirmatur Platonicum illud in Conuiuio, Legibúſque, & ſæpe alibi, amatorium voluntariúmque nodum cæteris omnibus eſſe potentius, neque id quidem iniuria: nempe qui trahit quempiam per appetitum, tum potentius trahit, tum retinet firmius, quàm qui per vim aliam conatur attrahere, quia non ab extrinſeco tantum rapit, ſed ab intrinſeco. Præterea quod ita raptum eſt, non modò non contendit ſolui, verumetiam innititur ligatori, eodémque vinculo ſeſe arctius implicat. Mitto quod raptor alius tanquam ſuperior alienúſque occurrit. Amatorius verò raptor, tanquam æqualem domeſticúmque, & palàm & clàm ſe nobis inſinuat. Hinc Boëthius probat ex mente Plotini, Deum ad ſeipſum omnia potentiſſimè ſimul & ſuauiſſimè rapere, ſui videlicet amore boni, quaſi eſca trahentem. Quod etiam Platonicus confirmat Philo. Deus à principio ad finem omnia potenter attingit, ſuauitérque diſponit. Id verò totum ex quarto Legum acceptum eſſe aliàs oſtendemus. De Phœbo autem qui apud Orpheum lumen vitale ſignificat, multa atque præclara ſunt in Orphico Apollinis hymno: in ſexto De repub. & in oratione Platonici Iuliani: & in opuſculo noſtro de lumine. Hìc verò breuiter exponitur nomen Apollo. Quod triplicem ſignificat ſolem, diuinum, angelicum, & cæleſtem. In primo quidem, lumen eſt ſuperius intellectu. In ſecundo intellectuale lumen ſuper viſum. In tertio viſibile lumen. Secundus appellatur à Platonicis primi filius. Tertius imago dicitur vtriuſque. Sed vt ſummatim dicam, Apollo ſignificat primo diuinæ angelicæque ſubſtantiæ ſimplicitatem: Secundo vim per quā Deus & angelus lauant animas, ab inferioribúſque purgant affectibus: Tertio beneficium quo à deterioribus ſoluunt, melioribúſque coniungunt: Quarto virtutem vt ita dixerim ſagittariam, qua per omnia procul ſua munera iaculantur, & aculeis ſuis iniuſtos affligunt: Quinto efficaciam omnia temperantem, muſicíſque modulis conuertentem. In his apparet Apollinis vaticinium, vbi ſimplex dicitur, & purgando lauans atque ſoluens. Ibidem apparet & medicina, item & ſagittandi canendique peritia, vbi vires ſuas potenter extendit per omnia, & ſuauiter eiſdem cuncta contemperat inuicem, & ad ſeipſum feliciter contemperando conuertit. Similes quoque dotes atque affectus videntur in ſole & ad ſolem tertio atque cæleſti. Inter hæc Socrates dit ſe in exponendis deorum nominibus iocari, videlicet cognoſcens ſe diuinam ſubſtantiam his nominibus non attingere, ſed vel affectus illorum narrare, vel affectus noſtros circa illos pro viribus explicare. Addit & deos interdum iocari ac ludere: Iocamur quidem nos circa diuina, iocantur & dij circa noſtra: quatenus videlicet noſtra hæc & illis collata quàm minima ſunt, & illi hæc nullo labore, ſed inæſtimabili facilitate gubernant. Mitto in præſentia Platonicum illud, Homo iocus eſt ludúſque deorum. Id enim vbi res exiget exponemus. Poſt hæc tertio iam apprimè religioſus homo dicit ſe vereri de ijs vlterius diſputare. Nempe & in ipſo diſputationis initio timendum eſt, ne fortè de deo loquamur ſine deo: & in media diſputatione rurſus, ne temerè metiamur immenſos: & circa finem rurſus, ne vlterius ſermonem de numinibus producamus, quàm eorundem voluntas nobis aſpiret. Mox nota totam Mercurij vim verſari circa ſermonem, vt intelligentiæ vim ad Saturnum potius intelligas pertinere. Item quod addit, Pana Mercurij filium eſſe biformem, videlicet ob geminum ſermonem, verum ſcilicet atque falſum: nota vbi Pan vt homo pingitur, ſermonem verum ſignificare: vbi verò vt brutum, falſum: vt hoc admonitus verearis falſa loqui, ne falſa loquendo ſis falſus homo, verúmque brutum. Proinde vbi deridet antiquorum multos, quòd dum ipſi paterentur

qualitate verò cùm præter vnitatem eiuſque replicationem, alis quandam [illegible] ſubtracto, aut etiã pluribus, qualitatis ſpecies nõ mutatur. Similiter in imagine, eatenus enim imago eſt, quatenus repræſentat: poteſt autẽ magis minùsve referre. Idẽ fermè nominibus accidit. Nam quadã rerũ ipſarũ ſunt imagines. Præterea cùm nominis finis ſit rem ipſam referre, præſtat ipſum ſimilitudine quadã rei, quàm hominũ conuentione referre. Rurſum cùm nomen conſtet ex literis, rem aptè non poteſt exprimere, niſi ex ſyllabis literiſque propriè ipſam exprimentibus componatur. Et quoniam operoſa res eſt literas, ſyllabas, nomina rebus ſingulis prorſus accommodare, imò etiam fieri nequit in numeris, idcircò miſcenda eſt conſuetudo naturæ, vt quatenus fieri poteſt, natura rerum autoritatem habeat nominum. Vbi verò vel nullo modo vel difficilimè per naturæ proprietatem id fieri poteſt, fiat per conſuetudinem conuentionémque humanam, ſiue ſolam, ſiue naturæ coniunctam. Animaduerte poſt hæc maximam diligentiam principiis adhibendam, in eiſque conſtituendis plurimum diſputandũ. Rurſus fallaciſſima quadã ad ſcientiam ire via, quiſquis, vt monet Cratylus, per nominum proprietates rerum proprietates aucupatur, quandoquidẽ autor nominum non talia nomina quales ipſæ res ſunt, inſtituit, ſed quales ipſe putauit, qui decipi potuit. Adde quòd nomina eadem alij aliter poſſunt interpretari, & ad oppoſita ſignificanda pari probabilitate traducere. Profectò multa ſunt nomina ita poſita quaſi res fluãt, multa quoque ita quaſi maneant. Eſt igitur fallaciſſimum per nomina res iudicare. Paulo pòſt conſidera: primum qui res nominauit, cognouiſſe prius eas quàm nominaret: Item priſcam opinionem, qua aſſeritur diuinam quandam virtutem ab initio hominem inſtruxiſſe, rerúmque nomina docuiſſe. Quod iis quæ in Protagora & Pontico dicuntur, eſt conſentaneum. Fieri enim non poteſt, vt humanum genus, vel ab initio mundi, vel poſt ingentes illuuiones aliter quàm diuinitus ſit inſtructum. Quod autem Socrates dicit circa ideas ſe ſomniare, declarat tum de hoc ipſo Socratem & vulgo, & à comicis ſolitum irrideri, tum idearum cognitionem per ſeparationem mentis haberi ſomnij vaticinio ſimilem. Mox probat ideas eſſe, quia ſuper imperfectas formas oporteat eſſe perfectas. Item immutabiles ideas eſſe, ſi quidem ſpeciales rerum rationes atque definitiones ſemper eodem modo ſe habeant. Addit, ſi ſtatus à rebus omnis auferatur, ſequi vt res nulla verè ſit aut hoc aliquid, aut tale aliquid, neque cognoſcatur, cùm quolibet momento deceptura ſit iudicantem, neceſſario mentientem. Subdit neque fore cognitionem, ipſam videlicet ſpecialem cognitionis ideam, quæ ſemper eodem modo ſe habet. Concludit rerum ſcientiam non à nominibus, ſed ab ideis eſſe quærendam, quarum notiones inſitæ nobis prima veráque ſunt nomina rerum. Denique iuuenes admonet, ne de rebus grauibus facilè ſententiam ferant, imò diſcant diu, expecténtque ætatem maturiorem antequam iudicent.

* * *

geret me ipſum fateri, eadémque dicere quæ ipſe dicit. Quamobrem libenter ex te audirem ſi qua ratione Cratyli vaticiniū potes conijcere, libentius tamen ſententiam tuā de nominum rectitudine, ſi quidem tibi placet, audirem. SOC. O Hipponici fili Hermogenes, veteri prouerbio fertur, Pulchra eſſe cognitu difficilia. Atqui illa nominum notitia haud parua res eſt. Equidem ſi ex Prodico illā quinquaginta drachmarum demonſtrationem iam olim audiſſem, in cuius traditione etiam hæc inerant, vt ipſe teſtatur, nihil prohiberet quin tu ſtatim veritatem de nominū rectitudine intelligeres: eam porrò nunquā audiui, ſed illam drachmæ vnius dūtaxat. Quare quid in his verum ſit, neſcio, inueſtigare autem tecum ſimul & cū Cratylo paratus ſum. Quod autē dicit tibi non eſſe reuera nomen Hermogenes, quod à lucro dicitur, mordet te puto, quaſi pecuniarum auidus ſis, & impos voti. Verū, vt modò dicebam, difficilia hæc cognitu ſunt. Oportet autem rationes vtrinque in medium adducendo perquirere, vtrum ita ſit, vt dicis ipſe, an potius, vt Cratylus ait. HER. Enimuero, ô Socrates, licet frequenter cum hoc cæteriſq; permultis iam diſputauerim, nondū tamē perſuaderi mihi poteſt aliā eſſe nominis rectitudinem, quàm conuentionem ipſam conſenſionémq;. Mihi quidē videtur quodcūque nomē quis cuiq; imponet, id eſſe rect. Ac ſi rurſus commutat, aliúdq; imponit nihilominus quàm primum, quod illi ſuccedit nomē rectum exiſtere, quemadmodum ſeruis nomina commutare ſolemus: nulli quippe rei natura nomē ineſſe, ſed lege & vſu illorum qui ſic vocare conſueuerunt. Quod quidem ſi aliter ſe habet, paratuſſum non à Cratylo tantùm, verumetiā à quouis alio diſcere atque audire. SO. Fortè aliquid dicis Hermo-

ἀποκρίνεται σαφὲς οὐδὲν, εἰρωνεύεταί τε πρός με, προσποιούμενός τι αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ διανοεῖσθαι, ὡς εἰδὼς περὶ αὐτοῦ ὃ εἰ βούλοιτο σαφῶς εἰπεῖν, ποιήσειεν ἂν καὶ ἐμὲ ὁμολογεῖν καὶ λέγειν ἅπερ αὐτὸς λέγει. εἰ οὖν πῃ ἔχεις συμβαλεῖν τὴν Κρατύλου μαντείαν, ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι· μᾶλλον δὲ αὐτῷ σοι ὅπῃ δοκεῖ ἔχειν περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος, ἔτι ἂν ἥδιον πυθοίμην, εἴ σοι βουλομένῳ ἐστίν. ΣΩ. Ὦ παῖ Ἱππονίκου Ἑρμόγενες, παλαιὰ παροιμία, ὅτι χαλεπὰ τὰ καλά ἐστιν ὅπῃ ἔχει μαθεῖν· καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τῶν ὀνομάτων, οὐ σμικρὸν τυγχάνει ὂν μάθημα. εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ἤδη ἠκηκόειν παρὰ Προδίκου τὴν πεντηκοντάδραχμον ἐπίδειξιν, ἣν ἀκούσαντι ὑπάρχει περὶ τούτου πεπαιδεῦσθαι, ὥς φησιν ἐκεῖνος, οὐδὲν ἂν ἐκώλυέ σε αὐτίκα μάλα εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος· νῦν δὲ οὐκ ἀκήκοα, ἀλλὰ τὴν δραχμιαίαν. οὔκουν οἶδα πῇ ποτε τὸ ἀληθὲς ἔχει περὶ τῶν τοιούτων. συζητεῖν μέντοι ἕτοιμός εἰμι καὶ σοὶ καὶ Κρατύλῳ κοινῇ. ὅτι δὲ οὔ φησί σοι Ἑρμογένη ὄνομα εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, ὥσπερ ὑποπτεύω αὐτὸν σκώπτειν. οἴεται γὰρ ἴσως σε χρημάτων ἐφιέμενον κτήσεως, ἀποτυγχάνειν ἑκάστοτε. ἀλλ' ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, εἰδέναι μὲν τὰ τοιαῦτα χαλεπόν. εἰς δὲ κοινὸν δὲ καταθέντας χρὴ σκοπεῖν εἴτε ὡς σὺ λέγεις ἔχει, εἴτε ὡς Κρατύλος. ΕΡ. Καὶ μὴν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, πολλάκις δὴ καὶ τούτῳ διαλεχθεὶς καὶ ἄλλοις πολλοῖς, οὐ δύναμαι πεισθῆναι ὡς ἄλλη τις ἐστὶν ὀρθότης ὀνόματος, ἢ συνθήκη καὶ ὁμολογία. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ, ὅ, τι ἄν τίς τῳ θῆται ὄνομα, τοῦτο εἶναι καὶ τὸ ὀρθόν· καὶ ἂν αὖθις γε ἕτερον μεταθῆται, ἐκεῖνο δὲ μηκέτι καλῇ, οὐδὲν ἧττον τοῦτ' εἶναι ὀρθὸν τὸ μετατεθὲν τοῦ προτέρου καλουμένου· ὥσπερ τοῖς οἰκέταις ἡμεῖς μετατιθέμεθα. οὐ γὰρ φύσει ἑκάστῳ πεφυκέναι ὄνομα οὐδὲν οὐδενί, ἀλλὰ νόμῳ καὶ ἔθει τῶν ἐθισάντων τε καὶ καλούντων. εἰ δέ πῃ ἄλλῃ ἔχει, ἕτοιμος ἔγωγε καὶ μανθάνειν καὶ ἀκούειν, οὐ μόνον παρὰ Κρατύλου, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλου ὁτουοῦν. ΣΩΚ. Ἴσως μέντοι τὶ λέγεις, ὦ Ἑρμό-

ρος τὸ τοῦ ἀληθοῦς λόγου λέγεται; ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Ἀλη-
θὲς γε, ὡς φῄς. ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ τοῦ ψευδοῦς μό- C
ριον, οὐ ψεῦδος; ΕΡ. Φημί. ΣΩ. Ἔστιν ἄρα ὄνομα ψεῦ-
δος καὶ ἀληθὲς λέγειν, εἴπερ καὶ λόγον; ΕΡ. Πῶς γὰρ οὔ;
ΣΩ. Ὃ ἂν ἄρα ἕκαστος φῇ τῳ ὄνομα εἶναι, τοῦτό ἐστιν ἑκάστῳ
ὄνομα. ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Ἦ καὶ ὁπόσα ἄν τις φῇ ἑκάστῳ ὀνό-
ματα εἶναι, τοσαῦτα ἔσται; καὶ τότε ὁπόταν φῇ; ΕΡ. Οὐ γὰρ
ἔχω ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ὀνόματος ἄλλην ὀρθότητα, ἢ
ταύτην· ἐμοὶ μὲν ἕτερον εἶναι καλεῖν ἑκάστῳ ὄνομα, ὃ ἐγὼ
ἐθέμην, σοὶ δὲ ἕτερον, ὃ ἂν σύ. οὕτω δὲ καὶ ταῖς πόλεσιν ὁρῶ
ἰδίᾳ ἑκάσταις ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς κείμενα ὀνόματα. καὶ Ἕλλησι
παρὰ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, καὶ Ἕλλησι παρὰ βαρβάρους. D
ΣΩ. Φέρε δὴ ἴδωμεν, ὦ Ἑρμόγενες, πότερον καὶ τὰ ὄντα
οὕτως ἔχειν σοι φαίνεται, ἰδίᾳ αὐτῶν ἡ οὐσία εἶναι ἑκάστῳ, ὥσ-
περ Πρωταγόρας ἔλεγε, λέγων πάντων χρημάτων μέ-
τρον εἶναι ἄνθρωπον ὡς ἄρα οἷα μὲν ἂν ἐμοὶ φαίνηται τὰ
πράγματα εἶναι, τοιαῦτα μὲν ἔστιν ἐμοί, οἷα δ᾽ ἂν σοί, τοιά-
δε· ἢ ἔχειν δοκεῖ σοι ἄττα αὐτῶν τινὰ βεβαιότητα τῆς οὐ-
σίας. ΕΡ. Ἤδη ποτὲ ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἀπορῶν, καὶ ἐν-
ταῦθα ἐξηνέχθην εἰς ἅπερ Πρωταγόρας λέγει· οὐ πάνυ
τι μέντοι μοι δοκεῖ οὕτως ἔχειν. ΣΩ. Τί δέ; ἐς τόδε ἤδη
ἐξηνέχθης, ὥστε μὴ πάνυ σοι δοκεῖν εἶναί τινα ἄνθρωπον E
πονηρόν; ΕΡ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἀλλὰ πολλάκις δὴ αὐτὸ
πέπονθα, ὥστε μοι δοκεῖν πάνυ πονηροὺς εἶναί τινας ἀν-
θρώπους, καὶ μάλα συχνούς. ΣΩ. Τί δέ, πάνυ χρηστοὶ οὔ-
πω σοὶ ἔδοξαν εἶναι ἄνθρωποι; ΕΡ. Καὶ μάλα ὀλίγοι. ΣΩ.
Ἔδοξαν δ᾽ οὖν; ΕΡ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Πῶς οὖν τοῦτο τίθεσαι;
ἆρ᾽ ὧδε, τοὺς μὲν, πάνυ χρηστοὺς, πάνυ φρονίμους· τοὺς δὲ,
πάνυ πονηροὺς, πάνυ ἄφρονας; ΕΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως.
ΣΩ ΚΡ. Οἷόν τε οὖν ἐστιν; εἰ Πρωταγόρας ἀληθῆ ἔ-
λεγε, καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀλήθεια, τὸ, οἷα ἂν δοκῇ ἑκάστῳ, τοιαῦ-
τα καὶ εἶναι, τοὺς μὲν ἡμῶν, φρονίμους εἶναι, τοὺς δὲ, ἄφρονας; F
ΕΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Καὶ ταῦτά γε (ὡς ἐγᾦμαι) σοὶ
πάνυ δοκεῖ, φρονήσεως οὔσης καὶ ἀφροσύνης, μὴ πάνυ δυ-
νατὸν εἶναι Πρωταγόραν ἀληθῆ λέγειν. οὐδὲν γὰρ ἄν που
τῇ ἀληθείᾳ, ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου φρονιμώτερος εἴη, εἴπερ ἃ ἂν ἑκάστῳ δοκῇ, ἑκάστῳ ἀληθῆ ἔσται

HER. Procul dubio. SOC. [illegible]
pſe. HER. Vera. SOC. Pars autem falſa. HER. Aio.
SOC. Licet ergo nomen verum, & nomen falſum
dicere, ſi quidem & orationem. HER. Quid pro-
hibet? SOC. Quod quiſque cuique nomen eſſe ait, id
& cuique nomen eſt? HER. Id ipſum. SOC. An etiam
quotcunque quis nomina cuique tribuit, totidem
erunt? ac etiam quandocunque tribuit? HER. Haud
equidem habeo Socrates, aliquam præter hanc no-
minis rectitudinem, vt videlicet liceat mihi qui-
dem alio rem vocare quod ipſe impoſui nomine,
tibi autem alio quod tu impoſuiſti. Ita equidem
in ciuitatibus video eorundem propria quædam
haberi nomina, & Græcis ad alios Græcos, & Græ-
cis, ad Barbaros. SOC. Animaduertamus Hermoge-
nes, vtrum res ipſæ ita ſe habere tibi videantur, vt
propria rerum apud vnumquenque eſſentia ſit,
quemadmodum Protagoras tradidit? rerum o-
mnium dicens hominem eſſe menſuram, ita vt
qualia mihi quæque videntur, talia & mihi ſint: i-
tem qualia tibi, & tibi talia. An potiùs quædam
eſſe putes, quæ eſſentiæ ſuæ quandam habeant fir-
mitatem. HER. Quandoque, ô Socrates, dubitans
ad hæc deductus ſum, quæ tradit Protagoras. Ita
tamen eſſe haud ſatis mihi perſuadeo. SOC. Nun-
quid & ad hoc aliquando es deductus, vt tibi nequa-
quam videretur aliquem eſſe hominem omnino
malum? HER. Non per Iouem, imò ſæpenumero i-
ta ſum affectus, vt exiſtimarem homines nonnul-
los omnino malos eſſe, & quidem plurimos. SOC.
Prorſus autem boni nulli adhuc tibi viſi ſunt?
HER. Admodum pauci. SOC. Viſi ergo ſunt aliqui?
HER. Aliqui. SOCR. Qua ratione hoc iudicas?
hácne? alios quidem omnino bonos eſſe, omnino
prudentes: alios verò prorſus prauos, imprudentes
omnino? HER. Mihi ſane ita videtur. SOC. Si
Protagoras vera dixit, éſtque hæc ipſa veritas, vt
qualia quæque cuique videntur, talia ſint, fierine
poteſt, vt alij hominum prudentes ſint, impruden-
tes alij. HER. Nequaquam. SOCR. Atqui
hæc, vt arbitror, tibi omnino videntur, cùm vide-
licet prudentia quædam & imprudentia ſit, Prota-
goram haud omnino vera loqui poſſe. Neq; enim
alter altero reuera prudentior erit, ſi quæ cuique vi-

cundum opinionem rectam. hæc autem eſt qua ratione naturaliter quodque comburi debet atque comburere, & quo debet. HERM. Vera hæc ſunt. SOC. Nonne eadem de cæteris ratio? HER. Eadem. SOC. An non & dicere vna quædam operationum eſt? HER. Eſt planè. SOC. Vtrum rectè dicet, qui vt ſibi dicendum videtur, ita dicit: an potius qui ita dicit, vt ipſa rerum natura dicere dicique requirit? & ſi quo natura exigit, eo & dicat, aliquid dicendo proficiet: ſin aliter, aberrabit, nihilque efficiet. HER. Ita equidem vt ais, exiſtimo. SOC. An non dicendi pars quædam eſt nomine? & qui nominant, loquútur quodammodo? HER. Omnino. SOC. Et nominare actio quædam eſt? quandoquidem & dicere actio quędam circa res eſt. HER. Prorſus. SOC. Actiones autem nobis apparuerunt haud ad nos reſpicere, ſed propriam quandam ſui habere naturam. HER. Eſt ita. SOC. Nominandum itaque ea ratione qua rerum ipſarum natura nominare ac nominari poſtulat, & quo poſtulat, non autem pro noſtræ voluntatis arbitrio, ſi ſtandum eſt in his quæ dicta ſunt. Atque ita aliquid peragemus, nominabimúſque, aliter verò nequaquam. HER. Mihi ſic videtur. SOC. Quod incidendum eſt, aliquo incidendum? HER. Aliquo. SOC. Et quod texendum, aliquo certè texendum, quódve perforandum, aliquo perforandum. HER. Planè. SOC. Item quod nominandum, aliquo nominandum. HER. Sic oportet. SOC. Quid illud, quo aliquid perforare oportet? HER. Terebrum. SOC. Quid quo texere? HER. Radius pectẽnque. SOC. Quid quo nominare? HER. Nomen. SOC. Bene loqueris, ideóque inſtrumentum aliquod nomen eſt. HER. Eſt. SOC. Si quærerem quod inſtrumentum eſt radius pectẽnque, reſponderes quo teximus? HER. Non aliud. SOC. Texẽtes verò quid facimus? an non ſubtegmẽ & ſtamina cõfuſa, radio diſcernimus? HER. Iſthuc ipſum. SOCR. Idem de terebro ac cæteris reſpondebis?

τὴν ὀρθήν; αὕτη δ' ἐστίν, ᾗ ἐπέφυκεν ἕκαστον κάεσθαί τε ἢ κάειν, καὶ ᾧ ἐπέφυκεν. ΕΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τἆλλα οὕτως. ΕΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ τὸ λέγειν μία τις τῶν πράξεών ἐστι. ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Πότερον οὖν ᾗ ἄν τῳ δοκῇ λεκτέον εἶναι, ταύτῃ λέγων, ὀρθῶς λέξει; ἤ, ἐὰν μὲν ᾗ πέφυκε τὰ πράγματα λέγειν τε καὶ λέγεσθαι, καὶ ᾧ ταύτῃ καὶ τούτῳ λέγῃ, πλέον τέ τι ποιήσει καὶ ἐρεῖ· ἐὰν δὲ μή, ἐξαμαρτήσεταί τε καὶ οὐδὲν ποιήσει; ΕΡ.
D Οὕτω μοι δοκεῖ ὡς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦ λέγειν μόριον τὸ ὀνομάζειν. ὀνομάζοντες γάρ που λέγουσι τοὺς λόγους. ΕΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὀνομάζειν, πρᾶξίς τις ἐστίν, εἴπερ καὶ τὸ λέγειν πρᾶξίς τις ἦν περὶ τὰ πράγματα; ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Αἱ δὲ πράξεις ἐφάνησαν ἡμῖν οὐ πρὸς ἡμᾶς οὖσαι, ἀλλ' αὐτῶν τινα ἰδίαν φύσιν ἔχουσαι. ΕΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὀνομαστέον ᾗ πέφυκε τὰ πράγματα ὀνομάζειν τε καὶ ὀνομάζεσθαι, καὶ ᾧ, ἀλλ' οὐχ ᾗ ἂν ἡμεῖς βουληθῶμεν, εἴπερ τι τοῖς ἔμπροσθεν μέλλει ὁμολογούμενον εἶναι; καὶ οὕτω μὲν ἂν πλέον τι ποιοῖμεν
E καὶ ὀνομάζοιμεν, ἄλλως δὲ οὔ; ΕΡ. Φαίνεταί μοι. ΣΩ. Φέρε δή, ὃ ἔδει τέμνειν, ἔδει τῳ, φαμέν, τέμνειν. ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὃ ἔδει κερκίζειν, ἔδει τῳ κερκίζειν; καὶ ὃ ἔδει τρυπᾶν, ἔδει τῳ τρυπᾶν; ΕΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ὃ ἔδει δὴ ὀνομάζειν, ἔδει τῳ ὀνομάζειν; ΕΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δὲ ἦν ἐκεῖνο ᾧ ἔδει τρυπᾶν; ΕΡ. Τρύπανον. ΣΩ. Τί δὲ ᾧ κερκίζειν; ΕΡ. Κερκίς. ΣΩ. Τί δὲ ᾧ ὀνομάζειν; ΕΡ. Ὄνομα. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ὄργανον ἄρα τί ἐστι καὶ τὸ ὄνομα. ΕΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Εἰ οὖν ἐγὼ ἐροίμην τί ἦν
F ὄργανον ἡ κερκίς, οὐχ ᾧ κερκίζομεν; ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Κερκίζοντες δὲ τί δρῶμεν; οὐ τὴν κρόκην καὶ τοὺς στήμονας συγκεχυμένους διακρίνομεν; ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τρυπάνου ἕξεις οὕτως εἰπεῖν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων.

ματα οἷς χρώμεθα; ΕΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἆρ' οὐχὶ ὁ νόμος δοκεῖ σοι ὁ παραδιδοὺς αὐτά; ΕΡ. Ἔοικε. ΣΩ. Νομοθέτου ἄρα ἔργῳ χρήσεται ὁ διδασκαλικὸς, ὅταν ὀνόματι χρῆται. ΕΡ. Δοκεῖ μοι. ΣΩ. Νομοθέτης δέ σοι δοκεῖ πᾶς εἶναι ἀνὴρ, ἢ ὁ τὴν τέχνην ἔχων; ΕΡ. Ὁ τὴν τέχνην. ΣΩ. Οὐκ ἄρα παντὸς ἀνδρὸς, ὦ Ἑρμόγενες, ὄνομα θέσθαι ἐστὶν, ἀλλά τινος ὀνοματουργοῦ. οὗτος δ' ἐστὶν, ὡς ἔοικεν, ὁ νομοθέτης· ὃς δὴ τῶν δημιουργῶν σπανιώτατος ἐν ἀνθρώποις γίγνεται. ΕΡ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἴθι δὴ, ἐπίσκεψαι ποῖ βλέπων ὁ νομοθέτης τὰ ὀνόματα τίθεται. ἐκ τῶν ἔμπροσθεν δὲ ἀνάσκεψαι. ποῖ βλέπων ὁ τέκτων τὴν κερκίδα ποιεῖ; ἆρ' οὐ πρὸς τοιοῦτόν τι ὃ ἐπεφύκει κερκίζειν; D ΕΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δαί; ἂν καταγῇ αὐτῷ ἡ κερκὶς ποιοῦντι, πότερον πάλιν ποιήσει ἄλλην, πρὸς τὴν κατεαγυῖαν βλέπων, ἢ πρὸς ἐκεῖνο τὸ εἶδος πρὸς ὅπερ καὶ ἣν κατέαξεν ἐποίει; ΕΡ. Πρὸς ἐκεῖνο, ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκεῖνο δικαιότατ' ἂν αὐτὸ ὅπερ ἐστὶ κερκὶς καλέσαιμεν. ΕΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὰν δέῃ λεπτῷ ἱματίῳ, ἢ παχεῖ, ἢ λινῷ, ἢ ἐρεῷ, ἢ ὁποιῳοῦν τινι κερκίδα ποιεῖν, πάσας μὲν δεῖ τὸ τῆς κερκίδος ἔχειν εἶδος, οἵα δ' ἑκάστῳ καλλίστη ἐπεφύκει, ταύτην ἀποδιδόναι τὴν φύσιν εἰς τὸ ἔργον ἕκαστον; ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Καὶ περὶ τῶν E ἄλλων δὴ ὀργάνων ὁ αὐτὸς τρόπος. τὸ φύσει ἑκάστῳ πεφυκὸς ὄργανον ἐξευρόντα, δεῖ ἀποδοῦναι εἰς ἐκεῖνο ἐξ οὗ ἂν ποιῇ, οὐχ οἷον ἂν αὐτὸς βουληθῇ, ἀλλ' οἷον ἐπεφύκει. τὸ φύσει γὰρ ἑκάστῳ, ὡς ἔοικε, τρύπανον πεφυκὸς εἰς τὸν σίδηρον δεῖ ἐπίστασθαι τιθέναι. ΕΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τὴν φύσει κερκίδα ἑκάστῳ πεφυκυῖαν, εἰς ξύλον. ΕΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Φύσει γὰρ ἦν ἑκάστῳ εἴδει ὑφάσματος, ὡς ἔοικεν, ἑκάστη κερκὶς, καὶ τἆλλα οὕτως. ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, ὦ βέλτιστε, καὶ τὸ ἑκάστῳ φύσει πεφυκὸς ὄνομα τὸν νομοθέτην ἐκεῖνον εἰς τοὺς φθόγγους καὶ τὰς συλλαβὰς δεῖ ἐπίστασθαι F τιθέναι· καὶ βλέποντα πρὸς αὐτὸ ἐκεῖνο ὃ ἔστιν ὄνομα, πάντα τὰ ὀνόματα ποιεῖν τε καὶ τίθεσθαι, εἰ μέλλει κύριος εἶναι ὀνομάτων θέτης. εἰ δὲ μὴ εἰς τὰς αὐτὰς συλλαβὰς ἕκαστος ὀνοματοθέτης τίθησιν, οὐδὲν δεῖ τοῦτο ἀγνοεῖν.

quibus vtimur? HER. Ignoro & hoc. SOC. Nonne lex tibi videtur nobis nomina ſtatuiſſe? HER. C Videtur. SOC. Ergo legiſlatoris vtetur opere doctor, quando nomine ipſo vtetur. HER. Opinor. SOC. Conditor legis quilibet tibi æquè videtur, an qui arte eſt præditus? HER. Arte præditus. SOC. Quare non cuiuſcunque viri eſt Hermogenes nomen imponere verùm cuiuſdam nominum autoris: hic autem etiam, vt videtur, nominum inſtitutor, qui rarior omni artifice inter homines reperitur. HER. Apparet. SOC. Animaduerte obſecro, quò reſpiciens nominum inſtitutor, nomina rebus imponit: imò ſuperiorum exempla diiudica, quò reſpiciens faber radium pectenque conficit. D nonne ad tale aliquid quod ad texendum natura ſit aptum? HER. Prorſus. SOC. Si in ipſo opere radius hic frangatur, vtrum alium iterum fabricabit ad fracti iſtius imaginem? an potius ad ſpeciem ipſam reſpiciet, ad cuius exemplar radium, qui fractus eſt, fecerat? HER. Ad ipſam, vt arbitror, ſpeciem. SOC. Nonne ſpeciem ipſam merito ipſius radii rationem ipſúmque radium maximè nominabimus? HER. Opinor. SOC. Siquando oportet conficiendæ veſti tenui, vel craſsiori lineæ, ſiue laneæ, ſiue cuiuis alteri radium apparare, radios ſingulos oportet ſpeciem radii ipſius habere: qualis verò cuique naturaliter eſt accommodatiſsimus, E talem ad opus peragendum, vt natura poſtulat, adhibere. HER. Oportet ſanè. SOC. Eadem de cæteris inſtrumentis eſt ratio. Nam quod natura cuique congruit, inſtrumentum adinueniẽdum eſt, atque id illi attribuendũ, ex quo efficit non qualecunq; vult qui fabricat, ſed quale natura ipſa exigit. Terebrum nanque cuique accommodatum ſcire oportet in ferro perficere. HER. Patet. SOC. Radium quinetiam ſingulis competentem in ligno. HER. Vera hęc ſunt. SO. Quippe ipſa ratione naturæ alius radius telæ alteri cõpetit, & in aliis eodem modo. HER. Sanè. SOC. Oportet quoq; vir optime, vt ille F nominũ inſtitutor nomẽ natura rebus ſingulis aptũ in vocib᷒ & ſyllabis exprimat, ad idq; reſpiciẽs quod ipſum nomẽ eſt ſingula nomina fingat, atq; attribuat, ſi reuera nominũ autor eſt futurus. Quòd ſi non iiſdem ſyllabis quiſque nominum conditor nomen exprimit, animaduertendum eſt.

[illegible] appareat. SOC. Nominum quoque autoris, nomen, monente dialectico viro, ſi modò recte ponenda ſunt nomina. HER. Vera hæc ſunt. SOC. Apparet ergo Hermogenes haud leue quiddã, vt ipſe cenſes, nominis impoſitionem eſſe, neque id eſſe imperitorum & quorumuis hominum opus. Nempe Cratylus vera loquitur, cum nomina dicit natura rebus competere, neque vnum quemuis eſſe nominum autorẽ, ſed illum duntaxat, qui ad nomen reſpicit, quod natura cuique conuenit, poſteáque ſpeciem eam literis ſyllabiſque inſerere. HER. Neſcio Socrates, qua ratione his quę dixiſti, ſit repugnandum: fortè verò non facile eſt ſubito ſic perſuaderi. Videor autem mihi hunc in modum tibi potius aſſenſurus, ſi oſtenderis, quam dicas eſſe natura rectam nominis rationem. SOC. Equidem, ô beate Hermogenes, adhuc nullam dico. fermè nanque e memoria excidit quod dixeram ſuprà, me videlicet hoc ignorare, verum vnà tecum perquirere. Nunc autem mihi & tibi ſimul inueſtigantibus hoc duntaxat præter ſuperiora compertum eſt, rectitudinem aliquam natura nomen habere, nec quemlibet poſſe nomen rebus accommodare. Nonne? HER. Valde. SOC. Conſiderandum reſtat, ſi noſſe deſideras, quænam ipſius ſit nominis rectitudo, id eſt, rat[illegible] recta. HER. Deſidero equidem. SOC. Animaduerte igitur. HER. Qua via inueſtigandum mones? SOC. Rectiſſima eſt, ô amice, conſideratio, ab his qui ſciunt, hæc perquirere, oblatis pecuniis, & gratiis inſuper actis: hi verò ſophiſtæ ſunt, quibus frater tuus Callias multis erogatis pecuniis, ſapiens euaſiſſe videtur. Poſtquam verò in res paternas ius non habes, reliquum eſt fratrem ſupplex ores, te doceat nominum rectitudinem, quam à Pro-

μενον ἄλλο τι σὺ καλεῖς ἢ διαλεκτικόν; ΕΡ. Οὐκ ἀλλὰ τοῦτο. ΣΩΚΡ. Τέκτονος μὲν ἄρα ἔργον ἐστὶ ποιῆσαι πηδάλιον, ἐπιστατοῦντος κυβερνήτου, εἰ μέλλει καλὸν εἶναι τὸ πηδάλιον. ΕΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Νομοθέτου δέ γε ὡς ἔοικεν, ὄνομα, ἐπιστάτην ἔχοντος διαλεκτικὸν ἄνδρα, εἰ μέλλει καλῶς ὀνόματα θήσεσθαι. ΕΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩΚ. Κινδυνεύει ἄρα, ὦ Ἑρμόγενες, εἶναι οὐ φαῦλον (ὡς σὺ οἴει)

D ἡ τοῦ ὀνόματος θέσις, οὐδὲ φαύλων ἀνδρῶν, οὐδὲ τῶν ἐπιτυχόντων. καὶ Κρατύλος ἀληθῆ λέγει, λέγων φύσει τὰ ὀνόματα εἶναι τοῖς πράγμασι, καὶ οὐ πάντα, δημιουργὸν ὀνομάτων εἶναι, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνον τὸν ἀποβλέποντα εἰς τὸ τῇ φύσει ὄνομα ὂν ἑκάστῳ, καὶ δυνάμενον αὐτοῦ τό γε εἶδος τιθέναι εἴς τε τὰ γράμματα καὶ τὰς συλλαβάς. ΕΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ὅπως χρὴ πρὸς ἃ λέγεις ἐναντιοῦσθαι. ἴσως μέντοι οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν οὕτως ἐξαίφνης πεισθῆναι. ἀλλὰ δοκῶ μοι ὧδε ἂν μᾶλλον πεισθήσεσθαί σοι, εἴ μοι δείξειας ἥν τινα φῂς εἶναι τὴν φύσει ὀρθότητα ὀνόματος. ΣΩ.

E Ἐγὼ μὲν, ὦ μακάριε Ἑρμόγενες, οὐδεμίαν λέγω. ἀλλ' ἐπελάθου γε ὧν ὀλίγον πρότερον ἔλεγον, ὅτι οὐκ εἰδείην, ἀλλὰ σκεψοίμην μετὰ σοῦ. νῦν δὲ σκοπουμένοις ἡμῖν, ἐμοί τε καὶ σοὶ, τοσοῦτον μὲν ἤδη φαίνεται παρὰ τὰ πρότερα, φύσει τέ τινα ὀρθότητα ἔχον τι εἶναι τὸ ὄνομα, καὶ οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐπίστασθαι καλῶς αὐτὸ πράγματι ὁτῳοῦν θέσθαι. ἢ οὔ; ΕΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν δὴ μετὰ τοῦτο χρὴ ζητεῖν, εἴπερ ἐπιθυμεῖς εἰδέναι, ἥτις ποτ' αὖ ἐστιν αὐτοῦ ἡ ὀρθότης. ΕΡ. Ἀλλὰ μὴν ἐπιθυμῶ γε εἰδέναι. ΣΩΚ. Σκόπει τοίνυν. ΕΡ. Πῶς οὖν χρὴ σκοπεῖν; ΣΩΚΡ. Ὀρ-

F θοτάτη μὲν τῆς σκέψεως, ὦ ἑταῖρε, μετὰ τῶν ἐπισταμένων, χρήματα ἐκείνοις τελοῦντα, καὶ χάριτας κατατιθέμενον. εἰσὶ δὲ οὗτοι, οἱ σοφισταὶ οἷσπερ καὶ ὁ ἀδελφός σου Καλλίας πολλὰ τελέσας χρήματα, σοφὸς δοκεῖ εἶναι. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐγκρατὴς εἶ τῶν πατρῴων, λιπαρεῖν χρὴ τὸν ἀδελφὸν, καὶ δεῖσθαι αὐτοῦ, διδάξαι σε τὴν ὀρθότητα περὶ τῶν τοιούτων, ἣν ἔμαθε παρὰ τοῦ Πρωτα-

ἧς, ἣν λέγει ὅτι

Χαλκίδα κικλήσκουσι θεοί, ἄνδρες δὲ κύμινδιν.

φαῦλον ἡγῇ τὸ μάθημα, ὡς ὀρθότερόν ἐστι καλεῖσθαι Χαλκὶς Κυμίνδιδος τῷ αὐτῷ ὀρνέῳ; ἢ τὴν Βατίειάν τε καὶ Μυρίνην, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ τούτου τοῦ ποιητοῦ καὶ ἄλλων; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως μείζω ἐστὶν ἢ κατ' ἐμὲ καὶ σὲ ἐξευρεῖν· ὁ δὲ Σκαμάνδριός τε καὶ ὁ Ἀστυάναξ ἀνθρωπινώτερον διασκέψασθαι (ὡς ἐμοὶ δοκεῖ) καὶ ῥᾷον, ἅ φησιν ὀνόματα εἶναι τοῦ τοῦ Ἕκτορος υἱέος, τίνα ποτὲ λέγει τὴν ὀρθότητα αὐτῶν. οἶσθα γὰρ δήπου ταῦτα τὰ ἔπη ἐν οἷς ἔνεστιν ἃ ἐγὼ λέγω. ΕΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πότερον οὖν οἴει Ὅμηρον ὀρθότερον ἡγεῖσθαι τῶν ὀνομάτων κεῖσθαι τῷ παιδί, τὸν Ἀστυάνακτα, ἢ τὸν Σκαμάνδριον; ΕΡ. Οὐκ ἔχω λέγειν. ΣΩ. Ὧδε δὴ σκόπει· εἴ τις ἔροιτό σε πότερον οἴει ὀρθότερον καλεῖν τὰ ὀνόματα τοὺς φρονιμωτέρους, ἢ τοὺς ἀφρονεστέρους. ΕΡ. Δῆλον δὴ ὅτι τοὺς φρονιμωτέρους φαίην ἄν. ΣΩ. Πότερον οὖν αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς πόλεσι φρονιμώτεραι σοὶ δοκοῦσιν εἶναι ἢ οἱ ἄνδρες, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν γένος; ΕΡ. Οἱ ἄνδρες. ΣΩ. Οὐκοῦν οἶσθα ὅτι Ὅμηρος τὸ παιδίον τὸ τοῦ Ἕκτορος ὑπὸ τῶν Τρώων φησὶ καλεῖσθαι Ἀστυάνακτα, Σκαμάνδριον δὲ δῆλον ὅτι ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἐπεὶ οἵ γε ἄνδρες αὐτὸν Ἀστυάνακτα ἐκάλουν. ΕΡ. Ἔοικέ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ Ὅμηρος τοὺς Τρῶας σοφωτέρους ἡγεῖτο ἢ τὰς γυναῖκας αὐτῶν. ΕΡ. Οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Τὸν Ἀστυάνακτα ἄρα ὀρθότερον ᾤετο κεῖσθαι τῷ παιδί, ἢ τὸν Σκαμάνδριον. ΕΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Σκοπῶμεν δὴ διὰ τί ποτε. ἢ αὐτὸς ἡμῖν κάλλιστα ὑφηγεῖται τὸ διότι; φησὶ γάρ,

Οἶος γάρ σφιν ἔρυτο πόλιν καὶ τείχεα μακρά.

Διὰ ταῦτα δή, ὡς ἔοικεν, ὀρθῶς ἔχει καλεῖν τὸν τοῦ σωτῆρος υἱόν, Ἀστυάνακτα τούτου ὃ ἔσωζεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὥς φησιν Ὅμηρος. ΕΡ. Φαίνεταί μοι. ΣΩ. Τί δή ποτε; οὐ γάρ πω οὐδ' αὐτὸς ἔγωγε μανθάνω, ὦ Ἑρμόγενες. σὺ δὲ μανθάνεις; ΕΡ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλ' ἄρα, ὠγαθέ, καὶ τῷ Ἕκτορι αὐτὸς ἔθετο τὸ ὄνομα Ὅμηρος. ΕΡ. Τί δή; ΣΩ. Ὅτι μοι δοκεῖ καὶ τοῦτο παραπλήσιόν τι εἶναι τῷ Ἀστυά-

C putas, vt ſciatur quanto rectius ſit eandem auem Chalcidem, quàm Cymindin nuncupare, vel Baticam atque Myrinen, aliáque permulta, & apud hunc poetá, & apud alios talia? Verùm iſtarum rerum inuentio acutius ingenium quàm noſtrum exigit. Scamandrius autem & Aſtyanax humano ingenio, vt mihi videtur, comprehendi, & facilè percipi poteſt (quæ dicit Hectoris filij eſſe nomina) quam rectitudinem eſſe Homerus velit in his nominibus. Scis ea carmina quibus inſunt, quę dico? HER. Omnino. SOC. Vtrum iſtorum nominum putas Homerum exiſtimaſſe conuenire magis puero, Aſtyanactáne, an Scamandrium? HER.

D Ignoro. SOCR. Sic autem conſidera: ſi quis te interrogaret, vtrum putes ſapientiores rectius nomina rebus imponere, an minus ſapientes? HER. Reſponderem vtique ſapientiores. SOC. Vtrum mulieres in vrbibus ſapientiores eſſe tibi videntur, an viri: quantum ad genus attinet. HER. Viri. SOCR. Neſcis quod inquit Homerus, Hectoris filium à Troianis Aſtyanacta, à mulieribus Scamandrium nuncupatum? quandoquidem viri illum Aſtyanacta vocare conſueuerunt. HER. Videtur. SOC. Nonne Homerus Troianos viros ſapientiores, quàm mulieres eorum exiſtimauit? HER. Arbitror equidem. SOC. Aſtyanacta igitur rectius quàm Sca-

E mandrium nominatum eſſe cenſuit. HER. Apparet. SOC. Animaduertamus, quam ipſe denominationis huius cauſam affert. Solus enim, inquit, ciuitatem ipſe tutatus eſt ampláque mœnia. Quapropter decet, vt videtur, Conſeruatoris filium nominare ἀστυάνακτα, id eſt, regem vrbis, vrbis, inquam, eius, quá pater ipſius ſeruauit, vt inquit Homerus. HER. Idé mihi quoque videtur. SOC. Quod autem hoc maximè, porrò & ipſe nondum ſatis intelligo, ô Hermogenes. Tu verò percipis? HER. Non per Iouem. SOCR. Atqui & Hectori, ô bone vir, nomen ipſe Homerus impoſuit. HER. Quamobrem? SOCR.

F Quoniam mihi videtur id nomen Hector Aſtya-

dico,verũ ita,vt in elemẽtis fieri cernis. ſcis enim quod elementorum nomina dicimus,ipſa vero elementa nequaquam, quatuor duntaxat exceptis, dicimus enim ε & ὐψιλὸν ὀμικρὸν & ὠμέγα. Cęteris autem tam vocalibus quàm non vocalibus, alias addentes literas, vt βῆτα η.τ.α. nomina conſtituimus,atque ita proferimus. Verum quouſque elementi ipſius vim elucentem inſerimus, conuenit nomen illud; vocare ipſum quod nobis ſignificet elementum, vt in β apparet, vbi additis η.τ.α. nihil obſtitit quin integro nomine natura elementi illius oſtenderetur cuius nominum autor voluit: vſqueadeo ſcite literis nomina dedit. HER. Vera mihi loqui videris. SO. Nónne eadem de rege ratio erit? Erit vtiq; ex rege rex, ex bono bonus, ex pulchro pulcher, & in cęteris omnibus, ſimiliter ex quolibet genere alterum quiddã tale, niſi monſtrum fiat, eadémque dicenda nomina. Variare autem licet per ſyllabas, vt videantur homini rudi, quę ſunt eadem, eſſe diuerſa. quemadmodum pharmaca medicorum coloribus & odoribus variata ſępe, cùm eadem ſint, nobis diuerſa videntur: Medico autem vim pharmacorum conſideranti eadem iudicantur, neque eum additamenta perturbãt. Similiter fortè, qui eſt in nominibus eruditus, vim illorum cõſiderat, neque eius turbatur iudicium ſi qua litera addita eſt, vel trãſmutata, vel dẽpta, vel in alijs literis ac multis eadem vis nominis reperitur. Vt ea nomina quę ſuprà diximus, Aſtyanax & Hector, literas omnino diuerſas, pręter T ſolum habent, idem tamen ſignificant. Item quod ἀρχέπολις, id eſt, princeps ciuitatis dicitur, quam literarum cõmunionem cum duobus ſuperioribus habet? Idẽ nihilominus ſignificat. Multáque ſunt alia, quę nihil aliud quàm regẽ ſignificant. Multa pręterea ſunt, quę exercitus ducem ſignificant, vt ἄγις, πολέμαρχος, εὐπόλεμος. Alia item quę medicinę profeſſorem declarant, vt ἰατροκλῆς, ἀκεσίμβροτος. Aliáque permulta reperiri poſſunt, ſyllabis

... τῶν στοιχείων οἶσθα ὅτι ὀνόματα λέγομεν, ἀλλ' οὐκ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, πλὴν τεττάρων, τοῦ ε, καὶ τοῦ υ, καὶ τοῦ ο, καὶ τοῦ ω, τοῖς δ' ἄλλοις φωνήεσί τε καὶ ἀφώνοις οἶσθα ὅτι περιτιθέντες ἄλλα γράμματα, λέγομεν, ὀνόματα ποιοῦντες. ἀλλ' ἕως ἂν αὐτοῦ δηλουμένην τὴν δύναμιν ἐντιθῶμεν, ὀρθῶς ἔχει ἐκεῖνο τὸ ὄνομα καλεῖν, ὃ αὐτὸ ἡμῖν δηλώσει. οἷον τὸ βῆτα. ὁρᾷς ὅτι τοῦ η, καὶ τοῦ τ, καὶ τοῦ α, προστεθέντων,

D οὐδὲν ἐλύπησεν, ὥστε μὴ οὐχὶ τὴν ἐκείνου τοῦ στοιχείου φύσιν δηλῶσαι ὅλῳ τῷ ὀνόματι οὗ ἐβούλετο ὁ νομοθέτης. οὕτως ἠπιστήθη καλῶς θέσθαι τοῖς γράμμασι τὰ ὀνόματα. ΕΡ. Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ βασιλέως ὁ αὐτὸς λόγος. ἔσται γάρ που ἐκ βασιλέως βασιλεύς, καὶ ἐξ ἀγαθοῦ ἀγαθός, καὶ ἐκ καλοῦ καλός, καὶ τἆλλα πάντα οὕτως, ἐξ ἑκάστου γένους ἕτερον τοιοῦτον ἔκγονον, ἐὰν μὴ τέρας γίγνηται, κλητέον δὴ ταὐτὰ ὀνόματα. ποικίλλειν δὲ ἔξεστι ταῖς συλλαβαῖς, ὥστε δόξαι ἂν τοῖς ἰδιωτικῶς ἔχουσιν ἕτερα εἶναι ἀλλήλων τὰ αὐτὰ ὄντα. ὥσπερ ἡμῖν τὰ τῶν ἰατρῶν

E φάρμακα, χρώμασιν ἢ ὀσμαῖς πεποικιλμένα, ἄλλα φαίνεται, τὰ αὐτὰ ὄντα· τῷ δέ γε ἰατρῷ, ἅτε τὴν δύναμιν τῶν φαρμάκων σκοπουμένῳ, τὰ αὐτὰ φαίνεται, καὶ οὐκ ἐκπλήττεται ὑπὸ τῶν προσόντων. οὕτω δὲ ἴσως καὶ ὁ ἐπιστάμενος περὶ ὀνομάτων, τὴν δύναμιν αὐτῶν σκοπεῖ, καὶ οὐκ ἐκπλήττεται εἴ τι προσκεῖται γράμμα, ἢ μετακεῖται, ἢ ἀφῄρηται· ἢ καὶ ἐν ἄλλοις παντάπασι γράμμασιν ἐστὶν ἡ τοῦ ὀνόματος δύναμις. ὥσπερ ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, Ἀστυάναξ τε καὶ Ἕκτωρ, οὐδὲν τῶν αὐτῶν γραμμάτων ἔχει, πλὴν τοῦ τ, ἀλλ' ὅμως ταὐτὸν σημαίνει. καὶ Ἀρχέπολίς γε τῶν μὲν γραμμάτων

F τί ἐπικοινωνεῖ; δηλοῖ δὲ ὅμως τὸ αὐτό. καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν, ἃ οὐδὲν ἀλλ' ἢ βασιλέα σημαίνει· καὶ ἄλλα γε αὖ στρατηγόν· οἷον Ἆγις, καὶ Πολέμαρχος, καὶ Εὐπόλεμος· καὶ ἰατρικά γε ἕτερα, Ἰατροκλῆς, καὶ Ἀκεσίμβροτος. καὶ ἕτερα ἂν ἴσως συχνὰ εὕροιμεν, ταῖς μὲν συλλαβαῖς καὶ τοῖς

μέμνων, οἷος ἂν δόξειεν αὐτῷ διαπονεῖσθαι καὶ καρτερεῖν, τέλος ἐπιτιθεὶς τοῖς δόξασι δι' ἀρετήν. σημεῖον δὲ αὐτοῦ C τῆς καρτερίας, ἡ ἐν Τροίᾳ μονὴ μετὰ τοσούτου πλήθους. ὅτι οὖν ἀγαστὸς κατὰ τὴν ἐπιμονήν ἐστιν ὁ ἀνήρ, ἐνσημαίνει τὸ ὄνομα ὁ Ἀγαμέμνων. Ἴσως δὲ καὶ ὁ Ἀτρεὺς ὀρθῶς ἔχει. ὅ,τε γὰρ τοῦ Χρυσίππου αὐτῷ φόνος, καὶ ἃ πρὸς τὸν Θυέστην ὡς ὠμὰ διεπράττετο, πάντα ταῦτα ζημιώδη καὶ ἀτηρὰ πρὸς ἀρετήν. ἡ οὖν τοῦ ὀνόματος ἐπωνυμία σμικρὸν παρακλίνει καὶ ἐπικεκάλυπται, ὥστε μὴ πᾶσι δηλοῦν τὴν φύσιν τοῦ ἀνδρός· τοῖς δὲ ἐπαΐουσι περὶ ὀνομάτων, ἱκανῶς δηλοῖ ὃ βούλεται ὁ Ἀτρεύς. καὶ γὰρ κατὰ τὸ ἀτειρές, καὶ κατὰ τὸ ἄτρεστον, καὶ κατὰ τὸ ἀτηρόν, πανταχῇ ὀρθῶς αὐτῷ τὸ ὄνομα D κεῖται. δοκεῖ δέ μοι καὶ τῷ Πέλοπι τὸ ὄνομα ἐμμέτρως κεῖσθαι. σημαίνει γὰρ τοῦτο τὸ ὄνομα, τὸν τὰ ἐγγὺς ὁρῶντα, ἄξιον εἶναι ταύτης τῆς ἐπωνυμίας. ΕΡ. Πῶς δή; ΣΩ. Οἷόν που καὶ κατ' ἐκείνου λέγεται τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῷ τοῦ Μυρτίλου φόνῳ, οὐδὲν οἵου τε γενέσθαι προνοηθῆναι οὐδὲ προϊδεῖν τῶν πόρρω τῶν εἰς τὸ πᾶν γένος, ὅσης αὐτὸ δυστυχίας ἐνεπίμπλατο, τὸ ἐγγὺς μόνον ὁρῶν καὶ τὸ παραχρῆμα (τοῦτο δ' ἐστὶ πέλας) ἡνίκα προεθυμεῖτο λαβεῖν πάντῃ τρόπῳ τὸν Ἱπποδαμείας γάμον. Τῷ δὲ Ταντάλῳ καὶ πᾶς ἂν ἡγήσαιτο τοὔνομα ὀρθῶς καὶ κατὰ φύ- E σιν τεθῆναι, εἰ ἀληθῆ τὰ περὶ αὐτὸν λεγόμενα. ΕΡ. Τὰ ποῖα ταῦτα; ΣΩΚ. Ἅτε που ἔτι ζῶντι δυστυχήματα ἐγένετο πολλὰ καὶ δεινά, ὧν καὶ τέλος, ἡ πατρὶς αὐτοῦ ὅλη ἀνετράπετο· καὶ τελευτήσαντι, ἐν ᾅδου ἡ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τοῦ λίθου ταλαντεία θαυμαστῶς ὡς συμφώνως τῷ ὀνόματι καὶ ἀτεχνῶς ἔοικεν. ὥσπερ ἂν εἴ τις βουλόμενος ταλάντατον ὀνομάσαι, ἀποκρυπτόμενος ὀνομάσειε, καὶ εἴποι ἀντ' ἐκείνου Τάνταλον. τοιοῦτόν τι καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔοικεν ἐκπορίσαι ἡ τύχη τῆς φήμης. Φαίνεται δὲ καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ λεγομένῳ τῷ Διῒ παγκάλως τὸ F ὄνομα κεῖσθαι. ἔστι δὲ οὐ ῥᾴδιον κατανοῆσαι. ἀτεχνῶς γάρ ἐστιν οἷον λόγος τὸ τοῦ Διὸς ὄνομα. διελόντες δὲ αὐτὸ διχῇ, οἱ μὲν τῷ ἑτέρῳ μέρει, οἱ δὲ τῷ ἑτέρῳ χρώμεθα. οἱ μὲν γὰρ, Ζῆνα, οἱ δὲ Δία καλοῦσι.

Socrates. SOC. Videtur & patri eius ſecundum naturam nomen eſſe. HER. Apparet. SOC. Apparet vtique talis eſſe Agamemnon, vt ſibi laborandum cenſeat, tolerandúmque, & in ijs quæ decreuit, per virtutem perſeuerandum. Argumentũ verò tolerantiæ ſuæ apud Troiam tanto cum exercitu perduratio præbuit. Quòd igitur mirabilis perſeuerentia vir hic fuerit, nomen ſignificat Agamemnon, quaſi *ἀγαστὸς κατὰ τὴν ἐπιμονήν*. Fortè verò & Atreus rectè eſt nominatus. Nex enim Chryſippi, & crudelitas quam exercuit aduerſus Thyeſté, noxiũ pernicioſúmq; illũ demonſtrant. Vnde cognominatio parumper declinat, & clàm innuit, vt nõ quibus libet naturã huius viri declarentibus autem qui nominũ periti ſunt, ſatis Atrei ſignificatio patet. Dicitur enim ſecundum *ἀτειρὲς, ἄτρεστον, ἀτηρόν*, quaſi indomitus, inexorabilis, noxius contumelioſuſq; fuerit. Videtur & Pelopi nomẽ haud ab re tributũ. Hominẽ quippe, quę propè ſunt videntẽ, nomen iſtud congrue ſignificat eum hac appellatione eſſe dignum. HER. Cur illi id cõuenit? SO. Quoniã in Myrtili cæde, vt fertur, prouidere nihil potuit, neque eminus proſpicere quãta toti generi ex hoc calamitas immineret. Quæ enim ante pedes erant, & ad præſentia tantùm reſpiciebat, hoc autẽ eſt propè aſpicere: quod & fecit, cũ Hippodamiæ coniugiũ omni conatu inire cõtendit. Vnde Pelopi nomen à *πέλας*, id eſt, prope, & *ὄψις*, quod ad viſionem pertinet. Tãtalo quinetiam nomen rectè & ſecundũ naturã videtur impoſitum, ſi vera ſunt, quæ circircũferuntur. HER. Quænã illa? SOC. Quod viuenti adhuc illi aduerſa plurima & grauia contigerunt, tandémque patria eius omnis ſubuerſa eſt. Defuncto præterea ſaxum in caput imminet, ſors certè duriſsima. hæc prorſus cũ nomine congruunt. perinde ac ſi quis nominare *ταλάντατον*, id eſt, infeliciſsimum voluiſſet, ſed paulo locutus obſcurius, pro Talantato Tantalum poſuiſſet. Tale vtique nomẽ fortuna eius aduerſa ipſo rumore gentiũ præbuiſſe videtur. Quinetiam patri eius, cui nomẽ eſt, Ioui, rectè nomẽ eſt inditum, neq; tamen facile cognitu. Eſt enim velut oratio quædam Iouis nomen, quod quidem bifariã partientes, partim vna, partim altera parte vtimur. Quidam *ζῆνα*, quidã *δία*, vocãt.

nunc in me ſapientiam ab Euthyphrone Pantij filio emanaſſe. Illi ſiquidem aſtiti à matutino aſſiduus, aureſque porrexi. Videtur ergo numine afflatus non modò aures meas beata ſapientia impleuiſſe, verumetiam animum occupaſſe. Sic vtique agendum arbitror, vt hodie quidem vtamur ipſa, & reliqua quæ ad nomina pertinēt, indagemus. Cras verò, ſi in hoc conſenſerimus, expiabimus eā, eaque nos abdicabimus, ſi modò hominē nacti erimus ſiue ſacerdotem, ſeu ſophiſtam harū expiationum peritum. HER. Probo hæc maximè Socrates, libentiſsimè nanque quæ de nominibus reſtant, audirem. SOC. Ita prorſus agendum. Vnde igitur potiſsimum exordiendum iudicas, poſtquā formulam quandam præſcripſimus, vt pernoſcamus ſi etiam nomina nobis ipſa teſtantur non caſu quodam facta fuiſſe, verùm rectitudinem aliquam continere? Nomina quidem heroum atque hominum nos fortè deciperent. horum nanque multa, ſecundum cognomenta maiorum poſita ſunt, & ſæpe nequaquam conueniunt, quemadmodum in principio diximus. Multa verò quaſi optantes homines nomina tribuunt, vt εὐτυχίδην, σωσίαν, θεόφιλον, aliáque permulta. Talia itaque prætermittenda cenſeo. decens enim conſentaneúmque maximè reperire nos, quæ in rebus ſempiternis, & naturæ ordine conſtitutis rectè ſunt poſita. Nam circa iſta in condendis nominibus ſtuduiſſe maximè decet. Fortè verò ipſorum nonnulla diuiniore quadam potentia, quàm humana ſunt inſtituta. HER. Preclare mihi loqui videris, ô Socrates. SOCR. Nónne par eſt ab ipſis diis incipere, rationémque inueſtigare qua θεοὶ vocati ſunt? HER. Nempe. SOC. Equidem ita conijcio. Videntur vtique mihi Græcorum priſci deos ſolos putaſſe eos, quos etiam his temporibus Barbarorum plurimi arbitrantur, ſolem, lunam, terram, ſtellas, cœlum. Cum ergo hæc omnia perpetuo in curſu eſſe conſpicerent, ab hac natura τοῦ θεῖν, θεοὺς nominaſſe videntur:

τίου προσπεπτωκέναι μοι. ἕωθεν γὰρ πολλὰ αὐτῷ συνῆν, καὶ παρεῖχον τὰ ὦτα. κινδυνεύει οὖν ἐνθουσιῶν οὐ μόνον τὰ ὦτά μου ἐμπλῆσαι τῆς δαιμονίας σοφίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς ἐπειλῆφθαι. δοκεῖ οὖν μοι χρῆναι οὑτωσὶ ἡμᾶς ποιῆσαι, τὸ μὲν τήμερον εἶναι χρήσασθαι αὐτῇ, καὶ τὰ λοιπὰ περὶ τῶν ὀνομάτων ἐπισκέψασθαι· αὔριον δ', ἂν καὶ ὑμῖν συνδοκῇ, ἀποδιοπομπησόμεθά τε αὐτὴν, καὶ καθαρούμεθα, ἐξευρόντες ὅστις τὰ τοιαῦτα δεινὸς καθαίρειν, εἴτε τῶν ἱερέων τις,
D εἴτε τῶν σοφιστῶν. ΕΡ. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν συγχωρῶ. πάνυ γὰρ ἂν ἡδέως τὰ ἐπίλοιπα περὶ τῶν ὀνομάτων ἀκούσαιμι.

ΣΩ. Ἀλλὰ χρὴ οὕτω ποιεῖν. πόθεν οὖν βούλει ἀρξώμεθα διασκοποῦντες, ἐπειδήπερ εἰς τύπον τινὰ ἐμβεβήκαμεν; ἵνα εἰδῶμεν εἰ ἄρα ἡμῖν ἐπιμαρτυρήσει αὐτὰ τὰ ὀνόματα μὴ πάνυ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου οὕτως ἕκαστα κεῖσθαι, ἀλλ' ἔχειν τινὰ ὀρθότητα; τὰ μὲν οὖν τῶν ἡρώων καὶ ἀνθρώπων λεγόμενα ὀνόματα ἴσως ἂν ἡμᾶς ἐξαπατήσειε. πολλὰ μὲν γὰρ αὐτῶν κεῖται κατὰ προγόνων ἐπωνυμίας, οὐδὲν προσῆκον ἐνίοις, ὥσπερ κατ' ἀρχὰς ἐλέγομεν· πολλὰ δὲ ὥσπερ εὐχόμενοι τί-
E θενται, οἷον Εὐτυχίδην, καὶ Σωσίαν καὶ Θεόφιλον, καὶ ἄλλα πολλά. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα δοκεῖ μοι χρῆναι ἐᾶν. εἰκὸς δὲ μάλιστα ἡμᾶς εὑρεῖν τὰ ὀρθῶς κείμενα περὶ τὰ ἀεὶ ὄντα καὶ πεφυκότα. ἐσπουδάσθαι γὰρ ἐνταῦθα μάλιστα πρέπει τὴν θέσιν τῶν ὀνομάτων. ἴσως δ' ἔνια αὐτῶν καὶ ὑπὸ θειοτέρας δυνάμεως ἢ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐτέθη. ΕΡ. Δοκεῖς μοι καλῶς λέγειν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ δίκαιον ἀπὸ τῶν θεῶν ἄρχεσθαι, σκοπουμένους πῇ ποτε αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄνομα οἱ θεοὶ ὀρθῶς ἐκλήθησαν; ΕΡ. Εἰκός γε. ΣΩ. Τοιόνδε τοίνυν ἔγωγε ὑποπτεύω. φαίνονταί μοι οἱ πρῶτοι
F τῶν ἀνθρώπων τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα τούτους μόνους θεοὺς ἡγεῖσθαι, οὕσπερ νῦν πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ γῆν, καὶ ἄστρα, καὶ οὐρανόν. ἅτε οὖν αὐτὰ ὁρῶντες πάντα ἀεὶ ἰόντα δρόμῳ καὶ θέοντα, ἀπὸ ταύτης τῆς φύσεως τῆς τοῦ θεῖν, θεοὺς αὐτοὺς ἐπονομάσαι·

νιμοι. ΣΩΚ. Τοῦτο τοίνυν πάντως μᾶλλον λέγει, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, τοὺς δαίμονας, ὅτι φρόνιμοι καὶ δαήμονες ἦσαν, δαίμονας C αὐτοὺς ὠνόμασε. καὶ ἔν γε τῇ ἀρχαίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ φωνῇ αὐτὸ συμβαίνει τὸ ὄνομα. λέγει οὖν καλῶς καὶ οὗτος καὶ ἄλλοι ποιηταὶ πολλοί, ὅσοι λέγουσιν ὡς ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην μοῖραν καὶ τιμὴν ἔχει, καὶ γίγνεται δαίμων, κατὰ τὴν τῆς φρονήσεως ἐπωνυμίαν. ταύτῃ οὖν τίθεμαι καὶ ἐγὼ, δαήμονα πάντ' ἄνδρα, ὃς ἂν ἀγαθὸς ᾖ, δαιμόνιον εἶναι, καὶ ζῶντα καὶ τελευτήσαντα, καὶ ὀρθῶς δαίμονα καλεῖσθαι. ΕΡ. Καὶ ἐγώ γέ μοι δοκῶ, ὦ Σώκρατες, τούτου πάνυ σοι σύμψηφος εἶναι. ὁ δὲ δὴ ἥρως τί ἂν εἴη; ΣΩ. Τοῦτο δὲ οὐ πάνυ χαλεπὸν ἐννοῆσαι. σμικρὸν γὰρ παρῆκται αὐτοῦ τὸ ὄνομα, δηλοῦν τὴν D ἐκ τοῦ ἔρωτος γένεσιν. ΕΡ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Οὐκ οἶσθα ὅτι ἡμίθεοι οἱ ἥρωες; ΕΡ. Τί οὖν; ΣΩ. Πάντες δήπου γεγόνασιν, ἐρασθέντες, ἢ θεὸς θνητῆς, ἢ θνητοὶ θεᾶς. ἐὰν οὖν σκοπῇς καὶ τοῦτο κατὰ τὴν Ἀττικὴν τὴν παλαιὰν φωνήν, μᾶλλον εἴσῃ. δηλώσει γάρ σοι ὅτι παρὰ τὸ τοῦ ἔρωτος ὄνομα, ὅθεν γεγόνασιν οἱ ἥρωες, σμικρὸν παρηγμένον ἐστίν, ὀνόματος χάριν. καὶ ἤτοι τοῦτο λέγει τοὺς ἥρωας, ἢ ὅτι σοφοὶ ἦσαν, καὶ ῥήτορες, καὶ δεινοί, καὶ διαλεκτικοί, ἐρωτᾶν ἱκανοὶ ὄντες. τὸ γὰρ εἴρειν, λέγειν ἐστίν. ὅπερ οὖν ἄρτι ἐλέγομεν, ἐν τῇ Ἀττικῇ φωνῇ λεγόμενοι οἱ ἥρωες, ῥήτορές τινες καὶ ἐρωτηματικοὶ ἢ καὶ ἐρωτικοὶ συμβαίνουσιν. E ὥστε ῥητόρων καὶ σοφιστῶν γένος γίγνεται τὸ ἡρωϊκὸν φῦλον. ἀλλ' οὐ τοῦτο χαλεπόν ἐστιν ἐννοῆσαι, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τῶν ἀνθρώπων, διὰ τί ποτε ἄνθρωποι καλοῦνται. ἢ σὺ ἔχεις εἰπεῖν; ΕΡ. Πόθεν, ὦ 'γαθέ, ἔχω; οὐδ' εἰ οἷός τ' ἂν εἴην εὑρεῖν, οὐ συντείνω, διὰ τὸ ἡγεῖσθαι σὲ μᾶλλον εὑρήσειν ἢ ἐμαυτόν. ΣΩΚ. Τῇ τοῦ Εὐθύφρονος ἐπιπνοίᾳ πιστεύεις, ὡς ἔοικας. ΕΡ. Δῆλα δή. ΣΩΚ. Ὀρθῶς γε σὺ πιστεύων, ὡς καὶ νῦν γέ μοι φαίνομαι κομψῶς ἐννενοηκέναι, καὶ κινδυνεύσω, ἐὰν μὴ εὐλαβῶμαι, ἔτι τήμερον σοφώτερος τοῦ δέοντος γενέσθαι. σκόπει δὴ ὃ λέγω. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ τοιόνδε F δεῖ ἐννοῆσαι περὶ ὀνομάτων, ὅτι πολλάκις ἐπεμβάλλομεν γράμματα, τὰ δ' ἐξαιροῦμεν, παρ' ὃ βουλόμεθα ὀνομάζοντες, καὶ τὰς ὀξύτητας μεταβάλλομεν. οἷον, Διὶ φίλος, τοῦτο ἵνα ἀντὶ ῥήματος ὄνομα ἡμῖν γένηται,

tes dæmones quę erant. [illegible] lingua nomen exiſtit. Quamobrem & is, & cæteri poetæ permulti præclare loquuntur, quicunque aiunt videlicet, poſtquam bonus aliquis vita functus eſt, maximam dignitatem præmiumque ſortitur, ſitque dæmon, ſecundum ſapientiæ cognomentum. Ita & ipſe aſſero δαήμονα, id eſt, ſapientem omnem eſſe hominem, quicunque ſit bonus, eumque dæmonicum eſſe, id eſt, felicem, viuentem atque defunctum, rectéque dæmonem nuncupari. HER. Videor mihi, o Socrates, in hoc tecum maxime conſentire. ἥρως autem quid ſignificat? SOC. Id nequaquam inuentu difficile: paulo enim heroum nomen ab origine diſtat, indicans generationẽ illorum ἀπὸ τοῦ ἔρωτος manaſſe. HER. Qua ratione id ais? SOC. An ignoras ſemideos heroas eſſe? HER. Quid tum? SOC. Omnes vtique heroës, vel ex amore deorum erga mulieres humanas, vel amore virorum erga deas ſunt geniti. Pręterea ſi hoc ſecundum priſcã Atticorum linguam cõſideraueris, magis intelliges. reperies enim quod paulisper mutatum eſt nominis gratia ex ἔρωτος, vnde ſunt heroës geniti: quódue aut hinc heroum nomen eſt ductum, aut ex eo quòd ſapientes, rhethoreſque fuerunt, facundi videlicet, & ad interrogandum diſſerendúmque promptiſsimi. εἴρειν nãq. dicere eſt. Quare, vt modò dicebamus, Attica voce heroës rhetores quidam, & diſputatores, & amatorij videntur. Vnde rhetorum ſophiſtarumque genus heroica proles exiſtit. Verùm non illud quidem difficile cognitu, imò illud magis obſcurũ, quã ob cauſam homines ἄνθρωποι nominantur. habes ipſe quid aſſeras? HER. Vnde id habeam bone vir? Quin ſi reperire quoquo modo poſſim, nõ conarer tamẽ propterea quod te melius faciliuſq; quàm me reperturũ ſpero. SO. In Euthyphronis inſpiratione cõfidere mihi videris. HER. Abſq; dubio. SOC. Et meritò quidem cõfidis. Nam belle nimium mihi nunc videor cogitaſſe, ac periculũ eſt, niſi caueã, ne hodie ſapientior, quã decet videar euaſiſſe. Attẽde ad ea, quæ dicã. Hoc in primis circa nomina animaduertere decet, ꝙ ſæpe literas addimus, ſæpe etiã demimus, dũ pro arbitrio nominamus, & acuta ſępenumero tranſmutamus, vt cũ dicimus Διὶ φίλος: hoc vt pro verbo nomẽ nobis foret.

ſequuntur. nam iſtud quidem aſpernarentur, vt arbitror, & durum quiddam eſſe cenſerent. ſed vide an hoc tibi ſit placiturum. HER. Dic modo. SOC. Quid aliud quàm anima tibi videtur corpus continere, vehere, & vt viuat & gradiatur efficere? HER. Nil aliud. SOC. An non Anaxagoræ credis, rerum naturam omnium mente quadam & anima exornari ſimul, & contineri? HER. Credo equidem. SOC. Par eſt igitur eam potentiam nominare φυσέχην, quæ φύσιν, naturam, ὀχεῖ & ἔχει, id eſt vehit & continet. concinnius autẽ ψυχὴ profertur. HER. Sic eſt omnino. SO. Videturque mihi iſtud artificioſius eſſe. HER. Eſt profecto. SOC. Ridiculum autẽ appareret, ſi ita vt poſitum fuit, nominaretur. HER. Quod verò poſt hoc ſequitur, cuiuſmodi eſſe dicimus? SOC. σῶμα (id eſt corpus) dicis? HER. Certè? SOC. Atqui videtur mihi in hoc nomine pauliſper ab origine declinari. nempe corpus hoc animę σῆμα, ſepulchrum quidam eſſe tradunt: quaſi ipſa præſenti in tempore ſit ſepulta: atq; etiã quia anima per corpus σημαίνει, ſignificat, quęcũque σημαίνῃ ſignificare poteſt. idcirco & σῆμα iure vocari. Videtur mihi præterea Orphei ſectatores nomẽ hoc ob id potiſsimũ poſuiſſe, quòd anima in corpore hoc delictorũ det pœnas, & hoc circũſepto valloque claudatur, velut in carcere quodã σώζηται, ſeruetur. Eſſe itaque volũt hoc ita, vt nominatur, animę σῶμα ſeruãdi gratia clauſtrũ, quoad debita quæq; expendat, neque literam aliquã adijciendã putant. HER. De his ſatis dictũ ô Socrates, arbitror. Verùm de nominib⁹ aliquorũ deorũ poſſumúſne ita, vt de Ioue actũ eſt, cõſiderare, ſecundũ quã rectitudinẽ nomina ſint impoſita? SO. Per Iouẽ nos quidẽ ſi mentem haberemus Hermogenes, præcipuum rectitudinis modum arbitraremur, fateri nihil nos de dijs cognoſcere, neque de ipſis inquam,

λέσαι. εἰ δὲ βούλει, ἔχε ἠρέμα. δοκῶ γάρ μοί τι καθορᾶν πιθανώτερον τούτου τοῖς ἀμφὶ Εὐθύφρονα. τούτου μὲν γὰρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καταφρονήσαιεν ἂν, καὶ ἡγήσαιντο φορτικὸν εἶναι· τόδε δὲ σκόπει ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ ἀρέσῃ. ΕΡ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Τὴν φύσιν παντὸς τοῦ σώματος, ὥστε καὶ ζῆν καὶ περιϊέναι, τί σοι δοκεῖ ἔχειν τε καὶ ὀχεῖν ἄλλο ἢ ψυχή; ΕΡ. Οὐ-

D δὲν ἄλλο. ΣΩ. Τί δέ; καὶ τὴν τῶν ἄλλων ἁπάντων φύσιν οὐ πιστεύεις Ἀναξαγόρᾳ νοῦν καὶ ψυχὴν εἶναι τὴν διακοσμοῦσαν καὶ ἔχουσαν; ΕΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καλῶς ἄρα ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο ἔχοι τῇ δυνάμει ταύτῃ, ἣ φύσιν ὀχεῖ καὶ ἔχει, φυσέχην ἐπονομάζειν. ἔξεστι δὲ καὶ ψυχὴν κομψευομένους λέγειν. ΕΡ. Γάνυ μὲν οὖν. ΣΩΚ. Καὶ δοκεῖ γέ μοι τοῦτο ἐκείνου τεχνικώτερον εἶναι. ΕΡ. Καὶ γὰρ ἔστι. ΣΩ. Γελοῖον μέντοι φαίνεται ὡς ἀληθῶς ὀνομαζόμενον ὡς ἐτέθη. ΕΡ. Ἀλλὰ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο πῶς φῶμεν ἔχειν; ΣΩ. Τὸ σῶμα λέγεις. ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Γολλαχῇ μοι δοκεῖ τοῦτό γε· ἂν μὲν καὶ σμι-

E κρόν τις παρακλίνῃ, καὶ πάνυ. καὶ γὰρ σῆμα τινές φασιν αὐτὸ εἶναι τῆς ψυχῆς, ὡς τεθαμμένης ἐν τῷ νῦν παρόντι· καὶ διότι αὖ τούτῳ σημαίνει ἃ ἂν σημαίνῃ ἡ ψυχή, καὶ ταύτῃ σῆμα ὀρθῶς καλεῖσθαι. δοκοῦσι μέντοι μοι μάλιστα θέσθαι οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα τοῦτο τὸ ὄνομα, ὡς δίκην διδούσης τῆς ψυχῆς, ὧν δὴ ἕνεκα δίδωσι. τοῦτον δὲ περίβολον ἔχειν, ἵνα σώζηται, δεσμωτηρίου εἰκόνα. εἶναι οὖν τῆς ψυχῆς τοῦτο αὐτὸ ὥσπερ ὀνομάζεται, ἕως ἂν ἐκτίσῃ τὰ ὀφειλόμενα, τὸ σῶμα· καὶ οὐδὲν δεῖν παράγειν οὐδὲ γράμμα. ΕΡ. Ταῦτα μέν μοι δοκεῖ ἱκανῶς, ὦ Σώκρατες, εἰρῆσθαι. περὶ δὲ τῶν θεῶν τῶν ὀνομά-

F των, οἷον καὶ περὶ τοῦ Διὸς νῦν δὴ ἔλεγες, ἔχοιμεν ἄν πῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπισκέψασθαι, κατὰ τίνα ποτὲ ὀρθότητα αὐτῶν τὰ ὀνόματα κεῖται; ΣΩΚ. Ναὶ μὰ Δία ἡμεῖς γε, ὦ Ἑρμόγενες, εἴπερ γε νοῦν ἔχοιμεν· ἕνα μὲν τὸν κάλλιστον τρόπον, ὅτι περὶ θεῶν οὐδὲν ἴσμεν, οὔτε περὶ αὐτῶν,

ὃ ἕκαστον βούλεται. οἷς καὶ ἐν τούτῳ ὃ ἡμεῖς οὐσίαν κα-
λοῦμεν, εἰσὶν οἳ ἐσίαν καλοῦσιν, οἳ δ' αὖ ὠσίαν. πρῶτον μὲν C
οὖν κατὰ τὸ ἕτερον ὄνομα τούτων ἡ τῶν πραγμάτων οὐσία
Ἐσία καλεῖσθαι ἔχει λόγον· καὶ ὅτι γε αὖ ἡμεῖς τὸ τῆς οὐσίας
μετέχον, Ἐσίας φαμέν, καὶ κατὰ τοῦτο ὀρθῶς ἂν καλοῖτο Ἐσία.
ἐοίκαμεν γὰρ καὶ ἡμεῖς τὸ παλαιὸν ἐσίαν καλεῖν τὴν οὐσίαν.
ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὰς θυσίας ἄν τις ἐννοήσας, ἡγήσαιτο οὕ-
τω νοεῖν ταῦτα τοὺς τιθεμένους. τὸ γὰρ πρὸ πάντων θεῶν τῇ
Ἐσίᾳ πρώτῃ προθύειν εἰκὸς ἐκείνους οἵτινες τὴν πάντων
οὐσίαν Ἐσίαν ἐπωνόμασαν· ὅσοι δ' αὖ ὠσίαν, σχεδόν τι αὖ
οὗτοι καθ' Ἡράκλειτον ἂν ἡγοῖντο τὰ ὄντα ἰέναι τε πάντα, καὶ
μένειν οὐδέν. τὸ οὖν αἴτιον καὶ τὸ ἀρχηγὸν αὐτῶν εἶναι τὸ ὠθοῦν,
ὅθεν δὴ καλῶς ἔχειν αὐτὸ Ὠσίαν ὠνομάσθαι. καὶ ταῦτα D
μὲν δὴ ταύτῃ ὡς παρὰ μηδὲν εἰδότων εἰρήσθω. Μετὰ δ'
Ἐσίαν, δίκαιον Ῥέαν καὶ Κρόνον ἐπισκέψασθαι. καίτοι τό γε
τοῦ Κρόνου ὄνομα ἤδη διήλθομεν. ἴσως μέντοι οὐδὲν λέ-
γω. ΕΡ. Τί δή, ὦ Σώκρατες; ΣΩΚ. Ὠγαθέ, ἐννενόηκά
τι σμῆνος σοφίας. ΕΡ. Ποῖον δὴ τοῦτο; ΣΩ. Γελοῖον μὲν πάνυ
εἰπεῖν, οἶμαι μέντοι τινὰ πιθανότητα ἔχον. ΕΡ. Τίνα ταύ-
την; ΣΩ. Τὸν Ἡράκλειτόν μοι δοκῶ καθορᾶν παλαί' ἄττα
σοφὰ λέγοντα ἀτεχνῶς τὰ ἐπὶ Κρόνου καὶ Ῥέας, ἃ καὶ Ὅ-
μηρος ἔλεγεν. ΕΡ. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Λέγει που Ἡρά-
κλειτος ὅτι πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδὲν μένει· καὶ ποταμοῦ ῥοῇ ἀπει- E
κάζων τὰ ὄντα, λέγει, ὡς δὶς ἐς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμ-
βαίης. ΕΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί οὖν δοκεῖ σοι ἀλλοιότερον Ἡ-
ρακλείτου νοεῖν, ὁ τιθέμενος τοῖς τῶν ἄλλων θεῶν προγόνοις
Ῥέαν τε καὶ Κρόνον, ἆρα οἴει ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου αὐτὸν
ἀμφοτέροις ῥευμάτων ὀνόματα θέσθαι; ὥσπερ αὖ Ὅ-
μηρος,

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν φησὶ καὶ μητέρα Τηθύν.

οἶμαι δὲ καὶ Ἡσίοδος. λέγει δέ που καὶ Ὀρφεὺς ὅτι

Ὠκεανὸς πρῶτος καλλίρροος ἦρξε γάμοιο·

Ὅς ῥα κασιγνήτην ὁμομήτορα Τηθὺν ὄπυιεν.

ταῦτ' οὖν σκόπει ὅτι καὶ ἀλλήλοις συμφωνεῖ, καὶ πρὸς τὰ τοῦ
Ἡρακλείτου πάντα τείνει. ΕΡ. Φαίνῃ τί μοι λέγειν, ὦ Σώ-
κρατες· τὸ μέντοι τῆς Τηθύος οὐκ ἐννοῶ ὄνομα τί βούλεται.

ſideret nomina, [illegible] v-
numquodque reperiet. quemadmodũ hoc quod
nos οὐσίαν, eſſentiam nominamus, quidam, ἐσίαν
nuncupant, alij ὠσίαν. Primo quidem ſecundum
alterum nomen iſtorum, haud procul à ratione
videtur rerum eſſentiam ἐσίαν vocari, & quia nos
quod eſt eſſentiæ particeps ἐσίαν vocamus, ex hoc
rectè ἐσία poſſet denominari. Superiores noſtri
quōdam οὐσίαν, ἐσίαν vocabant. Quinetiam ſi
quis ſacrorum ritus animaduerterit, exiſtimabit
ſic eos putaſſe qui hæc poſuerunt. Etenim ante
deos omnes Veſtæ ſacra facere decet eos, qui eſ-
ſentiam omnium Veſtam cognominarunt. Qui
item ὠσίαν nominarunt, hi fermè ſecundum He-
r clitum cenſuerunt fluere omnia ſemper, ni-
hilque conſiſtere. Cauſam igitur & ipſorum o-
riginem ducem ipſum ὠθοῦν, quod impellit.
quapropter meritò ipſum ὠσίαν impellentem
cauſam nominari. De his hactenus ita ſit dictũ:
velut ab iis qui nihil intelligunt. Poſt Veſtam
autem, de Rhea atque Saturno conſiderare cõue-
nit: quanquam de Saturni nomine in ſuperiori-
bus diximus. Fortè verò nihil dico. HE. Curnã,
ô Socrates? SO. O bone vir, ſapiētiæ quoddã exa-
mē animaduerti. HER. Quale iſtud? SO. Ridicu-
lũ dictu, habet tamē nonnihil probabile? HER.
Quod probabile? SOC. Inſpicere mihi Heraclitũ
videor iampridē ſapienter nonnulla de Saturno
Rheaque tradētē, quę & Homerus dixerat. HER.
Quid iſtud ais? SOC. Ait enim Heraclitus fluere
omnia, nihilq; manere: rerumq; ipſarũ progreſ-
ſum amnis fluxui comparans, haud fieri poſſe
inquit, vt bis eandē in aquã te mergas. HE. Vera
hęc ſunt. SO. An videtur tibi ille ab Heraclito diſ-
ſentire, qui aliorum deorũ progenitoribus inſe-
ruit Rheam atq; Saturnũ? Nũquid putas temerè
illũ vtriuſq; profluentiũ nomina impoſuiſſe? Quin
& Homerus Oceanũ deorũ originē inſtituit, &
Thetyn genitricē. Ideq; voluit, vt arbitror, & He-
F ſiodus. Ait prætereaOrpheus, Oceanũ primũ pul-
chrifluũ cōiugiũ inchoaſſe, qui cum Tethy ger-
mana ſe ſua cōmiſcuit. Vide quã maxime hęc in
vicē cōſonãt, omniáq; in opinionē Heracliti re-
deũt. HE. Videris mihi aliqd dicere Socrates. Te-
thyos autē nomē haud ſatis q̃ ſibi velit, intelligo.

SOC.

ta corpore, illuc abit. Cæterùm hæc omnia & regnum & nomen huius dei, eòdem tendere mihi videntur. HER. Quo pacto? SOC. Dicam quod ſentio. mihi enim reſponde. Vtrum horum validius vinculum eſt ad quoduis animal alicubi detinendum, neceſſitáſne, an cupiditas? HER. Longè ô Socrates præſtat cupiditas. SOCRAT. An non plurimi ᾅδην quotidie ſubterfugerent, niſi fortiſſimo vinculo eos qui illuc deſcendunt, vinciret? HER. Videlicet. SOC. Quare cupiditate quadam eos, vt videtur, potius quàm neceſſitate deuincit, ſi modo vinculo nectit fortiſſimo. HER. Apparet. SOC. Nonne rurſus multæ cupiditates ſunt? HER. Multæ. SOC. Ergo vehementiſſima omnium cupiditate nectit eos, ſi modo debet inſolubili nodo connectere. HER. Certe. SOC. Eſtne vehementior vlla cupiditas, quàm ea qua quiſque afficitur, dum alicuius conſuetudine meliorem ſe virum ſperat euadere? HER. Nulla mehercle Socrates. SOC. Hac de cauſa dicendum Hermogenes, neminem huc illinc velle reuerti, neque etiam Syrenes ipſas, imò & eas & cæteros omnes ſuauiſſimis Plutonis orationibus demulceri quaſique deuinciri. Eſtque, vt ratio hæc teſtatur, deus is ſophiſta proculdubio diſertiſſimus, & ingentia confert his qui penes ipſum habitāt beneficia: qui vſqueadeò diuitiis affatim abundat, vt tanta nobis bona ſuppeditet, vnde & Pluto eſt nuncupatus. An non philoſophi tibi videtur officium, virique ſumma prudentia & conſilio præditi, quòd nolit hominibus corpora habentibus adhærere, ſed nunc demum admittat eos, cùm animus illorum eſt corporeis omnibus malis cupidinibuſque purgatus? Excogitauit nempe hic deus hac ratione ſe animos maximè detenturum, ſi virtutis eos auiditate vinciret.

ἄξιον, ὅτι τις ἡμῶν, ἐπειδὰν ἅπαξ ἀποθάνῃ, ἀεὶ ἐκεῖ ἐστι, φοβοῦνται, καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ γυμνὴ τοῦ σώματος παρ' ἐκεῖνον ἀπέρχεται, καὶ τοῦτο πεφόβηνται. τὰ δ' ἐμοὶ δοκεῖ πάντα εἰς ταὐτόν τι συντείνειν, καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ὄνομα. ΕΡ. Πῶς δή; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ ἅ γέ μοι φαίνεται. εἰπὲ

D γάρ μοι, δεσμὸς ζώῳ ὁτῳοῦν, ὥστε μένειν ὁπουοῦν, πότερος ἰσχυρότερός ἐστιν, ἀνάγκη, ἢ ἐπιθυμία; ΕΡ. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἡ ἐπιθυμία. ΣΩ. Οἴει οὖν τὸν Ἅιδην οὐκ ἂν πολλοὺς ἐκφεύγειν, εἰ μὴ τῷ ἰσχυροτάτῳ δεσμῷ ἔδει τοὺς ἐκεῖσε ἰόντας; ΕΡ. Δῆλα δή. ΣΩ. Ἐπιθυμίᾳ ἄρα τινὶ αὐτοὺς (ὡς ἔοικε) δεῖ, εἴπερ τῷ μεγίστῳ δεσμῷ δεῖ, καὶ οὐκ ἀνάγκῃ. ΕΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπιθυμίαι αὖ πολλαί εἰσιν; ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Τῇ μεγίστῃ ἄρα ἐπιθυμίᾳ τῶν ἐπιθυμιῶν δεῖ αὐτούς, εἴπερ μέλλει τῷ μεγίστῳ δεσμῷ κατέχειν. ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Ἔστιν οὖν τις μεί-

E ζων ἐπιθυμία, ἢ ὅταν τῳ τις συνὼν, οἴηται δι' ἐκεῖνον ἔσεσθαι ἀμείνων ἀνήρ; ΕΡ. Μὰ Δί' οὐδ' ὁπωστιοῦν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Διὰ ταῦτα ἄρα φῶμεν, ὦ Ἑρμόγενες, οὐδένα δεῦρο ἐθελῆσαι ἀπελθεῖν τῶν ἐκεῖθεν, οὐδὲ αὐτὰς τὰς Σειρῆνας, ἀλλὰ κατακεκηλῆσθαι ἐκείνας τε καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· οὕτω καλούς τινας (ὡς ἔοικεν) ἐπίσταται λόγους λέγειν ὁ Ἅιδης· καὶ ἔστιν (ὥς γε ἐκ τοῦ λόγου τούτου) ὁ θεὸς οὗτος τέλεος σοφιστής τε καὶ μέγας εὐεργέτης τῶν παρ' αὐτῷ, ὅς γε καὶ τοῖς ἐνθάδε τοσαῦτα ἀγαθὰ ἀνίησιν· οὕτω πολλὰ αὐτῷ τὰ περιόντα ἐκεῖ ἐστι, καὶ τὸν Πλούτωνα ἀπὸ τούτου

F ἔσχε τὸ ὄνομα. καὶ τὸ αὖ μὴ ἐθέλειν συνεῖναι τοῖς ἀνθρώποις ἔχουσι τὰ σώματα, ἀλλὰ τότε συγγίγνεσθαι, ἐπειδὰν ἡ ψυχὴ καθαρὰ ᾖ πάντων τῶν περὶ τὸ σῶμα κακῶν καὶ ἐπιθυμιῶν, οὐ φιλόσοφόν σοι δοκεῖ εἶναι, καὶ εὖ ἐντεθυμημένον, ὅτι οὕτω μὲν ἂν κατέχοι αὐτοὺς, δήσας τῇ περὶ ἀρετὴν ἐπιθυμίᾳ.

σοφὴν εἶναι τὴν θεόν. ἅτε γὰρ φερομένων τῶν πραγμάτων,
τὸ ἐφαπτόμενον καὶ ἐπαφῶν, καὶ δυνάμενον ἐπακολουθεῖν, C
σοφία ἂν εἴη. Φερέπαφα οὖν, διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἐ-
παφὴν τοῦ φερομένου, ἡ θεὸς ἂν ὀρθῶς καλοῖτο, ἢ τοιοῦτόν
τι. δι᾽ ὅπερ καὶ σύνεστιν αὐτῇ ὁ Ἅιδης σοφὸς ὤν, διὰ τὸ τοιαύτην
εἶναι. νῦν δ᾽ αὐτῆς ἐκκλίνουσι τὸ ὄνομα, εὐστομίαν περὶ πλείο-
νος ποιούμενοι τῆς ἀληθείας, ὥστε Φερρέφατταν αὐτὴν κα-
λεῖν. Ταὐτὸν δὲ καὶ περὶ τὸν Ἀπόλλω, ὅπερ λέγω, πολλοὶ
πεφόβηνται περὶ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, ὥς τι δεινὸν μηνύον-
τος. ἢ οὐκ ᾔσθησαι; ΕΡ. Πάνυ μὲν οὖν καὶ ἀληθῆ λέγεις.
ΣΩ. Τὸ δέ γ᾽ ἐστὶν (ὡς ἐμοὶ δοκεῖ) κάλλιστα κείμενον
πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. ΕΡ. Πῶς δή; ΣΩ. Ἐγὼ D
πειράσομαι φράσαι ὅ γέ μοι φαίνεται. οὐ γάρ ἐστιν ὅ, τι
ἂν μᾶλλον ἥρμοσεν ὄνομα ἓν ὂν ταῖς τέτταρσι δυνάμεσι ταῖς
τοῦ θεοῦ, ὥστε πασῶν ἐφάπτεσθαι, καὶ δηλοῦν τρόπον τινὰ
μουσικήν τε καὶ μαντικήν, καὶ ἰατρικήν, καὶ τοξικήν.
ΕΡ. Λέγε δή. ἄτοπον γάρ τι μοι λέγεις τὸ ὄνομα εἶναι.
ΣΩ. Εὐάρμοστον μὲν οὖν, ἅτε μουσικοῦ ὄντος τοῦ θεοῦ.
πρῶτον μὲν γὰρ, ἡ κάθαρσις καὶ οἱ καθαρμοὶ καὶ κατὰ
τὴν ἰατρικὴν καὶ κατὰ τὴν μαντικήν, καὶ αἱ τοῖς ἰατρι-
κοῖς φαρμάκοις καὶ αἱ τοῖς μαντικοῖς περιθειώσεις τε καὶ
λουτρὰ τὰ ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ αἱ περιρράνσεις, πάντα E
ταῦτα ἕν τι δύναιντ᾽ ἂν καθαρὸν παρέχειν τὸν ἄνθρωπον
καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχήν. ἢ οὔ; ΕΡ. Πάνυ
μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ καθαίρων θεός, καὶ ὁ ἀπολούων
τε καὶ ὁ ἀπολύων τῶν τοιούτων κακῶν, οὗτος ἂν εἴη. ΕΡ.
Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Κατὰ μὲν τοίνυν τὰς ἀπολύσεις τε
καὶ ἀπολούσεις, ὡς ἰατρὸς ὢν τῶν τοιούτων, Ἀπολούων ἂν ὀρθῶς
καλοῖτο· κατὰ δὲ τὴν μαντικήν, καὶ τὸ ἀληθές τε καὶ τὸ
ἁπλοῦν (ταὐτὸν γάρ ἐστιν) ὥσπερ οὖν οἱ Θετταλοὶ καλοῦ-
σιν αὐτόν, ὀρθότατ᾽ ἂν καλοῖτο. Ἅπλουν γάρ φασι πάντες
Θετταλοὶ τοῦτον τὸν θεόν. διὰ δὲ τὸ ἀεὶ βολῶν ἐγκρατὴς F
εἶναι τοξικῇ, Ἀειβάλλων ἐστί. κατὰ δὲ τὴν μουσικὴν δεῖ ὑπο-
λαβεῖν, ὥσπερ τὸν ἀκόλουθόν τε καὶ τὴν ἄκοιτιν, ὅτι τὸ ἄλφα
σημαίνει πολλαχοῦ τὸ ὁμοῦ, καὶ ἐνταῦθα τὴν ὁμοῦ πόλη-
σιν, καὶ περὶ τὸν οὐρανόν, οὓς δὴ πόλους καλοῦσι.

& aſſequi poteſt. Quamobrem Φερέπαφα merito dea
hæc nominaretur, propter ſapientiam, & ἐπαφὴν, id
eſt contactum, φερομένου, id eſt eius quod fertur, vel
tale aliquid. Quocirca adhæret illi ſapiens ipſe ᾅδης,
quia ipſa talis eſt. Nunc autem nomen hoc declinat,
pluris faciẽtes prolationis gratiam quàm veritatem,
vt Φερρέφατταν ipſam nominent. Idem quoque circa
Apollinis nomen accidit. nam plerique id nomen
exhorrent, quaſi terribile aliquid prę ſe ferat. An non
noſti? HER. Noui equidem, & vera loqueris. SOC.
Hoc autem, vt arbitror, huius dei potentiæ maximè
conuenit. HER. Qua ratione? SOCR. Conabor ſen-
tentiam meam exprimere. Nullum profectò nomen
aliud vnum quatuor huius dei potentiis reperiri cō-
uenientius potuiſſet, quod & cōprehenderet omnes,
& ipſius quodammodo declararet muſicam, vatici-
nium, medicinam, & ſagittandi peritiam. HER.
Aperias iam. Mirum quiddam nomen eſſe id ais.
SOC. Congrue quidem compoſitum eſt, conſo-
nátque vtpote quod ad deum pertinet muſicum.
Principio purgatio purificationéſque & ſecundum
medicinam, & ſecundum vaticinium, item quæ me-
dicorum pharmacis peraguntur, ac vatum incanta-
tiones expiationéſque, lauacra, & aſperſiones, vnum
hoc intendunt, purum hominem & corpore & ani-
ma reddere. HER. Sic omnino. SOC. Nonne deus
qui purgat, ipſe erit ἀπολούων & ἀπολύων, id eſt ab-
luens à malis, ſoluens à malis, quod Apollo ipſe ſi-
gnificat? HER. Abſque dubio. SOC. Quatenus ita-
que diluit atque ſoluit, vt talium medicus, ἀπολούων
merito nuncupatur. Secundum verò diuinationem
verúmque & ἁπλοῦν, id eſt, ſimplex, quod idem eſt,
rectè more Theſſalicorum nominare hunc poſ-
ſumus. hi nempe omnes deum hunc ἅπλουν vocant.
Quatenus autem ἀεὶ βολῶν ἐγκρατής ἐστι, id eſt conie-
ctiones telorum, cùm arcum intendit, ſemper in
ſua poteſtate habet, ἀεὶ βάλλων dici poteſt, hoc eſt,
perpetuò collimans, & dirigens. Secundum verò
muſicam, de hoc eſt cogitandum quemadmodum
de eo quod dicitur ἀκόλουθος & ἄκοιτις, id eſt pediſſe-
quus, comes, & vxor, in quibus α vt & in aliis multis,
idem quod ſimul ſignificat. Hic quoque α & πόλησις
ſignificant verſionem quæ ſimul & vnà peragitur
in cœlis, quæ per eos fit quos πόλους vocamus:

ληθώ, quaſi λεῖον ἦθος, id eſt mos lenis & mitis ab illo cognominatur. ἄρτεμις, id eſt Diana, ex eo quòd ἀρτεμὲς, quaſi integra modeſtáque ſit propter virginitatis electionem. Forſitan etiam quaſi ἀρετῆς ἵστορα, id eſt virtutis conſciam, vocauit nominis inſtitutor. Fortaſſis etiam dicta eſt Artemis, quaſi ἄροτον μισησάσης, id eſt quaſi illa congreſſum oderit viri cum muliere. Vel enim propter horũ aliquid, vel propter omnia huiuſmodi nomen eſt inſtitutum. HER. Quid verò διόνυσος & ἀφροδίτη? SOC. Magna petis Hipponici fili. Atqui eſt nominum ratio his diis impoſitorum gemina, ſeria videlicet & iocoſa. Seriam quidem ab aliis quære, iocoſam autem nihil prohibet recenſere. Iocoſi ſanè & dij ſunt: Dionyſiúſq; eſt διδοὺς τὸν οἶνον, id eſt, vini dator, quaſi διδοίνυσος, ioco quodam cognominatus. Vinum autem meritò vocari poteſt οἶνος, quod efficiat, vt bibentes plerique mente alienati, οἴεσθαι νοῦν ἔχειν, id eſt mentem habere ſe putẽt. De Venere Heſiodo repugnare nõ decet, ſed cõcedere propter ipſam ex ἀφρῷ, h. e. ex ſpuma, generationẽ ἀφροδίτην vocari. HER. At verò ἀθηνᾶν, id eſt Mineruã, ô Socrates, cùm ſis Athenienſis, Vulcanúmque & Martẽ, ſilẽtio nõ præteribis. SOC. Haudquaquam decet. HER. Non certe. SOC. Alterũ quidem eius nomen quamobrem ſit impoſitum, haud difficile dictu. HER. Quod? SOC. Palladẽ eam vocamus. HER. Planè. SOC. Nomẽ hoc cẽſendũ eſt, à ſaltatione in armis ductũ fuiſſe: porrò vel ſeſe, vel aliud à terra attollere, ſeu manibus aliquid efferre, dicimus πάλλειν, & πάλλεσθαι, id eſt vibrare, agitaréque & agitari, & ſaltare, & ſaltationem perpeti. HER. Abſque cõtrouerſia. SOC. Palladẽ igitur hac ratione vocamus. HER. Ac merito. ſed alterum eius nomẽ quo pacto interpretaris? SOC. ἀθηνᾶν quæris? HER. Id ipſum. SOC. Grauius amice: videtur priſci ἀθηνᾶν exiſtimare, quẽadmodũ hi qui his temporibus in Homeri interpretationibus ſũt eruditi. Nã iſtorum plurimi Homerum exponunt, ἀθηνᾶν tanquam mentem cogitationémque finxiſſe. Et qui nomina inuenit, tale aliquid de illa ſenſiſſe videtur, imò etiã altius eam extollẽs, vt Dei mẽtem induxit, perinde ac ſi diceret ἡ θεονόη, hoc eſt (vtens α pro η externo quodã ritu, ι verò & σ detrahens,

C τον. Ἄρτεμις δὲ, τὸ ἀρτεμὲς φαίνεται καὶ τὸ κόσμιον, διὰ τὴν
τῆς παρθενίας ἐπιθυμίαν. ἴσως δὲ ἀρετῆς ἵστορα τὴν θεὸν ἐ-
κάλεσεν ὁ καλέσας. τάχα δ' ἂν καὶ ὡς τὸν ἄροτον μιση-
σάσης τὸν ἀνδρὸς ἐν γυναικί, ἢ διὰ τούτων τι, ἢ διὰ πάντα
ταῦτα, τὸ ὄνομα τοῦτο ὁ τιθέμενος ἔθετο τῇ θεῷ. ΕΡ. Τί δαὶ
ὁ Διόνυσός τε καὶ ἡ Ἀφροδίτη; ΣΩ. Μεγάλα ὦ παῖ Ἱπ-
πονίκου ἐρωτᾷς. ἀλλὰ ἔστι γὰρ καὶ σπουδαίως εἰρημένος ὁ
τρόπος τοῦ ὀνόματος τούτοις τοῖς θεοῖς καὶ παιδικῶς. τὸν μὲν οὖν
σπουδαῖον ἄλλους τινὰς ἐρώτα· τὸν δὲ παιδικὸν οὐδὲν κωλύει
διελθεῖν. φιλοπαίσμονες γὰρ καὶ οἱ θεοί. ὅ, τε γὰρ Διόνυσος
D εἴη ἂν ὁ διδοὺς τὸν οἶνον, Διδοίνυσος ἐν παιδιᾷ καλούμενος.
οἶνος δ', ὅτι οἴεσθαι νοῦν ἔχειν ποιεῖ τοὺς πίνοντας τῶν πολ-
λῶν, οὐκ ἔχοντας, οἰόνους δικαιότατ' ἂν καλούμενος. Περὶ
δὲ Ἀφροδίτης οὐκ ἄξιον Ἡσιόδῳ ἀντιλέγειν, ἀλλὰ συγχω-
ρεῖν, ὅτι διὰ τὴν τοῦ ἀφροῦ γένεσιν Ἀφροδίτη ἐκλήθη.
ΕΡ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ Ἀθηνᾶς, Ἀθηναῖός γ' ὤν, ὦ Σώ-
κρατες ἐπιλήσῃ, οὐδ' Ἡφαίστου τε καὶ Ἄρεος. ΣΩ.
Οὐδὲ εἰκός γε. ΕΡ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἕτερον
ὄνομα αὐτῆς οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν δι' ὃ κεῖται. ΕΡΜΟΓ. Τὸ
ποῖον; ΣΩ. Παλλάδα που αὐτὴν καλοῦμεν. ΕΡ.
E Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς
ὅπλοις ὀρχήσεως ἡγούμενοι τεθεῖσθαι, ὀρθῶς ἄν, ὡς ἐγὼ οἶμαι,
ἡγοίμεθα. τὸ γάρ που ἢ αὑτὸν ἢ τι ἄλλο μετεωρίζειν, ἢ
ἀπὸ τῆς γῆς, ἢ ἐν ταῖς χερσί, πάλλειν τε καὶ πάλλεσθαι, καὶ
ὀρχεῖν καὶ ὀρχεῖσθαι καλοῦμεν. ΕΡ. Πάνυ μὲν οὖν.
ΣΩ. Παλλάδα μὲν τοίνυν ταύτῃ. ΕΡ. Καὶ ὀρθῶς γε,
ἀλλὰ δὴ τὸ ἕτερον πῶς λέγεις; ΣΩ. Τὸ τῆς Ἀθηνᾶς;
ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Τοῦτο ἐμβριθέστερον, ὦ φίλε. ἐοίκα-
σι δὴ καὶ οἱ παλαιοὶ τὴν Ἀθηνᾶν νομίζειν, ὥσπερ οἱ νῦν
περὶ Ὅμηρον δεινοί. καὶ γὰρ τούτων οἱ πολλοὶ ἐξηγού-
F μενοι τὸν ποιητήν, φασὶ τὴν Ἀθηνᾶν αὐτὸν νοῦν τε καὶ διά-
νοιαν πεποιηκέναι. καὶ ὁ τὰ ὀνόματα ποιῶν ἔοικε τοιοῦτόν τι
περὶ αὐτῆς διανοεῖσθαι. ἔτι δὲ μειζόνως λέγων θεοῦ νόη-
σιν, ὥσπερεὶ λέγει ὅτι ἡ Θεονόη ἐστὶ αὕτη, τῷ ἃ ξενικῷ
ἀντὶ τοῦ ἦ χρησάμενος, καὶ τὸ ι καὶ τὸ σ ἀφελών.

τι περὶ Ἑρμοῦ· ἐπειδή με καὶ οὔ φησι Κρατύλος Ἑρμο-
γένη εἶναι. πειρώμεθα οὖν τὸν Ἑρμῆν σκέψασθαι, τί καὶ νοεῖ C
τὸ ὄνομα, ἵνα καὶ εἰδῶμεν εἴ τι ὅδε λέγει. ἀλλὰ μὴν τοῦτό
γε ἔοικε περὶ λόγον τι εἶναι ὁ Ἑρμῆς, καὶ τὸ ἑρμηνέα εἶναι,
καὶ τὸ ἄγγελον, καὶ τὸ κλοπικόν τε καὶ τὸ ἀπατηλὸν
ἐν λόγοις, καὶ τὸ ἀγοραστικὸν περὶ λόγου δύναμίν ἐστι
πᾶσα αὕτη ἡ πραγματεία. ὅπερ οὖν καὶ ἐν τοῖς ἔμ-
προσθεν ἐλέγομεν, τὸ εἴρειν, λόγου χρεία ἐστί· τὸ δὲ, οἷον
καὶ Ὅμηρος πολλαχοῦ λέγει, ἐμήσατο φησί. τοῦτο δὲ, μη-
χανήσασθαι ἐστιν. ἐξ ἀμφοτέρων οὖν τούτων, τὸν δὲ λέγειν
τε καὶ τὸ εἴρειν μησάμενον (τὸ δὲ λέγειν δή ἐστιν εἴρειν) οὑ-
τωσὶ τὸν θεὸν ὡσπερεὶ ἐπιτάττει ἡμῖν ὁ νομοθέτης, Ὦ ἄν- D
θρωποι, ὃς τὸ εἴρειν ἐμήσατο, δικαίως ἂν καλοῖτο ὑπὸ
ὑμῶν Εἰρέμης. νῦν δὲ ἡμεῖς (ὡς οἰόμεθα) καλλωπίζοντες
τὸ ὄνομα Ἑρμῆν καλοῦμεν. καὶ ἥ γε Ἶρις ἀπὸ τοῦ εἴρειν
ἔοικε κεκλημένῃ, ὅτι ἄγγελος ἦν. ΕΡ. Νὴ τὸν Δία εὖ ἄρα
μοι δοκεῖ Κρατύλος λέγειν, τὸ ἐμὲ μὴ εἶναι Ἑρμογένη. οὔ-
κουν εὐμήχανός γε εἰμὶ λόγου. ΣΩ. Καὶ τό γε τὸν Πᾶ-
να τοῦ Ἑρμοῦ εἶναι υἱὸν διφυῆ, ἔχει τὸ εἰκός, ὦ ἑταῖρε. ΕΡ. Πῶς
δή; ΣΩΚ. Οἶσθα ὅτι ὁ λόγος τὸ πᾶν σημαίνει, καὶ κυ-
κλεῖ καὶ πολεῖ ἀεί· καὶ ἔστι διπλοῦς, ἀληθής τε καὶ ψευ-
δής. ΕΡΜΟΓ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἀ- E
ληθὲς αὐτοῦ, λεῖον καὶ θεῖον, καὶ ἄνω οἰκοῦν ἐν τοῖς θεοῖς·
τὸ δὲ ψεῦδος, κάτω, ἐν τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ
τραχὺ, καὶ τραγικόν. ἐνταῦθα γὰρ πλεῖστοι οἱ μῦθοί τε
καὶ τὰ ψευδῆ ἐστι περὶ τὸν τραγικὸν βίον. ΕΡΜΟΓ.
Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς ἄρα ὁ πᾶν μηνύων καὶ ἀεὶ πο-
λῶν, Πὰν αἰπόλος εἴη, διφυὴς Ἑρμοῦ υἱός· τὰ μὲν ἄνω-
θεν, λεῖος, τὰ δὲ κάτωθεν, τραχὺς καὶ τραγοειδής. καὶ ἔ-
στιν ἤτοι λόγος ἢ λόγου ἀδελφὸς ὁ Πὰν, εἴπερ Ἑρμοῦ υἱός
ἐστιν. ἀδελφῷ δὲ ἐοικέναι ἀδελφὸν, οὐδὲν θαυμαστόν.
ἀλλ᾽, ὅπερ ἐγὼ ἔλεγον, ὦ μακάριε, ἀπαλλαγῶμεν ἐκ F
τῶν θεῶν. ΕΡΜΟΓ. Τῶν γε τοιούτων, ὦ Σώκρατες, εἰ
βούλει. περὶ δὲ τῶν τοιῶνδε τί σε κωλύει διελθεῖν, οἷον ἡλίου
τε καὶ σελήνης, καὶ ἄστρων, καὶ γῆς, καὶ αἰθέρος, καὶ
ἀέρος, καὶ πυρὸς, καὶ ὕδατος, καὶ ὡρῶν, καὶ ἐνιαυτοῦ.

Euthyphronis equi ſunt, noueris. HER. Faciam vt petis, ſi vnum de me quæſiuero. me ſiquidem Cratylus Hermogenem eſſe negat. Inueſtigemus itaq; quid, ἑρμοῦ, id eſt Mercurij, nomē ſignificet, vt ſiquid veri hic loquitur, videamus. SOC. ἑρμῆς, id eſt Mercurius, ad ſermonem pertinere videtur, quatenus ἑρμηνευτὴς eſt, hoc eſt, interpres & nuncius, furtiuus in loquendo ſeductor, ac vehemens concionator. Totum id circa ſermonem verſatur. profectò quemadmodum in ſuperioribus diximus, εἴρειν ſermonis vſus eſt. Sæpe verò de hoc Homerus ait, ἐμήσατο, id eſt, machinatus eſt. Ex vtriſque igitur nomen huius dei componitur, tum ex eo quod loqui eſt, tum ex eo quod machinari & excogitare dicenda, perinde ac ſi nominis autor nobis præciperet: Par eſt, ô viri, vt deum illum qui εἴρειν ἐμήσατο, id eſt loqui machinatus eſt, εἰρέμην vocetis. Nos autem arbitrati ſic elegantius eloqui, ἑρμῆν vocamus. Quin etiam ἶρις, ab eo quod εἴρειν, id eſt loqui, nomen habere videtur, propterea quòd nuncia eſt. HER. Probè mediusfidius Hermogenem eſſe me Cratylus negauiſſe videtur. Ad orationis enim inuentionem hebes ſum. SOC. Conſentaneum quoque amice, πᾶνα biformem filium eſſe Mercurij. HER. Qua ratione? SOCR. Scis quod ſermo πᾶν, id eſt omne ſignificat, circuitque & voluit ſemper, éſtque geminus, verus videlicet ac falſus? HER. Equidem. SOC. An non id quod eſt in ſermone verum, leue eſt atque diuinum, ſupráque in diis habitans? Contrà quod falſum, infrà in hominum multis, aſperum atque tragicum? Hinc enim fabularum commenta, & falſa quàm plurima circa tragicam vitam reperiuntur. HER. Sic eſt omnino. SOC. Meritò igitur qui eſt πᾶν, id eſt totū nuncians, & ἀεὶ πολῶν, i. ſemper volutans, πὰν αἰπόλος biformis Mercurij filius diceretur, ex ſuperioribus partibus lenis ac delicatus, ex inferiorib⁹ aſper atq; hircinus. Eſtq; Pan vel ipſe ſermo, vel ſermonis frater. ſiquidē eſt Mercurij filius. Fratrē verò fratri ſimilē eſſe quid mirū? Cęterū iā, ô beate, vt & paulo antè rogabā, ſermonē de diis hunc abrūpamus. HER. Tales quidē deos, ſi vis, mittamus, ô Socrates: huiuſmodi verò quædā percurrere quid prohibet? Solē, lunā, ſtellas, terrā, etherē, aerē, ignē, aquā, ver & annū.

nuncupantur. Aſtra vero ἀστραπῆς, id eſt, coruſcationis, cognomentum habent. ἀστραπὴ autem quia τοὺς ὦπας ἀναστρέφει, id eſt, viſum ad ſe conuertit, ἀναστρωπὴ dici deberet. nunc concinniori vocabulo ἀστραπὴ nominatur. HER. Vnde nomen trahit πῦρ & ὕδωρ, id eſt, ignis & aqua? SOC. Ambigo equidem, videtúrque aut Muſa me Euthyphronis deſeruiſſe, aut hoc arduum quiddam eſſe. Aduerte obſecro quò confugiam in omnibus quæcunque dubito. HER. Quónam? SOC. Dicam tibi. mihi igitur reſponde. ſcis ipſe qua ratione πῦρ nominatur? HER. Non hercle. SOC. Vide quid de hoc ſuſpicer. Reor equidem multa nomina Græcos à Barbaris, eos præſertim qui ſub Barbaris ſunt, habuiſſe. HERMOG. Quorſum hæc? SOC. Siquis rectam iſtorum impoſitionem ſecundum Græcam vocem quærat, non ſecundum eam qua eſt nomen inuentum, nimirum ambiget. HERMOG. Veriſimile id quidem. SOCRA. Vide itaque ne nomen hoc πῦρ barbaricum ſit. neque enim facile eſt iſtud Grææ linguæ accommodare, conſtátque ita hoc Phryges nominare parum quid declinantes, & ὕδωρ & κύνας, id eſt, canes, aliáque permulta. HER. Vera hæc ſunt. SOC. Ergo diſtrahere iſta nihil oportet, quandoquidem de ipſis nihil dicere quiſquam poteſt. Quapropter nomina illa ignis & aquæ hunc in modum reiicio. ἀὴρ autem ſic eſt dictus Hermogenes, quia quæ circa terram ſunt, αἴρει, id eſt eleuat. vel quia ἀεὶ ῥεῖ, hoc eſt, ſemper fluit, vel quia eius fluxu ſpiritus concitatur. Poetæ quippe flamina & vẽtos ἀήτας nuncupant. Fortè igitur aër, dicitur quaſi πνευματόρρουν ἀητόρρουν, i. ſpiritus fluẽs, vel fluens flamen. αἰθέρα præterea ſic exponendum arbitror, quoniam ἀεὶ θεῖ circa ἀέρα ῥέων, id eſt, ſemper currit circa aerem fluens, quocirca ἀειθεὴρ dici poteſt. γῆ autem, id eſt terra, planius ſenſum exprimit, ſi γαῖα dicatur. γαῖα enim recte γεννήτειρα, id eſt, genitrix, dici poteſt, vt ait Homerus.

μεῖον καὶ τὰ ἄστρα πόθεν λέγεις; ΣΩ. Ὁ μὲν μεὶς, ἀπὸ τοῦ μειοῦσθαι εἴη ἂν μείης ὀρθῶς κεκλημένος· τὰ δ' ἄστρα ἔοικε τῆς ἀστραπῆς ἐπωνυμίαν ἔχειν. ἡ δ' ἀστραπὴ, ὅτι τοὺς ὦπας ἀναστρέφει, ἀναστρωπὴ ἂν εἴη· νῦν δὲ ἀστραπὴ καλλωπισθεῖσα κέκληται. ΕΡ. Τί δὲ τὸ πῦρ τε καὶ τὸ ὕδωρ; ΣΩ. Τὸ πῦρ ἀπορῶ· καὶ κινδυνεύει ἤτοι ἡ τοῦ Εὐθύφρονός με μοῦσα ἐπιλελοιπέναι, ἢ τοῦτό τι παγχάλεπον εἶναι. σκέψαι οὖν ἣν
D εἰσάγω μηχανὴν ἐπὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἃ ἂν ἀπορῶ. ΕΡ. Τίνα δή; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ. ἀπόκριναι γάρ μοι· ἔχοις ἂν εἰπεῖν, πῦρ κατὰ τίνα τρόπον καλεῖται; ΕΡ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Σκέψαι δὴ ὃ ἐγὼ ὑποπτεύω περὶ αὐτοῦ. ἐννοῶ γὰρ ὅτι πολλὰ οἱ Ἕλληνες ὀνόματα, ἄλλως τε καὶ οἱ ὑπὸ τοῖς βαρβάροις οἰκοῦντες, παρὰ τῶν βαρβάρων εἰλήφασιν. ΕΡ. Τί οὖν δή; ΣΩ. Εἴ τις ζητοῖ ταῦτα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν ὡς εἰκότως κεῖται, ἀλλὰ μὴ κατ' ἐκείνην ἐξ ἧς τὸ ὄνομα τυγχάνει ὄν, οἶσθα ὅτι ἀποροῖ ἄν. ΕΡ. Εἰκότως γε. ΣΩ. Ὅρα τοίνυν καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα τὸ πῦρ
E μή τι βαρβαρικὸν ᾖ. τοῦτο γὰρ οὔτε ῥᾴδιον προσάψαι ἐστὶν Ἑλληνικῇ φωνῇ, φανεροί τ' εἰσὶν οὕτως αὐτὸ καλοῦντες Φρύγες, σμικρόν τι παρακλίνοντες· καὶ τό γε ὕδωρ, καὶ τὰς κύνας, καὶ ἄλλα πολλά. ΕΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐ τοίνυν δεῖ ταῦτα προσβιάζεσθαι, ἐπεὶ μὴ ἔχοι γ' ἄν τις εἰπεῖν περὶ αὐτῶν. τὸ μὲν οὖν πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ταύτῃ ἀπωθοῦμαι. ὁ δὲ δὴ ἀὴρ ἆρά γε, ὦ Ἑρμόγενες, ὅτι αἴρει τὰ ἀπὸ τῆς γῆς, ἀὴρ κέκληται; ἢ ὅτι ἀεὶ ῥεῖ; ἢ ὅτι πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ γίνεται ῥέοντος; οἱ γὰρ ποιηταί που τὰ πνεύματα ἀήτας καλοῦσιν· ἴσως οὖν λέγει, ὥσπερ ἂν εἰ εἴποι πνευματόρρουν, ἀητόρ-
F ρουν· ὅθεν δὴ βούλεται αὐτὸν οὕτως εἰπεῖν ὅτι ἐστὶν ἀήρ. Τὸν δὲ αἰθέρα τῇδέ πῃ ὑπολαμβάνω, ὅτι ἀεὶ θεῖ περὶ τὸν ἀέρα ῥέων, ἀειθεὴρ δικαίως ἂν καλοῖτο. Γῆ δὲ μᾶλλον σημαίνει ὃ βούλεται, ἐάν τις γαῖαν ὀνομάσῃ. γαῖα γὰρ, γεννήτειρα ἂν εἴη ὀρθῶς κεκλημένη, ὥς φησιν Ὅμηρος.

ἔγωγε ἡδέως ἂν θεασαίμην ταῦτα τὰ καλὰ ὀνόματα, τίνι ποτὲ ὀρθότητι κεῖται τὰ περὶ τὴν ἀρετὴν, οἷον φρόνησις τε καὶ σύνεσις, καὶ δικαιοσύνη, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα C πάντα. ΣΩ. Ἐγείρεις μὲν ὦ ἑταῖρε οὐ φαῦλον ἑσμὸν ὀνομάτων. ὅμως δὲ ἐπειδὴ τὴν λεοντῆν ἐνδέδυκα, οὐκ ἀποδειλιατέον, ἀλλ' ἐπισκεπτέον (ὡς ἔοικε) φρόνησιν, καὶ σύνεσιν, καὶ γνώμην, καὶ ἐπιστήμην, καὶ τἄλλα δὴ ἃ φῂς πάντα ταῦτα τὰ καλὰ ὀνόματα. ΕΡ. Πάνυ μὲν οὖν οὐ δεῖ ἡμᾶς προαποστῆναι. ΣΩ. Καὶ μὴν νὴ τὸν κύνα δοκῶ τί μοι οὐ κακῶς μαντεύεσθαι ὃ καὶ νῦν δὴ ἐνενόησα, ὅτι οἱ πάνυ παλαιοὶ ἄνθρωποι οἱ τιθέμενοι τὰ ὀνόματα, παντὸς μᾶλλον, ὥσπερ καὶ τῶν νῦν οἱ πολλοὶ τῶν σοφῶν, ὑπὸ τοῦ πυκνὰ περιστρέφεσθαι ζητοῦντες ὅπῃ ἔχει D τὰ ὄντα, ἀεὶ ἰλιγγιῶσι, κἄπειτα αὐτοῖς φαίνεται περιφέρεσθαι τὰ πράγματα, καὶ πάντως φέρεσθαι. αἰτιῶνται δὴ οὐ τὸ ἔνδον τὸ παρὰ σφίσι πάθος αἴτιον εἶναι ταύτης τῆς δόξης, ἀλλὰ αὐτὰ τὰ πράγματα οὕτω πεφυκέναι. οὐδὲν αὐτῶν μόνιμον εἶναι οὐδὲ βέβαιον, ἀλλὰ ῥεῖν καὶ φέρεσθαι, καὶ μεστὰ εἶναι πάσης φορᾶς καὶ γενέσεως ἀεί. λέγω δὲ ἐννοήσας πρὸς πάντα τὰ νῦν δὴ ὀνόματα. ΕΡ. Πῶς δὴ τοῦτο, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐ κατενόησας ἴσως τὰ ἄρτι λεγόμενα, ὅτι παντάπασιν ὡς φερομένοις τε καὶ ῥέουσι καὶ γιγνομένοις τοῖς πράγμασι τὰ ὀνόματα ἐπίκειται; E ΕΡ. Οὐ πάνυ ἐνεθυμήθην. ΣΩ. Καὶ μὴν πρῶτον μὲν τοῦτο ὃ πρῶτον εἴπομεν, παντάπασιν ὡς ἐπὶ τοιούτων ἐστί. ΕΡΜΟΓ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἡ φρόνησις. φορᾶς γάρ ἐστι καὶ ῥοῦ νόησις. εἴη δ' ἂν καὶ ὄνησιν ὑπολαβεῖν φορᾶς. ἀλλ' οὖν περί γε τὸ φέρεσθαί ἐστι. εἰ δὲ βούλει, ἡ γνώμη παντάπασι δηλοῖ γονῆς σκέψιν, καὶ νώμησιν. τὸ γὰρ νωμᾶν, καὶ τὸ σκοπεῖν, ταὐτόν. εἰ δὲ βούλει, αὐτὸ ἡ νόησις, τοῦ νέου ἐστὶν ἕσις. τὸ δὲ νέα εἶναι τὰ ὄντα, σημαίνει γιγνόμενα ἀεὶ εἶναι. τούτου οὖν ἐφίεσθαι τὴν ψυχὴν μηνύει τὸ ὄνομα ὁ θέμενος τὴν νεόεσιν. οὐ γὰρ νόησις τὸ ἀρχαῖον ἐκαλεῖτο, F ἀλλ' ἀντὶ τοῦ η, ε ε ἔδει λέγειν δύο νεόεσιν. σωφροσύνη δὲ, σωτηρία οὗ νῦν δὴ ἐσκέμμεθα, φρονήσεως.

hác ſpecié libentiſſimè contemplarer, qua ratione rectè nomina iſta præclara virtutum ſint impoſita, vt φρόνησις, id eſt, prudentia, σύνεσις, intelligentia, δικαιοσύνη, iuſtitia, ac reliqua huius generis omnia. SOC. Haud contemnendum genus nominum ſuſcitas, ô amice. Veruntamen poſtquam leoninam pellem ſum indutus, haud deterreri decet, imò præclara ipſa, vt ais, nomina prudentiæ, intelligentiæ, cogitationis, ſcientiæ, cæterorumque huiuſmodi conſiderare. HER. Quin profectò prius deſiſtere nullo modo debemus. SOC. Per canem non male mihi de eo coniicere videor, quod modò conſiderabam, antiquiſſimos videlicet illos nominum autores, vt & ſapientium noſtrorum plurimis accidit, ob frequentem ipſam in rebus perueſtigandis reuolutionem, præter cæteros in cerebri vertiginem incidiſſe: quo factum puto, vt res ipſæ proferri & vacillare illis apparerent. opinionis autem huius cauſam, haud interiorem vertiginem, ſed exteriorem ipſarum rerum circuitum arbitrantur: quas ita natura habere ſe putant, vt nihil in eis firmum & ſtabile ſit, ſed fluant omnes ferantúrque, & omnifariam agitentur: ſempérque gignantur & defluant. Quod quidem in his nominibus, quæ nunc relata ſunt, conſpicio. HER. uo pacto Socrates? SOCR. Haud fortè aduertiſti ſuperiora nomina rebus quaſi delatis, fluentibus, & iugi generatione tranſlatis impoſita fuiſſe? HER. Non ſatis percepi. SOC. Principio quod primum retulimus, omninò ad aliquid huius generis attinet. HER. Quale iſtud? SOC. φρόνησις, id eſt, prudentia, eſt φορᾶς καὶ ῥοῦ νόησις, id eſt lationis & fluxus animaduerſio. Significare quoque poteſt, recipere ὄνησιν φορᾶς, id eſt, lationis vtilitatem. Tandem circa ipſam agitationem verſatur. Quinetiam ſi vis γνώμη, id eſt cogitatio, ſignificat γονῆς νώμησιν, id eſt generationis conſiderationem. νωμᾶν quippe conſiderare eſt. quòd ſi placet, νόησις id eſt intellectio, eſt νέου ἕσις, id eſt noui deſiderium. nouas verò res eſſe, ſignificat eas fieri ſemper. atque hoc deſiderare & aggredi animum, indicat qui nomé illud inuenit νεόεσιν. principio nanque νόησις non dicebatur, ſed pro η duo ε proferenda erant, vt νεόεσις, quaſi νέου, id eſt, noui, ἕσις appetitio & aggreſsio. σωφροσύνη, id eſt, temperantia illius quod modò diximus, φρονήσεως, id eſt, prudentiæ, ſalus & conſeruatio eſt.

[illegible] quod dictum est conceſſum, reliquum verò dubium. Etenim quicunque totum mobile arbitrantur, plurimum agitari ipſum exiſtimant, pérque omne aliquid permanare quo ſingula fiant, quódue tenuiſsimum ſit & velociſſimum. Neq; enim per omnia diſcurrere poſſe, niſi adeo tenue ſit, vt nihil poſſit obſiſtere penetranti, & adeo velox, vt cæteris quaſi ſtantibus vtatur. Quoniam verò gubernat omnia, *διαϊόν*, id eſt, diſcurrens & permanans, meritò *δίκαιον* eſt appellatum, κ vno politioris prolationis gratia interiecto. Hactenus quod modò diximus, inter plurimos conſtat hoc eſſe iuſtum. Ego autem, ô Hermogenes, vtpote diſcendi deſiderio flagrans hæc omnia perſcrutatus ſum, & in arcanis percepi quòd hoc ipſum iuſtum ſit, & cauſa. quo enim res ipſæ fiunt, hoc eſt cauſa: propriéque ita vocari iſtud debere quiſpiam tradidit. Cùm verò ab his iam auditis iſtis nihilominus ſenſim exquiro quid ipſum iuſtum ſit, quandoquidem ita ſe habet, videor iam vlterius quàm decet exigere, & caueam, vt dicitur, vallúmque ſupergredi. Satis enim ſemper rogaſſe me & audiſſe reſpondent, méque volentes explere alius aliud afferre conantur, neque vltrà conſentiunt. Quidam ait iuſtum hoc, ſolem eſſe. Solum quippe ſolem diſcurrendo calefaciendóque omnia gubernare. Cùm verò hoc alacer cuiquam quaſi præclarum audieram, refero, ſtatim ille me ridet, quæritque nunquid exiſtimem poſt ſolis occaſum iuſtum nihil hominibus ſupereſſe. Percontáti itaque mihi quid ille ſentiret, ipſum ait ignem iuſtum exiſtere, neque id cognitu facile. quare alius, inquit, non ignem ipſum, ſed ipſum potius innatum igni calorem. Alius hæc omnia pro nihilo habet. eſſe enim iuſtum mentem illam quam induxit Anaxagoras. Dominam certè illam ſuapte natura, nec alicui mixtam exornare omnia inquit, per omnia penetrantem. Hic quidem, ô amice, in maiorem ambiguitatem ſum prolapſus, quàm antea dum nihil de iuſtitia ſciſcitabar.

βάνουσι τοιοῦτόν τι εἶναι οἷον οὐδὲν ἄλλο ἢ χωρεῖν· διὰ δὲ τούτου παντὸς εἶναί τι διεξιὸν, δι' οὗ πάντα τὰ γιγνόμενα γίγνεσθαι. εἶναι δὲ τάχιστον τοῦτο καὶ λεπτότατον. οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι ἄλλως διὰ τοῦ ἰόντος ἰέναι παντὸς, εἰ μὴ λεπτότατόν τε ἦν, ὥστε αὐτὸ μηδὲν στέγειν, καὶ τάχιστον, ὥστε χρῆσθαι ὥσπερ ἑστῶσι τοῖς ἄλλοις· ἐπεὶ δ' οὖν ἐπιτροπεύει τὰ ἄλλα πάντα διαϊὸν, τοῦτο τὸ ὄνομα ἐκλήθη ὀρθῶς δίκαιον, εὐστομίας ἕνεκα τὴν τοῦ

D κ δύναμιν προσλαβόν. μέχρι μὲν οὖν ἐνταῦθα, ὃ νυνδὴ ἐλέγομεν, παρὰ πολλῶν ὁμολογεῖται τοῦτο εἶναι τὸ δίκαιον. ἐγὼ δὲ, ὦ Ἑρμόγενες, ἅτε λιπαρὴς ὢν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα μὲν πάντα διαπέπυσμαι ἐν ἀπορρήτοις, ὅτι τοῦτ' ἔστι τὸ δίκαιον, καὶ τὸ αἴτιον. δι' ὃ γὰρ γίγνεται, τοῦτ' ἐστὶ τὸ αἴτιον. καὶ ἰδίᾳ καλεῖν ἔφη τις τοῦτο ὀρθῶς ἔχειν διὰ ταῦτα. ἐπειδὰν δ' ἠρέμα αὐτοὺς ἐπανερωτῶ ἀκούσας ταῦτα μηδὲν ἧττον, Τί οὖν ποτ' ἐστὶν, ὦ ἄριστε, τὸ δίκαιον, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, δοκῶ τε ἤδη μακρότερα τοῦ προσήκοντος ἐρωτᾶν, καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἅλλεσθαι. ἱκανῶς γάρ με φασὶ πεπύσθαι καὶ

E ἀκηκοέναι· καὶ ἐπιχειροῦσι, βουλόμενοι ἀποπιμπλάναι με, ἄλλος ἄλλα ἤδη λέγειν καὶ οὐκέτι συμφωνοῦσιν. ὁ μὲν γάρ τίς φησι τοῦτο εἶναι δίκαιον, τὸν ἥλιον. τοῦτον γὰρ μόνον διαϊόντα καὶ κάοντα ἐπιτροπεύειν τὰ ὄντα. ἐπειδὰν δή τῳ λέγω αὐτὸ ἄσμενος, ὡς καλόν τι ἀκηκοὼς, καταγελᾷ μου οὗτος ἀκούσας καὶ ἐρωτᾷ εἰ οὐδὲν δίκαιον οἶμαι εἶναι ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἐπειδὰν ὁ ἥλιος δύῃ. λιπαροῦντος οὖν ἐμοῦ ὅ, τι αὖ ἐκεῖνος λέγει, αὐτὸ τὸ πῦρ φησί. τοῦτο δὲ οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν εἰδέναι. ὁ δὲ οὐκ αὐτὸ τὸ πῦρ φησὶν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ θερμὸν τὸ ἐν τῷ πυρὶ ἐνόν. ὁ δὲ, τούτων μὲν πάντων καταγελᾶν φη-

F σὶν, εἶναι δὲ τὸ δίκαιον, ὃ λέγει Ἀναξαγόρας, νοῦν εἶναι τοῦτο. αὐτοκράτορα γὰρ ὄντα αὐτὸν, καὶ οὐδενὶ μεμιγμένον, πάντα φησὶν αὐτὸν κοσμεῖν τὰ πράγματα διὰ πάντων ἰόντα. ἐνταῦθα δὴ ἐγὼ, ὦ φίλε, πολὺ ἐν πλείονι ἀπορίᾳ εἰμὶ, ἢ πρὶν ἐπιχειρῆσαι μανθάνειν περὶ τοῦ δικαίου ὅ, τι ποτ' ἐστὶν.

Digitized by Google

Σώκρατες. ΣΩ. Καὶ μὴν αὐτό γε τὸ θάλλειν τὴν αὔξην μοι δοκεῖ ἀπεικάζειν τὴν τῶν νέων, ὅτι ταχεῖα καὶ ἐξαιφνιδία γίνεται. οἷον περ οὖν μεμίμηται τῷ ὀνόματι C συναρμόσας ἀπὸ τοῦ θεῖν καὶ ἅλλεσθαι, τὸ ὄνομα. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπισκοπεῖς με ὥσπερ ἐκτὸς δρόμου φερόμενον, ἐπειδὰν λείου ἐπιλάβωμαι. λοιπὰ δὲ ἡμῖν ἔτι συχνὰ τῶν δοκούντων σπουδαίων εἶναι. ΕΡ. Ἀληθῆ λέγεις; ΣΩ. Ὧν γ' ἐστὶν ἓν καὶ τέχνην ἰδεῖν ὅ,τι ποτὲ βούλεται εἶναι. ΕΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτό γε ἕξιν νοῦ σημαίνει ἔχοιόη, τὸ μὲν τ' ἀφελόντι, ἐμβαλόντι δὲ ὃ ο μεταξὺ τοῦ χ καὶ τοῦ ν, καὶ τοῦ νῦ καὶ τοῦ ἦτα. ΕΡ. Καὶ μάλα γε γλίσχρως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὦ μακάριε, οὐκ οἶσθ' ὅτι τὰ πρῶτα ὀνόματα τεθέντα, D κατακέχωσται ἤδη ὑπὸ τῶν βουλομένων τραγῳδεῖν αὐτά, περιτιθέντων γράμματα καὶ ἐξαιρούντων, εὐστομίας ἕνεκα, καὶ πανταχῆ στρεφόντων, καὶ ὑπὸ καλλωπισμοῦ καὶ ὑπὸ χρόνου. ἐπεὶ καὶ ἐν τῷ κατόπτρῳ οὐ δοκεῖ σοι ἄτοπον εἶναι τὸ ἐμβεβλῆσθαι τὸ ῥῶ; ἀλλὰ τοιαῦτα (οἶμαι) ποιοῦσιν οἱ τῆς μὲν ἀληθείας οὐδὲν φροντίζοντες, τὸ δὲ στόμα πλάττοντες. ὥστ' ἐπεμβάλλοντες πολλὰ ἐπὶ τὰ πρῶτα ὀνόματα, τελευτῶντες ποιοῦσι μηδ' ἂν ἕνα ἀνθρώπων συνεῖναι ὅ,τι ποτὲ βούλεται τὸ ὄνομα. ὥσπερ καὶ τὴν σφίγγα ἀντὶ σφιγὸς σφίγγα καλοῦσι, καὶ E ἄλλα πολλά. ΕΡ. Ταῦτα μὲν ἔστιν οὕτως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Εἰ δέ γ' αὖ τις ἐάσῃ καὶ ἐντιθέναι καὶ ἐξαιρεῖν ἅττ' ἂν βούληταί τις εἰς τὰ ὀνόματα, πολλὴ ἂν εὐπορία ἔσται, καὶ πᾶν ἂν παντί τις ὄνομα πράγματι προσαρμόσειεν. ΕΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀληθῆ μέντοι. ἀλλὰ δὲ μέτριον (οἶμαι) δεῖ φυλάττειν καὶ τὸ εἰκὸς σὲ τὸν σοφὸν ἐπιστάτην. ΕΡ. Βουλοίμην ἄν. ΣΩ. Καὶ ἐγώ σοι συμβούλομαι ὦ Ἑρμόγενες. ἀλλὰ μὴ λίαν ὦ δαιμόνιε ἀκριβολογοῦ, μή με ἀπογυιώσῃς μένεος. ἔρχομαι γὰρ ἐπὶ τὴν κορυφὴν ὧν εἴρηκα, ἐπειδὰν μετὰ τέχνην μηχανὴν ἐπι- F σκεψώμεθα. μηχανὴ γάρ μοι δοκεῖ τοῦ ἄνειν ἐπὶ πολὺ σημεῖον εἶναι. τὸ γὰρ μῆκος, πως δὲ πολὺ σημαίνειν, ἐξ ἀμφοῖν οὖν τούτοιν σύγκειται, μήκους τε καὶ τοῦ ἄνειν, τὸ ὄνομα ἡ μηχανή. ἀλλ', ὅπερ νῦν δὴ εἶπον,

eſt, germinare pullulareque facit, quaſi ea quæ irrigantur. HER. Sic apparet, ô Socrates. SOC. Θάλλειν, id eſt, vireſcere, adoleſcere, floreſcere, augmentum iuuenum repræſentant, quaſi velox quiddam & ſubitum, quod innuit ille qui nomen conſtituit ex θεῖν, id eſt, currere, & ἅλλεσθαι, id eſt ſaltare. Non animaduertis me velut extra curſum delatum, poſtquam plana ac peruia nactus ſum? Multa quoque ſuperſunt quæ ad ſeria pertinere videntur. HER. Vera loqueris. SOC. Quorum vnum eſt, vt videamus quid τέχνη, id eſt ars, importet. HER. Prorſus. SOC. Nonne hoc ἕξιν νοῦ, id eſt, habitum mentis oſtendit, ſi τ demitur, interſeritur autem o medium inter χ & ν, & inter ν & η, ἐχονόη? HER. Aride nimium Socrates & inculte. SOC. An ignoras beate vir, nomina vetera obruta iam à ſermonis tragici ſtudioſis, elegantiæ gratia addentibus & ſubtrahentibus literas, ac partim temporis diuturnitate, partim exornationis ſtudio vndique peruertentibus? vt ecce in κατόπτρῳ, id eſt ſpeculo, quam abſurdum eſt ῥ ipſius additamentum? Talia certè, vt arbitror, faciunt qui oris artificioſam conformationem pluris æſtimant quam veritatem. Quamobrem cùm multa nominibus ipſis adiecerint, tandem effecerunt, vt nemo iam nominum ſenſum animaduertat. Quemadmodum dum σφίγγα, id eſt monſtrum quoddam proferunt, cùm σφῖγα pronunciare deberent, ac cætera multa. HER. Hæc quidem ita ſe habent ô Socrates. SOC. Profectò ſi daretur cuique arbitratu ſuo & demere & addere, magna vtique eſſet licentia, & quodlibet nomen cuique rei vnuſquiſque tribueret. HERM. Vera narras. SOC. Vera planè: ſed enim mediocritatem quandam atque decorum ſeruare te decet præſidem ſapientem. HERMOG. O vtinam. SOC. Atqui & ipſe, ô Hermogenes, opto: verùm ne exacta nimium dicuſſione, vir felix, exquiras, ne vim meam prorſus exhaurias. Aſcendam quippe ad ſupradictorum apicem, poſtquam poſt artem conſiderauerimus μηχανὴν, id eſt, machinationem excogitationémque ſolertem. Videtur autem ſignificare idem quod multum pertingere & aſcendere. Componitur ergo ex his duobus, μῆκος, id eſt longe & multum, & ἄνειν, id eſt aſcendere, penetrare, pertingere. Sed vt modò dicebam,

[illegible] vero & ἀρετὴν vocat quis,
quia ſit τῆς ἕξεως αἱρετωτάτης, id eſt maxime eli-
gendæ. Verùm colliſo vocabulo ἀρετὴ denomi-
natur. Forſitan me fingere dices: ego autem aſſero,
ſi modo nomen illud prauitatis quod retuli, rectè
eſt inductum, rectè quoque & iſtud virtutis no-
men induci. HER. At κακὸν, id eſt malum, per quod
in ſuperioribus multa dixiſti, quid ſibi vult? SOC.
Mirificum quiddam per Iouem, ac inuentu dif-
ficile: quemadmodum mihi quidem videtur. Ita-
que ad hoc etiam machinamentum illud ſupe-
rius afferam. HER. Quid iſtud? SOC. Barbaricum
quiddam & hoc eſſe dicam. HER. Probè loqui vi-
deris. SOC. Cæterùm hæc iam ſi placet mittamus,
nomina verò iſta καλὸν & αἰσχρὸν, id eſt pulchrum
& turpe quàm rectè ficta ſint, conſideremus. Quid
αἰσχρὸν innuat, ſatis mihi patere videtur. Nempe
cum ſuperioribus conuenit. videtur qui nomina
ſtatuit, paſſim agitationis impedimentum vitu-
perare. vt ecce, ἀεὶ ἴσχοντι τὸν ῥοῦν, id eſt ſemper im-
pedienti fluxum nomen dedit ἀεισχόρρουν. Nunc
verò collidentes αἰσχρὸν appellant. HER. Quid
καλὸν, id eſt pulchrum? SOCRA. Hoc cognitu
difficilius, quanquam ipſum ita deducitur, vt har-
moniæ duntaxat & longitudinis gratia ipſum α
ſit productum. HER. Quo pacto? SOC. Nomen hoc
cogitationis cognomentum quoddam eſſe vide-
tur. HER. Qui iſtud ais? SOC. Quam tu cau-
ſam appellationis rei cuiuſque cenſes? an non
quòd nomina tribuit? HER. Omnino. SOC. Nónne
cauſa hæc cogitatio eſt, vel deorū, vel hominū, vel
amborū? HER. Nempe. SOC. Ergo καλέσαν, id eſt
quod vocat res, & καλὸν, idem ac cogitatio ſunt.
HER. Apparet. SOC. Quæcunque mens & cogita-
tio agunt, laudanda ſunt: quæ non, vituperanda.
HER. Prorſus. SOC. Quod medicinæ particeps,
medicinæ opera efficit: quod fabrilis artis, fabri-
lia. Tu verò quid ſentis? HERM. Idem. SOC. Pul-
chrum itaque pulchra. HER. Decet. SOC. Eſt
autem hoc, vt diximus, cogitatio. HER. Maximè.

ταύτης τῆς ἕξεως αἱρετωτάτης. συγκεκρότηται δὲ καὶ κα-
λεῖται ἀρετή. καὶ ἴσως μὲν αὖ φήσεις πλάττειν ἐμέ· ἐγὼ δέ φη-
μι, εἴπερ ὃ ἔμπροσθεν εἶπον, ὀρθῶς ἔχει, ἡ κακία, καὶ τοῦτο
τοὔνομα τὴν ἀρετὴν ὀρθῶς ἔχειν. ΕΡΜΟΓ. Τὸ δὲ δὴ
κακόν, δι' οὗ πολλὰ τῶν ἔμπροσθεν εἴρηκας, τί ἂν νοοῖ
τοὔνομα; ΣΩ. Ἄτοπόν τι νὴ Δία ἔμοιγε δοκεῖ καὶ χα-
λεπὸν συμβαλεῖν. ἐπάγω οὖν καὶ τούτῳ ἐκείνην τὴν μη-
D χανήν. ΕΡ. Ποίαν ταύτην; ΣΩ. Τὴν τοῦ βαρβα-
ρικόν τι καὶ τοῦτο φάναι εἶναι. ΕΡ. Καὶ ἔοικάς μοι ὀρ-
θῶς λέγοντι. ἀλλ' εἰ δοκεῖ, ταῦτα μὲν ἐῶμεν· τὸ δὲ καλὸν
καὶ τὸ αἰσχρὸν πειρώμεθα ἰδεῖν πῶς εὐλόγως ἔχει. ΣΩΚ.
Τὸ μὲν τοίνυν αἰσχρόν, καὶ δὴ κατάδηλόν μοι φαίνεται ὃ
νοεῖ. καὶ τοῦτο γὰρ τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογεῖται. τὸ γὰρ ἐμ-
ποδίζον καὶ ἴσχον τῆς ῥοῆς τὰ ὄντα λοιδορεῖν μοι φαίνεται
διὰ παντὸς ὁ τὰ ὀνόματα τιθείς, καὶ νῦν τῷ ἀεὶ ἴσχοντι τὸν
ῥοῦν τοῦτο τὸ ὄνομα ἔθετο ἀεισχορροῦν. νῦν δὲ συγκροτήσαν-
E τες, αἰσχρὸν καλοῦσι. ΕΡ. Τί δὲ τὸ καλόν; ΣΩ. Τοῦτο
χαλεπώτερον κατανοῆσαι. καίτοι λέγει γε αὐτό· ἁρμο-
νίᾳ μόνον καὶ μήκει τοῦ οὗ παρῆκται. ΕΡ. Πῶς δή; ΣΩ.
Τῆς διανοίας τις ἔοικεν ἐπωνυμία εἶναι τοῦτο τὸ ὄνομα.
ΕΡΜΟΓ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Φέρε, τί οἴει σὺ εἶναι τὸ αἴ-
τιον κληθῆναι ἑκάστῳ τῶν ὄντων; ἆρ' οὐκ ἐκεῖνο τὸ τὰ ὀνό-
ματα θέμενον; ΕΡ. Πάντως που. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν
διάνοια ἂν εἴη τοῦτο, ἤτοι θεῶν, ἢ ἀνθρώπων, ἢ ἀμφοτέ-
ρων. ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ καλοῦν τὰ πρά-
γματα καὶ τὸ καλόν, ταὐτόν ἐστι τοῦτο, διάνοια. ΕΡ. Φαίνε-
ται. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὅσα μὲν ἂν νοῦς τε καὶ διάνοια ἐρ-
F γάσηται, ταῦτά ἐστι τὰ ἐπαινετά· τὰ δὲ μή, ψεκτά. ΕΡ.
Πάνυ γε. ΣΩ. Τὸ οὖν ἰατρικὸν ἰατρικὰ ἐργάζεται, καὶ
τὸ τεκτονικὸν τεκτονικά· ἢ πῶς λέγεις; ΕΡ. Οὕτως ἔγω-
γε. ΣΩ. Καὶ τὸ καλὸν ἄρα καλά; ΕΡ. Δεῖ γέ τοι.
ΣΩ. Ἔστι δέ γε τοῦτο, ὥς φαμεν, διάνοια; ΕΡ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἔοικεν, ὦ Ἑρμόγενες, οὐχ ᾗ καὶ οἱ κάπηλοι τῷ χρῶνται ἐὰν τὸ ἀνάλωμα ἀπολύῃ, οὐ ταύτῃ λέγειν μοι δοκεῖ τὸ λυσιτελοῦν· ἀλλ' ὅτι τάχιστον ὂν τοῦ ὄντος, ἱ- C
στάναι οὐκ ἐᾷ τὰ πράγματα, οὐδὲ τέλος λαβοῦσαν τὴν φορὰν τοῦ φέρεσθαι, στῆναί τε καὶ παύσασθαι· ἀλλ' ἀεὶ λύει αὐτῆς, ἄν τι ἐπιχειρῇ τέλος ἐγγίγνεσθαι, καὶ παρέχει ἄπαυστον καὶ ἀθάνατον αὐτήν· ταύτῃ μοι δοκεῖ ἐπιφημίσαι τὸ ἀγαθὸν, λυσιτελοῦν. τὸ γὰρ τῆς φορᾶς λύον τὸ τέλος, λυσιτελοῦν καλέσαι. Ὠφέλιμον δὲ, ξενικὸν τοὔνομα. καὶ Ὅμηρος πολλαχοῦ κέχρηται τῷ ὀφέλλειν. ἔστι δὲ τοῦτο, τοῦ αὔξειν καὶ ποιεῖν ἐπωνυμία. ΕΡ. Τὰ δὲ δὴ τούτων ἐναντία πῶς ἔχει ἡμῖν; ΣΩ. Ὅσα μὲν ἀπόφησι αὐτῶν, ὥς γέ μοι δοκεῖ, οὐδὲν δεῖ ταῦ- D
τα διεξιέναι. ΕΡ. Ποῖα ταῦτα; ΣΩ. Ἀσύμφορον, καὶ ἀνωφελὲς, καὶ ἀλυσιτελὲς, καὶ ἀκερδές. ΕΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλὰ βλαβερόν γε καὶ ζημιῶδες. ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τὸ μέν γε βλαβερὸν, τὸ βλάπτον τὸν ῥοῦν εἶναι λέγει. τὸ δὲ βλάπτον αὖ σημαίνει, βουλόμενον ἅπτειν. τὸ δὲ ἅπτειν καὶ δεῖν ταὐτόν ἐστι· τοῦτο δὲ πανταχοῦ ψέγει. τὸ βουλόμενον οὖν ἅπτειν ῥοῦν, ὀρθότατα μὲν ἂν εἴη βουλαπτεροῦν· καλλωπισθὲν δὲ, καλεῖσθαί μοι φαίνεται βλαβερόν. ΕΡ. Ποικίλα γέ σοι, ὦ Σώκρατες, ἐκβαίνει τὰ ὀνόματα. καὶ γὰρ νῦν μοι ἔδοξας ὥσ- E
περ τοῦ τῆς Ἀθηνάας νόμου προαύλιον στομαυλῆσαι, ὅτε τὸ ὄνομα προεῖπω τὸ βουλαπτεροῦν. ΣΩ. Οὐκ ἐγὼ, ὦ Ἑρμόγενες, αἴτιος, ἀλλ' οἱ θέμενοι τὸ ὄνομα. ΕΡ. Ἀληθῆ λέγεις· ἀλλὰ δὴ τὸ ζημιῶδες τί ἂν εἴη; ΣΩ. Τί δ' ἂν εἴη ποτὲ ζημιῶδες, θέασαι, ὦ Ἑρμόγενες, ὡς ἐγὼ ἀληθῆ λέγω, λέγων ὅτι προστιθέντες γράμματα καὶ ἐξαιροῦντες, σφόδρα ἀλλοιοῦσι τὰς τῶν ὀνομάτων διανοίας, οὕτως ὥστε σμικρὰ πάνυ παραστρέφοντες ἐνίοτε, τἀναντία ποιεῖν σημαίνειν. οἷον καὶ ἐν τῷ δέοντι. ἐνενόησα γὰρ αὐτὸ καὶ ἀνεμνήσθην ἄρτι ἀπὸ τοῦδε ὃ ἔμελλόν σοι ἐρεῖν. F
ὅτι ἡ μὲν νέα φωνὴ ἡμῖν ἡ καλὴ αὕτη καὶ τοὐναντίον περιέτρεψε μηνύειν τὸ δέον, καὶ τὸ ζημιῶδες, ἀφανίζουσα ὅτι νοεῖ· ἡ δὲ παλαιὰ ἀμφότερον δηλοῖ ὃ βούλεται, τοὔνομα. ΕΡΜΟΓ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ.

...uile. HER. Quid autem [illegible] tile? SOCR. Videtur, ô Hermogenes, nõ ſicut cau- C
pones hoc vtũtur, idcirco *λυσιτελοῦν* vocari, quia *ἀνάλωμα ἀπολύει*, id eſt, ſumptus vitat & minuit, verùm quia cùm velociſſimum ſit, res ſtare non ſinit, neque permittit lationem, *τέλος*, id eſt finem progreſſionis accipere atque ceſſare: ſed ſoluit, ſemper ab illa fugátque, ſi quis terminus ſuperueniat, ipſámque indeſinentem immortalemque præbet. hac ratione bonũ *λυσιτελοῦν* vocatum arbitror. ipſum. n. motionis *λύον τὸ τέλος* id eſt ſoluẽs terminũ, *λυσιτελοῦν* vocari videtur. *ὠφέλιμον* verò, id eſt conducibile, peregrinum nomen eſt, quo ſæpenumero Homerus eſt vſus. Eſt autem hoc augendi faciendique cognomentum. HER. D
Quid de horum contrariis eſt dicendum? SOCR. Quæ per negationem iſtorum dicuntur, tractare nequaquam oportet. HER. Quænam iſta? SOC. *ἀσύμφορον, ἀνωφελὲς, ἀλυσιτελὲς, ἀκερδές*. HER. Vera loqueris. SOC. Sed *βλαβερὸν* & *ζημιῶδες*, id eſt noxium & damnoſum. HER. Certè. SOC. *βλαβερὸν* quidem *βλάπτον τὸν ῥοῦν* eſſe dicit. *βλάπτον* autem ſignificat *βουλόμενον ἅπτειν*, id eſt quod vult impedire & coercere, *ῥοῦν*, id eſt, fluxum: hoc autem paſſim vituperat: quódque vult *ἅπτειν τὸν ῥοῦν*, rectè *βουλαπτεροῦν* appellaretur. verùm ornatus gratia *βλαβερὸν* arbitror nominatũ. HER. E
Varia tibi ſuboriuntur, ô Socrates, nomina. atqui mihi videris in præſentia, quaſi Palladiæ legis præludium quoddam præcinuiſſe, dum nomen hoc *βουλαπτεροῦν* pronunciares. SOC. Non ego in cauſa ſum, Hermogenes, ſed qui nomen ipſum inſtituerunt. HERM. Vera loqueris. Verùm *ζημιῶδες* quid? SOC. Quid eſſe debeat *ζημιῶδες*, dicam Hermogenes: & vide quàm verè loquar, quoties dico quòd addentes ac dementes literas longe nominum ſenſum variant, adeo vt ſæpe exiguum quid mutantes, contrariam ſignificationẽ induãt. quod apparet hoc in nomine *δέον*, id eſt opportunum. Venit hoc nuper mihi F
in mentem de eo quod tibi dicturus ſum cogitanti. Recens eſt profectò vox nobis pulchra illa, coegitque contrarium ſonare nobis *δέον* & *ζημιῶδες*, ſenſum ipſum confundens. Vetus autem quid nomen vtrunque vult, explicat. HER. Qui iſthuc ais? SOC. Dicam equidem.

HERM. Ita maximè apparet, ô Socrates. SOC. Verùm non ſic in nomine veteri, quod veriſimilius eſt rectè inſtitutum fuiſſe, quàm noſtrum. Nempe cum ſuperioribus bonis conſentiet, ſi pro ε ι vetus reſtituas. Neque enim δέον, ſed δῖον bonum illud ſignificat, quod ſemper nominum laudat inuentor: Atque ita ſecum ipſe non diſſidet, imò ad idem ſpectant, δῖον, quaſi δῖον, ὠφέλιμον, λυσιτελοῦν, κερδαλέον, ἀγαθὸν, συμφέρον, εὔπορον, id eſt facile ad progreſſum. vniuerſum hoc diuerſis nominibus innuit aliquid per omnia penetrans, omniáque perornans, idque vbique laudatum: quod verò obſtat & detinet, improbat. Quinetiam in nomine hoc ζημιῶδες, ſi veterum more δ pro ζ poſueris, apparebit tibi nomen illud δοῦντι τὸ ἰὸν, id eſt liganti ſiſtentique quod pergit impoſitum. vnde & δημιῶδες cognominatum eſt. HERM. Quid ἡδονὴ, λύπη, ἐπιθυμία, voluptas ſcilicet, dolor, cupiditas, Socrates, & huius generis reliqua? SOCRA. Haud valde obſcura mihi videntur Hermogenes. ἡδονὴ, id eſt voluptas, actionis illius nomen eſt, quæ ad ὄνησιν, id eſt vtilitatem emolumentúmque tendit. δ verò adiectum facit, vt pro eo quod eſt ἡονὴ, ἡδονὴ, proferatur. λύπη, id eſt dolor, à διαλύσεως, id eſt diſſolutione corporis trahi videtur. Nam in huiuſmodi paſſione corpus diſſoluitur. ἀνία, id eſt triſtitia, quod impedit, ἰέναι, id eſt ire, demonſtrat. ἀλγηδὼν, id eſt cruciatus, peregrinum nomen videtur, ab ἀλγεινοῦ dictum. ὀδύνη, id eſt dolor & afflictio, ab ἐνδύσεως, id eſt ingreſſione doloris denominatur. HERMOG. Videtur. SOCRATES. ἀχθηδὼν, id eſt mœror languórque, lationis grauedinem tarditatémque ſignificat. ἄχθος enim onus eſt. ἰὸν verò pergens. χαρὰ verò, id eſt lætitia gaudiúmque, à διαχύσεως, id eſt profuſione, εὐπορίας, id eſt facilitate, ῥοῆς, id eſt motionis animæ, dicitur. τέρψις, id eſt delectatio, ab τερπνοῦ, id eſt oblectamento ducitur. τερπνὸν autem à πνοῆ, id eſt inſpiratione delectationis in animam. Quare merito vocaretur ἕρπνουν, id eſt inſpirans. Temporis autem interuallo ad τερπνὸν deuentum eſt.

λεγόμενον, τοὐναντίον σημαίνει πᾶσι τοῖς περὶ τὸ ἀγαθὸν ὀνόμασιν. ἀγαθοῦ γὰρ ἰδέα οὖσα τὸ δέον φαίνεται δεσμὸς εἶναι καὶ κώλυμα φορᾶς, ὥσπερ ἀδελφὸν ὂν τοῦ βλαβεροῦ. ΕΡ. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες, οὕτω φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλ' οὐκ ἐὰν τῷ ἀρχαίῳ ὀνόματι χρῇ, ὃ πολὺ μᾶλλον εἰκός ἐστιν ὀρθῶς κεῖσθαι ἢ τὸ νῦν, ἀλλ' ὁμολογήσει τοῖς πρόσθεν ἀγαθοῖς, ἐὰν ἀντὶ τοῦ ε τὸ ἰῶτα ἀποδιδῷς, ὥσπερ τὸ παλαιόν. διὸν γὰρ αὖ σημαίνει, ἀλλ' οὐ δέον, τἀγαθὸν ὅπερ ἀεὶ ἐπαινεῖ. καὶ οὕτως
D οὐκ ἐναντιοῦται αὐτὸς αὑτῷ ὁ τὰ ὀνόματα τιθέμενος, ἀλλὰ δέον, καὶ ὠφέλιμον, καὶ λυσιτελοῦν, καὶ κερδαλέον, καὶ ἀγαθὸν, καὶ συμφέρον, καὶ εὔπορον, τὸ αὐτὸ φαίνεται ἑτέροις ὀνόμασι σημαῖνον τὸ διακοσμοῦν καὶ διὸν πανταχοῦ, ἐγκεκωμιασμένον· τὸ δὲ ἴσχον καὶ δοῦν, ψεγόμενον. καὶ δὴ καὶ τὸ ζημιῶδες ἐὰν κατὰ τὴν ἀρχαίαν φωνὴν ἀποδῷς ἀντὶ τοῦ ζῆτα, δέλτα, φανεῖταί σοι κεῖσθαι τὸ ὄνομα ἐπὶ τῷ δοῦντι τὸ ἰὸν, ὀνομασθὲν δημιῶδες. ΕΡ. Τί δαὶ δὴ ἡδονὴ καὶ λύ-
E πη, καὶ ἐπιθυμία, καὶ τὰ τοιαῦτα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐ πάνυ χαλεπά μοι φαίνεται, ὦ Ἑρμόγενες. ἥ τε γὰρ ἡδονὴ, ἡ πρὸς τὴν ὄνησιν ἔοικε τείνουσα πρᾶξις, τοῦτο ἔχειν τὸ ὄνομα· (τὸ δὲ δέλτα ἔγκειται· ὥστε ἡδονὴ ἀντὶ ἡονῆς καλεῖται.) ἥ τε λύπη, ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ σώματος ἔοικεν ἐπωνομάσθαι, ἣν ἐν τούτῳ τῷ πάθει ἴσχει τὸ σῶμα. καὶ ἥ γε ἀνία, τὸ ἐμποδίζον τοῦ ἰέναι. Ἡ δὲ ἀλγηδὼν, ξενικόν τι φαίνεταί μοι, ἀπὸ τοῦ ἀλγεινοῦ ὀνομασθέν. Ὀδύνη δὲ, ἀπὸ τῆς ἐνδύσεως τῆς λύπης κεκλημένη. ΕΡ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἀχθηδὼν δὲ, καὶ παντὶ δῆλον ἀπεικασμένον τὸ ὄνομα τῷ τῆς φορᾶς
F βάρει. Χαρὰ δὲ, τῇ διαχύσει καὶ εὐπορίᾳ τῆς ῥοῆς τῆς ψυχῆς ἔοικε κεκλημένη. Τέρψις δὲ, ἀπὸ τοῦ τερπνοῦ, τὸ δὲ τερπνὸν, ἀπὸ τῆς διὰ τῆς ψυχῆς ἕρψεως, πνοῇ ἀπεικασθὲν κέκληται. ἐν δίκῃ μὲν ἂν ἕρπνουν καλούμενον, ὑπὸ χρόνου δὲ τερπνὸν παρηγμένον.

τὸ (πάλαι γὰρ ὂ ἀντὶ τοῦ ὦ ἐχρώμεθα) νῦν δὴ ἔρως κέκληται, C διὰ τὴν τοῦ ω ἀντὶ τοῦ ο μεταλλαγήν. ἀλλὰ τί ἔτι σὺ λέγεις ὅτι σκοπῶμεν; ΕΡ. Δόξα καὶ τὰ τοιαῦτα πῇ σοι φαίνεται; ΣΩ. Δόξα μὲν δὴ ἤτοι τῇ διώξει ἐπωνόμασται, ἣν ἡ ψυχὴ διώκουσα τοῦ εἰδέναι ὅπῃ ἔχει τὰ πράγματα πορεύεται, ἢ τῇ ἀπὸ τοῦ τόξου βολῇ. ἔοικε δὲ τούτῳ μᾶλλον. ἡ γοῦν οἴησις τούτῳ συμφωνεῖ. οἶσιν γὰρ τῆς ψυχῆς ἐπὶ πᾶν πρᾶγμα οἷόν ἐστιν ἕκαστον τῶν ὄντων δηλούσῃ προσέοικεν· ὥσπερ γε καὶ ἡ βουλὴ πρὸς τὴν βολήν, καὶ τὸ βούλεσθαι τὸ ἐφίεσθαι σημαίνει, καὶ βουλεύεσθαι, πάντα ταῦτα δόξῃ ἑπόμεν' ἄττα φαί- D νεται τῆς βολῆς ἀπεικάσματα· ὥσπερ αὖ καὶ τοὐναντίον ἡ ἀβουλία, ἀτυχία δοκεῖ εἶναι, ὡς οὐ βαλόντος οὐδὲ τυχόντος οὗ τ' ἔβαλλε καὶ ὃ ἐβούλετο, καὶ περὶ οὗ ἐβουλεύετο, καὶ οὗ ἐφίετο. ΕΡ. Ταῦτα ἤδη μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, πυκνότερα ἐπάγειν. τέλος γὰρ ἤδη θεῷ. ἀνάγκην δ' οὖν ἔτι βούλομαι διαπερᾶναι, ὅ, τι τούτοις ἑξῆς ἐστι, καὶ τὸ ἑκούσιον. ΣΩ. Τὸ μὲν οὖν ἑκούσιον, τὸ εἶκον καὶ μὴ ἀντιτυποῦν, ἀλλ', ὡς λέγω, εἶκον τῷ ἰόντι, δεδηλωμένον ἂν εἴη τούτῳ E τῷ ὀνόματι τῷ κατὰ τὴν βούλησιν γιγνομένῳ· τὸ δὲ ἀναγκαῖον καὶ ἀντίτυπον, παρὰ τὴν βούλησιν ὄν, τὸ περὶ τὴν ἁμαρτίαν ἂν εἴη καὶ ἀμαθίαν. ἀπείκασται δὲ τῇ κατὰ τὰ ἄγκη πορείᾳ, ὅτι δύσπορα καὶ τραχέα καὶ λάσια ὄντα ἴσχει τοῦ ἰέναι. ἐντεῦθεν οὖν ἴσως ἐκλήθη ἀναγκαῖον, τῇ διὰ τοῦ ἄγκους ἀπεικασθὲν πορείᾳ. ἕως δὲ πάρεστιν ἡ ῥώμη, μὴ ἀνιῶμεν αὐτήν. ἀλλὰ καὶ σὺ μὴ ἀνίει, ἀλλὰ ἐρώτα. ΕΡ. Ἐρωτῶ δὴ τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα, τήν τε ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος, καὶ τὸ ὄν, καὶ αὐτὸ τοῦτο περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐστιν, ὄνομα, δι' ὅτι τὸ ὄνομα ἔχει. ΣΩΚΡ. Μαίεσθαι οὖν F καλεῖς τι; ΕΡΜΟΓ. Ἔγωγε τὸ ζητεῖν. ΣΩΚ. Ἔοικε τοίνυν ἐκ λόγου ὀνόματι συγκεκροτημένῳ, λέγοντος ὅτι τοῦτ' ἔστιν ὄν, οὗ τυγχάνει ζήτημα τὸ ὄνομα.

fula per oculos. Quapropter ab ἐσρεῖν, id eſt influere, ἔσρεος, id eſt influxio, amor ab antiquis noſtris appellabatur. nam ο pro ω vtebantur. nunc autem ἔρως dicitur, ω pro ο interpoſito. Verùm quid deinceps conſiderandum præcipis? HERM. δόξα, id eſt opinio, & talia quædam, vnde nomen habent? SOCR. δόξα, vel à διώξει, id eſt perſecutione, dicitur, qua pergit & proſequitur anima, conditionem rerum inueſtigans: vel à τόξου βολῇ, id eſt arcus iactu. videtur autem hinc potius dependere. οἴησις, id eſt exiſtimatio, huic conſonat. oſtendit quippe οἶσιν, id eſt ingreſſum animæ in vnumquodque conſiderandum, οἷον, id eſt quale ſit. quemadmodum & βουλή, id eſt voluntas, à βολή, id eſt iactu, dicitur: & βούλεσθαι, id eſt velle, propter ipſum attingendi niſum. ſignificat etiam ἐφίεσθαι, id eſt cupere: & βουλεύεσθαι, id eſt conſulere. Omnia hæc opinionem ſequentia, βολῆς ipſius, id eſt iactus & nixus imagines eſſe videntur: quemadmodum contrarium, ἀβουλία, id eſt priuatio voluntatis, defectus quidam conſequendi impos apparet, quaſi non contendat, neque etiam quod intendit, vult, cupit, inueſtigat, adipiſcatur. HERM. Frequentiora hæc congerere videris, ô Socrates. Quare finis iam ſit fauente deo. Volo tamen adhuc, ἀναγκαῖον & ἑκούσιον, id eſt neceſſarium & voluntarium declarari. Nempe ſuperioribus iſta ſuccedunt. SOC. ἑκούσιον, equidem eſt εἶκον, id eſt cedens neque renitens. hoc ſiquidem nomine declaratur εἶκον τῷ ἰόντι, id eſt cedens cunti, quòdue ex voluntate perficitur. ἀναγκαῖον verò, id eſt neceſſarium & obſiſtens, cùm præter voluntatem ſit, circa errorem inſcitiámque verſabitur. deſcribitur autem ex proceſſu ſecundum neceſſitatem, quoniam in via aſpera denſa inceſſum prohibent. Vnde ἀναγκαῖον dictum eſt, quaſi per ἄγκος ἰὸν, id eſt per vallem vadens. Quouſque verò viget robur, ne deſeramus. Quamobrem interrogato mabo, neque deſiſtas. HERM. Ecce rogo quæ maxima ſunt & pulcherrima: ἀλήθειαν, id eſt veritatem, & ψεῦδος, id eſt mendacium, & ὄν, id eſt ens, & quare id quo de hic agimus, ὄνομα, id eſt nomen, dicitur. SOC. Quid vocas μαίεσθαι? HER. Voco equidem inquirere. SOC. Videtur nomen hoc ex ſermone illo conflatum, quo dicitur ὄν, id eſt ens eſſe, cuius nomen inquiſitio eſt.

SOC.

cis. ſoc. Conſentanea quidem affero, non tamen idcirco certamen excuſationē videtur admittere. Sed conemur hæc diſquirere, atque ita conſideremus: ſi quis ſemper verba illa per quæ nomen dicitur, quæreret, rurſúſque illa per quæ dicuntur verba, ſciſcitatur, pergerétque ita perquirere, nónne qui reſpondet, defatigari tandem & renuere cogeretur? HERM. Mihi ſanè videtur. SOCR. Quando itaque qui reſponſum denegat, meritò ceſſabit? An non poſtquam ad nomina illa peruenerit, quæ cæterorum ſunt & ſermonum & nominum elementa? Hæc vtique ſi elementa ſunt, ex alijs nominibus compoſita videri non debent. quemadmodum ſuprà ἀγαθὸν, id eſt bonum, diximus, ex ἀγαστοῦ, id eſt iucundo amabilique, & θοοῦ, id eſt, veloci compoſitum. θοὸν rurſus ex alijs conſtare dicemus, illáque ex alijs. ſed poſtquam ad id peruenerimus quod vltrà ex alijs nominibus non conſtituitur, meritò nos ad elementum perueniſſe dicemus, nec vlterius hoc in alia nomina referendum. HER. Scitè mihi loqui videris. SOC. An non ea de quibus paulò antè interrogabas nomina elementa ſunt? oportétque rectam illorum rationem aliter quàm reliquorum inueſtigare? HERM. Probabile id quidem. SOC. Probabile certè Hermogenes. Superiora itaque omnia in hæc redacta videntur: ac ſi ita ſe res habet, vt mihi videtur, rurſus agè hîc vnà mecum conſidera, ne fortè delirem dum rectam primorum nòminum rationem exponere tento. HER. Dic modo, ego nanque pro viribus meditabor. SOC. Arbitror equidem in hoc te conſentire, vnam eſſe rectam cuiuſuis nominis, tum primi tum vltimi rationem, nullúmque illorum eo quod nomen eſt, ab alio diſcrepare. HER. Maximè. SOCR. Etenim omnium quæ ſuprà retulimus nominum recta ratio in hoc conſtitit, vt qualis quæque res ſit indicaretur. HER. Proculdubio.

γὰρ οὖν εἰκός. ὃ μέντοι μοι δοκεῖ πρόφασις ὁ ἀγὼν εἶναι δέχεσθαι, ἀλλὰ προθυμητέον αὐτὰ διασκέψασθαι. ἐνθυμηθῶμεν δὲ, εἴ τις ἀεὶ δι' ὧν ἂν λέγηται τὸ ὄνομα ἐκεῖνα ἀνερήσεται τὰ ῥήματα, καὶ αὖθις αὖ δι' ὧν ἂν τὰ ῥήματα λεχθῇ, ἐκεῖνα πεύσεται, καὶ τοῦτο μὴ παύσεται ποιῶν, ἆρ' οὐκ ἀνάγκη τελευτῶντα ἀπειπεῖν ἐστι τὸν ἀποκρινόμενον; ΕΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Πότε οὖν ἀπειπὼν ὁ D ἀπαγορεύων, δικαίως παύοιτ' ἄν; ἆρ' οὐκ ἐπειδὰν ἐπ' ἐκείνοις γένηται τοῖς ὀνόμασιν, ἃ ὥσπερεὶ στοιχεῖα τῶν ἄλλων ἐστὶ καὶ λόγων καὶ ὀνομάτων; ταῦτα γάρ που οὐκέτι δίκαιον φανῆναι, ἐξ ἄλλων ὀνομάτων συγκείμενα, ἂν οὕτως ἔχῃ. οἷον νῦν δὴ τὸ ἀγαθὸν ἔφαμεν ἐκ τοῦ ἀγαστοῦ καὶ ἐκ τοῦ θοοῦ συγκεῖσθαι· τὸ δὲ θοὸν ἴσως φαῖμεν ἂν ἐξ ἑτέρων· ἐκεῖνα δὲ ἐξ ἄλλων. ἀλλ' ἐάν ποτέ γε λάβωμεν ὃ οὐκέτι ἔκ τινων ἑτέρων σύγκειται ὀνομάτων, δικαίως ἂν φαῖμεν ἐπὶ στοιχείῳ τε ἤδη εἶναι, καὶ οὐκέτι τοῦτο ἡμᾶς δεῖν εἰς ἄλλα ὀνόματα ἀναφέρειν. ΕΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ ὀρθῶς λέγειν. E ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ νῦν ἃ ἐρωτᾷς τὰ ὀνόματα, στοιχεῖα ὄντα τυγχάνει, καὶ δεῖ αὐτῶν ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἤδη τὴν ὀρθότητα ἐπισκέψασθαι ἥτις ἐστίν; ΕΡ. Εἰκός γε. ΣΩ. Εἰκὸς δῆτα, ὦ Ἑρμόγενες. πάντα γοῦν φαίνεται τὰ ἔμπροσθεν εἰς ταῦτ' ἀνεληλυθέναι. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει ὥς μοι δοκεῖ ἔχειν, δεῦρο αὖ συνεπίσκεψαι μετ' ἐμοῦ, μή τι παραληρήσω λέγων οἵαν δεῖ τὴν τῶν πρώτων ὀνομάτων ὀρθότητα εἶναι. ΕΡ. Λέγε μόνον, ὡς ὅσον γε δυνάμεως παρ' ἐμοί γ' ἐστὶ, συνεπισκέψομαι. ΣΩ. Ὅτι μὲν τοίνυν μία γέ τις ἡ ὀρθότης παντὸς ὀνόματος καὶ F πρώτου καὶ ὑστάτου, καὶ οὐδὲν διαφέρει τῷ ὄνομα εἶναι οὐδὲν αὐτῶν, οἶμαι καὶ σοὶ συνδοκεῖν. ΕΡ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Ἀλλὰ μὴν ὧν γε νῦν διεληλύθαμεν τῶν ὀνομάτων ἡ ὀρθότης, τοιαύτη τις ἐβούλετο εἶναι, οἵα δηλοῦν οἷον ἕκαστόν ἐστι τῶν ὄντων. ΕΡ. Πῶς γὰρ οὔ;

Ἐπειδὴ δὲ φωνῇ τε καὶ γλώττῃ καὶ στόματι βουλόμεθα δηλοῦν, ἆρ' οὐ τότε ἑκάστου δήλωμα ἡμῖν ἔσται τὸ ἀπὸ τού- C των γιγνόμενον, ὅταν μίμημα γένηται διὰ τούτων περὶ ὁτιοῦν; ΕΡ. Ἀνάγκη μοι δοκεῖ. ΣΩ. Ὄνομ' ἄρ' ἐστὶν (ὡς ἔοικε) μίμημα φωνῆς ἐκείνου ὃ μιμεῖται, καὶ ὀνομάζει ὁ μιμούμενος τῇ φωνῇ ὃ ἂν μιμῆται. ΕΡ. Δοκεῖ μοι. ΣΩ. Μὰ Δί', ἀλλ' οὐκ ἐμοί πω δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, ὦ ἑταῖρε. ΕΡ. Τί δή; ΣΩ. Τοὺς τὰ πρόβατα μιμουμένους τούτους καὶ τοὺς ἀλεκτρυόνας, καὶ τἆλλα ζῷα, ἀναγκαζοίμεθ' ἂν ὁμολογεῖν ὀνομάζειν ταῦτα ἅπερ μιμοῦνται. ΕΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Καλῶς οὖν ἔχειν δοκεῖ σοι; ΕΡ. Οὐκ ἔμοιγε. ἀλλὰ τίς αὖ, ὦ Σώκρατες, μίμησις εἴη τὸ ὄνομα; ΣΩ. Πρῶτον μὲν (ὡς ἐ- D μοὶ δοκεῖ) οὐκ ἐὰν καθάπερ τῇ μουσικῇ μιμούμεθα τὰ πράγματα, οὕτω μιμώμεθα, καίτοι φωνῇ γε καὶ τότε μιμούμεθα. ἔπειτα οὐκ ἐὰν ἅπερ ἡ μουσικὴ μιμεῖται, καὶ ἡμεῖς μιμώμεθα, οὔ μοι δοκοῦμεν ὀνομάσειν. λέγω δὲ τοῦτο. ἔστι τοῖς πράγμασι φωνὴ καὶ σχῆμα ἑκάστῳ, καὶ χρῶμά γε πολλοῖς; ΕΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἔοικε τοίνυν, οὐκ ἐάν τις ταῦτα μιμῆται, οὐδὲ περὶ ταύτας τὰς μιμήσεις ἡ τέχνη ἡ ὀνομαστικὴ εἶναι. αὗται μὲν γάρ εἰσιν, ἡ μὲν, μουσικὴ, ἡ δὲ, γραφική. ἦ γάρ; ΕΡ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ δὴ τόδε; οὐ καὶ οὐσία δοκεῖ σοι εἶναι ἑκάστῳ, ὥσπερ καὶ χρῶμα, καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν; πρῶτον E αὐτῷ τῷ χρώματι καὶ τῇ φωνῇ οὐκ ἔστιν οὐσία τις ἑκατέρῳ αὐτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσα ἠξίωται ταύτης τῆς προσρήσεως τοῦ εἶναι; ΕΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Τί οὖν; εἴ τις αὐτὸ τοῦτο μιμεῖσθαι δύναιτο ἑκάστου τὴν οὐσίαν γράμμασί τε καὶ συλλαβαῖς, ἆρ' οὐκ ἂν δηλοῖ ἕκαστον ὃ ἔστιν; ἢ οὔ; ΕΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ τί ἂν φαίης τὸν τοῦτο δυνάμενον; ὥσπερ τοὺς προτέρους, τὸν μὲν, μουσικὸν ἔφησθα, τὸν δὲ, γραφικόν. τοῦτον δὲ, τίνα; ΕΡ. Τοῦτο ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ὅπερ πάλαι ζητοῦμεν, οὗτος ἂν εἶναι ὁ ὀνομαστικός. ΣΩ. Εἰ ἄρα τοῦτο ἀληθὲς, ἤδη (ὡς ἔοικεν) ἐπισκεπτέον περὶ ἐκείνων τῶν ὀνομάτων F ὧν σὺ ἤρου, περὶ ῥοῆς τε, καὶ τοῦ ἰέναι, καὶ σχέσεως, εἰ τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς συλλαβαῖς τοῦ ὄντος ἐπιλαμβάνεται αὐτῶν, ὥστε ἀπομιμεῖσθαι τὴν οὐσίαν, εἴτε καὶ οὔ. ΕΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Φέρε δὴ ἴδωμεν πότερον ἄρα ταῦτα μόνα ἐστὶ τῶν πρώτων ὀνομάτων, ἢ καὶ ἄλλα πολλά. ΕΡΜΟΓ. Οἶμαι ἔγωγε καὶ ἄλλα. ΣΩ. Εἰκὸς γάρ.

declarare volumus, [illegible] C oſtenſio fiet, ſi per ea circa quodlibet facta fuerit imitatio? HERMOG. Neceſſarium puto. SOCRA. Nomen itaque eſt, vt apparet, imitatio vocis, qua quiſquis aliquid imitatur, per vocem imitatur & nominat. HERMOG. Idem mihi quoque videtur. SOC. Atque per Iouem nondum tamen, ô amice, rectè dictum exiſtimo. HER. Quàobrem? SOCR. Quoniam hos ouium & gallorum cæterorúmque animalium imitatores fateri cogeremur nominare eadem quæ imitantur. HERM. Vera loqueris. SOC. Decere id cenſes? HER. Nequaquam. ſed quęnam, ô Socrates, imitatio nomen erit? SOC. Non talis imitatio, qualis, D quę per muſicam fit, quamuis voce fiat, neque etiam eorundem quorum & muſica imitatio eſt, neque enim per muſicam imitationem nominare videmur. Dico autem ſic. Adeſt rebus vox & figura colórque plurimis. HER. Omnino. SO. Videtur mihi ſi quis hæc imitetur, neque circa imitationes iſtas nominandi facultas conſiſtere. hæ ſiquidem ſunt partim muſica, partim verò pictura. nónne? HER. Planè. SO. Quid ad hoc? nónne eſſentiam eſſe cuique putas, quemadmodum colori & cæteris quæ ſuprà diximus? an non ineſt colori ac voci eſſentia quædam, & aliis omnibus quęcunque eſſendi appellatione ſunt digna? HERM. E Mihi quidem videtur. SOC. Siquis cuiuſque eſſentiam imitari literis ſyllabiſque valeret, nónne quid vnumquodque ſit declararet? HERM. Maximè quidem. SOC. Quem hunc eſſe dices? ſuperiores quidem partim muſicum, partim pictorem cognominabas, hunc vero quomodo vocabis? HER. Videtur hic mihi, ô Socrates, quem iamdiu quærimus, nominandi autor. SOC. Si verum hoc eſt, conſiderandũ iam de nominibus illis quæ tu exigebas, ῥοῆς, id eſt, fluxu, ἰέναι, id eſt ire, σχέσεως, id eſt, detentione, vtrum literis ſyllabiſque ſuis re- F uera eſſentiam imitantur, nécne. HER. Prorſus. SOC. Age videamus nunquid hæc ſola prima nomina ſint, an ſint & alia præter hæc. HERM. Alia equidem arbitror. SOC. Conſentaneum eſt.

…ex vtrum vni, quocunque egere maxime videatur? συμβολαque, id eſt coniecta conficiemus, quas ſyllabas vocant. Quas vbi iunxerimus, ex eiſque nomina verbáque conſtituerimus, rurſus ex nominibus ac verbis magnum iam quiddam & pulchrum & integrũ conſtruemus: & quemadmodum totum ipſum compoſitum pictura animal vocat, ita nos contextum hunc integrum, orationem vel nominandi peritia vel rhetorica fabricatam, vel alia quauis quæ id efficiat arte. Imò non nos iſtud agemus. modum nanq; loquendo tranſgreſſus ſum: quippe veteres ita conſtarunt, ſi ita eſt conſtitutum. Nos autem oportet, ſi modò artificioſe cõſideraturi ſumus, ipſa omnia ſic diſtinguentes, ſiue vt conuenit prima nomina & poſteriora ſint poſita, ſiue non, ita excogitare. Aliter autem connectere videndum eſt, ô amice Hermogenes, ne forte ſit error. HER. Forte per Iouem ô Socrates. SOC. Nunquid ipſe confidis ita te poſſe diſtinguere? Ego enim me poſſe diffido. HERM. Multo igitur magis ipſe diffido. SOCRA. Dimittemus igitur? an vis vtcunque valemus, experiamur, etſi parum quid horum noſſe poſſumus, aggrediamur, ita tamen vt paulo ſuprà, diis præfati: nihil nos veri intelligentes opiniones hominum de illis conicere: ita & nunc pergamus nobiſipſis ſimiliter prædicentes, quod ſi quàm optime diſtinguenda hæc fuiſſent, vel ab alio quopiam, vel à nobis, ſic certe diſtinguere oportuiſſet: nunc autem, vt fertur, pro viribus iſta nos tractare licebit. Admittis hæc? vel quid ais? HERM. Sic prorſus opinor. SOC. Ridiculum viſum iri, ô Hermogenes, arbitror, quòd res ipſæ imitatione per literas ſyllabáſque facta manifeſtæ fiant. Neceſſarium tamen: neque enim melius hoc habemus quicquam, ad quod reſpicientes de veritate primorum nominum iudicemus, niſi fortè quemadmodum Tragici quoties ambigunt, commentitiis quibuſdam machinamentis ad deos confugiunt, ita & nos ocyus rem expediamus,

μάκου· οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς τὰ στοιχεῖα ἐπὶ τὰ πράγματα ἐποίσομεν, καὶ ἓν ἐπὶ ἕν, οὗ ἂν δοκῇ δεῖν, καὶ σύμβολα ποιοῦντες, ὃ δὴ συλλαβὰς καλοῦσι· καὶ συλλαβὰς αὖ συντιθέντες, ἐξ ὧν τά τε ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα συντίθενται, καὶ πάλιν ἐκ τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων μέγα ἤδη τι καὶ καλὸν καὶ ὅλον συστήσομεν, ὥσπερ ἐκεῖ τὸ ζῷον τῇ γραφικῇ, ἐνταῦθα τὸν λόγον τῇ ὀνομαστικῇ, ἢ ῥητορικῇ, ἢ ἥτις ἐστὶν ἡ τέχνη. μᾶλλον δὲ οὐχ ἡμεῖς· ἀλλὰ λέγων ἐξηνέχθην. συνέθεσαν μὲν γὰρ οὕτως ᾗπερ σύγκειται οἱ παλαιοί. ἡμᾶς δὲ δεῖ, εἴπερ τεχνικῶς ἐπιστησόμεθα, σκοπεῖσθαι αὐτὰ πάντα, οὕτω διελομένους, εἴτε κατὰ τρόπον τά τε πρῶτα ὀνόματα κεῖται καὶ τὰ ὕστερα, εἴτε καὶ μή, οὕτω θεᾶσθαι. ἄλλως δὲ συνείρειν μὴ φαῦλον ᾖ, καὶ οὐ καθ' ὁδόν, ὦ φίλε Ἑρμόγενες. ΕΡ. Ἴσως νὴ Δί' ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί οὖν; σὺ πιστεύεις σαυτῷ οἷός τ' ἂν εἶναι ταῦτα οὕτω διελέσθαι; ΕΡ. Ἐγὼ μὲν γὰρ οὔ. ΣΩ. Πολλοῦ ἄρα δέω ἔγωγε. ΕΡ. Ἐάσωμεν οὖν; ἢ βούλει οὕτως ὅπως ἂν δυνώμεθα, καὶ ἂν σμικρόν τι αὐτῶν οἷοί τ' ὦμεν κατιδεῖν, ἐπιχειρῶμεν, προειπόντες (ὥσπερ ὀλίγον πρότερον) τοῖς θεοῖς, ὅτι οὐδὲν εἰδότες τῆς ἀληθείας τὰ τῶν ἀνθρώπων δόγματα περὶ αὐτῶν εἰκάζομεν. οὕτω δὲ καὶ νῦν αὖ εἰπόντες ἡμῖν αὐτοῖς ἴωμεν, ὅτι εἰ μέν τι χρῆν ταῦτα διελέσθαι, εἴτε ἄλλον ὁντινοῦν, εἴτε ἡμᾶς, οὕτως ἔδει αὐτὰ διαιρεῖσθαι, νῦν δὲ, τὸ λεγόμενον, κατὰ δύναμιν δεήσει ἡμᾶς περὶ αὐτῶν πραγματεύεσθαι. δοκεῖ ταῦτα; ἢ πῶς λέγεις; ΕΡ. Πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Γελοῖα μὲν οἶμαι φανεῖσθαι, ὦ Ἑρμόγενες, γράμμασι καὶ συλλαβαῖς τὰ πράγματα μεμιμημένα κατάδηλα γιγνόμενα· ὅμως δὲ ἀνάγκη. οὐ γὰρ ἔχομεν τούτου βέλτιον εἰς ὅ, τι ἐπανενέγκωμεν περὶ ἀληθείας τῶν πρώτων ὀνομάτων, εἰ μὴ ἄρα δή, ὥσπερ οἱ τραγῳδοποιοὶ ἐπειδάν τι ἀπορῶσιν, ἐπὶ τὰς μηχανὰς καταφεύγουσι, θεοὺς αἴροντες, καὶ ἡμεῖς οὕτως εἰπόντες ἀπαλλαγῶμεν,

D E F

ναι. ΕΡ. Ποίου ταῦτα; ἀλλὰ σαφέστερον λέγε. ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοίνυν τὸ ῥ ἔμοιγε φαίνεται ὥσπερ ὄργανον εἶναι πάσης τῆς κινήσεως, ἣν οὐδ' εἴπομεν διότι ἔχει τοῦτο τοὔνομα. ἀλλὰ γὰρ δῆλον ὅτι ἵεσις βούλεται εἶναι. οὐ γὰρ ἦτα ἐχρώμεθα, ἀλλὰ εἶ, τὸ παλαιόν. ἡ δὲ ἀρχὴ ἀπὸ τοῦ κίειν. ξενικὸν δὲ τοὔνομα. τοῦτο δ' ἐστὶν ἰέναι. εἰ οὖν τις τὸ παλαιὸν αὐτῆς εὕροι ὄνομα εἰς τὴν ἡμετέραν φωνὴν συμβαῖνον, ἵεσις ἂν ὀρθῶς καλοῖτο. νῦν δὲ ἀπό τε τοῦ ξενικοῦ τοῦ κίειν, καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ η μεταβολῆς, καὶ τῆς τοῦ ν ἐνθέσεως, κίνησις κέκληται. ἔδει δὲ κιείνησιν καλεῖσθαι, ἢ εἶσιν. ἡ δὲ στάσις, ἀπόφασις τοῦ ἰέναι βούλεται εἶναι. διὰ δὲ τὸν καλλωπισμὸν, στάσις ὠνόμασται. τὸ δὴ αὖ ῥ τὸ στοιχεῖον, ὥσπερ λέγω, καλὸν ἔδοξεν ὄργανον εἶναι τῆς κινήσεως τῷ τὰ ὀνόματα τιθεμένῳ πρὸς τὸ ἀφομοιοῦν τῇ φορᾷ. πολλαχοῦ γοῦν χρῆται αὐτῷ εἰς αὐτήν. πρῶτον μὲν αὐτῷ τῷ ῥεῖν καὶ ῥοῇ διὰ τούτου τοῦ γράμματος τὴν φορὰν μιμεῖται, εἶτα ἐν τῷ τρόμῳ, εἶτα ἐν τῷ τραχεῖ. ἔτι δὲ ἐν τοῖς τοιοῖσδε ῥήμασιν, οἷον Κρούειν, Θραύειν, Ἐρύκειν, Θρύπτειν, Κερματίζειν, Ῥέμβειν. πάντα ταῦτα τὸ πολὺ ἀπεικάζει διὰ τοῦ ῥ. ἑώρα γὰρ (οἶμαι) τὴν γλῶτταν ἐν τούτῳ ἥκιστα μένουσαν, μάλιστα δὲ σειομένην. διὸ φαίνεταί μοι τούτῳ πρὸς ταῦτα κατακεχρῆσθαι. τῷ δ' αὖ ι, πρὸς τὰ λεπτὰ πάντα, ἃ δὴ μάλιστα διὰ πάντων ἴοι ἄν. διὰ ταῦτα τὸ ἰέναι καὶ τὸ ἵεσθαι διὰ τοῦ ι ἀπομιμεῖται. ὥσπερ γε διὰ τοῦ φ, καὶ τοῦ ψ, καὶ τοῦ σίγμα, καὶ τοῦ ζῆτα, ὅτι πνευματώδη τὰ γράμματα, πάντα τὰ τοιαῦτα μεμίμηται αὐτοῖς ὀνομάζων. οἷον, τὸ ψυχρόν, καὶ τὸ ζέον, καὶ τὸ σείεσθαι, καὶ ὅλως σεισμόν. καὶ ὅταν που τὸ φυσῶδες μιμῆται, πανταχοῦ ἐνταῦθα ὡς τὸ πολὺ τὰ τοιαῦτα γράμματα ἐπιφέρειν φαίνεται ὁ τὰ ὀνόματα τιθέμενος. τῆς δ' αὖ τοῦ δ συμπιέσεως, καὶ τοῦ τ, καὶ ἀπερείσεως τῆς γλώττης τὴν δύναμιν, χρήσιμον φαίνεται ἡγήσασθαι πρὸς τὴν μίμησιν τοῦ δεσμοῦ καὶ τῆς στάσεως. ὅτι δὲ ὀλισθάνει μάλιστα ἐν τῷ λ ἡ γλῶττα, κατιδὼν ἀφομοιῶν ὠνόμασε τά τε λεῖα, καὶ αὐτὸ τὸ ὀλισθάνειν, καὶ τὸ λιπαρὸν, καὶ τὸ κολλῶδες, καὶ τἆλλα πάντα τὰ τοιαῦτα. ᾗ δὲ ὀλισθανούσης τῆς γλώττης ἀντιλαμβάνεται ἡ τοῦ γ δύναμις, τὸ γλίσχρον ἀπεμιμήσατο,

tem motus *κίνησις* appelletur, non diximus. patet tamen quòd *ἵεσις*, id eſt, itio eſſe vult. Non enim *η* quondam, ſed *ε* vtebamur. principium autem ab
C *κίειν*, id eſt ire, quod peregrinum nomen eſt, & *ἰέναι*, id eſt, ire, ſignificat. Quare ſi priſcum eius nomen reperiatur in vocem noſtram tranſlatum, rectè *ἵεσις* appellabitur. Nunc autem ab *κίειν* nomine peregrino, & ipſius *η* commutatione, & *ν* ipſius interpoſitione *κίνησις* nuncupatur. Oportebat autem *κιείνησιν* vel *εἶσιν* dicere. *στάσις*, id eſt, ſtatio, negatio ipſius *ἰέναι*, id eſt ire, eſſe vult. ſed ornatus cauſa *στάσις* denominatur. Elementum itaque ipſum *ρ* opportunum motus inſtrumentum, vt modò dicebam, viſum eſt nominum autori ad ipſam lationis ſimilitudinē exprimendam: paſsim
D itaque *ρ* ad motus expreſsionem vtitur. In primo quidem ipſo *ῥεῖν* & *ῥοῇ*, id eſt, fluxúque per literam *ρ* lationem imitatur, deinde in *τρόμῳ*, id eſt, tremore, & *τραχεῖ* aſpero. item in verbis huiuſmodi, *κρούειν* percutere, *θραύειν* vulnerare, *ἐρύκειν* trahere, *θρύπτειν* frangere eneruaréque, *κερματίζειν* incidere, *ῥέμβειν* vacillare, irritare, & circumuerſare. Hæc omnia vt plurimum per *ρ* ad ſimilitudinem motionis effingit. Mitto enim quod lingua in hac litera pronuncianda minimè immoratur, quin potius maximè cōcitatur. Quocirca ad iſtorum expreſſionem ipſo *ρ* potiſſimùm vſus fuiſſe videtur. Vſus eſt & *ι*, ſcilicet iota, ad tenuia quæque
E per omnia maximè penetrantia. idcirco *ἰέναι* & *ἵεσθαι*, id eſt, ire progredique per *ι*, imitatur. Quemadmodum per φ, ψ, σ, ζ, quæ literæ vehementioris ſpiritus ſunt, talia quædam nominum autor exprimit, *ψυχρὸν* frigidum, *ζέον* feruens, *σείεται* concutit, & communiter *σεισμὸν*, concuſſionem quaſſationémque: quotieſque vehemens quippiam & ſpiritu plenum imitari vult nominum inſtitutor, tales vt plurimum literas adhibet. Quinetiam ipſius *δ* compreſſionem ac *τ*, & linguæ velut hærentis retractionem, peropportunā exiſtimaſſe videtur ad vinculi & ſtationis potentiā exprimendā.
F Et quia in λ proferendo maximè lingua prelabitur, idcirco per hoc velut ex ſimilitudine quadam nominauit *λεῖα*. id eſt, lenia, & *ὀλισθαίνειν* labi, & *κολλῶδες* liquidum, *λιπαρὸν* pingue, cæteráque huiuſmodi. Quia verò labentem linguam λ remoratur, eo interiecto formauit *γλίσχρον*, lubricum,

tur? HER. Non mihi per Iouem, quinimò ſcitè loquutum Heſiodum arbitror, quod operæpretium ſit paruum paruo addere. Quare ſi quicquam, licet exiguum, perficere vales, ne graueris, ſed & Socratem iſtum iuua, & me inſuper. SOC. Equidem, ô Cratyle, nihil eorum quæ ſuprà commemoraui, aſſererem. Nempe vtcunque viſum eſt, cum Hermogene hoc indagaui. quocirca aude ſi quid melius habes, exprimere, tanquam ſim libenter, quod dixeris, ſuſcepturus. Neque enim mirarer ſiquid tu hiſce haberes præclarius. Videris porrò & ipſe talia quædam conſideraſſe, & ab aliis didiciſſe. Siquid ergo præſtantius dixeris, me inter diſcipulos tuos circa rectam nominum rationem vnum connumerato. CRA. Certè mihi, ô Socrates, vt ais, curæ hæc fuerunt, ac fortè diſcipulum te efficerem. Vereor tamen ne contrà omnino ſe res habeat. Conuenit mihi nunc idem erga te dicere, quod aduerſus Aiacem in ſacris Achilles inquit. *Generoſè, ait, Aiax Telamonie populorum princeps, omnia mea ex ſententia protuliſti.* Ita quoque, ô Socrates, noſtra ex mente vaticinari videris, ſiue ab Euthyphrone fueris inſpiratus, ſiue Muſa quædam tibi pridem inhærens nunc te protinus concitauerit. SOC. O vir bone Cratyle, ego quoque ſapientiam meam iampridem admiror, neque nimis confido. quare examinandum quid dicam, exiſtimo. Nam à ſeipſo decipi grauiſsimum eſt, nimis enim periculoſa res eſt, quum ſeductor abeſt nunquam, ſempérque deceptum proximè comitatur. Oportet itaque ſuperiora frequenter animaduertere, &, vt poeta ille ait, antè illa retróque conſpicere. Atqui & in præſenti videamus quid à nobis ſit dictum. Rectam diximus nominis rationem, quæ qualis quæque res ſit, oſtendit. Nunquid ſufficienter eſſe dictum aſſerimus? CRAT. Mihi quidem planè ſic videtur, ô Socrates. SOC. Docendi igitur gratia nomina ipſa dicuntur? CRA. Prorſus. SOC. An non & artem eſſe hanc dicimus, & ipſius artifices?

ἔμοιγε. ἀλλὰ τὸ τοῦ Ἡσιόδου καλῶς μοι φαίνεται ἔχειν, τὸ, εἰ καί τις σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθείη, προὔργου εἶναι. Εἰ οὖν καὶ σμικρόν τι οἷός τ' εἶ πλέον ποιῆσαι, μὴ ἀπόκαμνε, ἀλλ' εὐεργέτει καὶ Σωκράτη τόνδε (δίκαιος δ' εἶ) καὶ ἐμέ. ΣΩ. Καὶ μὲν δὴ ἔγωγε καὶ αὐτός, ὦ Κρατύλε, οὐδὲν ἂν ἰσχυρισαίμην ὧν εἴρηκα· ᾗ δέ μοι ἐφαίνετο μεθ' Ἑρμογένους ἐπισκεψάμην· ὥστε τούτου γε ἕνεκα θαρρῶν λέγε εἴ τι ἔχεις βέλτιον, ὡς ἐμοῦ ἐνδεξομένου. εἰ μέντοι ἔχεις τι σὺ κάλλιον τούτων λέγειν, οὐκ ἂν θαυμάζοιμι. δοκεῖς γάρ μοι αὐτός τε D ἐσκέφθαι τὰ τοιαῦτα, καὶ παρ' ἄλλων μεμαθηκέναι. ἐὰν οὖν λέγῃς τι κάλλιον, ἕνα τῶν μαθητῶν περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων καὶ ἐμὲ γράφου. ΚΡ. Ἀλλὰ μὲν δή, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ σὺ λέγεις, μεμέληκέ τέ μοι περὶ αὐτῶν, καὶ ἴσως ἄν σε ποιησαίμην μαθητήν. φοβοῦμαι μέντοι μὴ τούτου πᾶν τοὐναντίον ᾖ, ὅτι μοί πως ἐπέρχεται πρὸς σὲ λέγειν τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, ὃ ἐκεῖνος ἐν Λιταῖς πρὸς τὸν Αἴαντα λέγει. φησὶ δέ,

Αἶαν Διογενὲς Τελαμώνιε κοίρανε λαῶν,
Πάντα τί μοι κατὰ θυμὸν ἐείσω μυθήσασθαι.

E καὶ ἐμοὶ σύ, ὦ Σώκρατες, ἐπιεικῶς φαίνει κατὰ νοῦν χρησμῳδεῖν, εἴτε παρ' Εὐθύφρονος ἐπίπνους γενόμενος, εἴτε καὶ ἄλλη τις Μοῦσα πάλαι σε ἐνοῦσα ἐλελήθει. ΣΩ. Ὠγαθὲ Κρατύλε, θαυμάζω καὶ αὐτὸς πάλαι τὴν ἐμαυτοῦ σοφίαν, καὶ ἀπιστῶ. δοκεῖ οὖν μοι χρῆναι ἐπανασκέψασθαι τί καὶ λέγω. τὸ γὰρ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' αὑτοῦ, πάντων χαλεπώτατον. ὅταν γὰρ μηδὲ σμικρὸν ἀποστατῇ, ἀλλ' ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ δεινόν; δεῖ δή, ὡς ἔοικε, θαμὰ μεταστρέφεσθαι ἐπὶ τὰ προειρημένα, καὶ πειρᾶσθαι, τὸ ἐκείνου τοῦ ποιητοῦ, βλέπειν ἅμα πρόσω καὶ ὀπίσω. καὶ δὴ καὶ νῦν ἡμεῖς ἴδωμεν τί ἡμῖν εἴ- F ρηται. ὀνόματος (φαμέν) ὀρθότης ἐστὶν αὕτη ἥτις ἐνδείξεται οἷόν ἐστι τὸ πρᾶγμα. τοῦτο φῶμεν ἱκανῶς εἰρῆσθαι; ΚΡ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ πάνυ σφόδρα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Διδασκαλίας ἄρα ἕνεκα τὰ ὀνόματα λέγεται. ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν φῶμεν καὶ ταύτην τέχνην εἶναι, καὶ δημιουργοὺς αὐτῆς;

[Σώ]κρατες· ἀλλὰ δοκεῖν μὲν κεῖσθαι, εἶναι δὲ ἑτέρου τούτου τὸ ὄνομα, οὗπερ καὶ ἡ φύσις ἡ τὸ ὄνομα δηλοῦσα. ΣΩ. Πότερον οὐδὲ ψεύδεται ὅταν τις φῇ Ἑρμογένη αὐτὸν εἶναι; μὴ γὰρ οὐδὲ τοῦτο αὖ ᾖ, τὸ τοῦτον φάναι Ἑρμογένη εἶναι, εἰ μὴ ἔστι; ΚΡ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ἆρα ὅτι ψευδῆ λέγειν τὸ παράπαν οὐκ ἔστιν; ἆρα τοῦτό σοι δύναται ὁ λόγος; συχνοὶ γάρ τινες οἱ λέγοντες, ὦ φίλε Κρατύλε, καὶ νῦν καὶ πάλαι. ΚΡ. Πῶς γὰρ ἄν, ὦ Σώκρατες, λέγων γέ τις τοῦτο ὃ λέγει, μὴ τὸ ὂν λέγοι; ἢ οὐ τοῦτό ἐστι τὸ ψευδῆ λέγειν, τὸ μὴ τὰ ὄντα λέγειν; ΣΩ. Κομψότερος μὲν ὁ λόγος ἢ κατ' ἐμὲ, καὶ κατὰ τὴν ἐμὴν ἡλικίαν, ὦ ἑταῖρε· ὅμως μέντοι εἰπέ μοι τοσόνδε, πότερον λέγειν μὲν οὐ δοκεῖ σοι εἶναι ψευδῆ, φάναι δέ; ΚΡ. Οὔ μοι δοκεῖ οὐδὲ φάναι. ΣΩ. Οὐδὲ εἰπεῖν, οὐδὲ προσειπεῖν; οἷον εἴ τις ἀπαντήσας σοι ἐπὶ ξενίας, λαβόμενος τῆς χειρὸς εἴποι, Χαῖρε ὦ ξένε Ἀθηναῖε, υἱὲ Σμικρίωνος Ἑρμόγενες· οὗτος λέξειεν ἂν ταῦτα, ἢ φαίη ἂν ταῦτα, ἢ εἴποι ἂν ταῦτα; ἢ προσείποι ἂν οὕτω σὲ μὲν οὔ, Ἑρμογένη δὲ τουτονί; ἢ οὐδένα; ΚΡ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἄλλως ἂν οὗτος ταῦτα φθέγξασθαι. ΣΩ. Ἀλλ' ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. πότερον γὰρ ἀληθῆ ἂν φθέγξαιτο ταῦτα ὁ φθεγξάμενος, ἢ ψευδῆ; ἢ τὸ μέν τι αὐτῶν ἀληθές, τὸ δὲ, ψεῦδος; καὶ γὰρ ἂν καὶ τοῦτο ἐξαρκοίη. ΚΡ. Ψοφεῖν ἔγωγ' ἂν φαίην τὸν τοιοῦτον, μάτην αὐτὸν ἑαυτὸν κινοῦντα, ὥσπερ ἂν εἴ τις χαλκίον κινήσειε κρούσας. ΣΩ. Φέρε δή, ἐάν πῃ διαλλαχθῶμεν, ὦ Κρατύλε, ἆρ' οὐκ ἄλλο μὲν ἂν φαίης τὸ ὄνομα εἶναι, ἄλλο δὲ, ἐκεῖνο οὗ τὸ ὄνομά ἐστιν; ΚΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὄνομα ὁμολογεῖς μίμημά τι εἶναι τοῦ πράγματος; ΚΡ. Πάντων μάλιστα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὰ ζωγραφήματα τρόπον τινὰ ἄλλον λέγεις μιμήματα εἶναι πραγμάτων τινῶν; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Φέρε δή· ἴσως γὰρ ἐγὼ οὐ μανθάνω ἅττα ποτ' ἐστὶν ἃ λέγεις. σὺ δὲ τάχ' ἂν ὀρθῶς λέγοις. ἔστι διανεῖμαι καὶ προσενεγκεῖν ταῦτα ἀμφότερα τὰ μιμήματα, τά τε ζωγραφήματα κἀκεῖνα τὰ ὀνόματα, τοῖς πράγμασιν ὧν μιμήματά ἐστιν; ἢ οὔ; ΚΡ. Ἔστι. ΣΩ. Πρῶτον μὲν δὴ σκόπει τόδε. ἆρ' ἄν τις τὴν μὲν τοῦ ἀνδρὸς εἰκόνα τῷ ἀνδρὶ ἀποδοίη, τὴν δὲ τῆς γυναικὸς, τῇ γυναικί; καὶ τἆλλα οὕτως.

[illegible] C men, cui natura ineſt quæ nomine continetur. SOC. Verum neque mentitur quiſquis Hermogenem eſſe eũ dicit? Neq; enim hoc eſt dubitandũ, quin eũ dicat Hermogenẽ eſſe, cùm non ſit. CRAT. Qua ratione id ais? SO. Nunquid ex eo quòd non datur dicere falſa, ſermo tuus cõſtat, & circa id verſatur? permulti nẽpe, ô amice Cratyle, & nunc prædicant, & quondem aſſeruerunt. CRA. Quo pacto, ô Socrates, dum dicit quis quod dicit, quod non eſt dixerit? An non hoc eſt falſa dicere, quæ non ſunt, dicere? SOCRA. Præclarior hic ſermo amice, quàm conditio mea & ætas exigat. Attamen mihi dicas, vtrum loqui falſa non poſſe aliquis tibi vi- D detur, fari autem poſſe? CRA. Neque fari. SOC. Ac etiam neque dicere, neque appellare, ſalutaréque? Quemadmodum ſiquis tibi obuius hoſpitalitatis iure manu te præhendẽs, dicat, Salue hoſpes Atheniẽſis, Smictionis fili Hermogenes, ille loqueretur iſta, vel fari diceretur vel diceret, vel ſalutaret, appellarétque ita, non te quidem, ſed hũc Hermogenem, aut nullum? CRA. Videtur mihi, ô Socrates, incaſſum hæc iſte vociferare. SOC. Sat habeo: verum vera vociferat, qui ita clamat, an falſa? an partim vera, partim falſa? Nam hoc quoque ſufficiet. CRAT. Sonare hunc ego dicam E ſeipſum fruſtra mouentem ceu ſiquis æra pulſet. SOC. Animaduerte. Cratyle, verum quoquo modo conueniamus. Nónne aliud nomen, aliud cuius nomen eſt, eſſe dicis? CRAT. Equidem. SOC. Et nomen rei ipſius imitationem quandam eſſe fateris? CRA. Maximè omnium. SOC. Et picturas alio quodam modo rerum quarundam imitationes? CRA. Certè. SOC. Age verò. fortè ego quid dicas, non ſatis intelligo, tu autem forſitan rectè loqueris. poſſumus has imitationes vtraſque & picturas & nomina rebus his quarum imitationes ſunt, attribuere, nécne? CRA. Poſſumus. SOC. Aduerte hoc in primis, nun- F quid poſſit aliquis viri imaginem viro, & mulieri mulieris tribuere, & in aliis eodem pacto.

ſe habet. neque enim nunc ea de re magnopere decertandum eſt. Porrò ſi in his huiuſmodi quædam partitio fit, alterum verè loqui, alterum loqui falſa vocamus. Si hoc accidit, & poſſumus non rectè nomina diſtribuere, & quæ non propria ſunt cuique reddere, ſimiliter in verbis aberrare licebit. Sin autẽ verba nomináq; ita congerere datur, neceſſe eſt & orationes ſimiliter. Oratio quippe, vt arbitror, eſt verborũ & nominum compoſitio. Quid ad iſta Cratyle? CRA. Quod & tu, probè nanque loqui videris. SO. Quinetiã ſi prima nomina ad literas ipſas quadam imitatione referimus, contingere poteſt in his quemadmodum in picturis, in quibus accidit vt cõgruas omnes figuras coloréſque adhibeamus. Itémque vt non omnes, ſed partim ſuper addamus, partim ſubtrahamus, pluráque & pauciora exhibeamus. Nónne fieri hoc poteſt? CRA. Proculdubio. SO. Qui conuenientia omnia tribuit, pulchras literas & imagines reddit. Qui verò addit, vel aufert, literas quidem ac imagines & ipſe facit, ſed malas. CRA. Nempe. SO. Qui autem per literas ac ſyllabas rerum eſſentiam imitatur, nónne eadem ratione ſi competentia omnia tribuit, pulchram imaginem efficit? Id autem nomẽ exiſtit. ſin autem in paucis deficiat vel interdũ excedat, imago quidem efficietur, ſed nõ pulchra? Quamobrem nomina quædã bene inſtituta erũt, quædã contrà. CRA. Fortè. SO. Forſitan ergo nominum hic bonus erit artifex, ille malus. CRA. Profectò. SOC. Nónne huic nomen erat nominum cõditor? CRA. Planè. SOC. Erit itaq; in hoc quemadmodum in cæteris artibus conditor nominum bonus vnus, alius verò non bonus, ſi modò ſuperiora illa inter nos conſtant. CRA. Vera hęc ſunt. Verùm cernis, ô Socrates, quoties has literas α & β,

μημα, εἰ τύχοι ὅτι ἀνήρ· ἂν δὲ τύχῃ, τὸ τῆς θήλεος δὲ ἀνθρωπίνου γένους, εἰ τύχοι ὅτι γυνή; οὐ δοκεῖ σοι τοῦτο οἷόν τ' εἶναι καὶ γίγνεσθαι ἐνίοτε; ΚΡ. Ἐθέλω σοι, ὦ Σώκρατες, συγχωρῆσαι καὶ ἔστω οὕτω. ΣΩ. Καλῶς γε σὺ ποιῶν, ὦ φίλε, εἰ ἔστιν τοῦτο οὕτως ἔχον. οὐδὲ γὰρ δεῖ νῦν πάνυ διαμάχεσθαι περὶ αὐτοῦ. εἰ δ' οὖν ἔστι τις τοιαύτη διανομὴ καὶ ἐνταῦθα, τὸ μὲν ἕτερον τούτων, ἀληθεύειν βουλόμεθα καλεῖν, τὸ δ' ἕτερον, ψεύδεσθαι. D εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, καὶ ἔστι μὴ ὀρθῶς διανέμειν τὰ ὀνόματα, μηδὲ ἀποδιδόναι τὰ προσήκοντα ἑκάστῳ, ἀλλ' ἐνίοτε τὰ μὴ προσήκοντα, εἴη ἂν καὶ ῥήματα ταὐτὸν τοῦτο ποιεῖν. εἰ δὲ ῥήματα καὶ ὀνόματα ἔστιν οὕτω τιθέναι, ἀνάγκη καὶ λόγους. λόγοι γάρ που, ὡς ἐγῷμαι, ἡ τούτων σύνθεσίς ἐστιν. ἢ πῶς λέγεις, ὦ Κρατύλε; ΚΡ. Οὕτω. καλῶς γάρ μοι δοκεῖς λέγειν. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ γράμμασιν αὖ τὰ πρῶτα ὀνόματα ἀπεικάζομεν, ἔστιν ὥσπερ ἐν τοῖς ζωγραφήμασι καὶ πάντα τὰ προσήκοντα χρώματά τε καὶ σχήματα ἀποδοῦναι, καὶ μὴ πάντα αὖ, ἀλλ' ἔνια ἐλλείπειν, E ἔνια δὲ καὶ προστιθέναι, καὶ πλείω καὶ μείζω. ἢ οὐκ ἔστι; ΚΡ. Ἔστι. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ μὲν ἀποδιδοὺς πάντα καλὰ τὰ γράμματά τε καὶ τὰς εἰκόνας ἀποδίδωσιν, ὁ δὲ ἢ προστιθεὶς ἢ ἀφαιρῶν γράμματα μὲν καὶ εἰκόνας ἐργάζεται καὶ οὗτος, ἀλλὰ πονηράς; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Τί δαὶ ὁ διὰ τῶν συλλαβῶν τε καὶ γραμμάτων τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων ἀπομιμούμενος, ἆρα οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἂν μὲν πάντα ἀποδῷ τὰ προσήκοντα, καλὴ ἡ εἰκὼν ἔσται, (τοῦτο δ' ἐστὶν ὄνομα) ἐὰν δὲ σμικρὰ ἐλλείπῃ ἢ προστιθῇ ἐνίοτε, εἰκὼν μὲν γενήσεται, καλὴ δὲ οὔ; ὥστε τὰ μὲν καλῶς εἰργασμένα F ἔσται τῶν ὀνομάτων, τὰ δὲ, κακῶς; ΚΡ. Ἴσως. ΣΩ. Ἴσως ἄρα ἔσται ὁ μὲν, ἀγαθὸς δημιουργὸς ὀνομάτων, ὁ δὲ κακός; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτῳ νομοθέτης ἦν ὄνομα. ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Ἴσως ἄρα νὴ Δί' ἔσται, ὥσπερ ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις, καὶ νομοθέτης ὁ μὲν, ἀγαθὸς, ὁ δὲ, κακὸς, ἐάνπερ τὰ ἔμπροσθεν ἐκεῖνα ὁμολογηθῇ ἡμῖν. ΚΡ. Ἔστι ταῦτα. ἀλλ' ὁρᾷς, ὦ Σώκρατες, ὅταν ταῦτα τὰ γράμματα τό, τε α καὶ τὸ β,

ἢ καὶ ἐν λόγῳ, πάντα ἅπερ σὺ ἔχεις, τοιαῦτα ἕτερα ἐπιστήσειε πλησίον σου, πότερον Κρατύλος ἂν καὶ εἰκὼν Κρατύλου τότ' εἴη, ἢ δύο Κρατύλοι; ΚΡ. Δύο ἔμοιγε δοκοῦσιν, ὦ Σώκρατες, Κρατύλοι. C ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὦ φίλε, ὅτι ἄλλην χρὴ εἰκόνος ὀρθότητα ζητεῖν καὶ ὧν νυνδὴ ἐλέγομεν, καὶ οὐκ ἀναγκάζειν, ἐάν τι ἀπῇ ἢ προσῇ, μηκέτι αὐτὴν εἰκόνα εἶναι; ἢ οὐκ αἰσθάνῃ ὅσου ἐνδέουσιν αἱ εἰκόνες τὰ αὐτὰ ἔχειν ἐκείνοις ὧν εἰκόνες εἰσί; ΚΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Γελοῖα γοῦν, ὦ Κρατύλε, ὑπὸ τῶν ὀνομάτων πάθοι ἂν ἐκεῖνα ὧν ὀνόματά ἐστι τὰ ὀνόματα, εἰ πάντα πανταχῇ αὐτοῖς ὁμοιωθείη. διττὰ γὰρ ἄν που πάντα γένοιτο, καὶ οὐκ ἂν ἔχοι αὐτῶν εἰπεῖν οὐδεὶς πότερόν ἐστι, τὸ μὲν αὐτό, τὸ δὲ ὄνομα. ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις. D ΣΩ. Θαρρῶν τοίνυν, ὦ γενναῖε, ἔα καὶ ὄνομα, τὸ μὲν εὖ κεῖσθαι, τὸ δὲ μή, καὶ μὴ ἀνάγκαζε πάντ' ἔχειν τὰ γράμματα, ἵνα κομιδῇ ᾖ τοιοῦτον οἷόνπερ οὗ ὄνομά ἐστιν· ἀλλ' ἔα καὶ τὸ μὴ προσῆκον γράμμα ἐπιφέρειν. εἰ δὲ γράμμα, καὶ ὄνομα ἐν λόγῳ· εἰ δὲ ὄνομα, καὶ λόγον ἐν λόγῳ μὴ προσήκοντα τοῖς πράγμασιν ἐπιφέρεσθαι, καὶ μηδὲν ἧττον ὀνομάζεσθαι τὸ πρᾶγμα καὶ λέγεσθαι, ἕως ἂν ὁ τύπος ἐνῇ τοῦ πράγματος περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾖ. ὥσπερ ἐν τοῖς τῶν στοιχείων ὀνόμασιν, εἰ μέμνησαι ἃ νυνδὴ ἐγὼ καὶ Ἑρμογένης ἐλέγομεν. ΚΡ. Ἀλλὰ μέμνημαι. E ΣΩ. Καλῶς τοίνυν. ὅταν γὰρ τοῦτο ἐνῇ, κἂν μὴ πάντα τὰ προσήκοντα ἔχῃ, λελέξεταί γε τὸ πρᾶγμα, καλῶς, ὅταν πάντα, κακῶς δέ, ὅταν ὀλίγα. λέγεσθαι δ' οὖν, ὦ μακάριε, ἐῶμεν, ἵνα μὴ ὄφλωμεν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγίνῃ νύκτωρ περιιόντες ὀψὲ ὁδοῦ, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὰ πράγματα δόξωμεν αὖ τῇ ἀληθείᾳ οὕτω πως ἐληλυθέναι ὀψιαίτερον τοῦ δέοντος. ἢ ζήτει τινὰ ἄλλην ὀνόματος ὀρθότητα, καὶ μὴ ὁμολόγει, δήλωμα συλλαβαῖς καὶ γράμμασι πράγματος ὄνομα εἶναι. εἰ γὰρ ταῦτα ἀμφότερα ἐρεῖς, οὐχ οἷός τ' ἔσῃ συμφωνεῖν σαυτῷ. ΚΡ. Ἀλλά μοι δοκεῖς γε, ὦ Σώκρατες, μετρίως λέγειν, καὶ οὕτω τίθεμαι. F ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν ταῦτα ἡμῖν συνδοκεῖ, μετὰ ταῦτα δὴ σκοπῶμεν. εἰ μέλλει (φαμέν) κεῖσθαι καλῶς τὸ ὄνομα, τὰ προσήκοντα δεῖ αὐτὸ γράμματα ἔχειν. ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Προσήκει δὲ τὰ ὅμοια τοῖς πράγμασι. ΚΡ. Πάνυ γε.

pientiam, & vt breui complectar, ita prorſus effinxerit omnia, qualia tibi inſunt: Vtrum, inquã, alterum iſtorum Cratylus erit, alterum Cratyli ipſius imago? An Cratyli potius gemini? CRA. Cratyli, ô Socrates, vt arbitror, duo. SOCR. Cernis amice aliam imaginis rectitudinem eſſe quærendã, quàm illorum quæ paulo antè diximus: neque cogendũ eſſe ſiquid vel additũ, vel ablatũ fuerit, vt nõ amplius ſit imago? An non ſentis quantum deeſt imaginibus, vt eadem habeant quę & illa quorum imagines ſunt? CRA. Equidem. SOC. Ridiculum aliquid Cratyle ex nominibus cõtingeret his quorum nomina ſunt, ſi prorſus illis ſimilia redderẽtur. Gemina quippe omnia fierent, neutrũmque illorum verum eſſet potius dici poſſet, réſne ipſa an nomen. CRA. Vera loqueris. SOC. Ingenuè itaque fatearis, ô vir generoſe, nominum aliud bene, aliud contra poſitum eſſe: neque cogas omnes literas cõtinere, adeò vt penitus tale ſit, quale & id cuius eſt nomen: ſed mitte literam quoq; minus congruam afferri quandoque: ſi literam & nomen ſimiliter in ſermone: ſi in ſermone nomen, ſermonem inſuper nequaquam conuenientem rebus tribui, & rem ipſam nihilominus nominari diciq; , quoad rei ipſius cuius ſermo eſt figura, inſit: quemadmodum in elementorum nominibus quæ nuper ego & Hermogenes commemorauimus, ſi recordaris. CRA. Recordor equidem. SOC. Bene hercle. Igitur quandocunque hoc inerit, quamuis non omnia conuenientia prorſus adſint, dicetur. bene quidem, cùm omnia: malè verò, cùm pauca. Dici itaque, ô beate, mittamus, ne quemadmodum qui in Aegina noctu circumuagantur, ſerò iter peragunt, ita & nos hoc pacto ad res ipſas reuera ſerius quàm deceat, perueniſſe videamur. vel ſaltem aliam quandam exquiras rectam nominis rationem, neque confitearis declarationem rei literis ac ſyllabis factam, nomen eſſe. Porrò ſi ambo hæc dixeris, tibi ipſe conſtare & conſentire non poteris. CRA. Videris mihi probè loqui, ô Socrates, atque ita pono. SOCR. Poſtquam de his conſentimus, quod reſtat, diſcutiamus. Si bene nomen poſitum eſſe debet, oportere diximus literas ſibi conuenientes ineſſe. CRAT. Planè. SOC. Conuenit autem vt literæ rerum ſimiles inſint. CRA. Omnino. SOC.

tur, natura ipſa rebus eſſe ſimilia? Sic autem dico: an aliquis quandoque picturā quam ſuprà diximus, rei cuiuſquam ſimilem effinxiſſet, niſi colores ipſi quibus conſtat imago, eſſent natura rei illius ſimiles quam pictoris ſtudium imitatur? An non impoſsibile? CRA. Impoſsibile planè. SOC. Eadem ratione nomina ipſa nunquam alicuius ſimilia fierent, niſi illa quibus nomina componuntur, ſimilitudinem aliquā haberent earum rerū quarū nominum imitationes ſunt. Ea verò quibus conſtāt nomina, elementa ſunt. CRA. Sanè. SOC. Iam tu ſermonis eius eſto particeps, cuius paulò antè Hermogenes. An rectè dicere tibi viſi ſumus, quod ipſum ρ lationi, motui, aſperitati congruit? CRAT. Rectè mihi quidem. SOC. Ipſum autem λ leni & molli, ac cæteris quæ narrauimus? CRA. Profectò. SOC. Scíſne quod idem, id eſt, aſperitas ipſa nobis quidem σκληρότης vocatur, Eretrieſibus vero σκληρότηρ? CRA. Vtique. SOC. Vtrū ambo hæc ρ & σ, eidem ſimilia videntur idémq; oſtendūt tā illis per ipſius ρ terminationem, quàm nobis per σ, vel alteris noſtrū nihil declarant? CRA. Vtriſque planè demonſtrāt. SO. Vtrū quatenus ſimilia ſunt ρ & σ, vel quatenus diſſimilia? CRA. Quatenus ſimilia. SOC. Nunquid penitus ſimilia ſunt? CRA. Ad lationem quidem æquè ſignificandam? SO. Quin & ipſum λ iniectum, cur non contrarium aſperitatis ipſius ſignificat? CRAT. Fortè non rectè iniectum eſt, ô Socrates, quemadmodū ea quæ tu in ſuperioribus cū Hermogene hoc tractabas, dū & auferebas & inferebas literas vbi maximè oportebat. Ac rectè mihi facere videbaris. & nunc fortè pro λ, ρ apponendū eſt. SO. Probè loqueris. Quid verò, nūc vt loquimur, nihil percipimus inuicē, quādo quis σκληρὸν pronūciat? neque tu quid nunc ego dicam, intelligis? CRA. Intelligo equidem, ô amiciſsime, propter conſuetudinem. SOC. Cùm conſuetudinem dicis, quid aliud præter conuentionem dicere putas?

γεγονέναι τὰ φύσει τὰ στοιχεῖα ὅμοια τοῖς πράγμασιν, ἐξ ὧν τὰ πρῶτα ὀνόματά τις συνθήσει. ὧδε δὲ λέγω· ἆρ᾽ ἄν ποτέ τις συνέθηκεν ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν ζωγράφημα ὅμοιόν τῳ τῶν ὄντων, εἰ μὴ φύσει ὑπῆρχε φάρμακα ὅμοια ὄντα, ἐξ ὧν συντίθεται τὰ ζωγραφούμενα, ἐκείνοις ἃ μιμεῖται ἡ γραφική; ἢ ἀδύνατον; ΚΡ. Ἀδύνατον. ΣΩ.
D Οὐκοῦν ὡσαύτως καὶ ὀνόματα οὐκ ἄν ποτε ὅμοια γένοιτο οὐδενί, εἰ μὴ ὑπάρξει ἐκεῖνα πρῶτον ὁμοιότητά τινα ἔχοντα, ἐξ ὧν συντίθεται τὰ ὀνόματα, ἐκείνοις ὧν ἐστι τὰ ὀνόματα μιμήματα. ἔστι δὲ, ἐξ ὧν συνθετέον, στοιχεῖα; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Ἤδη τοίνυν καὶ σὺ κοινώνει τοῦ λόγου οὗπερ ἄρτι Ἑρμογένης. φέρε, καλῶς σοι δοκοῦμεν λέγειν ὅτι τὸ ρ̄ τῇ φορᾷ καὶ κινήσει καὶ σκληρότητι προσέοικεν; ἢ οὐ καλῶς; ΚΡ. Καλῶς ἔμοιγε. ΣΩ. Τὸ δὲ λ̄ τῷ λείῳ καὶ μαλακῷ, καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Οἶσθα οὖν ὅτι ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἡμεῖς μέν φαμεν σκληρότης, Ἐρετριεῖς
E δὲ, σκληροτήρ; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πότερον οὖν τό, τε ρ̄ καὶ τὸ σ̄ ἔοικεν ἀμφότερα τῷ αὐτῷ, καὶ δηλοῖ ἐκείνοις τε τὸ αὐτὸ, τελευτῶντος τοῦ ρ̄, καὶ ἡμῖν τοῦ σ̄. ἢ τοῖς ἑτέροις ἡμῶν οὐ δηλοῖ; ΚΡ. Δηλοῖ μὲν οὖν ἀμφοτέροις. ΣΩ. Πότερον ᾗ ὅμοια τυγχάνει ὄντα τὸ ρ̄ καὶ τὸ σ̄, ἢ ᾗ μή; ΚΡ. Ἧ ὅμοια. ΣΩ. Ἦ οὖν ὅμοιά ἐστι πάντα χῇ; ΚΡ. Πρός γε ἴσως τὸ φορὰν δηλοῦν. ΣΩ. Ἦ καὶ τὸ λ̄ ἐγκείμενον; οὐ τὸ ἐναντίον δηλοῖ σκληρότητος; ΚΡ. Ἴσως γὰρ οὐκ ὀρθῶς ἔγκειται, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ καὶ ἃ νῦν δὴ σὺ πρὸς Ἑρμογένην ἔλεγες, ἐξαιρῶν τε καὶ ἐντιθεὶς γράμματα οὗ δέοι,
F καὶ ὀρθῶς ἐδόκεις ἔμοιγε. καὶ νῦν ἴσως ἀντὶ τοῦ λ̄, ρ̄ δεῖ λέγειν. ΣΩ. Εὖ λέγεις. τί οὖν; νῦν, ὡς λέγομεν, οὐδὲν μανθάνομεν ἀλλήλων, ἐπειδάν τις φῇ σκληρόν, οὐδὲ οἶσθα σὺ νῦν ὅ, τι ἐγὼ λέγω; ΚΡ. Ἔγωγε, διά γε τὸ ἔθος, ὦ φίλτατε. ΣΩ. Ἔθος δὲ λέγων, οἴει τι διάφορον λέγειν συνθήκης;

σκει μὲν κατὰ τὸ δυνατὸν ὅμοια εἶναι τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασιν· ἀλλὰ μὴ ὡς ἀληθῶς, τὸ τοῦ Ἑρμογένους, γλίσχρα ᾖ C ἡ ὁλκὴ αὕτη τῆς ὁμοιότητος, ἀναγκαῖον δὲ ᾖ καὶ τῷ φορτικῷ τούτῳ προσχρῆσθαι, τῇ συνθήκῃ, εἰς ὀνομάτων ὀρθότητα. ἐπεὶ ἴσως, κατά γε τὸ δυνατὸν, κάλλιστ' ἂν λέγοιτο, ὅταν ἢ πᾶσιν ἢ ὡς πλείστοις ὁμοίοις λέγηται· (τοῦτο δ' ἐστὶ προσήκουσι) αἴσχιστα δὲ τοὐναντίον. τόδε δέ μοι ἔτι εἰπὲ μετὰ ταῦτα, τίνα ἡμῖν δύναμιν ἔχει τὰ ὀνόματα, καὶ τί φῶμεν αὐτὰ καλὸν ἀπεργάζεσθαι. ΚΡ. Διδάσκειν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, καὶ τοῦτο πάνυ ἁπλοῦν εἶναι, ὃς ἂν τὰ ὀνόματα ἐπίστηται, ἐπίστασθαι καὶ τὰ πράγματα. ΣΩ. Ἴσως γὰρ, ὦ Κρατύλε, τὸ D τοιόνδε λέγεις, ὡς ἐπειδάν τις εἰδῇ τὸ ὄνομα οἷόν ἐστιν (ἔστι δὲ οἷόνπερ τὸ πρᾶγμα) εἴσεται δὴ καὶ τὸ πρᾶγμα, ἐπείπερ ὅμοιον τυγχάνει ὂν τῷ ὀνόματι. τέχνη δὲ μία ἄρ' ἐστὶν ἡ αὐτὴ πάντων τῶν ἀλλήλοις ὁμοίων. κατὰ τοῦτο δή μοι δοκεῖς λέγειν ὡς ὃς ἂν τὰ ὀνόματα εἰδῇ, εἴσεται καὶ τὰ πράγματα. ΚΡ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ἔχε δὴ, ἴδωμεν τίς ποτ' ἂν εἴη ὁ τρόπος οὗτος τῆς διδασκαλίας τῶν ὄντων, ὃν σὺ λέγεις νῦν· καὶ πότερον ἔστι μὲν καὶ ἄλλος, οὗτος μέντοι βελτίων, ἢ οὐδ' ἔστιν ἄλ- E λος ἢ οὗτος. ποτέρως οἴει; ΚΡ. Οὕτως ἔγωγε, οὐ πάνυ τι εἶναι ἄλλον, τοῦτον δὲ μόνον καὶ βέλτιστον. ΣΩ. Πότερον δὲ καὶ εὕρεσιν τῶν ὄντων τὴν αὐτὴν ταύτην εἶναι, τὸν τὰ ὀνόματα εὑρόντα, καὶ ἐκεῖνα εὑρηκέναι ὧν νῦν ἐστι τὰ ὀνόματα; ἢ ζητεῖν μὲν καὶ εὑρίσκειν ἕτερον δεῖ τρόπον, μανθάνειν δὲ τοῦτον; ΚΡ. Πάντων μάλιστα καὶ ζητεῖν καὶ εὑρίσκειν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον κατὰ ταὐτά. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἐννοήσωμεν, ὦ Κρατύλε, εἴ τις ζητῶν τὰ πράγματα, ἀκολουθοῖ τοῖς ὀνόμασι, σκοπῶν οἷον ἕκαστον βούλεται εἶναι, ἆρ' ἐννοεῖς ὅτι οὐ μικρὸς κίνδυνός ἐστιν ἐξαπατηθῆναι; ΚΡ. Πῶς; ΣΩ. Δῆλον ὅτι ὁ θέμενος πρῶτος F τὰ ὀνόματα, οἷα ἡγεῖτο εἶναι τὰ πράγματα, τοιαῦτα ἐτίθετο καὶ τὰ ὀνόματα, ὡς φαμέν. ἦ γάρ; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν ἐκεῖνος μὴ ὀρθῶς ἡγεῖτο, ἔθετο δὲ οἷα ἡγεῖτο, τί ἡμᾶς οἴει τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ πείσεσθαι; ἄλλο τι ἢ ἐξαπατηθήσεσθαι;

rationem deſcendere, quo pacto ſperas, aliud propria reperturum te nomina vt ſingulis numeris ſimile nomen attribuas, ſi non permiſeris conceſſionem tuam, conuentionémque autoritatem aliquam circa nominum rationẽ habere? Mihi quidẽ & illud placet, vt nomina quoad fieri poteſt, rebus ſimilia ſint. Vereor tamen ne fortè, vt dicebat Hermogenes, tenuis quodãmodo ſit iſtius ſimilitudinis vſurpatio, cogamúrq; & oneroſa hac re, cõuentione videlicet vti, ad rectã nominũ rationem: quoniam tunc fortè pro viribus optimè diceretur, cùm vel omnino, vel maxima ex parte ſimilibus, id eſt conueniẽtibus diceremus, turpiſſimè verò cũ contrà. Hoc autẽ poſt hæc inſuper mihi dicas: quã nobis vim habent nomina, quidue pulchrum per hæc effici aſſerimus? CRA. Docere mihi quidem nomina videntur, ô Socrates, idque ſimpliciter aſſerendum, quòd quiſquis nomina ſcit, & res itidem ſciat. SOC. Forte, ô Cratyle, tale quiddam dicis, quòd cum nouerit aliquis quale ſit nomen, eſt autem tale qualis & res exiſtit, rem quoque ipſam agnoſcet, quando quidem nominis eſt res ſimilis. Ars autem vna eadémque eſt omnium inter ſe ſimilium. Hac ratione inductus dixiſſe videris, quòd quiſquis nomina cognoſcit, res quoque ipſas agnoſcet. CRA. Vera loqueris. SOC. Age, videamus quis modus docendarum rerum iſte ſit, quem ipſe nunc dicis, & vtrũ alius prętcrea ſit, hic tamen potior habeatur, vel alius præter hunc nullus. Vtrum iſtorum potius arbitraris? CRA. Hoc certè, quòd nullus videlicet alius ſit, ſed hic ſolus & optimus. SOC. Vtrum verò & res ipſas ita reperiri cenſes, vt quicunque nomina reperit, ea quoque quorum nomina ſunt, inueniat? An quærendum potius reperiendúmque alium modum quendam, húncque diſcendũ? CRA. Maxime omniũ ſecundũ iſta hunc ipſum & quærendũ & inueniendũ. SOC. Age, ita conſideremus, ô Cratyle: ſi quis dum res inueſtigat, nomina ipſa ſequitur, attẽditq; quale vnũquodq; vult eſſe, vides quàm maximũ deceptionis periculum ſubit? CRA. Quo pacto? SOC. Quoniã qui principio nomina poſuit, quales eſſe res opinatus eſt, talia quoque nomina, vt dicebamus, effinxit. Nónne ita? CRAT. Ita prorſus. SOC. Si ergo ille non rectè ſenſit, & vt ſenſit, inſtituit, nónne & ſequentes eius veſtigia deceptum iri exiſtimas?

tionis eſt imitatio. Præterea ἱστορία id forte ſignificat quod ἵστησι τὸν ῥοῦν, id eſt, ſiſtit fluxũ, & ipſum πιστὸν, id eſt, credẽdũ, ἱστᾶν, id eſt firmare omnino ſignificat. Quinetiã μνήμη, id eſt, memoria, oſtendit prorſus ꝙ in anima nõ motus eſt, & agitatio, ſed μονὴ, id eſt, quies, ſtabiliſq; permãſio. Atqui ſi quis nomina ipſa obſeruet ἡ ἁμαρτία & συμφορά, id eſt, error & cõtingẽtia caſúſq;, idẽ videbitur inferre, ꝙ σύνεσις & ἐπιστήμη, id eſt, intelligẽtia atq; ſciẽtia, & cætera nomina quæ præclaris ſunt reb⁹ impoſita. Itẽ ἡ ἀμαθία & ἀκολασία, id eſt, inſcitia & intẽperãtia, proxima his videtur. ἀμαθία quidẽ importare videtur, ἅμα θεῷ ἰόντος πορείαν, id eſt, ſimul cũ deo eũtis progreſſum. ἀκολασία verò omnino quãdam ipſarũ rerũ ἀκολουθίαν, id eſt, perſecutionem atq; cõgreſſũ. Atq; ita quæ rerum turpiſſimarum nomina eſſe putamus, nominum illorũ quæ circa pulcherrima ſunt, quàm ſimilima videbuntur. Arbitror & alia multa reperiri poſſe, ſiquis ad hęc incumbat, ex quibus iterum iudicabit nominum autorem non currentes delatáſque res, imò ſtabiles indicare. CRA. Verũtamẽ multa, ô Socrates, ſecundũ agitationis ſignificationem vides illum cõſtituiſſe. SO. Quid agemus, ô Cratyle? Nunquid ſuffragiorũ calculorúmque inſtar nomina ipſa dinumerabimus? atq; ad hãc normã de recta ratione nominũ iudicabim⁹, vt ea tãdẽ vera ſint, quibus ſignificatione plurimũ nominũ ſuffragãtur? CRA. Haud decet. SOC. Nõ certè amice. Sed his iã omiſſis, videamus, vtrũ hæc nobis iſto modo fateris, an non. Age, nónne paulo antè confeſſi ſumus eos qui nomina in ciuitatibus ſingulis tũ Græcis, tum Barbaris impoſuerunt, onomothetas, id eſt, nominũ conditores eſſe, & artẽ quæ hãc facultatẽ contineret, nominum conditricem eſſe. CRA. Maximè. SOC. Iam verò, primi onomothetæ prima nomina, vtrum res quibus nomina imponebant noſcentes, an ignorantes, impoſuerũt?

ἀρχὴν λέγει μᾶλλον, ἢ ἐμβάλλοντας τὸ ε, ἐπισημαίνει, ἀλλὰ τὴν ἐμβολὴν ποιήσασθαι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ ε, ἐν τῷ ι. ἔπειτα τὸ βέβαιον, ὅτι βάσεώς τινός ἐστι καὶ στάσεως μίμημα, ἀλλ' οὐ φορᾶς. ἔπειτα ἡ ἱστορία αὐτό που σημαίνει, ὅτι ἵστησι τὸν ῥοῦν, καὶ τὸ πιστὸν, ἱστὰν παντάπασι σημαίνει. ἔπειτα δὲ ἡ μνήμη παντί που μηνύει ὅτι μονή ἐστιν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλ' οὐ φορά. εἰ

D δὲ βούλει, ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ συμφορὰ, εἰ κατὰ τὸ ὄνομά τις ἀκολουθήσει, φανεῖται ταὐτὸν τῇ συνέσει ταύτῃ καὶ ἐπιστήμῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖς περὶ τὰ σπουδαῖα ὀνόμασιν. ἔτι τοίνυν ἡ ἀμαθία καὶ ἡ ἀκολασία παραπλησία τούτοις φαίνεται. ἡ μὲν γὰρ τοῦ ἅμα θεῷ ἰόντος πορεία φαίνεται ἡ ἀμαθία· ἡ δ' ἀκολασία, παντάπασιν ἀκολουθία τοῖς πράγμασι φαίνεται. καὶ οὕτως, ἃ νομίζομεν ἐπὶ τοῖς κακίστοις ὀνόματα εἶναι, ὁμοιότατ' ἂν φαίνοιτο τοῖς ἐπὶ τοῖς καλλίστοις. οἶμαι δὲ, καὶ ἄλλα πόλλ' ἄν τις εὕροι (εἰ πραγματεύοιτο) ἐξ ὧν οἰηθείη ἂν αὖ πάλιν τὸν τὰ ὀνό-

E ματα τιθέμενον, οὐχὶ ἰόντα οὐδὲ φερόμενα, ἀλλὰ μένοντα τὰ πράγματα σημαίνειν. ΚΡΑΤΥΛΟΣ. Ἀλλ' ὦ Σώκρατες ὁρᾷς ὅτι τὰ πολλὰ ἐκείνως ἐσήμαινεν. ΣΩ. ΚΡΑΤ. Τί οὖν τοῦτο, ὦ Κρατύλε; ὥσπερ ψήφους διαριθμησόμεθα τὰ ὀνόματα; καὶ ἐν τούτῳ ἔσται ἡ ὀρθότης, ὁπότερ' ἂν πλείω φαίνηται τὰ ὀνόματα σημαίνοντα, ταῦτα δὴ ἔσται τὰ ἀληθῆ; ΚΡΑΤ. Οὔκουν εἰκός γε. ΣΩΚΡ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ὦ φίλε. καὶ ταῦτα μέν γε αὐτοῦ ἐάσωμεν· τάδε δὲ ἐπισκεψώμεθα εἰ ἡμῖν καὶ τῇδε ὁμολογεῖς, εἴτε καὶ οὔ. φέρε, τοὺς τὰ ὀνόματα ταῖς πόλεσι τιθεμένους ἑ-

F κάστοτε ἔν τε ταῖς Ἑλληνικαῖς καὶ βαρβαρικαῖς, οὐκ ἄρτι ὡμολογοῦμεν νομοθέτας εἶναι; καὶ τὴν τέχνην τὴν τοῦτο δυναμένην, νομοθετικήν; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Λέγε δὴ, οἱ πρῶτοι νομοθέται τὰ πρῶτα ὀνόματα πότερον γιγνώσκοντες τὰ πράγματα οἷς ἐτίθεντο, ἐτίθεντο, ἢ ἀγνοοῦντες;

αὐτῷ ὁ θέμενος δαίμων τις ἢ θεός; ἢ οὐδέν σοι ἐδόκουν ἄρτι λέγειν; ΚΡ. Ἀλλὰ μὴ οὐκ ἦν ταῦτα τὰ ἕτερα ὀνόματα. ΣΩ. Πότερα, ὦ ἄριστε, τὰ ἐπὶ τὴν στάσιν ἄγοντα, ἢ τὰ ἐπὶ τὴν φοράν; οὐ γάρ που κατὰ τὸ ἄρτι λεχθὲν, πλήθει κριθήσεται. ΚΡ. Οὔτοι δὴ δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὀνομάτων οὖν στασιασάντων, καὶ τῶν μὲν φασκόντων ἑαυτὰ εἶναι τὰ ὅμοια τῇ ἀληθείᾳ, τῶν δ' ἑαυτά, τίνι ἔτι διακρινοῦμεν; ἢ ἐπὶ τί ἐλθόντες; οὐ γάρ που ἐπὶ ὀνόματά γε ἕτερα ἄλλα τούτων. οὐ γὰρ ἔστιν. ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἄλλ' ἄττα ζητητέα πλὴν ὀνομάτων, ἃ ἡμῖν ἐμφανιεῖ ἄνευ ὀνομάτων, ὁπότερα τούτων ἐστὶ τἀληθῆ, δείξαντα δηλονότι τὴν ἀλήθειαν τῶν ὄντων. ΚΡ. Δοκεῖ μοι οὕτω. ΣΩ. Ἔστιν ἄρα (ὡς ἔοικεν) ὦ Κρατύλε, δυνατὸν μαθεῖν ἄνευ ὀνομάτων τὰ ὄντα, εἴπερ ταῦτα οὕτως ἔχει. ΚΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Διὰ τίνος ἄλλου οὖν ἔτι προσδοκᾷς ἂν αὐτὰ μαθεῖν; ἆρα δι' ἄλλου του, ἢ οὗπερ εἰκός γε καὶ δικαιότατον, δι' ἀλλήλων γε, εἴπῃ συγγενῆ ἐστὶ, καὶ αὐτὰ δι' αὑτῶν; τὸ γάρ που ἕτερον ἐκείνων καὶ ἄλλο ὂν, ἕτερον ἄν τι καὶ ἀλλοῖον σημαίνοι, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνα. ΚΡ. Ἀληθῆ μοι φαίνῃ λέγειν. ΣΩ. Ἔχε δὴ πρὸς Διός· τὰ δὲ ὀνόματα οὐ πολλάκις μέντοι ὡμολογήκαμεν, τὰ καλῶς κείμενα, ἐοικότα εἶναι ἐκείνοις ὧν ὀνόματα κεῖται, καὶ εἶναι εἰκόνας τῶν πραγμάτων; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν ἔστι μὲν ὅτι μάλιστα δι' ὀνομάτων τὰ πράγματα μανθάνειν, ἔστι δὲ καὶ δι' ἑαυτῶν, ποτέρα ἂν εἴη καλλίων καὶ σαφεστέρα ἡ μάθησις; ἐκ τῆς εἰκόνος μανθάνειν αὐτήν τε αὑτὴν, εἰ καλῶς εἴκασται, καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἧς ἦν ἡ εἰκών· ἢ ἐκ τῆς ἀληθείας αὐτήν τε αὑτὴν καὶ τὴν εἰκόνα αὐτῆς, εἰ πρεπόντως εἴργασται; ΚΡ. Ἐκ τῆς ἀληθείας μοι δοκεῖ ἀνάγκη εἶναι. ΣΩ. Ὅντινα μὲν τοίνυν τρόπον δεῖ μανθάνειν ἢ εὑρίσκειν τὰ ὄντα, μεῖζον ἴσως ἐστὶν ἐγνωκέναι ἢ κατ' ἐμὲ καὶ σέ. ἀγαπητὸν δὲ καὶ τοῦτο ὁμολογήσασθαι, ὅτι οὐκ ἐξ ὀνομάτων, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αὐτὰ ἐξ αὑτῶν καὶ μαθητέον καὶ ζητητέον ἢ ἐκ τῶν ὀνομάτων. ΚΡ. Φαίνεται, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν τόδε σκεψώμεθα, ὅπως μὴ ἡμᾶς τὰ πολλὰ ταῦτα ὀνόματα εἰς ταὐτὸ τείνοντα ἐξαπατᾷ, εἰ τῷ ὄντι μὲν οἱ θέμενοι αὐτὰ, διανοηθέντες τε ἔθεντο, ὡς ἰόντων ἁπάντων ἀεὶ καὶ ῥεόντων. φαίνονται γὰρ ἔμοιγε καὶ αὐτοὶ οὕτω διανοηθῆναι.

SOC. Numquid putas contraria ſibi ipſi poſuiſſe C nominum autorem, ſi dæmon aliquis vel Deus extitit? an nihil tibi ſuprà dixiſſe videmur? CRA. Forte nondum alterum iſtorum nomina erant. SOC. Vera igitur erant vir optimè? num quæ ad ſtatum vergunt? an quæ ad motum potius? Neque enim, vt modò diximus, multitudine iudicabitur. CRA. Sic decet Socrates. SOC. Cùm itaque diſſentiant contendantque de veritate invicem nomina, & tam hæc quàm illa vero propinquiora eſſe aſſerant, cuius ad normam dijudicabimus? Quò nos vertemus? Neque enim ad alia nomina confugiemus, quia præter hæc nulla. Verũ alia quædã præter nomina quærenda ſunt, D quæ nobis oſtendãt abſque nominibus, vtra iſtorũ vera ſint, rerũ videlicet monſtrantia veritatẽ. CRA. Ita mihi videtur. SO. Si hæc vera ſunt Cratyle, poſsũt, vt videtur, res ſine nominibus percipi. CRA. Apparet. SO. Per quid potiſsimũ aliud ſperas res ipſas percipere? Nónne per quod cõſentaneum ac decẽs eſt? per mutuã illarũ cómunionem ſcilicet, ſi quo modo inuicem cognatę ſunt, & per ſeipſas maximè. Quod enim aliud eſt ab illis, aliud quiddam non illas ſignificat. CRA. Vera loqui videris. SO. Dic obſecro nónne iam ſępe conceſsimus, E nomina quæ rectè poſita sũt, ſimilia illorũ eſſe quorũ ſunt nomina, rerúmq; imagines eſſe? CRA. Cõceſsimus planè. SO. Si ergo licet res per nomina diſcere, ac etiam per ſeipſas, quæ præſtantior erit lucidiórq; perceptio? Nũ ſi ex imagine cogitetur, & imago ipſa vtrũ rectè expreſſa ſit, & veritas cuius hæc eſt imago? An potius ſi ex veritate tã veritas ipſa quàm ipſius imago, nunquid decẽter imago ad eã fuerit inſtituta? CRA. Si ex veritate. SO. Qua ratione res per doctrinam vel per inuentionem cõprẹhendendæ ſint, iudicare, maioris quàm meũ ac tuũ ſit, ingenij opus eſſe videtur. Sufficiat autẽ nunc inter nos conſtituiſſe quod nõ ex nominibus, imò ex ſe ipſis potius diſcendę F quærendæq; ſunt. CRA. Sic apparet ô Socrates. SO. Animaduertamus & hoc præterea, ne multa hæc nomina in idem tendentia nos decipiant, cùm qui illa impoſuerunt, currere omnia ſemper fluereque putauerint, atque ea conſideratione poſuerint: videntur nempe mihi ita exiſtimaſſe.

quorum

ipſam eſſe affirmandum eſt, ô Cratyle, ſi decidunt omnia, nihilque permanet. Si enim cognitio ex eo quòd cognitio eſt non decidit, permanebit ſemper, ac ſemper erit cognitio: ſinautem cognitionis ſpecies ipſa diſcedit, ſimul & in aliam cognitionis ſpeciem delabetur, neque cognitio erit. Quòd ſi perpetuò migrat, ſemper non erit cognitio. Atque hac ratione neque quod cogniturum eſt, neque quod cognoſcendum, ſemper erit. Sin autem ſemper eſt quod cognoſcit, eſt quod cognoſcitur, eſt pulchrum, eſt & bonum, eſtque denique exiſtentium vnumquodque, quæ in præſentia dicimus, neque fluxus neque lationis ſimilia mihi videntur. Verum verò hæc ita ſint, an vt dicebant Heracliti ſectatores, aliique permulti, haud facilè diſcerni poteſt. Neque hominis admodum ſanę mentis eſt ſeipſum animúmque ſuum nominibus credere, & autorem nominum ſapientem aſſeuerare, atque ita de ſeipſo rebúſque omnibus malè ſentire, vt putet nihil integrum firmúmque exiſtere, ſed omnia velut fictilia fluere atque concidere, & quemadmodum homines deſtillationibus capitis ægrotantes, ſimiliter quoque res ipſas affici iudicet, adeo vt deſtillatione & fluxu omnia comprehendantur. Fortè ô Cratyle ita eſt, fortè etiam aliter: forti igitur animo & diligenti ſtudio inueſtiganda res eſt. neque enim facile aſſentiendum. Iuuenis adhuc es, atque tibi ſufficit ætas. Et ſiquid inueneris indagando, mihi quoque impartiri debes. CRAT. Nauabo operam Socrates. Ac certè ſcito me etiam in præſentia non torpere, imò cogitanti mihi & multa animo reuoluenti multo magis ita vt dicebas ipſe, quàm vt Heraclitus, res ſeſe habere videntur. SOCR. Deinceps amice poſtquam redieris, me doceto. Nunc autem vt conſtituiſti, in agrum perge. Atqui & Hermogenes hic te comitabitur. CRAT. Fiet vt mones, Socrates. Verùm tu quoque iam de his cogita.

…εἰ μεταπίπτει πάντα χρήματα, καὶ μηδὲν μένει. εἰ μὲν γὰρ αὐτὸ τοῦτο ἡ γνῶσις, τοῦ γνῶσις εἶναι μὴ μεταπίπτει, μένοι τε ἂν ἀεὶ ἡ γνῶσις, καὶ εἴη γνῶσις. εἰ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ εἶδος μεταπίπτει τῆς γνώσεως, ἅμα τ' ἂν μεταπίπτοι εἰς ἄλλο εἶδος γνώσεως, καὶ οὐκ ἂν εἴη γνῶσις. εἰ δὲ ἀεὶ μεταπίπτει, ἀεὶ οὐκ ἂν εἴη γνῶσις. καὶ ἐκ τούτου τοῦ λόγου, οὔτε τὸ γνωσόμενον, οὔτε τὸ γνωσθησόμενον ἂν εἴη. εἰ δὲ
D ἔστι μὲν ἀεὶ τὸ γιγνῶσκον, ἔστι δὲ τὸ γιγνωσκόμενον, ἔστι δὲ τὸ καλόν, ἔστι δὲ τὸ ἀγαθόν, ἔστι δὲ ἓν ἕκαστον τῶν ὄντων, οὔ μοι φαίνεται ταῦτα ὅμοια ὄντα ἃ νῦν ἡμεῖς λέγομεν, ῥοῇ οὐδέν, οὐδὲ φορᾷ. Ταῦτ' οὖν πότερόν ποτε οὕτως ἔχει, ἢ ἐκείνως ὡς οἱ περὶ Ἡράκλειτον λέγουσι καὶ ἄλλοι πολλοί, μὴ οὐ ῥᾴδιον ᾖ ἐπισκέψασθαι· οὐδὲ πάνυ νοῦν ἔχοντος ἀνθρώπου, ἐπιτρέψαντα ὀνόμασιν αὐτὸν καὶ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν θεραπεύειν, πεπιστευκότα ἐκείνοις, καὶ τοῖς θεμένοις αὐτὰ διισχυρίζεσθαι ὥς τι εἰδότα· καὶ αὐτοῦ γε καὶ τῶν ὄντων καταγιγνώσκειν, ὡς οὐδὲν ὑγιὲς οὐδενός, ἀλλὰ πάντα
E ὥσπερ κεράμια ῥεῖ, καὶ ἀτεχνῶς ὥσπερ οἱ κατάρρῳ νοσοῦντες ἄνθρωποι, οὕτως οἴεσθαι καὶ τὰ πράγματα διακεῖσθαι, ὑπὸ ῥεύματός τε καὶ κατάρρου πάντα χρήματα ἔχεσθαι. Ἴσως μὲν οὖν δή, ὦ Κρατύλε, οὕτως ἔχει, ἴσως δὲ καὶ οὔ. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἀνδρείως τε καὶ εὖ, καὶ μὴ ῥᾳδίως ἀποδέχεσθαι. (ἔτι γὰρ νέος εἶ, καὶ ἡλικίαν ἔχεις) σκεψάμενον δέ, ἐὰν εὕρῃς, μεταδιδόναι καὶ ἐμοί. ΚΡ. Ἀλλὰ ποιήσω ταῦτα. εὖ μέντοι ἴσθι ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ νῦν ἀσκέπτως ἔχω· ἀλλά μοι σκοπουμένῳ καὶ πράγματα ἔχοντι, πολὺ μᾶλλον ἐκείνως φαίνεται ἔχειν, ἢ ὡς Ἡράκλει-
F τος λέγει. Σ. Εἰσαῦθις τοίνυν με, ὦ ἑταῖρε, διδάξεις ἐπειδὰν ἥκῃς· νῦν δέ, ὥσπερ παρεσκεύασαι, πορεύου εἰς ἀγρόν· προπέμψει δέ σε καὶ Ἑρμογένης ὅδε. ΚΡ. Ταῦτ' ἔσται ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ καὶ σὺ πειρῶ ἔτι ἐννοεῖν ταῦτα ἤδη.

Digitized by Google

rationes, morum leges, verborum vires, naturas ingeniorum, verbaque certa quadam ratione componere ingeniis audientium quoad ſieri poteſt, accommodata, cõmunis boni perſuadẽdi gratia: neque tam ad id incumbere, vt ea quæ dicit hominibus grata ſint, quàm vt accepta Deo. Eum verò qui Tiſiæ Gorgiæque more non veritatem ipſam atque iuſtitiam, ſed coniecturam turbæ duntaxat veriſimilem probabilémque ſequitur, tanquã hominem ciuitati ante alios noxium deteſtatur, quaſi eloquẽtia ſine ſapientia ſit enſis acutus in manibus furioſi. Duos antẽ exagitat ante alios, Lyſiam quidem in Phædro, hic verò Gorgiam. Nam quantò maioris autoritatis erant, tantò periculoſiores erant. Adducitur hic in medium & Polus orator Gorgiæ ſectator, & Callicles eorũ aſtipulator. Socrates autem primò per Chærephontem agit familiarem ſuum, & id quidẽ aduerſus Polum. Deinde ipſe per ſe contra Gorgiam. Quoniam verò hi in aliarum rerum rationibus aſſignãdis apud populũ mirum in modum gloriari ſolebant, oſtẽditur eos, vt ipſis omnis adimatur fides, neſcire ſuæ profeſſionis rationes afferre. Interrogatus enim Polus quæ ſit ars Gorgiæ, cùm debuiſſet eã ſolum per neceſſaria definire, & quæ ſit explicare, per ſuperflua circumſcripſit & qualis, & id quidem affectato nimium ſtylo, quo vti conſueuiſſe, in Phædro, vbi de oratorum ſtylis agitur, confirmatur. Deinde interrogatus ipſe Gorgias quæ ſit ars eius, inepta quadã iactantia reſpondit eſſe rhetoricam. Rogatur deinceps quid ſit rhetorica, definire. Meminiſſe verò debemus rem quamlibet in eo quod ipſa eſt, partim quidẽ cum rebus aliis conuenire, partim verò differre: atque id per quod conuenit, nominari genus: per quod diſcrepat, differentiam. hinc fit, vt definitio quæ idipſum quod res eſt comprehẽdit, per genus eiuſmodi differentiámque debeat aſſignari. Gorgias ergo vtpote qui artem ſuam neſciat definire, genus ipſius & id quidem ineptè profert. Differentiam verò quam mox in eadem reſponſione vnà cum genere debebat adducere, vix tandem poſt multas interrogationes extorquente Socrate in mediũ afferre compellitur. Principio reſpondet rhetoricam eſſe artem circa ſermones. Et quoniã aliæ quoque quæ ſunt ſimiles, interrogatur circa quos qualéſve ſermones, vt qua in re ab aliis artibus differat, diſcernatur. Reſpondet autem circa ſermones qui dicendi vim præſtãt. Iterum id aliis artibus eſt commune, vnde rurſus adiungere cogitur, rhetoricã verſari quàm plurimum circa ſermones, vimque dicendi. Sed quoniam id quoque cõmune cum multis, vrgetur iterum addere circa ſermones, ſcilicet de rebus maximis. Cum verò & id commune, iam neſcio quid diſtinctius afferre cõpellitur, id eſt, per oratoriam nos conſequi vt nulli ſeruiamus, ſed aliis dominemur, atque eſſe oratoriam artem perſuaſionis pro arbitrio effectricem. Interea Socrates admonet, vt in diſputando non tam ad perſonam quæ cum diſputatur, quàm ad rem ipſam & ſermonem & animum intendamus. Deinde verò quoniam omnis ars aliqua de re perſuadet, quæritur qua de re, & qualis ſit rhetoris perſuaſio. Mox in duo diſtinguitur perſuaſio. In eam ſcilicet quæ ſcientiam, & in eam quæ facit fidem. Concluditúrque oratoriam perſuaſionem non ſcientiam afferre, ſed fidem: non circa quælibet propriè, ſed circa iuſta atque iniuſta, non vbique, ſed in turba potiſſimum, ac de rebus quæ præcipuè ad rempublicam pertinent. Additur quinetiam oratorem de rebus inſuper ad artes alias propriè pertinentibus ſuadentius quàm artifices ipſos poſſe loqui, non quidem inter artium ipſarum peritos, ſed imperitos. Inter hæc admonemur ne potentia vnquam artéque abutamur. Item ne in diſputando vbi ad veritatem percipiendam neceſſaria eſt tranquillitas, perturbemur. Rurſus æquo animo atque lubentiſſimo redargutionem eſſe recipiendam, præſertim in moribus corrigendis. Nihil deterius enim eſſe quàm de moribus falſa ſentire. Poſt hæc concedit Gorgias non pertinere ad oratorem ſcire qua ratione res ipſæ ſe habeant, ſed machinationem quandam ſic ad perſuadendum excogitare, vt ipſe quamuis ignorans, tamen apud ignorantes magis intelligere quàm ipſi ſcientes appareat, officiúmque eius eſſe, de quolibet in turba ſtrenue loqui, non docendo, ſed perſuadendo. Concedit quoque oratorem ſcire id debere & poſſe quod ſit veriſimile, etiamſi id quod verum eſt neſciat. quod quidem fieri nullo modo poteſt. Niſi enim rem ipſam cognoueris, nunquam quid illius ſimile ſit, agnoſces. Proinde quæritur vtrum ſicut ad oratorem alia ſcire non attinet, ita neque etiam quid bonum, honeſtum, iuſtum ſit, intelligere. Gorgias verò cùm aliàs dixerit, oratorem ad hæc atque illa ſimiliter ſe habere, hic ſibi repugnans, ſcire hæc ſaltem oportere conſenſit. Hinc Socrates argumentatur, Si orator ſcit iuſta, ergo eſt iuſtus, tentans videlicet Gorgiam, nunquid vim conſequentiæ teneat. Ille verò admittit ſtatim, cùm propriè in ſcientiis artibúſque ad intelligentiam pertinentibus id ſequatur, ſcit aſtrologica vel fabrilia, ergo aſtrologus eſt vel faber: in iis tamen quæ ad voluntatem moréſque pertinent, non ſequatur, ſcit iuſta, ergo iuſtus

ipſam eſſe ſimilem medicina. Quoniam verò Polus oratoriam vim extollens, oratores ait ex eo maximam habere potentiam, quòd pro arbitrio valeant aduerſarios carceri mortique damnare, vel expoliare bonis, vel vrbe priuare: Socrates duobus potiſſimum argumentis probat, iniuſtos non eſſe potentes. Primo quidem, quoniam potentia exoptanda eſt vnicuique tanquam bonum: conſtat verò licentiã quodcunque libuerit faciendi iniuſtis hominibus veluti mente captis non modo non bonam eſſe, ſed malam, atque tandẽ perniciosam. Deinde maxima poteſtas eſſe poſſe idipſum quod velis efficere. Patet autẽ omnes verũ velle bonum. At malos verum bonum vel agere vel conſequi nunquam. Adde quod mala mens eo ipſo quòd mala eſt, diſcors in ſeipſa & inſana cẽſetur, iamque ab his quæ afferuntur ſenſibus ſuperata. Quis ergo dixerit mentẽ & languidã & more mancipij, ſuis ſeruientẽ mancipiis eſſe potentẽ? Interea humana omnia diſtinguũtur in tria, ſcilicet in bona, malàque, & media. Bonorũ primũ eſt ſapientia. Secundũ, optanda corporis habitudo. Tertium fortunæ cõmoditas. Sed hæc duo eatenus iudicantur bona, quatenus cõmodum menti exhibent miniſterium. Horum verò oppoſita dicuntur mala, ſed horum media tanquam indifferẽtia ſunt, quæ non magis ad bonum declinant quàm ad malum, vt ire, ſedere, atque ſimilia. Additur neminem velle aut mala aut media, aut ea quæ agit propriè, imò duntaxat ea quorum gratia mouetur & agit. Non ergo qui iniurias faciunt, ipſas volunt iniurias, ſed bonum cuius gratia faciunt. Bonum verò non conſequuntur, non aſſequuntur ergo quod volunt: Non ergo potentes. Deinceps verò Socrates ex errore Poli communi cum multis nactus occaſionem ſancta nobis tradit præcepta. Cui peccare grauiter licet, propè miſer eſt, qui peccat grauiter iam eſt miſer: qui peccati non luit pœnas, eſt miſerior. Iniurias pati eligendum eſt potius quàm inferre. Licentia quodcunque libuerit faciendi non eſt potentia, niſi id nobis ſit denique conducturum. Conducet autem iuſte duntaxat vtentibus. Iniuſti etiam ſi totius orbis imperio potiãtur, infelices ſunt, imò infeliciſſimi. Quo enim magis peccare licet, & quo minus peccati datur pœna, eo infeliciores habentur. Felicitas in ſapientia iuſtitiàque conſiſtit, infelicitas in contrarijs. Quoniam verò Polus veritatis iudicium quod ad iudicis qualitatem potius quàm ad iudicantium numerum referri debet, in quorumlibet teſtium multitudine collocat, ideo Socrates optimum probandi modum eſſe reſpondet, ſi vnicum in cauſa teſtem adduxeris, aduerſarium ſcilicet ratione conuictum: alioquin coacernatam vndique teſtium multitudinem, parui ad veritatem eſſe momenti. Præterea quia Polus ait iniuriam quidem facere turpius eſſe, pati verò peius: Socrates id arguit, aſſerens idem in rebus humanis moribuſque bonum eſſe atque pulchrum ſiue honeſtum: idem malum atque turpe. Deinde idipſum pulchrum vel propter voluptatem, vel vtilitatem, vel vtrunque puta exiſtimari, turpe verò contrà. Hinc argumentatur: ſi facere iniuriam turpius eſt quàm pati, non ex eo quidem quod ſit moleſtius, ex eo igitur quod ſit damnoſius, ſi ita, ergo deterius iudicatur. Mox adiungit oportere ſeipſum rationi tanquam medico curandum committere. Affirmat quoque iuſtam peccatorum punitionem, ei qui punitur, prodeſſe plurimum. Hæc enim ſi iuſta eſt, ergo pulchra atque honeſta. Si ita, ergo bona: ſi bona, confert animo, videlicet tanquam medicina corpori, multòque magis: à morbo enim animi liberat, qui grauiſſimus eſt morborum omnium atque malorum. Inter hæc animaduerte theologorum ſententiam, nihil magis neceſſarium eſſe vtiliùſque peccatoribus quàm confiteri peccata, affici pœnitentia, pœnas à iudice petere, æquo animo ferre vt purgetur animus, antequam inſanabilis morbus eius euadat. Poſthæc audies facilimum eſſe nobis affectum illi noſtrum ſignificare qui ſimili laboret affectu. Item Socratem philoſophiæ amore captum illi ſemper obtemperare. Præterea eligendum potius eſſe vt cætera nobis diſſonent omnia, quàm vt animus intra ſe diſſonet. Proinde vbi Callicles Socratem corrigit, quaſi argutiarum nimium ſtudioſum, intellige ſub perſona Socratis Sophiſtas à Platone redargui. Tangit poſtea Callicles Thraſymachi multorúmque prophanam opinionem, dicentium mores & leges non naturæ ordine, ſed ſola hominum vel opinione vel fictione conſiſtere:

ca temperantiam ſimiliter errat, eam appellans ſtupidam ingenij ſeruitus ignauiam, atque in [illegible] *que ſenſuum libidinibus virtutem aſſerens felicitatémque conſiſtere. Socrates autem mox ad demonſtrandum ſe ſe accingit, temperantiam non opinione humana, ſed ordine naturæ conſtare. Profectò naturalis ordo requirit, vt inferiores animæ partes ſuperioribus pareant, totúſque animus conſonus vndique ſit & ſanus & pulcher, neque agat fruſtrà, ſed finem propoſitum conſequatur, qualis eſt habitus vitáque temperati. Contrà verò in homine intemperato ratio regina hominis ſeruili ſeruit concupiſcentiæ. diſſonat quoque & languet, opúſque inexplebile molitur, incomparabilique moleſtia volantem ſequitur voluptatem. Id totum Socrates Pythagoreorum, præſertim Philolai & Empedoclis ſententiis explicat, duplici præcipuè via, ſcilicet per fabulam & exemplum: in quibus ipſe conſidera, animam in hoc corpore omnem quidem eſſe mortuam, intemperantem præterea inferis deputari, irrito aſſiduóque labore miſerabiliter agitatam, dum quodam perforato vaſe, id eſt, deprauato fallacique iudicio continuè machinatur perforatum quoque vas alterum, id eſt, concupiſcentiam inexplebilem fluentibus oblectamentis implere. Poſt hæc quia Callicles non ſolùm virtutem, ſed etiam felicitatem in aſſidua libidinum expletione cõſtituit, affirmátque idem eſſe voluptatem atque ipſum bonum, dolorem quoque idem atque malum, idcirco Socrates id pluribus rationibus confutat. Prima, conſtat voluptatem non eſſe ipſum bonum, cùm ſæpe & turpiſſima ſit, & turpiſſimis hominibus adſit. Secunda, bonum & malum vtpote contraria in eodem ſimul eſſe non poſſunt. At voluptas & dolor in eodem ſunt ſimul, quando videlicet quis ſitiens bibit: tunc enim ſitiendi moleſtia cum bibendi voluptate concurrit. Tertia, bonum & malum ſicuti cætera contraria ſolent, non ſimul abeunt ab eodem. Voluptas autem dolórque tunc ab eodem ſimul abeunt, quando quis eodem in tempore dum bibit ceſſat ſimul & ſitire pariter & delectari bibendo. Quarta, vnuſquiſque præſentia quidem boni fit bonus, mali verò præſentia fit malus. At neque præſente voluptate boni fiunt homines diſſoluti, neque dolore probi homines mali fiunt. Quinimo cùm ſæpe æque gaudeant aut doleant boni atque mali, & aliquando mali magis gaudeant, & boni magis doleant, certè ſi voluptas quidem bonum eſſet, dolor verò malum, ſequeretur vt frequenter tam boni quàm mali pariter boni forent aut mali, ac nonnunquam boni magis mali quàm ipſi mali, atque è conuerſo. Inter hæc animaduerte præceptum Socratis obſeruandum, ſcilicet non eſſe ad grauiſſima feſtinandum, niſi leuiora prius fueris conſecutus. Afferuntur deinde nonnulla ex quibus confirmare quis poſſit, voluptatem non eſſe ipſum per ſe bonum, propterea quòd multæ reperiantur voluptates malæ, noxiæ videlicet & animo ſimul & corpori, nóſque à rebus optimis diuertentes. quòd ſi voluptas ipſum per ſe bonum eſſet, nulla eſſet mala voluptas. proinde diſtinguuntur iterum facultates, & quæ velut artes ad bonum vtiléque certa ratione procedunt, & quæ tanquam adulationes, nulla veri boni adhibita ratione voluptatem ſolam aucupantur: quarum in numero poëſim & muſicam, communémque oratoriam collocat. Tu verò inter diſſerendum hanc nota ſententiam. Virtutem corporis ſanitatémque in ordine quodam & ornatu conſiſtere, ſimilitérque in ordine ornatúque ſuo animi virtutem atque ſanitatem. Ex quo fit, vt quemadmodum virtus corporis vitiúmque non in opinione, ſed in re ipſa vel naturæ conſentanea vel oppoſita reperitur, ſic virtus vitiúmque animi non ad humanam opinionem, ſed ad naturæ legem diiudicetur. Conclude tandem, quantum naturaliter præſtat corpus habere ſanum quàm ægrotum, tantum præſtare ſimiliter temperatum quàm intemperatum animum poſſidere. Præterea confirmatur in ſequentibus ſententia Pythagorica, omnibus in rebus eſſe optimam temperantiam. Quæ quidem prima omnium adoleſcentibus eſt tradenda, per quam præcedens pueritiæ intemperãtia corrigatur, totúſque animus tẽperetur: quam mox ſequi cæteras virtutes exiſtimat. Siquidẽ temperatus erga deum atque homines agit decentia, pius eſt iuſtúſque & fortis. Deinde concluditur in ſola virtute felicitatẽ, in ſola improbitate eſſe miſeriam, omniáque humana ad virtutem velut ad ſignum certiſſimè referenda. Præterea ſicut ad beatitudinẽ neceſſaria virtus eſt, ſic & vitiorum caſtigationẽ punitionémque neceſſariam eſſe, quaſi morborum animi medicinam. Denique intemperatum neque hominibus, neque deo, neque ſibimet amicũ eſſe poſſe. Vt autẽ naturalem temperantiæ excellentiã nobis oſtendat, ex Pythagoreorũ Orphicorúmque mente ſubiungit, vniuerſum temperantia atque etiam concordia & iuſtitia, quæ continentur in ipſa tẽperantia, contineri: ideóque quod & Pythagoras, inquit, intemperantiam in omnibus tanquam pernicioſiſſimam eſſe totis viribus fugiendã. Quoniam verò ad hanc ſimul atque iuſtitiam æqualitas præcipuè pertinet, æqualitatem in primis præcipit obſeruari,*

... propter ſubminiſtrant, communi quodam Iouis nomine nuncupat. Quæ verò ad vitas ſuggerendas conferunt, appellatione Neptuni. Quæ ad formarum ordines diſponendos, nomine Plutonis appellat. Prometheum verò numinum gradum hic aliquanto inferiorem, qui formalem ordinem naturæ duntaxat rationali præſertim in hac vita diſtribuit. Denique tres Iouis filios, Aſiæ, Europæ, Africæ iudices, tria vult intelligi numina ad id maximè miniſtra Iouis atque Plutonis, vt formalis ordo iuſtitiæ in ſeparatis à corporibus animis expleatur. His autem animaduerte diuinam legem delebiles vitiorum maculas certis temporibus puniendo diluere, indelebiles verò pœnis ſempiternis affligere. Quod quidem tranſmigrationem animarum per corpora ſempiternam improbare videtur. Quod autem dicit quondam erraviſſe iudices in viuentibus iudicandis, duo nobis ſignificat. Primum quidem non diuinum, ſed humanum circa virtutes & vitia iudicium decipi. Secundum verò, diuinam prouidentiam in ſeipſa præuidiſſe iudicia fore falſa, ſi à viuētibus in hoc corpore viui iudicarentur. Ideóque non ex quodam tempore, vt verba ſonant, ſed ab æterno, iudicium poſt hanc vitam fieri ſtatuiſſe. Interea memento animam vitiorum virtutúmque affectiones & habitus ſecum ferre. Denique Socratem hæc penitus affirmare, nihilque aliud expaueſcere, niſi eiuſmodi animæ detrimentum, iudiciſque diuini conſpectum. Propterea concludit in nullo certamine nobis acrius quàm in hoc contendendum, vt puriſſimam iudici cuncta inſpicienti animam offerre poſsimus: cæteráque omnia quæ homines admirantur, eſſe penitus contemnenda, ſoláque ex omnibus honoranda, quæ ad ſalutem animæ conferant ſempiternam.

DIALOGI PERSONÆ,

CALLICLES, SOCRATES, CHAEREPHO, GORGIAS, POLVS.

SIc ad bellum & pugnā cùm itur, ô Socrates, ferunt eſſe cunctandum. SOC. Nunquid poſt feſtum, vt dici ſolet, venimus, ſeróque adſumus? CAL. Equidem poſt feſtum mire iucundū. multa enim & præclara paulo antè Gorgias nobis expoſuit. SOC. Tarditatis huius cauſa hic Chęrepho, ô Callicles, fuit: qui trahere nos moram in foro coëgit. CHAER. Nihil id quidē incommodi, ô Socrates, fuerit. remediū enim adhibeo, cùm mihi amicus ſit Gorgias, qui ſiue nunc, ſiue aliàs mauis, nobis eadem demonſtrabit. CAL. Quid ô Chærepho? num Socrates audire Gorgiam cupit?

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ πρόσωπα,

ΚΑΛΛΙΚΛΗΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ, ΓΟΡΓΙΑΣ, ΠΩΛΟΣ.

A ΠΟΛΕΜΟΥ καὶ μάχης φασὶ χρῆναι, ὦ Σώκρατες, οὕτω μεταλαγχάνειν. ΣΩ. Ἀλλ' ἦ, τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν, καὶ ὑστεροῦμεν; ΚΑΛ. Καὶ μάλα γε ἀστείας ἑορτῆς. πολλὰ γὰρ καὶ καλὰ Γοργίας ἡμῖν ὀλίγον πρότερον ἐπεδείξατο. ΣΩΚΡ. Τούτων μέντοι, ὦ Καλλίκλεις, αἴτιος Χαιρεφῶν ὅδε, ἐν ἀγορᾷ ἀναγκάσας ἡμᾶς διατρίψαι. ΧΑΙ. Οὐδὲν πρᾶγμα, ὦ Σώκρατες. ἐγὼ γὰρ καὶ ἰάσομαι· φίλος γάρ μοι Γοργίας· ὥστ' ἐπιδείξεται ἡμῖν, εἰ μὲν δοκεῖ, νῦν· ἐὰν δὲ βούλῃ, εἰσαῦθις. ΚΑΛ. Τί δέ, ὦ Χαιρεφῶν; ἐπιθυμεῖ Σωκράτης ἀκοῦσαι Γοργίου;

τίς σε ἐρωτᾷ; ΓΟΡ. Ἀληθῆ, ὦ Χαιρεφῶν. καὶ γὰρ δὴ νῦν αὐτὰ ταῦτα ἐπηγγελλόμην· καὶ λέγω ὅτι οὐδείς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν. ΧΑΙ. Ἦ που ἄρα C ῥᾳδίως ἀποκρινῇ, ὦ Γοργία. ΓΟΡ. Πάρεστι τούτου πεῖραν, ὦ Χαιρεφῶν, λαμβάνειν. ΠΩ. Νὴ Δία· ἂν δέ γε βούλῃ, ὦ Χαιρεφῶν, ἐμοῦ. Γοργίας μὲν γὰρ καὶ ἀπειρηκέναι μοι δοκεῖ. πολλὰ γὰρ ἄρτι διελήλυθε. ΧΑΙ. Τί δὲ ὦ Πῶλε; οἴει σὺ κάλλιον ἂν Γοργίου ἀποκρίνασθαι; ΠΩ. Τί δὲ τοῦτο, ἐὰν σοί γε ἱκανῶς; ΧΑΙ. Οὐδὲν· ἀλλ' ἐπειδὴ σὺ βούλει, ἀποκρίνου. ΠΩ. Ἐρώτα. ΧΑΙ. Ἐρωτῶ δή. εἰ ἐτύγχανε Γοργίας ἐπιστήμων ὢν τῆς τέχνης ἧσπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἡρόδικος, τίνα ἂν αὐτὸν ὠνομάζομεν δικαίως; οὐχ ὅπερ ἐκεῖνον; ΠΩ. D Πάνυ γε. ΧΑΙ. Ἰατρὸν ἄρα φάσκοντες αὐτὸν εἶναι, καλῶς ἂν ἐλέγομεν. ΠΩΛ. Ναί. ΧΑΙ. Εἰ δέ γε ἧσπερ Ἀριστοφῶν ὁ Ἀγλαοφῶντος, ἢ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἔμπειρος ἦν τέχνης, τίνα ἂν αὐτὸν ὀρθῶς ἐκαλοῦμεν; ΠΩ. Δῆλον ὅτι ζωγράφον. ΧΑΙ. Νῦν δ' ἐπειδὴ τίνος τέχνης ἐπιστήμων ἐστὶ, τίνα ἂν καλοῦντες αὐτὸν, ὀρθῶς καλοῖμεν; ΠΩ. Ὦ Χαιρεφῶν, πολλαὶ τέχναι ἐν ἀνθρώποις εἰσὶν ἐκ τῶν ἐμπειριῶν ἐμπείρως εὑρημέναι. ἐμπειρία μὲν γὰρ ποιεῖ τὸν αἰῶνα ἡμῶν πορεύεσθαι κατὰ τέχνην· ἀπειρία δὲ, κατὰ τύχην. ἑκάστων δὲ τούτων E μεταλαμβάνουσιν ἄλλοι ἄλλων ἄλλως· τῶν δὲ ἀρίστων, οἱ ἄριστοι· ὧν καὶ Γοργίας ἐστὶν ὅδε, καὶ μετέχει τῆς καλλίστης τῶν τεχνῶν. ΣΩ. Καλῶς γε, ὦ Γοργία φαίνεται Πῶλος παρεσκευάσθαι εἰς λόγους· ἀλλὰ γὰρ ὃ ὑπέσχετο Χαιρεφῶντι, οὐ ποιεῖ. ΓΟΡ. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τὸ ἐρωτώμενον οὐ πάνυ μοι φαίνεται ἀποκρίνεσθαι. ΓΟ. Ἀλλὰ σὺ, εἰ βούλει, ἐροῦ αὐτόν. ΣΩ. Οὔκ, εἰ αὐτῷ γε σοὶ βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι. ἀλλὰ πολὺ ἂν ἥδιον σοί. δῆλος γάρ μοι Πῶλος καὶ ἐξ ὧν εἴρηκεν, ὅτι τὴν καλουμένην ῥητορικὴν μᾶλλον μεμελέτηκεν, ἢ διαλέγεσθαι. F ΠΩ. Τί δὴ ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὅτι ὦ Πῶλε ἐρομένου Χαιρεφῶντος, τίνος Γοργίας ἐπιστήμων τέχνης, ἐγκωμιάζεις μὲν αὐτοῦ τὴν τέχνην, ὥσπερ τινὸς ψέγοντος· ἥτις δὲ ἐστὶν οὐκ ἀπεκρίνω. ΠΩ. Οὐ γὰρ ἀπεκρινάμην ὅτι εἴη καλλίστη

GOR. Verè ait, ô Chærepho. Nempe modò id ipſum prædicabam, atque adeo nihil noui à me quemquam multis annis percontatum eſſe dico. CHAE. Haud igitur difficulter reſpondes Gorgia. GOR. Licet huius rei Chærepho periculum facere. POL. Licet per Iouem, ſed commodius in me, ſi velis, ô Chærepho. nam Gorgias quidem iam in in dicēdo defeſſus mihi videtur, vt qui multa paulo antè diſſeruit. CHAER. Quid tu Pole? Num præclarius te quàm Gorgiam reſponſurum arbitraris? POL. Quid intereſt, dum modò ſatis tibi fiat? CHAE. Nihil, quoniam vis, reſponde. POL. Interroga. CHAER. Iam interrogo: ſi Gorgias eius artis peritus eſſet, quam frater eius Herodicus callet, quo ipſum nomine rectiſsimè nuncuparemus? Nónne eodem quo illum? POL. Prorſus. CHAER. Medicum ergo vocantes rectè vocaremus? POL. Ita. CHAE. Si autem eam artem quam Ariſtopho filius Aglaophontis, aut frater eius, haberet perceptā, quem rectè ipſum appellaremus? POL. Certe pictorē. CHAER. Nunc autē cùm artis alicuius peritus ſit Gorgias, quem ipſum rectè vocabimus? POL. O Chęrepho, multæ quidē artes inſunt hominibus ex peritia peritè adinuentæ. Peritia enim efficit, vt vita noſtra per artem incedat: imperitia verò, vt per fortunam temerè circumuagetur. Illarum artiū alij alias & alias aliter atq; aliter cōſequuntur, optima verò optimi: quorū ex numero hic eſt Gorgias, arte pulcherrima præditus. SOC. Pręclarè quidem, ô Gorgia, videtur Polus ad dicendum inſtructus. Veruntamen quod promiſit Chærephonti, non præſtat. GOR. Quidnam potiſsimū, ô Socrates? SOC. Ad interrogationem quidem non ſatis reſpōdiſſe mihi videtur. GOR. At tu rurſus, ſi voles, ipſum rogato. SOCR. Quod ſi tu Gorgia reſpondere mihi non dedigneris, à te ipſo libentius quā à Polo quęrerem. Mihi enim patet Polum per ea quæ modò reſpondit, rhetoricæ quam vocant, magis quàm diſſerendi arti operam dediſſe. POL. Quid ita, ô Socrates? SOCRA. Quia cùm interrogaſſet Chærepho cuius artis peritus eſſet Gorgias, laudaſti tu quidem, ô Pole, eius artem, quaſi quis eam vituperaſſet: quæ verò illa ſit, non expoſuiſti. POL. Nónne pulcherrimam eſſe reſpondi?

... in tempus differo. GOR. Faciam equidē vt neminē dicas vnquā te audiuiſſe me breuiorem.

SOCRAT. Age iam, rhetoricæ artis te habere ſcientiam dicis, aliósque poſſe rhetores facere: ipſa verò rhetorica circa aliquid verſatur, velvti textoria circa veſtium confectionem. Nónne? GOR. Sic. SOCRAT. Nónne & muſica circa melodiæ perfectionem? GOR. Sic. SOCR. Per Iouem, ô Gorgia, reſponſiones hæ tuæ mirificè me oblectant, quando eas quàm breuiſsimis abſoluis. GOR. Spero me tibi in hoc voto ſatisfacturum tuo. SOCR. Rectè ais. Sed & de rhetorica ſimiliter reſponde quorúmnam ſcientia ſit. GOR. Sermonum. SOC. Qualium, ô Gorgia, ſermonum? Num eorum qui oſtendunt qua victus ratione ægrotantes conualeſcere poſsint? GOR. Non. SOCR. Non igitur circa ſermones omnes verſatur rhetorica. GOR. Nequaquam. SOCR. Veruntamen circa eos qui dicendi facultatem præſtant. GOR. Sic. SOCR. Nunquid rhetorica in quibus dicendi, in eiſdem & intelligendi vim præbet? GOR. Quidni? SOCRAT. Nónne medicina de qua modò dicebamus, efficit vt ægrotantium curationem & intelligere, & diſſerere etiam de ea queamus? GOR. Neceſſe eſt. SOC. Et medicina igitur, vt apparet, circa ſermones verſatur. GOR. Sic eſt. SOC. Eos videlicet qui ad morbos pertinent. GOR. Maximè. SOC. Nónne & gymnaſtica circa ſermones eſt de bona maláve corporum habitudine? GOR. Certe. SOC. Atqui & aliæ artes, ô Gorgia, eadem ratione ſe habēt. Quælibet enim earū verſatur circa ſermones eos qui ea de re habentur in qua ipſa occupari ſolet. GOR. Apparet. SOC. Cur ergo artes alias non appellas rhetoricas, cùm circa ſermones ſint? ſiquidē hanc ipſam quæ ſit circa ſermones rhetoricā conſtituis. GOR. Quia cæterarum quidem artium ſcientia omnis, ô Socrates, circa manuaria opera actionéſque huiuſmodi, vt ita dixerim, verſatur.

λογίας δὲ, εἰσαῦθις. ΓΟΡ. Ἀλλὰ ποιήσω· καὶ οὐδενὸς φήσεις βραχυλογωτέρου ἀκοῦσαι.

ΣΩ. Φέρε δὴ (ῥητορικῆς γὰρ φῂς ἐπιστήμων τέχνης εἶναι, καὶ ποιῆσαι ἂν καὶ ἄλλον ῥήτορα) ἡ ῥητορικὴ περὶ τί τῶν ὄντων τυγχάνει οὖσα, ὥσπερ ἡ ὑφαντικὴ περὶ τὴν τῶν ἱματίων ἐργασίαν. ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ μουσικὴ περὶ τὴν τῶν μελῶν ποίησιν; ΓΟΡ. Ναί. D ΣΩΚ. Νὴ τὴν Ἥραν, ὦ Γοργία, ἄγαμαί σου τὰς ἀποκρίσεις, ὅτι ἀποκρίνῃ ὡς οἷόν τε διὰ βραχυτάτων. ΓΟΡ. Πάνυ γὰρ οἶμαι, ὦ Σώκρατες, ἐπιεικῶς τοῦτο ποιεῖν. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἴθι δή μοι ἀπόκριναι οὕτως καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς, περὶ τί τῶν ὄντων ἐστὶν ἐπιστήμη. ΓΟΡ. Περὶ λόγους. ΣΩ. Ποίους τούτους, ὦ Γοργία; ἆρα οἳ δηλοῦσι τοὺς κάμνοντας, ὡς ἂν διαιτώμενοι ὑγιαίνοιεν; ΓΟΡ. Οὔ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα περὶ πάντας γε τοὺς λόγους ἡ ῥητορική ἐστιν. ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν λέγειν γε ποιεῖ δυνατούς. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩΚ. E Οὐκοῦν περὶ ὧνπερ λέγειν, καὶ φρονεῖν; ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ ἣν νῦν δὴ λέγομεν ἰατρικὴν, περὶ τῶν καμνόντων ποιεῖ δυνατοὺς εἶναι φρονεῖν καὶ λέγειν; ΓΟΡ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ ἡ ἰατρικὴ ἄρα, ὡς ἔοικε, περὶ λόγους ἐστί. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Τούς γε περὶ τὰ νοσήματα; ΓΟΡ. Μάλιστα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ γυμναστικὴ περὶ λόγους ἐστὶ τοὺς περὶ εὐεξίαν τε τῶν σωμάτων καὶ καχεξίαν. ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι, ὦ Γοργία, οὕτως ἔχουσιν· ἑκάστη αὐτῶν περὶ λόγους ἐστὶ τούτους, οἳ τυγχάνουσιν ὄντες περὶ τὸ πρᾶγμα F οὗ ἑκάστη ἐστὶν ἡ τέχνη. ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Τί δὴ οὖν ποτε τὰς ἄλλας οὐ ῥητορικὰς καλεῖς, οὔσας περὶ λόγους, εἴπερ ταύτην ῥητορικὴν καλεῖς, ἣ ἂν ᾖ περὶ λόγους; ΓΟΡ. Ὅτι, ὦ Σώκρατες, τῶν μὲν ἄλλων τεχνῶν περὶ χειρουργίας τε καὶ τοιαύτας πράξεις (ὡς ἔπος εἰπεῖν) πᾶσά ἐστιν ἡ ἐπιστήμη

ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' οὔτι τούτων γε οὐδεμίαν οἶμαί σε βούλεσθαι ῥητορικὴν καλεῖν· οὐχ ὅτι τῷ ῥήματι οὕτως εἶπες, ὅτι ἡ διὰ λόγου τὸ κῦρος ἔχουσα, ῥητορική ἐστι· καὶ ὑπολάβοι ἄν τις, εἰ βούλοιτο δυσχεραίνειν τοῖς λόγοις, τὴν ἀριθμητικὴν ἄρα ῥητορικὴν ὦ Γοργία λέγεις; ἀλλ' οὐκ οἶμαί σε οὔτε τὴν ἀριθμητικὴν, οὔτε τὴν γεωμετρίαν, ῥητορικὴν λέγειν. ΓΟΡ. Ὀρθῶς γὰρ οἴει, ὦ Σώκρατες, καὶ δικαίως ὑπολαμβάνεις. ΣΩ. Ἴθι νῦν, καὶ σὺ τὴν ἀπόκρισιν ἣν ἠρόμην διαπέρανον. ἐπεὶ γὰρ ἡ ῥητορικὴ τυγχάνει μὲν οὖσα τούτων τις τῶν τεχνῶν τῶν τὸ πολὺ λόγῳ χρωμένων, τυγχάνουσι δὲ καὶ ἄλλαι τοιαῦται οὖσαι, πειρῶ εἰπεῖν ἡ περὶ τί ἐν λόγοις τὸ κῦρος ἔχουσα, ῥητορική ἐστιν. ὥσπερ ἂν εἴ τίς με ἔροιτο ὧν νῦν δὴ ἔλεγον περὶ ἧς τινοσοῦν τῶν τεχνῶν, ὦ Σώκρατες, τίς ἐστιν ἡ ἀριθμητικὴ τέχνη, εἴποιμ' ἂν αὐτῷ, ὥσπερ σὺ ἄρτι, ὅτι τῶν διὰ λόγου τις τὸ κῦρος ἐχουσῶν. καὶ εἴ με ἐπανέροιτο τῶν περὶ τί, εἴποιμ' ἂν ὅτι τῶν περὶ τὸ ἄρτιόν τε καὶ περιττὸν γνῶσις, ὅσα ἂν ἑκάτερα τυγχάνῃ ὄντα. εἰ δ' αὖ ἔροιτο, τὴν δὲ λογιστικὴν τίνα καλεῖς τέχνην; εἴποιμ' ἂν ὅτι καὶ αὕτη ἐστὶ τῶν λόγῳ τὸ πᾶν κυρουμένων. καὶ εἰ ἐπανέροιτο περὶ τί, εἴποιμ' ἂν ὥσπερ οἱ ἐν τῷ δήμῳ συγγραφόμενοι, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ ἡ ἀριθμητική, καὶ ἡ λογιστικὴ ἔχει (περὶ τὸ αὐτὸ γάρ ἐστι τό, τε ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν) διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα πῶς ἔχει πλήθους, ἐπισκοπεῖ τὸ περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον ἡ λογιστική. καὶ εἴ τις τὴν ἀστρονομίαν ἀνέροιτο, ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι καὶ αὕτη λόγῳ κυροῦται τὰ πάντα, (ω) δὲ λόγοι οἱ τῆς ἀστρονομίας εἰ φαίη περὶ τί εἰσιν, ὦ Σώκρατες, εἴποιμ' ἂν ὅτι περὶ τὴν τῶν ἄστρων φορὰν, καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, πῶς πρὸς ἄλληλα τάχους ἔχει. ΓΟΡ. Ὀρθῶς γε λέγων σύ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ σὺ ὦ Γοργία. τυγχάνει μὲν γὰρ δὴ οὖσα ἡ ῥητορικὴ τῶν λόγῳ τὰ πάντα διαπραττομένων τε καὶ κυρουμένων τις. ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Λέγε δὴ τῶν περὶ τί ἐστι τοῦτο τῶν ὄντων, περὶ οὗ οὗτοι οἱ λόγοι εἰσὶν οἷς ἡ ῥητορικὴ χρῆται. ΓΟΡ. Τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων, ὦ Σώκρατες, καὶ ἄριστα.

rhetoricam appellare, quamuis verbo dixeris, ar-
C tem in dicendo vim habentem eſſe rhetoricam.
Nam ſi quis cauillari vellet, ſic argumentatio-
nem ſuſciperet. Ergo arithmeticam rhetoricam
nuncupas? Non opinor tamen te vel arithmeti-
cam vel geometriam rhetoricam dicere. GOR.
Verè putas Socrates, & rectè quæ dico capis.
SOCR. Age, nunc & tu reſponſionem quam pe-
tebam perfice: cùm rhetorica ſit ex earum nume-
ro artium, quæ vt plurimum verbis vtuntur:
ſint verò & aliæ tales, conare nobis exprimere,
quænam ars & circa quid in dicendo vim præci-
puam habeat rhetorica. Veluti ſi quis in artibus
quas ſuprà commemorabam, me interroget,
D quænam illarum diceretur arithmetica: reſpon-
derem vtique veluti tu modò aiebas, eam eſſe ea-
rum ex artium numero, quarum in verbis & fa-
cultas eſt. Ac ſi rurſus percontaretur, circa quid
verſatur, dicerem circa paris impariſque cogni-
tionem, quot vtraque ſint. Quinetiam ſi requi-
rat iterum, computatoriam verò artem quam ap-
pellem, reſpondebo hanc quoque inter eas artes
connumerari, quarum facultas omnis in verbis
poſita eſt. Rurſus ſi roget circa quid verſetur, re-
ſpondebo eorum more qui decreta conſcribunt
in populo: videlicet computatoriam per cætera
E quidem ab arithmetica nihil differre. Nempe cir-
ca idem vtraque, par ſcilicet atque impar verſa-
tur: ſed in hoc diſsimiles, quoniam computato-
ria conſiderat par & impar, quam & ad ſe & inui-
cem quantitatis conficiant ſummam. Præterea ſi
quis me dicente aſtronomiam in earum artium
genere collocari quarum facultas omnis in ver-
bis cernitur, rurſus percontaretur circa quid potiſ-
ſimum tendant aſtronomiæ verba: ſubiicerem
circa aſtrorum motum ſoliſque & lunæ, qua inui-
cem ratione illorum ſe habeant curſus. GOR. Re-
ctè profectò, ô Socrates, reſpóderes. SOC. Age iam
& tu, ô Gorgia. Profectò rhetorica ex illis eſt arti-
F bus quæ verbo tractant omnia & perficiunt. Nón-
ne? GOR. Profectò. SOC. Dic ergo quid ex
omnibus id ſit potiſsimum, de quo hi ſermones
habentur, quibus vtitur rhetorica? GOR. Ma-
xima & optima rerum humanarum negotia.

te affirmaret. Quidnam es ergo? nummator ſum. quid verò? putáſne ſummum hominibus bonum eſſe diuitias? Quidni putem? inquiet. Ego verò ita ſubijciam. Hic tamen Gorgias contendit artẽ ſuam maioris boni cauſam eſſe quàm tuam. Conſtat itaque eum poſt hæc interrogaturum, Quidnam iſtud eſt bonum? demonſtret, ipſum Gorgias. Quamobrem age mi Gorgia, finge te & ab illis, & à me ſic eſſe interrogatum, atque reſponde: quidnam eſt iſtud quod ipſe maximum hominibus bonum eſſe cenſes, téque autorem eius eſſe profiteris? GOR. Quod eſt, ô Socrates, maximum reuera bonum, & cauſa vt tum libertatem homines retineant, tum vnuſquiſque imperium & poteſtatem in ſua ciuitate in ſuos retineat. SOC. Quid ergo iſtud eſſe dicis? GOR. Poſſe verbis perſuadere, & in iudicio iudicibus, & in Senatu ſenatoribus, & in concione auditoribus, atque in alia qualibet congregatione ciuili. Iam verò ob huiuſmodi facultatem ſeruiat tibi medicus, ſeruiat pædotriba: quinetiam ipſe nummator, non ſibi, ſed alteri, id eſt, tibi dicendi & cœtus perſuadendi arte prædito, diuitias ſuas cumulauiſſe comperietur. SOC. Nunc mihi videris quam artem iudicas eſſe rhetoricam proximè oſtendiſſe. Ac ſi rectè te capio, artem perſuaſionis effectricem ais eſſe rhetoricam, ciúſque omnem diligentiam & ſummam in hoc finiri? An quicquam amplius habes, quod de artis iſtius facultate referre poſsis, quàm vt perſuaſionem audientium animis afferat? GOR. Nihil aliud habeo Socrates, ſed abundè mihi definiiſſe videris. Hæc enim eius eſt ſumma. SOC. Audi, ô Gorgia: certum habeto ſi quis alius cum alio diſputet, volens id ipſum noſſe de quo diſſeritur, me quoque vt mihimet perſuadeo, eſſe talem. Iudico autem meritò te quoque ita affectum. GOR. Quorſum hæc?

φρονῶν ἀπάντων, Σκόπει δῆτα ὦ Σώκρατες, ἐάν σοι πλούτου φανῇ τι μεῖζον ἀγαθὸν ὄν, ἢ παρὰ Γοργίᾳ, ἢ παρ' ἄλλῳ ὁτῳοῦν. φαῖμεν ἂν οὖν πρὸς αὐτόν, Τί δὲ δή; σὺ τούτου δημιουργός; φαίη ἄν. Τίς ὤν; χρηματιστής. Τί οὖν; κρίνεις σὺ μέγιστον ἀνθρώποις ἀγαθὸν εἶναι πλοῦτον; φήσομεν. πῶς γὰρ οὔκ; ἐρεῖ. Καὶ μὴν ἀμφισβητεῖ γε Γοργίας ὅδε τὴν παρ' αὐτῷ τέχνην μείζονος ἀγαθοῦ αἰτίαν εἶναι ἢ τὴν σήν. φαῖμεν ἂν ἡμεῖς. δῆλον οὖν ὅτι τὸ μετὰ τοῦτο ἔροιτ' ἄν, Καὶ τί ἐστι τοῦτο τὸ ἀγαθόν; ἀποκρινάσθω Γοργίας. ἴθι οὖν νομίσας, ὦ Γοργία, ἐρωτᾶσθαι καὶ ὑπ' ἐκείνων καὶ ὑπ' ἐμοῦ, ἀπόκριναι τί ἐστι τοῦτο ὃ φῂς σὺ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις, καὶ σὲ δημιουργὸν εἶναι αὐτοῦ. ΓΟ. Ὅπερ ἐστίν, ὦ Σώκρατες, τῇ ἀληθείᾳ μέγιστον ἀγαθόν, καὶ αἴτιον, ἅμα μὲν ἐλευθερίας αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις, ἅμα δὲ τοῦ ἄλλων ἄρχειν ἐν τῇ αὐτοῦ πόλει ἑκάστῳ. ΣΩ. Τί οὖν δὴ τοῦτο λέγεις; ΓΟ. Τὸ πείθειν ἔγωγ' οἷόν τ' εἶναι τοῖς λόγοις καὶ ἐν δικαστηρίῳ δικαστάς, καὶ ἐν βουλευτηρίῳ βουλευτάς, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιαστάς, καὶ ἐν ἄλλῳ ξυλλόγῳ παντί, ὅστις ἂν πολιτικὸς σύλλογος γίγνηται. καίτοι ἐν ταύτῃ τῇ δυνάμει δοῦλον μὲν ἕξεις τὸν ἰατρόν, δοῦλον δὲ τὸν παιδοτρίβην· ὁ δὲ χρηματιστὴς οὗτος ἄλλῳ ἀναφανήσεται χρηματιζόμενος, καὶ οὐχ αὐτῷ, ἀλλά σοι τῷ δυναμένῳ λέγειν καὶ πείθειν τὰ πλήθη. ΣΩΚ. Νῦν μοι δοκεῖς δηλῶσαι, ὦ Γοργία, ἐγγύτατα τὴν ῥητορικήν, ἥντινα τέχνην ἡγῇ εἶναι· καὶ εἴ τι ἐγὼ συνίημι, λέγεις ὅτι πειθοῦς δημιουργός ἐστιν ἡ ῥητορική, καὶ ἡ πραγματεία αὐτῆς ἅπασα καὶ τὸ κεφάλαιον εἰς τοῦτο τελευτᾷ. ἢ ἔχεις τι λέγειν ἐπὶ πλέον τὴν ῥητορικὴν δύνασθαι, ἢ πειθὼ τοῖς ἀκούουσιν ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖν; ΓΟΡ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες. ἀλλά μοι δοκεῖς ἱκανῶς ὁρίζεσθαι. ἔστι γὰρ τοῦτο τὸ κεφάλαιον αὐτῆς. ΣΩ. Ἄκουσον δὴ ὦ Γοργία. ἐγὼ γὰρ εὖ ἴσθι ὅτι ὡς ἐμαυτὸν πείθω, εἴπερ τις ἄλλος ἄλλῳ διαλέγεται, βουλόμενος εἰδέναι αὐτὸ τοῦτο περὶ ὅτου ὁ λόγος ἐστί, καὶ ἐμὲ εἶναι τούτων ἕνα· ἀξιῶ δὲ καὶ σέ. ΓΟΡ. Τί οὖν δή, ὦ Σώκρατες;

ὅστις διδάσκει ὁτιοῦν πρᾶγμα, πότερον ὃ διδάσκει πείθει, ἢ οὔ; ΓΟΡ. Οὐ δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πάντων μάλιστα πείθει. ΣΩ. Πάλιν δὴ ἐπὶ τῶν αὐτῶν τεχνῶν λέγωμεν, ὧνπερ νῦν δή, ἡ ἀριθμητικὴ οὐ διδάσκει ἡμᾶς ὅσα ἐστὶ τὰ τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ ὁ ἀριθμητικὸς ἄνθρωπος; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πείθει; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Πειθοῦς ἄρα δημιουργός ἐστι καὶ ἡ ἀριθμητική. ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐάν τις ἐρωτᾷ ἡμᾶς ποίας πειθοῦς καὶ περὶ τί, ἀποκρινούμεθά που αὐτῷ, ὅτι τῆς διδασκαλικῆς τῆς περὶ τὸ ἄρτιόν τε καὶ τὸ περιττὸν ὅσον ἐστί. καὶ τὰς ἄλλας ἃς νῦν δὴ ἐλέγομεν τέχνας ἁπάσας, ἕξομεν ἀποδεῖξαι πειθοῦς δημιουργοὺς οὔσας, καὶ ἧς τινος, καὶ περὶ ὅ, τι. ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ῥητορικὴ μόνη D πειθοῦς ἐστι δημιουργός. ΓΟ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚ. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ μόνη ἀπεργάζεται τοῦτο τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι, δικαίως ὥσπερ περὶ τοῦ ζωγράφου, μετὰ τοῦτο ἐπανεροίμεθ' ἂν τὸν λέγοντα, ποίας δὴ πειθοῦς καὶ τῆς περὶ τί πειθοῦς ἡ ῥητορική ἐστι τέχνη. ἢ οὐ δοκεῖ σοι δίκαιον εἶναι ἐπανέρεσθαι; ΓΟΡ. Ἔμοιγε. ΣΩΚ. Ἀπόκριναι δὴ ὦ Γοργία, ἐπειδὴ καὶ σοὶ δοκεῖ οὕτω. ΓΟΡ. Ταύτης τοίνυν τῆς πειθοῦς λέγω, ὦ Σώκρατες, τῆς ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὄχλοις, ὥσπερ καὶ ἄρτι ἔλεγον· καὶ περὶ τούτων ἅ ἐστι δίκαιά τε E καὶ ἄδικα. ΣΩ. Καὶ ἐγώ τοι ὑπώπτευον ταύτην σε λέγειν τὴν πειθώ, καὶ περὶ τούτων, ὦ Γοργία. ἀλλ' ἵνα μὴ θαυμάζῃς ἐὰν καὶ ὀλίγον ὕστερον τοιοῦτόν τι σε ἀνέρωμαι, ὃ δοκεῖ μὲν δῆλον εἶναι, ἐγὼ δ' ἐπανερωτῶ. ὅπερ γὰρ λέγω, τοῦ ἑξῆς ἕνεκα περαίνεσθαι τὸν λόγον ἐρωτῶ, οὐ σοῦ ἕνεκα· ἀλλ' ἵνα μὴ ἐθιζώμεθα, ὑπονοοῦντες, προαρπάζειν ἀλλήλων τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ σὺ τὰ σαυτοῦ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ὅπως ἂν βούλῃ περαίνῃς. ΓΟΡ. Καὶ ὀρθῶς γέ μοι δοκεῖς ποιεῖν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα· καλεῖς τι, μεμαθηκέναι; ΓΟ. Κα- F λῶ. ΣΩ. Τί δέ; πεπιστευκέναι; ΓΟ. Ἔγωγε. ΣΩ. Πότερον οὖν ταυτὸν δοκεῖ σοι εἶναι μεμαθηκέναι καὶ πεπιστευκέναι, καὶ μάθησις καὶ πίστις; ἢ ἄλλο τι; ΓΟ. Οἴομαι μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἄλλο. ΣΩ. Καλῶς γὰρ οἴει· γνώσῃ δ' ἐνθένδε. εἰ γάρ τις σε ἔροιτο, ἆρ' ἔστι τις, ὦ Γοργία, πίστις ψευδὴς καὶ ἀληθής; φαίης ἄν, ὡς ἐγῷμαι.

ne? GOR. Perſuadet, ac maximè omnium, ô Socrates. SO. Rurſus autem in eiſdem artibus quas paulò C antè commemorauimus, ita conſideremus. Arithmetica nónne quæcunque ad numerum pertinẽt, docet: arithmeticúſque ſimiliter? GOR. Proculdubio. SOC. nónne & perſuadet? GOR. Certè. SOC. Ergo & arithmetica perſuaſionem efficit. GOR. Apparet. SOC. Proinde ſiquis interrogauerit quam perſuaſionem, & circa quid efficiat, reſpõdebimus, præceptoriam videlicet circa par & impar, quot vtraque ſint. Poterimus ſimiliter cæteras quoque artes quas modò referebamus, oſtendere perſuaſionis effectrices eſſe, & cuius & circa quid maximè, nónne? GOR. Ita. SOCR. Quamobrem non ſola rhetorica perſuaſionis eſt artifex. GOR. Vera D narras. SO. Cùm ergo non ſola id faciat, ſed & artes aliæ, haud iniuria, quod de pictore, ſi deinceps de rhetorica quoque percontaremur: qualis perſuaſionis, & circa quid effectrix ſit rhetorica, percontaremur, nónne iuſta tibi videtur interrogatio? GOR. Mihi quidem. SOC. Reſponde igitur, ô Gorgia, quandoquidem tibi videtur. GOR. Huius equidem, ô Socrates magiſtram dico rhetoricam, quæ in iudicijs cœtibúſque alijs vt paulò antè dicebam, atque de iuſtis & iniuſtis, adducitur. SOC. Atqui & ipſe perſuaſionem hanc te dicere ſuſpicabar. ſed ne admireris, ſi deinceps tale aliquid te rurſus interrogauerim. quod quamuis videatur eſſe perſpicuum, tamen repetam. nam, vt dixi, non tui cauſa id requiro, ſed vt diſputatio ſuo quodam ordine peragatur: ne aſſueſcamus ſubintelligendo ea inuicem quæ forent diſcutienda præripere: ſed tu arbitratu tuo diſputationem tuam, prout poſitum eſt, abſoluas. GOR. Et rectè quidem facere mihi videris. SOCR. Age verò & hoc conſideremus. num vocas aliquid diſcere? GOR. Voco. SOC. Quid rurſus? aliquid credere? GOR. Et hoc. SOC. An igitur diſcere idem quod credere eſſe putas, idémque diſciplinam atque credulitatem, an aliud? GOR. Aliud equidem eſſe arbitror. SOCR. Rectè quidem putas. Hinc verò cognoſces: ſi quis enim percontetur, éſtne credulitas quædam falſa & quædam vera, vt arbitror, conſentires.

… fabricatoris opificium erit conſulere, ſed architecti. Quinetiam neque cùm de eligendo imperatore, aut de exercitu aduerſus hoſtes inſtruendo, aut de occupandis locis deliberabitur: ſed ad duces exercitus conſultatio pertinebit, ad oratores verò nequaquam. Quid ad hæc dicis Gorgia? Nempe cùm & rhetor eſſe profitearis, & alios poſſe rhetores facere, præſtat nimirum ea quæ tuæ artis ſunt à teipſo ſciſcitari atque accipere. Et me quidem nunc rem tuam agere putato. Fortè enim inter eos qui intus ſunt, adeſt aliquis qui diſcipulus tuus eſſe cupiat: quales ego quoſdam & quidem frequentes ſentio: quos hæc à te quærere fortè deterret pudor. A me ergo rogatus, ab illis quoque hunc in modum interrogari exiſtimato. Quidnam reportabimus, ſi in tuam nos tradiderimus diſciplinam? quibus de rebus Reipub conſulere poterimus? nunquid de iuſto ſolum & iniuſto? an præterea de his quæ modò Socrates adducebat? Da operam ergo Gorgia, vt his reſpondeas. GOR. Conabor equidem omnem tibi rhetoricæ facultatem planius explicare. ipſe enim perbellè ad id nos deduxiſti. Scis vtique hæc naualia & mœnia Athenarum portúſq; diſpoſitionem partim Themiſtoclis, partim Periclis, non opificum conſilio eſſe constructa. SOC. Feruntur hæc ô Gorgia de Themiſtocle. Periclem verò ipſe audiui de muro medio conſtruendo ciuitati perſuadentem. GOR. Præterea quoties de electionibus quas tu modò referebas, deliberatur, vides oratores ipſos cõſulere, eorúmque in his rebus præferri ſentẽtias. SOC. Hæc equidem admirans iamdudum à te de rhetoricæ poteſtate perquiro. Nam hæc cogitanti mihi diuina quædã poteſtatis eius magnitudo videtur. GOR. O ſi cũcta eius artis perſpecta eſſent tibi Socrates, cernas profectò hanc omnes, vt ſummatim dicam, ſub ſe vires ac facultates complecti. cuius quidem rei magnum tibi afferam argumentum.

τειχῶν περὶ οἰκοδομήσεως ἢ λιμένων κατασκευῆς, ἢ νεωρίων, ἀλλ' οἱ ἀρχιτέκτονες· οὐδ' αὖ ὅταν στρατηγῶν αἱρέσεως πέρι, ἢ τάξεώς τινος πρὸς πολεμίους, ἢ χωρίων καταλήψεως, συμβουλὴ ᾖ, ἀλλ' οἱ στρατηγικοὶ τότε συμβουλεύσουσιν, οἱ ῥητορικοὶ δὲ οὔ. ἢ πῶς λέγεις ὦ Γοργία τὰ τοιαῦτα; ἐπεὶ γὰρ αὐτός τε φῂς ῥήτωρ εἶναι, καὶ ἄλλους ποιεῖν ῥητορικούς, εὖ ἔχει τὰ τῆς σῆς τέχνης παρὰ σοῦ πυνθάνεσθαι. καὶ ἐμὲ νῦν

D νόμισον καὶ τὸ σὸν σπεύδειν. ἴσως γὰρ καὶ τυγχάνει τις τῶν ἔνδον ὄντων μαθητής σου βουλόμενος γενέσθαι· ὡς ἐγώ τινας σχεδὸν καὶ συχνοὺς αἰσθάνομαι, οἳ ἴσως αἰσχύνοιντ' ἄν σε ἀνερέσθαι. ὑπ' ἐμοῦ οὖν ἀνερωτώμενος, νόμισον καὶ ὑπ' ἐκείνων ἀνερωτᾶσθαι, Τί ἡμῖν, ὦ Γοργία, ἔσται ἐάν σοι συνῶμεν; περὶ τίνων τῇ πόλει συμβουλεύειν οἷοί τε ἐσόμεθα; πότερον περὶ δικαίου μόνον καὶ ἀδίκου; ἢ καὶ περὶ ὧν νυνδὴ Σωκράτης ἔλεγε; πειρῶ οὖν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι. ΓΟΡ. Ἀλλ' ἐγώ σοι πειράσομαι, ὦ Σώκρατες, σαφῶς ἀποκαλύψαι τὴν τῆς ῥητορικῆς δύναμιν ἅπασαν. αὐτὸς γὰρ καλῶς ὑφηγήσω. οἶσθα γὰρ δήπου ὅτι τὰ

E νεώρια ταῦτα καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἡ τῶν λιμένων κατασκευή, ἐκ τῆς Θεμιστοκλέους συμβουλῆς γέγονε· τὰ δ' ἐκ τῆς Περικλέους· ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν δημιουργῶν. ΣΩ. Λέγεται ταῦτα, ὦ Γοργία, περὶ Θεμιστοκλέους· Περικλέους δὲ καὶ αὐτὸς ἤκουον ὅτε συνεβούλευεν ἡμῖν περὶ τοῦ διαμέσου τείχους. ΓΟΡ. Καὶ ὅταν γέ τις αἵρεσις ᾖ ὧν δὴ σὺ ἔλεγες, ὦ Σώκρατες, ὁρᾷς ὅτι οἱ ῥήτορές εἰσιν οἱ συμβουλεύοντες, καὶ οἱ νικῶντες τὰς γνώμας περὶ τούτων; ΣΩΚ. Ταῦτα καὶ

F θαυμάζων, ὦ Γοργία, πάλαι ἐρωτῶ, ἥτις ποτὲ ἡ δύναμίς ἐστι τῆς ῥητορικῆς. δαιμονία γάρ τις ἔμοιγε καταφαίνεται τὸ μέγεθος, οὕτω σκοποῦντι. ΓΟΡ. Εἰ πάντα γε εἰδείης, ὦ Σώκρατες, ὅτι (ὡς ἔπος εἰπεῖν) ἁπάσας τὰς δυνάμεις συλλαβοῦσα ὑφ' αὑτῇ ἔχει. μέγα δέ σοι τεκμήριον ἐρῶ.

ἐχθρούς· οὐ τούτου ἕνεκα τοὺς φίλους δεῖ τύπτειν, οὐδὲ κεντεῖν καὶ ἀποκτιννύναι. οὐδέ γε μὰ Δία ἐάν τις εἰς παλαίστραν φοιτήσας, εὖ ἔχων τὸ σῶμα καὶ πυκτικὸς γενόμενος, C ἔπειτα τὸν πατέρα τύπτῃ καὶ τὴν μητέρα, ἢ ἄλλον τινὰ τῶν οἰκείων ἢ τῶν φίλων, οὐ τούτου ἕνεκα δεῖ τοὺς παιδοτρίβας καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις διδάσκοντας μάχεσθαι, μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ παρέδοσαν, ἐπὶ τῷ δικαίως χρῆσθαι τούτοις πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἀδικοῦντας, ἀμυνομένους, μὴ ὑπάρχοντας· οἱ δὲ μεταστρέψαντες, χρῶνται τῇ ἰσχύϊ καὶ τῇ τέχνῃ οὐκ ὀρθῶς. οὔκουν οἱ διδάξαντες, πονηροί· οὐδὲ ἡ τέχνη, οὔτε αἰτία, οὔτε πονηρὰ τούτου ἕνεκά ἐστιν· ἀλλ' οἱ μὴ χρώμενοι, οἶμαι, ὀρθῶς. ὁ αὐτὸς δὴ λόγος καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς. D δυνατὸς μὲν γὰρ πρὸς ἅπαντάς ἐστιν ὁ ῥήτωρ καὶ περὶ παντὸς λέγειν, ὥστε πιθανώτερος εἶναι ἐν τοῖς πλήθεσιν ἔμβραχυ περὶ ὅτου ἂν βούληται. ἀλλ' οὐδέν τι μᾶλλον τούτου ἕνεκα δεῖ οὔτε τοὺς ἰατροὺς τὴν δόξαν ἀφαιρεῖσθαι, ὅτι δύναιντο ἂν τοῦτο ποιῆσαι, οὔτε τοὺς ἄλλους δημιουργούς· ἀλλὰ δικαίως καὶ τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι, ὥσπερ καὶ τῇ ἀγωνίᾳ. ἐὰν δέ (οἶμαι) ῥητορικὸς γενόμενός τις, κᾆτα ταύτῃ τῇ δυνάμει καὶ τῇ τέχνῃ ἀδικῇ, οὐ τὸν διδάξαντα δεῖ μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐπὶ δικαίου χρείᾳ παρέδωκεν, ὁ δ' ἐναντίως χρῆται. E τὸν οὖν οὐκ ὀρθῶς χρώμενον μισεῖν δίκαιον καὶ ἐκβάλλειν, καὶ ἀποκτιννύναι, ἀλλ' οὐ τὸν διδάξαντα. ΣΩΚ. Οἶμαι, ὦ Γοργία, καὶ σὲ ἔμπειρον εἶναι πολλῶν λόγων, καὶ καθεωρακέναι ἐν αὐτοῖς τὸ τοιόνδε, ὅτι οὐ ῥᾳδίως δύνανται οἱ ἄνθρωποι περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσωσι διαλέγεσθαι, διορισάμενοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ μαθόντες καὶ διδάξαντες ἑαυτούς, οὕτω διαλύεσθαι τὰς συνουσίας· ἀλλ' ἐὰν περί του ἀμφισβητήσωσι, καὶ μὴ φῇ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον ὀρθῶς λέγειν, ἢ μὴ σαφῶς, χαλεπαίνουσί τε καὶ κατὰ φθόνον οἴονται τὸν ἑαυτῶν λέγειν, φιλονεικοῦντας ἀλλ' F οὐ ζητοῦντας τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ. καὶ ἔνιοί γε τελευτῶντες αἴσχιστα ἀπαλλάττονται, λοιδορηθέντες τε καὶ εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες περὶ σφῶν αὐτῶν τοιαῦτα, οἷα καὶ τοὺς παρόντας ἄχθεσθαι ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν, ὅτι τοιούτων ἀνθρώπων ἠξίωσαν ἀκροαταὶ γενέσθαι. τοῦ δὴ ἕνεκα λέγω ταῦτα; ὅτι νῦν ἐμοὶ δοκεῖς σὺ οὐ πάνυ ἀκόλουθα λέγειν οὐδὲ σύμφωνα οἷς τὸ πρῶτον ἔλεγες περὶ τῆς ῥητορικῆς.

palæſtra exercitatus pugil corporis robur acquirat, deinde parentes aut aliquem alium domeſticorum & amicorum pulſet: propterea pædotribas & eos qui armis pugnare docent, odio habere, & ex vrbibus expellere decet. Illi enim hæc tradiderunt, vt hæc qui didiciſſent, iuſtè vterentur, contra hoſtes & eos qui inferrent iniuriam, auertentes videlicet, non inferentes. Nonnulli verò hæc peruertunt, ac robore arteque abutuntur: ſed non propterea qui docuerunt improbi ſunt iudicandi, neque ars culpanda maláque habenda, ſed meo quidem iudicio qui ſiniſtrè vtuntur: eadem quoque de rhetorica ratio eſt. Poteſt enim aduerſus omnes & qualibet de re orator dicere: adeò vt apud multitudinem facilè admodum de re qualibet perſuadendo fiat ſuperior. Neque tamen ob eam cauſam medicos ſua laude priuare oportet, qui hoc præſtare poſſunt, neque alios pręterea opifices: ſed rectè & ratione vti Rhetorica, item vt certandi facultate. At verò ſi quiſpiam adeptus rhetoricam, deinde iniuſtè parta facultate vtatur, non eum qui docuit, odiſſe atque vrbe expellere decet: vt qui ad iuſtum vſum tradiderit, hic verò in partem contrariam ſit vſus. Quapropter eum qui abutitur, odiſſe, in exilium mittere & interimere etiam par eſt: præceptorẽ verò nequaquam. SOC. Arbitror te Gorgia multis diſputationibus interfuiſſe, idque in eis iam compertum habere, eos videlicet qui inter ſe diſputant, haud facilè poſſe, cùm diſcrepare cœperint, ſic abire, vt rem ipſam definientes ſe inuicem ſolum doceant atque diſcant: ſed ſi de aliquo contendant, neque concedāt alter alteri, vt vel verè vel perſpicuè loquantur, excandeſcunt, & per inuidiam dictum putant, certantes ſimul, non autem quod erat propoſitum, perquirentes. Nonnunquam verò tandem adeo turpiter diſcedunt cum iurgiis mutuiſque maledictis, vt etiam pœniteat pigeátque auſcultantes, quòd eiuſmodi homines audiendos putauerint. Sed quorſum hæc? dices: quoniam non mihi videris ſatis nunc conſentanea & conſona dicere his quæ prius de rhetorica protuleras.

Vereor

quoque cùm multis diſputationibus interfuerim, neſcio an vnquam æquè ac nunc fuerim delectatus: ideóque etiam ſi diem totam diſputando contriueritis, erit mihi pergratum. SOC. Atqui ô Callicles, quantum ad me attinet, nihil, modò velit Gorgias, obſtabit. GORG. Turpe quidem, ô Socrates, deinceps mihi fuerit, ſi diſputationem detrectē: præſertim cùm ab initio iuſſerim omnes de quo quiſq; vellet, interrogare. Itaq; ſi placet pręſentibus, diſputa, & quicquid libuerit percontare.

SOC. Audi iam, ô Gorgia, quæ in tuis verbis admirer. Fortè enim cùm tu rectè dicas, ego ſecus accipio. ais rhetoricã poſſe te, ſiquis à te diſcere velit, efficere? G. Aio equidem. SOC. Non vt de omnibus in turba probabiliter dicere valeat docendo, ſed ſuadendo. G. Ita prorſus. SOC. Addebas præterea rhetoricum de ſanitate plus quàm medicum perſuadere. G. Dixi profectò, ſed in turba. SOC. Idem eſt itaq; in turba, quod inter ignorātes. Nunquã enim apud eos qui ſciunt, magis quàm medicus de ſanitate perſuaderet. G. Vera narras. S. Nónne ergo ſi plus quàm medicus perſuadendo valebit, ſcientia etiã præditũ perſuaſione ſuperabit? G. Omnino. SOC. Ipſe tamē nõ medicus. G. Non. S. Ac ſi non medicus, ergo & inſcius eorũ quæ intelligit medicus. G. Proculdubio. SOC. Quare imperitus ſciēte apud neſcientes facilius perſuadebit, quando rhetor medicũ in perſuadendi facultate excellit. itáne ſequitur? G. In his certè ita ſequitur. S. Nónne in cæteris quoque artibus rhetor atque rhetorica ſe habet ſimiliter: vt ad rhetoris facultatem nihil attineat cuiuſmodi res ſit noſſe, ſed artem quandã ſic ad perſuadendum excogitare, vt apud imperitos magis ſcire quàm ipſi rerum ſingularum artifices appareat?

τοσαύτη ἀσχολία, ὥστε τοιούτων λόγων καὶ οὕτω λεγομένων ἀφεμένους, προὐργιαίτερόν τι γενέσθαι ἄλλο πράττειν. ΚΑΛ. Νὴ τοὺς θεούς, ὦ Χαιρεφῶν, καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτὸς πολλοῖς ἤδη λόγοις παραγενόμενος, οὐκ οἶδ᾽ εἰ πώποτε ἥσθην οὕτως ὥσπερ νυνί. ὥστ᾽ ἔμοιγε, κἂν τὴν ἡμέραν ὅλην ἐθέλοιτε διαλέγεσθαι, χαριεῖσθε. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Καλλίκλεις, τό γ᾽
D ἐμὸν οὐδὲν κωλύει, εἴπερ ἐθέλει Γοργίας. ΓΟΡ. Αἰσχρὸν δὴ τὸ λοιπόν, ὦ Σώκρατες, γίγνεται, ἐμέ γε μὴ ἐθέλειν, καὶ ταῦτα, αὐτὸν ἐπαγγειλάμενον ἐρωτᾶν ὅ,τι τις βούλεται. ἀλλ᾽ εἰ δοκεῖ τουτοισί, διαλέγου τε καὶ ἐρώτα ὅ,τι βούλει.

ΣΩΚΡ. Ἄκουε δή, ὦ Γοργία, ἃ θαυμάζω ἐν τοῖς λεγομένοις ὑπὸ σοῦ. ἴσως γάρ τοι σοῦ ὀρθῶς λέγοντος, ἐγὼ οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω. ῥητορικὸν φῂς ποιεῖν οἷός τ᾽ εἶναι, ἐάν τις βούληται παρὰ σοῦ μανθάνειν; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν περὶ πάντων ὥστ᾽ ἐν ὄχλῳ
E πιθανὸν εἶναι, οὐ διδάσκοντα, ἀλλὰ πείθοντα; ΓΟΡ. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Ἔλεγες τοίνυν δὴ ὅτι καὶ περὶ τοῦ ὑγιεινοῦ, τοῦ ἰατροῦ πιθανώτερος ἔσται ὁ ῥήτωρ. ΓΟΡ. Καὶ γὰρ ἔλεγον, ἔν γε ὄχλῳ. Σ. Οὐκοῦν τὸ ἐν ὄχλῳ, τοῦτό ἐστιν ἐν τοῖς μὴ εἰδόσιν. οὐ γὰρ δή που ἔν γε τοῖς εἰδόσι, τοῦ ἰατροῦ πιθανώτερος ἔσται. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚ. Οὐκοῦν εἴπερ τοῦ ἰατροῦ πιθανώτερος ἔσται, τοῦ εἰδότος πιθανώτερος γίγνεται. Γ. Πάνυ γε. Σ. Οὐκ ἰατρός γε ὤν. ἦ γάρ; Γ. Ναί. Σ. Ὁ δὲ μὴ ἰατρός γε δή που, ἀνεπιστήμων ὧν ὁ ἰατρὸς ἐπιστήμων. Γ. Δῆλον ὅτι. Σ. Ὁ
F οὐκ εἰδὼς ἄρα, τοῦ εἰδότος ἐν οὐκ εἰδόσι πιθανώτερος ἔσται, ὅταν ὁ ῥήτωρ τοῦ ἰατροῦ πιθανώτερος ᾖ. τοῦτο συμβαίνει, ἢ ἄλλο τι; ΓΟΡ. Τοῦτο ἐν τούτῳ γε συμβαίνει. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας τέχνας ὡσαύτως ἔχει ὁ ῥήτωρ καὶ ἡ ῥητορική. αὐτὰ μὲν τὰ πράγματα οὐδὲν δεῖ αὐτὴν εἰδέναι ὅπως ἔχει, μηχανὴν δέ τινα πειθοῦς εὑρηκέναι, ὥστε φαίνεσθαι τοῖς οὐκ εἰδόσι, μᾶλλον εἰδέναι τῶν εἰδότων.

[illegible] οὐχ οἷός τε ἔσῃ αὐτὸν διδάξαι τὴν ῥητορικήν, ἐὰν μὴ προειδῇ περὶ τούτων τὴν ἀλήθειαν; ἢ πῶς τὰ τοιαῦτα ἔχει, ὦ Γοργία; καὶ πρὸς Διός, ὥσπερ ἄρτι εἶπες, C ἀποκαλύψας, τῆς ῥητορικῆς εἰπὲ τίς ποθ' ἡ δύναμίς ἐστιν. Γ. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὦ Σώκρατες, ἐὰν τύχῃ μὴ εἰδώς, καὶ ταῦτα παρ' ἐμοῦ μαθήσεσθαι. ΣΩΚ. Ἔχε δή· καλῶς γὰρ λέγεις. ἐάνπερ ῥητορικὸν σύ τινα ποιήσῃς, ἀνάγκη αὐτὸν εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα, ἤτοι πρότερόν γε ἢ ὕστερον μαθόντα παρὰ σοῦ. ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Τί οὖν; ὁ τὰ τεκτονικὰ μεμαθηκώς, τεκτονικός; ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩΚ. Οὐκοῦν καὶ ὁ τὰ μουσικὰ μουσικός; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩΚΡ. Καὶ ὁ τὰ ἰατρικὰ ἰατρικός; καὶ τἆλλα οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὁ μεμαθηκὼς ἕκαστα, τοιοῦ- D τός ἐστιν οἷον ἕκαστον ἡ ἐπιστήμη ἀπεργάζεται; ΓΟΡ. Πάνυ γε. Σ. Οὐκοῦν κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ ὁ τὰ δίκαια μεμαθηκώς, δίκαιος. Γ. Πάντως δήπου. Σ. Ὁ δὲ δίκαιος δίκαιά που πράττει; ΓΟΡ. Ναί. Σ. Οὐκοῦν ἀνάγκη τὸν ῥητορικὸν δίκαιον εἶναι, τὸν δὲ δίκαιον βούλεσθαι δίκαια πράττειν. Γ. Φαίνεταί γε. Σ. Οὐδέποτε ἄρα βούλεται ὅ γε δίκαιος ἀδικεῖν. Γ. Ἀνάγκη. Σ. Τὸν δὲ ῥητορικὸν ἀνάγκη ἐκ τοῦ λόγου δίκαιον εἶναι. Γ. Ναί. ΣΩΚ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὁ ῥητορικὸς ἀδικεῖν. ΓΟΡ. Οὐ φαίνεταί γε. ΣΩΚΡ. Μέμνη- E σαι οὖν λέγων ὀλίγῳ πρότερον ὅτι οὐ δεῖ τοῖς παιδοτρίβαις ἐγκαλεῖν, οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, ἐὰν ὁ πύκτης τῇ πυκτικῇ μὴ καλῶς χρῆταί τι, καὶ ἀδικῇ· ὡσαύτως δὲ οὕτω καὶ ἐὰν ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ ἀδίκως χρῆται, μὴ τῷ διδάξαντι ἐγκαλεῖν, μηδὲ ἐξελαύνειν ἐκ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τῷ ἀδικοῦντι καὶ οὐκ ὀρθῶς χρωμένῳ τῇ ῥητορικῇ; ἐρρήθη ταῦτα, ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ἐρρήθη. Σ. Νῦν δέ γε ὁ αὐτὸς οὗτος φαίνεται ῥητορικὸς οὐκ ἄν ποτε ἀδικήσας. ἢ οὔ; Γ. Φαίνεται. ΣΩΚΡ. Καὶ ἐν τοῖς πρώτοις γε, ὦ Γοργία, λόγοις ἐλέγετο ὅτι ἡ ῥητορικὴ περὶ λό- F γους εἴη, οὐ τοὺς τοῦ ἀρτίου καὶ περιττοῦ, ἀλλὰ τοὺς τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου. ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ναί. Σ. Ἐγὼ τοίνυν σου τότε ταῦτα λέγοντος, ὑπέλαβον ὡς οὐδέποτ' ἂν εἴη ἡ ῥητορικὴ ἄδικον πρᾶγμα, ὅ γ' ἀεὶ περὶ δικαιοσύνης τοὺς λόγους ποιεῖται· ἐπειδὴ δὲ ὀλίγον ὕστερον ἔλεγες ὅτι ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ κἂν ἀδίκως χρῷτο, οὕτω θαυμάσας καὶ ἡγησάμενος οὐ συνᾴδειν τὰ λεγόμενα, ἐκείνους εἶπον τοὺς λόγους·

veritatem fuerit cõſequutus? aut quo ſe modo hæc habet Gorgia? precor per Iouem vt quemadmodũ paulo antè cœpiſti, rhetoricæ nobis tandẽ poteſtatem aperias. GOR. At enim ſi fortè quis ignoret, eum à me percepturum ea arbitror. SOC. Subſiſte: rectè enim dicis: ſi quem tu rhetorẽ feceris, oportet eum iuſta iniuſtáq; ſcire, vel antequã ad te accedat, aut poſtea à te perdiſcere. GOR. Omnino. SOC. Quid verò? qui ea quæ ad fabricam ſpectant didicerit, nónne faber eſt? GOR. Eſt. SOC. Et qui muſicam, muſicus? GOR. Ita. SOC. Et qui ea quæ ad medicinam pertinent, medicus? Atque in cæteris eodem pacto: quiſquis didicerit aliquid, talis euadit, qualẽ cuiuſq; ſciẽtia reddit? GOR. Omnino. SOC. Nónne igitur per hanc rationem iuſtus erit quicunq; iuſta didicerit? GOR. Maximè. SOC. Iuſtus autem iuſta facit. GOR. Ita eſt. SOC. An non ergo neceſſe eſt rhetorẽ eſſe iuſtum? iuſtũ verò velle iuſta agere? GOR. Apparet. SOC. Nunquam ergo volet iuſtus iniuriam facere. GOR. Nunquã. SOC. Rhetoricũ quidem neceſſe eſt ex præcedenti ratione iuſtum eſſe. GOR. Neceſſe. SOC. Nunquam ergo volet Rhetoricus iniuriã facere. GOR. Nunquam. SOC. Reminiſcere te paulo antè dixiſſe, non oportere pædotribas criminari atque expellere: ſi quis pugil certamine arte pugilatoria malè vtatur, inferátque iniuriam: atque eodẽ pacto, ſi quis orator iniuſtè vtatur rhetorica, non illum qui docuerit eſſe accuſandum & expellendum, ſed iniuſta agentem, neq; rhetorica rectè vtentem. Dictáne hæc ſunt, an non? GOR. Dicta. SOC. Nũc autẽ ipſe orator nunquã videtur facturus iniuriã. GOR. Nunquam. SOC. Atqui in ſuperioribus dictũ eſt, circa ſermones verſari rhetoricam, nõ de pari quidem & impari, ſed de iuſto atq; iniuſto. GOR. Certè. SOC. Ego igitur cùm tu hæc diceres, rhetoricã nunquã eſſe rem iniuſtã, exiſtimaui, quæ ſemper de iuſtitia verba faceret. Poſtquã verò paulo pòſt diceres, ſi orator iniuſtè rhetorica vteretur: ſtatim admiratus, atque ratus non eſſe conſentanea inter ſe quæ abs te dicebantur, hunc protuli ſermonem:

Socrates. SOCR. Prolixitatem ſermonis illam quam ab ipſo diſputationis initio incœptabas. POL. Quid ita? nónne mihi quantum voluero loqui licebit? SOC. Graui nimium iniuria afficeréris ô vir optime, ſi profectus Athenas vbi totius Græciæ maxima eſt loquendi libertas, ſolus ipſe hoc in loco poteſtatem loquẽdi pro arbitrio non haberes. At è diuerſo, videlicet ſi te prolixe loquente, neque volente ad interrogata reſpondere, non liceret abire mihi, téque audire nolle: nónne ego quoque graui iniuria afficerer, ſi non abire mihi, tuæque orationi auſcultare nolle permittatur poteſtas? Verùm ſi qua tibi diſputationis huius eſt cura, eámque corrigere voles, quemadmodum modò dicebam, retractans quod tibi retractandum videtur, rogánſque viciſſim atque reſpondens, vt ego Gorgiáſque fecimus, redargue me, ac te redargui patiare. An autem te quoque ſcire, quæ & Gorgias ſe ſcire profitetur, affirmas? POL. Dico equidem. SOCR. Et iubes vt de quo quiſque velit, à te quærat, tanquam ab homine qui reſpondere ſciat? POL. Certè. SOCR. Nunc ergo alterutrum tuo arbitratu facias, vel quære, vel reſponde. POL. Faciam equidem, atque mihi reſponde ô Socrates: quãdo Gorgias circa rhetoricam tibi non videtur poſſe commodè dicere, tu ipſam quam eſſe dicis? SOC. Interrogáſne quam artẽ eſſe putem? POL. Idipſum. SOCR. Nullam, ô Pole, vt vera tibi loquar. POL. Quid igitur tibi videtur eſſe rhetorica? SOCR. Res quam tu dicis feciſſe artem in eo libro quem nuper legi. POL. Quidnam dicis? SOC. Peritiam quandam. POL. Peritia ergo tibi videtur eſſe rhetorica? SOC. Mihi quidem, niſi tu aliud dixeris. POL. Cuius videtur rei peritia? SOC. Gratiã quandam voluptatémq; pariendi. POL. Nónne igitur pulchrum quiddam exiſtimas eſſe rhetoricam, cùm apud homines comparare gratiam poſſit?

κημος δ' εἶ. καὶ ἐγώ σοι ἐθέλω τῶν ὡμολογημένων εἴ τι σοι δοκεῖ μὴ καλῶς ὡμολογῆσθαι, ἀναθέσθαι ὅ,τι ἂν σὺ βούλῃ, ἐάν μοι ἓν μόνον φυλάττῃς. ΠΩΛ. Τί τοῦτο λέγεις; ΣΩΚΡ. Τὴν μακρολογίαν, ὦ Πῶλε, ἣν καθέξῃς, ᾗ τὸ πρῶτον ἐπεχείρησας χρῆσθαι. ΠΩΛ. Τί δέ; οὐκ ἐξέσται μοι λέγειν ὁπόσα ἂν βούλωμαι; ΣΩΚ. Δεινὰ μέντ' ἂν πάθοις, ὦ βέλτιστε, εἰ Ἀθήναζε ἀφικόμε-

D νος, οὗ τῆς Ἑλλάδος πλείστη ἐστὶν ἐξουσία τοῦ λέγειν, ἔπειτα σὺ ἐνταῦθα τούτου μόνος ἀτυχήσαις. ἀλλὰ ἀντίθες δ', σοῦ μακρὰ λέγοντος, καὶ μὴ ἐθέλοντος τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, οὐ δεινὰ ἂν ἐγὼ πάθοιμι εἰ μὴ ἐξέσται μοι ἀπιέναι καὶ μὴ ἀκούειν σου; ἀλλ' εἴ τι κήδῃ τοῦ λόγου τοῦ εἰρημένου, καὶ ἐπανορθώσασθαι αὐτὸν βούλει, ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον, ἀναθέμενος ὅ,τι σοι δοκεῖ, ἐν τῷ μέρει ἐρωτῶν τε καὶ ἐρωτώμενος, ὥσπερ ἐγώ τε καὶ Γοργίας, ἔλεγχέ τε καὶ ἐλέγχου. φὴς γὰρ δήπου καὶ σὺ ἐπίστασθαι ἅπερ Γοργίας, ἢ οὔ; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν καὶ σὺ κε-

E λεύεις σεαυτὸν ἐρωτᾶν ἑκάστοτε ὅ,τι ἄν τις βούληται, ὡς ἐπιστάμενος ἀποκρίνεσθαι. Π. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩΚ. Καὶ νῦν δὴ τούτων ὁπότερον βούλει ποίει· ἐρώτα, ἢ ἀποκρίνου. ΠΩΛ. Ἀλλὰ ποιήσω ταῦτα. καί μοι ἀπόκριναι ὦ Σώκρατες. ἐπειδὴ Γοργίας ἀπορεῖν σοι δοκεῖ περὶ τῆς ῥητορικῆς, σὺ αὐτὴν τίνα φὴς εἶναι; ΣΩΚΡ. Ἆρα ἐρωτᾷς ἥντινα τέχνην φημὶ εἶναι; Π. Ἔγωγε. Σ. Οὐδεμία ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Πῶλε, ὥς γε πρὸς σὲ τἀληθῆ εἰρῆσθαι. ΠΩΛ. Ἀλλὰ τί σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι; Σ. Πρᾶγμα ὃ φὴς σὺ ποιῆσαι τέχνην, ἐν τῷ συγγράμ-

F ματι ὃ ἐγὼ ἔναγχος ἀνέγνων. ΠΩΛ. Τί τοῦτο λέγεις; ΣΩΚΡ. Ἐμπειρίαν ἔγωγέ τινα. Π. Ἐμπειρία ἄρα σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι; ΣΩΚ. Ἔμοιγε· εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις. Π. Τίνος ἐμπειρία; Σ. Χάριτός τινος καὶ ἡδονῆς ἀπεργασίας. Π. Οὐκοῦν καλόν σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι, χαρίζεσθαι οἷόν τ' εἶναι ἀνθρώποις;

οὐ ἐμὲ αἰσχύνῃς. ΣΩΚΡ. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ὦ Γορ-
γία, εἶναί τι ἐπιτήδευμα, τεχνικὸν μὲν οὔ, ψυχῆς δὲ στο- C
χαστικῆς καὶ ἀνδρείας, καὶ φύσει δεινῆς προσομιλεῖν τοῖς
ἀνθρώποις. καλῶ δὲ αὐτοῦ ἐγὼ τὸ κεφάλαιον, κολα-
κείαν. ταύτης μοι δοκεῖ τῆς ἐπιτηδεύσεως πολλὰ μὲν καὶ
ἄλλα μόρια εἶναι, ἓν δὲ καὶ ἡ ὀψοποιητική· ὃ δοκεῖ μὲν
εἶναι τέχνη, ὡς δὲ ὁ ἐμὸς λόγος, οὐκ ἔστι τέχνη, ἀλλ'
ἐμπειρία καὶ τριβή. ταύτης μόριον καὶ τὴν ῥητορικὴν
ἐγὼ καλῶ, καὶ τήν γε κομμωτικὴν, καὶ τὴν σοφιστικήν.
τέτταρα ταῦτα μόρια ἐπὶ τέτταρσι πράγμασι. εἰ
οὖν βούλεται Πῶλος πυνθάνεσθαι, πυνθανέσθω. οὐ
γάρ πω πέπυσται ὁποῖόν φημι ἐγὼ τῆς κολακείας μό- D
ριον εἶναι τὴν ῥητορικὴν, ἀλλ' αὐτὸν λέληθα οὔπω
ἀποκεκριμένος· ὁ δὲ ἐπανερωτᾷ εἰ οὐ καλὸν ἡγοῦμαι
εἶναι· ἐγὼ δὲ αὐτῷ οὐκ ἀποκρινοῦμαι πρότερον εἴτε κα-
λὸν εἴτε αἰσχρὸν ἡγοῦμαι εἶναι τὴν ῥητορικὴν, πρὶν ἂν
πρῶτον ἀποκρίνωμαι ὅ,τι ἐστίν. οὐ γὰρ δίκαιον, ὦ Πῶλε.
ἀλλ' εἴπερ βούλει πυθέσθαι, ἐρώτα ὁποῖον μόριον τῆς κο-
λακείας φημὶ εἶναι τὴν ῥητορικήν. Π. Ἐρωτῶ δὴ, καὶ
ἀπόκριναι, ὁποῖον μόριον. Σ. Ἆρ' οὖν ἂν μάθοις ἀπο-
κριναμένου; ἔστι γὰρ ἡ ῥητορικὴ, κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, πο-
λιτικῆς μορίου εἴδωλον. ΠΩΛ. Τί οὖν; καλὸν ἢ αἰ- E
σχρὸν λέγεις αὐτὴν εἶναι; Σ. Αἰσχρὸν ἔγωγε. τὰ γὰρ κα-
κὰ, αἰσχρὰ ἐγὼ καλῶ· ἐπειδὴ δεῖ σοι ἀποκρίνασθαι ὡς ἤ-
δη εἰδότι ἃ ἐγὼ λέγω. ΓΟΡ. Μὰ τὸν Δία, ὦ Σώ-
κρατες· ἀλλ' ἐγὼ οὐδ' αὐτὸς συνίημι ὅ,τι λέγεις.
ΣΩΚΡ. Εἰκότως γε, ὦ Γοργία. οὐδὲν γάρ πω σαφὲς
λέγω· Πῶλος δὲ ὅδε νέος ἐστὶ καὶ ὀξύς. ΓΟΡ. Ἀλλὰ
τοῦτον μὲν ἔα· ἐμοὶ δ' εἰπὲ πῶς λέγεις πολιτικῆς μορίου
εἴδωλον εἶναι τὴν ῥητορικήν. Σ. Ἀλλ' ἐγὼ πει-
ράσομαι φράσαι ὅ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἡ ῥητορική· εἰ δὲ
μὴ τυγχάνει ὂν τοῦτο, Πῶλος ὅδε ἐλέγξει. σῶμά που κα- F
λεῖς τι καὶ ψυχήν; ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩΚ. Οὐ-
κοῦν καὶ τούτων οἴει τινὰ εἶναι ἑκατέρου εὐεξίαν; ΓΟΡ.
Ἔγωγε. Σ. Τί δέ; δοκοῦσαν μὲν εὐεξίαν, οὖσαν δ' οὔ; οἷον τοιόνδε λέγω· πολλοὶ δοκοῦσιν εὖ ἔχειν τὰ σώματα, οὓς
οὐκ ἂν ῥᾳδίως αἴσθοιτό τις ὅτι οὐκ εὖ ἔχουσιν, ἄλλος ἢ ἰατρός τε καὶ τῶν γυμναστικῶν τις. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

dinem tibi conciliandam. Appello autem summam capútque eius adulationem. Huius autem ſtudij multa videntur mihi eſſe membra. Vnum quidē coquinaria, quæ quamuis eſſe ars videatur, meo tamen iudicio nulla eſt, ſed peritia quędam vſu comperta. Eiuſdem præterea particulam rhetoricam quoque eſſe dico, & fucatoriam, quæ mangonica dicitur, & ſophiſtica. Has vtique particulas quatuor, ad res quatuor pertinere. Si ergo Polus quærere vult, quærat. Nondum enim audiuit qualem adulationis particulam rhetoricam eſſe dicam: nec animaduertit ad id me nondum reſpondiſſe. Itaque interrogat vtrum pulchram exiſtimem, néc ne. Ego verò vtrum pulchrum aliquid vel turpe rhetoricā eſſe rear, nō prius reſpondebo, quàm quid ipſa ſit, aperuerim. Non enim aliter reſpondere decet Pole. Quod ſi audire voles, percontare qualem adulationis particulam, rhetoricam eſſe dicam. POL. Quæro iam abs te, qualis particula? SOC. An me reſpondente perdiſces? Eſt, vt opinor, rhetorica particulæ ciuilis ſimulacrum. POL. Quid ergo? pulchrúmne, an turpe quiddam ais eſſe? SOC. Turpe: ſiquidem mala eſſe turpia dico, quandoquidem tibi, tanquam eorum quę iam dico non ignaro, me reſpondere oportet. GOR. Per Iouem non ſatis quæ dicis, intelligo. SOC. Nec iniuria quidem Gorgia, nondum enim ſatis expreſſi. Polus autē iſte iuuenis atque acer eſt. GOR. At hunc mitte, mihi verò reſponde quo pacto dicas rhetoricam ciuilis particulæ ſimulacrum eſſe. SOC. Conabor exprimere quid mihi videatur eſſe rhetorica. Sin verò aliter ſe habeat negotium, Polus iſte redarguat. Corpus appellas aliquid atque animam? GOR. Quidni. SOC. Horum verò nónne putas aliquam vtriuſque bonam habitudinem? GOR. Puto equidem. SOC. Præterea habitudinem aliquam apparere bonam, cum minimè ſit? Dico autem nonnihil eiuſmodi: multi corpus bene affectum habere videntur: quorum malam valetudinem habitudinémque haud facilè quiſquam præter medicum gymnaſiique magiſtrum deprehendat. GORG. Vera narras.

... coquum atque medicum, vter eorum de bonis maliſve cibis plus intelligat, medicus quidem fame periret. Id ergo adulationem voco, ac turpe, ô Pole, quiddam exiſtimo. Id enim aduerſus te dico. Proptereáque abſque vlla optimi ratione voluptatem aucupatur. Neque artem eam eſſe dico, ſed peritiam quandã: quoniam nullam eorum quæ affert, qualia ſint natura, habet rationem: quo fit vt nullius rei cauſam poſſit afferre: quare artem non appello, quæ careat ratione. de quibus tamen ſi ambigis, rationem tibi volo exponere. Itaque medicinam, vt dixi, coquinaria adulatio ſubit: Gymnaſticam verò ſimiliter fucatoria, res noxia, fallax, ingeneroſa, illiberalis, figuris, coloribus, lineamentis, & ſenſu quodam ita decipiens, vt propter extrinſecum fucum propriam verámque formam quæ ſit per gymnaſticam, negligamus. Cæterùm ne ſim prolixior, more geometrico dicam. ſic enim fortè iam aſſequeris. Profectò quod fucatrix ad gymnaſticam, id ad medicinam eſt conquinaria: imò verò ſic, Quod fucatrix ad gymnaſticam, hoc ſophiſtica ad legalem: rurſúſque quod coquinaria ad medicinam, id rhetorica eſt ad iuſtitiam. Veruntamen, vt dicebam, ita natura diſtinguuntur: ac etiam tanquam propinquæ miſcentur inuicem in eodem & circa eadem, ſophiſtæ videlicet & rhetores: nec vtilitatem reſpiciunt aliquam, quam vel pro ſeipſis, vel pro alijs ſequantur vnquam. Nam ſi animus corpori non præeſſet, ſed ipſum ſibi: neque ab eo perſpiceretur, diſcerneretúrque coquinaria & medicina, ſed corpus ipſum gratia voluptatéque ſua hæc perpenderet, illud Anaxagoræ prorſus accideret, amice Pole: horum enim habes peritiam: omnia videlicet in eodem indiſcreta commiſcerentur, & quæ ad medicinam pertinent & ſalutem, & quæ ad coquinariam attinent.

ποιόν τε καὶ ἰατρὸν, ἢ ἐν ἀνδράσιν οὕτως ἀνοήτοις ὥσπερ οἱ παῖδες, πότερος ἐπαΐει περὶ τῶν χρηστῶν σιτίων ἢ πονηρῶν, ὁ ἰατρὸς ἢ ὁ ὀψοποιὸς, λιμῷ ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἰατρόν. κολακείαν μὲν οὖν αὐτὸ καλῶ, καὶ αἰσχρόν φημι εἶναι τὸ τοιοῦτον, ὦ Πῶλε. τοῦτο γὰρ πρὸς σὲ λέγω, ὅτι τοῦ ἡδέος στοχάζεται ἄνευ τοῦ βελτίστου. τέχνην δὲ αὐτὴν οὔ φημι εἶναι, ἀλλ᾽ ἐμπειρίαν. ὅτι οὐκ ἔχει λόγον οὐδένα, ᾧ προσφέρει ἃ προσ-

D φέρει, ὁποῖα ἄττα τὴν φύσιν ἐστὶν ὥστε τὴν αἰτίαν ἑκάστου μὴ ἔχειν εἰπεῖν. ἐγὼ δὲ τέχνην οὐ καλῶ ὃ ἂν ᾖ ἄλογον πρᾶγμα. τούτων δὲ πέρι εἰ ἀμφισβητεῖς, ἐθέλω ὑποσχεῖν λόγον. τῇ μὲν οὖν ἰατρικῇ (ὥσπερ λέγω) ἡ ὀψοποιητικὴ κολακεία ὑπόκειται· τῇ δὲ γυμναστικῇ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον, ἡ κομμωτικὴ, κακοῦργός τε καὶ ἀπατηλὴ, καὶ ἀγεννὴς, καὶ ἀνελεύθερος, σχήμασί τε καὶ χρώμασι καὶ λειότητι καὶ αἰσθήσει ἀπατῶσα· ὥστε ποιεῖν, ἀλλότριον κάλλος ἐφελκομένους, τοῦ οἰκείου τοῦ διὰ τῆς γυμναστικῆς ἀμελεῖν. ἵν᾽ οὖν μὴ μακρολογῶ, ἐθέλω σοι

E εἰπεῖν ὥσπερ οἱ γεωμέτραι (ἤδη γὰρ ἂν ἴσως ἀκολουθήσειας) ὅτι ὃ κομμωτικὴ πρὸς γυμναστικὴν, τοῦτο ὀψοποιητικὴ πρὸς ἰατρικήν. μᾶλλον δὲ ὧδε· ὅτι ὃ κομμωτικὴ πρὸς γυμναστικὴν, τοῦτο σοφιστικὴ πρὸς νομοθετικήν· καὶ ὅτι ὃ ὀψοποιητικὴ πρὸς ἰατρικὴν, τοῦτο ῥητορικὴ πρὸς δικαιοσύνην. ὅπερ μέντοι λέγω, διέστηκε μὲν οὕτω φύσει· ἅτε δ᾽ ἐγγὺς ὄντων, φύρονται ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ ταὐτὰ σοφισταὶ καὶ ῥήτορες, καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅ, τι χρήσονται οὔτε αὐτοὶ ἑαυτοῖς, οὔτε οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τούτοις. καὶ γὰρ ἂν εἰ μὴ ἡ ψυχὴ τῷ σώματι ἐπεστάτει, ἀλλ᾽ αὐτὸ αὑτῷ, καὶ μὴ

F ὑπὸ ταύτης κατεθεωρεῖτο καὶ διεκρίνετο ἥ τε ὀψοποιητικὴ καὶ ἡ ἰατρικὴ, ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ σῶμα ἔκρινε σταθμώμενον ταῖς χάρισι ταῖς πρὸς αὑτὸ, τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου ἂν πολὺ ἦν, ὦ φίλε Πῶλε· (σὺ γὰρ τούτων ἔμπειρος) ὁμοῦ ἂν πάντα χρήματα ἐφύρετο ἐν τῷ αὐτῷ, ἀκρίτων τ᾽ ὄντων τῶν τε ὑγιεινῶν καὶ ἰατρικῶν καὶ ὀψοποιητικῶν.

Π. Πῶς οὐ νομίζεσθαι; οὐ μέγιστον δύνανται ἐν ταῖς πόλεσιν; ΣΩΚΡ. Οὐκ, εἰ τὸ δύνασθαί γε λέγεις ἀγαθόν τι εἶναι τῷ δυναμένῳ. Π. Ἀλλὰ μὴν δὴ λέγω C γε. Σ. Ἐλάχιστον τοίνυν μοι δοκοῦσι τῶν ἐν τῇ πόλει δύνασθαι οἱ ῥήτορες. ΠΩΛ. Τί δ'; οὐχ, ὥσπερ οἱ τύραννοι, ἀποκτιννύουσι τε ὃν ἂν βούλωνται, καὶ ἀφαιροῦνται χρήματα, καὶ ἐκβάλλουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς; ΣΩΚΡ. Νὴ τὸν κύνα ἀμφιγνοῶ μέντοι, ὦ Πῶλε, ἐφ' ἑκάστου ὧν λέγεις, πότερον αὐτὸς ταῦτα λέγεις, καὶ γνώμην σαυτοῦ ἀποφαίνῃ, ἢ ἐμὲ ἐρωτᾷς.

ΠΩΛ. Ἀλλ' ἔγωγέ σε ἐρωτῶ. ΣΩΚΡ. Εἶεν, ὦ φίλε, ἔπειτα δύο ἅμα με ἐρωτᾷς; Π. Πῶς δύο; ΣΩΚ. Οὐκ ἄρτι οὕτω πως ἔλεγες, ὅτι ἀποκτιννύουσιν οἱ ῥή- D τορες οὓς ἂν βούλωνται, ὥσπερ οἱ τύραννοι, καὶ χρήματα ἀφαιροῦνται, καὶ ἐξελαύνουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς; ΠΩΛ. Ἔγωγε. Σ. Λέγω τοίνυν σοι ὅτι δύο ταῦτ' ἐστὶ τὰ ἐρωτήματα, καὶ ἀποκρινοῦμαί γέ σοι πρὸς ἀμφότερα. φημὶ γὰρ, ὦ Πῶλε, ἐγὼ καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς τυράννους δύνασθαι μὲν ἐν ταῖς πόλεσι σμικρότατον, ὥσπερ νυνδὴ ἔλεγον. οὐδὲν γὰρ ποιεῖν ὧν βούλονται, ὡς ἔπος εἰπεῖν· ποιεῖν μέντοι ὅ,τι ἂν αὐτοῖς δόξῃ βέλτιστον εἶναι. ΠΩΛ. Οὐκοῦν τοῦτό ἐστι τὸ μέγα δύνασθαι; ΣΩΚΡ. Οὐχ, ὥς γε φησὶ Πῶλος. Π. E Ἐγὼ οὐ φημί; φημὶ μὲν οὖν ἔγωγε. Σ. Μὰ τὸν οὐ σύ γε, ἐπεὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἔφης ἀγαθὸν εἶναι τῷ δυναμένῳ. ΠΩΛ. Φημὶ γὰρ οὖν. Σ. Ἀγαθὸν οὖν οἴει εἶναι ἐάν τις ποιῇ ταῦτα ἃ ἂν δοκῇ αὐτῷ βέλτιστα εἶναι, νοῦν μὴ ἔχων; καὶ τοῦτο καλεῖς μέγα δύνασθαι; Π. Οὐκ ἔγωγε. Σ. Οὐκοῦν ἀποδείξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας, καὶ τέχνην τὴν ῥητορικὴν, ἀλλὰ μὴ κολακείαν, ἐμὲ ἐξελέγξας; εἰ δέ με ἐάσεις ἀνέλεγκτον, οἱ ῥήτορες οἱ ποιοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς, καὶ οἱ τύραννοι, οὐδὲν ἀγαθὸν τοῦτο κεκτήσονται. ἡ δὲ δύναμίς ἐστιν, ὡς σὺ φῄς, F ἀγαθὸν, τὸ δὲ ποιεῖν ἄνευ νοῦ ἃ δοκεῖ, καὶ σὺ ὁμολογεῖς κακὸν εἶναι, ἢ οὔ; Π. Ἔγωγε. Σ. Πῶς ἂν οὖν οἱ ῥήτορες μέγα δύναιντο ἢ οἱ τύραννοι ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐὰν μὴ Σωκράτης ἐξελεγχθῇ ὑπὸ Πώλου ὅτι ποιοῦσιν ἃ βούλονται; ΠΩΛ. Οὗτος ἀνήρ. Σ. Οὔ φημι αὐτοὺς ποιεῖν ἃ βούλονται· ἀλλά μ' ἔλεγχε. ΠΩΛ. Οὐκ ἄρτι ὡμολόγεις ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς βέλτιστα εἶναι, τούτου πρόσθεν;

Minime, ſi potentiam bonam aliquid eſſe dicis ei qui poteſt. POL. Dico certè. SOC. Oratores ergo minimum omnium in repub. poſſe mihi videtur. POL. Quid ais? Nónne quemadmodum tyranni occidunt quem volunt, & expoliant patrimonio, pellúntque ex vrbe? SOC. Per canem in ſingulis quę dicis, ambigo, vtrum ſententia explicet tuá, an quæras meam. POL. Quęro equidem tuam. SOC. Eſto amice: deinde duo ſimul à me quæris. POL. Quónam pacto duo? SOC. Nónne dicebas modò oratores occidere tyrannorum more quoſcunq; velint, & fortunæ bonis expoliare, atq; etiam in exilium eiicere? POL. Equidem. SOC. Dico itaq; tibi, has duas interrogationes eſſe, reſpondeóq; ad vtraſque. Aſſero equidem tam rhetores quàm tyrannos minimam in ciuitatibus obtinere potentiam: quemadmodum paulo antè dicebam. Nihil enim, vt ita dixerim, facere ex his quę volunt, facere tamen quod ſibi opinantibus optimum videatur. POL. Nónne hæc magna potentia? SOC. Nequaquam, vt ait Polus. POL. An ego nó dico? Dico equidé certè. SOC. Per Iouem non dicis, quandoquidem magnam potentiam dixiſti ei qui poteſt, eſſe bonū. POL. Id quidé dico. SOC. Bonúmne igitur eſſe ais, ſi quis ea fecerit quæ ſibi optima videantur mente capto, atq; id magnam dicis eſſe potentiam? POL. Non certè. SOC. Nónne igitur oſtendendum tibi eſt, oratores habere mentem, atque rhetoricam non adulationem quidé eſſe, ſed artem, quó me conuincas? Alioquin niſi id oſtendens me arguas, oratores & tyranni faciétes quicquid faciendum ſibi videtur in ciuitate, nullum propterea bonum conſequentur. Siquidem potentiam habere, vt ipſe ais, eſt bonum: Facere verò quicquid videatur abſque mente, ipſemet confiteris eſſe malum. Nónne ita? POL. Ita certè. SOC. Quónam igitur pacto oratores, vel tyranni magna in republ. poſſunt: niſi Socrates cóuictus à Polo, illos quæ volunt facere, fateatur? POL. En vir. SOCR. Nego eos facere quæ volunt: tu verò me redargue. POL. An non paulo antè confitebaris, quæ ſibi bona videntur, eos facere?

vti ſedere, ire, currere, nauigare. Rurſus veluti lapides, ligna, cæteráque ſimilia. Nónne talia quædã eſſe dicis, quæ neque bona appelles, neque mala? POL. Talia certè. SOC. Vtrum igitur media hęc bonorum agunt gratia, quoties agunt? an bona gratia mediorum? POL. Media bonorum gratia. SOC. Ergo ſequentes bonũ, vadimus, præſtare id exiſtimantes: & viciſsim quieſcimus, quandocunque quieſcimus, ob idipſum bonum. Nónne ita? POL. Ita prorſus. SOC. Præterea ſi quos occidimus, eiuſdẽ gratia occidimus: ſimiliterq; expellimus, atque rapimus, putãtes præſtare vt talia à nobis fiant. POL. Proculdubio. SOC. Quamobrem boni gratia hæc faciunt omnia quæcunque faciũt. POL. Aſſentior. SOC. An non inter nos cõuenit, non quæ alicuius gratia agimus, velle, ſed illud cuius hæc gratia agimus? POL. Maximè. S. Itaq; nõ iugulare ſimpliciter omninóq; volumus, neq; expellere, neq; pecunias rapere; verũ ſi conducant hæc facere volumus: ſi noceant, nolumus. Bona enim volumus, vt ipſe ais. Quæ verò neq; bona, neque mala ſunt, nõ propriè volumus, neq; mala. Videórne tibi Pole, vera loqui? an non? Quid nõ reſpondes? POL. Vera. SOC. Quamobrẽ ſi in his cõſentimus, ſi quis quempiam interfecerit, vel vrbe eiecerit, vel bonis fortunæ priuauerit, ſiue tyrãnus ille ſit, ſiue orator, putans id melius ſibi fore, cũm tamen ſit peius, is vtique faciet quæ ſibi videntur, nónne? POL. Certè. SOC. Nunquid etiam quæ vult, ſi quidem hæc ſint mala? quid non reſpondes? POL. Non videtur mihi quę vult facere.

τι ἀγαθὰ μήτε κακά, ἆρα τοιάδε λέγεις, ἃ ἐνίοτε μὲν μετέχει τοῦ ἀγαθοῦ, ἐνίοτε δὲ τοῦ κακοῦ, ἐνίοτε δὲ οὐδετέρου; οἷον καθῆσθαι, καὶ βαδίζειν, καὶ τρέχειν καὶ πλεῖν· καὶ οἷον αὖ λίθους καὶ ξύλα, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα; οὐ ταῦτα λέγεις;
D ἢ ἄλλ' ἄττα καλεῖς τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακά; Π. Οὔκ· ἀλλὰ ταῦτα. Σ. Πότερον οὖν τὰ μεταξὺ ταῦτα, ἕνεκεν τῶν ἀγαθῶν πράττουσιν, ὅταν πράττωσιν; ἢ τἀγαθὰ, τῶν μεταξύ; Π. Τὰ μεταξὺ δή που τῶν ἀγαθῶν. Σ. Τὸ ἀγαθὸν ἄρα διώκοντες, καὶ βαδίζομεν, ὅταν βαδίζωμεν, οἰόμενοι βέλτιον εἶναι· καὶ τὸ ἐναντίον, ἕσταμεν ὅταν ἑστῶμεν, τοῦ αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ. ἢ οὔ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν καὶ ἀποκτίννυμεν, εἴ τινα ἀποκτίννυμεν, καὶ ἐκβάλλομεν, καὶ ἀφαιρούμεθα, οἰόμενοι ἄμεινον εἶναι ἡμῖν ταῦτα ποιεῖν, ἢ μή; ΠΩΛ.
E Πάνυ γε. Σ. Ἕνεκ' ἄρα τοῦ ἀγαθοῦ ἅπαντα ταῦτα ποιοῦσιν οἱ ποιοῦντες. ΠΩΛ. Φημί. Σ. Οὐκοῦν ὡμολογήσαμεν, ἃ ἕνεκά του ποιοῦμεν, μὴ ἐκεῖνα βούλεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα ταῦτα ποιοῦμεν. Π. Μάλιστα. Σ. Οὐκ ἄρα σφάττειν βουλόμεθα, οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι ἁπλῶς οὕτως· ἀλλ' ἐὰν μὲν ὠφέλιμα ᾖ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν αὐτά· βλαβερὰ δὲ ὄντα, οὐ βουλόμεθα. τὰ γὰρ ἀγαθὰ βουλόμεθα, ὡς φῂς σύ· τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ οὐ βουλόμεθα, οὐδὲ τὰ κακά. ἢ γάρ;
F ἀληθῆ σοι δοκῶ λέγειν, ὦ Πῶλε, ἢ οὔ; τί οὐκ ἀποκρίνῃ; Π. Ἀληθῆ. Σ. Οὐκοῦν εἴπερ ταῦτα ὁμολογοῦμεν, εἴ τις ἀποκτείνει τινὰ, ἢ ἐκβάλλει ἐκ πόλεως, ἢ ἀφαιρεῖται χρήματα, εἴτε τύραννος ὢν εἴτε ῥήτωρ (οἰόμενος εἶναι αὐτῷ ἄμεινον, τυγχάνει δὲ ὂν κάκιον) οὗτος δή που ποιεῖ ἃ δοκεῖ αὐτῷ. ἢ γάρ; Π. Ναί. Σ. Ἆρ' οὖν καὶ ἃ βούλεται, εἴπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ ὄντα; τί οὐκ ἀποκρίνῃ; Π. Ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ βούλεται.

τος· τὸν δὲ δικαίως, ἀζήλωτον. Π. Ἦπου ὅ γε ἀπο-
θνῄσκων ἀδίκως, ἐλεεινός τε καὶ ἄθλιός ἐστιν; Σ. Ἧττον ἢ ὁ
ἀποκτιννύς, ὦ Πῶλε· καὶ ἧττον ἢ ὁ δικαίως ἀποθνῄσκων. C
Π. Πῶς δῆτα, ὦ Σώκρατες; Σ. Οὕτως ὡς μέγιστον τῶν
κακῶν τυγχάνει ὂν τὸ ἀδικεῖν. Π. Ἦ γὰρ τοῦτο μέγιστον;
οὐ τὸ ἀδικεῖσθαι μεῖζον; Σ. Ἥκιστά γε. Π. Σὺ ἄρα
βούλοιο ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν; Σ. Βουλοί-
μην μὲν ἂν ἔγωγε οὐδέτερα· εἰ δ' ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν
ἢ ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι, ἢ ἀδικεῖν.
Π. Σὺ ἄρα οὐκ ἂν δέξαιο τυραννεῖν; Σ. Οὔκ· εἰ τὸ
τυραννεῖν γε λέγεις ὅπερ ἐγώ. Π. Ἀλλ' ἔγωγε τοῦτο λέ-
γω ὅπερ ἄρτι, ἐξεῖναι ἐν τῇ πόλει, ὃ ἂν δοκῇ αὐτῷ, ποιεῖν
τοῦτο, καὶ ἀποκτιννύντι καὶ ἐκβάλλοντι, καὶ πάντα πρά- D
ττοντι κατὰ τὴν αὑτοῦ δόξαν. Σ. Ὦ μακάριε, ἐμοῦ δὴ λέ-
γοντος τῷ λόγῳ ἐπιλαβοῦ. εἰ γὰρ ἐγὼ ἐν ἀγορᾷ πλη-
θούσῃ, λαβὼν ὑπὸ μάλης ἐγχειρίδιον, λέγοιμι πρὸς σέ,
ὅτι, ὦ Πῶλε, ἐμοὶ δύναμίς τις καὶ τυραννὶς θαυμασία
ἄρτι προσγέγονεν. ἐὰν γὰρ ἄρα ἐμοὶ δόξῃ τινὰ τουτωνὶ τῶν
ἀνθρώπων ὧν σὺ ὁρᾷς, αὐτίκα μάλα δεῖν τεθνάναι, τε-
θνήξεται οὗτος ὃν ἂν δόξῃ, κἄν τινα δόξῃ μοι τῆς κεφαλῆς
αὐτῶν καταγῆναι δεῖν, κατεαγὼς ἔσται αὐτίκα μάλα·
κἂν θοἰμάτιον διεσχίσθαι, διεσχισμένον ἔσται. οὕτω μέγα
ἐγὼ δύναμαι ἐν τῇδε τῇ πόλει. εἰ οὖν ἀπιστοῦντί σοι E
δείξαιμι τὸ ἐγχειρίδιον, ἴσως ἂν εἴποις ἰδών, ὅτι, ὦ Σώ-
κρατες, οὕτω μὲν πάντες ἂν μέγα δύναιντο. ἐπεὶ κἂν
ἐμπρησθείη οἰκία τούτῳ τῷ τρόπῳ ἥντινα ἄν σοι δοκῇ,
καὶ τά γε Ἀθηναίων νεώρια, καὶ τριήρεις, καὶ τὰ πλοῖα
πάντα, καὶ τὰ δημόσια καὶ τὰ ἴδια. ἀλλ' οὐκ ἄρα
τοῦτ' ἔστι τὸ μέγα δύνασθαι, τὸ ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτῷ. ἢ
δοκεῖ σοι; ΠΩΛ. Οὐ δῆτα οὕτω γε. ΣΩΚΡ. Ἔ-
χεις οὖν εἰπεῖν δι' ὅτι μέμφῃ τὴν τοιαύτην δύναμιν; Π.
Ἔγωγε. Σ. Τί δή, λέγε. Π. Ὅτι ἀναγκαῖον τὸν οὕτω
πράττοντα, ζημιοῦσθαι, ἐστί. ΣΩΚ. Τὸ δὲ ζημιοῦ- F
σθαι, οὐ κακόν; Π. Πάνυ γε. Σ. Οὐκοῦν, ὦ θαυ-
μάσιε, τὸ μέγα δύνασθαι πάλιν αὖ σοι φαίνεται, ἐὰν μὲν
πράττοντι ἃ δοκεῖ, ἕπηται τὸ ὠφελίμως πράττειν, ἀ-
γαθόν τι εἶναι· καὶ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι·

miſerum dicebas eſſe? SOC. Amice, dicebam equidem, ſed iniuſtè occidentem, eundémque inſuper miſerabilem. Eius verò qui iuſtè interficit, conditionē non eſſe optandam. POL. An non qui iniuſtè occiditur, miſerabilis eſt atque infelix? SOC. Minus quàm vel interfector, vel is qui iuſtè necatur. POL. Quid ita, ô Socrates? SOC. Quoniam inferre iniuriam, malorum omnium maximum eſt. POL. Quónam pacto id maximum? Nónne peius eſt iniuriam pati? SOC. Minimè. POL. Ipſe igitur malléſne pati iniuriam quàm inferre? SOC. Equidem neutrum vellem. At ſi neceſſe foret, aut facere iniuriam, aut pati, accipere iniuriā quàm inferre malim. POL. Non ergo tyrannidem eligeres. SOC. Non, ſi tyrannidem ſimiliter atque ego, definis. POL. Ego verò id eſſe dico tyrannidem, quod paulo antè, videlicet licentiam in ciuitate habere quicquid videatur perpetrandi, ſiue interficere quempiā, ſiue expellere libeat, cæteráque omnia pro libidine facere. SOC. Sed, ô beate, quæ dicam, accipe. Si enim ego in foro ac frequenti hominum multitudine aſſumpto ſub ala pugione, apud te gloriarer me potentiam tyrannidémq; mirabilē nuper eſſe nactum: nam ſiue aliquis iſtorū hominum quos cernis, mihi videatur occidendus, ſubitò perimetur, ſiue alicuius frangendū caput, repętè frangetur, ſiue diſcindēda veſtis, ſubitò diſcindetur, tātū ego in hac ciuitate poſſum: quòd ſi tibi minus id credenti, oſtenderem pugionem, fortè eo conſpecto, tu ſic obiiceres: At iſto, ô Socrates, modo omnes magnam haberent potentiam, ſiquidem & quaſlibet domos incendere, & Athenienſium naualia, & triremes, cunctáq; nauigia, ac ſummatim tā publica quàm priuata quiuis poſſet. Verùm hæc non eſt magna poteſtas, quicquid tibi quomodocunque videatur facere. itáne tibi videtur? POL. Certè non hoc pacto potentiā approbo. SOC. Poteſne dicere quam ob cauſam eiuſmodi nō approbes poteſtatem? POL. Poſſum equidē. SOC. Cur ergo? dic iam. POL. Quoniam neceſſe eſt eum qui iſta perpetrauerit, pœnam luere. SOC. Pœnam verò dare, nónne malum? POL. Omnino. SOC. Nónne igitur, ô vir mirabilis, magnam rurſus potentiam iudicas, ſi modò qui agit quæcunque ſibi videntur, aſſequitur vt vtiliter agat, atque ita bonum conſequitur, idque eſt magna poſſe?

... n potius.

s o c. Ita prorſus exiſtimo, bonos beatos, improbos miſeros. p o l. Miſer ergo Archelaus? s o c. Certè, ſi iniuſtus. p o l. At verò quónam pacto negari id poteſt? Is enim ex ancilla Alcetæ Perdiccæ fratris natus eſt: ideóque Macedoniæ regnum quod nunc poſſidet, ad eum minimè pertinebat: ſed ipſo iure Alcetæ ſeruus erat: eóque ſi iuſta agere voluiſſet, ipſi Alcetæ ſeruiſſet: atque eo pacto ex ratione tua eſſet felix. Nunc verò quàm mirabiliter ad miſeriam tandem redactus eſt, poſtquam maximas intulit iniurias. Is enim primo hunc ipſum dominum patruúmque ſuum Alcetam acceſſitum ad ſe quaſi regnum quod Perdiccas abſtulerat, redditurus, conuiuio vinóque grauatum, ipſúmque & filium eius Alexandrum patruelem æqualémque ſuum coniectos in plauſtrum, noctéque aſportatos trucidauit atque deleuit. Nec tamen his perpetratis, ſuam agnouit miſeriam, nec id feciſſe pœnituit: ſed paulo pòſt fratrem ſuum legitimum Perdiccæ filium, puerum annorum ſeptem, ad quem pertinebat regnum, noluit vt felix viueret, iuſtè alere, atque ipſi regnum tradere, ſed in puteum præcipitem dedit, atque ſuffocauit. Cleopatræ verò eius matri nunciauit puerum dum perſequeretur anſerem, cecidiſſe in puteum, mortémque obiiſſe. His ergo tam magnis iniuriis perpetratis, Macedonum omnium miſerrimus eſt, an potius feliciſſimus? Num eſt vllus Athenienſium, vt à te exordiamur Socrates, qui malit alius quiſquam Macedonû eſſe quàm Archelaus? s o c. Et ab ipſo diſputationis exordio, Pole, te tanquam Rhetorica bene inſtructum laudaui, artem verò diſſerendi dixi te neglexiſſe.

... ἄλλως δὲ αὐτόθεν οὐ γιγνώσκεις ὅτι εὐδαιμονεῖ; Σ. Μὰ Δί' οὐ δῆτα. Π Ω Λ. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ τὸν μέγαν βασιλέα γιγνώσκειν φήσεις εὐδαίμονα ὄντα. Σ. Καὶ ἀληθῆ γε ἐρῶ. οὐ γὰρ οἶδα παιδείας ὅπως ἔχει καὶ δικαιοσύνης. Π Ω Λ. Τί δέ; ἐν τούτῳ πᾶσα ἡ εὐδαιμονία ἐστί; Σ Ω Κ Ρ. Ὥς γε ἐγὼ λέγω, ὦ Πῶλε. τὸν μὲν D γὰρ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ γυναῖκα, εὐδαίμονα εἶναί φημι· τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρόν, ἄθλιον. Π Ω Λ. Ἄθλιος ἄρα οὗτός ἐστιν ὁ Ἀρχέλαος, κατὰ τὸν σὸν λόγον; Σ. Εἴπερ γε, ὦ φίλε, ἄδικος. Π. Ἀλλὰ μὲν δὴ πῶς οὐκ ἄδικος; ᾧ γε προσῆκε μὲν τῆς ἀρχῆς οὐδὲν ἣν νῦν ἔχει, ὄντι ἐκ γυναικὸς ἣ ἦν δούλη Ἀλκέτου τοῦ Περδίκκου ἀδελφοῦ· καὶ κατὰ μὲν τὸ δίκαιον, δοῦλος ἦν Ἀλκέτου, καὶ εἰ ἐβούλετο τὰ δίκαια ποιεῖν, ἐδούλευεν ἂν Ἀλκέτῃ· καὶ ἦν ἂν εὐδαίμων, κατά γε τὸν σὸν λόγον· νῦν δὲ θαυμασίως ὡς ἄθλιος γέγονεν, ἐπεὶ τὰ μέγιστα ἠδίκηκεν. ὅς γε πρῶτον μὲν τοῦτον αὐτὸν E τὸν δεσπότην καὶ θεῖον μεταπεμψάμενος, ὡς ἀποδώσων τὴν ἀρχὴν ἣν Περδίκκας αὐτὸν ἀφείλετο, ξενίσας καὶ καταμεθύσας αὐτόν τε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξανδρον, ἀνεψιὸν αὐτοῦ, καὶ σχεδὸν ἡλικιώτην, ἐμβαλὼν εἰς ἅμαξαν, νύκτωρ ἐξαγαγών, ἀπέσφαξέ τε καὶ ἠφάνισεν ἀμφοτέρους. καὶ ταῦτα ἀδικήσας, ἔλαθεν ἑαυτὸν ἀθλιώτατος γενόμενος, καὶ οὐ μετεμέλησεν αὐτῷ· ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον, τὸν ἀδελφόν, τὸν γνήσιον τοῦ Περδίκκου υἱόν, παῖδα ὡς ἑπταετῆ, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγίγνετο κατὰ τὸ δίκαιον, οὐκ ἐβουλήθη εὐδαίμων γενέσθαι δικαίως ἐκθρέψας καὶ ἀποδοὺς τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ· ἀλλ' F εἰς φρέαρ ἐμβαλὼν καὶ ἀποπνίξας, πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν χῆνα ἔφη διώκοντα ἐμπεσεῖν καὶ ἀποθανεῖν. τοιγάρτοι νῦν, ἅτε μέγιστα ἠδικηκὼς τῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ἀθλιώτατός ἐστι πάντων τῶν Μακεδόνων, ἀλλ' οὐκ εὐδαιμονέστατος. καὶ ἴσως ἔστιν ὅστις Ἀθηναίων ἀπὸ σοῦ ἀρξάμενος, δέξαιτ' ἂν ἄλλος ὁστισοῦν Μακεδόνων γενέσθαι μᾶλλον ἢ Ἀρχέλαος. Σ. Καὶ κατ' ἀρχὰς τῶν λόγων, ὦ Πῶλε, ἔγωγέ σε ἐπῄνεσα ὅτι μοι δοκεῖς εὖ πρὸς τὴν ῥητορικὴν πεπαιδεῦσθαι, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι ἠμεληκέναι·

… Περικλέους ὅλη οἰκία, ἢ ἄλλη συγγένεια ἥντινα ἂν βούλῃ τῶν ἐνθάδε ἐκλέξασθαι.
C
ἀλλ' ἐγώ σοι εἷς ὢν οὐχ ὁμολογῶ· οὐ γάρ με σὺ ἀναγκάζεις, ἀλλὰ ψευδομάρτυρας πολλοὺς κατ' ἐμοῦ παρασχόμενος, ἐπιχειρεῖς ἐκβάλλειν με ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἀληθοῦς. ἐγὼ δὲ ἂν μὴ σὲ αὐτὸν ἕνα ὄντα μάρτυρα παράσχωμαι ὁμολογοῦντα περὶ ὧν λέγω, οὐδὲν οἶμαι ἄξιον λόγου πεπεράνθαι περὶ ὧν ἂν ἡμῖν ὁ λόγος ᾖ. οἶμαι δὲ οὐδὲ σοί, ἐὰν μὴ ἐγώ σοι μαρτυρῶ εἷς ὢν μόνος, τοὺς δ' ἄλλους πάντας τούτους χαίρειν ἐᾷς. ἔστι μὲν οὖν οὗτός τις τρόπος ἐλέγχου, ὡς σύ τε οἴει καὶ ἄλλοι πολλοί· ἔστι δὲ καὶ ἄλλος, ὃν ἐγὼ αὖ οἶμαι. παραβαλόντες οὖν παρ' ἀλλήλους σκεψώμεθα εἴ τι διοίσουσιν ἀλλήλοιν.
D
καὶ γὰρ τυγχάνει περὶ ὧν ἀμφισβητοῦμεν οὐ πάνυ σμικρὰ ὄντα, ἀλλὰ σχεδόν τι ταῦτα περὶ ὧν εἰδέναι τε κάλλιστον, μὴ εἰδέναι τε αἴσχιστον· τὸ γὰρ κεφάλαιον αὐτῶν ἐστιν, ἢ γιγνώσκειν ἢ ἀγνοεῖν ὅστις τε εὐδαίμων ἐστὶ καὶ ὅστις μή. αὐτίκα πρῶτον, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐστί, σὺ ἡγῇ οἷόν τε εἶναι μακάριον ἄνδρα ἀδικοῦντά τε καὶ ἄδικον ὄντα· εἴπερ Ἀρχέλαον ἄδικον μὲν ἡγῇ εἶναι, εὐδαίμονα δέ. ἄλλο τι ὡς οὕτω σου νομίζοντος διανοώμεθα; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Ἐγὼ δέ φημι ἀδύνατον. ἓν μὲν τουτὶ ἀμφισβητοῦμεν. εἶεν.
E
ἀδικῶν δὲ δὴ εὐδαίμων ἔσται, ἆρ' ἂν τυγχάνῃ δίκης τε καὶ τιμωρίας; Π. Ἥκιστά γε· ἐπεὶ οὕτω γ' ἂν ἀθλιώτατος εἴη. ΣΩΚ. Ἀλλ' ἐὰν ἄρα μὴ τυγχάνῃ δίκης ὁ ἀδικῶν, κατὰ τὸν σὸν λόγον, εὐδαίμων ἔσται; Π. Φημί. Σ. Κατὰ δέ γε τὴν ἐμὴν δόξαν, ὦ Πῶλε, ὁ ἀδικῶν τε καὶ ὁ ἄδικος, πάντως μὲν ἄθλιος· ἀθλιώτερος μέντοι ἐὰν μὴ διδῷ δίκην, μηδὲ τυγχάνῃ τιμωρίας ἀδικῶν· ἧττον δὲ ἄθλιος, ἐὰν διδῷ δίκην, καὶ τυγχάνῃ δίκης ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. ΠΩΛ. Ἄτοπά γε, ὦ Σώκρατες, ἐπιχειρεῖς λέγειν. Σ. Πειράσομαι δέ γε καὶ σὲ ποιῆσαι, ὦ ἑταῖρε, ταὐτὰ ἐμοὶ λέγειν. φίλον γάρ σε ἡγοῦμαι. νῦν μὲν οὖν ἃ
F
διαφερόμεθα, ταῦτ' ἐστί· σκόπει δὲ καὶ σύ. εἶπον ἐγώ που ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον εἶναι; Π. Πάνυ γε. Σ. Σὺ δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι; Π. Ναί. Σ. Καὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἀθλίους ἔφην εἶναι ἐγώ, καὶ ἐξηλέγχθην ὑπὸ σοῦ.

cherrimum, ſeu totam Periclis domum, aut aliam quamlibet Athenienſium familiam velis in teſtimonium aduocare. At ego vnus tibi non aſſentior: non enim me rationibus cogis, ſed falſis teſtibus contra me productis, ex ipſa veritatis ſubſtantia deucere me moliris. Ego verò niſi te ipſum teſtem vnum adduxero mihi aſſentientem, nihil æſtimatione dignum in his quę tractamus, perfeciſſe me arbitror. Nihil etiam te profecturum puto, niſi ego vnus ſolúſque tibi conſentiam, tuque dimiſſa aliorum teſtium multitudine, id ipſum efficias. Eſt igitur, vt dixi, vnus iſte arguendi modus, quemadmodum tu aliíque multi putatis, eſt & alter quem ego puto. Eos igitur inuicem comparantes, vtrum & quo pacto inter ſe diſcrepent, diligẽter conſideremus. Non enim de rebus paruis inſtituta nobis eſt diſputatio: ſed de his quas & ſcire pulcherrimum eſt, & neſcire turpiſſimum. Caput enim & ſumma eorum quæ perquirimus, eſt vel cognoſcere, vel ignorare quis beatus ſit, quis miſer. Principio quidem in iis quæ perquirimus, tu fieri poſſe exiſtimas, vt qui iniuriam facit, iniuſtúſque eſt, ſit beatus: ſiquidem Archelaum eſſe quidem iniuſtum confiteris, ſed beatum. nunquid ita opinari exiſtimare debemus? POL. Omnino. SOC. Ego verò id fieri non poſſe dico. Vnum igitur hoc eſt de quo ambigimus. Eſto igitur, iniuſtus autem eritne felix, ſi pœnas iniuſtitiæ dederit? POL. Minimè quidem, imò miſerrimus. SOC. At verò ſi iniuſtus pœnas effugerit, vt ipſe ais, beatus erit? POL. Aio equidem. SOC. Secundùm verò ſententiam meam, ô Pole, qui iniuriatur iniuſtúſq; eſt, omnino eſt ante alios miſer: miſerior autem ſi iniuriarum pœnas nunquam luat: minus verò miſer, ſi luat, ſuppliciúmq; iuſtum dijs hominibúſque reportet. POL. Quàm abſurda dicere audes. SOC. Dabo equidem operã amice, vt ipſe quoq; mecum ſentias: amicum enim eſſe te mihi puto. nunc ergo ea de quibus diſſentimus, eiuſmodi ſunt. attende verò & tu. Dixi equidem in ſuperioribus iniuriam inferre, peius eſſe quàm pati. POL. Ita dixiſti. SOC. Tu verò contrà, pati peius eſſe quàm facere. POL. Proculdubiò. SOC. Præterea eos qui iniuriam faciunt, ego miſeros appellabam: atque à te redargutus ſum.

… eſt dicendus miſerior tamen qui potius tyrannide ſupplicium deuitauerit. Quid rides? alia rurſus hæc refellendi ſpecies eſt, cum quis aliquid dicat deridere, non autem arguere. POL. At non putas refelli, ô Socrates, cùm talia dicas, qualia nullus vnquam mortalium diceret? Quære ab iſtorum aliquo. SOC. O Pole, equidem non ſum ex his qui in republica verſantur. Et ſuperiori anno cùm in ſenatum ſorte cooptatus, quòd tribus tum mea cum imperio erat, rogare ſententias, & ad ſuffragium ferendum vocare deberem, cócitaui riſum, quia facere id neſciui. Noli ergo iubere, vt ad concilium præſentium referam. Cæterùm niſi meliorem arguendi viam habes, quemadmodum modò dicebam: viciſsim mihi concede, atq; experire qualem ego redargutionem eſſe arbitror oportere. Eorũ enim quæ dico, vnum producere teſtem ſcio, illum ipſum quicum mihi ſermo eſt inſtitutus: multitudiné autem miſſam facio: & vnius ſẽtẽtiam rogo, multitudini verò ne verbum quidem facio. Vide igitur vtrum mihi viciſsim arguendi locũ velis concedere, túq; ad quæſitum reſpódere. Arbitror equidẽ & te & alios homines exiſtimare, peius eſſe facere iniuriam quàm accipere, pœnas effugere quàm ſubire. POL. Ego autem neque me, neque alium prorſus vllũ: quandoquidem tu ſolus iniuriam perpeti malles quàm inferre. SOC. Imò verò & tu & cæteri omnes. P. Permultũ abeſt: imò nec ego, nec tu nec alius quiſquam. SOC. Viſne reſpondere? POL. Volo equidem: cupio enim quid tandem dicturus ſis, intelligere. SOC. Reſponde itaq; mihi, vt intelligas, tanquam ſi à principio interrogem. Vtrum putas deterius eſſe? facerene iniuriã, an perpeti? POL. Perpeti. SOC. Vtrum verò turpius? reſponde quæſo. POL. Iniuriã facere. SOC. Nonne & peius, ſi turpius? POL. Minimè. SOC. Intelligo iã. Nempe non putas, vt videtur, idem eſſe pulchrum atq; bonum: idémq; turpe atque malum. POL. Non certè.

… οὐδέποτε ἔσται οὐδέτερος αὐτῶν, οὔτε ὁ κατειργασμένος τὴν τυραννίδα ἀδίκως, οὔτε ὁ δίκην διδούς· δυοῖν γὰρ ἀθλίοιν εὐδαιμονέστερος μὲν οὐκ ἂν εἴη, ἀθλιώτερος μέντοι ὁ διαφυγὼν καὶ τυραννεύσας. τί τοῦτο ὦ Πῶλε γελᾷς; ἄλλο αὖ τοῦτ' εἶδος ἐλέγχου ἐστὶν, ἐπειδάν τίς τι εἴπῃ, καταγελᾶν, ἐλέγχειν δὲ μή. ΠΩΛ. Οὐκ οἴει ἐξεληλέγχθαι, ὦ Σώκρατες, ὅταν τοιαῦτα λέγῃς ἃ οὐδεὶς ἂν φήσειεν ἀνθρώπων; ἐπεὶ ἐροῦ τινὰ τουτωνί. ΣΩΚΡ. Ὦ Πῶλε, οὐκ εἰμὶ τῶν πολιτικῶν, καὶ πέρυσι βουλεύειν λαχὼν, ἐπειδὴ ἡ φυλὴ ἐπρυτάνευε,
D καὶ ἔδει με ἐπιψηφίζειν, γέλωτα παρεῖχον, καὶ οὐκ ἠπιστάμην ἐπιψηφίζειν. μὴ οὖν μηδὲ νῦν με κέλευε ἐπιψηφίζειν τοὺς παρόντας. ἀλλ' εἰ μὴ ἔχεις τούτων βελτίω ἔλεγχον (ὅπερ νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον) ἐμοὶ ἐν τῷ μέρει παράδος, καὶ πείρασαι τοῦ ἐλέγχου οἷον ἐγὼ οἶμαι δεῖν εἶναι. ἐγὼ γὰρ ὧν ἂν λέγω, ἕνα μὲν παρασχέσθαι μάρτυρα ἐπίσταμαι, αὐτὸν πρὸς ὃν ἄν μοι ὁ λόγος ᾖ, τοὺς δὲ πολλοὺς ἐῶ χαίρειν, καὶ ἕνα ἐπιψηφίζειν ἐπίσταμαι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐδὲ διαλέγομαι. ὅρα οὖν εἰ ἐθελήσεις ἐν τῷ
E μέρει διδόναι ἔλεγχον, ἀποκρινόμενος τὰ ἐρωτώμενα. ἐγὼ γὰρ δὴ οἶμαι καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι, καὶ τὸ μὴ διδόναι δίκην τοῦ διδόναι. ΠΩΛ. Ἐγὼ δέ γε οὔτ' ἐμὲ, οὔτ' ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα. ἐπεὶ σὺ δέξαιο ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν; ΣΩΚΡ. Καὶ σύ γ' ἂν, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες. ΠΩΛ. Πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ' οὔτ' ἐγὼ, οὔτε σὺ, οὔτ' ἄλλος οὐδείς. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν ἀποκρινῇ. ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. καὶ γὰρ ἐπιθυμῶ εἰδέναι ὅ,τι ποτ' ἐρεῖς. ΣΩΚΡ. Λέγε δή μοι ἵν' εἰδῇς,
F ὥσπερ ἂν εἰ ἐξ ἀρχῆς σε ἠρώτων· πότερον δοκεῖ σοι, ὦ Πῶλε, κάκιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖσθαι, ἔμοιγε. ΣΩΚ. Τί δαὶ δὴ αἴσχιον, πότερον τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; ἀποκρίνου. ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖν. ΣΩΚ. Οὐκοῦν καὶ κάκιον, εἴπερ αἴσχιον. ΠΩΛ. Ἥκιστά γε. Σ. Μανθάνω. οὐ ταὐτὸν ἡγῇ σὺ, ὡς ἔοικας, καλόν τε καὶ ἀγαθὸν, καὶ κακὸν καὶ αἰσχρόν. Π. Οὐ δῆτα.

Ἀνάγκη. ΣΩΚ. Ὅταν ἄρα δυοῖν καλοῖν θάτερον κάλλιον ᾖ, ἢ τῷ ἑτέρῳ τούτοιν, ἢ ἀμφοτέροις ὑπερβάλ- C λον, κάλλιόν ἐστιν, ἤτοι ἡδονῇ, ἢ ὠφελείᾳ, ἢ ἀμφοτέροις. ΠΩΛ. Πάνυ γε. Σ. Καὶ ὅταν δὲ δὴ δυοῖν αἰσχροῖν τὸ ἕτερον αἴσχιον ᾖ, ἤτοι λύπῃ ἢ κακῷ ὑπερβάλλον, αἴσχιον ἔσται. ἢ οὐκ ἀνάγκη; Π. Ναί. ΣΩΚ. Φέρε δή, πῶς ἐλέγετο νῦν δὴ περὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι; οὐκ ἔλεγες τὸ μὲν ἀδικεῖσθαι, κάκιον εἶναι, τὸ δὲ ἀδικεῖν, αἴσχιον; Σ. Ἔλεγον. Π. Οὐκοῦν εἴπερ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ἤτοι λυπηρότερόν ἐστι καὶ λύπῃ ὑπερβάλλον, αἴσχιον ἂν εἴη, ἢ κακῷ, ἢ ἀμφοτέροις. οὐ καὶ τοῦτο ἀνάγκη; Π. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩΚΡ. Πρῶτον μὲν δὴ σκεψώμεθα. ἆρα D λύπῃ ὑπερβάλλει τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; καὶ ἀλγοῦσι μᾶλλον οἱ ἀδικοῦντες ἢ οἱ ἀδικούμενοι; Π. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε. ΣΩΚ. Οὐκ ἄρα λύπῃ γε ὑπερέχει. Π. Οὐ δῆτα. Σ. Οὐκοῦν εἰ μὴ λύπῃ, ἀμφοτέροις μὲν οὐκ ἂν ἔτι ὑπερβάλλοι. Π. Οὐ φαίνεται. Σ. Οὐκοῦν τῷ ἑτέρῳ λείπεται. Π. Ναί. Σ. Τῷ κακῷ; Π. Ἔοικεν. Σ. Οὐκοῦν κακῷ ὑπερβάλλον τὸ ἀδικεῖν κάκιον ἂν εἴη τοῦ ἀδικεῖσθαι. Π. Δῆλον δὴ ὅτι. Σ. Ἄλλο τι οὖν, ὑπὸ μὲν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ σοῦ ὡμολογεῖτο ἡμῖν ἐν τῷ ἔμπροσθεν E χρόνῳ αἴσχιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; Π. Ναί. Σ. Νῦν δέ γε κάκιον ἐφάνη; ΠΩΛ. Ἔοικε. ΣΩΚ. Δέξαιο οὖν ἂν σὺ μᾶλλον τὸ κάκιον καὶ τὸ αἴσχιον ἀντὶ τοῦ ἧττον; μὴ ὄκνει ἀποκρίνασθαι ὦ Πῶλε (οὐδὲν γὰρ βλαβήσῃ) ἀλλὰ γενναίως τῷ λόγῳ, ὥσπερ ἰατρῷ, παρέχων, ἀποκρίνου· καὶ ἢ φάθι ἢ μή, ἃ ἐρωτῶ. Π. Ἀλλ' οὐκ ἂν δεξαίμην, ὦ Σώκρατες. Σ. Ἄλλος δέ τις ἀνθρώπων; ΠΩΛ. Οὔ μοι δοκεῖ, κατά γε τοῦτον τὸν λόγον. Σ. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον ὅτι οὔτ' ἂν ἐγώ, οὔτ' ἂν σύ, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς ἀνθρώπων δέξαιτ' ἂν μᾶλλον ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι. κάκιον γὰρ F τυγχάνει ὄν. Π. Φαίνεται. Σ. Ὁρᾷς οὖν ὦ Πῶλε, ὁ ἔλεγχος παρὰ τὸν ἔλεγχον παραβαλλόμενος ὅτι οὐδὲν ἔοικεν, ἀλλὰ σοὶ μὲν οἱ ἄλλοι πάντες ὁμολογοῦσι πλὴν ἐμοῦ· ἐμοὶ δὲ σὺ ἐξαρκεῖς εἷς ὢν μόνος καὶ ὁμολογῶν καὶ μαρτυρῶν, καὶ ἐγώ σε μόνον ἐπιψηφίζων, τοὺς ἄλλους ἐῶ χαίρειν.

eſt. SOC. Quoties igitur è duobus pulchris alte- C rum pulchrius eſt, vel altero illorum, aut ambobus excedens pulchrius eſt, ſcilicet aut delectatione, aut vtilitate, aut ambobus. POL. Prorſus. SOC. Rurſus quando duorum turpium alterum turpius eſt, vel dolore, vel detrimento excedens eſt turpius. An non neceſſe eſt? POL. Ita. SOC. Age itaque, quomodo paulo antè de inferenda accipiendáque iniuria dicebatur? an non dicebas pati iniuriam eſſe deterius, facere verò turpius? POL. Dicebam equidem. SOC. Si ergo facere turpius eſt quàm pati: aut moleſtum quidem eſt, ac moleſtia ſuperans turpius eſt, aut detrimento, aut vtriſque, nónne id etiam neceſſarium? POL. Quidni? SOC. Primò quidem conſideremus an moleſtia D ſuperet: doleántque magis qui inferunt, quàm qui patiuntur iniuriam. POL. Nullo pacto. SOCR. Quare non excedit dolore. POL. Non apparet. SOC. Si non dolore, nec etiam ambobus. POL. Non videtur. SOC. Ergo altero. POL. Altero. SOC. Malo igitur atque detrimento. POL. Apparet. SOC. Quamobrem iniuriam facere excedens detrimento deterius erit, quàm pati. POL. Manifeſtum eſt. SOC. Nónne & à multis hominibus, & abs te ſuprà concedebatur turpius eſſe inferre iniuriam quàm accipere? POL. Ita. SOC. Nunc E etiã apparuit eſſe deterius? POL. Apparuit. SOC. Eligáſne tu magis id quod deterius turpéque eſt quàm id quod minus? Ne pigeat reſpondere Pole: nihil enim obfuerit: ſed te rationi tanquam medico committas ingenuè: atq; reſpondẽdo aut concede quæ dico, aut nega. POL. Nunquã, ò Socrates, iſtud eligerẽ. SOC. Alium verò quenquã id recepturũ putas? POL. Mihi quidẽ per hanc rationẽ non videtur. SOC. Quamobrẽ vera dicebam: neq; me, neq; te, neq; alium quenquam recepturũ facere iniuriam magis quàm pati, vtpote quod ſit deterius. POL. Apparet. SOC. Vides ergo Pole, facta F argumentorum comparatione, ea inter ſe maximè diſcrepare. Nam tibi quidem alij præter me omnes aſſentiuntur, mihi verò ſolus ipſe ſufficis aſſentiẽdo atque teſtificãdo, cuius ſolius ſuffragium ſententiámque rogaui, cæteros verò miſſos facio.

Atque

[...] quale agens agit, tale quiddam pati patiens. POL. Confiteor. SOC. His ergo conceſſis reſponde, num pœnas dare ſit pati aliquid, aut agere. POL. Pati. SOC. Nonne & à quodam agente? POL. Conſtat, ab ipſo videlicet puniente. SOC. Qui autem rectè punit, nónne iuſtè punit? POL. Iuſtè. SOCR. Iuſta faciens, nécne? POL. Iuſta. SOC. Ergo qui punitur, dum iniuſtitiæ dat pœnas, iuſta patitur. POL. Apparet. SOC. Iuſta verò dictum eſt eſſe pulchra. POL. Prorſus. SOC. Horum igitur alter quidem pulchra facit: alter verò, ſcilicet punitus, pulchra patitur. POL. Sic eſt. SOCR. Quòd ſi pulchra, etiam bona. Nam vel iucunda illa ſunt, vel vtilia. POL. Neceſſe eſt. SOC. Bona ergo patitur quiſquis iuſtè punitur. POL. Videtur. SOC. Id ergo ſibi prodeſt. POL. Confert. SOC. An non, vt quo pacto iudico explicem, meliorem reportat animum, ſi quidem iuſtè punitur? POL. Conſentaneum eſt. SOCR. Ergo qui luit pœnas, à prauitate animæ liberatur. POL. Certè. SOC. Itaque maximo liberatur malo. Eodem autem pacto conſidera: in pecuniarum collectione aliúdne hominis malum videas quàm paupertatem? POL. Hanc ipſam. SOC. In corpore autem malum dices imbecillitatem, morbum, deformitatem, cæteráque eiuſmodi? POL. Equidem. SOCRA. Nónne & in anima malum aliquod eſſe cenſes? POL. Quidni? SOCR. Id verò nónne vocas iniuſtitiam, inſcitiam, timiditatem, & alia generis eiuſdem? POL. Maximè. SOCR. Cùm igitur hæc tria ſint, pecunia, corpus, anima: tria horum eſſe dixiſti mala: paupertatem, morbum, iniuſtitiam. POL. Certè. SOCRAT. Horum verò malorum quódnam turpiſſimum? Nónne iniuſtitia? &, vt ſummatim dicam, animæ vitium? POL. Maximè. SOCR. Quòd ſi vitium animi turpiſſimum eſt: ergo & peſſimum. POL. Qua ratione hoc ais, ô Socrates?

τεμνόμενον τέμνεται. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩΚ. Συλλήβδην δὴ ὅρα εἰ ὁμολογεῖς ὃ ἄρτι ἔλεγον περὶ πάντων· οἷον ἂν ποιῇ τὸ ποιοῦν, τοιοῦτον τὸ πάσχον πάσχειν. ΠΩΛ. Ἀλλ' ὁμολογῶ. ΣΩΚΡ. Τούτων δὴ ὁμολογουμένων, τὸ δίκην διδόναι, πότερον πάσχειν τί ἐστιν, ἢ ποιεῖν; ΣΩ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, πάσχειν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑπό τινος ποιοῦντος;
D ΠΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ὑπό γε τοῦ κολάζοντος. ΣΩ. Ὁ δὲ ὀρθῶς κολάζων, δικαίως κολάζει; ΠΩ. Ναί. ΣΩ. Δίκαια ποιῶν, ἢ οὔ; ΠΩ. Δίκαια. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ κολαζόμενος, δίκην διδοὺς, δίκαια πάσχει; ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τὰ δὲ δίκαια που καλὰ ὡμολόγηται; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τούτων ἄρα ὁ μὲν ποιεῖ καλὰ, ὁ δὲ πάσχει, ὁ κολαζόμενος. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ καλὰ, ἀγαθά. ἢ γὰρ ἡδέα, ἢ ὠφέλιμα. ΠΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἀγαθὰ ἄρα πάσχει ὁ δίκην διδούς. ΠΩ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ὠφελεῖται ἄρα. ΠΩ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα ἥνπερ ἐγὼ ὑπολαμβάνω τὴν
E ὠφέλειαν, βελτίων τὴν ψυχὴν γίγνεται, εἴπερ δικαίως κολάζεται; ΠΩ. Εἰκός γε. ΣΩ. Κακίας ἄρα ψυχῆς ἀπαλλάττεται ὁ δίκην διδούς. ΠΩ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα οὖν τοῦ μεγίστου ἀπαλλάττεται κακοῦ. ὧδε δὲ σκόπει. ἐν χρημάτων κατασκευῇ, ἀνθρώπου κακίαν ἄλλην τινὰ ἐνορᾷς ἢ πενίαν; ΠΩ. Οὔκ, ἀλλὰ πενίαν. Σ. Τί δ' ἐν σώματος κατασκευῇ; κακίαν ἂν φήσαις ἀσθένειαν εἶναι, καὶ νόσον, καὶ αἶσχος, καὶ τὰ τοιαῦτα; ΠΩ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν ψυχῇ πονηρίαν ἡγῇ τινὰ εἶναι. ΠΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ταύτην οὖν οὐκ ἀδικίαν καλεῖς, καὶ ἀμαθίαν, καὶ δειλίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα; ΠΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν χρημά-
F των, καὶ σώματος, καὶ ψυχῆς, τριῶν ὄντων, τριττὰς εἴρηκας πονηρίας, πενίαν, νόσον, ἀδικίαν. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩΚΡ. Τίς οὖν τούτων τῶν πονηριῶν αἰσχίστη; οὐχ ἡ ἀδικία, καὶ συλλήβδην ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία; ΠΩ. Πολύ γε. ΣΩΚ. Εἰ δὴ αἰσχίστη, καὶ κακίστη; ΠΩ. Πῶς ὦ Σώκρατες λέγεις;

νίας; εἰ μὴ οὕτως εὐπορεῖς, ὧδε σκόπει. ποῖ ἄγομεν καὶ παρὰ τίνας τοὺς κάμνοντας τὰ σώματα; ΠΩ. Παρὰ τοὺς ἰατρούς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ποῖ δὲ τοὺς ἀδικοῦντας καὶ τοὺς ἀκολασταίνοντας; ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς δικαστὰς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν δίκην δώσοντας; ΠΩ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ δικαιοσύνῃ τινὶ χρώμενοι κολάζουσιν οἱ ὀρθῶς κολάζοντες; ΠΩΛ. Δῆλον δή. ΣΩ. Χρηματιστικὴ μὲν ἄρα πενίας ἀπαλλάττει, ἰατρικὴ δὲ νόσου· δίκη δὲ, ἀκολασίας καὶ ἀδικίας. ΠΩ. Φαίνεται. ΣΩ. Τί οὖν τούτων κάλλιστόν ἐστιν ὧν λέγεις; ΠΩΛ. Τίνων λέγεις; ΣΩΚ. Χρηματιστικῆς, ἰατρικῆς, δίκης. ΠΩ. Πολὺ διαφέρει ὦ Σώκρατες ἡ δίκη. ΣΩ. Οὐκοῦν αὖ ἤτοι ἡδονὴν πλείστην ποιεῖ, ἢ ὠφέλειαν, ἢ ἀμφότερα· εἴπερ κάλλιστόν ἐστι. ΠΩ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὸ ἰατρεύεσθαι ἡδύ ἐστι, καὶ χαίρουσιν οἱ ἰατρευόμενοι; ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἀλλ' ὠφέλιμόν γε. ἢ γάρ; ΠΩ. Ναί. ΣΩ. Μεγάλου γὰρ κακοῦ ἀπαλλάττεται. ὥστε λυσιτελεῖ ὑπομεῖναι τὴν ἀλγηδόνα καὶ ὑγιῆ εἶναι. ΠΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὕτως ἂν περὶ σῶμα εὐδαιμονέστατος ἄνθρωπος εἴη ὁ ἰατρευόμενος, ἢ ὁ μηδὲ κάμνων ἀρχήν; ΠΩΛ. Δῆλον ὅτι ὁ μηδὲ κάμνων. ΣΩ. Οὐ γὰρ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, ὡς ἔοικε, κακοῦ ἀπαλλαγή, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μηδὲ κτῆσις. ΠΩ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δέ; ἀθλιώτερος πότερος δυοῖν ἐχόντοιν κακὸν εἴτ' ἐν σώματι, εἴτ' ἐν ψυχῇ, ὁ ἰατρευόμενος, καὶ ἀπαλλαττόμενος τοῦ κακοῦ, ἢ ὁ μὴ ἰατρευόμενος, ἔχων δέ; ΠΩ. Φαίνεταί μοι ὁ μὴ ἰατρευόμενος. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δίκην διδόναι, μεγίστου κακοῦ ἀπαλλαγὴ ἦν, πονηρίας. ΠΩ. Ἦν γάρ. ΣΩ. Σωφρονίζει γάρ που, καὶ δικαιοτέρους ποιεῖ, καὶ ἰατρικὴ γίγνεται πονηρίας ἡ δίκη. ΠΩ. Ναί. ΣΩ. Εὐδαιμονέστατος μὲν ἄρα ὁ μὴ ἔχων κακίαν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐπειδὴ τοῦτο μέγιστον τῶν κακῶν ἐφάνη. ΠΩ. Δῆλον δή. ΣΩ. Δεύτερος δὲ δή που, ὁ ἀπαλλαττόμενος. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὗτος δ' ἦν ὁ νουθετούμενός τε καὶ ἐπιπληττόμενος, καὶ δίκην διδούς. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Κάκιστα ἄρα ζῇ ὁ ἔχων ἀδικίαν, καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενος;

C D E F

POL. Hæc ipſa. SOCR. Quæ vero à morbo? an non medicina? POL. Hæc ſanè. SOC. At quænam à prauitate & iniuſtitia? Sin minus id tibi ſuccurrit, ita conſidera: quónam, & ad quos potiſſimùm ducimus morbis corporeis laborantes? POL. Ad medicos Socrates. SOC. Quò autem iniuriantes atque diſſolutos? POL. Ad iudices. SOCR. vt videlicet puniantur. POL. Aſſentior. SOCR. Nonne qui rectè puniunt, iuſtitia quadam freti puniunt? POL. Proculdubio. SOC. Quæſtuaria ergo pellit paupertatem: Medicina verò abigit morbos: Iudiciaria denique intemperantiam & iniuſtitiam amouet. POL. Sic apparet. SOC. Quid ergo horum eſt pulcherrimum? POL. Quorum dicis? SOC. Quæſtuariæ, medicinæ, iudiciariæ. POL. Multo inter has excellit iudiciaria Socrates. SOC. Ergo vel voluptatem affert plurimam, vel vtilitatem, vel vtrúque, ſiquidem pulcherrima eſt. POL. Sic habet. SOC. An ergo curari à medico delectabile eſt? & inter manus medici oblectantur, dum curantur infirmi? POL. Nó apparet. SOC. Conducit tamen nónne? POL. Confert. SOCR. Quoniam videlicet magno liberantur malo. Quapropter vtile eſt tolerare dolorem, vt ſanus euadas. POL. Proculdubio. SOC. An ergo feliciſſimus quantum ad corpus attinet, is fuerit qui per medicinam curatus, conualeſcat: vel potiùs qui à principio non ægrotauerit? POL. Certè qui non ægrotarit. SOC. Nempe non in hoc conſiſtere videtur felicitas, vt liberemur à malis: ſed vt ab ipſo initio ſimus incolumes. POL. Ita eſt. SOC. Cæterùm, duo malè vel corpore, vel animo affecti ſint, vter horum miſerior: num qui curatus liberatur à malo, an qui minimè? POL. Qui non curatur, mea quidem ſententia. SOC. Nónne in iudicio puniri, à maximo quodam malo, id eſt, à prauitate liberatio erat? POL. Erat certè. SOC. Quippe cùm pœna iuſta moderetur, iuſtioréſque efficiat tanquam medicina quædam improbitatis. POL. Ita eſt. SOC. Feliciſſimus ergo qui non habet animi vitium: quandoquidem id maximum apparuit eſſe malum. POL. Abſque dubio. SOC. Deinde autem qui à malo eiuſmodi liberatur. POL. Apparet. SOC. Hic verò eſt qui correptus perterritúſque pœnas dederit. POL. Is ipſe. SOC. Peſſimè ergo viuit qui iniuſtus eſt, nec ab iniuſtitia ſoluitur.

rum ſubeatur pœna, omnium natura maximum eſt primúmque malorum. POL. Videtur. SOCR. Hoc eſt igitur, ô amice, de quo ambigebamus. Tu quidem Archelaum eſſe fœlicem affirmabas: qui cùm maximas perpetrarit iniurias, nullas tamen pendit pœnas. Ego autem ſentiebam diuerſum: videlicet, ſiue Archelaus, ſiue alius quiſquam mortalium iniuriarum ſupplicia non ferat, eum vel præcipuè eſſe miſerum: ac ſemper eum qui intulit eo qui ſuſtinet iniuriam, eſſe miſeriorem: denique illum qui non luat pœnas, illo qui luat. An non hæc erant quæ à me dicebantur? POL. Hæc ipſa. SOC. Nónne demonſtratum eſt verè hæc dicta fuiſſe? POL. Apparet. SOCR. Age igitur Pole, ſi vera hæc eſſe conſtat, quidnam opus eſt rhetorica? Nempe ex ſuperioribus ſequitur oportere diligentiſſimè obſeruare noſipſos, primùm quidem, ne cui iniuriam inferamus, tanquam ſatis mali ob hoc ipſum habituros, nónne ita habet? POL. Ita certè. SOCR. Deinde verò ſiue per nos, ſiue per alium quempiam nobis charum inferatur iniuria, ſponte noſtra iudici nos puniendos, tanquam medico feſtinanter offerre: ne inueteratus iniuriæ morbus, ſic inficiat animum, vt inſanabilem reddat. Quonam alio pacto dicemus, ô Pole, ſi maneant priora illa inter nos conceſſa? Nónne hæc ita illis neceſſariò conſonant, nec ſecus habere poſſunt? POL. Quid igitur porrò dicere poſſumus? SOCR. Ad defendendum igitur aut excuſandum iniuſtitiam noſtram, vel parentum, vel amicorum aut filiorum, aut patriæ iniuriantis, nihil vtilitatis nobis cõfert rhetorica.

κακοῦ τὸ δίκην διδόναι. ΠΩΛ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Τὸ δέ
γε μὴ διδόναι, ἐμμονὴ τοῦ κακοῦ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩΚΡ.
Δεύτερον ἄρα ἐστὶ τῶν κακῶν μεγέθει τὸ ἀδικεῖν· τὸ δὲ
ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην, πάντων μέγιστόν τε καὶ πρῶ-
D τον κακῶν πέφυκεν. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ περὶ
τούτου, ὦ φίλε, ἠμφισβητήσαμεν; σὺ μὲν τὸν Ἀρχέλαον
εὐδαιμονίζων, τὸν τὰ μέγιστα ἀδικοῦντα καὶ δίκην οὐδε-
μίαν διδόντα· ἐγὼ δὲ τοὐναντίον οἰόμενος, εἴτ' Ἀρχέλαος,
εἴτ' ἄλλος ἀνθρώπων ὁστισοῦν μὴ δίδωσι δίκην, ἀδικῶν,
τούτῳ προσήκειν ἀθλίῳ εἶναι διαφερόντως τῶν ἄλλων
ἀνθρώπων; καὶ ἀεὶ τὸν ἀδικοῦντα τοῦ ἀδικουμένου ἀ-
θλιώτερον εἶναι, καὶ τὸν μὴ διδόντα δίκην, τοῦ διδόντος; οὐ ταῦτ'
ἦν τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩΚ. Οὐ-
κοῦν ἀποδέδεικται ὅτι ἀληθῆ ἐλέγετο. ΠΩΛ. Φαίνεται.
B ΣΩ. Εἶεν. εἰ οὖν δὴ ταῦτα ἀληθῆ, ὦ Πῶλε, τίς ἡ με-
γάλη χρεία ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς; δεῖ μὲν γὰρ δή, ἐκ τῶν νῦν
ὡμολογημένων, αὐτὸν ἑαυτὸν μάλιστα φυλάττειν ὅπως
μὴ ἀδικήσῃ, ὡς ἱκανὸν κακὸν ἕξοντα. οὐ γάρ; ΠΩΛ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Ἐὰν δέ γε ἀδικήσῃ ἢ αὐτός, ἢ ἄλλος τις ὧν ἂν κήδη-
ται, αὐτὸν ἑκόντα ἰέναι ἐκεῖσε ὅπου ὡς τάχιστα δώσει δίκην,
παρὰ τὸν δικαστήν, ὥσπερ παρὰ τὸν ἰατρόν, σπεύδοντα,
ὅπως μὴ ἐγχρονισθὲν τὸ νόσημα τῆς ἀδικίας, ὕπουλον
τὴν ψυχὴν ποιήσῃ καὶ ἀνίατον. ἢ πῶς λέγομεν, ὦ
Πῶλε, εἴπερ τὰ πρότερον μένει ἡμῖν ὁμολογήματα;
F οὐκ ἀνάγκη ταῦτα ἐκείνοις οὕτω μὲν συμφωνεῖν, ἄλ-
λως δὲ μή; ΠΩΛ. Τί γὰρ δὴ φῶμεν, ὦ Σώκρα-
τες; ΣΩΚ. Ἐπὶ μὲν ἄρα τὸ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῆς
ἀδικίας τῆς αὐτοῦ, ἢ γονέων, ἢ ἑταίρων, ἢ παίδων, ἢ πατρί-
δος ἀδικούσης, οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἡ ῥητορικὴ ἡμῖν, ὦ Πῶλε

… μὴ ἀδικῆται αὐτὸς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ· τοῦτο μὲν γὰρ εὐλαβητέον· ἐὰν δὲ ἄλλον ἀδικῇ ὁ ἐχθρός, παντὶ τρόπῳ παρασκευαστέον, καὶ πράττοντα καὶ λέγοντα, ὅπως μὴ δῷ δίκην, μηδὲ ἔλθῃ παρὰ τὸν δικαστήν· ἐὰν δὲ ἔλθῃ, μηχανητέον ὅπως ἂν διαφύγῃ καὶ μὴ δῷ δίκην ὁ ἐχθρός· ἀλλ' ἐάν τε χρυσίον ἡρπακὼς ᾖ πολύ, μὴ ἀποδιδῷ τοῦτο, ἀλλ' ἔχων ἀναλίσκῃ καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἑαυτοῦ, ἀδίκως καὶ ἀθέως· ἐάν τε θανάτου ἄξια ἠδικηκὼς ᾖ, ὅπως μὴ ἀποθανεῖται· μάλιστα μὲν μηδέποτε, ἀλλ' ἀθάνατος ἔσται, πονηρὸς ὤν· εἰ δὲ μή, ὅπως ὡς πλεῖστον χρόνον βιώσεται τοιοῦτος ὤν. ἐπὶ τὰ τοιαῦτα ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Πῶλε, ἡ ῥητορικὴ χρήσιμος εἶναι· ἐπεὶ τῷ γε μὴ μέλλοντι ἀδικεῖν οὐ μεγάλη τίς μοι δοκεῖ ἡ χρεία αὐτῆς εἶναι, εἰ δὴ καὶ ἔστι τις χρεία· ὡς ἔν γε τοῖς πρόσθεν οὐδαμῇ ἐφάνη οὖσα. ΚΑΛ. Εἰπέ μοι, ὦ Χαιρεφῶν, σπουδάζει ταῦτα Σωκράτης, ἢ παίζει;

ΧΑΙ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Καλλίκλεις, ὑπερφυῶς σπουδάζειν· οὐδὲν μέντοι οἷον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν.

ΚΑΛ. Νὴ τοὺς θεοὺς ἀλλ' ἐπιθυμῶ. εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, πότερόν σε φῶμεν νυνὶ σπουδάζοντα, ἢ παίζοντα; εἰ μὲν γὰρ σπουδάζεις τε, καὶ τυγχάνει ταῦτα ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγεις, ἄλλο τι ἢ ἡμῶν ὁ βίος ἀνατετραμμένος ἂν εἴη τῶν ἀνθρώπων, καὶ πάντα τὰ ἐναντία πράττομεν, ὡς ἔοικεν, ἢ ἃ δεῖ; ΣΩ. Ὦ Καλλίκλεις, εἰ μή τι ἦν τοῖς ἀνθρώποις πάθος, τοῖς μὲν ἄλλο τι, τοῖς δὲ ἄλλο τι, τὸ αὐτό, ἀλλά τις ἡμῶν ἴδιόν τι ἔπασχε πάθος ἢ οἱ ἄλλοι, οὐκ ἂν ἦν ῥᾴδιον ἐνδείξασθαι τῷ ἑτέρῳ τὸ αὐτοῦ πάθημα. λέγω δ' ἐννοήσας ὅτι ἐγώ τε καὶ σὺ νῦν τυγχάνομεν ταὐτόν τι πεπονθότες, ἐρῶντε δύο ὄντε, δυοῖν ἑκάτερος· ἐγὼ μὲν Ἀλκιβιάδου τε τοῦ Κλεινίου, καὶ φιλοσοφίας· σὺ δὲ δυοῖν, τοῦ τε Ἀθηναίων δήμου, καὶ τοῦ Πυριλάμπους. αἰσθάνομαι οὖν σου ἑκάστοτε, καίπερ ὄντος δεινοῦ, ὅτι ὁπόσ' ἂν αὐτὸ φῇ σου τὰ παιδικὰ καὶ ὅπως ἂν φῇ ἔχειν, οὐ δυναμένου ἀντιλέγειν, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω μεταβαλλομένου. ἔν τε γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐάν τι σοῦ λέγοντος ὁ δῆμος Ἀθηναίων μὴ φῇ οὕτως ἔχειν, μεταβαλλόμενος λέγεις ἃ ἐκεῖνος βούλεται.

ab aduerſario iniuriam patiatur: ac ſi aliis iniuriam C fecerit inimicus, omni ſtudio prouidendum eſt & verbis & operibus, ne luat pœnas, néve trahatur ad iudicem: verùm ad eum ſi rapiatur, fortè annitendum vt inimicus euadat, nec ſumatur de ipſo ſupplicium. Imò ſi aurum multum abſtulerit, id vt ne reſtituat, ſed poſsidens ipſe in ſe, atque ſuos iniuſtè impièque profundat: ſin morte digna commiſerit, ne moriatur vnquam, ſi fieri poteſt, ſed immortalis ſit malus. Sin autem minus id fieri poteſt, ſaltem vt in ea prauitate plurimum temporis viuat. Ad hæc & huiuſmodi mihi videtur, Pole, conferre rhetorica. Illi verò qui non ſit illaturus iniuriam, haud magno eſſe emolumento videtur: ſi modò D vllum in ea eſt vel commodum, vel vtilitas. Nam in his quę ſuperius dicta ſunt, nihil eiuſmodi prorſus apparebat. CAL. Dic mihi Chærephon, ſerióne hæc loquitur Socrates, an iocatur? CHAER. Mihi quidem videtur Callicles mirum in modum loqui ſeriò, haud tamen importunum fuerit ab ipſo requirere. CAL. Cupio per deos ſcire, Socrates, vtrum te nunc ſeriò loqui an iocari exiſtimare debeamus. Nam ſi ſeria hæc ſunt & vera quæ dicis: peruerſa proculdubio nobis eſt vita, atque omnia contrà quàm decet agimus. SOC. O Callicles, niſi in hominibus ineſſet affectus, & aliis quidem alius, atque alius, tamen in pleriſque communis, ſed E aliquis è nobis propriam quandam ſingularémque præter cęteros haberet affectionem: haudquaquam facile foret, quod in ſe quiſque ſentiret, aliis explicare. Quorſum hæc? Nempe animaduerto idem quoque nobis accidere: quúmque duo ſimus, duo quædam amare. Nam ego Alcibiadem & Cliniam, ac philoſophiam amo: tu verò populum Athenienſem & Pyrilampum. Sentio itaque ferè tibi vſu venire, vt quáuis grauitate ſis præditus, tamẽ cùm tuus tibi amaſius aduerſatur, & hoc modo ſe rem aliquam habere contendit, ei cõtra dicere nõ poſſis: ſed ſurſum deorſúmq; immutaris. Nam in F concione quidẽ ſi tibi aliquis dicẽti populus Athenięſis cõtradixerit, cõſueuiſſe mutare ſententiã, atq; ea dicere quæ illi placere intelligas: eadémque tibi

Gorgiæ, pauló antè erga te accuſabat. Nam Gorgiam, quodam in loco à te interrogatum, ſi pergeret ad ipſum aliquis rhetoricam percepturus, ſed iuris ignarus, an illum doceret: rubore adductum, inquit Polus, affirmauiſſe illum ſe eſſe docturum: idque ob ipſos hominum mores, qui grauiter ferrent, ſiquis talia non concederet. Ob huiuſmodi deinde conceſſionem coactum eſſe Gorgiam, ſibimet contradicere, tibique id mirificè gratum eſſe. Quare te quidem iuſtè tunc meo iudicio irriſit, quòd huiuſmodi ineptias ſequereris. Nunc verò rurſus Polo eadem contigerunt: quem in hoc minimè probo, quòd tibi conceſſerit, iniuriam turpius eſſe facere quàm pati: ob eam enim conceſſionem impeditus à te, quæ cogitauerat, explicare non potuit. Tu verò reuera, ô Socrates, in ſcrupulos cōcionaléſque difficultates audientes adducis, dum veritatem ſequi te profiteris. Affers vtique in medium quæ natura quidem pulchra non ſunt, ſed lege. Plerunque verò accidit vt contraria ſint inter ſe lex atque natura. Siquis igitur rubore ſuffuſus, non audeat quæ intelligit exprimere, contraria ſibimet fateri compellitur. Tu verò inaſtutius animaduertens, inſidiaris in verbis. Siquis enim ſecundum legem loquatur, tu deinceps ſecundum naturam interrogas. Si verò ſecundum naturam ille, ipſe ſecundum legem: quemadmodum de inferenda vel ſuſtinenda iniuria modò feciſti. Cùm enim Polus, ſecundum legem inferre turpius eſſe diceret, ipſe legem es perſequutus. Natura enim quicquid peius eſt, idem & turpius, quale iniuriam pati, lege verò inferre. Non enim viri eſt iniurias pati, ſed mancipii cuiuſdam, cui mortuum eſſe quàm viuere præſtet: quod quidem contumeliis iniuriiſque affectū, neque ſibi, neque ſuis poteſt opitulari. Verùm, vt ego arbitror, qui leges condunt, imbecilliores ſunt, ac multitudo ipſa eſt.

Ω Σώκρατες, δοκεῖς νεανιεύεσθαι ἐν τοῖς λόγοις, ὡς ἀληθῶς δημηγόρος ὤν· καὶ νῦν ταῦτα δημηγορεῖς, ταὐτὸν παθόντος Πώλου πάθος, ὅπερ Γοργίου κατηγόρει πρὸς σὲ παθεῖν. ἔφη γάρ που Γοργίαν, ἐρωτώμενον ὑπὸ σοῦ, ἐὰν ἀφίκηται παρ' αὐτὸν μὴ ἐπιστάμενος τὰ δίκαια ὁ τὴν ῥητορικὴν βουλόμενος μαθεῖν, εἰ διδάξοι αὐτὸν ὁ Γοργίας, αἰ-
D σχυνθῆναι αὐτὸν, καὶ φάναι διδάξειν διὰ τὸ ἔθος τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἀγανακτοῖεν ἄν εἴ τις μὴ φαίη. διὰ δὴ ταύτην τὴν ὁμολογίαν ἀναγκασθῆναι ἐναντία αὐτὸν αὑτῷ εἰπεῖν. σὲ δὲ αὐτὸ τοῦτο ἀγαπᾶν, καὶ σοῦ κατεγέλα, ὥς γέ μοι δοκεῖν, ὀρθῶς τότε. νῦν δὲ πάλιν αὐτὸς ταὐτὸν τοῦτο ἔπαθε. καὶ ἔγωγε κατ' αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἄγαμαι Πῶλον, ὅτι σοι συνεχώρησε τὸ ἀδικεῖν αἴσχιον εἶναι τοῦ ἀδικεῖσθαι. ἐκ ταύτης γὰρ αὖ τῆς ὁμολογίας αὐτὸς ὑπὸ σοῦ συμποδισθεὶς ἐν τοῖς λόγοις, ἐπεστομίσθη, αἰσχυνθεὶς ἃ ἐνόει εἰπεῖν. σὺ γὰρ τῷ ὄντι, ὦ Σώκρατες, εἰς τοιαῦτα ἄγεις φορτικὰ καὶ δημηγορικὰ (φάσκων τὴν ἀλήθειαν διώκειν) ἃ φύσει μὲν
E οὐκ ἔστι καλὰ, νόμῳ δέ. ὡς τὰ πολλὰ δὲ, ταῦτα ἐναντία ἀλλήλοις ἐστὶν, ἥ τε φύσις καὶ ὁ νόμος. ἐὰν οὖν τις αἰσχύνηται καὶ μὴ τολμᾷ λέγειν ἅπερ νοεῖ, ἀναγκάζεται ἐναντία λέγειν. ὃ δὴ καὶ σὺ, τοῦτο τὸ σοφὸν κατανενοηκὼς κακουργεῖς ἐν τοῖς λόγοις· ἐὰν μέν τις κατὰ νόμον λέγῃ, τὰ κατὰ φύσιν ὑπερωτῶν· ἐὰν δὲ τὰ τῆς φύσεως, τὰ τοῦ νόμου. ὥσπερ αὐτίκα ἐν τούτοις, τῷ ἀδικεῖν τε καὶ τῷ ἀδικεῖσθαι, Πώλου τὸ κατὰ νόμον αἴσχιον λέγοντος, σὺ τὸν νόμον ἐδιώκαθες. φύσει μὲν γὰρ πᾶν αἴσχιόν ἐστιν, ὅπερ καὶ κάκιον, τὸ ἀδικεῖσθαι· νόμῳ δὲ, τὸ ἀδικεῖν. οὐδὲ γὰρ ἀνδρὸς τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ πάθημα, τὸ ἀδικεῖ-
F σθαι, ἀλλὰ ἀνδραπόδου τινὸς, ᾧ κρεῖττον τεθνάναι ἐστὶν ἢ ζῆν· ὅστις ἀδικούμενος καὶ προπηλακιζόμενος, μὴ οἷός τέ ἐστιν αὐτὸς αὑτῷ βοηθεῖν, μηδὲ ἄλλῳ οὗ ἂν κήδηται. ἀλλ', οἶμαι, οἱ τιθέμενοι τοὺς νόμους, οἱ ἀσθενεῖς ἄνθρωποί εἰσι καὶ οἱ πολλοί.

τοῦτο ὃ ἡμεῖς τιθέμεθα, πλάττοντες τοὺς βελτίστους καὶ ἐρρωμενεστάτους ἡμῶν αὐτῶν, ἐκ νέων λαμβάνοντες, ὥσπερ C λέοντας, καὶ κατεπᾴδοντές τε καὶ γοητεύοντες καταδουλούμεθα· λέγοντες ὡς τὸ ἴσον χρὴ ἔχειν, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον. ἐὰν δέ γε (οἶμαι) φύσιν ἱκανὴν γένηται ἔχων ἀνήρ, πάντα ταῦτα ἀποσεισάμενος καὶ διαρρήξας καὶ διαφυγὼν καὶ καταπατήσας τὰ ὑμέτερα γράμματα καὶ μαγγανεύματα, καὶ ἐπῳδὰς, καὶ νόμους τοὺς παρὰ φύσιν ἅπαντας, ἐπαναστὰς ἀνεφάνη δεσπότης ὑμέτερος ὁ δοῦλος, καὶ ἐνταῦθα ἐξέλαμψε τὸ τῆς φύσεως δίκαιον. δοκεῖ δέ μοι καὶ Πίνδαρος ἅπερ ἐγὼ λέγω ἐνδείκνυσθαι, ἐν τῷ ᾄσματι ἐν ᾧ λέγει ὅτι νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς D θνατῶν τε καὶ ἀθανάτων. οὗτος δὴ (φησὶν) ἄγει βιαίως τὸ δικαιότατον ὑπερτάτᾳ χειρί. τεκμαίρομαι ἔργοισιν Ἡρακλέους. ἐπεὶ ἀπριάτας λέγει οὕτω πως. τὸ γὰρ ᾆσμα οὐκ ἐπίσταμαι. λέγει δ᾽ ὅτι οὔτε πριάμενος, οὔτε δόντος τοῦ Γηρυόνου ἠλάσατο τὰς βοῦς· ὡς τούτου ὄντος τοῦ δικαίου φύσει, καὶ βοῦς καὶ τἆλλα κτήματα εἶναι πάντα τοῦ βελτίονός τε καὶ κρείττονος, τὰ τῶν χειρόνων τε καὶ ἡττόνων. τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς οὕτως ἔχει, γνώσῃ δὲ, ἂν ἐπὶ τὰ μείζω ἔλθῃς, ἐάσας ἤδη φιλοσοφίαν. φιλοσοφία γάρ τοι ἐστὶν, ὦ Σώκρατες, χαρίεν, ἄν τις αὐτοῦ μετρίως ἅψηται ἐν τῇ ἡλικίᾳ· ἐὰν δὲ E περαιτέρω τοῦ δέοντος ἐνδιατρίψῃ, διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων. ἐὰν γὰρ καὶ πάνυ εὐφυὴς ᾖ, καὶ πόρρω τῆς ἡλικίας φιλοσοφῇ, ἀνάγκη πάντων ἄπειρον γεγονέναι ἐστὶν, ὧν χρὴ ἔμπειρον εἶναι τὸν μέλλοντα καλὸν κἀγαθὸν καὶ εὐδόκιμον ἔσεσθαι ἄνδρα. καὶ γὰρ τῶν νόμων ἄπειροι γίγνονται τῶν κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τῶν λόγων, οἷς δεῖ χρώμενον ὁμιλεῖν ἐν τοῖς συμβολαίοις τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, καὶ τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν τῶν ἀνθρωπείων, καὶ συλλήβδην τῶν ἠθῶν παντάπασιν ἄπειροι γίγνονται. ἐπειδὰν οὖν ἔλθωσιν εἴς τινα ἰδίαν ἢ πολιτικὴν F πρᾶξιν, καταγέλαστοι γίγνονται, ὥσπερ γε, οἶμαι, οἱ πολιτικοί, ἐπειδὰν αὖ εἰς τὰς ὑμετέρας διατριβὰς ἔλθωσι καὶ τοὺς λόγους, καταγέλαστοί εἰσι. συμβαίνει γὰρ τὸ τοῦ Εὐριπίδου,

nabulis tanquam leones vincientes, quaſi quibuſdam magicis carminibus faſcinamus, ſeruilémque in modum ſubiicimus, dicentes æquitatem eſſe ſeruandam, idque pulchrum iuſtúmque eſſe. At ſiquis præſtantis naturæ vir inſurgat, ac literas, faſcinationes incantationéſque huiuſmodi veſtras peſſundans atque diſcindens, legéſque omnes quæ deſciſcunt à natura, ſubuertens, & conculcans, cæteris dominetur, in eo iam naturæ ipſius ius effulgeret. Videtur autem mihi Pindarus hæc eadem in quodam cantu oſtendere: vbi legem ait omnium eſſe reginam mortalium atque immortalium: eámque ius agere violenter præpotenti manu. Idque coniectare ſe dicit ex rebus geſtis ab Hercule: qui, etſi carmen ipſum haud ſatis memoriter teneo, memini tamen ipſum dicere: Herculem neque emptos, neque donatos Geryonis boues abegiſſe: vtpote naturali ipſo iure dictante, & boues, & cætera omnia quæ ab hominibus poſſidentur, illius qui preſtantior ſit atque valentior, eſſe debere. Veritas igitur ita ſe habet. idque plane cognoſcas, ſi ad maiora iam, dimiſſa philoſophandi cura, conuerteris. Nam philoſophia quidem, ô Socrates, gratioſa res eſt, & venuſta: ſi quis illam moderatè in adoleſcentiaque attingat. Si autem ſupra modum tempus in ea contriuerit, hominum eſt corruptela. Quamlibet enim quis bono à natura ſit ingenio preditus, tamen ſi diutius per ætatem iam prouectam philoſophetur, neceſſario omnium rerum imperitus euadet: quarum omnino clarum, bonum, excellentem virum habere peritiam oportet. nam & legum ciuilium, & verborum quibus in conſuetudine cœtúque hominum tam publicè quàm priuatim vti decet, voluptatum præterea cupiditatúmque humanarum, & , vt breuiter comprehendam, morum prorſus fiunt ignari. Quocirca quoties ad aliquam rem gerendam, vel publicam vel priuatam ſeſe conferant, habentur ridiculi, quemadmodum & ciuiles viri, ſi in veſtras exercitationes diſputationéſque deſcendant. Euenit enim illud Euripidis,

... ſeipſo præſtiturum. Seu quando grandiorem natu philoſophantem animaduerto, nequedum ſtudia eiuſmodi deſerentem, verberibus iam hunc virum, Socrates, indigere cenſeo. Quippe quòd, quemadmodum modò dicebam, huic accidat homini, vt etiam ſi bene natus ſit, tamen iners atque ignauus euadat. fugit enim mediam ciuitatem, forenſeſque conſuetudines, in quibus poëta inquit viros fieri præſtantiſsimos: abſconditque ſeſe cum tribus vel quatuor pueris, & in angulis ſuſurrando vitam ducit, nihil vnquam liberale aut magnificum prolaturus. Erga te autem Socrates bene atque amicè affectus ſum. Itaque idem mihi erga te quod & Zetho erga Amphionem apud Euripidem, cuius modò mentionem feci, accidiſſe arbitror. talia enim nunc mihi quędam aduerſus te dicere venit in mentem: qualia aduerſus fratrem ille dicit. Profectò ea Socrates negligis, quæ curæ eſſe tibi conueniebat, atque adeò generoſæ mentis pręſtantiam ſpecie quadam puerili conformas, vtpote qui nec in iudiciis conſultationibuſque, ſi vſus poſcat, verba rectè facere, neque conueniens quicquam probabiléque eligere, nec aliis promptè conſulere poſsis. Quare amice Socrates, ne mihi ſuccéſeas. Beneuolentia enim erga te mea ad hæc proferéda nûc me adducit. Nonne turpe ducis ſic comparatum te eſſe, quemadmodum arbitror, & te & alios omnes qui philoſophiam diutius perſequuntur? Nempe ſi te nunc quis, aut alium è cœtu veſtro quempiam compræhendat, inque carcerem trahat, atque te, iniuriam quáuis nullam inferas, inferre tamen accuſet: certè quid ageres, non haberes: ſed vacillares oſcitareſque, defenſionis tuæ prorſus ignarus. proinde adductus in iudicium, vel ab ignauo abiectoque accuſatore, vltimo ſupplicio, ſi modò illi placeret, afficereris. Iam verò quomodo id ad ſapientiam ſpectat, ô Socrates

... ὁρῶ φιλοσοφίαν, ἄγαμαι, καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ, καὶ ἡγοῦμαι ἐλεύθερόν τινα εἶναι τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, τὸν δὲ μὴ φιλοσοφοῦντα, ἀνελεύθερον, καὶ οὐδέποτε οὐδενὸς ἀξιώσοντα ἑαυτὸν οὔτε καλοῦ οὔτε γενναίου πράγματος. ὅταν δὲ δὴ πρεσβύτερον ἴδω ἔτι φιλοσοφοῦντα καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενον, πληγῶν μοι δοκεῖ ἤδη δεῖσθαι, ὦ Σώκρατες, οὗτος ὁ ἀνήρ. ὃ γὰρ νῦν δὴ ἔλεγον, ὑπάρχει τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ, κἂν
D πάνυ εὐφυὴς ᾖ, ἀνάνδρῳ γενέσθαι, φεύγοντι τὰ μέσα τῆς πόλεως, καὶ τὰς ἀγοράς, ἐν αἷς ἔφη ὁ ποιητὴς τοὺς ἄνδρας ἀριπρεπεῖς γίγνεσθαι· καταδεδυκότι δὲ, τὸν λοιπὸν βίον βιῶναι μετὰ μειρακίων ἐν γωνίᾳ τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζοντα· ἐλεύθερον δὲ καὶ μέγα καὶ ἱκανὸν μηδέποτε φθέγξασθαι. ἐγὼ δὲ, ὦ Σώκρατες, πρὸς σὲ ἐπιεικῶς ἔχω καὶ φιλικῶς. κινδυνεύω οὖν πεπονθέναι νῦν ὅπερ ὁ Ζῆθος πρὸς τὸν Ἀμφίονα ὁ Εὐριπίδου, οὗπερ ἐμνήσθην. καὶ γὰρ ἐμοὶ τοιαῦτ' ἄττα ἐπέρχεται πρὸς σὲ λέγειν οἷάπερ ἐκεῖνος πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὅτι ἀμελεῖς,
E ὦ Σώκρατες, ὧν δεῖ σε ἐπιμελεῖσθαι, καὶ φύσιν ψυχῆς ὧδε γενναίαν μειρακιώδει τινὶ διαπρέπεις μορφώματι. καὶ οὔτ' ἂν δίκης βουλαῖσι προσθεῖο ἂν ὀρθῶς λόγον, οὔτ' εἰκὸς καὶ πιθανὸν ἂν λάβοις, οὔθ' ὑπὲρ ἄλλου νεανικὸν βούλευμα βουλεύσαιο. καίτοι, ὦ φίλε Σώκρατες (καί μοι μηδὲν ἀχθεσθῇς· εὐνοίᾳ γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ) οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ σοι εἶναι οὕτως ἔχειν ὡς ἐγὼ σὲ οἶμαι ἔχειν, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς πόρρω ἀεὶ φιλοσοφίας ἐλαύνοντας; νῦν γὰρ εἴ τις σοῦ λαβόμενος, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν, εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπάγοι, φάσκων ἀδικεῖν, μηδὲν ἀδικοῦντα, οἶσθ'
F ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ὅτι χρήσαιο σαυτῷ, ἀλλ' ἰλιγγιῴης ἂν καὶ χασμῷο, οὐκ ἔχων ὅτι εἴποις· καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ἀναβάς, κατηγόρου τυχὼν πάνυ φαύλου καὶ μοχθηροῦ, ἀποθάνοις ἄν, εἰ βούλοιτό σοι θανάτου τιμᾶσθαι. καίτοι πῶς σοφὸν τοῦτό ἐστιν, ὦ Σώκρατες,

τῆς; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ νῦν. οἶμαι ἐγώ σοι ἐντετυχηκὼς, τοι-
ούτῳ ἑρμαίῳ ἐντετυχηκέναι. ΚΑ. Τί δή; ΣΩ. Εὖ οἶδ᾽ ὅτι ἄν C
μοι σὺ ὁμολογήσῃς περὶ ὧν ἡ ἐμὴ ψυχὴ δοξάζει, ταῦτ᾽ ἤδη
ἐστὶν αὐτὰ τἀληθῆ. ἐννοῶ γὰρ ὅτι τὸν μέλλοντα βασανιεῖν ἱ-
κανῶς ψυχῆς πέρι, ὀρθῶς τε ζώσης καὶ μή, τρία ἄρα δεῖ
ἔχειν, ἃ σὺ πάντα ἔχεις· ἐπιστήμην τε, καὶ εὔνοιαν, καὶ παρ-
ρησίαν. ἐγὼ γὰρ πολλοῖς ἐντυγχάνω, οἳ ἐμὲ οὐχ οἷοί τε εἰσὶ
βασανίζειν, διὰ τὸ μὴ σοφοὶ εἶναι ὥσπερ σύ· ἕτεροι δὲ σο-
φοὶ μέν εἰσιν, οὐκ ἐθέλουσι δέ μοι λέγειν τὴν ἀλήθειαν, διὰ
τὸ μὴ κήδεσθαί μου, ὥσπερ σύ. τὼ δὲ ξένω τώδε, Γοργίας
τε καὶ Πῶλος, σοφὼ μὲν καὶ φίλω ἐστὸν ἐμώ, ἐνδεεστέρω
δὲ παρρησίας, καὶ αἰσχυντηροτέρω μᾶλλον τοῦ δέοντος. πῶς D
γὰρ οὔ; ὥ γε εἰς τοσοῦτον αἰσχύνης ἐληλύθατον, ὥστε διὰ τὸ
αἰσχύνεσθαι, τολμᾷ ἑκάτερος αὐτῶν αὐτὸς αὑτῷ ἐναν-
τία λέγειν ἐναντίον πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ ταῦτα περὶ
τῶν μεγίστων. σὺ δὲ ταῦτα πάντα ἔχεις ἃ οἱ ἄλλοι οὐκ
ἔχουσι· πεπαίδευσαί τε γὰρ ἱκανῶς, ὡς πολλοὶ ἂν φή-
σαιεν Ἀθηναίων, καὶ ἐμοὶ εἶ εὔνους. τίνι τεκμηρίῳ χρῶ-
μαι, ἐγώ σοι ἐρῶ. οἶδα ὑμᾶς ἐγώ, ὦ Καλλίκλεις, τέτ-
ταρας ὄντας κοινωνοὺς γεγονότας σοφίας· σέ τε, καὶ Τίσαν-
δρον τὸν Ἀφιδναῖον, καὶ Ἄνδρωνα τὸν Ἀνδροτίωνος, καὶ
Ναυσικύδην τὸν Χολαργέα. καί ποτε ὑμῶν ἐγὼ ἐπή- E
κουσα βουλευομένων μέχρι ὅποι τὴν σοφίαν ἀσκητέον
εἴη· καὶ οἶδα ὅτι ἐνίκα ἐν ὑμῖν τοιάδε τις δόξα, μὴ προ-
θυμεῖσθαι εἰς τὴν ἀκρίβειαν φιλοσοφεῖν· ἀλλὰ εὐλαβεῖ-
σθαι παρεκελεύεσθε ἀλλήλοις ὅπως μὴ πέρα τοῦ δέοντος
σοφώτεροι γενόμενοι, λήσετε διαφθαρέντες. ἐπειδὴ οὖν σου
ἀκούω ταῦτα ἐμοὶ συμβουλεύοντος, ἅπερ τοῖς σεαυτοῦ ἑ-
ταιροτάτοις, ἱκανόν μοι τεκμήριόν ἐστιν ὅτι ὡς ἀληθῶς μοι
εὔνους εἶ. καὶ μὴν ὅτι γε οἷος παρρησιάζεσθαι καὶ μὴ
αἰσχύνεσθαι, αὐτός τε φῂς, καὶ ὁ λόγος ὃν ὀλίγον πρότερον
ἔλεγες, ὁμολογεῖ σοι. ἔχει δὴ οὑτωσί· δῆλον ὅτι τούτων F
πέρι νυνί, ἐάν τι σὺ ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογήσῃς μοι,
βεβασανισμένον τοῦτ᾽ ἤδη ἔσται ἱκανῶς ὑπ᾽ ἐμοῦ
τε καὶ σοῦ, καὶ οὐκέτι αὐτὸ δεήσει ἐπ᾽ ἄλλην βά-
σανον ἀναφέρειν. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτὸ συνεχώρησας σὺ

ſam? SOC. Quoniam certò ſcio ea quæ tu mecum ſenſeris, in his quæ meus animus opinatur, fore proculdubio vera. Cenſeo nanque in eo qui alicuius probaturus ſit animã, vtrum illa quidem rectè iniuſtitia ſit, néc ne, tria potiſsimum requiri, quæ in te ſunt omnia: ſcientiam primò: deinde opinionem, prudentis ſcilicet atque beneuoli: tertiò audaciam. Nam multos equidẽ reperio qui me propterea recto examine probare non poſſunt, quòd ſapientes non ſunt, quemadmodum tu eſſe videris. Alii verò ſapientes quidem ſunt, ſed veritatem mihi dicere nolunt, ex eo quòd mei curam non gerunt, vt tu geris. Peregrini verò iſti, Gorgias & Polus, ſapientes quidem ſunt, méque diligunt: verùm deeſt eis audacia, verecundioréſque ſunt, quàm oporteat. Quod quidem cuinam dubium eſſe poſsit? Quippe cùm eo vſque proceſſerint verecundiæ, vt vterique ob ipſam verecundiam in præſentia multorum hominum auſi fuerint ſibiipſis de rebus maximis contradicere. Quibus omnibus quum alii careant, ipſe habes. Principio es abundè liberaliter inſtitutus, quod multi, ſi opus ſit, confirmarent Athenienſes, mihique beneuolus quod qua coniectura intelligam, tibi dicam. Noui equidem Callicles quatuor vos in ſapientiæ ſtudio ſocios: te ſcilicet & Tiſandrum Aphidnæum, & Andronem Androtionis, Nauſicydemque Cholargeum: atque cùm aliquando inter vos agitaretur, quouſque ſapientiæ ſtudendum foret, eiuſmodi apud vos viciſſe ſententiam audiui: non eſſe ad exactam philoſophiæ diligentiam contendendum, ſed cauendum ne vltra quàm deceat, ſapientes facti clàm voſipſos deprauaretis. Quum igitur audio idem te mihi dare conſilium, quod amiciſsimis tuis, abundè magnum argumentum eſt veri amoris erga me tui. Poſtremo quòd deſit audacia, nec te pudor impediat, & tu ipſe affirmas, & oratio quam paulo antè hîc habuiſti, teſtatur. Cùm hæc igitur ita ſe habeant, ſiquid tu mihi in diſputando conceſſeris, ſatis iam nobis probatum erit: neque oportebit ad examen aliud id referre: alioquin tu nunquam id mihi conceſsiſſes, vel ſapientiæ

… ma-gnas ciuitates aduerſus paruas naturali iure inſurgere, propterea quod potentiores atque validiores eſſent: quaſi idem ſit potentius validiuſque, & melius. An fieri poteſt vt aliquis melior quidem ſit, inferior tamen atque imbecillior? Similiterque vt potentior ſit, deterior tamen? Vel eadem melioris atque potentioris eſt definitio? Hoc ipſum mihi apertius explica, idémne an aliud ſit potentius, & melius atque valentius. CAL. Equidem manifeſtè tibi aſſero idem eſſe. SOC. Nónne multitudo ipſa natura vno potentior eſt? quæ quidem leges cóſtituit ſuper vnum, quemadmodum nuper ipſe dicebas. CAL. Quidni? SO. Multitudinis ergo leges potentiorum ſunt. CAL. Omnino. SOC. Nónne igitur & meliorum? Qui enim potétiores ſunt, vt ipſe ais, multo ſunt meliores. CAL. Sin certè. SOC. Nónne horũ inſtitutiones natura ſunt rectæ, cùm potétiores ſint? CAL. Sic affirmo. SOC. Nónne multitudo ſtatuit, quemadmodũ nuper ipſe dicebas, iuſtũ eſſe ſeruari inter omnes æqualitatem: atq; eſſe turpius iniuriã inferri quã pati? Eſtne ita an aliter? Ac vide ne hic tu quoq; ob verecũdiam capiaris. Cóſtituit multitudo iſta nécne: videlicet iuſtum eſſe ſeruari æquitatem, non autem alium alio plus habere: atque turpius eſſe facere iniuriam quàm accipere? Nulla te Callicles inuidia quæſo quo minus ad hæc reſpondeas detineat: vt ſi mecum ſentias, abs te confirmer tanquam viro ad iudicandum abundè ſufficiente. CAL. Sic vtique ſtatuit multitudo. SOCR. Non ergo lege ſola, & turpius eſt facere iniuriam quàm pati, & iuſtũ eſt æquitaté ſeruare: ſed etiã ipſa natura. Quapropter videris in ſuperioribus nó verè dixiſſe, neque me rectè accuſauiſſe: cũ cótrarias inter ſe eſſe legem atq; naturã affirmares méq; hæc animaduertentem Veteratorem in diſputando præbere: atqueſiquis ſecundũ naturam loquatur, ad legem: ſiquis verò ſecũdum legem, ad naturam deducere.

… ἰσχυροτέρους κρείττους καλεῖς, καὶ δεῖ ἀκροᾶσθαι τοῦ ἰσχυροτέρου τοὺς ἀσθενεστέρους, οἷόν μοι δοκεῖς καὶ τότε ἐνδείκνυσθαι, ὡς αἱ μεγάλαι πόλεις ἐπὶ τὰς σμικρὰς κατὰ τὸ φύσει δίκαιον ἔρχονται, ὅτι κρείττους εἰσὶ καὶ ἰσχυρότεραι (ὡς τὸ κρεῖττον καὶ ἰσχυρότερον καὶ βέλτιον ταυτὸ ὄν) ἢ ἔστι βελτίω μὲν εἶναι, ἥττω δὲ καὶ ἀσθενέστερον· καὶ κρείττω μὲν εἶναι, μοχθηρότερον δὲ ἢ ὁ αὐτὸς ὅρος ἐστὶ τοῦ βελτίονος καὶ τοῦ κρείττονος. τοῦτό μοι αὐτὸ σαφῶς διόρισον, ταὐτὸν ἢ ἕτερόν ἐστι, τὸ κρεῖττον, καὶ τὸ βέλτιον, καὶ τὸ ἰσχυρότερον. ΚΑΛ. Ἀλλ' ἐγώ σοι σαφῶς λέγω ὅτι ταὐτόν ἐστιν. ΣΩΚ. Οὐκοῦν οἱ πολλοὶ τοῦ ἑνὸς κρείττους εἰσὶ κατὰ φύσιν; οἳ δὴ καὶ τοὺς νόμους τίθενται ἐπὶ τῷ ἑνί, ὥσπερ καὶ σὺ ἄρτι ἔλεγες. ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τὰ τῶν πολλῶν ἄρα νόμιμα, τὰ τῶν κρειττόνων ἐστί. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Οὐκοῦν τὰ τῶν βελτιόνων. οἱ γὰρ κρείττους, βελτίους πολύ, κατὰ τὸν σὸν λόγον. ΚΑΛ. Ναί. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν τὰ τούτων νόμιμα, κατὰ φύσιν καλά, κρειττόνων γε ὄντων. ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἀρ' οὖν οὐχ οἱ πολλοὶ νομίζουσιν (ὡς ἄρτι αὖ σὺ ἔλεγες) δίκαιον εἶναι, τὸ ἴσον ἔχειν καὶ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; ἔστι ταῦτα, ἢ οὔ; καὶ ὅπως μὴ ἁλώσῃ ἐν τούτῳ σὺ αἰσχυνόμενος. νομίζουσιν, ἢ οὔ, οἱ πολλοί, τὸ ἴσον ἔχειν, ἀλλ' οὐχὶ τὸ πλέον, δίκαιον εἶναι; καὶ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; μὴ φθόνει μοι ἀποκρίνασθαι τοῦτο Καλλίκλεις. ἵν' ἐάν μοι ὁμολογήσῃς, βεβαιώσωμαι ἤδη παρὰ σοῦ, ἅτε ἱκανοῦ ἀνδρὸς διαγνῶναι ὡμολογηκότος. ΚΑΛ. Ἀλλ' οἵ γε πολλοὶ νομίζουσιν οὕτως. ΣΩ. Οὐ νόμῳ ἄρα μόνον ἐστὶν αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, οὐδὲ δίκαιον τὸ ἴσον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ φύσει· ὥστε κινδυνεύεις οὐκ ἀληθῆ λέγειν ἐν τοῖς πρόσθεν, οὐδὲ ὀρθῶς ἐμοῦ κατηγορεῖν, λέγων ὅτι ἐναντίον ἐστὶν ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις. ἃ δὴ καὶ ἐγὼ γνοὺς κακουργῶ ἐν τοῖς λόγοις· ἐὰν μέν τις κατὰ φύσιν λέγῃ, ἐπὶ τὸν νόμον ἄγων· ἐὰν δέ τις κατὰ τὸν νόμον, ἐπὶ τὴν φύσιν.

[illegible] λέγεις τοὺς βελτίους εἶ[illegible]; ΚΑΛ. Τοὺς ἀμείνους ἔγωγε. ΣΩ. Ὁρᾷς ἄρα ὅτι σὺ αὐτὸς ὀνόματα λέγεις, δηλοῖς δὲ οὐδέν. οὐκ ἐρεῖς, τοὺς βελτίους καὶ κρείττους πότερον τοὺς φρονιμωτέρους λέγεις, ἢ ἄλλους τινάς; ΚΑΛ. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία τούτους λέγω, καὶ σφόδρα γε. ΣΩ. Πολλάκις ἄρα εἷς φρονῶν μυρίων μὴ φρονούντων κρείττων ἐστὶ κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ τοῦτον ἄρχειν δεῖ, τοὺς δ' ἄρχεσθαι, καὶ πλέον ἔχειν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων. τοῦτο γάρ μοι δοκεῖς βούλεσθαι λέγειν (καὶ οὐ ῥήματα θηρεύω) εἰ ὁ εἷς τῶν μυρίων κρείττων. ΚΑΛ. Ἀλλὰ ταῦτ' ἐστὶν ἃ λέγω. τοῦτο γὰρ οἶμαι ἐγὼ τὸ δίκαιον εἶναι φύσει, τὸ βελτίω ὄντα καὶ φρονιμώτερον καὶ ἄρχειν καὶ πλέον ἔχειν τῶν φαυλοτέρων. ΣΩ. Ἔχε δὴ αὐτοῦ. τί ποτε αὖ νῦν λέγεις; ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὦμεν, ὥσπερ νῦν, πολλοὶ ἁθρόοι ἄνθρωποι, καὶ ἡμῖν ᾖ ἐν κοινῷ πολλὰ σιτία καὶ ποτά, ὦμεν δὲ παντοδαποί, οἱ μὲν ἰσχυροί, οἱ δὲ ἀσθενεῖς. εἷς δὲ ἡμῶν ᾖ φρονιμώτερος περὶ ταῦτα, ἰατρὸς ὤν, ᾖ δὲ (οἷον εἰκὸς) τῶν μὲν ἰσχυρότερος, τῶν δὲ ἀσθενέστερος, ἄλλο τι ἢ οὗτος φρονιμώτερος ἡμῶν ὤν, βελτίων καὶ κρείττων ἔσται εἰς ταῦτα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩΚΡΑΤ. Ἦ οὖν τούτων τῶν σιτίων πλέον ἡμῶν ἑκτέον αὐτῷ, ὅτι βελτίων ἐστίν, ἢ τῷ μὲν ἄρχειν πάντα ἐκεῖνον δεῖ νέμειν, ἐν δὲ τῷ ἀναλίσκειν τε αὐτὰ καὶ καταχρῆσθαι εἰς τὸ ἑαυτοῦ σῶμα, οὐ πλεονεκτητέον, εἰ μὴ μέλλει ζημιοῦσθαι· ἀλλὰ τῶν μὲν πλέον, τῶν δ' ἔλαττον ἑκτέον. ἐὰν δὲ τύχῃ πάντων ἀσθενέστατος ὤν, πάντων ἐλάχιστον τῷ βελτίστῳ, ὦ Καλλίκλεις. οὐχ οὕτως, ὦγαθέ; ΚΑΛ. Περὶ σιτία σὺ λέγεις καὶ ποτὰ, καὶ ἰατροὺς, καὶ φλυαρίας· ἐγὼ δὲ οὐ ταῦτα λέγω. ΣΩ. Πότερον οὖν τὸν φρονιμώτερον, βελτίω λέγεις; φάθι, ἢ μή. ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩΚ. Ἀλλ' οὐ τὸν βελτίω πλέον δεῖν ἔχειν; ΚΑΛ. Οὐ σιτίων γε, οὐδὲ ποτῶν. ΣΩΚ. Μανθάνω. ἀλλ' ἴσως ἱματίων· καὶ δεῖ τὸν ὑφαντικώτατον μέγιστον ἱμάτιον ἔχειν, καὶ πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἀμπεχόμενον περιιέναι. ΚΑΛ. Ποίων ἱματίων; ΣΩΚ. Ἀλλ' εἰς ὑποδήματα δῆλον ὅτι δεῖ πλεονεκτεῖν τὸν φρονιμώτερον εἰς ταῦτα καὶ βέλτιστον· [illegible]

Vides ergo, te nomina dumtaxat dicere: oſtendere verò nihil: non aperis meliores potentioréſque, C vtrum prudentiores an alios quoſdam eſſe dicas. CAL. Per Iouem hos dico, & maximè quidem. SOC. Sæpe igitur vnus prudens compluribus imprudentibus iuxta ſermonem tuum potentior eſt: atque hunc par eſt dominari, cæteros verò ſubeſſe, pluſque habere cum his quibus imperat. Hoc enim dicere mihi velle videris (neque verba aucupor) ſi quidem vnus ſit multis potentior. CAL. At hæc ipſa ſunt quæ dico. Hoc enim arbitror ius eſſe natura: eum videlicet qui melior prudentiórque ſit, imperare, atque plus inferioribus poſsidere. SOC. Siſte parumper quid tandem ſentias, ſi hoc in loco, vt nunc, congregati eſſemus D multi: ferréntque nobis communia eſculenta, & poculenta complurima: nos verò ex variis hominum generibus eſſemus conflati, partim quidem validi, partim verò imbecilles: vnus autem noſtrû omnium circa hæc prudentiſsimus fortaſſe medicus: ac foret hic, vt conſentaneum eſt, aliis quidem robuſtior, aliis verò debilior: nónne hic prudentior, præterea melior, quantum ad hæc pertinet, & potentior erit? CAL. Omnino. SOCR. Vtrum verò horum eſculentorum propterea plus illum quàm nos, quia ſit melior, capere decet? An potius ob eius præſtantiam omnia diſtribuere debet, neque in diſtribuendo pro ſe plus retinere: alioquin E multandus ſit: ſed aliis plus, aliis minus habere: ac ſi omnium debiliſsimus ſit, minimum ſibi quamuis optimo tribuendum eſt Callicles? nónne ita bonû eſt dicendum? CAL. De eſculêtis & proculentis, & medicis atque huiuſmodi nugis verba facis: ego verò non de his loquor. SOCR. Vtrum igitur prudentiorem eſſe meliorem dicis, nécne? Reſponde. CAL. Equidem. SOCR. At non oportet, vt melior plus accipiat? CAL. Non de cibis atque potionibus. SOCR. Intelligo. fortè enim de veſtibus. atque oportet eum qui ſit in F conficiendis veſtibus periuſsimus, magnum habere pallium, ac multis pretioſiſque ornatum incedere veſtibus. CALL. Quas tu veſtes mihi narras? SOC. At forſitan in calceis oportet eum plus accipere qui in eis prudentior ſit, & melior:

melioreſque nominatur. Verùm age, ô bone, tandem explica, quas potiſsimum & ad quid meliores potentioreſque appellas. C A L. Iam dixi, prudentes videlicet in rebus publicis atque fortes. Hos enim decet ciuitatibus imperare: idque iuſtum eſt, vt plus aliis habeant dominantes videlicet ſubiectis. S O C R. Quid verò? ſibine ipſis vlla ratione dominari, ſiue parere decet? C A L. Quemadmodum dicis? S O C R. Dico num ſibi quiſque debeat imperare: an nihil opus ſit, vt ſibi quidem imperet, ſed aliis duntaxat. C A L. Quomodo ſibimet imperare dicis? S O C. Nihil obſcurum dico, ſed quemadmodum dicunt multi, temperatum, & ſui ipſius compotem, voluptatibus ſuis cupiditatibuſque dominantem. C A L. Quàm feſtiuus es, Socrates? ſtupidos homines nominas temperatos. S O C. Quid ais? nemo eſt quin norit me id minimè dicere. C A L. Imò valde quidem, ô Socrates. nam quomodo beatus eſſe poteſt qui alicui ſeruiat? Cæterùm hoc eſt natura iuſtum atque pulchrum, quod tibi nunc audacter dico, oportere illum qui rectè vitam acturus ſit, permittere cupiditates ſuas ſummopere augeri, nec eas vllo modo cohibere, atque his quàm maximis quicquid petunt ſubminiſtrare ob fortitudinem atq; prudentiam, & quemlibet earum affectum prorſus explere. Quod quidem quia multi conſequi nequeunt, eos vituperant qui id aſſequuntur, ob verecundiam ſuam impotentiam abſcondentes: ferúntque intemperantiam eſſe turpem, quemadmodum in ſuperioribus ipſe dicebam. Præterea in ſeruilem habitum deducunt melioris naturæ homines: ipſique cùm libidines ſuas explere nequeant, temperantiam atque iuſtitiam probant propter ignauiam. Verùm ſi his à principio contigiſſet, vt vel regum eſſent filii, vel ipſi natura ſufficeret ad imperium, aut tyrannidem,

τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους, τοὺς ἰσχυροτέρους ὡρίζου, αὖθις δὲ τοὺς φρονιμωτέρους· νῦν δ' αὖ ἕτερόν τι ἥκεις ἔχων· ἀνδρειότεροί τινες ὑπὸ σοῦ λέγονται οἱ κρείττους καὶ οἱ βελτίους. ἀλλ' ὠγαθέ, εἰπὼν ἀπαλλάγηθι τίνας ποτὲ λέγεις τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους, καὶ εἰς ὅ, τι. ΚΑΛ. Ἀλλ' εἴρηκά γε ἔγωγε τοὺς φρονίμους εἰς τὰ τῆς πόλεως πράγματα καὶ ἀνδρείους. τούτους γὰρ προσήκει τῶν πόλεων ἄρ-

D χειν, καὶ τὸ δίκαιον τοῦτ' ἐστί, πλέον ἔχειν τούτους τῶν ἄλλων, τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων. ΣΩ. Τί δὲ αὑτῶν, ὦ ἑταῖρε; ἤ τι ἄρχοντας, ἢ ἀρχομένους; ΚΑΛ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ἕνα ἕκαστον λέγω, αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχοντα· ἢ τοῦτο μὲν οὐδὲν δεῖ, αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχειν, τῶν δὲ ἄλλων; ΚΑΛ. Πῶς ἑαυτοῦ ἄρχοντα λέγεις; ΣΩ. Οὐδὲν ποικίλον ἀλλ' ὥσπερ οἱ πολλοί, σώφρονα ὄντα, καὶ ἐγκρατῆ αὐτὸν ἑαυτοῦ, τῶν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἄρχοντα τῶν ἐν ἑαυτῷ. ΚΑΛ. Ὡς ἡδὺς εἶ. τοὺς ἠλιθίους λέγεις τοὺς σώφρονας. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν γνοίη ὅτι οὐ τοῦτο λέγω.

E ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ πῶς ἂν εὐδαίμων γένοιτο ἄνθρωπος δουλεύων ὁτῳοῦν; ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν καλὸν καὶ δίκαιον, ὃ ἐγώ σοι νῦν παρρησιαζόμενος λέγω· ὅτι δεῖ τὸν ὀρθῶς βιωσόμενον, τὰς μὲν ἐπιθυμίας τὰς ἑαυτοῦ ἐᾶν ὡς μεγίστας εἶναι, καὶ μὴ κολάζειν, ταύταις δὲ ὡς μεγίσταις οὔσαις ἱκανὸν εἶναι ὑπηρετεῖν δι' ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν, καὶ ἀποπιμπλάναι ὧν ἂν ἀεὶ ἡ ἐπιθυμία γίγνηται. ἀλλὰ τοῦτ' οἶμαι τοῖς πολλοῖς οὐ δυνατόν. ὅθεν ψέγουσι τοὺς τοιούτους, δι' αἰσχύνην ἀποκρυπτόμενοι τὴν αὑτῶν ἀδυναμίαν· καὶ αἰσχρὸν δή φασιν εἶναι τὴν ἀκολασίαν, ὅ-

F περ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐγὼ ἔλεγον, δουλούμενοι τοὺς βελτίους τὴν φύσιν ἀνθρώπους, καὶ αὐτοὶ ἐκπορίζεσθαι οὐ δυνάμενοι ταῖς ἡδοναῖς πλήρωσιν, ἐπαινοῦσι τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, διὰ τὴν αὑτῶν ἀνανδρίαν. ἐπεὶ ὅσοις ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρξεν, ἢ βασιλέων υἱέσιν εἶναι, ἢ αὐτοὺς τῇ φύσει ἱκανοὺς ἐκπορίσασθαι ἀρχήν τινα, ἢ τυραννίδα,

ἐγώ. ΣΩΚΡΑΤ. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς λέγονται οἱ μηδενὸς C δεόμενοι, εὐδαίμονες εἶναι. ΚΑΛΛΙΚΛΕΙΣ. Οἱ λίθοι γὰρ ἂν οὕτω γε καὶ οἱ νεκροὶ, εὐδαιμονέστατοι εἶεν. ΣΩΚΡΑΤ. Ἀλλὰ μὲν δὴ, καὶ ὥς γε σὺ λέγεις, δεινὸς ὁ βίος. οὐ γάρ τοι θαυμάζοιμ' ἂν εἰ Εὐριπίδης ἀληθῆ ἐν τοῖσδε λέγει, λέγων,

Τίς δ' οἶδεν εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν,

Τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν;

καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἴσως τέθναμεν. ὅπερ ἤδη του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν, ὡς νῦν ἡμεῖς τέθναμεν· καὶ τὸ μὲν σῶμά ἐστιν ἡμῖν σῆμα· τῆς δὲ ψυχῆς τοῦτο ἐν ᾧ αἱ ἐπιθυμίαι εἰσὶ, τυγχάνει ὂν οἷον ἀναπείθεσθαι καὶ μεταπίπτειν D ἄνω καὶ κάτω. καὶ τοῦτο ἄρα τις μυθολογῶν κομψὸς ἀνὴρ, ἴσως Σικελός τις ἢ Ἰταλικὸς, παράγων τῷ ὀνόματι, διὰ τὸ πιθανόν τε καὶ πειστικὸν, ὠνόμασε πίθον, τοὺς δὲ ἀνοήτους, ἀμυήτους. τῶν δ' ἀμυήτων τοῦτο τῆς ψυχῆς οὗ ἐπιθυμίαι εἰσὶ, τὸ ἀκόλαστον αὐτοῦ καὶ οὐ στεγανὸν, ὡς τετρημένος εἴη πίθος, διὰ τὴν ἀπληστίαν ἀπεικάσας. τοὐναντίον δὴ οὗτός σοι, ὦ Καλλίκλεις, ἐνδείκνυται ὡς τῶν ἐν ᾅδου (τὸ ἀειδὲς δὴ λέγων) οὗτοι ἀθλιώτατοι ἂν εἶεν, οἱ ἀμύητοι, καὶ φοροῖεν εἰς τὸν τετρημένον πίθον ὕδωρ ἑτέρῳ τοιούτῳ τετρημένῳ κοσκίνῳ. τὸ δὲ κόσκι- E νον ἄρα λέγει (ὡς ἔφη ὁ πρὸς ἐμὲ λέγων) τὴν ψυχὴν εἶναι· τὴν δὲ ψυχὴν κοσκίνῳ ἀπῄκασε τὴν τῶν ἀνοήτων, ὡς τετρημένην, ἅτε οὐ δυναμένην στέγειν, δι' ἀπιστίαν τε καὶ λήθην. ταῦτ' ἐπιεικῶς μέν ἐστιν ὑπό τι ἄτοπα. δηλοῖ μὴν ὃ ἐγὼ βούλομαί σοι ἐνδειξάμενος, ἐάν πως οἷός τε ὦ πεῖσαι μεταθέσθαι, ἀντὶ τοῦ ἀπλήστως καὶ ἀκολάστως ἔχοντος βίου τὸν κοσμίως καὶ τοῖς ἀεὶ παροῦσιν ἱκανῶς καὶ ἐξαρκούντως ἔχοντα βίον ἑλέσθαι. ἀλλὰ πότερον πείθω τί σε; καὶ μετατίθεσαι, εὐ- F δαιμονεστέρους εἶναι τοὺς κοσμίους τῶν ἀκολάστων; ἢ οὐδὲν, ἀλλ' ἂν καὶ πολλὰ τοιαῦτα μυθολογῶ, οὐδέν τι μᾶλλον μεταθήσῃ; ΚΑΛΛΙΚΛΕΙΣ. Τοῦτ' ἀληθέστερον εἴρηκας, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Φέρε δὴ, ἄλλην σοι εἰκόνα λέγω ἐκ τοῦ αὐτοῦ γυμνασίου τῇ νῦν.

CAL. Aio equidem. SOC. Si ita eſſet, non rectè dicerentur beati, qui nullius indigeant. CAL. Alioquin lapides & mortui feliciſſimi forent. SOCR. Veruntamen & illa quam tu dicis, grauis eſt vita. Neque admirarer ſi ea de re verum Euripidis dictum eſſet, *Quis nouit vtrum viuere quidem mori ſit: mori autem viuere?* Et nunc fortè reuera mortui ſumus. Audiui iam equidem à ſapiente quodam nos nunc mortuos eſſe, corpuſque noſtrum ſepulchrum eſſe nobis: partemque illam animæ in qua cupiditates ſunt, perinde ſe habere ac ſi perſuadendo viciſſimque diſſuadendo, ſurſum deorſúmque agitetur. Itaque elegans quidam vir Siculus fortaſſe vel Italus in his confabulatus hanc animi partem propter ſuaſionem credulitatémque lubricam alludens nomini, dolium appellauit: dementes verò prophanos atque damnatos. Horum autem hanc animi partem quæ libidinibus agitatur, tanquam futilem ob incontinentiam inexplebilem perforatum eſſe dolium, inquit. Quamobrem hic vir contrarium tibi oſtendit: eorum qui apud obſcuros ſunt inferos, eos eſſe miſerrimos, qui tanquam omnino prophani damnati ſunt, atque aquam in vas perforatum alio etiam perforato vaſe inferre coguntur. Eſſe autem hoc aliud vas, ſiue cribellum, vt dicebat is qui me docuit, dementium animum, quem ideo perforato vaſi aſsimilauit, quòd propter diffidentiam obliuionémque nequeat infuſum aliquid continere. Videbuntur hæc alicui quodammodo mira: demonſtrant tamen quod volo, ſiqua ratione valeam, perſuadere tibi, vt pro inexplebili & incontinenti vitam moderatam præſentibusque ſemper contentam rebus eligas. Sed verum per hæc tibi aliquid perſuadeo? vt mutata ſententia beatiores qui temperatè viuant quàm qui intemperatè putes? an nihil etiam proficio? atque licet multa ſimili ratione confabuler, nihilo magis es ſententiam mutaturus? CAL. Hoc ô Socrates, verius ſubiunxiſti. SOC. Agedum tibi ſimilitudinem aliquam ex eodem gymnaſio adducam.

Attende

medere. CAL. Dico equidem. SOC. Et ſitire ſitientémque bibere. CAL. Dico equidem: atque reliquis ſimiliter cupiditatibus affectum eſſe, expleréque eas poſſe cum voluptate, beatam eſſe vitam affirmo. SOCR. Euge virorum optime, perge, vt cœpiſti: nec te pudeat. Oportet autem, vt videtur, me quoque pudore non detineri: ac primum mihi dicas vtrum ſcabioſum qui ſeſe fricet, idque continuè facere queat, beatè viuere putandum ſit. CAL. Quàm ineptus es, ô Socrates, ac reuera vulgaris cõcionator. SOC. Profectò ô Callicles, Polum quidẽ & Gorgiam conterrui, & erubeſcere compuli. Tu verò caue ne terrearis, neque pudore impediare. Fortis nanque es, ſed duntaxat reſponde. CAL. Dico vtique fricantem quoque voluptuoſè viuere. SOC. Nonne ſi voluptuoſè, etiam beatè? CAL. Proculdubio. SOC. Verum ſi caput duntaxat fricet, vel amplius aliquid, à te quæro. Vide quid reſpondeas Callicles, ſi quis te deinceps quæ conſequuntur interroget: atque his quaſi capitibus conceſsis cinædorum iſtorum vita nequaquam grauis, turpis, infelix, dicenda erit: an ipſe audebis eos beatos dicere, ſi ad votum his, quæ cupiunt, potiantur? CAL. An non te pudet ô Socrates ad iſta ſermonem deducere? SOC. Egóne ô generoſe vir deduco? an ille potius qui adeò impudenter aſſerit eos qui oblectantur, quocunque modo oblectentur, eſſe beatos: neque diſtinguit quæ voluptatum bonæ ſint, & quæ malæ? Verùm nunc ſaltem dic, vtrum idem eſſe aſſeras voluptatem atque bonum: an eſſe aliquid voluptarium quod non ſit bonum. CAL. Vt mihi proculdubio ratus ſit ſermo, ſi aliud eſſe dixero, idem eſſe dico. SOCR. Peruertis Callicles illa quæ prius dicta ſunt: nec amplius idoneus es ad illa quæ perſcrutamur inueſtiganda, ſiquidem aliter quàm tibi videtur es

λίθου. καί μοι λέγε, τὸ τοιόνδε λέγεις; οἷον πεινῆν καὶ πεινῶντα ἐσθίειν; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩΚ. Καὶ διψῆν γε, καὶ διψῶντα πίνειν; ΚΑΛ. Λέγω, καὶ τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ἁπάσας ἔχοντα, καὶ δυνάμενον πληροῦν, χαίροντα εὐδαιμόνως ζῆν. ΣΩΚ. Εὖγε ὦ βέλτιστε· διατέλει γὰρ ὥσπερ ἤρξω, καὶ ὅπως μὴ ἀπαισχυνῇ. δεῖ δέ, ὡς ἔοικε, μηδ' ἐμὲ ἀπαισχυνθῆναι. καὶ πρῶτον μὲν εἰπὲ εἰ
D καὶ ψωρῶντα καὶ κνησιῶντα, ἀφθόνως ἔχοντα τοῦ κνῆσθαι, κνώμενον διατελοῦντα τὸν βίον, εὐδαιμόνως ἔστι ζῆν. ΚΑΛ. Ὡς ἄτοπος εἶ ὦ Σώκρατες, καὶ ἀτεχνῶς δημηγόρος. ΣΩΚ. Τοιγάρτοι ὦ Καλλίκλεις, Πῶλον μὲν καὶ Γοργίαν καὶ ἐξέπληξα καὶ αἰσχύνεσθαι ἐποίησα. σὺ δὲ οὐ μὴ ἐκπλαγῇς, οὐδὲ μὴ αἰσχυνθῇς (ἀνδρεῖος γὰρ εἶ) ἀλλ' ἀποκρίνου μόνον. ΚΑΛ. Φημὶ τοίνυν καὶ τὸν κνώμενον, ἡδέως ἂν βιῶναι. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ἡδέως, καὶ εὐδαιμόνως. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Πότερον εἰ τὴν κεφαλὴν μόνον κνησιῴη, ἢ ἔτι τι, σε ἐρωτῶ. ὅρα ὦ Καλλί-
E κλεις, τί ἀποκρινῇ, ἐάν τίς σε τὰ ἐχόμενα τούτοις ἐφεξῆς ἅπαντα ἐρωτᾷ. καὶ τούτων τοιούτων ὄντων, κεφάλαιον, ὁ τῶν κιναίδων βίος οὗτος, οὐ δεινὸς καὶ αἰσχρὸς καὶ ἄθλιος; ἢ καὶ τούτους τολμήσεις λέγειν εὐδαίμονας εἶναι, ἐὰν ἀφθόνως ἔχωσιν ὧν δέονται; ΚΑΛ. Οὐκ αἰσχύνῃ εἰς τοιαῦτα ἄγων τοὺς λόγους ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἦ γὰρ ἐγὼ ἄγω ἐνταῦθα, ὦ γενναῖε; ἢ ἐκεῖνος ὃς ἂν φῇ ἀνέδην οὕτω, τοὺς χαίροντας, ὅπως ἂν χαίρωσιν, εὐδαίμονας εἶναι; καὶ μὴ διορίζηται, τῶν ἡδονῶν ὁποῖαι ἀγαθαὶ καὶ κακαί; ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν λέγε, πότερον φῂς εἶναι τὸ αὐτὸ ἡδὺ καὶ ἀ-
F γαθόν; ἢ εἶναί τι τῶν ἡδέων ὃ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν; ΚΑΛ. Ἵνα δή μοι μὴ ἀνομολογούμενος ᾖ ὁ λόγος, ἐὰν ἕτερον φήσω εἶναι, τὸ αὐτό φημι εἶναι. ΣΩ. Διαφθείρεις ὦ Καλλίκλεις τοὺς πρώτους λόγους, καὶ οὐκ ἂν ἔτι μετ' ἐμοῦ ἱκανῶς τὰ ὄντα ἐξετάζοις, εἴπερ παρὰ τὰ δοκοῦντα

ἀγαθὸν ἕτερον. Σωκράτης δέ γε ἡμῖν ὁ Ἀλωπεκῆθεν οὐχ ὁμολογεῖ ταῦτα, ἢ ὁμολογεῖ; ΚΑΛ. Οὐχ ὁμολογεῖ. ΣΩ. Οἶμαι δέ γε οὐδὲ Καλλικλῆς, ὅταν αὐτὸς αὑτὸν θεάσηται ὀρθῶς. εἰπὲ γάρ μοι, τοὺς εὖ πράττοντας τοῖς κακῶς πράττουσιν οὐ τοὐναντίον ἡγῇ πάθος πεπονθέναι; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν, εἴπερ ἐναντία ἐστὶ ταῦτα ἀλλήλοις, ἀνάγκη περὶ αὐτῶν ἔχειν, ὥσπερ περὶ ὑγιείας ἔχει καὶ νόσου. οὐ γὰρ ἅμα δήπου ὑγιαίνει τε καὶ νοσεῖ ὁ ἄνθρωπος, οὐδὲ ἅμα ἀπαλλάττεται ὑγιείας τε καὶ νόσου. ΚΑΛ. Πῶς λέγεις; ΣΩΚ. Οἷον περὶ ὅτου βούλει τοῦ σώματος ἀπολαβὼν σκόπει. νοσεῖ που ἄνθρωπος ὀφθαλμούς, ᾧ ὄνομα ὀφθαλμία; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐ δήπου καὶ ὑγιαίνει γε ἅμα τοὺς αὐτούς; ΚΑΛ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΣΩΚ. Τί δέ; ὅταν τῆς ὀφθαλμίας ἀπαλλάττηται, ἆρα τότε καὶ τῆς ὑγιείας ἀπαλλάττεται τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τελευτῶν ἅμα ἀμφοτέρων ἀπήλλακται; ΚΑΛ. Ἥκιστά γε. Σ. Θαυμάσιον γὰρ οἶμαι, καὶ ἄλογον γίγνεται. ἢ γάρ; Κ. Σφόδρα γε. Σ. Ἀλλ' ἐν μέρει (οἶμαι) ἑκάτερον καὶ λαμβάνει καὶ ἀπολύει; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἰσχὺν καὶ ἀσθένειαν ὡσαύτως; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩΚ. Καὶ τάχος καὶ βραδυτῆτα; Κ. Πάνυ γε. ΣΩΚΡ. Ἦ καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ τἀναντία τούτων, κακά τε καὶ ἀθλιότητα, ἐν μέρει λαμβάνει, καὶ ἐν μέρει ἀπαλλάττεται ἑκατέρου; Κ. Πάντως δήπου. Σ. Ἐὰν εὕρωμεν ἄρα ἅττα, ὧν ἅμα τε ἀπαλλάττεται ἄνθρωπος καὶ ἅμα ἔχει, δῆλον ὅτι ταῦτά γε οὐκ ἂν εἴη τό, τε ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὁμολογοῦμεν ταῦτα; καὶ εὖ μάλα σκεψάμενος ἀποκρίνου. Κ. Ἀλλ' ὑπερφυῶς ὁμολογῶ. ΣΩ. Ἴθι δὴ ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ὁμολογημένα. τὸ πεινῆν ἔλεγες πότερον ἡδὺ ἢ ἀνιαρὸν εἶναι; αὐτὸ λέγω τὸ πεινῆν. Κ. Ἀνιαρὸν ἔγωγε. Σ. Τὸ μέντοι πεινῶντα ἐσθίειν, ἡδύ; Κ. Ἔγωγε. Σ. Μανθάνω· ἀλλ' οὖν τό γε πεινῆν αὐτό, ἀνιαρόν, ἢ οὐχί; ΚΑΛ. Φημί. Σ. Οὐκοῦν καὶ τὸ διψῆν; ΚΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Πότερον οὖν ἔτι πλείω ἐρωτῶ; ἢ ὁμολογεῖς ἅπασαν ἔνδειαν καὶ ἐπιθυμίαν ἀνιαρὸν εἶναι; Κ. Ὁμολογῶ· ἀλλὰ μὴ ἐρώτα. ΣΩΚ. Εἶεν. διψῶντα δὲ δὴ πίνειν, ἄλλο τι ἢ ἡδὺ φῂς εἶναι; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτου οὗ λέγεις, τὸ μὲν διψῶντα, λυπούμενον δήπου ἐστί; ΚΑΛ. Ναί.

C dit. SOC. Arbitror autem neque Calliclem talia conceſſurum, vbi ſeipſum rectè conſiderauerit. Dic mihi enim, felices, & infelices nónne contrario modo affici putas? CAL. Puto equidem. SOC. An non ſi contraria hæc eorúmque affectiones inuicem ſunt, neceſſe eſt ea ita ſe habere, quemadmodum ſanitas atque morbus? non enim aliquis ſanus ſimul eſt atque ægrotat, neque ſimul ceſſat ſanitas atque morbus. CAL. Quo pacto dicis? SOC. Aſſumpto toto ſi vis corpore ita conſidera, ægrotántne alicuius oculi eo morbo, qui ophthalmia nominatur? CAL. Eſto. SOC. Nunquid ſimul ſani
D ſunt? CAL. Non. SOCR. Quando verò eo morbo quis liberatur, nunquid tunc ſanitas oculorum ceſſat? & tandem morbus ſimul ſanitáſque diſcedunt? CAL. Minimè. SOC. Mirum nanque, vt arbitror, abſurdúmque id foret. CAL. Nimium quidem. SOC. Sed, vt puto, viciſsim capit, & amittit vtrunq;. CAL. Aſſentior. SOC. Robur quoque imbecillitatémque ſimiliter. CAL. Certè ſimiliter. SOCR. Velocitatem rurſus, & tarditatem. CAL. Certè. SOC. Nónne & bona felicitatémque, & horum contraria mala videlicet atque miſeriam, per vices accipit vtraque, per vices amittit? CAL. Omnino. SOC. Siqua ergo reperiamus à quibus aliquis liberatur
E ſimul & habet: nimirum hæc non ita ſe habent, vt alterum quidem eorum bonum ſit, alterum verò malum, hæcne confitemur? Quid reſponſurus ſis, conſidera diligenter. CAL. Fateor proculdubio. SOC. Age vtique ad illa quæ prius conceſsimus reuertamur. Eſurire voluptarium dixiſti eſſe an moleſtum? De fame ipſa interrogo. CAL. Moleſtum equidem. SOC. Tamen eſurientem comedere, voluptarium? CAL. affirmo. SOCR. Intelligo. at verò fames ipſa moleſta eſt, an non? CAL. Moleſta. SOC. Nónne & ſitis? CAL. Vehementer. SOC. Vtrum ergo amplius à me quæri vis? an confiteris indigentiam omnem atque cupiditatem doloris eſſe parti-
F cipem? CAL. Confiteor: ne vltrà quæras. SOCR. Eſto. Sitientem verò bibere voluptarium eſſe dicis? CAL. Dico. SOCR. Ex hoc ergo quod ais ſitientem quidem eſſe, doloroſum eſt. CAL. Eſt.

Non enim hoc tuum officium eſt, ſed permitte vt arguat arbitratu ſuo. CAL. Quære igitur Socrates de anguſtis ac vilibus iſtis, quoniam id Gorgiæ placet. SOCR. Beatus es, ô Callicles, qui magna conſecutus myſteria ſis prius quàm parua. Ego verò id fas eſſe non iudicabam. Sed iam reſumens vbi reliquiſti reſponde. An non ſimul definit quis ſitire atque gaudere? CAL. Concedo. SOC. Nónne & fameſcere aliáſque cupiditates habere ſimul atque voluptates definit? CAL. Ita eſt. SOC. An non ergo dolores & voluptates ſimul definit? CAL. Ita. SOCR. Veruntamen à bonis, & à malis non ſimul ceſſat: vt tu modò fatebaris. Nunc verò non confiteris? CAL. Equidem. Sed quid tum? SOCRAT. Nempe non eadem ſunt ô amice bona, & voluptuaria: neque mala eadem atque moleſta. Ab his enim quis ſimul ceſſat: ab illis verò nequaquam, vtpote aliis. Quánam igitur ratione voluptuaria eadem ſint atque bona? vel moleſta eadem atque mala? Iam verò ſi vis, hoc rurſus pacto conſidera. Arbitror enim nec per hunc modum tibi conſentiri. Attende igitur: bonos viros nónne bonorum præſentia bonos vocas? quemadmodum pulchros eos quibus pulchritudo adſit appellas? CAL. Equidem. SOCR. Quid verò? bonos viros appellas dementes, & timidos? non certè paulò ante, imò fortes prudenteſque dicebas. Nónne hos ipſos nuncupas bonos? CAL. Omnino equidem. SOCRA. Dementem autem puerum vidiſti vnquam voluptate perfundi? CAL. Vidi. SOCR. Virum autem dementem vidiſti aliquando affici voluptate? CAL. Opinor me vidiſſe. Sed quorſum hæc? SOCR. Nihil refert: ſed reſponde. CAL. Vidi. SOCR. Quid verò? ſanæ mentis virum dolentem vidiſti atque gaudentem? CAL. Certè. SOC. Vtri verò magis gaudent atque dolent: prudenteſne, an imprudentes? CAL. Haud multum differre arbitror. SOC. Satis eſt iſtud. In bello autem vidiſtine vnquam virum timidum? CAL. Quidni? SO. Quid verò cùm recederent hoſtes: vtri videbátur tibi magis gaudere, timidíne an fortes? CAL. Vtriq; mihi magis gaudere, vel ſaltem propè.

[ἀλλὰ τί σοι διαφέρει; πάντ]ως οὐ σὴ αὕτη ἡ τιμή, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλ' ὑπόσχες Σωκράτει ἐξελέγξαι ὅπως ἂν βούληται. ΓΟΡ. Ἐρώτα δὴ σὺ τὰ σμικρά τε καὶ στενὰ ταῦτα· ἐπείπερ Γοργίᾳ δοκεῖ οὕτως. ΣΩ. Εὐδαίμων εἶ ὦ Καλλίκλεις, ὅτι τὰ μεγάλα γε μεμύησαι πρὶν τὰ σμικρά· ἐγὼ δ' οὐκ ᾤμην θεμιτὸν εἶναι. ὅθεν οὖν ἀπέλιπες, ἀποκρίνου, εἰ οὐχ ἅμα παύεται διψῶν ἕκαστος ἡμῶν καὶ ἡδόμενος. ΚΑ. Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πεινῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἅμα παύεται; ΚΑ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τῶν λυπῶν καὶ τῶν ἡδονῶν ἅμα παύεται; ΚΑ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν οὐχ ἅμα

D παύεται, ὡς σὺ ὡμολόγεις· νῦν δὲ οὐχ ὁμολογεῖς; ΚΑ. Ἔγωγε. τί οὖν δή; ΣΩ. Ὅτι οὐ ταὐτὰ γίγνεται, ὦ φίλε, τἀγαθὰ τοῖς ἡδέσιν, οὐδὲ τὰ κακὰ τοῖς ἀνιαροῖς. τῶν μὲν γὰρ ἅμα παύεται, τῶν δὲ οὔ, ὡς ἑτέρων ὄντων. πῶς οὖν ταὐτὰ ἂν εἴη τὰ ἡδέα τοῖς ἀγαθοῖς, ἢ τὰ ἀνιαρὰ τοῖς κακοῖς; ἐὰν δὲ βούλῃ, καὶ τῇδε ἐπίσκεψαι. οἶμαι γάρ σοι οὐδὲ ταύτῃ ὁμολογεῖσθαι. ἄθρει δή· τοὺς ἀγαθοὺς οὐχὶ ἀγαθῶν παρουσίᾳ ἀγαθοὺς καλεῖς, ὥσπερ τοὺς καλοὺς οἷς ἂν κάλλος παρῇ; ΚΑ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; ἀγαθοὺς ἄνδρας καλεῖς ἄφρονας καὶ δειλούς; οὐ γὰρ ἄρτι γε, ἀλλὰ τοὺς ἀνδρείους καὶ φρονίμους ἔλεγες.

E ἢ οὐ τούτους ἀγαθοὺς καλεῖς; ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί δέ; παῖδα ἀνόητον χαίροντα ἤδη εἶδες; ΚΑ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἄνδρα δὲ οὔπω εἶδες ἀνόητον χαίροντα; ΚΑ. Οἶμαι ἔγωγε. ἀλλὰ τί τοῦτο; ΣΩ. Οὐδέν· ἀλλ' ἀποκρίνου. ΚΑ. Εἶδον. ΣΩ. Τί δέ; νοῦν ἔχοντα, λυπούμενον καὶ χαίροντα; ΚΑ. Φημί. ΣΩ. Πότεροι δὲ μᾶλλον χαίρουσι καὶ λυποῦνται; οἱ φρόνιμοι, ἢ οἱ ἄφρονες; ΚΑ. Οἶμαι ἔγωγε οὐ πολύ τι διαφέρειν. ΣΩ. Ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ τοῦτο. ἐν πολέμῳ δὲ ἤδη εἶδες ἄνδρα δειλόν; ΚΑ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τί οὖν; ἀπιόντων τῶν πολεμίων πότεροί σοι ἐδόκουν μᾶλλον χαίρειν, οἱ δειλοί, ἢ οἱ ἀνδρεῖοι;

F ΚΑ. Ἀμφότεροι ἔμοιγε μᾶλλον· εἰ δὲ μή, παραπλησίως γε. ΣΩ. Οὐδὲν διαφέρει. χαίρουσι δ' οὖν καὶ οἱ δειλοί; ΚΑ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ οἱ ἄφρονες, ὡς ἔοικε. ΚΑ. Ναί. ΣΩ. Προσιόντων δὲ, οἱ δειλοὶ μόνον λυποῦνται, ἢ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι; ΚΑ. Ἀμφότεροι. ΣΩ. Ἆρα ὁμοίως; ΚΑ. Μᾶλλον ἴσως οἱ δειλοί.

κακοὶ δὲ, οἱ ἀνιώμενοι; ΚΑ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ μὲν μᾶλλον, μᾶλλον· οἱ δ᾽ ἧττον, ἧττον· οἱ δὲ παραπλησίως, παραπλησίως. ΚΑ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν φῂς παραπλησίως χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι τοὺς φρονίμους καὶ τοὺς ἄφρονας; καὶ τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς ἀνδρείους; ἢ καὶ μᾶλλον ἔτι τοὺς δειλούς; ΚΑ. Ἔγωγε. ΣΩ. Συλλόγισαι δὴ κοινῇ μετ᾽ ἐμοῦ τί ἡμῖν συμβαίνει ἐκ τῶν ὡμολογημένων. καὶ δὶς γάρ τοι καὶ τρὶς φασὶ καλὸν εἶναι τὰ καλὰ λέγειν τε καὶ ἐπισκοπεῖσθαι. ἀγαθὸν μὲν εἶναι τὸν φρόνιμον καὶ ἀνδρεῖον φαμέν. ἦ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Κακὸν δὲ, τὸν ἄφρονα καὶ δειλόν; ΚΑ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Ἀγαθὸν δὲ αὖ τὸν χαίροντα; ΚΑΛΛ. Ναί. ΣΩΚ. Κακὸν δὲ, τὸν ἀνιώμενον; ΚΑ. Ἀνάγκη. ΣΩΚΡΑΤ. Ἀνιᾶσθαι δὲ καὶ χαίρειν τὸν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὁμοίως· ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον, τὸν κακόν; ΚΑ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁμοίως γίγνεται κακὸς καὶ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ; ἢ καὶ μᾶλλον ἀγαθὸς ὁ κακός; οὐ ταῦτα συμβαίνει, καὶ τὰ πρότερα ἐκεῖνα, ἐάν τις ταὐτὰ φῇ ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ εἶναι; οὐ ταῦτα ἀνάγκη, ὦ Καλλίκλεις; ΚΑ. Πάλαι τοί σου ἀκροῶμαι, ὦ Σώκρατες, καθομολογῶν, ἐνθυμούμενος ὅτι κἂν παίζων τίς σοι ἐνδῷ ὁτιοῦν, τούτου ἀσμένως ἔχῃ, ὥσπερ τὰ μειράκια. ὡς δὴ σὺ οἴει ἐμὲ, ἢ καὶ ἄλλον ὁντινοῦν ἀνθρώπων, οὐχ ἡγεῖσθαι τὰς μὲν, βελτίους ἡδονὰς, τὰς δὲ, χείρους; ΣΩ. Ἰοὺ ἰοὺ, ὦ Καλλίκλεις, ὡς πανοῦργος εἶ· καί μοι ὥσπερ παιδὶ χρῇ· τοτὲ μὲν ταὐτὰ φάσκων οὕτως ἔχειν, τοτὲ δὲ ἑτέρως· ἐξαπατῶν με. καίτοι οὐκ ᾤμην γε κατ᾽ ἀρχὰς ὑπὸ σοῦ ἑκόντος εἶναι ἐξαπατηθήσεσθαι, ὡς ὄντος φίλου· νῦν δὲ ἐψεύσθην· καὶ, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη μοι, κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ τοῦτο δέχεσθαι τὸ διδόμενον παρὰ σοῦ. ἔστι δὲ δὴ, ὡς ἔοικεν, ὃ νῦν λέγεις, ὅτι ἡδοναί τινές εἰσιν, αἱ μὲν, ἀγαθαὶ, αἱ δὲ, κακαί. ἦ γάρ; ΚΑΛΛ. Ναί. ΣΩΚ. Ἆρ᾽ οὖν ἀγαθαὶ μὲν, αἱ ὠφέλιμοι· κακαὶ δὲ, αἱ βλαβεραί; ΚΑΛΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὠφέλιμοι δέ γε, αἱ ἀγαθόν τι ποιοῦσαι· κακαὶ δὲ, αἱ κακόν τι; ΚΑΛΛ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν τὰς τοιάσδε λέγεις; οἷον κατὰ τὸ σῶμα, ἃς νῦν δὴ ἐλέγομεν ἐν τῷ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἡδονάς;

C D E F

SOC. Et dolentibus adſunt mala, ſcilicet ipſi dolores? CAL. Adſunt. SOC. Malorum verò copia malos eſſe dicis qui mali ſunt. nónne adhuc dicis? CAL. Equidem. SO. Boni ergo ſunt qui gaudent: mali verò qui dolent. CAL. Maximè. SOC. Et qui magis, nimirum magis: quiue minus, & hi minus: & qui pariter, æquè. CAL. Ita. SO. Nunquid ais ita gaudere atque dolere prudentes vt imprudentes: rurſuſque, timidos atque fortes? an magis etiam timidos? CAL. Aio. SOC. Reputa igitur vnà mecum quid nobis ex his quæ conceſſa ſunt eueniat. Bis enim atque ter pulchrum eſſe ferunt ea quæ pulchra ſunt dicere atque conſiderare. Bonum quidem eſſe prudentem fortémque diximus, nécne? CAL. Diximus. SOC. Malum verò imprudentem & timidum? CAL. Prorſus. SOC. Bonum autem rurſus eum qui gaudeat? CAL. Ita. SOCR. Malum verò eum qui doleat? CAL. Neceſſe eſt. SOC. Dolere verò atque lætari bonum malúmque ſimiliter: fortè etiam magis malum? CAL. Certè. SOCR. Similiter ergo quis bonus fit & malus bono, vel potius ipſe malus fit bonus. an nó hæc, & ſuperiora illa ſequuntur, ſiquis voluptaria eadem eſſe dixerit atque bona? An non neceſſariò hæc ſequuntur Callicles? CAL. Iamdudum te auſculto Socrates, tibique concedo, animaduertens ſiquis vel ioco aliquid tibi dederit, id puerorum more libentius te arripere: quaſi verò exiſtimare debeas, vel me vel alium quenquam non arbitrari alias voluptates eſſe meliores: alias verò deteriores. SOCR. Hui, hui ô Callicles quàm aſtutus es? me quaſi puerum ludis, quandoque in hunc modum rem habere aſſerens, quandoque aliter, me decipiens. atqui non arbitrabar ab initio vltro deceptum iri abs te, cùm ſis amicus. Nunc autem nimium me fefelliſti: atque, vt videtur, quemadmodum vetus habet prouerbium, neceſſariò adducor vt eo quod adeſt pro viribus bene vtar: & quod tu das accipiam. Eſt autem, ni fallor, quod nunc affers, eiuſmodi: voluptatum, alias quidem bonas eſſe, alias verò malas. nunquid? CAL. Proculdubio. SOCR. Bonæ verò nónne quæ vtiles? Malæ autem quæ noxiæ? CAL. Ita certè. SOCR. Vtiles autem quæ boni aliquid afferunt: noxiæ verò quæ mali nonnihil? CAL. Aſſentior. SOCR. Num igitur tales dicis, velut in corpore quas modò dicebamus, edendi bibendique voluptates?

quinariam circa corpus peritiam, ſed non artem: earum verò quæ ad bonum intendunt, medendi artem. Et per Iouem amicabilem precor ô Callicles, ne aduerſus me ioceris: neque quicquid tibi occurrit reſpondeas, neque etiam rurſus hæc à me veluti iocum accipias. Vides enim ea de re nobis eſſe ſermonem, qua nihil magis noſſe vir ſanæ mentis contendat: quemadmodum videlicet ſit viuendum: vtrum quemadmodum tu hortaris, illa agendo quæ viri dicis eſſe officia, dicentem ad populum, & Rhetoricam exercentem, rem præterea publicam gubernantem, ceu vos in præſentia gubernatis: an potius vita ſit hæc philoſophica capeſſenda, & qua in re hæc vita differt ab illa. Fortè verò operæpretium eſt, quemadmodum inceperam paulo ante, diſtinguere: atque deinde cùm nobis de diſtinctione conuenerit, ſi hæc duplex vita eſt, conſiderare quid interſit, & qua potius viuendum. Sed fortaſſis nondum quid dicam intelligis. CAL. Nondum certè. SOCRA. At planius dicam poſtquam confeſſi vterque ſumus, eſſe quidem aliquid bonum, eſſe quoque aliquid voluptarium: ſed aliud voluptarium eſſe, quàm bonum atque vtriuſque horum ſtudium, & præparationem quandam eſſe ad ea comparanda: alteram videlicet venationem boni, alteram voluptatis: hoc ipſum primo antequam vlterius procedam, aſſentiris mihi nécne? CAL. Aſſentior. SOCRA. Age & illa quæ ad hos dicebam mihi aſſentire, ſi modò vera tunc loqui tibi ſum viſus. Conſtanter enim affirmabam, non videri mihi coquinariam eſſe artem, ſed peritiam quandam. Mediciniam verò eſſe artem, propterea quòd medicinæ facultas illius quod curat naturam, & cauſam eorum quæ agit expendit: ac horum cuiuſque reddere rationem poteſt. Altera verò voluptatis facultas ad ipſam voluptatem circa quam totum eius verſatur ſtudium, omnino, abſque arte procedit, neque voluptatis ipſius naturam conſiderans, neque cauſam: temeraria prorſus, vt ita dixerim,

περὶ τὰς ἡδονὰς τὴν μαγειρικὴν κατὰ τὸ σῶμα ἐμπειρίαν, ἀλλ' οὐ τέχνην· τῶν δὲ περὶ τὸ ἀγαθὸν, τὴν ἰατρικὴν τέχνην. καὶ πρὸς φιλίου, ὦ Καλλίκλεις, μήτε αὐτὸς οἴου δεῖν πρὸς ἐμὲ παίζειν, μηδ' ὅ,τι ἂν τύχῃς παρὰ τὰ δοκοῦντα ἀποκρίνου, μήτ' αὖ τὰ παρ' ἐμοῦ οὕτως ἀποδέχου ὡς παίζοντος. ὁρᾷς γὰρ ὅτι περὶ τούτου ἡμῖν εἰσιν οἱ λόγοι, οὗ τί ἂν μᾶλλον σπουδάσειέ τις καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχων ἄνθρωπος, ἢ τοῦτο, ὅντινα χρὴ τρόπον ζῆν; πότερον ἐπὶ ὃν σὺ παρακαλεῖς ἐμὲ, τὰ τοῦ ἀνδρὸς δὴ ταῦτα πράττοντα, λέγοντά τε ἐν τῷ δήμῳ, καὶ ῥητορικὴν ἀσκοῦντα, καὶ πολιτευόμενον τοῦτον τὸν τρόπον ὃν ὑμεῖς νῦν πολιτεύεσθε· ἢ ἐπὶ τόνδε τὸν βίον τὸν ἐν φιλοσοφίᾳ· καὶ τί ποτ' ἐστὶν οὗτος ἐκείνου διαφέρων; ἴσως οὖν βέλτιστόν ἐστιν, ὡς ἄρτι ἐγὼ ἐπεχείρησα, διαιρεῖσθαι· διελομένους δὲ, καὶ ὁμολογήσαντας ἀλλήλοις, εἰ ἔστι τούτω διττὼ βίω, σκέψασθαι τί τε διαφέρετον ἀλλήλοιν, καὶ ὁπότερον βιωτέον αὐτοῖν. ἴσως οὖν οὔπω οἶσθα τί λέγω. ΚΑ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγώ σοι σαφέστερον ἐρῶ. ἐπειδὴ ὡμολογήκαμεν ἐγώ τε καὶ σὺ, εἶναι μέν τι ἀγαθὸν, εἶναι δέ τι ἡδὺ, ἕτερον δὲ τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ· ἑκατέρου δὲ αὐτοῖν μελέτην τινὰ εἶναι καὶ παρασκευὴν τῆς κτήσεως, τὴν μὲν, τοῦ ἡδέος θήραν, τὴν δὲ, τοῦ ἀγαθοῦ· αὐτὸ δέ μοι τοῦτο πρῶτον ἢ σύμφαθι, ἢ μὴ συμφῇς. ΚΑ. Οὕτω φημί. ΣΩ. Ἴθι δὴ, ἃ καὶ πρὸς τούσδε ἐγὼ ἔλεγον διομολόγησαί μοι, εἰ ἄρα σοι ἔδοξα τότε ἀληθῆ λέγειν. ἔλεγον δέ που ὅτι ἡ μὲν ὀψοποιητικὴ οὔ μοι δοκεῖ τέχνη εἶναι, ἀλλ' ἐμπειρία· ἡ δ' ἰατρικὴ, λέγων ὅτι ἡ μὲν τούτου οὗ θεραπεύει καὶ τὴν φύσιν ἔσκεπται, καὶ τὴν αἰτίαν ὧν πράττει, καὶ λόγον ἔχει τούτων ἑκάστου δοῦναι, ἡ ἰατρική· ἡ δ' ἑτέρα, τῆς ἡδονῆς, πρὸς ἣν ἡ θεραπεία αὐτῇ ἐστὶν ἅπασα, κομιδῇ ἀτέχνως ἐπ' αὐτὴν ἔρχεται, οὔτε τι τὴν φύσιν σκεψαμένη τῆς ἡδονῆς, οὔτε τὴν αἰτίαν· ἀλόγως τε παντάπασιν (ὡς ἔπος εἰπεῖν)

C Οὐκοῦν καὶ ἀθρόας ἅμα χαρίζεσθαι ἔστι, μηδὲν σκοπούμενον τὸ βέλτιστον; ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν αἵτινές εἰσιν αἱ ἐπιτηδεύσεις αἱ τοῦτο ποιοῦσαι; μᾶλλον δέ, εἰ βούλει, ἐμοῦ ἐρωτῶντος, ἣ μὲν ἄν σοι δοκῇ τούτων εἶναι, φάθι· ἣ δ᾽ ἂν μή, μὴ φάθι. πρῶτον δὲ σκεψώμεθα τὴν αὐλητικήν. οὐ δοκεῖ σοι τοιαύτη τις εἶναι, ὦ Καλλίκλεις; τὴν ἡδονὴν ἡμῶν μόνον διώκειν, ἄλλο δ᾽ οὐδὲν φροντίζειν; ΚΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αἱ τοιαίδε ἅπασαι, οἷον ἡ κιθαριστικὴ ἡ ἐν τοῖς ἀγῶσι; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; ἡ τῶν χορῶν διδασκαλία, καὶ ἡ τῶν διθυράμβων ποίησις, οὐ τοιαύτη τις σοι καταφαίνεται; D ἢ ἡγῇ τι φροντίζειν Κινησίαν τὸν Μέλητος, ὅπως ἐρεῖ τι τοιοῦτον ὅθεν ἂν οἱ ἀκούοντες βελτίους γίγνοιντο; ἢ ὅ, τι μέλλει χαριεῖσθαι τῷ ὄχλῳ τῶν θεατῶν; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, Κινησίου γε πέρι. ΣΩΚ. Τί δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μέλης; ἢ πρὸς τὸ βέλτιστον βλέπων ἐδόκει σοι κιθαρῳδεῖν; ἢ ἐκεῖνος μὲν οὐδὲ πρὸς τὸ ἥδιστον; ἠνία γὰρ ᾄδων τοὺς θεατάς. ἀλλὰ δὴ σκόπει· οὐχὶ ἥ τε κιθαρῳδικὴ δοκεῖ σοι πᾶσα καὶ ἡ τῶν διθυράμβων ποίησις, ἡδονῆς χάριν εὑρῆσθαι; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩΚ. Τί δὲ ἡ σεμνὴ αὕτη καὶ θαυμαστὴ ἡ τῆς τραγῳδίας ποίησις; E ἐφ᾽ ᾧ ἐσπούδακε; πότερόν ἐστιν αὐτῆς τὸ ἐπιχείρημα καὶ ἡ σπουδή, ὡς σοὶ δοκεῖ, χαρίζεσθαι τοῖς θεαταῖς μόνον; ἢ καὶ διαμάχεσθαι, ἐάν τι αὐτοῖς ἡδὺ μὲν ᾖ καὶ κεχαρισμένον, πονηρὸν δέ, ὅπως τοῦτο μὲν μὴ ἐρεῖ· εἰ δέ τι τυγχάνει ἀηδὲς καὶ ὠφέλιμον, τοῦτο δὲ καὶ λέξει καὶ ᾄσεται, ἐάν τε χαίρωσιν, ἐάν τε μή; ποτέρως σοὶ δοκεῖ παρεσκευάσθαι ἡ τῶν τραγῳδιῶν ποίησις; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι πρὸς τὴν ἡδονὴν μᾶλλον ὥρμηται, καὶ τὸ χαρίζεσθαι τοῖς θεαταῖς. ΣΩΚΡΑΤ. Οὐκοῦν τὸ τοιοῦτον, ὦ Καλλίκλεις, ἔφαμεν νῦν F δὴ κολακείαν εἶναι; ΚΑΛΛΙΚΛ. Πάνυ γε. ΣΩΚΡΑΤ. Φέρε δή, εἴ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό, τε μέλος καὶ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, ἄλλο τι ἢ λόγοι γίγνονται τὸ λειπόμενον; ΚΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν πρὸς πολὺν ὄχλον καὶ δῆμον οὗτοι λέγονται οἱ λόγοι. ΚΑΛ. Φημί. ΣΩΚΡ. Δημηγορία ἄρα τις ἐστὶν ἡ ποιητική.

C nũ conuenientibus, gratificari quis poteſt abſque vlla eius quod eſt optimum ratione? CAL. Sic arbitror. SOC. Poteſne dicere quæ ſtudia ſint quæ hoc efficiant? Imò ſi vis me quærente, eam quidem quæ talis tibi videtur, concede eſſe talem. Quæ verò non talis, nega. Principio tibicinariam conſideremus, an non tibi hæc videtur eſſe talis, vt aliud nihil quàm aures delectare curet? CAL. Mihi quidẽ. SOC. Num & aliæ omnes eiuſmodi qualis citthariſtica qua in certaminibus vtuntur? CAL. Certè. SO. Quid doctrina chori dithyrãborúmque poëſis, nónne eiuſmodi tibi eſſe videtur? An putas Cineſiam Meletis filium, vt tale aliquid dicat, vnde au- D dientes meliores reddãtur, ſpectare? vel potius vnde ſpectatorum turbæ placere poſsit? CAL. Manifeſtum quidem hoc eſt, ô Socrates de Cineſia. SO. Pater verò eius Meles, an ad id quod optimũ eſſet, proſpicere videbatur, cùm ad citharã caneret? vel ipſe profectò ne ad voluptatem quidem? nam moleſtus audientibus erat. Verùm conſidera, nónne citharœdica facultas omnis, dithyramborúmque poeſis oblectãdi gratia tibi videtur inuenta? CAL. Mihi quidem. SOC. Quid autem præclara hæc tragœdia atque admiranda poëſis molitur? Numquid ſtudium eius conatuſque ad audientium vo- E luptatem ſolùm tendit? vel ſi quid voluptarium quidem atque gratum ſit, ſed tamẽ malum, id cauebit ne vnquam dicat? Contrà verò, ſi quid moleſtum, attamen vtile fuerit, id & dicet, & canet, oblectentur néc ne audientes? Sed quidnam tragœdorum poëſis elaborare maximè tibi videtur? CAL. Conſtat eam ad voluptatem gratiámque ſpectantium potius declinare. SOC. Hoc ipſum paulo antè adulationem eſſe diximus. CAL. Planè. SOC. Age vtique, ſi quis auferat, ex tota poëſi concentum, & rhythmum, atque menſuram, aliúdne quicquam præter ſermones quoſdam ſupererit? CAL. Idipſum. SOC. Profectò ad turbam populúm- F que hi ſermones habentur. CAL. Proculdubio. SOC. Popularis ergo oratio quædam eſt poëſis.

riam eiuſmodi vidiſti nunquam. Quòd ſi inter oratores talem quempiam habes, cur non & eum mihi oſtendiſti? CAL. Per Iouem ex oratoribus qui nunc ſunt, talem habeo nullum. SOC. Num autem inter veteres aliquem indicare potes, per quem Athenienſes facti aliquando ſint meliores, poſtquam ille orare cœperit, cùm praui antea fuerint? Ego enim quis ſit talis, ignoro. CAL. Quid verò Themiſtoclem non audis virum bonũ fuiſſe? & Cimonem, & Miltiadem, atque Periclem hũc nuper vita functum? quem ipſe quoque orantem audiſti. SOCR. Siquidem eſt, ô Callicles, vera virtus, quam in ſuperioribus ipſe dicebas, cupiditates videlicet ſuas aliorúmque explere. At ſi id aliter habet, atque veluti poſtea in diſputando fateri compulſi ſumus, cupiditates illas quæ meliorem efficiunt virum, exequi oportet, alias verò minimè, atque huius rei cùm ars quædam extet, artificémne eius aliquem demonſtrare mihi potes? CAL. Non habeo equidem quid dicam. SOC. At verò ſi ritè quæſiueris, inuenies. Videamus iam ſic ſedatè & quietè conſiderantes, num aliquis horum talis extiterit. Dic age. bonus vir atque ad id quod optimum ſit, verba faciens, non temerè dicet, ſed ad aliquid certè proſpiciet. quemadmodum & alii omnes artifices, quorum ſuum quiſque opus obſeruat, nec caſu quod ad vſum opus conferat, eligit, ſed quemadmodum ad propoſitum ſibi exemplar opus ſpeciem aliquam conſequatur. Veluti ſi intueri placet pictores, & architectos, & fabros nauium, aliósque omnes artifices: quiuis eorum in ordinem quendam ſingula vbique diſponit, cogitque alia aliis conuenire atque congruere, donec totum conſtituatur quodam ordine exornatum. Id ergo omnes agunt artifices, atque hi quos in ſuperioribus dicebamus pædotribæ & medici ſimiliter faciũt circa corpus. Ornãt enim ipſũ

ἢ οὐ πώποτε σὺ ταύτην εἶδες τὴν ῥητορικήν. ἢ εἴ τινα ἔχεις τῶν ῥητόρων τοιοῦτον εἰπεῖν, τί οὐχὶ καὶ ἐμοὶ αὐτὸν ἔφρασας τίς ἐστι; ΚΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δία οὐκ ἔχω ἔγωγε σοὶ εἰπεῖν τῶν γε νῦν ῥητόρων οὐδένα. ΣΩΚΡ. Τί δέ; τῶν παλαιῶν ἔχεις τινὰ εἰπεῖν δι' ὅντινα αἰτίαν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι βελτίους γεγονέναι, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἤρξατο δημηγορεῖν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ χείρους ὄντες; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶδα τίς
D ἐστιν οὗτος. ΚΑΛΛ. Τί δέ; Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα, καὶ Κίμωνα, καὶ Μιλτιάδην, καὶ Περικλέα τουτονὶ τὸν νεωστὶ τετελευτηκότα, οὗ καὶ σὺ ἀκήκοας; ΣΩ. Εἰ ἔστι γε, ὦ Καλλίκλεις, ἣν πρότερον σὺ ἔλεγες ἀρετήν, ἀληθής, τὸ τὰς ἐπιθυμίας ἀποπιμπλάναι καὶ τὰς αὑτοῦ καὶ τὰς τῶν ἄλλων· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλ' ὅπερ ἐν τῷ ὑστέρῳ λόγῳ ἠναγκάσθημεν ἡμεῖς ὁμολογεῖν, ὅτι αἱ μὲν τῶν ἐπιθυμιῶν πληρούμεναι βελτίω ποιοῦσι τὸν ἄνθρωπον, ταύτας μὲν ἀποτελεῖν, αἱ δὲ χείρω, μή· τοῦτο δὲ τέχνη τις εἶναι· τοιοῦτον ἄνδρα τούτων τινὰ γεγονέναι ἔχεις
E εἰπεῖν; ΚΑΛ. Οὐκ ἔχω ἔγωγε πῶς εἴπω. ΣΩ. Ἀλλ' ἐὰν ζητῇς καλῶς, εὑρήσεις. ἴδωμεν δὴ οὑτωσὶ ἀτρέμα σκοπούμενοι εἴ τις τούτων τοιοῦτος γέγονε. φέρε γάρ, ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιστον λέγων ἃ ἂν λέγῃ, ἄλλο τι οὐκ εἰκῇ ἐρεῖ, ἀλλ' ἀποβλέπων πρός τι; ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες δημιουργοί, βλέποντες πρὸς τὸ ἑαυτῶν ἔργον ἕκαστος, οὐκ εἰκῇ ἐκλεγόμενος ἃ προσφέρει πρὸς τὸ ἔργον τὸ αὑτοῦ, ἀλλ' ὅπως ἂν εἶδός τι αὐτῷ σχῇ τοῦτο ὃ ἐργάζεται. οἷον, εἰ βούλει ἰδεῖν τοὺς ζωγράφους, τοὺς οἰκοδόμους, τοὺς ναυπηγούς, τοὺς ἄλλους πάντας δημιουργούς, ὅντινα
F βούλει αὐτῶν, ὡς εἰς τάξιν τινὰ ἕκαστος ἕκαστον τίθησιν ὃ ἂν τιθῇ, καὶ προσαναγκάζει τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ πρέπον τε εἶναι καὶ ἁρμόττειν, ἕως ἂν τὸ ἅπαν συστήσηται τεταγμένον τε καὶ κεκοσμημένον πρᾶγμα, καὶ οἵ τε δὴ ἄλλοι δημιουργοί, καὶ οὓς νῦν δὴ ἐλέγομεν, οἱ περὶ τὸ σῶμα παιδοτρίβαι τε καὶ ἰατροί, κοσμοῦσί που τὸ σῶμα καὶ συν-

κοσμητικοῖς ὄνομά ἐστι νόμιμόν τε καὶ νόμος, ὅθεν καὶ νόμιμοι γίγνονται καὶ κόσμιοι. ταῦτα δ' ἔστι δικαιοσύνη τε καὶ σωφροσύνη. C φῂς, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ἔστω. ΣΩ. Οὐκοῦν πρὸς ταῦτα βλέπων ὁ ῥήτωρ ἐκεῖνος ὁ τεχνικός τε καὶ ἀγαθός, καὶ τοὺς λόγους προσοίσει ταῖς ψυχαῖς οὓς ἂν λέγῃ, καὶ τὰς πράξεις ἁπάσας καὶ δῶρον ἐάν τι διδῷ, δώσει, καὶ ἐάν τι ἀφαιρῆται, ἀφαιρήσεται· πρὸς τοῦτο ἀεὶ τὸν νοῦν ἔχων ὅπως ἂν αὐτοῦ τοῖς πολίταις δικαιοσύνη μὲν ἐν ταῖς ψυχαῖς γίγνηται, ἀδικία δὲ ἀπαλλάττηται· καὶ σωφροσύνη μὲν ἐγγίγνηται, ἀκολασία δὲ ἀπαλλάττηται· καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ ἐγγίγνηται, κακία δὲ ἀπίῃ. συγχωρεῖς, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Συγχωρῶ. D ΣΩ. Τί γὰρ ὄφελος, ὦ Καλλίκλεις, σώματί γε κάμνοντι καὶ μοχθηρῶς διακειμένῳ σιτία πολλὰ διδόναι, καὶ τὰ ἥδιστα ἢ ποτά, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν, ὃ μὴ ὀνήσει αὐτὸ ἔσθ' ὅτι πλέον, ἢ τοὐναντίον, κατά γε τὸν δίκαιον λόγον, καὶ ἔλαττον; ἔστι ταῦτα; ΚΑΛ. Ἔστω. ΣΩΚ. Οὐ γὰρ (οἶμαι) λυσιτελεῖ μετὰ μοχθηρίας σώματος ζῆν ἀνθρώπῳ· ἀνάγκη γὰρ οὕτω ζῆν καὶ μοχθηρῶς. ἢ οὐχ οὕτως; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩΚ. Οὐκοῦν καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἀποπιμπλάναι (οἷον, πεινῶντα φαγεῖν ὅσον βούλεται, ἢ διψῶντα, πιεῖν) ὑγιαίνοντα μὲν ἐῶσιν οἱ ἰατροὶ ὡς τὰ πολλά· κάμνοντα δέ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέποτ' ἐῶσιν ἐμπίπλασθαι ὧν ἐπιθυμεῖ. συγχωρεῖς E τοῦτό γε καὶ σύ; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Περὶ δὲ ψυχήν, ὦ ἄριστε, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος; ἕως μὲν ἂν πονηρὰ ᾖ, ἀνόητός τε οὖσα καὶ ἀκόλαστος καὶ ἄδικος καὶ ἀνόσιος, εἴργειν αὐτὴν δεῖ τῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν ἄλλ' ἄττα ποιεῖν ἢ ἀφ' ὧν βελτίων ἔσται. φῂς, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὕτω γάρ που αὐτῇ ἄμεινον τῇ ψυχῇ. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ εἴργειν ἐστὶν ἀφ' ὧν ἐπιθυμεῖ, κολάζειν; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ κολάζεσθαι ἄρα τῇ ψυχῇ ἄμεινόν ἐστιν ἢ ἡ ἀκολασία, ὥσπερ σὺ νυνδὴ ᾤου. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ἅττα λέγεις, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ἄλλον τινὰ ἐρώτα. F ΣΩ. Οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος, καὶ αὐτὸς τοῦτο πάσχων περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστί, κολαζόμενος. ΚΑΛ. Οὐδέ γέ μοι μέλει οὐδὲν ὧν σὺ λέγεις. καὶ ταῦτά σοι Γοργίου χάριν ἀπεκρινάμην. ΣΩ. Εἶεν. τί οὖν δὴ ποιήσομεν; μεταξὺ τὸν λόγον καταλύσομεν; ΚΑΛ. Αὐτὸς γνώσῃ. ΣΩΚ. Ἀλλ' οὐδὲ τοὺς μύθους φασὶ μεταξὺ θέ-

necne? CAL. Eſto. SOC. An non igitur ad hæc artificioſus ille rhetor & bonus reſpiciens, verba ſua hominum animis adhibebit: actionéſque omnes, & quicquid vel concedet aliquando, vel negabit, ad id ſemper intendet, vt ciuium animis iuſtitia quidē inſit, iniuſtitia verò abſit: rurſus adſit temperantia, intemperantia verò eiiciatur, cæteræque virtutes colantur, prauitas expellatur? Concedis, nécne? CAL. Concedo equidem. SOC. Quidnam confert ô Callicles, corpori ægrotanti maléque affecto, cibos multos ſuauiſſimóſque præbere, aut potū, aut aliud quippiā quod non ſit profuturum? hoc eſt plus vel minus vel contrarium quàm iuſta dictet ratio. Sunt hæc, vel non? CAL. Sin. SOCR. Non enim prodeſſe arbitror homini, in afflicto corpore viuere. Sic enim neceſſe eſt viuere male. nónne ita eſt? CAL. Ita. SOCR. Nónne cupiditatibus ſatiſfacere, veluti eſurientē comedere quantum vult, vel ſitientem bibere quatenus placet, ſanum quidem hominem medici plerunque permittunt: ægrotantem verò nunquam, vt ita dixerim, appetitus ſuos implere permittunt? Concedis hoc & ipſe? CAL. Concedo. SOC. Ad animum quod attinet, an non eadem eſt ratio? Quatenus enim prauus ſit & demens, atque intemperans, iniuſtúſque & impius, coercendus nimirum eſt à cupiditatibus, neque permittendus alia facere quàm illa ex quibus euadat melior. Conſentis nécne? CAL. Conſentio. SOC. Ita enim ipſi animo expedit. CAL. Prorſus. SOCR. Nónne coërcere, eſt ab his quæ cupit, continere? CAL. Eſt. SO. Continentia igitur melior eſt animo quàm incontinentia, quemadmodum ipſe modò ſtatuebas. CAL. Neſcio quid dicas Socrates. itaque alium quemuis interroga. SOCR. Hic non ſuſtinet vt ipſi quod vtile ſit, afferatur, atque eam de qua nunc ſermo habetur, cōtinentiam conſequatur. CAL. Nulla omnino tuorū mihi verborum cura eſt, ô Socrates, atque hactenus Gorgiæ gratia tibi reſpōdi. SO. En quid ergo agemus, nunquid ſermonem medium abrumpemus? CAL. Ipſe videris. SO. At nefas eſſe aiunt, mancas

te ipſo audire. SOC. Atqui, ô Gorgia, libenter adhuc cum Callicle diſputarem, donec pro Zethi Amphionis dictum illi redderem. Sed quando tu Callicles diſputationem recuſas perficere mecum, ſaltem auſculta atque argue, ſiquid minus rectè dicere tibi videbor: quòd ſi me conuiceris, haud infeſtus ero tibi, quemadmodum mihi tu, ſed pro maximo beneficio id aſcribam. CAL. Dic tu ipſe bone vir, & quod inſtituiſti, abſolue. SOC. Audi me igitur diſputationem ab initio repetentem. An idem eſt voluptas atque bonum? certè nō idem, vt ego & Callicles confeſsi ſumus. An voluptatem boni gratia, vel bonum gratia voluptatis ſequi debemus? CAL. Voluptatem certè gratia boni. SOC. Eſt autem voluptas qua præſente gaudemus: bonū verò quo præſente boni ſumus. CAL. Prorſus. SOC. Boni verò ſumus, & nos & quæcūque alia ob præſentem virtutem quandam. Sic enim ô Callicles neceſſarium eſſe mihi videtur. At virtus cuiuſque ſiue inſtrumenti, ſiue corporis, ſiue animæ, non temerè vtique adeſt, ſed ordine rectitudineque & arte quæ horum cuique tradita ſit. Nunquid hæc ita ſe habent? CAL. Mihi quidem ſic ſe habere videntur. SOC. Quamobrem ordine ordinatum ornatúmque eſſe eſt cuiuſque virtus. CAL. Nempe ſic ego faterer. SOC. Itaque ornatus quidā proprius vnicuique inſitus, quodlibet efficit bonū. CAL. Mihi quidem ſic apparet. SOC. Quapropter anima quæ proprium habet ornatū, melior eſt illa quæ ornatus eſt expers. CAL. Neceſſe eſt. SOC. Iam verò quæ habet ornatū, ornata eſt atque modeſta. CAL. Quidni? SOC. Talis verò eſt & temperans. CAL. Neceſſe eſt omnino. SOCR. Quæ verò temperans, eſt & bona. Equidem ô amice Callicles, quo pacto aliter dicam, non inuenio. Tu verò ſiquid habes aliud, doce. CAL. Dic tu bone vir. SOCR. Dico igitur, ſi temperatus animus bonus eſt, conſequi vt qui contrà atque temperatus affectus eſt ſit malus. Eſt verò talis intemperatus animus & continés. CAL. Sic eſt omnino. SOC. Tēperatus autem

πλεῖστα. ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δή, ὦ Γοργία, καὶ αὐτὸς ἡδέως μὲν
ἂν Καλλικλεῖ τούτῳ ἔτι διελεγόμην, ἕως αὐτῷ τὴν τοῦ
Ἀμφίονος ἀπέδωκα ῥῆσιν ἀντὶ τῆς τοῦ Ζήθου· ἐπειδὴ δὲ σύ, ὦ
Καλλίκλεις, οὐκ ἐθέλεις συνδιαπερᾶναι τὸν λόγον, ἀλλ᾽
οὖν ἐμοῦ γε ἀκούων, ἐπιλαμβάνου, ἐάν τί σοι δοκῶ μὴ
καλῶς λέγειν. καί με ἐὰν ἐξελέγχῃς, οὐκ ἀχθεσθήσομαί
σοι, ὥσπερ σὺ ἐμοί· ἀλλὰ μέγιστος εὐεργέτης παρ᾽ ἐμοὶ ἀνα-
D γεγράψῃ. ΚΑΛ. Λέγε ὠγαθὲ αὐτό, καὶ πέραινε.

ΣΩ. Ἄκουε δὴ ἐξ ἀρχῆς ἐμοῦ ἀναλαβόντος τὸν λόγον.
Ἆρα τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀγαθόν, τὸ αὐτό ἐστιν; Οὐ ταυτόν, ὡς ἐγὼ
καὶ Καλλικλῆς ὡμολογήσαμεν. Πότερον δὲ τὸ ἡδὺ ἕνεκα τοῦ
ἀγαθοῦ πρακτέον, ἢ τὸ ἀγαθὸν ἕνεκα τοῦ ἡδέος; Τὸ ἡδὺ,
ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ. Ἡδὺ δέ ἐστι τοῦτο, οὗ παραγενομένου ἡδό-
μεθα; ἀγαθὸν δέ, οὗ παρόντος ἀγαθοὶ ἐσμέν; Πάνυ γε. Ἀλλὰ
μὴν ἀγαθοί γε ἐσμὲν καὶ ἡμεῖς, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὅσα ἀ-
γαθά ἐστιν, ἀρετῆς τινος παραγενομένης. ἔμοιγε δοκεῖ ἀ-
ναγκαῖον εἶναι, ὦ Καλλίκλεις. Ἀλλὰ μὲν δὴ ἥ γε ἀρετὴ ἑκά-
E στου, καὶ σκεύους, καὶ σώματος, καὶ ψυχῆς αὖ καὶ ζώου παντός,
οὐχ οὕτως εἰκῆ κάλλιστα παραγίγνεται, ἀλλὰ τάξει καὶ ὀρθό-
τητι, καὶ τέχνῃ, ἥτις ἑκάστῳ ἀποδέδοται αὐτῶν. ἆρα ἐστὶ ταῦ-
τα; Ἐγὼ μὲν γὰρ δή φημι. Τάξει ἄρα τεταγμένον καὶ κεκο-
σμημένον ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἑκάστου. Φαίην ἂν ἔγωγε. Κόσμος τις
ἄρα ἐγγενόμενος ἐν ἑκάστῳ ὁ ἑκάστου οἰκεῖος, ἀγαθὸν παρέ-
χει ἕκαστον τῶν ὄντων. Ἔμοιγε δοκεῖ. Καὶ ψυχὴ ἄρα κόσμον
ἔχουσα τὸν ἑαυτῆς, ἀμείνων τῆς ἀκοσμήτου. Ἀνάγκη. Ἀλ-
λὰ μὴν ἥ γε κόσμον ἔχουσα κοσμία. Πῶς γὰρ οὐ μέλλει; Ἡ
δέ γε κοσμία, σώφρων; Πολλὴ ἀνάγκη. Ἡ ἄρα σώφρων
F ψυχὴ ἀγαθή. ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω παρὰ ταῦτα ἄλλα φάναι,
ὦ φίλε Καλλίκλεις. σὺ δ᾽ εἰ ἔχεις, δίδασκε. ΚΑ. Λέγ᾽
ὠγαθέ. Σ. Λέγω δὴ ὅτι εἰ ἡ σώφρων ἀγαθή ἐστιν, ἡ τοὐναν-
τίον τῇ σώφρονι πεπονθυῖα, κακή ἐστιν. ἦν δὲ αὕτη ἡ ἄφρων τε
καὶ ἡ ἀκόλαστος; ΚΑ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ μὴν ὅ γε σώφρων τὰ

θαι· ἐὰν δὲ δεηθῇ ἢ αὐτὸς, ἢ ἄλλος τις τῶν οἰκείων, ἢ ἰδιώτης, ἢ πόλις, ἐπιθετέον δίκην, καὶ κολαστέον, εἰ μέλλει εὐδαίμων εἶναι. οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ ὁ σκοπὸς εἶναι πρὸς ὃν βλέποντα δεῖ ζῆν, καὶ πάντα εἰς τοῦτο τὰ αὑτοῦ συντείνοντα καὶ τὰ τῆς πόλεως, ὅπως δικαιοσύνη παρέσται καὶ σωφροσύνη τῷ μακαρίῳ μέλλοντι ἔσεσθαι, οὕτω πράττειν· οὐκ ἐπιθυμίας ἐῶντα ἀκολάστους εἶναι, καὶ ταύτας ἐπιχειροῦντα πληροῦν, ἀνήνυτον κακὸν, λῃστοῦ βίον ζῶντα. οὔτε γὰρ ἂν ἄλλῳ ἀνθρώπῳ προσφιλὴς ἂν εἴη ὁ τοιοῦτος, οὔτε θεῷ. κοινωνεῖν γὰρ ἀδύνατος· ὅτῳ δὲ μὴ ἔνι κοινωνία, φιλία οὐκ ἂν εἴη. φασὶ δ' οἱ σοφοὶ, ὦ Καλλίκλεις, καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν, καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους τὴν κοινωνίαν συνέχειν, καὶ φιλίαν καὶ κοσμιότητα, καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιότητα. καὶ τὸ ὅλον τοῦτο, διὰ ταῦτα κόσμον καλοῦσιν, ὦ ἑταῖρε, οὐκ ἀκοσμίαν, οὐδὲ ἀκολασίαν. σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις, καὶ ταῦτα, σοφὸς ὤν· ἀλλὰ λέληθέ σε ὅτι ἡ ἰσότης ἡ γεωμετρικὴ καὶ ἐν θεοῖς καὶ ἐν ἀνθρώποις μέγα δύναται. σὺ δὲ πλεονεξίαν οἴει δεῖν ἀσκεῖν. γεωμετρίας γὰρ ἀμελεῖς. εἶεν. ἢ ἐξελεγκτέος δὴ οὗτος ὁ λόγος ἡμῖν ἐστιν, ὡς οὐ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης κτήσει εὐδαίμονες οἱ εὐδαίμονες, κακίας δὲ, οἱ ἄθλιοι· ἢ, εἰ οὗτος ἀληθής ἐστι, σκεπτέον τίνα τὰ συμβαίνοντα. τὰ πρόσθεν ἐκεῖνα, ὦ Καλλίκλεις, συμβαίνει πάντα, ἐφ' οἷς σύ με ἤρου εἰ σπουδάζων λέγοιμι· λέγοντα ὅτι κατηγορητέον εἴη καὶ αὑτοῦ, καὶ υἱέος, καὶ ἑταίρου, ἐάν τι ἀδικῇ, καὶ τῇ ῥητορικῇ ἐπὶ τοῦτο χρηστέον. καὶ ἃ Πῶλον αἰσχύνῃ ᾤου συγχωρεῖν, ἀληθῆ ἄρα ἦν, τὸ εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ὅσῳπερ αἴσχιον, τοσούτῳ κάκιον. καὶ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς ῥητορικὸν ἔσεσθαι, δίκαιον ἄρα δεῖ εἶναι καὶ ἐπιστήμονα τῶν δικαίων· ὃ αὖ Γοργίαν ἔφη Πῶλος δι' αἰσχύνην ὁμολογῆσαι. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, σκεψώμεθα τίνα ποτ' ἐστὶν ἃ σὺ ἐμοὶ ὀνειδίζεις. ἆρα καλῶς λέγεται, ἢ οὔ. ὡς ἄρα ἐγὼ οὐχ οἷός τ' εἰμὶ βοηθῆσαι οὔτε ἐμαυτῷ, οὔτε τῶν φίλων οὐδενὶ, οὐδὲ τῶν οἰκείων, οὐδ' ἐκσῶσαι ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων· εἰμὶ δὲ ἐπὶ τῷ βουλομένῳ, ὥσπερ οἱ ἄτιμοι, τοῦ ἐθέλοντος, ἄν τε τύπτειν βούληται (τὸ νεανικὸν δὴ τοῦτο τοῦ σοῦ λόγου)

ſiue priuatus, ſiue ciuitas, adhibita pœna coërcẽdus eſt, ſi modò futurus ſit beatus. Hoc mihi videtur eſſe ſignum ad quod proſpicientes dirigere vitam debemus, omnia tam publica quàm priuata ad hoc referentes, vt iuſtitia & temperantia illi adſit qui futurus ſit felix: nõ autem cupiditatibus omnia permittenda ſunt: quas explere conari, inexplebile malum eſt, latroniſque more vitam agere. Neque enim cuiquam hominum is qui eiuſmodi eſt, charus vnquam erit, neq; Deo: quippe cui ſocietas cũ aliis nulla eſſe poſſit. Cui verò non ſit ſocietas, ei nec amicitia etiã vnquam conſtabit. Tradũt autẽ D ſapientes, cœlũ & terram, Deóſq; & homines ſocietate quadã & amicitia, modeſtóq; ornatu, & temperantia & iuſtitia contineri: atque id vniuerſum propterea mundum ornatúmque appellant, non immũditiam, neq; intemperantiã. Quæ tu quãuis ſapiẽs, mihi videris animaduertiſſe nunquam. Nã te latuit geometricã æqualitatem in Diis atq; hominibus valere quàm plurimũ. At verò tu in rebus omnibus pleonexiã, (id eſt, præſtantiã, ſiue primas partes) exercendã putas: Geometriam nanque contẽnis. Age itaque vel refellendus eſt ſermo ille noſter, quaſi non iuſtitiæ temperantiæq; poſſeſſione beati fiant quicunque beati, prauitatis verò miE ſeri: vel ſi verus eſt, conſiderandum eſt quid ſequatur. Nempe priora illi conſequentur omnia, in quibus à me an ſeriò loquerer, inquirebas. Ego verò accuſandum eſſe & ſeipſum & filium & amicũ, ſiquid iniuſtè fuerit perpetratum, atque ad id vtẽdũ eſſe rhetorica, aſſerebam. Et quæ tu Polum verecundia adductum putabas conceſſiſſe, vera vtique erant: videlicet iniuriam facere, quãto turpius eſt quàm ſuſtinere, tanto eſſe etiã deterius: atque eũ qui rectus futurus ſit orator, oportere iuſtũ eſſe, & quæ iuſta ſunt, ſcire. Quod quidem rurſus Gorgiã ob verecundiã conceſsiſſe Polus ait. Cùm verò hęc ita ſe habeant, conſideremus quæ ſunt illa in quiF bus me ipſe vituperas, num rectè dicatur, nécne: me videlicet non poſſe vel mihi, vel amicis atque domeſticis opem ferre, neq; ex maximis periculis liberare, at eſſe me in poteſtate libidinéque cuiuſq;, quemadmodum abiectiſsimi quique ſolent, ſiue pulſare velit quis, vt tu iactabundus dicebas,

... hoc quidem maximum a nobis amoueat detrimentum? Profectò neceſſe eſt hoc eſſe turpiſsimum, non poſſe auxilium eiuſmodi præſtare ſibiipſi, amiciſque ac propinquis. Secundū vero auxilium aduerſus malum ſecūdum: tertium contra tertium, cæteráque ſimiliter, prout cuiuſq; mali magnitudo ſe habet: ita vt pulchrum eſt opem afferre poſſe, & turpe non poſſe. Nunquid aliter quàm ſic ſe res habet Callicles? CAL. Certè non aliter. SOC. Cùm igitur hæc duo ſint, facere iniuriam ac pati: maius vtique malum eſſe dicimus inferre, minus autem pati. Quónam igitur auxilium ſibi comparans aliquis, vtrunque potiſsimum conſequeretur, vt neque inferat iniuriam, neque accipiat: vtrum potentiam an voluntatem? Sic autem dico, vtrum ſi nolit pati, iniuriam non patietur: an ſi potentiam ſibi comparauerit, ita dūtaxat non patietur. CAL. Conſtat certè ſi potentiam. SOCR. Quid autem in inferendo? vtrum ſiquis iniuriari nolit, ſatis erit remedij? Neque enim iniuriam inferet. An ad hoc inſuper potētia quædam & ars eſt comparanda, quam niſi quis didicerit atque exercuerit, iniuriam faciet? Cur non mihi ad id ſaltem reſpondes Callicles? vtrum ego atque Polus tibi videmur rectè ſuperioribus coacti rationibus fuiſſe, necne? quando confeſſi ſumus, neminem volentem iniuriam facere, ſed inuitos hanc inferre quicunque inferant. CAL. Eſto tibi id ita Socrates, vt diſputationem hanc concludas. SOC. Ad hoc itaque potentia quædam & ars comparanda videtur, ne cui faciamus iniuriam? CAL. Omnino quidem. SOC. Quænam igitur ars eſt ad facultatem comparandam, per quam vel nullā quis, vel minimam iniuriam patiatur? Conſidera vtrum tibi idem videatur quod & mihi. Mihi quidem ita videtur, vel oportere principatū in republ. obtinere, vel vſurpare tyrannidem, vel cum præſenti gubernatione habere commercium. CAL.

εἶναι τοῦτο, ὁ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην· τίνα ἂν βοήθειαν μὴ δυνάμενος ἄνθρωπος βοηθεῖν ἑαυτῷ, καταγέλαστος ἂν τῇ ἀληθείᾳ εἴη; ἆρα οὐ ταύτην ἥτις ἀποστρέψει τὴν μεγίστην ἡμῶν βλάβην; ἀλλὰ πολλὴ ἀνάγκη ταύτην εἶναι τὴν αἰσχίστην βοήθειαν, μὴ δύνασθαι βοηθεῖν μήτε ἑαυτῷ, μήτε τοῖς αὐτοῦ φίλοις τε καὶ οἰκείοις· δευτέραν δὲ, τὴν τοῦ δευτέρου κακοῦ· καὶ τρίτην, τὴν τοῦ τρίτου· καὶ τἆλλα οὕτως, ὡς ἑκάστου κακοῦ μέγεθος πέφυκεν. οὕτω, καὶ κάλλος τοῦ δυνατὸν εἶναι ἐφ' ἕκαστα βοηθεῖν, καὶ αἰσχύνη, τοῦ μή. D ἆρα ἄλλως ἢ οὕτως ἔχει, ὦ Καλλίκλεις; ΚΑΛ. Οὐκ ἄλλως. ΣΩΚ. Δυοῖν οὖν ὄντοιν, τοῦ ἀδικεῖν γε καὶ ἀδικεῖσθαι, μεῖζον μὲν κακὸν φαμὲν τὸ ἀδικεῖν, ἔλαττον δὲ, τὸ ἀδικεῖσθαι. τί οὖν ἂν παρασκευασάμενος ἄνθρωπος βοηθήσειεν αὑτῷ, ὥς τε ἀμφοτέρας τὰς ὠφελείας ταύτας ἔχειν, τήν τε ἀπὸ τοῦ μὴ ἀδικεῖν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι; πότερα δύναμιν, ἢ βούλησιν; ὧδε δὲ λέγω· πότερον ἐὰν μὴ βούληται ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται; ἢ, ἐὰν δύναμιν παρασκευάσηται τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό E γε, ὅτι ἐὰν δύναμιν. ΣΩ. Τί δὲ δὴ τοῦ ἀδικεῖν; πότερον, ἐὰν μὴ βούληται ἀδικεῖν, ἱκανὸν τοῦτ' ἐστίν; (οὐ γὰρ ἀδικήσει) ἢ καὶ ἐπὶ τοῦτο δεῖ δύναμίν τινα καὶ τέχνην παρασκευάσασθαι, ὡς ἐὰν μὴ μάθῃ αὐτὰ καὶ ἀσκήσῃ, ἀδικήσει; τί οὐκ αὐτό γε ἐμοὶ τοῦτο ἀπεκρίνω, ὦ Καλλίκλεις; πότερον σοὶ δοκοῦμεν ὀρθῶς ἀναγκασθῆναι ὁμολογεῖν ἐγώ τε καὶ Πῶλος, ἢ οὔ, ἡνίκα ὡμολογήσαμεν μηδένα βουλόμενον ἀδικεῖν, ἀλλ' ἄκοντας τοὺς ἀδικοῦντας πάντας ἀδικεῖν. ΚΑΛ. Ἔστω σοι τοῦτο, ὦ Σώκρατες, οὕτως, ἵνα διαπεράνῃς τὸν λόγον. ΣΩΚ. Καὶ ἐπὶ τοῦτο ἄρα, ὡς ἔοικε, παρασκευαστέον ἐστὶ F δύναμίν τινα καὶ τέχνην, ὅπως μὴ ἀδικήσωμεν. ΚΑΛ. Πάνυ γε. Σ. Τίς οὖν ποτ' ἐστὶ τέχνη τῆς παρασκευῆς τοῦ μηδὲν ἀδικεῖσθαι, ἢ ὡς ὀλίγιστα; σκέψαι εἴ σοι δοκεῖ ἥπερ ἐμοί. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ ἥδε. ἢ αὐτὸν ἄρχειν δεῖν ἐν τῇ πόλει, ἢ τυραννεῖν, ἢ τῆς ὑπαρχούσης πολιτείας ἑταῖρον εἶναι. Κ.

ἐστιν, ἐθίζειν αὐτὸν τοῖς αὐτοῖς χαίρειν καὶ ἄχθεσθαι τῷ δεσπότῃ, καὶ παρασκευάζειν ὅπως ὅτι μάλιστα ὅμοιος ἔσται ἐκείνῳ. οὐχ οὕτως; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτῳ τὸ μὲν μὴ ἀδικεῖσθαι καὶ μέγα δύνασθαι (ὡς ὁ ὑμέτερος λόγος) ἐν τῇ πόλει διαπεπράξεται. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖν; ἢ πολλοῦ δεῖ; εἴπερ ὅμοιος ἔσται τῷ ἄρχοντι ὄντι ἀδίκῳ, καὶ παρὰ τούτῳ μέγα δυνήσεται. ἀλλ' οἶμαι ἔγωγε πᾶν τοὐναντίον, οὑτωσὶ ἡ παρασκευὴ ἔσται αὐτῷ, ἐπὶ τὸ οἷόν τε εἶναι ὡς πλεῖστα ἀδικεῖν, καὶ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην. ἦ γάρ; Κ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μέγιστον κακὸν αὐτῷ ὑπάρξει, μοχθηρῷ ὄντι τὴν ψυχὴν, καὶ λελωβημένῳ, διὰ τὴν μίμησιν τοῦ δεσπότου καὶ δύναμιν. Κ. Οὐκ οἶδ' ὅπῃ στρέφεις ἑκάστοτε τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω, ὦ Σώκρατες. ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι οὗτος ὁ μιμούμενος τὸν μὴ μιμούμενον ἐκεῖνον ἀποκτενεῖ, ἐὰν βούληται, καὶ ἀφαιρήσεται τὰ ὄντα; Σ. Οἶδα ὦ 'γαθὲ Καλλίκλεις. (εἰ μὴ κωφός γ' εἰμί) καὶ σοῦ ἀκούων καὶ Πώλου ἄρτι πολλάκις, καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγου πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει. ἀλλὰ καὶ σὺ ἐμοῦ ἄκουε, ὅτι ἀποκτενεῖ μὲν, ἂν βούληται, ἀλλὰ πονηρὸς ὢν καλὸν κἀγαθὸν ὄντα. Κ. Οὐκοῦν τοῦτο δὴ καὶ τὸ ἀγανακτητόν. Σ. Οὐ νοῦν γε ἔχοντι, ὡς ὁ λόγος σημαίνει. ἢ οἴει δεῖν τοῦτο παρασκευάζεσθαι ἀνθρώπῳ, ὡς πλεῖστον χρόνον ζῆν, καὶ μελετᾶν τὰς τέχνας ταύτας αἳ ἡμᾶς ἀεὶ ἐκ τῶν κινδύνων σώζουσιν; ὥσπερ καὶ ἣν σὺ κελεύεις ἐμὲ μελετᾶν τὴν ῥητορικὴν τὴν ἐν τοῖς δικαστηρίοις διασώζουσαν; Κ. Ναὶ μὰ Δία ὀρθῶς γέ σοι συμβουλεύων. Σ. Τί δαὶ ὦ βέλτιστε, ἦ καὶ ἡ τοῦ νεῖν ἐπιστήμη σεμνή τίς σοι δοκεῖ εἶναι; Κ. Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε. Σ. Καὶ μὴν σώζει γε καὶ αὕτη ἐκ θανάτου τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν εἴς τι τοιοῦτον ἐμπέσωσιν οὗ δεῖ ταύτης τῆς ἐπιστήμης. εἰ δ' αὕτη σοι δοκεῖ σμικρὰ εἶναι, ἐγώ σοι μείζονα ταύτης ἐρῶ, τὴν κυβερνητικὴν, ἣ οὐ μόνον τὰς ψυχὰς σώζει, ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ χρήματα ἐκ τῶν ἐσχάτων κινδύνων, ὥσπερ ἡ ῥητορική. καὶ αὕτη μὲν προσεσταλμένη ἐστὶ καὶ κοσμία, καὶ οὐ σεμνύνεται ἐσχηματισμένη, ὡς ὑπερήφανόν τι διαπραττομένη. ἀλλὰ ταὐτὰ διαπραξαμένη τῇ δικανικῇ, ἐὰν μὲν ἐξ Αἰγίνης δεῦρο σώσῃ, οἶμαι δύ' ὀβολοὺς ἐπράξατο. ἐὰν δὲ ἐξ Αἰγύπτου, ἢ ἐκ τοῦ Πόντου, ἐὰν πάμπολυ, ταύτης τῆς μεγάλης εὐεργεσίας,

ſit quā maximè ſimilis. nónne ita? c. Ita. s. Hic ergo, C vt præſens ſermo ſignificat, aſſequetur, vt iniuria inferri ſibi nō poſsit, magnámque habeat in ciuitate potentiā. c. Prorſus. s. Nūquid etiā aſſequetur vt iniuriā inferat nemini? an potiùs multūabeſt? ſiquidem iniuſto principi ſimilis erit, magnæq; autoritatis apud eū. Verùm puto eiuſmodi vitę ſtatū huic ad id accōmodatiſsimū eſſe, vt quàm maximè facere iniurias poſſit, pœnáſq; iniuriarū penitus deuiare. nónne ita? C. Apparet. S. An non hic malo occupabitur maximo, cū flagitioſus ſit, animúmque infectū habeat ob imitationē domini ſimilémque potentiā? c. Neſcio quomodo ſermonē ô Socrates, ſurſum deorſúmq; vertas. An neſcis eū qui ſic imi- D tatur, poſſe eū qui nō imitatur, occidere, modò velit, fortuniſque expoliare? S. Scio equidē ô bone Callicles, niſi ſurdus ſim: cùm nō ſolùm abs te, verumetiam à Polo paulò antè, & à cæteris fermè omnibus in ciuitate idem frequenter audiuerim. at ipſe me audi. profectò interficiet, modò velit: ſed malus honeſtū atque bonum. C. At hoc ipſum grauiter eſt ferendum. soc. Non certè viro mente ac ratione prædito, vt & tuus ſermo ſignificat. An putas in hoc ipſo multum ab homine laborādum, vt quàm diutiſsimè viuat, eáſq; artes meditetur, quæ nos ſeruare ſemper à periculis poſſint, qualis rheto- E rica eſt, ad quam tu me capeſſendam exhortaris: eò quòd in iudiciis nos ſæpe ſeruet. cal. Per Iouē tibi rectè cōſulo. socr. Quid verò vir optime? nandi peritia præclara tibi videtur? C. Non per Iouem. soc. Attamē ſeruat hęc homines ab interitu, quoties illuc inciderint, vbi eiuſmodi arte ſit opus. Quòd ſi hæc tibi videtur exigua, ego maiorem hac adducam, gubernatoriā ſcilicet, quę nō ſolùm vitam, verumetiam corpora & pecunias ab extremis ſeruat periculis, nō ſecus quàm rhetorica, atque hęc tamē humilis eſt atq; modeſta, nō iactabūda, neque ampulloſa, quaſi magnificū quiddā atque excelſum tractet. Sed cū eadē efficiat quæ rhetorica, ſi ab Ae- F gina hucúſq; nō ſeruet, duos dūtaxat exigit nummos. Si verò ex Aegypto, vel Ponto ſalua reduxerit

quæ

eum non deceret materia. Verùtamé hūc ipſe artéque eius nihilo minus contémneres, ac velut per cōtumeliā machinariū vocitares, nec eius filio collocare in matrimoniū filiā tuam velles, neq; etiā filiā tu eius ducere. Quāuis ex quibuſdā rationibus facultaté tuā laudas, quonā pacto vel machinarū vel alios, quos paulo antè commemoraui, iuſtè poteris aſpernari? Dicturum te ſcio, meliorem eſſe te, atque ex melioribus ortum. Ipſum verò quod melius dicitur, ſi non eſt id quod ego dico: ſed hoc ipſum virtus eſt, ſeruare ſeipſum qualiſcunque ſit, atque ſua: certè ridicula tibi vituperatio eſt aduerſus machinarium, vel medicū, aliáſue artes quotcunque ſalutis gratia ſunt inuentæ. Cæterùm, ô beate, vide ne aliud ſit generoſum atque bonum, quàm ſeruare atque ſeruari. Neque enim viuere hic quantuncunque tempus, optandum eſt viro qui verè ſit vir: neque vita hæc amanda eſt, ſed hæc Deo cura relinquenda: mulieribuſque adhibenda fides, quæ dicunt neminem vitare poſſe fatum: id in primis conſideret quiſque, qua ratione hoc ipſo tempore quo vita fungitur, quàm optimè viuat. Nónne id fiat ſi ciuibus quibus cū viuit, perſimilem ſe præſtet? & nunquid oporteat te nūc ſimillimum euadere Athenienſiū populo, ſi amicus huic ſis futurus, magnæq; inter illum autoritatis? Cōſidera igitur vtrū id tibi mihiq; expediat, nécne. Neue id nobis, ô beate vir, eueniat, quod Theſſalicis mulieribus deducétibus lunam euenire tradūt, cū amiciſſimis optio nobis ſit huius potentiæ. Si autē ipſe putas quépiam hominū arté quandā eiuſmodi traditurū, per quam in ciuitate hac potens efficiaris, quāuis gubernationi publicæ ſis diſſimilis, ſiue melior, ſiue deterior, haudquaquā rectè, vt mihi videtur, ô Callicles, cogitas. Non enim imitatoré, verū ipſa natura perſimilé eſſe iis oportet, ſi magnū aliquid ad beneuolétiā Atheniēſis populi cōparandā ſis cōſecutus, ac per Iouē inſuper Pyrilāpi.

καταχώσειεν ἂν ὑμᾶς τοῖς λόγοις, λέγων καὶ παρακαλῶν ἐπὶ τὸ δεῖν γίγνεσθαι μηχανοποιούς· ὡς οὐδὲν τἆλλά ἐστιν. ἱκανὸς γὰρ αὐτῷ ὁ λόγος. ἀλλὰ σὺ οὐδὲν ἧττον αὐτοῦ καταφρονεῖς, καὶ τῆς τέχνης τῆς ἐκείνου· καὶ ὡς ἐν ὀνείδει ἀποκαλέσαις ἂν μηχανοποιόν· καὶ τῷ υἱεῖ αὐτοῦ οὔτ' ἂν δοῦναι θυγατέρα ἐθέλοις, οὔτ' ἂν αὐτὸς λαβεῖν τὴν ἐκείνου. καίτοι ἐξ ὧν τὰ σαυτοῦ ἐπαινεῖς, τίνι δικαίῳ λόγῳ τοῦ

D μηχανοποιοῦ καταφρονεῖς καὶ τῶν ἄλλων ὧν νυνδὴ ἔλεγον; οἶδ' ὅτι φαίης ἂν βελτίων εἶναι καὶ ἐκ βελτιόνων. τὸ δὲ βέλτιον εἰ μὴ ἔστιν ὃ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτό ἐστιν ἀρετή, τὸ σώζειν αὑτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, ὄντα ὁποῖός τις ἔτυχε, καταγέλαστός σοι ὁ ψόγος γίγνεται καὶ μηχανοποιοῦ καὶ ἰατροῦ, καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ὅσαι τοῦ σώζειν ἕνεκα πεποίηνται. ἀλλ' ὦ μακάριε ὅρα μὴ ἄλλο τι τὸ γενναῖον καὶ τὸ ἀγαθὸν ᾖ τοῦ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι. μὴ γὰρ τοῦτο μέν, τὸ ζῆν ὁποσονδὴ χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα, εὐκτέον ἐστί, καὶ οὐ φιλοψυχητέον, ἀλλὰ ἐπιτρέψαντα περὶ τούτων τῷ θεῷ, καὶ πιστεύσαντα

E ταῖς γυναιξίν, ὅτι τὴν εἱμαρμένην οὐδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι, τὸ ἐπὶ τούτῳ σκεπτέον τίν' ἂν τρόπον, τοῦτον ὃν μέλλει χρόνον βιῶναι, ὡς ἄριστα βιῴη· ἆρα ἐξομοιῶν αὑτὸν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ ἐν ᾗ ἂν οἰκῇ; καὶ νῦν δὲ ἄρα δεῖ σε ὡς ὁμοιότατον γίγνεσθαι τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, εἰ μέλλεις τούτῳ προσφιλὴς εἶναι, καὶ μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει; τοῦθ' ὅρα εἰ σοὶ λυσιτελεῖ καὶ ἐμοί. ὅπως μή, ὦ δαιμόνιε, πεισόμεθα ὅπερ φασὶ τὰς τὴν σελήνην καθαιρούσας τὰς Θετταλικάς, σὺν τοῖς φιλτάτοις ἡ αἵρεσις ἡμῖν ἔσται ταύτης τῆς δυνάμεως τῆς ἐν τῇ πόλει. εἰ δὲ σὺ οἴει ὁντινοῦν ἀνθρώπων παραδώσειν τέχνην τι-

F νὰ τοιαύτην, ἥτις σε ποιήσει μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει τῇδε, ἀνόμοιον ὄντα τῇ πολιτείᾳ, εἴτ' ἐπὶ τὸ βέλτιον, εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ὀρθῶς βουλεύῃ ὦ Καλλίκλεις. οὐ γὰρ μιμητὴν δεῖ εἶναι, ἀλλ' αὐτοφυῶς ὅμοιον τούτοις, εἰ μέλλεις τι γνήσιον ἀπεργάζεσθαι εἰς φιλίαν τῷ Ἀθηναίων δήμῳ, καὶ ναὶ μὰ Δία τῷ Πυριλάμπους γε πρός.

ὡς βελτίστους αὐτοὺς τοὺς πολίτας ποιοῦντας; ἄνευ γὰρ C δὴ τούτου (ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εὑρίσκομεν) οὐδὲν ὄφελος ἄλλην εὐεργεσίαν οὐδεμίαν προσφέρειν ἐὰν μὴ καλὴ κἀγαθὴ ἡ διάνοια ᾖ τῶν μελλόντων ἢ χρήματα πολλὰ λαμβάνειν, ἢ ἀρχήν τινων, ἢ ἄλλην δύναμιν ἡντινοῦν. φῶμεν οὕτως ἔχειν; Κ. Πάνυ γε, εἴ σοι ἥδιον. Σ. Εἰ οὖν παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους, ὦ Καλλίκλεις, δημοσίᾳ πράξοντες τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, ἐπὶ τὰ οἰκοδομικά, ἢ τειχῶν, ἢ νεωρίων, ἢ ἱερῶν ἐπὶ τὰ μέγιστα οἰκοδομήματα, πότερον ἔδει ἂν ἡμᾶς σκέψασθαι ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐξετάσαι, πρῶτον μὲν εἰ ἐπιστάμεθα τὴν τέχνην ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα τὴν οἰκοδομικήν, καὶ παρὰ D τοῦ ἐμάθομεν; ἔδει ἄν, ἢ οὔ; Κ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν δεύτερον αὖ τόδε, εἴ τι πώποτε οἰκοδόμημα ᾠκοδομήκαμεν ἰδίᾳ, ἢ τῶν φίλων τινί, ἢ ἡμέτερον αὐτῶν· καὶ τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα, καλὸν ἢ αἰσχρόν ἐστι. καὶ εἰ μὲν εὑρίσκομεν σκοπούμενοι, διδασκάλους τε ἡμῶν ἀγαθοὺς καὶ ἐλλογίμους γεγονότας, καὶ οἰκοδομήματα πολλὰ μὲν καὶ καλὰ μετὰ τῶν διδασκάλων ᾠκοδομημένα ἡμῖν, πολλὰ δὲ καὶ ἴδια ἡμῶν, ἐπειδὴ τῶν διδασκάλων ἀπηλλάγημεν, οὕτω μὲν διακειμένων, νοῦν ἐχόντων ἦν ἂν ἰέναι ἐπὶ τὰ δημόσια ἔργα· εἰ δὲ μήτε διδάσκαλον εἴχομεν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιδεῖξαι, οἰκοδομήματά E τε, ἢ μηδέν, ἢ πολλὰ καὶ μηδενὸς ἄξια, οὕτω δὴ ἀνόητον ἦν δήπου ἐπιχειρεῖν τοῖς δημοσίοις ἔργοις, καὶ παρακαλεῖν ἀλλήλους ἐπ' αὐτά. φῶμεν ταῦτα ὀρθῶς λέγεσθαι, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω πάντα τά τε ἄλλα, κἂν εἰ ἐπιχειρήσαντες δημοσιεύειν, παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους ὡς ἱκανοὶ ἰατροὶ ὄντες, ἐπεσκεψάμεθα δήπου ἂν ἐγώ τε σὲ καὶ σὺ ἐμέ· φέρε πρὸς θεῶν, αὐτὸς δὲ ὁ Σωκράτης πῶς ἔχει τὸ σῶμα πρὸς ὑγίειαν; ἢ εἰ ἤδη τις ἄλλος διὰ Σωκράτην ἀπηλλάγη νόσου, ἢ δοῦλος, ἢ ἐλεύθερος. κἂν ἐγὼ (οἶμαι) περὶ σοῦ ἕτερα τοιαῦτα ἐσκόπουν. καὶ εἰ μὴ εὑρίσκομεν δι' F ἡμᾶς μηδένα βελτίω γεγονότα τὸ σῶμα, μήτε τῶν ξένων, μήτε τῶν ἀστῶν, μήτε ἄνδρα, μήτε γυναῖκα, πρὸς Διός, ὦ Καλλίκλεις, οὐ καταγέλαστον ἂν ἦν τῇ ἀληθείᾳ εἰς τοσοῦτον ἀνοίας ἐλθεῖν ἀνθρώπους, ὥστε πρὶν ἰδιωτεύοντας πολλὰ μὲν ὅπως ἐτύχομεν ποιῆσαι, πολλὰ δὲ κατορθῶσαι, καὶ γυμνάσασθαι ἱκανῶς τὴν τέχνην, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἐν τῷ πίθῳ τὴν κεραμείαν ἐπιχειρεῖν μανθάνειν, καὶ αὐτούς τε δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν,

uenimus, nihil prodeſt beneficium aliud conferre, niſi honeſta & bona ſit mens eorum qui accepturi ſunt, vel pecunias multas, vel imperium, vel aliã quamlibet poteſtatem. Ponimus ſic eſſe, néc ne? CAL. Prorſus, ſi tibi placet. SOCRA. Si ergo nos inuicem, ô Callicles, cohortaremur, publice ciuilia pertractantes ad murorum vel naualium, vel templorum ingentia ædificia: nunquid neceſſe conſiderare noſipſos atque diſpicere: primùm quidem an eius artis peritiam habeamus néc ne: à quo didicerimus: an ita oporteret id fieri aut minus? CAL. Prorſus. SOCR. Secundò verò, ſi quando priuatim nobis vel amicis, aliquod conſtruximus ædificium, idne pulchrum ſit vel turpe. Quòd ſi inuenerimus magiſtros nobis bonos præſtanteſque fuiſſe, multáque ędificia atq; pręclara, tũ vnà cum magiſtris, tum à nobis ipſis priuatim, poſteaquam à magiſtris ſoluti ac liberati ſuimus, ædificata, tunc demum rationi conſentaneum eſſet ad publica nos conferre. At ſi neque magiſtrum noſtrum poſsimus oſtẽdere: ædificia quoque aut nulla, aut non bene conſtructa: ſtultum certè foret, opera aggredi publica, noſque ad ipſa inuicem cohortari. Fatemur rectè hæc dici, néc ne? CAL. Prorſus. SOC. Nónne ſimiliter & in cæteris omnibus, atque ſi in ciuilium rerũ tractatione inuicem cohortemur, quaſi idoneiſsimi medici, examinare nos mutuò hunc modum conueniet? Age per deos, ipſe Socrates, quonam pacto affectum ad ſanitatem corpus habet, vel quiſnam alius Socratis opera euaſit, à morbo ſiue liber, ſiue ſeruus? Me quoque de te eadem ratione iudicare decet: atque niſi aliquem per nos vel peregrinorum, vel ciuium, ſiue virum, ſiue mulierem ſanatum eſſe comperiamus, per Iouem valde ridiculum foret, eò amentiæ prouehi, vt nullis priuatim tentatis, nulliſque perfectis rebus, necdum arte exercitata, figulariam, vt dici ſolet, in dolio diſcere aggrediamur, & ipſi ad rempub. accedentes,

Nonne ita? CAL. Ita. SOC. Si ita eſt: ergo quando Pericles primo ornare cœpit ad populum, deteriores erant Athenienſes, quàm cũ poſtremam ad eos habuit orationem. CAL. Forſitan. SOC. Non licet, vir optime, dicere forſitan. Nã ex his quæ conceſsimus neceſſariò ſequitur: ſi quidem bonus ille ciuis fuit. CAL. Quid tum? SOC. Nihil. verùm ad hæc id mihi dicas, nunquid dicantur Atheniẽſes Periclis opera meliores eſſe redditi, aut omnino contrà ab illo corrupti. Sanè Periclem audio Athenienſes feciſſe pigros, timidos, loquaces, auaros: primúmque mercenaria ſtipendia induxiſſe. CAL. Ab his qui fractas habent aures hæc audis, ô Socrates. SOC. At hæc non amplius audio, ſed apertiſsimè ſcimus vterq; videlicet Periclẽ ab initio magno in pretio fuiſſe habitũ, neq; turpem ſententiam aduerſus eũ vllã tuliſſe Athenienſes, dum praui erant: poſtquam verò honeſti & boni ab ipſo facti ſũt, ꝗ in extremo eius vitæ furti ipſũ condemnauiſſe, parumq; abfuiſſe quin vltimo ſupplicio quaſi malũ virum afficerent. CAL. Quid tũ? malúſne propterea Pericles vir extitit? SOC. Talis quidem aſinorum curator & equorũ atque boum malus videtur: ſi cũ eos acciperit, neq; calcitroſos, neq; cornupetẽtes, neq; mordaces, effecerit vt hæc ob feritatem habeant vitia. An nõ tibi videtur ille cuiuſlibet animalis malus eſſe curator, qui cũ acceperit manſuetum, magis ferum reddiderit quàm accepit? Videtur tibi nécne? CAL. Concedo equidẽ vt tibi gratũ faciam. SOCR. In hoc præterea gratificare mihi reſpondens vtrum homo vnum ſit animalium nécne. CAL. Quidni? SOC. Nónne hominum curã Pericles habebat? CAL. Habebat. SOC. Quid ergo? an non oportebat ipſos quemadmodum modò conſenſimus, iuſtiores ex iniuſtioribus ab illo fuiſſe factos? ſiquidem ille qui curabat eos, in rebus ciuilibus peritus erat?

κλῆς καὶ Κίμων, καὶ Μιλτιάδης, καὶ Θεμιστοκλῆς. ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩΚ. Οὐκοῦν εἴπερ ἀγαθοὶ, δῆλον ὅτι ἕκαστος αὐτῶν βελτίους ἐποίει τοὺς πολίτας ἀντὶ χειρόνων. ἐποίει, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ἐποίει. ΣΩΚ. Οὐκοῦν ὅτε Περικλῆς ἤρχετο λέγειν ἐν τῷ δήμῳ, χείρους ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἢ ὅτε τὰ τελευταῖα ἔλεγεν; ΚΑΛ. Ἴσως. ΣΩ. Οὐκ ἴσως δεῖ, ὦ βέλτιστε, ἀλλ' ἀνάγκη ἐκ τῶν ὡμολογημένων, εἴπερ ἀγαθός γ' ἦν
D ἐκεῖνος πολίτης. ΚΑΛ. Τί οὖν δή; ΣΩ. Οὐδέν. ἀλλὰ τόδε μοι εἰπὲ ἐπὶ τούτῳ, εἰ λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελτίους γεγονέναι, ἢ πᾶν τοὐναντίον διαφθαρῆναι ὑπ' ἐκείνου. ταυτὶ γὰρ ἔγωγε ἀκούω Περικλέα πεποιηκέναι Ἀθηναίους, ἀργοὺς καὶ δειλοὺς καὶ λάλους, καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορίαν πρῶτον καταστήσαντα. Κ. Τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων ἀκούεις ταῦτα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ τάδε οὐκέτι ἀκούω, ἀλλὰ οἶδα σαφῶς καὶ ἐγὼ καὶ σὺ, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον εὐδοκίμει Περικλῆς, καὶ οὐδεμίαν αἰσχρὰν δίκην κατεψηφίσαντο αὐτοῦ Ἀθηναῖοι ἡνίκα χείρους ἦσαν.
E ἐπειδὴ δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ ἐγεγόνεισαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου Περικλέους, κλοπὴν αὐτοῦ κατεψηφίσαντο, ὀλίγου δὲ καὶ θανάτου ἐτίμησαν, δηλονότι ὡς πονηροῦ ὄντος. ΚΑΛ. Τί οὖν; τούτου ἕνεκα κακὸς ἦν Περικλῆς; ΣΩ. Ὄνων γοῦν ἂν ἐπιμελητὴς, καὶ ἵππων καὶ βοῶν, τοιοῦτος ὢν, κακὸς ἂν ἐδόκει εἶναι, εἰ παραλαβὼν μὴ λακτίζοντας, μηδὲ κυρίττοντας, μηδὲ δάκνοντας, ἀπέδειξε ταῦτα ἅπαντα ποιοῦντας δι' ἀγριότητα. ἢ οὐ δοκεῖ σοι κακὸς εἶναι ἐπιμελητὴς ὁστισοῦν ὁτουοῦν ζῴου, ὃς ἂν παραλαβὼν ἡμερώτερα, ἀποδείξῃ ἀγριώτερα ἢ παρέλαβε; δοκεῖ, ἢ οὔ; Κ.
F Πάνυ γε, ἵνα σοι χαρίσωμαι. ΣΩ. Καὶ τόδε τοίνυν μοι χάρισαι ἀποκρινάμενος, πότερον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἓν τῶν ζῴων ἐστὶν, ἢ οὔ. ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩΚΡΑΤ. Οὐκοῦν ἀνθρώπων Περικλῆς ἐπεμέλετο. Κ. Ναί. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἔδει αὐτοὺς (ὡς ἄρτι ὡμολογοῦμεν) δικαιοτέρους γεγονέναι ἀντὶ ἀδικωτέρων ὑπ' ἐκείνου; εἴπερ ἐκεῖνος ἐπεμελεῖτο αὐτῶν, ἀγαθὸς ὢν τὰ πολιτικά;

πίπτειν. οὐκ ἐστὶ ταῦτ' οὔτ' ἐν ἡνιοχείᾳ, οὔτ' ἐν ἄλλῳ ἔργῳ οὐδενί. ἢ δοκεῖ σοι; ΚΑΛ. Οὐκ ἔμοιγε. Σ. Ἀληθεῖς ἄρα, C ὡς ἔοικεν, οἱ ἔμπροσθεν λόγοι ἦσαν, ὅτι οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικὰ ἐν τῇδε τῇ πόλει. σὺ δὲ ὡμολόγεις τῶν γε νῦν οὐδένα, τῶν μέντοι ἔμπροσθεν καὶ προείλου τούτους τοὺς ἄνδρας· οὗτοι δὲ ἀνεφάνησαν ἐξ ἴσου τοῖς νῦν ὄντες. ὥστε εἰ οὗτοι ῥήτορες ἦσαν, οὔτε τῇ ἀληθινῇ ῥητορικῇ ἐχρῶντο (οὐ γὰρ ἂν ἐξέπεσον) οὔτε τῇ κολακικῇ. ΚΑΛ. Ἀλλὰ μέντοι πολλοῦ γε δεῖ, ὦ Σώκρατες, μήποτέ τις τῶν νῦν ἔργα τοιαῦτα ἐργάσηται οἷα τούτων ὃς βούλει εἴργασται. Σ. Ὦ δαιμόνιε, οὐδ' ἐγὼ ψέγω τούτους, ὥς γε διακόνους εἶναι πόλεως· ἀλλά μοι δοκοῦσι τῶν γε νῦν D διακονικώτεροι γεγονέναι, καὶ μᾶλλον οἷοί τε ἐκπορίζειν τῇ πόλει ὧν ἐπεθύμει. ἀλλὰ γὰρ μεταβιβάζειν τὰς ἐπιθυμίας, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν, πείθοντες, καὶ βιαζόμενοι ἐπὶ τοῦτο ὅθεν ἔμελλον ἀμείνους ἔσεσθαι οἱ πολῖται (ὡς ἔπος εἰπεῖν) οὐδὲν τούτων διέφερον ἐκεῖνοι. ὅπερ μόνον ἔργον ἐστὶν ἀγαθοῦ πολίτου. ναῦς δὲ καὶ τείχη καὶ νεώρια, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, καὶ ἐγώ σοι ὁμολογῶ δεινοτέρους εἶναι ἐκείνους τούτων ἐκπορίζειν.

Πρᾶγμα οὖν γελοῖον ποιοῦμεν ἐγώ τε καὶ σὺ ἐν τοῖς λόγοις. ἐν παντὶ γὰρ τῷ χρόνῳ ὃν διαλεγόμεθα, οὐδὲν E παυόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ ἀεὶ περιφερόμενοι, καὶ ἀγνοοῦντες ἀλλήλων ὅ, τι λέγομεν. ἐγὼ οὖν σε πολλάκις οἶμαι ὡμολογηκέναι, καὶ ἐγνωκέναι, ὡς ἄρα διττὴ αὕτη τις ἡ πραγματεία ἐστὶ καὶ περὶ τὸ σῶμα καὶ περὶ τὴν ψυχήν· καὶ ἡ μὲν ἑτέρα διακονική ἐστιν, ᾗ δυνατὸν εἶναι ἐκπορίζειν, ἐὰν μὲν πεινῇ τὰ σώματα ἡμῶν, σιτία· ἐὰν δὲ διψῇ, ποτά· ἐὰν δὲ ῥιγῷ, ἱμάτια, στρώματα, ὑποδήματα, ἄλλα ὧν ἔρχεται σώματα εἰς ἐπιθυμίαν. καὶ ἐξεπίτηδές σοι διὰ τῶν αὐτῶν εἰκόνων λέγω, ἵνα ῥᾷον καταμάθῃς. τούτων γὰρ ποριστικὸν εἶναι, ἢ κάπηλον ὄντα, ἢ ἔμπορον, ἢ δημιουργόν του αὐτῶν F τούτων, σιτοποιὸν, ἢ ὀψοποιὸν, ἢ ὑφάντην, ἢ σκυτοτόμον, ἢ σκυτοδεψόν, οὐδὲν θαυμαστόν ἐστιν, ὄντα τοιοῦτον, δόξαι καὶ αὑτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις θεραπευτὴν εἶναι σώματος, παντὶ τῷ μὴ εἰδότι ὅτι ἐστί τις παρὰ ταύτας ἁπάσας τέχνη γυμναστική τε καὶ ἰατρική, ἣ δὴ τῷ ὄντι ἐστὶ σώματος θεραπεία.

cidere ſolet: an tibi videtur? CAL. Minime. SOC. Vera igitur erant quæ à nobis in ſuperioribus dicebantur, nullum videlicet in hac ciuitate nos virum ſcire extitiſſe, qui in rep. bonus ciuis eſſet habendus. Tu verò confeſſus es nullú ex his qui nunc ſunt, eſſe talé: ex his auté qui præceſſerunt, extitiſſe nonnullos, atque inter eos quidem hos viros præ cæteris elegiſti. Hi verò non aliter ſe habere hac in re quàm qui nunc ſunt Rhetores apparuerunt. Quapropter ſi hi oratores fuerunt, neque vera rhetorica vſi ſunt, alioquin nunquam cecidiſſent, neque adulatoria. CAL. Multum tamen abeſt, ô Socrates, vt quiſquam eorum qui nunc ſunt talia geſſerit, qualia iſtorum quiuis geſſit. SOCR. O beate, nec ego, quantum ad ciuitatis adminiſtrationé pertinet, iſtos vitupero, imò verò hac in re mihi videtur diligentiores quàm hi noſtri fuiſſe, aptioréſque ad illa conficienda, quæ ciuitas cupiebat. Verùm in eo quod caſtigare ciuium cupiditates oporteat, neque illis obſecundare, & perſuadendo & cogendo ad hoc ipſum perducere vnde meliores reddantur ciues: nihil, vt ita loquar, inter hos atq; illos intereſt quod quidem ſolum eſt boni ciuis officium. Attamen tibi confiteor illos his aptiores fuiſſe ad naues, naualia, mœnia, aliáque eiuſmodi multa reipub. comparanda.

In rem ergo ridiculam diſputando reuoluti ſumus: ſiquidem in omni hac diſputatione in idem aſsiduè circúferimur, quid dicamus ignari. Ego enim te ſæpius conceſsiſſe arbitror, atque cognouiſſe geminam hanc eſſe facultatem circa opus & circa animam curatricem. Et alteram quidem miniſtram, per quam quæ corpus cupiat, comparentur: veluti ſi faméſcat, cibi: ſi ſitiat, potus: ſi frigeat, veſtes, ſtragula, calcei, cæteráque quæ ad vſum corporis exiguntur. Et profectò dedita opera eaſdem per imagines tibi loquor, vt facilius intelligas, horum eſſe paratorem, vel cauponem, vel mercatorem aut opificem alicuius iſtorum: videlicet piſtorem, aut coquum, aut textorem, aut calceorum ſutorem, infectorémque coriorum: nec mirum eſt eum qui talis ſit, videri corporis curatorem, tam ſibi quàm aliis imperitis, eſſe præterea artem quandam gymnaſticam, atque medicinam, in quibus curatio corporis reuera conſiſtit.

... eos quidem, qui deinceps conſuluerunt, ob ignorantiam accuſant: eos verò qui ad libidinem nutriuere, nequaquam. Cùm inquam, repletio talis tanquam immoderata tandem infert morbum, tunc præſentes conſultores criminantur & improbant, atque iniuria inſuper ſi queant afficiunt, priores verò illos qui cauſam morbi dedere, laudibus efferunt. Et tu nunc, ô Callicles, ſimillimũ quiddam facis, dum eos laudas qui hos nutriuere, atque his rebus quarum cupido inceſſerat, impleuere, quos aiunt magnam effeciſſe ciuitatem, quòd autem tumens & intus male ſana iam ſit ob antiquos illos non ſentiunt. Abſque enim temperãtia & iuſtitia, portibus, naualibus, mœnibus, tributis, vectigalibus, & huiuſmodi nugis ciuitatem hanc impleuerunt. Quando igitur morbus erumpit, tunc illi qui in præſentia gubernant remp. improbantur. Themiſtocles verò ipſe & Cimo & Pericles qui malorum cauſa fuere, laudantur. Quamobrem tu forſitan niſi caueas capieris, & amicus meus Alcibiades, quando præter illa quæ acquiſita erant, vetera quoque fuerint amiſſa, quamuis malorum cauſa vos non ſitis, ſed vnà cum cæteris cauſa. Atqui ego rem ſtultam & nunc cerno, & de antiquis illis audio. Sentio enim quando ciuitas aliquem ex his qui in repub. verſantur iniuſtitiæ damnare aggreditur, grauiter eos ferre atque diſcruciari animo quaſi iniqua patiantur qui beneficia in rempub. multa contulerint. Nempe aiunt iniuſtè ſe ab illa damnari. Quod omnino falſum eſt. Nunquam enim reipub. gubernator iniuſtè damnatur ab ea cui præeſt, ciuitate. Videtur autem idem euenire his qui in republ. verſantur, atque ſophiſtis. Sophiſtæ enim quamuis in cæteris ſapientes, in hoc tamen vno abſurdè ſe gerunt:

πλησθέντες καὶ παχυνθέντες τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, ἐπαινούμενοι ὑπ' αὐτῶν, προσαπολοῦσιν αὐτῶν καὶ τὰς ἀρχαίας σάρκας. οἱ δ' οὕτω δι' ἀπειρίαν οὐ τοὺς ἑστιῶντας αἰτιάσονται τῶν νόσων αἰτίους εἶναι καὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν ἀρχαίων σαρκῶν, ἀλλ' οἳ ἂν αὐτοῖς τύχωσι τότε παρόντες καὶ συμβουλεύοντές τι. ὅταν δὴ αὐτοῖς ἥκῃ ἡ τότε πλησμονὴ νόσον φέρουσα συχνῷ ὕστερον χρόνῳ, ἅτε ἄνευ τοῦ ὑγιεινοῦ D γεγονυῖα, τούτους αἰτιάσονται καὶ ψέξουσι, καὶ κακόν τι ποιήσουσιν, ἂν οἷοί τ' ὦσι, τοὺς δὲ προτέρους ἐκείνους καὶ αἰτίους τῶν κακῶν ἐγκωμιάσουσι. καὶ σὺ νῦν, ὦ Καλλίκλεις, ὁμοιότατον τούτῳ ἐργάζῃ· ἐγκωμιάζεις ἀνθρώπους, οἳ τούτους εἱστιάκασιν εὐωχοῦντες ὧν ἐπεθύμουν. καί φασι μεγάλην τὴν πόλιν πεποιηκέναι αὐτούς· ὅτι δὲ οἰδεῖ καὶ ὕπουλός ἐστι δι' ἐκείνους τοὺς παλαιούς, οὐκ αἰσθάνονται. ἄνευ γὰρ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης, λιμένων, καὶ νεωρίων, καὶ τειχῶν, καὶ φόρων, καὶ τοιούτων φλυαριῶν, ἐμπεπλήκασι τὴν πόλιν. E ὅταν οὖν ἔλθῃ ἡ καταβολὴ αὕτη τῆς ἀσθενείας, τοὺς τότε παρόντας αἰτιάσονται συμβούλους, Θεμιστοκλέα δὲ καὶ Κίμωνα καὶ Περικλέα ἐγκωμιάσουσι, τοὺς αἰτίους τῶν κακῶν· σοῦ δὲ ἴσως ἐπιλήψονται, ἐὰν μὴ εὐλαβῇ, καὶ τοῦ ἐμοῦ ἑταίρου Ἀλκιβιάδου, ὅταν καὶ τὰ ἀρχαῖα προσαπολλύωσι πρὸς οἷς ἐκτήσαντο, οὐκ αἰτίων ὄντων τῶν κακῶν, ἀλλ' ἴσως συναιτίων. καίτοι ἔγωγε ἀνόητον πρᾶγμα καὶ νῦν ὁρῶ γιγνόμενον, καὶ ἀκούω τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν πέρι. αἰσθάνομαι γάρ, ὅταν ἡ πόλις τινὰ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν μεταχειρίζηται ὡς ἀδικοῦντα, ἀγανακτούντων καὶ σχετλιαζόντων ὡς δεινὰ πάσχουσι, πολλὰ καὶ ἀγαθὰ τὴν πόλιν πεποιηκότες. ἄρα F ἀδίκως ὑπ' αὐτῆς ἀπόλλυνται, ὡς ὁ τούτων λόγος; τὸ δὲ ὅλον ψεῦδός ἐστι. προστάτης γὰρ πόλεως οὐδ' ἂν εἷς ποτε ἀδίκως ἀπόλοιτο ὑπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἧς προστατεῖ. κινδυνεύει γὰρ ταὐτὸν εἶναι, ὅσοι τε πολιτικοὶ προσποιοῦνται εἶναι, καὶ ὅσοι σοφισταί. καὶ γὰρ οἱ σοφισταί, τἆλλα σοφοὶ ὄντες, τοῦτο ἄτοπον ἐργάζονται πρᾶγμα·

C βέλτιστοι ἔσονται, πάλιν αὐτῆς κατηγοροῦσιν ὅταν τύχωσιν, ὡς πονηρᾶς· οἴει τι διαφέρειν τούτους ἐκείνων; ταὐτὸν, ὦ μακάρι', ἐστὶν σοφιστὴς καὶ ῥήτωρ, ἢ ἐγγύς τι καὶ παραπλήσιον ὥσπερ ἐγὼ ἔλεγον πρὸς Πῶλον. σὺ δὲ δι' ἄγνοιαν, τὸ μὲν, πάγκαλόν τι οἴει εἶναι, τὴν ῥητορικὴν· τοῦ δὲ καταφρονεῖς. τῇ δὲ ἀληθείᾳ κάλλιόν ἐστι σοφιστικὴ ῥητορικῆς, ὅσῳπερ νομοθετικὴ δικαστικῆς, καὶ γυμναστικὴ ἰατρικῆς. μόνοις δ' ἔγωγε καὶ ᾤμην τοῖς δημηγόροις τε καὶ σοφισταῖς οὐκ ἐγχωρεῖν μέμφεσθαι τούτῳ τῷ πράγματι ὃ αὐτοὶ παιδεύουσιν, ὡς πονηρόν ἐστιν εἰς σφᾶς· ἢ τῷ αὐτῷ λόγῳ τούτῳ ἅμα καὶ ἑαυτῶν κατηγορεῖν, ὅτι οὐδὲν ὠφελήκασιν οὓς D φασιν ὠφελεῖν. οὐχ οὕτως ἔχει; ΚΑΛ. Πάνυ γε. Σ. Καὶ προέσθαι γε δή που τὴν εὐεργεσίαν ἄνευ μισθοῦ, ὡς τὸ εἰκὸς, μόνοις τούτοις ἐνεχώρει, εἴπερ ἀληθῆ ἔλεγον. ἄλλην μὲν γὰρ εὐεργεσίαν τις εὐεργετηθεὶς, οἷον ταχὺς γενόμενος διὰ παιδοτρίβην, ἴσως ἂν ἀποστερήσειε τὴν χάριν, εἰ προοῖτο αὐτῷ ὁ παιδοτρίβης, καὶ μὴ συνθέμενος αὐτῷ μισθὸν, ὅτι μάλιστα ἅμα μεταδιδοὺς τοῦ τάχους, λαμβάνοι τὸ ἀργύριον. οὐ γὰρ τῇ βραδυτῆτι (οἶμαι) ἀδικοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ἀδικίᾳ. ἦ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩΚ. Οὐκοῦν εἴ τις αὐτὸ τοῦτο ἀφαιροῖ, τὴν ἀδικίαν, οὐδὲν δεινὸν E αὐτῷ μήποτε ἀδικηθῇ· ἀλλ' ὦ μόνῳ ἀσφαλὲς ταύτην τὴν εὐεργεσίαν προέσθαι, εἴπερ τῷ ὄντι δύναιτό τις ἀγαθοὺς ποιεῖν. οὐχ οὕτω; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩΚ. Διὰ ταῦτ' ἄρα, ὡς ἔοικε, τὰς μὲν ἄλλας συμβουλὰς συμβουλεύειν, λαμβάνοντα ἀργύριον, οἷον οἰκοδομίας πέρι, ἢ τῶν ἄλλων τεχνῶν, οὐδὲν αἰσχρόν. ΚΑΛ. Ἔοικέ γε. ΣΩΚ. Περὶ δέ γε ταύτης τῆς πράξεως, ὅντιν' ἄν τις τρόπον ὡς βέλτιστος εἴη, καὶ ἄριστα τὴν αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῖ ἢ πόλιν, αἰσχρὸν νενόμισται μὴ φάναι συμβουλεύειν, ἐὰν μή τις αὐτῷ ἀργύριον διδῷ. ἦ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩΚ. Δῆλον γὰρ ὅτι τοῦτο αἴτιόν ἐστιν, ὅτι μόνη αὕτη τῶν εὐεργεσιῶν τὸν εὖ παθόντα ἐπι- F θυμεῖν ποιεῖ ἀντευποιεῖν. ὥστε καλὸν δοκεῖ τὸ σημεῖον εἶναι, εἰ εὖ ποιήσας ταύτην τὴν εὐεργεσίαν ἀντ' εὖ πείσεται· εἰ δὲ μὴ, οὔ. ἔστι ταῦτα οὕτως ἔχοντα; Κ. Ἔστιν. Σ. Ἐπὶ ποτέραν οὖν με παρακαλεῖς τὴν θεραπείαν τῆς πόλεως, διόρισόν μοι· τὴν τοῦ διαμάχεσθαι Ἀθηναίοις ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται, ὡς ἰατρὸν.

mam: putáſne hos ab illis differre? Idem profectò ô beate, eſt ſophiſta ac rhetor, vel propinquum aliquid atque ſimile: quemadmodum ad Polum dicebam. Tu autem propter ignorantiam præclarũ quiddam putas eſſe rhetoricam, ſophiſticam verò contemnis. Sed reuera pulchrior eſt ſophiſtica quã rhetorica: quo & pulchrior eſt, conditrix legum quàm iudiciaria, & gymnaſtica quàm medicina. Solis autem concionatoribus & ſophiſtis minimè arbitror concedendum, vt de eo quod ipſi docẽt, quaſi ſibi ſit malum, conquerantur. Alioquin in eadem ipſa accuſatione ſeipſos pariter criminentur, quaſi nihil eis profecerint, quibus vtilitatem attuliſſe ſe dicunt, nónne ita ſe res habet? CAL. Ita prorſus. SOC. Et cõtuliſſe beneficium abſque mercede, vt conſentaneum eſt, ſolis iſtis conueniebat, ſiquidem vera dicerent. Nam alia quidem beneficia cùm quis acceperit, veluti per gymnaſii magiſtrum celer factus, forte vtique gratiam non referret, niſi caueretur, vt mercedem ſolueret quàm primum celer ſatis euaſerit. Non enim tarditate, vt arbitror, homines, ſed iniuſtitia iniuriam faciunt. Nónne? CAL. Ita. SOC. Si quis igitur hoc ipſum auferat, ſcilicet iniuſtitiam, diſcrimen iam iniuriæ deuitauerit. Verùm per id ſolum in tutò collocari beneficium poteſt, ſi quis eos quibus confert, bonos reuera poſsit efficere. Nónne? CAL. Conſentio. SOCR. Propterea vt videtur in aliis contractibus turpe non eſt ſibi cauere veluti pro ædificiis cæteriſque artificiis. CAL. Apparet. SOC. Pro hac autem facultate, ſcilicet vt bonus quis fiat, optiméque familiam ſuam gubernet atque rempu. turpe exiſtimatur nihil prius velle docere, quàm de pecunia caueatur. Nónne? CAL. Certè. SOC. Conſtat enim hanc eſſe cauſam: quia ſolum hoc ex aliis beneficiis eum qui acceperit facit referendæ gratiæ cupidum. Quapropter præclarum videtur eſſe argumentum, ſi is qui officium eiuſmodi præſtiterit, viciſſim ipſe recipiat: cõtrà verò nequaquã. Nũ hæc ita ſe habẽt? CAL. Ita. SOC. Ad vtram igitur me cohortaris ciuitatis curã? age mihi definias, ad eámne per quã cum Atheniẽſibus pugnẽ cõtendámq; vt quàm optimi fiãt, tanquã medicus:

... CAL. Volo equidem. SOC. Arbitror equidem me vnà cum paucis Athenienſibus, ne dicam ſolum, ciuilé diſciplinam reuera tractare, méque ſolum ex omnibus qui nunc ſunt ciuilia exercere: vtpote qui non ad gratiam verba facio, quæ & frequentiſsimè facio, ſed ad id potius, quod optimum ſit, quàm quod dulciſsimum: neque ea ad quæ quaſi præclara quædam tu nunc monendo exhortaris, recipio me facturum, nimirum quod potiſsimum iudicio dicam, non habeo. Et nunc quidem recurrit mihi rurſus in mentem quod ad Polum dixeram. Ita enim de me iudicaretur, quemadmodum inter pueros de medico quẽ accuſauerit coquus. Conſidera enim qua ſe ratione defenderet medicus, dic ſibi apud pueros dicta, ſi quis eũ his verbis accuſet. Vir iſte, ô pueri, multa vobis intulit mala. Nã & vos & minimos natu ex vobis ſecando vrendóque contorquet, & attenuans ſuffocánſque, affligat, præterea amariſsimos præbet potus, & ad famem ſitimque vos vrget. Ego verò contrà multa & varia ſuauiáque vobis paro. Si hæc inquam, coquus deferat accuſator, quidnam cenſes hoc circumuentum malo medicum reſponſurum? an fortè vera fatebitur dicens: hæc equidem, ô pueri, omnia ſanitatis veſtræ gratia feci; At enim quàm vehementer putas iudices eiuſmodi reclamaturos? CAL. Vehementer fortaſſe putandum eſt. SOC. Nónne igitur in maxima eum ambiguitate inopiáq; ſuæ defenſionis tũc detineri exiſtimas? CAL. Prorſus. SOC. Idem mihi ſcio, ſi in iudicium traherer, eueniret: neque enim voluptates vllas à me ad eorũ libidinem inuentas cõmemorare poſſé, quas ipſi beneficii vtilitatiſque loco exiſtimant: ego verò nequaquam nec inuentores quidẽ earum probo, neque eos ob id quibus præbẽtur, feliciores exiſtimo. Præterea ſi quis me dicat vel corrũpere iuuẽtutẽ in ambiguitatem inopiãque deducẽdo, vel increpare redargueréque ſeniores, acerbis ac mordacibus quibuſdã verbis vel priuatè, vel publicè, nõ dabitur mihi videri dicẽdi facultas: me videlicet iuſtè hæc omnia dicere, eorúq; ipſorũ dũtaxat vtilitati conſulere: neque aliud quicquam afferre facilè potero. Quamobrem forſitan nihil eſt quod aduerſus me nõ decerneretur.

τὰ πολιτικὰ μόνος τῶν νῦν. ἅτε οὖν οὐ πρὸς χάριν λέγων τοὺς λόγους οὓς λέγω ἑκάστοτε, ἀλλὰ πρὸς τὸ βέλτιστον, οὐ πρὸς τὸ ἥδιστον, καὶ οὐκ ἐθέλων ποιεῖν ἃ σὺ νῦν παραινεῖς, τὰ κομψὰ ταῦτα, οὐχ ἕξω, ὅ, τι λέγω ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ὁ αὐτὸς δέ μοι ἥκει λόγος ὅνπερ πρὸς Πῶλον ἔλεγον. κρινοῦμαι γὰρ, ὡς ἐν παιδίοις ἰατρὸς ἂν κρίνοιτο, κατηγοροῦντος ὀψοποιοῦ. σκόπει γὰρ τί ἂν ἀπολογοῖτο ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἐν τούτοις ληφθεὶς, εἰ αὐτοῦ κατηγοροῖ τις, λέγων ὅτι, ὦ παῖδες πολλὰ ὑμᾶς καὶ κακὰ ὅδε εἴργασται ἀνὴρ καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς νεωτάτους ὑμῶν διαφθείρει, τέμνων τε καὶ κάων, καὶ ἰσχναίνων, καὶ πνίγων, ἀπορεῖν ποιεῖ πικρότατα πόματα διδοὺς, καὶ πεινῆν καὶ διψῆν ἀναγκάζων, οὐχ ὥσπερ ἐγὼ πολλὰ καὶ ἡδέα καὶ παντοδαπὰ ηὐώχουν ὑμᾶς. τί ἂν οἴει ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἀποληφθέντα ἰατρὸν ἔχειν εἰπεῖν; ἢ εἴποι τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ταῦτα πάντα ἐγὼ ἐποίουν, ὦ παῖδες, ὑγιεινῶς. ὁπόσον οἴει ἂν ἀναβοῆσαι τοὺς τοιούτους δικαστάς; οὐ μέγα; ΚΑΛ. Ἴσως οἴεσθαί γε χρή. ΣΩ. Οὐκοῦν οἴει ἐν πάσῃ ἀπορίᾳ ἂν αὐτὸν ἔχεσθαι ὅ, τι χρὴ εἰπεῖν; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τοιοῦτον μέντοι καὶ ἐγὼ οἶδα ὅτι πάθος πάθοιμι ἂν εἰσελθὼν εἰς δικαστήριον. οὔτε γὰρ ἡδονὰς, ἃς ἐκπεπόρικα, ἕξω αὐτοῖς λέγειν, ἃς οὗτοι εὐεργεσίας καὶ ὠφελείας νομίζουσιν. ἐγὼ δὲ οὔτε τοὺς πορίζοντας ζηλῶ, οὔτε οἷς πορίζεται. ἐάν τέ τίς με ἢ νεωτέρους φῇ διαφθείρειν, ἀπορεῖν ποιοῦντα, ἢ τοὺς πρεσβυτέρους κακηγορεῖν, λέγοντα πικροὺς λόγους ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, οὔτε τὸ ἀληθὲς ἕξω εἰπεῖν, ὅτι δικαίως πάντα ταῦτα ἐγὼ λέγω καὶ πράττω, τὸ ὑμέτερον δὴ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, οὔτε ἄλλο οὐδέν. ὥστε ἴσως ὅ, τι ἂν τύχω τοῦτο πείσομαι.

ΣΩ. Ἄκουε δή (φασί) μάλα καλοῦ λόγου, ὃν σὺ μὲν ἡγήσῃ μῦθον, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἐγὼ δὲ λόγον. ὡς ἀληθῆ γὰρ ὄντα σοι λέξω ἃ μέλλω λέγειν. ὥσπερ γὰρ Ὅμηρος λέγει, διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον. ἦν οὖν νόμος ὅδε περὶ ἀνθρώπων ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐστὶν ἐν θεοῖς, τῶν ἀνθρώπων τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα, οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν· τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως, εἰς τὸ τῆς τίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον, ὃ δὴ τάρταρον καλοῦσιν, ἰέναι. τούτων δὲ δικασταὶ ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἔτι νεωστὶ τοῦ Διὸς τὴν ἀρχὴν ἔχοντος, ζῶντες ἦσαν ζώντων, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δικάζοντες ᾗ μέλλοιεν τελευτᾶν. κακῶς οὖν αἱ δίκαι ἐκρίνοντο. ὅ τε οὖν Πλούτων καὶ οἱ ἐπιμεληταὶ οἱ ἐκ μακάρων νήσων ἰόντες, ἔλεγον πρὸς τὸν Δία ὅτι φοιτῷέν σφιν ἄνθρωποι ἑκατέρωσε ἀνάξιοι. εἶπεν οὖν ὁ Ζεύς, Ἀλλ' ἐγὼ (ἔφη) παύσω τοῦτο γιγνόμενον. νῦν μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι δικάζονται. ἀμπεχόμενοι γὰρ (ἔφη) οἱ κρινόμενοι κρίνονται. ζῶντες γὰρ κρίνονται. πολλοὶ οὖν (ἦ δ' ὅς) ψυχὰς πονηρὰς ἔχοντες, ἠμφιεσμένοι εἰσὶ σώματά τε καλὰ, καὶ γένη καὶ πλούτους· καὶ ἐπειδὰν ἡ κρίσις ᾖ, ἔρχονται αὐτοῖς πολλοὶ μάρτυρες, μαρτυρήσοντες ὡς δικαίως βεβιώκασιν. οἱ οὖν δικασταὶ ὑπό τε τούτων ἐκπλήττονται, καὶ ἅμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχόμενοι δικάζουσι, πρὸ τῆς ψυχῆς τῆς αὑτῶν ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα καὶ ὅλον τὸ σῶμα προκεκαλυμμένοι. ταῦτα δὴ αὐτοῖς πάντα ἐπίπροσθεν γίγνεται, καὶ τὰ αὑτῶν ἀμφιέσματα, καὶ τὰ τῶν κρινομένων. πρῶτον μὲν οὖν (ἔφη) παυστέον ἐστὶ προειδότας αὐτοὺς τὸν θάνατον. νῦν γὰρ προΐσασι. τοῦτο μὲν οὖν καὶ δὴ εἴρηται τῷ Προμηθεῖ, ὅπως ἂν παύσῃ αὐτῶν. ἔπειτα γυμνοὺς κριτέον ἁπάντων τούτων. τεθνεῶτας γὰρ δεῖ κρίνεσθαι. καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα, ἐξαίφνης ἀποθανόντος ἑκάστου, ἔρημον πάντων τῶν συγγενῶν, καὶ καταλιπόντα ἐπὶ τῆς γῆς πάντα ἐκεῖνον τὸν κόσμον, ἵνα δικαία ἡ κρίσις ᾖ.

C turum: ego verò non fabulam, ſed ſermonem. Nam tanquam vera quæ dicturus ſum, tibi narrabo. Profectò quemadmodum ait Homerus, Iupiter, Neptunus & Pluto, regnum quod acceperunt à patre, inter ſe diuiſerunt. Extabat autem lex de hominibus ſub Saturno, & ſemper, & nunc etiam extat apud deos: vt quicunque homines iuſtè piéque vitam egiſſent, cùm è vita migrarent, ad beatorum inſulas profecti, in omni felicitate viuerent, à malis longè ſeiuncti: qui verò iniuſtè impiéque vixiſſent, in punitionis iuſtique ſupplicii carcerem quod appellant Tartarum, irent. Horum verò iudices ſub Saturno, atque etiam D ſub ipſo Ioue regnare nuper incipiente, viuentes erant atque viuentium, atque eadem die qua mortem quis obiturus fuerat, iudicabant. quapropter iniuſtè iudicabar. Igitur Pluto atque beatarum curatores inſularum Iouem adeuntes retulerunt, indignos ad eos vtrinque homines deuenire. Ad quos ſic inquit Iupiter. At ego remedium adhibebo. Nunc enim propterea iudicatur iniquè, quòd veſtiti atque circundati ſinguli iudicantur, quoniam ante obitum iudicantur. Itaque multi prauas circunferentes animas circundati ſunt corporis forma, & genere atque diuitiis. Præ- E terea quando iudicium imminet, confluit multitudo teſtium aſſerentium eos iuſtè vixiſſe. Quo fit vt iudices ob hæc obſtupeſcant. Accedit quod & ipſi veſtiti atque circundati iudicant, oculos & aures & totum corpus quaſi animæ velamen habentes. Hæc enim omnia illis obſtacula ſunt, videlicet tam ſui quidem quàm eorum qui iudicantur, amictus. Principio prouidendum eſt, inquit, ne homines mortem ſuam præſentiant: nunc enim præuident, & mandatum eſt Prometheo, ne eos præſentire permittat. Deinde nudi his omnibus ſunt iudicandi. Sunt enim iudicandi poſt obitum. Iudicem quoque ipſum eſſe nudum F oportet, mortuũ videlicet: & ipſo duntaxat animo animum ipſum inſpicientẽ ſtatim poſt inſperatũ cuiuſque obitũ, animum in quam, à cognatis omnibus deſertum, omnéq; ornatum exteriorem relinquentem in terra, vt iudicium iuſtè procedat.

tui corpus eadem retinere videmus. Et ſi qua in parte fractum erat aut diſtortum, eo quoque mortuo eadem hæc apparent: atque vt ſummatim dicam, qualecunque viuentis erat corpus, talia ipſius mortui omnia vel plurima ad tempus apparent. Idem quoque mihi videtur, Callicles, de anima ſentiendum: cuncta enim apparent in anima cùm corpus exuerit, tam quæ ex natura quàm quæ ex affectibus inerant, quæ ob rei cuiuſque ſtudium in eam homo contraxit. Cùm igitur ad iudicem peruenerunt, Aſiatici quidem ad Radamanthum: Radamanthus eos ſiſtens, vniuſcuiuſque animam intuetur: cuius tamen anima illa fuerit, non animaduertit. Sed plerunque magni Perſarum regis aut alterius regis, ſiue potentis obuium animum, contemplatus nihil in eo reperit ſani: ſed periuriis atque iniuſtitia quaſi quibuſdam verberibus cicatricibuſque infectum, qualia cuiuſque actio contraxit impreſſitque animo, omniaque obtorta mendaciis atque vanitate, nihilque recti habentem, quia ſine veritate fuerat educatus. præterea ob peccandi licentiam & petulantiam mollémq; laſciuiam & in actionibus ſingulis intemperantiam, incompoſitum penitus atque turpem. Animum igitur contemplatus ſic affectum, ignominioſe rectà in cuſtodiam tranſmittit, vbi meritas ſubire pœnas oportet. Conuenit autem omnem qui ab aliquo rectè punitur, vel ipſum fieri meliorem, vtilitatémque percipere, vel cæteris exempla dare, vt alii pœnas eius conſpicientes meliores ob timorem efficiantur. Qui verò apud deos & homines ita dant pœnas, vt vtilitatem inde aliquam referant: hi ſunt qui peccata ſanabilia commiſerunt, quibus dolor cruciatúſque prodeſt & apud homines & apud inferos. Non enim aliter quis poteſt ab iniuſtitia liberari. Qui autem extrema iniuſtitia detinentur, ac propter eiuſmodi delicta ſunt inſanabiles, ex his exempla ſumuntur:

σῶμα ἐστὶ ἰδεῖν ταῦτα ἔχον κατεαγότα τινὰ ἦν μέρη, ἢ διεστραμμένα ζῶντος, καὶ τεθνεῶτος ταῦτα ἔνδηλα. ἑνὶ δὲ λόγῳ, οἷος εἶναι παρεσκεύαστο σῶμα ζῶν, ἔνδηλα ταῦτα καὶ τελευτήσαντος ἢ πάντα, ἢ τὰ πολλὰ, ἐπί τινα χρόνον. ταὐτὸν δή μοι δοκεῖ τοῦτ' ἄρα καὶ περὶ τὴν ψυχὴν εἶναι, ὦ Καλλίκλεις. ἔνδηλα πάντα ἐστὶ ἐν τῇ ψυχῇ ἐπειδὰν γυμνωθῇ τοῦ σώματος τά τε τῆς φύσεως, καὶ τὰ παθήματα,
D ἃ διὰ τὴν ἐπιτήδευσιν ἑκάστου πράγματος ἔσχεν ἐν τῇ ψυχῇ ὁ ἄνθρωπος. ἐπειδὰν οὖν ἀφίκωνται παρὰ τὸν δικαστὴν, οἱ μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, παρὰ τὸν Ῥαδάμανθυν, ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκείνους ἐπιστήσας, θεᾶται ἑκάστου τὴν ψυχὴν, οὐκ εἰδὼς ὅτου ἐστὶν ἀλλὰ πολλάκις τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐπιλαβόμενος, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν βασιλέως ἢ δυνάστου, κατεῖδεν οὐδὲν ὑγιὲς ὂν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ διαμεμαστιγωμένην καὶ οὐλῶν μεστὴν, ὑπὸ ἐπιορκιῶν καὶ ἀδικίας, ἃ ἑκάστῳ ἡ πρᾶξις αὐτοῦ ἐξωμόρξατο εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ πάντα σκολιὰ ὑπὸ ψεύδους καὶ ἀλαζονείας, καὶ
E οὐδὲν εὐθὺ διὰ τὸ ἄνευ ἀληθείας τεθράφθαι, καὶ ὑπὸ ἐξουσίας καὶ τρυφῆς καὶ ὕβρεως καὶ ἀκρασίας τῶν πράξεων, ἀσυμμετρίας τε καὶ αἰσχρότητος γέμουσαν τὴν ψυχὴν εἶδεν. ἰδὼν δὲ, ἀτίμως ταύτην ἀπέπεμψεν εὐθὺ τῆς φρουρᾶς οἷ μέλλει ἐλθοῦσα, ἀνατλῆναι τὰ προσήκοντα πάθη. προσήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ, ἢ βελτίονι γίγνεσθαι καὶ ὀνίνασθαι, ἢ παραδείγματι τοῖς ἄλλοις γίγνεσθαι ἵνα ἄλλοι ὁρῶντες πάσχοντα ἃ ἂν πάσχοι, φοβούμενοι, βελτίους γίγνωνται. εἰσὶ δὲ οἱ μὲν ὠφελούμενοί τε καὶ δίκην διδόντες ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων
F οὗτοι, οἳ ἂν ἰάσιμα ἁμαρτήματα ἁμάρτωσιν. ὅμως δὲ δι' ἀλγηδόνων καὶ ὀδυνῶν γίγνεται αὐτοῖς ἡ ὠφέλεια καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν ᾅδου. οὐ γὰρ οἷόν τε ἄλλως ἀδικίας ἀπαλλάττεσθαι. οἳ δ' ἂν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι, καὶ διὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι γένωνται, ἐκ τούτων τὰ παραδείγματα γίγνεται,

γίγνεσθαι καὶ σφόδρα ἄξιον ἄγασθαι τῶν γινομένων. C χαλεπὸν γὰρ, ὦ Καλλίκλεις, καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἄξιον, ἐν μεγάλῃ ἐξουσίᾳ τοῦ ἀδικεῖν γενόμενον, δικαίως διαβιῶναι· ὀλίγοι δὲ γίγνονται οἱ τοιοῦτοι. ἐπεὶ καὶ ἐνθάδε καὶ ἄλλοθι γεγόνασιν, οἶμαι δὲ καὶ ἔσονται καλοὶ κἀγαθοὶ ταύτην τὴν ἀρετὴν τὴν τοῦ δικαίως διαχειρίζειν ἃ ἄν τις ἐπιτρέπῃ· εἷς δὲ καὶ πάνυ ἐλλόγιμος γέγονεν εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. οἱ δὲ πολλοὶ, ὦ ἄριστε, κακοὶ γίγνονται τῶν δυναστῶν. ὅπερ οὖν ἔλεγον, ἐπειδὰν ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκεῖνος τοιοῦτόν τινα λάβῃ, ἄλλο μὲν περὶ αὐτοῦ οὐκ οἶδεν οὐδὲν, οὔθ᾽ ὅστις, οὔθ᾽ ὧν τινων· D ὅτι δὲ πονηρός τις· καὶ τοῦτο κατιδὼν ἀπέπεμψεν εἰς τάρταρον ἐπισημηνάμενος, ἐάν τε ἰάσιμος, ἐάν τε ἀνίατος δοκῇ εἶναι. ὁ δὲ, ἐκεῖσε ἀφικόμενος, τὰ προσήκοντα πάσχει. ἐνίοτε δ᾽ ἄλλην εἰσιδὼν ὁσίως βεβιωκυῖαν καὶ μετ᾽ ἀληθείας, ἀνδρὸς ἰδιώτου, ἢ ἄλλου τινὸς, (μάλιστα μὲν, ἔγωγέ φημι, ὦ Καλλίκλεις, φιλοσόφου, τὰ αὑτοῦ πράξαντος, καὶ οὐ πολυπραγμονήσαντος ἐν τῷ βίῳ) ἠγάσθη τε καὶ εἰς μακάρων νήσους ἀπέπεμψε. ταῦτα δὲ ταῦτα καὶ ὁ Αἰακός· ἑκάτερος δὲ τούτων ῥάβδον ἔχων δικάζει. ὁ δὲ Μίνως ἐπισκοπῶν κάθηται μόνος, ἔχων χρυσοῦν E σκῆπτρον, ὥς φησιν Ὀδυσσεὺς ὁ Ὁμήρου, ἰδεῖν αὐτὸν

Χρύσεον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσσιν.

Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων πέπεισμαι, καὶ σκοπῶ ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κριτῇ ὡς ὑγιεστάτην ἔχων τὴν ψυχήν. χαίρειν οὖν ἐάσας τὰς τιμὰς τὰς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν σκοπῶν, πειράσομαι τῷ ὄντι ὡς ἂν δύνωμαι βέλτιστος ὢν, καὶ ζῆν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθνήσκω, ἀποθνήσκειν. παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους, καθ᾽ ὅσον δύναμαι, καὶ δὴ καὶ σὲ ἀντιπαρακαλῶ ἐπὶ τοῦτον τὸν βίον καὶ τὸν ἀγῶνα F τοῦτον, ὃν ἐγώ φημι ἀντὶ πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγώνων εἶναι. καὶ ὀνειδίζω σοὶ ὅτι οὐχ οἷός τ᾽ ἔσῃ σαυτῷ βοηθῆσαι, ὅταν ἡ δίκη σοι ᾖ καὶ ἡ κρίσις, ἣν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον· ἀλλὰ ἐλθὼν παρὰ τὸν δικαστὴν τὸν τῆς Αἰγίνης υἱόν,

C eſſe viros: & certè qui talis fuerit, mirificè eſt colendus. Nempe arduum eſt, ò Callicles, ingentique laude dignum, vt quis in magna peccandi licentia conſtitutus iuſtam tranſigat vitam: paucique tales reperiuntur. Fuere tamen & hic & alibi, atque vt arbitror, erunt nonnulli præclari bonique viri, hac videlicet virtute prædití, per quam ea quorum ſibi conceſſa eſt autoritas, iuſtè tractarent. Vnus autem Græcorum omnium probatiſsimus Ariſtides Lyſimachi filius extitit. Pleríque autem, ò vir optime, potentum improbi ſunt. Quamobrem vt dicebam quando Rhadamanthus aliquem eiuſmodi deprehendit, nihil aliud in ipſo D nouit, neque quiſnam ſit, neque ex quibus ortus, ſed vtrum ſit malus: cúmq; id compererit, dimittit in Tartarum, obſignans vtrum ſanabilis vel inſanabilis videatur. Ille verò illuc tranſmiſſus meritas ſubit pœnas. Interdum verò alium intuitus animum vel priuati, vel alicuius alterius qui piè atque integrè vixerit: quod quidem philoſophis potiſsimum contingere arbitror, rem ſuam agentibus neque multis ſe negotiis implicantibus: applaudit huic, tranſmittit ad inſulas beatorum. Hæc eadem AEacus efficit. Vterque verò ipſorum virgam tenet, dum iudicat. Minos E autem conſiderans ſedet ſolus, aureum habens ſceptrum, quemadmodum de hoc apud Homerum inquit Vlyſſes, videlicet illum vidiſſe ſceptrum aureum tenentem, iuráque mortuis dantem. Ego igitur, ò Callicles, ab huiuſmodi ſermonibus flector, & iam conſidero qua ratione iudici ſaniſsimum animum oſtendere poſsim. Quamobrem omnes populi ſpernens honores, veritatémque conſiderans, conabor reuera, quàm maximè potero, bonus viuere atque mori. Cohortor autem & cæteros omnes quantum poſſum. Te quoque ad huiuſmodi vitam reuoco atque certamen: quod equidem aſſero præ aliis certaF minibus in hac vita eſſe homini ſubeundum. Quapropter & te obiurgo qui non poteris tibiipſi opem ferre, quando de te iudicabitur, inſtabítque ſententia quam modò dicebam. Sed cùm perueneris ad iudicem AEginæ filium,

temnat vt ſtultum, iniuriſque ſi libet afficiat, neue cures, ſi ignominioſe percutiaris. Nihil enim graue patieris, ſi reuera honeſtus bonuſque ſis, virtutémque exerceas. Poſtquam verò ſic vnà exercitati fuerimus, tunc ſi tibi operæpretium eſſe videbitur, ad publica iam nos negotia conferemus, aut ad quodcunque nobis deliberantibus tum, quando melius deliberare poterimus, viſum fuerit. Turpe enim eſt cùm tales ſimus, quales nunc eſſe videmur, iactare ſe verbis quaſi aliquid ſimus: quibus nunquam de rebus eiſdem & quidem maximis eadem iudicantur: in tantum proceſſimus ruditatis. Hanc igitur rationem, quę nunc nobis innotuit, tanquam ducem ſequamur, oſtendẽtem nobis, hunc optimum eſſe viuendi modum, vt iuſtitiam cæteraſque virtutes colentes, & viuamus, & moriamur. Huic igitur obtemperemus, alióſque ad hanc adhortemur. Non autem pareamus illi, qua tu confiſus ad eandem me exhortaris. Nullius enim, ô Callicles, eſt pretij.

... ὡς ἐὰν ἐθέλῃ, καὶ προπηλακίσαι ἐὰν βούληται. καὶ ναὶ μὰ Δία σύ γε θαρρῶν πατάξαι τὴν ἄτιμον ταύτην πληγήν. οὐδὲν γὰρ δεινὸν πείσῃ, ἐὰν τῷ ὄντι ᾖς καλὸς κἀγαθὸς ἀσκῶν ἀρετήν, κἄπειτα οὕτω κοινῇ ἀσκήσαντες, τότε ἤδη, ἐὰν δοκῇ χρῆναι, ἐπιθησόμεθα τοῖς πολιτικοῖς, ἢ ὁποῖον ἄν τι δοκῇ, τότε βουλευσόμεθα, βελτίους ὄντες βουλεύεσθαι ἢ
D νῦν. αἰσχρὸν γὰρ ἔχοντάς γε ὡς νῦν φαινόμεθα ἔχειν, ἔπειτα νεανιεύεσθαι ὥς τι ὄντας οἷς οὐδέποτε ταὐτὰ δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα, περὶ τῶν μεγίστων εἰς τοσοῦτον ἥκομεν ἀπαιδευσίας. ὥσπερ οὖν ἡγεμόνι τῷ λόγῳ χρησώμεθα τῷ νῦν παραφανέντι· ὃς ἡμῖν σημαίνει ὅτι οὗτος ὁ τρόπος ἄριστος τοῦ βίου, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἀσκοῦντας, καὶ ζῆν καὶ τεθνάναι. τούτῳ οὖν ἑπώμεθα· καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῶμεν, μὴ ἐκείνῳ ᾧ σὺ πιστεύων ἐμὲ παρακαλεῖς. ἔστι γὰρ οὐδενὸς ἄξιος, ὦ Καλλίκλεις.

IO PLATONIS, vel, DE FVRORE POETICO.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

PLATO noſter, optime Laurenti furorem in Phædro, mentis alienationem definit. Alienationis autem duo genera tradit. Vnam ab humanis morbis, alteram à deo prouenientem. Inſaniam illam, hanc diuinum furorem nuncupat. Inſania, infra hominis ſpeciem homo deiicitur, & ex homine brutum quodammodo redditur. Diuino furore ſupra hominis naturam erigitur, & in Deum tranſit. Eſt autem furor diuinus, illuſtratio rationalis animæ, per quam Deus animam à ſuperis delapſam ad infera, ab inferis ad ſupera retrahit. Lapſus animæ ab ipſo vno rerum omnium principio ad corpora, per quatuor gradus efficitur, per mentem, rationem, opinionem, atque naturam. Nam cùm in omni rerum ordine ſex gradus exiſtant, quorum ſummũ tenet ipſum vnum, infimũ corpus: media verò ſint quatuor quæ prædiximus, neceſſe eſt quicquid à primo ad vltimum labitur, quatuor per media cadere. Ipſum vnum rerum omnium terminus, & menſura, infinitatis & multitudinis expers. Mens multitudo quidem, ſed ſtabilis & æterna. Ratio, multitudo mobilis, ſed finita. Opinio, multitudo mobilis infinita, ſed ſubſtantia punctiſque vnita. Natura ſimiliter: niſi quòd per corporis puncta diffunditur. Corpus autem infinita multitudo ſubiecta motui, & ſubſtantia punctis momentiſque diuiſa. Hæc omnia reſpicit anima noſtra, per hæc deſcendit, per hæc & aſcendit.

in ipſa eſſentia anima ineſt, reſtat vt ilico in vnum quod eſt ſuper eſſentiam, conuertatur. Hoc cœleſtis ipſa Venus per amorem, hoc eſt, diuinæ pulchritudinis deſiderium boníque ardorem explet. Primus itaque furor inconcinna, & diſſonantia temperat. ſecundus temperata, vnum totum ex partibus efficit. tertius vnum totum ſupra partes. quartus in vnum quod ſuper eſſentiam & totum eſt, ducit. Primus bonum equum, id eſt, rationem opinionémque à malo equo; id eſt, à phantaſia confuſa & natura, diſtinguit. Secundus malum equum bono, bonum aurigæ, id eſt, menti ſubiicit. Tertius aurigam in caput ſuum, id eſt, in vnitatem mentis apicem dirigit. Poſtremus caput aurigæ, in caput rerum omnium vertit. vbi auriga beatus eſt, & ad præſepe, id eſt, diuinam pulchritudinem ſiſtens equos, obiicit illis ambroſiam, & ſuper ipſam nectar potandum, id eſt, viſionem pulchritudinis, & ex viſione lætitiam. Hæc quatuor furorum opera ſunt, de quibus generatim in Phædro Plato diſputat, propriè verò de furore poſtremo, id eſt, amore, in Sympoſio: de primo, hoc eſt, furore poëtico, in præſenti dialogo qui Io inſcribitur: quem in Phædro ita definit: Poëticus furor eſt occupatio quædam à Muſis, quæ ſortita lenem & inſuperabilem animam, exuſcitat eam atque exagitat per cantilenas aliámque poeſim, ad genus hominum inſtruendum. Occupatio ſignificat raptum animæ & conuerſionem in Muſarum numina. Lenem dicit quaſi agilem à Muſiſque formabilem, niſi enim præparata ſit, non occupatur. Inſuperabilem, quia poſtquam rapta eſt, ſuperat omnia, & à nulla rerum inferiorum inquinari, vel ſuperari poteſt. Exuſcitat è ſomno corporæ ad vigiliam mentis, ex ignorantiæ tenebris ad lucem, ex morte ad vitam, ex obliuione lethæa ad diuinorum reminiſcentiam reuocat, exagitat, ſtimulat, & inflammat ad ea quæ contemplatur & præſagit carminibus exprimenda. Poſt definitionem addit, eum qui ſine furore Muſarum poëticas ad fores accedit, inanem eſſe ipſum atque eius poeſim, quaſi tanti ſit poëſis, vt abſque ſummo Dei fauore comparari nequeat. Eadem in Ione hoc tradit, & vnde ſit hic furor, & per quot deſcendat gradus edocet. Inquit autem in libro quarto de legibus Plato, Deum fortunam, & artem, humana omnia gubernare. Quo fit vt poëſis vel Dei donum ſit, vel fortunæ ſors, vel artis opus. Quid iſtorum potiſſimùm verum ſit, Socrates cum Ione rhapſodo perquirit. Rhapſodus autem hoc in libro ſignificat recitatorem interpretémque, & cantorem carminum. Interpretabatur Io Homeri carmina, & coram populo ad lyram canebat, atque ita erat affectus, vt alium poëtam nullum præter Homerum exponeret, etiam ſi eadem quæ Homerus facilitate referret. Homeri autem omnia celeriter explicabat. Vnde ſic argumentatus eſt. Aut caſu profert Io quæ ſcribit Homerus, aut arte, aut afflatu diuino. Non caſu, quia non omnia, ſed pauca quædam, & abſque continuatione ordinéque interpretaretur. Non arte, quia quiſquis artem integram habet, quicquid eidem arti ſubiectum eſt, indicat. Eidem verò ſtudio poetico ſubiecta ſunt Heſiodi aliorúmque poemata, cuibus Homeri: præſertim quæ de eiſdem tractant, quæ tamen Io, non percipit, cùm Homerum perfectè exponat. Ergo non arte indicat. Reſtat vt inſpiratione diuina. Ex quo patet quod interpres poëtæ Io, & alij multi qui ſimiliter affecti ſunt diuino inſtinctu alienam poeſim interpretantur. Quòd ſi ad percipiendam poeſim iam traditam humanum ingenium non ſufficit, multo minus ad inuentionem ſufficiet. Quare nec Homerus, nec alius quiuis reuera poeta abſque cœleſti afflatu poeſim conſecuti ſunt. Quod & aliis modis Socrates hic oſtendit. Primò ſic. Omnes artes & ſcientias poetæ tradunt, ſed omnes didiciſſe humano ſtudio impoſſibile eſt, cum vnicam ex parte percipere ſit difficilimum. Non igitur arte humana, ſed diuina quadam infuſione proferunt. Cuius rei argumentum eſt, quòd plerique vates poſtquam furoris remiſſus eſt impetus, quæ ſcripſerunt, non ſtatim intelligunt, cum tamen rectè de ſingulis artibus in furore tractauerint, quod ſinguli illarum opifices legendo diiudicant. Præterea ſæpe videmus rudem hominem & ineptum ſubitò in poetam bonum euadere, & aliquid magnificum diuinumque cantare. Magna verò momento aſſequi, non humani ingenii eſt, ſed diuinitus inſpirati. Qua in re perſpicuè deus oſtendit, nutu ſuo intelligentiam hanc infundi. Vtque ita eſſe demonſtret, ſæpe ineptos quoſquam potius quàm vrbanos, inſanos potius quàm prudentes rapit, ne ſi acutis prudentibuſque viris ad hæc vteretur, humana ſubtilitate & induſtria fieri hæc exiſtimarentur.

Cùm ergo

IONEM ſaluere iubeo. Vnde nunc ad nos aduenisti? Nunquid ex Epheſo patria venis? IO. Nullo pacto ô Socrates, ſed ex Epidauro ab Aſclepiis. SOC. Nunquid & rhapſodorum, id eſt, eorum, qui poetarum carmina recitant, certamen Epidaurij Deo inſtituerunt? IO. Non in his ſolùm, ſed in alio quoque genere muſicæ. SOC. Quid igitur, non tu nobis iſtic decertaſti? quomodo, certaſtine? IO. Prima, ô Socrates, certaminum præmia retulimus. SO. Probè inquis. Age vt in Palladis celebratione victoriam conſequamur. IO. Fient hæc quidem ſi deus voluerit. SO. Etenim, ô Io, artem veſtram ſemper plurimi feci, quòd & arti veſtræ cõueniat vt ornetis corpus, & quã pulcherrimi ſemper appareatis, tum quòd oporteat in plurimis atque bonis poëtis, in Homero præcipuè, poetarum omnium optimo diuiniſſimóque, aſſiduè verſari, neque carmina illius ſolùm, verumetiam ſenſa perdiſcere. Nunquam enim aliquis in rhapſodum euaderet, niſi ea quæ à poeta dicta ſunt intellexerit. Nam poetæ mentem interpretari rhapſodum apud auditores oportet: quod quidem rectè fieri nequit, ſiquis poetæ ſententiam ignorarit. Hæc verò omnia digna quæ æmulemur. IO. Vera dicis, ô Socrates. atque ego quidem in hoc plurimum elaboraui. præclariſſima ſanè præ cæteris de Homero me explicaturum profiteor, vt neque Metrodorus Lampſacenus, neque Steſimbrotus Thaſius, neque Glaucon, neque aliquis vnquam veterum tot támque preclara Homeri ſenſa quot ego, exponere queat. SOCRA. Rectè, ô Io. Conſtat enim quòd nulla inuidia prohibebit quin hæc mihi aperias. IO. Et auditu ſanè dignum eſt, ô Socrates, quàm vehementer Homerum exornarim. Vnde æquum eſſe cenſeo vt ab illis qui Homeri ſtudioſi ſunt, corona aurea coroner.

ΤΟΝ Ἴωνα χαίρειν. πόθεν τανῦν ἡμῖν ἐπιδεδήμηκας; ἢ οἴκοθεν, ἐξ Ἐφέσου; ΙΩΝ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐξ Ἐπιδαύρου ἐκ τῶν Ἀσκληπιείων. ΣΩ. Μῶν καὶ ῥαψῳδῶν ἀγῶνα τιθέασι τῷ θεῷ οἱ Ἐπιδαύριοι; ΙΩΝ.
D Πάνυ γε, καὶ τῆς ἄλλης γε μουσικῆς. ΣΩ. Τί οὖν; ἠγωνίζου τι ἡμῖν; καὶ πῶς τι ἠγωνίσω; ΙΩΝ. Τὰ πρῶτα τῶν ἄθλων ἠνεγκάμεθα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἄγε δὴ ὅπως καὶ τὰ Παναθήναια νικήσομεν. ΙΩΝ. Ἀλλ' ἔσται ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. ΣΩ. Καὶ μὴν πολλάκις γε ἐζήλωσα ὑμᾶς τοὺς ῥαψῳδούς, ὦ Ἴων, τῆς τέχνης. τὸ γὰρ ἅμα μὲν τὸ σῶμα κεκοσμῆσθαι ἀεὶ πρέπον ὑμῶν εἶναι τῇ τέχνῃ, καὶ ὡς καλλίστοις φαίνεσθαι. ἅμα δὲ ἀναγκαῖον εἶναι ἔν τε ἄλλοις ποιηταῖς διατρίβειν πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς, καὶ δὴ καὶ μάλιστα ἐν Ὁμήρῳ, τῷ ἀρίστῳ καὶ θειοτάτῳ τῶν ποιητῶν, καὶ
E τὴν τούτου διάνοιαν ἐκμανθάνειν, μὴ μόνον τὰ ἔπη, ζηλωτόν ἐστιν. οὐ γὰρ ἂν γένοιτό ποτε ῥαψῳδός, εἰ μὴ συνείη τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ. τὸν γὰρ ῥαψῳδὸν, ἑρμηνέα δεῖ τοῦ ποιητοῦ τῆς διανοίας γίγνεσθαι τοῖς ἀκούουσι. τοῦτο δὲ καλῶς ποιεῖν, μὴ γιγνώσκοντα ὅ,τι λέγει ὁ ποιητής, ἀδύνατον. ταῦτα οὖν πάντα ἄξια ζηλοῦσθαι. Ι. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ἐμοὶ γ' οὖν τοῦτο πλεῖστον ἔργον παρέσχε τῆς τέχνης· καὶ οἶμαι κάλλιστα ἀνθρώπων λέγειν περὶ Ὁμήρου. ὡς οὔτε Μητρόδωρος ὁ Λαμψακηνός, οὔτε Στησίμβροτος ὁ Θάσιος, οὔτε Γλαύκων, οὔτε ἄλλος οὐδεὶς τῶν πώποτε γενομένων
F ἔσχεν εἰπεῖν οὕτω πολλὰς καὶ καλὰς διανοίας περὶ Ὁμήρου, ὅσας ἐγώ. ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ Ἴων. δῆλον γὰρ ὅτι οὐ φθονήσεις μοι ἐπιδεῖξαι. Ι. Καὶ μὴν ἄξιον ἀκοῦσαι, ὦ Σώκρατες, ὡς εὖ κεκόσμηκα τὸν Ὅμηρον. ὥστε οἶμαι ὑπὸ Ὁμηριδῶν ἄξιος εἶναι χρυσῷ στεφάνῳ στεφανωθῆναι.

Digitized by Google

μόν τι τὰ πολλὰ διελήλυθε, καὶ περὶ ὁμιλιῶν πρὸς ἀλλήλους ἀνθρώπων ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν, καὶ ἰδιωτῶν, C καὶ δημιουργῶν· καὶ περὶ θεῶν πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὁμιλούντων, ὡς ὁμιλοῦσι· καὶ περὶ τῶν οὐρανίων παθημάτων, καὶ περὶ τῶν ἐν ἅδου· καὶ γενέσεις καὶ θεῶν καὶ ἡρώων; οὐ ταῦτά ἐστι περὶ ὧν Ὅμηρος τὴν ποίησιν πεποίηκεν; Ι. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Σ. Τί δαί; οἱ ἄλλοι ποιηταὶ οὐ περὶ τῶν αὐτῶν τούτων; Ι. Ναί· ἀλλ' ὦ Σώκρατες, οὐχ ὁμοίως πεποιήκασι καὶ Ὅμηρος. Σ. Τί μήν; κάκιον; Ι. Πολύ γε. Σ. Ὅμηρος δὲ ἄμεινον; Ι. Ἄμεινον μέντοι νὴ Δία. Σ. Οὐκοῦν, ὦ φίλη κεφαλὴ Ἴων, ὅταν περὶ ἀριθμοῦ πολλῶν D λεγόντων, εἷς τις ἄριστα λέγῃ, γνώσεται δήπου τις τὸν εὖ λέγοντα; Ι. Φημί. Σ. Πότερον οὖν ὁ αὐτὸς ὅσπερ καὶ τοὺς κακῶς λέγοντας, ἢ ἄλλος; Ι. Ὁ αὐτὸς δήπου. Σ. Οὐκοῦν ὁ τὴν ἀριθμητικὴν τέχνην ἔχων, οὗτός ἐστι; Ι. Ναί. Σ. Τί δ' ὅταν πολλῶν λεγόντων περὶ ὑγιεινῶν σιτίων, ὁποῖά ἐστιν, εἷς τις ἄριστα λέγῃ, πότερον ἕτερος μέν τις τὸν ἄριστα λέγοντα γνώσεται, ὅτι ἄριστα λέγει, ἕτερος δὲ τὸν κάκιον, ὅτι κάκιον; ἢ ὁ αὐτός; Ι. Δῆλον δήπου, ὁ αὐτός. Σ. Τίς οὗτος; τί ὄνομα αὐτῷ; Ι. Ἰατρός. Σ. Οὐκοῦν ἐν κεφαλαίῳ λέγομεν ὡς ὁ αὐτὸς γνώσεται ἀεὶ περὶ τῶν E αὐτῶν, πολλῶν λεγόντων, ὅστις τε εὖ λέγει καὶ ὅστις κακῶς· ἢ, εἰ μὴ γνώσεται τὸν κακῶς λέγοντα, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸν εὖ, περί γε τοῦ αὐτοῦ. Ι. Οὕτως. Σ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς γίγνεται δεινὸς περὶ ἀμφοτέρων; Ι. Ναί. Σ. Οὐκοῦν σὺ φῂς καὶ Ὅμηρον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς (ἐν οἷς καὶ Ἡσίοδος καὶ Ἀρχίλοχός ἐστι) περί γε τῶν αὐτῶν λέγειν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ τὸν μὲν εὖ γε, τοὺς δὲ χεῖρον; Ι. Καὶ ἀληθῆ λέγω. Σ. Οὐκοῦν εἴπερ τὸν εὖ λέγοντα γιγνώσκεις, καὶ τοὺς χεῖρον λέγοντας γιγνώσκεις ἂν ὅτι χεῖρον λέγουσιν. Ι. Ἔοικέ γε. Σ. Οὐκοῦν, ὦ βέλτι- F στε, ὁμοίως τὸν Ἴωνα λέγοντες, περὶ Ὁμήρου τε δεινὸν εἶναι καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν, οὐχ ἁμαρτησόμεθα. ἐπειδή γε αὐτὸς ὁμολογεῖ τὸν αὐτὸν ἔσεσθαι κριτὴν ἱκανὸν πάντων, ὅσοι ἂν περὶ τῶν αὐτῶν λέγωσι, τοὺς δὲ ποιητὰς σχεδὸν ἅπαντας τὰ αὐτὰ ποιεῖν.

ſtant? Nónne multa quæ ad bellum, & quæ ad conſuetudines bonorum inuicem, malorúmque, priuatorum atque opificum attinent, enarrauit? Et de diis quemadmodum ſecum inuicem, & cum hominibus verſantur, déque affectionibus cœleſtibus? item & de his quæ apud inferos ſunt, tum deorum & heroum generationes cecinit? Nónne circa hæc omnis Homeri poeſis verſatur? IO. Vera, ô Socrates, loqueris. SOCRA. Nónne eadem cæteri poetæ decantant? IO. Eadem certè, ſed non ita cæteri vt Homerus. SOCRA. An fortè deterius? IO. Multò deterius. SOCRA. Melius ergo Homerus? IO. Melius certè. SOC. O Io, lepidum caput, cùm multi de numero verba faciunt, & eorum aliquis rectè dicit, nónne poteſt quiſpiam ea in re bene dicentem noſſe? IO. Poteſt. SOCRA. Nunquid ille ipſe, qui malè dicentem noſcit, an alius? IO. Ipſe idem. SOCR. An non hic eſt qui arithmetica arte eſt præditus? IO. Profectò. SOCRA. Cùm multi de cibis, quales ſalubres ſint, loquuntur, & aliquis rectè ea de re loquitur, verum alius quidam bene dicentem quòd rectè, alius malè dicentem quòd malè dicat, animaduertet? an vnus, & idem? IO. Idem proculdubio. SOC. Quis hic? quod illi nomen? IO. Medicus. SOCRAT. Nónne ſummatim dicimus, cùm plures eadem de re loquuntur, quòd vnus atque idem tam illum qui malè, quàm illum qui bene loquitur internoſcet: & niſi eum qui in eadem re aberrat, cognouerit, nunquam eum qui rectè ſentit agnoſcet? IO. Profectò. SOCRA. An non ipſe idem in vtriſque peritus eſt? IO. Prorſus. SOCRA. Homerum atque alios poetas, è quorum numero eſt Heſiodus, & Archilochus, eadem referre aſſeris? non tamen eodem modo, ſed melius Homerum, alios autem deterius? IO. Et vera loquor. SOC. Si illum qui bene dicit cognoſcis, eos qui malè dicunt, quòd errent intelligis. IO. Cõuenit. SOC. Si ergo dicamus, ô vir optime, Ioné circa Homerũ aliósq; poetas ſimiliter peritũ eſſe atque vehementem, nequaquam errabimus: quádoquidem ipſe iudicem eundem idoneum eſſe circa omnes illos qui eadem in re verſantur, confitetur, poetas verò penè omnes eadem effingere.

… nunquid pingendi ars totum quiddam eſt? IO. Eſt. SOC. Nonne pictores multi, partim boni, partim mali, & ſunt & fuerunt? IO. Certè. SOC. Vidiſtíne aliquem qui & ea quę rectè, & quæ non rectè Polygnotus Aglaophontis filius pinxit, ſufficienter oſtendere potuit: quæ verò pictores alij, non potuit: & ſi quis aliorum pictorum opus oſtenderit, obdormiat, neque facultas illi ad dicendum aliquid conijciendúmque ſuppetat? cùm verò de Polygnoto, vel de vno quouis pictore ſit iudicandum, expergiſcatur, & mentem adhibeat, & facultatem dicendi habeat? IO. Non per Iouem. SOCRATES. Quid in fabris ſtatuariis? vidiſti quenquam qui ea quæ Dædalus Metionius aut Epius Panopei filius, aut Theodorus Samius, vel alius quiſpiam ſtatuarum faber, bene eſt machinatus, exponere valeat, in aliorum verò ſculptorum operibus torpeat atque obmuteſcat? IO. Per Iouem nunquam virum talem reperi. SOCR. Atqui nec in tibiarum flatu vt arbitror, nec in pulſu citharę: nec in illo ad citharam cantu, neque in rhapſodia virum intuitus es, qui Olympi opera, vel Thamyræ, vel Orphei, aut Ithacenſis Phemij rhapſodi exprimere poſſit, in operibus verò Ionis Epheſij deficiat, neque percipere conferréque poſſit, quæ bene & quæ contra modulatur. IO. Quid in hoc tibi contradicam non habeo, ſed tamen mihi ipſi conſcius ſum, me præ cęteris hominibus pulcherrima de Homero referre, neque deeſſe mihi dicendi copiam: alios verò omnes hac in re me laudare, in cæteris verò nequaquam. Tu verò quidnam hoc ſit vide. IO. Video, ô Io, & quod mihi id eſſe videtur, tibi aperire incipiam. Vt bene de Homero loquaris ars tibi non præſtat, vt modò dicebam, ſed diuina vis eſt quæ te mouet, ſicut in lapide quem Magnetem Euripides nominauit, nonnulli Heracleum vocant. Qui lapis non ſolùm ferreos anulos trahit, ſed vim etiam anulis ipſis infundit, qua hoc idem efficere poſſint, ac perinde vt lapis, alios anulos trahere.

…νω. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ γραφῆς πολλοὶ καὶ εἰσὶ καὶ γεγόνασιν ἀγαθοὶ καὶ φαῦλοι; Ι. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἤδη οὖν τινα εἶδες ὅστις περὶ μὲν Πολυγνώτου τοῦ Ἀγλαοφῶντος δεινός ἐστιν ἀποφαίνειν ἃ εὖ τε γράφει καὶ ἃ μή, περὶ δὲ τῶν ἄλλων γραφέων ἀδύνατος; καὶ ἐπειδὰν μέν τις τὰ τῶν ἄλλων ζωγράφων ἔργα ἐπιδεικνύῃ, νυστάζει τε καὶ ἀπορεῖ, καὶ οὐκ ἔχει ὅ,τι συμβάληται· ἐπειδὰν δὲ περὶ Πολυγνώτου, ἢ ἄλλου ὅτου βούλει
D τῶν γραφέων, ἑνὸς μόνου, δέῃ ἀποφήνασθαι γνώμην, ἐγρήγορέ τε καὶ προσέχει τὸν νοῦν, καὶ εὐπορεῖ ὅ,τι εἴπῃ; Ι. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐ δῆτα. ΣΩ. Τί δέ; ἐν ἀνδριαντοποιίᾳ ἤδη τιν' εἶδες, ὅστις περὶ μὲν Δαιδάλου τοῦ Μητίονος, ἢ Ἐπειοῦ τοῦ Πανοπέως, ἢ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου, ἢ ἄλλου τινὸς ἀνδριαντοποιοῦ, ἑνὸς πέρι, δεινός ἐστιν ἐξηγεῖσθαι ἃ εὖ πεποίηκεν· ἐν δὲ τοῖς τῶν ἄλλων ἀνδριαντοποιῶν ἔργοις ἀπορεῖ τε καὶ νυστάζει, οὐκ ἔχων ὅ,τι εἴπῃ; Ι. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐδὲ τοῦτον ἑώρακα. ΣΩ. Ἀλλὰ μήν, ὥς γ' ἐγὼ οἶμαι, οὐδ' ἐν αὐλήσει γε, οὐδὲ ἐν κιθαρίσει, οὐδὲ ἐν κιθαρῳδίᾳ, οὐδὲ ἐν ῥαψῳδίᾳ, οὐδὲ πώποτ' εἶδες ἄνδρα ὅστις περὶ μὲν Ὀλύμπου δεινός ἐστιν
E ἐξηγεῖσθαι, ἢ περὶ Θαμύρου, ἢ περὶ Ὀρφέως, ἢ περὶ Φημίου τοῦ Ἰθακησίου ῥαψῳδοῦ· περὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ἐφεσίου ἀπορεῖ, καὶ οὐκ ἔχει συμβάλλεσθαι ἅ τε εὖ ῥαψῳδεῖ καὶ ἃ μή. Ι. Οὐκ ἔχω σοι περὶ τούτου ἀντιλέγειν, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ἐκεῖνο ἐμαυτῷ σύνοιδα, ὅτι περὶ Ὁμήρου κάλλιστ' ἀνθρώπων λέγω καὶ εὐπορῶ, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες με φασὶν εὖ λέγειν· περὶ δὲ τῶν ἄλλων, οὔ. καίτοι ὅρα τοῦτο τί ἐστι. ΣΩ. Καὶ ὁρῶ, ὦ Ἴων, καὶ ἔρχομαί γέ σοι ἀποφανούμενος ὅ μοι δοκεῖ τοῦτο εἶναι. ἔστι γὰρ τοῦτο τέχνη μὲν οὐκ ὂν παρὰ σοὶ περὶ Ὁμήρου εὖ λέγειν (ὃ νῦν δὴ ἔλεγον) θεία δὲ δύναμις ἥ
F σε κινεῖ, ὥσπερ ἐν τῇ λίθῳ, ἣν Εὐριπίδης μὲν Μαγνῆτιν ὠνόμασεν, οἱ δὲ πολλοὶ Ἡρακλείαν. καὶ γὰρ αὕτη ἡ λίθος, οὐ μόνον αὐτοὺς τοὺς δακτυλίους ἄγει τοὺς σιδηροῦς, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐντίθησι τοῖς δακτυλίοις ὥστ' αὖ δύνασθαι ταὐτὸν τοῦτο ποιεῖν ὅπερ ἡ λίθος, ἄλλους ἄγειν δακτυλίους.

πρὶν ἂν ἔνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων, καὶ ὁ νοῦς μηκέτι ἐν αὐτῷ ἐνῇ. ἕως δ' ἂν τουτὶ ἔχῃ τὸ κτῆμα, C ἀδύνατος πᾶς ποιεῖν ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ χρησμῳδεῖν. ἅτε οὖν οὐ τέχνῃ ποιοῦντες, καὶ πολλὰ λέγοντες καὶ καλὰ περὶ τῶν πραγμάτων, ὥσπερ σὺ περὶ Ὁμήρου, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ, τοῦτο μόνον οἷός τε ἕκαστος ποιεῖν καλῶς, ἐφ' ὃ ἡ Μοῦσα αὐτὸν ὥρμησεν, ὁ μὲν διθυράμβους, ὁ δὲ ἐγκώμια, ὁ δὲ ὑπορχήματα, ὁ δ' ἔπη, ὁ δ' ἰάμβους. τὰ δ' ἄλλα φαῦλος αὐτῶν ἕκαστος ἐστίν. οὐ γὰρ τέχνῃ ταῦτα λέγουσιν, ἀλλὰ θείᾳ δυνάμει. ἐπεὶ εἰ περὶ ἑνὸς τέχνῃ καλῶς ἠπίσταντο λέγειν, κἂν περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. διὰ ταῦτα δὲ ὁ θεός, ἐξαιρούμενος τούτων τὸν νοῦν, τούτοις χρῆται ὑπηρέταις, καὶ τοῖς χρησμῳδοῖς, καὶ τοῖς μάντεσι τοῖς D θείοις, ἵνα ἡμεῖς οἱ ἀκούοντες εἰδῶμεν ὅτι οὐχ οὗτοί εἰσιν οἱ ταῦτα λέγοντες, οὕτω πολλοῦ ἄξια, οἷς νοῦς μὴ πάρεστιν, ἀλλ' ὁ θεὸς αὐτός ἐστιν ὁ λέγων. διὰ τούτων δὲ φθέγγεται πρὸς ἡμᾶς. μέγιστον δὲ τεκμήριον τῷ λόγῳ Τύνιχος ὁ Χαλκιδεύς, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν πώποτ' ἐποίησε ποίημα ὅτου τις ἂν ἀξιώσειε μνησθῆναι, τὸν δὲ παίωνα ὃν πάντες ᾄδουσι, σχεδόν τι πάντων μελῶν κάλλιστον, ἀτεχνῶς (ὅπερ αὐτὸς λέγει) εὕρημά τι Μουσᾶν. ἐν τούτῳ γὰρ δὴ μάλιστα μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι ἡμῖν, ἵνα μὴ διστάζωμεν, ὅτι οὐκ ἀνθρώπινά ἐστι τὰ E καλὰ ταῦτα ποιήματα, οὐδὲ ἀνθρώπων, ἀλλὰ θεῖα καὶ θεῶν· οἱ δὲ ποιηταὶ οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἑρμηνεῖς εἰσι τῶν θεῶν, κατεχόμενοι ἐξ ὅτου ἂν ἕκαστος κατέχηται. ταῦτα ἐνδεικνύμενος ὁ θεός, ἐξεπίτηδες διὰ τοῦ φαυλοτάτου ποιητοῦ τὸ κάλλιστον μέλος ᾖσεν. ἢ οὐ δοκῶ σοι ἀληθῆ λέγειν, ὦ Ἴων; Ι. Ναὶ μὰ τὸν Δία, ἔμοιγε. ἅπτει γάρ πως μου τοῖς λόγοις τῆς ψυχῆς, ὦ Σώκρατες· καί μοι δοκοῦσι θείᾳ μοίρᾳ ἡμῖν παρὰ τῶν θεῶν ταῦτα οἱ ἀγαθοὶ ποιηταὶ ἑρμηνεύειν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑμεῖς αὖ οἱ ῥαψῳδοὶ τὰ τῶν ποιητῶν ἑρμηνεύετε; Ι. Καὶ τοῦτο ἀληθὲς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἑρμηνέων ἑρμηνεῖς F γίγνεσθε; Ι. Παντάπασί γε. ΣΩ. Ἔχε δή, καί μοι τόδε εἰπὲ ὦ Ἴων, καὶ μὴ ἀποκρύψῃ, ὅ, τι ἄν σε ἔρωμαι· ὅταν εὖ εἴπῃς ἔπη, καὶ ἐκπλήξῃς μάλιστα τοὺς θεωμένους, ἢ τὸν Ὀδυσσέα ὅταν ἐπὶ τὸν οὐδὸν ἐφαλλόμενον ᾄδῃς, ἐκφανῆ γιγνόμενον τοῖς μνηστῆρσι, καὶ ἐκχέοντα τοὺς ὀιστοὺς πρὸ τῶν ποδῶν,

dare oracula quiſquam poteſt. Non arte igitur aliqua hæc præclara canunt, quæ tu de Homero refers, ſed ſorte diuina id quiſque rectè efficere poteſt, ad quod Muſa quempiam incitauit. Hic Dithyrambos, ille laudes alicuius, hic Hyporchemata choreaſque, alius carmina, alius item iambos canit. Ad cætera vero illorum quiſque rudis, & ineptus eſt. Non enim arte, ſed diuina vi hæc dicunt. Nam ſi de vno quoquam horum per artem rectè loqui ſcirent, de cæteris quoque omnibus idem poſſent. Ob hanc verò cauſam Deus illis mentem ſurripiens, ipſis tanquam miniſtris vtitur oraculorúmque nunciis, & diuinis vatibus, vt nos qui audimus, percipiamus non eos eſſe qui tam digna referunt, cùm ſuæ mentis compotes minimè ſint, ſed hæc deum loqui, & per hos nobis hæc inclamare. Huic autem rei euidentiſſimo argumento eſſe poteſt Tynichus Chalcidenſis, qui antea poema nullum memoria dignum compoſuerat: hymnum autem in Apollinem quem omnes cantent, omnium fermè cantilenarum pulcherrimum, Muſarum inſpiratione inueniſſe ſe dicit. In hoc maximè deus oſtendiſſe videtur nobis dubitandum non eſſe, quin præclara hæc poemata, diuina deorúmque potius quàm humana hominúmque ſint opera. Poetæ autem nihil aliud ſint, quàm deorum interpretes, dum ſunt furore correpti, à quocunque tandem numine quis corripiatur. Quod quidem deus oſtendere volens, de induſtria per ineptiſſimum poetam, pulcherrimam cecinit melodiam. An non vera tibi referre videor? IO. Mihi certè per Iouem. Atque animum meum his ſermonibus Socrates demulces, & afficis. At diuina quadam ſorte à diis poetæ inſignes hæc nobis interpretari videntur. SOCRAT. Nónne vos rhapſodi poetarum ſcripta interpretamini? IO. Vera narras. SOC. An non interpretum interpretes eſtis? IO. Sumus. SOC. Animaduerte quid velim, & hoc mihi reſponde, ô Io: neque id de quo te interrogabo, mihi occultaueris. Cùm aptè carmina refers, & ſtupore perculſos reddis ſpectantes, ſiue dum Vlyſſem in limé inſilientem cantas, & procis palàm ſe oſtendentem, atque ſagittas ante pedes effundentem:

... morum inquam quos ſub magnete lapide vim inuicem ſuſcipere referebam? Medius autem es tu recitator, & minus: primus autem eſt ipſe poeta: deus verò per omnes iſtos hominum animum quocunque vult, trahit, dum inuicem vim ſuſpendit, & traiicit: ex quo velut ex illo lapide ſeries longa dependet, qua è latere gradatim nectuntur hi qui in choro ſaltant, & præceptores & ſubpræceptores, huiúſue catenæ à Muſa anuli ſuſpenduntur, poetarum autem hic ex alia, ille rurſus ex alia muſa ſuſpenditur. Vocamus autem id nos mente capi, quod quidem illi proximum eſt. Nam ab his vtique primis anulis qui poetæ ſunt: alij rurſus ab aliis corripiuntur, diuinique fiunt: nonnulli ab Orpheo, à Muſæo alij: nec pauci ab Homero occupantur, atque tenentur, quorum ô Io, vnus es qui ab Homero furore correptus es. Et ſi quis ſcripta alterius poetæ cecinerit, obdormiſcis, atque tibi dicendi deeſt facultas. ſi quis verò huius poetæ decantauerit melodiam, confeſtim excitaris, animus ſallit, & dicendi facultas ſufficit. non enim arte neque ſcientia, ſed de diuina quadam ſorte, & mentis occupatione, ea quæ de Homero dicis, recenſes. Et quemadmodum Corybantes illam duntaxat melodiam acutè ſentiunt, quæ illius dei eſt à quo rapiuntur, ad eúmque concentum decentibus verbis & figuris abundant, alios verò contemnunt: ita & tu, ô Io, ſi quis Homeri mentionem fecerit, es in dicendo facundus, in aliis verò tibi copia deeſt. Eius itaque quod quærebas quamobrem circa Homerum copioſus es, circa alios deficis, hæc eſt cauſa, quoniam non arte, ſed diuina ſorte grauis es Homeri laudator. IO. Rectè dicis, ô Socrates: admirarer tamen ſi tam acutè diſſereres, vt mihi prorſus perſuaderes me cùm lymphatus atque furens ſum, Homerum laudibus celebrare, neque enim furens vt arbitror tibi videre, ſi me de Homero verba facientem audires.

λῶντας, αὐτὸς κλαύσομαι, ἀργύριον ἀπολλύς. Σ. Οἶσθα οὖν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ θεατὴς, τῶν δακτυλίων ὁ ἔσχατος, ὧν ἐγὼ ἔλεγον ὑπὸ τῆς Ἡρακλεώτιδος λίθου ἀπ' ἀλλήλων τὴν δύναμιν λαμβάνειν; ὁ δὲ μέσος, σὺ ὁ ῥαψῳδὸς καὶ ὑποκριτής· ὁ δὲ πρῶτος, αὐτὸς ὁ ποιητής. ὁ δὲ θεὸς διὰ πάντων τούτων ἕλκει τὴν ψυχὴν ὅποι ἂν βούληται τῶν ἀνθρώπων, ἀνακρεμαννὺς ἐξ ἀλλήλων τὴν δύναμιν, καὶ ὥσπερ ἐκ τῆς λίθου ἐκείνης ὁρμαθὸς πάμπολυς ἐξήρτη-
D ται χορευτῶν τε καὶ διδασκάλων καὶ ὑποδιδασκάλων, ἐκ πλαγίου ἐξηρτημένων, τῶν τῆς μούσης ἐκκρεμαμένων δακτυλίων. καὶ ὁ μὲν τῶν ποιητῶν, ἐξ ἄλλης Μούσης, ὁ δὲ ἐξ ἄλλης ἐξήρτηται. ὀνομάζομεν δὲ αὐτὸ, κατέχεται. τὸ δέ ἐστι παραπλήσιον· ἔχεται γάρ. ἐκ δὲ τούτων τῶν πρώτων δακτυλίων, τῶν ποιητῶν ἄλλοι ἐξ ἄλλου αὖ ἠρτημένοι εἰσὶ, καὶ ἐνθουσιάζουσιν, οἱ μὲν, ἐξ Ὀρφέως, οἱ δὲ, ἐκ Μουσαίου· οἱ δὲ πολλοὶ ἐξ Ὁμήρου κατέχονταί τε καὶ ἔχονται. ὧν σὺ, ὦ Ἴων, εἷς εἶ, καὶ κατέχῃ ἐξ Ὁμήρου. καὶ ἐπειδὰν μέν τις ἄλλου του ποιητοῦ ᾄδῃ, καθεύδεις τε καὶ ἀπορεῖς ὅ,τι λέγῃς· ἐπειδὰν
E δὲ τούτου τοῦ ποιητοῦ φθέγξηταί τις μέλος, εὐθὺς ἐγρήγορας, καὶ ὀρχεῖταί σου ἡ ψυχὴ, καὶ εὐπορεῖς ὅ,τι λέγῃς. οὐ γὰρ τέχνῃ οὐδ' ἐπιστήμῃ περὶ Ὁμήρου λέγεις ἃ λέγεις, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ καὶ κατοκωχῇ· ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες ἐκείνου μόνου αἰσθάνονται τοῦ μέλους ὀξέως, ὃ ἂν ᾖ τοῦ θεοῦ ἐξ ὅτου ἂν κατέχωνται, καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέλος καὶ σχημάτων καὶ ῥημάτων εὐποροῦσι, τῶν δὲ ἄλλων οὐ φροντίζουσιν. οὕτω καὶ σὺ, ὦ Ἴων, περὶ μὲν Ὁμήρου ὅταν τις μνησθῇ, εὐπορεῖς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀπορεῖς. τούτου δ' ἐστὶ τὸ αἴτιον ὅ,μ' ἐρωτᾷς, δι' ὅτι σὺ περὶ μὲν Ὁμήρου εὐπορεῖς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων, οὔ· ὅτι οὐ τέ-
F χνῃ ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ, Ὁμήρου δεινὸς εἶ ἐπαινέτης. Ι. Σὺ μὲν εὖ λέγεις, ὦ Σώκρατες, θαυμάζοιμι μέντ' ἂν εἰ οὕτως εὖ εἴποις, ὥστε με ἀναπεῖσαι ὡς ἐγὼ κατεχόμενος καὶ μαινόμενος Ὅμηρον ἐπαινῶ. οἶμαι δὲ οὐδ' ἂν σοὶ δόξαιμι εἴ μου ἀκούσαις λέγοντος περὶ Ὁμήρου.

HH. iij.

Ἡνίοχος δήπου. Σ. Πότερον ὅτι τέχνην ταύτην ἔχει, ἢ κατ'
ἄλλο τι; Ι. Οὔκ· ἀλλ' ὅτι τέχνην. Σ. Οὐκοῦν ἑκάστῃ τῶν C
τεχνῶν ἀποδέδοταί τι ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἔργον οἵα τε εἶναι γιγνώ-
σκειν; οὐ γάρ που ἃ κυβερνητικῇ γιγνώσκομεν, γνωσόμεθα καὶ
ἰατρικῇ. Ι. Οὐ δῆτα. Σ. Οὐδέ γε ἃ ἰατρικῇ, ταῦτα καὶ
τεκτονικῇ. Ι. Οὐ δῆτα. Σ. Οὐκοῦν οὕτω καὶ κατὰ πασῶν τῶν
τεχνῶν, ἃ τῇ ἑτέρᾳ τέχνῃ γιγνώσκομεν, οὐ γνωσόμεθα τῇ ἑ-
τέρᾳ; τόδε δέ μοι πρότερον τούτου ἀπόκριναι· τὴν μὲν ἑ-
τέραν φῂς εἶναί τινα τέχνην, τὴν δ' ἑτέραν; Ι. Ναί. Σ. Ἆ-
ρα, ὥσπερ ἐγὼ τεκμαιρόμενος, ὅταν ἡ μὲν ἑτέρων πραγ-
μάτων ᾖ ἐπιστήμη, ἡ δ' ἑτέρων, οὕτω καλῶ τὴν μὲν ἄλλην,
τὴν δὲ ἄλλην τέχνην, οὕτω καὶ σύ; Ι. Ναί. Σ. Εἰ γάρ που τῶν D
αὐτῶν πραγμάτων ἐπιστήμη εἴη τις, τί ἂν τὴν μὲν ἑτέραν φαῖμεν
εἶναι, τὴν δ' ἑτέραν, ὁπότε γε ταὐτὰ εἴη εἰδέναι ἀπ' ἀμφο-
τέρων; ὥσπερ ἐγώ τε γιγνώσκω ὅτι πέντε εἰσὶν οὗτοι οἱ δάκτυ-
λοι, καὶ σύ, ὥσπερ ἐγώ, περὶ τούτων ταὐτὰ γιγνώσκεις. καὶ εἴ
σε ἐγὼ ἐροίμην εἰ τῇ αὐτῇ τέχνῃ γιγνώσκομεν τῇ ἀριθμη-
τικῇ τὰ αὐτὰ ἐγώ τε καὶ σύ, ἢ ἄλλῃ, φαίης ἂν δήπου τῇ αὐτῇ.
Ι. Ναί. Σ. Ὃ τοίνυν ἄρτι ἔμελλον ἐρήσεσθαί σε, νυνὶ εἰπέ.
εἰ κατὰ πασῶν τῶν τεχνῶν οὕτω σοι δοκεῖ, τῇ μὲν αὐτῇ τέχνῃ
τὰ αὐτὰ ἀναγκαῖον εἶναι γιγνώσκειν, τῇ δ' ἑτέρᾳ, μὴ τὰ αὐ-
τά· ἀλλ' εἴπερ ἄλλη ἐστίν, ἀναγκαῖον καὶ ἕτερα γιγνώσκειν. E
Ι. Οὕτω μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅστις ἂν
μὴ ἔχῃ τινὰ τέχνην, ταύτης τῆς τέχνης τὰ λεγόμενα ἢ
πραττόμενα καλῶς γιγνώσκειν οὐχ οἷός τ' ἔσται. Ι. Ἀληθῆ
λέγεις. Σ. Πότερον οὖν περὶ τῶν ἐπῶν ὧν εἶπες, εἴτε κα-
λῶς λέγει Ὅμηρος εἴτε μή, σὺ κάλλιον γνώσῃ ἢ ἡνίοχος;
Ι. Ἡνίοχος. Σ. Ῥαψῳδὸς γάρ που εἶ, ἀλλ' οὐχ ἡνίο-
χος. Ι. Ναί. Σ. Ἡ δὲ ῥαψῳδικὴ τέχνη ἑτέρα ἐστὶ τῆς ἡνιο-
χικῆς; Ι. Ναί. Σ. Εἰ ἄρα ἑτέρα, περὶ ἑτέρων καὶ ἐπι-
στήμη πραγμάτων ἐστί. Ι. Ναί. Σ. Τί δὲ δή, ὅ-
ταν Ὅμηρος λέγῃ ὡς τετρωμένῳ τῷ Μαχάονι Ἑκα- F
μήδη ἡ Νέστορος παλλακὴ κυκεῶνα πίνειν δίδωσι; καὶ λέ-
γει πως οὕτως,

Οἴνῳ πραμνείῳ (φησὶν) ἐπὶ δ' αἴγειον κνῆ τυρὸν
Κνήστι χαλκείῃ· παρὰ δὲ κρόμυον ποτῷ ὄψον.

medicus an auriga perciperet? IO. Auriga procul-
dubio. SOCR. Vtrum arte hoc iudicium fiat,
an alio quopiam? IO. Non alio certè quàm ar-
te. SOCR. Nonne cuique arti facultas à deo
tribuitur certi cuiuſdam operis iudicandi? neque
enim ea quæ gubernatoria arte cognoſcimus, me-
dicina quoque percipiemus. IO. Non certè. SOC.
Neq; etiam quæ medicina perſpicimus, archite-
ctura animaduertemus. IO. Non ſanè. SOC. An non
ſimiliter in omnibus artibus quę vna quadam ar-
te comprehendimus, alia minimè comprehen-
demus? Sed hoc prius mihi reſponde. Aliam & a-
liam artem eſſe aſſeris? IO. Aſſero. SOC. Nunquid
eadem tu qua ego coniectura artes diſcernis? Nam
ipſe quidem cùm hæc aliarum, illa aliarum rerum
ſcientia eſt, hanc aliam, illam aliam artem voco.
Tu verò? IO. Et ego. SOC. Si enim eiſdem de re-
bus ſcientia eſſet, cur hanc, aliam, & illam, aliam
vocaremus? quandoquidem eadem ab vtriſque
cognoſcerentur. Quemadmodum à me percipi-
tur quinque eſſe hos digitos, & tu ſicuti ego hoc i-
dem animaduertis. Vnde ſi te rogarem, vtrum ea-
dem arte arithmetica, an alia hæc eadem cogno-
ſcamus, reſponderes vtique quod eadem. IO. Cer-
tè. SOCR. Dic quod paulo antè interrogaueram,
vtrum ſecundum omnes artes videatur tibi dicen-
dum, quod eadem arte, eadem cognoſci neceſſariū
ſit, alia verò arte non eadem, ſed alia quædam
quandoquidem ars alia ipſa eſt. IO. Ita mihi vide-
tur, ô Socrates. SOC. Si quis artem aliquam aſſequu-
tus non fuerit, dicta vel facta huius artis bene di-
ſcernere nequaquam poterit. IO. Vera narras. SOC.
Ea carmina quæ tu retuliſti, ſiue bene ſiue malè ab
Homero canantur, vtrum tu melius, an auriga
perciperet? IO. Auriga. SOCR. Recitator enim es,
non auriga. IO. Nempe. SOC. Recitatoria verò fa-
cultas ab aurigaria alia eſt. IO. Videlicet. SOC. Quòd
ſi alia ars eſt, aliarum quoque rerum ſcientia eſt.
IO. Aliarum profectò. SOCR. Quid verò cùm
Homerus illud affert, quòd Hecamede Ne-
ſtoris pellex ſaucio Machaoni medelæ po-
tionem porrigit, cui vinum Pramnium in-
fundit, inſuper atterit caſeum caprinum æneo
quodam inſtrumento, farinam quoque caſeo
miſcet, & ad hæc cepe obſonij loco apponit?

ora.

Veſtibulum plenum eſt ſimulacris, omnis & aula.

Sub tenebris erebus riget, extinctoque per orbem

Lumine velatur triſti caligine cælum.

Sæpenumero etiam in Iliade, vt in murorum expugnatione, quæ ad vatem pertinent, tangit. Ibi enim ſic inquit,

Certabant Danai Troiæ perrumpere muros,

Altiuolánſque Iouis pendebat deſuper ales,

Vnguibus incuruis rubrum complexa draconē. D

Pellebátque acies in læuam dum ferus ille

Reſpirans, & adhuc transfixo pectore luctans,

Ore petens aquilam perſtrinxit vulnere guttur.

Illa dolens anguem dimiſit in agmina lapſum,

Sauciáque in ventos pennis ſublata refugit.

Hæc equidem dicam, & alia huiuſmodi à vate conſideranda, iudicandáque eſſe. IO. Et vera quidem dices, ô Socrates. SOCRAT. Et tu, ô Io, vera narras. Age quemadmodum ego tibi ex Odyſſea & Iliade excerpſi quæ ad vatem, quæ ad medicum, quæ ad piſcatorem pertinere videntur, ſic & tu qui maiorem in Homeri E ſcriptis peritiam habes, eligas, & adducas in medium, quæ ſunt recitatoris propria, quæ præter alios homines ipſi conſiderare iudicaréque conuenit. IO. Omnia, ô Socrates, aſſero. SOCRAT. Non omnia tu ſuprà dicebas, ô Io. Num ita obliuioſus es? Atqui non decet recitatorem hominem obliuioſum eſſe. IO. Quidnam obliuiſcor? SOC. Non memoria tenes artem recitandi aliam ab aurigaria dixiſſe? IO. Teneo. SOC. Nónne cùm alia ſit, alia cognituram es confeſſus? IO. Profectò. SOC. Non igitur omnia percipiet ſecundum ſermonem tuum ars recitandi, neque ipſe etiam recitator. IO. Imo F omnia præter talia quædam. SOCRA. Cùm præter talia quædam dicis, præter ea quæ aliarum artium ſunt ferme ſignificas. Sed quænam cognoſcet, poſtquam non omnia noſcit? IO. Quæ decens eſt vt vir loquatur, quæ mulier, ſeruus, liber, ſubiectus, princeps, hæc omnia noſcet.

εἰδώλων δὲ πλέον πρόθυρον, πλείη δὲ καὶ αὐλή,

ἱεμένων ἔρεβόσδε ὑπὸ ζόφον· ἠέλιος δὲ

οὐρανοῦ ἐξαπόλωλε, κακὴ δ' ἐπιδέδρομεν ἀχλύς.

Πολλαχοῦ δὲ καὶ ἐν Ἰλιάδι· οἷον καὶ ἐπὶ τειχομαχίᾳ. λέγει γὰρ καὶ ἐνταῦθα,

Ὄρνις γάρ σφιν ἐπῆλθε περησέμεναι μεμαῶσιν,

αἰετὸς ὑψιπέτης, ἐπ' ἀριστερὰ λαὸν ἐέργων

φοινήεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον,

ζωόν, ἔτ' ἀσπαίροντα· καὶ οὔπω λήθετο χάρμης.

κόψε γὰρ αὐτὸν ἔχοντα κατὰ στῆθος παρὰ δειρήν,

ἰδνωθεὶς ὀπίσω. ὁ δ' ἀπὸ ἕθεν ἧκε χαμᾶζε,

ἀλγήσας ὀδύνῃσι, μέσῳ δ' ἐγκάββαλ' ὁμίλῳ·

αὐτὸς δὲ κλάγξας πέτετο πνοιῇς ἀνέμοιο.

Ταῦτα φήσω καὶ τὰ τοιαῦτα τῷ μάντει προσήκειν καὶ σκοπεῖν καὶ κρίνειν. Ι. Ἀληθῆ γε σὺ λέγων, ὦ Σώκρατες. Σ. Καὶ σύ γε, ὦ Ἴων, ἀληθῆ ταῦτα λέγεις. ἴθι δή, καὶ σὺ ἐμοί, ὥσπερ ἐγώ σοι ἐξέλεξα καὶ ἐξ Ὀδυσσείας καὶ ἐξ Ἰλιάδος, ὁποῖα τοῦ μάντεώς ἐστι, καὶ ὁποῖα τοῦ ἰατροῦ, καὶ ὁποῖα τοῦ ἁλιέως, οὕτω καὶ σὺ ἐμοὶ ἔκλεξον (ἐπειδὴ καὶ ἐμπειρότερος εἶ ἐμοῦ τῶν Ὁμήρου) ὁποῖα τοῦ ῥαψῳδοῦ ἐστιν, ὦ Ἴων, καὶ τῆς τέχνης τῆς ῥαψῳδικῆς, ἃ τῷ ῥαψῳδῷ προσήκει καὶ σκοπεῖσθαι καὶ διακρίνειν παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ι. Ἐγὼ μέν φημι, ὦ Σώκρατες, ἅπαντα. Σ. Οὐ σύ γε ἔφης, ὦ Ἴων, ἅπαντα. ἢ οὕτως ἐπιλήσμων εἶ; καίτοι οὐκ ἂν πρέποι γε ἐπιλήσμονα εἶναι ῥαψῳδὸν ἄνδρα. Ι. Τί δὲ δὴ ἐπιλανθάνομαι; Σ. Οὐ μέμνησαι ὅτι ἔφησθα τὴν ῥαψῳδικὴν τέχνην ἑτέραν εἶναι τῆς ἡνιοχικῆς; Ι. Μέμνημαι. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἑτέραν οὖσαν ἕτερα γνώσεσθαι ὡμολόγεις; Ι. Ναί. ΣΩ. Οὐκ ἄρα πάντα γε γνώσεται ἡ ῥαψῳδική, κατὰ τὸν σὸν λόγον, οὐδὲ ὁ ῥαψῳδός. Ι. Πλήν γε ἴσως τὰ τοιαῦτα, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Τὰ τοιαῦτα δὲ λέγεις, πλὴν τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν σχεδόν τι. ἀλλὰ ποῖα δὴ γνώσεται, ἐπειδὴ οὐχ ἅπαντα; Ι. Ἃ πρέπει (οἶμαι ἔγωγε) ἀνδρὶ εἰπεῖν, καὶ ὁποῖα γυναικί, καὶ ὁποῖα δούλῳ, καὶ ὁποῖα ἐλευθέρῳ, καὶ ὁποῖα ἀρχομένῳ, καὶ ὁποῖα ἄρχοντι

πικείου; Ι. Ἱππεύς, ἔγωγ' ἄν. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ καὶ τοὺς εὖ κιθαρίζοντας διεγίγνωσκες, ὡμολόγεις ἄν, ᾗ κιθαριστὴς εἶ, ταύτῃ διαγιγνώσκειν, ἀλλ' οὐχ ᾗ ἱππεύς. C Ι. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ στρατιωτικὰ γιγνώσκεις, πότερον ᾗ στρατηγικὸς εἶ γιγνώσκεις, ἢ ᾗ ῥαψῳδὸς ἀγαθός; Ι. Οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ διαφέρειν. ΣΩ. Πῶς οὐδὲν λέγεις διαφέρειν; μίαν λέγεις τέχνην εἶναι τὴν ῥαψῳδικὴν καὶ στρατηγικὴν, ἢ δύο; Ι. Μία ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ὅστις ἄρα ἀγαθὸς ῥαψῳδός ἐστιν, οὗτος καὶ ἀγαθὸς στρατηγὸς τυγχάνει ὤν. Ι. Μάλιστα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὅστις ἀγαθὸς στρατηγὸς τυγχάνει ὤν, ἀγαθὸς καὶ ῥαψῳδός ἐστιν. Ι. Οὐκ αὖ μοι δοκεῖ τοῦτο. ΣΩ. Ἀλλ' D ἐκεῖνο μὴν δοκεῖ σοι, ὅστις γε ἀγαθὸς ῥαψῳδὸς, καὶ στρατηγὸς ἀγαθὸς εἶναι; Ι. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ τῶν Ἑλλήνων ἄριστος ῥαψῳδὸς εἶ; Ι. Πολύ γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἦ καὶ στρατηγικὸς, ὦ Ἴων, τῶν Ἑλλήνων ἄριστος εἶ; Ι. Εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, καὶ ταῦτά γε ἐκ τῶν Ὁμήρου μαθών. ΣΩ. Τί δή ποτ' οὖν πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Ἴων, ἀμφότερα ἄριστος ὢν τῶν Ἑλλήνων, καὶ στρατηγὸς καὶ ῥαψῳδὸς, ῥαψῳδεῖς μὲν περιιὼν τοῖς Ἕλλησι, στρατηγεῖς δ' οὔ; ἢ ῥαψῳδοῦ μὲν δοκεῖ σοι χρυσῷ στεφάνῳ ἐστεφανωμένου πολλὴ χρεία εἶναι τοῖς Ἕλλησι, στρατηγοῦ δὲ, οὐδεμία; Ι. E Ἡ μὲν γὰρ ἡμετέρα, ὦ Σώκρατες, πόλις ἄρχεται ὑπὸ ὑμῶν καὶ στρατηγεῖται, καὶ οὐδὲν δεῖται στρατηγοῦ· ἡ δ' ὑμετέρα καὶ ἡ Λακεδαιμονίων οὐκ ἄν με ἕλοιτο στρατηγόν. αὐτοὶ γὰρ οἴεσθε ἱκανοὶ εἶναι. ΣΩ. Ὦ βέλτιστε Ἴων, Ἀπολλόδωρον οὐ γιγνώσκεις τὸν Κυζικηνόν; Ι. Ποῖον τοῦτον; ΣΩΚΡ. Ὃν Ἀθηναῖοι πολλάκις ἑαυτῶν στρατηγὸν ᾕρηνται ξένον ὄντα· καὶ Φανοσθένη τὸν Ἄνδριον, καὶ Ἡρακλείδην τὸν Κλαζομένιον, οἷς ἤδη ἡ πόλις ξένοις οὖσι, ἐνδειξαμένοις ὅτι ἄξιοι λόγου εἰσὶν, καὶ εἰς στρατηγίας καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἄγει. Ἴωνα δ' ἄρα τὸν Ἐφέσιον οὐχ αἱρήσεται F στρατηγὸν, καὶ τιμήσει, ἐὰν δοκῇ ἄξιος λόγου εἶναι; τί δέ; οὐκ Ἀθηναῖοι μέν ἐστε οἱ Ἐφέσιοι τὸ ἀρχαῖον, καὶ ἡ Ἔφεσος οὐδεμιᾶς ἐλάττων πόλεως;

Ἀλλὰ σὺ γὰρ, ὦ Ἴων, εἰ μὲν ἀληθῆ λέγεις, ὡς τέχνῃ καὶ

citharœdi illos qui bene equitant, cognoſcis, quid mihi reſponderes? IO. Arte equeſtri. SOC. Quòd ſi eos qui bene pulſant citharam, cognoſceres, confitereris illos non equeſtri, ſed citharœdica diſciplina cognoſcere? IO. Proculdubio. SOC. Cùm verò quæ ad imperatorem ſpectant intelligas, verùm imperatoria an recitatoria iſta calles? IO. Nihil mihi referre videtur. SOCRAT. Quomodo nihil referre dicis? Imperatoriam & recitatoriam artem, vnámne an duas ponis? IO. Vna mihi videtur. SOC. Quicunque igitur bonus eſt recitator, etiam bonus imperator erit? IO. Et maximè quidem, ô Socrates. SOCRAT. Num & qui exercitus imperator eſt optimus, idem recitator eſt bonus? Non arbitror. SOCRAT. Illud tamen admittis, quòd quiſquis recitator bonus eſt, bonus eſt imperator. IO. Valde. SOC. Nonne Græcorum optimus es recitator? IO. Planè, ô Socrates. SOCRAT. Nunquid Græcorum optimus es imperator? IO. Certè, ô Socrates. Hæc enim in Homeri ſcriptis didici. SOCRAT. Cur igitur per deos, cùm ſis optimus Græcorum omnium dux exercitus, optimúſque recitator, paſſim carmina modularis, militas autem nuſquam? nunquid tibi videtur recitator aurea corona decoratus plurimum vſui eſſe Græcis, imperator autem nullo pacto? IO. Noſtra, ô Socrates, ciuitas veſtræ ſubeſt, à vobíſque gubernatur, & idcirco imperatore non indiget. Veſtra autem & Lacedæmoniorum reſpub. me nunquam in exercitus ducem eligeret. Idoneos enim duces vos eſſe putatis. SOC. O optime Io, Apollodorum Cyzicenum non cognoſcis? IO. Quem Apollodorum? SOC. Illum ſcilicet, quem ſæpe Athenienſes, quamuis hoſpes eſſet, imperatorem delegerunt, & Phanoſtenem Andrium, & Heraclidem Clazomenium. Quibus hæc ciuitas licet peregrinis, quia viri præſtantes habentur, imperia, aliáſque poteſtates mandat. Iouem verò Epheſium Imperatorem non decernet, neque honore afficiet, ſi virtute præſtare viſus fuerit? Quid verò, nónne vos Epheſij priſca origine Athenienſes eſtis, Epheſúſque nulla ciuitate eſt inferior?

Sed tu, ô Io, ſi quidem vera prædicas, &

PHILEBVS PLATONIS, VEL, DE SVMMO BONO.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

HVIVS libri propoſitum eſt, de ſummo animæ bono diſſerere: quod quidẽ ſummum bonum, cum conditione quadam dicitur, cum ipſum rerum omnium principium ſummum bonum abſolutè dicatur: De hoc igitur quod cum conditione bonum, hoc in libro: de eo quod abſolutum, in Parmenide diſputatur. Ab abſoluto autem hoc manat, quemadmodum lumen quoddam ab ipſo luminis totius fonte dependet. Quamobrem in Phædone & Theæteto dictum eſt à Platone ſummum animæ bonum Dei ſimilitudinem eſſe. Nihil verò ſolis fit ſimile, niſi quadam luminis ipſius infuſione. Vnde & animæ bonum erit integra diuini luminis conſecutio. Id lumen in mentem primò, in voluntatem deinde deſcendit. In mente veritas, in voluntate gaudium: in mente ambroſia, in voluntate nectar, à Platone hic & in Phædro cognominantur. Itaque ſummum hominis bonum in ſapientiæ voluptatiſque mixtione locauit. Sed antè in ſola vel ſapientiæ, vel voluptatis ratione beatitudinem conſiſtere poſſe negauit, ex eo quòd triplex boni ſummi conditio in neutro reperiatur. Ea eſt, vt ſummopere perfectum ſit, & ſufficiens, & expetendum. Perfectum, quia nihil ſibi deeſt. Sufficiens, quia nihil deeſt illi quod ipſum capit. Expetendum, quia in illo & ex illo eſt, quicquid appeti poteſt. Vnde quia perfectum, ſufficiens: quia ſufficiens, expetendum. Sanè quia ſibi ſat eſt, alteri ſufficit: quia ſufficit alteri, deſideratur ab altero. Hæc neque ſoli ſapientiæ, neque voluptati, ſed mixto cuidam ex vtraque competere demonſtrantur: vbi de voluptatis & ſapientiæ genere, origine, atque natura permulta dicuntur, de infinito & termino, de compoſito & compoſitionis principio. Ac demum concluditur ſummum in natura bonum, & abſolutũ, eſſe menſuram vniuerſorum, hoc eſt, totius naturæ principium. Summum verò bonũ mentis & animæ eſſe illius primi poſſeſſionem, quæ mixtioni ex ſapientia & voluptate per veritatem, commenſurationem, & pulchritudinem conuenit. Quapropter in primo bonorum gradu rerum omnium menſura ponitur: in ſecundo veritas, commenſuratio, pulchritudo: in tertio mens ſapientiáque: in quarto ſcientia, ars, & opinio: in quinto temperata voluptas. Beatúſque vir dicitur, qui & ſapientiam diuinorum adeptus eſt, & humanorum peritiam ſcientia quadã & arte & opinione conſtantem, gaudio contemplationis totus exultat, voluptati ſenſuum eatenus ſe committit, quatenus ſapientia ſcientiáque & gaudium impedimentum inde nullum accipiunt. Introductio ad dialogum eiuſmodi eſt. Cùm multa de ſummo bono vltro citróque Socrates Philebúſque contuliſſent, atque eſſet Philebus iam diſputando defeſſus, Protarcho nuper aduenienti gratulatus eſt, annuitque, vt prouinciã in diſputando ſuã ſuſciperet. Protarchus vtpote adoleſcens ſubitò eſt aſſenſus. Ad quem conuerſus Socrates, Conſidera, inquit, quam tutelam ſuſcipias, neque temere ad diſputationem properes. Imò audi vtriuſque ſententiam prius, & eam quæ tibi recta ratione examinanti probabilior apparet, accipe defendendam. Sed iam ad dialogum veniamus.

δυνατὰ μεταλαβεῖν δυνατοῖς ἢ μετασχεῖν ὠφελιμώτατον ἁπάντων εἶναι, πᾶσι τοῖς οὖσί τε καὶ ἐσομένοις. μῶν οὐχ (C) οὕτω πως λέγομεν, ὦ Φίληβε, ἑκάτεροι. ΦΙ. Πάντων μὲν οὖν μάλιστα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Δέχῃ δὲ τοῦτον τὸν νῦν διδόμενον ὦ Πρώταρχε λόγον; ΠΡ. Ἀνάγκη δέχεσθαι. Φίληβος γὰρ ἡμῖν ὁ καλὸς ἀπείρηκε. ΣΩ. Δεῖ δὲ περὶ αὐτῶν τρόπῳ παντὶ τἀληθές πῃ περανθῆναι. ΠΡ. Δεῖ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἴθι δὴ, πρὸς τούτοις διομολογησώμεθα καὶ τόδε. ΠΡ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς νῦν αὐτῶν ἑκάτερος ἕξιν ψυχῆς καὶ διάθεσιν ἀποφαίνειν τινὰ ἐπιχειρήσει, τὴν δυναμένην ἀνθρώποις πᾶσι τὸν βίον εὐδαίμονα παρέχειν. ἆρ' οὐχ οὕτως; ΠΡ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑμεῖς μὲν (D) τὴν τοῦ χαίρειν, ἡμεῖς δ' αὖ τὴν τοῦ φρονεῖν. ΠΡ. Ἐστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δ' ἂν ἄλλη τις κρείττων τούτων φανῇ; μῶν οὐκ ἂν μὲν ἡδονῇ μᾶλλον φαίνηται ξυγγενὴς, ἡττώμεθα μὲν ἀμφότεροι τοῦ ταῦτα ἔχοντος βεβαίως βίου, κρατεῖ δὲ ὁ τῆς ἡδονῆς τὸν τῆς φρονήσεως; ΠΡ. Ναί. ΣΩ. Ἂν δέ γε φρονήσει, νικᾷ μὲν φρόνησις τὴν ἡδονὴν, ἡ δὲ ἡττᾶται; ταῦθ' οὕτως ὁμολογούμενα φατὲ; ἢ πῶς; ΠΡ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. ΣΩ. Τί δὲ Φιλήβῳ; τί φῄς; ΦΙ. Ἐμοὶ μὲν πάντως νικᾶν ἡδονὴ δοκεῖ καὶ δόξει. σὺ δ', ὦ Πρώταρχε, αὐτὸς γνώσῃ. ΠΡ. Παραδοὺς, ὦ Φίληβε, ἡμῖν τὸν λόγον, οὐκ ἂν ἔτι κύριος (E) εἴης τῆς πρὸς Σωκράτη ὁμολογίας, ἢ καὶ τοὐναντίον. ΦΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλὰ γὰρ ἀφοσιοῦμαι, καὶ μαρτύρομαι νῦν αὐτὴν τὴν θεόν. ΠΡ. Καὶ ἡμεῖς σοι τούτων γε αὐτῶν συμμάρτυρες ἂν εἶμεν, ὡς ταῦτα ἔλεγες ἃ λέγεις. ἀλλὰ δὴ τὰ μετὰ ταῦθ' ἑξῆς, ὦ Σώκρατες, ὅμως καὶ μετὰ Φιλήβου ἑκόντος, ἢ ὅπως ἂν ἐθέλῃ, πειρώμεθα περαίνειν. ΣΩ. Πειρατέον, ἀπ' αὐτῆς δὴ τῆς θεοῦ, ἣν ὅδε Ἀφροδίτην μὲν λέγεσθαί φησι, τὸ δ' ἀληθέστατον αὐτῆς ὄνομα, ἡδονὴν εἶναι. ΠΡ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Τὸ δ' ἐμὸν δέος, ὦ Πρώταρχε, ἀεὶ πρὸς τὰ τῶν θεῶν ὀνόματα, οὐκ ἔστι κατ' ἄνθρωπον, (F) ἀλλὰ πέρα τοῦ μεγίστου φόβου. καὶ νῦν τὴν μὲν Ἀφροδίτην, ὅπῃ ἐκείνῃ φίλον, ταύτῃ προσαγορεύω. τὴν δὲ ἡδονὴν οἶδα ὡς ἔστι ποικίλον, καὶ ὅπερ εἶπον, ἀπ' ἐκείνης ἡμᾶς ἀρχομένους ἐνθυμεῖσθαι δεῖ, καὶ σκοπεῖν ἥντινα φύσιν ἔχει.

cunque horum capacia ſunt, eorúmque adeptio maximè omnium vtilis ſit, & præſentibus, & futuris. An non hæc vtriuſque ſententia Philebe ſunt? PHIL. Et maximè quidem ô Socrates. SOCRAT. An ſuſcipis, ô Protarche, eam quæ tibi nunc oblata eſt diſputationem? PROT. Neceſſe eſt me illam ſuſcipere, quandoquidem Philebus pulcher ille defeſſus eſt. SOCRAT. Oportet equidem quid in iis verſum ſit, omni ſtudio definire. PRO. Oportet ſanè. SOC. Age igitur, præter hæc id inſuper aſſeueremus. PROT. Quidnam? SOC. Quòd vterque noſtrûm habitum quendam & affectionem animi, quæ cunctis hominibus vitam exhibere beatam poſſit, demonſtrare conetur. Nónne? PRO. Certè. SOC. Et vos quidem habitum affectionémque lætandi, nos autem ſapiendi. PROT. Sic eſt. SOC. Si quis verò habitus præſtantior vtroque horum videatur, idémque voluptati cognatior ſit, ac ſtabilimentum vitæ preſtet, nónne vtrique ſuperabimur nos, voluptas autem ſapientiam ſuperabit? PRO. Profectò. SOC. Sin autem ſapientiæ ſit is propinquior, vincet vtique ſapientia voluptatem, voluptas contrà ſuccumbet. Num iſta conceditis aut quomodo? PROTAR. Mihi quidem concedenda videntur. SOC. Philebo autem quidnam videtur? quid dicis? PHIL. Mihi ſanè voluptas præſtare videtur, ſempérque videbitur. Ipſe autem videris, ô Protarche. PROT. Cùm iam nobis Philebe conceſſeris diſputationis officium, haud amplius tibi aſſentiendi Socrati, vel diſſentiendi poteſtas erit. PHIL. Vera dicis. Ego verò recuſo, deámque nunc teſtificor. PRO. Et nos quoque teſtes erimus, te iſta quæ dicis dixiſſe. Verùm nos deinceps, ô Socrates, vel volente Philebo, vel quomodocunque vis, abſoluere conemur rem. SOC. Conemur ab ipſa dea exordientes, quam hic Venerem nuncupari quidem, ſed veriſſimum ei nomen eſſe voluptatis, inquit. PRO. Rectè ſanè. SOC. Reuerentia verò mihi ſemper erga deorum numina eſt, non humana quædam, ſed maximum quemque timorem exuperans. Et nunc quidem Venerem, quemadmodum ipſi gratum eſt eam appello: voluptatem verò rem eſſe variam ſcio. Sed ab ea, vt dixi, principium facientes, quam habeat naturam, inueſtigare debemus.

tem ex iis multa mala ſint, multa etiá, vt nos quidem dicimus bona, tu tamen omnia bona vocas etiam diſſimilia inuicem confeſſurus, ſi quis coegerit. Quid ergo in cunctis voluptatibus, tam malis quàm bonis, idémne quiddam communiter inuenitur, cuius gratia bonas omnes vocas? PROT. Quid ais, ô Socrates? An putas quempiam, cùm poſuerit voluptatem bonum eſſe, inde tibi conceſſurum ac toleraturum te, dicentē quaſdam bonas, quaſdam malas eſſe? SO. Veruntamen diſſimiles eſſe multas, pleraſque etiam inter ſe contrarias confiteberis. PROT. Haud ſanè in quantum voluptates ſunt. SOCRAT. Rurſus in idem relabimur, ô Protarche, dicemuſque voluptatem voluptate nihil differre, ſed omnes conſimiles eſſe: & exempla in medium paulò antè inducta nihil mouebunt, ac inſtar eorum qui inepti & rudes diſputationum ſunt, contendemus. PROT. Qui iſta dicis? SOCRATES. Quia ipſe te imitans ego, repellénſque dicere non verear, quòd diſſimilimum omnium diſſimilimo ſimilimum ſit, eadem, quæ & tu, dicere potero. Itaque rudiores, quàm par ſit, apparebimus. Et oratio nobis exciderit, peractáque iam ſit: rurſum igitur eam exordiamur: fortaſſe enim altius progreſſi in eandem ſententiam concedemus. PROT. Dic quomodo? SOCRAT. Pone me viciſſim interrogatum abs te, Protarche. PROT. Quidnam. SOCRATES. Sapientia, ſcientia, mens, & quæcunque ego à principio rogatus quid ipſum bonum ſit, bona vocabam, nonne idem quod & ſermo tuus, patientur? PROTAR. Qua ratione? SOCRATES. Cunctæ nanque ſcientiæ multæ videbuntur, earúmque nonnullæ diſſimiles inuicem: quòd ſi quæ etiam contrariæ ſint, nunquid præſenti diſputatione dignus fuero, ſi hoc ipſum veritus, nullam ſcientiam ſcientiæ diſſimilem dixerim?

ρεύεις αὐτὰ ἀνόμοια ὄντα, ἑτέρῳ φήσομεν ὀνόματι. λέγεις γὰρ ἀγαθὰ ταῦτ᾽ εἶναι τὰ ἡδέα. ὅτι μὲν οὖν μὴ οὐχ ἡδέα εἶναι τὰ ἡδέα, λόγος οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ. κακὰ δ᾽ ὄντα αὐτῶν τὰ πολλὰ, καὶ ἀγαθὰ δὲ, ὡς ἡμεῖς φαμὲν, ὅμως πάντα σὺ προσαγορεύεις ἀγαθὰ, αὐτὰ ὁμολογῶν ἀνόμοια εἶναι τῷ λόγῳ, εἴ τίς σε προσαναγκάζοι. τί οὖν δὴ ταὐτὸν ἐν ταῖς κακαῖς ὁμοίως καὶ ἐν ἀγαθαῖς ἐνὸν, πάσας ἡδονὰς ἀγαθὸν εἶναι προσαγορεύεις; ΠΡ. Πῶς λέγεις, ὦ Σώκρατες; οἴει
D γάρ τινα συγχωρήσεσθαι, θέμενον ἡδονὴν εἶναι τἀγαθὸν, εἶτα ἀνέξεσθαί σου λέγοντος, τὰς μὲν εἶναί τινας ἡδονὰς ἀγαθὰς, τὰς δέ τινας ἑτέρας αὐτῶν, κακάς; ΣΩ. Ἀλλ᾽ οὖν ἀνομοίους γε φήσεις αὐτὰς ἀλλήλαις εἶναι, καί τινας ἐναντίας. ΠΡ. Οὔτι, καθ᾽ ὅσον γε ἡδοναί. ΣΩ. Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν φερόμεθα λόγον, ὦ Πρώταρχε. οὐδ᾽ ἄρα ἡδονὴ ἡδονῆς διάφορος, ἀλλὰ πάσας ὁμοίας εἶναι φήσομεν. καὶ τὰ παραδείγματα ἡμᾶς τὰ νῦν λεχθέντα οὐδὲν τιτρώσκει. πειρασόμεθα δὲ καὶ ἐροῦμεν ἅπερ οἱ πάντων φαυλότατοί τε καὶ περὶ λόγους ἅμα νέοι. ΠΡ. Τὰ ποῖα δὴ
E λέγεις; ΣΩ. Ὅτι σὲ μιμούμενος ἐγὼ καὶ ἀμυνόμενος ἐὰν τολμῶ λέγειν ὡς τὸ ἀνομοιότατόν ἐστι τῷ ἀνομοιοτάτῳ πάντων ὁμοιότατον, ἕξω τὰ αὐτὰ σοὶ λέγειν· καὶ φανούμεθά γε νεώτεροι τοῦ δέοντος, καὶ ὁ λόγος ἐκπεσὼν ἡμῖν οἰχήσεται. πάλιν οὖν αὐτὸν ἀνακρουώμεθα· καὶ τάχ᾽ ἰόντες εἰς τὰς ὁμοίας, ἴσως ἄν πως ἀλλήλοις συγχωρήσαιμεν. ΠΡ. Λέγε πῶς. Σ. Ἐμὲ θὲς ὑπὸ σοῦ πάλιν ἐρωτώμενον, ὦ Πρώταρχε. ΠΡ. Τὸ ποῖον δή; Σ. Φρόνησίς τε καὶ ἐπιστήμη καὶ νοῦς, καὶ πάνθ᾽ ὁπόσα δὴ κατ᾽ ἀρχὰς ἐγὼ θέμενος εἶπον ἀγαθὰ, διερωτώμενος ὅ, τι ποτὲ
F ἐστι τἀγαθὸν, ἆρ᾽ οὐ ταὐτὸν πείσεται τοῦτο ὅπερ ὁ σὸς λόγος; ΠΡ. Πῶς; ΣΩ. Πολλαί τε αἱ ξυνάπασαι ἐπιστῆμαι δόξουσιν εἶναι, καὶ ἀνόμοιοί τινες αὐτῶν ἀλλήλαις. εἰ δὲ καὶ ἐναντίαι πῃ γίγνονταί τινες, ἆρα ἄξιος ἂν εἴην τοῦ διαλέγεσθαι νῦν, εἰ φοβηθεὶς τοῦτο αὐτὸ, μηδεμίαν ἀνόμοιον φαίην ἐπιστήμην ἐπιστήμῃ γίγνεσθαι,

ΠΡ. Ἆρ' οὖν λέγεις, ὅταν τις ἐμὲ φῇ Πρώταρχον ἕνα γεγονότα φύσει, πολλοὺς εἶναι. πάλιν τοὺς ἐμὲ καὶ ἐναντίους C ἀλλήλοις, μέγαν καὶ σμικρὸν τιθέμενος, καὶ βαρὺν καὶ κοῦφον τὸν αὐτόν, καὶ ἄλλα μυρία; ΣΩ. Σὺ μέν, ὦ Πρώταρχε, εἴρηκας τὰ δεδημευμένα τῶν θαυμαστῶν περὶ τὸ ἓν καὶ πολλά, συγκεχωρημένα δὲ (ὡς ἔπος εἰπεῖν) ὑπὸ πάντων ἤδη, μὴ δεῖν τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι· παιδαριώδη καὶ ῥᾴδια, καὶ σφόδρα τοῖς λόγοις ἐμπόδια ὑπολαμβανόντων γίγνεσθαι. ἐπεὶ μηδὲ τὰ τοιάδε, ὅταν τις ἑκάστου τὰ μέλη τε καὶ ἅμα μέρη διελὼν τῷ λόγῳ, πάντα ταῦτα τὸ ἓν ἐκεῖνο εἶναι διομολογησάμενος, ἐλέγχῃ καταγελῶν ὅτι τέρατα διηνάγκασται φάναι τό, τε ἓν ὡς πολλά ἐστι καὶ ἄπειρα, D καὶ τὰ πολλά, ὡς ἓν μόνον. ΠΡ. Σὺ δὲ δὴ ποῖα ἕτερα ὦ Σώκρατες λέγεις, ἃ μήπω συγκεχωρημένα δεδήμευται περὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον; ΣΩ. Ὁπόταν, ὦ παῖ, τὸ ἓν μὴ τῶν γιγνομένων τε καὶ ἀπολλυμένων τις τιθῆται, καθάπερ ἀρτίως ἡμεῖς εἴπομεν. ἐνταῦθα μὲν γὰρ καὶ τὸ τοιοῦτον ἕν, ὅπερ εἴπομεν νυνδή, συγκεχώρηται, τὸ μὴ δεῖν ἐλέγχειν. ὅταν δέ τις ἕνα ἄνθρωπον ἐπιχειρῇ τίθεσθαι, καὶ βοῦν ἕνα, καὶ τὸ καλὸν ἕν, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἕν, περὶ τούτων τῶν ἑνάδων καὶ τῶν τοιούτων ἡ πολλὴ σπουδή, μετὰ διαιρέσεως ἀμφισβήτησις γίγνεται. ΠΡ. Πῶς; ΣΩ. Πρῶτον μὲν εἴ τινας δεῖ τοιαύτας εἶναι E μονάδας ὑπολαμβάνειν, ἀληθῶς οὔσας. εἶτα πῶς αὖ ταύτας, μίαν ἑκάστην, οὖσαν ἀεὶ τὴν αὐτήν, καὶ μήτε γένεσιν μήτε ὄλεθρον προσδεχομένην, ὅμως εἶναι βεβαιότατα μίαν ταύτην. μετὰ δὲ τοῦτ', ἐν τοῖς γιγνομένοις αὖ καὶ ἀπείροις εἴτε διεσπασμένην, καὶ πολλὰ γεγονυῖαν θετέον, εἴθ' ὅλην αὐτὴν αὑτῆς χωρίς· ὃ δὴ πάντων ἀδυνατώτατον φαίνοιτ' ἄν, ταὐτὸν καὶ ἓν ἅμα ἐν ἑνί τε καὶ πολλοῖς γίγνεσθαι. ταῦτ' ἔστι τὰ περὶ τὰ τοιαῦτα ἓν καὶ πολλά. ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνα, ὦ Πρώταρχε, ἁπάσης ἀπορίας αἴτια, μὴ καλῶς ὁμολογηθέντα, καὶ εὐπορίας αὖ καλῶς. ΠΡ. Οὐκοῦν χρὴ πού τοῦθ' F ἡμᾶς, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ νῦν πρῶτον διαπονήσασθαι. ΣΩ. Ὡς γοῦν ἐγὼ φαίην ἄν. ΠΡ. Καὶ πάντας τοίνυν ἡμᾶς ὑπόλαβε συγχωρεῖν σοι τάδε τὰ τοιαῦτα. Φίληβον δ' ἴσως κράτιστον ἐν τῷ νῦν ἐπερωτῶντα μὴ κινεῖν εὖ κείμενον.

genitum aſſerit, eundem rurſus multos dicat: rurſus qui me & inter ſe contrarios, grauem, leuem, magnum, paruum ponant, iidem eundem vnúmque hominem ponant, & multa huius generis? SOCRATES. Tu quidem, ô Protarche, circa vnum ac multa, quæ mira videri deſierunt, inducis, & quæ, vt ita dicam, omnes conſentiunt minimè tentanda eſſe, cùm puerilia ſint quædam, & facilia cognitu, ac maximè ſermonibus obfutura, ſi quis admittat: nec mirabilia cenſenda, ſi quis membra alicuius partéſque ratione diuidens, vniuerſas eas, illud vnum eſſe confeſſum, mox refellat, derideátque, quaſi monſtra fateri coactum, vnum multa ſcilicet infinitáque eſſe, multa verò vnum. PROT. Tu verò quænam alia dicis, ô Socrates, quæ nondum conceſſa circa ſermonem eundem diuulgata ſint? SOCRATES. Quando quiſpiam, ô puer, ipſum vnum nihil ex iis quæ oriuntur, & occidunt, ponit, vt paulò antè nos diximus, tunc tale vnum haudquaquam refelli debere conceſſum eſt. At quum vnum hominem affirmare conatur, bouem vnum, pulchrum vnum, vnúmque bonum, nunc ſanè in iis eiuſmodique vnitatibus, anxium ſtudium, ac etiam diuiſio ambigua fit. PROT. Quo pacto? SOC. Primo quidem vtrum admittendum ſit, eiuſcemodi quaſdam vnitates verè eſſe: Deinde quomodo quamlibet earum vnam ſemper eandémque eſſe putandum, nec generationem, nec interitum ſuſcipientem, ſuáque in vnitate firmiſsimam: Poſtremo nunquid in rebus genitis, & infinitis quæque ponenda ſit, ſiue diſperſa, multáque ex vna iam facta, ſiue tota ipſa ab ſeipſa ſeorſim, quòd maximè omnium impoſsibile videatur, vnum idémque ſimul in vno multíſque fieri. Non illa igitur, ô Protarche, ſed iſta ſunt quæ circa vnum & multa, & malè conceſſa omnis difficultatis defectúſque ſunt cauſa, bene autem examinata, facilitatis. PRO. Oportet nos ô Socrates, hoc primum in præſentia diſcutere. SOCR. Sic ego quidem iudicarim. PROT. Hos igitur omnes concedere hæc tibi exiſtima. fortè verò nunc præſtat Philebum quaſi malum (vt dicitur) quod bene iacet, rogando non mouere.

Soc. Eſto.

ci, ac via quædam ad ſermonem commodior reperiri poſſit, & ipſe meditate, & nos pro viribus te ſectemur. Neque enim parua diſputatio præſens eſt, ô Socrates. SOC. Non certè, ô pueri, ſic enim Philebus vos appellauit. Nulla tamen eſt via pulchrior, neque eſſe poteſt, quàm illa quam ſemper ego dilexi. At illa me ſæpe fugiens, deſertum inopemque deſtituit. PRO. Quænam iſta? dic modò. SOC. Quam oſtendere haud ita difficile eſt, perſequi verò difficillimum. Quæcũque enim per artem adinuenta ſunt, hac in lucem hominibus prodierunt via. Animaduerte quæſo, quam dico. PRO. Dic modò. SOC. Donum profectò deorum ad homines, vt mihi videtur, per Prometheum quendam vnà cum quodam lucidiſſimo igne deſcendit. Etenim priſci nobis præſtantiores, diiſque propinquiores, hæc nobis oracula tradiderunt, quòd cùm ex vno, & multis conſtent vniuerſa quæ ſemper eſſe dicuntur, terminúmq; & infinitum innatum habeant, oportet nos his ita ordinatis, vnam ſemper ideam in vno quolibet generatim ponentes inquirere, & eam inſitam inuenturos eſſe: quam ſi comprehendamus, poſt vnam duas, ſi ſint, perſcrutari: ſi minus id pateat, tres, aut alium numerum quærere, & quodlibet eorum quæ ſunt vnum, rurſus eodem pacto diuidere, quouſque ipſum principio vnum, non modò quod vnum multáque, & infinita ſit, verumetiam quod ſit, aliquis noſcat: infiniti autem ideam non prius ad multitudinem adhibere, quàm quis numerum omnem inter infinitum, & vnum medium cadẽtem percepit, tum demum vnum quodlibet omnium abeuntium in infinitum dimittere. Dij ergo, vt diximus, ſic nobis inueſtigare, diſcere, & mutuum docere dederũt. Qui verò nunc extant ex hominibus ſapientes, vnum quidem ac multa vtcunque contingit, velocius atque tardius, quàm decet, inducunt, & poſt vnũ infinita continuò, media verò illos effugiunt. Quibus diſputandi mutua inter nos ratio, tum dialectica, tum etiam litigioſa diſcreta eſt.

... ὅσοι δὲ τινὰ κάλλίω ταύτης ἐπὶ τὸν λόγον ἀνευρῇς, σύ τε προθυμοῦ τοῦτο, καὶ ἡμεῖς συνακολουθήσομεν εἰς δύναμιν. οὐ γὰρ σμικρὸς ὁ παρὼν λόγος, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γὰρ οὖν, ὦ παῖδες, ὥς φησιν ὑμᾶς προσαγορεύων Φίληβος, οὐ μὴν ἔστι καλλίων ὁδὸς, οὐδ᾽ ἂν γένοιτο· ἧς ἐγὼ ἐραστὴς μὲν εἰμι ἀεὶ, πολλάκις δέ με ἤδη διαφυγοῦσα, ἔρημον καὶ ἄπορον κατέστησε. ΠΡ. Τίς αὕτη; λεγέσθω μόνον.
D ΣΩ. Ἣν δηλῶσαι μὲν οὐ πάνυ χαλεπὸν, χρῆσθαι δὲ παγχάλεπον. πάντα γὰρ ὅσα τέχνης ἐχόμενα ἀνευρέθη πώποτε, διὰ ταύτης φανερὰ γέγονε. σκόπει δὲ ἣν λέγω. ΠΡ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Θεῶν μὲν εἰς ἀνθρώπους δόσις, ὥς γε καταφαίνεται, ἐμοὶ ποθὲν ἐκ θεῶν ἐρρίφη διά τινος Προμηθέως ἅμα φανοτάτῳ τινὶ πυρί. καὶ οἱ μὲν παλαιοὶ, κρείττονες ἡμῶν, καὶ ἐγγυτέρω θεῶν οἰκοῦντες, ταύτην φήμην παρέδοσαν, ὡς ἐξ ἑνὸς μὲν καὶ πολλῶν, ὄντων τῶν ἀεὶ λεγομένων εἶναι, πέρας δὲ καὶ ἀπειρίαν ἐν ἑαυτοῖς ξύμφυτον
E ἐχόντων. δεῖν οὖν ἡμᾶς, τούτων οὕτω διακεκοσμημένων, ἀεὶ μίαν ἰδέαν περὶ παντὸς ἑκάστοτε θεμένους ζητεῖν. εὑρήσειν γὰρ ἐνοῦσαν. ἐὰν οὖν καταλάβωμεν, μετὰ μίαν δύο, εἴπως εἰσὶ, σκοπεῖν· εἰ δὲ μὴ, τρεῖς, ἤ τινα ἄλλον ἀριθμὸν· καὶ τῶν ἓν ἐκείνων ἕκαστον πάλιν ὡσαύτως, μέχριπερ ἂν τὸ κατ᾽ ἀρχὰς ἓν μὴ ὅτι ἓν καὶ πολλὰ καὶ ἄπειρά ἐστι, μόνον ἴδῃ τις, ἀλλὰ καὶ ὁπόσα. τὴν δὲ τοῦ ἀπείρου ἰδέαν πρὸς τὸ πλῆθος μὴ προσφέρειν, πρὶν ἄν τις τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ πάντα κατίδῃ, τὸν μεταξὺ τοῦ ἀπείρου τε καὶ τοῦ ἑνός· τότε δ᾽ ἤδη τὸ ἓν ἕκαστον τῶν πάντων εἰς τὸ ἄπειρον μεθέντα χαίρειν ἐᾶν. οἱ μὲν οὖν θεοὶ (ὅπερ εἶπον) οὕτως ἡμῖν παρέδοσαν σκοπεῖν, καὶ μανθάνειν,
F καὶ διδάσκειν ἀλλήλους. οἱ δὲ νῦν τῶν ἀνθρώπων σοφοὶ ἓν μὲν, ὅπως ἂν τύχωσι, καὶ πολλὰ θᾶττον καὶ βραδύτερον ποιοῦσι τοῦ δέοντος, μετὰ δὲ τὸ ἓν, ἄπειρα εὐθύς· τὰ δὲ μέσα αὐτοὺς ἐκφεύγει. οἷς διακεχώρισται τό, τε διαλεκτικῶς πάλιν καὶ τὸ ἐριστικῶς ἡμᾶς ποιεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους.

ἴδῃς ὅσα συστήματα γέγονεν (ἃ κατιδόντες οἱ πρόσθεν C παρέδοσαν ἡμῖν τοῖς ἑπομένοις ἐκείνοις, καλεῖν αὐτὰ ἁρμονίας, ἔν τε ταῖς κινήσεσιν αὖ τοῦ σώματος ἕτερα τοιαῦτα ἐνόντα πάθη γιγνόμενα· ἃ δὴ δι' ἀριθμῶν μετρηθέντα, δεῖν αὖ φασι ῥυθμοὺς καὶ μέτρα ἐπονομάζειν καὶ ἅμα ἐννοεῖν ὡς οὕτω δεῖ περὶ παντὸς ἑνὸς καὶ πολλῶν σκοπεῖν) ὅταν γὰρ ταῦτά τε λάβῃς οὕτω, τότε ἐγένου σοφός· ὅταν τε ἄλλο τῶν ἓν ὁτιοῦν ταύτῃ σκοπούμενος ἕλῃς, οὕτως ἔμφρων περὶ τοῦτο γέγονας. τὸ δ' ἄπειρόν σε ἑκάστων καὶ ἐν ἑκάστοις πλῆθος, ἄπειρον ἑκάστοτε ποιεῖ τοῦ φρονεῖν, καὶ οὐκ ἐλλόγιμον, οὐδ' ἐνάριθμον ἅτ' οὐκ εἰς ἀριθμὸν οὐδένα ἐν οὐδενὶ πώποτε ἀπιδόντα. D ΠΡ. Κάλλιστα, ὦ Φίληβε, ἔμοιγε τὰ νῦν λεγόμενα εἰρηκέναι φαίνεται Σωκράτης. ΦΙ. Καὶ ἐμοὶ ταῦτά γε αὐτά. ἀλλὰ τί δή ποτε πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος οὗτος νῦν εἴρηται, καὶ τί ποτε βουλόμενος; ΣΩ. Ὀρθῶς μέντοι τοῦθ' ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, ἠρώτηκε Φίληβος. ΠΡ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ ἀποκρίνου γε αὐτῷ. Σ. Δράσω ταῦτα, διελθὼν σμικρὸν ἔτι περὶ αὐτῶν τούτων. ὥσπερ γὰρ ἓν ὁτιοῦν εἴ τίς ποτε λάβοι, τοῦτον, ὥς φαμεν, οὐκ ἐπ' ἀπείρου δεῖ φύσιν βλέπειν εὐθύς, ἀλλ' ἐπί τινα ἀριθμόν· οὕτω καὶ τοὐναντίον, ὅταν τις τὸ ἄπειρον ἀναγκασθῇ πρῶτον λαμβάνειν, μὴ E ἐπὶ τὸ ἓν εὐθύς, ἀλλ' ἐπ' ἀριθμὸν αὖ τινα πλῆθος ἕκαστον ἔχοντά τι κατανοεῖν, τελευτᾶν τε ἐκ πάντων εἰς ἕν. πάλιν δὲ ἐν τοῖς γράμμασι τὸ νῦν λεγόμενον λάβωμεν. ΠΡ. Πῶς; Σ. Ἐπειδὴ φωνὴν ἄπειρον κατενόησεν εἴτε τις θεός, εἴτε καὶ θεῖος ἄνθρωπος, ὡς λόγος ἐν Αἰγύπτῳ, Θεῦθ τινα τοῦτον γενέσθαι λέγων, ὃς πρῶτος τὰ φωνήεντα ἐν τῷ ἀπείρῳ κατενόησεν, οὐχ ἓν ὄντα, ἀλλὰ πλείω, καὶ πάλιν ἕτερα φωνῆς μὲν οὔ, φθόγγου δὲ μετέχοντά τινος· ἀριθμὸν δέ τινα καὶ τούτων εἶναι. τρίτον δὲ εἶδος γραμμάτων διεστήσατο, τὰ νῦν λεγόμενα ἄφωνα ἡμῖν. τὸ μετὰ τοῦτο διῄρει τά τε ἄφθογγα καὶ ἄφωνα, μέχρι ἑνὸς ἑκάστου, καὶ τὰ φωνήεντα, καὶ τὰ μέσα, κατὰ F τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕως ἀριθμὸν αὐτῶν λαβὼν, ἑνί τε ἑκάστῳ καὶ ξύμπασι στοιχεῖον ἐπωνόμασε. καθορῶν δὲ ὡς οὐδεὶς ἡμῶν οὐδ' ἂν ἓν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἄνευ πάντων αὐτῶν μάθοι, τοῦτον τὸν δεσμὸν αὖ λογισάμενος, ὡς ὄντα ἕνα,

Quæ maiores noſtri conſpicientes nobis eorum ſectatoribus, vt huiuſmodi quædam harmonias appellaremus,tradiderunt. In motibus prætereà geſtibúſque corporis alia quædam talia ineſſe mõſtrarunt, quæ numeris demenſa, rhythmos atque menſuras vocari iuſſere: cogitare prætereà quod eadem ratione de vnoquoq; quod vnum,& multa eſt, conſiderare debemus. Nam quando iſta ſic accipis, ſapiens tunc euadis. Cùm verò & aliud quicquam ita comprehendis,ſapiens rurſus circa illud efficiēris. Infinita autem ſingulorum & in ſingulis multitudo, vagum te incertúmque, & rationis ac numeri reddit expertem, vtpote in nullum cuiuſque terminum reſpicientem. P. Præclare hæc ,ô Philebe , Socrates mihi dixiſſe videtur. PHIL. Mihi quoque : ſed quid ad rem hic ſermo? quidue ſibi vult? SOC. Rectè id, ô Protarche, Philebus iſte quæſiuit. PHI. Prorſus. Reſponde igitur. SOCRAT. Faciam quod vultis, vbi de his iiſdem paulisper etiam diſputauero. Vt enim ſi quis vnum aliquod accipit, is vt diximus, haud mox in infiniti naturam, ſed aliquem numerum deſcendere debet: ita viciſſim, ſi quis infinitum primò ſumere cogitur, nequaquam in vnum continuò, ſed in numerum quendam qui multitudinem aliquam habeat, debet intendere, ex omnibúſque tandem in vnum deſinere. Quod verò nunc diximus, rurſus in literis coniectari licet. P. Quomodo? SOC. Poſtquam infinitam vocem cogitauit,ſiue Deus aliquis, ſiue homo diuinus,qualis apud Ægyptios Theuth quidam fuiſſe fertur, qui primas in ipſa vocis infinitate vocales literas conſiderauit,quæ non vna,ſed plures ſunt: rurſúſque alias quæ non vocis,ſed ſoni participes eſſent, atque harum numerum certum ſimiliter definiuit: tertiam deinde ſpeciem literarũ diſtinxit, earum quas nunc mutas vocamus, poſtremo ſoni expertes multáſque diſcreuit, vſque ſingula quædam, vocaléſq; & medias eodem modo, donec earum numero in ſingulis ſpeciebus, & in vniuerſis reperto, elementa vocauit. Cumque videret neminem noſtrum, horum quicquam ſeorſim percepturum, niſi vniuerſa percepiſſet, hoc velut vinculum, vnum quiddam exiſtens,

velle videtur, ſint néne, quótque præterea qualéſue ſint, & de ſapientia eadem ſimiliter percontari. SOCR. Vera loqueris, ô Calliæ fili. Niſi enim id circa quodlibet vnum, ſimile, idem, & contrarium, quemadmodum oratio præcedens oſtendit, obſeruare queamus, nullus vnquam noſtrûm vllius erit ad aliquid pretij. PROT. Sic fermè, ô Socrates, ſe res habere videtur. Ac præclara quidem res prudenti viro omnia noſſe. Secunda verò nauigatio, proximáque videntur ab eo, ſeipſum minimè latere. quorſum autem iſta nunc dixerim, declarabo. Ipſe nobis, ô Socrates, diſputationis huius autor extitiſti, téque ipſum ad inueſtigandum quid ex humanis rebus optimum ſit, præbuiſti. Nam cùm Philebus voluptatem delectationem, lætitiam, & reliqua huius generis, hominibus optima eſſe aſſereret, tu illi ſtatim contradixiſti, eſſe non ea, ſed illa potius quæ ſæpenumero in memoriam nobis ſponte reducimus: rectè agentes, vt in memoriam reducta vtraque diſcutiantur. Dicis autem, vt videtur, (quod adiiciēdum puto rectè) preſtantius voluptate bonum eſſe, mentem, ſcientiam, intelligentiam, artem, & reliqua huiuſcemodi, & quod hæc capeſcere potius quàm illa debeamus. Quæ vtraque cùm in dubium vocata ſint omnia hæc quaſi ioco minati ſumus, non prius te domum dimiſſuros quã huic controuerſiæ idoneus finis imponeretur. Tu verò conceſſiſti quidem, téque ipſum ad id exequendum expoſuiſti. Nos itaque dicimus quod pueri ſolent, quæ rectè data ſunt, eripi non licet. Omitte igitur illum diſputandi modũ nunc quidẽ. SOC. Quem dicis? PRO. Quo dubitationum ſcrupulos inicis, eáque interrogas, quibus de reſpondere tibi nunc nemo noſtrûm idoneè ſaltem poteſt. Neque enim belle finita eſſe diſputatio putanda eſt, qua perplexos omnes nos reddidiſti. Atque ſi minus id nos valemus, tibi agendum eſt: pollicitus enim es. Hoc igitur tu conſulta vtrum voluptatis & ſapientiæ ſpecies diſtinguendæ,

ἡμᾶς Σωκράτης, εἴτ᾽ ἔστιν, εἴτε μὴ καὶ ὁπόσα ἐστὶ, καὶ ὁποῖα· τῆς τ᾽ αὖ φρονήσεως πέρι κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως. ΣΩ. Ἀληθέστατα λέγεις ὦ παῖ Καλλίου. μὴ γὰρ δυνάμενοι τοῦτο κατὰ παντὸς ἑνὸς καὶ ὁμοίου καὶ ταυτοῦ δρᾶν, καὶ τοῦ ἐναντίου, ὡς ὁ παρελθὼν λόγος ἐμήνυσεν, οὐδεὶς εἰς οὐδὲν οὐδενὸς ἂν ἡμῶν οὐδέποτε γένοιτο ἄξιος. ΠΡ. Σχεδὸν ἔοικεν οὕτως ὦ Σώκρατες ἔχειν. ἀλλὰ καλὸν μὲν τὸ D ξύμπαντα γιγνώσκειν τῷ σώφρονι, δεύτερος δ᾽ εἶναι πλοῦς δοκεῖ, μὴ λανθάνειν αὐτὸν αὑτόν. τί δή μοι τοῦτο εἴρηται τανῦν, ἐγώ σοι φράσω. σὺ τήνδε ἡμῖν τὴν συνουσίαν, ὦ Σώκρατες, ἐπέδωκας πᾶσι, καὶ σεαυτὸν, πρὸς τὸ διελέσθαι τί τῶν ἀνθρωπίνων κτημάτων ἄριστον. Φιλήβου γὰρ εἰπόντος ἡδονὴν καὶ τέρψιν καὶ χαρὰν, καὶ πάνθ᾽ ὁπόσα τοιαῦτ᾽ ἐστὶ, σὺ πρὸς αὐτὰ ἀντεῖπες, ὡς οὐ ταῦτα, ἀλλ᾽ ἐκεῖνά ἐστιν ἃ πολλάκις ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναμιμνήσκομεν ἑκόντες ὀρθῶς δρῶντες, ἵν᾽ ἐν μνήμῃ παρακείμενα ἑκάτερα βασανίζηται. φὴς δ᾽ ὡς ἔοικε, σὺ τὸ προσρηθησόμενον ὀρ- E θῶς, ἄμεινον ἡδονῆς γε ἀγαθὸν εἶναι, νοῦν, ἐπιστήμην, σύνεσιν, τέχνην, καὶ πάντα αὖ τὰ τούτων ξυγγενῆ κτᾶσθαι δεῖ, ἀλλ᾽ οὐχὶ ἐκεῖνα. τούτων δὴ μετ᾽ ἀμφισβητήσεως ἑκατέρων λεχθέντων, ἡμεῖς σοι μετὰ παιδιᾶς ἠπειλήσαμεν, ὡς οὐκ ἀφήσομεν οἴκαδέ σε, πρὶν ἂν τούτων τῶν λόγων πέρας ἱκανὸν γένηταί τι διορισθέντων· σὺ δὲ συνεχώρησας καὶ ἔδωκας εἰς ταῦθ᾽ ἡμῖν σεαυτόν. ἡμεῖς δὲ δὴ λέγομεν, καθάπερ οἱ παῖδες, ὅτι τῶν ὀρθῶς δοθέντων ἀφαίρεσις οὐκ ἔστι. παῦσαι δὴ τὸν τρόπον ἡμῖν ἀπαντῶν τοῦτον ἐπὶ τὰ νῦν λεγόμενα. ΣΩ. Τίνα λέγεις; ΠΡ. Εἰς ἀπορίαν ἐμβάλλων, καὶ ἀνερωτῶν ὧν μὴ F δυναίμεθ᾽ ἂν ἱκανὴν ἀπόκρισιν ἐν τῷ παρόντι διδόναι σοι. μὴ γὰρ οἰώμεθα τέλος ἡμῖν εἶναι τῶν νῦν, τὴν πάντων ἡμῶν ἀπορίαν· ἀλλ᾽ εἰ δρᾶν τοῦθ᾽ ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν, σοὶ δραστέον. ὑπέσχου γάρ. βουλεύου δὴ πρὸς ταῦτα αὐτὸς, πότερον ἡδονῆς εἴδη σοι καὶ ἐπιστήμης διαιρετέον,

τατον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; ἱκανὸν τἀγαθόν; ΠΡ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ πάντων γε εἰς τοῦτο διαφέρει τῶν ὄντων. ΣΩ. Τόδε γε C μήν, ὡς οἶμαι, περὶ αὐτοῦ ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν, ὡς πᾶν τὸ γιγνῶσκον αὐτὸ θηρεύει καὶ ἐφίεται βουλόμενον ἑλεῖν, καὶ περὶ αὑτὸ κτήσασθαι, καὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν φροντίζει, πλὴν τῶν ἀποτελουμένων ἅμα ἀγαθοῖς. ΠΡ. Οὐκ ἔστι τούτοις ἀντειπεῖν. ΣΩ. Σκοπῶμεν δὴ καὶ κρίνωμεν τόν τε ἡδονῆς καὶ τὸν φρονήσεως βίον, ἰδόντες χωρίς. ΠΡ. Πῶς εἶπες; ΣΩ. Μήτε ἐν τῷ τῆς ἡδονῆς ἐνέστω φρόνησις, μήτ' ἐν τῷ τῆς φρονήσεως, ἡδονή. δεῖ γάρ, εἴπερ πότερον αὐτῶν ἔστ' ἀγαθόν, μηδὲν μηδενὸς ἔτι προσδεῖσθαι. δεόμενον δ' ἂν φανῇ ὁπότερον, οὐκ ἔστι που τοῦτ' ἔτι τὸ ὄντως ἡμῖν ἀ- D γαθόν. ΠΡ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν σοὶ πειρώμεθα βασανίζοντες ταῦτα. ΠΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἀποκρίνου δή. ΠΡ. Λέγε. ΣΩ. Δέξαιο ἄν, ὦ Πρώταρχε, ζῆν τὸν βίον ἅπαντα ἡδόμενος ἡδονὰς τὰς μεγίστας; ΠΡ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔτι τινὸς ἄν σοι προσδεῖν ἡγοῖο, εἰ τοῦτ' ἔχοις παντελῶς; ΠΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ὅρα δή, τοῦ φρονεῖν καὶ νοεῖν καὶ λογίζεσθαι τὰ δέοντα, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφά, μῶν μηδὲ ὁρᾶν τι; ΠΡ. Καὶ τί; πάντα γὰρ ἔχοιμ' ἄν που, τὸ χαίρειν ἔχων. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω ζῶν, ἀεὶ μὲν διὰ βίου ταῖς μεγίσταις ἡδοναῖς χαίροις ἄν; ΠΡ. Τί E δ' οὔ; ΣΩ. Νοῦν δέ γε καὶ μνήμην, καὶ ἐπιστήμην, καὶ δόξαν μὴ κεκτημένος; ΠΡ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοῦτο αὐτό, εἰ χαίρεις, ἢ μὴ χαίρεις, ἀνάγκη δήπου σε ἀγνοεῖν, κενόν γε ὄντα πάσης φρονήσεως. ΠΡ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ μὴν ὡσαύτως μνήμην μὴ κεκτημένον, ἀνάγκη δήπου μηδ' ὅτι ποτὲ ἔχαιρες μεμνῆσθαι, τῆς τ' ἐν τῷ παραχρῆμα ἡδονῆς προσπιπτούσης μνήμην μηδ' ἡντινοῦν ὑπομένειν. δόξαν δ' αὖ μὴ κεκτημένον ἀληθῆ, μὴ δοξάζειν χαίρειν, χαίροντα λογισμοῦ δὲ στερόμενον, μηδ' εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὡς χαιρήσεις δυνατὸν εἶναι λογίζεσθαι. ζῆν F δὲ οὐκ ἀνθρώπου βίον, ἀλλά τινος πλεύμονος, ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ' ὀστρείνων ἔμψυχά ἐστι σωμάτων. ἔστι ταῦτα; ἢ παρὰ ταῦτα ἔχομεν ἄλλως πως διανοηθῆναι;

PROT. Quidni? & in hoc ipſum ab omnibus quæ ſunt, differre neceſſe eſt, cunctiſque præſtare. SOC. Hoc quoque de illo maximè, vt arbitror, neceſſarium eſt aſſerere, quòd omne cognoſcens id ipſum venatur, & appetit apprehendere cupiens, atque ipſum in ſe, & alia circa ipſum poſſidere, cæterorúmque nihil curat; præterquàm quæ vnà cum bonis perficiuntur. PROT. His repugnari nó poteſt. SOC. Conſideremus igitur diiudicemúſque voluptatis & ſapientiæ vitam ſeorſum inſpicientes. PROT. Quo pacto inquis? SOC. Neque in voluptatis vita ſapientia inſit, neque in ſapientiæ vita, voluptas. Oportet enim ſiquidem his prius bonum eſt, nullius amplius indigere: ſi verò alterutrius indignum apparet, haud vlteriùs reuera nobis eſt bonum. PROT. Non certè. SOC. Num volumus in teipſo periculum facere? PRO. Prorſus. SOC. Reſponde igitur. PROT. Dic. SOC. Optaréſne, ô Protarche, plenam ſummis voluptatibus omnem vitam agere? PROT. Quidni optem? SOC. Nunquid alio quopiam indigere te vltrà putares, quando perfecta harum poſſeſſione frueteris? PRO. Nequaquam. SOC. Aduertè itaque, num ipſi ſapientia indigeres, & intelligentia, & conuenienti ratiocinatione, & aliis quæcunque horum cognata, ſed neque viſu? PRO. Et quid? omnia porrò haberem, ſi voluptate fruerer. SOC. Et ita viuens, per omnem vitam præcipuis voluptatibus abundares? PRO. Profectò. SOCR. Si mente, memoria, ſcientia opinione vera penitus careas, primò quidem hoc ipſum, gaudeáſne an non gaudeas, te ignorare neceſſe eſt, cùm ſis omni ſapientia vacuus. PR. Neceſſe. SOC. Et cùm memoria ſis priuatus, haud ſanè te aliquando delectatum fuiſſe recordaberis, nec vlla voluptatis repentè incidentis reſtabit memoria? & opinione vera carens, dum lætaberis, lætari te minimè opinabere. Ratione quoque captus, quod in poſterum voluptatem aliquam adepturus ſis, ratiocinari non poteris. Duces autem non hominis vitam, ſed pleumonis cuiuſdam, id eſt, ſpongiæ marinæ, aut eorum animalium, marinorum, quæ conchas habent. Sunt hęc vera? an aliter de his ſe ſentire licet?

ex nobis alia eligat, præter naturam eius quod reuera affectandum eſt, eliget, neque id ſponte, ſed ex ignorantia, vel infelici quadam neceſſitate. PRO. Hæc ita ſe habere videntur. SOCR. Quod ergo Philebi deam haud idem quod ipſum bonum exiſtimare oporteat, ſatis iam dictum eſſe videtur. PHI. Sed neque etiam tua mens ipſum bonum eſt, ô Socrates. iiſdem enim reprehenſionibus eſt obnoxia. SOC. Forſitan, ô Philebe mea. non tamen veram diuinámque mentem ſic arbitror, ſed aliter ſeſe habere. Equidem quod primas in iſta communi vita mens obtineat, non contendo ego quidem. De ſecundis verò videndum eſt, quid faciemus. fortè enim communis vitæ cauſam alter noſtrûm mentem, alter voluptatem afferat, atque ita bonum ipſum neutrum erit iſtorum: fortè verò alterutrum horum cauſam eſſe quiſpiam cenſebit. Quo magis ergo contra Philebum decertarim, quòd hac in promiſcua vita quicquid illud denique ſit quod à vita ſuſceptum expetendam ipſam bonámque reddit, ei mens ipſa, quàm voluptas cognatior eſt, & ſimilior. Atque ex hac ratione voluptas nec primas, nec ſecundas etiam partes reuera tenebit, longiùs autem aberit à tertia ſorte, ſi qua meæ menti fides nunc eſt à nobis adhibenda. PROT. Atqui, ô Socrates, voluptas iam proſtrata videtur quaſi rationibus tuis perculſa: nam & de victoria decertans, iacet. De mente verò vt videtur dicendum, quòd non ſapienter ſibi victoriam vendicaret. Eadem quippe pateretur. Voluptas autem ſecunda ſorte priuata, omnino iam ab eis amatoribus cõtemnetur: neque enim ęquè pulchra vlterius apparebit. SOC. Quid igitur? nonne dimittere illam præſtat, nec exquiſita examinatione, redargutionéque dolore afficere? PR. Nihil ais ô Socrates. SOCR. An quia impoſſibile quiddam protuli, dolore affici voluptatem? PRO. Non ob hoc tantùm, verumetiam quod ignoras noſtrum nullum prius abire te dimiſſurum, quàm ad horum finem ratione deueneris.

τις ἄλλα ᾑρεῖθ' ἡμῶν, παρὰ φύσιν ἂν τὴν τοῦ ἀληθῶς αἱ-
ρετοῦ ἐλάμβανεν ἄκων ἐξ ἀγνοίας, ἤ τινος ἀνάγκης οὐκ εὐ-
δαίμονος. Π. Ἔοικε γοῦν ταῦθ' οὕτως ἔχειν. Σ. Ὡς
μὲν τοίνυν τήν γε Φιλήβου θεὸν οὐ δεῖ διανοεῖσθαι ταὐτὸν
καὶ τἀγαθόν, ἱκανῶς εἰρῆσθαί μοι δοκεῖ. ΦΙΛ. Οὐδὲ
γὰρ ὁ σὸς νοῦς, ὦ Σώκρατες, ἐστὶ τἀγαθόν, ἀλλ' ἕξει που ταὐτὰ
τὰ ἐγκλήματα. Σ. Τάχ' ἄν, ὦ Φίληβε, ὅ γ' ἐμός. οὐ μέν-
τοι τόν γε ἀληθινὸν ἅμα καὶ θεῖον οἶμαι νοῦν, ἀλλ' ἄλλως
D πως ἔχειν. τῶν μὲν οὖν νικητηρίων πρὸς τὸν κοινὸν βίον οὐκ
ἀμφισβητῶ πω ὑπὲρ νοῦ, τῶν δὲ δὴ δευτερείων ὁρᾶν καὶ σκο-
πεῖν χρὴ πέρι τί δράσομεν. τάχα γὰρ ἂν τοῦ κοινοῦ τούτου βίου
αἰτιῴμεθ' ἂν ἑκάτερος, ὁ μὲν, τὸν νοῦν, αἴτιον, ὁ δ' ἡδονὴν εἶ-
ναι. καὶ οὕτω τὸ μὲν ἀγαθὸν τούτων ἀμφοτέρων οὐδέτερον
ἂν εἴη, τάχα δ' ἂν αἴτιόν τις ὑπολάβοι ὁπότερον αὐτῶν
εἶναι. τούτου δὴ πέρι καὶ μᾶλλον ἔτι πρὸς Φίληβον διαμα-
χοίμην ἄν, ὡς ἐν τῷ μικτῷ τούτῳ βίῳ, ὅτι ποτ' ἐστὶ τοῦτο
ὃ λαβὼν ὁ βίος οὗτος, γέγονεν αἱρετὸς ἅμα καὶ ἀγαθός, οὐχ
ἡδονή, ἀλλὰ νοῦς τούτῳ ξυγγενέστερον καὶ ὁμοιότερόν ἐστι. καὶ
E κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, οὔτ' ἂν τῶν πρωτείων, οὐδ' αὖ τῶν
δευτερείων ἡδονῇ μετὸν ἀληθῶς ἄν ποτε λέγοιτο. πορρωτέ-
ρω δ' ἐστὶ τῶν τριτείων, εἴ τι τῷ ἐμῷ νῷ δεῖ πιστεύειν ἡμᾶς τα-
νῦν. ΠΡ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε δοκεῖ νῦν
μὲν ἡδονή σοι πεπτωκέναι καθαπερεὶ πληγεῖσα ὑπὸ τῶν
νῦν δὴ λόγων. τῶν γὰρ νικητηρίων πέρι μαχομένη κεῖται. τὸν
δὲ νοῦν, ὡς ἔοικε, λεκτέον ὡς ἐμφρόνως οὐκ ἀντεποιεῖτο τῶν
νικητηρίων. τὰ γὰρ αὔτ' ἔπαθεν ἄν. τῶν δὲ δὴ δευτερείων στερη-
θεῖσα ἡδονή, παντάπασιν ἄν τινα καὶ ἀτιμίαν σχοίη πρὸς τῶν αὑ-
τῆς ἐραστῶν. οὐδὲ γὰρ ἐκείνοις ἔτ' ἂν ὁμοίως φαίνοιτο καλή.
F Σ. Τί οὖν; οὐκ ἄμεινον αὐτὴν ἐᾶν ἤδη, καὶ μὴ τὴν ἀκριβεστάτην
αὐτῇ προσφέροντα βάσανον καὶ ἐξελέγχοντα λυπεῖν; Π.
Οὐδὲν λέγεις ὦ Σώκρατες. Σ. Ἆρ' ὅτι τὸ ἀδύνατον εἶπον, λυ-
πεῖν ἡδονήν; Π. Οὐ μόνον γε, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀγνοεῖς ὡς οὐδείς πω σε
ἡμῶν μεθήσει, πρὶν ἂν εἰς τέλος ἐπεξέλθῃς τούτων τῷ λόγῳ;

σοι καὶ πέμπτου προσδεήσει διακρίσιόν τινος δυναμένου; ΣΩΚΡ. Τάχ' ἄν. οὐ μὴν οἶμαί γε ἐν τῷ νῦν. ἐὰν δέ τι δέῃ, συγγνώσῃ πού μοι σὺ μεταδιώκοντι πέμπτον C βίον. Π. Τί μήν; ΣΩΚ. Πρῶτον μὲν δὴ τῶν τεττάρων τὰ τρία διελόμενοι, τὰ δύο τούτων πειρώμεθα πολλὰ ἑκάτερον ἐσχισμένον καὶ διεσπασμένον ἰδόντες, εἰς ἓν πάλιν ἑκάτερον συναγαγόντες, νοῆσαι πῇ ποτε ἦν αὐτῶν ἓν καὶ πολλὰ ἑκάτερον. Π. Εἴ μοι σαφέστερον ἔτι περὶ αὐτῶν εἴποις, τάχ' ἂν ἑποίμην. ΣΩ. Λέγω τοίνυν τὰ δύο ἃ προτίθεμαι ταὔτ' εἶναι ἅπερ νυνδή, τὸ μὲν ἄπειρον, τὸ δὲ πέρας ἔχον. ὅτι δὲ τρόπον τινὰ τὸ ἄπειρον πολλά ἐστι, πειράσομαι φράζειν· τὸ δὲ πέρας ἔχον ἡμᾶς περιμενέτω. ΠΡ. Μένει. ΣΩΚ. Σκέψαι δή. χαλεπὸν μὲν γὰρ καὶ ἀμφισβητή- D σιμον ὃ κελεύω σε σκοπεῖν, ὅμως δὲ σκόπει. θερμοτέρου καὶ ψυχροτέρου πέρι σκόπει πρῶτον πέρας εἴ ποτέ τι νοήσαις ἄν, ἢ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἐν αὐτοῖς οἰκοῦντε τοῖς γένεσιν, ἕωσπερ ἂν ἐνοικῆτον, τέλος οὐκ ἂν ἐπιτρεψαίτην γίγνεσθαι· γενομένης γὰρ τελευτῆς, καὶ αὐτὼ τετελευτήκατον. Π. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ἀεὶ δέ γε φαμὲν, ἔν τε τῷ ψυχροτέρῳ καὶ τῷ θερμοτέρῳ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἔνι. Π. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἀεὶ τοίνυν ὁ λόγος ἡμῖν σημαίνει τούτω μὴ τέλος ἔχειν· ἀτελῆ δ' ὄντε δήπου, παντάπασιν ἀπείρω γίγνεσθον. ΠΡΩΤ. Καὶ σφόδρα γε, ὦ Σώ- E κρατες. ΣΩΚ. Ἀλλ' εὖ γε ὦ φίλε Πρώταρχε, ὑπέλαβες, καὶ ἀνέμνησας ὅτι καὶ τὸ σφόδρα τοῦτο ὃ σὺ νῦν ἐφθέγξω, καὶ τό γε ἠρέμα τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχετον τῷ τε μᾶλλον καὶ ἧττον. ὅπου γὰρ ἂν ἐνῆτον, οὐκ ἐᾶτον εἶναι ποσὸν ἕκαστον, ἀλλ' ἀεὶ σφοδρότερον ἡσυχαιτέρου καὶ τοὐναντίον ἑκάσταις πράξεσιν ἐμποιοῦντε τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλαττον ἀπεργάζεσθον, τὸ δὲ ποσὸν ἀφανίζετον. ὃ γὰρ ἐλέχθη νυνδὴ, μὴ ἀφανίσαντε τὸ ποσὸν, ἀλλ' ἐάσαντε αὐτό τε καὶ τὸ μέτριον ἐν τῇ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ σφόδρα καὶ ἠρέμα ἕδρᾳ ἐγγενέσθαι, αὐτὰ ἔρρει ταῦτα ἐκ τῆς αὑτῶν χώρας ἐν ᾗ ἐνῆν. οὐ γὰρ ἔτι F θερμότερον οὐδὲ ψυχρότερον ἤστην ἂν, λαβόντε τὸ ποσόν. προχωρεῖ γὰρ καὶ οὐ μένει τό τε θερμότερον ἀεὶ καὶ τὸ ψυχρότερον ὡσαύτως, τὸ δὲ ποσὸν ἔστη, καὶ προϊὸν ἐπαύσατο. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον ἄπειρον γίγνοιτ' ἂν τὸ θερμότερον, καὶ τοὐναντίον ἅμα.

tria illa quartum ponito. PROT. Nunquid & quinto inſuper indigebis aliquo diſcernente? SOCR. Fortè: non tamen in præſentia, vt arbitror. Sin autem opus fuerit, ignoſces mihi quintam vitam ſectanti. PROT. Quid obſtat? SOC. Principiò igitur, quatuor horum tria illa diuidentes, atque vtrunque duorum in multa diffiſſum diuulſúmque videntes, mox in vnum rurſus vtrunque coniungentes, perſpicere conemur, quatenus vtrunque horum, vel vnum, vel multa ſit. PRO. Hæc mihi ſi planius dixeris, aſſequar fortè. SOCR. Duo profectò quæ propoſita ſunt dico, finitum dico & infinitum. quod autem infinitum multa quodammodo ſit, conabor oſtendere: finitum verò in poſterum differatur. PROT. Differatur. SOCRA. Attende igitur: arduum nanque atque maximè controuerſum eſt, quod conſiderare te iubeo. Attamen animaduerte. Primum autem circa calidius frigidiúſque conſidera, verum terminum aliquem in eis inuenias: an potius magis ac minus dum iis generibus inſunt, finem reiiciant, fine nanque adhibito, ipſa etiam finirentur. PROT. Veriſſima loqueris. SOCR. At verò ſemper in ſeipſo calidiori & frigidiori magis ac minus eſſe fatemur. PRO. Maximè. SOCR. Semper ergo nobis hæc ratio monſtrat ab iis finem abeſſe: cúmque fine fine ſint, omnino infinita ſunto. PR. Prorſus ô Socrates. SOC. Euge amice Protarche, intellexiſti, atque aduertiſti nunc quod hoc ipſum vehementer abs te modò pronuntiatum, & ipſum quoque quod remiſſe dicitur, eandem vim habent quam ipſum magis ipſúmue minus. Vbicunque enim adſunt, non ſi nunc eſſe quantum vnum quodque, ſed ſemper vehementius remiſſiore, & viciſſim vehementiore remiſsius omnibus actionibus inferentia, plus ac minus efficiunt: quantum verò ſemper delent. Quod enim nunc dictum eſt, non delens quantum, ſed relinquens ipſum & menſura in ſede ipſius magis, & minus, & vehementer, & remiſſe innaſci: parent hæc ex ſua regione, in qua inerant. Neque enim calidius & frigidius iam amplius ſit, ſi recipit quantum. Diffugiet enim, nec vltrà conſiſtet calidius ipſum, & frigidius: quantum verò, ſtat progredique ceſſat. Quamobrem hac ratione calidius, & frigidius infinita iam eſſe conſtat.

modò quis Deus meas preces propitius exaudiat. PROT. Precare igitur & contemplare. SOCRA. Contemplor ſanè. Ac mihi videtur deorum aliquis nobis amicè nunc aſpiraſſe. PROT. Quo pacto id ais? & qua coniectura vteris? SOCR. Dicam planè, tu verò attentis auribus adſta. PROT. Dic modò. SOCRA. Calidiúſne aliquid nunc, & frigidius dicebamus? PROT. Certè. SOCR. Adde præterea ſiccius & humidius, plus ac minus, velocius atque tardius, maius & minus: ac denique quotcunque in ſuperioribus ad naturam vnam magis minúſue ſuſcipientem redegimus. PROT. An infiniti naturam inquis? SOCRA. Etiam. in eam autem commiſce poſthac progeniem illam termini. PROT. Quam? SOC. Eam quam cùm deceret in vnum colligere, (quemadmodum illam infiniti collegeramus) nondum collegimus: at fortè nunc idem ages: his quippe vtriſque coactis, illa tertia continuò pateſiet. PROT. Quam dicis, & quomodo? SOC. Aequalis, & dupli progeniem, & quæcunque diuerſa quæ ſunt, contraria infeſtáque eſſe non ſinit, ſed commenſurata, & conſona reddens, numerum efficit. PR. Intelligo. dicere nanque mihi videris ſi iſta miſcentur, generationes quaſdam ex eorum ſingulis euenturas. SOC. Et rectè videor. PR. Dic igitur. SOC Nonne in morbis recta horum communio ſanitatis naturam genuit? PROT. Omnino. SOC. In acuto autem etiam & graui, veloci & tardo, cùm infinita ſint, hæc terminum peperit, & perfectionem totius muſicæ præſtitit. PR. Præclar. SOCR Quinetiam rigori & æſtui tradita, id quod multum, & infinitum dicitur, abſtulit, menſuratum autem & commenſuratum efficit. PRO. Quidni? SO Ex iis temperies anni, & quæcunque pulchra ſunt, cuncta manarunt, infinitis inuicem finitíſque coeuntibus. PRO. Certè. SOCR. Atque alia inſuper innumerabilia prætermitto, veluti cum ſanitate pulchritudinem atque robur. in animis quoque alia permulta atque præclara:

τοῦτο. καί μοι δοκεῖ τις, ὦ Πρώταρχε, αὐτῶν φίλος ἡμῖν νῦν δὴ γεγονέναι. Π. Πῶς λέγεις τοῦτο, καὶ τίνι τεκμηρίῳ χρῇ; ΣΩΚΡ. Φράσω δηλονότι. σὺ δέ μοι συνακολούθησον τῷ λόγῳ. Π. Λέγε μόνον. ΣΩ. Θερμότερον ἐφθεγγόμεθα νῦν δή πού τι καὶ ψυχρότερον. ἢ γάρ; ΠΡΩΤ. Ναί. ΣΩ. Πρόσθες δὴ ξηρότερον καὶ ὑγρότερον αὐτοῖς, καὶ πλέον καὶ ἔλαττον, καὶ θᾶττον καὶ βραδύτερον, καὶ μεῖζον καὶ σμικρότερον, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ πρόσθεν τῆς τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον
D δεχομένης ἐτίθεμεν εἰς ἓν φύσεως. ΠΡΩΤ. Τῆς τοῦ ἀπείρου λέγεις; Σ. Ναί. συμμίγνυε δέ γε εἰς αὐτὴν τὸ μετὰ ταῦτα τὴν αὖ τοῦ πέρατος γένναν. Π. Ποίαν; Σ. Ἣν καὶ νῦν δὴ δέον ἡμᾶς, καθάπερ τὴν τοῦ ἀπείρου συνηγάγομεν εἰς ἕν, οὕτω καὶ τὴν τοῦ περατοειδοῦς συναγαγεῖν, οὐ συνηγάγομεν. ἀλλ' ἴσως καὶ νῦν ταὐτὸν δράσει. τούτων ἀμφοτέρων συναγομένων καταφανὴς κἀκείνη γενήσεται. Π. Ποίαν καὶ πῶς λέγεις; ΣΩ. Τὴν τοῦ ἴσου καὶ διπλασίου, καὶ ὁπόση παύει πρὸς ἄλληλα τἀναντία διαφόρως ἔχοντα, σύμμετρα δὲ καὶ σύμφωνα ἐνθεῖσα ἀριθμὸν ἀπεργάζεται. Π.
E Μανθάνω. φαίνῃ γάρ μοι λέγειν, μιγνὺς ταῦτα, γενέσεις τινὰς ἐφ' ἑκάστων αὐτῶν συμβαίνειν. ΣΩ. Ὀρθῶς γὰρ φαίνομαι. Π. Λέγε τοίνυν. ΣΩ. Ἆρ' οὐκ ἐν μὲν νόσοις ἡ τούτων ὀρθὴ κοινωνία τὴν ὑγιείας φύσιν ἐγέννησε; Π. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐν δὲ ὀξεῖ καὶ βαρεῖ, καὶ ταχεῖ καὶ βραδεῖ, ἀπείροις οὖσιν, ἆρ' οὐ ταὐτὰ ἐγγιγνόμενα ταῦτα ἅμα πέρας τε ἀπηργάσατο, καὶ μουσικὴν ξύμπασαν τελεώτατα συνεστήσατο; Π. Μάλιστά γε. Σ. Καὶ μὴν ἔν γε χειμῶσι καὶ πνίγεσιν ἐγγενομένη, τὸ μὲν πολὺ λίαν καὶ ἄπειρον ἀφείλετο, τὸ δὲ ἔμμετρον καὶ ἅμα σύμμετρον ἀπειργάσατο. Π.
F Τί μήν; Σ. Οὐκοῦν ἐκ τούτων ὧραί τε καὶ ὅσα καλὰ πάντα ἡμῖν γέγονε, τῶν τε ἀπείρων καὶ τῶν πέρας ἐχόντων συμμιχθέντων. Π. Πῶς δ' οὔ; Σ. Καὶ ἄλλα γε δὴ μυρία ἐπιλείπω λέγων, οἷον μεθ' ὑγιείας κάλλος, καὶ ἰσχὺν καὶ ἐν ψυχαῖς αὖ πάμπολλα ἕτερα καὶ πάγκαλα.

σκεπτέον. κοινὴ δ᾽ ἡ σκέψις. ὅρα γὰρ εἴ σοι δοκεῖ ἀναγκαῖον
C εἶναι, πάντα τὰ γιγνόμενα, διά τινα αἰτίαν γίγνεσθαι. Π.
Ἔμοιγε. πῶς γὰρ ἂν χωρὶς τούτων γίγνοιτο; ΣΩΚ. Οὐκοῦν ἡ τοῦ ποιοῦντος φύσις οὐδὲν, πλὴν ὀνόματι, τῆς αἰτίας διαφέρει. τὸ δὲ ποιοῦν καὶ τὸ αἴτιον, ὀρθῶς ἂν εἴη λεγόμενον ἕν. ΠΡ. Ὀρθῶς. ΣΩΚ. Καὶ μὴν τό γε ποιούμενον αὖ καὶ τὸ γιγνόμενον, οὐδὲν, πλὴν ὀνόματι, καθάπερ τὸ νῦν δὴ, διαφέρον εὑρήσομεν. ἢ πῶς; Π. Οὕτως. Σ. Ἆρ᾽ οὖν ἡγεῖται μὲν τὸ ποιοῦν ἀεὶ κατὰ φύσιν, τὸ δὲ ποιούμενον ἐπακολουθεῖ γιγνόμενον ἐκείνῳ. Π. Πάνυ γε. Σ. Ἄλλο ἄρα, καὶ οὐ ταὐτὸν, αἰτία τ᾽ ἐστὶ, καὶ τὸ δουλεῦον εἰς γέ-
D νεσιν αἰτίᾳ. ΠΡΩΤ. Τί μήν; ΣΩΚ. Οὐκοῦν τὰ μὲν γιγνόμενα, καὶ ἐξ ὧν γίγνεται, πάντα τὰ τρία παρέσχετο ἡμῖν γένη. ΠΡ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ δὲ δὴ πάντα ταῦτα δημιουργοῦν, λέγομεν τέταρτον τὴν αἰτίαν, ὡς ἱκανῶς ἕτερον ἐκείνων δεδηλωμένον. ΠΡΩ. Λέγομεν γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὀρθῶς μὴν ἔχει, διωρισμένων τῶν τεττάρων, ἑνὸς ἑκάστου μνήμης ἕνεκα ἐφεξῆς αὐτὰ καταριθμήσασθαι. Π. Τί μήν; ΣΩΚ. Πρῶτον μὲν τοίνυν ἄπειρον λέγω· δεύτερον δὲ, πέρας· ἔπειτ᾽ ἐκ τούτων τρίτην μικτὴν καὶ
E γεγενημένην οὐσίαν· τὴν δὲ τῆς μίξεως αἰτίαν καὶ γενέσεως, τετάρτην λέγω. ἆρα μὴ πλημμελοῖμεν ἄν τι; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Φέρε δὴ, τὸ μετὰ τοῦθ᾽ ἡμῖν τίς ὁ λόγος; καὶ τί ποτε βουληθέντες εἰς ταῦτα ἀφικόμεθα; ἆρ᾽ οὐ τόδε ἦν; δευτερεῖα ἐζητοῦμεν πότερον ἡδονῆς γίγνοιτ᾽ ἂν, ἢ φρονήσεως. οὐχ οὕτως ἦν; Π. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν ἴσως νῦν, ἐπειδὴ ταῦτα οὕτω διειλόμεθα, κάλλιον ἂν ἴσως καὶ τὴν κρίσιν ἐπιτελεσαίμεθα περί του πρώτου καὶ δευτέρου, περὶ ὧν δὴ τὸ πρῶτον ἠμφισβητήσαμεν; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἴθι δὴ, νικῶντα ἔθεμέν που τὸν μικτὸν βίον ἡδονῆς τε καὶ φρονήσεως. ἦν οὕτως; ΠΡ. Ἦν. Σ. Οὐκοῦν τοῦτον μὲν τὸν βίον
F ὁρῶμέν που τίς ἐστι καὶ ὁποίου γένους. Π. Πῶς δ᾽ οὔ; Σ. Καὶ μέρος γ᾽ αὐτὸν φήσομεν εἶναι τοῦ τρίτου, οἶμαι, γένους. οὐ γὰρ ὁ δυοῖν τινοῖν μικτὸς ἐκεῖνος, ἀλλ᾽ ὁ ξυμπάντων τῶν ἀπείρων ὑπὸ τοῦ πέρατος δεδεμένων. ὥστε ὀρθῶς ὁ νικηφόρος οὗτος βίος, μέρος ἐκείνου γίγνοιτ᾽ ἄν. Π. Ὀρθότατα μὲν οὖν.

tellexit. SOCR. Cæterùm quid præter hæc tria, quartum genus ſit, diſcutiendum reſtat. Communis autem iſta diſceptatio eſt. Vide enim an non neceſſarium tibi videtur, quotcunque gignitur, per aliquam cauſam gigni? PROT. Mihi planè. Quomodo enim abſque ea fieret? SOCRA. Et efficientis natura nomine duntaxat à cauſa differt, efficiénſque & cauſa vnum rectè vocabuntur. PROTAR. Rectè. SOC. Quinetiam ac genitum ſolo nomine diſcrepabunt. PROT. Certè. SOCRAT. Præcedit quidem atque ducit natura ſemper quod efficiens eſt: quod verò factum eſt ab eo genitúmque ipſum ſequitur. PRO. Prorſus. SOCR. Non ergo idem, ſed aliud eſt cauſa, & quod ad generationem cauſæ ſeruit. PROT. Quid prohibet? SOCRA. An non genita ipſa, & ex quibus gignuntur omnia, tria nobis genera præbuerunt? PROT. Maximè. SOC. Omnium autem iſtorum opificem quartum ponimus, cauſámque vocamus, vtpote aliud quiddam quàm illa ad ſufficientiam demonſtratum. PROT. Ponimus abſque dubio. SOC. Verùm iam decet cùm quatuor diſcreta ſint, quo melius ſingulorum meminerimus, ſingulatim illa dinumerare. PRO. Vtique. SOC Primum igitur infinitum dico: ſecundum, terminū: tertium, mixtam ex iis genitámq; eſſentiā: poſtremū mixtionis generationiſque cauſam, ſi quartum vocem, nunquid errarem? PRO. Nullo pacto. SOCR. Agedum verò quę nobis deinde oratio eſt? & quid potiſſimū inquirētes, huc digreſſi ſumus? nónne id erat? Quęrebamus nempe vtri ſecundæ tribuerentur, voluptatíne, an ſapientiæ potius. An non ita? PROT. Ita certè. SOCR. Poſtquam iſta in hunc modum diſtinximus, nónne meliùs iudicabimus cui prima, cuiue ſecunda victoriæ palma danda ſit, ex iis quæ ſuprà in certamen venerunt? PROT. Fortè. SOC. Victricem ſanè poſuimus, vitam ex voluptate & ſapientia mixtam. PRO. Imò. SOC. Qualis ſit, & cuius generis hæc vita quodammodo cernimus. PROT. Cernimus. SOCR. Pars nempe tertij generis. Neque enim ex duobus quibuſdam mixtum illud eſt, ſed ex infinitis omnibus termino deuinctis. Quapropter meritò victrix hæc vita illius pars erit. PROT. Et rectè admodum.

… ni-
hil enim difficile iubes. SOC. Equidem Deum reuera, vt Philebus inquit, extollens iocando te turbaui, interrogans cuiuſnam generis mens & ſcientia eſſent. PROT. Maximè quidem ô Socrates. SOC. Facile tamen: omnes ſiquidem ſapientes ita extollentes ſeſe conſentiunt intellectum eſſe cœli terræque nobis regem, ac fortè rectè loquuntur. quod ſi vis, hoc genus diffuſiùs examinemus. PROT. Dic arbitratu tuo, ô Socrates, nihil prolixitatem veritus, neque enim moleſtus eris. SOC. Præclarè loqueris: hinc igitur interrogantes, exordiamur. PROTAR. Vnde? SOCRAT. Vtrum ô Protarche, dicendum eſt vniuerſum hoc agi ab irrationali quadam temerariáque, & fortuita poteſtate? An contrà, quemadmodum maiores noſtri ſenſerunt, ordine quodam mentis & ſapientiæ mirabilis gubernari? PROTAR. Nihil iſtorum, ô admirande Socrates. Nam quod modò dicebas, prophanum mihi videtur: fateri autem mente omnia hæc exornari, ſententia quædam ſpecie mundi ſoliſque, & lunæ cæterorúmque ſiderum, & omnis denique cœleſtis circuitus digna eſt, nec ego vnquam de iis aliter loqui, aut ſentire auſim. SOCRATES. Viſne igitur quod à priſcis aſſertum eſt, nos item confiteamur? hæc videlicet ita ſeſe habere, nec modò putemus alia ſine periculo proferri non poſſe, verumetiam vnà cum illis vituperationis periculum ſubeamus, ſiquando vir aliquis durus ac vehemens, iſta non ſic, ſed ſine ordine ferri contenderit? PROT. Quidni velim? SOCR. Age igitur, eam quæ nobis nunc hac de re ſequitur, diſputationem contemplare. PR. Dic modò. SO. Quæ circa corpora viuētium ſunt, ignem, aquā, ſpiritum, atque terram in compoſitione ineſſe conſpicimus, ſed fluctuantiū, vt aiunt, inſtar. PROT. Et maximè quidem: in iis enim ſermonibus reuera propter ambiguitatem fluctuamus. SOC. Ergo de vno quoque eorum quæ circa nos ſunt, id accipe. PRO. Quidnam.

… φθέγγῃ νῦν. ΣΩ. … Πρώ-
ταρχε· οὐδὲ γὰρ χαλεπὸν οὐδὲν ἐπιτάττεις. ἀλλ᾽ ὄντως σὺ ἐγώ, καθάπερ εἶπε Φίληβος, σεμνύνων ἐν τῷ παίζειν ἐθορύβησα, νοῦν καὶ ἐπιστήμην ἐρόμενος ὁποίου γένους εἶεν. Π. Παντάπασί γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ῥᾳδίως. πάντες γὰρ συμφωνοῦσιν οἱ σοφοί, ἑαυτοὺς ὄντως σεμνύνοντες, ὡς νοῦς ἐστὶ βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ τε καὶ γῆς. καὶ ἴσως εὖ λέγουσι. διὰ μακροτέρων δ᾽, εἰ βούλει, τὴν σκέψιν αὐτοῦ τοῦ

D γένους ποιησώμεθα. ΠΡ. Λέγ᾽ ὅπως βούλει, μηδὲν μῆκος ἡμῖν ὑπολογιζόμενος, ὦ Σώκρατες, ὡς οὐκ ἀπεχθησόμενος. ΣΩ. Καλῶς εἶπες. ἀρξώμεθα δέ πως ὧδε ἐπανερωτῶντες. ΠΡ. Πῶς; ΣΩ. Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ξύμπαντα, καὶ τόδε τὸ καλούμενον ὅλον, ἐπιτροπεύειν φῶμεν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῇ δύναμιν, καὶ τὸ ὅπῃ ἔτυχεν; ἢ τἀναντία, καθάπερ οἱ πρόσθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησίν τινα θαυμαστὴν συντάττουσαν διακυβερνᾶν. Π. Οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὦ θαυμάσιε Σώκρατες. ὃ μὲν γὰρ σὺ λέγεις νῦν, οὐδ᾽ ὅσιον εἶναί μοι φαίνεται. τὸ δὲ νοῦν πάντα διακο-

E σμεῖν αὐτὰ φάναι, καὶ τῆς ὄψεως τοῦ κόσμου, καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἀστέρων, καὶ πάσης τῆς περιφορᾶς ἄξιον. καὶ οὐκ ἄλλως ἔγωγ᾽ ἄν ποτε περὶ αὐτῶν εἴποιμι, οὐδ᾽ ἂν δοξάσαιμι. ΣΩ. Βούλει δῆτα καὶ ἡμεῖς τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογουμένοις ξυμφήσωμεν, ὡς ταῦθ᾽ οὕτως ἔχει; καὶ μὴ μόνον οἰώμεθα δεῖν τἀλλότρια ἄνευ κινδύνου λέγειν, ἀλλὰ καὶ συγκινδυνεύωμεν, καὶ μετέχωμεν τοῦ ψόγου, ὅταν ἀνὴρ δεινὸς φῇ ταῦτα μὴ οὕτως ἀλλ᾽ ἀτάκτως ἔχειν; Π. Πῶς γὰρ οὐκ ἂν βουλοίμην; Σ. Ἴθι δή, τὸν ἐπιόντα περὶ τούτων νῦν ἡμῖν λόγον ἄθρει. Π. Λέγε μόνον. ΣΩ. Τὰ περὶ τὴν τῶν

F σωμάτων φύσιν ἁπάντων τῶν ζώων, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, καθορῶμέν που, καὶ γῆν, καθάπερ οἱ χειμαζόμενοι φασίν, ἐνόντα ἐν τῇ συστάσει. ΠΡ. Καὶ μάλα. χειμαζόμεθα γὰρ ὄντως ὑπ᾽ ἀπορίας ἐν τοῖς νῦν λόγοις. ΣΩ. Φέρε δή, περὶ ἑκάστου τῶν παρ᾽ ἡμῖν λαβὲ τὸ τοιόνδε. ΠΡ. Ποῖον;

ΣΩ. Ταὐτὸν δὴ λαβὲ καὶ περὶ τοῦδε ὃν κόσμον λέγομεν. διὰ γὰρ τὸν αὐτὸν τρόπον ἂν εἴη που σῶμα, σύνθετον ὂν ἐκ τῶν αὐτῶν. C Π. Ὀρθότατα λέγεις. ΣΩ. Πότερον οὖν ἐκ τούτου τοῦ σώματος ὅλως τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα, ἢ ἐκ τοῦ παρ' ἡμῖν τοῦτο τρέφεταί τε, καὶ ὅσα νυνδὴ περὶ αὐτῶν εἴπομεν, εἴληφέ τε καὶ ἔχει; Π. Καὶ τοῦθ' ἕτερον, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄξιον ἐρωτήσεως. ΣΩ. Τί δὲ τόδε ἆρα ἄξιον; ἢ πῶς ἐρεῖς; Π. Λέγε τὸ ποῖον. ΣΩ. Τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα ἆρ' οὐ ψυχὴν φήσομεν ἔχειν; Π. Δῆλον ὅτι φήσομεν. ΣΩ. Πόθεν, ὦ φίλε Πρώταρχε, λαβόν, εἴπερ μὴ τό γε τοῦ παντὸς σῶμα ἔμψυχον ὂν ἐτύγχανε, ταὐτά γε ἔχον τούτῳ, καὶ ἔτι πάντῃ καλλίονα; ΠΡ. Δῆλον ὡς οὐδαμόθεν ἄλλοθεν, ὦ Σώκρατες. Σ. Οὐ γάρ D που δοκοῦμέν γε, ὦ Πρώταρχε, τὰ τέτταρα ἐκεῖνα, πέρας καὶ ἄπειρον, καὶ κοινόν, καὶ τὸ τῆς αἰτίας γένος, ἐν ἅπασι τέταρτον ἐνὸν τοῦτο, ἐν μὲν τοῖς παρ' ἡμῖν ψυχήν τε παρέχον, καὶ σῶμα σκιὰν ἐμποιοῦν, καὶ πταίσαντος σώματος ἰατρικήν, καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλα συντιθὲν καὶ ἀκούμενον, πᾶσαν καὶ παντοίαν σοφίαν ἐπικαλεῖσθαι, τῶν δ' αὐτῶν τούτων ὄντων ἐν ὅλῳ τε οὐρανῷ, καὶ κατὰ μεγάλα μέρη, καὶ προσέτι καλῶν καὶ εἰλικρινῶν, ἐν τούτοις δ' οὐκ ἄρα μεμηχανῆσθαι τὴν τῶν καλλίστων καὶ τιμιωτάτων φύσιν. Π. Ἀλλ' οὐδαμῶς τοῦτό γ' ἂν λόγον ἔχοι. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὴ τοῦτο, μετ' ἐκείνου τοῦ λόγου ἂν ἑπόμενοι, E βέλτιον λέγοιμεν ὡς ἔστιν, ἃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἄπειρόν τε ἐν τῷ παντὶ πολὺ καὶ πέρας ἱκανόν, καί τις ἐπ' αὐτοῖς αἰτία οὐ φαύλη, κοσμοῦσά τε καὶ συντάττουσα ἐνιαυτούς τε καὶ ὥρας καὶ μῆνας, σοφία καὶ νοῦς λεγομένη δικαιότατ' ἄν. Π. Δικαιότατα δῆτα. Σ. Σοφία μὴν καὶ νοῦς ἄνευ ψυχῆς οὐκ ἄν ποτε γενοίσθην. Π. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ τοῦ Διὸς ἐρεῖς φύσει βασιλικὴν μὲν ψυχήν, βασιλικὸν δὲ νοῦν ἐγγίγνεσθαι, διὰ τὴν τῆς αἰτίας δύναμιν, ἐν δ' ἄλλοις ἄλλα καλά, καθ' ὅτι φίλον ἑκάστοις λέγεσθαι. Π. F Μάλα γε. Σ. Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἡμᾶς μή τι μάτην δόξῃς, ὦ Πρώταρχε, εἰρηκέναι, ἀλλ' ἔστι τοῖς μὲν πάλαι ἀποφηναμένοις ὡς ἀεὶ τοῦ παντὸς νοῦς ἄρχει, σύμμαχος ἐκείνοις. ΠΡΩΤ. Ἔστι γὰρ οὖν. ΣΩΚ. Τῇ δέ γε ἐμῇ ζητήσει πεπορικὼς ἀπόκρισιν, ὅτι νοῦς ἐστι γένος τι τοῦ πάντων αἰτίου λεχθέντος τῶν τεττάρων,

me loqueris. SOC. Vtrum ex hoc corpore noſtrum corpus omnino, vel contrà ex noſtro ipſum nutritur, & quæcunque paulo antè memorauimus, ſuſcepit & habet? P. Neque hoc etiam alterũ, ô Socrates interrogatione dignum eſt. SOC. Sed alterum? eſtne dignum an non? PROT. Dic, quod? S. Noſtrum corpus animam habere fatebimur? PROT. Conſtat. SOC. Vndénam, ô amice Protarche, ſuſcepit, niſi vniuerſi corpus, quod eadem quæ & noſtrum ac etiam præſtantiora continet, animam habeat? PRO. Conſtat. Aliunde nequaquam. SOC. Neque enim exiſtimandum ô Protarche, quatuor illa, terminum, infinitum, mixtum, & cauſæ genus in iis quartum cunctis exiſtens, quod iis quidem quæ apud nos ſunt, animam corpuſque præbet, dum imprimit vmbram, labefactatóque corpore, remedia parat, & in aliis alia conſtituit atque reſtituit, atque omnem omnis generis ſapientiam vocitari: cùmque eadem hæc vniuerſo cœlo eiúſque partibus amplioribus inſint, quæ puriores præſtantioréſque exiſtunt, in iis tamen præclariſſimorum pretioſiſſimorúmque naturam minimè reperiri? PROT. Nullam profectò rationem id haberet. SOC. Quamobrem rationem illam vlterius proſequentes melius diceremus, vt ſæpenumero diximus, infinitum prorſus in hoc vniuerſo conſiſtere, ſufficientémque terminum cauſámque illis haud ignobilem ſemper adeſſe ornantem diſponentémque horas & menſes & annos, mentem & ſapientiam meritò nuncupatam. PROT. Meritò. SOCRAT. Sapientia verò atque mens, abſque anima nunquam ſunt. PRO. Nunquam certè. SOC. Ergo in Iouis ipſius natura regiam animam, regiámque mentem ineſſe propter vim cauſæ confiteberis, & in aliis item alia pulchra, vt illorum cuique dici placet. PRO. Maximè. SOC. Præcedentẽ, ô Protarche, ſermonem nequaquam temerè inductũ putes: eorũ enim qui olim mentẽ omni mũdo præſidere oſtenderunt, ſententiam adiuuat. PROT. Sanè. SOC. Meæ verò petitioni reſponſum porrigit, quòd mens eſt progenies quædam eius cauſæ,

genus, amice Socrates, reducit nobis in memoriam, quidnam ex iis quæ ſuprà diſtincta ſunt, intelligi velis. SOC. Pro viribus, ô mirifice vir, id agam. P. Bene inquis. S. Commune igitur intelligamus, quod ex quatuor tertium numerauimus. P. An quod poſt infinitum finitúmque locaſti, in quo ſanitatem & harmoniam, vt arbitror, collocaſti? SO. Rectè dicis, ſed nunc maximè mentem adhibe. P. Dic igitur. S. Harmonia ſoluta in animantibus, vnà naturæ ſolutionem generationémque dolorum eo in tempore fieri dico. P. Conſentaneum. S. Rurſus harmonia contemperata, & in ſui naturam protinus reſtituta, voluptatem fieri dicendum eſt, ſi modò res maximæ verbis paucis concludendæ ſunt. P. Reor equidem te rectè ô Socrates dicere: clarius tamen exprimere eadem admitendum. SOC. An nō vulgaria, & notiſſima cognitu facilia ſunt? P. Quænam iſta? S. Fames quidem ſolutio eſt, atque moleſtia. P. Eſt. S. Comeſtio verò repletio atque voluptas. P. Ita. S. Sitis iterum corruptio ſolutióque & dolor. Vis autem humore quod arefactum eſt reficiens, voluptas eſt. Diſcretio inſuper, & diſſolutio præter naturam æſtu quodam effecta moleſtia. At ſecundum naturam reſtitutio refrigeratióque, voluptas. P. Prorſus. S. Concretio quoque humoris præter animalis naturam frigore facta, dolor. Contrà humido liqueſcente, & in ſuam redeunte naturam, reditus iſte voluptas. Ac ſummatim conſidera, num toleranda tibi hæc oratio videatur. Quoties corrumpitur animata ſpecies ex infinito & termino ſecundum naturam, vt in ſuperioribus diximus, genita, eiuſmodi corruptio dolor eſt. Cùm verò hæc in eſſentiam ſuam reſluunt, regreſſum hunc dicimus voluptatem. PROT. Eſto. Videtur enim hoc mihi admodum veriſimile. S. Hanc vnam itaque voluptatis & doloris ſpeciem in iis paſſionibus veriſque ponamus. P. Ponatur. SOC. Pone deinceps expectationem harum in anima paſſionum.

Σ. Ἔσται ταῦτ' εἰς δύναμιν, ὦ θαυμάσιε. ΠΡ. Καλῶς εἶπες. Σ. Κοινὸν τοίνυν αὐτὴν ἀκουώμεθα ὃ δὴ τῶν τεττάρων τρίτον ἐλέγομεν· ὃ μετὰ τὸ ἄπειρον καὶ πέρας ἔλεγες· ἐν ᾧ καὶ ὑγίειαν, οἶμαι δὲ καὶ ἁρμονίαν, ἐτίθεσο. ΠΡ. Κάλλιστ' εἶπες. Σ. Τὸν νοῦν δὲ ὅτι μάλιστ' ἤδη πρόσεχε. ΠΡ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Λέγω τοίνυν, τῆς ἁρμονίας μὲν λυομένης ἡμῖν ἐν τοῖς ζώοις, ἅμα λύσιν τῆς φύσεως καὶ γένεσιν ἀλγηδόνων ἐν τῷ τότε γίγνεσθαι χρόνῳ. ΠΡ. Πάνυ λέγεις εἰκός. ΣΩΚ. Πάλιν δὲ ἁρμοττομένης τε καὶ εἰς τὴν αὑτῆς φύσιν ἀπιούσης, ἡδονὴν γίγνεσθαι λεκτέον. εἰ δεῖ δι' ὀλίγων περὶ μεγίστων ὅτι τάχιστα ῥηθῆναι. ΠΡ. Οἶμαι μέν σε ὀρθῶς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ἐμφανέστερον δὲ ἔτι τὰ αὐτὰ ταῦτα πειρώμεθα λέγειν. Σ. Οὐκοῦν τὰ δημόσιά που καὶ περιφανῆ ῥᾷστον συννοεῖν. ΠΡ. Ποῖα; Σ. Πείνη μέν που, λύσις καὶ λύπη; ΠΡ. Ναί. Σ. Ἐδωδὴ δὲ, πλήρωσις γιγνομένη πάλιν, ἡδονή. ΠΡ. Ναί. ΣΩ. Δίψος δ' αὖ φθορὰ καὶ λύπη καὶ λύσις· ἡ δὲ τοῦ ὑγροῦ πάλιν τὸ ξηρανθὲν πληροῦσα δύναμις, ἡδονή. διάκρισις δέ γ' αὖ καὶ διάλυσις, ἡ παρὰ φύσιν τοῦ πνίγους πάθη, λύπη· κατὰ φύσιν δὲ πάλιν ἀπόδοσίς τε καὶ ψῦξις, ἡδονή. ΠΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ ῥίγους ἡ μὲν παρὰ φύσιν τοῦ ζώου τῆς ὑγρότητος πῆξις, λύπη· πάλιν δ' εἰς ταὐτὸν ἀπιόντων καὶ διακρινομένων, ἡ κατὰ φύσιν ὁδὸς, ἡδονή. καὶ ἑνὶ λόγῳ σκόπει εἴ σοι μέτριος ὁ λόγος, ὃς ἂν φῇ τὸ ἐκ τῆς ἀπείρου καὶ πέρατος κατὰ φύσιν ἔμψυχον γεγονὸς εἶδος, (ὅπερ ἔλεγον ἐν τῷ πρόσθεν) ὅταν μὲν τοῦτο φθείρηται, τὴν μὲν φθορὰν, λύπην εἶναι, τὴν δ' εἰς τὴν αὑτῶν οὐσίαν ὁδὸν, ταύτην δ' αὖ πάλιν τὴν ἀναχώρησιν πάντων, ἡδονήν. ΠΡ. Ἔστω. δοκεῖ γάρ μοι τύπον γέ τινα ἔχειν. ΣΩ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἓν εἶδος τιθώμεθα λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἐν τούτοις τοῖς πάθεσιν ἑκατέροις. ΠΡ. Κείσθω. ΣΩ. Τίθει τοίνυν αὐτῆς τῆς ψυχῆς κατὰ τὸ τούτων τῶν παθημάτων προσδόκημα.

οὕτως ἴσχει. σφόδρα γε προσέχων τὸν νοῦν εἰπέ. ἆρ' οὖν **C** πᾶσα ἀνάγκη τότ' ἐν τῷ τότε χρόνῳ ζῶον μήτε τι λυπεῖσθαι, μήτε ἥδεσθαι, μήτε μέγα, μήτε σμικρόν; ΠΡ. Ἀνάγκη μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔστι τις τρίτη ἡμῖν ἡ τοιαύτη διάθεσις παρά τε τὴν τοῦ χαίροντος, καὶ παρὰ τὴν τοῦ λυπουμένου. ΠΡ. Τί μήν; ΣΩ. Ἄγε δὴ τοίνυν, ταύτης προθυμοῦ μεμνῆσθαι. πρὸς γὰρ τὴν τῆς ἡδονῆς κρίσιν οὐ σμικρὸν μεμνῆσθαι ταύτην ἔσθ' ἡμῖν, ἢ μή. βραχὺ δέ τι περὶ αὐτῆς, εἰ βούλει, διαπεραινώμεθα. ΠΡ. Λέγε ποῖον. ΣΩ. Τῷ τὸν τοῦ φρονεῖν ἑλομένῳ βίον οἶσθ' ὡς τοῦτον τὸν τρόπον οὐδὲν **D** ἀποκωλύει ζῆν. ΠΡ. Τὸν τοῦ μὴ χαίρειν, μηδὲ λυπεῖσθαι, λέγεις; ΣΩ. Ἐρρήθη γάρ που τότε ἐν τῇ παραβολῇ τῶν βίων, μηδὲν δεῖν μήτε μέγα μήτε σμικρὸν χαίρειν τῷ τὸν τοῦ νοεῖν καὶ φρονεῖν βίον ἑλομένῳ. ΠΡ. Καὶ μάλα οὕτως ἐρρήθη. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτως ἂν ἐκείνῳ γε ὑπάρχοι· καὶ ἴσως οὐδὲν ἄτοπον εἰ πάντων τῶν βίων ἐστὶ θειότατος. ΠΡ. Οὔκουν εἰκός γε οὔτε χαίρειν θεούς, οὔτε τὸ ἐναντίον. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν οὐκ εἰκός. ἄσχημον γοῦν αὐτῶν ἑκάτερον γιγνόμενόν ἐστιν. ἀλλὰ δὴ τοῦτο μὲν ἔτι καὶ εἰσαῦθις ἐπισκεψόμεθα, ἐὰν πρὸς λόγον τι ᾖ, καὶ τῷ νῷ πρὸς τὰ **E** δευτερεῖα, ἐὰν μὴ πρὸς τὰ πρωτεῖα δυνώμεθα προσθεῖναι, προσθήσομεν. ΠΡ. Ὀρθότατα λέγεις. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε ἕτερον εἶδος τῶν ἡδονῶν, ὃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔφαμεν εἶναι, διὰ μνήμης πᾶν ἐστι γεγονός. ΠΡ. Πῶς; ΣΩ. Μνήμην, ὡς ἔοικεν, ὅ, τι ποτ' ἐστί, πρότερον ἀναληπτέον· καὶ κινδυνεύει πάλιν ἔτι πρότερον αἴσθησιν μνήμης, εἰ μέλλει περὶ ταῦθ' ἡμῖν κατὰ τρόπον φανερά πῃ γενήσεσθαι. ΠΡ. Πῶς φῄς; ΣΩ. Θὲς τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡμῶν ἑκάστοτε παθημάτων, τὰ μὲν, ἐν τῷ σώματι καταςβεννύμενα, πρὶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν διεξελθεῖν, ἀπαθῆ ἐκείνην ἐάσαντα· τὰ **F** δὲ, δι' ἀμφοῖν ἰόντα, καί τινα ὥσπερ σεισμὸν ἐντιθέντα ἴδιόν τε καὶ κοινὸν ἑκατέρῳ. ΠΡ. Κείσθω. ΣΩ. Τὰ μὲν δὴ μὴ δι' ἀμφοῖν ἰόντα, ἐὰν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φῶμεν λανθάνειν, τὰ δὲ, δι' ἀμφοῖν, μὴ λανθάνειν, ἆρ' ὀρθότατα ἐροῦμεν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩΚΡΑΤ. Τὸ τοίνυν λεληθέναι, μηδαμῶς ὑπολάβῃς ὡς λέγω λήθης ἐνταῦθά που γένεσιν. ἔστι γὰρ λήθη, μνήμης ἔξοδος· ἡ δ' ἐν τῷ λεγομένῳ νῦν, οὔπω γέγονε.

pore nullo modo vel lætari vel angi. PROT. Neceſſarium certè. SOCRAT. Eſt ergo ſtatus hic tertius præter mœrentis & gaudentis affectum. PROT. Eſt profectò. SOCR. Agedum huius meminiſſe conare: ad iudicandum ſiquidem voluptatem reminiſci vel non permultum refert, breuibus tamen aliquid de ipſa ſi vis perſtringamus. PROT. Dicas ergo, quid illud? SOCRAT. Eum qui contemplationis vitam eligit, nihil ita viuere prohibet. PRO. Seorſum à lætitia & moleſtia dicis? SOC. Dictum enim in cuiuſque vitæ comparatione virum contemplationi deditum nihil vlla ex parte vel gaudere vel angi. PRO. Omnino ſic dictum. SOC. Nonne ſic illi conuenit? Ac fortè nil mirum eſſet, ſi vita hæc cæterarum omnium diuiniſſima ſit. PRO. An abſurdum eſt deos gaudere vel contrà triſtari? SOCRAT. Abſurdum omnino. Indecens enim vtrunque eſt. At hoc deinceps inueſtigemus, ſiquid ad hanc diſputationem conferat: ac menti ad ſecundas victoriæ partes, ſi minus ad primas licet accommodemus. PROTA. Rectè loqueris. SOC. Atqui alia ſpecies voluptatum, quam animæ propriam aſſignauimus, omnis memoria conſtat. PROT. Quo pacto? SOC. Primum quid memoria ſit accipiendum videtur: quinetiam fortaſſe quid memoriæ ſenſus, ſi planius hæc elucidari velimus. PRO. Quo pacto inquis? SOC. Pone ex omnibus corporis paſſionibus quaſdam in corpore prius extinctas, quàm in animam transfluant, paſſione vacuam dimittentes: alias per vtrunque diffuſas & quandam quaſi concuſſionem, tam propriam quàm communem vtrique pariter inferentes. PROT. Ponantur. SOC. Et paſſiones per vtrunque minimè propagatas ſi latere dixerimus animam & per vtrunque manantes innoteſcere animæ, an rectè dicemus? PR. Certè. SOC. Ipſum ergo latere nullo modo, vt dicis, obliuionis generationẽ eſſe exiſtimes. Eſt enim obliuio memoriæ exitus. Ea verò in iis quæ modò dicebantur, nondum erat.

Eum

[...] per hæc enim vtraque iſta declarata videntur. PRO. Pergamus iam ad reliqua, Socrates. S. Multa, vt videtur, conſiderare decet, voluptatis originem omnémque formam eius inueſtigantes. Et nunc quidem primò videndum quid eſt & vbi naſcitur concupiſcentia. P. Videamus iam obſecro. Nihil enim amittemus. S. Imò ô Protarche cũ quod modò quærebamus, inuenerimus amittemus aliquid circa iſta, videlicet de hiſce rebus dubitationem. P. Quàm belle retorſiſti. at iam quæ ſequuntur expediamus. S. Nõnne famē atque ſitim, & huiuſmodi multa, concupiſcentias quaſdam eſſe diximus? P. Maximè. S. Ad quidnam idem reſpicientes res adeò diuerſas vno nomine nuncupamus? P. Per Iouem haud facile dictu, ô Socrates. dicendum tamen. SO. Ab eiſdem rurſus exordiamur. PR. Quibus? S. Dicimuſne ſitire aliquem? PR. Dicimus. S. Hoc autem eſt vacuum eſſe? PR. Quidni? S. Et ſitis concupiſcentia eſt? P. Eſt. S. Potionisne? PROT. Potionis. S. An non repletionis potus? P. Huius certè. S. Vacuus igitur, & exhauſtus contraria eorum quæ patitur, appetit. Nam cùm vacuus ſit, impleri cupit. P. Manifeſtum eſt. S. Quid ergo? qui primò vacuus eſt, num poteſt vel ſenſu vel memoria quadam eius repletionem attingere, quod nec præſenti nec vnquam præterito in tempore, paſſus eſt? PRO. Nullo modo. S. Sed eum qui cupit, aliquid cupere confitemur. P. Quidni? S. Haud ergo quod patitur appetit. Sitit enim, ſitis autem vacuitas eſt, is autem repletionem affectat. P. Ita. S. Aliquid igitur eius quod appetit expletionem attinget. P. Neceſſe. S. Corpus quidem nequit: nam exhauſtum eſt. P. Certè. S. Reſtat vt anima expletionem per memoriam cõſequatur. P Patet.

[...] χάριν ἀπαιτῶν εἰρῆσθαι ταῦτα, ἔστι τόδε. Π. Τὸ ποῖον; Σ. Ἵνα τὴν ψυχῆς ἡδονὴν χωρὶς σώματος ὅτι μάλιστα καὶ ἐναργέστατα λάβοιμεν, καὶ ἅμα ἐπιθυμίαν. διὰ γὰρ τούτων πως ταῦτα ἀμφότερα ἔοικε δηλοῦσθαι. ΠΡ. Λέγωμεν τοίνυν, ὦ Σώκρατες, ἤδη τὸ μετὰ ταῦτα. ΣΩΚ. Πολλά γε περὶ γένεσιν ἡδονῆς καὶ πᾶσαν τὴν μορφὴν αὐτῆς, ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικε, λέγοντας σκοπεῖν. καὶ γὰρ νῦν πρότερον ἔτι φαίνεται ληπτέον ἐπιθυμίαν εἶναι τί ποτ' ἐστὶ καὶ D ποῦ γίγνεται. Π. Σκοπῶμεν τοίνυν. οὐδὲν γὰρ ἀπολοῦμεν. ΣΩΚ. Ἀπολοῦμεν μὲν οὖν καὶ ταῦτά γε, ὦ Πρώταρχε, εὑρόντες ὃ νῦν ζητοῦμεν, τὴν περὶ αὐτὰ ταῦτα ἀπορίαν. Π. Ὀρθῶς ἠμύνω· τὸ δ' ἐφεξῆς τούτοις πειρώμεθα λέγειν. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν δὴ πεῖνάν τε καὶ δίψος, καὶ πόλλ' ἕτερα τοιαῦτα ἔφαμεν εἶναι τινὰς ἐπιθυμίας; Π. Σφόδρα γε. ΣΩΚ. Πρὸς τί ποτε ἄρα ταὐτὸν βλέψαντες, οὕτω πολὺ διαφέροντα ταῦθ' ἑνὶ προσαγορεύομεν ὀνόματι; ΠΡ. Μὰ Δί' οὐ ῥᾴδιον ἴσως εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ὅμως λεκτέον. ΣΩΚΡ. Ἐκεῖθεν δὴ πάλιν E ἐκ τῶν αὐτῶν ἀναλάβωμεν. Π. Πόθεν δή; ΣΩΚ. Διψῇ που λέγομεν ἑκάστοτέ τι; Π. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Τοῦτο δέ γ' ἐστὶ κενοῦσθαι; Π. Τί μήν; Σ. Ἆρ' οὖν τὸ δίψος ἐστὶν ἐπιθυμία; Π. Ναί. ΣΩΚ. Πόματός γε. Π. Πόματος. ΣΩΚ. Ἢ πληρώσεως πόματος; Π. Οἶμαι μὲν, πληρώσεως. Σ. Ὁ κενούμενος ἡμῶν ἄρα (ὡς ἔοικεν) ἐπιθυμεῖ τῶν ἐναντίων ἢ πάσχει. κενούμενος γὰρ, ἐρᾷ πληροῦσθαι. Π. Σαφέστατά γε. Σ. Τί οὖν; ὁ τὸ πρῶτον κενούμενος ἔστιν ὁπόθεν εἴτ' αἰσθήσει πληρώσεως ἐφάπτοιτ' ἂν, εἴτε μνήμῃ, τούτου ὃ μήτ' ἐν τῷ νῦν χρόνῳ πάσχει, μήτ' F ἐν τῷ πρόσθεν πώποτ' ἔπαθε; Π. Καὶ πῶς; ΣΩΚ. Ἀλλὰ μὴν ὅ γ' ἐπιθυμῶν, τινὸς ἐπιθυμεῖ, φαμέν; ΠΡ. Πῶς γὰρ οὔ; Σ. Οὐκ ἄρα ὅ γε πάσχει, τούτου ἐπιθυμεῖ. διψῇ γάρ· τοῦτο δὲ, κένωσις· ὁ δ' ἐπιθυμεῖ πληρώσεως. Π. Ναί. Σ. Πληρώσεως ἄρα πῄ τι τῶν τοῦ διψῶντος ἂν ἐφάπτοιτο. Π. Ἀναγκαῖον. Σ. Τὸ μὲν δὴ σῶμα ἀδύνατον· κενοῦται γάρ που. Π. Ναί. Σ. Τὴν ψυχὴν ἄρα τῆς πληρώσεως ἐφάπτεσθαι λοιπὸν τῇ μνήμῃ. Π. Δῆλον δὲ

μὴ ἀλγεῖ, τοτὲ δὲ χαίρει κατὰ τὰς μεταβολάς. ΠΡ. Ἔστι
ταῦτα. ΣΩ. Τί δ' ὅταν ἐν μέσῳ τούτων γίγνηται; ΠΡ. Πῶς C
ἐν μέσῳ; ΣΩ. Διὰ μὲν τὸ πάθος ἀλγεῖ, μέμνηται δὲ τῶν
ἡδέων γενομένων, ὧν παύοιτ' ἂν τῆς ἀλγηδόνος, πεπλήρωται
δὲ μήπω· τί τότε; φῶμεν, ἢ μὴ φῶμεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν
παθημάτων εἶναι; ΠΡ. Φῶμεν μὲν οὖν. ΣΩ. Πότερον
ἀλγοῦντα ὅλως, ἢ χαίροντα; ΠΡ. Μὰ Δί', ἀλλὰ διπλῇ
τινι λύπῃ λυπούμενον, κατὰ μὲν τὸ σῶμα, ἐν τῷ παθήματι·
κατὰ δὲ τὴν ψυχήν, προσδοκίας τινὶ πόθῳ. ΣΩ. Πῶς, ὦ
Πρώταρχε, τὸ διπλοῦν τῆς λύπης εἶπες; ἆρ' οὐκ ἔστι μὲν
ὅτε τις ἡμῶν κενούμενος, ἐν ἐλπίδι φανερᾷ τοῦ πληρωθήσεσθαι
καθέστηκε, τοτὲ δὲ τοὐναντίον ἀνελπίστως ἔχει; ΠΡ. D
Καὶ μάλα γε. ΣΩ. Μῶν οὖν οὐκ ἐλπίζων μὲν πληρωθήσεσθαι,
τῷ μεμνῆσθαι δοκεῖ σοι χαίρειν; ἅμα δὲ κενούμενος
ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἀλγεῖ; ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ.
Τότ' ἄρα ἄνθρωπος καὶ τἆλλα ζῷα λυπεῖταί τε ἅμα
καὶ χαίρει. ΠΡ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Τί δ' ὅταν ἀνελπίστως
ἔχῃ κενούμενος τεύξεσθαι πληρώσεως; ἆρ' οὐ τότε τὸ
διπλοῦν γίγνοιτ' ἂν περὶ τὰς λύπας πάθος, ὃ σὺ νῦν κατιδὼν
ᾠήθης ἁπλῶς εἶναι διπλοῦν; ΠΡ. Ἀληθέστατα, ὦ
Σώκρατες. ΣΩΚ. Ταύτῃ δὴ τῇ σκέψει τούτων τῶν παθημάτων
τόδε χρησώμεθα. ΠΡ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Πότερον E
ἀληθεῖς ταύτας τὰς λύπας τε καὶ ἡδονὰς ἢ ψευδεῖς εἶναι
λέξομεν; ἢ τὰς μέν τινας ἀληθεῖς, τὰς δ' οὔ; ΠΡ. Πῶς δ',
ὦ Σώκρατες, ἂν εἶεν ψευδεῖς ἡδοναὶ ἢ λῦπαι; ΣΩ. Πῶς
δέ, ὦ Πρώταρχε, φόβοι ἂν ἀληθεῖς, ἢ ψευδεῖς, ἢ προσδοκίαι
ἀληθεῖς, ἢ μή, ἢ δόξαι ἀληθεῖς, ἢ ψευδεῖς; ΠΡ. Δόξας
μὲν ἔγωγ' ἄν που συγχωροίην, τὰς δ' ἑτέρας ταύτας οὐκ ἄν.
ΣΩΚ. Πῶς φής; λόγον μέντοι τινὰ κινδυνεύομεν οὐ πάνυ
σμικρὸν ἐπεγείρειν. ΠΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ πρὸς
τὰ παρεληλυθότα, ὦ παῖ 'κείνου τἀνδρός, προσήκοντα,
τοῦτο σκεπτέον. ΠΡ. Ἴσως τοῦτό γε. ΣΩ. Χαίρειν τοίνυν F
δεῖ λέγειν τοῖς ἄλλοις μήκεσιν, ἢ καὶ ὁτῳοῦν τῶν
παρὰ τὸ προσῆκον λεγομένων. ΠΡ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Λέγε δή
μοι· θαῦμα γάρ μ' ἔχει διὰ τέλους ἀεὶ περὶ τὰ αὐτὰ ἃ νῦν δὴ προεθέμεθα ἀπορήματα. ΠΡ. Πῶς δὴ φής;

Quid, quoties in horum medio permanet? PROT. Quomodo in medio? SOC. Ob paſſionem quippe triſtatur, ſed voluptatem interim præteritarum meminit: ceſſat quidem triſtitia, nondum tamen impletur: quid tunc dicendum? nonne in medio paſſionum eſſe? PROT. Dicendum. SOC. Verum dolentem omnino vel contrà gaudentem? PROT. Non gaudentem per Iouem, ſed dupla potius affectum triſtitia, ſecundùm corpus in paſſione, ſecundùm animam in expectationis ardore. SOCRATES. Quónam modo Protarche dolorem duplum aiebas? Nónne vacuus quiſpiam certam aliquando repletionem ſperat, aliquando contrà deſperat? PROT. Maximè. SOCR. Num, dum aſſequi ſperat, ipſa recordatione gaudere videtur? ſimúlque vacuus eo in tempore cruciari? PROT. Neceſſe. SOC. Tunc igitur & homo & animalia reliqua lætantur ſimul ac mœrent. PR. Apparet. SOC. At cùm vacuus aliquis expletionem omnino deſperat, nónne tunc paſſio duplex circa dolores exoritur, quam ipſe paulò antè intuitus, ſimpliciter duplam opinabaris? PRO. Vera hæc ſunt. SOCRAT. Hac talium paſſionum conſideratione ad id vtamur. PROT. Ad quid ais? SOC. Verum voluptates has atque moleſtias veras, an falſas, an alias veras, alias falſas dicere debeamus? PROT. Quo pacto, ô Socrates, voluptates aut moleſtiæ falſæ eſſe poſſunt? SOC. Quomodo etiam, ô Protarche, timores veri vel falſi? aut expectationes veræ ſeu minimè veræ? aut opiniones veræ vel falſæ? PROT. Opiniones equidem confiterer: ſed hæc reliqua minimè. SOCRA. Quid ais? diſputationem tamen haud breuem inceptare videmur. PROT. Vera narras. SOC. At ſi præcedentibus ſit conueniens, ô viri illius fili, conſiderandum eſt: PR. Illud fortè. SOC. Omne igitur ſuperuacuum, & quicquid præter decorum dicitur, omittendum eſt. PROT. Rectè. SOC. Dic itaque. continua nempe me admiratio tenet ſemper circa eas quas nunc induximus quæſtiones. PROT. Quo pacto inquis?

[illegible] eum haudquaquam difficile eſt, quod qualia quædam fiant, inſpicere. Iampridem conceſſimus voluptates atque moleſtias, magnas, & paruas, vehementes, remiſſáſque fieri. Pr. Conceſſimus. soc. Quòd ſi cui ex his prauitas adiiciatur, vt prauam opinionem, ita & prauam voluptatem effici cõfitebimur. Pro. Quid prohibet? soc. Quid ſi rectitudo vel contrarium rectitudini horum cuiquã admoueatur, num rectam opinionem quæ rectitudinẽ ſubiit, ac voluptatem ſimiliter appellabimus? Prot. Neceſſariò ſequitur. so. Etſi quod opinione comprehenditur ſit fallax, nónne opinionẽ falſam potius quàm rectam vocabimus? P. Imò. socr. Item ſi voluptatem vel dolorẽ circa id quo gaudemus vel angimur, aberrare cernamus, num rectã aut bonam voluptatem dicimus, aut aliquo præclaro nomine honorabimus? pro. At id fieri nequit, ſiquidem voluptas ipſa delinquat. socr. Veruntamen ſæpenumero nobis voluptas non ex vera, ſed ex falſa exoritur. Prot. Proculdubio. attamen opinionem ô Socrates eiuſcemodi falſam dicimus, voluptatem verò ipſam nemo vtiq; falſam denominaret. Soc. Promptè nimium, ô Protarche, voluptatis rationẽ in præſentia tueris. Prot. Minimè, verùm quæ audio, loquor. S. Nihilne, ô amice, apud nos differt voluptas ab opinione recta ſcientiáque proficiſcens, ab ea quæ falſam opinionem, & ignorantiam ſequitur? Pro. Conſentaneum eſt haud breui quodam interuallo diſtare. socr. Verùm ad hanc ipſam diſtantiã perſcrutandam deueniamus. Pro. Duc age quà lubet. soc. Ecce hàc te duco. P. Quánam? soc. Opinio, inquimus, quædam vera eſt, quædam falſa. Prot. Eſto. socr. Has ſæpenumerò (quod nunc dicebamus) voluptas dolórque ſequitur, veram, inquam, falſámque opinionem.

μόνον οὐ ποῖα ἄττα, ἀλλὰ καὶ ὁποῖα τις ἑκάτερά ἐστι σκεπτέον φὴς τοῦτ᾽ εἶναι; Π. Ναί. Σ. Πρὸς δή γε τούτοις, εἰ καὶ τὸ παράπαν ἡμῖν, τὰ μὲν, ἔστι ποι᾽ ἄττα, ἡδονὴ δὲ καὶ λύπη, μόνον ἅπερ ἐστὶ, ποιὼ τινὲ δ᾽ οὐ γίγνεσθον, καὶ ταῦθ᾽ ἡμῖν διομολογητέον. ΠΡ. Δῆλον. Σ. Ἀλλ᾽ οὐδὲν τοῦτό γε χαλεπὸν ἰδεῖν ὅτι καὶ ποιὼ τινέ. πάλαι γὰρ εἴπομεν ὅτι μεγάλαι τε καὶ σμικραὶ καὶ σφόδρα ἑκάτεραι γίγνονται, λῦπαί τε καὶ ἡδοναί. Π. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ.

D Ἂν δέ γε πονηρία τούτων, ὦ Πρώταρχε, προσγίγνηταί τινι, πονηρὰν μὲν φήσομεν οὕτω γίγνεσθαι δόξαν, πονηρὰν δὲ καὶ ἡδονήν; Π. Ἀλλὰ τί μὴν, ὦ Σώκρατες; ΣΩΚ. Τί δ᾽ ἂν ὀρθότης, ἢ τοὐναντίον ὀρθότητι, τινὶ τούτων προσγίγνηται; μῶν οὐκ ὀρθὴν μὲν δόξαν ἐροῦμεν, ἐὰν ὀρθότητα ἴσχῃ; ταὐτὸν δὲ, ἡδονήν; Π. Ἀναγκαῖον. Σ. Ἂν δέ γε ἁμαρτανόμενον τὸ δοξαζόμενον ᾖ, τὴν δόξαν τότε ἁμαρτάνουσάν γε, οὐκ ὀρθὴν ὁμολογητέον, οὐδ᾽ ὀρθῶς δοξάζουσαν; Π. Πῶς γὰρ ἄν; Σ. Τί δ᾽ ἂν αὖ λύπην ἤ τινα ἡδονὴν περὶ τὸ ἐφ᾽ ᾧ λυπεῖται, ἢ τοὐναντίον ἁμαρτάνουσαν

E ἐφορῶμεν, ὀρθὴν, ἢ χρηστὴν, ἤ τι τῶν καλῶν ὀνομάτων αὐτῇ προσθήσομεν; Π. Ἀλλ᾽ οὐχ οἷόν τε, εἴπερ ἁμαρτήσεταί γε ἡδονή. Σ. Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἡδονὴ πολλάκις οὐ μετὰ δόξης ὀρθῆς ἀλλὰ μετὰ ψεύδους ἡμῖν γίγνεσθαι. Π. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ τὴν μὲν δόξαν γε, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ τότε ἐλέγομεν ψευδῆ, τὴν δ᾽ ἡδονὴν αὐτὴν οὐδεὶς ἄν ποτε προσείποι ψευδῆ. ΣΩ. Ἀλλὰ προθύμως ἀμύνεις τῷ τῆς ἡδονῆς, ὦ Πρώταρχε, λόγῳ τανῦν. Π. Οὐδέν γε, ἀλλ᾽ ἅπερ ἀκούω, λέγω. Σ. Διαφέρει δ᾽ ἡμῖν οὐδὲν, ὦ ἑταῖρε, ἡ μετὰ δόξης τε ὀρθῆς καὶ μετ᾽ ἐπιστήμης

F ἡδονὴ, τῆς μετὰ τοῦ ψεύδους καὶ ἀνοίας πολλάκις ἑκάστοις ἡμῶν ἐγγιγνομένης. Π. Εἰκὸς γοῦν μὴ σμικρὸν διαφέρειν. ΣΩΚ. Τῆς δὴ διαφορᾶς αὐτοῖν ἐπὶ θεωρίαν ἔλθωμεν. ΠΡ. Ἄγ᾽ ὅπῃ σοι φαίνεται. ΣΩΚΡ. Τῇδε δὴ ἄγω; ΠΡΩΤ. Πῇ; ΣΩ. Δόξα (φαμὲν) ἡμῖν ἔστι μὲν ψευδὴς, ἔστι δὲ καὶ ἀληθής; ΠΡΩ. Ἔστι. ΣΩΚ. Ἕπεται μὴν ταύταις (ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν) ἡδονὴ καὶ λύπη πολλάκις, ἀληθεῖ καὶ ψευδεῖ δόξῃ λέγω.

Digitized by Google

... ΠΡ. Τί μήν; ΣΩΚΡ. Ἂν δ᾽ ἄρα μό-νος ᾖ τοῦτο ταὐτὸν πρὸς αὑτὸν διανοούμενος, ἐνίοτε καὶ C πλείω χρόνον ἔχων ἐν αὑτῷ πορεύεται. ΠΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί οὖν; ἆρα σοι φαίνεται τὸ περὶ τούτων ὅπερ ἐμοί; ΠΡ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Δοκεῖ μοι τότε ἡμῶν ἡ ψυχὴ βιβλίῳ τινὶ προσεοικέναι. ΠΡ. Πῶς; ΣΩΚ. Ἡ μνήμη ταῖς αἰσθήσεσι ξυμπίπτουσα εἰς ταὐτὸν, κἀκεῖνα ἃ περὶ ταῦτ᾽ ἐστὶ τὰ παθήματα, φαίνονταί μοι σχεδὸν οἷον γράφειν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς τότε λόγους· καὶ ὅταν μὲν ἀληθῆ γράφῃ τοῦτο τὸ πάθημα, δόξα τε ἀληθὴς, καὶ λόγοι ἀπ᾽ αὐτοῦ ξυμβαίνουσιν, ἀληθεῖς ἐν ἡμῖν γιγνόμενοι· ψευδῆ δ᾽ ὅταν ὁ τοιοῦτος παρ᾽ ἡμῖν γραμματεὺς γράψῃ, τἀναντία τοῖς D ἀληθέσιν ἀπέβη. Π. Πάνυ μὲν οὖν δοκεῖ μοι, καὶ ἀποδέχομαι τὰ ῥηθέντα οὕτως. Σ. Ἀποδέχου δὴ καὶ ἕτερον δημιουργὸν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐν τῷ τότε χρόνῳ γιγνόμενον. Π. Τίνα; ΣΩΚ. Ζωγράφον, ὃς μετὰ τὸν γραμματιστὴν, τῶν λεγομένων εἰκόνας ἐν τῇ ψυχῇ τούτων γράφει. Π. Πῶς δὴ τοῦτον αὖ καὶ πότε λέγομεν; ΣΩ. Ὅταν ἀπ᾽ ὄψεως ἤ τινος ἄλλης αἰσθήσεως τὰ τότε δοξαζόμενα καὶ λεγόμενα ἀπαγαγών τις, τὰς τῶν δοξασθέντων καὶ λεχθέντων εἰκόνας ἐν αὑτῷ ὁρᾷ πως. ἢ τοῦτο οὐκ ἔστι γιγνόμενον παρ᾽ ἡμῖν; ΠΡ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν αἱ E μὲν τῶν ἀληθῶν δοξῶν καὶ λόγων εἰκόνες, ἀληθεῖς· αἱ δὲ τῶν ψευδῶν, ψευδεῖς. Π. Παντάπασι. ΣΩ. Εἰ δὴ ταῦτ᾽ ὀρθῶς εἰρήκαμεν, ἔτι καὶ τόδε ἐπὶ τούτοις σκεψώμεθα. Π. Τὸ ποῖον; Σ. Εἰ περὶ μὲν τῶν ὄντων καὶ τῶν γεγονότων ταῦτα ἡμῖν οὕτω πάσχειν ἀναγκαῖον, περὶ δὲ τῶν μελλόντων, οὔ. ΠΡ. Περὶ ἁπάντων μὲν οὖν τῶν χρόνων ὡσαύτως. Σ. Οὐκοῦν αἵ γε διὰ τῆς ψυχῆς ἡδοναὶ καὶ λῦπαι ἐλέχθησαν ἐν τοῖς πρόσθεν ὡς πρὸ τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν καὶ λυπῶν προγίγνοιντ᾽ ἄν; ὥσθ᾽ ἡμῖν συμβαίνει τὸ προχαίρειν τε καὶ προλυπεῖσθαι περὶ τὸν μέλλοντα χρόνον εἶναι γιγνόμενον. F Π. Ἀληθέστατα. Σ. Πότερον οὖν τὰ γράμματά τε καὶ ζωγραφήματα, ἃ σμικρῷ πρότερον ἐτίθεμεν ἐν ἡμῖν γίγνεσθαι, περὶ μὲν τὸν γεγονότα καὶ τὸν παρόντα χρόνον ἐστὶ, περὶ δὲ τὸν μέλλοντα οὐκ ἔστι; Π. Σφόδρα γε. Σ. Ἆρα σφόδρα λέγεις, ὅτι πάντ᾽ ἐστὶ ταῦτα ἐλπίδες εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον οὖσαι; ἡμεῖς δ᾽ αὖ διὰ παντὸς τοῦ βίου ἀεὶ γέμομεν ἐλπίδων; Π. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἄγε δὴ, πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις καὶ τόδε ἀπόκριναι. Π. Τὸ ποῖον;

[illegible] C Videtur mihi tunc hominis anima libro cuidam perſimilis. PRO. Qua ratione? SOC. Memoria in idem cum ſenſibus incidens, & illa quę circa illas paſſiones ſunt, verba quędam in anima quodammodo inſcribere mihi videntur: cúmque vera conſcribunt, paſſionem huiuſmodi veram opinionem dicimus, & orationes in nobis veræ ab hoc ipſo proficiſcuntur. At cùm ſcriba hic noſter falſa ſcribit, contraria veris eueniunt. PRO. Omnino ita mihi videtur, & ea quæ dicta ſunt, libenter accipio. SOCR. Accipe alium eorum quæ tunc fiunt in animis noſtris opificem. PRO. Quem? SOC. Pictorem, qui poſt ipſum ſcripto- D rem, dictorum imagines in anima pingit. PRO. Quomodo hunc, & quando id agere dicendum? SOC. Quando ab aſpectu ſiue alio ſenſu dicta, & opinione percepta quis educens, dictorum & opinione perceptorum imagines in ſeipſo quodammodo contuetur. an hoc in nobis efficitur? PRO. Vehementer. SOCR. Nónne verarum opinionum ſermonúmque imagines veræ, falſæ verò falſorum? PROT. Omnino. SOCR. Si modò rectè hæc diximus, hoc in iis præterea cogitemus. PROT. Quid hoc? SOC. Vtrum circa præſentia atque præterita hoc nobis accidere neceſſe ſit, cir- E ca futura nequaquam? PRO. Eadem ratione circa tempora omnia. SOC. Nónne voluptates atque moleſtiæ ipſius animæ propriæ in ſuperioribus dictæ ſunt voluptates & dolores corporis antecedere? proptereáque & prægaudere, & prędolere nos ob futura contingit? PR. Vera narras. SOC. Vtrum literæ atque picturæ quas paulo antè nobis imprimi fingebamus, ad præſens præteritúmue reſpiciunt, ad poſterum minimè? P. Ad omnia. SOC. Num idcirco iis aſſentiris, quòd hęc omnia ſpes quædam ad futurum tempus exiſtunt, noſque per omnem vitam perpetua ſpe nutrimur? PRO. Prorſus. SOC. Age ad hoc F pręter illa reſponde. PROT. Quid rogas?

… uoluptatibus moleſtiiſque contrà reſpondens? PRO. Quomodo. SOCR. Quod liceat alicui reuera lætari, quoquo modo vel temere etiam geſtienti, non tamen vt ea quæ propter lætatur, vel ſint, vel fuerint aliquando: plerunque etiam lętari in iis quæ nunquam euenient. PRO. Hæc quoque, ô Socrates, neceſſaria ſunt. SOC. Et eadem ratio de timoribus & cupiditatibus, cæteriſque huiuſmodi, omnibus ſæpe ſcilicet illa falſa exiſtere. PRO. Eadem profectò. SOC. Num opiniones ob aliud bonas vel prauas, quàm quòd verę vel falſæ ſint, appellamus? PRO. Ob hoc ipſum. SO. Nec voluptates malas ob aliud putamus, quàm quia falſæ? PRO. Omnino, ô Socrates, contrarium protuliſti. Nam & voluptates & moleſtias propter ſolum falſum malas eſſe haud quaquam aſſerere decet, quæ in maximas ac multiplices inſuper prauitates frequenter impingunt. SOC. Malas voluptates quæ propter prauitatē, tales ſūt, paulo pòſt, ſi placuerit, referemus: falſas autem inſuper alio modo, tum ſæpe, tum multas in nobis & eſſe, & fieri, dicendum eſt: hoc enim ad iudicandum fortaſſe nobis confert. PROT. Quidni? modò ſint. SOC. Atqui ô Protarche, mea ſententia, ſunt. Hoc autem dogma quandiu illa apud nos manet, à redargutione tutum eſſe, impoſſibile eſt. PROT. Probe. SOC. Aggrediamur iterum athletarum more hanc diſputationem. PROT. Aggrediamur. SOC. In ſuperioribus diximus, ſi quidem meminimus, cupiditates (quę ſic vocantur) quantiſper ſeorſim nobis ineſſent, tunc corpus paſſionibus abſque animæ paſſione occupari. PRO. Recordamur, dictaque hæc procul dubio ſunt. SOC. Nonne cupiebat anima contrarium corporis habitum? Receptaculum autem doloris & voluptatis quæ paſſione fit, erat corpus?

…γεγονόσι, μηδ' ἐσομένοις ἐνίοτε. Π. Πάνυ γε. Σ. Καὶ ταῦτά γε ἦν, οἶμαι, τὰ ἀπεργαζόμενα δόξαν ψευδῆ τότε, καὶ τὸ ψευδῶς δοξάζειν. ἦ γάρ; Π. Ναί. Σ. Τί οὖν; οὐκ ἀνταποδοτέον ταῖς λύπαις καὶ ἡδοναῖς τὴν τούτων ἀντίστροφον ἕξιν ἐν ἐκείνοις; Π. Πῶς; Σ. Ὡς ἦν μὲν χαίρειν ὄντως ἀεὶ τῷ τὸ παράπαν ὁπωσοῦν καὶ εἰκῇ χαίροντι, μὴ μέντοι ἐπὶ τοῖς οὖσι, μηδ' ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν ἐνίοτε· πολλάκις δὲ, καὶ ἴσως πλειστάκις, ἐπὶ τοῖς μηδὲ
D μέλλουσί ποτε γενήσεσθαι. Π. Καὶ ταῦθ' οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἀναγκαῖον ἔχειν. Σ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος ἂν εἴη περὶ φόβων τε καὶ θυμῶν, καὶ πάντων τῶν τοιούτων, ὡς ἔστι καὶ ψευδῆ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐνίοτε. Π. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Τί δέ; πονηρὰς δόξας καὶ χρηστὰς, ἄλλως ἢ ψευδεῖς γιγνομένας ἔχομεν εἰπεῖν; Π. Οὐκ ἄλλως. Σ. Οὐδ' ἡδονάς γ', οἶμαι, κατανοοῦμεν ὡς ἄλλον τινὰ τρόπον εἰσὶ πονηραὶ πλὴν τῷ ψευδεῖς γ' εἶναι. Π. Πάνυ μὲν οὖν τοὐναντίον, ὦ Σώκρατες, εἴρηκας. σχεδὸν γὰρ τῷ ψεύδει μὲν οὐ πάνυ πονηρὰς ἄν τις
E λύπας τε καὶ ἡδονὰς θείη, μεγάλῃ δὲ ἄλλῃ καὶ πολλῇ συμπιπτούσας πονηρίᾳ. Σ. Τὰς μὲν τοίνυν πονηρὰς ἡδονὰς, καὶ διὰ πονηρίαν οὔσας τοιαύτας, ὀλίγον ὕστερον ἐροῦμεν, ἂν ἔτι δοκῇ νῷν· τὰς δὲ ψευδεῖς ἔτι κατ' ἄλλον τρόπον ἐν ἡμῖν πολλὰς καὶ πολλάκις ἐνούσας τε καὶ ἐγγιγνομένας λεκτέον. τούτῳ γὰρ ἴσως χρησόμεθα πρὸς τὰς κρίσεις. Π. Πῶς γὰρ οὔκ, εἴπερ γε εἰσί; Σ. Ἀλλ', ὦ Πρώταρχε, εἰσί, κατά γε τὴν ἐμήν. τοῦτο δὲ τὸ δόγμα ἕως ἂν κέηται παρ' ἡμῖν, ἀδύνατον δήπου ἀνέλεγκτον γίγνεσθαι. Π. Καλῶς. Σ. Προσιστώμεθα δή, καθάπερ ἀθληταί, πρὸς
F τοῦτον αὖ τὸν λόγον. Π. Ἴωμεν. Σ. Ἀλλὰ μὴν εἴπομεν (εἴπερ μεμνήμεθα) ὀλίγον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἕως αἱ λεγόμεναι ἐπιθυμίαι ἐν ἡμῖν ὦσι δίχα, ἄρα τότε τὸ σῶμα καὶ χωρὶς τῆς ψυχῆς τοῖς παθήμασι διείληπται. Π. Μεμνήμεθα, καὶ προερρήθη ταῦτα. Σ. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν ἦν ἡ ψυχὴ τῶν τοῦ σώματος ἐναντίων ἕξεων, τὸ δὲ τὴν ἀλγηδόνα ἤ τινα διὰ πάθος ἡδονὴν τὸ σῶμα ἦν τὸ παρεχόμενον

Τὸ ποῖον λέγεις; ΠΡ. Τότε μὲν αἱ δόξαι ψευδεῖς τε καὶ ἀ-
ληθεῖς αὗται γιγνόμεναι τὰς λύπας τε ἅμα καὶ ἡδονὰς τοῦ C
παρ' αὐταῖς παθήματος ἀνεπίμπλασαν. ΠΡ. Ἀληθέστα-
τα. ΣΩ. Νῦν δέ γε αὐταὶ διὰ τὸ πόρρωθέν τε καὶ ἐγγύ-
θεν ἑκάστοτε μεταβαλλόμεναι θεωρεῖσθαι, καὶ ἅμα τιθέ-
μεναι παρ' ἀλλήλας, αἱ μὲν ἡδοναὶ, παρὰ τὸ λυπηρὸν μεί-
ζους φαίνονται καὶ σφοδρότεραι, λῦπαι δ' αὖ, διὰ τὸ παρ'
ἡδονὰς, τοὐναντίον ἐκείναις. ΠΡ. Ἀνάγκη γίγνεσθαι τὰ
τοιαῦτα διὰ ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅσῳ μείζους τῶν οὐσῶν
ἑκάτεραι καὶ ἐλάττους φαίνονται, τοῦτο ἀποτεμόμενος ἑκά-
τερον τὸ φαινόμενον, ἀλλ' οὐκ ὄν, οὔτε αὐτὸ ὀρθῶς φαινό-
μενον ἐρεῖς, οὐδ' αὖ ποτε τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος τῆς ἡδονῆς καὶ D
λύπης γιγνόμενον, ὀρθόν τε καὶ ἀληθὲς τολμήσεις λέγειν.
ΠΡΩΤ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Τούτων τοίνυν ἑξῆς ὀψόμεθα
ἐὰν τῇδε ἀπαντῶμεν, ἡδονὰς καὶ λύπας ψευδεῖς ἔτι μᾶλ-
λον ἢ ταύτας φαινομένας τε καὶ οὔσας ἐν τοῖς ζῴοις.
ΠΡ. Ποίας δὴ καὶ πῶς λέγεις; ΣΩΚΡΑΤ. Εἴρη-
ταί που πολλάκις ὅτι τῆς φύσεως ἑκάστων διαφθειρομένης
μὲν συγκρίσεσι καὶ διακρίσεσι, καὶ πληρώσεσι καὶ κενώσε-
σι, καί τισιν αὔξαις καὶ φθίσεσι, λῦπαί τε καὶ ἀλγηδό-
νες καὶ ὀδύναι καὶ πάνθ' ὁπόσα τοιαῦτ' ὀνόματ' ἔχει, ξυμ-
βαίνει γιγνόμενα. ΠΡΩ. Ναὶ ταῦτα εἴρηται πολλάκις. E
ΣΩ. Εἰς δέ γε τὴν αὑτῶν φύσιν ὅταν καθιστῆται, ταύτην
αὖ τὴν κατάστασιν ἡδονὴν ἀπεδεξάμεθα παρ' ἡμῶν αὐ-
τῶν. ΠΡΩΤ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Τί δ' ὅταν περὶ τὸ σῶμα μη-
δὲν τούτων γιγνόμενον ἡμῶν ᾖ; ΠΡ. Πότε δὲ τοῦτ' ἂν γένοι-
το, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐδὲν πρὸς λόγον, ὦ Πρώταρχε, ὃ
σὺ νῦν ἤρου τὸ ἐρώτημα. ΠΡ. Τί δή; ΣΩ. Διότι τὴν ἐμὴν
ἐρώτησιν οὐ κωλύσεις με διέρεσθαι σε πάλιν. ΠΡ. Ποίαν;
ΣΩ. Εἰ δ' οὖν μὴ γίγνοιτο, ὦ Πρώταρχε, φήσω, τὸ τοιοῦτον,
τί ποτε ἀναγκαῖον ἐξ αὐτοῦ συμβαίνειν ἡμῖν; ΠΡ. Μὴ κινου-
μένου τοῦ σώματος ἐφ' ἑκάτερα φῄς; ΣΩ. Οὕτω. ΠΡ. Δῆ- F
λον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ὡς οὔτε ἡδονὴ γίγνοιτ' ἂν ἐν τῷ
τοιούτῳ ποτὲ, οὔτ' ἄν τις λύπη. Σ. Κάλλιστ' εἶπες. ἀλλὰ γὰρ
οἶμαι τόδε λέγεις, ὡς ἀεί τι τούτων ἀναγκαῖον ἡμῖν ξυμβαί-
νειν, ὡς οἱ σοφοί φασιν. ἀεὶ γὰρ ἅπαντα ἄνω τε καὶ κάτω ῥεῖ.

Tunc enim opiniones hæ, falſæ veræque effectæ paſsione ſua dolores vnà & voluptates prorſus implebant. PROTA. Vera narras. SOCRAT. Nunc autem hæ ex eo quòd paſsim tranſmutare eminus cominus videantur, & ad ſeinuicem comparentur, voluptates quidem ad dolores, maiores vehementioréſque videntur, & dolores rurſus ad voluptates contrà. PROTA. Talia quædam neceſſe eſt ob eas cauſas fieri. SOCRAT. Quod ſi quanto vtraque maiora vel minora quàm reuera ſint, apparent, tantundem amputaris, nonne id quod cùm apparet quidem vtrunque, non tamen ſit, neque rectè apparere dices, neque vnquam eiuſmodi voluptatis vel moleſtiæ portiones rectas aut veras audebis aſſerere? PROT. Sic eſt. SOCRATES. Poſt hæc igitur inſpiciamus, num hac ratione occurramus, voluptates ſcilicet atque moleſtias falſas multò magis quàm iſtæ ſint, quæ vel apparent in viuentibus vel exiſtunt. PROT. Quales dicis; & quomodo? SOCR. Dictum eſt ſæpenumero, quòd quorumlibet natura concretionibus vel diſcretionibus, repletionibus vel euacuationibus, incrementis vel decrementis corrupta, dolores, moleſtiæ, cruciatus, cæteráque iſtiuſmodi nominibus appellata exoriuntur. PROT Sæpe iam dictum. SOCRA. At cùm in naturam ſuam reſtituuntur, reſtitutionem talem voluptatem circa nos poſuimus. PROT. Probè. SOCRAT. Quid autem cùm circa noſtrum corpus horum nihil accidit? PROT. At quando id contingit, ô Socrates? SOCR. Nihil ad rem, ô Protarche, iſta tua quæſtio. PROT. Cúrnam? SOCR. Quia nihil impedies me, quin quod antè rogaueram, rurſus te rogem. PROT. Quid illud? SOC. Niſi fieri, ô Protarche, tale quid dicam, quid neceſſe eſt ex hoc nobis contingere? PROT. An id dicis, videlicet corpore in vtranque partem agitato? SOCRA. Idipſum. PROT. Conſtat, ô Socrates, neque voluptatem neque dolorem eo ipſo in tempore percipi. SOCR. Rectè nimium reſpondiſti. Verùm vt arbitror id ſentis, quòd neceſſe ſit ex ijs vnum aliquid ſemper nobis accidere, quemadmodum ſapientes tradunt, cuncta quippe ſurſum deorsúmue ſemper fluunt.

Pone tria quædam, vel lubet, & vt pulchrioribus vtamur nominibus, alterum aurum, argentum alterum, neutrum reliquum nominato. PROT. Ponantur. SOC. Quod horum neutrum eſt, poteſtne alterum ex iis fieri, vel argentum, vel aurum? PROT. Nequit. SOC. Vita igitur media ſi quando ſuauis vel mœſta dicitur, aut exiſtimatur, nequaquam rectè vel exiſtimatur vel dicitur. PR. Certè. SOC. Attamen, ô amice, aliquos hæc loqui & opinari ſentimus. PROT. Maximè. SOC. An igitur gaudere tunc quando non mœrent, exiſtimant? PROT. Aiunt quidem. SOC. Nonne tunc gaudere putant? non enim id dicerent. PROT. Fortaſſe. SOC. Falſo de lætitia opinantur, ſiquidem ab vtriuſque gaudii ſcilicet & natura diuerſa eſt. PROT. Diuerſa profectò. SOC. Quid igitur percontabimur inter nos, vtrum hæc vel vt tria ſint, vel vt duo ſolum, ac num dolor hominibus malum, dolorum autem vitatio, hoc ipſo nomine bona, dulce nominetur. PROTAR. Quomodo id, ô Socrates fiat, à nobiſipſis quæramus. non enim intelligo. SOC. Quia aduerſarios huius, ô Protarche, Philebi reuera non intelligis. PROT. Quóſnam inquis? SOCRAT. Eos qui rerum naturam præcipuè callere feruntur, qui voluptates eſſe negant. PROT. Quid ergo? SOCRAT. Dolorum effugia eas omnes vocant, quas Philebi ſectatores nuncupant voluptates. PROT. Hiſne vt credamus, ô Socrates, conſulis? SOCRATES. Nequaquam, ſed tanquam vatibus quibuſdam vtamur, non arte, ſed quadam non ingeneroſæ naturæ moroſitate à voluptate nimis abhorrentibus, nihilque in ea ſani eſſe exiſtimantibus, adeò vt illas ipſas quoque eius illecebras maleficam quandam illaqueationem potius quàm voluptatem vocent.

τις λέγοι τὸν τοιοῦτον; Π. Ἡδὺ λέγοι φαίνεται ἔμοιγε ἐστί, τὸ μὴ λυπεῖσθαι. Σ. Τριῶν ὄντων οὖν ἡμῖν ὡντινωνοῦν βούλει, τίθει (καλλίοσιν ἵνα ὀνόμασι χρώμεθα) τὸ μὲν χρυσόν, τὸ δ᾽ ἄργυρον, τρίτον δὲ, τὸ μηδέτερα τούτων. Π. Κεῖται. Σ. Τὸ δὴ μηδέτερα τούτων, ἔσθ᾽ ἡμῖν ὅπως θάτερα γένοιτ᾽ ἄν, χρυσὸς ἢ
D ἄργυρος; Π. Καὶ πῶς ἄν; Σ. Οὐδ᾽ ἄρα ὁ μέσος βίος, ἡδὺς ἢ λυπηρὸς λεγόμενος, ὀρθῶς ἄν ποτε οὔτ᾽ εἰ δοξάζοι τις, δοξάζοιτο, οὔτ᾽ εἰ λέγοι, λεχθείη, κατά γε τὸν ὀρθὸν λόγον. Π. Πῶς γὰρ ἄν; Σ. Ἀλλὰ μήν, ὦ ἑταῖρε, λεγόντων γε ταῦτα καὶ δοξαζόντων αἰσθανόμεθα. Π. Καὶ μάλα. Σ. Πότερον οὖν καὶ χαίρειν οἴονται τότε ὅταν μὴ λυπῶνται; Π. Φασὶ γοῦν. Σ. Οὐκοῦν οἴονται τότε χαίρειν. οὐ γὰρ ἂν ἔλεγόν που. Π. Κινδυνεύει. ΣΩ. Ψευδῆ γε μὴν δοξάζουσι περὶ τοῦ χαίρειν, εἴπερ χωρὶς τοῦ μὴ λυπεῖσθαι καὶ τοῦ χαίρειν, ἡ φύσις ἑκατέρου. Π. Καὶ μὴν χωρίς γε ἦν. ΣΩ. Πότερον
E οὖν αἱρώμεθα παρ᾽ ἡμῖν ταῦτ᾽ εἶναι (καθάπερ ἄρτι) τρία, ἢ δύο μόνα: λύπην μὲν, κακὸν τοῖς ἀνθρώποις, τὴν δ᾽ ἀπαλλαγὴν τῶν λυπῶν, αὐτὸ τοῦτο ἀγαθὸν ὄν, ἡδὺ προσαγορεύεσθαι; Π. Πῶς δὴ νῦν τοῦτο, ὦ Σώκρατες, ἐρωτώμεθα ὑφ᾽ ἡμῶν αὐτῶν; οὐ γὰρ μανθάνω. Σ. Ὄντως γὰρ τοὺς πολεμίους Φιλήβου τοῦδε, ὦ Πρώταρχε, οὐ μανθάνεις. Π. Λέγεις δὲ αὐτοὺς τίνας; Σ. Καὶ μάλα δεινοὺς λεγομένους τὰ περὶ φύσιν, οἳ τὸ παράπαν ἡδονὰς οὔ φασιν εἶναι. Π. Τί μήν; ΣΩ. Λυπῶν ταύτας εἶναι πάσας ἀποφυγάς, ἃς νῦν οἱ περὶ Φίληβον ἡδονὰς ἐπονομάζουσι. Π. Τούτοις οὖν ἡμᾶς πότερα πεί-
F θεσθαι συμβουλεύεις, ἢ πῶς, ὦ Σώκρατες; Σ. Οὔκ, ἀλλ᾽ ὥσπερ μάντεσι προσχρῆσθαί τισι, μαντευομένοις οὐ τέχνῃ, ἀλλά τινι δυσχερείᾳ φύσεως οὐκ ἀγεννοῦς, λίαν μεμισηκότων τὴν τῆς ἡδονῆς δύναμιν, καὶ νενομικότων οὐδὲν ὑγιές. ὥστε καὶ αὐτὸ τοῦτο αὐτῆς τὸ ἐπαγωγόν, γοήτευμα, ἀλλ᾽ οὐχ ἡδονὴν εἶναι.

Π. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Πότερον οὖν καὶ μείζους εἰσὶ καὶ γίγνον-
ται περὶ τοὺς κάμνοντας ἐν ταῖς νόσοις, ἢ περὶ τοὺς ὑγιαίνον- C
τας; εὐλαβηθῶμεν δὴ μὴ προπετῶς ἀποκρινόμενοι πται-
σωμεν. Π. Πῆ; ΣΩ. Τάχα γὰρ ἴσως φαῖμεν ἂν περὶ ὑγιαι-
νόντων. Π. Εἰκός γε. ΣΩ. Τί δ'; οὐχ αὗται τῶν ἡδονῶν ὑ-
περβάλλουσιν ὧν ἂν καὶ ἐπιθυμίαι μέγισται προσγίγνων-
ται; Π. Τοῦτο μὲν ἀληθές. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐχ οἱ πυρέτ-
τοντες, καὶ ἐν τοιούτοις νοσήμασιν ἐχόμενοι, μᾶλλον διψῶ-
σι καὶ ῥιγοῦσι, καὶ πάντα ὁπόσα διὰ τοῦ σώματος εἰώθα-
σι πάσχειν, μᾶλλον δ' ἐνδείᾳ ξυγγίγνονται, καὶ ἀποπληρου-
μένων μείζους ἡδονὰς ἴσχουσιν; ἢ τοῦτο οὐ φήσομεν ἀληθὲς
εἶναι; Π. Πάνυ μὲν οὖν ῥηθὲν φαίνεται. ΣΩ. Τί οὖν; ὀρθῶς ἂν D
φανείμεθα λέγοντες, ὡς εἴ τις τὰς μεγίστας ἡδονὰς ἰδεῖν
βούλοιτο, οὐκ εἰς ὑγίειαν ἀλλ' εἰς νόσον ἰόντας δεῖ σκοπεῖν; ὅρα
δὲ μή με ἡγῇ διανοούμενον ἐρωτᾶν σε εἰ πλείω χαίρουσιν οἱ
σφόδρα νοσοῦντες τῶν ὑγιαινόντων· ἀλλ' οὐ μέγεθός με ζητεῖν
ἡδονῆς, καὶ τὸ σφόδρα περὶ τοῦ τοιούτου ποῦ ποτε γίγνεται ἑκά-
στοτε. νοῆσαι γὰρ δεῖ φαμὲν ἥντινα φύσιν ἔχει, καὶ τίνα λέ-
γουσιν οἱ φάσκοντες μηδ' εἶναι τὸ παράπαν αὐτήν. Π.
Ἀλλὰ σχεδὸν ἕπομαι τῷ λόγῳ σου. Σ. Τάχα, ὦ Πρώταρ-
χε, οὐχ ἧττον δείξεις. ἀποκρινῇ γάρ. ἐν ὕβρει μείζους ἡδονὰς
οὐ πλείους λέγω, τῷ σφόδρα δὲ καὶ τῷ μᾶλλον ὑπερεχού- E
σας ὁρᾷς ἢ ἐν τῷ σώφρονι βίῳ. λέγε δὲ, προσέχων τὸν νοῦν.
Π. Ἀλλ' ἔμαθον ὃ λέγεις καὶ πολὺ τὸ διάφορον ὁρῶ. τοὺς μὲν
γὰρ σώφρονάς που καὶ ὁ παροιμιαζόμενος ἐπίσχει λόγος, ἑκά-
στοτε τὸ Μηδὲν ἄγαν παρακελευόμενος, ᾧ πείθονται. τὸ δὲ τῶν
ἀφρόνων τε καὶ ὑβριστῶν μέχρι μανίας ἡ σφοδρὰ ἡδονὴ
κατέχουσα περιβοήτους ἀπεργάζεται. ΣΩ. Καλῶς. καὶ εἴ
γε ταῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον ὡς ἔν τινι πονηρίᾳ ψυχῆς καὶ τοῦ σώ-
ματος, ἀλλ' οὐκ ἀρετῇ, μέγισται μὲν ἡδοναί, μέγισται δὲ καὶ
λῦπαι γίγνονται. Π. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτων
τινὰς προελόμενον, δεῖ σκοπεῖσθαι τίνα ποτὲ τρόπον ἐ- F
χούσας, λέγομεν αὐτὰς εἶναι μεγίστας. ΠΡΩ. Ἀνάγκη.
ΣΩ. Σκόπει δὴ τὰς τῶν τοιῶνδε νοσημάτων ἡδονάς, τίνα
ποτὲ ἔχουσι τρόπον. Π. Ποίων; ΣΩΚΡΑ. Τὰς τῶν ἀ-
σχημόνων, ἃς οὓς εἴπομεν δυσχερεῖς, μισοῦσι παντελῶς.

tum vehementiores in ægrotantibus quàm be-
ne valentibus reperiuntur? Caueamus obſecro, ne C
temere reſpondentes offendamus. PRO. Quónam
pacto? SOC. Fortè enim in bene valentibus fate-
remur. PROT. Veriſimile eſt. SOC. An non volupta-
tes illæ excedunt magnopere, quarum maximæ
cupiditates adſunt? PROT. Verum id eſt. SOC. Non-
ne febribus & huiuſmodi morbis affecti homines
& ſitiunt vehementer & algent, & quodcunque
pati corpore conſueuerunt, magis admodum
quàm cæteri patiuntur? quo fit vt magis indigeãt,
indigentiámq; replentes, vehementius delectẽtur.
An verũ hoc eſſe negabimus? PROT. Omnino vt
dictum eſt, apparet. SOCRA. Quid verò, num
D rectè ſentire videbimur aſſerẽtes, ſi quis maximas
voluptates videre velit, non ad ſanitatem, ſed ad
morbum reſpiciendum? Et vide ne me hoc cogi-
tantem rogare putes, pluribúſne oblectationibus
ægrotantes quàm bene valentes deliniantur, ſed
magnitudo & vehementia voluptatis vbinã pluri-
mum ſit, interrogare putato: ſcrutandum quippe
qua natura conſtet, prædiximus, quámue dicant,
qui nullo modo eſſe illam aſſeuerarunt. PROT.
Teneo penè quod inquis. SOC. Fortaſsis etiam, ô
Protarche, non minus demonſtrabis. Reſponde
modò. In laſciuiáne & petulantia non plures dico,
E ſed vehemẽtiores & vi maiores voluptates, quàm
in temperata vita vides? Dic amabo, animum ad-
uertens. PRO. Percepi quid velis, & exceſſum cerno
quàmplurimum. Temperatos nempe prouerbium
Nihil nimis præcipiens, ſemper continet, & huic
illi obtemperant. Intemperantes autem & petu-
lantes homines voluptatis feruor ad furorem vſ-
que occupans, immoderatis clamoribus exultare
compellitur. SOC. Rectè loqueris. Et ſi verum hoc
eſt, patet in quadam deprauatione tum animæ,
tum corporis, potius quàm in virtute, vehementes
voluptates vehementéſque cruciatus conſiſtere.
PROT. Patet certè. SOC. An non aliquas è multis
F elicere decet, & inueſtigare qua ratione maximæ
vocari debeant? PROT. Neceſſe eſt. SOCR.
Aduerte itaque talium morborum voluptates,
qua ratione ſe habeant. PROTAR. Qualium?
SOC. Deformium voluptates, quas illi quos diffi-
ciles & moroſos vocauimus, penitus horrent.

hibet. SOC. Dic igitur ex earum numero quę doloris plus quàm delectationis continent, eas eſſe quæ ſequuntur ſcabiem & titillationes, quando quod intus eſt, feruet atque gliſcit, neque huc perfricando aut exagitando quis attingit: ſed quod circa cutem eſt ſolum, diffundit. Tum ſane illa in ignem ferentes, & nunc huc, nunc illuc conſilij inopia reuoluti, inæſtimabiles ſæpenumerò voluptates pariunt: aliquando contra interioribus ad exteriorum moleſtias voluptatibus mixtis, in vtram partem declinatio fiat, exhibent ex eo quòd commixta per violentiam diffundat, vel diſperſa confundant, ſimulque voluptatibus dolores admoueant. PROT. Vera narras. SOC. Nonne iterum cùm voluptas amplior ſecundum hæc omnia commiſcetur, tunc portio doloris immixta titillat, & leuem quandam indignationem parit. Atq; iterum voluptatis vberior pars infuſa prouocat, & interdum proſilire compellit, & omniformes colores, omnigenas figuras, omnimodos ſpiritus cum omni incitamento, & exclamationes cum inſania parit? PROT. Summopere. SOC. Cogit pręterea, ò amice, de ſe, tum ipſum, vel cum alium, exclamare, quòd his voluptatibus perfuſus propemodum moritur: eóque magis eiuſcemodi voluptates ſectatur quiſque, quo intemperatior quis & imprudentior eſt. Atque has inſuper ſummas oblectationes prædicat, & eum qui in iis delicijs vel maximè totam vitam agit, beatiſſimum numerat. PROT. Omnia quæ apud multos in exiſtimationem veniunt, ò Socrates, collegiſti. SOC. De voluptatibus ò Protarche, quæ in communibus corporis paſſionibus extrinſecus intrinſecúſue miſcentur, eſt dictum. De iis verò quæ miſcentur in anima, contraria quædam ad corpus conijciuntur, voluptatem ſcilicet cum dolore, & dolorem cum voluptate in vnam mixtionem concurrere. Et hæc in ſuperioribus percurrimus, quod quando exinanitur, repletionem cupit, & ſperans gaudet, inanis angitur.

ΠΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Λέγε δή, τὰς μέν, ὅταν πλείους λῦπαι τῶν ἡδονῶν γίγνωνται, τὰς τῶν ψωρῶν λεγομένας νῦν δὴ ταύτας εἶναι, καὶ τὰς τῶν γαργαλισμῶν· ὁπόταν ἐντὸς τὸ ζέον ᾖ καὶ τὸ φλεγμαῖνον, τῇ τρίψει δὲ καὶ τῇ κνήσει μὴ ἐφικνῆταί τις, τὸ δ' ἐπιπολῆς μόνον διαχέῃ. τοτὲ φέροντες εἰς πῦρ αὐτά, καὶ εἰς τοὐναντίον ἀπορίαις μεταβάλλοντες, ἐνίοτε ἀμηχάνους ἡδονάς· τοτὲ δὲ τοὐναντίον τοῖς ἐντὸς πρὸς τὰς τῶν ἔξω λύπας, ἡδονὰς

D συγκερασθείσας, εἰς ὁπότερ' ἂν ῥέψῃ, παρέχοντο, τῷ τὰ συγκεκριμένα βίᾳ διαχεῖν, ἢ τὰ διακεκριμένα συγχεῖν, καὶ ὁμοῦ λύπας ἡδοναῖς παρατιθέναι. Π. Ἀληθέστατα. Σ. Οὐκοῦν, ὁπόταν αὖ πλείων ἡδονὴ κατὰ τὰ τοιαῦτα πάντα ξυμμιχθῇ, τὸ μὲν ὑπομεμιγμένον τῆς λύπης γαργαλίζει τε καὶ ἠρέμα ἀγανακτεῖν ποιεῖ, τὸ δ' αὖ τῆς ἡδονῆς πολὺ πλέον ἐγκεχυμένον, συντείνει τε καὶ ἐνίοτε πηδᾶν ποιεῖ καὶ παντοῖα μὲν χρώματα, παντοῖα δὲ σχήματα, παντοῖα δὲ πνεύματα ἀπεργαζόμενα, πᾶσαν ἔκπληξιν καὶ βοὰς μετὰ ἀφροσύνης ἐνεργάζεται. ΠΡ. Μάλα γε. ΣΩ. Καὶ λέγειν τε, ὦ

E ἑταῖρε, αὐτόν τε περὶ ἑαυτοῦ ποιεῖ, καὶ ἄλλον, ὡς ταύταις ταῖς ἡδοναῖς τερπόμενος, οἷον ἀποθνήσκει. καὶ ταύτας γε δὴ παντάπασιν ἀεὶ μεταδιώκει, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ἂν ἀκολαστότερός τε καὶ ἀφρονέστερος ὢν τυγχάνῃ. καὶ καλεῖ δὴ μεγίστας ταύτας, καὶ τὸν ἐν αὐταῖς ὅτι μάλιστ' ἀεὶ ζῶντα, εὐδαιμονέστατον καταριθμεῖται. ΠΡ. Πάντα, ὦ Σώκρατες, τὰ συμβαίνοντα πρὸς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων εἰς δόξαν διεπέρανας. ΣΩ. Περί γε τῶν ἡδονῶν, ὦ Πρώταρχε, τῶν ἐν τοῖς κοινοῖς παθήμασιν αὐτοῦ τοῦ σώματος τῶν ἐπιπολῆς τε καὶ ἐντὸς κερασθέντων· περὶ δὲ τῶν ἐν ψυχῇ, σώματι

F τἀναντία ξυμβάλλεται, λύπην τε ἅμα πρὸς ἡδονήν, καὶ ἡδονὴν πρὸς λύπην, ὥστ' εἰς μίαν ἀμφότερα κρᾶσιν ἰέναι. ταῦτα ἔμπροσθεν μὲν διήλθομεν, ὡς ὁπόταν αὖ κενῶται, πληρώσεως ἐπιθυμεῖ καὶ ἐλπίζων μὲν, χαίρει, κενούμενος δέ, ἀλγεῖ. ταῦτα δὲ

…τῆς ψυχῆς, ἆρ' οἶσθ' ὡς ἔστι καὶ τότε μῖξις λύπης τε καὶ ἡδονῆς; Π. Οὐ πάνυ κατανοῶ. Σ. Πάντῃ C πάσῃ γὰρ οὐ ῥᾴδιον, ὦ Πρώταρχε, ἐν τούτῳ ξυννοεῖν τὸ τοιοῦτον ἑκάστοτε πάθος. Π. Οὔκουν, ὥς γ' ἔοικεν ἐμοί. Σ. Λάβωμέν γε μὴν αὐτὸ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ σκοτεινότερόν ἐστιν, ἵνα καὶ ἐν ἄλλοις ῥᾷον καταμαθεῖν τις οἷός τ' ᾖ μῖξιν λύπης τε καὶ ἡδονῆς. Π. Λέγοις ἄν. Σ. Τὸ τοίνυν δὴ ῥηθὲν ὄνομα φθόνου, πότερα λύπην τινὰ ψυχῆς θήσεις; ἢ πῶς; Π. Οὕτω. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὁ φθονῶν γε, ἐπὶ κακοῖς τοῖς τῶν πέλας ἡδόμενος ἀναφανήσεται. Π. Σφόδρα γε. Σ. Κακὸν μὴν ἄγνοια, καὶ ἣν δὴ λέγομεν ἀβελτέραν ἕξιν. Π. Τί μήν; Σ. Ἐκ δὴ τούτων ἰδὲ τὸ D γελοῖον ἥντινα φύσιν ἔχει. Π. Λέγε μόνον. ΣΩΚ. Ἔστι δὴ πονηρία μέν τις, τὸ κεφάλαιον, ἕξεώς τινος ἐπίκλην λεγομένη· τῆς δ' αὖ πάσης πονηρίας ἐστὶ τοὐναντίον πάθος ἔχον ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων. ΠΡΩΤ. Τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, λέγεις, ὦ Σώκρατες; Σ. Ἔγωγε. τοὐναντίον μὴν ἐκείνῳ δηλονότι τὸ μηδαμῇ γιγνώσκειν αὑτὸν, λεγόμενον ὑπὸ τοῦ γράμματος ἂν εἴη. Π. Τί μήν; Σ. Ὦ Πρώταρχε πειρῶ δὴ αὐτὸ τοῦτο τριχῇ τέμνειν. Π. Πῇ φῄς; οὐ γὰρ μὴ δυνατὸς ὦ. Σ. Λέγεις δὴ δεῖν ἐμὲ τοῦτο διελέσθαι τὰ νῦν; Π. E Καὶ δέομαί γε, πρὸς τῷ λέγειν. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν οὐ τῶν ἀγνοούντων αὑτοὺς κατὰ τρία ἀνάγκη τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν ἕκαστον; Π. Πῶς; Σ. Πρῶτον μὲν κατὰ χρήματα, δοξάζειν εἶναι πλουσιώτερον ἢ κατὰ τὴν αὑτῶν οὐσίαν. Π. Πολλοὶ γοῦν εἰσὶ τὸ τοιοῦτον πάθος ἔχοντες. Σ. Πλείους δέ γε, οἱ μείζους καὶ καλλίους αὑτοὺς δοξάζουσι, καὶ πάντα ὅσα κατὰ τὸ σῶμα, εἶναι διαφερόντως τῆς οὔσης αὐτοῖς ἀληθείας. Π. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Πολὺ δὲ πλεῖστοί γε, οἶμαι, περὶ τὸ τρίτον εἶδος ἐν ταῖς ψυχαῖς τοῦτο διημαρτήκασιν ἀρετῇ, δοξάζοντες βελτίους ἑαυτοὺς, οὐκ ὄντες. Π. Σφόδρα μὲν οὖν. F Σ. Τῶν ἀρετῶν δ' ἆρ' οὐ σοφίας πέρι τὸ πλῆθος πάντως ἀντεχόμενον, μεστὸν ἐρίδων καὶ δοξοσοφίας ἐστὶ ψευδοῦς; ΠΡ. Πῶς δ' οὔ; Σ. Κακὸν μὲν δὴ πᾶν ἄν τις τὸ τοιοῦτον εἰπὼν, ὀρθῶς ἂν εἴποι, πάθος. Π. Σφόδρα γε.

…mœrorem declinare ſenſiſti. PROTAR. Haud ſatis aduerti. SOCRAT. Non enim facile eſt, ô Protarche, affectum huiuſmodi vbique compræhendere. PROTARC. Non certè, vt mihi videtur. SOCRAT. Ipſum igitur tanto magis accipiamus, quanto eſt obſcurior, vt in cæteris facilius quis voluptatis triſtitiæque concurſum percipere valeat. PROTARC. Dic iã. SOCRAT. Inuidiæ nomen paulò antè inductum, vtrum dolorem quendam ſignificare cenſes, necne? PR. Cenſeo. SOCRA. Inuidus tamen proximorum aduerſis lętari deprehenditur. PROT. Vehementer. SOC. Malum quidem ignorantia eſt, & vt nunc loquimur, ſtoliditas quædam. PR. Quidni? SO. Ex his vide ridiculum illud quam naturam habet. PR. Dic modò. SOC. Eſt vtique ſummatim deprauatio quædam habitus alicuius cognomento dicta, improbitatis verò vniuerſæ genus quoddam eſt, contrà prorſus habens, quàm Delphica præcepta docent. PROT. Præceptum hoc inquis, ô Socrates, *Noſce teipſum?* SOC. Aio. Oppoſitum huic eſſet, ſi fortè præciperetur, Nullo modo te ipſum noſce? PR. Eſſet. SOC. O Protarche, conare nunc id trifariam diſtribuere. PROT. Dic tu, ego enim nequeo. SOC. Ais ergo me nunc iſtud diuidere oportere? PROT. Et obſecro quidem, quod maius eſt. SOC. Nónne quiſque ex iis qui ſeipſos ignorant, ſecundum tria id neceſſariò patitur? PROT. Quomodo? SOC. Primò enim ſecundum pecunias, opulentiorem quippe quàm ſit, aliquando ſeipſum exiſtimat. PROT. Multi quidem ita decipiuntur. SOC. Plures etiam qui maiores formoſioreſque ſe putant, & quæcunque ad corpus attinent, ſuprà quàm reuera ſunt. PR. Plures profectò. SOC. Longè verò plurimi, quod ad tertiam ſpeciem attinet, qui animi dotes maiores quàm habeant, habere ſe putant. PR. Et maximè quidẽ. SOC. Quantũ verò ad virtutes animi pertinet, nonne vulgus ſapientiam prorſus ſibi vendicans, plenum eſt cõtentionibus, falſáque ſapiẽtiæ ipſius opinione? PROT. Quidni? SOC. Si quis ergo afflictionem illã omne malũ quiddam vocarit, rectè nimirũ appellabit. PROT. Maximè.

[illegible] quidem. SOC. Amicorum igitur arrogantiam ſapientiæ atque pulchri-chritudinis, & quodcunque paulò antè diximus tribus in ſpeciebus fieri, ridicula quidem cùm imbecillia, odioſa verò, cùm valida, hunc, inquam, amicorum habitum nonne fatemur quum quis innoxium aliis habet, ridiculum eſſe? P. Fatemur ſanè. SOC. Hunc quoque cùm ignorantia ſit, malum eſſe? P. Certè. S. Lætamúrne, an triſtamur, dum hæc irridemus? P. Lætamur planè. S. Voluptatem verò in amicorum malis, nónne à liuore proficiſci prædiximus? P. Certè. S. Nos igitur in amicorum rebus ridiculis ſubridentes miſcere voluptatem dolori, dum inuidiæ lætitiam addimus, ratio iſta concludit. liuorem quippe triſtitiam quandam animæ iamdudum eſſe conſtitit, deriſionem verò lætitiam, ſimúlque hæc in eo tempore congredi patuit. P. Vera loqueris. SOC. Ratio igitur nobis hæc dictat, nos non modò in lamentationibus & in tragœdiis, neque in fabulis tantùm, ſed in totius vitæ tragœdia atque comœdia dolores voluptatibus immiſceri & in aliis ſexcentis. P. Impoſſibile eſt iſta tibi, ô Socrates, non concedere, etiam ſi quis alteri parti potiſſimùm adſtipularetur. S. Iram, deſiderium, lamentationem, metum, amorem, æmulationem, inuidiam, propoſuimus, cæteráque huiuſmodi in quibus diximus nos reperturos ea quæ iam ſæpe repetimus, commixta, an non? P. Ita. SOC. Num videmus quòd de lamentatione, ira atque inuidia omnia iam ſunt nobis confecta? PROT. Quidni videamus? SOCRAT. Multa igitur reſtant? PROT. Sanè quàm multa. SOC. Ob quam verò potiſſimum cauſam mixtum in comœdiis affectū declaraſſe me tibi exiſtimas? nónne fidei gratia? quia in amoribus timoribúſque & aliis huiuſmodi mixtio ipſa facilius oſtendi poteſt. Quæ cùm ex te ipſo intelligas, me dimitte, nec me cogas ad illa ſingulatim ordine deſcendentem, in longum diſputationem producere:

αὐτῶν, χαίρειν δ' ἆρ' οὐκ ἄδικον ἐστί; Π. Πῶς δ' οὔ; Σ. Οὐκοῦν τὴν ἄγνοιαν εἴπομεν ὅτι κακὸν πᾶσι; Π. Ὀρθῶς. ΣΩΚΡ. Τί οὖν; τὴν φίλων δοξοσοφίαν, καὶ δοξοκαλίαν, καὶ ὅσα νῦν δὴ διήλθομεν, ἐν τρισὶ λέγοντες εἴδεσι γίγνεσθαι, γελοῖα μὲν, ὁπόσα ἀσθενῆ, μισητὰ δ' ὁπόσα μὲν ἐρρωμένα; ἢ μὴ φῶμεν ὅπερ εἶπον ἄρτι, τὴν τῶν φίλων ἕξιν ταύτην ὅταν ἔχῃ τις τὴν ἀβλαβῆ τοῖς ἄλλοις, γελοίαν εἶναι; Π. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Κακὸν δὲ οὐχ ὁμολογοῦμεν αὐτὴν,

D ἄγνοιάν γε οὖσαν; Π. Σφόδρα γε. ΣΩ. Χαίρομεν δὲ ἢ λυπούμεθα, ὅταν ἐπ' αὐτῇ γελῶμεν; ΠΡ. Δῆλον ὅτι χαίρομεν. ΣΩ. Ἡδονὴν δὲ ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων κακοῖς, οὐ φθόνον ἔφαμεν εἶναι τὸν τοῦτο ἀπεργαζόμενον; Π. Ἀνάγκη. Σ. Γελῶντας ἄρα ἡμᾶς ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων γελοίοις, φησὶν ὁ λόγος, κεραννύντας ἡδονὴν φθόνῳ, λύπῃ τὴν ἡδονὴν ξυγκεραννύναι. τὸν γὰρ φθόνον ὡμολογῆσθαι λύπην ψυχῆς ἡμῖν πάλαι, τὸ δὲ γελᾶν, ἡδονήν. ἅμα δὲ γίγνεσθαι τούτω ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις. Π. Ἀληθῆ. Σ. Μηνύει δὴ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν θρήνοις τε καὶ ἐν τραγῳδίαις, μὴ τοῖς

E δράμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ βίου ξυμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κεράννυσθαι, καὶ ἐν ἄλλοις δὴ μυρίοις. Π. Ἀδύνατον μὴ ὁμολογεῖν ταῦτα, ὦ Σώκρατες, εἰ καί τις φιλονεικοῖ πάνυ πρὸς τἀναντία. ΣΩ. Ὀργὴν μὴν, καὶ πόθον, καὶ θρῆνον, καὶ φόβον, καὶ ἔρωτα, καὶ ζῆλον, καὶ φθόνον προὐθέμεθα, καὶ ὁπόσα τοιαῦτα, ἐν οἷς ἔφαμεν εὑρήσειν μιγνύμενα τὰ νῦν πολλάκις λεγόμενα. ἢ γάρ; Π. Ναί. Σ. Μανθάνομεν οὖν ὅτι θρήνου πέρι καὶ φθόνου καὶ ὀργῆς πάντα ἐστὶ τὰ νῦν δὴ διαπερανθέντα. Π. Πῶς γὰρ οὐ μανθάνομεν; Σ. Οὐκοῦν πολλὰ ἔτι τὰ λοιπά.

F Π. Καὶ πάνυ γε. Σ. Διὰ δὴ τί μάλισθ' ὑπολαμβάνεις με δεῖξαί σοι τὴν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ μῖξιν; ἆρ' οὐ πίστεως χάριν ὅτι τήν γε ἐν τοῖς φόβοις καὶ ἔρωσι καὶ τοῖς ἄλλοις ῥᾴδιον κρᾶσιν ἐπιδεῖξαι; λαβόντα δὲ τοῦτο παρὰ σαυτῷ, ἀφεῖναί με μηκέτι ἐπ' ἐκεῖνα ἰόντα δεῖν μηκύνειν τοὺς λόγους,

ἀληθεῖς δ' αὖ τίνας, ὦ Σώκρατες, ὑπολαμβάνων, ὀρθῶς τις διανοοῖτ' ἄν; ΣΩ. Τὰς περί τε τὰ καλὰ λεγόμενα χρώματα, καὶ περὶ τὰ σχήματα, καὶ τῶν ὀσμῶν τὰς πλείστας, καὶ τὰς τῶν φθόγγων, καὶ ὅσα τὰς ἐνδείας ἀναισθήτους ἔχοντα καὶ ἀλύπους, τὰς πληρώσεις αἰσθητὰς καὶ ἡδείας καθαρὰς λυπῶν παραδίδωσι. Π. Πῶς δὴ ταῦτα, ὦ Σώκρατες, αὖ λέγομεν οὕτω; ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν οὐκ εὐθὺς δῆλά ἐστιν ἃ λέγω, πειρατέον μὴν δηλοῦν. σχημάτων τε γὰρ κάλλος οὐχ ὅπερ ἂν ὑπολάβοιεν (4) πολλοὶ, πειρῶμαι νῦν λέγειν, οἷον ζῴων, ἤ τινων ζωγραφημάτων· ἀλλ' εὐθύ τι λέγω (φησὶν ὁ λόγος) καὶ περιφερὲς, καὶ ἀπὸ τούτων δή τά τε τοῖς τόρνοις γιγνόμενα ἐπίπεδά τε καὶ στερεὰ, καὶ τὰ τοῖς κανόσι καὶ γωνίαις· εἴ μου μανθάνεις. ταῦτα γὰρ οὐκ εἶναι πρός τι καλὰ λέγω, καθάπερ ἄλλα, ἀλλ' ἀεὶ καλὰ καθ' αὑτὰ πεφυκέναι, καί τινας ἡδονὰς οἰκείας ἔχειν, οὐδὲν ταῖς τῶν κνήσεων προσφερεῖς· καὶ χρώματα δὴ κατὰ τοῦτον (5) τὸν τύπον ἔχοντα, καλὰ, καὶ ἡδονάς. ἀλλ' ἆρα μανθάνομεν, ἢ πῶς; Π. Πειρῶμαι μὲν, ὦ Σώκρατες· πειράθητι δὲ καὶ σὺ σαφέστερον ἔτι λέγειν. ΣΩΚ. Λέγω δὴ τὰς τῶν φθόγγων τὰς λείας καὶ λαμπρὰς, τὰς ἕν τι καθαρὸν ἱείσας μέλος, οὐ πρὸς ἕτερον καλὰς, ἀλλ' αὐτὰς καθ' αὑτὰς εἶναι, καὶ τούτων ξυμφύτους ἡδονὰς ἑπομένας. Πρ. Ἔστι γὰρ οὖν καὶ τοῦτο. Σ. Τὸ δὲ περὶ τὰς ὀσμὰς ἧττον μὲν θεῖον γένος ἡδονῶν· τὸ δὲ μὴ συμμεμῖχθαι ἐν αὐταῖς ἀναγκαίας λύπας, καὶ ὅπῃ τοῦτο καὶ ἐν ὅτῳ τυγχάνει γεγονὸς ἡμῖν, τοῦτ' ἐκείνοις τίθημι ἀντίστροφον ἅπαν. ἀλλ' εἰ κατανοεῖς, ταῦτα εἴδη δύο λεγομένων ἡδονῶν. Π. Κατανοῶ. Σ. Ἔτι δὴ τοίνυν τούτοις προσθῶμεν τὰς περὶ τὰ μαθήματα ἡδονάς· εἰ ἄρα δοκοῦσιν ἡμῖν αὗται πείνας μὲν μὴ ἔχειν τοῦ μανθάνειν, μηδὲ διὰ μαθημάτων πείνην, ἀλγηδόνας ἐξ ἀρχῆς γιγνομένας. Π. Ἀλλ' οὕτω ξυνδοκεῖ. ΣΩ. Τί δέ, μαθημάτων πληρωθεῖσιν, ἐὰν ὕστερον ἀποβολαὶ διὰ τῆς λήθης γίγνωνται, καθορᾷς τινὰς ἐν αὐταῖς ἀλγηδόνας; Π. Οὔτι φύσει γε, ἀλλ' ἔν τισι λογισμοῖς τοῦ παθήματος, ὅταν τις στερηθεὶς λυπηθῇ διὰ τὴν χρείαν. Σ. Καὶ μὴν, ὦ μακάριε, νῦν γε ἡμεῖς αὐτὰ τὰ τῆς φύσεως μόνον παθήματα χωρὶς τοῦ λογισμοῦ διαπεραινόμεθα.

beri. SOC. Eas vtique quæ circa decoros colores C figuráſque & odores pleroſque & ſonos conſiſtunt, præterea quæ circa ea ſunt, in quibus defectus quidem eſt, ſed qui nec ſentitur, nec lædit. Impletio verò, quæ & ſuauis eſt, & ſentitur, & triſtitia vacat. PROT. Qua ratione, ô Socrates, hæc ſic dicimus? SOCRAT. Sunt quæ loquor haud ſtatim perſpicua, veruntamen explicare conandum, figurarum enim pulchritudinem, non vt plerique forſitan intelligerent, vt puta animalium vel picturarum quarundam nunc propoſui dicere. ſed rectum quiddam, & circulare, & ab iis ea quæ tornis fiunt, plana & ſolida, & quæ canonibus, id eſt, regulis atque angulis conſtruuntur, ſi modò hæc tenes: D hæc ſiquidem nequaquam ad aliquid aliud reſpicientia, quemadmodum cætera pulchra dico, ſed pulchra ſemper ſuapte natura, voluptates proprias nullo modo motuum delectationibus conuenientes habentia: eadem ratione colores item pulchros atque gratos eſſe dico. Sed nunquid intelligimus, aut quid eſt? PROT. Annitor equidem, ô Socrates, verùm ipſe quoque lucidiùs explicare nitere. SOCRAT. Dico præterea & voces perſpicuas & ſuaues, vnámque aliquam puram penitus concinnentes melodiam, ad nihil aliud comparatas, ſed natura ſua pulchras eſſe, & innatam afferre voluptatem. PROT. Hoc quoque verum E eſt. SOCRAT. Genus autem voluptatum quod odores ſequitur, minus diuinum eſt: quòd autem ipſis neceſſarij dolores nequaquam miſceantur, & in quo id ineſſe contingat, cum illis proximis eadem prorſus ratione habere dico. Iámque duas voluptatum ſpecies, ſi modo intelligis, collegimus. PROT. Intelligo. SOCR. Hic item diſciplinarum voluptates addamus, ſi & iſtæ famem diſcendi nequaquam continere videntur, neque propter diſciplinarum auiditatem principio ſtatim dolores inferre. PRO. Mihi ſic videtur. SOC. Quid verò, ſi quis doctrinis imbutus, earum F poſtea per obliuionem iacturam faciat, nónne triſtitiam quandam ſequi vides? PROT. Non natura quidem, ſed quadam paſſionis cogitatione, cùm quis orbatus propter indigentiam triſtatur. SOC. Cæterùm, ô beate, nos in præſentia non opinionis, ſed naturæ paſſiones tractamus

PR. Verum

[illegible] in hunc modum cogitemus, vnũ aliquod ex illis primum in medium inducentes. PROT. Quid potiſſimùm eliciemus? S. Album ſi vis, primò genus conſideremus. P. Volo equidem. SOC. Quo modo ita albi, & quę puritas erit? Vtrum quod maximum quiddam eſt ac plurimum: an quod ita ſyncerum, vt nihil in eo coloris alterius inſit? P. Conſtat planè, quod præcipuè ſyncerum eſt. S. Probè. nonne hoc veriſſimum, ô Protarche, & pulcherrimum alborum omnium affirmabimus, non autem quod plurimum aut maximum? P. Rectè. S. Si ergo quod paruum purúmque album eſt, mixto multóque albo albius ſimul & pulchrius & verius eſſe dicamus, rectè penitus aſſeremus? P. Rectè proculdubio. S. Nunquid exemplis huiuſmodi pluribus ad iudicandam voluptatem egebimus? an potius hinc noſſe ſufficiet, quòd vniuerſa voluptas parua quàm magna, pauca quàm multa, modò à dolore remota ſit, ſuauior eſt & verior, ac denique pulchrior? P. Maximè ſanè, & exemplum hoc idoneum eſt. S. Quid verò hoc? quòd audiuimus voluptatis quidẽ generationem ſemper, eſſentiam verò nunquam exiſtere. Elegantes enim quidam viri nobis hoc tradere conãtur, eiſque gratia eſt habenda. P. Quid tum? S. Viſne id interrogando, ô amice Protarche, percurram? P. Dic, & interroga modò. S. Sũt igitur duo quędam, vnum quidem ſecundùm ſeipſum, alterum ſemper aliud appetens. P. Qua ratione? & quæ iſta eſſe dicis? S. Hoc ſuapte natura ſummopere venerandum, illud verò deficiens. P. Exprime clariùs. S. Vidimus ſæpenumero pueros pulchros ſimul & probos, & viros eorum amatores. P. Vidimus. S. Iſtis ergo duobus exiſtentibus, duo quædam alia conſimilia quære per omnia quæcũq; dicimus alteri tertium eſſe.

ῥᾴω παρέχῃ τὴν κρίσιν. ΠΡΩΤ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Ἴθι δὴ, περὶ πάντων ὅσα καθαρὰ γένη λέγομεν, οὕτω διανοηθῶμεν, προελόμενοι πρῶτον αὐτῶν ἕν τι διασκοπῶμεν. ΠΡΩ. Τί οὖν προελώμεθα; ΣΩΚ. Τὸ λευκὸν ἐν τοῖς πρώτοις, εἰ βούλει, θεασώμεθα γένος. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Πῶς οὖν ἂν λευκοῦ καὶ τίς καθαρότης ἡμῖν εἴη; πότερα τὸ μέγιστόν τε καὶ πλεῖστον, ἢ τὸ ἀκρατέστατον, ἐν ᾧ χρώματος μηδεμία μοῖρα ἄλλη μηδενὸς ἐνείη; ΠΡΩ.

D Δῆλον ὅτι τὸ μάλιστ' εἰλικρινὲς ὄν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ἆρ' οὖν τοῦτο ἀληθέστατον, ὦ Πρώταρχε, καὶ ἅμα δὴ κάλλιστον τῶν λευκῶν πάντων θήσομεν, ἀλλ' οὐ τὸ πλεῖστον, οὐδὲ τὸ μέγιστον; ΠΡ. Ὀρθότατά γε. ΣΩ. Σμικρὸν ἄρα καθαρὸν λευκὸν, μεμιγμένου πολλοῦ λευκοῦ, λευκότερον ἅμα καὶ κάλλιον καὶ ἀληθέστερον ἐὰν φῶμεν γίγνεσθαι, παντάπασιν ἐροῦμεν ὀρθῶς. ΠΡ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΣΩ. Τί οὖν; οὐ δή που πολλῶν δεησόμεθα παραδειγμάτων τοιούτων ἐπὶ τὸν τῆς ἡδονῆς πέρι λόγον, ἀλλ' ἀρκεῖ νοεῖν ἡμῖν αὐτόθεν ὡς ἄρα καὶ ξύμπασα ἡδονὴ σμικρὰ, μεγάλης, καὶ ὀλίγη πολλῆς, καθαρὰ λύπης, ἡδίων καὶ ἀληθε-

E στέρα καὶ καλλίων γίγνοιτ' ἄν. Π. Σφόδρα μὲν οὖν, καὶ τό γε παράδειγμα ἱκανόν. ΣΩ. Τί δὲ τὸ τοιόνδε; ἆρα περὶ ἡδονῆς οὐκ ἀκηκόαμεν ὡς ἀεὶ γένεσίς ἐστιν, οὐσία δὲ οὐκ ἔστι τὸ παράπαν ἡδονῆς; κομψοὶ γὰρ δή τινες αὖ τοῦτον τὸν λόγον ἐπιχειροῦσι μηνύειν ἡμῖν, οἷς δεῖ χάριν ἔχειν. ΠΡ. Τί δή; ΣΩ. Διαπερανοῦμαί σοι τοῦτ' αὐτὸ ἐπανερωτῶν, ὦ Πρώταρχε φίλε. Π. Λέγε καὶ ἐρώτα μόνον. Σ. Ἐστὸν δή τινε δύο, τὸ μὲν, αὐτὸ καθ' αὑτό, τὸ δ', ἀεὶ ἐφιέμενον

F ἄλλου. ΠΡ. Πῶς τούτω καὶ τίνε λέγεις; ΣΩ. Τὸ μὲν, σεμνότατον ἀεὶ πεφυκός, τὸ δ' ἐλλιπὲς ἐκείνου. ΠΡΩΤ. Λέγε τι σαφέστερον. ΣΩΚΡ. Παιδικά που καλὰ καὶ ἀγαθὰ τεθεωρήκαμεν ἅμα καὶ ἐραστὰς ἀνδρείους αὐτῶν. ΠΡΩΤΑΡ. Σφόδρα γε. ΣΩΚΡΑΤ. Τούτοις τοίνυν ἐοικότα δυοῖν οὖσι δύ' ἄλλα ζήτει, κατὰ πάντα ὅσα λέγομεν εἶναι τὸ τρίτον ἑτέρῳ.

φημὶ δὴ, γενέσεως μὲν ἕνεκα, φάρμακά τε καὶ πάντα ὄργανα, καὶ πᾶσαν ὕλην παρατίθεσθαι πᾶσιν· ἑκάστην δὲ γένεσιν, ἄλλην ἄλλης οὐσίας τινὸς ἑκάστης ἕνεκα γίγνεσθαι· ξύμπασαν δὲ γένεσιν, οὐσίας ἕνεκα γίγνεσθαι ξυμπάσης. Π. Σαφέστατα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡδονή γε, εἴπερ γένεσίς ἐστιν, ἕνεκά τινος οὐσίας ἐξ ἀνάγκης γίγνοιτ' ἄν. Π. Τί μήν; Σ. Τό γε μὴν οὗ ἕνεκα τὸ ἕνεκά του γιγνόμενον ἀεὶ γίγνοιτ' ἄν, ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μοίρᾳ ἐκεῖνό ἐστι· τὸ δὲ τινὸς ἕνεκα γιγνόμενον, εἰς ἄλλην, ὦ ἄριστε, μοῖραν θετέον. ΠΡ. Ἀναγκαιότατον. Σ. Ἆρ' οὖν ἡδονή γε εἴπερ γένεσίς ἐστιν, εἰς ἄλλην ἢ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μοῖραν αὐτὴν τιθέντες, ὀρθῶς θήσομεν; Π. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν (ὅπερ ἀρχόμενος εἶπον τούτου τοῦ λόγου) τῷ μηνύσαντι τῆς ἡδονῆς πέρι, τὸ γένεσιν μὲν, οὐσίαν δὲ μηδ' ἡντινοῦν αὐτῆς εἶναι, χάριν δεῖ ἔχειν. δῆλον γὰρ ὅτι οὗτος τῶν φασκόντων ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι καταγελᾷ. Π. Σφόδρα γε. Σ. Καὶ μὴν αὐτὸς οὗτος ἑκάστοτε καὶ τῶν ἐν ταῖς γενέσεσιν ἀποτελουμένων καταγελάσεται. ΠΡ. Πῶς δὴ καὶ ποίων λέγεις; ΣΩΚ. Τῶν ὅσοι ἐξιώμενοι ἢ πείνην ἢ δίψαν, ἤ τι τῶν τοιούτων ὅσα γένεσις ἐξιᾶται, χαίρουσι διὰ τὴν γένεσιν, ἅτε ἡδονῆς οὔσης αὐτῆς· καί φασι ζῆν οὐκ ἂν δέξασθαι μὴ διψῶντές τε καὶ πεινῶντες, καὶ τἆλλα ἅ τις ἂν εἴποι πάντα τὰ ἑπόμενα τοῖς τοιούτοις παθήμασι μὴ πάσχοντες. ΠΡ. Ἐοίκασι γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ γίγνεσθαί γε τοὐναντίον ἅπαντες τὸ φθείρεσθαι φαῖμεν ἄν. ΠΡ. Ἀναγκαῖον. Σ. Τὴν δὴ φθορὰν καὶ γένεσιν αἱροῖτ' ἄν ὁ τοῦθ' αἱρούμενος, ἀλλ' οὐ τὸν τρίτον ἐκεῖνον βίον, τὸν ἐν ᾧ μήτε χαίρειν μήτε λυπεῖσθαι, φρονεῖν δ' ἦν δυνατὸν ὡς οἷόν τε καθαρώτατα. Π. Πολλή τις, ὡς ἔοικεν, ὦ Σώκρατες, ἀλογία ξυμβαίνει γίγνεσθαι, ἐάν τις τὴν ἡδονὴν ὡς ἀγαθὸν ἡμῖν τιθῆται. Σ. Πολλή· ἐπεὶ καὶ τῇδε ἔτι λέγωμεν. Π. Πῇ; Σ. Πῶς οὐκ ἄλογόν ἐστι, μηδὲν ἀγαθὸν εἶναι μηδὲ καλὸν, μήτε ἐν σώμασι, μήτ' ἐν πολλοῖς ἄλλοις, πλὴν ἐν ψυχῇ, καὶ ἐνταῦθα ἡδονὴν μόνον, ἀνδρείαν δὲ ἢ σωφροσύνην ἢ νοῦν, ἤ τι τῶν ἄλλων ὅσα ἀγαθὰ εἴληχε ψυχὴ, μηδὲν τοιοῦτον εἶναι;

C Attamen tu quoque ſimul loquere. PROT. Immò. SOC. Generationis gratia inquam, pharmaca & organa omnia, omnemque materiam omnibus adhiberi, ſingulas autem generationes ſingularum eſſentiarum, vniuerſam denique vniuerſæ eſſentiæ gratia. PROT. Perſpicuè admodum. SOC. Nonne & voluptas, ſi quidem generatio eſt, alicuius eſſentiæ gratia neceſſariò fiet? PROT. Quidni? SOC. Quod tale eſt, vt eius gratia fiat, quod ſemper alterius gratia fit, in boni ſorte locatur: quod verò alterius gratia, in aliam ſortem, ô vir optime, reducendum videtur. PROT. Neceſſarium id omnino. SOC. Quamobrem ſi voluptas generatio eſt, ad aliā quàm boni ſortem meritò referemus. D PROT. Meritò certè. SOC. Nonne vt in principio diſputationis huius prædixi, dicenti voluptatis quidem generationem, eſſentiam verò nullam exiſtere, habenda gratia eſt? Conſtat enim eos qui voluptatem bonum prædicant ab hoc derideri. PROT. Magnopere. SOC. Quinetiam hic idem eos qui generationi impenſius ſtudent, ridebit. PROT. Quo pacto & quales ais? SOC. Eos qui dum famem ſitimque reſtinguunt, vel aliquid aliud ex iis quę generatio curat ac ſedat, generatione lętantur, E quaſi ipſa ſit, aiúntque vitam ſe nihil moraturos, niſi ſitiant & eſuriant, atque aliis quæ hæc ſequuntur, afficiantur. PROT. Videntur ſanè. SOC. Eius autem quod fieri eſt contrarium, deſtrui ipſum cuncti fatemur. PROT. Neceſſariò. SOC. Corruptionem generationémque eligit quiſquis hæc expetit: non autem tertiam illam vitam, quā & lætitia & triſtitia vacuam, intelligentiæ verò quoad fieri poteſt, puriſſimè compotem propoſuimus. PROT. A ratione procul, ô Socrates, erit quicunque voluptatem nobis bonum aſſeuerabit. SOC. Procul admodum, quandoquidem & hæc præterea ratione oſtendere licet. PROT. F Qua? SOCRA. Cur enim non abſurdum ſit, cùm nihil bonum decorúmue ſit, ſiue in corporibus, ſiue in aliis vllis præterquā inanima, in ea tamē ſolummodo voluptatem bonum vocare? fortitudinē verò, tēperantiam, intelligentiam, ac reliqua quæcúque bona ſortitus eſt animus, minimè?

. . neceſſaria prorſus dicis. S O C. An non muſica iis plena eſt? primo concentum contemperat non menſura, ſed diligentiæ potius coniectura, tum vniuerſa eius pulſandi facultas menſuram chordæ cuiuſque coniectura motæ perquirit. Itaque vt obſcuritatem plurimam mixtam habet, ita ſtabilitatem minimam. P. Veriſſimè. S O C. Quinetiã medicinã, agriculturã, gubernatoriã, militarẽ ſimiliter inſtitutas eſſe reperiemus. P. Quã maximè. S. Architecturam vero menſuræ, & inſtrumẽta iam plurima quibus vtitur illa crebrò, vt perſpicacẽ maximè, ita ſupra cæteras artificioſam maximè reddũt. P. Quónã pacto? S. In ipſa profectò nauium & domorum conſtructione, multiſq; aliis id genus materiæ elaborandi quodammodo pertinentibus vtitur amuſſi regulâque, torno, circino, filo, perpendiculo, inſtrumento quoque ad dirigenda ligna idoneo. P. Rectè admodum, ô Socrates, inquis. S O C. Ponamus igitur eas quæ dicuntur artes, in ordine duplici, alias quæ muſicam quidem in operibus ſectantur, perſpicaciæ minoris participes, alias architecturæ pediſſequas aliquanto maioris. P. Ponamus. S O C. Harum omnium perſpicaciſſimas, quas paulò antè primas vocauimus. P. Numerandi peritiam, & quas cum illa ſuprà iunxiſti, innuere nunc mihi videris. S O C. Prorſus, ſed num, ô Protarche, has iterum duplices affirmare, an aliter debemus? P R O. Quas inquis? S O C. Arithmeticam primò, nónne aliã vulgariũ, aliã philoſophantiũ? P R. Quánam ratione quis partiẽs aliã atq; aliã arithmeticã aſſeret? S. Haud exigua diſcrepãtia, ô Protarche. Illi porrò vnitates inæquales eorũ quæ ſecũdũ numerũ sũt, dinumerãt, velut duos exercit⁹, boues duos, duo quę minima, duo etiã quę omniũ maxima: hi verò nũquã eos ſequerẽtur, niſi quis partiũ vnitatẽ aliã ab alia vnitate nihil diſcrepãtem poſuerit.

ταῦτ' εἰκάζειν λείπεται αὖ, καὶ τὰς αἰσθήσεις καταμελετᾶν ἐμπειρίᾳ καί τινι τριβῇ, ταῖς τῆς στοχαστικῆς προσχρωμένους δυνάμεσιν, ἃς πολλοὶ τέχνας ἐπονομάζουσι, μελέτῃ καὶ πόνῳ τὴν ῥώμην ἀπειργασμένας. Π. Ἀναγκαιότατα λέγεις. Σω. Οὐκοῦν μεστὴ μέν που μουσική, πρῶτον τὸ ξύμφωνον ἁρμόττουσα οὐ μέτρῳ, ἀλλὰ μελέτης στοχασμῷ· καὶ ξύμπασα αὐτῆς αὐλητική, τὸ μέτρον ἑκάστης χορδῆς τῷ στοχάζεσθαι φερομένης θηρεύουσα. ὥστε

D πολὺ μεμιγμένον ἔχειν τὸ μὴ σαφές, σμικρὸν δὲ τὸ βέβαιον. Π. Ἀληθέστατα. Σωκ. Καὶ μὴν ἰατρικήν τε, καὶ γεωργίαν, καὶ κυβερνητικήν, καὶ στρατηγικήν, ὡσαύτως εὑρήσομεν ἐχούσας. Π. Καὶ πάνυ γε. Σω. Τεκτονικὴν δέ γε, οἶμαι, πλείστοις μέτροις τε καὶ ὀργάνοις χρωμένην, τὰ πολλὴν ἀκρίβειαν αὐτῇ πορίζοντα τεχνικωτέραν τῶν πολλῶν ἐπιστημῶν παρέχεται. Πρωτ. Πῇ; Σω. Κατά τε ναυπηγίαν καὶ κατ' οἰκοδομίαν, καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τῆς ξυλουργικῆς. κανόνι γάρ, οἶμαι, καὶ τόρνῳ χρῆται, καὶ διαβήτῃ, καὶ στάθμῃ, καί τινι προσαγωγίῳ

E κεκομψευμένῳ. Πρω. Καὶ πάνυ γε, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς λέγεις. Σω. Θῶμεν τοίνυν διχῇ τὰς λεγομένας τέχνας, τὰς μὲν, μουσικῇ ξυνεπομένας, ἐν τοῖς ἔργοις ἐλάττονος ἀκριβείας μετισχούσας, τὰς δὲ τεκτονικῇ, πλείονος. Πρω. Κείσθω. Σωκ. Τούτων δὲ ταύτας ἀκριβεστάτας εἶναι τέχνας, ἃς νῦν δὴ πρώτας εἴπομεν. Π. Ἀριθμητικὴν φαίνῃ μοι λέγειν, καὶ ὅσας μετὰ ταύτης τέχνας ἐφθέγξω νῦν δή. Σωκ. Πάνυ μὲν οὖν. ἀλλ' ὦ Πρώταρχε, ἆρ' οὐ διττὰς αὖ καὶ ταύτας λεκτέον; ἢ πῶς; Πρ. Ποίας δὴ λέγεις; Σ. Ἀριθμητικὴν πρῶτον. ἆρ' οὐκ ἄλλην μέν

F τινα, τὴν τῶν πολλῶν, φατέον, ἄλλην δ' αὖ, τὴν τῶν φιλοσοφούντων; Π. Πῇ ποτε διορισάμενος οὖν ἄλλην, τὴν δ' ἄλλην θείη τις ἂν ἀριθμητικήν; Σ. Οὐ σμικρὸς ὅρος, ὦ Πρώταρχε. οἱ μὲν γάρ που μονάδας ἀνίσους καταριθμοῦνται τῶν περὶ ἀριθμόν, οἷον στρατόπεδα δύο, καὶ βοῦς δύο, καὶ δύο τὰ σμικρότατα, ἢ καὶ τὰ πάντων μέγιστα· οἱ δ' οὐκ ἄν ποτε αὐτοῖς συνακολουθήσειαν, εἰ μὴ μονάδα μονάδος ἑκάστης τῶν μυρίων μηδεμίαν ἄλλην ἄλλης διαφέρουσάν τις θήσει.

Digitized by Google

...δύο τινὲ τέχνας ὡς ὁμωνύμους φθεγξάμενος, εἰς δόξαν καταστήσας ὡς μιᾶς, πάλιν ὡς δυοῖν, ἐπανερωτᾷ τούτοιν αὐτοῖν τὸ σαφὲς καὶ τὸ καθαρὸν ἐν τῇ περὶ ταῦτα, πότερον (C) ἡ τῶν φιλοσοφούντων ἢ μὴ φιλοσοφούντων ἀκριβέστερον ἔχει; Π. Καὶ μάλα δοκεῖ μοι τοῦτο διερωτᾶν. ΣΩ. Τίν' οὖν, ὦ Πρώταρχε, αὐτῷ δίδομεν ἀπόκρισιν; ΠΡ. Ὦ Σώκρατες, εἰς θαυμαστὸν διαφορᾶς μέγεθος εἰς σαφήνειαν προεληλύθαμεν ἐπιστημῶν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποκρινούμεθα ῥᾷον. Π. Τί μήν; ΣΩ. Καὶ εἰρήσθω γε ὅτι πολὺ μὲν αὗται τῶν ἄλλων τεχνῶν διαφέρουσι· τούτων δ' αὐτῶν αἱ περὶ τὴν τῶν ὄντως φιλοσοφούντων ὁρμὴν ἀμήχανον ἀκριβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ περὶ τὰ μέτρα τε καὶ ἀριθμοὺς διαφέρουσιν. Π. Ἔστω ταῦτα κατὰ σέ· καὶ (D) σοὶ δὴ πιστεύοντες, θαρροῦντες ἀποκρινώμεθα τοῖς δεινοῖς περὶ λόγων ὁλκήν. Π. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς εἰσὶ δύο ἀριθμητικαί, καὶ ταύταις ἄλλαι δύο τοιαῦται ξυνεπόμεναι συχναί, τὴν διδυμότητα ἔχουσαι ταύτην, ὀνόματος ἑνὸς κεκοινωνημέναι. Π. Διδῶμεν τύχῃ ἀγαθῇ τούτοις οὓς φῂς δεινοὺς εἶναι ταύτην τὴν ἀπόκρισιν, ὦ Σώκρατες. Σ. Ταύτας οὖν λέγομεν ἐπιστήμας ἀκριβεῖς μάλιστα εἶναι; Π. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Ἀλλ' ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, ἀναίνοιτ' ἂν ἡ τοῦ διαλέγεσθαι δύναμις, εἴ τινα πρὸ αὐτῆς ἄλλην κρίναιμεν. Π. Τίνα δὲ ταύτην αὖ δεῖ λέγειν; ΣΩ. Δῆλον (E) ὅτι ἡ πᾶσαν τήν γε νῦν λεγομένην γνοίη. τὴν γὰρ περὶ τὸ ὂν καὶ τὸ ὄντως, καὶ τὸ κατὰ ταὐτὸν ἀεὶ πεφυκός, πάντως ἔγωγε οἶμαι ἡγεῖσθαι ξύμπαντας ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν προσήρτηται, μακρῷ ἀληθεστάτην εἶναι γνῶσιν. σὺ δὲ τί πῶς, ὦ Πρώταρχε, διακρίνοις ἄν; Π. Ἤκουον μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἑκάστοτε Γοργίου πολλάκις ὡς ἡ τοῦ πείθειν πολὺ διαφέροι πασῶν τεχνῶν. πάντα γὰρ ὑφ' αὑτῇ δοῦλα δι' ἑκόντων ἀλλ' οὐ διὰ βίας ποιοῖτο, καὶ μακρῷ πασῶν ἀρίστη εἴη τῶν τεχνῶν. νῦν δ' οὔτε σοί, οὔτε δὴ ἐκείνῳ βουλοίμην ἂν ἐναντία τίθεσθαι. Σ. Τὰ ὅπλα μοι δοκεῖς βουληθεὶς εἰπεῖν, αἰσχυνθεὶς (F) ἀπολιπεῖν. Π. Ἔστω νῦν ταῦτα ταύτῃ ὅπῃ σοι δοκεῖ. Σ. Ἆρ' οὖν αἴτιος ἐγὼ τοῦ μὴ καλῶς ὑπολαβεῖν σε; Π. Τὸ ποῖον; ΣΩΚ. Οὐκ, ὦ φίλε Πρώταρχε, τοῦτο ἔγωγε ἐζήτουν πω, τίς τέχνη ἢ τίς ἐπιστήμη πασῶν διαφέρει, τῷ μεγίστη καὶ ἀρίστη καὶ πλεῖστα ὠφελοῦσα ἡμᾶς·

dam ratio velut æquiuocam proferens, & quasi vnam innuens, rurſus quaſi duæ ſint, inquirit num perſpicuitas puritáſque illarum penes philoſophá- (C) tes, aut non philoſophantes exiſtat? Pr. Et maximè quidem id inquirere mihi videtur. S. Quale hic reſpõſum, ô Protarche, reddemus? P. O Socrates, ad miram ſcientiarum differentiam declarandam deſcendimus. soc. An non reſponſio facilis? Pr. Quidni? aſſeramus itaque has artes longo interuallo à cæteris diſcrepare. Ab iis præterea eorum qui re vera philoſophi ſunt, ſtudium mirum in modum ſynceritate & veritate circa menſuras numeróſque differre. Soc. Sunto igitur iſta ex tua ſententia, nóſque tibi credẽtes audacter importunis diſputatoribus reſpondeamus. Prot. (D) Quidnam? soc. Duas arithmeticas eſſe ac duas metiendi artes, aliáſque facultates harum comites plurimas, geminationem habentes huiuſmodi, & in nomine vno communicantes. Pr. Demus ſecunda fortuna his quos importunos vocaſti, reſponſionem hanc, ô Socrates. soc. Háſne ſcientias quàm maximè ſynceras, atque ſupremas aſſeueramus? pr. Omnino. soc. Veruntamen, ô Protarche, nos diſſerendi facultas ipſa facere non patiatur, ſiquam aliam ipſi præferemus. Prot. Quam rurſus hanc dicere decet? soc. Eam quæ omnem modò inductam peritiam noſcit. hanc enim cùm circa id quod eſt, & verè eſt, & ſemper eo- (E) dem modo ſe habet, verſetur, arbitror omnes quibus, modò aliquid ſanæ mentis adſit, longè omniũ veriſſimam cognitionem eſſe protinus conceſſuros. Tu verò, ô Protarche, quid ſentis? Prot. Gorgiam ſæpe audiui, cùm diceret perſuadendi facultatem artibus cunctis præcellere: quippe quæ conſtat non vi, ſed ſponte ſibi ſubiiciat, longéque omniũ artiũ optima ſit. Nũc verò nec tibi, nec illi aduerſari velim. soc. Arma mihi videris dicere voluiſſe, verùm pudore adductus prætermiſiſſe. prot. Sunto hæc, vt lubet. soc. Egóne in cauſa ſum vt minus bene acceperis? Pro. Quid? (F) socr. Non ego, ô amice Protarche, quæ ars aut ſcientia omnibus eo antecellat, quòd maxima potiſsimáque & vtiliſsima omnium ſit, ex te quæſiui:

... ritatur. fatemur hęc,an non? P. Vtique. Soc. Nec circa ea quæ ſemper exiſtunt, ſed quę ſunt, erúntque & fuerunt, hic verſatur. P. Vera loqueris. SOCR. Num ex iis quæ nunquam aut in præterito, aut futuro, aut præſenti eodem modo ſe habent, aliquid exactiſsima veritate perſpicuum eſſe dicemus? PROT. Non licet. SOCR. Etenim in iis quæ nullam prorſus ſtabilitatem habēt, quo pacto nos ſtabile quicquam aſſequeremur? PR. Nulla vt arbitror ratione. Soc. Neque mens igitur, neque ſcientia vlla circa iſta eſt, veritatem ſupremam habens. PR. Conſentaneum. SOC. Te igitur, & me, & Gorgiam, atque Philebum valere ſinamus: hac autem ratione nunc aſſeramus. PROT. Quid illud? SOC. Quòd illa nobis facultas firmitatem, puritatem, veritatem, ſynceritatem continet, quæ circa ea quæ ſemper eodem modo & ſimpliciſsima ſunt, ſtudet, aut quod ſecundo loco quàm maximè illis proximum. Reliqua omnia ſecunda & poſteriora dicenda. PR. Vera nimium. SOC. Atqui illa nomina quæ circa talia quædam pulcherrima omnium ſunt, an non rebus quoque pulcherrimis aſsignanda? PR. Par eſt. S. Mens & ſapientia nomina ſunt omnium pretioſiſsima. PR. Sunt. SOC. Hæc igitur intelligentiis eius quod verè eſt, exactiſſima ratione perfecta atque tributa rectè vtique accōmodantur. PR. Prorſus. So. At quæ ipſe in iudiciū ſuprà produxi, non alia ſunt quàm hæc nomina. PROT. Haud alia. Soc. Cæterùm ſi quis mixtionem voluptatis & ſapientiæ nobis velut opificibus propoſitum dicat, vt quęramus ex quibus & in quibus conſletur, rectè conjiciet arbitror. PR. Et maximè quidem. SOCR. Itaque deinceps miſcere conandum. PR. Conandum plane. SOC. Nonne hæc priùs dicere, & in memoriam reuocare pręſtabit? P. Quæ? S. Quæ & antea memorauimus: præclarū nempe prouerbium illud quo dicitur, Quæ pulchra ſunt, & bis & ter repetenda eſſe.

... καὶ ὅπῃ πάσχει τι καὶ ὅπῃ ποιεῖ, ταῦτα ζητεῖ διὰ βίου; φαῖμεν ἂν ταῦτα; ἢ πῶς; Π. Οὕτω. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐ περὶ τὰ ὄντα ἀεὶ, περὶ δὲ τὰ γιγνόμενα καὶ γενησόμενα καὶ γεγονότα ἡμῶν ὁ τοιοῦτος ἀνήρηται τὸν πόνον. Π. Ἀληθέστατα. ΣΩΚ. Τούτων οὖν τι σαφὲς ἂν φαῖμεν τῇ ἀκριβεστάτῃ ἀληθείᾳ γίγνεσθαι, ὧν μήτε ἔσχε μηδὲν πώποτε κατὰ ταυτὰ, μήθ' ἕξει, μήτε εἰς τὸ νῦν παρὸν ἔχει; ΠΡ. Καὶ πῶς; ΣΩΚΡ. Περὶ οὖν τὰ μὴ κεκτημένα βεβαιότητα μηδ' ἡντινοῦν,
D πῶς ἄν ποτε βέβαιον γίγνοιθ' ἡμῖν καὶ ὁτιοῦν; Π. Οἶμαι μὲν οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Οὐδ' ἄρα νοῦς, οὐδέ τις ἐπιστήμη περὶ αὐτά ἐστι τὸ ἀληθέστατον ἔχουσα. Π. Οὔκουν εἰκός γε. ΣΩ. Τὸν μὲν δὴ σὲ καὶ ἐμὲ καὶ Γοργίαν καὶ Φίληβον χρὴ συχνὰ χαίρειν ἐᾶν, τόδε δὲ διαμαρτύρασθαι τῷ λόγῳ. Π. Τὸ ποῖον; Σ. Ὡς ἢ περὶ ἐκεῖνα ἔσθ' ἡμῖν τό, τε βέβαιον καὶ τὸ καθαρὸν, καὶ ἀληθὲς, καὶ ὃ δὴ λέγομεν εἰλικρινὲς, περὶ τὰ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἀμικτότατα ἔχοντα, ἢ δευτέρως, ἐκείνων ὅ τι μάλιστα ἐστὶ ξυγγενές· τὰ δ' ἄλλα πάντα δεύτερά τε καὶ ὕστερα λεκτέον. Π. Ἀληθέ-
E στατα λέγεις. Σ. Τὰ δὴ τῶν ὀνομάτων περὶ τὰ τοιαῦτα κάλλιστα ἆρ' οὐ τοῖς καλλίστοις δικαιότατον ἀπονέμειν; Π. Εἰκός γε. ΣΩΚ. Οὐκοῦν νοῦς ἐστι καὶ φρόνησις ἅ γ' ἄν τις τιμήσειε μάλιστα ὀνόματα; Π. Ναί. Σ. Ταῦτ' ἄρα ἐν ταῖς περὶ τὸ ὂν ὄντως ἐννοίαις ἐστὶν ἀπηκριβωμένα ὀρθῶς κείμενα καλεῖσθαι; Π. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἅ γε εἰς τὴν κρίσιν ἐγὼ τότε παρεσχόμην, οὐκ ἄλλ' ἐστὶν ἢ ταῦτα τὰ ὀνόματα. Π. Τί μήν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Εἶεν. τὸ μὲν δὴ φρονήσεώς τε καὶ ἡδονῆς πέρι πρὸς τὴν ἀλλήλων μῖξιν εἴ τις φαίη καθαπερεὶ δημιουργοῖς ἡμῖν, ἐξ ὧν ἢ ἐν οἷς δεῖ
F δημιουργεῖν τι, παρακεῖσθαι, καλῶς ἂν τῷ λόγῳ ἀπεικάζοι. Π. Καὶ μάλα. ΣΩΚ. Τὸ δὴ μετὰ ταῦτα ἆρ' οὐ μιγνύναι ἐπιχειρητέον; ΠΡ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν τάδε προειποῦσι καὶ ἀναμνήσασιν ἡμᾶς αὐτοὺς ὀρθότερον ἂν ἔχοι. ΠΡΩΤ. Τὰ ποῖα; ΣΩΚΡ. Ἃ καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν. εὖ δ' ἡ παροιμία δοκεῖ ἔχειν, τὸ, δὶς καὶ τρὶς τό γε καλῶς ἔχον ἐπαναπολεῖν τῷ λόγῳ δεῖν.

πως μηδὲ τὸ σμικρότατον ἔχουσαν. ΠΡ. Ἦν ταῦτα. ΣΩ. Μῶν οὖν ἡμῖν αὐτὴν τότε πότερον ἱκανὸν ἔδοξεν εἶναί τῳ; ΠΡΩΤ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Εἰ δέ τι παρηνέχθημεν τότε, νῦν ὁστισοῦν ἐπαναλαβὼν ὀρθότερον εἰπάτω, μνήμην, καὶ ἐπιστήμην, καὶ φρόνησιν, καὶ ἀληθῆ δόξαν τῆς αὐτῆς ἰδέας τιθέμενος, καὶ σκοπῶν εἴ τις ἄνευ τούτων δέξαιτ' ἄν οἱ καὶ ὁποιονοῦν εἶναι ἢ καὶ γίγνεσθαι, μὴ ὅτι δή γε ἡδονήν, εἴθ' ὡς πλείστην, εἴθ' ὡς σφοδροτάτην, ἣν μήτε ἀληθῶς δοξάζοι χαίρειν, μήτε τὸ παράπαν γιγνώσκοι τί ποτε πέπονθε πάθος· μήτ' αὖ μνήμην τοῦ πάθους μηδ' ὁντινοῦν χρόνον ἔχοι. ταῦτα δὲ λεγέτω καὶ περὶ φρονήσεως, εἴ τις ἄνευ πάσης ἡδονῆς καὶ τῆς βραχυτάτης δέξαιτ' ἂν φρόνησιν ἔχειν μᾶλλον, ἢ μετά τινων ἡδονῶν, ἢ πάσας ἡδονὰς χωρὶς φρονήσεως μᾶλλον ἢ μετὰ φρονήσεως αὖ τινος. ΠΡ. Οὐκ ἔστιν, ὦ Σώκρατες. ἀλλ' οὐδὲν δεῖ ταῦτά γε πολλάκις ἐπερωτᾶν. ΣΩΚ. Οὐκοῦν τό γε τέλεον, καὶ πᾶσιν αἱρετόν, καὶ τὸ παντάπασιν ἀγαθόν, οὐδέτερον ἂν τούτων εἴη. ΠΡ. Πῶς γὰρ ἄν; Σ. Τὸ τοίνυν ἀγαθὸν ἤτοι σαφῶς ἢ καί τινα τύπον αὐτοῦ ληπτέον ἵν', ὅπερ ἐλέγομεν, δευτερεῖα ὅτῳ δώσομεν, ἔχωμεν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁδὸν μέν τινα ἐπὶ τἀγαθὸν εἰλήφαμεν. ΠΡ. Τίνα; ΣΩ. Καθάπερ εἴ τίς τινα ἄνθρωπον ζητῶν, τὴν οἴκησιν πρῶτον ὀρθῶς ἵν' οἰκεῖ πύθοιτο αὐτοῦ, μέγα τι δήπου πρὸς τὴν εὕρεσιν ἂν ἔχοι τοῦ ζητουμένου. ΠΡ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩΚ. Καὶ νῦν δή τις λόγος ἐμήνυσεν ἡμῖν, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχάς, μὴ ζητεῖν ἐν τῷ ἀμίκτῳ βίῳ τἀγαθόν, ἀλλ' ἐν τῷ μικτῷ. ΠΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐλπὶς μὴν πλείων ἐν τῷ μιχθέντι καλῶς τὸ ζητούμενον ἔσεσθαι φανερώτερον ἢ ἐν τῷ μή; Π. Πολύ γε. ΣΩ. Τοῖς δὴ θεοῖς, ὦ Πρώταρχε, εὐχόμενοι κεραννύωμεν, εἴτε Διόνυσος, εἴτε Ἥφαιστος, εἴθ' ὅστις θεῶν ταύτην τὴν τιμὴν εἴληχε τῆς συγκράσεως. ΠΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν, καθάπερ ἡμῖν οἰνοχόοις τισὶ παρεστᾶσι κρῆναι, μέλιτος μὲν ἂν ἀπεικάζοι τις τὴν τῆς ἡδονῆς, τὴν δὲ τῆς φρονήσεως, νηφαντικὴν καὶ ἄοινον, αὐστηροῦ καὶ ὑγιεινοῦ τινος ὕδατος· ἃς προθυμητέον ὡς κάλλιστα συμμιγνύναι. ΠΡΩΤ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Φέρε δὴ πρότερον. ἆρα πᾶ-

tunc alterutrum ex his ſufficiens eſſe? PROT. Et cui videatur? SOC. Quòd ſi quis fortè tũc præteruectus eſt, nũc reſumens rectiùs aſſeueret: & cùm memoriã, ſcientiam, ſapientiã, verã opinionẽ eiuſdem ideæ ponat, conſideret vtrum abſq; his aliquis, vel ſe, vel alium aut eſſe quicquam, aut quicquam fieri exoptet, nedum vt voluptatem ſeu plurimam ſeu vehementiſsimam ſine iis eligere debeat. Si quidem his priuatus neque reuera gaudere ſe opinabitur, neque qua conditione affectus ſit, vllo modo noſcet, neque affectus ipſius memoriam per tempus aliquod reſeruabit. Eadem quoque de ſapientia dicas. Num quiſpiam procul ab omni etiam minima voluptate ſapiẽtiam adipiſci, quam cum voluptatibus quibuſdam malit, aut voluptates omnes ſine ſapientia potiùs quàm cũ ſapientia quadam? PROT. Nullus, ô Socrates. Veruntamen nihil opus eſt hæc ſæpius percontari. SOC. Quapropter horum neutrum perfectum, & omnibus expetẽdum, ac penitus bonum. PROT. Neutrum. SOC. Aut igitur bonum ipſum perſpicuè, aut figuram eius aliquam ſumere decet, vt quemadmodum diximus, cui potiſsimum ſecundæ partes tribuendæ ſint, videamus. PROT. Scitè admodum loqueris. SOC. An non ſemitam ad bonum ipſum quandam ingreſsi ſumus? PROT. Quam? SOC. Si quis hominem aliquem quærens, domum quam inhabitat, primum cognorit, adminiculum ſanè ad eum inueniendum ingens habebit. PROT. Quidni? SOC. Ita & nos præſens atque ſuperior ratio monuit ne in ſimplici vita, ſed mixta, bonum ipſum indagaremus. PROT. Omnino. SOC. At ſpes certior, in eo quod pulchrè mixtum, quàm in oppoſito nos quod quærimus reperturos. PROT. Certior ſanè. SOC. Miſceamus igitur, ô Protarche, diis antè vouẽtes, ſiue Dionyſius, ſiue Vulcanus, ſiue alius quiſpiam deorum ſortitus eſt mixtionis officium. PROT. Ita prorſus agendum. SOC. Atqui nobis tanquam vinum miſcentibus quibuſdam, fontes adſtant. Et melli quidem voluptatis fontem comparare quis poteſt: verùm ſapientiæ fontem ſobrium & vini expertem aquæ cuipiam acri, atque etiam ſaluberrimæ. Hos ergo liquores quàm pulcherrimè in vnũ confundere ſtudeamus. PR. Studendum certè. SOC. Dic age primùm: ſi o-

… in diuinis duntaxat verſe-tur. Pr. Quid ais? num falſi canonis atque circuli impuram & inſtabilem artem in commune inſerere & immiſcere debemus? Pr. Neceſſarium hoc eſt, ſi modò quis noſtrûm vel viam quæ ducat domum reperturus ſit. soc. An verò & muſicam, quam paulò antè diximus coniecturis imitationéque plenam, à puritate procul abeſſe? prot. Neceſſarium id quoque, ſi quidem vita noſtra, aliquádo vita futura ſit. Soc. Vis ergo tanquam ianitor turba pulſus atque coactus, ego nunc fores pandam, ſcientiáſque omnes confluere iam & confundi ſinam, cum pura paſsim deteriorem. Prot. Haud ſcio ô Socrates num quis à ſcientus aliis lædatur, qui primas habet. soc. Permitto iam cunctas in Homericæ mixtionis velut conuallem quãdam, eámque valde poëticam, confluere. Prot. Fluant. soc. Rurſus ad voluptatum fontem proficiſcendum videtur: quãdo enim ipſas miſcere cogitauimus, & inter eas nónne veræ quædam enatæ nobis ſunt? ſed propter ſcientię totius amorem in idem concurrere ſcientias vniuerſas permiſimus, prius quàm voluptates. pr. Vera loqueris. soc. Eſt igitur tempus, vt de voluptatibus etiam conſultemus, verum & ipſæ contentæ omnes, an primæ duntaxat, ac veræ ſint admittendæ. Pr. Permultum ad ſecuritatem intereſt primas veráſque admittere. soc. Harum ergo commercium admittatur. At quid deinceps? ſi quæ neceſſariæ ſunt, nũ quemadmodum & iſtic, hæ quoque in mixtionem ſunt accipiendæ? pr. Quid prohibet? Neceſſarias autem vnde? soc. Si autem quemadmodum artes omnes noſſe innocuum & vtile in vita eſſe conſtitit, ita nunc de voluptatibus conſtet, videlicet quòd omnibus frui innoxium & vtile ſit, fortè erunt omnes omnibus immiſcendæ, quid ad hæc? prot. Qua ratione de his loquemur? &

μενος ἐν οἰκοδομίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως κανόσι καὶ τοῖς κύκλοις; Π. Γελοίαν διάθεσιν ἡμῶν, ὦ Σώκρατες, ἐν ταῖς θείαις οὖσαν μόνον ἐπιστήμαις λέγομεν. Σ. Πῶς φῄς; ἦ τοῦ ψευδοῦς κανόνος ἅμα καὶ τοῦ κύκλου τὴν οὐ βέβαιον οὐδὲ καθαρὰν τέχνην ἐμβλητέον κοινῇ, καὶ συγκρατέον; Π. Ἀναγκαῖον γάρ, εἰ μέλλει τις ἡμῶν καὶ τὴν ὁδὸν ἑκάστοτε ἐξευρήσειν οἴκαδε. Σ. Ἦ καὶ μουσικήν, ἣν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφαμεν, στοχάσεώς τε καὶ μιμήσεως μεστὴν
D οὖσαν, καθαρότητος ἐνδεῖν; Π. Ἀναγκαῖον φαίνεται ἔμοιγε, εἴπερ γε ἡμῶν ὁ βίος ἔσται καὶ ὁπωσοῦν ποτε βίος. ΣΩΚ. Βούλει δῆτα, ὥσπερ θυρωρὸς ὑπ' ὄχλου τινὸς ὠθούμενος καὶ βιαζόμενος, ἡττηθεὶς, ἀναπετάσας τὰς θύρας, ἀφῶ πάσας τὰς ἐπιστήμας εἰσρεῖν, καὶ μίγνυσθαι ὁμοῦ καθαρᾷ τὴν ἐνδεεστέραν; Π. Οὔκουν ἔγωγε οἶδα, ὦ Σώκρατες, ὅ,τι τις ἂν βλάπτοιτο, πάσας λαβὼν τὰς ἄλλας ἐπιστήμας ἔχων τὰς πρώτας. Σ. Μεθιῶ δὴ τὰς ξυμπάσας ῥεῖν εἰς τὴν τῆς Ὁμήρου καὶ μάλα ποιητικῆς μισγαγκείας ὑποδοχήν. Π. Πάνυ μὲν οὖν, μεθεῖν-
E ται. ΣΩ. Καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν ἡδονῶν πηγὴν ἰτέον. ὡς γὰρ διενοήθημεν αὐτὰς μιγνύναι, τὰ τῶν ἀληθῶν μόρια πρῶτον οὐκ ἐξεγένετο ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ πᾶσαν ἀγαπᾶν ἐπιστήμην, εἰς ταὐτὸν μεθεῖμεν ἀθρόας καὶ πρόσθεν τῶν ἡδονῶν. Π. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩΚ. Ὥρα δὴ βουλεύεσθαι νῷν καὶ περὶ τῶν ἡδονῶν, πότερα καὶ ταύτας πάσας ἀθρόας ἀφετέον, ἢ καὶ τούτων πρώτας μεθετέον ἡμῖν ὅσαι ἀληθεῖς. Π. Πολύ γε διαφέρει πρός γε ἀσφάλειαν πρώτας τὰς ἀληθεῖς ἀφεῖναι. ΣΩ. Μεθείσθων δή. τί δὲ μετὰ ταῦτα; ἆρ' οὐκ εἰ μέν τινες ἀ-
F ναγκαῖαι, καθάπερ ἐκεῖ, συμμικτέον καὶ ταύτας; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; τάς γε ἀναγκαίας δήπουθεν. ΣΩΚ. Εἰ δέ γε καὶ καθάπερ τὰς τέχνας πάσας ἀβλαβές τε καὶ ὠφέλιμον ἦν ἐπίστασθαι διὰ βίου, καὶ νῦν δὴ ταὐτὰ λέγομεν περὶ τῶν ἡδονῶν· εἴπερ πάσας ἡδονὰς ἥδεσθαι διὰ βίου, συμφέρον τε ἡμῖν ἐστι καὶ ἀβλαβὲς ἅπασι, πάσας ξυγκρατέον. ΠΡΩΤΑ. Πῶς οὖν δὴ περὶ αὐτῶν τούτων λέγομεν; καὶ

ἐκείναις ἡδοναῖς (φήσουσιν) ἆρ' ἔτι προσδεῖσθαι ὑ-
μῖν τὰς μεγίστας ἡδονὰς ξυνοίκους εἶναι καὶ τὰς σφοδροτάτας;
καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες; (ἴσως φαῖεν ἄν) αἵ γ' ἐμποδίσματά C
τε μυρία ἡμῖν ἔχουσι, τὰς ψυχὰς ἐν αἷς οἰκοῦμεν, ταράτ-
τουσαι διὰ μανικὰς ἡδονάς· καὶ γίγνεσθαί τε ἡμᾶς τὴν
ἀρχὴν οὐκ ἐῶσι, τά τε γιγνόμενα ἡμῶν τέκνα, ὡς τὸ πο-
λὺ δι' ἀμέλειαν λήθην ἐμποιοῦσαι, παντάπασι διαφ-
θείρουσιν. ἄλλας τε ἡδονὰς ἀληθεῖς καὶ καθαράς, ἃς εἶ-
πες σχεδὸν, οἰκείας ἡμῖν νόμιζε· καὶ πρὸς ταύταις, τὰς μεθ'
ὑγιείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, καὶ δὴ καὶ ξυμπάσης ἀρετῆς· ὁ-
πόσαι καθάπερ θεοῦ ὀπαδοὶ γιγνόμεναι, αὐτῇ ξυνακο-
λουθοῦσι πάντῃ ταύτας μίγνυε· τὰς δ' ἀεὶ μετ' ἀφροσύ-
νης καὶ τῆς ἄλλης κακίας ἑπομένας, πολλή που ἀλογία D
τῷ νῷ μιγνύναι τὸν βουλόμενον ὅτι καλλίστην ἰδόντα καὶ ἀ-
στασιαστοτάτην μίξιν καὶ κρᾶσιν, μαθεῖν ἐν ταύτῃ πειρᾶ-
σθαι, τί ποτε ἔν τε ἀνθρώπῳ καὶ τῷ παντὶ πέφυκεν ἀ-
γαθὸν, καὶ τίνα ἰδέαν αὐτὴν εἶναί ποτε μαντευτέον. ἆρ' οὐκ
ἐμφρόνως ταῦτα καὶ ἐχόντως ἑαυτὸν τὸν νοῦν φήσομεν ὑ-
πέρ τε ἑαυτοῦ καὶ μνήμης καὶ δόξης ὀρθῆς ἀποκρίνασθαι τὰ
νῦν ῥηθέντα; Π. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩΚ. Ἀλ-
λὰ μὴν καὶ τόδε γε ἀναγκαῖον, καὶ οὐκ ἄλλως ἄν ποτε
γένοιτο οὐδ' ἂν ἕν. Π. Τὸ ποῖον; ΣΩΚ. Ὧι μὴ μίξο-
μεν ἀλήθειαν, οὐκ ἄν ποτε τοῦτο ἀληθῶς γίγνοιτο, οὐδ' E
ἂν γενόμενον εἴη. Π. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩΚ. Οὐδαμῶς.
ἀλλ' εἴ τινος ἔτι προσδεῖ τῇ συγκράσει ταύτῃ, λέγετε σὺ
καὶ Φίληβος. ἐμοὶ μὲν γὰρ καθαπερεὶ κόσμος τις ἀσώματος
ἄρξων καλῶς ἐμψύχου σώματος, ὁ νῦν λόγος ἀπειργάσθαι
φαίνεται. Π. Καὶ ἐμοὶ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, οὕτω λέγε
δεδόχθαι. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ ἀγαθοῦ νῦν
ἤδη προθύροις καὶ τῆς οἰκήσεως ἐφεστάναι τῆς τοῦ τοιούτου λέ-
γοντες, ἴσως ὀρθῶς ἄν τινα τρόπον φαῖμεν; Π. Ἐμοὶ γοῦν
δοκεῖ. Σ. Τί δῆτα ἐν τῇ ξυμμίξει τιμιώτατον ἅμα καὶ
μάλιστ' αἴτιον εἶναι δόξειεν ἂν ἡμῖν τοῦ πᾶσι γεγονέναι προσ- F
φιλῆ τὴν τοιαύτην διάθεσιν; τοῦτο γὰρ ἰδόντες, μετὰ τοῦτ' ἐπισκεψόμεθα εἴθ' ἡδονῇ εἴτε τῷ νῷ προσφυές τε καὶ οἰ-
κειότερον ἐν τῷ παντὶ συνέστηκεν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς. τοῦτο γὰρ εἰς τὴν κρίσιν ἡμῖν ἐστι ξυμφορώτατον. Σ. Καὶ μὴν
ξυμπάσης γε μίξεως οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἢ παντὸς ἀξία γίγνεται ἡτισοῦν ἢ τὸ παράπαν οὐδενός.

innumerabilia præbent. Animas ſiquidem quas
incolimus, voluptates furioſæ perturbant, nec a-
doleſcere nos permittunt, noſtráſque progenies vt
plurimum per negligentiam obliuione illata o-
mnino corrumpunt. Alias autem voluptates ve-
ras ac puras quas ipſe narraſti, fermè nobis dome-
ſticas arbitrare: ac præter iſtas, illas inſuper, quæ
cum ſanitate & temperantia cæteriſque virtutibus
capiuntur. Has enim quæ virtutis tanquam deæ
cuiuſdam pediſequæ ſunt, libenter admittimus.
Quæ verò cum dementia,& alia improbitate con-
grediuntur, eas menti miſcere abſurdum eſt, ſi
quiſquam pulcherrimam illam cernens concor-
démque mixtionem atque temperiem, in ea per-
diſcere quid & in homine & in vniuerſo ſuapte
natura bonum ſit, quæve ipſius idea exiſtat, diui-
nare velit. An non ſapienter,& tanquam ſui com-
potem mentem hæc,& de ſeipſa,& de memoria re-
ctáque opinione reſpondere dicemus? P. Omni-
no quidem. SOC. Atqui & hoc neceſſarium eſt, nec
vnquam aliter fieri poſſet. P. Quid iſtud? SOC.
Cui veritatem non miſcemus, nunquam id verum
aut fieret aut factum eſſet. P. Quo enim modo?
SOC. Nullo. verùm ſiquid huic mixtioni vlterius
deeſt, dicite tu & Philebus. Mihi enim tanquam
mundus quidam incorporeus animato corpori
pulchrè dominaturus ſermo hic peractus fuiſſe vi-
detur. P. Mihi quoque ô Socrates idem videri
ſcito. SOC. Nonne ſi boni ipſius ac talis qui-
dem veſtibulum ædium nos nuper ingreſſos eſſe
dicamus, forſitan rectè quodam modo profitebi-
mur? P. Mihi ſanè videtur. SOC. Quid igitur
in huiuſmodi mixtione pretioſiſsimum, maximé-
que cur conſtitutio hæc omnibus gratiſſima ſit,
nobis in cauſa eſſe videtur? Si enim id noueri-
mus, mox perpendemus voluptatíne an menti co-
gnatum magis propiúſque in vniuerſo conſiſtat.
PROT. Scitè. Id enim ad diſceptationem no-
ſtram maximè conferet. SOC. Atqui nequaquam
inuentu difficile eſt, quæ cauſa ſit, ob quam mix-
tio quæque vel plurimi vel minimi facienda ſit.

... & pulchritudine, veritate, menſuráque loqueris? SOC. Certè. primùm igitur veritatem ſume Protarche, cúmque ſumpſeris, ad tria iam reſpice, mentem, veritatem, & voluptatem: & poſtquam diu maturè conſideraueris, tibi ipſi reſponde, vtrum voluptas an mens veritati propinquior. P. Quid diuturna meditatione opus eſt? permultum vt arbitror intereſt. Voluptas enim maximè omnium temeraria. fertur enim de venereis voluptatibus, quæ ingentiſſimæ omnium æſtimantur, quòd peierantibus illis, dij D prorſus ignoſcunt, quaſi pueri quidam voluptates ſint, nullius intelligentiæ compotes. Mens autem aut idem eſt quod veritas, aut omnium certè ſimillima atque veriſſima. SOC. An poſthac menſuram illam moderationémque conſiderandum reſtat, voluptáſne an ſapientia eius ſit capacior? P. Id quoque quod nunc infers, exploratu perfacile eſt. Reor equidem nihil voluptate, eiúſque exultatione immoderatius inueniri poſſe: nihil contrà, mente & ſcientia moderatius. SOCR. Præclarè. verumtamen tertium quoque reſponde. Mēnſne pulchritudinis magis eſt particeps, an ipſa voluptas? quidve pulchrius: an mens voluptate, an contrà? E PR. Mentem quidem & ſapientiam ô Socrates nemo vnquam aut reuera aut falsò deformem vel vidit, vel aliquo pacto cogitauit, aut fuiſſe vnquam, aut eſſe, aut deinde futuram. SOCR. Rectè. P. Si quem verò voluptatibus præſertim maximis fruētem aduertimus, vel quòd ridiculæ, vel quòd obſcœnæ ſint, ipſi quidem erubeſcimus, atque celamus, noctis tenebris talia committentes, quaſi ſint diurni luminis indigna conſpectu. SOC. Cunctis igitur ô Protarche, & per nuncios & voce præſenti declarato, quòd voluptatis poſſeſſio neque primum eſt, neque ſecundum bonum. Sed primum circa menſuram & moderatum, & op- F portunum & quæcunque talia ſempiternam

τέλειον πρὸς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν νοῦν κριτὰς μὲν. δεῖ γὰρ ἰδεῖν ποτέρῳ μᾶλλον ξυγγενὲς ἕκαστον αὐτῶν ἀπονεμοῦμεν. Π. Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριότητος πέρι λέγεις; Σ. Ναί. πρῶτον δέ γε ἀληθείας λαβοῦ, ὦ Πρώταρχε· καὶ λαβόμενος, βλέψας εἰς τρία, νοῦν καὶ ἀλήθειαν καὶ ἡδονὴν, πολὺν ἐπισχὼν χρόνον, ἀπόκριναι σαυτῷ, πότερον ἡδονὴ ξυγγενέστερον, ἢ νοῦς, ἀληθείᾳ. Π. Τί δὲ χρόνου δεῖ; πολὺ γὰρ (οἶμαι) διαφέρετον. ἡδονὴ μὲν γὰρ ἁπάντων D ἀλαζονίστατον. ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια (αἳ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι) καὶ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν, ὡς καθάπερ παίδων, τῶν ἡδονῶν νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλίγιστον κεκτημένων. νοῦς δὲ ἤτοι ταὐτὸν καὶ ἀλήθειά ἐστιν, ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀληθέστατον. Σ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριότητα ὡσαύτως σκέψαι· πότερον ἡδονὴ φρονήσεως, ἢ φρόνησις ἡδονῆς πλείω κέκτηται; Π. Εὔσκεπτόν γε καὶ ταύτην σκέψιν προβέβληκας. οἶμαι γὰρ, ἡδονῆς μὲν καὶ περιχαρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς ἀμετρώτερον εὑρεῖν ἄν τινα· E νοῦ δὲ καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐμμετρώτερον οὐδ' ἂν ἕν ποτε. ΣΩ. Καλῶς εἴρηκας. ὅμως δ' ἔτι λέγε τὸ τρίτον· νοῦς ἡμῖν κάλλους μετείληφε πλεῖον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς; ἢ τοὐναντίον; Π. Ἀρ' οὖν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ὦ Σώκρατες, οὐδεὶς πώποτε οὔθ' ὕπαρ οὔτ' ὄναρ αἰσχρὸν οὔτε εἶδεν οὔτε ἐπενόησεν οὐδαμῇ οὐδαμῶς, οὔτε γιγνόμενον, οὔτε ὄντα, οὔτε ἐσόμενον; ΣΩ. Ὀρθῶς. Π. Ἡδονὰς δέ γέ που, καὶ ταῦτα σχεδὸν τὰς μεγίστας, ὅταν ἴδωμεν ἡδόμενον ὁντινοῦν, ἢ τὸ γελοῖον ἐπ' αὐταῖς ἢ τὸ πάντων αἴσχιστον ἑπόμενον ὁρῶντες, αὐτοί τε αἰσχυνόμεθα, καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὅτι μάλιστα, F νυκτὶ πάντα τὰ τοιαῦτα διδόντες, ὡς φῶς οὐ δέον ὁρᾶν αὐτά. Σ. Πάντῃ δὴ φήσεις, ὦ Πρώταρχε, ὑπό τε ἀγγέλων πέμπων καὶ παροῦσι φράζων, ὡς ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἔστι πρῶτον οὐδ' αὖ δεύτερον, ἀλλὰ πρῶτον μέν πῃ περὶ μέτρον καὶ τὸ μέτριον καὶ καίριον, καὶ πάντα ὁπόσα

Οὐκοῦν χρή.

Σ. Ἴθι δή, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι τὸν αὐτὸν διαμαρτυράμενοι λόγον ἐπεξέλθωμεν. Π. Ποῖον δή; Σ. Φίληβος τἀγαθὸν ἐτίθετο ἡμῖν ἡδονὴν εἶναι πᾶσαν καὶ παντελῆ. Π. Τὸ τρίτον, ὦ Σώκρατες, ὡς ἔοικας, ἔλεγες ἀρτίως τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐπαναλαβεῖν δεῖν λόγον. ΣΩ. Ναί. τὸ δέ γε μετὰ τοῦτο ἀκούωμεν. ἐγὼ γὰρ δὴ κατιδὼν ἅπερ νυνὶ διελήλυθα, καὶ δυσχεράνας τὸν Φιλήβου λόγον οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλάκις μυρίων, εἶπον ὡς ἡδονῆς γε νοῦς εἴη μακρῷ βέλτιόν τε καὶ ἄμεινον τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ. Π. Ἦν ταῦτα. Σ. Ὑποπτεύων δέ γε καὶ ἄλλα εἶναι πολλά, εἶπον, ὡς εἰ φανείη τι τούτοιν ἀμφοῖν βέλτιον, ὑπὲρ τῶν δευτερείων νῷ πρὸς ἡδονὴν ξυνδιαμαχοίμην, ἡδονὴ δὲ καὶ δευτερείων στερήσοιτο. Π. Εἶπες γὰρ οὖν. Σ. Καὶ μετὰ ταῦτά γε πάντων ἱκανώτατα τούτοιν οὐδέτερον ἱκανὸν ἐφάνη. ΠΡ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Οὐκοῦν παντάπασιν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ νοῦς ἀπήλλακτο καὶ ἡδονή, μή τοι τἀγαθόν γε αὐτὸ μηδ' ἕτερον αὐτοῖν εἶναι, στερομένοιν αὐταρκείας, καὶ τῆς τοῦ ἱκανοῦ καὶ τελέου δυνάμεως. Π. Ὀρθότατα. Σ. Φανέντος δέ γε ἄλλου τρίτου κρείττονος τούτοιν ἑκατέρου, μυρίῳ γ' αὖ νοῦς ἡδονῆς οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον πέφανται νῦν τῇ τοῦ νικῶντος ἰδέᾳ. Π. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν πέμπτον, κατὰ τὴν κρίσιν ἣν νῦν ὁ λόγος ἀπεφήνατο, γίγνοιτ' ἂν ἡ τῆς ἡδονῆς δύναμις. Π. Ἔοικε. Σ. Πρῶτον δέ γε οὐκ ἂν οἱ πάντες βόες τε καὶ ἵπποι καὶ τἆλλα ξύμπαντα θηρία φῶσι τῷ τὸ χαίρειν διώκειν· οἷς πιστεύοντες, ὥσπερ μάντεις ὄρνισιν, οἱ πολλοὶ κρίνουσι τὰς ἡδονὰς εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν εὖ κρατίστας εἶναι· καὶ τοὺς θηρίων ἔρωτας οἴονται κυρίους εἶναι μάρτυρας μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἐν Μούσῃ φιλοσόφῳ μεμαντευμένων ἑκάστοτε λόγων. Π. Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες, εἰρῆσθαί σοι νῦν ἤδη φαμὲν ἅπαντες. Σ. Οὐκοῦν καὶ ἀφίετέ με. ΠΡ. Σμικρὸν ἔτι λοιπόν, ὦ Σώκρατες. οὐ γὰρ δήπου σύ γε ἀπερεῖς πρότερος ἡμῶν· ὑπομνήσω δέ σε τὰ λειπόμενα.

quit, omnem penitus voluptatem nobis ipſum bonum eſſe. PROT. Tertiò ô Socrates quemadmodum videtur, dicebas paulò antè repetendam orationem eſſe. SOC. Hoc ipſum. quod autem ſequitur, audiamus. Equidem quod modò dixi, orationem Philebi aliorúmque innumerabilium conſiderans grauitérque ferens, mentem longè meliorem potiorémque hominum vitæ quàm voluptatem contendi eſſe. PROT. Dicta hæc ſunt. SOC. Suſpicatus tamen eſſe & alia multa intuli, quòd ſi apparuerit aliquid ambobus hiſce pręſtantius, pro mente ipſa aduerſus voluptatem de ſecunda ſorte pugnarem, volptaſque ſecundis etiam honoribus ſpoliaretur. PROT. Hæc quoque dixiſti. SOC. Præterea cùm dixiſſem bonum ipſum eſſe omnium ſufficientiſſimum, neutrum ex iis tamen ſufficiens eſſe conſtitit. PROT. Vera narras. SOC. Et cùm in ea oratione nec mens nec voluptas ſibijpſi ſufficientem perfectámque vim habere viderentur, neutram eſſe bonum ipſum apparuit. PROT. Recte admodum. SOC. Quinetiam cùm tertium quiddam vtraque melius eſſe conſtaret, mẽs vtique longo quodam interuallo propinquior potiori ſuperantique ideæ quàm voluptas eluxit.

PROT. Quidni? SOCR. Ergo nónne quintum gradum ex ea ſententia quam præſens iudicium protulit, voluptatis potentia ſortiretur? PROT. Vide. SOCR. Primum tamen voluptati locum omnes boues darent, & equi, & feræ denique omnes: quibus plurimi fidem, haud ſecus quàm augures auibus, habentes, voluptates ad bene viuendum potiſſimas omnium arbitrantur: ferarúmque amores, locupletiores teſtes aſſerunt, quàm tot reſponſa philoſophorum. PR. Veriſſima, ô Socrates, te narraſſe cuncti fatemur. SOCR. Nónne ergo me iam dimittitis? PROTARC. Exiguum adhuc quiddam reſtat, ô Socrates: neque enim prior tu quidem diſcedes: ego verò quæ reſtant, in memoriam tibi reducam.

[illegible] sex insuper sitis duæ ſubijciuntur, monendi & nutriendi vigor: ſed hæ cum ſuperioribus, aut nihil, aut vix, & parum admodum in virtute communicant. Affectio mentis quæ contemplationem perficit, ſapientia eſt: quæ rationis indaginem, ſcientia atque prudentia. Scientia quidem indagationem eorum quæ natura facit, prudentia conſultationem in ijs quæ nos agimus. Quæ phantaſia diſcurſum opinio recta, quam ſagacitatem quidam vocant. Iuſtitia voluntatem & liberalitas. Iraſcibilem fortitudo eiúſque pediſſequæ. Concupiſcibilem continentia ſimul & temperantia. His omnibus id eſt commune, vt qualibet earum ſit affectio actum potentiæ naturalis perficiens, dum decorum reddit, & vtilem ad finem vltimum conſequendum. Variæ verò virtutes diuerſo modo habentur. Sapientia quidem natura: eſt enim æterna rationum omnium in mente complexio perpetuúſque veritatis intuitus. Scientia per doctrinam philoſophiæ quæ reminiſcentiam præſtat, acquiritur, dum ratio quæ pennas olim abiecit, ad mentem conuerſa reminiſcendo iterum alas recuperat. Prudentia doctrina ſimul & longo vſu rerum aduenit. Recta opinio exemplis, autoritate, inductione, ſorite. Iuſtitia fortitudóque & temperantia, cæteræque morales virtutes prudentiæ rectæque opinionis legibus & exercitatione legitima perficiuntur. Vnde duo hæc moralium virtutum principia Plato poſuit, prudentiam & rectam opinionem. Quamobrem prudentia ſæpenumerò totius moralis virtutis apud Platonem nomen vſurpat. Eſt & virtus quædam ad rectam opinionem attinens, qua legitimi principes ac ciues, in agendo honeſti, contemplationis tamen expertes bonum publicum curant, quam ciuilem peritiam nominant. Eámque Plato facultatem, & in Theage, & in præſenti Menone, haud aliter, quàm ſorte diuina, dari ciuilibus hominibus diſputat. Hac igitur ſummula quis mentem Platonis in Menone colliget, & huiuſmodi præmiſſa diſtinctione contradictione renuet, obiectionéſque vitabit. Diſputationem verò illam de reminiſcentia Geometricíſque figuris in argumento tractare idcirco non placuit, quoniam non vt principalis, ſed vt acceſſoria eſt inſerta. Argumentum autem ſummam rei caputque requirit. Singula quippe diſcutere non argumenti, ſed commentarij potius eſt officium.

διάθεσιν ἡμῶν τῆς ψυχῆς, ἆρ' οἶσθ' ὡς ἔστι κἀν ταύταις μί-
ξις λύπης τε καὶ ἡδονῆς; Π. Οὐ πάνυ κατανοῶ. Σ. Παν- C
τάπασι γὰρ οὐ ῥᾴδιον, ὦ Πρώταρχε, ἐν τούτῳ ξυννοεῖν τὸ
τοιοῦτον ἑκάστοτε πάθος. Π. Οὔκουν, ὥς γ' ἔοικεν ἐμοί.
Σ. Λάβωμέν γε μὴν αὐτὸ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ σκοτει-
νότερόν ἐστιν· ἵνα καὶ ἐν ἄλλοις ῥᾷον καταμαθεῖν τις οἷός τ'
ᾖ μῖξιν λύπης τε καὶ ἡδονῆς. Π. Λέγοις ἄν. Σ. Τὸ τοίνυν
δὴ ῥηθὲν ὄνομα φθόνου, πότερα λύπην τινὰ ψυχῆς θήσεις; ἢ
πῶς; Π. Οὕτω. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὅ γε φθονῶν γε, ἐπὶ κα-
κοῖς τοῖς τῶν πέλας ἡδόμενος ἀναφανήσεται. Π. Σφό-
δρα γε. Σ. Κακὸν μὴν ἄγνοια, καὶ ἣν δὴ λέγομεν ἀ-
βελτέραν ἕξιν. Π. Τί μήν; Σ. Ἐκ δὴ τούτων ἴδε τὸ D
γελοῖον ἥντινα φύσιν ἔχει. Π. Λέγε μόνον. ΣΩΚ. Ἔστι δὴ
πονηρία μέν τις, τὸ κεφάλαιον, ἕξεώς τινος ἐπίκλην λεγο-
μένη· τῆς δ' αὖ πάσης πονηρίας ἐστὶ τοὐναντίον πάθος ἔ-
χον ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμ-
μάτων. ΠΡΩΤ. Τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, λέγεις,
ὦ Σώκρατες; Σ. Ἔγωγε. τοὐναντίον μὴν ἐκείνῳ δῆλο-
νότι τὸ μηδαμῇ γιγνώσκειν αὐτὸν, λεγόμενον ὑπὸ τοῦ
γράμματος ἂν εἴη. Π. Τί μήν; Σ. Ὦ Πρώταρχε πει-
ρῶ δὴ αὐτὸ τοῦτο τριχῇ τέμνειν. Π. Πῇ φῄς; οὐ γὰρ μὴ δυ-
νατὸς ὦ. Σ. Λέγεις δὴ δεῖν ἐμὲ τοῦτο διελέσθαι τὰ νῦν; Π. E
Καὶ δέομαί γε, πρὸς τῷ λέγειν. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν οὐ τῶν
ἀγνοούντων αὐτοὺς κατὰ τρία ἀνάγκη τοῦτο τὸ πάθος πά-
σχειν ἕκαστον; Π. Πῶς; Σ. Πρῶτον μὲν κατὰ χρήματα δο-
ξάζειν εἶναι πλουσιώτερον ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν οὐσίαν. Π. Πολ-
λοὶ γοῦν εἰσὶ τὸ τοιοῦτον πάθος ἔχοντες. Σ. Πλείους δέ
γε, οἳ μείζους καὶ καλλίους αὐτοὺς δοξάζουσι, καὶ πάντα ὅσα
κατὰ τὸ σῶμα, εἶναι διαφερόντως τῆς οὔσης αὐτῆς ἀληθείας.
Π. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Πολὺ δὲ πλεῖστοί γε, οἶμαι, περὶ τὸ
τρίτον εἶδος τὸ τῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς τούτων διημαρτήκασιν ἀρετῆς,
δοξάζοντες βελτίους ἑαυτοὺς, οὐκ ὄντες. Π. Σφόδρα μὲν οὖν. F
Σ. Τῶν ἀρετῶν δ' ἆρ', οὐ σοφίας πέρι τὸ πλῆθος πάντως
ἀντεχόμενον, μεστὸν ἐρίδων καὶ δοξοσοφίας ἐστὶ καὶ ψευ-
δοῦς; ΠΡ. Πῶς δ' οὔ; Σ. Κακὸν μὲν δὴ πᾶν ἄν τις τὸ
τοιοῦτον εἰπὼν, ὀρθῶς ἂν εἴποι, πάθος. Π. Σφόδρα γε.

mi noſtri affectum ad oblectationem ſimul atque
mœrorem declinare ſenſiſti. PROTAR. Haud
ſatis aduerti. SOCRAT. Non enim facile eſt, ô
Protarche, affectum huiuſmodi vbique compræ-
hendere. PROTARC. Non certè, vt mihi vi-
detur. SOCRAT. Ipſum igitur tanto magis ac-
cipiamus, quanto eſt obſcurior, vt in cæteris faci-
lius quis voluptatis triſtitiæque concurſum perci-
pere valeat. PROTARC. Dic iã. SOCRAT.
Inuidiæ nomen paulò antè inductum, vtrum do-
lorem quendam ſignificare cenſes, necne? PR.
Cenſeo. SOCRA. Inuidus tamen proximo-
rum aduerſis lętari deprehenditur. PROT. Ve-
hementer. SOC. Malum quidem ignorantia
eſt, & vt nunc loquimur, ſtoliditas quædam. PR.
Quidni? SO. Ex his vide ridiculum illud quam
naturam habet. PR. Dic modò. SOC. Eſt
vtique ſummatim deprauatio quædam habitus a-
licuius cognomento dicta, improbitatis verò v-
niuerſæ genus quoddam eſt, contrà prorſus ha-
bens, quàm Delphica præcepta docent. PROT.
Præceptum hoc inquis, ô Socrates, *Noſce te-
ipſum?* SOC. Aio. Oppoſitum huic eſſet, ſi fortè
præciperetur, Nullo modo te ipſum noſce? PR.
Eſſet. SOC. O Protarche, conare nunc id trifa-
riam diſtribuere. PROT. Dic tu, ego enim ne-
queo. SOC. Ais ergo me nunc iſtud diuidere o-
portere? PROT. Et obſecro quidem, quod maius
eſt. SOC. Nónne quiſque ex iis qui ſeipſos i-
gnorant, ſecundum tria id neceſſariò patitur?
PROT. Quomodo? SOC. Primò enim ſecun-
dum pecunias, opulentiorem quippe quàm ſit, a-
liquando ſeipſum exiſtimat. PROT. Multi qui-
dem ita decipiuntur. SOC. Plures etiam qui
maiores formoſioreſque ſe putant, & quæcunque
ad corpus attinent, ſuprà quam reuera ſunt. PR.
Plures profectò. SOC. Longè verò plurimi,
quod ad tertiam ſpeciem attinet, qui animi dotes
maiores quàm habeant, habere ſe putant. PR.
Et maximè quidẽ. SOC. Quantũ verò ad virtutes
animi pertinet, nonne vulgus ſapientiam prorſus
ſibi vendicans, plenum eſt cõtentionibus, falſáque
ſapiẽtiæ ipſius opinione? PROT. Quidni? SOC. Si
quis ergo afflictionem illã omne malũ quiddam
vocarit, rectè nimirũ appellabit. PROT. Maximè.

... Et recte quidem. SOC. Amicorum igitur arrogantiam ſapientiæ atque pulchritudinis, & quodcunque paulò antè diximus tribus in ſpeciebus fieri, ridicula quidem cùm imbecillia, odioſa verò, cùm valida, hunc, inquam, amicorum habitum nonne fatemur quum quis innoxium aliis habet, ridiculum eſſe? P. Fatemur ſanè. SOC. Hunc quoque cùm ignorantia ſit, malum eſſe? P. Certè. S. Lætamúrne, an triſtamur, dum hæc irridemus? P. Lætamur planè. S. Voluptatem verò in amicorum malis, nónne à liuore proficiſci prædiximus? P. Certè. S. Nos igitur in amicorum rebus ridiculis ſubridentes miſcere voluptatem dolori, dum inuidiæ lætitiam addimus, ratio iſta concludit. liuorem quippe triſtitiam quandam animæ iamdudum eſſe conſtitit, deriſionem verò lætitiam, ſimúlque hæc in eo tempore congredi patuit. P. Vera loqueris. SOC. Ratio igitur nobis hæc dictat, nos non modò in lamentationibus & in tragœdiis, neque in fabulis tantùm, ſed in totius vitæ tragœdia atque comœdia dolores voluptatibus immiſceri & in aliis ſexcentis. P. Impoſſibile eſt iſta tibi, ô Socrates, non concedere, etiam ſi quis alteri parti potiſſimùm adſtipularetur. S. Iram, deſiderium, lamentationem, metum, amorem, æmulationem, inuidiam, propoſuimus, cæteráque huiuſmodi in quibus diximus nos reperturos ea quæ iam ſæpe repetimus, commixta, an non? P. Ita. SOC. Num videmus quòd de lamentatione, ira atque inuidia omnia iam ſunt nobis confecta? PROT. Quidni videamus? SOCRAT. Multa igitur reſtant? PROT. Sanè quàm multa. SOC. Ob quam verò potiſſimum cauſam mixtum in comœdiis affectũ declaraſſe me tibi exiſtimas? nónne fidei gratia? quia in amoribus timoribúſque & aliis huiuſmodi mixtio ipſa facilius oſtendi poteſt. Quæ cùm ex te ipſo intelligas, me dimitte, nec me cogas ad illa ſingulatim ordine deſcendentem, in longum diſputationem producere:

αὐτῷ, χαίρειν δ' ἆρ' οὐκ ἄδικόν ἐστι; Π. Πῶς δ' οὔ; Σ. Οὐκοῦν τὴν ἄγνοιαν εἴπομεν ὅτι κακὸν πᾶσιν; Π. Ὀρθῶς. ΣΩΚΡ. Τί οὖν; τὴν τῶν φίλων δοξοσοφίαν, καὶ δοξοκαλίαν, καὶ ὅσα νῦν διήλθομεν, ἐν τρισὶ λέγοντες εἴδεσι γίγνεσθαι, γελοῖα μὲν, ὁπόσα ἀσθενῆ, μισητὰ δὲ ὁπόσα μὲν ἐρρωμένα, ἢ μὴ φῶμεν ὅπερ εἶπον ἄρτι, τὴν τῶν φίλων ἕξιν ταύτην ὅταν ἔχῃ τις τὴν ἀβλαβῆ τοῖς ἄλλοις, γελοίαν εἶναι; Π. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Κακὸν δὲ οὐχ ὁμολογοῦμεν αὐτὴν,

D ἄγνοιάν γε οὖσαν; Π. Σφόδρα γε. ΣΩ. Χαίρομεν δὲ ἢ λυπούμεθα, ὅταν ἐπ' αὐτῇ γελῶμεν; ΠΡ. Δῆλον ὅτι χαίρομεν. ΣΩ. Ἡδονὴν δὲ ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων κακοῖς, οὐ φθόνον ἔφαμεν εἶναι τὸν τοῦτο ἀπεργαζόμενον; Π. Ἀνάγκη. Σ. Γελῶντας ἄρα ἡμᾶς ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων γελοίοις, φησὶν ὁ λόγος, κεραννύντας ἡδονὴν φθόνῳ, λύπῃ τὴν ἡδονὴν συγκεραννύναι. τὸν γὰρ φθόνον ὡμολογῆσθαι λύπην ψυχῆς ἡμῖν πάλαι, τὸ δὲ γελᾶν, ἡδονήν. ἅμα δὲ γίγνεσθαι τούτω ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις. Π. Ἀληθῆ. Σ. Μηνύει δὴ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν θρήνοις τε καὶ ἐν τραγῳδίαις, μὴ τοῖς

E δράμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ βίου συμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κεράννυσθαι, καὶ ἐν ἄλλοις δὴ μυρίοις. Π. Ἀδύνατον μὴ ὁμολογεῖν ταῦτα, ὦ Σώκρατες, εἰ καί τις φιλονικοῖ πάνυ πρὸς τἀναντία. ΣΩ. Ὀργὴν μὲν, καὶ πόθον, καὶ θρῆνον, καὶ φόβον, καὶ ἔρωτα, καὶ ζῆλον, καὶ φθόνον προὐθέμεθα, καὶ ὁπόσα τοιαῦτα, ἐν οἷς ἔφαμεν εὑρήσειν μιγνύμενα τὰ νῦν πολλάκις λεγόμενα. ἦ γάρ; Π. Ναί. Σ. Μανθάνομεν οὖν ὅτι θρήνου πέρι καὶ φθόνου καὶ ὀργῆς πάντα ἐστὶ τὰ νῦν δὴ διαπερανθέντα. Π. Πῶς γὰρ οὐ μανθάνομεν; Σ. Οὐκοῦν πολλὰ ἔτι τὰ λοι-

F πά. Π. Καὶ πάνυ γε. Σ. Διὰ δὴ τί μάλιστ' οἴει με δεῖξαί σοι τὴν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ μίξιν; ἆρ' οὐ πίστεως χάριν ὅτι τήν γε ἐν τοῖς φόβοις καὶ ἔρωσι καὶ τοῖς ἄλλοις ῥᾴδιον κρᾶσιν ἐπιδεῖξαι; λαβόντα δὲ τοῦτο παρὰ σαυτῷ, ἀφεῖναί με μηκέτι ἐπ' ἐκεῖνα ἰόντα δεῖν μηκύνειν τοὺς λόγους,

Ἀληθεῖς δ' αὖ τίνας, ὦ Σώκρατες, ὑπολαμβάνων, ὀρθῶς τις διανοοῖτ' ἄν; Σ. Τὰς περί τε τὰ καλὰ λεγόμενα χρώματα, καὶ περὶ τὰ σχήματα, καὶ τῶν ὀσμῶν τὰς πλείστας, καὶ τὰς τῶν φθόγγων, καὶ ὅσα τὰς ἐνδείας ἀναισθήτους ἔχοντα καὶ ἀλύπους, τὰς πληρώσεις αἰσθητὰς καὶ ἡδείας καθαρὰς λυπῶν παραδίδωσι. Π. Πῶς δὴ ταῦτα, ὦ Σώκρατες, αὖ λέγομεν οὕτω; ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν οὐκ εὐθὺς δῆλά ἐστιν ἃ λέγω, πειρατέον μὴν δηλοῦν. σχημάτων τε γὰρ κάλλος οὐχ ὅπερ ἂν ὑπολάβοιεν οἱ πολλοὶ, πειρῶμαι νῦν λέγειν, οἷον ζώων, ἤ τινων ζωγραφημάτων· ἀλλ' εὐθύ τι λέγω (φησὶν ὁ λόγος) καὶ περιφερὲς, καὶ ἀπὸ τούτων δὴ τά τε τοῖς τόρνοις γιγνόμενα ἐπίπεδά τε καὶ στερεὰ, καὶ τὰ τοῖς κανόσι καὶ γωνίαις· εἴ μου μανθάνεις. ταῦτα γὰρ οὐκ εἶναι πρός τι καλὰ λέγω, καθάπερ ἄλλα, ἀλλ' ἀεὶ καλὰ καθ' αὑτὰ πεφυκέναι, καί τινας ἡδονὰς οἰκείας ἔχειν, οὐδὲν ταῖς τῶν κνήσεων προσφερεῖς· καὶ χρώματα δὴ τοῦτον τὸν τύπον ἔχοντα, καλὰ, καὶ ἡδονάς. ἀλλ' ἆρα μανθάνομεν, ἢ πῶς; Π. Πειρῶμαι μὲν, ὦ Σώκρατες· πειράθητι δὲ καὶ σὺ σαφέστερον ἔτι λέγειν. ΣΩΚ. Λέγω δὴ τὰς τῶν φθόγγων τὰς λείας καὶ λαμπρὰς, τὰς ἕν τι καθαρὸν ἱείσας μέλος, οὐ πρὸς ἕτερον καλὰς, ἀλλ' αὐτὰς καθ' αὑτὰς εἶναι, καὶ τούτων συμφύτους ἡδονὰς ἑπομένας. Πρ. Ἔστι γὰρ οὖν καὶ τοῦτο. Σ. Τὸ δὲ περὶ τὰς ὀσμὰς ἧττον μὲν θεῖον γένος ἡδονῶν· τὸ δὲ μὴ συμμεμῖχθαι ἐν αὐταῖς ἀναγκαίας λύπας, καὶ ὅπῃ τοῦτο καὶ ἐν ὅτῳ τυγχάνει γεγονὸς ἡμῖν, τοῦτ' ἐκείνοις τίθημι ἀντίστροφον ἅπαν. ἀλλ' εἰ κατανοεῖς, ταῦτα εἴδη δύο λεγομένων ἡδονῶν. Π. Κατανοῶ. Σ. Ἔτι δὴ τοίνυν τούτοις προσθῶμεν τὰς περὶ τὰ μαθήματα ἡδονάς· εἰ ἄρα δοκοῦσιν ἡμῖν αὗται πείνας μὲν μὴ ἔχειν τοῦ μανθάνειν, μηδὲ διὰ μαθημάτων πείνην, ἀλγηδόνας ἐξ ἀρχῆς γιγνομένας. Π. Ἀλλ' οὕτω συνδοκεῖ. ΣΩ. Τί δέ; μαθημάτων πληρωθεῖσιν, ἐὰν ὕστερον ἀποβολαὶ διὰ τῆς λήθης γίγνωνται, καθορᾷς τινὰς ἐν αὐταῖς ἀλγηδόνας; Π. Οὔτι φύσει γε· ἀλλ' ἔν τισι λογισμοῖς τοῦ παθήματος, ὅταν τις στερηθεὶς λυπηθῇ διὰ τὴν χρείαν. Σ. Καὶ μὴν, ὦ μακάριε, νῦν γε ἡμεῖς αὐτὰ τὰ τῆς φύσεως μόνον παθήματα χωρὶς τοῦ λογισμοῦ διαπεραινόμεθα.

beti SOC. Eas vtique quæ circa decoros colores
C figuráſque & odores pleroſque & ſonos conſiſtunt, præterea quæ circa ea ſunt, in quibus defectus quidem eſt, ſed qui nec ſentitur, nec lædit. Impletio verò, quæ & ſuauis eſt, & ſentitur, & triſtitia vacat. PROT. Qua ratione, ô Socrates, hæc ſic dicimus? SOCRAT. Sunt quæ loquor haud ſtatim perſpicua, veruntamen explicare conandum, figurarum enim pulchritudinem, non vt plerique forſitan intelligerent, vt puta animalium vel picturarum quarundam nunc propoſui dicere. ſed rectum quiddam, & circulare, & ab iis ea quæ tornis fiunt, plana & ſolida, & quæ canonibus, id eſt, regulis atque angulis conſtruuntur, ſi modò hæc tenes:
D hæc ſiquidem nequaquam ad aliquid aliud reſpicientia, quemadmodum cætera pulchra dico, ſed pulchra ſemper ſuapte natura, voluptates proprias nullo modo motuum delectationibus conuenientes habentia: eadem ratione colores item pulchros atque gratos eſſe dico. Sed nunquid intelligimus, aut quid eſt? PROT. Annitor equidem, ô Socrates, verùm ipſe quoque lucidius explicare nitere. SOCRAT. Dico præterea & voces perſpicuas & ſuaues, vnámque aliquam puram penitus concinnentes melodiam, ad nihil aliud comparatas, ſed natura ſua pulchras eſſe, & innatam afferre voluptatem. PROT. Hoc quoque verum
E eſt. SOCRAT. Genus autem voluptatum quod odores ſequitur, minus diuinum eſt: quòd autem ipſis neceſſarij dolores nequaquam miſceantur, & in quo id ineſſe contingat, cum illis proximis eadem prorſus ratione habere dico. Iámque duas voluptatum ſpecies, ſi modò intelligis, collegimus. PROT. Intelligo. SOCR. Hic item diſciplinarum voluptates addamus, ſi & iſtæ famem diſcendi nequaquam continere videntur, neque propter diſciplinarum auiditatem principio ſtatim dolores inferre. PRO. Mihi ſic videtur. SOC. Quid verò, ſi quis doctrinis imbutus, earum
F poſtea per obliuionem iacturam faciat, nónne triſtitiam quandam ſequi vides? PROT. Non natura quidem, ſed quadam paſſionis cogitatione, cùm quis orbatus propter indigentiam triſtatur. SOC. Cæterùm, ô beate, nos in præſentia non opinionis, ſed naturæ paſſiones tractamus

PR. Verum

[illegible] in nunc modum cogitemus, vnũ aliquod ex illis primum in medium inducentes. PROT. Quid potiſſimùm eliciemus? S. Album ſi vis, primò genus conſideremus. P. Volo equidem. SOC. Quo modo ita albi, & quę puritas erit? Verum quod maximum quiddam eſt ac plurimum: an quod ita ſyncerum, vt nihil in eo coloris alterius inſit? P. Conſtat planè, quod præcipuè ſyncerum eſt. S. Probè. nonne hoc veriſſimum, ô Protarche, & pulcherrimum alborum omnium affirmabimus, non autem quod plurimum aut maximum? P. Rectè. S. Si ergo quod paruum purúmque album eſt, mixto multóque albo albius ſimul & pulchrius & verius eſſe dicamus, rectè penitus aſſeremus? P. Rectè proculdubio. S. Nunquid exemplis huiuſmodi pluribus ad iudicandam voluptatem egebimus? an potius hinc noſſe ſufficiet, quòd vniuerſa voluptas parua quàm magna, pauca quàm multa, modò à dolore remota ſit, ſuauior eſt & verior, ac denique pulchrior? P. Maximè ſanè, & exemplum hoc idoneum eſt. S. Quid verò hoc: quòd audiuimus voluptatis quidẽ generationem ſemper, eſſentiam verò nunquam exiſtere. Elegantes enim quidam viri nobis hoc tradere conátur, eiſque gratia eſt habenda. P. Quid tum? S. Viſne id interrogando, ô amice Protarche, percurram? P. Dic, & interroga modò. S. Sũt igitur duo quędam, vnum quidem ſecundùm ſeipſum, alterum ſemper aliud appetens. P. Qua ratione: & quæ iſta eſſe dicis? S. Hoc ſuapte natura ſummopere venerandum, illud verò deficiens. P. Exprime clariùs. S. Vidimus ſæpenumero pueros pulchros ſimul & probos, & viros eorum amatores. P. Vidimus. S. Iſtis ergo duobus exiſtentibus, duo quædam alia conſimilia quære per omnia quæcũq; dicimus alteri tertium eſſe.

ῥᾴω παρέχῃ τὴν κρίσιν. ΠΡΩΤ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Ἴθι δὴ, περὶ πάντων ὅσα καθαρὰ γένη λέγομεν, οὕτω διανοηθῶμεν, προελόμενοι πρῶτον αὐτῶν ἕν τι διασκοπῶμεν. ΠΡΩ. Τί οὖν προελώμεθα; ΣΩΚ. Τὸ λευκὸν ἐν τοῖς πρῶτον, εἰ βούλει, θεασώμεθα γένος. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Πῶς οὖν ἂν λευκοῦ καὶ τίς καθαρότης ἡμῖν εἴη; πότερα τὸ μέγιστόν τε καὶ πλεῖστον, ἢ τὸ ἀκρατέστατον, ἐν ᾧ χρώματος μηδεμία μοῖρα ἄλλη μηδενὸς ἐνείη; ΠΡΩ. D Δῆλον ὅτι τὸ μάλιστ' εἰλικρινὲς ὄν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ἆρ' οὖν τοῦτο ἀληθέστατον, ὦ Πρώταρχε, καὶ ἅμα δὴ κάλλιστον τῶν λευκῶν πάντων θήσομεν, ἀλλ' οὐ τὸ πλεῖστον, οὐδὲ τὸ μέγιστον; ΠΡ. Ὀρθότατά γε. ΣΩ. Σμικρὸν ἄρα καθαρὸν λευκὸν, μεμιγμένου πολλοῦ λευκοῦ, λευκότερον ἅμα καὶ κάλλιον καὶ ἀληθέστερον ἐὰν φῶμεν γίγνεσθαι, παντάπασιν ἐροῦμεν ὀρθῶς. ΠΡ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. Σ. Τί οὖν; οὐ δήπου πολλῶν δεησόμεθα παραδειγμάτων τοιούτων ἐπὶ τὸν τῆς ἡδονῆς πέρι λόγον· ἀλλ' ἀρκεῖ νοεῖν ἡμῖν αὐτόθεν ὡς ἄρα καὶ ξύμπασα ἡδονὴ σμικρὰ, μεγάλης, E καὶ ὀλίγη πολλῆς καθαρὰ λύπης, ἡδίων καὶ ἀληθεστέρα καὶ καλλίων γίγνοιτ' ἄν. Π. Σφόδρα μὲν οὖν, καὶ τό γε παράδειγμα ἱκανόν. ΣΩ. Τί δὲ τὸ τοιόνδε; ἆρα περὶ ἡδονῆς οὐκ ἀκηκόαμεν ὡς ἀεὶ γένεσίς ἐστιν, οὐσία δὲ οὐκ ἔστι τὸ παράπαν ἡδονῆς; κομψοὶ γὰρ δή τινες αὖ τοῦτον τὸν λόγον ἐπιχειροῦσι μηνύειν ἡμῖν, οἷς δεῖ χάριν ἔχειν. ΠΡ. Τί δή; ΣΩ. Διαπερανοῦμαί σοι τοῦτ' αὐτὸ ἐπανερωτῶν, ὦ Πρώταρχε φίλε. Π. Λέγε καὶ ἐρώτα μόνον. Σ. Ἐστὸν δή τινε δύο, τὸ μὲν, αὐτὸ καθ' αὑτὸ, τὸ δ', ἀεὶ ἐφιέμενον F ἄλλου. ΠΡ. Πῶς τούτω καὶ τίνε λέγεις; ΣΩ. Τὸ μὲν, σεμνότατον ἀεὶ πεφυκὸς, τὸ δ' ἐλλιπὲς ἐκείνου. ΠΡΩΤ. Λέγε τὶ σαφέστερον. ΣΩΚΡ. Παιδικά που καλὰ καὶ ἀγαθὰ τεθεωρήκαμεν ἅμα καὶ ἐραστὰς ἀνδρείους αὐτῶν. ΠΡΩΤΑΡ. Σφόδρα γε. ΣΩΚΡΑΤ. Τούτοις τοίνυν ἐοικότα δυοῖν οὖσι δύ' ἄλλα ζήτει, κατὰ πάντα ὅσα λέγομεν εἶναι τὸ τρίτον ἑτέρῳ.

C Φημὶ δή, γενέσεως μὲν ἕνεκα, φάρμακά τε καὶ πάντα ὄργανα, καὶ πᾶσαν ὕλην παρατίθεσθαι πᾶσιν· ἑκάστην δὲ γένεσιν, ἄλλην ἄλλης οὐσίας τινὸς ἑκάστης ἕνεκα γίγνεσθαι· ξύμπασαν δὲ γένεσιν, οὐσίας ἕνεκα γίγνεσθαι ξυμπάσης. Π. Σαφέστατα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡδονή γε, εἴπερ γένεσίς ἐστιν, ἕνεκά τινος οὐσίας ἐξ ἀνάγκης γίγνοιτ' ἄν. Π. Τί μήν; Σ. Τό γε μὴν οὗ ἕνεκα τὸ ἕνεκά του γιγνόμενον ἀεὶ γίγνοιτ' ἄν, ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μοίρᾳ ἐκεῖνό ἐστι· τὸ δὲ τινὸς ἕνεκα γιγνόμενον, εἰς ἄλλην, ὦ ἄριστε, μοῖραν θετέον. ΠΡ. Ἀναγκαιότατον. Σ. Ἆρ' οὖν ἡδονή γε εἴπερ γένεσίς ἐστιν, εἰς ἄλλην ἢ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μοῖραν αὐτὴν D τιθέντες, ὀρθῶς θήσομεν; Π. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν (ὅπερ ἀρχόμενος εἶπον τούτου τοῦ λόγου) τῷ μηνύσαντι τῆς ἡδονῆς πέρι, τὸ γένεσιν μέν, οὐσίαν δὲ μηδ' ἡντινοῦν αὐτῆς εἶναι, χάριν δεῖ ἔχειν. δῆλον γὰρ ὅτι οὗτος τῶν φασκόντων ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι καταγελᾷ. Π. Σφόδρα γε. Σ. Καὶ μὴν αὐτὸς οὗτος ἑκάστοτε καὶ τῶν ἐν ταῖς γενέσεσιν ἀποτελουμένων καταγελάσεται. ΠΡ. Πῶς δὴ καὶ ποίων λέγεις; ΣΩΣ. Τῶν ὅσοι ἐξιώμενοι ἢ πείνην ἢ δίψαν, ἤ τι τῶν τοιούτων ὅσα γένεσις ἐξιᾶται, χαίρουσι διὰ τὴν γένεσιν, ἅτε ἡδονῆς οὔσης αὐτῆς, καί φασι ζῆν οὐκ ἂν δέξα- E σθαι, μὴ διψῶντές τε καὶ πεινῶντες, καὶ τἆλλα ἅ τις ἂν εἴποι πάντα τὰ ἑπόμενα τοῖς τοιούτοις παθήμασι μὴ πάσχοντες. ΠΡ. Ἐοίκασι γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ γίγνεσθαί γε τοὐναντίον ἅπαντες τὸ φθείρεσθαι φαῖμεν ἄν. ΠΡ. Ἀναγκαῖον. Σ. Τὴν δὴ φθορὰν καὶ γένεσιν αἱροῖτ' ἄν τις τοῦθ' αἱρούμενος, ἀλλ' οὐ τὸν τρίτον ἐκεῖνον βίον, τὸν ἐν ᾧ μήτε χαίρειν μήτε λυπεῖσθαι, φρονεῖν δ' ἦν δυνατὸν ὡς οἷόν τε καθαρώτατα. Π. Πολλή τις, ὡς ἔοικεν, ὦ Σώκρατες, ἀλογία ξυμβαίνει γίγνεσθαι, ἐάν τις τὴν ἡδονὴν ὡς ἀγαθὸν ἡμῖν τιθῆται. Σ. Πολλή· ἐπεὶ καὶ τῇδε ἔτι λέγωμεν. Π. Πῇ; Σ. Πῶς οὐκ F ἄλογόν ἐστι, μηδὲν ἀγαθὸν εἶναι μηδὲ καλόν, μήτε ἐν σώμασι, μήτ' ἐν πολλοῖς ἄλλοις, πλὴν ἐν ψυχῇ, καὶ ἐνταῦθα ἡδονὴν μόνον, ἀνδρείαν δὲ ἢ σωφροσύνην, ἢ νοῦν, ἤ τι τῶν ἄλλων ὅσα ἀγαθὰ εἴληχε ψυχή, μηδὲν τοιοῦτον εἶναι;

Attamen tu quoque ſimul loquere. PROT. Imò. SOC. Generationis gratia inquam, pharmaca & organa omnia, omnemque materiam omnibus adhiberi, ſingulas autem generationes ſingularum eſſentiarum, vniuerſam denique vniuerſæ eſſentiæ gratia. PROT. Perſpicuè admodum. SOC. Nonne & voluptas, ſi quidem generatio eſt, alicuius eſſentiæ gratia neceſſariò fiet? PROT. Quidni? SOC. Quod tale eſt, vt eius gratia fiat, quod ſemper alterius gratia fit, in boni ſorte locatur: quod verò alterius gratia, in aliam ſortem, ô vir optime, reducendum videtur. PROT. Neceſſarium id omnino. SOC. Quamobrem ſi voluptas generatio eſt, ad aliā quàm boni ſortem meritò referemus. PROT. Meritò certè. SOC. Nonne vt in principio diſputationis huius prædixi, dicenti voluptatis quidem generationem, eſſentiam verò nullam exiſtere, habenda gratia eſt? Conſtat enim eos qui voluptatem bonum prædicant ab hoc derideri. PROT. Magnopere. SOC. Quinetiam hic idem eos qui generationi impenſius ſtudent, ridebit. PROT. Quo pacto & quales ais? SOC. Eos qui dum famem ſitimque reſtinguunt, vel aliquid aliud ex iis quę generatio curat ac ſedat, generatione lętantur, quaſi ipſa ſit, aiúntque vitam ſe nihil moraturos, niſi ſitiant & eſuriant, atque aliis quæ hæc ſequuntur, afficiantur. PROT. Videntur ſanè. SOC. Eius autem quod fieri eſt contrarium, deſtrui ipſum cuncti fatemur. PROT. Neceſſariò. SOC. Corruptionem generationémque eligit quiſquis hæc expetit: non autem tertiam illam vitam, quā & lætitia & triſtitia vacuam, intelligentiæ verò quoad fieri poteſt, puriſſimè compotem propoſuimus. PROT. A ratione procul, ô Socrates, erit quicunque voluptatem nobis bonum aſſeuerabit. SOC. Procul admodum, quandoquidem & hæc præterea ratione oſtendere licet. PROT. Qua? SOCRA. Cur enim non abſurdum ſit, cùm nihil bonum decorúmue ſit, ſiue in corporibus, ſiue in aliis vllis pręterquā inanima, in ea tamē ſolummodo voluptatem bonum vocare? fortitudinē verò, tēperantiam, intelligentiam, ac reliqua quæcúnque bona ſortitus eſt animus, minimè?

..necessaria prorsus dicis. SOC. An non musica iis plena est? primo concentum contemperat non mensura, ſed diligentiæ potius coniectura, tum vniuerſa eius pulſandi facultas menſuram chordæ cuiuſque coniectura motæ perquirit. Itaque vt obſcuritatem plurimam mixtam habet, ita ſtabilitatem minimam. P. Veriſſimè. SOC. Quin etiã medicinã, agriculturã, gubernatoriã, militarẽ ſimiliter inſtitutas eſſe reperiemus. P. Quã maximè. S. Architecturam vero menſuræ, & inſtrumẽta iam plurima quibus vtitur illa crebrò, vt perſpicacẽ maximè, ita ſupra cæteras artificioſam maximè reddũt. P. Quonã pacto? S. In ipſa profectò nauium & domorum constructione, multiſq; aliis id genus materiæ elaborandi quodammodo pertinentibus vtitur amuſſi reguláque, t rno, circino, filo, perpendiculo, inſtrumento quoque ad dirigenda ligna idoneo. P. Rectè admodum, ô Socrates, inquis. SOC. Ponamus igitur eas quæ dicuntur artes, in ordine duplici, alias quæ muſicam quidem in operibus ſectantur, perſpicaciæ minoris participes, alias architecturæ pediſſequas aliquanto maioris. P. Ponamus. SOC. Harum omnium perſpicaciſſimas, quas paulò antè primas vocauimus. P. Numerandi peritiam, & quas cum illa ſuprà iunxiſti, innuere nunc mihi videris. SOC. Prorſus, ſed num, ô Protarche, has iterum duplices affirmare, an aliter debemus? PRO. Quas inquis? SOC. Arithmeticam primò, nónne aliã vulgariũ, aliã philoſophantiũ? PR. Quánam ratione quis partiẽs aliã atq; aliã arithmeticã aſſeret? S. Haud exigua diſcrepãtia, ô Protarche. Illi porrò vnitates inæquales eorũ quæ ſecũdũ numerũ sũt, dinumerãt, velut duos exercit⁹, boues duos, duo quę minima, duo etiã quę omniũ maxima: hi verò nũquã eos ſequerẽtur, niſi quis partiũ vnitatẽ aliã ab alia vnitate nihil diſcrepãtem poſuerit.

ταῦτ' εἰκάζειν λείποιτ' ἂν, καὶ τὰς αἰσθήσεις καταμελετᾶν ἐμπειρίᾳ καί τινι τριβῇ, ταῖς τῆς στοχαστικῆς προσχρωμένους δυνάμεσιν, ἃς πολλοὶ τέχνας ἐπονομάζουσι, μελέτῃ καὶ πόνῳ τὴν ῥώμην ἀπειργασμένας. Π. Ἀναγκαιότατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν μεστὴ μὲν πρῶτον μουσική, πρῶτον τὸ ξύμφωνον ἁρμόττουσα οὐ μέτρῳ, ἀλλὰ μελέτης στοχασμῷ· καὶ ξύμπασα αὐτῆς αὐλητική, τὸ μέτρον ἑκάστης χορδῆς τῷ στοχάζεσθαι φερομένης θηρεύουσα. ὥστε
D πολὺ μεμιγμένον ἔχειν τὸ μὴ σαφές, σμικρὸν δὲ τὸ βέβαιον. Π. Ἀληθέστατα. ΣΩΚ. Καὶ μὴν ἰατρικήν τε, καὶ γεωργίαν, καὶ κυβερνητικήν, καὶ στρατηγικήν, ὡσαύτως εὑρήσομεν ἐχούσας. Π. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Τεκτονικὴν δέ γε, οἶμαι, πλείστοις μέτροις τε καὶ ὀργάνοις χρωμένην, τὰ πολλὴν ἀκρίβειαν αὐτῇ πορίζοντα τεχνικωτέραν τῶν πολλῶν ἐπιστημῶν παρέχεται. ΠΡΩΤ. Πῇ; ΣΩ. Κατά τε ναυπηγίαν καὶ κατ' οἰκοδομίαν, καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τῆς ξυλουργικῆς· κανόνι γάρ, οἶμαι, καὶ τόρνῳ χρῆται, καὶ διαβήτῃ, καὶ στάθμῃ, καί τινι προσαγωγίῳ
E κεκομψευμένῳ. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Θῶμεν τοίνυν διχῇ τὰς λεγομένας τέχνας, τὰς μὲν, μουσικῇ ξυνεπομένας, ἐν τοῖς ἔργοις ἐλάττονος ἀκριβείας μετισχούσας, τὰς δὲ τεκτονικῇ, πλείονος. ΠΡΩ. Κείσθω. ΣΩΚ. Τούτων δὲ ταύτας ἀκριβεστάτας εἶναι τέχνας, ἃς νῦν δὴ πρώτας εἴπομεν. Π. Ἀριθμητικὴν φαίνει μοι λέγειν, καὶ ὅσας μετὰ ταύτης τέχνας ἐφθέγξω νῦν δή. ΣΩΚ. Πάνυ μὲν οὖν. ἀλλ' ὦ Πρώταρχε, ἆρ' οὐ διττὰς αὖ καὶ ταύτας λεκτέον; ἢ πῶς; ΠΡ. Ποίας δὴ λέγεις; Σ. Ἀριθμητικὴν πρῶτον. ἆρ' οὐκ ἄλλην μέν τινα, τὴν τῶν πολλῶν, φατέον, ἄλλην δ' αὖ, τὴν τῶν φιλοσο-
F φούντων; Π. Πῇ ποτε διορισάμενος οὖν ἄλλην, τὴν δὲ ἄλλην θείη τις ἂν ἀριθμητικήν; Σ. Οὐ σμικρὸς ὅρος, ὦ Πρώταρχε. οἱ μὲν γάρ που μονάδας ἀνίσους καταριθμοῦνται τῶν περὶ ἀριθμὸν δή, στρατόπεδα δύο, καὶ βοῦς δύο, καὶ δύο τὰ σμικρότατα, ἢ καὶ τὰ πάντων μέγιστα· οἱ δ' οὐκ ἄν ποτε αὐτοῖς συνακολουθήσειαν, εἰ μὴ μονάδα μονάδος ἑκάστης τῶν μυρίων μηδεμίαν ἄλλην ἄλλης διαφέρουσάν τις θήσει.

ᾗ, ἆρ' οὖν τινα τέχνην ὡς ὁμώνυμον φθεγξάμενος, εἰς δόξαν καταστήσας ὡς μιᾶς, πάλιν ὡς δυοῖν, ἐπανερωτᾷ τούτοιν αὐτοῖν τὸ σαφὲς καὶ τὸ καθαρὸν εἴ τι περὶ ταῦτα, πότερον ἡ τῶν φιλοσοφούντων ἢ μὴ φιλοσοφούντων ἀκριβέστερον ἔχει; C Π. Καὶ μάλα δοκεῖ μοι τοῦτο διερωτᾶν. ΣΩ. Τίν' οὖν, ὦ Πρώταρχε, αὐτῷ δίδομεν ἀπόκρισιν; ΠΡ. Ὦ Σώκρατες, εἰς θαυμαστὸν διαφορᾶς μέγεθος εἰς σαφήνειαν προεληλύθαμεν ἐπιστημῶν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποκρινούμεθα ῥᾷον. Π. Τί μήν; ΣΩ. Καὶ εἰρήσθω γε ὅτι πολὺ μὲν αὗται τῶν ἄλλων τεχνῶν διαφέρουσι· τούτων δ' αὐτῶν αἱ περὶ τὴν τῶν ὄντως φιλοσοφούντων ὁρμὴν ἀμήχανον ἀκριβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ περὶ τὰ μέτρα τε καὶ ἀριθμοὺς διαφέρουσιν. Π. Ἔστω ταῦτα κατὰ σέ· καὶ D σοὶ δὴ πιστεύοντες, θαρροῦντες ἀποκρινώμεθα τοῖς δεινοῖς περὶ λόγων ὁλκήν. Π. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς εἰσὶ δύο ἀριθμητικαί, καὶ ταύταις ἄλλαι δύο τοιαῦται ξυνεπόμεναι συχναί, τὴν διδυμότητα ἔχουσαι ταύτην, ὀνόματος ἑνὸς κεκοινωνημέναι. Π. Διδῶμεν τύχῃ ἀγαθῇ τούτοις οὓς φὴς δεινοὺς εἶναι ταύτην τὴν ἀπόκρισιν, ὦ Σώκρατες. Σ. Ταύτας οὖν λέγομεν ἐπιστήμας ἀκριβεῖς μάλιστα εἶναι; Π. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Ἀλλ' ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, ἀναίνοιτ' ἂν ἡ τοῦ διαλέγεσθαι δύναμις, εἴ τινα πρὸ αὐτῆς ἄλλην κρίναιμεν. Π. Τίνα δὲ ταύτην αὖ δεῖ λέγειν; ΣΩ. Δῆλον E ὅτι ἡ πᾶσαν τήν γε νῦν λεγομένην γνοίη. τὴν γὰρ περὶ τὸ ὂν καὶ τὸ ὄντως, καὶ τὸ κατὰ ταὐτὸν ἀεὶ πεφυκός, πάντως ἔγωγε οἶμαι ἡγεῖσθαι ξύμπαντας ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν προσήρτηται, μακρῷ ἀληθεστάτην εἶναι γνῶσιν. σὺ δὲ τί πῶς, ὦ Πρώταρχε, διακρίνοις ἄν; Π. Ἤκουον μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἑκάστοτε Γοργίου πολλάκις ὡς ἡ τοῦ πείθειν πολὺ διαφέροι πασῶν τεχνῶν. πάντα γὰρ ὑφ' αὑτῇ δοῦλα δι' ἑκόντων ἀλλ' οὐ διὰ βίας ποιοῖτο, καὶ μακρῷ πασῶν ἀρίστη εἴη τῶν τεχνῶν. νῦν δ' οὔτε σοὶ, οὔτε δὴ ἐκείνῳ βουλοίμην ἂν ἐναντία τίθεσθαι. Σ. Τὰ ὅπλα μοι δοκεῖς βουληθεὶς εἰπεῖν, αἰσχυνθεὶς F ἀπολιπεῖν. Π. Ἔστω νῦν ταῦτα ταύτῃ ὅπῃ σοι δοκεῖ. Σ. Ἆρ' οὖν αἴτιος ἐγὼ τοῦ μὴ καλῶς ὑπολαβεῖν σε; Π. Τὸ ποῖον; ΣΩΚ. Οὐκ, ὦ φίλε Πρώταρχε, τοῦτο ἔγωγε ἐζήτουν πω, τίς τέχνη ἢ τίς ἐπιστήμη πασῶν διαφέρει, τῷ μεγίστη καὶ ἀρίστη καὶ πλεῖστα ὠφελοῦσα ἡμᾶς·

dam ratio velut æquiuocam proferens, & quaſi vnam innuens, rurſus quaſi duæ ſint, inquirit num perſpicuitas puritáſque illarum penes philoſophātes, aut non philoſophantes exiſtat? PR. Et maximè quidem id inquirere mihi videtur. S. Quale hic reſpōſum, ô Protarche, reddemus? P. O Socrates, ad miram ſcientiarum differentiam declarandam deſcendimus. SOC. An non reſponſio facilis? PR. Quidni? aſſeramus itaque has artes longo interuallo à cæteris diſcrepare. Ab iis præterea eorum qui re vera philoſophi ſunt, ſtudium mirum in modum ſynceritate & veritate circa menſuras numeróſque differre. SOC. Sunto igitur iſta ex tua ſententia, nóſque tibi credẽtes audacter importunis diſputatoribus reſpondeamus. PROT. Quidnam? SOC. Duas arithmeticas eſſe ac duas metiendi artes, aliáſque facultates harum comites plurimas, geminationem habentes huiuſmodi, & in nomine vno communicantes. PR. Demus ſecunda fortuna his quos importunos vocaſti, reſponſionem hanc, ô Socrates. SOC. Haſne ſcientias quàm maximè ſynceras, atque ſupremas aſſeueramus? PR. Omnino. SOC. Veruntamen, ô Protarche, nos differendi facultas ipſa facere non patiatur, ſiquam aliam ipſi præferemus. PROT. Quam rurſus hanc dicere decet? SOC. Eam quæ omnem modò inductam peritiam noſcit. hanc enim cùm circa id quod eſt, & verè eſt, & ſemper eodem modo ſe habet, verſetur, arbitror omnes quibus, modò aliquid ſanæ mentis adſit, longè omniũ veriſsimam cognitionem eſſe protinus conceſſuros. Tu verò, ô Protarche, quid ſentis? PROT. Gorgiam ſæpe audiui, cùm diceret perſuadendi facultatem artibus cunctis præcellere: quippe quæ conſtat non vi, ſed ſponte ſibi ſubiiciat, longéque omniũ artiũ optima ſit. Nũc verò nec tibi, nec illi aduerſari velim. SOC. Arma mihi videris dicere voluiſſe, verùm pudore adductus prætermiſiſſe. PROT. Sunto hæc, vt lubet. SOC. Egóne in cauſa ſum vt minus bene acceperis? PRO. Quid? SOCR. Non ego, ô amice Protarche, quæ ars aut ſcientia omnibus eo antecellat, quòd maxima potiſsimáque & vtiliſsima omnium ſit, ex te quæſiui:

... vitam ſcrutatur. fatemur hęc, an non? P. Vtique. Soc. Nec circa ea quæ ſemper exiſtunt, ſed quę ſunt, erúntque & fuerunt, hic verſatur. P. Vera loqueris. SOCR. Num ex iis quæ nunquam aut in præterito, aut futuro, aut præſenti eodem modo ſe habent, aliquid exactiſsima veritate perſpicuum eſſe dicemus? PROT. Non licet. SOCR. Etenim in iis quæ nullam prorſus ſtabilitatem habẽt, quo pacto nos ſtabile quicquam aſſequeremur? PR. Nulla vt arbitror ratione. Soc. Neque mens igitur, neque ſcientia vlla circa iſta eſt, veritatem ſupremam habens. PR. Conſentaneum. SOC. Te igitur, & me, & Gorgiam, atque Philebum valere ſinamus: hac autem ratione nunc aſſeramus. PROT. Quid illud? SOC. Quòd illa nobis facultas firmitatem, puritatem, veritatem, ſynceritatem continet, quæ circa ea quæ ſemper eodem modo & ſimpliciſsima ſunt, ſtudet, aut quod ſecundo loco quàm maximè illis proximum. Reliqua omnia ſecunda & poſteriora dicenda. PR. Vera nimium. SOC. Atqui illa nomina quæ circa talia quædam pulcherrima omnium ſunt, an non rebus quoque pulcherrimis aſsignanda? PR. Par eſt. S. Mens & ſapientia nomina ſunt omnium pretioſiſſima. PR. Sunt. SOC. Hæc igitur intelligentiis eius quod verè eſt, exactiſſima ratione perfecta atque tributa rectè vtique accõmodantur. PR. Prorſus. So. At quæ ipſe in iudiciũ ſuprà produxi, non alia ſunt quàm hæc nomina. PROT. Haud alia. Soc. Cæterùm ſi quis mixtionem voluptatis & ſapientiæ nobis velut opificibus propoſitum dicat, vt quęramus ex quibus & in quibus conſletur, rectè coniiciet arbitror. PR. Et maximè quidem. SOCR. Itaque deinceps miſcere conandum. PR. Conandum plane. SOC. Nónne hæc priùs dicere, & in memoriam reuocare pręſtabit? P. Quæ? S. Quæ & antea memorauimus: præclarũ nempe prouerbium illud quo dicitur, Quæ pulchra ſunt, & bis & ter repetenda eſſe.

... τὰ περὶ τὸν κόσμον τόνδε ὅπῃ γέγονεν, καὶ ὅπῃ πάσχει τι καὶ ὅπῃ ποιεῖ, ταῦτα ζητεῖ διὰ βίου; φαῖμεν ἂν ταῦτα; ἢ πῶς; Π. Οὕτω. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐ περὶ τὰ ὄντα ἀεί, περὶ δὲ τὰ γιγνόμενα καὶ γενησόμενα καὶ γεγονότα ἡμῶν ὁ τοιοῦτος ἀνῄρηται τὸν πόνον. Π. Ἀληθέστατα. ΣΩΚ. Τούτων οὖν τι σαφὲς ἂν φαῖμεν τῇ ἀκριβεστάτῃ ἀληθείᾳ γίγνεσθαι, ὧν μήτε ἔσχε μηδὲν πώποτε κατὰ ταὐτὰ, μήθ' ἕξει, μήτε εἰς τὸ νῦν παρὸν ἔχει; Πρ. Καὶ πῶς; ΣΩΚΡ. Περὶ οὖν τὰ μὴ κεκτημένα βεβαιότητα μηδ' ἡντινοῦν,
D πῶς ἄν ποτε βέβαιον γίγνοιθ' ἡμῖν καὶ ὁτιοῦν; Π. Οἶμαι μὲν οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Οὐδ' ἄρα νοῦς, οὐδέ τις ἐπιστήμη περὶ αὐτά ἐστι τὸ ἀληθέστατον ἔχουσα. Π. Οὔκουν εἰκός γε. ΣΩ. Τὸν μὲν δὴ σὲ καὶ ἐμὲ καὶ Γοργίαν καὶ Φίληβον χρὴ συχνὰ χαίρειν ἐᾶν, τόδε δὲ διαμαρτύρασθαι τῷ λόγῳ. Π. Τὸ ποῖον; Σ. Ὡς ἢ περὶ ἐκεῖνα ἔσθ' ἡμῖν τό, τε βέβαιον καὶ τὸ καθαρὸν, καὶ ἀληθὲς, καὶ ὃ δὴ λέγομεν εἰλικρινὲς, περὶ τὰ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἀμικτότατα ἔχοντα, ἢ δεύτερος, ἐκείνων ὅτι μάλιστά ἐστι ξυγγενές· τὰ δ' ἄλλα πάντα δεύτερά τε καὶ ὕστερα λεκτέον. Π. Ἀληθέ-
E στατα λέγεις. Σ. Τὰ δὴ τῶν ὀνομάτων περὶ τὰ τοιαῦτα κάλλιστα ἆρ' οὐ τοῖς καλλίστοις δικαιότατον ἀπονέμειν; Π. Εἰκός γε. ΣΩΚ. Οὐκοῦν νοῦς ἐστι καὶ φρόνησις ἅ γ' ἄν τις τιμήσειε μάλιστα ὀνόματα; Π. Ναί. Σ. Ταῦτ' ἄρα ἐν ταῖς περὶ τὸ ὂν ὄντως ἐννοίαις ἐστὶν ἀπηκριβωμένα ὀρθῶς κείμενα καλεῖσθαι; Π. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἅ γε εἰς τὴν κρίσιν ἐγὼ τότε παρεσχόμην, οὐκ ἄλλ' ἐστὶν ἢ ταῦτα τὰ ὀνόματα. Π. Τί μήν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Εἶεν. τὸ μὲν δὴ φρονήσεώς τε καὶ ἡδονῆς πέρι πρὸς τὴν ἀλλήλων μίξιν εἴ τις φαίη καθαπερεὶ δημιουργοῖς ἡμῖν, ἐξ ὧν ἢ ἐν οἷς δεῖ
F δημιουργεῖν τι, παρακεῖσθαι, καλῶς ἂν τῷ λόγῳ ἀπεικάζοι. Π. Καὶ μάλα. ΣΩΚ. Τὸ δὴ μετὰ ταῦτα ἆρ' οὐ μιγνύναι ἐπιχειρητέον; Πρ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν τάδε προειποῦσι καὶ ἀναμνήσασιν ἡμᾶς αὐτοὺς ὀρθότερον ἂν ἔχοι. ΠΡΩΤ. Τὰ ποῖα; ΣΩΚΡ. Ἃ καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν. εὖ δ' ἡ παροιμία δοκεῖ ἔχειν, τὸ δὶς καὶ τρὶς τό γε καλῶς ἔχον ἐπαναπολεῖν τῷ λόγῳ δεῖν.

τοῦ μηδὲ τὸ σμικρότατον ἔχουσαν. ΠΡ. Ἦν ταῦτα. ΣΩ. Μῶν οὖν ἡμῖν αὐτὴν τότε πότερον ἱκανὸν ἔδοξεν εἶναί τῳ; ΠΡΩΤ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Εἰ δέ τι παρηνέχθημέν τι τότε, νῦν ἐστιν ὁστισοῦν ἐπαναλαβὼν ὀρθότερον εἰπάτω, μνήμην, καὶ ἐπιστήμην, καὶ φρόνησιν, καὶ ἀληθῆ δόξαν τῆς αὐτῆς ἰδέας τιθέμενος, καὶ σκοπῶν εἴ τις ἄνευ τούτων δέξαιτ' ἄν οἱ καὶ ὁποσοῦν εἶναι ἢ καὶ γίγνεσθαι, μὴ ὅτι δή γε ἡδονήν, εἴθ' ὡς πλείστην, εἴθ' ὡς σφοδροτάτην, ἣν μήτε ἀληθῶς δοξάζοι χαίρειν, μήτε τὸ παράπαν γιγνώσκοι τί ποτε πέπονθε πάθος, μήτ' αὖ μνήμην τοῦ πάθους μηδ' ὁντινοῦν χρόνον ἔχοι. ταῦτα δὲ λέγε καὶ περὶ φρονήσεως, εἴ τις ἄνευ πάσης ἡδονῆς καὶ τῆς βραχυτάτης δέξαιτ' ἂν φρόνησιν ἔχειν μᾶλλον, ἢ μετά τινων ἡδονῶν, ἢ πάσας ἡδονὰς χωρὶς φρονήσεως μᾶλλον ἢ μετὰ φρονήσεως αὖ τινος. ΠΡ. Οὐκ ἔστιν, ὦ Σώκρατες. ἀλλ' οὐδὲν δεῖ ταῦτά γε πολλάκις ἐπερωτᾶν. ΣΩΚ. Οὐκοῦν τό γε τέλεον, καὶ πᾶσιν αἱρετόν, καὶ τὸ παντάπασιν ἀγαθόν, οὐδέτερον ἂν τούτων εἴη. ΠΡ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Τὸ τοίνυν ἀγαθὸν ἤτοι σαφῶς ἢ καί τινα τύπον αὐτοῦ ληπτέον, ἵν', ὅπερ ἐλέγομεν, δευτερεῖα ὅτῳ δώσομεν, ἔχωμεν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁδὸν μέν τινα ἐπὶ τἀγαθὸν εἰλήφαμεν. ΠΡ. Τίνα; ΣΩ. Καθάπερ εἴ τίς τινα ἄνθρωπον ζητῶν, τὴν οἴκησιν πρῶτον ὀρθῶς ἵν' οἰκεῖ πύθοιτο αὐτοῦ, μέγα τι δήπου πρὸς τὴν εὕρεσιν ἂν ἔχοι τοῦ ζητουμένου. ΠΡ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩΚ. Καὶ νῦν δή τις λόγος ἐμήνυσεν ἡμῖν, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχάς, μὴ ζητεῖν ἐν τῷ ἀμίκτῳ βίῳ τἀγαθόν, ἀλλ' ἐν τῷ μικτῷ. ΠΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐλπὶς μὴν πλείων ἐν τῷ μιχθέντι καλῶς τὸ ζητούμενον ἔσεσθαι φανερώτερον ἢ ἐν τῷ μή; Π. Πολύ γε. ΣΩ. Τοῖς δὴ θεοῖς, ὦ Πρώταρχε, εὐχόμενοι κεραννύωμεν, εἴτε Διόνυσος, εἴτε Ἥφαιστος, εἴθ' ὅστις θεῶν ταύτην τὴν τιμὴν εἴληχε τῆς συγκράσεως. ΠΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μήν, καθάπερ ἡμῖν οἰνοχόοις τισὶ παρεστᾶσι κρῆναι, μέλιτος μὲν ἂν ἀπεικάζοι τις τὴν τῆς ἡδονῆς, τὴν δὲ τῆς φρονήσεως, νηφαντικὴν καὶ ἄοινον, αὐστηροῦ καὶ ὑγιεινοῦ τινος ὕδατος· ἃς προθυμητέον ὡς κάλλιστα συμμιγνύναι. ΠΡΩΤ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Φέρε δὴ πρότερον. ἆρα πᾶ-

cui videatur? SOC. Quòd ſi quis fortè tûc prætervectus eſt, nûc reſumens rectiùs aſſeveret: & cùm memoriã, ſcientiam, ſapientiã, verã opinionẽ eiuſdem ideæ ponat, conſideret vtrum abſq; his aliquis, vel ſe, vel alium aut eſſe quicquam, aut quicquam fieri exoptet, nedum vt voluptatem ſeu plurimam ſeu vehementiſsimam ſine iis eligere debeat. Si quidem his privatus neque revera gaudere ſe opinabitur, neque qua conditione affectus ſit, vllo modo noſcet, neque affectus ipſius memoriam per tempus aliquod reſervabit. Eadem quoque de ſapientia dicas. Num quiſpiam procul ab omni etiam minima voluptate ſapiẽtiam adipiſci, quam cum voluptatibus quibuſdam malit, aut voluptates omnes ſine ſapientia potiùs quàm cũ ſapientia quadam? PROT. Nullus, ô Socrates. Veruntamen nihil opus eſt hæc ſæpius percontari. SOC. Quapropter horum neutrum perfectum, & omnibus expetẽdum, ac penitus bonum. PROT. Neutrum. SOC. Aut igitur bonum ipſum perſpicuè, aut figuram eius aliquam ſumere decet, vt quemadmodum diximus, cui potiſsimum ſecundæ partes tribuendæ ſint, videamus. PROT. Scitè admodum loqueris. SOC. An non ſemitam ad bonum ipſum quandam ingreſsi ſumus? PROT. Quam? SOC. Si quis hominem aliquem quærens, domum quam inhabitat, primum cognorit, adminiculum ſanè ad eum inveniendum ingens habebit. PROT. Quidni? SOC. Ita & nos præſens atque ſuperior ratio monuit ne in ſimplici vita, ſed mixta, bonum ipſum indagaremus. PROT. Omnino. SOC. At ſpes certior, in eo quod pulchrè mixtum, quàm in oppoſito nos quod quærimus reperturos. PROT. Certior ſanè. SOC. Miſceamus igitur, ô Protarche, diis antè vovẽtes, ſive Dionyſius, ſive Vulcanus, ſive alius quiſpiam deorum ſortitus eſt mixtionis officium. PROT. Ita prorſus agendum. SOC. Atqui nobis tanquam vinum miſcentibus quibuſdam, fontes adſtant. Et melli quidem voluptatis fontem comparare quis poteſt: verùm ſapientiæ fontem ſobrium & vini expertem aquæ cuipiam acri, atque etiam ſaluberrimæ. Hos ergo liquores quàm pulcherrimè in vnũ confundere ſtudeamus. PR. Studendum certè. SOC. Dic age primùm: ſi o-

[illegible], regulis circuliſque vtetur? PR. Ridicula erit, ô Socrates, cognitio noſtra, ſi in diuinis duntaxat verſetur. PR. Quid ais? num falſi canonis atque circuli impuram & inſtabilem artem in commune inſerere & immiſcere debemus? PR. Neceſſarium hoc eſt, ſi modò quis noſtrûm vel viam quæ ducat domum reperturus ſit. SOC. An verò & muſicam, quam paulò antè diximus coniecturis imitationéque plenam, à puritate procul abeſſe? PROT. Neceſſarium id quoque, ſi quidem vita noſtra, aliquádo vita futura ſit. SOC. Vis ergo tanquam ianitor turba pulſus atque coactus, ego nunc fores pandam, ſcientiáſque omnes confluere iam & confundi ſinam, cum pura paſſim deteriorem. PROT. Haud ſcio ô Socrates num quis à ſcientiis aliis lædatur, qui primas habet. SOC. Permitto iam cunctas in Homericæ mixtionis velut conuallem quádam, eámque valde poëticam, confluere. PROT. Fluant. SOC. Rurſus ad voluptatum fontem proficiſcendum videtur: quádo enim ipſas miſcere cogitauimus, & inter eas nónne veræ quædam enatæ nobis ſunt? ſed propter ſcientię totius amorem in idem concurrere ſcientias vniuerſas permiſimus, prius quàm voluptates. PR. Vera loqueris. SOC. Eſt igitur tempus, vt de voluptatibus etiam conſultemus, vtrum & ipſæ contentæ omnes, an primæ duntaxat, ac veræ ſint admittendæ. PR. Permultum ad ſecuritatem intereſt primas veráſque admittere. SOC. Harum ergo commercium admittatur. At quid deinceps? ſi quæ neceſſariæ ſunt, núquemadmodum & illic, hæ quoque in mixtionem ſunt accipiendæ? PR. Quid prohibet? Neceſſarias autem vnde? SOC. Si autem quemadmodum artes omnes noſſe innocuum & vtile in vita eſſe conſtitit, ita nunc de voluptatibus conſtet, videlicet quòd omnibus frui innoxium & vtile ſit, fortè erunt omnes omnibus immiſcendæ, quid ad hæc? PROT. Qua ratione de his loquemur? &

Ταύτης σφαίρας καὶ τοὺς κύκλους τούτους ἀγνοῶν, καὶ χρώμενος ἐν οἰκοδομίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως κανόσι καὶ τοῖς κύκλοις; Π. Γελοίαν διάθεσιν ἡμῶν, ὦ Σώκρατες, ἐν τῆς θείαις οὖσαν μόνον ἐπιστήμαις λέγομεν. Σ. Πῶς φῄς; ἦ τοῦ ψευδοῦς κανόνος ἅμα καὶ τοῦ κύκλου τὴν οὐ βέβαιον οὐδὲ καθαρὰν τέχνην ἐμβλητέον κοινῇ καὶ συγκρατέον; Π. Ἀναγκαῖον γάρ, εἰ μέλλει τις ἡμῶν καὶ τὴν ὁδὸν ἑκάστοτε ἐξευρήσειν οἴκαδε. Σ. Ἦ καὶ μουσικήν, ἣν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφαμεν, στοχάσεώς τε καὶ μιμήσεως μεστὴν
D οὖσαν, καθαρότητος ἐνδεῖν; Π. Ἀναγκαῖον φαίνεται ἔμοιγε, εἴπερ γε ἡμῶν ὁ βίος ἔσται καὶ ὁπωσποτοῦν ποτε βίος. ΣΩΚ. Βούλει δῆτα, ὥσπερ θυρωρὸς ὑπ' ὄχλου τινὸς ὠθούμενος καὶ βιαζόμενος, ἡττηθεὶς, ἀναπετάσας τὰς θύρας, ἀφῶ πάσας τὰς ἐπιστήμας εἰσρεῖν, καὶ μίγνυσθαι ὁμοῦ καθαρᾷ τὴν ἐνδεεστέραν; Π. Οὔκουν ἔγωγε οἶδα, ὦ Σώκρατες, ὅ,τι τις ἂν βλάπτοιτο, πάσας λαβὼν τὰς ἄλλας ἐπιστήμας, ἔχων τὰς πρώτας. Σ. Μεθῶ δὴ τὰς ξυμπάσας ῥεῖν εἰς τὴν τῆς Ὁμήρου καὶ μάλα ποιητικῆς μισγαγκείας ὑποδοχήν. Π. Πάνυ μὲν οὖν μεθετέον.
E ΣΩ. Καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν ἡδονῶν πηγὴν ἰτέον. ὡς γὰρ διενοήθημεν αὐτὰς μιγνύναι, τὰ τῶν ἀληθῶν μόρια πρῶτον οὐκ ἐξεγένεθ' ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ πᾶσαν ἀγαπᾶν ἐπιστήμην, εἰς ταὐτὸν μεθεῖμεν ἀθρόας καὶ πρόσθεν τῶν ἡδονῶν. Π. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩΚ. Ὥρα δὴ βουλεύεσθαι νῷν καὶ περὶ τῶν ἡδονῶν, πότερα καὶ ταύτας πάσας ἀθρόας ἀφετέον, ἢ καὶ τούτων περὶ τὰς μεθετέον ἡμῖν ὅσαι ἀληθεῖς. Π. Πολύ γε διαφέρει πρός γε ἀσφάλειαν περὶ τὰς ἀληθεῖς ἀφεῖναι. ΣΩ. Μεθείσθων δή. τί δὲ μετὰ ταῦτα; ἆρ' οὐκ εἰ μέν τινες ἀ-
F ναγκαῖαι, καθάπερ ἐκεῖ, συμμικτέον καὶ ταύτας; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; τάς γε ἀναγκαίας δήπουθεν. ΣΩΚ. Εἰ δέ γε καὶ καθάπερ τὰς τέχνας πάσας ἀβλαβές τε καὶ ὠφέλιμον ἦν ἐπίστασθαι διὰ βίου, καὶ νῦν δὴ ταυτὰ λέγομεν περὶ τῶν ἡδονῶν· εἴπερ πάσας ἡδονὰς ἥδεσθαι διὰ βίου, συμφέρει τε ἡμῖν ἐπὶ καὶ ἀβλαβὲς ἅπασι, πάσας συγκρατέον. ΠΡΩΤ. Πῶς οὖν δὴ περὶ αὐτῶν τούτων λέγομεν; καὶ

ἀληθέσιν ἐκείναις ἡδοναῖς (φήσομεν) ἆρ' ἔτι προσδεῖσθ' ὑμῖν τὰς μεγίστας ἡδονὰς ξυνοίκους εἶναι καὶ τὰς σφοδροτάτας; καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες; (ἴσως φαῖεν ἂν) αἵ γ' ἐμποδίσματά τε μυρία ἡμῖν ἔχουσι, τὰς ψυχὰς ἐν αἷς οἰκοῦμεν, ταράττουσαι διὰ μανικὰς ἡδονάς· καὶ γίγνεσθαί τε ἡμᾶς τὴν ἀρχὴν οὐκ ἐῶσι, τά τε γιγνόμενα ἡμῶν τέκνα, ὡς τὸ πολὺ δι' ἀμέλειαν λήθην ἐμποιοῦσαι, παντάπασι διαφθείρουσιν. ἄλλας τε ἡδονὰς ἀληθεῖς καὶ καθαρὰς, ἃς εἶπες, σχεδὸν οἰκείας ἡμῖν νόμιζε· καὶ πρὸς ταύταις τὰς μεθ' ὑγιείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, καὶ δὴ καὶ ξυμπάσης ἀρετῆς· ὁπόσαι καθάπερ θεοῦ ὀπαδοὶ γιγνόμεναι, αὐτῇ ξυνακολουθοῦσι πάντῃ, ταύτας μίγνυ. τὰς δ' ἀεὶ μετ' ἀφροσύνης καὶ τῆς ἄλλης κακίας ἑπομένας, πολλή που ἀλογία τῷ νῷ μιγνύναι τῷ βουλομένῳ ὅτι καλλίστην ἰδόντα καὶ ἀστασιαστοτάτην μῖξιν καὶ κρᾶσιν, μαθεῖν ἐν ταύτῃ πειρᾶσθαι, τί ποτε ἔν τε ἀνθρώπῳ καὶ τῷ παντὶ πέφυκεν ἀγαθὸν, καὶ τίνα ἰδέαν αὐτὴν εἶναί ποτε μαντευτέον. ἆρ' οὐκ ἐμφρόνως ταῦτα καὶ ἐχόντως ἑαυτὸν τὸν νοῦν φήσομεν ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ μνήμης καὶ δόξης ὀρθῆς ἀποκρίνασθαι τὰ νῦν ῥηθέντα; Π. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩΚ. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε γε ἀναγκαῖον καὶ οὐκ ἄλλως ἄν ποτε γένοιτο οὐδ' ἂν ἕν. Π. Τὸ ποῖον; ΣΩΚ. ᾯ μὴ μίξομεν ἀλήθειαν, οὐκ ἄν ποτε τοῦτο ἀληθῶς γίγνοιτο, οὐδ' ἂν γενόμενον εἴη. Π. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩΚ. Οὐδαμῶς. ἀλλ' εἴ τινος ἔτι προσδεῖ τῇ συγκράσει ταύτῃ, λέγετε σὺ καὶ Φίληβος. ἐμοὶ μὲν γὰρ καθαπερεὶ κόσμος τις ἀσώματος ἄρξων καλῶς ἐμψύχου σώματος, ὁ νῦν λόγος ἀπειργάσθαι φαίνεται. Π. Καὶ ἐμοὶ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, οὕτω λέγε δεδόχθαι. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ ἀγαθοῦ νῦν ἤδη προθύροις καὶ τῆς οἰκήσεως ἐφεστάναι τῆς τοῦ τοιούτου λέγοντες, ἴσως ὀρθῶς ἄν τινα τρόπον φαῖμεν; Π. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. Σ. Τί δῆτα ἐν τῇ ξυμμίξει τιμιώτατον ἅμα καὶ μάλιστ' αἴτιον εἶναι δόξειεν ἂν ἡμῖν τοῦ πᾶσι γεγονέναι προσφιλῆ τὴν τοιαύτην διάθεσιν; τοῦτο γὰρ ἰδόντες, μετὰ τοῦτ' ἐπισκεψόμεθα εἴθ' ἡδονῇ εἴτε τῷ νῷ προσφυέστερόν τε καὶ οἰκειότερον ἐν τῷ παντὶ συνέστηκεν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς. τοῦτο γὰρ εἰς τὴν κρίσιν ἡμῖν ἐστὶ ξυμφορώτατον. Σ. Καὶ μὴν ξυμπάσης γε μίξεως οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἢ παντὸς ἀξία γίγνεται ἡτισοῦν, ἢ τὸ παράπαν οὐδενός.

innumerabilia præbent. Animas ſiquidem quas incolimus, voluptates furioſæ perturbant, nec a-
C doleſcere nos permittunt, noſtráſque progenies vt plurimum per negligentiam obliuione illata omnino corrumpunt. Alias autem voluptates veras ac puras quas ipſe narraſti, fermè nobis domeſticas arbitrare: ac præter iſtas, illas inſuper, quæ cum ſanitate & temperantia cæteriſque virtutibus capiuntur. Has enim quæ virtutis tanquam deæ cuiuſdam pediſequæ ſunt, libenter admittimus. Quæ verò cum dementia, & alia improbitate congrediuntur, eas menti miſcere abſurdum eſt, ſi quiſquam pulcherrimam illam cernens concordémque mixtionem atque temperiem, in ea perdiſcere quid & in homine & in vniuerſo ſuapte
D natura bonum ſit, quæve ipſius idea exiſtat, diuinare velit. An non ſapienter, & tanquam ſui compotem mentem hæc, & de ſeipſa, & de memoria rectáque opinione reſpondere dicemus? P. Omnino quidem. SOC. Atqui & hoc neceſſarium eſt, nec vnquam aliter fieri poſſet. P. Quid iſtud? SOC. Cui veritatem non miſcemus, nunquam id verum aut fieret aut factum eſſet. P. Quo enim modo? SOC. Nullo. verùm ſiquid huic mixtioni vlterius deeſt, dicite tu & Philebus. Mihi enim tanquam mundus quidam incorporeus animato corpori pulchrè dominaturus ſermo hic peractus fuiſſe vi-
E detur. P. Mihi quoque ô Socrates idem videri ſcito. SOC. Nónne ſi boni ipſius ac talis quidem veſtibulum ædium nos nuper ingreſſos eſſe dicamus, forſitan rectè quodam modo profitebimur? P. Mihi ſanè videtur. SOC. Quid igitur in huiuſmodi mixtione pretioſiſsimum, maximéque cur conſtitutio hæc omnibus gratiſſima ſit, nobis in cauſa eſſe videtur? Si enim id nouerimus, mox perpendemus voluptatíne an menti cognatum magis propiúſque in vniuerſo conſiſtat. PROT. Scitè. Id enim ad diſceptationem noſtram maximè conferet. SOC. Atqui nequaquam inuentu difficile eſt, quæ cauſa ſit, ob quam mix-
F tio quæque vel plurimi vel minimi facienda ſit.

& voluptatem: & poſtquam diu maturè conſideraueris, tibi ipſi reſponde, vtrum voluptas an mens veritati propinquior. P. Quid diuturna meditatione opus eſt? permultum vt arbitror intereſt. Voluptas enim maximè omnium temeraria. fertur enim de venereis voluptatibus, quæ ingentiſſimæ omnium æſtimantur, quòd peierantibus illis, dij prorſus ignoſcunt, quaſi pueri quidam voluptates ſint, nullius intelligentiæ compotes. Mens autem aut idem eſt quod veritas, aut omnium certè ſimillima atque veriſſima. SOC. An poſthac menſuram illam moderationémque conſiderandum reſtat, voluptáſne an ſapientia eius ſit capacior? P. Id quoque quod nunc infers, exploratu perfacile eſt. Reor equidem nihil voluptate, eiúſque exultatione immoderatius inueniri poſſe: nihil contrà, mente & ſcientia moderatius. SOCR. Præclarè. verumtamen tertium quoque reſponde. Ménſne pulchritudinis magis eſt particeps, an ipſa voluptas? quidve pulchrius? an mens voluptate, an contrà? PR. Mentem quidem & ſapientiam ô Socrates nemo vnquam aut reuera aut falſò deformem vel vidit, vel aliquo pacto cogitauit, aut fuiſſe vnquam, aut eſſe, aut deinde futuram. SOCR. Rectè. P. Si quem verò voluptatibus præſertim maximis fruẽtem aduertimus, vel quòd ridiculæ, vel quòd obſcœnæ ſint, ipſi quidem erubeſcimus, atque celamus, noctis tenebris talia committentes, quaſi ſint diurni luminis indigna conſpectu. SOC. Cunctis igitur ô Protarche, & per nuncios & voce præſenti declarato, quòd voluptatis poſſeſsio neque primum eſt, neque ſecundum bonum. Sed primum circa menſuram & moderatum, & opportunum & quæcunque talia ſempiternam

Ναὶ πρῶτον δέ γε ἀληθείας λαβοῦ, ὦ Πρώταρχε· καὶ λαβόμενος, βλέψας εἰς τρία, νοῦν καὶ ἀλήθειαν καὶ ἡδονὴν, πολὺν ἐπισχὼν χρόνον, ἀπόκριναι σαυτῷ, πότερον ἡδονὴ ξυγγενέστερον, ἢ νοῦς, ἀληθείᾳ. Π. Τί δὲ χρόνου δεῖ; πολὺ γὰρ (οἶμαι) διαφέρετον. ἡδονὴ μὲν γὰρ ἁπάντων
D ἀλαζονέστατον, ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια (αἳ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι) καὶ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν, ὡς καθάπερ παίδων, τῶν ἡδονῶν νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλίγιστον κεκτημένων· νοῦς δὲ ἤτοι ταὐτὸν καὶ ἀλήθεια, ἐστὶν, ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀληθέστατον. Σ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριότητα ὡς αὕτως σκέψαι, πότερον ἡδονὴ φρονήσεως, ἢ φρόνησις ἡδονῆς πλείω κέκτηται; Π. Εὔσκεπτόν γε καὶ ταύτην σκέψιν προβέβληκας. οἶμαι γὰρ, ἡδονῆς μὲν καὶ περιχαρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς ἀμετρώτερον εὑρεῖν ἄν
E τινα· νοῦ δὲ καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐμμετρώτερον οὐδ᾽ ἂν ἕν ποτε. ΣΩ. Καλῶς εἴρηκας. ὅμως δ᾽ ἔτι λέγε τὸ τρίτον· νοῦς ἡμῖν κάλλους μετείληφε πλεῖον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς, ἢ τοὐναντίον; Π. Ἀλλ᾽ οὖν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ὦ Σώκρατες, οὐδεὶς πώποτε οὔθ᾽ ὕπαρ οὔτ᾽ ὄναρ αἰσχρὸν οὔτε εἶδεν οὔτε ἐπενόησεν οὐδαμῇ οὐδαμῶς, οὔτε γιγνόμενον, οὔτε ὄντα, οὔτε ἐσόμενον; ΣΩ. Ὀρθῶς. Π. Ἡδονάς δέ γέ που, καὶ ταῦτα σχεδὸν τὰς μεγίστας, ὅταν ἴδωμεν ἡδόμενον ὁντινοῦν, ἢ τὸ γελοῖον ἐπ᾽ αὐταῖς ἢ τὸ πάντων αἴσχιστον ἑπόμενον ὁρῶντες, αὐτοί τε αἰσχυνόμεθα, καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὅτι μάλιστα, νυ-
F κτὶ πάντα τὰ τοιαῦτα διδόντες· ὡς φῶς οὐ δέον ὁρᾶν αὐτά. Σ. Πάντῃ δὴ φήσεις, ὦ Πρώταρχε, ὑπό τε ἀγγέλων πέμπων καὶ παροῦσι φράζων, ὡς ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἔστι πρῶτον οὐδ᾽ αὖ δεύτερον, ἀλλὰ πρῶτον μέν πῃ περὶ μέτρον καὶ τὸ μέτριον καὶ καίριον, καὶ πάντα ὁπόσα

Σ. Τί δή, τὸ τέλειον τῷ σωτῆρι τὸν αὐτὸν διαμαρτυράμενοι λόγον ἐπεξέλθωμεν. Π. Ποῖον δή; Σ. Φίληβος τἀγαθὸν ἐτίθετο ἡμῖν ἡδονὴν εἶναι πᾶσαν καὶ παντελῆ. Π. Τὸ τρίτον, ὦ Σώκρατες, ὡς ἔοικας, ἔλεγες ἄρτι τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐπαναλαβεῖν δεῖν λόγον. Σ. Ναί, τὸ δέ γε μετὰ τοῦτο ἀκούωμεν. ἐγὼ γὰρ δὴ κατιδὼν ἅπερ νυνὶ διελήλυθα, καὶ δυσχεράνας τὸν Φιλήβου λόγον οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλάκις μυρίων, εἶπον ὡς ἡδονῆς γε νοῦς εἴη μακρῷ βέλτιόν τε καὶ ἄμεινον τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ. Π. Ἦν ταῦτα. Σ. Ὑποπτεύων δέ γε καὶ ἄλλα εἶναι πολλά, εἶπον, ὡς εἰ φανείη τι τούτοιν ἀμφοῖν βέλτιον, ὑπὲρ τῶν δευτερείων νῷ πρὸς ἡδονὴν ξυνδιαμαχοίμην, ἡδονὴ δὲ καὶ δευτερείων στερήσοιτο. Π. Εἶπες γὰρ οὖν. Σ. Καὶ μετὰ ταῦτά γε πάντων ἱκανώτατα τούτοιν οὐδέτερον ἱκανὸν ἐφάνη. Π. Ἀληθέστατα. Σ. Οὐκοῦν παντάπασιν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ νοῦς ἀπήλλακτο καὶ ἡδονή, μή τοι τἀγαθόν γε αὐτὸ μηδ᾽ ἕτερον αὐτοῖν εἶναι, στερομένοιν αὐταρκείας, καὶ τῆς τοῦ ἱκανοῦ καὶ τελέου δυνάμεως. Π. Ὀρθότατα. Σ. Φανέντος δέ γε ἄλλου τρίτου κρείττονος τούτοιν ἑκατέρου, μυρίῳ γ᾽ αὖ νοῦς ἡδονῆς οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον πέφανται νῦν τῇ τοῦ νικῶντος ἰδέᾳ. Π. Πῶς γὰρ οὔ; Σ. Οὐκοῦν πέμπτον, κατὰ τὴν κρίσιν ἣν νῦν ὁ λόγος ἀπεφήνατο, γίγνοιτ᾽ ἂν ἡ τῆς ἡδονῆς δύναμις. Π. Ἔοικε. Σ. Πρῶτον δέ γε οὐδ᾽ ἂν οἱ πάντες βόες τε καὶ ἵπποι καὶ τἆλλα ξύμπαντα θηρία φῶσι τῷ τὸ χαίρειν διώκειν· οἷς πιστεύοντες, ὥσπερ μάντεις ὄρνισιν, οἱ πολλοί, κρίνουσι τὰς ἡδονὰς εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν εὖ κρατίστας εἶναι· καὶ τοὺς θηρίων ἔρωτας οἴονται κυρίους εἶναι μάρτυρας μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἐν Μούσῃ φιλοσόφῳ μεμαντευμένων ἑκάστοτε λόγων. Π. Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες, εἰρῆσθαί σοι νῦν ἤδη φαμὲν ἅπαντες. Σ. Οὐκοῦν καὶ ἀφίετέ με. Π. Σμικρὸν ἔτι λοιπόν, ὦ Σώκρατες. οὐ γὰρ δήπου σύ γε ἀπερεῖς πρότερος ἡμῶν· ὑπομνήσω δέ σε τὰ λειπόμενα.

C bonum fit. PROT. Tertio ô Socrates quemadmodum videtur, dicebas paulò antè repetendam orationem eſſe. SOC. Hoc ipſum. quod autem ſequitur, audiamus. Equidem quod modò dixi, orationem Philebi aliorúmque innumerabilium conſiderans grauitérque ferens, mentem longè meliorem potiorémque hominum vitæ quam voluptatem contendi eſſe. PROT. Dicta hæc ſunt. SOC. Suſpicatus tamen eſſe & alia multa intuli, quòd ſi apparuerit aliquid ambobus hiſce prſtantius, pro mente ipſa aduerſus voluptatem de ſecunda ſorte pugnarem, volptaſque ſecundis etiam honoribus ſpoliaretur. PROT.
D Hæc quoque dixiſti. SOC. Præterea cùm dixiſſem bonum ipſum eſſe omnium ſufficientiſſimum, neutrum ex iis tamen ſufficiens eſſe conſtitit. PROT. Vera narras. SOC. Et cùm in ea oratione nec mens nec voluptas ſibijpſi ſufficientem perfectámque vim habere viderentur, neutram eſſe bonum ipſum apparuit. PROT. Recte admodum. SOC. Quinetiam cùm tertium quiddam vtraque melius eſſe conſtaret, mẽs vtique longo quodam interuallo propinquior potiori ſuperantique ideæ quàm voluptas eluxit. PROT. Quidni? SOCR. Ergo nónne
E quintum gradum ex ea ſententia quam præſens iudicium protulit, voluptatis potentia ſortiretur? PROT. Vide. SOCR. Primum tamen voluptati locum omnes boues darent, & equi, & feræ denique omnes: quibus plurimi fidem, haud ſecus quàm augures auibus, habentes, voluptates ad bene viuendum potiſſimas omnium arbitrantur: ferarúmque amores, locupletiores teſtes aſſerunt, quàm tot reſponſa philoſophorum. PR. Veriſſima, ô Socrates, te narraſſe cuncti fatemur. SOCR. Nónne ergo me iam dimittitis? PROTARC. Exiguum adhuc quiddam reſtat, ô
F Socrates: neque enim prior tu quidem diſcedes: ego verò quæ reſtant, in memoriam tibi reducam.

[illegible]. Sex inſuper iſtis duæ ſubijciuntur, mouendi & nutriendi vigor: ſed hæ cum ſuperioribus, aut nihil, aut vix, & parum admodum in virtute communicant. Affectio mentis quæ contemplationem perficit, ſapientia eſt: quæ rationis indaginem, ſcientia atque prudentia. Scientia quidem indagationem eorum quæ natura facit, prudentia conſultationem in ijs quæ nos agimus. Quæ phantaſiæ diſcurſum opinio recta, quam ſagacitatem quidam vocant. Iuſtitia voluntatem & liberalitas. Iraſcibilem fortitudo eiuſque pediſſequæ. Concupiſcibilem continentia ſimul & temperantia. His omnibus id eſt commune, vt qualibet earum ſit affectio actum potentiæ naturalis perficiens, dum decorum reddit, & vtilem ad finem vltimum conſequendum. Variæ verò virtutes diuerſo modo habentur. Sapientia quidem natura: eſt enim æterna rationum omnium in mente complexio perpetuúſque veritatis intuitus. Scientia per doctrinam philoſophiæ quæ reminiſcentiam præſtat, acquiritur, dum ratio quæ pennas olim abiecit, ad mentem conuerſa reminiſcendo iterum alas recuperat. Prudentia doctrina ſimul & longo vſu rerum aduenit. Recta opinio exemplis, autoritate, inductione, ſorite. Iuſtitia fortitudóque & temperantia, cæteraque morales virtutes prudentiæ rectæque opinionis legibus & exercitatione legitima perficiuntur. Vnde duo hæc moralium virtutum principia Plato poſuit, prudentiam & rectam opinionem. Quamobrem prudentia ſæpenumerò totius moralis virtutis apud Platonem nomen vſurpat. Eſt & virtus quædam ad rectam opinionem attinens, qua legitimi principes ac ciues, in agendo honeſti, contemplationis tamen expertes bonum publicum curant, quam ciuilem peritiam nominant. Eámque Plato facultatem, & in Theage, & in præſenti Menone, haud aliter, quàm ſorte diuina, dari ciuilibus hominibus diſputat. Hac igitur ſummula quis mentem Platonis in Menone colliget, & huiuſmodi præmiſſa diſtinctione contradictione renuet, obiectionéſque vitabit. Diſputationem verò illam de reminiſcentia Geometricíſque figuris in argumento tractare idcirco non placuit, quoniam non vt principalis, ſed vt acceſſoria eſt inſerta. Argumentum autem ſummam rei capútque requirit. Singula quippe diſcutere non argumenti, ſed commentarij potius eſt officium.

παρέχων αὑτὸν ἐρωτᾶν τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ ὅ,τι ἄν τις βούληται, καὶ οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρινόμενος. ἐνθάδε δὲ, ὦ φίλε Μένων, τὸ ἐναντίον περιέστηκεν· ὥσπερ αὐχμός τις τῆς σοφίας γέγονε, καὶ κινδυνεύει ἐκ τῶνδε τῶν τόπων παρ' ὑμᾶς οἴχεσθαι ἡ σοφία. εἰ γοῦν τινα ἐθέλεις οὕτως ἐρέσθαι τῶν ἐνθάδε, οὐδεὶς ὅστις οὐ γελάσεται, καὶ ἐρεῖ, Ὦ ξένε, κινδυνεύω σοι δοκεῖν μακάριός τις εἶναι· ἀρετὴν γοῦν, εἴτε διδακτὸν, εἴθ' ὅτῳ τρόπῳ παραγίνεται εἰδέναι. ἐγὼ δὲ τοσοῦτον δέω, εἴτε διδακτὸν, εἴτε μὴ διδακτὸν, εἰδέναι, ὡς οὐδὲ αὐτὸ ὅ,τι ποτ' ἐστὶ τὸ παράπαν ἀρετὴ, τυγχάνω εἰδώς. ἐγὼ οὖν καὶ αὐτὸς, ὦ Μένων, οὕτως ἔχω· συμπένομαι τοῖς πολίταις τούτου τοῦ πράγματος, καὶ ἐμαυτὸν καταμέμφομαι, ὡς οὐκ εἰδὼς περὶ ἀρετῆς τὸ παράπαν· ὃ δὲ μὴ οἶδα τί ἐστι, πῶς ἂν ὁποῖόν γέ τι εἰδείην; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε εἶναι, ὅστις Μένωνα μὴ γιγνώσκει τὸ παράπαν ὅστις ἐστὶ, τοῦτον εἰδέναι, εἴτε καλὸς, εἴτε πλούσιος, εἴτε καὶ γενναῖός ἐστιν; εἴτε καὶ τἀναντία τούτων δοκεῖ σοι οἷόν τ' εἶναι; ΜΕΝ. Οὐκ ἔμοιγε. ἀλλὰ σὺ, ὦ Σώκρατες, ἀληθῶς οὐδ' ὅ,τι ἀρετή ἐστιν οἶσθα; ἀλλὰ ταῦτα περὶ σοῦ καὶ οἴκαδε ἀπαγγέλλωμεν; ΣΩΚ. Μὴ μόνον γε, ὦ ἑταῖρε· ἀλλὰ καὶ ὅτι οὐδ' ἄλλῳ πω ἐνέτυχον εἰδότι, ὡς ἐμοὶ δοκῶ. ΜΕΝ. Τί δαί; Γοργίᾳ οὐκ ἐνέτυχες ὅτε ἐνθάδε ἦν; ΣΩ. Ἔγωγε. ΜΕΝ. Εἶτα οὐκ ἐδόκει σοι εἰδέναι; Σ. Οὐ πάνυ εἰμὶ μνήμων, ὦ Μένων· ὥστε οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι πῶς μοι τότε ἔδοξεν. ἀλλ' ἴσως ἐκεῖνός τε οἶδε, καὶ σὺ ἃ ἐκεῖνος ἔλεγεν. ἀνάμνησον οὖν με πῶς ἔλεγεν· εἰ δὲ μὴ βούλει, αὐτὸς εἰπέ. δοκεῖ γὰρ δήπου σοὶ ἅπερ ἐκείνῳ. Μ. Ἔμοιγε. Σ. Ἐκεῖνον μὲν τοίνυν ἐῶμεν, ἐπειδὴ καὶ ἄπεστι· σὺ δὲ αὐτὸς, ὦ πρὸς θεῶν, Μένων, τί φῂς ἀρετὴν εἶναι; εἰπὸν, καὶ μὴ φθονήσῃς, ἵνα εὐτυχέστατον ψεῦσμα ἐψευσμένος ὦ, ἂν φανῇς σὺ μὲν εἰδὼς καὶ Γοργίας, ἐγὼ δὲ εἰρηκὼς μηδενὶ πώποτε εἰδότι ἐντετυχηκέναι. ΜΕΝ. Ἀλλ' οὐ χαλεπὸν, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν. πρῶτον μὲν, εἰ βούλει, ἀνδρὸς ἀρετὴν, ῥᾴδιον· ὅτι αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετὴ, ἱκανὸν εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν, καὶ πράττοντα, τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐ-

C atis, quemadmodum ſcientes decet. quippe & ipſe concedebat Græcorum cuique rogare quicquid quiſque vellet, ac nemini non reſpondebat. Nobis verò, ô amice Meno, contrarium contigit: ſiquidem ſapientia noſtra quodammodo iam exaruit, atque ex iis locis ad vos diuertiſſe videtur. Itaque ſi quem noſtrorum hominum hoc pacto percontaris, nemo erit qui non rideat ac dicat. O hoſpes fortè tibi beatus quidam videor, ac noſſe verum doctrina, an alia quadam ratione virtus hominibus comparetur. Ego verò vſque adeo ab hac cognitione abſum, vt planè nec quid ipſa ſit virtus intelligam. Atqui ipſe quoque, ô Meno,

D ſic affectus ſum: in eadem quippe paupertate animi, qua & conciues mei, verſor, ac meipſum ſæpe accuſo, vt pote quid ſit virtus penitus ignorans. Cùm verò quid ſit neſciã, quonam pacto qualis ſit norim? Num tibi fieri poſſe videtur, vt qui nullo modo quis Meno ſit, norit, vtrũ bonus, diues, generoſus, an cõtrà ſit, norit? M. Mihi quidẽ nequaquã. At verò ipſe reuera, ô Socrates, quid ſit virtus ignoras? Iſta de te domi renunciabimus? SOC. Non id quæſo ſolùm Meno domi dices, verumetiam quod nullum vnquam, vt mihi quidem videtur, iſthuc ſcientem nactus ſim. ME. Nunquamne

E igitur Gorgiam cùm hìc commoraretur conueniſti? SOC. Equidem. ME. An hæc ignorare tibi viſus eſt? SOC. Haud ſatis, ô Meno, memini, ideoque quid tum mihi viſum fuerit in præſentia referre nequeo. Sed fortè & ille nouit, & tu quid ille docuerit, tenes: refert mihi eorum quę dicebat memoriam. aut ſi minus id placet, tute ipſe declara. Nam tibi forſitan cum illo conuenit. ME. Conuenit equidem. SOC. Eum igitur, cùm abſit, omittamus: ipſe verò, ô Meno dic per deos obſecro, quid eſſe virtutem exiſtimes: dic inquam, nec inuideas, vt fortunati cuiuſdam mendacij redarguar: ſiquidem tu & Gorgias id noſſe videa-

F mini, ego verò nemini vnquam hoc ſcienti occurriſſe dicam. ME. At, ô Socrates, nequaquam difficile eſt id dicere: & primò quẽ ſi lubet, quæ viri ſit virtus. Hæc planè eſt, ad ciuilium rerum adminiſtrationem ſufficientem eſſe, iiſque tractandis amicos iuuare, inimicos lædere.

Eadem itaque ratione virtutes quanquam multæ atque variæ ſunt, vnam tamen ſpeciem quandam in omnibus eandem habent qua virtutes exiſtunt in quam reſpicere decet eum qui reſponſurus ſit interroganti cuiquam quid virtus ſit. Tenes quid dicam. MEN. Intelligere videor, nondum tamen, vt vellem, quòd quæris planè comprehendo. SO. Verum verò circa virtutem id ſolum, ô Meno, tibi videtur, aliã quidem viri eſſe, aliã mulieris, & aliã reliquorum, an etiam circa ſanitatem magnitudinémque, & robur eodem modo, vt alia quidem viri ſanitas ſit, mulieris alia? an potius eadem vbique ſanitatis ſpecies eſt, ſi quidem ſanitas ſit, ſeu viro, ſiue mulieri, ſiue alteri cuicunque adſit? ME. Eadem mihi ſanitas & viri ſimul & mulieris eſſe videtur. SOC. Nonne igitur ſi quidem robuſta ſit fœmina, eadem ſpecie roboris robuſta erit? Cùm enim eadem dico, nihil differt, quà robur, vt robur ſit, ſeu viro, ſeu mulieri inſit, num tibi differre quicquam videtur? ME. Minimè. S. Ergo & virtus, vt virtus ſit, intereſtne aliquid, iuuenem, an ſenem, an virum, an fœminam ornet? ME. Mihi quidem, ô Socrates, hoc cæterorum ſimile nequaquam eſſe videtur. SOC. Nonne viri virtutem eſſe dixiſti, Rectè Rempublicam gubernare, mulieris verò domum? MEN. Dixi equidem. SOCRA. An poteſt quiſquam ciuitatem, vel domum, aut aliquid aliud rectè diſponere niſi temperatè ac iuſtè diſponat? ME. Non certè. SOC. Nonne ſi temperatè iuſtéque inſtituunt, temperantia iuſtitiáque inſtituent? ME. Neceſſe eſt. SOC. Vtriſque igitur tam vir, quàm mulier indiget, ſi boni futuri ſint, temperantia ſcilicet atque iuſtitia. MENO. Apparet. SOCRAT. Quid verò puer ac ſenex quatenus intemperati & iniuſti ſunt, num boni fient? MENO. Nequaquam. SOCRAT. At dum temperati & iuſti. MENO. Ita. SOC. Vniuerſi igitur homines eadem ratione boni

των ᾧ οὐδὲν διαφέρουσιν, ἀλλὰ ταὐτόν εἰσιν ἅπασαι, τί τοῦτο φῂς εἶναι; εἶχες δήπου ἄν τί μοι εἰπεῖν; Μ. Ἔγωγε. ΣΩΚΡ. Οὕτω δὴ καὶ περὶ τῶν ἀρετῶν, κἂν εἰ πολλαὶ καὶ παντοδαπαί εἰσιν, ἕν γέ τι εἶδος ταὐτὸν ἅπασαι ἔχουσι δι' ὃ εἰσὶν ἀρεταί. εἰς ὃ καλῶς που ἔχει ἀποβλέψαντα τὸν ἀποκρινόμενον τῷ ἐρωτήσαντι, ἐκεῖνο δηλῶσαι ὃ τυγχάνει οὖσα ἀρετή. ἢ οὐ μανθάνεις ὅ, τι λέγω; Μ. Δοκῶ γέ μοι μανθάνειν, οὐ μέντοι ὡς βούλομαί γέ πω κατέχω τὸ ἐρω-

D τώμενον. Σ. Πότερον δὲ περὶ ἀρετῆς μόνον σοὶ οὕτω δοκεῖ, ὦ Μένων, ἄλλη μὲν ἀνδρὸς εἶναι, ἄλλη δὲ γυναικός, καὶ τῶν ἄλλων; ἢ καὶ περὶ ὑγιείας, καὶ περὶ μεγέθους, καὶ περὶ ἰσχύος ὡσαύτως; ἄλλη μὲν ἀνδρὸς δοκεῖ σοι εἶναι ὑγίεια, ἄλλη δὲ, γυναικός; ἢ ταὐτὸν πανταχοῦ εἶδός ἐστιν, ἐάνπερ ὑγίεια ᾖ, ἐάν τε ἐν ἀνδρί, ἐάν τε ἐν ἄλλῳ ὁτῳοῦν ᾖ; Μ. Ἡ αὐτή μοι δοκεῖ ὑγίειά γε εἶναι καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Σ. Οὐκοῦν καὶ μέγεθος καὶ ἰσχύς; ἐάνπερ ἰσχυρὰ γυνὴ ᾖ, τῷ αὐτῷ εἴδει καὶ τῇ αὐτῇ ἰσχύϊ ἰσχυρὰ ἔσται; τὸ γὰρ τῇ αὐτῇ, τοῦτο λέγω, οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ ἰσχὺς εἶναι ἡ ἰσχύς, ἐάν τε ἐν ἀνδρὶ ᾖ, ἐάν τε ἐν γυναικί. ἢ

E δοκεῖ τι σοὶ διαφέρειν; Μ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἡ δὲ ἀρετὴ πρὸς τὸ ἀρετὴ εἶναι διοίσει τι, ἐάν τε ἐν παιδὶ ᾖ, ἐάν τε ἐν πρεσβύτῃ, ἐάν τε ἐν γυναικί, ἐάν τε ἐν ἀνδρί; Μ. Ἔμοιγέ πως δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, τοῦτο οὐκέτι ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις τούτοις. ΣΩΚ. Τί δέ; οὐκ ἀνδρὸς μὲν ἀρετὴν ἔλεγες, πόλιν εὖ διοικεῖν, γυναικὸς δέ, οἰκίαν; Μ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οἷόν τε εὖ διοικεῖν ἢ πόλιν, ἢ οἰκίαν, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν, μὴ σωφρόνως καὶ δικαίως διοικοῦντα; ΜΕΝ. Οὐ δῆτα. Σ. Οὐκοῦν ἄνπερ δικαίως καὶ σωφρόνως διοικῶσι, δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ διοικήσουσιν; Μ. Ἀνάγκη. ΣΩΚ.

F Τῶν αὐτῶν ἄρα ἀμφότεροι δέονται, εἴπερ μέλλουσιν ἀγαθοὶ εἶναι, καὶ ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνήρ, δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης. Μ. Φαίνονται. ΣΩΚΡ. Τί δέ; παῖς καὶ πρεσβύτης, μῶν ἀκόλαστοι ὄντες καὶ ἄδικοι, ἀγαθοὶ ἄν ποτε γένοιντο; Μ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚ. Ἀλλὰ σώφρονες καὶ δίκαιοι; Μ. Ναί. ΣΩ. Πάντες ἄρ' ἄνθρωποι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀγαθοί

ἂν καὶ ἄλλα σχήματα, εἴ γε κελεύοις· καὶ σὺ δὴ ἐμοὶ εἰπὲ ἄλλας ἀρετάς. Μ. Ἡ ἀνδρεία τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ ἀρετὴ εἶναι, καὶ σωφροσύνη, καὶ σοφία, καὶ μεγαλοπρέπεια, καὶ ἄλλαι πάμπολλαι. Σ. Πάλιν, ὦ Μένων, ταὐτὸν πεπόνθαμεν. πολλὰς αὖ ηὑρήκαμεν ἀρετὰς, μίαν ζητοῦντες, ἄλλον τρόπον ἢ νῦν δή· τὴν δὲ μίαν, ἣ διὰ πάντων τούτων ἐστὶν, οὐ δυνάμεθα ἀνευρεῖν. Μ. Οὐ γὰρ δύναμαί πω, ὦ Σώκρατες, ὡς σὺ ζητεῖς, μίαν ἀρετὴν λαβεῖν κατὰ πάντων, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις. Σ. Εἰκότως γε. ἀλλ' ἐγὼ προθυμήσομαι, ἐὰν οἷός τ' ὦ, ἡμᾶς προσβιβάσαι. μανθάνεις γάρ που ὅτι οὑτωσὶ ἔχει περὶ παντός. εἴ τίς σε ἀνέροιτο τοῦτο ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τί ἐστι σχῆμα, ὦ Μένων; εἰ αὐτῷ εἶπες ὅτι στρογγυλότης, εἴ σοι εἶπεν ἅπερ ἐγὼ, πότερον σχῆμα ἡ στρογγυλότης ἐστὶν, ἢ σχῆμά τι, εἶπες δήπου ἂν ὅτι σχῆμά τι; Μ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Οὐκοῦν διὰ ταῦτα ὅτι καὶ ἄλλα ἐστὶ σχήματα; Μ. Ναί. Σ. Καὶ εἴ γε προσανηρώτα σε ὁποῖα, ἔλεγες ἄν; Μ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ αὖ εἰ περὶ χρώματος ὡσαύτως ἀνήρετο ὅ, τι ἐστὶ, καὶ εἰπόντος σου ὅτι τὸ λευκὸν, μετὰ ταῦτα ὑπέλαβεν ὁ ἐρωτῶν, πότερον τὸ λευκὸν χρῶμά ἐστιν, ἢ χρῶμά τι, εἶπες ἂν ὅτι χρῶμά τι, διότι καὶ ἄλλα τυγχάνει ὄντα; Μ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ εἴ γέ σε ἐκέλευε λέγειν ἄλλα χρώματα, ἔλεγες ἂν ἄλλα, ἃ οὐδὲν ἧττον τυγχάνει ὄντα χρώματα τοῦ λευκοῦ; ΜΕΝΩΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν ὥσπερ ἐγὼ, μετῄει τὸν λόγον, καὶ ἔλεγεν ὅτι ἀεὶ εἰς πολλὰ ἀφικνούμεθα· ἀλλὰ μή μοι οὕτως, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ταῦτα ἑνί τινι προσαγορεύεις ὀνόματι, καὶ φῂς οὐδὲν αὐτῶν ὅ, τι οὐ σχῆμα εἶναι, καὶ ταῦτα, ἐναντία ὄντα ἀλλήλοις, ὅ, τι ἐστὶ τοῦτο ὃ οὐδὲν ἧττον κατέχει τὸ στρογγύλον ἢ τὸ εὐθὺ, ὃ δὴ ὀνομάζεις σχῆμα, καὶ οὐδὲν μᾶλλον φῂς τὸ στρογγύλον σχῆμα εἶναι, ἢ τὸ εὐθύ· ἢ οὐχ οὕτω λέγεις; ΜΕΝ. Ἔγωγε. Σ. Ἆρ' οὖν, ὅταν οὕτω λέγῃς, τότε οὐδὲν μᾶλλον φῂς τὸ στρογγύλον εἶναι στρογγύλον, ἢ εὐθύ; οὐδὲ τὸ εὐθὺ, εὐθὺ, ἢ στρογγύλον; Μ. Οὐ δήπου, ὦ Σώκρατες. Σ. Ἀλλὰ μὴν σχῆμά γε οὐδὲν μᾶλλον φῂς εἶναι τὸ στρογγύλον τοῦ εὐθέος, οὐδὲ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου.

que virtutes eſſe dico. SOC. At quas dicis ali-
C as, explica obſecro. Equidem ſi me de aliis figuris interrogaſſes, vtique reſpondiſſem: itaque tu quæ ſint aliæ virtutes, oſtende. ME. Fortitudo igitur mihi videtur eſſe virtus, temperantia, ſapientia, magnificentia, cæteræq; permultæ. S. In idem recidimus. Multas rurſum virtutes, dum quærimus vnam, inuenimus, ſed alio pacto: vnam verò quæ per omnes diffunditur, reperire nequimus. ME. Nondum queo, ô Socrates, quod quæris, vnam in omnibus virtutem quemadmodum in cæteris aſſequi. S. Non ab re quidem: at ego ſi modò potuero perducere nos conabor.
D Videſne ſic in cunctis contingere, ſi quis à te petat idem quod modò dicebam, quid figura ſit, ac tu quòd ſit rotunditas reſponderes: & ille tibi quæ & ego inferret, vtrum rotunditas ſit figura, an figura quædam, an non illi diceres figuram quandam eſſe? ME. Prorſus. SOC. Nonne ob id quod aliæ quoque figuræ ſunt? MEN. Ita. SOC. Quòd ſi quales illæ ſint quærat, eueſtigio reſpondebis? ME. Equidem. S. Quinetiam ſi de colore ſimiliter quid ſit quærat, & tu quod albedo ſit dicas, ac ille ſic deinde roget, vtrú albedo color ſit, an color quidam, inferreſne, colorem quendam ob hoc eſſe, quòd alij quoque colores reperiantur? ME.
E Maximè. SOC. Si iterum colores cæteros referre iuſſerit, narrabis vtique & alios multos, qui nihilominus quàm albedo colores ſint? ME. Narrabo. S. Quid ſi ille ſic, vt ego nunc, ſermone progrediatur, dicátque quod in multa ſemper recidamus quod ille fieri nequaquam permittat: cumque hæc multa vno nomine nuncupes, dicaſque omnia figuram eſſe, inter ſe contraria ſint licèt: hoc autē quod nō minus rotundū contineat, quàm rectū, quam quidē figuram nominas, & nihilo magis rotundū quàm rectum, figuram eſſe tu dicis, an ſic dicis? MENO. Sic planè. SOCR.
F Cùm ita dicas, inquam, nunquid rotundum magis rotundum, quàm rectum, aut rectum magis rectum, quàm rotundum eſſe dicis? ME. Non certè, ô Socrates. SOCRAT. Veruntamen aſſeris rotundum nihil magis figuram eſſe, quàm rectum, neque rectum magis quàm rotūdū.

…ſpondeam vtique me dixiſſe, quòd ſi minus rectè dixi, ad te nunc attinet reſpondere, ac mea dicta refutare. Sin autem quemadmodum nos ſumus, illi amici ſint, velintque tantùm diſputare, decet profectò mitiùs, & magis dialectico more reſpondere, eſt autem fortaſſe dialecticum magis, non modò verum proferre, ſed iis illud rationibus approbare, quas & ille qui rogat, planè ſe noſſe fateatur. Hoc itaque more nunc tecum diſſerendo vti conabor. Dic ergo, num finem appellas terminum quendam atque extremum? Hæc enim omnia velut idem profero, fortè verò Prodicus iis tanquam differentibus vteretur. Tu autem num dicis terminari aliquid atque finiri? nihil quippe diuerſum iis verbis intelligo. MENO. Dico ſanè, & quòd ais, intelligere arbitror. SO. Et planum aliquid vocas, & ſolidum aliud, cuiuſmodi quę in Geometria tractantur? MENO. Voco equidem, SOCRAT. Iam igitur quid figuram eſſe dicam, ex iis percipies: in omni quippe figura id aſſero, figuram eſſe id in quod ſolidum definit. Atque vt ſummatim dicam, figuram appello ſolidi terminum. MENO. Colorem verò quid vocas, ô Socrates? SOC. Haud æquum facis, ô Meno, homini iam ſeni onus imponis reſpondédi tibi: ipſe autem memor quid Gorgias virtutem eſſe dixerit, definire minimè vis. ME. At poſtquam tu mihi hoc declaraueris, ô Socrates, tibi illud referam. SOCRAT. Etiam abſconditus hic aliquis, & loquentem tantummodo te audiens, intelligat, pulchrum eſſe te & amatoribus non carentem. MENO. Quid ita? SOCRAT. Quòd nihil quàm continuo in ſermone imperitas, quod facere delicati iſti & formæ fiducia adhuc tyrannidem exercentes ſolent. Simul ita de me ſtatuis forſitan, inferiorem elegantibus illis eſſe: gratificabor itaque tibi, & reſpondebo. MENO. Gratificare obſecro. SOCRAT. Viſne tibi ſecundùm Gorgiam reſpondeam: ſic maximè aſſentieris?

ἀποκρίνεσθαι; Σ. Τἀληθῆ ἔγωγε. καὶ εἰ μέν γε τῶν σοφῶν τις εἴη καὶ ἐριστικῶν τε καὶ ἀγωνιστικῶν, ὁ ἐρόμενος, εἴποιμ' ἂν αὐτῷ, ὅτι ἐμοὶ μὲν εἴρηται· εἰ δὲ μὴ ὀρθῶς λέγω, σὸν ἔργον λαμβάνειν λόγον καὶ ἐλέγχειν. εἰ δὲ, ὥσπερ ἐγώ τε καὶ σὺ νυνὶ φίλοι ὄντες, βούλοιντο ἀλλήλοις διαλέγεσθαι, δεῖ δὴ πρᾳότερόν πως καὶ διαλεκτικώτερον ἀποκρίνεσθαι. ἔστι δὲ ἴσως τὸ διαλεκτικώτερον, μὴ μόνον τἀληθῆ ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνων ὧν ἂν προσομολογῇ

D εἰδέναι ὁ ἐρωτώμενος. πειράσομαι δὴ καὶ ἐγώ σοι οὕτως εἰπεῖν. λέγε γάρ μοι τελευτὴν καλεῖς τι, τοιόνδε λέγω οἷον πέρας καὶ ἔσχατον; πάντα ταῦτα, ταὐτόν τι λέγω. ἴσως δ' ἂν ἡμῖν Πρόδικος διαφέροιτο. ἀλλὰ σύ γε που καλεῖς πεπεράνθαι τι καὶ τετελευτηκέναι, τὸ τοιοῦτον βούλομαι λέγειν, οὐδὲν ποικίλον. Μ. Ἀλλὰ καλῶ καὶ οἶμαι μανθάνειν ὃ λέγεις. ΣΩ. Τὸ δ' ἐπίπεδον καλεῖς τι, καὶ ἕτερον αὖ, στερεὸν, οἷον ταῦτα τὰ ἐν γεωμετρίαις; Μ. Ἔγωγε καλῶ. ΣΩΚ. Ἤδη τοίνυν ἂν μανθάνοις μου ἐκ τούτων σχῆμα ὃ λέγω. κατὰ γὰρ παντὸς

E σχήματος τοῦτο λέγω, εἰς ὃ τὸ στερεὸν περαίνει, τοῦτ' εἶναι σχῆμα· ὅπερ ἂν συλλαβὼν εἴποιμι στερεοῦ πέρας σχῆμα εἶναι. τὸ δὲ χρῶμα τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩΚΡ. Ὑβριστής γ' εἶ, ὦ Μένων. ἀνδρὶ πρεσβύτῃ πράγματα προστάττεις ἀποκρίνεσθαι· αὐτὸς δὲ οὐκ ἐθέλεις ἀναμνησθεὶς εἰπεῖν ὅ,τι ποτὲ λέγει Γοργίας ἀρετὴν εἶναι. Μ. Ἀλλ' ἐπειδάν μοι σὺ τοῦτ' εἴπῃς, ὦ Σώκρατες, ἐρῶ σοι. ΣΩΚ. Κἂν κατακεκαλυμμένος τις γνοίη, ὦ Μένων, διαλεγομένου σου, ὅτι καλὸς εἶ, καὶ ἐρασταί σοι ἔτι εἰσί. Μ. Τί δή; ΣΩΚ. Ὅτι οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἐπιτάττεις ἐν τοῖς λόγοις, ὅ-

F περ ποιοῦσιν οἱ τρυφῶντες, ἅτε τυραννεύοντες, ἕως ἂν ἐν ὥρᾳ ὦσι. καὶ ἅμα ἐμοῦ ἴσως κατέγνωκας ὅτι εἰμὶ ἥττων τῶν καλῶν. χαριοῦμαι οὖν σοι καὶ ἀποκρινοῦμαι. ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν χάρισαι. ΣΩΚ. Βούλει οὖν σοι κατὰ Γοργίαν ἀποκρίνωμαι, ᾗ ἂν σὺ μάλιστα ἀκολουθήσαις;

οὐ μέτεστι τοῦ λόγου μέτεχε. ΠΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. C Φημὶ δὴ, γενέσεως μὲν ἕνεκα, φάρμακά τε καὶ πάντα ὄργανα, καὶ πᾶσαν ὕλην παρατίθεσθαι πᾶσιν, ἑκάστην δὲ γένεσιν, ἄλλην ἄλλης οὐσίας τινὸς ἑκάστης ἕνεκα γίγνεσθαι, ξύμπασαν δὲ γένεσιν, οὐσίας ἕνεκα γίγνεσθαι ξυμπάσης. Π. Σαφέστατα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡδονή γε, εἴπερ γένεσίς ἐστιν, ἕνεκά τινος οὐσίας ἐξ ἀνάγκης γίγνοιτ' ἄν. Π. Τί μήν; Σ. Τό γε μὴν οὗ ἕνεκα τὸ ἕνεκά του γιγνόμενον ἀεὶ γίγνοιτ' ἄν, ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μοίρᾳ ἐκεῖνό ἐστι· τὸ δὲ τινὸς ἕνεκα γιγνόμενον, εἰς ἄλλην, ὦ ἄριστε, μοῖραν θετέον. ΠΡ. Ἀναγκαιότατον. Σ. Ἆρ' οὖν ἡδονή γε εἴπερ γένεσίς ἐστιν, εἰς ἄλλην ἢ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μοῖραν αὐτὴν τι- D θέντες, ὀρθῶς θήσομεν; Π. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν (ὅπερ ἀρχόμενος εἶπον τούτου τοῦ λόγου) τῷ μηνύσαντι τῆς ἡδονῆς πέρι, τὸ γένεσιν μὲν, οὐσίαν δὲ μηδ' ἡντινοῦν αὐτῆς εἶναι, χάριν δεῖ ἔχειν. δῆλον γὰρ ὅτι οὗτος τῶν φασκόντων ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι καταγελᾷ. Π. Σφόδρα γε. Σ. Καὶ μὴν αὐτὸς οὗτος ἑκάστοτε καὶ τῶν ἐν ταῖς γενέσεσιν ἀποτελουμένων καταγελάσεται. ΠΡ. Πῶς δὴ καὶ ποίων λέγεις; ΣΩ. Τῶν ὅσοι ἐξιώμενοι ἢ πείνην ἢ δίψαν, ἤ τι τῶν τοιούτων ὅσα γένεσις ἐξιᾶται, χαίρουσι διὰ τὴν γένεσιν, ἅτε ἡδονῆς οὔσης αὐτῆς, καί φασι ζῆν οὐκ ἂν δέξα- E σθαι μὴ διψῶντές τε καὶ πεινῶντες, καὶ τἆλλα ἅ τις ἂν εἴποι πάντα τὰ ἑπόμενα τοῖς τοιούτοις παθήμασι μὴ πάσχοντες. ΠΡ. Ἐοίκασι γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ γίγνεσθαί γε τοὐναντίον ἅπαντες τὸ φθείρεσθαι φαῖμεν ἄν. ΠΡ. Ἀναγκαῖον. Σ. Τὴν δὴ φθορὰν καὶ γένεσιν αἱροῖτ' ἄν τις τοῦθ' αἱρούμενος, ἀλλ' οὐ τὸν τρίτον ἐκεῖνον βίον, τὸν ἐν ᾧ μήτε χαίρειν μήτε λυπεῖσθαι, φρονεῖν δ' ἦν δυνατὸν ὡς οἷόν τε καθαρώτατα. Π. Πολλή τις, ὡς ἔοικεν, ὦ Σώκρατες, ἀλογία ξυμβαίνει γίγνεσθαι, ἐάν τις τὴν ἡδονὴν ὡς ἀγαθὸν ἡμῖν τιθῆται. Σ. Πολλή· ἐπεὶ καὶ τῇδε ἔτι λέγωμεν. Π. Πῇ; Σ. Πῶς οὐκ F ἄλογόν ἐστι, μηδὲν ἀγαθὸν εἶναι μηδὲ καλὸν, μήτε ἐν σώμασι, μήτ' ἐν πολλοῖς ἄλλοις, πλὴν ἐν ψυχῇ, καὶ ἐνταῦθα ἡδονὴν μόνον, ἀνδρίαν δὲ ἢ σωφροσύνην ἢ νοῦν ἤ τι τῶν ἄλλων ὅσα ἀγαθὰ εἴληχε ψυχὴ, μηδὲν τοιοῦτον εἶναι;

crates, tibi ipſi reſpondes? SOC. Nihil prohibet. Attamen tu quoque ſimul loquere. PROT. Imò. SOC. Generationis gratia inquam, pharmaca & organa omnia, omnemque materiam omnibus adhiberi, ſingulas autem generationes ſingularum eſſentiarum, vniuerſam denique vniuerſæ eſſentiæ gratia. PROT. Perſpicuè admodum. SOC. Nonne & voluptas, ſi quidem generatio eſt, alicuius eſſentiæ gratia neceſſariò fieri? PROT. Quidni? SOC. Quod tale eſt, vt eius gratia fiat, quod ſemper alterius gratia fit, in boni ſorte locatur: quod verò alterius gratia, in aliam ſortem, ô vir optime, reducendum videtur. PROT. Neceſſarium id omnino. SOC. Quamobrem ſi voluptas generatio eſt, ad aliā quàm boni ſortem meritò referemus. PROT. Meritò certè. SOC. Nónne vt in principio diſputationis huius prædixi, dicenti voluptatis quidem generationem, eſſentiam verò nullam exiſtere, habenda gratia eſt? Conſtat enim eos qui voluptatem bonum prædicant ab hoc derideri. PROT. Magnopere. SOC. Quinetiam hic idem eos qui generationi impenſius ſtudent, ridebit. PROT. Quo pacto & quales ais? SOC. Eos qui dum famem ſitimque reſtinguunt, vel aliquid aliud ex iis quę generatio curat ac ſedat, generatione lętantur, quaſi ipſa ſit, aiúntque vitam ſe nihil moraturos, niſi ſitiant & eſuriant, atque aliis quæ hæc ſequuntur, afficiantur. PROT. Videntur ſanè. SOC. Eius autem quod fieri eſt contrarium, deſtrui ipſum cuncti fatemur. PROT. Neceſſariò. SOC. Corruptionem generationémque eligit quiſquis hæc expetit: non autem tertiam illam vitam, quā & lætitia & triſtitia vacuam, intelligentiæ verò quoad fieri poteſt, puriſſimè compotem propoſuimus. PROT. A ratione procul, ô Socrates, erit quicunque voluptatem nobis bonum aſſeuerabit. SOC. Procul admodum, quandoquidem & hæc præterea ratione oſtendere licet. PROT. Qua? SOCRA. Cur enim non abſurdum ſit, cùm nihil bonum decorúmue ſit, ſiue in corporibus, ſiue in aliis vllis prętérquā inanima, in ea tamē ſolummodo voluptatem bonum vocare? fortitudinē verò, tēperantiam, intelligentiam, ac reliqua quæcúque bona ſortitus eſt animus, minimè?

... neceſſaria prorſus dicis. SOC. An non muſica iis plena eſt? primo concentum contemperat non menſura, ſed diligentiæ potius conjectura, tum vniuerſa eius pulſandi facultas menſuram chordæ cuiuſque conjectura motæ perquirit. Itaque vt obſcuritatem plurimam mixtam habet, ita ſtabilitatem minimam. P. Veriſſimè. SOC. Quinetiã medicinã, agriculturã, gubernatoriã, militarẽ ſimiliter inſtitutas eſſe reperiemus. P. Quã maximè. S. Architecturam vero menſuræ, & inſtrumẽta iam plurima quibus vtitur illa crebrò, vt perſpicacẽ maximè, ita ſupra cæteras artificioſam maximè reddũt. P. Quonã pacto? S. In ipſa profectò nauium & domorum conſtructione, multiſq; aliis id genus materiæ elaborandi quodammodo pertinentibus vtitur amuſſi regulaque, t rno, circino, filo, perpendiculo, inſtrumento quoque ad dirigenda ligna idoneo. P. Rectè admodum, ò Socrates, inquis. SOC. Ponamus igitur eas quæ dicuntur artes, in ordine duplici, alias quæ muſicam quidem in operibus ſectantur, perſpicaciæ minoris participes, alias architecturæ pediſſequas aliquanto maioris. P. Ponamus. SOC. Harum omnium perſpicaciſſimas, quas paulò antè primas vocauimus. P. Numerandi peritiam, & quas cum illa ſuprà iunxiſti, innuere nunc mihi videris. SOC. Prorſus, ſed num, ò Protarche, has iterum duplices affirmare, an aliter debemus? PRO. Quas inquis? SOC. Arithmeticam primò, nónne aliã vulgariũ, aliã philoſophantiũ? PR. Quánam ratione quis partiẽs aliã atq; aliã arithmeticã aſſeret? S. Haud exigua diſcrepãtia, ò Protarche. Illi porrò vnitates inæquales eorũ quæ ſecũdũ numerũ sũt, dinumerãt, velut duos exercit⁹, boues duos, duo quę minima, duo etiã quę omniũ maxima: hi verò nũquã eos ſequerẽtur, niſi quis partiũ vnitatẽ aliã ab alia vnitate nihil diſcrepãtem poſuerit.

αὐτῶν εἰκάζειν λείποιτ' ἂν, καὶ τὰς αἰσθήσεις καταμελετᾶν ἐμπειρίᾳ καί τινι τριβῇ, ταῖς τῆς στοχαστικῆς προσχρωμένους δυνάμεσιν, ἃς πολλοὶ τέχνας ἐπονομάζουσι, μελέτῃ καὶ πόνῳ τὴν ῥώμην ἀπειργασμένας. Π. Ἀναγκαιότατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν μεστὴ μὲν που μουσικὴ, πρῶτον τὸ ξύμφωνον ἁρμόττουσα οὐ μέτρῳ, ἀλλὰ μελέτης στοχασμῷ· καὶ ξύμπασα αὐτῆς αὐλητικὴ, τὸ μέτρον ἑκάστης χορδῆς τῷ στοχάζεσθαι φερομένης θηρεύουσα, ὥστε D πολὺ μεμιγμένον ἔχειν τὸ μὴ σαφὲς, σμικρὸν δὲ τὸ βέβαιον. Π. Ἀληθέστατα. ΣΩΚ. Καὶ μὴν ἰατρικὴν τε, καὶ γεωργίαν, καὶ κυβερνητικὴν, καὶ στρατηγικὴν, ὡσαύτως εὑρήσομεν ἐχούσας. Π. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Τεκτονικὴν δέ γε, οἶμαι, πλείστοις μέτροις τε καὶ ὀργάνοις χρωμένην, τὰ πολλὴν ἀκρίβειαν αὐτῇ πορίζοντα τεχνικωτέραν τῶν πολλῶν ἐπιστημῶν παρέχεται. ΠΡΩΤ. Πῇ; ΣΩ. Κατά τε ναυπηγίαν καὶ κατ' οἰκοδομίαν, καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τῆς ξυλουργικῆς κανόνι γὰρ, οἶμαι, καὶ τόρνῳ χρῆται, καὶ διαβήτῃ, καὶ στάθμῃ, καί τινι προσαγωγίῳ E κεκομψευμένῳ. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Θῶμεν τοίνυν διχῇ τὰς λεγομένας τέχνας, τὰς μὲν, μουσικῇ ξυνεπομένας, ἐν τοῖς ἔργοις ἐλάττονος ἀκριβείας μετισχούσας, τὰς δὲ τεκτονικῇ, πλείονος. ΠΡΩ. Κείσθω. ΣΩΚ. Τούτων δὲ ταύτας ἀκριβεστάτας εἶναι τέχνας, ἃς δὴ νῦν πρώτας εἴπομεν. Π. Ἀριθμητικὴν φαίνῃ μοι λέγειν, καὶ ὅσας μετὰ ταύτης τέχνας ἐφθέγξω νῦν δή. ΣΩΚ. Πάνυ μὲν οὖν. ἀλλ' ὦ Πρώταρχε, ἆρ' οὐ διττὰς αὖ καὶ ταύτας λεκτέον; ἢ πῶς; ΠΡ. Ποίας δὴ λέγεις; Σ. Ἀριθμητικὴν πρῶτον. ἆρ' οὐκ ἄλλην μέν τινα, τὴν τῶν πολλῶν, φατέον, ἄλλην δ' αὖ, τὴν τῶν φιλοσοF φούντων; Π. Πῇ ποτε διορισάμενος οὖν ἄλλην, τὴν δὲ ἄλλην θείη τις ἂν ἀριθμητικήν; Σ. Οὐ σμικρὸς ὅρος, ὦ Πρώταρχε. οἱ μὲν γάρ που μονάδας ἀνίσους καταριθμοῦνται τῶν περὶ ἀριθμὸν, οἷον στρατόπεδα δύο, καὶ βοῦς δύο, καὶ δύο τὰ σμικρότατα, ἢ καὶ τὰ πάντων μέγιστα· οἱ δ' οὐκ ἄν ποτε αὐτοῖς συνακολουθήσειαν, εἰ μὴ μονάδα μονάδος ἑκάστης τῶν μυρίων μηδεμίαν ἄλλην ἄλλης διαφέρουσάν τις θήσει.

ξαι κατὰ γνώσεις ὡς μιᾶς, πάλιν ὡς δυοῖν, ἐπανερωτᾷ τούτοιν αὐτοῖν τὸ σαφὲς καὶ τὸ καθαρὸν ἐν τῇ περὶ ταῦτα, πότερον C ἡ τῶν φιλοσοφούντων ἢ μὴ φιλοσοφούντων ἀκριβέστερον ἔχει; Π. Καὶ μάλα δοκεῖ μοι τοῦτο διερωτᾷν. ΣΩ. Τίν' οὖν, ὦ Πρώταρχε, αὐτῷ δίδομεν ἀπόκρισιν; ΠΡ. Ὦ Σώκρατες, εἰς θαυμαστὸν διαφορᾶς μέγεθος εἰς σαφήνειαν προεληλύθαμεν ἐπιστημῶν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποκρινούμεθα ῥᾷον. Π. Τί μήν; ΣΩ. Καὶ εἰρήσθω γε ὅτι πολὺ μὲν αὗται τῶν ἄλλων τεχνῶν διαφέρουσι· τούτων δ' αὐτῶν αἱ περὶ τὴν τῶν ὄντως φιλοσοφούντων ὁρμὴν ἀμήχανον ἀκριβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ περὶ τὰ μέτρα τε καὶ ἀριθμοὺς διαφέρουσιν. Π. Ἔστω ταῦτα κατὰ σὲ καὶ D σοὶ δὴ πιστεύοντες, θαρροῦντες ἀποκρινώμεθα τοῖς δεινοῖς περὶ λόγων ὁλκήν. Π. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς εἰσὶ δύο ἀριθμητικαί, καὶ ταύταις ἄλλαι δύο τοιαῦται ξυνεπόμεναι συχναί, τὴν διδυμότητα ἔχουσαι ταύτην, ὀνόματος ἑνὸς κεκοινωνημέναι. Π. Διδῶμεν τύχῃ ἀγαθῇ τούτοις οὕς φῂς δεινοὺς εἶναι ταύτην τὴν ἀπόκρισιν, ὦ Σώκρατες. Σ. Ταύτας οὖν λέγομεν ἐπιστήμας ἀκριβεῖς μάλιστα εἶναι; Π. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Ἀλλ' ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, ἀναίνοιτ' ἂν ἡ τοῦ διαλέγεσθαι δύναμις, εἴ τινα πρὸ αὐτῆς ἄλλην κρίναιμεν. Π. Τίνα δὲ ταύτην αὖ δεῖ λέγειν; ΣΩ. Δῆλον E ὅτι ἡ πᾶσαν τήν γε νῦν λεγομένην γνοίη. τὴν γὰρ περὶ τὸ ὂν καὶ τὸ ὄντως, καὶ τὸ κατὰ ταὐτὸν ἀεὶ πεφυκός, πάντως ἔγωγε οἶμαι ἡγεῖσθαι ξύμπαντας ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν προσήρτηται, μακρῷ ἀληθεστάτην εἶναι γνῶσιν. σὺ δὲ τί πῶς, ὦ Πρώταρχε, διακρίνοις ἄν; Π. Ἤκουον μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἑκάστοτε Γοργίου πολλάκις ὡς ἡ τοῦ πείθειν πολὺ διαφέροι πασῶν τεχνῶν. πάντα γὰρ ὑφ' αὑτῇ δοῦλα δι' ἑκόντων ἀλλ' οὐ διὰ βίας ποιοῖτο, καὶ μακρῷ πασῶν ἀρίστη εἴη τῶν τεχνῶν. νῦν δ' οὔτε σοὶ, οὔτε δὴ ἐκείνῳ βουλοίμην ἂν ἐναντία τίθεσθαι. Σ. Τὰ ὅπλα μοι δοκεῖς βουληθεὶς εἰπεῖν, αἰσχυνθεὶς F ἀπολιπεῖν. Π. Ἔστω νῦν ταῦτα ταύτῃ ὅπῃ σοι δοκεῖ. Σ. Ἆρ' οὖν αἴτιος ἐγὼ τοῦ μὴ καλῶς ὑπολαβεῖν σε; Π. Τὸ ποῖον; ΣΩΚ. Οὐκ, ὦ φίλε Πρώταρχε, τοῦτο ἔγωγε ἐζήτουν πω, τίς τέχνη ἢ τίς ἐπιστήμη πασῶν διαφέρει, τῷ μεγίστη καὶ ἀρίστη καὶ πλεῖστα ὠφελοῦσα ἡμᾶς·

nam innuens, rurſus quaſi duæ ſint, inquirit num perſpicuitas puritáſque illarum penes philoſophātes, aut non philoſophantes exiſtat? PR. Et maximè quidem id inquirere mihi videtur. S. Quale hic reſpōſum, ô Protarche, reddemus? P. O Socrates, ad miram ſcientiarum differentiam declarandam deſcendimus. SOC. An non reſponſio facilis? PR. Quidni? aſſeramus itaque has artes longo interuallo à cæteris diſcrepare. Ab iis prætereà eorum qui re vera philoſophi ſunt, ſtudium mirum in modum ſynceritate & veritate circa menſuras numeróſque differre. SOC. Sunto igitur iſta ex tua ſententia, nóſque tibi credētes audacter importunis diſputatoribus reſpondeamus. PROT. Quidnam? SOC. Duas arithmeticas eſſe ac duas metiendi artes, aliáſque facultates harum comites plurimas, geminationem habentes huiuſmodi, & in nomine vno communicantes. PR. Demus ſecunda fortuna his quos importunos vocaſti, reſponſionem hanc, ô Socrates. SOC. Haſne ſcientias quàm maximè ſynceras, atque ſupremas aſſeueramus? PR. Omnino. SOC. Veruntamen, ô Protarche, nos diſſerendi facultas ipſa facere non patiatur, ſiquam aliam ipſi præferemus. PROT. Quam rurſus hanc dicere decet? SOC. Eam quæ omnem modò inductam peritiam noſcit. hanc enim cùm circa id quod eſt, & verè eſt, & ſemper eodem modo ſe habet, verſetur, arbitror omnes quibus, modò aliquid ſanæ mentis adſit, longè omniū veriſſimam cognitionem eſſe protinus conceſſuros. Tu verò, ô Protarche, quid ſentis? PROT. Gorgiam ſæpe audiui, cùm diceret perſuadendi facultatem artibus cunctis præcellere: quippe quæ conſtat non vi, ſed ſponte ſibi ſubiiciat, longéque omniū artiū optima ſit. Nūc verò nec tibi, nec illi aduerſari velim. SOC. Arma mihi videris dicere voluiſſe, verùm pudore adductus prætermiſiſſe. PROT. Sunto hæc, vt lubet. SOC. Egóne in cauſa ſum vt minus bene acceperis? PRO. Quid? SOCR. Non ego, ô amice Protarche, quæ ars aut ſcientia omnibus eo antecellat, quòd maxima potiſsimáque & vtiliſsima omnium ſit, ex te quæſiui:

quomodo agat, per omnem vitam ſcrutatur. fatemur hęc, an non? P. Vtique. Soc. Nec circa ea quæ ſemper exiſtunt, ſed quę ſunt, erúntque & fuerunt, hic verſatur. P. Vera loqueris. SOCR. Num ex iis quæ nunquam aut in præterito, aut futuro, aut præſenti eodem modo ſe habent, aliquid exactiſſima veritate perſpicuum eſſe dicemus? PROT. Non licet. SOCR. Etenim in iis quæ nullam prorſus ſtabilitatem habẽt, quo pacto nos ſtabile quicquam aſſequeremur? PR. Nulla vt arbitror ratione. Soc. Neque mens igitur, neque ſcientia vlla circa iſta eſt, veritatem ſupremam habens. PR. Conſentaneum. SOC. Te igitur, & me, & Gorgiam, atque Philebum valere ſinamus: hac autem ratione nunc aſſeramus. PROT. Quid illud? SOC. Quòd illa nobis facultas firmitatem, puritatem, veritatem, ſynceritatem continet, quæ circa ea quæ ſemper eodem modo & ſimpliciſsima ſunt, ſtudet, aut quod ſecundo loco quàm maximè illis proximum. Reliqua omnia ſecunda & poſteriora dicenda. PR. Vera nimium. SOC. Atqui illa nomina quæ circa talia quædam pulcherrima omnium ſunt, an non rebus quoque pulcherrimis aſsignanda? PR. Par eſt. S. Mens & ſapientia nomina ſunt omnium pretioſiſſima. PR. Sunt. SOC. Hæc igitur intelligentiis eius quod verè eſt exactiſſima ratione perfecta atque tributa rectè vtique accõmodantur. PR. Prorſus. So. At quæ ipſe in iudiciũ ſuprà produxi, non alia ſunt quàm hæc nomina. PROT. Haud alia. Soc. Cæterùm ſi quis mixtionem voluptatis & ſapientiæ nobis velut opificibus propoſitum dicat, vt queramus ex quibus & in quibus conſletur, rectè coniiciet arbitror. PR. Et maximè quidem. SOCR. Itaque deinceps miſcere conandum. PR. Conandum plane. SOC. Nonne hæc priùs dicere, & in memoriam reuocare pręſtabit? P. Quæ? S. Quæ & antea memorauimus: præclarũ nempe prouerbium illud quo dicitur, Quæ pulchra ſunt, & bis & ter repetenda eſſe.

ὅτι τὰ περὶ τὸν κόσμον τόνδε ὅπῃ γέγονε, καὶ ὅπῃ πάσχει τι καὶ ὅπῃ ποιεῖ, ταῦτα ζητεῖ διὰ βίου; φαῖμεν ἂν ταῦτα, ἢ πῶς; Π. Οὕτω. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐ περὶ τὰ ὄντα αἰεί, περὶ δὲ τὰ γιγνόμενα καὶ γενησόμενα καὶ γεγονότα ἡμῶν ὁ τοιοῦτος ἀνῄρηται τὸν πόνον. Π. Ἀληθέστατα. ΣΩΚ. Τούτων οὖν τι σαφὲς ἂν φαῖμεν τῇ ἀκριβεστάτῃ ἀληθείᾳ γίγνεσθαι; ὧν μήτε ἔσχε μηδὲν πώποτε κατὰ ταυτά, μήθ' ἕξει, μήτε εἰς τὸ νῦν παρὸν ἔχει; ΠΡ. Καὶ πῶς; ΣΩΚΡ. Περὶ οὖν τὰ μὴ κεκτημένα βεβαιότητα μηδ' ἡντινοῦν,
D πῶς ἄν ποτε βέβαιον γίγνοιθ' ἡμῖν καὶ ὁτιοῦν; Π. Οἶμαι μὲν οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Οὐδ' ἄρα νοῦς, οὐδέ τις ἐπιστήμη περὶ αὐτά ἐστι τὸ ἀληθέστατον ἔχουσα. Π. Οὔκουν εἰκός γε. ΣΩ. Τὸν μὲν δὴ σὲ καὶ ἐμὲ καὶ Γοργίαν καὶ Φίληβον χρὴ συχνὰ χαίρειν ἐᾶν, τόδε δὲ διαμαρτύρεσθαι τῷ λόγῳ. Π. Τὸ ποῖον; Σ. Ὡς ἢ περὶ ἐκεῖνα ἔσθ' ἡμῖν τό, τε βέβαιον καὶ τὸ καθαρὸν ἐστί, καὶ ἀληθές, καὶ ὃ δὴ λέγομεν εἰλικρινές, περὶ τὰ ἀεὶ καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἀμικτότατα ἔχοντα, ἢ δευτέρως, ἐκείνων ὅτι μάλιστά ἐστι ξυγγενές· τὰ δ' ἄλλα πάντα δεύτερά τε καὶ ὕστερα λεκτέον. Π. Ἀληθέ-
E στατα λέγεις. Σ. Τὰ δὴ τῶν ὀνομάτων περὶ τὰ τοιαῦτα κάλλιστα ἆρ' οὐ τοῖς καλλίστοις δικαιότατον ἀπονέμειν; Π. Εἰκός γε. ΣΩΚ. Οὐκοῦν νοῦς ἐστι καὶ φρόνησις ἅ γ' ἄν τις τιμήσειε μάλιστα ὀνόματα; Π. Ναί. Σ. Ταῦτ' ἄρα ἐν ταῖς περὶ τὸ ὂν ὄντως ἐννοίαις ἐστὶν ἀπηκριβωμένα ὀρθῶς κείμενα καλεῖσθαι; Π. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἅ γε εἰς τὴν κρίσιν ἐγὼ τότε παρεσχόμην, οὐκ ἄλλ' ἐστὶν ἢ ταῦτα τὰ ὀνόματα. Π. Τί μήν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Εἶεν. τὸ μὲν δὴ φρονήσεώς τε καὶ ἡδονῆς πέρι πρὸς τὴν ἀλλήλων μῖξιν εἴ τις φαίη καθαπερεὶ δημιουργοῖς ἡμῖν, ἐξ ὧν ἢ ἐν οἷς δεῖ
F δημιουργεῖν τι παρακεῖσθαι, καλῶς ἂν τῷ λόγῳ ἀπεικάζοι. Π. Καὶ μάλα. ΣΩΚ. Τὸ δὴ μετὰ ταῦτα ἆρ' οὐ μιγνύναι ἐπιχειρητέον; ΠΡ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν τάδε προειποῦσι καὶ ἀναμνήσασιν ἡμᾶς αὐτοὺς ὀρθότερον ἂν ἔχοι. ΠΡΩΤ. Τὰ ποῖα; ΣΩΚΡ. Ἃ καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν. εὖ δ' ἡ παροιμία δοκεῖ ἔχειν, τὸ, δὶς καὶ τρὶς τό γε καλῶς ἔχον ἐπαναπολεῖν τῷ λόγῳ δεῖν.

... ἡδονὴν φρονήσεως, φρόνησιν δ' ἡδονῆς ὡσαύ-
τως μηδὲ τὸ σμικρότατον ἔχουσαν. ΠΡ. Ἦν ταῦτα. ΣΩ.
Μῶν οὖν ἡμῖν αὐτῶν τότε πότερον ἱκανὸν ἔδοξεν εἶναί τῳ; C
ΠΡΩΤ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Εἰ δέ τι παρηνέχθημέν τι τότε,
νῦν ὁστισοῦν ἐπαναλαβὼν ὀρθότερον εἰπάτω, μνήμην, καὶ
ἐπιστήμην, καὶ φρόνησιν, καὶ ἀληθῆ δόξαν τῆς αὐτῆς ἰδέας
τιθέμενος, καὶ σκοπῶν εἴ τις ἄνευ τούτων δέξαιτ' ἄν οἱ καὶ ὁ-
τιοῦν εἶναι ἢ καὶ γίγνεσθαι, μὴ ὅτι δή γε ἡδονὴν, εἴθ' ὡς πλεί-
στην, εἴθ' ὡς σφοδροτάτην· ἣν μήτε ἀληθῶς δοξάζοι χαίρειν,
μήτε τὸ παράπαν γιγνώσκοι τί ποτε πέπονθε πάθος· μήτ'
αὖ μνήμην τοῦ πάθους μηδ' ὁντινοῦν χρόνον ἔχοι. ταὐτὰ δὲ
λεγέτω καὶ περὶ φρονήσεως, εἴ τις ἄνευ πάσης ἡδονῆς καὶ τῆς
βραχυτάτης δέξαιτ' ἂν φρόνησιν ἔχειν μᾶλλον, ἢ μετά τι- D
νων ἡδονῶν, ἢ πάσας ἡδονὰς χωρὶς φρονήσεως μᾶλλον ἢ
μετὰ φρονήσεως αὖ τινος. ΠΡ. Οὐκ ἔστιν, ὦ Σώκρατες.
ἀλλ' οὐδὲν δεῖ ταῦτά γε πολλάκις ἐπερωτᾶν. ΣΩΚ.
Οὐκοῦν τό γε τέλεον, καὶ πᾶσιν αἱρετὸν, καὶ τὸ παντάπα-
σιν ἀγαθὸν, οὐδέτερον ἂν τούτων εἴη. ΠΡ. Πῶς γὰρ ἄν; Σ.
Τὸ τοίνυν ἀγαθὸν ἤτοι σαφῶς ἢ καί τινα τύπον αὐτοῦ λη-
πτέον ἵν', ὅπερ ἐλέγομεν, δευτερεῖα ὅτῳ δώσομεν, ἔχωμεν.
ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁδὸν μέν τινα
ἐπὶ τἀγαθὸν εἰλήφαμεν. ΠΡ. Τίνα; ΣΩ. Καθάπερ εἴ-
τίς τινα ἄνθρωπον ζητῶν, τὴν οἴκησιν πρῶτον ὀρθῶς ἵνα E
οἰκεῖ πύθοιτο αὐτοῦ, μέγα τι δήπου πρὸς τὴν εὕρεσιν ἂν ἔχοι
τοῦ ζητουμένου. ΠΡ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩΚ. Καὶ νῦν δή τις
λόγος ἐμήνυσεν ἡμῖν, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχὰς, μὴ ζητεῖν ἐν
τῷ ἀμίκτῳ βίῳ τἀγαθὸν, ἀλλ' ἐν τῷ μικτῷ. ΠΡ. Πάνυ
γε. ΣΩ. Ἐλπὶς μὴν πλείων ἐν τῷ μιχθέντι καλῶς τὸ
ζητούμενον ἔσεσθαι φανερώτερον ἢ ἐν τῷ μή; Π. Πολύ γε.
ΣΩ. Τοῖς δὴ θεοῖς, ὦ Πρώταρχε, εὐχόμενοι κεραννύωμεν,
εἴτε Διόνυσος, εἴτε Ἥφαιστος, εἴθ' ὅστις θεῶν ταύτην τὴν
τιμὴν εἴληχε τῆς συγκράσεως. ΠΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ.
Καὶ μὴν, καθάπερ ἡμῖν οἰνοχόοις τισὶ παρεστᾶσι κρῆναι, F
μέλιτος μὲν ἂν ἀπεικάζοι τις τὴν τῆς ἡδονῆς, τὴν δὲ τῆς
φρονήσεως, νηφαντικὴν καὶ ἄοινον, αὐστηροῦ καὶ ὑγιεινοῦ τι-
νος ὕδατος· ἃς προθυμητέον ὡς κάλλιστα συμμιγνύναι.
ΠΡΩΤ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Φέρε δὴ πρότερον. ἆρα πᾶ-

tunc alterutrum ex his ſufficiens eſſe? PROT. Et cui videatur? SOC. Quòd ſi quis fortè tūc præteruectus eſt, nūc reſumens rectiùs aſſeueret: & cùm memoriā, ſcientiam, ſapientiā, verā opinionē eiuſdem ideæ ponat, conſideret vtrum abſq; his aliquis, vel ſe, vel alium aut eſſe quicquam, aut quicquam fieri exoptet, nedum vt voluptatem ſeu plurimam ſeu vehementiſsimam ſine iis eligere debeat. Si quidem his priuatus neque reuera gaudere ſe opinabitur, neque qua conditione affectus ſit, vllo modo noſcet, neque affectus ipſius memoriam per tempus aliquod reſeruabit. Eadem quoque de ſapientia dicas. Num quiſpiam procul ab omni etiam minima voluptate ſapiētiam adipiſci, quam cum voluptatibus quibuſdam malit, aut voluptates omnes ſine ſapientia potiùs quàm cū ſapientia quadam? PROT. Nullus, ô Socrates. Veruntamen nihil opus eſt hæc ſæpius percontari. SOC. Quapropter horum neutrum perfectum, & omnibus expetēdum, ac penitus bonum. PROT. Neutrum. SOC. Aut igitur bonum ipſum perſpicuè, aut figuram eius aliquam ſumere decet, vt quemadmodum diximus, cui potiſsimum ſecundæ partes tribuendæ ſint, videamus. PROT. Scitè admodum loqueris. SOC. An non ſemitam ad bonum ipſum quandam ingreſsi ſumus? PROT. Quam? SOC. Si quis hominem aliquem quærens, domum quam inhabitat, primum cognorit, adminiculum ſanè ad eum inueniendum ingens habebit. PROT. Quidni? SOC. Ita & nos præſens atque ſuperior ratio monuit ne in ſimplici vita, ſed mixta, bonum ipſum indagaremus. PROT. Omnino. SOC. At ſpes certior, in eo quod pulchrè mixtum, quàm in oppoſito nos quod quærimus reperturos. PROT. Certior ſanè. SOC. Miſceamus igitur, ô Protarche, diis antè vouētes, ſiue Dionyſius, ſiue Vulcanus, ſiue alius quiſpiam deorum ſortitus eſt mixtionis officium. PROT. Ita prorſus agendum. SOC. Atqui nobis tanquam vinum miſcentibus quibuſdam, fontes adſtant. Et melli quidem voluptatis fontem comparare quis poteſt: verùm ſapientiæ fontem ſobrium & vini expertem aquæ cuipiam acri, atque etiam ſaluberrimæ. Hos ergo liquores quàm pulcherrimè in vnū confundere ſtudeamus. PR. Studendum certè. SOC. Dic age primùm: ſi o-

guris circumque vtetur? PR. Ridicula erit, ô Socrates, cognitio noſtra, ſi in diuinis duntaxat verſetur. PR. Quid ais? num falſi canonis atque circuli impuram & inſtabilem artem in commune inſerere & immiſcere debemus? PR. Neceſſarium hoc eſt, ſi modò quis noſtrûm vel viam quæ ducat domum reperturus ſit. SOC. An verò & muſicam, quam paulò antè diximus coniecturis imitationéque plenam, à puritate procul abeſſe? PROT. Neceſſarium id quoque, ſi quidem vita noſtra, aliquãdo vita futura ſit. SOC. Vis ergo tanquam ianitor turba pulſus atque coactus, ego nunc fores pandam, ſcientiáſque omnes confluere iam & confundi ſinam, cum pura paſſim deteriorem. PROT. Haud ſcio ô Socrates num quis à ſcientiis aliis lædatur, qui primas habet. SOC. Permitto iam cunctas in Homericæ mixtionis velut conuallem quãdam, eámque valde poëticam, confluere. PROT. Fluant. SOC. Rurſus ad voluptatum fontem proficiſcendum videtur: quãdo enim ipſas miſcere cogitauimus, & inter eas nónne veræ quædam enatæ nobis ſunt? ſed propter ſcientię totius amorem in idem concurrere ſcientias vniuerſas permiſimus, prius quàm voluptates. PR. Vera loqueris. SOC. Eſt igitur tempus, vt de voluptatibus etiam conſultemus, verum & ipſæ contentæ omnes, an primæ duntaxat, ac veræ ſint admittendæ. PR. Permultum ad ſecuritatem intereſt primas veráſque admittere. SOC. Harum ergo commercium admittatur. At quid deinceps? ſi quæ neceſſariæ ſunt, nũ quemadmodum & iſtic, hæ quoque in mixtionem ſunt accipiendæ? PR. Quid prohibet? Neceſſarias autem vnde? SOC. Si autem quemadmodum artes omnes noſſe innocuum & vtile in vita eſſe conſtitit, ita nunc de voluptatibus conſtet, videlicet quòd omnibus frui innoxium & vtile ſit, fortè erunt omnes omnibus immiſcendæ, quid ad hæc? PROT. Qua ratione de his loquemur? &

ταύτην σφαῖραν καὶ τοὺς κύκλους τούτους ἀγνοῶν, καὶ χρώμενος ἐν οἰκοδομίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως κανόσι καὶ τοῖς κύκλοις; Π. Γελοίαν διάθεσιν ἡμῶν, ὦ Σώκρατες, ἐν ταῖς θείαις οὖσαν μόνον ἐπιστήμαις λέγομεν. Σ. Πῶς φῄς; ἦ τοῦ ψευδοῦς κανόνος ἅμα καὶ τοῦ κύκλου τὴν οὐ βέβαιον οὐδὲ καθαρὰν τέχνην ἐμβλητέον κοινῇ, καὶ συγκρατέον; Π. Ἀναγκαῖον γάρ, εἰ μέλλει τις ἡμῶν καὶ τὴν ὁδὸν ἑκάστοτε ἐξευρήσειν οἴκαδε. Σ. Ἦ καὶ μουσικήν, ἣν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφαμεν, στοχάσεώς τε καὶ μιμήσεως μεστὴν D οὖσαν, καθαρότητος ἐνδεῖν; Π. Ἀναγκαῖον φαίνεται ἔμοιγε, εἴπερ γε ἡμῶν ὁ βίος ἔσται καὶ ὁπωσοῦν ποτε βίος. ΣΩΚ. Βούλει δῆτα, ὥσπερ θυρωρὸς ὑπ' ὄχλου τις ὠθούμενος καὶ βιαζόμενος, ἡττηθεὶς, ἀναπετάσας τὰς θύρας, ἀφῶ πάσας τὰς ἐπιστήμας εἰσρεῖν, καὶ μίγνυσθαι ὁμοῦ καθαρᾷ τὴν ἐνδεεστέραν; Π. Οὔκουν ἔγωγε οἶδα, ὦ Σώκρατες, ὅ,τι τις ἂν βλάπτοιτο, πάσας λαβὼν τὰς ἄλλας, ἐπιστήμας ἔχων τὰς πρώτας. Σ. Μεθιῶ δὴ τὰς ξυμπάσας ῥεῖν εἰς τὴν τῆς Ὁμήρου καὶ μάλα ποιητικῆς μισγαγκείας ὑποδοχήν. Π. Πάνυ μὲν οὖν μεθεῖνE ται. ΣΩ. Καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν ἡδονῶν πηγὴν ἰτέον. ὡς γὰρ διενοήθημεν αὐτὰς μιγνύναι, τὰ τῶν ἀληθῶν μόρια πρῶτον οὐκ ἐξεγένετο ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ πᾶσαν ἀγαπᾶν ἐπιστήμην, εἰς ταὐτὸν μεθεῖμεν ἀθρόας καὶ πρόσθεν τῶν ἡδονῶν. Π. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩΚ. Ὥρα δὴ βουλεύεσθαι νῷν καὶ περὶ τῶν ἡδονῶν, πότερα καὶ ταύτας πάσας ἀθρόας ἀφετέον, ἢ καὶ τούτων πρώτας μεθετέον ἡμῖν ὅσαι ἀληθεῖς. Π. Πολύ γε διαφέρει πρός γε ἀσφάλειαν πρώτας τὰς ἀληθεῖς ἀφεῖναι. ΣΩ. Μεθείσθων δή. τί δὲ μετὰ ταῦτα; ἆρ' οὐκ εἰ μέν τινες ἀF ναγκαῖαι, καθάπερ ἐκεῖ, συμμικτέον καὶ ταύτας; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; τάς γε ἀναγκαίας δήπουθεν. ΣΩΚ. Εἰ δέ γε καὶ καθάπερ τὰς τέχνας πάσας ἀβλαβές τε καὶ ὠφέλιμον ἦν ἐπίστασθαι διὰ βίου, καὶ νῦν δὴ ταὐτὰ λέγομεν περὶ τῶν ἡδονῶν· εἴπερ πάσας ἡδονὰς ἥδεσθαι διὰ βίου, συμφέρον τε ἡμῖν ἐστι καὶ ἀβλαβὲς ἅπασι, πάσας συγκρατέον. ΠΡΩΤΑ. Πῶς οὖν δὴ περὶ αὐτῶν τούτων λέγομεν; καὶ

Digitized by Google

ἐκείναις ταῖς ἡδοναῖς (φήσομεν) ἆρ' ἔτι προσδεῖσθ' ὑμῖν τὰς μεγίστας ἡδονὰς συνοίκους εἶναι καὶ τὰς σφοδροτάτας; καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες; (ἴσως φαῖεν ἄν) αἵ γ' ἐμποδίσματά C τε μυρία ἡμῖν ἔχουσι, τὰς ψυχὰς ἐν αἷς οἰκοῦμεν, ταράττουσαι διὰ μανικὰς ἡδονάς· καὶ γίγνεσθαί τε ἡμᾶς τὴν ἀρχὴν οὐκ ἐῶσι, τά τε γιγνόμενα ἡμῶν τέκνα, ὡς τὸ πολὺ δι' ἀμέλειαν λήθην ἐμποιοῦσαι, παντάπασι διαφθείρουσιν. ἄλλας τε ἡδονὰς ἀληθεῖς καὶ καθαράς, ἃς εἶπες, σχεδὸν οἰκείας ἡμῖν νόμιζε· καὶ πρὸς ταύταις, τὰς μεθ' ὑγιείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, καὶ δὴ καὶ συμπάσης ἀρετῆς ὁπόσαι καθάπερ θεοῦ ὀπαδοὶ γιγνόμεναι, αὐτῇ συνακολουθοῦσι πάντῃ ταύτας μιγνύντας δ' ἀεὶ μετ' ἀφροσύνης καὶ τῆς ἄλλης κακίας ἑπομένας, πολλή που ἀλογία D τῷ νῷ μιγνύναι τὸν βουλόμενον ὅτι καλλίστην ἰδόντα καὶ ἀστασιαστοτάτην μίξιν καὶ κρᾶσιν, μαθεῖν ἐν ταύτῃ πειρᾶσθαι, τί ποτε ἔν τε ἀνθρώπῳ καὶ τῷ παντὶ πέφυκεν ἀγαθόν, καὶ τίνα ἰδέαν αὐτὴν εἶναί ποτε μαντευτέον. ἆρ' οὐκ ἐμφρόνως ταῦτα καὶ ἐχόντως ἑαυτὸν τὸν νοῦν φήσομεν ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ μνήμης καὶ δόξης ὀρθῆς ἀποκρίνασθαι τὰ νῦν ῥηθέντα; Π. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩΚ. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε γε ἀναγκαῖον, καὶ οὐκ ἄλλως ἄν ποτε γένοιτο οὐδ' ἂν ἕν. Π. Τὸ ποῖον; ΣΩΚ. ᾯ μὴ μίξομεν ἀλήθειαν, οὐκ ἄν ποτε τοῦτο ἀληθῶς γίγνοιτο, οὐδ' E ἂν γενόμενον εἴη. Π. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩΚ. Οὐδαμῶς. ἀλλ' εἴ τινος ἔτι προσδεῖ τῇ συγκράσει ταύτῃ, λέγετε σὺ καὶ Φίληβος. ἐμοὶ μὲν γὰρ καθαπερεὶ κόσμος τις ἀσώματος ἄρξων καλῶς ἐμψύχου σώματος, ὁ νῦν λόγος ἀπειργάσθαι φαίνεται. Π. Καὶ ἐμοὶ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, οὕτω λέγε δεδόχθαι. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ ἀγαθοῦ νῦν ἤδη προθύροις καὶ τῆς οἰκήσεως ἐφεστάναι τῆς τοῦ τοιούτου λέγοντες, ἴσως ὀρθῶς ἄν τινα τρόπον φαῖμεν; Π. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. Σ. Τί δῆτα ἐν τῇ συμμίξει τιμιώτατον ἅμα καὶ μάλιστ' αἴτιον εἶναι δόξειεν ἂν ἡμῖν τοῦ πᾶσι γεγονέναι προσ- F φιλῆ τὴν τοιαύτην διάθεσιν; τοῦτο γὰρ ἰδόντες, μετὰ τοῦτ' ἐπισκεψόμεθα εἴθ' ἡδονῇ εἴτε τῷ νῷ προσφυές τε καὶ οἰκειότερον ἐν τῷ παντὶ συνέστηκεν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς. τοῦτο γὰρ εἰς τὴν κρίσιν ἡμῖν ἐστι συμφορώτατον. Σ. Καὶ μὴν συμπάσης γε μίξεως οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἢ παντὸς ἀξία γίγνεται ἡτισοῦν ἢ τὸ παράπαν οὐδενός.

innumerabilia præbent. Animas ſiquidem quas incolimus, voluptates furioſæ perturbant, nec adoleſcere nos permittunt, noſtráſque progenies vt plurimum per negligentiam obliuione illata omnino corrumpunt. Alias autem voluptates veras ac puras quas ipſe narraſti, fermè nobis domeſticas arbitrare: ac præter iſtas, illas inſuper, quæ cum ſanitate & temperantia cæteriſque virtutibus capiuntur. Has enim quæ virtutis tanquam deæ cuiuſdam pediſequæ ſunt, libenter admittimus. Quæ verò cum dementia, & alia improbitate congrediuntur, eas menti miſcere abſurdum eſt, ſi quiſquam pulcherrimam illam cernens concordémque mixtionem atque temperiem, in ea perdiſcere quid & in homine & in vniuerſo ſuapte natura bonum ſit, quæve ipſius idea exiſtat, diuinare velit. An non ſapienter, & tanquam ſui compotem mentem hæc, & de ſeipſa, & de memoria rectáque opinione reſpondere dicemus? P. Omnino quidem. SOC. Atqui & hoc neceſſarium eſt, nec vnquam aliter fieri poſſet. P. Quid iſtud? SOC. Cui veritatem non miſcemus, nunquam id verum aut fieret aut factum eſſet. P. Quo enim modo? SOC. Nullo. verùm ſi quid huic mixtioni vlterius deeſt, dicite tu & Philebus. Mihi enim tanquam mundus quidam incorporeus animato corpori pulchrè dominaturus ſermo hic peractus fuiſſe videtur. P. Mihi quoque ô Socrates idem videri ſcito. SOC. Nónne ſi boni ipſius ac talis quidem veſtibulum ædium nos nuper ingreſſos eſſe dicamus, forſitan rectè quodam modo profitebimur? P. Mihi ſanè videtur. SOC. Quid igitur in huiuſmodi mixtione pretioſiſſimum, maximéque cur conſtitutio hæc omnibus gratiſſima ſit, nobis in cauſa eſſe videtur? Si enim id nouerimus, mox perpendemus voluptatíne an menti cognatum magis propiúſque in vniuerſo conſiſtat. PROT. Scitè. Id enim ad diſceptationem noſtram maximè conferet. SOC. Atqui nequaquam inuentu difficile eſt, quæ cauſa ſit, ob quam mixtio quæque vel plurimi vel minimi facienda ſit.

… de pulchritudine, veritate, menſuráque loqueris? SOC. Certè. primùm igitur veritatem ſume Protarche, cúmque ſumpſeris, ad tria iam reſpice, mentem, veritatem, & voluptatem: & poſtquam diu maturè conſideraueris, tibi ipſi reſponde, vtrum voluptas an mens veritati propinquior. P. Quid diuturna meditatione opus eſt? permultum vt arbitror intereſt. Voluptas enim maximè omnium temeraria. fertur enim de venereis voluptatibus, quæ ingentiſſimæ omnium æſtimantur, quòd peierantibus illis, dij prorſus ignoſcunt, quaſi pueri quidam voluptates ſint, nullius intelligentiæ compotes. Mens autem aut idem eſt quod veritas, aut omnium certè ſimillima atque veriſſima. SOC. An poſthac menſuram illam moderationémque conſiderandum reſtat, voluptáſne an ſapientia eius ſit capacior? P. Id quoque quod nunc infers, exploratu perfacile eſt. Reor equidem nihil voluptate, eiúſque exultatione immoderatius inueniri poſſe: nihil contrà, mente & ſcientia moderatius. SOCR. Præclarè. verumtamen tertium quoque reſponde. Mênſne pulchritudinis magis eſt particeps, an ipſa voluptas? quidve pulchrius: an mens voluptate, an contrà? PR. Mentem quidem & ſapientiam ô Socrates nemo vnquam aut reuera aut falſò deformem vel vidit, vel aliquo pacto cogitauit, aut fuiſſe vnquam, aut eſſe, aut deinde futuram. SOCR. Rectè. P. Si quem verò voluptatibus præſertim maximis fruẽtem aduertimus, vel quòd ridiculæ, vel quòd obſcœnæ ſint, ipſi quidem erubeſcimus, atque celamus, noctis tenebris talia committentes, quaſi ſint diurni luminis indigna conſpectu. SOC. Cunctis igitur ô Protarche, & per nuncios & voce præſenti declarato, quòd voluptatis poſſeſsio neque primum eſt, neque ſecundum bonum. Sed primum circa menſuram & moderatum, & opportunum & quæcunque talia ſempiternam

… τέλεον πῶς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν νοῦν κρίνειν. δεῖ γὰρ ἰδεῖν πότερον μᾶλλον ξυγγενὲς ἑκάτερον αὐτοῖν ἀποφαινόμεθα. Π. Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριότητος πέρι λέγεις; Σ. Ναί· πρῶτον δέ γε ἀληθείας λαβοῦ, ὦ Πρώταρχε· καὶ λαβόμενος, βλέψας εἰς τρία, νοῦν καὶ ἀλήθειαν καὶ ἡδονὴν, πολὺν ἐπισχὼν χρόνον, ἀπόκριναι σαυτῷ, πότερον ἡδονὴ ξυγγενέστερον, ἢ νοῦς, ἀληθείᾳ. Π. Τί δὲ χρόνου δεῖ; πολὺ γὰρ (οἶμαι) διαφέρετον. ἡδονὴ μὲν γὰρ ἁπάντων

D ἀλαζονέστατον. ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια (αἳ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι) καὶ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν, ὡς καθάπερ παίδων, τῶν ἡδονῶν νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλίγιστον κεκτημένων. νοῦς δὲ ἤτοι ταὐτὸν καὶ ἀλήθειά ἐστιν, ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀληθέστατον. Σ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριότητα ὡσαύτως σκέψαι· πότερον ἡδονὴ φρονήσεως, ἢ φρόνησις ἡδονῆς πλείω κέκτηται; Π. Εὔσκεπτόν γε καὶ ταύτην σκέψιν προβέβληκας. οἶμαι γὰρ, ἡδονῆς μὲν καὶ περιχαρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς ἀμετρώτερον εὑρεῖν ἄν τινα· νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης ἐμμετρώτερον οὐδ᾽ ἂν ἕν ποτε.

E Σω. Καλῶς εἴρηκας. ὅμως δ᾽ ἔτι λέγε τὸ τρίτον· νοῦς ἡμῖν κάλλους μετείληφε πλέον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς; ἢ τοὐναντίον; Π. Ἄρ᾽ οὖν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ὦ Σώκρατες, οὐδεὶς πώποτε οὔθ᾽ ὕπαρ οὔτ᾽ ὄναρ αἰσχρὸν οὔτε εἶδεν οὔτε ἐπενόησεν οὐδαμῇ οὐδαμῶς, οὔτε γιγνόμενον, οὔτε ὄντα, οὔτε ἐσόμενον; Σω. Ὀρθῶς. Π. Ἡδονὰς δέ γέ που, καὶ ταύτας σχεδὸν τὰς μεγίστας, ὅταν ἴδωμεν ἡδόμενον ὁντινοῦν, ἢ τὸ γελοῖον ἐπ᾽ αὐταῖς ἢ τὸ πάντων αἴσχιστον ἑπόμενον ὁρῶντες, αὐτοί τε αἰσχυνόμεθα, καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὅτι μάλιστα,

F νυκτὶ πάντα τὰ τοιαῦτα διδόντες· ὡς φῶς οὐ δέον ὁρᾶν αὐτά. Σ. Πάντῃ δὴ φήσεις, ὦ Πρώταρχε, ὑπό τε ἀγγέλων πέμπων καὶ παροῦσι φράζων, ὡς ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἔστι πρῶτον οὐδ᾽ αὖ δεύτερον, ἀλλὰ πρῶτον μέν πῃ περὶ μέτρον καὶ τὸ μέτριον καὶ καίριον, καὶ πάντα ὁπόσα

Οὐκοῦν χρή.

Σ. Ἴθι δή, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι τὸν αὐτὸν διαμαρτυράμενοι λόγον ἐπεξέλθωμεν. C Π. Ποῖον δή; Σ. Φίληβος τἀγαθὸν ἐτίθετο ἡμῖν ἡδονὴν εἶναι πᾶσαν καὶ παντελῆ. Π. Τὸ τρίτον, ὦ Σώκρατες, ὡς ἔοικας, ἔλεγες ἀρτίως τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐπαναλαβεῖν δεῖν λόγον. ΣΩ. Ναί. τὸ δέ γε μετὰ τοῦτο ἀκούωμεν. ἐγὼ γὰρ δὴ κατιδὼν ἅπερ νυνὶ διελήλυθα, καὶ δυσχεράνας τὸν Φιλήβου λόγον οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλάκις μυρίων, εἶπον ὡς ἡδονῆς γε νοῦς εἴη μακρῷ βέλτιόν τε καὶ ἄμεινον τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ. Π. Ἦν ταῦτα. Σ. Ὑποπτεύων δέ γε καὶ ἄλλα εἶναι πολλά, εἶπον, ὡς εἰ φανείη τι τούτοιν ἀμφοῖν βέλτιον, ὑπὲρ τῶν δευτερείων νῷ πρὸς ἡδονὴν ξυνδιαμαχοίμην, D ἡδονὴ δὲ καὶ δευτερείων στερήσοιτο. Π. Εἶπες γὰρ οὖν. Σ. Καὶ μετὰ ταῦτά γε πάντων ἱκανώτατα τούτοιν οὐδέτερον ἱκανὸν ἐφάνη. ΠΡ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Οὐκοῦν παντάπασιν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ νοῦς ἀπήλλακτο καὶ ἡδονή, μή τοι τἀγαθόν γε αὐτὸ μηδ' ἕτερον αὐτοῖν εἶναι, στερομένοιν αὐταρκείας, καὶ τῆς τοῦ ἱκανοῦ καὶ τελέου δυνάμεως.

Π. Ὀρθότατα. Σ. Φανέντος δέ γε ἄλλου τρίτου κρείττονος τούτοιν ἑκατέρου, μυρίῳ γ' αὖ νοῦς ἡδονῆς οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον πέφανται νῦν τῇ τοῦ νικῶντος ἰδέᾳ. Π. E Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν πέμπτον, κατὰ τὴν κρίσιν ἣν νῦν ὁ λόγος ἀπεφήνατο, γίγνοιτ' ἂν ἡ τῆς ἡδονῆς δύναμις. Π. Ἔοικε. Σ. Πρῶτον δέ γε οὐκ ἂν οἱ πάντες βόες τε καὶ ἵπποι καὶ τἆλλα ξύμπαντα θηρία φῶσι τῷ τὸ χαίρειν διώκειν· οἷς πιστεύοντες, ὥσπερ μάντεις ὄρνισιν, οἱ πολλοί, κρίνουσι τὰς ἡδονὰς εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν εὖ κρατίστας εἶναι· καὶ τοὺς θηρίων ἔρωτας οἴονται κυρίους εἶναι μάρτυρας μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἐν Μούσῃ φιλοσόφῳ μεμαντευμένων ἑκάστοτε λόγων. Π. Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες, εἰρῆσθαί σοι νῦν ἤδη φαμὲν ἅπαντες. Σ. Οὐκοῦν καὶ ἀφίετέ με. ΠΡ. F Σμικρὸν ἔτι λοιπόν, ὦ Σώκρατες. οὐ γὰρ δήπου σύ γε ἀπερεῖς πρότερος ἡμῶν· ὑπομνήσω δέ σε τὰ λειπόμενα.

quit, omnem penitus voluptatem nobis ipſum bonum eſſe. PROT. Tertiò ô Socrates quemadmodum videtur, dicebas paulò antè repetendam orationem eſſe. SOC. Hoc ipſum. quod autem ſequitur, audiamus. Equidem quod modò dixi, orationem Philebi aliorúmque innumerabilium conſiderans grauitérque ferens, mentem longè meliorem potiorémque hominum vitæ quàm voluptatem contendi eſſe. PROT. Dicta hæc ſunt. SOC. Suſpicatus tamen eſſe & alia multa intuli, quòd ſi apparuerit aliquid ambobus hiſce præſtantius, pro mente ipſa aduerſus voluptatem de ſecunda ſorte pugnarem, volptaſque ſecundis etiam honoribus ſpoliaretur. PROT. Hæc quoque dixiſti. SOC. Præterea cùm dixiſſem bonum ipſum eſſe omnium ſufficientiſſimum, neutrum ex iis tamen ſufficiens eſſe conſtitit. PROT. Vera narras. SOC. Et cùm in ea oratione nec mens nec voluptas ſibijpſi ſufficientem perfectámque vim habere viderentur, neutram eſſe bonum ipſum apparuit. PROT. Recte admodum. SOC. Quinetiam cùm tertium quiddam vtraque melius eſſe conſtaret, mẽs vtique longo quodam interuallo propinquior potiori ſuperantique ideæ quàm voluptas eluxit.

PROT. Quidni? SOCR. Ergo nónne quintum gradum ex ea ſententia quam præſens iudicium protulit, voluptatis potentia ſortiretur? PROT. Vide. SOCR. Primum tamen voluptati locum omnes boues darent, & equi, & feræ denique omnes: quibus plurimi fidem, haud ſecus quàm augures auibus habentes, voluptates ad bene viuendum potiſſimas omnium arbitrantur: ferarúmque amores, locupletiores teſtes aſſerunt, quàm tot reſponſa philoſophorum. PR. Veriſſima, ô Socrates, te narraſſe cuncti fatemur. SOCR. Nónne ergo me iam dimittitis? PROTARC. Exiguum adhuc quiddam reſtat, ô Socrates: neque enim prior tu quidem diſcedes: ego verò quæ reſtant, in memoriam tibi reducam.

[illegible]. Sex inſuper iſtis duæ ſubijciuntur, mouendi & nutriendi vigor: ſed hæ cum ſuperioribus, aut nihil, aut vix, & parum admodum in virtute communicant. Affectio mentis quæ contemplationem perficit, ſapientia eſt: quæ rationis indaginem, ſcientia atque prudentia. Scientia quidem indagationem eorum quæ natura facit, prudentia conſultationem in ijs quæ nos agimus. Quæ phantaſiæ diſcurſum, opinio recta, quam ſagacitatem quidam vocant. Iuſtitia voluntatem & liberalitas. Iraſcibilem fortitudo eiuſque pediſſequæ. Concupiſcibilem continentia ſimul & temperantia. His omnibus id eſt commune, vt qualibet earum ſit affectio actum potentiæ naturalis perficiens, dum decorum reddit, & vtilem ad finem vltimum conſequendum. Variæ verò virtutes diuerſo modo habentur. Sapientia quidem natura: eſt enim æterna rationum omnium in mente complexio perpetuúſque veritatis intuitus. Scientia per doctrinam philoſophiæ quæ reminiſcentiam præſtat, acquiritur, dum ratio quæ pennas olim abiecit, ad mentem conuerſa reminiſcendo iterum alas recuperat. Prudentia doctrina ſimul & longo vſu rerum aduenit. Recta opinio exemplis, autoritate, inductione, ſorite. Iuſtitia fortitudóque & temperantia, cæteræque morales virtutes prudentiâ rectaque opinionis legibus & exercitatione legitima perficiuntur. Vnde duo hæc moralium virtutum principia Plato poſuit, prudentiam & rectam opinionem. Quamobrem prudentia ſæpenumerò totius moralis virtutis apud Platonem nomen vſurpat. Eſt & virtus quædam ad rectam opinionem attinens, qua legitimi principes ac ciues, in agendo honeſti, contemplationis tamen expertes bonum publicum curant, quam ciuilem peritiam nominant. Eámque Plato facultatem, & in Theage, & in præſenti Menone, haud aliter, quàm ſorte diuina, dari ciuilibus hominibus diſputat. Hac igitur ſummula quis mentem Platonis in Menone colliget, & huiuſmodi præmiſſa diſtinctione contradictione renuet, obiectionéſque vitabit. Diſputationem verò illam de reminiſcentia Geometricíſque figuris in argumento tractare idcirco non placuit, quoniam non vt principalis, ſed vt acceſſoria eſt inſerta. Argumentum autem ſummam rei capútque requirit. Singula quippe diſcutere non argumenti, ſed commentarij potius eſt officium.

παρέχων αὑτὸν ἐρωτᾶν τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ ὅ,τι ἄν τις βούληται, καὶ οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρινόμενος. ἐνθάδε δὲ, ὦ φίλε Μένων, τὸ ἐναντίον περιέστηκεν· ὥσπερ αὐχμός τις τῆς σοφίας γέγονε, καὶ κινδυνεύει ἐκ τῶνδε τῶν τόπων παρ' ὑμᾶς οἴχεσθαι ἡ σοφία. εἰ γοῦν τινα ἐθέλεις οὕτως ἐρέσθαι τῶν ἐνθάδε, οὐδεὶς ὅστις οὐ γελάσεται, καὶ ἐρεῖ, Ὦ ξένε, κινδυνεύω σοὶ δοκεῖν μακάριός τις εἶναι, ἀρετὴν γοῦν, εἴτε διδακτὸν, εἴθ' ὅτῳ τρόπῳ παραγίγνεται εἰδέναι. ἐγὼ δὲ τοσοῦτον δέω, εἴτε διδακτὸν, εἴτε μὴ διδακτὸν, εἰδέναι, ὡς οὐδὲ αὐτὸ ὅ,τι ποτ' ἐστὶ τὸ παράπαν ἀρετὴ, τυγχάνω εἰδώς. ἐγὼ οὖν καὶ αὐτὸς, ὦ Μένων, οὕτως ἔχω· συμπένομαι τοῖς πολίταις τούτου τοῦ πράγματος, καὶ ἐμαυτὸν καταμέμφομαι, ὡς οὐκ εἰδὼς περὶ ἀρετῆς τὸ παράπαν· ὃ δὲ μὴ οἶδα τί ἐστι, πῶς ἂν ὁποῖόν γέ τι εἰδείην; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε εἶναι, ὅστις Μένωνα μὴ γιγνώσκει τὸ παράπαν ὅστις ἐστὶ, τοῦτον εἰδέναι, εἴτε καλὸς, εἴτε πλούσιος, εἴτε καὶ γενναῖός ἐστιν, εἴτε καὶ τἀναντία τούτων; δοκεῖ σοι οἷόν τ' εἶναι; ΜΕΝ. Οὐκ ἔμοιγε. ἀλλὰ σὺ, ὦ Σώκρατες, ἀληθῶς οὐδ' ὅ,τι ἀρετή ἐστιν οἶσθα; ἀλλὰ ταῦτα περὶ σοῦ καὶ οἴκαδε ἀπαγγέλλωμεν; ΣΩΚ. Μὴ μόνον γε, ὦ ἑταῖρε, ἀλλὰ καὶ ὅτι οὐδ' ἄλλῳ πω ἐνέτυχον εἰδότι, ὡς ἐμοὶ δοκῶ. ΜΕΝ. Τί δέ; Γοργίᾳ οὐκ ἐνέτυχες ὅτε ἐνθάδε ἦν; ΣΩ. Ἔγωγε. ΜΕΝ. Εἶτα οὐκ ἐδόκει σοι εἰδέναι; Σ. Οὐ πάνυ εἰμὶ μνήμων, ὦ Μένων, ὥστε οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι πῶς μοι τότε ἔδοξεν. ἀλλ' ἴσως ἐκεῖνός τε οἶδε, καὶ σὺ ἃ ἐκεῖνος ἔλεγεν. ἀνάμνησον οὖν με πῶς ἔλεγεν· εἰ δὲ μὴ βούλει, αὐτὸς εἰπέ. δοκεῖ γὰρ δήπου σοὶ ἅπερ ἐκείνῳ. Μ. Ἔμοιγε. Σ. Ἐκεῖνον μὲν τοίνυν ἐῶμεν, ἐπειδὴ καὶ ἄπεστι· σὺ δὲ αὐτὸς, ὦ πρὸς θεῶν, Μένων, τί φῂς ἀρετὴν εἶναι; εἰπὲ, καὶ μὴ φθονήσῃς, ἵνα εὐτυχέστατον ψεῦσμα ἐψευσμένος ὦ, ἂν φανῇς σὺ μὲν εἰδὼς καὶ Γοργίας, ἐγὼ δὲ εἰρηκὼς μηδενὶ πώποτε εἰδότι ἐντετυχηκέναι. ΜΕΝ. Ἀλλ' οὐ χαλεπὸν, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν. πρῶτον μὲν, εἰ βούλει, ἀνδρὸς ἀρετὴν, ῥᾴδιον, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετὴ, ἱκανὸν εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν, καὶ πράττοντα τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐ-

C atis, quemadmodum ſcientes decet. quippe & ipſe concedebat Græcorum cuique rogare quicquid quiſque vellet, ac nemini non reſpondebat. Nobis verò, ô amice Meno, contrarium contigit: ſiquidem ſapientia noſtra quodammodo iam exaruit, atque ex iis locis ad vos diuertiſſe videtur. Itaque ſi quem noſtrorum hominum hoc pacto perconteris, nemo erit qui non rideat ac dicat. O hoſpes fortè tibi beatus quidam videor, ac noſſe vtrum doctrina, an alia quadam ratione virtus hominibus comparetur. Ego verò vſque adeo ab hac cognitione abſum, vt planè nec quid ipſa ſit virtus intelligam. Atqui ipſe quoque, ô Meno,
D ſic affectus ſum: in eadem quippe paupertate animi, qua & conciues mei, verſor, ac meipſum ſæpe accuſo, vt pote quid ſit virtus penitus ignorans. Cùm verò quid ſit neſciã, quonam pacto qualis ſit norim? Num tibi fieri poſſe videtur, vt qui nullo modo quis Meno ſit, norit, verũ bonus, diues generoſus, an cõtrà ſit, norit? M. Mihi quidé nequaquã. At verò ipſe reuera, ô Socrates, quid ſit virtus ignoras? Iſta de te domi renunciabimus? SOC. Non id quæſo ſolùm Meno domi dices, verumetiam quod nullum vnquam, vt mihi quidem videtur, iſthuc ſcientem nactus ſim. ME. Nunquamne
E igitur Gorgiam cùm hîc commoraretur conueniſti? SOC. Equidem. ME. An hæc ignorare tibi viſus eſt? SOC. Haud ſatis, ô Meno, memini, ideoque quid tum mihi viſum fuerit in præſentia referre nequeo. Sed fortè & ille nouit, & tu quid ille docuerit, tenes: refert mihi eorum quę dicebat memoriam. aut ſi minus id placet, tute ipſe declara. Nam tibi forſitan cum illo conuenit. ME. Conuenit equidem. SOC. Eum igitur, cùm abſit, omittamus: ipſe verò, ô Meno dic per deos obſecro, quid eſſe virtutem exiſtimes: dic inquam, nec inuideas, vt fortunati cuiuſdam mendacij redarguar: ſiquidem tu & Gorgias id noſſe videamini, ego verò nemini vnquam hoc ſcienti oc-
F curriſſe dicam. ME. At, ô Socrates, nequaquam difficile eſt id dicere: & primò quidé ſi lubet, quæ viri ſit virtus. Hæc planè eſt, ad ciuilium rerum adminiſtrationem ſufficientem eſſe, iiſque tractandis, amicos iuuare, inimicos lædere,

Eadem itaque ratione virtutes quanquam multæ atque variæ ſunt, vnam tamen ſpeciem quandam in omnibus eandem habent qua virtutes exiſtunt in quam reſpicere decet eum qui reſponſurus ſit interroganti cuiquam quid virtus ſit. Tenes quid dicam. MEN. Intelligere videor, nondum tamen, vt vellem, quòd quæris planè comprehendo. SO. Verum verò circa virtutem id ſolum, ô Meno, tibi videtur, aliã quidem viri eſſe, aliã mulieris, & aliã reliquorum, an etiam circa ſanitatem magnitudinémque, & robur eodem modo, vt alia quidem viri ſanitas ſit, mulieris alia? an potius eadem vbique ſanitatis ſpecies eſt, ſi quidem ſanitas ſit, ſeu viro, ſiue mulieri, ſiue alteri cuicunque adſit? ME. Eadem mihi ſanitas & viri ſimul & mulieris eſſe videtur. Soc. Nonne igitur ſi quidem robuſta ſit fœmina, eadem ſpecie roboris robuſta erit? Cùm enim eadem dico, nihil differt, quà robur, vt robur ſit, ſeu viro, ſeu mulieri inſit, num tibi differre quicquam videtur? ME. Minimè. S. Ergo & virtus, vt virtus ſit, intereſtne aliquid, iuuenem, an ſenem, an virum, an fœminam ornet? ME. Mihi quidem, ô Socrates, hoc cæterorum ſimile nequaquam eſſe videtur. SOC. Nonne viri virtutem eſſe dixiſti, Rectè Rempublicam gubernare, mulieris verò domum? MEN. Dixi equidem. SOCRA. An poteſt quiſquam ciuitatem, vel domum, aut aliquid aliud rectè diſponere niſi temperatè ac iuſtè diſponat? ME. Non certè. SOC. Nonne ſi temperatè iuſtéque inſtituunt, temperantia iuſtitiáque inſtituent? ME. Neceſſe eſt. SOC. Vtriſque igitur tam vir, quàm mulier indiget, ſi boni futuri ſint, temperantia ſcilicet atque iuſtitia. MENO. Apparet. SOCRAT. Quid verò puer ac ſenex quatenus intemperati & iniuſti ſunt, num boni fient? MENO. Nequaquam. SOCRAT. At dum temperati & iuſti. MENO. Ita. SOC. Vniuerſi igitur homines eadem ratione boni

κων· οὐδὲν διαφέρουσιν, ἀλλὰ ταὐτόν εἰσιν ἅπασαι, ἢ οὐ τοῦτο φῂς εἶναι; εἶχες δὴ τοῦτο ἄν μοι εἰπεῖν; Μ. Ἔγωγε. ΣΩΚΡ. Οὕτω δὴ καὶ περὶ τῶν ἀρετῶν, κἂν εἰ πολλαὶ καὶ παντοδαπαί εἰσιν, ἕν γέ τι εἶδος ταὐτὸν ἅπασαι ἔχουσι δι᾽ ὃ εἰσὶν ἀρεταί. εἰς ὃ καλῶς που ἔχει ἀποβλέψαντα τὸν ἀποκρινόμενον τῷ ἐρωτήσαντι, ἐκεῖνο δηλῶσαι ὃ τυγχάνει οὖσα ἀρετή. ἢ οὐ μανθάνεις ὅ, τι λέγω; Μ. Δοκῶ γέ μοι μανθάνειν, οὐ μέντοι ὡς βούλομαί γέ πω κατέχω τὸ ἐρω-

D τώμενον. Σ. Πότερον δὲ περὶ ἀρετῆς μόνον σοὶ οὕτω δοκεῖ, ὦ Μένων, ἄλλη μὲν ἀνδρὸς εἶναι, ἄλλη δὲ γυναικὸς, καὶ τῶν ἄλλων; ἢ καὶ περὶ ὑγιείας, καὶ περὶ μεγέθους, καὶ περὶ ἰσχύος ὡσαύτως; ἄλλη μὲν ἀνδρὸς δοκεῖ σοι εἶναι ὑγίεια, ἄλλη δὲ γυναικός; ἢ ταὐτὸν πανταχοῦ εἶδός ἐστιν, ἐάνπερ ὑγίεια ᾖ, ἐάν τε ἐν ἀνδρὶ, ἐάν τε ἐν ἄλλῳ ὁτῳοῦν ᾖ; Μ. Ἡ αὐτή μοι δοκεῖ ὑγίειά γε εἶναι καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Σ. Οὐκοῦν καὶ μέγεθος καὶ ἰσχύς; ἐάνπερ ἰσχυρὰ γυνὴ ᾖ, τῷ αὐτῷ εἴδει καὶ τῇ αὐτῇ ἰσχύϊ ἰσχυρὰ ἔσται; τὸ γὰρ τῇ αὐτῇ, τοῦτο λέγω, οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ ἰσχὺς εἶναι ἡ ἰσχὺς, ἐάν τε ἐν ἀνδρὶ ᾖ, ἐάν τε ἐν γυναικί. ἢ

E δοκεῖ τί σοι διαφέρειν; Μ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἡ δὲ ἀρετὴ πρὸς τὸ ἀρετὴ εἶναι διοίσει τι, ἐάν τε ἐν παιδὶ ᾖ, ἐάν τε ἐν πρεσβύτῃ, ἐάν τε ἐν γυναικὶ, ἐάν τε ἐν ἀνδρί; Μ. Ἔμοιγέ πως δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, τοῦτο οὐκέτι ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις τούτοις. ΣΩΚ. Τί δαί; οὐκ ἀνδρὸς μὲν ἀρετὴν ἔλεγες, πόλιν εὖ διοικεῖν, γυναικὸς δὲ, οἰκίαν; Μ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οἷόν τε εὖ διοικεῖν ἢ πόλιν, ἢ οἰκίαν, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν, μὴ σωφρόνως καὶ δικαίως διοικοῦντα; ΜΕΝ. Οὐ δῆτα. Σ. Οὐκοῦν ἄνπερ δικαίως καὶ σωφρόνως διοικῶσι, δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ διοικήσουσιν; Μ. Ἀνάγκη. ΣΩΚ.

F Τῶν αὐτῶν ἄρα ἀμφότεροι δέονται, εἴπερ μέλλουσιν ἀγαθοὶ εἶναι, καὶ ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνήρ, δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης. Μ. Φαίνονται. ΣΩΚΡ. Τί δαί; παῖς καὶ πρεσβύτης, μῶν ἀκόλαστοι ὄντες καὶ ἄδικοι, ἀγαθοὶ ἄν ποτε γένοιντο; Μ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚ. Ἀλλὰ σώφρονες καὶ δίκαιοι; Μ. Ναί. ΣΩ. Πάντες ἄρ᾽ ἄνθρωποι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀγαθοί

ἂν καὶ ἄλλα σχήματα, εἴ γε κελεύεις· καὶ σὺ δὴ ἐμοὶ εἰπὲ ἄλλας ἀρετάς. Μ. Ἡ ἀνδρεία τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ ἀρετὴ εἶναι, καὶ σωφροσύνη, καὶ σοφία, καὶ μεγαλοπρέπεια, καὶ ἄλλαι πάμπολλαι. Σ. Πάλιν, ὦ Μένων, ταὐτὸν πεπόνθαμεν. πολλὰς αὖ ηὑρήκαμεν ἀρετάς, μίαν ζητοῦντες, ἄλλον τρόπον ἢ νῦν δή· τὴν δὲ μίαν, ἣ διὰ πάντων τούτων ἐστίν, οὐ δυνάμεθα ἀνευρεῖν. Μ. Οὐ γὰρ δύναμαί πω, ὦ Σώκρατες, ὡς σὺ ζητεῖς, μίαν ἀρετὴν λαβεῖν κατὰ πάντων, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις. Σ. Εἰκότως γε. ἀλλ' ἐγὼ προθυμήσομαι, ἐὰν οἷός τ' ὦ, ἡμᾶς προβιβάσαι. μανθάνεις γάρ που ὅτι οὑτωσὶ ἔχει περὶ παντός. εἴ τίς σε ἀνέροιτο τοῦτο ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τί ἐστι σχῆμα, ὦ Μένων; εἰ αὐτῷ εἶπες ὅτι στρογγυλότης, εἴ σοι εἶπεν ἅπερ ἐγώ, πότερον σχῆμα ἡ στρογγυλότης ἐστίν, ἢ σχῆμά τι, εἶπες δήπου ἂν ὅτι σχῆμά τι; Μ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Οὐκοῦν διὰ ταῦτα ὅτι καὶ ἄλλα ἐστὶ σχήματα; Μ. Ναί. Σ. Καὶ εἴ γε προσηρώτα σε ὁποῖα, ἔλεγες ἄν; Μ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ αὖ εἰ περὶ χρώματος ὡσαύτως ἀνήρετο ὅ, τι ἐστί, καὶ εἰπόντος σου ὅτι τὸ λευκόν, μετὰ ταῦτα ὑπέλαβεν ὁ ἐρωτῶν, πότερον τὸ λευκὸν χρῶμά ἐστιν, ἢ χρῶμά τι, εἶπες ἂν ὅτι χρῶμά τι, διότι καὶ ἄλλα τυγχάνει ὄντα; Μ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ εἴ γέ σε ἐκέλευε λέγειν ἄλλα χρώματα, ἔλεγες ἂν ἄλλα, ἃ οὐδὲν ἧττον τυγχάνει ὄντα χρώματα τοῦ λευκοῦ; ΜΕΝΩΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν ὥσπερ ἐγώ, μετῄει τὸν λόγον, καὶ ἔλεγεν ὅτι ἀεὶ εἰς πολλὰ ἀφικνούμεθα· ἀλλὰ μή μοι οὕτως, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ταῦτα ἑνί τινι προσαγορεύεις ὀνόματι, καὶ φῂς οὐδὲν αὐτῶν ὅ, τι οὐ σχῆμα εἶναι, καὶ ταῦτα, ἐναντία ὄντα ἀλλήλοις, ὅ, τι ἐστὶ τοῦτο ὃ οὐδὲν ἧττον κατέχει τὸ στρογγύλον ἢ τὸ εὐθύ, ὃ δὴ ὀνομάζεις σχῆμα, καὶ οὐδὲν μᾶλλον φῂς τὸ στρογγύλον σχῆμα εἶναι, ἢ τὸ εὐθύ· ἢ οὐχ οὕτω λέγεις; Μεν. Ἔγωγε. Σ. Ἆρ' οὖν, ὅταν οὕτω λέγῃς, τότε οὐδὲν μᾶλλον φῂς τὸ στρογγύλον εἶναι στρογγύλον, ἢ εὐθύ; οὐδὲ τὸ εὐθὺ εὐθύ, ἢ στρογγύλον; Μ. Οὐ δήπου, ὦ Σώκρατες. Σ. Ἀλλὰ μὴν σχῆμά γε οὐδὲν μᾶλλον φῂς εἶναι τὸ στρογγύλον τοῦ εὐθέος, οὐδὲ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου.

que virtutes eſſe dico. SOC. At quas dicis alias, explica obſecro. C Equidem ſi me de aliis figuris interrogaſſes, vtique reſpondiſſem: itaque tu quæ ſint aliæ virtutes, oſtende. ME. Fortitudo igitur mihi videtur eſſe virtus, temperantia, ſapientia, magnificentia, cæteræq; permultæ. S. In idem recidimus. Multas rurſum virtutes, dum quærimus vnam, inuenimus, ſed alio pacto: vnam verò quæ per omnes diffunditur, reperire nequimus. ME. Nondum queo, ô Socrates, quod quæris, vnam in omnibus virtutem quemadmodum in cæteris aſſequi. S. Non ab re quidem: at ego ſi modò potuero perducere nos conabor. D Videſne ſic in cunctis contingere, ſi quis à te petat idem quod modò dicebam, quid figura ſit, ac tu quòd ſit rotunditas reſponderes: & ille tibi quæ & ego inferret, vtrum rotunditas ſit figura, an figura quędam, an non illi diceres figuram quandam eſſe? ME. Prorſus. SOC. Nonne ob id quod aliæ quoque figuræ ſunt? MEN. Ita. SOC. Quòd ſi quales illæ ſint quærat, e veſtigio reſpondebis? ME. Equidem. S. Quinetiam ſi de colore ſimiliter quid ſit quærat, & tu quod albedo ſit dicas, ac ille ſic deinde roget, vtrũ albedo color ſit, an color quidam, inferreſne, colorem quendam ob hoc eſſe, quòd alij quoque colores reperiantur? ME. E Maximè. SOC. Si iterum colores cæteros referre iuſſerit, narrabis vtique & alios multos, qui nihilominus quàm albedo colores ſint? ME. Narrabo. S. Quid ſi ille ſic, vt ego nunc, ſermone progrediatur, dicátque quod in multa ſemper recidamus quod ille fieri nequaquam permittat: cumque hæc multa vno nomine nuncupes, dicáſque omnia figuram eſſe, inter ſe contraria ſint licet: hoc autẽ quod nõ minus rotundũ contineat, quàm rectũ, quam quidẽ figuram nominas, & nihilo magis rotundũ quàm rectum, figuram eſſe tu dicis, an ſic dicis? MENO. Sic planè. SOCR. F Cùm ita dicas, inquam, nunquid rotundum magis rotundum, quàm rectum, aut rectum magis rectum, quàm rotundum eſſe dicis? ME. Non certè, ô Socrates. SOCRAT. Veruntamen aſſeris rotundum nihil magis figuram eſſe, quàm rectum, neque rectum magis quàm rotũdũ.

…ponſum vtique me dixiſſe, quòd ſi minus rectè dixi, ad te nunc attinet reſpondere, ac mea dicta refutare. Sin autem quemadmodum nos ſumus, illi amici ſint, velintque tantùm diſputare, decet profectò mitiùs, & magis dialectico more reſpondere, eſt autem fortaſſe dialecticum magis, non modò verum proferre, ſed iis illud rationibus approbare, quas & ille qui rogat, planè ſe noſſe fateatur. Hoc itaque more nunc tecum diſſerendo vti conabor. Dic ergo, num finem appellas terminum quendam atque extremum? Hæc enim omnia velut idem profero, fortè verò Prodicus iis tanquam differentibus vteretur. Tu autem num dicis terminari aliquid atque finiri? nihil quippe diuerſum iis verbis intelligo. MENO. Dico ſanè, & quòd ais, intelligere arbitror. SO. Et planum aliquid vocas, & ſolidum aliud, cuiuſmodi quę in Geometria tractantur? MENO. Voco equidem, SOCRAT. Iam igitur quid figuram eſſe dicam, ex iis percipies: in omni quippe figura id aſſero, figuram eſſe id in quod ſolidum definit. Atque vt ſummatim dicam, figuram appello ſolidi terminum. MENO. Colorem verò quid vocas, ô Socrates? SOC. Haud æquum facis, ô Meno, homini iam ſeni onus imponis reſpondēdi tibi: ipſe autem memor quid Gorgias virtutem eſſe dixerit, definire minimè vis. ME. At poſtquam tu mihi hoc declaraueris, ô Socrates, tibi illud referam. SOCRAT. Etiam abſconditus hic aliquis, & loquentem tantummodo te audiens, intelligat, pulchrum eſſe te & amatoribus non carentem. MENO. Quid ita? SOCRAT. Quòd nihil quàm continuo in ſermone imperitas, quod facere delicati iſti & formæ fiducia adhuc tyrannidem exercentes ſolent. Simul ita de me ſtatuis forſitan, inferiorem elegantibus illis eſſe: gratificabor itaque tibi, & reſpondebo. MENO. Gratificare obſecro. SOCRAT. Viſne tibi ſecundùm Gorgiam reſpondeam? ſic maximè aſſentieris?

ἀποκρίνεσθαι; Σ. Τἀληθῆ ἔγωγε· καὶ εἰ μέν γε τῶν σοφῶν τις εἴη καὶ ἐριστικῶν τε καὶ ἀγωνιστικῶν, ὁ ἐρόμενος, εἴποιμ' ἂν αὐτῷ, ὅτι ἐμοὶ μὲν εἴρηται· εἰ δὲ μὴ ὀρθῶς λέγω, σὸν ἔργον λαμβάνειν λόγον καὶ ἐλέγχειν. εἰ δέ, ὥσπερ ἐγώ τε καὶ σὺ νυνὶ φίλοι ὄντες, βούλοιντο ἀλλήλοις διαλέγεσθαι, δεῖ δὴ πρᾳότερόν πως καὶ διαλεκτικώτερον ἀποκρίνεσθαι. ἔστι δὲ ἴσως τὸ διαλεκτικώτερον, μὴ μόνον τἀληθῆ ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνων ὧν ἂν προσομολογῇ εἰδέναι ὁ ἐρωτώμενος. D πειράσομαι δὴ καὶ ἐγώ σοι οὕτως εἰπεῖν. λέγε γάρ μοι· τελευτὴν καλεῖς τι, τοιόνδε λέγω οἷον πέρας καὶ ἔσχατον; πάντα ταῦτα, ταὐτόν τι λέγω. ἴσως δ' ἂν ἡμῖν Πρόδικος διαφέροιτο. ἀλλὰ σύ γέ που καλεῖς πεπεράνθαι τι καὶ τετελευτηκέναι, τὸ τοιοῦτον βούλομαι λέγειν, οὐδὲν ποικίλον. Μ. Ἀλλὰ καλῶ· καὶ οἶμαι μανθάνειν ὃ λέγεις. ΣΩ. Τὸ δὴ ἐπίπεδον καλεῖς τι, καὶ ἕτερον αὖ, στερεόν, οἷον ταῦτα τὰ ἐν γεωμετρίαις; Μ. Ἔγωγε καλῶ. ΣΩΚ. Ἤδη τοίνυν ἂν μανθάνοις μου ἐκ τούτων σχῆμα ὃ λέγω. κατὰ γὰρ παντὸς E σχήματος τοῦτο λέγω, εἰς ὃ τὸ στερεὸν περαίνει, τοῦτ' εἶναι σχῆμα· ὅπερ ἂν συλλαβὼν εἴποιμι στερεοῦ πέρας σχῆμα εἶναι. τὸ δὲ χρῶμα τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩΚΡ. Ὑβριστής γ' εἶ, ὦ Μένων. ἀνδρὶ πρεσβύτῃ πράγματα προστάττεις ἀποκρίνεσθαι· αὐτὸς δὲ οὐκ ἐθέλεις ἀναμνησθεὶς εἰπεῖν ὅ,τι ποτὲ λέγει Γοργίας ἀρετὴν εἶναι. Μ. Ἀλλ' ἐπειδάν μοι σὺ τοῦτ' εἴπῃς, ὦ Σώκρατες, ἐρῶ σοι. ΣΩΚ. Κἂν κατακεκαλυμμένος τις γνοίη, ὦ Μένων, διαλεγομένου σου, ὅτι καλὸς εἶ, καὶ ἐρασταί σοι ἔτι εἰσί. Μ. Τί δή; ΣΩΚ. Ὅτι οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἐπιτάττεις ἐν τοῖς λόγοις, F ὅπερ ποιοῦσιν οἱ τρυφῶντες, ἅτε τυραννεύοντες, ἕως ἂν ἐν ὥρᾳ ὦσι. καὶ ἅμα ἐμοῦ ἴσως κατέγνωκας ὅτι εἰμὶ ἥττων τῶν καλῶν. χαριοῦμαι οὖν σοι καὶ ἀποκρινοῦμαι. ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν χάρισαι. ΣΩΚ. Βούλει οὖν σοι κατὰ Γοργίαν ἀποκρίνωμαι, ᾗ ἂν σὺ μάλιστα ἀκολουθήσαις;

πολλὰ τοιαῦτα λέγοις. Σ. Ἀλλὰ μὴν προθυμίας γε οὐδὲν ἀπολείψω καὶ σοῦ ἕνεκα καὶ ἐμαυτοῦ, λέγων τοιαῦτα. ἀλλ' ὅ- C πως μὴ οὐχ οἷός τ' ἔσομαι πολλὰ τοιαῦτα λέγειν. ἀλλ' ἴθι δὴ πειρῶ καὶ σὺ ἐμοὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀποδοῦναι, κατὰ ὅλου εἰπὼν ἀρετῆς πέρι, ὅ τι ἐστὶ καὶ παῦσαι πολλὰ ποιῶν ἐκ τοῦ ἑνός (ὅπερ φασὶ τοὺς συντρίβοντάς τι ἑκάστοτε οἱ σκώπτοντες) ἀλλὰ ἐάσας ὅλην καὶ ὑγιῆ, εἰπὲ τί ἐστιν ἀρετή. τὰ δέ γε παραδείγματα παρ' ἐμοῦ εἴληφας. Μ. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ὦ Σώκρατες, ἀρετὴ εἶναι, καθάπερ ὁ ποιητὴς λέγει, χαίρειν τε καλοῖσι καὶ δύνασθαι. καὶ ἐγὼ τοῦτο λέγω ἀρετήν, ἐπιθυμοῦντα τῶν καλῶν, δυνατὸν εἶναι πορίζεσθαι. ΣΩ. Ἆρα λέγεις τὸν τῶν καλῶν ἐπιθυμοῦντα, ἀγαθῶν D ἐπιθυμητὴν εἶναι; Μ. Μάλιστά γε. Σ. Ἆρα ὡς ὄντων τινῶν οἳ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, ἑτέρων δὲ οἳ τῶν ἀγαθῶν; οὐ πάντες, ὦ ἄριστε, δοκοῦσί σοι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμεῖν; Μ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλά τινες τῶν κακῶν; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩΚΡ. Οἰόμενοι τὰ κακὰ ἀγαθὰ εἶναι, λέγεις, ἢ καὶ γιγνώσκοντες ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν; ΜΕΝ. Ἀμφότερα ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩΚΡ. Ἦ γὰρ δοκεῖ τίς σοι, ὦ Μένων, γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; ΜΕΝ. Μάλιστα. Σ. Τί ἐπιθυμεῖν λέγεις; ἢ γενέσθαι E αὐτῷ; Μ. Γενέσθαι. τί γὰρ ἄλλο; Σ. Πότερον ἡγούμενος τὰ κακὰ ὠφελεῖν ἐκεῖνον ᾧ ἂν γένηται, ἢ γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι βλάπτει ᾧ ἂν παρῇ; Μ. Εἰσὶ μὲν οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν, εἰσὶ δὲ καὶ οἱ γιγνώσκοντες ὅτι βλάπτει. Σ. Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι γιγνώσκειν τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν; Μ. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτό γε. ΣΩ. Οὐκοῦν δῆλον ὅτι οὗτοι μὲν οὐ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, οἱ ἀγνοοῦντες αὐτά, ἀλλὰ ἐκείνων ἃ ᾤοντο ἀγαθὰ εἶναι. ἔστι δὲ ταῦτά γε κακά. ὥστε οἱ ἀγνοοῦντες αὐτά, καὶ οἰόμενοι ἀγαθὰ εἶναι, δῆλον ὅτι τῶν ἀ- F γαθῶν ἐπιθυμοῦσιν. ἢ οὔ; ΜΕΝ. Κινδυνεύουσιν οὗτοί γε. Σ. Τί δέ; οἱ τῶν κακῶν μὲν ἐπιθυμοῦντες (ὥς φῃς σύ) ἡγούμενοι δὲ τὰ κακὰ βλάπτειν ἐκεῖνον ᾧ ἂν γίγνηται, γιγνώσκουσι δήπου ὅτι βλαβήσονται ὑπ' αὐτῶν; Μ. Ἀνάγκη.

initiare. MEN. Manerem ô Socrates, ſi huiuſmodi multa diceres. SOC. Nihil vtique prætermittam, quin talia quædã & tui ſimul & mei gratia dicam. Vereor tamen ne minus poſſim huiuſmodi plurima dicere. Cæterùm iam ad promiſſa ſeruanda nobis accingere, ac in commune quid virtus ſit, exprime, nec vt feciſti hactenus, vnum in multa diſcerpas, quod iaci in eos ſolet, qui idem vbique inculcant: ſed integram atque ſanam: dic tandem quid virtus ſit. exempla verò loquendi à me accepiſti. MEN. Videtur mihi, ô Socrates, virtus eſſe, vt Poeta inquit, gaudere honeſtis ac poſſe. Atque ego idipſum virtutem voco, honeſta quidem appetere, eaque conſequi poſſe. SOC. Num honeſta cupientem, bona cupere dicis? MENO. Omnino. SOCR. Nunquid ita loqueris, quaſi ſint nonnulli qui bona cupiant, quidam verò qui mala? MEN. Imò. SOCRAT. Non omnes igitur, ô optime vir, bona tibi appetere videntur? MENO. Mihi nequaquam. SOCR. Quidam itaque mala? MEN. Ita. SOC. An ita dicis, quaſi quæ mala ſint, bona eſſe opinentur, aut etiam noſcentes quòd mala ſint, nihilominus illa cupiant? MEN. Vtrunque aio. SOC. An cenſes aliquem cognoſcẽtem mala quòd mala ſint, illa tamen appetere? MEN. Arbitror. SOC. Quid autem exoptare hunc dicis? Num, hæc ſibi adeſſet? MEN. Adeſſe ſanè. nam quid aliud optet? SOC. Verum qui mala deſiderat, mala eſſe cognoſcens, prodeſſe cùm adſint, exiſtimat? an vnumquodque potius ſua præſentia lædere? MEN. Sunt certè, qui mala prodeſſe putent, nec deſunt qui obeſſe cognoſcant. SOC. Videntur tibi mala noſſe quòd mala ſint, qui mala prodeſſe cuiquam opinantur? MEN. Haud ſane id mihi videtur. SOC. Ex iis igitur patet eos non appetere mala, qui illa minimè norint, ſed illa potius quæ bona eſſe putauerint, cùm tamen mala ſint. Quapropter ignorantes illa, bonáque exiſtimantes, perſpicuum eſt bona potius exoptare. An non? ME. Sic iſti ſe habere videntur. SOC. At verò qui mala quidẽ affectãt, vt ipſe inquis: eaq; cuicunq; accidunt, obeſſe cenſent: noruntne quòd illorũ præſentia lædẽtur? ME. Neceſſariò ſequitur.

quaquam, ſed omnia bona huiuſmodi eſſe dico. SOC. Eia, aurum atque argentum acquirere virtus eſt, vt inquit Meno, magni regis patrius hoſpes. Verum verò addis huic lucro, ô Meno, iuſtè ac ſanctè lucrari? an nihil intereſt, ſed etſi iniuſtè quis iſta poſſidet, nihilominus quęſtum huiuſmodi virtutem vocas? MEN. Nequaquam, ô Socrates, ſed vitium. SOC. Omnino igitur, vt videtur, huic acquiſitioni, iuſtitiæ, vel temperantiæ, vel ſanctitatis, aut alterius virtutis pręſentia D opus eſt. Alioquin virtus minimè erit, quamuis bona ſibi vendicet. MEN. Qui enim ſine iis virtus exiſtat? SOC. At non ſuppeditare aurum & argentum, quando minimè iuſtum ſit, aut ſibi, aut alteri, neque etiam virtus eſt hæc egeſtas? MEN. Videtur. SOCR. Nihilo magis igitur horum bonorum copia virtus erit, quàm inopia. Verùm vt videtur quodcunque cum iuſtitia fit, virtus eſt: quod autem abſque illa eiuſque ſimilibus, prauitas. MEN. Videtur mihi neceſſarium eſſe quod dicis. ALCR. Nonne v E num quodque horum paulò antè virtutis partem eſſe diximus, iuſtitiam & temperantiam, cæteráque huiuſmodi? MEN. Diximus planè. SOC. Siccine, ô Meno, me deludis? MEN. Quorſum hæc ô Socrates? SOC. Quoniam cùm te oraſſem ne amplius virtutem conſcinderes, neue diſcerperes, & exempla reſpondendi dediſſem, hoc neglecto virtutem eſſe dicis, bona cum iuſtitia comparare poſſe, iuſtitiam verò virtutis partem eſſe confeſſus es. ME. Sic eſt. SOC. Nonne efficitur ex iis quæ iam conceſſiſti, virtutem eſſe agere cum parte virtutis, quicquid agitur? Iuſtitiam enim & huiuſmodi ſingula virtutis particulas confiteris. ME. F Quid tum? SOC. Quia cùm rogaſſem vt totam ipſam virtutem oſtenderes, quid ipſa ſit, nullo modo explicuiſti: omnem verò actionem quæcunque cum parte virtutis fit, virtutem eſſe dixiſti, quaſi quid tota virtus ſit, dixeris, atque ipſe intelligere tum queam, ſi abs te in particulas diuidatur.

Εἶεν. χρυσίον δὴ καὶ ἀργύριον πορίζεσθαι, ἀρετή ἐστιν, ὥς φησι Μένων, ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως πατρικὸς ξένος. πότερον προστιθῆς τι τούτῳ τῷ πόρῳ, ὦ Μένων, τὸ δικαίως καὶ ὁσίως; ἢ οὐδέν σοι διαφέρει, ἀλλὰ κἂν ἀδίκως τις αὐτὰ πορίζηται, ὁμοίως σὺ αὐτὰ ἀρετὴν καλεῖς; Μ. Οὐ δή που, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ κακίαν. Σω. Πάντως δή που δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικε, τούτῳ τῷ πόρῳ δικαιοσύνην, ἢ σωφροσύνην, ἢ ὁσιότητα προσεῖναι, ἢ ἄλλο τι μόριον ἀρετῆς· εἰ δὲ μή, οὐκ ἔσται ἀρετή, καίπερ ἐκπορίζουσα τἀγαθά. Μ. Πῶς γὰρ ἄνευ τούτων ἀρετὴ γένοιτ' ἄν; Σω. Τὸ δὲ μὴ ἐκπορίζειν χρυσίον καὶ ἀργύριον, ὅταν μὴ δίκαιον ᾖ, μήτε αὑτῷ, μήτε ἄλλῳ, οὐκ ἀρετὴ καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπορία; Μ. Φαίνεται. Σ. Οὐδὲν ἄρα μᾶλλον ὁ πόρος τῶν τοιούτων ἀγαθῶν, ἢ ἡ ἀπορία, ἀρετὴ ἂν εἴη· ἀλλ', ὡς ἔοικεν, ὃ μὲν ἂν μετὰ δικαιοσύνης γίγνηται, ἀρετὴ ἔσται· ὃ δ' ἂν ἄνευ πάντων τῶν τοιούτων, κακία. Μ. Δοκεῖ μοι ἀναγκαῖον εἶναι ὡς λέγεις. Σ. Οὐκοῦν τούτων ἕκαστον ὀλίγῳ πρότερον μόριον ἀρετῆς ἔφαμεν εἶναι, τὴν δικαιοσύνην, καὶ σωφροσύνην, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. Μ. Ναί. Σ. Εἶτα, ὦ Μένων, παίζεις πρός με. Μ. Τί δή, ὦ Σώκρατες; Σ. Ὅτι ἐμοῦ ἄρτι δεηθέντος σου μὴ καταγνύναι μηδὲ κερματίζειν τὴν ἀρετήν, καὶ δόντος παραδείγματα καθ' ἃ δέοι ἀποκρίνεσθαι, τούτου μὲν ἠμέλησας, λέγεις δέ μοι ὅτι ἀρετή ἐστιν οἷόν τ' εἶναι τἀγαθὰ πορίζεσθαι μετὰ δικαιοσύνης· τοῦτο δέ φῂς μόριον ἀρετῆς εἶναι. Μ. Ἔγωγε. Σ. Οὐκοῦν συμβαίνει, ἐξ ὧν σὺ ὁμολογεῖς, τὸ μετὰ μορίου ἀρετῆς πράττειν ὅ, τι ἂν πράττῃς, τοῦτο ἀρετὴν εἶναι. τὴν γὰρ δικαιοσύνην μόριόν φῂς ἀρετῆς εἶναι, καὶ ἕκαστα τούτων. Μ. Τί οὖν δὴ τοῦτο λέγω; Σ. Ὅτι ἐμοῦ δεηθέντος ὅλην εἰπεῖν τὴν ἀρετήν, αὐτὴν μὲν πολλοῦ δεῖς εἰπεῖν ὅ, τι ἐστί· πᾶσαν δὲ φῂς πρᾶξιν ἀρετὴν εἶναι, ἐάνπερ μετὰ μορίου ἀρετῆς πράττηται, ὥσπερ εἰρηκὼς ὅ, τι ἀρετή ἐστι τὸ ὅλον, καὶ ἤδη γνωσομένου ἐμοῦ, καὶ ἐὰν σὺ κατακερματίζῃς αὐτὴν κατὰ μόρια.

Σώκρατες, ἤκουον μὲν ἔγωγε πρὶν καὶ συγγενέσθαι σοι,
ὅτι σὺ οὐδὲν ἄλλο ἢ αὐτός τε ἀπορεῖς καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖς C
ἀπορεῖν· καὶ νῦν, ὥς γ᾽ ἐμοὶ δοκεῖς, γοητεύεις με καὶ
φαρμάττεις, καὶ ἀτεχνῶς κατεπᾴδεις, ὥστε μεστὸν ἀπο-
ρίας γεγονέναι. καὶ δοκεῖς μοι παντελῶς (εἰ δεῖ τι καὶ
σκῶψαι) ὁμοιότατος εἶναι τό, τε εἶδος καὶ τἄλλα, ταύτῃ τῇ
πλατείᾳ νάρκῃ τῇ θαλαττίᾳ. καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλη-
σιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. καὶ σὺ δοκεῖς μοι
νῦν ἐμὲ τοιοῦτόν τι πεποιηκέναι, ναρκᾶν. ἀληθῶς γὰρ ἔγωγε
καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ναρκῶ, καὶ οὐκ ἔχω ὅ,τι ἀ-
ποκρίνωμαί σοι. καίτοι μυριάκις γε περὶ ἀρετῆς παμπόλ-
λους λόγους εἴρηκα καὶ πρὸς πολλούς, καὶ πάνυ εὖ, ὥς- D
γε ἐμαυτῷ ἐδόκουν· νῦν δὲ οὐδ᾽ ὅ,τι ἐστί, τὸ παράπαν ἔχω
εἰπεῖν. καί μοι δοκεῖς εὖ βουλεύεσθαι, οὐκ ἐκπλέων
ἐνθένδε, οὐδ᾽ ἀποδημῶν. εἰ γὰρ ξένος ἐν ἄλλῃ πόλει
τοιαῦτα ποιεῖς, τάχ᾽ ἂν ὡς γόης ἀπαχθείης. ΣΩ. Πα-
νοῦργος εἶ, ὦ Μένων, καὶ ὀλίγου ἐξηπάτησάς με. ΜΕΝ. Τί
μάλιστα, ὦ Σώκρατες; ΣΩΚΡ. Γιγνώσκω οὗ ἕνεκά με εἴ-
κασας. Μ. Τίνος δὴ οἴει; ΣΩ. Ἵνα σε ἀντεικάσω. ἐ-
γὼ δὲ τόδε οἶδα περὶ πάντων τῶν καλῶν, ὅτι χαίρουσιν
εἰκαζόμενοι. λυσιτελεῖ γὰρ αὐτοῖς. καλαὶ γάρ, οἶμαι,
τῶν καλῶν καὶ αἱ εἰκόνες. ἀλλ᾽ οὐκ ἀντεικάσομαί σε. ἐ- E
γὼ δέ, εἰ μὲν ἡ νάρκη αὐτὴ ναρκῶσα, οὕτω καὶ τοὺς ἄλ-
λους ποιεῖ ναρκᾶν, ἔοικα αὐτῇ· εἰ δὲ μή, οὔ. οὐ γὰρ εὐ-
πορῶν αὐτός, τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν· ἀλλὰ παντὸς
μᾶλλον αὐτὸς ἀπορῶν, οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπο-
ρεῖν. καὶ νῦν περὶ ἀρετῆς, ὅ ἐστιν, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα·
σὺ μέντοι ἴσως πρότερον μὲν ᾔδησθα πρὶν ἐμοῦ ἅψα-
σθαι, νῦν μέντοι ὅμοιος εἶ οὐκ εἰδότι. ὅμως δὲ ἐθέλω μετὰ
σοῦ σκέψασθαι καὶ συζητῆσαι ὅ,τι ποτέ ἐστι. Μ. Καὶ τί-
να τρόπον ζητήσεις, ὦ Σώκρατες, τοῦτο, ὃ μὴ οἶσθα τὸ πα-
ράπαν ὅ,τι ἐστί; ποῖον γὰρ ὧν οὐκ οἶσθα προθέμενος, ζη- F
τήσεις; ἤ, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἐντύχοις αὐτῷ, πῶς εἴσῃ ὅ,τι
τοῦτό ἐστιν ὃ σὺ οὐκ ᾔδησθα; ΣΩΚ. Μανθάνω οἷον βού-
λει λέγειν, ὦ Μένων. ὁρᾷς τοῦτον ὡς ἐριστικὸν λόγον κατά-
γεις; ὡς οὐκ ἄρα ἔστι ζητεῖν ἀνθρώπῳ οὔτε ὃ οἶδεν,

ſcrupulos dubitationum haberes? Et nunc qui-
dem, vt mihi videris, me præſtigiis, & veneficiis
incantationibúſque perturbas, adeò vt ambigui-
tatis ſim plenus. Ac mihi videris omnino, ſi tamē
te iocando mordere aliquantulum decet, quàm ſi-
milimus eſſe tum forma, tum cæteris omnibus
latiſſimo illi piſci marino qui Torpedo dicitur: il-
le ſiquidem hominem ſibi propinquantem tan-
gentémque ſtupidum reddit. Tu quoque nunc
tale aliquid feciſſe videris, vt me ſtupefacias. Re-
uera enim & animum ſimul & os ſtupidum ha-
beo, hæſitóque, nec quid tibi reſpondeam, inue-
nio, quanquam decies millies iam de virtute &
multa & aduerſus quàm plurimos, vt mihi viſus
ſum quàm optimè diſputaui. At in præſentia nec
etiam quid ipſa ſit virtus proferre vllo pacto valeo.
Itaque cautè tibi conſuluiſſe te cenſeo, quod nun-
quam aliò peregrinaris. Nam ſi aduena in aliena
vrbe hæc ageres, vtpote præſtigiator quidam at-
que veneficus, ſupplicio forſitan afficereris. SOC.
Callidus es ô Meno, ac me propemodum nunc
decepiſti. ME. Quamobrem ô Socrates? SOC. Vi-
deo enim iam quam ob cauſam hac imagine me
depingas. ME. Quid fuiſſe cauſæ arbitraris? SOC.
Vt ipſe quoque te contrà depingam? Viri enim
honeſto habitu præditi cùm effinguntur, dele-
ctari ſolent, illud quippe conducit. honeſtorum e-
nim honeſtæ ſunt & imagines. At ego perſonam
tuam minimè effingam. Equidem ſi piſcis ille ſtu-
pidus ipſe alios reddit ſtupidos, ei ſum perſimilis,
ſecus autem minimè. Neque enim expeditus ipſe,
cæteros turbare compello, ſed maximè omnium
dubitans ego, dubitare alios quoque facio. Etenim
in præſentia, quid virtus ſit, haud certè noui, tu ta-
men fortè priuſquam mihi occurreres, noueras,
nunc verò ignoranti mihi ſimilis euaſiſti. Verun-
tamen vnà tecum rē diſcutere hanc inſtitui quid-
ve ſit virtus inueſtigare. ME. At quo tramite id in-
ueſtigabis, ô Socrates, quod quidem omnino quid
ſit ignoras? Quale enim tibi proponens, id quod i-
gnoras inquireres? Aut etiam ſi in illud incidas,
quonam ſigno id quod ignoraueras, eſſe illud a-
gnoſces? SOC. Intelligo quid velis ô Meno. At tu
animaduertíſne, quam litigioſam argumentatio-
nem in medium adduxiſti? quod videlicet homo,

… ac ſæpius in hanc vitam redierit, videritque perſæpe & quæ in hac, & quæ in alia vita ſunt, omniáque perceperit, nihil vtique reſtat, quin ipſe didicerit. Quamobrem nihil mirum eſt, ſi eorum quæ ad virtutem & ad alia pertinent, reminiſci poſsit, quippe cùm olim illa cognouerit. Cùm enim tota natura cognata ſit, ac ſibimet conſona, & animus cuncta didicerit, nihil prohibet hominem vnius cuiuſdam reminiſcentem, quam diſciplinam vocant, reliqua omnia recuperare, ſi quis adeò conſtans ſit, vt D quærendo minimè fatigetur. Quærere igitur ac diſcere reminiſcentia eſt. Quapropter litigioſæ illi argumentationi nequaquam credere decet: pigros enim nos quodammodo redderet. Ea quoque mollioribus hominibus mirificè placet. Ratio autem noſtra ſolertes rerum inueſtigatores efficit, qua ipſe vtpote vera fretus, vnà tecum quid ſit virtus perſcrutari deſidero. MEN. Imò, ô Socrates, ſed num abſolutè id aſſeris, nos minimè diſcere? quam verò diſciplinam vocamus eam reminiſcentiam eſſe? po- E teſne hoc ita eſſe me docere? SOCRAT. In ſuperioribus quoque, ô Meno, te callidum eſſe dixi, & & nunc rogas vtrum docere te poſſim, cùm antè nullam eſſe diſciplinam, ſed reminiſcentiam, aſſeruerim, vt e veſtigio mihi ipſi repugnare videar. MENO. Per Iouem, ô Socrates, non hoc inſtituebam, ſed conſuetudine potius quadam ita locutus ſum. Quod ſi qua ratione illud mihi oſtendere potes, oſtende obſecro. SOCRAT. Haud quaquam facile eſt, tui tamen gratia conabor. Verùm huc ad me vnum aliquem quem voles è multis qui te ſequuntur, acceſſe, vt in eo demonſtrationem hanc experiamur. MENO. Libenter. heus tu, huc ades. SOC. Græcúſne eſt & Græcè loquitur? MENO. Et Græcus eſt, & in domo F mea genitus atque educatus.

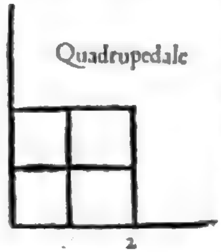
SOCRA. Attende igitur num illi in memoriam reducam, an doceam. ME. Attendam certè.

ἑωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε καὶ τὰ ἐν ᾅδου, καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἔστιν ὅ,τι οὐ μεμάθηκεν. ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ ἄλλων οἷόν τε εἶναι αὐτὴν ἀναμνησθῆναι ἅ γε καὶ πρότερον ἠπίστατο. ἅτε γὰρ τῆς φύσεως ἁπάσης συγγενοῦς οὔσης, καὶ μεμαθηκυίας τῆς ψυχῆς ἅπαντα, οὐδὲν κωλύει ἓν μόνον ἀναμνησθέντα (ὃ δὴ μάθησιν καλοῦσιν ἄνθρωποι) τἆλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, ἐάν τις ἀνδρεῖος ᾖ, καὶ μὴ ἀποκάμνῃ ζητῶν. τὸ γὰρ ζητεῖν ἄρα καὶ τὸ μανθάνειν, ἀνάμνησις ὅλον ἐστίν. D οὔκουν δεῖ πείθεσθαι τούτῳ τῷ ἐριστικῷ λόγῳ. οὗτος μὲν γὰρ ἂν ἡμᾶς ἀργοὺς ποιήσειε· καί ἐστι τοῖς μαλακοῖς τῶν ἀνθρώπων ἡδὺς ἀκοῦσαι· ὅδε δὲ ἐργαστικούς τε καὶ ζητητικοὺς ποιεῖ. ᾧ ἐγὼ πιστεύων ἀληθεῖ εἶναι, ἐθέλω μετὰ σοῦ ζητεῖν ἀρετὴ ὅ,τι ἐστί· MEN. Ναί, ὦ Σώκρατες. ἀλλ' ἁπλῶς λέγεις τοῦτο, ὅτι οὐ μανθάνομεν, ἀλλὰ ἣν καλοῦμεν μάθησιν, ἀνάμνησίς ἐστιν; ἔχεις με τοῦτο διδάξαι ὡς οὕτως ἔχει; ΣΩΚ. Καὶ ἄρτι εἶπον, ὦ Μένων, ὅτι πανοῦργος εἶ, καὶ νῦν ἐρωτᾷς εἰ ἔχω σε E διδάξαι ὃς οὔ φημι διδαχὴν εἶναι ἀλλ' ἀνάμνησιν ἵνα δὴ εὐθὺς φαίνωμαι αὐτὸς ἐμαυτῷ τἀναντία λέγων. ME. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ πρὸς τοῦτο βλέψας εἶπον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἔθους· ἀλλ' εἴ πώς μοι ἔχεις ἐνδείξασθαι ὅτι ἔχει ὥσπερ λέγεις, ἔνδειξαι. ΣΩΚ. Ἀλλ' ἔστι μὲν οὐ ῥᾴδιον, ὅμως δὲ ἐθέλω προθυμηθῆναι, σοῦ ἕνεκα. ἀλλά μοι προσκάλεσον τῶν πολλῶν ἀκολούθων τουτωνὶ τῶν σεαυτοῦ ἕνα, ὅντινα βούλει· ἵνα ἐν τούτῳ σοι ἐπιδείξωμαι. Μ. Πάνυ γε. δεῦρο πρόσελθε. ΣΩ. Ἕλλην μέν ἐστι, καὶ ἑλληνίζει; Μ. Πάνυ γε σφόδρα, οἰ- F κογενής.

ΣΩΚΡΑΤ. Πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν, ὁπότερ' ἄν σοι φαίνηται, ἢ ἀναμιμνησκόμενος, ἢ μανθάνων παρ' ἐμοῦ. ΜΕΝΩΝ. Ἀλλὰ προσέξω.

λον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι διπλασία. ΣΩΚ. Ὁρᾷς, ὦ Μένων, ὡς ἐγὼ τούτων οὐδὲν διδάσκω, ἀλλ' ἐρωτῶ πάντα; καὶ νῦν οὗτος οἴεται εἰδέναι ὁποία ἐστὶν, ἀφ' ἧς τὸ ὀκτάπουν χωρίον γενήσεται. ἢ οὐ δοκεῖ σοι; C Μ. Ἔμοιγε. ΣΩΚ. Οἶδεν οὖν; ΜΕΝ. Οὐ δῆτα. Σ. Οἴεται δέ γε, ἀπὸ τῆς διπλασίας; Μ. Ναί. Σ. Θεῶ δὴ αὐτὸν ἀναμιμνησκόμενον ἐφεξῆς ὡς δεῖ ἀναμιμνήσκεσθαι. σὺ δέ μοι λέγε, ἀπὸ τῆς διπλασίας γραμμῆς φῂς τὸ διπλάσιον χωρίον γίγνεσθαι; τοιόνδε λέγω· μὴ ταύτῃ μὲν μακρόν, τῇ δὲ, βραχύ· ἀλλὰ ἴσον πανταχῇ ἔστω, ὥσπερ τουτί· διπλάσιον δὲ τούτου, ὀκτάπουν. ἀλλ' ὅ- D ρα εἰ ἔτι σοι ἀπὸ τῆς διπλασίας δοκεῖ ἔσεσθαι. Π. Ἔμοιγε. ΣΩΚ. Οὐκοῦν διπλασία αὕτη ταύτης γίγνεται, ἂν ἑτέραν τοσαύτην προσθῶμεν ἐνθένδε. Π. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Ἀπὸ ταύτης δὴ, φῄς, ἔσται τὸ ὀκτάπουν χωρίον, ἂν τέτταρες τοσαῦται γένωνται; ΠΡ. Ναί. Σ. Ἀναγραψώμεθα δὴ ἀπ' αὐτῆς ἴσας τέτταρας. ἄλλο τι ἢ τουτὶ ἂν εἴη ὃ φῂς τὸ ὀκτάπουν εἶναι; Π. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν αὐτῷ ἐστὶ ταυτὶ τέτταρα, ὧν ἕκαστον ἴσον τούτῳ ἐστὶ τῷ τετράποδι; Π. Ναί. ΣΩ. Πόσον οὖν γίγνεται; οὐ τετράκις τοσοῦτον; Π. Πῶς δ' E οὔ; ΣΩ. Διπλάσιον οὖν ἐστὶ τὸ τετράκις τοσοῦτον; Π. Οὐ μὰ Δία. ΣΩΚ. Ἀλλὰ ποσαπλάσιον; Π. Τετραπλάσιον. ΣΩΚΡ. Ἀπὸ τῆς διπλασίας ἄρα, ὦ παῖ, οὐ διπλάσιον, ἀλλὰ τετραπλάσιον γίγνεται χωρίον. ΠΑΙΣ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚ. Τεττάρων γὰρ τετράκις, ἐστὶν ἑκκαίδεκα. οὐχί; ΠΑΙΣ. Ναί. ΣΩΚΡΑΤ. Ὀκτάπουν δ' ἀπὸ ποίας γραμμῆς; οὐχὶ ἀπὸ μὲν ταύτης τετραπλάσιον; ΠΑΙΣ. Φημί. ΣΩΚΡΑΤ. Τετράπουν δὲ ἀπὸ τῆς ἡμισέως ταυτησὶ τουτί; ΠΑΙΣ. Ναί. ΣΩΚΡ. Εἶεν. F τὸ δὲ ὀκτάπουν, οὐ τοῦδε μὲν διπλάσιόν ἐστι, τούτου δὲ, ἥμισυ; Π. Πάνυ γε. ΣΩΚΡ. Οὐκ ἀπὸ μὲν μείζονος ἔσται ἢ τοσαύτης γραμμῆς, ἀπὸ ἐλάττονος δὲ ἢ τοσησδί; ἢ οὔ; Π. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτω.

ter, ô Socrates, eſſe duplam. SOCRA. Cernis, ô Meno, me nihil ex his docere, ſed ſingula potius interrogare? Et nunc iſte noſſe ſe putat, qualis ea ſit à qua ſpatium octo pedum conficitur. An non tibi videtur? MENO. Mihi quidem. SOCRAT. Nouit igitur. MENO. Minimè. SOC. Putat autem à dupla. MENO. Ita. SOCR. Aſpice deinceps hunc per ordinem vt oportet reminiſcentem. Tu autem dic amabo, à dupla linea duplum ſpatium naſci fateris? tale profectò dico, quod non hac longum, illa breue, ſed æquale vndiq; quemadmodum iſtud: duplum verò illius, octo pedum. ſed inſpice an tibi adhuc à dupla fieri videatur.

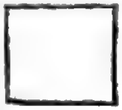
PVER. Mihi planè. SOCR. Nonne huius dupla hæc fit, ſi aliam æqualem huic adiiciamus? PVER. Prorſus. SOC. Ab hac fore dicis octo pedum ſpatium, ſi quidẽ quatuor huic æquales efficiantur? PV. Aio. SOC. Deſcribamus iterum igitur ab hac æquales quatuor, aliúdne quàm quod octo pedum vocas, ſuborietur? PVER. Hoc ipſum. SOCRAT. Nónne in ipſo ſunt hæc quatuor, quorum quodlibet iſti quadrupedali æquale eſt? PVER. Certè. SOCR. Quantum itaque fit? an non quater tantum? PVER. Quidni? SOCRAT. Num duplum eſt id quod quater tantum? PVER. Non per Iouem. SOCRAT. At quotuplum? PV. Quadruplum. SOC. A dupla ergo, ô Puer, nũ duplum, ſed quadruplum ſpatium procreatur. PV. Vera loqueris. SOC. Quater enim quatuor ſex & decem complent, nónne? PV. Sic eſt. SOC. Octo pedum autem ſpatium à qua linea? nónne ab hac quadruplum? PV. Fateor. SOC. Quorum verò hoc ab hac dimidia? PV. Ita. SOC. Age igitur octo pedum nónne huius duplum eſt, illius verò dimidium? PV. Imò. SOCRA. An non erit ergo à maiori linea quàm hæc tanta, & à minori quàm illa tanta? PVER. Mihi quidem videtur.

ſciens reſpondebat, nec deeſſe ſibi quicquam putabat: nũc autẽ egere ſe iã exiſtimat, & vt ignorat, ſic ſe ignorare fatetur. ME. Vera dicis. SOC. Nonne rectius nunc ad id quod ignorat affectus eſt? ME. Hoc quoque arbitror. SOC. Cũ ergo ambigere ipſum cõpulerim, & piſcis illius more ſtupidum fecerim, nũ aliquid obfuit? MEN. Non vt mihi videtur. SO. Operæpretium itaque vt videtur, fecimus ad veritatẽ inueniendam: nunc enim vt pote ignorantiæ ſuæ conſcius libenter & ſponte perquireret: at tunc ſine controuerſia & ſæpe, & aduerſus q̃ plurimos loqui ſe rectè arbitrabatur, dũ ſpatiũ duplũ, duplã lõgitudine lineã habere oportere profiteretur. ME. Videtur. SOC. Nũ cẽſes ipſum vnquã dediſſe operã, vt id vel inueniret, vel diſceret, quod cũ ignoraret, noſſe rebatur: priuſquã in hãc ambiguitatẽ incideret, qua & ſuã ignorantiã deprehẽdit, & ſciẽtiã appetere cœpit? ME. Nequaquã ô Socrates. SO. Profuit igitur ſibi ſtupor eiuſmodi. ME. Videtur. SOC. Conſidera itaque ex hac ambiguitate, quod iſte vnà mecum inueſtigãs nihil me docente, ſed potius interrogante reperiet. Obſerua obſecro, diligenter, nũ hunc docere aut ei demonſtrare quicquam videar potius quàm eiuſmodi opiniones per ſingula elicere. Tu enim dic, hócne ſpatium quadrupedale eſt? Intellextin. PV. Equidem. SOCR. Num & hac aliud æquale iſti apponere licet? PVER. Licet. SOCR. Et tertium iſtud vtrique iſtorum æquale? PV. Et iſtud. SOC. Nónne hoc quod in angulo eſt complere licet? PV. Prorſus. SOCR. Hæc inde æqualia ſpatia quatuor naſcerentur? PV. Ita. SOCRA. Totum igitur hoc quotuplum ad iſtud efficitur? PVER. Quadruplum. SOCRAT. Oportebat autem duplum nobis contingere, num recordaris? PV. Maximè. SOC. Nónne hæc linea ab angulo in angulum aliquem porrecta, in duo vtrunque ſpatium diuidit? PVER. Ita. SOCRAT. Ergo quatuor hæ lineæ æquales fiunt, id ſpatium comprehendentes? PVER. Fiunt.

1

2

3

4

5

ἀπορεῖν ἤδη, καὶ ὥσπερ οὐκ οἶδεν, οὐδ' οἴεται εἰδέναι. M. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚ. Οὐκοῦν νῦν βέλτιον ἔχει περὶ τὸ πρᾶγμα ὃ οὐκ ᾔδει; M. Καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ. ΣΩ. Ἀπορεῖν οὖν αὐτὸν ποιήσαντες, καὶ ναρκᾶν ὥσπερ ἡ νάρκη, μή τι ἐβλάψαμεν; M. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩΚ. Προὔργου γοῦν τι πεποιήκαμεν (ὡς ἔοικε) πρὸς τὸ ἐξευρεῖν ὅπῃ ἔχει. νῦν μὲν γὰρ καὶ ζητήσειεν ἂν ἡδέως, οὐκ εἰδώς· τότε δὲ ῥᾳδίως ἂν καὶ πρὸς πολλοὺς καὶ πολλάκις ᾤετ' ἂν εὖ λέγειν
D περὶ τοῦ διπλασίου χωρίου, ὡς δεῖ διπλασίαν τὴν γραμμὴν ἔχειν μήκει. M. Ἔοικεν. Σ. Οἴει οὖν ἂν αὐτὸν πρότερον ἐπιχειρῆσαι ζητεῖν ἢ μανθάνειν τοῦτο ὃ ᾤετο εἰδέναι, οὐκ εἰδώς, πρὶν εἰς ἀπορίαν κατέπεσεν, ἡγησάμενος μὴ εἰδέναι, καὶ ἐπόθησε τὸ εἰδέναι; M. Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὤνητο ἄρα ναρκήσας. M. Δοκεῖ μοι. Σ. Σκέψαι δὴ ἐκ ταύτης τῆς ἀπορίας ὅτι καὶ ἀνευρήσει ζητῶν μετ' ἐμοῦ, οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ μὴ διδάσκοντος. φύλαττε δ' ἄν πού με εὕρῃς διδάσκοντα καὶ διεξιόντα αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ τὰς τούτου δόξας ἀνερωτῶντα. λέγε
E γάρ μοι σύ. οὐ τὸ μὲν τετράπουν τοῦτο ἡμῖν ἐστι χωρίον; μανθάνεις; Π. Ἔγωγε. Σ. Ἕτερον δὲ αὐτῷ προσθεῖμεν ἂν τουτὶ ἴσον; Π. Ναί. ΣΩ. Καὶ τρίτον τόδε ἴσον ἑκατέρῳ τούτων; Π. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν προσαναπληρωσαίμεθ' ἂν τὸ ἐν τῇ γωνίᾳ τόδε. Π. Πάνυ γε. Σ. Ἄλλο τι οὖν γένοιτ' ἂν τέτταρα ἴσα χωρία τάδε; Π. Ναί. ΣΩΚ. Τί οὖν; τὸ ὅλον τόδε ποσαπλάσιον τοῦδε γίγνεται; Π. Τετραπλάσιον. ΣΩ. Ἔδει δὲ διπλάσιον ἡμῖν γενέσθαι. ἢ οὐ μέμνησαι; Π. Πάνυ γε. Σ. Οὐκοῦν ἔστιν αὕτη γραμμὴ
F ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν τινὰ τέμνουσα δίχα τούτων τῶν χωρίων; ΠΡ. Ναί. Σ. Οὐκοῦν τέτταρες αὗται γίγνονται γραμμαὶ ἴσαι, περιέχουσαι τουτὶ τὸ χωρίον. Π. Γίγνονται.

ταῦτα, εἰ δὲ αὐτόν τις ἀνερήσεται πολλάκις τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ πολλαχῇ, οἶσθ' ὅτι τελευτῶν οὐδενὸς ἧττον ἀκριβῶς ἐπιστήσεται περὶ τούτων. ΜΕΝ. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐδενὸς διδάξαντος, ἀλλ' ἐρωτήσαντος, ἐπιστήσεται, ἀναλαβὼν αὐτὸς ἐξ αὑτοῦ τὴν ἐπιστήμην; Μ. Ναί. Σ. Τὸ δὲ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν ἐν αὑτῷ ἐπιστήμην, οὐκ ἀναμιμνήσκεσθαί ἐστι; Μ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ τὴν ἐπιστήμην ἣν νῦν οὗτος ἔχει, ἤτοι ἔλαβέ ποτε, ἢ ἀεὶ εἶχε; Μ. Ναί. Σ. Οὐκοῦν εἰ μὲν ἀεὶ εἶχεν, ἀεὶ καὶ ἦν ἐπιστήμων· εἰ δὲ ἔλαβέ ποτε, οὐκ ἂν ἔν γε τῷ νῦν βίῳ εἰληφὼς εἴη· ἢ δεδίδαχέ τις τοῦτον γεωμετρεῖν; οὗτος γὰρ ποιήσει περὶ πάσης γεωμετρίας ταὐτὰ ταῦτα, καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων ἁπάντων. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτον πάντα δεδίδαχε; δίκαιος γάρ που εἶ εἰδέναι, ἄλλως τε ἐπειδὴ ἐν τῇ σῇ οἰκίᾳ γέγονε καὶ τέθραπται. Μ. Ἀλλ' οἶδα ἔγωγε ὅτι οὐδεὶς πώποτε ἐδίδαξεν. Σ. Ἔχει δὲ ταύτας τὰς δόξας, ἢ οὐχί; Μ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, φαίνεται. Σ. Εἰ δὲ μὴ ἐν τῷ νῦν βίῳ λαβὼν, οὐκ ἤδη τοῦτο, δῆλον ὅτι ἐν ἄλλῳ τινὶ χρόνῳ εἶχε καὶ ἐμεμαθήκει. Μ. Φαίνεται. Σ. Οὐκοῦν οὗτός γέ ἐστιν ὁ χρόνος ὅτ' οὐκ ἦν ἄνθρωπος; Μ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν ὅν τ' ἂν ᾖ χρόνον καὶ ὃν ἂν μὴ ᾖ ἄνθρωπος, ἐνέσονται αὐτῷ ἀληθεῖς δόξαι, αἳ ἐρωτήσει ἐπεγερθεῖσαι ἐπιστῆμαι γίγνονται, ἆρ' οὖν τὸν ἀεὶ χρόνον μεμαθηκυῖα ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ; δῆλον γὰρ ὅτι τὸν πάντα χρόνον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. Μ. Φαίνεται. Σ. Οὐκοῦν εἰ ἀεὶ ἡ ἀλήθεια ἡμῖν τῶν ὄντων ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀθάνατος ἂν ἡ ψυχὴ εἴη· ὥστε θαρροῦντα χρὴ ὃ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος νῦν (τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ μὴ μεμνημένος) ἐπιχειρεῖν ζητεῖν καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι. Μ. Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδ' ὅπως. Σ. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐμοί, ὦ Μένων, καὶ τὰ μέν γε ἄλλα οὐκ ἂν πάνυ ὑπὲρ τοῦ λόγου διισχυρισαίμην· ὅτι δ' οἰόμενοι δεῖν ζητεῖν ἃ μή τις οἶδε, βελτίους ἂν εἶμεν καὶ ἀνδρικώτεροι καὶ ἧττον ἀργοί, ἢ εἰ οἰοίμεθα, ἃ μὴ ἐπιστάμεθα, μηδὲ δυνατὸν εἶναι εὑρεῖν, μηδὲ δεῖν ζητεῖν, περὶ τούτου πάνυ ἂν διαμαχοίμην, εἰ οἷός τε εἴην, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ. Μ. Καὶ τοῦτο μέν γε δοκεῖς μοι εὖ λέγειν, ὦ Σώκρατες.

Σ. Βούλει οὖν, ἐπειδὴ ὁμονοοῦμεν ὅτι ζητητέον περὶ οὗ μή τις οἶδεν, ἐπιχειρήσωμεν κοινῇ ζητεῖν τί ποτ' ἐστὶν ἀρετή;

hunc talia quædam ſæpe & multa, certo ſcies hunc
C iſta, ſi quis alius nouit, perfectè cogniturum. MEN. Videtur. SOCRAT. Nónne igitur nemine prorſus docente, ſed interrogante potius iſta ſciet ex ſeipſo ſcientiam ad ſe reuocans? MENO. Sic eſt. SOCR. Recuperare verò ſcientiam in ſeipſo, an non reminiſci dicitur? MENO. Prorſus. SOC. At verò ſcientiam quam hic nunc habet, aut acepit aliquando, aut ſemper habuit. MEN. Verùm. SOCR. Et ſi habuit ſemper, ſciens ſemper extitit, ſin quandoque percepit, hac in vita nequaquam. nemo enim hunc geometrica docuit, cùm in cæteris omnibus quæcunque vel ad geometriam, vel ad alias diſciplinas pertinent, hæc
D eadem ſit facturus. Eſtne aliquis à quo hic illa omnia didicerit? Veriſimile eſt te illum cognoſcere, præſertim cùm penes te & natus & nutritus fuerit. MENO. Ego verò certus ſum quòd hunc quidem nemo docuit vnquam. SOCR. Háſne opiniones habet? MENO. Neceſſarium, ô Socrates, id apparet. SOCR. Sin autem vtpote in præſenti vita minimè adeptus, haud nouit, patet eum alio quodam in tempore habuiſſe, atque didiciſſe. ME. Apparet. SOCR. An non tempus iam fuit, cùm nondum homo hic erat? MEN. Iſthuc ipſum. SOC. Ergo ſi quando tempus ſit in quo homo non ſit,
E inerunt tamen ipſi opiniones veræ, quæ ſciſcitando expergefactæ, ſcientiæ fiunt, certè per omne tempus hæc hominis animus ſciet. nam omne per tempus, aut eſt, aut non eſt homo. ME. Videtur. SO. Nónne igitur ſi ſemper rerum omnium veritas in animo eſt, immortalis extitit? Quamobrem audacter & magna fiducia oportet, quæ in præſentia minimè ſcis, hoc eſt, minimè recordaris dare operam vt inquiras, & recorderis. MEN. Bene mihi neſcio quo modo, ô Socrates, loqui videris. SOC. Mihi quoq; ô Meno. atque cætera non admodum contendo: quòd autẽ qui quæ neſciunt inquirenda putant, meliores arrectioréſque, & pigri ad ve-
F ſtigandum minus ſint, quàm qui quæ neſciunt, etiã non quæri poſſe putant, iſtud verò & verbis, & ſi queam, re ipſa contendam. ME. Hoc quoque rectè dicere videris, ô Socrates.

SO. Viſne igitur poſtquam cõfeſſi ſumus ignota perſcrutari licere, q̃d virt⁹ ſit, cõmuniter veſtigem⁹?

… quantum ipſum eſt protenſum, aliud quiddam euenturum puto: & aliud item, ſi talia quædam pati nequeat. Ex permiſſione igitur diſputare decreui de iis quæ contingunt circa expanſionem illius in circulum, an fieri poſſit necne. Sic & nos de virtute, quoniam nec quid, nec quale ſit nouimus, permiſſo hoc, vtrum doceri poſſit in hunc modum quæramus. Si virtus eſt aliquid eorum quæ circa animum verſantur, doceri poteſt an non? Principio ſi aliud eſt quàm ſcientia, num doceri poterit an non? vel potius, vt modò diximus, memoria reuocari? nihil referat apud nos vtro nomine vtamur, ſed an doceri poterit? an id omnibus manifeſtum, quòd præter ſcientiam nihil homo docetur? MENO. Mihi ſane videtur. SOC. Sin autem ſcientia quædam virtus eſt, doctrina percipitur. MENO. Quidni? SOCRAT. Hoc ergo ſtatim expediuimus: nam ſi talis ſit, docetur: ſi non talis, nequaquam. MENO. Prorſus.

SOCR. Poſthac inueſtigandum cenſeo vtrum virtus ſcientia, aut aliud quiddam ſit. MENO. Mihi quoque idem quærendum eſſe videtur. SOC. An virtutem aliud quàm bonum eſſe dicimus? & hæc nobis poſitio ſtabilis permanet, virtutem ſcilicet eſſe bonum. MENO. Valde. SOCRT. Si quidem eſt aliquod ſeorſum à ſcientia bonum nónne virtus forſitan ſcientia nulla erit? ſin autem nullum bonum eſt quin ſcientia comprehendatur, ſcientiam eſſe virtutem ſuſpicantes, rectè vtique ſuſpicabimur? MENO. Sunt hæc vera. SOC. Quinetiam virtute boni ſumus? MENO. Sumus. SOCRAT. Et ſi boni, vtiles: omnia quippe bona, vtilia. ME. Sic eſt. SOCRAT. Ergo & virtus vtile quiddam. MEN. Ex iis quæ confeſſi ſumus, neceſſariò ſequitur. SOC. Conſideremus rurſus in ſingulis qualia ſint quæ nobis proſunt: ſanitáſne & robur formáque atque diuitiæ, cæteráque huiuſmodi conferre dicuntur? ME. Ita. SOC. Eadem hæc aliquando nocere fatemur. An tu aliter ſentis?

ἢ, ἄλλο τι συμβαίνειν μοι δοκεῖ, καὶ ἄλλο αὖ εἰ ἀδύνατόν ἐστι ταῦτα παθεῖν. ὑποθέμενος οὖν, ἐθέλω εἰπεῖν σοι τὸ συμβαῖνον περὶ τῆς ἐντάσεως αὐτοῦ εἰς τὸν κύκλον, εἴτε ἀδύνατον, εἴτε μή. οὕτω δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς ἡμεῖς, ἐπειδὴ οὐκ ἴσμεν οὔθ' ὅ,τι ἐστὶν οὔθ' ὁποῖόν τι, ὑποθέμενοι αὐτό, σκοπῶμεν εἴτε διδακτόν, εἴτε οὐ διδακτόν ἐστιν, ὧδε λέγοντες· εἰ ὁποῖόν τι ἐστὶ τῶν περὶ τὴν ψυχὴν ὄντων ἀρετή, διδακτὸν ἂν εἴη, ἢ οὐ διδα-
D κτόν. πρῶτον μὲν εἰ ἔστιν ἀλλοῖον ἢ οἷον ἐπιστήμη, ἆρα διδακτόν, ἢ οὔ, ἢ (ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν) ἀναμνηστόν; διαφερέτω δὲ μηδὲν ἡμῖν ὁποτέρῳ ἂν τῷ ὀνόματι χρώμεθα· ἀλλ' ἆρα διδακτόν; ἢ τοῦτό γε παντὶ δῆλον ὅτι οὐδὲν ἄλλο διδάσκεται ἄνθρωπος, ἢ ἐπιστήμην; Μ. Ἔμοιγε δοκεῖ. Σ. Εἰ δέ γ' ἐστὶν ἐπιστήμη τις ἡ ἀρετή, δῆλον ὅτι διδακτὸν ἂν εἴη. Μ. Πῶς γὰρ οὔ; Σ. Τούτου μὲν, ἄρα ταχὺ ἀπηλλάγμεθα, ὅτι τοιοῦδε μὲν ὄντος, διδακτόν, μὴ τοιοῦδε δ', οὔ. Μ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, δεῖ σκέψασθαι, πότερόν ἐστιν ἐπιστήμη ἡ ἀρετή, ἢ ἀλλοῖον ἐπιστήμης. Μ. Ἔ-
E μοιγε δοκεῖ τοῦτο μετὰ τοῦτο σκεπτέον εἶναι. Σ. Τί δὲ δή; ἄλλο τι ἢ ἀγαθὸν αὐτό φαμεν εἶναι τὴν ἀρετήν, καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις μένει ἡμῖν, ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι; Μ. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Οὐκοῦν εἰ μέν τι ἐστὶν ἀγαθὸν καὶ ἄλλο, χωριζόμενον ἐπιστήμης, τάχ' ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ οὐκ ἐπιστήμη τις· εἰ δὲ μηδέν ἐστιν ἀγαθὸν ὃ οὐκ ἐπιστήμη περιέχει, ἐπιστήμην ἄν τιν' ὑποπτεύοντες αὐτὸ εἶναι, ὀρθῶς ὑποπτεύοιμεν; Μ. Ἔστι ταῦτα. Σ. Καὶ μὴν ἀρετῇ γ' ἐσμὲν ἀγαθοί; Μ. Ναί. Σ. Εἰ δὲ ἀγαθοί, ὠφέλιμοι. πάντα γὰρ τἀγαθὰ ὠφέλιμα. οὐχί; Μ. Ναί. Σ. Καὶ ἡ ἀρετὴ δὴ ὠφέλιμόν ἐστι. Μ. Ἀνάγκη, ἐκ τῶν ὡμολογημένων. Σ. Σκε-
F ψώμεθα δή, καθ' ἕκαστον ἀναλαμβάνοντες, ποῖά ἐστιν ἃ ἡμᾶς ὠφελεῖ. ὑγίεια, φαμέν, καὶ ἰσχύς, καὶ κάλλος, καὶ πλοῦτος δή· ταῦτα λέγομεν καὶ τὰ τοιαῦτα ὠφέλιμα. οὐχί; Μ. Ναί. ΣΩΚΡ. Ταὐτὰ δὲ ταῦτά φαμεν ἐνίοτε καὶ βλάπτειν. ἢ σὺ ἄλλως φῂς ἢ οὕτως;

κατὰ τὴν ψυχὴν, αὐτὰ μὲν καθ' αὑτὰ οὔτε ὠφέλιμα οὔτε βλαβερά ἐστι, προσγενομένης δὲ φρονήσεως ἢ ἀφροσύνης, C βλαβερά τε καὶ ὠφέλιμα γίγνεται. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον, ὠφέλιμόν γε οὖσαν τὴν ἀρετὴν, φρόνησιν δεῖ τιν' εἶναι. Μ. Ἔμοιγε δοκεῖ. Σ. Καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ ἄλλα ἃ νυνδὴ ἐλέγομεν, πλοῦτόν τε καὶ τὰ τοιαῦτα, τοτὲ μὲν ἀγαθὰ, τοτὲ δὲ βλαβερὰ εἶναι, ἆρ' οὐχ ὥσπερ τῇ ἄλλῃ ψυχῇ ἡ φρόνησις ἡγουμένη, ὠφέλιμα τὰ τῆς ψυχῆς ἐποίει, ἡ δὲ ἀφροσύνη, βλαβερὰ, οὕτως αὖ καὶ τούτοις ἡ ψυχὴ ὀρθῶς μὲν χρωμένη καὶ ἡγουμένη, ὠφέλιμα αὐτὰ ποιεῖ, μὴ ὀρθῶς δὲ, βλαβερά; Μ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς δέ γε ἡ ἔμφρων ἡγεῖται, ἡμαρτημένως δ' ἡ ἄφρων; Μ. Ἔστι ταῦτα. Σ. Οὐκοῦν D οὕτω δὴ κατὰ πάντων εἰπεῖν ἔστι, τῷ ἀνθρώπῳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα εἰς τὴν ψυχὴν ἀνηρτῆσθαι, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, εἰς φρόνησιν εἰ μέλλει ἀγαθὰ εἶναι καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ φρόνησις ἂν εἴη τὸ ὠφέλιμον. φαμὲν δὲ τὴν ἀρετὴν ὠφέλιμον εἶναι; Μ. Πάνυ γε. ΣΩ. Φρόνησιν ἄρα φαμὲν ἀρετὴν εἶναι, ἤτοι ξύμπασαν, ἢ μέρος τι. ΜΕΝ. Δοκεῖ μοι καλῶς λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, τὰ λεγόμενα. ΣΩΚ. Οὐκοῦν εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐκ ἂν εἶεν φύσει οἱ ἀγαθοί. Μ. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩΚΡ. Καὶ γὰρ ἄν που καὶ τόδ' ἦν· εἰ φύσει οἱ ἀγαθοὶ ἐγίγνοντο, ἦσάν που ἂν ἡμῖν οἳ E ἐγίγνωσκον τῶν νέων τοὺς ἀγαθοὺς τὰς φύσεις· οὓς ἡμεῖς ἂν παραλαβόντες, ἐκείνων ἀποφηνάντων, ἐφυλάττομεν ἐν ἀκροπόλει, κατασημηνάμενοι πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον· ἵνα μηδεὶς αὐτοὺς διέφθειρεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφίκοιντο εἰς τὴν ἡλικίαν, χρήσιμοι γίγνοιντο ταῖς πόλεσιν. Μ. Εἰκός γέ τοι, ὦ Σώκρατες. Σ. Ἆρ' οὖν ἐπειδὴ οὐ φύσει οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται, ἆρα μαθήσει; Μ. Δοκεῖ μοι ἤδη ἀναγκαῖον εἶναι· καὶ δῆλον, ὦ Σώκρατες, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, εἴπερ ἐπιστήμη ἐστὶν ἀρετὴ, ὅτι διδακτόν ἐστιν. ΣΩ. Ἴσως νὴ Δία· ἀλλὰ μὴ τοῦτο οὐ καλῶς ὡμολογήσαμεν; Μ. Καὶ μὴν ἐδόκει μὲν ἄρτι F καλῶς λέγεσθαι. Σ. Ἀλλὰ μὴ οὐκ ἐν τῷ ἄρτι μόνον δέῃ αὐτὸ δοκεῖν καλῶς λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ ἔπειτα, εἰ μέλλει τι αὐτοῦ ὑγιὲς εἶναι. Μ. Τί οὖν δή; πρὸς τί βλέπων, δυσχεραίνεις αὐτὸ, καὶ ἀπιστεῖς μὴ οὐκ ἐπιστήμη ᾖ ἡ ἀρετή;

vtilis eſt, prudentia[m] hanc eſſe oportet: quippe cum omnia quæ ſunt circa animum, ipſa quidem ſecundùm ſeipſa, nec commoda, nec incommoda ſint: adiuncta verò prudentia, vel imprudentia, ſtatim aut vtilia, aut noxia fiant. Hac itaque ratione virtutem cùm maximè omnium conferat, prudentiam quandam eſſe conſtat. MENO. Mihi ſanè videtur. SOCR. Quinetiam in aliis quæ modò dicebamus, opulentiam atque ſimilia tum vtilia eſſe, tum noxia: nonne quemadmodum prudentia cæteris animi viribus & officiis præſidens vtilia reddit, imprudentia verò contraria, ſic & illis animus rectè vtens atque ducens bona efficit, non rectè autem mala? MENO. Prorſus. SOCR. Rectè autem ducit animus prudens, imprudens verò abducit. MENO. Sunt hæc vera. SOCR. Quamobrem omnino aſſerendum eſt, cætera quidem humana omnia referri ad animũ: quæ verò in animo ſunt, ad prudentiam, ſi modò bona futura ſunt: eáque ratione prudentia ipſum vtile erit, virtutem verò vtilem eſſe dudum diximus. MEN. Omnino. SOC. Ergo prudentia virtus eſt, aut vniuerſa, aut pars aliqua virtutis. MENO. Rectè mihi hæc omnia dici videntur. SOCR. Nonne ſi hæc ita ſe habent, haud natura boni homines erunt? MENO. Haud mihi videntur. SOCR. Id præterea contingeret, ſi natura boni fierent. adeſſent profectò nobis qui filios noſtros natura bonos dignoſcerent, eóſque nos illorum iudiciis ſelectos in arce quadam conſeruaremus, multo magis quàm aurum cuſtoditos, ne quis corrumpat, mox vbi adoleuerint, vtiles eſſent Reipublicæ ciues. MENO. Conſentaneum hoc, ô Socrates. SOCR. Cùm verò natura boni minimè ſint, num forſitan diſciplina? MEN. Neceſſarium id apparet. Ac ſecundùm ſententiam noſtram ſequitur, vt ſi virtus eſt ſcientia, doctrina percipiatur. SOCR. Fortaſſis Hercle, vereor tamen ne id temerè confeſſi fuerimus. MEN. In ſuperioribus planè id rectè dici viſum eſt. SOCRAT. At non in præterito ſolùm, ſed in præſenti etiam & futuro tempore tale videri debet, ſiquid in eo ſynceri futurum eſt. MENO. Quidnam igitur eſt quod cùm ſpectas, tibi diſplicet, ac diffidis, ne virtus ſcientia non ſit?

Soc.Di-

deinde hunc bene educauit erudiuitque, cuius rei teſtis eſt omnis Athenienſis populus, qui ad ſummos hunc elegit magiſtratus. Nam cùm viris huiuſmodi ſintne virtutis magiſtri aliqui, & qui ſint, inueſtigare maximè decet. Ergo age, ô Anyte, quære mecum vnàque cum hoſpite tuo Menone, quinam huius rei præceptores ſint, & in hunc modum conſidera: ſi vellemus Menonem hunc optimum fieri medicum, ad quos potiſsimùm doctores perduceremus? nónne ad medicos? ANYTVS. Prorſus. SOCRAT. Et ſi cerdonem optimum fieri cuperemus, an non ad cerdones? ANY. Ita. SOCR. Et in aliis eodem modo? ANY. Omnino. SOCR. Sic iterum de medicis mihi dicas: cùm diximus mittendum hunc eſſe ad medicos, ſi medicum fore velimus, an non id ſentiebamus, vt ſiſti debeat apud eos duntaxat, qui artem illam profitentur, ac mercedem pro eo palàm ab auditoribus capiunt, hoc ipſo ſe eſſe qui volentes docere poſsint oſtendentes. nónne huius ratio habenda eſt, ſi modò illum prudenter locaturi ſimus? ANY. Sic eſt. SOCR. Et de tibiarum cantu, ac cæteris omnibus ſimiliter iudicandum. Neque enim mediocris inſcitia eſſet, dum ſtuderemus quempiam tibicinem fieri, commendare iis nolle qui facultatem hanc pollicentur, mercedémque reportant, ſed hoc onus illis imponere, qui neque ſe magiſtros profitentur, neque habent vllum in hac arte diſcipulum, qua inſtrui hunc quem mittimus, deſideramus. An non iſthuc tibi valdè abſurdum videtur? ANY. Per Iouem non modò abſurdum, verùm etiam inſcitia quædam. SOCR. Probè loqueris.

ἐπιμελείᾳ. ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα, οὐχ ὑπερήφανος δοκῶν εἶναι πολίτης, οὐδὲ ὀγκώδης τε καὶ ἐπαχθὴς, ἀλλὰ κόσμιος καὶ εὐσταλὴς ἀνήρ· ἔπειτα τοῦτον εὖ ἔθρεψε καὶ ἐπαίδευσεν, ὡς δοκεῖ Ἀθηναίων τῷ πλήθει. αἱροῦνται γοῦν αὐτὸν ἐπὶ τὰς μεγίστας ἀρχάς. δίκαιον δὴ μετὰ τοιούτων ζητεῖν ἀρετῆς πέρι διδασκάλους, εἴτ' εἰσὶν, εἴτε μή· καὶ οἵτινες. σὺ οὖν ἡμῖν, ὦ Ἄνυτε, συζήτησον ἐμοί τε καὶ τῷ σαυ-
D τοῦ ξένῳ Μένωνι τῷδε, περὶ τούτου τοῦ πράγματος, τίνες ἂν εἶεν διδάσκαλοι. ὧδε δὲ σκέψαι· εἰ βουλοίμεθα Μένωνα τόνδε, ἀγαθὸν ἰατρὸν γενέσθαι, παρὰ τίνας ἂν αὐτὸν πέμποιμεν διδασκάλους; ἆρ' οὐ παρὰ τοὺς ἰατρούς; ΑΝΥΤ. Πάνυ γε. ΣΩΚΡ. Τί δ' εἰ σκυτοτόμον ἀγαθὸν βουλοίμεθα γενέσθαι, ἆρ' οὐ παρὰ τοὺς σκυτοτόμους; ΑΝΥΤ. Ναί. ΣΩΚΡ. Καὶ τἆλλα οὕτως; ΑΝΥΤ. Πάνυ γε. ΣΩΚΡ. Ὧδε δή μοι πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν εἰπέ. παρὰ τοὺς ἰατροὺς, φαμὲν, πέμποντες τόνδε, καλῶς
E ἂν ἐπέμπομεν, βουλόμενοι ἰατρὸν γενέσθαι; ἆρ' ὅταν τοῦτο λέγωμεν, τόδε λέγομεν, ὅτι παρὰ τούτους πέμποντες αὐτὸν, σωφρονοῖμεν ἂν, τοὺς ἀντιποιουμένους τε τῆς τέχνης μᾶλλον, ἢ τοὺς μή; καὶ τοὺς μισθὸν πραττομένους, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀποφήναντας αὐτοὺς διδασκάλους τοῦ βουλομένου ἰέναι τε καὶ μανθάνειν; ἆρ' οὐ πρὸς ταῦτα βλέψαντες, καλῶς ἂν πέμποιμεν; ΑΝΥΤ. Ναί. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν καὶ περὶ αὐλήσεως καὶ τῶν ἄλλων τὰ αὐτὰ ταῦτα; πολλὴ ἄνοιά ἐστι, βουλομένους αὐλητήν τινα ποιῆ-
F σαι, παρὰ μὲν τοὺς ὑπισχνουμένους διδάξειν τὴν τέχνην, καὶ μισθὸν πραττομένους, μὴ ἐθέλειν πέμπειν, ἄλλοις δέ τισι πράγματα παρέχειν, ζητοῦντα μανθάνειν παρὰ τούτων οἳ μήτε προσποιοῦνται διδάσκαλοι εἶναι, μήτ' ἐστὶν αὐτῶν μαθητὴς μηδεὶς τούτου μαθήματος ὃ ἡμεῖς ἀξιοῦμεν μανθάνειν παρ' αὐτῶν ὃν ἂν πέμπωμεν. οὐ πολλή σοι δοκεῖ ἀλογία εἶναι; ΑΝ. Ναὶ μὰ Δία ἔμοιγε, καὶ ἀμαθία γε πρός. Σ. Καλῶς λέγεις.

NN. j.

συγγιγνομένων. ΣΩΚΡ. Πῶς λέγεις, ὦ Ἄνυτε; οὗτοι ἄρα μόνοι τῶν ἀντιποιουμένων τι ἐπίστασθαι εὐεργετεῖν, τοσοῦτον τῶν ἄλλων διαφέρουσιν, ὅσον οὐ μόνον οὐκ ὠφελοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, ὅ,τι ἂν τις αὐτοῖς παραδῷ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον διαφθείρουσι; καὶ τούτου φανερῶς χρήματα ἀξιοῦσι πράττεσθαι; ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἔχω ὅπως σοὶ πιστεύσω. οἶδα γὰρ ἄνδρα ἕνα Πρωταγόραν πλείω χρήματα κτησάμενον ἀπὸ ταύτης τῆς σοφίας, ἢ Φειδίαν γε, ὃς οὕτω περιφανῶς καλὰ ἔργα εἰργάζετο, καὶ ἄλλους δέκα τῶν ἀνδριαντοποιῶν. καίτοι τέρας λέγεις, εἰ οἱ μὲν τὰ ὑποδήματα ἐργαζόμενοι τὰ παλαιά, καὶ τὰ ἱμάτια ἐξακούμενοι, οὐκ ἂν δύναιντο λαθεῖν τριάκονθ' ἡμέρας μοχθηρότερα ἀποδιδόντες ἢ παρέλαβον τὰ ἱμάτιά τε καὶ ὑποδήματα· ἀλλ' εἰ τοιαῦτα ποιοῖεν, ταχὺ ἂν τῷ λιμῷ ἀποθάνοιεν· Πρωταγόρας δὲ ἄρα ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐλάνθανε διαφθείρων τοὺς συγγιγνομένους, καὶ μοχθηροτέρους ἀποπέμπων ἢ παρελάμβανε, πλέον ἢ τετταράκοντα ἔτη. οἶμαι γὰρ αὐτὸν ἀποθανεῖν ἐγγὺς ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονότα, τετταράκοντα δὲ ἐν τῇ τέχνῃ ὄντα. καὶ ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τούτῳ ἔτι εἰς τὴν ἡμέραν ταυτηνὶ εὐδοκιμῶν οὐδὲν πέπαυται. καὶ οὐ μόνον Πρωταγόρας, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πάμπολλοι, οἱ μὲν, πρότεροι γεγονότες ἐκείνου, οἱ δὲ, καὶ νῦν ἔτι ὄντες. πότερον δὴ οὖν φῶμεν, κατὰ τὸν σὸν λόγον, εἰδότας αὐτοὺς ἐξαπατᾶν καὶ λωβᾶσθαι τοὺς νέους, ἢ λεληθέναι καὶ ἑαυτούς; καὶ οὕτω μαίνεσθαι ἀξιώσομεν τούτους, οὓς ἔνιοί φασι σοφωτάτους ἀνθρώπων εἶναι;

ΑΝ. Πολλοῦ γε δέουσι μαίνεσθαι, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον οἱ τούτοις διδόντες ἀργύριον τῶν νέων· τούτων δ' ἔτι μᾶλλον, οἱ τούτοις ἐπιτρέποντες, οἱ προσήκοντες· πολὺ δὲ μάλιστα πάντων αἱ πόλεις, ἐῶσαι αὐτοὺς εἰσαφικνεῖσθαι καὶ οὐκ ἐξελαύνουσαι, εἴτε τις ξένος ἐπιχειρεῖ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, εἴτε ἀστός. ΣΩΚΡ. Πότερον δέ, ὦ Ἄνυτε, ἠδίκηκέ τίς σε τῶν σοφιστῶν; ἢ τί οὕτως αὐτοῖς χαλεπὸς εἶ; ΑΝ. Οὐδὲ μὰ Δία ἔγωγε συγγέγονα πώποτε αὐτῶν οὐδενί, οὐδ' ἂν ἄλλον ἐάσαιμι τῶν ἐμῶν οὐδένα. ΣΩΚ. Ἄπειρος ἄρ' εἶ παντάπασι τῶν ἀνδρῶν. ΑΝ. Καὶ εἴην γε. ΣΩΚ. Πῶς οὖν ἄν, ὦ δαιμόνιε, εἰδείης περὶ τούτου τοῦ πράγματος, εἴτε τι ἀγαθὸν ἔχει ἐν ἑαυτῷ εἴτε φλαῦρον, οὗ παντάπασιν ἄπειρος εἴης; ΑΝ. Ῥᾳδίως. τούτους γοῦν οἶδα οἵ εἰσιν, εἴτ' οὖν ἄπειρος αὐτῶν εἰμί, εἴτε μή.

C tia vulgò mercedem exigant? Equidem non video qua ratione fidem tibi adhibeam. Noui enim virum vnum Protagoram, qui plures ob hanc ſapientiam pecunias cumulauit, quàm aut Phidias ille, cuius tam conſpicua pulchráque opera extant, aut decem alij ſculptores. Atqui abſurdum ſit, ſi qui calceos veteres conſuunt, veſtéſque reſarciunt, latere non poſſunt dies triginta, ſi veſtes calceóſve reſtituant deteriores redditos: ſed ſi talia facerent, breui fame perirent: Protagoras autẽ annos pluſquam quadraginta cùm id nemo in Græcia vniuerſa animaduerteret familiares ſuos peruertit deterioréſque quàm acciperet reddidit: Nam reor il-
D lum vita deceſſiſſe, natum annos penè ſeptuaginta: quadraginta verò in hac arte verſatum. ac per omne illud tempus vſque in hanc diem clarus extitit. neq; Protagoras tãtùm, ſed alij quoq; permulti, partim priores illo, partim etiam nunc vitam agentes. Vtrum enim iuxta ſententiam tuam dicemus eos ſcientes prudentéſq; decipere, & lædere iuuenes conari: an ſeipſos quoq; fallunt, & inſanire illos ex eo dicemus, quia nonnulli ſunt qui ſapientiſſimos eos eſſe mortaliũ dicunt? AN. Longè abeſt vt inſanire dicantur, ô Socrates: ſed multò magis iuuenes qui illis argentũ tradunt. Atque his
E etiam deteriores ſunt, ſi qui illos quorũ ad ſe cura pertinet, iis cõmittant. Omniũ poſtremò inſaniſſimæ ſunt ciuitates quę illos recipiũt, neq; expellũt, ſeu aduena, ſeu ciuis talem rẽ conetur. SOC. Num aliquis te ſophiſtarũ, ô Anyte, iniuria vnquã affecit? vel quid illis ita ſuccenſes? ANY. Nulla mihi vnquam cum aliquo illorum conſuetudo fuit, neque meorum aliquem illis vti permitterem. SOC. Nunquam ergo illorum mores expertus es. ANY. Vtinam verò ne experiar. SOC. Quánam ratione ô diuine vir dignoſces bonúmne an malum ſit, cuius nullum feciſti periculum? ANY. Liquidò iſtos noui quales ſunt: ſiue expertus ſim, ſiue non.

... enim eſt de quo nunc diſſeritur, non vtrum ſint aut fuerint hic viri boni, ſed vtrum virtus doceri poſsit: & ob hoc vtrum viri boni ſiue veteres illi, ſiue qui nunc viuunt, virtutem eam qua præditi quique ſunt, ipſi tradere alteri norint: an fortè, nec tradi alteri, nec recipi virtus poſsit. Id inquam eſt, quod dudum ego ac Meno inquirimus. Sic autem ex ipſa tua oratione rem conſiderato. Num Themiſtoclem virum bonum fuiſſe fateris? ANY. Maximè omnium. SOCR. Et præceptorem virtutis ſuæ bonum, ſi quis omnino virtutis magiſter fuit, Themiſtoclem extitiſſe? ANY. Reor equidem, dummodo voluiſſet. SOC. Num cenſes ipſum noluiſſe alios quoque bonos fieri? filium ſuum præſertim? an putas inuidiſſe filio, & de induſtria virtutem partam minimè communicaſſe? Audiſtin' quòd Themiſtocles filium Cleophantum in equeſtri facultate ſtrenuum reddidit, adeò vt equis ille rectus inſiſteret, rectúſque ex equo iacularetur, cæteráque permulta ſtupenda faceret, in quibus illum diligenter parens erudiuit, ſapientémque in ſingulis quæ præceptoribus præcipua ſint, reddidit? an non hæc à maioribus natu accepiſti? ANY. Accepi. SOCR. Nemo igitur naturam filij vtpote malam culpauerit. ANY. Nemo arbitror. SOC. Quid verò ad hoc? audiſtine ab aliquo ſeniore aut iuniore, Cleophantum Themiſtoclis filium, bonum ac ſapientem in quibus pater fuerat, extitiſſe? ANY. Nunquam. SOC. Num Themiſtoclem arbitramur alienis artibus imbuere filium voluiſſe, paterna verò virtute nihilo vicinis ſuis præſtantiorem reddere curauiſſe, ſiquidem doceri virtus vllo pacto poſſet. ANY. Fortaſsis per Iouem minimè. SOCR. Talis igitur hic virtutis magiſter fuit, quem ipſe vnum ex

μοιγε, ὦ Ἄνυτε, καὶ εἶναι ἐνθάδε ἀγαθοὶ τὰ πολιτικά, καὶ γεγονέναι ἔτι οὐχ ἧττον ἢ εἶναι. ἀλλὰ μῶν καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγόνασι τῆς αὑτῶν ἀρετῆς; τοῦτο γάρ ἐστι περὶ οὗ ὁ λόγος ἡμῖν τυγχάνει ὤν· οὐκ, εἰ εἰσὶν ἀγαθοὶ ἢ μή, ἄνδρες, ἐνθάδε, οὐδ᾽ εἰ γεγόνασιν ἐν τῷ πρόσθεν· ἀλλ᾽ εἰ διδακτόν ἐστιν ἀρετή, πάλαι σκοποῦμεν. τοῦτο δὲ σκοποῦντες, τόδε σκοποῦμεν, ἆρα οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες καὶ τῶν νῦν καὶ τῶν προτέρων, ταύτην τὴν ἀρετὴν ἣν αὐτοὶ ἀγαθοὶ
D ἦσαν, ἠπίσταντο καὶ ἄλλῳ παραδοῦναι· ἢ οὐ παραδοτὸν τοῦτο ἀνθρώπῳ, οὐδὲ παραληπτὸν ἄλλῳ παρ᾽ ἄλλου. τοῦτ᾽ ἔστιν ὃ πάλαι ζητοῦμεν ἐγώ τε καὶ Μένων. ὧδε οὖν σκόπει, ἐκ τοῦ σαυτοῦ λόγου· Θεμιστοκλέα οὐκ ἀγαθὸν ἂν φαίης ἄνδρα γεγονέναι; ΑΝ. Ἔγωγε πάντων γε μάλιστα. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν καὶ διδάσκαλον ἀγαθόν, εἴπερ τις ἄλλος τῆς αὑτοῦ ἀρετῆς διδάσκαλος ἦν, κἀκεῖνον εἶναι; ΑΝ. Οἶμαι ἔγωγε, εἴπερ ἐβούλετό γε. ΣΩΚ. Ἀλλ᾽ οἴει, οὐκ ἂν ἐβουλήθη ἄλλους τέ τινας καλοὺς κἀγαθοὺς γενέσθαι, μάλιστα δέ που τὸν υἱὸν τὸν αὑτοῦ; ἢ οἴει αὐτὸν φθο-
E νεῖν αὐτῷ, καὶ ἐξεπίτηδες οὐ παραδιδόναι τὴν ἀρετὴν ἣν αὐτὸς ἀγαθὸς ἦν; ἢ οὐκ ἀκήκοας ὅτι Θεμιστοκλῆς Κλεόφαντον τὸν υἱὸν ἱππέα μὲν ἐδιδάξατο ἀγαθόν; ἐπέμενε γοῦν ἐπὶ τῶν ἵππων ὀρθὸς ἑστηκώς, καὶ ἠκόντιζεν ἀπὸ τῶν ἵππων ὀρθός· καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ εἰργάζετο, ἃ ἐκεῖνος αὐτὸν ἐπαιδεύσατο, καὶ ἐποίησε σοφόν, ὅσα διδασκάλων ἀγαθῶν εἴχετο. ἢ ταῦτα οὐκ ἀκήκοας τῶν πρεσβυτέρων; ΑΝ. Ἀκήκοα. ΣΩΚΡ. Οὐκ ἂν ἄρα τήν γε φύσιν τοῦ υἱέος αὐτοῦ ᾐτιάσατ᾽ ἄν τις εἶναι κακήν. ΑΝ. Ἴσως οὐκ ἄν. ΣΩΚ.
F Τί δὲ τόδε; ὡς Κλεόφαντος ὁ Θεμιστοκλέους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς ἐγένετο ἅπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἤδη του ἀκήκοας ἢ νεωτέρου ἢ πρεσβυτέρου; ΑΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚ. Ἆρ᾽ οὖν ταῦτα μὲν οἰόμεθα βούλεσθαι αὐτὸν τὸν αὑτοῦ υἱὸν παιδεῦσαι, ἣν δ᾽ αὐτὸς σοφίαν ἦν σοφός, οὐδὲν τῶν γειτόνων βελτίω ποιῆσαι, εἴπερ ἦν γε διδακτὸν ἡ ἀρετή; ΑΝ. Ἴσως μὰ Δί᾽ οὔ. ΣΩΚ. Οὗτος μὲν δή σοι τοιοῦτος διδάσκαλος ἀρετῆς, ὃν καὶ σὺ ὁμολογεῖς ἐν τοῖς

λαίειν. ἢ οὐ μέμνησαι; ΑΝ. Ἔγωγε, ἀκοῇ. ΣΩΚΡ. C
Οὐκοῦν δῆλον ὅτι οὗτος οὐκ ἄν ποτε, οὗ μὲν ἔδει δαπα-
νώμενον διδάσκειν, ταῦτα μὲν ἐδίδαξε τοὺς παῖδας τοὺς
αὑτοῦ· οὗ δὲ οὐδὲν ἔδει ἀναλώσαντα, ἀγαθοὺς ἄνδρας
ποιῆσαι, ταῦτα δὲ οὐκ ἐδίδαξεν, εἰ διδακτὸν ἦν. ἀλλὰ
γὰρ ἴσως ὁ Θουκυδίδης φαῦλος ἦν, καὶ οὐκ ἦσαν αὐτῷ
πλεῖστοι φίλοι Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων. καὶ οἰκίας
μεγάλης ἦν, καὶ ἐδύνατο μέγα ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς
ἄλλοις Ἕλλησιν. ὥστε, εἴπερ ἦν τοῦτο διδακτόν, ἐξευρεῖν
ἂν ὅστις ἔμελλεν αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς ἀγαθοὺς ποιήσειν, ἢ τῶν
ἐπιχωρίων τις ἢ τῶν ξένων, εἰ αὐτὸς μὴ ἐσχόλαζε, διὰ D
τὴν τῆς πόλεως ἐπιμέλειαν. ἀλλὰ γάρ, ὦ ἑταῖρε Ἄνυτε,
μὴ οὐκ ᾖ διδακτὸν ἀρετή. ΑΝ. Ὦ Σώκρατες, ῥα-
δίως μοι δοκεῖς κακῶς λέγειν ἀνθρώπους. ἐγὼ μὲν οὖν
ἄν σοι συμβουλεύσαιμι, εἰ ἐθέλεις ἐμοὶ πείθεσθαι, εὐλα-
βεῖσθαι. ὡς ἴσως μὲν καὶ ἐν ἄλλῃ πόλει ῥᾷόν ἐστι κακῶς
ποιεῖν ἀνθρώπους, ἢ εὖ, ἐν τῇδε δὲ καὶ πάνυ. οἶμαι δέ σε καὶ
αὐτὸν εἰδέναι. ΣΩΚ. Ὦ Μένων, Ἄνυτος μέν μοι δοκεῖ
χαλεπαίνειν καὶ οὐδὲν θαυμάζω. οἴεται γάρ με πρῶτον μὲν
κακηγορεῖν τούτους τοὺς ἄνδρας· ἔπειτα ἡγεῖται καὶ αὐτὸς
εἶναι εἷς τούτων. ἀλλ' οὗτος μὲν ἐάν ποτε γνῷ οἷόν ἐστι τὸ κα- E
κῶς λέγειν, παύσεται χαλεπαίνων· νῦν δ' ἀγνοεῖ. σὺ δέ μοι
εἰπέ, οὐ καὶ παρ' ὑμῖν εἰσὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ἄνδρες; Μ. Πά-
νυ γε. Σ. Τί οὖν; ἐθέλουσιν οὗτοι παρέχειν αὑτοὺς διδασκά-
λους τοῖς νέοις, καὶ ὁμολογεῖν διδάσκαλοί τε εἶναι, ἢ διδα-
κτὸν ἀρετήν; ΜΕ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ
τοτὲ μὲν ἂν αὐτῶν ἀκούσαις ὡς διδακτόν, τοτὲ δέ, ὡς οὔ.
ΣΩΚΡ. Φῶμεν οὖν τούτους διδασκάλους εἶναι τούτου τοῦ
πράγματος, οἷς μηδὲ αὐτὸ τοῦτο ὁμολογεῖται; Μ. Οὔ
μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Τί δὲ δή; οἱ σοφισταί σοι
οὗτοι, οἵπερ μόνοι ἐπαγγέλλονται, δοκοῦσι διδάσκαλοι εἶναι F
ἀρετῆς; Μ. Καὶ Γοργίου μάλιστα, ὦ Σώκρατες, ταῦ-
τα ἄγαμαι, ὅτι οὐκ ἄν ποτε αὐτοῦ τοῦτο ἀκούσαις ὑπι-
σχνουμένου· ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων καταγελᾷ, ὅταν ἀκού-
σῃ ὑπισχνουμένων. ἀλλὰ λέγειν οἴεται δεῖν ποιεῖν δεινούς.

mnibus illis temporibus præcellere putabantur. nónne meminiſti? ANY. Audiui equidem. SOCR. Neque verò iſte quum quæ ſumptu maximo diſcebantur, filios callere voluerit, virtutem ſolam quam abſque pecuniis tradere potuit, ſi modò doceri potuiſſet, doceri noluiſſe putandus. An fortè Thucydides ignobilis vir erat, nec amicos plurimos tam ciues quàm commilitones & ſocios habebat? Imò & ampla familia ortus, & ſummæ cuiuſdam autoritatis tum apud conciues ſuos, tum etiam apud omnes cæteros Græcos erat. Ideóque ſi per doctrinam comparari bonitas potuiſſet, inueniſſet ſaltem vel ciuem aliquem vel peregrinum, qui filios eius bonos effeciſſet, ſi ipſi ad id docendum à reipublicæ negotiis otium deerat. Sed vide, ô amice Anyte, ne forte virtus doceri nequeat. ANY. O Socrates, liberius quàm decet, homines mihi vituperare videris. Itaque tibi conſulo, ſi modò parere vis, vt tibi caueas: forte enim alia in vrbe leue eſt, vel iniuria, vel beneficio ciues afficere, in hac autem graue nimium ac periculoſum. neque id te fugere arbitror. SOCR. O Meno, Anytus hic ſuccenſere mihi videtur, neque id miror. primùm quia hos me viros vituperare cenſet, deinde ſe vnum ex iis arbitratur. Verum hic ſi quando didicerit quid ſit hominibus detrahere, haud vlterius ſuccenſebit, in præſentia verò ignorat. At ipſe mihi dicas verum apud nos clari, ac boni viri ſint. MEN. Sunt certè. SOCR. Volúnt ne iſti iuuenibus ſeipſos præceptores exponere? atque id profiteri? vel virtutem doceri poſſe fatentur? MEN. Non per Iouem, ô Socrates, ſed nunc ab illis doceri poſſe virtutem, nunc non poſſe audies. SOC. An hos dicimus huius rei magiſtros, inter quos nondum id conuenit? MEN. Nequaquam mihi videtur, ô Socrates. SOC. Quid verò, num ſophiſtas, ſi quidẽ ij ſoli id prædicãt, magiſtros virtutis exiſtimas? M. Gorgiam in hoc vehementer admiror & amo, quòd nunquam illum hoc pollicentem audias. Imò & alios ridet, quoties polliceri ſentit: putat autem hoc duntaxat promittendum eſſe eloquentes poſſe ſcilicet homines reddi.

…, … negent: an tu qui quacunque in re ita ancipites ſunt, eius rei doctores rectè voces? MEN. Minimè. SOCR. Ergo ſi neque ſophiſtæ, neque boni clarique viri huius rei doctores ſunt, multo minus cæteri erunt. MEN. Certè. SOCR. Si non ſunt præceptores, neque diſcipuli etiam. MEN. Sicut ais, mihi videtur. SOCR. An non confeſsi ſumus, illud cuius nec magiſtri neque diſcipuli ſunt, doceri minimè poſſe? MEN. Confeſsi ſumus. SOCR. Et virtuti nuſquam præceptores reperiuntur? MEN. Nuſquam. SOCR. Si non præceptores, neque diſcipuli etiam. MEN. Sic apparet. SOCR. Virtus ergo doceri nequit. MEN. Sic videtur, ſi quidem nos rectè diiudicauimus. Quam ob rem vehementer admiror, ô Socrates, bonos vllos inter homines reperiri, & quæ ſit ratio qua boni fiunt ambigo. SOC. Videmur, ô Meno ego ſimul & tu mali eſſe. videtur Gorgias quoque te, ac me Prodicus haud ſatis erudiiſſe. Itaque maximè omnium reuocanda nobis mens eſt noſtra, quærendúſque aliquis qui hoc vno modo meliores nos efficiat. Hæc autem dico ad ſuperiorem inquiſitionem reſpiciens. Num iſthuc perridiculè à nobis præteritum eſt, quòd non ſolùm ſcientia duce, recta negotia hominibus procedunt, quod quidem niſi concedatur, eſſe ſcilicet præter illam aliud quiddam, fortaſſe nulla extet ratio, qua viri boni fiant. MEN. Quo pacto id ais, ô Socrates? SOCR. Sic. quod quidem bonos viros vtiles eſſe oporteat, probè confeſsi ſumus, cùm nunquam ſe res aliter habeat, nónne? MEN. Ita.

Οὔποτε ποιήσεις τὸν κακὸν ἄνδρ' ἀγαθόν.

Ἐννοεῖς ὅτι αὐτὸς αὑτῷ πάλιν περὶ τοῦ αὐτοῦ τἀναντία λέγει; ΜΕΝ. Φαίνεται. ΣΩΚΡ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν ἄλλου ὁτουοῦν πράγματος, οὗ οἱ μὲν φάσκοντες διδάσκαλοι εἶναι, οὐχ ὅπως ἄλλων διδάσκαλοι ὁμολογοῦνται, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὶ ἐπίστασθαι, ἀλλὰ πονηροὶ εἶναι περὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, οὗ φασὶ διδάσκαλοι εἶναι; οἱ δὲ ὁμολογούμενοι αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοὶ, τοτὲ μὲν φασιν αὐτὸ D διδακτὸν εἶναι, τοτὲ δὲ οὔ; τοὺς οὖν οὕτω τεταραγμένους περὶ ὁτουοῦν, φαίης ἂν σὺ κυρίως διδασκάλους εἶναι; ΜΕΝ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν εἰ μήτε οἱ σοφισταὶ, μήτε οἱ αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ὄντες, διδάσκαλοί εἰσι τοῦ πράγματος, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν ἄλλοι γε. ΜΕΝ. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩΚΡ. Εἰ δέ γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί. ΜΕΝ. Δοκεῖ μοι ἔχειν ὡς λέγεις. Σ. Ὡμολογήκαμεν δέ γε, πράγματος οὗ μήτε διδάσκαλοι μήτε μαθηταὶ εἶεν, τοῦτο διδακτὸν μὴ εἶναι; ΜΕΝ. Ὡμολογήκαμεν. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν E ἀρετῆς οὐδαμοῦ φαίνονται διδάσκαλοι. Μ. Ἔστι ταῦτα. Σ. Εἰ δέ γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί; Μ. Φαίνεται οὕτως. Σ. Ἀρετὴ ἄρα οὐκ ἂν εἴη διδακτόν. Μ. Οὐκ ἔοικεν, εἴπερ ὀρθῶς ἡμεῖς ἐσκεψάμεθα. ὥστε καὶ θαυμάζω δὴ, ὦ Σώκρατες, πότερον ποτὲ οὐδ' εἰσὶν ἀγαθοὶ ἄνδρες, ἢ τίς ἂν εἴη τρόπος τῆς γενέσεως τῶν ἀγαθῶν γιγνομένων. ΣΩΚΡ. Κινδυνεύομεν, ὦ Μένων, ἐγώ τε καὶ σὺ, φαῦλοί τινες εἶναι ἄνδρες, καὶ σέ τε Γοργίας οὐχ ἱκανῶς πεπαιδευκέναι, καὶ ἐμὲ Πρόδικος. παντὸς μᾶλλον οὖν προσεκτέον τὸν νοῦν ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ ζητητέον ὅστις ἡμᾶς ἐνί γε τῷ τρόπῳ βελτίους ποιήσει. λέγω δὲ ταῦτα, ἀποβλέψας πρὸς τὴν ἄρτι ζήτησιν· ὡς ἡμᾶς ἔλαθε καταγελάστως ὅτι οὐ μόνον ἐπιστήμης ἡγουμένης, ὀρθῶς τε καὶ εὖ τοῖς ἀνθρώποις πράττεται τὰ πράγματα, ᾗ (εἰ μὴ τοῦτο δοίημεν) ὡς οὐ μόνου ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ ἄλλου τινὸς, ἴσως καὶ διαφεύγει ἡμᾶς τὸ γνῶναι τίνα ποτὲ τρόπον γίγνονται οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. Μ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; Σ. Ὧδε. ὅτι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἄνδρας δεῖ ὠφελίμους εἶναι, ὀρθῶς ὡμολογήκαμεν τοῦτό γε, ὅτι οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι. ἦ γάρ; ΜΕΝ. Ναί,

Σώκρατες, ὅτι ὁ μὲν τὴν ἐπιστήμην ἔχων, ἀεὶ ἂν ἐπιτυγχάνοι, ὁ δὲ τὴν ὀρθὴν δόξαν, τοτὲ μὲν ἂν ἐπιτυγχάνοι, τοτὲ δ' οὔ. C

Σ. Πῶς λέγεις; ὁ ἀεὶ ἔχων ὀρθὴν δόξαν, οὐκ ἀεὶ τυγχάνοι, ἕωσπερ ἂν ὀρθὰ δοξάζοι; Μ. Ἀνάγκη μοι φαίνεται. ὥστε θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, τούτου οὕτως ἔχοντος, ὅτι δή ποτε πολὺ τιμιωτέρα ἡ ἐπιστήμη τῆς ὀρθῆς δόξης, καὶ δι' ὅτι τὸ μὲν, ἕτερον, τὸ δὲ, ἕτερόν ἐστιν αὐτῶν. Σ. Οἶσθα οὖν δι' ὅτι θαυμάζεις; ἢ ἐγώ σοι εἴπω; Μ. Πάνυ γ' εἰπέ. Σ. Ὅτι τοῖς Δαιδάλου ἀγάλμασιν οὐ προσέσχηκας τὸν νοῦν· ἴσως δὲ οὐδ' ἔστι παρ' ὑμῖν. Μ. Πρὸς τί δὲ δὴ τοῦτο λέγεις; ΣΩΚΡ. Ὅτι καὶ ταῦτα, ἐὰν μὲν μὴ δεδεμένα ᾖ, ἀποδιδράσκει καὶ δραπετεύει· ἐὰν δὲ δεδεμένα, παραμένει. D Μ. Τί οὖν δή; Σ. Τῶν ἐκείνου ποιημάτων, λελυμένον μὲν ἐκτῆσθαι, οὐ πολλῆς τινος ἄξιόν ἐστι τιμῆς, ὥσπερ δραπέτην ἄνθρωπον (οὐ γὰρ παραμένει) δεδεμένον δὲ, πολλοῦ ἄξιον. πάνυ γὰρ καλὰ τὰ ἔργα ἐστί. πρὸς τί οὖν δὴ λέγω ταῦτα; πρὸς τὰς δόξας τὰς ἀληθεῖς. καὶ γὰρ αἱ δόξαι αἱ ἀληθεῖς, ὅσον μὲν ἂν χρόνον παραμένωσι, καλὸν τὸ χρῆμα, καὶ πάντα τἀγαθὰ ἐργάζονται· πολὺν δὲ χρόνον οὐκ ἐθέλουσι παραμένειν, ἀλλὰ δραπετεύουσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου· ὥστε οὐ πολλοῦ ἄξιαί εἰσιν, ἕως ἄν τις αὐτὰς δήσῃ αἰτίας λογισμῷ. τοῦτο δ' ἐστὶ, Μένων ἑταῖρε, ἀνάμνησις, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἡμῖν ὡμολόγηται. E ἐπειδὰν δὲ δεθῶσι, πρῶτον μὲν ἐπιστῆμαι γίγνονται, ἔπειτα μόνιμοι. καὶ διὰ ταῦτα δὴ τιμιώτερον ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης ἐστὶ, καὶ διαφέρει δεσμῷ ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης. ΜΕΝ. Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔοικε τοιούτῳ τινί. Σ. Καὶ μὴν καὶ ἐγὼ, ὡς οὐκ εἰδὼς λέγω, ἀλλὰ εἰκάζω. ὅτι δὲ ἐστί τι ἀλλοῖον ὀρθὴ δόξα καὶ ἐπιστήμη, οὐ πάνυ μοι δοκῶ τοῦτο εἰκάζειν· ἀλλ' εἴπερ τι ἄλλο φαίην ἂν εἰδέναι (ὀλίγα δ' ἂν φαίην) ἓν δ' οὖν καὶ τοῦτο ἐκείνων θείην ἂν ὧν οἶδα. Μ. Καὶ ὀρθῶς γε, ὦ Σώκρατες, λέγεις. F ΣΩΚ. Τί δέ; τόδε οὐκ ὀρθῶς; ὅτι ἀληθὴς δόξα ἡγουμένη τὸ ἔργον ἑκάστης τῆς πράξεως οὐδὲν χεῖρον ἀπεργάζεται ἢ ἐπιστήμη; Μ. Καὶ τοῦτο δοκεῖς μοι ἀληθῶς λέγειν. Σ. Οὐδὲν ἄρα ὀρθὴ δόξα ἐπιστήμης χεῖρον οὐδὲ ἧττον ὠφελίμη ἔσται εἰς τὰς πράξεις· οὐδὲ ἀνὴρ ὁ ἔχων ὀρθὴν δόξαν, ἢ ὁ ἐπιστήμην.

etiam opinionem, interdum quidem conſequitur, nonnunquam verò fallitur. MEN. Quid ais? qui recta opinione incedit, nónne quandiu opinatur rectè, ſemper voti compos efficitur? ME. Neceſſarium apparet. Quam ob rem miror, quare cùm ita ſit, ſcientia tamen longè admodum præſtantior habeatur quàm recta opinio: & cur vtraque illarum aliud quiddã ſit, dubito. SOC. Noſtin' quam ob cauſam id mireris? an ipſe vis tibi dicam? ME. Dic prorſus. SOC. Quia Dædali ſtatuas nunquam conſideraſti, fortè verò neque apud vos extant. MEN. Quorſum hæc? SOCR. Quoniam hæ niſi ligentur, diſcedunt atque aufugiunt, ligatæ permanent. MEN. Quid tum? SOC. Ex eius operibus quod ſolutum eſt, haud magni fit, inſtar fugitiui hominis: neque enim permanet: ligatum verò admiratione dignum, pulcherrima enim opera ſunt. Cuius hæc gratia dico? Verarum opinionum gratia: hæ quippe quouſque ſtabiles perſeuerant, pulchra quædam opera ſunt, omniáque bona perficiunt. Attamen diu conſiſtere nolunt, ſed ex hominis animo confeſtim aufugiunt, quapropter non multi pretij ſunt, donec quis illas ratiocinatione à cauſis ducta liget. hæc verò amice Meno reminiſcentia eſt, vt ſuprà inter nos conuenit. Poſtquam verò ligatæ ſunt, primò quidem ſcientię fiunt, deinde perſeuerantes, proptereáque ſcientia recta opinione præſtantior eſt, ab eáque vinculo quodam diſcrepat. MEN. Per Iouem, ô Socrates, congrua comparatio. SOCR. Quin etiam ipſe non tanquam ſciens, ſed vt coniectans ita loquor. Quòd verò eſt aliud quiddam vera opinio quàm ſcientia, haud omnino planè mihi conijcere videor. Sed etſi quicquã aliud me ſcire faterer, quæ ſanè pauca ſunt, vnum hoc iis quæ ſcio, adnumerem. MEN. Probè, ô Socrates, loqueris. SOC. Quid verò? nonne hoc quoque rectè, quòd vera opinio opus quodlibet ducens, nihilo peius quàm ſcientia illud aſſequitur? MEN. Hoc quoque verũ. SOC. Nihil igitur vera opinio quàm ſciẽtia deterior, nec minus ad actiones vtilis eſt, vt neq; vir veram opinionem habens quàm ſcientia præditus.

[illegible] s o c. Igitur cum virtus doctrina percipi nequeat, nequaquam ſcientia eſt. M. Non apparet. s o c. Cùm ergo duo ſint bona atque vtilia, alterum illorum reiicitur, ſcientia ſcilicet, neque illa in actione ciuili principatum tenet. M. Non, vt mihi videtur. s o c. Non ergo ſapientia quadam, neque vt ſapientes ciuiles iſti homines rempublicam adminiſtrant vt Themiſtocles & quos paulo antè Anytus retulit. Vnde nec cæteros tales quales ipſi ſunt reddere poſſunt, quippe qui ſcientia nulla huiuſmodi ſint præditi. M. Ita vt ais eſſe videtur, ô Socrates. s o c. Si non ſcientia, reſtat vt opinione recta vtentes ciuiles viri ciuitates gubernent, ac haud ſecus ad prudentiam ſe habeant quàm vates diuinóque furore correpti. Etenim hi vera quàm plurima nunciant, nihil tamen eorũ quæ loquuntur intelligunt. M. Sic eſſe videtur. s o c. Nónne igitur, ô Meno, diuinos huiuſmodi viros appellare decet, qui mente nequaquam vtentes multa tamen ac magna faciunt, & agendo & dicendo diſponunt? M. Prorſus. s o c. Quamobrem meritò diuinos vocabimus, quos modò prædiximus vates ferentéſque ac poëticos homines vniuerſos, ciuiléſque homines non minus quàm reliquos diuinos exiſtimabimus diuino afflatos numine deóq; penitus occupatos, quandoquidem rempublicam dirigunt, multa maximáq; dicentes, quæ nequaquã intelligunt. M. Maximè. s o c. Mulieres quoq;, ô Meno, bonos viros diuinos nuncupãt. Et Laconici quoties bonũ quendã virũ cõmendare volũt, Diuinus hic vir aiũt. M. Et rectè quidẽ loqui videntur, ô Socrates, quanquã Anytus hic tibi fortè talia loquẽti ſuccéſet. s. Haudquaquam mihi curæ eſt: cum hoc enim, ô Meno, rurſus diſſeremus. Si autẽ nos in omni hac diſputatione rectè perſcrutati ſum*, virtus vtiq; nec doctrina neq; natura nobis aderit, verũ diuina ſorte

τῃ. τὰ γὰρ ἀπὸ τύχης γιγνόμενα, οὐκ ἀνθρωπίνῃ ἡγεμονίᾳ γίγνεται· ὧν δὲ ἄνθρωπος ἡγεμών ἐστιν ἐπὶ τὸ ὀρθὸν, δύο ταῦτα, δόξα ἀληθὴς καὶ ἐπιστήμη. ΜΕΝ. Δοκεῖ μοι οὕτως. ΣΩΚ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ οὐ διδακτόν ἐστιν, οὐδὲ ἐπιστήμη δὴ ἐπιγίγνεται ἡ ἀρετή. ΜΕΝ. Οὐ φαίνεται. Σ. Δυοῖν ἄρα ὄντοιν ἀγαθοῖν καὶ ὠφελίμοιν, τὸ μὲν ἕτερον ἀπολέλυται, καὶ οὐκ ἂν εἴη ἐν πολιτικῇ πράξει ἐπιστήμη ἡγεμών. Μ. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩΚΡ. Οὐκ

D ἄρα σοφίᾳ τινὶ οὐδὲ σοφοὶ ὄντες τοιοῦτοι ἄνδρες ἡγοῦντο ταῖς πόλεσιν οἱ ἀμφὶ Θεμιστοκλέα τε καὶ οὓς ἄρτι Ἄνυτος ὅδε ἔλεγε. διὸ καὶ οὐχ οἷοί τε ἄλλους ποιεῖν τοιούτους εἶναι οἷοί εἰσιν, ἅτε οὐ δι' ἐπιστήμην ὄντες τοιοῦτοι. ΜΕΝ. Ἔοικεν οὕτως ἔχειν, ὦ Σώκρατες, ὡς λέγεις. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν, εἰ μὴ ἐπιστήμῃ, εὐδοξίᾳ δὴ τὸ λοιπὸν γίγνεται, ᾗ πολιτικοὶ ἄνδρες χρώμενοι, τὰς πόλεις ὀρθοῦσιν· οὐδὲν διαφερόντως ἔχοντες πρὸς τὸ φρονεῖν, ἢ οἱ χρησμῳδοί τε καὶ οἱ θεομάντεις. καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν ἀληθῆ καὶ πολλὰ, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι. ΜΕΝ. Κινδυνεύει

E οὕτως ἔχειν. Σ. Οὐκοῦν, ὦ Μένων, ἄξιον τούτους θείους καλεῖν τοὺς ἄνδρας, οἵτινες νοῦν μὴ ἔχοντες, πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθοῦσιν ὧν πράττουσι καὶ λέγουσι. ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Ὀρθῶς ἂν καλοῖμεν θείους τε οὓς νῦν δὴ ἐλέγομεν χρησμῳδοὺς καὶ μάντεις, καὶ τοὺς ποιητικοὺς ἅπαντας· καὶ τοὺς πολιτικοὺς οὐχ ἥκιστα τούτων φαῖμεν ἂν θείους τε εἶναι καὶ ἐνθουσιάζειν, ἐπιπνόους ὄντας καὶ κατεχομένους ἐκ τοῦ θεοῦ, ὅταν κατορθῶσι λέγοντες πολλὰ καὶ μεγάλα πράγματα, μηδὲν εἰδότες ὧν λέγουσι. Μ. Πάνυ γε. Σ. Καὶ αἵ γε γυναῖκες δή που, ὦ Μένων,

F τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, θείους καλοῦσι· καὶ οἱ Λάκωνες, ὅταν τινὰ ἐγκωμιάζωσιν ἀγαθὸν ἄνδρα, θεῖος ἀνὴρ, φασὶν, οὗτος.

ΜΕΝ. Καὶ φαίνονταί γε, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς λέγειν· καίτοι ἴσως Ἄνυτος ὅδε σοὶ ἄχθεται λέγοντι. ΣΩΚ. Οὐδὲν μέλει ἔμοιγε. τούτῳ μὲν, ὦ Μένων, καὶ αὖθις διαλεξόμεθα· εἰ δὲ νῦν ἡμεῖς ἐν παντὶ τῷ λόγῳ τούτῳ καλῶς ἐζητήσαμέν τε καὶ ἐλέγομεν, ἀρετὴ ἂν εἴη οὔτε φύσει, οὔτε διδακτόν· ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ παραγιγνομένη,

ALCIBIADES PRIMVS, [illegible] DE NA-
TVRA HOMINIS.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

CAndidiſſimus Platonis noſtri liber, qui Alcibiades primus inſcribitur, Alcibiade ipſo venuſtior & omni carior auro, quid homo eſt, quid eius officium docet. Eſt autem homo, anima rationalis, mentis particeps, corpore vtens. Ex hac definitione illius officium trahitur trifariam diſtributum. Vt enim rationalis anima eſt, in ſeipſam circulo quodam ratiocinationis ſeſe animaduertendo reflectitur. Vt mentis, particeps in diuinam mentem velut riuulus in fontem ſuum refluit. Vt vtens corpore, humanis negotiis gubernandis incumbit. Perfectum igitur & abſolutum hominis officium eſt, primò quidem vt naturam ſuam animaduertat, deinde ab illa tanquam ab imagine & affectu ad diuinam mentem exemplar eius & cauſam conuertatur. A qua hominis animus illuſtratus, ipſum bonum, ipſum vtile, ipſum pulchrum, ipſum iuſtum intelligit, ſuúmque bonum, vtile, pulchrum, iuſtum perfectè comprehendit. Vnde quid bonum, quid vtile aliorum hominum quibuſcum verſatur, quibúſue imperat, noſcit. cúmque bonum abſolutum, bonum ſui, bonum aliorum cognouerit, ad ſeipſum iam & alium vnum quemque curandum ſecundùm cogniti boni normam debet accedere. Philoſophiæ ſtudio, moralis, mathematicæ, theologiæ opus eſt, vt ad ſeipſum & ad mentem ſui cauſam redeat. Moralis quippe & mathematica diſciplina animū in corpus merſum in ſeipſum reſtituit, theologia ſuprà ſe rapit, & extra ſeipſum attollit in deum. Mentis diuinæ ideárumque cognitio ſapientia dicitur. Sui ipſius notitia, & ſui ſuorúmque boni vtiliſque inuentio ex diuinæ mentis intuitu manans, prudentia nuncupatur. Prudentia ſanè vt bonum intelligit, humanas actiones tam publicas quàm priuatas ad finem optimum refert. Vt vtile, per commoda, media, propriáſque vias, quibus ad finem perueniat, dirigit. Vt pulchrum, quis ordo, quis modus in hoc progreſſu quaſi quodam itinere ſit ſeruandus, inſtituit. Vt iuſtum, quæ diſtinctio ſingulorum operum, quæ obſeruantia impoſiti ordinis, quod ſuplicium tranſgredientis, quod præmium legem huius itineris obſeruantis praſcribit. A philoſophia igitur ad ſapientiam, à ſapientia ad prudentiam fit acceſſus: prudentia verò magiſtra vitæ diſciplinam ſui cuiuſque rei familiaris, & reipublicæ tribuit: homo per prudentiam gubernat, domus autem & ciuitas per amicitiam publicam, iuſtitiámque ſeruantur. Publicam amicitiam voco conſenſionem illam qua cuncti ſub eadem lege & principe libenter conueniunt, & ad eundem finem reſpiciunt. Iuſtitiam publicam nomino legitimam diſtinctionem, qua ſinguli licet ſub eodem principe, & ad eundem finem, hoc eſt, publicum bonum, diuerſo tamen tramite proficiſcuntur variámque officiorum diſtributionem pro natura & dignitate vniuſcuiuſque à natura & legibus aſſignatam ſeruant, proprióque munere ſine vſurpatione alieni funguntur. Inſunt in hoc dialogo theologicæ dictiones duæ, ipſum idem, & ipſum vnum quodque, Circa hominem illa ſignificat animam vt idem, hæc animam in corpore. Sed de iis latius in commentariis, quæ in decem hos Platonis dialogos ſcribere iam inſtitui.

* * *

[illegible]. Ais enim te nulla in re hominibus aliis indigere, quippe quæ tibi inſunt, ita eſſe præclara, vt nec ad corporis, nec ad animi bona cuiuſquã egeas. Exiſtimas te in primis procero atq; decoro corporis habitu plurimum excellere. Et ſanè cuiuis perſpicuum eſt, te minimè mentiri. Strenuiſsimo præterea genere ortum te prædicas
C in hac ciuitate Græcarum ampliſsima: ex paterno quidẽ genere amicos atq; cognatos eſſe quàm plurimos & optimos viros, qui tibi omnia cùm opus fuerit, ſubminiſtrare poſsint. Maternos quoq; nec his inferiores neq; etiã pauciores. Sed multò maiorem iis omnibus autoritatẽ afferre tibi ad res agendas Periclem Xantippi filium, quem quidẽ pater tuus tutorẽ tibi fratriq; reliquit, qui non in hac ciuitate ſolùm, quęcunque vult poteſt, ſed in omni Gręcia, & in multis etiam ac magnis barbarorum gentibus. Adderem quoq; ampliſsimas tuorum diuitias, niſi te ſcirem in iis minimè omnium gloriari: horum omnium cauſa faſtu elatus, amicos
D omnes tuos edomuiſti. Atq; ipſi vtpote inferiores tibi ceſſerunt. Neq; verò iſta te latuère. Quamobrẽ ſatis ſcio admirari te, quo animo in beneuolentia tua perſeuerarim, quãm ve ſpem de te conceperim, qui cæteris fugiẽtibus ego omnium ſolus perſtiti. ALCIB. At illud fortè neſcis, ô Socrates, te nunc me paulo præueniſſe. Venerat enim in animum mihi, vt te prior adortus hæc eadem te rogarem. Quidnam vis? Qua tandem ſpe, mihi moleſtus es, qui ſemper vbicunq; ſum, accuratiſsimè ades? Reuera enim quod ſit conſiliũ tuum admiror, illúdq; libenter audirem. SOC. Audies igitur hoc à me
E vt decet quàm primum, ſiquidem vt ais noſſe & audire deſideras quid cogitem. ego enim tanquam expectanti & auſcultaturo id referam. ALCIB. Et maximè quidem: dicas modò. SOCR. Vide itaque, neque enim mirum videri debet, ſi quemadmodum vix incepi, ita vix deſinam. ALCIB. Age. dic modò, audiam enim. SOCR. Dicendum eſt profectò. Difficilè quidem eſt, cum eo qui amicorum nulli demittat ſe cõſuetudinem inire.

νικᾶς, ἐθέλω διελθεῖν. οὐδενὸς φῂς ἀνθρώπων ἐνδεὴς εἶναι εἰς οὐδέν. τὰ γὰρ ὑπάρχοντά σοι, μεγάλα εἶναι, ὥστε μηδενὸς δεῖσθαι, ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρξάμενα, τελευτῶντα εἰς τὴν ψυχήν. οἴει γὰρ δὴ εἶναι πρῶτον μὲν κάλλιστός τε καὶ μέγιστος: (καὶ τοῦτο μὲν δὴ παντὶ δῆλον ἰδεῖν ὅτι οὐ ψεύδῃ) ἔπειτα, νεανικωτάτου γένους ἐν τῇ σεαυτοῦ πόλει, οὔσῃ μεγίστῃ τῶν Ἑλληνίδων. καὶ ἐνταῦθα πρὸς πατρός τε σοὶ φίλους καὶ συγγενεῖς πλείστους εἶναι καὶ ἀρίστους, οἳ εἴ τι δέοι ὑπηρετοῖεν ἄν σοι· τούτων δὲ τοὺς πρὸς μητρὸς, οὐδὲ χείρους οὐδ᾽ ἐλάττους. ξυμπάντων δὲ ὧν εἶπον μείζω οἴει σοι δύναμιν ὑπάρχειν, Περικλέα τὸν Ξανθίππου, ὃν ὁ πατὴρ ἐπίτροπον κατέλιπε σοί τε καὶ τῷ ἀδελφῷ· ὃς οὐ μόνον ἐν τῇδε τῇ πόλει δύναται πράττειν ὅ,τι ἂν βούληται, ἀλλ᾽ ἐν πάσῃ τῇ Ἑλλάδι, καὶ τῶν βαρβάρων ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις γένεσι. προσθήσω δὲ, καὶ ὅτι τῶν πλουσίων. δοκεῖς δέ μοι ἐπὶ τούτῳ ἥκιστα μεγαλοφρονεῖν. κατὰ πάντα δὴ ταῦτα σύ
D τε μεγαλαυχούμενος κεκράτηκας τῶν ἐραστῶν, ἐκεῖνοί τε ὑποδεέστεροι ὄντες ἐκρατήθησαν. καὶ σε ταῦτ᾽ οὐ λέληθεν. ὅθεν δὴ εὖ οἶδα ὅτι θαυμάζεις, τί διανοούμενος ποτὲ οὐκ ἀπαλλάττομαι τοῦ ἔρωτος· καὶ ἥν τιν᾽ ἔχων ἐλπίδα ὑπομένω, τῶν ἄλλων πεφευγότων. ΑΛΚ. Καὶ ἴσως γε, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶσθ᾽ ὅτι σμικρόν με ἔφθης. ἐγὼ γάρ τοι ἐν νῷ εἶχον πρότερός σοι προσελθὼν ταυτὰ ταῦτ᾽ ἐρέσθαι· τί ποτε βούλει, καὶ εἰς τίνα ἐλπίδα βλέπων ἐνοχλεῖς με, ἀεὶ ὅπου ἂν ὦ, ἐπιμελέστατα παρών. τῷ ὄντι γὰρ θαυμάζω ὅ,τι ποτ᾽ ἐστὶ τὸ σὸν πρᾶγμα, καὶ ἥδιστ᾽ ἂν πυθοίμην.
E ΣΩΚ. Ἀκούσῃ μὲν ἄρα μου (ὡς τὸ εἰκὸς) προθύμως, εἴπερ, ὡς φῂς, ἐπιθυμεῖς εἰδέναι καὶ ἀκούσαι τί διανοοῦμαι, ὡς ἀκουσομένῳ καὶ περιμενοῦντι λέγω. ΑΛΚ. Πάνυ μὲν οὖν, ἀλλὰ λέγε. Σ. Ὅρα δή. οὐ γάρ τοι εἴη ἂν θαυμαστὸν, εἰ, ὥσπερ μόγις ἠρξάμην, οὕτω μόγις καὶ παυσαίμην. Α. Ὠγαθὲ λέγε. ἀκούσομαι γάρ. Σ. Λεκτέον ἂν εἴη. χαλεπὸν μὲν οὖν πρὸς ἄνδρα οὐχ ἥττονα ἐραστῶν προσφέρεσθαι, ἐραστῇ

ναι δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν οὐκ ἐξέσται σοι, οὐδὲ ἐπιθέσθαι τοῖς ἐκεῖ πράγμασιν· οὐκ ἂν αὖ δοκεῖς μοι ἐθέλειν οὐδ᾽ ἐπὶ τούτοις μόνοις ζῆν, εἰ μὴ ἐμπλήσεις τοῦ σοῦ ὀνόματος καὶ τῆς σῆς δυνάμεως πάντας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώπους. καὶ οἶμαί σε πλὴν Κύρου καὶ Ξέρξου ἡγεῖσθαι οὐδένα ἄξιον λόγου γεγονέναι. ὅτι μὲν οὖν ταύτην τὴν ἐλπίδα ἔχεις, εὖ οἶδα, καὶ οὐκ εἰκάζω. ἴσως οὖν ἂν εἴποις, ἅτε εἰδὼς ὅτι ἀληθῆ λέγω, Τί δὲ δὴ, ὦ Σώκρατες, τοῦτ᾽ ἐστί σοι πρὸς λόγον ὃν ἔφησθα ἐρεῖν, δι᾽ ὃ ἐμοῦ οὐκ ἀπηλλάγης; ἐγὼ δέ σοί γε ἐρῶ, ὦ φίλε παῖ Κλεινίου καὶ Δεινομάχης. τούτων γάρ σοι ἁπάντων τῶν διανοημάτων τέλος ἐπιτεθῆναι ἄνευ ἐμοῦ ἀδύνατον· τοσαύτην ἐγὼ οἶμαι δύναμιν ἔχειν εἰς τὰ σὰ πράγματα καὶ εἰς σέ. διὸ δὴ καὶ πάλαι οἶμαί με τὸν θεὸν οὐκ ἐᾶν διαλέγεσθαί σοι, ὃν ἐγὼ περιέμενον ὁπηνίκα ἐάσει. ὥσπερ γὰρ σὺ ἐλπίδας ἔχεις ἐν τῇ πόλει ἐνδείξασθαι ὅτι αὐτῇ παντὸς ἄξιος εἶ, ἐνδειξάμενος δὲ ὅτι, οὐδὲν ὅτι οὐ παραυτίκα δυνήσεσθαι, οὕτω κἀγὼ παρὰ σοὶ ἐλπίζω μέγιστον δυνήσεσθαι, ἐνδειξάμενος ὅτι παντὸς μᾶλλον ἄξιός εἰμι, καὶ οὔτ᾽ ἐπίτροπος, οὔτε συγγενὴς, οὔτ᾽ ἄλλος οὐδεὶς, ἱκανὸς παραδοῦναι τὴν δύναμιν ἧς ἐπιθυμεῖς, πλὴν ἐμοῦ μετὰ τοῦ θεοῦ μέντοι. νεωτέρῳ μὲν οὖν ὄντι σοι, καὶ πρὶν τοσαύτης ἐλπίδος γέμειν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ εἴα ὁ θεὸς διαλέγεσθαι, ἵνα μὴ μάτην διαλεγοίμην· νῦν δ᾽ ἐφῆκε· νῦν γὰρ ἄν μου ἀκούσαις; ΑΛ. Πολύ γέ μοι, ὦ Σώκρατες, νῦν ἀτοπώτερος φαίνῃ ἐπεὶ ἤρξω λέγειν, ἢ ὅτε σιγῶν εἵπου· καίτοι σφόδρα γε ἦσθα ἰδεῖν καὶ τότε τοιοῦτος. εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ταῦτα διανενόημαι, ἢ μή, ὡς ἔοικε, διέγνωκας, καὶ ἐὰν μὴ φῶ, οὐδέν μοι ἔσται πλέον πρὸς τὸ πείθειν σε. εἶεν. εἰ δὲ δὴ ὅτι μάλιστα ταῦτα διανενόημαι, πῶς διὰ σοῦ μοι ἔσται, καὶ ἄνευ σοῦ οὐκ ἂν γένοιτο, ἔχεις λέγειν; ΣΩΚ. Ἆρ᾽ ἐρωτᾷς εἴ τινα ἔχω εἰπεῖν λόγον μακρὸν, οἵους δὴ ἀκούειν εἴθισαι; οὐ γάρ ἐστι τοιοῦτον τὸ ἐμόν. ἀλλ᾽ ἐνδείξασθαι μέν σοι, ὡς ἐγᾦμαι, οἷός τ᾽ ἂν εἴην ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, ἐὰν ἓν μόνον μοι ἐθελήσῃς βραχὺ ὑπηρετῆσαι. ΑΛ. Ἀλλ᾽ εἴ γε δὴ μὴ χαλεπόν τι λέγεις τὸ ὑπηρέτημα, ἐθέλω. ΣΩΚ. Εἰ χαλεπὸν δοκεῖ τὸ ἀποκρίνασθαι τὰ ἐρωτώμενα; ΑΛ. Οὐ χαλεπόν.

ire tamen in Aſiam, & iſtic imperium affectare ve-
C tuerit, nondum electurus mihi videris cum his ſolis vitam degere, niſi nomen tuum atq; potẽtiam, vt ita dicam, per omnia hominum genera propagaris. Téque arbitror præter Cyrum ac Xerxem, neminem memoria dignum exiſtimare. Quod igitur huiuſmodi ſpe nutriris, non coniecto equidem, ſed certò ſcio. Dices fortè, vtpote conſcius me vera dixiſſe. Quid hæc, ô Socrates, ad eam rationẽ quam aſſignare volebas, ob quam me nondum deſeruiſti? Dicam, ô amice Cliniæ & Dinomaches fili: has cogitationes tuas ad optatum finem perducere, abſque me minimè potes: vſque adeò in te ac tua negotia me poſſe confido. Qua-
D propter Deum ipſum cenſeo non permiſiſſe olim me tecum diſſerere: atque ego expectaui donec ille permitteret. Vt enim tu ſperas ciuitati tuæ oſtendere poſſe omni te apud eam honore dignum eſſe, atque his demonſtratis nihil adeò magnum reſtare, quod non ſtatim conficere poſſis: ſic & ipſe plurimum apud te poſſe confido, quum primùm oſtendero cunctis me digniorem eſſe: nec tutorem, neque cognatum, neque alium quempiam præter vnicum me Deo fauente, tibi eam potentiã quam deſideras, traditurum. Quandiu igitur eras iunior, nẽdum in ſpem tantam veneras, mea quidem
E ſententia, Deus tecum diſputare prohibuit, ne fruſtrà contenderem. Nunc verò impulit. nunc igitur ne audies. ALC. Longè mihi nunc mirabilior videris, ô Socrates, poſtquam loqui mecum cœpiſti, quàm dum tacitus me ſequebaris: quanquam etiam tunc aſpectu talis maximè videbare. vtrum igitur ego hæc mente verſarem nécne, ita vt videtur pernouiſti, vt ſi etiam negem, nihil tamen vlterius proficiam ſuadendo: eſto. Verùm ſi hæc ipſa maximè intendo, quónam modo per te conſequar, nec ſine te ipſa perficientur? poteſne dicere? SOC. Interrogáſne an prolixũ ſermonẽ incepturus ſim, quales audire ſolitus es? Neq; verò id
F mei moris eſt. Imò demõſtrare tibi poſſum, vt arbitror, hæc ita ſe habere, modò in hoc vno duntaxat mihi pauliſper obſequi velis. ALC. Niſi durum obſequiũ eſt, volo. SOC. Nũ difficile tibi videtur ad interrogata reſpondere? ALC. Nequaquam.

[...] horum trium præceptores audiui. SOCR. An quoties Athenienſes de literis conſultabunt, quo pacto ſcribi debeant, ad conſilium accedes? ALCIB. Non per Iouem. SOCR. At quum de lyra pulſanda? ALCIB. Nullo modo. SOCR. Neque de palæſtris etiam in concione diſceptare conſueuerunt? ALCIB. Minimè. SOCR. Quando igitur, & qua de re cóſultabimus? non enim quum de ædificiis? ALCIB. Non certè. SOCR. Ædificator enim melius quàm tu conſulet. ALCIB. Ita. SOCR. Neque tamen quum de vaticinio diſceptabunt. ALC. Nequaquam. SOCR. Fatidicus enim hæc melius quam tu. ALC. Melius. SOCR. Seu paruus, ſeu magnus, ſeu formoſus, ſeu deformis, vel nobilis, vel ignobilis ſit. ALC. Certè. SOC. Scientis enim eſſe arbitror non diuitis, de vnoquoque conſulere. ALC. Quidni? SOC. Atque ideo ſeu diues ſit, ſiue pauper ille qui monet, nihil intererit apud Athenienſes, quando deliberabunt qua ratione ciues rectè habeant, ſed quærent duntaxat vt medicus ſit conſultor. ALC. Et meritò. SOC. Quando igitur, & in qua deliberatione idoneus conſultor eris? ALC. Quando de negotiis ſuis deliberabunt. SOC. An quum de re nauali quærent, quales oportet naues fabricare? ALC. Non, ô Socrates. SOC. Naues enim, opinor, ædificare neſcis. Eſtne hæc cauſa, an aliud quiddam? ALC. Nil aliud. SOC. At verò de quibus eorum negotiis dicebas? ALC. Quum de bello, ô Socrates, vel pace, aut alio quopiam ciuitatis negotio. SOC. Num dicis quum diſputabunt quibuſcum pax retractanda ſit, & aduerſus quos bellum gerendum, & quo pacto? ALC. Profectò. SOCR. Oportet autem quibus operæpretium eſt hæc indicere? ALC. His ipſis. SOCR. Et tunc ſolùm quando melius? ALCIB. Omnino. SOC. Atque tandiu quandiu præſtat? ALCIB. Certè.

[...]λος μαθεῖν. ταῦτ' ἐστὶν ἃ σὺ ἐπίστασαι, εἰ μή που τι μαθὼν ἐμὲ λέληθας. οἶμαι δέ, οὔτε γε νύκτωρ, οὔτε μεθ' ἡμέραν, ἐξιὼν ἐνθένδε. ΑΛ. Ἀλλ' οὐ πεφοίτηκα εἰς ἄλλων ἢ τούτων. ΣΩΚΡ. Πότερον οὖν, ὅταν περὶ γραμμάτων Ἀθηναῖοι βουλεύωνται, πῶς ἂν ὀρθῶς γράφοιεν, τότε ἀναστήσῃ αὐτοῖς συμβουλεύσων; ΑΛ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩΚΡ. Ἀλλ' ὅταν περὶ κρουμάτων ἐν λύρᾳ; ΑΛ. Οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Οὐδὲ μὴν
D οὐδὲ περὶ παλαισμάτων γε εἰώθασι βουλεύεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ΑΛ. Οὐ μέντοι. ΣΩ. Ὅταν οὖν περὶ τίνος βουλεύωνται; οὐ γάρ που ὅταν γε περὶ οἰκοδομίας. ΑΛ. Οὐ δῆτα. Σ. Οἰκοδόμος γὰρ ταῦτά γε σοῦ βέλτιον συμβουλεύσει; ΑΛ. Ναί. Σ. Οὐδὲ μὴν ὅταν περὶ μαντικῆς βουλεύωνται; ΑΛ. Οὔ. Σ. Μάντις γὰρ αὖ ταῦτα ἄμεινον ἢ σύ. ΑΛ. Ναί. Σ. Ἐάν τέ γε σμικρὸς ἢ μέγας ᾖ, ἐάν τε καλός, ἢ αἰσχρός· ἔτι τε, γενναῖος, ἢ ἀγεννής. ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; Σ. Εἰδότος γὰρ (οἶμαι) περὶ ἑκάστου ἡ συμβουλή, καὶ οὐ πλουτοῦντος. ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ.
E Ἀλλ' ἐάν τε πένης, ἐάν τε πλούσιος ᾖ ὁ παραινῶν, οὐδὲν διοίσει Ἀθηναίοις ὅταν περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει βουλεύωνται, πῶς ἂν ὑγιαίνοιεν, ἀλλὰ ζητήσουσιν ἰατρὸν εἶναι τὸν σύμβουλον. ΑΛ. Εἰκότως γε. Σ. Ὅταν οὖν περὶ τίνος σκοπῶνται, τότε σὺ ἀνιστάμενος ὡς συμβουλεύσων, ὀρθῶς ἀναστήσῃ; ΑΛ. Ὅταν περὶ τῶν ἑαυτῶν, ὦ Σώκρατες, πραγμάτων. Σ. Τῶν περὶ ναυπηγίας λέγεις; ὁποίας τινὰς χρὴ αὐτοὺς τὰς ναῦς ναυπηγεῖσθαι; ΑΛ. Οὐκ ἔγωγε ὦ Σώκρατες. Σ. Ναυπηγεῖν γὰρ (οἶμαι) οὐκ ἐπίστασαι. τοῦτ' αἴτιον, ἢ ἄλλο τι; ΑΛ. Οὐκ ἀλλὰ τοῦτο. Σ. Ἀλλὰ περὶ
F ποίων τῶν ἑαυτῶν λέγεις πραγμάτων ὅταν βουλεύωνται; ΑΛ. Ὅταν περὶ πολέμου, ὦ Σώκρατες, ἢ περὶ εἰρήνης, ἢ περὶ ἄλλου του τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων. Σ. Ἆρα λέγεις ὅταν βουλεύωνται πρὸς τίνας χρὴ εἰρήνην ποιεῖσθαι, καὶ τίσι πολεμεῖν, καὶ τίνα τρόπον; ΑΛ. Ναί. Σ. Χρὴ δ' οὐχ οἷς βέλτιον; ΑΛ. Ναί. Σ. Καὶ τότε ὁπότε βέλτιον; ΑΛ. Πάνυ γε. Σ. Καὶ τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἄμεινον; ΑΛ. Ναί.

ἔλεγον ὀρθῶς δή που ἔχει τὸ κατὰ τὴν τέχνην γιγνόμενον ἢ οὔ; ΑΛ. Ναί. ΣΩΚ. Ἡ δὲ τέχνη, οὐ γυμναστικὴ ἦν; C ΑΛΚ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩΚ. Ἐγὼ δ' εἶπον τὸ ἐν τῷ παλαίειν βέλτιον, γυμναστικόν. ΑΛ. Εἶπες γάρ. Σ. Οὐκοῦν καλῶς; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩΚ. Ἴθι καὶ σύ (πρέποι γὰρ ἄν που καὶ σοὶ τὸ καλῶς διαλέγεσθαι) εἰπὲ πρῶτον τίς ἡ τέχνη, ἧς τὸ κιθαρίζειν καὶ τὸ ᾄδειν καὶ τὸ ἐμβαίνειν ὀρθῶς· συνάπασα, τί καλεῖται; οὔπω δύνασαι εἰπεῖν; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚΡ. Ἀλλ' ὧδε πειρῶ. τίνες αἱ θεαὶ ὧν ἡ τέχνη; ΑΛΚ. Τὰς Μούσας, ὦ Σώκρατες, λέγεις; ΣΩΚ. Ἔγωγε. ὅρα δή, τίνα ἀπ' αὐτῶν ἐπωνυμίαν ἡ τέχνη ἔχει; ΑΛΚ. Μουσικήν μοι D δοκεῖς λέγειν. ΣΩΚ. Λέγω γάρ. τί οὖν τὸ κατὰ ταύτην ὀρθῶς γιγνόμενόν ἐστιν; ὥσπερ ἐκεῖ ἐγώ σοι τὸ κατὰ τὴν τέχνην ἔλεγον ὀρθῶς, τὴν γυμναστικήν. καὶ σὺ δὴ οὖν οὕτως ἐν ταύτῃ τί φῄς; πῶς γίγνεσθαι; ΑΛ. Μουσικῶς, μοι δοκεῖ. Σ. Εὖ λέγεις. ἴθι δή, καὶ τὸ ἐν τῷ πολεμεῖν βέλτιον, καὶ τὸ ἐν τῷ εἰρήνην ἄγειν, τοῦτο τὸ βέλτιον, τί ὀνομάζεις; ὥσπερ ἐκεῖ ἐφ' ἑκάστῳ ἔλεγες τὸ ἄμεινον, ὅτι μουσικώτερον, καὶ ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ, ὅτι γυμναστικώτερον· πειρῶ δὴ καὶ ἐνταῦθα λέγειν τὸ βέλτιον. ΑΛ. Ἀλλ' οὐ πάνυ τι ἔχω. Σ. Ἀλλὰ μέντοι αἰσχρόν γε, εἰ μέν τις σὲ λέγοντα καὶ συμβουλεύοντα περὶ E σιτίων, ὅτι βέλτιον τόδε τοῦδε, καὶ νῦν, καὶ τοσοῦτον, ἔπειτα ἐρωτήσειε, τί τὸ ἄμεινον λέγεις, ὦ Ἀλκιβιάδη; περὶ μὲν τούτων ἔχειν εἰπεῖν ὅτι τὸ ὑγιεινότερον, καίτοι οὐ προσποιῇ γε ἰατρὸς εἶναι· περὶ δὲ οὗ προσποιῇ ἐπιστήμων εἶναι, καὶ συμβουλεύσεις ἀνιστάμενος, ὡς εἰδώς, τούτου δέ, ὡς ἔοικας, πέρι ἐρωτηθείς, ἐὰν μὴ ἔχῃς εἰπεῖν, οὐκ αἰσχυνῇ; ἢ οὐκ αἰσχρὸν φανεῖται; ΑΛΚ. Πάνυ γε. ΣΩΚΡ. Σκόπει δή, καὶ προθυμοῦ εἰπεῖν πρὸς τί τείνει τὸ ἐν τῷ εἰρήνην τε ἄγειν ἄμεινον, καὶ τὸ ἐν τῷ πολεμεῖν οἷς δεῖ.

ΑΛΚ. Ἀλλὰ σκοπῶν οὐ δύναμαι ἐννοῆσαι. ΣΩΚ. F Οὐδ' οἶσθα, ἐπειδὰν πόλεμον ποιώμεθα, ὅ τι ἐγκαλοῦντες ἀλλήλοις πάθημα, ἐρχόμεθα ἐπὶ τὸ πολεμεῖν; καὶ ὅ τι αὐτὸ ὀνομάζοντες ἐρχόμεθα; ΑΛ. Ἔγωγε, ὅτι ἐξαπατώμενοί τι, ἢ βιαζόμενοι, ἢ ἀποστερούμενοι.

ne ars gymnaſtica? ALCIB. Quidni? SOCR. Id ſane quòd melius in palæſtra, vocaui gymnaſticum. ALCIB. Vocaſti quidem. SOCR. An non rectè. ALCIB. Mihi videtur. SOCR. Age igitur & tu, decet enim te quoque rectè diſſerere. Dic primùm quæ ars eſt, ad quam pertinet rectè canere, ſonare, ſaltare. Vniuerſa hæc ars quomodo nuncupatur? nondum potes exprimere? ALCIB. Nondum. SOCRAT. Verùm ſic enitere, quænam huius artis deæ? ALCIB. Muſáſne, ô Socrates, ais? SOCR. Equidem. vide iam quódnam ab his cognomentum ars illa trahat. ALCIB. Muſicam dicere videris. SOCRAT. Dico vtique. Quid igitur eſt, quod ſecundùm hanc rectè fit? quemadmodum modò in illa iam arte ego tibi, quòd ſecundùm artem rectè fieret, gymnaſticum vocaui. Tu quoque in hac eodem modo melius quid vocas, & quomodo fit? ALCIB. Muſicum mihi videtur, & muſicæ. SOCR. Benè dicis. age iam, bello melius & pace melius quid vocas? quemadmodum ſuperius dixiſti, in vnoquoque quid melius eſſet, oſtendiſti: in hoc quidem quod muſicum magis, in illo verò quod magis gymnaſticum. Conare in iis ſimiliter quid melius pronunciare. ALCIB. Non habeo quid dicam. SOCR. At verò turpe fit, ſi quis te de cibis aſſerentem, meliorem hunc illo eſſe, & quando, & quantus, mox ſi quis roget, quid melius ipſum, ô Alcibiades, vocas: nihil habere quod reſpondeas, videlicet quod ſalubrius, quamuis te medicum eſſe non profitearis: in illo verò cuius te peritum eſſe gloriaris, & tanquam eruditus conſultum ſurgis, deeſſe quòd reſpondeas interrogatus. Nónne inquam turpe hoc eſt? ALCIB. Turpiſsimum. SOCR. Conſidera itaque & conare nobis oſtendere quorſum tendit melius in pace quibuſcum oportet inſtituenda, & bello etiam contra quos oportet? ALCIB. Etſi quæro, nequeo tamen inuenire. SOC. Animaduertiſti, quum bellum gerimus, quid ſit quod inter nos accuſantes ad bellũ proficiſcimur, & quomodo id cuius gratia ſuſcipitur bellum, vocemus? ALCIB. Animaduerti quidem ad arma nos prouocari, quum vel decepti, vel coacti, vel aliqua re ſpoliati ſumus.

SOCR. Age

Imò ſi quidem inueneris. ALC. An non cenſes inueniſſe me? SOCR. Et maximè quidem, modò quæſiueris. ALC. Deinde non credis me quæſiſſe? SOC. Credo equidem, modò te ignorare putaueris. ALC. An fuit tempus, cùm ſic me non haberem? SOC. Bene dicis, ſed potes aſsignare nobis id tempus, quando non rebaris te iuſtorum atque iniuſtorum cognitionē habere? Age, anno ſuperiori quæſiſti hæccine néne? & exiſtimabas te ſcire néne? Ac vera reſpōde, ne fruſtrà diſputatio inſtituatur. ALC. Putabam ſcire. SOC. Tertio verò anno ante id tēpus, & quarto, & quinto, nónne eodem pacto? ALC. Eodem. SOC. Atqui ante hæc tempora eras puer, nunquid? ALCIB. Eram. SOC. Scio equidem te tunc noſſe putauiſſe. ALC. Quomodo ſcis? SOC. Sæpenumero te puerum audiui cùm apud magiſtros, & alibi in calculorum iactu ceteriſque puerilibus ſtudiis exercereris, tanquam de iuſtis atque iniuſtis minimè dubitantem: verùm audacter loquentem de quocunque puero ſermo incidiſſet, quod malus & iniuſtus eſſet, & iniuſtè ageret. Num vera loquor? ALC. Quid me oportebat facere, cùm quis iniuria me afficeret? SOCR. Tu verò ſi ignorans eſſes, ſiue iniuria inferatur, ſiue non, tum quid te facere oporteat quæras? ALCIB. Per Iouem non ignorabam ego, ſed planè intelligebam iniuriam mihi fieri. SOCR. Ergo putabas etiam dum eſſes puer, iuſta & iniuſta dignoſcere. ALCIB. Et ſciebam equidem. SOCR. Quo in tempore inueneras? Non enim in illo cùm te ſcire credebas. ALCIB. Nequaquam. SOCRAT. Quando igitur hæc ignorare putabas? Conſidera, non enim id tempus inuenies. ALCIB. Per Iouem, ò Socrates, quod dicam non habeo. SOCR. Non ergo per inuentionem iſta cognoſcis? ALC. Non videor. SOCR. Sed paulo antè neque per diſciplinam etiam percepiſſe dicebas, quod ſi nec inueniſti neque didiciſti, quonam pacto & vnde tenes? ALC. Fortè haud rectè reſpondi, cùm ſcire me per inuentionem aſſerui. SOCR. Id verò quo pacto habet?

C Σώκρατες. ΣΩΚΡ. Μὰ τὸν φίλιον τὸν ἐμόν τε καὶ σόν, ὃν ἐγὼ ἥκιστ' ἂν ἐπιορκήσαιμι. ἀλλ' εἴπερ ἔχεις, εἰπὲ τίς ἐστι. ΑΛ. Τί δ' εἰ μὴ ἔχω, οὐκ ἂν οἴει με ἄλλως εἰδέναι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων; ΣΩΚΡ. Ναί, εἰ ἐξεύροις. ΑΛ. Ἀλλ' οὐκ ἂν εὑρεῖν με ἡγῇ; ΣΩΚ. Καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσαις. ΑΛ. Εἶτα ζητῆσαι οὐκ ἂν οἴει με; ΣΩΚΡ. Ἔγωγε· εἰ οἰηθείης γε μὴ εἰδέναι. ΑΛ. Εἶτ' οὐκ ἦν ὅτε οὐκ εἶχον οὕτως; ΣΩΚΡ. Καλῶς λέγεις. ἔχεις οὖν εἰπεῖν τοῦτον τὸν χρόνον ὅτε οὐκ ᾤου εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα; φέρε, πέρυσιν ἐζήτεις τε καὶ οὐκ ᾤου εἰ-
D δέναι; ἢ ᾤου; καὶ τἀληθῆ ἀποκρίνου, ἵνα μὴ μάτην οἱ διάλογοι γίγνωνται. ΑΛ. Ἀλλ' ᾤμην εἰδέναι. ΣΩΚ. Τρίτον δ' ἔτος καὶ τέταρτον καὶ πέμπτον, οὐχ οὕτως; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ μὴν τό γε πρὸ τοῦ παῖς ἦσθα. ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩΚ. Τότε μὲν τοίνυν εὖ οἶδα ὅτι ᾤου εἰδέναι. ΑΛ. Πῶς εὖ οἶσθα; Σ. Πολλάκις σοῦ ἐν διδασκάλων ἤκουον παιδὸς ὄντος, καὶ ἄλλοθι, καὶ ὁπότε ἀστραγαλίζοις, ἢ ἄλλην τινὰ παιδιὰν παίζοις, οὐχ ὡς ἀποροῦντος περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ἀλλὰ μάλα μέγα καὶ θαρραλέως λέγοντος περὶ ὅτου τύχοις τῶν παίδων,
E ὡς πονηρός τε καὶ ἄδικος εἴη, καὶ ὡς ἀδικοῖ. ἢ οὐκ ἀληθῆ λέγω; ΑΛ. Ἀλλὰ τί ἔμελλον ποιεῖν, ὦ Σώκρατες, ὁπότε τίς με ἀδικοῖ; Σ. Σὺ δ' εἰ τύχοις ἀγνοῶν εἴτε ἀδικοῖο, εἴτε μή, τότε λέγεις τί σε χρὴ ποιεῖν; ΑΛ. Μὰ Δί' ἀλλ' οὐκ ἠγνόουν ἔγωγε, ἀλλὰ σαφῶς ἐγίγνωσκον ὅτι ἠδικούμην. Σ. Ὤου ἄρα ἐπίστασθαι καὶ παῖς ὢν (ὡς ἔοικε) τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα. ΑΛΚΙΒ. Ἔγωγε· καὶ ἠπιστάμην γε. ΣΩΚΡ. Ἐν ὁποίῳ χρόνῳ ἐξευρών; οὐ γὰρ δήπου ἐν ᾧ γε ᾤου εἰδέναι. ΑΛΚ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚΡ. Πότε οὖν ἀγνοεῖν ἡγοῦ; σκόπει. οὐ γὰρ εὑρήσεις τοῦτον τὸν χρό-
F νον. ΑΛ. Μὰ Δί', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω ἔγωγε εἰπεῖν. ΣΩΚ. Εὑρὼν μὲν ἄρα οὐκ οἶσθα αὐτά. ΑΛ. Οὐ πάνυ φαίνομαι. ΣΩΚ. Ἀλλὰ μὴν ἄρτι γε οὐδὲ μαθὼν ἔφησθα εἰδέναι. εἰ δὲ μήτε εὗρες, μήτε ἔμαθες, πῶς οἶσθα, καὶ πόθεν; ΑΛ. Ἀλλ' ἴσως τοῦτό σοι οὐκ ὀρθῶς ἀπεκρινάμην, τὸ φάναι εἰδέναι, αὐτὸς ἐξευρών. Σ. Τὸ δὲ πῶς εἶχεν;

ὄντας ὁμολογεῖν τε ἀλλήλοις καὶ μὴ διαφέρεσθαι; ΑΛ. Ναί. C Σ. Ἐν οἷς δ' ἂν διαφέρωνται, ταῦτα φήσεις εἰδέναι αὐτούς; ΑΛ. Οὐ δῆτα. Σ. Τούτων οὖν διδάσκαλοι πῶς ἂν εἶεν; ΑΛ. Οὐδαμῶς. Σ. Τί οὖν; δοκοῦσί σοι διαφέρεσθαι οἱ πολλοὶ ποῖόν ἐστι λίθος ἢ ξύλον; κἂν τινα ἐρωτᾷς, ἆρ' οὐ ταῦτα ὁμολογοῦσι καὶ ἐπὶ ταῦτα ὁρμῶσιν, ὅταν βούλωνται λαβεῖν λίθον ἢ ξύλον; ὡσαύτως καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα; σχεδὸν γάρ τι μανθάνω τὸ ἑλληνίζειν ἐπίστασθαι ὅτι τοῦτο λέγεις. ἢ οὔ; ΑΛ. Ναί. Σ. Οὐκοῦν εἰς μὲν ταῦτα (ὥσπερ εἴπομεν) ἀλλήλοις τε ὁμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ αὑτοῖς ἰδίᾳ, καὶ δημοσίᾳ αἱ πόλεις πρὸς ἀλλήλας οὐκ D ἀμφισβητοῦσιν, αἱ μὲν ταῦτα, αἱ δ' ἄλλα φάσκουσαι; ΑΛ. Οὐ γάρ. ΣΩΚΡ. Εἰκότως ἂν ἄρα τούτων καὶ διδάσκαλοι εἶεν ἀγαθοί. ΑΛ. Ναί. Σ. Οὐκοῦν εἰ μὲν βουλοίμεθ' ἂν ποιῆσαί τινα περὶ αὐτῶν εἰδέναι, ὀρθῶς ἂν αὐτὸν πέμποιμεν εἰς διδασκαλίαν τούτων τῶν πολλῶν; ΑΛ. Πάνυ γε. Σ. Τί δ' εἰ βουληθείημεν εἰδέναι μὴ μόνον ποῖοι ἄνθρωποί εἰσιν, ἢ ποῖοι ἵπποι, ἀλλὰ καὶ τίνες αὐτῶν δρομικοί τε καὶ μή, ἆρα ἔτι οἱ πολλοὶ τοῦτο ἱκανοὶ διδάξαι; ΑΛ. Οὐ δῆτα. Σ. Ἱκανὸν δέ σοι τεκμήριον ὅτι οὐκ ἐπίστανται, οὐδὲ κρήγυοι διδάσκα- E λοί εἰσι τούτων, ἐπειδὴ οὐδὲν ὁμολογοῦσιν ἑαυτοῖς περὶ αὐτῶν; ΑΛ. Ἔμοιγε. Σ. Τί δ' εἰ βουληθείημεν εἰδέναι μὴ μόνον ποῖοι ἄνθρωποί εἰσιν, ἀλλ' ὁποῖοι ὑγιεινοὶ ἢ νοσώδεις, ἆρα ἱκανοὶ ἂν ἡμῖν ἦσαν διδάσκαλοι οἱ πολλοί; ΑΛ. Οὐ δῆτα. Σ. Ἦν δ' ἄν σοι τεκμήριον ὅτι μοχθηροί εἰσι τούτων διδάσκαλοι, εἰ ἑώρας αὐτοὺς διαφερομένους; ΑΛ. Ἔμοιγε. Σ. Τί δὲ νῦν περὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων οἱ πολλοὶ δοκοῦσί σοι ὁμολογεῖν ἑαυτοῖς, ἢ ἀλλήλοις; ΑΛ. Ἥκιστα νὴ Δί', ὦ Σώκρατες. Σ. Τί δαί; μάλιστα περὶ αὐτῶν διαφέρεσθαι; ΑΛ. Πολύ γε. Σ. F Οὐκοῦν οἶμαί γε πώποτέ σε ἰδεῖν οὐδ' ἀκοῦσαι σφόδρα οὕτω διαφερομένους ἀνθρώπους περὶ ὑγιεινῶν καὶ μή, ὥστε διὰ ταῦτα μάχεσθαί τε καὶ ἀποκτιννύναι ἀλλήλους. ΑΛΚ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ἔγωγε οἶδ' ὅτι καὶ εἰ μὴ ἑώρακας, ἀκήκοας γοῦν ἄλλων τε πολλῶν καὶ Ὁμήρου.

quibus verò igitur diſſentiant, ea ſcire illos dicamus? ALCIB. Minimè. SOCR. Horum ergo quomodo boni eſſent magiſtri? ALC. Nullo modo. SOCR. Videtúrne tibi diſſentire multitudo, ſiquando interrogetur quid lapis, & quid lignum? An non idem fatentur, in idémque feruntur omnes, cùm lignum volunt aut lapidem capere? atque eodem pacto in cunctis huiuſmodi? Intelligo enim fermè per Græcè ſcire, hoc te ſignificaſſe, nónne? ALC. Significaui equidem. SOCR. Adque idcirco in iis nonne conueniunt, vt diximus, & priuatim & publicè ciuitates inuicem, neque dubitant, hæ quidem hoc, hæ verò aliud quiddam vocantes? ALC. Non dubitant. SOCR. Meritò ergo iſtorum idonei præceptores eſſent. ALCIB. Nempe. SOCR. Itaque ſi quidem in his vellemus eruditum euadere, rectè hunc in doctrinam multitudinis mitteremus. ALC. Prorſus. SOCR. Si autem noſſe vellemus non modò qui homines & qui equi ſunt, verumetiam qui ex illis maximè curſu valeant, & qui non, nunquid vulgus erudire poterit? ALCIB. Nequaquam. SOCR. Sufficiens hæc tibi coniectura erit, quòd nec ſciant vulgares omnes, neque apti horum præceptores ſint, quoniam de iis inter ſe nequaquam conueniunt. ALC. Videtur. SOC. Si noſſe cupiam non tantùm qui ſint homines, ſed qui valeant, qui ægrotent, nunquid multitudo docebit? ALCIB. Non. SOCR. Multitudinem hæc docere non poſſe facilè aduertes, ſi diſcordes opiniones conſideraueris. ALC. Sanè. SOC. De iuſtis autē hominibus atque rebus multitudo ſecum ipſa ſibi conſentit? ALC. Minimè per Iouem, ô Socrates. SOC. At in iis magnopere diſcrepat? ALC. Summopere. SOC. Arbitror nec vidiſſe te vnquam, nec audiſſe homines de ſanis & ægrotis inter ſe adeò diſſentire, vt ob iſta bellum gererent, ſeq; inuicem interimerent. ALC. Nunquã. SOC. Cæterùm de iuſtis atque iniuſtis quàm acriter diſſentiant, & ſi ipſe, vt arbitror, non vidiſti: audiſti tamen cùm ex aliis multis, tum etiam ex Homero,

… ALC. Duo. SOC. Quanto? ALC. Vno. SOC. Vter igitur noſtrûm eſt, qui dicit duo vno plura quàm vnū? ALC. Ego. SOC. Ego igitur interrogabam, tu reſpondebas? ALC. Ita. SOC. De iis ergo vter noſtrûm dicere videtur num ego interrogans, an tu reſpondens? ALC. Ego. SOC. Quid autē ſi quæram quot ſunt in Socrate literæ, tu verò reſpondeas, vter noſtrûm erit qui dicet? ALC. Ego. SOCR. Age dic vno verbo, quoties interrogatio fit atque reſponſio, vter eſt qui dicit? interrogánſne an reſpondens? ALCIB. Reſpondens, mihi videtur, ô Socrates. SOCR. Ego in ſuperioribus ſemper interrogaui. ALCIB. Semper. SOCR. Tu verò reſpondiſti? ALCIB. Reſpondi. SOCR. Quæ igitur dicta ſunt hactenus, vter noſtrûm igitur dixit? ALCIB. Ex iis quæ conceſſa ſunt, ego dixiſſe videor. SOCR. Nónne dictum eſt, quòd Alcibiades pulcher Cliniæ filius iuſtorum atque iniuſtorum inſcius, ſe ſcire putabat, erátque concionem Athenienſium aggreſſurus, ea conſulturus quæ neſciret? Sunt hæc vera? ALCIB. Sunt. SOCR. Euripidis illud nunc nobis, ô Alcibiades, occurrit. Abs te quippe iſta videris audiſſe non à me. Neque ego hæc, ſed tu dixiſti: me autē fruſtrà accuſas. ALC. Et profectò bene dicis. SOC. Furioſum enim quiddā aggredi, ô vir optime, ſtatuiſti, docturus illa quæ nec ſcias neque diſcere cures.

ALCIB. Reor, ô Socrates, Athenienſes & alios Græcos raró quænam iuſtiora quæve iniuſtiora ſint, quærere. talia enim putant eſſe perſpicua. his igitur omiſſis, quæ conducant agentibus, inquirunt. Neque enim eadem eſſe iuſta & vtilia puto, quin multis iniuſtè agentibus iniuſtitia profuit: alios contrà iuſtè agentes nil ipſa iuſtitia iuuit.

… ποιοις; ΣΩΚ. Οἷς ἐμὲ φῂς ταῦτα λέγειν. ΑΛ. Τί δ'; οὐ σὺ λέγεις ὡς ἐγὼ οὐδὲν ἐπίσταμαι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων; Σ. Οὐ μέντοι. ΑΛ. Ἀλλ' ἐγώ; Σ. Ναί. ΑΛ. Πῶς δή; Σ. Ὧδε εἴσῃ. ἐάν σε ἔρωμαι, τὸ ἓν καὶ τὰ δύο, πότερα πλείω ἐστί, φήσεις ὅτι τὰ δύο. ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩΚ. Πόσῳ; ΑΛ. Ἑνί. Σ. Πότερος οὖν ἡμῶν ὁ λέγων ὅτι τὰ δύο τοῦ ἑνὸς ἑνὶ πλείω; ΑΛ. Ἐγώ. ΣΩΚ. Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἠρώτων, σὺ δὲ ἀπεκρίνου. ΑΛ. Ναί.

D ΣΩΚΡ. Περὶ δὴ τούτων μῶν ἐγὼ φαίνομαι λέγων, ὁ ἐρωτῶν, ἢ σὺ ὁ ἀποκρινόμενος; ΑΛ. Ἐγώ. ΣΩΚ. Τί δ' ἂν ἐγὼ μὲν ἐρωτῶ καὶ ποῖα γράμματα Σωκράτους, σὺ δὲ εἴπῃς, πότερος ὁ λέγων; ΑΛ. Ἐγώ. ΣΩΚ. Ἴθι δή, ἑνὶ λόγῳ εἰπέ· ὅταν ἐρώτησίς τε καὶ ἀπόκρισις γίγνηται, πότερος ὁ λέγων; ὁ ἐρωτῶν, ἢ ὁ ἀποκρινόμενος; ΑΛ. Ὁ ἀποκρινόμενος, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν ἄρτι διὰ παντὸς ἐγὼ μὲν ἦν ὁ ἐρωτῶν; ΑΛ. Ναί. ΣΩΚΡ. Σὺ δὲ ὁ ἀποκρινόμενος; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩΚΡ. Τί οὖν; τὰ λεχθέντα πότερος ἡμῶν εἴρηκε;

E ΑΛ. Φαίνομαι μέν, ὦ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὡμολογημένων, ἐγώ. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν ἐλέχθη ὅτι περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων Ἀλκιβιάδης ὁ καλὸς ὁ Κλεινίου οὐκ ἐπίσταιτο, οἴοιτο δέ, καὶ μέλλοι εἰς ἐκκλησίαν ἐλθὼν συμβουλεύσειν Ἀθηναίοις περὶ ὧν οὐδὲν οἶδεν; οὐ ταῦτ' ἦν; ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩΚ. Τὸ τοῦ Εὐριπίδου ἄρα συμβαίνει, ὦ Ἀλκιβιάδη· σοῦ τάδε κινδυνεύεις, ἀλλ' οὐκ ἐμοῦ, ἀκηκοέναι· οὐδ' ἐγώ εἰμι ὁ ταῦτα λέγων, ἀλλὰ σύ, ἐμὲ δ' αἰτιᾷ μάτην. ΑΛ. Καὶ μέντοι εὖ λέγεις. Σ. Μανικὸν γὰρ ἐν νῷ ἔχεις ἐπιχείρημα, ἐπιχειρεῖν, ὦ βέλτιστε, διδάσκειν ἃ οὐκ οἶσθα, ἀμελήσας μανθάνειν.

F ΑΛΚ. Οἶμαι μέν, ὦ Σώκρατες, Ἀθηναίους ὀλιγάκις βουλεύεσθαι, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας πότερα δικαιότερα ἢ ἀδικώτερα. τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἡγοῦνται δῆλα εἶναι. ἐάσαντες οὖν περὶ αὐτῶν, σκοποῦσιν ὁπότερα συνοίσει πράξασιν. οὐ γὰρ ταὐτά, οἶμαι, τά τε δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα· ἀλλὰ πολλοῖς δὴ ἐλυσιτέλησεν ἀδικήσασι μεγάλα ἀδικήματα, καὶ ἑτέροις, οἶμαι, δίκαια ἐργασαμένοις, οὐ ξυνήνεγκε.

δεῖξαι εἰ μὲν βούλει, ἐρωτῶν με, ὥσπερ ἐγὼ σέ· εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπὶ σαυτοῦ λόγῳ διέξελθε. ΑΛΚ. Ἀλλ' οὐκ οἶδα εἰ οἷός τ' ἂν εἴην, ὦ Σώκρατες, πρὸς σὲ διελθεῖν. ΣΩΚΡ. Ἀλλ' ὦ 'γαθὲ ἐμὲ ἐκκλησίαν νόμισον καὶ δῆμον· καὶ ἐκεῖ τοί σε δεήσει ἕνα ἕκαστον πείθειν. ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν τοῦ αὐτοῦ ἕνα τε οἷόν τε εἶναι κατὰ μόνας πείθειν καὶ ξυμπόλλους, περὶ ὧν ἂν εἰδῇ, ὥσπερ ὁ γραμματιστὴς ἕνα τέ που πείθει περὶ γραμμάτων καὶ πολλούς. ΑΛ. Ναί. ΣΩΚΡ. Ἆρ' οὖν καὶ περὶ ἀριθμοῦ ὁ αὐτὸς ἕνα τε καὶ πολλοὺς πείσει; ΑΛ. Ναί. Σ. Οὗτος δ' ἔσται ὁ εἰδὼς ὁ ἀριθμητικός; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Οὐκοῦν καὶ σὺ ἅπερ καὶ πολλοὺς οἷός τε πείθειν εἶ, ταῦτα καὶ ἕνα; ΑΛ. Εἰκός γε. ΣΩΚ. Ἔστι δὲ ταῦτα δηλονότι ἃ οἶσθα; ΑΛ. Ναί. ΣΩΚ. Ἄλλο τι οὖν ἢ τοσοῦτον μόνον διαφέρει τοῦ ἐν τῷ δήμῳ ῥήτορος ὁ ἐν τῇ τοιᾷδε ξυνουσίᾳ, ὅτι ὁ μὲν ἀθρόους πείθει ταὐτά, ὁ δὲ καθ' ἕνα; ΑΛ. Κινδυνεύει. Σ. Ἴθι δὴ νῦν, ἐπειδὴ τοῦ αὐτοῦ φαίνεται πολλούς τε καὶ ἕνα πείθειν, ἐν ἐμοὶ ἐμμελέτησον καὶ ἐπιχείρησον ἐπιδεῖξαι ὡς τὸ δίκαιον ἐνίοτε οὐ ξυμφέρει. ΑΛ. Ὑβριστὴς εἶ, ὦ Σώκρατες. Σ. Νῦν γοῦν ὑφ' ὕβρεως μέλλω σε πείθειν τἀναντία οἷς σὺ ἐμὲ οὐκ ἤθελες. ΑΛ. Λέγε δή. ΣΩΚΡ. Ἀποκρίνου μόνον τὰ ἐρωτώμενα. ΑΛ. Μή· ἀλλὰ σὺ αὐτὸς λέγε. ΣΩΚ. Τί δαί; οὐχ ὅτι μάλιστα βούλει πεισθῆναι; ΑΛ. Πάντως δήπου. ΣΩΚ. Οὐκοῦν εἰ λέγοις ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, μάλιστ' ἂν εἴης πεπεισμένος; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖς. ΣΩΚΡ. Ἀποκρίνου δὴ κἂν μὴ αὐτὸς σὺ σαυτοῦ ἀκούσῃς ὅτι τὰ δίκαια συμφέροντά ἐστιν, ἄλλῳ γε λέγοντι μὴ πιστεύσῃς. ΑΛ. Οὔτοι, ἀλλ' ἀποκριτέον· καὶ γὰρ οὐδὲν οἶμαι βλαβήσεσθαι. Σ. Μαντικὸς γὰρ εἶ. καί μοι λέγε· τῶν δικαίων φῂς ἔνια μὲν συμφέρειν, ἔνια δ' οὔ; ΑΛ. Ναί. Σ. Τί δαί; τὰ μὲν καλὰ εἶναι αὐτῶν, τὰ δ' οὔ; ΑΛ. Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς; ΣΩΚΡ. Εἴ τις ἤδη σοι ἔδοξεν αἰσχρὰ μὲν, δίκαια δὲ πράττειν; ΑΛ. Οὐκ ἔμοιγε. Σ. Ἀλλὰ πάντα τὰ δίκαια καὶ καλά; ΑΛ. Ναί. Σ. Τί δ' αὖ τὰ καλά; πότερον πάντα ἀγαθά, ἢ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ;

C interrogās, vt ego te, aut, ſi ita placet, oratione perpetua vtens? ALCIB. Haud ſcio, ô Socrates, an aduerſus te diſputare valeam, néc ne. SOCR. At, ô bone vir, concionem me in præſentia, populúmve eſſe puta: nónne illic te vnicuique perſuadere oportebit? ALC. Oportebit. SOCR. Nónne eiuſdem eſt poſſe & vni ſeorſum aliquid, & multis ſimul eorum quæ nouit, demonſtrare? Sicut grammaticus vnum pariter in literis ac multos erudit. ALC. Eſt. SOCR. Et in numeris eodem modo quis poterit vni ac multis oſtendere? ALC. Certè. SOCR. Hic autem eſt arithmeticus. ALC. Eſt. SOCR. Et tu ergo quæ pluribus, eadem vni
D perſuadere potes. ALC. Conſentaneum eſt. SOC. Sunt autem hæc videlicet quæ cognoſcis. ALC. Profectò. SOCR. Hoc verò duntaxat differt rhetor qui apud populum loquitur, ab eo qui in huiuſmodi congreſſu: quòd ille ſimul vniuerſis, hic ſeorſum ſingulis perſuadet. ALC. Videtur. SOC. Age cùm eiuſdem eſſe appareat multis atque vni oſtendere, meditare nunc coram me, atque enitere, vt oſtendas mihi quod iuſtum eſt, aliquando non prodeſſe. ALC. Contumelioſus es, ô Socrates. SOCR. Nunc per contumeliam demonſtraturus ſum tibi contraria eorum quæ tu mihi non
E vis. ALC. Dic. SOCR. Reſponde modò interroganti. ALC. Minimè, ſed tu ipſe dicas. SOC. Nonne vis quàm maximè perſuaderi? ALC. Prorſus. SOC. Si dixeris hæc ita ſe habere, an non eris maximè perſuaſus? ALC. Mihi quidem videtur. SOC. Reſponde igitur: nam niſi à teipſo audieris iuſta omnia vtilia eſſe, alteri dicēti ne credas. ALC. Non credam: ſed iam reſpondendum eſt: nihil enim periculi eſſe exiſtimo. SOC. Vates profectò es, verùm dic. Iuſtorū alia conferre aſſeris, quædā minimè? ALC. Aſſero. SOC. Quid autem horū partim eſſe pulchra, partim contrà? ALC. Quomodo hoc interrogas? SOC. Verum quiſpiā tibi aliquan-
F do viſus ſit turpia quidem facere, ſed tamen iuſta? ALC. Mihi nunquam. SOC. Omnia itaque iuſta etiam pulchra. ALC. Ita. SOC. Rurſus, pulchra vtrum omnia bona, an partim bona, partim mala?

anati vita & fortitudo contraria ſunt? ALC. Sunt. SOCR. Et hæc quidem maximè optares adeſſe tibi, illa minimè? ALC. Certè. SOC. An non ex eo quòd hæc optima, illa peſſima eſſe cenſes? ALC. Prorſus. SOCR. Igitur auxilium ferre amicis in prælio, pulchrum quidem vocabas ſecundùm boni, id eſt, fortitudinis actionem. ALC. Videor ſanè. SOCR. Secudùm verò actionem mali, id eſt, mortis, malum. ALC. Mihi quidem videtur. SOCR. An non congruum eſt, ſic vnamquanque actionē denominare? ſi enim eam prout malum fert, malam appellas: cōtrà, prout fert bonum, bonam vocare decet? ALCIB. Videtur. SOCR. Nónne etiam quà bonū, pulchrum: quà malum, turpe? ALC. Maximè. SOCR. Cùm ergo dicis auxilium ferre amicis in bello, pulchrum eſſe, ſed malum: perinde eſt ac ſi dicas, ipſum bonum quidem, malum tamen. ALCIB. Vera mihi dicere videris, ô Socrates. SOCR. Nihil igitur pulchrum quatenus pulchrum malum eſt, neque turpe quicquam quatenus turpe bonum. ALCIB. Non videtur. SOC. Præterea hunc in modum conſidera, quiſquis pulchrè agit, nónne bene agit? ALCIB. Vtique. SOCRAT. Bene autem agentes, nónne felices? ALCIB. Quidni? SOC. An non felices propter bonorum poſſeſſionem? ALC. Et maximè. SOC. Acquirunt autem hæc ex eo quòd pulchrè ac bene agunt? ALC. Certè. SOC. Igitur bene agere bonum. ALC. Quidni? SOCR. Nónne pulchrum actio bona? ALC. Certè. SOC. Idem itaque rurſus apparet nobis pulchrum ac bonum. ALCIB. Apparet. SOC. Quicquid igitur inueniemus pulchrum eſſe, idem quoque bonum exiſtere hac ratione reperiemus. A. Neceſſe eſt. SOC. Bona autē conferunt néc ne? ALC. Conferunt. SOCR. Meminiſti quid ſuprà de iuſtis confeſſi ſimus? ALC. Reor iuſta agētes neceſſarium eſſe pulchra facere. SOCR. Pulchra verò agentes, nónne etiam bona?

Σ. Οὐκοῦν θάνατός τε καὶ δειλία ἐναντιώτατα ζωῇ καὶ ἀνδρείᾳ. ΑΛ. Ναί. ΣΩΚ. Καὶ τὰ μὲν μάλιστα βούλοιό σοι, τὰ δὲ ἥκιστα. ΑΛ. Ναί. Σ. Ἆρ' ὅτι τὰ μὲν ἄριστα ἡγῇ, τὰ δὲ κάκιστα; ΑΛ. Πάνυ γε. Σ. Τὸ ἄρα βοηθεῖν ἐν πολέμῳ τοῖς φίλοις, ᾗ μὲν καλόν, κατ' ἀγαθοῦ πρᾶξιν τὴν τῆς ἀνδρείας, καλὸν αὐτὸ προσεῖπας; ΑΛ. Φαίνομαί γε. Σ. Κατὰ δέ γε κακοῦ πρᾶξιν τὴν
D τοῦ θανάτου, κακόν. ΑΛ. Ναί. Σ. Οὐκοῦν ὧδε δίκαιον προσαγορεύειν ἑκάστην τῶν πράξεων; εἴπερ ᾗ κακὸν ἐργάζεται, κακὴν καλεῖς· καὶ ᾗ ἀγαθόν, ἀγαθὴν κλητέον; ΑΛΚ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩΚΡ. Ἆρ' οὖν καὶ ᾗ ἀγαθόν, καλόν· ᾗ δὲ κακόν, αἰσχρόν; ΑΛΚ. Ναί. ΣΩΚΡ. Τὴν ἄρα ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς φίλοις βοήθειαν λέγων καλὴν μὲν εἶναι, κακὴν δέ, οὐδὲν διαφερόντως λέγεις ἢ εἰ προσεῖπες αὐτὴν, ἀγαθὴν μέν, κακὴν δέ. ΑΛ. Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες. Σ. Οὐδὲν ἄρα τῶν καλῶν, καθ' ὅσον καλόν, κακόν· οὐδὲ τῶν
E αἰσχρῶν, καθ' ὅσον αἰσχρόν, ἀγαθόν. ΣΩΚΡ. Οὐ φαίνεται. ΑΛ. Ἔτι τοίνυν καὶ ὧδε σκέψαι. ὅστις καλῶς πράττει, οὐχὶ καὶ εὖ πράττει; ΑΛ. Ναί. ΣΩΚ. Οἱ δ' εὖ πράττοντες, οὐκ εὐδαίμονες; ΑΛΚ. Πῶς γὰρ οὔ; Σ. Οὐκοῦν εὐδαίμονες δι' ἀγαθῶν κτῆσιν; ΑΛ. Μάλιστα. ΣΩΚΡ. Κτῶνται δὲ ταῦτα τῷ εὖ καὶ καλῶς πράττειν; ΑΛ. Ναί. ΣΩΚΡ. Τὸ εὖ ἄρα πράττειν, ἀγαθόν; ΑΛ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩΚ. Οὐκοῦν καλὸν ἡ εὐπραγία; ΑΛ. Ναί. Σ. Ταὐτὸν ἄρα ἐφάνη ἡμῖν πάλιν αὖ καλόν τε καὶ ἀγαθόν. ΑΛΚ.
F Φαίνεται. Σ. Ὅ,τι ἂν ἄρα εὕρωμεν καλόν, τε καὶ ἀγαθὸν εὑρήσομεν ἔκ γε τούτου τοῦ λόγου. ΑΛ. Ἀνάγκη. Σ. Τί δαί; τὰ ἀγαθὰ συμφέρει, ἢ οὔ; ΑΛ. Συμφέρει. ΣΩΚ. Μνημονεύεις οὖν περὶ τῶν δικαίων πῶς ὡμολογήσαμεν; ΑΛ. Οἶμαί γε τοὺς δίκαια πράττοντας ἀναγκαῖον εἶναι καλὰ πράττειν. ΣΩΚ. Οὐκοῦν καὶ τὰ καλὰ ἀγαθά;

ποκρίνῃ, δῆλον ὅτι περὶ τούτων οὐκ οἶσθα. ΑΛ. Εἰκός γε.

Σ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ καλῶν C καὶ αἰσχρῶν, καὶ κακῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ συμφερόντων καὶ μή, ἀποκρινόμενος, φῂς πλανᾶσθαι. εἶτα οὐ δῆλον ὅτι διὰ τὸ μὴ εἰδέναι περὶ αὐτῶν, διὰ ταῦτα πλανᾷ; ΑΛ. Ἔμοιγε.

ΣΩΚΡ. Ἆρ᾽ οὖν οὕτω καὶ ἔχει, ἐπειδάν τίς τι μὴ εἰδῇ, ἀναγκαῖον περὶ τούτου πλανᾶσθαι τὴν ψυχήν; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩΚ. Τί οὖν; οἶσθα ὅντινα τρόπον ἀναβήσῃ εἰς τὸν οὐρανόν; ΣΩΚ. Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε. Σ. Ἦ καὶ πλανᾶταί σου ἡ δόξα περὶ ταῦτα; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚ. Τὸ δ᾽ αἴτιον οἶσθα; ἢ ἐγὼ φράσω; ΑΛ. Φράσον. ΣΩΚ. Ὅτι, ὦ φίλε, οὐκ οἴει αὐτὸ ἐπίστασθαι, D οὐκ ἐπιστάμενος. ΑΛ. Πῶς αὖ τοῦτο λέγεις; Σ. Ὅρα καὶ σὺ κοινῇ. ἃ μὴ ἐπίστασαι, γιγνώσκεις δὲ ὅτι οὐκ ἐπίστασαι, πλανᾷ περὶ τὰ τοιαῦτα; ὥσπερ περὶ ὄψου σκευασίας, οἶσθα δήπου ὅτι οὐκ οἶσθα; ΑΛ. Πάνυ γε. Σ. Πότερον οὖν αὐτὸς περὶ ταῦτα δοξάζεις ὅπως χρὴ σκευάζειν, καὶ πλανᾷ, ἢ τῷ ἐπισταμένῳ ἐπιτρέπεις; ΑΛ. Οὕτως. Σ. Τί δ᾽ εἰ ἐν νηὶ πλέοις, ἆρα δοξάζοις ἂν πότερον χρὴ τὸν οἴακα εἴσω ἄγειν, ἢ ἔξω, καὶ ἅτε οὐκ εἰδώς, πλανῷο ἄν; ἢ τῷ κυβερνήτῃ ἐπιρρίψας ἂν ἡσυχίαν ἄγοις; ΑΛ. Τῷ κυβερνήτῃ. Σ. Οὐκ ἄρα περὶ ἃ μὴ οἶσθα E πλανᾷ, ἄνπερ εἰδῇς ὅτι οὐκ οἶσθα; ΑΛ. Οὐκ ἔοικα. Σ. Ἐννοεῖς οὖν ὅτι καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἐν τῇ πράξει διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιάν ἐστι, τὴν τοῦ μὴ εἰδότα οἴεσθαι εἰδέναι. ΑΛ. Πῶς αὖ λέγεις τοῦτο; Σ. Τότε που ἐπιχειροῦμεν πράττειν, ὅταν οἰώμεθα εἰδέναι ὅ τι πράττομεν; ΑΛ. Ναί. Σ. Ὅταν δέ γέ που τινὲς μὴ οἴωνται εἰδέναι, ἄλλοις παραδιδόασι; ΑΛ. Πῶς δ᾽ οὔ; Σ. Οὐκοῦν οἱ τοιοῦτοι τῶν μὴ εἰδότων, ἀναμάρτητοι ζῶσι, διὰ τὸ ἄλλοις περὶ αὐτῶν ἐπιτρέπειν; ΑΛ. Ναί. Σ. Τίνες οὖν οἱ ἁμαρτάνοντες; οὐ γάρ που οἵ γε εἰδότες. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚΡ. Ἐπειδὴ δ᾽ οὔθ᾽ οἱ εἰδότες, F οὔθ᾽ οἱ τῶν μὴ εἰδότων εἰδότες ὅτι οὐκ ἴσασιν, ἢ ἄλλοι λείπονται ἢ οἱ μὴ εἰδότες, οἰόμενοι δ᾽ εἰδέναι; ΑΛ. Οὔκ, ἀλλ᾽ οὗτοι. ΣΩΚΡ. Αὕτη ἄρα ἡ ἄγνοια, τῶν κακῶν αἰτία, καὶ ἡ ἐπονείδιστος ἀμαθία. ΑΛ. Ναί. Σ. Οὐκοῦν ὅταν ᾖ περὶ τὰ μέγιστα, τότε κακουργοτάτη καὶ αἰσχίστη. ΑΛ. Πολύ γε. Σ. Τί οὖν; ἔχεις μείζω εἰπεῖν δικαίων τε καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ συμφερόντων; ΑΛ. Οὐ δῆτα. Σ. Οὐκοῦν περὶ ταῦτα σὺ φῂς πλανᾶσθαι; ΑΛ. Ναί.

ignoraueris? ALCIB. Videtur.

SOCR. Num ita ſe res habet, vt ſi quis ignoret, illius animum circa id errare neceſſe ſit? ALC. Quid ni? SOCR. Scíſne quo pacto in cœlum aſcendas? ALCIB. Minimè per Iouem. SOC. Aberrat circa hæc opinio tua. ALC. Non certè. SOC. Scis autem huius cauſam, an me dicere mauis? A. Dic. SOC. Quoniam cùm neſcias nó putas te ſcire. ALC. Quomodo, ô amice, ruſus id ais? SOC. Cogita tu quoq; mecum quæ neſcis, cognoſciſq; te ea neſcire, num in illis laberis, quemadmodum de parãdis opſoniis noſti ſanè quod neſcis! ALC. Penitus. SOC. Vtrum circa hæc opinaris quomodo parare conueniat, atque erras? an potius ſcienti concedis? ALC. Hoc pacto. SOC. Quid ſi nauigares, nunquid opinareris gubernaculum nũc ad interiora, nunc ad exteriora flectendũ, ac neſcius errares, an potius gubernatori concedens, quieſceres? ALC. Gubernatori. SOC. Non igitur erras in iis quæ neſcis, ſi neſcire te noueris. ALC. Non videtur. SOC. Cernis errores in actionibus eſſe ob hanc ignorantiã, quòd qui neſcit ſcire ſe putat? A. Quo pacto id ais? SOC. Tunc agere aggredimur, cũ noſſe putamus quod agimus. ALC. Ita eſt. SOC. Contrà, qui ignorantiæ ſuæ conſcij ſibi ſunt, aliis ſe committunt. ALC. Quid ni? SOC. Quapropter ex ignorantibus hi ſoli ſine culpa vitam agunt, ex eo quòd aliorum curę ſe credunt. ALC. Profectò. SOC. Quinam peccant? non enim ſcientes. ALC. Non certè. SOC. Poſtquam neq; ſcientes, neq; ex ignorantibus ij qui ignorantiæ ſuæ cõſcij ſibi ſunt errant, quinam alij reſtent, quàm ij qui cùm neſciant, ſcire ſe putant? ALC. Soli. SOC. Hæc igitur ignorantia malorum cauſa eſt, & vituperanda inſcitia. ALCIB. Nempe. SOCR. Et quando circa maxima eſt, tunc deterrima atq; turpiſsima. A. Maximè. SOC. Num habes quicquã maius quàm iuſtum, bonum, vtile? ALC. Nequaquam. SOCR. Nonne circa hæc erraſſe te aſſeris? ALC. Aſſero.

… SOCR. Habes quem dicere poſsis à Pericle ſapientem factum à filiis inſipiens? A. Quid ſi Periclis filij ſtolidi ſunt? SOC. At verò fratrem tuum Cliniam? A. Quid Cliniam commemoras hominem inſanum? SOCR. Poſtquam Clinias quidem fuerit, filij verò Periclis ſtolidi nati ſunt, tibi quam cauſam adſcribemus, propter quam te cùm talis ſis, negligat? A. Ego ipſe, vt arbitror, in culpa ſum, cùm illi mẽtem non adhibuerim. SOCR. Verùm ex Athenienſibus hoſpitibúſque cæteris, dic quem vel ſeruum, vel liberum ſapientiorem ſua conſuetudine fecerit, ſicuti ego tibi oſtendere poſſum propter Zenonis familiaritatem Pythodorum Iſolochi & Calliam filios factos eſſe dignos ſapientéſque viros, quorum vterque centum minas Zenoni tradidit. A. Per Iouem non habeo quod dicam. SOC. Eſto. Quid ergo de te ipſo cogitas? num qualis nunc es, matureſcis, an aliquid conari potius? A. Communi conſilio opus eſt, ô Socrates. Etenim tua dicta intelligo, eiſque aſſentior. Nam qui Rempublicam adminiſtrant, præter admodum paucos, ineruditi mihi quoque videntur.

SOCR. Quid tum? ALCIB. Si periti eſſent, oporteret eum qui cum illis decertaturus eſt, poſtquam eandem artem didiciſſet, ac ſeipſum exercuiſſet: tunc demum tanquam ad athletas ire. nunc autem poſtquam & iſti imperiti ad rempubl. acceſſerunt, quid exercitatione opus eſt mihi? quid diſciplinæ ſtudio? Noui enim quòd naturæ dotibus longè hos ſuperabo. SOCR. Papæ, quidnam optime vir dixiſti? quàm indignum indole tua, ac reliquis iſtis tuis dotibus. ALC. Quorſum hæc, ô Socrates? SOCR. Dolet enim mihi tum propter te, tum ob mutuam noſtram beneuolentiam. ALCIB. Quidnam? SOCR. Quod putaueris aduerſus homines, qui hic ſunt, tibi certamen fore. ALC. Aduerſus quos igitur? SOCR. Decétne, vt id quærat vir qui tanti ſe facit? ALC. Quid ais? nónne aduerſus iſtos mihi certamen?

ἐπιστάμενον. ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩΚΡ. Τίν' οὖν ἔχεις εἰπεῖν Περικλῆς τίνα ἐποίησε σοφόν; ἀπὸ τῶν υἱέων ἀρξάμενος; ΑΛ. Τί δ' εἰ τὼ Περικλέους υἱὲ ἠλιθίω ἐγενέσθην, ὦ Σώκρατες; Σ. Ἀλλὰ Κλεινίαν, τὸν σὸν ἀδελφόν. ΑΛ. Τί δ' αὖ Κλεινίαν λέγεις, μαινόμενον ἄνθρωπον; ΣΩΚΡ. Ἐπειδὴ τοίνυν Κλεινίας μὲν μαίνεται, τὼ δὲ Περικλέους υἱὲ ἠλιθίω ἐγενέσθην, σοὶ τίνα αἰτίαν ἀναθῶμεν δι' ὅτι σε οὕτως ἔχοντα περιορᾷ; ΑΛ.
D Ἐγώ, οἶμαι, αἴτιος, οὐ προσέχων τὸν νοῦν. Σ. Ἀλλὰ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων, ἢ τῶν ξένων, δοῦλον ἢ ἐλεύθερον, εἰπέ, ὅστις αἰτίαν ἔχει διὰ τὴν Περικλέους συνουσίαν σοφώτερος γεγονέναι· ὥσπερ ἐγὼ ἔχω σοι εἰπεῖν, διὰ τὴν Ζήνωνος, Πυθόδωρον τὸν Ἰσολόχου, καὶ Καλλίαν τὸν Καλλιάδου. ὧν ἑκάτερος Ζήνωνι ἑκατὸν μνᾶς τελέσας, σοφός τε καὶ ἐλλόγιμος γέγονεν. ΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ ἔχω. Σ. Εἶεν. τί οὖν διανοῇ περὶ σαυτοῦ; πότερον ἐᾶν ὡς νῦν ἔχεις, ἢ ἐπιμέλειάν τινα ποιεῖσθαι; ΑΛ. Κοινὴ βουλή, ὦ Σώκρατες. καίτοι ἐννοῶ σου εἰπόντος καὶ ξυγχωρῶ. δοκοῦσι γάρ μοι οἱ
E τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἐκτὸς ὀλίγων, ἀπαίδευτοι εἶναι.

ΣΩΚ. Εἶτα τί δὴ τοῦτο; ΑΛ. Εἰ μέν που ἦσαν πεπαιδευμένοι, ἔδει ἂν τὸν ἐπιχειροῦντα αὐτοῖς ἀνταγωνίζεσθαι, μαθόντα καὶ ἀσκήσαντα ἰέναι ὡς ἐπ' ἀθλητάς· νῦν δ' ἐπειδὴ καὶ οὗτοι ἰδιωτικῶς ἔχοντες ἐληλύθασιν ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως, τί δεῖ ἀσκεῖν καὶ μανθάνοντα πράγματα ἔχειν; ἐγὼ γὰρ εὖ οἶδα ὅτι τούτων τῇ γε φύσει πάνυ πολὺ περιέσομαι. Σ. Βαβαί, οἷον ὦ ἄριστε, τοῦτ' εἴρηκας· ὡς ἀνάξιον τῆς ἰδέας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν σοὶ ὑπαρχόντων. ΑΛ. Τί μάλιστα, καὶ πρὸς τί τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; Σ. Ἀγανακτῶ ὑπέρ
F τε τοῦ σοῦ καὶ τοῦ ἐμοῦ ἔρωτος. ΑΛ. Τί δή; ΣΩΚΡ. Εἰ ἠξίωσας τὸν ἀγῶνα σοὶ εἶναι πρὸς τοὺς ἐνθάδε ἀνθρώπους. ΑΛΚ. Ἀλλὰ πρὸς τίνας μήν; ΣΩΚ. Ἄξιον τοῦτο καὶ ἔρεσθαι ἄνδρα οἰόμενον μεγαλόφρονα εἶναι. ΑΛ. Πῶς λέγεις; οὐ πρὸς τούτους μοι ὁ ἀγών;

εἰ), ὀρθῶς ἂν ἡγοῖο; ΑΛ. Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν. ΣΩΚ. Οὐκ, ὦ 'γαθέ. ἀλλὰ πρὸς Μειδίαν σε δεῖ τὸν ὀρ- C τυγοτρόφον ἀποβλέπειν, καὶ ἄλλους τοιούτους, οἳ τὰ τῆς πόλεως πράττειν ἐπιχειροῦσιν, ἔτι τὴν ἀνδραποδώδη (φαῖεν ἂν αἱ γυναῖκες) τρίχα ἔχοντες ἐπὶ τῇ ψυχῇ ὑπ' ἀμουσίας, καὶ οὔπω ἀποβεβληκότες, ἔτι δὲ βαρβαρίζοντες, ἐληλύθασι κολακεύσοντες τὴν πόλιν, ἀλλ' οὐκ ἄρξοντες. πρὸς τούτους σε δεῖ οὕσπερ λέγω βλέποντα, σαυτοῦ δὲ ἀμελεῖν, καὶ μήτε μανθάνειν ὅσα μαθήσεως ἔχεται, μέλλοντα τοσοῦτον ἀγῶνα ἀγωνίζεσθαι, μήτε ἀσκεῖν ὅσα δεῖται ἀσκήσεως, καὶ πᾶσαν παρασκευὴν παρεσκευασμένον, οὕτως ἰέναι ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως. ΑΛ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, D δοκεῖς μέν μοι ἀληθῆ λέγειν· οἶμαι μέντοι τούς τε Λακεδαιμονίων στρατηγοὺς καὶ τὸν Περσῶν βασιλέα οὐδὲν διαφέρειν τῶν ἄλλων. Σ. Ἀλλ', ὦ ἄριστε, τὴν οἴησιν ταύτην σκόπει οἵαν ἔχεις. ΑΛ. Τοῦ πέρι; Σ. Πρῶτον μὲν, πότερον ἂν οἴει σαυτοῦ μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι, φοβούμενός τε καὶ οἰόμενος δεινοὺς αὐτοὺς εἶναι, ἢ μή; ΑΛ. Δηλονότι καὶ εἰ δεινοὺς οἰοίμην. ΣΩΚΡ. Μῶν οὖν οἴει τι βλαβήσεσθαι, ἐπιμεληθεὶς σαυτοῦ; ΑΛ. Οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ μεγάλα ὀνήσεσθαι. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν ἓν μὲν τοῦτο τοσοῦτον κακὸν ἔχει ἡ οἴησις αὕτη. ΑΛ. Ἀλη- E θῆ λέγεις. ΣΩΚΡ. Τὸ δεύτερον τοίνυν ὅτι καὶ ψευδής ἐστιν, ἐκ τῶν εἰκότων σκέψαι. ΑΛ. Πῶς δή; Σ. Πότερον εἰκὸς ἀμείνους γίγνεσθαι φύσεις ἐν γενναίοις γένεσιν, ἢ μή; ΑΛΚ. Δηλονότι ἐν τοῖς γενναίοις. Σ. Οὐκοῦν τοὺς εὖ φύντας, ἐὰν καὶ εὖ τραφῶσιν, οὕτω τελέους γίγνεσθαι πρὸς ἀρετήν; ΑΛ. Ἀνάγκη. Σ. Σκεψώμεθα δὴ, τοῖς ἐκείνων τὰ ἡμέτερα ἀντιτιθέντες, πρῶτον μὲν, εἰ δοκοῦσι φαυλοτέρων γενῶν εἶναι οἱ Λακεδαιμονίων καὶ Περσῶν βασιλῆς. ἢ οὐκ ἴσμεν ὡς οἱ μὲν, Ἡρακλέους, οἱ δὲ, Ἀχαιμένους ἔκγονοι; τὸ δὲ Ἡρακλέους F τε γένος καὶ τὸ Ἀχαιμένους εἰς Περσέα τὸν Διὸς ἀναφέρεται. ΑΛ. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ Σώκρατες, εἰς Εὐρυσάκη, τὸ δ' Εὐρυσάκους, εἰς Δία. Σ. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ γενναῖε Ἀλκιβιάδη, εἰς Δαίδαλον· ὁ δὲ Δαίδαλος, εἰς Ἥφαιστον, τὸν Διός. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτων, ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενα, βασιλεῖς εἰσιν ἐκ βασιλέων, μέχρι Διός·

animo (quemadmodum mulierculæ vulgò dicunt) præ imperitia abraſerint, rem publicam tamen tractare aggrediuntur, adhuc barbariem redolentes: atque ita affecti prodeunt adulaturi ciuitati, non autem imperaturi. In iſtos, inquam, intuentem te num de teipſo ſecurum eſſe decet, neque diſcere quæcunque ad eruditionem pertinét, cùm ſis tantum certamen aditurus, neque in quibus oportet exerceri, & quæ ſunt præparanda parare, vt ita inſtitutus ciuilem tandem adminiſtrationem capeſſas? ALCIB. O Socrates, vera mihi dicere videris. Arbitror enim Lacedæmoniorum duces regémq; Perſarum nihilo ab aliis diſcrepare. SOCR. At, ô vir optime, animaduerte quæſo, qualis hæc ſit opinio tua. ALC. Qua in re? SOCR. Num te exiſtimas diligentius teipſum curaturum, ſi illos tanquam potentiſsimos eſſe credens, formides, an ſi minimè eos timeas? ALC. Si potentes illos exiſtimauero. SOCR. An cenſes curam, quam tutè de te habes, alicubi tibi poſſe nocere? ALCIB. Nullo modo: at contrà, maximè prodeſſe. SOCR. Vnum quidem hoc in primis tantum malum iſta tua opinio habet. ALC. Vera dicis. SOCR. Secundùm verò, quòd falſa ſit, quod ita tibi probabile efficitur. ALC. Quomodo? SOCR. Vtrum conſentaneum eſt, meliores eſſe naturas nobili in genere, quàm ignobili? ALC. Manifeſtum quòd in nobili. SOCR. Nónne bene nati, ſi bene etiam educátur, ita demum ad virtutem perueniunt? ALCIB. Neceſſe eſt. SOCR. Conſideremus itaque illis noſtra comparantes: primùm quidem, vtrum Lacedæmoniorum Perſarúmque reges ignobiliori, quàm nos genere orti videantur. An ignoramus illos quidem ab Hercule, hos autem ab Achemene genus ducere? Herculis autem, & Achemenis origo ad Perſem Iouis filium refertur. ALC. Et noſtrum quidem, ô Socrates, in Euryſacem, Euryſacis in Iouem. SOCR. Atqui noſtrum, ô generoſe Alcibiades, in Dædalum etiam, Dædalus autem in Vulcanum Iouis filium. Verùm iſtorum maiores ab iis incipientes reges ſunt ex regibus vſque ad Iouem.

ſeptimum æ-
tatis annum impleuerunt, ad equeſtris artis magiſtros proficiſcuntur, deinde in venationem tendunt. Anno verò quartodecimo puerum ſuſcipiunt hi, quos regios pædagogos appellant. Sunt ij profectò ex omnibus Perſis ea ætate electi præcipuique quatuor, ſapientiſsimus, iuſtiſsimus, temperatiſsimus atque fortiſsimus aliquis vir. Quorum primus magicam Zoroaſtri Oromaſij filij docet: eſt autem illa Deorũ cultus: atque idem tradit inſtituta regia. Secundus admonet, vt in omni vita ſit verax. Tertius ne vlla cupiditate ſuperetur, vt liber viuere conſueſcat, ac reuera rex, imperans ijs ante omnia, quæ in ipſo ſunt, nec vlli ſeruiens. Quartus denique impauidum illum, & intrepidum reddit, nequando quippiam metuens ſeruus fiat. Tibi autem, ô Alcibiades, Pericles adiunxit pædagogum Zopyrum Thracem omnium ſeruorum ſuorum præ ſenio inutiliſsimum. Narrarem præterea tibi reliquam educationem, & diſciplinam aduerſariorum tuorum, niſi longum ſit. Iam verò ſatis hęc clara ſunt ad cętera quæ hinc ſequuntur oſtendenda. Tuæ verò aliorúmue Athenienſium generationis, educationis & diſciplinæ nulli, vt ita dicam, propinquorum cura eſt, niſi fortè amatores id curent. Iam verò diuitias, delicias, veſtium luxurioſum ornatum, vnguentorum odores, miniſtrorum ſequentium turbam, reliquámque Perſarum mollitiem, ſi conſiderare voles, pudebit te tui, vbi intelliges quantum ab illis relinquare. Contrà ſi conſiderare Lacedæmoniorum temperantiam, modeſtiam, facilitatem, manſuetudinem, magnanimitatem, moderationem, compoſitionem, fortudinem, conſtantiam, tolerantiam, victoriæ cupiditatem, & amorem gloriæ, velis, puerum te ijs omnibus in rebus iudicabis.

κάλλιστοι εἶναι· οἷς τά τε ἄλλα προστέτακται ἐπιμελεῖσθαι τοῦ γενομένου, καὶ ὅπως ὅτι κάλλιστος ἔσται μηχανᾶσθαι, ἀναπλάττοντας τὰ μέλη τοῦ παιδὸς καὶ κατορθοῦντας. καὶ ταῦτα δρῶντες, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ἐπειδὰν δὲ ἑπτέτεις γένωνται οἱ παῖδες, ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τοὺς τούτων διδασκάλους φοιτῶσι, καὶ ἐπὶ τὰς θήρας ἄρχονται ἰέναι. δὶς ἑπτὰ δὲ γενομένων ἐτῶν, τὸν παῖδα παραλαμβάνουσιν οὓς ἐκεῖνοι βα-
D σιλείους παιδαγωγοὺς ὀνομάζουσιν. εἰσὶ δὲ ἐξειλεγμένοι Περσῶν οἱ ἄριστοι δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ τέτταρες· ὅ, τε σοφώτατος, καὶ ὁ δικαιότατος, καὶ ὁ σωφρονέστατος, καὶ ὁ ἀνδρειότατος. ὧν ὁ μὲν μαγείαν τε διδάσκει τὴν Ζωροάστρου τοῦ Ὡρομάζου (ἔστι δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία) διδάσκει δὲ καὶ τὰ βασιλικά· ὁ δὲ δικαιότατος, ἀληθεύειν διὰ παντὸς τοῦ βίου· ὁ δὲ σωφρονέστατος, μηδ᾽ ὑπὸ μιᾶς ἄρχεσθαι τῶν ἡδονῶν (ἵνα ἐλεύθερος εἶναι) ἐθίζηται, καὶ ὄντως βασιλεὺς, ἄρχων πρῶτον τῶν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ δουλεύων· ὁ δὲ ἀνδρειότατος, ἄφοβον καὶ ἀδεᾶ παρασκευά-
E ζων, ὅτι ὅταν δείσῃ, δοῦλον ὄντα. σοὶ δ᾽, ὦ Ἀλκιβιάδη, Περικλῆς ἐπέστησε παιδαγωγὸν τῶν οἰκετῶν τὸν ἀχρειότατον ὑπὸ γήρως, Ζώπυρον τὸν Θρᾷκα. διῆλθον δὲ καὶ τὴν ἄλλην ἄν σοι τῶν ἀνταγωνιστῶν τροφήν τε καὶ παιδείαν, εἰ μὴ πολὺ ἔργον ἦν· καὶ ἅμα ταῦτα ἱκανὰ δηλῶσαι καὶ τἆλλα ὅσα τούτοις ἀκόλουθα. τῆς δὲ σῆς γενέσεως, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ τροφῆς καὶ παιδείας, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν Ἀθηναίων, (ὡς ἔπος εἰπεῖν) οὐδενὶ μέλει, εἰ μὴ εἴ τις ἐραστής σου τυγχάνει ὤν. εἰ δ᾽ αὖ ἐθέλεις εἰς πλούτους ἀποβλέψαι, καὶ τρυφὰς καὶ ἐσθῆτας, ἱματίων θ᾽ ἕλξεις, καὶ μύρων ἀλοιφὰς, καὶ
F θεραπόντων πλήθους ἀκολουθίας, τήν τε ἄλλην ἁβρότητα τὴν Περσῶν, αἰσχυνθείης ἂν ἐπὶ σαυτῷ, αἰσθόμενος ὅσον αὐτῶν ἐλλείπεις. εἰ δ᾽ αὖ ἐθελήσεις εἰς σωφροσύνην τε καὶ κοσμιότητα ἀποβλέψαι, καὶ εὐχέρειαν καὶ εὐκολίαν, καὶ μεγαλοφροσύνην, καὶ εὐταξίαν, καὶ ἀνδρείαν, καὶ καρτερίαν, καὶ φιλοπονίαν, καὶ φιλονικίαν, καὶ φιλοτιμίας τὰς Λακεδαιμονίων, παῖδ᾽ ἂν ἡγήσαιο σαυτὸν πᾶσι τοῖς τοιούτοις.

λήψεις καὶ ἀλείψεις εἰσὶ τοῖς βασιλεῦσιν. ἔτι δὲ καὶ ὁ βασιλικὸς φόρος οὐκ ὀλίγος γίγνεται, ὃν τελοῦσιν οἱ C Λακεδαιμόνιοι τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τὰ μὲν Λακεδαιμονίων, ὡς πρὸς Ἑλληνικοὺς μὲν πλούτους, μεγάλα· ὡς δὲ πρὸς τοὺς Περσικοὺς, καὶ τοῦ ἐκείνων βασιλέως, οὐδέν. ἐπεί ποτ᾽ ἐγὼ ἤκουσα ἀνδρὸς ἀξιοπίστου τῶν ἀναβεβηκότων παρὰ βασιλέα, ὃς ἔφη παρελθεῖν χώραν πάνυ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν, ἐγγὺς ἡμερησίαν ὁδόν· ἣν καλεῖν τοὺς ἐπιχωρίους ζώνην τῆς βασιλέως γυναικός. εἶναι δὲ καὶ ἄλλην, ἣν αὖ καλεῖσθαι καλύπτραν· καὶ ἄλλους πολλοὺς τόπους καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἰς τὸν κόσμον ἐξῃρημένους τὸν τῆς γυναικός· καὶ ὀνόματα ἔχειν ἑκάστους τῶν D τόπων ἀπὸ ἑκάστου τῶν κόσμων. ὥστε οἶμαι ἐγὼ, εἴ τις εἴποι τῇ βασιλέως μητρὶ, Ξέρξου δὲ γυναικὶ, Ἀμάστριδι, ὅτι ἐν νῷ ἔχει σοῦ τῷ υἱεῖ ἀντιτάττεσθαι ὁ Δεινομάχης υἱὸς, ᾗ ἐστὶ κόσμος ἴσως ἄξιος μνῶν πεντήκοντα, εἰ πάνυ πολλοῦ· τῷ δὲ υἱεῖ αὐτῆς, γῆς πλέθρα Ἐρχιᾶσιν οὐδὲ τριακόσια· θαυμάσαι ἂν ὅτῳ ποτὲ πιστεύων ἐν νῷ ἔχει οὗτος ὁ Ἀλκιβιάδης τῷ Ἀρταξέρξῃ διαγωνίζεσθαι. καὶ οἶμαι ἂν αὐτὴν εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔσθ᾽ ὅτῳ ἄλλῳ πιστεύων οὗτος ὁ ἀνὴρ ἐπιχειρεῖ πλὴν ἐπιμελείᾳ τε καὶ σοφίᾳ. ταῦτα γὰρ μόνα ἄξια λόγου ἐν Ἕλλησιν. ἐπεὶ εἴ γε E πύθοιτο ὡς Ἀλκιβιάδης οὗτος, πρῶτον μὲν ἔτη οὔπω γεγονὼς σφόδρα εἴκοσιν, ἔπειτα παντάπασιν ἀπαίδευτος, πρὸς δὲ τούτοις, τοῦ ἐραστοῦ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι χρὴ πρῶτον μαθόντα καὶ ἐπιμεληθέντα αὐτοῦ, καὶ ἀσκήσαντα, οὕτως ἰέναι διαγωνιούμενον βασιλεῖ, οὐκ ἐθέλει, ἀλλά φησιν ἐξαρκεῖν καὶ ὡς ἔχει, οἶμαι ἂν θαυμάσαι τε καὶ ἐρέσθαι, τί οὖν ποτ᾽ ἔστιν ὅτῳ πιστεύει τὸ μειράκιον; εἰ οὖν λέγοιμεν ὅτι κάλλει τε καὶ μεγέθει, καὶ γένει καὶ πλούτῳ, καὶ φύσει τῆς ψυχῆς, ἡγήσαιτ᾽ ἂν ἡμᾶς, ὦ Ἀλκιβιάδη, μαίνεσθαι, πρὸς τὰ παρὰ σφίσιν ἀποβλέψασα πάντα ταῦτα. οἶμαι δὲ, κἂν Λαμ- F πιδὼ, τὴν Λεωτυχίδου μὲν θυγατέρα, Ἀρχιδάμου δὲ γυναῖκα, Ἄγιδος δὲ μητέρα, οἳ πάντες βασιλῆς γεγόνασι, θαυμάσαι ἂν καὶ ταύτην, εἰς τὰ παρὰ σφίσιν ὑπάρχοντα ἀποβλέψασαν, εἰ σὺ ἐν νῷ ἔχεις τῷ υἱεῖ αὐτῆς διαγωνίζεσθαι, οὕτω κακῶς ἠγμένος. καίτοι οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ εἶναι, εἰ αἱ τῶν πολεμίων γυναῖκες βέλτιον διανοοῦνται περὶ ἡμῶν, οἵους χρὴ ὄντας σφίσιν ἐπιχειρεῖν, ἢ ἡμεῖς περὶ ἡμῶν αὐτῶν

gi pergrandé impenduntur. At res quidem Lacedæmoniorum quo ad reliquos Græcos, amplæ quo ad verò Perſas regéſque Perſarum, anguſtæ. Retulit quippe nobis vir quidam grauis, vnus eorum qui ad Perſarum regem profecti erant, ſe quandoque integrum penè diem, latam ac fertilem peragraſſe prouinciam, quam incolæ vxoris regiæ Zonam appellarent: eſſe quoque aliam nomine Calyptram, atque ita multas alias regiones pulchras ac fertiles ad ornatum reginæ ſolius pertinere, nomináque ſingulis locis à ſingulis ornamentis impoſita eſſe. Quamobrem, opinor, ſi quis Amaſtridi Xerxis quidem vxori, regis autem matri dicat, Dinomaches filium in animo habere, cum ipſius filio pugnare, cùm Dinomachæ mundus ad ſummum quinquaginta fortaſſe ſit minarũ, filio verò agri plethra in Erchiaſis minus, quàm trecenta, eam admiraturam qua re fretus Alcibiades audeat cum Artaxerxe pugnare. Reórque illam arbitraturam hunc virum in nulla alia re, niſi diligentia ſapientiáque confiſum id aggredi: hæc quippe ſola apud Græcos æſtimatione digna eſſe. Quod ſi intelligat alicunde, Alcibiadem iſtum certamen tantùm inire, primo quidem nondum viginti annos prorſus natum, deinde omnino indoctum, nec amico ſuo obedientẽ, monẽti prius diſcat curámq; adhibeat, ſeſéq; exerceat, quàm tantum regem inuadat, ac dicentem ſatis commodè rem vti nunc eſt ſe habere, arbitror illã admiratione concitam interrogaturã, quidnam ſit quo adoleſcens iſte confidat. Cui ſi reſpõderemus, pulchritudine, proceritate, nobilitate, diuitiis, animo te fidere, nos, ô Alcibiades, inſanire putaret arbitror, hæc apud ſuos omnia potiora ſciens. Eodémq; modo Lampidonẽ Leotichidæ filiam, Archidami verò vxorẽ, Agidis autem matrem, qui omnes reges extitere, miraturã, cũ norit qualia circa ſe ſunt, te tam malè inſtructum filio ſuo non dubitare bellũ mouere. Atqui nónne turpe videtur, ſi hoſtiũ mulieres rectius iudicent, quàm noſmetipſi. quemadmodũ contra illos accingi debeamus?

… in commune conſiderandum. Verùm dic mihi, an optimi eſſe volumus? ALC. Certè. SOCR. In qua facultate? ALCIB. Qua videlicet viri boni. SOC. Quánam in re boni? ALC. In rebus agẽdis. SOC. In quibus? num in re equeſtri? ALC. Non. SOC. Ad equites enim iremus. ALC. Profectò. SOC. Nunquid in nauis gubernatione dicebas? ALC. Nequaquam. SOC. Ad nautas enim iremus. ALC. Iremus. SOCR. In quo ergo negotio, & quorũ hominum officio? A. In iis quæ clari boniq; Athenienſium viri agunt. SOC. Claros ac bonos, prudentéſne, an imprudentes appellas? ALC. Prudentes. SOC. In quo vnuſquiſque prudens, in eodem bonus? ALC. Certè. SOC. Imprudens autẽ malus? ALC. Malus. SOC. Calceorum ſutor prudens ad calceorum opus? ALC. Prorſus. SOC. Bonus ergo ad hæc? ALC. Bonus. SOCR. Quid verò veſtibus conficiendis, nonne cerdo hic imprudens? ALC. Ita. SOC. Malus ergo ad hęc? ALC. Ita. SOC. Idem itaque ſecundùm hãc rationẽ etiã bonus atq; malus erit. ALC. Videtur. SOC. An dicis viros bonos malos etiã eſſe? ALC. Nequaquam. SOC. Quos tandem bonos vocas? ALC. Eos qui in ciuitate præeſſe poſſunt. SOC. Non tamen equis? ALC. Non certè. SOCR. At hominibus? ALC. Hominibus. SOC. Num hominibus ęgrotantibus? ALC. Non. SOC. An fortè nauigãtibus? ALC. Non iis dico. SOC. Metentibúſne? ALC. Neq; his. SOC. Aliquidne vel nihil facientibus? ALC. Facientibus. SOC. Quid tandẽ facientibus? id mihi declara. ALC. Commercia inquam agitantibus, atque mutua opera vtẽtibus quemadmodum in ciuitatibus ætatem agimus. SOC. Nunquid imperare eos dicis hominibus, qui hominibus vtuntur? ALC. Aio. SOC. An gubernatoribus qui remigibus vtuntur? ALC. Non. SOC. Hæc enim gubernatorię facultatis virtus eſt.

ὅπη γε ἐγώ. ΑΛ. Τί οὖν ἂν ποιοῖμεν; ΣΩΚ. Οὐκ ἀποκνητέον, οὐδὲ μαλθακιστέον, ὦ ἑταῖρε. ΑΛΚ. Οὔτοι δὴ πρέπει γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Οὐ γάρ· ἀλλὰ σκεπτέον κοινῇ. καί μοι λέγε. φαμὲν γὰρ ὡς ἄριστοι βούλεσθαι γίγνεσθαι. ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩΚΡ. Τίνα ἀρετήν; ΑΛ. Δηλονότι ἥνπερ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοί. Σ. Οἱ τί ἀγαθοί; ΑΛ. Δηλονότι οἱ πράττειν τὰ πράγματα. ΣΩΚ. Ὁποῖα ἄρα; τὰ ἱππικά; ΑΛ. Οὐ
D δῆτα. ΣΩΚΡ. Παρὰ τοὺς ἱππικοὺς γὰρ ἂν ᾖμεν. ΑΛ. Ναί. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ τὰ ναυτικὰ λέγεις; ΑΛ. Οὔ. ΣΩΚ. Παρὰ τοὺς ναυτικοὺς γὰρ ἂν ᾖμεν. ΑΛ. Ναί. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ ποῖα; ἃ τίνες πράττουσιν; ΑΛ. Ἅπερ Ἀθηναίων οἱ καλοὶ κἀγαθοί. Σ. Καλοὺς κἀγαθοὺς λέγεις τοὺς φρονίμους, ἢ τοὺς ἄφρονας; ΑΛ. Τοὺς φρονίμους. Σ. Οὐκοῦν ὃ ἕκαστος φρόνιμος, τοῦτο ἀγαθός; ΑΛ. Ναί. Σ. Ὁ δὲ ἄφρων, πονηρός; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; Σ. Ἆρ' οὖν ὁ σκυτοτόμος, φρόνιμος εἰς ὑποδημάτων ἐργασίαν; ΑΛ. Πάνυ γε. Σ. Ἀγαθὸς ἄ-
E ρα εἰς ταῦτα. ΑΛ. Ἀγαθός. Σ. Τί δέ; εἰς ἱματίων ἐργασίαν οὐκ ἄφρων ὁ σκυτοτόμος; ΑΛΚ. Ναί. Σ. Κακὸς ἄρα εἰς τοῦτο. ΑΛ. Ναί. Σ. Ὁ αὐτὸς ἄρα, τούτῳ γε τῷ λόγῳ, κακός τε καὶ ἀγαθός. ΑΛ. Φαίνεται. Σ. Ἦ οὖν λέγεις, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, εἶναι καὶ κακούς; ΑΛ. Οὐ δῆτα. Σ. Ἀλλὰ τίνας ποτὲ τοὺς ἀγαθοὺς λέγεις; ΑΛ. Τοὺς δυναμένους ἔγωγε ἄρχειν ἐν τῇ πόλει. Σ. Οὐ δή που ἵππων γε; ΑΛ. Οὐ δῆτα. Σ. Ἀλλ' ἀνθρώπων; ΑΛ. Ναί. ΣΩΚΡ. Ἆρα καμνόντων; ΑΛ. Οὔ. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ
F πλεόντων; ΑΛΚ. Οὔ φημι. Σ. Ἀλλὰ θεριζόντων; ΑΛ. Οὔ. Σ. Ἀλλ' οὐδὲν ποιούντων, ἢ τι ποιούντων; ΑΛ. Ποιούντων λέγω. Σ. Τί; πειρῶ καὶ ἐμοὶ δηλῶσαι. ΑΛ. Οὐκοῦν τῶν καὶ συμβαλλόντων ἑαυτοῖς, καὶ χρωμένων ἀλλήλοις, ὥσπερ ἡμεῖς ζῶμεν ἐν ταῖς πόλεσιν. Σ. Οὐκοῦν ἀνθρώπων λέγεις ἄρχειν ἀνθρώποις χρωμένων; Α. Ναί. Σ. Ἆρα κελευστῶν χρωμένων ἐρέταις. Α. Οὐ δῆτα. Σ. Κυβερνητικῆς γὰρ αὕτη γε ἀρετή,

κάμνει σῶμα καὶ σώζεται, τίνος παραγιγνομένου, ἢ ἀπογιγνομένου, εἴποιμ' ἂν ὅτι ὑγιείας μὲν παραγιγνομένης, νόσου δὲ C ἀπογιγνομένης. ἢ καὶ σὺ οἴει οὕτω; ΑΛ. Ναί. Σ. Καὶ εἴ με αὖ ἔροιο, τίνος δὲ αὖ ἄμεινον ὄμματα, ὡσαύτως εἴποιμ' ἂν, ὅτι ὄψεως μὲν παραγιγνομένης, τυφλότητος δὲ ἀπογιγνομένης. καὶ ὦτα δὲ, κωφότητος μὲν ἀπογιγνομένης, ἀκοῆς δὲ ἐγγιγνομένης, βελτίω τε γίγνεται, καὶ ἄμεινον θεραπεύεται. ΑΛ. Ὀρθῶς. Σ. Τί δὲ δὴ πόλις; τίνος παραγιγνομένου καὶ ἀπογιγνομένου, βελτίων τε γίγνεται καὶ ἄμεινον θεραπεύεται καὶ διοικεῖται; ΑΛ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ὅταν φιλία μὲν αὐτοῖς γίγνηται πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ μισεῖν τε καὶ στασιάζειν ἀπογίγνηται. Σ. Ἆρ' οὖν φιλίαν λέγεις ὁμόνοιαν, D ἢ διχόνοιαν; ΑΛ. Ὁμόνοιαν. ΣΩΚΡ. Διὰ τίνα οὖν τέχνην ὁμονοοῦσιν αἱ πόλεις περὶ ἀριθμούς; ΑΛ. Διὰ τὴν ἀριθμητικήν. ΣΩΚ. Τί δέ; οἱ ἰδιῶται οὐ διὰ τὴν αὐτήν; ΑΛ. Ναί. ΣΩΚ. Διὰ τίνα δὲ τέχνην αὐτὸς αὐτῷ ἕκαστος; ΑΛ. Ναί. ΣΩΚ. Διὰ τίνα δὲ τέχνην αὐτὸς αὐτῷ ἕκαστος ὁμονοεῖ περὶ σπιθαμῆς καὶ πήχεος, ὁπότερον μεῖζον; οὐ διὰ τὴν μετρητικήν; ΑΛ. Τί μήν; ΣΩΚ. Οὐκοῦν καὶ οἱ ἰδιῶται ἀλλήλοις, καὶ αἱ πόλεις; ΑΛ. Ναί. ΣΩΚ. Τί δὲ περὶ σταθμοῦ; οὐχ ὡσαύτως; ΑΛΚ. Φημί. ΣΩΚ. Ἣν δὲ δὴ σὺ λέγεις ὁμόνοιαν, τίς E ἐστι, καὶ περὶ τοῦ, καὶ τίς αὐτὴν τέχνη παρασκευάζει; καὶ ἆρα ἥπερ πόλει, αὐτὴ καὶ ἰδιώτῃ, αὐτῷ τε πρὸς αὑτὸν καὶ πρὸς ἄλλον; ΑΛΚ. Εἰκός γέ τοι. ΣΩΚΡ. Τίς οὖν ἐστι; μὴ κάμῃς ἀποκρινόμενος, ἀλλὰ προθυμοῦ εἰπεῖν. ΑΛ. Ἐγὼ μὲν οἶμαι φιλίαν τε λέγειν καὶ ὁμόνοιαν, ἥνπερ πατήρ τε υἱὸν φιλῶν ὁμονοεῖ καὶ μήτηρ, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῷ, καὶ γυνὴ ἀνδρί. ΣΩΚ. Οἴει ἂν οὖν, ὦ Ἀλκιβιάδη, ἄνδρα γυναικὶ περὶ ταλασιουργίας δύνασθαι ὁμονοεῖν, τὸν μὴ ἐπιστάμενον, τῇ ἐπισταμένῃ; ΑΛΚ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚΡ. Οὐδέ γε δεῖ οὐδέν. γυναικεῖον γὰρ τοῦτο μάθημα. ΑΛ. F Ναί. ΣΩΚ. Τί δέ; γυνὴ ἀνδρὶ περὶ ὁπλιτικῆς δύναιτ' ἂν ὁμονοεῖν, μὴ μαθοῦσα; ΑΛΚ. Οὐ δῆτα. Σ. Ἀνδρεῖον γὰρ τοῦτό γε ἴσως φαίης ἂν εἶναι. ΑΛΚ. Ἔγωγε. Σ. Ἔστιν ἄρα τὰ μὲν, γυναικεῖα, τὰ δὲ, ἀνδρεῖα μαθήματα κατὰ τὸν σὸν λόγον. ΑΛ. Πῶς δ' οὔ; Σ. Οὐκ ἄρα ἔν γε τούτοις ἐστὶν ὁμόνοια γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας. ΑΛ. Οὔ. Σ. Οὐδ' ἄρα φιλία. εἴπερ ἡ φιλία ὁμόνοια ἦν.

uatur? Ceu ſi ipſe me roges, quo præſente, aut abſente benè ſe habent corpora: reſponderem vtique ſanitate præſente, morbo verò remoto. Idem & tu exiſtimas? AL C. Idem. SOC. Quòd ſi idem quæras de oculis, eadem ratione reſpondebo, pulſa cæcitate, quum adeſt viſus. Et aures curari fugata ſurditate, quum adeſt auditus. ALC. Rectè. SOCR. Ciuitas autem quo remoto, quóve adhibito melior fit ac melius inſtituitur? ALC. Mihi videtur, ô Socrates, quando amicitia eſt inter ciues: odia verò & ſeditiones abſunt. SOCR. Amicitiam vocas conſenſionem an diſſenſionem? ALC. Conſenſionē. SOCR. Per quam artem ciuitates, circa numeros cōſentiunt? AL. Per arithmeticā. SOC. Priuati verò, an nō propter eandē? ALC. Nempe. SOC. Et vnuſquiſq; ſecū ipſe? AL. Certè. SOC. Per quā artē quiſq; ſecū ipſe conſentit de palmo, & cubito vter maior ſit? nónne per metiēdi peritiā? AL. Quidni? SOC. Nonne ſcilicet priuatim & publicè? ALC. Imò. SOC. Et de pōderibus eodē pacto. AL. Aſſentior. SOC. Cōſenſus igitur, quē dicebas, quiſnam eſt? circa quid? quæ ars eū præſtat? Etenim iſte conſenſus talis eſt, vt inſit Reipub. & priuato vnicuiq; ad ſeipſum, & ad alios. ALC. Cōſentaneum. SOC. Quis igitur eſt? ne pigeat reſpōdere ac promptè dic. ALCIB. Reor equidem eſſe amicitiam, & conſenſionem qua pater ac mater filium, & frater fratrem, & vxor virum amantes conſentiunt. SOC. Putáſne, ô Alcibiades, virum cum vxore circa lanificium conuenire, imperitum cum perita? ALCIB. Nequaquam. SOCR. Neque oportet quidē: muliebris enim hæc diſciplina eſt. ALC. Profectò. SOC. Quid verò mulier cum viro circa opus militare conueniet, cùm id haudquaquam didicerit? ALC. Minimè. SOCR. Virile enim id rurſus eſſe diceres. ALC. Equidem. SOCR. Sunt ergo diſciplinæ quædam mulierum, quædā virorum, iuxta hanc ſententiam tuam. ALC. Quidni? SOCR. In iis itaque mulieribus, cum viris conſenſus eſt nullus. ALC. Nullus. SOC. Neq; amicitia igitur: ſiquidem amicitia conſenſio quædam eſt.

A L. Non

…ptime habeam. SOCR. Conſidere decet. Nam ſi hoc demum animaduertiſſes, annos quinquaginta natus, arduum ſanè foret teipſum curare: nunc verò in ea es ætate, in qua id aduertere decet. AL. Quid igitur hoc aduertentem facere oportet? SOC. Reſponde ad ea quæ interrogabo te, Alcibiades. Quòd ſi feceris, ac Deus voluerit, ſi qua modò fides meis eſt vaticiniis adhibenda, tu ſimul & ego melius habebimus. ALC. Ita erit quòd ad me reſpondentem attinet.

SOC. Age, quid eſt ſeipſum curare, ne ſæpe nosipſos fallamus, non curantes noſmetipſos, cû bellè curare putemus. Et quando id homo facit, nô quoties ſuorum, toties & ſui curam habet? AL. Mihi quidem videtur. SOC. Quid? num pedes tunc quis curat cùm ea quę pedû ſunt curat? AL. Non intelligo. SOCR. Dicisne eſſe aliquid ipſius manus, quemadmodum anulus eſt? Nû alterius membri, quàm digiti anulum eſſe cenſes? A. Minimè. SOC. Et pedis calceum eodem modo? A. Ita. SOC. Cùm calceorum curam gerimus, nû & pedum cura eſt? A. Haud multum intelligo, ô Socrates. SOCRAT. Quid verò, ô Alcibiades, vocáſne aliquid rectam alicuius curationem? ALC. Voco. SOCRAT. An non cùm quid melius fit, tunc rectè curatum dicis? ALC. Dico. SOCR. Quæ ars calceos meliores efficit? ALC. Cerdonica. SOCR. Cerdonica igitur calceorum curam habemus? ALC. Hac ipſa. SOC. Nunquid & pedes etiam cerdonica? vel ipſa potius qua pedes reddimus meliores? ALC. Illa. SOCR. Pedes autem meliores, nónne qua & reliquum corpus? ALC. Videtur. SOC. Hæc nónne gymnaſtica? ALC. Maximè. SOC. Ergo gymnaſtica pedes curamus, cerdonica verò illa quæ pedum ſunt. ALC. Prorſus. SOCR. Et gymnaſtica quoque manus, anularia verò illa, quæ ſunt manuum. ALC. Sic eſt. SOCR. Et gymnaſtica corpus, textoria autem & aliis facultatibus, ea quæ corporis ſunt. ALCI. Omnino.

…εἰ μὲν γὰρ αὐτὸ ᾔσθου πεντηκοντούτης, χαλεπὸν ἂν ἦν σοι ἐπιμεληθῆναι σαυτοῦ· νῦν δ' ἣν ἔχεις ἡλικίαν, αὕτη ἐστὶν ἐν ᾗ δεῖ αὐτὸ αἰσθέσθαι. ΑΛ. Τί οὖν τὸν αἰσθανόμενον χρὴ ποιεῖν, ὦ Σώκρατες; Σ. Ἀποκρίνεσθαι τὰ ἐρωτώμενα, ὦ Ἀλκιβιάδη. καὶ ἐὰν τοῦτο ποιῇς, ἂν θεὸς ἐθέλῃ (εἴ τι δεῖ καὶ τῇ ἐμῇ μαντείᾳ πιστεύειν) σύ τε κἀγὼ βέλτιον σχήσομεν. ΑΛ. Ἔσται ταῦτα, ἕνεκά γε τοῦ ἐμὲ ἀποκρίνεσθαι.

D ΣΩ. Φέρε δή, τί ἐστι τὸ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι; (μὴ πολλάκις λάθωμεν οὐχ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι, οἰόμενοι δέ) καὶ πότ' ἄρα ποιεῖ αὐτὸ ἄνθρωπος; ἆρ' ὅταν τῶν αὑτοῦ ἐπιμελῆται, τότε καὶ ἑαυτοῦ; ΑΛ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. Σ. Τί δέ; ποδῶν ἄνθρωπος πότε ἐπιμελεῖται; ἆρ' ὅταν ἐκείνων ἐπιμελῆται ἅ ἐστι τῶν ποδῶν; ΑΛ. Οὐ μανθάνω. Σ. Καλεῖς δέ τι χειρός, οἷον δακτύλιον, ἔστιν ὅτου ἂν ἄλλου τῶν τοῦ ἀνθρώπου φαίης ἢ δακτύλου; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ποδὸς ὑπόδημα, τὸν αὐτὸν τρόπον; ΑΛ. Ναί. Σ. Ἆρ' οὖν ὅταν ὑποδημάτων ἐπιμελώμεθα, τότε ποδῶν
E ἐπιμελούμεθα; ΑΛ. Οὐ πάνυ μανθάνω, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Τί δέ; ὦ Ἀλκιβιάδη, ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι καλεῖς τι ὁτουοῦν πράγματος; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν ὅταν τις τι βέλτιον ποιῇ, τότε ὀρθὴν λέγεις ἐπιμέλειαν; ΑΛ. Ναί. Τίς οὖν τέχνη ὑποδήματα βελτίω ποιεῖ; ΑΛ. Σκυτική. ΣΩ. Σκυτικῇ ἄρα ὑποδημάτων ἐπιμελούμεθα. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἦ καὶ ποδὸς σκυτικῇ; ἢ ἐκείνῃ ᾗ πόδας βελτίους ποιοῦμεν; ΑΛ. Ἐκείνῃ. ΣΩ. Βελτίους δὲ πόδας οὐχ ᾗπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα;
F ΑΛ. Ἐμοί γε δοκεῖ. ΣΩ. Αὕτη δ' οὐ γυμναστική; ΑΛ. Μάλιστα. ΣΩΚ. Γυμναστικῇ μὲν ἄρα ποδὸς ἐπιμελούμεθα, σκυτικῇ δὲ, τῶν τοῦ ποδός. ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ γυμναστικῇ μὲν, χειρῶν· δακτυλιογλυφίᾳ δὲ, τῶν τῆς χειρός. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ γυμναστικῇ μὲν, σώματος· ὑφαντικῇ δὲ, καὶ ταῖς ἄλλαις, τῶν τοῦ σώματος. ΑΛ. Παντάπασι.

μὴ ἔστιν, ὅμως γε ἡμῖν ὧδε ἔχει· γνόντες μὲν αὐτό, τάχ' ἂν γνοίημεν τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν αὐτῶν· ἀγνοοῦντες δέ, οὐκ ἄν ποτε. ΑΛ. Ἔστι ταῦτα. Σ. Φέρε δή, τίν' ἂν τρόπον εὑρεθείη αὐτὸ ταὐτό; οὕτω μὲν γὰρ τάχ' ἂν εὕροιμεν τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί· τούτου δὲ ἔτι ὄντες ἐν ἀγνοίᾳ, ἀδύνατόν που. ΑΛΚ. Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩΚΡ. Ἔχε οὖν πρὸς Διός. τῷ διαλέγει σὺ νῦν; ἄλλο τι ἢ ἐμοί; ΑΛΚΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐγὼ σοί; ΑΛΚΙ. Ναί. ΣΩ. Σωκράτης ἄρα ἐστὶν ὁ διαλεγόμενος. ΑΛΚΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλκιβιάδης δὲ ὁ ἀκούων. ΑΛ. Ναί. Σ. Οὐκοῦν λόγῳ διαλέγεται ὁ Σωκράτης; ΑΛ. Τί μήν; Σ. Τὸ δὲ διαλέγεσθαι καὶ τὸ λόγῳ χρῆσθαι ταὐτόν που καλεῖς; ΑΛ. Πάνυ γε. Σ. Ὁ δὲ χρώμενος καὶ ᾧ χρῆται, οὐκ ἄλλο; Α. Πῶς λέγεις; Σ. Ὥσπερ σκυτοτόμος τέμνει που τομεῖ καὶ σμίλῃ καὶ ἄλλοις ὀργάνοις. Α. Ναί. Σ. Οὐκοῦν ἄλλο μὲν ὁ τέμνων καὶ ὁ χρώμενος, ἄλλο δὲ οἷς ὁ τέμνων χρῆται; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; Σ. Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ οἷς ὁ κιθαριστὴς κιθαρίζει, καὶ αὐτὸς ὁ κιθαριστὴς ἄλλο ἂν εἴη; ΑΛΚ. Ναί. Σ. Τοῦτο τοίνυν ἄρτι ἠρώτων, εἰ ὁ χρώμενός τι καὶ ᾧ χρῆται, ἀεὶ δοκεῖ ἕτερον εἶναι. ΑΛ. Δοκεῖ. Σ. Τί οὖν φῶμεν τὸν σκυτοτόμον; τέμνειν ὀργάνοις μόνον, ἢ καὶ χερσίν; ΑΛ. Καὶ χερσί. Σ. Χρῆται ἄρα καὶ ταύταις. ΑΛ. Ναί. Σ. Ἦ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμενος σκυτοτομεῖ; ΑΛ. Ναί. Σ. Τὸν δὲ χρώμενον, καὶ οἷς χρῆται, ἕτερα ὁμολογοῦμεν. ΑΛ. Ναί. Σ. Ἕτερον ἄρα σκυτοτόμος, καὶ κιθαριστής, χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν οἷς ἐργάζονται. ΑΛ. Φαίνεται. Σ. Οὐκοῦν καὶ παντὶ τῷ σώματι χρῆται ἄνθρωπος; ΑΛ. Πάνυ γε. Σ. Ἕτερον δὴ ἦν, τό, τε χρώμενον καὶ ᾧ χρῆται. ΑΛ. Ναί. Σ. Ἕτερον ἄρα ὁ ἄνθρωπός ἐστι τοῦ σώματος τοῦ ἑαυτοῦ. ΑΛ. Ἔοικε. Σ. Τί ποτ' οὖν ὁ ἄνθρωπος; ΑΛ. Οὐκ ἔχω λέγειν. Σ. Ἔχεις μὲν οὖν, ὅτι γε τὸ τῷ σώματι χρώμενον; ΑΛ. Ναί. Σ. Ἦ οὖν ἄλλο τι χρῆται αὐτῷ ἢ ψυχή; ΑΛ. Οὐκ ἄλλο. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν ἄρχουσα; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν τόδε γε οἶμαι οὐδένα ἂν ἄλλως οἰηθῆναι. ΑΛΚ. Τὸ ποῖον; Σ. Μὴ οὐ τριῶν ἕν γέ τι εἶναι τὸν ἄνθρωπον. ΑΛΚ. Τίνων; ΣΩΚΡ. Ψυχήν, ἢ σῶμα, ἢ καὶ ξυναμφότερον, τὸ ὅλον τοῦτο.

cile hoc ſit, ô Alcibiades, ſiue difficile, nobis ſanè ſic ſe habet, vt hoc intelligentes, etiam qua ratione curandi ſumus, intelligamus: ignorantes verò
C contrà. ALC. Eſt vt dicis. SOC. Age, quomodo illud ipſum inueniemus, ſic enim fortaſſis quid ſimus ipſi inuenire poterimus. at hoc ignorantes nunquam. ALC. Rectè loqueris. SOCR. Attende ergo per Deum, cum alióne quàm mecum tu diſputas? ALC. Tecum. SOCR. Et ego nónne tecum? ALC. Et tu mecum. SOC. Socrates igitur eſt, qui diſputat. AL. Eſt. SOCR. Alcibiades verò qui audit. ALC. Ita eſt. SOCR. Nónne ratione Socrates diſputat? ALC. Quidni? SOCR. Diſputare autem & ratione vti, idem
D quodammodo vocas? A. Idem. S. Vtens autem & quo vtimur, nónne aliud? A. Quomodo dicis? SO. Quemadmodum cerdo incidit quidem circulari, & ſemicirculari organo, atque aliis inſtrumentis. ALC. Et vt dicis. SO. Nónne aliud quiddam eſt qui diuidit, & quo diuiditur quicquam? ALC. Quidni? SOCR. Item aliud citharœdus, aliud quo citharam pulſat? ALC. Aliud. SOCR. Hoc paulò antè interrogabam, an vtens & quo vtitur, ſemper aliud eſſe videatur. ALC. Videtur. SOCRA. Cerdonem incidere dicimus inſtrumentis tantùm, an etiam manibus? ALC. Et manibus. SOCRAT. Et iis ergo vtitur.
E ALCI. Vtitur. SOCRAT. An non & oculis vtens coria incidit? ALCI. Prorſus. SOCR. Vtentem verò aliud quiddam ab iis quibus vtitur, eſſe conceſſimus. AL. Conceſſimus. SOCRAT. Cerdo igitur & citharœdus aliud quiddam ſunt, quàm oculi & manus quibus vtuntur. AL. Apparet. SOC. Nónne toto corpore homo vtitur? AL. Penitus. SO. Aliud vtique vtens, & quo vtitur. AL. Sic eſt. SO. Homo ergo à ſuo corpore aliud eſt. AL. Videtur. SO. Quid eſt igitur homo? AL. Ignoro. SO. Scis eſſe, quod corpore vtitur. AL. Scio. SOCR. Aliúdne vtitur ipſo, quàm anima?
F AL. Nil aliud. SOC. An non imperans? AL. Imperans. SOC. Quinetiam neminem hoc aliter æſtimaturum puto. ALC. Quidnam? SOCR. Quin ex tribus, vnum aliquid homo ſit. ALCI. Ex quibus? SOCR. Aut animam videlicet, aut corpus, aut totum ipſum ex vtriſque compoſitum.

...mus. ALC. Non certè. SOC. Nonne ſic putandum eſt, me ſcilicet ac te conſpirare inuicem anima ad animam ſermone vtentes? ALC. Et maximè quidem. SOC. Hoc itaque erat quod paulo antè dicebamus, quòd Socrates cum Alcibiade diſputat, oratione vtens non ad perſonam tuam, vt apparet, ſed ad Alcibiadem verba dirigens: hoc autem anima eſt. ALC. Mihi ſanè videtur. SO. Animam igitur noſſe iubet, qui præcipit, Noſce teipſum. ALC. Videtur. SOC. Quicunque igitur corpus cognoſcit, ſua quidem, non ſeipſum nouit. ALC. Sic eſt. SOC. Atque ideo nullus medicus vt eſt medicus, neque gymnaſticus vt gymnaſticus, ſeſe nouit. ALCIBIADES. Non vt videtur. SOCR. Multo minus agricolæ aliique opifices ſe cognoſcunt: neque enim ſe, neque ſua, ſed remotiora quædam artium ſuarum expendunt: iis enim intenti ſunt, quibus corpus curatur. ALC. Vera narras. SOC. Quare ſi prudentia eſt ſeipſum noſſe, nullus iſtorum ſecundùm ſuam artem eſt prudens. ALC. Non vt videtur. SOC. Ob hoc mechanicæ artes iſtæ, non autem boni viri diſciplinę videntur. ALC. Prorſus. SO. Nonne rurſus quicunque corporis curam habet, ſua quidem, non ſeipſum curat? ALCI. Apparet. SOC. At verò cui pecuniæ curæ ſunt, nec ſe, nec ſua, ſed quæ procul à ſuis ſunt, curat. ALC. Videtur. SOC. Non ergo ſuis rebus ſtudet, qui pecunias cumulat. AL. Rectè. SOC. Quiſquis etiam corpus Alcibiadis amauit vnquam, non Alcibiadem ipſum, ſed quæ Alcibiadis eſſent, amauit. AL. Vera loqueris. SO. Qui verò te amat, amat animum. AL. Neceſſario ſequi ex ratione tua videtur. SOC. Nonne tui corporis amator, cùm primùm ſpecies defloreſcit, abiens deſerit? AL. Apparet. SOC. At verò qui animum tuum diligit, nunquam deſerit, donec ad meliorem frugem peruenias. ALC. Conſentaneum. SOCR. Hanc ego ob cauſam te minimè deſero, verùm in amicitia perſeuero, reliquis ſeneſcente corpore abeuntibus.

μὲ καὶ σὲ προσομιλεῖν ἀλλήλοις, τοῖς λόγοις χρωμένους τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν ψυχήν. Α. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Τοῦτ' ἄρα ἦν ὃ καὶ ὀλίγῳ ἔμπροσθεν εἴπομεν, ὅτι Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ διαλέγεται λόγῳ χρώμενος, οὐ πρὸς τὸ σὸν πρόσωπον, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην ποιούμενος τοὺς λόγους. τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ ψυχή. Α. Ἔμοιγε δοκεῖ. Σ. Ψυχὴν ἄρα ἡμᾶς κελεύει γνωρίσαι ὁ ἐπιτάττων γνῶναι ἑαυτόν. Α. Ἔοικεν. Σ. Ὅστις ἄρα τῶν τοῦ σώματος γιγνώσκει, τὰ αὑτοῦ ἀλλ' οὐχ αὑτὸν ἔγνωκεν. Α. Οὕτως. Σ. Οὐδεὶς ἄρα τῶν ἰατρῶν ἑαυτὸν γιγνώσκει, καθ' ὅσον ἰατρός· οὐδὲ τῶν παιδοτριβῶν, καθ' ὅσον παιδοτρίβης. Α. Οὐκ ἔοικε. Σ. Πολλοῦ ἄρα δέουσιν οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ γιγνώσκειν ἑαυτούς. οὐδὲ γὰρ τὰ ἑαυτῶν οὗτοί γε, ὡς ἔοικεν, ἀλλ' ἔτι πορρωτέρω τῶν ἑαυτῶν, κατά γε τὰς τέχνας ἃς ἔχουσι. τὰ γὰρ τοῦ σώματος γιγνώσκουσιν οἷς τοῦτο θεραπεύεται. Α. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚ. Εἰ ἄρα σωφροσύνη ἐστὶ τὸ ἑαυτὸν γιγνώσκειν, οὐδεὶς τούτων σώφρων κατὰ τὴν τέχνην. Α. Οὔ μοι δοκεῖ. Σ. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ βάναυσοι αὗται αἱ τέχναι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ οὐκ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μαθήματα. Α. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν πάλιν ὅστις αὖ σῶμα θεραπεύει, τὰ ἑαυτοῦ ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν θεραπεύει. Α. Κινδυνεύει. ΣΩ. Ὅστις δέ γε τὰ χρήματα, οὔθ' ἑαυτὸν, οὔτε τὰ ἑαυτοῦ· ἀλλ' ἔτι πορρωτέρω τῶν ἑαυτοῦ. Α. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐ τὰ αὑτοῦ ἄρα ἔτι πράττει ὁ χρηματιστής. Α. Ὀρθῶς. ΣΩ. Εἰ ἄρα τις γέγονεν ἐραστὴς τοῦ Ἀλκιβιάδου σώματος, οὐκ Ἀλκιβιάδου ἄρα ἠράσθη, ἀλλά τινος τῶν Ἀλκιβιάδου. Α. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚ. Ὅστις δὲ σοῦ τῆς ψυχῆς ἐρᾷ; Α. Ἀνάγκη φαίνεται, ἐκ τοῦ λόγου. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ μὲν τοῦ σώματός σου ἐρῶν, ἐπειδὴ λήγει ἀνθοῦν, ἀπιὼν οἴχεται; Α. Φαίνεται. ΣΩΚ. Ὁ δέ γε τῆς ψυχῆς ἐρῶν, οὐκ ἄπεισιν, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴῃς. Α. Εἰκός γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐγώ εἰμι ὁ οὐκ ἀπιὼν, ἀλλὰ παραμένων, λήγοντος τοῦ σώματος, τῶν ἄλλων ἀπεληλυθότων.

D E F

Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ πειρῶ ἐξηγεῖσθαι
ὅντινα τρόπον ἐπιμεληθεῖμεν ἡμῶν αὐτῶν. ΣΩ. Οὐκοῦν C
τοσοῦτον μὲν ἡμῖν εἰς τὸ πρόσθεν περαίνεται. ὃ γὰρ ἐσμέν,
ἐπιεικῶς ὡμολόγηται. ἐφοβούμεθα δὲ μὴ τούτου σφαλέν-
τες, λάθωμεν ἑτέρου τινὸς ἐπιμελούμενοι, ἀλλ᾽ οὐχ ἡμῶν.
Α. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ μετὰ τοῦτο δὴ ὅτι ψυχῆς ἐπιμελη-
τέον, καὶ εἰς τοῦτο βλεπτέον. Α. Δῆλον. ΣΩΚΡ. Σωμάτων
δὲ καὶ χρημάτων τὴν ἐπιμέλειαν ἑτέροις παραδοτέον. ΑΛ.
Τί μήν; ΣΩ. Τίν᾽ οὖν ἂν τρόπον γνοίημεν αὐτὸ ἐναργέ-
στατα; ἐπειδὴ τοῦτο γνόντες, ὡς ἔοικε, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς γνωσό-
μεθα. ἆρα πρὸς θεῶν εὖ λέγοντος οὗ νῦν δὴ ἐμνήσθημεν τοῦ
Δελφικοῦ γράμματος οὐ ξυνίεμεν; Α. Τὸ ποῖον τι δια- D
νοούμενος λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐγώ σοι φράσω ὅ γε
ὑποπτεύω λέγειν καὶ ξυμβουλεύειν ἡμῖν τοῦτο τὸ γράμμα.
κινδυνεύει γὰρ οὐδὲ πολλαχοῦ εἶναι παράδειγμα αὐτοῦ,
ἀλλὰ κατὰ τὴν ὄψιν μόνον. Α. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΣΩ.
Σκόπει καὶ σύ. εἰ ἡμῶν τῷ ὄμματι, ὥσπερ ἀνθρώπῳ, ξυμ-
βουλεῦον, εἶπεν, ἰδὲ σαυτόν, πῶς ἂν ὑπελάβομεν τί πα-
ραινεῖν; ἆρα οὐχὶ εἰς τοῦτο βλέπειν, εἰς ὃ βλέπων ὁ ὀφθαλ-
μὸς ἔμελλεν αὑτὸν ἰδεῖν; Α. Δῆλον. ΣΩΚΡ. Ἐννοῶμεν
δὴ εἰς τί βλέποντες τῶν ὄντων, ἐκεῖνό τε ὁρῷμεν ἅμα ἂν καὶ
ἡμᾶς αὐτούς. Α. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι εἰς κάτοπτρά E
τε καὶ τὰ τοιαῦτα. ΣΩ. Ὀρθῶς λέγεις. Οὐκοῦν καὶ τῷ
ὀφθαλμῷ ᾧ ὁρῶμεν ἔνεστί τι τῶν τοιούτων. Α. Πάνυ γε. Σ.
Ἐννενόηκας οὖν ὅτι τοῦ ἐμβλέποντος εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τὸ
πρόσωπον ἐμφαίνεται ἐν τῇ τοῦ καταντικρὺ ὄψει, ὥσπερ
ἐν κατόπτρῳ· ὃ δὴ καὶ κορύφιον καλοῦμεν, εἴδωλον ὂν
τοῦ ἐμβλέποντος. Α. Ἀληθῆ λέγεις. Σ. Ὀφθαλμὸς
ἄρα ὀφθαλμὸν θεώμενος, καὶ ἐμβλέπων εἰς τοῦτο ὅπερ
βέλτιστον αὐτοῦ, καὶ ᾧ ὁρᾷ, οὕτως ἂν αὑτὸν ἴδοι. Α. Φαί-
νεται. ΣΩ. Εἰ δέ γε εἰς ἄλλο τῶν τοῦ ἀνθρώπου βλέ-
ποι, ἤ τι τῶν ὄντων, πλὴν εἰς ἐκεῖνο ᾧ τοῦτο τυγχάνει F
ὅμοιον, οὐκ ὄψεται ἑαυτόν. Α. Ἀληθῆ λέγεις. Σ.
Ὀφθαλμὸς ἄρα εἰ μέλλει ἰδεῖν ἑαυτόν, εἰς ὀφθαλμὸν
αὐτῷ βλεπτέον, καὶ τοῦ ὄμματος εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ἐν ᾧ τυγ-
χάνει ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ ἐγγιγνομένη. ἔστι δὲ τοῦτό που ὄψις.

tecum alexipharmacum, ne quid aduerſi patiaris.
A L C. Bene mihi dicere videris Socrates, verùm
conare iam nobis exponere, qua ratione noſme-
tipſos curemus. S O C. Nonne ſatis iam à nobis
in ſuperioribus definitum eſt? Quid enim ſimus,
communi conſenſu definiuimus. Timebamus
enim ne in hoc decepti noſipſos forſitan fallere-
mus, alicuius alterius, non noſtri curam haben-
tes. A L. Eſt vt dicis. S O C. Deinde conceſſum eſt
animæ curam habendam, ſempérque ad ipſam
reſpiciendum. A L. Manifeſtum eſt. S O C. Cor-
porum verò pecuniarúmque curam aliis relin-
quendam. A L. Quidni? S. Quonam igi-
tur pacto iſta perſpicuè noſceremus, ſiquidem hoc
intellecto nos quoque ipſos intelligimus? an fortè
per deos Delphicam illam inſcriptionem rectè
monentem, cuius ſuprà mentionem fecimus, nó-
dum intelleximus? A. Qualem? Quidnam
cogitas, quum ſic loqueris, ó Socrates? S. Di-
cam tibi quid ſuſpicer hanc inſcriptionem nobis
conſulere. neque verò paſſim eius exemplar, ſed in
viſu ſolum inueniri poſſe videtur. A L. Quo-
modo id ais? S. Conſidera tu quoque ſi oculo
noſtro quemadmodum homini conſuluiſſet, Vi-
de teipſum, quomodo id admonuiſſe putemus?
nónne vt in illud inſpiceret oculus, ex cuius in-
tuitu ſeipſum viſurus eſſet? A. Conſtat. S O C.
Conſideremus itaque in quid potiſſimum intu-
entes, illud ſimul ac noſipſos videremus. A. Si-
ne dubio, Socrates, In ſpecula, & alia huiuſmodi.
S O C. Rectè loqueris: ſed oculo quo videmus, an
non ineſt huiuſmodi quiddam? A L C. Valde.
S O C. Num aduertiſti quòd facies hominis in
oculum intuentis id oppoſiti viſu relucet velut in
ſpeculo quã ſũmã vocamus pupillã, ſimulacrũ in-
ſpiciẽtis exiſtẽs? A L. Aduerti. S O C. Oculis igitur ita
demũ ſeipſũ cernit cùm in oculum inſpicit, in id-
que præterea intendit, quod oculi optimum eſt, &
quo oculus ipſe videt. A L. Apparet. S O C. Si autẽ in
aliud quoddã hominis membrũ reſpexerit, vel in
quoduis aliud, præterquam id cuius hoc eſt ſimile,
haudquaquam ſeipſum percipiet. A L. Verũ. S O.
Oculus ergo cũ ſeipſum viſurus eſt, in oculum re-
ſpicere debet, atque in eum oculi locũ, in quo vir-
tus eſt oculi. Is autem viſus atque pupillæ acies eſt.

agnoſcere,
vnius atque eiuſdem artis officium eſſe videtur, ſe-
ipſum ſcilicet, & quæ ſua ſunt, & quæ ſuorum ſunt
noſſe. AL. Videtur. SOC. At qui ſua ignorat,
ignorat itidem & aliena. ALC. Quid ita? SOC.
Num igitur ſi aliena, etiam quæ reipub. ſunt, i-
gnorabit? AL. Neceſſe eſt. SOC. Nunquam er-
go vir iſtiuſmodi ciuilis ſit. ALC. Non certè.
SOC. Nec œconomicus etiam. AL. Neque
hoc. SOC. Nec quod agit, intelliget? A. Mi-
nimè. SOC. Ignorans autem, nónne errabit?
A. Maximè. SOC. Qui aberrat, an non malè
aget, & priuatim & publicè? A. Quidni? SOC.
Malè agens, nónne miſer? A. Et maximè qui-
dem. SOCR. An verò & ij quibus cùm hæc
agit? A. Et hi quoque. SOC. Nemo itaque
felix eſſe poteſt, niſi ſapiens bonúſque ſit. AL.
Nemo. SOC. Sequitur, vt mali homines miſeri
ſint. A. Apprimè. SOC. Non ergo qui diues ſit,
ſed qui prudens, miſeriam vitat. A. Videtur.
SOC. Quamobrem nec mœnibus, nec nauibus,
triremibuſque, atque naualibus, ô Alcibiades, nec
multitudine, nec amplitudine abſq; virtute ciui-
tas ad felicitatem opus habet. A. Non profe-
ctò. S. Si rectè & præclarè ciuitatem guberna-
turus es, virtute imbuendi ſunt ciues. AL. Quid-
ni? S. Num dare quis poteſt alijs, quod ipſe
non habet? AL. Qui poſſit? SOC. Ergo virtute
prius ornatus ipſe debet eſſe, quicunque non ſibi
tantùm ac ſuis, ſed reipubl. etiam & ijs quæ ad
eam ſpectant, imperaturus eſt? AL. Vera dicis.
SOC. Nec igitur principatus, neque licentia quod-
libet faciendi aut tibi, aut reipub. verùm iuſtitia
potius & prudentia comparanda. A. Apparet.
SO. Iuſtè enim ac prudenter agentes, & tu ſimul &
tua reſpub. Deo gratum opus facietis. A. De-
cet. S. Et ſic quemadmodum ſuprà diximus,
in diuinum ſplendorem intuentes agetis. ALC.
Videtur. S. Quin etiam illuc reſpicientes voſ-
metipſos veſtráque bona perſpicuè diſcernetis.
AL. Certè. SOC. Nonne ſi rectè atque bene
agetis? A. Agemus. SOC. Enimvero fideiu-
bere paratus ſum vos, ſi ita vixeritis, felices fore.

αὑτοῦ, τὰ τῶν ἑαυτοῦ. Α. Κινδυνεύει. Σ. Ὅστις δὲ τὰ αὑτοῦ ἀγνοεῖ, καὶ
τὰ τῶν ἄλλων που ἂν ἀγνοοῖ κατὰ ταὐτά. Α. Τί μήν; ΣΩΚ.
Οὐκοῦν εἰ τὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ τῶν πόλεων ἀγνοήσει. ΑΛ.
Ἀνάγκη. Σ. Οὐκ ἄρ' ἂν γένοιτο ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ πολιτικός.
Α. Οὐ δῆτα. Σ. Οὐ μὴν οὐδ' οἰκονομικός γε. Α. Οὐ δῆτα.
ΣΩ. Οὐδέ γε εἴσεται ὅ,τι πράττει. Α. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὁ δὲ
μὴ εἰδὼς οὐχ ἁμαρτήσεται; Α. Πάνυ γε. Σ. Ἐξαμαρτάνων
δὲ οὐ κακῶς πράξει ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ; Α. Πῶς δ' οὔ; Σ.
Κακῶς δὲ πράττων, οὐκ ἄθλιος; Α. Σφόδρα γε. ΣΩ.
D Τί δ' οἷς οὗτος πράττει; Α. Καὶ οὗτοι. ΣΩ. Οὐκ
ἄρα οἷόν τε, ἐὰν μή τις σώφρων καὶ ἀγαθὸς ᾖ, εὐδαίμονα εἶναι.
Α. Οὐχ οἷόν τε. ΣΩ. Οἱ ἄρα κακοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄθλιοι.
Α. Σφόδρα γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα οὐδ' ὁ πλουτήσας, ἀθλιότη-
τος ἀπαλλάττεται, ἀλλ' ὁ σωφρονήσας. Α. Φαίνεται. Σ. Οὐκ
ἄρα τειχῶν, οὐδὲ τριήρων οὐδὲ νεωρίων δέονται αἱ πόλεις, ὦ
Ἀλκιβιάδη, εἰ μέλλουσιν εὐδαιμονήσειν, οὐδὲ πλήθους, οὐδὲ
μεγέθους, ἄνευ ἀρετῆς. Α. Οὐ μέντοι. ΣΩ. Εἰ δὴ μέλλεις τὰ
τῆς πόλεως πράξειν ὀρθῶς καὶ καλῶς, ἀρετῆς σοι μεταδοτέον
τοῖς πολίταις. Α. Πῶς γὰρ οὔ; Σ. Δύναιτο δ' ἄν τις μεταδι-
E δόναι ὃ μὴ ἔχοι; Α. Καὶ πῶς; ΣΩ. Αὐτῷ ἄρα σοὶ πρῶτον
κτητέον ἀρετήν, καὶ ἄλλῳ, ὃς μέλλει μὴ ἰδίᾳ μόνον αὑτοῦ
τε καὶ τῶν αὑτοῦ ἄρξειν καὶ ἐπιμελήσεσθαι, ἀλλὰ πόλεως
καὶ τῶν τῆς πόλεως. Α. Ἀληθῆ λέγεις. Σ. Οὐκ ἄρα
ἐξουσίαν σοὶ οὐδ' ἀρχὴν παρασκευαστέον σαυτῷ ποιεῖν
ὅ,τι ἂν βούλῃ, οὐδὲ τῇ πόλει, ἀλλὰ δικαιοσύνην, καὶ σωφρο-
σύνην. Α. Φαίνεται. Σ. Δικαίως μὲν γὰρ πράττοντες καὶ
σωφρόνως σύ τε καὶ ἡ πόλις, θεοφιλῶς πράξετε. Α. Εἰ-
κός γε. Σ. Καί, ὅπερ γε ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, εἰς
τὸ θεῖον καὶ λαμπρὸν ὁρῶντες πράξετε. ΑΛ. Φαίνε-
F ται. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ μὴν ἐνταῦθά γε βλέποντες, ὑμᾶς
τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὑμέτερα ἀγαθὰ κατόψεσθέ τε καὶ γνώ-
σεσθε. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ὀρθῶς τε καὶ εὖ πράξετε;
ΑΛ. Ναί. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ μὴν οὕτω γε πράττον-
τας ὑμᾶς ἐθέλω ἐγγυήσασθαι ἦ μὴν εὐδαιμονήσειν.

δή. Α. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν τό γε ἄμεινον, καὶ
κάλλιον; Α. Ναί. ΣΩΚΡ. Τὸ δὲ κάλλιον, πρεπω- C
δέστερον; Α. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Πρέπει ἄρα τῷ κακῷ
δουλεύειν. ἄμεινον γάρ. Α. Ναί. ΣΩ. Δουλοπρεπὲς
ἄρα ἡ κακία. Α. Φαίνεται. ΣΩ. Ἐλευθεροπρεπὲς
δὲ ἡ ἀρετή. Α. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν φεύγειν χρή, ὦ ἑταῖ-
ρε, τὴν δουλοπρέπειαν; Α. Μάλιστά γε, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Αἰσθάνῃ δὲ νῦν πῶς ἔχεις; ἐλευθεροπρεπῶς, ἢ οὔ;
Α. Δοκῶ μοι καὶ μάλα σφόδρα αἰσθάνεσθαι. ΣΩ. Οἶ-
σθα οὖν πῶς ἀποφεύξῃ τοῦτο τὸ περὶ σὲ νῦν; ἵνα μὴ ὀνο-
μάζωμεν αὐτὸ ἐπὶ καλῷ ἀνδρί. Α. Ἔγωγε. ΣΩ. Πῶς;
Α. Ἐὰν βούλῃ σύ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ καλῶς λέ- D
γεις, ὦ Ἀλκιβιάδη. Α. Ἀλλὰ πῶς χρὴ λέγειν; ΣΩ.
Ὅτι ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. Α. Λέγω δή. καὶ πρὸς τούτοις μέν-
τοι τόδε λέγω, ὅτι κινδυνεύσομεν μεταβαλεῖν, τὸ σχῆμα, ὦ
Σώκρατες, τὸ μὲν σόν, ἐγώ, σὺ δὲ τοὐμόν. οὐ γὰρ ἔστιν ὅπως οὐ
παιδαγωγήσω σε ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας· σὺ δ' ὑπ' ἐμοῦ
παιδαγωγήσῃ. ΣΩ. Ὦ γενναῖε, πελαργοῦ ἄρα ὁ ἐμὸς
ἔρως οὐδὲν διοίσει, εἰ παρὰ σοὶ ἐννεοττεύσας ἔρωτα ὑπό-
πτερον, ὑπὸ τούτου πάλιν θεραπεύσεται. Α. Ἀλλ' οὕτως
ἔχει· καὶ ἄρξομαί γε ἐντεῦθεν τῆς δικαιοσύνης ἐπιμελε-
ῖσθαι. ΣΩ. Βουλοίμην ἄν σε καὶ διατελέσαι· ὀρρωδῶ E
δέ, οὔ τι τῇ σῇ φύσει ἀπιστῶν, ἀλλὰ τὴν τῆς πόλεως ὁρῶν ῥώ-
μην, μὴ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ κρατήσῃ.

ra dicis. SOCRAT. Cæterùm antequam virtus
adſit, conducit viro, non ſolùm puero, regi à me-
liore, quàm regere. AL. Apparet. SOC. Nón-
ne quod melius eſt, idem & pulchrius? AL. Sic eſt.
SOCR. Quod pulchrius decentius? AL. Quidni?
SOC. Decet itaque malum ſeruire: melius enim
eſt. A. Decet. SOC. Seruilis ergo prauitas.
Apparet. SOCR. Liberalis autem virtus. A.
Ita eſt. SOC. Nónne, ô amice, ſeruitus fugien-
da? A. Maximè quidem, ô Socrates. Soc. Ad-
uertis quomodo te nunc habeas? vtrum liberè, an
contrà? A. Et maximè quidem, vt mihi videor,
hoc ſentio. SOC. Noſtine quo pacto id quod
nunc te occupat, fugare queas? nolim enim iſtud
in claro homine nominare. A. Noui equi-
dem. SOCR. Quomodo igitur? A. Si ipſe volue-
ris, ô Socrates. Soc. Haud rectè loqueris Alcibia-
des. A. At quomodo dicendum eſt? SOCR. Si
Deus voluerit. A. Dico equidem, atque hoc in-
ſuper addo, periculum eſſe, ne figuras inuicem mu
temus, tuam quidem ego induês, tu autem meam.
fieri enim non poteſt, quin ego te deinceps du-
cam, tu autem à me ducaris. SOC. O generoſe, ni-
hilo igitur meus in te amor à ciconia differt, ſi
poſteaquam prope te velut in nido amorem ala-
tum fouerit, ab illo iterum nutriatur. A. Profectò
ſic ſe res habet, & incipiam hinc iam iuſtitiã me-
ditari. SOC. O quam te perſeuerare velim. Ti-
meo autem naturæ tuæ diffidens, huiúſque ciuita-
tis vim intelligens, ne ea me ſimul, ac te vincat.

ALCIBIADES II. VEL, DE VOTO.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

QVONIAM ſecundus Alcibiades liber profectò ſanctiſſimus de voto inſcribitur, ſummatim colligendum eſt, quid votum, quid in voto petendum, & quando & quomodo. Diffinitio voti partim ab Orpheo, partim à Platone ſumpta hæc eſt: Votum eſt ardens affectus caſti animi, deo deditus, & quod bonum videtur exoptans. Huic affectui Zoroaſter & Orpheus ſuffumigationes & characteres adhibuerunt, quoties ad ſecunda numina preces dirigerentur. Mercurius ac Plato, cum ſupremi numinis maieſtatem venerabantur, externas omnes ceremonias auferebant, ſolam ac puram fragrantiam animi relinquentes. Sed de his omnibus in noſtris commentariis diligentius. In voto petendum Plato vult bonum idque ex eo patet.

DIALOGI ALCIBIADIS II. perſonæ,

Socrates, Alcibiades.

DEVMNE, ô Alcibiades, precaturus accedis? A. Et maximè quidem, ô Socrates. SOC. Triſtitiam quãdam præ te ferre videris, & oculos in terram figere, tanquam aliquid ipſe tecum cogitans. A. At quid cogitem, ô Socrates? SOC. Maxima, vt mihi videtur: nam dic per Iouem obſecro, nónne putas deos eorũ, quę vel priuatim, vel publicè precamur, nonnunquam concedere partim, partim negare, atque id his quidem annuere, illis verò minimè. A. Omnino quidem. S. Nónne igitur tibi videtur magna prouidentia opus eſſe, ne quis ſeipſum fallat, dũ magna petit mala, credens bona ſe petere: Deorum autem hic ſit habitus, eáque ratio, vt largiantur, quæ quis poſtulat? quemadmodum Oedipum ferunt obſecraſſe Deum, de regno paterno, vt filij ferro decernerent. Cúmque ei licuiſſet præſentium tum malorum auerſionem poſcere, alia inſuper imprecabatur. Vnde ad eum euentum iſta venerunt, atque ex iis alia multa & grauia, quę referre ſingula nequaquam opus eſt. A. At tu furentem quidem hominem in exemplum adduxiſti: nam quem putas ſanæ mentis hominem audere talia petere?

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ πρόσωπα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ.

ὮΑΛΚΙΒΙΑΔΗ, ἆρά γε πρὸς τὸν θεὸν προσευξόμενος πορεύῃ; Α. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ.
B Φαίνῃ γέ τι ἐσκυθρωπακέναι τε καὶ εἰς γῆν βλέπειν, ὥς τις συννοούμενος. Α. Καὶ τί ἄν τις συννοοῖτο, ὦ Σώκρατες; ΣΩΚΡ. Τὴν μεγίστην, ὦ Ἀλκιβιάδη, σύννοιαν, ὥς γ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ. ἐπεὶ, φέρε πρὸς Διός, οὐκ οἴει τοὺς θεούς, ἃ τυγχάνομεν εὐχόμενοι καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἐνίοτε τούτων τὰ μὲν διδόναι, τὰ δ᾽ οὔ; καὶ ἔστιν οἷς μὲν αὐτῶν, ἔστι δὲ οἷς οὔ; Α. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν δοκεῖ σοι πολλῆς προμηθείας γε προσδεῖσθαι, ὅπως μὴ λήσῃ τις αὐ-
C τὸν εὐχόμενος μεγάλα κακά, δοκῶν δ᾽ ἀγαθά; οἱ δὲ θεοὶ τύχωσιν ἐν ταύτῃ ὄντες τῇ ἕξει ἐν ᾗ διδόασιν αὐτοὶ ἅ τις εὐχόμενος τυγχάνει; ὥσπερ τὸν Οἰδίπουν αὐτίκα φασὶν εὔξασθαι χαλκῷ διελέσθαι τοὺς υἱεῖς τὰ πατρῷα· ἐξὸν αὐτῷ τῶν παρόντων κακῶν ἀποτροπήν τινα εὔξασθαι, ἕτερα πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι κατηρᾶτο· τοιγάρτοι ταῦτά τε ἐξετελέσθη, καὶ ἐκ τούτων ἄλλα πολλὰ καὶ δεινά· ἃ τί δεῖ καθ᾽ ἕκαστα λέγειν; ΑΛΚΙΒ. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ὦ Σώκρατες, μαινόμενον ἄνθρωπον εἴρηκας. ἐπεὶ τίς ἄν σοι δοκῇ τολμῆσαι ὑγιαίνων τοιαῦτ᾽ εὔξασθαι;

γάρ. Σ. Καὶ μὴν δύο γε ὑπεναντία ἑνὶ πράγματι πῶς ἂν εἴη; Α. Οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Ἀφροσύνη ἄρα καὶ μανία C κινδυνεύει ταυτὸν εἶναι. Α. Φαίνεται. ΣΩ. Πάντας οὖν ἂν φάντες, ὦ Ἀλκιβιάδη, τοὺς ἄφρονας μαίνεσθαι, ὀρθῶς ἂν φαῖμεν. Α. Ναί. Σ. Αὐτίκα, τῶν σῶν ἡλικιωτῶν εἴ τινες τυγχάνουσιν ἄφρονες ὄντες, ὥσπερ εἰσί, καὶ τῶν ἔτι πρεσβυτέρων. ἐπεὶ φέρε πρὸς Διός, οὐκ οἴει τῶν ἐν τῇ πόλει ὀλίγους μὲν εἶναι τοὺς φρονίμους, ἄφρονας δὲ τοὺς πολλούς, οὓς δὴ σὺ μαινομένους καλεῖς; Α. Ἔγωγε. ΣΩ. Οἴει ἂν οὖν χαίροντας ἡμᾶς εἶναι μετὰ τοσούτων μαινομένων πολιτευομένους; καὶ οὐκ ἂν παιομένους, καὶ βαλλομένους, καὶ ἅπερ εἰώθασιν οἱ μαινόμενοι διαπράττεσθαι, πάλαι δίκην δεδωκέναι; ἀλλ' D ὅρα, ὦ μακάριε, μὴ οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχῃ. Α. Πῶς ἂν οὖν ποτ' ἔχοι ὦ Σώκρατες; κινδυνεύει γὰρ οὐχ οὕτως ἔχειν ὥσπερ ᾠήθην. ΣΩ. Οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ. ἀλλὰ τῇδέ πῃ ἀθρητέον. Α. Πῇ ποτε λέγεις; ΣΩ. Ἐγὼ δή σοι γε ἐρῶ. ὑπολαμβάνομέν γε τινὰς εἶναι νοσοῦντας ἢ οὔ; Α. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι ἀναγκαῖον εἶναι τὸν νοσοῦντα ποδαγρᾶν, ἢ πυρέττειν, ἢ ὀφθαλμιᾶν; ἢ οὐκ ἂν δοκεῖ σοι, καὶ μηδὲν τούτων πεπονθὼς, ἑτέραν νοσεῖν νόσον; πολλαὶ γὰρ δή πού γε εἰσί, καὶ οὐχ αὗται μόναι. Α. Ἔμοιγε δοκοῦσιν. ΣΩΚ. Ὀφθαλμία οὖν σοι δοκεῖ, πᾶσα νόσος εἶναι; Α. Ναί. E ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ πᾶσα νόσος, ὀφθαλμία; Α. Οὐ δῆτα ἔμοιγε· ἀπορῶ μέντοι γε πῶς λέγω. ΣΩ. Ἀλλ' ἐάν ἔμοιγε προσέχῃς τὸν νοῦν, σὺν δύο σκεπτομένω, ταχὺ εὑρήσομεν. Α. Ἀλλὰ προσέχω, ὦ Σώκρατες, εἰς δύναμιν τὴν ἐμήν. Σ. Οὐκοῦν ὡμολογήθη ἡμῖν ὀφθαλμία μὲν πᾶσα, νόσος εἶναι, νόσος μέντοι οὐκ εἶναι πᾶσα, ὀφθαλμία; Α. Ὡμολογήθη. Σ. Καὶ ὀρθῶς γέ μοι δοκεῖ ὁμολογηθῆναι. καὶ γὰρ οἱ πυρέττοντες πάντες νοσοῦσιν, οὐ μέντοι οἱ νοσοῦντες πάντες πυρέττουσιν, οὐδὲ ποδαγρῶσιν, οὐδέ γε ὀφθαλμιῶσιν, οἶμαι· ἀλλὰ νόσος μὲν πᾶν τὸ τοιοῦτόν ἐστι, F διαφέρειν δέ φασιν οὓς δὴ καλοῦμεν ἰατροὺς τὴν ἀπεργασίαν αὐτῶν. οὐ γὰρ πᾶσαι, οὔτε ὅμοιαι, οὔτε ὁμοίως διαπράττονται, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὑτῆς δύναμιν ἑκάστη· νόσοι μέντοι πᾶσαί εἰσιν. ὥσπερ δημιουργούς τινας ὑπολαμβάνομεν· ἢ οὔ;

dentem, nec imprudentem efficiat? ALC. Conſenſi quidem. SOC. Quinetiam duo eſſe eidem rei contraria quo pacto poſſunt? ALCIB. Nullo. SOCRATES. Imprudentia igitur atque inſania idem eſſe videntur. A. Videntur. SOCR. Si ergo omnes imprudentes inſanire dixerimus, rectè dicemus. ALCIB. Sanè. SOCR. Et ex tuis æqualibus, necnon ætate maioribus ſi qui ſunt imprudentes (vti re vera ſunt) inſanos eſſe. Nonne putas perpaucos eſſe in hac vrbe prudentes, imprudentes plurimos, quos inſanos appellas? ALC. Equidem. SOCR. An cenſes nos tutos inter hos inſanos ita verſari, quin ab eis percutiamur, ac verberemur, & quæcunque furioſi facere conſueuêre patientes, iamdudum pœnas non fuiſſe daturos? Sed vide, ô beate, ne aliter ſe res habeat. ALC. Quo pacto ſe habet, ô Socrates? Apparet enim non ita eſſe, vt putaram. SOCR. Non certè, vt mihi videtur, ſed hoc fortaſſe pacto cogitandum eſt. AL. Quonam? SOCR. Dicam tibi. Ponimus aliquos ægrotantes eſſe, necne? ALC. Omnino quidem. SOCR. Nunquid neceſſarium opinaris omnem ægrotum cruciari duntaxat podagra, vel febri, vel lippitudine? An etiam ſi nihil iſtiuſmodi patiatur, poſſe tamen aliis morbis affici, cùm multæ ſint morborum ſpecies præter iſtas? AL. Sic mihi videtur. SO. Omnis lippitudo morbus tibi videtur. A. Mihi certè. SO. Et omnis morbus etiam lippitudo? A. Non mihi quidem, neſcio tamen quid afferam. SO. Si dicenti mihi mentem adhibeas, & ambo ſimul inueſtigemus ferè quod volumus conſequemur. A. Adhibeo, quàm maximè poſſum. S. Nonne conuenit inter nos lippitudinem omnem eſſe morbum, non omnē tamē morbū lippitudinem eſſe? A. Cōuenit. S. Et rectè quidem conſenſiſſe videmur. Etenim febricitantes ægrotant omnes, nō tamen quicunque ægrotant, etiam febricitant, vel podagra aut lippitudine afficiũtur. Sed omne quidem huiuſmodi communiter morbus eſt: at ij quos Medicos appellamus, differre dicũt illorum curationem: non enim omnes, aut ſimiles ſunt, aut ſimiliter pertractantur, verùm ſecundùm vim propriam ſinguli, morbi tamē ſunt omnes. Quēadmodum opifices aliquos eſſe ponimus, nonne?

..... qui vtraque hæc ignorant, ſeipſos latent, & agentes & loquentes quæ non oportet? AL. Apparet. SOC. Ex his hominibus vnum, ô Alcibiades, Oedipum eſſe dicebam. Reperies quoque noſtris temporibus plurimos non ira concitos, vt ille, nec qui mala ſe, ſed bona potius exoptare putent. Ille ſiquidem vt non optabat, ita nec putabat. Sunt verò nonnulli, qui horum contraria patiuntur. Reor equidem te primum ſi fortè Deus ille ad quem exorandum accedis, ſeſe oculis offerens, te priuſquam aliquid obſecrares, interrogaret, ſatiſne tibi ſit Athenienſium dominatu potiri: quod ſi hoc vile & exiguum quiddam æſtimares, adderet & Græcorum omniū, & ſi viderit te neque iſtis etiam acquieſcere, niſi totius etiam Europæ adiiciat, neque id tantum adiiceret, ſed quum cuperes vt, vno eodémque die ſentirét omnes Alcibiadem Cliniæ filium dominum eſſe, atque ideo hæc tibi concederet omnia: reor inquam ab eo te ingenti cum lætitia rediturum, ac ſi maxima bona eſſes feliciter conſecutus. AL. Arbitror, ô Socrates, & quæcunque alium quiſquis eandem ſortem aſſequeretur. SOC. Vitam verò tuam, an cum Græcorum omnium, atque etiam barbarorum regione & dominatu commutares? AL. Non vt opinor, quippe cùm nullo modo vſurus eſſem. SOCRAT. Quid ſi vſurus quidem ſis, malè tamen, & cum nocumento? Neque ſic quidem? AL. Non profectò. SOCR. Cernis ergo tutum non eſſe, aut quæ offeruntur, temerè acceptare, aut optare, ſiquis propterea incommoda ſubiturus ſit, vel vitam protinus amiſſurus. Multos autem referre poſſemus, qui cùm tyrannidem affectaſſent, dúmque illa potirentur ardenti ſtudio contendiſſent, vtpote bonum aliquid adepturi, propter tyrannidem circumuenti inſidiis perire. Puto etiam audiuiſſe te nonnulla heri ac nudiuſtertius geſta, cùm Archelaum Macedonum tyrannum, tyrannidis amantem delicias, aliquis huiuſcemodi delicias, non minus quàm ille, ſitiens interfecit, vt tyrannus mox beatúſque futurus.

ΣΩ. Οὐκοῦν οἵ γε μὴ εἰδότες μηδὲ ἐπὶ τούτων, λήσουσιν αὑτοὺς καὶ λέγοντες καὶ πράττοντες ἅττα μὴ δεῖ; ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τούτων μέντοι ἔλεγον, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ τὸν Οἰδίπουν εἶναι τῶν ἀνθρώπων. εὑρήσεις δὲ καὶ τῶν νῦν ἔτι πολλοὺς οὐκ ὀργῇ κεχρημένους, ὥσπερ ἐκεῖνον, οὐδ' οἰομένους κακά σφίσιν εὔχεσθαι, ἀλλ' ἀγαθά. ἐκεῖνος μὲν, ὥσπερ οὐδ' ηὔχετο, οὐδ' ᾤετο· ἕτεροι δέ τινές εἰσιν οἳ τἀναντία τούτων πεπόνθασιν. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαί σε, εἴ σοι ἐμφανὴς γενόμενος ὁ θεὸς πρὸς ὃν τυγχάνεις πορευόμενος, ἐρωτήσειε,
D πρὶν ὁτιοῦν εὔξασθαί σε, εἰ ἐξαρκέσει σοι τύραννον γενέσθαι τῆς Ἀθηναίων πόλεως· εἰ δὲ τοῦτο φαῦλον ἡγήσαιο, καὶ μὴ μέγα τι, προσθείη καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων· εἰ δέ σε ὁρῴη ἔτι ἔλαττον δοκοῦντα ἔχειν, εἰ μὴ καὶ πάσης Εὐρώπης ὑπόσχοιτό σοι, καὶ τοῦτο μὴ μόνον ὑπόσχοιτο, αὐθημερόν σου βουλομένου ὡς πάντας αἰσθήσεσθαι ὅτι Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου τύραννός ἐστιν· αὐτὸν οἶμαί σ' ἂν ἀπιέναι περιχαρῆ γενόμενον, ὡς τῶν μεγίστων ἀγαθῶν κεκυρηκότα. ΑΛ. Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὦ Σώκρατες, κἂν ἄλλον ὁντινοῦν, εἴπερ τοιαῦτα συμβαίη αὐτῷ. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι ἀντί γε τῆς σῆς ψυχῆς οὐδ' ἂν τὴν
E πάντων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων χώραν τε καὶ τυραννίδα βουληθείης σοι γενέσθαι. ΑΛ. Οὐκ οἴομαι ἔγωγε. πῶς γὰρ ἄν, μηδέν γέ τι μέλλων αὐτοῖς χρῆσθαι. ΣΩ. Τί δ' εἰ μέλλοις κακῶς τε καὶ βλαβερῶς χρήσασθαι; οὐδ' ἂν οὕτως; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν ὡς οὐκ ἀσφαλὲς οὔτε τὰ διδόμενα εἰκῇ δέχεσθαί σε, οὔτε αὐτὸν εὔχεσθαι γενέσθαι· εἴ γέ τις βλαβήσεσθαι μέλλει διὰ ταῦτα, ἢ τὸ παράπαν τοῦ βίου ἀπαλλαγῆναι. πολλοὺς δ' ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν ὅσοι τυραννίδος ἐπιθυμήσαντες ἤδη, καὶ σπουδάσαντες ὅπως αὐτοῖς παραγένοιτο, ὡς ἀγαθόν τι πράξοντες, διὰ τὴν τυραννίδα
F ἐπιβουλευθέντες τὸν βίον ἀφῃρέθησαν. οἶμαι δέ σε οὐκ ἀνήκοον εἶναι ἔνιά γε χθιζά τε καὶ πρωιζὰ γεγενημένα· ὅτι Ἀρχέλαον τὸν Μακεδόνων τύραννον τὰ παιδικά, ἐρασθέντα τῆς τυραννίδος οὐδὲν ἧττον ἢ ὥσπερ ἐκεῖνος τῶν παιδικῶν, ἀπέκτεινε τὸν ἐραστήν, ὡς τύραννός τε καὶ εὐδαίμων ἀνὴρ ἐσόμενος·

χίας καθεστηκότας ἤπερ ἐκείνους καὶ βουλομένους ἂν ἀγένητα μᾶλλον εἶναι ἢ γενέσθαι. ἀλλ' ὅμως τούτων τε καὶ ἑτέρων C πολλῶν ὁμοιοτρόπων τούτοις οὕτω σφόδρα καταδήλων ὄντων, σπάνιον εὑρεῖν ὅστις ἂν ἢ διδομένων ἀπόσχοιτο, ἢ μέλλων δι' εὐχῆς τεύξεσθαι, παύσαιτο ἂν εὐχόμενος. οἱ δὲ πολλοὶ οὔτε ἂν τυραννίδος διδομένης ἀπόσχοιντο ἄν, οὔτε στρατηγίας, οὐδ' ἑτέρων πολλῶν, ἃ παρόντα βλάπτει μᾶλλον ἢ ὠφελεῖ, ἀλλὰ κἂν εὔξαιντο ἂν γενέσθαι, εἴ τῳ μὴ παρόντα τυγχάνει. ὀλίγον δὲ ἐπισχόντες, ἐνίοτε παλινῳδοῦσιν, ἀνευχόμενοι ἅττ' ἂν τὸ πρῶτον εὔξωνται. ἐγὼ μὲν οὖν ἀπορῶ μὴ ὡς ἀληθῶς μάτην θεοὺς ἄνθρωποι αἰτιῶνται, ἐξ ἐκείνων φάμενοι κακά σφισιν εἶναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ σφῇ- D σιν εἴτε ἀτασθαλίαισιν, εἴτε ἀφροσύναις χρὴ εἰπεῖν,

ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσι.

ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ γ' ἄν, ὦ Ἀλκιβιάδη, φρόνιμός τις εἶναι ἐκεῖνος ὁ ποιητής, ὃς δοκεῖ μοι φίλοις ἀνοήτοις τισὶ χρησάμενος, ὁρῶν αὐτοὺς καὶ πράττοντας καὶ εὐχομένους ἅπερ οὐ βέλτιον ἦν, ἐκείνοις δὲ ἐδόκει, κοινῇ ὑπὲρ ἁπάντων αὐτῶν εὐχὴν ποιήσασθαι. λέγει δέ πως ὡδί,

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲν ἐσθλὰ (φησὶ) καὶ εὐχομένοις καὶ ἀνεύκτοις

Ἄμμι δίδου, τὰ δὲ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπαλέξειν κελεύει. E

ἐμοὶ μὲν οὖν καλῶς δοκεῖ καὶ ἀσφαλῶς λέγειν ὁ ποιητής· σὺ δ' εἴ τι ἐν νῷ ἔχεις πρὸς ταῦτα, μὴ σιώπα. Α. Χαλεπόν, ὦ Σώκρατες, ἐστὶν ἀντιλέγειν πρὸς τὰ καλῶς εἰρημένα· ἐκεῖνο δ' οὖν ἐννοῶ, ὅσων κακῶν αἰτία ἡ ἄγνοια τοῖς ἀνθρώποις, ὁπότε, ὡς ἔοικε, λελήθαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ ταύτην καὶ πράττοντες, καὶ τό γε ἔσχατον, εὐχόμενοι ἡμῖν αὐτοῖς τὰ κάκιστα. ὅπερ οὖν οὐδεὶς οἰηθείη, ἀλλὰ τοῦτό γε πᾶς ἂν οἴοιτο ἱκανὸς εἶναι, αὐτὸς αὑτῷ τὰ βέλτιστα εὔξασθαι, ἀλλ' οὐ τὰ κάκιστα. τοῦτο μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς κατάρᾳ τινὶ ἀλλ' οὐκ εὐχῇ ὅμοιον ἂν εἴη. Σ. Ἀλλ' F ἴσως, ὦ βέλτιστε, φαίη ἄν τις ἀνὴρ ὃς ἐμοῦ τε καὶ σοῦ σοφώτερος ἂν τυγχάνοι, οὐκ ὀρθῶς ἡμᾶς λέγειν, οὕτως εἰκῇ ψέγοντας ἄγνοιαν· εἴ γε μὴ προσθείημεν τίνων ἐστὶν ἡ ἄγνοια, καὶ ἔστιν οἷς, καὶ ἔχουσί πως, ἀγαθόν, ὥσπερ ἐκείνοις κακόν.

verò probos filios nacti aduerſo quodam caſu illis orbantur, nihilominus, quàm ſuperiores illi miſeri ſunt, vt prorſus præoptarent nunquam ſe filios genuiſſe. Et quamuis hæc atque alia multa huiuſmodi manifeſta ſint, rarò tamen inueniretur, qui vel a datis abſtineret: vel ſi orando impetraturus eſſet, votum omitteret. Permulti etiam, neque à quæſita tyrannide, neque à parta prætura, neque ab aliis innumeris, quæ cùm poſſidentur, lædunt potius, quàm proſint, diſcederent, quin potius orarent ſibi illa concedi, ſiquando non adſint. Interdum breue poſt tempus præterita vota damnant, ad contraria recurrentes. Quamobrem vereor equidem, ne homines temerè deos incuſent, quaſi mala ab iis inferantur: ij verò ſeu proteruitate quadam, ſiue inſipientia ſibiipſis dolores morte acriores pariunt.

Quare prudens mihi videtur poeta ille qui amicis inſipientibus vſus, dum eos videret & agentes & orantes, quæ illis minimè conducebant, cùm tamen eis vtilia viderentur, pro omnibus ſic ait: Iupiter rex, optima quidem nobis & vouentibus, & non vouentibus tribue. Mala autem poſcentibus quoque abeſſe iube. Rectè igitur & cautè loqui poeta mihi videtur: tu verò ſiquid habes in animo, quod aduerſus hæc proferas, ne ſileto. A L C. Difficile eſt, ô Socrates, in iis quæ bene dicta ſunt, contradicere. Illud autem cogito, quantorum malorum cauſa ſit hominibus ignorantia: quandoquidem propter hanc nos latet, cùm malè quid agimus, & quod deterrimum eſt, ob eam peſſima nobis quandoque precamur, quodquidem nemo putaret. Sed illud quilibet opinaretur, poſſe videlicet ſe ſibiipſi non peſſima, ſed optima petere: hoc enim reuera execrationis cuiuſdam non voti ſimile eſſet. S O C R A T E S. At fortè, ô optime, diceres quiſpiam te ſimul ac me ſapientior, haud ſatis rectè nos loqui, dum ſic temerè ignorantiam vituperamus, niſi hæc adiiciamus, quænam & quorum ignorantia ſit. Quibuſdam nanque certo modo affectis bonum fortè eſt ignorantia, quemadmodum aliis malum.

... iudices quod eſt peſſimum, nonnunquam optimum eſſe. An non tibi videtur? ALCI. Omnino quidem. SOC. Ergo ſi domum ingreſſus, vidénſque illum non tamen agnoſcas, ſed opineris alium eſſe, numipſum perimeres? AL. Non per Iouem, vt mihi videor. SOC. Non enim quem ſors offerret, ſed quem ſtatueras, nónne? AL. Profectò. SOCR. Num & ſi frequenter facinus aggrediare, ſemper autem ignorares Periclem eſſe, vnquam in eum irrueres? AL. Nunquam. SOC. Oreſtem verò putas vnquam manus illaturum fuiſſe matri, ſi eam non cognouiſſet? ALC. Non arbitror. SOC. Neque enim ille quæcunque occurreret mulier, nec quamcunque matrem ſuam duntaxat necare decreuerat. AL. Sunt hæc vera. SOC. Itaque hominibus ſic affectis & in iiſdem opinionibus inuolutis, ignorare talia præſtat. AL. Videtur. SOC. Vides iam quòd ignorantia quædam hominibus certo quodam modo diſpoſitis bonū quoddam eſt, non autem, vt tibi videbatur, malum? AL. Apparet. SOC. Præterea ſi volueris quod deinceps in medium afferetur mirabile dictu, diſcutere, fortè probabile tibi videbitur. AL. Quid iſtud, ô Socrates? SOC. Videtur ſanè cæterarum omnium ſcientiarum poſſeſſio, niſi quis ſcientiam optimi nactus fuerit, raro quidem prodeſſe, obeſſe plerunque illi qui ſit huiuſmodi ſcientiis præditus. Sic autem conſidera, Nonne neceſſarium tibi videtur, cū aliquid facturi, vel dicturi ſumus, oportere nos prius quidem, vel putare cognoſcere, vel verè cognoſere quod promptius agere & loqui debemus? ALCIB. Mihi planè videtur. SOC. An non rhetores ſtatim cùm vel ſciunt conſulere, vel ſaltem ſcire ſe putant, conſulunt nobis paſſim. ij quidem de bello & pace, illi verò de mœnibus conſtruendis, vel de portubus præparandis muniédiſque, &, vt ſummatim dicam, quicquid ipſa ciuitas agit aduerſus aliam ciuitatem, vel ſecum ipſa, rhetorum conſilio perficit?

σοὶ ὅπερ οὐδὲν κωλύει δή που περί γε ἀγνοοῦντι τὸ βέλτιστον, παρεστάναι ποτὲ δόξαν ὥστε οἰηθῆναι καὶ τὸ κάκιστον ποτὲ βέλτιστον εἶναι. ἢ οὐκ ἂν δοκεῖ σοι; ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Εἰ οὖν περιελθὼν εἴσω, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐκεῖνον, ἀγνοήσαις τε καὶ οἰηθείης ἂν ἄλλον εἶναί τινα, ἆρ' ἔτι ἂν αὐτὸν τολμήσαις ἀποκτεῖναι; ΑΛ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐκ ἄν μοι δοκῶ. ΣΩΚ. Οὐ γὰρ δή που τὸν ἐντυχόντα, ἀλλ' αὐτὸν ἐκεῖνον ὃν ἠβούλου. ἦ
D γάρ; ΑΛ. Ναί. Σ. Οὐκοῦν καὶ εἰ πολλάκις ἐγχειρεῖς, αἰεὶ δὲ ἀγνοοῖς τὸν Περικλέα, ὁπότε μέλλοις τοῦτο πράττειν, οὔποτε ἂν ἐπιθεῖο αὐτῷ. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚ. Τί δέ; τὸν Ὀρέστην δοκεῖς ἄν ποτε τῇ μητρὶ ἐπιθέσθαι, εἴ γε ὡσαύτως ἠγνόησεν; ΑΛ. Οὐκ οἶμαι ἔγωγε. Σ. Οὐ γὰρ δή που οὐδ' ἐκεῖνος τὴν προστυχοῦσαν γυναῖκα, οὐδὲ τὴν ὁτουοῦν μητέρα διενοεῖτο ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ τὴν αὑτοῦ αὐτοῦ. Α. Ἔστι ταῦτα. Σ. Ἀγνοεῖν ἄρα τά γε τοιαῦτα βέλτιον τοῖς οὕτω διακειμένοις καὶ τοιαύτας δόξας ἔχουσι. Α. Φαίνεται. Σ. Ὁρᾷς οὖν ὅτι ἡ ἔστιν ὧν γε ἄγνοια, καὶ ἔστιν οἷς, καὶ ἔχουσί πως, ἀγαθόν, ἀλλ' οὐ κακόν, ὥσπερ ἄρτι
E σοι ἐδόκει; ΑΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν εἰ βούλει τὸ μετὰ τοῦτο ἐπισκοπεῖν, ἄτοπον ὄν, ἴσως ἄν σοι δόξειεν εἶναι. Α. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὅτι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, κινδυνεύει τό γε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κτῆμα, ἐάν τις ἄνευ τοῦ βελτίστου κεκτημένος ᾖ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν δὲ τὰ πλείω τὸν ἔχοντα αὐτά· σκόπει δὲ ὧδε· ἆρ' οὐκ ἀναγκαῖον σοὶ δοκεῖ εἶναι, ὅταν τι μέλλωμεν ἤτοι πράττειν ἢ λέγειν, οἰηθῆναι δεῖν πρῶτον ἡμᾶς εἰδέναι, ἢ τῷ ὄντι εἰδέναι τοῦτο ὃ ἂν προχείρως μέλλωμεν ἢ λέγειν ἢ πράττειν; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩΚ. Οὐκοῦν οἱ ῥήτορες αὐτίκα, ἤτοι εἰδότες συμβου-
F λεύειν, ἢ οἰηθέντες εἰδέναι, συμβουλεύουσιν ἡμῖν ἑκάστοτε· οἱ μὲν, περὶ πολέμου τε καὶ εἰρήνης, οἱ δὲ, περὶ τειχῶν οἰκοδομίας, ἢ καὶ λιμένων κατασκευῆς. ἑνὶ δὲ λόγῳ, ὅσα δή ποτε ἡ πόλις πράττει πρὸς ἄλλην πόλιν, ἢ αὐτὴ καθ' αὑτήν, ἀπὸ τῆς τῶν ῥητόρων συμβουλῆς πάντα γίγνεται;

ἄλλό τι τῶν τοιούτων ὅσα τέχνῃ οἴδαμεν, τί καλεῖς ὃς ἂν εἰδῇ τὸ κατὰ ταύτην τὴν τέχνην βέλτιον γιγνόμενον; ἆρ' οὐ τὸν κατὰ τὴν ἱππικήν, ἱππικόν; ΑΛΚ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τὸν δέ γε (οἶμαι) κατὰ τὴν πυκτικήν, πυκτικόν· τὸν δὲ κατ' αὐλητικήν, αὐλητικόν; καὶ κατ' ἄλλα δή που ἀνάλογον τούτοις, ἢ ἄλλως πως; ΑΛΚ. Οὔκ· ἀλλ' οὕτω. ΣΩΚ. Δοκεῖ οὖν σοι ἀναγκαῖον εἶναι τὸν περὶ τούτων τι ἐπιστήμονα ὄντα, ἄρα καὶ ἄνδρα φρόνιμον εἶναι; ἢ πολλοῦ φήσομεν ἐνδεῖν; ΑΛΚ. Πολλοῦ μέντοι, νὴ Δία. ΣΩ. Ποίαν οὖν οἴει πολιτείαν εἶναι τοξοτῶν τε ἀγαθῶν καὶ αὐλητῶν, ἔτι δὲ καὶ ἀθλητῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν; ἀναμεμιγμένων δ' ἐν τούτοις οἷς ἄρτι εἰρήκαμεν, τῶν τε αὐτὸ τὸ πολεμεῖν εἰδότων καὶ αὐτὸ τὸ ἀποκτιννύναι; πρὸς δέ, καὶ ἀνδρῶν πολιτικῶν, πολιτικὸν φύσημα φυσώντων; ἁπάντων δὲ τούτων ὄντων ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης, καὶ τοῦ εἰδότος ὁπότε βέλτιον ἐπὶ ἑκάστῳ τούτων χρῆσθαι, καὶ πρὸς τίνα; ΑΛΚ. Φαύλην ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Φαίης γε ἄν, οἶμαι, ὁπόταν ὁρῴης ἕνα ἕκαστον αὐτῶν φιλοτιμούμενόν τε, καὶ νέμοντα τὸ πλεῖστον τῆς πολιτείας τούτῳ μέρος,

Ἵν' αὐτὸς αὑτοῦ τυγχάνει κράτιστος ὤν·

(λέγω δὲ τὸ κατ' αὐτὴν τὴν τέχνην βέλτιστον γιγνόμενον) τοῦ δὲ τῇ πόλει τε καὶ αὐτὸν αὑτῷ βελτίστου ὄντος τὰ πολλὰ διημαρτηκότα, ἅτε, οἶμαι, ἄνευ νοῦ δόξῃ πεπιστευκότα. οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, ἆρ' οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιμεν, φάντες πολλῆς ταραχῆς τε καὶ ἀνομίας μεστὴν εἶναι τὴν τοιαύτην πολιτείαν; ΑΛ. Ὀρθῶς μέντοι, νὴ Δία. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀναγκαῖον ἐδόκει ἡμῖν εἶναι, οἴεσθαι δεῖν πρόχειρον ἡμᾶς εἰδέναι, ἢ τῷ ὄντι εἰδέναι τοῦτο ὃ ἂν προχείρως μέλλωμεν ἢ πράττειν ἢ λέγειν. ΑΛ. Ἐδόκει. Σ. Οὐκοῦν, κἂν μὲν πράττῃ ἅ τις οἶδεν, ἢ δοκεῖ εἰδέναι, παρέπηται δὲ τὸ ὠφελίμως καὶ λυσιτελούντως ἡμᾶς ἕξειν καὶ τῇ πόλει καὶ αὐτὸν αὑτῷ; ΑΛΚ. Πῶς γὰρ οὔ. ΣΩ. Ἐὰν δέ γ', οἶμαι, τἀναντία τούτων, οὔτε τῇ πόλει, οὔτ' αὐτὸν αὑτῷ; ΑΛΚΙΒ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚ. Τί δέ; νῦν ἔτι ὡσαύτως σοὶ δοκεῖ, ἢ ἄλλως πως; ΑΛΚ. Οὔκ· ἀλλ' οὕτω. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔφησθα καλεῖν σὺ μὲν πολλούς, ἄφρονας, τοὺς δ' ὀλίγους, φρονίμους. ΑΛ. Ἔγωγε.

dam certamen exercere, aut aliud aliquid eorum quæcunque per artem nouimus, quo nomine appellas eum qui intelligit quid in arte melius fiat? an non ſecundùm equeſtrem artem equitem, ſecundùm pugillariam pugilem, tibicinariam tibicinem, atque in aliis eodem modo? an ſecus? AL. Sic certè. SOC. Num tibi videtur, qui horum aliquid intelligit, vir prudens appellandus? an longè adhuc abeſſe? AL. Longè per Iouem. SOC. Qualem igitur ciuitatem eam putabis, quæ ex peritis ſagittariis, & tibicinibus, athletiſque, ac cæteris artificibus conſtet, ſint inſuper his quos diximus admiſti militarem callentes artem, & qui ad interimendum prompti, nécnon inflati ob ciuilium rerum adminiſtrationes: deſit autem optimi ſcientia, & qui norit quando, & ad quem vnoquoque illorum vti præſtat? ALCIB. Ignobilem, ô Socrates. SOCRAT. Maximè hoc (vt arbitror) diceres, ſi quando cerneres vnumquenq; illorum ambitioſum, & plurimas ſibi reipubl. partes in hoc occupantem, vt continuò ipſus ſe ſuperet, & plurimum valeat, plurimum inquam in illa quidem dominandi arte, in eo verò quòd ſibi & reipublicæ optimum eſt, crebrò hallucinantem, quippe qui opinioni ſine mente crediderit. Cúmque hæc ita ſe haberet, nónne rectè diceremus hanc Rempublicam tumultus quamplurimi iniquitatíſque pleniſſimam? AL. Rectè per Iouem. SOCRAT. An non neceſſarium nobis viſum fuit, primum quidem putare nos cognoſcere, vel reuera cognoſcere hoc quod promptè facturi dicturiue ſumus? ALC. Viſum eſt. SOCRAT. Nónne ſiquis agit quidem quod nouit, aut noſſe exiſtimat, addit autem ſcientiam optimi, ſequitur vt vtiliter agat, & ſibi, & reipublicæ. ALC. Quidni? SOCRAT. Contrà verò nec reipublicæ nec ſibi? ALC. Ita eſt. SOCR. Quid autem? nunc tibi ita videtur, an aliter? ALCI. Non aliter. SOCRATES. Dixiſti vocare te plures imprudentes, prudentes pauciores? ALC. Equidem.

SOC. Dixi-

.... mihi certè nihil videtur propoſito noſtro congruere. SOC. Imò quadrat penitus, verùm per ænigmata, & hic & cęteri fermè omnes poetæ loquuntur. Eſt enim ipſa natura vniuerſa poeſis ænigmatũ plena, nec quiuis eam dignoſcit. Ad hanc illius naturam accedit, quòd ſi quando inſit in homine inuido, nolente ſua ſenſa cæteris hominibus reuelare, mirum eſt, quàm difficile cognitu ſit, quod poeta ſenſerit. Neque enim Homerum diuiniſſimum ſapientiſſimúmque poetam ignoraſſe putes, quòd ſcire malè impoſſibile ſit: ipſe enim eſt qui inquit, Margitem multa quidem ſcire, malè autem ſcire omnia, ſed ęnigmate ſenſum occultat, vt arbitror, malè pro malum ponens, ſcit autem pro ſcire: vnde compoſitio quædam extra carminis menſuram conficitur: quòd verò ſentit, hoc eſt, Multa quidem ſciuit, ſed malum ſibi fuit hæc omnia ſcire. Patet igitur quòd ſi erat illi malum multa ſcire, ipſe quoque malus erat, ſi qua fides ſupradictis ſermonibus adhibenda eſt. AL. Mihi certè videtur, ô Socrates. Quibus enim verbis crederem vnquam, niſi iis credam? SOC. Et rectè quidem tibi videtur: ſed age per Iouem, videſne quanta qualiſque ſit in hoc ambiguitas? in hac ipſe verſatus eſſe videris: ſurſum enim deorſúmque iactatus nuſquam ſanè conſiſtis, ſed quod olim aſſeuerabas, nunc damnas. Si fortè Deus quem oraturus accedis, oculis ſeſe tuis obiiciens, antequam voueas, ita roget, an tibi aliquid ex iis quæ in principio dicta ſunt, habere ſatis ſit, vel tibi licentiam præſtet, quod libeat poſtulandi, quidnam tibi oportunum fore putares? vel acceptare, quæ Deus offerret, vel poſcere?

ἀν ὅτι δίκαιος πολλῷ χρόνῳ ... ; ἀλλ' οἶμαι, ἄνευ κυβερνήτου διατελῶν ἐν πελάγει, χρόνον οὐ μακρὸν βίου θέων. ὥστε ξυμβαίνειν μοι δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα τὸ τοῦ ποιητοῦ, ὃ λέγει κατηγορῶν πού τινος, ὡς ἄρα πολλὰ μὲν ἠπίστατο ἔργα, κακῶς δ' (φησὶν) ἠπίστατο πάντα. A. Καὶ τί δή ποτε ξυμβαίνει τὸ τοῦ ποιητοῦ, ὦ Σώκρατες; ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν δοκεῖ πρὸς λόγον εἰρηκέναι. ΣΩ. Καὶ μάλα γε πρὸς λόγον· ἀλλ' αἰνίττεται, ὦ βέλτιστε, καὶ οὗτος, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ποιηταὶ σχεδόν τι πάντες. ἔστι τε φύσει ποιητικὴ ἡ σύμπασα αἰνιγματώδης, καὶ οὐ τοῦ προστυχόντος ἀνδρὸς γνωρίσαι· ἔτι δὲ πρὸς τῷ φύσει τοιαύτη εἶναι, ὅταν λάβηται ἀνδρὸς φθονεροῦ τε καὶ μὴ βουλομένου ἡμῖν ἐνδείκνυσθαι, ἀλλ' ἀποκρύπτεσθαι ὅτι μάλιστα τὴν αὑτοῦ σοφίαν, ὑπερφυῶς δὴ τὸ χρῆμα ὡς δύσγνωστον φαίνεται, ὅτι ποτὲ νοοῦσιν ἕκαστος αὐτῶν. οὐ γὰρ δή που Ὅμηρόν γε, τὸν σοφώτατόν τε καὶ θειότατον ποιητὴν, ἀγνοεῖν δοκεῖς ὅτι οὐχ οἷόν τε ἦν ἐπίστασθαι κακῶς. ἐκεῖνος γάρ ἐστιν ὁ λέγων τὸν Μαργίτην πολλὰ μὲν ἐπίστασθαι, κακῶς δὲ (φησὶ) πάντα ἐπίστατο. ἀλλ' αἰνίττεται, οἶμαι, παράγων τὸ κακῶς μὲν, ἀντὶ τοῦ κακοῦ, τὸ δὲ ἠπίστατο, ἀντὶ τοῦ ἐπίστασθαι. γίγνεται οὖν συντεθὲν ἔξω μὲν τοῦ μέτρου, ἔστι δ' ὅ γε βούλεται, ὡς πολλὰ μὲν ἠπίστατο ἔργα, κακὸν δὲ ἦν αὐτῷ ἐπίστασθαι ταῦτα πάντα. δῆλον οὖν ὅτι εἴπερ ἦν αὐτῷ κακὸν τὸ πολλὰ εἰδέναι, φαῦλός τις ὢν ἐτύγχανεν, εἴπερ γε πιστεύειν δεῖ τοῖς προειρημένοις λόγοις. A. Ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες· ἢ χαλεπῶς γ' ἂν ἄλλοις ποτὲ πιστεύσαιμι λόγοις, εἴπερ μηδὲ τούτοις. ΣΩ. Καὶ ὀρθῶς γέ σοι δοκεῖ. ἀλλὰ φέρε πρὸς Διός· ὁρᾷς γὰρ δήπου τὴν ἀπορίαν ὅση τε καὶ οἵα, ταύτης δέ μοι δοκεῖς καὶ σὺ κεκοινωνηκέναι· μεταβαλλόμενος γέ τοι ἄνω καὶ κάτω οὐδ' ὁτιοῦν παύῃ, ἀλλ' ὅτι ἂν μάλιστα σοὶ δόξῃ, τοῦτο καὶ ἐκδεδυκέναι αὖ, καὶ οὐκέτι ὡσαύτως δοκεῖ. εἰ οὖν σοι καὶ νῦν ἐμφανὴς γενόμενος ὁ θεὸς, πρὸς ὃν τυγχάνεις πορευόμενος, ἐρωτήσειε, πρὶν ὁτιοῦν εὔξασθαί σε, εἰ ἐξαρκέσει σοι ἐκείνων τι γενέσθαι, ὧνπερ καὶ ἐν ἀρχῇ ἐλέγετο, εἴτε καὶ αὐτῷ σοι ἐπιτρέψειεν εὔξασθαι· τί ποτ' ἂν οἴει ἢ τὴν παρ' ἐκείνου διδομένων λαμβάνων, ἢ αὐτὸς εὐξάμενος γενέσθαι, τοῦ καιροῦ τυχεῖν;

...ήσασθαι, ὅ ποτε ἤκουσα πρεσβυτέρων τινῶν· ὡς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις διαφορᾶς γενομένης, C συνέβαινεν ἀεὶ τῇ πόλει ἡμῶν ὥστε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὁπότε μάχη γένοιτο, δυστυχεῖν, καὶ μηδέποτε δύνασθαι κρατῆσαι. τοὺς οὖν Ἀθηναίους ἀγανακτοῦντας τῷ πράγματι, καὶ ἀπορουμένους τίνι χρὴ μηχανῇ τῶν παρόντων κακῶν ἀποτροπὴν εὑρεῖν, βουλευομένους αὐτοῖς δοκεῖν κράτιστον εἶναι, πέμψαντας πρὸς Ἄμμωνα, ἐκεῖνον ἐπερωτᾶν· ἔτι δὲ πρὸς τούτοις τάδε, καὶ ἀνθ' ὅτου ποτὲ Λακεδαιμονίοις οἱ θεοὶ μᾶλλον νίκην διδόασιν ἢ σφίσιν αὐτοῖς· οἳ πλείστας (φασὶ) μὲν θυσίας καὶ καλλίστας τῶν Ἑλλήνων ἄγομεν, D ἀναθήμασί τε κεκοσμήκαμεν τὰ ἱερὰ αὐτῶν, ὡς οὐδένες ἄλλοι· πομπάς τε πολυτελεστάτας καὶ σεμνοτάτας ἐδωρούμεθα τοῖς θεοῖς ἀν' ἕκαστον ἔτος, καὶ ἐτελοῦμεν χρήματα ὅσα οὐδ' οἱ ἄλλοι ξύμπαντες Ἕλληνες. Λακεδαιμονίοις δὲ (φασὶ) οὐδέποτ' ἐμέλησεν οὐδὲν τούτων· ἀλλ' οὕτως ὀλιγώρως διάκεινται πρὸς τοὺς θεούς, ὥστε καὶ ἀνάπηρα θύουσιν ἑκάστοτε, καὶ τἆλλα πάντα οὐκ ὀλίγῳ ἐνδεεστέρως τιμῶσιν ἤπερ ἡμεῖς, οὐδὲν ἐλάττω χρήματα κεκτημένοι τῆς ἡμετέρας πόλεως. ἐπειδὴ δὲ εἰρηκέναι ταῦτά τε, καὶ ἐπερωτῆσαι E τί χρὴ πράττοντας αὐτοὺς τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν εὑρεῖν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀποκρίνασθαι τὸν προφήτην (τὸν γὰρ θεὸν οὐκ ἐᾶν δηλονότι) καλέσαντα δὲ αὐτόν, Ἀθηναίοις, φάναι, τάδε λέγει Ἄμμων· φησὶν ἂν βούλεσθαι αὐτῷ τὴν Λακεδαιμονίων εὐφημίαν εἶναι μᾶλλον, ἢ τὰ σύμπαντα τῶν Ἑλλήνων ἱερά. τοσαῦτα εἰπεῖν, οὐκέτι πλείω. τὴν γοῦν εὐφημίαν οὐκ ἄλλην τινά μοι δοκεῖ λέγειν ὁ θεός, ἢ τὴν εὐχὴν αὐτῶν. ἔστι γὰρ τῷ ὄντι πολὺ διαφέρουσα τῶν ἄλλων. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι Ἕλληνες, οἱ μὲν χρυσόκερως βοῦς παραστησάμενοι, ἕτεροι δ' ἀναθήμασι δωρούμενοι τοὺς θεούς, εὔχονται ἅττ' ἂν τύχῃ ταῦτα, ἐάν τε ἀγαθά, ἐάν τε κακά· βλασφημούντων οὖν αὐτῶν ἀκούοντες οἱ θεοί, οὐκ ἀποδέχονται τὰς πολυτελεῖς ταύτας πομπάς τε καὶ θυσίας. ἀλλὰ δοκεῖ μοι πολλῆς φυλακῆς δεῖσθαι καὶ σκέψεως, ὅ,τι ποτὲ ῥητέον ἐστὶ καὶ μή.

infortunati eſſent, nec victores vnquam redirent. Qua re indignatos Athenienſes, cùm non haberent qua arte tantam calamitatem vitarent, decreuiſſe Ammonem conſulere, quam ob cauſam dij Lacedæmoniis potius, quàm Athenienſibus victoriam largirentur, cùm ipſi tamen ſacrificia tum plura, tum decentiora, quàm reliqui Græcorum offerrent, ſimul acris donisque templa ſic ornantes, vt nulli alij, pompáſque quotannis ſumptuoſiſſimas, & venuſtiſſimas celebrarent, & omni ſumptu, qui ad rem diuinam ſpectat, cunctis Græcis magnificentiores extiterent, cum Lacedæmoniis nulla eſſet iſtorum cura, adeo circa diuinum cultum parcis, vt animalia mutilata paſſim mactarent, & in aliis omnibus ceremoniis longè admodum parcioribus, quàm Athenienſes, cùm tamen opum magnitudine à nobis non ſuperentur. Poſteaquam hæc dixiſſet nuncius, interrogans quo pacto à præſenti calamitate liberari poſſent, non multa ad hæc reſpondiſſe prophetam: Deum enim non permittere: acceſſito verò Athenienſium legato in hunc modum fuiſſe locutum. Hæc dicit Ammo, placere magis Lacedæmoniorum ſibi acclamationem, quàm reliquorum Græcorum ſacra omnia: nec plura iis reſpondiſſe. Acclamationem verò nullam prorſus, aliam Deus mihi dixiſſe videtur, quàm illorum preces: etenim reuera permultum illæ à cæteris differunt. Reliqui nanque Græci partim auratis cornibus boues ſacrificantes, partim donariis egregiis templa ornantes, quæcunque occurrunt, ſeu bona, ſiue mala, à Diis petunt. Dij verò cùm illos imprecantes audiunt, ditiſſimas illorum pompas, & ſacrificia non acceptant. Quamobrem diligenter conſiderandum mihi videtur, quid dicendum ſit, quidue non dicendum.

m vero o Socrates, haud ſecus, quàm tibi ac Deo videtur: neque enim fas eſſet à Deo me diſſentire. SOC. Recordaris dixiſſe te in plurima dubitatione diſcriminéque verſari, ne teipſum falleres, cùm mala quandoque pro bonis optares? A. Memini. SOC. An vides non ſatis tutum tibi eſſe ad orandum pergere, nequando te Deus audiens imprecantem iſta tua ſacrificia renuat, aliud verò quiddam fortuitum reportes? Mihi ergo videtur operæpretium eſſe quietem agere: nam oratione Lacedæmoniorum propter magnanimitatem, id enim nomen honeſtiſſimum eſt omnium, quibus inſipientia ſignificatur, non exiſtimo vti te velle. Quare neceſſe eſt expectare, donec diſcatur quemadmodum ad Deum, atque ad homines habere ſe deceat. A. Quando erit, ô Socrates, & quis præceptor? Iucundiſſimè enim hunc hominem, quiſquis erit, agnoſcam. SOC. Hic eſt cui tu curæ es. Verùm mihi videtur, quemadmodum Diomedi Mineruam inquit Homerus ab oculis nebulam abſtuliſſe, vt diſcerneret Deum ab homine, ſic & ab animo tuo prius oportere caliginem, qua nunc offunditur, auferre: deinde illa propius admouere, per quæ ſeu bonum quid ſit, ſiue malum, dignoſcas: nunc enim impos eſſe videris. A. Auferat ſeu nebulam ille velit, ſiue quodcunque aliud. Etenim paratus ſum nihil penitus pretermittere, quod ille præceperit, quiſquis deniq; ſit, modò ipſe ſim melior euaſurus. S. Atqui ille mirum in modum tibi prouidet. A. In illud itaq; tēpus hoc ſacrificiū differre optimum fore cēſeo. SOC. Et rectè quidem: tutius enim eſt, quàm tanto periculo ſe ſubiicere. A. Sic eſt, ô Socrates. Interea tamen quoniam mihi boni conſuluiſſe videris, hanc tibi coronam imponam.

τοὺς τιμᾶσθαι. φρόνιμοι δὲ καὶ δίκαιοι οὐκ ἄλλοι τινές εἰσιν ἢ τῶν εἰδότων ἃ δεῖ πράττειν καὶ λέγειν καὶ πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους. βουλοίμην δ' ἂν καὶ σοῦ πυθέσθαι ὅ, τι ποτὲ ἐν νῷ ἔχεις πρὸς ταῦτα. Α. Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄλλῃ πῃ δοκεῖ ἢ ᾗπερ σοί τε καὶ τῷ θεῷ. οὐδὲ γὰρ ἂν εἰκὸς εἴη ἀντίψηφον ἐμὲ τῷ θεῷ γενέσθαι. Σ. Οὐκοῦν μέμνησαι ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ φάσκων εἶναι, ὅπως μὴ λάθῃς σεαυτὸν εὐχόμενος κακὰ, δοκῶν δὲ ἀγαθά; Α. Ἔγωγε. ΣΩΚΡ. D Ὁρᾷς οὖν ὡς οὐκ ἀσφαλές σοι ἐστὶν ἐλθεῖν πρὸς τὸν θεὸν εὐξομένῳ, ἵνα μὴ δή, ἂν οὕτω τύχῃ, βλασφημοῦντός σου ἀκούσας, οὐθὲν ἀποδέξηται τῆς θυσίας ταύτης, τυχὸν δὲ καὶ ἕτερόν τι προσαπολαύσῃς. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ κράτιστον εἶναι ἡσυχίαν ἔχειν. τῇ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων εὐχῇ, διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν (τοῦτο γὰρ κάλλιστον τῶν ἐν ἀφροσύνῃ γε ὀνομάτων.) οὐκ ἂν οἶμαί σε ἐθέλειν χρῆσθαι. ἀναγκαῖον οὖν ἐστι περιμένειν ἕως ἄν τις μάθῃ ὡς δεῖ πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους διακεῖσθαι. Α. Πότε οὖν παρέσται ὁ χρόνος οὗτος, ὦ Σώκρατες, καὶ τίς ὁ παιδεύσων; ἥδιστα γὰρ ἄν μοι δοκῶ ἰδεῖν E τοῦτον τὸν ἄνθρωπον τίς ἐστιν. ΣΩΚΡ. Οὗτός ἐστιν ᾧ μέλει περὶ σοῦ. ἀλλὰ δοκεῖ μοι, ὥσπερ τῷ Διομήδει φησὶ τὴν Ἀθηνᾶν Ὅμηρος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀφελεῖν τὴν ἀχλὺν,

Ὄφρ' εὖ γιγνώσκοι ἠμὲν θεὸν ἠδὲ καὶ ἄνδρα,

οὕτω καὶ σοῦ δεῖν ἀπὸ τῆς ψυχῆς πρῶτον ἀφελόντα τὴν ἀχλὺν, ἣ νῦν παροῦσα τυγχάνει, τὸ τηνικαῦτ' ἤδη προσφέρειν δι' ὧν μέλλεις γνώσεσθαι ἠμὲν κακὸν ἠδὲ καὶ ἐσθλόν. νῦν μὲν γὰρ οὐκ ἄν μοι δοκῇς δυνηθῆναι. Α. Ἀφαιρείτω, εἴτε βούλεται, τὴν ἀχλὺν, εἴτε ἄλλο τι. ὡς ἐγὼ παρεσκεύασμαι, μηδὲν F ἂν φεύγειν τῶν ὑπ' ἐκείνου προσταττομένων, ὅστις ποτ' ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, εἴ γε μέλλοιμι βελτίων γενέσθαι. ΣΩΚ. Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνος θαυμαστὴν ὅσην περὶ σὲ προθυμίαν ἔχει. ΑΛΚ. Εἰς τότε τοίνυν καὶ τὴν θυσίαν ἀναβάλλεσθαι κράτιστον εἶναί μοι δοκεῖ. ΣΩ. Καὶ ὀρθῶς γε σοὶ δοκεῖ. ἀσφαλέστερον γάρ ἐστιν ἢ παρακινδυνεύειν τοσοῦτον κίνδυνον. Α. Ἀλλὰ πῶς, ὦ Σώκρατες; καὶ μὴν τουτονὶ τὸν στέφανον, ἐπειδή μοι δοκεῖς καλῶς συμβεβουλευκέναι, σοὶ περιθήσω

cipuè, ſcilicet adoleſcentes, & nobiles, atque pulchros. Adoleſcentes quidem propterea, quod cita morbis adhibenda eſt medicina. Principijs obſta, ſerò medicina paratur, Cùm mala per longas inualuere moras. Nobiles quoque, tum vt oſtendat veram in virtute nobilitatem eſſe ponendam, tum quia nobiles plerunque cæteris exemplo ſunt, & quotidie ad rempublicam admittuntur, grauiſſimo, ſi mali ſint, humani generis detrimento. Formoſos denique: nam hi potiſſimum flagitioſorum conſuetudine deprauantur: quo fit, vt magis egeant medicina. Præterea formoſi ſtudere debent, vt quemadmodum natura corpori breuē tradidit pulchritudinem, ſic ipſi viciſſim Deo naturæ autori ſempiternam animi reſtituant pulchritudinem. Neque verò permittendum eſt, vt cùm exteriora noſtra multis ſua pulchritudine placeant, interiora interim ſua deformitate diſpliceant. Etſi omnia in hoc dialogo mirificam habeant allegoriam amatoriam maximè, non aliter quàm cantica Salomonis, mutaui tamen nonnihil, nonnihil etiam prætermiſi. Quæ enim conſonabant caſtigatiſſimis auribus Atticorum, rudioribus forte auribus minimè conſonarent. Ideóque Ariſtarchus quidam Homericus, imò verò Platonicus, quæ minus conſonant, diceret non Platonis eſſe, ſed Chroni. Tria verò in ipſo exordio notanda ſunt in primis, quæ amorem ab hac forma corporis ad incorpoream transferūt pulchritudinem. Primum, quod inquit Socrates ſe inter pulchrum hunc, & pulchrum illum, nihil diſcernere, ſed pulchros ſibi cunctos æque placere: quaſi dicat, non in vnius corporis forma ſiſtendum eſſe pedem, ſed ad ipſam communem ſpeciei totius pulchritudinem aſcendendum. Quæ cùm vna ſit in multis, ideam pulchritudinis vnam refert ſuper multa. Quemadmodum igitur ab indiuiduo ad ſpeciem, & à ſpecie ad ideam cogitando transcendimus, ita & ab amore formæ huius, ad amorem communis formæ primò, deinde ad formæ idealis amorem pergere admonemur. His addidit Socrates corporis pulchritudinem non propter ſe amandam, ſed tanquam diuinæ pulchritudinis imaginem nobis exiſtimandam. Iubet poſtremò nudare animum, corporiſque forma poſthabita, decorem animi, tum naturalem inſpicere, tum ſtudio comparandum diligentius adhibere. Et interea corripit Chærephontem qui neſcio quid de nudando quaſi in palæſtra corpore dixerat. Neque iniuria exhortationem ad temperantiam à pulchritudine corporis exorditur. Hæc enim temperantia quædam eſt linearum, atque colorum. Sed ab hac proximè tranſit ad corporis ſanitatem, quæ etiam eſt temperantia quædam, humorum ſcilicet atque membrorum. Tertiò ab hac ad animi ipſius ornatum quin & in affectu temperantia eſt, ipſa motionum ſcilicet moderatio: & in cognitione quædam ſimiliter eſt temperantia, in quadam intelligentiæ cum rebus quæ intelliguntur concinna congruitate conſiſtens, vt non immerito Pythagoras temperantiam virtutem omnium eſſe dixerit ſaluberrimam, tam publicè quàm priuatim humanæ ſocietatis conſeruatricem: præſertim cùm & iuſtitia temperantia quædam ſit, id eſt conueniens in commutando diſtribuendóque moderatio. Profectò quamuis temperantia propriè circa cohibendas vehementes libidines voluptatéſque verſetur, tamen ſimilitudine quadam transfertur & ad cupiditates omnes amputandas, & ad actum quemlibet moderandum, vt etiam officium fortitudinis in audacia timoriſque moderatione verſetur, ſimiliter iuſtitia in præmiorū pœnarúmque modo, liberalitatis quoque in erogādi modo, denique totius vitæ ſalus, vt nequid nimis. Hinc Pythagoricum illud. Menſura omnium optima. Sed memento illos in Phædone negari temperatos eſſe, qui corporeæ voluptatis gratia à voluptatibus abſtinent. Iubet enim actiones mortales ad purgandam mentem referri, conſequendæ ſapientiæ diuinæque ſimilitudinis gratia. Tanta verò eſt excellentia temperātiæ, vt & eam omnes in operibus ſuis obſeruent artifices elegantes, & ipſius virtute non ſolùm corpus ſub luna quodlibet, verumetiam cœlum ipſum vniuerſūmque ſeruetur. Quod in Gorgia ſapientum teſtimonio confirmatur. Huic illud ſimile, Diſponit deus cuncta ſuauiter. Item in numero, pondere, menſura cuncta diſponit. ſed iam ad dialogum reuertamur. Socrates dum ex ſententia magorum vetat curari corpus antequam curetur animus, manifeſtè eos improbat, qui minima curantes, maxima negligunt, veluti qui equis & canibus ægrotantibus remedia quæritant, in ſui verò corporis & animi morbis medicos minimè conſulunt. Minima quæque ſupellectilia ritè componunt, ipſi interim & animo & corpore incompoſiti. Intemperato animo citharam temperant. Quotidie aliena curiosè tractant, propria deſerunt. Omnia verò præter animum ipſum nobis ſunt aliena. Ideo corporis medicinam ſolium appellauit, rem leuem, fragilem, & omnino mutabilem, ac penitus contemnendam. Significat etiam multa nobis incommoda tum corporis, tum fortunæ ob intemperantiam frequenter accidere, & atque contrà conpluri-

... temperare, vt cum primum in ſeipſum fuerit reſtitutus, poſſit elementa mundi mira quadam virtute mouere, atque habere in corpora quaeuis imperium: quo fit, vt multo magis poſſit in proprium. Quod quidem & ab initio Adam poterat experiri, & quidam putant Enoch & Eliam, & nonnulli ſuſpicantur Euangeliſtam adhuc ratione quadam ſimili viuere. Sed de his omnibus in Theologia noſtra latiſſime diſputamus. Denique, vt ſummatim dicam, mira in hoc virtutis tēperantiæ declarantur, quòd animū infeliciter in deteriora prolapſum feliciter ſibyipſi reſtituit. Declaratur & mira poteſtas animi, à quo omnis tam bona quàm mala in corpus defluant, & quo volente corpus ſeruari valeat incorruptum. Quod quidē Moſaicis myſteriis ferè vndique conſonat. Poſt hæc ſæpius quid ſit temperantia quæritur, quod quidem neque Charmides neque Critias vnquam abſoluit. Ille enim non temperantiam propriè, ſed quæ comitantur eam, adducit in medium: hic autem quæ ad prudentiam magis pertinent: & id quidem ſemper ineptè, videlicet vt declaretur non eſſe cuiuſlibet de virtute tam præclara diſſerere. Interea nota priſcos ſacerdotes conſueuiſſe in ſacris tertiam libationis pateram Ioui ſeruatori præcipuè conſecrare, vt declararent principia, media, fines omniū, vt in Legibus Plato refert, ſub Iouis prouidentia diſponi atque ſeruari. Sed ad Critiæ ineptias redeamus, dicentis eſſe ſcientiam quandam quæ tam ſe quàm ſcientias omnes ſciat: res verò ipſas quarum ſunt ſciētiæ, neſciat. Quod quidem ideo eſt abſurdum, quia veritas ipſa ratióque ſcientiæ in ipſo eorum quæ ſciuntur quaſi quodam contactu congruentiáque conſiſtit. Præterea neque perfectè ſciri poteſt ſcientia, niſi qua ſcientia ſit diſcernatur: Id verò niſi rei cuius ſit habeatur, haberi non poteſt. Item confitetur Critias poſſe aliquem quæ nullo modo cognoſcit, interim cognoſcere ſe non noſſe. Id autem Socrates idcirco non recipit. quoniam quæ nullo modo ſciuntur, nō poſſunt interim quodammodo ſciri. Quiſquis enim animaduertit ſe aliquid ignorare, eoipſo agnoſcit & ſe carere. Si ita iudicat, ergo iam notionem ipſius quandam in ſeipſo deſcripſit, per quam iudicet & ſe carere, & quo præcipuè careat. Quo fit, vt quicunque rem aliquam ſe ignorare cognoſcit. interea rem ipſam non prorſus ignoret, imò generali quadam adumbratione deſcribat, generali inquam propterea, quòd in ſpeciali rerum diſtinctione ſcientia perfecta conſiſtit, quam omnibus diſputationibus ſuis Plato perquirit. Vbi verò Socratem inducit agnoſcentem ſe nihil ſcire, iudicat eum, etſi non ſpeciales, generales tamen rerum deſcriptiones habere, alioquin ignorantiam ſuam non poſſet agnoſcere: ideóque dum ſciebat nihil, ſciebat quodammoda cuncta. Quoniam verò Critias ſermonem de temperantia traduxerat ad prudentiam, & id quidem licentia quadam Platonica. Socrates prudentiam aſſerit, id eſt, boni malique ſcientiam, autoritatem ſummam ad beatitudinem obtinere, tum quia & bonum finem, & bona ad ipſum media ipſa demonſtrat, tum quia omnes tam res quàm artes quatenus ab ipſa reguntur, nobis conducunt ad bonum, contrà verò nequaquam. Poſtremò docet Socrates nihil difficilius vel definiri vel comparari quàm temperantiam. Difficultas verò definitionis inde procedit, quòd vix à cæteris virtutibus quarum ipſa conſonantia quædam eſt, diſcerni poteſt. Adde quod tanto difficilius intelligitur, verbiſque exprimitur, quanto difficilius intrinſecus poſſidetur. Profectò cùm ex ipſo corporis commercio maximè ad voluptatē intemperantiámque procliues ſimus, in eáque ab infantia nutriamur, difficilimè temperantiam adipiſcimur. Præterea primi ſenſus affectus videntur nonnulli interdum vel ad fortitudinem per iram audaciámque conferre, vel ad prudentiam per timorem, vel ad patientiam per dolorem, vel ad iuſtitiam liberalitatémque per amorem. Temperantiæ verò ſemper impetus omnis opponitur. cum enim in ſumma quadam tranquillitate ſolū collocari poſſit, à quouis affectu vndique impeditur. Auget quoque difficultatem, quòd ſicut in corpore conſonantem omnino humorum membrorúmque temperiem, ſic in animo harmonicam ſuorum omnium temperātiam reperire omnium eſt difficilimum. Quamobrem non iniuria Socrates tam in epilogo quam in exordio, ad temperantiam cæleſti harmoniæ perſimilem conſequendam opus eſſe ait cæleſti virtute atque diuina, tum animo, tum rationibus & verbis infuſa. Vbique verò admonet contendendum eſſe potius, vt ſub legitimis inſti-

ῥᾶθεν ἠσπάζοντο ἄλλος ἄλλοθεν· Χαιρεφῶν δέ, ἅτε καὶ μανικὸς ὤν, ἀναπηδήσας ἐκ μέσων, ἔθει πρός με, καί μου λαβόμενος τῆς χειρός, ὦ Σώκρατες, ἦ δ' ὅς, πῶς ἐσώθης ἐκ τῆς μάχης; ὀλίγον δὲ πρὶν ἡμᾶς ἀπιέναι, μάχη ἐγεγόνει ἐν τῇ Ποτιδαίᾳ, ἣν ἄρτι ἦσαν οἱ τῇδε πεπυσμένοι. Καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἀποκρινόμενος, οὑτωσί, ἔφην, ὡς σὺ ὁρᾷς. Καὶ C μὴν ἤγγελταί γε δεῦρο, ἔφη, ἥ τε μάχη πάνυ ἰσχυρὰ γεγονέναι, καὶ ἐν αὐτῇ πολλοὺς τῶν γνωρίμων τεθνάναι. Καὶ ἐπιεικῶς, ἦν δ' ἐγώ, ἀληθῆ ἀπήγγελται. Παρεγένου μέν (ἦ δ' ὅς) τῇ μάχῃ. Παρεγενόμην. Δεῦρο δή (ἔφη) καθεζόμενος ἡμῖν διήγησαι. οὐ γάρ τοι πω πάντα σαφῶς πεπύσμεθα. Καὶ ἅμα με καθίζει ἄγων παρὰ Κριτίαν τὸν Καλλαίσχρου. παρακαθεζόμενος οὖν ἠσπαζόμην τόν τε Κριτίαν καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ διηγούμην αὐτοῖς τὰ ἀπὸ στρατοπέδου, ὅ, τι μέ τις ἀνέροιτο. ἠρώτων δὲ ἄλλος ἄλλο. Ἐπειδὴ δὲ τῶν τοιούτων ἄδην εἴχομεν, αὖθις ἐγὼ αὐτοὺς ἀνηρώτων D τὰ τῇδε, περὶ φιλοσοφίας, ὅπως ἔχοι τὰ νῦν· περί τε τῶν νέων, εἴ τινες ἐν αὐτοῖς διαφέροντες ἢ σοφίᾳ, ἢ κάλλει, ἢ ἀμφοτέροις ἐγγεγονότες εἶεν. καὶ ὁ Κριτίας ἀποβλέψας πρὸς τὴν θύραν, ἰδών τινας νεανίσκους εἰσιόντας καὶ λοιδορουμένους ἀλλήλοις, καὶ ἄλλον ὄχλον ὄπισθεν ἑπόμενον, περὶ μὲν τῶν καλῶν, ὦ Σώκρατες (ἔφη) αὐτίκα μοι δοκεῖς εἴσεσθαι. οὗτοι γὰρ τυγχάνουσιν οἱ εἰσιόντες, πρόδρομοί τε καὶ ἐρασταὶ ὄντες τοῦ δοκοῦντος καλλίστου εἶναι τά γε δὴ νῦν. φαίνεται δέ μοι καὶ αὐτὸς ἐγγὺς ἤδη που εἶναι προσιών. Ἔστι δέ (ἦν δ' ἐγώ) τίς E τε, καὶ τοῦ; Οἶσθά που σύ γε, ἔφη (ἀλλ' οὔπω ἐν ἡλικίᾳ ἦν πρίν σε ἀπιέναι) Χαρμίδην τὸν τοῦ Γλαύκωνος τοῦ ἡμετέρου θείου υἱόν, ἐμὸν δὲ ἀνεψιόν. Οἶδα μέντοι, νὴ Δία, ἦν δ' ἐγώ. οὐ γάρ τοι φαῦλος οὐδὲ τότε ἦν, ἔτι παῖς ὤν· νῦν δ' οἶμαί που εὖ μάλα ἂν ἤδη μειράκιον εἴη. Αὐτίκα (ἔφη) εἴσῃ καὶ ἡλίκος καὶ οἷος γέγονε. καὶ ἅμα ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος, ὁ Χαρμίδης εἰσέρχεται. Ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε, οὐδὲν σταθμητόν. ἀτεχνῶς γὰρ λευκὴ στάθμη εἰμὶ πρὸς τοὺς καλούς. σχεδὸν γάρ τοι μοι πάντες οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται· ἀτὰρ οὖν δὴ καὶ τότε ἐκεῖνος ἐμοὶ θαυμαστὸς ἐφάνη τό τε μέγεθος καὶ τὸ κάλλος·

ſunt aliunde alius occurrentes. Chærepho præcipuè, velut inſanus eſſet, è medio ſtatim proſiliens accurrit, ac manu me præhendens, ô Socrates, inquit, quo pacto prælio ſuperſtes euaſiſti? Nam paulò antè quàm abiremus, apud Potidæam pugna commiſſa eſt, quam hi nuper iſtic audierant. At illi ego reſpondens, Ita, inquam, vt vides. Nunciatum eſt, inquit, pugnam acerrimam fuiſſe, atque in ea plurimos nobis notos homines occubuiſſe. Vera, inquam, vobis nunciata fuerunt. An tu, inquit, prælio interfuiſti? Interfui. Sede hic, nobiſque enarra, nondum enim ſatis omnia intelleximus. His dictis, ſedere me prope Critiam Callæſchri filium iuſſit. Sedens itaque Critiæ & aliis congratulatus ſum primò, deinde quæ in belli expeditione contigerant, quod quiſque requirebat (alius enim aliud requirebat magis) recenſui. Vbi verò hiſce de rebus abundè locuti eſſemus, rurſus ego illos interrogaui quænam eſſet his temporibus philoſophiæ conditio, & qui adoleſcentes, vel ſapientia, vel indole, vel vtriſque clari. Tunc Critias ad fores reſpiciens, videnſque adoleſcentes quoſdam ingredientes & inuicem altercantes, & poſt eos turbam aliam, quod de honeſtis, inquit, ô Socrates, percontabaris, videre mox cogniturus. Nam qui nunc ingrediuntur, præcurſores ſunt amatoréſq; cuiuſdã qui omniũ huius temporis honeſtiſſimus & ſpecioſiſſimus iudicatur. ac videtur & ipſe iamiam ingreſſurus. Quiſnam ille? & cuius filius, inquam? Noſti, inquit, fortaſſis & tu, Sed cùm hinc abiiſti, nondum adoleuerat. Charmidem noueras filium Glauconis patrui noſtri, patruelem meum? Noui equidem, neque puer tunc contemnendus erat. Nunc verò adultum eſſe illum iam arbitror. Statim intelliges, ait, quantus & qualis euaſerit. Dum hæc ille dicit, Charmides ingreditur. Ad me quidem, ô amice, quod attinet, nihil perpendo. Profectò enim perinde ſum erga honeſta indole claros, vt alba amuſſis in albo lapide. Fermè enim omnes ætatis eius homines mihi pulchri videntur. Præcipuè verò tunc ille & corporis proceritate & egregia indole mirandus apparebat.

monſtras, huc accerſens? Neque enim dedecet etiam ſi eſſet minor natu, cum eo diſſerere, te patruele eius ſimul & tutore præſente. Probè, inquit. Vocandus eſt iam. Atque his dictis ad eũ qui ponè ſequebatur conuerſus, Voca, inquit, Charmidem ſed heus, dices illi, me velle medico ſe cuidam committere ob valetudinem qua de côqueſtus eſt nuper. Ad me verò Critias, nuper, inquit. Charmides cùm mane ſurgeret, caput dolere querebatur. Quid prohibet igitur ſimulare remedium aliquod contra capitis grauedinem te habere? Nihil prohibet, inquã, modò veniat. At veniet. Quod & factum eſt: venit enim, riſúmque ingentem omnibus concitauit: vnuſquiſque enim noſtrum vnà ſedentium, locum cedere Charmidi volens quo ſederet, proximum dedita opera impulit. Quo factum eſt vt eorum qui vtrinque ſedebant nouiſſimi, alterum ſurgere cogeremus, alterum humi proſtratum deiiceremus. Ille verò accedens me inter Critiámque conſedit. Tum ego, ô amice, iam hærebam: ac me ea confidentia deſeruit, quam paulò ante habebam, fore vt cum eo facillime diſputarem. At poſteaquam Critias dixit, me eum eſſe, cui medicamentum notum eſſet, aſpexit me oculis tanquam prodigium quoddam, & quaſi interrogaturus ad nos acceſſit, omneſque qui in paleſtra erant continuò ad nos confluxerunt, ac circuli inſtar circundederunt. Tum verò ô generoſe, vbi aſpexi quæ ſub pallio latebant, totus exarſi, neque amplius eram apud me. Critiámque in amoribus ſapientiſſimum iudicaui, qui de formoſo puero loquens, ſed ſimilitudinem alterius rei ſubiiciens, monuit me, etiam atque etiam viderem, ne hinnulus in leonis conſpectum veniens fruſtrum carnium auferrem: mihi quippe captus certè eſca illa fuiſſe videbar. cùm autem ipſe percontatus eſſet verum capitis medelam ſcirem, vix tandem me ſcire reſpondi. Quænam iſta? inquit. Folium quoddam, inquam. At inſuper addenda eſt incantatio quædam, quam ſiquis adhibeat, folióque vtatur, ſanitas reſtituitur.

ἀλλὰ τί οὐκ ἐπέδειξάς μοι τὸν νεανίαν, καλέσας δεῦρο; οὐδὲ γὰρ ἄν που, εἰ ἐτύγχανε νεώτερος ὤν, αἰσχρὸν ἂν ἦν αὐτῷ διαλέγεσθαι ἡμῖν, ἐναντίον γε σοῦ, ἐπιτρόπου τε ἅμα καὶ ἀνεψιοῦ ὄντος. Ἀλλὰ καλῶς (ἔφη) λέγεις καὶ καλοῦμεν αὐτόν. καὶ ἅμα πρὸς τὸν ἀκόλουθον, παῖ (ἔφη) κάλει Χαρμίδην· εἰπὼν ὅτι βούλομαι αὐτὸν ἰατρῷ συστῆσαι περὶ τῆς ἀσθενείας, ἧς πρῴην πρός με ἔλεγεν ὅτι ἀσθενεῖ. Πρὸς οὖν ἐμὲ ὁ Κριτίας, Ἔναγχός τοι ἔφη βαρύνεσθαί τι τὴν
D κεφαλὴν, ἕωθεν ἀνιστάμενος. ἀλλὰ τί σε κωλύει προσποιήσασθαι πρὸς αὐτὸν ἐπίστασθαί τι κεφαλῆς φάρμακον; Οὐδὲν, ἦν δ' ἐγὼ μόνον ἐλθέτω. Ἀλλ' ἥξει, ἔφη. ὃ οὖν καὶ ἐγένετο. ἧκε γὰρ, καὶ ἐποίησε γέλωτα πολύν. ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῶν καθημένων συγχωρῶν τὸν πλησίον ὤθει σπουδῇ, ἵνα παρ' αὐτῷ καθέζοιτο, ἕως τῶν ἐπ' ἐσχάτῳ καθημένων τὸν μὲν ἀνεστήσαμεν, τὸν δὲ πλάγιον κατεβάλομεν. ὁ δ' ἐλθὼν, μεταξὺ ἐμοῦ τε καὶ τοῦ Κριτίου ἐκαθέζετο. ἐνταῦθα μέντοι, ὦ φίλε, ἐγὼ ἤδη ἠπόρουν, καί μου ἡ πρόσθεν θρασύτης ἐξεκέκοπτο, ἣν εἶχον ἐγὼ, ὡς πάνυ ῥᾳδίως αὐτῷ διαλεξόμενος. ἐπειδὴ δὲ φράσαντος
E τοῦ Κριτίου ὅτι ἐγὼ εἴην ὁ τὸ φάρμακον ἐπιστάμενος, ἐνέβλεψέ τέ μοι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀμήχανόν τι οἷον, καὶ ἀνήγετο ὡς ἐρωτήσων· καὶ οἱ ἐν τῇ παλαίστρᾳ ἅπαντες περιέρρεον ἡμᾶς κύκλῳ κομιδῇ, τότε δὴ, ὦ γεννάδα, εἶδόν τε τὰ ἐντὸς τοῦ ἱματίου, καὶ ἐφλεγόμην, καὶ οὐκ ἔτ' ἐν ἐμαυτοῦ ἦν· καὶ ἐνόμισα σοφώτατον εἶναι τὸν Κριτίαν τὰ ἐρωτικὰ, ὃς εἶπεν ἐπὶ τοῦ καλοῦ λέγων παιδὸς, ἄλλῳ ὑποτιθέμενος, εὐλαβεῖσθαι μὴ κατέναντι λέοντος νεβρὸν ἐλθόντα μοῖραν αἱρεῖσθαι κρεῶν. αὐτὸς γάρ μοι ἐδόκουν ὑπὸ τοῦ τοιούτου θρέμματος ἑαλωκέναι. ὅμως δὲ αὐτοῦ ἐρωτήσαντος εἰ ἐπι-
F σταίμην τὸ τῆς κεφαλῆς φάρμακον, μόγις πως ἀπεκρινάμην ὅτι ἐπισταίμην. Τί οὖν (ἦ δ' ὅς) ἐστί; Καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι αὐτὸ μὲν εἴη φύλλον τι, ἐπῳδὴ δέ τις ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ εἴη, ἣν εἰ μέν τις ἐπᾴδοι ἅμα καὶ χρῷτο αὐτῷ, παντάπασιν ὑγιᾶ ποιοῖ τὸ φάρμακον,

σε θεραπεύειν τι καὶ ἰᾶσθαι. ᾔσθησαι ὅτι ταῦτα οὕτω λέγουσι τε καὶ ἔχει; Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκοῦν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι, καὶ ἀποδέχῃ τὸν λόγον; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Κἀγὼ ἀκούσας αὐτοῦ ἐπαινέσαντος, ἀνεθάρρησά τε, καί μοι κατὰ σμικρὸν πάλιν ἡ θρασύτης ξυνηγείρετο, καὶ ἀνεζωπυρούμην, καὶ εἶπον, Τοιοῦτον τοίνυν ἐστὶν, ὦ Χαρμίδη, καὶ τὸ ταύτης τῆς ἐπῳδῆς. ἔμαθον δ' αὐτὴν ἐγὼ ἐκεῖ ἐπὶ στρατιᾶς παρά τινος τῶν Θρᾳκῶν τῶν Ζαμόλξιδος ἰατρῶν, οἳ λέγονται καὶ ἀπαθανατίζειν. ἔλεγε δὲ ὁ Θρᾷξ οὗτος ὅτι ταῦτα μὲν ἰατροὶ οἱ Ἕλληνες, ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, καλῶς λέγοιεν· ἀλλὰ Ζάμολξις (ἔφη) λέγει ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, θεὸς ὢν, ὅτι ὥσπερ ὀφθαλμοὺς ἄνευ κεφαλῆς οὐ δεῖ ἐπιχειρεῖν ἰᾶσθαι, οὐδὲ κεφαλὴν ἄνευ σώματος, οὕτως οὐδὲ σῶμα ἄνευ ψυχῆς· ἀλλὰ τοῦτο καὶ αἴτιον εἴη τοῦ διαφεύγειν τοὺς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἰατροὺς τὰ πολλὰ νοσήματα, ὅτι τὸ ὅλον ἀγνοοῖεν, οὗ δέοι τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, οὗ μὴ καλῶς ἔχοντος, ἀδύνατον εἴη τὸ μέρος εὖ ἔχειν. πάντα γὰρ ἔφη ἐκ τῆς ψυχῆς ὡρμῆσθαι καὶ τὰ κακὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ τῷ σώματι, καὶ παντὶ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκεῖθεν ἐπιρρεῖν, ὥσπερ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὰ ὄμματα. δεῖν οὖν ἐκεῖνο καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα θεραπεύειν, εἰ μέλλει καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ τοῦ ὅλου σώματος καλῶς ἔχειν. θεραπεύεσθαι δὲ τὴν ψυχὴν ἔφη, ὦ μακάριε, ἐπῳδαῖς τισι. τὰς δ' ἐπῳδὰς ταύτας, τοὺς λόγους εἶναι τοὺς καλούς. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων λόγων ἐν ταῖς ψυχαῖς σωφροσύνην ἐγγίγνεσθαι, ἧς ἐγγενομένης καὶ παρούσης, ῥᾴδιον ἤδη εἶναι τὴν ὑγίειαν καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι πορίζειν. διδάσκων οὖν με τό, τε φάρμακον καὶ τὰς ἐπῳδὰς, ὅπως, ἔφη, τῷ φαρμάκῳ τούτῳ μηδείς σε πείσει τὴν αὑτοῦ κεφαλὴν θεραπεύειν, ὃς ἂν μὴ τὴν ψυχὴν πρῶτον παράσχῃ τῇ ἐπῳδῇ ὑπὸ σοῦ θεραπευθῆναι. καὶ γὰρ νῦν (ἔφη) τοῦτ' ἔστι τὸ ἁμάρτημα περὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι χωρὶς ἑκατέρου, σωφροσύνης τε καὶ ὑγιείας, ἰατροί τινες ἐπιχειροῦσιν εἶναι. καί μοι πάνυ σφόδρα ἐνετέλλετο, μήτε πλούσιον οὕτω μηδένα εἶναι, μήτε γενναῖον, μήτε καλὸν, ὃς ἐμὲ πείσει ἄλλως ποιεῖν. ἐγὼ οὖν ὀμώμοκα γὰρ αὐτῷ, καί μοι ἀνάγκη πείθεσθαι· πείσομαι οὖν. καὶ σοὶ ἐὰν μὲν βούλῃ, κατὰ τὰς τοῦ ξένου ἐντολὰς, τὴν ψυχὴν πρῶτον παρασχεῖν ἐπᾷσαι ταῖς τοῦ Θρᾳκὸς ἐπῳδαῖς, προσοίσω τὸ φάρμακον τῇ κεφαλῇ·

inquit. Enimvero comprobari ſibi hæc audi-
C tem, recepi fiduciam, ac mihi paulatim rurſus animus excitatus eſt recreatúſque ſum. Talis eſt, inquam, ô Charmides, incantationis quoque huius potentia. Quam didici ibidem in exercitu à quodam medicorum Thracum Zamolxidis ſectatorum, qui & immortalitatem afferre dicuntur. Adiecit præterea Thracius ille medicus, etiam Græcorum medicos quæ ſuprà narrata ſunt prædicare. Cæterùm Zamolxis ait, rex noſter ac Deus tradit: quemadmodum oculos ſine capite curare non decet, neque ſine reliquo corpore caput: ita neque ſine anima corpus. Eáque cauſa eſt, cur
D medicos Græcos morbi corporum multi lateant, quia totum ipſum ignorant, quod in primis curare oportet: quò male affecto impoſſibile eſt partem aliquam bene valere. Omnia nanque vel bona, vel mala ab anima in corpus, & hominem totum manant, indéque ſimiliter vt ex capite in oculos effluunt. Illam igitur primùm, & maximè curari iubet, ſi modò caput & vniuerſum corpus bene valere debeat. Animæ verò, ô beate medelas eſſe docet incantationes quaſdam. Eas præclaris rationibus contineri, quibus animæ temperantia tribuatur: qua inſerta atque præſente, facile eſſe ſanitatem capiti totíque corpori tradere. Ille
E igitur cùm medelam incantationéſque doceret, iuſſit vt nullis precibus motus alicui contra capitis dolorem remedium adhiberem, niſi prius animam incantationibus ipſis purgandam commiſiſſet. Hunc ſanè noſtrorum temporum errorem dicebat eſſe, quod plerique abſque temperantiæ ſanitatíſque ſtudio, medici eſſe contendunt. Me itaque mirum in modũ præmonuit mandauitque cauerẽ ne quis vnquã diues ſeu nobilis, ſiue pulcher, mihi vt aliter faciã, perſadeat. Illi hoc ego iureiurando interpoſito me obſtrinxi: quamobrem neceſſe eſt, paream & parebo quòd ſi voles ſecundùm hoſpitis præcepta,
F animam tuam prius incantationibus omnibus Thracis illius ſubiicere, capiti admouebo.

... in te est inferior alia quacunque. Quare probabile eſt te tali ſtirpe creatum primas partes in omnibus obtinere. Quantum igitur ad eam ſpeciem quæ cernitur oculis, attinet, ô dulcis Glauconis fili, videris mihi nihil à ſuperioribus tuis degeneraſſe, quod ſi ad temperantiam, & ad alia, vt Critias hic teſtatur, natura es inſtitutus, beatum te ô chare Charmides, mater peperit. Ergo ſic ſe res habet. Si ineſt tibi, vt ait Critias, temperantia, & ſufficienter es temperans, neque Zamolxidis, neque Abaridis D Hyperborei incantationibus indiges, ſed iam tibi medela eſt capitis admouenda. Sin autem deeſt temperantia tibi, incantatio medelam antecedere debet. Reſponde itaque ipſe mihi, vtrum aſſentiaris Critiæ, & aſſeras temperantiæ te ſatis habere, an deeſſe aliquid recognoſcas. Tunc ergo ipſius Charmidis genæ rubore ſuffuſæ gratiorem ſpeciem oſtenderunt. Nam pudor eam ætatem decet. Deinde admodum generoſè reſpondit: Haudquaquam facilè eſt quæ in præſentia quæſita ſunt, vel admittere, vel renuere. Si enim me temperantem eſſe negauero, primò quidem turpe videbitur E quod ipſe mihi derogem: deinde Critiæ huius aliorúmque multorum quibus temperans eſſe videor tanquam falſam ſententiam coarguam. Sin autem affirmauero, odioſa videbitur hæc de meipſo iactantia. Quapropter quorſum me vertam, neſcio. Probè loqui videris Charmides, inquam: itaque communiter inueſtigandum puto, vtrum quod quæro poſſideas, néc ne: ne vel tu aliter quàm velis loqui cogaris, vel ego temerè ỹ mederi feſtinem. Si ergo gratum tibi futurum eſt, cupio vnà tecum inueſtigare: ſin minus, dimittendum arbitror. Imò certè gratiſſimum, inquit, omnium. Quamobrem vt ipſe præſtare putas, F ita perquire.

Hunc in modum, inquam, commodior indagatio futura videtur. Conſtat profectò ſi ineſt temperantia tibi, habere te aliquid, quod de hac opineris.

τῇ ἠπείρῳ πρεσβεύων ἀφίκετο. σύμπασα δὲ αὕτη ἡ οἰκία, οὐδὲν τῆς ἑτέρας ὑποδεεστέρα. ἐκ τοιούτων γεγονότα εἰκός σε εἰς πάντα πρῶτον εἶναι. τὰ μὲν οὖν ὁρώμενα τῆς ἰδέας, ὦ φίλε παῖ Γλαύκωνος, δοκεῖς μοι οὐδένα τῶν προγόνων καταισχύνειν· εἰ δὲ δὴ καὶ πρὸς σωφροσύνην, καὶ πρὸς τἆλλα, κατὰ τὸν τοῦδε λόγον, ἱκανῶς πέφυκας, μακάριόν σε (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ φίλε Χαρμίδη, ἡ μήτηρ ἔτικτεν. ἔχει δ' οὖν οὕτως. εἰ μέν σοι ἤδη πάρεστιν ὡς λέγει Κριτίας ὅδε, σωφροσύνη, καὶ εἶ σώφρων ἱκανῶς, οὐδὲν ἔτι σοι ἔδει οὔτε τῶν Ζαμόλξιδος, οὔτε τῶν Ἀβάριδος τοῦ Ὑπερβορέου ἐπῳδῶν· ἀλλ' αὐτό σοι ἂν ἤδη δοτέον εἴη τὸ τῆς κεφαλῆς φάρμακον. εἰ δ' ἔτι τούτων ἐπιδεὴς εἶναι δοκεῖς, ἐπᾳστέον πρὸ τῆς τοῦ φαρμάκου δόσεως. αὐτὸς οὖν μοι εἰπὲ πότερον ὁμολογεῖς τῷδε, καὶ φῂς ἱκανῶς ἤδη σωφροσύνης μετέχειν, ἢ ἐνδεὴς εἶναι. Ἀνερυθριάσας οὖν ὁ Χαρμίδης, πρῶτον μὲν ἔτι καλλίων ἐφάνη (καὶ γὰρ τὸ αἰσχυντηλὸν αὐτοῦ τῇ ἡλικίᾳ ἔπρεψεν) ἔπειτα καὶ οὐκ ἀγεννῶς ἀπεκρίνατο. εἶπε γὰρ ὅτι οὐ ῥᾴδιον εἴη ἐν τῷ παρόντι οὔθ' ὁμολογεῖν, οὔτε ἐξάρνῳ εἶναι τὰ ἐρωτώμενα. ἐὰν μὲν E γὰρ (ἦ δ' ὅς) μὴ φῶ εἶναι σώφρων, ἅμα μὲν ἄτοπον αὐτὸν καθ' ἑαυτοῦ τοιαῦτα λέγειν, ἅμα δὲ καὶ Κριτίαν τόνδε ψευδῆ ἐπιδείξω, καὶ ἄλλους πολλούς, οἷς δοκῶ εἶναι σώφρων, ὡς ὁ τούτου λόγος· ἐὰν δ' αὖ φῶ, καὶ ἐμαυτὸν ἐπαινῶ, ἴσως ἐπαχθὲς φανεῖται· ὥστε οὐκ ἔχω ὅ, τι σοι ἀποκρίνωμαι. Καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι μοι εἰκότα φαίνῃ λέγειν, ὦ Χαρμίδη. καί μοι δοκεῖ (ἦν δ' ἐγὼ) κοινῇ εἴη ἂν εἶναι σκεπτέον, εἴτε κέκτησαι, εἴτε μή, ὃ πυνθάνομαι· ἵνα μήτε σὺ ἀναγκάζῃ λέγειν ἃ μὴ βούλει, μήτ' αὖ ἐγὼ ἀσκέπτως ἐπὶ τὴν ἰατρικὴν τρέπωμαι. εἰ οὖν σοι φίλον, ἐθέλω σκοπεῖν μετὰ σοῦ· εἰ δὲ μή, ἐᾶν. Ἀλλὰ πάντων μάλιστα (ἔφη) φίλον. ὥστε τούτου γε ἕνεκα ὅπῃ αὐτὸς οἴει βέλτιον σκέψασθαι, ταύτῃ σκόπει.

ΤΗΔΕ τοίνυν (ἔφην ἐγὼ) δοκεῖ μοι βελτίστη εἶναι ἡ σκέψις περὶ αὐτοῦ. δῆλον γὰρ ὅτι εἴ σοι πάρεστι σωφροσύνη, ἔχεις τι περὶ αὐτῆς δοξάζειν.

ξέως, πολὺ κάλλιον τοῦ ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως; Ναί. Τί δὲ πυκτεύειν τε καὶ παγκρατιάζειν, οὐχ ὡσαύτως; Πάνυ γε. Θεῖν δὲ καὶ ἅλλεσθαι, καὶ τὰ τοῦ σώματος ἅπαντα ἔργα, οὐ τὰ μὲν ὀξέως καὶ ταχὺ γιγνόμενα, τὰ τοῦ καλοῦ ἐστι, τὰ δὲ βραδέως, μόγις τε καὶ ἡσυχῇ, τὰ τοῦ αἰσχροῦ; Φαίνεται. Φαίνεται ἄρα ἡμῖν (ἔφην ἐγὼ) κατά γε τὸ σῶμα, οὐ τὸ ἡσύχιον, ἀλλὰ τὸ τάχιστον καὶ ὀξύτατον, κάλλιστον ὄν· ἢ γάρ; Πάνυ γε. Ἡ δέ γε σωφροσύνη καλόν τι ἦν; Ναί. Οὐ τοίνυν κατά γε τὸ σῶμα ἡ ἡσυχιότης ἂν ἀλλ᾽ ἡ ταχυτὴς σωφρονέστερον εἴη· ἐπειδὴ καλὸν ἡ σωφροσύνη. Ἔοικεν, ἔφη. Τί δέ; (ἦν δ᾽ ἐγὼ) εὐμαθία κάλλιον ἢ δυσμαθία; Εὐμαθία. Ἔστι D
δέ γ᾽ (ἔφην) ἡ μὲν εὐμαθία, ταχέως μανθάνειν· ἡ δὲ δυσμαθία, ἡσυχῇ καὶ βραδέως; Ναί. Διδάσκειν δὲ ἄλλον, οὐ ταχέως καὶ κάλλιον καὶ σφόδρα, μᾶλλον ἢ ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως; Ναί. Τί δέ; ἀναμιμνήσκεσθαι καὶ μεμνῆσθαι ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως, κάλλιον ἢ σφόδρα καὶ ταχέως; Σφόδρ᾽, ἔφη, καὶ ταχέως. Ἡ δ᾽ ἀγχίνοια, οὐχὶ ὀξύτης τίς ἐστι τῆς ψυχῆς, ἀλλ᾽ οὐχὶ ἡσυχία; Ἀληθῆ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ξυνιέναι τὰ λεγόμενα, καὶ ἐν γραμματιστοῦ καὶ κιθαριστοῦ, καὶ ἄλλοθι πανταχοῦ, οὐχ ὡς ἡσυχαίτατα ἀλλ᾽ ὡς τάχιστα ἐστὶ καὶ κάλλιστα; Ναί. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε ταῖς E
ζητήσεσι τῆς ψυχῆς καὶ τῷ βουλεύεσθαι, οὐχ ὁ ἡσυχιώτατος (ὡς ἐγὼ οἶμαι) καὶ μόλις βουλευόμενός τε καὶ ἀνευρίσκων, ἐπαίνου δοκεῖ ἄξιος εἶναι, ἀλλ᾽ ὁ ῥᾷστά τε καὶ τάχιστα τοῦτο δρῶν. Ἔστι ταῦτα, ἔφη. Οὐκοῦν πάντα (ἦν δ᾽ ἐγὼ) ὦ Χαρμίδη, ἡμῖν καὶ τὰ περὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, τὰ τοῦ τάχους τε καὶ τῆς ὀξύτητος, καλλίω φαίνεται ἢ τὰ τῆς βραδυτῆτός τε καὶ ἡσυχιότητος. Κινδυνεύει, ἔφη. Οὐκ ἄρα ἡσυχιότης τις ἡ σωφροσύνη ἂν εἴη, οὐδ᾽ ἡσύχιος ὁ σώφρων βίος, ἔκ γε τούτου τοῦ λόγου· ἐπειδὴ καλὸν αὐτὸν δεῖ εἶναι, σώφρονα ὄντα. δυοῖν γὰρ δὴ τὰ ἕτερα, ἢ οὐ- F
δαμοῦ ἡμῖν ἢ πάνυ που ὀλιγαχοῦ αἱ ἡσύχιοι πράξεις ἐν τῷ βίῳ καλλίους ἐφαίνοντο ἢ αἱ ταχεῖαί τε καὶ ἰσχυραί. εἰ δ᾽ οὖν, ὦ φίλε, ὅτι μάλιστα μηδὲν ἐλάττους αἱ ἡσύχιοι τῶν σφοδρῶν τε καὶ ταχειῶν πράξεων τυγχάνουσι καλλίους οὖσαι,

verò in pugnorum brachiorúmque ludis nónne celeritas ipſa laudatur? Vtique. Currere autem atque ſaltare, & cæteri corporis actus, nonne ſi properè & promptè fiunt, ad pulchrum ſpectant? ſi tardè, difficulter, placidè ac ſedatè ad turpe? Apparet, inquit. Patet ergo quantum ad corpus attinet, non quod tardum ac ſedatum, ſed quod celerrimum ac velox maximè, eſſe pulcherrimum. Nónne, inquam? Omnino, inquit. Temperantiam verò pulchrum quid eſſe conſtitit? Conſtitit. Non ergo circa corpus quietudo, imò celeritas ad temperantiam pertinebit, ſi modò pulchrum quid eſt temperantia. Videtur, inquit. Docilitas verò nónne pulchrior quàm hebetudo? Pulchrior certè. Eſt autem docilitas, inquam, citò perdiſcere, hebetudo verò ſerò atque lentè. Profectò, inquit. Docere alium quàm ocyſſimè nónne pulchrius quàm cunctanter ac tardè? Proculdubio. Reminiſci item, & meminiſſe ſerò atque lentè, pulchriúſne an facilè atque promptè? Promptè, inquit. Solertia verò nonne celeritas quædam animi eſt, inquam, potius quàm tarditas? Eſt, inquit. Atqui & intelligere quæ dicuntur in grammatici citharistæque ludis, & cæteris omnibus non quàm tardiſſimè, ſed quàm ocyſſimè, pulcherrimum eſt. Et hoc, inquit. Quinetiam in ipſis indagationibus, & conſultationibus animi non qui quietè, & difficulter conſilium dat, & excogitant eſt laudandus, vt arbitror, ſed qui breui potius atque facilimè. Vera hæc ſunt, inquit. Ex his colligitur, inquam, ô Charmides, tam in iis quæ ad corpus, quàm in iis quæ ad animum ſpectant, velocia promptáque tardis & quietis pulchriora videri. Sic apparet, inquit. Non igitur quietudo quædam, inquam, temperantia erit, neque vita quieta temperans, vt hac ratione conicitur, quandoquidem quod temperatum eſt, & pulchrum eſſe debet. E duobus enim alterum eſt, aut nunquam, aut rarò admodum nobis in vita quietę actiones pulchriores quàm veloces & vehementes apparuerunt, quod ſi, ô amice, non pauciores quietæ actiones quàm veloces & vehementes pulchritudine præſtare reperirentur

egeno bonum non eſſe? Credo equidem, inquit. Eſt ergo, vt apparet, inquam, pudor non bonum ac bonum. Apparet, inquam. Temperantia verò bonum duntaxat, ſiquidem bonos facit eos quibus adeſt, malos verò nequaquam. Ita mihi, vt loqueris, eſſe videtur, inquit. Ergo temperantia pudor non erit, quandoquidem temperantia bonum eſt duntaxat, pudor autem nihilo magis bonum eſt, quàm malum.

Rectè quidem mihi, inquit, dici hoc videtur, ô Socrates. Verùm attende obſecro, quale tibi videtur quod rurſus adducam. Modò enim recordatus ſum quod mihi traditum eſt à quodam dicente temperantiam eſſe, vt ſua quiſque agat, conſidera an rectè loqui videatur tibi qui hæc dicit. O ſcelerate, ex hoc Critia illud audiſti, vel alio quopiam ſapientum? Videtur ſanè, inquit Critias, ex alio, nam ex me nunquam audiuit. Quidnam refert, inquit, ô Socrates, ex quo audiuerim? Nihil, inquam, profectò, neque enim id conſiderandum eſt, quis dixerit: ſed verum verè dicatur, néc ne. Probè nunc loqueris, inquit. Rectè per Iouem, inquam. Mirabor tamen, ſi quomodo hoc ſe habeat, inuenerimus, nam eſt ænigmatis cuiuſdam perſimile. Quamobrem, inquit? Quia non arbitror ita ſenſiſſe illum vt verba ſonant, inquam, temperantiam ſcilicet eſſe, vt ſua quilibet agat. Nihilne putas grammaticum agere, quando ſcribit vel legit? Puto equidem aliquid agere, inquit. Videtúrne tibi grammaticus nomen ſuum tantùm ſcribere ac legere? vel etiam vos pueros erudire? Neque enim minus inimicorum tunc nomina quàm veſtra amicorúmque ſcribebatis. Certè non minus, inquit. An cùm ageretis hoc, inquam, curioſiores eratis quàm decet, & à temperantiæ lege diſcedebatis? Minimè, inquit. At verò non veſtra agebatis tantum, ſi ſcribere ac legere, agere aliquid eſt. Eſt vtique, inquit. Præterea mederi, ô amice, ædificare, texere, & cuiuſlibet artis opus explere, agere aliquid eſt, an nihil? Aliquid prorſus, inquit.

Ἔγωγ', ἔφη. Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικεν, αἰδὼς οὐκ ἀγαθὸν, καὶ ἀγαθόν. Φαίνεται. Σωφροσύνη δέ γε ἀγαθόν, εἴπερ ἀγαθοὺς ποιεῖ οἷς ἂν παρῇ, κακοὺς δὲ μή. Ἀλλὰ μὴν οὕτω γε δοκεῖ μοι ἔχειν ὡς σὺ λέγεις. Οὐκ ἄρα σωφροσύνη ἂν εἴη αἰδὼς, εἴπερ τὸ μὲν ἀγαθὸν τυγχάνει ὂν, αἰδὼς δὲ μηδὲν μᾶλλον ἀγαθὸν ἢ καὶ κακόν.

Ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦτο μὲν ὀρθῶς λέγεσθαι. τόδε δὲ σκέψαι τί σοι δοκεῖ εἶναι, περὶ
D σωφροσύνης. ἄρτι γὰρ ἀνεμνήσθην ὃ ἤδη του ἤκουσα λέγοντος, ὅτι σωφροσύνη ἂν εἴη τὸ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν. σκόπει οὖν τοῦτο εἰ ὀρθῶς σοι δοκεῖ λέγειν ὁ λέγων. Καὶ ἐγὼ, ὦ μιαρὲ, ἔφην, Κριτίου τοῦδε ἀκήκοας αὐτὸ, ἢ ἄλλου του τῶν σοφῶν. Ἔοικεν (ἔφη ὁ Κριτίας) ἄλλου. οὐ γὰρ δὴ ἐμοῦ γε. Ἀλλὰ τί διαφέρει (ἦ δ' ὃς ὁ Χαρμίδης) ὦ Σώκρατες, ὅτου ἤκουσα; Οὐδὲν, ἦν δ' ἐγώ. πάντως γὰρ οὐ τοῦτο σκεπτέον, ὅστις αὐτὸ εἶπεν, ἀλλὰ πότερον ἀληθὲς λέγεται, ἢ οὔ. Νῦν ὀρθῶς λέγεις, ἦ δ' ὅς. Νὴ Δία, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλ' εἰ καὶ εὑρήσομεν αὐτὸ ὅπῃ γε ἔχει,
E θαυμάζοιμ' ἄν. αἰνίγματι γάρ τινι ἔοικεν. Ὅτι δὴ τί γε; ἔφη. Ὅτι οὐ δήπου (ἦν δ' ἐγὼ) ᾗ τὰ ῥήματα ἐφθέγξατο, ταύτῃ καὶ ἐνόει, λέγων σωφροσύνην εἶναι τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν. ἢ σὺ οὐδὲν ἡγῇ πράττειν τὸν γραμματιστὴν, ὅταν γράφῃ, ἢ ἀναγιγνώσκῃ; Ἔγωγε ἡγοῦμαι μὲν οὖν, ἔφη. Δοκεῖ οὖν σοι τὸ αὑτοῦ ὄνομα μόνον γράφειν ὁ γραμματιστὴς, καὶ ἀναγιγνώσκειν, ἢ ὑμᾶς τοὺς παῖδας διδάσκειν, ἢ οὐδὲν ἧττον τὰ τῶν ἐχθρῶν ἐγράφετε ἢ τὰ ὑμέτερα καὶ τὰ τῶν φίλων ὀνόματα; Οὐδὲν ἧττον. Ἦ οὖν ἐπολυπραγμονεῖτε, καὶ οὐκ ἐσωφρονεῖτε τοῦτο δρῶντες;
F Οὐδαμῶς. Καὶ μὴν οὐ τὰ ὑμέτερά γε αὐτῶν ἐπράττετε, εἴπερ τὸ γράφειν, πράττειν τί ἐστι, καὶ τὸ ἀναγιγνώσκειν. Ἀλλὰ μὴν ἐστί. Καὶ γὰρ τὸ ἰᾶσθαι, ὦ ἑταῖρε, καὶ τὸ οἰκοδομεῖν, καὶ τὸ ὑφαίνειν, καὶ τὸ ᾑτινιοῦν τέχνῃ ὁτιοῦν τῶν τέχνης ἔργων ἀπεργάζεσθαι, πράττειν δήπου τί ἐστι. Πάνυ γε.

Κριτίας δῆλος μὲν ἦν καὶ πάλαι ἀγωνιῶν, καὶ φιλοτίμως πρός τε τὸν Χαρμίδην καὶ πρὸς τοὺς παρόντας ἔχων· μόγις δ' ἑαυτὸν ἐν τῷ πρόσθεν κατέχων, τότε οὐχ οἷός τε ἐγένετο. C δοκεῖ γάρ μοι παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς εἶναι, ὃ ἐγὼ ὑπέλαβον, τὸν Κριτίαν ἀκηκοέναι τὸν Χαρμίδην ταύτην τὴν ἀπόκρισιν περὶ τῆς σωφροσύνης. ὁ μὲν οὖν Χαρμίδης βουλόμενος μὴ αὐτὸς ὑπέχειν λόγον, ἀλλ' ἐκεῖνον, τῆς ἀποκρίσεως, ὑπεκίνει αὐτὸν ἐκεῖνον, καὶ ἐνεδείκνυτο ὡς ἐξεληλεγμένος εἴη. ὁ δ' οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλά μοι ἔδοξεν ὀργισθῆναι αὐτῷ, ὥσπερ ποιητὴς ὑποκριτῇ κακῶς διατιθέντι τὰ ἑαυτοῦ ποιήματα. ὥστ' ἐμβλέψας αὐτῷ, εἶπεν, Οὕτως οἴει, ὦ Χαρμίδη, εἰ σὺ μὴ οἶσθα ὅ,τι ποτὲ ἐνόει ὃς ἔφη σωφροσύνην D εἶναι τὸ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν, οὐδὲ δὴ ἐκεῖνον εἰδέναι; Ἀλλ' ὦ βέλτιστε (ἔφην ἐγὼ) Κριτία, τοῦτον μὲν θαῦμα οὐδὲν ἀγνοεῖν, τηλικοῦτον ὄντα· σὲ δέ που εἰκὸς εἰδέναι, καὶ ἡλικίας ἕνεκα καὶ ἐπιμελείας. εἰ οὖν ξυγχωρεῖς τοῦτ' εἶναι σωφροσύνην ὅπερ οὑτοσὶ λέγει, καὶ παραδέχῃ τὸν λόγον, ἔγωγε πολὺ ἂν ἥδιον μετὰ σοῦ σκοποίμην εἴτ' ἀληθὲς, εἴτε μὴ, τὸ λεχθέν. Ἀλλὰ πάνυ ξυγχωρῶ, ἔφη, καὶ παραδέχομαι. Καλῶς γε σὺ τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) ποιῶν. καί μοι λέγε, Ἦ καὶ ἃ νῦν δὴ ἠρώτων ἐγὼ, ξυγχωρεῖς, τοὺς δημιουργοὺς πάντας ποιεῖν τι. Ἔγωγε. Ἦ οὖν δοκοῦσί σοι τὰ ἑαυτῶν μόνον ποιεῖν, ἢ καὶ τὰ τῶν E ἄλλων; Καὶ τὰ τῶν ἄλλων. Σωφρονοῦσιν οὖν οἱ μὴ τὰ ἑαυτῶν μόνον ποιοῦντες. Τί γὰρ κωλύει; ἔφη. Οὐδὲν ἐμέ γε, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὅρα μὴ ἐκεῖνον κωλύῃ, ὃς ὑποθέμενος σωφροσύνην εἶναι τὸ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν, ἔπειτα οὐδὲν φησὶ κωλύειν, καὶ τοὺς τὰ τῶν ἄλλων πράττοντας, σωφρονεῖν. Ἐγὼ γάρ που (ἦ δ' ὅς) τοῦθ' ὡμολόγηκα, ὡς οἱ τὰ τῶν ἄλλων πράττοντες σωφρονοῦσιν, ἢ τοὺς ποιοῦντας ὡμολόγησα; Εἰπέ μοι (ἦν δ' ἐγὼ) οὐ ταυτὸν σὺ καλεῖς τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πράττειν; Οὐ μέντοι, ἔφη. οὐδέ γε τὸ ἐργάζεσθαι καὶ τὸ ποιεῖν. ἔμαθον γὰρ παρ' Ἡσιόδου, ὃς ἔφη, F ἔργον δ' οὐδὲν εἶναι ὄνειδος. οἴει οὖν αὐτὸν, εἰ τὰ τοιαῦτα ἔργα ἐκάλει καὶ ἐργάζεσθαι καὶ πράττειν, οἷα νῦν δὴ σὺ ἔλεγες, οὐδενὶ ἂν ὄνειδος φάναι εἶναι σκυτοτομοῦντι, ἢ ταριχοπωλοῦντι, ἢ ἐπ' οἰκήματος καθημένῳ;

ſpexit. Critias autem licèt ante ad diſſerendum aduerſus Charmidem alióſque cupiditate gloriæ inſtigatus, ſe hactenus continuerat, ſed vlterius ad hæc ſe continere non potuit: viſúmque eſt mihi verum eſſe quod fueram ſuſpicatus, illam ſcilicet de temperantia ſuperiorem ſententiam à Critia Charmidem accepiſſe. Quare Charmides nolens ipſe reſponſum tutari, & hunc in Critiam laborem reiicere cupiens, eum quaſi redargutum oſtendit, quod ille minimè tolerauit, imò aduerſus eum haud ſecus indignatus fuiſſe videtur, ac poeta aduerſus hiſtrionem ineptè ſua poemata recenſentem. Ideóque illum intuitus: Itáne putas, inquit, ò Charmides, ſi tu nequaquam intelligis quis eius fuerit ſenſus, qui agere ſua temperantiam eſſe aſſeruit, neque ipſum etiam intelligere? O vir optime, Critia, inquam, nihil mirum eſt hunc adoleſcentulum non intelligere. Te verò decens eſt hæc cognoſcere, & propter ætatem, & propter ſtudium. Si ergo affirmas & ipſe temperantiam eſſe quod hic dixit, ſermonémque hunc ſuſcipis libentius tecum, vtrum id verum ſit, nécne, indagabo. Affirmo equidem, inquit, & ſuſcipio. Rectè facis, inquam. Sed dic obſecro: Vtrum quæ paulò antè quærebam, admittis? artifices videlicet omnes aliquid facere. Equidem, inquit. Videntur, inquam, tibi ſua tantùm, an aliena inſuper facere? Aliena quoque, inquit. Temperanter agunt itaque qui non ſua tantùm faciunt, inquam? Quid prohibet, inquit? Quod ad me, inquam, ſpectat nihil. Sed vide ne quid apud eum prohibeat, qui cùm ſuppoſuerit temperantiam eſſe agere ſua, deinde tamen ait nihil obſtare quin & illi qui aliena agunt, temperati ſint. Conceſſi equidem, inquit, eos qui aliena agunt, temperatos eſſe ſed num & eos qui faciunt, conceſſum? Dic mihi, inquam Critia, non idem vocas agere atque facere? Non certè, inquit, neque idem operari atque facere. Nam id ab Heſiodo didici, qui ait, Opus nullum turpe eſſe. An cenſes ipſum, ſi talia quædam opera nominaſſet, operaríque & agere, qualia tu ſuprà narrabas, fuiſſe dicturum opus nullum cuiquã turpe, ſeu coria incidenti, ſeu cauponi condimenta obſoniíq; vendenti, ſiue in taberna ſedẽti?

Haud

tius agit. Tibi verò, ô bone vir, nonne id videtur, inquit? Mitte illud in præſentia, inquam: nondum quod mihi videtur, verùm quod ipſe nunc dicis conſideramus. Enimuero nunquam inquit, temperatè illum agere dicerem qui non bona, ſed mala agat. Nam actionem ipſam bonorum, temperantiam eſſe manifeſtè definio. Fortè nihil prohibet, inquam, quin vere loquaris.

Hoc tamen admiror, ſi homines temperatè agentes ignorare putas quòd temperatè agant. Nequaquam puto, inquit. An non paulò antè abs te dictum eſt, inquam, quòd nihil artifices prohibet aliena etiam facientes, temperanter viuere? dictum profectò, inquit, ſed quid tum poſtea? Nihil aliud, inquam. Verùm dic verum medicus tibi aliquis videatur, dum ſanum efficit aliquem, vtilia ſibi, & illi quem curat, efficere? Mihi quidem, inquit. Nonne agit decentia, inquam, quiſquis hæc agit? Certè, inquit. Qui verò agit decentia; inquam nonne & temperatè? Et temperatè, inquit. Nunquid medicum neceſſe eſt intelligere, quando curat vtiliter, & quando non? & vnumquemque artificem quando conducturum ſibi eſt opus ipſum quod efficit, & quando non conducturum? Fortè non inquit. Quandoque igitur, inquam ego, cùm medicus vtiliter operatus eſt vel contrà, ſeipſum non cognoſcit vt operatus eſt, ſi tamen vtiliter operatus eſt, vt ipſe fatebaris, & temperatè, an non ita dicebas? Equidem, inquit. Nonne igitur, inquam, vt apparet interdum vtiliter operatus agit quidem temperatè, & temperatus eſt, ipſe verò ignorat quòd temperatè agat, ſitque temperans? Fieri hoc, inquit, non poteſt, ô Socrates. Verùm ſiquid eſt in ſuperioribus dictum vnde hoc neceſſariò ſequatur, illud libentius retractabo: neque me pudebit fateri aliquid aliud non rectè dixiſſe, potius quàm cõſentire, vt qui ſeipſum ignorat, ſit temperatus. Fermè nanque hoc ipſum temperantiam eſſe arbitror, ſeipſum cognoſcere, illique aſſentior qui præceptum hoc templo Apollinis ipſius inſcripſit.

γα. Σοὶ (ἦν δ᾽ ἐγὼ) ὦ βέλτιστε, οὐχ οὕτω δοκεῖ; Ἔα, ἦν δ᾽ ἐγώ. μὴ γάρ πω τὸ ἐμοὶ δοκοῦν σκοπῶμεν, ἀλλ᾽ ὃ σὺ λέγεις νῦν. Ἀλλὰ μέντοι ἔγωγε (ἔφη) τὸν μὴ ἀγαθὰ ἀλλὰ κακὰ ποιοῦντα οὔ φημι σωφρονεῖν, τὸν δὲ ἀγαθὰ, ἀλλὰ μὴ κακὰ, σωφρονεῖν. τὴν γὰρ τῶν ἀγαθῶν πρᾶξιν σωφροσύνην εἶναι, σαφῶς σοι διορίζομαι. Καὶ οὐδέν γε ἴσως κωλύει σε ἀληθῆ λέγειν.

Τόδε γε μέντοι (ἦν δ᾽ ἐγὼ) θαυμάζω, εἰ σωφρονοῦντας ἀνθρώπους ἡγῇ σὺ ἀγνοεῖν ὅτι σωφρονοῦσιν. Ἀλλ᾽ οὐχ ἡγοῦμαι, ἔφη. Οὐκ ὀλίγον πρότερον (ἔφην
D ἐγὼ) ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ, ὅτι τοὺς δημιουργοὺς οὐδὲν κωλύει καὶ αὖ τὰ τῶν ἄλλων ποιοῦντας, σωφρονεῖν; Ἐλέγετο γὰρ, ἔφη. ἀλλὰ τί τοῦτο; Οὐδέν. ἀλλὰ λέγε εἰ δοκεῖ τίς σοι ἰατρὸς, ὑγιᾶ τινὰ ποιῶν, ὠφέλιμα καὶ ἑαυτῷ ποιεῖν καὶ ἐκείνῳ ὃν ἰῷτο. Ἔμοιγε. Οὐκοῦν τὰ δέοντα πράττει ὁ ταῦτα πράττων; Ναί. Ὁ τὰ δέοντα πράττων, οὐ σωφρονεῖ; Σωφρονεῖ μὲν οὖν. Ἦ οὖν καὶ γιγνώσκειν ἀνάγκη τῷ ἰατρῷ, ὅταν τε ὠφελίμως ἰᾶται καὶ ὅταν μή; καὶ ἑκάστῳ τῶν δημιουργῶν, ὅταν τε μέλλῃ ὀνήσεσθαι ἀπὸ τοῦ ἔργου, οὗ ἂν πράττῃ,
E καὶ ὅταν μή; Ἴσως οὔ. Ἐνίοτε ἄρα (ἦν δ᾽ ἐγὼ) ὠφελίμως πράξας ἢ βλαβερῶς ὁ ἰατρὸς, οὐ γιγνώσκει ἑαυτὸν ὡς ἔπραξε· καίτοι ὠφελίμως πράξας (ὡς ὁ σὸς λόγος) σωφρόνως ἔπραξεν. ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες; Ἔγωγε. Οὐκοῦν (ὡς ἔοικεν) ἐνίοτε ὠφελίμως πράξας, πράττει μὲν σωφρόνως καὶ σωφρονεῖ, ἀγνοεῖ δ᾽ ἑαυτὸν ὅτι σωφρονεῖ; Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. ἀλλ᾽ εἴ τι σὺ οἴει ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ὑπ᾽ ἐμοῦ ὡμολογημένων, εἰς τοῦτο ἀναγκαῖον εἶναι συμβαίνειν, ἐκείνων ἄν τι ἔγωγε μᾶλλον ἀναθείμην, καὶ οὐκ
F ἂν αἰσχυνθείην ὅτι μὴ οὐχὶ ὀρθῶς φάναι εἰρηκέναι μᾶλλον, ἤ ποτε συγχωρήσαιμ᾽ ἂν ἀγνοοῦντα αὐτὸν ἑαυτὸν ἄνθρωπον σωφρονεῖν. σχεδὸν γάρ τι ἔγωγε αὐτὸ τοῦτό φημι εἶναι σωφροσύνην, τὸ γιγνώσκειν ἑαυτὸν· καὶ ξυμφέρομαι τῷ ἐν Δελφοῖς ἀναθέντι τὸ τοιοῦτον γράμμα.

τῶν ὀρθότερον, ἴσως δ' ἐγώ· σαφὲς δ' οὐδέν πω ἦν ὧν
ἐλέγομεν· νῦν δὲ θέλω τούτου σοι διδόναι λόγον, εἰ μὴ ὁ- C
μολογεῖς σωφροσύνην εἶναι τὸ γιγνώσκειν αὐτὸν ἑαυτόν.
Ἀλλ' (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Κριτία, σὺ μὲν ὡς φάσκοντος ἐμοῦ
εἰδέναι περὶ ὧν ἐρωτῶ, προσφέρῃ πρός με, καὶ ἐὰν δὴ
βούλωμαι, ὁμολογήσοντός σου· τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει·
ἀλλὰ ζητῶ γὰρ μετὰ σοῦ ἀεὶ τὸ προτιθέμενον, διὰ τὸ μὴ
αὐτὸς εἰδέναι. σκεψάμενος οὖν, ἐθέλω εἰπεῖν εἴτε ὁμολο-
γῶ, εἴτε μή· ἀλλ' ἐπίσχες ἕως ἂν σκεψώμεθα. Σκόπει δή, ἦ
δ' ὅς. Καὶ γὰρ (ἦν δ' ἐγώ) σκοπῶ. εἰ γὰρ δή που γιγνώσκειν
γέ τι ἐστὶ ἡ σωφροσύνη, δῆλον ὅτι ἐπιστήμη τὶς ἂν εἴη, καὶ τι-
νός. ἢ οὔ; Ἔστιν, ὡς ἔφη, ἑαυτοῦ γε. Οὐκοῦν καὶ ἰατρική, D
(ἔφην) ἐπιστήμη ἐστὶ τοῦ ὑγιεινοῦ; Πάνυ γε. Εἰ τοίνυν με
(ἔφην) σὺ ἔροιο, ἰατρικὴ ὑγιεινοῦ ἐπιστήμη οὖσα, τί ἡμῖν
χρησίμη ἐστί, καὶ τί ἀπεργάζεται, εἴποιμ' ἂν ὅτι οὐ σμικρὰν
ὠφέλειαν. τὴν γὰρ ὑγίειαν καλὸν ἡμῖν ἔργον ἀπεργάζεσθαι,
εἰ ἀποδέχῃ τοῦτο. Ἀποδέχομαι. Καὶ εἰ τοίνυν με ἔροιο,
τὴν οἰκοδομικήν, ἐπιστήμην οὖσαν τοῦ οἰκοδομεῖν, τί φη-
μι ἔργον ἀπεργάζεσθαι, εἴποιμ' ἂν ὅτι οἰκήσεις. ὡσαύτως δὲ
καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. χρὴ οὖν καὶ σὲ ὑπὲρ τῆς σωφρο-
σύνης, ἐπειδὴ φῂς αὐτὴν ἑαυτοῦ ἐπιστήμην εἶναι, ἔχειν εἰπεῖν
ἐρωτηθέντα, ὦ Κριτία, σωφροσύνη, ἐπιστήμη οὖσα ἑαυ- E
τοῦ, τί καλὸν ἡμῖν ἔργον ἀπεργάζεται, καὶ ἄξιον τοῦ ὀνό-
ματος; ἴθι οὖν εἰπέ. Ἀλλ' ὦ Σώκρατες (ἔφη) οὐκ ὀρθῶς ζη-
τεῖς. οὐ γὰρ ὁμοία αὕτη πέφυκε ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις,
οὐδέ γε αἱ ἄλλαι ἀλλήλαις· σὺ δ' ὡς ὁμοίων οὐσῶν τὴν
ζήτησιν ποιῇ, ἐπεὶ λέγε μοι (ἔφη) τῆς λογιστικῆς τέχνης, ἢ
τῆς γεωμετρικῆς τί ἐστι τοιοῦτον ἔργον οἷον οἰκία, οἰκοδομι-
κῆς, ἢ ἱμάτιον, ὑφαντικῆς, ἢ ἄλλα τοιαῦτα ἔργα, ἃ πολλὰ
ἄν τις ἔχοι πολλῶν τεχνῶν δεῖξαι. ἔχεις οὖν μοι καὶ σὺ τού-
των τοιοῦτόν τι ἔργον δεῖξαι; ἀλλ' οὐχ ἕξεις. Καὶ ἐγὼ
εἶπον ὅτι, Ἀληθῆ λέγεις· ἀλλὰ τόδε σοι ἔχω δεῖξαι, τί- F
νος ἐστὶν ἐπιστήμη ἑκάστη τούτων τῶν ἐπιστημῶν, ὃ τυγ-
χάνει ὂν ἄλλο αὐτῆς τῆς ἐπιστήμης. οἷον, ἡ λογιστική,
ἐστί που τοῦ ἀρτίου καὶ τοῦ περιττοῦ πλήθους, ὅπως ἔχει
πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα. ἦ γάρ; Πάνυ γε, ἔφη,

ſtrari & aliquid ego mihi vero ex his quæ diximus, manifeſtum, deinceps autem rationem huius tibi reddere volo, ſi non conceſſeris temperantiam eſſe ſeipſum cognoſcere. Sic mecum agis, inquam, ô Critia, quaſi ego quæ interrogo, noſſe affirmem: offéreſque mihi te, ſi voluero, conceſſurum, hoc autem non ita. Quæro enim tecum ſemper de eo quod in medium eſt adductum idcirco quia illud ignoro. Videbo porrò, vtrum concedam, néene. Conſiſte modò quoad iſta conſiderem. Conſidera, inquit. Ecce conſidero, inquam. Si temperantia cognoſcere aliquid eſt, conſtat eam ſcientiam aliquam & alicuius eſſe. Nónne? Eſt vtique, inquit, ſui ipſius videlicet. Nonne & medicina eſt ſcientia ſani? Prorſus, inquit. Si ergo tu quæreres, medicina quum ſit ſani ſcientia, quid nobis conferat quidue efficit? reſponderem vtique prodeſſe quam maximè, ſanitatem porrò pulchrum opus nobis perficit. Accipis hoc? Accipio, inquit. Ac ſi rogares iterum, architectura cùm ſit ædificandi ſcientia, quódnam opus moliatur, domos vtique reſponderem, & eadem de cæteris artibus ratione reſponſum darem. Poſtquam igitur temperantiam ſui ipſius ſcientiam eſſe dicis, tua intereſt reſpondere, ſi quis hunc in modum requirat: O Critia, temperantia quæ ſui ipſius ſcientia eſt, quódnam pulchrum opus nobis efficit, nominéque dignum? dicas, amabo. Non rectè, inquit, interrogas Socrates. neque enim aliarum ſcientiarum hæc eſt ſimilis, neque aliarum aliæ: tu verò perinde ac ſi ſimiles eſſent, interrogas. Nam dic obſecro. Computatricis geometricæ ſcientiæ quodnam tale opus eſt quale domus architecturæ, & textoriæ veſtis opus eſt, aliáque permulta eiuſcemodi, quæ multis artibus quiſque tribuere poſſet? Potéſne mihi tu harum eiuſmodi aliquod opus oſtendere? At non poteris. Vera dicis inquam, hoc tamen monſtrare tibi poſſum, cuius ſcientia ſit harum ſcientiarum quælibet, quod aliud eſt quàm ſcientia quæque. Quemadmodum computandi peritia paris & imparis multitudinis ſcientia eſt, quo pacto ad ſe, & inuicem habeant, an non? Profectò, inquit.

……rogata reſpondens, ne cures Critiaſne ſit, an Socrates qui redarguitur, ſed ad ipſum ſermonem attende, quónam redargutus euadat. Sic faciam, inquit; nam probè loqui videris. De temperantia quod dicis, age, inquam, repete. Aio equidem, inquit, ex omnibus aliis ſcientiis hanc ſolam & ſui ipſius & reliquarum ſcientiarum eſſe ſcientiam. Nónne & inſcitiæ, inquam, ſcientia eſt? ſiquidem & ſcientiæ. Omnino. Solus itaque temperans, inquam, ſeipſum noſcet, examinaréque poterit quid norit, quid ignoret: iudicare inſuper ex aliis hominibus, quod quiſque nouit, & noſſe putat: ſi quidem nouit, quidue ignorat ipſe & noſſe putat: aliorum autem nullus hoc poterit. Atque hoc eſt eſſe temperatum, & temperantia, ſeipſúmque cognoſcere, intelligere ſcilicet quæ nouit, quæue non nouit. Suntne hæc dicis? Sunt, inquit. Tertium igitur, inquam, vt dicitur, Seruatori velut à principio conſideremus. Principio vtrum fieri hoc poſſit nécne, vt quæ quiſque nouit, & quæ non nouit, noſſe item & non noſſe cognoſcat. Deinde ſi id fieri poſſit, quænam intelligentibus ſit futura vtilitas. Quærendum, inquit. Animaduerte, inquam, Critia, num in his certi quicquam habeas: ego enim nihil, & qua in re dubito, ſi voles, aperiam. Imò volo, inquit. Sequentur hæc, ſi ſtabit quod ipſe modò dicebas: Vna quædam videlicet ſcientia, quę nullius alterius quàm ſui ipſius, aliarúmque ſcientiarum ſcientia ſit: atque inſcitiæ rurſus ſcientia eadem. Prorſus, inquit. Vide inquam, amice, quàm abſurdus noſter hic ſermo ſit. Enimuero ſi hoc idem in aliis quibuſdam conſideraueris, vt arbitror, impoſſibile tibi videbitur. Qua ratione, inquit? & vbi? Hic planè, inquit. cogita enim vtrum videatur tibi viſus quidam eſſe, qui non ſit earum rerum viſus, quarum cęterę viſiones: ſui ipſius autem & cæterarũ viſionum, & itẽ non viſionis ſit viſio: neque colorẽ videat vllũ, cũ viſio ſit, ſeipſã verò dũtaxat & alias viſiones inſpiciat. Videtúrne viſio tibi vlla talis eſſe?

ἀποκρινόμενος τὰ ἐρωτώμενα ὅπῃ σοι φαίνεται, ἔα χαίρειν, εἴτε Κριτίας ἐστίν, εἴτε Σωκράτης, ὁ ἐλεγχόμενος· ἀλλ' αὐτῷ προσέχων τὸν νοῦν τῷ λόγῳ, σκόπει ὅπῃ ποτὲ ἐκβήσεται ἐλεγχόμενος. Ἀλλά (ἔφη) οὕτω ποιήσω. δοκεῖς γάρ μοι μέτρια λέγειν. Λέγε τοίνυν (ἦν δ' ἐγώ) περὶ τῆς σωφροσύνης πῶς λέγεις. Λέγω τοίνυν (ἦ δ' ὅς) ὅτι μόνη τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, αὐτή τε αὑτῆς ἐστὶ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγώ) καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἐπιστήμη ἂν εἴη, εἴπερ καὶ ἐπιστήμης; Πάνυ γε, ἔφη. D Ὁ ἄρα σώφρων, μόνος αὐτός τε ἑαυτὸν γνώσεται, καὶ οἷός τε ἔσται ἐξετάσαι τί τε τυγχάνει εἰδὼς καὶ τί μή, καὶ τοὺς ἄλλους ὡσαύτως δυνατὸς ἔσται ἐπισκοπεῖν, τί τις οἶδε καὶ οἴεται, εἴπερ οἶδε· καὶ τί αὖ οἴεται μὲν εἰδέναι, οἶδε δ' οὔ, τῶν δὲ ἄλλων οὐδείς. καὶ ἔστι δὴ τοῦτο τὸ σωφρονεῖν τε καὶ σωφροσύνη, καὶ τὸ ἑαυτὸν αὐτὸν γιγνώσκειν, τὸ εἰδέναι ἅ τε οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδεν. ἆρα ταῦτά ἐστιν ἃ λέγεις; Ἔγωγ', ἔφη. Πάλιν τοίνυν (ἦν δ' ἐγώ) τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι. ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκεψώμεθα. πρῶτον μέν, εἰ δυνατόν ἐστι τοῦτο εἶναι, ἢ οὔ, τὸ ἃ οἶδε, καὶ ἃ μὴ οἶδεν, εἰδέναι ὅτι οἶδε καὶ ὅτι οὐκ οἶδεν· E ἔπειτα εἰ ὅτι μάλιστα δυνατόν, τίς ἂν εἴη ἡμῖν ὠφέλεια εἰδόσιν αὐτό. Ἀλλὰ χρή, ἔφη, σκοπεῖν. Ἴθι δή (ἔφην ἐγώ) ὦ Κριτία, σκέψαι, ἐάν τι περὶ αὐτῶν εὐπορώτερος φανῇς ἐμοῦ. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀπορῶ. ᾗ δὲ ἀπορῶ, φράσω σοι; Πάνυ γ', ἔφη. Ἄλλο τι οὖν (ἦν δ' ἐγώ) πάντα ταῦτα ἂν εἴη (εἰ ἔστιν ὅπερ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες) μία τις ἐπιστήμη, ἣ οὐκ ἄλλου τινός ἐστιν ἢ ἑαυτῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη, καὶ δὴ καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἡ αὐτὴ αὕτη; Πάνυ γε. Ἰδὲ δὴ ὡς ἄτοπον ἐπιχειροῦμεν, ὦ ἑταῖρε, λέγειν. ἐν ἄλλοις γάρ που τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐὰν σκοπῇς, δόξει σοι (ὡς ἐγᾦμαι) F ἀδύνατον εἶναι. Πῶς δή, καὶ ποῦ; Ἐν τοῖσδε. ἐννόει γὰρ εἴ σοι δοκεῖ ὄψις τις εἶναι, ἣ ὧν μὲν αἱ ἄλλαι ὄψεις εἰσίν, οὐκ ἔστι τούτων ὄψις, ἑαυτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὄψεων ὄψις ἐστί, καὶ μὴ ὄψεων ὡσαύτως· καὶ χρῶμα μὲν ὁρᾷ οὐδέν, ὄψις οὖσα, αὑτὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ὄψεις. δοκεῖ τίς σοι εἶναι τοιαύτη;

ἄρα καὶ ἔστι. μηδὲν γάρ πω διισχυριζώμεθα ὡς οὐκ ἔστιν, ἀλλ' εἰ ἔστιν ἐπισκοπῶμεν. Ὀρθῶς λέγεις. Φέρε δή, ἔστι μὲν αὕτη ἡ ἐπιστήμη, τινὸς ἐπιστήμη; καὶ ἔχει τινὰ τοιαύτην δύναμιν ὥστε τινὸς εἶναι; ἢ γάρ; Πάνυ γε. Καὶ γὰρ τὸ μεῖζον φαμὲν τοιαύτην τινὰ ἔχειν δύναμιν, ὥστε τινὸς εἶναι μεῖζον; Ἔχει γάρ. Οὐκοῦν ἐλάττονός τινος, εἴπερ ἔσται μεῖζον; Ἀνάγκη. Εἰ οὖν τι εὕροιμεν μεῖζον, ὃ τῶν μὲν μειζόνων ἐστὶ μεῖζον, καὶ ἑαυτοῦ, ὧν δὲ τἄλλα μείζω ἐστί, μηδενὸς μεῖζον, πάντως δή που ἐκεῖνό γ' αὐτῷ ὑπάρχοι, εἴπερ ἑαυτοῦ μεῖζον εἴη, καὶ ἔλαττον ἑαυτοῦ εἶναι. ἢ οὔ; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν καὶ εἴ τι διπλάσιόν ἐστι, τῶν τε ἄλλων διπλασίων, καὶ ἑαυτοῦ ἡμίσεος δή που ὄντος, ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων διπλάσιον ἂν εἴη. οὐ γὰρ ἐστί που ἄλλου διπλάσιον ἢ ἡμίσεος. Ἀληθῆ. Πλέον δὲ ὂν αὑτοῦ, οὐ καὶ ἔλαττον ἔσται; καὶ βαρύτερον ὄν, κουφότερον; καὶ πρεσβύτερον ὄν, νεώτερον; καὶ τἄλλα πάντα ὡσαύτως, ὅ,τι περ ἂν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν πρὸς ἑαυτὸ ἔχῃ, οὐ καὶ ἐκείνην ἕξει τὴν οὐσίαν πρὸς ἣν ἡ δύναμις αὐτοῦ ἦν, λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· οἷον ἡ ἀκοή, φαμέν, οὐκ ἄλλου τινὸς ἦν ἀκοή, ἢ φωνῆς. ἢ γάρ; Ναί. Οὐκοῦν εἴπερ αὐτὴ αὑτῆς ἀκούσεται, φωνὴν ἐχούσης ἑαυτῆς ἀκούσεται; οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἀκούσειε. Πολλὴ ἀνάγκη. Καὶ ἡ ὄψις γέ που, ὦ ἄριστε, εἴπερ ὄψεται αὐτὴ ἑαυτήν, χρῶμά τι αὐτὴν ἀνάγκη ἔχειν. ἀχρῶν γὰρ ὄψις οὐδὲν ἂν μή ποτε ἴδῃ. Οὐ γὰρ οὖν. Ὁρᾷς οὖν, ὦ Κριτία, ὅτι ὅσα διεληλύθαμεν, τὰ μὲν αὐτῶν ἀδύνατα παντάπασι φαίνεται ἡμῖν, τὰ δ' ἀπιστεῖται σφόδρα μή ποτ' ἂν τὴν ἑαυτῶν δύναμιν πρὸς ἑαυτὰ σχεῖν. μεγέθη μὲν γὰρ καὶ πλήθη καὶ τὰ τοιαῦτα παντάπασιν ἀδύνατα. ἢ οὐχί; Πάνυ γε. Ἀκοὴ δ' αὖ καὶ ὄψις, καὶ ἔτι γε κίνησις, αὐτὴ ἑαυτὴν κινεῖν, καὶ θερμότης κάειν, καὶ πάντα αὖ τὰ τοιαῦτα, τοῖς μὲν ἀπιστίαν παράσχοι, ἴσως δέ τισιν οὔ. μεγάλου δή τινος, ὦ φίλε, ἀνδρὸς δεῖ, ὅστις τοῦτο κατὰ πάντων ἱκανῶς διαιρήσεται, πότερον οὐδὲν τῶν ὄντων τὴν αὑτοῦ δύναμιν αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ πέφυκεν ἔχειν, πλὴν ἐπιστήμης,

C autē & aliarum ſcientiarū ſcientia. Diximus certè, inquit. An non mirum, inquam, quiddam, ſi eſt? nondum enim contendamus non eſſe, ſed verum ſit conſideremus. Scitè loqueris, inquit. Dic iam, Eſtne ſcientia hęc alicuius ſciantia? habétque vim quandam huiuſmodi, qua alicuius ſit? Prorſus, inquit. Item maiuſne dicimus eam vim habere, qua aliquo maius ſit? Habet nimirum, inquit. Nónne minori aliquo maius, ſi maius erit? Neceſſarium eſt, inquit. Si maius quippiam reperiemus, quod maioribus aliis & ſeipſo maius exiſteret, neque tamen maius eſſet aliquo eorum quibus cætera ſunt maiora, omnino ſibi hoc conueniret, vt ſicut maius eſt ſeipſo, ita ſit & minus? Prorſus Neceſſa- D rium eſt, ô Socrates. Quinetiam ſi duplum ſit, inquam, aliquid ad alia dupla, & ad ſeipſum, certè ad ſeipſum dimidium erit duplum, & ad alia dimidia duplum. Nempe quicquid duplum eſt, non alterius eſt quàm dimidij duplum. Verum eſt, inquit. Præterea quod ſeipſo plus eſt, nónne & paucius? & quod grauius, item leuius? quodue ſenius etiam iunius? & in cæteris omnibus eodem modo, quicquid ſui ipſius potentiam ad ſeipſum habet, nónne & illam habebit eſſentiam, ad quam eſt eius potentia? Dico autem tale aliquid. Audi- E tum nullius alterius dicimus eſſe quàm vocis auditum? Profectò: inquit. An non ſi ſeipſum audiet, inquam, vocem ſe habentem audiet? Neque enim aliter poſſet audire. Neceſſario ſequitur, inquit. Viſus quoq; ó vir optime, inquā, ſi ſeipſum videbit, neceſſe erit eum aliquem colorē habere. Nā abſq; colore viſus cernere nihil poteſt. Nihil poteſt, inquit. Vides, inquam, ô Critia ea, quæ narrauimus, partim impoſſibilia omnino videri nobis, partim diffidendū maximè ne nō vim ſuā habeāt ad ſeipſa, quod enim magnitudo & multitudo ac cætera huius generis vim ſuā habeāt ad ſeipſa, penit° impoſſibile, nōne? Sic eſt omnino inquit. Quòd F verò viſus & auditus, inquam, ſeipſos percipiant, motus ſe moueat, & ſe caliditas calefaciat, & cætera talia à quibuſdā nō creditur, nónullis fortè credēdum videtur. Magno quodā viro opus eſt, ó amice, qui ſatis per omnia id diſtinguat, verū nihil omnino vim ſuā ad ſeipſū habere valeat præter ſcientiā,

[illegible] quam maximè id poſſibile ſit, quid magis poſſibile eſt cognoſcere quæ nouit aliquis, & quæ non nouit? hoc vtique eſſe diximus ſeipſum cognoſcere, temperatúmque eſſe. Nonne? Maxime, inquit, ac ſequitur quodammodo Socrates. Nam ſiquis eam habet ſcientiam quæ ſeipſam cognoſcit, talis & ipſe ſit, quale eſt id quod habet: quemadmodum cùm velocitatem habet quis, velox:& quãdo pulchritudinem, pulcher:& quando cognitionem, cognoſcens. Quare cùm cognitioné ipſam ſui ipſius quis habet, ſeipſum tûc cognoſcẽs efficitur. Haud quaquam id ambigo, inquam, quin ſi quis in ſeipſo habet aliquid ſeſe cognoſcens, ipſe quoque ſe nouerit. Sed quænam neceſſitas cogit hominem ſic affectum, quæ nouit quæue non nouit cognoſcere? Hæc videlicet, inquit, quia idem eſt hoc & illud. Fortè ſic eſt, inquam, ſed ego ſemper ſimilis eſſe videor, neq; rurſus intelligo quomodo idẽ ſit, quæ nouit cognoſcere, & cognoſcere quæ nõ nouit. Qui iſthuc ais, inquit? Ita, inquã, ſcientia ipſa ſciẽtiæ exiſtens, nunquid vltrà diſcernere poterit, quã quòd ex his hoc quidẽ ſcientia eſt, illud inſcitia? Non vltrà, ſed eatenus, inquit. Idem eſt igitur, inquã, ſcientia & inſcitia ſani, atque item ſcientia & inſcitia iuſti? Nullo pacto, inquit. At verò hoc quidem medicina, hoc autem ciuilis peritia inquam, hoc nihil aliud quàm ſcientia. Quidni, inquit? Niſi quis nouerit ſanum inſuper ac iuſtum, ſed ſolam ſcientiam, vtpote huius ſolius ſcientiam habens, quod quidem ſcit, quóue ſcientiam quandam habet, agnoſcet tam circa ſeipſum, quàm circa alios. nonne? Quòd verò cognoſcat hac ſcientia, quánam ratione intelliget? cognoſcit enim ſanum & ſalubre medicina, non temperantia, harmonicum muſica, non temperantia, ædificium architectura, non temperantia, & ſimiliter omnia, nonne? Apparet, inquit. Temperantia verò, inquam, ſi ſcientiarum ſcientia eſt duntaxat, quo modo intelliget quod ſanum ſalubréque cognoſcit, vel quod ædificium? Nullo, inquit.

[illegible] δυνατὸν εἶναι γίγνεσθαι ἐπιστήμην ἐπιστήμης· αὖθις δ' ἐπισκεψόμεθα εἴτε οὕτως ἔχει εἴτε μή. ἴθι δὴ οὖν, εἰ ὅτι μάλιστα δυνατὸν τοῦτο, τί μᾶλλον οἷόν τέ ἐστιν εἰδέναι ἅ τέ τις οἶδε καὶ ἃ μή; τοῦτο γὰρ δή που ἔφαμεν εἶναι τὸ γιγνώσκειν αὑτὸν, καὶ σωφρονεῖν. ἢ γάρ; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς, καὶ ξυμβαίνει γέ που, ὦ Σώκρατες. εἰ γάρ τις ἔχει ἐπιστήμην, ἣ αὐτὴ αὑτὴν γιγνώσκει, τοιοῦτος ἂν αὐτὸς εἴη οἷόνπερ ἐστὶν ὃ ἔχει. ὥσπερ ὅταν τάχος τις ἔχῃ, ταχύς· καὶ ὅταν κάλλος, καλός· καὶ ὅταν γνῶσιν, γιγνώσκων. ὅταν δὲ δὴ
D γνῶσιν αὐτὴν αὑτῆς τις ἔχῃ, γιγνώσκων που αὐτὸς ἑαυτὸν τότε ἔσται. Οὐ τοῦτο (ἦν δ' ἐγὼ) ἀμφισβητῶ, ὡς οὐχ ὅταν τὸ αὐτὸ γιγνῶσκον τις ἔχῃ, αὐτὸς αὑτὸν γνώσεται, ἀλλ' ἔχοντι τοῦτο, τίς ἀνάγκη εἰδέναι ἅ τε οἶδε καὶ ἅ τε μὴ οἶδεν; Ὅτι, ὦ Σώκρατες, ταὐτόν ἐστι τὸ αὐτὸ ἐκείνῳ. Ἴσως (ἔφην) ἀλλ' ἐγὼ κινδυνεύω ἀεὶ ὅμοιος εἶναι. οὐ γὰρ αὖ μανθάνω ὡς ἔστι τὸ αὐτὸ, ἃ οἶδεν εἰδέναι, καὶ ἅ τις μὴ οἶδεν εἰδέναι. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ὧδε, ἦν δ' ἐγώ. ἐπιστήμη που ἐπιστήμης οὖσα, ἆρα πλέον τι οἵα τ' ἔσται διαιρεῖν, ἢ ὅτι τούτων τόδε μὲν ἐπιστήμη, τόδ' οὐκ ἐπιστήμη; Οὔκ· ἀλλὰ
E τοσοῦτον. Ταὐτὸν οὖν ἐστὶν ἐπιστήμη τε καὶ ἀνεπιστημοσύνη ὑγιεινοῦ, καὶ ἐπιστήμη τε καὶ ἀνεπιστημοσύνη δικαίου; Οὐδαμῶς. ἀλλὰ τὸ μὲν, οἶμαι, ἰατρική, τὸ δέ, πολιτική, τὸ δέ, οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐπιστήμη. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν ἐὰν μὴ προσεπίστηται τις τὸ ὑγιεινὸν καὶ τὸ δίκαιον, ἀλλὰ ἐπιστήμην μόνον γιγνώσκῃ, ἅτε τούτου μόνον ἔχων ἐπιστήμην, ὅτι μέν τι ἐπίσταται, καὶ ὅτι ἐπιστήμην τινὰ ἔχει, εἰκότως ἂν γιγνώσκοι καὶ περὶ αὑτοῦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων. ἢ γάρ; Ναί. Ὅτι δὲ γιγνώσκει, ταύτῃ τῇ ἐπιστήμῃ, πῶς εἴσεται; γιγνώσκει γὰρ δὴ τὸ μὲν ὑγιεινὸν τῇ ἰατρικῇ, ἀλλ' οὐ σω-
F φροσύνῃ· τὸ δ' ἁρμονικὸν, μουσικῇ, ἀλλ' οὐ σωφροσύνῃ· τὸ δ' οἰκοδομικὸν, οἰκοδομικῇ, ἀλλ' οὐ σωφροσύνῃ· καὶ οὕτω πάντα. ἢ οὔ; Φαίνεται. Σωφροσύνη δὲ εἴπερ μόνον ἐστὶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμη, πῶς εἴσεται ὅτι τὸ ὑγιεινὸν γιγνώσκει, ἢ ὅτι τὸ οἰκοδομικόν; Οὐδαμῶς.

ἔχει, γνώσεται ὁ σώφρων· τὸν ἰατρὸν δὲ δεῖ πειρᾶσθαι λα- C
βεῖν ὅ τις ἐστίν· ἀλλ' ὅτι σκέψεται ὧντινων, ἢ οὐ τού-
τῳ ὥρισται ἑκάστη ἐπιστήμη, μὴ μόνον ἐπιστήμη εἶναι, ἀλ-
λὰ καὶ τίς, τῷ τινῶν εἶναι; τούτῳ μὲν οὖν. καὶ ἡ ἰατρι-
κὴ δή, ἑτέρα εἶναι τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ὡρίσθη, τῷ τοῦ
ὑγιεινοῦ εἶναι καὶ νοσώδους ἐπιστήμη. Ναί. Οὐκοῦν ἐν
τούτοις ἀναγκαῖον σκοπεῖν τὸν βουλόμενον ἰατρικὴν σκο-
πεῖν, ἐν οἷς ποτ' ἐστί; οὐ γὰρ δή που ἔν γε τοῖς ἔξω, ἐν
οἷς οὐκ ἔστιν. Οὐ δῆτα. Ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ἄρα καὶ νοσώ-
δεσιν ἐπισκέψεται τὸν ἰατρόν, ᾗ ἰατρικός ἐστιν, ὁ ὀρθῶς
σκοπούμενος. Ἔοικεν. Οὐκοῦν ἐν τοῖς οὕτως ἢ λεγομέ- D
νοις ἢ πραττομένοις, τὰ μὲν λεγόμενα, εἰ ἀληθῆ λέγε-
ται, σκοπούμενος, τὰ δὲ πραττόμενα, εἰ ὀρθῶς πράτ-
τεται; Ἀνάγκη. Ἦ οὖν ἄνευ ἰατρικῆς δύναιτ' ἄν τις
τούτων ποτέροις ἐπακολουθῆσαι; Οὐ δῆτα. Οὐδέ γε
ἄλλος οὐδείς, ὡς ἔοικε, πλὴν ἰατρός, οὔτε δὴ ὁ σώφρων. ἰα-
τρὸς γὰρ ἂν εἴη πρὸς τῇ σωφροσύνῃ. Ἔστι ταῦτα. Παν-
τὸς ἄρα μᾶλλον, εἰ ἡ σωφροσύνη ἐπιστήμης ἐπιστήμη μόνον
ἐστί, καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἐπιστήμη, οὔτε ἰατρὸν διακρῖναι
οἵα τε ἔσται, ἐπιστάμενον τὰ τῆς τέχνης, ἢ μὴ ἐπιστάμενον,
προσποιούμενον δὲ ἢ οἰόμενον· οὔτε ἄλλον οὐδένα τῶν ἐπι- E
σταμένων καὶ ὁτιοῦν· πλήν γε τὸν αὑτοῦ ὁμότεχνον, ὥσ-
περ οἱ ἄλλοι δημιουργοί. Φαίνεται, ἔφη. Τίς οὖν (ἦν
δ' ἐγώ) ὦ Κριτία, ὠφέλεια ἡμῖν ἔτι ἂν εἴη ἀπὸ τῆς σωφρο-
σύνης, τοιαύτης οὔσης; εἰ μὲν γὰρ (ὃ ἐξ ἀρχῆς ὑπετιθέ-
μεθα) ᾔδει ὁ σώφρων ἅ τε ᾔδει καὶ ἃ μὴ ᾔδει, τὰ μὲν, ὅ-
τι οἶδε, τὰ δ', ὅτι οὐκ οἶδε, καὶ ἄλλον ταὐτὸ τοῦτο πεπον-
θότα ἐπισκέψασθαι, οἷός τ' ἦν, μεγάλως τὶ ἂν ἡμῖν, φα-
μέν, ὠφέλιμον ἦν σώφροσιν εἶναι. ἀναμάρτητοι γὰρ ἂν τὸν
βίον διεζῶμεν αὐτοί τε καὶ οἱ τὴν σωφροσύνην ἔχοντες, καὶ
οἱ ἄλλοι πάντες ὅσοι ὑφ' ἡμῶν ἤρχοντο. οὔτε γὰρ ἂν αὐτοὶ ἐ- F
πεχειροῦμεν πράττειν ἃ μὴ ἐπιστάμεθα, ἀλλ' ἐξευρίσκοντες
τοὺς ἐπισταμένους, ἐκείνοις ἂν παρεδίδομεν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐ-
πετρέπομεν, ὧν ἤρχομεν, ἄλλο τι πράττειν ἢ ὅ, τι πράττοντες,
ὀρθῶς ἔμελλον πράξειν. τοῦτο δ' ἦν ἂν οὗ ἐπιστήμην εἶχον.

quiſpiā medici peritiā conſiderabit. quænam quorúmue ſit. Quod quidē tunc patet, cùm ſcitur quarū ſit rerum ſcientia. An non ſcientia quæque determinata eſt, haud hoc tantùm quod ſcientia eſt, ſed quæ ſcientia, & quæ ſcietia ſit, cognoſcitur, his cognitis, quorum ſcientia eſt? Sic prorſus, inquit. Medicinę, inquam, ſcientia ab alijs ſcientiis eo diſtincta eſt, quòd ſalubris eſt inſalubriſque peritia? Nempe inquit. An non in his conſiderare debet, inquam, quiſquis medicinam conſideraturus accedit, in quibus videlicet ipſa verſatur? Neque enim in extraneis, in quibus non eſt, quærenda videtur. Non certè, inquit. In ſalubribus itaque eorúmque contrariis medicum conſiderabit in quātum medicū, quicunque rectè hūc perſcrutabitur. Videtur, inquit. Nonne in his ita vel dictis vel factis animaduertet, quæ verè dicantur, & quæ rectè agantur? Neceſſarium, inquit, eſt. An poterit vllus abſque medicinæ peritia hæc aſſequi? Nullus, inquit. Neque alius, vt videtur, præter medicum, neque temperans igitur. Nam præter id quòd temperans, eſſet & medicus. Vera hæc ſunt. Omnino igitur temperantia, ſi ſcientiæ inſcitiæue ſcientia eſt, neque diſcernere medicum poterit medendi peritum, itémque medicinæ peritiam ſimulantem, vel ſeſe habere putantem, neque alium quenquam eorum qui aliquid ſciunt, præterquàm hominem artis eiuſdem profeſſorem, quemadmodum artifices alij. Sic apparet. Quænam nobis vlterius, ô Critia, à temperantia cùm talis ſit, eſt prouentura vtilitas? Si enim quod in principio ſuppoſuimus, cognoſceret temperans quæ nouit, quæue non nouit, illa quidem quòd noſcit, hæc verò quòd ignorat, & alium ſic affectum dijudicare poſſet, emolumentum ingens temperantia præditi reportaremus: quippe ſine peccato vitam ageremus, & nos quicunque temperantiæ participes, & cæteri omnes quicunque noſtro imperio regerentur. Neque enim nos quæ ignoramus, agere aggrederemur, ſed ſcientes homines perſcrutati illis vtique cederemus: neque aliis noſtræ gubernationi ſubiectis agere concederemus aliud quicquam, niſi quod aggreſſi rectè fuerent, acturi, id eſt autem cuius haberent ſcientiam.

… coniecto, quia abſurda quædam ſequi videntur circa temperantiam, ſi ipſa ſit talis. Videamus ergo ſi placet, concedentes fieri poſſe, vt conſtet ſcientiam ſciri: quódque in principio poſuimus, temperantiam videlicet eſſe, cognoſcere quæ nouit aliquis, vel non nouit: ea re ne illam priuemus, ſed demus potius, hiſque conceſſis, diligentius etiam inueſtigemus, vtrum in præſentia nos iuuet, ſi talis exiſtat, quæ enim dicebamus modò, quòd ingens quoddam nobis eſſet temperantia bonum, ſi talis eſſet, regens diſpenſationem aliquam, domúmque & ciuitatem, haud rectè, ò Critia, conceſſiſſe videmur. Quamobrem, inquit? Quoniam facile nimium aſſeruimus bonum ingens fore hominibus, ſi noſtrum ſinguli quæ quidem cognoſcunt, egerint: quæ verò ignorant, ſcientibus aliis quibuſdam dimiſerint. Nónne rectè hæc aſſerta ſunt? Non, inquam, vt mihi videtur. Abſurda reuera loqueris Socrates. Per canem inquam ita in præſentia mihi videtur, paulò antè animaduertens dixi mihi abſurda quædam occurrere, méque timere ne minus rectè conſideremus. Reuera enim ſi talis eſt temperantia, haud ſanè video quid nobis afferat boni. Qua ratione, inquit, dicas, vt nos quid ſentias, cognoſcamus? Nugaturum quidem me arbitror. Neceſſe tamen quod occurrit, conſiderare: neque fruſtrà ac temerè præterire, ſi quis ipſius quoquo modo habet curam. Scitè loqueris, inquit. Audi iam meum ſomnium, ſiue per cornu, ſeu per ebur emerſerit. Si enim nobis quàm maximè dominaretur temperantia talis exiſtens, qualem modò deſcribimus, vtique ſecundùm ſcientias ageret, neque aliquis gubernatorem eſſe ſe iactans, cùm minimè ſit, nos falleret, neque medicus, neque dux exercitus, neque alius vllus ſcientiæ falſus profeſſor nos effugeret. His hunc in modum diſpoſitis, aliud quiddam nobis contingeret: nam melius quàm nunc corporibus valeremus, & in maritimis militaribúſque periculis tutiores euaderemus.

C … ἴσως, ἦν δ' ἐγώ. ἴσως δὲ καὶ ἡμεῖς οὐδὲν χρηστὸν ἐζητήσαμεν. τεκμαίρομαι δὲ, ὅτι μοι ἄτοπ' ἄττα καταφαίνεται περὶ σωφροσύνης, εἰ τοιοῦτόν ἐστιν. ἴδωμεν γὰρ, εἰ βούλει, συγχωρήσαντες, καὶ ἐπίστασθαι ἐπιστήμην, δυνατὸν εἶναι εἰδέναι· καὶ ὅ γε ἐξ ἀρχῆς ἐτιθέμεθα σωφροσύνην εἶναι, τὸ εἰδέναι ἅ τε οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδε, μὴ ἀποστερήσωμεν, ἀλλὰ δῶμεν. καὶ ταῦτα ἅπαντα δόντες, ἔτι βέλτιον σκεψώμεθα εἰ ἄρτι καὶ ἡμᾶς ὀνήσει τοιοῦτον ὄν. ἃ γὰρ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ὡς μέγα ἂν εἴη ἀγαθὸν ἡ σωφροσύνη, εἰ τοιοῦτον εἴη, ἡγουμένη διοικήσεως καὶ οἰκίας καὶ πό-
D λεως, οὔ μοι δοκοῦμεν, ὦ Κριτία, καλῶς ὡμολογηκέναι. Πῶς δή; ἦ δ' ὅς. Ὅτι, ἦν δ' ἐγώ, ῥᾳδίως ὡμολογήσαμεν, μέγα τι ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις, εἰ ἕκαστοι ἡμῶν ἃ μὲν ἴσασι, πράττοιεν ταῦτα· ἃ δὲ μὴ ἐπίσταιντο, ἄλλοις παραδιδοῖεν τοῖς ἐπισταμένοις. Οὐκ οὖν, ἔφη, καλῶς ὡμολογήσαμεν; Οὔ μοι δοκοῦμεν, ἦν δ' ἐγώ. Ἄτοπα λέγεις ὡς ἀληθῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Νὴ τὸν κύνα, ἔφην· καὶ ἐμοί τοι δοκεῖ οὕτως. κἀνταῦθα καὶ ἄρτι ἀποβλέψας, ἄτοπ' ἄττ' ἔφην μοι προφαίνεσθαι, καὶ ὅτι φοβοίμην μὴ οὐκ ὀρθῶς σκοποῖμεν. ὡς ἀληθῶς γὰρ, εἰ
E ὅτι μάλιστα τοιοῦτόν ἐστιν ἡ σωφροσύνη, οὐδέν μοι δῆλον εἶναι δοκεῖ ὅ,τι ἀγαθὸν ἡμᾶς ἀπεργάζεται. Πῶς δή; (ἦ δ' ὅς) λέγε· ἵνα καὶ ἡμεῖς εἰδῶμεν ὅ,τι λέγεις. Οἶμαι μὲν (ἦν δ' ἐγώ) ληρεῖν με· ὅμως τό γε προφαινόμενον ἀναγκαῖον σκοπεῖν, καὶ μὴ εἰκῇ παριέναι, εἴ τίς γε αὑτοῦ καὶ σμικρὸν κήδεται. Καλῶς γὰρ (ἔφη) λέγεις. Ἄκουε δὴ (ἔφην) τὸ ἐμὸν ὄναρ, εἴτε διὰ κεράτων εἴτε δι' ἐλέφαντος ἐλήλυθεν. εἰ γὰρ ὅτι μάλιστα ἡμῶν ἄρχοι ἡ σωφροσύνη, οὖσα οἵαν νῦν ὁριζόμεθα, ἄλλο τι κατὰ τὰς ἐπιστήμας ἂν πράττοιτο; καὶ
F οὔτε τις, κυβερνήτης φάσκων εἶναι, ὢν δὲ οὔ, ἐξαπατῷ ἂν ἡμᾶς· οὔτε ἰατρὸς, οὔτε στρατηγὸς, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς, προσποιούμενος τι εἰδέναι ὃ μὴ οἶδε, λανθάνοι ἄν. ἐκ δὴ τούτων οὕτως ἐχόντων, ἄλλο ἂν ἡμῖν τι συμβαίνοι, ὑγιέσι τε τὰ σώματα εἶναι μᾶλλον ἢ νῦν, καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ κινδυνεύοντας καὶ ἐν πολέμῳ σώζεσθαι·

ὁμολογοῦμεν τοῦτόν γε σοῦ εὐδαίμονες εἶ. ἀλλὰ περί τινων ἐπιστημόνως ζῶντα σὺ δοκεῖ μοι ἀφορίζεσθαι τὸν εὐδαίμονα. καὶ ἴσως λέγεις ὃν νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον, τὸν εἰδότα τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι πάντα, τὸν μάντιν. τοῦτον, ἢ ἄλλον τινὰ λέγεις; Καὶ τοῦτον ἔγωγε, ἔφη, καὶ ἄλλον. Τίνα; ἦν δ' ἐγώ. ἆρα μὴ τὸν τοιόνδε, εἴ τις πρὸς τοῖς μέλλουσι καὶ τὰ γεγονότα πάντα εἰδίη, καὶ τὰ νῦν ὄντα, καὶ μηδὲν ἀγνοοῖ; θῶμεν γάρ τινα εἶναι αὐτόν. οὐ γὰρ (οἶμαι) τούτου γε ἔτι ἂν εἴποις οὐδένα ἐπιστημονέστερον ζῶντα εἶναι. Οὐ δῆτα. Τόδε δὴ ἔτι προσποθῶ, τίς αὐτὸν τῶν ἐπιστημῶν ποιεῖ εὐδαίμονα. ἢ ἅπασαι ὁμοίως; Οὐδαμῶς ὁμοίως, ἔφη. Ἀλλὰ ποία μάλιστα; ᾗ τί οἶδε καὶ τῶν ὄντων, καὶ τῶν γεγονότων, καὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι; ἆρά γε ᾗ τὸ πεττευτικόν; Ποῖον (ἦ δ' ὅς) πεττευτικόν; Ἀλλ' ᾗ τὸ λογιστικόν; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' ᾗ τὸ ὑγιεινόν; Μᾶλλον, ἔφη. Ἐκείνην δ' ἣν λέγω μάλιστα (ἦν δ' ἐγώ) ᾗ τί; Ἧι τὸ ἀγαθόν, ἔφη, καὶ τὸ κακόν. Ὦ μιαρέ (ἔφην ἐγώ) πάλαι με περιέλκεις κύκλῳ, ἀποκρυπτόμενος ὅτι οὐ τὸ ἐπιστημόνως ἦν ζῆν, τὸ εὖ πράττειν τε καὶ εὐδαιμονεῖν ποιοῦν, οὐδὲ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ἀλλὰ μιᾶς οὔσης ταύτης μόνον τῆς περὶ τὸ ἀγαθόν τε καὶ κακόν. καὶ ἐπεί, ὦ Κριτία, εἰ θέλεις ἐξελεῖν ταύτην τὴν ἐπιστήμην ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ἧττόν τι ἡ μὲν ἰατρικὴ ὑγιαίνειν ποιήσει; ἡ δὲ σκυτικὴ ὑποδεδέσθαι; ἡ δὲ ὑφαντικὴ ἠμφιέσθαι; ἡ δὲ κυβερνητικὴ κωλύσει ἐν τῇ θαλάττῃ ἀποθνῄσκειν, καὶ ἡ στρατηγικὴ ἐν πολέμῳ; Οὐδὲν ἧττον, ἔφη. Ἀλλ' ὦ φίλε Κριτία, τὸ εὖ γε τούτων ἕκαστα γίγνεσθαι καὶ ὠφελίμως, ἀπολελοιπὸς ἡμᾶς ἔσται, ταύτης ἀπούσης. Ἀληθῆ λέγεις. Οὐχ αὕτη δέ γε (ὡς ἔοικεν) ἐστὶν ἡ σωφροσύνη, ἀλλ' ἧς ἔργον ἐστὶ τὸ ὠφελεῖν ἡμᾶς, οὐ γὰρ ἐπιστημῶν γε καὶ ἀνεπιστημοσυνῶν ἡ ἐπιστήμη ἐστί, ἀλλὰ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ. ὥστε εἰ αὕτη ἐστὶν ὠφέλιμος ἡ σωφροσύνη, ἄλλο τι ἂν εἴη ὠφελίμη ἡμῖν. Τί δ' (ἦ δ' ὅς) οὐκ ἂν αὕτη ὠφελοῖ; εἰ γὰρ ὅτι μάλιστα τῶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ σωφροσύνη, ἐπιστατεῖ δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις, καὶ ταύτης δήπου ἂν ἄρχουσα τῆς περὶ τἀγαθὸν ἐπιστήμης, ὠφελοῖ ἂν ἡμᾶς.

C viueret, nam hi, ſecundùm ſcientiam viuentes beatè viuere abs te minimè affirmantur, ſed ex iis qui circa quædam ſcienter viuunt, placet vt mihi beatus excipiatur. Ac forſitan dicis, quem ego paulò antè dicebam, vatem futurorum omnium præſcium. Húncne, an alium inquis? Et hunc & alium, inquit. Quem inquam? Nunquid eum hominem qui non futura ſolùm, verumtiam præterita præſentiáque cognoſcat, nihilque ignoret? Fingamus eiuſmodi aliquem: hoc tu neminem alium magis è ſcientia viuere dicas, vt arbitror. Neminem prorſus, inquit. Hoc item addatur, quænam ſcientiarum potiſſimùm D beatum facit, num ſimiliter cunctæ? Non ſimiliter, inquit. Verùm qualis maximè illa? qua quis nouit præſens, præteritum atque futurum? Nunquid ea qua talis ludere? Quid talos memoras, inquit? An fortè qua computare? Nequaquam. Num qua ſalubria? Hæc quidem magis. Illa verò quam dico maximè, qua quid norim? Qua bonum ac malum. O improbe, iamdudum me clàm circulo quodam reflectis retrahíſque ad id, quod facit bene agere, & beatum eſſe, non ſit ſcienter & ſecundùm vniuerſas ſcientias viuere, imò ſecundùm vnam quandam boni maliue ſcientiam. E Porrò ſi velis, ô Critia, ex aliis ſcientiis hanc excipere, minus & ipſa medicina ſanos efficiet? & coriaria calceos minus ſuppeditabit? minúſque textoria veſtes? gubernatoria maritima pericula, militaris belli diſcrimina declinabit, ſeruabítque minus? Nihil minus, inquit. At verò, ô amice Critia, inquam, ſublata hac ipſa ſcientia boni ſcilicet, atque mali, nihil horum bene vtiliterue agetur. Vera loqueris, inquit. Haud hæc, vt videtur, temperantia eſt, ſed ea cuius opus eſt nobis prodeſſe. Nō enim ſcientiarum & inſcitiarum ſcientia eſt, ſed boni maliue cognitio. F Quocirca ſi vtilis nobis eſt temperantia, ad aliud quiddam confert. An non prodeſt & hæc, inquit? Nempe ſi ſcientiarum ſcientia eſt temperantia, cæteriſque ſcientiis præſidet, huic quoque ſcientiæ bonum malúmue diſcernenti ſimiliter imperans, nobis proderit.

talis eſſet, vt quæ nouit, ſciat ſeipſum noſſe, & quæ non nouit, ignorare rurſus intelligat. Hoc vtique magnificè nimium libereque conceſſimus, haud aduertentes impoſſibile eſſe, vt quæ nullo modo quis noſcit, noſcat quodammodo. In hoc autem nos conſenſimus, videlicet aliquem ignorantem aliqua, quòd non cognoſcat ipſa cognoſcere: etſi nihil eſt, vt mea fert opinio, quod hoc videatur abſurdius. Veruntamen ita nos ineptos potius quàm duros pertinaceſque hæc indagatio nacta, nihilo magis veritatem inuenire poteſt: ſed vſqueadeò ſeipſam irriſit, vt quod iamdiu nos communi conſenſu confinximus, & temperantiam eſſe poſuimus, hoc tandem inutile quiddam inſolenter & contumelioſe nimium apparuerit. Tua quidem id cauſa potius quàm mea, ô Charmides, ægre fero, ſi tu tam egregia ſpecie ac temperantia animi præditus, nihil tanta virtute iuueris, nihilque ipſa in vita tibi proſit. Moleſtius quoque fero incantationis gratia, quam à Thrace illo didici, ſi in re nullius pretij percipienda tantum ſtudium poſui. Hæc itaque ſic ſe habere haud ſatis credo, imò ignauum eſſe me inueſtigatorem arbitror, quippe qui temperantiam magnum quoddam bonum exiſtimem: quod ſi habes, te beatum eſſe. Verùm cogita verum poſſideas, & incantatione non egeas. Nam ſi habeas, tibi equidem conſulam, vt me delirum putes, & inueſtigandæ veritatis impotem, te verò quo es temperantior, eo beatiorem. Et Charmides, Neſcio per Iouem, inquit, ô Socrates verum habeam néene. Nam quo pacto illud intelligam, quod vos, vt ais ipſe, quid ſit inuenire nondum poteſtis? Equidem tibi non multum credo Socrates. Imò indigere incantatione me arbitror, & quantum ad me attinet, nihil obſtat quo minus quotidie mihi incantationibus mederis, quoad ipſe ſatis habere me putes.

[...] μὴ οἶδεν, ὅτι οὐκ οἶδε. τοῦτο μὲν δὴ καὶ πάντάπασι μεγαλοπρεπῶς ξυνεχωρήσαμεν, οὐδ' ἐπισκεψάμενοι τὸ ἀδύνατον εἶναι, ἅ τις μὴ οἶδε μηδαμῇ, ταῦτα, εἰδέναι ἀμῶς γέ πως· ὅτι γὰρ οὐκ οἶδε, φησὶν αὐτὰ εἰδέναι ἡ ἡμετέρα ὁμολογία. καίτοι, ὡς ἐγῷμαι, οὐδενὸς ὅτου οὐχὶ ἀλογώτερον τοῦτ' ἂν φανείη. ἀλλ' ὅμως οὕτως ἡμῶν εὐηθικῶν τυχοῦσα ἡ ζήτησις, καὶ οὐ σκληρῶν, οὐδέν τι μᾶλλον εὑρεῖν δύναται τὴν
D ἀλήθειαν· ἀλλὰ τοσοῦτον κατεγέλασεν αὐτῆς, ὥστε ὃ ἡμεῖς πάλαι ξυνομολογοῦντες καὶ συμπλάττοντες ἐτιθέμεθα σωφροσύνην εἶναι, τοῦτο ἡμῖν ὑβριστικῶς πάνυ ἀνωφελὲς ὂν ἀπέφαινε. τὸ μὲν οὖν ἐμὸν καὶ ἧττον ἀγανακτῶ· ὑπὲρ δὲ σοῦ (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Χαρμίδη, πάνυ ἀγανακτῶ, εἰ σὺ τοιοῦτος ὢν τὴν ἰδέαν καὶ πρὸς τούτῳ τὴν ψυχὴν σωφρονέστατος, μηδὲν ὀνήσῃ ἀπὸ ταύτης τῆς σωφροσύνης, μηδέ τί σε ὠφελήσει ἐν τῷ βίῳ παροῦσα. ἔτι δὲ μᾶλλον ἀγανακτῶ ὑπὲρ τῆς ἐπῳδῆς, ἣν παρὰ τοῦ Θρᾳκὸς ἔμαθον, εἰ μηδενὸς ἀξίου πράγματος οὖσαν αὐτὴν, μετὰ πολλῆς σπουδῆς
E ἐμάνθανον. ταῦτ' οὖν πάνυ μὲν οὖν οὐκ οἴομαι οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ἐμὲ φαῦλον εἶναι ζητητήν· ἐπεὶ τήν γε σωφροσύνην μέγα τι ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἴπερ γε ἔχεις αὐτὸ, μακάριον εἶναί σε. ἀλλ' ὅρα εἰ ἔχεις γε, καὶ μηδὲν δέῃ τῆς ἐπῳδῆς. εἰ γὰρ ἔχεις, μᾶλλον ἂν ἔγωγε σοὶ συμβουλεύσαιμι ἐμὲ μὲν λῆρον ἡγεῖσθαι εἶναι, καὶ ἀδύνατον λόγῳ ὁτιοῦν ζητεῖν, σεαυτὸν δὲ, ὅσῳπερ σωφρονέστερος εἶ, τοσούτῳ εἶναι καὶ εὐδαιμονέστερον. Καὶ ὁ Χαρμίδης, Ἀλλὰ μὰ Δί' (ἦ δ' ὅς) ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδα οὔτ' εἰ ἔχω, οὔτ' εἰ μὴ ἔχω. πῶς γὰρ ἂν εἰδείην ὅ γε μηδ' ὑμεῖς οἷοί τέ
F ἐστε ἐξευρεῖν ὅ,τι ποτ' ἐστὶν, ὡς σὺ φῄς; ἐγὼ μέντοι οὐ πάνυ σοι πείθομαι· καὶ ἐμαυτὸν, ὦ Σώκρατες, πάνυ οἶμαι δεῖσθαι τῆς ἐπῳδῆς. καὶ τό γ' ἐμὸν οὐδὲν κωλύει ἐπᾴδεσθαι ὑπὸ σοῦ ὅσαι ἡμέραι, ἕως ἂν σὺ φῇς ἱκανῶς ἔχειν.

FORTITVDINE.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

PLATO ſæpenumero magiſtratus optimos legibus anteponit, quòd leges abſque illis omnino videantur inutiles: eas enim ſeruabit nullus: Magiſtratus autem optimi ipſi ſint leges. Sed ait magiſtratus non poſſe optimos fieri, niſi ciues viri ſint optimi: neq; viros fore tales, niſi adoleſcentes quoque puerique ſint tales. Quapropter in omnibus penè dialogis parentes in primis ad rectè educandos filios adhortatur, ſciens non poſſe genus humanum abſque gubernatoribus optimis vel honeſtè viuere, vel feliciter gubernari. Præterea nunquam fore bonos in republica principes, niſi viri ſint probatiſſimi, ſtatim videlicet à tenera ætate diligenter exculti. Cùm autem pueritia plerunque ſub domeſticorum prouidentia ſatis fermè regatur, adoleſcentia verò licentiam nacta ſolutiorem paſſim abſque frænis oberret, meritò Plato noſter plurimum de adoleſcentibus corrigendis frænandiſque pertractat, grauitérque conqueritur eam ætatem, quæ cum mollitie laſciuiáque petulantiam ſuperbiámque coniungit, ideóque in ſummo diſcrimine poſita eſt, tum à domeſticis parum obſeruari, tum à legibus magiſtratibúſque infeliciter negligi, præſertim cùm adoleſcentes tam ſe inuicem conquinent quàm à grandioribus paſſim inficiantur. Itaque in legibus & Republica magiſtratum inter cæteros proprium adoleſcentiæ præficit. Qui tanquam, vt ita loquar, epiſcopus exploratores quotidie tam nocte, quàm die per totam mittat vrbem, ſingulos ſingulorum adoleſcentum mores, verba, geſtus obſeruaturos, ſinguláque eorum tum facta, tum dicta ad magiſtratum velut ad paſtorem patrémque fideliter delaturos. Nec tamen neceſſaria adoleſcentiæ diligentia ſola ex omnibus Platoni fuit cura. quæ quidem in re nec Ariſtoteles ipſe Platonem potuit non ſummopere comprobare. Sed ad dialogum veniamus. Lyſimachus & Meleſias de filijs cogitant educandis, de ſuis conqueſti parentibus, quòd publica curioſius pertractantes, domeſtica filióſque neglexerint, cùm tamen prima reipublicæ cura in curanda iuuentute conſiſtat: & quamuis iam ſenes, tamen vt rectius ea de re deliberent, Niciam Lachetémque etiam ſenes quibus & filij ſunt, ad conſultandum ſimiliter conuocant, ac ne quid minus proſpectum ſit, Socratem conſilio adhibent, non modo ſocium, ſed & iudicem, Socratem, inquam, nihil aliud in omni eius vita tractantem, quàm tum de omni ætate, tum maximè de adoleſcentia ritè curanda. Tu verò conſiderabis intérea miras Socraticæ vitæ laudes, item veras eſſe laudes, quæ à viro laude digno proficiſcuntur. At verò quoniam in alijs ciuitatibus inſtitutio legum ad manſuetudinem magis declinat quàm ad audaciam, in alijs verò contrà, Plato vtrunque arbitratur periculoſum, & manſuetudinem audaciæ, & viciſſim audaciam manſuetudini iubet in Politico pariter commiſceri. Siquis verò Charmidem Lacheti coniunxerit, exhortationémque tum ibi ad temperantiam, tum hic ad fortitudinem inuicem copulauerit, adoleſcentum animos ritè contemperabit. Mitto quòd in hac præſentis dialogi ad fortitudinem exhortatione tam Nicias, quàm Laches militarem fortitudinem vltrà quàm deceat, admirantur, & Nicias præter armorum ludos, quaſi ad militiam præludia ſummopere neceſſaria, laudibus ſupra modum extollit, Sed hunc non iniuria Laches emendat. Poſt hæc ſententia transfertur ad Socratem. Vbi animaduerte nullam conſonantiam delectare magis, quàm quæ in ſapiente fit ex ipſa animi ſermoniſque concordia. Atque contra nullam diſſonantiam magis offendere, quàm vbi lingua ménſque diſſonant. Deinde hominem perditum, etiam ſi bellè loquatur, audiendum non eſſe. Neque licere de moribus loqui niſi morato. Præterea Socratem ſemper conſueuiſſe de quacunque re diſputaretur, diſputationis ſocium eò perducere, vt totius vitæ ſuæ redderet rationem: quaſi aliena fruſtrà cognoſcas, niſi teipſum noris. Additur neceſſe in primis eſſe ſeipſum alicui examinanti ſubijcere, cui ſæpe rationes anteactæ vitæ reddantur. Quod quidem confeſſionem annuam à Chriſtianis inſtitutam valdè confirmat. Additur & tamdiu diſcendum, quandiu viuendum. Socrates autem omnium cautiſſimus iudicium ſibi iniunctum ait traducendum in Seniores. Sed inter ea obſecratus à cunctis rem ipſam aggreditur, ante omnia quidem diligentiam in filiis educandis probans, improbans negligentiam. Adiungit non poſſe fieri vt quis ad fortitudinem aliquem

[illegible], quam tentandi Niciæ gratia facta eſt. At Nicias definitionem ſuam neſciuit defendere. Socrates autem inter ſeniores propter modeſtiam doctorem agere nolens, ſimulat ſe definitionem ſimiliter ignorare: hortatúrque eos vt vnà ſecum virtutum præceptores ſibi antè perquirant, quàm facultatem erudiendæ iuuentutis profiteantur, oſtendens in omni ætate moralem diſciplinam eſſe magnopere neceſſariam, ac ſine rubore verecundiæ ſemper eſſe diſcendum. Definitiones verò quas vel hic de fortitudine, vel in Charmide de temperantia quærit, non hic, aut ibi, vbi exhortari & admonere duntaxat conſilium eſt, ſed in Republica & Legibus abſoluũtur. Sed vt de fortitudine ſimul & temperãtia quaſi germanis ſummatim dicã, Plato in Phædro, Sympoſióque vitam hanc noſtram itineri cuidam comparat. In quo quidem dirigendo ratio referat aurigam: affectus verò partim ſuperiores, partim inferiores, geminos referant equos, album videlicet atque nigrum. Atque vt quantum ad propoſitam pertinet quæſtionem, commodius diſtinguamus: Diuinam, inquit, prouidentiam ſtatuiſſe nos à turpibus reuocare: ad honeſta continuò prouocare. Ideóque pudorem magnanimitatémque nobis ingenuiſſe, vt auriga noſter pudore quodam quaſi fræno, affectus noſtros velut equos à turpibus licèt ſuauibus cohiberet, magnanimitatis verò calcaribus ad honeſta quamuis ardua ſtimularet. Siquidem malus quidam dæmon ad turpia lenocinijs allicit voluptatis: ab honeſtis amaritudine doloris abſterret. Quamobrem & temperantia pudoris vſa frænis, efficit vt à turpibus inuita voluptate ſemper abſtineamus, & fortitudo magnanimitatis freta calcaribus, dat operam vt ad honeſta viriliter contendamus, ſpreta difficultatis dolorìſque formidine. Et quanto difficilius eſt dolores ſuperare, quàm à voluptatibus abſtinere: tanto forſitan alicui videri poſſet fortitudinem temperantiæ anteponendam. Denique temperantia quidem facit ne ex homine præcipitemur in bruta. fortitudo verò præter id, vt etiam quodammodo transferamur in Deum omnia ſuperantem. Ob hanc præcipuè virtutem omnis antiquitas Herculem in Deorum retulit numerum: Herculem, inquam, dum terra victor cæleſtes ſcanderet gradus, ita clamantem: Ite nunc fortes vbi celſa magni Ducit exempli via: cur inertes Terga nudatis? ſuperata tellus Sidera donat.

ἡμῖν περὶ ὧν ἐμέλλομεν ἀνακοινοῦσθαι. ἔστιν οὖν τοῦτο περὶ οὗ πάλαι τοσαῦτα προοιμιάζομαι. τοῦδ᾽ ἡμῖν εἰσὶν υἱεῖς οὑτοιί· ὅδε μὲν τοῦδε, πάππου ἔχων ὄνομα Θουκυδίδης· ἐμὸς δ᾽ αὖ ὅδε παππῷον ὄντι· καὶ οὗτος ὄνομ᾽ ἔχει τοὐμοῦ πατρός. Ἀριστείδην γὰρ αὐτὸν καλοῦμεν. ἡμῖν οὖν τούτων δέδοκται ἐπιμεληθῆναι ὡς οἷόν τε μάλιστα, καὶ μὴ ποιῆσαι ὅπερ οἱ πολλοί, ἐπειδὴ μειράκια γέγονεν, ἀνεῖναι αὐτοὺς ὅ, τι βούλονται ποιεῖν· ἀλλὰ νῦν δὴ καὶ ἄρχεσθαι αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι καθ᾽ ὅσον οἷοί τ᾽ ἐσμέν. εἰδότες οὖν καὶ ὑμῖν υἱεῖς ὄντας, ἡγησάμεθα μεμεληκέναι περὶ αὐτῶν, εἴπερ τισὶν ἄλλοις, πῶς ἂν θεραπευθέντες γένοιντο ἄριστοι. εἰ δ᾽ ἄρα πολλάκις μὴ προσεσχήκατε τὸν νοῦν τῷ τοιούτῳ, ὑπομνήσοντες ὅτι οὐ χρὴ αὐτοῦ ἀμελεῖν, καὶ παρακαλοῦντες ὑμᾶς ἐπὶ τὸ ἐπιμέλειάν τινα ποιήσασθαι τῶν υἱέων κοινῇ μεθ᾽ ἡμῶν. ὅθεν δὲ ἡμῖν ταῦτ᾽ ἔδοξεν, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης, χρὴ ἀκοῦσαι, κἂν ᾖ ὀλίγῳ μακρότερα. συσσιτοῦμεν γὰρ δὴ ἐγώ τε καὶ Μελησίας ὅδε, καὶ ἡμῖν τὰ μειράκια παρασιτεῖ. ὅπερ οὖν καὶ ἀρχόμενος εἶπον τοῦ λόγου, παρρησιασόμεθα πρὸς ὑμᾶς. ἡμῶν γὰρ ἑκάτερος περὶ τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα ἔχει λέγειν πρὸς τοὺς νεανίσκους, καὶ ὅσα ἐν πολέμῳ εἰργάσαντο, καὶ ὅσα ἐν εἰρήνῃ, διοικοῦντες τά τε τῶν συμμάχων καὶ τὰ τῆς πόλεως· ἡμέτερα δ᾽ αὐτῶν ἔργα οὐδέτερος ἔχει λέγειν. ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθά τε τούσδε, καὶ αἰτιώμεθα τοὺς πατέρας ἡμῶν, ὅτι ἡμᾶς μὲν εἴων τρυφᾶν, ἐπειδὴ μειράκια ἐγενόμεθα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων πράγματα ἔπραττον. καὶ τοῖσδε τοῖς νεανίσκοις αὐτὰ ταῦτα ἐνδεικνύμεθα, λέγοντες ὅτι εἰ μὲν ἀμελήσουσιν ἑαυτῶν, καὶ μὴ πείσονται ἡμῖν, ἀκλεεῖς γενήσονται· εἰ δ᾽ ἐπιμελήσονται, τάχ᾽ ἂν τῶν ὀνομάτων ἄξιοι γένοιντο ἃ ἔχουσιν. οὗτοι μὲν οὖν φασὶ πείσεσθαι. ἡμεῖς δὲ τοῦτο σκοποῦμεν τί ἂν οὗτοι μαθόντες, ἢ ἐπιτηδεύσαντες, ὅτι ἄριστοι γένοιντο. εἰσηγήσατο οὖν τις ἡμῖν καὶ τοῦτο τὸ μάθημα, ὅτι καλὸν εἴη τῷ νέῳ μαθεῖν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι. καὶ ἐπῄνει τοῦτον ὃν ὑμεῖς ἐθεάσασθε ἐπιδεικνύμενον κᾆτ᾽ ἐκέλευε θεάσασθαι.

C explicare, ſocios ad eorumque referemus deliberationem aſciuimus. Eſt auté quo de altius ſum exorſus, eiuſmodi. Hi nobis filij ſunt, hic quidem huius filius, auito nomine Thucydides nuncupatus: meus item alter, aui ſimiliter nomen ſeruans, nam Ariſtidem nominamus. Videtúrque nobis quàm diligentiſſima horum cura ſuſcipienda, neque agendum putamus quod multi ſolent, qui filios ſuos cù primù adoleuerint pro ſua ſinunt libidine viuere. imò verò nunc incipiendum eſt ipſorum curam habere, quo ad eius facere poterimus. Cùm itaque eſſe vobis filios videamus, iudicauimus vos præ cæteris cogitaſſe, qua ratione e- D ducandi ſint vt optimi fiant, quod ſi non multum animaduertiſtis, in præſentia admonemus vos id negligere non debere, exhortamúrque vt vnà nobiſcum de filiorum educatione deliberetis. Quam verò ob cauſam nobis hæc videantur, ô Nicia atque Laches, audire decet, quamuis paulo prolixiora ſint, quæ ſequuntur. Viuimus enim vnà ego & Meleſias hic, atque hi nobiſcum adoleſcentuli epulantur, noſtróque conuiuio adhibentur. Vnde quemadmodum in principio ſermonis ſignificaui, liberè vobiſcum audacterque loquimur. Sanè vterque noſtrum multa poteſt patris ſui præclara tum pace, tum bello geſta his pueris narrare, E quibus illi vel reipublicæ ſuæ, vel ſociis profuerunt, à nobis verò geſta referre nulla poſſumus. Quare & horum nos pudet: & parum negligentiam ſæpe culpamus, quod nos poſtquam adoleuimus, in mollitie quadam & delitiis viuere permiſerunt, rebus aliorum interim intenti. Eadémque adoleſcentibus his oſtendentes, edicimus, ſi ſeipſos neglexerint noſtráque præcepta contempſerint, ignobiles eos futuros: ſin autem curauerint, fortè dignos auitis nominibus euaſuros. Ipſi verò parituros ſe nobis reſpondent. Nobis autem de hoc inuicem conſultantibus qua F diſciplina vel conſuetudine potiſſimùm optimi fieri poſſunt, expoſuit quiſpiam operepræcium eſſe vt armis dimicare perdiſcat, laudauitq; iſtũ quem vos modò certantem ſpectaſtis, & conuerti iuſſit.

Opti.

... muſicæ præceptorem, vrbanum quidé virum præ cæteris, atque peritum non in muſica ſolùm, ſed etiá in cæteris facultatibus, quibus certè dignus ſit vt eius diſciplinæ conſuetudinique adoleſcétes eiuſmodi committantur. LYS. Haud amplius, ô Socrates, Niciáque, & Laches ego atque æquales mei, iuniores cognoſcimus, vtpote qui nos domi ob ætatem plurimum continemus. Verùm ſi quid boni ô Sophroniſci fili conciui huic tuo conſulere potes, conſule. Decet enim: nam paternus nobis es amicus. Sēper enim ego ac pater tuus familiares amicique fuimus, ac ille è vita priùs deceſſit, quá vlla inter nos ſimultas exoriretur. Mihi quoque quodammmodo aures adhuc Socratis nomen circunſonat, quod hi pueri domi altercantes inuicem frequenter vſurpant, celebrántque ſummopere, quos ego nondum percōtatus ſum vtrum Socratem Sophroniſci filium dicant, an alium. Sed ô pueri dicite mihi, hicne Socrates ille, quem adeo frequenter commemorare ſoletis? PVE. Ille proculdubiò pater. LYS. Bene quidem per Iunonem, ô Socrates, quòd patré tuum extollis & cōdecoras virorum optimū, & quòd nobis propria tua erunt, tibiq; noſtra. LAC. Ne virū hunc dimittas Lyſimache: ná ego alibi ipſum quoq; animaduerti, nō patrem tātum, verùm etiam patriam condecorantem, porrò in ipſa apud Delium fuga, mecum vnà pedē retulit, tibiq; hoc affirmo, quòd ſi cæteri ſimiliter ſe geſſiſſent, ſtaret noſtra ciuitas, neq; tantam perpeſſa fuiſſet ruiná. LYS. Optima hæc laus eſt, ô Socrates, quæ tibi nunc à viris fide dignis tribuitur, qui in iiſdem laudandi & ipſi ſunt, in quibus te laudant. Scito igitur me tua exiſtimatione lætari, tibique ſumma beneuolentia eſſe deuinctum exiſtimato. Oportet ergo te primum ad nos accedere, domeſticoſq; & familiares, vt decet, putare.

περὶ τοὺς νέους ἢ μάθημα ἢ ἐπιτήδευμα καλόν. ΛΥ. Πῶς λέγεις, ὦ Λάχης; Σωκράτης γὰρ ὅδε τινὸς τῶν τοιούτων ἐπιμέλειαν πεποίηται; ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχε. ΝΙ. Τοῦτο μέντοι κἂν ἐγώ σοι ἔχοιμι εἰπεῖν οὐ χεῖρον Λάχητος· καὶ γὰρ αὐτῷ μοι ἔναγχος ἄνδρα προυξένησε τῷ ὑεῖ διδάσκαλον μουσικῆς, Ἀγαθοκλέους μαθητὴν Δάμωνα, ἀνδρῶν χαριέστατον οὐ μόνον τὴν μουσικήν, ἀλλὰ καὶ τἆλλα ὁπόσου βούλει ἄξιον συνδιατρίβειν
D τηλικούτοις νεανίσκοις. ΛΥ. Οὔτοι, ὦ Σώκρατές τε καὶ Νικία καὶ Λάχης, οἱ ἡλίκοι καὶ ἐγὼ ἔτι γιγνώσκομεν τοὺς νεωτέρους, ἅτε τὰ πολλὰ κατ' οἰκίαν διατρίβοντες ὑπὸ τῆς ἡλικίας· ἀλλ' εἴ τι καὶ σύ, ὦ παῖ Σωφρονίσκου, ἔχεις τῷδε τῷ σαυτοῦ δημότῃ ἀγαθὸν συμβουλεῦσαι, χρὴ συμβουλεύειν. δίκαιος δ' εἶ· καὶ γὰρ πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὤν· ἀεὶ γὰρ ἐγὼ καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἑταίρω τε καὶ φίλω ἦμεν· καὶ πρότερον ἐκεῖνος ἐτελεύτησε πρίν τι ἐμοὶ διενεχθῆναι. περιφέρει δέ τίς με καὶ μνήμη ἄρτι τῶνδε λεγόντων· τὰ γὰρ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενα, θαμὰ ἐπιμέμνηται Σωκράτους,
E καὶ σφόδρα ἐπαινοῦσιν· οὐ μέντοι πώποτε αὐτοὺς ἀνηρώτησα εἰ τὸν Σωφρονίσκου λέγοιεν. ἀλλ', ὦ παῖδες, λέγετέ μοι, ὅδ' ἐστὶ Σωκράτης περὶ οὗ ἑκάστοτε ἐμέμνησθε; ΠΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ πάτερ, οὗτος. ΛΥ. Εὖ γε, νὴ τὴν Ἥραν, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὀρθοῖς τὸν πατέρα, ἄριστον ἀνδρῶν ὄντα, καὶ ἄλλως καὶ δὴ καὶ ὅτι οἰκεῖα τά γε σὰ ἡμῖν ὑπάρξει, καὶ σοὶ τὰ ἡμέτερα. ΛΑ. Καὶ μήν, ὦ Λυσίμαχε, μὴ ἀφίεσό γε τἀνδρός· ὡς ἐγὼ καὶ ἄλλοθί γε αὐτὸν ἐθεασάμην οὐ μόνον τὸν πατέρα ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα ὀρθοῦντα. ἐν γὰρ τῇ ἀπὸ Δηλίου φυγῇ μετ' ἐμοῦ συνανεχώρει,
F κἀγώ σοι λέγω, ὅτι εἰ ἄλλοι ἤθελον τοιοῦτοι εἶναι, ὀρθὴ ἂν ἡμῶν ἡ πόλις ἦν, καὶ οὐκ ἂν ἔπεσε τότε τοιοῦτον πτῶμα. ΛΥ. Ὦ Σώκρατες, οὗτος μέντοι ὁ ἔπαινός ἐστι καλός, ὃν σὺ νῦν ἐπαινῇ ὑπ' ἀνδρῶν ἀξίων πιστεύεσθαι, καὶ εἰς ταῦτα εἰς ἃ οὗτοι ἐπαινοῦσιν. εὖ οὖν ἴσθι ὅτι ἐγὼ ταῦτα ἀκούων, χαίρω ὅτι εὐδοκιμεῖς, καὶ σὺ δὲ ἡγοῦ με ἐν τοῖς εὐνούστατός σοι εἶναι. χρῆν μὲν οὖν καὶ πρότερόν γε φοιτᾶν αὐτὸν παρ' ἡμᾶς, καὶ οἰκείους ἡγεῖσθαι, ὥσπερ τὸ δίκαιον·

… τῶν γυμνασίων φαυλότερον, οὐδ' ἐλάττω πόνον ἔχει, C ἅμα προσήκει μάλιστ' ἐλευθέρῳ τοῦτό γε τὸ γυμνάσιον, καὶ ἡ ἱππική. οὗ γὰρ ἀγῶνος ἀθληταί ἐσμεν, καὶ ἐν οἷς ἡμῖν ὁ ἀγὼν πρόκειται, μόνοι οὗτοι γυμνάζονται οἱ ἐν τούτοις τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ὀργάνοις γυμναζόμενοι. ἔπειτα ὀνήσει μέν τι τοῦτο τὸ μάθημα καὶ ἐν τῇ μάχῃ αὐτῇ, ὅταν ἐν τάξει δέῃ μάχεσθαι μετὰ πολλῶν. ἄλλων μέγιστον μέντοι αὐτοῦ ὄφελος ὅταν λυθῶσιν αἱ τάξεις, καὶ ἤδη τι δέῃ μόνον πρὸς μόνον, ἢ διώκοντα ἀμυνομένῳ τινὶ ἐπιθέσθαι, ἢ καὶ ἐν φυγῇ ἐπιτιθεμένου ἄλλου, ἀμύνασθαι αὐτόν. οὔτ' ἂν ὑπό γε ἑνὸς εἷς ὁ τοῦτ' ἐπιστάμενος οὐδὲν ἂν πάθοι, ἴσως δ' οὐδὲ D ὑπὸ πλειόνων, ἀλλὰ πανταχῇ ἂν ταύτῃ πλεονεκτοῖ. ἔτι δὲ καὶ εἰς ἄλλου καλοῦ μαθήματος ἐπιθυμίαν παρακαλεῖ τὸ τοιοῦτον. πᾶς γὰρ ἂν μαθὼν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι, ἐπιθυμήσειε καὶ τοῦ ἑξῆς μαθήματος τοῦ περὶ τὰς τάξεις· καὶ ταῦτα λαβὼν, καὶ φιλοτιμηθεὶς ἐν αὐτοῖς, ἐπὶ πᾶν ἂν τὸ περὶ τὰς στρατηγίας ὁρμήσειε. καὶ ἤδη δῆλον ὅτι τὰ τούτων ἐχόμενα καὶ μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα, καὶ καλὰ, καὶ πολλοῦ ἄξια ἀνδρὶ μαθεῖν τε καὶ ἐπιτηδεῦσαι, ὧν καθηγήσαιτ' ἂν τοῦτο τὸ μάθημα. προσθήσομεν δ' αὐτῷ οὐ σμικρὰν προσθήκην, ὅτι πάντα ἄνδρα ἐν πολέμῳ καὶ θαρραλεώτερον καὶ ἀνδρειότερον ἂν ποιήσειεν E αὐτὸν αὑτοῦ οὐκ ὀλίγῳ αὕτη ἡ ἐπιστήμη. μὴ ἀτιμάσωμεν δὲ εἰπεῖν (εἰ καί τῳ σμικρότερον δοκεῖ εἶναι) ὅτι καὶ εὐσχημονέστερον ἐνταῦθα οὗ χρὴ τὸν ἄνδρα εὐσχημονέστερον φαίνεσθαι· οὗ ἅμα καὶ δεινότερος τοῖς ἐχθροῖς φανεῖται, διὰ τὴν εὐσχημοσύνην. ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχε, ὥσπερ λέγω, δοκεῖ τε χρῆναι διδάσκειν τοὺς νεανίσκους ταῦτα, καὶ δι' ἃ δοκεῖ εἴρηκα. Λάχητος δ' εἴ τι παρὰ ταῦτα λέγει, κἂν αὐτὸς ἡδέως ἀκούσαιμι. ΛΑ. Ἀλλ' ἔστι μὲν, ὦ Νικία, χαλεπὸν λέγειν περὶ ὁτουοῦν μαθήματος, ὡς οὐ χρὴ μανθάνειν. πάντα γὰρ ἐπί- F σταισθαι, ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι· καὶ δὴ καὶ τὸ ὁπλιτικὸν τοῦτο, εἰ μέν ἐστι μάθημα (ὅπερ φασὶν οἱ διδάσκοντες, καὶ οἷον Νικίας λέγει) χρὴ αὐτὸ μανθάνειν· εἰ δ' ἔστι μὲν μὴ μάθημα, ἀλλ' ἐξαπατῶσιν οἱ ὑπισχνούμενοι· ἢ μάθημα μὲν τυγχάνει ὂν, μὴ μέντοι πάνυ σπουδαῖον, τί καὶ δέοι ἂν αὐτὸ μανθάνειν; λέγω δὲ ταῦτα περὶ αὐτοῦ, εἰς τάδε ἀποβλέψας, ὅτι οἶμαι ἐγὼ, τοῦτ' εἴ τι ἦν, οὐκ ἂν λεληθέναι Λακεδαιμονίους·

qui in eiuſmodi belli inſtrumentis ſe exercent. Conferet quinetiam peritia hæc in ipſa pugna, quoties in acie ordinéque cum aliis permultis certandum. Maximè verò túc proderit, cùm acies diſſoluentur, & ſingulari certamine oportebit vel inſequi repugnantem, vel in fuga inuadentem repellere. Nunquam ſanè qui hac facultate inſtructus eſt, vni ſuccumbet, fortè verò nec etiam pluribus, imò hac paſsim exuperabit. Præterea alterius cuiuſdã præclaræ diſciplinæ facultas hæc deſiderium affert, quilibet enim cùm didicerit armis pugnare, diſciplinam circa ordinandas acies, quę ſtatim ſequitur, affectabit: hæc autẽ aſſequutus, & circa hæc cupiditate gloriæ inflammatus, ad exercitus præfecturã ſe conferet, ac ſummatim ad omnia quæ circa hæc verſantur inſtituta ſtudiáq; præclara & cognitu vſúq; digna, ſeſe prima illa ducente conuertet. Adiiciemus item quiddam nõ contemnendũ, quod vnumquenq; in prẹlio audentiorem fortioremq; mirum in modũ hęc facultas redderet. Neque illud inſuper reticendum, quamuis leuius videri poſsit, quòd aptiorẽ magíſq; habilem ibi virũ efficies, vbi maximè aptũ promptúmq; cõſpici oportet. Ibidẽ certè ob ipſam dexteritatẽ atq; habilitatẽ hoſtibus terribilior apparebit. Mihi itaq;, ô Lyſimache, & operæpretiũ eſſe videtur, vt hæc adoleſcentes percipiãt: & quã ob cauſam ita putem, expoſui. Veruntamẽ libenter audirem, ſi quid præter hæc Laches velit afferre. LAC. Abſurdus profectò ſermo exiſtimaretur, ô Nicia, ſi quis aliquã diſciplinã diceret minimè cõparandam. Prẹſtare enim videtur ſcire omnia. Enimuerò facultas hæc circa arma, ſi diſciplina quædã eſt, vt ferunt qui eam docent, & talis præterea qualẽ Nicias prædicat, diſcẽda eſt. Sin autẽ diſciplina non eſt, ſed nos decipiũt qui hanc pollicentur, vel diſciplina eſt quidem, ſed haud multi pretij, quid hanc diſcere neceſſe eſt? Hæc vt dicã ex eo fit, quòd vt reor ſi alicuius hæc eſſet pretij, nunquam Lacedæmonios latuiſſet,

nimium profitentem, alibi quandoque inſpexi certius reuera ſeipſum haud ſponte intuentibus demonſtrantem. Naui enim in qua vehebatur, onerariam quandam aggrediente, falce cuſpidadata pugnabat, maxima quidem, maximus & ipſe. Reliqua quidem viri huius geſta haud digna auditu ſunt, hoc tamen non eſt ſilentio prætereundum, quid contigerit ex tam miro viri huius machinamento qui telo falcem addidit, eo ſiquidem dimicante falx ſe nauis fulcimentis implicuit. Trahebat autem Steſileus vt explicaret, neque poterat: nauis autem tranſibat, interea nauem curſu comitabatur haſtam tenens: cùm verò nauis nauem iam tranſiret, & his haſtam tenens attraheretur, ad extremum teli manu deuenit. Riſus ergo ac ſtrepitus oneraria in naui cõcitus ob Steſilei figuram oris, & ob id inſuper quia lapide iuxta pedes eius in tabulatum iacto, quidam coëgit vt haſtam dimitteret. Tunc ſanè & illi qui triremi vehebantur haud vlterius riſum continere potuerunt, cùm cuſpidatam illam falcem naui ſuſpenſam intuerentur. Fortè alicuius hæc pretij ſunt, vt Nicias aſſerit, veruntamen ea quibus interſui, talia fuere. Quamobrem vt iam à principio dixi, ſiue diſciplina hæc eſt, parum prodeſt: ſiue non eſt, ſed ſimulant qui hanc profitentur, haud res ſtudio digna videtur. Ita ſanè arbitror, ſi quis timidus facultatem hanc ſequatur, audaciorem ob hanc effectum, clariorem fore quàm fuerit. Sinautem fortis quiſpiam eam ſectetur, obſeruatum ab omnibus ſi parum quid aberret, magnas calumnias ſubiturũ, inuidioſa nanque ſcientiæ huius profeſſio, quocirca niſi virtute mirum in modum cæteris præſtet, qui hanc ſibi ſcientiam vindicat, vitare non poterit quin ridiculus habeatur.

ὀνομαστοὶ γεγονότες ἐκ τῶν ἐπιτηδευόντων ἕκαστα, οὗτοι δ' ὡς ἔοικε, παρὰ τοὺς ἄλλους οὕτω σφόδρα εἰς τοῦτο δυστυχοῦσι. ἐπεὶ καὶ τοῦτον τὸν Στησίλεων, ὃν ὑμεῖς μετ' ἐμοῦ ἐν τοσούτῳ ὄχλῳ ἐθεάσασθε ἐπιδεικνύμενον, καὶ τὰ μεγάλα περὶ αὑτοῦ λέγοντα ἃ ἔλεγεν, ἑτέρωθι ἐγὼ κάλλιον ἐθεασάμην ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὡς ἀληθῶς ἐπιδεικνύμενον, οὐχ ἑκόντα. προσβαλούσης γὰρ τῆς νεὼς ἐφ' ἧς ἐπεβάτευε, πρὸς ὁλκάδα τινά, ἐμάχετο ἔ-
D χων δορυδρέπανον, διαφέρον δὴ ὅπλον, ἅτε καὶ αὐτὸς τῶν ἄλλων διαφέρων. τὰ μὲν οὖν ἄλλα οὐκ ἄξια λέγειν περὶ τἀνδρός· τὸ δὲ σόφισμα τὸ τοῦ δρεπάνου τοῦ πρὸς τῇ λόγχῃ οἷον ἀπέβη. μαχομένου γὰρ αὐτοῦ ἐνέσχετό που ἐν τοῖς τῆς νεὼς σκεύεσι, καὶ ἀντελάβετο. εἷλκεν οὖν ὁ Στησίλεως, βουλόμενος ἀπολῦσαι, καὶ οὐχ οἷός τ' ἦν· ἡ δὲ ναῦς τὴν ναῦν παρῄει. τέως μὲν οὖν παρέθει ἐν τῇ νηΐ ἀντεχόμενος τοῦ δόρατος· ἐπεὶ δὲ παρημείβετο ἡ ναῦς τὴν ναῦν, καὶ ἐπέσπα αὐτὸν τοῦ δόρατος ἐχόμενον, ἐφίει τὸ δόρυ διὰ τῆς χειρός, ἕως ἄκρου τοῦ στύρα-
E κος ἀντελάβετο. ἦν δὲ γέλως καὶ κρότος ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς ὁλκάδος, ἐπί τε τῷ σχήματι αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ βαλόντος τινὸς λίθῳ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὸ κατάστρωμα, ἀφίεται τοῦ δόρατος. τότ' ἤδη καὶ οἱ ἐκ τῆς τριήρους οὐκέτι οἷοί τ' ἦσαν τὸν γέλωτα κατέχειν, ὁρῶντες αἰωρούμενον ἐκ τῆς ὁλκάδος τὸ δορυδρέπανον ἐκεῖνο. ἴσως μὲν οὖν εἴη ἄν τι ταῦτα, ὥσπερ Νικίας λέγει· οἷς δ' οὖν ἐγὼ ἐντετύχηκα, τοιαῦτ' ἄττα ἐστίν. ὃ οὖν καὶ ἐξ ἀρχῆς εἶπον, ὅτι εἴτε οὕτω σμικρὰς ὠφελείας ἔχει μάθημα ὄν, εἴτε μὴ ὄν φασι καὶ προσποιοῦνται αὐτὸ
F εἶναι μάθημα, οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν μανθάνειν. καὶ γὰρ οὖν μοι δοκεῖ, εἰ μὲν δειλός τις ὢν οἴοιτο δεῖν αὐτὸ ἐπίστασθαι, θρασύτερος ἂν δι' αὐτὸ γενόμενος, ἐπιφανέστερος γένοιτο οἷος ἦν· εἰ δὲ ἀνδρεῖος, φυλαττόμενος ἂν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, εἰ καὶ σμικρὸν ἐξαμάρτοι, μεγάλας ἂν διαβολὰς ἴσχειν. ἐπίφθονος γὰρ ἡ προσποίησις τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης. ὥστ' εἰ μή τι θαυμαστὸν ὅσον διαφέρει τῇ ἀρετῇ τῶν ἄλλων, οὐκ ἔσθ' ὅπως ἄν τις φύγοι τὸ καταγέλαστος γενέσθαι, φάσκων ἔχειν ταύτην τὴν ἐπιστήμην.

Οὐκοῦν καὶ νῦν χρὴ οὕτω σκέψασθαι, εἴ τις ἡμῶν τεχνικὸς περὶ οὗ βουλευόμεθα, ἢ οὔ. καὶ εἰ μὲν ἔστιν, ἐκείνῳ πείθεσθαι, ἑνὶ ὄντι, τοὺς δ' ἄλλους ἐᾶν· εἰ δὲ μή, ἄλλον τινὰ ζητεῖν. ἢ περὶ σμικροῦ οἴεσθε νυνὶ κινδυνεύειν καὶ σὺ καὶ Λυσίμαχος, ἀλλ' οὐ περὶ τούτου τοῦ κτήματος ὃ τῶν ἡμετέρων μέγιστον ὂν τυγχάνει; ὑέων γάρ που ἢ χρηστῶν ἢ τἀναντία γενομένων, καὶ πᾶς ὁ οἶκος ὁ τοῦ πατρὸς οὕτως οἰκήσεται, ὁποῖοι ἄν τινες οἱ παῖδες γένωνται. C

ΜΕ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚΡ. Πολλὴν ἄρα δεῖ προμηθίαν αὐτοῦ ἔχειν. ΜΕ. Πάνυ γε. Σ. Πῶς οὖν ὃ ἐγὼ ἄρτι ἔλεγον ἐσκοποῦμεν ἄν, εἰ ἐβουλόμεθα σκέψασθαι D τίς ἡμῶν περὶ ἀγωνίαν τεχνικώτατος; ἆρ' οὐχ ὁ μαθὼν καὶ ἐπιτηδεύσας, ᾧ καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγονότες ἦσαν αὐτοῦ τούτου; Μ. Ἔμοιγε δοκεῖ. Σ. Οὐκοῦν ἔτι πρότερον, τίνος ὄντος τούτου ζητοῦμεν τοὺς διδασκάλους; Μ. Πῶς λέγεις; Σ. Ὧδε ἴσως μᾶλλον κατάδηλον ἔσται. οὔ μοι δοκεῖ ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν ὡμολογῆσθαι τί ποτ' ἐστὶ περὶ οὗ βουλευόμεθα καὶ σκεπτόμεθα, ὅστις ἡμῶν τεχνικός, καὶ τούτου ἕνεκα διδασκάλους ἐκτήσατο, καὶ ὅστις μή. ΝΙ. Οὐ γάρ, ὦ Σώκρατες, περὶ τοῦ ἐν ὅπλοις μάχεσθαι σκοποῦμεν, εἴτε χρὴ αὐτὸ τοὺς νεανίσκους μανθάνειν, εἴτε μή; Σ. Πάνυ μὲν E οὖν, ὦ Νικία· ἀλλ' ὅταν περὶ φαρμάκου τίς του πρὸς ὀφθαλμοὺς σκοπῆται, εἴτε χρὴ αὐτὸ ὑπαλείφεσθαι, εἴτε μή, πότερον οἴει τότε εἶναι τὴν βουλὴν περὶ τοῦ φαρμάκου, ἢ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν; ΝΙ. Περὶ τῶν ὀφθαλμῶν. Σ. Οὐκοῦν καὶ ὅταν ἵππῳ χαλινὸν σκοπῆταί τις εἰ προσοιστέον, ἢ μή, καὶ ὁπότε, τότε που περὶ τοῦ ἵππου βουλεύεται, ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ χαλινοῦ; ΝΙ. Ἀληθῆ. Σ. Οὐκοῦν ἑνὶ λόγῳ, ὅταν τίς τι ἕνεκά του σκοπῇ, περὶ ἐκείνου ἡ βουλὴ τυγχάνει οὖσα οὗ ἕνεκα ἐσκόπει, ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ οὗ ἕνεκα ἄλλο ἐζήτει. ΝΙ. Ἀνάγκη. Σ. Δεῖ ἄρα καὶ τὸν σύμβουλον σκοπεῖν ἆρα F τεχνικός ἐστιν εἰς ἐκείνου θεραπείαν τοῦ ἕνεκα σκοπούμενοι σκοποῦμεν. Μ. Πάνυ γε. Σ. Οὐκοῦν νῦν φαμὲν περὶ μαθήματος σκοπεῖν τῆς ψυχῆς ἕνεκα τῆς τῶν νεανίσκων. Ν. Ναί. Σ. Εἴ τις ἄρα ἡμῶν τεχνικὸς περὶ ψυχῆς θεραπείαν, καὶ οἷός τε καλῶς τοῦτο θεραπεῦσαι, καὶ ὅτῳ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγόνασι, τοῦτο σκεπτέον.

poſtpoſita? Si nullus, alius quidam nobis inueſtigandus? An exigua quadam de re nunc vos periclitari cenſetis tu & Lyſimachus, potius quàm de veſtrarum poſſeſsionum omnium pretioſiſsima? filiis nanque benè maléve inſtitutis vniuerſa domus paterna eodem modo gubernabitur, quo & filij affecti ſunt. MEL. Vera loqueris. SOC. Diligenter igitur huic rei inuigilandum. MEL. Valdè. SOC. Quonam igitur pacto quod modò dicebam conſiderauiſſemus, ſi inuenire propoſitum fuiſſet quis noſtrûm ſit certando maximè artificioſus? Nónne eum perſcrutati eſſemus qui & didicit & exercuit? cuíque videlicet idonei huius rei præceptores extiterunt? MEL. Ita quidem arbitror. SOCR. An non prius etiam quid illud ſit, cuius præceptores indagaremus? MEL. Qui iſthuc ais? SOC. Sic clariùs fortè percipies: nõ videtur inter nos principio conſtitiſſe quid illud ſit de quo quærimus, quis noſtrûm in eo maximè præſtet, & huius gratia pręceptores habuerit, quis non. NIC. Nónne quærebamus, ô Socrates, vtrum oporteat diſcere adoleſcentes armis dimicare, necne? SOC. Ita prorſus, ô Nicia, ſed cùm de oculorum medela quærit aliquis adhibendáne ſit an non, tũc de medela putas an de oculis conſultari? NIC. De oculis. SOC. Et quando quæritur, vtrum frenum equo adhibendum nécne, & quãdo, tunc non de fræno, ſed equo potius conſultatur? NIC. Verùm. SOC. Vt autem paucis comprehendã, quoties quis aliquid alicuius gratia quærit, de illo ipſo conſultatio eſt, cuius gratia aliud quæritur, non de eo quod quæritur alterius gratia. NIC. Neceſſe. SOC. Oportet itaque conſultorem conſiderare, vtrum ad eam rem curandam peritus ſit, cuius gratia in præſentia deliberamus. NIC. Omnino. SOCR. An non dictum eſt de diſciplina perquiri, adoleſcentum animi gratia? NIC. Dictum. SOC. Ergo num quis noſtrûm curandorum animorum arte polleat, valeátque eos ſufficienter excolere & præceptores eruditos habuerit, inquirendum, eſt?

... proprio ingenio artem hanc inuenire etiam nũc minimè poſſum, quàm ſi Nicias hic vel Laches inuenit vel didicit, haud equidem admirabor. Etenim pecuniis magis abundant, vt ab aliis diſcere queãt: & ſeniores ſunt, vt iam inuenire potuerint. Videntur autem mihi ad erudiendum ſufficere, neque enim tam intrepidè de ſtudiis iuueni commodis aut incommodis ſtatuiſſent, niſi putaſſent ſatis ſibi nota. Ac cætera equidem his credo, quòd verò inter ſe diſſentiant admiratus ſum. Atqui quemadmodum paulo antè Laches iubebat, ne me dimitteres, ſed percontareris, ita nunc ego viciſſim te rogo iubeòque Lyſimache, ne Lachetem Niciámque dimittas, ſed ab his ſciſciteris, dicens eis Socratem dixiſſe, rem ſe nec intelligere, neque diiudicare poſſe vter veſtrum vera loquatur: quippe cùm nec inuentor harum rerum ipſe fuerit, neque ab alio docente didicerit. Tu autem Laches ac Nicia dicite vtrique nobis, quem circa iuuenum educationem doctiſsimum conueneritis, & vtrum diſcentes ab aliquo ſciatis hæc, an ipſi potius inuentores ſitis. Quod ſi didiciſtis, quis vtriuſque magiſter? quíve alij artis eiuſdem profeſſores? Vt ſi minus vobis ad hæc à republicæ negotiis ſuper eſt otij, eos adeamus, perſuadeamúſq; vel muneribus, vel gratia, vel vtriſque, vt & noſtrorum & veſtrorum filiorũ curam ſuſcipiãt, ne improbi facti maioribus ſuis dedecori ſint. Sin autẽ ipſi vos hoc inueniſtis, adducite exempli cauſa, ſi quos fortè alios diligentia veſtra ex prauis bonos claróſque homines reddideritis. Enimverò ſi nunc primùm docere incipitis, animaduertendum eſt ne non in Care (vt aiunt) periculum fiat, ſed in veſtris & amicorũ filiis & planè contingat, quod prouerbio dicitur, *In dolio figulariam experiri*. Dicite itaque, quid ex his adeſſe & competere vobis aſſeritis negatíſve? Hæc tu

ματος, ἐκ νέου ἀρξάμενος. ἀλλὰ τοῖς μὲν σοφισταῖς οὐκ ἔχω τελεῖν μισθούς, οἵπερ μόνοι ἐπηγγέλλοντό με οἷοί τ' εἶναι ποιῆσαι καλόν τε κἀγαθόν· αὐτὸς δ' αὖ εὑρεῖν τὴν τέχνην ἀδυνατῶ ἔτι νυνί. εἰ δὲ Νικίας ἢ Λάχης ηὕρηκεν, ἢ μεμάθηκεν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι. καὶ γὰρ χρήμασιν ἐμοῦ δυνατώτεροι, ὥστε μαθεῖν παρ' ἄλλων καὶ ἅμα πρεσβύτεροι, ὥστε ἤδη ηὑρηκέναι. δοκοῦσι δή μοι δυνατοὶ εἶναι παιδεῦσαι ἄνθρωπον. οὐ γὰρ ἄν ποτε ἀδεῶς ἀπεφαίνοντο

D περὶ ἐπιτηδευμάτων νέῳ χρηστῶν τε καὶ πονηρῶν, εἰ μὴ αὑτοῖς ἐπίστευον ἱκανῶς εἰδέναι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἔγωγε τούτοις πιστεύω· ὅτι δὲ διαφέρεσθον ἀλλήλοιν, ἐθαύμασα. τοῦτο οὖν σου ἐγὼ ἀντιδέομαι, ὦ Λυσίμαχε, καθάπερ ἄρτι Λάχης μὴ ἀφίεσθαί σε ἐμοῦ διεκελεύετο, ἀλλὰ ἐρωτᾶν· καὶ ἐγὼ νῦν παρακελεύομαί σοι μὴ ἀφίεσθαι Λάχητος, μηδὲ Νικίου, ἀλλ' ἐρωτᾶν· λέγοντα ὅτι ὁ μὲν Σωκράτης οὔ φησιν ἐπαΐειν περὶ τοῦ πράγματος, οὐδ' ἱκανὸς εἶναι διακρῖναι ὁπότερος ὑμῶν ἀληθῆ λέγει. οὔτε γὰρ εὑρετὴς οὔτε μαθητὴς οὐδενὸς περὶ τῶν τοιούτων γε-

E γονέναι. σὺ δ' ὦ Λάχης, καὶ Νικία, εἴπετον ἡμῖν ἑκάτερος, τίνι δὴ δεινοτάτῳ συγγεγόνατον περὶ τῆς τῶν νέων τροφῆς· καὶ πότερα μαθόντε παρά του ἐπίστασθον, ἢ αὐτὼ ἐξευρόντε· καὶ εἰ μὲν μαθόντε, τίς ὁ διδάσκαλος ἑκατέρῳ καὶ τίνες ἄλλοι ὁμότεχνοι αὐτοῖς· ἵν' ἂν μὴ ὑμῖν σχολὴ ᾖ ὑπὸ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων, ἐπ' ἐκείνους ἴωμεν, καὶ πείθωμεν ἢ δώροις, ἢ χάρισιν, ἢ ἀμφότερα ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ὑμετέρων παίδων· ὅπως μὴ καταισχύνωσι τοὺς αὑτῶν προγόνους φαῦλοι γενόμενοι. εἰ δ' αὐτοὶ εὑρεταὶ γεγόνατε τοῦ τοιούτου, δό-

F τε παράδειγμα τίνας ἤδη ἄλλους ἐπιμεληθέντες ἐκ φαύλων καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς ἐποιήσατε. εἰ γὰρ νῦν ἄρξεσθε πρῶτον παιδεύειν, σκοπεῖν χρὴ μὴ οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ὑμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύηται, ἀλλ' ἐν τοῖς ὑέσι τε καὶ ἐν τοῖς τῶν φίλων παισί· καὶ ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν ὑμῖν συμβαίνῃ, ἐν πίθῳ ἡ κεραμεία γιγνομένη. λέγετε οὖν τί τούτων ἢ φατὲ ὑμῖν ὑπάρχειν τε καὶ προσήκειν, ἢ οὔ φατε. ταῦτ',

πρεσβύτερος γέγονεν, οὐκ ἐντετυχηκὼς τῷ ἀνδρὶ δῆλος ἔτι εἶ. C ΛΥ. Τί μάλιστα, ὦ Νικία; ΝΙ. Οὔ μοι δοκεῖς εἰδέναι ὅτι ὃς ἂν ἐγγύτατα Σωκράτους ᾖ λόγῳ, ὥσπερ γένει, καὶ πλησιάζῃ διαλεγόμενος, ἀνάγκη αὐτῷ, ἐὰν ἄρα καὶ περὶ ἄλλου του πρότερον ἄρξηται διαλέγεσθαι, μὴ παύεσθαι ὑπὸ τούτου περιαγόμενον τῷ λόγῳ, πρὶν ἐμπέσῃ εἰς τὸ διδόναι περὶ ἑαυτοῦ λόγον, ὅντινα τρόπον νῦν τε ζῇ, καὶ ὅντινα τὸν παρεληλυθότα βίον βεβίωκεν· ἐπειδὰν δ᾽ ἐμπέσῃ, ὅτι οὐ πρότερον αὐτὸν ἀφήσει Σωκράτης πρὶν ἂν βασανίσῃ ταῦτα εὖ τε καὶ καλῶς ἅπαντα. ἐγὼ δὲ συνήθης τέ εἰμι τῷδε, D καὶ οἶδ᾽ ὅτι ἀνάγκη ὑπὸ τούτου πάσχειν ταῦτα· καὶ ἔτι γε αὐτὸς ὅτι πείσομαι ταῦτα εὖ οἶδα. χαίρω γὰρ, ὦ Λυσίμαχε, τῷ ἀνδρὶ πλησιάζων· καὶ οὐδὲν οἶμαι κακὸν εἶναι τὸ ὑπομιμνήσκεσθαι ὅτι μὴ καλῶς ἢ πεποιήκαμεν, ἢ ποιοῦμεν· ἀλλ᾽ εἰς τὸν ἔπειτα βίον προμηθέστερον ἀνάγκη εἶναι τὸν ταῦτα μὴ φεύγοντα, ἀλλ᾽ ἐθέλοντα κατὰ τὸ τοῦ Σόλωνος καὶ ἀξιοῦντα μανθάνειν ἕωσπερ ἂν ζῇ, καὶ μὴ οἰόμενον αὐτῷ τὸ γῆρας νοῦν ἔχον προσιέναι. ἐμοὶ μὲν οὖν οὐδὲν ἄηθες, οὐδ᾽ αὖ ἀηδὲς, ὑπὸ Σωκράτους βασανίζεσθαι· ἀλλὰ καὶ πάλαι σχεδόν τι E ἠπιστάμην ὅτι οὐ περὶ τῶν μειρακίων ἡμῖν ὁ λόγος ἔσοιτο, Σωκράτους παρόντος, ἀλλὰ περὶ ἡμῶν αὐτῶν. ὅπερ οὖν λέγω, τὸ μὲν ἐμὸν οὐδὲν κωλύει Σωκράτει συνδιατρίβειν ὅπως οὗτος βούλεται· Λάχητα δὲ τόνδε ὅρα πῶς ἔχει περὶ τοῦ τοιούτου. ΛΑ. Ἁπλοῦν τό γ᾽ ἐμὸν, ὦ Νικία, περὶ λόγων ἐστίν· εἰ δὲ βούλει, οὐχ ἁπλοῦν, ἀλλὰ διπλοῦν. καὶ γὰρ ἂν δόξαιμί τῳ φιλόλογος εἶναι, καὶ αὖ μισόλογος. ὅταν μὲν γὰρ ἀκούω ἀνδρὸς περὶ ἀρετῆς διαλεγομένου, ἢ περί τινος σοφίας, ὡς ἀληθῶς ὄντος ἀνδρὸς, F καὶ ἀξίου τῶν λόγων ὧν λέγει, χαίρω ὑπερφυῶς, θεώμενος ἅμα τόν τε λέγοντα, καὶ τὰ λεγόμενα ὅτι πρέποντα ἀλλήλοις καὶ ἁρμόττοντά ἐστι· καὶ κομιδῇ μοι δοκεῖ μουσικὸς ὁ τοιοῦτος εἶναι, ἁρμονίαν καλλίστην ἡρμοσμένος οὐ λύραν, οὐδὲ παιδιᾶς ὄργανα· ἀλλὰ τῷ ὄντι ζῆν ἡρμοσμένος οὗ αὐτὸς αὑτοῦ τὸν βίον σύμφωνον τοῖς λόγοις πρὸς τὰ ἔργα, ἀτεχνῶς δωριστὶ, ἀλλ᾽ οὐκ ἰαστὶ, οἴομαι δὲ οὐδὲ φρυγιστὶ, οὐδὲ λυδιστὶ, ἀλλ᾽ ἥπερ μόνη Ἑλληνική ἐστιν ἁρμονία.

genere, propinquat Socrati, illique diſputans hæret, licèt de alio quoquam cœperit diſputare, cogitur tandem Socratis verbis circunductus ſuæ vitæ reddere rationem, quæ ſit præſentis, quæ anteactæ ipſius vitæ conditio. Et poſtquam in hæc incidit, non priùs eum dimittit Socrates, quàm cuncta hæc ſufficienter examinauerit. Ego autem hoc familiariter vſus ſum, ac neceſſarium eſſe cognoſco huius ex verbis hæc percipi, ac quod nunc mihi hoc ſubeundum ſit non ignoro. Delectat me admodum huius, ô Lyſimache, conſuetudo. Neque enim obeſſe puto vt in memoriam reducatur, ſi quid non rectè vel fecerimus vel faciamus. Imò verò neceſſe eſt eum qui hæc non refugit, cautiorem in poſterum fieri, exiſtimantem ſecundùm illud Solonis tandiu diſcendum, quandiu viuitur, neque ſperandum à ſenectute mentem nobis datum iri. Mihi itaque nec inſuetum eſt, nec iniucundum à Socrate hoc examinari. Atqui iampridem id ſciebam, ſermonem nobis non de pueris præſente Socrate, ſed de nobis ipſis futurum. Quamobrem nihil prohibet, quo minus cum Socrate vtcunque vult ipſe, diſſeram. Verùm conſidera quo pacto Laches erga hæc affectus ſit. LAC. Simpliciter equidem Nicia erga ſermones afficior, imò verò ſi vis dupliciter. Porrò verborum ſtudioſus videri cuipiam poſſem, & aliquando contrà. Nam quoties de virtute vel de ſapientia quadam aliquem audio diſputãtem reuera virum dignúmque ſermonibus ipſis, mira quadam afficior voluptate, contemplãs dicẽtem ſimul ac dicta quàm congrua inter ſe & conſona ſint. Atque hic profectò vir muſicus eſſe mihi videtur, harmoniam ſuauiſſimam modulatus, non lyram, neque iocularia quædam inſtrumenta, ſed vitam reuera contemperans concordia verborum & operum, concinentem ſecundùm Doricam videlicet melodiam, non Ionicam, aut Phrygiam, aut Lydiam, ſed eam certè quæ ſola Græca eſt harmonia.

certè hoc negotium eſt, ô Socrates. Vnum enim ego te noſtrûm reputo. Cogita pro me adoleſcentum gratia, quod ab iis quærere nos oporteat, cùmque his diſſerendo conſulta: nam mihi quidem multa memoria propter ſenium exciderunt, ex his quæ perquirere ſtatueram: Nec eorum ſanè quæ audiam, ſi qui alij ſermones interuenerint, meminero ſatis? Quapropter vos inuicem quæ propoſuimus, percurrite, ego verò audiam, & cùm audiuero, vnà cum hoc Meleſia quicquid ſtatueritis peragam.

Soc r. O Nicia atque Laches, Lyſimacho Meleſiæque parendum. Quæ igitur ſuprà inueſtigare contendimus, videlicet quinam præceptores nobis diſciplinæ talis extiterint, vel quos alios ipſi nos meliores fecerimus, fortè nihil obeſſet inter nos ipſos examinare. Verùm eiuſmodi quædam conſideratio eodem recidet, imò perinde erit, vt à principio. Nam ſi de aliquo quocunque tandem compertum nobis ſit, quòd id præſens alicui melius efficiat cui ſit præſens, tum ſi hoc illi admouere poſſemus, etiam illud ipſum quo de conſilium caperetur, quo quis pacto quàm facilimè atque optimè ſibi acquireret, intelligeremus. Fortè non intelligitis, verùm ſic faciliùs comprehenderis. Si ſciremus quòd viſus oculis præſens meliores illos facit quibus adeſt, rurſúſque poſſemus oculis ipſum adhibere, patet quòd etiam quid ipſe viſus ſit, cognoſceremus, de quo aliquando conſultandum nobis eſſet, qua ratione quàm facilimè & commodiſsimè ipſum quis compararet. Si enim idipſum nobis ignotum eſſe quid viſus, quid auditus ſit, nunquam idonei conſultores medicinæ circa oculos auréſve eſſemus, inueſtigantes quomodo optimè quis viſum auditúmve recuperet. Lac. Vera narras, ô Socrates. Soc r. Nonne hi nos in præſentia, ô Laches,

ρεν, ὡς ἔοικεν, αἰτιασόμεθα μὴ οὐχ ἕτοιμα εἶναι καὶ συμβουλεύειν καὶ συσκοπεῖν. ΛΥ. Ἀλλ' ὑμέτερον δὴ ἔργον, ὦ Σώκρατες. ἕνα γάρ σε ἔγωγε ἡμῶν τίθημι. σκόπει οὖν ἀντ' ἐμοῦ ὑπὲρ τῶν νεανίσκων ὅ, τι δεόμεθα παρὰ τῶνδε πυνθάνεσθαι, καὶ συμβούλευε διαλεγόμενος τούτοις. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ ἐπιλανθάνομαι ἤδη τὰ πολλά, διὰ τὴν ἡλικίαν, ὧν ἂν διανοηθῶ ἐρέσθαι, καὶ αὖ ἃ ἂν ἀκούσω· ἐὰν δὲ μεταξὺ ἄλλοι λόγοι γένωνται, οὐ πάνυ μέμνημαι. ὑμεῖς οὖν λέγετε καὶ διέξιτε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ ὧν προὐθέμεθα. ἐγὼ δ' ἀκούσομαι, καὶ ἀκούσας αὖ μετὰ Μελησίου τοῦδε ποιήσω τοῦτο ὅ, τι ἂν ὑμῖν δοκῇ.

D

ΣΩΚΡ. Πειστέον, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης, Λυσιμάχῳ καὶ Μελησίᾳ. ἃ μὲν οὖν νῦν δὴ ἐπεχειρήσαμεν σκοπεῖν, τίνες οἱ διδάσκαλοι ἡμῖν τῆς τοιαύτης παιδείας γεγόνασιν, ἢ τίνας ἄλλους βελτίους πεποιήκαμεν, ἴσως μὲν οὐ κακῶς εἶχε ἐξετάζειν καὶ τὰ τοιαῦτα ἡμᾶς αὐτούς· ἀλλ' οἶμαι, καὶ ἡ τοιάδε σκέψις εἰς ταὐτὸ φέρει, σχεδὸν δέ τι καὶ μᾶλλον ἐξ ἀρχῆς εἴη ἄν. εἰ γὰρ ἐτυγχάνομεν ἐπιστάμενοι ὁτουοῦν πέρι, ὅ, τι παραγενόμενόν τῳ, βέλτιον ποιεῖ ἐκεῖνο ᾧ παρεγένετο, καὶ προσέτι οἷοί τε ἐσμὲν αὐτὸ ποιεῖν παραγίγνεσθαι ἐκείνῳ, δῆλον ὅτι αὐτό γε ἴσμεν τοῦτο οὗ πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα, ὡς ἄν τις αὐτὸ ῥᾷστα καὶ ἄριστ' ἂν κτήσαιτο. ἴσως οὖν οὐ μανθάνετέ μου ὅ, τι λέγω, ἀλλ' ὧδε ῥᾷον μαθήσεσθε. εἰ τυγχάνομεν ἐπιστάμενοι ὅτι ὄψις παραγενομένη ὀφθαλμοῖς, βελτίους ποιεῖ ἐκείνους οἷς παρεγένετο, καὶ προσέτι οἷοί τε ἐσμὲν ποιεῖν αὐτὴν παραγίγνεσθαι ὄμμασι, δῆλον ὅτι ὄψιν γε ἴσμεν αὐτὴν ὅ, τι ποτ' ἐστίν, ἧς πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα, ὡς ἄν τις αὐτὴν ῥᾷστα καὶ ἄριστα κτήσαιτο. εἰ γὰρ μηδ' αὐτὸ τοῦτο εἰδεῖμεν ὅ, τι ποτ' ἐστὶν ὄψις, ἢ ὅ, τι ἐστὶν ἀκοή, σχολῇ ἄν γε σύμβουλοι ἄξιοι λόγου γενοίμεθα, καὶ ἰατροὶ ἢ περὶ ὀφθαλμῶν, ἢ περὶ ὤτων, ὅντινα τρόπον ἀκοὴν ἢ ὄψιν κάλλιστ' ἂν κτήσαιτό τις. ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Σ. Οὐκοῦν, ὦ Λάχης, καὶ νῦν ἡμᾶς τώδε

E

F

τὰ τοῦτο σκεψώμεθα, καὶ ὅτῳ ἂν τρόπῳ τοῖς νεανίσκοις παραγένοιτο, καθ' ὅσον οἷόν τε ἐξ ἐπιτηδευμάτων τε καὶ μαθημάτων παραγενέσθαι. ἀλλὰ πειρῶ εἰπεῖν ὃ λέγω, τί ἐστιν ἀνδρία. ΛΑ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν. εἰ γάρ τις ἐθέλοι ἐν τῇ τάξει μένων ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ μὴ φεύγοι, εὖ ἴσθ' ὅτι ἀνδρεῖος ἂν εἴη. ΣΩΚ. Εὖ μὲν λέγεις, ὦ Λάχης· ἀλλ' ἴσως ἐγὼ αἴτιος, οὐ σαφῶς εἰπών, τὸ σὲ ἀποκρίνασθαι μὴ τοῦτο ὃ διανοούμενος ἠρόμην, ἀλλ' ἕτερον. ΛΑ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩΚ. Ἐγὼ φράσω, ἐὰν οἷός τε γένωμαι. ἀνδρεῖός που οὗτος ὃν καὶ σὺ λέγεις, ὃς ἐν τῇ τάξει μένων μάχηται τοῖς πολεμίοις. ΛΑ. Ἐγὼ γοῦν φημί. ΣΩΚΡ. Καὶ γὰρ ἐγώ. ἀλλὰ τί αὖ ὅδε, ὃς ἂν φεύγων μάχηται τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ μὴ μένων; ΛΑ. Πῶς, φεύγων; ΣΩΚΡ. Ὥσπερ που καὶ Σκύθαι λέγονται οὐχ ἧττον φεύγοντες ἢ διώκοντες μάχεσθαι. καὶ Ὅμηρός που ἐπαινῶν τοὺς τοῦ Αἰνείου ἵππους, -κραιπνὰ μάλ' ἔνθα καὶ ἔνθα- ἔφη αὐτοὺς ἐπίστασθαι -διώκειν ἠδὲ φέβεσθαι. καὶ αὐτὸν τὸν Αἰνείαν κατὰ τοῦτ' ἐνεκωμίασε, κατὰ τὴν τοῦ φόβου ἐπιστήμην· καὶ εἶπεν αὐτὸν εἶναι μήστωρα φόβοιο. ΛΑ. Καὶ καλῶς γε, ὦ Σώκρατες. περὶ ἁρμάτων γὰρ ἔλεγε. καὶ σὺ τὸ τῶν Σκυθῶν, ἱππέων πέρι λέγεις. τὸ μὲν γὰρ ἱππικὸν τὸ ἐκείνων οὕτω μάχεται· τὸ δὲ ὁπλιτικόν τό γε τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἐγὼ λέγω. Σ. Πλήν γ' ἴσως, ὦ Λάχης, τὸ Λακεδαιμονίων. Λακεδαιμονίους γάρ φασιν ἐν Πλαταιαῖς, ἐπειδὴ πρὸς τοῖς γερροφόροις ἐγένοντο, οὐκ ἐθέλειν μένοντας πρὸς αὐτοὺς μάχεσθαι, ἀλλὰ φεύγειν· ἐπειδὴ δ' ἐλύθησαν αἱ τάξεις τῶν Περσῶν, ἀναστρεφομένους ὥσπερ ἱππέας μάχεσθαι, καὶ οὕτω νικῆσαι τὴν ἐκεῖ μάχην. F

ΛΑΧ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚΡ. Τοῦτο τοίνυν αἴτιον ἔλεγον ὅτι ἐγὼ αἴτιος μὴ καλῶς σε ἀποκρίνασθαι, ὅτι οὐ καλῶς ἠρόμην. βουλόμενος γάρ σου πυθέσθαι μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ ὁπλιτικῷ ἀνδρείους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἱππικῷ, καὶ ἐν ξύμπαντι τῷ πολεμικῷ εἴδει, καὶ μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τοῖς πρὸς τὴν θάλατταν κινδύνοις ἀνδρείους ὄντας, καὶ ὅσοι γε πρὸς νόσους, καὶ ὅσοι πρὸς πενίας, ἢ καὶ πρὸς τὰ πολιτικὰ, ἀνδρεῖοί εἰσι· καὶ ἔτι αὖ μὴ μόνον ὅσοι πρὸς λύπας ἀνδρεῖοί εἰσιν, ἢ φόβους,

C tu eſſe forte, qui ordine ſeruans in oppugnandis hoſtibus inſtat, nec refugit. SOC. Bene loqueris Laches. Sed ego forſitan cùm verbis obſcurioribus te rogarem, cauſam dedi vt aliud reſponderis, quàm quod interrogans ipſe ſenſerim. LAC. Qua ratione id ais Socrates? SOC. Explicabo ſi potero. Fortis vtiq; is eſt quẽ dicis ipſe, quicunq; ordinẽ non deſerens aduerſus hoſtes pugnat. LAC. Hũc ipſum dico. SOC. Atqui & ego. Sed nũquid & ille qui nõ permanens, ſed fugiens pugnat? LAC. Quomodo fugiens? SOC. Quemadmodũ Scythę dicũtur non minus fugiendo quàm inſequendo pugnare. Vnde & Homerus equos Æneæ laudans ait, celerrimè D hinc & illinc perſequi atq; fugere: Æneámq; ipſum ſimiliter ab ipſa metuendi ſcientia quandoq; laudauit, dixitq; illum eſſe metuendi fugiendique peritum. LAC. Et rectè quidem ô Socrates: nam de curribus loquebatur, tu verò de Scytharum equitibus loqueris, equites ſanè illorum ſic dimicant: armaturæ autem Græcæ periti, quemadmodum ipſe dicebam. SOCR. Præter Lacedæmonios fortaſſe ô Laches. Nempe Lacedæmonios aiunt in Platæis, cùm in ſcutiferos incidiſſent, non ſuſtinuiſſe primum illorum impetum, neque perſtitiſſe, ſed fugiſſe potius. Poſtquam verò Perſarum E ſolutæ ſunt acies, ſe equitum more conuertiſſe, atque ea pugna victores euaſiſſe. LAC. Vera narras. SOC. Meritò ergo dicebam, ex eo quod ego non probè interrogaſſem, factum eſſe, vt tu quoque non rectè reſponderis. Interrogare enim volebam, non ſolùm de iis qui circa leuem armaturam fortes ſunt, ſed etiam de equitibus, deq; omnibus ſimpliciter in quouis belli genere fortibus, neq; in terra duntaxat, ſed in maritimis tempeſtatibus, imò etiam de iis quicunque aduerſus morbos vel inopiam vel ciuilia negotia fortes ſunt. Neque de his tantùm qui aduerſus dolores metúſve conſtãtes ſunt,

[illegible] fortitudo tolerantia quædam animi eſſe, ſi quod per omnia fortitudini conuenit, dicendum. SOC. Dicendum profectò, ſi nobis ipſis ad interrogata reſpondeamus. Arbitror autem non quamlibet tolerantiam fortitudinem te putare. Quod hinc ſanè conijcio. Hoc fermè cognoſco Laches, te pulchrum quiddã fortitudinẽ eſſe putare. LAC. Imò certè pulcherrimũ. SOC. Nónne ea tolerantia quam prudẽtia comitatur, & pulchra eſt & bona? LAC. Omnino. SOC. Ea verò quam imprudentia, nónne cõtrà damnoſa ac noxia? LAC. Nempe. SOC. Pulchrúmne ipſe vocabis quod tale ſit, damnoſum ac noxium? LAC. Nefas iſtud, ô Socrates. SOC. Non ergo tolerantiã eiuſcemodi fortitudinẽ núcupabis, quandoquidẽ haud pulchra eſt, quũ tamẽ fortitudo ipſa ſit pulchra. L. Vera loqueris. S. Prudens itaq; tolerantia ſecundùm orationem tuam eſt fortitudo. LAC. Videtur. SOC. Videamus ergo quænã tolerantia, & qua in re prudens, ſit fortitudo, nunquid ad omnia tum magna, tũ parua? veluti ſi quis toleret, dum prudenter argentum erogat, cognoſcẽs ex hoc ſumptu ſe lucraturum, húncne fortè dices? LAC. Nequaquã. SOC. An verò ſi quis medicus, cùm filius eius, vel alius quiuis pulmonis anguſtia grauatus, potum dari cibúmque petit, toleret, neq; flectatur? LAC. Neque tolerantiam hanc fortitudinem appellabo. SOC. At verò in bello tolerantem virum promptúmque ad pugnã, qui prudẽter ſingulis circunſpectis præuideat, & auxilia affutura, & aduerſus pauciores, debilioreſq; ſibi pugnandum, tum loco cõmodiore vteretur, virúmne, inquam, tali cum prouidentia & apparatu tolerantem, fortiorem dices eo, qui in contrario quodam exercitu conſtat ac tolerat? LAC. Imò verò hunc qui in contrario, ô Socrates. SOC. Imprudentior tamen eſt huius, quàm illius alterius tolerantia.

τὴν ἀνδρίαν οὕτως εἰπεῖν, τίς οὖσα δύναμις, ἡ αὐτὴ ἐν ἡδονῇ καὶ ἐν λύπῃ, καὶ ἐν ἅπασιν οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν αὐτὴν εἶναι, ἔπειτα ἀνδρία κέκληται. ΛΑ. Δοκεῖ τοίνυν μοι καρτερία τις εἶναι τῆς ψυχῆς, εἴ τό γε διὰ πάντων περὶ ἀνδρίας πεφυκὸς δεῖ εἰπεῖν. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ, εἴγε τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρινούμεθα ἡμῖν αὐτοῖς. τοῦτο τοίνυν ἔμοιγε φαίνεται, ὅτι οὐ πᾶσά γε (ὡς ἐγῷμαι) καρτερία, ἀνδρία σοὶ φαίνεται. τεκμαίρομαι δὲ ἐνθένδε. σχεδὸν γάρ
D τι οἶδα, ὦ Λάχης, ὅτι τῶν πάνυ καλῶν πραγμάτων ἡγῇ σὺ ἀνδρίαν εἶναι. ΛΑ. Εὖ μὲν οὖν ἴσθι ὅτι τῶν καλλίστων. ΣΩΚ. Οὐκοῦν ἡ μὲν μετὰ φρονήσεως καρτερία, καλὴ κἀγαθή. ΛΑ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Τί δ᾽ ἡ μετ᾽ ἀφροσύνης; οὐ τοὐναντίον ταύτῃ βλαβερὰ καὶ κακοῦργος; ΛΑ. Ναί. ΣΩΚ. Καλὸν οὖν τι φήσεις σὺ εἶναι τὸ τοιοῦτον ὂν κακοῦργόν τε καὶ βλαβερόν; ΛΑ. Οὔκουν δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες. Σ. Οὐκ ἄρα τήν γε τοιαύτην καρτερίαν, ἀνδρίαν ὁμολογήσεις εἶναι, ἐπειδήπερ οὐ καλή ἐστιν· ἡ δὲ ἀνδρία καλόν ἐστιν. ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις. Σ. Ἡ φρόνι-
E μος ἄρα καρτερία, κατὰ τὸν σὸν λόγον, ἀνδρία ἂν εἴη. ΛΑ. Ἔοικεν. Σ. Ἴδωμεν δή, ἡ εἰς τί φρόνιμος· ἢ ἡ εἰς ἅπαντα καὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ σμικρά. οἷον, εἴ τις καρτερεῖ ἀναλίσκων ἀργύριον φρονίμως, εἰδὼς ὅτι ἀναλώσας πλεονεκτήσει, τοῦτον, ἀνδρεῖον καλεῖς ἄν; ΛΑ. Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε. Σ. Ἀλλ᾽ οἷον, εἴ τις ἰατρὸς ὤν, περιπνευμονίᾳ τοῦ υἱέος ἐχομένου, ἢ ἄλλου τινός, καὶ δεομένου πιεῖν ἢ φαγεῖν δοῦναι, μὴ κάμπτοιτο, ἀλλὰ καρτεροῖ; ΛΑ. Οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν οὐδ᾽ αὕτη. ΣΩΚΡ. Ἀλλ᾽ ἐν πολέμῳ καρτεροῦντα ἄνδρα, καὶ ἐθέλοντα μάχεσθαι, φρονίμως λογι-
F ζόμενον εἰδότα μὲν ὅτι βοηθήσουσιν ἄλλοι αὐτῷ, πρὸς ἐλάττους δὲ καὶ φαυλοτέρους μαχεῖται ἢ μεθ᾽ ὧν αὐτός ἐστιν, ἔτι δὲ χωρία ἔχει κρείττω· τοῦτον τὸν μετὰ τῆς τοιαύτης φρονήσεως καὶ παρασκευῆς καρτεροῦντα, ἀνδρειότερον ἂν φαίης ἢ τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ στρατοπέδῳ ἐθέλοντα ὑπομένειν τε καὶ καρτερεῖν; ΛΑ. Τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Ἀλλὰ μὴν ἀφρονεστέρα γε ἡ τούτου ἢ ἡ τοῦ ἑτέρου καρτερία.

χρώμενον λέγειν; ΛΑ. Μὰ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε οὔ. ΣΩΚ. Οὐκ ἄρα που, κατὰ τὸν σὸν λόγον, δωριστὶ ἡρ- C μόσμεθα ἐγώ τε καὶ σὺ ὦ Λάχης· τὰ γὰρ ἔργα οὐ ξυμφωνεῖ ἡμῖν τοῖς λόγοις. ἔργῳ μὲν γὰρ, ὡς ἔοικε, φαίη ἄν τις ἡμᾶς ἀνδρίας μετέχειν, λόγῳ δ' ὡς ἐγᾦμαι, οὐκ ἄν, εἰ νῦν ἡμῶν ἀκούσειε διαλεγομένων. ΛΑ. Ἀληθέστατα λέγεις. Σ. Τί οὖν; δοκεῖ καλὸν εἶναι, οὕτως ἡμᾶς διακεῖσθαι; ΛΑ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΣΩΚΡ. Βούλει οὖν ᾧ λέγομεν πειθώμεθα, τό γε τοσοῦτον; ΛΑ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο; καὶ τίνι τούτῳ; ΣΩΚ. Τῷ λόγῳ ὃς καρτερεῖν κελεύει. εἰ οὖν βούλει, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ζητήσει ἐπιμείνωμέν τε καὶ καρτερήσωμεν· ἵνα μὴ καὶ αὐτὴ ἡμῶν αὐτὴ ἡ ἀνδρία D καταγελάσῃ, ὅτι οὐκ ἀνδρείως αὐτὴν ζητοῦμεν· εἰ ἄρα πολλάκις αὐτὴ ἡ καρτέρησις ἐστὶν ἀνδρία. ΛΑ. Ἐγὼ μὲν ἕτοιμος, ὦ Σώκρατες, μὴ προαφίστασθαι· καίτοι ἀήθης γ' εἰμὶ τῶν τοιούτων λόγων· ἀλλά τίς με καὶ φιλονεικία εἴληφε πρὸς τὰ εἰρημένα, καὶ ὡς ἀληθῶς ἀγανακτῶ εἰ οὑτωσὶ ἃ νοῶ μὴ οἷός τ' εἰμὶ εἰπεῖν. νοεῖν μὲν γὰρ ἔμοιγε δοκῶ περὶ ἀνδρίας ὅ, τι ἐστίν· οὐκ οἶδα δ' ὅπῃ με ἄρτι διέφυγεν, ὥστε μὴ ξυλλαβεῖν τῷ λόγῳ αὐτὴν, καὶ εἰπεῖν ὅ, τι ἐστίν. Σ. Οὐκοῦν ὦ φίλε τὸν ἀγαθὸν κυνηγέτην μεταθεῖν χρὴ, καὶ μὴ ἀνιέναι. ΛΑ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩΚ. Βού- E λει οὖν καὶ Νικίαν τόνδε παρακαλῶμεν ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον, εἴ τι ἡμῶν εὐπορώτερός ἐστι; ΛΑ. Βούλομαι. πῶς γὰρ οὔ; Σ. Ἴθι δὴ ὦ Νικία, ἀνδράσι φίλοις χειμαζομένοις ἐν λόγῳ καὶ ἀποροῦσι βοήθησον, εἴ τινα ἔχεις δύναμιν. τὰ μὲν γὰρ δὴ ἡμέτερα ὁρᾷς ὡς ἄπορα· σὺ δ' εἰπὼν ὅ, τι ἡγῇ ἀνδρίαν εἶναι, ἡμᾶς τε τῆς ἀπορίας ἔκλυσαι, καὶ αὐτὸς ἃ νοεῖς τῷ λόγῳ βεβαίωσαι.

ΝΙ. Δοκεῖτέ τοίνυν μοι πάλαι οὐ καλῶς, ὦ Σώκρατες, ὁρίζεσθαι τὴν ἀνδρίαν. ὃ γὰρ ἐγὼ σοῦ ἤδη καλῶς λέγοντος ἀκήκοα, τούτῳ οὐ χρῆσθε. ΣΩΚΡ. F Ποίῳ δὴ, ὦ Νικία; ΝΙ. Πολλάκις ἀκήκοα σοῦ λέγοντος, ὅτι ταῦτα ἀγαθὸς ἕκαστος ἡμῶν, ἅπερ σοφός· ἃ δὲ ἀμαθὴς, ταῦτα δὲ κακός. ΣΩΚ. Ἀληθῆ μέντοι νὴ Δία λέγεις ὦ Νικία. ΝΙ. Οὐκοῦν εἴπερ ὁ ἀνδρεῖος ἀγαθὸς, δηλονότι σοφός ἐστιν. ΣΩΚ. Ἤκουσας ὦ Λάχης; ΛΑ. Ἔγωγε· καὶ οὐ σφόδρα γε μανθάνω ὃ λέγει.

cam harmonia, vt verbis tuis vtar, ego ac tu modò concinimus: Nam opera nobis verbis nõ consonant. Re quidẽ ipſa dicet aliquis fortitudinis nos eſſe participes, verbis autẽ minimè, vt arbitror, ſi nos in præſentia audiuerit diſputantes. LAC. Veriſsima narras. SOC. Videtúrne tibi pulchrũ eſſe, vt ſic affecti ſimus? LAC. Nequaquã. SOC. Viſne ſermoni quẽ induximus, hoc ſaltem credamus, pareamúſq;? LAC. Quidnam, & cui potiſsimũ? SOC. Sermoni inquam, tolerare iubẽti. Si ergo tibi placet, & nos in hac ipſa quæſtione conſtemus toleremúſq;, ne ipſa nos fortitudo derideat, quòd minus fortiter ipſam inueſtigemus, ſi ſæpenumero tolerantia ipſa conſtantiáq; fortitudo eſt. LAC. Ego quidẽ, ô Socrates, ſum ad perſeuerandum paratus, quamuis inſueti mihi ſermones ſint: ſed quidã me aduerſus ſuperiora contendendi inſtigat ardor, ac reuera ægre fero, ſi vſqueadeò ineptus ſum ad ea quæ ſentio proferenda. Nempe mihi videor quid fortitudo ſit, intelligere. Neſcio tamen quo pacto paulo antè me ſubterfugerit, vt quid ipſa ſit, verbis cõplecti nequiuerim. SOC. Nónne bonũ venatorem decet, amice, explorãdo diſcurrere, & ſagaciter inſequi, neq; ignauè deſiſtere? LAC. Decet profectò. SOC. Vis itaq; Niciam iſtum ad venationẽ hanc inuitemus, ſiquo pacto is nobis ſit ſagacior? LAC. Quidni velim? SOC. Age Nicia, amicis tuis ſermonum fluctu nutantibus ſubueni, vacillantibúſq; ſiquam vim habes, accurre. Cernis quantum noſtra deficiant, ac dubia ſint. Tu ergo explicans quid eſſe fortitudinem putes, ambiguitatem ſolue, tuámque ſententiam ratione confirma.

NIC. Videamini, ô Socrates, mihi iamdiu non rectè fortitudinem definiiſſe. Eius porrò ſententiæ, quam rectè abs te inductam quandoque audiui, nullam facitis mentionem. SOCR. Cuiúſnam ſententiæ Nicia? NIC. Sæpenumero ex te audiui quemlibet ad ea idoneũ eſſe, in quibus ſapit, idoneum, in quibus eſt indoctus. SOC. Vera per Iouẽ refers, ô Nicia. NIC. Nónne igitur ſi fortis vir bonus eſt, eſt & ſapiens? SOC. Audis Laches? LAC. Audio equidem, ſed quid dicat, non ſatis intelligo.

Quid tibi dicere Laches videtur, ô Nicia? aliquid certè dicere videtur. NIC. Aliquid certè dicit, nõ tamen verum. SOC. Quare? NIC. Quoniá medicos arbitratur vlterius quicquá noſſe circa ęgrotos præter id quod ęgrũ noxiúmq;, vel quod ſanum & ſalubre. Ipſi verò hoc duntaxat intelligunt. Verum verò extimeſcentũ, malúmq; alicui ſit eſſe ſanũ potius, quàm ægrotare, cenſes hoc, ò Laches, medicos intelligere? An non putas præſtare nonnullis ex morbo non conualeſcere quàm conualeſcere? Dic enim, túne aſſeris omnibus præſtare vti viuát, nec multis conducere mortem? LAC. Hoc equidem potius. NIC. Quibus mori pręſtat eadem metuenda, maláque exiſtimas, quæ & illis quibus viuere? LAC. Nequaquam. NIC. Harum verò rerũ iudicium medico tribuis? vel alteri cuidá artifici præterquá metuẽda, & non metuenda intelligenti, quẽ ego fortem voco? SOC. Aduertiſne Laches, quid iſte loquatur? LAC. Aduerto equidem, quòd vates fortes núcupat. Nam quis alius norit quibus mori præſtet, quàm viuere? Atqui, ò Nicia, verum fateris vatem eſſe te, vel neque vatem, neq; fortem? NIC. Nunquid vatis officium putas, quatenus cedendum, quatenus audendum ſit, dignoſcere? LAC. Puto equidem: nam cuius ſit præterea? NIC. Eius planè quem ipſe dico, multo magis vir optime. Quippe ad vatem ſpectat ſolum futurorũ portenta ſignáq; prænoſcere, ſiue mors cuiquam immineat, ſiue morbus, ſeu iactura rerum, vel victoria, vel clades in bello, aut alio quouis certamine. Quid autẽ ex his cuiq;, aut pati, aut non pati præſtet, cur vates potius, quàm quiuis alius iudicabit? LAC. Neſcio quid iſte ſibi velit Socrates. neque enim vatem, neque medicum neque alium quempiam declarat, quẽ fortem eſſe dicat, niſi fortè Deũ quendã eſſe ipſum dixerit. Mihi quidem videtur Nicias ingenuè fateri nolle, ſe nihil dicere, ſurſum verò deorſúmque fertur, & ignorantiam ſuam abſcondit.

ἐπαΐουσιν. ΛΑ. Οὐδέ γε τοὺς γεωργούς οἶμαι. καίτοι τά γε ἐν τῇ γεωργίᾳ δεινὰ οὗτοι δήπου ἐπίστανται, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ ἅπαντες τὰ ἐν ταῖς αὑτῶν τέχναις δεινά τε καὶ θαρραλέα ἴσασιν· ἀλλ' οὐδέν τι μᾶλλον οὗτοι ἀνδρεῖοι εἰσίν. ΣΩΚΡ. Τί δοκεῖ Λάχης λέγειν, ὦ Νικία; ἔοικε μέντοι λέγειν τι. ΝΙ. Καὶ γὰρ λέγει γέ τι, οὐ μέντοι ἀληθές γε. Σ. Πῶς δή; ΝΙ. Οἴεται τοὺς ἰατροὺς πλέον τι εἰδέναι περὶ τοὺς κάμνοντας, ἢ τὸ ὑγιεινὸν εἰπεῖν
D οἷόν τε καὶ νοσῶδες. οἱ δὲ δήπου τοσοῦτον μόνον ἴσασιν. εἰ δὲ δεινόν τῳ τοῦτ' ἐστὶ τὸ ὑγιαίνειν, μᾶλλον ἢ τὸ κάμνειν, ἡγῇ σὺ τουτί, ὦ Λάχης, τοὺς ἰατροὺς ἐπίστασθαι; ἢ οὐ πολλοῖς οἴει ἐκ τῆς νόσου ἄμεινον εἶναι μὴ ἀναστῆναι, ἢ ἀναστῆναι; τοῦτο γὰρ εἰπέ· σὺ πᾶσι φῂς ἄμεινον εἶναι ζῆν, καὶ οὐ πολλοῖς κρεῖττόν γε τεθνάναι; ΛΑ. Ἔγωγε τοῦτό γε. ΝΙ. Οἷς οὖν τεθνάναι λυσιτελεῖ, ταὐτὰ οἴει δεινὰ εἶναι καὶ οἷς ζῆν; ΛΑ. Οὐκ ἔγωγε. ΝΙ. Ἀλλὰ τοῦτο δὴ σὺ δίδως τοῖς ἰατροῖς γιγνώσκειν, ἢ ἄλλῳ τινὶ δημιουργῷ, πλὴν τῷ τῶν δεινῶν ἐπιστήμονι; ὃν ἐγὼ ἀνδρεῖον καλῶ. Σ. Κατανοεῖς ὦ Λάχης, ὅτι λέγει. ΛΑ. Ἔγωγε,
E ὅτι γε τοὺς μάντεις καλεῖ τοὺς ἀνδρείους. τίς γὰρ δὴ ἄλλος εἴσεται ὅτῳ ἄμεινον ζῆν ἢ τεθνάναι; καίτοι σύ, ὦ Νικία, πότερον ὁμολογεῖς μάντις εἶναι, ἢ οὔτε μάντις οὔτε ἀνδρεῖος; ΝΙ. Τί δέ; μάντει αὖ οἴει προσήκει, τὰ δεινὰ γιγνώσκειν καὶ τὰ θαρραλέα; ΛΑ. Ἔγωγε. τίνι γὰρ ἄλλῳ; ΝΙ. Ὧ ἐγὼ λέγω, πολὺ μᾶλλον, ὦ βέλτιστε. ἐπεὶ μάντιν γε τὰ σημεῖα μόνον δεῖ γιγνώσκειν τῶν ἐσομένων, εἴ τῳ θάνατος, εἴτε νόσος, εἴτε ἀποβολὴ χρημάτων ἔσται, εἴτε νίκη, εἴτε ἧττα ἢ πολέμου, ἢ ἄλλης τινὸς ἀγωνίας. ὅ, τι δέ τῳ ἄμεινον τούτων ἢ παθεῖν ἢ μὴ παθεῖν, τί μᾶλλον μάντει προσή-
F κει κρῖναι, ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν; ΛΑΧ. Ἀλλ' ἐγὼ τοῦτο οὐ μανθάνω, ὦ Σώκρατες, ὅ, τι βούλεται λέγειν. οὔτε γὰρ μάντιν, οὔτε ἰατρόν, οὔτε ἄλλον οὐδένα δηλοῖ ὅντινα λέγει τὸν ἀνδρεῖον, εἰ μὴ εἰ θεόν τινα λέγει αὐτὸν εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν φαίνεται Νικίας οὐκ ἐθέλειν γενναίως ὁμολογεῖν ὅτι οὐδὲν λέγει, ἀλλὰ στρέφεται ἄνω καὶ κάτω, ἐπικρυπτόμενος τὴν αὑτοῦ ἀπειρίαν.

ἢ οὐχ ὡς ἔλεγες; ΝΙ. Οὕτω μὲν οὖν. Σ. Κατὰ τὴν παροιμίαν ἄρα τῷ ὄντι οὐκ ἂν πᾶσα ὗς γνοίη, οὐδ᾽ ἂν ἀνδρεία γένοιτο. ΝΙ. Οὔ μοι δοκεῖ. Σ. Δῆλον δὴ, ὦ Νικία, ὅτι οὐδὲ τὴν Κρομμυωνίαν ὗν πιστεύεις σύ γε ἀνδρείαν γεγονέναι. τοῦτο δὲ λέγω, οὐ παίζων· ἀλλ᾽ ἀναγκαῖον οἶμαι τὸν ταῦτα λέγοντα, μηδενὸς θηρίου ἀποδέχεσθαι ἀνδρείαν· ἢ ξυγχωρεῖν, θηρίον τι οὕτω σοφὸν εἶναι, ὥστε ἃ ὀλίγοι ἀνθρώπων ἴσασι, διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι γνῶναι, ταῦτα λέοντα, ἢ πάρδαλιν, ἢ τινα κάπρον φάναι εἰδέναι. ἀλλ᾽ ἀνάγκη ὁμοίως λέοντα καὶ ἔλαφον καὶ ταῦρον καὶ πίθηκον πρὸς ἀνδρείαν φάναι πεφυκέναι, τὸν τιθέμενον ἀνδρείαν τοῦθ᾽ ὅπερ σὺ τίθεσαι. C ΝΙΚΙΑΣ. Νὴ τοὺς θεοὺς καὶ εὖ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΛΑ. Καὶ ἡμῖν ὡς ἀληθῶς τοῦτο ἀπόκριναι, ὦ Νικία, πότερον σοφώτερα φῂς ἡμῶν ταῦτα εἶναι τὰ θηρία, ἃ πάντες ὁμολογοῦμεν ἀνδρεῖα εἶναι, ἢ πᾶσιν ἐναντιούμενος, τολμᾷς μηδὲ ἀνδρεῖα αὐτὰ καλεῖν. D ΝΙ. Οὐ γάρ τι, ὦ Λάχης, ἔγωγε ἀνδρεῖα καλῶ οὔτε θηρία, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τὸ τὰ δεινὰ ὑπὸ ἀνοίας μὴ φοβούμενον, ἀλλ᾽ ἄφοβον καὶ μωρόν. ἢ καὶ τὰ παιδία πάντα οἴει με ἀνδρεῖα καλεῖν, ἃ δι᾽ ἄνοιαν οὐδὲν δέδοικεν; ἀλλ᾽ οἶμαι, τὸ ἄφοβον καὶ τὸ ἀνδρεῖον οὐ ταὐτόν ἐστιν. ἐγὼ δὲ ἀνδρείας μὲν καὶ προμηθείας πάνυ τισὶν E ὀλίγοις οἶμαι μετεῖναι· θρασύτητος δὲ καὶ τόλμης καὶ τοῦ ἀφόβου μετ᾽ ἀπρομηθείας, πάνυ πολλοῖς καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παίδων καὶ θηρίων. ταῦτα οὖν ἃ σὺ καλεῖς ἀνδρεῖα καὶ οἱ πολλοί, ἐγὼ θρασέα καλῶ· ἀνδρεῖα δὲ, τὰ φρόνιμα, περὶ ὧν λέγω. ΛΑΧ. Θέασαι, ὦ Σώκρατες, ὡς εὖ ὅδε ἑαυτὸν δὴ, ὡς οἴεται, κοσμεῖ τῷ λόγῳ· οὓς δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν ἀνδρείους εἶναι, τούτους ἀποστερεῖν ἐπιχειρεῖ ταύτης τῆς τιμῆς. ΝΙ. Οὔκουν ἔγωγε, ὦ Λάχης· ἀλλὰ θάρρει. φημὶ γάρ σε εἶναι σοφὸν, καὶ Λάμαχόν γε, εἴπερ ἐστὲ ἀνδρεῖοι· καὶ ἄλλους γε F συχνοὺς Ἀθηναίων. ΛΑ. Οὐδὲν ἐρῶ πρὸς ταῦτα, ἔχων εἰπεῖν, ἵνα μή με φῇς ὡς ἀληθῶς Αἰξωνέα εἶναι. ΣΩΚΡ. Μηδέ γε εἴπῃς, ὦ Λάχης. καὶ γάρ μοι δοκεῖς οὐδὲ μὴ ᾐσθῆσθαι ὅτι οὗτος ταύτην τὴν σοφίαν παρὰ Δάμωνος τοῦ ἡμετέρου ἑταίρου παρείληφε· ὁ δὲ Δάμων τῷ Προδίκῳ πολλὰ πλησιάζει, ὃς δὴ δοκεῖ τῶν σοφιστῶν κάλλιστα τὰ τοιαῦτα ὀνόματα διαιρεῖν.

NIC. Non certè, vt mihi videtur. SOC. Conſtat vtique Nicia, quòd neque Crommyoniam ſuem fortem fuiſſe credis. Neque iocandi gratia hæc dico, verũ arbitror eum qui ita loquitur, nullius bruti admittere fortitudinem, neq; concedere brutum aliquod adeò ſapiens eſſe, vt quæ perpauci homines propter difficultatem cognoſcunt ea leo, vel leopardus, vel aper aliquis nouerit: ſed neceſſe eſt illũ qui ita, vt tu fortitudinẽ definierit, dicere leonem, ceruũ, taurũ ac ſimiam, ad fortitudinem æquè omnia natura eſſe inſtituta. LAC. Per Deos rectè loqueris Socrates, idque nobis, ô Nicia, reuera reſponde: vtrum ſapientiores nobis has feras eſſe dicas, quas omnes fortes eſſe fatemur: vel contrà omnium opinionem, fortes eſſe negare audeas. NIC. Equidẽ Laches, neq; bruta fortia voco, neq; aliud quicquã ob inſcitiam terribilium nihil formidans, intrepidúmq; & fatuum. An pueros omnes fortes vocare me putas, qui ob inſcitiã nihil metuunt? Arbitror equidẽ intrepidum non idẽ eſſe ac fortẽ. Nam fortitudinẽ & prouidẽtiam in paucis admodum reperiri exiſtimo: ferocitatẽ verò & audaciam metu carentem, omni abſq; prouidẽtia, in multis & viris, & mulieribus, pueriſque & feris. Quæ igitur, & tu, & alij multi fortia nominatis, ego ferocia nuncupo: fortia verò, quæ prudenter diſcernunt, quæ audacia & quæ metu ſint digna. LAC. Vides, ô Socrates, quàm bellè hic vir, vt putat ipſe, ſe verbis ornat. Eos autem fortitudinis honore priuare contendit, quos alij omnes fortes eſſe conſentiũt. SOC. Ego verò nequaquam, ô Laches, ſed bono animo eſto. Aio enim te & Lamachum ſapientes eſſe, ſi fortes eſtis, & alios inſuper multos Athenienſium. LAC. Nihil aduerſus hęc inferam, etiam ſi quid valeam, ne me reuera calumniatorem quendam maledicum eſſe dicas. SOC. Ne dicas, ô Laches: haud enim aduertiſſe videris hunc à Damone amico noſtro eiuſmodi ſapientiam accepiſſe. Damon autẽ Prodici eſt admodum ſtudioſus. Prodicus verò præ ſophiſtis cæteris mirus in explicanda diſtinguendáque nominum vi fertur.

LAC. Pro-

nemus. Tu verò ſi diſſentis, doce. Arbitramur terribilia eſſe, quæ metum incutiunt: audenda, quæ metum nullum obiiciunt. Metum verò inferunt non præterita mala, non præſentia, ſed quæ expectantur. Metum ſiquidem futuri mali expectationem vocamus. An non & tu idem ſentis, ô Laches? LAC. Et maximè quidem Socrates. SOC. Audis, ô Nicia, terribilia metuendáque futura mala nos dicere: audenda, futura bona, vel certè non mala. Tu ne ità de his, an aliter ſentis? NIC. Ita certè. SOC Horum ſcientiam fortitudinem vocas? NIC. Proſſus. SOC. Videamus præterea vtrum & in hoc tertio nobiſcum ſentias. NIC. Quid iſtud? SO. Dicam equidem. Mihi ſanè atque huic videtur, quoruncunque ſcientia aliqua eſt, non aliam ſcientiam eſſe præteritorum vt facta ſunt, aliam præſentium vt fiunt, aliam futurorum, vt optimè fieri poſſint, ſed eiuſdem ſcientiæ opus eſſe hæc omnia noſſe. Quemadmodum circa ſanum & ſalubre per omne tempus non alia ſcientia, vna medicina excepta, proſpicit quę fiunt, quæ facta ſunt, quæ fient, quo pacto fiant. & circa illa quę terra naſcuntur, agricultura ſe ſimiliter habet. Quinetiam in bello vos ipſi teſtes eritis, rem militarem ſubtiliter, & alia omnia & futura proſpicere. neque enim ſubiici illam vaticinio vultis, ſed preęſſe potius, vt pote acutius quæ in bello fiunt, quęque futura ſunt pręuidentem. Atqui & lex ita ſtatuit, non vatem præfecto exercitus dominari, ſed præfectum exercitus vati præeſſe. Aſſeremus hæc, ô Laches? LAC. Aſſeremus. SOC. An tu nobis conſentis, ô Nicia, ad eandem ſciętiam pertinere, eadem vt pręterita, vt præſentia, vt futura ſunt cognoſcere? NIC. Equidem: nam ita mihi videtur, ô Socrates. SOC. Nonne vir optime, fortitudo ſcientia eſt metuendorum contrariorúmque, vt ipſe prædicas? NIC. Eſt vtique. SOCRAT. Conſtitit autem ea quæ metuimus, futura mala: quæ verò audemus, futura bona eſſe. NIC. Planè. SOCRAT. Eadem verò ſcientia eſt earundem rerum præteritarum, præſentiúmque & futurarum.

εἶναι ἃ καὶ δέος παρέχει, θαρραλέα δὲ ἃ μὴ δέος παρέχει. δέος δὲ παρέχει οὐ τὰ γεγονότα οὐδὲ τὰ παρόντα τῶν κακῶν, ἀλλὰ τὰ προσδοκώμενα. δέος γὰρ εἶναι προσδοκίαν μέλλοντος κακοῦ. ἢ οὐχ οὕτω δοκεῖ καὶ σοί, ὦ Λάχης; Λ. Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τὰ μὲν ἡμέτερα τοίνυν, ὦ Νικία, ἀκούεις, ὅτι δεινὰ μὲν τὰ μέλλοντα κακά φαμεν εἶναι, θαρραλέα δὲ τὰ μὴ κακὰ ἢ ἀγαθὰ μέλλοντα. σὺ δὲ ταύτῃ ἢ ἄλλῃ περὶ τούτων λέγεις; Ν. Ταύτῃ ἔγωγε. ΣΩΚ. Τούτων δέ γε τὴν ἐπιστήμην, ἀνδρείαν προσαγορεύεις; Ν. Κομιδῇ γε.
D ΣΩ. Ἔτι δὴ τὸ τρίτον σκεψώμεθα εἰ ξυνδοκεῖ σοί τε καὶ ἡμῖν. Ν. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο; Σ. Ἐγὼ δὴ φράσω. δοκεῖ γὰρ δὴ ἐμοί τε καὶ τῷδε, περὶ ὅσων ἐστὶν ἐπιστήμη, οὐκ ἄλλη μὲν εἶναι περὶ γεγονότος, εἰδέναι ὅπῃ γέγονεν· ἄλλη δὲ περὶ γιγνομένων, ὅπῃ γίγνεται· ἄλλη δέ, ὅπῃ ἂν κάλλιστα γένοιτο καὶ γενήσεται τὸ μήπω γεγονός· ἀλλ' ἡ αὐτή. οἷον περὶ τὸ ὑγιεινὸν εἰς ἅπαντας τοὺς χρόνους, οὐκ ἄλλη τις ἢ ἰατρική, μία οὖσα, ἐφορᾷ καὶ γιγνόμενα καὶ γεγονότα, καὶ γενησόμενα, ὅπῃ γενήσεται. καὶ περὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς αὖ φυόμενα ἡ γεωργία ὡσαύτως ἔχει. καὶ δήπου τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτοὶ ἂν μαρτυρήσαιτε ὅτι ἡ στρατηγία κάλλιστα προμηθεῖται,
E τά τε ἄλλα καὶ περὶ τὸ μέλλον ἔσεσθαι. οὐδὲ τῇ μαντικῇ οἴεται δεῖν ὑπηρετεῖν, ἀλλὰ ἄρχειν, ὡς εἰδυῖα κάλλιον τὰ περὶ τὸν πόλεμον καὶ γιγνόμενα καὶ γενησόμενα. καὶ ὁ νόμος οὕτω τάττει, μὴ τὸν μάντιν τοῦ στρατηγοῦ ἄρχειν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν τοῦ μάντεως. φήσομεν ταῦτα, ὦ Λάχης; Λ. Φήσομεν. ΣΩΚΡ. Τί δέ; σὺ ἡμῖν, ὦ Νικία, ξυμφῄς περὶ τῶν αὐτῶν τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην καὶ ἐσομένων καὶ γιγνομένων καὶ γεγονότων ἐπαΐειν; Ν. Ἔγωγε, δοκεῖ γάρ μοι οὕτως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ ἄριστε,
F καὶ ἡ ἀνδρεία, τῶν δεινῶν ἐπιστήμη ἐστὶ καὶ θαρραλέων, ὡς φῄς. ἢ γάρ; Ν. Ναί. ΣΩ. Τὰ δὲ δεινὰ ὡμολόγηται, καὶ τὰ θαρραλέα, τὰ μὲν, μέλλοντα ἀγαθά, τὰ δέ, μέλλοντα κακὰ εἶναι. Ν. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Ἡ δέ γ' αὐτὴ ἐπιστήμη τῶν αὐτῶν καὶ μελλόντων καὶ πάντως ἐχόντων εἶναι.

TT.

τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ σύμπασα ἀρετή. Ν. Ἔοικε. ΣΩ. Καὶ μὴν ἔφαμέν γε τὴν ἀνδρείαν μόριον εἶναι ἓν τῶν τῆς ἀρετῆς. Ν. Ἔφαμεν γάρ. Σ. Τὸ δέ γε νῦν λεγόμενον οὐ φαίνεται. Ν. Οὐκ ἔοικεν. Λ. Οὐκ ἄρα εὑρήκαμεν, ὦ Νικία, ἀνδρεία ὅ,τι ἔστιν. Ν. Οὐ φαινόμεθα. ΣΩΚ. Καὶ μὴν ἔγωγε, ὦ φίλε Νικία, ᾤμην σε εὑρήσειν, ἐπειδὴ ἐμοῦ κατεφρόνησας, Σωκράτει ἀποκριναμένου. πάνυ δὴ μεγάλην ἐλπίδα εἶχον ὡς τῇ παρὰ τοῦ Δάμωνος σοφίᾳ αὐτὴν ἀνευρήσεις. Ν. Εὖ γε, ὦ Λάχης, ὅτι οὐδὲν οἴει σὺ ἔτι πρᾶγμα εἶναι, ὅτι αὐτὸς ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας πέρι οὐδὲν εἰδώς· ἀλλ' εἰ καὶ ἐγὼ ἕτερος τοιοῦτος ἀναφανήσομαι, D πρὸς τοῦτο βλέπεις. καὶ οὐδὲν ἔτι διοίσει (ὡς ἔοικε) σοὶ μετ' ἐμοῦ μηδὲν εἰδέναι ὧν προσήκει ἐπιστήμην ἔχειν ἀνδρὶ οἰομένῳ τι εἶναι. σὺ μὲν οὖν μοι δοκεῖς ὡς ἀληθῶς ἀνθρώπειον πρᾶγμα ἐργάζεσθαι, οὐδὲν πρὸς αὑτὸν βλέπειν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἄλλους. ἐγὼ δ' οἶμαι ἐμοὶ περὶ ὧν ἐλέγομεν νῦν τι ἐπιεικῶς εἰρῆσθαι, καὶ εἴ τι αὐτῶν μὴ ἱκανῶς εἴρηται, ὕστερον ἐπανορθώσεσθαι, καὶ μετὰ Δάμωνος (οὗ σύ που οἴει καταγελᾶν καὶ ταῦτα, οὐδ' ἰδὼν πώποτε τὸν Δάμωνα) καὶ μετ' ἄλλων· καὶ ἐπειδὰν βεβαιώσωμαι αὐτά, διδάξω καὶ σέ, καὶ οὐ φθονήσω. δοκεῖς γάρ E μοι καὶ μάλα σφόδρα δεῖσθαι μαθεῖν. Λ. Σοφὸς γάρ τοι σύ, ὦ Νικία· ἀλλ' ὅμως ἐγὼ Λυσιμάχῳ τῷδε καὶ Μελησίᾳ συμβουλεύω, σὲ μὲν καὶ ἐμὲ περὶ τῆς παιδείας τῶν νεανίσκων χαίρειν ἐᾶν, Σωκράτη δὲ τουτονί (ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον) μὴ ἀφιέναι. εἰ γὰρ καὶ ἐμοὶ ἐν ἡλικίᾳ ἦσαν οἱ παῖδες, ταὐτὰ ἂν ταῦτα ἐποίουν. Ν. Ταῦτα μὲν κἀγὼ ξυγχωρῶ, ἐάνπερ ἐθέλῃ Σωκράτης τῶν μειρακίων ἐπιμελεῖσθαι, μηδένα ἄλλον ζητεῖν. ἐπεὶ κἂν ἐγὼ τὸν Νικήρατον τούτῳ ἥδιστα ἐπιτρέποιμι, εἰ ἐθέλοι οὗτος. ἀλλὰ γὰρ ἄλλους μοι ἑκάστοτε ξυνίστησιν, ὅταν τι αὐτῷ περὶ τούτου μνησθῶ· αὐ- F τὸς δ' οὐκ ἐθέλει. ἀλλ' ὅρα ὦ Λυσίμαχε, εἴ τι σοῦ ἂν μᾶλλον ὑπακούσαι Σωκράτης. Λ. Δίκαιόν γέ τοι, ὦ Νικία· ἐπεὶ καὶ ἐγὼ τούτῳ πολλὰ ἂν ἐθελήσαιμι ποιεῖν, ἃ οὐκ ἂν ἄλλοις πάνυ πολλοῖς ἐθέλοιμι. πῶς οὖν φής, ὦ Σώκρατες; ὑπακούσῃ τι, καὶ ξυμπροθυμήσῃ ὡς βελτίστοις γενέσθαι τοῖς μειρακίοις;

uerſa virtus eſt. NIC. Apparet. SOC. Veruntamen fortitudinem diximus partem aliquam eſſe virtutis. NIC. Diximus planè. SOC. Quod verò nunc dicitur, non apparet. NIC. Non. SOC. Non ergo inuenimus Nicia, quid ipſa ſit fortitudo. NIC. Non videmur. LAC. Atqui rebar, ô amice Nicia, inuenturum te, poſtquam me Socrati reſpondentem deſpiciebas. Ideoque ſperabam te ex Damonis ſapientia hęc nobis declaraturum. NIC. Bellè facis, ô Laches, qui fortiter contemnis, quod rudis diſputationis huius ſis: ſolum verò id curas, vtrum ego quoque talis videar, neque quicquam intereſſe cenſes, modò rerum illarum nihil vterque intelligamus, quas ſcire quemque, qui eſſe aliquis vult. Videris ergo reuera humanum quiddam pati, quòd non in teipſum, ſed in alios reſpicias. Ego autem arbitror à me de his rebus eſſe tolerabiliter dictum. Si quid verò minus commodè dictum eſt, poſthac cum Damone ipſos corrigam, quem tu quum nunquam videris exiſtimas deridendum: hæc porrò cum aliis, vbi ſolidè aſſecutus fuero, etiam te circa inuidiam docebo. Nam hac maximè indigere diſciplina videris. LAC. Sapiens quidem es, ô Nicia, veruntamen Lyſimacho huc & Meleſiæ conſulo, vt ſtudium meum ac tuum circa filiorum eruditionem non exigant, ſed Socratem hunc, quemadmodum principio dixi, ne negligant. Ego quoque ſi mihi adulti eſſent filij, idem feciſſem. NIC. Enimuero & ipſe cenſeo, ſi modò velit Socrates curam adoleſcentum ſuſcipere, alium neminem eſſe quęrendum. Nempe Niceratum huic libentiſſimè commendarem, ſi ipſe vellet. Verùm quoties de hoc verba ei facio, alios quoſdam oſtendit, ipſe recuſat. Experire ergo Lyſimache, num Socrates tibi magis obtemperet. LYS. Par eſt, ô Nicia: quandoquidem & ipſe multa viciſſim in eum conferre paratus ſim, quæ aliis non multis ſanè facerem. Quid ais, ô Socrates? Morémne geres, curabiſque, vt optimi adoleſcentes euadant?

λως ποιήσης· ἵνα βουλευσώμεθα περὶ αὐτῶν τούτων. τὸ δὲ νῦν εἶναι τὴν συνουσίαν διαλύσωμεν. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ ποιήσω, ὦ Λυσίμαχε, ταῦτα καὶ ἥξω παρά σε αὔριον, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ.

PLATONIS LYSIS, VEL, DE AMICITIA.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

VBI Socrates cum ſophiſtis eorúmque ſectatoribus diſputat, opiniones falſas redarguit, veras ſignificat potiùs, quàm doceat. Nam acuta ingenia redargutis falſis, exiguo deinde veſtigio vera venantur. Quod in Euthydemo, Protagora, Menone, Hippia, Euthyphrone, & Lyſide patet. Vbi verò cum diſcipulis & ſtudioſis ſui ſermonem habet, oſtendit ac docet. quòd quidem ex multis dialogis intelligitur. In Lyſide igitur cùm de amicitia inter ſophiſtarum diſcipulos diſputetur, confutãdis falſis potiùs quàm monſtrandis veris, Socrates ſtudet. Quæ verò ſit de amicitia & amore Platonis ſententia, ex hoc libro conijcere, ſed ex libris de legibus aliiſque multis comprehendere poſſumus. Amicitiam eſſe vult honeſtam perpetuæ voluntatis communionem. Huius finem eſſe, vitam vnam. Principium eius, cognationem. Medium autem amorem. Vt honeſtam dicit, excludit improborum hominum contubernia, laſciuorúmque congreſſus. Vt perpetuæ leues adoleſcentulorum beneuolentias etiamſi honeſtæ ſint, nondum amicitias appellandas monet. Vt voluntatis, ſignificat nondum ſimilitudinem opinionis cuiuſdam vel artis ad amicitiam perficiendam ſufficere. Vt communionem, beneuolentiæ viciſsitudinem indicat. Huius finis eſt, vt è duobus animis vnis voluntate fiat, ex vna voluntate vita vna, ac demum ex vna vita, numinis vnius eiuſdémque ideæ fruitio. Principium quo communionis huius deſiderium excitatur, cognatio eſt. Cognatio conuenientiam in idea, ſidere, genio, & quadam animæ corporiſque affectione ſignificat. Nam qui ex vno pendent, in vnum per vnũ, atque ad vnũ reuerti nituntur. Mediũ & quaſi quidã ad amicitiã trames, amor exiſtit. Cũ autẽ amor pulchri deſideriũ ſit, & amicitia ab amore, & ducatur pariter & dicatur, neceſſe eſt eos qui amici futuri ſunt, pulchros eſſe. Pulchros inquã, quorũ animi pulchri. Homo enim animus eſt. Corpus hominis inſtrumentum. & quiſquis pulchrum amat corpus, non hominẽ, ſed ea quæ ſunt hominis amat. Quamobrem quoties cognatio illa adeſt, & animorum pulchritudo concurrit, perfecta naſcitur amicitia. Si corporis forma huic animorum pulchritudini adiuncta eſt: citius amare incipiunt, & breui amicitiæ habitum aſſequuntur. Quod in Platonis Dioniſque mutua beneuolentia contigit. Sin autem forma corporis cum animi deformitate coniungitur, non honeſtæ communionis, ſed turpis congreſſus cupido exoritur. Vnde non amicitia, imò petulantia primum, deinde diſcordia proficiſcitur. Quare ſi cognatio deeſt, amici nunquam. Si adeſt cognatio, deeſt omnis pulchritudo, interdum beneuoli potius quàm amici. Sin autem cognationi pulchritudo corporis non animi eſt adiuncta, pro amicitiæ deſiderio obſcœni congreſſus ardor exoritur. Cùm vnus animo pulcher, turpis alter, admonitionis & increpationis ſtudium cognatio illa parit. Quòd ſi pulcher vnius animus, alterius nec pulcher eſt, nec turpis, docendi diſcendique inuicem voluntas ex cognatione prouenit. Tandem ex increpatione illa, & hac doctrina amicitia naſcitur. Quod quidem in Phædrum & Alcibiadem Socratis amor oſtendit. At verò cognatio pulchritudinem vtrinque nacta, citò indiſſolubilem procreat amicitiam. Idque

bono ſimilis, ſimilia verò non eſſe amica contra Empedoclem dictum fuit. Vbi intelligendum, non dictum eſſe ſimilia nullo modo amica fieri, imò negatum quòd ſimpliciter qualibet ſimilitudo ad amicitiam procreandam ſufficiat. Item cùm ſecundo obijcitur: bonus ſe ipſo ſufficit, ergo non deſiderat alterum, vnde non amat, quare nec boni amicus eſt. Exponendum eſt quòd hac abſurditas non ex Platonis mente ſequitur, ſed ex Empedoclis & Heracliti dictis, in quibus amoris deſiderium ab amicitia non diſtinguunt, quare vnà cum amicitia cupiditas perpetua ſit neceſſe eſt, Plato verò amicitiam habitum quendam eſſe vult ex amore diuturno contractum. Quo fit vt amor ſit exoriens amicitia. Amicitia verò inueteratus amor, in quo multo plus voluptatis quàm deſiderij reſtat. Ex quo ſequitur, vt qui cupierat, iam delectetur. Itaque amicitia habitus non neceſſario deſiderio praſentis ardorem, ſed delectationem exigit. Ergo ſi bonus bonum minus deſiderat, non tamen minus, bonus bono gaudet, quod ad ſeruandam amicitia rationem plurimum valet. Atque hac vna eſt amicitia ſpecies, inter bonum videlicet, atque bonum in gaudio potius quàm in deſiderio conſtituta. Eſt & altera, qua deſiderij plus quàm voluptatis includit, inter neutrum bonúmque exoriens. Qua quidem qua ratione fiat, & cuius gratia, & propter quid, in textu ſatis patet. Deſcribit illam primò vt opinio porrigit, deinde paulatim emendat. Nam cùm dixiſſet, neutrum propter malum inimicum amare bonum amicum boni amicique gratia, ſtatim dictis obijciendo corrigit. Vbi primùm docet, amicitias omnes qua ad homines diriguntur, imperfectas eſſe, & imagines amicitia, qua ad ipſum primum bonum rerúmque omnium reſpicit autorem, quod primò amatur, & cauſa eſt vt amentur hac omnia. Et quiſquis aliquid amat, ipſum primùm tanquam finem amoris habet. Nam à primo bono bonum omnibus ineſt: à primo pulchro, gratia ſingulis adeſt: bonitas verò trahit nos, allicit pulchritudo. Non ergo iſta nos inferiora mouent, ſed primùm illud in iſtis trahit & allicit. Illud itaque in iſtis ſimul atque ex iſtis, non iſta amamus, In quo Platonis noſtri pietas in Deum ſummáque religio mirificè fulget. Oſtendit praterea non ſemper nos alterius gratia amicos eſſe. Neque enim primum bonum, boni alterius gratia exoptamus. Item nec propter malum, bonum cuperes. Quia etiam omni malo è rerum natura ſublato reſtaret bonum ſuapte natura gratum, & appetitus in eo quod minus bonum, ad bonum maius conſequendum traheret. Non enim malum eſt, quod ſummi boni excitat appetitum, ſed ipſius minus boni egeſtas ad ſui repletionẽ in ſummum bonum conuertit: qua quidem non malum, quia nunquam malum ad bonum, & contrarium ad contrarium, ſed inchoatio boni potius nuncupanda. His ad emendationem illatis principium quoddàm inducit amicitia perfectius inueſtiganda. Inquit enim cognationem & natura conuenientiam amicitiam parere, de qua ſatis in principio diximus. Poſtremò iuuenes illos adoleſcentéſque mordet, quòd ignorent quid meritò amandum ſit: qua amicitia vera, quo pacto honeſtè, ſtabilitérque conſtetur, & antequam hac diſcant, temerè, procaciter, & petulanter amicitiam inire contendant.

Sed ne illos infeſtos ſibi redderet, clàm iſta ſignificauit,

& ſeipſum vnà cum illis reprehendit.

Hac de argumento ſatis.

Ad Lyſidem veniamus.

… in palæſtra quæ nuper eſt conſtructa, ac vt plurimum in ſermonibus, quos tecum libenter communicaremus. Rectè agitis. Sed quis ibi præceptor? Socius & laudator tuus Miccus. Per Iouem non malus ille quidem, ſed ſatis magnus ſophiſta. Viſne me intrò ſequi, vt eos qui ibi ſunt, videas? Id in primis libenter audirem, ad quid ingrediar, & quis pulcher ille. Alius alij noſtrum videtur, ô Socrates. Tibi verò, quis, ô Hippothales? Dic obſecro. At ille interrogatus erubuit. Tum ego, ô Hieronymi fili Hippothales, vtrum ames quempiam nécne, nihil opus eſt vt aperias. Noui enim quòd non ſolùm amas, ſed quòd in amore progreſſus ſis tam procul. Etenim cæteris in rebus hebes & inutilis ſum: id autem vnum mihi munus à Deo datum, vt primo aſpectu & amantes & amatos cognoſcam, quòd cùm ille audiſſet, multò etiam magis erubuit. Verùm Cteſippus, quàm vrbanus es, inquit, Hippothales, qui amati tui nomen Socrati referre detrectas. Quòd ſi paulìſper ille hìc moretur necabitur aſſiduè ex te audiendo. Nobis enim dudum ô Socrates, aures compleuit, ſurdáſque reddidit nomine Lyſidis. Vbi verò ſubbibit, facilè fit, vt vel à ſomno excitati, Lyſidis nomen audire videamur. Nec admodum moleſtum eſſet, ſit moleſtum licèt, ſoluta oratione de illo loquētē audire, ni carmina & cōmētationes noſtras exhaurire conetur, & quod moleſtiſſimū eſt, amores ſuos voce miranda canat, quā perferre neceſſe habemus: nūc verò abs te rogatus erubeſcit. Iuuenis, inquā, Lyſis hic eſſe videtur: conijcio autē, nam audiens eius nomen, haud agnoui. Tum ille, rarò nomen eius enunciat, ſed ex patris nomine cùm ſit vir admodū nobilis, adhuc iuuenis ipſe cognominatur: id enim mihi perſuadeo, fieri non poſſe, vt pueri formam ignores: adeo nanque egregia præditus eſt, vt vel ea ſola notus omnibus eſſe poſſit. Cuius inquam filius eſt: dicite quæſo. Democratis, inquit, Aexonei maximus natu filius,

… καὶ ἄλλοι πάνυ πολλοὶ καὶ καλοί. Ἔστι δὲ δὴ τί τοῦτο; καὶ τίς ἡ διατριβή; Παλαίστρα (ἔφη) νεωστὶ ᾠκοδομημένη· ἡ δὲ διατριβὴ τὰ πολλὰ ἐν λόγοις, ὧν ἡδέως ἄν σοι μεταδιδοῖμεν. Καλῶς (ἦν δ' ἐγὼ) ποιοῦντες. Διδάσκει δὲ τίς αὐτόθι; Σὸς ἑταῖρός γε (ἦ δ' ὅς) καὶ ἐπαινέτης, Μίκκος. Μὰ Δία, ἦν δ' ἐγὼ, οὐ φαῦλός γε ἀνὴρ, ἀλλ' ἱκανὸς σοφιστής. Βούλει οὖν ἕπεσθαι (ἔφη) ἵνα καὶ ἴδῃς τοὺς ὄντας αὐτόθι. Αὐτοῦ πρῶτον ἡδέως ἀκούσαιμ' ἄν, ἐπὶ τῷ καὶ εἴσειμι, καὶ τίς ὁ καλός. Ἄλλος (ἔφη) ἄλλῳ ἡμῶν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Σοὶ δὲ δὴ τίς, ὦ
D Ἱππόθαλες; τοῦτό μοι εἰπέ. Καὶ ὃς ἐρωτηθεὶς ἠρυθρίασε, καὶ ἐγὼ εἶπον, Ὦ παῖ Ἱερωνύμου Ἱππόθαλες, τοῦτο μὲν μηκέτι εἴπῃς, εἴτε ἐρᾷς του, εἴτε μή. οἶδα γὰρ ὅτι οὐ μόνον ἐρᾷς, ἀλλὰ καὶ πόρρω ἤδη εἶ πορευόμενος τοῦ ἔρωτος. εἰμὶ δ' ἐγὼ τὰ μὲν ἄλλα φαῦλος καὶ ἄχρηστος, τοῦτο δέ μοί πως ἐκ θεοῦ δέδοται, ταχὺ οἵῳ τ' εἶναι γνῶναι ἐρῶντά τε καὶ ἐρώμενον. Καὶ ὃς ἀκούσας, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἠρυθρίασεν. ὁ οὖν Κτήσιππος, Ἀστεῖόν γε, ἦ δ' ὅς, ὅτι ἐρυθριᾷς, ὦ Ἱππόθαλες, καὶ ὀκνεῖς εἰπεῖν Σωκράτει τοὔνομα. ἐὰν δ' οὗτος καὶ σμικρὸν χρόνον συνδιατρίψῃ σοι, παραταθήσεται ὑπὸ σοῦ ἀκούων θαμὰ λέγοντος. ἡμῶν γοῦν, ὦ
E Σώκρατες, ἐκκεκώφωκε τὰ ὦτα, καὶ ἐμπέπληκε Λύσιδος· ἂν μὲν δὴ καὶ ὑποπίῃ, εὐμάρεια ἡμῖν ἐστι, καὶ ἐξ ὕπνου ἐγρομένοις, Λύσιδος οἴεσθαι τοὔνομα ἀκούειν. καὶ ἃ μὲν καταλογάδην διηγεῖται, δεινὰ ὄντα, οὐ πάνυ τι δεινά ἐστιν· ἀλλ' ἐπειδὰν τὰ ποιήματα ἡμῶν ἐπιχειρήσῃ καταντλεῖν, καὶ συγγράμματα· καὶ ὅ ἐστι τούτων δεινότερον, ὅτι καὶ ᾄδει εἰς τὰ παιδικὰ φωνῇ θαυμασίᾳ, ἣν ἡμᾶς δεῖ ἀκούοντας ἀνέχεσθαι. νῦν δὲ ἐρωτώμενος ὑπὸ σοῦ ἐρυθριᾷ. ἔστι δὲ (ἦν δ' ἐγὼ) ὁ Λύσις, νέος τις, ὡς ἔοικε. τεκμαίρομαι δὲ, ὅτι ἀκούσας τοὔνομα, οὐκ ἔγνων. Οὐ γὰρ πάνυ, ἔφη, τι αὐτοῦ τοὔνομα λέγουσιν, ἀλλ' ἔτι πατρόθεν ἐ-
F πονομάζεται, διὰ τὸ σφόδρα τὸν πατέρα γιγνώσκεσθαι αὐτοῦ. ἐπεὶ εὖ οἶδ' ὅτι πολλοῦ δεῖ σε τὸ εἶδος ἀγνοεῖν τοῦ παιδός. ἱκανὸς γὰρ καὶ ἀπὸ μόνου τούτου γιγνώσκεσθαι. λεγέσθω (ἦν δ' ἐγὼ) οὗτινός ἐστι. Δημοκράτους (ἔφη) τοῦ Αἰξωνέως ὁ πρεσβύτατος υἱός.

φίας, καὶ νίκας Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ, τεθρίπποις C
τε καὶ κέλησι, ταῦτα ποιεῖ τε καὶ λέγει. πρὸς δὲ τούτοις ἔτι
τούτων κρονικώτερα. τὸν γὰρ τοῦ Ἡρακλέους ξενισμὸν πρώην
ἡμῖν ἐν ποιήματί τινι διῄει, ὡς διὰ τὴν τοῦ Ἡρακλέους
συγγένειαν ὁ πρόγονος αὐτῶν ὑποδέξαιτο τὸν Ἡρακλέα,
γεγονὼς αὐτὸς ἐκ Διός τε καὶ τῆς τοῦ δήμου ἀρχηγέτου θυ-
γατρὸς ἅπερ αἱ γραῖαι ᾄδουσι καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα,
ὦ Σώκρατες. ταῦτ᾽ ἐστὶν ἃ οὗτος λέγων τε καὶ ᾄδων ἀναγ-
κάζει καὶ ἡμᾶς ἀκροᾶσθαι. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον, Ὦ κα-
ταγέλαστε Ἱππόθαλες, πρὶν νενικηκέναι ποιεῖς τε καὶ ᾄδεις
εἰς σαυτὸν ἐγκώμιον; Ἀλλ᾽ οὐκ εἰς ἐμαυτὸν (ἔφη) ὦ Σώκρα- D
τες, οὔτε ποιῶ, οὔτε ᾄδω. Οὐκ οἴει γε, ἦν δ᾽ ἐγώ. Τὸ δὲ πῶς ἔ-
χει; ἔφη. Πάντων μάλιστα (εἶπον) εἰς σὲ τείνουσιν αὗται αἱ
ᾠδαί. ἐὰν μὲν γὰρ ἕλῃς τὰ παιδικὰ τοιαῦτα ὄντα, κόσμος
σοι ἔσται τὰ λεχθέντα καὶ ᾀσθέντα, καὶ τῷ ὄντι ἐγκώμια, ὥσ-
περ νενικηκότι, ὅτι τοιούτων παιδικῶν ἔτυχες· ἐὰν δέ σε
διαφύγῃ, ὅσῳ ἂν μείζω σοι εἰρημένα ᾖ ἐγκώμια περὶ τῶν
παιδικῶν, τοσούτῳ μειζόνων δόξεις καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν
ἐστερημένος, καταγέλαστος εἶναι. ὅστις οὖν τὰ ἐρωτικά, ὦ φί-
λε, σοφός, οὐκ ἐπαινεῖ τὸν ἐρώμενον πρὶν ἂν ἕλῃ, δεδιὼς τὸ
μέλλον ὅπῃ ἀποβήσεται. καὶ ἅμα οἱ καλοί, ἐπειδάν τις E
αὐτοὺς ἐπαινῇ καὶ αὔξῃ, φρονήματος ἐμπίπλανται καὶ με-
γαλαυχίας. ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκοῦν ὅσῳ ἂν με-
γαλαυχότεροι ὦσι, δυσαλωτότεροι γίγνονται; Εἰκός γε.
Ποῖός τις οὖν ἄν σοι δοκεῖ θηρευτὴς εἶναι, εἰ ἀνασοβοῖ
θηρεύων, καὶ δυσαλωτοτέραν τὴν ἄγραν ποιοῖ; Δη-
λονότι φαῦλος. Καὶ μὴν δὴ λόγοις τε καὶ ᾠδαῖς μὴ
κηλεῖν, ἀλλ᾽ ἐξαγριαίνειν, πολλὴ ἀμουσία. ἢ γάρ; Δο-
κεῖ μοι. Σκόπει δὴ ὦ Ἱππόθαλες, ὅπως μὴ πᾶσι τού-
τοις ἔνοχον σαυτὸν ποιήσῃς διὰ τὴν ποίησιν. καίτοι οἶ-
μαι ἐγώ, ἄνδρα ποιήσει βλάπτοντα ἑαυτόν, οὐκ ἄν σε ἐθέ- F
λειν ὁμολογῆσαι ὡς ἀγαθός ποτ᾽ ἐστὶ ποιητής, βλαβε-
ρὸς ὢν ἑαυτῷ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη· πολλὴ γὰρ ἂν ἀ-
λογία εἴη. ἀλλὰ διὰ ταῦτα δή σοι, ὦ Σώκρατες, ἀνακοινοῦμαι καὶ εἴ τι ἄλλο ἔχεις συμβούλευε, τίνα ἄν τις
λόγον διαλεγόμενος ἢ τί πράττων, προσφιλὴς παιδικοῖς γένοιτο. Οὐ ῥᾴδιον (ἦν δ᾽ ἐγὼ) εἰπεῖν.

hoſpitio exceptum nobis in cõuiuio quodam retulit, quod propter Herculis cognationem proauus eorum hoſpitio Herculem exceperat, quippe quum ille quoque ex Ioue & filia cuiuſdam principis populi natus eſſet, quæ quidem & aniculæ cantant. Cæteráque huiuſmodi permulta, ó Socrates. Hæc ſunt, quæ hic narrando canendóque audire nos cogit. Quæ cùm audiſſem, dixi, O ridicule Hippothales, antequam viceris, encomium in te ipſum componis cantáſque. Non in me, inquit, ó Socrates, hæc vel paro, vel canto. Non putas, inquam. Qui iſthuc dicis? inquit ille. Maximè omnium in te vnum odæ hæ redundant. Nam ſi amicum talem apprehenderis, ornamento tibi erũt laudes eiuſmodi, tanquam triumphatori cuidam, cùm amicum huiuſmodi nactus ſis. Sin autem fefellerit, quò maiores illi laudes tribuiſti, quò maiorum expers es bonorum, tantò magis etiam ridiculus iudicaberis. Quicunque igitur in comparandis amicis ſapit non prius quenquam eorum laudat, quàm ipſorum familiaritatem fuerit aſſecutus, futura nanque formidat: pleríque enim cùm laudari ſe & extolli ſentiunt, faſtu & inſolentia tumeſcunt, an non idem tibi videtur? Mihi verò. Nónne quò ſuperbiores ſunt, eò difficilius capiuntur? Veriſimile eſt. Qualis tibi venator ille videretur eſſe, ſi quis ita feras expelleret, vt & tutiores fierent, & capi difficilius in poſterum poſſent? Iners videlicet. Atqui ſermonibus cantibúſque non demulcere ſed exacerbare potius homines, nónne hominis eſt imperiti? Videtur. Vide igitur, ó Hippothales, ne his omnibus obnoxium teúmque te ob poeſis ſtudium reddas. Arbitror ſanè nullum te bonum poetam exiſtimaturum, qui ſeipſum poemate læſerit. Nullum per Iouem, quæ enim hæc eſſet abſurditas? Ob hanc profectò cauſam tecum, ó Socrates, mentem meam communico: & ſi quid habes aliud, conſule, qua ratione quis aut dicendo, aut agendo conciliare ſibi quos amet, poſſit. Non facile, inquam ego, dictu eſt.

... ingreſſus eſt, meque & Cteſippum conſpicatus, conceſſum venit. Quem Lyſis intuitus, ſecutus eſt, & iuxta eum aſſedit. Aduentarunt inſuper alij. Hippotales autem poſtquam multos conueniſſe perſpexit, latere cupiens, eà ſe recipit, quà videri non poſſe à Lyſide arbitrabatur, ne fortè illi moleſtus foret, & ſic aſtans audiuit. Ego verò Menexenum inſpiciens, O fili Demophontis inquam, vter veſtrum natu maior? Ambigimus, reſpondit ille. Nunquid etiam vter generoſior ſit ambigitis, inquam ego. Prorſus inquit. An etiam vter pulchrior ſit. Subriſerunt ambo. Vter veſtrum ditior ſit, haudquaquam interrogabo. Amici nanque eſtis. nonne? Et maximè quidem, reſponderunt. Amicorum verò communia eſſe dicuntur, quapropter hoc nihil differtis, ſiquidem id verè de amicitia dicitis. Conſenſerunt. Sed cùm percontari vellem vter iuſtior & ſapientior eſſet, interrupit nos quidam, qui Menexenum acceſſiuit, dicens illum à gymnaſij magiſtro vocari. Viſus enim mihi eſt ſacrorum antiſtes. Abiit igitur, & ego Lyſidem interrogaui. Dic age, ô Lyſis, vehementer te pater ac mater amant? Valde. An non beatiſſimũ fore te cupiunt? Quidni? Videtur tibi beatus ille qui ſeruit, & cui nihil eorum quæ concupiſcit, agere licet? Non per Iouem, inquit. Ergo ſi te pater & mater amant beatúmque fieri volunt, id omni opera diligentiáque curabunt, vt beatè viuas. Quid prohibet? Permittent itaque quodcunque lubet efficere, nec tuis cupiditatibus aduerſabuntur. Per Iouem, ô Socrates, mihi in pluribus obſtant. Qui illhuc ais? Dum te beatum ex-

ἀλλ' ὅτι καλός τε κἀγαθός. καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ καταντικρὺ ἀποχωρήσαντες ἐκαθεζόμεθα. ἦν γὰρ αὐτόθι ἡσυχία, καί τι ἀλλήλοις διελεγόμεθα. περιστρεφόμενος οὖν ὁ Λύσις θαμὰ ἐπεσκοπεῖτο ἡμᾶς, καὶ δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν προσελθεῖν. τέως μὲν οὖν ἠπόρει τε καὶ ὤκνει μόνος προσιέναι· ἔπειτα ὁ Μενέξενος ἐκ τῆς αὐλῆς μεταξὺ παίζων εἰσέρχεται, καὶ ὡς εἶδεν ἐμέ τε καὶ τὸν Κτήσιππον, ᾔει παρακαθιζησόμενος. ἰδὼν οὖν αὐτὸν ὁ Λύσις εἵπετο καὶ συμπαρεκαθέζετο μετὰ τοῦ Μενεξένου. προσῆλθον δὴ καὶ οἱ ἄλλοι,
D
καὶ δὴ καὶ ὁ Ἱπποθάλης, ἐπειδὴ πλείους ἑώρα ἐφισταμένους, τούτους ἐπηλυγασάμενος, προσέστη ᾗ μὴ ᾤετο κατόψεσθαι τὸν Λύσιν, δεδιὼς μὴ αὐτῷ ἀπεχθάνοιτο· καὶ οὕτω προσεστὼς ἠκροᾶτο. καὶ ἐγὼ πρὸς τὸν Μενέξενον ἀποβλέψας, Ὦ παῖ Δημοφῶντος, ἦν δ' ἐγώ, πότερος ὑμῶν πρεσβύτερος; Ἀμφισβητοῦμεν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ὁπότερος γενναιότερος, ἐρίζοιτ' ἄν, ἦν δ' ἐγώ. Πάνυ γε, ἔφη. Καὶ μὴν ὁπότερός γε καλλίων, ὡσαύτως. ἐγελασάτην οὖν ἄμφω. Οὐ μὴν ὁπότερός γε (ἔφην) πλουσιώτερος ὑμῶν, οὐκ ἐρήσομαι. φίλω γάρ ἐστον. ἢ γάρ; Πάνυ γ', ἐφάτην.
E
Οὐκοῦν κοινὰ τά γε φίλων λέγεται. ὥστε τούτῳ γε οὐδὲν διοίσετον, εἴπερ ἀληθῆ περὶ τῆς φιλίας λέγετον. Συνεφάτην. Ἐπεχείρουν δὴ μετὰ τοῦτο ἐρωτᾶν ὁπότερος δικαιότερος καὶ σοφώτερος αὐτῶν εἴη. μεταξὺ οὖν τις προσελθὼν ἀνέστησε τὸν Μενέξενον, φάσκων καλεῖν τὸν παιδοτρίβην. ἐδόκει γάρ μοι ἱεροποιῶν τυγχάνειν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ᾤχετο· ἐγὼ δὲ τὸν Λύσιν ἠρόμην, Ἦ που, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Λύσι, σφόδρα φιλεῖ σε ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν βούλοιντο ἄν σε ὡς εὐδαιμονέστατον εἶναι;
F
Πῶς γὰρ οὔ; Δοκεῖ δέ σοι εὐδαίμων εἶναι ἄνθρωπος δουλεύων τε, καὶ ᾧ μηδὲν ἐξείη ποιεῖν ὧν ἐπιθυμοῖ; Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε, ἔφη. Οὐκοῦν εἴ σε φιλεῖ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, καὶ εὐδαίμονά σε ἐπιθυμοῦσι γενέσθαι, τοῦτο παντὶ τρόπῳ δῆλον ὅτι προθυμοῦνται ὅπως ἂν εὐδαιμονοίης. Πῶς γὰρ οὐχί; ἔφη. Ἐῶσιν ἄρα σε ἃ βούλει ποιεῖν, καὶ οὐδὲν ἐπιπλήττουσιν οὐδὲ διακωλύουσι ποιεῖν ὧν ἂν ἐπιθυμῇς; Ναὶ μὰ Δία, ἐμέ γε, ὦ Σώκρατες, καὶ μάλα γε πολλὰ κωλύουσι. Πῶς λέγεις; (ἦν δ' ἐγώ) βουλόμενοί σε μακάριον

[illegible] (ἦν δ᾽ ἐγώ) ἐλεύθερον ὄντα ὑπὸ δούλου ἄρχεσθαι;
τί δὲ ποιῶν αὖ οὗτος ὁ παιδαγωγός σου ἄρχει; Ἄγων δή που
(ἔφη) εἰς διδασκάλου. Μῶν μὴ καὶ οὗτοί σου ἄρχουσιν οἱ C
διδάσκαλοι; Πάντως δή που. Παμπόλλους ἄρα σοι δε-
σπότας καὶ ἄρχοντας ἑκὼν ὁ πατὴρ ἐφίστησιν. ἀλλ᾽ ἆρα,
ἐπειδὰν οἴκαδε ἔλθῃς παρὰ τὴν μητέρα, ἐκείνη σε ἐᾷ
ποιεῖν ὅ,τι ἂν βούλῃ, ἵν᾽ αὐτῇ μακάριος ᾖς, ἢ περὶ τὰ ἔρια, ἢ
περὶ τὸν ἱστόν, ὅταν ὑφαίνῃ· οὔ τι γάρ που διακωλύει σε ἢ
τῆς σπάθης, ἢ τῆς κερκίδος, ἢ ἄλλου του τῶν περὶ ταλα-
σιουργίαν ὀργάνων ἅπτεσθαι. Καὶ ὃς γελάσας, Μὰ Δία,
ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ μόνον γε διακωλύει, ἀλλὰ καὶ τυπτοί-
μην ἂν εἰ ἁπτοίμην. Ἡράκλεις, ἦν δ᾽ ἐγώ. μῶν μή τι
ἠδίκηκας τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα; Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγω- D
γε, ἔφη. Ἀλλ᾽ ἀντὶ τίνος μὴν οὕτω σε δεινῶς διακω-
λύουσιν εὐδαίμονα εἶναι, καὶ ποιεῖν ὅ,τι ἂν βούλῃ; καὶ δι᾽ ἡ-
μέρας ὅλης τρέφουσί σε ἀεί τῳ δουλεύοντα, καὶ ἑνὶ λόγῳ,
ὀλίγου ὧν ἐπιθυμεῖς οὐδὲν ποιοῦντα; ὥστε σοι, ὡς ἔοικεν,
οὔτε τῶν χρημάτων τοσούτων ὄντων οὐδὲν ὄφελος (ἀλλὰ
πάντες αὐτῶν μᾶλλον ἄρχουσιν ἢ σύ) οὔτε τοῦ σώματος,
οὕτω γενναίου ὄντος· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄλλος ποιμαίνει καὶ
θεραπεύει· σὺ δὲ ἄρχεις οὐδενός, ὦ Λύσι, οὐδὲ ποιεῖς οὐ-
δὲν ὧν ἐπιθυμεῖς. Οὐ γάρ που (ἔφη) ἡλικίαν ἔχω, ὦ Σώ-
κρατες. Μὴ οὐ τοῦτό σε, ὦ παῖ Δημοκράτους, κωλύῃ. ἐπεὶ E
τό γε τοσόνδε, ὡς ἐγᾦμαι, καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ σοι ἐπι-
τρέπουσι καὶ οὐκ ἀναμένουσιν ἕως ἂν ἡλικίαν ἔχῃς. ὅταν γὰρ
βούλωνται αὐτοῖς τινα ἀναγνωσθῆναι, ἢ γραφῆναι, σέ (ὡς
ἐγᾦμαι) πρῶτον τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐπὶ τοῦτο τάττουσιν. ἢ γάρ; Πά-
νυ γ᾽, ἔφη. Οὐκοῦν ἔξεστί σοι ἐνταῦθ᾽ ὅ,τι ἂν βούλῃ πρῶτον
τῶν γραμμάτων γράφειν, καὶ ὅ,τι ἂν δεύτερον; καὶ ἀναγιγνώ-
σκειν ὡσαύτως ἔξεστι; καὶ ἐπειδάν, ὡς ἐγᾦμαι, τὴν λύραν λά-
βῃς, οὐ διακωλύουσί σε οὔτε ὁ πατὴρ οὔτε ἡ μήτηρ ἐπιτεῖναί
τε καὶ ἀνεῖναι ἣν ἂν βούλῃ τῶν χορδῶν, καὶ ψῆλαι, καὶ F
κρούειν τῷ πλήκτρῳ; ἢ διακωλύουσιν; Οὐ δῆτα. Τί ποτ᾽ ἂν οὖν εἴη, ὦ Λύσι, τὸ αἴτιον ὅτι ἐνταῦθα μὲν οὐ δια-
κωλύουσιν, ἐν οἷς δὲ ἄρτι ἐλέγομεν διακωλύουσιν; Ὅτι, οἶμαι, (ἔφη) ταῦτα μὲν ἐπίσταμαι, ἐκεῖνα δ᾽ οὔ.
Εἶεν, (ἦν δ᾽ ἐγώ) ὦ ἄριστε. οὐκ ἄρα τὴν ἡλικίαν σου περιμένει ὁ πατὴρ ἐπιτρέπειν πάντα· ἀλλ᾽ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ
ἡγήσηταί σε βέλτιον αὐτοῦ φρονεῖν, ταύτῃ ἐπιτρέψει σοι καὶ αὐτὸν καὶ τὰ αὑτοῦ. Οἶμαι ἔγωγε, ἔφη.

[illegible] tibi pater ſponte præpoſuit. Sed cùm domum ad matrem redieris, tene ſinit quicquid placeat agere, vt beatus ſis, vel circa laniſicium, vel circa telam, quam texit? An gladium forcipeſque, radiú ac pecti cnē, cæteráque laniſicij inſtrumenta attrectare ſinet? Tum ille ridens, per Iouem, inquit, ô Socrates, non vetaret ſolùm, ſed & cæderet, ſi tangere auderem. Prô Deus, iniuriámne patri vel matri aliquam intuliſti? Nullam prorſus. Quam ob cauſam te beatum fore, & arbitratu tuo diſponere ſingula nolunt, & quotidie te ſic educant, vt ſemper alicui ſeruias, & vt breui complectar, nihil pro tua voluntate agas? Quo fit, vt nihil tibi prodeſſe tam amplæ diuitiæ videantur: quandoquidem quiuis magis, quàm tu has adminiſtrat: & quod maius eſt, nec etiam corpus tam generoſum, quippe cùm alius hoc alat & colat: tu autem nullum habes imperium, ô Lyſis, nec vllius voti compos efficeris. Nondum per ætatem licet, ô Socrates. Vide ne minus id ſit, quod tibi impedimento eſt, ô Democratis fili. Nam hæc, vt arbitror, & pater & mater tibi concedunt, nec ætatem prouectiorem expectant, quoties legi ſcribiue ſibi aliquid optant. Tibi enim, vt arbitror, præ cæteris domeſticis iſta committunt. Maximè. In his tibi licet tam ſcribendo quàm legendo quemuis ordinem literarum ſeruare. Et quando lyram ſumis, nihil prohibent, vt opinor parentes tui, quo minus intendas, vel remittas chordarum quamlibet, & pſallas, & pulſes plectro. Non certè. Quid in cauſa eſt, ô Lyſis, quod in iis permittunt, in ſuperioribus prohibeant? Quoniam iſta quidem ſcio, illa contrà ignoro. En optime Lyſis, non ætatem expectat pater ad licentiam tibi exhibendam, ſed cùm primùm te ſenſerit teipſo prudentiorem effectum, ilicò & tua omnia, & te liberè tibi committet. Spero equidem.

inuenti ſimus, & aliorum duces. Et quum nobis hæc conferant, noſtra erunt. Quæ verò ignoramus, nemo nos vt lubet agere permittet, ſed omnes pro viribus repugnabunt, non extranei tantùm, verùm parentes etiam, & quod nobis propinquius eſt, nos quoque ipſi non nobis, ſed alijs miniſtrantibus: & hæc cum nullo nobis emolumento ſint, à nobis aliena exiſtent. Conſentis? Conſentio equidem. Alicuine hominum amici erimus, amabitque nos aliquis in his rebus, in quibus inutiles ſumus? Nunquam. Ergo nec te pater, nec vllus alium quenquam diligit, quatenus eſt inutilis. Non vt videtur. Si itaque ſapiens euaſeris, omnes amici tibi, & familiares erunt. Vtilis enim & bonus eris. Sin minus, nec alius quiſquam tibi, nec parentes, neque propinqui amici erunt. Poteſtne aliquis in his ſuperbè ſapere atque gloriari, in quibus nondum quicquam ſapit? Qui iſthuc fieri poteſt? Si tu præceptore indiges, nondum ſapis? Nondum certè. Non ergo ſuperbè ſapis, ſi nil ſapis. Non per Iouem, vt mihi videor. Quæ cũ audiſſem, in Hippothalẽ conuerti oculos, atq; parũ abfuit quin offenderim: venit enim mihi in mẽtẽ dicere, O Hippothales, hoc pacto cũ adoleſcentibus diſputãdum, corripiendo illos atque deijciendo, nõ blandiẽdo, vt ipſe agis, & corrumpẽdo. Sed cùm vidiſſem illũ anxium, turbatúmque ex antedictis, recordatus ſum quod dudum præſens Lyſidem latere volebat. Recepi ergo meipſum linguámque cohibui.

Interea reuerſus Menexenus, iuxta Lyſidem, vnde ſurrexerat, aſſedit. Tum Lyſis blandè admodum & amicè, clam Menexeno mihi ſuſurrauit in aures: O Socrates, quæ mihi dicis eadem obſecro Menexeno quoque ediſſeras. Ipſe, inquam, Lyſis illi refers. Nam attentè nos auſcultaſti. Attentè ſanè, reſpondit ille.

τον εἶ; Ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Οὕτως ἄρα ἔχει (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ φίλε Λύσι. εἰς μὲν ταῦτα ἃ ἂν φρόνιμοι γενώμεθα, ἅπαντες ἡμῖν ἐπιτρέψουσιν, Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες· ποιήσομέν τε ἐν τούτοις ὅ, τι ἂν βουλώμεθα, καὶ οὐδεὶς ἡμᾶς ἑκὼν εἶναι ἐμποδιεῖ· ἀλλ' αὐτοί τε ἐλεύθεροι ἐσόμεθα ἐν αὐτοῖς, καὶ ἄλλων ἄρχοντες· ἡμέτερά τε ταῦτα ἔσται, ὀνησόμεθα γὰρ ἀπ' αὐτῶν. εἰς ἃ δ' ἂν νοῦν μὴ κτησώμεθα, οὔτε τις ἡμῖν ἐπιτρέψει περὶ αὐτὰ

D ποιεῖν τὰ ἡμῖν δοκοῦντα, ἀλλ' ἐμποδιοῦσι πάντες, καθ' ὅ, τι ἂν δύνωνται, οὐ μόνον οἱ ἀλλότριοι, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, καὶ εἴ τι τούτων οἰκειότερόν ἐστιν· αὐτοί τε ἐν αὐτοῖς ἐσόμεθα ἄλλων ὑπήκοοι, καὶ ἡμῖν ἔσται ἀλλότρια, οὐδὲν γὰρ ἀπ' αὐτῶν ὀνησόμεθα. συγχωρεῖς οὕτως ἔχειν; Συγχωρῶ. Ἆρ' οὖν τῳ φίλοι ἐσόμεθα, καί τις ἡμᾶς φιλήσει ἐν τούτοις, ἐν οἷς ἂν ὦμεν ἀνωφελεῖς; Οὐ δῆτα, ἔφη. Νῦν ἄρα οὐδὲ σὲ ὁ πατὴρ, οὐδὲ ἄλλος ἄλλον οὐδένα φιλεῖ, καθ' ὅσον ἂν ᾖ ἄχρηστος. Οὐκ ἔοικεν, ἔφη. Ἐὰν μὲν ἄρα σοφὸς γένῃ ὦ παῖ, πάντες σοι φίλοι καὶ πάντες σοι οἰκεῖοι ἔσονται·

E χρήσιμος γὰρ καὶ ἀγαθὸς ἔσῃ· εἰ δὲ μή, σοὶ οὔτε ἄλλος οὐδεὶς οὔτε ὁ πατὴρ φίλος ἔσται, οὔτε ἡ μήτηρ, οὔτε οἱ οἰκεῖοι. οἷόν τε οὖν ἐπὶ τούτοις, ὦ Λύσι, μέγα φρονεῖν, ἐν οἷς τις μήπω φρονεῖ; Καὶ πῶς ἄν; ἔφη. Εἰ δ' ἄρα σὺ διδασκάλου δεῖ, οὔπω φρονεῖς. Ἀληθῆ. Οὐδ' ἄρα μεγαλόφρων εἶ, εἴπερ ἄφρων ἔτι. Μὰ Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὔ μοι δοκεῖ. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας αὐτοῦ, ἀπέβλεψα πρὸς τὸν Ἱπποθάλη, καὶ ὀλίγου ἐξήμαρτον. ἐπῆλθε γάρ μοι εἰπεῖν ὅτι Οὕτω χρή, ὦ Ἱππόθαλες, τοῖς παιδικοῖς διαλέγεσθαι, ταπεινοῦντα καὶ συστέλλοντα, ἀλλὰ μή, ὥσπερ σύ, χαυνοῦντα καὶ διαθρύπτοντα,

F κατιδὼν οὖν αὐτὸν ἀγωνιῶντα καὶ τεθορυβημένον ὑπὸ τῶν λεγομένων, ἀνεμνήσθην ὅτι καὶ προσεστὼς λανθάνειν τὸν Λύσιν ἐβούλετο. ἀνέλαβον οὖν ἐμαυτόν, καὶ ἐπέσχον τοῦ λόγου.

Καὶ ἐν τούτῳ ὁ Μενέξενος πάλιν ἧκε, καὶ ἐκαθέζετο παρὰ τὸν Λύσιν· ὅθεν καὶ ἐξανέστη. ὁ οὖν Λύσις μάλα παιδικῶς καὶ φιλικῶς, λάθρα τοῦ Μενεξένου, σμικρὸν πρός με λέγων, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἅπερ καὶ ἐμοὶ λέγεις, εἰπὲ καὶ Μενεξένῳ. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ταῦτα μὲν σὺ αὐτῷ ἐρεῖς ὦ Λύσι, πάντως γὰρ προσεῖχες τὸν νοῦν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη

Μενέξενος εἶναι καὶ καλεῖ με τὸν ἐρωτᾶν. Τί οὖν (ἦ δ' ὅς) οὐκ ἐρωτᾷς; Ἀλλ' ἐρήσομαι, ἦν δ' ἐγώ. καί μοι εἰπέ, ὦ C Μενέξενε, ὃ ἄν σε ἔρωμαι. τυγχάνω γὰρ ἐκ παιδὸς ἐπιθυμῶν κτήματός του, ὥσπερ ἄλλος ἄλλου. ὁ μὲν γάρ τις ἵππους ἐπιθυμεῖ κτᾶσθαι, ὁ δὲ κύνας, ὁ δὲ χρυσίον, ὁ δὲ τιμάς· ἐγὼ δὲ πρὸς μὲν ταῦτα πρᾴως ἔχω, πρὸς δὲ τὴν τῶν φίλων κτῆσιν πάνυ ἐρωτικῶς, καὶ βουλοίμην ἄν μοι φίλον ἀγαθὸν γενέσθαι μᾶλλον, ἢ τὸν ἄριστον ἐν ἀνθρώποις ὄρτυγα ἢ ἀλεκτρυόνα, καὶ ναὶ μὰ Δία ἔγωγε μᾶλλον ἢ ἵππον τε καὶ κύνα· οἶμαι δέ, νὴ τὸν κύνα, μᾶλλον ἢ τὸ Δαρείου χρυσίον κτήσασθαι, δεξαίμην πολὺ πρότερον ἑταῖρον, μᾶλλον δὲ ἢ αὐτὸν Δαρεῖον. οὕτως ἐγὼ φιλέταιρός τίς εἰμι. ὑμᾶς D οὖν ὁρῶν, σέ τε καὶ Λύσιν, ἐκπέπληγμαι καὶ εὐδαιμονίζω, ὅτι οὕτω νέοι ὄντες οἷοί τ' ἐστὸν τοῦτο τὸ κτῆμα ταχὺ καὶ ῥᾳδίως κεκτῆσθαι, καὶ σύ τε τοῦτον οὕτω φίλον ἐκτήσω ταχύ τε καὶ σφόδρα, καὶ αὖ οὗτος σέ· ἐγὼ δὲ οὕτω πόρρω εἰμὶ τοῦ κτήματος, ὥστε οὐδ' ὅντινα τρόπον γίγνεται φίλος ἕτερος ἑτέρου οἶδα, ἀλλὰ ταῦτα δὴ αὐτά σε βούλομαι ἐρέσθαι ἅτε ἔμπειρον. καί μοι εἰπέ, ἐπειδάν τίς τινα φιλῇ, πότερος ποτέρου φίλος γίγνεται, ὁ φιλῶν τοῦ φιλουμένου, ἢ ὁ φιλούμενος τοῦ φιλοῦντος, ἢ οὐδὲν διαφέρει; Οὐδέν, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ διαφέρειν. Πῶς λέγεις, ἦν δ' ἐγώ, ἀμφότεροι ἄρα ἀλλήλων φίλοι γίγνονται, E ἐὰν μόνος ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον φιλῇ; Ἔμοιγε (ἔφη) δοκεῖ. Τί δέ; οὐκ ἔστι φιλοῦντα μὴ ἀντιφιλεῖσθαι ὑπὸ τούτου ὃν ἂν φιλῇ; Ἔστι. Τί δέ; ἆρα ἔστι καὶ μισεῖσθαι φιλοῦντα; οἷόν που ἐνίοτε δοκοῦσι καὶ οἱ ἐρασταὶ πάσχειν πρὸς τὰ παιδικά. φιλοῦντες γὰρ ὡς οἷόν τε μάλιστα, οἱ μὲν οἴονται οὐκ ἀντιφιλεῖσθαι, οἱ δὲ καὶ μισεῖσθαι· ἢ οὐκ ἀληθὲς δοκεῖ σοι τοῦτο; Σφόδρα γε (ἔφη) ἀληθές. Οὐκοῦν ἐν τῷ τοιούτῳ (ἦν δ' ἐγώ) ὁ μὲν φιλεῖ, ὁ δὲ φιλεῖται; Ναί. Πότερος οὖν αὐτῶν ποτέρου φίλος ἐστίν, ὁ φιλῶν τοῦ φιλουμένου, ἐάντε καὶ ἀντιφιλῆται, ἐάντε καὶ μισῆται, ἢ ὁ φιλούμενος τοῦ φιλοῦντος, ἢ οὐδέτερος αὖ ἐν τῷ τοιούτῳ οὐδετέρου φίλος ἐστίν, ἂν μὴ ἀμφότεροι ἀλλήλους φιλῶσιν; F Ἔοικε γοῦν οὕτως ἔχειν. Ἀλλοίως ἄρα νῦν ἡμῖν δοκεῖ ἢ πρότερον ἔδοξε. τότε μὲν γάρ, εἰ ὁ ἕτερος φιλεῖ, φίλω εἶναι ἀμφοτέρω· νῦν δέ, ἂν μὴ ἀμφότεροι ἀλλήλους φιλῶσιν, οὐδέτερος φίλος.

eſt ab ineunte ætate poſſeſſionis vnius cupiditas quædam, quemadmodum & in aliis. Vt ecce quidam equos deſiderat, alius canes, alius aurum, honores alius, hæc equidem paruifacio, nec multum illa me mouent. Acquirendorum autem amicorum deſiderio flagro. Quare amicum bonum habere malim, quàm pretioſiſſimam coturnicem, aut gallum, & per Iouem potius quàm equum atque canem, quinetiam, vt opinor potius, per Canem, quam Darij aurum adipiſci, vel ipſum Darium capere, optimum amicum eligerem. Vides quàm ſim amicitiæ auidus. Quando igitur te & Lyſidem animaduerto, ſtupeo profectò, voſque felices exiſtimo, quòd in tam tenera ætate conſtituti, tantum munus breui & facile conſecuti fueritis, & tu hunc tibi tam facile tanta beneuolentia conciliaueris, & hic te mutuò ſit amore complexus: tantum verò à me munus id abeſt, vt nec etiam quo pacto alter alteri amicus fiat, intelligam. Cæterùm hæc abs te, tanquam perito quærere cupio, quare mihi reſpondeas, oro, quando quis aliquem diligit, vter verius amicus efficitur? amanſne amati, an amatus amantis? an nihil intereſt? Nihil, inquit, intereſſe mihi videtur. Quid ais? inquam ambo inuicem amici fiunt, ſi alter tantùm alterum amat? Mihi quidem videtur. Quid porro? an non reperiri poteſt amans quidam, cui amicus haud viciſſim in amicitia reſpondeat? Poteſt. Nunquid & odio haberi amicum ſæpe contingit? Quod nonnunquam amatoribus erga amatos accidit. Amantes enim quàm ardentiſſimè nonnunquam, minimè redamantur, imò & odio quandoq; habentur. An non vera tibi dicere videor? Veriſſima. Nonne in his hic quidē amat, ille autē amatur? Certè. Vter ergo verius eſt amicus: amanſne amati, ſiue redametur, ſiue odio habeatur? An amatus amātis? an neuter neutrius tūc eſt amicus, quū nō vterq; viciſſim amat? Sic ſe res habere videtur. Aliter itaq; nūc quàm ſuprà cenſemus. tūc enim viſū eſt, ſi alter ſolū diligat, ambos amicos eſſe: nunc cōtrà, niſi vtrique inter ſe diligant, neutrū amicū eſſe dicendū.

naretur. Neceſſe eſt. Eadem nobis nunc erunt quæ & in ſuperioribus concedenda, quòd plerunque amicum ſit aliquid non amici, plerunque etiam inimici, quoties non amantem vel faſtidientem quis amat. Nonnunquam inimicus erit non inimici, vel & amici, quando non faſtidientem quis odit, vel faſtidit amantem. Ita videtur. Quid ergo dicemus, ſi neque amantes amici erunt, neque amati, nec amantes amatique: num alios quoſdã præter iſtos amicos inuicem eſſe dicemus: Per Iouê, ô Socrates, quid reſpondeã non inuenio.

Vide, ô Menexene, ne fortè minus rectè in ſuperioribus quæſiuerimus. Tum Lyſis, Id, inquit, mihi videtur: ô Socrates, & ſic fatus erubuit. Viſum nanque mihi inuitum illum effugiſſe quod dicebatur, ex eo quòd attentius animaduertebar. Conſtabat autem, cùm alioqui auſcultaret, non ita ſeſe habere. Ego itaque volens Menexenum quieſcere, & illius philoſophia nimium delectatus, ſic Lyſidem alloquutus ſum. O Lyſis, vera mihi loqui videris, quia ſi rectè conſideraviſſemus, haud ita nunc aberraremus. Quare ne vlteriùs hac via pergamus. Etenim ardua mihi quaſi via quædam aſpera conſideratio iſta videtur. Sed iter quod nunc ingreſſi ſumus, poetarum adminiculis peragendum. Hi nanque nobis tanquam patres atque duces ſapientię ſunt Dicũt profectò non malè, dum qui amici ſint, admonẽt, homines præterea conciliatoris Dei ductu amicos fieri volunt. Sic enim aiunt.

Deus ſimilem ſemper ducit ad ſimilem,

& notum facit. An non in hæc aliquando carmina incidiſti? Incidi. Fortaſſe & in ſapientiſſimorum ſcripta, in quibus eadem hæc affirmant, ſimile ſimili neceſſariò ſemper amicũ eſſe.

φίλοι δὲ φιλούμενοι. Φαίνεται. Τὸ μισοῦν ἄρα πάλιν ἐχθρὸν τοῦ μισουμένου. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ταὐτὰ ἡμῖν συμβήσεται, ἀναγκαῖον εἶναι ὁμολογεῖν ἅπερ ἐπὶ τῶν προτέρων, πολλάκις φίλον εἶναι μὴ φίλου, πολλάκις δὲ καὶ ἐχθροῦ, ὅταν ἢ μὴ φιλοῦν τις φιλῇ, ἢ καὶ μισοῦν φιλῇ. πολλάκις δ' ἐχθρὸν εἶναι μὴ ἐχθροῦ, ἢ καὶ φίλου, ὅταν ἢ μισοῦν τις φιλῇ, ἢ καὶ φι-
D λοῦν μισῇ. Κινδυνεύει, ἔφη. Τί οὖν δὴ χρησόμεθα, ἦν δ' ἐγώ, εἰ μήτε οἱ φιλοῦντες, φίλοι ἔσονται, μήτε οἱ φιλούμενοι, μήτε οἱ φιλοῦντές τε καὶ φιλούμενοι, ἀλλὰ καὶ παρὰ ταῦτα ἄλλους τινὰς ἔτι φήσομεν εἶναι φίλους ἀλλήλοις γιγνομένους; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ πάνυ εὐπορῶ ἔγωγε.

Ἆρα μὴ (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Μενέξενε, τὸ παράπαν οὐκ ὀρθῶς ἐζητοῦμεν; Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ὁ Λύσις. καὶ ἅμα εἰπὼν ἠρυθρίασεν. ἐδόκει γάρ μοι ἄκοντ' αὐτὸν ἐκφυγεῖν τὸ λεχθέν, διὰ τὸ σφόδρα προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς λεγομένοις· δῆλος δ' ἦν καὶ ὅτε ἠκροᾶτο οὕτως ἔχων.
E Ἐγὼ οὖν βουλόμενος τόν τε Μενέξενον ἀναπαῦσαι, καὶ ἐκείνου ἡσθεὶς τῇ φιλοσοφίᾳ, οὕτω μεταβαλὼν, πρὸς τὸν Λύσιν ἐποιούμην τοὺς λόγους· καὶ εἶπον, Ὦ Λύσι, ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν, ὅτι εἰ ὀρθῶς ἡμεῖς ἐσκοποῦμεν, οὐκ ἄν ποτε οὕτως ἐπλανώμεθα. ἀλλὰ ταύτῃ μὲν μηκέτι ἴωμεν (καὶ γὰρ χαλεπή τις μοι φαίνεται, ὥσπερ ὁδὸς, ἡ σκέψις) ᾗ δ' ἐτράπημεν, δοκεῖ μοι χρῆναι ἰέναι, σκοποῦντα τὰ κατὰ τοὺς ποιητάς. οὗτοι γὰρ ἡμῖν ὥσπερ πατέρες τῆς σοφίας εἰσὶ καὶ ἡγεμόνες. λέγουσι δὲ δή που, οὐ φαύλως ἀποφαινόμενοι περὶ τῶν φίλων, οἳ τυγχάνουσιν ὄντες· ἀλλὰ τὸν θεὸν αὐτὸν φασὶ
F ποιεῖν φίλους αὐτοὺς, ἄγοντα παρ' ἀλλήλους. λέγουσι δέ πως ταῦτα, ὡς ἐγῷμαι, ὡδί,

Αἰεί τοι τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον,

καὶ ποιεῖ γνώριμον. ἢ οὐκ ἐντετύχηκας τούτοις τοῖς ἔπεσιν; Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τοῖς τῶν σοφωτάτων συγγράμμασιν ἐντετύχηκας, ταῦτα αὐτὰ λέγουσιν, ὅτι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ἀνάγκη ἀεὶ φίλον εἶναι;

φίλοι. ὁ γὰρ λόγος ἡμῖν σημαίνει ὅτι οἳ ἂν ὦσιν ἀγαθοί. Πάνυ γε (ἔφη) δοκεῖ. Καὶ ἐμοί, ἦν δ' ἐγώ. καίτοι δυσχεραίνω τί γε ἐν αὐτῷ. φέρε οὖν, ὦ πρὸς Διός, ἴδωμεν τί καὶ ὑποπτεύω. ὁ ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ καθ' ὅσον ὅμοιος, φίλος, καὶ ἔστι χρήσιμος ὁ τοιοῦτος τῷ τοιούτῳ. μᾶλλον δὲ ὧδε· ὁτιοῦν ὅμοιον ὁτῳοῦν ὁμοίῳ τίνα ὠφέλειαν ἔχει; ἢ τίνα βλάβην ἂν ποιῆσαι δύναιτο, ὃ μὴ καὶ αὐτὸ αὑτῷ; ἢ τί ἂν παθεῖν, ὃ μὴ καὶ ὑφ' αὑτοῦ πάθοι; τὰ δὴ τοιαῦτα πῶς ἂν ὑπ' ἀλλήλων ἀγαπηθείη, μηδεμίαν ἐπικουρίαν ἀλλήλοις ἔχοντα; ἔστιν ὅπως; Οὐκ ἔστιν. Ὃ δὲ μὴ ἀγαπῷτο, πῶς φίλον; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ δὴ ὁ μὲν ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ οὐ φίλος· ὁ δὲ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ, καθ' ὅσον ἀγαθός, οὐ καθ' ὅσον ὅμοιος, φίλος ἂν εἴη; Ἴσως. Τί δέ; οὐχ ὁ ἀγαθός, καθ' ὅσον ἀγαθός, κατὰ τοσοῦτον ἱκανὸς ἂν εἴη αὑτῷ; Ναί. Ὁ δέ γε ἱκανός, οὐδενὸς δεόμενος κατὰ τὴν ἱκανότητα. Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ δὲ μή του δεόμενος, οὐδέ τι ἀγαπῴη ἄν. Οὐ γὰρ οὖν. Ὃ δὲ μὴ ἀγαπῴη, οὐδ' ἂν φιλοῖ. Οὐ δῆτα. Ὁ δὲ μὴ φιλῶν γε, οὐ φίλος; Οὐ φαίνεται. Πῶς οὖν οἱ ἀγαθοὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἡμῖν φίλοι ἔσονται τὴν ἀρχήν, οἳ μήτε ἀπόντες, ποθεινοὶ ἀλλήλοις (ἱκανοὶ γὰρ ἑαυτοῖς, καὶ χωρὶς ὄντες) μήτε παρόντες χρείαν αὐτῶν ἔχουσι; τοὺς δὴ τοιούτους τίς μηχανὴ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι ἀλλήλους; Οὐδεμία, ἔφη. Φίλοι δέ γε οὐκ ἂν εἶεν μὴ περὶ πολλοῦ ποιούμενοι ἑαυτούς. Ἀληθῆ. Ἄθρει δή, ὦ Λύσι, πῇ παρακρουόμεθα. ἆρά γε ὅλῳ τινὶ ἐξαπατώμεθα; Πῶς δή; ἔφη. Ἤδη ποτέ του ἤκουσα λέγοντος, καὶ ἄρτι ἀναμιμνήσκομαι, ὅτι τὸ μὲν ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ, καὶ οἱ ἀγαθοὶ τοῖς ἀγαθοῖς πολεμιώτατοι εἶεν. καὶ δὴ καὶ τὸν Ἡσίοδον ἐπήγετο μάρτυρα, λέγων ὡς ἄρα.

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ.

καὶ τἆλλα δὴ πάντα οὕτως ἔφη ἀναγκαῖον εἶναι μάλιστα τὰ ὁμοιότατα πρὸς ἄλληλα φθόνου τε καὶ φιλονεικίας καὶ ἔχθρας ἐμπίπλασθαι, τὰ δ' ἀνομοιότατα, φιλίας. τὸν γὰρ πένητα τῷ πλουσίῳ ἀναγκάζεσθαι φίλον εἶναι, καὶ τὸν ἀσθενῆ, τῷ ἰσχυρῷ, τῆς ἐπικουρίας ἕνεκα· καὶ τὸν κάμνοντα, τῷ ἰατρῷ· καὶ πάντα δὴ τὸν μὴ εἰδότα, ἀγαπᾶν τὸν εἰδότα καὶ φιλεῖν. καὶ δὴ καὶ ἔτι ἐπεξῄει τῷ λόγῳ, μεγαλοπρεπέστερον λέγων, ὡς ἄρα παντὸς δέοι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον εἶναι· ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἐναντίον εἴη τούτου. τὸ γὰρ ἐναντιώτατον τῷ ἐναντιωτάτῳ εἶναι μάλιſτα φίλον.

... et vide quatio quid ſuſpicer. Similis ſimili C qua ratione ſimilis, amicus, & talis tali vtilis eſt. Imò ſic etiam conſideremus. Simile quodcunque cuiuis ſimili quod emolumentum aut detrimentum inferre poteſt, quod non ipſummet ſibiipſi inferat? Aut quid pati ex illo, quod non ex ſeipſo ſimiliter pati queat? Hæc itaque cùm talia ſint, vt nihil ſe inuicem iuuent, quo pacto ab ſe inuicem expetuntur? Nullo modo. Quod non expetit, quo modo amicum? Nullo. An forſitàn ſimilis ſimili quantum ſimilis, non amicus? bonus autem bono, quantum bonus, non quantum ſimilis, amicus exiſtit? Fortè. Quid verò, nónne bonus quatenus bonus eſt, eatenus ſibiipſi ſufficiét? Ita ſibi D ipſi ſufficiens in eo quod ſufficit ſibi nullo penitus indiget. Quid prohibet? Qui nullo eget, nihil expetit. Nihil ſanè. Si nó expetit, nec amat. Nó. Qui nó amat, non eſt amicus. Non videtur. Quomodo igitur boni bonis amici erunt, qui nec abſentes mutuo deſiderant ſeſe, vt qui ſeorſim vterque ſufficiat ſibi, nec præſentes alter alterius opera quicquam eget? Tales viri quanam ratione ſe inuicem magnifacere poſſunt? Nulla. Amici nunquam erunt, qui ſe inuicem non multifaciunt. Nunquam. Conſidera iam, ô Lyſis, quò delapſi ſimus, & nunquid omnino decepti fuerimus. Quo pacto? Audiui iam olim ab aliquo, (equidem me- E minimi adhuc) quod ſimili ſimile aduerſum, & boni bonis inimiciſſimi ſint. Qui & Heſiodi teſtimonio vtebatur, dicẽtis. *Figulũ inuidere figulo, cantorem quoque cantori, & mendicum mendico.* Et in aliis ſimiliter neceſſarium ille putabat, ſimilia inter ſe inuidia, æmulatione, contentione abũdare, amicitia verò diſſimilia. Inopẽ porrò diuiti amicũ neceſſitate fieri, & imbecillum auxilij gratia forti. & medico ſimiliter ęgrotantẽ, omnẽ quoq; ignarũ, peritũ deſiderare atq; diligere. Addebat præterea maiora quędã, tantũ abeſſe amicũ vt ſimile ſimili ſit, vt contrà, contrarium ma- F ximè, maximè contrario ſit amiciſſimum.

Vnum-

quod neque bonum, neque malum, amicum quandoque boni efficiatur. Quid ais? Ignoro & ipſe per Iouem. Vacillo enim ob ſermonis ambiguitatem. Et videtur, vt vetus habet prouerbium, pulchrum ipſum amicum eſſe. Apparet enim molle quiddam, lene, ac pingue, ideoque in nos facile fortè illabitur, ſerpit & penetrat quaſi lubricum quiddam atque lene. Dico enim ipſum bonum pulchrum eſſe. Nunquid & tu? Et ego. Equidem diuinans tibi id profero, boni & pulchri amicum eſſe, quod neque bonum eſt, neque malum. Quorſum hæc vaticinor, audi. Videntur mihi tria quędam genera eſſe. Vnum bonum, alterum malum: poſtremum, quod neque bonum eſt, neque malum, tibi autem? Mihi quoque. Nec bonum bono, nec malum malo, nec bonum malo amicum eſſe, quemadmodum ratio ſuperior perhibet. Reſtat ſi quid alicui eſt amicum, vt quod nec bonum neque malum eſt, amicum ſit aut bono, aut tali alicui quale ipſum eſt. Nihil enim malo amicum eſt. Certe. Nec tamen ſimile ſimili, vt paulo antè monſtrauimus. Profectò. Non igitur erit illi quod nec bonum eſt, neque malum, amicum id quod id ipſum tale eſt. Non videtur. Solum itaque quod nec bonum, neque malum, ſoli bono amicum fieri poteſt. Neceſſariò ſequi videtur. Nunquid rectè à nobis, ô pueri id modò expoſitum eſt? Si ergo ſanum corpus conſideremus, medicinæ arte non indiget, nec auxilio prorſus vllo. ſufficienter enim ſe habet. Vnde ſanus nemo per ipſã ſanitatẽ medico eſt amicus. Nemo. Sed ęgrotans vt puto per ipſum morbũ. Quidni? Morbus quidem malũ medicinæ verò peritia bonũ quoddam & vtile. Sic eſt. Corpus ex eo quod corpus, nec bonum eſt, nec malum. Verum. Cogitur autem corpus propter morbum quærere & amare medicinam. Apparet. Sequitur, quod nec bonũ eſt, neque malũ, boni amicũ propter mali præſentiam fieri. Videtur. Conſtat autem id fieri, prius quàm illud ob mali præſentiam malum efficiatur.

οι. ἀλλὰ τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν, φίλον εἶναί ποτε γιγνόμενον τοῦ ἀγαθοῦ. Πῶς (ἦ δ' ὅς) λέγεις; Ἀλλὰ μὰ Δία (ἦν δ' ἐγὼ) οὐκ οἶδα· ἀλλὰ τῷ ὄντι αὐτὸς ἰλιγγιῶ ὑπὸ τῆς τοῦ λόγου ἀπορίας, καὶ κινδυνεύει, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν, τὸ καλὸν φίλον εἶναι). Ἔοικε γοῦν μαλακῷ τινι καὶ λείῳ καὶ λιπαρῷ. διὸ καὶ ἴσως ῥᾳδίως διολισθαίνει καὶ διαδύεται ἡμᾶς, ἅτε τοιοῦτον ὄν. λέγω γὰρ τἀγαθὸν καλὸν εἶναι. σὺ δ' οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Λέγω τοίνυν, ἀπομαντευόμενος τοῦ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ, φίλον εἶναι τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακόν. πρὸς ἃ δὲ λέγων μαντεύομαι, ἄκουσον· δοκεῖ μοι ὥσπερ εἰ τρία ἄττα εἶναι γένη, τὸ μὲν, ἀγαθόν, τὸ δὲ, κακόν, τὸ δ' οὔτ' ἀγαθὸν, οὔτε κακόν. τί δὲ σοί; Καὶ ἐμοὶ, ἔφη. καὶ οὔτε τἀγαθὸν τἀγαθῷ, οὔτε τὸ κακὸν τῷ κακῷ, οὔτε τἀγαθὸν τῷ κακῷ φίλον εἶναι, ὥσπερ οὐδ' ὁ ἔμπροσθεν λόγος ἐᾷ. λείπεται δὴ, εἴπερ τῳ τί ἐστι φίλον, τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν φίλον εἶναι ἢ τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ οὐ τοῦ τοιούτου οἷον αὐτό ἐστιν. οὐ γὰρ ἄν που τῷ κακῷ φίλον ἄν ποτε γένοιτο. Ἀληθῆ. Οὐδὲ μὴν τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ἔφαμεν ἄρτι. ἦ γάρ; Ναί. Οὐκ ἄρα ἔσται τῷ μήτε ἀγαθῷ μήτε κακῷ τὸ τοιοῦτον φίλον οἷον αὐτό. Οὐ φαίνεται. Τῷ ἀγαθῷ ἄρα τὸ μήτε ἀγαθὸν, μήτε κακὸν, μόνον μόνῳ συμβαίνει γίγνεσθαι φίλον. Ἀνάγκη, ὡς ἔοικεν. Ἆρ' οὖν καὶ καλῶς (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ παῖδες, ὑφηγεῖται ἡμῖν τὸ νῦν λεγόμενον; εἰ γοῦν ἐθέλοιμεν ἐννοῆσαι, τὸ ὑγιαῖνον σῶμα οὐδὲν ἰατρικῆς δεῖται, οὐδὲ ὠφελείας· ἱκανῶς γὰρ ἔχει. ὥστε ὑγιαίνων οὐδεὶς ἰατρῷ φίλος διὰ τὴν ὑγίειαν. ἦ γάρ; Οὐδείς. Ἀλλ' ὁ κάμνων, οἶμαι, διὰ τὴν νόσον. Πῶς γὰρ οὔ; νόσος μὲν δὴ, κακόν· ἰατρικὴ δὲ, ὠφέλιμον καὶ ἀγαθόν; Ναί. Σῶμα δέ γέ που, κατὰ τὸ σῶμα εἶναι, οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν. Οὕτως. Ἀναγκάζεται δέ γε σῶμα διὰ νόσον ἰατρικὴν ἀσπάζεσθαι, καὶ φιλεῖν. Δοκεῖ μοι. Τὸ μήτε κακὸν ἄρα, μήτε ἀγαθὸν, φίλον γίγνεται τοῦ ἀγαθοῦ, διὰ κακοῦ παρουσίαν. Ἔοικε. Δῆλον δέ γε ὅτι πρὶν γενέσθαι αὐτὸ κακὸν ὑπὸ τοῦ κακοῦ οὗ ἔχει.

παρόντος, οὔπω κακόν ἐστι, ἔστι δ' ὅτε ἤδη τὸ τοιοῦτον γέγονε. Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὅταν μήπω κακὸν ᾖ κακοῦ παρόντος, αὕτη μὲν ἡ παρουσία, ἀγαθοῦ αὐτὸ ποιεῖ ἐπιθυμεῖν· ἡ δὲ κακὸν ποιοῦσα, ἀποστερεῖ αὐτὸ τῆς τε ἐπιθυμίας ἅμα καὶ τῆς φιλίας τἀγαθοῦ. οὐ γὰρ ἔτι ἐστὶν οὔτε κακὸν, οὔτε ἀγαθόν, ἀλλὰ κακόν· φίλον δὲ ἀγαθῷ κακὸν οὐκ ἦν. Οὐ γὰρ οὖν. Διὰ ταῦτα δὴ φαῖμεν ἂν καὶ τοὺς ἤδη σοφοὺς μηκέτι φιλοσοφεῖν, εἴτε θεοί, εἴτε αὖ ἄνθρωποι εἰσὶν οὗτοι· οὐδ' αὖ ἐκείνους φιλοσοφεῖν, τοὺς οὕτως ἄγνοιαν ἔχοντας ὥστε κακοὺς εἶναι. κακὸν γὰρ καὶ ἀμαθῆ οὐδένα φιλοσοφεῖν. λείπονται δὴ οἱ ἔχοντες μὲν τὸ κακὸν τοῦτο, τὴν ἄγνοιαν, μήπω δὲ ὑπ' αὐτοῦ ὄντες ἀγνώμονες, μηδὲ ἀμαθεῖς, ἀλλ' ἔτι D ἡγούμενοι μὴ εἰδέναι ἃ μὴ ἴσασι. διὸ δὴ καὶ φιλοσοφοῦσιν οἱ οὔτε ἀγαθοί, οὔτε κακοί πω ὄντες. ὅσοι δὲ κακοὶ οὐ φιλοσοφοῦσιν, οὐδὲ οἱ ἀγαθοί. οὔτε γὰρ τὸ ἐναντίον, τοῦ ἐναντίου, οὔτε τὸ ὅμοιον, τῷ ὁμοίῳ φίλον ἡμῖν ἐφάνη, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις. ἢ οὐ μέμνησθε; Πάνυ γε, ἐφάτην. Νῦν ἄρα (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Λύσι τε καὶ Μενέξενε, παντὸς μᾶλλον ἐξηυρήκαμεν ὃ ἐστι τὸ φίλον καὶ οὔ· φαμὲν γὰρ αὐτό, καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ πανταχοῦ, τὸ μήτε κακὸν μήτε ἀγαθὸν, διὰ κακοῦ παρουσίαν τοῦ ἀγαθοῦ φίλον εἶναι. Παντά- E πασιν ἐφάτην τε καὶ συνεχωρείτην οὕτω τοῦτ' ἔχειν. καὶ δὴ καὶ αὐτὸς ἐγὼ πάνυ ἔχαιρον, ὥσπερ θηρευτής τις, ἔχων ἀγαπητῶς ὃ ἐθηρευόμην. κἄπειτ' οὐκ οἶδ' ὁπόθεν μοι ἀτοπωτάτη τις ὑποψία εἰσῆλθεν, ὡς οὐκ ἀληθῆ εἴη τὰ ὡμολογημένα ἡμῖν. καὶ εὐθὺς ἀχθεσθεὶς εἶπον, Βαβαί, ὦ Λύσι τε καὶ Μενέξενε, κινδυνεύομεν ὄναρ πεπλουτηκέναι. Τί μάλιστα; ἔφη ὁ Μενέξενος. Φοβοῦμαι (ἦν δ' ἐγώ) μὴ ὥσπερ ἀνθρώποις ἀλαζόσι, λόγοις τισὶ τοιούτοις ψευδέσιν ἐντετυχήκαμεν περὶ τοῦ φίλου. Πῶς δή, ἔφη. Ὧδε (ἦν δ' ἐγώ) σκοπῶμεν. Φίλος ὅς ἂν εἴη, πότερον ἐστί τῳ φίλος, ἢ οὔ; Ἀνάγκη, ἔφη. Πότερον οὖν F οὐδενὸς ἕνεκα, καὶ δι' οὐδέν; ἢ ἕνεκά του, καὶ διά τι; Ἕνεκά του, καὶ διά τι. Πότερον φίλου ὄντος ἐκείνου τοῦ πράγματος, οὗ ἕνεκα φίλος ὁ φίλος τῷ φίλῳ, ἢ οὔτε φίλου, οὔτε ἐχθροῦ; Οὐ πάνυ (ἔφη) ἕπομαι.

nondum eſt malum. eſt autem, quum iam tale C euaſit. Omnino. Quando nondum malum eſt præſente malo, præſentia hæc bonum appetere cogit: præſentia verò quæ malum reddit, & appetitum boni, & amicitiam reiicit, neque enim vlterius neutrum eſt, ſed malum. Amicum verò malum bono, & bonum malo eſſe non poteſt. Non certè. Ob hanc vtique cauſam his qui iam ſapientes ſunt, tutius haud amplius eſſe philoſophandum, ſiue Dij, ſiue homines hi ſint, nec eos etiam qui adeo corrupti ignorantia ſunt, vt improbi ſint effecti, nemini quippe malo, & penitus ignoranti philoſophandum. Reſtant igitur illi quibus malum id, ignorantia ſcilicet adeſt, nec tamen rudes penitus ignorantéſque ſunt, imò & ſuam ignorantiam agnoſcunt, ob quam animaduerſionem philoſophantur, id eſt, ſapientiam amant, nondum boni aut mali. Mali enim nequaquam philoſophantur, nec boni etiam. Nam nec contrarium contrario, neque ſimili ſimile ſuprà nobis amicum apparuit. Recordamini? Recordamur ſanè. Omnino, ô Lyſis atque Menexene, quid amicum ſit, & quid non, inuenimus. Id enim tam circa animam quàm circa corpus ſuprà concluſimus: quod nec bonum eſt, nec malum, propter ipſam mali præſentiam, boni amicum fieri. Hæc omnia conceſſerunt. Et ego valde lætatus ſum, tanquam venator, quid quod venando inueſtigabam ex ſententia fuerim conſequutus. Deinde neſcio quomodo extranea quædam & abſurda ſuſpicio mihi ſuborta eſt, quaſi minus vera eſſent, quę ſuprà conceſſeramus. Atque ilicò turbatus inquam, Papæ, ô Lyſis atque Menexene, ſomnium quoddam nacti videmur. Quorſum hæc? reſpondit Menexenus. Vereor ne in hos de amico ſermones falſos, tanquam in homines ſuperbos atque vanos inciderimus. Qua ratione? Hac planè. Vtrum enim amicus alicuius amicus eſt, an non? Neceſſariò. Vtrum nullius gratia & propter nihil, an gratia alicuius, & propter aliquid? Certè alicuius cauſa, & propter aliquid. Nunquid amica eſt res illa, cuius gratia amicus, alicuius eſt amicus? An fortè nec amica, nec etiam inimica? Haud ſatis intelligo.

& illud iterum amici cauſa amicum erit? Certè. Neceſſarium eſt, vt hoc progreſſu ad principium quoddam perueniamus, quod non vltrà in amicum aliud referatur, ſed in id quod primum amicum eſt, cuiúſque gratia cætera omnia quæ ſic dicuntur, ſint amica. Neceſſarium. Hoc eſt quod modò dicebam conſiderandum, ne reliqua omnia quæ amica gratia illius prædiximus, tanquam ſimulacra quædam eius nos decipiant, illud autem primum reuera ſit amicum. Conſideremus igitur hoc pacto. Quod quiſque multifacit, vtputa pater filium, rebus aliis omnibus anteponit: taliſque vir ex eo quòd filium multifacit, alia quoque nonnulla ob illum multifacit. Exempli cauſa, ſi illum cicutam ebibiſſe ſenſerit, vinum plurimifaciet, ſiquidem hoc venena ſe curaturum ſperet. Et maximè quidem. Nunquid & amphoram in qua vinum? Valde. Num pluris æſtimat tunc calicem fictilem, aut tres vini cyathos quam filium? an contrà potius ſe res habet? Vt omne hoc ſtudium non iſta reſpiciat, quæ alterius gratia parantur: ſed in illud tendat, cuius cauſa cætera quæruntur. Neque verum eſt quod ſæpe dicimus, quòd argentum & aurum multifacimus. Omnis quippe intentio æſtimatióque eius ſolius eſt, ad quod iſta parantur. An ſic dicemus? Maximè. Eadem quoque de amico ratio eſt. Quæcunque enim amici cuiuſdam gratia, amica nobis eſſe diximus, improprio vocabulo nominauimus? Amicum autem reuera illud eſſe apparet, in quod hæ omnes quæ vocantur amicitiæ, tendunt. Sic videtur. Quapropter reuera amicum, nullius amici gratia eſt amicum. Verum. Hoc igitur reiectum eſt non amicum amici cuiuſdam cauſa eſſe amicum. ſed nonne bonum amicum eſt? Sic opinor.

Οὐκοῦν καὶ ὑγίεια, φίλον. Πάνυ γε. Εἰ ἄρα φίλον, ἕνεκά του. Ναί. Φίλου γέ τινος δή, εἴπερ ἀκολουθήσει τῇ πρόσθεν ὁμολογίᾳ. Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ ἐκεῖνο φίλον αὖ ἔσται, ἕνεκα φίλου; Ναί. Ἆρ' οὖν οὐκ ἀνάγκη ἀπειπεῖν ἡμᾶς οὕτως ἰόντας, καὶ ἀφικέσθαι ἐπί τινα ἀρχήν, ἣ οὐκέτ' ἐπανοίσει ἐπ' ἄλλο φίλον, ἀλλ' ἥξει ἐπ' ἐκεῖνο ὅ ἐστι πρῶτον φίλον, οὗ ἕνεκα καὶ τὰ ἄλλα φαμὲν πάντα φίλα εἶναι; Ἀνάγκη. Τοῦτο δή ἐστιν ὃ λέγω, μὴ ἡμᾶς τἆλλα πάντα ἃ εἴπομεν ἐκείνου ἕνεκα φίλα εἶναι, ὥσπερ
D εἴδωλα ἄττα ὄντα αὐτοῦ, ἐξαπατᾷ, ᾖ δ' ἐκεῖνο τὸ πρῶτον, ὃ ὡς ἀληθῶς ἐστι φίλον. ἐννοήσωμεν γὰρ οὑτωσί· ὅ ἄν τις περὶ πολλοῦ ποιῆται (οἷόνπερ ἐνίοτε πατὴρ υἱὸν ἀντὶ πάντων τῶν ἄλλων χρημάτων προτιμᾷ), ὁ δὴ τοιοῦτος ἕνεκα τοῦ τὸν υἱὸν περὶ παντὸς ἡγεῖσθαι, ἆρα καὶ ἄλλο τι ἂν περὶ πολλοῦ ποιοῖτο; οἷον, εἰ αἰσθάνοιτο αὐτὸν κώνειον πεπωκότα, ἆρα περὶ πολλοῦ ποιοῖτ' ἂν οἶνον, εἴπερ τοῦτο ἡγοῖτο τὸν υἱὸν σώσειν; Τί μήν; ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἀγγεῖον ἐν ᾧ ὁ οἶνος ἐνείη; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν τότε οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖται κύλικα κεραμέαν, ἢ τὸν υἱὸν τὸν
E αὑτοῦ; οὐδὲ τρεῖς κοτύλας οἴνου, ἢ τὸν υἱόν; ἢ ὧδέ πως ἔχει· πᾶσα ἡ τοιαύτη σπουδὴ οὐκ ἐπὶ τούτοις ἐστὶν ἐσπουδασμένη, ἐπὶ τοῖς ἕνεκά του παρασκευαζομένοις, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνῳ οὗ ἕνεκα πάντα τὰ τοιαῦτα παρασκευάζεται. οὐχ ὅτι πολλάκις λέγομεν, ὡς περὶ πολλοῦ ποιούμεθα χρυσίον καὶ ἀργύριον· ἀλλὰ μὴ οὐδέν τι μᾶλλον οὕτω τό γε ἀληθὲς ἔχῃ. ἀλλ' ἐκεῖνό ἐστιν ὃ περὶ παντὸς ποιούμεθα, ὃ ἂν φανῇ ὄν, ὅτου ἕνεκα καὶ χρυσίον καὶ πάντα τὰ παρασκευαζόμενα παρασκευάζεται. ἆρ' οὕτω φήσομεν; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ φίλου ὁ αὐτὸς λόγος. ὅσα
F γὰρ φαμὲν φίλα εἶναι ἡμῖν, ἕνεκα φίλου τινὸς ἑτέρου ῥήματι φαινόμεθα λέγοντες αὐτό. φίλον δὲ τῷ ὄντι κινδυνεύει ἐκεῖνο αὐτὸ εἶναι εἰς ὃ πᾶσαι αὗται αἱ λεγόμεναι φιλίαι τελευτῶσι. Κινδυνεύει οὕτως (ἔφη) ἔχειν. Οὐκοῦν τό γε τῷ ὄντι φίλον, οὐ φίλου τινὸς ἕνεκα φίλον ἐστίν. Ἀληθῆ. Τοῦτο μὲν δὴ ἀπήλλακται, μὴ φίλου τινὸς ἕνεκα τὸ φίλον φίλον εἶναι. ἀλλ' ἆρα τὸ ἀγαθόν ἐστι φίλον; Ἔμοιγε δοκεῖ.

φαίνοιτο ἐχθροῦ ἕνεκα. εἰ δὲ τὸ ἐχθρὸν ἀπέλθοι, οὐκέτι, ὡς
ἔοικεν, ἔσθ᾽ ἡμῖν φίλον. Οὔ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὥς γε νῦν λέγεται. C
Πότερον (ἦν δ᾽ ἐγώ) πρὸς Διός, ἐὰν τὸ κακὸν ἀπόληται,
οὐδὲ πεινῆν ἔτι ἔσται, οὐδὲ διψῆν, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων;
ἢ πείνη μὲν ἔσται, ἐάνπερ ἄνθρωποί τε καὶ τἄλλα ζῷα ᾖ, οὐ
μέντοι βλαβερά γε; καὶ δίψα δή, καὶ αἱ ἄλλαι ἐπιθυμίαι,
ἀλλ᾽ οὐ κακαί, ἅτε τοῦ κακοῦ ἀπολωλότος; ἢ γελοῖον τὸ
ἐρώτημα, ὅ,τι ποτ᾽ ἔσται τότε, ἢ μὴ ἔσται, τίς γὰρ οἶδεν; ἀλλ᾽
οὖν τόδε γε ἴσμεν, ὅτι καὶ νῦν ἐστι πεινῶντα βλάπτεσθαι, ἔστι
δὲ καὶ ὠφελεῖσθαι. ἢ γάρ; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ διψῶντα, καὶ τῶν
ἄλλων τῶν τοιούτων πάντων ἐπιθυμοῦντα, ἔστιν ἐνίοτε μὲν ὠ-
φελίμως ἐπιθυμεῖν, ἐνίοτε δὲ, βλαβερῶς; ἐνίοτε δὲ, μη- D
δέτερα; Σφόδρα γε. Οὐκοῦν, ἐὰν ἀπολλύηται τὰ κακά,
ἅ γε μὴ τυγχάνει ὄντα κακά, τί προσήκει τοῖς κακοῖς συ-
ναπόλλυσθαι; Οὐδέν. Ἔσονται ἄρα αἱ μήτε ἀγαθαὶ μήτε
κακαὶ ἐπιθυμίαι, καὶ ἐὰν ἀπόληται τὰ κακά. Φαίνεται.
Οἷόν τε οὖν ἐστιν, ἐπιθυμοῦντα καὶ ἐρῶντα, τούτου οὗ ἐπιθυ-
μεῖ καὶ ἐρᾷ, μὴ φιλεῖν; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Ἔσται ἄρα καὶ τῶν
κακῶν ἀπολομένων ὡς ἔοικε, φίλ᾽ ἄττα. Ναί. Οὐκ αὖ, εἴ-
γε τὸ κακὸν αἴτιον ἦν τοῦ φίλον τι εἶναι. Οὐκ ἂν, ἦν
τούτου ἀπολομένου, φίλον ἕτερον ἑτέρῳ. αἰτίας γὰρ ἀπολο-
μένης, ἀδύνατόν που ἦν ἔτ᾽ ἐκεῖνο εἶναι οὗ ἦν αὕτη ἡ αἰτία. E
Ὀρθῶς λέγεις. Οὐκοῦν ὡμολόγηται ἡμῖν τὸ φίλον φιλεῖν
τι, καὶ διά τι; καὶ ᾠήθημεν τότε γε διὰ τὸ κακόν, τὸ μήτε
ἀγαθὸν μήτε κακόν, τὸ ἀγαθὸν φιλεῖν; Ἀληθῆ. Νῦν δέ γε
(ὡς ἔοικε) φαίνεται ἄλλη τις αἰτία τοῦ φιλεῖν τε καὶ φιλεῖ-
σθαι. Ἔοικεν. Ἆρ᾽ οὖν τῷ ὄντι, ὥσπερ ἄρτι ἐλέγομεν, ἡ ἐπι-
θυμία, τῆς φιλίας αἰτία; καὶ τὸ ἐπιθυμοῦν, φίλον ἐστὶ τού-
του οὗ ἐπιθυμεῖ, καὶ τότε ὅταν ἐπιθυμῇ; ὃ δὲ τὸ πρότερον ἐ-
λέγομεν φίλον εἶναι, ὕθλος τις ἦν, ὥσπερ ποίημα μακρὸν
συγκείμενον; Κινδυνεύει, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι (ἦν δ᾽ ἐγώ) τό
γε ἐπιθυμοῦν, οὗ ἂν ἐνδεὲς ᾖ, τούτου ἐπιθυμεῖ. ἢ γάρ; Ναί. F
Τὸ δ᾽ ἐνδεὲς ἄρα φίλον ἐκείνου οὗ ἂν ἐνδεὲς ᾖ; Δοκεῖ μοι.
Ἐνδεὲς δὲ γίγνεται οὗ ἄν τις ἀφαιρῆται; Πῶς δ᾽ οὔ; Τοῦ οἰκείου δή
(ὡς ἔοικεν) ὅ,τε ἔρως καὶ ἡ φιλία καὶ ἡ ἐπιθυμία τυγχάνει οὖ-
σα. Ὡς φαίνεται, ὦ Μενέξενέ τε καὶ Λύσι. Συνεφάτην. Ὑμεῖς ἄρα, εἰ φίλοι ἐστὸν ἀλλήλοις, φύσει πῃ οἰκεῖοί ἐσθ᾽ ὑμῖν

trum per Iouem fames nulla, ſitiſue reſtaret, aut huiuſmodi quicquam: an forte fames aliqua relinqueretur, cùm homines cæteráque animalia eſſent, neque noxia tamen? & ſitis appetitúſque reliqui, nec mali tamen, malo penitus extirpato? An ridicula forſitan quæſtio eſt, quid tum euenturum ſit? aut non? Quis enim nouit? Sed tamen hoc nouimus, quod nunc quidem accidit eſurientem lædi, accidit & iuuari. Vtique. Nónne ſitientem quoque, & alia huius generis qualiacunque cupientem, quandoque vtiliter, quandoque noxiè, quandoque neutro modo appetere accidit? Valde. Si mala perdantur, quæ mala non ſunt, cum illis vnà interimentur? Nequaquam. Erunt igitur appetitus nec boni nec mali, etiam ſi mala fuerint interempta. Veriſimile. Fierine poteſt, vt qui deſiderat aliquid, atque ardet, id ipſum non amet? Non, vt mihi videtur. Hac de cauſa etiam deſtructis malis, vt videtur, amica nonnulla reſtabunt. Ita. Sin autem malum cauſa eſſet vt alterum alterius eſſet amicum, ſublato malo nihil amicum eſſet: Nam ſublata cauſa, id cuius cauſa erat, remanere non poteſt. Probè loqueris. Nónne ſuprà inter nos conuenit, amicum amare aliquid, & propter aliquid? ac propter malum, id quod nec malum eſt, nec bonum, ipſum bonum amare? Conuenit. In præſentia autem, vt videtur, alia quædam cauſa viciſſim amandi apparet. Videtur. Nunquid, vt modò dicebamus, deſiderium amicitiæ cauſa eſt? & id quod deſiderat, deſiderati eſt amicum tunc quando deſiderat? Qu[illegible]d verò ſuprà diximus, amicum eſſe, nugæ quædam ſunt, velut poema longum compoſitum? Fortaſſe. Enimuero quod appetit, illud quo indiget, appetit. Idipſum. Indignum itaque, amicum eſt illius quo indiget. Sic opinor. Eget quodlibet eo quo eſt priuatum. Quod prohibet? Eius igitur quod proprium & cognatum eſt, vt videtur, amor, amicitia, appetitióque exiſtit, ô Menexene atque Lyſis. Concedimus. Quare & vos ſi amici eſtis inuicem, natura quodammodo propinqui

tia redarguimus, ſermones nunc incidimus. Nam iniuſtus iniuſto, malo malus non minus amicus erit quàm bonus bono. Ita videtur. Quid porrò ſi bonum, & proprium idem eſſe dixerimus, nonne bonus bono duntaxat amicus? Omnino. At illud quoque confutatum à nobis iamdudum exiſtimauimus. Recordamini? Optimè. Quo igitur ſermone deinceps vtamur? ad nihil videlicet. Operæpretium itaque eſt inſtar ſapientum in iudiciis quæ dicta ſunt, enumerando reſumere. Si enim nec amantes, neque amati, nec ſimiles, neque diſſimiles, nec boni, nec proprij, nec alia quotcunque dinumerauimus, quorum propter multitudinem haud memini, ſi inquam nihil ex iſtis amicum eſt, nihil equidem quod afferam, amplius habeo. Cùm iſta dixiſſem, animaduerti quendam è maioribus natu mouere, ſed ilico tanquam dæmones quidam pędagogi tam Lyſidis quàm Menexeni, vnà cum fratribus illorum, domum eos redire iuſſerunt. Heſperus enim venerat. Primum itaque nos, & alij circunſtantes pędagogos repulimus. Sed cùm nihil nos curarent, & barbarè quædam ingerentes grauiter ferrent, nihilominus pueros vocarent, illorum procacitate victi, cœtum diſſoluimus. Videbantur enim nobis, quia feſto ſuccubuiſſent, nihil habere, quod in medium afferrent. Poſtea iam abeuntibus illis, ad Menexenum Myſidémque conuerſus, hæc breuiter intuli. In præſentia ridiculi ineptique euaſiſſe videmur, tam ipſe grandis natu, quàm vos pueri. Siquidem iſti abeuntes nos carpent, quòd amicos inuicem nos eſſe putemus, ego enim me vobis annumero, cùm nondum quid amicus ſit, inuenire potuerimus.

καὶ, τοῦ κακοῦ οἰκεῖον, τοῦ δ' ἀγαθοῦ τι ἀγαθόν; τοῦ δὲ μήτε ἀγαθοῦ μήτε κακοῦ, ὃ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακόν. Οὕτως ἔφασαν δοκεῖν σφίσιν, ἕκαστον ἑκάστῳ οἰκεῖον εἶναι. Πάλιν ἄρα (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ παῖδες, οὓς τὸ πρῶτον λόγους ἀπεβαλόμεθα περὶ φιλίας, εἰς τούτους πεπτώκαμεν. ὁ γὰρ ἄδικος τῷ ἀδίκῳ, καὶ ὁ κακὸς τῷ κακῷ οὐδὲν ἧττον φίλος ἔσται, ἢ ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ. Ἔοικεν, ἔφη. Τί δέ; τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ οἰκεῖον ἂν ταὐτὸν φῶμεν εἶναι, ἄλλο τι ἢ ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνον φίλος; Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό
D γ' ᾠόμεθα ἐξελέγξαι ἡμᾶς αὐτούς. ἢ οὐ μέμνησθε; Μεμνήμεθα. Τί οὖν ἂν ἔτι χρησαίμεθα τῷ λόγῳ; ἢ δῆλον ὅτι οὐδέν. Δέομαι οὖν, ὥσπερ οἱ σοφοὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, τὰ εἰρημένα ἅπαντα ἀναπεμπάσασθαι. εἰ γὰρ μήτε οἱ φιλούμενοι, μήτε οἱ φιλοῦντες, μήτε οἱ ὅμοιοι, μήτε οἱ ἀνόμοιοι, μήτε οἱ ἀγαθοὶ, μήτε οἱ οἰκεῖοι, μήτε τὰ ἄλλα ὅσα διεληλύθαμεν (οὐ γὰρ ἔγωγε ἔτι μέμνημαι ὑπὸ τοῦ πλήθους) ἀλλ' εἰ μηδὲν τούτων φίλον ἐστὶν, ἐγὼ μὲν οὐκέτι ἔχω τί λέγω. Ταῦτα δ' εἰπὼν, ἐν νῷ εἶχον ἄλλον ἤδη τινὰ τῶν πρεσβυτέρων κινεῖν. κᾆτα, ὥσπερ δαίμο-
E νές τινες, προσελθόντες οἱ παιδαγωγοὶ, ὅ, τε τοῦ Μενεξένου καὶ ὁ τοῦ Λύσιδος, ἔχοντες αὐτῶν τοὺς ἀδελφοὺς, παρεκάλουν καὶ ἐκέλευον αὐτοὺς οἴκαδ' ἀπιέναι. ἤδη γὰρ ἦν ὀψέ. τὸ μὲν οὖν πρῶτον καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ περιεστῶτες αὐτοὺς ἀπηλαύνομεν. ἐπειδὴ δ' οὐδὲν ἐφρόντιζον ἡμῶν, ἀλλ' ὑποβαρβαρίζοντες ἠγανάκτουν τε καὶ οὐδὲν ἧττον ἐκάλουν, ἀλλ' ἐδόκουν ἡμῖν ὑποπεπωκότες ἐν τοῖς Ἑρμαίοις, ἄποροι εἶναι προσφέρεσθαι, ἡττηθέντες οὖν αὐτῶν, διελύσαμεν τὴν συνουσίαν. ὅμως δ' ἔγωγε ἤδη ἀπιόντων αὐτῶν, Νῦν
F μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Λύσι τε καὶ Μενέξενε, καταγέλαστοι γεγόναμεν, ἐγώ τε, γέρων ἀνὴρ, καὶ ὑμεῖς. ἐροῦσι γὰρ οἵδε ἀπιόντες ὡς οἰόμεθα ἡμεῖς ἀλλήλων φίλοι εἶναι (καὶ ἐμὲ γὰρ ἐν ὑμῖν τίθημι) οὔπω δὲ, ὅ, τι ἐστὶν ὁ φίλος, οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξευρεῖν.

conclusio quam modo quodam directo Socrates trium argumentorum modis infert, ... ratiocinatione. Sed modo quodam conuerſo ex omni hac diſputatione per argumentationem à minori colligimus propoſitionem illam maximè confirmatam, Omnes ſcilicet homines bonum appetunt, quæ huius libri finis vltimus eſt, cùm primus finis ſit oſtendere, omnes lucri cupidos eſſe, neque id eſſe vituperandum.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΙΠΠΑΡΧΟΥ πρόσωπα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΑΡΧΟΣ.

ΤΙ ΓΑΡ τὸ φιλοκερδές; τί ποτέ ἐστι; καὶ τίνες εἰσὶ οἱ φιλοκερδεῖς; ΙΠ. Ἐμοὶ μὲν δοκοῦσιν, οἳ ἂν κερδαίνειν ἀξιῶσιν ἀπὸ τῶν μηδενὸς ἀξίων. Σ. Πότερον οὖν σοι δοκοῦσι, γιγνώσκοντες ὅτι οὐδενός ἐστιν ἄξια, ἢ ἀγνοοῦντες; εἰ γὰρ ἀγνοοῦντες, ἀνοήτους λέγεις τοὺς φιλοκερδεῖς. B Ι. Ἀλλ' οὐκ ἀνοήτους λέγω, ἀλλὰ πανούργους καὶ πονηρούς, καὶ ἥττους τοῦ κέρδους, γιγνώσκοντας ὅτι οὐδενὸς ἄξιά ἐστιν ἀφ' ὧν τολμῶσι κερδαίνειν, ὅμως τολμᾶν φιλοκερδεῖν δι' ἀναισχυντίαν. Σ. Ἆρ' οὖν τοιόνδε λέγεις τὸν φιλοκερδῆ, οἷον εἰ φυτεύων γεωργὸς ἀνήρ, καὶ γιγνώσκων ὅτι οὐδενὸς ἄξιον τὸ φυτόν, ἀξιοῖ ἀπὸ τούτου ἐκτραφέντος κερδαίνειν; ἆρα τοιοῦτον αὐτὸν λέγεις; Ι. Ἀπὸ παντός γε φιλοκερδής, ὦ Σώκρατες, οἴεται δεῖν κερδαίνειν. Σ. Μή μοι οὕτως εἰκῆ, ὥσπερ τι ἠδικημένος ὑπό τινος, ἀλλὰ προσέχων ἐμοὶ τὸν νοῦν ἀπόκριναι, ὥσπερ ἂν εἰ ἐξ ἀρχῆς C πάλιν ἠρώτων. οὐχὶ ὁμολογεῖς τὸν φιλοκερδῆ ἐπιστήμονα εἶναι περὶ τῆς ἀξίας τούτου ὅθεν κερδαίνειν ἀξιοῖ; Ι. Ἔγωγε. ΣΩ. Τίς οὖν ἐπιστήμων περὶ φυτῶν τῆς ἀξίας; ἐν ὁποίᾳ ἄξια φυτεῦσαι καὶ χώρᾳ καὶ ὥρᾳ; ἵνα καὶ ἡμεῖς τῶν σοφῶν ῥημάτων ἐμβάλωμεν, ὧν οἱ δεξιοὶ περὶ τὰς δίκας καλλιεποῦνται. Ι. Ἐγὼ μὲν οἶμαι γεωργόν. Σ. Τὸ οὖν ἀξιοῦν κερδαίνειν ἄλλο τι λέγεις, ἢ οἴεσθαι δεῖν κερδαίνειν; Ι. Τοῦτο λέγω. Σ. Μὴ τοίνυν ἐπιχείρει με ἐξαπατᾶν, ἄνδρα πρεσβύτερον ἤδη, οὕτω νέος ὤν, ἀποκρινόμενος, ὥσπερ νῦν δή, ἃ οὐδ' αὐτὸς οἴει, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς, εἴπερ ἐστὶν ὅντινα οἴει γεωργικὸν ἄνδρα φυτευόμενον, καὶ γιγνώσκοντα D ὅτι οὐδενὸς ἄξιον φυτεύει τὸ φυτὸν, οἴεσθαι ἀπὸ τούτου κερδαίνειν.

DIALOGI HIPPARCHVS perſonæ.

SOCRATES, HIPPARCHI.

QVIDNAM lucri cupiditas eſt? & qui ſunt lucricupidi? HIP. Mihi quidẽ videntur qui lucrandum putãt ex rebus nulla exiſtimatione dignis. SOC. Videnturne tibi ſcire, quòd nullius pretij ſint, an ignorare? ſi neſciũt, amentes lucricupidos vocas. HIP. At non amentes voco, ſed callidos atque improbos, & victos lucro, conſcios nullius eſſe pretij, è quibus lucrum captant, & tamen lucrantes per impudentiam. SOC. Num huiuſcemodi lucricupidum vocas? veluti ſi agricola plantans cognoſcénſque nullius pretij plantam eſſe, dignam tamen putet qua lucretur, talémne vocas? HIP. Vndecunque, ô Socrates, lucricupidus quærendum cenſet. SOC. Ne ita temerè verba effundas, veluti alicui ob acceptam iniuriam iratus, ſed in me potius attentus reſponde, ac ſi à principio rurſus interrogarem. Conſentis lucricupidum cognoſcere quanti ſit vnde lucrandum putat? HIP. Conſentio. SOC. Quis eſt qui circa plantarum dignitatem nouit, qua regione, quo tempore plantare dignum ſit, vt & nos aliquid ſapientium verborum, quibus elegantes iſti cauſidici abundant, in medium afferamus? HIP. Agricola arbitror. SOC. Num dignum lucro vocas aliud quàm lucrandum eſſe exiſtimare? HIP. Idipſum. SOC. Ne me coneris decipere virum iam ſenem, tu adeò iuuenis, reſpondens, quemadmodũ nunc, quę ipſe minimè ſentis: ſed quàm veriſsimè reſponde. Nũ agricolã verum eum iudices, qui quã indignã plantatione plantam ſcit, ex ea lucrandum putat?

... & in his etiam lucrum quærunt. SOC. Non tamen ô vir optime, norunt nullius iſta pretii eſſe. Huc enim iam noſipſos adegimus, vt impoſſibile fateremur. HIP. Mihi ſanè videtur. SOC. Si non cognoſcunt, ignorant igitur: opinantur tamen, quæ nullius pretii ſunt, multifacienda eſſe. HIP. Apparet. SOC. Lucricupidi nónne lucrum cupiunt? HIP. Profectò. SOC. Lucrum verò dicis damno contrarium? HIP. Eſt. SOC. Eſtne bonum cuiquam damno affici? HIP. Nemini. SOC. Malum autem? HIP. Prorſus. SOC. Læduntur itaque damno homines? HIP. Læduntur. SOC. Malum igitur damnum? HIP. Malum. SOC. Contrarium damno lucrum? HIP. Contrarium. SOC. Bonúmne igitur lucrum? HIP. Certe. SOC. Bonum igitur amantes lucricupidos nuncupas? HIP. Videtur. SOC. Non inſanos quidem ô amice lucricupidos dicis. Sed tu ipſe vtrum amas quod bonum eſt, an non amas? HIP. Amo equidem. SOC. An eſt bonum quicquam quod non affectes, ſed malum? HIP. Non per Iouem. SOC. At æquabiliter omnia bona affectas. HIP. Omnia. SOC. Interroga inſuper & me an non ego quoq; bona equidem amare me confitebor: ſed præter me ac te, nónne reliqui mortales omnes tibi quoque videntur amare bona, mala odiſſe? HIP. Videntur. SO. Lucrum autem nónne bonũ eſſe confeſſiſumus. HIP. Nẽpe. SO. Omnes igitur lucri cupidi vidẽtur hoc modo: quod verò prius diximus, nullus lucricupidus eſſet. Vtra igitur iſtarum rationum ſequenda potius, ne erremus? HIP. Si quis, ô Socrates, rectè lucricupidum definiat, eum puto lucricupidum arbitrabitur, qui his ſtudet & lucrum ex his quærendum ſibi putat, ex quibus boni viri lucrari nunquam inſtituant. SOC. At non vides ô ſuauiſſime, quod paulò antè inter nos F conuenit, lucrari ſcilicet eſſe vtilitate affici?

... οὐδενὸς φιλοκερδοῦς. ΙΠ. Ἀλλ' ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, βούλομαι λέγειν τούτους φιλοκερδεῖς εἶναι, οἳ ἑκάστοτε ὑπὸ ἀπληστίας καὶ πάνυ σμικρὰ καὶ ὀλίγου ἄξια καὶ οὐδενὸς γλίχονται ὑπερφυῶς, καὶ φιλοκερδοῦσιν. ΣΩΚ. Οὐ δή που, ὦ βέλτιστε, γιγνώσκοντες ὅτι οὐδενὸς ἄξιά ἐστι. τοῦτο μὲν γὰρ ἤδη ἡμεῖς αὐτοὺς τῷ λόγῳ ἐξηλέγξαμεν ὅτι ἀδύνατον. ΙΠ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩΚ. Οὐκοῦν εἰ μὴ γιγνώσκοντες, δῆλον ὅτι ἀγνοοῦντες, οἰόμενοι δὲ τὰ μηδενὸς ἄξια, πολλοῦ ἄξια εἶναι. ΙΠ. Φαίνεται.
D ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν οἵ γε φιλοκερδεῖς φιλοῦσι τὸ κέρδος; ΙΠ. Ναί. ΣΩΚ. Κέρδος δὲ λέγεις ἐναντίον τῇ ζημίᾳ; ΙΠ. Ἔγωγε. Σ. Ἔστιν οὖν ὅτῳ ἀγαθόν ἐστι ζημιοῦσθαι; ΙΠ. Οὐδενί. ΣΩ. Ἀλλὰ κακόν; ΙΠ. Ναί. ΣΩΚΡ. Βλάπτονται ἄρα ὑπὸ τῆς ζημίας οἱ ἄνθρωποι; ΙΠΠ. Βλάπτονται. ΣΩΚΡ. Κακὸν ἄρα ζημία; ΙΠΠ. Ναί. ΣΩΚ. Ἐναντίον δὲ τῇ ζημίᾳ τὸ κέρδος; ΙΠΠ. Ἐναντίον. ΣΩΚ. Ἀγαθὸν ἄρα τὸ κέρδος; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τοὺς οὖν τὸ ἀγαθὸν φιλοῦντας, φιλοκερδεῖς καλεῖς; ΙΠ. Ἔοικεν. Σ. Οὐ μανικούς
E δέ, ὦ ἑταῖρε, λέγεις τοὺς φιλοκερδεῖς. ἀλλὰ σὺ αὐτὸς πότερον φιλεῖς ὃ ἂν ἀγαθὸν ᾖ, ἢ οὐ φιλεῖς; ΙΠ. Ἔγωγε. Σ. Ἔστι δέ τι ἀγαθὸν ὃ οὐ φιλεῖς, ἀλλὰ κακόν; ΙΠ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλὰ πάντα τἀγαθὰ ἴσως φιλεῖς. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἐροῦ δὴ καὶ ἐμὲ εἰ οὐ καὶ ἐγώ. ὁμολογήσω γὰρ καὶ ἐγώ σοι φιλεῖν τἀγαθά. ἀλλὰ πρὸς ἐμοὶ καὶ σοί, οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι πάντες οὐ δοκοῦσί σοι τἀγαθὰ φιλεῖν, τὰ δὲ κακὰ μισεῖν; ΙΠ. Ἔμοιγε φαίνεται. ΣΩ. Τὸ δὲ κέρδος, ἀγαθὸν ὡμολογήσαμεν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Πάντες αὖ φιλοκερδεῖς φαίνονται τούτῳ τῷ τρόπῳ. ὃν δὲ τὸ πρότερον ἐλέγομεν, οὐδεὶς ἦν φιλοκερδής. ποτέρῳ οὖν ἄν τις τῷ λόγῳ χρώμενος, οὐκ ἂν ἐξαμαρτάνοι; ΙΠ. Εἴ τις, ὦ Σώκρατες, οἶμαι, ὀρθῶς λαμβάνοι τὸν φιλοκερδῆ. ὀρθῶς δ' ἐστὶ τοῦτον ἡγεῖσθαι φιλοκερδῆ, ὃς ἂν σπουδάζῃ ἐπὶ τούτοις, καὶ ἀξιοῖ κερδαίνειν ἀπ' αὐτῶν, ἀφ' ὧν οἱ χρηστοὶ οὐ τολμῶσι κερδαίνειν. ΣΩΚΡ. Ἀλλ' ὁρᾷς, ὦ γλυκύτατε, τὸ κερδαίνειν ἄρτι ὡμολογήσαμεν εἶναι ὠφελεῖσθαι.

λέγω; ΣΩ. Πολίτῃ μὲν ἐμῷ τε καὶ σῷ, Πεισιστράτου δὲ υἱεῖ τοῦ ἐκ Φιλαϊδῶν, Ἱππάρχῳ, ὃς τῶν Πεισιστράτου παίδων C ἦν πρεσβύτατος καὶ σοφώτατος, ὃς ἄλλα τε πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα σοφίας ἀπεδείξατο, καὶ τὰ Ὁμήρου ἔπη πρῶτος ἐκόμισεν εἰς τὴν γῆν ταυτηνί· καὶ ἠνάγκασε τοὺς ῥαψῳδοὺς Παναθηναίοις ἐξ ὑπολήψεως ἐφεξῆς αὐτὰ διιέναι, ὥσπερ νῦν ἔτι οἵδε ποιοῦσι. καὶ ἐπ' Ἀνακρέοντα τὸν Τήιον πεντηκόντορον στείλας, ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν. Σιμωνίδην δὲ τὸν Κεῖον περὶ αὑτὸν ἀεὶ εἶχε, μεγάλοις μισθοῖς καὶ δώροις πείθων. ταῦτα δ' ἐποίει βουλόμενος παιδεύειν τοὺς πολίτας ἵν' ὡς βελτίστων αὐτῶν ὄντων ἄρχοι, οὐκ οἰόμενος δεῖν οὐδενὶ σοφίας φθονεῖν, ἅτε ὢν καλός τε κἀγαθός. D ἐπειδὴ δὲ αὐτῷ οἱ περὶ τὸ ἄστυ τῶν πολιτῶν πεπαιδευμένοι ἦσαν, καὶ ἐθαύμαζον αὐτὸν ἐπὶ σοφίᾳ, ἐπιβουλεύων αὖ τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς παιδεῦσαι, ἔστησεν αὐτοῖς Ἑρμᾶς κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐν μέσῳ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν δήμων ἑκάστων. κἄπειτα τῆς σοφίας τῆς αὑτοῦ, ἥν τ' ἔμαθε καὶ ἣν αὐτὸς ἐξεῦρεν, ἐκλεξάμενος ἃ ἡγεῖτο σοφώτατα εἶναι, ταῦτα αὐτὸς ἐντείνας εἰς ἐλεγεῖον, αὑτοῦ ποιήματα καὶ ἐπιδείγματα τῆς σοφίας ἐπέγραψεν. ἵνα πρῶτον μὲν τὰ ἐν Δελφοῖς γράμματα τὰ σοφὰ ταῦτα μὴ θαυμάζοιεν οἱ πολῖται αὐτοῦ, τό, τε Γνῶθι σαυτὸν καὶ τὸ Μηδὲν ἄγαν, E καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ τὰ Ἱππάρχου ῥήματα μᾶλλον σοφὰ ἡγοῖντο, ἔπειτα παριόντες ἄνω καὶ κάτω, καὶ ἀναγιγνώσκοντες, καὶ γεῦμα λαμβάνοντες αὐτοῦ τῆς σοφίας, φοιτῷεν ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ παιδευθησόμενοι. ἐστὸν δὲ δύο τὼ ἐπιγράμματε· ἐν μὲν τοῖς ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ Ἑρμοῦ ἑκάστου, ἐπιγέγραπται λέγων ὁ Ἑρμῆς ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ ἄστεος καὶ τοῦ δήμου ἕστηκεν· ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ δεξιᾷ,

Μνῆμα τόδ' Ἱππάρχου, στεῖχε δίκαια φρονῶν, φησίν. ἔστι δὲ τῶν ποιημάτων καὶ ἄλλα ἐν ἄλλοις Ἑρμαῖς πολλὰ καὶ καλὰ ἐπιγεγραμμένα. ἔστι δὲ δὴ καὶ τοῦτο ἐπὶ τῇ Στειριακῇ ὁδῷ, F ἐν ᾧ λέγει, Μνῆμα τόδ' Ἱππάρχου, μὴ φίλον ἐξαπάτα. ἐγὼ οὖν σε ἐμοὶ ὄντα φίλον οὐ δή που τολμῴην ἂν ἐξαπατᾶν, καὶ ἐκείνῳ τηλικούτῳ ὄντι ἀπιστεῖν, οὗ καὶ ἀποθανόντος τρία ἔτη ἐτυραννεύθησαν Ἀθηναῖοι ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἱππίου. καὶ πάντων ἂν τῶν παλαιῶν ἤκουσας ὅτι ταῦτα μόνα τὰ ἔτη τυραννὶς ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, τὸν δ' ἄλλον χρόνον ἐγγύς τι ἔζων Ἀθηναῖοι ὥσπερ ἐπὶ Κρόνου βασιλεύοντος.

libros in hanc regioné primus inuexit, & recitatores impulit, vt Panathenæis alternis & ordine pronunciarent, quod vſque ad hæc etiam tempora obſeruant. Et Anacreonta Teium miſſa quinquaginta remorum naui in hanc vrbem acciuit. Simonidem præterea Chium apud ſe ſemper habuit, amplis ſtipendiis & muneribus inductum. Hæc autem agebat omnia, ciues ſuos eò adducere volens, vt quàm optimè degentibus imperaret, ratus minimè fas eſſe, ſapientiam cuiquã inuidere, quippe qui ipſe honeſtus ac bonus erat. Cùm itaque ciues abunde eruditi eſſent, atque ſapiétiam eius admirarentur, ad agricolas conuertit animum & peregrinos erudiendos, igitur columnas in ſingulis vrbis triuiis & in vnaquaque tribu erexit: & ex ea ſapientia, quam partim didicerat, partim ipſe inuenerat, eliciens quæ potiora iudicabat, elegis incluſit, & inſtitutis ſapientiæ inſcripſit: primùm vt ciues haud amplius egregia illa mirarétur, *Cognoſce teipſum, Nihil nimis*, & reliqua huiuſcemodi Delphis inſcripta: ſed Hipparchi præcepta veluti potiora ſuſciperent. Deinde hac atque illac prætereũtes, ac legẽdo illius ſapiẽtiã deguſtantes, ex agris & ſyluis ad reliqua doctrinæ inſtituta diſcẽda pergerẽt. Erãt autem epigrãmata duo: alterũ in ſiniſtra parte vniuſcuiuſq; columnæ, in quo Mercurius lectorem (ſic enim inſcribebatur) monebat, quòd in medio vrbis & populi ſtaret: alterum in dextra, ſic inſcriptum, *Hipparchi hoc monumentum eſt.* Mox præceptum additum, *Perge quæ iuſta ſunt curare.* Cúmque in aliis columnis alia præclara carmina inſcripta eſſent, multáque, in via Stiriaca tale erat: Monumentum hoc Hipparchi, *Ne amicum decipias.* Quamobrem ego te quidem amicum meum fallere nunquam auſim, & illi tanto viro repugnare. Quo vita functo, tres annos ſub fratre illius Hippia tyrannide preſſi Athenienſes fuerunt. Ipſe verò è maioribus natu omnibus, accepiſti ſolũ hoc triẽniũ in hac vrbe tyrannidẽ viguiſſe: reliquis temporibus, eodem penè modo quo Saturno regnante Athenienſes vixerunt.

... igitur tibi, vt apparet, lucrum aliquod bonum eſſe, aliquod verò malum? H. Mihi verò. S. Retracto itaque tibi hoc. Eſt enim lucrum aliud bonum, malum aliud, nihil tamen magis hoc, quàm illud lucrum eſt, nónne? H. Quid interrogas? S. Dicam, cibus & bonus eſt, & malus. H. Eſt. S. Eſtne magis cibus alter altero, an ſimiliter cibus vterque eſt, neque quà cibus alter ab altero differt, ſed quà hic quidem bonus, ille verò malus? HIPP. Et vt dicis. S. Nónne & potus & reliqua omnia, quæcunque formæ eiuſdem ſunt, ita habent, vt partim bona, partim mala ſint, nihilq; inter ſe differant in eo in quo eadem ſunt, quemadmodum hominum quidem alius bonus, malus alius? H. Sic eſt. S. Cæterùm neuter illorum, vt arbitror, magis aut minus homo eſt quàm alter, neque bonus malo, neque malus bono. HIPP. Vera dicis. S. Nónne de lucro ſimiliter iudicabimus? quòd pariter lucrum tam bonum quàm malum lucrum ſit? HIP. Neceſſe eſt. S. Nil igitur magis lucratur, qui lucrum bonum conſequitur, quàm qui malum: neque horum alterutrum lucrum magis apparet, vt iá conuenit. H. Profectò. S. Neutroque aut magis, aut minus adeſt? H. Neutro. S. Tali autem in re, cui neutrum horum competit, ecquis poteſt magis vel minus aliquid aut agere, aut etiam pati? H. Impoſſibile eſt. S. Poſtquam lucra æquè ſunt vtraque, hoc deinceps animaduertendum reſtat, propter quid vtraque lucrum appellas, quidnam idem in vtriſque aſpicis: veluti ſi me roges, quare cibum, ſeu bonum, ſeu malum, cibum vtrunque vocem, reſpondeam vtique quoniam vterque ſicca eſt corporis eſca, ideo vtrunque cibum nomino, quod quidem & tu nobis concederes, nónne? HIPP. Fateor.

... ἡ ζημία οὐ κακόν; ΙΠ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλ' ὡς οὖν τῇ ζημίᾳ καὶ τῷ ζημιοῦσθαι τὸ κέρδος καὶ τὸ κερδαίνειν ἐναντίον; ΙΠ. Μὴ δὴ τοῦτο. ΣΩ. Ἀλλ' ὡς ἐναντίον ὂν τῷ κακῷ οὐκ ἀγαθόν ἐστι τὸ κερδαίνειν; ΙΠ. Οὔτι πᾶν γε τουτί μοι ἀναγκαῖον. ΣΩΚ. Δοκεῖ ἄρα σοι, ὡς ἔοικε, τοῦ κέρδους τὸ μέν τι, ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δέ τι, κακόν. Ι. Ἔμοιγε. Σ. Ἀνατίθεμαι τοίνυν σοὶ τοῦτο. ἔστω γὰρ δὴ κέρδος τι, ἀγαθόν, καὶ ἕτερον κέρδος τι, κακόν. κέρδος δέ γε οὐδὲν μᾶλλόν ἐστιν αὐτῶν τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ κακόν. ἦ γάρ; Ι. Πῶς με ἐρωτᾷς;
D Σ. Ἐγὼ φράσω. σιτίον ἐστί τι ἀγαθόν τε καὶ κακόν. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν μᾶλλόν τι αὐτῶν ἐστι τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου σιτίον; ἢ ὁμοίως ταὐτόν γε σιτία ἐστὸν ἀμφότερα; καὶ ταύτῃ γε οὐδὲν διαφέρει τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, κατὰ τὸ σιτίον εἶναι, ἀλλὰ ἢ τὸ μὲν αὐτῶν, ἀγαθόν, τὸ δέ, κακόν; Ι. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ποτόν, καὶ τἆλλα πάντα ὅσα τῶν ὄντων ταὐτὰ ὄντα, τὰ μὲν πέπονθεν, ἀγαθὰ εἶναι, τὰ δέ, κακά, οὐδὲν ἐν τούτῳ γε διαφέρει τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, ᾗ τὸ αὐτό ἐστιν; ὥσπερ ἄνθρωπος δή που, ὁ μέν, χρηστός ἐστιν, ὁ δέ, πονηρός. Ι. Ναί. Σ. Ἀλλ' ἄνθρωπός γε (οἶμαι) οὐδέτερος οὐδετέρου οὔτε μᾶλλον
E οὔτε ἧττόν ἐστιν, οὔτε ὁ χρηστός, τοῦ πονηροῦ, οὔτε ὁ πονηρός, τοῦ χρηστοῦ. ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν οὕτω καὶ περὶ τοῦ κέρδους διανοώμεθα, ὡς κέρδος γε ὁμοίως ἐστὶ καὶ τὸ χρηστὸν καὶ τὸ πονηρόν. ΙΠ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα μᾶλλον κερδαίνει ὁ τὸ χρηστὸν κέρδος ἔχων, ἢ τὸ πονηρόν. οὐκοῦν μᾶλλόν γε κέρδος φαίνεται οὐδέτερον ὄν, ὡς ὁμολογοῦμεν. ΙΠ. Ναί. Σ. Οὐδετέρῳ γὰρ αὐτῶν οὔτε τὸ μᾶλλον οὔτε τὸ ἧττον προσέστιν. ΙΠ. Οὐ γὰρ δή. ΣΩΚ. Τῷ δὲ τοιούτῳ πράγματι πῶς ἄν τις μᾶλλον ἢ ἧττον ποιοῖ τι ἢ πάσχοι, ᾧ μηδέτερον τούτων προσέστιν; ΙΠ. Ἀδύνατον. Σ.
F Ἐπειδὴ τοίνυν κέρδη μὲν ὁμοίως ἐστὶν ἀμφότερα καὶ κερδαλέα, τοῦτ' ἔτι δὴ δεῖ ἡμᾶς ἐπισκέψασθαι, διὰ τί ποτε ἀμφότερα αὐτὰ κέρδος καλεῖς, τί τὸ αὐτὸ ἐν ἀμφοτέροις ὁρῶν. ὥσπερ ἂν εἰ ἅ σύ με ἠρώτας νυνὶ δή, διὰ τί ποτε καὶ τὸ ἀγαθὸν σιτίον καὶ τὸ κακὸν σιτίον, ὁμοίως ἀμφότερα, σιτία καλῶ, εἶπον ἄν σοι, διότι ἀμφότερα, ξηρὰ τροφὴ σώματός ἐστι, διὰ τοῦτο ἔγωγε. τοῦτο γὰρ εἶναι σιτίον, καὶ σύ που ἡμῖν ὁμολογοίης. ἦ γάρ; ΙΠ. Ἔγωγε.

κέρδος, ἀγαθὸν φαίνεται, ἡ δὲ ζημία, κακόν. ΙΠ. Ἀπορῶ ἔγωγε ὅ,τι εἴπω. ΣΩ. Οὐκ ἀδίκως γε σὺ ἀπορῶν. ἔτι C δὲ καὶ τόδε ἀπόκριναι· ἐάν τις ἔλαττον ἀναλώσας, πλέον κτήσηται, φὴς κέρδος εἶναι; ΙΠ. Οὔτι κακόν γε λέγω· ἀλλ' ἐὰν χρυσίον ἢ ἀργύριον ἔλαττον ἀναλώσας, πλέον λάβῃ. ΣΩ. Καὶ ἐγὼ μέλλω τοῦτο ἐρήσεσθαι. φέρε γάρ. ἐάν τις χρυσίου σταθμὸν ἥμισυ ἀναλώσας, διπλάσιον λάβῃ ἀργυρίου, κέρδος ἢ ζημίαν εἴληφεν; ΙΠ. Ζημίαν δήπου, ὦ Σώκρατες. ἀντὶ δωδεκαστασίου γὰρ διστάσιον αὐτῷ καθίσταται τὸ χρυσίον. ΣΩ. Καὶ μὴν πλέον γ' εἴληφεν. ἢ οὐ πλέον ἐστὶ τὸ διπλάσιον τοῦ ἡμίσεως; ΙΠ. Οὔτι τῇ ἀξίᾳ γε ἀργύριον χρυσίου. ΣΩ. Δεῖ ἄρα, ὡς ἔοι- D κε, τῷ κέρδει τοῦτο προσεῖναι τὴν ἀξίαν. νῦν γοῦν τὸ μὲν ἀργύριον πλέον ὂν τοῦ χρυσίου, οὐ φὴς ἄξιον εἶναι· τὸ δὲ χρυσίον, ἔλαττον ὄν, ἄξιον φὴς εἶναι. ΙΠ. Σφόδρα. ἔχει γὰρ οὕτω. ΣΩ. Τὸ μὲν ἄξιον ἄρα, κερδαλέον ἐστὶν, ἐάν τε σμικρὸν ᾖ, ἐάν τε μέγα· τὸ δὲ ἀνάξιον, ἀκερδές. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ ἄξιον λέγεις, ἄξιον εἶναι ἄλλο τι ἢ κεκτῆσθαι; ΙΠ. Ναί, κεκτῆσθαι. ΣΩ. Τί δὲ ἄξιον αὖ λέγεις κεκτῆσθαι, τὸ ἀνωφελὲς, ἢ τὸ ὠφέλιμον; ΙΠ. Τὸ ὠφέλιμον δήπου. ΣΩ. Οὐκοῦν τό γε ὠφέλιμον, ἀγαθόν ἐστιν. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ ἀνδρειότατε πάντων, οὐ τὸ κερδα- E λέον, ἀγαθὸν αὖ πάλιν τρίτον ἢ τέταρτον ἥκει ἡμῖν ὁμολογούμενον; ΙΠ. Ἔοικεν. ΣΩ. Μνημονεύεις γοῦν ὅθεν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος γέγονεν; ΙΠ. Οἶμαί γε. ΣΩ. Εἰ δὲ μή, ἐγώ σε ὑπομνήσω. ἠμφισβήτησάς μοι, τοὺς ἀγαθοὺς μὴ πάντα τὰ κέρδη βούλεσθαι κερδαίνειν, ἀλλὰ τῶν κερδῶν τὰ ἀγαθά· τὰ δὲ πονηρὰ, μή; ΙΠ. Ναίχι. ΣΩΚ. Οὐκοῦν πάντα τὰ κέρδη ὁ λόγος ἡμᾶς ἠνάγκασε καὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα ὁμολογεῖν ἀγαθὰ εἶναι; ΙΠ. Ἠνάγκακε γὰρ, ὦ Σώκρατες, μᾶλλον ἐμέ γε, ἢ πέπεικεν. ΣΩ. Ἀλλ' ἴσως μετὰ τοῦτο καὶ πείσειεν ἄν. νῦν δ' οὖν, εἴτε πέπεισαι, εἴτε F ὅπως δὴ ἔχεις, σύμφῃς γοῦν ἡμῖν, πάντα τὰ κέρδη, ἀγαθὰ εἶναι, καὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα; ΙΠ. Ὁμολογῶ γὰρ οὖν. ΣΩΚ. Τοὺς δὲ χρηστοὺς ἀνθρώπους βούλεσθαι τὰ ἀγαθὰ ὁμολογεῖς ἅπαντα ἁπάντων, ἢ οὔ; ΙΠ. Ὁμολογῶ.

tur. S. Cernis ergo quòd circa idem reuolueris! Lucrum enim bonum, damnum verò malum apparet. H. Ignoro quid dicam. S. Et iure quidem. Sed præterea hoc mihi reſponde. Si quis minus expendens plus acceperit, lucrari hunc diceres? H. Dico modò ne malum lucretur, ſed vel auri, vel argenti minus erogans, plus accipiat. S. Enimuerò hoc inſuper interrogabo, ſi quis dimidiam auri libram erogans, duplum reportet argenti, lucrum, an damnum ſit? H I P. Damnum profectò, ô Socrates: nam pro duodecuplo duplum ſolummodo capit. S. Veruntamen plus accepit. An non plus eſt duplum dimidio? H I P. Non eiuſdem dignitatis ac pretij eſt argentum, cuius eſt aurum. S. Ergo oportet hoc lucro adiicere, æſtimationem ſcilicet ac pretium. Nunc vtique argentum amplius cùm ſit, quàm aurum, haud æquè æſtimandum ac pretioſum dicis: aurum verò minus exiſtens, pretioſum quoque ac dignum. H. Et maximè, ſic enim ſe res habet. S. Ipſa ergo æſtimatio dignitáſque lucrum continet, ſiue parua res, ſiue magna ſit. Indignum verò æſtimatione, lucro caret? H. Profectò. S O C R A. Ipſum pretioſum ac dignum, vocas aliud dignum, quàm acquiſitu dignum? H. Acquiſitu. S. Dignum autem quæſitu vtile an inutile? H I P. Vtile. S. Vtile nónne bonum? H I P. Eſt. S. O vir omnium fortiſſime, nónne iam tertio & quarto concluſum à nobis eſt, lucrum bonum eſſe? H. Videtur. S. Memoria tenes vnde ſermo hic incidit? H. Arbitror. S. At ſi minus ipſe memineris, ego in memoriam reducam. Ex eo enim quòd negares bonorum virorum eſſe, lucra quælibet acceptare, ſed ex lucris bona duntaxat, mala verò nequaquam. H. Hinc ſanè. S. Nónne lucra omnia eſſe bona, ſeu magna ſiue parua ſint, ratio nos fateri coegit? H. Coegit certè, ô Socrates, me magis, quàm perſuaſit. S. Sed forſitan deinceps perſuadebit: Nunc tamen ſiue perſuaſus fueris, ſeu quomodocunque aliter ſic affectus, conſentis nobiſcum lucra omnia & ampla, & exigua bona eſſe? H. Conſentio. S O C R A. Et bonos viros omnes bona omnia velle fateris? nunquid? H I P. Fateor.

… at eſſe perſimilem: quippe qui tanquam fure & homicida deterior & iniquior non pecunias, non ipſam corporis vitam duntaxat nobis auferat, imò verò tanquam ſacrilegus rem ſacram, iudicium ſcilicet rationis ſub boni ſpecie ſurripiat atque ſubducat: Et vide quàm valde decipiat. Non enim in rebus ſolum occultis, ſed id quod mirum eſt, in manifeſtiſſimis artificioſiſſime fallit. Cui enim non euidentiſſima ſit auita paternáque origo? Item ipſa ſui corporis magnitudo atque forma? Veruntamen in his quoque adulatores venefici nos circumueniunt, tanto Circe crudeliores, quanto grauius inferunt detrimentum. Illa enim ſuis poculis exteriora hominis fertur in beſtias transformaſſe: hi vero lenociniis ſuis interiora transformant. Proinde deridet Socrates oratores, quod gratiam popularem omnibus machinamentis aucupentur, laudéntque alios ſupra modum, quo ipſi laudentur, rémque adeo leuem graui quodam ſtudio & diuturna præmeditatione pertractent. Aggreditur præterea quod ſtatuerat ab initio, omnes videlicet ad defendendam patriam cohortari, laudando videlicet eos qui pro patria occubuerunt. Hic enim erat mos vetus Athenienſium, publica concione illos laudare quotannis, atque inſuper inferias celebrare. Verùm ne ſuprà quàm par eſt oratoriæ tribuat facultati, aſſerit ſe orationem eiuſmodi ab alio, & quidem à muliere Aſpaſia, accepiſſe: præſertim cùm Socratici ingenij non ſit oratorum more concionari. Quo potiſſimùm ordine laudandum ſit, præſertim in oratione funebri, manifeſtè declarat. Quod autem homines ait ab initio in Attica regione ſolum atque ſolos ex terra ſponte progenitos: ex aliis verò regionibus, è terra ſimiliter ſolum bruta: vtcunque placet, accipito, ſiue tanquam à philoſopho, ſiue potius oratore. Scito tamen Platonicam eſſe ſententiam, poſt vaſtas terræ illuuiones, ex abundanti humore atque calore ſequenti poſt diluuium, terram adeo fæcundam reddi, vt ex ea non animalia tantùm puſilla, qualia nunc, ſed grandia etiam, atque ipſi inſuper homines vltro naſcantur. Quod quidem & hic & alibi ſæpe confirmat. Idque plerique ſenſerunt Aegyptiorum atque Græcorum, & Arabes multi, denique confirmarunt præcipuè Algazeles atque Auicenna. Qua quidem ſententia Ariſtoteles in quæſtionibus naturalibus vſus ex antiquorum mente inquit: Quemadmodum in paruis temporum mutationibus parua quædam ex terra pullulant animalia, ita in maioribus quoque maiora, in maximis denique maxima atque perfectiſſima. Plato autem vbicunque ex ipſis terræ viſceribus eruit animantes, Deos artifices adhibet mundani architecti miniſtros. Deos, inquam, id eſt, ideas ſpecialeſque rationes in ipſa mundi vita diuináque intelligentia conſiſtentes: per quas & ſtatim poſt diluuia, & quotidie animantium formentur ſpecies, vbicunque corpoream ſpeciei eiuſdem ſemen abeſſe videretur. Quod quidem fieri oportere ſatis in Theologia probauimus. Vbi verò naſcitur homo, non ſolùm ſicut cæteris deorum adhibet manus, ſed etiam quoddam Dei ſummi ſpiraculum expreſſiorémque imaginem. Deinde ſtatim natis Deos ipſos ſaltem in primis ſeculis tanquam duces præficit atque præceptores. Tu verò ex his omnibus quæ Moſaicæ ſapientiæ magis conſonant, prudenter eligito. Profectò id Moyſi maximè cõgruit, quod hic, & in Protagora, & in Politico, atq; Critia vult hominẽ aliquando ex terra autore Deo ad Dei ipſius ſimilitudinẽ fuiſſe progenitum. Quales autem illuuiones ſint, & quando, & quam ob cauſam, docebimus in Timæo. Poſt hæc inſignis pietate vir patriæ ſuæ laudes mirifica quadam tum charitate, tum arte proſequitur, ab origine prima, ab ipſa reipublicæ forma, à diſciplina quotidiana, à rebus egregiè geſtis, quæ & hinc & aliunde ex aliis ſcriptoribus manifeſtiſſima ſunt. Quamobrem argumentum noſtrum paucis concludamus, eiuſmodi ſententias annotantes. Virtuti omnia parent. Proſperitas primò æmulationem parit, deinde inuidiam, demum diſſenſiones & ... alia. Omnis poſſeſſio abſque morali virtute non ſolùm inutilis eſt, ſed noxia. Scientia ſeorſum à virtute morali, non ſapientia, ſed calliditas quædam eſt iudicanda. Maiorum ſplendor in filiis obſcurus euadit, quando per ... ſorum ignauiam in poſteros non transfunditur. Non eſt optandum, vt omnia ſuccedant ad votum. Obſeruan... tum eſt in omnibus prouerbium vetus, Nihil nimis. Qui ita ſe comparauit vt ex ſeipſo pendeant omnia quæ ad ... atitudinem conferunt, vel quàm proximè ad hoc accedit, hic optimè vitam inſtituit. Noli vel lætitia exultare,

τὴν παρέχωμεν; ΜΕ. Ἐὰν σύ γε, ὦ Σώκρατες, ἐᾷς καὶ συμβουλεύῃς ἄρχειν, προθυμήσομαι· εἰ δὲ μή, οὔ. νῦν μέν- C τοι ἀφικόμην πρὸς τὸ βουλευτήριον, πυθόμενος ὅτι ἡ βουλὴ μέλλει αἱρεῖσθαι ὅστις ἐρεῖ ἐπὶ τοῖς ἀποθανοῦσι. ταφὰς γὰρ οἶσθ' ὅτι μέλλουσι ποιεῖν. ΣΩΚΡ. Πάνυ γε. ἀλλὰ τίνα εἵλοντο; ΜΕ. Οὐδένα· ἀλλὰ ἀνεβάλοντο εἰς τὴν αὔριον. οἶμαι μέντοι Ἀρχῖνον ἢ Δίωνα αἱρεθήσεσθαι. ΣΩ. Καὶ μήν, ὦ Μενέξενε, πολλαχοῦ κινδυνεύει καλὸν εἶναι τὸ ἐν πολέμῳ ἀποθνῄσκειν. καὶ γὰρ ταφῆς καλῆς τε καὶ μεγαλοπρεποῦς τυγχάνει καὶ ἐὰν πένης τις ὢν τελευτήσῃ, καὶ ἐπαίνου αὖ ἔτυχε καὶ ἐὰν φαῦλος ᾖ, ὑπ' ἀνδρῶν σοφῶν τε καὶ οὐκ εἰκῇ ἐπαινούντων, ἀλλὰ ἐκ πολλοῦ χρόνου D λόγους παρεσκευασμένων· οἳ οὕτω καλῶς ἐπαινοῦσιν, ὥστε καὶ τὰ προσόντα καὶ τὰ μὴ περὶ ἑκάστου λέγοντες, κάλλιστά πως τοῖς ὀνόμασι ποικίλλοντες, γοητεύουσιν ἡμῶν τὰς ψυχάς, καὶ τὴν πόλιν ἐγκωμιάζοντες κατὰ πάντας τρόπους καὶ τοὺς τετελευτηκότας ἐν τῷ πολέμῳ καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν ἅπαντας τοὺς ἔμπροσθεν, καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς τοὺς ἔτι ζῶντας ἐπαινοῦντες. ὥστ' ἔγωγε, ὦ Μενέξενε, γενναίως πάνυ διατίθεμαι, ἐπαινούμενος ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἑκάστοτε ἕστηκα ἀκροώμενος καὶ κηλούμενος, ἡγούμενος ἐν τῷ παραχρῆμα μείζων καὶ γενναιότερος καὶ καλλίων γεγονέναι. καὶ οἷα E δὴ τὰ πολλὰ ἀεὶ μετ' ἐμοῦ ξένοι τινὲς ἕπονται καὶ συνακροῶνται· πρὸς οὓς ἐγὼ σεμνότερος ἐν τῷ παραχρῆμα γίγνομαι. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ταὐτὰ ταῦτα δοκοῦσί μοι πάσχειν καὶ πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς τὴν ἄλλην πόλιν, θαυμασιωτέραν αὐτὴν ἡγεῖσθαι εἶναι ἢ πρότερον, ὑπὸ τοῦ λέγοντος ἀναπειθόμενοι. καί μοι αὕτη ἡ σεμνότης παραμένει ἡμέρας πλείω ἢ τρεῖς· οὕτως ἔναυλος ὁ λόγος τε καὶ ὁ φθόγγος παρὰ τοῦ λέγοντος ἐνδύεται εἰς τὰ ὦτα, ὥστε μόγις τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ἀναμιμνῄσκομαι ἐμαυτοῦ, καὶ αἰσθάνομαι οὗ γῆς εἰμι· τέως δὲ οἶμαι μόνον οὐκ ἐν μακάρων νήσοις οἰκεῖν. οὕτως ἡμῖν F οἱ ῥήτορες δεξιοί εἰσιν. ΜΕ. Ἀεὶ σὺ προσπαίζεις, ὦ Σώκρατες, τοὺς ῥήτορας. νῦν μέντοι οἶμαι ἐγὼ τὸν αἱρεθέντα οὐ πάνυ εὐπορήσειν. ἐξ ὑπογύου γὰρ παντάπασιν ἡ αἵρεσις γέγονεν, ὥστε ἴσως ἀναγκασθήσεται ὁ λέγων ὥσπερ αὐτοσχεδιάζειν.

quaquam. Nunc vero idcirco ad Senatum profectus ſum, quoniam audiueram eligendum aliquem qui laudibus defunctos ornet. Nam, vt ſcis inferias facturi ſunt. SOC. Audiui equidem, ſed quem potiſſimùm elegerunt? MEN. Nullum. Nam in craſtinum diſtulerunt. Arbitror autem Archinum vel Dionem electum iri. SOC. Videtur Menexene apud plurimas gentes præclarum eſſe in bello occumbere. Etenim qui ſic è vita migrat, funere & ſepulchro magnificentiſſimo, honoratur. Et ſiue pauper quis ita decedat, laudatione non caret, ſiue etiam vilis quiſpiam & ignauus, rurſus à ſapientibus viris extollitur: qui non temerè, ſed multo tempore compoſita & comparata oratione tam egregiè laudant, vt dum & quæ ſunt, & quæ non adſunt, de aliquo prædicant, verborum elegantia auditorum animos quaſi præſtigiis veneficiiſue quibuſdam fallant. Ciuitatem quoque interim modis omnibus exornant, & eos qui in armis occubuerunt, maiorúmque retexunt noſtrorum originem. Nos quoque ipſos adhuc viuentes extollunt. Quapropter ego quidem Menexene ab illis laudatus, neſcio quomodo generoſum quiddam de me concipio: cúmque illis paſſim aures præbeo, mirifica ſuauitate demulceor, ſtatimque me maiorem, generoſiorem, pulchriorem quàm antea reputo: ac ſæpenumero hoſpites aliqui mecum hæc audiunt, egóque apud illos eueſtigio præſtantior quàm antea reddor. nempe & illis idem quod mihi videtur accidere tam erga me, quàm reliquam ciuitatem. Nam ab oratore perſuaſi, mirabiliorem quàm prius ciuitatem exiſtimant. Atqui glorioſa hæc venuſtas mihi pluſquam triduum manet. adeo concinna oratio canoráque vox oratoris ore demanans auribus meis infunditur, vt vix tandem quarta poſt die vel quinta meipſius reminiſcar, & vbinam terrarum ſim, agnoſcam. Tunc autem exiſtimo me tantum non beatorum inſulas incolere tanta noſtri Rhetores dexteritate præditi ſunt. MEN. Semper Rhetores ludis, ô Socrates. Nunc autem vereor, ne illi qui eligetur defutura ſit dicendi facultas. ſubita nanque obrigit optio. Quamobrem cogetur fortè quiſquis dicturus erit, ex improuiſo quodammodo verba facere. SOC. Qui-

aneras, ſi te verba facere oportuerit? SOC. Ex me quidem fortaſſe nihil. Sed heri Aſpaſiam ipſam audiui funebrem de his orationem dictantem. Audiuerat enim quæ & ipſe dicebas, Athenienſes aliquem electuros eſſe qui de his orationem haberet. Deinde partim mihi ex improuiſo quæ dicenda forent, partim meo quidem iudicio præmeditata exponens, funebrem orationem contexuit, (quam dixit Pericles) reliquias quaſdam ex illa componens. MEN. An non recordareris quæ dicebat Aſpaſia? SOC. Equidem, niſi iniurius ſim. Ab ea nanque edidici, parúmque abfuit quin propter obliuionem plagis illa me cæderet. MEN. Cur ergo non refers? SOC. Vereor ne magiſtra mihi ſubiraſcatur, ſi orationem illius edidero. MEN. Nullo pacto Socrates. Verùm gratificare mihi, ſeu Aſpaſiæ, ſiue cuiuslibet alterius orationem dicere placet, dicas modò. SOCR. Fortaſſe me ridebis, ſi ſenex adhuc iocari tibi viſus fuero. MEN. Nequaquam, ô Socrates, ſed dic omnino. SOC. Mos tibi gerendus eſt. Fermè nanque ſi nudatum me ſaltare iuberes, quandoquidem ſoli ſumus, obſequerer. Sed audi iam. Hunc enim in modum, vt arbitror, loqui cœpit, ſumens ab ipſis defunctis exordium.

RE QVIDEM ipſa iuſta his apud nos facta ſunt, quæ iã aſſequuti, iter fatale peragunt, tam publicè à ciuitate, quàm priuatim à ſuis magnifico ſumptu, & frequenti concurſu dimiſſi. Verbis verò laudationem ipſis reddi lex iubet, ac profectò ita decet. Bene ſiquidem rebus geſtis, ex ipſa verborum exornatione, ad eos qui geſſerunt apud auditores memoria perennis ſplendórque prouenit. Ea verò opus eſt oratione, quæ defunctos quidem ſatis laudet, ſuperſtites autem benignè moneat, filios eorum fratreſque ad virtutis ipſorum imitationem hortetur: paretes autẽ & maiores alios ſiqui ſuperſunt, conſoletur. Quę igitur nobis talis erit oratio?

μὲν παρ' ἐμαυτοῦ ἴσως οὐδέν· Ἀσπασίας δὲ καὶ χθὲς ἠκροώμην, περαινούσης ἐπιτάφιον λόγον περὶ αὐτῶν τούτων. ἤκουσε γὰρ ἅπερ σὺ λέγεις, ὅτι μέλλοιεν Ἀθηναῖοι αἱρεῖσθαι τὸν ἐροῦντα. ἔπειτα τὰ μὲν ἐκ τοῦ παραχρῆμα μοι διῄει, οἷα δέοι λέγειν, τὰ δὲ, πρότερον ἐσκεμμένη· ὅτε, μοὶ δοκεῖ, συνετίθει τὸν ἐπιτάφιον λόγον ὃν Περικλῆς εἶπε, περιλείμματ' ἄττα ἐξ ἐκείνου συγκολλῶσα. ΜΕ. Ἦ καὶ μνημονεύσαις ἂν ἃ ἔλεγεν
D ἡ Ἀσπασία; ΣΩ. Εἰ μὴ ἀδικῶ γε. ἐμάνθανόν γέ τοι παρ' αὐτῆς· καὶ ὀλίγου πληγὰς ἔλαβον ὅτι ἐπελανθανόμην. ΜΕ. Τί οὖν οὐ διῆλθες; ΣΩ. Ἀλλ' ὅπως μή μοι χαλεπανεῖ ἡ διδάσκαλος, ἂν ἐξενέγκω αὐτῆς τὸν λόγον. ΜΕ. Μηδαμῶς, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' εἰπὲ, καὶ πάνυ μοι χαριῇ, εἴτε Ἀσπασίας βούλει λέγειν, εἴτε ὁτουοῦν· ἀλλὰ μόνον εἰπέ. ΣΩ. Ἀλλ' ἴσως μου καταγελάσῃ, ἄν σοι δόξω, πρεσβύτης ὤν, ἔτι παίζειν. ΜΕ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' εἰπὲ παντὶ τρόπῳ. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι σοί γε δεῖ χαρίζεσθαι· ὥστε κἂν ὀλίγου,
E εἴ με κελεύοις ἀποδύντα ὀρχήσασθαι, χαρισαίμην ἄν· ἐπειδή γε μόνω ἐσμέν. ἀλλ' ἄκουε. ἔλεγε γὰρ, ὡς ἐγῷμαι, ἀρξαμένη λέγειν ἀπ' αὐτῶν τῶν τεθνεώτων, οὑτωσί.

ΕΡΓΩ μὲν ἡμῖν οἵδ' ἔχουσι τὰ προσήκοντα σφίσιν αὐτοῖς· (ὧν τυχόντες πορεύονται τὴν εἱμαρμένην πορείαν, προπεμφθέντες κοινῇ μὲν ὑπὸ τῆς πόλεως, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τῶν οἰκείων) λόγῳ δὲ δὴ τὸν λειπόμενον κόσμον ὅ, τε νόμος προστάττει ἀποδοῦναι τοῖς ἀνδράσι, καὶ χρή. ἔργων γὰρ εὖ πραχθέντων, λόγῳ καλῶς ῥηθέντι μνήμη καὶ κόσμος τοῖς
F πράξασι γίγνεται παρὰ τῶν ἀκουσάντων. δεῖ δὴ τοιούτου τινὸς λόγου, ὅστις τοὺς μὲν τετελευτηκότας ἱκανῶς ἐπαινέσεται, τοῖς δὲ ζῶσιν εὐμενῶς παραινέσεται· ἐκγόνοις μὲν καὶ ἀδελφοῖς μιμεῖσθαι τὴν τῶνδε ἀρετὴν παρακελευόμενος· πατέρας δὲ καὶ μητέρας, καὶ εἴ τινες τῶν ἄνωθεν ἔτι προγόνων λείπονται, τούτους δὲ παραμυθούμενος. τίς οὖν ἂν ἡμῖν τοιοῦτος λόγος φανείη;

μόνον ὑφ' ἡμῶν πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, πρῶτον δὲ καὶ μέγιστον, ὅτι τυγχάνει οὖσα θεοφιλής. μαρτυρεῖ δὲ ἡμῶν τῷ λόγῳ C ἡ τῶν ἀμφισβητησάντων περὶ αὐτῆς θεῶν ἔρις τε καὶ κρίσις. ἣν δὴ θεοὶ ἐπῄνεσαν, πῶς οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων γε συμπάντων δικαία ἐπαινεῖσθαι; δεύτερος δὲ ἔπαινος δικαίως ἂν αὐτῆς εἴη, ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἐν ᾧ ἡ πᾶσα γῆ ἀνεδίδου καὶ ἔφυε ζῷα παντοδαπά, θηρία τε καὶ βοτά, ἐν τούτῳ ἡ ἡμετέρα, θηρίων μὲν ἀγρίων ἄγονος καὶ καθαρὰ ἐφάνη, ἐξελέξατο δὲ τῶν ζῴων καὶ ἐγέννησεν ἄνθρωπον, ὃ συνέσει τε ὑπερέχει τῶν ἄλλων, καὶ δίκην καὶ θεοὺς μόνον νομίζει. μέγα δὲ τεκμήριον τούτῳ τῷ λόγῳ ὅτι ἥδε ἔτεκεν ἡ γῆ τοὺς τῶνδέ τε καὶ ἡμετέρους προγόνους. D πᾶν γὰρ τὸ τεκὸν τροφὴν ἔχει ἐπιτηδείαν ᾧ ἂν τέκῃ. ᾧ καὶ γυνὴ δήλη τεκοῦσά τε ἀληθῶς, καὶ μή, ἀλλ' ὑποβαλλομένη, ἐὰν μὴ ἔχῃ πηγὰς τροφῆς τῷ γεννωμένῳ. ὃ δὴ καὶ ἡ ἡμετέρα γῆ τε καὶ μήτηρ ἱκανὸν τεκμήριον παρέχεται ὡς ἀνθρώπους γεννησαμένη. μόνη γὰρ ἐν τῷ τότε καὶ πρώτη τροφὴν ἀνθρωπείαν ἤνεγκε τὸν τῶν πυρῶν καὶ κριθῶν καρπόν, ᾧ κάλλιστα καὶ ἄριστα τρέφεται τὸ ἀνθρώπειον γένος, ὡς τῷ ὄντι τοῦτο τὸ ζῷον αὐτὴ γεννησαμένη. μᾶλλον δὲ ὑπὲρ γῆς ἢ γυναικὸς προσήκει δέχεσθαι τοιαῦτα τεκμήρια. οὐ γὰρ γῆ γυναῖκα μεμίμηται κυήσει καὶ γεννήσει, ἀλλὰ γυνὴ γῆν. τούτου δὲ E τοῦ καρποῦ οὐκ ἐφθόνησεν, ἀλλ' ἔνειμε καὶ τοῖς ἄλλοις. μετὰ δὲ τοῦτο ἐλαίου γένεσιν, πόνων ἀρωγήν, ἀνῆκε τοῖς ἐκγόνοις. θρεψαμένη δὲ καὶ αὐξήσασα πρὸς ἥβην, ἄρχοντας καὶ διδασκάλους αὐτῶν θεοὺς ἐπηγάγετο· ὧν τὰ μὲν ὀνόματα πρέπει ἐν τῷ τοιῷδε ἐᾶν. ἴσμεν γὰρ οἳ τὸν βίον ἡμῶν κατεσκεύασαν, πρός τε τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν τέχνας πρώτους παιδευσάμενοι, καὶ πρὸς τὴν ὑπὲρ τῆς χώρας φυλακὴν ὅπλων κτῆσίν τε καὶ χρῆσιν διδαξάμενοι. γεννηθέντες δὲ καὶ παιδευθέντες οὕτως οἱ τῶνδε πρόγονοι, ᾤκουν πολιτείαν κατασκευασάμενοι, ἧς ὀρθῶς ἔχει διὰ βραχέων ἐπιμνησθῆναι. F πολιτεία γάρ, τροφὴ ἀνθρώπων ἐστί· καλὴ μὲν, ἀγαθῶν· ἡ δὲ ἐναντία, κακῶν. ὡς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτράφησαν οἱ πρόσθεν ἡμῶν, ἀναγκαῖον δηλῶσαι, δι' ἣν δὴ κἀκεῖνοι ἀγαθοὶ καὶ οἱ νῦν εἰσιν, ὧν οἵδε τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τετελευτηκότες.

cùm aliis multis de cauſis, tum ex hoc præcipuè quia Diis chariſſima eſt. Quod teſtatur Deorum de hac inter ſe concertatio & iudicium. Ea verò quæ à Diis laudata eſt, cur non à cunctis hominibus collaudetur? Altera eius laus erit, quòd eo tempore quo tellus omnia animalia omnigena producebat, feras, & armenta omnia, terra duntaxat noſtra ad hæc ſterilis erat, agreſtibúſque animalibus vacua. propriè verò ex omnibus animantibus hominem genuit, qui cæteris intelligentia præſtat, ſolusque ius ac Deos colit. Quòd verò hæc regio & eorum quos pro concione celebramus & noſtros maiores progenuit, hinc euidentiſſimè licet cognoſcere: quia omne quod gignit, alimentum conueniens genito continet. Quo planè diſcernitur mulier illa quæ peperit, ab ea quæ infantem ſuppoſuit: nam quæ peperit, lacte abundat ad eius quod genitum eſt alimoniam, alia verò nequaquam. Tellus itaque noſtra materque perſpicuum argumentum præbet, quòd homines procreauerit. Nam & ſola & prima tunc alimentum humanum produxit, tritici hordeique fruges, quibus commodiſſimè genus hominum alitur, vtpote quæ verè animal id produxerit. Potius autem de terra quàm de muliere coniectare id licet. Neque enim terra mulierem conceptu partuque ſed terram mulier imitatur. huiuſmodi verò fructum non parcè diſtribuit, ſed aliis quoque hominibus elargita eſt. Poſt hæc oleum laborum ſubſidium natis ſuis ſuppeditauit. Nutritis autem adultiſque filiis principes præceptoréſque Deos induxit. Quorum nũc prætermittenda ſunt nomina. Neque enim nos latet qui vitam noſtram munierint, tam artium inuentione ad quotidianum victum ſpectantium, quàm traditione peritiaque armorum ad regionis ipſius cuſtodiam. Ita maiores horum geniti atque educati Rempub. inſtituerunt. qua de, rectè habet, ſi paucis dicamus. Res enim pub. hominum educatio eſt, bona quidem bonorum, malorum verò contraria. Quòd ergo in præclara Repub. enutriti ſunt noſtri maiores, declarandum eſt, per quam & illi hi boni viri, ex quibus ſunt qui è vita migrarunt.

mus æqualitatem, neque rei prorſus vlli niſi opinioni virtutis prudentiæque cedamus. Quapropter & noſtri & horum parentes, & hi honeſtè creati, & in omni libertate nutriti, multa atque preclara facinora apud omnes gentes notiſſima priuatim & publicè ediderunt, exiſtimantes libertatatis gratia tam aduerſus Græcos pro Græcis aliis quàm aduerſus barbaros pro cunctis Græcis eſſe pugnandum. Enimuero quo pacto in bello iuuerint Argiuos quondam aduerſus Cadmios, & Heraclidas aduerſus Argiuos, cùm Eumolpus & Amazones, ac etiam cum his ſuperiores regionem inuaderent, nimis anguſtum tempus eſt pro dignitate referre, & poetæ illorum virtutem eleganter Muſica celebrantes in omnes gentes diuulgauerunt. Quare ſi nos eadem nudo ſermone repetere nunc aggrederemur, fortaſſe videremur illis eſſe ſecundi. Hęc igitur ob hanc cauſam arbitror omittenda, quandoquidem pro dignitate iam ſatis celebrata videntur. Quæ verò nondum vt rerum dignitas exigit, à poetarum aliquo decantata ſunt. & needum ab obliuione quiſquam vendicauit, hæc nobis prædicanda nunc arbitror, vt & nos ea laudemus & adiuuemus, prouocemuſque alios ad eadem odis aliiſque carminibus, vt decens eſt, exornanda. Eorum autem quę dico, prima hæc extant. Perſas cum Aſiæ imperarent, & Europæ dominarentur regionis huius homines primi inhibuerunt, noſtri progenitores: quorum meminiſſe, virtutemque laudare & oportet in primis & decet. Eam vtique oportet, ſi quis rectè laudaturus ſit res ab illis eo tempore geſtas, quo Aſia omnis tertio iam regi ſeruiebat. Quorum primus Cyrus magnitudine quadam animi ciues ſuos Perſas in libertatem redigens, ſimul dominos Medos ſubiecit, totiq; Aſiæ vſq; ad Aegyptū imperauit. Filius aūt eius Aegypto quoq; & Lybię, quoad eius progredi licebat. Tertius Darius, pedeſtri pugna vſque ad Scythas extēdit imperiū. Nauali autē mari, & inſulis eſt dominatus. Quo factū eſt, vt repugnare illi nullus auderet. Animi quidē hominū omnes ſeruili quadā formidine abiecti iam erant: adeo multæ, magnæ & bellicoſæ gentes ſub Perſarum imperio tenebantur.

ζητεῖν κ(ατὰ) νόμον, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑπείκειν ἀλλήλοις, ἢ ἀ-
C ρετῆς δόξῃ καὶ φρονήσεως. ὅθεν δὴ ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ τε-
θραμμένοι οἱ τῶνδε πατέρες, καὶ οἱ ἡμέτεροι, καὶ αὐτοὶ
οὗτοι, καὶ καλῶς φύντες, πολλὰ δὴ καὶ καλὰ ἔργα ἀ-
πεφήναντο εἰς πάντας ἀνθρώπους καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ·
οἰόμενοι δεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ Ἕλλησιν ὑπὲρ Ἑλ-
λήνων μάχεσθαι, καὶ βαρβάροις ὑπὲρ ἁπάντων τῶν
Ἑλλήνων. Εὐμόλπου μὲν οὖν καὶ Ἀμαζόνων ἐπιστρατευ-
σάντων ἐπὶ τὴν χώραν, καὶ τῶν ἔτι προτέρων, ὡς ἠμύ-
ναντο, καὶ ὡς ἤμυναν Ἀργείοις πρὸς Καδμείους, καὶ Η-
ρακλείδαις πρὸς Ἀργείους, ὅ, τε χρόνος βραχὺς ἀξίως
D διηγήσασθαι, ποιηταί τε αὐτῶν ἤδη καλῶς τὴν ἀρετὴν
ἐν μουσικῇ ὑμνήσαντες, εἰς πάντας μεμηνύκασι. ἐὰν οὖν
ἡμεῖς ἐπιχειρῶμεν τὰ αὐτὰ λόγῳ ψιλῷ κοσμεῖν, τάχ' ἂν
δεύτεροι φαινοίμεθα. ταῦτα μὲν οὖν διὰ ταῦτα δοκεῖ μοι
ἐᾶν, ἐπειδὴ καὶ ἔχει τὴν ἀξίαν. ὧν δὲ οὔτε ποιητής πω δόξαν
ἀξίαν ἐπ' ἀξίοις λαβὼν ἔχει, ἔτι τέ ἐστιν ἐν ἀμνηστίᾳ, τού-
των πέρι μοι δοκεῖ χρῆναι ἐπιμνησθῆναι, ἐπαινοῦντά
τε καὶ προμνώμενον τοῖς ἄλλοις, ἐς ᾠδάς τε καὶ τὴν ἄλ-
λην ποίησιν αὐτοὺς θεῖναι, πρεπόντως τῶν πραξάντων. ἔστι
δὲ τούτων ὧν λέγω πρῶτα, Πέρσας ἡγουμένους τῆς Α-
E σίας, καὶ δουλουμένους τὴν Εὐρώπην, ἔσχον οἱ τῆσδε
τῆς χώρας ἔκγονοι, γονεῖς δὲ ἡμέτεροι. ὧν καὶ δίκαιον καὶ
χρὴ πρῶτον μεμνημένους, ἐπαινέσαι αὐτῶν τὴν ἀρετήν.
δεῖ δὴ αὐτὴν ἰδεῖν, εἰ μέλλει τις καλῶς ἐπαινεῖν ἐν ἐκεί-
νῳ τῷ χρόνῳ γενόμενον λόγῳ, ὅτε πᾶσα μὲν ἡ Ἀσία ἐδού-
λευε τρίτῳ ἤδη βασιλεῖ· ὧν ὁ μὲν πρῶτος, Κῦρος, ἐλευ-
θερώσας Πέρσας τοὺς αὑτοῦ πολίτας τῷ αὑτοῦ φρονήματι
ἅμα, καὶ τοὺς δεσπότας Μήδους ἐδουλώσατο, καὶ τῆς ἄλ-
λης Ἀσίας μέχρις Αἰγύπτου ἦρξεν· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ, Αἰγύ-
πτου τε καὶ Λιβύης ὅσον οἷόν τε ἦν ἐπιβαίνειν· τρίτος δὲ
F Δαρεῖος, πεζῇ μὲν μέχρι Σκυθῶν τὴν ἀρχὴν ὡρίσατο,
ναυσὶ δὲ, τῆς τε θαλάττης ἐκράτει καὶ τῶν νήσων· ὥστε
μηδὲ ἀξιοῦν ἀντίπαλον αὐτῷ μηδένα εἶναι· αἱ δὲ γνῶμαι δε-
δουλωμέναι ἁπάντων ἀνθρώπων ἦσαν· οὕτω πολλὰ καὶ μεγά-
λα καὶ μάχιμα γένη καταδεδουλωμένη ἦν ἡ Περσῶν ἀρχή.

κειντο· οἱ δ᾽ ἄλλοι πάντες ἐκπεπληγμένοι, ἀγαπῶντες τὴν ἐν τῷ παρόντι σωτηρίαν, ἡσυχίαν ἦγον. ἐν τούτῳ C δὴ ἄν τις γενόμενος γνοίη οἷοι ἄρα ἐτύγχανον ὄντες τὴν ἀρετὴν οἱ Μαραθῶνι δεξάμενοι τὴν τῶν βαρβάρων δύναμιν, καὶ κολασάμενοι τὴν ὑπερηφανίαν ὅλης τῆς Ἀσίας, καὶ πρῶτοι στήσαντες τρόπαια τῶν βαρβάρων, ἡγεμόνες καὶ διδάσκαλοι τοῖς ἄλλοις γενόμενοι ὅτι οὐκ ἄμαχος εἴη ἡ Περσῶν δύναμις, ἀλλὰ πᾶν πλῆθος καὶ πᾶς πλοῦτος ἀρετῇ ὑπείκει. ἐγὼ μὲν οὖν ἐκείνους τοὺς ἄνδρας φημὶ οὐ μόνον τῶν σωμάτων τῶν ἡμετέρων πατέρας εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς τε ἡμετέρας καὶ ξυμπάντων τῶν ἐν τῇδε τῇ ἠπείρῳ. εἰς ἐκεῖνο γὰρ τὸ ἔργον ἀποβλέψαντες D καὶ τὰς ὑστέρας μάχας ἐτόλμησαν διακινδυνεύειν οἱ Ἕλληνες ὑπὲρ τῆς σωτηρίας, μαθηταὶ τῶν Μαραθῶνι γενόμενοι. τὰ μὲν οὖν ἀριστεῖα τῷ λόγῳ ἐκείνοις ἀναθετέον, τὰ δὲ δευτερεῖα, τοῖς περὶ Σαλαμῖνα καὶ ἐπ᾽ Ἀρτεμισίῳ ναυμαχήσασι καὶ νικήσασι. καὶ γὰρ τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλὰ μὲν ἄν τις ἔχοι διελθεῖν, καὶ οἷα ἐπιόντα ὑπέμειναν κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ ὡς ἠμύναντο ταῦτα· ὃ δέ μοι δοκεῖ καὶ ἐκείνων κάλλιστον εἶναι, τούτου μνησθήσομαι, ὅτι τὸ ἑξῆς ἔργον τοῖς Μαραθῶνι διεπράξαντο. οἱ μὲν γὰρ Μαραθῶνι τοσοῦτον μόνον ἐπεδείξαντο τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι κατὰ γῆν οἷόν τε E ἀμύνασθαι τοὺς βαρβάρους ὀλίγοις πολλούς· ναυσὶ δὲ ἔτι ἦν ἄδηλον. καὶ δόξαν εἶχον Πέρσαι ἄμαχοι εἶναι κατὰ θάλατταν, καὶ πλήθει καὶ πλούτῳ, καὶ τέχνῃ καὶ ῥώμῃ. τοῦτο δὴ ἄξιον ἐπαινεῖν τῶν ἀνδρῶν τῶν τότε ναυμαχησάντων, ὅτι τὸν ἐχόμενον φόβον διέλυσαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἔπαυσαν φοβουμένους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν. ὑπ᾽ ἀμφοτέρων δὴ ξυμβαίνει, τῶν τε Μαραθῶνι μαχεσαμένων καὶ τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων παιδευθῆναι τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὑπὸ F μὲν τῶν κατὰ γῆν, ὑπὸ δὲ τῶν κατὰ θάλατταν, μαθόντας καὶ ἐθισθέντας μὴ φοβεῖσθαι τοὺς βαρβάρους. τρίτον δὲ λέγω τὸ ἐν Πλαταιαῖς ἔργον καὶ ἀριθμῷ καὶ ἀρετῇ γενέσθαι τῆς Ἑλληνικῆς σωτηρίας, κοινὸν ἤδη τοῦτο Λακεδαιμονίων τε καὶ Ἀθηναίων.

ſecū agi putantes ſi periculum præſens euaderent, C quieuerunt. Ex hoc intueri licet quanta illorum virtus fuerit, qui in Marathone barbarorum impetum ſuſtinuerunt, ac totius Aſiæ ſuperbiam domuerunt. Primi ſanè de barbaris triumpharunt, & exemplo reliquis oſtenderunt, Perſarum vim haud inexpugnabilem eſſe, imò verò & multitudinem omnem, & diuitiarum copiam virtuti parere. Eos quidem viros non modò noſtrorum corporum genitores, ſed & libertatis tum noſtræ, tum omnium qui in hac regione habitant, autores arbitror extitiſſe. His nanque exemplis prouocati poſteriores Græci, in ſequentibus bellis pericula omnia pro ſalute ſua ſubire non dubita- D runt, diſcipuli profectò illorum qui in Marathone Perſas profligauere. Primam itaque palmam oratione illis tribuere decet, ſecundam verò iis qui circa Salaminam Artemiſiúmque hoſtes prælio nauali vicerunt. Multa nempe ab his viris geſta narrare poſſumus, quanta pericula terra marique imminentia ſuſtinuerint ſuperauerintque. quod autem præ cæteris egregium puto, nunc referam. Nam quod reſtabat poſt bellum Marathonicum, perfecerunt. Siquidem qui in Marathone certarunt, hoc tantum Græcis demonſtrauerunt, quòd terreſtri pugna pauci quidem Græci multorum impetum barbarorum frangere poſ- E ſent: de maritima verò victoria adhuc incertum erat. exiſtimabantúrque Perſæ in maritimis prælijs, & multitudine & diuitijs arteque & robore inexpugnabiles eſſe. Hoc itaque in his qui tunc nauibus pugnauêre, laude dignum eſt, quòd metum Græcis inſitum penitus depulerunt, fecerúntque ne amplius nauium virorúmque numerum pertimeſcerent. Vtriſque his factum eſt, tam in Marathone terra pugnantibus, quàm mari poſtea circa Salaminam, vt reliqui Græci & docerentur & aſſuefierent, ab illis quidem terra, ab his autem mari, ne barbaros timerêt. Tertium F affero quod in Plateis geſtum eſt, & numero & virtute, ſalutis Græciæ cauſam extitiſſe. Commune verò id iam eſt Lacedæmoniis & Athenienſibus.

rios concertantes. Cúmque incertus pugnæ eſſet euentus, quod poſtea ſequutum eſt, rem ipſam aperuit. Plerique enim aufugerunt, deſtituentes Bœotios, quibus auxilium ferebant. Noſtri autem die tertia in Enophitis poti ti victoria, eos qui iniuſtè exulabant, iuſtè reduxerunt. hi vtique primi poſt bellum Perſicum Græcis gratia libertatis auxiliati contra Græcos, viri quidem præclari, & libertatis autores his quibus opem tulerant, his in monumentis honorati à ciuitate priores ſunt poſiti. His verò peractis, cùm increbreſceret bellum, Græcique omnes ſumptis armis regionem deuaſtarent, vrbique non dignam gratiam redderent, eos noſtri nauali prælio ſuperarunt, & eorum duces Lacedæmonios comprehenderunt: quos quamuis iugulare liceret, dimiſerunt, pacémque firmarunt, exiſtimantes aduerſus eiuſdem generis homines ad victoriam vſque pugnandum, neque ob propriam ciuitatis indignationem Græcorum communionem penitus diſſoluendam, ſed aduerſus barbaros ad necem vſque certandum. Hos itaque laudare viros decet, qui hoc bello peracto hic iacent, quoniam oſtenderunt inanem eſſe illorum ſuſpicionem, ſi qui Athenienſium virtute diffiſi opinentur in primo contra barbaros bello alios quoſdam præſtantiores Athenienſibus extitiſſe. Hi enim omnis cùm Græcia ſeditionibus agitaretur, ipſique viros cæteris Græcis præſtantiores bello ſuperatos comprehendiſſent, declarauerunt eos ſeorſum ſe vincere, quibus cum communiter barbaros expugnauerant. Tertium poſt pacem hanc bellum improuiſum & graue exortum eſt, in quo cùm multi forteſque viri occubuiſſent, hic conduntur. Quorum multi circa Siciliam plurimis ſunt potiti victoriis pro ſalute Leontinorum, quibus iureiurando adſtricti opem ferebant, quo fœdere ad ea loca nauigauerant. Cùm verò diuturna eſſet nauigatio, ac interim rerum diſcrimine penuriáque ciuitas premeretur, neque illis poſſet ſuccurrere, negatis ſubſidiis res eorum haud proſperè ſucceſſerunt

σαν ἐν πολέμῳ τοῖς Ἕλλησι κατέστησαν. μετὰ δὲ ταῦτα γενομένου πολέμου, συνέβαλον μὲν ἐν Τανάγρᾳ, ὑπὲρ τῆς Βοιωτῶν ἐλευθερίας Λακεδαιμονίοις μαχόμενοι· ἀμφισβητησίμου δὲ τῆς μάχης γενομένης, διέκρινε τὸ ὕστερον ἔργον· οἱ μὲν γὰρ ᾤχοντο ἀπιόντες, καταλιπόντες Βοιωτούς, οἷς ἐβοήθουν· οἱ δ' ἡμέτεροι, τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐν Οἰνοφύτοις νικήσαντες, τοὺς ἀδίκως φεύγοντας, δικαίως κατήγαγον. οὗτοι δὲ πρῶτοι μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον, Ἕλλησιν ἤδη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας βοηθοῦντες πρὸς Ἕλληνας, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, καὶ ἐλευθερώσαντες οἷς ἐβοήθουν, ἐν
D τῷδε τῷ μνήματι τιμηθέντες ὑπὸ τῆς πόλεως πρῶτοι ἐτέθησαν. μετὰ δὲ ταῦτα, πολλοῦ πολέμου γενομένου, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐπιστρατευσάντων, καὶ τεμόντων τὴν χώραν, καὶ ἀναξίας χάριν ἐκτινόντων τῇ πόλει, νικήσαντες αὐτοὺς ναυμαχίᾳ οἱ ἡμέτεροι, καὶ λαβόντες αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας Λακεδαιμονίους ἐν τῇ Σφαγίᾳ, ἐξὸν αὐτοὺς διαφθεῖραι, ἐφείσαντο, καὶ ἀπέδοσαν, καὶ εἰρήνην ἐποιήσαντο· ἡγούμενοι πρὸς μὲν τοὺς ὁμοφύλους μέχρι νίκης δεῖν πολεμεῖν, καὶ μὴ δι' ὀργὴν ἰδίαν πόλεως, τὸ κοινὸν τῶν
E Ἑλλήνων διολλύναι· πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους, μέχρι διαφθορᾶς. τούτους δὲ ἄξιον ἐπαινέσαι τοὺς ἄνδρας, οἳ τοῦτον τὸν πόλεμον πολεμήσαντες, ἐνθάδε κεῖνται, ὅτι ἐπέδειξαν, εἴ τις ἄρα ἀμφισβητεῖ, ὡς ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ τῷ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἄλλοι τινὲς εἶεν ἀμείνους Ἀθηναίων, ὅτι οὐκ ἀληθῆ ἀμφισβητοίη. οὗτοι γὰρ ἐνταῦθα ἔδειξαν, στασιασάσης τῆς Ἑλλάδος περιγενόμενοι τῷ πολέμῳ, τοὺς προεστῶτας τῶν ἄλλων Ἑλλήνων χειρωσάμενοι, μεθ' ὧν τότε τοὺς βαρβάρους ἐνίκων κοινῇ, τούτους νικῶντες ἰδίᾳ. τρίτος δὲ πόλεμος μετὰ ταύτην τὴν εἰρήνην ἀνέλπιστός τε καὶ δεινὸς ἐγένετο· ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τελευτήσαντες, ἐν-
F θάδε κεῖνται· πολλοὶ μὲν ἀμφὶ Σικελίαν πλεῖστα τρόπαια στήσαντες, ὑπὲρ τῆς Λεοντίνων ἐλευθερίας, οἷς βοηθοῦντες διὰ τοὺς ὅρκους, ἐπλεύσαμεν εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους. διὰ δὲ μῆκος τοῦ πλοῦ εἰς ἀπορίαν τῆς πόλεως καταστάσης, καὶ οὐ δυναμένης αὐτοῖς ὑπηρετεῖν, τούτων ἀποτυχόντες ἐδυστύχησαν.

χίᾳ, ἀλλὰ τῷ ἄλλῳ πόλεμον. δόξαι γὰρ δι' αὐτοὺς ἡ πόλις ἔσχε, μήποτ' ἂν καταπολεμηθῆναι μηδ' ὑπὸ C πάντων ἀνθρώπων. καὶ ἀληθῆ ἔδοξε. τῇ δὲ ἡμετέρᾳ αὐτῶν διαφορᾷ ἐκρατήθημεν, οὐχ ὑπὸ τῶν ἄλλων. ἀήττητοι γὰρ ἔτι καὶ νῦν ὑπό γε ἐκείνων ἐσμέν· ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐνικήσαμεν, καὶ ἡττήθημεν. μετὰ δὲ ταῦτα ἡσυχίας γενομένης, καὶ εἰρήνης πρὸς τοὺς ἄλλους, ὁ οἰκεῖος ἡμῖν πόλεμος οὕτως ἐπολεμήθη, ὥστε εἴπερ εἱμαρμένον εἴη ἀνθρώποις στασιάσαι, μὴ ἂν ἄλλως εὔξασθαι μηδένα πόλιν ἑαυτοῦ νοσῆσαι. ἔκ τε γὰρ τοῦ Πειραιῶς καὶ τοῦ ἄστεος ὡς ἀσμένως καὶ οἰκείως ἀλλήλοις συνέμιξαν οἱ πολῖται, καὶ παρ' ἐλπίδα τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, τόν τε D πρὸς τοὺς ἐν Ἐλευσῖνι πόλεμον ὡς μετρίως ἔθεντο. καὶ τούτων ἁπάντων οὐδὲν ἄλλ' αἴτιον, ἢ τῷ ὄντι ξυγγένεια, φιλίαν βέβαιον καὶ ὁμόφυλον οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ παρεχομένη.

Χρὴ δὲ καὶ τῶν ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ τελευτησάντων ὑπ' ἀλλήλων μνείαν ἔχειν, καὶ διαλλάττειν αὐτοὺς ᾧ δυνάμεθα, εὐχαῖς καὶ θυσίαις ἐν τοῖς τοιοῖσδε τοῖς κρατοῦσιν αὐτῶν εὐχομένους, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς διηλλάγμεθα. οὐ γὰρ κακίᾳ ἀλλήλων ἥψαντο, οὐδ' ἔχθρᾳ, ἀλλὰ δυστυχίᾳ. μάρτυρες δὲ ἡμεῖς αὐτοί ἐσμεν τούτων, οἱ ζῶντες. οἱ E αὐτοὶ γὰρ ὄντες ἐκείνοις γένει, συγγνώμην ἀλλήλοις ἔχομεν ὧν τ' ἐποιήσαμεν, ὧν τ' ἐπάθομεν. μετὰ δὲ τοῦτο παντελοῦς εἰρήνης ἡμῖν γενομένης, ἡσυχίαν ἦγεν ἡ πόλις, τοῖς μὲν βαρβάροις συγγιγνώσκουσα, ὅτι παθόντες ὑπ' αὐτῆς κακῶς ἱκανῶς, οὐκ ἐνδεῶς ἠμύναντο· τοῖς δὲ Ἕλλησιν ἀγανακτοῦσα, μεμνημένη ὡς εὖ παθόντες ὑπ' αὐτῆς, οἵαν χάριν ἀπέδοσαν κοινωσάμενοι τοῖς βαρβάροις, τάς τε ναῦς περιελόμενοι, αἵ ποτ' ἐκείνους ἔσωσαν, καὶ τείχη καθελόντες, ἀνθ' ὧν ἡμεῖς τἀκείνων ἐκωλύσαμεν πεσεῖν. διανοουμένη δὲ ἡ πόλις μὴ ἂν ἔτι ἀμῦναι μήτε Ἕλλησι πρὸς F ἀλλήλων δουλουμένοις, μήτε ὑπὸ βαρβάρων, οὕτως ᾤκει. ἡμῶν οὖν ἐν τοιαύτῃ διανοίᾳ ὄντων, ἡγησάμενοι Λακεδαιμόνιοι τοὺς μὲν τῆς ἐλευθερίας ἐπικούρους πεπτωκέναι ἡμᾶς, σφέτερον δὲ ἤδη ἔργον εἶναι καταδουλοῦσθαι τοὺς ἄλλους,

tam eſt noſtra ciuitas gloriam conſecuta, vt nunquam expugnari poſſe, nec ab omnibus quidem hominibus crederetur. & ſanè verum id eſſe viſum eſt. Neque enim aliorum viribus, ſed noſtris ipſorum diſſidiis oppreſſi ſumus. Nempe nunc etiam ab exteris ſumus inuicti. Sed ipſi nos expugnabimus, nobis ipſis offenſionem attulimus. Poſt hæc tempora pacatis omnibus, cúmque aliis pace confecta, inteſtina nobis ſeditio coorta eſt, in qua ita dimicatum eſt, vt ſi quidem omnino fatis decretum eſſet homines ſeditionibus agitari, nemo videatur aliter laborare patriam optaturus. Nam ex Pyræo & vrbe quam benignè atque domeſticè præter cæterorum Græcorum opinionem ciues inuicem conflixerunt? bellúmque aduerſus eos qui Eleuſine erant concitatum, quam moderatè tranſegerunt atque ſedarunt? Horum profectò omnium alia nulla eſt cauſa præter veram ipſam cognationem, quæ amicitiam firmam & genuinam non ſermone, ſed re præſtat.

Oportet autem eos etiam qui hoc in bello mutuis vulneribus conciderunt, memoria colere, & vtcunque poſſumus, inter ſe eos conciliare votis ſacrificiiſque pro illis qui ſuperauere peractis, quandoquidem & nos conciliati ſumus. Neque enim improbitate inimicitiiſque, ſed infelicitate quadam manus inuicem conſeruerunt. Horum verò teſtes ſumus ipſi ſuperſtites. Nam cum illis genere coniuncti ſimus, mutuò damus veniam, & recipimus, ſiquid vel in alium intulimus, vel perpeſſi ſumus ab alio. Deinde cùm in ſumma rerum tranquillitate quieſceret ciuitas, barbaris quidem ignoſcebat, quod infeſtati ab illa ſatis fortiter repugnauerant: Græcis autem indignabatur, quia pro acceptis beneficiis iniuriam quandoque retulerant, dum ſocietatem cum barbaris inirent, nauéſque quibus fuerant ſeruati, diriperent, diſſipaséntque muros quibus nos mœnia eorum ne corruerent, quandoque defendiſſemus. Statuit itaq; ciuitas non amplius tueri Græcos, ſiquando vel à Græcis, vel à barbaris opprimerentur. Cũ vero nos in hac eſſemus ſententia, putaréntque Lacedæmonij nos libertatis defenſores concidiſſe, opus verò ſuum fore poſthac, vt alios ſubiugarent,

ris, fabricatiſque nauibus, bellóque ſuſcepto quum coacta eſt bellum gerere, pro Pariorum ſalute contra Lacedæmonios dimicauit. Metuens verò ciuitatem rex, poſtquam Lacedæmonios viderat nauale bellum renuere, & idcirco deficere volens, poſtulauit Græcos qui in continenti erant, quos prius ipſi Lacedæmonij exhibuerant, ſi propugnandum illi foret nobiſcum cæteriſque belli ſociis, arbitratus hoc ſibi negatum iri, quo deficiendi à nobis occaſionem nanciſceretur. Vbi à ſociiſque aliis eſt deceptus. Nanque exhibere illi voluerunt, conuenerúntque iureiurando adhibito Corinthij. Argiui, Bœotii, cæterique belli ſocii, ſi daret pecunias, vt eos illi qui in continenti erant Græcos traderent. Soli verò neque tradere, neque iurare tunc auſi ſumus, vſqueadeo mos ciuitatis huius generoſus, liber, conſtans, integer: & natura barbaris eſt infenſus, propterea quod homines hi abſque vlla barbarorum commixtione puri integrique ſunt Græci. Neque enim miſcentur nobiſcum Pelopes, aut Cadmi, aut Aegyptii, Danaiue, aliique permulti, natura quidem barbari, lege ſolummodo Græci, ſed ipſi Græci duntaxat nulla prorſus infecti barbarorum confuſione perſeueramus. Quæ quidem puritas odium huic ciuitati aduerſus genus alienum ingenuit. Soli rurſus purique ex hoc perſeuerauimus, quod opus turpe & profanum perpetrare noluimus, Grecóſque barbarorum manibus tradere. Ad hæc igitur deſcendentes, ex quibus primo ſuperati fuimus, fauente Deo, felicius quàm tunc bellum poſuimus. Nam retinentes naues muros, noſtráſque colonias, à bello liberati ſumus: adeo libenter & hoſtes ipſi deſtiterunt. Viros tamen fortes hoc quoque in bello amiſimus, partim apud Corinthum regionis aſperitate & anguſtia interceptos, partim proditione apud Lecheum profligatos. Inſignes quoque viri, qui & regem liberauere, & ex mari Lacedæmonios expulerunt. Quos ego equidem in memoriam vobis reduco. Vos autem viros huiuſmodi collaudare celebraréque decet.

Atque opera quidem hæc virorũ hic iacentiũ, cęterorúmq; omniũ quicunque pro patria obierũt,

ἔπραξαν, ὁμολογουμένως ἴσοι· τειχισαμένη δὲ καὶ ναυπη- C γησαμένη, ἐκδεξαμένη τὸν πόλεμον, ἐπειδὴ ἠναγκάσθη πολεμεῖν, ὑπὲρ Παρίων ἐπολέμει Λακεδαιμονίοις. φοβηθεὶς δὲ βασιλεὺς τὴν πόλιν, ἐπειδὴ ἑώρα Λακεδαιμονίους τῷ κατὰ θάλατταν πολέμῳ ἀπαγορεύοντας, ἀποστῆναι βουλόμενος ἐξῄτει τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ (οὕσπερ πρότερον Λακεδαιμόνιοι αὐτῷ ἐξέδοσαν, εἰ μέλλοι συμμαχήσειν ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις) ἡγούμενος οὐκ ἐθελήσειν, ἵν' αὐτῷ πρόφασις εἴη τῆς ἀποστάσεως. καὶ τῶν μὲν ἄλλων συμμάχων ἐψεύσθη (ἠθέλησαν γὰρ αὐτῷ ἐκδιδόναι, καὶ ξυνέθεντο καὶ ὤμοσαν, Κο- D ρίνθιοι, καὶ Ἀργεῖοι, καὶ Βοιωτοὶ, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, εἰ μέλλοι χρήματα παρέξειν, ἐκδώσειν τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἕλληνας) μόνοι δὲ ἡμεῖς οὐκ ἐτολμήσαμεν οὔτε ἐκδοῦναι, οὔτε ὀμόσαι. οὕτω δή τοι τό γε τῆς πόλεως γενναῖον καὶ ἐλεύθερον, βέβαιόν τε καὶ ὑγιές ἐστι, καὶ φύσει μισοβάρβαρον, διὰ τὸ εἰλικρινῶς εἶναι Ἕλληνας καὶ ἀμιγεῖς βαρβάρων. οὐ γὰρ Πέλοπες, οὐδὲ Κάδμοι, οὐδὲ Αἴγυπτοί τε καὶ Δαναοὶ, οὐδὲ ἄλλοι πολλοὶ, φύσει μὲν βάρβαροι ὄντες, νόμῳ δὲ Ἕλληνες, συνοικοῦσιν ἡμῖν, ἀλλ' αὐτοὶ Ἕλληνες, οὐ μιξοβάρβαροι, οἰκοῦμεν. ὅθεν καθαρὸν τὸ μῖσος ἐν- E τέτηκε τῇ πόλει τῆς ἀλλοτρίας φύσεως. ὅμως δ' οὖν ἐμονώθημεν πάλιν, διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν αἰσχρὸν καὶ ἀνόσιον ἔργον ἐργάσασθαι, Ἕλληνας βαρβάροις ἐκδόντες. ἐλθόντες δὲ εἰς ταῦτα ἐξ ὧν καὶ τὸ πρότερον κατεπολεμήθημεν, σὺν θεῷ ἄμεινον ἢ τότε ἐθέμεθα τὸν πόλεμον. καὶ γὰρ ναῦς καὶ τείχη ἔχοντες, καὶ τὰς ἡμετέρας αὐτῶν ἀποικίας, ἀπηλλάγημεν τοῦ πολέμου. οὕτως ἀγαπητῶς ἀπηλλάττοντο καὶ οἱ πολέμιοι. ἀνδρῶν μέντοι ἀγαθῶν καὶ ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ἐστερήθημεν, τῶν τε ἐν Κορίνθῳ χρησαμένων δυσχωρίᾳ, καὶ ἐν Λεχαίῳ προδοσίᾳ. ἀγαθοὶ δὲ καὶ οἱ βασιλέα ἐ- F λευθερώσαντες, καὶ ἐκβαλόντες ἐκ τῆς θαλάττης Λακεδαιμονίους. ὧν ἐγὼ μὲν ὑμᾶς ἀναμιμνήσκω, ὑμᾶς δὲ πρέπει ξυνεπαινεῖν τε καὶ κοσμεῖν τοιούτους ἄνδρας.

Καὶ τὰ μὲν δὴ ἔργα ταῦτα τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐνθάδε κειμένων, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι ὑπὲρ τῆς πόλεως τετελευτήκασι,

μᾶλλον τελευτᾶν, πρὶν ὑμᾶς τε καὶ τοὺς ἔπειτα εἰς ὀνείδη καταστῆσαι, καὶ πρὶν τοὺς ἡμετέρους πατέρας καὶ πᾶν τὸ πρόσθεν γένος αἰσχῦναι· ἡγούμενοι τῷ τοὺς αὐτοῦ αἰσχύναντι C ἀβίωτον εἶναι, καὶ τῷ τοιούτῳ οὔτε τινὰ ἀνθρώπων οὔτε θεῶν φίλον εἶναι, οὔτ᾽ ἐπὶ γῆς, οὔθ᾽ ὑπὸ γῆς, τελευτήσαντι. χρὴ οὖν, μεμνημένους τῶν ἡμετέρων λόγων, ἐάν τι καὶ ἄλλο ἀσκῆτε, ἀσκεῖν μετ᾽ ἀρετῆς· εἰδότας ὅτι τούτου λειπόμενα πάντα καὶ κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα, αἰσχρὰ καὶ κακά. οὔτε γὰρ πλοῦτος κάλλος φέρει τῷ κεκτημένῳ μετ᾽ ἀνανδρίας (ἄλλῳ γὰρ ὁ τοιοῦτος πλουτεῖ, καὶ οὐχ ἑαυτῷ) οὔτε σώματος κάλλος καὶ ἰσχὺς δειλῷ καὶ κακῷ ξυνοικοῦντα, πρέποντα φαίνεται, ἀλλ᾽ ἀπρεπῆ, καὶ ἐπιφανέστερον ποιεῖ τὸν ἔχοντα, καὶ ἐκφαίνει τὴν δειλίαν. πᾶσά τε ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. ὧν ἕνεκα καὶ πρῶτον, καὶ ὕστατον, καὶ διὰ παντὸς πᾶσαν πάντως προθυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν, ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν εὐκλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἴστε ὡς ἡμῖν, ἂν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἡ νίκη αἰσχύνην φέρει, ἡ δὲ ἧττα, ἐὰν ἡττώμεθα, εὐδαιμονίαν. μάλιστα δ᾽ ἂν νικῴμεθα, καὶ ὑμεῖς νικῴητε, εἰ παρασκευάσαισθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησάμενοι, μηδ᾽ ἀναλώσαντες αὐτήν· γνόντες ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τι εἶναι, οὐκ ἔστιν αἴσχιον ἢ παρέχειν ἑαυτὸν τιμώμενον E μὴ δι᾽ ἑαυτόν, ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων. εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων ἐκγόνοις, καλὸς θησαυρὸς καὶ μεγαλοπρεπής· χρῆσθαι δὲ καὶ χρημάτων καὶ τιμῶν θησαυρῷ, καὶ μὴ τοῖς ἐκγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν καὶ ἄνανδρον, ἀπορίᾳ ἰδίων αὑτοῦ κτημάτων τε καὶ εὐδοξιῶν. καὶ ἐὰν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε, φίλοι παρὰ φίλους ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα κομίσῃ· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας οὐδεὶς εὐμενῶς ὑποδέξεται. τοῖς μὲν οὖν παισὶ ταῦτ᾽ εἰρήσθω.

Πατέρας δὲ ἡμῶν, οἷς εἰσί, καὶ μητέρας εἰ χρὴ F παραμυθεῖσθαι, ὡς χρὴ ῥᾷστα φέρειν τὴν συμφοράν, ἐὰν ἄρα ξυμβῇ γενέσθαι, καὶ μὴ ξυνοδύρεσθαι (οὐ γὰρ τοῦ λυπήσοντος προσδεήσονται· ἱκανὴ γὰρ ἔσται καὶ ἡ γενομένη τύχη τοῦτο πορίζεσθαι)

cæteróſque poſteros infamiæ cuiquam ſubiicere, ac parentibus noſtris maioribúſque dedecori eſſe, putantes homini ſuos dedecoranti non eſſe viuendum. ei nanque neque in vita, neque poſt mortem amicum aliquem eſſe, vel hominum, vel deorum. Oportet igitur vos verborum noſtrorum memores, ſiquid aliud exercetis, cum virtute exercere, ſcientes abſque virtute exercitationes & poſſeſſiones omnes turpes maláque eſſe. Diuitiæ nanque ſplendorem afferunt nullum eas cum ignauia poſſidenti. neque enim ſibi hic, ſed alteri parat poſſidétque diuitias. Neque forma corporis atque robur timido ac prauo cùm inſunt, decorem præſtant. Eum nanque dedecent, notiorem efficiunt, ignauiam patefaciunt. Præterea ſcientia quæ eſt remota à iuſtitia aliáque virtute non ſapientia, ſed calliditas eſſe videtur. Quorum cauſa & primò, & poſtremò, atque per omnia omni ſtudio diligentiáque contendite, vt & nos, & maiores noſtros virtutis gloria ſuperetis. Alioquin ſcitote, ſi vobis virtute præſtemus, victoriam hanc nobis dedecus allaturam, ſin ſuperemur à vobis, felicitatem. Ita verò maximè nos quidem ſuperabimur, vos autem ſuperabitis, ſi ea ratione vitam inſtituetis, vt maiorum gloria non abutamini, neque eam vt ita dixerimus, dilapidetis, ſcientes viro aliquid eſſe ſe exiſtimanti nihil turpius poſſe accidere, quàm ſeipſum honorandum non propriam ob virtutem, ſed propter gloriam ſuperiorum præbere. Gloria enim parentum natis præclarus eſt magnificúſque theſaurus. Vti verò pecuniarum honorúmque theſauro, & hunc ad poſteros non transfundere, propriæ poſſeſſionis gloriæque penuria, turpe & à viri generoſitate penitus alienum. Si igitur hæc exercueritis, vitæ demum fatis exactis chari ad nos filii charos parentes proficiſcemini. Sin autem neglexeritis hæc & improbi euaſeritis, nemo vos libens excipiet. Natis quidem noſtris hæc ſint dicta.

Patres autẽ noſtros, ac matres ſi cui noſtrũ ſuperſũt atq; cõſolatione indigẽt, cõſolari oportet, quia deceat facilè quęcũq; acciderint ferre. neq; cũ illis vnà deplorãdus eſt caſus: lamẽtationibus .n. aliorũ nõ indigebũt: ſatis .n. ſors triſtitiæ illis inferet.

… cum reliquis commodis, tum maximè liberis, parebit & obediet præcepto illi veteri. Neque lætabitur vnquam, neque mœrebit nimis, qui ſemper in ſeipſo omnem ſpem reponet ſui. Tales eſſe & noſtros debere iudicamus, & volumus. Atqui & in præſentia nos ipſos tales penitus exhibemus, haud certè perturbatos, vel nimio metu perterritos, ſi nunc vita decedere nos oporteat. Oramus quoque patres noſtros ac matres, vt ſimiliter affecti vitam futuram agant, ſcientes quòd non lamentationibus eiulationibúſque maximè nobis gratificabuntur: verùm ſiquis eſt his qui defuncti ſunt, ſenſus viuentium, ita maximè nobis moleſti futuri ſunt, ſi ſeipſos perdiderint, & iniquè ſortem tulerint: ſinautem moderatè ac leuiter, nobis ſummopere obſequentur: noſtra porrò cum iam finem habebunt, qui hominibus eſt pulcherrimus. Quamobrem collaudanda ſunt potius quàm deflenda. Profectò ſi vxores noſtras filióſq; tuebuntur, & nutriẽt, & his incumbent, ita maximè caſus obliuioni mandabunt, pulchriuſue & rectius nobiſq; gratius vitam agẽt. Hæc igitur noſtro nomine noſtris prędicare ſufficiet. Ciuitati verò mandamus, vt parentum noſtrorum filiorúmque curam habeat, & hos quidem honeſtè erudiat, illorum verò ſenium dignè foueat. Scimus autem vos, etiam ſi hæc minimè præceperimus, optimè curaturos.

Hæc igitur, ô filij defunctorum atque parentes, vt moneremus illi mandarunt: ego verò quantum poſſum, diligentiſſimè moneo, eorúmque nomine obſecro, iuniores quidem, vt præclaras ſuorum res imitentur. ſeniores autem, vt de ſe optimè ſperent. Nempe ſenectutem veſtram priuatim publicéque alemus & quemcumque ex illorum progenie nacti fuerimus, ſumma beneuolentia complectemur. Ciuitatis verò prouidentiam ipſi minimè ignoratis, quæ ſtatutis legibus, parentes & filios eorum qui in bello interiere, tutatur, & ante alios ciues ſummo magiſtratui talium committit curam, ne vlla prorſus iniuria parentes horum afficiantur.

… ὁ αὐτὸς ἐπιτήδειος. Ἐπεὶ τοιούτους ἡμεῖς γε ἀξιοῦμεν καὶ τοὺς ἡμετέρους εἶναι, καὶ βουλόμεθα, καὶ φαμέν. καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς νῦν παρέχομεν τοιούτους, οὐκ ἀγανακτοῦντας, οὐδὲ φοβουμένους ἄγαν, εἰ δεῖ τελευτᾶν ἐν τῷ παρόντι. δεόμεθα δὴ καὶ πατέρων καὶ μητέρων τῇ αὐτῇ ταύτῃ διανοίᾳ χρωμένους τὸν ἐπίλοιπον βίον διάγειν· καὶ εἰδέναι ὅτι οὐ θρηνοῦντες οὐδὲ ὀλοφυρόμενοι ἡμᾶς, ἡμῖν μάλιστα χαριοῦνται. ἀλλ' εἴ τις ἔστι τοῖς τετελευτηκόσιν αἴσθησις τῶν ζώντων, οὕτως ἀχάριστοι εἶεν ἂν μάλιστα, ἑαυτούς τε κα-
D κοῦντες, καὶ βαρέως φέροντες τὰς ξυμφοράς· κούφως δὲ καὶ μετρίως, μάλιστ' ἂν χαρίζοιντο. τὰ μὲν γὰρ ἡμέτερα τελευτὴν ἤδη ἕξει, ἥπερ καλλίστη γίγνεται ἀνθρώποις· ὥστε πρέπει αὐτὰ μᾶλλον κοσμεῖν ἢ θρηνεῖν. γυναικῶν δὲ τῶν ἡμετέρων καὶ παίδων ἐπιμελούμενοι, καὶ τρέφοντες, καὶ ἐνταῦθα τὸν νοῦν τρέποντες, τῆς τε τύχης μάλιστ' ἂν εἶεν ἐν λήθῃ, καὶ ζῷεν κάλλιον καὶ ὀρθότερον, καὶ ἡμῖν προσφιλέστερον. ταῦτα δὴ ἱκανὰ τοῖς ἡμετέροις παρ' ἡμῶν ἀγγέλλειν. τῇ δὲ πόλει παρακελευοίμεθ' ἂν ὅπως ἡμῖν καὶ πατέρων καὶ υἱέων ἐπιμελή-
E σονται, τοὺς μὲν παιδεύοντες κοσμίως, τοὺς δὲ γηροτροφοῦντες ἀξίως· νῦν δὲ ἴσμεν ὅτι καὶ ἐὰν μὴ ἡμεῖς παρακελευώμεθα, ἱκανῶς ἐπιμελήσεται.

Ταῦτα οὖν, ὦ παῖδες καὶ γονῆς τῶν τελευτησάντων, ἐκεῖνοί τε ἐπέσκηπτον ἡμῖν ἀπαγγέλλειν, καὶ ἐγὼ ὡς δύναμαι προθυμότατα ἀπαγγέλλω· καὶ αὐτὸς δέομαι ὑπὲρ ἐκείνων, τῶν μὲν, μιμεῖσθαι τοὺς αὐτῶν· τῶν δὲ, θαρρεῖν ὑπὲρ αὐτῶν· ὡς ἡμῶν καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ γηροτροφησόντων ὑμᾶς καὶ ἐπιμελησομένων, ὅπου ἂν ἕκαστος ἑκάστῳ ἐντυγχάνῃ ὁτῳοῦν τῶν ἐκείνων. τῆς δὲ πόλεως
F ἴστε που καὶ αὐτοὶ τὴν ἐπιμέλειαν, ὅτι νόμους θεμένη περὶ τοὺς τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τελευτησάντων παῖδάς τε καὶ γεννήτορας, ἐπιμελεῖται, καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων πολιτῶν προστέτακται φυλάττειν ἀρχῇ ἥπερ μεγίστη ἐστὶν, ὅπως ἂν οἱ τούτων μὴ ἀδικῶνται πατέρες καὶ μητέρες.

τε καὶ ἄλλοι πάντες, κοινῇ, κατὰ τὸν νόμον τοὺς τετελευτηκότας ἀπολοφυράμενοι, ἄπιτε.

Οὗτός σοι ὁ λόγος, ὦ Μενέξενε, Ἀσπασίας τῆς Μιλησίας ἐστί. ΜΕ. Νὴ Δία, ὦ Σώκρατες, μακαρίαν γε λέγεις τὴν Ἀσπασίαν, εἰ γυνὴ οὖσα τοιούτους λόγους οἵα τ' ἐστὶ συντιθέναι. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ μὴ πιστεύεις, ἀκολούθει μετ' ἐμοῦ, καὶ ἀκούσῃ αὐτῆς λεγούσης. ΜΕ. Πολλάκις, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἐντετύχηκα Ἀσπασίᾳ, καὶ οἶδα οἵα ἐστί. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἄγασαι αὐτήν, καὶ νῦν χάριν ἔχεις τοῦ λόγου αὐτῇ; ΜΕ. Καὶ πολλήν γε, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ χάριν ἔχω τούτου τοῦ λόγου ἐκείνῃ, ἢ ἐκείνῳ ὅστις σοι ὁ εἰπών ἐστιν αὐτόν· καὶ πρός γε ἄλλων πολλῶν χάριν ἔχω τῷ εἰπόντι. ΣΩ. Εὖ ἂν ἔχοι. ἀλλ' ὅπως μου μὴ κατερεῖς, ἵνα καὶ αὖθίς σοι πολλοὺς καὶ καλοὺς λόγους παρ' αὐτῆς πολιτικοὺς ἀπαγγέλλω. ΜΕ. Θάρρει· οὐ κατερῶ· μόνον ἀπάγγελλε. ΣΩ. Ἀλλὰ ταῦτ' ἔσται.

itis, abite.

Hic eſt, ô Menexene, Aſpaſiæ Mileſiæ ſermo. C ME. Per Iouem, ô Socrates, beatam dicis Aſpaſiam, ſi cùm mulier ſit, tales poteſt orationes componere. SOC. At ſi minus credis, ſequere me, dicentem ipſam audies. ME. Sæpenumero cum Aſpaſia fui, Socrates, & qualis ſit, noui. SOC. Cur igitur eam non veneraris? Cur non habes propter hanc orationem illi gratiam? ME. Ingentem equidem habeo gratiam mulieri huic, ſeu viro, quiſquis tibi orationem hanc tradidit. Ac præ cæteris multis, narranti gratiam habeo. SOC. Benè quidem. Sed ne me prodas, vt deinceps multas eius præclaráſque de ciuilibus rebus orationes tibi recenſeam. ME. Bono animo es. Non prodam. D Referas modò. SOC. Fiet vt poſtulas.

PLATONIS POLITICVS, SIVE, DE REGNO, AD ORDINEM SPECTANS.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

CVM Deus atque natura hominem agendo producāt, eum certè producunt, vt agat, agat inquam gratia diuinorum. Quemadmodum verò alius finis eſt cuius gratia natura efficit pollicem, alius cuius gratia manum ſiue pedem, aliúſque rurſum ad quem totum efficit hominem: ſic alius finis eſt ad quem hominem dirigit ſingularem, alius quoque ad quem familiam, itémque alius ad quem ciuitatem atque regnum. Ac denique finis ille exiſtimandus eſt optimus, cuius gratia Deus totum genus humanum procreauit. Nemo verò exiſtimet, cùm proprij cuiuſque cœtus certus ſit finis, nullum eſſe totius: cúmque humanæ vitæ partibus inſit ordo, in vniuerſo tamen vitæ genere eſſe confuſionem: denique cùm partes ob finis vnius intentionē inter ſe habeant vnionem, totum ipſum eſſe diſperſum. Quamobrem neceſſe eſt certum eſſe humani generis finē, eúmque in actione quadam circa perfectiora conſiſtere, per quam & ſuperiora pro viribus imitetur, & diligenter inferiora gubernet: ſcientia quidem naturalia perſcrutetur, prudentia verò diſponat humana, pietate autem diuina colat atque veneretur. Eiuſmodi ergo finis vitā exigit geminā, & in actione & in cōtēplatione ſimiliter conſtitutā, eo tamē pacto, vt actio contēplationis tanquā diuinioris gratia ſit inſtituta. Cæterū abſoluta vtriuſque vitæ perfectio, tot tantiſque & tā varijs adminiculis indiget, vt neque à paucis quibuſdam, neque etiam à multis hominibus, ſed ab vniuerſo ſimul hominum genere duntaxat poſſit expleri. Fieri verò non poteſt, vt tam diuerſæ gētes per media tam diuerſa ad vnum omniū communémque finem perducantur, niſi ab vno per vnam quandam legem cunctos in vnum pariter conducente. Quemadmodum neque fabri miniſtrique genere ſimul atque ingenio longè inter ſe diſcrepantes, materias admodum varias ad formam vnam ædificij conferentes, in vnum vnquam

... populi iudicet furoribus, ſed à ſapiente & iuſto pioque rege ſic ad comune bonum perducti, tanquam nauta à prudentia iuſti gubernatoris ad portũ. Qua quidem in re & qui reguntur obtemperando regi ſibi ipſi conſulent, & rex ipſe non tam ſibimet quàm cunctis qui ſua cura à Deo commiſſi ſunt, viuet. Recta enim gubernatio, quemadmodum in libris De republica diſputatur, gubernatorem quidem eorum qui gubernantur gratia, non gubernatos gubernatoris inſtituit. Comparat præterea regem medico, monens vt medicorum more & opportunè, & ſi opus fuerit importunè, & volentibus, & quandoque nolentibus imponat leges, remediáve afferat ſalutaria. Eiuſmodi verò gubernatorem atque curatorem ſæpius ciuilẽ vocat virũ, quàm regem, ſignificans adeò humanũ ac ſi fieri poſſit mitem eſſe debere, vt inter ciues videatur eſſe conciuis, prudentia, iuſtitia, cura potius, quàm alio quouis exceſſu ſuperior. Quòd ſi quis longiſſimo quodam interuallo prudentia & iuſtitia manifeſte cunctos exuperet, hunc etiam ſi priuatus vixerit, eſſe regem omniũ à Deo creatum abſque controuerſia iudicat. Sin autem inter aliquos, quantum ad hæc ſpectat, parum admodũ interſit, illis quodammodo redactis ad vnum autoritatẽ regiam tribuendam: multis verò nequaquam. Quippe cùm multi nequeant tanta autoritate digni alicubi reperiri. Tradi verò autoritatem regiam, vt ex alijs eius libris coniectare licet, vult à ſenioribus atque probatiſſimis, quorum ſenatus, deinde ſit collega regis quaſi quadam reſpublica optimatum. Rex autẽ vnà cum ſenatu leges condat: quas non liceat, vel cuiquam priuato tranſgredi, vel vulgo mutare: liceat tamẽ regi ſenatuique ſimul pro temporum opportunitate quatenus expedit, diligenti cum æquitate & rebus ipſis accommodare atque temporibus, & ſi oportuerit permutare. Regem ipſum in epiſtolis ſacrum haberi cenſet, ſacerdotémque Aegyptiorũ more conſtitui, ſacrorum myſteriorúmque antiſtitẽ: & vtpote ſacrum, nequando contaminetur, non permittit iudicijs, vbi de cæde, exilio, carcere agitur, intereſſe. Proinde in hoc ipſo libro eiuſmodi regiam dignitatem gubernationum omnium optimam eſſe probat, vt diximus: peſſimã verò tyrannidem, quæ neque lege, neque mẽte legitima imperat, ſed impetu potius atque libidine. Secundo loco laudat optimates, paritérque vituperat potentiam paucorum. Tertio loco multorum laudat gubernationem, ſcilicet popularem, ſi lege gubernent: ſimilitérq́; vituperat, ſi non lege. Poſt hæc autem quid regium ſit officium diſputat. videlicet vt quotcunque hominum generi neceſſaria ſint prouideat, præſertimque ad bene beatéque viuendum. Iudicétque prudẽter quot artes & quales ad hoc ipſum conferant, ſiue in pace, ſiue in bello, ſeu in dicendo, ſeu agendo, vel publicè, vel priuatim, habeatque vnà cum ſenatu ſummum in omnes imperium. Præcipuè verò animos omnium decẽtiſſima quadam fortitudinis temperantiæque miſtione componat, muſicos imitatus, qui acuta grauibus ritè miſcentes, cõcentus ſuauiſſimos modulantur. Demonſtrat enim, & id quidem diuine, non eſſe tutum animos, vel fortitudinem verſus, quaſi in acutum ſupra modum intendere, vel temperantiam verſus, quaſi in graue nimis remittere. Illinc enim efferatos, hinc effœminatos tandem euadere. Et illi quidem ciues, & patriam velut hoſtes inuadũt: hi verò neque ſe, neque patriã tuentur ab hoſtibus. Quamobrẽ optimum cenſet ex concinna virtutis vtriuſque copula, ingeniorum conſonãtiam vbique conflari. Sed hactenus de libri ordine ſatis ſit dictum. Quæ verò de ſphærarũ motu, prouidentiáque, & fato diſputat, in Theologia noſtra ſatis expoſuimus. In his certè nos allegoricè docet, nõ habere nos verũ legitimúmque regem, niſi, vel in ipſo cœlo, vel in terris eum quem velut paſtorẽ cœli, rex nobis ipſe præfecerit, paſtorem inquam non nomine ſolùm, ſed vitæ ſimilitudine ipſum cœli regem pro viribus referentẽ. Commemorat & duo regna, Iouis ſcilicet & Saturni, regnúmque Saturni regno Iouis, tanquam felicius, antepoſuit. Siquidẽ ſub Ioue actio vitáque humana, ſub Saturno autem contemplatio diuinorũ ſignificatur. Saturnus enim Græco nomine Cronos, vt Plato in Cratylo docet, puritatem integritatémque mentis inuiolabilẽ comprehendit. Quod autem ait, Saturno regnante beatos homines viuere, oſtendit diuina quadam viri mente regnante, quæ actiones gratia contemplationis inſtituat, humanũ genus fore beatũ. Ego autem finem mox argumento faciam, ſi breuẽ prius allegoriam myſterij huius adduxero. Ait enim præſentẽ mundi circuitum ab oriente ad occidentem eſſe Iouium atq; ſtatim verùm fore quandoque alterũ huic oppoſitum ſub Saturno ab occidente viciſſim ad orientem. In quo ſponte na-

Θεαιτήτου γνωρίσεως, ὦ Θεόδωρε, ἅμα καὶ τῆς τοῦ ξένου. ΘΕ. Τάχα δέ γε ὦ Σώκρατες ὀφειλήσεις ταύτης τριπλασίαν, ἐπειδὰν τόν τε πολιτικὸν ἀπεργάσωνταί σοι καὶ τὸν φιλόσοφον. Σ. Εἶεν· οὕτω τοῦτο, ὦ φίλε Θεόδωρε, φήσομεν ἀκηκοότες εἶναι τοῦ περὶ λογισμοὺς καὶ τὰ γεωμετρικὰ κρατίστου; Θ. Πῶς, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τῶν ἀνδρῶν ἕκαστον θέντες τῆς ἴσης ἀξίας, οἳ τῇ τιμῇ πλέον ἀλλήλων ἀφεστᾶσιν ἢ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τὴν τῆς ὑμετέρας τέχνης. Θ. Εὖ γε νὴ τὸν ἡμέτερον θεόν, B ὦ Σώκρατες, τὸν Ἄμμωνα, καὶ δικαίως, καὶ πάνυ μὲν οὖν μνημονικῶς ἐπέπληξάς μοι τὸ περὶ τοὺς λογισμοὺς ἁμάρτημα. καὶ σὲ μὲν ἀντὶ τούτων εἰσαῦθις μέτειμι· σὺ δ' ἡμῖν ὦ ξένε μηδαμῶς ἀποκάμῃς χαριζόμενος· ἀλλ' ἑξῆς, εἴτε τὸν πολιτικὸν ἄνδρα πρότερον, εἴτε τὸν φιλόσοφον προαιρῇ, προελόμενος διέξελθε. ΞΕ. Ταῦτ' ὦ Θεόδωρε ποιητέον, ἐπείπερ ἅπαξ γε ἐγχειρήσαμεν· καὶ οὐκ ἀποστατέον, πρὶν ἂν αὐτῶν πρὸς τὸ τέλος ἔλθωμεν. ἀλλὰ γὰρ περὶ Θεαιτήτου τοῦδε τί χρὴ δρᾶν με; ΘΕ. Τοῦ πέρι; ΞΕ. Διαναπαύσωμεν αὐτόν, μεταλαβόντες αὐτοῦ τὸν συγγυμναστὴν τόνδε C Σωκράτην; ἢ πῶς συμβουλεύεις; ΘΕ. Καθάπερ εἶπες. ΞΕ. Μεταλάμβανε. νέω γὰρ ὄντε, ῥᾷον οἴσετον πάντα πόνον ἀναπαυομένω. ΣΩ. Καὶ μὴν κινδυνεύετον, ὦ ξένε, ἄμφω ποθὲν ἐμοὶ συγγένειαν ἔχειν τινά. τὸν μέν γε οὖν ὑμεῖς κατὰ τὴν τοῦ προσώπου φύσιν ὅμοιον ἐμοὶ φαίνεσθαί φατε· τοῦ δ' ἡμῖν ἡ κλῆσις ὁμώνυμος οὖσα, καὶ ἡ πρόσρησις παρέχεταί τινα οἰκειότητα. δεῖ δὴ τούς γε συγγενεῖς ἡμᾶς ἀεὶ προθύμως διὰ λόγων ἀναγνωρίζειν. Θεαιτήτῳ μὲν οὖν αὐτός τε συνέμιξα χθὲς διὰ λόγων, καὶ νῦν ἀκήκοα ἀποκρινομένου· Σωκράτους δὲ οὐδέτερα· δεῖ δὲ σκέψασθαι D καὶ τοῦτον. ἐμοὶ μὲν οὖν εἰσαῦθις, σοὶ δὲ νῦν ἀποκρινέσθω. ΞΕ. Ταῦτ' ἔσται, ὦ Σώκρατες. ἀκούεις δή Σώκρατες; Νέος ΣΩΚΡ. Ναί. ΞΕΝ. Συγχωρεῖς οὖν οἷς λέγει; Νέος ΣΩΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Οὐ τὰ σὰ κωλύειν φαίνεται· δεῖ δὲ ἴσως ἔτι ἧττον τἀμὰ διακωλύειν· ἀλλὰ δὴ μετὰ τὸν σοφιστὴν ἀναγκαῖον (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) τὸν πολιτικὸν

ô Theodore, gratiam debeo, quòd Theætetum & hoſpitem hunc Eleatem notos mihi feceris. TH. Triplã fortè mihi debebis, ô Socrates, poſtquam ciuilem tibi hominem & philoſophum confecerint. S. Eſto. Sed itáne illud ô chare Theodore, ex te audiuiſſe dicemus, homine & ratiocinandi & geometriæ peritiſſimo? THE. Quid iſthuc, ô Socrates? SOCR. Quòd videlicet horum virorum vnumquenque eiuſdem eſſe pretij poſuerimus, qui tamen honore longiùs inter ſe diſtant, quàm vt explicari illa artis veſtræ analogia poſſit. THE. Bene, ô Socrates, atque iuſtè per Deum noſtrum Ammonem loqueris, ac promptè admodum errorem in computando meum mihi nunc obiecisti, ac ego; te pro his rurſus accedo. Te verò nunc, Hoſpes, ne pigeat nobis gratificari, ſed deinceps ſeu ciuilem hominem prius, ſiue philoſophum mauis, deſcribe. HOS. Sic agendum vt iubes, Theodore, poſtquam ſemel aggreſſi ſumus, neque prius, quàm ad calcem peruenerimus, deſiſtendum. Verùm de Theæteto hoc quid facere decet? THE. Qua de re? HOSP. Nunquid requieſcere illum iam ſinemus? eiúſque loco Socratem iſtum exercitationum & ſtudiorum ſocium accipiemus? Quid conſulis? THE. Vt dixiſti hunc aſſume. Nam cùm iuuenes vterque ſint, omnem laborem facilius per intermiſſionem ferent. SOCR. Atqui vterque Hoſpes mihi cognati quodammodo eſſe videntur. Theætetum quidem vos figura vultus mihi conſimilem iudicatis. Socrati quoque huic cùm idem & mihi nomen ſit, cognationem quandam nobis mutuam appellatio præbet. Decet autem vt qui cognati ſumus, rem eam alacriter oratione teſtemur. Cum Theæteto quidem heri diſputando conueni, & hodie hoſpiti huic reſpondentem audiui. Cum Socrate verò neutrum adhuc actum eſt. Oportet autem & hunc examinare. Mihi ſanè aliâs, tibi nunc reſpondeat. HOSP. Sic agemus, ô Socrates. Audis Socratem. SOCR. MIN. Audio. HOSP. Aſſentiris illi? SOC. Aſſentior. HOS. Quantum igitur ad te attinet, nihil prohibet quo minus ediſſeramus. Multóque minus impedimento diſputationi huic eſſe me decet. Quinimò poſt ipſum ſophiſtam neceſſarium eſſe videtur, vt ciuilem

virum

dominum, patremſ-familiàs, eundem eſſe volumus? An totidem artes in his quot & nomina ponimus? Imò hàc ſequere me. M.S. Quà? H. Hàc inquam. Si quis priuatus publico medico ſufficienter conſulere poteſt, nónne neceſſe eſt eiuſdem artis hunc nomine nuncupari, quo & ille cui conſulit? M.S. Certè. H. Quid porrò? Si quis priuatus regem ciuitatis admonere & inſtruere poteſt, nónne ſcientiam illam habere dicetur, qua pollere qui regit, debebat? M.S. Dicetur. H. Atqui veri regis ſciẽtia, regia diſciplina eſt. MIN.SO. Eſt. H. Quiſquis ea præditus eſt, ſeu publico fungatur munere, ſiue priuatus viuat, omnino ſecundum hanc peritiam regius meritò nuncupabitur. MIN. SOC. Meritò. HOS. Enimuerò paterfamiliàs, & dominus idem. MIN. SOC. Idem ſanè. HOS. Nunquid refert amplane an anguſta ſit vrbs ad imperium? MIN. SOC. Nihil. HOS. Igitur vnà, quod paulò antè inquirebamus, horum omnium ſcientia eſt: hanc ſeu regiam quis, ſiue ciuilem, ſeu familiarem nominet diſciplinam, nihil intereſſe putemus. SOC. Nihil. HOS. Hoc vtique nemini dubium, quin omnis rex parum quid manibus ac reliquis membris ad regni ſalutem poſſit, intelligentia verò, & animi robore plurimum. S. Conſtat. H. Vis ergo regẽ dicamus ſpeculatrici ſcientiæ propinquiorem, quàm actiuæ, aut manuum miniſterio? SOC. Volo equidem. HOS. Ciuilem ergo ſcientiam, & ciuilem hominem, regiam atque regium vt vnum idémque ſingula componemus. SOCR. Planè. HOSP. Atqui ordine ad ſequentia pergemus, maximè ſi ſpeculatricem ſcientiam diſtinguemus. SOC. Prorſus. HOS. Attende obſecro, num refugium aliquod in hac proſpiciamus. SOC. Dicas, quale? HOS. Tale, inquam. Extat aliqua computandi facultas. SOCR. Extat. HOS. Ea, vt arbitror, ex illarum numero eſt, quæ in ſpeculãdo verſantur. S. Ex illarũ numero certè.

αὐτὴν τοίνυν συμπάσας ἐπιστήμας διαιροῦ· τὴν μὲν πρακτικὴν προσειπὼν, τὴν δὲ μόνον γνωστικήν. Νέος Σω. Ἔστω σοι ταῦθ᾽ ὡς μιᾶς ἐπιστήμης τῆς ὅλης εἴδη δύο. Ξε. Πότερον οὖν τὸν πολιτικὸν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην, καὶ ἔτ᾽ οἰκονόμον θήσομεν, ὡς ἓν πάντα ταῦτα προσαγορεύοντες; ἢ τοσαύτας τέχνας αὐτὰς εἶναι φῶμεν, ὅσαπερ ὀνόματα ἐρρήθη; μᾶλλον δέ μοι δεῦρο ἕπου. Νέος Σω. Πῇ; Ξ. Τῇδε. εἴ τῳ τις τῶν δημοσιευόντων ἰατρῶν ἱκανὸς ξυμβουλεύειν, ἰδιωτεύων αὐτὸς, ἆρ᾽ οὐκ ἀναγκαῖον αὐτῷ προσαγορεύ-
D εσθαι τοὔνομα τῆς τέχνης ταὐτὸν ὅπερ ᾧ συμβουλεύει; Νέος Σ. Ναί. Ξ. Τί δ᾽; ὅστις βασιλεύοντι χώρας ἀνδρὶ παραινεῖν δεινὸς, ἰδιώτης ὢν αὐτὸς, ἆρ᾽ οὐ φήσομεν ἔχειν αὐτὸν τὴν ἐπιστήμην ἣν ἔδει τὸν ἄρχοντα αὐτὸν κεκτῆσθαι; Νέος Σ. Φήσομεν. Ξ. Ἀλλὰ μὴν ἥ γε ἀληθινοῦ βασιλέως, βασιλική; Νέος Σ. Ναί. Ξ. Ταύτην δὲ ὁ κεκτημένος, οὐκ, ἄν τε ἄρχων ἄντ᾽ ἰδιώτης ὢν τυγχάνῃ, πάντως κατά γε τὴν τέχνην αὐτὴν, βασιλικὸς ὀρθῶς προσρηθήσεται; Νέος Σ. Δίκαιον γοῦν. Ξ. Καὶ μὴν οἰκονόμος γε καὶ δεσπότης, ταὐτόν. Νέος Σ. Τί μήν; Ξ. Τί δ᾽;
E μεγάλης σχῆμα οἰκήσεως, ἢ σμικρᾶς αὖ πόλεως ὄγκος, μῶν τι πρὸς ἀρχὴν διοίσετον; Νέος Σ. Οὐδέν. Ξ. Οὐκοῦν, ὃ νῦν δὴ διεσκοπούμεθα, φανερὸν ὡς ἐπιστήμη μία περὶ πάντ᾽ ἐστὶ ταῦτα. ταύτην δὲ εἴτε βασιλικὴν, εἴτε πολιτικὴν, εἴτε οἰκονομικήν τις ὀνομάζει, μηδὲν αὐτῷ διαφερώμεθα. Τί γάρ; Ξ. Ἀλλὰ μὴν τόδε γε δῆλον, ὡς βασιλεὺς ἅπας χερσὶ καὶ ξύμπαντι τῷ σώματι σμίκρ᾽ ἄττα εἰς τὸ κατέχειν τὴν ἀρχὴν δύναται πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς σύνεσιν καὶ ῥώμην. Σ. Δῆλον. Ξ. Τῆς δὴ γνωστικῆς μᾶλλον ἢ τῆς χειροτεχνικῆς καὶ ὅλως πρακτικῆς βούλει τὸν βασιλέα
F φῶμεν οἰκειότερον εἶναι; Σ. Τί μήν; Ξ. Τὴν ἄρα πολιτικὴν καὶ πολιτικὸν, καὶ βασιλικὴν καὶ βασιλικὸν, εἰς ταὐτὸν ὡς ἓν ταῦτα πάντα ξυνθήσομεν; Σ. Δῆλον. Ξ. Οὐκοῦν πορευοίμεθ᾽ ἂν ἑξῆς, μετὰ ταῦτα τὴν γνωστικὴν διορίζοιμεθα. Πάνυ γε. Ξ. Πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν, ἂν ἄρα ἐν αὐτῇ τινὰ διαφυὴν κατανοήσωμεν. Σ. Φράζε ποίαν. Ξ. Τοιάνδε. λογιστική πού τις ἡμῖν ἦν τέχνη. Σω. Ναί. Ξ. Τῶν γνωστικῶν γε, οἶμαι, παντάπασι τεχνῶν. Σ. Πῶς δ᾽ οὔ;

... βασιλικὸν ... ἆρ' ἐν τῇ κριτικῇ κα- C
θάπερ τινὰ θεατήν; ἢ μᾶλλον τῆς ἐπιτακτικῆς ὡς ὄντα αὐτὸν τέχνης θήσομεν, δεσπόζοντά γε; ΣΩΚ. Πῶς γὰρ οὐ μᾶλλον; ΞΕ. Τὴν ἐπιτακτικὴν δὴ τέχνην πάλιν αὖ εἴη θεατέον εἴπῃ διέστηκε. καί μοι δοκεῖ τῇδέ πῃ, καθάπερ ἡ τῶν καπήλων τέχνη τῆς τῶν αὐτοπωλῶν διώρισται τέχνης, καὶ τὸ βασιλικὸν γένος ἔοικεν ἀπὸ τοῦ τῶν κηρύκων γένους ἀφωρίσθαι. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Πωληθέντα που πρότερον ἔργα ἀλλότρια παραδεχόμενοι, δεύτερον πωλοῦσι πάλιν (4) κάπηλοι. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸ κηρυκικὸν φῦλον ἐπιταχθὲν, τἀλλότρια νοήματα παραδε- D
χόμενον, αὐτὸ δεύτερον ἐπιτάττει πάλιν ἑτέροις. ΣΩ. Ἀληθέστατα. ΞΕ. Τί οὖν; εἰς ταὐτὸν μίξομεν βασιλικὴν ἑρμηνευτικῇ, κελευστικῇ, μαντικῇ, κηρυκικῇ, καὶ πολλαῖς ἑτέραις τούτων τέχναις συγγενέσιν, αἳ σύμπασαι τό γ' ἐπιτάττειν ἔχουσιν; ἢ βούλει, καθάπερ εἰκάζομεν νῦν δὴ, καὶ τοὔνομα παραβάλωμεν; ἐπειδὴ καὶ σχεδὸν ἀνώνυμον ὂν τυγχάνει τὸ τῶν αὐτεπιτακτῶν γένος. καὶ ταύτῃ ταῦτα διελώμεθα, τὸ μὲν τῶν βασιλέων γένος, εἰς τὴν αὐτεπιτακτικὴν θέντες, τοῦ δ' ἄλλου παντὸς ἀμελήσαντες, ὄνομα ἕτερον αὐτοῖς παραχωρήσαντες θέσθαι τινά. τοῦ γὰρ ἄρχοντος ἕνεκα ἡμῖν ἡ μέθοδος ἦν, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ ἐναντίου. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ τοῦτο μετρίως ἀφέστηκεν ἀπ' ἐκείνων, ἀλλοτριότητι διορισθὲν πρὸς οἰκειότητα, τοῦτο αὐτὸ πάλιν αὖ διαιρεῖν ἀναγκαῖον, εἴ τινα τομὴν ἔτι ἔχομεν ὑπείκουσαν ἐν τούτῳ. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕ. Καὶ μὴν φαινόμεθα ἔχειν· ἀλλ' ἐπακολουθῶν συντέμνε. ΣΩ. Πῇ; ΞΕ. Πάντας ὁπόσοι αὖ ἄρχοντας διανοούμεθα ἐπιτάξει προσχρωμένους, ἆρ' οὐχ εὑρήσομεν γενέσεώς τινος ἕνεκα προστάττοντας; ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Καὶ μὴν τά τε γιγνόμενα πάντα δίχα διαλαβεῖν οὐ παντάπασι χα- F
λεπόν. ΣΩ. Πῇ; ΞΕ. Τὰ μὲν, ἔμψυχα αὐτῶν ἐστί που ξυμπάντων, τὰ δ' ἄψυχα. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Τούτοις δέ γε αὐτοῖς τὸ τοῦ γνωστικοῦ μέρος ἐπιτακτικὸν ὂν, εἴπερ βουλόμεθα τέμνειν, τεμοῦμεν. ΣΩ. Κατὰ τί; ΞΕ. Τὸ μὲν, ἐπὶ τῇ τῶν ἀψύχων γενέσει αὐτοῦ τάττοντες, τὸ δ' ἐπὶ τῇ τῶν ἐμψύχων. καὶ πᾶν οὕτως ἤδη διαιρήσεται δίχα. ΣΩ. Παντάπασί γε.

quam ſpectatorem quendam? An in imperatoria potius dominum? SOC. In hac ipſa potius. HOSP. Videndum præterea ſiquam imperatoria diſtinctionem admittit. Mihique ita videtur. Quo differt caupo ab illo qui proprium opus vendit, eo rex à præcone. SOC. Quo pacto? HOSP. Caupones aliorum opera prius vendita ſuſcipientes ipſi rurſus vendunt. Soc. Verum. H. Haud ſecus prçconicum genus ſententiam alterius mandatam ſibi, aliis mandat. Soc. Sic eſt. Hos. An miſcebimus facultatem regiam interpretatoriæ, præceptoriæ, vaticinio atque præconio aliiſque permultis eiuſdem generis artibus, quæ omnes imperitant? An vis potius ſecundum ſuperiorem comparationem nomen quoque per comparationem aliquam machinemur, quandoquidem genus eorum qui ſua ipſi præcipiunt, fermè nomine caret: atque ita hæc partiamur, vt regium genus in eorum numero, qui ſua mandant, ponamus, omiſſis aliis omnibus, quibus alius quiuis nomen vt iubet, imponat? Principis quippe gratia non ſubditi ſermo nobis eſt inſtitutus. SOCR. Nempe. Hos. Poſtquam igitur ſatis hoc ab illis eſt diſtinctum, & ab alieno ad proprium redactum, rurſus eſt diuidendum, ſi quam modò partitionem quæ nos admittet, in ipſo comperimus. Socr. Valde. HOSP. Atqui inueniri poſſe videtur. Me igitur ſequere diuidendo. Socr. Quò ſequar? HOSP. Quicunque præſident imperando, idcirco vt aliquid fiat, imperant. Socr. Proculdubio. Hosp. Etenim genita omnia bifariam partiri, haud multum difficile. Socr. Qua ratione? Hos. Partim animata ſunt, partim inanimata. soc. Conſtat. HOSP. Si in membra hæc ſecare ſpeculatricis facultatis partem imperatoriam volumus, ſecemus. soc. In quæ? Hos. Pars eius in generatione inanimatorum ponatur, pars in generatione animatorum. Atque ita totum in duo ſecabitur. Socrat. Reuera.

xiguam particulam aduerſus amplas plurimáſque ſecernamus, neque illam abſque ſpecie capiamus, ſed pars illa ſimul ſpeciem habeat. Pulcherrimum nanque eſt, quod quęritur ab aliis ſtatim diſcernere, ſi modò rectè id fiat, quemadmodum ipſe paulò antè de diuidendo iudicans, diuidere properaſti, ſermonem videns altero membro ad homines declinantem. Cæterùm haud ſatis amicè, tutum eſt ad extremum nimiſque tenuiter omnia proſequi. Præſtat autem per media progredi partiendo. ſic enim facilius meliúſque ideas inuenimus. Hoc autem ad illa, quæ perquiruntur, totum refert. SOC. Qua ratione id ais Hoſpes? HOS. Conandum ob ingenii tui beneuolentiam vt clarius explicetur. In præſentia quidem hoc quod propoſitum eſt, declarare ita, vt nihil deſit, impoſſibile eſt. ſed repetendum altius paulò perſpicuitatis gratia fuerit. S. Quid igitur in hac noſtra partitione culpas? HOS. Tale quiddam: ſi quis humanum genus in duo ſecare cōtēdens, perinde partiatur, ac multi noſtrûm partiuntur. hi ſanè Græcorum genus tanquam vnum à cęteris omnibus ſeparant. Cūctos enim alios homines innumerabiles, & nulla inter ſe vitæ ſermoniſque communione deuinctos, barbarico nomine ſignant, & ob hanc vnā appellationē genus quoq; vnū vniuerſum hoc arbitrantur. Simile eſſet præterea, ſi quis numerum in duo diuidere volens, decem millia ſeorſum ab aliis caperet, vt ſpeciem vnam: reliquos inſuper vno quodam impoſito illis nomine, vt vnum genus poneret. Rectius autem & per ſpecies magis ac per duo membra diuiſio fieret, ſi quis numerum quidem per par & impar, hominúmue genus per marem fœminámque diuideret: Lydos autem & Phrygas, aut alios quoſdam, tunc à cunctis aliis ſegregaret, cùm & ſpes, & facultas ſibi deeſſet generis inueniendi ſimul ac partis, vtrunque eorum quæ ſint diſſecta.

ὀρθότατα διῄρηται, μὴ αὖθις τοῦτο πάθωμεν κατὰ δύναμιν παραφυλάττωμεν. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Μὴ σμικρὸν μόριον ἓν πρὸς πολλὰ καὶ μεγάλα ἀφαιρῶμεν, μηδ' εἴδους χωρίς· ἀλλὰ τὸ μέρος, ἅμα εἶδος ἐχέτω. κάλλιστον μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἄλλων εὐθὺς διαχωρίζειν τὸ ζητούμενον, ἂν ὀρθῶς ἔχῃ, καθάπερ ὀλίγον σὺ πρότερον οἰηθεὶς ἔχειν τὴν διαίρεσιν, ἐπέσπευσας τὸν λόγον, ἰδὼν ἐπ' ἀνθρώπους πορευόμενον. D ἀλλὰ γὰρ, ὦ φίλε, λεπτουργεῖν οὐκ ἀσφαλές· διὰ μέσων δὲ ἀσφαλέστερον ἰέναι τέμνοντας· καὶ μᾶλλον ἰδέαις ἂν προστυγχάνοι. τοῦτο δὲ διαφέρει τὸ πᾶν πρὸς τὰς ζητήσεις. ΣΩ. Πῶς, ὦ ξένε, λέγεις τοῦτο; ΞΕ. Πειρατέον ἔτι σαφέστερον φράζειν, εὐνοίᾳ τῆς σῆς φύσεως, ὦ Σώκρατες. ἐν τῷ μὲν οὖν παρεστηκότι τὰ νῦν δηλῶσαι μηδὲν ἐνδεῶς, ἀδύνατον· ἐπιχειρητέον δέ τι καὶ σμικρῷ πλέον αὐτὸ προαγαγεῖν εἰς τὸ πρόσθεν, σαφηνείας ἕνεκα. ΣΩ. Ποῖον οὖν δὴ φράζεις διαιρουμένους ἡμᾶς οὐκ ὀρθῶς ἄρτι δρᾶν; ΞΕ. E Τοιόνδε, οἷον εἴ τις τἀνθρώπινον ἐπιχειρήσας δίχα διελέσθαι γένος, διαιροῖ καθάπερ οἱ πολλοὶ τῶν ἐνθάδε διανέμουσι, τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ὡς ἓν ἀπὸ πάντων ἀφαιροῦντες χωρίς· σύμπασι δὲ τοῖς ἄλλοις γένεσιν ἀπείροις οὖσι καὶ ἀμίκτοις καὶ ἀσυμφώνοις πρὸς ἄλληλα, βάρβαρον μιᾷ κλήσει προσειπόντες αὐτὸ, διὰ ταύτην τὴν μίαν κλῆσιν, καὶ γένος ἓν αὐτὸ εἶναι προσδοκῶσιν. ἢ τὸν ἀριθμόν τις αὖ νομίζοι κατ' εἴδη δύο διαιρεῖν, μυριάδα ἀποτεμνόμενος ἀπὸ πάντων, ὡς ἓν εἶδος ἀποχωρίζων, καὶ τῷ λοιπῷ δὴ παντὶ θέμενος ἓν ὄνομα, διὰ τὴν κλῆσιν αὖ καὶ τοῦτ' ἀξιοῖ F γένος ἐκ τούτου χωρὶς ἕτερον ἓν γίγνεσθαι. κάλλιον δέ που καὶ μᾶλλον κατ' εἴδη καὶ δίχα διαιροῖτ' ἄν, εἰ τὸν μὲν ἀριθμὸν ἀρτίῳ καὶ περιττῷ τις τέμνοι, τὸ δὲ αὖ τῶν ἀνθρώπων γένος, ἄρρενι καὶ θήλει· Λυδοὺς δὲ, ἢ Φρύγας, ἤ τινας ἑτέρους πρὸς ἅπαντας τάξας ἀποσχίζοι τότε, ἡνίκα ἀποροῖ γένος ἅμα καὶ μέρος εὑρίσκειν ἑκάτερον τῶν σχισθέντων.

Ξ. Καὶ ἐμάνθανον σοῦ τότε φήσαντος, ὅτι γε ἀφαιρῶν, ἐγχειρήσας καταλιπεῖν τὸ λοιπὸν αὖ πάντων γένος ἕν· ὅτι πᾶσι ταὐτὸν ἐπονομάζειν ἔσχες ὄνομα, θηρία καλέσας. Σ. Ἦν καὶ ταῦτα οὕτω. Ξ. Τὸ δέ γε, ὦ πάντων ἀνδρειότατε, τάχ' ἄν, εἴ πού φρόνιμόν ἐστί τι ζῶον ἕτερον, οἷον δοκεῖ τὸ τῶν γεράνων, ἢ εἴ τι τοιοῦτον ἄλλο, ὃ κατὰ ταὐτὰ ἴσως διονομάζει, καθάπερ καὶ σύ, γεράνους μὲν ἓν γένος ἀντιτιθὲν τοῖς ἄλλοις ζώοις, καὶ σεμνῦνον αὐτὸ ἑαυτό· τὰ δὲ ἄλλα μετὰ τῶν ἀνθρώπων ξυλλαβὸν εἰς ταὐτό, οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἴσως θηρία προσείποι. πειραθῶμεν οὖν ἡμεῖς ἐξευλαβεῖσθαι πάνθ' ὁπόσα τοιαῦτα. Σ. Πῶς; Ξ. Μὴ πᾶν τὸ ζώων γένος διαιρούμενοι, ἵνα ἧττον αὐτὰ πάσχωμεν. Σ. Οὐδὲν γὰρ δεῖ. Ξ. Καὶ γὰρ οὖν καὶ τότε ἡμαρτάνετο ταύτῃ. Σ. Τί δή; Ξ. Τῆς γνωστικῆς ὅσον ἐπιτακτικὸν ἡμῖν μέρος, ἦν που τοῦ ζῳοτροφικοῦ γένους, ἀγελαίων μὴν ζώων. ἦ γάρ; Σ. Ναί. Ξ. Διῄρητο τοίνυν ἤδη καὶ τότε ξύμπαν τὸ ζῶον τῷ τιθασῷ καὶ ἀγρίῳ. τὰ μὲν γὰρ ἔχοντα τιθασεύεσθαι φύσιν, ἥμερα προσείρηται· τὰ δὲ μὴ ἔχοντα, ἄγρια. Σω. Καλῶς. Ξε. Ἣν δέ γε θηρεύομεν ἐπιστήμην, ἐν τοῖς ἡμέροις ἦν τε καὶ ἔστιν· ἐπὶ τοῖς ἀγελαίοις μὴν ζητητέα θρέμμασι. Σ. Ναί. Ξ. Μὴ τοίνυν διαιρώμεθα, ὥσπερ τότε, πρὸς ἅπαντα ἀποβλέψαντες, μηδὲ σπεύσαντες· ἵνα δὴ ταχὺ γενώμεθα πρὸς τῇ πολιτικῇ· πεποίηκε γὰρ ἡμᾶς καὶ νῦν παθεῖν τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν πάθος. Σ. Ποῖον; Ξ. Οὐχ ἡσύχους, εὖ διαιροῦντας, ἀνύσαι βραδύτερον. Σ. Καὶ καλῶς γε, ὦ ξένε, πεποίηκε. Ξ. Ταῦτ' ἔστω. πάλιν δ' οὖν ἐξ ἀρχῆς τὴν κοινοτροφικὴν πειρώμεθα διαιρεῖν. ἴσως γὰρ καὶ τοῦτο ὃ σὺ προθυμῇ, διαπεραινόμενος ὁ λόγος αὐτός σοι κάλλιον μηνύσει. καί μοι φράζε. Σ. Ποῖον δή; Ξ. Τόδε, τινῶν πολλάκις ἄρα διακήκοας. οὐ γὰρ δὴ προστυχής γε αὐτὸς οἶδ' ὅτι γέγονας ταῖς ἐν τῷ Νείλῳ τιθασείαις τῶν ἰχθύων, καὶ τῶν ἐν ταῖς βασιλικαῖς λίμναις. ἐν μὲν γὰρ κρήναις τάχ' ἂν ἴσως εἴης ᾐσθημένος. Σ. Πάνυ μὲν οὖν καὶ ταῦτα τεθέαμαι, κἀκεῖνα πολλῶν ἀκήκοα. Ξ. Καὶ μὴν χηνοβοτίας γε καὶ γερανοβοτίας, εἰ καὶ μὴ πεπλάνησαι περὶ τὰ Θετταλικὰ πεδία, πέπυσαι γοῦν καὶ πιστεύεις εἶναι.

ni vnius es parte quadam ablata, reliquum omne
C genus vnum animalium ob id putauiſſe ponendum, quòd vno quodam communi nomine appellare poteras omnia, dum bruta vocabas. SOC. Sic eſt actum. HOS. Hoc, ô omnium fortiſſime Socrates, perinde videtur eſſe, ac ſi quod aliud animal, vt grus, aut aliud tale, prudentiæ particeps, eodem quo tu pacto grues rationales vocet, ſibi ex eo placens, atque hoc quidem genus vnum aliis animátibus oppoſitum ponat, cætera verò cuncta ſimul cum hominibus complectẽs, genus alterum bruta vocet. Conemur itaque nos ab omnibus huiuſcemodi erroribus declinare. SOCR. Qua via? HOS. Non animalium genus vniuerſum dividen-
D tes, quo minus in his delinquamus. SOC. Neque enim oportet. H. Atque ita ſuprà deliquimus. S. Quid? H. Partem illam contemplatricis ſcientiæ, quæ ad imperandũ ſpectat, eius generis eſſe conſtitit, quod animalia curat, animalia videlicet gregabilia. Nonne? SO. Ita certè. HO. Quare tunc quoque omne animalium genus inferum & manſuetum eſt diſtinctum. Quæ enim ſic natura inſtituta ſunt, vt manſueſcere poſſint, cicuria appellata ſunt, cætera verò ſylueſtria. SO. Egregiè. HOS. Scientia verò illa quam quærimus in domeſticis, eſt, & erat, & circa genus animalium ſociabile quærenda videtur. SO.
E Sanè. HO. Ergo ne ad cuncta ſimul reſpiciendo, vti tunc, diuidamus, neque in partiendo nimium properemus, vt repentè ciuilẽ ſcientiã comprehendamus. Nã nimia feſtinatio fecit, vt illud quod prouerbio fertur, nũc nobis cõtingeret. S. Quidnam? H. Vt cùm nimis in diuiſione properauerimus, tardius abſoluamus. SO. Et meritò quidẽ, Hoſpes, id egit. H. De his quidẽ ita. Rurſus autẽ ab initio communẽ nutritionẽ animaliũ diuidere conemur. forte nãq; quod tu vehemẽter affectas, ſermo ipſe gradatim ad finẽ ſuũ deductus, clarius demonſtrabit. Reſpõde ad hoc. S. Ad quid reſpondeã? H. Hoc forſitan è multis audiſti, neque enim arbitror inter-
F fuiſſe te his, qui circa Nilum piſces ipſos manſuefaciunt, aut circa regios lacus. Sed quod circa fontes fit, fortaſſis ipſe vidiſti. S. Et hæc ipſe vidi, & illa ex multis audiui. H. Quinetiam quod quidam greges anſerum, & gruum paſcant, etſi nunquam in agris Theſſalicis es verſatus, audiſti tamẽ, & credis.

longiore prius via ingrediamur. Nam cùm non ita pridem aggreſſi rē ſimus, iter longũ leuius peragemus. Diſtinctionē ita hanc vide. S. Dic modo. H. Quã gradientiũ manſuetorúmque, & gregatilium genus in partes duas ſecundũ naturã diuiſum eſt. S. Quare? H. Cornibus munitum, & cornibus carens. S. Apparet. H. Curã gradiētiũ diuidēs, vtriuſq; partis cõditionem ſermone deſcribe. Nã ſi nominare ipſa volueris, rē nimis circumplicabis. S. Quēadmodũ ergo dicendũ cēſes? H. Ita. Cùm gradientiũ cura bifariã diſtincta ſit, hoc in cornifera gregis parte eſt, illud in non cornifera. S. Sic iſta ſint dicta, nam ſatis oſtenſa ſunt. H. Cõſtat itaque regem, gregis cuiuſdam cornibus carentis paſtorem eſſe. SOC. Conſtat ſanè. HOS. Hanc itaque diſcerpentes, quod ab ipſo agitur, exhibere conemur. So. Omnino. H. Vtrum placet ipſam ſolidipedũ differentia fiſſilũmque diuidere? an potius generatione propria hac, illa communi? Intelligis enim. SO. Quid? H. Quòd equorum, & aſinorum genus inter ſe promiſcuè generat. S. Nempe. H. Reliqua verò domeſtica, & ſocialis generis animalia, ſine aliena commixtione, propria tantùm ex ſpecie procreãt. S. Perſpicuum cuique. H. Ciuilis itaque diſciplina nunquid promiſcuæ generationis animalia, an ſimplicis curat? S. Immixtæ ac ſimplicis proculdubio. HOS. Hanc vtique animantium naturã quemadmodum in ſuperioribus hucuſque ſeruauimus, gemina per membra ſecare debemus. So. Decet. HOS. Enimuerò totum hoc animalis genus domeſtici gregaliſque, quod cicur vocant, generibus duobus exceptis, iam diſcreuimus. Genus porrò canum inter gregabilia pecora numerare non decet. SOC. Non certè. ſed quo pacto hæc duo diuidemus? HO. Hoc inquam, quo te ac Theætetũ diſtribuere decet, quãdoquidē in geometria verſati eſtis. Diametro ſcilicet, & diametri rurſus diametro.

μαστί· ἐν μέρει γὰρ μεῖζον δῆλον ὅτι δυνατόν. ΣΩ. Ἐν μέρει τοίνυν ἔγωγε ἀμφοτέρας αἱροῦμαι. ΞΕ. Ῥᾴδιον· ἐπεὶ τὸ λοιπὸν βραχύ. κατ' ἀρχὰς μὲν γὰρ καὶ μεσούσης ἅμα τῆς πορείας, χαλεπὸν ἂν ἦν ἡμῖν τὸ πρόσταγμα· νῦν δ' ἐπειδὴ δοκεῖ ταύτῃ, τὴν μακροτέραν πρότερον ἴωμεν. νεαλέστεροι γὰρ ὄντες, ῥᾷον αὐτὴν πορευσόμεθα. τὴν δὲ δὴ διαίρεσιν ὅρα. ΣΩ. Λέγε. ΞΕ. Τὰ πεζὰ ἡμῖν τῶν ἡμέρων, ὅσαπερ ἀγελαῖα, διῃρημένα ἐστὶ φύσει. ΣΩ. Τίνι; ΞΕ. Τῷ τῶν μὲν τὴν
D γένεσιν, ἄκερων εἶναι, τῶν δὲ, κερασφόρον. ΣΩ. Φαίνεται. ΞΕ. Τὴν δὴ πεζονομικὴν διελὼν, ἀπόδος ἑκατέρῳ τῷ μέρει, λόγῳ χρώμενος. εἰ γὰρ ὀνομάζειν αὐτὰ βουλήσῃ, ἔσται σοι περιπεπλεγμένον μᾶλλον τοῦ δέοντος. ΣΩ. Πῶς οὖν χρὴ λέγειν; ΞΕ. Ὧδε. τῆς πεζονομικῆς ἐπιστήμης δίχα διαιρεθείσης, τὸ μόριον θάτερον ἐπὶ τῷ κερασφόρῳ μέρει τῷ τῆς ἀγέλης ἐπιτετάχθαι, τὸ δὲ ἕτερον ἐπὶ τῷ τῶν ἀκεράτων. ΣΩ. Ταῦτ' ἔστω ταύτῃ λεχθέντα. πάντως γὰρ ἱκανῶς δεδήλωται. ΞΕ. Καὶ μὴν ὅ γε βασιλεὺς ἡμῖν αὖ καταφανὴς ὅτι κολοβῶν τινὰ ἀγέλην ἀκεράτων νομεύει. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ δῆλος; ΞΕ. Ταύτην τοίνυν καταθραύσαντες, τὸ γιγνόμενον αὐτῷ πειρώμεθα ἀποδοῦναι. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕ. Πότερον οὖν βούλει τῷ σχιστῷ τε καὶ τῷ καλουμένῳ μώνυχι διαιρεῖν αὐτὴν, ἢ τῇ κοινογονίᾳ τε καὶ ἰδιογονίᾳ; μανθάνεις γάρ που. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὅτι τὸ μὲν τῶν ἵππων καὶ ὄνων πέφυκεν ἐξ ἀλλήλων γεννᾶν. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δέ γε λοιπὸν ἔτι τῆς μιᾶς ἀγέλης τῶν ἡμέρων, ἀμιγὲς γένει πρὸς ἄλληλα. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τί δ'; ὁ πολιτικὸς ἆρ' ἐπιμέλειαν ἔχειν φαίνεταί σοι, πότερα κοινογενοῦς φύσεως, ἢ τινος ἰδιογενοῦς; ΣΩ. Δῆλον ὅτι τῆς ἀμείκτου. ΞΕ. Ταύτην
F δὴ δεῖ καθάπερ τὰ ἔμπροσθεν (ὡς ἔοικεν) ἡμᾶς δίχα διαστέλλειν. ΣΩ. Δεῖ γὰρ οὖν. ΞΕ. Καὶ μὴν τό γε ζῷον, ὅσον ἥμερον καὶ ἀγελαῖον, σχεδὸν πλὴν γενοῖν δυοῖν, πᾶν ἤδη κατακεκερμάτισται. τὸ γὰρ τῶν κυνῶν οὐκ ἐπάξιον καταριθμεῖσθαι γένος ὡς ἐν ἀγελαίοις θρέμμασι. ΣΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ἀλλὰ τίνι δὴ τὼ δύο διαιροῦμεν; ΞΕ. Ὧιπερ καὶ δίκαιόν γε Θεαίτητόν τε καὶ σὲ διανέμειν, ἐπειδὴ γεωμετρίας ἅπτεσθον. ΣΩ. Τῷ; ΞΕ. Τῇ διαμέτρῳ δήπου, καὶ πάλιν τῇ τῆς διαμέτρου διαμέτρῳ.

πρὸς. ΣΩ. Τὸ ποῖον. ΞΕ. Ὅτι τῇ τοιᾷδε μεθόδῳ τῶν λόγων
οὔτε σεμνοτέρου μᾶλλον ἐμέλησεν ἢ μή, τόν τε σμικρότερον C
οὐδὲν ἠτίμακε πρὸ τοῦ μείζονος, ἀεὶ δὲ καθ᾽ αὑτὴν περαίνει
τἀληθέστατον. ΣΩ. Ἔοικε. ΞΕ. Οὐκοῦν μετὰ τοῦτο, ἵνα μὴ
μεμφθῇς, ἐρωτήσας τὴν βραχυτέραν ὁδὸν ἥτις τότε ἦν, ἐπὶ
τὸν τοῦ βασιλέως ὅρον αὐτός σοι πρότερον ἔλθω. ΣΩ. Σφό-
δρα γε. ΞΕ. Λέγω δὴ δεῖν τότε εὐθὺς τὸ πεζὸν τῷ δίποδι
πρὸς τὸ τετράπουν γένος διανεῖμαι· κατιδόντα δὲ τἀνθρώ-
πινον ἔτι μόνῳ τῷ πτηνῷ συνειληχὸς τὴν δίποδα ἀγέλην,
πάλιν τῷ ψιλῷ καὶ τῷ πτεροφυεῖ τέμνειν. τμηθείσης δὲ
αὐτῆς, καὶ τότε ἤδη τῆς ἀνθρωπονομικῆς δηλωθείσης τέ-
χνης, φέροντα τὸν πολιτικὸν καὶ βασιλικὸν, οἷον ἡνίοχον, εἰς D
αὐτὴν ἐνστήσαντα παραδοῦναι τὰς τῆς πόλεως ἡνίας, ὡς
οἰκείας αὐτῷ ταύτης οὔσης τῆς ἐπιστήμης. ΣΩ. Καλῶς,
καὶ καθάπερ χρέος ἀποδέδωκάς μοι τὸν λόγον, προσθεὶς
τὴν ἐκτροπὴν, οἷον τόκον, καὶ ἀναπληρώσας αὐτόν. ΞΕ. Φέρε
δὴ, καὶ συνείρωμεν, ἐπανελθόντες ἐπὶ τὴν ἀρχὴν μέχρι
τῆς τελευτῆς, τὸν λόγον τοῦ ὀνόματος τῆς τοῦ πολιτικοῦ τέχνης.
ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Τῆς γνωστικῆς τοίνυν ἐπιστήμης
ἦν ἡμῖν κατ᾽ ἀρχὰς μέρος, ἐπιτακτικόν. τούτου δὲ ἀπεικα-
σθὲν τὸ μόριον, αὐτεπιτακτικὸν ἐρρήθη. ζῳοτροφικὴ δὲ πάλιν
αὐτεπιτακτικῆς, οὐ τὸ σμικρότατον τῶν γενῶν, ἀπεσχίζετο. καὶ E
ζῳοτροφικῆς εἶδος, ἀγελαιοτροφικόν. ἀγελαιοτροφικοῦ δ᾽ αὖ,
πεζονομικόν. τοῦ δὲ πεζονομικοῦ μάλιστα ἀπετέμνετο τέχνη
τῆς ἀκεράτου φύσεως θρεπτική. ταύτης δ᾽ αὖ τὸ μέρος, οὐκ
ἔλαττον τριπλοῦ, συμπλέκειν ἀναγκαῖον, ἄν τις εἰς ἓν τις αὐτὸ
ὄνομα συναγαγεῖν βουληθῇ, γενέσεως ἀμίκτου νομευτικὴν
ἐπιστήμην προσαγορεύων. τὸ δ᾽ ἀπὸ τούτου τμῆμα, ἐπὶ
ποίμνῃ δίποδι μέρος ἀνθρωπονομικὸν, ἔτι λειφθὲν μόνον,
τοῦτ᾽ αὐτό ἐστιν ἤδη τὸ ζητηθὲν ἅμα βασιλικὸν ταὐτὸν κλη-
θὲν καὶ πολιτικόν. ΣΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ᾽ οὖν,
ὦ Σώκρατες, ἀληθῶς ἡμῖν τοῦτο, καθάπερ σὺ νῦν εἴρηκας, F
οὕτως ἐστὶ καὶ πεπραγμένον; ΣΩ. Τὸ ποῖον δή; ΞΕ. Τὸ
παντάπασιν ἱκανῶς εἰρῆσθαι τὸ προτεθέν. ἢ τοῦτ᾽ αὐτὸ
καὶ μάλιστα ἡ ζήτησις ἐλλείπει, τὸ τὸν λόγον εἰρῆσθαι μέν πως, οὐ μὴν παντάπασί γε τελέως ἀπειργάσθαι;
ΣΩ. Πῶς εἶπες; ΞΕ. Ἐγὼ νῦν πειράσομαι τοῦτ᾽ αὐτὸ ὃ διανοοῦμαι ἔτι μᾶλλον δηλῶσαι. ΣΩ. Λέγοις ἄν.

uiorem, quam longiorem viam facit, ſolùm autem quod eſt veriſſimum tranſigit. SOC. Videtur. HOS. Poſt hoc ne me præuenias, de via ad regis definitionem conſtituendam breuiori percontans, vltrò ingredior. SOC. Omnino. HOS. Dico igitur opportuiſſe ſuprà, greſſibile animal in bipes, & quadrupes diſtribuere: cúmq; homo tūc ſolo cū volatili ſupereſſet, rurſus genus ipſum bipes in nudum implumémque, & pennigerum diuidere: hac diſtinctione peracta, artéque hominum nutrice, & coſeruatrice monſtrata, ciuilem iam & regium virum ipſi inſtar aurigæ præficere, eíque ciuitatis habenas gubernaculáque tribuere, quaſi ſcientia hæc illius ſit propria. SOC. Optimè tu quidem & tanquam debitum mihi hanc orationem perſoluiſti, digreſſione ipſa fœnoris loco adiecta, ac penitus adimpleta. HOS. Age itaque à principio ad finem ſermonem de ciuilis artis nomine colligamus. SOC. Prorſus. HOS. Scientiæ igitur illius quæ in contemplando verſatur, pars vna imperandi peritia eſt, huic ſubiecta eſt facultas illa, quæ per ſe ſuáque ſponte imperat: huic membrum haud ſanè exiguum animalium nutricatio: huic item, gregis alimonia, huic animalium denique gradientium alimonia, huic rurſus ſpecies illa, quę animalia cornibus carentia paſcit. Eius partem, vt minimùm triplicem, complecti neceſſe eſt, ſi quis vno nomine comprehendere velit, immixti generis paſcendi ſcientiam vocans. Cuius portio ex bipedum grege homines duntaxat paſcens, illa ipſa quam quærimus, imperatoria facultas eſt, quam regiam & ciuilem pariter nominamus. SOC. Prorſus. HOS. Probè igitur putas, ô Socrates, à nobis, quemadmodum iam dixiſti, actum eſt? SO. Qua de re? H. Quod propoſuimus, ſufficiéterne abſolutum ſit? An in quæſtione hoc maximè prætermiſſum quod deſcripſimus quodammodo, nondum tamen penitus definiuimus? S. Quomodo iſtud ais? H. Conabor quod ſentio, planius explicare. S. Dic iam. H. Cùm multas paſtorum facultates eſſe conſtiterit, vna quędam illarū vniúſque cuſtodia gregis, ciuilis ipſa diſciplina viſa eſt. S. Profectò.

teneant. Soc. Nullo modo. H. An non meritò paulò antè dubitauimus, quando ſuſpicati ſumus ne figuram quandam regis duntaxat induceremus, nondum tamen ciuilem ipſum perfectè definiremus, niſi prius illos, qui cum eo ſeſe implicant, & paſtores eſſe non minus quàm ille profitentur, comprehendamus: & ab illis regem ſecernentes, purum illum ſeorſim oſtendamus. Soc. Rectè nimirum. Hos. Hoc igitur nobis, ô Socrates, agendum eſt, niſi velimus in fine ſermonis infamiam reportare. Soc. Atqui iſtud nequaquam expedit. Hos. Rurſus ab alio principio alia quadam via incedendum. S. Qua? Hos. locum quendam interſerere his oportet, magnáque parte prolixæ fabulæ vti, & quod reſtat, vt ſuprà fecimus, exequi. partem ſemper partis ſubdiuidendo, atque ita ad ſummum quod eſt quæſitum, deducere, nónne oportet? S. Oportet ſanè. H. Sed iam fabellam, quod pueri ſolent, accipe arrectis auribus, neque enim à puerilibus annis procul abis. Soc. Dic, amabo. Hos. Erat igitur, & adhuc erit multa vetuſtarum rerum memoria, & inter cætera memorabile prodigium, quod circa Atrei Thyeſtiſque contentionem refertur. Audiſti nanque ac meminiſti quod tunc accidiſſe tradunt. Soc. Nunquid aureæ agnæ oſtentum dicis? Hos. Nequaquam, ſed de ortus ſolis occaſúſque, & aliarum ſtellarum mutatione. Vnde enim nunc exoriuntur, tunc occidebant, & contrà exoriebantur. Tunc verò Deus teſtimonium præbens Atreo, in hanc cœlum figuram mutauit. Soc. Fertur & hoc. H. Quinetiam è multis de Saturni regno audiuimus. S. Ex multis certè. Hos. Quid verò? nónne & priſcos illos è terra procreari, haud verò ex ſe inuicē? S. Hoc quoque in antiquis rebus cōmemoratur. H. Cuncta hæc ab eodē malo proficiſcuntur, & alia præter hæc permulta his longè mirabiliora.

αὐτῷ ποίμνης ἄριστα μεταχειριζόμενος μουσικῇ. καὶ δὴ καὶ τὴν ἄλλην περὶ γονὰς ὁμιλίαν αὐτὸς οὗτος. ἡ γάρ; Σ. Ὀρθότατα. Ξ. Πῶς οὖν ἡμῖν ὁ λόγος ὀρθὸς φανήσεται καὶ ἀκέραιος ὁ περὶ τοῦ βασιλέως, ὅταν αὐτὸν νομέα καὶ τροφὸν ἀγέλης ἀνθρωπίνης φῶμεν, μόνον ἐκκρίνοντες, μυρίων ἄλλων ἀμφισβητούντων; Σ. Οὐδαμῶς. Ξ. Οὐκοῦν ὀρθῶς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐφοβήθημεν, ὑποπτεύσαντες μὴ λέγοντες μὲν τι τυγχάνοιμεν σχῆμα βασιλικόν, οὐ μὴν ἀπειργασμένοι γε εἶμεν πω δι' ἀ-

D κριβείας τὸν πολιτικόν, ἕως ἂν τοὺς περικεχυμένους αὐτῷ, καὶ τῆς συννομῆς αὐτῷ ἀντιποιουμένους, περιελόντες καὶ χωρίσαντες ἀπ' ἐκείνων, καθαρὸν μόνον αὐτὸν ἀποφήνωμεν. ΣΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. Ξ. Τοῦτο τοίνυν ὦ Σώκρατες ἡμῖν ποιητέον, εἰ μὴ μέλλοιμεν ἐπὶ τῷ τέλει καταισχῦναι τὸν λόγον. Σ. Ἀλλὰ μὴν οὐδαμῶς τοῦτό γε δραστέον. Ξ. Πάλιν τοίνυν ἐξ ἄλλης ἀρχῆς δεῖ καθ' ἑτέραν ὁδὸν πορευθῆναί τινα. Σ. Ποίαν δή; Ξ. Σχεδὸν παιδιὰν ἐγκερασαμένους. συχνῷ γὰρ μέρει δεῖ μεγάλου μύθου προσχρήσασθαι, καὶ τὸ λοιπὸν δή, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν, μέρος ἀεὶ μέρους ἀφαιρουμένους,

E ἐπ' ἄκρον ἀφικνεῖσθαι τὸ ζητούμενον. οὐκοῦν χρή; Σ. Πάνυ μὲν οὖν. Ξ. Ἀλλὰ δὴ τῷ μύθῳ μου πάνυ πρόσεχε τὸν νοῦν, καθάπερ οἱ παῖδες. πάντως οὐ πολλὰ ἐκφεύγεις παιδιᾶς ἔτη. Σ. Λέγοις ἄν. Ξ. Ἦν τοίνυν καὶ ἔτι ἔσται τῶν πάλαι λεχθέντων πολλά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τὴν Ἀτρέως τε καὶ Θυέστου λεχθεῖσαν ἔριν φάσμα. ἀκήκοας γάρ που καὶ ἀπομνημονεύεις ὅ φασι γενέσθαι τότε. Σ. Τὸ περὶ τῆς χρυσῆς ἀρνὸς ἴσως σημεῖον φράζεις. Ξ. Οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὸ περὶ τὴν μεταβολὴν δύσεώς τε καὶ ἀνατολῆς ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων· ὡς ἄρα ὅθεν μὲν ἀνατέλλει νῦν, εἰς τοῦτον τότε τὸν τόπον ἐδύετο,

F ἀνέτελλε δ' ἐκ τοῦ ἐναντίου. τότε δὲ δὴ μαρτυρήσας ἄρα ὁ θεὸς Ἀτρεῖ, μετέβαλεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ νῦν σχῆμα. Σ. Λέγεται γὰρ οὖν δὴ καὶ τοῦτο. Ξ. Καὶ μὴν αὖ καὶ τήν γε βασιλείαν ἣν ἦρξε Κρόνος, πολλῶν ἀκηκόαμεν. Σ. Πλείστων μὲν οὖν. Ξ. Τί δέ; τὸ τοὺς ἔμπροσθεν, φύεσθαι γηγενεῖς, καὶ μὴ ἐξ ἀλλήλων γεννᾶσθαι; Σ. Καὶ τοῦτο, ἓν τῶν πάλαι λεχθέντων. Ξ. Ταῦτα τοίνυν ἔστι μὲν ξύμπαντα ἐκ ταὐτοῦ πάθους, καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα μυρία, καὶ τούτων ἔτι θαυμαστότερα,

...ἀνείληχεν, ὅτι σμικροτάτην τῆς αὐτῆς κινήσεως παράλλαξιν. αὐτὸ δὲ ἑαυτὸ στρέφειν ἀεί, σχεδὸν οὐδενὶ δυνατὸν, πλὴν τῷ C τῶν κινουμένων αὖ πάντων ἡγουμένῳ. κινεῖν δὲ τούτῳ τοτὲ μὲν ἄλλως, αὖθις δὲ ἐναντίως, οὐ θέμις. ἐκ πάντων δὴ τούτων τὸν κόσμον μήτε αὐτὸν χρὴ φάναι στρέφειν ἑαυτὸν ἀεί, μήτ' αὖ ὅλον ἀεὶ ὑπὸ θεοῦ στρέφεσθαι, διττὰς καὶ ἐναντίας περιαγωγάς· μήτ' αὖ δύο τινὲ θεὼ, φρονοῦντε ἑαυτοῖς ἐναντία, στρέφειν αὐτόν. ἀλλ' ὅπερ ἄρτι ἐρρήθη, καὶ μόνον λοιπὸν τοτὲ μὲν ὑπ' ἄλλης συμποδηγεῖσθαι θείας αἰτίας, τὸ ζῆν πάλιν ἐπικτώμενον, καὶ λαμβάνοντα ἀθανασίαν ἐπισκευαστὴν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ· τοτὲ δ' ὅταν ἀνεθῇ, δι' ἑαυτοῦ αὐτὸν ἰέναι, κατὰ καιρὸν ἀφεθέντα, τοιοῦτον ὥστε ἀνάπαλιν πορεύεσθαι D πολλὰς περιόδων μυριάδας, διὰ τὸ μέγιστον ὂν καὶ ἰσορροπώτατον, ἐπὶ σμικροτάτου βαῖνον ποδὸς ἰέναι. ΣΩ. Φαίνεται γ' οὖν δὴ καὶ μάλα εἰκότως εἰρῆσθαι πάνθ' ὅσα διελήλυθας. ΞΕ. Λογισάμενοι δὴ ξυννοήσωμεν τὸ πάθος ἐκ τῶν νῦν λεχθέντων, ὃ πάντων ἔφαμεν εἶναι τῶν θαυμαστῶν αἴτιον. ἔστι γὰρ οὖν δὴ τοῦτ' αὐτό. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Τὸ τὴν τοῦ παντὸς φορὰν τοτὲ μὲν ἐφ' ἃ νῦν κυκλεῖται, φέρεσθαι, τοτὲ δ' ἐπὶ τἀναντία. ΣΩ. Πῶς δή; ΞΕ. Ταύτην τὴν μεταβολὴν ἡγεῖσθαι δεῖ τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν γιγνομένων τροπῶν πασῶν εἶναι μεγίστην καὶ τελεωτάτην τροπήν. ΣΩ. E Ἔοικε γοῦν. ΞΕ. Μεγίστας τοίνυν καὶ μεταβολὰς χρὴ νομίζειν γίγνεσθαι τότε τοῖς ἐντὸς ἡμῖν οἰκοῦσιν αὐτόν. ΣΩ. Καὶ τοῦτο εἰκός. ΞΕ. Μεταβολὰς δὲ μεγάλας καὶ πολλὰς καὶ παντοίας συμφερομένας ἆρ' οὐκ ἴσμεν τὴν τῶν ζῴων φύσιν ὅτι χαλεπῶς ἀνέχεται; ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Φθοραὶ τοίνυν ἐξ ἀνάγκης τότε μέγισται συμβαίνουσι τῶν τε ἄλλων ζῴων, καὶ δὴ καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ὀλίγον τι περιλείπεται. περὶ δὲ τούτους ἄλλα τε παθήματα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ καὶ καινὰ συμπίπτει, μέγιστον δὲ, τόδε, καὶ συνεπόμενον τῇ τοῦ παντὸς ἀνειλίξει, τότε ὅταν ἡ τῆς F νῦν καθεστηκυίας ἐναντία γίγνηται τροπή. ΣΩΚΡ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Ἡ τῆς ἡλικίας ἑκάστων εἶχε τῶν ζῴων, αὕτη πρῶτον μὲν ἔστη πάντων, καὶ ἐπαύσατο πᾶν ὅσον ἦν θνητὸν, ἐπὶ τὸ γεραίτερον ἰδεῖν πορευόμενον· μεταβάλλον δὲ πάλιν ἐπὶ τοὐναντίον, οἷον νεώτερον καὶ ἁπαλώτερον ἐφύετο.

in quo minima agitationis ſuæ ſit permutatio. Se ipſum autem conuertere ſemper, fermè nihil poteſt, præter id quod curſum agitatis omnibus præſtat. Mouere autem id aliàs aliter, ruſúſque contrario modo, nefas eſt. Ex his omnibus dicendum eſt, mundum neque ſeipſum conuertere ſemper, neque totum ſemper gemino contrarióque circuitu ab ipſo Deo reflecti, neque ruſus duos deos contrariis ſententiis ipſum vertere. Solùm verò quod nuper diximus, reſtat, aliàs ab alia quadam diuina vi duci, vitámque rurſus extrinſecus venientem, & immortalitatem ab opifice ſuo præparatam ſuſcipere: aliàs autem quando dimiſſus recurrit, per ſeipſum currere: quo tempore poteſtate facta, retrogradum multa reuolutionum millia peragere, quia & maximus eſt, & vndique penitus æquilibris, & minimo quodam cardine reuolutus. SOC. Veriſimilia valde iſta omnia quæ commemoraſti videntur. HOS. Ex his quæ dicta ſunt, malum iam illud coniicientes conſideremus, quod omnium eſſe diximus mirabilium cauſam. Eſt autem huiuſmodi quoddam. SOC. Quale? HOS. Quòd totius mundi motus ita vt nunc, tum contrà reuoluitur. SOC. Quo pacto? HOS. Mutationé hanc exiſtimare oportet omnium cœleſtium alternationum maximam extremámque eſſe. SOC. Videtur. HOS. Quamobrem conſentaneum eſt tunc maximas circa nos intra mundum habitantes, mutationes fieri. SOC. Veriſimile id quoque. HOS. Neque verò nos latet, quàm ægrè, & difficilè toleret animantium natura magnas, multas, & omnigenas mutationes. SOC. Conſtat. HOS. Ergo animalia multa neceſſariò tunc intereunt, hominéſque ſuperſunt perpauci, hi verò multis nouiſque, & mirabilibus paſſionibus tunc afficiuntur. Id autem contingit omnium maximum, ſequitúrque continuò reuolutionem illam, qua cœlum contrà quàm nunc, reflectitur. SOCR. Quidnam? HOSP. Principio in quacunque ætate quoduis animal eſt conſtitutum, in eadem progredi ceſſat, neque fit ſenius mortalium quicquam, ſed in figuram tranſit contrariam, iunioremque & molliorem habitum induit:

... non tranſtulit exornauitque. SOC. Hoc profectò è ſuperioribus ſequitur. Verùm vita, quam ſub Saturni regno eſſe dicis, vtrum ſub illis cœli conuerſionibus an ſub his extitit? Mutationem quippe ſolis reliquarúmque ſtellarum in vtriſque volutionibus contingere certum eſt. HOS. Optimè ſermonem aſſequutus es. Quod autem quęrebas, ſponte omnia hominibus naſci, præſenti conuerſioni minimè competit, ſed ſuperiori potius competebat. Tunc ſanè totius
D circuitus princeps curatórque primùm Deus extitit, vt nunc per varias mundi plagas ſingulæ ipſius partes, à diis principibus diſtributæ ſunt. Animalium quoque genera gregatim diſtincta, dæmones quidam tanquam diuini paſtores ſortiti ſunt, quorum quiſque ad munus ſuum obeundum ſufficiens cùm eſſet, ſinguli ſingulis, ſic vt ille voluit, præficiebantur, quibus præerat ipſe. Quamobrem nihil erat agreſte, omniſque rapacitas, & vorago procul aberat, aberat bellum penitus atque ſeditio: cætera inſuper, quæ conditionem illorum temporum ſequebãtur, innumerabilia ſunt. Quod
E verò de victus facilitate, & libertate vitæ fertur, ob id eſt dictum, quòd Deus eos paſcebat, ipſe illorum paſtor & cuſtos: quemadmodum homines nunc quorum natura diuinior, brutorum paſtores ſunt. Deo itaque cuſtodiente politiæ nullæ erãt, neque mariũ fœminarúmque ad filios procreandos coniugia. Omnes enim ex terra reuiuiſcebant rerũ præteritarũ immemores. Aberant autẽ ciuſcemodi omnia. Fructus verò illis, & poma, & fruges abũdè arbores, & fertile ſolũ ſpõte ſua abſque agriculturæ opera ſuggerebant. Nudi quinetiã, & expediti, ſub dio, vt plurimùm paſcebantur. Nã temperies illis innoxia, mollia quoque paſſim parata
F cubilia, quàmplurimis ex terra herbis repullulãtibus. Vitã, ô Socrates, hominum ſub Saturno viuẽtiũ audis: hãc verò, quã Iouis eſſe tradũt, præſẽs ipſe ſẽſiſti: vtra verò ſit felicior, iudicarẽne vis, ac potes?

μένους, ἕπεσθαι τῇ τροπῇ, συνανακυκλουμένης εἰς τἀναντία τῆς γενέσεως· καὶ γηγενεῖς δὴ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἐξ ἀνάγκης φυομένους, οὕτως ἔχειν τοὔνομα καὶ τὸν λόγον, ὅσους μὴ θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόμισεν. Σ. Κομιδῇ μὲν οὖν τοῦτό γε ἕπεται τοῖς ἔμπροσθεν. ἀλλὰ δὴ τὸν βίον, ὃν ἐπὶ τῆς Κρόνου φῂς εἶναι δυνάμεως, πότερον ἐν ἐκείναις ἦν ταῖς τροπαῖς, ἢ ἐν ταῖσδε; τὸ μὲν γὰρ τῶν ἄστρων τε καὶ ἡλίου μεταβολὴν δῆλον ὡς ἐν ἑκατέραις συμπίπτει ταῖς τροπαῖς γίγνεσθαι.
D Ξ. Καλῶς τῷ λόγῳ συμπαρηκολούθηκας. ὃ δ' ἤρου περὶ τοῦ πάντα αὐτόματα γίγνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἥκιστα τῆς νῦν ἐστι καθεστηκυίας φορᾶς, ἀλλ' ἦν καὶ τοῦτο τῆς ἔμπροσθεν. τότε γὰρ αὐτῆς πρῶτον τῆς κυκλήσεως ἦρχεν ἐπιμελούμενος ὅλης ὁ θεός, ὡς νῦν κατὰ τόπους ταὐτὸν τοῦτο ὑπὸ θεῶν ἀρχόντων πάντῃ τὰ τοῦ κόσμου μέρη διειλημμένα. καὶ δὴ καὶ τὰ ζῷα κατὰ γένη καὶ ἀγέλας οἷον νομεῖς θεῖοι διειλήφεσαν δαίμονες, αὐτάρκης εἰς πάντα ἕκαστος ἑκάστοις ὢν οἷς αὐτὸς ἔνεμεν, ὥστε οὔτ' ἄγριον ἦν οὐδὲν, οὔτε ἀλλήλων ἐδωδαί, πόλεμός τε οὐκ ἐνῆν, οὐδὲ στάσις τὸ παράπαν· ἄλλα θ'
E ὅσα τῆς τοιαύτης ἐστὶ κατακοσμήσεως ἑπόμενα, μυρία ἂν εἴη λέγειν. τὸ δ' οὖν τῶν ἀνθρώπων λεχθὲν αὐτομάτου πέρι βίου, διὰ τὸ τοιόνδε εἴρηται· θεὸς ἔνεμεν αὐτούς, αὐτὸς ἐπιστατῶν, καθάπερ νῦν ἄνθρωποι, ζῷον ὂν ἕτερον θειότερον, ἄλλα γένη φαυλότερα αὐτῶν νομεύουσι. νέμοντος δὲ ἐκείνου πολιτεῖαί τε οὐκ ἦσαν, οὐδὲ κτήσεις γυναικῶν καὶ παίδων. ἐκ γῆς γὰρ ἀνεβιώσκοντο πάντες, οὐδὲν μεμνημένοι τῶν πρόσθεν. ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα ἀπῆν πάντα· καρποὺς δὲ ἀφθόνους εἶχον ἀπό τε δρυῶν καὶ πολλῆς ὕλης ἄλλης, οὐχ ὑπὸ γεωργίας φυομένους, ἀλλ' αὐτομάτης ἀναδιδούσης τῆς γῆς.
F γυμνοὶ δὲ καὶ ἄστρωτοι θυραυλοῦντες τὰ πολλὰ ἐνέμοντο. τὸ γὰρ τῶν ὡρῶν αὐτοῖς ἄλυπον ἐκέκρατο, μαλακὰς δὲ εὐνὰς εἶχον, ἀναφυομένης ἐκ γῆς πόας ἀφθόνου. τὸν δὴ βίον, ὦ Σώκρατες, ἀκούεις μὲν τὸν τῶν ἐπὶ Κρόνου· τόνδε δ' ὃν λόγος ἐπὶ Διὸς εἶναι τὸν νυνί, παρὼν αὐτὸς ᾔσθησαι. κρῖναι δ' αὐτοῖν τὸν εὐδαιμονέστερον ἆρ' ἂν δύναιό τε καὶ ἐθελήσαις;

δωκυίας, καὶ ὅσα ἦν ἑκάστῃ προσταχθέντα, τοσαῦτα εἰς γῆν σπέρματα πεσούσης, τότε δὴ τοῦ παντὸς ὁ μὲν κυβερνήτης, οἷον πηδαλίων οἴακος ἀφέμενος, εἰς τὴν αὑτοῦ περιωπὴν ἀπέστη. τὸν δὲ δὴ κόσμον πάλιν ἀνέστρεφεν εἱμαρμένη τε καὶ σύμφυτος ἐπιθυμία. πάντες οὖν οἱ κατὰ τοὺς τόπους συνάρχοντες τῷ μεγίστῳ δαίμονι θεοί, γνόντες ἤδη τὸ γιγνόμενον, ἀφίεσαν αὖ τὰ μέρη τοῦ κόσμου τῆς αὑτῶν ἐπιμελείας. ὁ δὲ μεταστρεφόμενος καὶ συμβάλλων, ἀρχῆς τε καὶ τελευτῆς ἐναντίαν ὁρμὴν ὁρμηθείς, σεισμὸν πολὺν ἐν ἑαυτῷ ποιῶν, ἄλλην αὖ φθορὰν ζῴων παντοίων ἀπηργάσατο. μετὰ δὲ ταῦτα προελθόντος ἱκανοῦ χρόνου, θορύβων τε καὶ ταραχῆς ἤδη παυόμενος καὶ τῶν σεισμῶν, γαλήνης ἐπιλαβόμενος, εἴς τε τὸν εἰωθότα δρόμον τὸν ἑαυτοῦ κατακοσμούμενος ᾔει, ἐπιμέλειαν καὶ κράτος ἔχων αὐτὸς τῶν ἐν αὑτῷ τε καὶ ἑαυτοῦ, τὴν τοῦ δημιουργοῦ καὶ πατρὸς ἀπομνημονεύων διδαχὴν εἰς δύναμιν. κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οὖν ἀκριβέστερον ἀπετέλει, τελευτῶν δὲ ἀμβλύτερον. τούτων δὲ αὐτῷ τὸ σωματοειδὲς τῆς συγκράσεως αἴτιον, τὸ τῆς πάλαι ποτὲ φύσεως σύντροφον, ὅτι πολλῆς ἦν μετέχον ἀταξίας πρὶν εἰς τὸν νῦν κόσμον ἀφικέσθαι. παρὰ μὲν γὰρ τοῦ συνθέντος πάντα καλὰ κέκτηται· παρὰ δὲ τῆς ἔμπροσθεν ἕξεως ὅσα χαλεπὰ καὶ ἄδικα ἐν οὐρανῷ γίγνεται, ταῦτα ἐξ ἐκείνης αὐτός τε ἔχει καὶ τοῖς ζῴοις ἐναπεργάζεται. μετὰ μὲν οὖν τοῦ κυβερνήτου τὰ ζῷα τρέφων ἐν αὑτῷ, μικρὰ μὲν φλαῦρα, μεγάλα δὲ ἐνέτικτεν ἀγαθά· χωριζόμενος δὲ ἐκείνου, τὸν ἐγγύτατα χρόνον ἀεὶ τῆς ἀφέσεως κάλλιστα πάντα διάγει. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ λήθης ἐγγιγνομένης ἐν αὐτῷ, μᾶλλον καὶ δυναστεύει τὸ τῆς παλαιᾶς ἀναρμοστίας πάθος, τελευτῶντος δὲ ἐξανθεῖ τοῦ χρόνου· καὶ σμικρὰ μὲν τἀγαθά, πολλὴν δὲ τὴν τῶν ἐναντίων κρᾶσιν ἐπεγκεραννύμενος, ἐπὶ διαφθορᾶς κίνδυνον αὑτοῦ τε ἀφικνεῖται καὶ τῶν ἐν αὐτῷ. διὸ δὴ καὶ τότ᾽ ἤδη θεὸς ὁ κοσμήσας αὐτόν, καθορῶν ἐν ἀπορίαις ὄντα, κηδόμενος ἵνα μὴ χειμασθεὶς ὑπὸ ταραχῆς διαλυθεὶς εἰς τὸν τῆς ἀνομοιότητος ἄπειρον ὄντα πόντον δύῃ, πάλιν ἔφεδρος αὐτοῦ τῶν πηδαλίων γιγνόμενος, τὰ νοσήσαντα καὶ λυθέντα ἐν τῇ καθ᾽ αὑτὸν προτέρᾳ περιόδῳ στρέψας, κοσμεῖ τε καὶ ἐπανορθῶν, ἀθάνατον αὐτὸν καὶ ἀγήρων ἀπεργάζεται.

niuerſi gubernator Deus, quaſi gubernaculorũ dimiſſis habenis in ſuiipſius redut ſpeculam. Mundũ
C verò deinceps fatum reuoluit iterum, & cupiditas innata. Omnes quinetiam dij ſummi dæmonis collegæ ſingulis præpoſiti regionibus, quod contigerat aduertentes, mundi partes deſtituerunt. Mũdus deinde contraria principii finiſque ſeſe agitatione reflectens, terræmotu ingenti interiora cõcutiens, animalia rurſus cuiuſque generis, vt plurimùm perdidit. At verò certis temporum exactis curriculis, concuſſio perturbatióque ceſſauit, & mundus à turbulento frangore deſiſtens, ſolita ſuiipſius progreſſione cucurrit, & in ordine debito conſtitutus autoritatem adminiſtrationémque, &
D ſuiipſius, & eorum, quæ in ſe ſunt, ſuſcepit, autoris patriſque ſui gubernationem pro viribus memor imitatus. Principiò igitur perfectius executus eſt, ſed ab ea demũ imitatione lõgiùs degenerauit. Cuius quidẽ defectus cauſa eſt natura corporea priſcæ naturæ fomes. Nã quõdã valde deforme erat, & ordinis expers, antequã præſẽti ornatu decoraretur. Ab eo ſanè, qui ipſũ conſtruxit, bona omnia poſſidet: à priori autẽ deformitate incommoda, & iniuſta omnia, quæ intra cœlũ naſcũtur, mũdus ipſe ſuſtinet, & animãtibus inſerit. Dũ igitur animalia ſua, vnà cũ gubernatore nutrit, mala quidẽ parua, bona verò ingẽtia parit: cũ autẽ ſeiũgitur, in proxi-
E mo diſceſſus tẽpore perpulchrè omnia ducit: verũ procedẽte tẽpore obliuione iã occupatur: quapropter prioris deformitatis vitiũ vehemẽtiùs dominatur. Demũ lõgo exacto tẽpore deflorescit: ac bona exigua procreans, malorũ verò naturã his plurimã miſcens, periculũ ſubit, ne & ipſe, & quæ in ſe ſunt omnia, diſſoluantur. Quamobrem Deus ille quondam huius ordinis autor, cernens mundũ tanto in diſcrimine poſitum, miſeretur. ac ne tumultu adeò turbulẽto fluctuet diſſoluatúrq;, & in locũ diſſimilitudinis infinitũ mergatur, iterũ adſtat, & pręſidet,
F reſũptiſq; protinus gubernaculis, ęgrotãtia omnia diſſolutáq; antiqua ſui agitatione cõuertit, ornat & corrigit, mortiſq; efficit illũ, & ſenectutis expertẽ.

… & imperitia ſuperiorum temporum. laborum enim curarúmque neſcii vixerant. Tellus haud vltra victum ſponte ſuppeditabat, parādi verò induſtria nondū inuenta, quia nulla neceſſitas illos antè coegerat. His de cauſis in ſummum diſcrimen atque penuriam illorum redactæ res ſunt. Quapropter munera illa, quæ olim à diis tributa hominibus memorātur, neceſſaria quadam diſciplina eruditionéque tributa fuerunt. A Prometheo quidem ignis: artes autem à Vulcano illiúſque conſorte: ſemina quoque, & plantæ ab aliis: omnia ſummatim vitæ hominum adminicula, tunc deorum opera ſunt comparata, cùm homines deorū prouidentia deſeruiſſet, oportere'que ipſos iam propagationis & alimoniæ ſuæ curam habere: mundi totius inſtar, quē imitantes omne per tempus ſequentéſque, aliter alitérq; naſcimur atq; degimus. Sed fabula iam finē habeat. Ea verò conducet nobis ad id dignoſcendum, quantum ſuprà in regis ciuiliſque definitione errauerimus. S. Quia in re, & quantū erraſſe nos dicis? H. Partim minus, partim generoſius, magiſque, & plus quàm tunc erratum. S. Quo pacto? H. Quod enim dum quæreretur rex, ciuiliſq; vir ex præſenti circuitu generationéq;, paſtorē ex cōtraria cōuerſione adduximus, & pro mortali gregis humani paſtore Deū commemorauimus, longius tranſgreſſi ſumus: quòd verò ciuitatis vniuerſæ principem illum oſtendimus, quo autē modo princeps eſſet, non declarauimus, verum quidem diximus, non tamen ad integrum perſpicuéque deſcripſimus. Quocirca minus in hoc quàm in illo deliquiſſe videmur. SO. Vera loqueris. H os. Exiſtimare ergo debemus, tūc demum nos ciuilem virū ſatis expoſuiſſe, cùm gubernādæ ciuitatis modum ad ſufficientiam diſcreuerimus. SO. Præclarè. H. Ob hanc vtique cauſam eam fabulam incœptauimus, vt non ſolùm oſtenderentur quicunque aduerſus regē gregis humani illā in commune nutritionē ſibi vendicant,

…ἄνθρωποι καὶ ἀφύλακτοι γεγονότες, διηρπάζοντο ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἔτ' ἀμήχανοι καὶ ἄτεχνοι κατὰ τοὺς πρώτους ἦσαν χρόνους, ἅτε τῆς μὲν αὐτομάτης τροφῆς ἐπιλελοιπυίας, πορίζεσθαι δὲ οὐκ ἐπιστάμενοί πω, διὰ τὸ μηδεμίαν αὐτοὺς χρείαν πρότερον ἀναγκάζειν. ἐκ τούτων πάντων ἐν μεγάλαις ἀπορίαις ἦσαν. ὅθεν δὴ τὰ πάλαι λεχθέντα παρὰ θεῶν δῶρα ἡμῖν δεδώρηται μετ' ἀναγκαίας διδαχῆς καὶ παιδεύσεως, πῦρ μὲν παρὰ Προμηθέως, τέχναι δὲ παρ' Ἡφαίστου καὶ

D

τῆς συντέχνου· σπέρματα δὲ αὖ καὶ φυτὰ παρ' ἄλλων· καὶ πάνθ' ὁπόσα τὸν ἀνθρώπινον βίον συγκατεσκευάκεν, ἐκ τούτων γέγονεν· ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐκ θεῶν (ὅπερ ἐρρήθη νυνδή) τῆς ἐπιμελείας ἐπέλιπεν ἀνθρώπους, δι' ἑαυτῶν τε ἔδει τήν τε διαγωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοὺς αὑτῶν ἔχειν, καθάπερ ὅλος ὁ κόσμος. ᾧ συμμιμούμενοι καὶ ξυνεπόμενοι τὸν ἀεὶ χρόνον, νῦν μὲν οὕτω, τοτὲ δὲ ἐκείνως ζῶμέν τε καὶ φυόμεθα. καὶ τὸ μὲν δὴ τοῦ μύθου, τέλος ἐχέτω. χρήσιμον δὲ αὐτὸν ποιησόμεθα πρὸς τὸ κατιδεῖν ὅσον ἡμάρτομεν, ἀποφηνάμενοι τὸν βασιλικόν τε καὶ πολιτικὸν ἐν τῷ πρόσθεν

E

λόγῳ. ΣΩ. Πῶς οὖν καὶ πόσον ἁμάρτημα φῂς εἶναι γεγονὸς ἡμῖν; ΞΕ. Τῇ μὲν, βραχύτερον· τῇ δὲ, μάλα γενναῖον καὶ πολλῷ μεῖζον καὶ πλέον ἢ τότε. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Ὅτι μὲν ἐρωτώμενοι τὸν ἐκ τῆς νῦν περιφορᾶς καὶ γενέσεως βασιλέα καὶ πολιτικὸν, τὸν ἐκ τῆς ἐναντίας περιόδου ποιμένα τῆς τότε ἀνθρωπίνης ἀγέλης εἴπομεν, καὶ ταῦτα, θεὸν ἀντὶ θνητοῦ, ταύτῃ μὲν πάμπολυ παρηνέχθημεν· ὅτι δὲ ξυμπάσης τῆς πόλεως ἄρχοντα αὐτὸν ἀπεφήναμεν, ὅντινα δὲ τρόπον, οὐ διείπομεν. ταύτῃ δὲ αὖ, τὸ μὲν λεχθὲν, ἀληθὲς, οὐ μὴν ὅλον γε οὐδὲ σαφὲς ἐρρήθη. διὸ καὶ βραχύτερον ἢ κατ'

F

ἐκεῖνο ἡμαρτήκαμεν. ΣΩ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Δεῖ τοίνυν τὸν τρόπον (ὡς ἔοικε) διορίσαντας τῆς ἀρχῆς τῆς πόλεως, οὕτω τελέως τὸν πολιτικὸν ἡμῖν εἰρῆσθαι προσδοκᾶν. ΣΩ. Καλῶς. ΞΕ. Διὰ ταῦτα μὴν καὶ τὸν μῦθον παρεθέμεθα, ἵνα ἐνδείξαιτο περὶ τῆς ἀγελαιοτροφίας, μὴ μόνον ὡς πάντες αὐτῷ ἀμφισβητοῦσι τῷ ζητουμένῳ τὴν,

περιειλήφαμεν τοὔνομα, διότι τὸ κοινὸν ἐπανεῖχεν ἡ συμπᾶσι. ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις, εἴπερ ἐτύγχανέ γε ὄν. ΞΕ. Πῶς C δ' οὐκ ἦν τό γε θεραπεύειν που πᾶσι κοινόν, μηδὲν διορισθείσης τροφῆς, μηδέ τινος ἄλλης πραγματείας; ἢ δῆλον δὲ ἵνα ἀγελαιοκομικὴν, ἢ θεραπευτικὴν, ἢ καί τινα ἐπιμελητικὴν αὐτὴν ὀνομάσασιν, ὡς κατὰ πάντων, ἐξῆν περικαλύπτειν καὶ τὸν πολιτικὸν ἅμα τοῖς ἄλλοις, ἐπειδὴ δεῖν τοῦτ' ἐσήμαινεν ὁ λόγος. Σ. Ὀρθῶς. ἀλλ' ἡ μετὰ τοῦτο διαίρεσις αὖ τίνα τρόπον ἐγίγνετ' ἄν; ΞΕ. Κατὰ ταῦτα καθάπερ ἔμπροσθεν διῃρούμεθα τὴν ἀγελαιοτροφικὴν πεζοῖς τε καὶ ἀπτῆσι, καὶ ἀμίκτοις τε καὶ ἀκεράτοις, τοῖς αὐτοῖς ἄν που τούτοις διαιρούμενοι καὶ τὴν ἀγελαιοκομικὴν, τήν τε D νῦν καὶ τὴν ἐπὶ Κρόνου βασιλείαν περιειληφότες ἂν ἦμεν ὁμοίως ἐν τῷ λόγῳ. ΣΩ. Φαίνεται. ζητῶ δὲ αὖ τί τὸ μετὰ τοῦτο. ΞΕ. Δῆλον ὅτι λεχθέντος οὕτω τοῦ τῆς ἀγελαιοκομικῆς ὀνόματος, οὐκ ἄν ποτ' ἐγένετο ἡμῖν τὸ τινὰς ἀμφισβητεῖν ὡς οὐδ' ἐπιμέλεια τὸ παράπαν ἐστίν· ὥσπερ τότε καὶ δικαίως ἠμφισβητήθη, μηδεμίαν εἶναι τέχνην ἐν ἡμῖν ἀξίαν τούτου τοῦ θρεπτικοῦ προσρήματος· εἰ δ' οὖν τις εἴη, πολλοῖς πρότερον αὐτῆς καὶ μᾶλλον προσήκειν ἤ τινι τῶν βασιλέων. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Ἐπιμέλεια δέ γε ἀνθρωπίνης συμπάσης κοινωνίας οὐδεμία ἂν ἐθελήσειε μᾶλλον ἑτέρα E καὶ πρᾳοτέρα τῆς βασιλικῆς φάναι καὶ κατὰ πάντων ἀνθρώπων ἀρχῆς εἶναι τέχνη. ΣΩ. Λέγεις ὀρθῶς. ΞΕ. Μετὰ ταῦτα δέ γε, ὦ Σώκρατες, ἆρ' ἐννοοῦμεν ὅτι πρὸς αὐτῷ δὴ τῷ τέλει συχνὸν αὖ διημαρτάνετο; ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Τόδε, ὡς ἄρ' εἰ καὶ διενοήθημεν ὅτι μάλιστα τῆς δίποδος ἀγέλης εἶναί τινα θρεπτικὴν τέχνην, οὐδέν τι μᾶλλον ἡμᾶς ἔδει βασιλικὴν εὐθὺς αὐτὴν καὶ πολιτικὴν, ὡς ἀποτετελεσμένην, προσαγορεύειν. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Πρῶτον μὲν ὃ ἐλέγομεν, τοὔνομα μεταρρυθμίσασθαι, πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν μᾶλλον ἐπαγαγόντας, ἢ τὴν τροφήν· ἔπειτα ταύ- F την τέμνειν. οὐ γὰρ σμικρὰς ἂν ἔχοι τμήσεις ἔτι. ΣΩ. Ποίας; ΞΕ. Ἧι τε τὸν θεῖον ἄν που διειλόμεθα νομέα χωρὶς καὶ τὸν ἀνθρώπινον ἐπιμελητήν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Αὖθις δέ γε τὴν ἀπονεμηθεῖσαν ἐπιμελητικὴν δίχα τέμνειν ἀναγκαῖον ἦν. ΣΩ. Τίνι; ΞΕ. Τῷ βιαίῳ τε καὶ ἑκουσίῳ. ΣΩ. Τί δή; ΞΕ. Καὶ ταύτῃ που τὸ πρότερον ἁμαρτάνοντες, εὐηθέστερα τοῦ δέοντος εἰς ταὐτὸν βασιλέα καὶ τύραννον συνέθεμεν, ἀνομοιοτάτους ὄντας, αὐτούς τε, καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς ἑκατέρου τρόπον.

ne : & aliam quandam appellationem inferre communem, ſiue gregis ductionem, ſiue curationem ſiue diligentiam appellantes, atque ita ciuilem vna cum alijs complecti, poſtquam ſic oportere ratio dictauerat. SO. Optimè. Verùm quónam pacto poſtea diſtinguendum erat? H. Quemadmodum gregis nutritionem diuiſimus ſecundum greſſibilium & volatilium ſpeciem immixtorúmque, & cornibus carentium: ita & gregis ductionem ſecundum eadem illa partiri licebat, atque ita & Saturni regnum ac præſens fuiſſet ſermone comprehenſum. SOC. Videtur. Sed quid tum? HOS. Si ita impoſitum facultati illi nomen fuiſſet, vt gregis ductionem vocauiſſemus eam quam gregis nutritionem vocauimus, conſtat quòd nemo aduerſum nos contendiſſet, quaſi curatio omnino non eſſet: quemadmodum & hoc non abſurdè contendatur, quòd ars in nobis nulla ſit nutritiua appellatione digna, & ſi qua ſit, multis alijs prius magiſque quàm regiæ id nomen competere. SOC. Rectè. H. Nulla verò ars alia de hoc contendit, quaſi ſit totius humanæ cõmunionis curatio maior mitiórque quàm regia. S. Rectè loqueris. HOS. Poſt hæc nunquid aduertimus Socrates, quàm grauiter circa finẽ deliquimus? S. Vbi delictũ dicis? H. In hoc inquã, quòd & ſi artem quampiã bipedis gregis nutricẽ eſſe putauimus, non tamen ilico regiã illã atque ciuilem tãquam abſolutã appellare debuimus. S. Cur non? H. Primò quidem oportebat quod dicebamus, nomẽ ad curam magis quàm ad nutritionem accõmodare: poſtea curã diuidere. Nam diuiſiones inſuper non paruas ſuſcipit. S. Quas? H. In diuinũ paſtorẽ & humanũ curatorem. SOC. Scitè. H. Curationẽ itẽ humanam in duo partiri neceſſe eſt. S. Quæ? H. In eã quæ inuitis, & eã quæ volentibus imperat. S. Quid ergo? H. In hoc ſanè peccãtes ineptius quàm decebat, regem tyrãnúmque in idem conduximus, cùm & ipſi inter ſe diſſimillimi ſint, & gubernandi modus longè diuerſus.

pigmentorum colorúmque mixtione perſpicua nondum decora. Decet autem verbis orationéque magis, quàm pictura, aut opificio manuario vnumquodque animal deſcribere, exhiberéque his, qui aſſequi ratione poſſint: cæteris cælo & penicillo exhibeantur. SOCR. De hoc quidem ſatis. Quam verò ob cauſam nondum ſufficienter dictum eſſe ais, oſtende. SOC. Arduum eſt, ô beate, abſque exemplis res magnas lucidè oſtendere. Videtur enim vnuſquiſque noſtrûm tanquam per ſomnium noſſe omnia, reuera autem rurſus omnia ignorare. SOC. Quo pacto? Hos. Abſurdum admodum, ô Socrates, affectum animæ circa ſcientiam nunc mouimus. Nempe in magnis arduiſque incœpimus, quod in minimis, & facilibus erat per ordinem inchoandum. SOCR. Quorſum hæc? HOSP. Exemplo rurſus exemplum, ô felix, indiget. SOC. Qua ratione? Dicas, nihil mei cauſa veritus. HOS. Dicendum poſtquam ipſe es audire paratus. Nouimus quid agant pueri, cùm primùm literas diſcunt? SOCR. Quidnam. HOS. Quod vnamquanque literarum in breuiſſimis faciliſque ſyllabis ſufficienter perſentiſcunt, veráque de illis eloqui poſſunt. SOC. Quidni? HOSP. Eadem hæc in aliis ambigentes opinione ſermoneque falluntur. SOCR. Prorſus. HOSP. An non itaque facilimè atque optimè ad ignota perduci poſſunt? SOC. Quo pacto? HO. Reducere illos primùm ad ea oportet, in quibus hæc eadem rectè opinati fuerant, eiſque offerre quæ nondum noſcunt, & ea inuicem comparando, oſtendere eandem ſimilitudinem atque naturam in vtriſque complexionibus eſſe, donec cum ignotis omnibus quæ vera opinione concepta ſunt, comparata monſtrentur: demonſtrata verò, & illorum exempla facta demum efficiant, vt ex omnibus cuiuſlibet ſyllabæ elementis, id quod diuerſum eſt, ab aliis diuerſum nuncupent: quod verò idem eſt, idem ſemper ſecũdum eadem cum ſeipſo.

τὴν ἔξωθεν μὲν περιγραφὴν ἔοικεν ἱκανῶς ἔχειν, τὴν δὲ οἷον τοῖς φαρμάκοις καὶ τῇ συγκράσει τῶν χρωμάτων ἐνάργειαν οὐκ ἀπειληφέναι πω. γραφῆς δὲ καὶ συμπάσης χειρουργίας λέξει καὶ λόγῳ δηλοῦν πᾶν ζῷον μᾶλλον πρέπει τοῖς δυναμένοις ἕπεσθαι· τοῖς δ' ἄλλοις, διὰ χειρουργιῶν. Σ. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς· ὅπῃ δ' ἡμῖν οὔπω φῂς ἱκανῶς εἰρῆσθαι, δήλωσον. Ξ. Χαλεπόν, ὦ δαιμόνιε, μὴ παραδείγμασι χρώμενον, ἱκανῶς ἐνδείκνυσθαί τι

D τῶν μειζόνων. κινδυνεύει γὰρ ἡμῶν ἕκαστος, οἷον ὄναρ, εἰδὼς ἅπαντα, πάντ' αὖ πάλιν ὥσπερ ὕπαρ ἀγνοεῖν. Σω. Πῶς τοῦτ' εἶπες; Ξεν. Καὶ μάλα ἀτόπως ἔοικά γε ἐν τῷ παρόντι κινήσας τὸ περὶ τῆς ἐπιστήμης πάθος ἐν ἡμῖν. Σω. Τί δή; Ξεν. Παραδείγματος, ὦ μακάριε, αὖ μοι καὶ τὸ παράδειγμα αὐτὸ δεδέηκε. Σ. Τί οὖν; λέγε, μηδὲν ἐμοῦ γε ἕνεκα ἀποκνῶν. Ξ. Λεκτέον, ἐπεὶ καὶ σύ γε ἕτοιμος ἀκολουθεῖν. τοὺς γάρ που παῖδας ἴσμεν, ὅταν ἄρτι γραμμάτων ἔμπειροι γίγνωνται. Σω. Τὸ ποῖον; Ξε. Ὅτι τῶν στοιχείων ἕκα-

E στον ἐν ταῖς βραχυτάταις καὶ ῥᾴσταις τῶν συλλαβῶν, ἱκανῶς διαισθάνονται, καὶ τἀληθῆ φράζειν περὶ ἐκεῖνα δυνατοὶ γίγνονται. Σω. Πῶς γὰρ οὔ; Ξεν. Ταὐτὰ δέ γε ταῦτα ἐν ἄλλαις ἀμφισβητοῦντες πάλιν, δόξῃ τε ψεύδονται καὶ λόγῳ. Σωκ. Πάνυ μὲν οὖν. Ξε. Ἆρ' οὖν οὐχ ὧδε ῥᾷστον καὶ κάλλιστον ἐπάγειν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ μήπω γιγνωσκόμενα; Σω. Πῶς; Ξεν. Ἀνάγειν πρῶτον ἐπ' ἐκεῖνα, ἐν οἷς ταὐτὰ ταῦτα ὀρθῶς ἐδόξαζον· ἀναγαγόντας δέ, τιθέναι παρὰ τὰ μήπω γιγνωσκόμενα, καὶ παραβάλλοντας, ἐνδεικνύναι τὴν αὐ-

F τὴν ὁμοιότητα καὶ φύσιν ἐν ἀμφοτέραις οὖσαν συμπλοκαῖς, μέχριπερ ἂν πᾶσι τοῖς ἀγνοουμένοις τὰ δοξαζόμενα ἀληθῶς παρατιθέμενα δειχθῇ, δειχθέντα δέ, παραδείγματα οὕτως γιγνόμενα, ποιήσῃ τῶν στοιχείων ἕκαστον πάντων ἐν πάσαις ταῖς συλλαβαῖς, τὸ μὲν ἕτερον, ὡς τῶν ἄλλων ἕτερον ὄν, τὸ δὲ ταὐτόν, ὡς ταὐτὸν ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἑαυτῷ προσαγορεύεσθαι.

λαττόνων φέροντες πολύν, ἀλλὰ παραδείγματος ἐπιχειρεῖν αὖ τὴν κατὰ πόλιν θεραπείαν τέχνῃ γνωρίζειν, ἵνα ὕπαρ C ἀντ' ὀνείρατος ἡμῖν γίγνηται. Σ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς. Ξ. Πάλιν δὴ τὸ ἔμπροσθεν λόγον ἀναληπτέον ὡς ἐπειδὴ τοῦ βασιλικοῦ γένους τῆς περὶ τὰς πόλεις ἐπιμελείας ἀμφισβητοῦσι μυρίοι, δεῖ δὲ πάντας ἀποχωρίζειν τούτους, καὶ μόνον ἐκεῖνον λιπεῖν. καὶ πρὸς τοῦτο δὴ παραδείγματος ἔφαμεν δεῖν ἡμῖν τινός. Σ. Καὶ μάλα.

Ξε. Τί δῆτα παράδειγμά τις ἄν, ἔχον τὴν αὐτὴν πολιτικῇ πραγματείαν, σμικρότατον παραθέμενος, ἱκανῶς ἂν εὕροι τὸ ζητούμενον; βούλει πρὸς Διός, ὦ Σώκρατες, εἰ μή τι πρόχειρον ἕτερον ἔχομεν, ἀλλ' οὖν τήν γε D ὑφαντικὴν προελώμεθα; καὶ ταύτην, εἰ δοκεῖ, μὴ πᾶσαν. ἀποχρήσει γὰρ ἴσως ἡ περὶ τὰ ἐκ τῶν ἐρίων ὑφάσματα. τάχα γὰρ ἂν ἡμῖν καὶ τοῦτο τὸ μέρος αὐτῆς μαρτυρήσειε προαιρεθὲν ὃ βουλόμεθα. Σ. Τί γὰρ οὔ; Ξ. Τί δῆτα οὐ καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, τέμνοντες μέρη μερῶν, ἕκαστον διῃρούμεθα, καὶ νῦν περὶ ὑφαντικὴν ταυτὸ τοῦτο ἐδράσαμεν; καὶ κατὰ δύναμιν ὅτι μάλιστα διὰ βραχέων ταχὺ πάντ' ἐπελθόντες, πάλιν ἤλθομεν ἐπὶ τὸ νῦν χρήσιμον; Σ. Πῶς λέγεις; Ξ. Αὐτὴν τὴν διέξοδον ἀπόκρισιν σοι ποιήσομαι. Σ. Κάλλιστ' εἶπες. Ξ. Ἔστι τοίνυν πάντα ἡμῖν ὁπόσα δη- E μιουργοῦμεν καὶ κτώμεθα, τὰ μὲν, ἕνεκα τοῦ ποιεῖν τι, τὰ δέ, τοῦ μὴ πάσχειν ἀμυντήρια. καὶ τῶν ἀμυντηρίων, τὰ μέν, ἀλεξιφάρμακα, καὶ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα· τὰ δέ, προβλήματα. τῶν δ' αὖ γε προβλημάτων, τὰ μέν, πρὸς τὸν πόλεμον ὁπλίσματα· τὰ δέ, φράγματα. καὶ τῶν φραγμάτων, τὰ μέν, παραπετάσματα· τὰ δέ, πρὸς χειμῶνας καὶ καύματα ἀλεξητήρια. τῶν δὲ ἀλεξητηρίων τὰ μέν, στεγάσματα· τὰ δέ, σκεπάσματα. καὶ τῶν σκεπασμάτων, ὑποπετάσματα μέν, ἄλλα, περικαλύμματα δέ, ἕτερα. τῶν περικαλυμμάτων δέ, τὰ μέν, ὁλόσχιστα· σύνθετα δέ, ἕτερα· F τῶν δὲ συνθέτων τὰ μέν, τρητά· τὰ δέ, ἄνευ τρήσεως σύνδετα· καὶ τῶν ἀτρήτων τὰ μέν, νεύρινα, φυτῶν ἐκ γῆς· τὰ δέ, τρίχινα. τῶν δὲ τριχίνων, τὰ μὲν ὕδασι καὶ γῇ κολλητά· τὰ δέ, αὐτὰ αὑτοῖς σύνδετα. τούτοισι δὴ τοῖς ἐκ τῶν αὐτῶν συνδουμένοις ἐργασθεῖσιν ἀμυντηρίοις καὶ σκεπάσμασι, τὰ μὲν ὄνομα ἱμάτια ἐκαλέσαμεν· τὴν δὲ τῶν ἱματίων μάλιστα ἐπιμελουμένην τέχνην, ὥσπερ τότε τὴν τῆς

Ruſus ſuperior oratio repetenda, qua inferebatur poſtquam permulti cum regio genere de ciuitatis gubernatione contendunt, ſibique illam vſurpãt, oportere eos omnes ab illo ſeiungere, ipſúmque ſolum relinquere. atque ad hoc exemplo quodam opus eſſe diximus. SOCRA. Valde.

HOSP. Quódnam potiſſimum exemplum exiguum quidem, & eandem ciuilem continens facultatem, adducens aliquis, ſufficienter quod inueſtigatur, inueniet? Viſne per Iouem, ô Socrates, niſi quid aliud in promptu habemus, texendi artem eligamus? non vniuerſam quidem, ſufficiet enim, vt arbitror, lanificium. Fortè nanque pars hæc electa quod cupimus indicabit. SOCR. Quidni? HOSP. Cur non, vt ſuperius vnumquodque in partium partes diuidebamus, ita modò circa texendi artem fecimus, & quàm breuiſſimè licet omnia tranſigentes, quod ad propoſitum conducit elegimus? SOCR. Quomodo inquis? HOSP. Ipſam enarrationem reſponſi loco dabo. SOCR. Præclarè loqueris. HOSP. Eorum quæ facimus, quæque poſſidemus, alia gratia aliquid agendi, alia, ne quid incommodi patiamur, velut propugnacula parantur. Propugnaculorum autem alia remedia, ſunt tã diuina quàm humana: alia verò obſtacula. Obſtaculorum alia militaris armatura, alia circumuallatio. Circũuallationũ verò alia velamina, alia aduerſus æſtũ frigúſque munitiones. Munitionũ alia tegmẽta & retinacula, alia operimẽta operimentorum quædam ſuffulciunt, quædam amiciunt. Eorum quæ amiciunt alia ſimplicia, alia verò duplicia atque compoſita. Compoſitorum alia perforata, alia ſine perforatione connexa. Horum verò quædam neruea ſunt, ex his quæ terra naſcuntur, quædam pilea. Pilea verò partim aqua & terra cõglutinata, partim ſibimet inuicem ſunt cõnexa. His profectò propugnaculis fulcimẽtiſque quæ ex eiſdẽ colligatis confecta ſunt, nomen veſtes impoſuimus. Artẽ verò quæ maximè circa veſtes verſatur, ab ipſa veſtiũ effectione veſtificã appellemus, quẽadmodũ diſciplinã ciuitatis procuratricẽ

tentionem repulſionémque, quęcunque circa plicationes & violentas actiones opera, quibus aliquid cohibetur, efficiũt, ſepéſque & maceriam opponunt, & cumulos quoſdam obiiciunt, quæque operiunt aliquid. Item valuarum cancellorúmque affixiones, quæ ad clauorum artificium attinent. Quinetiam armaturam ſegregauimus, quæ portio eſt amplæ facultatis illius, quæ propugnacula & obſtacula obiicit. Præterea coquinariam, quæ remedia præbere ſe vitæ hominum profitetur ab initio ſeparauimus. Reliquimus autem artem quandam, quæ viſa eſt illa eſſe quam quærimus, effectricem ſcilicet fulcimentorum aduerſus frigora laneorum, textoriámque cognominatam. Socr. Videtur. Hos. Cæterum nondum, ô puer, perfectè his dictis rem expediuimus. Nam is qui primus veſtium artificium tractat, contrà quàm textor, agere videtur. Socr. Quamobrem? Ho. Textor nanque quodammodo complicat & connectit. So. Certè. H. Ille verò quæ ſimul inſerta & implicita ſunt, diſſoluit. So. Quid iſtud? Ho. Opus eius qui carminat & diſcernit. Nunquid enim carminatoriam & diſcretoriam operam eãdem cum textoria vocemus? carminatorémque & diſcretorem eundem cum textore dicemus? Soc. Nullo modo. Hos. Siquis autem diligentiam quæ ſtamina & ſubtegmina præparat, textoriam vocet, procul & ab opinione hominum, & à veritate, iſta appellatione diſcedet. So. Planè. H. Fullonum præterea ſutorúmque operam vtrum nihil conducere ad veſtimentorum confectionem dicimus? An has omnes textorias appellamus? So. Neutrum dicendum videtur. H. Veruntamen omnes hę de veſtium curatione cum textoris arte contendent: ac plurimum quidem illi huius operis dabunt, multum quoque ſibi eiuſdem operis vendicabunt. Socr. Sic eſt omnino. Hosp. Præter has exiſtimare inſuper oportet artes inſtrumentorum quibus textor vtitur, effectrices, partem ſibi in efficienda tela vſurpaturas. Socra. Probè.

νικῇ, καὶ ἐν ἄλλαις τέχναις, ῥαμμάτων στεγαστικαὶ γίγνονται, συμπάσας ἀφείλομεν· ὅσαι τε περὶ τὰς πλοκὰς καὶ τὰς βίᾳ πράξεις διακωλυτικὰ ἔργα παρέχονται τέχναι φραγμάτων· περί τε γείσων ἐπιθηματουργίας οὖσαι, καὶ τὰς τῶν θυρωμάτων πήξεις, γομφωτικῆς ἀπονεμηθείσας μόρια τέχνης· τήν τε ὁπλοποιητικὴν ἀπετεμόμεθα, μεγάλης καὶ παντοίας τῆς προβληματουργικῆς τμῆμα οὖσαν δυνάμεως· καὶ δὴ καὶ τὴν μαγευτικὴν τὴν περὶ τὰ

D ἀλεξιφάρμακα κατ᾽ ἀρχὰς εὐθὺς διωρισάμεθα ξύμπασαν· καὶ λελοίπαμεν, ὡς δόξαιμεν ἄν, αὐτὴν τὴν ζητηθεῖσαν ἀμυντικὴν χειμώνων, ἐρεοῦ προβλήματος ἐργαστικὴν, ὄνομα δὲ ὑφαντικὴν λεχθεῖσαν. ΣΩ. Ἔοικε γὰρ οὕτω. ΞΕ. Ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι πω τέλεον, ὦ παῖ, τοῦτο λελεγμένον. ὁ γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς τῶν ἱματίων ἐργασίας ἁπτόμενος, τοὐναντίον ὑφῇ δρᾶν φαίνεται. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ. Τὸ μὲν τῆς ὑφῆς, συμπλοκή τίς ἐστί που. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δέ γε, τῶν συνεστώτων καὶ συμπεπιλημένων διαλυτικόν. ΣΩ. Τὸ ποῖον δή; ΞΕ. Τὸ τῆς τοῦ ξαίνοντος τέχνης ἔργον.

E ἢ τὴν ξαντικὴν τολμήσομεν ὑφαντικὴν, καὶ τὸν ξάντην ὡς ὄντα ὑφάντην καλεῖν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Καὶ μὴν τήν γε αὖ στήμονος ἐργαστικὴν καὶ κρόκης εἴ τις ὑφαντικὴν προσαγορεύει, παράδοξόν τε καὶ ψευδὲς ὄνομα λέγει. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τί δὲ, κναφευτικὴν σύμπασαν, καὶ τὴν ἀκεστικὴν, πότερα μηδεμίαν ἐπιμέλειαν μηδέ τινα θεραπείαν ἐσθῆτος θῶμεν; ἢ καὶ ταύτας πάσας ὡς ὑφαντικὰς λέξομεν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τῆς γε θεραπείας ἀμφισβητήσουσιν αὗται ξύμπασαι, καὶ τῆς γενέσεως τῆς τῶν ἱματίων, τῇ τῆς ὑφαντικῆς δυνάμει· μέγιστον

F μὲν μέρος ἐκείνῃ διδοῦσαι, μεγάλα δὲ καὶ σφίσιν αὐταῖς ἀπονέμουσαι. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕ. Πρὸς τοίνυν ταύταις, ἔτι τὰς τῶν ἐργαλείων δημιουργοὺς τέχνας, δι᾽ ὧν ἀποτελεῖται τὰ τῆς ὑφῆς ἔργα, δοκεῖν χρὴ τό γε συναιτίας εἶναι προσποιήσεσθαι παντὸς ὑφάσματος. ΣΩ. Ὀρθότατα.

σεως, αἰτίας. ΣΩ. Ὀρθότατα. ΞΕ. Τῶν αἰτίων δή, πλυντι-
κὴν μὲν, καὶ ἀκεστικὴν, καὶ πᾶσαν τὴν περὶ ταῦτα θερα- C
πευτικὴν, πολλῆς οὔσης τῆς κοσμητικῆς, τοὐνταῦθα αὐτῆς
μόριον, εἰκὸς μάλιστα περιλαμβάνειν, ὀνομάζοντας πᾶν τῇ
τέχνῃ τῇ κναφευτικῇ. ΣΩ. Καλῶς. ΞΕ. Καὶ μὴν ξαν-
τική γε καὶ νηστικὴ, καὶ πάντα αὖ τὰ περὶ τὴν ποίησιν αὐτὴν
τῆς ἐσθῆτος ἧς λέγομεν μέρη, μία τίς ἐστι τέχνη τῶν ὑπὸ πάν-
των λεγομένων ἡ ταλασιουργική. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τῆς
δὴ ταλασιουργικῆς δύο τμήματά ἐστον· καὶ τούτοιν ἑκάτε-
ρον ἅμα δυοῖν πεφύκατον τέχναιν μέρη. ΣΩ. Πῶς; ΞΕ.
Τὸ μὲν ξαντικὸν, καὶ τὸ τῆς κερκιστικῆς ἥμισυ, καὶ ὅσα τὰ
συγκείμενα ἀπ' ἀλλήλων ἀφίστησι, πᾶν τοῦτο, ὡς ἓν φρά- D
ζειν, τῆς τε ταλασιουργίας αὐτῆς ἐστί που, καὶ μεγάλα τινὲ κατὰ
πάντα ἡμῖν ἤστην τέχνα, ἡ συγκριτική τε καὶ διακριτική.
ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Τῆς τοίνυν διακριτικῆς ἥ τε ξαντικὴ καὶ
τὰ νυνδὴ ῥηθέντα ἅπαντά ἐστιν· ἡ γὰρ ἐν ἐρίοις τε καὶ στήμοσι
διακριτικὴ, κερκίδι μὲν ἄλλον τρόπον γιγνομένη, χερσὶ δὲ
ἕτερον, ἔσχεν ὅσα ἀρτίως ὀνόματα ἐρρήθη. ΣΩ. Πάνυ μὲν
οὖν. ΞΕ. Αὖθις δὴ πάλιν συγκριτικῆς μόριον ἅμα καὶ τα-
λασιουργίας ἐν αὐτῇ γιγνόμενον λάβωμεν. ὅσα δὲ τῆς δια-
κριτικῆς ἦν αὐτόθι, μεθιῶμεν σύμπαντα, δίχα τέμνοντες
τὴν ταλασιουργίαν, διακριτικῷ τε καὶ συγκριτικῷ τμή- E
ματι. ΣΩ. Διῃρήσθω. ΞΕ. Τὸ συγκριτικὸν τοίνυν αὖ σοι
καὶ ταλασιουργικὸν ἅμα μόριον, ὦ Σώκρατες, διαιρετέον,
εἴπερ ἱκανῶς μέλλομεν τὴν προρρηθεῖσαν ὑφαντικὴν αἱρήσειν.
ΣΩ. Οὐκοῦν χρή. Ξ. Χρὴ μὲν οὖν, καὶ λέγωμέν γε αὐτῆς
τὸ μὲν εἶναι στρεπτικὸν, τὸ δὲ, συμπλεκτικόν. ἆρ' οὖν μανθά-
νω; δοκεῖς γάρ μοι τὸ περὶ τὴν τοῦ στήμονος ἐργασίαν λέγειν στρε-
πτικόν. ΣΩ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ κρόκης. ἢ γένεσιν ἄστρο-
φόν τινα αὐτῆς εὑρήσομεν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Διόρισαι
δὴ καὶ τούτοιν ἑκάτερον. ἴσως γὰρ ὁ διορισμὸς ἐγκαίρως ἄν σοι
γένοιτο. ΣΩ. Πῇ; ΞΕ. Τῇδε· τῶν περὶ ξαντικὴν ἔργων F
μηκυνθέν τε καὶ σχὸν πλάτος λέγομεν εἶναι κάταγμά τι.
ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Τούτου δὴ τὸ μὲν ἀτράκτῳ τε στραφὲν καὶ
στερεὸν νῆμα γενόμενον, στήμονα μὲν φάθι τὸ νῆμα· τὴν δ'
ἀπευθύνουσαν αὐτὸ τέχνην, εἶναι στημονονητικήν. ΣΩ. Ὀρθῶς.

Recte. Hos. Ex cauſis vero partem eam quæ lauat, atque quæ medetur, & alias huius generis, quæ curam adhibent, cum multa ornandi diligentia ſit, generatim colligere decet, & fullonum artem cognominare. soc. Probè. Hos. Eam autem partem quæ carminat, diſcernit, & filat, & omnes circa veſtium effectionem, ars vna comprehendit, quæ communiter lanificium nominatur. soc. Quidni? Hos. Lanificii porrò partitiones duæ, & vtræque duarum artium ſimul partes ſunt. soc. Quo pacto? Hosp. Facultas illa quæ carminat, & quæ pectine quodam vtitur, ac omnino quæcunque ſunt coniuncta, diſiungit, hoc omne, vt vno verbo complectar, pars lanificii dicitur, cuius maximæ partes duæ ſunt, diſcretoria vna, altera concretoria. soc Sic eſt omnino. Hosp. In ea quæ diſcernit, carminatoria, & aliæ quas modò diximus, facultates inſunt. Nam quæ lanas & ſtamina diuidit, vel pectine quodam vel manibus, aliter atque aliter nomina cuncta quæ modò diximus, eſt ſortita. socr. Ita prorſus. Hosp. Rurſus concretoriæ partem ſimul & lanificii in ipſa contentam ſumamus: quæcunque autem ibidem diſcretoriȩ inerant, tranſeamus, lanificium omne bifariam partientes, & concretoriam partem & diſcretoriam. Soc. Partiamur. Hos. Partem itaque concretoriam ſimul & lanificium, ô Socrates, diuidere decet, ſi modò propoſitam nobis texendi artem ſufficienter comprehendere volumus. Soc. Oportet ſanè. Hosp. Oportet abſque dubio. Ideoque dicamus partem eius vnam in voluendo flectendóque, alteram in complicando verſari. Socr. Nunquid hæc teneo? Videris enim mihi ſtaminis operam in torquendo ponere. Hosp. Non huius tantùm, ſed & ſubtegminis. An ſine retortione generationem huius aliquam reperiemus? socr. Nequaquam. Hosp. Deſcribe horum vtrunque: forte nanque deſcriptio talis opportuna videbitur. socr. Qualis? Hosp. Ecce opus carminatoris cùm in longum latúmque protrahitur, deductionem vocamus. soc. Certè. Hos. Cùm hoc factis penſis fuſo retortum eſt, ſolidúmque effectum filum, ſtamen appellant: artem autem ipſam quæ hoc dirigit & protrahit, ſtaminariam. soc. Rectè.

HOSP. De prolixitate inquam & breuitate, déque omni exceſſu atque defectu. nam dimetiendi facultas ad hæc omnia pertinet. SOC. Profectò. HO. Eam itaque bifariam diſtinguamus. Conducit enim ad id quod intendimus. SOCRAT. Dicas quomodo diſtinguendum. HOSP. Sic. Pars vna ſecundum mutuam magnitudinis paruitatíſque communionem: altera ſecundum neceſſariam generationis eſſentiam. SOCRAT. Qui iſthuc ais? HOSP. An non ſecundum naturam tibi videtur, quod maius eſt, nullo alio quàm minori maius eſſe dicendum: quódve minus, ſolo maiori minus? SOC. Mihi verò. HOS. Quid verò? Quod excedit mediocritatem, & quod exceditur ſeu dicendo ſiue agendo, nónne eſſe dicemus id quo boni homines à malis differunt? SOCRAT. Apparet. HOSP. Ergo eſſentias geminas iudiciáque magni & parui ponere decet: nec, vt paulo antè dicebamus, inuicem ſolùm iſta referri debent: imò, vt nunc dictum eſt, potius inuicem partim, partim ad mediocritatem comparanda videntur. Huius autem rationem nunquid intelligere volumus? SOCRAT. Quídni velimus? HOS. Si quis enim maioris naturam ad minus duntaxat referat, ad mediocre non referetur? quid ais? SOCR. Id ipſum. HOS. An non artes ipſas earúmque opera omnia hac ratione ſecernimus? eámve quam quærimus ciuilem, & textoriam facultatem è medio tollemus? hæ ſiquidem omnes quod mediocri maius eſt, aut minus, non quaſi non ſit, ſed vt difficile quiddam in actionibus vitant, atque ita mediocritatem ſeruantes bona omnia pulchráque efficiunt. SOCR. Abſque dubio. HOS. Nonne ſi ciuilem peritiam ſuſtulerimus manca nobis, & dubia erit regiæ ſcientiæ veſtigatio? SOC. Valde. HO. Vtrum quemadmodum in diſputatione de ſophiſta, nõ ens eſſe euicimus poſtquam in eo nos deſtituebat oratio: ita nunc plus ipſum, & minus euincere debemus commenſurabilia eſſe non inuicem ſolùm,

τοιαύτας διαφερούσας. Σ. Οὐκοῦν χρή. Ξ. Περὶ δὴ τούτων αὐτῶν ὁ λόγος ἡμῖν (οἶμαι) γιγνόμενος, ὀρθῶς ἂν γίγνοιτο. Σ. Τίνων; Ξ. Μήκους τε πέρι καὶ βραχύτητος, καὶ πάσης ὑπεροχῆς καὶ ἐλλείψεως. ἡ γάρ που μετρητικὴ περὶ πάντ' ἐστὶ ταῦτα. Σ. Ναί. Ξ. Διέλωμεν τοίνυν αὐτὴν δύο μέρη. δεῖ γὰρ δὴ πρὸς ὃ νῦν σπεύδομεν. Σ. Λέγοις ἂν τὴν διαίρεσιν ὅπῃ. Ξ. Τῇδε. τὸ μὲν, κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα μεγέθους καὶ σμικρότητος κοινωνίαν· τὸ δὲ, τὸ κατὰ τὴν τῆς γενέσεως ἀναγκαίαν οὐσίαν. Σ. Πῶς λέγεις; Ξ. Ἆρ' οὐ κατὰ φύσιν δοκεῖ σοι

D τὸ μεῖζον μηδενὸς ἑτέρου δεῖν μεῖζον λέγειν, ἢ τοῦ ἐλάττονος; καὶ τοὔλαττον αὖ, τοῦ μείζονος, ἔλαττον, ἄλλου δὲ μηδενός; Σ. Ἔμοιγε. Ξ. Τί δέ; τὸ τὴν τοῦ μετρίου φύσιν ὑπερβάλλον, καὶ ὑπερβαλλόμενον ὑπ' αὐτῆς ἐν λόγοις, εἴτε καὶ ἐν ἔργοις, ἆρ' οὐκ αὖ λέξομεν ὡς ὄντως γιγνόμενον, ἐν ᾧ καὶ διαφέρουσι μάλιστα ἡμῶν οἵ τε κακοὶ καὶ ἀγαθοί; Σ. Φαίνεται. Ξ. Διττὰς ἄρα ταύτας οὐσίας καὶ κρίσεις τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ σμικροῦ θετέον· ἀλλ' οὐχ ὡς ἔφαμεν ἄρτι, πρὸς ἄλληλα μόνον δεῖν. ἀλλ' ὥσπερ νῦν εἴρηται, μᾶλλον, τὴν μὲν, πρὸς ἄλληλα λεκτέον, τὴν δ' αὖ, πρὸς τὸ μέτριον. οὗ δὲ

E ἕνεκα, μαθεῖν ἆρ' ἂν βουλοίμεθα; Σ. Τί μήν. Ξ. Εἰ πρὸς μηδὲν ἕτερον τὴν τοῦ μείζονος ἐάσει τις φύσιν ἢ πρὸς τοὔλαττον, οὐκ ἔσται ποτὲ πρὸς τὸ μέτριον. ἢ γάρ; Σ. Οὕτω. Ξ. Οὐκοῦν τὰς τέχνας τε αὐτὰς καὶ τἄργα αὐτῶν σύμπαντα διολοῦμεν τούτῳ τῷ λόγῳ; καὶ δὴ καὶ τὴν νῦν ζητουμένην πολιτικὴν καὶ τὴν ῥηθεῖσαν ὑφαντικὴν ἀφανιοῦμεν; ἅπασαι γὰρ αἱ τοιαῦταί που τὸ τοῦ μετρίου πλέον καὶ ἔλαττον, οὐχ ὡς οὐκ ὂν ἀλλ' ὡς ὂν χαλεπὸν περὶ τὰς πράξεις παραφυλάττουσι. καὶ τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ τὸ μέτριον σώζουσαι, πάντα ἀγαθὰ καὶ καλὰ ἀπεργάζονται. Σ. Τί

F μήν; Ξ. Οὐκοῦν ἂν τὴν πολιτικὴν ἀφανίσωμεν, ἄπορος ἡμῖν ἡ μετὰ τοῦτο ἔσται ζήτησις τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης. Σ. Καὶ μάλα. Ξ. Πότερον οὖν, καθάπερ ἐν τῷ σοφιστῇ προσηναγκάσαμεν εἶναι τὸ μὴ ὄν, ἐπειδὴ κατὰ τοῦτο διέφυγεν ἡμᾶς ὁ λόγος, οὕτω καὶ νῦν τὸ πλέον αὖ καὶ ἔλαττον μετρητὰ προσαναγκαστέον γίγνεσθαι μὴ πρὸς ἄλληλα μόνον,

κη καὶ βάθη καὶ πλάτη, καὶ ταχυτῆτας πρὸς τοὐναντίον μετροῦσι· τὸ δὲ ἕτερον, ὁπόσαι πρὸς τὸ μέτριον καὶ τὸ πρέπον C καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὸ δέον, καὶ πάνθ' ὁπόσα εἰς τὸ μέσον ἀπῳκίσθη τῶν ἐσχάτων. Σ. Καὶ μέγα γ' ἑκάτερον τμῆμα εἶπες, καὶ πολὺ διαφέρον ἀλλήλοιν. Ξ. Ὃ γὰρ ἐνίοτε, ὦ Σώκρατες, οἰόμενοι δή τι σοφὸν φράζειν πολλοὶ τῶν κομψῶν λέγουσιν, ὡς ἄρα μετρητικὴ περὶ πάντ' ἐστὶ τὰ γιγνόμενα, τοῦτ' αὐτὸ τὸ νῦν λεχθὲν ὂν τυγχάνει. μετρήσεως μὲν γὰρ δή τινα τρόπον πάνθ' ὁπόσα ἔντεχνα μετείληφε· διὰ δὲ τὸ μὴ κατ' εἴδη συνειθίσθαι σκοπεῖν διαιρουμένους, ταῦτά τε τοσοῦτον διαφέροντα συμβάλλουσιν εὐθὺς εἰς ταὐτόν, ὅμοια νομίσαντες· καὶ τοὐναντίον αὖ τούτου δρῶσιν, D ἕτερα οὐ κατὰ μέρη διαιροῦντες· δέον ὅταν μὲν τὴν τῶν πολλῶν τις πρότερον αἴσθηται κοινωνίαν, μὴ προαφίστασθαι πρὶν ἂν ἐν αὐτῇ τὰς διαφορὰς ἴδῃ πάσας, ὁπόσαι περ ἐν εἴδεσι κεῖνται· τὰς δὲ αὖ παντοδαπὰς ἀνομοιότητας, ὅταν ἐν πλήθεσιν ὀφθῶσι, μὴ δυνατὸν εἶναι δυσωπούμενον παύεσθαι, πρὶν ἂν σύμπαντα τὰ οἰκεῖα ἐντὸς μιᾶς ὁμοιότητος ἕρξας, γένους τινὸς οὐσίᾳ περιβάληται. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς περί τε τούτων καὶ περὶ τῶν ἐλλείψεων καὶ ὑπερβολῶν εἰρήσθω. φυλάττωμεν δὲ μόνον, ὅτι δύο γένη περὶ αὐτὰ ἐξηύρηται τῆς μετρητικῆς· καὶ ἅ φαμεν αὔτ' εἶναι E μεμνώμεθα. Σ. Μεμνησόμεθα. Ξ. Μετὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον, ἕτερον προσδεξώμεθα περί τε αὐτῶν τῶν ζητουμένων, καὶ περὶ πάσης τῆς ἐν τοῖς τοιοῖσδε λόγοις διατριβῆς. Σ. Τὸ ποῖον; Ξ. Εἴ τις ἀνέροιτο ἡμᾶς τὴν περὶ γράμματα συνουσίαν τῶν μανθανόντων, ὁπόταν τις ὁτιοῦν ὄνομα ἐρωτηθῇ τίνων ἐστὶ γραμμάτων, πότερον αὐτῷ τότε φῶμεν γίγνεσθαι τὴν ζήτησιν, ἑνὸς ἕνεκα μᾶλλον τοῦ προβληθέντος, ἢ τοῦ περὶ πάντα τὰ προβαλλόμενα γραμματικωτέρῳ γίγνεσθαι; Σ. Δῆλον ὅτι τοῦ περὶ ἅπαντα. Ξ. Τί δ' αὖ; νῦν ἡμῖν ἡ περὶ τοῦ πολιτικοῦ ζήτησις ἕνεκα F αὐτοῦ τούτου προβέβληται μᾶλλον, ἢ τοῦ περὶ πάντα διαλεκτικωτέροις γίγνεσθαι; Σ. Καὶ τοῦτο δῆλον ὅτι τοῦ περὶ πάντα. Ξ. Ἦ που τόν γε τῆς ὑφαντικῆς γε λόγον αὐτῆς ταύτης ἕνεκα θηρεύειν οὐδεὶς ἂν ἐθελήσειε νοῦν ἔχων.

metiuntur: alteram verò artes illas quæ ad mediocre moderatúmque reſpiciunt, decénſque & opportunum atque debitum, & ſummatim ad omnia, quæ, vitatis extremis, in medium confugerunt. SOC. Ampla quidem vtraque portio eſt, & altera longè ab altera diſcrepat. HOS. Quod ſæpenumero ferunt, ô Socrates, ornati viri illi, qui magnum aliquid ac ſapiens loqui ſe putãt, dũ prædicant dimetiendi facultatẽ, circa omnia quæ fiũt, verſari, nunc dictum eſt. Quicquid enim artificioſum eſt, menſuræ quodam modo particeps eſſe apparuit. quoniam verò quidam conſiderare nequaquam per ſingula genera diuiſione eundo ſolent, hæc tam longe inter ſe differentia, ſtatim conferunt in vnum, ſimilia iudicantes. Sed & contrarium huius faciunt, quæ diuerſa ſunt, per partes minimè diſtinguunt: cùm oporteat, vbi quis primo multorum percipit communionem, non prius deſiſtere quàm differentias omnes in ea quæ ſpeciebus clauduntur, inſpexerit: atque iterum quoties diſſimilitudines plurimas in multitudine ſentit, & ægrè ſentit, non prius ab hac aſpectus moleſtia deſiſtere poſſe, quàm cuncta quæ cognata ſunt, intra cognationem vnam proprietatémque concludens vnius generis eſſentia veſtiat. De his igitur, déque exceſſibus atque defectibus hæc dicta ſufficiant: id autem duntaxat ſeruandum, duo hic videlicet menſuræ genera adinuenta fuiſſe, & quæ ea ſint, mente tenendum. SOC. Tenebimus. HOS. Poſt hunc ſermonem, alium aſſumamus, de his quæ modò quærebantur, déque omni huiuſcemodi ſermonũ tractatione. SOC. Quid iſtud? HOS. Si quis fortè nos percontetur de puerorum diſcentium circa literas exercitatione, quando interrogantur quibus ex literis nomen aliquod cõſtet, vtrum putemus tunc eos interrogari vnius duntaxat nominis illius declarandi gratia, an potius vt in omni grammatica eruditiores euadant, quid reſpondebimus? SOCRA. Vt in omni grammatica. HOS. Quid porrò? ciuilis viri indagatio ipſiúſne gratia magis propoſita nobis eſt, quàm vt in omni diſputatione acutiores efficiamur? SO. Patet id quoque, quòd omnium gratia. HOS. Nemo vtique mentis compos textoriæ facultatis rationem ipſius duntaxat gratia venari contenderet.

quid accidat, horum gratia hæc omnia à nobis dicta puta. SOC. Fiet. dic tantum quæ reſtant. H. Dico igitur oportere, & me & te eorum quæ diximus ſemper memores eſſe, quotieſcunque vel breuitas vel prolixitas ſermonis vituperatur, ita vt non ipſas inter ſe prolixitates conferamus, ſed ad facultatis dimetiendi partem. quam ſuprà diximus ad decori normam eſſe referendam. SOC. Scitè. Sed nec ad hanc omnia referenda videntur. neque enim prolixitate quæ nulli congruit, ad voluptatem egebimus, niſi obiter. Nec quod quæritur, vt facilimè celerriméque inueniamus, primo, ſed loco ſecundo contendere decet: maximè verò omnium, primúmque illum honorare progreſſum, quo ſecundum ſpecies diſtinguere valeamus, diſputationémque longam haud moleſtè ferre, ſed affectare potius, ſi quo modo ad inuentionem nobis confert. ſimiliter & breuem. Decet item eum qui longiores ſermones vituperat, circuitúſque diſputationum huiuſmodi non admittit, haud ita leuiter temeréque damnare prolixitatem, ſed oſtendere prius, diſputatione breuiore & promptiores ad diſſerendum, & ad inueniendum ſagaciores nos ſi ſequamur reddi: alias autem & aliò tendentes increpationes, laudéſve, nec curare penitus, nec audire.

Ac de his ſatis, ſi tibi quoque videtur: ad ciuilem facultatem iterum redeamus, textoris exemplum quod ſuprà poſuimus, conferentes. SOCRA. Egregiè locutus es, atque ita vt iubes, efficiamus. HOSP. Nónne iam rex à multis paſtorum officiis, imò ab omnibus armentorum cuſtodibus eſt diſtinctus? Reſtant vrbanæ facultates cauſarum adiuuantium pariter, & cauſarum quas primum à ſe inuicem ſeparare debemus. SOCR. Rectè. HOS. Has partiri

μὲν τοιοῦτον, τούτων ἕνεκα πάντων τὰ περὶ αὐτῶν ἡμῖν εἰρῆσθαι φάθι. Σ. Ταῦτ' ἔσται. λέγε ἑξῆς μόνον. Ξ. Λέγω τοίνυν ὅτι χρὴ δὴ μεμνημένους ἐμέ καὶ σε τῶν νῦν εἰρημένων, τόν τε ψόγον ἑκάστοτε καὶ ἔπαινον ποιεῖσθαι βραχύτητος ἅμα καὶ μήκους ὧν ἂν ἀεὶ πέρι λέγωμεν, μὴ πρὸς ἄλληλα τὰ μήκη κρίνοντες, ἀλλὰ κατὰ τὸ τῆς μετρητικῆς μέρος, ὃ τότε ἔφαμεν δεῖν μεμνῆσθαι, πρὸς τὸ πρέπον. Σ. Ὀρθῶς. Ξ. Οὐ τοίνυν οὐδὲ πρὸς τοῦτο πάντα. οὔτε γὰρ πρὸς τὴν
D ἡδονὴν μήκους ἁρμόττοντος οὐδὲν προσδεησόμεθα, πλὴν εἰ μὴ πάρεργόν τι. οὔτε αὖ πρὸς τὴν τοῦ προβληθέντος ζήτησιν, ὡς ἂν ῥᾷστα καὶ τάχιστα εὕροιμεν, δεύτερον ἀλλ' οὐ πρῶτον ὁ λόγος ἀγαπᾶν παραγγέλλει· πολὺ δὲ μάλιστα καὶ πρῶτον τὴν μέθοδον αὐτὴν τιμᾶν, τοῦ κατ' εἴδη δυνατὸν εἶναι διαιρεῖν. καὶ δὴ καὶ λόγον, ἄν τε παμμήκης λεχθεὶς, τὸν ἀκούσαντα εὑρετικώτερον ἀπεργάζηται, τοῦτον σπουδάζειν, καὶ τῷ μήκει μηδὲν ἀγανακτεῖν· ἄν τ' αὖ βραχύτερος, ὡσαύτως. ἔτι δ' αὖ πρὸς τούτοις τὸν περὶ τὰς τοιάσδε συνουσίας ψέγοντα λόγων μήκη, καὶ τὰς ἐν κύκλῳ περιό-
E δους οὐκ ἀποδεχόμενον, ὅτι χρὴ τὸν τοιοῦτον μὴ πάνυ ταχὺ μηδ' εὐθὺς οὕτω μεθιέναι, ψέξαντα μόνον ὡς μακρὰ τὰ λεχθέντα· ἀλλὰ καὶ προσαποφαίνειν οἴεσθαι δεῖν ὡς βραχύτερα ἂν γενόμενα τοὺς συνόντας ἀπηργάζετο διαλεκτικωτέρους, καὶ τῆς τῶν ὄντων λόγῳ δηλώσεως εὑρετικωτέρους· τῶν δ' ἄλλων καὶ πρὸς ἄλλ' ἄττα ψόγων καὶ ἐπαίνων μηδὲν φροντίζειν, μηδὲ τὸ παράπαν ἀκούειν δοκεῖν τῶν τοιούτων λόγων.

Καὶ τούτων μὲν ἅλις, εἰ καὶ σοὶ ταύτῃ ξυνδοκεῖ. πρὸς δὲ δὴ τὸν πολιτικὸν ἴωμεν πάλιν, τῆς προρρηθείσης ὑφαντι-
F κῆς αὐτῷ φέροντες τὸ παράδειγμα. Σ. Καλῶς εἶπες· καὶ ποιῶμεν ἃ λέγεις. Ξ. Οὐκοῦν ἀπό γε τῶν πολλῶν ὁ βασιλεὺς ὅσαι ξυννόμοι, μᾶλλον δὲ ἀπὸ πασῶν τῶν περὶ τὰς ἀγέλας διακεχώρισται. λοιπαὶ δὲ, φαμὲν, αἱ κατὰ πόλιν αὐτοῦ τῆς τε ξυναιτίου καὶ τῆς αἰτίας, ἃς πρώτας ἀπ' ἀλλήλων διαιρετέον. Σ. Ὀρθῶς. Ξ. Οἶσθ' οὖν ὅτι χα-

ποῖον; Ξ. Τοῦτο ὃ δὴ ξηροῖς καὶ ὑγροῖς, καὶ ἐμπύροις καὶ ἀπύροις παμποδαπὸν εἶδος ἐργασθὲν· ἀγγεῖον δὴ μιᾷ C κλήσει προσφθεγγόμεθα, καὶ μάλα γε συχνὸν εἶδος, καὶ τῇ ζητουμένῃ γε, ὡς οἶμαι, προσῆκον οὐδὲν ἀτεχνῶς ἐπιστήμῃ. Σ. Πῶς γὰρ οὔ; Ξ. Τούτων δὴ τρίτον ἕτερον εἶδος κτημάτων πάμπολυ κατιδεῖν πεζὸν καὶ ἔνυδρον, καὶ πολυπλανὲς καὶ ἀπλανὲς, καὶ τίμιον καὶ ἄτιμον, ἓν δὲ ὄνομα ἔχον, διότι παντὸς ἕνεκα τινὸς ἐφέδρας ἐστὶ, θᾶκος ἀεί τινι γιγνόμενον. Σ. Τὸ ποῖον; Ξ. Ὄχημα αὐτό που λεγόμενον, οὐ πάνυ πολιτικῆς ἔργον, ἀλλὰ μᾶλλον πολὺ τεκτονικῆς καὶ κεραμικῆς καὶ χαλκοτυπικῆς. Σ. Μανθάνω. Ξ. Τί δέ; τέταρτον ἆρ' ἕτερον εἶναι τούτων λεκτέον, ἐν ᾧ τὰ πλεῖστά ἐστι D τῶν πάλαι ῥηθέντων, ἐσθής τε ξύμπασα, καὶ τῶν ὅπλων τὸ πολὺ, καὶ τείχη, πάντα θ' ὅσα γήινα περιβλήματα, καὶ λίθινα καὶ μυρία ἕτερα. προβολῆς δὲ ἕνεκα ξυμπάντων αὐτῶν εἰργασμένων, δικαιότατ' ἂν ὅλον προσαγορεύοιτο πρόβλημα, καὶ πολλῷ μᾶλλον τέχνης οἰκοδομικῆς ἔργον καὶ ὑφαντικῆς τὸ πλεῖστον νομίζοιτ' ἂν ὀρθότερον ἢ πολιτικῆς. Σ ω. Πάνυ μὲν οὖν. Ξ ε ν. Πέμπτον δὲ ἆρ' ἂν ἐθέλοιμεν τὸ περὶ τὸν κόσμον καὶ γραφικὴν θεῖναι, καὶ ὅσα ταύτῃ προσχρώμενα καὶ μουσικῇ μιμήματα τελεῖται, πρὸς τὰς ἡδονὰς μόνον ἡμῶν ἀπειργασμένα, δικαίως δ' ἂν E ὀνόματι περιληφθέντα ἑνί. Σ. Ποίῳ; Ξ. Παίγνιόν τι δὴ λέγεται. Σ. Τί μήν; Ξ. Τοῦτο τοίνυν τούτοις ἓν ὄνομα ἅπασι πρέψει προσαγορευθέν. οὐ γὰρ σπουδῆς οὐδὲν αὐτῶν χάριν, ἀλλὰ παιδιᾶς ἕνεκα πάντα δρᾶται. Σ. Καὶ τοῦτο σχεδὸν μανθάνω. Ξ. Τὸ δὲ πᾶσι τούτοις σώματα παρέχον, (ἐξ ὧν καὶ ἐν οἷς δημιουργοῦσιν ὁπόσαι τῶν τεχνῶν νῦν εἴρηνται). παντοδαπὸν εἶδος πολλῶν ἑτέρων τεχνῶν ἔκγονον ὄν, ἆρ' οὐχ ἕκτον θήσομεν; Σ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; Ξ. Χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, καὶ πάντ' ὁπόσα μεταλλεύεται, καὶ ὅσα δρυοτομικὴ καὶ κουρὰ ξύμπασα τεμοῦσα παρέχει τεκτονικῇ καὶ F πλεκτικῇ καὶ ἔτι φλοιστικῇ, φυτῶν τε καὶ ἐμψύχων δέρματα σωμάτων περιαιροῦσα σκυτοτομικὴ, καὶ ὅσαι περὶ τὰ τοιαῦτ' εἰσὶ τέχναι, καὶ φελλῶν καὶ βίβλων καὶ δεσμῶν ἐργαστικαὶ, παρέχει δημιουργεῖν συνθετὰ ἐκ μὴ συντιθεμένων εἴδη γενῶν. ἓν δὲ αὐτὸ προσαγορεύομεν πᾶν τὸ πρωτογενὲς ἀνθρώποις κτῆμα καὶ ἀξύνθετον, καὶ βασιλικῆς ἐπιστήμης οὐδαμῶς ἔργον ὄν. Σ ω κ. Καλῶς.

vna appellatione vas nominamus, quamuis ſpecie C plurima ſit. hoc autem ſciẽtiæ illius quam perquirimus non eſt opus. SO. Non certè. HO. Tertia poſſeſſionũ ſpecies multiformis apparet terreſtris atq; aquatica, multiuaga, & non errãs, pretioſa, & vilis, vno ſignificata nomine: quia vniuersũ hoc sẽper alicui ſedes efficitur, ſeſſionis gratia. SO. Quid hoc? Hos. Vehiculũ nũcupamus, haud ſanè multum peritiæ ciuilis opus, imò architecturæ figulariæque, & ærariæ facultatis magis. Intelligo equidem. HO. Nunquid quartum præter iſta dicendum, in quo plurima ex iis quæ ſuprà retulimus, continentur? Veſtimenta omnia, arma multa, muri, terrenique & lapidei ambitus, aliáque permulta. Cúmque hęc D omnia muniendi obiiciendique gratia fiant, rectè munimenta obſtaculáque communiter appellari poſſunt, multóque magis architectorum, textorúmq; quàm ciuilis ſunt opera. S. Sic eſt omnino. H. Nũ quinto loco ornandi, pingendi, canendi artes locabimus? & quæcunque his vtuntur, & ab his fiunt imitationes quædã oblectationis gratia duntaxat excogitatæ, quæ meritò vno quodã nomine cõprehenduntur. S. Quo? H. Vniuerſum hoc iocoſum quiddã denominatur. S. Abſque dubio. H. Vnũ hoc nomen omnibus his conueniet, neq; enim illorũ quicquã ſtudij, ſed ioci gratia ſemper effici- E tur. S. Hoc quoq; fermè intelligo. H. Facultatẽ verò illã quæ his omnibus præparat corpora, ex quibus & in quibus conficiuntur artiũ, quas modò narrauimus, opera, nonne ſextã ponemus ſpeciẽ variã, & ex multis artibus depẽdentem? S. Quã dicis? H. Eã quæ aurũ & argẽtũ cæteráq; metalla terrę eruta viſceribus pręparat. Itẽ quæ ſyluas incidit, quę tõdet, quæ ex his cõſtruit aliquid, quæ plicat atq; cõtexit, ſeu quę cortices arborũ, ſiue quę animalium pelles, circũcidit, & polit, & quæcũq; artes circa huiuſmodi quędã verſantur: rurſus illę à quibus ſuber, liber, codex, vinculáq; parãtur, vt fiãt cõpoſitæ ſpecies ex F generibus nõ compoſitis: vniuerſum hoc appellamus primogenitã hominib' poſſeſſionẽ, & ſimplicẽ, quod regiæ artis nequaquã eſt opus. SO. Optimè.

iuncti ſunt atq; diſcreti. S. Apparuit. H. Conſideremus reliquos quàm proximè accedẽtes, vt certiùs ipſos cognoſcamus. S. Oportet omnino. H. Maximos porrò miniſtros quantum hinc intueri licet, cõtrariam eius quam ſuſpicati ſumus exercitationẽ paſſionémque habere reperiemus. S. Quos? HO. Empta mãcipia & ſimili quodã modo in ſeruitutẽ coactos homines. Quos ſine controuerſia ſeruos cognominare poſſumus, longiſſimè à regia dignitate diſtantes. SOC. Quidni? HOS. Quid dicemus de liberis, quicunque ſponte quæ ſuprà diximus miniſteria obeunt, agriculturæ, & aliarum artium opera tranſportant, mutuiſque commutant commerciis, ſiue de foro in forum in vrbe eadem, ſeu de vrbe terra marique transferentes in vrbem, partim cum rebus aliis nummos, partim ſimile quiddam ſimili commutantes, quos nummularios, mercatores, nauicularios, caupones denominauimus? Nunquid illi ciuilem ſibi peritiam vendicabunt? SOCR. Fortè mercatorum artem. HOSP. Non tamen illi quos vtpote mercenarios cernimus paſſim omnibus ad ſeruiendum expoſitos, regiam vſurpare dignitatem reperientur. SOC. Eſt vt dicis. HOSP. Quid verò de his qui talia quædam nobis vbique miniſtrant? SOCRA. Quos dicis, & quarum rerum miniſtros? HOSP. Genus præconum inquam, & eorum qui ſapienter circa publicas literas ſubminiſtrant, nonnullóſque alios ſolertes rerum ad principum miniſterium pertinentium elaboratores. Quid de his dicendum Socrates? SOCR. Quod & ipſe dicebas, miniſtros eſſe, non principes ciuitatum. HOSP. Non vanum eſt igitur, vt arbitror, quod in ſuperioribus dixi, inuenturos nos hac ratione pleroſque de ciuili curatione vehementer concertantes, quamuis admodum abſurdum alicui videri poſſit, eos in miniſtrorum numero quærere. SOC. Valde quidem.

τὴν πόλιν. οἱ δ᾽ ἄλλοι πάντες, ὡς συναίτιοι λεχθέντες, ἅμα τοῖς ἔργοις τοῖς νῦν δὴ ῥηθεῖσιν ἀνῄρηνται, καὶ ἀπηχωρίσθησαν ἀπὸ βασιλικῆς τε καὶ πολιτικῆς πράξεως. ΣΩ. Ἐοίκασι γοῦν. ΞΕ. Ἴθι δὴ σκεψώμεθα τοὺς λοιποὺς, προσελθόντες ἐγγύθεν, ἵν᾽ αὐτοὺς εἰδῶμεν βεβαιότερον. ΣΩ. Οὐκοῦν χρή. ΞΕ. Τοὺς μὲν δὴ μεγίστους ὑπηρέτας, ὡς ἐνθένδε ἰδεῖν, τοὐναντίον ἔχοντας εὑρήσομεν οἷς ὑπωπτεύσαμεν ἐπι-
D τήδευμα καὶ πάθος. ΣΩ. Τίνας; ΞΕ. Τοὺς ὠνητούς τε καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ κτητούς· οὓς ἀναμφισβητήτως δούλους ἔχομεν εἰπεῖν, ἥκιστα βασιλικῆς μεταποιουμένους τέχνης. ΣΩ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕ. Τί δαί; τῶν ἐλευθέρων ὅσοι τοῖς νῦν δὴ ῥηθεῖσιν εἰς ὑπηρετικὴν ἰόντες αὐτοὺς τάττουσι, τά τε γεωργίας καὶ τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν ἔργα διακομίζοντες ἐπ᾽ ἀλλήλους, καὶ ἀνισοῦντες οἱ μὲν, κατ᾽ ἀγοράς, οἱ δὲ, πόλιν ἐκ πόλεως ἀλλάττοντες κατὰ θάλατταν καὶ πεζῇ, νόμισμά τε πρὸς τἆλλα καὶ αὐτὸ πρὸς αὑτὸ διαμείβοντες (οὓς ἀργυραμοιβούς τε καὶ ἐμπόρους καὶ ναυκλήρους
E καὶ καπήλους ἐπωνομάκαμεν) μῶν τῆς πολιτικῆς ἀμφισβητήσουσί τι; ΣΩ. Τάχ᾽ ἂν ἴσως τῆς γε τῶν ἐμπορευτικῶν. ΞΕ. Ἀλλ᾽ οὐ μὴν οὕς γε ὁρῶμεν μισθωτοὺς καὶ θῆτας πᾶσιν ἑτοίμους ὑπηρετοῦντας, μή ποτε βασιλικῆς μεταποιουμένους εὕρωμεν. ΣΩ. Πῶς γάρ; ΞΕ. Τί δὲ ἆρα τοὺς τὰ τοιάδε διακονοῦντας ἡμῖν ἑκάστοτε; ΣΩ. Τὰ ποῖα εἶπες, καὶ τίνας; ΞΕΝ. Ὧν τὸ κηρυκικὸν ἔθνος, ὅσοι τε περὶ γράμματα σοφοὶ γίγνονται, πολλάκις ὑπηρετήσαντες, καὶ πόλλ᾽ ἄττα ἕτερα περὶ τὰς ἀρχὰς διαπονεῖσθαί τινες ἕτεροι πάνδεινοι, τί τούτους αὖ λέξομεν; ΣΩ. Ὅπερ εἶπες
F νῦν, ὑπηρέτας, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντας. ΞΕ. Ἀλλ᾽ οὐ μὴν οἶμαί γε ἐνύπνιον ἰδὼν εἶπον ταύτῃ πῃ φανήσεσθαι τοὺς διαφερόντως ἀμφισβητοῦντας τῆς πολιτικῆς. καίτοι σφόδρα γε ἄτοπον ἂν εἶναι δόξειε τὸ ζητεῖν τούτους ἐν ὑπηρετικῇ μοίρᾳ τινά. ΣΩ. Κομιδῆ μὲν οὖν.

ἀλλά φασι τῷδε τὰ σεμνότατα καὶ μάλιστα πάτρια τῶν ἀρχαίων θυσιῶν ἀποδεδόσθαι. ΣΩ. Καὶ πάνυ γε. ΞΕ. C Τούτους τε τοίνυν τοὺς κληρωτοὺς βασιλέας ἅμα καὶ ἱερέας, καὶ ὑπηρέτας αὐτῶν, καί τινα ἕτερον πάμπολυν ὄχλον σκεπτέον, ὃς ἄρτι κατάδηλος νῦν ἡμῖν γέγονεν, ἀποχωρισθέντων τῶν ἔμπροσθεν. ΣΩ. Τίνας δ' αὐτοὺς καὶ λέγεις; ΞΕ. Καὶ μάλα τινὰς ἀτόπους. ΣΩ. Τί δή; ΞΕ. Πάμφυλόν τι γένος αὐτῶν, ὥς γε ἄρτι σκοπουμένοις φαίνεται. πολλοὶ μὲν γὰρ λέουσι τῶν ἀνδρῶν εἴξασι καὶ κενταύροις, καὶ τοιούτοισιν ἑτέροις· πάμπολλοι δὲ σατύροις, καὶ τοῖς ἀσθενέσι καὶ πολυτρόποις θηρίοις. ταχὺ δὲ μεταβάλλουσι τάς τε ἰδέας καὶ τὴν δύναμιν εἰς ἀλλήλους. καὶ μέντοι μοι νῦν ὦ D Σώκρατες ἄρτι δοκῶ κατανενοηκέναι τοὺς ἄνδρας. ΣΩ. Λέγοις ἄν. ΞΕ. Εοικας γὰρ ἄτοπόν τι καθορᾶν. ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Τὸ γὰρ ἄτοπον ἐξ ἀγνοίας πᾶσι συμβαίνει. καὶ γὰρ δὴ καὶ νῦν αὐτὸς τοῦτο ἔπαθον ἐξαίφνης· ἠμφεγνόησα κατιδὼν τὸν περὶ τὰ τῶν πόλεων πράγματα χορόν. ΣΩ. Ποῖον; ΞΕ. Τὸν πάντων τῶν σοφιστῶν μέγιστον γόητα, καὶ ταύτης τῆς τέχνης ἐμπειρότατον· ὃν ἀπὸ τῶν ὄντως ὄντων πολιτικῶν καὶ βασιλικῶν καίπερ παγχάλεπον ὄντα ἀφαιρεῖν, ἀφαιρετέον, εἰ μέλλομεν ἰδεῖν ἐναργῶς τὸ ζητούμενον. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε οὐκ ἀνετέον. ΞΕ. Οὔκουν δή, κατά γε τὴν ἐμήν. E καί μοι φράζε τόδε. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ἆρ' οὐ μοναρχία τῶν πολιτικῶν ἡμῖν ἀρχῶν ἐστὶ μία; ΣΩ. Ναί. ΞΕ. Καὶ μετὰ μοναρχίαν εἴποι τις ἄν, οἶμαι, τὴν ὑπὸ τῶν ὀλίγων δυναστείαν. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τρίτον δὲ σχῆμα πολιτείας, οὐχ ἡ τοῦ πλήθους ἀρχή, δημοκρατία τοὔνομα κληθεῖσα; ΣΩ. Καὶ πάνυ γε. ΞΕ. Τρεῖς δ' οὖσαι μῶν οὐ πέντε τρόπον τινὰ γίγνονται, δύο ἐξ ἑαυτῶν ἄλλα πρὸς αὑταῖς ὀνόματα τίκτουσαι; ΣΩ. Ποῖα δή; ΞΕ. Πρὸς τὸ βίαιόν που καὶ ἑκούσιον ἀποσκοποῦντες νῦν, καὶ πενίαν καὶ πλοῦτον, καὶ νόμον καὶ ἀνομίαν, ἐν αὐταῖς γιγνόμενα, δι- F πλῆν ἑκατέραν τοῖν δυοῖν διαιροῦντες, μοναρχίαν μὲν προσαγορεύουσιν ὡς δύο παρεχομένην εἴδη δυοῖν ὀνόμασι, τὸ μὲν, τυραννίδι, τὸ δὲ, βασιλικῇ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Τὴν δὲ ὑπὸ ὀλίγων γε ἑκάστοτε κρατηθεῖσαν πόλιν, ἀριστοκρατίᾳ καὶ ὀλιγαρχίᾳ. ΣΩ. Καὶ πάνυ γε. ΞΕ.

Hos. Hos itaque fortè creatos reges, ſacerdotéſque, & eorum miniſtros, nécnon aliam quandam frequentem turbam conſiderare debemus, quæ paulò antè ſemotis ſuperioribus in lucem venit. Socr. Quos inquis? Hosp. Miros quoſdam inquam. Socr. Quamobrem? Hos. Iam enim cogitanti mihi multiforme horum genus apparet. Multi nanque virorum leonum ſimiles fiunt, centaurorúmque, aliorúmque huiuſmodi, plurimi etiam ſatyrorum, imbecilliúmque, & multiformium beſtiarum, citóque tranſmutant alternántque inuicem formas & vim. Enimuerò nunc primum eiuſmodi viros, ô Socrates, animaduertiſſe mihi videor. Soc. Dic obſecro. videris enim mirum quiddam nunc videre Hos. Profectò. Nam vt mirum ſemper aliquid nobis contingat, ignoratio efficit. Ac mihi modò idem contigit. Repentè nanque vt ambigerem accidit, cùm chorum negotiorum ciuilium intuerer. Soc. Quem? H. Maximum ſophiſtarum omnium præſtigiatorem, huiúſque artis præ cæteris peritiſſimum, quem diſcernere decet à viris reuera regiis atque ciuilibus, quamuis arduum id ſit, ſi modò quod quærimus perſpicuè cognoſcere volumus. S. Nullo modo hoc intermittendum. H. Non certè vt arbitror. Ac mihi dicas. S. Quid? H. An non monarchia, id eſt principatus vnius, vna quædam eſt gubernationum ciuilium? S. Eſt. H. Poſt hanc paucorum potétiam ponere poſſumus. S. Sanè. H. Tertiam verò multitudinis gubernationem quam popularem vocát. S. Prorſus. H. Nónne tres hæ quodammodo quinque fiũt, cùm duo alia nomina ex ſe inſuper pariant? S. Quænam? H. Qui conſiderant & inuitis & volentibus, item & lege & arbitrio, imperari poſſe, tum & pauperes eſſe poſſe qui præſunt vel diuitiis ad imperium euehi, duas in ſpecies tam vnius quàm paucorum diuidunt principatum. Et vnius quidem principatum ſic appellant, quaſi duas continentem ſpecies, duobus nominibus, Tyrannidem & regiam. So. Vtique. Ho. Gubernationem verò quæ penes paucos eſt, in paucorum potentiã, & potentiam optimatum. S. Omnino. H.

derare debemus, cuinam horum maximè imperatoriæ facultatis ſcientia inſit, quæ fermè paratu maxima omnium atque difficillima eſt. Inſpicere nanque illam oportet, vt videamus quinam à ſapiéte rege ſegregandi ſint, qui ſibi ciuilem peritiam vendicant, idque plurimis perſua dent, cùm ab ipſa procul admodum abſint. SOC. Sic prorſus agendum, vt ratio ſuperior monuit. HOSP. Nunquid igitur multitudo tibi in ciuitate huius ſcientiæ compos videtur? SOC. Quónam pacto? HOSP. An in mille hominum ciuitate fieri poteſt, vt centum, vel quinquaginta viri ſufficienter eam adipiſcantur? SOCR. Facilima omnium artium hæc eſſet. ſcimus enim in mille hominum numero totidem viros qui talorum ludo cæteros Græcos exuperent, nequaquam reperiri, nedum reges. Atqui virum illum quicunque regia peritia inſtructus eſt, regem vocare, ſiue dominetur, ſiue priuatus degat, iuxta rationem illam ſuperiorem oporportet. HO. Pulchrè monuiſti: arbitror autem iuxta hunc ſermonem rectam gubernationem, ſi quando recta ſit, circa vnum, vel duos, vel paucos eſſe quærendam. SOC. Quidni? HO. Exiſtimare verò eos ciuiles ac regios homines oportet, qui arte quadam imperant, volentibus, an nolentibus, ſecundum ſcripta an abſque ſcriptis inſtitutiſque & legibus, pauperes an diuites ipſi imperitent, nil refert. Nam & medicos nihilominus ſic appellamus, ſiue inuitis, ſiue volentibus ſecando, aut vrendo, vel alium dolorem afferendo, ſcriptis aut ex vſu curent, pauperes ipſi aut diuites medeantur, modò arte quadam curandorum corporum, vel purgando, vel extenuando, vel replendo augendóque vtantur. Aeque enim medicos nominamus, dummodo qui curant ad bonum corporis reſpicientes, ex deteriori habitudine in meliorem reſtituant atque ſeruent. hoc modo duntaxat vt arbitror, rectam eſſe dicemus medicinæ, vel cuiuſuis alterius principatus definitionem, alio verò nequaquam. SOC. Ita prorſus exiſtimandum. HO.

Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον μὴ ποιεῖν. Ξ. Ἐξ ἀνάγκης
δὴ νῦν τοῦτο οὕτω σκεπτέον, ἐν τίνι ποτὲ τούτων ἐπιστήμην
συμβαίνει γίγνεσθαι περὶ ἀνθρώπων ἀρχῆς, σχεδὸν τῆς χα-
λεπωτάτης καὶ μεγίστης κτήσασθαι. δεῖ γὰρ ἰδεῖν αὐτήν, ἵ-
να θεασώμεθα τίνας ἀφαιρετέον ἀπὸ τοῦ φρονίμου βασι-
λέως, οἳ προσποιοῦνται μὲν εἶναι πολιτικοί, καὶ πείθουσι
πολλούς, εἰσὶ δὲ οὐδαμῶς. Σ. Δεῖ γὰρ δὴ ποιεῖν τοῦτο, ὡς ὁ
λόγος ἡμῖν προείρηκε. Ξ. Μῶν οὖν δοκεῖ πλῆθός γε ἐν
D πόλει ταύτην τὴν ἐπιστήμην δυνατὸν εἶναι κτήσασθαι; Σ.
Καὶ πῶς; Ξ. Ἀλλ' ἆρα ἐν χιλιάνδρῳ πόλει δυνατὸν ἑκατόν
τινας ἢ καὶ πεντήκοντα αὐτὴν ἱκανῶς κτήσασθαι; Σ. Ῥᾴστη μὲν
τἂν οὕτω γ' εἴη πασῶν τῶν τεχνῶν. ἴσμεν γὰρ ὅτι χιλίων ἀνδρῶν
ἄκροι πεττευταὶ τοσοῦτοι πρὸς τοὺς ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν
οὐκ ἂν φύοιντό ποτε· μή τι δὴ βασιλεῖς γε. δεῖ γὰρ δὴ τόν γε
τὴν βασιλικὴν ἔχοντα ἐπιστήμην, ἄν τ' ἄρχῃ καὶ ἐὰν μή,
κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ὅμως βασιλικὸν προσαγορεύε-
σθαι. Ξ. Καλῶς ἀπεμνημόνευσας. ἑπόμενον δ' οἶμαι τού-
τῳ, τὴν μὲν ὀρθὴν ἀρχὴν περὶ ἕνα τινά, καὶ δύο, καὶ παντά-
E πασιν ὀλίγους, δεῖν ζητεῖν, ὅταν ὀρθὴ γίγνηται. Σ. Τί μήν;
Ξ. Τούτους δέ γε, ἐάν τε ἑκόντων ἐάν τε ἀκόντων ἄρχωσιν ἄν
τε κατὰ τὰ γράμματα, ἄν τε ἄνευ γραμμάτων, καὶ ἐὰν πλου-
τοῦντες, ἢ πενόμενοι, νομιστέον, ὥσπερ νῦν ἡγούμεθα, κατὰ τέ-
χνην ἡντινοῦν ἀρχὴν ἄρχοντας. τοὺς ἰατροὺς δ' οὐχ ἥκιστα
νενομίκαμεν, ἐάν τε ἑκόντας ἐάν τε ἄκοντας ἡμᾶς ἰῶνται,
τέμνοντες, ἢ κάοντες, ἤ τινα ἄλλην ἀλγηδόνα προσά-
πτοντες· καὶ ἐὰν κατὰ γράμματα, ἢ χωρὶς γραμμάτων· καὶ
ἐὰν πένητες ὄντες, ἢ πλούσιοι· πάντως οὐδὲν ἧττον ἰατρούς
φαμέν, ἕωσπερ ἂν ἐπιστατοῦντες τέχνῃ, καθαίροντες, εἴτε
F ἄλλως ἰσχναίνοντες, εἴτε καὶ αὐξάνοντες· ἂν μόνον ἐπ' ἀγα-
θῷ τῷ τῶν σωμάτων βελτίω ποιοῦντες ἐκ χειρόνων, σώζω-
σιν οἱ θεραπεύοντες ἕκαστοι τὰ θεραπευόμενα. ταύτῃ θή-
σομεν (ὡς οἶμαι) καὶ οὐκ ἄλλῃ τοῦτον ὅρον ὀρθὸν εἶναι μόνον ἰα-
τρικῆς, καὶ ἄλλης ἡστινοσοῦν ἀρχῆς. Σ. Κομιδῆ μὲν οὖν. Ξ.

...ται. ποτέρων ἀποδέχῃ πάντα, ἤ τι καὶ δυσχεραίνεις τῶν λεχθέν- C
των. νῦν δ᾽ ἤδη φανερόν ἐστιν ὅτι τοῦτο βουλησόμεθα, τὸ περὶ τῆς τῶν
ἄνευ νόμων ἀρχόντων ὀρθότητος διελθεῖν ἡμᾶς. Σ Ω. Πῶς
γὰρ οὔ; Ξ Ε. Τρόπον μέντοι τινὰ δῆλον ὅτι τῆς βασιλικῆς ἐστιν
ἡ νομοθετική. τὸ δ᾽ ἄριστον, οὐ τοὺς νόμους ἐστὶν ἰσχύειν, ἀλλ᾽ ἄν-
δρα τὸν μετὰ φρονήσεως βασιλικόν. οἶσθ᾽ ὅπῃ; Σ Ω. Πῇ δὴ
λέγεις; Ξ Ε. Ὅτι νόμος οὐκ ἄν ποτε δύναιτο τό, τε ἄριστον καὶ
τὸ δικαιότατον ἀκριβῶς ἅμα πᾶσι περιλαβὼν, τὸ βέλτι-
στον ἐπιτάττειν. αἱ γὰρ ἀνομοιότητες τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πρά-
ξεων, καὶ τὸ μηδέποτε μηδὲν, ὡς εἰπεῖν ἔπος, ἡσυχίαν ἄγειν
τῶν ἀνθρωπίνων, οὐδὲν ἐῶσιν ἁπλοῦν ἐν οὐδενὶ περὶ ἁπάν- D
των καὶ ἐπὶ πάντα τὸν χρόνον ἀποφαίνεσθαι τέχνην οὐδ᾽ ἡν-
τινοῦν. ταῦτα δὴ συγχωροῦμέν που; Σ Ω. Τί μήν; Ξ Ε. Τὸν
δέ γε νόμον ὁρῶμεν σχεδὸν ἐπ᾽ αὐτὸ τοῦτο ξυντείνοντα, ὥσπερ
τινὰ ἄνθρωπον αὐθάδη καὶ ἀμαθῆ, καὶ μηδένα ἐῶντα ποιεῖν
μηδὲν παρὰ τὴν ἑαυτοῦ τάξιν, μηδ᾽ ἐπερωτᾶν μηδένα, μηδ᾽ ἄν τι
νέον ἄρα τῳ ξυμβαίνῃ βέλτιον, παρὰ τὸν λόγον ὃν αὐτὸς ἐ-
πέταξε. Σ Ω. Ἀληθῆ· ποιεῖ γὰρ ἀτεχνῶς, καθάπερ εἴρηκας
νῦν, ὁ νόμος ἡμῖν ἑκάστοις. Ξ Ε. Οὐκοῦν ἀδύνατον εὖ ἔχειν
πρὸς τὰ μηδέποτε ἁπλᾶ τὸ διὰ παντὸς γιγνόμενον ἁ-
πλοῦν. Σ Ω. Κινδυνεύει. Ξ. Διὰ τί δή ποτ᾽ οὖν ἀναγκαῖον E
νομοθετεῖν, ἐπειδήπερ οὐκ ὀρθότατον ὁ νόμος, ἀνευρετέον τού-
του τὴν αἰτίαν. Σ Ω. Τί μήν; Ξ Ε. Οὐκοῦν καὶ παρ᾽ ἡμῖν εἰσί
τινες, οἷαι καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσιν, ἀθρόων ἀνθρώπων ἀ-
σκήσεις, εἴτε πρὸς δρόμον, εἴτε πρὸς ἄλλο τι, φιλονεικίας
ἕνεκα; Σ. Καὶ πάνυ γε πολλαί. Ξ. Φέρε νῦν, ἀναλαβώμεθα
πάλιν μνήμῃ τὰς τῶν τέχνῃ γυμναζόντων ἐπιτάξεις ἐν τῇ
τοιαύτῃ ἀρχῇ. Σ Ω. Τὸ ποῖον; Ξ Ε. Ὅτι λεπτουργεῖν
οὐκ ἐγχωρεῖν ἡγοῦνται καθ᾽ ἕνα ἕκαστον, τῷ σώματι τὸ προ-
σῆκον ἑκάστῳ προστάττοντες· ἀλλὰ παχύτερον οἴονται δεῖν
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐπὶ πολλοὺς τὸ τοῦ λυσιτελοῦντος τοῖς σώ- F
μασι ποιεῖσθαι τάξιν. Σ. Καλῶς. Ξ Ε. Διό δή γε καὶ ἴσους
πόνους νῦν διδόντες ἀθρόοις, ἅμα μὲν ἐξορμῶσιν, ἅμα δὲ καταπαύουσι δρόμου καὶ πάλης, καὶ πάντων τῶν κατὰ τὰ σώ-
ματα πόνων. Σ Ἔστι ταῦτα. Ξ. Καὶ τὸν νομοθέτην τοίνυν ἡγώμεθα, τὸν ταῖς ἀγέλαις ἐπιστατήσοντα τοῦ δικαίου πέρι καὶ τῶν
πρὸς ἀλλήλους ξυμβολαίων, μή ποτ᾽ ἱκανὸν γενήσεσθαι, πᾶσιν ἀθρόοις προστάττοντα, ἀκριβῶς ἑνὶ ἑκάστῳ τὸ

cõſtat nos velle de iis qui rectè ſine legibus præſũt,
diſſerere. s. Proculdubio. H. Patet autẽ quodãmo-
do, legũ lationẽ ad dignitatẽ regiã pertinere. Sed eſ-
ſe optimũ nõ leges quidẽ valere, ſed hominẽ prudẽ-
tẽ regiũmque. Nũquid huius rationẽ intelligis. s.
Declara. H. Quoniã lex nequit quod optimũ o-
mnibus eſt & iuſtiſſimũ ſyncerè comprehẽdendo,
ſemper ita, vt operæpretiũ eſt, præcipere. quãdo ho-
minũ actionũmq; diſſimilitudo inſtabiliſque rerũ
humanarũ cõditio facit vt ars nulla ſimplex quic-
quã, & in vniuersũ de omnibus, pérque omne tem-
pus valẽs cõſtituere poſſit. Cõcedimus iſta. s. Planè.
H. Legẽ verò cernimus ad hoc ipsũ niti, quaſi ho-
minẽ quẽdã pertinacẽ & imperitũ qui nihil quàm
quod ipſe cõſtituiſſet, fieri permittat, ſed nec rogari
etiã, ſi quid noui præter illius ordinẽ potius meliúſ-
q; alicui videatur. s. Vera loqueris. Ita.n. vt dicebas
lex homines cogit. H O. At fieri nõ poteſt, vt certus
quidã & vnius modi ſimpléxque ordo valeat in his
quæ varia ſẽper ſunt, vnius modi verò nunquã. S O.
Apparet. H. Inueniẽda igitur cauſa eſt, q̃ propter le-
ges ferre neceſſe eſt, lex ipſa licet optimũ atq; rectiſ-
ſimũ nõ ſit. s. Cui dubiũ? H. Nõne & apud nos & a-
pud alios quoſuis mortales sũt quędã ſimul omniũ
exercitationes cõmunes, ſiue curſu, ſiue alio quo-
cũq; genere decertare velit? s. Permultę. H. Age nũc
referamus memoria præcepta illorũ q arte quadã
gymnaſiis præsũt. s. Quænã? H. Arbitrãtur illi qui-
dẽ fieri nõ poſſe, vt q̃ ſigillatim & vnicuiq; ſeorsũ
cõuenit, præcipiatur. Itaq; q̃ cõmunius eſt, quódq.
& plurimis & plurimũ cõducere putãt, inſtituendũ
cẽſent. s. Præclarè. H. Quãobrẽ dũ æquis laboribus
hodie cũctos aſtringũt, paribúſq; exercitationibus
agitãt, fit vt vel nimis incitẽt, vel eneruẽt, & inepta
ad curſum palæſtrámq; & alia certamina, corpora
reddãt. s. Sic accidit. H. Legũ quoq; conditorẽ pute-
mus ſuis gregibus præſidẽtem, dẽq; iuſtis operibus
mutuiſve cõmerciis iura dantem, non poſſe dum
cũctis in vnũ cõſulit, accuratè ad ſingulorũ cõmo-

dita-

artemq; veram accidit, per omnia riſũ pluriſmũ autoribus iſtis cõcitabit? S. Et maximè qdẽ. H. Ei verò q iuſta & iniuſta, honeſta & turpia, bona & mala, ſiue ſcriptis legibus ſiue nõ ſcriptis moribus, hominũ gregibus q̃cunq; in ciuitate ad legũ ſcriptarũ normã viuũt, tulit induxitq;, nõ licebit alia quædã præter ea quæ ſcripta sũt agere, neq; ſi ipſe idẽ qui antè cõſcripſit, redeat, neq; ſi quis alius eius ſimilis veniat? an potius dubitatio talis nõ minus, q̃ illa ſuperior reuera ridicula videretur? S. Nihil prohibet. H. Noſti ergo ꝙ hac de re vulgò dicatur? S. In præſẽtia nõ memini. H. Atq pulchra dicũt. aiũt. n. ſiquis leges quaſdã prioribus meliores inuenerit, & eas ciuibus perſuaſerit, eũ oportere leges ferre: ſi nõ perſuaſerit, nõ oportere. S. Nũquid rectè? H. Forſitã. Sin autẽ quiſpiã nõ perſuaſione, ſed vi ꝙ rectius eſt, induxerit, ꝙ erit potiſſimũ ei violẽtiæ nomẽ: reſpõde. imò nõdũ ad iſta, ſed ad ſuperiora prius. SO. Quæ inquis? H. Si quis arte medica verè præditus non perſuadeat, ſed cogat eũ quẽ curat puerũ vel virũ vel mulierẽ præter ſcripta, ꝙ melius agere, quodnã erit ei violentię nomen? Nonnè aliud quoduis potius quàm artis tranſgreſſio, hoc eſt illatio morbi? & quiduis aliud potius coacto homini, quàm trãſgreſſionẽ artis ac morbum contigiſſe dicendum? SOC. Vera loqueris. HO. Quid autem contra ciuilem artem erat delictum? Nõnne quod turpe dicitur, quod malum, & quod iniuſtum? SOC Iſthuc ipſum. HOS. Age, cùm aliqui coguntur præter patrias leges moréſque facere quæ iuſtiora, meliora, honeſtioráque ſunt, nónne ridiculoſiſſimus omnium erit quiſquis vim eam vituperabit, dicétque illos à curatoribus qui coegerunt, turpia, mala, iniuſta fuiſſe perpeſſos? SOCRA. Vera penitus lo-

ἀνθρώπων γιγνόμενα; καρτερεῖν δ' ἂν ἡγοῖτο δεῖν μὴ ἐκβαίνειν τὰ ἀρχαῖα ποτὲ νομοθετηθέντα, μήτε αὐτὸν προστάττοντα ἄλλα, μήτε τὸν κάμνοντα ἕτερα τολμῶντα παρὰ τὰ γραφέντα δρᾶν, ὡς ταῦτα, ὄντα ἰατρικὰ καὶ ὑγιεινά, τὰ δὲ ἑτέρως γιγνόμενα, νοσώδη τε καὶ οὐκ ἔντεχνα; ἢ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἔν γε ἐπιστήμῃ ξυμβαῖνον καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ περὶ ἅπαντα, παντάπασι γέλως ἂν ὁ μέγιστος γίγνοιτο τῶν νομοθετημάτων; Σ. Παντάπασι μὲν οὖν. Ξ. Τῷ δὲ τὰ δίκαια, καὶ ἄδικα καὶ καλὰ D καὶ αἰσχρὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ γράψαντι, καὶ ἄγραφα νομοθετήσαντι ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἀγέλαις, ὅσαι κατὰ πόλιν ἐν ἑκάσταις νομεύονται κατὰ τοὺς τῶν γραψάντων νόμους, ἂν ὁ μετὰ τέχνης γράψας, ἤ τις ἕτερος ὅμοιος ἀφίκηται, μὴ ἐξέστω δὴ παρὰ ταῦτα ἕτερα προστάττειν; ἢ καὶ τοῦτο τὸ ἀπόρρημα, οὐδὲν ἧττον ἂν ἐκείνου τῇ ἀληθείᾳ γελοῖον φαίνοιτο; ΣΩ. Τί μήν; ΞΕ. Οἶσθ' οὖν ἐπὶ τῷ τοιούτῳ λόγον τὸν παρὰ τῶν πολλῶν λεγόμενον; ΣΩ. Οὐκ ἐννοῶ νῦν γ' οὕτω. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν εὐπρεπής. φασὶ γὰρ δὴ δεῖν, εἴ τις γιγνώσκει παρὰ τοὺς τῶν ἔμπροσθεν βελτίους νόμους, νομοθετεῖν τὴν E αὑτοῦ πόλιν ἕκαστον πείσαντα, ἄλλως δὲ μή. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ὀρθῶς; ΞΕ. Ἴσως. ἂν δ' οὖν τις μὴ πείθων βιάζηται τὸ βέλτιον, ἀπόκριναι τί τοὔνομα τῆς βίας ἔσται; μὴ μέντοι πω, περὶ δὲ τῶν ἔμπροσθεν πρότερον. ΣΩ. Ποῖον δὴ λέγεις; ΞΕ. Ἄν τις ἄρα μὴ πείθων τὸν ἰατρευόμενον, ἔχων δὲ ὀρθῶς τὴν τέχνην, παρὰ τὰ γεγραμμένα τὸ βέλτιον ἀναγκάζῃ δρᾶν παῖδα, ἤ τινα ἄνδρα, ἢ καὶ γυναῖκα, τί τοὔνομα τῆς βίας ἔσται ταύτης; ἆρ' οὐ πᾶν μᾶλλον ἢ τὸ παρὰ τὴν τέχνην λεγόμενον ἁμάρτημα τὸ νοσῶδες; καὶ πάντα ὀρθῶς εἰπεῖν ἔστι πρότερον τῷ βιασθέντι περὶ τὸ τοιοῦτον, πλὴν ὅτι νοσώδη καὶ ἄτεχνα πέπονθεν ὑπὸ τῶν βιασαμένων ἰατρῶν. Σ. Ἀληθέστατα λέγεις. Ξ. Τί δ' ἡμῖν δὴ τὸ παρὰ τὴν πολιτικὴν τέχνην ἁμάρτημα λεγόμενον ἐστίν; ἆρ' οὐ τὸ αἰσχρόν, καὶ τὸ κακόν, καὶ ἄδικον; Σ. Παντάπασί γε. Ξ. Τοὺς δὴ βιασθέντας παρὰ τὰ γεγραμμένα καὶ πάτρια, δρᾶν ἕτερα δικαιότερα καὶ ἀμείνω καὶ καλλίω τῶν ἔμπροσθεν, φέρε, τὸν τῶν τοιούτων αὖ ψόγον περὶ τῆς τοιαύτης βίας, ἆρ', εἰ μέλλει μὴ καταγελαστότατος εἶναι πάντων, πάντα αὐτῷ μᾶλλον λεκτέον ἑκάστοτε, πλὴν ὡς αἰσχρὰ καὶ ἄδικα καὶ κακὰ πεπόνθασιν οἱ βιασθέντες ὑπὸ τῶν βιασαμένων. Σ. Ἀληθέστατα λέ-

λιτείας τὴν ὀρθὴν, τὰς δ᾽ ἄλλας μιμήματα θετέον, ὥσπερ καὶ C ὀλίγον πρότερον ἐρρήθη· τὰς μὲν, ἐπὶ τὰ καλλίονα, τὰς δὲ, ἐπὶ τὰ αἰσχίω μιμουμένας ταύτην. Σ. Πῶς τί τοῦτ᾽ εἴρηκας; οὐδὲ γὰρ ἄρτι δήπου κατέμαθον περὶ τῶν μιμημάτων. Ξ. Καὶ μὴν οὐ φαῦλόν γε, ἂν κινήσας τις τοιοῦτον τὸν λόγον αὐτοῦ καταβάλῃ, καὶ μὴ διελθὼν ἐνδείξηται τὸ νυνὶ γιγνόμενον ἁμάρτημα περὶ αὐτό. ΣΩ. Ποῖον δή; Ξ. Τοιόνδε τι δεῖ ζητεῖν, οὐ πάνυ ξυνήθες, οὐδὲ ῥᾴδιον ἰδεῖν· ὅμως μὴν πειρώμεθα λαβεῖν αὐτό. φέρε γάρ· ὀρθῆς ἡμῖν μόνης οὔσης ταύτης τῆς πολιτείας ἣν εἰρήκαμεν, οἶσθ᾽ ὅτι τὰς ἄλλας δεῖ τοῖς ταύτης συγγράμμασι χρωμένας, οὕτω σώζεσθαι, δρώσας D τὸ νῦν ἐπαινούμενον, καίπερ οὐκ ὀρθότατον ὄν; Σ. Τὸ ποῖον; Ξ. Τὸ παρὰ τοὺς νόμους μηδὲν μηδένα τολμᾶν ποιεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει· τὸν τολμῶντα δὲ, θανάτῳ ζημιοῦσθαι καὶ πᾶσι τοῖς ἐσχάτοις. καὶ τοῦτ᾽ ἔστιν ὀρθότατα καὶ κάλλιστ᾽ ἔχον, ὡς δεύτερον, ἐπειδάν τις τὸ πρῶτον μεταθῇ τὸ νῦν δὴ ῥηθέν. ᾧ δὲ τρόπῳ γεγονός ἐστι τοῦτο ὃ δὴ δεύτερον ἐφήσαμεν, διαπερανώμεθα. ἦ γάρ; Σ. Πάνυ μὲν οὖν. Ξ. Εἰς δὴ τὰς εἰκόνας ἐπανίωμεν πάλιν, αἷς ἀναγκαῖον ἀπεικάζειν ἀεὶ τοὺς βασιλικοὺς ἄρχοντας. Σ. Ποίας; Ξ. Τὸν γενναῖον κυβερνήτην, καὶ τὸν E ἑτέρων πολλῶν ἀντάξιον ἰατρόν. κατίδωμεν γὰρ δή τι σχῆμα ἐν τούτοις αὐτοῖς πλασάμενοι. Σ. Ποῖόν τι; Ξ. Τοιόνδε, οἷον εἰ πάντες περὶ αὐτῶν διανοηθεῖμεν ὅτι δεινότατα ὑπ᾽ αὐτῶν πάσχομεν. οὓς μὲν γὰρ ἂν ἐθέλωσιν ἡμῶν τούτων ἑκάτεροι σώζειν, ὁμοίως δὴ σώζουσιν· οὓς δ᾽ ἂν λωβᾶσθαι βουληθῶσι, λωβῶνται, τέμνοντες καὶ κάοντες καὶ προστάττοντες ἀναλώματα φέρειν παρ᾽ ἑαυτούς, οἷον φόρους· ὧν σμικρὰ μὲν εἰς τὸν κάμνοντα καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι, τοῖς δ᾽ ἄλλοις αὐτοί τε καὶ οἱ οἰκέται χρῶνται· καὶ δὴ καὶ τελευτῶντες, ἢ παρὰ ξυγγενῶν, ἢ παρά τινων ἐχθρῶν τοῦ κάμνοντος χρήματα μισθὸν λαμβάνοντες ἀποκτιννύασιν. οἵ τ᾽ αὖ κυβερνῆται μυρία F ἕτερα τοιαῦτα ἐργάζονται, καταλιπόντες τε ἔκ τινος ἐπιβουλῆς ἐν ταῖς ἀναγωγαῖς ἐρήμους, καὶ σφάλματα ποιοῦντες ἐν τοῖς πελάγεσιν ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλατταν, καὶ ἕτερα κακουργοῦσι. εἰ δὴ ταῦτα διανοηθέντες, βουλευσαίμεθα περὶ αὐτῶν βουλήν τινα, τούτων τῶν τεχνῶν μηκέτι ἐπιτρέπειν ἄρχειν αὐτοκράτορι μηδετέρᾳ, μήτ᾽ οὖν δούλων, μήτ᾽ ἐλευθέρων· ξυλλέξαι δ᾽ ἐκ

parte, nūc in deteriore imitātes. s. Quomodo mō dicebas? neq. n. ꝙ de imitādo paulo ante dixiſti, latis tū intellexi. H. Haud malè fecerit, ſiquis hoc illato ſermone, deſiſtet prius, quàm errorem, qui circa hoc nūc eſt cōmiſſus, oſtēderit. s. Quē errorē inqs? H. Tale quid iā quærere neceſſe eſt, ꝙ quanquā neq; cōſuetū, neq; cognitu facile eſt, ipſum tamē cōprehēdere annitamur. Cū ſola hæc quā memorauimus, recta ciuilis gubernatio ſit, nonne cæteras huius inſtitutis vtētes, ſeruari neceſſe eſt, dū agūt ꝙ modò laudabamus, quāuis rectiſſimū id non ſit? s. Quid illud? H. Quod nemo quicquam præter leges cōmittere audeat, & quiſquis audet, morte mulctetur, extremiſque omnibus ſupplicus affligatur. id aūt eſt ſecūdo loco rectiſſimū atq; honeſtiſſimum: primo namq; in loco ponēdū quod nūc eſt dictū. Quo autē modo eueniat quod modò ſecundū eſſe diximus, declaremus. Viſne? s. Et maximè quidē. H. Veniamus iterū ad imagines, quibus regios principes ſemper cōparare neceſſe eſt. s. Quas imagines inquis? H. Generoſum inquā nauis gubernatorem, multiſque, vt ille dicebat, aliis æquiparandū medicum. conſideremus iam imaginem eius rei aliquā fingētes. s. Qualē? H. Talē quandā, vt ſi omnes grauia nos quædam ab illis pati nobis perſuadeamus: vtputa qui quos noſtrū ſeruare vtrique velint, ſeruent: quos contrà perdere, perdant, dum ſecant, vrunt, & ex hoc inſtituto ſuo quaſi quoddam tributum mercedem referunt: cúmque multa cogāt expendere ægrotantē, ipſi pro ægrotāte exponunt nihil, reliquis autem rebus & ipſi & ipſorū familiares vtuntur: demū acceptis pecuniis vel à cognatis, vel ab inimicis ægrotātis, mori eum cogūt. Gubernatores quoq; alia quædā huius generis permulta patrare dicuntur, vtputa qui homines ſæpe ex cōpoſito in receſſibus ſolos deſtituant, quū quippiam in pelago labefactarint, in mare illos eiiciant, inque multis aliis lædāt. Perſuadeamus itaque nobis, nos his cauſis laceſſitos conſulere, quo pacto autoritatē artibus illis auferamus, ne liberè vlterius, aut ſeruis aut liberis hominibus dominentur: & ob hoc cœ-

... aut naues guber-
nauerit, aut ęgros curauerit: & q aliter feciſſe deprehendẽtur, lata ſentẽtia, vel ſupplicio, vel alio quodã incõmodo à iudicibus afficiatur. S. Nónne quicúq; magiſtratũ inter huiuſmodi homines ſpõte ſuſcipit, meritò quis ſuppliciũ damnúmve patietur? H. Ferre inſuper legẽ oportebit: ſi quis præter ſcriptas cõſtitutiones nauigãdi rationẽ aliquã nouã inferat, aut ſanitatis tuendæ verã illam & legibus traditã rationem, ad vẽtos, & calores, & frigora transferens perſcrutetur, & circa hæc ex ingenio ſuo philoſophetur, doceátq;, primùm quidem hunc neque gubernatorem eſſe, neque medicum nominandum, ſed curioſum quendã delirũmq; ſophiſtam: deinde à quolibet in iudiciũ trahi poſſe, vtpura qui iuniores alios corrũpat, ſuadeátque, vt gubernatoria & medicina contrà legũ inſtituta pro ſuo cuiuſque arbitratu tractaretur, eodẽ pacto naues morbiq; curẽtur: ac ſi præter leges & ſcripta iuuenibus aut ſenibus perſuadere quicq̃ reperiatur, extremis ſupplicijs affici. neq;. n. oportet quicquã legibus ſapiẽtius eſſe. neq;. n. quẽquã aut medicinę ſanitatiſq; naturã, aut gubernãdi nauigãdiq; optimã rationẽ ignorare, ſcripta moréſq. patrios perdiſcere volẽtẽ. Si hæc ita cõtingãt circa ſciẽtias quas narrauimus, aliáſq. permultas, vt ſecũdũ pręſcripta potiùs q̃ ſecũdũ artẽ agatur, q.d dicemus ô Socrates? Vtputa ſi idẽ circa rẽ militarẽ, omnẽq. venationẽ circa picturã quoque, & vniuerſã imitationẽ, circa architecturã, & omnẽ inſtrumẽtorũ ſupellectiliſq. effectionẽ, circa agriculturã & omnẽ plantãdi curã, equorũq; & armẽtorũ omniũ cuſtodiã, circa vaticiniũq; & variũ miniſtrorũ obſequũ, circa talorũ ludũ, arithmeticã nudã, vel eã quę circa planũ, aut profũdũ, aut velocitatẽ tarditatẽmq. eſt, cõſtituatur. S. Certũ eſt, ſi ita ſe res habeãt, artes oẽs fũditus ſuberti, neq; deinceps vnq̃ renaſci ob hãc ipſã legẽ quæ rerũ nouarũ indagationẽ vetat. Vnde vita quę nũc difficilis eſt, tũc

πλουσίων ἐκ προκρίσεως, ἢ ξύμπαντος αὖ τοῦ δήμου, λαχόντας εἰς τούτους εἰσάγειν τοὺς ἄρξαντας, καὶ εὐθύνειν, κατηγορεῖν δὲ τὸν βουλόμενον, ὡς οὐ κατὰ τὰ γράμματα τὸν ἐνιαυτὸν ἐκυβέρνησε τὰς ναῦς, οὐδὲ κατὰ τὰ παλαιὰ τῶν προγόνων ἔθη. ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ περὶ τῶν τοὺς κάμνοντας ἰωμένων. ὧν δ' ἂν καταψηφισθῇ, τιμᾶν ὅ τι χρὴ παθεῖν αὐτῶν τινας, ἢ ἀποτίνειν. Σ. Οὐκοῦν ὅ γ' ἐθέλων καὶ ἑκὼν ἐν τοῖς τοιούτοις ἄρχειν, δικαιότατ' ἂν ὁτιοῦν πάσχοι καὶ ἀποτίνοι. Ξ. Καὶ τοίνυν ἔτι δεήσει θέσθαι νόμον ἐπὶ πᾶσι τούτοις,
D ἄν τις κυβερνητικὴν καὶ τὸ ναυτικὸν, ἢ τὸ ὑγιεινὸν καὶ ἰατρικῆς ἀλήθειαν περὶ πνεύματά τε καὶ θερμὰ καὶ ψυχρὰ ζητῶν φαίνηται, παρὰ τὰ γράμματα, καὶ σοφιζόμενος ὁτιοῦν περὶ τὰ τοιαῦτα· πρῶτον μὲν, μήτε ἰατρικὸν αὐτὸν μήτε κυβερνητικὸν ὀνομάζειν, ἀλλὰ μετεωρολόγον, ἀδολέσχην τινὰ σοφιστήν· εἶθ' ὡς διαφθείροντα ἄλλους νεωτέρους, καὶ ἀναπείθοντα ἐπιτίθεσθαι κυβερνητικῇ καὶ ἰατρικῇ μὴ κατὰ νόμους, ἀλλ' αὐτοκράτορας ἄρχειν τῶν πλοίων καὶ τῶν νοσούντων, γραψάμενον εἰσάγειν τὸν βουλόμενον, οἷς ἔξεστιν, εἴς τι δικαστήριον. ἂν δὲ παρὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ γεγραμμένα
E δόξῃ πείθειν εἴτε νέους, εἴτε πρεσβύτας, κολάζειν τοῖς ἐσχάτοις. οὐδὲν γὰρ δεῖν τῶν νόμων εἶναι σοφώτερον. οὐδένα γὰρ ἀγνοεῖν τό, τε ἰατρικὸν καὶ τὸ ὑγιεινὸν, οὐδὲ τὸ κυβερνητικὸν καὶ ναυτικόν. ἐξεῖναι γὰρ τῷ βουλομένῳ μανθάνειν γεγραμμένα καὶ πάτρια ἔθη κείμενα. ταῦτα δὴ περί τε ταύτας τὰς ἐπιστήμας εἰ γίγνοιτο οὕτως ὡς λέγομεν, ὦ Σώκρατες, καὶ στρατηγικῆς, καὶ ξυμπάσης ἡστινοσοῦν θηρευτικῆς, καὶ γραφικῆς ἢ ξυμπάσης ὁποιουοῦν μέρος, μιμητικῆς, καὶ τεκτονικῆς, καὶ ξυνόλης ὁποιασοῦν σκευουργίας, ἢ καὶ γεωργίας, καὶ τῆς περὶ τὰ φυτὰ ξυνόλης τέχνης· ἢ καί τινα ἱπποφορβίαν αὖ κατὰ συγγράμματα
F θεασαίμεθα γιγνομένην, ἢ ξύμπασαν ἀγελαιοκομικὴν, ἢ μαντικὴν, ἢ πᾶν ὅ, τι μέρος διακονικὴ περιείληφεν, ἢ πεττείαν, ἢ ξύμπασαν ἀριθμητικὴν ψιλὴν, εἴτε ἐπίπεδον, εἴτε ἐν βάθεσιν, εἴτε ἐν τάχεσιν οὖσάν που· περὶ ἅπαντα ταῦτα οὕτω πραττόμενα, τί ποτ' ἂν φανείη, κατὰ συγγράμματα γιγνόμενα καὶ μὴ κατὰ τέχνην; Σ. Δῆλον ὅτι πᾶσαί τε αἱ τέχναι παντελῶς ἂν ἀπόλοιντο ἡμῖν, καὶ οὐδ' εἰσαῦθις γένοιτ' ἄν ποτε διὰ τὸν ἀπαγορεύοντα τοῦτον ζητεῖν νόμον. ὥστε ὁ βίος, ὃς καὶ νῦν χαλεπὸς, εἰς τὸν χρόνον

τῶν γραμμάτων οὐδὲν φροντίζοντα, ὁπόταν ἄλλ' αὐτῷ βέλτιον E δόξῃ παρὰ τὰ γεγραμμένα ὑφ' αὑτοῦ καὶ ἐπεσταλμένα ἀποδοῦσιν. Σ. Ἔφαμεν γάρ. Ξ. Οὐκοῦν ἀνὴρ ὁστισοῦν εἷς, ἢ πλῆθος ὁτιοῦν, οἷς ἂν νόμοι κείμενοι τυγχάνωσι, παρὰ ταῦτα ὅ, τι ἂν ἐπιχειρήσωσι ποιεῖν ὡς βέλτιον, ἕτερον ὄν, ταὐτὸν δρῶσι κατὰ δύναμιν ὅπερ ὁ ἀληθινὸς ἐκεῖνος. Σ. Πάνυ μὲν οὖν. Ξ. Ἆρ' οὖν εἰ μὲν ἀνεπιστήμονες ὄντες τὸ τοιοῦτον δρῷεν, μιμεῖσθαι μὲν ἂν ἐπιχειροῖεν τὸ ἀληθές, μιμοῖντ' ἂν μέντοι πάνυ κακῶς· εἰ δ' ἔντεχνοι, τοῦτο οὐκ ἔστιν ἔτι μίμημα, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀληθέστατον ἐκεῖνο. Σ. Πάντως που. Ξ. Καὶ μὴν ἔμπροσθέν γε ὡμολογημένον ἡμῖν κεῖται, μηδὲν πλῆ- D θος μηδ' ὁντινοῦν λαβεῖν δυνατὸν εἶναι τέχνην. Σ. Κεῖται γὰρ οὖν. Ξ. Οὐκοῦν εἰ μέν ἐστι βασιλική τις τέχνη, τὸ τῶν πλουσίων πλῆθος καὶ ὁ ξύμπας δῆμος οὐκ ἄν ποτε λάβοι τὴν πολιτικὴν ταύτην ἐπιστήμην. Σ. Πῶς γὰρ ἄν; Ξ. Δεῖ δὴ τὰς τοιαύτας γε (ὡς ἔοικε) πολιτείας, εἰ μέλλουσι καλῶς τὴν ἀληθινὴν ἐκείνην τὴν τοῦ ἑνὸς μετὰ τέχνης ἄρχοντος πολιτείαν εἰς δύναμιν μιμήσεσθαι, μηδέποτε, κειμένων αὐτοῖς τῶν νόμων, μηδὲν ποιεῖν παρὰ τὰ γεγραμμένα καὶ πάτρια ἔθη. Σ. Κάλλιστα εἴρηκας. Ξ. Ὅταν ἄρα οἱ πλούσιοι ταύτην μιμῶνται, τότε ἀριστοκρατίαν καλοῦμεν τὴν τοιαύτην πολι- E τείαν· ὁπόταν δὲ τῶν νόμων μὴ φροντίζωσιν, ὀλιγαρχίαν. Σ. Κινδυνεύει. Ξ. Καὶ μὴν ὁπόταν αὖθις εἷς ἄρχῃ κατὰ νόμους, μιμούμενος τὸν ἐπιστήμονα, βασιλέα καλοῦμεν, οὐ διορίζοντες ὀνόματι τὸν μετ' ἐπιστήμης ἢ δόξης κατὰ νόμους μοναρχοῦντα. Σ. Κινδυνεύομεν. Ξ. Οὐκοῦν κἂν τις ἄρα ἐπιστήμων ὄντως ὢν εἷς ἄρχῃ, πάντως τό γε ὄνομα ταὐτὸν βασιλικὸς καὶ οὐδὲν ἕτερον προσρηθήσεται· δι' ἃ δὴ τὰ πέντε ὀνόματα τῶν νῦν λεγομένων πολιτειῶν ἓν μόνον γέγονεν. Σ. Ἔοικε γοῦν. Ξ. Τί δ' ὅταν μήτε κατὰ νόμους μήτε κατὰ ἔθη πράττῃ τις εἷς ἄρχων, προσποιῆται δέ, ὥσπερ ὁ ἐπιστήμων, ὡς ἄρα παρὰ F τὰ γεγραμμένα τό γε βέλτιστον ποιητέον, ᾖ δέ τις ἐπιθυμία καὶ ἄγνοια τούτου τοῦ μιμήματος ἡγουμένη, μῶν οὐ τότε τὸν τοιοῦτον ἕκαστον τύραννον κλητέον; Σ. Τί μήν; Ξ. Οὕτω δὴ τύραννός τε γέγονε, φαμέν, καὶ βασιλεὺς καὶ ὀλιγαρχία, καὶ ἀριστοκρατία, καὶ δημοκρατία, δυσχερανάντων τῶν ἀνθρώπων τὸν ἕνα ἐκεῖνον μόναρχον, καὶ ἀπιστησάντων μη-

E ties potiora quædam iis quæ abſentibus reliquit, inueniſſe putauerit. SOC. Diximus proculdubio. HOS. Nonne ſi vel ſinguli, vel populus ipſe, cui leges præſcriptæ ſunt, præterquam quòd illis legibus traditum aliud quiddam tanquam melius aggreditur, idem pro viribus quod verus ille ciuilis vir agit? SO. Summopere. HO. Si qui igitur imperiti id agerent, imitari quidem verum ipſum anniterentur, peruerſe tamen imitarentur. Siqui autem periti idem contendant, haud amplius imitatio iam hoc, ſed illud ipſum veriſſimum erit. SOC. Omnino. HOS. Enimuero id iam antè inter nos conuenit, artem nullam multis competere. SOC. D Conuenit certè. HO. Ergo ſi ars quædam regia facultas eſt, turba diuitum, & populus omnis ſcientiam hanc ciuilem nunquam nanciſcitur. S. Nunquam. H. Oportet itaque reſpublicas eiuſcemodi ſi quando veram illam gubernationẽ vnius viri arte imperantis pro viribus imitaturæ ſunt, nunquam quicquam præter ſcriptas leges moréſque patrios facere. S. Egregiè locutus es. H. Eandem illam cùm diuites imitantur, eam remp. optimatum gubernationem vocamus: quando verò leges pro nihilo habent, paucorũ potentiã. S. Fortaſſe. H. Quinetiam quoties vnus ſecundum leges dominatur, ſciẽtem E illũ imitatus, regẽ vocamus, non diſtinguẽtes nomine illũ, qui ſciẽtia ſolus imperat, ab eo qui opinione ſecundũ leges ſolus etiam dominatur. S. Ita videtur. H. Nónne igitur ſi vnus vera illa ſciẽtia præditus imperat, idem nomẽ, hoc eſt regiũ, habet, nec alio cognomento appellatur? Nam ex quinq; nominibus gubernationũ ciuiliũ quas narrauim' vnũ ſolum hoc erat. S. Videtur. H. Quid porrò? quoties neq. ex lege, neq. ex more quiſpiã dominatur, ſimulátq. ſcire ſe, & ꝑter leges rectius hoc ita fieri oportere, ineſt aũt libido & ignorãtia quædã quæ imitationẽ eiuſmodi inducit, an nõ vir talis tyrãn' eſt appellãdus? S. Et maximè quidẽ. H. Hac ratione rex F extitit, vt dixim', & tyrãnus, paucorũ potẽtia, optimatũ gubernatio, necnõ popularis adminiſtratio, cũ ægrè ferrẽt homines vni' imperiũ, diffiderẽtq;

quoniam eius rei cuius prorſus ignari ſint, in his tamē plurimùm ſibi ſapere videntur. s. Vera loqueris. H. Cùm igitur omnes nō rectæ reſpubl. ſint ad cōuiuendū difficiles, videndū quæ leuiſſima, quæue omniū oneroſiſſima ſit: quæ res etſi minus ad id de quo nūc agimus, pertinere videtur: tamen in vniuerſum fortaſſe omnes omnia huius gratia facimus. s. Ita prorſus agendū. H. E tribus vnam atq; eandem facilimā ſimul, & difficilimā ferunt. s. Quid iſthuc ais? H. Nō aliter quàm ſuprà, tres ſcilicet eſſe ciuiles gubernationes, vnius, paucorū, atq; multorū, primū ſermone confuſo. s. Erāt & ſuprà. H. Singulis autē in duas diuiſis, ſex efficiamus, rectámq; ipſam velut ſeptimam ab aliis ſecernamus. SOCR. Quo pacto? HOS. Vnius principatum in regnum & tyrānidem diſtribuimus. Dominationem verò quæ nō multis competit, in ſpeciem vnā quæ laudanda eſt, optimatū ſcilicet gubernationem: alterā quę vituperanda, paucorū potentiā. At multorum adminiſtrationem tunc ſimplicem poſuimus, popularē gubernationē denominantes: nunc verò & hāc duplicē eſſe dicamus. s. Qua igitur ratione diuidemus? H. Nō alia quàm reliqua, etiā ſi nomen huius ſit geminū. Verùm tā huic quàm aliis cōmune hoc eſt, vt leges vel ſeruēt, vel trāſgrediātur. s. Eſt vtiq;. H. Tūc ſanè rectā gubernationē quærētib⁹, partitio hæc nihil cōducebat, vt ſuprà mōſtrabamus. Poſtq̄ verò illā ſegregauimus, cæteras verò neceſſarias duximus, in his iā legū vel cuſtodia vel trāſgreſſio ſingulas bifariā partiūtur. s. Ex eo qui nunc eſt dictus, ſermone ita videtur. H. Vnius igitur dominatio bonis cōiūcta cōſtitutionibus, quas leges vocauimus, ſex illarū oīum optima eſt: legū expers dura eſt & ſubiectis oīū oneroſiſſima. s. Apparet. H. Gubernationē verò ī qua nō multi imperitāt, mediā cēſere debemus, quēadmodū ꝙ paucū eſt inter vnū multáve mediū obtinet: cæterū multorū adminiſtrationē per oīa debilem, vtpote quę ad alias cōparata, nihil magnificū, ſiue bonū, ſiue malū eſſe

εἶναι, τὴν περὶ τὰ μέγιστα μεγίστην ἄγνοιαν εἰληφότων, οἳ περὶ τὰ πολιτικὰ καθ' οὐδὲν γιγνώσκοντες, ἡγοῦνται κατὰ πάντα σαφέστατα πασῶν ἐπιστημῶν ταύτην εἰληφέναι. Σ. Ἀληθέστατα. Ξ. Τίς οὖν δὴ τῶν οὐκ ὀρθῶν πολιτειῶν τούτων, ἥκιστα χαλεπὴ συζῆν, πασῶν χαλεπῶν οὐσῶν, καὶ τίς βαρυτάτη, δεῖ τι κατιδεῖν ἡμᾶς; καίπερ πρός γε τὸ νῦν προτεθὲν ἡμῖν, πάρεργον λεγόμενον, οὐ μὴν ἀλλ' εἴς γε τὸ ὅλον, ἴσως ἅπαντ' ἕνεκα τοῦ τοιούτου πάντες δρῶμεν χάριν. Σ. Δεῖ. πῶς
D δ' οὔ; Ξ. Τὴν αὐτὴν τοίνυν φαθὶ, τριῶν οὐσῶν, χαλεπὴν διαφερόντως ἅμα καὶ ῥᾴστην γίγνεσθαι. Σ. Πῶς φῄς; Ξ. Οὐκ ἄλλως, πλὴν μοναρχίαν φημὶ, καὶ ὀλίγων ἀρχὴν καὶ πολλῶν, εἶναι τρεῖς ταύτας ἡμῖν λεγομένας τοῦ νῦν ἐπικεχυμένου λόγου κατ' ἀρχάς. Σ. Ἦσαν γὰρ οὖν. Ξ. Ταύτας τοίνυν δίχα τέμνοντες μίαν ἑκάστην, ἓξ ποιῶμεν, τὴν ὀρθὴν χωρὶς ἀποκρίναντες τούτων ἑβδόμην. Σ. Πῶς οὖν; Ξ. Ἐκ μὲν τῆς μοναρχίας, βασιλικὴν καὶ τυραννικήν· ἐκ δ' αὖ τῶν μὴ πολλῶν, τήν τε εὐώνυμον ἔφαμεν ἀριστοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν. ἐκ δ' αὖ τῶν πολλῶν, τότε μὲν ἁπλῆν ὀ-
E νομάζοντες ἐτίθεμεν δημοκρατίαν, νῦν δὲ αὖ καὶ ταύτην ἡμῖν θετέον ἐστὶ διπλῆν. Σ. Πῶς δή; καὶ τίνι διαιροῦντες ταύτην; Ξ. Οὐδὲν διαφέροντι τῶν ἄλλων, οὐδ' εἰ τοὔνομα ἤδη διπλοῦν ἐστι ταύτης· ἀλλὰ τό γε κατὰ νόμους ἄρχειν καὶ παρανόμως, ἔστι καὶ ταύτῃ καὶ ταῖς ἄλλαις. Σ. Ἔστι γὰρ οὖν. Ξ. Τότε μὲν τοίνυν τὴν ὀρθὴν ζητοῦσι, τοῦτο τὸ τμῆμα οὐκ ἦν χρήσιμον, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἀπεδείξαμεν· ἐπειδὴ
F δ' ἐξείλομεν ἐκείνην, τὰς δ' ἄλλας ἔθεμεν ἀναγκαίας, ἐν ταύταις δὴ τὸ παράνομον καὶ ἔννομον ἑκάστην διχοτομεῖ τούτων. Σ. Ἔοικε τούτου νῦν ῥηθέντος τοῦ λόγου. Ξ. Μοναρχία τοίνυν ζευχθεῖσα μὲν ἐν γράμμασιν ἀγαθοῖς, οὓς νόμους λέγομεν, ἀρίστη πασῶν τῶν ἕξ. ἄνομος δὲ, χαλεπὴ καὶ βαρυτάτη ξυνοικῆσαι. Σ. Κινδυνεύει. Ξ. Τὴν δέ γε τῶν μὴ πολλῶν, ὥσπερ ἑνὸς καὶ πλήθους, τὸ ὀλίγον μέσον, οὕτως ἡγησώμεθα μέσην ἐπ' ἀμφότερα. τὴν δ' αὖ τοῦ πλήθους, κατὰ πάντα ἀσθενῆ, καὶ μηδὲν μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν μέγα δυνα-

…γγενὲς καὶ δυσχωριστότερον. καί μοι φαινόμεθα τοῖς τὸν χρυσὸν καθαίρουσι πάθος ὅμοιον πεπονθέναι. Σ. Πῶς; Ξ. Γῆν πού καὶ λίθους καὶ πόλλ' ἄττα ἕτερα ἀποκρίνουσι καὶ ἐκεῖνοι πρῶτον οἱ δημιουργοί· μετὰ δὲ ταῦτα λείπεται ξυμμεμιγμένα τὰ ξυγγενῆ τοῦ χρυσοῦ, τίμια, καὶ πυρὶ μόνον ἀφαιρετά, χαλκὸς καὶ ἄργυρος· ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀδάμας· ἃ μετὰ βασάνων ἑψήσεσι μόγις ἀφαιρεθέντα, τὸν λεγόμενον ἀκήρατον χρυσὸν εἴασεν ἡμᾶς ἰδεῖν αὐτὸν μόνον ἐφ' ἑαυτοῦ. Σ. Λέγεται γὰρ οὖν ταῦτα οὕτω γίγνεσθαι. Ξ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τοίνυν λόγον ἔοικε καὶ νῦν ἡμῖν τὰ μὲν ἕτερα καὶ ὁπόσα ἀλλότρια, καὶ D
τὰ μὴ φίλα, πολιτικῆς ἐπιστήμης ἀποκεχωρίσθαι, λείπεσθαι δὲ τὰ τίμια καὶ ξυγγενῆ. τούτων δ' ἐστί που στρατηγία καὶ δικαστικὴ, ὅση βασιλικῇ κοινωνοῦσα ῥητορεία, καὶ πείθουσα τὸ δίκαιον, ξυνδιακυβερνᾷ τὰς ἐν ταῖς πόλεσι πράξεις. ἃ δὴ τίνι τρόπῳ ῥᾷστά τις ἀπομερίζων, δείξει γυμνὸν καὶ μόνον ἐκεῖνον καθ' αὑτὸν τὸν ζητούμενον ὑφ' ἡμῶν. Σ. Δῆλον ὅτι τοῦτό πῃ δρᾶν πειρατέον. Ξ. Πείρας μὲν τοίνυν ἕνεκα φανερὸς ἔσται· διὰ δὲ μουσικῆς αὐτὸν ἐγχειρητέον δηλῶσαι. καί μοι λέγε. Σ. Τὸ ποῖον; Ξ. Μουσικῆς ἔστι πού τις ἡμῖν μάθησις, καὶ ὅλως τῶν περὶ χειροτεχνίας ἐπιστημῶν; Σ. Ἔστι. E
Ξ. Τί δέ; τὸ δ' αὖ, τούτων ἡντινοῦν εἴτε δεῖ μανθάνειν ἡμᾶς, εἴτε μή, πότερα φήσομεν ἐπιστήμην αὖ καὶ ταύτην εἶναί τινα περὶ αὐτὰ ταῦτα; ἢ πῶς; Σ. Οὕτως εἶναι φήσομεν. Ξ. Οὐκοῦν ἑτέραν ὁμολογήσομεν ἐκείνων εἶναι ταύτην; Σ. Ναί. Ξ. Πότερα δ' αὐτῶν οὐδεμίαν ἄρχειν δεῖν ἄλλην ἄλλης; ἢ ἐκείνας ταύτης; ἢ ταύτην δεῖν ἐπιτροπεύουσαν ἄρχειν ξυμπασῶν τῶν ἄλλων; Σ. Ταύτην ἐκείνων, τὴν, εἰ δεῖ μανθάνειν ἢ μή. Ξ. Τῆς μανθανομένης καὶ διδασκούσης ἄρα σύ γ' ἀποφαίνει δεῖν ἡμῖν ἄρχειν. Σ. Σφόδρα γε. Ξ. Καὶ τὴν, εἰ δεῖ πείθειν ἄρα, ἢ μή, τῆς δυναμένης πείθειν. Σ. Πῶς δ' οὔ; Ξ. Εἶεν. τίνι τὸ πειστικὸν οὖν ἀποδώσομεν ἐπιστήμῃ πλήθους τε καὶ ὄχλου, διὰ μυθολογίας, ἀλλὰ μὴ διὰ διδαχῆς; Σ. Φανερὸν οἶμαι καὶ τοῦτο ῥητορικῇ δοτέον ὄν. Ξ. Τὸ δ', εἴτε διὰ πειθοῦς, εἴτε διά τι- F

ctius, ideóque idem nobis quod aurum effodientibus contigiſſe videtur. SOC. Quemadmodum? HOS. Terram & lapides, aliáque permulta ab illo primùm artifices ſeparant: ſuperſunt autem poſt hæc cognatiora quædam auro pretioſioráq. commixta, igni ſolo ab auro ſecernenda, æs, argentum, quandoque etiam adamas: quæ vix tandem facto ad ignem examine explorantur, aurúmque purum putum videre nos ſinunt. SOC. Ita de iis fertur. HOS. Eadem ratione & nos videmur à ciuili nunc ſcientia vehementer aliena & longinqua admodum ſeparaſſe, proxima verò & honoranda reliquiſſe. Quorum numero eſt præfectura exercitus, iudicialis prætura, oratoria dignitas cum regia autoritate communicans, dum quod iuſtum eſt, perſuadet, & cum illa publicas res gubernat: quæ ſi quis modo quodam facilè ſegreget, nudum iam ac ſolum illum quem quærimus, ciuilem nobis oſtendet. SOC. Haud dubium eſt hoc omni ſtudio conandum. H. Experientiæ quidem cauſa ipſius patefiet, per muſicam verò patefacere conandum. Ac dic mihi. SOCR. Quid vis dicam? HO. An eſt diſciplina nobis aliqua muſicæ & omnino artium quæ manuum miniſterio peraguntur? SOCR. Eſt. HOS. Quid igitur, num & hic ſcientiam eſſe aliquam dicemus, quæ doceat quæ artium diſcenda ſit, quæ minus? SOCR. Eſſe planè dicemus. HOS. Nonne hanc ab aliis eſſe diuerſam fatebimur? SOC. Et hoc. HOS. Deinde nullámne earum, aut alteram alteri dominari, aut huic illas, aut illis hanc omnibus velut antiſtitem præeſſe dicemus? SOC. Eam quæ de ſingulis artibus quænam diſcendæ ſunt, & quæ minus diiudicat. HOS. Et docenti igitur, & diſcenti imperare illam aſſeris? SOC. Prorſus. HOS. Et eam quæ iudicat, perſuadendúmne ſit, an non, illi quæ perſuadere poteſt? SOC. Quidni? HOS. Perſuaſionem illam quæ ad turbam fit per confabulationem quandam exhortationémque potius quàm doctrinam, cui potiſſimùm ſcientiæ tribuemus? SOC. Conſtat oratoriæ tribuendam eſſe. H. Cuius artis officium dicimus, iudicare vtrum

commiſerit, & ad normam legum quas rex ipſe condidit, reſpiciens de ſingulis iudicet, propria virtute ſemper adhibita, per quam neque muneribus, nec minis, nec miſericordia, nec odio, nec amore legibus tranſgreſſis, mutuas accuſationes diſſoluat? SOCR. Non aliud certè quàm nunc abs te dictum, iudicis eſt officium. H. Conſtat itaque vim iudicum non eſſe regiam illam maieſtatem, ſed legum cuſtodem, regiſque miniſtram. SOCRAT. Apparet. HOSPES. Quiſquis artes quas memorauimus, cunctas conſiderauerit, cogitare debet earum nullam eſſe ciuilem quam quærimus diſciplinam: quippe cùm regiæ maieſtatis officium ſit, non vt ipſa quidem agat, ſed vt agere valentibus imperet, cognoſcátque imperium & vim eorum quæ in ciuitate ſunt maxima, tum quid decorum, quid opportunum ſit, quid contrà: cæteras verò facultates iuſſa capeſſere, & mandata tranſigere. SO. Optimè. H. Quamobrem artes illæ quas modò narrauimus, cùm neque ſuiipſarum, neque inuicem dominæ ſint, ſed ſingulæ propriis quibuſdam incumbant operibus, meritò muniis propriis propria ſortitæ ſunt nomina quoque. S. Apparet. H. Eam verò quæ cunctis his præſidet, legúmque & omnium quæ in ciuitate ſunt, curam habet, omniáque contexit, meritò communi appellatione ipſius facultatem comprehendentes, ciuilem ſcientiam nuncupamus. SOC. Omnino. HOS. Nunquid in præſentia ſecundùm textoriæ facultatis exemplum percurrere hanc decet, poſtquam omnia quæ in ciuitate ſunt genera patefecimus. SOCR. Maximè. HOS. Declarandum deinceps, vt videtur, quæ ſit concinnatio regia, & qua ratione complicet texátque, qualémque texturam nobis efficiat. S. Sic eſt. H. Res quidem demonſtratu difficilis: ſed quoniam neceſſaria viſa eſt, pro viribus declaranda videtur. SO.

...ἱκανός τι δύναται, ἢ περὶ τὰ ξυμβόλαια, πάνθ' ὁπόσα κεῖται νόμιμα παρὰ νομοθέτου βασιλέως παραλαβοῦσα, κρίνειν εἰς ἐκεῖνα σκοποῦσα, τά τε δίκαια ταχθέντα εἶναι καὶ ἄδικα; τὴν αὐτῆς ἰδίαν ἀρετὴν παρεχομένη, τοῦ μήθ' ὑπό τινων δώρων, μήθ' ὑπὸ φόβων, μήτε οἴκτων, μήθ' ὑπό τινος ἄλλης ἔχθρας μηδὲ φιλίας ἡττηθεῖσα, παρὰ τὴν τοῦ νομοθέτου τάξιν ἐθέλειν ἂν τὰ ἀλλήλων ἐγκλήματα διαιρεῖν;
D Σ. Οὔκ· ἀλλὰ σχεδὸν ὅσον εἴρηκας ταύτης ἐστὶ τῆς δυνάμεως ἔργον. Ξ. Καὶ τὴν τῶν δικαστῶν ἄρα ῥώμην ἀνευρίσκομεν οὐ βασιλικὴν οὖσαν, ἀλλὰ νόμων φύλακα, καὶ ὑπηρέτιν ἐκείνης. Σ. Ἔοικέ γε. Ξ. Τόδε δὴ κατανοητέον, ἰδόντι ξυμπάσας τὰς εἰρημένας ἐπιστήμας, ὅτι πολιτική γε αὐτῶν οὐδεμία ἐφάνη. τὴν γὰρ ὄντως οὖσαν βασιλικὴν, οὐκ αὐτὴν δεῖ πράττειν, ἀλλὰ ἄρχειν τῶν δυναμένων πράττειν, γιγνώσκουσαν τὴν ἀρχήν τε καὶ ὁρμὴν τῶν μεγίστων ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐγκαιρίας τε πέρι καὶ ἀκαιρίας· τὰς δ' ἄλλας τὰ προσταχθέντα
E δρᾶν. Σ. Ὀρθῶς. Ξ. Διὰ ταῦτα ἄρα, ἃς μὲν ἄρτι διεληλύθαμεν, οὔτ' ἀλλήλων οὔθ' αὑτῶν ἄρχουσαι, περὶ δέ τινα ἰδίαν αὐτῶν οὖσαι ἑκάστη πρᾶξιν, κατὰ τὴν ἰδιότητα τῶν πράξεων τοὔνομα δικαίως εἴληφεν ἴδιον. Σ. Ἐοίκασι γοῦν. Ξ. Τὴν δὲ ἁπασῶν τε τούτων ἄρχουσαν, καὶ τῶν νόμων καὶ ξυμπάντων τῶν κατὰ πόλιν ἐπιμελουμένην, καὶ πάντα ξυμφαίνουσαν ὀρθότατα, τοῦ κοινοῦ τῇ κλήσει περιλαβόντες τὴν δύναμιν αὐτῆς, προσαγορεύοιμεν δικαιότατ' ἄν, ὡς ἔοικε, πολιτικήν. Σ. Πάνυ μὲν οὖν. Ξ. Οὐκοῦν δὴ καὶ κατὰ τὸ τῆς ὑφαντικῆς παράδειγμα βουλοίμεθ' ἂν ἐπεξελθεῖν αὐτὴν
F νῦν, ὅτε, καὶ πάντα τὰ γένη τὰ κατὰ πόλιν δῆλα ἡμῖν γέγονε; Σ. Καὶ σφόδρα γε. Ξ. Τὴν δὴ βασιλικὴν συμπλοκήν, ὡς ἔοικε, λεκτέον ποία τ' ἐστὶ, καὶ τίνι τρόπῳ συμπλέκουσα, ποῖον ἡμῖν ὕφασμα ἀποδίδωσι. Σ. Δῆλον. Ξ. Ἦ χαλεπὸν ἐνδείξασθαι πρᾶγμα, ἀναγκαῖον ἄρα γέγονεν, ὡς φαίνεται. Σ.

σώμασιν, ὅσα τε μουσικὴ μιμουμένη καὶ ἔτι γραφικὴ μιμήματα παρέχεται· τούτων τινὸς ἐπαινέτης εἴτε αὐτὸς C πώποτε γέγονας, εἴτε ἄλλου παρὼν ἐπαινοῦντος ᾔσθησαι; Σ. Τί μήν; Ξ. Ἦ καὶ μνήμην ἔχεις ὅντινα τρόπον αὐτὸ δρῶσιν ἐν ἑκάστοις τούτων; Σ. Οὐδαμῶς. Ξ. Ἆρ' οὖν δυναίμην ἂν αὐτὸ ὥσπερ καὶ διανοοῦμαι, διὰ λόγων ἐνδείξασθαί σοι; Σ. Τί δ' οὔ; Ξ. Ῥᾴδιον ἔοικας ἡγεῖσθαι τὸ τοιοῦτον· σκεψώμεθα δ' οὖν αὐτὸ ἐν τοῖς ὑπεναντίοις γένεσι. τὸ γὰρ δὴ πράξεων ἐν πολλαῖς καὶ πολλάκις ἑκάστοτε τάχος καὶ σφοδρότητα καὶ ὀξύτητα διανοήσεώς τε καὶ σώματος, ἔτι δὲ καὶ φωνῆς, ὅταν ἀγασθῶμεν, λέγομεν αὐτὸ ἐπαινοῦντες, μιᾷ χρώμενοι προσρήσει τῇ τῆς ἀνδρείας. D Σω. Πῶς; Ξεν. Ὀξὺ καὶ ἀνδρεῖόν πού φαμεν, καὶ ταχὺ καὶ ἀνδρικόν, καὶ σφοδρὸν ὡσαύτως· καὶ πάντως ἐπιφέροντες τοὔνομα ὃ λέγω κοινὸν πάσαις ταῖς φύσεσι ταύταις, ἐπαινοῦμεν αὐτάς. Σ. Ναί. Ξ. Τί δαί; τὸ τῆς ἠρεμαίας αὖ γενέσεως εἶδος ἆρ' οὐ πολλάκις ἐπῃνέσαμεν ἐν πολλαῖς τῶν πράξεων; Σ. Καὶ σφόδρα γε. Ξ. Μῶν οὖν τἀναντία λέγοντες ἢ περὶ ἐκείνων, τοῦτο φθεγγόμεθα; Σ. Πῶς; Ξ. Ὡς ἡσυχαῖά πού φαμεν ἑκάστοτε καὶ σωφρονικά, περί τε διάνοιαν πραττόμενα ἀγασθέντες, καὶ κατὰ τὰς πράξεις αὖ βραδέα καὶ μαλακά, καὶ E ἔτι περὶ φωνὰς γιγνόμενα λεῖα καὶ βαρέα, καὶ πᾶσαν ῥυθμικὴν κίνησιν, καὶ ὅλην μοῦσαν ἐν καιρῷ βραδυτῆτι προσχρωμένην, οὐ τὸ τῆς ἀνδρείας, ἀλλὰ τὸ τῆς κοσμιότητος ὄνομα ἐπιφέρομεν αὐτοῖς ξύμπασιν. Σ. Ἀληθέστατα. Ξ. Καὶ μὴν ὁπόταν αὖ γε ἀμφότερα γίγνηται ταῦτα ἡμῖν ἄκαιρα, μεταβάλλοντες ἑκάτερα αὐτῶν ψέγομεν, ἐπὶ τἀναντία πάλιν ἀπονέμοντες τοῖς ὀνόμασι. Σ. Πῶς; Ξ. Ὀξύτερα μὲν αὐτὰ γιγνόμενα τοῦ καιροῦ καὶ θάττω, καὶ σκληρότερα φαινόμενα, ὑβριστικὰ καὶ μανικὰ λέγοντες· τὰ δὲ βαρύτερα καὶ βραδύτερα, καὶ μαλακώτερα, δειλὰ καὶ βλακικά. F καὶ σχεδὸν ὡς τὸ πολὺ ταῦτά τε καὶ τὴν σώφρονα φύσιν, καὶ τὴν ἀνδρείαν τὴν ἐναντίαν, οἷον πολεμίας διαλαχούσας στάσιν ἰδέας, οὔτ' ἀλλήλαις μιγνυμένας ἐφευρίσκομεν ἐν ταῖς περὶ τὰ τοιαῦτα πράξεσιν, ἔτι τε τοὺς ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτὰς ἴσχοντας, διαφερομένους ἀλλήλοις ὀψόμεθα, ἐὰν μεταδιώκωμεν. Σω. Ποῦ δὴ λέγεις; Ξεν.

quæcunque vel muſica vel pictura exprimunt imitando: horum tu quicquam vnquam vel ipſe laudaſti, vel laudantem alium audiuiſti? SOC. Quid igitur? HOSP. Recordaris quomodo illa in vnoquoque iſtorum laudantur? Minimè. HO. Vtinam igitur poſſem hæc ita, vt mihi videtur, explicare verbis. SOC. Quid prohibet? HOSP. Facile hoc, vt video, tibi videtur. quare ipſum in generibus ſubcontrariis conſideremus. Hæc fiunt, quoties miramur rerum multarum velocitatem, vehementiam, acumen, ſiue cogitatione, ſiue corpore, ſiue etiam voce, vna quadam fortitudinis appellatione ſolemus vti laudando. SOC. Quo pacto? HOS. Acutum dicimus & forte, velox & forte, vehemens & forte: hâſque naturas communi fortitudinis nomine laudare ſolemus. SOC. Profectò. HOSP. Nónne enim cùm quid ſenſim leuitérque fit, eam rem in multis actionibus ſæpe laudamus? SOC. Valde. HOS. Nónne contrà hic quàm illic laudibus vtentes dicimus? SOC. Quomodo? HOS. Quieta hæc ſæpe dicimus, & temperata, & hæc circa cogitationem amamus, circa actiones tarda & mollia, circa voces leuia atque grauia, & omnem rhythmicum numeroſúmque motum, omnémque muſam opportuna tarditate vtentem: hiſque moderationis nomen, non fortitudinis adhibemus. SOCR. Vera loqueris. HOSP. At quoties opportunitatem iſta non ſeruant, contrà mutatis nominibus vituperamus. SOCR. Qui? HOSP. Cùm acutiora fiunt velocioráque & aſperiora ſiue duriora quàm opportunitas exigit, dicimus contumelioſa, petulantia, furioſa: cùm verò grauiora tardioráque, & molliora fiunt, timida ineptáque dicimus, & ignaua: ac propemodum & hæc & temperantiæ fortitudiniſque naturam contrarias eſſe, velut hoſtiles formas, & inter ſe ſeditionem agitantes inueniemus, nec vnquam in actionibus quas circa hæc verſantur, commiſceri, neque eos inſuper quorum in animis hæc inſunt, inter ſe conſentire, ſed diſcrepare potiùs, ſi modò diligenter inueſtigemus. SOC. Vbinam inquis? Ho.

[illegible] hæc vtraque tibi inuicem plurimum aduerſari? SOC. Nemo vtique. HOS. An non quod ab initio quærebamus, nunc inuenimus? quòd videlicet partes virtutis quædam nõ paruæ natura, & ipſæ ſecum pugnant, & qui habent, diſcrepare inter ſe plurimum faciunt? SOC. Apparet. HOSP. Hoc itidem videamus. SOCR. Quidnam? HOS. Num ſcientia aliqua ſit ex his quarum actio in componendo verſatur, quæ opus aliquod ſuum vel viliſſimum etiam, ſponte ex malis ſimul & bonis conſtruat? An potius omnis ſcientia praua ſemper pro viribus vitat, apta verò & vtilia captat? ex his autem partim ſimilibus, partim diſſimilibus omnibus in vnum collatis, vnam quandam vim ideámque conflat? SOC. Iſtud potius. HOS. Nunquam igitur vera ſecundum naturam ciuilium rerũ peritia ex malis boniſve hominibus ciuitatem vllam ſponte conſtituet: ſed diſciplina & periclitatione aliqua vnumquenque explorabit, factoque examine, idē illud poſtea munus his qui & docere alios, & ipſi obſequi poſſunt, committet: quibus ipſa ſic ſedulo præſidebit mandabitque, vt textoria ars carminatoribus cæteriſque lanificij præparatoribus præſidet, talia præcipiens ſingulis, qualia ad texturam ſuam conducere arbitratur. SOCR. Ita prorſus. HOS. Eadem ratione regia maieſtas mihi videtur omnibus iuxta legum inſtituta cæteras imbuentibus educantibúſque præſidens, id duntaxat vt exerceant doceántque permittere, quod ad ipſius rationem attinens, mores decoros inducat: eos autem qui fortitudinis, temperantiæve, aut cæterarum virtutum vim aſſequi non poſſunt, ſed prauitate naturæ ad impietatem, petulantiam, iniuſtitiámque trahuntur, è cœtu ciuium eiicit, exilióque, morte & extremo opprobrio damnat.

καταστάντες, ἢ παμπόλλων διώλεσαν ἢ δούλας αὐτοὺς καὶ ὑποχειρίους τοῖς ἐχθροῖς ὑπέθεσαν τὰς αὑτῶν πατρίδας; Σ. Ἔστι δὲ ταῦτα. Ξ. Πῶς οὖν μὴ φῶμεν ἐν τούτοις ἀμφότερα τὰ γένη πολλὴν πρὸς ἄλληλα ἀεὶ καὶ τὴν μεγίστην ἴσχειν ἔχθραν καὶ στάσιν; Σ. Οὐδαμῶς ὡς οὐ φήσομεν. Ξ. Οὐκοῦν ὅπερ ἐσκοποῦμεν κατ' ἀρχάς, ἀνευρήκαμεν, ὅτι μόρια ἀρετῆς οὐ σμικρὰ ἀλλήλοις διαφέρεσθον φύσει, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἴσχοντας δρᾶτον τὸ αὐτὸ τοῦτο. Σ. Κινδυνεύετον. Ξ. Τόδε τοίνυν αὖ λάβωμεν. Σ. Τὸ ποῖον; Ξ. Εἴ τις τῶν συνθετικῶν
D ἐπιστημῶν πρᾶγμα ὁποιονοῦν τῶν αὐτῆς ἔργων, κἂν εἰ τὸ φαυλότατον, ἑκοῦσα ἐκ μοχθηρῶν καὶ χρηστῶν τινῶν ξυνίστησιν· ἢ πᾶσα ἐπιστήμη πανταχοῦ τὰ μὲν μοχθηρὰ εἰς δύναμιν ἀποβάλλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια καὶ τὰ χρηστὰ ἔλαβεν. ἐκ τούτων δὲ, καὶ ὁμοίων καὶ ἀνομοίων ὄντων, πάντ' εἰς ἓν αὐτὰ ξυνάγουσα, μίαν τινὰ δύναμιν καὶ ἰδέαν δημιουργεῖ. Σ. Τί μήν; Ξ. Οὐδ' ἄρα ἡ κατὰ φύσιν ἀληθῶς οὖσα ἡμῖν πολιτικὴ μηδέποτε ἐκ χρηστῶν καὶ κακῶν ἀνθρώπων ἑκοῦσα εἶναι συστήσεταί τινα πόλιν· ἀλλ' εὔδηλον ὅτι παιδιᾷ μὲν πρῶτον βασανιεῖ,
E μετὰ δὲ τὴν βάσανον αὖ τοῖς δυναμένοις παιδεύειν καὶ ὑπηρετεῖν πρὸς τοῦτ' αὐτὸ παραδώσει, προστάττουσα καὶ ἐπιστατοῦσα αὐτὴ καθάπερ ὑφαντικὴ τοῖς τε ξαίνουσι καὶ τοῖς τἆλλα προπαρασκευάζουσιν ὅσα πρὸς τὴν πλέξιν αὐτῆς, ξυμπαρακολουθοῦσα προστάττει καὶ ἐπιστατεῖ, τοιαῦτα δηλοῦσα ἑκάστοις ἐνδεικνῦσα τὰ ἔργα ἀποτελεῖν, οἷα ἂν ἐπιτήδεια ἡγῆται πρὸς τὴν αὐτῆς εἶναι ξυμπλοκήν. Σ. Πάνυ μὲν οὖν. Ξ. Ταὐτὸν δή μοι τοῦθ' ἡ βασιλικὴ φαίνεται, πᾶσι τοῖς κατὰ νόμον παιδευταῖς καὶ τροφεῦσι, τὴν τῆς ἐπιστατικῆς αὐτὴ δύναμιν ἔχουσα, οὐκ ἐπιτρέψειν ἀσκεῖν ὅ,τι μή τις πρὸς τὴν αὐτῆς ξύγκρασιν ἀπεργαζόμενος ἦθός τι πρέπον ἀποτελεῖ. ταῦτα δὲ
F μόνα παρακελεύεσθαι παιδεύειν, καὶ τοὺς μὲν μὴ δυναμένους κοινωνεῖν ἤθους ἀνδρείου καὶ σώφρονος, ὅσα τε ἄλλα ἐστὶ τείνοντα πρὸς ἀρετήν, ἀλλ' εἰς ἀθεότητα καὶ ὕβριν καὶ ἀδικίαν ὑπὸ κακῆς βίᾳ φύσεως ἀπωθούμενα, θανάτοις τε ἐκβάλλει καὶ φυγαῖς καὶ ταῖς μεγίσταις κολάζουσα ἀτιμίαις.

deſiderat... moderatica indiget. S. Ita de his quoq; videtur. H. Fortitudo aũt in cautione, & iuſtitia, illis cedit: in rebus aũt agẽdis plurimũ antecellit. Neq; verò poſsũt in ciuitatẽ omnia bene agi priuatim & publicè, niſi ambo hæc adſint. S. Nõ certè. H. Finẽ igitur ciuilis actionis recta publicatione cõtextũ tũc extare dicam⁎, quãdo fortiũ & tẽperantiũ ingenia cõcordia amicitiáq; cõciliãs, cõmunẽ illorũ efficit vitã: q̃ ſanè cõtextus præclariſſimus omniũ eſt & optimus, aliósq; inſuper omnes in ciuitate tã ſeruos quã liberos protegens, & complectens, hac textura ſeriéq; cõprehẽdit: atq; ita dominatur, & præſidet ciuitati, vt nihil prætermittat eorũ, quæ quoad fieri poteſt, beatã efficiũt ciuitatẽ. S. Profectò nobis hoſpes regium ipſũ ciuilemq; virũ egregiè definiſti.

C τοὺς δ' αὖ πλείονος, τούτων μέσους ἐξ ἑκατέρων ξυμμιγνύντα. τὰ μὲν γὰρ σωφρόνων ἀρχόντων ἤθη, σφόδρα μὲν εὐλαβῆ καὶ δίκαια καὶ σωτήρια, δριμύτητος δὲ καί τινος ἰταμότητος ὀξείας καὶ πρακτικῆς ἐνδεῖται. Σ. Δοκεῖ γοῦν μοι καὶ ταῦτα. Ξ. Ἀνδρεῖα γε αὖ, πρὸς μὲν τὸ δίκαιον καὶ ἀσφαλὲς ἐκείνων ἐπιδεέστερα· τὰ δ' ἐν ταῖς πράξεσι, τὸ μὲν διαφερόντως ἴσχει. πάντα δὲ καλῶς γίγνεσθαι τὰ περὶ τὰς πόλεις ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, τούτοιν μὴ καὶ παραγενομένοιν ἀμφοῖν, ἀδύνατον. Σ. Πῶς γὰρ οὔ; Ξ. Τοῦτο δὴ τέλος ὑφάσματος εὐθυπλοκίᾳ ξυμπλακὲν γίγνεσθαι φῶμεν πολιτικῆς πράξεως, τὸ τῶν ἀνδρείων καὶ σωφρόνων ἀνθρώπων ἦθος, ὁπόταν D ὁμονοίᾳ καὶ φιλίᾳ κοινὸν ξυναγαγοῦσα αὐτῶν τὸν βίον ἡ βασιλικὴ τέχνη, πάντων μεγαλοπρεπέστατον ὑφασμάτων καὶ ἄριστον ἀποτελέσασα, ὥστ' εἶναι κοινόν, τούς τ' ἄλλους ἐν ταῖς πόλεσι πάντας δούλους καὶ ἐλευθέρους ἀμπίσχουσα, συνέχῃ τούτῳ τῷ πλέγματι, καὶ καθ' ὅσον εὐδαίμονι προσήκει γίγνεσθαι πόλει, τούτου μηδαμῇ μηδὲν ἐλλείπουσα, ἄρχῃ τε καὶ ἐπιστατῇ. Σ. Κάλλιστα αὖ τὸν βασιλικὸν ἀπετέλεσας ἄνδρα ἡμῖν, ὦ ξένε, καὶ τὸν πολιτικόν.

MINOS, VEL, DE LEGE.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

MINOS de lege requirit, vt quid lex communiter, quot eius ſpecies, vnde ſit, paucis comprehendamus. Si quis Platonis verba in hoc libro De lege, & in libris De legibus, necnõ De republ. diligenter aduertat, ſic legem vniuerſali definitione deſcribet: Lex eſt vera gubernandi ratio, quæ ad finem optimum per commoda media gubernata dirigit, tranſgredienti pœnam, obedienti præmium ſtatuens. Quo fit vt inſtitutiones principum, cum vera non ſunt, nec ad optimũ recto calle proficiſcuntur, leges minimè ſint, ſed decreta, edicta, inſtituta potius ſint quàm leges. A lege nanque legitimũ, à legitimo iuſtũ, à iuſto bonũ, rectum, verúmque opus ſæpenumero nominatur, propterea legẽ verã bonámque eſſe neceſſe eſt. Sequitur etiam, vt lex æterna ſit, ac penitus immutabilis, & apud omnes gentes eadem de eiſdem, ſi hoc modo vera ſit: nam quæ temporibus locíſque & opinionibus permutatur, non lex, ſed inſtitutio nuncupatur. Legis autem ſpecies, vt ex Timæo Phædróque & Gorgia colligitur, quatuor ſunt. Prima diuina, quam prouidentiam Plato vocat. Secunda cæleſtis, quam fatum. Tertia mouens, quam naturam. Quarta humana, quam prudentiam naturalem. Prima in mente diuina, quam Saturni legem Orpheus, & Plato eſſe volunt. Secunda in ſuperiori anima mundi parte, quam Iouis. Tertia in mouente inferiorique illius potentia, quam prima Veneris. Poſtrema in hominis mente, quam ſecundæ Veneris legem vocant. Prima à ſummo bono, quod ſupra mentem eſt, profluit. Secunda à mente & ſummo bono. Tertia à ſummo bono, mente, & vniuerſali anima. Quarta à ſummo bono itidem, & mente, & anima. Omnes verò ad ipſum bonũ iterum reflectuntur. Prima in ideis, circa ſummum bonum, ſupra rationes. Secunda in rationibus, circa ideas, ſupra ſemina. Tertia in ſeminibus, circa rationes, ſupra formas. Quarta in notionibus, circa

οὐδὲν διαφέρει, ἀλλὰ πάντες εἰσὶ ταὐτόν. νόμος γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ἐστὶν ὁμοίως· οὐχ ὁ μὲν μᾶλλον, ὁ δ᾽ ἧττον. τοῦτο δὴ αὐτὸ ἐρωτῶ τὸ πᾶν τί ἐστι νόμος, εἰ οὖν σοι πρόχειρον εἰπεῖν. Μ. B Τί οὖν ἄλλο νόμος εἴη ἄν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ᾽ ἢ τὰ νομιζόμενα; Σ. Ἦ καὶ λόγος σοὶ δοκεῖ εἶναι τὰ λεγόμενα, ἢ ὄψις, τὰ ὁρώμενα, ἢ ἀκοή, τὰ ἀκουόμενα; ἢ ἄλλο μὲν λόγος, ἄλλα δὲ τὰ λεγόμενα, καὶ ἄλλο μὲν ὄψις, ἄλλα δὲ τὰ ὁρώμενα; καὶ ἄλλο μὲν ἀκοή, ἄλλα δὲ τὰ ἀκουόμενα; καὶ ἄλλο δὴ νόμος, ἄλλα δὲ τὰ νομιζόμενα; οὕτως, ἢ πῶς σοὶ δοκεῖ; Μ. Ἀλλ᾽ ὅμοιον νῦν ἐφάνη. Σ. Οὐκ ἄρα νόμος ἐστὶ τὰ νομιζόμενα. Μ. Οὔ μοι δοκεῖ. Σ. Τί δῆτ᾽ ἂν εἴη νόμος, ἐπισκεψώμεθα αὐτὸ ὧδε. Εἴ τις ἡμᾶς τὰ νῦν δὴ λεγόμενα ἀνήρετο, ἐπειδὴ ὄψει φατὲ τὰ ὁρώμενα ὁρᾶσθαι, τίνι ὄντι τῇ ὄψει ὁρᾶται; ἀπεκρινάμεθ᾽ ἂν αὐτῷ, ὅτι αἰσθήσει ταύτῃ τῇ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δηλούσῃ ἡμῖν τὰ χρώματα. C εἰ δὲ αὖθις ἀνήρετο, τίνι ὄντι τῇ ἀκοῇ τὰ ἀκουόμενα ἀκούεται; ἀπεκρινάμεθ᾽ ἂν αὐτῷ, ὅτι αἰσθήσει τῇ διὰ τῶν ὤτων δηλούσῃ ἡμῖν τὰς φωνάς. οὕτω τοίνυν καὶ εἰ ἀνέροιτο ἡμᾶς, ἐπειδὴ νόμῳ τὰ νομιζόμενα νομίζεται, τίνι ὄντι νόμῳ νομίζεται; πότερον αἰσθήσει τινί, ἢ δηλώσει; ὥσπερ τὰ μανθανόμενα μανθάνεται δηλούσῃ τῇ ἐπιστήμῃ, ἢ εὑρέσει τινί; ὥσπερ τὰ εὑρισκόμενα εὑρίσκεται, οἷον τὰ μὲν ὑγιεινά τε καὶ νοσώδη, ἰατρικῇ, ἃ δὲ οἱ θεοὶ διανοοῦνται, ὥς φασιν οἱ μάντεις, μαντικῇ. μαντικὴ γάρ που τέχνη ἡμῖν, εὕρεσίς ἐστι τῶν πραγμάτων, ἢ γάρ; Μ. Πάνυ γε. Σ. Τί οὖν ἂν τούτων ὑπολάβοιμεν μάλιστα τὸν νόμον εἶναι; D τὰ δόγματα ταῦτα καὶ ψηφίσματα; Μ. Ἔμοιγε δοκεῖ. τί γὰρ ἂν ἄλλο τις φαίη νόμον εἶναι; ὥστε κινδυνεύει, ὃ σὺ ἐρωτᾷς, τὸ ὅλον τοῦτο, νόμος δόγμα πόλεως εἶναι. Σ. Δόξαν, ὡς ἔοικε, λέγεις πολιτικὴν τὸν νόμον. Μ. Ἔγωγε. Σ. Καὶ ἴσως καλῶς λέγεις· τάχα δὲ ἄμεινον εἰσόμεθα ὧδε. λέγεις τινὰς σοφούς; Μ. Ἔγωγε. Σ. Οὐκοῦν οἱ σοφοί, εἰσὶ σοφίᾳ σοφοί; Μ. Ναί. Σ. Τί δέ; οἱ δίκαιοι, δικαιοσύνῃ δίκαιοι; Μ. Πάνυ γε. Σ. Οὐκοῦν καὶ οἱ νόμιμοι, νόμῳ νόμιμοι; Μ. Ναί. Σ. Οἱ δὲ ἀνόμιμοι, ἀνομίᾳ ἀνόμιμοι; Μ. Ναί. Σ. Οἱ δὲ νόμιμοι, δίκαιοι; Μ. Ναί. Σ. Οἱ δὲ ἀνόμιμοι, ἄδικοι; Μ. Ἄδικοι. Σ. Οὐκοῦν κάλλιστον ἡ δικαιοσύνη τε καὶ ὁ νόμος; Μ. Οὕτως. Σ. Αἴσχιστον δὲ ἡ ἀδικία καὶ ἀνομία; Μ. Ναί. Σ. Καὶ τὸ μὲν σώζει τὰς πόλεις καὶ τἆλλα πάντα, τὸ δὲ ἀπόλλυσι καὶ ἀνατρέπει; Μ. Ναί. Σ. Ὡς περὶ καλοῦ ἄρα τινὸς οὕτως δεῖ τοῦ νόμου διανοεῖσθαι, καὶ ὡς ἀγαθὸν αὐτὸ ζητεῖν.

ter eſt, nec vna magis & alia min⁹. De hoc ipſo igitur vniuerſo, quid lex eſt, generatim interrogo: ꝙ ſi in promptu nūc habes, explica. M. Et quid aliud lex ô Socrates eſſet, quàm lege recepta & approbata? S. An ſermo tibi videtur ea eſſe quæ ſermo dicuntur, vel viſus quæ videtur, vel auditus quæ audiūtur? aut aliud ſermo, aliud pronūciata, aliud viſus, aliud viſa, & auditus ſimiliter atq; audita, nécnō lex aliud, aliud lege recepta? Sicne, an aliter tibi videtur? M. Sic vtiq; S. Nō ergo lex eſt, quę lege recepta. M. Nō videtur. S. Quid itaq; ſit lex, in hūc modū cōſideremus. Si quis de iis quæ modò diximus, percōtetur dicēs: poſtquàm viſu aſſeritis quæ videntur percipi: quid eſt viſus quo illa percipiūtur: reſpōderemus vtique eſſe ſenſum huiuſmodi qui per oculos colores declarat: & de auditu interrogāti, ſenſum qui per aures vocē haurit. Eodémq; pacto ſi roget, poſtquā lege legitima cōſtituūtur, quid eſt lex qua recepta recipiūtur, vtrū ſenſus aliquis, vel declaratio, quéadmodū quę diſcūtur, declarāte ſciētia comprehēdūtur, & inueniūtur inuētione mōſtrante: quéadmodū ſalubria & noxia medicina mōſtrātur: quę verò dii cogitāt, vt vates ferūt, diuinādi facultate noſcūtur. Vaticiniū nāq; rerū taliū inuētio eſt: an nō? M. Prorſus. S. Quę horum præcipuè legē eſſe præſumimus: inſtitutáne iſta atq; decreta? M. Mihi quidē videtur. Quid.n. aliud quiſpiā legē eſſe dixerit? Ex quo apparet id totū ꝙ rogabas, legē ciuitatis inſtitutū eſſe. S. Opinionemne ciuitatis legē vocas? M. Equidē. S. Et fortè rectè loqueris: forſitā verò in hūc modū melius intelligemus. Aliquos ſapiētes vocas? M. Voco. S. Nōnne ſapientes ſapiētia ſapiētes ſunt? M. Ita. S. Et iuſti iuſtitia iuſti? M. Prorſus. S. Ergo & legitimi lege legitimi? M. Nēpe. S. Iniqui aūt iniquitate iniqui? M. Certè. S. Legitimi verò iuſti? M. Ita. S. Iniq aūt iniuſti? M. Iniuſti. S. An nō pulcherrimū quiddā lex atq; iuſtitia? M. Sic eſt. S. Turpiſſimū verò iniuſtitia atq; iniquitas? M. Turpiſſimū. S. Et illud qdē ciuitates, ac reliqua omnia ſeruat, hoc aūt peruertit atque corrumpit? M. Ita. So. Ergo legem oportet, vt pulchrum aliquid cogitare, & vt bonum quærere.

MIN.

rum nonnulli Saturno filios litent, quòd ipſe forſitan audiuiſti. Nec modò Barbari homines diuerſas ac nos leges ſequuntur, verumetiam qui Lyciam incolunt: illi Athamantis ſucceſſores qualia ſacra offerunt, quum tamen Græci ſint? Nos quoque audiuiſti quales quondam leges circa inferias ſeruauerimus, hoſtias iugulantes antequam efferretur cadauer, præficáſque accerſentes. Et qui iis antiquiores, defunctos etiam domi ſepeliebant, quorum nos his temporibus nihil omnino ſeruamus. Innumerabilia præterea huiuſmodi exempla referre poſſemus. Latiſſimus enim demonſtrandi campus eſt, quòd nec nos iiſdem ſemper nobiſcum, nec homines inuicem legibus vitam agunt. SOC. Nil mirum eſt, ô vir optime, ſi tu rectè loqueris, me verò id latuit. Verùm donec ipſe per teipſum quæ tibi videntur, prolixa oratione narrabis, egóque rurſus idem faciam, nunquam, vt arbitror, conſentiemus. At ſi communis diſceptatio proponatur, forſitan congruemus: itaque ſi id vis, interrogans ipſe me, communiter vnà mecum conſidera: ſin autem reſpondere mauis, reſponde. MIN. Volo equidem, ô Socrates, ad quodcunque libuerit reſpondere. SOC. Age igitur, num iuſta putas iniuſta, iniuſtáque iuſta eſſe? An iuſta potius iuſta, iniuſta verò duntaxat iniuſta? MI. Equidem quæ iuſta ſunt, iuſta: necnon iniuſta, quæcunque iniuſta ſunt. SOC. An non quemadmodum hic, ſic & vbique gentium exiſtimatur? M. Ita. SOC. Et apud Perſas nonne? M. Et apud Perſas. S. An non & ſemper? M. Et ſemper. S. Verum quæ plus trahunt, grauiora hic cenſentur: quę minus leuiora: vel huius oppoſitum? M. Non, imò plus trahentia grauiora, minus trahentia leuiora. SOC. Num & in Lycia, & Carthagine idem? M. Idem. S. Pulchra quippe vt videtur, vbiq; pulchra putãtur: turpia cõtra, turpia: nõ autẽ pulchra turpia, vel turpia pulchra.

σιν, ὡς ὅσιον ὂν καὶ νόμιμον αὐτοῖς· καὶ ταῦτα, ἔνιοι αὐτῶν υἱεῖς τῷ Κρόνῳ, ὡς ἴσως καὶ ἀκήκοας. καὶ μὴ ὅτι βάρβαροι ἄνθρωποι ἡμῶν ἄλλοις νόμοις χρῶνται, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῇ Λυκίᾳ οὗτοι, καὶ οἱ τοῦ Ἀθάμαντος ἔκγονοι, οἵας θυσίας θύουσιν Ἕλληνες ὄντες; ὥσπερ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς οἶσθά που καὶ αὐτὸς ἀκούων, οἵοις νόμοις ἐχρώμεθα πρὸ τοῦ περὶ τοὺς ἀπο-
D θανόντας, ἱερεῖά τε προσφάττοντες πρὸ τῆς ἐκφορᾶς τοῦ νεκροῦ, καὶ ἐγχυτριστρίας μεταπεμπόμενοι. οἱ δ᾽ αὖ ἐκείνων πρότεροι αὐτοῦ καὶ ἔθαπτον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοὺς ἀποθανόντας. ἡμεῖς δὲ τούτων οὐδὲν ποιοῦμεν. μυρία δ᾽ ἄν τις ἔχοι τοιαῦτα εἰπεῖν. πολλὴ γὰρ εὐρυχωρία τῆς ἀποδείξεως, ὡς οὔτε ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ νομίζομεν, οὔτε ἀλλήλοις οἱ ἄνθρωποι. Σ. Οὐδέν τοι θαυμαστόν ἐστιν ὦ βέλτιστε, εἰ σὺ μὲν ὀρθῶς λέγεις, ἐμὲ δὲ τοῦτο λέληθεν, ἀλλ᾽ ἕως ἂν σύ τε κατὰ σαυτὸν λέγῃς ἅ σοι δοκεῖ μακρῷ λόγῳ, καὶ πάλιν ἐγώ, οὐδὲν μή ποτε ξυμβῶμεν, ὡς ἔγωγ᾽ οἶμαι. ἐὰν δὲ κοι-
E νὸν τεθῇ τὸ σκέμμα, τάχ᾽ ἂν ὁμολογήσαιμεν. εἰ μὲν οὖν βούλει, πυνθανόμενός τι παρ᾽ ἐμοῦ, κοινῇ μετ᾽ ἐμοῦ σκόπει· εἰ δ᾽ αὖ βούλει, ἀποκρινόμενος. Μ. Ἀλλ᾽ ἐθέλω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνεσθαι ὅ, τι ἂν βούλῃ. Σ. Φέρε δή. σὺ πότερον νομίζεις τὰ δίκαια, ἄδικα εἶναι, καὶ τὰ ἄδικα, δίκαια; ἢ τὰ μὲν δίκαια, δίκαια, καὶ τὰ ἄδικα, ἄδικα; Μ. Ἐγὼ μὲν, τά τε δίκαια, δίκαια, καὶ τὰ ἄδικα, ἄδικα. Μ. Οὐκοῦν καὶ παρὰ πᾶσιν οὕτως ὡς ἐνθάδε νομίζεται. Μ. Ναί. Σ. Οὐκοῦν καὶ ἐν Πέρσαις; Μ. Καὶ ἐν Πέρσαις. Σ. Ἀλλ᾽ ἀεὶ δήπου; Μ. Ἀεί. Σ. Πότερον τὰ πλείονα ἕλκοντα, βαρύτερα νομίζεται ἐν-
F θάδε, τὰ δὲ ἔλαττον, κουφότερα, ἢ τοὐναντίον; Μ. Οὔκ· ἀλλὰ τὰ πλείονα ἕλκοντα, βαρύτερα, τὰ δὲ ἔλαττον, κουφότερα. Σ. Οὐκοῦν καὶ ἐν Καρχηδόνι καὶ ἐν Λυκίᾳ; Μ. Ναί. Σ. Τὰ μὲν καλά, ὡς ἔοικε, πανταχοῦ νομίζεται καλά, καὶ τὰ αἰσχρά, αἰσχρά· ἀλλ᾽ οὐ τὰ αἰσχρά, καλά, οὐδὲ τὰ καλά, αἰσχρά;

Καλῶς γε ἀπεκρίνω. οὐκοῦν καὶ ἀεί; Μ. Ναὶ καὶ ἀεί. Σ. Οὐκοῦν καὶ ἰατροὶ συγγράφουσι περὶ ὑγιείας ἅπερ καὶ νο- C
μίζουσιν εἶναι; Μ. Τί μήν; ΣΩ. Ἰατρικὰ ἄρα οἱ ἰατρικοὶ νόμοι, ταῦτα τὰ συγγράμματά ἐστι τὰ τῶν ἰατρῶν. Μ. Ἰατρικὰ μέντοι. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν καὶ τὰ γεωμετρικὰ συγγράμματα, γεωμετρικοὶ νόμοι εἰσί; Μ. Ναί. Σ. Τίνων οὖν ἐστὶ τὰ περὶ κήπων ἐργασίας συγγράμματα καὶ νόμιμα; Μ. Κηπουρῶν. Σ. Κηπουρικοὶ ἄρα οἱ νόμοι εἰσὶν οὗτοι. Μ. Ναί. Σ. Τῶν ἐπισταμένων κήπων ἄρχειν; Μ. Πῶς δ᾽ οὔ; Σ. Ἐπίστανται δ᾽ οἱ κηπουροί; Μ. Ναί. Σ. Τίνων δὲ τὰ περὶ ὄψου σκευασίας συγγράμματά τε καὶ νόμιμα; Μ. Μαγεί-
ρων. Σ. Μαγειρικοὶ ἄρα οὗτοι νόμοι εἰσί. Μ. Μαγειρικοί D
ΣΩ. Τῶν ἐπισταμένων, ὡς ἔοικεν, ὄψου σκευασίας ἄρχειν. Μ. Ναί. ΣΩ. Ἐπίστανται δ᾽ ὥς φασιν, οἱ μάγειροι; Μ. Ἐπίστανται γάρ. ΣΩ. Εἶεν. τίνων δὲ δὴ τὰ περὶ πόλεως διοικήσεως συγγράμματά τε καὶ νόμιμά ἐστιν; ἆρ᾽ οὐ τῶν ἐπισταμένων ἄρχειν πόλεων; Μ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἐπίστανται δ᾽ ἄλλοι τινὲς ἢ οἱ πολιτικοὶ καὶ οἱ βασιλικοί; Μ. Οὗτοι μὲν οὖν. ΣΩ. Πολιτικὰ ἄρα τὰ συγγράμματα ταῦτά ἐστιν, ἃ οἱ ἄνθρωποι καλοῦσι βασιλέων τε καὶ ἀνδρῶν ἀγαθῶν συγγράμματα. Μ. Ἀληθῆ λέγεις. Σ. Ἄλλο τι οὖν οἵ γε ἐπιστάμενοι, οὐκ ἄλλοτε ἄλλα συγγράφουσι E
περὶ τῶν αὐτῶν, ἕτερα καὶ ἕτερα νόμιμα; Μ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἐὰν δὲ ὁρῶμέν τινας τοῦτο ποιοῦντας, πότερα φήσομεν ἐπισταμένους εἶναι ἢ ἀνεπιστήμονας τοὺς τοῦτο ποιοῦντας; Μ. Ἀνεπιστήμονας. ΣΩΚ. Οὐκοῦν καὶ ὃ μὲν ἂν ὀρθὸν ᾖ, νόμιμον αὐτὸ φήσομεν ἑκάστῳ εἶναι, ἢ τὸ ἰατρικόν, ἢ τὸ μαγειρικόν, ἢ τὸ κηπουρικόν; Μ. Ναί. ΣΩ. Ὃ δ᾽ ἂν μὴ ὀρθὸν ᾖ, οὐκέτι φήσομεν τοῦτο νόμιμον εἶναι; Μ. Οὐκέτι. Σ. Ἄνομον ἄρα γίγνεται. Μ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῖς περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ ὅλως περὶ πόλεως διακοσμήσεώς τε, καὶ περὶ τοῦ ὡς χρὴ πόλιν διοικεῖν, F
τὸ μὲν ὀρθόν, νόμος ἐστὶ βασιλικός· τὸ δὲ μὴ ὀρθόν, οὐ δοκεῖ νόμος εἶναι βασιλικὸς τοῖς μὴ εἰδόσιν. ἔστι γὰρ ἄνομον. Μ. Ναί. ΣΩΚ. Ὀρθῶς ἄρα ὡμολογήσαμεν νόμον εἶναι τοῦ ὄντος εὕρεσιν. Μ. Φαίνεται. ΣΩΚ. Ἔτι δὲ καὶ τόδε ἐν αὐτῷ θεασώμεθα· τίς ἐπιστήμων διανεῖμαι τῇ γῇ τὰ σπέρματα;

quæ eſſe cenſent? M. Imò. Soc. Scripta igitur medicorum leges medicorum ſunt? M. Sunt. S. Et geometrica ſcripta geometrarum leges? M. Certè. S. Quorum ſunt ſcripta conſtitutionéſque de cultu hortorum? M. Horticultorum. S. Hæ igitur leges horticultoriæ ſunt? M. Ita. S. Eorum qui hortis præeſſe ſciunt? M. Quidni? S. Sciunt autem horticultores? M. Nempe. S. At quorum ſunt de condimentis obſoniorum ſcripta atque inſtituta? M. Coquorum. S. Coquorum igitur hæ leges ſunt. M. Sunt. S. Eorum videlicet, qui præparandis obſoniis præeſſe ſciunt. M. Proculdubio. S. Sciunt hęc, vt aiunt, coqui? M. Sciunt. S. Age igitur, dic quorum ſunt conſcripta, & inſtituta de ciuitatis gubernatione. An non eorum qui adminiſtrandæ reipublicæ periti ſunt? M. Apparet. S. Num alij quidam præter ciuiles atque regios homines id nouerunt? Min. Iſti ſoli. Socr. Ciuilia ergo conſcripta hæc ſunt, quæ homines regum bonorúmque virorum decreta nominant. M. Vera narras. S. Qui ſciunt, haud alias aliud de iiſdem rebus ſtatuunt? M. Non certè. S. Non igitur alia atque alia legitima ſunt. M. Nequaquam. S. Si quos diſſentientes mutantéſque viderimus, num ſcire illos, an ignorare dicemus? M. Neſcire. S. An non, quod in ſingulis rectum eſt, id in ſingulis legitimum nuncupãdum? Vt pote quod ſecundùm rationem medici fit, vel coqui, vel horticultoris, id in eis legitimum? M. Abſque dubio. S. Contrà verò, quod minimè rectum, haud amplius legitimum appellandum? M. Haud amplius. So. Illegitimum itaque ſit. M. Neceſſarium eſt. S. Quamobrem in conſtitutionibus de iuſtis atque iniuſtis, & vniuerſe de ciuitatis ordine & gubernandi ratione tractantibus quodcunque rectum eſt, regia lex exiſtit: non rectum verò, nequaquam lex regia: quia ſcientia deeſt, eſſe videtur, quippe cùm illegitimum ſit. M. Sic eſt. S. Probè igitur confeſſi ſumus legem eſſe veritatis inuentionẽ? M. Apparet. S. Præterea & hoc ad idem conſideremus: quis ſpargendorum in terram ſeminũ peritus eſt?

harmoniæ diuiniſſimæ ſunt, & ſolæ concitant audientes, qui potiſſimum Deos qui vſui ſunt oſtendunt, ac ſolæ in hunc vſque diem vt pote diuinæ perſtiterunt. M. Vera hæc ſunt. S. Quis autem ex antiquis regibus legis conditor optimus fuiſſe fertur, cuius adhuc tanquam diuinæ inſtitutiones extent? M. Nequaquam teneo. S. An neſcis, quæ Græcorum gentes antiquiſſimis legibus vtantur? M. Fortè Lacedæmonios & Lycurgum Lacedæmoniorum legum latorem dicis. S. At hæc inſtituta nondum fortè trecentos annos, vel paulo plures impleuerunt, ſed legum earum præcipuæ vnde venerunt, noſti? M. Ex Creta ferunt. S. Iſti itaque ex Græcis omnibus antiquiſſimis legibus viuunt. M. Verum. S. Scis qui apud eos præſtantiſſimi reges extiterint? Minos videlicet & Rhadamanthus Iouis & Europæ filij, quorum hæ leges ſunt. M. Rhadamãthum quidem, ô Socrates, iuſtum virum fuiſſe tradunt, Minoem autem agreſtem, durum atque iniuſtum. SOC. Atticam, ô vir optime, ac tragicam fabulam refers. M. Nonne hæc de Minoe circunferuntur? S. Non tamen Homerus, aut Heſiodus iſta teſtantur, quanquam locupletiores admodum teſtes ſunt, quàm cuncti tragici, quorum teſtimonio talia loqueris. M. Et quid iſti de Minoe tradunt? S. Dicam, ne tu, vt alij multi, impia loquaris. Nihil enim hoc magis impium eſt. Etenim primò cauendum eſt, ne quid in Deum, aut verbo, aut opere, aliquando peccemus deinde ne quid aduerſus diuinos homines. Quin diligenter cauere decet, quoties virum aliquem laudaturus, aut vituperaturus es, ne aberres. Atque huius gratia in primis curandum eſt, vt bonos ac malos homines dignoſcamus. Deus quippe nimium indignatur, quoties quiſpiam illius ſimilem improbat, aut probat diſſimilem. Dei verò ſimilis eſt vir bonus. Neque lapides ac ligna, aueſque atque ſerpentes ſacra exiſtimes, homines verò nequaquam. Imò ſacratiſſimum omnium eſt vir bonus, prophaniſſimum contrà vir malus.

αὐτοῦ Ὄλυμπος ὁ Φρύξ; Μ. Ἀληθῆ λέγεις. Σ. Τούτου δὴ καὶ τὰ αὐλήματα, θειότατά ἐστι, καὶ μόνα κινεῖ, καὶ ἐκφαίνει τοὺς τῶν θεῶν ἐν χρείᾳ ὄντας· καὶ ἔτι καὶ νῦν μόνα λοιπά ἐστιν, ὡς θεῖα ὄντα. Μ. Ἔστι ταῦτα. Σ. Τίς δὲ λέγεται τῶν παλαιῶν βασιλέων ἀγαθὸς νομοθέτης γεγονέναι, οὗ ἔτι καὶ νῦν τὰ νόμιμα μένει ὡς θεῖα ὄντα; Μ. Οὐκ ἐννοῶ. Σ. Οὐκ οἶσθα τίνες παλαιοτάτοις νόμοις χρῶνται τῶν Ἑλλήνων; Μ. Ἆρα Λακεδαιμονίους λέγεις, καὶ Λυκοῦργον τὸν νομοθέτην; Σ. Ἀλλὰ ταῦτά

D γε οὐδέπω ἴσως ἔτη τριακόσια, ἢ ὀλίγῳ τούτων πλείω. ἀλλὰ τούτων τῶν νομίμων τὰ βέλτιστα πόθεν ἥκει, οἶσθα; Μ. Φασί γ' ἐκ Κρήτης. ΣΩ. Οὐκοῦν οὗτοι παλαιοτάτοις νόμοις χρῶνται τῶν Ἑλλήνων; Μ. Ναί. ΣΩ. Οἶσθα οὖν τίνες τούτων ἀγαθοὶ βασιλῆς ἦσαν; Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς, οἱ Διὸς καὶ Εὐρώπης παῖδες, ὧν οἵδε εἰσὶν οἱ νόμοι. Μ. Ῥαδάμανθύν γε φασίν, ὦ Σώκρατες, δίκαιον ἄνδρα· τὸν δὲ Μίνω, ἄγριόν τινα καὶ χαλεπὸν καὶ ἄδικον. ΣΩΚ. Ἀττικόν, ὦ βέλτιστε, λέγεις μῦθον καὶ τραγικόν. Μ. Οὐ ταῦτα δή τι λέγεται περὶ Μίνω; ΣΩ.

E Οὔκουν ὑπό γε Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου· καίτοι γε πιθανώτεροί εἰσιν ἢ σύμπαντες οἱ τραγῳδοποιοί· ὧν σὺ ἀκούσας, ταῦτα λέγεις. Μ. Ἀλλὰ τί μὴν οὗτοι περὶ Μίνω λέγουσιν; ΣΩ. Ἐγώ δέ σοι ἐρῶ, ἵνα μὴ καὶ σύ, ὥσπερ οἱ πολλοί, ἀσεβῇς. οὐ γὰρ ἔστιν ὅ,τι τούτου ἀσεβέστερόν ἐστιν, οὐδ' ὅ,τι χρὴ μᾶλλον εὐλαβεῖσθαι, πλὴν εἰς θεοὺς καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐξαμαρτάνειν· δεύτερον δέ, εἰς τοὺς θείους ἀνθρώπους. ἀλλὰ πάνυ πολλὴν χρὴ προμηθίαν ποιεῖσθαι ἀεί, ὅταν μέλλῃς ἄνδρα ψέξαι ἢ ἐπαινέσαι, μὴ οὐκ ὀρθῶς εἴπῃς. τούτου καὶ ἕνεκα χρὴ μανθάνειν διαγιγνώσκειν χρηστοὺς

F καὶ πονηροὺς ἄνδρας. νεμεσᾷ γὰρ ὁ θεὸς ὅταν τις ψέγῃ τὸν ἑαυτῷ ὅμοιον, ἢ ἐπαινῇ τὸν ἑαυτῷ ἐναντίως ἔχοντα. ἔστι δὲ οὗτος ὁ ἀγαθός. μὴ γάρ τι οἴου, λίθους μὲν εἶναι ἱερούς, καὶ ξύλα, καὶ ὄρνεα, καὶ ὄφεις, ἀνθρώπους δὲ μή. ἀλλὰ πάντων ἱερώτατόν ἐστιν ἄνθρωπος ἀγαθός, καὶ μιαρώτατον, ὁ πονηρός.

τὸ πάντων μάλιστα ὑπὸ Ὁμήρου ἐγκωμιάζεσθαι. ὁ γὰρ, Διὸς ὄντα παῖδα, μόνον ὑπὸ Διὸς πεπαιδεῦσθαι, οὐκ ἔχει ὑπερβολὴν ἐπαίνου. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ἔπος τὸ,

Ἐννέωρος βασίλευε, Διὸς μεγάλου ὀαριστής,

συνουσιαστὴν τοῦ Διὸς εἶναι τὸν Μίνω. οἱ γὰρ ὄαροι, λόγοι εἰσὶ καὶ ὀαριστὴς, συνουσιαστής ἐστιν ἐν λόγοις. ἐφοίτα οὖν δι᾽ ἐνάτου ἔτους εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον ὁ Μίνως, τὰ μὲν μαθησόμενος, τὰ δὲ ἀποδειξόμενος, ἃ τῇ προτέρᾳ ἐνναετηρίδι παρὰ τοῦ Διός. εἰσὶ δὲ οἳ ὑπολαμβάνουσι τὸν ὀαριστὴν, συμπότην καὶ συμπαιστὴν εἶναι τοῦ Διός. ἀλλὰ τῷδε ἄν τις τεκμηρίῳ χρῷτο ὅτι οὐδὲν λέγουσιν οἱ οὕτως ὑπολαμβάνοντες. πολλῶν γὰρ ὄντων ἀνθρώπων καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, οὐκ ἔστιν οἵτινες ἀπέχονται συμποσίων καὶ ταύτης τῆς παιδιᾶς οὗ ἐστιν οἶνος, ἄλλοι ἢ Κρῆτες καὶ Λακεδαιμόνιοι, δεύτεροι μαθόντες παρὰ Κρητῶν. ἐν Κρήτῃ δὲ εἷς οὗτος ἐστὶ τῶν ἄλλων νόμων, οὓς Μίνως ἔθηκε, μὴ συμπίνειν ἀλλήλοις εἰς μέθην. καίτοι δῆλον ὅτι ἃ ἐνόμιζε καλὰ εἶναι, ταῦτα νόμιμα ἔθηκε καὶ τοῖς αὑτοῦ πολίταις. οὐ γάρ που, ὥσπερ γε φαῦλος ἄνθρωπος, ὁ Μίνως ἐνόμιζε μὲν ἕτερα, ἐποίει δὲ ἄλλα παρ᾽ ἃ ἐνόμιζεν· ἀλλ᾽ ἦν αὕτη ἡ συνουσία ὥσπερ λέγω, διὰ λόγων ἐπὶ παιδείᾳ εἰς ἀρετήν. ὅθεν δὴ καὶ τοὺς νόμους τούτους ἔθηκε τοῖς αὑτοῦ πολίταις, δι᾽ οὓς ἥ τε Κρήτη τὸν πάντα χρόνον εὐδαιμονεῖ, καὶ Λακεδαίμων, ἀφ᾽ οὗ ἤρξατο τούτοις χρῆσθαι, ἅτε θείοις οὖσι. Ῥαδάμανθυς δὲ, ἀγαθὸς μὲν ἦν ἀνήρ· ἐπεπαίδευτο γὰρ ὑπὸ τοῦ Μίνω· ἐπεπαίδευτο μέντοι οὐχ ὅλην τὴν βασιλικὴν τέχνην, ἀλλ᾽ ὑπηρεσίαν τῇ βασιλικῇ, ὅσον ἐπιστατεῖν ἐν τοῖς δικαστηρίοις. ὅθεν καὶ δικαστὴς ἀγαθὸς ἐλέχθη εἶναι. νομοφύλακι γὰρ αὐτῷ ἐχρῆτο ὁ Μίνως κατὰ τὸ ἄστυ, τὰ δὲ κατὰ τὴν ἄλλην Κρήτην, τῷ Τάλῳ. ὁ γὰρ Τάλως τρὶς περιῄει τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὰς κώμας, φυλάττων τοὺς νόμους ἐν αὐταῖς, ἐν χαλκοῖς γραμματείοις ἔχων γεγραμμένους τοὺς νόμους, ὅθεν χαλκοῦς ἐκλήθη. εἴρηκε δὲ καὶ Ἡσίοδος ἀδελφὰ τούτων εἰς τὸν Μίνω. μνησθεὶς γὰρ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος, φησὶν ὡς βασιλεύτατος γένοιτο θνητῶν βασιλήων.

Καὶ πλείστων ἤνασσε περικτιόνων ἀνθρώπων,
Ζηνὸς ἔχων σκῆπτρον, τῷ καὶ πόλεων βασίλευεν.

mero præ cæteris omnibus Minoem honoratum
C aſſero. Etenim quum Iouis ſit filius, quòd ab illo
duntaxat ſit eruditus, non habet magnam laudem.
hoc nempe carmen illud ſignificat, Minos regnauit nouem annos, magno cum Ioue colloqui ſolitus. Minoem videlicet cum Ioue annos nouem in ſermonibus congreſſum. ὄαροι namque ſermones ſunt, ὀαριστὴς autem eſt in ſermonibus congrediens. Minos itaque annos nouem Iouis antrum erudiendus acceſſit. Vnde & didicit, & docuit inde cæteros, quæ ab Ioue nouem annis acceperat. Nec tamen deſunt qui ὀαριστὴν aliter exponant, compotatorem, comeſſatorémque, & colluſorem Iouis. Verùm ex hoc maximè iſtos
D non rectè exponere conîicere poſſumus, quòd
nulli vel Græci, vel Barbari ſympoſiis, id eſt, compotationibus, atque eiuſmodi ludis abſtinent præter Cretenſes, atque Lacedæmonios, qui à Cretenſibus didicerunt. In Creta præterea inter cæteras Minois ipſius leges hæc extat, Ne inuicem compotetis ad ebrietatem. Conſtat autem eum quæ honeſta cenſebat, ciuibus ſuis obſeruanda mandaſſe. Neque Minos improbi hominis inſtar, alia ipſe feciſſet, alia facienda mandaſſet. Cæterùm erat conſuetudo illa, vt dixi, diſciplinæ gratia verborum collatio, proptereáque leges hu-
E iuſmodi ciuibus ſuis inſtituit, quarum obſeruatione Creta per omne tempus eſt felix, ac etiam Lacedæmon, ex quo iis legibus, vt pote diuinis, vti cœpit. Rhadamanthus autem vir quidem bonus extitit, à Minoe ſiquidem inſtructus erat: nec tamen regiam diſciplinam omnem, ſed regi tantùm miniſtrare in iudiciis didicit: vnde iudex bonus appellatus eſt. Eo planè veluti legum cuſtode per vrbem vſus eſt Minos, ad reliquam verò Cretam cuſtode Talo. Talos enim ter quotannis pagos omnes luſtrabat, leges eorum obſeruaturus, tabulis æreis leges inſculptas circumferens: vnde æreus nominatus eſt.
F Heſiodus præterea ſimilia quædam in ipſum
Minoem intulit. Nam cùm nominis illius mentionem feciſſet, inquit: Qui mortalibus regibus præſtitit, pluribúſque gentibus imperauit, Iouis ſceptrum habens, quo ciuitates regebat.

MIN. veriſimilem rationem, ô Socrates, inueniſſe videris. SOC. Nónne igitur, ſi vera loquor, videntur tibi Cretenſes Minois Rhadamanthíque ciues antiquiſſimis legibus vti? MIN. Videntur ſanè. SOC. Iſti ergo priſcorum omnium legum latores excellentiſſimi fuerunt, hominúmque paſtores, quemadmodum & Homerus bonum exercitus ducem paſtorem populi nuncupat. MIN. Prorſus. SOC. Age itaque per Iouem amicabilem, ſi quis bonus legiſlator & hominum paſtor vos roget, circa corporis valetudinem, quid corpori adhibet vt bonam valetudinem tueatur? reſponderemus vtique rectè ac breuiter, quòd nutrimentum & exercitium, tum intendens, tum remittens, atque ita corpus componens. MIN. Probè. SOC. Si poſthac iterum idem legiſlator bonus, & hominum paſtor ex nobis quærat, quidnam animæ adhibens atque impertiens meliorem efficit? quid nos potiſſimum reſpondebimus, vt minus de nobis ipſis déque ętate noſtra erubeſcamus? MIN. Quid dicam neſcio. SOC. At turpe nimium vtriuſque noſtrum animis eſt ſi quæ ſibiipſis bona, maláue ſunt ignorare, quæ verò ad corpus, & ad alia pertinent, cognoſcere videantur.

ξευρηκότος ἐμοῦ τὴν ἀλήθειαν. ΜΙ. Δοκεῖς μοι, ὦ Σώκρατες, εἰκότα τὸν λόγον εἰρηκέναι. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ ἐγὼ ἀληθῆ λέγω, δοκοῦσί σοι παλαιστάτοις Κρῆτες οἱ Μίνωος καὶ Ῥαδαμάνθυος πολῖται νόμοις χρῆσθαι; ΜΙ. Φαίνονται.
D ΣΩ. Οὗτοι ἄρα τῶν παλαιῶν ἄριστοι νομοθέται γεγόνασι, νομεῖς τε καὶ ποιμένες ἀνδρῶν· ὥσπερ καὶ Ὅμηρος ἔφη ποιμένα λαῶν εἶναι τὸν ἀγαθὸν στρατηγόν. ΜΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Φέρε δὴ πρὸς Διὸς φιλίου, εἴ τις ἡμᾶς ἔροιτο ὁ τῷ σώματι νομοθέτης ἀγαθός τε καὶ νομεύς, τί ἐστι ταῦτα ἃ διανέμων ἐπὶ τὸ σῶμα, βέλτιον αὐτὸ ποιεῖ· εἴποιμεν ἄν, καλῶς τε καὶ διὰ βραχέων ἀποκρινόμενοι, ὅτι τροφήν τε καὶ πόνους· τῇ μὲν, αὔξων, τοῖς δὲ, γυμνάζων καὶ συνιστὰς τὸ σῶμα αὐτό. ΜΙ. Ὀρθῶς γε. ΣΩ. Εἰ οὖν δὴ μετὰ τοῦτο ἔροιτο ἡμᾶς, τί δὲ δή ποτε ἐκεῖνά ἐστι ἃ ὁ ἀγα-
E θὸς νομοθέτης καὶ νομεὺς, διανέμων ἐπὶ τὴν ψυχὴν βελτίω αὐτὴν ποιεῖ; τί ἂν ἀποκρινάμενοι οὐκ ἂν αἰσχυνθεῖμεν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἡλικίας αὐτῶν; ΜΙ. Οὐκέτι τοῦτ' ἔχω εἰπεῖν. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι αἰσχρόν γε τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἐστιν ἑκατέρου, τὰ μὲν ἑαυτῆς φαίνεσθαι μὴ εἰδυίας, ἐν οἷς αὐτῆς ἔνεστι καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ φλαῦρον, τὰ δὲ τοῦ σώματος καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐσκέφθαι.

REIPVB. PLATONIS, VEL, DE IVSTO DIALOGVS I.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

Qvanto oculus præſtat manibus, caput pedibus, ratio ſenſibus, anima corpori, finis omnibus quæ diriguntur ad finem, ſtatus motui, æternitas tempori, tanto contemplatiua vita actiua præſtare videtur. Contemplatio enim actionis & principium eſt & finis, ducitque illam pro arbitrio atque ſiſtit, iubens denique inferiores motus, externámque deſinere actionem, vt intrinſeca ſtabiliſque actio liberior tandem poſſideatur. Sic vtique ab ipſa contemplatione Dei cæleſtes naturaléſque motus, & actiones omnes tanquam à principio ducuntur, & reducuntur, veluti ad finem. Quamobrem Plato noſter eo ſaltem ca-

excerpam. Moderata iuuentus facilem efficit ſenectutem, immoderata difficilem. Qui corporis obſequitur libidinibus, proculdubio inſanis ſeruit tyrannis. Animus in ſenectute ſedatis perturbationibus quas ſecum affert iuuentus, ſegregatus à corpore, diuina propius & apertius inſpicit. Innocentia ſola optimam in poſterum ſpem animo præbet, vnicum vitæ ſolamen. Vir ſanæ mentis ad id in primis pecunias eſſe vtiles iudicabit, vt quicquid vel Deo vouerit, vel homini promiſerit, alitérque debuerit, impleat: neque ob paupertatem adducatur aut mētiri cuiquam, aut vlla in re defraudare. Pecuniæ namque referendæ ſunt ad iuſtitiam, iuſtitia vero ad vitæ alterius præmium. Sed antequam diſputationem de iuſtitia proſequamur, conſiderandum moneo ſingula ſub allegoria quadam à Platone diſponi. Primò quidem Cephalus ſenex, id eſt caput, præbet diſputationi caput. Deinde Polemarchus, quod & nomen eius ſignificat, princeps, id eſt primus moderatè pugnam aggreditur. Denique Thraſymachus, id eſt pugnator ferox agit aſperius. Socrates autem, id eſt ſeruator potens vbique ab errore omnes, & iniuſtitia ſeruat. Sed allegoriam commentariis relinquentes, ad definitionem iuſtitiæ iam pergamus. Simonidem, Pittacum, Biantem, dixiſſe ferūt iuſtitiam eſſe vera fateri, ac debitum vnicuique reddere. Quod quidem ita nonnulli interpretantur: Simpliciter verum cuilibet aperire, & quod acceperis, reſtituere. Id autem ideo Socrates improbat, quoniam inſano neque omne verum pateſaciendum eſt, neque arma reddenda ſunt, quæ ſanus dum erat, apud te depoſuerat. Alij ſic exponunt: Dare vnicuique quod ſibi conuenit, ceu amicis emolumentum, inimicis verò damnum, prodeſſe quidem bonis, malos autem lædere. Id iterum improbatur, propterea quod neminem vnquam lædere deceat. Quicunque enim aliquid lædit, idipſum ad opus ſuum propriámque virtutem deterius efficit, & ineptius vt qui canem lædit, ad propriam canis virtutem reddit ineptum. Iuſtitia verò hominis virtus eſt. Quiſquis ergo lædit hominem, ad iuſtiam facit deteriorem. At iuſtitia iuſtitiam nunquam minuit, ſicut neque muſica opus muſicæ deſtruit. Quamobrem non eſt iuſtum aliquem lædere. Inter hæc Thraſymachus, quod & alij multi alias, obijcit Socrati, quod reſpondere nunquam velit, ſemper autem interrogare. Te verò latere non debet multis de cauſis Socratem quærere ſolitum ſemper potius quàm docere. Prima, vt arrogantes admoneret in omni ætate diſcendum eſſe potius quàm docendum. Secunda, vt ſignificaret veritatem mentibus per opportunam inquiſitionem ſegregatis à corpore atque erroribus, ſtatim infundi diuinitus. Quod & Auicenna magnopere comprobat. Tertia, vt oſtenderet rerum formas eſſe animis noſtris ingenitas, per quas ipſa rerum veritas animis per interrogationem ad eas conuerſis quandoque ſubrutilet. Quarta, quo declararet humanam ſcientiam in negatione quadam falſi potius quàm in veri affirmatione conſiſtere. Adducitur deinde definitio iuſtitiæ, à Thraſimacho, qualis & à Callicle in Gorgia, iuſtum eſſe quod eſt potentioribus vtile. Semper enim potentiores dominari, atque ad vtilitatem ſuam ferre leges, ac ſubditos gubernare. Tunc verè ſubditos iuſtè agere, cùm illis parent legibus, quæ ſunt ad vtilitatem gubernantium conſtitutæ. Socrates hunc ad contradictionem trahit. Quoniam poſſit princeps per ignorantiam mandare quæ ſibimet ſint detrimento futura. Quæ ſi obſeruet priuatus, tum iuſtus erit, quia dominanti pareat: tum iniuſtus, quoniam agat contra dominantis vtilitatem. Addit artem quamlibet abſolutam, ideóque minime indigam, in tractandis materijs, & hominibus, non ſua, ſed rerum ſibi commendatarum vtilitati conſulere, quaſi pupillis tutor, medicus ægris, nautis gubernator: ſimilitérque magiſtratum legitimum ſubditorum vtilitati proſpicere. Siqua verò ars ceu medicina mercedem exigit, non quatenus medicina eſt, cuius finis eſt morbi curatio, quæſtum facit, ſed quatenus cum mercenaria quadam & quæſtuaria commiſcetur. Artem ergo ciuilem omnium perfectiſſimam, ideóque minimè indigentem atque ſeruilem conſtat multo minus vtilitatis gratia gubernare. Mitto quæ Thraſimachus temerè, & cum quadam ſuimet repugnantia adducit contra iuſtitiam. Tu verò nota non decere quenquam petere principatum, & magiſtratus ambire. Item, ſiquando bonorum virorum exiſtet, ciuitas, non aliter pugnaturos gratia non imperandi, quàm nunc certent imperandi cupiditate. Tria verò nunc aduerte. Primum, malos non eſſe admittendos ad magiſtratum. Secundum, ciues non malos, quo libenter graue onus gubernandi ſuſcipiant inuitandos, impoſito quodam præmio ſtipendij atque honoris. Tertium, probos homines qui neque auaritia, neque ambitione mouentur, eo duntaxat diſcrimine metúque prouocari ad rempublicam oportere, ne videlicet ipſi

ΤΑ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ πρόσωπα,

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΓΛΑΥΚΩΝ, ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΣ, ΘΡΑΣΥΜΑΧΟΣ, ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ, ΚΕΦΑΛΟΣ.

Κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ μετὰ Γλαύκωνος τοῦ Ἀρίστωνος, προσευξόμενός τε τῇ θεῷ, καὶ ἅμα τὴν ἑορτὴν βουλόμενος θεάσασθαι τίνα τρόπον ποιήσουσιν, ἅτε νῦν πρῶτον ἄγοντες. καλὴ μὲν οὖν μοι καὶ ἡ τῶν ἐπιχωρίων πομπὴ ἔδοξεν εἶναι, οὐ μέντοι ἧττον ἐφαίνετο πρέπειν ἣν οἱ Θρᾷκες ἔπεμπον. προσευξάμενοι δὲ καὶ θεωρήσαντες, ἀπῇμεν πρὸς τὸ ἄστυ. κατιδὼν οὖν πόρρωθεν ἡμᾶς οἴκαδε ὡρμημένους Πολέμαρχος ὁ Κεφάλου, ἐκέλευσε δραμόντα τὸν παῖδα περιμεῖναί ἑ κελεῦσαι. καί μου ὄπισθεν ὁ παῖς λαβόμενος τοῦ ἱματίου, Κελεύει ὑμᾶς (ἔφη) Πολέμαρχος περιμεῖναι. Καὶ ἐγὼ μετεστράφην τε καὶ ἠρόμην ὅπου αὐτὸς εἴη. Οὗτος (ἔφη) ὄπισθεν προσέρχεται· ἀλλὰ περιμένετε. Ἀλλὰ περιμενοῦμεν, ἦ δ' ὃς ὁ Γλαύκων. Καὶ ὀλίγῳ ὕστερον ὅ τε Πολέμαρχος ἧκε, καὶ Ἀδείμαντος ὁ τοῦ Γλαύκωνος ἀδελφὸς, καὶ Νικήρατος ὁ Νικίου, καὶ ἄλλοι τινὲς, ὡς ἀπὸ τῆς πομπῆς. ὁ οὖν Πολέμαρχος ἔφη, Ὦ Σώκρατες, δοκεῖτέ μοι πρὸς ἄστυ ὡρμῆσθαι ὡς ἀπιόντες. Οὐ γὰρ κακῶς δοξάζεις, ἦν δ' ἐγώ. Ὁρᾷς οὖν ἡμᾶς (ἔφη) ὅσοι ἐσμέν; Πῶς γὰρ οὔ; Ἢ τοίνυν τούτων (ἔφη) κρείττους γένεσθε, ἢ μένετ' αὐτοῦ. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγώ) ἔτι ἓν λείπεται, τὸ ἢν πείσωμεν ὑμᾶς ὡς χρὴ ἡμᾶς ἀφεῖναι.

DIALOGORVM DE REPVBLICA, perſonæ,

SOCRATES, GLAVCO, POLEMARCHVS, THRASYMACHVS, ADIMANTVS, CEPHALVS.

Deſcenderam heri in Pyræum vnà cum Glaucone
B Ariſtonis filio, vt & Deā precarer, & celebritatem ſpectarem, quónam modo acturi eſſent, quæ tunc primùm agebant. Pulchra igitur mihi patria pompa viſa eſt: ſed nihilominus, vt videbatur decens fuit ea quam Thraces mittebant. Cùm verò & precati eſſemus, & ſpectaculo interfuiſſemus, in vrbē regrediebamur. Aſpexerat autem procul nos redeuntes domū Polemarchus Cephali filius, ſeruulúmque currentem mittendo ſe, expectare iuſſit. A tergo igitur veſte me apprehendens ſeruus, Iubet vos, inquit, Pole-
C marchus manere. Egóque ad eum conuerſus, vbinā ipſe eſſet, interrogaui. At te ponè ſequitur, inquit, verùm expectate. Expectabimus reſpondit Glauco. Ac paulò pòſt Polemarchus venit, vnáque Adimantus Glauconis frater, & Niceratus Niciæ filius, & alii complures, qui à pompa venire videbantur. Igitur Polemarchus, Videmini, inquit, ô Socrates, tanquam abituri ad vrbem contendere. Non malè, inquam, coniectas. Vidéſne, inquit, quot ſumus? Quidni? Aut ergo his fortiores eſſe vos oportet, aut hîc manere. Vnum hoc concedetis, inquam, vos videlicet permiſſu-
D ros abire nos, ſi perſuaſerimus dimittendos eſſe.

…προσκεφαλαίου τε καὶ δίφρου. τεθυκὼς γὰρ ἐτύγχα-
νεν ἐν τῇ αὐλῇ. ἐκαθεζόμεθα οὖν παρ᾽ αὐτόν. ἔκειντο γὰρ C
δίφροι τινὲς αὐτόθι κύκλῳ. εὐθὺς οὖν με ἰδὼν ὁ Κέφαλος,
ἠσπάζετό τε, καὶ εἶπεν, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ θαμίζεις ἡμῖν
καταβαίνων εἰς τὸν Πειραιᾶ. χρῆν μέντοι. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ ἔ-
τι ἐν δυνάμει ἦν τοῦ ῥᾳδίως πορεύεσθαι πρὸς τὸ ἄστυ, οὐ-
δὲν ἄν σε ἔδει δεῦρο ἰέναι, ἀλλ᾽ ἡμεῖς ἂν παρὰ σὲ ᾖμεν. νῦν δέ
σε χρὴ πυκνότερον δεῦρο ἰέναι. ὡς δ᾽ ἴσθι ὅτι ἔμοιγε ὅσον αἱ
ἄλλαι αἱ κατὰ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αὔ-
ξονται αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι τε καὶ ἡδοναί. μὴ
οὖν ἄλλως ποίει· ἀλλὰ τοῖσδέ τε τοῖς νεανίαις ξύνισθι,
καὶ δεῦρο παρ᾽ ἡμᾶς φοίτα, ὡς παρὰ φίλους τε καὶ πά- D
νυ οἰκείους. Καὶ μὴν (ἦν δ᾽ ἐγὼ) ὦ Κέφαλε, χαίρω διαλε-
γόμενος τοῖς σφόδρα πρεσβύταις, δοκεῖ γάρ μοι χρῆναι
παρ᾽ αὐτῶν πυνθάνεσθαι, ὥσπερ τινὰ ὁδὸν προεληλυθότων,
ἣν καὶ ἡμᾶς ἴσως δεήσει πορεύεσθαι, ποία τίς ἐστι τραχεῖα
καὶ χαλεπή, ἢ ῥᾳδία καὶ εὔπορος. καὶ δὴ καὶ σοῦ ἡδέως
ἂν πυθοίμην ὅ,τι σοι φαίνεται τοῦτο· (ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἤδη
εἶ τῆς ἡλικίας, ὃ δὴ ἐπὶ γήραος οὐδῷ φασὶν εἶναι οἱ ποιηταί)
πότερον χαλεπὸν τοῦ βίου, ἢ πῶς σὺ αὐτὸ ἐξαγγέλλεις. Ἐγώ
σοι (ἔφη) νὴ τὸν Δία ἐρῶ, ὦ Σώκρατες, οἷόν γέ μοι φαίνεται.
πολλάκις γὰρ συνερχόμεθά τινες εἰς ταυτὸ παραπλησίαν ἡ- E
λικίαν ἔχοντες, διασῴζοντες τὴν παλαιὰν παροιμίαν. οἱ οὖν
πλεῖστοι ἡμῶν ὀλοφύρονται ξυνιόντες, τὰς ἐν τῇ νεότητι ἡδονὰς
ποθοῦντες καὶ ἀναμιμνησκόμενοι, περί τε τἀφροδίσια, καὶ περὶ
πότους καὶ εὐωχίας, καὶ ἄλλ᾽ ἄττα ἃ τῶν τοιούτων ἔχεται. καὶ ἀγανα-
κτοῦσιν ὡς μεγάλων τινῶν ἀπεστερημένοι καὶ τότε μὲν, εὖ ζῶν-
τες νῦν δὲ, οὐδὲ ζῶντες. ἔνιοι δὲ καὶ τὰς τῶν οἰκείων προπηλακίσεις
τοῦ γήρως ὀδύρονται· καὶ ἐπὶ τούτῳ δὴ τὸ γῆρας ὑμνοῦσιν, ὅσων
κακῶν σφίσιν αἴτιον. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ὦ Σώκρατες, οὗτοι οὐ τὸ
αἴτιον αἰτιᾶσθαι. εἰ γὰρ ἦν τοῦτο αἴτιον, κἂν ἐγὼ τὰ αὐτὰ ταῦτα
ἐπεπόνθειν, ἕνεκά γε γήρως, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὅσοι ἐνταῦθα F
ἦλθον ἡλικίας. νῦν δ᾽ ἐγὼ ἤδη ἐντετύχηκα οὐχ οὕτως ἔχου-
σι καὶ ἄλλοις· καὶ δὴ καὶ Σοφοκλεῖ ποτὲ τῷ ποιητῇ παρε-
γενόμην ἐρωτωμένῳ ὑπό τινος, Πῶς (ἔφη) ὦ Σοφόκλεις
ἔχεις πρὸς τἀφροδίσια; ἔτι οἷός τ᾽ εἶ γυναικὶ συγγίγνεσθαι;

quodam ceruicali & ſede. [illegible]
cauerat. Conſedimus igitur iuxta eum pleriſque
ſedibus in orbem diſpoſitis. Vt primùm itaque
me conſpicatus eſt Cephalus, ſalutauit, dixitque:
O Socrates, raró admodum ad nos accedis, in
Piræum deſcendens, non rectè autem facis. Nam
ſi ego facilè in vrbem venire poſſem, minimè o-
pus eſſet vt tu huc ad nos, ſed nos ad te tendere-
mus. Nunc autem te huc crebrius aduentare
decet, profectò quanto magis me aliæ corporis vo-
luptates deficiunt, tanto cupiditas confabulan-
di, & voluptas, quam ex ea re capio, augetur. Hoc
igitur age, & vnà cum iſtis iuuenibus huc ad nos
veni tanquam ad amicos apprimè familiares.
Atqui inquam ego, ô Cephale, valde qui-
dem delector ſenilibus ſermonibus. Videtur
enim mihi audire ab his oportere, qui viam
aliquam iam confecerint qua nobis quoque
ingrediendum ſit, quàm aſpera & diffici-
lis, vel quàm facilis ſit & peruia. Atque
ex te libenter audirem quidnam de hac re ſen-
tias, cùm huc ætatis perueneris, quod in
limine ſenectutis eſſe poetæ aiunt, verum dif-
ficultatem vitæ, vel quomodo ipſum enun-
cies. Ego tibi per Iouem, inquit, dicam, ô
Socrates, quale mihi videtur. Sæpe conueni-
mus pleriquè fermè æquales, antiquum illud ſer-
uantes prouerbium. Plurimi ergo noſtrûm in
eo cœtu lamentantur, voluptatum quibus in iu-
uentute frui licuit, deſiderio affecti, & rem
veneream & conuiuia cæteráque generis eiuſdem,
quibus nunc fruimini recordati, grauitérque fe-
runt, tanquam maximis priuati rebus: &
tunc quidem ſe bene vixiſſe affirmant, nunc
autem ne viuere quidem. Nonnulli etiam
domeſticorum conuitia contumeliáſque de-
plorant, & in hoc ſenectutem maximè ac-
cuſant, tanquam maximorum ſibi cauſam
malorum. Qui mihi non videbantur accu-
ſare quod eſſet accuſandum. Nam ſi id culpa
ſenectutis accideret, eadem mihi vſu euenirent
reliquiſque omnibus maioribus natu. Verùm
ego etiam multos non ita affectos inueni, &
cum Sophocle poeta nonnunquam adfui, ex quo
cùm quidam quæreret, vteretúrne rebus venereis.

nec inſipienti in ſumma inopia non grauis. Verũ, autem inquam ego, ex his quæ habes plura tibi à maioribus relicta ſunt quàm acquiſiuiſti? Nonnihil acquiſiui, inquit, ô Socrates: medius enim in pecunia extiti inter patrem & auum. Auus nempe meus Cephalus tantundem ferè quantum nunc mihi eſt accipiens, ſupra id multum accumulauit. Lyſanias autem pater minores etiam eas opes quàm nunc ſint, effecit. Ego autem ſat habeo, ſi non minores illis relinquo, ſed aliquantulo maiores quàm accepi. Hæc ego ideo interrogaui, inquam, quoniam mihi videbaris non multum diuitias admirari, quod quidem plurimum ij faciunt, qui ſibi eas non peperêre. Qui autem illas parauerunt, duplo magis quàm alij amãt. Quemadmodum enim & poetæ poemata ſua, & filios patres diligunt, eodem modo qui acquiſiuere pecunias, illis ſtudẽt tanquam operi ſuo, non ad vſum neceſſitatémque vt alij. Ex quo difficilis eorum eſt familiaritas, cùm nihil aliud præter diuitias laudare velint. Vera, inquit, narras. Et valde quidem, inquam ego. Sed hoc etiã mihi declara. Quid boni maximè ex diuitiarum poſſeſſione te exiſtimas conſecutum? Quod, inquit, non multis fortè perſuaderem, ſi dixerim. Certò ſcias, ô Socrates, quòd poſtquam eò deuenit aliquis, vt breui iam moriturũ ſe opinetur, incidit in eum timor, & cura quædam eorum quæ in ſuperiori vita neglexit. Etenim fabulę quæ de inferis dicuntur, quemadmodum eos qui iniuſtè egerunt, pœnas illic dare oporteat, irriſæ hactenus mouent tunc animum, ne fortè veræ ſint ſuſpicantem: atque ipſa ſiue propter ſenectutis debilitatem, ſeu quòd alteri vitæ propinquior illa acutiùs inſpicit, ſollicitudinis & timoris plenus redditur, atque reputat examinátque, ſi quem iniuria aliqua affecerit.

…ὤν, Σερίφιος ὢν ὀνομαστὸς ἐγένετο, οὔτ' ἐκεῖνος, Ἀθηναῖος. καὶ τοῖς δὴ μὴ πλουσίοις, χαλεπῶς δὲ τὸ γῆρας φέρουσιν, εὖ ἔχει ὁ αὐτὸς λόγος· ὅτι οὔτ' ἂν ὁ ἐπιεικὴς πάνυ τι ῥᾳδίως γῆρας μετὰ πενίας ἐνέγκοι, οὔθ' ὁ μὴ ἐπιεικὴς, πλουτήσας, εὔκολός ποτ' ἂν ἑαυτῷ γένοιτο. Πότερον δὲ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κέφαλε, ὧν κέκτησαι τὰ πλείω παρέλαβες, ἢ ἐπεκτήσω; Ποῖ' ἐπεκτησάμην, ἔφη, ὦ Σώ-
D κρατες; μέσος τις γέγονα χρηματιστὴς τοῦ τε πάππου καὶ τοῦ πατρός. ὁ μὲν γὰρ πάππος τε καὶ ὁμώνυμος ἐμοὶ, σχεδόν τι ὅσην ἐγὼ νῦν οὐσίαν κέκτημαι παραλαβὼν, πολλάκις τοσαύτην ἐποίησε. Λυσανίας δὲ ὁ πατὴρ ἔτι ἐλάττω αὐτὴν ἐποίησε τῆς νῦν οὔσης· ἐγὼ δὲ ἀγαπῶ ἐὰν μὴ ἐλάττω καταλίπω τουτοισὶ, ἀλλὰ βραχεῖ γέ τινι πλείω ἢ παρέλαβον. Τοῦ τοι ἕνεκα ἠρόμην (ἦν δ' ἐγώ) ὅτι μοι ἔδοξας οὐ σφόδρα ἀγαπᾶν τὰ χρήματα· τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ὡς τὸ πολὺ οἳ ἂν μὴ αὐτοὶ κτήσωνται· οἱ δὲ κτησάμενοι, διπλῇ ἢ οἱ ἄλλοι ἀσπάζονται αὐτά. ὥσπερ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ αὑτῶν ποιήματα καὶ οἱ πα-
E τέρες τοὺς παῖδας ἀγαπῶσι, ταύτῃ τε δὴ καὶ οἱ χρηματισάμενοι, περὶ τὰ χρήματα σπουδάζουσιν, ὡς ἔργον ἑαυτῶν, καὶ κατὰ τὴν χρείαν, ᾗπερ οἱ ἄλλοι. χαλεποὶ οὖν καὶ συγγενέσθαι εἰσὶν, οὐδὲν ἐθέλοντες ἐπαινεῖν ἀλλ' ἢ τὸν πλοῦτον. Ἀληθῆ (ἔφη) λέγεις. Πάνυ μὲν οὖν (ἦν δ' ἐγώ)· ἀλλά μοι ἔτι τοσόνδε εἰπὲ, Τί μέγιστον οἴει ἀγαθὸν ἀπολελαυκέναι τοῦ πολλὴν οὐσίαν κεκτῆσθαι; Ὃ (ἦ δ' ὅς) ἴσως οὐκ ἂν πολλοὺς πείσαιμι λέγων. εὖ γὰρ ἴσθι (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ὅτι ἐπειδάν τις ἐγγὺς ᾖ τοῦ οἴεσθαι τελευτήσειν, εἰσέρχεται αὐτῷ δέος καὶ φροντὶς περὶ ὧν ἔμπροσθεν οὐκ εἰσῄει. οἵ τε
F γὰρ λεγόμενοι μῦθοι περὶ τῶν ἐν ᾅδου, ὡς τὸν ἐνθάδε ἀδικήσαντα δεῖ ἐκεῖ διδόναι δίκην, καταγελώμενοι τέως, τότε δὴ στρέφουσιν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, μὴ ἀληθεῖς ὦσι. καὶ αὐτὸς, ἤτοι ὑπὸ τῆς τοῦ γήρως ἀσθενείας, ἢ καὶ ὥσπερ ἤδη ἐγγυτέρω ὢν τῶν ἐκεῖ, μᾶλλόν τι καθορᾷ αὐτά. ὑποψίας δ' οὖν καὶ δείματος μεστὸς γίγνεται, καὶ ἀναλογίζεται ἤδη καὶ σκοπεῖ εἴ τινά τι ἠδίκηκεν.

τὴν δικαιοσύνην, πότερα τὴν ἀλήθειαν αὐτὸ φήσομεν εἶναι ἁπλῶς οὕτω, καὶ τὸ ἀποδιδόναι ἄν τίς τι παρά του λάβῃ; ἢ C
καὶ αὐτὰ ταῦτα ἔστιν ἐνίοτε μὲν δικαίως, ἐνίοτε δὲ ἀδίκως ποιεῖν; οἷον τοιόνδε λέγω· πᾶς ἄν που εἴποι, εἴ τις λάβοι παρὰ φίλου ἀνδρὸς σωφρονοῦντος ὅπλα, εἰ μανεὶς ἀπαιτοῖ, ὅτι οὔτε χρὴ τὰ τοιαῦτα ἀποδιδόναι, οὔτε δίκαιος ἂν εἴη ὁ ἀποδιδοὺς, οὐδ' αὖ πρὸς τὸν οὕτως ἔχοντα πάντα ἐθέλων τἀληθῆ λέγειν. Ὀρθῶς (ἔφη) λέγεις. Οὐκ ἄρα οὗτος ὅρος ἐστὶ δικαιοσύνης, ἀληθῆ τε λέγειν, καὶ ἃ ἂν λάβοι τις, ἀποδιδόναι. Πάνυ μὲν οὖν ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὑπολαβὼν ὁ Πολέμαρχος· εἴπερ γέ τι χρὴ Σιμωνίδῃ πείθεσθαι. Καὶ μέντοι, ἔφη ὁ Κέφαλος, καὶ παραδίδωμι ὑμῖν τὸν λόγον. δεῖ γάρ με ἤδη D
τῶν ἱερῶν ἐπιμεληθῆναι. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγὼ, ὁ Πολέμαρχος τῶν γε σῶν κληρονόμος; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς, γελάσας· καὶ ἅμα ᾔει πρὸς τὰ ἱερά. Λέγε δὴ (εἶπον ἐγὼ) σὺ ὁ τοῦ λόγου κληρονόμος, τί φὴς τὸν Σιμωνίδην λέγοντα, ὀρθῶς λέγειν περὶ δικαιοσύνης; Ὅτι (ἦ δ' ὅς) τὸ τὰ ὀφειλόμενα ἑκάστῳ ἀποδιδόναι, δίκαιόν ἐστι· τοῦτο λέγων, δοκεῖ ἐμοὶ καλῶς λέγειν. Ἀλλὰ μέντοι (ἦν δ' ἐγὼ) Σιμωνίδῃ γε οὐ ῥᾴδιον ἀπιστεῖν· (σοφὸς γὰρ καὶ θεῖος ὁ ἀνήρ) τοῦτο μέντοι ὅ, τι ποτὲ λέγει, σὺ μὲν ὦ Πολέμαρχε ἴσως γιγνώσκεις, ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ. δῆλον γὰρ ὅτι οὐ τοῦτο λέγει ὅπερ ἄρτι ἐλέγομεν, τό, τινος παρακαταθεμένου τι E
ὁτῳοῦν, μὴ σωφρόνως ἀπαιτοῦντι, ἀποδιδόναι. καίτοιγε ὀφειλόμενόν που τοῦτ' ἐστὶν ὃ παρακατέθετο. ἦ γάρ; Ναί. Ἀποδοτέον δέ γε οὐδ' ὁπωσποιοῦν τότε ὁπότε τις μὴ σωφρόνως ἀπαιτοῖ; Ἀληθῆ, ἦ δ' ὅς. Ἄλλο δή τι ἢ τὸ τοιοῦτον, ὡς ἔοικε, λέγει Σιμωνίδης, τὸ τὰ ὀφειλόμενα δίκαιον εἶναι ἀποδιδόναι. Ἄλλο μέν τι, νὴ Δία, ἔφη. τοῖς γὰρ φίλοις οἴεται ὀφείλειν τοὺς φίλους ἀγαθὸν μέν τι δρᾷν, κακὸν δὲ μηδέν. Μανθάνω, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι οὐ τὰ ὀφειλόμενα ἀποδίδωσιν, ὃς ἄν τῳ χρυσίον ἀποδῷ παρακαταθεμένῳ, ἐάνπερ ἡ ἀπόδοσις καὶ ἡ λῆψις βλα- F
βερὰ γίγνηται, φίλοι δὲ ὦσιν ὅ, τε ἀπολαμβάνων καὶ ὁ ἀποδιδούς. οὐχ οὕτω λέγειν φὴς τὸν Σιμωνίδην;

veritatem dicemus eſſe, & reddere quod quis accepit? vel hæc eadem facere. aliàs iuſtum, aliàs iniuſtum eſt? Quod hic apparet. Vnuſquiſque enim diceret, ſi gladium qui apud te ſanæ mentis depoſuerit, repetat inſaniam, reddere peccatum ſit iuſtum eſſe eum qui reddat, vel rurſus homini ſic affecto vera omnia dicat. Rectè, inquit, loqueris. Non ergo hæc eſt iuſtitiæ definitio, vera dicere, & depoſita reddere. Rectè ſane dicis, ô Socrates, ſermonem ſuſcipiens Polemarchus inquit ſi quid credere decet Simonidi. Hic Cephalus, Sermonem vobis trado, inquit. Nam ſacra me curare oportet. Nunquid Polemarchus, inquam, tibi hæres eſt? Et ille quidem arridens, Eſt profectò, inquit, & ſimul ad ſacrificandum diſceſſit. Dic, inquam, igitur ſermonis hæres: quid rectè dici de iuſtitia à Simonide aſſeris? Quod, inquit, iuſtum eſſe dicit debitum vnicuique reddi. Atque hæc dicens rectè loqui videtur. Atqui non facile, inquam, eſt fidem Simonidi abnegare. Sapiens enim & diuinus vir. Verùm quod dicit, tu fortaſſe intelligis, ô Polemarche, ego autem ignoro. Manifeſtum enim eſt, non hoc eum dicere quod paulò antè dicebamus, ſcilicet depoſitum alicui non ſano repoſcenti reddere. Atqui debitum quodammodo eſt hoc, quod depoſitum eſt. Nonne? Certè, inquit. Reddendum autem, neque tamen tunc, quando aliquis non ſanus repetat. Vera dicis, inquit ille. Aliud igitur quàm hoc dicit Simonides, quando iuſtum eſſe aſſerit, debitum reddere.

Aliud per Iouem, inquit. Amicis enim putat amicos bene facere debere, non autem mali. Intelligo equidem quòd minimè debita redderet, ille, qui ei à quo depoſitum accepiſſet, aurum redderet, ſiquidem retributio & receptio noxa foret, amici autem eſſent qui recipit & qui reddit. Nonne ſic dicere affirmas Simonidem? Sic prorſus. Quid autem? inimicis reddendum eſt quodcunque debetur? Omnino quod illis debetur. Debetur autem inimico, vt arbitror, ab inimico quod conuenit, malum videlicet aliquid.

Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; τοῖς ἐχθροῖς ἀποδοτέον ὅ, τι ἂν τύχῃ ὀφειλόμενον; Παντάπασι μὲν οὖν (ἔφη) ὅ γε ὀφείλεται αὐτοῖς. ὀφείλεται δὲ, οἶμαι, παρά γε τοῦ ἐχθροῦ τῷ ἐχθρῷ ὅπερ καὶ προσήκει, κακόν τι.

hoc admitto equidem. Vtilis igitur & in pace, iuſtitia. Vtilis. Agricultura quoque in pace vtilis, nónne ? Et hæc. Ad fructuum perceptionem. Sanè. Et coriaria. Vtique. Ad comparandos puta calceos. Planè. Quid autem de iuſtitia ? Ad quem vſum aut quæſtum eam in pace vtilem dices ? Ad commercia Socrates. Commercia verò dicis communicationes, vel aliud quid? Iſtud ipſum. Num igitur iuſtus bonus & vtilis erit in iaciendis talis communicator? An ille qui talo ludit? Ille profectò. Atqui in laterum lapidúmue ſtructura melior & vtilior ſocius ipſo architecto iuſtus erit? Minimè. Sed in qua communione iuſtus melior erit quàm citharista communicator, quemadmodum citharista iuſto in pulſandis chordis vtilior? In argento, vt mihi videtur. Non tamen, ô Polemarche, ad vtẽdum argento, quando oporteret equos vendi argento vel emi. Tunc ſanè mango vtilior eſſet. An non? Apparet. Et quando nauigium, faber nauis, ſiue nauta? Videtur. Ad quem igitur communem vſum auri vel argenti iuſtus alijs eſt vtilior? Quando id deponere volumus, & ſaluum eſſe, ô Socrates, cupimus. Nunquid dicis, quando nihil oportet ipſo vti, ſed conducere? Prorſus. Quando igitur inutile eſt argentum, tunc vtilis in ipſo iuſtitia? Apparet. Et quando falcem oportet cuſtodiri, iuſtitia vtilis eſt & priuatim & publicè: quando autem vti, vinearum cultura? Patet. Dices præterea cùm clypeum & lyram opus eſt cuſtodire, non autem in vſum promere, vtilẽ eſſe iuſtitiam? Quando autem vti his volumus, tunc diſciplinam armorum & muſicam eſſe vtilem? Neceſſe eſt. Atq; de alijs omnibus ſimiliter eſt dicendum: Iuſtitiam ſcilicet in vſu rerum inutilem eſſe, quando verò non vtimur, eſſe vtilem? Apparet. Non multo igitur ſtudio, ô amice, digna eſt iuſtitia, ſi tantùm ſit ad inutilia vtilis. Verùm hoc conſideremus. Nónne qui aptiſſimus ad percutiendum eſt in pugna ſiue pugili, ſeu quauis alia, idem quoque & ad cauendum?

ἢν. Καὶ μὴν πλέουσι ὁ κυβερνήτης. Ναί. Ἀλλὰ καὶ τοῖς μὴ πολεμοῦσιν ὁ δίκαιος ἄχρηστος; Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτο. Χρήσιμον ἄρα καὶ ἐν εἰρήνῃ δικαιοσύνη. Χρήσιμον. Καὶ γὰρ γεωργία ἢ οὔ; Ναί. Πρός γε καρποῦ κτῆσιν. Ναί. Καὶ μὴν καὶ σκυτοτομική; Ναί. Πρός γε ὑποδημάτων ἂν (οἶμαι) φαίης κτῆσιν. Πάνυ γε. Τί δὲ δή; τὴν δικαιοσύνην πρὸς τίνος χρείαν ἢ κτῆσιν ἐν εἰρήνῃ φαίης ἂν χρήσιμον εἶναι; Πρὸς τὰ ξυμβόλαια, ὦ Σώκρατες. Ξυμβόλαια δὲ λέγεις κοινωνήματα; ἤ τι ἄλλο, Κοινωνήματα δῆτα. Ἆρ' οὖν ὁ
D δίκαιος, ἀγαθὸς καὶ χρήσιμος κοινωνὸς εἰς πεττῶν θέσιν; ἢ ὁ πεττευτικός; Ὁ πεττευτικός. Ἀλλ' εἰς πλίνθων καὶ λίθων θέσιν ὁ δίκαιος χρησιμώτερός τε καὶ ἀμείνων κοινωνὸς τοῦ οἰκοδομικοῦ; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' εἰς τίνα δὴ κοινωνίαν ὁ δίκαιος ἀμείνων κοινωνὸς τοῦ κιθαριστικοῦ, ὥσπερ ὁ κιθαριστικὸς τοῦ δικαίου, εἰς κρουμάτων; Εἰς ἀργυρίου, ἔμοιγε δοκεῖ. Πλήν γ' ἴσως, ὦ Πολέμαρχε, πρὸς τὸ χρῆσθαι ἀργυρίῳ, ὅταν δέῃ ἀργυρίου κοινῇ πρίασθαι ἢ ἀποδόσθαι ἵππον, τότε δὲ ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὁ ἱππικός. ἦ γάρ; Φαίνεται. Καὶ μὴν ὅταν γε πλοῖον, ὁ ναυπηγὸς, ἢ ὁ κυβερνήτης. Ἔοικεν. Ὅταν οὖν τί δέῃ ἀργυρίῳ
E ἢ χρυσίῳ κοινῇ χρῆσθαι, ὁ δίκαιος χρησιμώτερος τῶν ἄλλων; Ὅταν παρακαταθέσθαι καὶ σῶν εἶναι, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν λέγεις ὅταν μηδὲν δέῃ αὐτῷ χρῆσθαι, ἀλλὰ κεῖσθαι; Πάνυ γε. Ὅταν ἄρα ἄχρηστον ᾖ ἀργύριον, τότε χρήσιμος ἐπ' αὐτῷ ἡ δικαιοσύνη; Κινδυνεύει. Καὶ ὅταν δὴ δρέπανον δέῃ φυλάττειν, ἡ δικαιοσύνη χρήσιμος, καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ὅταν δὲ χρῆσθαι, ἡ ἀμπελουργική; Φαίνεται. Φήσεις δὲ καὶ ἀσπίδα καὶ λύραν, ὅταν δέῃ φυλάττειν καὶ μηδὲν χρῆσθαι, χρήσιμον εἶναι τὴν δικαιοσύνην, ὅταν δὲ χρῆσθαι, τὴν ὁπλιτικὴν καὶ τὴν μουσικήν; Ἀνάγκη. Καὶ περὶ τἆλλα δὴ πάντα ἡ δικαιοσύνη
F ἑκάστου, ἐν μὲν χρήσει, ἄχρηστος· ἐν δὲ ἀχρηστίᾳ, χρήσιμος. Κινδυνεύει. Οὐκ ἂν οὖν, ὦ φίλε, πάνυ γέ τι σπουδαῖον εἴη ἡ δικαιοσύνη, εἰ πρὸς τὰ ἄχρηστα χρήσιμον ὂν τυγχάνει. τόδε δὲ σκεψώμεθα· ἆρ' οὐχ ὁ πατάξαι δεινότατος ἐν μάχῃ, εἴτε πυκτικῇ, εἴτε τινὶ καὶ ἄλλῃ, οὗτος καὶ φυλάξασθαι

... ἆρ' οὖν οὐχ ἁμαρτάνουσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ τοῦτο, ὥστε δοκεῖν αὐτοῖς πολλοὺς μὲν χρηστοὺς εἶναι, μὴ ὄντας, πολλοὺς δὲ τοὐναντίον; Ἁμαρτάνουσι. Τούτοις ἄρα οἱ μὲν ἀγαθοὶ ἐχθροί, οἱ δὲ κακοὶ, φίλοι. Πάνυ γε. Ἀλλ' ὅμως δίκαιον τότε τούτοις, τοὺς μὲν πονηροὺς ὠφελεῖν, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς βλάπτειν. Φαίνεται. Ἀλλὰ μὴν οἵ γε ἀγαθοὶ, δίκαιοί τε καὶ οἷοι μὴ ἀδικεῖν. Ἀληθῆ. Κατὰ δὴ τὸν σὸν λόγον, τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας δίκαιον κακῶς ποιεῖν. Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. πονηρὸς γὰρ ἔοικεν εἶναι ὁ λόγος. Τοὺς ἀδίκους ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, δίκαιον βλάπτειν, τοὺς δὲ δικαίους ὠφελεῖν. Οὗτος ἐκείνου καλλίων φαίνεται. Πολλοῖς ἄρα, ὦ Πολέμαρχε, ξυμβήσεται, ὅσοι διημαρτήκασι τῶν ἀνθρώπων, δίκαιον εἶναι, τοὺς μὲν φίλους βλάπτειν (πονηροὶ γὰρ αὐτοῖς εἰσι) τοὺς δ' ἐχθροὺς ὠφελεῖν. ἀγαθοὶ γάρ. καὶ οὕτως ἐροῦμεν αὐτὸ τοὐναντίον ἢ τὸν Σιμωνίδην ἔφαμεν λέγειν. Καὶ μάλα (ἔφη) οὕτω ξυμβαίνει. ἀλλὰ μεταθώμεθα. κινδυνεύομεν γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὸν φίλον καὶ ἐχθρὸν θέσθαι. Πῶς θέμενοι, ὦ Πολέμαρχε; Τὸν δοκοῦντα χρηστὸν, τοῦτον φίλον εἶναι. Νῦν δὲ πῶς (ἦν δ' ἐγώ) μεταθώμεθα; Τὸν δοκοῦντά τε (ἦ δ' ὅς) καὶ τὸν ὄντα χρηστὸν, φίλον· τὸν δὲ δοκοῦντα μὲν, ὄντα δὲ μὴ, δοκεῖν ἀλλὰ μὴ εἶναι φίλον. καὶ περὶ τοῦ ἐχθροῦ δὲ ἡ αὐτὴ θέσις. Φίλος μὲν δὴ (ὡς ἔοικε) τούτῳ τῷ λόγῳ, ὁ ἀγαθὸς ἔσται, ἐχθρὸς δὲ, ὁ πονηρός. Ναί. Κελεύεις δὴ ἡμᾶς προσθεῖναι τῷ δικαίῳ, ἢ ὡς τὸ πρῶτον ἐλέγομεν, λέγοντες δίκαιον εἶναι, τὸν μὲν φίλον εὖ ποιεῖν, τὸν δὲ ἐχθρὸν, κακῶς· νῦν πρὸς τούτῳ ὧδε λέγειν, ὅτι ἐστὶ δίκαιον, τὸν μὲν φίλον, ἀγαθὸν ὄντα, εὖ ποιεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν, κακὸν ὄντα, βλάπτειν; Πάνυ μὲν οὖν, (ἔφη) οὕτως ἄν μοι δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι. Ἔστιν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, δικαίου ἀνδρὸς βλάπτειν καὶ ὁντινοῦν ἀνθρώπων; Καὶ πάνυ γε, ἔφη, τούς γε πονηρούς τε καὶ ἐχθροὺς δεῖ βλάπτειν. Βλαπτόμενοι δ' ἵπποι, βελτίους ἢ χείρους γίγνονται; Χείρους. Ἆρα εἰς τὴν τῶν κυνῶν ἀρετὴν, ἢ εἰς τὴν τῶν ἵππων; Εἰς τὴν τῶν ἵππων. Ἆρ' οὖν καὶ κύνες βλαπτόμενοι, χείρους γίγνονται εἰς τὴν τῶν κυνῶν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν τῶν ἵππων ἀρετήν; Ἀνάγκη. Ἀνθρώπους δὲ, ὦ ἑταῖρε, μὴ οὕτω φῶμεν βλαπτομένους, εἰς τὴν ἀνθρωπείαν ἀρετὴν χείρους γίγνεσθαι;

C homines? vt videantur multi ſibi boni & vtiles eſſe, quum mali ſint & inutiles: multi autem contrà? Aberrant certè. Iſtis igitur boni quidem inimici, mali autem amici. Valde quidem. Attamen iuſtum tunc iſtis, malos quidem iuuare, bonos autem lædere. Apparet. Atqui boni quidem iuſti ſunt, taleſque vt nihil perpetrent iniuſtè. Vera loqueris. Secundùm verò ſermonem tuum eos qui nulla iniuria afficiant, iuſtum eſt lædere. Minimè, ô Socrates, praua enim hęc videtur oratio. Iuſtum ergo iniuſtos lędere, iuſtos verò iuuare. Probabilior hæc oratio quàm ſuperior. Continget ergo, ô Polemarche, multis eorum qui in iu-
D dicandis amici errarunt, iuſtum eſſe vt amicos lędant: mali enim quandoque amici ſunt atque item vt inimicis proſint, cùm quandoque ſint boni. Atque ita contraria dicemus eorum quæ proferri à Simonide dicebamus. Ita prorſus accidet. Sed retractemus. Videmur enim non rectè amicum inimicúmque poſuiſſe. Quomodo poſuimus, ô Polemerche? Quod diximus amicum eſſe eum qui bonus & vtilis. Quomodo in pręſentia corrigemus? Amicum dicemus eum qui bonus vtiliſque & videatur
E & ſit. Eum verò qui videatur quidem, ſed non ſit, videri quoque amicum, non tamen amicum eſſe. Atque eadem ratio de inimico erit. Amicus igitur, vt videtur, hac ratione bonus erit: Inimicus autem malus. Prorſus. Iubes nos addere iniuſto aliquid præter ea quæ dicebamus? Dicebamus porrò iuſtum eſſe amico prodeſſe, inimico nocere. Nunc autem vis dicamus iuſtum eſſe, vt amicum qui bonus eſt, iuuemus: inimicum qui malus eſt, contrà lædamus? Perpulchrè mihi quidem hoc pacto dici videtur. Eſt igitur viri iuſti aliquem hominum lædere? Oportet ſanè prauos & inimicos lædere. Si lædantur equi, melioréſne an deteriores fiunt? Deteriores. Num ad canum vir-
F tutem, an ad equorum potius? Ad equorum. Nonne & canes læſi deteriores ad canum non ad equorum virtutem efficiuntur? Neceſſariò quidem. Homines itaque, ô amice, detrimento affectos, nonne periores ad virtutem hominum iudicabimus? Omnino.

prodeſſe amicis, inimicis obeſſe? Cuiuſnam? inquit. Periandri eſſe exiſtimo, vel Perdiccę, vel Xerxis, vel Iſmeniæ Thebani, aut alterius cuiuſdam opulenti viri, maxima ſe poſſe putantis. Vera, inquit, loqueris. Poſtquam hoc minimè apparet aut iuſtitia eſſe, aut iuſtum, quod aliud hoc eſſe quis dixerit?

Thraſymachus autẽ ſæpius diſputantibus nobis cõtradicere cõcupiuerat, ſed à præſentibus qui nos audire deſiderabant, prohibitus acquieuerat. Poſtquam verò finem dicendi fecimus, atque ego hæc dixi, non vlterius ſe continuit: verùm ſeipſum colligens tanquam fera quædam in nos impetum fecit, quaſi nos protinus diſcerpturus. Itaque ambo, ego atque Polemarchus, exterriti ſumus. Ille verò exclamauit, Quæ vos nugæ vſque adhuc, ô Socrates, occuparunt? Quidve inter vos ineptitis, vobis ipſis ſuccumbentes? Quòd ſi reuera noſſe cupis iuſtum quid ſit, nec interroga ſolum, néve vincere concupiſce reprehendendo, poſtquam tibi reſponſum fuerit, animaduertens facilius eſſe interrogare quàm reſpondere. Sed tu ipſe reſponde quid eſſe iuſtum exiſtimes: neque mihi dicas quod decens ſit, neque quod vtile, neque fructuoſum, neque conducibile, neque conferens: verùm planè & perſpicuè mihi ediſſere quidnam dicas. Neque enim admittam, ſi huiuſmodi nugas induxeris. Hæc ego audiens, exterritus ſum, & ipſum intuitus, metuebam: atque vt arbitror, niſi prior eum aſpexiſſem quàm ipſe me, mutus penitus euaſiſſem. Nunc quando oratione ipſa exaſperari cœpit, reſpexi ad eum prior, quocirca reſpondere illi potui, ſubtremiſcénſque dixi, O Thraſymache, ne in nos ſæuias. Si enim in diſpiciendis rationibus lapſi ſumus egóque & hic, pro certo habeto inuitos erraſſe nos, profectò ſi aurum rimaremur,

ἀλλά τινος τῶν σοφῶν τε καὶ μακαρίων ἀνδρῶν. Ἔγωγ' οὖν (ἔφη) ἕτοιμος εἰμὶ κοινωνὸς τῆς μάχης. Ἀλλ' οἶσθα, ἦν δ' ἐγώ, οὗ μοι δοκεῖ εἶναι τὸ ῥῆμα, τὸ φάναι, δίκαιον εἶναι τοὺς μὲν φίλους ὠφελεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς βλάπτειν; Τίνος; ἔφη. Οἶμαι αὐτὸ Περιάνδρου εἶναι, ἢ Περδίκκου, ἢ Ξέρξου, ἢ Ἰσμηνίου τοῦ Θηβαίου, ἤ τινος ἄλλου μέγα οἰομένου δύνασθαι πλουσίου ἀνδρός. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ τοῦτο
D ἐφάνη ἡ δικαιοσύνη ὂν, οὐδὲ τὸ δίκαιον, τί ἂν ἄλλο τις αὐτὸ φαίη εἶναι;

Καὶ ὁ Θρασύμαχος, πολλάκις μὲν καὶ διαλεγομένων ἡμῶν μεταξὺ ὥρμα ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ λόγου, ἔπειτα ὑπὸ τῶν παρακαθημένων διεκωλύετο, βουλομένων διακοῦσαι τὸν λόγον. ὡς δὲ διεπαυσάμεθα, καὶ ἐγὼ ταῦτ' εἶπον, οὐκέτι ἡσυχίαν ἦγεν, ἀλλὰ συστρέψας ἑαυτὸν, ὥσπερ θηρίον, ἧκεν ἐφ' ἡμᾶς ὡς διαρπασόμενος. καὶ ἐγώ τε καὶ ὁ Πολέμαρχος δείσαντες διεπτοήθημεν. ὁ δ' εἰς τὸ μέσον φθεγξάμενος, τίς (ἔφη) ὑμᾶς πάλαι φλυαρία
E ἔχει, ὦ Σώκρατες; καὶ τί εὐηθίζεσθε πρὸς ἀλλήλους, ὑποκατακλινόμενοι ὑμῖν αὐτοῖς; ἀλλ' εἴπερ ὡς ἀληθῶς βούλει εἰδέναι τὸ δίκαιον ὅ, τι ἐστὶ, μὴ μόνον ἐρώτα, μηδὲ φιλοτιμοῦ ἐλέγχων, ἐπειδάν τίς τι ἀποκρίνηται (ἐγνωκὼς τοῦτο, ὅτι ῥᾷον ἐρωτᾶν ἢ ἀποκρίνεσθαι) ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀπόκριναι, καὶ εἰπὲ τί φῂς εἶναι τὸ δίκαιον. καὶ ὅπως μοι μὴ ἐρεῖς ὅτι τὸ δέον ἐστὶ, μηδ' ὅτι τὸ ὠφέλιμον, μηδ' ὅτι τὸ λυσιτελοῦν, μηδ' ὅτι τὸ κερδαλέον, μηδ' ὅτι τὸ συμφέρον, ἀλλὰ σαφῶς μοι καὶ ἀκριβῶς λέγε ὅ, τι ἂν λέγῃς. ὡς ἐγὼ οὐκ ἀποδέξομαι ἐὰν ὕθλους τοιούτους λέγῃς. Καὶ ἐγὼ ἀ-
F κούσας ἐξεπλάγην, καὶ προσβλέπων αὐτὸν ἐφοβούμην, καί μοι δοκῶ, εἰ μὴ πρότερος ἑωράκειν αὐτὸν ἢ ἐκεῖνος ἐμὲ, ἄφωνος ἂν γενέσθαι. νῦν δὲ ἡνίκα ὑπὸ τοῦ λόγου ἤρχετο ἐξαγριαίνεσθαι, προσέβλεψα αὐτὸν πρότερος, ὥστε αὐτῷ οἷός τ' ἐγενόμην ἀποκρίνασθαι, καὶ εἶπον ὑποτρέμων, Ὦ Θρασύμαχε, μὴ χαλεπὸς ἡμῖν ἴσθι. εἰ γάρ τι ἐξαμαρτάνομεν ἐν τῇ τῶν λόγων σκέψει ἐγώ τε καὶ ὅδε, εὖ ἴσθι ὅτι ἄκοντες ἁμαρτάνομεν. μὴ γὰρ δὴ οἴου, εἰ μὲν χρυσίον ἐζητοῦμεν,

ἄλλο. ἀλλ' εἶπον, ὦ Θρασύμαχε, πῶς λέγεις; μὴ ἀποκρίνωμαι ὧν προεῖπες μηδέν; πότερον, ὦ θαυμάσιε, μηδ' εἰ τούτων τι τυγχάνει ὄν, ἀλλ' ἕτερον εἴπω τι τοῦ ἀληθοῦς; ἢ πῶς λέγεις; τί δ' αὖ; αὐτὸς εἶπες περὶ ταῦτα; Εἶεν, ἔφη· ὡς δὴ ὅμοιον τοῦτο ἐκείνῳ. Οὐδέν γε κωλύει, ἦν δ' ἐγώ· εἰ δ' οὖν καὶ μὴ ἔστιν ὅμοιον, φαίνεται δὲ τῷ ἐρωτηθέντι τοιοῦτον, ἧττόν τι αὐτὸν οἴει ἀποκρινεῖσθαι τὸ φαινόμενον ἑαυτῷ, ἐάν τε ἡμεῖς ἀπαγορεύωμεν, ἐάν τε μή; Ἄλλο τι οὖν (ἔφη) καὶ σὺ οὕτω ποιήσεις· ὧν ἐγὼ ἀπεῖπον, τούτων τι ἀποκρινῇ; Οὐκ ἂν θαυμάσαιμι (ἦν δ' ἐγώ) εἴ μοι σκεψαμένῳ οὕτω δόξειε. Τί οὖν; (ἔφη) ἂν ἐγὼ δείξω ἑτέραν ἀπόκρισιν παρὰ πάσας ταύτας περὶ δικαιοσύνης, βελτίω τούτων, τί ἀξιοῖς παθεῖν; Τί ἄλλο (ἦν δ' ἐγώ) ἢ ὅπερ προσήκει πάσχειν τῷ μὴ εἰδότι; προσήκει δέ που μαθεῖν παρὰ τοῦ εἰδότος. καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτ' ἀξιῶ παθεῖν. Ἡδὺς γὰρ εἶ, ἔφη. ἀλλὰ πρὸς τῷ μαθεῖν, καὶ ἀπότισον ἀργύριον. Οὐκοῦν ἐπειδάν μοι γένηται, εἶπον. Ἀλλ' ἔστιν, ἔφη ὁ Γλαύκων. ἀλλ' ἕνεκα ἀργυρίου, ὦ Θρασύμαχε, λέγε. πάντες γὰρ ἡμεῖς Σωκράτει εἰσοίσομεν. Πάνυ γε οἶμαι, ἦ δ' ὅς, ἵνα Σωκράτης τὸ εἰωθὸς διαπράξηται· αὐτὸς μὲν μὴ ἀποκρίνηται, ἄλλου δ' ἀποκρινομένου λαμβάνῃ λόγον καὶ ἐλέγχῃ. Πῶς γὰρ ἄν (ἔφην ἐγώ) ὦ βέλτιστε τὶς ἀποκρίναιτο πρῶτον μὲν μὴ εἰδώς, μηδὲ φάσκων εἰδέναι· ἔπειτα, εἴ τι καὶ οἴεται περὶ τούτων, ἀπειρημένον αὐτῷ εἴη ὅπως μηδὲν ἐρεῖ ὧν ἡγεῖται, ὑπ' ἀνδρὸς οὐ φαύλου; ἀλλὰ σὲ δὴ μᾶλλον εἰκὸς λέγειν. σὺ γὰρ δὴ φῂς εἰδέναι, καὶ ἔχειν εἰπεῖν. μὴ οὖν ἄλλως ποίει, ἀλλ' ἐμοί τε χαρίζου ἀποκρινόμενος, καὶ μὴ φθονήσῃς καὶ Γλαύκωνα τόνδε διδάξαι, καὶ τοὺς ἄλλους. Εἰπόντος δέ μου ταῦτα, ὅ τε Γλαύκων καὶ οἱ ἄλλοι ἐδέοντο αὐτοῦ μὴ ἄλλως ποιεῖν. καὶ ὁ Θρασύμαχος, φανερὸς μὲν ἦν ἐπιθυμῶν εἰπεῖν, ἵν' εὐδοκιμήσειεν, ἡγούμενος ἔχειν ἀπόκρισιν παγκάλην· προσεποιεῖτο δὲ φιλονεικεῖν πρὸς τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον. τελευτῶν δὲ συνεχώρησε· κἄπειτα, Αὕτη δή, ἔφη, ἡ Σωκράτους σοφία, αὐτὸν μὲν μὴ ἐθέλειν διδάσκειν, παρὰ δὲ τῶν ἄλλων περιιόντα μανθάνειν, καὶ τούτων μηδὲ χάριν ἀποδιδόναι. Ὅτι μὲν (ἦν δ' ἐγώ) μανθάνω παρὰ τῶν ἄλλων, ἀληθῆ εἶπες, ὦ Θρασύμαχε· ὅτι δὲ οὔ με φῂς χάριν ἐκτίνειν, ψεύδῃ.

dam à vero? Vel quo pacto id ais? Quid tu illi id
C hęc? Eſto, inquit. Sed quam hoc illis ſimile eſt? Nihil prohibet, inquam ego. Quamuis enim ſimile non ſit, ſi tamen interrogato illi ſimile videatur, putáſne illũ minus ex hoc quod ſibi videbitur reſponſurum, ſiue nos interdicamus, ſiue non? Sic & tu facies, inquit? & aliquid eorum quæ interdixeram, reſpondebis? Quid mirum, inquam ego, ſi inquirenti mihi ſic videretur? At ſi ego aliam reſponſionem, inquit, de iuſtitia demonſtrauero præter omnes iſtas, iſtíſque meliorem, qua te dignum pœna putabis? Quánam alia, inquam ego, quàm ea quæ conuenit ignoranti? Conuenit autem vt à docto diſcat. & ego igitur hoc pati
D me dignum exiſtimo. Quàm facetus es, inquit: verùm præter hoc quod dicis, etiam pecuniam tribues. Cùm videlicet aderit, inquã. Imò verò adeſt, inquit Glauco, pecunia. Dic iam Thraſymache, neque enim deerit argentum. Quinetiam nos omnes pro Socrate iſto reſpõdemus. Ita prorſus exiſtimo ſcilicet, vt ſuam Socrates ſeruans conſuetudinem, nihil reſpondeat, ſed reſpondentis orationem accipiens reprehendat. Quónam pacto inquam vir optime reſpondere quis poſſet, primò quidem qui neque ſciat, neque ſcire ſe prędicet: deinde ſi quid de his exiſtimet, tamẽ à viro non me-
E diocris autoritatis prohibitus ſit quæ exiſtimat dicere? Sed te magis ęquum eſt dicere, profiteris enim ſcire, poſséque dicere. Gere igitur mihi morem, neq; inuideas Glauconem iſtum, alióſque docere. Hæc ego cùm dicerem, Glauco cæterique hoc idem ipſum orabant. Erátque manifeſtum Thraſymachum maxima cupiditate dicendi affici, vt ſe oſtentaret. Arbitrabatur enim habere optima quę reſponderet, verùm ſimulatè contendebat à me vt ego reſponderem. Tandem verò conceſsit. Hæcque, inquit, Socratis eſt ſapientia, ipſum quidẽ nolle docere, ſed ab aliis diſcere, nullámq; gratiã inde referre. Quòd ego ab aliis diſcã, verùm, inquã, dicis:
F quòd autẽ gratiam non referam, procul eſt à vero.

me eſſe iuſtum quod illi principatui cōferat. principatus autē vbique vtpote potentior dominatur. Quare conſtat rectè colligenti, vbiq; idem hoc eſſe iuſtum quod potentiori conducat. Nūc demū, inquā, quid dicas intelligo. Verùm autē idne ſit, tētabo perdiſcere. Vtile quidē & tu reſpondiſti iuſtū eſſe Thraſymache, quanquā mihi, ne id reſpōderem, interdixeras. Præterea autē illud adiūctum eſt, potentiori. Exigua forſitan, inquit, hęc additio. Nondum manifeſtum eſt, inquā, magnáne ſit an parua. Sed quòd hoc inueſtigādū ſit an vera dicas, perſpicuū eſt. Quādoquidem enim iuſtū eſſe vtile quiddā ego confiteor, & tu addis potētiori vtile, ego autē ignoro, conſiderandū erit. Cōſidera, inquit. Faciam, inquā. ac mihi dicas, parere dominātibus iuſtum eſſe aſſeris? Equidē. Verum qui imperāt in ciuitatibus quibuſcunq;, ſine errore ſunt ſemper, an errāt quandoq;? Errare interdum poſſunt. Nónne igitur cùm leges ferre aggrediuntur, partim rectè ferunt, partim verò non rectè? Sic exiſtimo. Rectè autē ferunt, cùm ſibi vtilia ſtatuunt: nō rectè, cùm contrà: Itáne, an aliter dicis? Ita prorſus. Quæ verò tulerint obſeruanda ſunt à ſubiectis. Atq; id eſt iuſtū. Quidni? Non ſolùm itaq; ſecundùm ſermonē tuum iuſtū eſt id agere quod conducat potentiori, ſed contrà quoq; quod obſit. Quid ais? Quod & tu, vt quidem mihi videor. Verùm diligentius inquiramus. Nónne iam conuenit inter nos, principes nonnunquam ea imperare, quę ab eorum vtilitate aberrent: atq; etiā quæcunq; ipſi imperent, iuſtum eſſe vt qui ſubiecti ſunt obſeruēt? Nonne hęc inter nos conuenēre? Ita vt opinor, inquit. Putato igitur inquā, inutile imperātibus & potētioribus facere, iuſtum eſſe, abs te eſſe conceſſum: quando imperantes ea quæ ſibi mala ſunt, ex inſcitia imperant.

του ἐκβαίνοντα κολάζουσιν, ὡς παρανομοῦντά τε καὶ ἀ-
δικοῦντα. τοῦτ' οὖν ἐστιν, ὦ βέλτιστε, ὃ λέγω, ἐν ἁ-
πάσαις ταῖς πόλεσι ταὐτὸν εἶναι δίκαιον, τὸ τῆς καθεστη-
κυίας ἀρχῆς ξυμφέρον. αὕτη δέ που κρατεῖ. ὥστε
ξυμβαίνει τῷ ὀρθῶς λογιζομένῳ, πανταχοῦ εἶναι τὸ
αὐτὸ δίκαιον, τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον. Νῦν (ἦν δ'
ἐγὼ) ἔμαθον ὃ λέγεις. εἰ δὲ ἀληθὲς, ἢ μὴ, πειράσομαι
μαθεῖν. τὸ ξυμφέρον μὲν οὖν, ὦ Θρασύμαχε, καὶ
D σὺ ἀπεκρίνω δίκαιον εἶναι· καίτοι ἔμοιγε ἀπηγόρευες ὅ-
πως μὴ τοῦτο ἀποκρινοίμην. πρόσεστι δὲ δὴ αὐτόθι
τὸ τοῦ κρείττονος. Σμικρά γε ἴσως, ἔφη, προσθήκη.
Οὔπω δῆλον οὐδ' εἰ μεγάλη. ἀλλ' ὅτι μὲν τοῦτο σκε-
πτέον εἰ ἀληθῆ λέγεις, δῆλον. ἐπειδὴ γὰρ ξυμφέρον
γέ τι εἶναι καὶ ἐγὼ ὁμολογῶ τὸ δίκαιον· σὺ δὲ προστί-
θης, καὶ αὐτὸ φῂς εἶναι τὸ τοῦ κρείττονος, ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ·
σκεπτέον δή. Σκόπει, ἔφη. Ταῦτ' ἔσται, ἦν δ' ἐγώ.
καί μοι εἰπὲ, Οὐ καὶ πείθεσθαι μέντοι τοῖς ἄρχουσι φῂς
δίκαιον εἶναι; Ἔγωγε. Πότερον δὲ ἀναμάρτητοί εἰσιν οἱ
E ἄρχοντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἑκάσταις, ἢ οἷοί τι καὶ ἁμαρ-
τεῖν; Πάντως που, ἔφη. Οὐκοῦν ἐπιχειροῦντες νό-
μους τιθέναι, τοὺς μὲν ὀρθῶς τιθέασι, τοὺς δέ τινας οὐκ ὀρ-
θῶς; Οἶμαι ἔγωγε. Τὸ δὲ ὀρθῶς ἆρα, τὸ τὰ ξυμφέ-
ροντα ἐστὶ τίθεσθαι ἑαυτοῖς· τὸ δὲ μὴ ὀρθῶς, ἀξύμφορα;
ἢ πῶς λέγεις; Οὕτως. Ἃ δ' ἂν θῶνται, ποιητέον τοῖς ἀρ-
χομένοις; καὶ τοῦτό ἐστι τὸ δίκαιον; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐ μό-
νον ἄρα δίκαιόν ἐστι, κατὰ τὸν σὸν λόγον, τὸ τοῦ κρείτ-
τονος συμφέρον ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον, τὸ μὴ
ξυμφέρον. Τί λέγεις; ἔφη. Ἃ σὺ λέγεις, ἔμοιγε
F δοκῶ. σκοπῶμεν δὲ βέλτιον. οὐχ ὡμολόγηται, τοὺς
ἄρχοντας τοῖς ἀρχομένοις προστάττοντας ποιεῖν ἄττα, ἐνίοτε διαμαρτάνειν τοῦ ἑαυτοῖς βελτίστου; ἃ
δ' ἂν προστάττωσιν οἱ ἄρχοντες, δίκαιον εἶναι τοῖς ἀρχομένοις ποιεῖν; ταῦτ' οὐχ ὡμολόγη-
ται; Οἶμαι ἔγωγε, ἔφη. Οἴου τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ τὸ ἀξύμφορα ποιεῖν τοῖς ἄρχουσί τε καὶ
κρείττοσι δίκαιον εἶναι, ὡμολογῆσθαί σοι, ὅταν οἱ μὲν ἄρχοντες ἄκοντες κακὰ αὑτοῖς προστάττωσιν,

ποιεῖν τὸ δίκαιον τοῦτο ἐτίθετο. Ἀλλ' οὐχ οὕτως (ἦ δ' ὃς
ὁ Πολέμαρχος) ἐλέγετο. Οὐδὲν (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ Πολέμαρ- C
χε διαφέρει. ἀλλ' εἰ νῦν οὕτω λέγει Θρασύμαχος, οὕτως
αὐτοῦ ἀποδεχώμεθα. καί μοι εἰπὲ ὦ Θρασύμαχε, Τοῦτο
ἦν ὃ ἐβούλου λέγειν τὸ δίκαιον, τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον
δοκοῦν εἶναι τῷ κρείττονι, ἐάν τε ξυμφέρῃ, ἐάν τε μή; οὕτω σε
φῶμεν λέγειν; Ἥκιστά γ', ἔφη. Ἀλλὰ κρείττω με οἴει καλεῖν
τὸν ἐξαμαρτάνοντα, ὅταν ἐξαμαρτάνῃ; Ἔγωγε (εἶπον) ᾤμην σε
τοῦτο λέγειν, ὅτε τοὺς ἄρχοντας ὡμολόγεις οὐκ ἀναμαρτήτους
εἶναι, ἀλλά τι καὶ ἐξαμαρτάνειν. Συκοφάντης γὰρ εἶ (ἔφη) ὦ Σώ-
κρατες ἐν τοῖς λόγοις. ἐπεὶ αὐτίκα ἰατρὸν καλεῖς σὺ τὸν ἐξα-
μαρτάνοντα περὶ τοὺς κάμνοντας, κατ' αὐτὸ τοῦτο ὃ ἐξαμαρ- D
τάνει; ἢ λογιστικόν, ὃς ἂν ἐν λογισμῷ ἁμαρτάνῃ, τότε ὅταν
ἁμαρτάνῃ, κατὰ ταύτην τὴν ἁμαρτίαν; ἀλλ' οἶμαι, λέγομεν τῷ
ῥήματι οὕτως, ὅτι ὁ ἰατρὸς ἐξήμαρτε, καὶ ὁ λογιστὴς ἐξήμαρτε,
καὶ ὁ γραμματιστής. τὸ δ' οἶμαι ἕκαστος τούτων, καθ' ὅσον τοῦτ'
ἔστιν ὃ προσαγορεύομεν αὐτόν, οὐδέποτε ἁμαρτάνει. ὥστε κατὰ
τὸν ἀκριβῆ λόγον (ἐπειδὴ καὶ σὺ ἀκριβολογῇ) οὐδεὶς τῶν δη-
μιουργῶν ἁμαρτάνει. ἐπιλειπούσης γὰρ ἐπιστήμης ὁ ἁμαρ-
τάνων ἁμαρτάνει, ἐν ᾧ οὐκ ἔστι δημιουργός. ὥστε δημιουργός,
ἢ σοφός, ἢ ἄρχων οὐδεὶς ἁμαρτάνει τότε ὅταν ἄρχων ᾖ. ἀλ-
λὰ πᾶς γ' ἂν εἴποι ὅτι ὁ ἰατρὸς ἥμαρτε, καὶ ὁ ἄρχων ἥμαρτε. E
τοιοῦτον οὖν δή σοι καὶ ἐμὲ ὑπόλαβε νῦν γε ἀποκρίνεσθαι.
τὸ δὲ ἀκριβέστατον ἐκεῖνο τυγχάνει ὄν, τὸν ἄρχοντα, καθ' ὅσον
ἄρχων ἐστί, μὴ ἁμαρτάνειν· μὴ ἁμαρτάνοντα δέ, τὸ αὑτῷ
βέλτιστον τίθεσθαι. τοῦτο δὲ τῷ ἀρχομένῳ ποιητέον. ὥστε, ὅπερ
ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, δίκαιον λέγω, τὸ τοῦ κρείττονος ποιεῖν συμ-
φέρον. Εἶεν (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ Θρασύμαχε. δοκῶ σοι συκοφαν-
τεῖν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οἴει γάρ με ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν τοῖς
λόγοις κακουργοῦντά σε ἐρέσθαι ὡς ἠρόμην; Εὖ μὲν οὖν οἶδα
(ἔφη) καὶ οὐδέν γέ σοι πλέον ἔσται, οὔτε γὰρ ἄν με λά-
θοις κακουργῶν, οὔτε, μὴ λαθών, βιάσασθαι τῷ λό- F
γῳ δύναιο. Οὐδέ γ' ἂν ἐπιχειρήσαιμι (ἦν δ' ἐ-
γὼ) ὦ μακάριε. ἀλλ' ἵνα μὴ αὖθις ἡμῖν τοιοῦτον ἐγ-
γένηται, διόρισαι ποτέρως λέγεις τὸν ἄρχοντά τε καὶ τὸν
κρείττονα· τόν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἢ τὸν ἀκριβεῖ λόγῳ, ὃ

ctis, atque eſſe iuſtum. Sed Polemarchus, Non ſic à Thraſymacho dictum eſt, inquit. Nihil, inquam, refert, ô Polemarche. Quòd ſi nunc ita dicit Thraſymachus, ſic & nos accipiamus, & tu mihi dic, ô Thraſymache, hócne eſt quod iuſtũ dicere volebas potentiori vtile, ſcilicet quod ipſi vtile videatur, ſiue cõferat ſiue non conferat? Itáne? Minimè, inquit. An verò tu me eũ putas, qui aberret, potentiorem vocare cùm peccat? Exiſtimabam, inquam, te ſic dicere, quando principes non eſſe omnino extra errorem, ſed peccare quandoque confitereris. Sycophanta profectò es in ſermonibus Socrates. Siquidem circa ægrotantes aberrantem, ſtatim medicum appellas, quatenus errat. Vel computatorem cùm in ratione ponenda peccet, tum cùm peccat, ſecundùm hunc errorem. Sed vt exiſtimo, ita loqui conſueuimus, quòd medicus & rationis ſupputator & grammaticus errat. Arbitror tamen nullum iſtorum quatenus eſt id quod appellamus quenquam, peccare. Quare ſecundùm exactam rationem, (quando & tu ad viuum reſecas,) nullus artifex peccat. Quiſquis enim peccat, deficiente ſcientia peccat, in quo ſanè non eſt artifex. Quapropter artifex vel ſapiens, vel princeps nullus peccat tunc cùm princeps eſt. Sed quiuis diceret & medicum peccaſſe, & principem peccaſſe. Huiuſmodi igitur aliquid reſpondiſſe me tibi exiſtimato. Illud verò exacta ratione dicendum, principem quatenus princeps eſt, non peccare: non peccantem autem, quæ optima ſibi ſunt, imperare. Hoc verò iis qui ſub imperio eius ſunt, faciendum eſt. Quamobrem vt à principio dicebam, iuſtum eſſe aio, quod potentiori conducit, facere. Num tibi videor, ô Thraſymache, ſycophantæ inſtar calumniari? Et maximè quidem. Putas enim me ex inſidiis inquam, te ita interrogare aggreſſum, vt modò interrogabam? Atqui penitus, inquit, hoc noui. Sed nihil proficies. Neque enim me tuæ latent inſidiæ: neque cùm lateant, vim verbis inferre valebis. Minimè hoc aggrederer, ô beate, inquam. Sed nequid tale rurſus nobis accidat, diſtingue vtrum principem & potentiorem dicas ſecundùm vulgus, an ſecundùm exactam rationem, quod

aerem omnino indigere. Et propter hoc ars quidem medicinæ nunc inuenta eſt, quoniam corpus debile & infirmum eſt, neque ipſum tale eſſe ſatis eſt. Vt ergo huic vtilitaté afferat, ipſa ars eſt inuenta. Sed num tibi videor vera dicere? Vera prorſus, inquit. Quid autem? ars ipſa medicinæ, vel alia ars, per ſe quidē ita debilis ſit, vt aliqua virtute indigeat, quemadmodum oculi viſu, aurésve auditu, propter quod in ipſis opus ſit aliqua arte quæ inueſtiget præbeátque quæ ad hæc eadem conferant? Vtrum & in ipſa arte ineſt defectus aliquis, & indiget vnaquæq; ars alia arte, quæ ipſi quod vtile eſt, conſideret, & illa item alia indiget alia, ita vt in infinitum procedatur? Vel quæq; ſibi ipſa quod conducat proſpicit? Vel neq; ſeipſa neq; alia indiget ad inueſtigandum quod aduerſus defectū eius conferat? Neque enim defectus, neq; error vllus vlli arti ineſt. Neq; decet arté vtilitaté quærere, niſi illi rei cuius eſt ars. Ipſa auté integra & ſyncera ſemper eſt, quatenus quæq; tota integra qualis eſt perſeuerat. Tu igitur illa ratione exacta conſidera, ſicne an aliter ſe res habeat. Sic certè. Ergo nec medicina medicinæ proſpicit, ſed corpori. Ita eſt. Neq; equeſtris equeſtri, ſed equis: neq; alia vlla ars ſibiipſi: non enim indiga eſt, ſed illi cuius ars eſt. Sic apparet. Atqui, ô Thraſymache, præſunt artes & dominantur illi, cuius ſunt artes. Hoc ille quamuis ægrè, tamen conceſſit. Nulla ergo ſcientia vtilitatem potentioris inquirit aut præcipit, ſed imbecillioris, & eius cui imperatur ab ea. Neque hoc ille negabat, ſed parabat ad hæc pugnare. Quum autem confeſſus eſſet, ſubiunxi, Nullus medicus eo quòd medicus eſt, medico conferre ſtudet, aut in eo aliquid præcipit, ſed ægrotanti. Eſt enim conceſſum, qui verè quidem medicus eſt, eum eſſe dominum corporum, non pecuniarum cumulatorem. Nónne id eſt conceſſum? Conſenſit. Nónne & exactum gubernatorem nauis nautarum principem eſſe, nó nautam?

χνη ἐστὶν ἰατρικὴ νῦν εὑρημένη, ὅτι σῶμά ἐστι πονηρόν, καὶ οὐκ ἐξαρκεῖ αὐτῷ τοιούτῳ εἶναι. τούτῳ οὖν ὅπως ἐκπορίζῃ τὰ ξυμφέροντα, ἐπὶ τοῦτο παρεσκευάσθη ἡ τέχνη. ἢ ὀρθῶς σοι δοκῶ (ἔφην) ἂν εἰπεῖν, οὕτω λέγων, ἢ οὔ; Ὀρθῶς, ἔφη. Τί δὲ δή; αὐτὴ ἡ ἰατρική ἐστι πονηρά, ἢ ἄλλη τις τέχνη, ἔσθ' ὅ,τι προσδεῖταί τινος ἀρετῆς; ὥσπερ ὀφθαλμοὶ, ὄψεως, καὶ ὦτα, ἀκοῆς; καὶ διὰ ταῦτα ἐπ' αὐτοῖς δεῖ τινος τέχνης τῆς τὸ ξυμφέρον εἰς ταῦτα σκεψομένης τε καὶ ἐκπορι-

D σούσης; Ἆρα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τέχνῃ ἔνι τις πονηρία, καὶ δεῖ ἑκάστῃ τέχνῃ ἄλλης τέχνης, ἥτις αὐτῇ τὸ ξυμφέρον σκέψεται; καὶ τῇ σκοπουμένῃ, ἑτέρας αὖ τοιαύτης; καὶ τοῦτ' ἔστιν ἀπέραντον; (ἢ αὐτὴ αὑτῇ τὸ ξυμφέρον σκέψεται); ἢ οὔτε αὑτῆς οὔτε ἄλλης προσδεῖ) ἐπὶ τὴν αὑτῆς πονηρίαν τὸ ξυμφέρον σκοπεῖν; οὔτε γὰρ πονηρία οὔτε ἁμαρτία οὐδεμία οὐδεμιᾷ τέχνῃ πάρεστιν. οὐδὲ προσήκει τέχνῃ ἄλλῳ τὸ ξυμφέρον ζητεῖν, ἢ ἐκείνῳ οὗ τέχνη ἐστίν. αὐτὴ δὲ, ἀβλαβὴς καὶ ἀκέραιός ἐστιν, ὀρθὴ οὖσα, ἕωσπερ ἂν ᾖ ἑκάστη ἀκριβὴς ὅλη ἥπερ ἐστί. καὶ σκόπει ἐκείνῳ τῷ ἀκριβεῖ λόγῳ, οὕτως ἢ ἄλλως ἔχει. Οὕτως (ἔφη) φαίνεται. Οὐκ ἄρα

E (ἦν δ' ἐγώ) ἰατρικὴ ἰατρικῇ τὸ ξυμφέρον σκοπεῖ, ἀλλὰ σώματι. Ναί, ἔφη. Οὐδὲ ἱππικὴ ἱππικῇ, ἀλλ' ἵπποις. οὐδὲ ἄλλη τέχνη οὐδεμία ἑαυτῇ (οὐδὲ γὰρ προσδεῖται) ἀλλ' ἐκείνῳ οὗ τέχνη ἐστί. Φαίνεται (ἔφη) οὕτως. Ἀλλὰ μήν, ὦ Θρασύμαχε, ἄρχουσί γε αἱ τέχναι καὶ κρατοῦσιν ἐκείνου οὗπερ εἰσὶ τέχναι. Συνεχώρησεν ἐνταῦθα καὶ μάλα μόγις. Οὐκ ἄρα ἐπιστήμη γε οὐδεμία τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον σκοπεῖ, οὐδ' ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἥττονός τε καὶ ἀρχομένου ὑπὸ ἑαυτῆς. Ξυνωμολόγησε μὲν καὶ ταῦτα τελευτῶν, ἐπεχείρει δὲ περὶ αὐτὰ μάχεσθαι. ἐπειδὴ

F δὲ ὡμολόγησεν, Ἄλλο τι οὖν (ἦν δ' ἐγώ) οὐδὲ ἰατρὸς οὐδείς, καθόσον ἰατρός, τὸ τῷ ἰατρῷ ξυμφέρον σκοπεῖ, οὐδ' ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τῷ κάμνοντι; ὡμολόγηται γὰρ ὁ ἀκριβὴς ἰατρὸς, σωμάτων εἶναι ἄρχων, ἀλλ' οὐ χρηματιστής· ἢ οὐχ ὡμολόγηται; Ξυνέφη. Οὐκοῦν καὶ ὁ κυβερνήτης ὁ ἀκριβὴς, ναυτῶν εἶναι ἄρχων, ἀλλ' οὐ ναύτης;

ἀληθῶς ἄρχουσιν, ἄλλως πως ἡγῇ διανοεῖσθαι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, ἢ ὥσπερ ἄν τις πρὸς πρόβατα διατεθείη· καὶ ἄλλο τι σκοπεῖν αὐτοὺς διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἢ τοῦτο ὅθεν αὐτοὶ ὠφελήσονται. καὶ οὕτω πόρρω εἶ περί τε τοῦ δικαίου καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἀδίκου τε καὶ ἀδικίας, ὥστε ἀγνοεῖς ὅτι ἡ μὲν δικαιοσύνη τε καὶ τὸ δίκαιον, ἀλλότριον ἀγαθὸν τῷ ὄντι, τοῦ κρείττονός τε καὶ ἄρχοντος ξυμφέρον, οἰκεία δὲ τοῦ πειθομένου τε καὶ ὑπηρετοῦντος βλάβη. ἡ δὲ ἀδικία τοὐναντίον καὶ ἄρχει τῶν ὡς ἀληθῶς εὐηθικῶν τε καὶ δικαίων· D οἱ δ' ἀρχόμενοι ποιοῦσι τὸ ἐκείνου ξυμφέρον, κρείττονος ὄντος· καὶ εὐδαίμονα ἐκεῖνον ποιοῦσιν, ὑπηρετοῦντες αὐτῷ, ἑαυτοὺς δὲ οὐδ' ὁπωστιοῦν. σκοπεῖσθαι δέ, ὦ εὐηθέστατε Σώκρατες, οὑτωσὶ χρή· ὅτι δίκαιος ἀνὴρ ἀδίκου πανταχοῦ ἔλαττον ἔχει. πρῶτον μὲν, ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ξυμβολαίοις, ὅπου ἂν ὁ τοιοῦτος τῷ τοιούτῳ κοινωνήσῃ, οὐδαμοῦ ἂν εὕροις ἐν τῇ διαλύσει τῆς κοινωνίας πλέον ἔχοντα τὸν δίκαιον τοῦ ἀδίκου, ἀλλ' ἔλαττον· ἔπειτα ἐν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, ὅταν τέ τινες εἰσφοραὶ ὦσι, ὁ μὲν δίκαιος ἀπὸ τῶν ἴσων E πλέον εἰσφέρει, ὁ δ' ἔλαττον. ὅταν τε λήψεις, ὁ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ πολλὰ κερδαίνει. καὶ γὰρ ὅταν ἀρχήν τινα ἄρχῃ ἑκάτερος, τῷ μὲν δικαίῳ ὑπάρχει, καὶ εἰ μηδεμία ἄλλη ζημία, τά γε οἰκεῖα δι' ἀμέλειαν μοχθηροτέρως ἔχειν, ἐκ δὲ τοῦ δημοσίου μηδὲν ὠφελεῖσθαι, διὰ τὸ δίκαιον εἶναι. πρὸς δὲ τούτοις, ἀπεχθέσθαι τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς γνωρίμοις, ὅταν μηδὲν ἐθέλῃ αὐτοῖς ὑπηρετεῖν παρὰ τὸ δίκαιον. τῷ δὲ ἀδίκῳ πάντα τούτων τἀναντία ὑπάρχει. λέγω γὰρ ὅνπερ νῦν δὴ ἔλεγον, τὸν μεγάλα δυνάμενον πλεονεκτεῖν. τοῦτον οὖν σκόπει, εἴπερ βού- F λει κρίνειν ὅσῳ μᾶλλον ξυμφέρει ἰδίᾳ αὐτῷ ἄδικον εἶναι, ἢ τὸ δίκαιον. πάντων δὲ ῥᾷστα μαθήσῃ, ἐὰν ἐπὶ τὴν τελεωτάτην ἀδικίαν ἔλθῃς, ἣ τὸν μὲν ἀδικήσαντα εὐδαιμονέστατον ποιεῖ, τοὺς δὲ ἀδικηθέντας, καὶ ἀδικῆσαι οὐκ ἂν ἐθέλοντας, ἀθλιωτάτους. ἔστι δὲ τοῦτο τυραννίς, ἣ οὐ κατὰ σμικρὸν τἀλλότρια καὶ λάθρᾳ καὶ βίᾳ ἀφαιρεῖται, καὶ ἱερὰ καὶ ὅσια, καὶ ἴδια καὶ δημόσια.

ueniat. Atque adeò procul abes ab iuſto iuſtitiaq́;, & iniuſto item & iniuſtitia, vt ignores iuſtitiam iuſtúmque alienum eſſe bonum, ac reuera imperantis & potentioris emolumentum, detrimẽtum verò proprium obedientis & ſubditi: iuſtitiam verò contrà ignauis iuſtiſque hominibus dominari: qui autem parent, facere quæ imperanti potentiorique conducunt, illúmque obſequio beatum reddere, ſibi autem ipſis non conſulere. Conſiderare profectò ſic decet, ô ignauiſſime Socrates, iuſtum virum omnino minus iniuſto habere. Primùm quidem in mutuis commerciis aliquid contrahunt iuſtus vnà atque iniuſtus in diſſoluenda ſocietate ſemper minus reportare iuſtus quàm iniuſtus reperietur. Cùm verò in rebus publicis aliqua tributa conferenda ſunt, iuſtus plus confert quàm ſui æquales, iniuſtus autem minus. Quando autem aliquid inde accipiendum eſt, iuſtus nihil, iniuſtus multa reportat. Etenim ſi quando magiſtratu quodam vterque fungitur, ſi nulla alia iuſto iactura contingit, hæc ſaltem illi non deeſt, vt res domeſticæ deterius per negligentiam diſponantur, ex publico autem nihil, propterea quòd iuſtus ſit, lucretur. Accedit ad hæc quòd domeſticos & familiares ſibi infenſos reddit, cùm illis obſequi nulla in re vltra iuſtum velit. Iniuſto verò omnia contrà eueniunt, nimirum quod antè dixi, eum præ cæteris vbiq; lucrari. Hinc ergo conſidera, ſi vis iudicare quantò magis conferat priuatim ſibi iniuſtum eſſe quàm iuſtum. Facilimè autem diſces, ſi ad extremam perueneris iniuſtitiam, quæ iniuſtè agentem feliciſſimum efficit: eos contrà qui afficiuntur iniuria, ac neminem iniuſtè lædere volunt, infeliciſſimos. Eſt autem hæc tyrannis, quæ non paulatim, ſed ſimul omnia aliena vſurpat, & clàm, & vi, & ſacra & ſancta, & priuata & publica. Si-

cogitare vtrũ peius viuamus, an melius, id neſcientes quod tu te ſcire affirmas. Sed, ô bone vir, libẽter hoc nobis oſtẽde. Neq; enim malè locaueris beneficiũ, quod nobis qui tot ſimus, cõtuleris. Dicam equidẽ quod ſentio. Nequaquã mihi perſuades, iniuſtitiã maius quàm iuſtitiã lucrũ afferre, etiã ſi omnis ei licẽtia præbeatur, vt quæcunq; cupit, efficiat. Sed ô bone, Eſto iniuſtus aliquis, poſsitq; iniuriam facere vel furtim, vel vi, non tamẽ mihi perſuades mai⁹ eſſe in ipſa iniuſtitia lucrũ. Qua quidẽ in ſentẽtia non ego tãtùm fortaſſe, ſed alius aliquis noſtrũ eſt. Perſuade itaq; nobis beate vir nõ rectè iuſtitiã pluris quàm iniuſtitiam feciſſe. Quomodo, inquit, amplius perſuadebo, ſi his quę modò dicebam, non es perſuaſus? Quidnam vlterius faciam? An in animum tibi ſermonem impingam: Minimè, inquam, per Iouem. Sed hoc primum velim vt dictis maneas: vel ſi quid immutare vis, hoc palàm facias, néve nos decipias. Nunc autem vides Thraſimache vt ſuperiora iterum reſumamus, quod cùm primò verum medicum definiſſes ægrotantium curatorem, deinde non ita ſyncere paſtorem definiendum putaſti, vt quatenus paſtor eſt duntaxat cuſtodiat. Imò paſcere ipſum oues quantũ eſt paſtor arbitraris, non ad ouium vtilitatem, ſed ad voraginem potius, non tanquam paſtorem, ſed cõuiuam qui veſci debeat, vel pecuniæ ſtudioſum qui ſit vendíturus. Profectò paſtorali arti nihil aliud curæ eſt, quàm vt id quod cuſtodit, ſe optimè habeat. Nam ipſi quatenus vera paſtoralis facultas eſt, nihil deeſt quo minus ſufficiens ſit & optima. Sic ego putabã neceſſe eſſe nos cõfiteri, vnũquemque principatũ in eo quod principatus ſit, nullius alterius bonum proſpicere, niſi eius quod ſub illo ſit, & ab eo curetur, ſiue priuatus ſit ſiue publicus.

ἀπείρως ἔχει. ἢ σμικρὸν οἴει ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα διορίζεσθαι; ἀλλ' οὐ βίου διαγωγήν, ᾗ ἂν διαγόμενος ἕκαστος ἡμῶν, λυσιτελεστάτην ζωὴν ζώη; ἐγὼ γὰρ οἶμαι (ἔφη ὁ Θρασύμαχος) τουτὶ ἄλλως ἔχειν. Ἔοικας, ἦν δ' ἐγώ, ἤτοι ἡμῶν οὐδὲν κήδεσθαι, οὐδέ τι φροντίζειν εἴτε χεῖρον εἴτε βέλτιον βιωσόμεθα ἀγνοοῦντες ὃ σὺ φῂς εἰδέναι. ἀλλ' ὠγαθὲ προθυμοῦ καὶ ἡμῖν ἐνδείξασθαι. οὔτοι κακῶς σοι κείσεται ὅ,τι
D ἂν ἡμᾶς τοσούσδε ὄντας εὐεργετήσῃς. ἐγὼ γὰρ δή σοι λέγω τό γε ἐμόν, ὅτι οὐ πείθομαι, οὐδ' οἶμαι ἀδικίαν δικαιοσύνης κερδαλεώτερον εἶναι οὐδ' ἂν ἐᾷ τις αὐτὴν καὶ μὴ διακωλύῃ πράττειν ἃ βούλεται. ἀλλ' ὠγαθέ, ἔστω μὲν ἄδικος, δυνάσθω δὲ ἀδικεῖν, ἢ τῷ λανθάνειν, ἢ τῷ διαμάχεσθαι. ὅμως ἐμέ γε οὐ πείθει ὡς ἔστι τῆς δικαιοσύνης κερδαλεώτερον. ταῦτ' οὖν καὶ ἕτερος ἴσως τις ἡμῶν πέπονθεν, οὐ μόνος ἐγώ. πεῖσον οὖν ὦ μακάριε ἱκανῶς ἡμᾶς ὅτι οὐκ ὀρθῶς βουλευόμεθα δικαιοσύνην ἀδικίας περὶ πλείονος ποιούμενοι. Καὶ πῶς (ἔφη) σὲ πείσω; εἰ γὰρ οἷς νυνδὴ ἔλεγον μὴ πέπεισαι, τί σοι ἔ-
E τι ποιήσω; ἢ εἰς τὴν ψυχὴν φέρων ἐνθῶ τὸν λόγον; Μὰ Δί', ἦν δ' ἐγώ, μὴ σύ γε· ἀλλὰ πρῶτον μέν, ἃ ἂν εἴπῃς, ἐμμένε τούτοις· ἢ, ἐὰν μετατιθῇ, φανερῶς μετατίθεσο, καὶ ἡμᾶς μὴ ἐξαπάτα. νῦν δὲ ὁρᾷς ὦ Θρασύμαχε (ἔτι γὰρ τὰ ἔμπροσθεν ἐπισκεψώμεθα) ὅτι τὸν ὡς ἀληθῶς ἰατρὸν τὸ πρῶτον ὁριζόμενος τὸν ὡς ἀληθῶς ποιμένα, οὐκέτι ᾤου δεῖν ὕστερον ἀκριβῶς φυλάξαι· ἀλλὰ ποιμαίνειν οἴει αὐτὸν τὰ πρόβατα καθ' ὅσον ποιμήν ἐστιν, οὐ πρὸς τὸ τῶν προβάτων βέλτιστον βλέποντα, ἀλλ' ὥσπερ δαιτυμόνα τινά, καὶ μέλλοντα ἑστιάσεσθαι, πρὸς τὴν εὐωχίαν· ἢ αὖ πρὸς τὸ ἀποδόσθαι, ὥσπερ
F χρηματιστήν, ἀλλ' οὐ ποιμένα. τῇ δὲ ποιμενικῇ οὐδὲν δήπου ἄλλου μέλει, ἢ ἐφ' ᾧ τέτακται, ὅπως τούτῳ τὸ βέλτιστον ἐκποριεῖ· ἐπεὶ τά γε αὑτῆς ὥστε εἶναι βελτίστη, ἱκανῶς δήπου ἐκπεπόρισται ἕως γ' ἂν μηδὲν ἐνδέῃ τοῦ ποιμενικὴ εἶναι. οὕτω δὴ ᾤμην ἔγωγε νυνδὴ ἀναγκαῖον εἶναι ἡμῖν ὁμολογεῖν, πᾶσαν ἀρχήν, καθ' ὅσον ἀρχή, μηδενὶ ἄλλῳ τὸ βέλτιστον σκοπεῖσθαι, ἢ ἐκείνῳ τῷ ἀρχομένῳ τε καὶ θεραπευομένῳ, ἔν τε πολιτικῇ καὶ ἰδιωτικῇ ἀρχῇ.

ἐὰν ἰώμενός τις μισθαρνῇ; Οὔκ, ἔφη. Οὐκοῦν τήν γε ὠφέλειαν ἑκάστης τῆς τέχνης, ἰδίαν ὡμολογήσαμεν εἶναι; Ἔστω, ἔφη. Ἥντινα ἄρα ὠφέλειαν κοινῇ ὠφελοῦνται πάντες οἱ δημιουργοὶ, δῆλον ὅτι κοινῇ τινι τῷ αὐτῷ προσχρώμενοι, ἀπ' ἐκείνου ὠφελοῦνται. Ἔοικεν, ἔφη. Φαμὲν δέ γε τὸν μισθὸν ἀρνυμένους ὠφελεῖσθαι τοὺς δημιουργοὺς, ἀπὸ τοῦ προσχρῆσθαι τῇ μισθωτικῇ τέχνῃ, προσγίγνεσθαι αὐτοῖς. Ξυνέφη μόγις. Οὐκ ἄρα ἀπὸ τῆς αὐτοῦ τέχνης ἑκάστῳ αὕτη ἡ ὠφέλειά ἐστιν, ἡ τοῦ μισθοῦ λῆψις· ἀλλ', εἰ δεῖ ἀκριβῶς σκοπεῖσθαι, ἡ μὲν ἰατρικὴ ὑγίειαν ποιεῖ, ἡ δὲ μισθαρνητικὴ, μισθόν· καὶ ἡ μὲν οἰκοδομητικὴ, οἰκίαν, ἡ δὲ μισθαρνητικὴ αὐτῇ ἑπομένη, μισθόν. καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι οὕτω τὸ αὑτῆς ἑκάστη ἔργον ἐργάζεται, καὶ ὠφελεῖ ἐκεῖνο ἐφ' ᾧ τέτακται. ἐὰν δὲ μὴ μισθὸς αὐτῇ προσγίγνηται, ἔσθ' ὅ, τι ὠφελεῖται ὁ δημιουργὸς ἀπὸ τῆς τέχνης; Οὐ φαίνεται, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐδ' ὠφελεῖ τότε ὅταν προῖκα ἐργάζηται; Οἶμαι ἔγωγε. Οὐκοῦν, ὦ Θρασύμαχε, τοῦτο ἤδη δῆλον, ὅτι οὐδεμία τέχνη οὐδ' ἀρχὴ τὸ αὑτῇ ὠφέλιμον παρασκευάζει· ἀλλ' ὅπερ πάλαι ἐλέγομεν, τὸ τῷ ἀρχομένῳ καὶ παρασκευάζει καὶ ἐπιτάττει, τὸ ἐκείνου ξυμφέρον ἥττονος ὄντος σκοποῦσα, ἀλλ' οὐ τὸ τοῦ κρείττονος. διὰ δὴ ταῦτα ἔγωγε, ὦ φίλε Θρασύμαχε, καὶ ἄρτι ἔλεγον, μηδένα ἐθέλειν ἑκόντα ἄρχειν, καὶ τὰ ἀλλότρια κακὰ μεταχειρίζεσθαι ἀνορθοῦντα, ἀλλὰ μισθὸν αἰτεῖν· ὅτι ὁ μέλλων καλῶς τῇ τέχνῃ πράξειν, οὐδέποτε αὑτῷ τὸ βέλτιστον πράττει, κατὰ τὴν τέχνην ἐπιτάττων, ἀλλὰ τῷ ἀρχομένῳ. ὧν δὴ ἕνεκα, ὡς ἔοικε, μισθὸν δεῖ ὑπάρχειν τοῖς μέλλουσιν ἐθελήσειν ἄρχειν, ἢ ἀργύριον, ἢ τιμὴν· ἢ ζημίαν, ἐὰν μὴ ἄρχωσι. Πῶς τοῦτο λέγεις ὦ Σώκρατες; ἔφη ὁ Γλαύκων. τοὺς μὲν γὰρ δύο μισθοὺς γιγνώσκω· τὴν δὲ ζημίαν ἥντινα λέγεις, καὶ ὡς ἐν μισθοῦ μέρει εἴρηκας, οὐ ξυνῆκα. Τὸν τῶν βελτίστων ἄρα μισθὸν (ἔφην) οὐ ξυνιεῖς, δι' ὃν ἄρχουσιν οἱ ἐπιεικέστατοι, ὅταν ἐθέλωσιν ἄρχειν. ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι τὸ φιλότιμόν τε καὶ φιλάργυρον εἶναι, ὄνειδος λέγεταί τε καὶ ἔστιν; Ἔγωγε, ἔφη. Διὰ ταῦτα τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) οὔτε χρημάτων ἕνεκα ἐθέλουσιν ἄρχειν οἱ ἀγαθοὶ, οὔτε τιμῆς.

C cenariam, ſi quis medicās queſtū faciat? Minimè. Nónne & vtilitatē cuiuſlibet artis propriā quandam eſſe conceſsimus? Eſto. Siquam igitur vtilitatem cōmuniter nanciſcuntur omnes artifices, patet quòd communi quodam vno eodémq; vtētes, ex eo vtilitatem huiuſmodi nanciſcūtur. Videtur. Dicimus autem artifices mercedem accipientes, vtilitatem conſequi ex eo quòd mercenaria arte vtuntur. Vix aſſenſus eſt. Non igitur à ſua arte cuiq; vtilitas hæc, ſcilicet præmij acceptio prouenit. Sed ſi volumus diligenter inquirere, medicina quidem ſanitatem parit, mercenaria quæſtum, & architectura ædificium, quæſtuaria verò hanc ſecuta mer-
D cedem, & reliquæ omnes ſimiliter. Suū porrò quęque opus perficit, & confert illi ad quod eſt inuenta. Si autem præmium ipſi nullum detur, nunc artifex vtilitatem ab arte aliquam accipit? Nullam. An igitur neque etiam prodeſt tunc cùm gratis operatur? Ego quidem exiſtimo. Nónne igitur, ô Thraſymache, ſicut iam manifeſtum eſt, nulla ars nullúſq; magiſtratus ſibi quidem vtilitatem parit, ſed quemadmodum in ſuperioribus dicebamus, quòd ſubiecto confert, paret & imperat, inferioris illius cōmodum ſemper non ſuperioris inſpiciēs? Ob hęc itaq; ego modò, ô chare Thraſymache, di-
E cebā, neminem volentē imperium ſuſcipere, & alienorū malorum vltro emendationē aggredi, ſed præmium quærere, quoniā qui ex arte rectè acturus ſit, nunquam in ſuum agit commodū, ſecundū ipſius artis imperium, ſed ad inferioris vtilitatem. Quamobrem, vt videtur, præmium ponendum eſt iis, qui libenter gubernaturi ſint, ſeu argentum, ſiue honor, ſiue pœna, niſi imperium capiant. Quomodo illud ais, ô Socrates? inquit Glauco. Equidē duo præmia noui, mulctam verò quam dicas, & quomodo in mercedis parte ponas, non noui. Ergo optimorum, inquam, præmium ignoras, cuius gratia imperant optimi viri, quoties volunt im-
F perare? An te latet & ambitioſum eſſe & auarum probro haberi atque eſſe? Noui equidem, inquit Glauco. Hac ergo de cauſa, neque pecunia, neque honore ducti, boni homines imperare volunt.

verum hoc deinceps conſiderādum, multo autem mihi maius videtur eſſe quod nūc Thraſymachus dicit, cùm iniuſti vitam meliorem vita iuſti eſſe affirmet. Tu itaque, ô Glauco, vtrum iſtorum tanquam verius eligis? Iuſti, inquit Glauco, vitam potiorem exiſtimo. Audiſti, inquam ego, quot paulo antè iniuſtæ vitæ bona Thraſymachus numerabat? Audiui equidem, inquit. Non tamen aſſentior. Viſne illi monſtremus ſi quo modo poſſumus, vera eum minimè dicere? Quidni velim? inquit ille. Si orationem contrariam orationi illius obiicientes, quaſi comparatione quadam propoſita, enumeremus quot inſuper bona qui iuſtus ſit conſequatur, ac ille rurſus conferat ſua, oportebit vt tertius aliquis enumeret iterum metiatúrque bona, quotcunque vtrique in vtroque collegimus, atque ita iudicibus quibuſdam altercationem hanc dirimentibus opus erit. Sin autem, quemadmodum nuper cœpimus, alternis conceſſionibus adductis in medium, rem ipſam diſcutiamus, oratores ipſi nos ſimul & iudices erimus. Sic, inquit, omnino eſt. Vter tibi modus magis placet? Iſte, inquit. Age igitur, ô Thraſymache, reſponde nobis à principio. Affirmas tu quidem extremam iniuſtitiam extrema iuſtitia vtiliorem eſſe? Affirmo equidem, inquit, & rationem attuli. Quid ad hoc? Nunquid iſtorum vnum virtutem, alterum vitium vocas? Quidni? Nonne iuſtitiam quidem virtutem, iniuſtitiam autem vitium? An iſtud fateri vir lepide mihi conuenit, qui iniuſtitiam prodeſſe dicam, iuſtitiam minimè? Quid ergo? Contrarium, inquit ille. An fortè iuſtitiam vitium appellabis? Non, ſed valdè generoſam ſtultitiam. Iniuſtitiam ergo nequitiam vocas? Ne iſtud quidem. At bonum conſilium ſagacitatémque. Num iniuſti viri Thraſymache, prudentes ac boni eſſe tibi videntur? Quicunque videlicet ciuitates iniuria afficere poſſunt, & nationes ſibi ſubiicere.

λα τοῦτο μὲν δὴ καὶ εἰσαῦθις σκεψόμεθα. πολὺ δέ μοι δοκεῖ μεῖζον εἶναι ὃ νῦν λέγει Θρασύμαχος, τὸν τοῦ ἀδίκου βίον φάσκων εἶναι κρείττω ἢ τὸν τοῦ δικαίου. σὺ οὖν ποτέρως (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ Γλαύκων αἱρῇ; καὶ πότερον ὡς ἀληθεστέρως δοκεῖ σοι λέγεσθαι; Τὸν τοῦ δικαίου ἔγωγε (ἔφη) λυσιτελέστερον βίον εἶναι. Ἤκουσας (ἦν δ' ἐγὼ) ὅσα ἄρτι Θρασύμαχος ἀγαθὰ διῆλθε τῷ τοῦ ἀδίκου; Ἤκουσα (ἔφη) ἀλλ' οὐ πείθομαι. Βούλει οὖν

D αὐτὸν πείθωμεν (ἂν δυνώμεθά πῃ ἐξευρεῖν) ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγει; Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; ἦ δ' ὅς. Ἂν μὲν τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) ἀντικατατείναντες λέγωμεν αὐτῷ λόγον παρὰ λόγον, ὅσα αὖ ἀγαθὰ ἔχει τὸ δίκαιον εἶναι, καὶ αὖθις οὗτος, καὶ ἄλλον ἡμεῖς, ἀριθμεῖν δεήσει τἀγαθὰ καὶ μετρεῖν ὅσα ἑκάτεροι ἐν ἑκατέρῳ λέγομεν· καὶ ἤδη δικαστῶν τινῶν τῶν διακρινούντων δεησόμεθα. ἂν δὲ, ὥσπερ ἄρτι, ἀνομολογούμενοι πρὸς ἀλλήλους σκοπῶμεν, ἅμα αὐτοί τε δικασταὶ καὶ ῥήτορες ἐσόμεθα. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ὁποτέρως οὖν σοι

E (ἦν δ' ἐγὼ) ἀρέσκει; Οὕτως, ἔφη. Ἴθι δὴ (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ Θρασύμαχε, ἀπόκριναι ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς. τὴν τελέαν ἀδικίαν τελέας οὔσης δικαιοσύνης λυσιτελεστέραν φὴς εἶναι; Πάνυ μὲν οὖν καὶ φημὶ (ἔφη) καὶ δι' ἅ, εἴρηκα. Φέρε δὴ, τὸ τοιόνδε περὶ αὐτῶν πῶς λέγεις; τὸ μέν που ἀρετὴν αὐτοῖν καλεῖς, τὸ δὲ, κακίαν; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν τὴν μὲν δικαιοσύνην, ἀρετὴν, τὴν ἀδικίαν, κακίαν; Εἰκός γ', ἔφη, ὦ ἥδιστε. ἐπειδή καὶ λέγω ἀδικίαν μὲν λυσιτελεῖν, δικαιοσύνην δ' οὔ. Ἀλλὰ τί μήν; Τοὐναντίον, ἦ δ' ὅς. Ἦ τὴν δικαιοσύνην, κακίαν; Οὔκ· ἀλλὰ πάνυ

F γενναίαν εὐήθειαν. Τὴν ἀδικίαν ἄρα κακοήθειαν καλεῖς; Οὔκ. ἀλλ' εὐβουλίαν, ἔφη. Ἦ καὶ φρόνιμοι σοὶ, ὦ Θρασύμαχε, δοκοῦσιν εἶναι καὶ ἀγαθοὶ οἱ ἄδικοι; Οἵ γε τελέως (ἔφη) οἷοί τε ἀδικεῖν· πόλεις τε καὶ ἔθνη δυνάμενοι ἀνθρώπων ὑφ' ἑαυτοὺς ποιεῖσθαι·

ἐλέγχειν; Οὐδέν, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλὰ τόδε μοι πειρῶ ἔτι πρὸς
τούτοις ἀποκρίνασθαι· ὁ δίκαιος τοῦ δικαίου δοκεῖ τί σοι ἂν ἐ- C
θέλειν πλέον ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀστεῖος, ὥσ-
περ νῦν, καὶ εὐήθης. Τί δέ; τῆς δικαίας πράξεως; Οὐδὲ τῆς
δικαίας, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀδίκου πότερον ἀξιοῖ ἂν πλεονεκτεῖν, καὶ
ἡγοῖτο δίκαιον εἶναι, ἢ οὐκ ἂν ἡγοῖτο δίκαιον; Ἡγοῖτ' ἂν (ἦ δ' ὅς)
καὶ ἀξιοῖ δή, οὐκ ἂν δύναιτο. Ἀλλ' οὐ τοῦτο (ἦν δ' ἐγώ) ἐρωτῶ,
ἀλλ' εἰ τοῦ μὲν δικαίου μὴ ἀξιοῖ πλέον ἔχειν μηδὲ βούλοιτο ὁ
δίκαιος, τοῦ δὲ ἀδίκου. Ἀλλ' οὕτως (ἔφη) ἔχει. Τί δὲ δὴ ὁ ἄδικος;
ἆρα ἀξιοῖ τοῦ δικαίου πλεονεκτεῖν καὶ τῆς δικαίας πράξεως;
Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη· ὅς γε πάντων πλέον ἔχειν ἀξιοῖ; Οὐκοῦν
καὶ ἀδίκου ἀνθρώπου τε καὶ πράξεως ὁ ἄδικος πλεονεκτήσει, D
καὶ ἁμιλλήσεται ὡς ἁπάντων πλεῖστον αὐτὸς λάβῃ; Ἔστι
ταῦτα. Ὧδε δὴ λέγωμεν, ἔφην. ὁ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ
πλεονεκτεῖ, τοῦ δὲ ἀνομοίου· ὁ δὲ ἄδικος, τοῦ τε ὁμοίου
καὶ τοῦ ἀνομοίου. Ἄριστα (ἔφη) εἴρηκας. Ἔστι δέ γε, ἔφην,
φρόνιμός τε καὶ ἀγαθὸς, ὁ ἄδικος· ὁ δὲ δίκαιος, οὐδέτερα. Καὶ
τοῦτ' (ἔφη) εὖ. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἔοικε τῷ φρονίμῳ καὶ
τῷ ἀγαθῷ ὁ ἄδικος· ὁ δὲ δίκαιος οὐκ ἔοικε. Πῶς γὰρ οὐ μέλ-
λει (ἔφη) ὁ τοιοῦτος ὤν, καὶ ἐοικέναι τοῖς τοιούτοις; ὁ δὲ μή, μὴ
ἐοικέναι; Καλῶς. Τοιοῦτος ἄρα ἐστὶν ἑκάτερος αὐτῶν οἷσπερ
ἔοικεν. Ἀλλὰ τί μέλλει; ἔφη. Εἶεν, ὦ Θρασύμαχε. μουσι- E
κὸν δέ τινα λέγεις, ἕτερον δὲ, ἄμουσον; Ἔγωγε. Πότερον φρό-
νιμον, καὶ πότερον ἄφρονα; Τὸν μὲν μουσικὸν δήπου, φρόνιμον·
τὸν δὲ ἄμουσον, ἄφρονα. Οὐκοῦν ἅπερ φρόνιμον, ἀγαθόν· ἃ δὲ
ἄφρονα, κακόν; Ναί. Τί δὲ ἰατρικόν; οὐχ οὕτως; Οὕτω. Δο-
κεῖ ἂν οὖν τίς σοι, ὦ ἄριστε, μουσικὸς ἀνὴρ, ἁρμοττόμενος λύ-
ραν, ἐθέλειν μουσικοῦ ἀνδρὸς, ἐν τῇ ἐπιτάσει καὶ ἀνέσει τῶν
χορδῶν, πλεονεκτεῖν, ἢ ἀξιοῦν πλέον ἔχειν; Οὐκ ἔμοιγε. Τί
δὲ ἀμούσου; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δὲ ἰατρικός; ἐν τῇ ἐδωδῇ ἢ πό-
σει ἐθέλειν ἄν τι ἰατρικοῦ πλεονεκτεῖν ἢ ἀνδρὸς ἢ πράγμα-
τος; Οὐ δῆτα. Μὴ ἰατρικοῦ δέ; Ναί. Περὶ πάσης δὲ ὅρα ἐπι- F
στήμης τε καὶ ἀνεπιστημοσύνης, εἴ τίς σοι δοκεῖ ἐπιστήμων ὁσ-
τισοῦν πλείω ἂν ἐθέλειν αἱρεῖσθαι ἢ ὅσα ἄλλος ἐπιστήμων, ἢ
πράττειν, ἢ λέγειν, καὶ οὐ ταὐτὰ τῷ ὁμοίῳ ἑαυτῷ εἰς τὴν αὐτὴν
πρᾶξιν. Ἀλλ' ἴσως (ἔφη) ἀνάγκη τοῦτό γε οὕτως ἔχειν.

An iuſtus videatur tibi plus iuſto habere velle. Nullo pacto. Non enim vrbanus eſſet vt nunc & ſimplex. Quid autem? plúſne iuſta actione? Neque iuſta etiam actione. Iniuſto auté vtrum dignum putaret plus habere, idq; iuſtum exiſtimaret, vel contrà? Exiſtimaret vtique, dignúmque putaret, ſed non poſſet. Atqui ego iſthuc non interrogo, ſed vtrum iuſto quidem plus habere neque dignum putet, neque velit iuſtus: iniuſto autem contrà. Sic eſt profectò. Quid autem iniuſtus? An æquum cenſet plus habere & iuſto & actione iuſta? Quidni? cùm omnibus plus habere ſe dignum exiſtimet. Num igitur & iniuſto homine iniuſtáque actione, iniuſtus plus habebit, & certabit vt in habédo omnes exuperet? Vera hæc ſunt. Sic itaq; dicimus. Iuſtum quidem ſimili non plus habere velle, plus auté diſſimili: Iniuſtum verò vtroque plus accipere velle. Rectè dixiſti. Atqui prudens & bonus, iniuſtus ipſe eſt: iuſtus autem, neutrum. Rectè & illud. Ergo prudenti & bono ſimilis eſt iniuſtus, iuſtus autem minimè. Quid obſtat, inquit, quominus qui talis talibus quoque ſimilis ſit: qui verò non talis, ſimilis non ſit? Ais belle. Talis igitur eſt vterque ipſorum, quales hi quibus ſimilis eſt. Quid tum? inquit. Sit ita ſanè, ſed dicas Thraſymache, vtrum muſicum aliquem voces, aliquem verò non muſicum. Equidem. Vtrum iſtorum prudenté, vtrum imprudentem? Muſicum ſanè prudenté, expertē muſicæ imprudentem. Nónne in quibus prudenté, in eiſdem & bonum: in quibus imprudentem, & malum? Nempe. Eodémque pacto de medico dicemus? Eodem. Videtur tibi vir optime, cùm muſicus vir lyram temperat, velle in intenſione & remiſſione chordarum, muſicum virum exuperare, vel dignum putare, vt eo plus aſſequatur? Minimè. Expertem verò muſicæ ſuperare contendit? Neceſſe eſt. Quid medicus? in cibo aut potu dicéſne plus aſſequi, quàm aut medicus alter, aut res ipſa cupit? Nequaquam. Plus autem quàm medicinæ artis imperitus? Proculdubio. Vniuerſas denique contemplare ſcientias & inſcitias, ſi quis tibi videtur, qui quidé ſcientiam habeat, plus ſumere velle vel dicendo, vel faciendo, quàm alter ſciens, non autem eadem ad actionem eandem quæ & ille qui ipſi ſimilis eſt. Portaſſe ſic ſe res habeat, neceſſe eſt.

te nouı te eſſe dicturum me concionari. Quare aut ſine me dicere quæ velim: aut ſi tu vis interrogare, interroga. Ego autem tibi, veluti aniculis fabellas narrãtibus, aſſentiar, & annuam, & abnuam. Nullo pacto præter ſententiã tuam. Vt tibi in omnibus gratificer, poſtquam non ſinis loqui, an quid aliud vis? Nihil per Iouem, ſi iſtud feceris, ſed facito: ego autẽ interrogabo. Interroga iam. Hoc interrogo nunc quod & paulo antè, vt ordine ſuo in ſequenti ſermone cõſideremus, quomodo ſe iuſtitia aduerſus iniuſtitiam habeat. Dictũ enim eſt potentiorẽ atq; robuſtiorẽ eſſe iniuſtitiã iuſtitia. Nũc autẽ quid noui affers? Si quidem ſapientia & virtus eſt iuſtitia, facilè, vt arbitror, apparebit robuſtior eſſe quàm iniuſtitia, quandoquidẽ iniuſtitia inſcitia eſt, nec vllus hoc ignoraret. Verùm nõ ita ſimpliciter agere cupio, ſed hac via cõſiderare. Ciuitatémne aliquam affirmares iniuſtã eſſe? & alias ciuitates velle iniuſtè in ſeruitutẽ redigere, ſeruáſque ſub ſe multas habere? Cur non? Imò verò hoc ſummopere faciat illa quæ præſtãtiſsima erit, & quæ ad extremã peruenerit iniuſtitiam. Intelligo equidem quòd tua hæc erat oratio. Sed hoc circa iſtam conſidero, vtrũ hæc quæ præſtantior ſit ciuitas ciuitate, abſq; iuſtitia hanc ſit potentiã habitura, vel neceſſe ſit vt habeat cum iuſtitia. Si quidẽ, vt tu paulo antè dicebas, iuſtitia ipſa ſapiẽtia eſt, neceſſe eſt cum iuſtitia. Sin autem vt ego, ſine iuſtitia. Reſponſionibus tuis, ô Thraſimache, valde delector, quoniam nõ modò annuis, & abnuis, ſed & preclarè reſpondes. Tibi, inquit, gratum facio. Facis tu quidem bene. Sed in hoc quoque gratificare mihi, & dicito. An cenſes ciuitatem aliquam vel exercitum, ſeu latrones, ſiue fures, vel alium quemuis cœtũ hominũ iniuſtè aliquid vnà aggredientium, perficere poſſe quicquã, ſi iniuria inuicẽ ſe affecerint? Nequaquã. Quid autẽ ſi ab iniuria abſtinuerint? Nonne magis?

ἔφη δὲ δὴ καὶ ἰσχυρὸν εἶναι τὴν ἀδικίαν. ἢ οὐ μέμνησαι ὦ
Θρασύμαχε; Μέμνημαι, ἔφη. ἀλλ' ἔμοιγε οὐδὲ ἃ
νῦν λέγεις ἀρέσκει, καὶ ἔχω περὶ αὐτῶν λέγειν. εἰ οὖν
λέγοιμι, εὖ οἶδ' ὅτι δημηγορεῖν ἄν με φαίης. ἢ οὖν ἔα
με εἰπεῖν ὅσα βούλομαι, ἢ, εἰ βούλει ἐρωτᾶν, ἐρώτα. ἐ-
γὼ δέ σοι, ὥσπερ ταῖς γραυσὶ ταῖς τοὺς μύθους λεγούσαις,
εἶεν, ἐρῶ, καὶ κατανεύσομαι καὶ ἀνανεύσομαι. Μηδα-
μῶς (ἦν δ' ἐγώ) παρά γε τὴν σαυτοῦ δόξαν. Ὥστε
D σοι, ἔφη, ἀρέσκειν· ἐπειδήπερ οὐκ ἐᾷς λέγειν. καίτοι τί
ἄλλο βούλει; Οὐδὲν μὰ Δία, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' εἴπερ τοῦτο
ποιήσεις, ποίει. ἐγὼ δὲ ἐρωτήσω. Ἐρώτα δή. Τοῦτο τοίνυν
ἐρωτῶ ὅπερ ἄρτι (ἵνα καὶ ἑξῆς διασκεψώμεθα τὸν λό-
γον) ὁποῖόν τι τυγχάνει ὂν δικαιοσύνη πρὸς ἀδικίαν. ἐ-
λέχθη γάρ που ὅτι καὶ δυνατώτερον καὶ ἰσχυρότερον εἴη
ἀδικία δικαιοσύνης. Νῦν δέ γε, ἔφη. Εἴπερ σοφία τε
καὶ ἀρετή ἐστι δικαιοσύνη, ῥᾳδίως, οἶμαι, φανήσεται καὶ
ἰσχυρότερον ἀδικίας· ἐπειδήπερ ἐστὶν ἀμαθία ἡ ἀδικία,
οὐδεὶς ἂν ἔτι τοῦτο ἀγνοήσειεν. ἀλλ' οὔτι οὕτως ἁπλῶς,
E ὦ Θρασύμαχε, ἔγωγε ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ τῇδέ πῃ σκέψα-
σθαι· πόλιν φαίης ἂν ἄδικον εἶναι, καὶ ἄλλας πόλεις
ἐπιχειρεῖν δουλοῦσθαι ἀδίκως, καὶ καταδεδουλῶσθαι;
πολλὰς δὲ καὶ ὑφ' ἑαυτῇ ἔχειν δουλωσαμένην; Πῶς
γὰρ οὔκ; ἔφη. καὶ τοῦτό γε ἡ ἀρίστη μάλιστα ποιήσει,
καὶ τελεώτατα οὖσα ἄδικος. Μανθάνω (ἔφην) ὅτι σὸς
οὗτος ἦν ὁ λόγος. ἀλλὰ τόδε περὶ αὐτοῦ σκοπῶ, πό-
τερον ἡ κρείττων γιγνομένη πόλις πόλεως, ἄνευ δι-
καιοσύνης τὴν δύναμιν ταύτην ἕξει, ἢ ἀνάγκη αὐτῇ
μετὰ δικαιοσύνης. Εἰ μὲν (ἔφη) ὡς σὺ ἄρτι ἔλεγες, ἔχει ἡ
F δικαιοσύνη σοφία, μετὰ δικαιοσύνης· εἰ δ' ὡς ἐγὼ ἔλεγον,
μετὰ ἀδικίας. Πάνυ ἄγαμαι (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ Θρασύμαχε
ὅτι οὐκ ἐπινεύεις μόνον καὶ ἀνανεύεις, ἀλλὰ καὶ ἀποκρίνῃ πάνυ καλῶς. Σοὶ γάρ, ἔφη, χαρίζομαι. Εὖ γε σὺ ποιῶν. ἀλλὰ δὴ
καὶ τόδε μοι χάρισαι, καὶ λέγε· δοκεῖς ἂν ἢ πόλιν, ἢ στρατόπεδον, ἢ λῃστάς, ἢ κλέπτας, ἢ ἄλλο τι ἔθνος, ὅσα κοινῇ ἐπί
τι ἔρχεται ἀδίκως, πρᾶξαι ἄν τι δύνασθαι, εἰ ἀδικοῖεν ἀλλήλους; Οὐ δῆτα, ἦ δ' ὅς. Τί δ' εἰ μὴ ἀδικοῖεν; οὐ μᾶλλον;

ποιεῖν αὐτὸ πέφυκεν ἐργάζεσθαι. πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸ πράττειν ποιεῖ, στασιάζοντα, καὶ οὐχ ὁμονοοῦντα αὐτὸν ἑαυτῷ· ἔπειτα ἐχθρὸν καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς δικαίοις. Ἦ γάρ; Ναί. Δίκαιοι δέ γ' εἰσίν, ὦ φίλε, καὶ οἱ θεοί; Ἔστωσαν, ἔφη. Καὶ θεοῖς ἄρα ἐχθρὸς ἔσται ὁ ἄδικος, ὦ Θρασύμαχε, ὁ δὲ δίκαιος, φίλος. Εὐωχοῦ τοῦ λόγου (ἔφη) θαρρῶν. οὐ γὰρ ἔγωγέ σοι ἐναντιώσομαι, ἵνα μὴ τοῖσδε ἀπέχθωμαι. Ἴθι δή, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὰ λοιπά μοι τῆς ἑστιάσεως ἀποπλήρωσον, ἀποκρινόμενος ὥσπερ καὶ νῦν. ὅτι μὲν γὰρ καὶ σοφώτεροι, καὶ ἀμείνους, καὶ δυνατώτεροι πράττειν οἱ δίκαιοι φαίνονται, οἱ δὲ ἄδικοι, οὐδὲν πράττειν μετ' ἀλλήλων οἷοί τε. ἀλλὰ δὴ καὶ οὕς φαμεν ἐρρωμένως πώποτέ τι μετ' ἀλλήλων κοινῇ πρᾶξαι, ἀδίκους ὄντας, τοῦτο οὐ παντάπασιν ἀληθὲς λέγομεν. οὐ γὰρ ἂν ἀπείχοντο ἀλλήλων, κομιδῇ ὄντες ἄδικοι. ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐνῆν τις αὐτοῖς δικαιοσύνη, ἣ αὐτοὺς ἐποίει, μή τι καὶ ἀλλήλους γε, καὶ ἐφ' οὓς ᾖσαν, ἅμα ἀδικεῖν· δι' ἣν ἔπραξαν ἃ ἔπραξαν. ὥρμησαν δὲ ἐπὶ τὰ ἄδικα, ἀδικίᾳ, ἡμιμόχθηροι ὄντες. ἐπεὶ οἵ γε παμπόνηροι, καὶ τελέως ἄδικοι, τελέως εἰσὶ καὶ πράττειν ἀδύνατοι. ταῦτα μὲν οὖν ὅτι οὕτως ἔχει μανθάνω, ἀλλ' οὐχ ὡς σὺ τὸ πρῶτον ἐτίθεσο. εἰ δὲ καὶ ἄμεινον ζῶσιν οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων, καὶ εὐδαιμονέστεροί εἰσιν (ὅπερ τὸ ὕστερον προυθέμεθα σκέψασθαι) σκεπτέον. φαίνονται μὲν οὖν καὶ νῦν, ὥς γέ μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν εἰρήκαμεν. ὅμως δ' ἔτι βέλτιον σκεπτέον. οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐπιτυχόντος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τοῦ, ὅντινα τρόπον χρὴ ζῆν. Σκόπει δή, ἔφη. Σκοπῶ, ἦν δ' ἐγώ. καί μοι λέγε. δοκεῖ τί σοι εἶναι ἵππου ἔργον; Ἔμοιγε. Ἆρ' οὖν τοῦτο ἂν θείης καὶ ἵππου καὶ ἄλλου ὁτουοῦν ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνῳ ἐκείνῳ ποιῇ τις, ἢ ἄριστα; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἀλλ' ὧδε. ἔσθ' ὅτῳ ἂν ἄλλῳ ἴδοις ἢ ὀφθαλμοῖς; Οὐ δῆτα. Τί δέ; ἀκούσαις ἄλλῳ ἢ ὠσίν; Οὐδαμῶς. Οὐκοῦν δικαίως ἂν ταῦτα τούτων φαμὲν ἔργα εἶναι; Πάνυ γε. Τί δέ; μαχαίρᾳ ἂν ἀμπέλου κλῆμα ἀποτέμοις, καὶ σμίλῃ, καὶ ἄλλοις πολλοῖς; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλ' οὐδενί γ' ἂν οἶμαι οὕτω καλῶς, ὡς δρεπάνῳ, τῷ ἐπὶ τούτῳ ἐργασθέντι. Ἆρ' οὖν οὐ τοῦτο τούτου ἔργον θήσομεν; Θήσομεν μὲν οὖν. Νῦν δὴ οἶμαι ἄμεινον ἂν μάθοις ὃ ἄρτι ἠρώτων, πυνθανόμενος εἰ οὐ τοῦτο ἑκάστου εἴη ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνον τι ἢ κάλλιστα τῶν ἄλλων ἀπεργάζηται.

Dei ſint. Ergo Deis inimicus erit, ô Thraſymache,
C vir iniuſtus: iuſtus autem, amicus. Satia te Socrates pro libidine, orationis epulo. Non enim tibi aduerſabor, ne iſtos mihi infenſos reddam. Age itaque, reliqua conuiuij adhibe, quemadmodum paulo antè reſpondens. Conſtat profectò, ſapientiores, meliores, potentioréſque ad agendum, iuſtos eſſe: iniuſtos autem ne inter ſe quidem tractare quicquam poſſe. Verùm quod dicimus validiſſimè, in commune ſimul aliquid conficere illos poſſe, qui omnino iniuſti ſunt, haud omnino verum eſt. Non enim abſtinerent ab iniuria mutuò inferenda ſi prorſus iniuſti eſſent. Sed liquet in ipſis eſſe iuſtitiam quandam quæ ipſos ita afficiat,
D vt ſe inuicem lædere nolint, nec alios quibus cum verſantur: & per quam agunt quæcunque agunt. Impulſi autem ſunt ad iniuſtè agendum, iniuſtitia, cum ſeminali eſſent. Nam qui ad ſummum nequitię & iniuſtitiæ peruenerunt, perficere omnino nihil poſſunt. Hæc quidē quòd ita ſe habeant, non autē vt tu ſuprà ponebas, intelligo. Verum autē & melius viuant iuſti quàm iniuſti, & feliciores ſint, (quod quidē poſtea conſiderare propoſueramus) conſiderandū eſt. Et, vt mihi quidē videtur, hoc ex his quæ diximus, ſequitur. Sed tamen melius conſiderandū. Non enim de re quadam vili ſpernendáque, ſed quónam modo viuēdum ſit, habetur o-
E ratio. Conſidera iam. Ecce cōſidero. Dic igitur, opúſne equi tibi aliquid eſſe videtur? Mihi quidem. Num hoc quidem diceres, & equi & alterius cuiuſlibet opus, quòd vel ſolo illo, vel maximè quis faceret? Haud intelligo. At hoc modo. Aliáne te quàm oculis vides? Minimè. Quid verò? aliáne audires quàm auribus? Nequaquam. Ergo hæc horum opera rectè diceremus. Rectè. Poſſéſne gladio, & ſcapello, & multis aliis, vitis palmites amputare? Quidni? Veruntamē non ita cōmodè vt falce ad vſum hunc fabricata. Eſt vt dicis. Ergo nónne hoc iſtius opus eſſe dicemus? Dicem' profectò. Exiſtimo melius te nūc tenere, quę paulo
F antè dicebā, quū interrogarē an id cuiuſq; opus eſſet, quòd vel ſolo illo, vel melius ꝙ cæteris efficitur.

Intelligo

[...] Conceſſimuſne virtutem animæ iuſtitiam eſſe, iniuſtitiam vitium? Conceſſimus. Iuſta ergo anima iuſtúſque vir bene viuet, iniuſtus autem malè. Ita ſecundùm rationem tuam apparet. Qui autem bene viuit, beatus eſt & felix. Qui malè, contrà. Quidni? Igitur iuſtus felix eſt, iniuſtus miſer. Sint. At miſerum eſſe non prodeſt, prodeſt autem eſſe felicem. Proculdubio. Nunquã igitur, ô beate Thraſymache, vtilior erit iniuſtitia quàm iuſtitia. His epulis craſſatus fueris in Dionyſiis, ô Socrates. Apud te quidẽ comedi Thraſymache, poſtquam mitior mihi effectus es, difficiliſque eſſe ceſſaſti. Non tamen abundè veſci contigit, atque id mea quidem cauſa potius quàm tua. Nam quemadmodum epularum auidiores homines incontinentéſque rapiunt ſemper quodcunq; in conuiuio ſuperfertur, guſtántq; illud antequã prioribus dapibus ſatis veſcantur: ita & ipſe, vt mihi videor, prius quàm inuenirẽ quod principiò fuit propoſitum, quid ipſum videlicet iuſtum ſit, eo prætermiſſo ad conſiderandum me contuli, vtrum prauitas ſit & inſcitia, ſiue ſapientia virtuſque. Ac poſtremò incidente oratione illa quę aſſerebat, vtilitatem iniuſtitiam eſſe iuſtitia, non me continui, quin ab illo ad hoc deſcenderem. Quapropter mihi in præſentia ex hac diſputatione contingit, vt nihil norim. Quando enim iuſtum quid ſit ignoro, nullo pacto ſciam virtúſne ſit an contrà, atque vtrum qui id poſſidet, beatus ſit, vel non beatus.

[...] τὰ αὑτῆς ἔργα εὖ ἀπεργάσεται, στερομένη τῆς οἰκείας ἀρετῆς; ἢ ἀδύνατον; Ἀδύνατον. Ἀνάγκη ἄρα κακῇ ψυχῇ, κακῶς ἄρχειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι· τῇ δὲ ἀγαθῇ, πάντα ταῦτα εὖ πράττειν. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ἀρετήν γε συνεχωρήσαμεν ψυχῆς εἶναι, δικαιοσύνην· κακίαν δὲ, ἀδικίαν; Συνεχωρήσαμεν γάρ. Ἡ μὲν ἄρα δικαία ψυχὴ καὶ ὁ δί-

D καιος ἀνὴρ, εὖ βιώσεται· κακῶς δὲ, ὁ ἄδικος. Φαίνεται, ἔφη, κατὰ τὸν σὸν λόγον. Ἀλλὰ μὴν ὅ γε εὖ ζῶν, μακάριός τε καὶ εὐδαίμων· ὁ δὲ μὴ, τἀναντία. Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ μὲν δίκαιος ἄρα, εὐδαίμων· ὁ δ' ἄδικος, ἄθλιος. Ἔστωσαν, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἄθλιόν γε εἶναι οὐ λυσιτελεῖ, εὐδαίμονα δέ. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐδέποτ' ἄρα, ὦ μακάριε Θρασύμαχε, λυσιτελέστερον ἀδικία δικαιοσύνης. Ταῦτα δή σοι (ἔφη) ὦ Σώκρατες, εἱστιάσθω ἐν τοῖς Βενδιδείοις. Ὑπὸ σοῦ γε, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Θρασύμαχε· ἐπειδή μοι πρᾶος ἐγένου, καὶ χαλεπαίνων ἐπαύσω. οὐ μέντοι καλῶς γε εἱστίαμαι δι' ἐμαυτὸν, ἀλλ' οὐ

E διὰ σέ. ἀλλ' ὥσπερ οἱ λίχνοι, τοῦ ἀεὶ παραφερομένου ἀπογεύονται ἁρπάζοντες, πρὶν τοῦ προτέρου μετρίως ἀπολαῦσαι, καὶ ἐγώ μοι δοκῶ οὕτω, πρὶν ὃ τὸ πρῶτον ἐσκοποῦμεν εὑρεῖν, τὸ δίκαιον ὅ, τι ποτ' ἐστὶν, ἀφέμενος ἐκείνου, ὁρμῆσαι ἐπὶ τὸ σκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε κακία ἐστὶ καὶ ἀμαθία, εἴτε σοφία καὶ ἀρετή· καὶ ἐμπεσόντος αὖ ὕστερον λόγου ὅτι λυσιτελέστερον ἡ ἀδικία τῆς δικαιοσύνης, οὐκ ἀπεσχόμην τὸ μὴ οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἐλθεῖν ἀπ' ἐκείνου. ὥστε μοι νυνὶ γέγονεν ἐκ τοῦ διαλόγου μηδὲν εἰδέναι. ὁπότε γὰρ τὸ

F δίκαιον μὴ οἶδα ὅ ἐστι, σχολῇ εἴσομαι εἴτε ἀρετή τις οὖσα τυγχάνει, εἴτε καὶ οὔ, καὶ πότερον ὁ ἔχων αὐτὸ, οὐκ εὐδαίμων ἐστὶν, ἢ εὐδαίμων.

accepit ab Orpheo, idipſum per Dionyſii ſacra ſignificante. Hoc illi prophetico ſimile: Inebriabor ab vbertate domus tuæ. Ebrietas ergo ſit duplex. Altera quidam ſub luna. Lethæo inducta potu: per quam anima extra ſe poſita, & infra ſe poſita obliuiſcitur diuinorum circa terrena delirans. Altera verò ſuper lunam nectarea proueniens potione, per quam animus extra ſe poſitus, ſupra ſe poſitus morborum mortalium obliuiſcitur, ſuſcipiénſque diuina quaſi primo illorum ſplendore caligat: ſiue potius ſaporem guſtans nouo quodã calore è priori habitu permutatur. Mox verò perſpicuè cernit guſtátque ſalubriter, imò verò nutritur. Profectò idea diuina per quam factus eſt animus, redeunti illabitur animo, ceu guſtui ſapor. Ab eo primùm ſuauiter ſi quid alienum eſt, diluit. Deinde penitus implet, magiſque implendo delectat. Tertiò redigit in ſeipſam inæſtimabili voluptate perfundens. Vbi animus ex anima primùm factus eſt intellectus, ex intellectu denique Deus. Neque vlterius ſicut prius ſapit, neque quæ prius, ſed ſapit aliter atque alia. Et quemadmodum apud nos imaginatio vehemens mouet formátque corpus, & ibi corpus ſubiectum animæ ſenſúſque eius à potentiſſima cogitatione mentis mouetur protinus & formatur, adeò vt ineffabili dulcedine mentis mirabiliter & ſenſus dulceſcat & corpus. Sed iam ad iuſtitiam reuertamur. Hanc Socrates, tanquam diſputationis ſuæ finem atque obiectum, per ſingula quærens, quia difficile inueniretur in animo, prius quærit in ciuitate, tanquam in ea manifeſtiorem futuram, vt per hanc demum, animi iuſtitiam manifeſtè definiat. Vt autem iuſtitiam in ciuitate conſiderare queat, conſtituit ab initio ciuitatem, dicens primò quæ ſit eius origo, ſcilicet indigentia mutua, deinde quæ materia, ſcilicet res artéſque neceſſariæ, poſtremò quæ forma, videlicet regula victus, legitimáque gubernatio. Et videto quantum laudet vitam ſobriam, quantum vituperet delicatam atque luxurioſam. Illa quidem ſana atque ſufficiens, hæc autem inſana & indigens plurimorum. Denique quum ob hanc naſcatur bellum, opus eſt in eiuſmodi ciuitate militibus, quapropter ad diligentem militaris artis inſtitutionem deſcendens, quot neceſſaria ſint militi ſtrenuo & cuſtodi patriæ, accuratè proſequitur. In omnibus verò memento, neminem ad diuerſa aptiſſimum naſci poſſe. Ideoque nullum diuerſas artes exercere debere. Præſertim quum ex alterius opere, opus impediatur alterius. Oportere & vnumquenque artem ſuam ſtatim à puero & per omnem vitam continuè exercere. Præterea militem patriæ cuſtodem talẽ & naſci & educari debere, vt canũ inſtar & erga notos ſit mitis, & aduerſus ignotos ferox, ſempérq; vigil & ſagax. Proinde aſſerit Socrates principium cuiuslibet operis maximũ quiddam eſſe, in tenera præſertim ætate facile vtrinque formabili. Idcirco futuros milites à teneris vnguiculis & ſecundùm animum primò per muſicam, & ſecundùm corpus deinde per gymnaſticã ritè format, ſub muſica cõprehendens fabulas quoq; poeticas. Quas præcipit aſſiduè puerorum auribus adhibere. Sed tales ſolùm, quales ad militare ſtudium quaſi præludia quædam & prouocẽt & erudiãt. Similiterq; cæteros his à pueritia fabulis iubet aſſueſieri, quæ ſtudio potiſſimũ futuro cõducat. Contrarias verò longius arcet. Id verò maximum eſt præceptũ. Deteſtatur mox poeticã impietatẽ turpia de Diis fingentẽ. Atque eiuſmodi audiri fabulas prohibet. Subiungit geminas theologiæ figuras. Primam, Deum omnino bonũ eſſe, bonorúmque duntaxat cauſam. Mali verò nullius cauſam eſſe Deũ. Item ſi quẽ Deus punit, punire gratia boni. Secundùm verò, Deũ eſſe penitus immutabilem, ex eo quod ſimpliciſſimus, potentiſſimus, optimus, ſapientiſſimus. Quo fit vt neget Deum aliquando quenquam fallere, vel fictis ſimulacris, vel ſignis atque verbis. Neque enim in varias mutatur formas, neque cùm non mutetur, ſimulat permutari. Conclude librum aurea quadam ſententia. Mendacium maximè omnium & diis & hominibus eſt odioſum. Quòd ſi mendacium in ſermone odioſum eſt, idque ſimulacrum eſt mendacij ipſius quod eſt in animo, nimirum mendacium quod in animo eſt, & diis & hominibus eſt admodum odioſum. Eiuſmodi verò mendacium eſt ignorantia, per quam circa rerum veritatem ſibimet animus ipſe mentitur. Quoniam verò veritas ad id quod eſſe dicitur, ſpectat, ideóque falſum ad non eſſe declinat, meritò mendax quatenus in falſum labitur, eatenus in nihilum quoque prolabitur.

… Mihi ſanè videtur, inquam, eſſe aliquid tale. Quid autem? eſtne aliquid, quod & ipſum gratia ipſius, & eorum quæ ab eo fluunt, amemus? Quemadmodum ſapere, videre, valere, hæc enim huiuſmodi propter vtrunque amplectimur. Certè, inquam. Tertium autem vides, inquit, genus boni, in quo eſt exerceri, ægrotantem curari, medicationémque & pecuniariam exercere? Hæc vtique laborioſa fatemur eſſe, prodeſſe autē nobis. Et ipſa quidem ſui gratia nunquam expeteremus, ſed quæſtus & aliorum quæ ab eis proficiſcuntur gratia. Eſt hoc planè, inquam, genus tertiū. Quid tum? In quonam iſtorum, inquit, iuſtitiam ponis? Mea quidē ſententia in pulcherrimo, quòd tam propter ſeipſum quàm propter ea quæ efficit, ab eo qui beatus ſit futurus, expetitur. Haud ita multis videtur, ſed laborioſi generis eſſe quod quidē propter præmia & honores & gloriam ſit expetendū. propter ſeipſum autem tanquam difficile fugiendum. Noui equidē iſthuc multis videri, quocirca iampridem à Thraſymacho quaſi tale quiddam ſit, vituperatur: iuſtitia verò laudatur ſed ego hebes ſum, vt videor. Age itaque & me audi, inquit, ſi tibi quoque hæc videantur. Thraſymachus nempe prius quàm oportet tanquam ſerpens carminibus delinitus abs te fuiſſe videtur. Mihi autem nondum ex ſententia vtrunque demonſtratum eſt. Cupio enim audire quid ſit vtrunque & qualem vim. habeat ipſum ſecundùm ſeipſum exiſtens in animo: præmia verò, & quæ ex ipſis proueniunt, mittere. Sic igitur faciam, ſi & tibi placet. Renouabo equidem Thraſymachi orationem, & primùm dicam cuiuſmodi iuſtitiam eſſe dicant, & vnde exortam fuiſſe velint. Secundo verò loco, omnes quicunque iuſtitiam colunt, inuitos quodam modo eam ſequi, tanquam rem neceſſariam, ſed non bonam. Tertiò, merito id agere. Multo ergo melior iniuſti vita quàm iuſti, vt tradunt. Mihi quidem, ô Socrates, non ita videtur. Ambigo tamen plerunque, quia obtundor quotidie Thraſymachum alióſque innumeros audiens. Orationem verò pro ipſa iuſtitia quòd melior quàm iniuſtitia ſit, ex nullo adhuc audiui vt vellem.

γὼ) δοκεῖ εἶναι τοιοῦτον. Τί δέ; ὃ αὐτό τε αὑτοῦ χάριν ἀ-
C γαπῶμεν, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ γιγνομένων; οἷον αὖ τὸ φρονεῖν,
καὶ τὸ ὁρᾶν, καὶ τὸ ὑγιαίνειν. τὰ γὰρ τοιαῦτά που δι' ἀμφό-
τερα ἀσπαζόμεθα. Ναί, εἶπον. Τρίτον δὲ ὁρᾷς τι (ἔφη) εἶ-
δος ἀγαθοῦ, ἐν ᾧ τὸ γυμνάζεσθαι, καὶ τὸ κάμνοντα ἰα-
τρεύεσθαι, καὶ ἰάτρευσίς τε, καὶ ὁ ἄλλος χρηματισμός;
ταῦτα γὰρ, ἐπίπονα φαῖμεν ἄν, ὠφελεῖν δὲ ἡμᾶς καὶ αὐ-
τὰ μὲν ἑαυτῶν ἕνεκα οὐκ ἂν δεξαίμεθα ἔχειν, τῶν δὲ μι-
σθῶν τε χάριν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα γίγνεται ἀπ' αὐτῶν. Ἔστι
γὰρ οὖν (ἔφην) καὶ τοῦτο τρίτον. ἀλλὰ τί δή; ἐν ποίῳ (ἔφη)
τούτων τὴν δικαιοσύνην τίθης; Ἐγὼ μὲν οἶμαι (ἦν δ' ἐ-
D γώ) ἐν τῷ καλλίστῳ, ὃ καὶ δι' αὑτὸ καὶ διὰ τὰ γιγνόμενα
ἀπ' αὐτοῦ, ἀγαπητέον, τῷ μέλλοντι μακαρίῳ ἔσεσθαι.
Οὐ τοίνυν δοκεῖ (ἔφη) τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ τοῦ ἐπιπόνου
εἴδους, ὃ μισθῶν ἕνεκα καὶ εὐδοκιμήσεων, διὰ δόξαν ἐ-
πιτηδευτέον· αὐτὸ δὲ δι' αὑτὸ φευκτέον, ὡς ὂν χαλεπόν.
Οἶδα (ἦν δ' ἐγώ) ὅτι οὕτω δοκεῖ· καὶ πάλαι ὑπὸ Θρα-
συμάχου ὡς τοιοῦτον ὂν ψέγεται, ἀδικία δ' ἐπαινεῖται·
ἀλλ' ἐγώ τις, ὡς ἔοικε, δυσμαθής. Ἴθι δή (ἔφη) ἄκουσον
καὶ ἐμοῦ, ἐάν σοι ταὐτὰ δοκῇ. Θρασύμαχος γάρ μοι
φαίνεται πρῳαίτερον τοῦ δέοντος ὑπὸ σοῦ ὥσπερ ὄφις
E κηληθῆναι. ἐμοὶ δ' οὔπω κατὰ νοῦν ἡ ἀπόδειξις γέγονε
περὶ ἑκατέρου. ἐπιθυμῶ γὰρ ἀκοῦσαι τί τ' ἔστιν ἑκάτε-
ρον, καὶ τίνα ἔχει δύναμιν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐνὸν ἐν τῇ ψυ-
χῇ· τοὺς δὲ μισθοὺς καὶ τὰ γιγνόμενα ἀπ' αὐτῶν ἐᾶσαι
χαίρειν. οὑτωσὶ οὖν ποιήσω, ἐὰν καὶ σοὶ δοκῇ· ἐπανανεώ-
σομαι τὸν Θρασυμάχου λόγον· καὶ πρῶτον μὲν ἐρῶ, δι-
καιοσύνην οἷον εἶναι φασὶ καὶ ὅθεν γεγονέναι· δεύτερον δέ,
ὅτι πάντες αὐτὸ οἱ ἐπιτηδεύοντες, ἄκοντες ἐπιτηδεύ-
ουσιν, ὡς ἀναγκαῖον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἀγαθόν· τρίτον δέ, ὅτι εἰκό-
τως αὐτὸ δρῶσι. πολὺ γὰρ ἀμείνων ἄρα ὁ τοῦ ἀδίκου ἢ ὁ τοῦ δι-
F καίου βίος, ὡς λέγουσιν. ἐπεὶ ἔμοιγε, ὦ Σώκρατες, οὔτι δο-
κεῖ οὕτως. ἀπορῶ μέντοι, διατεθρυλλημένος τὰ ὦτα, ἀκούων
Θρασυμάχου καὶ μυρίων ἄλλων. τὸν δὲ ὑπὲρ τῆς δικαιοσύ-
νης λόγον, ὡς ἄμεινον ἀδικίας, οὐδενός πω ἀκήκοα ὡς βούλο-
μαι. βούλομαι δὲ αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐγκωμιαζόμενον ἀκοῦσαι·

τὸ δὲ δίκαιον ἐν μέσῳ ὂν τούτων ἀμφοτέρων, ἀγαπᾶσθαι, οὐχ ὡς ἀγαθὸν, ἀλλ' ὡς ἀῤῥωστίᾳ τοῦ ἀδικεῖν τιμώμενον. ἐπεὶ C τὸν δυνάμενον αὐτὸ ποιεῖν, καὶ ὡς ἀληθῶς ἄνδρα, οὐδ' ἂν ἑνί ποτε ξυνθέσθαι τὸ μήτε ἀδικεῖν, μήτε ἀδικεῖσθαι. μαίνεσθαι γὰρ ἄν. ἡ μὲν γ' οὖν δὴ φύσις δικαιοσύνης, ὦ Σώκρατες, αὕτη τε καὶ τοιαύτη· καὶ ἐξ ὧν πέφυκε, τοιαῦτα, ὡς ὁ λόγος. ὡς δὲ καὶ οἱ ἐπιτηδεύοντες, ἀδυναμίᾳ τοῦ ἀδικεῖν, ἄκοντες αὐτὸ ἐπιτηδεύουσι, μάλιστ' ἂν αἰσθοίμεθα, εἰ τοιόνδε ποιήσαιμεν τῇ διανοίᾳ· δόντες ἐξουσίαν ἑκατέρῳ ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούληται, τῷ τε δικαίῳ καὶ τῷ ἀδίκῳ, εἶτ' ἐπακολουθήσαιμεν θεώμενοι ποῖ ἡ ἐπιθυμία ἑκάτερον ἄξει. ἐπ' αὐτοφώρῳ οὖν λάβοιμεν ἂν τὸν δίκαιον D τῷ ἀδίκῳ εἰς ταυτὸν ἰόντα, διὰ τὴν πλεονεξίαν· ὃ πᾶσα φύσις διώκειν πέφυκεν ὡς ἀγαθὸν, νόμῳ δὲ βίᾳ παράγεται ἐπὶ τὴν τοῦ ἴσου τιμήν. εἴη δ' ἂν ἡ ἐξουσία ἣν λέγω, τοιάδε μάλιστα, εἰ αὐτοῖς γένοιτο οἵαν ποτέ φασι δύναμιν τῷ Γύγου τοῦ Λυδοῦ προγόνῳ γενέσθαι. εἶναι μὲν γὰρ αὐτὸν ποιμένα θητεύοντα παρὰ τῷ τότε Λυδίας ἄρχοντι· ὄμβρου δὲ πολλοῦ γενομένου καὶ σεισμοῦ, ῥαγῆναί τι τῆς γῆς, καὶ γενέσθαι χάσμα κατὰ τὸν τόπον ᾗ ἔνεμεν. ἰδόντα δὲ καὶ θαυμάσαντα, καταβῆναι, καὶ ἰδεῖν ἄλλα τε δὴ ἃ μυθολογοῦσι θαυμαστὰ, καὶ ἵππον E χαλκοῦν κοῖλον, θυρίδας ἔχοντα· καθ' ἃς ἐγκύψαντα, ἰδεῖν ἐνόντα νεκρὸν, ὡς φαίνεσθαι, μείζω ἢ κατ' ἄνθρωπον. τοῦτον δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν, περὶ δὲ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρειν· ὃν περιελόμενον ἐκβῆναι. συλλόγου δὲ γενομένου τοῖς ποιμέσιν εἰωθότος, ἵν' ἐξαγγέλλοιεν κατὰ μῆνα τῷ βασιλεῖ τὰ περὶ τὰ ποίμνια, ἀφικέσθαι καὶ ἐκεῖνον, ἔχοντα τὸν δακτύλιον. καθήμενον οὖν μετὰ τῶν ἄλλων, τυχεῖν τὴν σφενδόνην τοῦ δακτυλίου περιαγαγόντα πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὸ εἴσω τῆς χειρός. τούτου δὲ γενομένου, ἀφανῆ αὐτὸν γενέσθαι τοῖς παρακαθημένοις, καὶ διαλέγεσθαι ὡς περὶ οἰχομένου. καὶ τὸν θαυμάζειν τε, καὶ πάλιν F ἐπιψηλαφῶντα τὸν δακτύλιον, στρέψαι ἔξω τὴν σφενδόνην, καὶ στρέψαντα, φανερὸν γενέσθαι. καὶ τοῦτο ἐννοήσαντα, ἀποπειρᾶσθαι τοῦ δακτυλίου εἰ ταύτην ἔχοι τὴν δύναμιν. καὶ αὐτῷ οὕτω συμβαίνειν, στρέφοντι μὲν εἴσω τὴν σφενδόνην, ἀδήλῳ γίγνεσθαι· ἔξω δὲ, δήλῳ·

quidem optimum eſt inferre iniurias, nec dare pœnas: peſſimum verò pati, nec vlciſci poſſe. Iuſtum ergo horum in medio conſtitutum amari non tanquam bonum: ſed ex imbecillitate iniuriã inferendi tanquam iniuriarum inferendarum obſtaculum. Eum ſanè qui hoc efficere poſſit, veréque ſit vir, cum alio paciſci nunquam decerneréque ne vltro citróque iniuria inferatur, alioquin inſaniret. Hæc eſt, ô Socrates, natura iuſtitiæ atque huiuſmodi & ex talibus, vt ferunt, progenita. Quòd autem qui iuſtitiam ſeruant, inuiti id agát, cùm iniuriam inferre nequeant, planè perſpiceremus, ſi tale quiddam animo fingeremus: ſi vtrique licentiam largiremur quodcunque liberet agendi & iuſto pariter & iniuſto: deinde ponè ſequeremur, explorantes quò rapiat vtrunque libido: deprehenderemus profectò iuſtum plus habendi auiditate compulſum ad eadem ſe atque iniuſtum conferre. Hoc ſiquidem natura omnis vt bonum expetit, lege autem ac vi ad æqualitatem ſeruandam ducitur. Erit autem licentia quam dico, talis iſtis ſi detur, qualem aliquando ferunt fuiſſe Gygæ Lydi progenitori, fuiſſe enim ipſum ferunt mercenarium paſtorem eius qui tunc Lydis imperabat. Magna autem imbrium tempeſtate exorta, motáque terra ferunt terram hiatum feciſſe in ea regione, vbi ille armenta paſcebat. Quæ cùm vidiſſet, mirabundus in hiatum deſcendit, conſpexitque & alia quæ fabulantur miranda, & equum æneum concauum cuius in lateribus fores erant, quibus apertis, hominis mortui vidit corpus magnitudine inuſitata hoc nihil habebat aliud præter aureum digito anulum. Quem vt detraxit, abit ac cũ in concilium paſtorum ſe recipit: quod ea re fieri ſolebat vt de rebus peculij ad regem per ſingulos menſes referrent iuxtáque alios aſſedit. Accidítque vt cùm forte palam eius anuli ad palmam conuertiſſet à nullo videretur, alíique de illo tanquam abſente loquerentur. Admiratus ergo, denuo contrectans anulum, palàm in lucem conuertit quo facto, rurſus apparuit. Hoc ille animaduertens, diligentius periculum fecit, vtrum hanc anulus vim haberet: atque ita illi compertum fuit, quod verſa ad ſe gemma à nemine videretur: verſa autem ad alios, conſpicuus fieret.

mutuò decipientes, quia maximè timent ne afficiantur iniuria. Atque hæc quidem ita ſint dicta. Vitam verò vtriuſque, iuſti videlicet & iniuſti, ita planè diiudicabimus, ſi iuſtiſſimum virum ſeorſum & iniuſtiſſimum diſtinguemus, aliter verò nequaquam. Sit autem hæc diſcretio talis, vt nihil auferamus iniuſtitiæ ab iniuſto, neque quicquam ab iuſto iuſtitiæ, ſed perfectum vtrunque in ſuo ſtudio ponamus. Primùm igitur iniuſtus tanquam optimi artifices faciat: videlicet quemadmodum gubernator ſummus vel medicus, quæ in arte ſua confici poſſunt, & quæ non poſſunt, ſentit & illa quidem aggreditur, iſta relinquit, & ſi qua præterea in re peccauerit, corrigere poteſt: ita & iniuſtus rectè iniurias aggrediens, lateat, ſi maximè iniuſtus futurus eſt. Sin autem deprehenſus fuerit, iners exiſtimandus eſt. Extrema enim iniuſtitia eſt, iuſtum videri eum qui non ſit iuſtus. Danda eſt igitur iuſtiſſimo perfectiſſima iniuſtitia, neque auferenda: ſed permittendum, vt is qui eſt iniuſtiſſimus, apud omnes iuſti habeat opinionem, & ſi qua in re peccarit, corrigere poſſit, ſitque ad perſuadendum idoneus, ſi quid de ipſo mali facinoris nunciatur, & ad vim, ſi opus fuerit, inferendam, fortitudine & robore, opúmque & amicorum copia. Cùm hunc talem finxerimus, iuxta ipſum virum ponamus iuſtum, ſimplicem hominem & ingenuum, qui vt ſcriptum eſt ab Aeſchylo non videri, ſed eſſe bonus ſtudeat. Remouenda quippe ab eo iuſtitiæ omnis opinio, ne iuſtus cuiquam videatur. Si enim videbitur iuſtus eſſe, aderunt illi honores & præmia. Incertum igitur erit, iuſtine, an honorum munerúmque gratia talis ſit. Priuandus itaque rebus omnibus præter quàm iuſtitia, atque ita ponendus, vt ſuperiori contrarius ſit: nihil enim iniuſtè agens, iniuſtiſſimus eſſe credatur: vt quaſi quodam examine ad iuſtitiam ſit probatus, ex eo quòd nec infamia, nec his rebus quæ eam ſequuntur, notetur,

ἀθλιώτατος μὲν ἂν δόξειεν εἶναι τοῖς αἰσθανομένοις καὶ ἀνοητότατος, ἐπαινοῖεν δ' ἂν αὐτὸν ἀλλήλων ἐναντίον, ἐξαπατῶντες ἀλλήλους, διὰ τὸν τοῦ ἀδικεῖσθαι φόβον. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. τὴν δὲ κρίσιν αὐτὴν τοῦ βίου πέρι ὧν λέγομεν, ἐὰν διαστησώμεθα τόν τε δικαιότατον καὶ τὸν ἀδικώτατον, οἷοί τ' ἐσόμεθα κρῖναι ὀρθῶς· εἰ δὲ μή, οὔ. τίς οὖν δὴ ἡ διάστασις ἥδε; μηδὲν ἀφαιρῶμεν μήτε τοῦ ἀδίκου ἀπὸ τῆς ἀδικίας, μήτε τοῦ δικαίου ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ τέλεον ἑκάτερον εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἐπιτήδευμα τιθῶμεν.

D πρῶτον μὲν οὖν ὁ ἄδικος, ὥσπερ οἱ δεινοὶ δημιουργοί, ποιείτω· οἷον κυβερνήτης ἄκρος, ἢ ἰατρὸς, τά τε ἀδύνατα ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τὰ δυνατὰ διαισθάνεται, καὶ τοῖς μὲν ἐπιχειρεῖ, τὰ δὲ ἐᾷ. ἔτι δὲ ἐὰν ἄρα πῃ σφαλῇ, ἱκανὸς ἐπανορθοῦσθαι. οὕτω καὶ ὁ ἄδικος, ἐπιχειρῶν ὀρθῶς τοῖς ἀδικήμασι, λανθανέτω, εἰ μέλλει σφόδρα ἄδικος εἶναι. τὸν ἁλισκόμενον δὲ φαῦλον ἡγητέον. ἐσχάτη γὰρ ἀδικία, δοκεῖν δίκαιον εἶναι, μὴ ὄντα. δοτέον οὖν τῷ τελέως ἀδίκῳ τὴν τελεωτάτην ἀδικίαν, καὶ οὐκ ἀφαιρετέον ἀλλ' ἐατέον, τὰ μέγιστα ἀδικοῦντα τὴν μεγίστην δόξαν αὑτῷ παρεσκευακέναι εἰς δικαιοσύνην·

E καὶ ἐὰν ἄρα σφάλληταί τι, ἐπανορθοῦσθαι δυνατῷ εἶναι. λέγειν τε ἱκανῷ ὄντι πρὸς τὸ πείθειν, ἐάν τι μηνύηται τῶν ἀδικημάτων, καὶ βιάσασθαι ὅσα ἂν βίας δέηται, διά τε ἀνδρείαν καὶ ῥώμην, καὶ διὰ παρασκευὴν φίλων καὶ οὐσίας. τοῦτον δὲ τοιοῦτον θέντες, τὸν δίκαιον παρ' αὐτὸν ἱστῶμεν τῷ λόγῳ, ἄνδρα ἁπλοῦν καὶ γενναῖον, κατ' Αἰσχύλον, οὐ δοκεῖν ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθέλοντα. ἀφαιρετέον δὴ τὸ δοκεῖν. εἰ γὰρ δόξει δίκαιος εἶναι, ἔσονται αὐτῷ τιμαὶ καὶ δωρεαὶ, δοκοῦντι τοιούτῳ εἶναι. ἄδηλον οὖν εἴτε τοῦ δικαίου, εἴτε τῶν δωρεῶν τε καὶ τιμῶν ἕνεκα, τοιοῦτος εἴη.

F γυμνωτέος δὴ πάντων, πλὴν δικαιοσύνης, καὶ ποιητέος ἐναντίως διακείμενος τῷ προτέρῳ. μηδὲν γὰρ ἀδικῶν, δόξαν ἐχέτω τὴν μεγίστην ἀδικίας· ἵν' ᾖ βεβασανισμένος εἰς δικαιοσύνην, τῷ μὴ τέγγεσθαι ὑπὸ κακοδοξίας, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς γιγνομένων·

ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα. πρῶτον μὲν ἄρχειν ἐν τῇ πόλει, δοκοῦντι δικαίῳ εἶναι, ἔπειτα γαμεῖν C ὁπόθεν ἂν βούλοιτο, ἐκδιδόναι, εἰς οὓς ἂν βούληται ξυμβάλλειν, κοινωνεῖν οἷς ἂν ἐθέλοι καὶ παρὰ ταῦτα πάντα, ὠφελεῖσθαι κερδαίνοντα τῷ μὴ δυσχεραίνειν τὸ ἀδικεῖν. εἰς ἀγῶνας τοίνυν ἰόντα, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ περιγίγνεσθαι καὶ πλεονεκτεῖν τῶν ἐχθρῶν. πλεονεκτοῦντα δὲ, πλουτεῖν, καὶ τούς τε φίλους εὖ ποιεῖν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς βλάπτειν· καὶ θεοῖς θυσίας καὶ ἀναθήματα ἱκανῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς θύειν τε καὶ ἀνατιθέναι, καὶ θεραπεύειν τοῦ δικαίου πολὺ ἄμεινον τοὺς θεοὺς, καὶ τῶν ἀνθρώπων οὓς ἂν βούληται. ὥστε καὶ θεοφιλέστερον αὐτὸν εἶναι μᾶλλον προσήκειν ἐκ τῶν D εἰκότων, ἢ τὸν δίκαιον. Οὕτω φασὶν, ὦ Σώκρατες, παρὰ θεῶν καὶ παρ᾽ ἀνθρώπων τῷ ἀδίκῳ παρεσκευάσθαι τὸν βίον ἄμεινον ἢ τῷ δικαίῳ.

Ταῦτ᾽ εἰπόντος τοῦ Γλαύκωνος, ἐγὼ μὲν ἐν νῷ εἶχον τι λέγειν πρὸς ταῦτα· ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀδείμαντος, Οὔτι που οἴει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς εἰρῆσθαι περὶ τοῦ λόγου; ἀλλὰ τί μήν; εἶπον. Αὐτὸ (ἦ δ᾽ ὅς) οὐκ εἴρηται ὃ μάλιστα ἔδει ῥηθῆναι. Οὐκοῦν (ἦν δ᾽ ἐγὼ) τὸ λεγόμενον, ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη. ὥστε καὶ σὺ, εἴ τι ὅδε ἐλλείπει, ἐπάμυνε. καίτοι ἐμέ τε ἱκανὰ καὶ τὰ ὑπὸ τούτου E ῥηθέντα καταπαλαῖσαι, καὶ ἀδύνατον ποιῆσαι βοηθεῖν δικαιοσύνῃ. Καὶ ὅς, Οὐδὲν, ἔφη, λέγεις. ἀλλ᾽ ἔτι καὶ τάδε ἄκουε. δεῖ γὰρ διελθεῖν ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐναντίους λόγους ὧν ὅδε εἶπεν· οἳ δικαιοσύνην μὲν ἐπαινοῦσιν, ἀδικίαν δὲ ψέγουσιν. ἵν᾽ ᾖ σαφέστερον ὅ μοι δοκεῖ βούλεσθαι Γλαύκων. λέγουσι δέ που καὶ παρακελεύονται πατέρες τε υἱέσι, καὶ πάντες οἱ τινῶν κηδόμενοι, ὡς χρὴ δίκαιον εἶναι· οὐκ αὐτὸ δικαιοσύνην ἐπαινοῦντες, ἀλλὰ τὰς ἀπ᾽ αὐτῆς εὐδοκιμήσεις· ἵνα δοκοῦντι δικαίῳ εἶναι γίγνηται ἀπὸ τῆς δόξης, ἀρχαί τε καὶ γάμοι, καὶ ὅσαπερ Γλαύκων διῆλθεν F ἄρτι, ἀπὸ τοῦ εὐδοκιμεῖν ὄντα τῷ δικαίῳ. ἐπὶ πλέον δὲ οὗτοι τὰ τῶν δοξῶν λέγουσι. τὰς γὰρ παρὰ θεῶν εὐδοκιμήσεις ἐμβάλλοντες, ἄφθονα ἔχουσι λέγειν ἀγαθὰ τοῖς ὁσίοις, ἅ φασι θεοὺς διδόναι· ὥσπερ ὁ γενναῖος Ἡσίοδός τε καὶ Ὅμηρος φασὶν, ὁ μὲν, τὰς δρῦς τοῖς δικαίοις τοὺς θεοὺς ποιεῖν,

capere in ſua ciuitate, cùm iuſtus appareat: deinde vnde velit vxorem ducere: & ſuas cui velit elocare, cum quibuſlibet congredi communicaréque, atque ad hæc omnia, vtilitatem capere quæſtum facientem cùm inferre iniuriam minimè vereatur: in certaminibus tum publicis, tum priuatis ſuperiorem euadere, plúſque emolumenti quàm aduerſarios inde excerpere: atq; hinc effici diuitem, vnde & proſit amicis, & inimicis obſit, Deos autem donariis & ſacrificiis cumulatè & magnificè colat, & multo meliùs quàm iuſtus conciliare ſibi poſſit quemlibet vel hominum, vel Deorum, ex quo conſentaneum eſſe volunt, vt Deo charior ſit quàm iuſtus. Hac ratione aiunt, ô Socrates, & apud Deos, & apud homines melius iniuſto vitam inſtitutam eſſe, quàm iuſto.

Hæc cùm dixiſſet Glauco, egóque ad hęc reſpondere aliquid cogitarē, frater eius Adimantus, Nondum, inquit, ô Socrates, ſatis de hac re dictū putas? Quid igitur? inquam. Quia id, inquit, dictum non eſt, quod maximè dici oportuit. Frater, inquam ego, adeſto viro, vt habet prouerbium. Quare tu ſi quid hic prætermiſi, adiuua, quanquam me quæ dicta ſunt ab iſto, conuincere poſſunt, atque efficere, vt defendere iuſtitiam nequeam. Tum ille, Nihil, inquit, dicis. Audi & hæc præterea: Decet enim & contrarias orationes inducere earum quas hic attulit, quibus laudatur quidem iuſtitia, contrà vituperatur, vt manifeſtius fiat quod mihi Glauco velle videtur. Præcipiunt ſanè patres filiis, atque omnes qui curam aliquorum habent, oportere iuſtum eſſe, non ipſam iuſtitiam laudantes, ſed eos qui inde ſequuntur honores: vt qui iuſtus habetur, ex ea opinione magiſtratus, & connubia, & quæcunque de eo qui iuſtus habetur, paulò antè dicebat Glauco, aſſequatur, quinetiam gloriam quoq; illi pręterea adiungunt, nam commemorantes Deorum beneuolentiam, ſumma referre poſſunt à Diis beneficia, ſanctis viris collata. Quòd generoſus Heſiodus Homerúſque teſtantur. Ille enim iuſtis Deos hoc cōcedere perhibet, vt

bonum quid temperantiam & iuſtitiam eſſe, difficile autem & laborioſum: Intemperantiam verò & iniuſtitiam, iucundum quidem & facile comparatu, opinione tantùm legéque turpe. Vtiliora quinetiam iuſtis iniuſta, vt vulgo dicunt. Et malos quidem diuites potentéſque facile honorāt priuatimque ac publicè beatos appellant: eos autem contemnunt qui imbecilles & pauperes ſunt, quamuis concedant ipſos meliores cæteris eſſe. Horum verò omnium maximè mirandi de Diis & virtute ſermones circunferuntur, Deos plurimis bonis hominibus infelicem vitam dediſſe, D malis autem contrà. Circulatores inſuper & vates ad ianuas diuitū accedentes, perſuadent ſe vim habere à Diis per ſacrificia & carmina in feriis & ludis publicis expiandi, ſi quod ſcelus ab his, aut eorū maioribus patratum fuerit, & nocendi paruo etiā ſumptu cuicunque velint inimicorum & iuſto pariter & iniuſto. Afferunt quippe tum blandimētis quibuſdam, tum vinculis ſe Deos inducere, vt ſibi in his hominibus obſequantur. Ad hæc omnia poetarum afferunt teſtimonia, partim quòd facilè labamur in vitium. (Nam ad vitium peruenire facile eſt: plana enim eſt via, & admodum E prope habitat: Ante virtutem autem ſudorem Dii poſuerunt: longámque viam & arduam) Partim quòd Dij precibus noſtris muneribúſque flectantur. Homerum adducunt teſtem, quoniam & ipſe inquit, Flecti quoque Dii poſſunt, & hos quidem ſacrificiis, votis, libationibus, nitore flectunt homines ſupplicantes quum quis peccarit. Libros autem circumferunt Muſæi & Orphei, Lunæ (vt aiunt) & Muſarum filiorum, ſecundùm quos ſacra celebrant, perſuadentes non priuatis ſolùm, verùm etiam ciuitatibus ſolutiones & purgationes ſcelerum per ſacrificia cum ludorum oblectamentis fieri, & viuentibus & defunctis: F

καίων, δοξαζομένων δὲ ἀδίκων, διῆλθε τιμωρήματα, ταῦτα περὶ τῶν ἀδίκων λέγουσιν, ἄλλα δὲ οὐκ ἔχουσιν. ὁ μὲν οὖν ἔπαινος καὶ ὁ ψόγος οὗτος ἑκατέρων. πρὸς δὲ τούτοις, σκέψαι ὦ Σώκρατες ἄλλο αὖ εἶδος λόγων, περὶ δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας ἰδίᾳ τε λεγόμενον καὶ ὑπὸ ποιητῶν. πάντες γὰρ ἐξ ἑνὸς στόματος ὑμνοῦσιν, ὡς καλὸν μὲν ἡ σωφροσύνη τε καὶ δικαιοσύνη, χαλεπὸν μέντοι καὶ ἐπίπονον· ἀκολασία δὲ καὶ ἀδικία, ἡδὺ μὲν, καὶ εὐπετὲς κτήσασθαι· δόξῃ δὲ μόνον καὶ νόμῳ αἰσχρόν. λυσιτελέστερα δὲ τῶν δικαίων τὰ ἄδικα ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος λέγουσι. καὶ πονηροὺς πλουσίους, καὶ ἄλλας δυνάμεις ἔχοντας, εὐδαιμονίζειν καὶ τιμᾶν εὐχερῶς ἐθέλουσι, δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ· τοὺς δὲ ἀτιμάζειν τε καὶ ὑπερορᾶν οἳ ἄν πῃ ἀσθενεῖς τε καὶ πένητες ὦσιν ὁμολογοῦντες αὐτοὺς ἀμείνους εἶναι τῶν ἑτέρων. τούτων δὲ πάντων οἱ περὶ θεῶν τε λόγοι καὶ ἀρετῆς, θαυμασιώτατοι λέγονται· ὡς ἄρα καὶ θεοὶ πολλοῖς μὲν ἀγαθοῖς δυστυχίας τε καὶ βίον κακὸν ἔνειμαν, τοῖς δ' ἐναντίοις ἐναντίαν μοῖραν. ἀγύρται δὲ καὶ μάντεις ἐπὶ πλουσίων θύρας ἰόντες, πείθουσιν ὡς ἔστι παρὰ σφίσι δύναμις ἐκ θεῶν ποριζομένη, θυσίαις τε καὶ ἐπῳδαῖς, εἴτε τι ἀδίκημά του γέγονεν αὐτοῦ ἢ προγόνων, ἀκεῖσθαι μεθ' ἡδονῶν τε καὶ ἑορτῶν· καὶ ἐάν τινα ἐχθρὸν πημῆναι ἐθέλῃ, μετὰ σμικρῶν δαπανῶν ὁμοίως δίκαιον ἀδίκῳ βλάψειν, ἐπαγωγαῖς τισὶ καὶ καταδέσμοις τοὺς θεοὺς (ὥς φασι) πείθοντες σφίσιν ὑπηρετεῖν. τούτοις δὲ πᾶσι τοῖς λόγοις μάρτυρας ποιητὰς ἐπάγονται, οἱ μὲν, κακίας πέρι εὐπετείας διδόντες,

Ὡς τὴν μὲν κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
Ῥηιδίως· λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει·
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν,

καί τινα ὁδὸν μακράν τε καὶ ἀνάντη. οἱ δὲ τῆς τῶν θεῶν ὑπ' ἀνθρώπων παραγωγῆς τὸν Ὅμηρον μαρτύρονται, ὅτι καὶ ἐκεῖνος εἶπε,

στρεπτοὶ δέ γε καὶ θεοὶ αὐτοί.
Καὶ τοὺς μὲν θυσίαισι καὶ εὐχωλαῖς ἀγανῇσι,
Λοιβῇ τε κνίσῃ τε παρατρωπῶσ' ἄνθρωποι,
Λισσόμενοι, ὅτε κέν τις ὑπερβήῃ καὶ ἁμάρτῃ.

Βίβλων δὲ ὅμαδον παρέχονται Μουσαίου καὶ Ὀρφέως, Σελήνης τε καὶ Μουσῶν ἐγγόνων, ὥς φασι, καθ' ἃς θυηπολοῦσι, πείθοντες οὐ μόνον ἰδιώτας ἀλλὰ καὶ πόλεις, ὡς ἄρα λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων, διὰ θυσιῶν καὶ παιδιᾶς ἡδονῶν, εἰσὶ μὲν ἔτι ζῶσιν, εἰσὶ δὲ καὶ τελευτήσασιν

κτέον ἐξόπισθεν κερδαλέαν καὶ ποικίλην. ἀλλὰ γὰρ (φησί τις) οὐ ῥᾴδιον ἀεὶ λανθάνειν κακὸν ὄντα. Οὐδὲ γὰρ ἄλλο οὐδὲν εὐπετὲς (φήσομεν) τῶν μεγάλων ἀλλ' ὅμως, εἰ μέλλομεν εὐδαιμονήσειν, ταύτῃ ἰτέον, ὡς τὰ ἴχνη τῶν λόγων φέρει. ἐπὶ γὰρ τὸ λανθάνειν, ξυνωμοσίας τε καὶ ἑταιρείας συνάξομεν, εἰσί τε πειθοῦς διδάσκαλοι, σοφίαν δημηγορικήν τε καὶ δικανικὴν διδόντες· ἐξ ὧν τὰ μὲν πείσομεν, τὰ δὲ βιασόμεθα, ὡς πλεονεκτοῦντες δίκην μὴ διδόναι. Ἀλλὰ δὴ θεοὺς οὔτε λανθάνειν οὔτε βιάσασθαι δυνατόν. Οὐκοῦν εἰ μὲν μὴ εἰσὶν, ἢ μηδὲν αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπίνων μέλει, καὶ ἡμῖν οὐ μελητέον τοῦ λανθάνειν· εἰ δὲ εἰσί τε καὶ ἐπιμελοῦνται, οὐκ ἄλλοθέν τοι αὐτοὺς ἴσμεν ἢ ἀκηκόαμεν, ἢ ἔκ τε τῶν λόγων καὶ τῶν γενεαλογησάντων ποιητῶν. οἱ δ' αὐτοὶ οὗτοι λέγουσιν ὡς εἰσὶν οἷοι θυσίαις τε καὶ εὐχωλαῖς ἀγανῇσι καὶ ἀναθήμασι παράγεσθαι ἀναπειθόμενοι. οἷς ἢ ἀμφότερα ἢ οὐδέτερα πειστέον. εἰ δ' οὖν πειστέον, ἀδικητέον, καὶ θυτέον ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων. δίκαιοι μὲν γὰρ ὄντες, ἀζήμιοι ὑπὸ θεῶν ἐσόμεθα, τὰ δ' ἐξ ἀδικίας κέρδη ἀπωσόμεθα· ἄδικοι δὲ, κερδανοῦμέν τε, καὶ λισσόμενοι, ὑπερβαίνοντες καὶ ἁμαρτάνοντες, πείθοντες αὐτοὺς, ἀζήμιοι ἀπαλλάξομεν. ἀλλὰ γὰρ ἐν ᾅδου δίκην δώσομεν ὧν ἂν ἐνθάδε ἀδικήσωμεν, ἢ αὐτοὶ ἢ παῖδες παίδων. ἀλλ' ὦ φίλε (φήσει λογιζόμενος) αἱ τελεταὶ αὖ μέγα δύνανται, καὶ οἱ λύσιοι θεοὶ, ὡς αἱ μέγισται πόλεις λέγουσι, καὶ οἱ θεῶν παῖδες ποιηταὶ καὶ προφῆται τῶν θεῶν γενόμενοι οἳ ταῦθ' οὕτως ἔχειν μηνύουσιν. κατὰ τίνα οὖν ἔτι λόγον, δικαιοσύνην ἂν πρὸ μεγίστης ἀδικίας αἱροίμεθ' ἄν; ἣν ἐὰν μετ' εὐσχημοσύνης κιβδήλου κτησώμεθα, καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις πράξομεν κατὰ νοῦν, ζῶντές τε καὶ τελευτήσαντες, ὡς ὁ τῶν πολλῶν τε καὶ ἄκρων λεγόμενος λόγος. ἐκ δὴ πάντων τῶν εἰρημένων, τίς μηχανὴ, ὦ Σώκρατες, δικαιοσύνην τιμᾶν ἐθέλειν, ᾧ τις δύναμις ὑπάρχει ψυχῆς, ἢ χρημάτων, ἢ σώματος, ἢ γένους, ἀλλὰ μὴ γελᾶν ἐπαινουμένης ἀκούοντα;

C dixerit fortè quiſpiam, haud facile eſſe vt malus quis ſemper lateat. Nos verò reſpondebimus, nihil magnum eſſe facile. Veruntamen ſi beati eſſe volumus, hâc eundem eſt, quà rationum veſtigia ducunt. Etenim vt noſtra improbitas occulta permaneat, coniurationes ſocietatéſque inibimus. Adſunt quinetiam perſuaſionis magiſtri, qui ſapientiam concionatoriam & iudicialem tradunt: ex quibus partim perſuadebimus, partim cogemus, vt dum nobis plura arrogamus, pœnas minimè perſoluamus. Sed Deos quidem neque latere, neque cogere poſſibile eſt. Verùm ſi non ſunt, vel humana non curant, haud nobis D curandum eſt vt eos lateamus. Sin autem ſunt & curant humana, nos non aliunde id nouimus, vel audimus, quàm ex multorum ſermonibus, & ex poetis genealogiam ipſorum ſcribentibus. Iidem verò ipſi perhibent poſſe deos ſacrificiis, ſuauibus precibus & muneribus flecti. Quibus vel vtrunque credendum eſt, vel neutrum. Si ita credendum, & iniuſtè agendum, atque ex ipſa rapina diis ſacrificandum. Iuſti enim ſi ſimus, illæſi à Diis erimus: ſed quæſtus qui per iniuſtitiam comparantur, reſpuemus. Iniuſti autem diuitias parabimus, ſceleribúſque patratis, illos precibus flectẽtes, à pœna liberabimur. Sed enim apud inferos E pœnas dabimus eorum quæ hîc iniuſtè commiſerimus, vel nos, vel nati natorum. At, ô amice, dicere quadam ratione licebit: expiationes pro peccatis commiſſis multum poſſunt, exorabiléſque dij ſunt, vt maximæ ciuitates dicunt. Et Deorum filij poetę, vatéſque à Diis geniti, hęc ita ſe habere teſtantur. Ergo quæ ratio vlterius nos inducet, vt ſummæ iniuſtitiæ iuſtitiam anteponamus, quandoquidem, ſi iniuſtitiam ſub adulterina ſpecie honeſtatis occultauerimus, & apud Deos, & apud homines omnia nobis ex ſententia ſuccedent, & viuentibus, & defunctis, quemad- F modum multorum excellentiúmque virorum teſtatur oratio? Ex omnibus iam dictis, ô Socrates, quis crediderit eum hominem iuſtitiam velle colere, cui ſit aliqua vis aut fortunæ, aut opum, aut corporis, aut generis, ac non potius ſubriſurum, ſi laudari eam audierit?

bis fuiſſet à principio dictum, & nobis ab ipſa pueritia perſuaſum, non alij alios prohiberemus ab iniuria inferenda, ſed vnuſquiſque ſuipſius cuſtos eſſet, timens ne iniuſtè agens, maximo malo adhæreret. Hæc, ô Socrates: hactenus. fortè verò & plura Thraſymachus, aut aliquis alius de iuſtitia & iniuſtitia, vtriuſque vim inuertens, diceret, & importunè admodum, vt mihi videtur. Sed ego nihil abs te celari volens, cupienſque ex te audire contraria, orationem protraho. Ne ergo nobis ſolùm oſtendito iuſtitiam iniuſtia præſtantiorem eſſe, ſed quomodo ipſa per ſe afficiens vtraque animum, hæc quidem malum, illa bonum ſit. Opiniones autem auferas, vt etiam Glauco iuſſerat. Si enim non abſtuleris vtrinque veras, falſas autem appoſueris: non iuſtum dicemus laudare te, ſed id quod iuſtum videatur: neque iniuſtum vituperare, ſed quod videatur iniuſtum, iubereque iniuſtum latere & aſſentiri Thraſymacho, Iuſtum quidem alienum bonum, potentiori conferens: Iniuſtum autem ſibi quidem conferens atque vtile, imbecilliori tamen inutile. Poſtquam igitur aſſenſus es iuſtitiam maximis bonis annumerari, quæ & propter illa quæ ſequuntur, & multo magis ipſa propter ſe ſunt expetenda, videlicet videre, audire, ſapere, bene valere, & quæcunque alia bona ſuapte natura fœcunda ſunt, non autem opinione: hoc vtique ipſum lauda in ipſa iuſtitia, quod per ſe ipſa habentem iuuat, cùm iniuſtitia lædat. Opiniones autem & præmia alijs laudanda relinque. Nam ego quidem cæteros, quoties ita iuſtitiam laudarent, vel vituperarent iniuſtitiam, ferre poſſem, vt opiniones & præmia laudare, vel vituperare viderentur. Te autem minimè, niſi fortè tu iuſſeris: quoniam omnem vitam nulla in re alia, quàm in hac ſpeculatione conſumpſiſti. Ne igitur nobis ſolùm oratione oſtende præſtanſtantiorem iniuſtitia iuſtitiam eſſe, ſed quonam modo vtraq; ipſarum ſui participem afficiens, ſiue lateat, ſiue non lateat deos & homines, hæc quidem bonum ſit, illa malum.

C μέγιστον ἀγαθόν. εἰ γὰρ οὕτως ἐλέγετο ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ πάντων ὑμῶν, καὶ ἐκ νέων ἡμᾶς ἐπείθετε, οὐκ ἂν ἀλλήλους ἐφυλάττομεν μὴ ἀδικεῖν, ἀλλ' αὐτὸς αὑτοῦ ἦν ἕκαστος ἄριστος φύλαξ, δεδιὼς μὴ ἀδικῶν, τῷ μεγίστῳ κακῷ ξύνοικος ᾖ. ταῦτα ὦ Σώκρατες, ἴσως δὲ καὶ ἔτι τούτων πλείω, Θρασύμαχός τε καὶ ἄλλος πού τις, ὑπὲρ δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας λέγοιεν ἄν, μεταστρέφοντες αὐτοῖν τὴν δύναμιν φορτικῶς, ὥς γέ μοι δοκεῖ. ἀλλ' ἐγώ (οὐδὲν γάρ σε δέομαι ἀποκρύπτεσθαι) σοῦ ἐπιθυμῶν ἀκοῦσαι τἀναντία, ὡς δύναμαι μάλιστα κατατείνας λέγω. μὴ οὖν ἡμῖν μόνον
D ἐνδείξῃ τῷ λόγῳ ὅτι δικαιοσύνη ἀδικίας κρεῖττον, ἀλλὰ τί ποιοῦσα ἑκατέρα τὸν ἔχοντα, αὐτὴ δι' αὑτήν, ἡ μὲν, κακόν, ἡ δὲ, ἀγαθόν ἐστι. τὰς δὲ δόξας ἀφαίρει, ὥσπερ Γλαύκων διεκελεύσατο. εἰ γὰρ μὴ ἀφαιρήσεις ἑκατέρωθεν τὰς ψευδεῖς, τὰς δ' ἀληθεῖς προσθήσεις, οὐ τὸ δίκαιον φήσομεν ἐπαινεῖν σε, ἀλλὰ τὸ δοκεῖν· οὐδὲ τὸ ἄδικον εἶναι ψέγειν, ἀλλὰ τὸ δοκεῖν· καὶ παρακελεύεσθαι, ἄδικον ὄντα λανθάνειν· καὶ ὁμολογεῖν Θρασυμάχῳ, ὅτι τὸ μὲν δίκαιον, ἀλλότριον ἀγαθόν, ξυμφέρον τοῦ κρείττονος· τὸ δὲ ἄδικον, αὑτῷ μὲν ξυμφέρον καὶ λυσιτελοῦν, τῷ δὲ ἥττονι ἀξύμφορον. ἐπειδὴ
E οὖν ὡμολόγησας τῶν μεγίστων ἀγαθῶν εἶναι δικαιοσύνην, ἃ τῶν τε ἀποβαινόντων ἀπ' αὐτῶν ἕνεκα ἄξια κεκτῆσθαι, πολὺ δὲ μᾶλλον αὐτὰ αὑτῶν· οἷον ὁρᾶν, ἀκούειν, φρονεῖν, καὶ ὑγιαίνειν δή, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ γόνιμα τῇ αὑτῶν φύσει ἀλλ' οὐ δόξῃ ἐστί, τοῦτ' οὖν αὐτὸ ἐπαίνεσον δικαιοσύνης, ὃ αὐτὴ δι' αὑτὴν τὸν ἔχοντα ὀνίνησι καὶ ἀδικίαν, ὃ βλάπτει. μισθοὺς δὲ καὶ δόξας πάρες ἄλλοις ἐπαινεῖν. ὡς ἐγὼ τῶν μὲν ἄλλων ἀνεχοίμην ἂν οὕτως ἐπαινούντων δικαιοσύνην, καὶ ψεγόντων ἀδικίαν. δόξας τε περὶ αὐτῶν καὶ μισθοὺς ἐγκωμιαζόντων καὶ λοιδορούντων· σοῦ δὲ οὐκ ἄν (εἰ
F μὴ σὺ κελεύοις) διότι πάντα τὸν βίον οὐδὲν ἄλλο σκοπῶν διελήλυθας ἢ τοῦτο. μὴ οὖν ἡμῖν ἐνδείξῃ μόνον τῷ λόγῳ, ὅτι δικαιοσύνη ἀδικίας κρεῖττον· ἀλλὰ τί ποιοῦσα ἑκατέρα τὸν ἔχοντα, αὐτὴ δι' αὑτήν, ἐάν τε λανθάνῃ ἐάν τε μὴ θεούς τε καὶ ἀνθρώπους, ἡ μὲν, ἀγαθόν, ἡ δὲ, κακόν ἐστι.

πῳ βοηθῆσαι, καὶ μὴ ἀνεῖναι τὸν λόγον, ἀλλὰ διερευνήσασθαι τί τ' ἔστιν ἑκάτερον, καὶ περὶ τῆς ὠφελείας αὐτοῖν τἀληθὲς ποτέρως ἔχει. εἶπον οὖν ὅπερ ἐμοὶ ἔδοξεν, ὅτι τὸ ζήτημα ᾧ ἐπιχειροῦμεν, οὐ φαῦλον, ἀλλ' ὀξὺ βλέποντος, ὡς ἐμοὶ φαίνεται. Ἐπειδὴ οὖν ἡμεῖς οὐ δεινοί, δοκεῖ μοι (ἦν δ' ἐγώ) τοιαύτην ποιήσασθαι ζήτησιν αὐτοῦ, οἵανπερ ἂν εἰ προσέταξέ τις γράμματα σμικρὰ πόρρωθεν ἀναγνῶναι μὴ πάνυ ὀξὺ βλέπουσιν· ἔπειτά τις ἐνενόησεν ὅτι τὰ αὐτὰ γράμματα ἔστι που καὶ ἄλλοθι μείζω τε καὶ ἐν μείζονι, ἕρμαιον ἂν ἐφάνη, οἶμαι, ἐκεῖνα πρῶτον ἀναγνόντας, οὕτως ἐπισκοπεῖν D τὰ ἐλάττω, εἰ τὰ αὐτὰ ὄντα τυγχάνει. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος. ἀλλὰ τί τοιοῦτον ὦ Σώκρατες ἐν τῇ περὶ τὸ δίκαιον ζητήσει καθορᾷς; Ἐγώ σοι (ἔφη) ἐρῶ. Δικαιοσύνη, φαμέν, ἔστι μὲν ἀνδρὸς ἑνός, ἔστι δέ που καὶ ὅλης πόλεως; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν μεῖζον πόλις ἑνὸς ἀνδρός; Μεῖζον, ἔφη. Ἴσως τοίνυν πλείων ἂν δικαιοσύνη ἐν τῷ μείζονι ἐνείη, καὶ ῥάων καταμαθεῖν. εἰ οὖν βούλεσθε, πρῶτον ἐν ταῖς πόλεσι ζητήσωμεν ποῖόν τί ἐστιν, ἔπειτα οὕτως ἐπισκεψώμεθα καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ, τὴν τοῦ μείζονος ὁμοιότητα ἐν τῇ τοῦ ἐλάττονος ἰδέᾳ ἐπισκοποῦντες. Ἀλλά μοι δοκεῖς E (ἔφη) καλῶς λέγειν. Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγώ) εἰ γιγνομένην πόλιν θεασαίμεθα λόγῳ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτῆς ἴδοιμεν ἂν γιγνομένην καὶ τὴν ἀδικίαν; Τάχ' ἄν, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν γενομένου αὐτοῦ ἐλπὶς εὐπετέστερον ἰδεῖν ὃ ζητοῦμεν; Πολύ γε. Δοκεῖ οὖν χρῆναι ἐπιχειρῆσαι περαίνειν. οἶμαι μὲν γὰρ οὐκ ὀλίγον ἔργον αὐτὸ εἶναι. Σκοπεῖτε οὖν. Ἔσκεπται (ἔφη ὁ Ἀδείμαντος) ἀλλὰ μὴ ἄλλως ποίει. Γίγνεται τοίνυν (ἦν δ' ἐγώ) πόλις, ὡς ἐγᾦμαι, ἐπειδὴ τυγχάνει ἡμῶν ἕκαστος οὐκ αὐτάρκης, ἀλλὰ πολλῶν ἐνδεής. ἢ τίν' οἴει ἀρχὴν ἄλλην πόλιν οἰκίζειν; Οὐδεμίαν, ἦ δ' ὅς. F Οὕτω δὴ ἄρα παραλαμβάνων ἄλλος ἄλλον ἐπ' ἄλλου, τὸν δ' ἐπ' ἄλλου χρείᾳ, πολλῶν δεόμενοι, πολλοὺς εἰς μίαν οἴκησιν ἀγείραντες κοινωνούς τε καὶ βοηθούς, ταύτῃ τῇ ξυνοικίᾳ ἐθέμεθα πόλιν ὄνομα. ἢ γάρ; Πάνυ μὲν οὖν.

& cæteri omnes rogarunt, vt omni ope auxiliarer, neque diſputationem relinquerem, ſed perſcrutarer quid eſſet vtrunque, quæue reuera vtriuſque vtilitas. Dixi igitur, vt mea erat opinio, quæſtionem hanc quam aggredimur, non eſſe contemnendam, ſed hominis acutè cernentis opus, vt mihi videtur: ac poſtquam nos aliter non valemus, perinde inueſtigandam eſſe iuſtitiam, ac ſiquis non acutè cernentibus literas paruas procúlque poſitas legendas mandaſſet: deinde animaduertiſſet aliquis eaſdem literas eſſe alibi in maiori quodam loco maiores, atque inde operæpretium cenſuiſſet, vt eas primò legentes, ita demum minores, ſi eædem ſunt, conſiderarent. Ita prorſus, Adimantus inquit. Sed quid tu ſimile in hac de iuſtitia inquiſitione vides, ô Socrates. Dicam, inquam. Dicimúſne iuſtitiam hominis vnius eſſe? an & totius ciuitatis? Planè, inquit ille. Atque ciuitas nónne maior vno viro? Maior, inquit. Fortaſſe igitur iuſtitia amplior in maiori ineſt, faciliórque eſt cognitu. Quare ſi vultis, prius quæramus in ciuitatibus, quidnam ſit. Idque deinde in ſingulis conſiderabimus, maioris ipſius ſimilitudinem in minoris idea contemplantes. Scitè, inquit, loqui mihi videris. Si ciuitatem oratione conſtitutam inſpiceremus, iuſtitiam quoque eius & iniuſtitiam videremus. Fortaſſis, inquit ille. Quo facto ſpes erit facilius cognoſcendi quod quærimus. Maximè. Opus eſt igitur iſtud efficere. Nam non parua res eſt, vt arbitror. Conſiderate itaque. Iam conſideratum eſt, inquit Adimantus. Sed tu ne aliter facito. Fit vtique, inquam ego, ciuitas vt exiſtimo: quandoquidem nullus noſtrûm ex ſeipſo ſufficiens eſt, ſed multorum indiget. An verò tu putas aliud extitiſſe ciuitatibus conſtituendis initium? Nullum aliud, inquit ille. Sic itaque alius alium ad vſum alium itémque alium adiungentes, cùm multis indigeamus, multos in habitationem vnam communicatores adiutoréſque congregauimus. Quem cœtum, ciuitatem nos appellauimus nónne? Omnino.

Socrates, inquit Adimantus, facilius eſſet quàm illo. Minimè per Iouem, inquam, abſurdum enim. Nam te loquente conſidero, naſci nos quidem non admodum ſimiles, ſed differentes inter nos, ſingulóſque ad ſingula opera promptos natura produci. An non tibi videtur? Mihi veró. Quid autem? agerétne melius aliquis vnus omnes ſimul artes, vel ſinguli ſingulas? Singuli ſingulas. Atqui & hoc manifeſtum eſſe exiſtimo, quod ſi quis opportunitatem alicuius operis præterit, perit ei opus. Patet. Non enim quod faciendum eſt, facientis otium expectare vult, ſed neceſſitas cogit facientem, opus ipſum obſeruata ſemper occaſione proſequi. Neceſſe eſt. Ex his patet ſingula fieri & plura, & melius, & facilius, quando ſinguli ſingula ſecundùm naturam occaſione ſeruata ab aliis ceſſantes efficiunt. Sic eſt omnino. Pluribus igitur, ô Adimante, opus eſt ciuibus quàm quatuor, ad ea quæ diximus comparanda. Non enim agricola, vt videtur, ſibi aratrum conficiet, ſi commodum operi futurum eſt, neque ligones & raſtros, neque alia inſtrumenta quibus agricultura indiget. Neque rurſus ædificator. Multis enim & huic opus eſt. Idémque de textore & coriario dicendum erit. Nónne? Idem. Fabri igitur lignarii & ferrarij, aliique huiuſmodi plures artifices, noſtri in oppidulo conciues facti, frequentius ipſum efficient. Vera loqueris. Sed nondum ſatis amplum hoc eſſet, niſi ipſis bubulcos, & opiliones & paſtores alios adderemus, vt & agricolæ ad arandum boues haberent, & architecti iumentis ad conuectandum materiem cum agricolis vterentur? textores autem & coriarii pellibus ac lanis. Haud ſanè parua eſſet ciuitas, quæ omnia hæc haberet. Atqui conſtituere ciuitatem in eo loco in quo aduectionibus non indigeat, fermè impoſſibile eſt. Impoſſibile. Indigebit igitur & aliis, qui ex alia vrbe importent, quibus hæc indigeat. Indigebit.

... τοῦ πράττειν; Καὶ ὁ Ἀδείμαντος ἔφη, Ἀλλ᾽ ἴσως, ὦ Σώκρατες, οὕτω ῥᾷον ἢ κείνως. Οὐδ᾽ (ἦν δ᾽ ἐγώ) μὰ Δί᾽ ἄτοπον. ἐννοῶ γὰρ καὶ αὐτὸς εἰπόντος σοῦ ὅτι πρῶτον μὲν φύεται ἕκαστος οὐ πάνυ ὅμοιος ἑκάστῳ, ἀλλὰ διαφέρων τὴν φύσιν, ἄλλος ἐπ᾽ ἄλλου ἔργου πρᾶξιν. ἢ οὐ δοκεῖ σοι; Ἔμοιγε. Τί δέ; πότερον κάλλιον πράττοι ἄν τις, εἷς ὤν, πολλὰς τέχνας ἐργαζόμενος, ἢ ὅταν μίαν εἷς; Ὅταν (ἦ δ᾽ ὅς) εἷς μίαν. Ἀλλὰ μήν, οἶμαι, καὶ

D τοῦτο δῆλον, ὡς ἐάν τις τινὸς παρῇ ἔργου καιρόν, διόλλυται. Δῆλον γάρ. Οὐ γὰρ (οἶμαι) ἐθέλει τὸ πραττόμενον τὴν τοῦ πράττοντος σχολὴν περιμένειν· ἀλλ᾽ ἀνάγκη τὸν πράττοντα τῷ πραττομένῳ ἐπακολουθεῖν, μὴ ἐν παρέργου μέρει. Ἀνάγκη. Ἐκ δὴ τούτων, πλείω τε ἕκαστα γίγνεται, καὶ κάλλιον καὶ ῥᾷον, ὅταν εἷς ἕν, κατὰ φύσιν καὶ ἐν καιρῷ, σχολὴν τῶν ἄλλων ἄγων, πράττῃ. Παντάπασι μὲν οὖν. Πλειόνων δή, ὦ Ἀδείμαντε, δεῖ πολιτῶν ἢ τεττάρων, ἐπὶ τὰς παρασκευὰς ὧν ἐλέγομεν. ὁ γὰρ γεωργὸς (ὡς ἔοικεν) οὐκ αὐτὸς ποιήσεται ἑαυτῷ τὸ ἄροτρον, εἰ

E μέλλοι καλὸν εἶναι· οὐδὲ σμινύην, οὐδὲ τἆλλα ὄργανα ὅσα περὶ γεωργίαν. οὐδ᾽ αὖ ὁ οἰκοδόμος· πολλῶν δὲ καὶ τούτῳ δεῖ. ὡσαύτως δὲ ὁ ὑφάντης τε καὶ ὁ σκυτοτόμος. ἢ οὔ; Ἀληθῆ. Τέκτονες δὴ καὶ χαλκεῖς, καὶ τοιοῦτοί τινες πολλοὶ δημιουργοί, κοινωνοὶ ἡμῖν τοῦ πολιχνίου γιγνόμενοι, συχνὸν αὐτὸ ποιοῦσι. Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλ᾽ οὐκ ἄν πω πάνυ γε μέγα τι εἴη, εἰ αὐτοῖς βουκόλους τε καὶ ποιμένας τούς τε ἄλλους νομέας προσθεῖμεν, ἵνα οἵ τε γεωργοὶ ἐπὶ τὸ ἀροῦν ἔχοιεν βοῦς, οἵ τε οἰκοδόμοι, πρὸς τὰς ἀγωγὰς

F μετὰ τῶν γεωργῶν χρῆσθαι ὑποζυγίοις· ὑφάνται δὲ καὶ σκυτοτόμοι, δέρμασί τε καὶ ἐρίοις. Οὐδέ γε (ἦ δ᾽ ὅς) σμικρὰ πόλις ἂν εἴη, ἔχουσα πάντα ταῦτα. Ἀλλὰ μὴν (ἦν δ᾽ ἐγώ) κατοικίσαι γε αὐτὴν τὴν πόλιν εἰς τοιοῦτον τόπον οὗ ἐπεισαγωγίμων μὴ δεήσεται, σχεδόν τι ἀδύνατον. Ἀδύνατον γάρ. Προσδεήσει δὴ ἔτι καὶ ἄλλων, οἳ ἐξ ἄλλης πόλεως αὐτῇ κομιοῦσιν ὧν δεῖται. Δεήσει.

ἐπὶ τὴν διακονίαν τάττουσι ταύτην· ἐν μὲν ταῖς ὀρθῶς οἰκουμέναις πόλεσι, σχεδόν τι οἱ ἀσθενέστατοι τὰ σώματα, καὶ ἀχρεῖοι ἄλλο ἔργον πράττειν. αὐτοῦ γὰρ δεῖ μένοντας αὐτοὺς περὶ τὴν ἀγορὰν, τὰ μὲν ἀντ' ἀργυρίου ἀλλάξασθαι τοῖς τι δεομένοις ἀποδόσθαι, τοῖς δὲ αὖ ἀντὶ ἀργυρίου διαλλάττειν ὅσοι τι δέονται πρίασθαι. Αὕτη ἄρα (ἦν δ' ἐγὼ) ἡ χρεία, καπήλων ἡμῖν γένεσιν ἐμποιεῖ τῇ πόλει. ἢ οὐ καπήλους καλοῦμεν τοὺς πρὸς ὠνήν τε καὶ πρᾶσιν διακονοῦντας, ἱδρυμένους ἐν ἀγορᾷ; τοὺς δὲ πλανήτας ἐπὶ τὰς πόλεις, ἐμπόρους; Πάνυ μὲν οὖν. Ἔτι δή τινες, ὡς ἐγῷμαι, εἰσὶ καὶ ἄλλοι διάκονοι, οἳ ἂν τὰ μὲν τῆς διανοίας μὴ πάνυ ἀξιοκοινώνητοι ὦσι, τὴν δὲ τοῦ σώματος ἰσχὺν, ἱκανὴν ἐπὶ τοὺς πόνους ἔχωσιν· οἳ δὴ πωλοῦντες τὴν τῆς ἰσχύος χρείαν, τὴν τιμὴν ταύτην μισθὸν καλοῦντες, κέκληνται, ὡς ἐγῷμαι, μισθωτοί. ἢ γάρ; Πάνυ μὲν οὖν. Πλήρωμα δὴ πόλεώς εἰσιν, ὡς ἔοικε, καὶ μισθωτοί. Δοκεῖ μοι. Ἆρ' οὖν, ὦ Ἀδείμαντε, ἤδη ἡμῖν ηὔξηται ἡ πόλις, ὥστ' εἶναι τελέα; Ἴσως. Ποῦ οὖν ἄν ποτε ἐν αὐτῇ εἴη ἥ τε δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδικία; καὶ τίνι ἅμα ἐγγενομένη ὧν ἐσκέμμεθα; Ἐγὼ μὲν (ἔφη) οὐκ ἐννοῶ, ὦ Σώκρατες, εἰ μή που ἐν αὐτῶν τούτων χρείᾳ τινὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους. Ἀλλ' ἴσως (ἦν δ' ἐγὼ) καλῶς λέγεις· καὶ σκεπτέον γε, καὶ οὐκ ἀποκνητέον. πρῶτον μὲν οὖν σκεψώμεθα τίνα τρόπον διαιτήσονται οἱ οὕτω παρεσκευασμένοι. ἄλλο τι ἢ σῖτόν τε ποιοῦντες καὶ οἶνον, καὶ ἱμάτια καὶ ὑποδήματα, καὶ οἰκοδομησάμενοι οἰκίας, θέρους μὲν, τὰ πολλὰ γυμνοί τε καὶ ἀνυπόδητοι ἐργάσονται, τοῦ δὲ χειμῶνος, ἠμφιεσμένοι τε καὶ ὑποδεδεμένοι ἱκανῶς; θρέψονται δὲ, ἐκ μὲν τῶν κριθῶν, ἄλφιτα σκευαζόμενοι, ἐκ δὲ τῶν πυρῶν, ἄλευρα; τὰ μὲν πέψαντες, τὰ δὲ μάξαντες; μάζας γενναίας καὶ ἄρτους ἐπὶ κάλαμόν τινα παραβαλλόμενοι, ἢ φύλλα καθαρὰ, κατακλινέντες ἐπὶ στιβάδων ἐστρωμένων μίλακί τε καὶ μυρρίναις, εὐωχήσονται αὐτοί τε καὶ τὰ παιδία; ἐπιπίνοντες τοῦ οἴνου, ἐστεφανωμένοι καὶ ὑμνοῦντες τοὺς θεοὺς, ἡδέως ξυνόντες ἀλλήλοις; οὐχ ὑπὲρ τὴν οὐσίαν ποιούμενοι τοὺς παῖδας, εὐλαβούμενοι πενίαν, ἢ πόλεμον.

C quit. Sed ſunt qui cùm hoc animaduertant, ſeipſos ad hoc miniſterium præparent. In ciuitatibus enim rectè inſtitutis id agunt homines quidem imbecilles corpore, & ad aliud opus inutiles, qui illic conſtituti circa forum partim quidem argento commutant cum his qui aliquid vendituri ſunt, partim res dant pro argento his qui empturi. Hæc ergo neceſſitas nobis cauponum genus in vrbe procreat. An non caupones eos vocamus, qui ſe in foro ad venditionem emptionémque conſtituunt? Qui verò ad alienas vrbes migrant, mercatores? Proculdubio. Sunt & alii præterea, vt arbitror, D miniſtri, qui cùm huic ſocietati parum animi viribus conferre poſſint, robur corporis ſufficiens ad labores habent. Iſti ergo roboris vſum vendentes, quia ipſum præmium mercedem appellant, mercenarii nuncupantur. Nónne ita? Ita prorſus. Complementum itaque ciuitatis & mercenarii ſunt. Videtur. Nunquid, ô Adimante, ita iam à nobis adaucta eſt ciuitas, vt ſit perfecta? Fortaſſe. Vbinam in ipſa, iuſtitia erit & iniuſtitia, & cui ſimul innata atque inſita ex his rebus quas tractauimus? Equidem, ô Socrates, neſcio, niſi fortè conſiſtant in mutuo E quodam vſu eorum quæ diximus. Forſitan, inquam, bene dicis. Conſiderandum tamen, neque deſiſtendum. Et primùm quidem intueamur qua ratione victu vtentur, qui ita inſtituti ſunt ciues. An non cibos parabunt, & vinum, & veſtes, & calceamenta, & domos? Aeſtate quidem plerunque ſine veſte, & ſine calceis opus facient. Hyeme autem veſtibus & calceis quantum ſat eſt, induti. Nutrientur autem ex hordeo & frumento farinam conficientes, & partim quidem pinſendo, partim congerendo, placentas egregias panéſque ſuper F calamis, aut puris frondibus imponentes, in lectiſque ex herbis ſmilace atque myrto factis, diſcumbentes comeſſabuntur ipſi & eorum filii, bibentes vinum coronati, & Deos laudantes, iucundè ſimul viuent, nec vltra cenſum filios generabunt, cauétes & paupertatem bellum.

Ei Glauco

guſtaque horum omnis generis. Neque ſolùm ea quæ ſuprà retulimus, neceſſaria ponenda ſunt, domus, veſtes, & calcei, ſed addenda rurſus pictura, & varietatis artificia, aurum & ebur, cæteráque eiuſdem generis omnia. nónne? Omnino, inquit. Nónne igitur maiorem ciuitatem oportet conſtitui? illa enim ſana non amplius ſufficiens eſt, ſed mole quadam & multitudine replenda eſt, eorum qui non amplius neceſſitatis cauſa in ciuitatibus ſunt: quales ſunt venatores omnes, & mimi, imitatoréſque partim circa figuras atque colores, partim circa muſicam poetæ ſcilicet, eorúmque miniſtri rhapſodi, recitatoréſque carminum, actores, cantores, ſaltatores, redemptores, & apparatuum inſtrumentorúmque variorum artifices, tum aliarum rerum, tum earum quæ ad muliebrem mundum pertinent. Quinetiam miniſtris pluribus indigebimus. An non opus eſſe tibi videtur pædagogis, nutricibus, educatoribus, comptricibus, tonſoribus, & iis qui obſonia & culinam parent? præterea & ſubulcis egebimus: hæc enim nobis in priori ciuitate non erant: non enim erat opus. In hac autem & hac, & aliis eſcis compluribus ex animalium carnibus indigebimus, ſi quis illis veſcitur: an non? Quidni? An non & medicis indigebimus multo magis ita viuentes, quàm vt antea dicebamus? Valde quidem. Atqui & regio, quæ tunc eos homines ſatis commodè alebat, ex copioſa parua erit. Aut quo modo dicimus? Eſt vt dicis. Nónne igitur de finitimorum regione nobis aliquid vſurpabimus, vt ſatis agri habeamus ad paſcendum atque arandum, & finitimi quoque de noſtra, ſi & alij ad cumulum diuitiarum ſe conferant infinitum, neceſſitatis terminos excedentes? Admodum neceſſe erit, ô Socrates. Pugnabimus ergo? vel quid agemus? Pugnabimus.

ζαι, καὶ τἆλλα σκεύη· καὶ ὄψα δή, καὶ μύρα, καὶ θυμιάματα καὶ ἑταῖραι, καὶ πέμματα· ἕκαστα τούτων παντοδαπά. καὶ δὴ καὶ ἃ τὸ πρῶτον ἐλέγομεν, οὐκέτι τἀναγκαῖα θετέον, οἰκίας τε καὶ ἱμάτια καὶ ὑποδήματα· ἀλλὰ τήν τε ζωγραφίαν κινητέον καὶ τὴν ποικιλίαν, καὶ χρυσὸν καὶ ἐλέφαντα, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα κτητέον. ἢ γάρ;

D Ναί, ἔφη. Οὐκοῦν μείζονά τε αὖ τὴν πόλιν δεῖ ποιεῖν; ἐκείνη γὰρ ἡ ὑγιεινή, οὐκέτι ἱκανή· ἀλλ' ἤδη ὄγκου ἐμπληστέα καὶ πλήθους, ἃ οὐκέτι τοῦ ἀναγκαίου ἕνεκά ἐστιν ἐν ταῖς πόλεσιν· οἷον οἵ τε θηρευταὶ πάντες, οἵ τε μιμηταί, πολλοὶ μὲν οἱ περὶ τὰ σχήματά τε καὶ χρώματα, πολλοὶ δὲ οἱ περὶ μουσικήν, ποιηταί τε καὶ τούτων ὑπηρέται, ῥαψῳδοί, ὑποκριταί, χορευταί, ἐργολάβοι· σκευῶν τε παντοδαπῶν δημιουργοί, τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν περὶ τὸν γυναικεῖον κόσμον. καὶ δὴ καὶ διακόνων πλειόνων δεησόμεθα.

E ἢ οὐ δοκεῖ σοι δεήσειν παιδαγωγῶν, τιτθῶν, τροφῶν, κομμωτριῶν, κουρέων, καὶ αὖ ὀψοποιῶν τε καὶ μαγείρων; ἔτι δὲ καὶ συβωτῶν προσδεησόμεθα. τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἐν τῇ προτέρᾳ πόλει οὐκ ἐνῆν (ἔδει γὰρ οὐδέν) ἐν δὲ ταύτῃ, καὶ τούτου προσδεήσει. δεήσει δὲ καὶ τῶν ἄλλων βοσκημάτων παμπόλλων, εἴ τις αὐτὰ ἔδεται. ἢ γάρ; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν καὶ ἰατρῶν ἐν χρείαις ἐσόμεθα πολὺ μᾶλλον, οὕτω διαιτώμενοι, ἢ ὡς τὸ πρότερον; Πολύ γε. Καὶ ἡ χώρα που ἡ τότε ἱκανὴ τρέφειν τοὺς τότε, σμικρὰ δὴ ἐξ ἱκανῆς ἔσται. ἢ πῶς λέγομεν; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν τῆς τῶν πλησίον χώρας ἡμῖν ἀποτμητέον, εἰ μέλλομεν ἱκανὴν

F ἕξειν νέμειν τε καὶ ἀροῦν; καὶ ἐκείνοις αὖ τῆς ἡμετέρας, ἐὰν καὶ ἐκεῖνοι ἀφῶσιν αὑτοὺς ἐπὶ χρημάτων κτῆσιν ἄπειρον, ὑπερβάντες τὸν τῶν ἀναγκαίων ὅρον; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Πολεμήσομεν τὸ μετὰ τοῦτο, ὦ Γλαύκων; ἢ πῶς ἔσται; Οὕτως, ἔφη.

ὃ ἔμελλε, τῶν ἄλλων σχολὴν ἄγων, διὰ βίου αὐτὸ ἐργαζόμενος, οὐ παριεὶς τοὺς καιρούς, καλῶς ἀπεργάζεσθαι. τὰ δὲ δὴ περὶ τὸν πόλεμον, πότερον οὐ περὶ πλείστου ἐστὶν εὖ ἀπεργασθέντα; ἢ οὕτω ῥᾴδιον, ὥστε καὶ γεωργός τις ἅμα πολεμικὸς ἔσται, καὶ σκυτοτόμος, καὶ ἄλλην τέχνην ἡντινοῦν ἐργαζόμενος; πεττευτικὸς δὲ, ἢ κυβευτικὸς, ἱκανῶς οὐδ' ἂν εἷς γένοιτο, μὴ αὐτὸ τοῦτο ἐκ παιδὸς ἐπιτηδεύων, ἀλλὰ παρέργῳ χρώμενος; καὶ ἀσπίδα μὲν λαβὼν, ἤ τι ἄλλο τῶν πολεμικῶν ὅπλων τε καὶ ὀργάνων, αὐθημερὸν ὁπλιτικῆς ἢ τινος ἄλλης μάχης τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἱκανὸς ἔσται ἀγωνιστής, τῶν δὲ ἄλλων ὀργάνων οὐδὲν οὐδένα δημιουργὸν οὐδὲ ἀθλητὴν ληφθὲν ποιήσει, οὐδ' ἔσται χρήσιμον τῷ μήτε τὴν ἐπιστήμην ἑκάστου λαβόντι, μήτε τὴν μελέτην ἱκανὴν παρασχομένῳ; Πολλοῦ γὰρ ἂν (ἦ δ' ὅς) τὰ ὄργανα ἦν ἄξια.

Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγώ) ὅσῳ μέγιστον τὸ τῶν φυλάκων ἔργον, τοσούτῳ σχολῆς τε τῶν ἄλλων πλείστης ἂν εἴη, καὶ αὖ τέχνης τε καὶ ἐπιμελείας μεγίστης δεόμενον. Οἶμαι ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ φύσεως ἐπιτηδείας εἰς αὐτὸ τὸ ἐπιτήδευμα; Πῶς δ' οὔ; Ἡμέτερον δὴ ἔργον ἂν εἴη, ὡς ἔοικεν, εἴπερ οἷοί τ' ἐσμὲν ἐκλέξασθαι, τίνες τε καὶ ποῖαι φύσεις ἐπιτήδειαι εἰς πόλεως φυλακήν. Ἡμέτερον μέντοι. Μὰ Δία, ἦν δ' ἐγώ, οὐκ ἄρα φαῦλον πρᾶγμα ἠράμεθα· ὅμως δὲ οὐκ ἀποδειλιατέον, ὅσον γ' ἂν δύναμις παρείκῃ. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οἴει οὖν τι (ἦν δ' ἐγώ) διαφέρειν φύσιν γενναίου σκύλακος εἰς φυλακὴν νεανίσκου εὐγενοῦς; Τὸ ποῖον λέγεις; Οἷον ὀξύν τέ που δεῖ αὐτοῖν ἑκάτερον εἶναι πρὸς αἴσθησιν, καὶ ἐλαφρὸν πρὸς τὸ αἰσθανόμενον διωκάθειν, καὶ ἰσχυρὸν αὖ, ἐὰν δέῃ ἑλόντα διαμάχεσθαι. Δεῖ γὰρ οὖν, ἔφη, πάντων τούτων. Καὶ μὴν ἀνδρεῖόν γε, εἴπερ εὖ μαχεῖται. Πῶς δ' οὔ; Ἀνδρεῖος δὲ εἶναι ἆρα ἐθελήσει ὁ μὴ θυμοειδής, εἴτε ἵππος, εἴτε κύων, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν ζῷον; ἢ οὐκ ἐννενόηκας ὡς ἄμαχόν τε καὶ ἀνίκητον θυμός; οὗ παρόντος, ψυχὴ πᾶσα πρὸς πάντα ἄφοβός τε ἐστὶ καὶ ἀήττητος; Ἐννενόηκα. Τὰ μὲν τοίνυν τοῦ σώματος οἷον δεῖ τὸν φύλακα εἶναι, δῆλα. Ναί. Καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς ψυχῆς, ὅτι γε θυμοειδῆ. Καὶ τοῦτο. Πῶς οὖν (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Γλαύκων, οὐκ ἄγριοι ἀλλήλοις ἔσονται, καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις, ὄντες τοιοῦτοι τὰς φύσεις. Μὰ Δία (ἦ δ' ὅς) οὐ ῥᾳδίως. Ἀλλὰ μέντοι δεῖ γε πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους, πρᾴους αὐτοὺς εἶναι· πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους, χαλεπούς. εἰ δὲ μή γε, οὐ περιμενοῦσιν ἄλλους σφᾶς διολέσαι, ἀλλ' αὐτοὶ φθήσονται αὐτὸ δράσαντες.

necne? An forte vſque adeò facile hoc ſtudium, vt
C poſſit quis bellicoſus ſimul vir eſſe & agricola, vel coriarius. vel aliquis alius artifex? luſor autem talorum vel alearum, nullus quidem idoneus eſſet, ni à pueritia ſtudium illi arti adhibuiſſet, ſedulóq; incubuiſſet? Et ſcutum quidem accipiens, vel alia quædam militaria arma & inſtrumenta vno die idoneus miles erit in quouis certandi genere, aliorum autem inſtrumentorũ nullũ aliquẽ artificem faciet vel athletã, neque vtile erit illi qui in eo ſtudio peritus non fuerit, & ſatis commodè exercitatus. Pretioſa, inquit, admodum inſtrumẽta eſſent.

Nonne quanto magis cuſtodiæ opus eſt, tanto
D maiori otio indigebit, artéq; & exercitatione maiori? Ita exiſtimo. Nonne & natura ad ſtudium ipſum idonea? Quidni? Noſtrum igitur erit officium, vt videtur, quoad fieri poſſit, deligere, quæ & quales naturæ ſint ad vrbem cuſtodiendam. Noſtrum planè. Per Iouem, non humile negotiũ ſumpſimus: non tamen eſt formidandum, quatenus vires ſuppetunt. Non certè. Exiſtimáſne differre naturam generoſi canis, & generoſi adoleſcẽtis ad cuſtodiam agendam? Quid ais? Vtrunque ipſorum ſagacem oportet eſſe ad ſentiendum, & velocem etiam ad inſequendum, atque robuſtũ, cùm aſſecutus fuerit, ad pugnandum. Opus certè eſt o-
E mnibus iſtis. Atqui audax & fortis ſit oportet, ſi quidem bene pugnaturus ſit. Quidni? An verò fortis erit & audax qui iracundus non ſit, ſiue equus, ſiue canis, ſeu quoduis aliud animal? An nõ animaduertiſti inexpugnabilem inuictámq; eſſe iram? qua præſente anima omnis intrepida ad omnia eſt & inuicta? Animaduerti. Manifeſtum eſt qualem corpore cuſtodẽ eſſe oportet? Manifeſtum. Quinetiã qualem & anima, ſcilicet iracundum. Et hoc. Quomodo ergo, ô Glauco, aſperi & agreſtes non erunt aduerſus ſe inuicem ciueſque alios, cùm tali natura præditi ſint? Haud facilè iſtud per Iouẽ. Veruntamen oportet erga ſuos manſuetos: aduerſus autẽ hoſtes, immites eſſe: alioquin haud expectabũt
F donec ipſos alij perdant, ſed ipſi ſeipſos perdent.

& ſi nihil mali ab eo ſit perpeſſus. Noto autē blanditur, quamuis nihil boni ab eo ſuſceperit. An nondum hoc admiratus es? Haud valde huc vſque animaduerti, quòd autem hoc facit, manifeſtum eſt. At enim videtur hic naturæ ipſius effectus ingenuus ac verè philoſophus. Qua ratione? Quoniam aſpectum nulla re alia amicum & inimicum diſcernit, quàm quòd hunc quidem nouit, illum autem ignorat. Nónne igitur meritò dicendum erit diſcendi cupidum, atque ſtudioſum, quòd cognitione & ignorantia diſcernit domeſticum ab extraneo? Erit. Quidni? Porrò diſcendi ſtudioſus & philoſophus idem? Idem. Cur igitur audacter non ponamus & in homine, ſiquidem aduerſus familiares & notos mitis futurus eſt, philoſophum ipſum eſſe & diſcendi cupidum oportere? Ponamus. Philoſophus igitur & iracundus, & velox, & robuſtus natura erit, qui ciuitatis cuſtos optimus eſt futurus. Sic eſt omnino. Talis itaque cuſtos ſit. At quo pacto nutrientur à vobis erudientúrque cuſtodes? Atque hæc conſideratio nunquid vobis conferet ad id cuius gratia conſideramus omnia, comperiendū, quomodo ſcilicet in ciuitate iuſtitia inſit & iniuſtitia? Id certè cogitandum eſt, ne fortè vel neceſſaria dimittamus, vel ſuperuacua proſequamur. Reor equidē, inquit Glauconis frater, diſceptationē hanc ſummopere ad id quod nobis propoſitum eſt, conducere. Ita & ipſe per Iouem, ô amice Adimante, exiſtimo. Non igitur deſiſtendum, neque etiam ſi hæc longiora eſſent. Non certè, inquit. Age itaque quemadmodum in fabulis otium agentes confabulantéſque, oratione hos homines inſtruamus. Nempe ſic decet. Quæ igitur erit diſciplina? Num difficile erit inuenire meliorem illa quæ hactenus lōgo tempore eſt inuenta? Eſt autem hæc ad corpus quidem pertinens gymnaſtica, ad animum muſica. Eſt planè. An non à muſica eruditio hæc prius quàm à gymnaſtica, incipere debet? Certè. Cùm muſicā dicis, ſermones etiam ponis nécne? Pono.

ἴδῃ. Καὶ τοῦτο (ἦν δ' ἐγὼ) ἐν τοῖς κυσὶ κατόψει, ὃ καὶ ἄξιον θαυμάσαι τοῦ θηρίου. Τὸ ποῖον; Ὃν μὲν ἂν ἴδῃ ἀγνῶτα, χαλεπαίνει, οὐδὲ δὴ κακὸν προπεπονθώς· ὃν δ' ἂν γνώριμον, ἀσπάζεται, κἂν μηδὲν πώποτε ὑπ' αὐτοῦ ἀγαθὸν πεπόνθῃ. ἢ οὔπω τοῦτο ἐθαύμασας; Οὐ πάνυ (ἔφη) μέχρι τούτου προσέσχον τὸν νοῦν· ὅτι δέ που δρᾷ ταῦτα, δῆλον. Ἀλλὰ μὴν κομψόν γε φαίνεται τὸ πάθος αὐτοῦ τῆς φύσεως, καὶ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφον. Πῇ δή; Ἧι (ἦν δ' ἐγὼ) ὄψιν οὐδενὶ ἄλλῳ φίλην καὶ ἐχθρὰν διακρίνει, ἢ
D τῷ τὴν μὲν καταμαθεῖν, τὴν δ' ἀγνοῆσαι. καίτοι πῶς οὐκ ἂν φιλομαθὲς εἴη, συνέσει τε καὶ ἀγνοίᾳ ὁριζόμενον τό, τε οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον; Οὐδαμῶς (ἦ δ' ὅς) ὅπως οὔ. Ἀλλὰ μέντοι (εἶπον ἐγὼ) τό γε φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταὐτόν; Ταὐτὸν γάρ, ἔφη. Οὐκοῦν θαρροῦντες τιθῶμεν καὶ ἐν ἀνθρώπῳ, εἰ μέλλει πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ γνωρίμους πρᾷός τις ἔσεσθαι φύσει, φιλόσοφον καὶ φιλομαθῆ αὐτὸν δεῖν εἶναι; Τιθῶμεν, ἔφη. Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς καὶ ταχὺς καὶ ἰσχυρὸς ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται, ὁ μέλλων καλὸς κἀγαθὸς ἔσεσθαι φύλαξ πόλεως. Παντάπασι μὲν
E οὖν, ἔφη. Οὗτος μὲν δὴ ἂν οὕτως ὑπάρχοι. θρέψονται δὲ δὴ ἡμῖν οὗτοι καὶ παιδευθήσονται τίνα τρόπον; καὶ ἆρά τι προὔργου ἡμῖν ἐστιν αὐτὸ σκοποῦσι πρὸς τὸ κατιδεῖν οὗπερ ἕνεκα πάντα σκοποῦμεν; δικαιοσύνην τε καὶ ἀδικίαν, τίνα τρόπον ἐν πόλει γίγνεται; ἵνα μὴ ἐῶμεν ἱκανὸν λόγον, ἢ συχνὸν διεξίωμεν. Καὶ ὁ τοῦ Γλαύκωνος ἀδελφός, Πάνυ μὲν οὖν (ἔφη) ἔγωγε προσδοκῶ προὔργου εἶναι εἰς τοῦτο ταύτην τὴν σκέψιν. Μὰ Δία (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ φίλε Ἀδείμαντε, οὐκ ἄρα
F ἀφετέον, οὐδ' εἰ μακροτέρα τυγχάνει οὖσα. Οὐ γὰρ οὖν. Ἴθι οὖν, ὥσπερ ἐν μύθῳ μυθολογοῦντές τε καὶ σχολὴν ἄγοντες, λόγῳ παιδεύωμεν τοὺς ἄνδρας. Ἀλλὰ χρή. Τίς οὖν ἡ παιδεία; ἢ χαλεπὸν εὑρεῖν βελτίω τῆς ὑπὸ τοῦ πολλοῦ χρόνου εὑρημένης; ἔστι δέ που, ἡ μὲν ἐπὶ σώμασι γυμναστική, ἡ δ' ἐπὶ ψυχῇ μουσική. Ἔστι γάρ. Ἆρ' οὖν οὐ μουσικῇ πρότερον ἀρξόμεθα παιδεύοντες ἢ γυμναστικῇ; Πῶς δ' οὔ; Μουσικῆς δ' εἰπών, τιθῆς λόγους, ἢ οὔ; Ἔγωγε.

C σώματα ταῖς χερσίν. ὧν δὲ νῦν λέγουσι τοὺς πολλοὺς ἐκβλητέον. Ποίους δή; ἔφη. Ἐν τοῖς μείζοσιν (ἦν δ' ἐγώ) μύθοις ὀψόμεθα καὶ τοὺς ἐλάττους. δεῖ γὰρ δὴ τὸν αὐτὸν τύπον εἶναι, καὶ ταὐτὸν δύνασθαι τούς τε μείζους καὶ τοὺς ἐλάττους. ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε, ἔφη. ἀλλ' οὐκ ἐννοῶ οὐδὲ τοὺς μείζους τίνας λέγεις. Οὓς Ἡσίοδός τε (εἶπον) καὶ Ὅμηρος ἡμῖν ἐλεγέτην, καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. οὗτοι γάρ που μύθους τοῖς ἀνθρώποις ψευδεῖς συντιθέντες ἔλεγόν τε καὶ λέγουσι. Ποίους δή (ἦ δ' ὅς) καὶ τί αὐτῶν μεμφόμενος λέγεις. Ὅπερ (ἦν δ' ἐγώ) χρὴ καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. Τί τοῦτο; Ὅταν εἰκάζῃ τις κακῶς οὐσίας τῷ λόγῳ D
περὶ θεῶν τε καὶ ἡρώων, οἷοί εἰσιν, ὥσπερ γραφεὺς μηδὲν ἐοικότα γράφων οἷς ἂν ὅμοια βουληθῇ γράψαι. Καὶ γὰρ (ἔφη) ὀρθῶς ἔχει τά γε τοιαῦτα μέμφεσθαι. ἀλλὰ πῶς δὴ λέγομεν καὶ ποῖα; Πρῶτον μὲν (ἦν δ' ἐγώ) τὸ μέγιστον καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψεῦδος ὁ εἰπὼν οὐ καλῶς ἐψεύσατο, ὡς Οὐρανός τε εἰργάσατο ἅ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσίοδος, ὅ τε αὖ Κρόνος ὡς ἐτιμωρήσατο αὐτόν. τὰ δὲ δὴ τοῦ Κρόνου ἔργα καὶ πάθη ὑπὸ τοῦ ὑέος, οὐδ' ἂν εἰ ἦν ἀληθῆ, ᾤμην δεῖν ῥᾳδίως οὕτω λέγεσθαι πρὸς ἄφρονάς τε καὶ νέους, ἀλλὰ μάλιστα μὲν σιγᾶσθαι. εἰ δὲ ἀνάγκη τις ἦν λέγειν, δι' ἀπορρήτων ἀκούειν ὡς ὀλιγίστους, θυ- E
σαμένους οὐ χοῖρον, ἀλλά τι μέγα καὶ ἄπορον θῦμα, ὅπως ὅτι ἐλαχίστοις συνέβη ἀκοῦσαι. Καὶ γὰρ (ἦ δ' ὅς) οὗτοί γε οἱ λόγοι χαλεποί. Καὶ οὐ λεκτέοι γ', ἔφην, ὦ Ἀδείμαντε, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει. οὐδὲ λεκτέον νέῳ ἀκούοντι, ὡς ἀδικῶν τὰ ἔσχατα, οὐδὲν ἂν θαυμαστὸν ποιοῖ, οὐδ' αὖ ἀδικοῦντα πατέρα κολάζων παντὶ τρόπῳ, ἀλλὰ δρῴη ἂν ὅπερ θεῶν οἱ πρῶτοί τε καὶ μέγιστοι. Οὐ μὰ τὸν Δία (ἦ δ' ὅς) οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ ἐπιτήδεια εἶναι λέγειν. Οὐδέ γε (ἦν δ' ἐγώ) τὸ παράπαν, ὡς θεοὶ θεοῖς πολεμοῦσί τε καὶ ἐπιβουλεύουσι καὶ μάχονται. F
οὐδὲ γὰρ ἀληθῆ. εἴ γε δεῖ ἡμῖν τοὺς μέλλοντας τὴν πόλιν φυλάξειν, αἴσχιστον νομίζειν τὸ ῥᾳδίως ἀλλήλοις ἀπεχθάνεσθαι. Πολλοῦ δεῖ γιγαντομαχίας τε μυθολογητέον αὐτοῖς καὶ ποικιλτέον, καὶ ἄλλας ἔχθρας πολλὰς καὶ παντοδαπὰς θεῶν τε καὶ ἡρώων πρὸς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους αὐτῶν.

recenſent, multæ erunt abiiciendæ. Quales, inquit. In maioribus, inquam ego, plane minores videbimus. Oportet enim eandem figuram eſſe, eandémque potentiam, & maiorum pariter & minorum. An non cenſes? Cenſeo equidem. Verùm quas maiores appelles, nequaquam intelligo. Quas Heſiodus & Homerus reliquique poetæ ſcripſerunt. hi nanque hominibus falſas fabulas effinxere, quæ quotidie circumferunt. Quas fabulas dicis? quidue in ipſis damnas? Quod & primò & maximè damnari oportet, præſertim cùm aliquis non bene mentitur. Quid iſtud? Quando quis verbis malè fingit, quales Dij & heroes ſint, inſtar pictoris nulla ex parte ſimilia figurantis ad ea quæ imitari conatur. Atqui talia meritò vituperantur. Verùm quomodo & qualia dicimus? Primùm quidem & maximum, & de maximis rebus mendacium, quod non probè mentitus eſt Heſiodus, quando geſta illa à Cælo fingit, additque quemadmodum Saturnus eum puniuit, quæue egit Saturnus recenſet, & quæ à filio perpeſſus eſt. Quæ quidem & ſi vera eſſent, non tamen putarem tam apertè ad homines mentis inopes adoleſcentéſque proferenda, ſed tacenda potius. Sin autem neceſſitas adeſſet loquendi, in arcanis audienda paucis non porcum ſacrificantibus, ſed pretioſam quandam rarámque victimam, vt quàm pauciſſimos audire contingat. Profectò duri ſunt hi ſermones. Neque dicendi, ô Adimante, in ciuitate noſtra. Neque dicendum iuueni audienti, quòd qui iniquiſſima facinora perpetrat, nihil mirum committat: aut qui peccantem patrem ſupplicio afficit, non multum præuaricetur, imò faciat quod primi maximéque Deorum fecerunt. Non per Iouem, inquit. Nam neque mihi quidem digna hæc videntur, quæ dicantur. Neque omnino quòd cum Diis Dii bellum gerant, inſidientur, & pugnent. Neque enim vera: ſiquidem oportet futuros apud nos ciuitatis cuſtodes turpe putare inter ſe diſſidere. Quare nec vllo pacto narrandum illis gigantum bellum, præliáue permulta Deorum & heroum cognatis ſuis proximiſque illata

nibus deſcribatur, ſiue cantibus, ſiue etiam tragœdia. Ita decet. Nonne bonus & ipſe Deus eſt, & ita dicendum? Proculdubio. Atqui nullum bonum noxium eſt. An non? Nullum, vt arbitror. Quod innoxium eſt, nunquid nocet? Nequaquam. Quod non nocet, nunquid malum facit? Neque iſtud quidem. Quod autem nihil mali facit, nullius mali eſt cauſa. Nullius. Item nonne conducibile bonum eſt? Prorſus. Ergo bene feliciterque agendi cauſa eſt. Eſt. Non igitur omnium cauſa bonum eſt, ſed eorum quæ bene ſe habent cauſa: eorum verò quæ malè, nequaquam. Sic eſt omnino. Non igitur Deus, quum bonus ſit, omnium cauſa eſt, vt multi dicunt, ſed paucorum quidem hominibus in cauſa eſt, multorum verò extra cauſam. Multo enim pauciora nobis ſunt bona quàm mala. Et bonorum quidem ſolus Deus cauſa eſt dicendus. Malorum autem quamlibet aliam præter Deum cauſam quærere decet. Veriſſima loqui mihi videris. Neque Homeri igitur, neque alterius poetæ admittendum eſt peccatum, ſtultè de Diis dicentis, in Iouis limine duo iacere dolia plena ſortibus, bonis vnum, malis alterum. Cumque ex his Iupiter inuicem commixtis impertit alicui, aliàs huic bene, aliàs malè eſt. Cui verò ex altero datur, hunc veſana fames ſuper terras exagitat. Neque verò admittendum eſt Iouem nobis diſpẽſatorem eſſe bonorum atque malorum. Confuſionem verò iuramentorum induciarúmq; à Pandaro factam, ſiquis per Ioué & Mineruam factam fuiſſe dixerit nequaquam laudabimus, neq; Deorum controuerſiam diſſenſionémque, & iudicium per Themin atque Ioué. Neque quod dicit Aeſchylus, adoleſcentes audiant Deum mortalibus cauſam præbere, quãdo vult funditus domum ſubuertere. Verùm ſiquis iãbica inducat, in quibus quæ Niobe acciderunt referantur, vel Pelopidis vel Troianis, aut aliquid huiuſmodi, vel ſinendum non eſt eum dicere hæc Dei eſſe operas

οἷος τυγχάνει ὁ θεὸς ὤν, ἀεὶ δήπου ἀποδοτέον, ἐάν τέ τις αὐτὸν ἐν ἔπεσι ποιῇ, ἐάν τε ἐν μέλεσιν, ἐάν τε ἐν τραγῳδίᾳ. Δεῖ γάρ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς ὅ γε θεὸς τῷ ὄντι τε, καὶ λεκτέον οὕτω; Τί μήν; Ἀλλὰ μὴν οὐδέν γε τῶν ἀγαθῶν βλαβερὸν ἦ γάρ; Οὔ μοι δοκεῖ. Ἆρ' οὖν, ὃ μὴ βλαβερὸν, βλάπτει; Οὐδαμῶς. Ὃ δὲ μὴ βλάπτει, κακόν τι ποιεῖ; Οὐδὲ τοῦτο. Ὃ δέ γε μηδὲν κακὸν ποιεῖ, οὐδ' ἄν τινος εἴη κακοῦ αἴτιον. Πῶς γάρ; Τί δέ; ὠφέλιμον τὸ ἀγαθόν; Ναί. Αἴτιον ἄρα εὐπραγίας. Ναί. Οὐκ ἄρα πάντων γε αἴτιον τὸ ἀ- D γαθὸν, ἀλλὰ τῶν μὲν εὖ ἐχόντων αἴτιον, τῶν δὲ κακῶν ἀναίτιον. Παντελῶς γὰρ, ἔφη. Οὐδ' ἄρα (ἦν δ' ἐγὼ) ὁ θεὸς, ἐπειδὴ ἀγαθὸς, πάντων ἂν εἴη αἴτιος, ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσιν· ἀλλ' ὀλίγων μὲν τοῖς ἀνθρώποις αἴτιος, πολλῶν δὲ ἀναίτιος. πολὺ γὰρ ἐλάττω τἀγαθὰ τῶν κακῶν ἡμῖν. καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν οὐδένα ἄλλον αἰτιατέον· τῶν δὲ κακῶν ἄλλ' ἄττα δεῖ ζητεῖν τὰ αἴτια, ἀλλ' οὐ τὸν θεόν. Ἀληθέστατα (ἔφη) δοκεῖς μοι λέγειν. Οὐκ ἄρα (ἦν δ' ἐγὼ) ἀποδεκτέον οὔτε Ὁμήρου, οὔτ' ἄλλου ποιητοῦ ταύτην τὴν ἁμαρτίαν περὶ τοὺς θεοὺς ἀνοήτως ἁμαρτάνοντος, καὶ λέγοντος ὡς δοιοὶ πίθοι

E

— κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει,

Κηρῶν ἔμπλειοι, ὁ μὲν ἐσθλῶν, αὐτὰρ ὁ δειλῶν.

καὶ ᾧ μὲν κεμμίξας ὁ Ζεὺς δῷ ἀμφοτέρων,

Ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ.

ᾧ δ' ἂν μὴ, ἀλλ' ἄκρατα τὰ ἕτερα, τὸν δὲ — κακὴ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει.

οὐδ' ὡς ταμίας ἡμῖν Ζεὺς ἀγαθῶν τε κακῶν τε τέτυκται. τὴν δὲ τῶν ὅρκων καὶ σπονδῶν σύγχυσιν, ἣν ὁ Πάνδα- F ρος συνέχεεν, ἐάν τις φῇ δι' Ἀθηνᾶς τε καὶ Διὸς γεγονέναι, οὐκ ἐπαινεσόμεθα· οὐδὲ θεῶν ἔριν τε καὶ κρίσιν διὰ Θέμιτός τε καὶ Διός· οὐδ' αὖ ὡς Αἰσχύλος λέγει, ἐατέον ἀκούειν τοὺς νέους, ὅτι — θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,

Ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ. ἀλλ' ἐάν τις ποιῇ ἐν οἷς ταῦτα τὰ ἰαμβεῖα ἔνεστι, τὰ τῆς Νιόβης πάθη, ἢ τὰ Πελοπιδῶν, ἢ τὰ Τρωϊκὰ, ἢ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, ἢ οὐ θεοῦ ἔργα ἐατέον αὐτὰ λέγειν,

πολλὰς μορφάς, τοτὲ δὲ ἡμᾶς ἀπατῶντα, καὶ ποιοῦντα C
περὶ αὐτοῦ τοιαῦτα δοκεῖν; ἢ ἁπλοῦν τε εἶναι, καὶ πάντων ἥκιστα τῆς ἑαυτοῦ ἰδέας ἐκβαίνειν; Οὐκ ἔχω (ἔφη) νῦν γε οὕτως εἰπεῖν. Τί δὲ τόδε; οὐκ ἀνάγκη, εἴπερ τι ἐξίσταιτο τῆς αὐτοῦ ἰδέας, ἢ αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ μεθίστασθαι, ἢ ὑπ' ἄλλου; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ὑπὸ μὲν ἄλλου τὰ ἄριστα ἔχοντα, ἥκιστα ἀλλοιοῦταί τε καὶ κινεῖται. οἷον, σῶμα ὑπὸ σιτίων τε καὶ ποτῶν, καὶ πόνων, καὶ πᾶν φυτὸν, ὑπὸ εἱλήσεών τε καὶ ἀνέμων, καὶ τῶν τοιούτων παθημάτων, οὐ τὸ ὑγιέστατον καὶ ἰσχυρότατον ἥκιστα ἀλλοιοῦται; Πῶς δ' οὔ; Ψυχὴν δὲ αὐτὴν οὐ τὴν ἀνδρειοτάτην καὶ φρονιμωτάτην ἥκιστ' ἄν τι D
ἔξωθεν πάθος ταράξειέ τε καὶ ἀλλοιώσειε; Ναί. Καὶ μὴν που καὶ τά γε ξύνθετα πάντα σκεύη τε καὶ οἰκοδομήματα, καὶ ἀμφιέσματα, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τὰ εὖ εἰργασμένα καὶ εὖ ἔχοντα, ὑπὸ χρόνου τε καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων ἥκιστα ἀλλοιοῦται. Ἔστι δὴ ταῦτα. Πᾶν δὴ τὸ καλῶς ἔχον, ἢ φύσει, ἢ τέχνῃ, ἢ ἀμφοτέροις, ἐλαχίστην μεταβολὴν ὑπ' ἄλλου ἐνδέχεται. Ἔοικεν. Ἀλλὰ μὴν ὁ θεός τε καὶ τὰ τοῦ θεοῦ πάντῃ ἄριστα ἔχει. Πῶς δ' οὔ; Ταύτῃ μὲν δὴ ἥκιστα ἂν πολλὰς μορφὰς ἴσχοι ὁ θεός. Ἥκιστα δῆτα. Ἀλλ' ἆρα αὐτὸς αὑτὸν μεταβάλλοι ἂν καὶ ἀλλοιοῖ; Δῆλον (ἔφη) ὅτι, E
εἴπερ ἀλλοιοῦται. Πότερον οὖν ἐπὶ τὸ βέλτιόν τε καὶ κάλλιον μεταβάλλει ἑαυτὸν, ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ τὸ αἴσχιον ἑαυτοῦ; Ἀνάγκη (ἔφη) ἐπὶ τὸ χεῖρον, εἴπερ ἀλλοιοῦται. οὐ γάρ που ἐνδεᾶ γε φήσομεν τὸν θεὸν κάλλους ἢ ἀρετῆς εἶναι. Ὀρθότατα (ἦν δ' ἐγὼ) λέγεις. καὶ οὕτως ἔχοντος, δοκεῖ ἄν τίς σοι, ὦ Ἀδίμαντε, ἑκὼν αὑτὸν χείρω ποιεῖν ὁπῃοῦν, ἢ θεῶν ἢ ἀνθρώπων; Ἀδύνατον, ἔφη. Ἀδύνατον ἄρα (ἔφην) καὶ θεῷ ἐθέλειν αὑτὸν ἀλλοιοῦν· ἀλλ' ὡς ἔοικε, κάλλιστος καὶ ἄριστος ὢν εἰς τὸ δυνατὸν ἕκαστος αὐτῶν μένει ἀεὶ ἁπλῶς F
ἐν τῇ αὐτοῦ μορφῇ. Ἅπασα (ἔφη) ἀνάγκη ἔμοιγε δοκεῖ. Μηδεὶς ἄρα (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ ἄριστε, λεγέτω ἡμῖν τῶν ποιητῶν ὡς

-- θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσι,
Παντοῖοι τελέθοντες, ἐπιστρωφῶσι πόληας.

μηδὲ Πρωτέως καὶ Θέτιδος καταψευδέσθω μηδείς.

imagines offerentem? vel ſimplicem potius miniméque omnium ſua ex ſpecie diſcedentem? Neſcio quid in præſentia de his dicam. Quid autem hoc? Nonne neceſſe eſt ſi quid à ſpecie ſua diſcedat, vel ipſum à ſe mutari, vel ab alio? Neceſſe. Haudquaquam ab alio quæ optimè ſe habent, mutantur atque vertuntur, quemadmodum corpus à cibis, & poculis, & laboribus, & plantaria omnia ab æſtu tempeſtatibúſque ventorum, & huiuſmodi paſſionibus: vbi quod integerrimum eſt, & robuſtiſſimum, minimè permutatur. Ita certè. Nonne animum quoque fortiſſimum, & ſapientiſſimum externa perturbatio minimè permutaret? Sanè. Quinetiam compoſita omnia vaſa, ædificia, veſtimenta eadem ratione bene conſtructa, ac bene ſe habentia, minimè vel tempore, vel paſſionibus aliis immutantur. Eſt vt dicis. Quicquid igitur bene ſe habet, vel natura, vel arte, vel vtriſque, minimam permutationem ab alio ſuſcipit. Videtur. At verò Deus ipſe, & quæ Dei ſunt, omni ex parte quàm optimè ſeſe habent. Quidni? Hac igitur ratione minimè formas plures Deus ſuſciperet. Minimè. Nunquid autem ſe in ſe verteret mutaretque Deus? Manifeſtum hoc eſt, ſiquidem mutaretur. Vtrum igitur in melius & pulchrius, vel in peius ac turpius ſeipſo? Neceſſe eſt in peius, ſi modo mutatur. Non enim indignum pulchritudinis & virtutis eſſe Deum dicimus. Rectiſſimè loqueris. Verùm cùm hæc ita ſe habent, crediſne, ô Adimante, tu ſua ſpõte aliquẽ, ſiue Deũ, ſiue hominem, deteriorem ſe facere? Impoſſibile certè iſtud. Impoſſibile igitur Deum mutare ſe velle. Sed vt videtur, pulcherrimus, optimúſq; cùm ſit Deorũ quiſque, quod fieri poteſt, omnes ſua in forma ſempiterna & ſimplici permanẽt. Neceſſariũ eſſe omnino hoc arbitror. Nullus igitur poetarum nobis, ô vir optime, dicat, Deos hoſpitibus ſimiles variis in formis vrbes adire. Neque aliquis de Proteo, & Thetide ſimilia mentiatur.

ſermone mendacium, imitatio quædam eſt paſſionis eius quæ eſt in animo, & poſterius procedens ſimulacrum, haud omnino purum mendacium. Nonne ita? Ita prorſus.

Ipſum itaque reuera mendacium non ſolùm Diis, ſed hominibus etiam eſt odioſum. Mihi quidem videtur. Quid autem ipſum in verbis mendacium, quandónam, & cui adeò vtile eſt, vt non ſit odio dignum? Nônne aduerſus hoſtes atque eos qui vocantur amici, quando ob furorem atque aliquam inſcitiam malum aliquod facinus aggrediuntur? Tunc porrò auertendi gratia tanquam medicina quædam vtile eſt: & in his quas modò dicebamus confabulationibus, eò quòd non cognoſcamus in quo antiquarum rerum cõſiſtat veritas, aſſimilantes veritati mendacium. ita enim maximè id vtile facimus. Sic eſt prorſus. Secundum ergo quid iſtorum, mendacium eſt vtile Deo? An quia non cognoſcat vetera, ſub veritatis imagine mentiatur? Ridiculum iſtud quidem eſſet. Poeta igitur mendax in Deo non eſt. Non mihi videtur. An metu hoſtium mentitur? Longè abeſt. An propter familiarium dementiam atque inſaniam? At nullus ſtultorum & inſanorum, Deo amicus eſt. Non igitur eſt cur Deus mentiatur? Non. Ergo omnino ſine mendacio eſt Deorum dæmonumque natura. Omnino. Quare & ſimplex omnino Deus, & verax dictis ac factis, neque mutatur ipſe, neque alios decipit, neque per viſiones, neque per ſermones, neque ſignis immittendis, neque nobis dormientibus, neque vigilantibus. Ita quoque mihi ipſi te dicente videtur. Concedis ergo hanc ſecundam eſſe figuram, in qua oportet de Diis ita dicere, & fingere, tanquam qui neque præſtigiatores ſint, neque ſe mutent, neque mendaciis nos, aut dictis, aut factis ſeducant? Concedo. Multa igitur ab Homero dicta laudantes, ſomnium ab Ioue Agamemnoni miſſum nequaquam laudabimus. Neque Aeſchylum, cùm Thetidem inducit dicentem, quòd Apollo in eius nuptiis cecinerat,

τες ἥκιστα ἂν δέξαιντο· καὶ μισοῦσι μάλιστα αὐτὸ ἐν τῷ τοιούτῳ. Πολύ γε, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ὀρθότατά γ' ἄν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, τοῦτο ὡς ἀληθῶς ψεῦδος καλοῖτο, ἡ ἐν τῇ ψυχῇ ἄγνοια, ἡ τοῦ ἐψευσμένου. ἐπεὶ τό γε ἐν τοῖς λόγοις, μίμημά τι τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ ἐστὶ παθήματος· καὶ ὕστερον γεγονὸς εἴδωλον, οὐ πάνυ ἄκρατον ψεῦδος. ἢ οὐχ οὕτω; Πάνυ μὲν οὖν. Τὸ μὲν δὴ τῷ ὄντι ψεῦδος οὐ μόνον ὑπὸ θεῶν ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀνθρώπων μισεῖται. Δοκεῖ μοι. Τί δὲ δή; τὸ ἐν τοῖς λό-
D γοις ψεῦδος, πότε καὶ τῷ χρήσιμον, ὥστε μὴ ἄξιον εἶναι μίσους; ἆρ' οὐ πρός τε τοὺς πολεμίους, καὶ τῶν καλουμένων φίλων, ὅταν διὰ μανίαν, ἤ τινα ἄνοιαν, κακόν τι ἐπιχειρῶσι πράττειν, τότε ἀποτροπῆς ἕνεκα, ὡς φάρμακον, χρήσιμον γίνεται; καὶ ἐν αἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν μυθολογίαις, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι ὅπῃ τἀληθὲς ἔχει περὶ τῶν παλαιῶν, ἀφομοιοῦντες τῷ ἀληθεῖ τὸ ψεῦδος, ὅτι μάλιστα οὕτω χρήσιμον ποιοῦμεν; Καὶ μάλα (ἦ δ' ὅς) οὕτως ἔχει. Κατὰ τί δὴ οὖν τούτων τῷ θεῷ τὸ ψεῦδος χρήσιμον; πότερον, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ παλαιά, ἀφομοιῶν ἂν ψεύδοιτο; Γελοῖον μέντ' ἂν εἴη, ἔφη.
E Ποιητὴς μὲν ἄρα ψευδὴς ἐν θεῷ οὐκ ἔνι. Οὔ μοι δοκεῖ. Ἀλλὰ δεδιὼς τοὺς ἐχθροὺς ψεύδοιτο; Πολλοῦ γε δεῖ. Ἀλλὰ δι' οἰκείων ἄνοιαν, ἢ μανίαν; Ἀλλ' οὐδεὶς (ἔφη) τῶν ἀνοήτων καὶ μαινομένων θεοφιλής. Οὐκ ἄρ' ἔστιν οὗ ἕνεκα ἂν θεὸς ψεύδοιτο. Οὐκ ἔστι. Πάντῃ ἄρα ἀψευδὲς τὸ δαιμόνιόν τε καὶ τὸ θεῖον. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Κομιδῇ ἄρα ὁ θεὸς ἁπλοῦν καὶ ἀληθὲς ἔν τε ἔργῳ καὶ ἐν λόγῳ. καὶ οὔτε αὐτὸς μεθίσταται, οὔτε ἄλλους ἐξαπατᾷ, οὔτε κατὰ φαντασίας, οὔτε κατὰ λόγους, οὔτε κατὰ σημείων πομπάς, οὔθ' ὕπαρ οὐδ' ὄναρ. Οὕτως (ἔφη) ἔμοιγε καὶ αὐτῷ φαίνεται, σοῦ λέγοντος. Συγχω-
F ρεῖς ἄρα (ἔφην) τοῦτον τύπον δεύτερον εἶναι, ἐν ᾧ δεῖ περὶ θεῶν καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν, ὡς μήτε αὐτοὺς γόητας τῷ μεταβάλλειν ἑαυτούς, μήτε ἡμᾶς ψεύδεσι παράγειν ἐν λόγῳ ἢ ἔργῳ; Συγχωρῶ. Πολλὰ ἄρα Ὁμήρου ἐπαινοῦντες ἄλλα, τοῦτο οὐκ ἐπαινεσόμεθα, τὴν τοῦ ἐνυπνίου πομπὴν ὑπὸ Διὸς τῷ Ἀγαμέμνονι· οὐδ' Αἰσχύλου, ὅταν φῇ ἡ Θέτις τὸν Ἀπόλλω ἐν τοῖς αὑτῆς γάμοις ᾄδοντα,

DIalogus tertius cuſtodum educationem in ſecundo inchoatam proſequitur. Atque ſicut in ſecundo prohibuit eos audire falſa turpiáque de Diis, ita hic vetat tragica audire de inferis, quæ reddere illos poſsint timidiores. Item & comica, quæ effuſiorem concitant riſum. Tam enim mollis euadit, qui quotidie in lacrymas riſu profuſiore reſoluitur, quàm qui dolore lacrymare compellitur. Quoniam verò non ſolùm procul à timiditate cuſtodes arcendi ſunt, verùm etiam ab intemperantia & auaritia, atque iniuſtitia, ideo rurſus audiri vetat carmina poetarum, quibus vel Deorum, vel heroum magnorúmque virorum libidines, rapinæ, iniquitatéſque finguntur. Hæc autem educatio militaris omnibus ferè ciuibus eſt æquè communis. Inter hæc quæ de mendacio dicit attende. Mendacium ciuitatis calamitas eſt, videlicet quando priuati inter ſe mentiuntur, maximè verò ſi magiſtratibus mentiantur. Perinde ac ſi ægroti medico, vel nautæ mentiantur gubernatori. Licet autem gubernatoribus interdum vti mendacio ſalutis publicæ gratia, & priuato quandoque erga priuatum, ſolum gratia mali cuiuſdam grauiſsimi deuitandi. Licet & confabulari moderatè de rebus antiquis, quarum veritas ignoratur, & quaſi per imagines quaſdam res illas quarum certam formam vix habemus, effingere. Proinde orationem in ſpecies tres diſtinguit. Aut enim ſimplex narratio eſt, aut imitatio ſimplex, aut ex vtriſque permixta. Omnem verò ſermonem reprobat, qui viliſsima quæque refert abſque delectu, & agit hominem perturbatum. Quiſquis enim diu ſtudiosè aliquid imitatur, in eius tranſit naturam. Quocirca poetam perturbatos animos acrius imitantem, tanquam iuuentuti noxium iubet vel mutato ſtylo conſtantem habitum imitari, vel ex vrbe procul abire. Dicit quoque eum qui plura, vel imitando, vel faciendo pertractat, in ſingulis tandem ita deficere, vt in nullo euadat egregius. Pergit verò deinceps ex prima muſica, id eſt, poeſi, ad ſequentem, eámque in tres diſtribuit ſpecies, Orationem, harmoniam, atque rhythmum. Principio phthongum muſici vocem vocant harmonicam, id eſt, conſonantiæ aptam, quæ neque adeo grauis ſit vt nequeat ab eodem cantore grauior fieri, neque tam acuta, vt edi non poſsit acutior. Harmoniam deinde ex phthongis conſtituit, congruam videlicet menſuram in exceſſu atque defectu grauium vocum, & acutarum, atque mediarum. Sunt hic voces quatuor, grauis atque acuta, & ſurgens in acutam, & declinans ad grauem. Item primæ proportiones quatuor, dupla inter duo atque vnum. Seſqui altera inter tria atque duo. Seſquirtia inter quatuor atque tria. Seſquioctaua inter nouem atque octo. Proportionem duplam ſequitur conſonantia vocis octaua: Seſqui alteram, quinta: Seſquitertiam, quarta: Seſquioctauam denique tonus. Sed de his alibi diligentius. Accedit tertio loco rhythmus, id eſt, ordo quidam motionis, & temporis, vt ex ſecundo Legum percipitur. Poſtquam enim voces harmonica quadam exceſſus defectúſque menſura per intentionem remiſsionemque conciliaſti, opus eſt rhythmo, per quem vocum acutarum, grauium, mediarum motus ac tempora metiaris, & in ſingulis, & inter ſingulas. Motus dico blandiores, ſeueriores & medios. Tempora dico, longiora, breuiora, æqualia, per accentus lõgos breuéſque & medios. In his nota baſem vocabulum eſſe diuerſum: nam vt res exigit ſignificat fundamentũ, ſedem, pondus, progreſſúmque & terminum. Præter hæc conſiderandi ſunt nouẽ conſonantiæ, & diſſonãtiæ cõmuniſsimæ gradus. Primus in ratione, id eſt, opinio cũ ipſa rei veritate conſentiens. Cuius contraria eſt opinio falſa à veritate diſſentiẽs. Secundus in imaginatione. Cuius conſonantia eſt conſecutio rationis. Diſſonantia verò proſecutio externorum. Tertius in effectu, vel tẽperantes rationẽ ſequente, vel imaginationem intẽperanter. Quartus in ſermone decoro, vel indecoro, quatenus vel rectam rationem, vel imaginationem tumultuariam ſequitur. Quintus in cantu. Cuius conſonantia eſt, decorum imitari ſermonem, diſſonantia indecorum. Sextus in ſono cantum aliter vel aliter imitante. Septimus in ſaltu concinno, vel inconcinno ad choream pertinente. Octauus in quadam membrorum corporiſque totius compoſitione, tam ſpectaculo grata, quàm exercitio gymnaſtico prompta. Nonus in artificioſis cuiuslibet artis operibus, muſica quadam proportione compoſitis. Hi nouem gradus Muſas tibi referant nouem. Memento verò optimam omnium harmoniam eſſe animi temperantiam. Quam & ſequentes cætera imitantur, viciſsim cùm frequentantur, augent. Quapropter iubet eas duntaxat conſonantias exerceri, audiri, ſpectari, quæ habitum mentis conſtantem referant, non ſuperbia elatum, non iracundia efferatum, non vo-

... amoo vero fortitudinem atque temperantiam. Ex eorum denique numero qui ſic educati ſunt, eligit & cuſtodes, id eſt, magiſtratus, & defenſores, id eſt, milites. Ad magiſtratum verò aſſumi vult ſenes, prudentes, fortes, publici amatores boni, atque in hoc ipſo per experientiam comprobatos. Probari item præcipit iuuenes in mediis voluptatibus, & doloribus, quo diſcernatur, vtrum temperati fortéſque ſint, an contrà: atque vtrum ſententiam boni publici conſeruandi propter fallacias, aut minas, aut illecebras, ſint aliquando facile mutatari. Denique ingenia hominum metallis ſimilia eſſe dicit, & aptum quidem ad gubernandum auro, aptum verò ad militiam argento, ad opificium verò, & agriculturã ferro, & æri. Iubet ſingula ingenia ad illa quibus apta ſunt conuerti: itaque gubernatorum filios interdum pro ingenio ad viliora, atque viciſſim inferiorum filios ad munera nobiliora ſimiliter. Prohibet quoque milites proprium aliquid poſſidere, ne per auaritiam ex canibus conuertantur in lupos.

DE REPVBL. DIALOGVS TERTIVS.

HÆc igitur ſũt, vt mihi videtur, quę de Diis audienda aut nõ audienda ſint ab ipſa ſtatim pueritia, his qui Deos & parentes honoraturi ſũt, cõmuneq; amititiá nó parui facturi. Exiſtimo, inquit Adimantus, nobis hæc rectè videri. Quid autẽ his qui fortes futuri ſũt: nonne ea dicenda, quæ ipſos mortẽ minimè metuẽtes reddãt? an putas aliquẽ fortem eſſe vnquã, qui hæc timeat? Minimè per Iouem, inquit. Sed & qui ea quę de inferis dicuntur credat, & terribilia eſſe exiſtimet, putaſne eum intrepidũ ad mortẽ futurũ, in ipſáque pugna mortem ſeruituti & captiuitati præpoſiturũ? Nequaquam. Oportet itaque nos, vt videtur, præcepta dare etiã his, qui de his rebus fabulantur precarique, ne ita omnino quæ apud inferos ſũt vituperẽt, ſed magis laudẽt: tãquã neq; vera dicẽt, neq; vtilia his qui pugnaces futuri ſũt. Oportet ſanè. Delebimꝰ igitur eiuſmodi omnia, ab hoc verſu ſumẽtes exordiũ: Mallẽ equidẽ in re ruſtica cõſeruo inopi ſeruire, quàm defunctis omnibus imperare. Et illud, Domus profectò mortalibus immortaibuſq; horribilis, vaſta, fœtenſque videatur, quam etiam Dij odio habent. & illud. O miſeri nunquidnam apud inferos anima atq; imago? At verò mens adeſt nulla & illud

ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

ΤΑ μὲν δὴ περὶ θεοὺς (ἦν δ' ἐγὼ) τοιαῦτ' ἄττα ὡς ἔοικεν ἀκουστέον τε καὶ οὐκ ἀκουστέον εὐθὺς ἐκ παίδων, τοῖς θεούς τε τιμήσουσι καὶ γονέας, τήν τε ἀλλήλων φιλίαν μὴ περὶ σμικροῦ ποιησομένοις. Καὶ οἶμαί γ', ἔφη, ὀρθῶς ἡμῖν φαίνεσθαι. Τί δὲ εἰ μέλλουσιν εἶναι ἀνδρεῖοι, ἆρ' οὐ ταῦτά τε λεκτέον, καὶ οἷα αὐτοὺς ποιῆσαι ἥκιστα τὸν θάνατον δεδιέναι; ἢ ἡγῇ τινά ποτ' ἂν γενέσθαι ἀνδρεῖον, ἔχοντα ἐν αὑτῷ τοῦτο τὸ δεῖμα; Μὰ Δία (ἦ δ' ὅς) οὐκ ἔγωγε. Τί δέ; τἀν ᾅδου ἡγούμενον εἶναί τε, καὶ δεινὰ εἶναι, οἴει τινὰ θανάτου ἀδεῆ ἔσεσθαι, καὶ ἐν ταῖς μάχαις αἱρήσεσθαι πρὸ ἥττης τε καὶ δουλείας θάνατον; Οὐδαμῶς. Δεῖ δὴ (ὡς ἔοικεν) ἡμᾶς ἐπιστατεῖν καὶ περὶ τούτων τῶν μύθων τοῖς ἐπιχειροῦσι λέγειν, καὶ δεῖσθαι μὴ λοιδορεῖν ἁπλῶς οὕτως τὰ ἐν ᾅδου, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπαινεῖν, ὡς οὔτ' ἀληθῆ λέγοντας, οὔτ' ὠφέλιμα τοῖς μέλλουσι μαχίμοις ἔσεσθαι. Δεῖ μέντοι, ἔφη. Ἐξαλείψομεν ἄρα (ἦν δ' ἐγὼ) ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἔπους ἀρξάμενοι, πάντα τὰ τοιαῦτα, Βουλοίμην κ' ἐπάρουρος ἐὼν θητευέμεν ἄλλῳ

Ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ, ᾧ μὴ βίοτος πολὺς εἴη,
Ἢ πᾶσι νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν. καὶ τό,
Οἰκία δὲ θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισι φανείη
Σμερδαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.

καὶ, Ὢ πόποι, ἦ ῥά τίς ἐστι καὶ εἰν ἀΐδαο δόμοισι
Ψυχὴ καὶ εἴδωλον, ἀτὰρ φρένες οὐκ ἔνι πάμπαν. καὶ τό,

ἄλλο τι ἡμεῖς ὑπὲρ τῶν φυλάκων φοβούμεθα, μὴ ἐκ τῆς τοιαύτης φρίκης, θερμότεροι καὶ μαλακώτεροι τοῦ δέοντος γένωνται ἡμῖν. Καὶ ὀρθῶς γ' ἔφη, φοβούμεθα. Ἀφαιρετέα ἄρα. Ναί. Τὸν δὲ ἐναντίον τύπον τούτοις λεκτέον τε καὶ ποιητέον. Δῆλα δή. Καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἄρα ἐξαιρήσομεν καὶ τοὺς οἴκτους τοὺς τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν. Ἀνάγκη (ἔφη) εἴπερ καὶ τὰ πρότερα. Σκόπει δὴ (ἦν δ' ἐγώ) εἰ ὀρθῶς ἐξαιρήσομεν, ἢ οὔ. φαμὲν δὲ δὴ ὅτι ὁ ἐπιεικὴς ἀνὴρ τῷ ἐπιεικεῖ, οὗπερ καὶ ἑταῖρός ἐστι, τὸ τεθνάναι οὐ δεινὸν ἡγήσεται. Φαμὲν γάρ. Οὐκ ἄρα ὑπέρ γ' ἐκείνου, ὡς δεινόν τι πεπονθότος, ὀδύροιτ' ἄν. Οὐ δῆτα. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε λέγομεν, ὡς ὁ τοιοῦτος μάλιστα αὐτὸς αὑτῷ αὐτάρκης πρὸς τὸ εὖ ζῆν, καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων ἥκιστα ἑτέρου προσδεῖται. Ἀληθῆ, ἔφη. Ἥκιστ' ἄρα αὐτῷ δεινὸν στερηθῆναι ὑέος, ἢ ἀδελφοῦ, ἢ χρημάτων, ἢ ἄλλου του τῶν τοιούτων. Ἥκιστα μέντοι. Ἥκιστ' ἄρα καὶ ὀδύρεσθαι, φέρειν δὲ ὡς πρᾳότατα, ὅταν τις αὐτὸν τοιαύτη ξυμφορὰ καταλάβῃ. Πολύ γε. Ὀρθῶς ἄρα ἐξαιροῖμεν ἂν τοὺς θρήνους τῶν ὀνομαστῶν ἀνδρῶν, γυναιξὶ δ' ἀποδιδοῖμεν, καὶ οὐδὲ ταύταις σπουδαίαις, καὶ ὅσοι κακοὶ τῶν ἀνδρῶν· ἵνα ἡμῖν δυσχεραίνωσιν ὅμοια τούτοις ποιεῖν οὓς δή φαμεν ἐπὶ φυλακῇ τῆς χώρας τρέφειν. Ὀρθῶς, ἔφη. Πάλιν δὴ Ὁμήρου τε δεησόμεθα καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν, μὴ ποιεῖν Ἀχιλλέα θεᾶς παῖδα,

Ἄλλοτ' ἐπὶ πλευρᾶς κατακείμενον, ἄλλοτε δ' αὖτε
Ὕπτιον, ἄλλοτε δὲ πρηνῆ, τοτὲ δ' ὀρθὸν ἀναστάντα,
Πλωΐζοντ' ἀλύοντ' ἐπὶ θῖν' ἁλὸς ἀτρυγέτοιο.

μηδὲ ἀμφοτέρῃσι χερσὶν ἑλόντα κόνιν αἰθαλόεσσαν, χευάμενον κὰκ κεφαλῆς, μηδὲ ἄλλα κλαίοντά τε καὶ ὀδυρόμενον ὅσα καὶ οἷα ἐκεῖνος ἐποίησε. μηδὲ Πρίαμον ἐγγὺς θεῶν γεγονότα, λιτανεύοντά τε καὶ κυλινδούμενον κατὰ κόπρον, Ἐξονομακλήδην ὀνομάζοντ' ἄνδρα ἕκαστον. πολὺ δ' ἔτι τούτων μᾶλλον δεησόμεθα μήτοι θεούς γε ποιεῖν ὀδυρομένους καὶ λέγοντας, Ὤμοι ἐγὼ δειλή, ὤμοι δυσαριστοτόκεια. εἰ δ' οὖν θεούς, μήτοι τόν γε μέγιστον τῶν θεῶν τολμῆσαι οὕτως ἀνομοίως μιμήσασθαι, ὥστε, Ὢ πόποι (φάναι) ἦ φίλον ἄνδρα διωκόμενον περὶ ἄστυ Ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶμαι, ἐμὸν δ' ὀλοφύρεται ἦτορ. καί,

Αἲ αἲ ἐγών, ὅτι μοι Σαρπηδόνα φίλτατον ἀνδρῶν
Μοῖρ' ὑπὸ Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο δαμῆναι.

contraria dicenda, er-
C go lamẽtationes commiſerationéſque illuſtrium virorum auferimus. Neceſſe eſt, ſi quidem etiam ſuperiora. Contemplare igitur, rectène an contrà id faciamus. Dicimúſne moderatum virũ moderato viro amico ſuo mortem non grauem exiſtimaturum? Dicimus quidem. Non igitur in morte illius, tanquam grauia paſſi lamentabitur. Non. Enimuero & hoc aſſerimus, hominem huiuſcemodi ſeipſo ad bene viuendum contentum eſſe miniméque omnium alio indigere. Vera narras. Minimè igitur moleſtè feret liberis, aut fratribus, aut diuitiis reliquiſque huiuſmodi priuari. Minimè certè. Itaque neque lamentabitur,
D ſed moderatiſſimè feret, cũ in aliquam huiuſmodi calamitatem inciderit. Certè. Meritò igitur clarorum virorum ploratus è medio tolleremus, relinqueremus autem mulieribus, neque his quidẽ bonis, ac viris inſuper ignauis, vt dedignẽtur illi quos ad regionis cuſtodiam educamus, ſimilia illis facere. Probè. Rurſus Homerum, & cęteros poetas orabimus, ne Achillem deæ filium nũc in latus cubantẽ faciat, nunc ſupinum, nonnunquam etiam pronum: aut exurgentem errare triſtitia affectum in littore maris: aut vtraque manu ardentẽ puluerẽ capientẽ in caput fundere: neque alia eiulantem
E & lamentantẽ, quot & qualia ipſe fecit. Neq; Priamũ, qui iuxta Deos fuit, ſupplicantẽ, & fimo ſe prouoluentem, ſingulóſque nominatim clamantem. Multóq; magis Homerũ eundẽ orabimus, ne hunc modum plangentes inducat, Hei mihi miſeræ, Hei mihi quàm infeliciter optimum filiũ peperi. Quòd ſi quos Deos, ſaltem nõ Deorum maximum vſque adeo diſſimili figura imitari audeat, vt eum ita inducat dicentem, Heu quàm charũ mihi virum circa vrbem meis oculis profligatum cerno. Vnde mihi cor mœret, Atque itẽ, O me miſerum, quandoquidem dilectiſſimum mihi omnium Sarpedonem fatum cogit à Patroclo Menetiade domari.
F

vtile. quare publicis medicis concedendum, priuatis autem hominibus minimè attingendum. Patet. Igitur rempublicam adminiſtrantibus præcipuè, ſi quibus aliis, mentiri conuenit, vel hoſtium, vel ciuium cauſa ad ciuitatis vtilitatem. Reliquis autem à mendacio abſtinendum eſt. Sed aduerſus huiuſmodi principes priuatum mentiri, idem ac maius peccatum eſt, quàm ægrotum mentiri erga medicum, vel ſe exercentem erga ludimagiſtrum circa ſui corporis vitia, vel erga nauis gubernatorem de naue & nautis minimè vera dicere. quemadmodum vel ſua quique, vel ſociorum ſeſe res habeat. Vera narras. Siquidem ergo deprehenderis alium in ciuitate mentientem ex eorum genere qui artifices ſunt, vatem videlicet, vel malorum medicum, vel lignarium fabrum, eum puniito, tanquam rem quandam inferentem, ex qua ciuitatis ipſius, veluti nauis euerſio & pernicies ſequitur. Sic planè agendum: ſiquidem ſermone opera peraguntur.

Quid præterea? nónne temperantia noſtris adoleſcentibus opus erit? Abſque dubio. Temperantiæ autem nónne hæc talia quo ad ſubditos maxima ſunt, vt videlicet obtemperet magiſtratibus: quo ad ipſos autem principes, vt ad rerum venerearum, epularúmque, & compotationum vſum continentes ſint? Mihi ſanè videtur. Hæc itaque talia bene dicta aſſeuerabimus, qualia apud Homerum Diomedes ait. Eia age ſilentio conſide, ac meis verbis obtépera. & alia his ſimilia. Ibant robur ſpirantes Achiui ſilentio, duces timentes. Et alia quæcúque in hanc ſententiam dicuntur. Probè. Quid autem hæc? Vinolente, canis oculos habens, cor autem cerui: & cætera quæ ſequuntur, & alia huiuſcemodi priuatorum in ſuperiores ſuperbè ac iuueniliter dicta, ſiue quiſquis ſoluta in oratione, ſiue poemate inſerat, an rectè dicuntur? Nequaquam. Non enim exiſtimo ad iuuenum téperantiã hæc, vt audiantur, conferre: nihil autem mirum, ſi quo modo delectent. Vel quomodo tibi videtur? Ita.

χρήσιμον, ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει, δῆλον ὅτι τό γε τοιοῦτον ἰατροῖς δοτέον, ἰδιώταις δὲ οὐχ ἁπτέον. Δῆλον, ἔφη. Τοῖς ἄρχουσι δὴ τῆς πόλεως, εἴπερ τισὶν ἄλλοις, προσήκει ψεύδεσθαι ἢ πολεμίων ἢ πολιτῶν ἕνεκα, ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς πόλεως· τοῖς δὲ ἄλλοις πᾶσιν οὐχ ἁπτέον τοῦ τοιούτου. ἀλλὰ πρός γε δὴ τοὺς τοιούτους ἄρχοντας ἰδιώτῃ ψεύσασθαι, ταὐτὸν καὶ μεῖζον ἁμάρτημα φήσομεν, ἢ κάμνοντι πρὸς ἰατρὸν, ἢ ἀσκοῦντι πρὸς παιδοτρίβην, περὶ τῶν τοῦ αὐτοῦ σώματος παθημάτων μὴ τἀληθῆ λέγειν, ἢ πρὸς κυβερνήτην περὶ
D τῆς νεώς τε καὶ τῶν ναυτῶν μὴ τὰ ὄντα λέγοντι, ὅπως ἢ αὐτὸς ἢ τις τῶν ξυνναυτῶν πράξεως ἔχει. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἂν ἄρ' ἄλλον τινὰ λαμβάνῃ ψευδόμενον ἐν τῇ πόλει,

--τῶν οἳ δημιοεργοὶ ἔασι,

Μάντιν, ἢ ἰητῆρα κακῶν, ἢ τέκτονα δούρων, κολάσει, ὡς ἐπιτήδευμα εἰσάγοντα, πόλεως, ὥσπερ νεὼς, ἀνατρεπτικόν τε καὶ ὀλέθριον. Ἐάν γε (ἦ δ' ὃς) ἐπί γε λόγῳ ἔργα τελῆται.

Τί δέ; σωφροσύνης ἆρα οὐ δεήσει ἡμῖν τοῖς νεανίαις; Πῶς δ' οὔ; σωφροσύνης δὲ ὡς πλήθει οὐ τὰ τοιάδε μέγιστα; ἀρχόντων μὲν ὑπηκόους εἶναι, αὐτοὺς δὲ ἄρχοντας τῶν περὶ
E πότους καὶ ἀφροδίσια καὶ περὶ ἐδωδὰς ἡδονῶν; Ἔμοιγε δοκεῖ. Τὰ δὴ τοιάδε φήσομεν (οἶμαι) καλῶς λέγεσθαι, οἷα καὶ παρ' Ὁμήρῳ Διομήδης λέγει,

Τέττα, σιωπῇ ἧσο, ἐμῷ δ' ἐπιπείθεο μύθῳ.

καὶ τὰ τούτων ἐχόμενα, τὰ,

--ἴσαν μένεα πνείοντες Ἀχαιοί.

Σιγῇ δειδιότες σημάντορας.

καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Καλῶς. Τί δέ; τὰ τοιάδε,

Οἰνοβαρὲς, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο,

F καὶ τὰ τούτων ἑξῆς, ἆρα καλῶς, καὶ ὅσα ἄλλα τις ἐν λόγῳ ἢ ἐν ποιήσει εἴρηκε νεανιεύματα ἰδιωτῶν εἰς ἄρχοντας; Οὐ καλῶς. οὐ γὰρ οἶμαι εἴς γε σωφροσύνην νέοις ἐπιτήδεια ἀκούειν. εἰ δὲ τινα ἄλλην ἡδονὴν παρέχεται, θαυμαστὸν οὐδέν. ἢ πῶς σοι φαίνεται; Οὕτως, ἔφη.

Τέτλαθι δὴ κραδίη, καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης.

Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὐ μὲν δὴ δωροδόκους γε ἐατέον C εἶναι τοὺς ἄνδρας, οὐδὲ φιλοχρημάτους. Οὐδαμῶς. Οὐδ' ᾀστέον αὐτοῖς ὅτι Δῶρα θεοὺς πείθει, δῶρ' αἰδοίους βασιλῆας. οὐδὲ τὸν τοῦ Ἀχιλλέως παιδαγωγὸν Φοίνικα ἐπαινετέον, ὡς μετρίως ἔλεγε, συμβουλεύων αὐτῷ, δῶρα μὲν λαβόντι, ἐπαμύνειν τοῖς Ἀχαιοῖς· ἄνευ δὲ δώρων, μὴ ἀπαλλάττεσθαι τῆς μήνιδος. οὐδ' αὐτὸν τὸν Ἀχιλλέα ἀξιώσομεν οὐδ' ὁμολογήσομεν οὕτω φιλοχρήματον εἶναι, ὥστε παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος δῶρα λαβεῖν, καὶ τιμὴν αὖ λαβόντα νεκροῦ, ἀπολύειν, ἄλλως δὲ μὴ 'θέλειν. Οὔκουν δίκαιόν γε (ἔφη) ἐπαινεῖν τὰ τοιαῦτα. Ὀκνῶ δέ γε (ἦν δ' ἐγὼ) δι' Ὅμηρον D λέγειν, ὅτι οὐδ' ὅσιον ταῦτά γε κατὰ Ἀχιλλέως φάναι, καὶ ἄλλων λεγόντων πείθεσθαι. καὶ αὖ ὡς πρὸς τὸν Ἀπόλλω εἶπεν, Ἔβλαψάς μ' ἑκάεργε, θεῶν ὀλοώτατε πάντων.

Ἦ σ' ἂν τισαίμην, εἴ μοι δύναμίς γε παρείη. Καὶ ὡς πρὸς τὸν ποταμὸν θεὸν ὄντα ἀπειθῶς εἶχε, καὶ μάχεσθαι ἕτοιμος ἦν· καὶ αὖ τὰς τοῦ ἑτέρου ποταμοῦ Σπερχειοῦ ἱερὰς τρίχας. Πατρόκλῳ ἥρωϊ (ἔφη) κόμην ὀπάσαιμι φέρεσθαι, νεκρῷ ὄντι. καὶ ὡς ἔδρασε, οὐ πιστέον. τάς τε αὖ Ἕκτορος ἕλξεις περὶ τὸ σῆμα τὸ Πατρόκλου, καὶ τὰς τῶν ζωγρηθέντων σφαγὰς εἰς τὴν πυράν, ξύμπαντα ταῦτα οὐ φήσομεν E ἀληθῆ εἰρῆσθαι· οὐδ' ἐάσομεν πείθεσθαι τοὺς ἡμετέρους ὡς Ἀχιλλεύς, θεᾶς ὢν παῖς καὶ Πηλέως, σωφρονεστάτου τε καὶ τρίτου ἀπὸ Διός, καὶ ὑπὸ τῷ σοφωτάτῳ Χείρωνι τεθραμμένος, τοσαύτης ἦν ταραχῆς πλέως, ὥστ' ἔχειν ἐν αὑτῷ νοσήματε δύο ἐναντίω ἀλλήλοιν, ἀνελευθερίαν μετὰ φιλοχρηματίας, καὶ αὖ ὑπερηφανίαν θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. Ὀρθῶς (ἔφη) λέγεις. Μὴ τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) μηδὲ τάδε πειθώμεθα, μηδ' ἐῶμεν λέγειν, ὡς Θησεὺς Ποσειδῶνος υἱός, Πειρίθους τε Διός, ὥρμησαν οὕτως ἐπὶ δεινὰς ἁρπαγάς· F μηδέ τιν' ἄλλον θεοῦ παῖδά τε καὶ ἥρω τολμῆσαι ἂν δεινὰ καὶ ἀσεβῆ ἐργάσασθαι, οἷα νῦν καταψεύδονται αὐτῶν. ἀλλὰ προσαναγκάζωμεν τοὺς ποιητὰς ἢ μὴ τούτων αὐτὰ ἔργα φάναι, ἢ τούτους μὴ εἶναι θεῶν παῖδας. ἀμφότερα δὲ μὴ λέγειν· μηδὲ ἡμῖν ἐπιχειρεῖν πείθειν τοὺς νέους ὡς οἱ θεοὶ κακὰ γεννῶσι, καὶ ἥρωες, ἀνθρώπων οὐδὲν βελτίους.

tiam muneribus corrumpi ipſos ciues permittendum eſt, neque auaros eſſe. Nullo pacto, Non ipſis igitur cauendum. Munera crede mihi placant hominesque, Deosque. Neque laudandus Phœnix Achillis præceptor, quaſi probè locutus fuerit, dum conſuleret ipſi munera accipienti Achiuis auxilium ferre: non accipienti verò ab ira nequaquam recedere. Neque rurſus Achillem ipſum dignum exiſtimabimus, conſentiemúſque adeò pecuniæ cupidum eſſe debere, vt ab Agamemnone recipiat munera, atque vt Hectoris cadauer ſine pretio reddere nolit. Certè talia laudare non decet, inquit. Vereor equidem, inquam ego, propter Homerum dicere, nempe non eſſe fas hæc de Achille aſſeruiſſe, aliiſue aſſerentibus credere. Et eundem rurſus aduerſus Apollinem dixiſſe, Perdidiſti me Apollo Deorum pernicioſiſſime omnium, quem certè vlciſcerer, ſi mihi poteſtas eſſet. Item ad fluuium Deum quàm peruicaciter ſe habuerit, etiam pugnare paratus. Rurſus alteri flumini Sperchio ſacratis comis, Patroclo inquit heroi, mortuo iam comam ferendam dabo. Nec credendum eſt hoc illum egiſſe. Tractus autem Hectoris circa Patrocli ſepulchrum, & iugulationes captiuorum ſupra rogum, cunctáque huiuſmodi, neque vera eſſe affirmabimus, neque ſinemus noſtris perſuaderi, quod Achilles Deæ filius, & Pelei temperatiſſimi viri, & ab Ioue tertij, à Chirone ſapientiſſimo educatus, tanta perturbatione plenus fuerit, vt duobus contrariis morbis animi laborauerit, illiberalitate cum auaritia, atque item Deorum hominúmque contemptu. Rectè admodum loqueris. Rurſus neque hæc credamus, neque dici ſinamus, Theſeum Neptuni filium, & Pirithoum filium Iouis in rapinas adeò maximas irruiſſe, neque alterius Dei filium ſiue heroem auſum eſſe vnquam tam grauia impiáque patrare, qualia de his quotidie mentiuntur. Verùm poetas ipſos cogamus, vel negare horum hęc eſſe opera, vel non affirmare filios Deorum eſſe: ambo verò hæc ſimul nequaquam aſſerere, neque operam dare, vt noſtris iuuenibus perſuadeant, quòd ex Diis mala aliqua oriantur, quódve heroes hominibus nihilo meliores ſint.

Quo-

quæ iamdiu quærimus? Rectè, inquit, cenſes: Nonne & de hominibus, quod talibus oporteat ſermonibus vti, tunc concedemus, cùm qualis iuſtitia ſit inuenerimus, & quòd natura ipſa proſit habenti, ſeu videatur eſſe iuſtus, ſiue non videatur? Vera loqueris. De his ergo quę dicenda ſunt, quęve non, ſatis eſt diſputatum: deinceps de dicendi ratione, vt arbitror, eſt diſſerendum: atque ita nobis, & quæ, & quomodo dicenda ſint compertum erit. Quid dicas, inquit Adimantus, non ſatis intelligo. Oportet tamen id te intelligere, inquam, atque ita fortaſſe clariùs hoc intelliges. An non quæcunque à poetis, vel fictoribus fabularum dicuntur, narrationem eſſe dicimus, vel præteritorum, vel præſentium, vel futurorũ. Quid enim aliud? inquit. Num ergo vel ſimplici narratione, vel per imitationem facta, vel etiam vtroque modo narrant? Clarius inquit, hoc quoque exponi requiro. Ridiculus inquam equidem præceptor, & in primis obſcurus videor. Quemadmodum igitur qui dicendo parum valent, efficere ſolent, ita ego nunc, non vniuerſum ipſum, ſed partem aliquam ſumens, in ea tibi quod volo conabor oſtendere. Et primum mihi dico, noſtin' Iliados principia, in quibus ait poeta Chryſem Agamemnoni ſupplicare, vt ſibi filiam reſtitueret. Hunc autem ſuccenſere. Quòd poſtquam non impetrauit imprecari contra Achiuos Deum? Equidem. Et illud credo noſti, quòd vſque ad hos verſus, Precatus eſt omnes Achiuos, in primis Atrei filios, gentium duces: ipſe poeta loquitur, neque tentat aliò mentem noſtram conuertere tanquam alius, quàm ipſe loquatur. Deinceps verò ita loquitur ac ſi Chryſes ipſe ſit, conatúrque non Homerum ſe nobis, ſed ſacerdotem illum ſenem oſtendere. In cæteriſque ita ſemper exponit, tum rebus geſtis apud Ilium, tum apud Ithacam, tũ quæ in Odyſſea acciderunt.

ἐν ἀνθρώποις ὅτι τοιούτους δεῖ λόγους λέγεσθαι, τότε διομολογησόμεθα ὅταν εὕρωμεν οἷόν ἐστι δικαιοσύνη, καὶ ὡς φύσει λυσιτελοῦν τῷ ἔχοντι, ἐάν τε δοκῇ, ἐάν τε μή, τοιοῦτος εἶναι; Ἀληθέστατα, ἔφη. Τὰ μὲν δὴ λόγων πέρι ἐχέτω τέλος. τὸ δὲ λέξεως (ὡς ἐγῷμαι) μετὰ τοῦτο σκεπτέον· καὶ ἡμῖν ἅ τε λεκτέον καὶ ὡς λεκτέον, παντελῶς ἐσκέψεται. καὶ ὁ

D Ἀδείμαντος, Τοῦτο (ἦ δ' ὅς) οὐ μανθάνω ὅ, τι λέγεις. Ἀλλὰ μέντοι (ἦν δ' ἐγώ) δεῖ γε. ἴσως οὖν τῇδε μᾶλλον εἴσει. ἆρ' οὐ πάντα ὅσα ὑπὸ μυθολόγων ἢ ποιητῶν λέγεται, διήγησις οὖσα τυγχάνει ἢ γεγονότων, ἢ ὄντων, ἢ μελλόντων; Τί γὰρ (ἔφη) ἄλλο; Ἆρα οὖν οὐχὶ ἤτοι ἁπλῇ διηγήσει, ἢ διὰ μιμήσεως γιγνομένῃ, ἢ δι' ἀμφοτέρων, περαίνουσι; Καὶ τοῦτο (ἦ δ' ὅς) ἔτι δέομαι σαφέστερον μαθεῖν. Γελοῖος (ἦν δ' ἐγώ) ἔοικα διδάσκαλος εἶναι καὶ ἀσαφής. ὥσπερ οὖν οἱ ἀδύνατοι λέγειν, οὐ κατὰ ὅλον, ἀλλ' ἀπολαβὼν μέρος

E τι, πειράσομαί σοι ἐν τούτῳ δηλῶσαι ὃ βούλομαι. καί μοι εἰπέ· ἐπίστασαι τῆς Ἰλιάδος τὰ πρῶτα, ἐν οἷς ὁ ποιητής φησι τὸν μὲν Χρύσην δεῖσθαι τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀπολῦσαι τὴν θυγατέρα, τὸν δὲ χαλεπαίνειν· τὸν δέ, ἐπειδὴ οὐκ ἐτύγχανε, κατεύχεσθαι τῶν Ἀχαιῶν πρὸς τὸν θεόν; Ἔγωγε. Οἶσθ' οὖν ὅτι μέχρι μὲν τούτων τῶν ἐπῶν.

--καὶ ἐλίσσετο πάντας Ἀχαιούς,

Ἀτρείδα δὲ μάλιστα, δύω κοσμήτορε λαῶν,

λέγει τε αὐτὸς ὁ ποιητής, καὶ οὐδ' ἐπιχειρεῖ ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἄλλοσε τρέπειν, ὡς ἄλλος τις ὁ λέγων ἢ αὐτός.

F τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, ὥσπερ αὐτὸς ὢν ὁ Χρύσης, λέγει, καὶ πειρᾶται ἡμᾶς ὅτι μάλιστα ποιῆσαι μὴ Ὅμηρον δοκεῖν εἶναι τὸν λέγοντα, ἀλλὰ τὸν ἱερέα, πρεσβύτην ὄντα. καὶ τὴν ἄλλην δὴ πᾶσαν σχεδὸν οὕτω πεποίηται διήγησιν περί τε τῶν ἐν Ἰλίῳ καὶ περὶ τῶν ἐν Ἰθάκῃ καὶ ὅλῃ Ὀδυσσείᾳ παθημάτων.

τα, καὶ τὸ τοῦ θεοῦ αἰδεσθέντας. τἆλλα δὲ εἰπόντος αὐτοῦ, οἱ μὲν ἄλλοι ἐσέβοντο καὶ συνῄνουν· ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἠγρίαινεν, ἐντελλόμενος νῦν τε ἀπιέναι, καὶ αὖθις μὴ ἐλθεῖν, μὴ αὐτῷ τό, τε σκῆπτρον καὶ τὰ τοῦ θεοῦ στέμματα οὐκ ἐπαρκέσοι. πρὶν δὲ λυθῆναι αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἐν Ἄργει ἔφη γηράσειν μετ' αὐτοῦ. ἀπιέναι δὲ ἐκέλευε, καὶ μὴ ἐρεθίζειν, ἵνα σῶς οἴκαδε ἔλθοι. ὁ δὲ πρεσβύτης ἀκούσας ἔδεισέ τε καὶ ἀπῄει σιγῇ. ἀποχωρήσας δ' ἐκ τοῦ στρατοπέδου, πολλὰ τῷ Ἀπόλλωνι εὔχετο, τάς τε ἐπωνυμίας τοῦ θεοῦ ἀνακαλῶν, καὶ ὑπομιμνήσκων καὶ ἀπαιτῶν, εἴ τι πώποτε ἢ ἐν ναῶν οἰκοδομήσεσιν ἢ ἐν ἱερῶν θυσίαις κεχαρισμένον δωρήσαιτο· ὧν δὴ χάριν κατηύχετο τῖσαι τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ ἃ δάκρυα τοῖς ἐκείνου βέλεσιν. οὕτως (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ ἑταῖρε, ἄνευ μιμήσεως ἁπλῆ διήγησις γίγνεται. Μανθάνω, ἔφη. Μάνθανε τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) ὅτι ταύτης αὖ ἐναντία γίγνεται, ὅταν τις τὰ τοῦ ποιητοῦ τὰ μεταξὺ τῶν ῥήσεων ἐξαιρῶν, τὰ ἀμοιβαῖα καταλείπῃ. Καὶ τοῦτο, ἔφη, μανθάνω, ὅτι ἔστι τὸ περὶ τὰς τραγῳδίας τοιοῦτον. Ὀρθότατα (ἔφην) ὑπέλαβες. Καὶ οἶμαί σοι ἤδη δηλοῦν ὃ ἔμπροσθεν οὐχ οἷός τ' ἦ, ὅτι τῆς ποιήσεώς τε καὶ μυθολογίας, ἡ μὲν, διὰ μιμήσεως ὅλη ἐστὶν, ὥσπερ σὺ λέγεις, τραγῳδία τε καὶ κωμῳδία· ἡ δὲ, δι' ἀπαγγελίας αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ· εὕροις δ' ἂν αὐτὴν μάλιστά που ἐν διθυράμβοις. ἡ δ' αὖ δι' ἀμφοτέρων, ἔν τε τῇ τῶν ἐπῶν ποιήσει, πολλαχοῦ δὲ καὶ ἄλλοθι, εἴ μοι μανθάνεις. Ἀλλὰ ξυνίημι, ἔφη, ὃ τότε ἐβούλου λέγειν. Καὶ τὸ πρὸ τούτου δὴ ἀναμνήσθητι, ὅτι ἔφαμεν, ἃ μὲν λεκτέον, ἤδη εἰρῆσθαι· ὡς δὲ λεκτέον, ἔτι σκεπτέον εἶναι. Ἀλλὰ μέμνημαι. Τοῦτο τοίνυν αὐτὸ ἦν ὃ ἔλεγον, ὅτι χρείη διομολογήσασθαι, πότερον ἐάσομεν τοὺς ποιητὰς μιμουμένους ἡμῖν τὰς διηγήσεις ποιεῖσθαι, ἢ τὰ μὲν μιμουμένους, τὰ δὲ μὴ, καὶ ὁποῖα ἑκάτερα. ἢ οὐδὲ μιμεῖσθαι. Μαντεύομαι (ἔφη) σκοπεῖσθαί σε εἴτε παραδεξόμεθα τραγῳδίαν τε καὶ κωμῳδίαν εἰς τὴν πόλιν, εἴτε καὶ οὔ. Ἴσως (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ πλείω ἔτι τούτων. οὐ γὰρ δὴ ἔγωγέ πω οἶδα· ἀλλ' ὅπῃ ἂν ὁ λόγος, ὥσπερ πνεῦμα, φέρῃ, ταύτῃ ἰτέον. Καὶ καλῶς γ', ἔφη, λέγεις. Τόδε τοίνυν ὦ Ἀδείμαντε ἄθρει, πότερον μιμητικοὺς ἡμῖν δεῖ εἶναι τοὺς φύλακας, ἢ οὔ. ἢ καὶ τοῦτο τοῖς ἔμπροσθεν ἕπεται, ὅτι εἷς ἕκαστος ἓν μὲν ἂν ἐπιτήδευμα καλῶς ἐπιτηδεύοι, πολλὰ δ' οὔ. ἀλλ' εἰ τοῦτο ἐπιχειροῖ, πολλῶν ἐφαπτόμενος

C D E F

reliqui ſacerdotis dicta probarunt. Agamemnon verò efferatus, ipſum protinus abire neq; poſtea redire iuſſit: neq; enim ipſi Dei vel coronam, vel ſceptrũ profutura: aſſeruitque priuſquam ipſi filiã redderet, fore vt illa ſecũ in Argo conſeneſceret. Quãobrem abire eum iuſſit, ſeq;, vt ſaluus abire poſſet, non irritare. Quæ cũ audiſſet ſenex, extimuit, tacitúſque diſceſſit. Caſtra autem egreſſus, ſupplex Apollinem multis verbis, eius agnomina cõmemorans, orauit, ſiquid vnquam aut in ædificandis tẽplis, aut hoſtiis litandis illi gratũ feciſſet, vt puniret Achiuos, ſuáſque lacrymas ſagittis vlciſceretur. Hunc in modum, ô amice, ſimplex narratio ſine imitatione fit. Intelligo iam. Et illud præterea ſcito, contrarium huic eſſe, cùm remotis poëtæ verbis, quæ inter orationes intercedere ſolent, orationes ipſæ viciſſim continuatæ relinquuntur. Id quoque intelligo. Eſt enim & in tragœdiis quiddam ſimile. Rectè admodum accepiſti, exiſtimóque tibi iam nunc aperire, quod antea non valebam: poeſim videlicet fabularúmque figmenta, aut eſſe omnino per imitationem, quemadmodum ipſe dicebas in tragœdia atque comœdia: aut per enunciationem ipſius poetæ, quod maximè in dithyrambis inſpicitur: aut per vtraque confici, vt in heroicis aliiſque multis apparet, ſi modò intelligis. Intelligo iam quod tunc dicere volebas. Atqui etiam ante hoc memento, quòd dicebamus quæ dicenda eſſent iam dicta eſſe: quo autem modo dicenda eſſent, deinceps conſiderandum eſſe. Memini quidem. Hoc igitur erat, quod oportere dicebam inter nos conuenire, vtrum ſinamus poetas imitatione perpetua vti, an partim imitari minimè, & qualia vtraque ſint, an nihil penitus imitari. Auguror equidem conſideraturum te, vtrum recipienda ſit comœdia, & tragœdia in ciuitate, nécne. Fortaſſe inquam: & in his etiam plura. Nondum enim noui: ſed quà oratio vt ventus feret, hâc eundum eſt. Præclarè loqueris. Hoc igitur, ô Adimante conſidera, vtrũ imitatores nos habere cuſtodes oporteat, nécne. Vel hoc ex ſuperioribus pendet, quòd ſinguli ſingula rectè conficere poſſunt, plura verò minimè: quòd ſi quis plura tractare aggrediatur,

tiones ſi à teneris annis incipiant perſeuerént que, in mores, & naturã abire, tum quantum ſpectat ad corpus, tum ad vocem, tum ad cogitationẽ ipſam? Et maximè quidem. Nõ permittemus igitur vllo modo eos quorum habendam curã dicimus, quóſve præſtantes viros eſſe oportet, cùm viri ſint, mulierem imitari, adoleſcentẽ vetulámve, vel marito conuitiantem, vel cũ Diis cõtendentẽ, exultãtémque cùm ſe felicem eſſe putet, vel quæ ærumnis circumuenta fleat atque eiulet, doleat, amore teneatur, dolore partus opprimatur. Minimè id permittemus. Nullo modo. Neque ſeruas, & ſeruos, ea quæ ſeruorum ſunt facientes. Neque hoc quidem. Neque viros item prauos, vt videtur, timidos, & contraria eorum quę diximus facientes, conuitiãtes, iurgantes, turpiáque inter ſe obloquentes, ſiue ebrios, ſiue vigiles ſobrióſque & alia quotcunque homines iſti & in verbis, & in operibus, tũ in ſeipſos, tum alij in alios peccant. Neque etiã debent, vt arbitror, ſimiles ſe per imitationem, vel verbis, vel actionibus inſanientibus reddere. Cognoſcendi enim inſani & mali ſunt, tam viri quàm mulieres: nihil tamen ex eorum dictis & factis, vel agẽdum eſt, vel imitandum. Veriſſima loqueris. Quid autem, artificéſne ex ære aliquid fabricantes, vel aliud quippiam molientes, vel remiges nauiũ, vel præcipientes iſtis, vel aliud aliquid circa hæc imitari eos decet? Quónam pacto, inquit, cũ neque rebus vllis huiuſmodi mentem adhibere his liceat. Num equos hinnientes, vel mugientes tauros, aut fragorem immurmurationémq; fluuiorũ, aut maris fremitũ, vel tonitrus vel cætera eiuſdẽ generis imitabũtur? Atqui prohibitũ illis eſt, aut inſanire, aut inſanientibus ſe ſimiles reddere. Si igitur quæ dicis intelligo, eſt quædam orationis, & narrationis ſpecies, qua vir optim⁹, cũ quid dicturus eſt, vtitur: & alia quædã huic diſſimilis qua ſemper vtitur qui cõtrà ac ille, natus atque nutritus eſt.

ἄρχεσθαι ἵνα μὴ ἐκ τῆς μιμήσεως, τοῦ εἶναι ἀπολαύσωσιν. ἢ οὐκ ᾔσθησαι ὅτι αἱ μιμήσεις, ἐὰν ἐκ νέων πόρρω διατελέσωσιν, εἰς ἔθη τε καὶ φύσιν καθίστανται, καὶ κατὰ σῶμα καὶ φωνὰς, καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς. Οὐ δὴ ἐπιτρέψομεν (ἦν δ' ἐγὼ) ὧν φαμὲν κήδεσθαι, καὶ δεῖν αὐτοὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι, γυναῖκα μιμεῖσθαι, ἄνδρας ὄντας, ἢ νέαν, ἢ πρεσβυ-

D τέραν, ἢ ἀνδρὶ λοιδορουμένην, ἢ πρὸς θεοὺς ἐρίζουσάν τε καὶ μεγαλαυχουμένην, οἰομένην εὐδαίμονα εἶναι, ἢ ἐν ξυμφοραῖς τε καὶ πένθεσι καὶ θρήνοις ἐχομένην· κάμνουσαν δὲ, ἢ ἐρῶσαν, ἢ ὠδίνουσαν, πολλοῦ καὶ δεήσομεν. Παντάπασι μὲν, ἦ δ' ὅς. Οὐδέ γε δούλας τε καὶ δούλους πράττοντας ὅσα δούλων. Οὐδὲ τοῦτο. Οὐδέ γε ἄνδρας κακοὺς, ὡς ἔοικε, δειλούς τε καὶ τὰ ἐναντία πράττοντας ὧν νῦν δὴ εἴπομεν, κακηγοροῦντάς τε καὶ κωμῳδοῦντας ἀλλήλους, καὶ αἰσχρολογοῦντας, μεθύοντας ἢ καὶ νήφοντας, ἢ καὶ ἄλλα ὅσα οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις ἁμαρτάνουσιν εἰς αὑτούς τε καὶ εἰς ἀλλήλους. οἶμαι δ'

E οὐδὲ μαινομένοις ἐθιστέον ἀφομοιοῦν αὑτοὺς ἐν λόγοις, οὐδ' ἐν ἔργοις. γνωστέον μὲν γὰρ καὶ μαινομένους καὶ πονηροὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, ποιητέον δ' οὐδὲν τούτων, οὐδὲ μιμητέον. Ἀληθέστατα, ἔφη. Τί δὲ (ἦν δ' ἐγὼ) χαλκεύοντας, ἤ τι ἄλλο δημιουργοῦντας, ἢ ἐλαύνοντας τριήρεις, ἢ κελεύοντας τούτοις, ἤ τι ἄλλο τῶν περὶ ταῦτα, μιμητέον; Καὶ πῶς; (ἔφη) οἷς γε οὐδὲ προσέχειν τὸν νοῦν τούτων οὐδενὶ ἐξέσται; Τί δ'; ἵππους χρεμετίζοντας, καὶ ταύρους μυκωμένους, καὶ ποταμοὺς ψοφοῦντας, καὶ θάλατταν κτυποῦσαν, καὶ βροντὰς, καὶ πάντα αὖ τὰ τοιαῦτα ἦ μιμήσονται; Ἀλλ' ἀπείρηται αὐτοῖς (ἔφη) μήτε μαίνε-

F σθαι, μήτε μαινομένοις ἀφομοιοῦσθαι. Εἰ ἄρ', ἦν δ' ἐγὼ, μανθάνω ἃ σὺ λέγεις, ἔστι τι εἶδος λέξεώς τε καὶ διηγήσεως, ἐν ᾧ ἂν διηγοῖτο ὁ τῷ ὄντι καλὸς κἀγαθὸς, ὁπότε τι δέοι αὐτὸν λέγειν· καὶ ἕτερον αὖ ἀνόμοιον τούτου εἶδος, οὗ ἂν ἔχοιτο ἀεὶ καὶ ἐν ᾧ διηγοῖτο ὁ ἐναντίως ἐκείνῳ φύς τε καὶ τραφείς.

Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγώ) ὁ μὴ τοιοῦτος αὖ, ὅσῳ ἂν φαυλότερ-
ος ᾖ, πάντα τε μᾶλλον διηγήσεται, καὶ οὐδὲν ἑαυτοῦ ἀνάξιον C
οἰήσεται εἶναι, ὥστε πάντα ἐπιχειρήσει μιμεῖσθαι σπουδῇ τε
καὶ ἐναντίον πολλῶν, καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, βροντάς τε,
καὶ ψόφους ἀνέμων τε καὶ χαλαζῶν, καὶ ἀξόνων, καὶ
τροχιλιῶν, καὶ σαλπίγγων, καὶ αὐλῶν, καὶ συρίγγων, καὶ
πάντων ὀργάνων φωνάς, καὶ ἔτι κυνῶν καὶ προβάτων καὶ
ὀρνέων φθόγγους. καὶ ἔσται τούτου δὴ ἡ λέξις ἅπασα διὰ
μιμήσεως φωναῖς τε καὶ σχήμασιν, ἢ σμικρόν τι διηγήσεως
ἔχουσα. Ἀνάγκη, ἔφη, καὶ τοῦτο. Ταῦτα τοίνυν (ἦν δ' ἐγώ)
ἔλεγον τὰ δύο εἴδη τῆς λέξεως. Καὶ γὰρ ἔστιν, ἔφη. Οὐκοῦν
αὐτοῖν τὸ μὲν σμικρὰς τὰς μεταβολὰς ἔχει· καὶ ἐάν τις D
ἀποδιδῷ πρέπουσαν ἁρμονίαν καὶ ῥυθμὸν τῇ λέξει, ὀ-
λίγου πρὸς τὴν αὐτὴν γίγνεται λέγειν τῷ ὀρθῶς λέγοντι,
καὶ ἐν μιᾷ ἁρμονίᾳ. σμικραὶ γὰρ αἱ μεταβολαί, καὶ δὴ
καὶ ἐν ῥυθμῷ ὡσαύτως παραπλησίῳ τινί. Κομιδῇ μὲν
οὖν (ἔφη) οὕτως ἔχει. Τί δέ; τὸ τοῦ ἑτέρου εἶδος οὐ τῶν ἐναν-
τίων δεῖται, πασῶν μὲν ἁρμονιῶν, πάντων δὲ ῥυθμῶν, εἰ
μέλλει αὖ οἰκείως λέγεσθαι, διὰ τὸ παντοδαπὰς μορφὰς
τῶν μεταβολῶν ἔχειν; Σφόδρα γε οὕτως ἔχει. Ἆρ' οὖν
πάντες οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ τι λέγοντες, ἢ τῷ ἑτέρῳ τού-
των ἐπιτυγχάνουσι τύπῳ τῆς λέξεως, ἢ τῷ ἑτέρῳ, ἢ ἐξ E
ἀμφοτέρων τινὶ ξυγκεραννύντες; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί οὖν
ποιήσομεν; ἦν δ' ἐγώ. Πότερον εἰς τὴν πόλιν πάντας τού-
τους παραδεξόμεθα, ἢ τῶν ἀκράτων τὸν ἕτερον, ἢ τὸν κεκρα-
μένον; Ἐὰν ἡ ἐμὴ (ἔφη) νικᾷ, τὸν τοῦ ἐπιεικοῦς μιμητὴν,
τὸν ἄκρατον. Ἀλλὰ μὴν, ὦ Ἀδείμαντε, ἡδύς γε καὶ ὁ
κεκραμένος· πολὺ δὲ ἥδιστος παισί τε καὶ παιδαγωγοῖς ὁ
ἐναντίος οὗ σὺ αἱρῇ, καὶ τῷ πλείστῳ ὄχλῳ. Ἥδιστος
γάρ. Ἀλλ' ἴσως (ἦν δ' ἐγώ) οὐκ ἂν αὐτὸν ἁρμόττειν φαίης
τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ, ὅτι οὐκ ἔστι διπλοῦς ἀνὴρ παρ' ἡμῖν, F
οὐδὲ πολλαπλοῦς· ἐπειδὴ ἕκαστος ἓν πράττει. Οὐ γὰρ οὖν
ἁρμόττει. Οὐκοῦν διὰ ταῦτα ἐν μόνῃ τῇ τοιαύτῃ πόλει, τόν
τε σκυτοτόμον, σκυτοτόμον εὑρήσομεν, καὶ οὐ κυβερνήτην, πρὸς
τῇ σκυτοτομίᾳ; καὶ τὸν γεωργὸν, γεωργὸν, καὶ οὐ δικαστὴν,
πρὸς τῇ γεωργίᾳ; καὶ τὸν πολεμικὸν, πολεμικὸν, καὶ οὐ χρηματιστὴν, πρὸς τῇ πολεμικῇ; καὶ πάντας οὕτως;

nihilque se indignum [illegible]
omnia imitari aggredietur, & in conſpectu quidem multorum, ea præſertim quæ paulò ante commemorabamus, tonitrus, fremitus ventorum, & grandinis, axis rotarum, tubarum, tibiarum, fiſtularum, & omnium denique organorum ſonitus præterea canum, pecudum, & auium voces. Eritque huius oratio vniuerſa penè per imitationem, voce, ac geſtu, vel paulum quid narrationis habebit. Neceſſarium quoque illud. Atque hæ ſunt orationis ſpecies duæ, quas ſuprà dicebam. Sunt planè. Nonne ipſarum vna quidem paruas mutationes habet? & ſi quis decentem conſonantiam & rhythmum orationi tribuat, fermè ad eandem orationis formam ſemper dicẽdum eſt rectè loquenti, atque in vna inſuper conſonantia? exiguæ nanque mutationes, eodémque modo in rhythmo fermè conſimili? Omnino, inquit, ſic ſe res habet. Quid autem alterius ſpecies? nonne contrariis indiget, omnibus videlicet conſonantiis, omnibúſque rhythmis, ſi propriè dicenda eſt, cùm multas & varias habeat mutationum formas? Sic eſt omnino. Nonne & omnes poetæ, & alij qui aliquid dicunt, vel harum vna dicendi figura vtuntur, vel altera, vel vtriſque commixtis? Neceſſe eſt. Quid igitur faciemus? Vtrùm has omnes in ciuitate ſuſcipiemus, vel alteram ſimplicium, vel permixtam? Si mea ſententia probetur, ſimplicem decori imitatricem. Atqui, ô Adimante, mixta quæque iucunda eſt: multo autem iucundiſſima pueris, & pędagôgis itémque vulgò contraria illius quam tu eligis. Iucundiſſima prorſus. At fortè, vt arbitror, reipub. noſtræ conuenire eam non exiſtimabis, quoniam non ſit duplex vir, neque multiplex apud nos, quandoquidem ſinguli ſingula faciunt. Non conuenit certè. Nonne igitur ſola in ciuitate hac coriarium inueniemus duntaxat coriarium eſſe, non gubernatorem præterea? Et agricultorem duntaxat agricultorem, non inſuper iudicem? Militem quoque militem, non etiam nummularium? cæteróſque eodem modo?

poſſe dicere, melodiam ex tribus conſtare, oratione, harmonia, rythmo. Hoc inquit poſſumus. Nonne melodiæ pars oratio nihilo differt ab oratione illa, quę ſine cantu eſt, quo ad hoc, vt oporteat in eiuſdem formulis exprimi, de quibus paulò antè dicebamus & eodē modo? Vera loqueris. Atqui harmonia, & rhythmus orationē ſequi debent. Quidni? Quinetiam lamentatione luctúque dicebamus in orationibus nos minimè indigere. Non certè. Quænam igitur querulæ harmoniæ ſunt? Dic mihi. Tu enim muſicus es. Lydiæ mixtæ, Lydiæque acutæ, cæteræque huiuſmodi. Nonne remouendæ hæ ſunt? Inutiles enim etiam mulieribus, bonis ſaltem, nedum viris. Valde quidem. Præterea vinolentia, mollities, & pigritia cuſtodes minimè decent. Minimè. Quænam igitur molles & conuiuiorum harmoniæ? Ionicæ & Lydiæ quotcunque laxæ remiſſæque vocantur. His igitur, ô amice, num quoquo modo vteris ad militum vtilitatem? Nullo modo. Sed videtur iam tibi reliqua eſſe Dorica & Phrygia harmonia. Haud equidem, inquam, harmonias noui: ſed eam relinque harmoniam, quæ vt decet, imitatur fortiter euntis in prælium, & ad quodlibet negotium violentum viriliter ſe gerentis, voces atque accentus, & periclitantis, ſiue in vulnera, ſiue in mortem irruentis, ſiue in aliam calamitatem incidentis, in omnibus iſtis fortunā conſtanter atque viriliter propulſantis. Aliámque iterum relinque harmoniam, quæ voces imitatur atque accentus hominis in tranquilla & minimè violenta, ſed ſpontanea actione verſantis, vel aliquid alicui perſuadentis, vel ſupplicantis, vel votis Deo, vel doctrina & admonitione homini, vel contra hominis alii ſupplicanti, aut docenti, aut diſſuadenti facilem ſe præbentis, & qui licet voti compos ſit factus, non tamen ſuperbia efferatur, ſed in his omnibus temperatè & modeſtè ſe gerat, ſortémque omnem rectè ferat, háſq; duas ſequatur harmonias, violentam, voluntariam, infortunatorū, fortunatorū, temperātiū, ac fortiū: & omnino quæcūque ipſorum accentus pulcherrimè imitantur, has omnes relinque harmonias.

ἔφη, ὦ Σώκρατες, κινδυνεύω ἐκτὸς τῶν πάν-
των εἶναι. οὔκουν ἱκανῶς γε ἔχω ἐν τῷ παρόντι ξυμβαλέ-
σθαι ποῖα ἄττα δεῖ ἡμᾶς λέγειν· ὑποπτεύω μέντοι. Πάντως
δήπου (ἦν δ' ἐγὼ) πρῶτον μὲν τόδε ἱκανῶς ἔχεις λέγειν, ὅτι
τὸ μέλος ἐκ τριῶν ἐστι συγκείμενον, λόγου τε, καὶ ἁρμονίας,
καὶ ῥυθμοῦ. Ναί, ἔφη, τοῦτό γε. Οὐκοῦν ὅσον γε αὐτοῦ λόγος ἐστίν,
οὐδὲν δήπου διαφέρει τοῦ μὴ ᾀδομένου λόγου, πρὸς τὸ ἐν τοῖς
αὐτοῖς δεῖν τύποις λέγεσθαι οἷς ἄρτι προείπομεν, καὶ ὡσαύ-
τως; Ἀληθῆ, ἔφη. Καὶ μὴν τήν γε ἁρμονίαν καὶ ῥυθμὸν ἀκο-
λουθεῖν δεῖ τῷ λόγῳ. Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ μέντοι θρήνων τε καὶ
D ὀδυρμῶν ἔφαμεν ἐν λόγοις οὐδὲν προσδεῖσθαι. Οὐ γὰρ οὖν.
Τίνες οὖν θρηνώδεις ἁρμονίαι; λέγε μοι· σὺ γὰρ μουσικός. Μιξο-
λυδιστί, ἔφη, καὶ συντονολυδιστί, καὶ τοιαῦταί τινες. Οὐκοῦν αὗται
(ἦν δ' ἐγὼ) ἀφαιρετέαι. ἄχρηστοι γὰρ καὶ γυναιξὶν ἃς δεῖ ἐ-
πιεικεῖς εἶναι, μὴ ὅτι ἀνδράσι. Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν μέθη γε
φύλαξιν ἀπρεπέστατον, καὶ μαλακία καὶ ἀργία. Πῶς γὰρ
οὔ; Τίνες οὖν μαλακαί τε καὶ συμποτικαὶ τῶν ἁρμονιῶν; Ἰαστί
(ἦ δ' ὅς) καὶ λυδιστί, αἵτινες χαλαραὶ καλοῦνται. Ταύ-
ταις οὖν, ὦ φίλε, ἐπὶ πολεμικῶν ἀνδρῶν ἔσθ' ὅ,τι χρήσῃ;
Οὐδαμῶς, ἔφη. Ἀλλὰ κινδυνεύει σοι δωριστὶ λείπεσθαι καὶ
E φρυγιστί. Οὐκ οἶδα (ἔφην ἐγὼ) τὰς ἁρμονίας· ἀλλὰ κατά-
λειπε ἐκείνην τὴν ἁρμονίαν ἣ ἔν τε πολεμικῇ πράξει ὄντος
ἀνδρείου καὶ ἐν πάσῃ βιαίῳ ἐργασίᾳ, πρεπόντως ἂν μι-
μήσαιτο φθόγγους τε καὶ προσῳδίας, καὶ ἀποτυχόντος, ἢ
εἰς τραύματα ἢ θανάτους ἰόντος, ἢ εἴς τινα ἄλλην ξυμφο-
ρὰν πεσόντος, ἐν πᾶσι τούτοις παρατεταγμένως καὶ καρτερούν-
τως ἀμυνομένου τὴν τύχην. καὶ ἄλλην αὖ, ἐν εἰρηνικῇ τε καὶ μὴ
βιαίῳ ἀλλ' ἐν ἑκουσίῳ πράξει ὄντος, ἤ τινά τι πείθοντός τε καὶ δεο-
μένου, ἢ εὐχῇ θεόν, ἢ διδαχῇ καὶ νουθετήσει ἄνθρωπον, ἢ τοὐναν-
τίον, ἄλλῳ δεομένῳ ἢ διδάσκοντι ἢ μεταπείθοντι ἑαυτὸν ὑπέ-
F χοντα, καὶ ἐκ τούτων πράξαντα κατὰ νοῦν, καὶ μὴ ὑπερηφάνως ἔ-
χοντα, ἀλλὰ σωφρόνως τε καὶ μετρίως ἐν πᾶσι τούτοις πράτ-
τοντά τε, καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἀγαπῶντα. Ταύτας δύο ἁρμο-
νίας, βίαιον, ἑκούσιον, δυστυχούντων, εὐτυχούντων, σωφρόνων,
ἀνδρείων, αἵτινες φθόγγους μιμήσονται κάλλιστα, ταύτας λεῖπε.

ῥυθμούς· μὴ ποικίλους αὐτοὺς διώκειν μηδὲ παντοδαπὰς βάσεις, ἀλλὰ βίου ῥυθμοὺς ἰδεῖν κοσμίου τε καὶ ἀνδρείου τίνες εἰσίν· οὓς ἰδόντα, τὸν πόδα τῷ τοιούτῳ λόγῳ ἀναγκάζειν ἕπεσθαι καὶ τὸ μέλος, ἀλλὰ μὴ λόγον ποδί τε καὶ μέλει. οἵτινες δ' ἂν εἶεν οὗτοι οἱ ῥυθμοί, σὸν ἔργον, ὥσπερ τὰς ἁρμονίας, φράσαι. Ἀλλὰ μὰ Δί' (ἔφη) οὐκ ἔχω λέγειν. ὅτι μὲν γὰρ τρία ἄττα ἐστὶν εἴδη, ἐξ ὧν αἱ βάσεις πλέκονται, ὥσπερ ἐν τοῖς φθόγγοις τέτταρα, ὅθεν αἱ πᾶσαι ἁρμονίαι, τεθεαμένος ἂν εἴποιμι· ποῖα δ' ὁποίου βίου μιμήματα, λέγειν οὐκ ἔχω. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν (ἦν δ' ἐγώ) καὶ μετὰ Δάμωνος βουλευσόμεθα, τίνες τε ἀνελευθερίας καὶ ὕβρεως, ἢ μανίας καὶ ἄλλης κακίας πρέπουσαι βάσεις· καὶ τίνας τοῖς ἐναντίοις λειπτέον ῥυθμούς. οἶμαι δέ γε ἀκηκοέναι οὐ σαφῶς ἐνόπλιόν τε τινὰ ὀνομάζοντος αὐτοῦ ξύνθετον, καὶ δάκτυλον, καὶ ἡρῷόν γε, οὐκ οἶδα ὅπως διακοσμοῦντος, καὶ ἴσον ἄνω καὶ κάτω τιθέντος, εἰς βραχύ τε καὶ μακρὸν γιγνόμενον, καί, ὡς ἐγῷμαι, ἴαμβον, καί τιν' ἄλλον, τροχαῖον ὠνόμαζε. μήκη δὲ καὶ βραχύτητας προσῆπτε, καὶ τούτων τισὶν οἶμαι τὰς ἀγωγὰς τοῦ ποδὸς αὐτὸν οὐχ ἧττον ψέγειν τε καὶ ἐπαινεῖν, ἢ τοὺς ῥυθμοὺς αὐτούς, ἤτοι ξυναμφότερόν τι. οὐ γὰρ ἔγωγε ἔχω λέγειν. ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὥσπερ εἶπον, εἰς Δάμωνα ἀναβεβλήσθω. διελέσθαι γὰρ, οὐ σμικροῦ λόγου. ἢ σὺ οἴει; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. Ἀλλὰ τόδε γε, ὅτι τὸ τῆς εὐσχημοσύνης τε καὶ ἀσχημοσύνης τῷ εὐρύθμῳ τε καὶ ἀρρύθμῳ ἀκολουθεῖ, δύνασαι διελέσθαι; Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ μὴν τὸ εὔρυθμόν τε καὶ ἄρρυθμον, τὸ μὲν τῇ καλῇ λέξει ἕπεται ὁμοιούμενον, τὸ δὲ, τῇ ἐναντίᾳ· καὶ τὸ εὐάρμοστον καὶ ἀνάρμοστον, ὡσαύτως· εἴπερ ῥυθμός γε καὶ ἁρμονία λόγῳ, ὥσπερ ἄρτι ἐλέγετο, ἀλλὰ μὴ λόγος τούτοις. Ἀλλὰ μὴν (ἦ δ' ὅς) ταῦτά γε λόγῳ ἀκολουθητέον. Τί δ' ὁ τρόπος τῆς λέξεως (ἦν δ' ἐγώ) καὶ ὁ λόγος; οὐ τῷ τῆς ψυχῆς ἤθει ἕπεται; Πῶς γὰρ οὔ; Τῇ δὲ λέξει τἆλλα; Ναί. Εὐλογία ἄρα, καὶ εὐαρμοστία, καὶ εὐσχημοσύνη, καὶ εὐρυθμία, εὐηθείᾳ ἀκολουθεῖ·

C D E F

gnoſcamus. Quibus cognitis, pedem cantumque cogamus orationem huiuſmodi ſequi, non orationem ſequi pedem & cantum. Qui verò ſint rhythmi tales, tuæ ſunt partes declarare, quemadmodum harmonias expoſuiſti. Per Iouem, inquit, quid dicam non habeo. Quod enim tres quædam ſpecies ſunt, ex quibus motus iſti texuntur quemadmodum in vocibus quatuor, vnde omnes harmoniæ conficiuntur, animaduerterim, dicere poſſem. Quales autem qualis vitæ imitationes ſint, aperire nequeo. At de his quidem cum Damone deliberabimus, quinam pedum motus apti ſint illiberalitati, petulantiæ, inſaniæ, aliiſque vitiis, quiue rhythmi contrariis congruant. Arbitror autem audiuiſſe, quamuis non ſatis aperte, cùm ipſe bellicoſum quendam nominaret compoſitum dactylum heroicúmque, qui neſcio quo modo ornabat quum eum parem & ſuprà & infrà poneret, in breuem longúmque euadentem, vtque exiſtimo iambum, & alium quendam trochæum appellabat. Longitudines autem & breuitates adhibuit. Et in aliquibus iſtorum arbitror eum vituperare vel laudare dictiones pedis, non minus quàm rhythmos ipſos, vel aliquid ex vtriſque commixtum. Neque enim declarare ſatis hæc poſſum. Verùm hæc, vt dicebam, in Damonem ipſum reiecta ſint. Prolixa quippe oratione ad hæc diſtinguenda opus eſſet. Num id putas? Prolixa per Iouem. Hoc autem ita diſcernere potes, quòd concinnitas atque ineptitudo congruitatem & incongruitatem rhythmi ſequuntur. Quidni? Atqui congruum quidem pulchram orationem ſequitur, & tanquam ſimile imitatur: incongruum verò contrariam. Quinetiam conſonum ipſum, & diſſonum eodem modo: quandoquidem rhythmus & harmonia, vt paulo antè dictum fuit, orationem ſequuntur, non ipſa oratio rhythmum & harmoniam ſequitur. Certè orationem ſequi hæc debét. Quid verò loquendi modus ipſáque oratio? nónne animi affectionem ſequitur? Abſque dubio. Orationem verò cætera quoque ſequuntur? Nempe. Sermonis itaque decor conſonantia venuſtas, & rhythmi congruentia affectionem animi moderatā ſequūtur, quam εὐήθειαν appelant:

agat prompendus eſt, ne in prauitatis imaginibus nobis enutriti cuſtodes tanquam noxio in gramine, & multa quotidie paulatim à multis decerpentes paſcentéſque, vnum aliquod maximum malum ignari in animo contrahant? Quamobrẽ illi quærendi ſunt artifices, qui naturali quadam induſtria poſſint tanquam per veſtigia exprimere pulchri ipſius decorique naturam: vt tanquam in loco ſalubri habitantes iuniores vndique adiuuentur: quandoquidem à pulchris honeſtiſque operibus ſiue ad oculos, ſiue ad aures eorum honeſti aliquid peruenit, veluti ſuauis aura quædam à locis ſalubribus afferens ſanitatem, quæ quidem ſtatim afflare à primis annis incipiens, ſenſim animos hominum in ſimilitudinem, amicitiam, & concordiam, honeſtæ orationi rationique conciliat. Egregiè admodum iſto pacto nutrirentur. Ob hanc igitur cauſam, inquam ego, ô Glauco, ex ipſa principali in muſica educatione rhythmus & harmonia interiora animi ſubeunt, feriúntque vehementiſſimè animum, decoram quandam figuram ferentia, per quã decorus & pulcher efficitur, quiſquis rectè in muſica eruditur, contrà verò, ſi cõtrà quis fuerit educatus. Et quoniã rurſus imperfecta, neque rectè fabricata, aut non bene orta acutiſſimè ſentiet, qui illic, quemadmodum oportet, nutritus fuerit, meritò ægrè hæc ferens pulchra quidem laudabit, eáque amans, auidéque arripiens, ipſis aletur, ac bonus inde efficietur & pulcher. Turpia verò iure vituperabit, oderitque etiam in ea ætate in qua rationem nondum ſuſceperit. Aduentantem denique rationem, qui ita nutritus erit, libenter amplectetur, eã ex ipſa propinquitate, familiaritateque prorſus agnoſcens. Mihi quoque harum rerum gratia, in muſica nutriẽdi videntur. Quẽadmodũ tunc profectò literas ſatis rectè callemus, quãdo elemẽta nos nõ fugiũt, quæ quibuſcũq; in rebus verſentur, pauca ſunt, & neque in paruis, neq; in magnis ſpreuimus quaſi non oporteret ea intelligere, ſed vbique ea conati ſumus cognoſcere, vtpote qui prius grammatici futuri non ſimus, quàm nos ita comparauerimus.

C ἐν τοῖς δημιουργήμασιν ἐμποιεῖν, ἢ ὁ μὴ οἷός τε ὤν, οὐκ ἐατέος παρ' ἡμῖν δημιουργεῖν, ἵνα μὴ ἐν κακίας εἰκόσι τρεφόμενοι ἡμῖν οἱ φύλακες, ὥσπερ ἐν κακῇ βοτάνῃ, πολλὰ ἑκάστης ἡμέρας κατὰ σμικρὸν ἀπὸ πολλῶν δρεπόμενοί τε καὶ νεμόμενοι, ἕν τι ξυνιστάντες λανθάνωσι κακὸν μέγα ἐν τῇ αὑτῶν ψυχῇ. ἀλλ' ἐκείνους ζητητέον τοὺς δημιουργοὺς, τοὺς εὐφυῶς δυναμένους ἰχνεύειν τὴν τοῦ καλοῦ τε καὶ εὐσχήμονος φύσιν. ἵν' ὥσπερ ἐν ὑγιεινῷ τόπῳ οἰκοῦντες οἱ νέοι ὠφελῶνται ἀπὸ παντὸς, ὁπόθεν ἂν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν καλῶν ἔργων ἢ πρὸς ὄψιν ἢ πρὸς ἀκοήν τι προσβάλῃ, ὥσ-

D περ αὔρα φέρουσα ἀπὸ χρηστῶν τόπων ὑγίειαν, καὶ εὐθὺς ἐκ παίδων λανθάνῃ εἰς ὁμοιότητά τε καὶ φιλίαν καὶ ξυμφωνίαν τῷ καλῷ λόγῳ ἄγουσα. Πολὺ γὰρ ἂν (ἔφη) κάλλιστα οὕτω τραφεῖεν. Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Γλαύκων, τούτων ἕνεκα κυριωτάτη ἐν μουσικῇ τροφὴ, ὅτι μάλιστα καταδύεται εἰς τὸ ἐντὸς τῆς ψυχῆς ὅ, τε ῥυθμὸς καὶ ἁρμονία, καὶ ἐρρωμενέστατα ἅπτεται αὐτῆς, φέροντα τὴν εὐσχημοσύνην, καὶ ποιεῖ εὐσχήμονα, ἐάν τις ὀρθῶς τραφῇ; εἰ δὲ μὴ, τοὐναντίον; καὶ ὅτι αὖ τῶν παραλειπομένων καὶ μὴ καλῶς

E δημιουργηθέντων, ἢ μὴ καλῶς φύντων, ὀξύτατ' ἂν αἰσθάνοιτο ὁ ἐκεῖ τραφεὶς ὡς ἔδει, καὶ ὀρθῶς δὴ δυσχεραίνων, τὰ μὲν καλὰ ἐπαινοῖ, καὶ χαίρων καὶ καταδεχόμενος εἰς τὴν ψυχὴν, τρέφοιτ' ἂν ἐπ' αὐτῶν, καὶ γίγνοιτο καλός τε κἀγαθός· τὰ δ' αἰσχρὰ ψέγοι τ' ἂν ὀρθῶς καὶ μισοῖ, ἔτι νέος ὢν, πρὶν καὶ λόγον δυνατὸς εἶναι λαβεῖν· ἐλθόντος δὲ τοῦ λόγου, ἀσπάζοιτ' ἂν αὐτὸν, γνωρίζων δι' οἰκειότητα μάλιστα, ὁ οὕτω τραφείς. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ (ἔφη) τῶν τοιούτων ἕνεκα ἐν μουσικῇ εἶναι ἡ τροφή. Ὥσπερ

F ἄρα (ἦν δ' ἐγώ) γραμμάτων πέρι τότε ἱκανῶς εἴχομεν, ὅτε τὰ στοιχεῖα μὴ λανθάνοι ἡμᾶς ὀλίγα ὄντα ἐν ἅπασιν οἷς ἔστι περιφερόμενα· καὶ οὔτ' ἐν σμικρῷ οὔτ' ἐν μεγάλῳ ἠτιμάζομεν αὐτὰ, ὡς οὐ δέοι αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ πανταχοῦ προυθυμούμεθα διαγιγνώσκειν· ὡς οὐ πρότερον ἐσόμενοι γραμματικοὶ πρὶν οὕτως ἔχοιμεν·

μένειν αὖ, ὥστ' ἐθέλειν ἀσπάζεσθαι. Μανθάνω (ἦν δ' ἐγώ) C ὅτι ἔστι σοι ἢ γέγονε παιδικὰ τοιαῦτα· καὶ συγχωρῶ. ἀλλὰ τόδε μοι εἰπέ, σωφροσύνῃ καὶ ἡδονῇ ὑπερβαλλούσῃ ἔστι τις κοινωνία; Καὶ πῶς; (ἔφη) ἥ γε ἔκφρονα ποιεῖ οὐχ ἧττον ἢ λύπη. Ἀλλὰ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ; Οὐδαμῶς. Τί δέ; ὕβρει τε καὶ ἀκολασίᾳ; Πάντων μάλιστα. Μείζω δέ τινα καὶ ὀξυτέραν ἔχεις εἰπεῖν ἡδονὴν τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια; Οὐκ ἔχω, (ἦ δ' ὅς) οὐδέ γε μανικωτέραν. Ὁ δὲ ὀρθὸς ἔρως πέφυκε, κοσμίου τε καὶ καλοῦ σωφρόνως τε καὶ μουσικῶς ἐρᾶν. Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς. Οὐδὲν ἄρα προσοιστέον μανικὸν, οὐδὲ ξυγγενὲς ἀκολασίας, τῷ ὀρθῷ ἔρωτι. Οὐ D προσοιστέον. Οὐ προσοιστέον ἄρα αὐτῷ ἡδονὴν, οὐδὲ κοινωνητέον αὐτῆς ἐραστῇ τε καὶ παιδικοῖς, ὀρθῶς ἐρῶσί τε καὶ ἐρωμένοις. Οὐ μέντοι μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, προσοιστέον. Οὕτω δὴ, ὡς ἔοικε, νομοθετήσεις ἐν τῇ οἰκιζομένῃ πόλει, φιλεῖν μὲν καὶ ξυνεῖναι καὶ ἅπτεσθαι, ὥσπερ υἱέος, παιδικῶν ἐραστὴν, τῶν καλῶν χάριν, ἐὰν πείθῃ· τὰ δ' ἄλλα οὕτως ὁμιλεῖν πρὸς ὅν τις σπουδάζοι, ὅπως μηδέποτε δόξῃ μακρότερα τούτων ξυγγίγνεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ψόγον ἀμουσίας καὶ ἀπειροκαλίας ὑφέξοντα. Οὕτως, ἔφη. Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγώ) καὶ σοὶ φαίνεται τέλος ἡμῖν ἔχειν ὁ περὶ E μουσικῆς λόγος; Οἷ γοῦν δεῖ τελευτᾶν, τετελεύτηκε. Δεῖ δέ που τελευτᾶν τὰ μουσικὰ εἰς τὰ τοῦ καλοῦ ἐρωτικά. Ξύμφημι, ἦ δ' ὅς.

Μετὰ δὴ μουσικὴν, γυμναστικῇ θρεπτέοι οἱ νεανίαι. Τί μήν; Δεῖ μὲν δὴ καὶ ταύτῃ ἀκριβῶς τρέφεσθαι ἐκ παίδων διὰ βίου. ἔχει δέ πως, ὡς ἐγῷμαι, ὧδε. σκόπει δὲ καὶ σύ. ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐ φαίνεται, ὃ ἂν χρηστὸν ᾖ σῶμα, τοῦτο τῇ αὑτοῦ ἀρετῇ ψυχὴν ἀγαθὴν ποιεῖν, ἀλλὰ τοὐναντίον, ψυχὴ ἀγαθὴ τῇ αὑτῆς ἀρετῇ σῶμα παρέχειν ὡς οἷόν τε βέλτιστον. σοὶ δὲ πῶς φαίνεται; Καὶ ἐμοὶ (ἔφη) F οὕτως. Οὐκοῦν, εἰ τὴν διάνοιαν ἱκανῶς θεραπεύσαντες, παραδοῖμεν αὐτῇ τὰ περὶ τὸ σῶμα ἀκριβολογεῖσθαι, ἡμεῖς δὲ ὅσον τοὺς τύπους ὑφηγησαίμεθα, (ἵνα μὴ μακρολογῶμεν) ὀρθῶς ἂν ποιοῖμεν;

ligo equidem, quia tales quidam vel amantur abs te, vel amati iam ſunt, atque aſſentior. Sed hoc mihi dicas. Eſtne vllum temperantiæ cum ſoluta nimiáque voluptate commercium? Quónam pacto? Quippe cùm voluptas huiuſmodi non minus, quàm dolor mentem è ſuo ſtatu dimoueat. Aliis verò virtutibus? Minimè. Quid autem petulantia intemperantiáque habent cum nimia voluptate communionem? Maximè omnium. Habéſne maiorem & vehementiorem voluptatē, quàm quæ circa venerea? Neque vehementiorem vllam habeo, neque furioſiorem. Rectus autem amor ipſa ſui natura temperatè & muſicè amat pulchrū atque decorum. Prorſus. Nihil ergo furioſum vel intemperantiæ proprium recto amori eſt admouendum. Non certè. Neque igitur iungenda illi eſt voluptas, neque in ea communicare debent amatores cum legitimè dilectis adoleſcentibus, amantéſque cum amatis. Per Iouem nullo modo, ô Socrates. Sic igitur, vt videtur, in ciuitate inſtituta legem condes; amatorem amare, vnà eſſe, & tangere amatum, ſi perſuaſerit, tanquam filium, honeſtorum cauſa, atque in omnibus ſic verſari cum eo quem amat, vt nunquā diutius quàm hoc patiatur, eſſe cum illo videatur. Sin minus ignominiam ſubeat, tanquam qui nihil omnino ſapiat muſicum pulchrúmue. Sic prorſus. Nónne tibi videtur finem ſuum iam ſermo de muſica conſecutus? Quo enim finiri debet, eò iam peruenit. Oportet enim muſicam in amatoria pulchri finiri. Aſſentior equidem.

Poſt muſicam verò in gymnaſtica exercendi ſunt iuuenes. Quidni? Oportet enim & in hac per omnem vitam diligenter à pueris educari. Id autē ita ſe habet quodammodo, vt opinor. Animaduerte & tu. Mihi quidem non videtur bene affectū corpus vi ſua bonum animum facere, ſed contrà bene affectus animus, vi ſua corpus quo ad fieri poteſt, optimum reddere. Tibi verò quidnam videtur? Quod & tibi. Nónne ſi poſtquam mentem ſatis excoluerimus, trademus ei, vt quæ ad corpus pertinent, diligenter & exactè inquirat & curet, nos autem quaſi quaſdam formulas proponemus, ne longiores ſimus, rectè faciemus?

[illegible] præparantur. Vbique enim facilius eſt, vt paucis dicam, ipſo igne vti, quàm vaſa circumferre. Sanè. Neque vnquam variorum condimentorum, vt arbitror, Homerus meminit. Sed hoc & alii ſciunt quicunque exercentur, quod cui corpus robuſtum eſſe debet, à cũctis huiuſmodi rebus eſt abſtinendum. Rectè quidem & ſciunt, & abſtinent. Syracuſanas itaque, ô amice, menſas & Siculorum, vt videris, obſoniorum varietatem non laudas: ſi quidem hæc ita tibi rectè ſe habere videntur. Non certè, vt mihi quidem videor. Vituperas & Corinthium luxum blandientium puellarum in his qui optima corporis habitudine futuri ſunt. Summopere. Quinetiam Attica bellaria condimentáque, quæ iucunda plurimis & delicata videntur. Neceſſe eſt. Omnem enim, vt exiſtimo, huiuſmodi victum, ſi ſimilem eſſe dicemus melodiæ & cantilenæ quæ in omni genere harmoniæ, omnibúſq; rhythmis verſantur, rectè comparauerimus. Planè. Ibi quidem intemperantiam varietas parit, hîc morbum: ſimplicitas autem ſecundùm muſicam in animis temperantiam, ſecundùm verò gymnaſticam in corporibus ſanitatem. Veriſſima loqueris. Intemperantia verò & morbis in ciuitate multiplicatis, & tribunalia & medicorum officinæ aperiuntur. Vnde iudiciaria & medicina in pretio habentur, quando & liberi multi his ſummopere ſtudeant. Quidni? Igitur malæ & turpis diſciplinæ in ciuitate nullam maiorem potes coniecturam capere, quàm ſummis iudicibus ac medicis indigere, non modò abiectos homines & mechanicos, ſed eos etiam qui liberali diſciplina educatos eſſe ſe gloriantur. Nonne turpe videtur, & malæ inſtitutionis magna coniectura, vt cogamur ob propriæ virtutis inopiam iuſtitia vti æterna aliorum, videlicet tanquam dominorum & iudicum? Omnium profectò turpiſſimum. An non hoc quoque turpius eſſe putas? quando aliquis non modò multum vitæ tempus in iudiciis, tum accuſando, tum defendendo conterit,

[illegible] μόνον ὀπτοῖς· ἃ δὴ μάλιστα ἂν εἴη στρατιώταις εὔπορα. πανταχοῦ γάρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, αὐτῷ τῷ πυρὶ χρῆσθαι εὐπορώτερον, ἢ ἀγγεῖα ξυμπεριφέρειν. Καὶ μάλα. Οὐδὲ μὴν ἡδυσμάτων, ὡς ἐγῷμαι, Ὅμηρος πώποτε ἐμνήσθη. ἢ τοῦτο μὲν καὶ οἱ ἄλλοι ἀσκηταὶ ἴσασιν, ὅτι τῷ μέλλοντι σώματι εὖ ἕξειν ἀφεκτέον τῶν τοιούτων ἁπάντων. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη, ἴσασί τε καὶ ἀπέχονται. Συρακουσίαν δέ, ὦ φίλε, τράπεζαν, καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψων, ὡς ἔοικας, οὐκ αἰνεῖς, εἴπερ

D σοι ταῦτα δοκεῖ ὀρθῶς ἔχειν. Οὔ μοι δοκῶ. Ψέγεις ἄρα καὶ Κορινθίαν κόρην φίλην εἶναι ἀνδράσι μέλλουσιν εὖ σώματος ἕξειν. Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ Ἀττικῶν πεμμάτων τὰς δοκούσας εἶναι εὐπαθείας; Ἀνάγκη. Ὅλην γάρ, οἶμαι, τὴν τοιαύτην σίτησιν καὶ δίαιταν τῇ μελοποιίᾳ τε καὶ ᾠδῇ, τῇ ἐν τῷ παναρμονίῳ καὶ ἐν πᾶσι ῥυθμοῖς πεποιημένῃ, ἀπεικάζοντες, ὀρθῶς ἂν ἀπεικάζοιμεν. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν ἐκεῖ μὲν ἀκολασίαν ἡ ποικιλία ἐνέτικτεν, ἐνταῦθα δὲ νόσον. ἡ δ' ἁπλότης κατὰ μὲν μουσικὴν, ἐν ψυχαῖς σωφροσύνην, κατὰ δὲ γυμναστικὴν, ἐν σώμασιν

E ὑγίειαν. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἀκολασίας δὲ καὶ νόσων πληθυουσῶν ἐν πόλει, ἆρ' οὐ δικαστήριά τε καὶ ἰατρεῖα πολλὰ ἀνοίγεται, καὶ δικανική τε καὶ ἰατρικὴ σεμνύνονται, ὅταν δὴ καὶ ἐλεύθεροι πολλοὶ καὶ σφόδρα περὶ αὐτὰ σπουδάζωσι; Τί γὰρ οὐ μέλλει; Τῆς δὲ κακῆς τε καὶ αἰσχρᾶς παιδείας ἐν πόλει ἆρα μή τι μεῖζον ἕξεις λαβεῖν τεκμήριον, ἢ τὸ δεῖσθαι ἰατρῶν καὶ δικαστῶν ἄκρων μὴ μόνον τοὺς φαύλους τε καὶ χειροτέχνας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἐλευθέρῳ σχήματι προσποιουμένους τεθράφθαι; ἢ οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ, καὶ ἀπαιδευσίας μέγα τεκμήριον, τὸ ἐ-

F πακτῷ παρ' ἄλλων, ὡς δεσποτῶν τε καὶ κριτῶν, τῷ δικαίῳ ἀναγκάζεσθαι χρῆσθαι, καὶ ἀπορίᾳ οἰκείων; Πάντων μὲν οὖν, ἔφη, αἴσχιστον. Ἢ δοκεῖ σοι (ἦν δ' ἐγώ) τούτου αἴσχιον εἶναι τοῦτο, ὅταν τις μὴ μόνον τὸ πολὺ τοῦ βίου ἐν δικαστηρίοις φεύγων τε καὶ διώκων κατατρίβηται,

(εἰπεῖν) ὅτι τῇ παιδαγωγικῇ τῶν νοσημάτων ταύτῃ τῇ νῦν ἰατρικῇ πρὸ τοῦ Ἀσκληπιάδαι οὐκ ἐχρῶντο, ὥς φασι, πρὶν Ἡρόδικον γενέσθαι. Ἡρόδικος δὲ, παιδοτρίβης ὤν, καὶ νοσώδης γενόμενος, μίξας γυμναστικὴν ἰατρικῇ, ἀπέκναισε πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα ἑαυτὸν, ἔπειτ' ἄλλους ὕστερον πολλούς. Πῇ δή; ἔφη. Μακρὸν (ἦν δ' ἐγὼ) τὸν θάνατον αὑτῷ ποιήσας. παρακολουθῶν γὰρ τῷ νοσήματι θανασίμῳ ὄντι, οὔτε ἰάσασθαι, οἶμαι, οἷός τ' ἦν ἑαυτὸν, ἐν ἀσχολίᾳ τε πάντων ἰατρευόμενος, διὰ βίου ἔζη ἀποκναιόμενος, εἴ τι τῆς εἰωθυίας διαίτης ἐκβαίη. δυσθανατῶν δὲ ὑπὸ σοφίας, εἰς γῆρας ἀφίκετο. Καλὸν ἄρα τὸ γέρας (ἔφη) τῆς τέχνης ἠνέγκατο. Οἷον εἰκὸς (ἦν δ' ἐγὼ) τὸν μὴ εἰδότα ὅτι Ἀσκληπιὸς οὐκ ἀγνοίᾳ οὐδὲ ἀπειρίᾳ τούτου τοῦ εἴδους τῆς ἰατρικῆς, τοῖς ἐκγόνοις οὐ κατέδειξεν αὐτὸ, ἀλλ' εἰδὼς ὅτι πᾶσι τοῖς εὐνομουμένοις ἔργον τι ἑκάστῳ ἐν τῇ πόλει προστέτακται, ὃ ἀναγκαῖον ἐργάζεσθαι, καὶ οὐδενὶ σχολὴ διὰ βίου κάμνειν ἰατρευομένῳ. ὃ ἡμεῖς γελοίως ἐπὶ μὲν τῶν δημιουργῶν αἰσθανόμεθα, ἐπὶ δὲ τῶν πλουσίων τε καὶ εὐδαιμόνων δοκούντων εἶναι, οὐκ αἰσθανόμεθα. Πῶς; ἔφη. Τέκτων (ἦν δ' ἐγὼ) κάμνων, ἀξιοῖ παρὰ τοῦ ἰατροῦ φάρμακον πιὼν ἐξεμέσαι τὸ νόσημα, ἢ κάτω καθαρθεὶς, ἢ καύσει ἢ τομῇ χρησάμενος, ἀπηλλάχθαι. ἐὰν δέ τις αὐτῷ μακρὰν δίαιταν προστάττῃ, πιλίδιά τε περὶ τὴν κεφαλὴν περιτιθεὶς καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα, ταχὺ εἶπεν ὅτι οὐ σχολὴ κάμνειν, οὐδὲ λυσιτελεῖ οὕτω ζῆν, νοσήματι τὸν νοῦν προσέχοντα, τῆς δὲ προκειμένης ἐργασίας ἀμελοῦντα. καὶ μετὰ ταῦτα χαίρειν εἰπὼν τῷ τοιούτῳ ἰατρῷ, εἰς τὴν εἰωθυῖαν δίαιταν ἐμβὰς, ὑγιὴς γενόμενος, ζῇ τὰ ἑαυτοῦ πράττων. ἐὰν δὲ μὴ ἱκανὸν ᾖ τὸ σῶμα ὑπενεγκεῖν, τελευτήσας, πραγμάτων ἀπηλλάγη. Καὶ τῷ τοιούτῳ μέν γ', ἔφη, δοκεῖ πρέπειν, οὕτω ἰατρικῇ χρῆσθαι. Ἆρ' (ἦν δ' ἐγὼ) ὅτι ἦν τι αὐτῷ ἔργον, ὃ εἰ μὴ πράττοι, οὐκ ἐλυσιτέλει ζῆν; Δῆλον, ἔφη. Ὁ δὲ δὴ πλούσιος, ὥς φαμεν, οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον ἔργον προκείμενον, οὗ ἀναγκαζομένῳ ἀπέχεσθαι, ἀβίωτον.

borum pædagôga, Aeſculapii ſectatores ante Herodicum, vt fertur, minimè ſunt vſi. Herodicus autem quum eſſet exercitandorum magiſter iuuenum: eſſetque valetudinarius, miſcens gymnaſticam medicinæ, primò quidem ſeipſum, deinde & poſteros multos tædio affecit. Quónam pacto? Longam quippe ſibi mortem præſtitit. Nam dum morbum qui letalis erat, ſubſequeretur, neque curare, vt opinor, ſe poterat, & medelæ ſtudio occupatus, omiſſis reliquis omnibus, vitam in hac corporis indulgentia conterebat, malè quidem affectus ſi paulò à conſueto victu diſcederet, ægrè D tamen moriens, hàc ſapientiam ad ſenectutem peruenit. Egregiam, inquit, palmam ex arte ſua reportauit. Nempe inquam, quam decebat reportare illum, qui ignorabat Aeſculapium non ignorãtia quidem & imperitia huius medendi formæ poſteris hoc non oſtendiſſe, ſed quoniam videbat in ciuitate optimè inſtituta, ſuum cuique opus aſſignatum eſſe, quod perfici neceſſe ſit, nec vlli ſupereſſe otium, vt per omnem vitam valetudinarius in corpore curando occupetur. Quod quidem, modo quodam ridiculo in artificibus animaduertimus: in illis verò, qui opulenti felicéſq; E cenſentur, nequaquam. Quomodo illud? Faber ſi quando in morbum incidit, à medico curationem exigit, vel per vomitum, vel deiectionem ventris, vel vſtionem, vel inciſionem. Si quis autem diuturnam illi victus obſeruationem præcipit, capitiſque ſuffarcinationes, cæteráque huiuſmodi, ſtatim obiicit non eſſe ſibi ad ægrotandum otium, neque præſtare ſibi ita vitam trahere continuis curationibus incumbenti, ſuúmque opificium negligenti. Deinde medico hoc valere iuſſo, ad conſuetum victum reuertens, ſi conualeſcit, opus ſuum exequitur: ſin autem ſuſtinere corpus morbum nõ F poteſt, vita functus negotiis liberatur. Ita profectò medicinis vti artifici conuenire videtur. Atque idcirco opus illi propoſitum eſſe dixi, quod niſi peragat, viuere ipſi non expedit. Conſtat. Diues autem, vt diximus, opere nullo vrgetur, à quo ſi quando vi arceatur, non amplius ſit ei viuendum.

tur, videlicet conſuetudo, deinde victu ſeruato, ne ciuilia negotia diſturbarétur. Corpora verò penitus interiori corruptione valetudinaria nequaquã aggreſſum fuiſſe, diligentia victus ſenſus exhauriendo & infundendo in vita producere, ita vt valetudinarios, quod inde ſequitur, filios generarét. Neque verò cenſui curandum, qui non poſſet in conſtituto & ſolito victu ac regula viuere, tanquã neque illi ipſi, neque ciuitati id conferret. Ciuilem virum dicis Aeſculapium extitiſſe. Conſtat planè, filiique ipſius talem eum fuiſſe teſtantur. An ignoras illos apud Troiam in rebus bellicis claruiſſe? quanquam & medicinæ ſtudio, quemadmodum ego dicebam, vtebantur. Non meminiſti quòd Menelao Pandari manibus vulnerato, cruorem vulneris abſterſerunt, & vnguentis mitigantibus perunxere: legem verò certam circa cibos ac potus nihilo magis quàm Eurypylo præſcriſcripſerunt: quaſi pharmaca ad curandos ſufficerét homines, qui antè accepta vulnera & firmi corporis habitu & victu moderati fuiſſent quamuis eo ipſo temporis momento bibiſſent? homines autem & natura & incontinentia morboſos viuere, neque iis ipſis, neque aliis conferre putabant, neq; circa illos verſari artem, neque eſſe curandos, etiã ſi Mida locupletiores eſſent. Scitos admodum viros fuiſſe perhibes Aeſculapii filios. Decet ſanè. quanquam nobis tragici & Pindarus parum aſtipulentur. Aeſculapium enim ferunt Apollinis filium extitiſſe, atque auro inductum vt hominem pecunioſum cùm extrema ægritudine ad mortem ferente opprimeretur, curaret. Vnde & fulmine percuſſum. Sed nos propter illa quæ ſuprà diximus, illis hæc vtraque non concedimus. Imò ſi Dei filius fuit, lucri turpis auidum fuiſſe negabimus: ſin turpis auidus lucri, Dei fuiſſe filium reiiciemus. Probè quidem iſta dicuntur. Sed de hoc quid ais, ô Socrates? An non bonos medicos habere oportet in ciuitate? Eſſent autem tales maximè, quicunque fuiſſent cum ſanis plurimis, plurimiſque ægrotantibus conuerſati. Iudices itẽ ſimiliter, qui varia hominum ingenia eſſent experti.

τέχνην, φαρμάκοις τε καὶ τομαῖς τὰ νοσήματα ἐκβάλλοντα αὐτῶν, τὴν εἰωθυῖαν προστάττειν δίαιταν, ἵνα μὴ τὰ πολιτικὰ βλάπτοι· τὰ δ' εἴσω διὰ παντὸς νενοσηκότα σώματα οὐκ ἐπιχειρεῖν διαίταις κατὰ μικρὸν ἀπαντλοῦντα καὶ ἐπιχέοντα, μακρὸν καὶ κακὸν βίον ἀνθρώπῳ ποιεῖν, καὶ ἔκγονα αὐτῶν, ὡς τὸ εἰκός, ἕτερα τοιαῦτα φυτεύειν. ἀλλὰ τὸν μὴ δυνάμενον ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ περιόδῳ ζῆν, μὴ οἴεσθαι δεῖν θεραπεύειν, ὡς οὔτε αὑτῷ, οὔτε τῇ πόλει λυσιτελῆ. Πολιτικὸν (ἔφη) λέγεις Ἀσκληπιόν. Δῆλον, ἦν δ' ἐγώ· καὶ οἱ
D παῖδες αὐτοῦ δεικνύοιεν ἂν ὅτι τοιοῦτος ἦν. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὡς καὶ ἐν Τροίᾳ ἀγαθοὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἐφάνησαν, καὶ τῇ ἰατρικῇ ὡς ἐγὼ λέγω ἐχρῶντο, ἢ οὐ μέμνησαι ὅτι καὶ τῷ Μενέλεῳ, ἐκ τοῦ τραύματος οὗ ὁ Πάνδαρος ἔβαλεν, Αἷμ' ἐκμυζήσαντ' ἐπί τ' ἤπια φάρμακ' ἔπασσον; ὅ,τι δ' ἐχρῆν μετὰ τοῦτο ἢ πιεῖν ἢ φαγεῖν, οὐδὲν μᾶλλον ἢ τῷ Εὐρυπύλῳ προσέταττον· ὡς ἱκανῶν ὄντων τῶν φαρμάκων ἰάσασθαι ἄνδρας πρὸ τῶν τραυμάτων ὑγιεινούς τε καὶ κοσμίους ἐν διαίτῃ, κἂν εἰ τύχοιεν ἐν τῷ παραχρῆμα κυκεῶνα πιόντες. νοσώδη δὲ φύσει τε καὶ ἀκόλαστον, οὔτε αὐτοῖς οὔτε τοῖς
E ἄλλοις ᾤοντο λυσιτελεῖν ζῆν· οὐδ' ἐπὶ τούτοις τὴν τέχνην δεῖν εἶναι, οὐδὲ θεραπευτέον αὐτούς· οὐδ' εἰ Μίδου πλουσιώτεροι εἶεν. Πάνυ κομψούς (ἔφη) λέγεις Ἀσκληπιοῦ παῖδας. Πρέπει, ἦν δ' ἐγώ. καίτοι ἀπειθοῦντές γε ἡμῖν οἱ τραγῳδοποιοί, καὶ Πίνδαρος, Ἀπόλλωνος μὲν φασιν Ἀσκληπιὸν εἶναι, ὑπὸ δὲ χρυσοῦ πεισθῆναι, πλούσιον ἄνδρα θανάσιμον ἤδη ὄντα ἰάσασθαι· ὅθεν δὴ καὶ κεραυνωθῆναι αὐτόν. ἡμεῖς δὲ, κατὰ τὰ προειρημένα, οὐ πειθόμεθα αὐτοῖς ἀμφότερα. ἀλλ' εἰ μὲν θεοῦ ἦν, οὐκ ἦν (φήσομεν)
F αἰσχροκερδής· εἰ δ' αἰσχροκερδής, οὐκ ἦν θεοῦ. Ὀρθότατά γε (ἦ δ' ὅς) ταῦτά γε. ἀλλὰ περὶ τοῦδε τί λέγεις ὦ Σώκρατες; ἆρ' οὐκ ἀγαθοὺς δεῖ ἐν τῇ πόλει κεκτῆσθαι ἰατρούς; εἶεν δ' ἄν που μάλιστα τοιοῦτοι, ὅσοι πλείστους μὲν ὑγιεινούς, πλείστους δὲ νοσώδεις μετεχειρίσαντο; καὶ δικασταὶ αὖ ὡσαύτως, οἱ παντοδαπαῖς φύσεσιν ὡμιληκότες

αὐτοῖς παραδείγματα ὁμοιοπαθῆ τοῖς πονηροῖς. Καὶ μὲν δὴ (ἔφη) σφόδρα γε αὐτὸ πάσχουσι. Τοιγάρτοι (ἦν δ' ἐγὼ) C οὐ νέον ἀλλὰ γέροντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν εἶναι, ὀψιμαθῆ γεγονότα τῆς ἀδικίας, οἷόν ἐστιν, οὐκ οἰκείαν ἐν τῇ αὑτοῦ ψυχῇ ἐνοῦσαν ᾐσθημένον, ἀλλ' ἀλλοτρίαν ἐν ἀλλοτρίαις μεμελετηκότα ἐν πολλῷ χρόνῳ, διαισθάνεσθαι οἷον πέφυκε κακόν, ἐπιστήμῃ, οὐκ ἐμπειρίᾳ οἰκείᾳ κεχρημένον. Γενναιότατος γοῦν (ἔφη) ἔοικεν εἶναι ὁ τοιοῦτος δικαστής. Καὶ ἀγαθός γε (ἦν δ' ἐγὼ) ὃ σὺ ἠρώτας. ὁ γὰρ ἔχων ψυχὴν ἀγαθὴν, ἀγαθός. ὁ δὲ δεινὸς ἐκεῖνος καὶ καχύποπτος, ὁ πολλὰ αὐτὸς ἠδικηκὼς, καὶ πανοῦργός τε καὶ σοφὸς οἰόμενος εἶναι, ὅταν μὲν ὁμοίοις ὁμιλῇ, δεινὸς φαίνεται, ἐξευλαβούμενος, πρὸς τὰ ἐν αὑτῷ παραδείγματα ἀποσκοπῶν· ὅταν D δὲ ἀγαθοῖς καὶ πρεσβυτέροις ἤδη πλησιάσῃ, ἀβέλτερος αὖ φαίνεται, ἀπιστῶν παρὰ καιρὸν, καὶ ἀγνοῶν ὑγιὲς ἦθος, ἅτε οὐκ ἔχων παράδειγμα τοῦ τοιούτου. πλεονάκις δὲ πονηροῖς ἢ σοφοῖς ἐντυγχάνων, σοφώτερος ἢ ἀμαθέστερος δοκεῖ εἶναι αὑτῷ τε καὶ ἄλλοις. Παντάπασι μὲν οὖν (ἔφη) ἀληθῆ. Οὐ τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) τοιοῦτον χρὴ τὸν δικαστὴν ζητεῖν τὸν ἀγαθόν τε καὶ σοφὸν, ἀλλὰ τὸν πρότερον. πονηρία μὲν γὰρ ἀρετήν τε καὶ αὑτὴν οὔποτ' ἂν γνοίη, ἀρετὴ δὲ φύσεως E παιδευομένης χρόνῳ, ἅμα αὑτῆς τε καὶ πονηρίας ἐπιστήμην λήψεται. σοφὸς οὖν οὗτος, ὥς μοι δοκεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ κακὸς γίγνεται. Καὶ ἐμοὶ, ἔφη, ξυνδοκεῖ. Οὐκοῦν καὶ ἰατρικὴν οἵαν εἴπομεν, μετὰ τῆς τοιαύτης δικαστικῆς κατὰ πόλιν νομοθετήσεις, αἳ τῶν πολιτῶν σοι τοὺς μὲν εὐφυεῖς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς θεραπεύσουσι, τοὺς δὲ μὴ, ὅσοι μὲν κατὰ σῶμα τοιοῦτοι, ἀποθνήσκειν ἐάσουσι, τοὺς δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν κακοφυεῖς καὶ ἀνιάτους αὐτοὶ ἀποκτενοῦσι. Τὸ γοῦν ἄριστον (ἔφη) αὐτοῖς τε τοῖς πάσχουσι καὶ τῇ πόλει οὕτω πέφανται. Οἱ δὲ δὴ νέοι (ἦν δ' ἐγὼ) δῆλον ὅτι εὐλαβήσονταί σοι δικαστικῆς εἰς χρείαν ἰέναι, τῇ ἁπλῇ ἐκείνῃ μουσικῇ χρώ- F μενοι ἣν δὴ ἔφαμεν σωφροσύνην ἐντίκτειν. Τί μήν; ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ κατὰ ταὐτὰ ἴχνη ταῦτα ὁ μουσικὸς γυμναστικὴν διώκων, ἐὰν ἐθέλῃ, αἱρήσει, ὥστε μηδὲν ἰατρικῆς δεῖσθαι, ὅτι μὴ ἀνάγκη;

[illegible] quæ habet improbus, [illegible] exempla malorum. Omnino certè id eis vſu venit. Verùm enimuerò non iuuenem; ſed ſenem eſſe bonum oportet iudicē, qui ſerò quale quid iniuſtitia ſit, didicerit: tanquam qui non propriam in animo ſuo eam ſenſerit, ſed alienā in alienis animis longo tēpore nouerit, atque idcirco cuiuſmodi ſit malum diſcernat, ſcientia potius quàm propria experientia iudicans. Generoſiſſimus certè iudex huiuſmodi eſſe videtur. Et bonus præterea, quod ipſe quærebas. Qui enim bonum habet animum, bonus eſt. Verſutus autem ille ac mala ſuſpicans, qui multa egit iniuſtè, ſagáxque & ſapiens habetur, quando cum ſui ſimilibus verſatur, cautus callidúſque apparet, cùm ad exempla quæ in ſe habet mentē dirigens ſibi ſatis cauet. Quādo verò bonis ſenioribúſque adhæret, fatuus videtur, cùm importunè diffidat, ſanúmque & ſyncerū morem ignoret, quippe qui exempla illius non habeat. Cū verò frequentius cum malis quàm cum ſapientibus verſetur, ſæpius quoque ſapientior quàm inſipientior ſibi aliſque videtur. Vera proculdubio loqueris. Non ergo talem quærere oportet iudicem tanquam bonum & ſapientem, ſed qualem paulò ante dicebam. Prauitas enim neque ſe, neque virtutem cognoſceret vnquam. Virtus autem naturæ addita tempore diſciplina, & ſeipſam ſimul, & prauitatem intelliget. Non igitur malus, vt mea fert opinio, ſed hic ſapiens euadit. Mihi quoque ita videtur. Nonne igitur & medicinam qualem diximus, vnà cum huiuſmodi iudiciaria æquitate in ciuitate conſtitues, quæ quidem eos ciues qui natura, tum animo, tum corpore bene ſe habent, curabunt: eos verò quia non ſunt eiuſmodi, corpore præditi, mori ſinant: qui verò malo ingenio procreati, inſanabiles ſunt, morte mulctent? Hoc igitur & ipſis qui talia patiuntur, & ciuitati conducere videtur. Conſtat quinetiam curaturos iuuenes ne in iudiciariæ vſum deſcendant, ſimplici illa vtentes muſica, ex qua naſci diximus temperantiam. Cur non? An non per eadem hæc veſtigia muſicus gymnaſticam ſequens, ſi volet, aget, aſſequetúrque vt nihil egeat medicina, niſi neceſſitas cogat?

Aſſentior.

tueta atque modeſta? Eſt vt dicis. Dicebamus autem oportère ipſos cuſtodes vtraſque naturas habere. Oportet ſanè. Nonne congruere inter ſe & concinere oportet? Quidni? Eiuſque animus in quo hæc conſonant, temperans eſt & fortis? Omnino. Eius autem animus in quo diſſonant, timidus & agreſtis? Et maximè quidem, Quicunque permittit vt muſica animum ſuum aſſiduè circumſonans occupet & demulceat, pérque aures veluti per infundibula harmonias infundat, quas ſuprà commemorauimus, ſuaues, blandas, molles, ac flebiles, atque ætatem ſuam in cantibus animum delinientibus conſumit, is primùm quidem, ſiquid iracundum habebat, tanquam ferrum demollit, & vtile ex inutili duróque efficit. Quando autem incumbit diutius, magis demulcet: poſt hoc iam liqueſacit animum & reſoluit, donec liquefecerit animoſitatem omnem, excindátque tanquam neruos ex animo, ex quo animum quaſi mollem pugnatorem efficit. Sic eſt omnino. Ac ſic à principio hominem nacta ſit naturam ſine animi robore, citò hoc perficit. Sin autem animoſum, vires animi frangens ad iram reddit præcipitem, vt minimis quibuſque offenſiunculis, ac facilè iterum reſtinguatur. Vnde pro animoſis iracundi atque moroſi effecti ſunt moleſtia, & faſtidio pleni. Ita prorſus accidit. Quod ſi quis gymnaſticæ, & conuiuiis admodum ſe dedat, muſica philoſophiáque neglectis, primùm quidem firmum corporis habitum conſequitur animi viribus magnitudinéque repletur, fortiórque quàm eſſet, euadit. Valde quidem. Deinde ſi in hoc ita perſeueret, vt nihil aliud agat, neque muſicam prorſus attingat. certè ſi quis erat eius in animo inſtinctus diſcendi flagrans cupiditate, imbecillus, ſurdus, ac cæcus efficitur: vt pote qui neque doctrinam guſtauerit vllam, neque indagationem rerum, neque vllam penitus rationem, neque muſicam aliam vnde illius ſenſus expergiſci potuerit, coaleſceréque, & purgari.

ρότερόν τι καὶ χαλεπὸν γίγνοιτ' ἄν, ὡς τὸ εἰκός. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Τί δέ; τὸ ἥμερον οὐχ ἡ φιλόσοφος ἂν ἔχοι φύσις; καὶ μᾶλλον μὲν ἀνεθέντος αὐτοῦ, μαλακώτερον ἂν εἴη τοῦ δέοντος, καλῶς δὲ τραφέντος, ἥμερόν τε καὶ κόσμιον; Ἔστι ταῦτα. Δεῖν δέ γε φαμὲν τοὺς φύλακας ἀμφοτέρα ἔχειν τούτω τὼ φύσει. Δεῖ γάρ. Οὐκοῦν ἡρμόσθαι δεῖ αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας. Πῶς δ' οὔ; Καὶ τοῦ μὲν ἡρμοσμένου σώφρων τε καὶ ἀνδρεία ἡ ψυχή. Πάνυ γε. Τοῦ δὲ ἀναρμόστου, δειλὴ καὶ ἄγροικος. Καὶ μάλα. Οὐκοῦν, ὅταν μέν τις μουσικῇ παρέχῃ καταυλεῖν καὶ

D καταχεῖν τῆς ψυχῆς διὰ τῶν ὤτων, ὥσπερ διὰ χώνης (ἃς δὴ νῦν ἡμεῖς ἐλέγομεν τὰς γλυκείας τε καὶ μαλακὰς καὶ θρηνώδεις ἁρμονίας) καὶ μινυρίζων τε καὶ γεγανωμένος ὑπὸ τῆς ᾠδῆς διατελῇ τὸν βίον ὅλον, οὗτος τὸ μὲν πρῶτον, εἴ τι θυμοειδὲς εἶχεν, ὥσπερ σίδηρον ἐμάλαξε, καὶ χρήσιμον ἐξ ἀχρήστου καὶ σκληροῦ ἐποίησεν· ὅταν δ' ἐπέχων μὴ ἀνίῃ, ἀλλὰ κηλῇ, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη τήκει καὶ λείβει, ἕως ἂν ἐκτήξῃ τὸν θυμὸν, καὶ ἐκτέμῃ, ὥσπερ νεῦρα ἐκ τῆς ψυχῆς, καὶ ποιήσῃ μαλ-

E θακὸν αἰχμητήν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Καὶ ἐὰν μέν γε (ἦν δ' ἐγώ) ἐξ ἀρχῆς φύσει ἄθυμον λάβῃ, ταχὺ τοῦτο διεπράξατο· ἐὰν δὲ θυμοειδῆ, ἀσθενῆ ποιήσας τὸν θυμὸν, ὀξύρροπον ἀπειργάσατο, ἀπὸ σμικρῶν ταχὺ ἐρεθιζόμενόν τε καὶ κατασβεννύμενον. ἀκράχολοι οὖν καὶ ὀργίλοι ἀντὶ θυμοειδοῦς γεγένηνται, δυσκολίας ἔμπλεῳ. Κομιδῇ μὲν οὖν. Τί δὲ ἂν αὖ γυμναστικῇ πολλὰ πονῇ καὶ εὐωχῆται εὖ μάλα, μουσικῆς δὲ καὶ φιλοσοφίας μὴ ἅπτηται, οὐ πρῶτον μὲν εὖ ἴσχων τὸ σῶμα, φρονήματός τε καὶ θυμοῦ ἐμπίπλαται, καὶ ἀνδρειότερος γίγνεται

F αὐτὸς αὑτοῦ; Καὶ μάλα γε. Τί δαί; ἐπειδὰν ἄλλο μηδὲν πράττῃ, μηδὲ κοινωνῇ Μούσης μηδαμῇ, οὐκ, εἴ τι καὶ ἐνῆν αὐτοῦ φιλομαθὲς ἐν τῇ ψυχῇ, ἅτε οὔτε μαθήματος γευόμενον οὐδενὸς, οὔτε ζητήματος, οὔτε λόγου μετίσχον, οὔτε τῆς ἄλλης μουσικῆς, ἀσθενές τε καὶ κωφὸν καὶ τυφλὸν γίγνεται, ἅτε οὐκ ἐγειρόμενον, οὐδὲ τρεφόμενον, οὐδὲ διακαθαιρομένων τῶν αἰσθήσεων αὐτοῦ;

τούτων, θήρας τε καὶ κυνηγέσια, καὶ γυμνικοὺς ἀ-
γῶνας καὶ ἱππικούς; σχεδὸν γάρ τι δῆλα, δὴ ὅτι τούτοις ἑπό- C
μενα δεῖ αὐτὰ εἶναι· καὶ οὐκέτι χαλεπὰ εὑρεῖν. Ἴσως (ἦ δ' ὅς) οὐ χαλεπά. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, τί ἂν ἡμῖν διαιρετέον εἴη; ἆρ' οὐκ αὐτῶν τούτων οἵτινες ἄρξουσί τε καὶ ἄρξονται; Τί μήν; Οὐκοῦν ὅτι μὲν πρεσβυτέρους τοὺς ἄρχοντας δεῖ εἶναι, νεωτέρους δὲ τοὺς ἀρχομένους, δῆλον; Δῆλον. Καὶ ὅτι γε τοὺς ἀρίστους αὐτῶν; Καὶ τοῦτο. Οἱ δὲ γεωργῶν ἄριστοι ἆρ' οὐ γεωργικώτατοι γίγνονται; Ναί. Νῦν δ' ἐπειδὴ φυλάκων αὐτοὺς ἀρίστους δεῖ εἶναι, ἆρ' οὐ φυλακικωτάτους προσήκει εἶναι πόλεως; Ναί. Οὐκοῦν φρονίμους τε εἰς τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν καὶ δυνατούς, καὶ ἔτι κηδεμόνας τῆς πόλεως; D Ἔστι ταῦτα. Κήδοιτο δέ γ' ἄν τις μάλιστα τούτου ὃ τυγχάνοι φιλῶν. Ἀνάγκη. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἂν μάλιστα φιλοῖ, ᾧ ξυμφέρειν ἡγοῖτο τὰ αὐτὰ καὶ ἑαυτῷ· καὶ ὅταν μάλιστα ἐκείνου μὲν εὖ πράττοντος, οἴηται ξυμβαίνειν καὶ ἑαυτῷ εὖ πράττειν, εἰ δὲ μή, τοὐναντίον. Οὕτως, ἔφη. Ἐκλεκτέον ἄρ' ἐκ τῶν ἄλλων φυλάκων τοιούτους ἄνδρας, οἳ ἂν σκοποῦσιν ἡμῖν μάλιστα φαίνωνται, παρὰ πάντα τὸν βίον, ὃ μὲν ἂν τῇ πόλει ἡγήσωνται ξυμφέρειν, πάσῃ προθυμίᾳ ποιεῖν· ὃ δ' ἂν μή, μηδενὶ τρόπῳ πρᾶξαι ἂν ἐθέλειν. Ἐπιτήδειοι γάρ, ἔφη. Δοκεῖ δή μοι τηρητέον E αὐτοὺς εἶναι ἐν ἁπάσαις ταῖς ἡλικίαις, εἰ φυλακικοί εἰσι τούτου τοῦ δόγματος· καὶ μήτε γοητευόμενοι μήτε βιαζόμενοι ἐκβάλλουσιν ἐπιλανθανόμενοι δόξαν τὴν τοῦ ποιεῖν δεῖν ἃ τῇ πόλει βέλτιστα. Τίνα (ἔφη) λέγεις τὴν ἐκβολήν; Ἐγώ σοι (ἔφην) ἐρῶ. Φαίνεταί μοι δόξα ἐξιέναι ἐκ διανοίας, ἢ ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως· ἑκουσίως μέν, ἡ ψευδὴς τοῦ μεταμανθάνοντος· ἀκουσίως δέ, πᾶσα ἡ ἀληθής. Τὸ μὲν τῆς ἑκουσίου, ἔφη, μανθάνω· τὸ δὲ τῆς ἀκουσίου δέομαι μαθεῖν. Τί δέ; οὐ καὶ σὺ ἡγῇ (ἔφην ἐγώ) τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀκουσίως στέρεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, τῶν δὲ κακῶν, ἑκουσίως; ἢ οὐ τὸ μὲν F ἐψεῦσθαι τῆς ἀληθείας, κακόν, τὸ δὲ ἀληθεύειν, ἀγαθόν; οὐ τὸ τὰ ὄντα δοξάζειν, ἀληθεύειν δοκεῖ σοι εἶναι; Ἀλλ' (ἦ δ' ὅς) ὀρθῶς λέγεις· καί μοι δοκοῦσιν ἄκοντες ἀληθοῦς δόξης στερίσκεσθαι. Οὐκοῦν κλαπέντες, ἢ γοητευθέντες, ἢ βιασθέντες τοῦτο πάσχουσι. Οὐδὲ νῦν (ἔφη) μανθάνω.

certamina & equeſtria. [illegible]
C hæc iſta debere, neque inuentu difficilia eſſe. Fortè non ſunt difficilia. Age inquam. Quid nobis præterea diſtinguendum? Nonne horum omnium quinam imperare debeant, qui parere? Cur non? Conſtat quidem ſeniores imperare oportere, iuniores parere. Conſtat profectò. Et hoc liquet, ex his eſſe optimos eligendos. Liquet certè & iſtud. Agricolarum optimi nónne hi ſunt, qui maximã agrorum habent colendorum peritiam? Prorſus. Nũc autem cũ ex cuſtodibus optimos eligi oporteat, nónne eos eligere conuenit qui maximam cuſtodiendę ciuitatis peritiam habent? Eos planè. Prudentes ergo ad hoc eſſe eos oportet, potentéſque, D & qui Reipubl. curam habeant. Eſt ita. Curat autem quiſque maximè id quid maximè diligit. Neceſſe eſt. Atqui hoc diligit maximè, cui conferre eadem ac ſibi exiſtimat, & ex cuius felicitate ſuam arbitratur felicitatem infelicitatémue pendere. Sic eſt. Eligendi igitur ex omnibus cuſtodibus hi maximè qui nobis conſiderantibus videantur per omnem vitam ſummo ſtudio ea facere, quæ è republica eſſe ducunt: quæ verò contrà, cauere. Commodiſſimi certè hi ſunt. Obſeruandi itaque ſunt, vt arbitror, in ſingulis ætatibus, vtrum præceptum hoc ſeruent, E neque tanquam præſtigiis quibuſdam decepti, neque vi vlla compulſi, ſuique ipſorum obliti eiiciant eam opinionem, qua ea ſola cenſentur agenda, quæ ſunt optima reip. Quam eiectionem dicis? Dicam tibi: videtur mihi opinio è mente excedere, vel ſponte, vel inuitè. Sponte quidem, falſa, in eo qui dediſcit. Inuitè autem, vera quæque opinio. Quod de voluntario abſceſſu dicis, intelligo: quod autem de inuito, diſcere cupio. Nónne putas bonis homines inuitè priuari, malis autem ſponte? An non mentiri, verúmque neſcire, malum eſt: verè autẽ iudicare, bonũ? Nónne opinari ea que ſunt, verè putare videtur tibi eſſe. F Probè loqueris, mihiq; vidẽtur homines inuitè vera opinione priuari. An nõ vel furtim, vel deceptione, vel vi hoc patiũtur? Neque iſtud intelligo.

nitque multo magis quàm igni aurum examinandi? vt ita comperiamus, ſi extet aliquis inter eos qui non facilè irretiatur, ſitque compoſitus in omnibus, ſuiipſius cuſtos optimus, & eius quam didicit muſicæ conſeruator, concinnúmque & conſonum ſe in his omnibus præbeat. Qualis vir eſſet & ſibi & patriæ vtiliſſimus. Atque is qui ſemper pueritia, adoleſcentia, matura ætate probatus eſt, & incorruptus exiſtit, cuſtos & princeps eſt ciuitatis conſtituendus. Honores huic tribuendi & viuenti & mortuo ſepulchrorum & aliorum monimentorum maxima munera ſortienti. Qui verò talis non ſit, abiiciendus eſt. Huiuſmodi igitur, ô Glauco, delectus & inſtitutio principum & cuſtodum eſſe debere mihi videtur, vt ſummatim potius quàm accuratè ſit dictum. Idem & mihi videtur. Igitur veriſſimè vocabuntur hi quidem cuſtodes omni ex parte, tam externorum hoſtium, quàm internorum amicorum: vt iſti nolint, illi nequeant malum aliquid machinari. Iuuenes autem quos paulò antè cuſtodes nominabamus, rectè auxiliarii defenſoréſque inſtitutionum ipſorum principum appellabuntur. Sic & ipſe ſentio.

Quis itaque modus erit quo ex his mendaciis quæ aliquando decent, quemadmodum & nos antea dicebamus generoſum quiddam eſſe mentiendo perſuadere prius quidem principibus, ſin minus, ſaltem reliquis ciuibus? Quale iſthuc ais? Nihil boni equidem, ſed Phœnicium quiddam quod antè quidem apud multos factum eſt, vt poetæ dixerunt, & perſuaſerunt, noſtris verò temporibus minimè: nec ſcio ſi futurum vnquam perſuadere certè eſt arduum. Quàm pigrè, inquit, ad dicendum videris accedere. Videbor equidem tibi poſtquam dixero, haud ab re piger. Dic age, nec timeas. Ecce iam dico, quanquam neſcio qua audacia quibúſque verbis fretus dicam: atque aggrediar primùm ipſis principibus & militibus ſuadere, deinceps autẽ & reliquis ciuibus, quòd ea quibus nos ipſos enutriuimus erudiuimuſque tanquam ſomnia viſi ſunt circa ſeipſos omnia habere.

χρυσὸν ἐν πυρί, εἰ δυσγοήτευτος καὶ εὐσχήμων ἐν πᾶσι φαίνεται, φύλαξ αὑτοῦ ὢν ἀγαθὸς, καὶ μουσικῆς ἧς ἐμάνθανεν, εὔρυθμόν τε καὶ εὐάρμοστον ἑαυτὸν ἐν πᾶσι τούτοις παρέχων, οἷος δὴ ἂν ὢν, καὶ ἑαυτῷ καὶ πόλει χρησιμώτατος εἴη. καὶ τὸν ἀεὶ ἔν τε παισὶ καὶ νεανίσκοις καὶ ἐν ἀνδράσι βασανιζόμενον, καὶ ἀκήρατον ἐκβαίνοντα, καταστατέον ἄρχοντα τῆς πόλεως καὶ φύλακα, καὶ τιμὰς δοτέον καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι, τάφων τε καὶ τῶν ἄλλων μνημείων μέγιστα γέρα λαγχάνοντα· τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον ἀποκριτέον. τοιαύτη τις (ἦν δ' ἐγὼ) δοκεῖ μοι, ὦ Γλαύκων, ἡ ἐκλογὴ εἶναι καὶ

D κατάστασις τῶν ἀρχόντων τε καὶ φυλάκων, ὡς ἐν τύπῳ, μὴ δι' ἀκριβείας, εἰρῆσθαι. Καὶ ἐμοὶ (ἦ δ' ὅς) οὕτω πῃ φαίνεται. Ἆρ' οὖν ὡς ἀληθῶς ὀρθότατον καλεῖν τούτους μὲν φύλακας παντελεῖς τῶν τε ἔξωθεν πολεμίων, τῶν τε ἐντὸς φιλίων, ὅπως οἱ μὲν μὴ βουλήσονται, οἱ δὲ μὴ δυνήσονται κακουργεῖν· τοὺς δὲ νέους (οὓς δὴ νῦν φύλακας ἐκαλοῦμεν) ἐπικούρους τε καὶ βοηθοὺς τοῖς τῶν ἀρχόντων δόγμασιν. Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη.

Τίς ἂν οὖν (ἦν δ' ἐγὼ) μηχανὴ γένοιτο τῶν ψευδῶν τῶν

E ἐν δέοντι γιγνομένων; ὧν δὴ νῦν ἐλέγομεν, γενναῖόν τι ἓν ψευδομένους πεῖσαι, μάλιστα μὲν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντας, εἰ δὲ μή, τὴν ἄλλην πόλιν; Ποῖόν τι; ἔφη. Μηδὲν καινὸν (ἦν δ' ἐγὼ) ἀλλὰ Φοινικικόν τι, πρότερον μὲν ἤδη πολλαχοῦ γεγονὸς, ὥς φασιν οἱ ποιηταὶ, καὶ πεπείκασιν· ἐφ' ἡμῶν δὲ οὐ γεγονὸς, οὐδ' οἶδα εἰ γενόμενον ἄν· πεῖσαι δὲ, συχνῆς πειθοῦς. Ὡς ἔοικας (ἔφη) ὀκνοῦντι λέγειν. Δόξω δέ σοι (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ μάλ' εἰκότως ὀκνεῖν, ἐπειδὰν εἴπω. Λέγ', ἔφη, καὶ μὴ φοβοῦ. Λέγω δή. καίτοι οὐκ οἶδα ὁποίᾳ τόλμῃ,

F ἢ ποίοις λόγοις χρώμενος ἐρῶ· καὶ ἐπιχειρήσω πρῶτον μὲν αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντας πείθειν καὶ τοὺς στρατιώτας, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄλλην πόλιν, ὡς ἄρ' ἃ ἡμεῖς αὐτοὺς ἐτρέφομέν τε καὶ ἐπαιδεύομεν, ὥσπερ ὀνείρατα ἐδόκουν ταῦτα πάντα πάσχειν τε καὶ γίγνεσθαι περὶ αὐτούς,

οἱ μηδὲν ὡς τοὺς ἐκγόνους, ὅ τι αὐτοῖς τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς παραμέμικται· καὶ ἐάν τε σφέτερος ἔκγονος ὑπόχαλκος ἢ ὑποσίδηρος γένηται, μηδενὶ τρόπῳ κατελεήσουσιν, ἀλλὰ τὴν τῇ φύσει προσήκουσαν τιμὴν ἀποδόντες, ὤσουσιν εἰς δημιουργοὺς, ἢ εἰς γεωργοὺς· καὶ ἂν αὖ ἐκ τούτων τις ὑπόχρυσος ἢ ὑπάργυρος φυῇ, τιμήσαντες ἀνάξουσι, τοὺς μὲν, εἰς φυλακὴν, τοὺς δὲ, εἰς ἐπικουρίαν· ὡς χρησμοῦ ὄντος τότε τὴν πόλιν διαφθαρῆναι ὅταν αὐτὴν ὁ σίδηρος ἢ ὁ χαλκὸς φυλάξῃ. τοῦτον οὖν τὸν μῦθον ὅπως ἂν πεισθεῖεν, ἔχεις τινὰ μηχανήν; Οὐδαμῶς, ἔφη, ὅπως γ' ἂν αὐτοὶ οὗτοι· ὅπως μέντ' ἂν οἱ τούτων ὑεῖς καὶ οἱ ἔπειτα, οἵ τ' ἄλλοι ἄνθρωποι οἱ ὕστερον. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο (ἦν δ' ἐγώ) εὖ ἂν ἔχοι πρὸς τὸ μᾶλλον αὐτοὺς τῆς πόλεώς τε καὶ ἀλλήλων κήδεσθαι. σχεδὸν γάρ τι μανθάνω ὃ λέγεις. καὶ τοῦτο μὲν δὴ ἕξει ὅπῃ ἂν αὐτὸ ἡ φήμη ἀγάγῃ· ἡμεῖς δὲ τούτους γηγενεῖς ὁπλίσαντες, προάγωμεν ἡγουμένων τῶν ἀρχόντων. ἐλθόντες δὲ θεασάσθων τῆς πόλεως ὅπου κάλλιστον στρατοπεδεύσασθαι, ὅθεν τούς τε ἔνδον μάλιστ' ἂν κατέχοιεν, εἴ τις μὴ ἐθέλοι τοῖς νόμοις πείθεσθαι, τούς τε ἔξωθεν ἀπαμύνοιεν, εἰ πολέμιος, ὥσπερ λύκος, ἐπὶ ποίμνην τις ἴοι. στρατοπεδευσάμενοι δὲ, θύσαντες οἷς χρὴ, εὐνὰς ποιησάσθων. ἢ πῶς; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν τοιαύτας οἵας χειμῶνός τε στέγειν καὶ θέρους ἱκανὰς εἶναι; Πῶς γὰρ οὐχί; οἰκήσεις γὰρ (ἔφη) δοκεῖς μοι λέγειν. Ναὶ (ἦν δ' ἐγώ) στρατιωτικάς γε, ἀλλ' οὐ χρηματιστικάς. Πῶς (ἔφη) αὖ τοῦτο λέγεις διαφέρειν ἐκείνου; Ἐγώ σοι (ἦν δ' ἐγώ) πειράσομαι εἰπεῖν. δεινότατον γάρ που πάντων καὶ αἴσχιστον ποιμέσι, τοιούτους γε καὶ οὕτω τρέφειν κύνας ἐπικούρους ποιμνίων, ὥστε ὑπὸ ἀκολασίας, ἢ λιμοῦ, ἤ τινος ἄλλου κακοῦ ἔθους, αὐτοὺς τοὺς κύνας ἐπιχειρῆσαι τοῖς προβάτοις κακουργεῖν, καὶ ἀντὶ κυνῶν, λύκοις ὁμοιωθῆναι. Δεινὸν, ἦ δ' ὅς. πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν φυλακτέον παντὶ τρόπῳ, μὴ τοιοῦτον ἡμῖν οἱ ἐπίκουροι ποιήσωσι πρὸς τοὺς πολίτας, ἐπειδὴ αὐτῶν κρείττους εἰσὶ, καὶ ἀντὶ ξυμμάχων εὐμενῶν, δεσπόταις ἀγρίοις ἀφομοιωθῶσι. Φυλακτέον, ἔφη. Οὐκοῦν τὴν μεγίστην τῆς εὐλαβείας παρεσκευασμένοι ἂν εἶεν, εἰ τῷ ὄντι καλῶς πεπαιδευμένοι εἰσίν; Ἀλλὰ μὴν εἰσί γ', ἔφη. Καὶ ἐγὼ εἶπον.

C mixtum: & ſi quis ex ipſis naſcatur ſubæreus aut ſubferragineus, nullo pacto miſereantur, ſed honorem illi naturæ conuenientem tribuentes eſſet ad opifices vel agricolas transferant. Rurſúſque ſi ex illis naſcatur aliquis aureus vel argenteus, honorantes extollant, illum quidem ad cuſtodes, hunc ad auxiliarios: quaſi oraculum ſit, tum rempublicam perituram, cùm ipſam vel æneus cuſtos vel ferreus gubernabit. Habéſne quomodo huic fabulæ fidem adhibeant? Nullo modo, inquit, quo pacto iſti: quo autem modo iſtorum filij ac reliqui poſteri, habeo. At hoc bene ſe haberet ad maiorem curam ſui & D ciuitatis habendam. Ferme quod dicis intelligo. Et hoc quidem illuc tendet, quò oraculum perducet. Nos autem hos terra genitos armantes ducentibus principibus producamus. Profecti autem explorent, vbinam in ciuitate ſit optimum caſtra ponere, vnde, & eos qui intus ſunt, maximè cohibeat, ſi quis nolit legibus ipſis obtemperare: & eos qui extrà repellant, ſi hoſtis tanquam lupus ouile inuadat, cùm verò caſtra poſuerint, & quibus oportet ſacrificauerint, tabernacula ſtruant. Sicne? an aliter? E Sic certè. Num huiuſmodi qualia contra hyemes & calores ſufficiant? Quidni? habitationes enim dicere mihi videris. Sic aio, ſed militares, non opulentas. Quo differre aſſeris hoc ab illo? Conabor equidem declarare. Grauiſſimum quippe omnium, & turpiſſimum paſtoribus eſſet, ſi ita canes gregis cuſtodes futuros nutrirent, vt ex intemperantia, aut ex fame, aut ex aliqua alia mala conſuetudine, canes ipſi aggrediantur pecuaria lædere, & pro canibus ſimiles lupis efficiantur. Graue, inquit. Omnino itaque nobis cauendum, ne quid tale aduerſus ciues efficiát, F qui defenſores adhibentur, cùm ipſis valentiores ſint, neque beneuolorum loco ſociorū, agreſtibus dominis ſe ſimiles præbeant. Cauendū ſanè. Nónne maxima eſſet adhibita cautio, ſi reuera præclarè educati ſint? At qui ſunt quidē iam antea, inquit.

poſſeſsionem admixtione mortalis auri inquinare. Nempe ex vulgi pecuniis multa impia prouenerunt: quòd verò ineſt illis aurum, prorſus incorruptum. Profectò ſolis ipſis ex omnibus qui ſunt in ciuitate, tangere aurum aut argentum, aut ſub tecto ſuo recipere, aut circunferre, vel ex ea materia bibere, nefas. Hoc ergo pacto & ſibi & ciuitati ſalutem parerent. Si quando verò domum ſibi aut agrum aut pecuniam priuatim poſſederint, adminiſtratores familiæ, & agricolæ pro cuſtodibus erunt, & vice eorum qui ciuibus auxilio ſint, domini eorum infenſi efficientur: & ipſi odio habiti, odióque alios habentes, & inſidias parantes viciſsimque patientes, vitam vniuerſam degent. Vbi multo magis ciues quàm externos hoſtes timebunt, accedéntque iam tunc proximè ad perniciem tam ipſi quàm reliqua ciuitas. Horum igitur (inquam) omnium cauſa, dicamus cuſtodes ipſos circa domum & reliqua omnia ita inſtructos eſſe debere. Hæcque lata ſit lex, nonne? Sic eſto, inquit Glaucon.

καὶ οὐδὲν προσδέονται τοῦ ἀνθρωπίνου· οὐδὲ ὅσια τὴν ἐκείνου κτῆσιν τῇ τοῦ θνητοῦ χρυσοῦ κτήσει ξυμμιγνύντας μιαίνειν, διότι πολλὰ καὶ ἀνόσια περὶ τὸ τῶν πολλῶν νόμισμα γέγονε, τὸ παρ' ἐκείνοις δὲ ἀκήρατον· ἀλλὰ μόνοις αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ πόλει μεταχειρίζεσθαι, καὶ ἅπτεσθαι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, οὐ θέμις· οὐδ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὄροφον ἰέναι, οὐδὲ περιάψασθαι, οὐδὲ πίνειν ἐξ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ. καὶ οὕτω μὲν σώζοιντ' ἂν καὶ σώζοιεν τὴν πόλιν· ὁπότε δ' αὐτοὶ γῆν τε ἰδίαν καὶ οἰκίας καὶ νομίσματα κτήσονται, οἰ-
D κονόμοι μὲν καὶ γεωργοὶ ἀντὶ φυλάκων ἔσονται, δεσπόται δ' ἐχθροὶ, ἀντὶ συμμάχων, τῶν ἄλλων πολιτῶν γενήσονται. μισοῦντες δὲ δὴ καὶ μισούμενοι, καὶ ἐπιβουλεύοντες καὶ ἐπιβουλευόμενοι, διάξουσι πάντα τὸν βίον, πολὺ πλείω καὶ μᾶλλον δεδιότες τοὺς ἔνδον ἢ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους, θέοντες ἤδη τότε ἐγγύτατα ὀλέθρου, αὐτοί τε καὶ ἡ ἄλλη πόλις. Τούτων οὖν πάντων ἕνεκα (ἦν δ' ἐγὼ) φῶμεν οὕτω δεῖν κατεσκευάσθαι τούς τε φύλακας, οἰκήσεώς τε πέρι καὶ τῶν ἄλλων. καὶ ταῦτα νομοθετήσωμεν, ἢ μή; Πάνυ γε, ἦ δ' ὃς ὁ Γλαύκων.

DIALOGVS QVARTVS, DE REPVBLICA, VEL, DE IVSTO.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

Traditur in quarto libro modus poſſeſsionis atque ciuitatis, vt neque diuites nimium ciues ſint, neque pauperes. Putat enim tam ex nimia copia quàm inopia ſeditiones oriri, ciuitatémque diſsipari. Indicat præterea ciuitatem illam non eſſe vnam, ſed plures, in qua alij quidem pauperes ſint, alij verò diuites: atque vt fieri ſolet, diuites contemnant pauperes: hi verò erga illos, & inuidia afficiantur & odio. Vnde ſenſim deſcendit ad myſterium ſuum, vt omnia videlicet ſint communia, ne alij minus, alij verò plus habeant, & inde inuidia, mendacia, furta, & hinc luxuria, ſuperbia, pigritiáque naſcantur. Adde quòd poſſeſsio rerum tam excedens quàm deficiens, non ſolùm moribus & concordiæ, ſed ingenio etiam & artibus obeſt. Docet non diuitiis, ſed virtute ſeruari ciuitatem, magnáque gerere. Item quamlibet ciuitatis partem non ita diſponendam eſſe vt in ſeipſa quàm optimè habere ſe videatur, ſed vt cunctis conferat, communique ciuitatis totius conducat bono. Alioquin neque ciuitatem ipſam, neque partes vllas poſſe conſiſtere. Addit præterea

dem imperent, alij pareant: & inter eos qui parent, alij quidem in ... ptates vllas conſenſio talis impediatur, imò cupiditates inferiorum, ſuperiorum imperio conſilióque obtemperent. Iuſtitiam quoque in omnibus, per quam ſuum quiſque, id eſt, ad quod & natura & ſtudio eſt aptiſſimus, opus munúſque exequitur tam publicè quàm priuatim communis commodi gratia, neque quiſquam ſibi vendicat alienum. Quòd autem temperantiam appellauit Diapaſon harmoniam, intellige. Diapaſon conſonantiam reſultantem ex dupla tenſionis, velocitatis, vehementiæ proportione ad id quod duplo remiſſius eſt, tardiúſque, & lenius. Ex qua quidem proportione dupla conſurgit acuta, id eſt, octaua vocis exceſſus ad grauem, nec immeritò. Prima enim proportio dupla inter duo & vnum. In qua quidem proportione binarius numerus dum ſuperare videtur, vnum recreat, & geminat vnum. Binarius deinde dum mouetur ac reuoluitur in ſeipſum, octo producit numerum ſolidum. Bis enim duo bis, octo conficiunt. Dicitur autem Diapaſon, id eſt, per omnia. Conſonantia enim eiuſmodi, & omnes intra ſe continet, & replicatur in omnibus. Nec ab re Plato inquit, temperantiam, quaſi Diapaſon extendi per ſummos ciues infirmóſque & medios. In octaua enim & grauis vox, & acutiſſima eſt: ſunt & media. Sed vt ad iuſtitiam redeamus, quemadmodum in Diapaſon conſonantia vox octaua cum graui adeo conſonat, vt quæ vox gemina eſt appareat vna: ſic in bene compoſita ciuitate temperantiæ grauitas cum iuſtitiæ robore tam aptè congruit, vt duæ hæ virtutes vix inuicem diſcernantur. Et vide quàm opportunè ex Diapaſon conſonantia vocis octauæ Socrates, ſe conferat ad iuſtitiam apud Pythagoricos octonario numero deſignatam. Dum enim iuſtitia ſit æqualis omnino pro cuiuſque meritis diſtributio, ciuitatiſque ſolidum fundamentum, iuſtè per octonarium deſcribitur numerum. Hic enim numerus & ſolidorum primus eſt, primuſque omnium in numeros ita ſoluitur pariter pares, hoc eſt, in bis quaternos, vt nihilominus in numeros æque pariter pares diuiſio quoque ipſa ſoluatur, id eſt, in bis binos, rurſúſque qua æqualitate reſoluitur, eadem quoque contexitur. Nam bis bini bis, octonarium, vt dixi, conſtituunt æqualitatis iuſtæ ſimulacrum. Quapropter Orpheus vbicunque diuinam iuſtitiam obteſtari volebat, per numina octo iurabat, ignem, aquam, terram, cœlum, lunam, ſolem planetámque, & noctem. In Aegyptia quoque columna in ſignum iuſtitiæ poſita numina octo notabantur inſcripta, quemadmodum teſtatur Euander, Saturnus, Rhea, Oſiris, ſpiritus, cœlum, terra, nox, dies. Denique cæleſtis iuſtitiæ ordinem ſphæris octo digeſtum eſſe omnis arbitratur antiquitas. Socrates, poſt hæc oſtēdit iniuſtitiam eſſe ſubitum ciuitatis exitium, quando aliena ſinguli vſurpantes omnia perturbant atque confundunt. Iuſtitiam verò ciuitatis ordinem eſſe atque ſalutem. Proinde ex manifeſtiori hac ciuitatis iuſtitia, ad occultiorem tranſit in animo quaſi latentem. Diuiditque trifariam animi vires, in rationem loco principis, & vim iraſcendi vice militum, naturámque concupiſcendi opifici ſimilem. Probátque vnam in nobis eſſe animam, cuius, & in qua hæ tres ſint vires, non loco intra ſe, ſed proprietate diſtinctæ. Quod quidem & Peripateticos quoſdam latratores refellit, & cui libet diligenter legenti poteſt fieri manifeſtum. Hanc verò diſtinctionem adducit, vt pateat quomodo inter ſe anima atque ciuitas, & illius & huius iuſtitia ſint perſimiles. Inquit ergo, Cùm nequeat anima per eandem ſui vim circa idem ſimul oppoſita facere, neceſſe eſt eam tres ſaltem vires habere. Quippe cùm eodem in tempore per libidinem rapiatur ad voluptatem, & per rationem interim reuocetur. Item per libidinem retrahatur à prælio, per iracundiam prouocetur ad pugnam. Ex quibus patet rationem eſſe à libidine differentem, & ab eadem differre etiam iraſcendi vigorem. Differre quoque hunc à ratione patet, tum in pueris nondum vtentibus ratione, iracundia tamen valde feruentibus, tum in aliis multa per iram præter rationis legem agentibus. Propinquiorem verò iraſcendi vigorem rationi ex eo eſſe probat, quod indignatio ſæpe rationi opitulatur contra libidinem. Concludit deinceps iuſtitiam vnà cum temperantia eſſe legitimam quandam conſenſionem, tum in cuiuslibet animo trium quas diximus partium, tum in ciuitate trium his partibus conſimilium. Conſenſionem (inquam) in gubernando, exequendo, obediendo, atque in propriis muneribus peragendis, & alienis non vſurpandis. Nec immeritò hic iuſtitiam temperantiæ germanam, nominat harmoniam, ex acutis vocibus & grauibus mediiſque conſtantem, vocibus (inquam) principes & quæſtuarios medioſque horum milites referentibus. Deinde vt quæſtioni iandiu adductæ reſpondeat, quærenti quidnam iuſtitia iniuſtitiáque in animo pariant, dicit virtutem eſſe animi ſanitatem pulchritudinémque & robur: vitium verò morbum, turpitudinem, im-

... argentum adepti, & quæcunque ad felicitatem conferre putantur: iſti verò tanquam auxiliarij quidam mercede conducti in vrbe ſedent, nihil agentes aliud quàm cuſtodiam? Certè, inquam ego, vt qui victum præterea ſolum recipiant, neque mercedem vltra victum, vt alij. Quocirca neque ſi proficiſci priuatim aliò velint, licebit ipſis, neque quicquam ſcortis largiri, aut ad quæuis alia pecunias erogare, eorum more qui beati putantur. Quæ tu & alia multa huiuſmodi reprehenſione digna prætermittis.
C Atqui, inquit Adimantus, ſint & iſta in accuſatione comprehenſa. Quid igitur reſpondendum eſſe ais? Sanè. Eandem, inquam, viam illam ingredientes, inueniemus, vt arbitror, quæ ſint dicenda. Dicemus porrò nihil mirum fore, ſi ita iſti feliciſſimi ſint. Non tamen ad hoc reſpicientes conſtituimus ciuitatem, vt vna aliqua nobis gens ſit maiorem in modum felix, ſed vt quàm maximè ciuitas vniuerſa. Speramus enim in huiuſmodi ciuitate iuſtitiam maximè inuenire: contrà verò in ea quæ peſſimè inſtituta eſſet, iniuſtitiam. Quibus inſpectis, facilè nos quod iamdiu quærimus, iudicaturos exiſtimauimus.
D Nunc ſanè, vt opinamur, beatam fingimus, non vt pauci quidem in ea beati ſint, ſed vt ciuitas tota. Deinceps autem contrariam contemplabimur: quemadmodum enim ſi quis nos figuram hominis depingentes vituperet, quòd pulcherrimis animalis partibus non pulcherrimos etiam colores apponamus: oculi enim pulcherrimum membrum non purpura ſed nigro colore eſſent depicti: decenter vtique reſpondere videamur, ô mirifice, non oportet adeò nos pulchros oculos pingere, vt ne oculi quidem eſſe videantur, ac neque cætera membra: ſed conſidera, ſi ſingulis decorem ſuum attribuentes, totum pulchrum reddamus.
B Sic neque nunc nos cogas, ea cuſtodes felicitate afficere, quæ illos quiduis potius quàm cuſtodes efficiat.

θεοῖς ἰδίας θύοντες, καὶ ξενοδοκοῦντες, καὶ δὴ καὶ, ἃ νῦν δὴ σὺ ἔλεγες, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον κεκτημένοι, καὶ πάντα ὅσα νομίζεται τοῖς μέλλουσι μακαρίοις εἶναι. ἀλλ' ἀτεχνῶς, φαίη ἄν, ὥσπερ ἐπίκουροι μισθωτοὶ ἐν τῇ πόλει φαίνονται καθῆσθαι οὐδὲν ἄλλο ἢ φρουροῦντες. Ναί (ἦν δ' ἐγώ) καὶ ταῦτά γε ἐπισίτιοι, καὶ οὐδὲ μισθὸν πρὸς τοῖς σιτίοις λαμβάνοντες, ὥσπερ οἱ ἄλλοι. ὥστε οὐδ' ἂν ἀποδημῆσαι βούλωνται ἰδίᾳ, ἐξέσται αὐτοῖς· οὐδὲ ἄλλοις διδόναι, οὐδ' ἀναλίσκειν ἄν ποι βούλωνται ἄλλοσε, οἷα δὴ
C οἱ εὐδαίμονες δοκοῦντες εἶναι ἀναλίσκουσι. Ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα συχνὰ τῆς κατηγορίας ἀπολείπεις. Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, ἔστω καὶ ταῦτα κατηγορημένα. Τί οὖν δὴ ἀπολογησόμεθα, φῄς; Ναί. Τὴν αὐτὴν οἶμον (ἦν δ' ἐγώ) πορευόμενοι, εὑρήσομεν, ὡς ἐγῷμαι, ἃ λεκτέα. ἐροῦμεν γὰρ ὅτι θαυμαστὸν μὲν οὐδὲν ἂν εἴη, εἰ καὶ οὗτοι οὕτως εὐδαιμονέστατοί εἰσιν. οὐ μὴν πρὸς τοῦτο βλέποντες τὴν πόλιν οἰκίζομεν, ὅπως ἕν τι ἡμῖν ἔθνος ἔσται διαφερόντως εὔδαιμον, ἀλλ' ὅπως ὅτι μάλιστα ὅλη ἡ πόλις.
D ᾠήθημεν γὰρ ἐν τῇ τοιαύτῃ μάλιστα ἂν εὑρεῖν δικαιοσύνην, καὶ αὖ ἐν τῇ κάκιστα οἰκουμένῃ ἀδικίαν. κατιδόντες δὲ, κρῖναι ἂν ὃ πάλαι ζητοῦμεν. νῦν μὲν οὖν, ὡς οἰόμεθα, τὴν εὐδαίμονα πλάττομεν, οὐκ ἀπολαβόντες ὀλίγους ἐν αὐτῇ τοιούτους τινὰς θέντες, ἀλλ' ὅλην. αὐτίκα δὲ τὴν ἐναντίαν σκεψόμεθα. ὥσπερ οὖν ἂν εἰ ἡμᾶς ἀνδριάντας γράφοντας προσελθών τις ἔψεγε, λέγων ὅτι οὐ τοῖς καλλίστοις τοῦ ζῴου τὰ κάλλιστα φάρμακα προστίθεμεν. οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ, κάλλιστον ὂν, οὐκ ὀστρείῳ ἐναληλιμμένοι εἶεν, ἀλλὰ μέλανι·
B μετρίως ἂν ἐδοκοῦμεν πρὸς αὐτὸν ἀπολογεῖσθαι, λέγοντες, ὦ θαυμάσιε, μὴ οἴου δεῖν ἡμᾶς οὕτω καλοὺς ὀφθαλμοὺς γράφειν, ὥστε μηδὲ ὀφθαλμοὺς φαίνεσθαι, μηδ' αὖ τἆλλα μέρη· ἀλλ' ἄθρει εἰ τὰ προσήκοντα ἑκάστοις ἀποδιδόντες, τὸ ὅλον καλὸν ποιοῦμεν. καὶ δὴ καὶ νῦν μὴ ἀνάγκαζε ἡμᾶς τοιαύτην εὐδαιμονίαν τοῖς φύλαξι προσάπτειν, ἣ ἐκείνους πᾶν μᾶλλον ἀπεργάσεται ἢ φύλακας.

πρὸς τοῦτο βλέποντες τοὺς φύλακας καθιστῶμεν, ὅπως ὅ,τι πλείστη αὐτοῖς εὐδαιμονία ἐγγενήσεται· ἢ τοῦτο μὲν εἰς τὴν πόλιν ὅλην βλέποντας θεατέον εἰ ἐκείνῃ ἐγγίγνεται· τοὺς δ' ἐπικούρους τούτους καὶ τοὺς φύλακας ἐκεῖνο ἀναγκαστέον ποιεῖν, καὶ πειστέον ὅπως ὅ,τι ἄριστοι δημιουργοὶ τοῦ ἑαυτῶν ἔργου ἔσονται, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὡσαύτως. καὶ οὕτω ξυμπάσης τῆς πόλεως αὐξανομένης καὶ καλῶς οἰκιζομένης, ἐατέον ὅπως ἑκάστοις τοῖς ἔθνεσιν ἡ φύσις ἀποδίδωσι τοῦ μεταλαμβάνειν εὐδαιμονίας. Ἀλλ' ἦ δ' ὅς, καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν. D Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ τούτου ἀδελφὸν δόξω σοι μετρίως λέγειν; Τί μάλιστα; Τοὺς ἄλλους αὖ δημιουργοὺς σκόπει εἰ τάδε διαφθείρει, ὥστε καὶ κακοὺς γίγνεσθαι. Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία. Πῶς δή; Ὧδε. πλουτήσας χυτρεὺς δοκεῖ σοι ἔτι θελήσειν ἐπιμελεῖσθαι τῆς τέχνης; Οὐδαμῶς, ἔφη. Ἀργὸς δὲ καὶ ἀμελὴς γενήσεται μᾶλλον αὐτὸς αὑτοῦ; Πολύ γε. Οὐκοῦν κακίων χυτρεὺς γίγνεται; Καὶ τοῦτο, ἔφη, πολύ. Καὶ μὴν καὶ ὄργανά γε μὴ ἔχων παρέχεσθαι ὑπὸ πενίας, ἤ τι ἄλλο τῶν εἰς τὴν τέχνην, τά τε ἔργα πονηρότερα ἐργάσεται, καὶ τοὺς υἱεῖς ἢ ἄλλους E οὓς ἂν διδάσκῃ, χείρους δημιουργοὺς διδάξεται. Πῶς δ' οὔ; Ὑπ' ἀμφοτέρων δή, πενίας τε καὶ πλούτου, χείρω μὲν τὰ τῶν τεχνῶν ἔργα, χείρους δὲ αὐτοί. Φαίνεται. Ἕτερα δή, ὡς ἔοικε, τοῖς φύλαξιν εὑρήκαμεν, ἃ παντὶ τρόπῳ φυλακτέον ὅπως μήποτε αὐτοὺς λήσει εἰς τὴν πόλιν παραδύντα. Τὰ ποῖα ταῦτα; Πλοῦτός τε (ἦν δ' ἐγώ) καὶ πενία. ὡς τοῦ μὲν, τρυφὴν καὶ ἀργίαν καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιοῦντος· τοῦ δὲ, ἀνελευθερίαν καὶ κακοεργίαν, πρὸς τῷ νεωτερισμῷ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

Τόδε μέντοι ὦ Σώκρατες σκόπει, πῶς ἡμῖν ἡ πόλις οἵα τ' ἔσται πολεμεῖν, ἐπειδὰν χρήματα μὴ κεκτημένη ᾖ, F ἄλλως τε κἂν πρὸς μεγάλην τε καὶ πλουσίαν ἀναγκασθῇ πολεμεῖν. Δῆλον, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι πρὸς μὲν μίαν, χαλεπώτερον, πρὸς δὲ δύο τοιαύτας, ῥᾷον. Πῶς εἶπες; ἦ δ' ὅς. Πρῶτον μέν που (εἶπον) ἐὰν δέῃ μάχεσθαι, ἆρ' οὐ πλουσίοις ἀνδράσι μαχοῦνται αὐτοὶ ὄντες πολέμου ἀθληταί; Ναὶ τοῦτό γε, ἔφη. Τί οὖν (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Ἀδείμαντε;

igitur verum ad hoc reſpicientes cuſtodes conſtituamus, vt quàm maximè felicitate abundent: an potius totius ciuitatis rationem habeamus, vt tota ſit felix: auxiliarios autem iſtos atque cuſtodes cogere & perſuadere deceat illa facere, ex quibus optimus ſit ſui quiſque operis artifex, cæteróſque omnes ſimiliter. Atque ita vniuerſa aucta ciuitate, rectéque inſtituta, ſinendum vt ſinguli quatenus cuiuſque natura capax eſt, beatitudinis ſint participes. Probè, inquit ille, mihi loqui videris. An & quod huic eſt proximũ, inquam ego, videbor tibi rectè dicere? Quid maximè? Contemplare num iſta cæteros quoque artifices ita corrumpant, vt praui ſint. Quænam iſta? Diuitiæ videlicet & paupertas. Qua ratione? Ita. figulus diues factus videtúrne tibi etiam tum curam ſuæ artis habere? Minimè. Pigrior certè negligentiórque reddetur. Valde. Quare & deterior fit figulus. Et iſtud. Rurſus autem ſi propter inopiam inſtrumentis & reliquis quibus indiget ars, careat, & opera ipſa deteriora faciet, & filios ac cæteros quoſcunque docebit, deteriores artifices reddet. Quidni? Ex vtriſque igitur tam opulentia quàm paupertate, & deteriora artium opera, & deteriores artifices ipſi fiunt. Sic apparet. Alia ergo quædam inuenimus noſtris cuſtodibus obſeruanda, ne ipſis inſciis in ciuitatem irrepant. Quænam iſta? Opulentiam, inquam, & inopiam. Illa ſi quidem delicias, deſidiam, rerum nouarum ſtudium parit. Hæc autẽ cũ rerũ innouatione illiberalitatẽ, & maleficia gignit. Sic eſt prorſus.

Verũtamẽ ó Socrates, animaduerte quæſo, quo pacto noſtra hæc ciuitas cũ pecuniis careat, bellũ gerere poterit: præſertim ſi quãdo aduerſus amplam opulentámque ciuitatẽ arma capere cogetur. Conſtat, inquam, quòd aduerſus vnam difficile, ſed aduerſus duas tales, certè facilius. Quomodo inquit iſtud ais? Principio ſi committenda pugna eſt, nonne hi bellicis rebus exercitati, aduerſus diuites pugnabunt? Fateor equidem iſtud. Quid verò ó Adimante?

Nam quæque illarum, ciuitates multæ ſunt, non ciuitas, vt dici ab iis qui iocantur ſolet. Duæ nanque ſaltem futuræ ſunt, eæque inter ſe diſſidentes. Vna quidem pauperum, diuitum altera. Rurſúſque in vtraque iſtarum permultæ: quibus, ſi vt vni intendas, penitus aberrabis: ſin vt multis, tribuens ea quæ aliorum ſunt, aliis, tam pecunias quàm potentias, aut & ipſos præterea, ſociis auxiliatoribuſque ſemper multis vteris, hoſtibus autem paucis. Et quatenus ciuitas ita vt nuper ordinata eſt, temperans exiſtet, maxima erit. neque id quidem opinione, ſed reuera maxima, etiam ſi mille duntaxat propugnatoribus conſtet. Ita enim magnam ciuitatem vnam haud facilè vel inter Græcos, vel inter Barbaros reperies: quæ tamen huiuſcemodi ciuitate multo maiores videantur, multas inuenies. An aliter ſentis? Non aliter per Iouem. An non hic igitur pulcherrimus erit noſtris principibus augendæ ciuitatis terminus, cui cùm tanta fuerit, tantam regionem tribuere decet, reliquam autem dimittere? Quiſnam terminus? Arbitror equidem, quouſque adaucta ciuitas vna permaneat, eò vſque augendam eſſe, nõ vltrà. Præclarè. Hoc præterea præceptum cuſtodibus ſeruandum mandauimus, vt omni ratione prouideant, vt nec parua ciuitas, nec magna videatur eſſe, ſed vna atque ſufficiens. Atque leue quid forſan illis præcipiemus. Et iſtud leuius præterea, cuius in ſuperioribus mentioné fecimus, cũ diceremus oportere ſiue quis cuſtos ignauus naſcatur, ad alios mittere: ſiue ex aliis probus, ad cuſtodes ipſos. In quo planè oſtendere volebamus, quod & aliorum ciuium vnumquenque ad vnum id opus duntaxat ad quod natura eſt aptus, ducere decet, vt ſuæ quiſque naturæ ſtudium ſequens, non multi, ſed vnus exiſtat, atque ita ciuitas tota vna fiat, non multæ. Eſt hoc, inquit, etiam illo minus.

γώ) ὅτι οὐκ ἄξιον ἑτέραν προσειπεῖν πόλιν, ἢ τὴν τοιαύτην οἵαν ἡμεῖς κατεσκευάζομεν. Ἀλλὰ τί μήν; ἔφη. Μειζόνως (ἦν δ' ἐγὼ) χρὴ προσαγορεύειν τὰς ἄλλας. ἑκάστη γὰρ αὐτῶν, πόλεις εἰσὶ πάμπολλαι, ἀλλ' οὐ πόλις, τὸ τῶν παιζόντων. δύο μὲν γὰρ κἂν ὁτιοῦν εἴη πολεμία ἀλλήλαιν, ἡ μὲν, πενήτων, ἡ δὲ, πλουσίων. τούτων δ' ἐν ἑκατέρᾳ πάνυ πολλαί· αἷς ἐὰν μὲν ὡς μιᾷ προσφέρῃ, παντὸς ἂν ἁμάρτοις· ἐὰν δὲ ὡς πολλαῖς, διδοὺς τὰ τῶν ἑτέρων τοῖς ἑτέροις χρήματά τε

D καὶ δυνάμεις, ἢ καὶ αὐτούς, ξυμμάχοις μὲν ἀεὶ πολλοῖς χρήσῃ, πολεμίοις δ' ὀλίγοις. καὶ ὡς ἂν ἡ πόλις σοι οἰκῇ σωφρόνως, ὡς ἄρτι ἐτάχθη, μεγίστη ἔσται· οὐ τὸ εὐδοκιμεῖν λέγω, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς μεγίστη, καὶ ἐὰν μόνον ᾖ χιλίων τῶν προπολεμούντων. οὕτω γὰρ μεγάλην πόλιν μίαν οὐ ῥᾳδίως οὔτ' ἐν Ἕλλησιν οὔτε ἐν βαρβάροις εὑρήσεις, δοκούσας δὲ πολλὰς καὶ πολλαπλασίας τῆς τηλικαύτης. ἢ ἄλλως οἴει; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγὼ) οὗτος ἂν εἴη κάλλιστος ὅρος τοῖς ἡμετέροις ἄρ-

E χουσιν, ὅσην δεῖ τὸ μέγεθος τὴν πόλιν ποιεῖσθαι, καὶ ἡλίκῃ οὔσῃ ὅσην χώραν ἀφορισαμένους, τὴν ἄλλην χαίρειν. Τίς, ἔφη, ὅρος; Οἶμαι μὲν (ἦν δ' ἐγὼ) τόνδε· μέχρις οὗ ἂν ἐθέλοι αὐξανομένη εἶναι μία, μέχρι τούτου αὔξειν, πέρα δὲ μή. Καὶ καλῶς γ', ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τοῦτο αὖ ἄλλο πρόσταγμα τοῖς φύλαξι προστάξομεν, φυλάττειν παντὶ τρόπῳ ὅπως μήτε σμικρὰ ἡ πόλις ἔσται μήτε μεγάλη δοκοῦσα, ἀλλά τις ἱκανὴ καὶ μία. Καὶ φαῦλόν γ', ἔφη, ἴσως αὐτοῖς προστάξομεν. Καὶ τούτου γε, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι φαυλότερον τόδε οὗ καὶ ἐν τῷ πρόσθεν ἐπεμνήσθημεν λέ-

F γοντες ὡς δέοι, ἐάν τι τῶν φυλάκων τις φαῦλος ἔκγονος γένηται, εἰς τοὺς ἄλλους αὐτὸν ἀποπέμπεσθαι, ἐάν τ' ἐκ τῶν ἄλλων σπουδαῖος, εἰς τοὺς φύλακας. τοῦτο δ' ἐβούλετο δηλοῦν, ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας, πρὸς ὅ τις πέφυκε, πρὸς τοῦτο ἕνα πρὸς ἓν ἕκαστον ἔργον δεῖ κομίζειν, ὅπως ἂν ἓν τὸ αὑτοῦ ἐπιτηδεύων ἕκαστος, μὴ πολλοὶ ἀλλ' εἷς γίγνηται, καὶ οὕτω δὴ ξύμπασα ἡ πόλις μία φύῃ, ἀλλὰ μὴ πολλαί. Ἔστι γὰρ (ἔφη) τοῦτο ἐκείνου σμικρότερον.

καὶ μὴ νεωτερίζειν παρὰ τὴν τάξιν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε μάλιστα φυλάττειν· φοβουμένους ὅταν τις λέγῃ ὡς τὴν ἀοιδὴν μᾶλλον C ἐπιφρονέουσ' ἄνθρωποι.

Ἥτις ἀειδόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται, μὴ πολλάκις τὸν ποιητήν τις οἴηται λέγειν οὐκ ᾄσματα νέα, ἀλλὰ τρόπον ᾠδῆς νέον, καὶ τοῦτο ἐπαινῇ. δεῖ δ' οὔτ' ἐπαινεῖν τὸ τοιοῦτον, οὔτε ὑπολαμβάνειν. εἶδος γὰρ καινὸν μουσικῆς μεταβάλλειν εὐλαβητέον, ὡς ἐν ὅλῳ κινδυνεύοντα. οὐδαμοῦ γὰρ κινοῦνται μουσικῆς τρόποι ἄνευ πολιτικῶν νόμων τῶν μεγίστων, ὥς φησί τε Δάμων, καὶ ἐγὼ πείθομαι. Καὶ ἐμὲ τοίνυν (ἔφη ὁ Ἀδείμαντος) θὲς τῶν πεπεισμένων. Τὸ δὴ φυλακτήριον (ἦν δ' ἐγώ) ὡς ἔοικεν, ἐνταῦθά που D οἰκοδομητέον τοῖς φύλαξιν ἐν μουσικῇ. Ἡ γοῦν παρανομία αὕτη ῥᾳδίως (ἔφη) λανθάνει παραδυομένη. Ναί, ἔφην, ὡς ἐν παιδιᾶς γε μέρει, καὶ ὡς κακὸν οὐδὲν ἐργαζομένη. Οὐδὲ γὰρ ἐργάζεται, ἔφη, ἄλλο τι, ἢ κατὰ μικρὸν εἰσοικισαμένη, ἠρέμα ὑπορρεῖ πρὸς τὰ ἤθη τε καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα. ἐκ δὲ τούτων, εἰς τὰ πρὸς ἀλλήλους συμβόλαια μείζων ἐκβαίνει. ἐκ δὲ δὴ τῶν συμβολαίων ἔρχεται ἐπὶ τοὺς νόμους καὶ πολιτείας, σὺν πολλῇ, ὦ Σώκρατες, ἀσελγείᾳ ἕως ἂν τελευτῶσα πάντα ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀνατρέψῃ. Εἶεν, (ἦν δ' ἐγώ) οὕτω τοῦτ' ἔχει. Δοκεῖ μοι, ἔφη. E Οὐκοῦν, ὃ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν, τοῖς ἡμετέροις παισὶν ἐννομωτέρου εὐθὺς παιδιᾶς μεθεκτέον. ὡς παρανόμου γιγνομένης αὐτῆς, καὶ παίδων τοιούτων, ἐννόμους τε καὶ σπουδαίους ἐξ αὐτῶν ἄνδρας αὐξάνεσθαι ἀδύνατον ὄν. Πῶς δ' οὐχί; ἔφη. Ὅταν δὴ ἄρα καλῶς ἀρξάμενοι παῖδες παίζειν, εὐνομίαν διὰ τῆς μουσικῆς εἰσδέξωνται, πάλιν τοὐναντίον ἢ 'κείνοις εἰς πάντα συνέπεταί τε καὶ αὔξει, ἐπανορθοῦσα εἴ τι καὶ πρότερον τῆς πόλεως ἔκειτο. Ἀληθῆ μέντοι, ἔφη. [Καὶ τὰ σμικρὰ ἄρα (εἶπον) δοκοῦντα εἶναι νόμιμα, ἐξευρίσκουσιν οὗτοι, ἃ οἱ πρότεροι ἀπώλλυσαν πάντα. Ποῖα; Τὰ τοιάδε· σιγάς τε τῶν F νεωτέρων παρὰ πρεσβυτέροις, ὡς πρέπει, καὶ κατακλίσεις, καὶ ὑπαναστάσεις, καὶ γονέων θεραπείας, καὶ κουράς γε καὶ ἀμπεχόνας, καὶ ὑποδέσεις, καὶ ὅλον τὸν τοῦ σώματος σχηματισμόν, καὶ τἆλλα ὅσα τοιαῦτα. ἢ οὐκ οἴει;

cam & muſicam innouetur, ſed illum quam maximè fieri poteſt quiſque ſequatur. Et cùm dixerit aliquis poeticum illud, Homines videlicet nouis cantibus admodum delectari, metuere debent iſti cuſtodes, ne ſæpenumero poetam quis putet non cantilenas nouas, ſed modos canendi nouos dicere, eóſque laudet. Oportet autem neque laudare quicquam tale, neque ſuſcipere. Cauendum ſanè ſpeciem muſicæ nouam inducere tanquam in toto naufragium. Nuſquam enim muſicæ modi mutantur, abſque maximarum legum ciuilium mutatione, vt ait Damon, cui & ipſe aſſentior. Me quoque ſcito, ô Socrates, aſſentiri. Arcem igitur quandam, vt videtur, cuſtodiæ gratia, his, ipſis cuſtodibus circa muſicam ſtruere oportet. Nempe eiuſmodi peccatum clàm ac facilè ſurrepit. Certè ioci cuiuſdam inſtar, atque ita vt nihil lædere videatur. Nihil enim (inquit) aliud facit, quàm quod familiaris effecta, ſenſim in mores ſerpit & ſtudia: ex his deinde ad commercia emergit amplius: demum à commerciis in leges reſpublicáſque erumpit magna, ô Socrates, cum petulantia atque laſciuia, quouſque tandem priuatim ac publicè cuncta peruertat. Sic ſe res habet, inquam ego. Sanè, inquit, vt mihi quidem videtur. Ergo vt à principio diximus, ſtatim à primis annis pueri honeſtis in iocis aſſuefaciendi ſunt. Nam ſi iocis minus decentibus aſſueſcant, nunquam legitimi probíque viri euadere poterunt. Quidni? Quando itaque bene incipiẽtes pueri iocari ac ludere, legitimum per muſicã morem imbibunt, in contraria his omnino ac ſuperioribus muſica tendit, atque augeſcit, erigens, ſiquid antea in ciuitate iacebat. Vera loqueris. Quę igitur exigua videntur eſſe ciuitatis inſtituta, vt dixi, hi reperient, quæ ſuperiores omnia perturbabant. Qualia? Hæc videlicet. Quemadmodum tacere debent coram ſenibus iuniores, cedere illis locum atque aſſurgere: parentes colere: quis tonſurę modus ſeruandus cuique, quibus veſtibus calceiſue vtendum, & omnino quis corporis ornatus cõueniat, ac cætera generis eiuſdem. An nõ putas?

nempe illos perinde victuros, ac illos qui cùm ægrotent, propter intemperantiam inſalubrem victum mutare nolunt. Sic prorſus. Enimuero ridiculo quodam modo iſti in morbis perſeuerare videntur, curationibúſque ſuis nihil aliud aſſequuntur, quàm quòd magis varios, magiſque vehementes morbos efficiunt, confidúntque ſemper, ſi quis pharmacis agi conſulat, bene ſe valituros. Omnino tales ſunt ita laborantium morbi. Quid verò? nónne hoc in illis gratioſum? quòd omnium inimiciſſimum eum putent, qui vera monet, dicitque non prius pharmaca, vſtiones, inciſiones, incantationes, éaue quæ extrinſecus admouentur, aut eiuſmodi aliqua profutura, quàm deſinat quis ebrietati, voragini, veneri, otio indulgere? Haud admodum gratioſum iſtud. Nam indignari aduerſus eum qui vtilia conſulit, gratiam habet nullam. Ergo viros huiuſmodi, vt videris, nequaquam probas. Minimè per Iouem. Neque etiam ſi ciuitas tota id agat quod modò dicebamus, laudabis. An non idem quòd iſti facere tibi ciuitates videntur, quæcunque malè inſtitutæ, ciuibus interdicunt ne totum ipſum reipublicæ ſtatum moueant, alioquin capite damnentur quicunque res innouant? Contrà quiſquis ita Remp. adminiſtrantes colat, iiſque gratificetur, & obrepat, eorúmque voluntati aſſentetur, & morem gerat, hic demum bonus vir erit, hic in rebus maximis ſapiens, hic honore ab illis afficietur. Idem prorſus facere mihi videntur, neque vllo pacto laudo. Quid autem? nónne eorum fortitudinem, propenſioremque affectum miraris, qui has ciuitates curare contendunt. Admiror equidem, his exceptis qui ab ipſis falluntur, putántque reuera ciuiles eſſe, quòd vulgò laudentur. Quid ais? An non iſtis ignoſcis? Num exiſtimas eum qui metiendi ſit ignarus, ſi quando cæter multi tales quadricubitum eſſe eum prædicent, effugere poſſe quin & ipſe de ſe idem exiſtimet

δ' ὅς) πολλὰ τοιαῦτα πράττοντες ἀεὶ καὶ ἐπανορθούμενοι, τὸν
βίον διατελέσουσιν, οἰόμενοι ἐπιλήψεσθαι τοῦ βελτίστου;
Λέγεις (ἔφην ἐγώ) βιώσεσθαι τοὺς τοιούτους, ὥσπερ τοὺς
κάμνοντάς τε, καὶ οὐκ ἐθέλοντας, ὑπὸ ἀκολασίας, ἐκ-
βῆναι πονηρᾶς διαίτης. Πάνυ μὲν οὖν. Καὶ μὴν οὗτοί γε
χαριέντως διατελοῦσιν. ἰατρευόμενοι γὰρ, οὐδὲν περαί-
νουσι, πλήν γε ποικιλώτερα καὶ μείζω ποιοῦσι τὰ νοσήμα-
τα, καὶ ἀεὶ ἐλπίζοντες, ἐάν τις φάρμακον συμβουλεύσῃ,
ὑπὸ τούτου ἔσεσθαι ὑγιεῖς. Πάνυ γὰρ (ἔφη) τῶν οὕτω κα-
D μνόντων τὰ τοιάδε πάθη. Τί δέ (ἦν δ' ἐγώ) τόδε αὐτῶν
οὐ χαρίεν, τὸ πάντων ἔχθιστον ἡγεῖσθαι τὸν τἀληθῆ λέγον-
τα; ὅτι πρὶν ἂν μεθύων, καὶ ἐμπιπλάμενος, καὶ ἀφροδισιά-
ζων, καὶ ἀργῶν παύσηται, οὔτε φάρμακα, οὔτε καύσεις, οὔτε
τομαὶ, οὐδ' αὖ ἐπῳδαὶ αὐτὸν, οὐδὲ περίαπτα, οὐδὲ ἄλ-
λο τῶν τοιούτων οὐδὲν ὀνήσει; Οὐ πάνυ χαρίεν, ἔφη. τὸ γὰρ
τῷ εὖ λέγοντι χαλεπαίνειν, οὐκ ἔχει χάριν. Οὐκ ἐπαι-
νέτης εἶ (ἔφην ἐγώ) ὡς ἔοικας, τῶν τοιούτων ἀνδρῶν. Οὐ
μέντοι, μὰ Δία. Οὐδ' ἂν ἡ πόλις ἄρα (ὅπερ ἄρτι ἐλέγο-
μεν) ὅλη τοιοῦτον ποιῇ, οὐκ ἐπαινέσῃ. ἢ οὐ φαίνονταί σοι
E ταὐτὸν ἐργάζεσθαι τούτοις, τῶν πόλεων ὅσαι κακῶς πολι-
τευόμεναι προαγορεύουσι τοῖς πολίταις, τὴν μὲν κατά-
στασιν τῆς πόλεως ὅλην μὴ κινεῖν, ὡς ἀποθανουμένους ὃς ἂν
τοῦτο δρᾷ. ὃς δ' ἂν σφᾶς οὕτω πολιτευομένους ἥδιστα θε-
ραπεύῃ, καὶ χαρίζηται ὑποτρέχων, καὶ προγιγνώσκων τὰς
σφετέρας βουλήσεις, καὶ ταύτας δεινὸς ᾖ ἀποπληροῦν, οὗτος
ἄρα ἀγαθός τε ἔσται ἀνὴρ καὶ σοφὸς τὰ μεγάλα, καὶ τιμήσε-
ται ὑπὸ σφῶν. Ταὐτὸν μὲν οὖν (ἔφη) ἔμοιγε δοκοῦσι
δρᾶν καὶ οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐπαινῶ. Τί δ' αὖ, τοὺς
ἐθέλοντας θεραπεύειν τὰς τοιαύτας πόλεις καὶ προθυμου-
F μένους, οὐκ ἄγασαι τῆς ἀνδρείας τε καὶ εὐχερείας; Ἔγω-
γε, ἔφη. πλήν γ' ὅσοι ἐξηπάτηνται ὑπ' αὐτῶν, καὶ
οἴονται τῇ ἀληθείᾳ πολιτικοὶ εἶναι), ὅτι ἐπαινοῦνται ὑπὸ
τῶν πολλῶν. Πῶς λέγεις; οὐ συγγιγνώσκεις (ἦν δ' ἐγώ) τοῖς ἀνδράσι; ἢ οἴει οἷόν τ' εἶναι) ἀνδρὶ μὴ ἐπισταμένῳ
μετρεῖν, ἑτέρων τοιούτων πολλῶν λεγόντων ὅτι τετράπηχύς ἐστι, αὐτὸν ταῦτα μὴ ἡγεῖσθαι περὶ αὑτοῦ;

ςάμεθα ἡμεῖς, οἰκίζοντες τὴν πόλιν, οὐδενὶ ἄλλῳ πεισόμεθα, ἐὰν νοῦν ἔχωμεν, οὐδὲ χρησόμεθα ἐξηγητῇ, ἀλλ' ἢ τῷ C πατρίῳ. οὗτος γὰρ δή που ὁ θεὸς περὶ τὰ τοιαῦτα πᾶσιν ἀνθρώποις πάτριος ἐξηγητὴς, ἐν μέσῳ τῆς γῆς ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ καθήμενος ἐξηγεῖται. Καὶ καλῶς γ', ἔφη, λέγεις· καὶ ποιητέον οὕτως.

Ὠικισμένη μὲν τοίνυν (ἦν δ' ἐγώ) ἤδη ἄν σοι εἴη, ὦ παῖ Ἀρίστωνος, ἡ πόλις. τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο σκόπει ἐν αὐτῇ, φῶς ποθὲν πορισάμενος ἱκανὸν, αὐτός τε, καὶ τὸν ἀδελφὸν παρακάλει, καὶ Πολέμαρχον, καὶ τοὺς ἄλλους, ἐάν πως ἴδωμεν πού ποτ' ἂν εἴη ἡ δικαιοσύνη, καὶ ποῦ ἡ ἀδικία· καὶ τί ἀλλήλοιν διαφέρετον· καὶ πότερον δεῖ κεκτῆσθαι τὸν μέλ- D λοντα εὐδαίμονα εἶναι, ἐάν τε λανθάνῃ, ἐάν τε μὴ, πάντας θεούς τε καὶ ἀνθρώπους. Οὐδὲν λέγεις, ἔφη ὁ Γλαύκων. σὺ γὰρ ὑπέσχου ζητήσειν, ὡς οὐχ ὅσιόν σοι ὂν μὴ βοηθεῖν δικαιοσύνῃ εἰς δύναμιν παντὶ τρόπῳ. Ἀληθῆ (ἔφην ἐγὼ) ὑπομιμνήσκεις· καὶ ποιητέον μέν γε οὕτω. χρὴ δὲ καὶ ὑμᾶς ξυλλαμβάνειν. Ἀλλ', ἔφη, ποιήσομεν οὕτως. Ἐλπίζω τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) εὑρήσειν αὐτὸ ὧδε. οἶμαι ἡμῖν τὴν πόλιν, εἴπερ ὀρθῶς γε ᾤκισται, τελέως ἀγαθὴν εἶναι. Ἀνάγκη, ἔφη. Δῆλον δὴ ὅτι σοφή τ' ἐστὶ καὶ ἀνδρεία, καὶ σώφρων, καὶ δικαία. Δῆλον. Οὐκοῦν ὅ, τι ἂν αὐτῶν εὕρωμεν ἐν αὐτῇ, τὸ ὑπόλοι- E πον ἔσται τὸ οὐχ εὑρημένον. Τί μήν; Ὥσπερ τοίνυν ἄλλων τινῶν τεττάρων εἰ ἕν τι ἐζητοῦμεν αὐτῶν ἐν ὁτῳοῦν, ὁπότε πρῶτον ἐκεῖνο ἐγνώκειμεν, ἱκανῶς ἂν εἶχεν ἡμῖν· εἰ δὲ τὰ τρία πρότερον ἐγνωρίσαμεν, αὐτῷ ἂν τούτῳ ἐγνώριστο τὸ ζητούμενον. δῆλον γὰρ ὅτι οὐκ ἄλλο τι ἦν ἢ τὸ ὑπολειφθέν. Ὀρθῶς (ἔφη) λέγεις. Οὐκοῦν καὶ περὶ τούτων ἐπειδὴ τέτταρα ὄντα τυγχάνει, ὡσαύτως ζητητέον. Δῆλα δή. Καὶ μὲν δὴ πρῶτόν γέ μοι δοκεῖ ἐν αὐτῷ κατάδηλον εἶναι ἡ σοφία· καί τι ἄτοπον περὶ αὐτὴν φαίνεται. Τί; ἦ δ' ὅς. Σοφὴ μὲν ὄντως δοκεῖ μοι ἡ πόλις εἶναι ἣν διήλθομεν. εὔβουλος γάρ. οὐχί. Ναί. F Καὶ μὴν τοῦτό γε αὐτὸ ἡ εὐβουλία δῆλον ὅτι ἐπιστήμη τίς ἐστιν. οὐ γάρ που ἀμαθίᾳ γε, ἀλλ' ἐπιστήμῃ εὖ βουλεύονται. Δῆλον. Πολλαὶ δέ γε καὶ παντοδαπαὶ ἐπιστῆμαι ἐν τῇ πόλει εἰσί. Πῶς γὰρ οὔ; Ἆρ' οὖν διὰ τὴν τῶν τεκτόνων ἐπιστήμην σοφὴ καὶ εὔβουλος ἡ πόλις προσρητέα;

piemus, nulloque alio vtemur interprete, niſi patrio (Deo). Hic nempe Deus in rebus huiuſmodi cunctis hominibus patrius interpres, in media terra ſuper vmbilicum ſedens, exponit. Scitè loqueris, atque ita agendum.

Conſtituta ergo iam tibi, ô Ariſtonis fili, ſit ciuitas. Deinceps autem & luce aliunde magna illata, per eam & ipſe circunſpice, & fratrem aduoca tuum, & Polemarchum, & alios inſuper, vt experiamur, ſi quo pacto iuſtitia & iniuria vbi locorum ſint, videre queamus: quoue inter ſe diſcrepent, atque vtrum horum conſequi debeat is qui beatè victurus ſit, ſiue lateat, ſeu non lateat Deos omnes & homines. Nihil, inquit Glauco, agis. Tu enim inueſtigare pollicitus es, quaſi impium futurum ſit, ſi non pro viribus opem tuleris iuſtitiæ. Vera admones, inquam ego, & ita certè agendum. Oportet tamen & vos mihi adeſſe. Sic agemus, inquit. Spero itaque hac ratione id inuenire. Nempe arbitror ciuitatem, ſi rectè nobis fuerit conſtituta, abſolutè bonam exiſtere. Neceſſe eſt. Conſtat vtique quòd ſapiens eſt, fortis & temperans, & iuſta. Conſtat. Quocunque horum in ciuitate comperto, reliquum erit quod nondum inuentum. Quidni? inquit. Si ex aliis quibuſdam quatuor, vnum aliquid in ſubiecto aliquo inquireremus, illudque primo pateret, ſatis nobis eſſet factum: quòd ſi tria reliqua prius comperiremus, ex hoc ipſo quæſitum cognoſceremus, quia conſtaret nihil eſſe aliud quàm quod reſtaret. Probè loqueris. An non de iſtis etiam quandoquidem quatuor ſunt, eodem modo quærendum? Planè. Atqui ex his omnibus prima in ciuitate ſapientia præfulgere videtur, aliquidue mirandum circa ipſam apparet. Quidnam? Sapiens mihi reuera ciuitas quàm deſcripſimus, eſſe videtur. Nam conſulta eſt. Nónne? Eſt profectò. Etenim hæc ipſa conſulendi facultas, ſcientia quædam eſt. Non enim inſcitia, ſed ſcientia potius homines bene conſulunt. Perſpicuum id quidem. Multæ verò ac variæ in ciuitate ſcientiæ ſunt. Num propter ipſam fabrorum ſcientiam, ſapiens & bene conſulta ciuitas appellanda?

Nullo

rariſſimumue genus, cui conuenit eſſe huius ſciẽtiæ particeps, quam ſolam ex omnibus alijs decet ſapientiam appellare. Veriſſima narras. Hoc itaque vnum ex quatuor, neſcio qua ratione inuenimus & quid ſit & qua ſit ciuitatis in parte locatum. Mihi quidem ſufficienter videtur dictum. At verò neque inuentu difficile eſt, quid fortitudo ſit, quáue ciuitatis in parte locetur, propter quam fortis ciuitas nuncupatur. Quónam pacto? Quiſnam ad aliud quicquam reſpiciens ciuitatem vel timidam, vel fortem nominat, quàm ad eam partem quæ pro ipſa pugnat ac militat? Certè nullus. Neque enim alij in ipſa vel timidi, vel fortes exiſtentes, autoritatem habent, qua eam vel timidam vel fortem reddant. Non certè. Fortis igitur ex parte ſui ciuitas erit, ex eo quòd in ea vim talem habeat, quæ ratam in omnibus ſeruat opinionẽ, quòd dũtaxat terribilia ſint, & talia, quæ & qualia legiſlator in inſtitutione pronũciauit. An nõ hãc fortitudinẽ vocas? Nõ ſatis quod dixiſti percepi, dicas iterũ. Conſeruationem quandam fortitudinẽ eſſe dico. Quam conſeruationẽ? Opinionis videlicet lege per educationẽ conceptæ, qua iudicãtur quæ terribilia ſint, & qualia. In omnibus autẽ eã conſeruationem eſſe dixi, hoc eſt, vt rata ſemper & vbiq; ſeruetur, ſiue quis doloribus afficiatur, ſeu voluptatibus, aut cupiditatibus, aut timoribus nec vllo pacto quis propter hæc ab ea dimoueatur. Cui autẽ ſimile eſſe id arbitror, ſi vis, tibi aperiã. Cupio equidẽ. Neſcis quòd fullones, quoties volunt lanas purpureo colore inficere, primò quidẽ ex tot coloribus albũ eligunt, deinde non mediocri opera præparant, vt quàm maximè florẽ ſuſcipiant, atque ita demũ tingũt. Quod autẽ ita eſt tinctum, indelebile permanet, neque ſola aqua dilui, neque etiã additis his purgationibus, quæ ad abſtergendũ pertinẽt, aboleri flos ille coloris poteſt. Quæ autẽ non ita præparata ſunt, ſcis qualia euadant, ſeu alijs coloribus, ſeu iſtis tingat aliquis, cùm minus antea excoluerit.

γίγνεται γένος, ᾧ προσήκει ταύτης τῆς ἐπιστήμης μεταλαγχάνειν ἣν μόνην δεῖ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, σοφίαν καλεῖσθαι. Ἀληθέστατα (ἔφη) λέγεις. Τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τεττάρων οὐκ οἶδα ὅντινα τρόπον εὑρήκαμεν, αὐτό τε καὶ ὅπου τῆς πόλεως ἵδρυται. Καὶ ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ (ἔφη) ἀποχρώντως εἰρῆσθαι. Ἀλλὰ μὴν ἀνδρεία γε, αὐτή τε καὶ ἐν ᾧ κεῖται τῆς πόλεως, δι' ὃ τοιαύτη κλητέα ἡ πόλις, οὐ πάνυ χαλεπὸν ἰδεῖν. Πῶς δή; Τίς ἂν (ἦν δ' ἐγώ) εἰς ἄλλο τι ἀποβλέψας, ἢ δειλὴν ἢ ἀνδρείαν πόλιν εἴποι, ἀλλ' ἢ
D εἰς τοῦτο τὸ μέρος ὃ προπολεμεῖ τε καὶ στρατεύεται ὑπὲρ αὐτῆς; Οὐδ' ἂν εἷς (ἔφη) εἰς ἄλλο τι. Οὐ γὰρ οἶμαι (εἶπον) οἵ τε ἄλλοι ἐν αὐτῇ ἢ δειλοὶ ἢ ἀνδρεῖοι ὄντες, κύριοι ἂν εἶεν ἢ τοίαν αὐτὴν εἶναι, ἢ τοίαν. Οὐ γάρ. Καὶ ἀνδρεία ἄρα πόλις μέρει τινὶ ἑαυτῆς ἐστι, διὰ τὸ ἐν ἐκείνῳ ἔχειν δύναμιν τοιαύτην ἣ διὰ παντὸς σώσει τὴν περὶ τῶν δεινῶν δόξαν, ταῦτά τε αὐτὰ εἶναι καὶ τοιαῦτα, ἅ τε καὶ οἷα ὁ νομοθέτης παρήγγελλεν ἐν τῇ παιδείᾳ. ἢ οὐ τοῦτο ἀνδρείαν καλεῖς; Οὐ πάνυ (ἔφη) ἔμαθον ὃ εἶπες· ἀλλ' αὖθις εἰπέ. Σωτηρίαν ἔγωγ' (εἶπον) λέγω τινὰ εἶναι τὴν ἀνδρείαν.
E Ποίαν δὴ σωτηρίαν; Τὴν τῆς δόξης τῆς ὑπὸ νόμου διὰ τῆς παιδείας γεγονυίας, περὶ τῶν δεινῶν, ἅ τέ ἐστι καὶ οἷα. διὰ παντὸς δ' ἔλεγον αὐτὴν σωτηρίαν, τὸ ἔν τε λύπαις ὄντα διασῴζεσθαι αὐτὴν, καὶ ἐν ἡδοναῖς, καὶ ἐν ἐπιθυμίαις, καὶ ἐν φόβοις καὶ μὴ ἐκβάλλειν. ᾧ δέ μοι δοκεῖ ὅμοιον εἶναι, ἐθέλω ἀπεικάσαι, εἰ βούλει. Ἀλλὰ βούλομαι. Οὐκοῦν οἶσθα (ἦν δ' ἐγὼ) ὅτι οἱ βαφῆς, ἐπειδὰν βουληθῶσι βάψαι ἔρια ὥστ' εἶναι ἁλουργά, πρῶτον μὲν ἐκλέγονται ἐκ τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τὴν τῶν λευκῶν. ἔπειτα προπαρασκευάζουσιν οὐκ ὀλίγῃ παρασκευῇ θεραπεύσαντες, ὅπως δέξωνται ὅτι μάλιστα τὸ ἄνθος· καὶ οὕτω δὴ
F βάπτουσι. καὶ ὃ μὲν ἂν τούτῳ τῷ τρόπῳ βαφῇ, δευσοποιὸν γίγνεται τὸ βαφέν· καὶ ἡ πλύσις οὔτ' ἄνευ ῥυμμάτων οὔτε μετὰ ῥυμμάτων δύναται αὐτῶν τὸ ἄνθος ἀφαιρεῖσθαι. ἃ δ' ἂν μή, οἶσθα οἷα γίγνεται, ἐάν τέ τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα, μὴ προθεραπεύσας.

…ἀνδρείαν εἶναι. Καὶ γὰρ ἀποδέχου (ἦν δ' ἐγὼ) πολιτικήν γε, καὶ ὀρθῶς ἀποδέξῃ. αὖθις C δὲ περὶ αὐτοῦ, ἐὰν βούλῃ, ἔτι κάλλιον δίιμεν. νῦν γὰρ οὐ τοῦτο ἐζητοῦμεν, ἀλλὰ δικαιοσύνην. πρὸς οὖν τὴν ἐκείνου ζήτησιν, ὡς ἐγᾦμαι, ἱκανῶς ἔχει. Ἀλλὰ καλῶς (ἔφη) λέγεις. Δύο μὴν (ἦν δ' ἐγὼ) ἔτι λοιπά, ἃ δεῖ κατιδεῖν ἐν τῇ πόλει, ἥ τε σωφροσύνη, καὶ οὗ δὴ ἕνεκα πάντα ζητοῦμεν, δικαιοσύνη. Πάνυ μὲν οὖν. Πῶς οὖν ἂν τὴν δικαιοσύνην εὕροιμεν, ἵνα μηκέτι πραγματευώμεθα περὶ σωφροσύνης; Ἐγὼ μὲν τοίνυν (ἔφη) οὔτε οἶδα, οὔτ' ἂν βουλοίμην αὐτὸ πρότερον φανῆναι, εἴπερ μηκέτι ἐπισκεψόμεθα σωφροσύνην· ἀλλ' εἰ ἔμοιγε βούλει χαρίζεσθαι, D σκόπει πρότερον τοῦτο ἐκείνου. Ἀλλὰ μέντοι (ἦν δ' ἐγὼ) βούλομαί γε, εἰ μὴ ἀδικῶ. Σκόπει δή, ἔφη. Σκεπτέον (εἶπον) καὶ ὥς γε ἐντεῦθεν ἰδεῖν, συμφωνίᾳ τινὶ καὶ ἁρμονίᾳ προσέοικε μᾶλλον ἢ τὰ πρότερον. Πῶς; Κόσμος πού τις (ἦν δ' ἐγὼ) ἡ σωφροσύνη ἐστί, καὶ ἡδονῶν τινῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια, ὥς φασι. κρείττω δὴ αὑτοῦ φαίνονται. οὐκ οἶδα ὅντινα τρόπον καὶ ἄλλα ἄττα τοιαῦτα, ὥσπερ ἴχνη αὐτῆς λέγεται. ἢ γάρ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Οὐκοῦν, τὸ μὲν κρείττω αὑτοῦ, γελοῖον; ὁ γὰρ ἑαυτοῦ κρείττων, E καὶ ἥττων δήπου ἂν αὑτοῦ εἴη καὶ ὁ ἥττων, κρείττων. ὁ αὐτὸς γὰρ ἐν ἅπασι τούτοις προσαγορεύεται. Τί δ' οὔ; Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, φαίνεταί μοι βούλεσθαι λέγειν οὗτος ὁ λόγος, ὥς τι ἐν αὐτῷ τῷ ἀνθρώπῳ περὶ τὴν ψυχὴν, τὸ μὲν, βέλτιον ἔνι, τὸ δέ, χεῖρον. καὶ ὅταν μὲν τὸ βέλτιον φύσει τοῦ χείρονος ἐγκρατὲς ᾖ, τοῦτο λέγειν τὸ κρείττω αὑτοῦ (ἐπαινεῖ γοῦν) ὅταν δὲ ὑπὸ τροφῆς κακῆς ἤ τινος ὁμιλίας κρατηθῇ ὑπὸ πλήθους τοῦ χείρονος σμικρότερον τὸ βέλτιον ὄν, τοῦτο δὲ ὡς ἐν ὀνείδει ψέγειν, καὶ καλεῖν ἥττω ἑαυτοῦ καὶ ἀκόλαστον τὸν οὕτω διακείμενον. F Καὶ γὰρ ἔοικεν, ἔφη. Ἀπόβλεπε τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) πρὸς τὴν νέαν ἡμῖν πόλιν, καὶ εὑρήσεις ἐν αὐτῇ τὸ ἕτερον τούτων ἐνόν. κρείττω γὰρ αὐτὴν αὑτῆς δικαίως φήσεις προσαγορεύεσθαι· εἴπερ οὗ τὸ ἄμεινον τοῦ χείρονος ἄρχει, σῶφρον κλητέον καὶ κρεῖττον αὑτοῦ.

…nam fortitudinem eſſe. Admitte inſuper & ciuilem, atque ita rectè accipies. Deinceps autem de hac, ſi volueris, aliàs diligentiùs pertractabimus. In præſentia verò non iſtud quidem, ſed iuſtitiã quærebamus. Ad cuius inueſtigationem, ſatis de hac, vt arbitror, dictum. Præclare loqueris. Duo reſtant præterea in ciuitate conſideranda, temperancia ſcilicet, & cuius gratia omnia indagamus, iuſtitia. Prorſus. An quoquomodo iuſtitiam iam ipſam reperire potuimus, ne rurſus in inueſtiganda temperantia laboremus? Equidem neque id ſcio, neque vellem prius nobis iuſtitiam innoteſcere; quàm temperantiam conſiderauerimus. Quare ſi mihi gratum vis facere, prius hoc quàm illud inueſtigato. Volo equidem, niſi ſim iniurius. Inquire iam. Ecce perquiro, atque vt hinc intueri licet, conſonantiæ & harmoniæ magis quàm ſuperiora ſimilis eſt. Quo pacto? Ornatus quidam eſt temperantia, & à voluptatibus cupiditatibúſque quibuſdam, vt perhibent, abſtinentia. Seipſo verò ſuperiorem eſſe aliáque nonnulla ſimilia affirmant, neſcio quo modo, ipſius eſſe temperantiæ quaſi quædam veſtigia. An non? Maximè omnium. Nonne quod ſeipſo potentius nuncupatur, ridiculum quodammodo apparet? Quiſquis enim ſeipſo potentior, ſeipſo quoque imbecillior erit: rurſúſque qui imbecillior & potentior. Idem quippe aliquis in his omnibus appellatur. Quidni? Atqui videtur mihi id velle ſibi hic ſermo, quòd in hominis anima duo quædam ſunt. Vnum quidem melius, alterum verò deterius. Et quando quod natura melius deteriori dominatur, tunc aliquis ſeipſo potentior dicitur, atque hoc ſermone laudatur. Quoties autem propter improbam educationem vel conſuetudinem aliquam, quod eſt melius, quum minus ipſum fit, deterioris multitudine ſuperatur, hoc opprobrio quodam vituperatur & ſeipſo imbecillius dicitur: & qui ita affectus eſt, intemperans appellatur. Sic apparet. Contemplare hanc nuper à nobis conditam ciuitatem, inuenieſque ipſi alterum horum ineſſe. Potentiorẽ quippe ipſam ſeipſa iure vocatã fateberis. Nã ſi melius in ea peiori imperat, temperans dicenda eſt, & ſeipſa melior.

[...] fortitudo in partibus quibuſdam exiſtentes, illa quidem ſapientem, hæc fortem efficit ciuitatem, ita temperantia quoque: ſed inſtar harmoniæ quæ diapaſon dicitur, per totam ciuitatem diffunditur, efficiens vt in idem debiliores homines fortioréſque & medij, prudentia, potentia, multitudine, pecuniis item, aut alio quodam huiuſmodi conſonent. quapropter rectiſſimè poſſemus temperantiam hanc appellare concordiam deterioris videlicet & potioris ſecundùm naturam conſenſionem, quæ doceat, quem vel in ciuitate, vel in vnoquoque conueniat dominari. Aſſentior equidem. Cùm ita ſit, tria iam nobis in ciuitate comperta ſunt, vt ex his apparet. Reliqua verò ſpecies, propter quam præterea virtutis particeps ciuitas eſſet, quænam erit? Conſtat hanc eſſe iuſtitiam. Conſtat planè. Nónne iam nos oportet, ô Glauco, tanquam venatores hûc ceſpitem circundare, circunſpicientes nequa ex parte iuſtitia ſubterfugiat, & ab oculis euaneſcens, ſeſe occulat? Patet enim ſic eſſe. Fige itaque paſſim intuitum, atque annitere, ſi quomodo poſſis prior me eam cernere, ipſámque mihi oſtendito. Vtinam poſſem. Verùm ſatius me vt eris, vt tali quodam comite, qui poſſim demonſtrata proſpicere: Sequere igitur, mecum Deum antè precatus. Efficiam quod mones. Ducas modò. Arduus inquam, hic locus atque vmbroſus eſſe videtur, tenebricoſus certè & imperſcrutabilis. Veruntamen pergendum eſt. Pergendum planè. Hic ego Glauconem inſpiciens, Hui hui, inquam, mi Glauco, videmur veſtigia quędam eius quod quęrimus nacti, apparétque iſtud haud diu nos effugiturum. Fauſtus certè nuncius. Enimuerò, inquam, molles hebetéſque ſumus. Quid iſtud? Iampridem nobis ab ipſo principio, vir beate, quod quærimus ante pedes voluitur, neque ipſum inſpeximus, ſed æquè ridendi fuimus, vt illi qui ſæpe quod in manibus habent, perquirunt. Nos quoque longè petebamus quod prope nos erat, vel fortè nos latuit.

ἐγώ) ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἄρτι ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὡμοίωται; Τί δή; Ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα, ἡ μὲν, σοφὴν, ἡ δὲ ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι' ὅλης ἀτεχνῶς τέταται, διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταὐτὸν καὶ τοὺς μέσους· εἰ μὲν βούλει, φρονήσει· εἰ δὲ βούλει, ἰσχύϊ· εἰ δὲ, καὶ πλήθει, ἢ χρήμασιν, ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων. ὥστε ὀρθότατ' ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν, σωφροσύνην εἶναι, χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Πάνυ μοι (ἔφη) ξυνδοκεῖ. Εἶεν (ἦν δ' ἐγώ) τὰ μὲν τρία ἡμῖν ἐν τῇ πόλει κατῶπται, ὥς γε οὑτωσὶ δόξαι· τὸ δὲ δὴ λοιπὸν εἶδος, δι' ὃ ἂν ἔτι ἀρετῆς μετέχοι πόλις, τί ποτ' ἂν εἴη; δῆλον γὰρ ὅτι τοῦτ' ἔστιν ἡ δικαιοσύνη. Δῆλον. Οὐκοῦν, ὦ Γλαύκων, νῦν δὴ ἡμᾶς δεῖ, ὥσπερ κυνηγέτας τινὰς, θάμνον κύκλῳ περιΐστασθαι, προσέχοντας τὸν νοῦν μή πῃ διαφύγῃ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἀφανισθεῖσα, ἄδηλος γένηται. φανερὸν γὰρ δὴ ὅτι ταύτῃ πῃ ἔστιν. ὅρα οὖν καὶ προθυμοῦ κατιδεῖν, ἐάν πως πρότερος ἐμοῦ ἴδῃς, καὶ ἐμοὶ φράσῃς. Εἰ γὰρ ὤφελον, ἔφη· ἀλλὰ μᾶλλον ἐάν μοι ἑπομένῳ χρῇ, καὶ τὰ δεικνύμενα δυναμένῳ καθορᾶν, πάνυ μοι μετρίως χρήσῃ. Ἕπου (ἦν δ' ἐγώ) εὐξάμενος μετ' ἐμοῦ. Ποιήσω ταῦτα· ἀλλὰ μόνον (ἦ δ' ὅς) ἡγοῦ. Καὶ μὴν (εἶπον ἐγώ) δύσβατός γέ τις ὁ τόπος φαίνεται καὶ ἐπίσκιος. ἔστι γοῦν σκοτεινὸς, καὶ δυσδιερεύνητος. ἀλλὰ γὰρ ὅμως ἰτέον. Ἰτέον γὰρ, ἔφη. Καὶ ἐγὼ κατιδὼν, Ἰοὺ ἰοὺ (εἶπον) ὦ Γλαύκων κινδυνεύομέν τι ἔχειν ἴχνος· καί μοι δοκεῖ οὐ πάνυ τι ἐκφευξεῖσθαι ἡμᾶς. Εὖ ἀγγέλλεις, ἦ δ' ὅς. Ἦ μὴν (ἦν δ' ἐγώ) βλακικόν γε ἡμῶν τὸ πάθος. Τὸ ποῖον; Πάλαι ὦ μακάριε φαίνεται πρὸ ποδῶν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς κυλινδεῖσθαι, καὶ οὐχ ἑωρῶμεν ἄρ' αὐτὸ, ἀλλ' ἦμεν καταγελαστότατοι, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες, ζητοῦσιν ἐνίοτε ὃ ἔχουσι, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὸ μὲν οὐκ ἀπεβλέπομεν, πόρρω δέ πῃ ἀπεσκοποῦμεν, ᾗ δὴ καὶ ἐλάνθανεν ἴσως ἡμᾶς.

εσθαι, καὶ ἐγγενομένοις γε σωτηρίαν παρέχειν, ἕως ἂν ἐνῇ. καίτοι ἔφαμεν, δικαιοσύνην ἔσεσθαι τὸ ὑπολειφθὲν C ἐκ τούτων, εἰ τὰ τρία εὕροιμεν. Καὶ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι (ἦν δ' ἐγὼ) εἰ δέοι γε κρῖναι τί τὴν πόλιν ἡμῖν τούτων μάλιστα ἀγαθὴν ἀπεργάζεται ἐγγενόμενον, δύσκριτον ἂν εἴη. πότερον ἡ ὁμοδοξία τῶν ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, ἢ ἡ περὶ δεινῶν τε καὶ μὴ, ἅττα ἐστὶ, δόξης ἐννόμου σωτηρία ἐν τοῖς στρατιώταις ἐγγενομένη· ἢ ἡ ἐν τοῖς ἄρχουσι φρόνησίς τε καὶ φυλακὴ ἐνοῦσα· ἢ τοῦτο μάλιστα ἀγαθὴν αὐτὴν ποιεῖ ἐνὸν, καὶ ἐν παιδὶ, καὶ ἐν γυναικὶ, καὶ ἐν δούλῳ καὶ ἐν ἐλευθέρῳ, καὶ δημιουργῷ, καὶ ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ, ὅτι τὸ αὑτοῦ ἕκαστος εἷς ὢν D ἔπραττε, καὶ οὐκ ἐπολυπραγμόνει. Δύσκριτον, ἔφη. πῶς δ' οὔ; Ἐνάμιλλον ἄρα, ὡς ἔοικε, πρὸς ἀρετὴν πόλεως, τῇ τε σοφίᾳ αὐτῆς καὶ τῇ σωφροσύνῃ καὶ τῇ ἀνδρείᾳ, ἡ τοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ τὰ αὑτοῦ πράττειν δύναμις. Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκοῦν δικαιοσύνην τό γε τούτοις ἐνάμιλλον ἂν εἰς ἀρετὴν πόλεως θείης; Παντάπασι μὲν οὖν. Σκόπει δὴ καὶ τῇδε, εἰ οὕτω δόξει. ἆρα τοῖς ἄρχουσιν ἐν τῇ πόλει τὰς δίκας προστάξεις δικάζειν; Τί μήν; Ἢ ἄλλου οὑτινοσοῦν μᾶλλον ἐφιέμενοι δικάσουσιν, ἢ τούτου, ὅπως ἂν ἕκαστοι μήτ' ἔχωσι τἀλλότρια, μήτε τῶν αὑτῶν στέρωνται; E Οὔκ· ἀλλὰ τούτου. Ὡς δικαίου ὄντος; Ναί. Καὶ ταύτῃ ἄρα πῃ ἡ τοῦ οἰκείου τε καὶ ἑαυτοῦ ἕξις τε καὶ πρᾶξις, δικαιοσύνη ἂν ὁμολογοῖτο. Ἔστι ταῦτα. Ἰδὲ δὴ ἐάν σοι ὅπερ ἐμοὶ ξυνδοκῇ. τέκτων σκυτοτόμου ἐπιχειρῶν ἔργα ἐργάζεσθαι, ἢ σκυτοτόμος τέκτονος, ἢ τὰ ὄργανα μεταλαμβάνοντες τἀλλήλων, ἢ τιμὰς, ἢ καὶ ὁ αὐτὸς ἐπιχειρῶν ἀμφότερα πράττειν, πάντα τἆλλα μεταλλαττόμενα, ἆρά σοι ἄν τι δοκῇ μέγα βλάψαι πόλιν; Οὐ πάνυ, ἔφη. Ἀλλ' ὅταν γε, οἶμαι, δημιουργὸς ὢν, ἤ τις ἄλλος χρηματιστὴς φύσει, ἔπειτα ἐπαιρόμενος ἢ πλούτῳ, ἢ πλήθει, ἢ ἰσχύϊ, ἢ ἄλλῳ τοιούτῳ, F εἰς τὸ τοῦ πολεμικοῦ εἶδος ἐπιχειρῇ ἰέναι, ἢ τῶν πολεμικῶν τις εἰς τὸ τοῦ βουλευτικοῦ καὶ φύλακος, ἀνάξιος ὢν, καὶ τὰ ἀλλήλων οὗτοι ὄργανα μεταλαμβάνωσι, καὶ τὰς τιμάς· ἢ ὅταν ὁ αὐτὸς πάντα ταῦτα ἅμα ἐπιχειρῇ πράττειν, τότε, οἶμαι, καὶ σοὶ δοκεῖ, ταύτην τὴν τούτων μεταβολὴν καὶ πολυπραγμοσύνην ὄλεθρον εἶναι τῇ πόλει.

tiſſimum cum ineſt, bona etiam ciuitatem [illegible] le erit iudicatu, verùm conſenſio imperantium & ſubiectorum, an legitimæ opinionis ſeruatio in militibus, iudicantis ſecundùm legẽ quæ terribilia cenſenda ſint, quæve non: vel in principibus ipſis prudentia & cuſtodia. An id potius bonam ipſam præ cæteris reddat, cùm ineſt pueris, mulieribus, ſeruis, liberis, artificibus, magiſtratibus & priuatis, quod videlicet ſuum quiſque vnus vnum egerit, neque alienis negotiis implicatur. Difficile certè. Quidni? Ergo vis ipſa, vt videtur, qua quiſque in ciuitate ſuas res agit, de ipſius ciuitatis virtute ex æquo cum ſapientia eius temperantiáque, & fortitudine certat. Valdè. An non igitur iuſtitiam pones, quod cum iſtis ex æquo de ciuitatis virtute concertat? Omnino equidem. Conſidera præterea & hac ratione, num tibi ſic videatur. An principibus in ciuitate mandabis vt iuſtè ſententiã ferant? Cur non? An iudicabunt alterius cuiuſquam auidi magis quàm huius ipſius, vt ſinguli neque vſurpent aliena, neque ſuis priuentur? Non alterius certè, ſed iſtius, quaſi iuſtum ſit. Nempe. Et hac quoque ratione aſſeritur ſui cuique & proprij operis poſſeſſionem actionémque eſſe iuſtitiam. Eſt ita. Vide num & tibi idem quod mihi videatur, Si faber opera coriarij aggrediatur, vel coriarius fabri, vel inſtrumenta inter ſe commutent vel præmia, aut ſi idem vtraque exercere contendat, omniáque talia inter ſe permutentur, num commutationem hanc exiſtimas magna quadam iactura afficere ciuitatem? Haud certè, inquit. Quoties autem aliquis artifex vel alius natura quæſtuarius, diuitiis elatus, vel multitudine copiáque, vel robore, aut eiuſmodi alio quopiam, in militaris hominis ordinem tranſire conatur, vel miles cùm ſit indignus, in conſularis nititur & cuſtodis aſcendere dignitatem, & inſtrumenta viciſſim iſti præmiáque permutant, aut idem aliquis hæc omnia ſimul peragere tẽtat, tunc arbitror mutationẽ, multarúmq; rerũ tractationẽ eiuſmodi videri tibi ciuitatis totius interitũ.

inter ſe comparata conſiderantes & collidentes quaſi ſilices, iuſtitiam excutiemus, eámque iam cùm clarè micuerit, apud nos ipſos ſtabiliemus. Scitè loqueris, atque ita agendum. Nunquid quod idem appellamus tam maius quàm minus, diſſimile eſt quatenus idem appellatur, an ſimile? Simile certè. Ergo vir iuſtus à ciuitate iuſta quo ad iuſtitiæ ſpeciem pertinet, nihilo differt, ſed ſimilis erit. Similis. Atqui ciuitas iuſta eſſe tunc viſa eſt, cùm in ipſa tria hominum genera pro natura cuiuſque ſuum opus faciebant. Tẽperans rurſus & fortis & ſapiens, propter horum eorundem generum affectus & habitus, nõ autem propter alios. Vera hæc ſunt. Vnum quoque, ô amice, ita cenſebimus, habentem eaſdem has eius in animo ſpecies, propter affectus eoſdem, eadem nomina meritò cum ciuitate ſortiri. Neceſſe eſt omnino.

In leuémne rurſus, ô mirifice, de anima cogitationem incidimus, verum tres in ſe ſpecies has habeat, necne? Minimè mihi in leuem diſceptationem delapſi videmur. Fortaſſe enim quod dicitur, verum eſt, ô Socrates, pulchra difficilia eſſe. Apparet vtique. Ac certè ſcito, ô Glauco, nos, vt mea fert opinio, nunquam ex diſcurſibus huiuſcemodi, qualibus, in præſenti diſputatione vtimur, exactè id comprehenſuros: longior porrò via eſt, quæ eò ducit. Fortaſſe tamen ſecundùm ea quæ ſuprà dicta & conſiderata ſunt pro dignitate diſſeretur. An non ſat iſtud videri debet? Mihi ſanè præſentia id ſufficiet. Mihi quoque valde ſufficiens. Ergo ne te pigeat, ſed conſidera. Profectò nobis neceſſe eſt confiteri, eaſdem in nobis ſpecies atque mores ineſſe, quas & in ciuitate. Neque enim aliunde in ciuitatẽ hęc deuenerũt. Ridiculũ quippe eſſet, ſi quis iracundam animoſitatem exiſtimaret nequaquam ex priuatis hominibus in ciuitates inuectam eſſe, quorum idẽ eſſet ingeniũ:

πρὸς ἄλληλα σκοποῦντες καὶ τρίβοντες, ὥσπερ ἐκ πυρείων, ἐκλάμψαι ποιήσαιμεν τὴν δικαιοσύνην· καὶ φανερὰν γενομένην, βεβαιωσαίμεθ' ἂν αὐτὴν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς. Ἀλλ', ἔφη, καθ' ὁδόν τε λέγεις, καὶ ποιεῖν χρὴ οὕτως. Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγώ) ὅ γε ταὐτὸν ἄν τις προσείποι μεῖζόν τε καὶ ἔλαττον, ἀνόμοιον τυγχάνει ὂν ταύτῃ ᾗ ταὐτὸν προσαγορεύεται; ἢ ὅμοιον; Ὅμοιον, ἔφη. Καὶ δίκαιος ἄρα ἀνὴρ, δικαίας πόλεως, κατ' αὐτὸ τὸ τῆς δικαιοσύνης εἶδος, οὐδὲν
D διοίσει, ἀλλ' ὅμοιος ἔσται. Ὅμοιος, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι πόλις γε ἔδοξεν εἶναι δικαία, ὅτι ἐν αὐτῇ τριττὰ γένη φύσεων ἐνόντα τὸ αὑτῶν ἕκαστον ἔπραττε· σώφρων δὲ αὖ καὶ ἀνδρεία καὶ σοφὴ, διὰ τῶν αὐτῶν τούτων γενῶν, καὶ οὐ κατ' ἄλλ' ἄττα πάθη τε καὶ ἕξεις. Ἀληθῆ, ἔφη. Καὶ τὸν ἕνα ἄρα, ὦ φίλε, οὕτως ἀξιώσομεν, τὰ αὐτὰ ταῦτα εἴδη ἐν τῇ αὑτοῦ ψυχῇ ἔχοντα, διὰ τὰ αὐτὰ πάθη ἐκείνοις, τῶν αὐτῶν ὀνομάτων ἀξιοῦσθαι τῇ πόλει. Πᾶσα ἀνάγκη, ἔφη.

Οὐκ εἰς φαῦλόν γε αὖ (ἦν δ' ἐγώ) ὦ θαυμάσιε,
E σκέμμα ἐμπεπτώκαμεν περὶ ψυχῆς, εἴτε ἔχει τὰ τρία εἴδη ταῦτα ἐν αὑτῇ, εἴτε μή. Οὐ πάνυ μοι δοκοῦμεν (ἔφη) εἰς φαῦλον. ἴσως γὰρ, ὦ Σώκρατες, τὸ λεγόμενον, ἀληθὲς, ὅτι χαλεπὰ τὰ καλά. Φαίνεται, ἦν δ' ἐγώ. καὶ εὖ γ' ἴσθι, ὦ Γλαύκων, ὡς ἡ ἐμὴ δόξα, ἀκριβῶς μὲν τοῦτο ἐκ τοιούτων μεθόδων οἵαις νῦν ἐν τοῖς λόγοις χρώμεθα, οὐ μή ποτε λάβωμεν· ἄλλη γὰρ μακροτέρα καὶ πλείων ὁδὸς ἡ ἐπὶ τοῦτο ἄγουσα· ἴσως μέντοι τῶν γε προειρημένων τε καὶ προεσκεμμένων ἀξίως. Οὐκοῦν ἀγαπητόν, ἔφη. ἐμοὶ μὲν γὰρ ἔν γε τῷ παρόντι ἱκανῶς ἂν ἔχοι. Ἀλλὰ μέντοι,
F εἶπον, ἔμοιγε καὶ πάνυ ἐξαρκέσει. Μὴ τοίνυν ἀποκάμῃς, ἔφη· ἀλλὰ σκόπει. Ἆρ' οὖν ἡμῖν (ἦν δ' ἐγώ) πολλὴ ἀνάγκη ὁμολογεῖν ὅτι γε τὰ αὐτὰ ἐν ἑκάστῳ ἔνεστιν ἡμῶν εἴδη τε καὶ ἤθη ἅπερ ἐν τῇ πόλει. οὐ γάρ που ἄλλοθεν ἐκεῖσε ἀφῖκται. γελοῖον γὰρ ἂν εἴη εἴ τις οἰηθείη τὸ θυμοειδὲς μὴ ἐκ τῶν ἰδιωτῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐγγεγονέναι, οἳ δὴ καὶ ἔχουσι ταύτην τὴν αἰτίαν·

ἔτι τοίνυν ἀκριβέστερον ὁμολογησώμεθα, μή πῃ προϊόντες ἀμφισβητήσωμεν. εἰ γάρ τις λέγοι αὖ ἑστηκότα, κι- C νοῦντα δὲ τὰς χεῖράς τε καὶ τὴν κεφαλὴν, ὅτι ὁ αὐτὸς ἕστηκέ τε καὶ κινεῖται ἅμα, οὐκ ἂν, οἶμαι, ἀξιοῖμεν οὕτω λέγειν δεῖν· ἀλλ᾽ ὅτι τὸ μέν τι αὐτοῦ ἕστηκε, τὸ δὲ κινεῖται· οὐχ οὕτως; Οὕτως. Οὐκοῦν καὶ εἰ ἔτι μᾶλλον χαριεντίζοιτο ὁ ταῦτα λέγων, κομψευόμενος, ὡς οἵ γε στρόβιλοι ὅλοι ἑστᾶσί τε ἅμα καὶ κινοῦνται), ὅταν ἐν τῷ αὐτῷ πήξαντες τὸ κέντρον περιφέρωνται, ἢ καὶ ἄλλο τι κύκλῳ περιιὸν ἐν τῇ αὐτῇ ἕδρᾳ, τοῦτο δρᾷ, οὐκ ἂν ἀποδεχοίμεθα, ὡς οὐ κατὰ ταὐτὰ ἑαυτῶν τὰ τοιαῦτα τότε μενόντων τε καὶ φερομένων· ἀλλὰ φαῖμεν ἂν ἔχειν αὐτὰ εὐθύ τε καὶ περιφερὲς ἐν αὐτοῖς. καὶ D κατὰ μὲν τὸ εὐθὺ, ἑστάναι (οὐδαμῇ γὰρ ἀποκλίνειν) κατὰ δὲ τὸ περιφερὲς, κύκλῳ κινεῖσθαι. ὅταν δὲ τὴν εὐθυωρίαν ἢ εἰς δεξιὰν ἢ εἰς ἀριστερὰν, ἢ εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἢ εἰς τὸ ὄπισθεν ἐγκλίνῃ ἅμα περιφερόμενον, τότε οὐδαμῇ ἐστὶν ἑστάναι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη. Οὐδὲν ἄρα τῶν τοιούτων λεγόμενον ἡμᾶς ἐκπλήξει οὐδὲ μᾶλλόν τι πείσει, ὡς ποτέ τι ἂν τὸ αὐτὸ ἅμα ὂν, κατὰ τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ αὐτὸ τἀναντία πάθοι, ἢ καὶ ποιήσειεν. Οὔκουν ἐμέ γε, ἔφη. Ἀλλ᾽ ὅμως (ἦν δ᾽ ἐγὼ) ἵνα μὴ ἀναγκαζώμεθα πάσας τὰς τοιαύτας ἀμφισβητήσεις ἐπεξιόντες καὶ βεβαιούμενοι ὡς οὐκ ἀληθεῖς οὔσας μηκύνειν, ὑπο- E θέμενοι, ὡς τούτου οὕτως ἔχοντος, εἰς τὸ πρόσθεν προΐωμεν, ὁμολογήσαντες, ἐὰν ποτε ἄλλῃ φανῇ ταῦτα ἢ ταύτῃ, πάντα ἡμῖν τὰ ἀπὸ τούτου ξυμβαίνοντα λελυμένα ἔσεσθαι. Ἀλλὰ χρὴ (ἔφη) ταῦτα ποιεῖν. Ἆρ᾽ οὖν (ἦν δ᾽ ἐγὼ) τὸ ἐπινεύειν τῷ ἀνανεύειν, καὶ τὸ ἐφίεσθαί τινος λαβεῖν τῷ ἀπαρνεῖσθαι, καὶ τὸ προσάγεσθαι τῷ ἀπωθεῖσθαι, πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν ἐναντίων ἀλλήλοις θείης, εἴτε ποιημάτων εἴτε παθημάτων; οὐδὲν γὰρ ταύτῃ διοίσει. Ἀλλ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, τῶν ἐναντίων. Τί οὖν; (ἦν δ᾽ ἐγὼ) διψῆν καὶ πεινῆν, καὶ ὅλως τὰς ἐπιθυμίας, καὶ αὖ τὸ ἐθέλειν καὶ τὸ βούλεσθαι, F οὐ πάντα ταῦτα εἰς ἐκεῖνά ποι ἂν θείης τὰ εἴδη τὰ νῦν λεχθέντα; οἷον, ἀεὶ τὴν τοῦ ἐπιθυμοῦντος ψυχὴν οὐχὶ ἤτοι ἐφίεσθαι φήσεις ἐκείνου οὗ ἂν ἐπιθυμῇ, ἢ προσάγεσθαι τοῦτο ὃ ἂν βούληται οἱ γενέσθαι; ἢ αὖ καθ᾽ ὅσον ἐθέλει τί οἱ πορισθῆναι, ἐπινεύειν τοῦτο πρὸς αὑτὴν, ὥσπερ τινὸς ἐρωτῶντος, ἐπορεγομένην αὐτοῦ τῆς γενέσεως;

poterit? Nullo modo. Attamen hæc diligentius co- C firmemus, nequa procedentibus nobis ambiguitas forte ſuboriatur. Siquis enim dixerit hominẽ ſtantem quidem, mouentẽ verò manus & caput, eundem ſtare ſimul atque moueri, haudquaquam ita dicendum cenſebimus, ſed partem quidem eius ſtare, partem verò moueri? An nõ ita? Ita prorſus. Quòd ſi artificioſius & argutius iſte luſerit, aſſerens turbinem trochúmque totum moueri ſimul & ſtare, quando in eodem puncto cẽtrum aculeúmque figens reuoluitur: vel aliud quicquam dicens idẽ agere, cũ eidem affixum cardini circunfertur: nequaquam aſſentiemur, propterea quòd non ſecundùm eandem ſui partem hęc tunc moueantur D & maneant. Dicẽdum quippe habere ipſa rectum in ſe atque rotundum: & ſecũdùm rectum quidem ſtare, cùm nulla ex parte declinent: ſecundùm verò rotundum, in orbem moueri. Quoties autem dum quid reuoluitur, in rectum quoque deuehitur, ſiue ad dexteram, ſiue ad ſiniſtram, vel ante, vel retro, tũc nuſquam permanet. Rectè admodum. Quare nulla ex his obiectionibus nos perturbabit, perſuadebitq;, quod idẽ quandoq; ſimul ſecundũ idẽ atq; ad idẽ, contraria, vel agat, vel patiatur. Me quidẽ minimè iſta mouebunt. Veruntamen ne in iſtis omnibus controuerſiis perſequendis ac diſce- E ptandis quæ falſæ ſunt, diutius cogamur inſiſtere, his iam quaſi conceſſis ac poſitis, vlterius progrediamur, ſpõſione inter nos facta vt ſi quãdo aliter quàm ſic ſe habere hæc appareant, quæcunque ex his efficiuntur irrita ſint. Sic nimirũ decet. Nónne annuere & renuere, cupere aliquid accipere & recuſare, aſciſcere & reiicere, inter ſe contraria pones ſiue actiones ſeu paſſiones? Nihil enim intereſt. Cõtraria. Quid autẽ hæc? eſurire, ſitire, & omnino cupere, velle, eligere, nónne ad eorum ſpecies referes, quæ modò diximus? Veluti ſemper cupientis animá nónne vel propenſam eſſe dices in illud quod appetit, vel aſciſcere quod ſibi adeſſe velit, vel quate- F nus vult aliquid ſibi porrigi, annuere, & illud ad ſe trahere, amantis more vt iſthuc fiat affectantem?

nonnihil efficere videbitur, qui talia dixerit. Veruntamen quotcunque eiuſmodi ſunt vt alicuius ſint, talia quædam talis cuiuſdam ſunt, vt arbitror. Ipſa autem quæque ipſius cuiuſque duntaxat. Haud intelligo equidem. Non intelligis maius ipſum eiuſmodi eſſe, vt ſemper aliquo maius exiſtat? Planè. Nónne minore? Minore. Multo autem maius, multo minore, an non? Sic eſt. Et quondam maius, quondam minore, & futurum maius, futuro minore? Nihil prohibet. Atque etiam plura ad pauciora, dupla ad dimidia & omnia talia, itémque grauiora ad leuiora, & velociora ad tardiora, & calida item ad frigida, omniáque horum ſimilia eodem modo ſe habent. Certè. Nónne & de his quæ ad ſcientias ſpectant, eadem ratio? Sciētia quidem ipſa rei ipſius quæ ſcitur, ſcientia eſt, vel cuiuſcunque alterius dicēda eſt eſſe ſcientia. At verò ſcientia quædam, & ſcientia talis rei, cuiuſdam & talis eſſe dicitur. Tale verò aliquid dico. Poſtquam ædificandarum ædium ſcientia extitit, ab aliis ſcientiis diſcreta eſt, adeo vt ędificatoria appellata ſit. Quidni? Nonne ex eo quòd talis ſit, qualis aliarum nulla? Nēpe. Ergo quia talis cuiuſdam, ideo talis quędam effecta eſt. Eodemque modo cæteræ artes atque ſcientiæ. Eſt ita. Hoc itaque tum inferre me voluiſſe dicito, ſi modò nunc intellexiſti, quòd quæcunque eiuſmodi ſunt, vt alicuius ſint, ipſa quidem ſola ipſorum ſunt duntaxat, talium verò quorundam talia quædam. Neque verò ideo dico, quòd qualium ſunt, ſint & talia, quia ſcilicet & ægrotantium & bene valentium ſcientia, bene vel malè valens & ipſa ſit: bonorum item atque malorū, bona rurſus ac mala: ſed quoniam non illius ipſius cuius ſcientia eſt, euaſit ſcientia, imò talis cuiuſdam, hoc autem eſt ſalubre & inſalubre, talis quædam ipſa quoque effecta eſt. Ex quo factū eſt, vt non amplius ſcientia ſimpliciter appelletur, ſed qualitate quadam addita, medicinaria ſcientia. Teneo iam, mihique hæc ita ſeſe habere videntur. Sitim verò, nonne his annumerabis, quæ id quod ſunt, alicuius exiſtunt?

ἀλλὰ χρηστοῦ σίτου. πάντες γὰρ ἄρα τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυ-
μοῦσιν. εἰ οὖν ἡ δίψα ἐπιθυμία ἐστὶ, χρηστοῦ ἂν εἴη εἴτε πό-
ματος, εἴτε ἄλλου ὅτου ἐστὶν ἐπιθυμία· καὶ αἱ ἄλλαι οὕτως.
Ἴσως γὰρ ἂν (ἔφη) δοκοῖ τι λέγειν ὁ ταῦτα λέγων. Ἀλλὰ
μέντοι (ἦν δ' ἐγὼ) ὅσα γ' ἐστὶ τοιαῦτα οἷα εἶναί του, τὰ μὲν
ποιὰ ἄττα, ποιοῦ τινός ἐστιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. τὰ δ' αὐτὰ ἕ-
καστα, αὐτοῦ ἑκάστου μόνον. Οὐκ ἔμαθον, ἔφη. Οὐκ ἔμαθες
(ἔφην) ὅτι τὸ μεῖζον, τοιοῦτόν ἐστιν οἷον τινὸς εἶναι μεῖζον; Πά-
νυ γε. Οὐκοῦν τοῦ ἐλάττονος; Ναί. Τὸ δέ γε πολὺ μεῖζον,
πολὺ ἐλάττονος ἦ γάρ; Ναί. Ἆρ' οὖν καὶ τὸ ποτὲ μεῖζον,
D ποτὲ ἐλάττονος, καὶ τὸ ἐσόμενον μεῖζον, ἐσομένου ἐλάττονος;
Ἀλλὰ τί μήν; ἦ δ' ὅς. Καὶ τὰ πλείω δὴ πρὸς τὰ ἐλά-
ττω, καὶ τὰ διπλάσια πρὸς τὰ ἡμίσεα, καὶ πάντα τὰ τοιαῦ-
τα· καὶ αὖ βαρύτερα πρὸς κουφότερα· καὶ θάττω, πρὸς
τὰ βραδύτερα· καὶ ἔτι γε τὰ θερμὰ πρὸς τὰ ψυχρὰ, καὶ
πάντα τὰ τούτοις ὅμοια, ἆρ' οὐχ οὕτως ἔχει; Πάνυ μὲν οὖν.
Τί δὲ τὰ περὶ τὰς ἐπιστήμας; οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος; ἐπιστή-
μη μὲν αὐτὴ, μαθήματος αὐτοῦ ἐπιστήμη ἐστὶν, ἢ ὅτου δεῖ
θεῖναι τὴν ἐπιστήμην· ἐπιστήμη δέ τις καὶ ποιά τις, ποιοῦ
τινος καὶ τινός. λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· οὐκ ἐπειδὴ οἰκίας ἐργα-
E σίας ἐπιστήμη ἐγένετο, διήνεγκε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ὥσ-
τε οἰκοδομικὴ κληθῆναι; Τί μήν; Ἆρ' οὐ τῷ ποιά τις
εἶναι, οἵα ἑτέρα οὐδεμία τῶν ἄλλων; Ναί. Οὐκοῦν ἐπειδὴ
ποιοῦ τινος, καὶ αὐτὴ ποιά τις ἐγένετο; καὶ αἱ ἄλλαι οὕτω
τέχναι τε καὶ ἐπιστῆμαι; Ἔστιν οὕτω. Τοῦτο τοίνυν (ἦν δ'
ἐγὼ) φάθι με τότε βούλεσθαι λέγειν, εἰ ἄρα νῦν ἔμαθες
ὅτι ὅσα ἐστὶν οἷα εἶναί του, αὐτὰ μὲν μόνα αὐτῶν μόνων ἐστί·
τῶν δὲ ποιῶν τινων, ποιὰ ἄττα. καὶ οὔτι λέγω ὡς οἵων ἂν ᾖ,
τοιαῦτα καὶ ἔστιν (ὡς ἄρα καὶ τῶν ὑγιεινῶν καὶ νοσωδῶν ἡ ἐπιστή-
μη, ὑγιεινὴ καὶ νοσώδης, καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν, κακὴ καὶ ἀγα-
F θή)· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ αὐτοῦ οὗπερ ἐπιστήμη ἐστὶν, ἐγένετο ἐπιστήμη,
ἀλλὰ ποιοῦ τινος (τοῦτο δ' ἦν ὑγιεινὸν καὶ νοσῶδες) ποιὰ δή τις συ-
νέβη καὶ αὐτὴ γενέσθαι· καὶ τοῦτο αὐτὴν ἐποίησε μηκέτι ἐπι-
στήμην ἁπλῶς καλεῖσθαι, ἀλλὰ, τοῦ ποιοῦ τινος προσγενομένου,
ἰατρικήν. Ἔμαθον, ἔφη· καί μοι δοκεῖ οὕτως ἔχειν. Τὸ δὲ δὴ δίψος (ἦν δ' ἐγὼ) οὐ τούτων θήσεις τῶν τινὸς εἶναι τοῦτο ὅπερ ἐστίν;

κει. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ μὲν κωλῦον τὰ τοιαῦτα ἐγγίνεται, ὅταν ἐγγίνηται, ἐκ λογισμοῦ, τὰ δὲ ἄγοντα καὶ ἕλκοντα, διὰ παθημάτων τε καὶ νοσημάτων παραγίγνεται; Φαίνεται. Οὐ δὴ ἀλόγως (ἦν δ' ἐγὼ) ἀξιώσομεν αὐτὰ διττά τε καὶ ἕτερα ἀλλήλων εἶναι· τὸ μὲν ᾧ λογίζεται, λογιστικὸν προσαγορεύοντες τῆς ψυχῆς· τὸ δὲ ᾧ ἐρᾷ τε καὶ πεινῇ καὶ διψῇ, καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ἐπτόηται, ἀλόγιστόν τε καὶ ἐπιθυμητικόν, πληρώσεών τινων καὶ ἡδονῶν ἑταῖρον. Οὐκ ἀλλ' εἰκότως, ἔφη, ἡγοίμεθ' ἂν οὕτω. Ταῦτα μὲν τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) δύο ἡμῖν ὡρίσθω εἴδη ἐν ψυχῇ ἐνόντα· τὸ δὲ δὴ τοῦ θυμοῦ, καὶ ᾧ θυμούμεθα, πότερον τρίτον; ἢ τούτων ποτέρῳ ἂν εἴη ὁμοφυές; Ἴσως (ἔφη) τῷ ἑτέρῳ τῷ ἐπιθυμητικῷ. Ἀλλ' (ἦν δ' ἐγὼ) ποτὲ ἀκούσας τι, πιστεύω τούτῳ· ὡς ἄρα Λεόντιος ὁ Ἀγλαΐωνος ἀνιὼν ἐκ Πειραιέως, ὑπὸ τὸ βόρειον τεῖχος, ἐκτὸς αἰσθανόμενος νεκροὺς παρὰ τῷ δημίῳ κειμένους, ἅμα μὲν ἰδεῖν ἐπιθυμοῖ, ἅμα δὲ αὖ δυσχεραίνοι καὶ ἀποτρέποι ἑαυτόν· καὶ τέως μὲν μάχοιτό τε καὶ παρακαλύπτοιτο· κρατούμενος δ' οὖν ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, διελκύσας τοὺς ὀφθαλμούς, προσδραμὼν πρὸς τοὺς νεκρούς, ἰδοὺ ὑμῖν, ἔφη, ὦ κακοδαίμονες, ἐμπλήσθητε τοῦ καλοῦ θεάματος. Ἤκουσα (ἔφη) καὶ αὐτός. Οὗτος μέντοι (ἔφην) ὁ λόγος σημαίνει τὴν ὀργὴν πολεμεῖν ἐνίοτε ταῖς ἐπιθυμίαις, ὡς ἄλλο ὂν ἄλλῳ. Σημαίνει γάρ, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἄλλοθι (ἔφην) πολλαχοῦ αἰσθανόμεθα, ὅταν βιάζωνταί τινα παρὰ τὸν λογισμὸν ἐπιθυμίαι, λοιδοροῦντά τε αὑτὸν καὶ θυμούμενον τῷ βιαζομένῳ ἐν αὑτῷ· καὶ ὥσπερ δυοῖν στασιαζόντοιν ξύμμαχον τῷ λόγῳ γιγνόμενον τὸν θυμὸν τοῦ τοιούτου; ταῖς δ' ἐπιθυμίαις αὐτὸν κοινωνήσαντα, αἱροῦντος λόγου, μὴ δεῖν ἀντιπράττειν, οἶμαί σε οὐκ ἂν φάναι γενομένου ποτὲ ἐν σεαυτῷ τοῦ τοιούτου αἰσθέσθαι, οἶμαι δ' οὐδ' ἐν ἄλλῳ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη. Τί δαί; (ἦν δ' ἐγὼ) ὅταν τις οἴηται ἀδικεῖν, οὐχ ὅσῳ ἂν γενναιότερος ᾖ, τοσούτῳ ἧττον δύναται ὀργίζεσθαι, καὶ πεινῶν καὶ ῥιγῶν, καὶ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν τοιούτων πάσχων ὑπ' ἐκείνου ὃν ἂν οἴηται δικαίως ταῦτα δρᾶν; καί, ὃ λέγω, οὐκ ἐθέλει πρὸς τοῦτον αὐτῷ ἐγείρεσθαι ὁ θυμός; Ἀληθῆ, ἔφη. Τί δαί;

minatur. Mihi quidem videtur. An non igitur
C quod prohibet iſta, ex ratione ineſt quoties operatur? Quæ verò concitant atque trahunt, ex affectibus perturbationibúſque ſunt? Apparet. Meritò igitur duo hæc inter ſe diuerſa exiſtimabimus, & illud quidem quo ratiocinatur animus, rationale ipſius denominabimus. Illud verò quo amat, eſurit, & ſitit, & ad alias libidines pronior labitur, irrationale, & auidum repletionum quarundam, & voluptatum comes. Diuerſa profectò, inquit. Meritóque ita cenſebimus. Hæ itaque duæ iam in anima ſpecies, inquam ego, diſtinctæ ſint. Illud autem quod ad iram pertinet, quóue iraſcimur, verum tertium quiddam
D eſt? an alterius horum cognatum? Fortaſſe, inquit, eius quod voluptates cupit, eſt cognatum. Atqui credo hoc equidem ex eo quod audiui quondam: quòd videlicet cùm Leontius Aglaionis filius ex Piræo ſub boreali muro (ad ciuitatem) aſcendens ſentiret extrà cadauera in ſentina vrbis & cloaca publica, iacentia, ſimul & videre cupiebat, & horrebat tamen, auerſabatúrque, vultúmque tegebat, ſecum ipſe pugnans. cupiditate denique ſuperatur, ad cadauera intentis oculis accurrit, dicens, Ecce iam vobis licet, ô infelices, deſiderium veſtrum pulchro explere ſpectaculo. Audiui & ipſe. Itaque ſer-
E mo teſtatur, iram ſæpe pugnare aduerſus concupiſcentiam, tanquam hæc inter ſe diuerſa ſint. Id certè ſignificat. Nónne & alibi frequenter animaduertimus, quando vim inferunt alicui præter rationem cupiditates, obiurgant ipſæ ſeſe, & aduerſus eam ſui partem quæ vim infert indignatur. Et quaſi duobus diſſentientibus adiutricem rationi iram accurrere? Cupiditatibus verò coniunctam, nihil rationis voluntati contrarium moliri: nec te arbitror vnquam aſſerere, vel in te ipſo, vel in alio tale quiddam deprehendiſſe. Nunquam per Iouem. Quid autē? inquā. Quando
F quis iniuriā inferre ſe putat, nónne quò generoſior eſt, eò minus iraſcitur, dum eſurit & alget, & aliud quoduis tale patitur ab eo quē iure hæc agere cenſet? Et quod iam dixi, ira iſtius in eum quodammodo non excitatur? Vera loqueris. Quid autem?

quàm ratio apparuerit, quemadmodum ſuprà viſa eſt, à concupiſcentia differens. At verò facile id quidem patere poteſt. Nam in puerulis quiuis iſtud intelligat, qui ſtatim nati iracundia pleni ſunt. Rationis autem aliqui nunquam, multi ſerò compotes fieri mihi videntur. Per Iouem inquam, præclarè loqueris. Præterea in beſtiis ita eſſe quiſque, vt ipſe dicis, comperiet. Teſtatur & iſtud Homeri, illud quod ſuprà induximus, *Pectora percutiens monitis affatur acerbis.* Hic enim apertè Homerus, alterum horum obiurgare alterum fecit, ipſam videlicet rationem de meliori peiorique conſultantem, irrationalem iracundiæ impetum. Rectè admodum loqueris. In his itaque vix tandem conſenſimus, ſatiſque inter nos conſtitit, eadem in ciuitate, eadem & in cuiuſque anima genera eſſe ac numero paria. Sic certè. Quin & iam hoc neceſſarium eſt, quemadmodum & quo ſapiens erat ciuitas, ita & eodem ſapientem eſſe priuatum? Planè. Item quo fortis eſt priuatus aliquis & quomodo, eodem & ita fortem eſſe ciuitatem, & in cæteris omnibus ad virtutem vtraque ſimiliter ſe habere. Neceſſe eſt. Atqui & iuſtum, ô Glauco, virum dicemus eadem ratione, qua dicimus ciuitatem. Neceſſarium id omnino. At nondum illud obliti ſumus, quòd ciuitas ex eo iuſta viſa eſt, quia cùm tria in ea ſint hominum genera, ſuum quiſque explet officium. Haud certè mihi obliti videmur. Meminiſſe ergo oportet quòd quiſque noſtrum, cuius ſingulæ animæ partes quod ſuum eſt agunt, & iuſtus erit & ſua peragens. Meminiſſe prorſus. Nónne rationali potentiæ conuenit imperare, cùm ſapiens ſit, gerátque totius animæ prouidentiam? Iraſcendi verò naturæ obſequi rationi, próque illa pugnare? Penitus. Nónne vt ſuprà tractauimus, muſicæ & gymnaſticæ mixtio atque temperantia vt concordia iſta ſint, efficit? Vnum quidem horum intendens augénſque & nutriēs pręclaris ſermonibus & diſciplinis:

ὥσπερ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ ἐφαίνετο ἕτερον ὄν. Ἀλλ' οὐ χαλεπὸν (ἔφη) φανῆναι. καὶ γὰρ ἐν τοῖς παιδίοις τοῦτό γ' ἄν τις ἴδοι, ὅτι θυμοῦ μὲν, εὐθὺς γενόμενα, μεστά ἐστι· λογισμοῦ δ' ἔνιοι μὲν ἔμοιγε δοκοῦσιν οὐδέποτε μεταλαμβάνειν, οἱ δὲ πολλοὶ, ὀψέ ποτε. Ναὶ μὰ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, καλῶς γε εἶπες. ἔτι δὲ ἐν τοῖς θηρίοις ἄν τις ἴδοι ὃ λέγεις ὅτι οὕτως ἔχει. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ὃ ἄνω που ἐκεῖ εἴπομεν, τὸ τοῦ Ὁμήρου, μαρτυρήσει, τό,

D Στῆθος δὲ πλήξας, κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ.

ἐνταῦθα γὰρ δὴ σαφῶς ὡς ἕτερον ἑτέρῳ ἐπιπλῆττον πεποίηκεν Ὅμηρος, τὸ ἀναλογισάμενον περὶ τοῦ βελτίονός τε καὶ χείρονος, τῷ ἀλογίστως θυμουμένῳ. Κομιδῇ (ἔφη) ὀρθῶς λέγεις. Ταῦτα μὲν ἄρα (ἦν δ' ἐγὼ) μόγις διανενεύκαμεν· καὶ ἡμῖν ἐπιεικῶς ὁμολογεῖται, τὰ αὐτὰ μὲν ἐν πόλει, τὰ αὐτὰ δ' ἐν ἑνὸς ἑκάστου τῇ ψυχῇ γένη ἐνεῖναι, καὶ ἴσα τὸν ἀριθμόν. Ἔστι ταῦτα. Οὐκοῦν ἐκεῖνό γε ἤδη ἀναγκαῖον, ὡς πόλις ἦν σοφὴ, καὶ ᾧ, οὕτω καὶ τὸν ἰδιώτην καὶ τούτῳ σοφὸν εἶναι. Τί μήν; Καὶ ᾧ δὴ ἀνδρεῖος ἰδιώτης, καὶ ὡς, τούτῳ

E καὶ πόλιν ἀνδρείαν καὶ οὕτω· καὶ τἆλλα πάντα πρὸς ἀρετὴν ὡσαύτως ἀμφότερα ἔχειν. Ἀνάγκη. Καὶ δίκαιον δὴ, ὦ Γλαύκων, οἶμαι φήσομεν ἄνδρα εἶναι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ᾧπερ καὶ πόλις ἦν δικαία. Καὶ τοῦτο πᾶσα ἀνάγκη. Ἀλλ' οὔπη μὴν τοῦτο ἐπιλελήσμεθα, ὅτι ἐκείνη γε τῷ τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ πράττειν, τριῶν ὄντων γενῶν, δικαία ἦν. Οὔ μοι δοκοῦμεν, ἔφη, ἐπιλελῆσθαι. Μνημονευτέον ἄρα ἡμῖν ὅτι καὶ ἡμῶν ἕκαστος, ὅτου ἂν τὰ αὑτοῦ ἐν αὐτῷ πράττῃ, δίκαιός τε ἔσται καὶ τὰ αὑτοῦ πράττων. Καὶ μάλα (ἦ δ' ὅς) μνημονευτέον. Οὐκοῦν τῷ μὲν λογιστικῷ ἄρχειν προσήκει, σοφῷ ὄντι,

F καὶ ἔχοντι τὴν ὑπὲρ ἁπάσης τῆς ψυχῆς προμήθειαν, τῷ δὲ θυμοειδεῖ, ὑπηκόῳ εἶναι, καὶ ξυμμάχῳ τούτου. Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν οὐχ, ὥσπερ ἐλέγομεν, μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς κρᾶσις σύμφωνα αὐτὰ ποιήσει, τὸ μὲν ἐπιτείνουσα καὶ τρέφουσα λόγοις τε καλοῖς καὶ μαθήμασι,

μην ἐν αὐτῷ τὴν τοῦ ξυμφέροντος ἑκάστῳ τε καὶ ὅλῳ τῷ κοινῷ σφῶν αὐτῶν τριῶν ὄντων. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; σώφρονα οὐ τῇ φιλίᾳ καὶ ξυμφωνίᾳ τῇ αὐτῶν τούτων; ὅταν τό, τε ἄρχον καὶ τὼ ἀρχομένω ὁμοδοξῶσιν, ὡς δεῖν ἄρχειν τὸ λογιστικὸν, καὶ μὴ στασιάζωσιν αὐτῷ; Σωφροσύνη γοῦν (ἦ δ' ὅς) οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ τοῦτο, πόλεώς τε καὶ ἰδιώτου. Ἀλλὰ μὲν δὴ δίκαιός γε, ὡς πολλάκις λέγομεν, τούτῳ καὶ οὕτως ἔσται. Πολλὴ ἀνάγκη. Τί οὖν, (εἶπον ἐγὼ) μή πῃ ἡμῖν ἀπαμβλύνεται ἄλλο τι δικαιοσύνη δοκεῖν εἶναι, ἢ ὅπερ ἐν τῇ πόλει ἐφάνη; Οὐκ ἔμοιγε (ἔφη) δοκεῖ. Ὧδε γὰρ (ἦν δ' ἐγὼ) παντάπασιν ἂν βεβαιωσαίμεθα εἴ τι ἡμῶν ἔτι ἐν τῇ ψυχῇ ἀμφισβητεῖ, τὰ φορτικὰ αὐτῷ προσφέροντες. Ποῖα δή; Οἷον, εἰ δέοι ἡμᾶς ἀνομολογεῖσθαι περί τε ἐκείνης τῆς πόλεως καὶ τοῦ ἐκείνῃ ὁμοίως πεφυκότος τε καὶ τεθραμμένου ἀνδρός, εἰ δοκεῖ ἂν παρακαταθήκην χρυσίου ἢ ἀργυρίου δεξάμενος ὁ τοιοῦτος ἀποστερῆσαι, τίν' ἂν οἴει οἰηθῆναι τοῦτο αὐτὸν δρᾶσαι μᾶλλον ἢ ὅσοι μὴ τοιοῦτοι; Οὐδέν' ἄν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἱεροσυλιῶν, καὶ κλοπῶν, καὶ προδοσιῶν, ἢ ἰδίᾳ ἑταίρων, ἢ δημοσίᾳ πόλεων, ἐκτὸς ἂν οὗτος εἴη; Ἐκτός. Καὶ μὴν οὐδ' ὁπωστιοῦν ἄπιστος ἢ κατὰ τοὺς ὅρκους ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ὁμολογίας. Πῶς γὰρ ἄν; Μοιχεῖαι μὴν, καὶ γονέων ἀμέλειαι, καὶ θεῶν ἀθεραπευσίαι παντὶ ἄλλῳ μᾶλλον ἢ τῷ τοιούτῳ προσήκουσι. Παντὶ μέντοι, ἔφη. Οὐκοῦν τούτου πάντων αἴτιον, ὅτι αὐτὸ τῶν ἐν αὐτῷ ἕκαστον τὰ αὑτοῦ πράττει ἀρχῆς τε πέρι καὶ τοῦ ἄρχεσθαι; Τοῦτο μὲν οὖν, καὶ οὐδὲν ἄλλο. Τί οὖν; ἕτερον ζητεῖς δικαιοσύνην εἶναι, ἢ ταύτην τὴν δύναμιν ἣ τοὺς τοιούτους ἄνδρας τε παρέχεται καὶ πόλεις; Μὰ Δία (ἦ δ' ὅς) οὐκ ἔγωγε. Τέλεον ἄρα ἡμῖν τὸ ἐνύπνιον ἀποτετέλεσται ὃ ἔφαμεν ὑποπτεῦσαι, ὡς εὐθὺς ἀρχόμενοι τῆς πόλεως οἰκίζειν, κατὰ θεόν τινα εἰς ἀρχήν τε καὶ τύπον τῆς δικαιοσύνης κινδυνεύομεν ἐμβεβηκέναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Τὸ δὲ ἦν ἄρα, ὦ Γλαύκων, δι' ὃ καὶ ὠφελεῖ, εἴδωλόν τι τῆς δικαιοσύνης.

C

cœtui conſtituto. Certè. Temperantem rurſus aliquem appellamus horum ipſorum amicitia atque concordia, quando & quod præſidet, & quod ſubeſt, in ſententiam eandem conueniunt, rationem ſcilicet imperare debere, neque ab illa deſciſcendum eſſe. Temperantia igitur, inquit, nihil eſt aliud ſiue ille ciuitatis ſit ſiue priuati. Iuſtus denique ex eo atque ita erit quiſque, ex quo ſæpe iam diximus, & quemadmodum expoſuimus. Neceſſe eſt, inquit, prorſus. Quid porro? inquam. Eſtne aliquid quod hanc noſtram vſqueadeò ſententiam interturbet, vt aliud videatur eſſe nobis iuſtitia, quam quod in ciuitate conſtitit? Mihi quidem non videtur, inquit. Sic enim inquam, omnino, ſiquid adhuc inter nos in controuerſia ſit, diſceptabimus, ea quæ contra dici poſſe videantur proponentes. Qualia? Veluti ſi in hoc deliberare nos oportuerit de ciuitate illa, déque homine eodem pacto cum illa nato atque nutrito, nunquid vir talis quum depoſitum auri vel argenti acceperit, videatur quandoque fraudem excogitaturus. cenſes aliquem iudicaturum eiuſcemodi virum fraudem commiſſurum potius, quàm ſecus affectos homines? Neminem prorſus. An non à ſacrilegiis hic furtis, proditionibus tam priuatim aduerſus ſodales, quàm publicè aduerſus rempublicam abſtinebit? Sanè. Atqui neque perfidus vel iureiurando, vel quibuſcunque commerciis. Nullo pacto. Adulteria quidem, parentum contemptus, impietas in Deos, cuilibet alteri potius quàm huic conueniunt. Ita prorſus. Nónne horum omnium cauſa hæc eſt, quia quicquid in ipſo eſt, ſuum opus exequitur, ſiue imperando, ſiue parendo. Nulla certè alia. Quid? quæris aliud eſſe iuſtitiam quàm hanc ipſam vim, quæ tales viros, & tales efficit ciuitates? Ego quidem, inquit, minimè. Tandem nobis abſolutam ſomnium illud eſt, quod nos conieciſſe diximus: nempe quod mox incipientes condere ciuitatem, Deo quodam fauente, in aliquod principium imaginémque iuſtitiæ ingreſſi videmur. Omnino quidem. Hoc autem erat, ô Glauco, propter quod confert quoddam iuſtitiæ ſimulacrum.

D

E

F

… quan-dam horum trium iniuſtitiam appellare decet, curioſamque & variam alieni operis vſurpationem, & inſolentem partis cuiuſdam præuaricationem aduerſus totam animam rebellantis, inſurgentiſque ad imperandum regio animi generi, cui ſeruire eam natura iubet. Talia quædam, vt arbitror, atque horum turbationem errorémque, iniuſtitiam eſſe dicemus, & intemperantiam, ignauiam, inſipientiam, & vniuerſam denique prauitatem. D
Hæc prorſus ita ſe habent. Nónne ſatis iam perſpicuè patet, quid eſt iniuſta facere & iniuriam inferre ac rurſus quid agere iuſta, quandoquidem iuſtitia & iniuſtitia patent. Quonam pacto? Quia nihil à ſalubribus differunt. Nempe vt hæc circa, ſic circa animum ſe habent & illa. Qua ratione? Salubria quidem ſanitatem inducunt, inſalubria morbum. Planè. Similiter quoque iuſta agere, iuſtitiam gignit in animo: iniuſta facere, iniuſtitiam. Neceſſe eſt. Eſt autem ſanitatem inferre, ita quæ in corpore ſunt diſponere, vt ſecundum naturæ ipſius or-
E dinem inter ſe ſuperentur & ſuperent. Morbum autem contra naturam imperare aliud alij & parere. Eſt ita. Eadem ratione iuſtitiam præſtare cuiquam, nihil eſt aliud quàm animi partes in ordinem ſuum digerere, vt ad naturæ normā pareant atque imperent. Iniuſtitiam verò vt contra naturam aliud alij imperet atque pareat. Prorſus. Virtus igitur, vt apparet, ſanitas quædam eſt, & pulchritudo, & bona animi conſtitutio. Prauitas contrà morbus, turpitudo & imbecillitas. Eſt vt dicis. Nónne igitur exercitationes honeſtæ ad virtutem acquirendam conducunt, turpes ad prauitatem? Neceſſe eſt. F

… (ἦν δ' ἐγώ) … μὲν δίκαιον καὶ ἄνδρα καὶ πόλιν, καὶ δικαιοσύνην, ὃ τυγχάνει ἐν αὐτοῖς ὂν εἰ φαῖμεν ηὑρηκέναι, οὐκ ἂν πάνυ τι οἶμαι δόξαιμεν ψεύδεσθαι. Μὰ Δία οὐ μέντοι, ἔφη. Φῶμεν ἄρα; Φῶμεν. Ἔστω δή, ἦν δ' ἐγώ. μετὰ γὰρ τοῦτο σκεπτέον οἶμαι ἀδικίαν. Δῆλον ὅτι. Οὐκοῦν στάσιν τινὰ αὖ τριῶν ὄντων τούτων δεῖ αὐτὴν εἶναι, καὶ πολυπραγμοσύνην καὶ ἀλλοτριοπραγμοσύνην, καὶ ἐπανάστασιν μέρους τινὸς τῷ ὅλῳ τῆς ψυχῆς, ἵν' ἄρχῃ ἐν αὐτῇ, οὐ προσῆκον, ἀλλὰ τοιούτου ὄντος φύσει οἵου πρέπειν αὐτῷ δουλεύειν τῷ τοῦ ἀρχικοῦ γένους ὄντι. τοιαῦτ' ἄττα (οἶμαι) φήσομεν καὶ τὴν τούτων ταραχὴν καὶ πλάνην εἶναι τήν τε ἀδικίαν, καὶ ἀκολασίαν, καὶ δειλίαν, καὶ ἀμαθίαν, καὶ συλλήβδην πᾶσαν κακίαν. Ταὐτὰ μὲν οὖν ταῦτα, ἔφη. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγώ) καὶ τὸ ἄδικα πράττειν καὶ τὸ ἀδικεῖν, καὶ αὖ τὸ δίκαια ποιεῖν ταῦτα πάντα τυγχάνει ὄντα κατάδηλα ἤδη σαφῶς, εἴπερ καὶ ἀδικία τε καὶ δικαιοσύνη; Πῶς δή; Ὅτι (ἦν δ' ἐγώ) τυγχάνει οὐδὲν διαφέροντα τῶν ὑγιεινῶν τε καὶ νοσωδῶν, ὡς ἐκεῖνα ἐν σώματι, ταῦτα ἐν ψυχῇ. Πῇ; ἔφη. Τὰ μέν που ὑγιεινὰ, ὑγίειαν ἐμποιεῖ· τὰ δὲ νοσώδη, νόσον. Ναί. Οὐκοῦν καὶ τὸ μὲν δίκαια πράττειν, δικαιοσύνην ἐμποιεῖ· τὸ δ' ἄδικα, ἀδικίαν. Ἀνάγκη. Ἔστι δὲ τὸ μὲν ὑγίειαν ποιεῖν, τὰ ἐν τῷ σώματι κατὰ φύσιν καθιστάναι· κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων· τὸ δὲ νόσον, παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ' ἄλλου. Ἔστι γάρ. Οὐκοῦν αὖ (ἔφην) τὸ δικαιοσύνην ἐμποιεῖν, τὰ ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ φύσιν καθιστάναι, κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων· τὸ δ' ἀδικίαν, παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ' ἄλλου. Κομιδῇ, ἔφη. Ἀρετὴ μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὑγίειά τέ τις ἂν εἴη καὶ κάλλος καὶ εὐεξία ψυχῆς· κακία δὲ, νόσος τε καὶ αἶσχος καὶ ἀσθένεια. Ἔστιν οὕτως. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ τὰ μὲν καλὰ ἐπιτηδεύματα εἰς ἀρετῆς κτῆσιν φέρει, τὰ δ' αἰσχρὰ, εἰς κακίας; Ἀνάγκη.

περ ἐνταῦθα ἀναβεβήκαμεν τοῦ λόγου, ἓν μὲν εἶναι εἶδος τῆς ἀρετῆς, ἄπειρα δὲ τῆς κακίας, τέτταρα δ' ἐν αὐτοῖς ἅττα ὧν καὶ ἄξιον ἐπιμνησθῆναι. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ὅσοι (ἦν δ' ἐγώ) πολιτειῶν τρόποι εἰσὶν εἴδη ἔχοντες, τοσοῦτοι κινδυνεύουσι καὶ ψυχῆς τρόποι εἶναι. Πόσοι δή; Πέντε μὲν, ἦν δ' ἐγώ, πολιτειῶν, πέντε δὲ, ψυχῆς. Λέγε, ἔφη, τίνες. Λέγω, εἶπον, ὅτι εἷς μὲν οὗτος ὃν ἡμεῖς διεληλύθαμεν, πολιτείας εἴη ἂν τρόπος· ἐπονομασθείη δ' ἂν καὶ διχῆ. ἐγγενομένου μὲν γὰρ ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν τοῖς ἄρχουσι διαφέροντος, βασιλεία ἂν κληθείη· πλειόνων δὲ, ἀριστοκρατία. Ἀληθῆ, ἔφη. Τοῦτο μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἓν εἶδος λέγω. οὔτε γὰρ ἂν πλείους οὔτε εἷς ἐγγενόμενος κινήσειεν ἂν τῶν ἀξίων λόγου νόμων τῆς πόλεως, τροφῇ τε καὶ παιδείᾳ χρησάμενος ᾗ διήλθομεν. Οὐ γὰρ εἰκός, ἔφη.

innumeræ. ex quibus quatuor qua-rum meminiſſe oportet. Quomodo iſtud ais? Quot ſanè rerumpub. modi ſunt ſpecies ſuas habentes, totidem eſſe & animæ ipſius apparent. Quot? Quinque rerumpub. quinque rurſus & animæ. Dic quinam. Vnum aliquem reipub. modum eſſe hunc aſſero, quem expoſuimus. Duabus verò appellationibus nominari poteſt. Nam ſi inter principes ciuitatis vnus quidam ſit omnium præſtantiſſimus, regnum vocabitur. Sin autem plures, gubernatio optimatum. Vera narras. Hanc vnam ideo ſpeciem eſſe dico, quia ſiue plures gubernent, ſiue vnus, nullus qui ita, vt diximus, educatus & eruditus fuerit, quicquam exiſtimatione dignum in reipublicæ legibus permutabit. D Neque enim conſentaneum eſſet, inquit.

DIALOGVS QVINTVS, DE IVSTO.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

NON ſum neſcius fore nonnullos qui Apologiam à nobis expectent, qua quintum hunc dialogum communionem omnium in ciuitate ponentem, defendamus contra calumnias, tum maledicorum, tum etiam ignorantium. Verùm legant Platonem ipſum precor, legant diligenter, ac ſiue inuidia iudicent, Apologiam (ſcio quid loquar) nullam deſiderabunt. Plato igitur Phœbeus humani generis medicus, quum animaduerteret & ſingulos homines & familias & ciuitates ſemper & vbique grauiter ægrotare, neque vllis hactenus ciuilium medicorum medicamentis tot ſecula iam fruſtrà curantium, vel liberari morbo, vel ſaltem leuari paulum, atque minimum conualeſcere, tam prudenter quàm piè ad legem illam ſe contulit præcipuam apud medicos, quæ medicinæ ſanciunt autores, ſi quis medicamentis talibus, puta frigidis diu adhibitis minimè conualeſcat, eſſe tandem ritè ad calida tranſeundum. Cognoſcens ergo genus humanum per leges diſtribuentes propria tot ſeculis nihil proficere, imò verò in deterius quotidie labi, non iniuria ad amicitiæ ſe transtulit leges, communia inter amicos omnia fore iubentes, vt diuiſione diuiſioniſque & miſeriæ ſublata cauſa, concordiam, vnionem, felicitatem conſequeremur. Sed aliter rurſus exordiamur. Socrates in principio quarti diſciplinam educandæ iuuentutis cunctis legibus anteponens, raptim attigit, videri optimam diſciplinam fore ſi vxorum, filiorum, rerum communio fiat. At quoniam res eſt & noua quàm plurimis & plurimis inaudita, reuocatur ad eam ſtatim in principio quinti declarandam apertiùs, & firmiùs comprobandam. Iam verò & ſi à Critia & Timæo didiceris diſciplinam ſimilem extitiſſe quondam apud Græcas Aegyptiaſque Athenas, neque nimium admiraberis tanquam nouam, neque diffidenter audies tanquam penitus arduam, neque inuitus admittes quaſi non bonam. Mitto quòd multi tradunt apud Boemos Placam vrbem aliquando ſimiliter gubernatam. Atqui Diodorus inſulam in Oceano meridiem verſus deſcribit, in qua præter cætera communes etiam ſint vxores, virique philoſophiæ plurimum aſtrologiæque ſtudioſi. Pomponius quoque Mela teſtis eſt Garamentes in extre-

… dicantque hoc eſt meum. Quumque ſua cuique chariſſima ſint, ſinguli cuncta curabunt, præcipuè quum ad eiuſmodi curam legibus quoque magiſtratibúſque adducant. Hinc ergo incuria & negligentia noſtra, qualis in omnibus eſt circa plurima, quaſi à nobis ſint aliena, tolletur. Tolletur & quotidiana fallacia qua iudicium noſtrum in eo colendo quod proprium eſſe cenſemus, ſtultè decipitur. Tolletur denique extrema perturbatio, ſolicitudo, miſeria quæ ex inſano propriorum amore nos angit. Mitto quòd adempta diſcordia cauſa & communis erit & integra charitas. Proinde attende quàm diligentes, quàm iuſtas, quàm mites ſtatuat belli leges, quæ præmia victores maneant, diuinitas ſcilicet quædam. Transferri enim hos, inquit, in beatos dæmones hominum curatores, & quaſi deos charos ritè colendos. Quod verò de puerorum oſculis dicitur, iocoſum quiddam eſt Glauconis, & leuandi tædij gratia dictum. Adde & triumphale quiddam atque feſtiuum. Reſtabat probandum, communionem hanc fieri poſſe, poſtquam fore optimam fuerat affirmatum. Primò igitur etiam ſi nequeat fieri, oſtendit ſe non fruſtrà hanc in medium adduxiſſe, videlicet tanquam exemplar in formandis ciuitatibus pro viribus imitandum. Deinde demonſtrat tunc demum poſſe fieri quando philoſophi gubernabunt, neque prius requiem vllam fore malorum. Quamobrem ad formandos philoſophos tanquam futuros ciuitatis gubernatores opportunè deſcendit, docens quale ſit philoſophi ciuilis ingenium, qualis effectus atque diſciplina. Principiò quantum plebei circa percipienda ſenſibilia hæc inferiora auidi curioſique ſunt, tantum ingenium philoſophicum ad inueniẽdas ideales rerum omnium rationes, auidum & propenſum eſt, & ſagax ipſius veri venator. Quoniam verò veræ quidem res ideæ ſunt, naturales autem formæ ſunt & imagines idearum, non iniuria plebeios inquit ſomniare, putãtes quæ imagines ſunt, eſſe res veras. Philoſophum verò ſolum inter alios vigilare. Et quoniam inter ens atque non ens medium ponit, memento quinque gradibus omnia cogitari. Et non ens quidem purum dici quicquid fingitur infrà materiam. Ens verò purum, puram mentem, ideámque exiſtere. Animam cœlúmque ens dici ſimul atque non ens, videlicet propter motum, magis tamen eſſe quàm non eſſe. Materiam contrà magis quodammodo non eſſe quàm eſſe. Sed quæ natura compoſita ſunt ſub luna, eſſe pariter atque non eſſe. Circa ea quæ verè ſunt cognitio ipſa verſatur. Circa ea quæ verè non ſunt, ignorantia. Circa ea quæ pariter & ſunt & non ſunt, ſe reuoluit opinio. Ignorantiam quidẽ & opinionem tum plebeis tribuit, tum Sophiſtis. Cognitionẽ verò, id eſt ſcientiã, dũtaxat philoſophis. Quod autẽ ſcientiam opinionémque potentiã quandã nominat, intellige potentiã non informem, ſed partim naturali forma, partim habitu præditã. Præterea vbi de ideis agit, ad quas philoſophi refertur ſcientia, more ſuo inquit bonum, pulchrum, iuſtum. Ternarius hic numerus, modis tribus exponitur. Primò bonum ſit Deus: Pulchrum mens angelica multiformis: Iuſtum cœleſtis anima mundana iuſtè diſtribuens. Secundò bonum, forma ipſa actúſque diuinæ naturæ. Pulchrum eiuſdẽ intelligentia. Iuſtum voluntas eiuſdem. Tertiò bonum inter ideas eſt exemplar formæ actúſque cuiuſque atque naturæ. Pulchrum exẽplar ordinis qui ex qualibet forma in ſeipſa reſultat. Iuſtũ, exemplar ordinis qui à qualibet forma atque re refertur ad alias. Quando verò ipſi bono ſubdit malũ, pulchro turpe, iuſto iniuſtum, caue tria hæc oppoſitè colloces in ideis. Pone verò hæc tum, in ipſa informitate & deformitate materiæ, quam in libro De ſcientia vocat exemplar diuinitatis expers, & in Politico diſſimilitudinis locum: tum etiam in anima iam deprauata, & ad materiam omnino cõuerſa. Denique quod eunuchi ænigma puerile tangit, eſt eiuſmodi. Vir non vir, videns non videns, percuſſit non percuſſit, lapide non lapide, auem non auem, ſuper arbore non arbore, id eſt, eunuchus luſcus percuſſit pumice alam veſpertilionis ſuper Sambuco. Sed id videbis ſcite. Quod & ridiculi gratia eſt appoſitum.

ἦ δ' ὅς· ὅτι ἐγὼ εἶπον, τί μάλιστα. Ἀπορρᾳθυμεῖν ἡμῖν δοκεῖς (ἔφη) καὶ εἶδος ὅλον οὐ τὸ ἐλάχιστον ἐκκλέπτειν τοῦ λόγου, ἵνα μὴ διέλθῃς· καὶ λήσειν οἴει εἰπὼν αὐτὸ φαύλως, ὡς ἄρα περὶ γυναικῶν τε καὶ παίδων παντὶ δῆλον ὅτι κοινὰ τὰ φίλων ἔσται. Οὐκοῦν ὀρθῶς ἔφην, ὦ Ἀδείμαντε; C Ναί, ἦ δ' ὅς. Ἀλλὰ τὸ ὀρθῶς τοῦτο, ὥσπερ τἆλλα, λόγου δεῖται, τίς ὁ τρόπος τῆς κοινωνίας. πολλοὶ γὰρ ἂν γένοιντο. μὴ οὖν παρῇς, ὅντινα σὺ λέγεις. ὡς ἡμεῖς πάλαι περιμένομεν, οἰόμενοί σέ που μνησθήσεσθαι παιδοποιίας τε πέρι, πῶς παιδοποιήσονται, καὶ γενομένους πῶς θρέψουσι. καὶ ὅλην ταύτην ἣν λέγεις κοινωνίαν γυναικῶν τε καὶ παίδων. μέγα γάρ τι οἰόμεθα φέρειν, καὶ ὅλον, εἰς πολιτείαν, ὀρθῶς ἢ μὴ ὀρθῶς γιγνόμενον. νῦν οὖν, ἐπειδὴ ἄλλης ἐπιλαμβάνῃ πολιτείας, πρὶν ταῦτα ἱκανῶς διελέσθαι, δέδοκται ἡμῖν τοῦτο, ὃ σὺ ἤκουσας, τὸ σὲ μὴ D μεθιέναι, πρὶν ἂν ταῦτα πάντα, ὥσπερ τἆλλα, διέλθῃς. Καὶ ἐμὲ τοίνυν (ὁ Γλαύκων ἔφη) κοινωνὸν τῆς ψήφου ταύτης τίθετε. Ἀμέλει (ἔφη ὁ Θρασύμαχος) πᾶσι ταῦτα δεδογμένα ἡμῖν νόμιζε ὦ Σώκρατες. Οἷον (ἦν δ' ἐγὼ) εἰργάσασθε, ἐπιλαβόμενοί μου· ὅσον λόγον πάλιν, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς, κινεῖτε περὶ τῆς πολιτείας· ἣν ὡς ἤδη διεληλυθὼς ἔγωγε ἔχαιρον ἀγαπῶν εἴ τις ἐάσοι ταῦτα ἀποδεξάμενος ὡς τότε ἐρρήθη. ἃ νῦν ὑμεῖς παρακαλοῦντες, οὐκ ἴστε ὅσον ἑσμὸν λόγων ἐπεγείρετε· ὃν ὁρῶν ἐγὼ, παρῆκα τότε, μὴ παράσχοι πολὺν ὄχλον. Τί δαί; (ἦ δ' ὃς ὁ E Θρασύμαχος) χρυσοχοήσοντας οἴει τούσδε νῦν ἐνθάδε ἀφῖχθαι, ἀλλ' οὐ λόγων ἀκουσομένους; Ναί, εἶπον, μετρίων γε. Μέτρον δέ γ' ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Γλαύκων, τοιούτων λόγων ἀκούειν, ὅλος ὁ βίος, νοῦν ἔχουσιν. ἀλλὰ τὸ μὲν ἡμέτερον ἔα· σὺ δὲ περὶ ὧν ἐρωτῶμεν μηδαμῶς ἀποκάμῃς ᾗ σοι δοκεῖ διεξιὼν, τίς ἡ κοινωνία τοῖς φύλαξιν ἡμῖν παίδων τε πέρι καὶ γυναικῶν ἔσται καὶ τροφῆς νέων ἔτι ὄντων τῆς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ γιγνομένης γενέσεώς τε καὶ παιδείας,

mittere? Te, inquit ille. Quid adeò? inquã ego. Declinare nempe nobis videris, inquit, ſpeciémq; totam diſputationis huius nõ minimam ſubticere, ne nobis exponas, atque ſurripere: putáſque latere nos, quod malè dixiſti, de vxoribus quidem & pueris conſtare ſcilicet omnibus, omnia inter amicos cõmunia eſſe debere. An non rectè, ô Adimãte, dixi, inquam? Rectè nimirũ, inquit, ſed quemadmodum in alijs, ita in hoc explanare oportet, qua ratione ita ſe rectè id habeat, quis communionis ſit modus. Nam multi eſſe poſſunt. Ne igitur id prætermittas, quo minus nobis aperias quem tu potiſſimum dicas. Nos enim diu iam expectamus, ſperantes expoſiturum te tam circa filiorum procreationem quæ ſit generationis conditio, quam circa nutritionem, quæ educationis futura ſit ratio, qualiſque debeat eſſe hæc omnis quam tu dicis, vxorum liberorúmq; communio. Plurimum quippe, imò verò totum referre iſtud ad rempublicam ducimus, recténe an nõ agatur. Nunc igitur quum rempublicam aliam aggrediaris priuſquam ſatis cõmodè tractaueris hæc, viſum id nobis eſt, quod & ipſe audiſti, ne te aliud quicquam aggredi permittamus, antequam hęc omnia quemadmodum cætera expoſuiſſes. Me quoque, inquit Glauco, vobiſcum ſentire exiſtimate. Equidem & Thraſymachus, In hoc, inquit, proculdubio nos cõuenire omnes, ô Socrates, puta. Quid agitis obſecro, quid me ita reuocatis? quàm grauem rurſus tanquam à principio diſputationẽ de Republ. ſuſcitatis! Nempe ego quaſi hanc iam peregiſſem, gaudebam, ſatis eſſe factum exiſtimans, ſi quis hæc in partem acciperet in quantum dicta ſunt. Quæ vos nunc exigentes, neſcitis quantum diſputationum inſtigetis examen. Quod ego tunc proſpiciens, prætermiſi ne multas nobis turbas excitaret. Quid verò, inquit Thraſymachus, conueniſſe huc hos arbitraris, ô Socrates, vt aurum funderent, potius quàm vt ſermones audirent? Vt ſermones audirent, inquam, ſed moderatos. Modus verò & terminus horum ſermonum audiendorum, ô Socrates, inquit Glauco, omnis vita eſt viris mentem habentibus. Sed nos quidẽ mitte, tu verò ne graueris, ſi tibi videtur, ea quæ perquirimus, declarare, quæ noſtris cuſtodibus circa mulieres & filios ſit futura communio, quæve nutriendorum puerorum ratio eo ipſo in tempore adhibenda, quod generationẽ inter & diſciplinã labitur,

qui circa cõſtitutiones de honeſtis & bonis, iuſtiſque fallit. Hoc autẽ diſcrimen ſubire præſtat inter inimicos homines, quàm amicos. Quare melius, ô Glauco, me confirma. At enim, ô Socrates, inquit Glauco, ſi quo pacto nos ex hac diſputatione errare contigerit, abſoluimus te velut ab homicidio, & inſontẽ in hac deceptione pronuntiabimus. Ergo audacter diſputationem ingredere. Porrò innocens eſt, inquam, qui illic abſoluitur, vt leges docent. Ergo & qui hic abſoluitur, innocens. Dic igitur, inquit, hanc ob cauſam. Dicere nunc rurſus oportet, inquam, quæ fortè deinceps dicenda erant. Fortaſſe autem operæpretium eſt, poſteaquam quæ ad viros pertinent quaſi actum quendam ſuum habuere, deinceps quæ ſunt mulierum referre, præſertim cùm ad hoc ipſe me cohorteris. Hominibus quidem natis & eruditis, quemadmodum ſuprà narrauimus, vt mea fert opinio nulla eſt alia recta liberorum mulierúmque adeptio atque vſus, quàm ea via gradientibus, quam ipſi à principio ingreſſi ſumus. Etenim conati ſumus tanquam gregi cuſtodes, viros ſermoni præficere. Nempe, inquit. Sequatur igitur generationem, nutritionémq; quàm ſimilimã adhibentes, cõſiderémuſq; vtrùm ita deceat, néc ne? Quónam pacto, inquit. Ita. vtrum inter canes cuſtodes, fœminas ipſas cenſemus vnà eadem cuſtodire debere quæ & mares, & vnà venari, ac cætera omnia communiter facere. An fœminas quidẽ intus domeſtica aſſeruare, tanquam imbecillas propter ipſum catulorum partum & nutrimentum: maſculos autem labores ſubire, omnémque armenti curam gerere? Communiter his, inquit, omnia tribuimus, niſi quòd fœminis vt imbecillioribus, maribus vt robuſtioribus vtimur. Fierine poteſt, vt animali aliquo ad eadẽ vtaris, niſi eadem ratione nutrieris, erudierisq; ? Nullo modo. Si ergo fœminis ad eadem vtemur ac viris, in eiſdem eas erudire decet. Certè. Muſicam autem & gymnaſticam viris tribuimus. Sanè. Mulieribus igitur artes hæ ſimiliter & res bellicæ tribuendæ ſunt ad eadémque vti his decet. Conſentaneum iſtud quidẽ ex his quę dicis.

γενέσθαι, ἢ ἀπατεῶνα, καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων
καὶ νομίμων. περὶ τοῦτο οὖν τὸ κινδύνευμα κινδυνεύειν
ἐν ἐχθροῖς κρεῖττον ἢ φίλοις. ὥστε εὖ με παραμυθῇ. Καὶ
ὁ Γλαύκων γελάσας, Ἀλλ' ὦ Σώκρατες (ἔφη) ἐάν τι πά-
θωμεν πλημμελὲς ὑπὸ τοῦ λόγου, ἀφίεμέν σε ὥσπερ φό-
νου καὶ καθαρὸν εἶναι, καὶ μὴ ἀπατεῶνα ἡμῶν. ἀλλὰ θαρρή-
σας λέγε. Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, καθαρός γε καὶ ἐκεῖ ὁ
ἀφεθείς, ὡς ὁ νόμος λέγει. εἰκὸς δέ γε, εἴπερ ἐκεῖ, κἀνθάδε.
Λέγε τοίνυν (ἔφη) τούτου γ' ἕνεκα. Λέγειν δὴ (ἔφην ἐγὼ)
D χρὴ ἀνάπαλιν αὖ νῦν, ἃ τότε ἴσως ἔδει ἐφεξῆς λέγειν. τά-
χα δὲ οὕτως ἂν ὀρθῶς ἔχοι, μετὰ τὸ ἀνδρεῖον δρᾶμα παν-
τελῶς διαπερανθὲν, τὸ γυναικεῖον αὖ περαίνειν, ἄλλως τε
καὶ ἐπειδὴ σὺ οὕτω προκαλῇ. ἀνθρώποις γὰρ φῦσι, καὶ
παιδευθεῖσιν, ὡς ἡμεῖς διήλθομεν, κατ' ἐμὴν δόξαν οὐκ
ἔστιν ἄλλη ὀρθὴ παίδων τε καὶ γυναικῶν κτῆσίς τε καὶ
χρεία, ἢ κατ' ἐκείνην τὴν ὁρμὴν ἰοῦσιν ἥνπερ τὸ πρῶ-
τον ὡρμήσαμεν. ἐπεχειρήσαμεν δέ που ὡς ἀγέλης φύ-
λακας τοὺς ἄνδρας καθιστάναι τῷ λόγῳ; Ναί. Ἀκο-
λουθῶμεν τοίνυν, καὶ τὴν γένεσιν καὶ τροφὴν παρα-
E πλησίαν ἀποδιδόντες· καὶ σκοπῶμεν εἰ ἡμῖν πρέπει, ἢ οὔ.
Πῶς; ἔφη. Ὧδε. τὰς θηλείας τῶν φυλάκων κυνῶν πό-
τερα ξυμφυλάττειν οἰόμεθα δεῖν ἅπερ ἂν οἱ ἄρρενες φυ-
λάττωσι, καὶ ξυνθηρεύειν, καὶ τἆλλα κοινῇ πράττειν; ἢ
τὰς μὲν οἰκουρεῖν ἔνδον, ὡς ἀδυνάτους διὰ τὸν τῶν σκυ-
λάκων τόκον τε καὶ τροφήν· τοὺς δὲ πονεῖν τε καὶ πᾶ-
σαν ἐπιμέλειαν ἔχειν περὶ τὰ ποίμνια; Κοινῇ, ἔφη,
πάντα· πλὴν ὡς ἀσθενεστέραις χρώμεθα· τοῖς δὲ, ὡς
ἰσχυροτέροις. Οἷόν τ' οὖν (ἔφην ἐγὼ) ἐπὶ τὰ αὐτὰ χρῆσθαί
τινι ζώῳ, ἂν μὴ τὴν αὐτὴν τροφήν τε καὶ παιδείαν ἀποδι-
F δῷς; Οὐχ οἷόν τε. Εἰ ἄρα ταῖς γυναιξὶν ἐπὶ ταὐτὰ χρη-
σόμεθα καὶ τοῖς ἀνδράσι, ταὐτὰ καὶ διδακτέον αὐτάς; Ναί.
Μουσικὴ μὲν ἐκείνοις τε καὶ γυμναστικὴ ἐδόθη; Ναί. Καὶ
ταῖς γυναιξὶν ἄρα τούτω τὼ τέχνα καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον
ἀποδοτέον, καὶ χρηστέον κατὰ ταὐτά; Εἰκὸς ἐξ ὧν λέγεις, ἔφη.

συγκαλύπτειν πάντα τὰ τοιαῦτα, ἐφάνη, καὶ τὸ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς δὴ γελοῖον ἐξερρύη ὑπὸ τοῦ ἐν τοῖς λόγοις μηνυθέντος ἀρίστου, καὶ τοῦτο ἐνεδείξατο ὅτι μάταιος ὃς γελοῖον ἄλλο τι ἡγεῖται ἢ τὸ κακόν· καὶ ὁ γελωτοποιεῖν ἐπιχειρῶν, πρὸς ἄλλην τινὰ ὄψιν ἀποβλέπων ὡς γελοίου, ἢ τὴν τοῦ ἄφρονός τε καὶ κακοῦ, ἢ σπουδάζει, πρὸς ἄλλον τινὰ σκοπὸν στησάμενος ἢ τὸν τοῦ ἀγαθοῦ. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ πρῶτον μὲν τοῦτο περὶ αὐτῶν ἀνομολογητέον, εἰ δυνατά, ἢ οὔ· καὶ δοτέον ἀμφισβήτησιν, εἴτε τις φιλοπαίγμων, εἴτε σπουδαστικὸς ἐθέλει ἀμφισβητῆσαι, πότερον δυνατὴ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἡ θήλεια τῇ τοῦ ἄρρενος γένους D κοινωνῆσαι εἰς ἅπαντα τὰ ἔργα, ἢ οὐδ' εἰς ἕν, ἢ εἰς τὰ μὲν οἷά τε, εἰς δὲ τὰ οὔ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ περὶ τὸν πόλεμον ποτέρων ἐστίν; ἆρ' οὐχ οὕτως ἂν κάλλιστά τις ἀρχόμενος, ὡς τὸ εἰκός, καὶ κάλλιστα τελευτήσειε; Πολύ γε, ἔφη. Βούλει οὖν (ἦν δ' ἐγώ) ἡμεῖς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀμφισβητήσωμεν, ἵνα μὴ ἔρημα τὰ τοῦ ἑτέρου λόγου πολιορκῆται; Οὐδέν, ἔφη, κωλύει. Λέγωμεν δὴ ὑπὲρ αὐτῶν ὅτι, Ὦ Σώκρατές τε καὶ Γλαύκων, οὐδὲν δεῖ ὑμῖν ἄλλους ἀμφισβητεῖν. αὐτοὶ γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς κατοικίσεως, ἣν ᾠκίζετε πόλιν, ὡμολογεῖτε δεῖν κατὰ φύσιν ἕκαστον ἕνα ἓν τὸ E αὑτοῦ πράττειν. Ὡμολογήσαμεν, οἶμαι. πῶς γὰρ οὔ; Ἔστιν οὖν ὅπως οὐ πάμπολυ διαφέρει γυνὴ ἀνδρὸς τὴν φύσιν; Πῶς δ' οὐ διαφέρει; Οὐκοῦν ἄλλο καὶ ἔργον ἑκατέρῳ προσήκει προστάττειν τὸ κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν; Τί μήν; Πῶς οὖν οὐχ ἁμαρτάνετε νυνί, καὶ τἀναντία ὑμῖν αὐτοῖς λέγετε, φάσκοντες αὖ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας δεῖν τὰ αὐτὰ πράττειν, πλεῖστον κεχωρισμένην φύσιν ἔχοντας; ἕξεις, ὦ θαυμάσιε, πρὸς ταῦτ' ἀπολογεῖσθαι; Ὡς μὲν ἐξαίφνης (ἔφη) οὐ πάνυ ῥᾴδιον· ἀλλὰ σοῦ δεήσομαί τε καὶ δέομαι, καὶ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν λόγον, F ὅστις ποτ' ἐστίν, ἑρμηνεῦσαι. Ταῦτ' ἐστὶν (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Γλαύκων, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ἃ ἐγὼ πάλαι προορῶν ἐφοβούμην τε καὶ ὤκνουν ἅπτεσθαι τοῦ νόμου τοῦ περὶ τὴν τῶν γυναικῶν καὶ παίδων κτῆσιν καὶ τροφήν.

C quam, vt arbitror, vtentibus viſum eſt cõmodius nudato corpore quàm operto homines exerceri, factũ eſt vt quia optimum id fuerat oratione indicatum, oculis ridiculũ minimè videretur. Ex quo perſpicuum eſt vanum eſſe eum hominem, qui deridendũ quicquam præterquã quod eſt malũ exiſtimat, irrideréq; aggreditur, aliam quampiam ſibi proponens deriſionis cauſam, quàm quod inſipidum atq; malum, aut honeſtũ quicquã & ſtudio dignũ exiſtimat, aliò reſpiciens quàm ad bonum. Sic eſt omnino. An non de hoc primùm cõuenire oportet, vtrùm poſsint hæc fieri, nécne? Cõcedere inſuper cuiq; vt pro arbitrio aduerſus hæc ambi- D gat, ſiue ioco, ſiue ſerio, quis addubitare voluerit, vtrùm in hominũ natura poſsit fœmina cum maſculo in omnibus operibus communicare, vel in nullo, vel in quibuſdã valeat, in aliis verò nequaquã, ipſáque res militaris vtro in genere horũ ſit? Nónne quiſquis ita rectè exorſus fuerit, vt decens eſt, rectè etiam peraget? Maximè. Vis ergo vt nos pro aliorum cauſa, nobis ipſi dubitationibus aduerſemur, ne ſine defenſione, quæ ſunt rationis alterius, oppugnentur? Nihil prohibet. Dicamus igitur ſub eorum perſona hunc in modum. Nihil opus eſt, ô Socrates atque Glauco, vt alij nobis repugnent. Nam inter nos ſtatim à principio condendæ ciuitatis conſtitit, oportere ſecundùm naturam vnumquemq; vnum quiddam quod ſuum eſſet peragere. Conſtitit, quidni? Eſtne igitur, vbi non longè mulier ipſa natura à viro differt? Cur non differat? Ergo nónne opus vtriq; aliud pro natura vtriuſque eſt tribuendum? Proculdubio. Quid reſtat igitur, quo minus aberretis nunc, vobiſque ipſis contradicatis? quandoquidem aſſeritis viros & mulieres oportere eadem operari, cùm tamen natura valde inter ſe diſcrepent. Habebiſne, ô mirifice vir, quid ad iſta pro noſtra defenſione reſpõdeas? In præſentia quidem, inquit, haud ſatis facile, ſed orabo te atq; oro, vt quid potiſsimùm in noſtri ſermonis defenſionem afferri poſsit, exponas. Hæc quidem, ô Glauco, inquam, cæteráque generis eiuſdem permulta iamdudum proſpiciens timidus atque inuitus ad hanc legem deſcendebam de mulierum & filiorum adeptione atque nutritione.

nullo pacto quę ſpecies alterius eiuſdémve naturæ ſit, & quorſum reſpicientes tunc deſcripſerimus, quando diuerſæ naturæ ſtudia diuerſa, eidem verò eadem attribuebamus. Certè nequaquam id conſiderauimus. Cæterùm licet nobis, vt videtur, à nobiſipſis exquirere, nunquid eadem natura caluorum ſit & comatorum, an contraria potius: ac poſtquam conceſſerimus eſſe contrariam, ſi calui coria incidant calceóſque conficiant, haudquaquã ſinere comatos homines eadem facere: ſin autẽ comati, caluos nequaquam permittere. At riſu dignũ id eſſet, inquit. An ob aliud ridendum iſtud, quàm quòd tunc non omnino eandem & diuerſam naturam poſuimus, ſed illã duntaxat diſsimilitudinis & ſimilitudinis ſpeciẽ obſeruauimus, quæ ad ipſa eadẽ ſtudia pertinebat? Quemadmodũ medicum & hominẽ habentem animum medicinæ ſtudiis aptum, naturã eandẽ habere diximus, an non cenſes? Equidem. Medicinæ verò aptum aliũ, & alium virum promptũ ad fabricandũ. Omnino. Nónne, inquam, & genus virorum mulierúmq; genus, ſi in arte aliqua aut ſtudio nihil inter ſe differant, hoc vtique aſsignandum eſſe dicemus: ſin autem hoc ipſo (duntaxat) diſcrepare inter ſe videantur, quòd fœmina quidẽ parit, vir gignit, nihilo magis admittemus oſtenſum fuiſſe, quòd ad id quo de nunc nos loquimur, à viro fœmina differat, ſed adhuc cenſebimus tam cuſtodes quàm mulieres ipſorum eadem apud nos exercere debere? Rectè nimirum. Nónne poſt hæc iubemus eum qui cõtraria dicit, hoc ipſum nos docere, ad quam artem, quódve officium ex iis quæ inſtituendæ ciuitati conducunt, non eadem ſit, ſed diuerſa viri mulieriſque natura? Sic vtique decet. Fortaſſe quod tu paulo antè dicebas, alius quoque diceret: ſubitò quidem quantum ſatis ſit dicere, non facile eſſe: ſin autem cogitetur, haud multum difficile. Diceret vtique. Vis ergo oremus eum qui hæc nobis opponit, vt aures nobis præbeat attendátq; ſi qua ratione illi oſtendere queamus, nullũ eſſe ſtudium ad ciuitatis gubernationem, mulieris proprium?

ἑτέρας τε καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, καὶ πρὸς τί τεῖνον, ὡριζόμεθα τότε, ὅτε τὰ ἐπιτηδεύματα ἄλλῃ φύσει ἄλλα, τῇ δὲ αὐτῇ τὰ αὐτὰ ἀπεδίδομεν. Οὐ γὰρ οὖν (ἔφη) ἐπεσκεψάμεθα. Τοιγάρτοι (εἶπον) ἔξεστιν ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ἀνερωτᾶν ἡμᾶς αὐτοὺς, εἰ ἡ αὐτὴ φύσις φαλακρῶν καὶ κομητῶν, καὶ οὐχ ἡ ἐναντία, καὶ ἐπειδὰν ὁμολογῶμεν ἐναντίαν εἶναι, ἐὰν φαλακροὶ σκυτοτομῶσι, μὴ ἐᾶν κομήτας, ἐὰν δ' αὖ κομῆται, μὴ τοὺς ἑτέρους. Γελοῖον μέντ' ἂν εἴη, ἔφη. Ἆρα κατ' ἄλλο τι

D (εἶπον ἐγὼ) γελοῖον, ἢ ὅτι τότε οὐ πάντως τὴν αὐτὴν καὶ τὴν ἑτέραν φύσιν ἐτιθέμεθα, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς ἀλλοιώσεώς τε καὶ ὁμοιώσεως μόνον ἐφυλάττομεν, τὸ πρὸς αὐτὰ τείνον τὰ ἐπιτηδεύματα; οἷον ἰατρικὸν μὲν καὶ ἰατρικὴν τὴν ψυχὴν ὄντα, τὴν αὐτὴν φύσιν ἔχειν ἐλέγομεν. ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Ἰατρικὸν δὲ καὶ τεκτονικὸν, ἄλλην; Πάντως που. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ τὸ τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ τῶν γυναικῶν γένος, ἐὰν μὲν πρὸς τέχνην τινὰ ἢ ἄλλο ἐπιτήδευμα διαφέρον φαίνηται, τοῦτο δὴ φήσομεν ἑκατέρῳ δεῖν ἀποδιδόναι· ἐὰν δὲ αὐτῷ τούτῳ φαίνηται

E διαφέρειν, τῷ τὸ μὲν θῆλυ τίκτειν, τὸ δὲ ἄρρεν ὀχεύειν, οὐδέν τί πω φήσομεν μᾶλλον ἀποδεδεῖχθαι ὡς πρὸς ὃ ἡμεῖς λέγομεν διαφέρει γυνὴ ἀνδρός, ἀλλ' ἔτι οἰησόμεθα δεῖν τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύειν τούς τε φύλακας ἡμῖν καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν. Καὶ ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ τοῦτο κελεύομεν τὸν τὰ ἐναντία λέγοντα, τοῦτο αὐτὸ διδάσκειν ἡμᾶς, πρὸς τίνα τέχνην ἢ τί ἐπιτήδευμα τῶν περὶ πόλεως κατασκευὴν, οὐχ ἡ αὐτὴ ἀλλὰ ἑτέρα φύσις γυναικός τε καὶ ἀνδρός; Δίκαιον γοῦν. Τάχα τοίνυν ἂν, ὅπερ σὺ ὀλίγον πρότερον ἔλεγες, εἴποι ἂν καὶ ἄλλος, ὅτι

F ἐν μὲν τῷ παραχρῆμα ἱκανῶς εἰπεῖν, οὐ ῥᾴδιον, ἐπισκεψαμένῳ δὲ, οὐδὲν χαλεπόν. Εἴποι γὰρ ἄν. Βούλει οὖν δεώμεθα τοῦ τὰ τοιαῦτα ἀντιλέγοντος, ἀκολουθῆσαι ἡμῖν, ἐάν πως ἡμεῖς ἐκείνῳ ἐνδειξώμεθα ὅτι οὐδέν ἐστι ἐπιτήδευμα ἴδιον γυναικὶ, πρὸς διοίκησιν πόλεως;

πάντα μὲν μετέχει γυνὴ ἐπιτηδευμάτων κατὰ φύσιν, πάντων δὲ ἀνήρ· ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀσθενέστερον γυνὴ ἀνδρός. Πάνυ γε. Ἦ οὖν ἀνδράσι πάντα προστάξομεν, γυναικὶ δὲ οὐδέν; Πῶς; Ἀλλ' ἔστι γὰρ (οἶμαι) ὡς φήσομεν, καὶ γυνὴ ἰατρική, ἡ δ' οὔ· καὶ μουσική, ἡ δ' ἄμουσος φύσει. Τί μήν; Καὶ γυμναστική, ἡ δ' ἄρα οὔ, οὐδὲ πολεμική, ἡ δὲ ἀπόλεμος καὶ οὐ φιλογυμναστική; ἡ δ' ἄρα οὔ. Οἶμαι ἔγωγε. Τί δέ, φιλόσοφός τε καὶ μισόσοφος; καὶ θυμοειδής, ἡ δ' ἄθυμος; Ἔστι καὶ ταῦτα. Ἔστιν ἄρα καὶ φυλακικὴ γυνή, ἡ δ' οὔ; Ἦ οὐ τοιαύτην καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν φυλακικῶν φύσιν ἐξελεξάμεθα; Τοιαύτην μὲν οὖν. Καὶ γυναικὸς ἄρα καὶ ἀνδρὸς ἡ αὐτὴ φύσις εἰς φυλακὴν πόλεως, πλὴν ὅσα ἀσθενεστέρα ἢ ἰσχυροτέρα ἐστί. Φαίνεται. Καὶ γυναῖκες ἄρα αἱ τοιαῦται τοῖς τοιούτοις ἀνδράσιν ἐκλεκτέαι συνοικεῖν τε καὶ συμφυλάττειν, ἐπείπερ εἰσὶν ἱκαναὶ καὶ ξυγγενεῖς αὐτοῖς τὴν φύσιν. Πάνυ γε. Τὰ δ' ἐπιτηδεύματα οὐ τὰ αὐτὰ ἀποδοτέα ταῖς αὐταῖς φύσεσι; Τὰ αὐτά. Ἥκομεν ἄρα εἰς τὰ πρότερα περιφερόμενοι, καὶ ὁμολογοῦμεν μὴ παρὰ φύσιν εἶναι ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξὶ μουσικήν τε καὶ γυμναστικὴν ἀποδιδόναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκ ἄρα ἀδύνατά γε οὐδὲ εὐχαῖς ὅμοια ἐνομοθετοῦμεν, ἐπείπερ κατὰ φύσιν ἐτίθεμεν τὸν νόμον· ἀλλὰ τὰ νῦν παρὰ ταῦτα γιγνόμενα, παρὰ φύσιν μᾶλλον ὡς ἔοικε γίγνεται. Ἔοικεν. Οὐκοῦν ἡ ἐπίσκεψις ἡμῖν ἦν, εἰ δυνατά γε καὶ βέλτιστα λέγοιμεν; Ἦν γάρ. Καὶ ὅτι μὲν δὴ δυνατά, διωμολόγηται; Ναί. Ὅτι δὲ δὴ βέλτιστα, τὸ μετὰ τοῦτο δεῖ διομολογηθῆναι; Δῆλον. Οὐκοῦν πρός γε τὸ φυλακικὴν γυναῖκα γενέσθαι, οὐκ ἄλλη μὲν ἡμῖν ἄνδρας ποιήσει παιδεία, ἄλλη δὲ γυναῖκας, ἄλλως τε καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν παραλαβοῦσα; Οὐκ ἄλλη. Πῶς οὖν ἔχεις δόξης τοῦ τοιοῦδε πέρι; Τίνος δή; Τοῦ ὑπολαμβάνειν παρὰ σαυτῷ, τὸν μὲν ἀμείνω ἄνδρα, τὸν δὲ χείρω· ἢ πάντας ὁμοίους ἡγῇ; Οὐδαμῶς. Ἐν οὖν τῇ πόλει ἣν ᾠκίζομεν, πότερον οἴει ἡμῖν ἀμείνους ἄνδρας ἐξεργάσασθαι τοὺς φύλακας, τυχόντας ἧς διήλθομεν παιδείας, ἢ τοὺς σκυτοτόμους τῇ σκυτικῇ παιδευθέντας; Γελοῖον (ἔφη) ἐρωτᾷς.

C tibus vtriuſq; naturæ: & omnium quidem munerum natura particeps eſt fœmina, omnium & vir: in omnibus autem imbecillior viro fœmina. Sic eſt prorſus. Num viris omnia præcipiemus, mulieri autem nihil? At quomodo? Eſt vtique opinor, vt nos aſſeremus, inter mulieres quoque alia medicinæ apta, alia minimè, alia muſicæ, alia natura à muſica aliena. Quidni? Et alia quidem ad exercitationes gymnaſticas & rem militarem prompta, alia verò ad hæc inepta. Sic arbitror. An non & vna quidem ſapientiæ ſtudioſa eſt, altera ſapientiā ſpernit: & vna elato animo, altera verò demiſſo. Et hoc aſſero. Eſt ergo & inter fœminas quædam ad

D cuſtodiendum idonea, quædam minimè. An non naturam quandam huiuſmodi virorum ad cuſtodiam aptorum elegimus? Eiuſcemodi certè. Mulieris itaq; & viri eadem eſt natura ad ciuitatē cuſtodiendam, niſi quòd mulieribus vt imbecillioribus, viris vt robuſtioribus eſt vtendum. Apparet. Mulieres itaque tales eligendæ ſunt, vt vnam cum viris & colant & cuſtodiant ciuitatem, poſtquam idoneæ ſunt, & natura ipſis cognatæ. Prorſus. Studia verò nónne eadē naturis eiſdem ſunt tribuenda? Eadem. Longo tandem circuitu ad priora illa reuoluti ſumus, conceſsimúſque haud eſſe contra

E naturam vt cuſtodum mulieres muſica & gymnaſtica exerceantur. Summoperè. Quare neque impoſsibilia, neque voti ſimilia, lege ſtatuimus, quandoquidē quæ his tēporibus contra hæc fiūt, multò magis præter naturā fiūt, vt videtur. Videtur. Nónne diſcrepādum nobis erat, vtrum poſsibilia & optima diceremus, nécne? Erat. Quòd poſsibilia quidem, conſtitit. Planè. Quòd autem optima, poſt hæc aſſerendum. Patet. Ad hoc vt mulieres ad cuſtodiam ſufficientes euadant, nō alia opus eſt diſciplina quàm ea qua viros ad idem inſtruimus, præſertim cùm eadē reperiatur in vtriſq; natura. Non alia. Quid porrò de hoc ſentis? De quo? Vtrum exi-

F ſtimes inter viros alios meliores, deteriores alios eſſe, an ſimiles omnes. Nequaquam. In ciuitate igitur quam condidimus, nunquid cenſes nobis præſtantiores viros effici cuſtodes, eam quam dedimus diſciplinam adeptos, quàm coriarios peritia coriaria imbutos? Ridiculam rem quæris, inquit.

Digitized by Google

Dic iam vt videa.

Hác quidem & priores cæteras, vt puto, hæc quoq; lex ſequitur. Quęnam? Mulieres ſcilicet has horum virorũ omnes omnium eſſe cõmunes, nullámque priuatim habitare cum aliquo: ac rurſus cõmunes liberos, neq; patrem filium ſuum noſſe, neque filiũ ſuum agnoſcere patrem. Multò certè difficilius iſtud creditur, quòd vel poſsibile, vel vtile ſit. Haud quidẽ arbitror dubium id cuiquã fore, quin vtile ſit, maximúmque bonũ mulieres eſſe communes, cõmunes & filios, ſi modò fieri poſsit. Verũ arbitror plurimã in eo verſari controuerſiã, nunquid fieri poſsit, nécne. De vtriſq; ſanè, inquit, ſummopere ambigetur. Dicis, inquã, vtiq; ſermonũ conſpirationẽ. Ego autẽ rebar me iam ab altero liberatũ iri, ſi tibi viſum fuerit vtile eſſe. Nam reliquũ mihi fore, vt perquirerẽ vtrùm poſsibile ſit an nõ. At latère, inquit, non potuiſti, dum fugeres. Redde de vtriſq; rationẽ. Suſtinenda, inquam, mihi certè pœna eſt, ſed hoc mihi indulge. Sine me quaſi feriantẽ reficiam, quemadmodũ qui pigri mẽte ſunt, paſcere ſe cogitatione, quoties ſoli proficiſcuntur ſolent. Etenim huiuſcemodi homines, antequam cõpertum habeant quo pacto fieri poſsit quod petunt, omittentes hanc curã, ne nimio labore grauentur, dum de poſsibili & impoſsibili deliberent, quaſi id iã ſit quod affectant, ſibi perſuadẽt: ac deinceps reliqua digerunt, oblectantúrq; dum cogitãt qualia præſente illo facturi ſint, atque ita torpẽtem animum etiam languidiorẽ reddunt. Haud ſecus & ipſe pigreſco, cupióq; in aliud tempus diſceptationem illam differre, poſsibiliáne iſta ſint an non. In præſentia verò quaſi poſsibilia ſint admittens, perquiram ſi ipſe permiſeris, qua ratione hæc exiſtentia principes ipſi diſponent, quódve omnium vtiliſsima erunt iſta ſi fiant, tam cuſtodibus quàm ciuitati. Hæc conabor equidem prius tecum conſiderare, illa verò poſterius, ſi conceſſeris. Concedo equidem, conſidera iam. Arbitror igitur, inquam, ſi modò erunt principes hoc nomine digni,

...γει. Καὶ μάλα, ἔφη, οὐ σμικρὸν κῦμα διαφεύγεις. Φήσεις γε (ἦν δ' ἐγὼ) οὐ μέγα αὐτὸ εἶναι, ὅταν τὸ μετὰ τοῦτο ἴδῃς. Λέγε δή, ὡς ἴδω, ἔφη. Τούτῳ (ἦν δ' ἐγὼ) ἕπεται νόμος καὶ τοῖς ἔμπροσθεν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἐγᾦμαι, ὅδε. Τίς; Τὰς γυναῖκας ταύτας τῶν ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἶναι κοινάς, ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ μηδεμίαν συνοικεῖν· καὶ τοὺς παῖδας αὖ κοινούς, καὶ μήτε γονέα ἔκγονον εἰδέναι τὸν αὑτοῦ, μήτε παῖδα γονέα. Πολὺ (ἔφη) τοῦτο ἐκείνου μεῖζον πρὸς

D ἀπιστίαν, καὶ τοῦ δυνατοῦ πέρι καὶ τοῦ ὠφελίμου. Οὐκ οἶμαι (ἦν δ' ἐγὼ) περί γε τοῦ ὠφελίμου ἀμφισβητεῖσθαι ἄν, ὡς οὐ μέγιστον ἀγαθὸν κοινὰς μὲν τὰς γυναῖκας εἶναι, κοινοὺς δὲ τοὺς παῖδας, εἴπερ οἷόν τε· ἀλλ' οἶμαι περὶ τοῦ εἰ δυνατὸν ἢ μή, πλείστην ἀμφισβήτησιν γενέσθαι. Περὶ ἀμφοτέρων (ἦ δ' ὅς) εὖ μάλα ἂν ἀμφισβητηθείη. Λέγεις (ἦν δ' ἐγὼ) λόγων ξύστασιν· ἐγὼ δ' ᾤμην ἔκ γε τοῦ ἑτέρου ἀποδράσεσθαι, εἴ σοι δόξειεν ὠφέλιμον εἶναι· λοιπὸν δὲ δή μοι ἔσεσθαι περὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ μή. Ἀλλ' οὐκ ἔλαθες (ἦ δ' ὅς) ἀποδιδράσκων· ἀλλ' ἀμφοτέρων πέρι δίδου λόγον. Ὑφεκτέον

E (ἦν δ' ἐγὼ) δίκην. τοσόνδε μέντοι χάρισαί μοι· ἔασόν με ἑορτάσαι, ὥσπερ οἱ ἀργοὶ τὴν διάνοιαν εἰώθασιν ἑστιᾶσθαι ὑφ' ἑαυτῶν, ὅταν μόνοι πορεύωνται. καὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοί που, πρὶν ἐξευρεῖν τίνα τρόπον ἔσται τι ὧν ἐπιθυμοῦσι, τοῦτο παρέντες, ἵνα μὴ κάμνωσι βουλευόμενοι περὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ μή, θέντες ὡς ὑπάρχον ὃ βούλονται, ἤδη τὰ λοιπὰ διατάττουσι· καὶ χαίρουσι διεξιόντες οἷα δράσουσι γενομένου, ἀργὸν καὶ ἄλλως ψυχὴν ἔτι ἀργοτέραν ποιοῦντες. ἤδη οὖν καὶ αὐτὸς μαλθακίζομαι, καὶ ἐκεῖνα μὲν ἐπιθυμῶ ἀναβαλέσθαι, καὶ ὕστερον ἐπισκέψασθαι εἰ δυνατά· νῦν δ', ὡς δυνατῶν ὄντων θείς, σκέψομαι,

F ἄν μοι παρίῃς, πῶς διατάξουσιν αὐτὰ οἱ ἄρχοντες γιγνόμενα, καὶ ὅτι πάντων ξυμφορώτατ' ἂν εἴη πραχθέντα τῇ τε πόλει καὶ τοῖς φύλαξι. ταῦτα πειράσομαί σοι πρότερα συνδιασκοπεῖσθαι, ὕστερα δ' ἐκεῖνα, εἴπερ παρίῃς. Ἀλλὰ παρίημι, ἔφη, καὶ σκόπει. Οἶμαι τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) εἴπερ ἔσονται οἱ ἄρχοντες ἄξιοι τούτου τοῦ ὀνόματος,

ἂν ὠφελιμώτατα εἴη], τόδε μοι λέγε ὦ Γλαύκων. ὁρῶ γάρ σου ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ κύνας θηρευτικοὺς, καὶ τῶν γεν- C ναίων ὀρνίθων μάλα συχνούς· ἆρ' οὖν ὦ πρὸς Διὸς προσέσχηκάς τι τοῖς τούτων γάμοις τε καὶ παιδοποιίαις; Τὸ ποῖον, ἔφη. Πρῶτον μὲν αὐτῶν τούτων, καίπερ ὄντων γενναίων, ἆρ' οὐκ εἰσί τινες καὶ γίγνονται ἄριστοι; Εἰσί. Πότερον οὖν ἐξ ἁπάντων ὁμοίως γεννᾷς; ἢ προθυμῇ ὅτι μάλιστα ἐκ τῶν ἀρίστων; Ἐκ τῶν ἀρίστων. Τί δ', ἐκ τῶν νεωτάτων, ἢ ἐκ τῶν γεραιτάτων, ἢ ἐξ ἀκμαζόντων ὅτι μάλιστα; Ἐξ ἀκμαζόντων. Καὶ ἐὰν μὴ οὕτω γεννᾶται, πολύ σοι ἡγῇ χεῖρον ἔσεσθαι τό, τε τῶν ὀρνίθων καὶ τὸ τῶν κυνῶν γένος; Ἔγωγ', ἔφη. Τί δὲ ἵππων οἴει, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ τῶν ἄλλων ζώων; ἦ D ἄλλῃ πῃ ἔχειν; Ἄτοπον μέντ' ἂν (ἦ δ' ὅς) εἴη. Βαβαὶ, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ φίλε ἑταῖρε, ὡς ἄρα σφόδρα ἡμῖν δεῖ ἄκρων εἶναι τῶν ἀρχόντων, εἴπερ καὶ περὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ὡσαύτως ἔχει. Ἀλλὰ μὲν δὴ ἔχει, ἔφη. Ἀλλὰ τί δή; Ὅτι ἀνάγκη αὐτοῖς (ἦν δ' ἐγὼ) φαρμάκοις πολλοῖς χρῆσθαι. ἰατρὸν δέ που, μὴ δεομένοις μὲν σώμασι φαρμάκων, ἀλλὰ διαίτῃ ἐθελόντων ὑπακούειν, καὶ φαυλότερον ἐξαρκεῖν ἡγούμεθα εἶναι· ὅταν δὲ δὴ καὶ φαρμακεύειν δέῃ, ἴσμεν ὅτι ἀνδρειοτέρου δεῖ τοῦ ἰατροῦ. Ἀληθῆ. ἀλλὰ πρὸς τί λέγεις; Πρὸς τόδε, ἦν δ' ἐγώ· συχνῷ τῷ E ψεύδει καὶ τῇ ἀπάτῃ κινδυνεύει ἡμῖν δεήσειν χρῆσθαι τοὺς ἄρχοντας ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀρχομένων. ἔφαμεν δέ που, ἐν φαρμάκου εἴδει πάντα τὰ τοιαῦτα χρήσιμα εἶναι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη. Ἐν τοῖς γάμοις τοίνυν καὶ παιδοποιίαις ἔοικε τὸ ὀρθὸν τοῦτο γίγνεσθαι οὐκ ἐλάχιστον. Πῶς δή; Δεῖ μὲν (εἶπον) ἐκ τῶν ὡμολογημένων, τοὺς ἀρίστους ταῖς ἀρίσταις συγγίγνεσθαι ὡς πλειστάκις, τοὺς δὲ φαυλοτάτους, ταῖς φαυλοτάταις τοὐναντίον· καὶ τῶν μὲν τὰ ἔκγονα τρέφειν, τῶν δὲ, μὴ, εἰ μέλλει τὸ ποίμνιον ὅτι ἀκρότατον εἶναι· καὶ ταῦτα πάντα γιγνόμενα λανθάνειν, πλὴν F αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντας· εἰ αὖ ἡ ἀγέλη τῶν φυλάκων ὅτι μάλιστα ἀστασίαστος ἔσται. Ὀρθότατα, ἔφη. Οὐκοῦν δὴ ἑορταί τινες νομοθετητέαι ἔσονται, ἐν αἷς ξυνάξομεν τάς τε νύμφας καὶ τοὺς νυμφίους· καὶ θυσίαι καὶ ὕμνοι ποιητέοι τοῖς ἡμετέροις ποιηταῖς, πρέποντες τοῖς γιγνομένοις γάμοις.

pacto vtiliſſimæ erunt? hoc mihi dicas, ô Glau- C co. Video equidem tuis in ædibuis & venatorios canes, & generoſas aues frequentes. Nunquid ad iſtorum coitum generationémque quandoque animaduertiſti? Quorſum illud? Primùm inter hos ipſos licet generoſos, nónne ſunt & fiunt præſtantiſsimi quidam? Sunt. Vtrùm, igitur, ex quibuſcunq; æquè fieri generationem permittis? An curas potius, vt ex optimis generetur? Ex optimis. Num ex tenerrimis quibuſque, an ſenio confectis? an ætatis in flore potius conſtitutis? Ex his ipſis potius. Ac niſi hunc in modum generatio fiat, longè deterius fore canum & auium genus exiſtimas? Equidem. Putas in equis cæteriſque a- D nimalibus aliter euenire? Abſurdum id eſſet. Papæ, ô amice coniunctiſſime quàm ſummis nobis eſt opus principibus, ſiquidem in hominum genere ſimiliter ſe res habet. Habet vtique, quid tum? Quia neceſſe eſt, inquam, vt medicinis multis vtantur. Quando enim medicinis nullis indigent corpora, ſed victus duntaxat institutionem exigunt, medicum certè viliorem ſufficere arbitramur. Cùm verò medicinis eſt agendum, ſcimus præſtantiori quodam medico opus fore. Vera narras. Sed quorſum hæc? Nempe neceſſarium fore videtur, vt frequenti mendacio & deceptione E vtantur principes ad ſubditorum vtilitatem. Diximus autem ſuprà huiuſcemodi omnia pharmaci medicinæque loco vtilia eſſe. Et rectè quidem. In nuptiis itaque & liberorum procreatione videtur rectum hoc fieri, non mediocriter. Quo pacto? Oportet profectò ſecundùm ea quæ ſuprà conceſsimus, optimos viros mulieribus optimis vt plurimum congredi: deterrimos autem contrà, deterrimis. Et illorum quidem prolem nutrire, horum minimè, ſi armentum excellentiſsimum ſit futurum. Et hæc omnia dum agantur, ab omnibus præterquam à principibus ignorari, ſi modò armentum cuſtodum debeat ſedi- F tione carere. Probè admodum. Igitur feſta quædam erunt legibus deſignanda, in quibus ſponſos & ſponſas congregabimus, ſacra fient, & hymni à poëtis noſtris, celebratis nuptiis conuenientes.

… quoq; vt mediocre tempus in lacte ſugendo ſeruetur. Vigilias itẽ laboréſq; cæteros nutricibus imperabunt. Plurimũ, inquit, facultatis ad procreandã prolem cuſtodum mulieribus tribuis. Sic decet. Sed age deinceps, quod maximè intẽdimus, percurramus. Diximus planè ex iis qui in flore ſunt ætatis oportere filios procreari. Diximus. An nõ tibi quoq; videtur moderatũ integrę ętatis tẽpus eſſe mulieri quidẽ annos viginti, viro autẽ triginta? Quis horum modus? Vt videlicet mulier à vigeſimo ętatis anno incipiens, vſq; ad quadrageſimũ pariat: vir autem poſtquã ſummũ ſui curſus florem trãſierit (annos ſcilicet triginta) vſq; ad annos quinq; & quinquaginta procreet. Profectò, inquit, in iis ætatibus vigor animi corporiſq; cõſiſtit. Si igitur ſenior iſtis, ſiue iunior, generationẽ in cõmuni attigerit, prophanũ & iniquũ ſcelus hoc eſſe cenſebimus, quaſi fœtus in ciuitate ſeratur: qui ſi latuerit, orietur non ſub ſacrificiis quidem & votis, quæ ſingulis in nuptiis peragent ſacerdotes tam viri quàm mulieres, & ciuitas vniuerſa, precantes vt ex bonis meliores, ex vtilibus vtiliores, naſcantur: imò verò ſub tenebris ex graui quadam incontinentia. Rectè loqueris. Eadem quoq; erit habenda ratio de illo, qui cùm adhuc in generandi ętate fuerit, non tamen à principe copulatus fuerit, mulierem ætatis legitimæ attigerit. Nempe hunc aſſeremus puerum generare ſpurium, inceſtum, atq; prophanũ. Scite admodum. Quando igitur iam mulieres & viri ætatem generationi aptam egreſsi fuerint, licere viris dicemus, cuicunq; voluerint, præterquã filiæ atque matri, & filiarũ natis, matriſve maioribus cõmiſceri: licere & mulieribus cuilibet copulari, præterquam filio atq; patri, ac ſuperioribus & inferioribus eorundem. Cùm verò hæc omnia mãdauerimus, interdicemus fœtum talem (ſi contigerit) edi & in lucem produci. Si quid autem matrem parere coëgerit, ita exponere præcipiemus, quaſi ei nulla nutritio ſit. Hæc quoque probè dicuntur.

δημία τὸ αὐτῆς αἰσθόμεναι, καὶ ἄλλας γάλα ἐχούσας ἐκπορίζοντες, ἐὰν μὴ αὗται ἱκαναὶ ὦσι. καὶ αὐτῶν τούτων ἐπιμελήσονται, ὅπως μέτριον χρόνον θηλάσονται· ἀγρυπνίας δὲ καὶ τὸν ἄλλον πόνον τίτθαις τε καὶ τροφοῖς παραδώσουσι. Πολλὴν ῥᾳστώνην (ἔφη) λέγεις τῆς παιδοποιΐας ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξί. Πρέπει γάρ, ἦν δ' ἐγώ. τὸ δ' ἐφεξῆς διέλθωμεν ὃ προθυμούμεθα. ἔφαμεν γὰρ δὴ ἐξ ἀκμαζόντων δεῖν τὰ ἔκγονα γίγνεσθαι. Ἀληθῆ. Ἆρ' οὖν σοι ξυνδοκεῖ μέτριος

D

χρόνος ἀκμῆς, τὰ εἴκοσιν ἔτη γυναικί, ἀνδρὶ δὲ τὰ τριάκοντα; Τὰ ποῖα αὐτῶν; ἔφη. Γυναικὶ μὲν (ἦν δ' ἐγὼ) ἀρξαμένην ἀπὸ εἰκοσαετίδος μέχρι τεσσαρακονταετίδος τίκτειν τῇ πόλει· ἀνδρὶ δέ, ἐπειδὰν τὴν ὀξυτάτην δρόμου ἀκμὴν παρῇ, τὸ ἀπὸ τούτου γεννᾶν τῇ πόλει, μέχρι πέντε καὶ πεντηκονταέτους. Ἀμφοτέρων γοῦν (ἔφη) αὕτη ἀκμὴ σώματός τε καὶ φρονήσεως. Οὐκοῦν, ἐάν τε πρεσβύτερος τούτων, ἐάν τε νεώτερος, τῶν εἰς τὸ κοινὸν γεννήσεων ἅψηται, οὔτε ὅσιον, οὔτε δίκαιον φήσομεν τὸ ἁμάρτημα, ὡς παῖδα φιτύοντος τῇ πόλει, ὅς, ἂν λάθῃ, γεννήσεται οὐχ ὑπὸ θυσιῶν οὐδ' ὑπὸ εὐχῶν

E

φύς, (ἃς ἐφ' ἑκάστοις τοῖς γάμοις εὔξονται καὶ ἱέρειαι καὶ ἱερεῖς καὶ ξύμπασα ἡ πόλις, ἐξ ἀγαθῶν ἀμείνους, καὶ ἐξ ὠφελίμων ὠφελιμωτέρους ἀεὶ τοὺς ἐκγόνους γίγνεσθαι) ἀλλ' ὑπὸ σκότου μετὰ δεινῆς ἀκρασίας γεγονώς. Ὀρθῶς, ἔφη. Ὁ αὐτὸς δέ γ', εἶπον, νόμος, ἐάν τις τῶν ἔτι γεννώντων, μὴ συνέρξαντος ἄρχοντος, ἅπτηται τῶν ἐν ἡλικίᾳ γυναικῶν. νόθον γὰρ καὶ ἀνέγγυον καὶ ἀνίερον φήσομεν αὐτὸν παῖδα τῇ πόλει καθιστάναι. Ὀρθότατα, ἔφη. Ὅταν δὲ δή, οἶμαι, αἵ τε γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ γεννᾶν ἐκβῶσι τὴν ἡλικίαν, ἀφήσομέν που ἐλευθέρους αὐτοὺς συγγίγνεσθαι ᾧ ἂν ἐθέλωσι, πλὴν θυγατρὶ καὶ μητρί,

F

καὶ ταῖς τῶν θυγατέρων παισί, καὶ ταῖς ἄνω μητρός, καὶ τὰς γυναῖκας αὖ, πλὴν υἱεῖ καὶ πατρί, καὶ τοῖς τούτων, εἰς τὸ κάτω καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω. καὶ ταῦτά γ' ἤδη πάντα διακελευσάμενοι προθυμεῖσθαι, μάλιστα μὲν μηδ' εἰς φῶς ἐκφέρειν κύημα μηδέν, ἐὰν γένηται· ἐὰν δέ τι βιάσηται, οὕτω τιθέναι, ὡς οὐκ οὔσης τροφῆς τῷ τοιούτῳ. Καὶ ταῦτα μέν γ', ἔφη, μετρίως λέγεται.

ρα ἂν νῦν δὴ διήλθομεν, εἰς μὲν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἴχνος ἡμῖν ἁρμόττει, τῷ δὲ τοῦ κακοῦ ἀναρμοστεῖ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Ἔχομεν οὖν τι μεῖζον κακὸν πόλει ἢ ἐκεῖνο ὃ ἂν αὐτὴν διασπᾷ, καὶ ποιῇ πολλὰς ἀντὶ μιᾶς; ἢ μεῖζον ἀγαθὸν τοῦ ὃ ἂν ξυνδῇ τε καὶ ποιῇ μίαν; Οὐκ ἔχομεν. Οὐκοῦν ἡ μὲν ἡδονῆς τε καὶ λύπης κοινωνία ξυνδεῖ, ὅταν ὅτι μάλιστα πάντες οἱ πολῖται τῶν αὐτῶν γιγνομένων τε καὶ ἀπολλυμένων παραπλησίως χαίρωσι καὶ λυπῶνται; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἡ δέ γε τῶν τοιούτων ἰδίωσις διαλύει, ὅταν οἱ μὲν, περιαλγεῖς, οἱ δέ, περιχαρεῖς, γίγνωνται ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς παθήμασι τῆς πόλεώς τε καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει. Τί δ' οὔ; Ἆρ' οὖν ἐκ τοῦδε τὸ τοιόνδε γίγνεται, ὅταν μὴ ἅμα φθέγγωνται ἐν τῇ πόλει τὰ τοιάδε ῥήματα, τό, τε ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμόν; καὶ περὶ τοῦ ἀλλοτρίου κατὰ ταὐτὰ τοῦτο λέγουσι τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμόν, αὕτη ἄριστα διοικεῖται; Πολύ γε. Καὶ ἥτις δὴ ἐγγύτατα ἑνὸς ἀνθρώπου ἔχει· οἷον, ὅταν που ἡμῶν δάκτυλός του πληγῇ, πᾶσα ἡ κοινωνία ἡ κατὰ τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχὴν τεταμένη εἰς μίαν σύνταξιν τὴν τοῦ ἄρχοντος ἐν αὐτῇ, ᾔσθετό τε καὶ πᾶσα ἅμα ξυνήλγησε μέρους πονήσαντος ὅλη, καὶ οὕτω δὴ λέγομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἀλγεῖ· καὶ περὶ ἄλλου ὁτουοῦν τῶν τοῦ ἀνθρώπου ὁ αὐτός γε λόγος, περί τε λύπης, πονοῦντος μέρους, καὶ περὶ ἡδονῆς, ῥαΐζοντος. Ὁ αὐτὸς γάρ, ἔφη. καὶ (τοῦτο ὃ ἐρωτᾷς) τοῦ τοιούτου ἐγγύτατα ἡ ἄριστα πολιτευομένη πόλις οἰκεῖ. ἑνὸς δή, οἶμαι, πάσχοντος τῶν πολιτῶν ὁτιοῦν ἢ ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἡ τοιαύτη πόλις μάλιστά τε φήσει ἑαυτῆς εἶναι τὸ πάσχον, καὶ ἢ ξυνησθήσεται ἅπασα, ἢ ξυλλυπήσεται. Ἀνάγκη, ἔφη, τήν γε εὔνομον. Ὥρα ἂν εἴη (ἦν δ' ἐγώ) ἐπανιέναι ἡμῖν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν, καὶ τὰ τοῦ λόγου ὁμολογήματα σκοπεῖν ἐν αὐτῇ, εἰ αὐτὴ μάλιστ' ἔχει, εἴτε καὶ ἄλλη τις μᾶλλον. Οὐκοῦν χρή, ἔφη. Τί οὖν; ἔστι μέν που καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντές τε καὶ δῆμος, ἔστι δὲ καὶ ἐν αὐτῇ; Ἔστι. Πολίτας μὲν δὴ πάντες οὗτοι ἀλλήλους προσεροῦσι; Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ πρὸς τῷ πολίτας, τί ὁ ἐν ταῖς ἄλλαις δῆμος τοὺς ἄρχοντας προσαγορεύει; Ἐν μὲν ταῖς πολλαῖς, δεσπότας, ἐν δὲ ταῖς δημοκρατουμέναις, αὐτὸ τοὔνομα τοῦτο ἄρχοντας. Τί δ' ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δῆμος; πρὸς τῷ πολίτας, τί τοὺς ἄρχοντάς φησιν εἶναι;

C Habemúſne vllum pernicioſius ciuitati malum, quàm quod eam diuidit, & ex vna plures facit? vel melius quicquã eo quod ipſam vincit ſimul, & vnã efficit? Non habemus. Nónne voluptatis doloriſq; communio vnit, quãdo ciues omnes maximè ex earundẽ rerum acceſſu vel deceſſu pariter gaudent ac dolent? Et maximè quidem. Horum verò diuerſitas eam diſſoluit, quando eiſdẽ ciuitatis & eorum qui in ciuitate ſunt caſibus alij vehemẽter dolent, alij geſtiunt. Quidni? Ex hoc autem tale quid prouenit, quando non ſimul in ciuitate hæc verba dicuntur, Meum ſcilicet, & nõ meũ, ac de alieno eodẽ modo. Valde. In quacunq; igitur ciuitate com-

D plurimi ad idem ſecundùm eadẽ hoc dicũt, Meum & non meum, ea optimè gubernatur. Prorſus. Et quæcunq; quàm ſimillimè vt vnus homo affecta ſit, vt quoties alicuius noſtrum percuſſus eſt digitus, tota corporis communio ad animam pertingens, in vnam coordinationem eius quod in ipſa anima dominatur, ſenſit protinus, totáq; ſimul afflicta parte condoluit. Atq; idcirco homini dolere digitum dicimus. Eadémq; eſt de quauis alia parte hominis ratio: tum quæ dolore afficitur, tum quæ voluptate recreatur. Eadẽ ratio certè: & quod quæris, ciuitas quæ optimè regitur, quàm proximè ad

E hoc accedit. Quoties, vt arbitror, ciuium cuiquam boni aliquid, vel mali continget, talis vtiq; ciuitas ſuum eſſe clamabit eum qui ſic afficitur, atq; ideo tota vel lætabitur vnà, vel dolebit. Neceſſe eſt ita ciuitate optimis legibus gubernata contingat. Sed hora iam eſt vt ad ciuitatem noſtram redeamus, quæ nunc inter nos conſtiterunt, exquiramus vtrum ciuitati huic conueniant maximè an alteri potius. Licet prorſus. Sunt & in aliis ciuitatibus principes & populus, & in iſta ſimiliter? Sunt. Atqui omnes iſti ciues ſeſe mutuò appellabũt? Quidni? Sed præter ciuis nomen, quomodo in aliis ciuitatibus populus principes vocat? In pluribus

F quidem dominos, in populari autem gubernatione principes. At noſtræ ciuitatis populus, quomodo vltra ciuis nomen principes nuncupabit?

... Et certè ipſi. Abſurdum enim id eſſet, ſi cognationis nomina tantùm ore, ſine officio proferrentur. In hac igitur ciuitate maximè omnium, vno aliquo bene, vel malè affecto, vno ore clamabunt omnes, quod modò dicebamus, Meum bene ſe habet, vel meum ſe habet malè. Vera loqueris. Cum hac opinione ac verbis huiuſmodi ſequi dicebamus, vt & voluptates communes ſint & dolores. Et rectè quidem. In eo igitur maximè noſtri ciues inuicem communicabunt, quod meum dicent: ex qua communione ſequetur, vt voluptates & dolores communes habeant. Penitus. Horum verò cauſa vnà cum reliqua ciuitatis conſtitutione, eſt ipſa cuſtodum circa mulieres filióſque communio. Sic eſt omnino. Enimvero ſummum hoc ciuitati bonum eſſe confeſſi ſumus, cùm ciuitatem rectè gubernatam ſimilem eſſe diceremus corporis, cum ſingulis partibus ſuis circa voluptatem & dolorem quoquo modo communicantis. Et meritò quidem conceſſimus. Maximi itaque boni cauſa ciuitati nobis patuit eſſe ipſa inter auxiliarios mulierum liberorúmque communio. Valde. Atqui & ſuperioribus hæc conſonant. Diximus enim neque domos proprias his eſſe debere, neque agros, neque poſſeſſionem aliquam, ſed ab aliis accipere nutrimẽta mercedem cuſtodiæ, & communiter omnes conſumere, ſi veri cuſtodes futuri ſunt. Probè. Nónne quod ipſe aio, & quæ ſuprà, & quę nunc dicta ſunt, maximè faciunt, vt veri hi cuſtodes euadant, neque diſtrahant ciuitatem, dum meum dicant non idem omnium, ſed aliorum aliud eſſe, & alius in propriam domum trahat quodcunque ſeorſum ab aliis vſurpare voluerit, alius in ſuam ab aliis diuerſam domum: & ex propriis mulieribus ac liberis, diuerſi diuerſis lætentur & doleant: imò verò vt ex vna proprij eiuſdem omnium ſententia, in idem tendentes omnes quoad fieri poteſt, ſimilibus voluptatibus, & doloribus iiſdem, ſiquid accidat, afficiantur? Maximè.

... δων ὧπα καὶ περὶ πατέρων, οὐδ' ἂν ἄλλοις τις ἐπιφήμη, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ξυγγενῶν. Αὗται, ἔφη. γελοῖον γὰρ ἂν εἴη εἰ ἄνευ ἔργων οἰκεῖα ὀνόματα διὰ τῶν στομάτων μόνον φθέγγοιντο. Πασῶν ἄρα πόλεων μάλιστα ἐν αὐτῇ ξυμφωνήσουσιν, ἑνός τινος ἢ εὖ ἢ κακῶς πράττοντος, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν τὸ ῥῆμα, τὸ, ὅτι τὸ ἐμὸν εὖ πράττει, ἢ ὅτι τὸ ἐμὸν, κακῶς. Ἀληθέστατα, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν μετὰ τούτου τοῦ δόγματός τε καὶ ῥήματος ἔφαμεν ξυνακολουθεῖν τάς

D τε ἡδονὰς καὶ τὰς λύπας κοινῇ; Καὶ ὀρθῶς γε ἔφαμεν. Οὐκοῦν μάλιστα τοῦ αὐτοῦ κοινωνήσουσιν ἡμῖν οἱ πολῖται, ὃ δὴ ἐμὸν ὀνομάσουσι. τούτου δὲ κοινωνοῦντες, οὕτω δὴ λύπης τε καὶ ἡδονῆς μάλιστα κοινωνίαν ἕξουσι. Πολύ γε. Ἆρ' οὖν τούτων αἰτία πρὸς τῇ ἄλλῃ καταστάσει ἡ τῶν γυναικῶν τε καὶ παίδων κοινωνία τοῖς φύλαξι; Πολὺ μὲν οὖν μάλιστα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν μέγιστόν γε πόλει αὐτὸ ὡμολογήσαμεν ἀγαθὸν, ἀπεικάζοντες εὖ οἰκουμένην πόλιν σώματι πρὸς μέρος αὐτοῦ λύπης τε πέρι καὶ ἡδονῆς, ὡς ἔχει. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη, ὡμολογήσαμεν. Τοῦ μεγίστου ἄ-

E ρα ἀγαθοῦ τῇ πόλει αἰτία ἡμῖν πέφανται ἡ κοινωνία τοῖς ἐπικούροις τῶν τε παίδων καὶ τῶν γυναικῶν. Καὶ μάλ', ἔφη. Καὶ μὲν δὴ, καὶ τοῖς πρόσθεν γε ὁμολογοῦμεν. ἔφαμεν γάρ που οὔτε οἰκίας τούτοις ἰδίας δεῖν εἶναι, οὔτε γῆν, οὔτε τι κτῆμα, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἄλλων τροφὴν λαμβάνοντας, μισθὸν τῆς φυλακῆς, κοινῇ πάντας ἀναλίσκειν, εἰ μέλλοιεν ὄντως φύλακες εἶναι. Ὀρθῶς, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐχ, ὅπερ λέγω, τά τε πρόσθεν εἰρημένα, καὶ τὰ νῦν λεγόμενα, ἔτι μᾶλλον ἀπεργάζεται αὐτοὺς ἀληθινοὺς φύλακας, καὶ ποιεῖ μὴ διασπᾶν τὴν πόλιν, τὸ ἐμὸν ὀνομάζοντας, μὴ

F τὸ αὐτὸ, ἀλλ' ἄλλον ἄλλο, τὸν μὲν εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν ἕλκοντα, ὅ, τι ἂν δύνηται χωρὶς τῶν ἄλλων κτήσασθαι, τὸν δὲ, εἰς τὴν ἑαυτοῦ, ἑτέραν οὖσαν, καὶ γυναῖκά τε καὶ παῖδας ἑτέρους, ἡδονάς τε καὶ ἀλγηδόνας ἐμποιοῦντας, ἰδίων ὄντων ἰδίας, ἀλλ' ἑνὶ δόγματι τοῦ οἰκείου πέρι, ἐπὶ τὸ αὐτὸ τείνοντας πάντας εἰς τὸ δυνατὸν, ὁμοπαθεῖς λύπης τε καὶ ἡδονῆς εἶναι; Κομιδῇ μὲν οὖν, ἔφη.

φοις· τοῖς δὲ, ὡς πατέρας. Συμβαίνει γὰρ οὕτως, ἔφη. C
Γαύταχῆ δὴ ἐκ τῶν νόμων εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους
ἄνδρες ἕξουσι. Πολλήν γε. Τούτων μὴν ἐν ἑαυτοῖς μὴ
στασιαζόντων, οὐδὲν δεινὸν μή ποτε ἡ ἄλλη πόλις πρὸς
τούτους ἢ πρὸς ἀλλήλους διχοστατήσῃ. Οὐ γὰρ οὖν. Τά
γε μὴν σμικρότατα τῶν κακῶν δι' ἀπρέπειαν ὀκνῶ καὶ
λέγειν, ὧν ἀπηλλαγμένοι ἂν εἶεν· κολακείας τε πλου-
σίων πένητες, ἀπορίας τε καὶ ἀλγηδόνας ὅσας ἐν παι-
δοτροφίαις καὶ χρηματισμοῖς διὰ τροφὴν οἰκετῶν ἀναγ-
καίαν ἴσχουσι, τὰ μὲν, δανειζόμενοι, τὰ δὲ, ἐξαρνούμε-
νοι· τὰ δὲ πάντως πορισάμενοι, θέμενοι παρὰ γυναῖ- D
κάς τε καὶ οἰκέτας, ταμιεύειν παραδόντες· ὅσα τε, ὦ φί-
λε, περὶ αὐτὰ, καὶ οἷα πάσχουσι δῆλά τε καὶ ἀγεννῆ, καὶ
οὐκ ἄξια λέγειν. Δῆλα γὰρ, ἔφη, καὶ τυφλῷ. Πάντων
τε δὴ τούτων ἀπαλλάξονται, ζήσουσί τε τοῦ μακαριστοῦ
βίου ὃν οἱ ὀλυμπιονῖκαι ζῶσι, μακαριώτερον. Πῇ;
Διὰ σμικρόν που μέρος εὐδαιμονίζονται ἐκεῖνοι, ὧν
τούτοις ὑπάρχει. ἥ τε γὰρ τῶνδε νίκη, καλλίων ἥ τ'
ἐκ τοῦ δημοσίου τροφὴ, τελεωτέρα. νίκην τε γὰρ νι-
κῶσι ξυμπάσης τῆς πόλεως σωτηρίαν. Τροφῇ τε καὶ τοῖς
ἄλλοις πᾶσιν ὅσων βίος δεῖται, αὐτοί τε καὶ παῖδες ἀνα- E
δοῦνται, καὶ γέρα δέχονται παρὰ τῆς αὐτῶν πόλεως,
ζῶντες, καὶ τελευτήσαντες, ταφῆς ἀξίας μετέχουσι. Καὶ
μάλα, ἔφη, καλά. Μέμνησαι οὖν (ἦν δ' ἐγὼ) ὅτι ἐν
τοῖς πρόσθεν, οὐκ οἶδα ὅτου λόγος ἡμῖν ἐπέπληξεν ὅτι
τοὺς φύλακας οὐκ εὐδαίμονας ποιοῖμεν· οἷς ἐξὸν πάντα
ἔχειν τὰ τῶν πολιτῶν, οὐδὲν ἔχοιεν. ἡμεῖς δέ εἴπομεν ὅτι
τοῦτο μὲν, εἴ που παραπίπτοι, εἰσαῦθις σκεψόμεθα· νῦν
δὲ, τοὺς μὲν φύλακας ποιοῖμεν, τὴν δὲ πόλιν ὡς οἷοί τ' ἐσμὲν
εὐδαιμονεστάτην· ἀλλ' οὐκ εἰς ἓν ἔθνος ἀποβλέποντες ἐν
αὐτῇ, τοῦτο τὸ εὔδαιμον πλάττοιμεν. Μέμνημαι, ἔφη. Τί F
οὖν νῦν ἡμῖν ὁ τῶν ἐπικούρων βίος, ὅσπερ τοῦ γε τῶν ὀ-
λυμπιονικῶν πολύ τε καλλίων καὶ ἀμείνων φαίνεται; μή
πῃ κατὰ τὸν τῶν σκυτοτόμων φαίνεται βίον, ἤ τινων ἄλ-
λων δημιουργῶν, ἢ τὸν τῶν γεωργῶν; Οὔ μοι δοκεῖ, ἔφη.

gibus ciues inuicem in pace vitam agẽt. Summopere. His autẽ inter ſe minimè diſsidentibus, haud metuendum eſt nequando ciuitas alia vel aduerſus hos, vel ipſi inter ſe pugneant, ſeditionéſq; moueãt. Nõ certè. Pudet referre, quia minus deceat, minutiſsima queq; mala à quibus liberi ciues erũt. Adulationes certè aberũt, quibus aduerſus diuites, inopes vti ſolent. Solicitudines item indigentium atq; dolores, quibus in filiis nutriendis, quærendiſque pecuniis propter neceſſariam domeſticorum nutritionem vexantur, dum & fœnoribus dant operam, & negãt quæ acceperunt, & quæſtui vndecunque ſtudent. Seponunt præterea apud mulieres miniſtróſq; permulta quæ ad tempus condãtur. Nam quàm multa, & qualia in iis homines patiuntur, ô amice, & ipſa ſeruilia, & illiberalia ſunt, & indigna narratu. Patẽt planè vel cæco. Porrò ab his omnibus liberi erunt, vitámq; agent beatiorem beatiſsima illa eorum vita qui vicerunt Olympia. Qua ratione? Nempe illi ob exiguam eorũ quæ hi poſsident partem, beati putantur. Nam & victoria horum pręclarior, & perfectior ex publico alimonia: horúmque victoria, ciuitatis totius eſt ſalus. Alimenta præterea & quæcunque ad victum neceſſaria ipſi eorúmq; filij coronationis loco accipiunt. Honores inſuper & præmia ab ipſa repub. viuẽtes conſequuntur, & vita functi digna ſepulchrorum ſuis virtutibus monimenta. Hæc certè admodum egregia ſunt. Meminiſti quod in ſuperioribus neſcio cuius oratio nobis obiecit, tanquam cuſtodes minimè beatos efficeremus? vtpote qui nihil haberent, cùm tamẽ liceret illis ciuiũ omnia poſsidere. Ipſi autem reſpõdimus, in poſterum nos ſicubi contigerit, conſideraturos. Nam in præſentia cuſtodes quidem, reuera cuſtodes facere nos, ciuitatem verò quoad poſſemus beatiſsimam: neque ad vnam quandam eius partem, ſed ad totam reſpicientes, beatitudinem illam exquirere. Memini equidem. Nunc certè auxiliariorum vita, quando longè præclarior ac melior, quàm eorum qui Olympia vincunt, apparet, nequaquam coriariorum, aut aliorum artificum, aut agricultorum vitę ſimilis eſſe videtur. Non certè, vt & ipſe arbitror.

Veruntamen

patrum ſuorum opera cernant, quæ ipſi quoque cùm ad maturam ætatem peruenerint, effecturi ſunt, atque inſuper vt parentibus auxilio ſint, miniſtréntque omnia quæ ad bellum ſpectent, patréſque & matres curent. An non animaduertiſti quod in artibus accidit, veluti quàm diu figulorum filij fingentes patres ſpectant, eiſque miniſtrant, antequam manum operi adiiciant? Maximè. Nunquid diligentius illi quàm cuſtodes filios ſuos erudire debent peritia & inſpectione operum cuique conuenientium? Ridiculum id quidem eſſet. Quinetiam omne genus animantium natis præſentibus ardentiùs pugnat. Eſt ita. verùm periculum eſt permaximum, ô Socrates, ne ſi fortè, vt accidit in bello, ſors aduerſa contigerit, filios quoque ſecum perdant, ex quo ciuitas alia inſtaurari nequeat. Vera loqueris. Sed tu forſitan in primis ita ſe comparare quenque oportere exiſtimas, vt nullum vnquam periculum ſubeat. Nullo modo. Quid? Nónne tunc in diſcrimen veniendum, vt ibi qui ſe egregiè geſſerint, præſtantiores euadant? Perſpicuum eſt. Num parum intereſſe cenſes, indignúmue quod propter periculum ſuſcipiatur, vt ſpectent, vel non ſpectent res bellicas pueri, qui milites futuri ſunt? Imò verò referre ad id quod ais. Danda igitur opera eſt, vt bellum pueri ſpectent, & qua ratione tuti ſint, excogitandum, atque ita rectè fiet. Nempe. Principio parentes eorum haudquaquam ignari erunt, ſed quoad hominibus conceſſum eſt, ad diſcernendum perſpicaces quibus in caſtris periculum inſit, quibus non inſit periculum. Veriſimile id quidem. Ad tutiora itaque ducent eos, ad alia minimè. Probè. Deinde rectores illis præficient, non ignauiſſimos quoſque, ſed homines & vſu rerum & ætate idoneos duces & pædagogos. Ita decet. Verùm multa dicemus præter opinionem multis hominibus eueniſſe. Et maximè quidem. Horum cauſa, ô amice, ſtatim à teneris annis alæ quædam applicandæ puerulis, vt ſiquando opus fuerit, volantes protinus aufugiant. Quomodo iſtud ais?

οἶμαι (ἔφην) δῆλον ὃν τρόπον πολεμήσουσι. Πῶς, ἦ δ' ὅς; Ὅτι κοινῇ στρατεύσονται, καὶ πρός γε ἄξουσι τῶν παίδων εἰς τὸν πόλεμον ὅσοι ἁδροὶ, ἵν' ὥσπερ οἱ τῶν ἄλλων δημιουργῶν θεῶνται ταῦτα ἃ τελεωθέντας δεήσει δημιουργεῖν. πρὸς δὲ τῇ θέᾳ, διακονεῖν καὶ ὑπηρετεῖν πάντα τὰ περὶ τὸν πόλεμον, καὶ θεραπεύειν πατέρας τε καὶ μητέρας. ἢ οὐκ ᾔσθησαι τὰ περὶ τὰς τέχνας; οἷον τοὺς τῶν κεραμέων παῖδας, ὡς πολὺν χρόνον διακονοῦντες θεωροῦσι, πρὶν ἅπτεσθαι τοῦ κεραμεύειν; Καὶ μάλα. Ἦ οὖν ἐκείνοις ἐπιμελέστερον
D παιδευτέον ἢ τοῖς φύλαξι τοὺς αὑτῶν, ἐμπειρίᾳ τε καὶ θέᾳ τῶν προσηκόντων; Καταγέλαστον μέντ' ἂν (ἔφη) εἴη. Ἀλλὰ μὴν καὶ μαχεῖταί γε πᾶν ζῶον διαφερόντως παρόντων ὧν ἂν τέκῃ. Ἔστιν οὕτω. Κίνδυνος δέ, ὦ Σώκρατες, οὐ σμικρὸς σφαλεῖσιν, (οἷα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ) πρὸς ἑαυτοῖς παῖδας ἀπολέσαντας, ποιῆσαι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν ἀδύνατον ἀναλαβεῖν. Ἀληθῆ (ἦν δ' ἐγὼ) λέγεις. ἀλλὰ σὺ πρῶτον μὲν ἡγῇ παρασκευαστέον τὸ μήποτε κινδυνεῦσαι; Οὐδαμῶς. Τί δ'; εἴ που κινδυνευτέον, οὐκ ἐν ᾧ βελτίους ἔσονται κατορθοῦντες; Δῆλον δή. Ἀλλὰ σμι-
E κρὸν οἴει διαφέρειν, καὶ οὐκ ἄξιον κινδύνου, θεωρεῖν ἢ μὴ τὰ περὶ τὸν πόλεμον τοὺς παῖδας, τοὺς ἄνδρας πολεμικοὺς ἐσομένους; Οὔκ· ἀλλὰ διαφέρει πρὸς ὃ λέγεις. Τοῦτο μὲν ἄρα ὑπαρκτέον, θεωροὺς πολέμου τοὺς παῖδας ποιεῖν, προσμηχανᾶσθαι δ' αὐτοῖς ἀσφάλειαν, καὶ καλῶς ἕξει. ἦ γάρ; Ναί. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγὼ) πρῶτον μὲν αὐτῶν οἱ πατέρες, ὅσα ἄνθρωποι, οὐκ ἀμαθεῖς ἔσονται, ἀλλὰ γνωμονικοὶ τῶν στρατειῶν ὅσαι τε καὶ μὴ ἐπικίνδυνοι. Εἰκός, ἔφη. Εἰς μὲν ἄρα τὰς ἄξουσιν, εἰς δὲ τὰς, εὐλαβήσονται. Ὀρθῶς. Καὶ ἄρχοντάς γέ που (ἦν δ' ἐγὼ) οὐ τοὺς φαυλοτάτους αὐτοῖς ἐπι-
F στήσουσιν, ἀλλὰ τοὺς ἐμπειρίᾳ τε καὶ ἡλικίᾳ ἱκανοὺς ἡγεμόνας τε καὶ παιδαγωγοὺς εἶναι. Πρέπει γάρ. Ἀλλὰ γάρ (φήσομεν) καὶ παρὰ δόξαν πολλὰ πολλοῖς δὴ ἐγένετο. Καὶ μάλα. Πρὸς τοίνυν τὰ τοιαῦτα, ὦ φίλε, πτεροῦν χρὴ παιδία ὄντα εὐθύς, ἵν' ἄν τι δέῃ πετόμενοι ἀποφεύγωσι. Πῶς λέγεις; ἔφη.

λεῖν, ἵνα καὶ ἐάν τίς του τύχῃ ἐρῶν ἢ ἄρρενος ἢ θηλείας, προθυμότερος ᾖ πρὸς τὸ τἀριστεῖα φέρειν. Καλῶς, ἦν δ' ἐγώ. ὅτι μὲν γὰρ ἀγαθῷ ὄντι γάμοι τε ἕτοιμοι πλείους ἢ τοῖς ἄλλοις, καὶ αἱρέσεις τῶν τοιούτων πολλάκις παρὰ τοὺς ἄλλους ἔσονται, ἵν' ὅτι πλεῖστοι ἐκ τοῦ τοιούτου γίγνωνται, εἴρηται ἤδη. Εἴπομεν γάρ, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ καθ' Ὅμηρον τοῖς τοιοῖσδε δίκαιον τιμᾶν τῶν νέων ὅσοι ἀγαθοί. καὶ γὰρ Ὅμηρος τὸν εὐδοκιμήσαντα ἐν τῷ πολέμῳ, νώτοισιν Αἴαντα ἔφη διηνεκέεσσι γεραίρεσθαι, ὡς ταύτην οἰκείαν οὖσαν τιμὴν τῷ ἡβῶντί τε καὶ ἀνδρείῳ, ἐξ ἧς, ἅμα τῷ τιμᾶσθαι, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐξήσει. Ὀρθότατα, ἔφη. Πεισόμεθα ἄρα (ἦν δ' ἐγώ) ταῦτά γε Ὁμήρῳ. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἔν τε θυσίαις καὶ τοῖς τοιούτοις πᾶσι τοὺς ἀγαθούς, καθ' ὅσον ἂν ἀγαθοὶ φαίνωνται, καὶ ὕμνοις, καὶ οἷς νυνδὴ ἐλέγομεν, τιμήσομεν· πρὸς δὲ τούτοις, ἕδραις τε καὶ κρέασιν, ἰδὲ πλείοις δεπάεσσιν. ἵνα ἅμα τῷ τιμᾶν, ἀσκῶμεν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας. Κάλλιστα (ἔφη) λέγεις. Εἶεν. Τῶν δὲ δὴ ἀποθανόντων ἐπὶ στρατιᾶς, ὃς ἂν εὐδοκιμήσας τελευτήσῃ, ἆρ' οὐ πρῶτον μὲν φήσομεν τοῦ χρυσοῦ γένους εἶναι; Πάντων γε μάλιστα. Ἀλλ' οὐ πεισόμεθα Ἡσιόδῳ, ἐπειδάν τινες τοῦ τοιούτου γένους τελευτήσωσιν, ὡς ἄρα

Οἱ μὲν, δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθουσιν, ἐσθλοί, ἀλεξίκακοι, φύλακες μερόπων ἀνθρώπων. Πεισόμεθα μὲν οὖν. Διαπυθόμενοι ἄρα τοῦ θεοῦ πῶς χρὴ τοὺς δαιμονίους τε καὶ θείους τιθέναι, καὶ τίνι διαφόρῳ, οὕτω καὶ ταύτῃ θήσομεν ᾗ ἂν ἐξηγῆται. Τί δ' οὐ μέλλομεν; Καὶ τὸν λοιπὸν δὴ χρόνον, ὡς δαιμόνων, οὕτω θεραπεύσομέν τε καὶ προσκυνήσομεν αὐτῶν τὰς θήκας. ταὐτὰ δὲ ταῦτα νομιοῦμεν ὅταν τις γήρᾳ ἤ τινι ἄλλῳ τρόπῳ τελευτήσῃ τῶν ὅσοι ἂν διαφερόντως ἐν τῷ βίῳ ἀγαθοὶ κριθῶσι. Δίκαιον γοῦν, ἔφη. Τί δέ; πρὸς τοὺς πολεμίους πῶς ποιήσουσιν ἡμῖν οἱ στρατιῶται; Τὸ ποῖον δή; Πρῶτον μὲν ἀνδραποδισμοῦ πέρι, δοκεῖ δίκαιον Ἕλληνας Ἑλληνίδας πόλεις ἀνδραποδίζεσθαι, ἢ μηδ' ἄλλῳ ἐπιτρέπειν κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ τοῦτο ἐθίζειν, τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους φείδεσθαι, εὐλαβουμένους τὴν ὑπὸ τῶν βαρβάρων δουλείαν;

mo, vt quoad in ea expeditione fuerint, nemini renuere liceat, quemcunque oſculari ipſe deſiderauerit, vt ſi quis alicuius amore captus fuerit vel maris vel fœminæ, acrior ſit ad victoriam conſequendam. Præclarè. nam quòd nuptiæ ſtrenuis viris facilius paratæ quàm aliis, & cooptiones frequentiores erunt, vt quàm plurimi ex his naſcantur, iam dictum eſt. Diximus certè. Etenim ſecundùm Homerum eiuſmodi iuuenes iuſtum eſt maximè honorare. Nam ipſe Aiacem bello præcellentem, dixit aſſiduis ab humeris honoratum, quaſi hic pubeſcenti homini ac forti conueniens
D ſit honor, ex quo cum honore ſimul & robur augeatur. Rectè admodum. In his ergo Homero parebimus. Etenim nos in ſacris cæteriſque huiuſmodi viros bonos quò magis boni videbuntur, eò magis & hymnis, & his quę modò diximus, honeſtabimus, ſedibus item & carnibus, pleniſque pateris, vt & honoremus vnà viros præſtantes muliereſque & exerceamus. Belliſſimè loqueris. Eum verò qui in militia quum ſe ſtrenuè geſſerit, obiit, primum aurei generis eſſe dicemus. Maximè omnium. Deinde Heſiodo fide adhibita, aſſeremus, quicunque hoc ex genere decedunt
E è vita, dæmones effici ſanctos terreſtres, optimos expulſores malorum, cuſtodeſque mortalium. Ita certè credemus. Conſulemus ergo oraculum, quo pacto beatos diuinoſque viros condere deceat, & quibus inſignibus præcipuè decorare, atq; ita condemus vt iuſſerit. Proculdubio. Reliquum itaque tempus ſepulchra eorum veluti dæmonũ colemus, atque adorabimus. Eadem quoque ſeruabimus erga illos qui cùm præcipua probitate pollere in vita iudicati fuerint, ſenio aut alio quodam modo è vita ceſſerunt. Decet ſanè. At quomodo aduerſus hoſtes noſtri ſe milites gerent? Qua in re? In primis quidem de ſeruitute quæro,
F vtrùm iuſtum eſſe cenſeas, vt Græci Græcas vrbes in ſeruitutem redigant: an potius, vt neque ab aliis fieri iſtud permittant, ac pro viribus obſtent, conſueſcántque Græcorum generi parcere, cauentes ne barbaris ipſi ſeruire cogantur.

quibuſcum pugnabunt, agros depopulabuntur, ac domos incendent? Libenter quid tu de hoc ſentis, audirem. Mihi quidem nihil tale videtur agendum eſſe, ſed fructus annuos duntaxat auferendos. Vis cauſam dicam? Equidem. Videtur mihi ſicuti nomina hæc duo ſunt, Bellum ac Seditio, ita & duo quædam duabus ſubeſſe differentiis. Dico autem duo hæc, aliud quidem proprium & cognatum, aliud alienum atque extraneum. Inimicitiam quæ inter nos eſt, ſeditionem: quæ inter extraneos, bellum vocant. Haud ab re eſt quod ais. Animaduerte nunquid & hoc ad rem dicam. Aio equidem Græcos omnes inter ſe propinquos eſſe genere atque cognatos, à barbaris autem diuerſos atque extraneos. Præclarè loqueris. Quoties igitur Græcia aduerſus barbaros, vel contra Græcos barbari ipſi pugnabunt, bellum gerere aſſeremus, & hoſtes eſſe natura, & has inimicitias bellum vocabimus. Quando verò Græci aduerſus Græcos inſurgent, dicemus eos natura quidem amicos eſſe, morbo autem laborare in hoc Græciam, & ſeditionibus agitari, & ſeditionem has inimicitias appellabimus. Aſſentior equidem. Si in ſeditioſa ciuitate vtriuſque factionis homines aduerſariorum agros popularentur, inflammarentque domos, vides quàm pernicioſa futura ſeditio ſit, neutrique illorum patriæ ſuæ cultores? Quippe ſi eam amarent, nunquam certè auderent nutricem matrémque vaſtare, ſed ſatis eſſe factum putarent, ſi victores aliorum raperent fructus, exiſtimantes non ſemper ſe inuicem pugnaturos, ſed quandoque reconciliandos. Mitiorum profectò hominum hæc eſt ſententia. Ciuitas hæc quam condis, nónne Græca? Decet. Ergo & æqui & mites in ea ciues. Maximè. Quare Græcorum amici. Nempe omnem Græciam ſibi coniunctam exiſtimabunt, & ſacra habebunt vt alij, inter ſe communia. Summopere. Itaque contentionem ſibi aduerſus alios Græcos exortam,

κομιδῇ ἀπὸ τῶν οἰκείων φέρειν, ἐὰν μή τι ὁ θεὸς ἄλλο λέγῃ. Ὀρθότατα, ἔφη. Τί δαὶ δὴ γῆς τε τμήσεως τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ οἰκιῶν ἐμπρήσεως, ποῖόν τί σοι δράσουσιν οἱ στρατιῶται πρὸς τοὺς πολεμίους; Σοῦ (ἔφη) δόξαν ἀποφαινομένου ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι. Ἐμοὶ μὲν τοίνυν (ἦν δ' ἐγώ) δοκεῖ τούτων μηδέτερα ποιεῖν, ἀλλὰ τὸν ἐπέτειον καρπὸν ἀφαιρεῖσθαι· καὶ οὗ ἕνεκα, βούλει σοι λέγω; Πάνυ γε. Φαίνεταί μοι, ὥσπερ καὶ ὀνομάζεται δύο ταῦτα τὰ ὀνόματα, πόλεμός τε καὶ στάσις, οὕτω καὶ εἶναι δύο, ὄντα ἐπὶ δυοῖν τινοιν διαD φοραῖν. λέγω δὲ τὰ δύο, τὸ μὲν, οἰκεῖον καὶ ξυγγενές· τὸ δὲ, ἀλλότριον καὶ ὀθνεῖον. ἐπὶ μὲν οὖν τῇ τοῦ οἰκείου ἔχθρᾳ, στάσις κέκληται· ἐπὶ δὲ τῇ τοῦ ἀλλοτρίου, πόλεμος. Καὶ οὐδέν γ', ἔφη, ἀπὸ τρόπου λέγεις. Ὅρα δὴ καὶ εἰ τόδε πρὸς τρόπου λέγω. φημὶ γὰρ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν γένος, αὐτὸ αὑτῷ οἰκεῖον εἶναι καὶ ξυγγενές, τῷ δὲ βαρβαρικῷ ὀθνεῖόν τε καὶ ἀλλότριον. Καλῶς γ', ἔφη. Ἕλληνας μὲν ἄρα βαρβάροις, καὶ βαρβάρους Ἕλλησι πολεμεῖν μαχομένους τε φήσομεν, καὶ πολεμίους φύσει εἶναι, καὶ πόλεμον τὴν ἔχθραν ταύτην κλητέον. Ἕλληνας δὲ Ἕλλησιν, ὅταν τι τοιοῦτον δρῶσι, φύσει μὲν φίλους εἶναι, E νοσεῖν δ' ἐν τῷ τοιούτῳ τὴν Ἑλλάδα καὶ στασιάζειν, καὶ στάσιν τὴν τοιαύτην ἔχθραν κλητέον. Ἐγὼ μὲν (ἔφη) συγχωρῶ οὕτω νομίζειν. Σκόπει δή (εἶπον) ὅτι ἐν τῇ νῦν ὁμολογουμένῃ στάσει, ὅπου ἄν τι τοιοῦτον γένηται, καὶ διαστῇ πόλις, ἐὰν ἑκάτεροι ἑκατέρων τέμνωσιν ἀγρούς, καὶ οἰκίας ἐμπιπρῶσιν, ὡς ἀλιτηριώδης τε δοκεῖ ἡ στάσις εἶναι, καὶ οὐδέτεροι αὐτῶν φιλοπόλιδες. οὐ γὰρ ἄν ποτε ἐτόλμων τὴν τροφόν τε καὶ μητέρα κείρειν· ἀλλὰ μέτριον εἶναι τοὺς καρποὺς ἀφαιρεῖσθαι τοῖς κρατοῦσι τῶν κρατουμένων, καὶ διανοεῖσθαι ὡς διαλλαγησομένων καὶ οὐκ ἀεὶ πολεμησόντων. Πολὺ γὰρ (ἔφη) F ἡμερωτέρων αὕτη ἡ διάνοια ἐκείνης. Τί δὲ δή (ἔφην); ἣν σὺ πόλιν οἰκίζεις, οὐχ Ἑλληνὶς ἔσται; Δεῖ γ' αὐτήν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἀγαθοί τε καὶ ἥμεροι ἔσονται; Σφόδρα γε. Ἀλλ' οὐ φιλέλληνες; οὐδὲ οἰκείαν τὴν Ἑλλάδα ἡγήσονται, οὐδὲ κοινωνήσουσιν ὧνπερ ἄλλοι ἱερῶν; Καὶ σφόδρα γε. Οὐκοῦν τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαφορὰν,

ὡς δυνατὴ αὕτη ἡ πολιτεία γενέσθαι, καὶ τίνα τρόπον ποτὲ δυ- C
νατή. ἐπεὶ ὅτι γε εἰ γένοιτο, πάντ' ἂν εἴη ἀγαθὰ πόλει ᾗ γένοιτο, καὶ ἃ σὺ παραλείπεις, ἐγὼ λέγω, ὅτι καὶ τοῖς πολεμίοις ἄριστ' ἂν μάχοιντο, τῷ ἥκιστα ἀπολείπειν ἀλλήλους, γιγνώσκοντές τε καὶ ἀνακαλοῦντες ταῦτα τὰ ὀνόματα ἑαυτοὺς, ἀδελφοὺς, πατέρας, υἱεῖς. εἰ δὲ καὶ τὸ θῆλυ συστρατεύοιτο, εἴτε καὶ ἐν τῇ αὐτῇ τάξει, εἴτε καὶ ὄπισθεν ἐπιτεταγμένον, φόβων τε ἕνεκα τοῖς ἐχθροῖς, καὶ εἴ ποτέ τις ἀνάγκη βοηθείας γένοιτο, οἶδ' ὅτι ταύτῃ πάντῃ ἄμαχοι ἂν εἶεν, καὶ οἴκοι γε ἃ παραλείπεται ἀγαθὰ ὅσα ἂν εἴη αὐτοῖς, ὁρῶ. ἀλλ' ὡς ἐμοῦ ὁμολογοῦντος ταῦτα πάντα ὅτι εἴη ἂν, καὶ ἄλλα γε D
μυρία, εἰ γένοιτο ἡ πολιτεία αὕτη, μηκέτι πλείω περὶ αὐτῆς λέγε. ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἤδη πειρώμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς πείθειν, ὡς δυνατὸν, καὶ ᾗ δυνατὸν, τὰ δ' ἄλλα χαίρειν ἐῶμεν. Ἐξαίφνης γε σὺ (ἦν δ' ἐγὼ) ὥσπερ καταδρομὴν ἐποιήσω ἐπὶ τὸν λόγον μου, καὶ οὐ συγγιγνώσκεις στραγγευομένῳ. ἴσως γὰρ οὐκ οἶσθα ὅτι μόγις μοι τὼ δύο κύματε ἐκφυγόντι, νῦν τὸ μέγιστον καὶ χαλεπώτατον τῆς τρικυμίας ἐπάγεις. ὃ ἐπειδὰν ἴδῃς τε καὶ ἀκούσῃς, πάνυ συγγνώμην ἕξεις, ὅτι εἰκότως ἄρα ὤκνουν τε καὶ ἐδεδοίκειν οὕτω παράδοξον λόγον λέγειν τε καὶ ἐπιχειρεῖν διασκοπεῖν. Ὅσῳ ἂν (ἔφη) τοιαῦτα πλείω E
λέγῃς, ἧττον ἀφεθήσει ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὸ μὴ εἰπεῖν πῇ δυνατὴ γίγνεσθαι αὕτη ἡ πολιτεία. ἀλλὰ λέγε, καὶ μὴ διάτριβε. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, πρῶτον μὲν τόδε χρὴ ἀναμνησθῆναι, ὅτι ἡμεῖς ζητοῦντες δικαιοσύνην οἷόν ἐστι καὶ ἀδικίαν, δεῦρο ἥκομεν. Χρή. Ἀλλὰ τί τοῦτο; ἔφη. Οὐδὲν· ἀλλ' ἐὰν εὕρωμεν οἷόν ἐστι δικαιοσύνη, ἆρα καὶ ἄνδρα τὸν δίκαιον ἀξιώσομεν μηδὲν δεῖν αὐτῆς ἐκείνης διαφέρειν, ἀλλὰ πανταχῇ τοιοῦτον εἶναι οἷον δικαιοσύνη ἐστίν; ἢ ἀγαπήσομεν ἐὰν ὅτι ἐγγύτατα αὐτῆς ᾖ, καὶ πλεῖστα τῶν ἄλλων ἐκείνης μετέχῃ. Οὐ- F
τως, ἔφη, ἀγαπήσομεν. Παραδείγματος ἄρα ἕνεκα (ἦν δ' ἐγὼ) ἐζητοῦμεν αὐτό τε δικαιοσύνην οἷόν ἐστι, καὶ ἄνδρα τὸν δίκαιον, εἰ γένοιτο, καὶ οἷος ἂν εἴη γενόμενος· καὶ ἀδικίαν αὖ, καὶ τὸν ἀδικώτατον, ἵνα εἰς ἐκείνους ἀποβλέποντες, οἷοι ἂν ἡμῖν φαίνωνται εὐδαιμονίας τε πέρι καὶ τοῦ ἐναντίου, ἀναγκαζώμεθα καὶ περὶ ἡμῶν αὐτῶν ὁμολογεῖν,

rum, quod in ſuperioribus prætermittens, hæc omnia in medium adduxiſti: quòd videlicet poſſibile ſit hanc remp. fieri, & quo pacto fieri poſſit. Nam ſi extiterit, quin bona omnia ciuitati ipſi proueniant, non dubito: quin & ea etiam quæ tu prætermittis, quòd videlicet ciues illi contra hoſtes ſtrenuè pugnabunt, eò quòd ſe inuicem nequaquam deſerent, cognoſcentes ſe inuicem eſſe propinquos, perque hæc nomina mutuo ſe vocantes, fratres, patres, filios. Quòd ſi & fœminæ militent vnà, ſiue eodem in ordine, ſiue ſequenti acie, vt & terreantur hoſtes, & cùm neceſſitas poſtulauerit, viris auxilium afferatur, certè ſcio inexpugnabiles eos fore: & quot bona eos domi ſequantur, etſi dicta omnia non ſunt, intelligo. Verũ tanquam concedente me hęc omnia & alia permulta ſi fiat hæc reſpub. prouentura, ne plura de ipſa commemores, ſed hoc ipſum iam conemur nobis perſuadere quod poſſibile ſit, & qua ratione poſſibile hanc extare rempub. Cætera verò mittamus. Subita quadam incurſione ſermonem meum iterum inuaſiſti, neque mihi ignoſcis militanti, neque aduertis forſitan quòd vix me duobus è fluctibus emergentem, nunc in tertium maximum & difficillimũ retrudas. Quod poſtquam videris audierîſque, dabis certè mihi veniam, cognoſcens haud iniuria extimuiſſe me ſermoné adeo ab opinione hominũ abhorrétem ingredi. Quò plura, inquit, in hanc ſententiã congeres, eò minus dimitteris à nobis, quo minus oſtẽdas qua ratione fieri poſſit hęc reſpub. Quare dicas iam, nec cuncteris. In primis, inquã, meminiſſe oportet, ꝙ nos inquirẽtes quale quid iuſtitia & iniuſtitia ſit, huc deuenimus. Oportet ſanè, ſed quorsũ hęc? Nẽpe ſi quale quid iuſtitia ſit cõſpexerimus, nũ virũ iuſtũ cẽſebimus, nihilo debere ab illa differre, ſed talé eſſe omnino qualis ipſa iuſtitia eſt? an ſatis eſſe factũ putabimus ſi quã proximè ad eã acceſſerit, & maximè omniũ illius ſit particeps? Ita planè ſatis habere putabimus. Exempli igitur cauſa quale quid iuſtitia ſit, quæſiuimus, & qualis vir perfectè iuſtus ſi extet: Iniuſtitia rurſus qualis, & iniuſtiſſimus homo: vt quales ipſi quo ad beatitudinem & miſeriam eſſe nobis contuentibus viderentur, cogeremur & de nobis ipſis fateri,

comperiſſe nos quemadmodum quæ tu præcipis, effici poſſunt. An non ſatis eſſe factum duces, ſi horum compos efficiaris? Nam ego quidem ſat haberem. Ego quoque. Conemur igitur declarare poſthac, quid iſtud ſit propter quod in ciuitatibus malè agatur, quo minus ſic regantur, & vtrùm vnius cuiuſdam exigui mutatione ciuitas ad hanc formam inſtituatur, quidue illud ſit: & nunquid maximè vnius mutatione id fiat, vel ſaltem duorum, an plurium, ſed quàm pauciſſimorum, & potentia minimorum. Sic omnino. Vno quodam mutato oſtendere poſſumus formam mutatum iri, quod quidem non eſt parum, nec facile, poſſibile tamen. Quid illud: Ad id redeo equidem, quod ingenti fluctui comparauimus. Dicetur igitur, quanquam ſuſpicor ne effuſione peruicaciorum riſu inundante penitus obruatur. Conſidera quod dicturus ſum. Dic iam. Niſi vel philoſophi ciuitatibus dominentur, vel hi qui nunc reges potentéſque dicuntur, legitimè ſufficientérque philoſophentur, in idémque ciuilis potentia & philoſophia concurrant, neque (quod nunc fit) à diuerſis duo hæc tractentur ingeniis, non erit ciuitati, vel, vt mea fert opinio, hominum generi requies vlla malorum, neque prius hæc reſp. quam verbis expoſuimus, orietur pro viribus, & lumen ſolis aſpiciet. Hoc eſt, quod ego iādiu dicere vereor, quaſi ſit incredibile dictu. Nam haud facilè perſuadetur, nullam aliam gubernationem priuatim vel publicè futuram felicem. Ex hac tua oratione, ô Socrates, exiſtimato plurimos, nec viles quidem homunculos, abiectis veſtibus, ſuſceptiſque, vndecunque contigerint, armis, impetum in te facturos, & magnum quiddam conaturos. Quibus niſi oratione occurris, defendiſque te, verè plurimis conuitiis laceratus dabis pœnas. An non tu horum mihi cauſa es? Et rectè quidem.

ἀποφαίνειν· ἀλλ' ἐὰν οἷοί τε γενώμεθα εὑρεῖν ὡς ἂν ἐγγύτατα τῶν εἰρημένων πόλις οἰκήσειε, φάναι ἡμᾶς ἐξηυρηκέναι ὡς δυνατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἃ σὺ ἐπιτάττεις. ἢ οὐκ ἀγαπήσεις τούτων τυγχάνων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἂν ἀγαπῴην. Καὶ γὰρ ἐγώ, ἔφη. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, πειρώμεθα ζητεῖν τε καὶ ἀποδεικνύναι, τί ποτε νῦν κακῶς ἐν ταῖς πόλεσι πράττεται, δι' ὃ οὐχ οὕτως οἰκοῦνται· καὶ τίνος ἂν σμικροτάτου μεταβαλόντος ἔλθοι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον τῆς πολιτείας πόλις· μάλιστα μὲν, ἑνός· εἰ δὲ μὴ, δυοῖν· εἰ δὲ μὴ, ὅτι ὀλιγίστων τὸν ἀριθμὸν, καὶ σμικροτάτων τὴν δύναμιν. D Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἑνὸς μὲν τοίνυν (ἦν δ' ἐγώ) μεταβαλόντος, δοκοῦμέν μοι ἔχειν δεῖξαι ὅτι μεταπέσοι ἄν· οὐ μέντοι σμικροῦ γε, οὐδὲ ῥᾳδίου, δυνατοῦ δέ. Τίνος; ἔφη. Ἐπ' αὐτῷ δὴ (ἦν δ' ἐγώ) εἰμὶ ὃ τῷ μεγίστῳ προσῃκάζομεν κύματι. εἰρήσεται δ' οὖν, εἰ καὶ μέλλει γέλωτί τε ἀτεχνῶς, ὥσπερ κῦμα ἐκγελῶν, καὶ ἀδοξίᾳ κατακλύσειν. σκόπει δὲ ὃ μέλλω λέγειν. Λέγε, ἔφη. Ἐὰν μὴ (ἦν δ' ἐγώ) ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλῆς τε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, E καὶ τοῦτο εἰς ταὐτὸν ξυμπέσῃ δύναμίς τε πολιτικὴ καὶ φιλοσοφία, τῶν δὲ νῦν πορευομένων χωρὶς ἐφ' ἑκάτερον αἱ πολλαὶ φύσεις ἐξ ἀνάγκης ἀποκλεισθῶσιν, οὐκ ἔστι κακῶν παῦλα, ὦ φίλε Γλαύκων, ταῖς πόλεσιν· δοκῶ δ', οὐδὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει. οὐδὲ αὕτη ἡ πολιτεία μήποτε πρότερον φυῇ τε εἰς τὸ δυνατὸν, καὶ φῶς ἡλίου ἴδῃ, ἣν νῦν λόγῳ διεληλύθαμεν. ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν ὃ ἐμοὶ πάλαι ὄκνον ἐντίθησι λέγειν, ὁρῶντι ὡς πολὺ παρὰ δόξαν ῥηθήσεται. χαλεπὸν γὰρ ἰδεῖν ὅτι οὐκ ἂν ἄλλη τις εὐδαιμονήσειεν, οὔτε ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ. F Καὶ ὅς, ὦ Σώκρατες, ἔφη, τοιοῦτον ἐκβέβληκας ῥῆμά τε καὶ λόγον, ὃν εἰπὼν ἡγοῦ ἐπὶ σὲ πάνυ πολλούς τε καὶ οὐ φαύλους νῦν οὕτως, οἷον ῥίψαντας τὰ ἱμάτια, γυμνοὺς λαβόντας ὅ,τι ἑκάστῳ παρέτυχεν ὅπλον, θεῖν διατεταμένους, ὡς θαυμάσια ἐργασομένους. οὓς εἰ μὴ ἀμυνεῖ τῷ λόγῳ, καὶ ἐκφεύξῃ, τῷ ὄντι τωθαζόμενος δώσεις δίκην. Οὐκοῦν σύ μοι (ἦν δ' ἐγώ) τούτων αἴτιος; Καλῶς γ', ἔφη, ἐγὼ ποιῶν.

πειν, ὦ Γλαύκων, λέγειν ἃ λέγεις· ἀνδρὶ δ' ἐρωτικῷ οὐ πρέπει ἀμνημονεῖν ὅτι πάντες οἱ ἐν ὥρᾳ τὸν φιλόπαιδα καὶ ἐρωτικὸν ἁμῇ γέ πῃ δάκνουσί τε καὶ κινοῦσι, δοκοῦντες ἄξιοι εἶναι ἐπιμελείας τε καὶ τοῦ ἀσπάζεσθαι. ἢ οὐχ οὕτω ποιεῖτε πρὸς τοὺς καλούς; ὁ μὲν, ὅτι σιμός, ἐπίχαρις κληθεὶς, ἐπαινεθήσεται ὑφ' ὑμῶν· τοῦ δὲ τὸ γρυπὸν, βασιλικόν φατε εἶναι· τὸν δὲ δὴ διὰ μέσου τούτων, ἐμμετρώτατα ἔχειν. μέλανας δὲ, ἀνδρικοὺς ἰδεῖν· λευκοὺς δὲ, θεῶν παῖδας εἶναι· μελιχλώρους δὲ καὶ τοὔνομα οἴει τινὸς ἄλλου ποίημα εἶναι ἢ ἐραστοῦ ὑποκοριζομένου τε καὶ εὐχερῶς φέροντος τὴν ὠχρότητα, ἐὰν ἐπὶ ὥρᾳ ᾖ, καὶ ἑνὶ λόγῳ πάσας προφάσεις προφασίζεσθέ τε, καὶ πάσας φωνὰς ἀφίετε, ὥστε μηδένα ἀποβάλλειν τῶν ἀνθούντων ἐν ὥρᾳ. Εἰ βούλει (ἔφη) ἐπ' ἐμοῦ λέγειν περὶ τῶν ἐρωτικῶν ὅτι οὕτω ποιοῦσι, συγχωρῶ, τοῦ λόγου χάριν. Τί δαί, ἦ δ' ἐγώ, τοὺς φιλοίνους οὐ τὰ αὐτὰ ταῦτα ποιοῦντας ὁρᾷς; πάντα οἶνον ἐπὶ πάσης προφάσεως ἀσπαζομένους; Καὶ μάλα. Καὶ μὴν φιλοτίμους γε (ὡς ἐγᾦμαι) καθορᾷς, ὅτι, ἂν μὴ στρατηγῆσαι δύνωνται, τριττυαρχοῦσι· κἂν μὴ ὑπὸ μειζόνων καὶ σεμνοτέρων τιμῶνται, ὑπὸ σμικροτέρων καὶ φαυλοτέρων τιμώμενοι ἀγαπῶσιν, ὡς ὅλως τιμῆς ἐπιθυμηταὶ ὄντες. Κομιδῆ μὲν οὖν. Τοῦτο δὴ φάθι, ἢ μή. ἆρ' ὃν ἄν τινος ἐπιθυμητικὸν λέγωμεν, παντὸς τοῦ εἴδους τούτου φήσομεν ἐπιθυμεῖν; ἢ τοῦ μὲν, τοῦ δ' οὔ; Παντὸς, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸν φιλόσοφον, σοφίας φήσομεν ἐπιθυμητὴν εἶναι, οὐ τῆς μὲν, τῆς δ' οὔ, ἀλλὰ πάσης; Ἀληθῆ. Τὸν ἄρα περὶ τὰ μαθήματα δυσχεραίνοντα, ἄλλως τε καὶ νέον ὄντα, καὶ μήπω λόγον ἔχοντα τί τε χρηστὸν καὶ μή, οὐ φήσομεν φιλομαθῆ, οὐδὲ φιλόσοφον εἶναι· ὥσπερ τὸν περὶ τὰ σιτία δυσχερῆ, οὔτε πεινῆν φαμέν, οὔτ' ἐπιθυμεῖν σιτίων, οὐδὲ φιλόσιτον, ἀλλὰ κακόσιτον εἶναι. Καὶ ὀρθῶς γε φήσομεν. Τὸν δὲ δὴ εὐχερῶς ἐθέλοντα παντὸς μαθήματος γεύεσθαι, καὶ ἀσμένως ἐπὶ τὸ μανθάνειν ἰόντα, καὶ ἀπλήστως ἔχοντα, τοῦτον δ' ἐν δίκῃ φήσομεν φιλόσοφον. ἢ γάρ;

C ætatis flore conſtituti, puerorum amatorem quoquo modo ſtimulant atque concitant, cùm digni cura ac dilectione eſſe videantur. An non ſic erga ſpecioſos adoleſcentes affecti eſtis? Alius quia ſimus, gratioſus à nobis iudicatur laudatúrque: aquilinum verò regium appellatis. Alius quia medius iſtorum eſt, concinnus admodum vobis eſſe videtur: fuſcos viriles vocatis: candidos, deorum filios, pallidum autem adoleſcentem quis, niſi amator ipſe blandiens quodammodo, & ſuffici appellatione appellauit, in ephebis ſcilicet pallorem facilè ferens? Et, vt ſummatim dicam, quaſcunque captatis occaſiunculas, & ni- D hil non dicitis, quo neminem omnino florentis ætatis adoleſcentem reiiciatis. Si in me oſtendere cupis quo pacto amatores afficiantur, diſputationis gratia hoc accipio. Quid vini auidos? nonne ſimiliter affectos vides? quodlibet vinum quacunque capta occaſione vehementer expetere? Valde. Quinetiam animaduertiſſe te arbitror, quod ambitioſi homines, ſi exercitus totius præfecturam aſſequi nequeunt ſaltem tribuni effici volunt: ac niſi à magnis venerandiſque hominibus honorentur, honorem ab ignobilibus accipiunt, vtpote qui honorem prorſus affectent. Magnopere. Fateberis hoc, E an non? Num eum quem amare quippiam dicimus, omnem illam rem ardere dicemus? an partim exoptare rem eam, partim nequaquam fatebimur? Omné. Nónne ergo philoſophum ſapientiæ ſtudioſum eſſe dicemus, non huius quidem auidum, illius non, ſed omnis potius ſapientiæ? Vera loqueris. Eum igitur qui aliquam odit doctrinam, præſertim dum eſt iuuenis, nequédum ratione delectum habet, quid conferat quidue non conferat diſcernentem, nequaquam diſcendi cupidum, vel ſapientiæ amatorem eſſe aſſeuerabimus: quemadmodum illum qui faſtidit F epulas, neque eſurire dicimus, neque epulas cõcupiſcere, neque amatorem cibi, ſed cõtemptorem vocamus. Et meritò quidam. Hominẽ verò ad quamlibet doctrinã deguſtandã propenſiorem, ad diſcẽdúmq; promptiſſimum, & inexplebiliter inhiantem, meritò philoſophum nũcupabimus. Nónne,

videntur. Scite loqueris. Hac equidem ratione diſtinguo, ſeorſum quidem quos tu modò dicebas, videndi cupidos & artium atque actionum ſtudioſos, ſeorſum quoque & illos de quibus eſt ſermo, quos ſolos meritò quis philoſophos appellabit. Quomodo iſtud ais? Homines audiendi & videndi cupidi, pulchris vocibus, coloribus, & figuris, & omnibus quæ ex talibus conſtant, admodum delectantur, ipſius autem pulchri naturam cogitatio eorum non poteſt attingere. Sic eſt. Qui verò ad ipſum pulchrum aſcendere valeant, & ſecundùm ſeipſum inſpicere, nónne rari? Rari admodum. Qui res iſtas pulchras exiſtimat, ipſam vero pulchritudinem neque putat eſſe, neque ſiquis ducat, ad perceptionem eius attingere poteſt: verè ſapere tibi videtur, an in ſomniis ludi? Conſidera itaque ſomniare num id eſt, quando ſiue dormiens quis, ſeu vigilans, quod alicui ſimile eſt, nō ſimile, ſed ipſum eſſe cenſet cuius eſt ſimile? Somnia videre hunc ego dicerem. Quid verò? qui contrà affectus eſt, intelligitque quid ipſum pulchrum, ac diſcernere valet & ipſum & quæ ipſius participant, adeò vt neque ipſum illa eſſe, neque illa ipſum putet, vigilne viuit, an dormitans? Certè peruigil. Huius igitur cogitationem vt cognoſcentis, cognitionem iure vocabimus: huius tanquam opinantis, opinionem. Omnino. Si nobis ſuccenſeat is quem opinari dicimus non cognoſcere, negétque nos vera loqui, qua ratione eum mitigabimus, ſenſimque & blandè perſuadebimus ſanæ mentis eum non eſſe? Oportet ſanè. Aduerte quid ad eum dicemus. Si vis, ſanè hunc in modum ab eo ſciſcitabimur, dicentes, quod ſiquid nouit, nulla inuidia, ſed gratum erit nobis & ipſum ſcire aliquid, & quid ſciat, nouiſſe. Sed mihi id dicas. Quicunque cognoſcit, cognoſcitne aliquid aut nihil? At tu mihi eius loco reſponde. Aliquid certè. Verum quod eſt an quod non eſt? Quod eſt. Quo enim modo quod non eſt, cognoſci poſſet? Sufficienter iſtud conſtabit, ſi varia ſub ratione perueſtigetur, quod videlicet omnino ens, omnino & cognoſci poteſt: nullo modo ens nullo modo cognoſci. Sufficientiſſimè. Age,

C να, πολλὰ φαίνεσθαι ἕκαστον. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Ταύτῃ τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) διαιρῶ, χωρὶς μὲν, οὓς νῦν δὴ ἔλεγες φιλοθεάμονάς τε καὶ φιλοτέχνους καὶ πρακτικούς, καὶ χωρὶς αὖ περὶ ὧν ὁ λόγος· οὓς μόνους ἄν τις ὀρθῶς προσείποι φιλοσόφους. Πῶς (ἔφη) λέγεις; Οἱ μέν που (ἦν δ' ἐγὼ) φιλήκοοι καὶ φιλοθεάμονες τάς τε καλὰς φωνὰς ἀσπάζονται καὶ χρόας καὶ σχήματα, καὶ πάντα τὰ ἐκ τῶν τοιούτων δημιουργούμενα, αὐτοῦ δὲ τοῦ καλοῦ ἀδύνατος αὐτῶν ἡ διάνοια τὴν φύσιν ἰδεῖν τε καὶ ἀσπάσασθαι. Ἔχει γὰρ οὖν δὴ (ἔφη) οὕτως. Οἱ δὲ δὴ ἐπ' αὐτὸ τὸ καλὸν δυνατοὶ ἰέναι τε καὶ ὁρᾶν καθ'
D αὑτὸ, ἆρα οὐ σπάνιοι ἂν εἶεν; Καὶ μάλα. Ὁ οὖν καλὰ μὲν πράγματα νομίζων, αὐτὸ δὲ κάλλος μήτε νομίζων, μήτε, ἄν τις ἡγῆται ἐπὶ τὴν γνῶσιν αὐτοῦ, δυνάμενος ἕπεσθαι, ὄναρ ἢ ὕπαρ δοκεῖ σοι ζῆν; σκόπει δέ· τὸ ὀνειρώττειν, ἆρα οὐ τόδε ἐστὶν, ἐάν τ' ἐν ὕπνῳ τις, ἐάν τε ἐγρηγορὼς, τὸ ὅμοιόν τῳ, μὴ ὅμοιον, ἀλλ' αὐτὸ ἡγῆται εἶναι ᾧ ἔοικεν; Ἐγὼ γοῦν ἂν (ἦ δ' ὅς) φαίην ὀνειρώττειν τὸν τοιοῦτον. Τί δέ; ὁ τἀναντία τούτων, ἡγούμενός τέ τι αὐτὸ καλὸν, καὶ δυνάμενος καθορᾶν καὶ αὐτὸ καὶ τὰ ἐκείνου μετέχοντα, καὶ οὔτε τὰ μετέχοντα, αὐτὸ, οὔτε αὐτὸ, τὰ μετέχοντα ἡγούμενος, ὕπαρ ἢ ὄναρ αὖ καὶ οὗτος δοκεῖ
E σοι ζῆν; Καὶ μάλα, ἔφη, ὕπαρ. Οὐκοῦν τούτου μὲν τὴν διάνοιαν ὡς γιγνώσκοντος, γνώμην ἂν ὀρθῶς φαῖμεν εἶναι· τοῦ δὲ δόξαν, ὡς δοξάζοντος; Πάνυ μὲν οὖν. Τί οὖν ἐὰν ἡμῖν χαλεπαίνῃ οὗτος, ὅν φαμεν δοξάζειν, ἀλλ' οὐ γιγνώσκειν, καὶ ἀμφισβητῇ ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγομεν, ἕξομέν τι παραμυθεῖσθαι αὐτὸν, καὶ πείθειν ἠρέμα, ἐπικρυπτόμενοι ὅτι οὐχ ὑγιαίνει; Δεῖ γέ τοι δὴ, ἔφη. Ἴθι δὴ σκόπει τί ἐροῦμεν πρὸς αὐτόν. ἢ βούλει ὧδε πυνθανώμεθα παρ' αὐτοῦ, λέγοντες ὡς εἴ τι οἶδεν, οὐδεὶς αὐτῷ φθόνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἂν ἴδοιμεν εἰδότα τι. ἀλλ' ἡμῖν εἰπὲ τόδε, Ὁ γιγνώσκων, γιγνώσκει τὶ,
F ἢ οὐδέν; σὺ οὖν μοι ὑπὲρ ἐκείνου ἀποκρίνου. Ἀποκρινοῦμαι (ἔφη) ὅτι γιγνώσκει τι. Πότερον ὂν, ἢ οὐκ ὄν; Ὄν. πῶς γὰρ ἂν μὴ ὄν γέ τι γνωσθείη; Ἱκανῶς οὖν τοῦτο ἔχομεν, κἂν εἰ πλεοναχῇ σκοποῖμεν, ὅτι τὸ μὲν παντελῶς ὂν, παντελῶς γνωστόν· μὴ ὂν δὲ μηδαμῇ, πάντῃ ἄγνωστον. Ἱκανώτατα. Εἶεν,

μέν, ἄλλα εἶναι, τὰ δέ, ἄλλα. δυνάμεως δ' εἰς ἐ- C
κεῖνο μόνον βλέπω ἐφ' ᾧ τε ἔστι καὶ ὃ ἀπεργάζεται· καὶ
ταύτῃ ἑκάστην αὐτῶν δύναμιν ἐκάλεσα· καὶ τὴν μὲν
ἐπὶ τῷ αὐτῷ τεταγμένην καὶ τὸ αὐτὸ ἀπεργαζομένην, τὴν
αὐτὴν καλῶ· τὴν δὲ ἐπὶ ἑτέρῳ καὶ ἕτερον ἀπεργα-
ζομένην, ἄλλην. τί δὲ σύ; πῶς ποιεῖς; Οὕτως, ἔφη.
Δεῦρο δὴ πάλιν (ἦν δ' ἐγώ) ὦ ἄριστε ἐπιστήμην πότε-
ρον δύναμίν τινα φῂς εἶναι αὐτήν, ἢ εἰς τί γένος τίθης;
Εἰς τοῦτο (ἔφη) πασῶν γε δυνάμεων ἐρρωμενεστάτην.
Τί δέ; δόξαν, εἰς δύναμιν, ἢ εἰς ἄλλο εἶδος οἴσομεν; Οὐ-
δαμῶς, ἔφη. ᾧ γὰρ δοξάζειν δυνάμεθα, οὐκ ἄλλο τι D
ἢ δόξα ἐστίν. Ἀλλὰ μὲν δὴ ὀλίγον γε πρότερον ὡμο-
λόγεις μὴ τὸ αὐτὸ εἶναι ἐπιστήμην τε καὶ δόξαν. Πῶς γὰρ
ἄν (ἔφη) τίς τι ἀναμάρτητον τῷ μὴ ἀναμαρτήτῳ ταὐτὸν
ποτέ τις νοῦν ἔχων τιθείη; Καλῶς, ἦν δ' ἐγώ. καὶ δῆλον
ὅτι ἕτερον δόξα ἐπιστήμης ὁμολογεῖται ἡμῖν. Ἕτερον.
Ἐφ' ἑτέρῳ ἄρα ἕτερόν τι δυναμένη ἑκατέρα αὐτῶν πέ-
φυκεν. Ἀνάγκη. Ἐπιστήμη μέν γέ που ἐπὶ τῷ ὄντι, τὸ
ὂν γνῶναι ὡς ἔχει; Ναί. Δόξαν δὲ φαμὲν δοξάζειν;
Ναί. Ἦ ταὐτὸν ὅπερ ἐπιστήμη γιγνώσκει; καὶ ἔσται γνω-
στόν τε καὶ δοξαστὸν τὸ αὐτό; ἢ ἀδύνατον; Ἀδύνατον, E
ἔφη, ἐκ τῶν ὡμολογημένων· εἴπερ ἐπ' ἄλλῳ ἄλλη
δύναμις πέφυκε, δυνάμεις δὲ ἀμφότεραί ἐστον, δόξα τε
καὶ ἐπιστήμη· ἄλλη δὲ ἑκατέρα, ὡς ἔφαμεν. ἐκ τούτων
δὲ οὐκ ἐγχωρεῖ γνωστὸν καὶ δοξαστὸν ταὐτὸν εἶναι. Οὐκοῦν
εἰ τὸ ὂν γνωστόν, ἄλλο τι ἂν δοξαστὸν ἢ τὸ ὂν εἴη; Ἄλλο.
Ἆρ' οὖν τὸ μὴ ὂν δοξάζει; ἢ ἀδύνατον καὶ δοξάσαι,
τό γε μὴ ὄν; ἐννόει δέ· οὐχ ὁ δοξάζων, ἐπί τι φέρει τὴν
δόξαν; ἢ οἷόν τε αὖ δοξάζειν μέν, δοξάζειν δὲ μη-
δέν; Ἀδύνατον. Ἀλλ' ἕν γέ τι δοξάζει ὁ δοξάζων;
Ναί. Ἀλλὰ μὴν, μὴ ὄν γε, οὐχ ἕν τι, ἀλλὰ μηδέν, ὀρ- F
θότατ' ἂν προσαγορεύοιτο. Πάνυ γε. Μὴ ὄντι μὴν
ἄγνοιαν ἐξ ἀνάγκης ἀπέδομεν, ὄντι δὲ γνῶσιν. Ὀρ-
θῶς, ἔφη. Οὐκ ἄρα ὂν, οὐδὲ μὴ ὂν δοξάζει. Οὐ
γάρ. Οὔτε ἄρα ἄγνοια, οὔτε γνῶσις, δόξα ἂν εἴη.

ſtinguo, hæc alia eſſe, alia illa. In potentia vero ad aliud ſolum aſpicio ad quod eſt, quódue agit: & hac ratione, quálibet ipſarum, potentiam nuncupaui: & illam quidem quæ ad idem tendit, idémque agit, eandem voco: aliam verò illam quæ ad aliud ſpectat, & aliud operatur. Tu verò quid in his agis? Quod & tu. Age rurſus ad hæc conuertere, ô vir optime, vtrùm ſcientiam potentiam quandam eſſe dicis? an in genus aliud refers? Potentiam, & omnium profectò validiſſimam. Opinionem verò, potentiámne, an aliud quiddam eſſe dicemus? Potentiam certè. Nam quo opinari poſſumus, non aliud eſt quàm opinio. At paulò antè confitebaris, non idem eſſe ſcientiam & opinionem. Quo pacto quis mentem habens idem aſſeret quod falli poteſt, & quod non poteſt? Optimè quidem. Conſtat itaque aliud eſſe apud nos ab opinione ſcientiam. Aliud planè. Vtraque igitur circa aliud, aliud operari ſuapte natura poteſt. Neceſſe eſt. Scientia quidem, circa id quod eſt, ipſum ens vt ſe habet cognoſcere. Sanè. Opinio autem opinari. Et hoc. An idem quod & ſcientia noſcit? eritque idem quod opinione percipitur, & quod ſcientia? an potius impoſſibile? Impoſſibile certè ex his quæ conceſſimus, ſiquidem circa aliud alia potentia ipſa natura verſatur: potentiæ verò vtræque ſunt, ſcientia ſcilicet & opinio: alia item vtraque, vt eſt dictum. Ex his autem fieri non poteſt, vt idem ſit quod ſcientia comprehenditur, & quod opinione concipitur. Nónne igitur ſi ipſum ens cognitione percipitur, id quod concipitur opinione, aliud quiddam præter ipſum ens eſt dicendum? Aliud. Nunquid non ens opinatur? an impoſſibile eſt opinari non ens? Sic autem cogita. Nónne quiſquis opinatur, ad aliquid opinionem dirigit? an impoſſibile eſt opinari quidem, opinari autem nihil? Impoſſibile. At vnum aliquid opinatur, quiſquis opinatur? Proculdubio. Quod verò non eſt, non vnũ aliquid, ſed nihil potius eſt dicendum. Prorſus. Nõ enti quidem ex neceſſitate ignorantiam tribuimus, enti verò cognitionem. Rectè admodum. Ergo neque ens, neque non ens, opinatur. Sic eſt. Quare nec ignorãtia neque cognitio erit opinio.

quod non iniuſtum: & ſanctis, quod non prophanum? Non: ſed neceſſe eſt pulchra ipſa turpia etiam & quotcunque alia interrogas, apparere. Quid multa dupla? num minus dimidia, quàm dupla videntur? Nihilo minus. Et magna inſuper & parua, leuia item & grauia, nunquid magis talia quàm contraria vocabuntur? Non, ſed ſingula ſemper vtraque participabunt. Vtrum eſt magis quàm non eſt vnumquodque multorum, idipſum quod quis illud eſſe dicit? Simile hoc ex iis quæ in conuiuiis ad vtranque partem plerunque dicuntur, & ænigmati puerorum de eunucho & veſpertilionis percuſſione, quomodo, & in quo illum auem arguunt percuſſiſſe. Hæc enim ambigua ſunt, neque eſſe, neque non eſſe ipſorum aliquid, neque vtraque, neque neutra firmiter intelligi poteſt. Habéſne qua ratione his vtaris? Vel conuenientiorem poſitionem iſtorum inducere potes, quàm mediam inter eſſentiam & non eſſe? Neque enim obſcurior quàm non ens apparebit ad hoc vt minus ſit, neque clarior quàm ens, ad hoc vt ſit magis. Vera loqueris. Inuenimus igitur, vt videtur quòd multa illa quæ à multis pulchra, aut alia quoquo modo exiſtimantur, media inter omnino ens & omnino non ens voluuntur. Inuenimus planè. Confeſſi autem antea fueramus, quòd aliquid tale apparuerit, non cognitione, ſed opinione percipi dicendum, & cùm medium peruagetur, media comprehendi potentia. Conceſſum fuit. Eos igitur qui pulchra hæc multa conſpiciunt, ipſum verò pulchrum non vident, neque eum ſequi poſſunt qui ad id perducat, & multa contuentur iuſta, ipſum autem iuſtum minimè, & alia ſimiliter, eos opinari cuncta dicemus, cognoſcere autem nihil eorum quæ opinantur. Neceſſe eſt. Quid eos qui ipſa quæque contemplantur, ſemper eodem modo ſecundùm eadem ſe habētia, nónne cognoſcere potius quā opinari? Neceſſe eſt & hoc. Nōne amare hos & admirari iſta dicemus, in quibus verſatur cognitio? illos autē in quibus opinio?

(φήσομεν) τῶν πολλῶν καλῶν, μῶν τι ἔστιν ὃ οὐκ αἰσχρὸν
φανήσεται; καὶ τῶν δικαίων, ὃ οὐκ ἄδικον; καὶ τῶν ὁσίων, ὃ
οὐκ ἀνόσιον; Οὔκ· ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη, καὶ καλά πως αὐτὰ καὶ
αἰσχρὰ φανῆναι, καὶ ὅσα ἄλλα ἐρωτᾷς. Τί δέ; τὰ πολλὰ δι-
πλάσια ἧττόν τι ἡμίσεα ἢ διπλάσια φαίνεται; Οὐδέν. Καὶ
μεγάλα δὴ καὶ σμικρὰ, καὶ κοῦφα καὶ βαρέα, μή τι
μᾶλλον ἃ ἂν φήσωμεν, ταῦτα προσρηθήσεται, ἢ τἀναντία;
Οὔκ· ἀλλ' ἀεὶ, ἔφη, ἕκαστον ἀμφοτέρων ἕξεται. Πότερον οὖν
D ἔστι μᾶλλον ἢ οὐκ ἔστιν ἕκαστον τῶν πολλῶν τοῦτο ὃ ἄν τις φῇ
αὐτὸ εἶναι; Τοῖς ἐν ταῖς ἑστιάσεσιν (ἔφη) ἐπαμφοτερίζουσιν
ἔοικε, καὶ τῷ τῶν παίδων αἰνίγματι τῷ περὶ τοῦ εὐνούχου
τῆς βολῆς περὶ τῆς νυκτερίδος, ὡς καὶ ἐφ' οὗ αὐτὸν αὐτὴν
αἰνίττονται βαλεῖν. καὶ γὰρ ταῦτα ἐπαμφοτερίζειν, καὶ
οὔτ' εἶναι οὔτε μὴ εἶναι οὐδὲν αὐτῶν δυνατὸν παγίως νοῆσαι,
οὔτ' ἀμφότερα, οὔτε οὐδέτερα. Ἔχεις οὖν αὐτοῖς (ἦν δ'
ἐγὼ) ὅ,τι χρήσῃ, ἢ ὅποι θήσεις καλλίω θέσιν τῆς μεταξὺ
οὐσίας τε καὶ τοῦ μὴ εἶναι; οὔτε γάρ που σκοτωδέστερα μὴ ὄν-
τος πρὸς τὸ μᾶλλον μὴ εἶναι φανεῖται, οὔτε φανερώτερα
E ὄντος πρὸς τὸ μᾶλλον εἶναι. Ἀληθέστατα, ἔφη. Εὑρήκαμεν ἄ-
ρα, ὡς ἔοικεν, ὅτι τὰ τῶν πολλῶν πολλὰ νόμιμα καλοῦ τε
πέρι καὶ τῶν ἄλλων, μεταξύ που κυλινδεῖται τοῦ τε ὄντος καὶ
τοῦ μὴ ὄντος. Εἰλικρινῶς εὑρήκαμεν. Προωμολογήσαμεν
δέ γε, εἴ τι τοιοῦτον φανείη, δοξαστὸν αὐτὸ ἀλλ' οὐ γνωστὸν δεῖν
λέγεσθαι, καὶ τῇ μεταξὺ δυνάμει τὸ μεταξὺ πλανητὸν
ἁλισκόμενον. Ὡμολογήσαμεν. Τοὺς ἄρα πολλὰ καλὰ
θεωμένους, αὐτὸ δὲ τὸ καλὸν μὴ ὁρῶντας, μηδ' ἄλλῳ ἐπ'
αὐτὸ ἄγοντι δυναμένους ἕπεσθαι, καὶ πολλὰ δίκαια, αὐτὸ δὲ τὸ
δίκαιον, μὴ, καὶ πάντα οὕτω, δοξάζειν φήσομεν ἅπαντα, γι-
F γνώσκειν δὲ ὧν δοξάζουσιν οὐδέν. Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δαὶ αὖ τοὺς
αὐτὰ ἕκαστα θεωμένους, καὶ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ὄν-
τα, ἆρ' οὐ γιγνώσκειν, ἀλλ' οὐ δοξάζειν; Ἀνάγκη καὶ ταῦτα.
Οὐκοῦν καὶ ἀσπάζεσθαί τε καὶ φιλεῖν τούτους μὲν ταῦ-
τα φήσομεν ἐφ' οἷς γνῶσίς ἐστιν, ἐκείνους δὲ, ἐφ' οἷς δόξα;

quo ex electis ſeminibus, continuáque cultura ad optimam frugem perueniat. Quoniam verò hos appellat cuſtodes, cuſtodum autem maximè proprium eſt proſpicere atque circumſpicere, idcirco ingenium præcipuè philoſophicum, omnium ſine controuerſia perſpicaciſſimum eligit ad humanum gregem cuſtodiendum. Quippe cum ſoli huius oculo pateat boni ipſius iuſtitiæque exemplar, ad cuius imaginem bene, iuſtè, beatè pingenda ſit ciuitas. Præterea pertinet ad cuſtodem eſſe veridicum, liberalem, temperatum, fortem, iuſtum, magnanimum, manſuetũ. Eadem quoque probabit propria eſſe philoſophi, vt denique concludatur cuſtodiendi officium præ cæteris philoſopho committendum. Quamobrem eiuſmodi eſſe naturam philoſophi, primò probabit: deinde quia generoſa natura aliàs recta cultura, & ſemper inutilis fit, & ſæpiſſimè noxia, tradit excolendi huius ingenij diſciplinã. Intereà verò de ſpurio & adulterino tractat philoſopho legitimum philoſophum ſimulante. Item de abuſu quodã philoſophandi. Rurſus de philoſophandi forma ad illum præ cæteris pertinente, qui rempublicam ſit quandoq; recturus. Docet autem philoſophi maximè proprium eſſe, perpetuum veritatis ipſius circa res æternas amorẽ. Ideóque & amorem temporalium & mendacium à philoſopho maximè omnium alienum. Oſtendit præterea philoſophi mentem in ipſa veritatis indagatione ſeiungi à corpore, atque ex quadam ſui cognatione diuinæ menti coniungi, ac per inſitas ſibi ab initio formulas idearum, ideas ipſas attingere, ab eiſque ipſo contactu lumen excutere, quo mox facto fæcundior concipiat, imò facta validior pariat veritatem, id eſt, per ipſas ſuas conceptiones ideis vndique congruat. Tu verò hic aduerte intelligendi actum, quemadmodum & in Sympoſio, generationem partúmque vocari. Quod quidem cum Chriſtiana conſentit theologia, oſtenditque non imaginariam tantùm, verumetiam naturalem quandam ineſſe menti formam atque veritatem. Proinde ingenium eiuſmodi, & rarò admodum, & in paucis naſci putat, & tunc quidem multis tum conditionibus indigere, tum obſtaculis impediri. Præcipuè verò deprauari ſermone & opinione vulgi, multóque magis vulgi eiuſdem opera. Rurſus à vulgaribus præceptoribus qui & ipſi vitam orationémque ſuam vulgo quaſi adulatores accommodant, ſimilémque tradunt auditoribus diſciplinam. Et vide quàm congruè Plato vulgus vaſto comparat bruto. Item ciuitates omnes nauibus caſu quodam rectis à nautis gubernandi prorſus ignaris, virúmque peritia gubernatoria præditum deridentibus. Nota optima quæque ſiue naturæ, ſiue fortunæ munera, ſi vel negligenter culta fuerint, in mala: vel malè culta, in peſſima tandem euadere. Præterea quòd interdum, quamuis admodum rarò, aliquis in ciuitate malè diſpoſita, quales eſſe omnes iudicat, vir magnus probatiſſimúſque appareat, id non arti, non naturæ, ſed diuinitati duntaxat attribui. Vbi verò de Momo reprehenſionis deo mentionem facit, intellige Momum eſſe diuinam curam proſpicientem quid reprehendi potuiſſet in ſingulis, ſi aliter, quàm ſunt, facta fuiſſent, ideóque ita ſingula diſponentem vt iure reprehendi non poſſint. Aſſignat proinde cauſas quibus ortæ in philoſophos ſint calumniæ, quaſi vel mali ſint, vel inutiles reipublicæ. Primò quidem multi quotidie ad philoſophiæ ſtudium ineptiſſimi, tam prauo ingenio, quàm paruo iudicio, non parua tamen ambitione vel auaritia philoſophiam inuadunt, ac prehenſant, ex eiúſque commercio opiniones procreant adulterinas, atque deridendas, malis præterea moribus facultatem dedecorant philoſophicam. Deinde ſi qui ad id ſtudium nati ſunt, vel ſtatim educatione conſuetudinéque improba deprauantur, vel ſi moribus integri perſeuerant, non tamen conuenientibus diſciplinarum gradibus inſtruuntur: vel inſtructi quidem, ad rempublicam non admittuntur, vel ipſi potius publicis ſe fluctibus immergere nolunt, certa timentes pericula, deſperantéſque ſe poſſe inter homines paſſim corruptos ſanis conſilijs ciuitati prodeſſe. Inter hæc animaduerte actiuæ vitæ procellas, contemplatiuæ tranquillitatem, excelſam philoſophi mentem, mortalium contemptum, ſtudium diuinorum, formulam quandam pro ætatis gradibus doctrinarum. Omnino autem ſimili ratione erudit philoſophum atque ciuem, neque id quidem iniuria. Aſſerit enim in Politico & Sophiſta eundem eſſe virum regium & ciuilem atque philoſophum. Oportere verò probat in hoc concurrere duo quædam genera rariſſimè in hominibus concurrentia. Naturam videlicet ingenio acutam, contemplationi aptam, veritatis auiditate flagrantem: vnà cum natura graui, ad agendum ſtrenua, boni publici prouida. Ingenium eiuſmodi per omnes diſciplinarum gradus perducit, vt patebit in ſeptimo. Iubet quoque exerceri ciuilibus actionibus, atque inter voluptates, dolores, labores, pericula, velut aurum igne, diligenter examinari atque

… ipſa bonum ipſum eſſet, nulla voluptas mala eſſet & noxia. Item ſuper mores, quoniam multi ſatis circa mores habere ſe putant, ſi mores honeſtos videantur habere. Quod autem indicant verum eſſe bonum, non opinione quærunt ſed re ipſa prorſus habere. Præterea ſuper ſcientiam, quia neque quolibet modo, neque qualibet ſcire præcipuè optas, ſed bene potius atque bona. Alioquin ſcientiam, aut reſpuis, aut negligis. Neque dicas ipſum bonum eſſe boni ſcientiam, ne per idem ſtultè definias idem. Rurſus ſuper intellectum. hic enim aſsiduè bonum quærit. Ipſum vero bonum, non quærit bonum. Adde & ſuper veritatē. Quod enim magis indicas bonum, magis & eligis. Morbum verò damnúmque minus verū eligis potius quàm magis verum. Denique ſuper ens. Nam vt bene ſis, eſſe deſideras. Sed & de his, & quemadmodū boni ipſius lumine omnia vera intellectus intelligat, in Theologia latius diſputamus. Sequitur diſtinctio rerum in genera duo viſibile & inuiſibile, & vtrinſque in duo, ſcilicet antecedens atque ſequens, ſimiliſque perceptionis humanæ diſtinctio. In quibus Brentinum ſequitur, & Archytam: ſed elegantius ſimul & latius explicat.

DE REPVBL. DIALOGVS SEXTVS.

QVALES philoſophi ſint, inquam ego, & quales qui alieni à philoſophia, ô Glauco, vix tandem longa oratione conſtitit. Erat fortaſſis, inquit, haud facile paucioribus explicare. Nō, vt apparet. Planius verò id, vt arbitror, eluceret, ſi hoc duntaxat ſolum enarrare oportuiſſet, neque per alia multa peruagari, ſi quis oſtēdere velit quónam vita iuſta ab iniuſta diſtet. Quid poſthac nobis reſtat agendum? Quid aliud quàm quod deinceps ſequitur? Poſtquam philoſophi ſunt qui attingere poſſunt id quod ſemper ſecundùm eadem eodē modo ſe habet: qui verò id nequeunt, ſemper autem per multa mutabiliáque vagantur, philoſophi non ſunt: quóſnam ex his duces eſſe ciuitatis oportet? Quo pacto ad hoc rectè poſſumus reſpondere? Quicunque cuſtodire leges poſſunt, & ciuitatis officia, his gubernacula ſunt reipublicæ committenda. Probè. At perſpicuum eſt, vtrum cæcum an acutè cernentem eſſe oporteat, cui mandemus aliquid ſeruandum. Quidni perſpicuum? Videntúrne tibi à cæcis

ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

ΟΙ ΜΕΝ δὴ φιλόσοφοι (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Γλαύκων, καὶ οἱ μή, διὰ μακροῦ τινος διεξελθόντος τοῦ λόγου, μόγις πως ἀνεφάνησαν οἵ εἰσιν ἑκάτεροι. Ἴσως γὰρ (ἔφη) διὰ βραχέος οὐ ῥᾴδιον. Οὐ φαίνεται, εἶπον. ἐμοὶ γοῦν ἔτι δοκεῖ ἂν βέλτιον φανῆναι εἰ περὶ τούτου μόνου ἔδει ῥηθῆναι, καὶ μὴ πολλὰ τὰ λοιπὰ διελθεῖν, μέλλοντι κατόψεσθαι τί διαφέρει βίος δίκαιος ἀδίκου. Τί οὖν (ἔφη) τὸ μετὰ τοῦτο ἡμῖν; Τί δ' ἄλλο (ἦν δ' ἐγώ) ἢ τὸ ἑξῆς; ἐπειδὴ φιλόσοφοι μὲν, οἱ τοῦ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ἔχοντος δυνάμενοι ἐφάπτεσθαι· οἱ δὲ μή, ἀλλ' ἐν πολλοῖς καὶ πάντως ἴσχουσι πλανώμενοι, οὐ φιλόσοφοι· ποτέρους δεῖ δὴ πόλεως ἡγεμόνας εἶναι. Πῶς οὖν λέγοντες ἂν αὐτὸ, ἔφη, μετρίως λέγοιμεν; Ὁπότεροι ἂν (ἦν δ' ἐγώ) δυνατοὶ φαίνωνται φυλάξαι νόμους τε καὶ ἐπιτηδεύματα πόλεων, τούτους καθιστάναι φύλακας. Ὀρθῶς ἔφη. Τόδε δὲ (ἦν δ' ἐγώ) ἆρα δῆλον, εἴτε τυφλὸν εἴτε ὀξὺ ὁρῶντα χρὴ τὸν φύλακα τηρεῖν ὁτιοῦν. Καὶ πῶς, ἔφη, οὐ δῆλον; Ἦ οὖν δοκοῦσί σοι τυφλῶν

δὴ τῶν φιλοσόφων φύσεων πέρι ὡμολογήσθω ἡμῖν, ὅτι μαθήματός γε ἀεὶ ἐρῶσιν, ὅσα ἂν αὐτοῖς δηλοῖ ἐκείνης τῆς οὐ- C σίας τῆς ἀεὶ οὔσης καὶ μὴ πλανωμένης ὑπὸ γενέσεως καὶ φθορᾶς. Ὡμολογήσθω. Καὶ μὴν (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ ὅτι πάσης αὐτῆς, καὶ οὔτε σμικροῦ οὔτε μείζονος, οὔτε τιμιωτέρου οὔτε ἀτιμοτέρου μέρους ἑκόντες ἀφίενται· ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν περί γε τῶν φιλοτίμων καὶ ἐρωτικῶν διήλθομεν. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Τόδε τοίνυν μετὰ τοῦτο σκόπει εἰ ἀνάγκη ἔχειν πρὸς τούτῳ ἐν τῇ φύσει οἳ ἂν μέλλωσιν ἔσεσθαι οἵους ἐλέγομεν. Τὸ ποῖον; Τὴν ἀψεύδειαν, καὶ τὸ ἑκόντας εἶναι μηδαμῇ προσδέχεσθαι τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ μισεῖν, τὴν δ' ἀλήθειαν στέργειν. Εἰκός γε, ἔφη. Οὐ μόνον γε, ὦ φίλε, εἰκός, ἀλλὰ καὶ πᾶσα D ἀνάγκη, τὸν ἐρωτικῶς του φύσει ἔχοντα, πᾶν τὸ ξυγγενές τε καὶ οἰκεῖον τῶν παιδικῶν ἀγαπᾶν. Ὀρθῶς, ἔφη. Ἦ οὖν οἰκειότερον σοφίᾳ τι ἀληθείας ἂν εὕροις; Καὶ πῶς, ἦ δ' ὅς. Ἦ οὖν δυνατὸν εἶναι τὴν αὐτὴν φύσιν φιλόσοφόν τε καὶ φιλοψευδῆ; Οὐδαμῶς γε. Τὸν ἄρα τῷ ὄντι φιλομαθῆ πάσης ἀληθείας δεῖ εὐθὺς ἐκ νέου ὅτι μάλιστα ὀρέγεσθαι. Παντελῶς γε. Ἀλλὰ μὴν ὅτῳ γε εἰς ἕν τι αἱ ἐπιθυμίαι σφόδρα ῥέπουσιν, ἴσμεν που ὅτι εἰς τἆλλα τούτῳ ἀσθενέστεραι, ὥσπερ ῥεῦμα ἐκεῖσε ἀποχετευόμενον. Τί μήν; Ὧι δὴ πρὸς τὰ μαθήματα καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἐρρυήκασι, περὶ τὴν τῆς ψυχῆς (οἶμαι) E ἡδονὴν αὐτῆς καθ' αὑτὴν εἶεν ἄν, τὰς δὲ διὰ τοῦ σώματος ἐκλείποιεν, εἰ μὴ πεπλασμένως ἀλλ' ἀληθῶς φιλόσοφός τις εἴη. Μεγάλη ἀνάγκη. Σώφρων μὴν ὅ γε τοιοῦτος, καὶ οὐδαμῇ φιλοχρήματος. ὧν γὰρ ἕνεκα χρήματα μετὰ πολλῆς δαπάνης σπουδάζεται, ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον ἢ τούτῳ προσήκει σπουδάζειν. Οὕτω. Καὶ μήν που καὶ τόδε δεῖ σκοπεῖν, ὅταν κρίνειν μέλλῃς φύσιν φιλόσοφόν τε καὶ μή. Τὸ ποῖον; Μή σε λάθῃ μετέχουσα ἀνελευθερίας. ἐναντιώτατον γάρ που σμικρολογία ψυχῇ μελλούσῃ τοῦ ὅλου καὶ παντὸς ἀεὶ ἐπορέξεσθαι θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου. Ἀληθέστατα, ἔφη. F Ἧι οὖν ὑπάρχει διανοίᾳ μεγαλοπρέπεια, καὶ θεωρία παντὸς μὲν χρόνου, πάσης δὲ οὐσίας, οἷόν τε οἴει τούτῳ μέγα τι δοκεῖν εἶναι τὸν ἀνθρώπινον βίον; Ἀδύνατον, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν καὶ θάνατον οὐ δεινόν τι ἡγήσεται ὁ τοιοῦτος.

qua illis notior fiat natura illa quæ ſemper eſt, neque generatione & corruptione mutatur. Conſtet. Quinetiam quòd eam totam affectant, neque ſponte partem eius vllam ſpernunt. nec paruam, nec magnam, neque honorandam, neque vilem, quemadmodum ſuprà de ambitioſis, & amore captis diximus. Rectè. Præterea & hoc animaduerte, nunquid neceſſe ſit naturæ eorum ineſſe, qui tales futuri ſunt, quales narrauimus? Quale iſtud? Vt mendacij omnis natura expertes ſint, neque ſponte mentiantur vnquam, ſed omnem oderint falſitatem, diligant veritatem. Probabile eſt. Non ſolùm probabile eſt, ô amice, ſed penitus neceſſarium, eum qui ex natura ad aliquid amore afficitur, quicquid cognatum & familiare eſt amato, diligere. Rectè. Num familiarius aliquid ſapientiæ, quàm veritas reperitur? Nihil. An ergo poſſibile eſt naturam eandem eſſe philoſophicam & mendacem? Nullo modo. Ergo verè diſcendi cupidum neceſſe eſt ſtatim à pueritia veritatem omnem ſummopere affectare. Prorſus. Quem verò ad certum quiddam ardenter rapiunt cupiditates, huic ad alia cupidines remiſſiores ſunt, cùm aliò tanquam riuuli defluant. Nulli dubium. Quicunque igitur ad diſciplinas, & cætera talia omni deſiderio flagrant, puram ipſius animæ expetunt voluptatem, corporis autem oblectamenta deſpiciunt, niſi quis fictus, miniméque verus philoſophus ſit. Summopere neceſſarium iſtud. Temperatus itaque vir talis erit, neque pecuniæ cupidus. Nam ad quemuis pertinet potius quàm ad hunc cumulandis pecuniis inhiare, cuius gratia cæteri maxima cum iactura pecuniis quærendis inſudant. Ita eſt. Præterea id conſiderandum, quoties naturam eius, qui philoſophus ſit, & eius qui non ſit, diſcernere cupis. Quidnam? Ne fortè latens quædam inſit illiberalitas. Nam aduerſa omnino eſt puſillanimitas animo vniuerſum ipſum ſemper diuinum atque humanum indagaturo. Vera loqueris. Nempe cui cogitationis adeſt magnificentia, & totius temporis totiuſque ſubſtantiæ contemplatio, humana vita magnum quid videri non poteſt. Non profectò. Num mortem hic terribilem exiſtimabit?

Mini-

... propenſum eſſe volumus ad ideam cuiuſque, quod verè eſt, inſpiciendam. Nempe. An non tibi videmus ſingula percurriſſe, quæ neceſſe eſt continuata ſerie ſibi inuicem ſuccedentia animo ei competere, qui veritatem rerum perfectè ſit conſecuturus? Ita prorſus. Num potes quoquo modo ſtudium id damnare, quod nullus ſufficienter exequi poteſt, niſi natura ſit perſpicax, memor, magnificus, gratioſus, amicus, familiariſque veritatis, iuſtitiæ, fortitudinis, temperantiæ? Ne Momus quidem id carperet. Nónne his ſolis eruditione tandem & ætate prouectis, rempublicam committes adminiſtrandam? Ad hæc Adimantus, Nemo, ô Socrates, poſſet, inquit, contradicere. At verò ſic afficiuntur, qui audiunt ea paſſim quæ tu narras. Putant enim interrogandi reſpondendique imperitia à ratione in ſingulis, quæ rogantur, paululum ſe abductos, collectis tandem exiguis erroribus, errorem ingentem contrariúmque quiddam ei quod prius aſſeruerant, aſſerere. & quemadmodum qui talis ludere neſciút, ab his qui in eo ludo periti ſunt, tandem vſque adeò coercentur & concluduntur, vt quod ferant, nequaquam habeant: ita & ſeipſos putant cogi tandem concludique, nec habere quod dicant, verbis veluti calculis circunſcriptos: quandoquidem verum nihilo hic magis ſit, quàm illic. Dico autem quod ad præſens inſtitutum attinet. diceret enim tibi quiſpiam, his quæ proponuntur, verbis aduerſari non poſſe: re autem ipſa compertum habere, quotcunque philoſophiæ ſtudium aggreſſi, ita in eo verſantur, vt non eruditionis gratia deguſtatis philoſophiæ præceptis, iuuenes adhuc inde diſcedant, ſed diutius immorentur: eos vt plurimum abſurdos admodum euadere, & à rebus hominum alienos, ne iniquiſſimos dixerimus. ſiqui verò præſtantiores videantur, tamen hoc ſtudio quod ipſe laudas, ita inquinari, vt inutiles euadant ad rempublicam gubernádam. Quod ego quum audiſſem, Cenſes, inquam, illos qui hæc aiunt métiri?

... ἑκάστου ... παρέξει. Πῶς δ' οὔ; Τί οὖν; μή πῃ δοκοῦμέν σοι οὐκ ἀναγκαῖα ἕκαστα διεληλυθέναι, καὶ ἑπόμενα ἀλλήλοις, τῇ μελλούσῃ τοῦ ὄντος ἱκανῶς τε καὶ τελέως ψυχῇ μεταλήψεσθαι; Ἀναγκαιότατα μὲν οὖν, ἔφη. Ἔστιν οὖν ὅπῃ μέμψῃ τοιοῦτον ἐπιτήδευμα, ὃ μή ποτ' ἄν τις οἷός τε γένοιτο ἱκανῶς ἐπιτηδεῦσαι, εἰ μὴ φύσει εἴη μνήμων, εὐμαθής, μεγαλοπρεπής, εὔχαρις, φίλος τε καὶ ξυγγενὴς ἀληθείας, δικαιοσύνης, ἀνδρείας, σωφροσύνης; Οὐδ' ἂν ὁ Μῶμος (ἔφη) τό γε τοιοῦτον μέμψαιτο.
D Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, τελειωθεῖσι τοῖς τοιούτοις παιδείᾳ τε καὶ ἡλικίᾳ, ἆρα οὐ μόνοις ἂν τὴν πόλιν ἐπιτρέποις; Καὶ ὁ Ἀδείμαντος, Ὦ Σώκρατες, ἔφη, πρὸς μὲν ταῦτά σοι οὐδεὶς ἂν οἷός τ' εἴη ἀντειπεῖν· ἀλλὰ γὰρ τοιόνδε τι πάσχουσιν οἱ ἀκούοντες ἑκάστοτε ἃ νῦν λέγεις· ἡγοῦνται, δι' ἀπειρίαν τοῦ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι, ὑπὸ τοῦ λόγου παρ' ἕκαστον τὸ ἐρώτημα σμικρὸν παραγόμενοι, ἀθροισθέντων τῶν σμικρῶν, ἐπὶ τελευτῆς τῶν λόγων, μέγα τὸ σφάλμα καὶ ἐναντίον τοῖς πρώτοις ἀναφαίνεσθαι· καὶ ὥσπερ ὑπὸ τῶν πεττεύειν δεινῶν, οἱ μὴ, τε-
E λευτῶντες ἀποκλείονται, καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅ,τι φέρωσιν· οὕτω καὶ σφεῖς τελευτῶντες ἀποκλείεσθαι, καὶ οὐκ ἔχειν ὅ,τι λέγωσιν ὑπὸ πεττείας αὖ ταύτης τινὸς ἑτέρας, οὐκ ἐν ψήφοις, ἀλλ' ἐν λόγοις. ἐπεὶ τό γε ἀληθὲς οὐδέν τι μᾶλλον ταύτῃ ἔχειν. λέγω δ' εἰς τὸ παρὸν ἀποβλέψας. νῦν γὰρ φαίη ἄν τίς σοι, λόγῳ μὲν οὐκ ἔχειν καθ' ἕκαστον τὸ ἐρωτώμενον ἐναντιοῦσθαι, ἔργῳ δ' ὁρᾶν, ὅσοι ἂν ἐπὶ φιλοσοφίαν ὁρμήσαντες, μὴ τοῦ πεπαιδεῦσθαι ἕνεκα ἁψάμενοι, νέοι ὄντες ἀπαλλάττωνται, ἀλλὰ μακρότερον ἐνδιατρίψωσι, τοὺς μὲν
F πλείστους, καὶ πάνυ ἀλλοκότους γιγνομένους (ἵνα μὴ παμπονήρους εἴπωμεν) τοὺς δ' ἐπιεικεστάτους δοκοῦντας, ὅμως τοῦτό γε ὑπὸ τοῦ ἐπιτηδεύματος οὗ σὺ ἐπαινεῖς πάσχοντας, ἀχρήστους ταῖς πόλεσι γιγνομένους. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας, Οἴει οὖν (εἶπον) τοὺς ταῦτα λέγοντας ψεύδεσθαι;

…ζοντας πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς κυβερνήσεως, ἕκαστον οἰόμενοι δεῖν κυβερνᾶν, μήτε μαθόντα πώποτε τὴν τέχνην, C
μήτε ἔχοντα ἀποδεῖξαι διδάσκαλον ἑαυτοῦ μηδὲ χρόνον ἐν ᾧ ἐμάνθανε· πρὸς δὲ τούτοις, φάσκοντας μηδὲ διδακτὸν εἶναι· ἀλλὰ καὶ τὸν λέγοντα ὡς διδακτὸν, ἑτοίμους κατατέμνειν. αὐτοὺς δὲ αὐτῷ ἀεὶ τῷ ναυκλήρῳ περικεχύσθαι, δεομένους, καὶ πάντα ποιοῦντας ὅπως ἂν σφίσι τὸ πηδάλιον ἐπιτρέψῃ· ἐνίοτε δ' ἂν μὴ πείθωσιν, ἀλλὰ ἄλλοι μᾶλλον, τοὺς μὲν ἄλλους ἢ ἀποκτιννύντας, ἢ ἐκβάλλοντας ἐκ τῆς νεώς. τὸν δὲ γενναῖον ναύκληρον μανδραγόρᾳ, ἢ μέθῃ, ἤ τινι ἄλλῳ συμποδίσαντας, τῆς νεὼς ἄρχειν, χρωμένους τοῖς ἐνοῦσι· καὶ πίνοντάς τε D
καὶ εὐωχουμένους πλεῖν ὡς τὸ εἰκὸς τοὺς τοιούτους. πρὸς δὲ τούτοις, ἐπαινοῦντας, ναυτικὸν μὲν καλοῦντας καὶ κυβερνητικὸν, καὶ ἐπιστάμενον τὰ κατὰ ναῦν, ὃς ἂν ξυλλαμβάνειν δεινὸς ᾖ ὅπως ἄρξουσιν, ἢ πείθοντες ἢ βιαζόμενοι τὸν ναύκληρον· τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον ψέγοντας, ὡς ἄχρηστον· τοῦ δὲ ἀληθινοῦ κυβερνήτου πέρι μηδ' ἐπαΐοντας ὅτι ἀνάγκη αὐτῷ τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι ἐνιαυτοῦ, καὶ ὡρῶν, καὶ οὐρανοῦ, καὶ ἄστρων, καὶ πνευμάτων, καὶ πάντων τῶν τῇ τέχνῃ προσηκόντων, εἰ μέλλει τῷ ὄντι νεὼς ἀρχικὸς ἔσεσθαι· ὅπως δὲ κυβερνήσει, ἐάν τέ τινες βούλωνται, E
ἐάν τε μὴ, μήτε τέχνην τούτου μήτε μελέτην οἰομένους δυνατὸν εἶναι λαβεῖν ἅμα καὶ τὴν κυβερνητικήν. τοιούτων δὴ περὶ τὰς ναῦς γιγνομένων, τὸν ὡς ἀληθῶς κυβερνητικὸν οὐχ ἡγῇ ἂν τῷ ὄντι μετεωροσκόπον τε καὶ ἀδολέσχην καὶ ἄχρηστόν σφισι καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς οὕτω κατεσκευασμέναις ναυσὶ πλωτήρων; Καὶ μάλα, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος. Οὐ δὴ (ἦν δ' ἐγώ) οἶμαι δεῖσθαί σε ἐξεταζομένην τὴν εἰκόνα ἰδεῖν, ὅτι ταῖς πόλεσι πρὸς τοὺς ἀληθινοὺς φιλοσόφους τὴν διάθεσιν ἔοικεν· ἀλλὰ μανθάνειν ὃ λέγω. Καὶ μάλ', F
ἔφη. Πρῶτον μὲν τοίνυν, ἐκεῖνον τὸν θαυμάζοντα ὅτι οἱ φιλόσοφοι οὐ τιμῶνται ἐν ταῖς πόλεσι, δίδασκέ τε τὴν εἰκόνα, καὶ πειρῶ πείθειν ὅτι πολὺ ἂν θαυμαστότερον ἦν εἰ ἐτιμῶντο. Ἀλλὰ διδάξω, ἔφη.

no dignum, quanquam nec artem didicerit vnquam, nec præceptorem in ea re vllum poſſit oſtendere, neque quo tempore didicerit, aſſignare queat: negantes quinetiam artem illam doceri poſſe, cúmque qui doceri poſſe contendat, ferro petentes. Ipſos autem cogita circa gubernatorem illum confluere, obſecrare, obnixè contendere, qui ipſis gubernacula tradat. Vbi ſi non ipſi, ſed alij perſuaſerint, cæteros vel perimere, vel è naui eiicere: ac poſtremum generoſo illo nauis principe, mandragora aut mero prius occupato, gubernationem nauis arripere, præſentibus rebus vti, vino & epulis indulgere, ac ita gubernare, vt huiuſmodi homines veriſimile eſt. Omnes præterea eum laudare, eum nautam & gubernatorem vocare, eum quæ ad nauem regendam ſpectant, callere, quicunque ad vſurpandum nauis principatum, vel perſuaſione, vel vi gubernatore ſubmoto opitulari ipſis poſſit: cum verò qui id nequeat, tanquam inutilem vituperare: veri autem gubernatoris officium ne cogitare quidem: quòd videlicet ad eum ſpectet rationem habere anni, & temporum, cœli, & ſiderum ventorum, & omnium quæ ad artem illam attinent, ſi gubernator nauis eſt reuera futurus: vt verò gubernet, ſeu volentibus quibuſdam, ſiue inuitis, huius ipſius artem nullam putantes accipi poſſe ſimul & gubernatoriam facultatem. Hæc ſi in naui ita habeant, an non verum gubernatorem cenſes ab illis qui talibus vehuntur nauibus, inanem & curioſum rerum ſublimium inſpectorem, & naui ipſi inutilem vocitari? Et maximè quidem, inquit Adimantus. Haudquaquam opus eſſe arbitror, inquam ego, vt tibi latius explicem, quemadmodum ad propoſitæ comparationis imaginem ita in ciuitatibus affecti ciues ſunt aduerſus veros philoſophos, vt in huiuſmodi nauibus ad verum gubernatorem nautæ. id enim quod dico intelligere te exiſtimo. Summopere. Primum itaque illi qui admiratur philoſophos in ciuitatibus minimè honorari, imaginem hanc expone, & perſuadere conare, multo mirabilius fore ſi honorarentur. Faciam equidem.

mos eorum qui ad philoſophiã ſe conferunt, prauos admodum eſſe: ſi qui verò eorum cęteris excellunt, eſſe inutiles: atque ego hæc tibi conceſſi, nónne? Vtique. An non cauſam expoſuimus, ob quam optimi philoſophi eſſe inutiles videantur? Certè. Cur autem & plurimi praui ſint, viſne deinceps aperiamus? quódue philoſophiæ culpa nulla eſt, pro viribus declaremus? Volo equidem. Pergamus ad hæc, repetentes quod ſuprà indiximus, qualem eſſe natura oporteat eum qui honeſtus ſit bonúſque futurus. Dux autem eius in primis erat, ſi memoriæ tradidiſti, veritas, quam ſequi omnino ac paſſim debet: aut ſi vanus ſit, veræ quoque expers philoſophiæ ſit oportet. Ita prorſus eſt dictum. Vnum hoc igitur alienũ eſt omnino ab iis quæ nũc de ipſo exiſtimantur. Alieniſſimum. An non decenter hunc in modum eius cauſam defendemus? dicentes hominem ſcientiæ cupidum ita natura inſtitutum eſſe, vt ad id quod verè eſt, ſemper contendat, neque moras trahat in his ſingulis ac plurimis circa quę verſatur opinio, ſed vltro progrediẽs non antè fatigetur & expetere deſinat quã propriã cuiuſque naturam ea animi vi attigerit, qua id apprehendere cõuenit. Conuenit autem vi quadam cognata. Qua cùm adhæſerit, ſéq; ei quod verè eſt, miſcuerit, atq; inde reuera intelligẽtiã veritatémq; genuerit, cognoſcet vtiq; verũ, veréque viuet atq; aletur. Ex hoc deniq; partu moleſtia eius omnis ceſſabit, prius verò nequaquã. Probè admodum iſta dicũtur. An hic vllo modo amabit mendaciũ? vel omnino potius oderit? Oderit certè. Nempe vbi dux veritas eſt, malorũ chorũ ſubſequi, vt arbitror, nõ dicemus. Quo enim pacto? Imò verò ſyncerũ ſequi iuſtũmque morẽ. Hunc quoq; dicemus ſubſequi temperantiam: ſcitè. Quinetiam reliquũ naturæ philoſophicæ chorũ quid opus eſt à principio recenſere? Recordaris enim quòd cum his congruit, vt dicebamus, fortitudo, magnificẽtia, acumen ingenij, atque memoria. Cùm verò tu obieciſſes, quòd quilibet neceſſariò fateri cogeretur quæ dicebamus, verbiſque noſtris omiſſis, conuerſus ad eos de quibus erat ſermo, diceret videre ſe illos partim inutiles, partim omni prauitate corruptos

λέγοι. ἢ γάρ; Ναί. Οὐκοῦν τῆς μὲν τῶν ἐπιεικῶν ἀχρηστίας τὴν αἰτίαν διεληλύθαμεν; Καὶ μάλα. Τῆς δὲ τῶν πολλῶν πονηρίας τὴν ἀνάγκην βούλει τὸ μετὰ τοῦτο διέλθωμεν; καὶ ὅτι οὐδὲ τούτου φιλοσοφία αἰτία, ἂν δυνώμεθα, πειραθῶμεν δεῖξαι; Πάνυ μὲν οὖν. Ἀκούωμεν δή, καὶ λέγωμεν, ἐκεῖθεν ἀναμνησθέντες ὅθεν διῇμεν, τὴν φύσιν οἷον ἀνάγκη φῦναι τὸν καλόν τε κἀγαθὸν ἐσόμενον. ἡγεῖτο δ' αὐτῷ, εἰ νῷ ἔχεις, πρῶτον μὲν ἀλήθεια, ἣν διώκειν αὐτὸν πάντως καὶ πάντῃ ἔδει, ἢ ἀλαζόνι ὄντι μηδαμῇ D μετεῖναι φιλοσοφίας ἀληθινῆς. Ἦν γὰρ οὕτω λεγόμενον. Οὐκοῦν ἓν μὲν τοῦτο σφόδρα οὕτω παρὰ δόξαν τοῖς νῦν δοκουμένοις περὶ αὐτοῦ. Καὶ μάλα, ἔφη. Ἆρ' οὖν δὴ οὐ μετρίως ἀπολογησόμεθα, ὅτι πρὸς τὸ ὂν πεφυκὼς εἴη ἁμιλλᾶσθαι ὅ γε ὄντως φιλομαθής, καὶ οὐκ ἐπιμένοι ἐπὶ τοῖς δοξαζομένοις εἶναι πολλοῖς ἑκάστοις, ἀλλ' ἴοι, καὶ οὐκ ἀμβλύνοιτο, οὐδ' ἀπολήγοι τοῦ ἔρωτος, πρὶν αὐτοῦ ὃ ἔστιν ἑκάστου τῆς φύσεως ἅψασθαι, ᾧ προσήκει ψυχῆς ἐφάπτεσθαι τοῦ τοιούτου. προσήκει δὲ ξυγγενεῖ· ᾧ πλησιάσας, καὶ μιγεὶς τῷ ὄντως ὄντι, γεννήσας νοῦν καὶ E ἀλήθειαν, γνοίη τε, καὶ ἀληθῶς ζῴη καὶ τρέφοιτο· καὶ οὕτω λήγοι ὠδῖνος, πρὶν δ' οὔ. Ὡς οἷόν τ', ἔφη, μετριώτατα. Τί οὖν; τούτῳ μετέσται ψεῦδος ἀγαπᾶν, ἢ πᾶν τοὐναντίον, μισεῖν; Μισεῖν, ἔφη. Ἡγουμένης δὴ ἀληθείας, οὐκ ἄν ποτε, οἶμαι, φαῖμεν αὐτῇ χορὸν κακῶν ἀκολουθῆσαι. Πῶς γάρ; Ἀλλ' ὑγιές τε καὶ δίκαιον ἦθος, ᾧ καὶ σωφροσύνην ἕπεσθαι. Ὀρθῶς, ἔφη. Καὶ δὴ τὸν ἄλλον τῆς φιλοσόφου φύσεως χορὸν τί δεῖ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἀναλαμβάνοντα τάττειν; μέμνησαι γάρ που ὅτι ξυνέβη προσῆκον τούτοις, ἀνδρεία, μεγαλοπρέπεια, εὐμάθεια, μνή-F μη. καὶ σοῦ ἐπιλαβομένου, ὅτι πᾶς μὲν ἀναγκασθήσεται ὁμολογεῖν οἷς λέγομεν, ἐάσας δὲ τοὺς λόγους, εἰς αὐτοὺς ἀποβλέψας περὶ ὧν ὁ λόγος, φαίη ὁρᾶν αὐτῶν τοὺς μὲν, ἀχρήστους, τοὺς δὲ πολλοὺς, κακοὺς πᾶσαν κακίαν·

μὲν πάντων θαυμαστότατον ἀκοῦσαι, ὅτι ἕκαστον ὧν ἐ-
πῃνέσαμεν τῆς φύσεως ἀπόλλυσι τὴν ἔχουσαν ψυχὴν, C
καὶ ἀποσπᾷ φιλοσοφίας. λέγω δὲ ἀνδρείαν, σωφροσύνην,
καὶ πάντα ἃ διήλθομεν. Ἄτοπον (ἔφη) ἀκοῦσαι. Ἔτι τοί-
νυν (ἦν δ' ἐγὼ) πρὸς τούτοις τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ
πάντα φθείρει καὶ ἀποσπᾷ, κάλλος, καὶ πλοῦτος, καὶ ἰ-
σχὺς σώματος, καὶ ξυγγένεια ἐρρωμένη ἐν πόλει, καὶ πάντα
τὰ τούτων οἰκεῖα. ἔχεις γὰρ τὸν τύπον ὧν λέγω. Ἔχω,
ἔφη καὶ ἡδέως γ' ἂν ἀκριβέστερον ἃ λέγεις πυθοίμην.
Λαβοῦ τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) ὅλου αὐτοῦ ὀρθῶς· καί σοι
εὔδηλόν τε φανεῖται, καὶ οὐκ ἄτοπα δόξει τὰ προειρη-
μένα περὶ αὐτῶν. Πῶς οὖν, ἔφη, κελεύεις; Παντός (ἦν δ' D
ἐγὼ) σπέρματος πέρι, ἢ φυτοῦ, εἴτε ἐγγείων, εἴτε τῶν ζώων,
ἴσμεν ὅτι τὸ μὴ τυχὸν τροφῆς ἧς προσήκει ἑκάστῳ, μηδ'
ὥρας, μηδὲ τόπου, ὅσῳ ἂν ἐρρωμενέστερον ᾖ, τοσούτῳ πλειό-
νων ἐνδεῖ τῶν πρεπόντων. ἀγαθῷ γάρ που κακὸν ἐναντιώ-
τερον ἢ τῷ μὴ ἀγαθῷ. Πῶς δ' οὔ; Ἔχει δὴ (οἶμαι) λόγον,
τὴν ἀρίστην φύσιν ἐν ἀλλοτριωτέρᾳ οὖσαν τροφῇ, κά-
κιον ἀπαλλάττειν τῆς φαύλης. Ἔχει. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγὼ)
ὦ Ἀδείμαντε, καὶ τὰς ψυχὰς οὕτω φῶμεν τὰς εὐφυεστά-
τας, κακῆς παιδαγωγίας τυχούσας, διαφερόντως κακὰς
γίγνεσθαι. ἢ οἴει τὰ μεγάλα ἀδικήματα, καὶ τὴν ἄ- E
κρατον πονηρίαν, ἐκ φαύλης ἀλλ' οὐκ ἐκ νεανικῆς φύ-
σεως τροφῇ διολλυμένης γίγνεσθαι, ἀσθενῆ δὲ φύσιν, μεγά-
λων οὔτε ἀγαθῶν οὔτε κακῶν αἰτίαν ποτὲ ἔσεσθαι; Οὔκ, ἀλ-
λὰ (ἦ δ' ὅς) οὕτως. Ἣν τοίνυν ἔθεμεν τοῦ φιλοσόφου φύσιν,
ἂν μὲν, οἶμαι, μαθήσεως προσηκούσης τύχῃ, εἰς πᾶσαν ἀ-
ρετὴν μὲν ἀνάγκη αὐξανομένην ἀφικνεῖσθαι· ἐὰν δὲ ἐν μὴ
προσηκούσῃ σπαρεῖσά τε καὶ φυτευθεῖσα τρέφηται, εἰς πάντα
τἀναντία αὖ, ἐὰν μή τις αὐτῇ βοηθήσας θεῶν τύχῃ. ἢ καὶ σὺ
ἡγῇ, ὥσπερ οἱ πολλοί, διαφθειρομένους τινὰς εἶναι ὑπὸ σο-
φιστῶν νέους, διαφθείροντας δέ τινας σοφιστὰς ἰδιωτικούς, ὅ, τι F
καὶ ἄξιον λόγου· ἀλλ' οὐκ αὐτοὺς τοὺς ταῦτα λέγοντας, με-
γίστους μὲν εἶναι σοφιστάς, παιδεύειν δὲ τελεώτατα, καὶ
ἀπεργάζεσθαι οἵους βούλονται εἶναι, καὶ νέους καὶ πρεσβυτέρους, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας; Πότε δή;
ἦ δ' ὅς. Ὅταν (εἶπον) ξυγκαθεζόμενοι ἀθρόοι πολλοὶ εἰς ἐκκλησίας, ἢ εἰς δικαστήρια, ἢ θέατρα,

que à philoſophia detorquet: fortitudinem dico,
& temperantiam, & cætera quæcunque narraui-
mus. Abſurdum hoc quidem auditu. præterea
quæcunque bona vulgò dicuntur, deprauant ani-
mum atque impediunt, forma, diuitiæ, corporis
vires, & genus in ciuitate potens, & cætera gene-
ris eiuſdem. Habes enim quandam eorum quæ
dico, formulam. Habeo equidem, ac libenter ex-
actius quæ dicis, audirem. Vniuerſum ipſum re-
ctè comprehendito, ac tibi perſpicuum appare-
bit: neque abſurda tibi quæ de his dicta ſunt, vi-
debuntur. Quomodo illud præcipis? Scimus e-
nim omne ſemen & plantarum & animaliũ, quod
non fuerit ea quæ cuique conuenit nutritione po-
titum, neque tempore, neque loco, quo generoſius
ac vehementius, eo pluribus cõmodis carere. bo-
no nanque malum contrarium magis quàm non
bono. Quidni? Eſt igitur, vt arbitror, conſenta-
neum, naturam optimam, ſi diuerſo alimento
nutriatur, deteriorem euadere quàm ignauam.
Eſt vtique. Hac itaque ratione dicimus Adimante,
animos præſtantiſſimo ingenio præditos, ſi malè
fuerint educati, peſſimos fieri. An putas infanda
ſcelera, & extremam nequitiam ex ignauo potius
ingenio quã generoſo educatione corrupto pro-
cedere? Imbecillem verò naturam, ingentium vel
bonorũ, vel malorũ quandoque cauſam fore? Nó
certè. Si ipſa igitur natura philoſophi conuenien-
tem nanciſcitur diſciplinam, neceſſe eſt eã ſemper
proficiendo ad omnem peruenire virtutem. Sata
autem ſi fuerit, genitáque peruerſè atque ita nutri-
ta, ad contraria omnia rurſus delabitur, niſi fortè
deorum aliquis eã adiuuerit. An tu quoque putas,
quemadmodum multi, verum eſſe quod dicunt,
quoſdã adoleſcentes à ſophiſtis corrumpi, corru-
ptores verò eorũ ſophiſtas quoſdã eſſe priuatos, ac
nõ eos potius qui ita loquuntur, maximos eſſe ſo-
phiſtas credamus, qui doceant, taléſque prorſus v-
numquenque & ſenum & iuuenum, & virorum &
mulierum reddant, quales volunt? Quando id po-
tiſſimum? inquit. Quando, inquam, frequentes
multi vel in concionibus, vel iudiciis, vel theatris,

ſerto, quiſquis immaculatus & integer ex hac conſtitutione rerum publicarum euaſerit, talem diuino auxilio euaſiſſe. Haud aliter mihi videtur. Illud præterea tibi videri debet. Quidnam? Quiſque eorum qui priuatim accepta mercede homines erudiunt, quos quidem ſophiſtas, & æmulos artium appellant, nihil aliud docendum putat, quàm multorum ſententias in quibus conſentiũt, quoties congregantur, atque hanc ſapientiam vocat: veluti ſiquis vaſti cuiuſdam animalis bruti, robuſti admodum, & (ab homine) enutriti, iras & cupiditates ſingulas obſeruauerit, quáue ratione adire hoc deceat, qua attrectare, né quãdo vel ferocius eſt, vel mitius, & ex quibus cauſis tale fiat. Voces item quas in ſingulis quiſque ſolet exprimere. Quibus præterea vocibus aliorum efferatur id animal vel placatur. Poſtquam verò ob diuturnam conſuetudinem percepit ſingula, peritiam huiuſmodi, ſapientiam vocet, & tanquam arte quadam collecta ad docendum ſe conferat, reuera ignorans quæ potiſſimum harum opinionum cupiditatúmque, honeſta vel turpis, bona vel mala, iuſta ſit vel iniuſta. Nominet verò ſingula ad ingentis beſtiæ illius opinionem, bona videlicet quibus delectatur ipſa, mala quibus offenditur: nec aliam prorſus vllam de his afferat rationem, ſed quæ neceſſaria ſunt, iuſta nuncupet & honeſta: quo verò boni ipſius neceſſarii ve natura differat, neque ipſe perſpexerit vnquam, neque aliis oſtendere poſſit. Siquis, inquam, ita affectus ſit, nónne per Iouem abſurdus præceptor eſſe tibi videbitur? Mihi verò. An differre tibi ab hoc ille videtur, qui multorum variorúmque hominum in vnum conuenientium iram & voluptates calere, ſapientiam eſſe ducit, ſiue in pictura ſiue in muſica, ſiue in adminiſtrandæ reipublicæ diſciplina? Patet enim quòd ſiquis cum his verſetur, eiſque oſtendat, vel poeſin, vel alterius artis opus,

εἰδέναι, ὅ,τι περ ἂν σωθῇ τε καὶ γένηται οἷον δεῖ, ἐν τοιαύτῃ καταστάσει πολιτειῶν, θεοῦ μοῖραν αὐτὸ σῶσαι λέγων, οὐ κακῶς ἐρεῖς. Οὐδ' ἐμοὶ ἄλλως (ἔφη) δοκεῖ. Ἔτι τοίνυν σοι (ἦν δ' ἐγὼ) πρὸς τούτοις καὶ τόδε δοξάτω. Τὸ ποῖον; Ἕκαστον τῶν μισθαρνούντων ἰδιωτῶν, οὓς δὴ οὗτοι σοφιστὰς καλοῦσι, καὶ ἀντιτέ-
D χνους ἡγοῦνται, μὴ ἄλλα παιδεύειν, ἢ ταῦτα τὰ τῶν πολλῶν δόγματα, ἃ δοξάζουσιν ὅταν ἀθροισθῶσι, καὶ σοφίαν ταύτην καλεῖν. οἷόνπερ ἂν εἰ θρέμματος μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ τρεφομένου τὰς ὀργάς τις καὶ ἐπιθυμίας κατεμάνθανεν, ὅπῃ τε προσελθεῖν χρὴ, καὶ ὅπῃ ἅψασθαι αὐτοῦ, καὶ ὁπότε χαλεπώτατον ἢ πρᾳότατον καὶ ἐκ τίνων γίγνεται· καὶ φωνὰς δὴ ἐφ' οἷς ἑκάστας εἴωθε φθέγγεσθαι, καὶ οἵας αὖ ἄλλου φθεγγομένου ἡμεροῦταί τε καὶ ἀγριαίνει. καταμαθὼν δὲ ταῦτα πάντα, ξυνουσίᾳ τε καὶ χρόνου τριβῇ, σοφίαν τε καλέ-
E σειε, καὶ, ὡς τέχνην συστησάμενος, ἐπὶ διδασκαλίαν τρέποιτο· μηδὲν εἰδὼς τῇ ἀληθείᾳ τούτων τῶν δογμάτων τε καὶ ἐπιθυμιῶν, ὅ,τι καλὸν, ἢ αἰσχρὸν· ἢ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν· ἢ δίκαιον, ἢ ἄδικον· ὀνομάζοι δὲ πάντα ταῦτα ἐπὶ ταῖς τοῦ μεγάλου ζώου δόξαις· οἷς μὲν χαίροι ἐκεῖνο, ἀγαθὰ καλῶν· οἷς δ' ἄχθοιτο, κακά. ἄλλον δὲ μηδένα ἔχοι λόγον περὶ αὐτῶν· ἀλλὰ τἀναγκαῖα, δίκαια καλοῖ καὶ καλά, τὴν δὲ τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἀγαθοῦ φύσιν ὅσον διαφέρει τῷ ὄντι, μήτε ἑωρακὼς εἴη, μήτε ἄλλῳ δυνατὸς δεῖξαι. τοιοῦτος δὴ ὢν, πρὸς Διὸς, οὐκ ἄτοπος ἄν σοι δοκεῖ εἶναι παι-
F δευτής; Ἔμοιγ', ἔφη. Ἦ οὖν τι τούτου δοκεῖ διαφέρειν ὁ τὴν τῶν πολλῶν καὶ παντοδαπῶν ξυνιόντων ὀργὴν καὶ ἡδονὰς κατανενοηκέναι, σοφίαν ἡγούμενος, εἴτ' ἐν γραφικῇ, εἴτ' ἐν μουσικῇ, εἴτε δὴ ἐν πολιτικῇ; ὅτι μὲν γὰρ ἐάν τις τούτοις ὁμιλῇ, ἐπιδεικνύμενος ἢ ποίησιν, ἢ τινὰ ἄλλην δημιουργίαν,

Πῶς δ' οὐ μέλλει, ἔφη. Βουλήσονται δή (οἶμαι) αὐτῷ χρῆσθαι, ἐπειδὰν πρεσβύτερος γίγνηται, ἐπὶ τὰ αὐτῶν C πράγματα οἵ τε οἰκεῖοι καὶ οἱ πολῖται. Πῶς δ' οὔ; Ὑποκείσονται ἄρα δεόμενοι καὶ τιμῶντες, προκαταλαμβάνοντες καὶ προκολακεύοντες τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ δύναμιν. Φιλεῖ γοῦν (ἔφη) οὕτω γίγνεσθαι. Τί οὖν (ἦν δ' ἐγώ) οἴει τὸν τοιοῦτον ἐν τοῖς τοιούτοις ποιήσειν; ἄλλως τε καὶ ἐὰν τύχῃ μεγάλης πόλεως ὤν, καὶ ἐν ταύτῃ πλούσιός τε καὶ γενναῖος, καὶ ἔτι εὐειδὴς καὶ μέγας; ἆρ' οὐ πληρωθήσεσθαι ἀμηχάνου ἐλπίδος; ἡγούμενον καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰ τῶν βαρβάρων ἱκανὸν ἔσεσθαι πράττειν; καὶ ἐπὶ τούτοις ὑψηλὸν ἐξαίρειν αὐτόν, σχηματισμοῦ καὶ φρονήματος κενοῦ, ἄνευ νοῦ, D ἐμπιπλάμενον; Καὶ μάλ', ἔφη. Τῷ δὲ οὕτω διατιθεμένῳ ἐάν τις ἠρέμα προσελθὼν τἀληθῆ λέγῃ, ὅτι νοῦς οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ, δεῖται δέ, τὸ δὲ οὐ κτητὸν μὴ δουλεύσαντι τῇ κτήσει αὐτοῦ· ἆρ' εὐπετὲς οἴει εἶναι εἰσακοῦσαι διὰ τοσούτων κακῶν; Πολλοῦ γε δεῖ, ἦ δ' ὅς. Ἐὰν δ' οὖν (ἦν δ' ἐγώ) διὰ τὸ εὖ πεφυκέναι, καὶ τὸ συγγενὲς τῶν λόγων, εἷς αἰσθάνηταί πῃ, καὶ κάμπτηται, καὶ ἕλκηται πρὸς φιλοσοφίαν, τί οἰόμεθα δράσειν ἐκείνους τοὺς ἡγουμένους ἀπολλύναι αὐτοῦ τὴν χρείαν τε καὶ ἑταιρείαν; οὐ πᾶν μὲν ἔργον, πᾶν δ' ἔπος λέγοντάς τε καὶ πράττοντας, καὶ περὶ E αὐτόν, ὅπως ἂν μὴ πεισθῇ, καὶ περὶ τὸν πείθοντα, ὅπως ἂν μὴ οἷός τ' ᾖ, καὶ ἰδίᾳ ἐπιβουλεύοντας, καὶ δημοσίᾳ εἰς ἀγῶνας καθιστάντας; Πολλή (ἦ δ' ὅς) ἀνάγκη. Ἔστιν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος φιλοσοφήσει; Οὐ πάνυ. Ὁρᾷς οὖν (ἦν δ' ἐγώ) ὅτι οὐ κακῶς ἐλέγομεν ὡς ἄρα καὶ αὐτὰ τὰ τῆς φιλοσόφου φύσεως μέρη, ὅταν ἐν κακῇ τροφῇ γίγνηται, αἴτια τρόπον τινὰ τοῦ ἐκπεσεῖν ἐκ τοῦ ἐπιτηδεύματος; καὶ τὰ λεγόμενα ἀγαθά, πλοῦτοί τε καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη παρασκευή; Οὐ γάρ· ἀλλ' ὀρθῶς (ἔφη) ἐλέχθη. Οὗτος δή (εἶπον) ὦ θαυμάσιε, ὄλεθρός τε καὶ διαφθορὰ τοσαύτη τε καὶ τοιαύτη τῆς F βελτίστης φύσεως εἰς τὸ ἄριστον ἐπιτήδευμα, ὀλίγης καὶ ἄλλως γιγνομένης, ὡς ἡμεῖς φαμέν. καὶ ἐκ τούτων δὴ τῶν ἀνδρῶν καὶ οἱ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργαζόμενοι τὰς πόλεις γίγνονται, καὶ τοὺς ἰδιώτας, καὶ οἱ τἀγαθά, οἳ ἂν ταύτῃ τύχωσι ῥυέντες·

C forme? Nihil prohibet. Volent igitur & domeſtici omnes, & ciues ad ſua negocia peragenda hoc vti cùm adoleuerit. Sic certè. Quare precibus, ſupplicationibus, honoribus, blandimentis præoccupabunt futuram ipſius virtutem atque potentiam. Ita fieri ſolet. Quid hominem talem arbitraris tunc effecturum? præſertim ſi ampla in ciuitate natus ſit, & in ea diuitiis inſignis ac genere, honeſta præterea forma ſit atque procerus, nonne immenſa ſpe elatum iri hunc cenſes? putantem ſe ad res tam Græcorum quam Barbarorum gerendas ſufficere? Vnde & ſeipſum extollere, faſtidioſo habi- D tu laſciuientem, inanique faſtu & inſana inflatum ſuperbia. Vehementer. Si quis hominem ſic affectum amice moneat dicens, mentem ipſum nequaquam habere, egere tamen: ſed eam à nullo comparari poſſe, niſi ſe eius adeptioni ſubiiciat, an facilè illum tantis occupatum malis, præſtare monenti aures putas? Longè abeſt. Sin autem bonitate naturæ, & innato quodam erga rationes affectu inductus aliquis auſcultet flectatúrque, & ad philoſophiam trahatur, quid eos facturos exiſtimamus, qui putant monitoris illius vſu & conſuetudine adoleſcentem corrum- E pi? Nónne & loquendo & agendo omni ſtudio certaturos, vt nec adoleſcens monitis pareat, nec exhortator ille aliquid perſuadeat, cum tam priuatis inſidiis quàm publicis accuſationibus inſequentes? Valde neceſſarium eſt. Reſtabit ergo huic vlla ad philoſophandum facultas? Exigua planè. Vidéſne haud ab re nos ſuprà dixiſſe: philoſophicæ naturæ partes, ſi peruerſa adhibita ſit educatio, cauſas eſſe quodammodo, vt quis ab eo ſtudio auertatur? quinetiam impedimento eſſe ea quæ vulgo bona putantur, diuitias ſcilicet, & omnem huiuſmodi ſupellectilem? Rectè nimirum eſt dictum. Hic eſt, ô mirifice vir, F interitus & corruptio talis ac tanta naturæ ipſius ad excellens officium optimæ, quæ quidem rara admodum, vt diximus, reperitur. Atque huius ingenij ſunt hi viri qui nefaria ſcelera patrant, & priuatim, & publicè: atque item qui ſunt & priuatis, & ciuitatibus bonorum ingentium autores.

... nouâ ſe veſte tanquam ſpōſum ornauit, & filiam domini ſui inopia preſſi, nec alium cui daret habentis vxorem ducturo. Haud longè differre exiſtimo. Qualem ex his prolem naſci putandum eſt? nónne notham ſcilicet & abiectam? Neceſſe eſt omnino. Homines autem diſciplina indignos, quoties ipſi præter dignitatem adhærent, quales cogitationes opinionéſque producere dicimus? nónne, vt nominare decet, ſophiſmata? nihilque legitimum, nihil dignum, nihil prudentiæ veræ conueniens? Sic omnino dicendum. Itaque pauci admodum reſtant homines, Adimante, qui dignè in philoſophia verſentur: hique ſunt qui bona indole nati ac bene enutriti, vel exilio depræhenſi otium ad philoſophiam nanciſcuntur, vnde philoſophiæ aduerſis occupationibus liberi, natura duce ſuis in ſtudiis perſeuerant: vel quum magnificus quidam animus anguſta in vrbe natus, ſpretis reipublicæ ipſius muneribus, ac multo magis contemptis reliquarum artium opificiis, pro naturæ dotibus, ad philoſophandum ſe confert. Foret autem & Theagis familiaris noſtri frænum ad cohibendum ſatis validum. Theages enim noſter ita eſt comparatus, vt à philoſophando excludatur. Corporis verò debilitas ipſum à rebus ciuilibus prohibet. Dæmonis autem noſtri ſignum referre nunc non decet. Vel enim cuidam alteri duntaxat, vel nulli ſuperiorum contigit. Horum verò paucorum quicunque guſtant & guſtauerunt quàm dulcis hæc ſit ac beata poſſeſſio, & inſaniam plurimorum perſpiciunt: quia videlicet nullus, vt breuiter ita ſimpliciterq; dicam rectè quicquã in rebuſpublicis agat, neq; ſocius aliquis, & adiutor reperiatur, quicũ defendendæ iuſtitiæ curam ſuſcipiens aliquis ſoſpes euadat: ſed tanquam homo in beſtias incidens, cum nec vnà iniuſtè agere velit, nec ſolus ipſe omnibus feris poſſit reſiſtere, antè pereat, quàm quicquam vel ciuitatem, vel amicos iuuet: atque ita & ſibi & aliis ſit inutilis:

... οὐκ ἀνάγκη; Καὶ μάλα, ἔφη. Δοκεῖς οὖν τι (ἦν δ' ἐγώ) διαφέρειν αὐτοὺς ἰδεῖν ἀργύριον κτησαμένου χαλκέως, φαλακροῦ καὶ σμικροῦ, νεωστὶ μὲν ἐκ δεσμῶν λελυμένου, ἐν βαλανείῳ δὲ λελουμένου, νεουργὸν ἱμάτιον ἔχοντος, ὡς νυμφίου παρεσκευασμένου, διὰ πενίαν καὶ ἐρημίαν τοῦ δεσπότου τὴν θυγατέρα μέλλοντος γαμεῖν; Οὐ πάνυ (ἔφη) διαφέρει. Ποῖ' ἄττα οὖν εἰκὸς γεννᾶν τοὺς τοιούτους; οὐ νόθα καὶ φαῦλα; Πολλὴ ἀνάγκη. Τί δέ; τοὺς ἀναξίους παιδεύσεως, ὅ-

D ταν αὐτῇ πλησιάζοντες ὁμιλῶσι μὴ κατ' ἀξίαν, ποῖ' ἄττα φῶμεν γεννᾶν διανοήματά τε καὶ δόξας; ἆρ' οὐχ ὡς ἀληθῶς προσήκοντα ἀκοῦσαι σοφίσματα, καὶ οὐδὲν γνήσιον, οὐδὲ φρονήσεως ἄξιον ἀληθινῆς ἐχόμενον; Παντελῶς μὲν οὖν, ἔφη. Πάνυ σμικρὸν δή τι (ἔφην ἐγώ) ὦ Ἀδείμαντε, λείπεται τῶν κατ' ἀξίαν ὁμιλούντων φιλοσοφίᾳ, ἤπου ὑπὸ φυγῆς καταληφθὲν, γενναῖον καὶ εὖ τεθραμμένον ἦθος, ἀπορίᾳ τῶν διαφθερούντων κατὰ φύσιν μεῖναν ἐπ' αὐτῇ, ἢ ἐν σμικρᾷ πόλει, ὅταν μεγάλη ψυχὴ φυῇ, καὶ ἀτιμάσασα τὰ τῆς πόλεως ὑπερίδῃ·

E βραχὺ δέ πού τι καὶ ἀπ' ἄλλης τέχνης δικαίως ἀτιμάσαν εὐφυὲς ἐπ' αὐτὴν ἂν ἔλθοι. εἴη δ' ἂν καὶ ὁ τοῦ ἡμετέρου ἑταίρου Θεάγους χαλινὸς οἷος κατασχεῖν. καὶ γὰρ Θεάγει τὰ μὲν ἄλλα πάντα παρεσκεύασται πρὸς τὸ ἐκπεσεῖν φιλοσοφίας, ἡ δὲ τοῦ σώματος νοσοτροφία, ἀπείργουσα αὐτὸν τῶν πολιτικῶν κατέχει. τὸ δ' ἡμέτερον οὐκ ἄξιον λέγειν, τὸ δαιμόνιον σημεῖον· ἢ γάρ πού τινι ἄλλῳ, ἢ οὐδενὶ τῶν ἔμπροσθεν γέγονε. καὶ τούτων δὴ τῶν ὀλίγων οἱ γενόμενοι καὶ γευσάμενοι ὡς ἡδὺ καὶ μακάριον τὸ κτῆμα, καὶ τῶν πολλῶν αὖ ἱκανῶς ἰδόντες τὴν μανίαν, καὶ ὅτι οὐδεὶς οὐδὲν

F ὑγιὲς (ὡς ἔπος εἰπεῖν) περὶ τὰ τῶν πόλεων πράττει, οὐδ' ἔστι ξύμμαχος μεθ' ὅτου τις ἰὼν ἐπὶ τὴν τῶν δικαίων βοήθειαν, σῴζοιτ' ἄν· ἀλλ' ὥσπερ εἰς θηρία ἄνθρωπος ἐμπεσὼν, οὔτε ξυναδικεῖν ἐθέλων, οὔτε ἱκανὸς ὢν εἷς πᾶσιν ἀγρίοις ἀντέχειν, πρίν τι τὴν πόλιν ἢ φίλους ὀνῆσαι προαπολόμενος, ἀνωφελὴς αὑτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν γένοιτο.

τελευτᾶν εἰς τὸ ἐπιχώριον φιλεῖ κρατούμενον ἰέναι, οὕτω C καὶ τοῦτο τὸ γένος. νῦν μὲν οὐκ ἴσχον τὴν αὑτοῦ δύναμιν, εἰς ἀλλότριον εἶδος ἐκπίπτειν· εἰ δὲ λήψεται τὴν ἀρίστην πολιτείαν, ὥσπερ καὶ αὐτὸ ἄριστόν ἐστι, τότε δηλώσει ὅτι τοῦτο μὲν τῷ ὄντι θεῖον ἦν, τὰ δὲ ἄλλα, ἀνθρώπινα, τά τε τῶν φύσεων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων. δῆλος δὴ οὖν εἶ ὅτι μετὰ τοῦτο ἐρήσῃ τίς αὕτη ἡ πολιτεία. Οὐκ ἔγνως, ἔφη. οὐ γὰρ τοῦτο ἔμελλον· ἀλλ' εἰ αὐτὴ ἣν ἡμεῖς διεληλύθαμεν οἰκίζοντες τὴν πόλιν, ἢ ἄλλη. Τὰ μὲν ἄλλα (ἦν δ' ἐγώ) αὕτη· τοῦτο δὲ αὐτὸ ἐρρήθη μὲν καὶ τότε, ὅτι δεήσοι τι ἀεὶ ἐνεῖναι ἐν τῇ πόλει D λόγον ἔχον τῆς πολιτείας τὸν αὐτὸν ὅνπερ καὶ σὺ ὁ νομοθέτης ἔχων τοὺς νόμους ἐτίθεις. Ἐρρήθη γάρ, ἔφη. Ἀλλ' οὐχ ἱκανῶς (εἶπον) ἐδηλώθη, φόβῳ ὧν ὑμεῖς ἀντιλαμβανόμενοι δεδηλώκατε μακρὰν καὶ χαλεπὴν αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν. ἐπεὶ καὶ τὸ λοιπὸν οὐ πάντως ῥᾷστον διελθεῖν. Τὸ ποῖον; Τίνα τρόπον μεταχειριζομένη πόλις φιλοσοφίαν οὐ διολεῖται. τὰ γὰρ δὴ μεγάλα πάντα, ἐπισφαλῆ, καὶ τὸ λεγόμενον, τὰ καλὰ τῷ ὄντι χαλεπά. Ἀλλ' ὅμως (ἔφη) λαβέτω τέλος ἡ ἀπόδειξις, τούτου φανεροῦ γενομένου. Οὐ τὸ μὴ βούλεσθαι (ἦν δ' ἐγώ) ἀλλ' E εἴπερ τὸ μὴ δύνασθαι διακωλύσει. παρὼν δὲ τήν γ' ἐμὴν προθυμίαν εἴσῃ. σκόπει δὲ καὶ νῦν ὡς προθύμως καὶ παρακινδυνευτικῶς μέλλω λέγειν, ὅτι τοὐναντίον ἢ νῦν, δεῖ τοῦ ἐπιτηδεύματος τούτου πόλιν ἅπτεσθαι. Πῶς; Νῦν μέν (ἦν δ' ἐγώ) καὶ ἁπτόμενοι, μειράκια ὄντα, ἄρτι ἐκ παίδων τὸ μεταξὺ οἰκονομίας τε καὶ χρηματισμοῦ πλησιάσαντες αὐτοῦ τῷ χαλεπωτάτῳ ἀπαλλάττονται, φιλοσοφώτατοι ποιούμενοι. λέγω δὲ χαλεπώτατον, τὸ περὶ τοὺς λόγους. ἐν δὲ τῷ ἔπειτα, ἐάν, καὶ ἄλλων τοῦτο πραττόντων παρακαλούμενοι F ἐθέλωσιν ἀκροαταὶ γίγνεσθαι, μεγάλα ἡγοῦνται, πάρεργον οἰόμενοι αὐτὸ δεῖν πράττειν· πρὸς δὲ τὸ γῆρας, ἐκτὸς δή τινων ὀλίγων, ἀποσβέννυνται πολὺ μᾶλλον τοῦ Ἡρακλειτείου ἡλίου, ὅσον αὖθις οὐκ ἐξάπτονται. Δεῖ δὲ πῶς; ἔφη. Πᾶν τοὐναντίον, μειράκια μὲν ὄντα καὶ παῖδας, μειρακιώδη παιδείαν καὶ φιλοσοφίαν μεταχειρίζεσθαι,

niſque naturam, ita & hoc genus propria nunc amiſſa virtute, in alienam ſpeciem permutatur. Sin autem optimam rempublicam nanciſcatur, ſicut & ipſum eſt optimum, tunc demum diuinũ quiddam ſe eſſe, reliqua verò humana omnia, tam ingenia, quàm ſtudia, declarabit. Videris autem mihi ſtatim quænam iſta reſpublica ſit, quæſiturus. Haud rectè præſagiſti. Non enim hoc abs te deſiderabam, ſed nunquid hæc ipſa ſit quam in condenda ciuitate induximus, an alia? Quo ad alia quidem hæc ipſa. hoc autem tũc etiam dictum eſt, oportere aliquid ineſſe ſemper in ciuitate, quod rationem reipublicæ eandem habeat, quam & tu legiſlator habebas, dum leges conderes. Dictũ plane. Non ſatis tamen explicatum. Quippe nos oratio veſtra deterruit, obiiciens prolixã hãc & arduã demonſtrationem fore. Nam quod ſequitur, haud dictu facile eſt omnino. Quid iſtud? Qua potiſſimum ratione ciuitas philoſophiam ſuſcipere debeat, adeò vt non perdatur. Nam magna quælibet fallacia eſſe ſolet, &, vt verè prouerbio fertur, præclara difficilia ſunt. Verũtamen quum iſtud inter nos conſtet, finem iam accipiat demonſtratio. Facultas fortè deerit mihi, volũtas certè nunquam. Tu verò præſens ſtudium meũ intelliges. Aduerte etiam nunc quàm promptè & intrepidè ſim dicturus, quòd contrà ac nũc fit, ciuitatem oporteat ſtudium hoc attingere. Quonam pacto? Equidem hoc tempore, adoleſcentuli quum ſtatim à teneris annis inter rei familiaris, quæſtuariiſque negotia difficilimam huius ſtudij partẽ aggrediantur, paulò pòſt diſcedunt, etiam qui ſapientię apprimè ſtudioſi fore exiſtimantur. Difficilimam verò partem, inquam, peritiam diſſerendi. Deinde verò ſi ab aliis id agentibus acciti, auditores fieri patiantur, magnum quid cogitant, exequẽdumq; obiter putãt. In ſenectute verò, exceptis paucis, multo magis quàm ſol Heraclitius extinguuntur, quũ nunquam iterum accendantur. Quid ergo agendum? Contrà omnino. Nam iuuenes ac pueros puerilẽ diſciplinam philoſophiámque tractare conuenit,

talia quædam verba potius de induſtria in ſimilitudinem quandam compoſita, non caſu, vt nunc, concurrentia. Virum autem quoad fieri poteſt virtute perfectum, ac ſummopere factis & dictis tali quadam in ciuitate potentem, nunquam aut vnum, aut plures intuiti ſunt. An putas? Nullo modo. Neque vnquam, ô beate, ſermonibus aures adhibuerunt honeſtis ac liberis, quibus obnixè & omni ſtudio noſcendi gratia verum inquiritur. hæc autem plena verſutiis, & contentioſa, nihil aliud appetentia quàm opinionem, contentionem, tam in iudiciis quàm priuatis colloquiis, omittuntur. Non certe. Quamobrem cùm hæc ipſi præuideremus metueremúſque, veritate coacti diximus, neque ciuitatem vllam, neque rempublicam, neque virum perfectum fore prius quàm paucis hiſce philoſophis, qui nec mali, nec inutiles ſunt, vt vulgò exiſtimantur, neceſſitas quædam forte contigerit, vt ſeu velint, ſeu nolint, ciuitatis curam ſuſcipiant, vel à ciuibus exaudiantur, vel ſaltem his qui dominantur, aut eorum filiis, diuina quadam inſpiratione, veræ philoſophiæ verus amor inhæſerit. Quòd autem horum vel alterum, vel vtraque impoſſibilia ſint, demonſtrari non poſſe arbitror. Alioquin iure ipſi irrideremur, quaſi res pro animi voto effingentes. An non ita? Ita prorſus. Siquando igitur olim infinito tempore anteacto, viri in philoſophia præſtantes neceſſitate impulſi, rempublicam gubernarunt, vel hiſce temporibus regunt, barbarica quadam in regione à noſtro conſpectu remotiſſima, vel in futurum adminiſtrabunt, in hoc certè rerum ſtatu proculdubio aſſeueramus rempublicam ſuprà deſcriptam, fuiſſe, eſſe ac fore. Quando ciuitati hæc Muſa præſit, fieri certè id poteſt, neque nos impoſſibilia fingimus. Difficilia tamen hæc eſſe à nobis quoque conceſſa fuerunt. Mihi quoque ita videtur. Addes forſitan, vulgò id non videri. Fortaſſe.

C πολλοῖς, θαῦμα οὐδέν. οὐ γὰρ πώποτε εἶδον γενόμενον τὸ νῦν λεγόμενον, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τοιαῦτ' ἄττα ῥήματα, ἐξεπίτηδες ἀλλήλοις ὡμοιωμένα, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὥσπερ νῦν, συμπεσόντα, ἄνδρα δὲ ἀρετῇ παρισωμένον καὶ ὡμοιωμένον μέχρι τοῦ δυνατοῦ τελέως, ἔργῳ τε καὶ λόγῳ δυναστεύοντα ἐν πόλει ἑτέρᾳ τοιαύτῃ, οὐ πώποτε ἑωράκασιν, οὔτε ἕνα, οὔτε πλείους. ἢ οἴει; Οὐδαμῶς γε. Οὐδέ γε αὖ λόγων, ὦ μακάριε, καλῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἱκανῶς ἐπήκοοι γεγόνασιν, οἵων ζητεῖν μὲν τὸ ἀληθὲς ξυντεταμένως ἐκ παντὸς τρόπου, τοῦ γνῶναι D χάριν, τὰ δὲ κομψά τε καὶ ἐριστικὰ, καὶ μηδαμόσε ἄλλοσε τείνοντα ἢ πρὸς δόξαν καὶ ἔριν, καὶ ἐν δίκαις, καὶ ἐν ἰδίαις συνουσίαις, πόρρωθεν ἀσπαζομένων. Οὐδὲ τούτων, ἔφη. Τούτων τοι χάριν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ταῦτα προορώμενοι ἡμεῖς τότε καὶ δεδιότες, ὅμως ἐλέγομεν, ὑπὸ τἀληθοῦς ἠναγκασμένοι, ὅτι οὔτε πόλις, οὔτε πολιτεία, οὐδέ γ' ἀνὴρ ὁμοίως μήποτε γένηται τέλεος, πρὶν ἂν τοῖς φιλοσόφοις τούτοις τοῖς ὀλίγοις, καὶ οὐ πονηροῖς, ἀχρήστοις δὲ νῦν κεκλημένοις, ἀνάγκη τις ἐκ τύχης περιβάλῃ, εἴτε βούλονται εἴτε μή, πόλεως ἐπιμεληE θῆναι, καὶ τῇ πόλει κατηκόοις γενέσθαι· ἢ τῶν νῦν ἐν δυναστείαις ἢ βασιλείαις ὄντων ὑέσιν, ἢ αὐτοῖς, ἔκ τινος θείας ἐπιπνοίας ἀληθινῆς φιλοσοφίας, ἀληθινὸς ἔρως ἐμπέσῃ. τούτων δὲ ὁπότερα γενέσθαι, ἢ ἀμφότερα, ὡς ἄρα ἐστὶν ἀδύνατον, ἐγὼ μὲν οὐδένα φημὶ ἔχειν λόγον. οὕτω γὰρ ἂν ἡμεῖς δικαίως καταγελῴμεθα, ὡς ἄλλως εὐχαῖς ὅμοια λέγοντες. ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτως. Εἰ τοίνυν ἄκροις εἰς φιλοσοφίαν πόλεως τις ἀνάγκη ἐπιμεληθῆναι ἢ γέγονεν ἐν τῷ ἀπείρῳ τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ, ἢ καὶ νῦν ἐστιν ἔν τινι βαρβαρικῷ τόπῳ, πόρρω που ἐκτὸς τῆς F ἡμετέρας ἐπόψεως, ἢ καὶ ἔπειτα γενήσεται, περὶ τούτου ἕτοιμοι τῷ λόγῳ διαμάχεσθαι, ὡς γέγονεν ἡ εἰρημένη πολιτεία καὶ ἔστι, καὶ γενήσεταί γε, ὅταν αὕτη ἡ Μοῦσα πόλεως ἐγκρατὴς γένηται. οὐ γὰρ ἀδύνατον γενέσθαι, οὐδ' ἡμεῖς ἀδύνατα λέγομεν· χαλεπὰ δὲ καὶ παρ' ἡμῶν ὁμολογεῖται. Καὶ ἐμοί, ἔφη, οὕτω δοκεῖ. Τοῖς δὲ πολλοῖς, ἦν δ' ἐγώ, οὐκ αὖ δοκεῖ, ἐρεῖς. Ἴσως, ἔφη.

[illegible] μαχομένους αὐτοῖς, φθόνου τε καὶ δυσμενείας
ἐμπίπλασθαι· ἀλλ' εἰς τεταγμένα ἄττα καὶ κατὰ ταὐτὰ C
ἀεὶ ἔχοντα ὁρῶντας καὶ θεωμένους, οὔτ' ἀδικοῦντα οὔτ' ἀδι-
κούμενα ὑπ' ἀλλήλων, κόσμῳ δὲ πάντα καὶ κατὰ λόγον ἔ-
χοντα, ταῦτα μιμεῖσθαί τε καὶ ὅτι μάλιστα ἀφομοιοῦσθαι.
ἢ οἴει τινὰ μηχανὴν εἶναι, ὅτῳ τις ὁμιλεῖ ἀγάμενος, μὴ μι-
μεῖσθαι ἐκεῖνο; Ἀδύνατον, ἔφη. Θείῳ δὴ καὶ κοσμίῳ ὅ γε φι-
λόσοφος ὁμιλῶν, κόσμιός τε καὶ θεῖος εἰς τὸ δυνατὸν ἀνθρώ-
πῳ γίγνεται· διαβολὴ δ' ἐν πᾶσι πολλή. Παντάπασι μὲν
οὖν. Ἂν οὖν τις (εἶπον) αὐτῷ ἀνάγκη γένηται, ἃ ἐκεῖ ὁρᾷ,
μελετῆσαι εἰς ἀνθρώπων ἤθη καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ τιθέναι,
καὶ μὴ μόνον ἑαυτὸν πλάττειν, ἆρα κακὸν δημιουργὸν αὐτὸν D
οἴει γενήσεσθαι σωφροσύνης τε καὶ δικαιοσύνης, καὶ ξυμπά-
σης τῆς δημοτικῆς ἀρετῆς; Ἥκιστά γε, ἦ δ' ὅς. Ἀλλ' ἐὰν δὴ
αἴσθωνται οἱ πολλοὶ ὅτι ἀληθῆ περὶ αὐτοῦ λέγομεν, χαλε-
πανοῦσι δὴ τοῖς φιλοσόφοις, καὶ ἀπιστήσουσιν ἡμῖν, λέγουσιν ὡς
οὐκ ἄν ποτε ἄλλως εὐδαιμονήσειε πόλις, εἰ μὴ αὐτὴν δια-
γράψειαν οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι ζωγρά-
φοι; Οὐ χαλεπανοῦσιν (ἦ δ' ὅς) ἐὰν αἴσθωνται. ἀλλὰ δὴ
τίνα λέγεις τρόπον τῆς διαγραφῆς; Λαβόντες (ἦν δ' ἐγώ)
ὥσπερ πίνακα, πόλιν τε καὶ ἤθη ἀνθρώπων, πρῶτον μὲν
καθαρὰν ποιήσειαν ἄν· ὃ οὐ πάνυ ῥᾴδιον. ἀλλ' οὖν οἶσθ' ὅτι E
τούτῳ ἂν εὐθὺς τῶν ἄλλων διενέγκοιεν, τῷ μήτε ἰδιώτου, μήτε
πόλεως ἐθελῆσαι ἂν ἅψασθαι, μηδὲ γράφειν νόμους, πρὶν ἢ
παραλαβεῖν καθαράν, ἢ αὐτοὶ ποιῆσαι. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη.
Οὐκοῦν μετὰ ταῦτα οἴει ὑπογράψασθαι ἂν τὸ σχῆμα τῆς
πολιτείας; Τί μήν; Ἔπειτα, οἶμαι, ἀπεργαζόμενοι, πυκνὰ
ἂν ἑκατέρωσ' ἀποβλέποιεν, πρός τε τὸ φύσει δίκαιον καὶ
καλὸν καὶ σῶφρον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ πρὸς ἐκεῖνο
αὖ ὃ ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐμποιοῖεν, ξυμμιγνύντες τε καὶ
κεραννύντες ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων, τὸ ἀνδρείκελον, ἀπ' ἐ-
κείνου τεκμαιρόμενοι, ὃ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐκάλεσεν ἐν τοῖς ἀν- F
θρώποις ἐγγιγνόμενον, θεοειδές τε καὶ θεοείκελον. Ὀρθῶς, ἔφη.
Καὶ τὸ μὲν ἄν, οἶμαι, ἐξαλείφοιεν, τὸ δὲ πάλιν ἐγγράφοιεν, ἕως
ἂν ὅτι μάλιστα ἀνθρώπεια ἤθη εἰς ὅσον ἐνδέχεται θεοφι-
λῆ ποιήσειαν. Καλλίστη γοῦν ἄν, ἔφη, ἡ γραφὴ γένοιτο.

[illegible]
eundem ſeruant ordinem contemplatur, quæ ne-
que inferunt inuicem, neque patiuntur iniuriam:
omnia verò ornatè, & ſecundùm rationem diſ-
poſita ſunt. Atque hæc imitatur, ſéque his quàm
ſimillimum reddit. An putas fieri poſſe, vt illud
non imitetur aliquis, cui cum amore admirabun-
dus adhæret? Nullo modo. Quare quum philo-
ſophus diuino atque decoro frequenter adhæreat,
diuinus ipſe atque decorus, quoad homini poſſi-
bile eſt, efficitur. Calumnia verò in omnibus
multa. Sic eſt omnino. Si ergo neceſſitate aliqua
inducatur, vt ea quæ illic intuetur, ad mores ho-
minum priuatim & publicè transferat, neque ſe
tantùm, ſed & alios formet, nunquid inertem
temperantiæ, iuſtitiæque, & vniuerſæ popularis
virtutis opificem fore ipſum exiſtimas? Mi-
nimè. Si ſentiat vulgus vera nos de hoc perhibe-
re, an philoſophis ſuccenſebit? nobiſque non cre-
det dicentibus, non aliter ciuitatem fore beatam,
quàm ſi eam qui diuino vtantur exemplo, picto-
res forment? Nequaquam ſuccenſebit, inquit, ſi
ſenſerit. Verùm quem pingendi modum dicis?
Cùm pictores, hi, inquam, ciuitatem, & mores
hominum, quaſi tabulam quandam accepe-
rint, in primis eam purgabunt, quod nequa-
quam facile eſt. An neſcis hoc præcipuè ab aliis
philoſophos diſcrepare, quòd neque priuatum,
neque ciuitatem tangere, neque leges condere
tentant, antequam vel hæc purgata ſuſceperint,
vel ipſi purgauerint? Et rectè quidem. An non
deſcribere eos poſt hæc putas reipublicæ for-
mam? Quidni? Deinde agentes hæc, vt arbitror,
ad vtraque frequenter reſpicient, ad illud ſcilicet
quod natura iuſtum, honeſtum & temperatum
exiſtit, cæteráque huiuſmodi, atque iterum ad
humana: & ad ſuperioris illius exemplar humana
diſponent, ex hominum officiis naturam huma-
nam contemperantes, ad figuram eius, quod Ho-
merus quoque, cùm in hominibus fit, Dei ſpe-
ciem & imaginem ſimilitudinémque appellauit.
Scitè. Partim ergo delebunt philoſophi, partim
rurſus depingent, quouſque humanos mores
quàm maximè fieri poteſt, Deo in amore côiunxe
rint. Pulcherrima, inquit, nimirū hæc eſt pictura.

pertinent iam ſunt. De hoc autem quis ambiget, quin regum potentiúmque virorum filii philoſophi naſcituri non ſint? Nemo. Poſſet autem quis adiicere, quòd etiam ſi tales naſcantur, inquinari eos neceſſe ſit. Quod enim ſeruari (à maculis purum) arduum ſit, nos quoque concedimus. Quis autem illud inſuper addet? in omni tempore ex omnibus hominibus ne vnum quidem vnquam ſeruatum fuiſſe? Nullus hoc dixerit. At verò vnus natura ſic inſtitutus, ciuitatémque nactus obedientem, ſufficiens eſt ad hæc omnia perficienda, quæ nunc fidem non habent. Sufficiens vtique. Pono, ſi princeps aliquis leges & officia, quæ narrauimus, mandet, haud impoſſibile eſt ciues his obſequi velle. Non certè. Atqui ſentire & alios eadem, quæ & ipſi ſentimus, num mirum, aut impoſſibile eſt? Non, vt arbitror. Quod autem optima hæc ſint, ſiquidem poſſibilia, ſatis ſuprà eſt, vt arbitror, diſputatum. Satis. Quare ex his quæ dicta ſunt, ſequitur, vt optima futura ſint, quæ de legibus ferendis prædiximus, ſi agantur: difficilia item factu, non tamen impoſſibilia. Sequitur planè.

Poſtquàm vix tandem finem his impoſuimus, ad reliqua iam pergendum, qua ratione videlicet, quibúſue diſciplinis & ſtudiis inſtructi erunt huius noſtrę reipublicæ ſeruatores, & qua in ætate ſinguli ſingula exercebunt. De his certè iam dicendum. Haud quaquam ſapienter à me actum eſt, cùm in ſuperioribus reliquerim matrimoniorum difficultatem atque moleſtiam, filiorumque procreationem, & conſtitutionem principum, noſcebam enim quàm inuidioſa res eſſet, actúque difficilis, vel omnino vera. Nunc autem nihilominus tranſigere hæc cogimur: atque ea quidem quæ ad mulieres ac filios pertinent, iam peregimus: quæ verò ad principes, tanquam à principio rurſus percurrenda videntur. Diximus autem, ſi memoria tenes, amatores eos ciuitatis eſſe oportere, in voluptatibus doloribúſque probatos, atque ex hoc dogmate, neque laboribus, neque metu periculorum, neque mutatione alia dimoueri.

ἡμᾶς καὶ πεπεῖσθαι, ἵνα εἰ μή τι ἄλλο, αἰσχυνθέντες ὁμολογήσωσιν. C Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὗτοι μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο πεπεισμένοι ἔστων. τοῦδε δὲ πέρι τίς ἀμφισβητήσει, ὡς οὐκ ἂν τύχοιεν γενόμενοι βασιλέων ἔκγονοι ἢ δυναστῶν τὰς φύσεις φιλόσοφοι; Οὐδ' ἂν εἷς, ἔφη. Τοιούτους δὲ γενομένους ὡς πολλὴ ἀνάγκη διαφθαρῆναι, ἔχει τις λέγειν; ὡς μὲν γὰρ χαλεπὸν σωθῆναι, καὶ ἡμεῖς συγχωροῦμεν· ὡς δ' ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῶν πάντων οὐδέποτ' οὐδ' ἂν εἷς σωθείη, ἔσθ' ὅστις ἀμφισβητήσειε; Καὶ πῶς; Ἀλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, εἷς ἱκανὸς γενόμενος, πόλιν ἔχων πειθομένην, πάντ' ἐπιτελέσαι τὰ νῦν ἀπιστούμενα. D Ἱκανὸς γάρ, ἔφη. Ἄρχοντος γάρ που, ἦν δ' ἐγώ, τιθέντος τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἃ διεληλύθαμεν, οὐ δήπου ἀδύνατον ἐθέλειν ποιεῖν τοὺς πολίτας. Οὐδ' ὁπωστιοῦν. Ἀλλὰ μὴν ἅπερ ἡμῖν δοκεῖ, δόξαι καὶ ἄλλοις θαυμαστόν τι καὶ ἀδύνατον; Οὐκ οἶμαι ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. Καὶ μὴν ὅτι γε βέλτιστα, εἴπερ δυνατά, ἱκανῶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς ἐγῷμαι, διήλθομεν. Ἱκανῶς γάρ. Νῦν δή, ὡς ἔοικε, συμβαίνει ἡμῖν περὶ τῆς νομοθεσίας, ἄριστα μὲν εἶναι ἃ λέγομεν, εἰ γένοιτο, χαλεπὰ δὲ γενέσθαι, οὐ μέντοι ἀδύνατά γε. Συμβαίνει E γάρ, ἔφη.

Οὐκοῦν ἐπειδὴ τοῦτο μόλις τέλος ἔχει, τὰ ἐπίλοιπα δὴ μετὰ τοῦτο λεκτέον· τίνα τρόπον ἡμῖν καὶ ἐκ τίνων μαθημάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων οἱ σωτῆρες ἐνέσονται τῆς πολιτείας, καὶ κατὰ ποίας ἡλικίας ἕκαστοι ἑκάστων ἁπτόμενοι. Λεκτέον μέντοι, ἔφη. Οὐδέν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ σοφόν μοι ἐγένετο, τήν τε τῶν γυναικῶν τῆς κτήσεως δυσχέρειαν ἐν τῷ πρόσθεν παραλιπόντι καὶ παιδογονίαν, καὶ τὴν τῶν ἀρχόντων κατάστασιν, εἰδότι ὡς ἐπίφθονός τε καὶ χαλεπὴ γίγνεσθαι, ἡ παντελῶς ἀληθής. νῦν γὰρ F οὐδὲν ἧττον ἦλθε τὸ δεῖν αὐτὰ διελθεῖν. καὶ τὰ μὲν δὴ τῶν γυναικῶν τε καὶ παίδων πεπέρανται· τὸ δὲ τῶν ἀρχόντων ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς μετελθεῖν δεῖ. ἐλέγομεν δ', εἰ μνημονεύεις, δεῖν αὐτοὺς φιλοπόλιδάς τε φαίνεσθαι, βασανιζομένους ἐν ἡδοναῖς τε καὶ λύπαις, καὶ τὸ δόγμα τοῦτο μήτ' ἐν πόνοις, μήτ' ἐν φόβοις, μήτ' ἐν ἄλλῃ μηδεμιᾷ μεταβολῇ φαίνεσθαι ἐκβάλλοντας,

C πολέμῳ πρὸς τοὺς φόβους δυσκίνητα ὄντα, πρὸς τὰς μαθήσεις αὖ ποιεῖ ταυτὸν· δυσκινήτως ἔχει καὶ δυσμαθῶς, ὥσπερ ἀπονεναρκωμένα, καὶ ὕπνου τε καὶ χάσμης ἐμπίπλανται, ὅταν τι δέῃ τοιοῦτον διαπονεῖν. Ἔστι ταῦτα, ἔφη. Ἡμεῖς δέ γ' ἔφαμεν ἀμφοτέρων δεῖν εὖ τε καὶ καλῶς μετέχειν, ἢ μήτε παιδείας τῆς ἀκριβεστάτης δεῖν αὐτῷ μεταδιδόναι, μήτε τιμῆς, μήτε ἀρχῆς. Ὀρθῶς, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν σπάνιον αὐτὸ οἴει ἔσεσθαι; Πῶς δ' οὔ; Βασανιστέον δὴ ἔν τε οἷς τότε ἐλέγομεν πόνοις τε καὶ φόβοις καὶ ἡδοναῖς, καὶ ἔτι δὴ ὃ τότε παρεῖμεν νῦν λέγομεν, ὅτι καὶ ἐν μαθήμασι πολλοῖς γυμνάζειν δεῖ, σκοποῦντας εἰ καὶ τὰ μέγιστα μαθήματα δυνατὴ ἔσται D ἐνεγκεῖν, εἴτε καὶ ἀποδειλιάσει, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀποδειλιῶντες. Πρέπει γέ τοι δὴ (ἔφη) οὕτω σκοπεῖν. Ἀλλὰ ποῖα δὴ λέγεις μαθήματα μέγιστα; Μνημονεύεις μέν που (ἦν δ' ἐγὼ) ὅτι τριττὰ εἴδη ψυχῆς διαστησάμενοι, συνεβιβάζομεν δικαιοσύνης τε πέρι, καὶ σωφροσύνης, καὶ ἀνδρείας, καὶ σοφίας, ὃ ἕκαστον εἴη. Μὴ γὰρ μνημονεύων (ἔφη) τὰ λοιπὰ ἂν εἴην δίκαιος μὴ ἀκούειν. Ἦ καὶ τὸ προρρηθὲν αὐτῶν; Τὸ ποῖον δή; Ἐλέγομέν που ὅτι ὡς μὲν δυνατὸν κάλλιστα αὐτὰ κατιδεῖν ἄλλη μακροτέρα εἴη περίοδος, E ἣν περιελθόντι καταφανῆ γίγνοιτο· τῶν μέντοι ἔμπροσθεν προειρημένων ἑπομένας ἀποδείξεις οἷόν τ' εἴη προσάψαι· καὶ ὑμεῖς ἐξαρκεῖν ἔφατε. καὶ οὕτω δὴ ἐρρήθη τὰ τότε, τῆς μὲν ἀκριβείας (ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο) ἐλλιπῆ. εἰ δὲ ὑμῖν ἀρεσκόντως, ὑμεῖς ἂν τοῦτο εἴποιτε. Ἀλλ' ἔμοιγε (ἔφη) μετρίως· ἐφαίνετο δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις. Ἀλλ' ὦ φίλε (ἦν δ' ἐγὼ) μέτρον τῶν τοιούτων ἀπολεῖπον καὶ ὁτιοῦν τοῦ ὄντος, οὐ πάνυ μετρίως γίγνεται. ἀτελὲς γὰρ οὐδὲν, οὐδενὸς μέτρον. δοκεῖ δ' ἐνίοτέ τισιν ἱκανῶς ἤδη ἔχειν, καὶ οὐδὲν δεῖν περαιτέρω ζητεῖν. Καὶ μάλ', ἔφη, συχνοὶ πάσχουσιν αὐτὸ διὰ ῥαθυμίαν. Τούτου δέ γε (ἦν δ' ἐγὼ) τοῦ παθήματος ἥκιστα προσδεῖται φύλακι πόλεώς τε καὶ νόμων. Εἰκὸς, ἦ δ' ὅς. Τὴν μακροτέραν τοίνυν, ὦ ἑταῖρε (ἔφην) περιιτέον τῷ τοιούτῳ, καὶ οὐχ ἧττον μανθάνοντι πονητέον ἢ γυμναζομένῳ· ἢ (ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν)

C maximè confidendum, vtpote qui in bello intrepidi ſunt, vt in his immobiles ſunt, ita ad diſciplinas tardiores & hebetes. Torpent ſiquidem atque oſcitant, quoties eis eſt contemplationi inuigilandum. Eſt vt dicis. Nos autem in ſuperioribus principem oportere diximus, vtrorumque optima ratione participem eſſe. Alioquin non eſſe illi ſupremam diſciplinam exhibendam, neque honores magiſtratúſque impertiendos. Rectè. Nonne raro hoc euenturum exiſtimas? Rarò admodum. Examinare igitur futuri principis oportet ingenium in his quæ ſuprà diximus, laboribus, timoribus, voluptatibus. Addimus præ- D rea, quod tũ prætermiſimus, oportere videlicet illud in diſciplinis plurimis exercere: vt pateat nunquid maximè ipſius doctrinæ præcipiendæ ſit compos, an deficiat potius, quemadmodum qui in aliis operibus trepidant, atque deficiunt. Ita certè inueſtigare decet. verùm quam maximam doctrinam vocas? Meminiſti puto cùm tres in anima ſpecies poſuiſſemus, quid iuſtitia eſſet, temperantia, fortitudo, ſapientia, nos definientes, inuicem conueniſſe? Si non recordarer, haud dignus eſſem qui reliqua abs te audirem. An & illud memoria tenes, quod ante hæc dictum fuit? Quidnam? Diximus certè ampliori quodam alio orationis circuitu exactius ea poſſe cognoſci: verùm E commodius eſſe, vt demonſtrationes ſuperioribus magis conſentaneas induceremus. Quod & vos ſufficere reſpondiſtis. Atque ita tunc ea pingui Minerua, vt mihi viſum eſt, tractata ſunt. Si autem placet vobis, ipſi hoc dicite. At ſatis mediocritérque dictum & mihi, & aliis eſt viſum. Sed in his rebus, ó amice, modus quancunque veritatis partem omiſerit, non admodum moderatè fit. nil enim imperfectum vllius eſt menſuræ. quanquam nonnullis quandoque videtur ſufficienter ſtatim eſſe tractatum, neque longiori inquiſitione opus eſſe. Permultis id propter ſocordiam accidit. Vitium hoc à cuſtode ciuitatis & legum eſſe debet alieniſſimum. Conſentaneum. Ergo amplior quidem amici huic agendus circuitus, neque breuior diſcendo, quàm exercitãdo impẽdẽda eſt opera: alioquin, vt paulo antè diximus ad ſummæ,

..., aut poſſeſsione boni alia omnia poſsidere, quàm ſine boni ipſius & pulchri intelligentia, cætera intelligere? Non certè. Pluribus verò bonum voluptas videtur, elegantioribus ſapientia. Proculdubio. Quinetiam & hoc noſti, quòd qui ſapientiam bonum exiſtimant, ſi interrogentur, quænam potiſsimum ſapientia, declarare nequeunt, ſed coguntur tandem boni ſapientiam dicere. Quàm ridicula reſponſio. Cur non ridicula videatur, ſi cùm nos vituperent quòd ignoremus bonum, de bono rurſus nobiſcum tanquam intelligentibus illud loquantur? Aiunt enim bonum eſſe, ſapientiam boni, quaſi nouerimus quid ipſi dicant cùm boni nomen pronunciant. Vera loqueris. Qui verò bonum voluptatem eſſe definiunt, nunquid minus errant quàm cæteri? Nonne & iſti coguntur fateri voluptates eſſe malas? Valde. Eadem igitur & bona eſſe, & mala, fateri coguntur. An non? Planè. Nonne conſtat plurimas circa hoc, & maximas ambiguitates conſurgere? Conſtat. Nonne & hoc perſpicuum? quòd quæ iuſta, & honeſta videntur, etiam ſi non ſint, multi præoptarent agere, poſsideréque,& videri hominibus hæc habere: nemo autẽ ſatis habere ſe putat ſi quæ bona duntaxat videntur poſsideat,ſed quę reuera bona ſint, omnes quęrunt, opinionem verò in his quiſque contemnit? Et maximè quidem. Bonum quidem anima omnis expetit, eiúſque gratia agit omnia, augurans eſſe aliquid: dubitat tamen, neque ſufficienter quid ſit comprehẽdere poteſt, neque tam certum & exploratum habet quàm cætera: atq; idcirco & in aliis fallitur, cùm quid vtile ſit, iudicare pergit. An circa id cùm tale ſit ac tantum, ſimiliter cæcos eſſe debere dicemus illos quoque præſtantiſsimos in ciuitate viros, quibus vniuerſa committimus? Minimè omnium. Reor equidem, eum cuſtodem, qui iuſta & honeſta poſsideat, ignoret autem qua ratione bona ſint, haud multi faciẽdum eſſe. ſiquidem par eſt eum qui hoc ignoret, ipſa cognoſcere. Auguror autem neminem ipſa prius quàm bonum ſufficienter cogniturum. Scitè augurans.

... τι πλέον εἶναι πᾶσαν κτῆσιν ἐκτῆσθαι, μὴ μέντοι ἀγαθήν; ἢ πάντα τἄλλα φρονεῖν, ἄνευ τοῦ ἀγαθοῦ, καλὸν δὲ καὶ ἀγαθὸν μηδὲν φρονεῖν; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε γε οἶσθα, ὅτι τοῖς μὲν πολλοῖς ἡδονὴ δοκεῖ εἶναι τὸ ἀγαθόν, τοῖς δὲ κομψοτέροις, φρόνησις. Πῶς δ' οὔ; Καὶ ὅτι γε, ὦ φίλε, οἱ τοῦτο ἡγούμενοι, οὐκ ἔχουσι δεῖξαι ἥτις φρόνησις, ἀλλ' ἀναγκάζονται τελευτῶντες τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φάναι. Καὶ μάλα (ἔφη) γελοίως. Πῶς γὰρ οὐχί (ἦν δ' ἐγώ) εἰ ὀνειδίζοντές γε ὅτι οὐκ ἴσμεν τὸ ἀγαθόν, λέ-

D γουσι πάλιν ὡς εἰδόσι; φρόνησιν γὰρ αὐτό φασιν εἶναι ἀγαθοῦ, ὡς αὖ ξυνιέντων ἡμῶν ὅ,τι λέγουσιν, ἐπειδὰν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ φθέγξωνται ὄνομα. Ἀληθέστατα, ἔφη. Τί δέ; οἱ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν ὁριζόμενοι, μῶν μή τι ἐλάττονος πλάνης ἔμπλεοι τῶν ἑτέρων; ἢ οὐ καὶ οὗτοι ἀναγκάζονται ὁμολογεῖν, ἡδονὰς εἶναι κακάς; Σφόδρα γε. Συμβαίνει δὴ αὐτοῖς (οἶμαι) ὁμολογεῖν ἀγαθὰ εἶναι καὶ κακὰ ταὐτά. ἦ γάρ; Τί μήν; Οὐκοῦν ὅτι μὲν μεγάλαι καὶ πολλαὶ ἀμφισβητήσεις περὶ αὐτοῦ, φανερόν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δέ; τόδε οὐ φανερόν, ὡς δίκαια μὲν καὶ καλὰ πολλοὶ ἂν ἕλοιντο τὰ δοκοῦν-

E τα, κἂν μὴ εἴη, ὅμως ταῦτα πράττειν καὶ κεκτῆσθαι καὶ δοκεῖν; ἀγαθὰ δὲ οὐδενὶ ἔτι ἀρκεῖ τὰ δοκοῦντα κτᾶσθαι, ἀλλὰ τὰ ὄντα ζητοῦσι, τὴν δὲ δόξαν ἐνταῦθα ἤδη πᾶς ἀτιμάζει; Καὶ μάλα, ἔφη. Ὃ δὴ διώκει μὲν ἅπασα ψυχή, καὶ τούτου ἕνεκα πάντα πράττει, ἀπομαντευομένη τι εἶναι, ἀποροῦσα δὲ καὶ οὐκ ἔχουσα λαβεῖν ἱκανῶς τί ποτ' ἐστὶν οὐδὲ πίστει χρήσασθαι μονίμῳ, οἵα καὶ περὶ τἆλλα. διὰ τοῦτο δὲ ἀποτυγχάνει καὶ τῶν ἄλλων εἴ τι ὄφελος ἦν. περὶ δὴ τὸ τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον οὕτω φῶμεν δεῖν ἐσκοτῶσθαι καὶ ἐκείνους τοὺς βελτίστους ἐν

F τῇ πόλει, οἷς πάντα ἐγχειριοῦμεν; Ἥκιστά γ', ἔφη. Οἶμαι γοῦν (εἶπον) δίκαιά τε καὶ καλὰ ἀγνοούμενα ὅπῃ ποτὲ ἀγαθά ἐστιν, οὐ πολλοῦ τινος ἄξιον φύλακα κεκτῆσθαι, εἰ ἄρ' εἰκὸς γνῶναι αὐτὰ τὸν τοῦτο ἀγνοοῦντα. μαντεύομαι δὲ μηδένα αὐτὰ γνώσεσθαι, πρότερον ἱκανῶς. Καλῶς γὰρ (ἔφη) μαντεύῃ.

ἔσομαι, προθυμούμενος δὲ, ἀσχημονῶν γέλωτα ὀφλήσω. ἀλλ' ὦ μακάριοι, αὐτὸ μὲν τί ποτ' ἐστὶ τἀγαθὸν, ἐάσωμεν τὸ νῦν εἶναι. (πλέον γάρ μοι φαίνεται) ἢ κατὰ τὴν παροῦσαν ὁρμὴν ἐφικέσθαι τοῦ γε δοκοῦντος ἐμοὶ τανῦν) ὃς δὲ ἔκγονός τε τοῦ ἀγαθοῦ φαίνεται καὶ ὁμοιότατος ἐκείνῳ, λέγειν ἐθέλω, εἰ καὶ ὑμῖν φίλον· εἰ δὲ μὴ, ἐᾶν. Ἀλλ', ἔφη, λέγε. εἰσαῦθις γὰρ τοῦ πατρὸς ἀποτίσεις τὴν διήγησιν. Βουλοίμην ἂν (εἶπον) ἐμέ τε δύνασθαι αὐτὴν ἀποδοῦναι, καὶ ὑμᾶς κομίσασθαι· ἀλλὰ μὴ, ὥσπερ νῦν, τοὺς τόκους μόνον. τοῦτον δὲ δὴ οὖν τὸν τόκον τε καὶ ἔκγονον αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ κομίσασθε. εὐλαβεῖσθε μέντοι μή D πῃ ἐξαπατήσω ὑμᾶς ἄκων, κίβδηλον ἀποδιδοὺς τὸν λόγον τοῦ τόκου. Εὐλαβησόμεθα, ἔφη, κατὰ δύναμιν· ἀλλὰ μόνον λέγε. Διομολογησάμενός γ', ἔφην ἐγὼ, καὶ ἀναμνήσας ὑμᾶς τά τε ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ῥηθέντα, καὶ ἄλλοτε ἤδη πολλάκις εἰρημένα. Τὰ ποῖα; ἦ δ' ὅς. Πολλὰ καλὰ (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ πολλὰ ἀγαθὰ, καὶ ἕκαστα οὕτως εἶναι φαμέν τε καὶ διορίζομεν τῷ λόγῳ. Φαμὲν γάρ. Καὶ αὐτὸ δὴ καλὸν, καὶ αὐτὸ ἀγαθὸν, καὶ οὕτω περὶ πάντων ἃ τότε ὡς πολλὰ ἐτίθεμεν, πάλιν αὖ κατ' ἰδέαν μίαν ἑκάστου, ὡς μιᾶς οὔσης, τιθέντες, ὃ ἔστιν ἕκαστον προσαγορεύομεν. καὶ τὰ μὲν δὴ ὁ- E ρᾶσθαι φαμὲν, νοεῖσθαι δ' οὔ· τὰς δ' αὖ ἰδέας νοεῖσθαι μὲν, ὁρᾶσθαι δ' οὔ. Παντάπασι μὲν οὖν. Τῷ οὖν ὁρῶμεν ἡμῶν αὐτῶν τὰ ὁρώμενα; Τῇ ὄψει, ἔφη. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ ἀκοῇ τὰ ἀκουόμενα, καὶ ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι πάντα τὰ αἰσθητά; Τί μήν; Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγὼ) ἐννενόηκας τὸν τῶν αἰσθήσεων δημιουργὸν, ὅσῳ πολυτελεστάτην τὴν τοῦ ὁρᾶν τε καὶ ὁρᾶσθαι δύναμιν ἐδημιούργησεν; Οὐ πάνυ, ἔφη. Ἀλλ' ὧδε σκόπει. ἔστιν ὅτι προσδεῖ ἀκοῇ καὶ φωνῇ γένους ἄλλου εἰς τὸ τὴν μὲν ἀκούειν, τὴν δ' ἀκούεσθαι; ὃ ἐὰν μὴ παραγένηται τρί- F τον, ἡ μὲν οὐκ ἀκούσεται, ἡ δὲ οὐκ ἀκουσθήσεται; Οὐδενὸς, ἔφη. Οἶμαι δέ γε (ἦν δ' ἐγὼ) οὐδ' ἄλλαις πολλαῖς (ἵνα μὴ εἴπω ὅτι οὐδεμιᾷ) τοιούτου προσδεῖ οὐδενός. ἢ σύ τινα ἔχεις εἰπεῖν; Οὐκ ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. Τὴν δὲ τῆς ὄψεως καὶ τοῦ ὁρατοῦ οὐκ ἐννοεῖς ὅτι προσδεῖται; Πῶς; Ἐνούσης που ἐν ὄμμασιν ὄψεως, καὶ ἐπιχειροῦντος τοῦ ἔχοντος χρῆσθαι αὐτῇ, παρούσης δὲ χρόας ἐν αὐτοῖς, ἐὰν μὴ παραγένηται γένους τρίτου,

mittamus. Eſt enim, vt mihi videtur, præſente ſupra contemplationē. Quis autē appareat boni ipſius filius, quiſq; ſimillimus ei ſit, ſi vobis placet, dicā: ſin minus, dimittā. Dic age. patrē verò poſtea declarabis. Vellē equidē, vt & ipſe explicare poſſem, & vos percipere, non ſolum vt nūc, prolē, ſed & prolem & poſteros ipſius boni. Hūc ergo ad præſens partū boni ipſius filiúmq; accipite. Cauete tamē ne inſcius ipſe vos decipiā, vanā reddens de filio rationē. Cauebimus id pro viribus. Dic modò. Dicam equidē, ſi prius repetamus inuicem confirmemúſque, quæ ſuprà memorata ſunt, & aliàs ſæpenumero dicta. Quænam? Multa quidē pulchra, & multa bona, & ſingula ſimiliter eſſe dicimus, & oratione diſtinguimus. Dicimus profectò. Atqui & ipſum pulchrum, & ipſum bonum inducimus, ac ſimiliter in omnibus, quæ vt plura ponebamus, vnū rurſus ponimus ſecūdum ideam vnam cuiuſq; tanquā vna ſit, & quod vnumquodq; eſt, appellamus. Vera hæc ſunt. Et hæc quidē videri dicimus, non autē intelligi: ideas autem intelligi, non videri. Sic eſt omnino. Qua potentia è nobis quas habemus, quæ patent oculis cernimus? Viſu. Nónne & auditu quæ audiuntur, & aliis ſenſibus omnia quæ ſentiuntur? Quidni? Nunquid animaduertiſti quam perfectam ſenſuum autor vim fabricauit ad id quod videre, & id quod videri dicimus? Non ſatis. Sic autem conſidera. Eſtne auditui, atque voci alio genere opus ad hoc, vt ille quidem audiat, hæc audiatur? Quo tertio abſente, ille non audiet, iſta non audietur. Nequaquam. Arbitror equidem, neque aliis multis, ne dicam nulli, tali quodam opus eſſe. An tu talem aliquam vim potes dicere? Minimè. An non aduertis viſus ipſius & eius quod viſui ſubiacet vim, tali aliquo indigere? Quo pacto? Præſente oculis viſu, ipſiſq; ad ſpectandū directis, præſente item colore, niſi adſit & genus tertium,

ad illa quæ nocturnis radiis attinguntur, cæcutiunt hallucinantúrque, & propè cæci eſſe videntur, ac ſi purus in illis viſus non inſit. Sic accidit. Quoties verò ad ea quæ ſol illuſtrat, perſpicuè cernunt, iiſdémque ipſis in oculis eſſe viſus apparet. Eſt ita. Sic & de animo cogita. Quando enim illi inhæret in quo veritas & ipſum ens emicat, intelligit illud cognoſcitque, & intellectum habere videtur. Sed cùm ad id fertur, quod tenebris eſt permixtum, quod videlicet generatur atque corrumpitur, eius obtunditur acies, opinionéſque verſat varias, ac mentis expers eſſe videtur. Sic apparet. Illud igitur quod veritatem illis quæ intelliguntur præbet, & intelligenti vim ad intelligendum porrigit, boni ideam eſſe dicito, ſcientiæ & veritatis, quæ per intellectum percipitur, cauſam. Cùm verò adeo pulchra duo hæc ſint, cognitio ſcilicet ac veritas, ſi bonum ipſum aliud quàm iſta & pulchrius æſtimabis, rectè putabis. Et quemadmodum lumen ac viſum ſolis ſpeciem quandam habere exiſtimare decet, ſolem verò ipſum eſſe, nequaquam: ita cognitionem & veritatẽ, boni ipſius ſpeciem habere quidem aliquam, eſſe verò ipſum, minimè. Auguſtior enim eſt ipſius boni maieſtas. Decus narras inæſtimabile, ſi ſcientiam quidem & veritatẽ præbet: ipſum verò decore hæc ſuperat. Neque enim voluptatem ipſum eſſe dicis. Bona verba quæſo. Atque ita planius eius imaginem contemplare. Quomodo? Solem quidem dices, vt arbitror, iis quę videntur non modò videndi præbere potẽtiam, verumetiam generationem, augmentum, nutritionem, cùm ipſe tamen generatio non ſit. Quo enim pacto? Atque ita dicas bonum iis quæ cognoſcuntur dare, non modò vt cognoſcantur, ſed eſſe inſuper & eſſentiam elargiri, cùm ipſum eſſentia non ſit, ſed ſupra eſſentiam, dignitate ipſam & potentia ſuperans.

τα, τοῦτο τοῦτον ἐν τῷ ὁρατῷ πρός τε ὄψιν καὶ τὰ ὁρώμενα. Πῶς; (ἔφη) ἔτι δίελθέ μοι. Ὀφθαλμοὶ (ἦν δ' ἐγὼ) οἶσθ' ὅτι ὅταν μηκέτι ἐπ' ἐκεῖνά τις αὐτοὺς τρέπῃ ὧν ἂν τὰς χρόας τὸ ἡμερινὸν φῶς ἐπέχῃ, ἀλλὰ ὧν νυκτερινὰ φέγγη, ἀμβλυώττουσί τε καὶ ἐγγὺς φαίνονται τυφλῶν, ὥσπερ οὐκ ἐνούσης καθαρᾶς ὄψεως; Καὶ μάλα, ἔφη. Ὅταν δέ γ', οἶμαι, ὧν ὁ ἥλιος καταλάμπει, σαφῶς ὁρῶσι, καὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις ὄμμασιν ἐνοῦσα φαίνεται. Τί μήν; Οὕτω τοίνυν καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ὧδε νόει· ὅταν μὲν οὗ καταλάμπει
D ἀλήθειά τε καὶ τὸ ὄν, εἰς τοῦτο ἀπερείσηται, ἐνόησέ τε καὶ ἔγνω αὐτὸ, καὶ νοῦν ἔχειν φαίνεται· ὅταν δὲ εἰς τὸ τῷ σκότῳ κεκραμένον, τὸ γιγνόμενόν τε καὶ ἀπολλύμενον, δοξάζει τε καὶ ἀμβλυώττει, ἄνω καὶ κάτω τὰς δόξας μεταβάλλον καὶ ἔοικεν αὖ νοῦν οὐκ ἔχοντι. Ἔοικε γάρ. Τοῦτο τοίνυν τὸ τὴν ἀλήθειαν παρέχον τοῖς γιγνωσκομένοις, καὶ τῷ γιγνώσκοντι τὴν δύναμιν ἀποδιδὸν, τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν φάθι εἶναι, αἰτίαν δ' ἐπιστήμης οὖσαν καὶ ἀληθείας, ὡς γιγνωσκομένης μὲν διανοοῦ. οὕτω δὲ καλῶν ἀμφοτέρων ὄντων γνώσεώς τε καὶ ἀληθείας, ἄλλο καὶ κάλλιον ἔτι τούτων
E ἡγούμενος αὐτὸ, ὀρθῶς ἡγήσῃ. ἐπιστήμην δὲ καὶ ἀλήθειαν, ὥσπερ ἐκεῖ φῶς τε καὶ ὄψιν, ἡλιοειδῆ μὲν νομίζειν ὀρθὸν, ἥλιον δὲ ἡγεῖσθαι οὐκ ὀρθῶς ἔχει· οὕτω καὶ ἐνταῦθα, ἀγαθοειδῆ μὲν νομίζειν ταῦτ' ἀμφότερα, ὀρθόν· ἀγαθὸν δὲ ἡγεῖσθαι ὁπότερον αὐτῶν, οὐκ ὀρθὸν, ἀλλ' ἔτι μειζόνως τιμητέον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἕξιν. Ἀμήχανον κάλλος (ἔφη) λέγεις, εἰ ἐπιστήμην μὲν καὶ ἀλήθειαν παρέχει, αὐτὸ δ' ὑπὲρ ταῦτα κάλλει ἐστίν. οὐ γὰρ δή που σύ γε ἡδονὴν αὐτὸ λέγεις. Εὐφήμει, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλ' ὧδε μᾶλλον τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἔτι ἐπι-
F σκόπει. Πῶς; Τὸν ἥλιον τοῖς ὁρωμένοις οὐ μόνον, οἶμαι, τὴν τοῦ ὁρᾶσθαι δύναμιν παρέχειν φήσεις, ἀλλὰ καὶ τὴν γένεσιν καὶ αὔξην καὶ τροφήν· οὐ γένεσιν αὐτὸν ὄντα. Πῶς γάρ; Καὶ τοῖς γιγνωσκομένοις τοίνυν μὴ μόνον τὸ γιγνώσκεσθαι φάναι ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ παρεῖναι, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναί τε καὶ τὴν οὐσίαν ὑπ' ἐκείνου αὐτοῖς προσεῖναι· οὐκ οὐσίας ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἔτι ἐπέκεινα τῆς οὐσίας πρεσβείᾳ καὶ δυνάμει ὑπερέχοντος.

τοιοῦτον εἰ κατανοεῖς. Ἀλλὰ κατανοῶ. Καὶ τοίνυν ἕτερον τίθει, ᾧ τοῦτο ἔοικε, τά τε περὶ ἡμᾶς ζῷα, καὶ πᾶν τὸ φυτευτόν, καὶ τὸ σκευαστὸν ὅλον γένος. Τίθημι, ἔφη. Ἦ καὶ ἐθέλοις ἂν αὐτὸ φάναι (ἦν δ᾽ ἐγώ) διῃρῆσθαι ἀληθείᾳ τε καὶ μή, ὡς τὸ δοξαστὸν πρὸς τὸ γνωστόν, οὕτω τὸ ὁμοιωθὲν πρὸς τὸ ᾧ ὡμοιώθη; Ἔγωγ᾽, ἔφη, καὶ μάλα. Σκόπει δὴ αὖ καὶ τὴν τοῦ νοητοῦ τομὴν ᾗ τμητέον. Πῇ; Ἧι τὸ μὲν αὐτοῦ, τοῖς τότε τμηθεῖσιν ὡς εἰκόσι χρωμένη ψυχή, ζητεῖν ἀναγκάζεται ἐξ ὑποθέσεων, οὐκ ἐπ᾽ ἀρχὴν πορευομένη, ἀλλ᾽ ἐπὶ τελευτήν· τὸ δ᾽ αὖ ἕτερον τὸ ἐπ᾽ ἀρχὴν ἀνυπόθετον, ἐξ ὑποθέσεως ἰοῦσα, καὶ ἄνευ τῶν περὶ ἐκεῖνο εἰκόνων, αὐτοῖς εἴδεσι δι᾽ αὐτῶν τὴν μέθοδον ποιουμένη. Ταῦτ᾽, ἔφη, ἃ λέγεις, οὐχ ἱκανῶς ἔμαθον. Ἀλλ᾽ αὖθις (ἦν δ᾽ ἐγώ)· ῥᾷον γὰρ τούτων προειρημένων μαθήσει. οἶμαι γάρ σε εἰδέναι ὅτι οἱ περὶ τὰς γεωμετρίας τε καὶ λογισμοὺς καὶ τὰ τοιαῦτα πραγματευόμενοι, ὑποθέμενοι τό τε περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον, καὶ τὰ σχήματα, καὶ γωνιῶν τριττὰ εἴδη, καὶ ἄλλα τούτων ἀδελφὰ καθ᾽ ἑκάστην μέθοδον, ταῦτα μὲν ὡς εἰδότες, ποιησάμενοι ὑποθέσεις αὐτά, οὐδένα λόγον οὔτε αὑτοῖς οὔτε ἄλλοις ἔτι ἀξιοῦσι περὶ αὐτῶν διδόναι, ὡς παντὶ φανερῶν· ἐκ τούτων δ᾽ ἀρχόμενοι, τὰ λοιπὰ ἤδη διεξιόντες, τελευτῶσιν ὁμολογουμένως ἐπὶ τοῦτο οὗ ἂν ἐπὶ σκέψιν ὁρμήσωσι. Πάνυ μὲν οὖν (ἔφη) τοῦτό γε οἶδα. Οὐκοῦν καὶ ὅτι τοῖς ὁρωμένοις εἴδεσι προσχρῶνται, καὶ τοὺς λόγους περὶ αὐτῶν ποιοῦνται, οὐ περὶ τούτων διανοούμενοι, ἀλλ᾽ ἐκείνων πέρι οἷς ταῦτα ἔοικε, τοῦ τετραγώνου αὐτοῦ ἕνεκα τοὺς λόγους ποιούμενοι, καὶ διαμέτρου αὐτῆς, ἀλλ᾽ οὐ ταύτης ἣν γράφουσι, καὶ τἆλλα οὕτως, αὐτὰ μὲν ταῦτα ἃ πλάττουσί τε καὶ γράφουσιν, ὧν καὶ σκιαὶ καὶ ἐν ὕδασιν εἰκόνες εἰσί, τούτοις μὲν ὡς εἰκόσιν αὖ χρώμενοι, ζητοῦντές τε αὐτὰ ἐκεῖνα ἰδεῖν ἃ οὐκ ἂν ἄλλως ἴδοι τις ἢ τῇ διανοίᾳ. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Τοῦτο τοίνυν νοητὸν μὲν τὸ εἶδος ἔλεγον, ὑποθέσεσι δ᾽ ἀναγκαζομένην ψυχὴν χρῆσθαι περὶ τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, οὐκ ἐπ᾽ ἀρχὴν ἰοῦσαν, ὡς οὐ δυναμένην τῶν ὑποθέσεων ἀνωτέρω ἐκβαίνειν, εἰκόσι δὲ χρωμένην αὐτοῖς τοῖς ὑπὸ τῶν κάτω ἀπεικασθεῖσι, καὶ ἐκείνοις πρὸς ἐκεῖνα, ὡς ἐναργέσι, δεδοξασμένοις τε καὶ τετιμημένοις.

militudines quæda ſunt, animalia videlicet quæ a- C pud nos ſunt & plantas, & vniuerſum fabricæ genus. Sic pono. An vis præterea ſecũdùm verum & non verum dicere genus hoc diſtingui? vt quemadmodum ſe habet quod opinione fingitur ad id quod ſcientia noſcitur, ita ſimulacrũ ad illud cuius eſt ſimile? Valde. Conſidera iterũ intelligibilis ſectioné. Quo pacto? Vnum quidem ipſius genus eſt quod inquirit animus his vtens velut imaginibus quę prius diuiſa ſunt, cõpulſus ex poſitionibus non ad principiũ, ſed ad finem procedere. Alterum verò, quod excogitat animus, ex ſuppoſitione procedens ad principiũ non ſuppoſitum, nec imaginibus vtens quibus ad genus alterum vti ſolemus, D ſed in ipſis ſpeciebus per ipſas progrediens. Haud ſatis quæ dicis intelligo. At enim facilius per hæc intelliges. Arbitror te non latere, quòd qui circa geometriam & arithmeticam & cætera generis eius verſantur, ſupponunt quidem par & impar & figuras ac tres ſpecies angulorum, & horum ſimilia in argumẽtationibus ſingulis, & his poſitis tanquam cuilibet manifeſtis, rationẽ de his nullã exigendam putant. Atq; hinc incipientes ad alia iam deſcendunt, & ad illud tandem perueniunt quod quærebant. Prorſus id noui. Enimuero & illud noſti, quòd & formis quæ in aſpectũ cadunt vtuntur, E déq; illis verba faciunt: quanquã non ad eas mentem dirigũt, ſed ad illa potius quorũ iſta ſimulacra ſunt, ad quadrangulum ipſum videlicet, ipſúmque diametrum, non ad ea quæ ſcribunt. Et in aliis eodẽ modo, ſpeciebus quidẽ hiſce quas deſcribunt figurántq;, quarũ & vmbræ ſunt, & in aquis imagines, tanquã imaginibus quibuſdam vtuntur, affectantes illa conſpicere, quæ non aliter quã cogitatione percipiuntur. Vera loqueris. Hãc generis intelligibilis ſpeciem ſuprà dicebã, ad cuius inueſtigationem cogi animum ſuppoſitionibus vti, ad principium non euntem, vtpote qui ſupra ſuppoſitiones aſcendere nequeat, vtatúrq; imaginibus his F quæ ex inferioribus ſunt ad ſuperiorum ſimilitudinem comparatæ, atque ita opinione conceptæ diſtinctæque ſunt, quaſi ad illa perſpicuè conferãt.

… teneat. Sufficienter admodum percepiſti. Atq; ad has quatuor proportiones, quatuor itidem animi affectiones accipe. Intelligētiam quidem ad ſupremum ipſum, ad ſecundum cogitationē, ad tertiū fidem, ad poſtremum verò aſsimulationē ſiue imaginationē. Hæc præterea inuicē alternæ ratione proportionis ordina, vt ita hęc claritatem participent, quemadmodum illa circa quæ ſunt, veritatem. Intelligo equidē, & quod dicis admitto, &, vt iubes, ita diſpono.

… νοῦν. Ἱκανώτατα (ἦν δ' ἐγὼ) ἀπεδέξω. καί μοι ἐπὶ τοῖς τέτταρσι τμήμασι τέτταρα ταῦτα παθήματα ἐν τῇ ψυχῇ γιγνόμενα λαβέ· νόησιν μὲν, ἐπὶ τῷ ἀνωτάτω· διάνοιαν δὲ, ἐπὶ τῷ δευτέρῳ· τῷ τρίτῳ δὲ πίστιν ἀπόδος, καὶ τῷ τελευταίῳ εἰκασίαν. καὶ τάξον αὐτὰ ἀνάλογον, ὥσπερ ἐφ' οἷς ἔστιν ἀληθείας μετέχειν, οὕτω ταῦτα σαφηνείας ἡγησάμενος μετέχειν. Μανθάνω, (ἔφη) καὶ ξυγχωρῶ· καὶ τάττω ὡς λέγεις.

DIALOGVS SEPTIMVS, DE IVSTO.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

SApientes diuino ingenio præditi omne mentis ſtudium à terrenis ad cæleſtia, à mobilibus ad immobilia, ab his quæ ſentiuntur, ad illa quæ ſuperant ſenſum, pro viribus conuerterunt. Conſiderantéſque mundi machinam & vnam eſſe, & mirabiliter ordinatam, neque tamen ex ſeipſa poſſe conſiſtere, cum ex diuerſis componatur atque mutetur, meritò cognouerunt ab alio dependere: ab alio inquam vno, atque ſapientiſſimo, qui & vnum conficiat opus ex multis, & id vnum vbique ordinet ſapienter, regat præterea & potenter, opus videlicet ingens atque multiplex, motu quidem perpetuo, atque rapidiſſimo, non tamen aberrante reuolutum: ducat quoque benigniſſime ſingula ad bonum mirifica tum commoditate tum facilitate currentia. Quamobrem communi quadam conceptione Deum eſſe pariter conſenſerunt, vnum vniuerſi regem potentem & ſapientem atque clementem: quem & terreni reges, rerúmque publicarum gubernatores pro viribus debeant imitari. Poſt communem hanc de Deo conceptionem gemina rurſus via ad Deum cœperunt planius atque propius proficiſci: per alteram quidem negando, per alteram referendo. Nam illa quid ipſum bonum, id eſt, quid Deus non ſit argumentantes, probauerunt neque eſſe quicquam ex his quæ capiuntur ſenſibus, neque ex his quæ mente comprehenduntur. In hac autem & creaturas ad creatorem, & viciſſim creatorem referentes ad creaturas, excogitauerunt qua ratione & creator ſingula faciat atque perficiat, & creaturæ ad ipſum ſeſe vel habeant, vel imitari, vel conſequi poſſint. Hactenus procedere philoſophantis ingenium Plato noſter & in Parmenide monſtrat, & libro ſuperiore confirmat. Quod Dionyſius quoque Areopagita maximè comprobat. Procedere inquam huc uſque tum radio quodam ab initio menti ſemel infuſo, tum accedente lumine diuinitus mentes aſsiduè colluſtrante. At verò quid ipſum in ſe bonum ſit, id eſt, diuina ſubſtantia, quemadmodum & in Parmenide, & hic oſtendit, nemo per eiuſmodi vias aſſequi poteſt: ſolum verò per has illuc denique peruenire, vbi diuinum bonum ob ſolam benignitatem ſuam amatorem ſuum propius accedentem & propria luce format & calore fouet, & poteſtate transformat mentem, tum demum cognoſcentem Deum cùm ipſa iam facta ſit Deus. Quod quidem in epiſtolis quoque ſignificat. Poſtquam verò deum Philoſophus contemplatus fuerit cæleſtia gubernantem, tunc ſolùm, & ſolus poterit terrena diuinitus gubernare. Quæ quidem in re

interea nulli magiſtratum eſſe dandum, niſi cuius vita ſit melior magiſtratu: ipſumque magiſtratum neque petat neque etiam appetat. Tu verò vbi Plato in erudiendo ciuili philoſopho imaginem proponit ſpeluncæ, & vinculorum, & luminis cuiuſdam, vmbrarúmque & aquæ: Speluncam intellige hunc quem videmus mundum, ſi ad mundum inuiſibilem comparetur. Vinculum verò corpus humanum, ſiue potius perturbationem animum corporis alligantem. Vmbras autem res omnes quæ ſenſus mouent. Sunt enim hæ verarum rerum, id eſt idearum vmbræ. Quòd autem dixit animum non abſque offenſione repentè tum ab inuiſibili mundo deſcendere ad viſibilem, tum viciſſim aſcendere, duobus more Platonico modis potes accipere: tum in hac vita, quando videlicet abſque medio ab hoc humanorum ſtudio ad ipſum ſupremum diuinorum ſtudium, atque contrà tranſitur: tum inter hanc vitam atque alteram. Quando ſcilicet anima vel impura à corporis tenebris ad diuinum migrat lumen, ſub quo caligat prorſus & cruciatur: vel à diuino lumine in corpus elementale deſcendens diu cæcutit atque turbatur. Memento verò luminis proprium eſſe omnia facere atque demonſtrare: idque eſt triplex, diuinum, intellectuale, viſibile. Diuinum appellari ſolis vtriuſque ſolem. Intellectuale, ſolem angelicum nominari, ſolis mundani ſolem. Viſibile denique lumen, eſſe cœleſtem ſolem eiuſque fulgorem. Quemadmodum verò fulgor à cœleſti ſole per omnia ſe diffundens, eſt imago actúſque ſolis: ita & lux quæ ineſt ſoli, imago eſt actúſque mentis angelicæ. Lumen deinde in angelo diuini luminis actus eſt & imago. Et quemadmodum viſibile lumen in natura perſpicua duntaxat recipitur, ſic inuiſibile in perſpicaci natura. Tres eiuſmodi ſoles Iulianus Platonicus in libro De Sole deſcribens, addit ex Phœnicum theologia, viſibile lumen eſſe diuinæ angelicæque intelligentiæ actum quendam perennem per ſolarem feneſtram ad oculos emicantem, atque inde per materias paſſim perſpicuas quaſi conuenientes ſibi diffuſum. Cæterùm ne diffidas lumen hoc apparens eſſe luminis non apparẽtis imaginẽ, ſcito id lumen non eſſe corpus. Corpora enim abſque offenſione infectionéque penetrat. Item non fieri propriam compoſiti corporis qualitatem. Alioquin & propriã requireret qualitatẽ elementorũ calidam ſiue frigidã in eo præcedentẽ, quod ipſum ſit ſuſcepturum, & recedente ſole ad tempus in perſpicuo remaneret. Item dimenſioni propria non adſtringi. Non enim tempore peruenit, vel partem nunc illuminat, & pòſt partem. Adde quòd amplum abſque ſui diſſipatione implet, viciſſimque in anguſtum ſine vel ſui vel vaſis confractione momento ſe colligit. Neque propriè corporeum eſt, ſed inter incorporea & corporea medium, & profectò propria cœli qualitas, cuius natura incorporeæ eſt quàm proxima. Communicatur quoque elementis duntaxat perſpicuis, in hac ipſa perſpicuitate cœlo ſimilibus: perſpicuis inquam primò lumen, deinde calor: opacis autem calor primò, lumen verò non prius quàm per calorem ad naturam perſpicuam redigantur. Corporibus autem opacis, in quibus natura terrea dominatur, non infunditur. Non quia penetrare non poſſit, quandoquidem & cryſtallum penetrat opacis multis ſolidius: ſed quia natura terrea à natura cœleſti alieniſſima cœleſtis qualitatis capax eſſe non poteſt. Communicat tamen opacis calorem vt dixi, non tam proprium cœlo quàm lumen. Cœlum enim quia lucet, ideo calet. Quod autem lumen à cœlo in perſpicua noſtra diffuſum, ſolis imago rurſus debeat appellari, hinc apparet, quod ipſum eſt imaginum omnium communis propriáque origo. Imagines enim rerum ſub ipſius fulgore reſultant, ipſúmque eſt imago tam potens, vt appareat non ſolum quando à ſpeculari corpore reſilit, ſed etiam quando à ſole proſilit: quod cæteris imaginibus minimè conuenit: omnes tamen incorporea ſunt: ſiquidem per totum momento ſe fundunt, eodémque in puncto abſque mutua confuſione ſunt multæ. Incorporeum ergo eſt & lumen, cuius id virtute perficitur. Proinde momento ſolis radium ſecum ferre actum lucis vímque caloris. Ac per lucem quidem referre diuinæ & angelicæ intelligentiæ claritatem. Per calorem verò vtriuſque voluntatis charitatiſque affectum. Cùm verò ſuperi quemadmodum & artifices, opera per voluntatem potius quàm per intelligentiam agant, meritò viſibilis hic radius ex inuiſibili illorum radio profluens, per calorem agit ſingula quæ gignuntur, potius quàm per lucem. Imò verò per lucem agit, ſed rerum imagines ſpiritales, per calorem verò corporeas qualitates. Calórque hic ita dependet à luce, quemadmodum in diuinis per intellectum idealiter repræſentantur omnia, per affectum inde ſurgentem omnia generantur. Nos verò hinc admoniti ſi natura terrea lumen cœleſte non recipit, terrenos à nobis affectus longius

… id eſt Deum, ideaſque diuinas quaſi ſtellas conuenientibus perducit gradibus, nullam in ipſo aſcenſu naturalis peritiæ efficit mentionem. Sed mathematicos quoſdam gradus ad diuina cõmodius perducentes adducit in medium: inter quos duo ſunt puri. Arithmetica enim circa puros verſatur numeros, & geometria circa puras dimenſiones. Tres verò gradus ſunt mixti. Nam Muſica numeris addit voces motúſque ad auditũ præcipuè pertinentes. Stereometria vero dimenſionibus addit pondera. Aſtronomia numeris dimenſionibúſque cœleſtes ſphæras motúſque metitur. Vtitur autem Plato naturali peritia in deſcenſu potius quàm aſcenſu, quemadmodũ in Timæo & Philebo atque Parmenide, & alibi ſæpe docet. In deſcenſu enim per diuinas naturaliũ cauſas, naturalia vult principalia demonſtrari. In aſcenſu verò per anxiam naturalium curam, tanquã à diuinis valde remotam, diuertere ab illis animam putat potius quàm conuertere. Omnino autem & actiones omnes etiam ſi honeſtiſſimæ videantur, nihil pendit, niſi ad diuini boni imitationem conſecutionémque conducant: & ſpeculationes ſimiliter omnes vel negligit, niſi ad diuinum bonum inueniendum conferant, vel etiam deteſtatur, ſi quo pacto nos inde diuertant. Proinde totum philoſophiæ ſtudium eſſe vult à ſenſibilibus conuertere ad intelligibilia, ad ipſúmque bonum, quod intelligibilium lumen eſt ſupremum aſcendere. Atque quemadmodum ſe habet viſus ad viſibilium ſummum, id eſt ſolem, ſic intellectum ad ſummum intelligibilium lumen, ſcilicet Deum, ſe habere. Ergo ſicut ſol generat oculum, & generando vim videndi largitur, & genito actum videndi continuè præſtat: ſic Deus & intellectum creat, creandóque intelligendi vim præbet, & creato continue actum intelligendi. Rurſus quemadmodum circa oculum nihil opus eſt ab arte fieri, niſi purgare ipſum atque conuertere: ita circa intellectum duo duntaxat præſtat philoſophia, purgando ſcilicet ipſum tum à perturbationibus, tum à falſis opinionibus, atque conuertendo per rationes exhortationẽ, quæ à ſenſibilibus formis ad intellectuales nobis inſitas formas, pérque has ad formas intelligibiles, id eſt ideas. Rurſus per ideas ad diuinam mentem, quæ comprehenduntur ideæ, ab hac denique ad diuinum bonum, idearum principium atque lumen. Cùm ergo dicis animam à lucerna ad lunã, à luna ad ſolem attolli, ſignificat à formis naturalibus ad mathematicas, ab his ad diuinas denique eleuari, non docendo quidẽ: diuina enim, vt tradit in epiſtolis, doceri non poſſunt: ſed purgando potius atque conuertendo. Nam his peractis, ſicut ſol qui eſt viſibiliũ lumen, monſtrat oculo viſibilia, ita ipſum bonũ quod intelligibilium lumen eſt, intelligenda intellectui patefacit. Sed de his in Theologia noſtra latiſſimé. Itaque nemo mirari debet Platonẽ, doctrinali ſcribendi ordine vti rarius, purgatorio verò atque exhortatorio, id eſt conuerſorio ſemper. Poſt hæc nota ex eorũ numero quæ ſentiũtur, illa potiſſimũ intelligentiã excitare, quæ haud planè per ſenſum à ſuis oppoſitis diſcernuntur, ideóque intelligentia indigent diſcernente. Item numeros non eſſe corporeos: Siquidem nihil aliud numerus eſt quàm vnitas repetita. Vnitas autem non eſt corpus: non enim in partes diuiditur: quæ ſi fingatur diuidi, non ſecatur, ſed potius multiplicatur: multiplicatur inquã in ſeipſam, non in partes vllas: pars enim qualibet toto ſolet eſſe minor. Nulla verò vnitas vel maior, vel minor eſt vnitate. Atqui hæc ipſa vnitas numerúſque ad incorpoream nos eſſentiam erigunt: ſimiliter quoque figuræ quarum ratio vera in mente reperitur potius quàm in corpore. Similiter aſtronomia ex ordine cœli motorũ rationẽ indagare videtur. Eum Plato aſtronomũ negat ſuperna ſuſpicere, qui ab ipſo cœlo non proſpexerit ſuper cœlũ, præſertim quia cœleſtia cùm integrũ non impleant ordinẽ, nimirũ à ſuperiore quodã & integro ordine pendent. Deridet & muſicũ niſi à conſonantia vocis ad intellectualẽ ſe recipiat conſonantiæ rationẽ. Denique dialecticã, id eſt metaphyſicã ſiue theologiã omnibus facultatibus anteponit, & ducentẽ omnes, & ad ſuũ officiũ vtentẽ miniſterio ſingularũ. Officiũ verò eius eſſe, per totã ipſius quod dicitur ens, progredi latitudinẽ, atque ad ipſum bonũ totius entis cauſam ſe conferre, & in ipſo entiũ ordine quid vnumquodque ſit definire, rationem cuiuſque eſſentiæ aſſignando, quidve quamlibet ſequatur eſſentiam, demonſtrare,

ſiue Metaphyſicam atque Theologiam. Scito & ad eiuſmodi dialectica [illegible] *quinquageſimo ætatis anno vocari, propterea quod ad diuinorum intuitum purgata mente opus eſt atque ſerena. Interea hic animaduerte, quod & hic & in Theologia ſæpius vſurpamus, à Platone notari tria quædam, radium ſcilicet, luménque & lucem. Radium quidem eſſe ſingulis mentibus ſicut & oculis proprium & naturaliter inſitum. Lumen verò cunctis oculis eſſe commune. Lucem denique diuinam præeſſe lumini mentium omnium communi, quemadmodum lux in ſole præeſt lumini oculorum æque communi. Concludit ciuem poſtquam boni ipſius lucem & per radium inde ſibi naturaliter inſitum, & per lumen eiuſdem rurſus infuſum fuerit contemplatus, oportere ciuitatem ad boni ipſius exemplar pro viribus gubernare.*

ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

Μετὰ ταῦτα δή (εἶπον) ἀπείκασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν, παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. ἰδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούσῃ μακρὰν παρ᾽ ἅπαν τὸ σπήλαιον. ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς, εἴς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὁρᾷν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν· φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς, ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν, καόμενον, ὄπισθεν αὐτῶν. μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν, ἐπάνω ὁδόν· παρ᾽ ἣν ἰδὲ τειχίον παρῳκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύουσιν. Ὁρῶ, ἔφη. Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκεύη τε παντοδαπὰ, ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου, καὶ ἀνδριάντας, καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα, καὶ παντοῖα εἰργασμένα· οἷον εἰκὸς, τοὺς μὲν, φθεγγομένους, τοὺς δὲ, σιγῶντας, τῶν παραφερόντων. Ἄτοπον (ἔφη) λέγεις εἰκόνα, καὶ δεσμώτας ἀτόπους. Ὁμοίους ἡμῖν, ἦν δ᾽ ἐγώ. τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἴει ἄν τι ἑωρακέναι ἄλλο, πλὴν τὰς σκιὰς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας; Πῶς γάρ; (ἔφη) εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου.

DE REPVB. DIALOGVS SEPTIMVS.

A Poſthæc Naturam, inquam, noſtram, quod ad eruditionem & ruditatem attinet, tali quadam imagine tibi fingito. Finge animo ſubterraneum, ſpecus inſtar, domiciliũ, cuius ingreſſus longiſsimus verſus lumẽ in antrum totum pateat. In eo homines nutritos à pueritia ceruicem & crura ita deuinctos, vt & immobiles permanere cogantur, & ad anteriora ſolùm proſpicere, capita verò vinculis aſtricta circumagere nequeant. Poſt tergum autẽ ſupernè ac pro-
B cul ignis fax ſuſpenſa ſit, interq; ignem & vinctos homines via ſuperior paulo, ſecus quàm paries ſit conſtructus exiguus, ſicut plerunq; præſtigiatoribus ſepta quædam, ſuper quibus ſua miranda demonſtrant, coram ſpectantibus opponuntur. Eſto, inquit. Cogita rurſus homines intra parietem ferentes vaſa varia, ſupra parietem eminẽtia, ſtatuáſque hominum & aliorum animalium lapideas & ligneas imagines, modiſque variis fabricatas. Atque, vt conſentaneũ eſt, qui hæc circumferũt, partim ſileant, partim loquantur. Quàm portentoſa hæc figmẽta ſunt, quámq; mirabiles captiui? At ſi-
C miles iſti nobis ſunt. Nam primum quidẽ putas iſtos aliud quicquam vel ſuiipſorum, vel proximorum hominum videre præter vmbras quæ ab igne in aduerſam ſpeluncæ partem cadunt? Nihil aliud, quando nunquã in vita mouere capita potuerunt.

ad ea quæ facile prius viderat, retorquere, certiora ea exiſtimantem, quàm quæ ſubitò tum offerebantur? Ita nimirum. Si verò quis eundem per aſpera atque ardua ſurſum traheret violenter, neq; permitteret quicquam aſpicere antequam ad ſolis lumen extraxiſſet, nonne dolere ipſum & ęgre ferre dum raptaretur, exiſtimas? & cùm ad lumen euectus fuerit, oculos ſplendore ſuffuſum hærere, nihilque ex his poſſe conſpicere, quæ vera nunc ab hominibus exiſtimantur? Nihil certè ſubitò. Conſuetudine igitur primum opus, ſi ſupera inſpecturus ſit. Vmbráſque primum facilius intuebitur, poſt hæc in aquis hominum cæterorúmque imagines. Ipſa verò deinde quæ in cœlo ſunt, & ipſum cœlum nocte facilius contemplabitur, dum aſtrorum & lunæ lumen ſpectabit, quàm ſi ſolem ipſum die ſoliſque fulgorem intueatur. Proculdubio. Atque ita demũ ſolem ipſum ſuſpiciet, neq; iam in aquis & aliena in regione ſimulacra ipſius ſpectabit, ſed ipſum ſecundùm ſeipſum in ſede propria ſpeculabitur, & qualis ſit cognoſcere poterit. Neceſſe eſt. Animaduertet tandem ipſum eſſe, qui tempora & annos temperat, qui omnia regit, quæ ſub cœlo ſunt, qui omnium quæ antè ab ipſis viſa ſunt, modo quodam eſt autor. Certum eſt huc illum hiſce gradibus aſcenſurum. Quid ſi habitationem priſtinam memoria repetat, & illorum hominum ſapientiam atque vincula? an non cenſes eum beatum ſe loci mutatione exiſtimaturum, illos autem miſeraturum? Et maximè quidem. Præterea ſi qui honores ibi inuicem exhibebantur & laudes, dabantúrque præmia illi, qui tranſeuntia quælibet acutè cerneret, recordaretúrque maximè, quæ ex illis priora, quæ poſteriora, quę pariter progredi ſoleant, atque ex his futura optimè præſagiret, hæcne deſideraturum putas? beatóſque illos qui apud eos honorantur & dominantur exiſtimaturum? vel quod ait Homerus malle, in alieno ſcilicet rure ſerui alicuius extorris mancipium effici, & quidlibet perpeti potius quã opinionibus iſtis illudi, & in ea miſeria verſari.

τὸν ἀπορεῖν τε ἂν, καὶ ἡγεῖσθαι τὰ τότε ὁρώμενα, ἀληθέστερα
C ἢ τὰ νῦν δεικνύμενα; Πολύ γ', ἔφη. Οὐκοῦν, κἂν εἰ πρὸς αὐτὸ τὸ φῶς ἀναγκάζοι αὐτὸν βλέπειν, ἀλγεῖν τε ἂν τὰ ὄμματα, καὶ φεύγειν ἀποστρεφόμενον πρὸς ἐκεῖνα ἃ δύναται καθορᾶν, καὶ νομίζειν ταῦτα τῷ ὄντι σαφέστερα τῶν δεικνυμένων; Οὕτως, ἔφη. Εἰ δὲ (ἦν δ' ἐγὼ) ἐντεῦθεν ἕλκοι τις αὐτὸν βίᾳ διὰ τραχείας τῆς ἀναβάσεως καὶ ἀνάντους, καὶ μὴ ἀνείη πρὶν ἐξελκύσειεν εἰς τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἆρα οὐχὶ ὀδυνᾶσθαί τε ἂν καὶ ἀγανακτεῖν ἑλκόμενον, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὸ φῶς ἔλθοι, αὐγῆς ἂν ἔχοντα τὰ ὄμματα μεστὰ, ὁρᾶν οὐδὲν ἂν δύνασθαι τῶν νῦν λεγομένων ἀληθῶν; Οὐ γὰρ ἂν
D (ἔφη) ἐξαίφνης γε. Συνηθείας δὴ, οἶμαι, δέοιτ' ἂν, εἰ μέλλοι τὰ ἄνω ὄψεσθαι· καὶ πρῶτον μὲν τὰς σκιὰς ἂν ῥᾷστα καθορῴη, μετὰ τοῦτο ἐν τοῖς ὕδασι τά τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ τῶν ἄλλων εἴδωλα, ὕστερον δὲ αὐτὰ· ἐκ δὲ τούτων, τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ αὐτὸν ἂν τὸν οὐρανὸν νύκτωρ ἂν ῥᾷον θεάσαιτο, προσβλέπων τὸ τῶν ἄστρων τε καὶ σελήνης φῶς, ἢ μεθ' ἡμέραν τὸν ἥλιόν τε καὶ τὸ τοῦ ἡλίου. Πῶς δ' οὔ; Τελευταῖον δὲ, οἶμαι, τὸν ἥλιον, οὐκ ἐν ὕδασιν, οὐδ' ἐν ἀλλοτρίᾳ ἕδρᾳ φαντάσματα αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸν καθ' αὑτὸν ἐν τῇ αὑτοῦ χώρᾳ δύναιτ' ἂν κατιδεῖν καὶ θεάσασθαι οἷός ἐστιν. Ἀναγκαῖον, ἔ-
E φη. Καὶ μετὰ ταῦτ' ἂν ἤδη συλλογίζοιτο περὶ αὐτοῦ, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ τάς τε ὥρας παρέχων καὶ ἐνιαυτοὺς, καὶ πάντα ἐπιτροπεύων τὰ ἐν τῷ ὁρωμένῳ τόπῳ· καὶ ἐκείνων ὧν σφεῖς ἑώρων, τρόπον τινὰ πάντων αἴτιος. Δῆλον (ἔφη) ὅτι ἐπὶ ταῦτα ἂν μετ' ἐκεῖνα ἔλθοι. Τί οὖν; ἀναμιμνησκόμενον αὐτὸν τῆς πρώτης οἰκήσεως, καὶ τῆς ἐκεῖ σοφίας, καὶ τῶν τότε ξυνδεσμωτῶν, οὐκ ἂν οἴει ἑαυτὸν μὲν εὐδαιμονίζειν τῆς μεταβολῆς, τοὺς δ' ἐλεεῖν; Καὶ μάλα. Τιμαὶ δὲ καὶ ἔπαινοι εἴ τινες αὐτοῖς ἦσαν τότε παρ' ἀλλήλων καὶ γέρα, τῷ ὀξύτατα καθορῶντι τὰ παριόντα, καὶ
F μνημονεύοντι μάλιστα ὅσα τε πρότερα αὐτῶν καὶ ὕστερα εἰώθει καὶ ἅμα πορεύεσθαι, καὶ ἐκ τούτων δὴ δυνατώτατα ἀπομαντευομένῳ τὸ μέλλον ἥξειν, δοκεῖς ἂν αὐτὸν ἐπιθυμητικῶς αὐτῶν ἔχειν, καὶ ζηλοῦν τοὺς παρ' ἐκείνοις τιμωμένους τε καὶ ἐνδυναστεύοντας; ἢ τὸ τοῦ Ὁμήρου ἂν πεπονθέναι, καὶ σφόδρα βούλεσθαι ἐπάρουρον ἐόντα -- θητευέμεν ἄλλῳ ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ; καὶ ὁτιοῦν ἂν πεπονθέναι μᾶλλον ἢ 'κεῖνά τε δοξάζειν καὶ ἐκείνως ζῆν;

σα τυγχάνει. τὰ δ' οὖν ἐμοὶ φαινόμενα οὕτω φαίνεται· ἐν τῷ γνωστῷ τελευταία ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέα καὶ μόγις ὁρᾶσθαι, ὀφθεῖσα δὲ, συλλογιστέα εἶναι ὡς ἄρα πᾶσι πάντων αὕτη ὀρθῶν τε καὶ καλῶν αἰτία, ἔν τε ὁρατῷ φῶς καὶ τὸν τούτου κύριον τεκοῦσα· ἔν τε τῷ νοητῷ, αὐτὴ κυρία ἀλήθειαν καὶ νοῦν παρασχομένη· καὶ ὅτι δεῖ ταύτην ἰδεῖν τὸν μέλλοντα ἐμφρόνως πράξειν, ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ. Συνοίομαι (ἔφη) καὶ ἐγὼ ὅν γε δὴ τρόπον δύναμαι. Ἴθι δὴ νῦν (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ τόδε ξυνοιήθητι, καὶ μὴ θαυμάσῃς ὅτι οἱ ἐνταῦθα ἐλθόντες οὐκ D ἐθέλουσι τὰ τῶν ἀνθρώπων πράττειν, ἀλλ' ἄνω ἀεὶ ἐπείγονται αὐτῶν αἱ ψυχαὶ διατρίβειν. εἰκὸς γάρ που οὕτως, εἴπερ αὖ κατὰ τὴν προειρημένην εἰκόνα ταῦτ' ἔχει. Εἰκὸς μέντοι, ἔφη. Τί δέ; τόδε οἴει τι θαυμαστὸν, εἰ ἀπὸ θείων (ἦν δ' ἐγὼ) θεωριῶν ἐπὶ τὰ ἀνθρώπειά τις ἐλθὼν κακὰ, ἀσχημονεῖ τε καὶ φαίνεται σφόδρα γελοῖος, ἔτι ἀμβλυώττων, καὶ πρὶν ἱκανῶς συνήθης γενέσθαι τῷ παρόντι σκότῳ, ἀναγκαζόμενος ἐν δικαστηρίοις ἢ ἄλλοθί που ἀγωνίζεσθαι περὶ τῶν τοῦ δικαίου σκιῶν, ἢ ἀγαλμάτων ὧν αἱ σκιαὶ, καὶ διαμιλλᾶσθαι περὶ τούτου ὅπη ποτὲ ὑπολαμβάνεται ταῦτα ὑπὸ E τῶν αὐτὴν δικαιοσύνην μὴ πώποτε ἰδόντων; Οὐδ' ὁπωστιοῦν θαυμαστὸν, ἔφη. Ἀλλ' εἰ νοῦν γε ἔχοι τις (ἦν δ' ἐγὼ) μεμνῇτ' ἂν ὅτι διτταὶ καὶ ἀπὸ διττῶν γίγνονται αἱ ἐπιταράξεις ὄμμασιν, ἔκ τε φωτὸς εἰς σκότος μεθισταμένων, καὶ ἐκ σκότους εἰς φῶς. ταῦτα δὲ ταὐτὰ νομίσας γίγνεσθαι καὶ περὶ ψυχὴν, ὁπότε ἴδοι θορυβουμένην τινὰ καὶ ἀδυνατοῦσάν τι καθορᾶν, οὐκ ἂν ἀλογίστως γελῷ, ἀλλ' ἐπισκοποῖ ἂν πότερον ἐκ φανοτέρου βίου ἥκουσα, ὑπὸ ἀηθείας ἐσκότωται, ἢ ἐξ ἀμαθίας πλείονος εἰς φανότερον ἰοῦσα, ὑπὸ λαμπροτέρου μαρμαρυγῆς ἐμπέπλησται· καὶ οὕτω δὴ τὴν μὲν εὐδαιμονίσειεν ἂν τοῦ πάθους τε καὶ βίου, τὴν δὲ ἐλεήσειεν· καὶ F εἰ γελᾷν ἐπ' αὐτῇ βούλοιτο, ἧττον ἂν καταγέλαστος ὁ γέλως αὐτῷ εἴη ἢ ὁ ἐπὶ τῇ ἄνωθεν ἐκ φωτὸς ἡκούσῃ. Καὶ μάλα, ἔφη, μετρίως λέγεις. Δεῖ δή (εἶπον) ἡμᾶς τοιόνδε νομίσαι περὶ αὐτῶν, εἰ ταῦτ' ἀληθῆ, τὴν παιδείαν, οὐχ οἵαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοί φασιν εἶναι, τοιαύτην καὶ εἶναι. φασὶ δέ που, οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης, σφεῖς ἐντιθέναι, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες.

mnibus omniū quæ recta & bona ſunt cauſam eſſe, cùm ipſa in loco viſibili lumen creauerit, & luminis autorē: in ipſo verò intelligibili regnet ipſa, veritatémq; & mētem protulerit. Quam noſſe neceſſe ſit omnem quicunq; ſana mente quicquā vel priuatim, vel publicè eſt acturus. Ita & ipſe cogito vtcunq; poſſum. Age & hoc conſidera: neque mireris, quòd hi qui huc deſcendunt nolint humana tractare, ſed ipſorum mentis acies ſemper ad ſupera dirigatur. Probabile quippe id eſt, ſi quidem ſuperiorem imaginem ſequitur. Probabile ſanè. Quid autem hoc? Mirandum putas, ſi quis à diuinis ſpectaculis ad humana hæc mala prolapſus ineptior ſit ad agendū, rideatúrque, præſertim ſi antè quàm præſentibus tenebris aſſueſcat, dum adhuc caligat, cogatur, vel in iudiciis, vel alibi de iuſti vmbris, aut ſtatuis illis, quarum vmbræ hæ ſunt, certare, déque eorum qui iuſtitiam ipſam nunquam viderunt, perſuaſione iudiciiſque diſſerere? Nullo modo mirandum. Verùm ſi mentem quis habuerit, recordabitur quòd duobus modis, & duabus ex cauſis turbari oculi conſueuerunt: & cùm ex lumine ad vmbram deſcendimus, & cùm ex tenebris in lucem prodimus: eodémque modo affici animum arbitrabitur, quoties turbatum viderit, & ad aliquid cernendum hebetiorem. Ideóque haud temerè in riſum prorumpet, ſed diligenter inquiret, vtrùm à lucidiori vita deſcendens, nouis tenebris obruatur: vel ab inſipientia plurima ad fulgidum ſpectaculum ſurgens, ſub coruſco nimium ſplendore deficiat. Et huius quidem affectum probabit, vitámque eius beatam fore cenſebit: illius miſerebitur: aut ſi fortè eam vitā ridere volet, haud tam ineptè hunc ridebit, quā cum qui à lumine ſuperno deciderit. Conſentaneum. Hæc igitur ſi vera ſunt, ita de his cogitandū eſt, eruditionem non eſſe talem qualem aliqui prædicant: pollicentur enim animo ſcientiæ prorſus experti ſe ſcientiam traditūros, quaſi oculis cæcis viſum.

tanquam aciem habeat nequaquam hebetem, ſed prauitati ſeruire coacta ſit? Atque idcirco quò acutius inſpicit, eò plura peragit mala. Omnino quidem. Si ab hoc ingenio ſtatim à pueritia amputentur quæ ſunt generationis affinia ceu plumbea pondera, quæ comeſtionibus & huiuſmodi voluptatibus & libidinibus, atque delicijs inhærentia mentis aciem ad inferiora detorquent, confeſtim expeditus eius intuitus, & ad ea quæ vera ſunt conuerſus, ipſe ſcilicet idē & in iiſdē hominibus tam acutè illa diſcernet, quàm hæc quibus in præſentia eſt intentus. Probabile eſt. Quid iſtud? Nonne probabile ac neceſſarium ex prædictis, neque rudes homines & veritatis ignaros rempubl. ſufficienter adminiſtrare, neque eos qui ſemper in ſtudiis literarum verſati ſunt? Propterea quòd illi quidem finem ſibi certum non propoſuerunt in vita, ad quem reſpicientes oportet omnia agere quæcunque agant & priuatim & publicè. Hi autem haud ſponte tractabunt ciuilia, exiſtimantes ſe etiam hac in vita à negotiis humanis ſemotos, in beatorum inſulis habitare. Vera narras. Noſtrum igitur qui condidimus ciuitatem, erit officium, optimas hominum naturas impellere ad eam quam ſuprà diximus maximam diſciplinam, bonúmq; cognoſcendum, adeò vt & ſurſum aſcendant, & poſtquam aſcenderint ac ſatis inſpexerint, ne ipſis quod nunc conceditur, permittamus. Quid iſtud? Vt in eo videlicet ſtudio permaneant, neque velint rurſus ad homines iſtos carcere clauſos deſcēdere, neque laborum iſtorum honorúmque ſeu viliores ſeu pretioſiores fuerint, participes eſſe. An ipſis iniuriam inferemus, cogemúſque eos deteriorem vitam ſubire, cùm frui meliore poſſint? Oblitus es, ô amice, hoc legiſlatori curæ non eſſe, vt vnum quoddam genus in ciuitate in primis ſit beatum, ſed vt tota ciuitas. Profectò ad hoc ciues ipſos perſuaſione & vi conciliat, facitque vt mutuo ſeſe adiuuent, communémque pro viribus vtilitatem colant. Nempe legiſlator ciuili cœtu homines cōgregat, non vt permittat vnumquemq; quò lubet ferri, ſed vt ipſis ad copulam ciuitatis vtatur.

λὴν ἔχει τὴν ὄψιν, κακίᾳ δ' ἠναγκασμένον ὑπηρετεῖν, ὥσ-
τε ὅσῳ ἂν ὀξύτερον βλέπῃ, τοσούτῳ πλείω κακὰ ἐργα-
ζόμενον; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τοῦτο μέντοι (ἦν δ' ἐγώ) τὸ
τῆς τοιαύτης φύσεως, εἰ ἐκ παιδὸς εὐθὺς κοπτόμενον, περιε-
κόπη τὰς τῆς γενέσεως ξυγγενῆ, ὥσπερ μολυβδίδας, αἳ δὴ
ἐδωδαῖς τε καὶ τῶν τοιούτων ἡδοναῖς τε καὶ λιχνείαις προσ-
φυεῖς γιγνόμεναι, περὶ τὰ κάτω στρέφουσι τὴν τῆς ψυχῆς
ὄψιν· ὧν εἰ ἀπαλλαγὲν περιεστρέφετο εἰς τἀληθῆ, καὶ ἐκεῖνα
ἂν τὸ αὐτὸ τοῦτο τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων ὀξύτατα ἑώρα, ὥσπερ
D καὶ ἐφ' ἃ νῦν τέτραπται. Εἰκός γ', ἔφη. Τί δέ; τόδε οὐκ εἰ-
κός (ἦν δ' ἐγώ) καὶ ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, μήτε τοὺς
ἀπαιδεύτους καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἱκανῶς ἄν ποτε πόλιν
ἐπιτροπεῦσαι, μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρί-
βειν διὰ τέλους, τοὺς μὲν, ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν
ἕνα, οὗ στοχαζομένους δεῖ ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν,
ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ· τοὺς δὲ, ὅτι ἑκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν, ἡ-
γούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπῳκίσθαι. Ἀληθῆ,
ἔφη. Ἡμέτερον δὴ ἔργον (ἦν δ' ἐγώ) τῶν οἰκιστῶν τάς τε βελ-
τίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ
E ἔμπροσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν, καὶ ἀνα-
βῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν· καὶ ἐπειδὰν ἀναβάντες ἱκανῶς ἴ-
δωσι, μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται. Τὸ ποῖον δή; Τὸ
αὐτοῦ (ἦν δ' ἐγώ) καταμένειν, καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαί-
νειν παρ' ἐκείνους τοὺς δεσμώτας, μηδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις
πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεραι, εἴτε σπουδαιότεραι. Ἔ-
πειτ' (ἔφη) ἀδικήσομεν αὐτοὺς, καὶ ποιήσομεν χεῖρον ζῆν, δυνα-
τὸν αὐτοῖς ἄμεινον; Ἐπελάθου (ἦν δ' ἐγώ) πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι
νομοθέτῃ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἕν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως
εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, ξυ-
F ναρμόττων τοὺς πολίτας, πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ ποιῶν μεταδι-
δόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελείας ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ
ὦσιν ὠφελεῖν, καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει,
οὐχ ἵνα ἀφιῇ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα κα-
ταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν ξύνδεσμον τῆς πόλεως.

ϛασιαζόντων περὶ τοῦ ἄρχειν οἰκοῦντων, ὡς μεγάλου τινὸς ἀγαθοῦ ὄντος. C τὸ δέ που ἀληθὲς ὧδ᾽ ἔχει· ἐν πόλει ᾗ ἥκιστα πρόθυμοι ἄρχειν οἱ μέλλοντες ἄρξειν, ταύτην ἄριστα καὶ ἀστασιαστότατα ἀνάγκη οἰκεῖσθαι· τὴν δ᾽ ἐναντίους ἄρχοντας σχοῦσαν, ἐναντίως. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀπειθήσουσιν οὖν ἡμῖν (οἴει) οἱ τρόφιμοι, ταῦτ᾽ ἀκούοντες, καὶ οὐκ ἐθελήσουσι συμπονεῖν ἐν τῇ πόλει ἕκαστοι ἐν μέρει, τὸν δὲ πολὺν χρόνον μετ᾽ ἀλλήλων οἰκεῖν ἐν τῷ καθαρῷ; Ἀδύνατον, ἔφη. δίκαια γὰρ δὴ δικαίοις ἐπιτάξομεν. παντὸς μὴν μᾶλλον ὡς ἐπ᾽ ἀναγκαῖον αὐτῶν ἕκαστος εἶσι τὸ ἄρχειν, τουναντίον τῶν νῦν ἐν ἑκάστῃ D πόλει ἀρχόντων. Οὕτω γὰρ ἔχει (ἦν δ᾽ ἐγώ) ὦ ἑταῖρε, εἰ μὲν βίον ἐξευρήσεις ἀμείνω τοῦ ἄρχειν τοῖς μέλλουσιν ἄρξειν, ἔστι σοι δυνατὴ γενέσθαι πόλις εὖ οἰκουμένη. ἐν μόνῃ γὰρ αὐτῇ ἄρξουσιν οἱ τῷ ὄντι πλούσιοι, οὐ χρυσίου, ἀλλ᾽ οὗ δεῖ τὸν εὐδαίμονα πλουτεῖν, ζωῆς ἀγαθῆς τε καὶ ἔμφρονος. εἰ δὲ πτωχοὶ καὶ πεινῶντες ἀγαθῶν ἰδίων ἐπὶ τὰ δημόσια ἴασιν, ἐντεῦθεν οἰόμενοι τἀγαθὸν δεῖν ἁρπάζειν, οὐκ ἔστι. περιμάχητον γὰρ τὸ ἄρχειν γιγνόμενον, οἰκεῖος ὢν καὶ ἔνδον ὁ τοιοῦτος πόλεμος αὐτούς τε ἀπόλλυσι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἔχεις E οὖν (ἦν δ᾽ ἐγώ) βίον ἄλλον τινὰ πολιτικῶν ἀρχῶν καταφρονοῦντα, ἢ τὸν τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ᾽ ὅς. Ἀλλὰ μέντοι δεῖ γε μὴ ἐραστὰς τοῦ ἄρχειν ἰέναι ἐπ᾽ αὐτό· εἰ δὲ μή, οἵ γε ἀντερασταὶ μαχοῦνται. Πῶς δ᾽ οὔ; Τίνας οὖν ἄλλους ἀναγκάσεις ἰέναι ἐπὶ φυλακὴν τῆς πόλεως, ἢ οἳ περὶ τούτων τε φρονιμώτατοι δι᾽ ὧν ἄριστα πόλις οἰκεῖται, ἔχουσί τε τιμὰς ἄλλας καὶ βίον ἀμείνω τοῦ πολιτικοῦ; Οὐδένας ἄλλους, ἔφη. Βούλει οὖν τοῦτ᾽ ἤδη σκοπῶμεν, τίνα τρόπον οἱ τοιοῦτοι ἐγγενήσονται, καὶ πῶς τις ἀνάξει αὐτοὺς εἰς φῶς, ὥσπερ ἐξ ᾅδου λέγονται δή F τινες εἰς θεοὺς ἀνελθεῖν; Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; ἔφη. Τοῦτο δή, ὡς ἔοικεν, οὐκ ὀστράκου ἂν εἴη περιστροφή, ἀλλὰ ψυχῆς περιαγωγή, ἐκ νυκτερινῆς τινὸς ἡμέρας εἰς ἀληθινὴν τοῦ ὄντος ἰούσης ἐπάνοδον, ἣν δὴ φιλοσοφίαν ἀληθῆ φήσομεν εἶναι. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν δεῖ σκοπεῖσθαι τί τῶν μαθημάτων ἔχει τοιαύτην δύναμιν. Πῶς γὰρ οὔ;

bono contendũt. Veritas autē ita ſe habet. Ciuitas profectò in qua ciues ad expetēdos magiſtratus minimè ambitioſi ſunt, optimè & procul à ſeditionibus permanet: contrà verò, quæ aliter affectos habet ciues. Sic eſt prorſus. An renuent monitus noſtros alumni, cùm hæc audiuerint? nolentq; viciſſim ſinguli ciuitatis adminiſtrationē ſuſcipere, ſed in contemplationis otio diutius cōmorari? Minimè. Nã iuſta viris iuſtis præcipiemus. Sed omnino tanquã ad rem neceſſariam ad magiſtratũ accedet eorum quiſq;, contrà ac illi qui nũc in ſingulis ciuitatibus dominãtur. Nēpe ſic res ſe habet, ô amice. Si vitam inueneris eorũ qui magiſtratibus præfuturi ſunt, ipſis magiſtratibus meliorem, tunc primùm tibi optimè inſtituta ciuitas elucebit. In ea ſiquidē ſola verè diuites dominabuntur: non auri dico, ſed cuius oportet virum beatũ, diuitem eſſe, vitæ probæ atq; prudentis. Sin autē inopes, boniſque propriis vacui ad Rempublicã acceſſerint, bona illinc rapere cupientes, ciuitas illa felix eſſe non poterit. Nam vbi de principatu contenditur, cùm proprium hoc ſit & inteſtinum bellũ, tum eos qui ita pugnant, tum reliquã ciuitatē perdit. Vera narras. Habes aliquos qui ciuiles honores ſpernant, præter veros philoſophos? Nõ per Iouem. At enim magiſtratus dandi ſunt hominibus imperij minimè cupidis: alioquin ſimultas inter æmulos orietur. Certè. Quónam igitur alios ad cuſtodiam ciuitatis induces, præter eos qui optimè hæc intelligũt, per quæ ritè ciuitas colitur, habéntq; & honores alios, & vitã ciuili præſtantiorē? Nullos equidē alios. Vis ergo nunc inquiramus, quo pacto tales in ciuitate viri euadant? & qua ratione eos aliquis in lumen educat? quemadmodum ab inferis ad deos aſcendiſſe aliqui memorãtur. Quidni velim? Hæc, vt videtur, non erit teſtæ reuolutio, ſed animæ circunductio, à nocturno quodam die ad eius quod verè eſt contemplationem. Quem quidem aſcenſum veram philoſophiam eſſe dicemus. Omnino. An non inueſtigandum eſt quæ diſciplina potiſſimum hanc habeat facultatem? Quidni?

Quænam

Nam ſeuera tale nihil habere comperta eſt. Cæterùm, ô beate Glauco, quænam talis erit facultas? Etenim artes mechanicæ illiberaleſque omnes eſſe quodammodo viſæ ſunt. Quidni? At verò, quænam alia præterea reſtat doctrina à Muſica, & gymnaſtica, artibuſque diuerſa? Age itaque ſi nihil ab his ſeorſum accipere poſſumus, aliquid ſaltem ex iis quæ per omnia diſcurrunt, accipiamus. Quidnam? Commune ſcilicet illud quo omnes vtuntur artes, cogitationes, atque ſcientiæ, quod cuique in primis neceſſariò eſt diſcendum. Quale illud? Leue hoc & puerile, cognoſcere ſcilicet vnum, duo, tria. quod ſummatim numerum & computationē voco. An non ita natura comparatum eſt, vt omnis ars atq; ſcientia cogatur horum particeps fieri? Et maximè quidem. Nónne res bellica etiam? Neceſſarium eſt omnino. Ridiculum ducem Palamedes Agamemnonem fuiſſe paſſim in tragœdiis oſtendit. An ignoras quòd ſe profitetur numeri inuentorem, aſſeritque apud Troiam belli acies ordinaſſe, naueſque & reliqua omnia numeraſſe, quaſi horum numerus antè fuiſſet incognitus, & Agamemnon, vt videtur, neque quot pedes haberet, agnouerit: ſiquidē erat cōputationis ignarus. Qualē itaque tūc fuiſſe ducē exiſtimas? Abſurdū quidē, ſi vera hęc erāt. Neceſſariā ergo numerorū cognitionē militi eſſe dicemus, vt & numerare & cōputare valeat. Maximè omniū, ſi modò ad ordinādas acies omnino rudis eſſe nō debet. Imò verò ſi homo futurus eſt. An tibi in hac diſciplina quod mihi venit in mētē? Quid? Videtur natura ex eorū numero eſſe, quę ad intelligētiā homines eleuāt, qualia nos perquirimus. Cúmque talis ſit vt omnino mētē ad eſſētiā attollere poſſit, nemo vt decet hac vti cognitione videtur. Qua ratione id ais? Conabor equidem ſententiam tibi meā explicare. Animaduerte obſecro quemadmodum mecū ipſe genera rerum ita diſtinguo, vt quędā ad intelligentiam ducant, qualia nos dicimus, quędam minimè: & quæ dicam confirma, vel nega, vt clarius dignoſcamus, an hoc tale ſit quale vaticinor.

αἵ τε γὰρ τέχναι, βάναυσοί που ἅπασαι ἔδοξαν εἶναι. Πῶς δ' οὔ; Καὶ μὴν τί ἔτ' ἄλλο λείπεται μάθημα, μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς καὶ τῶν τεχνῶν κεχωρισμένον; Φέρε (ἦν δ' ἐγώ) εἰ μηδὲν ἔτι ἐκ τούτων ἔχομεν λαβεῖν, τῶν ἐπὶ πάντα τεινόντων τι λάβωμεν. Τὸ ποῖον; Οἷον τοῦτο τὸ κοινόν, ᾧ πᾶσαι προσχρῶνται τέχναι τε καὶ διάνοιαι καὶ ἐπιστῆμαι, ὃ καὶ παντὶ ἐν πρώτοις ἀνάγκη μανθάνειν. Τὸ ποῖον; ἔφη. Τὸ φαῦλον τοῦτο (ἦν δ' ἐγώ) τὸ ἕν τε καὶ τὰ δύο καὶ τὰ τρία διαγιγνώσκειν.

D Λέγω δὲ αὐτὸ ἐν κεφαλαίῳ ἀριθμόν τε καὶ λογισμόν. ἢ οὐχ οὕτω περὶ τούτων ἔχει, ὡς πᾶσα τέχνη τε καὶ ἐπιστήμη ἀναγκάζεται αὐτῶν μέτοχος γίγνεσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγώ) καὶ ἡ πολεμική; Πολλή (ἔφη) ἀνάγκη. Παγγέλοιον γοῦν (ἔφην) στρατηγὸν Ἀγαμέμνονα ἐν ταῖς τραγῳδίαις Παλαμήδης ἑκάστοτε ἀποφαίνει. ἢ οὐκ ἐννενόηκας ὅτι φησὶν, ἀριθμὸν εὑρών, τάς τε τάξεις τῷ στρατοπέδῳ καταστῆσαι ἐν Ἰλίῳ, καὶ ἐξαριθμῆσαι ναῦς τε καὶ τἆλλα πάντα; ὡς πρὸ τοῦ ἀναριθμήτων ὄντων, καὶ τοῦ Ἀ-

E γαμέμνονος, ὡς ἔοικεν, οὐδ' ὅσους πόδας εἶχεν εἰδότος, εἴπερ ἀριθμεῖν μὴ ἠπίστατο; καίτοι ποῖόν τιν' αὐτὸν οἴει στρατηγὸν εἶναι; Ἄτοπόν τιν' (ἔφη) ἔγωγε, εἰ ἦν τοῦτ' ἀληθές. Ἄλλο τι οὖν (ἦν δ' ἐγώ) μάθημα ἀναγκαῖον πολεμικῷ ἀνδρὶ θήσομεν μᾶλλον, ἢ λογίζεσθαί τε καὶ ἀριθμεῖν δύνασθαι; Πάντων γ', ἔφη, μάλιστα, εἰ καὶ ὁτιοῦν μέλλει τάξεων ἐπαΐειν, μᾶλλον δ' εἰ καὶ ἄνθρωπος ἔσεσθαι. Ἐννοεῖς οὖν (εἶπον) περὶ τοῦτο τὸ μάθημα ὅπερ ἐγώ; Τὸ ποῖον; Κινδυνεύει τῶν πρὸς τὴν νόησιν ἀγόντων φύσει εἶναι ὧν ζητοῦμεν, χρῆσθαι δ' οὐδεὶς αὐτῷ ὀρθῶς, ἑλ-

F κτικῷ ὄντι παντάπασι πρὸς οὐσίαν. Πῶς (ἔφη) λέγεις; Ἐγὼ πειράσομαι (ἦν δ' ἐγώ) τό γ' ἐμοὶ δοκοῦν δηλῶσαι. ἃ γὰρ διαιροῦμαι παρ' ἐμαυτῷ ἀγωγά τε εἶναι οἷα λέγομεν, καὶ μή, ξυνθεατὴς γενόμενος ξύμφαθι, ἢ ἄπειπε, ἵνα καὶ τοῦτο σαφέστερον ἴδωμεν εἰ ἔστιν οἷον μαντεύομαι.

ἐστι δάκτυλος. οὐδαμοῦ γὰρ ἡ ὄψις αὐτῇ ἅμα ἐσήμηνε τὸν C
δάκτυλον τοὐναντίον ἢ δάκτυλον εἶναι. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη.
Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγὼ) εἰκότως τό γε τοιοῦτον, νοήσεως οὐκ ἂν
παρακλητικὸν οὐδ' ἐγερτικὸν εἴη. Εἰκότως. Τί δαί; τὸ μέγεθος
αὐτῶν καὶ τὴν σμικρότητα ἡ ὄψις ἆρα ἱκανῶς ὁρᾷ; καὶ οὐδὲν
αὐτῇ διαφέρει, ἐν μέσῳ τινὰ αὐτῶν κεῖσθαι, ἢ ἐπ' ἐσχάτων;
καὶ ὡσαύτως πάχος καὶ λεπτότητα, ἢ μαλακότητα
καὶ σκληρότητα, ἡ ἁφή; καὶ αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις ἆρ' οὐκ
ἐνδεῶς τὰ τοιαῦτα δηλοῦσιν; ἢ ὧδε ποιεῖ ἑκάστη αὐτῶν;
πρῶτον μὲν ἡ ἐπὶ τῷ σκληρῷ τεταγμένη αἴσθησις, ἠνάγ-
κασται καὶ ἐπὶ τῷ μαλακῷ τετάχθαι, καὶ παραγγέλλει D
τῇ ψυχῇ ὡς ταὐτὸν σκληρόν τε καὶ μαλακὸν αἰσθανομένη.
Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγὼ) ἀναγκαῖον ἐν τοῖς τοιού-
τοις αὖ τὴν ψυχὴν ἀπορεῖν τί ποτε σημαίνει αὕτη ἡ αἴ-
σθησις τὸ σκληρόν, εἴπερ τὸ αὐτὸ καὶ μαλακὸν λέγει· καὶ ἡ τοῦ
κούφου καὶ ἡ τοῦ βαρέος, τί τὸ κοῦφον καὶ βαρὺ εἴ τό, τε
βαρὺ, κοῦφον, καὶ τὸ κοῦφον, βαρὺ σημαίνει. Καὶ γὰρ (ἔφη)
αὗταί γε ἄτοποι τῇ ψυχῇ αἱ ἑρμηνεῖαι, καὶ ἐπισκέψεως
δεόμεναι. Εἰκότως ἄρ' (ἦν δ' ἐγὼ) ἐν τοῖς τοιούτοις πρῶ-
τον μὲν πειρᾶται λογισμόν τε καὶ νόησιν ψυχὴ παρακα-
λοῦσα ἐπισκοπεῖν, εἴτε ἓν εἴτε δύο ἐστὶν ἕκαστα τῶν εἰσαγ- E
γελλομένων. Πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν, ἐὰν δύο φαίνηται, ἕτερόν
τε καὶ ἓν ἑκάτερον φαίνεται; Ναί. Εἰ ἄρα ἓν ἑκάτερον, ἀμ-
φότερα δὲ δύο, τά γε δύο κεχωρισμένα νοήσει. οὐ γὰρ ἂν ἀ-
χώριστά γε δύο ἐνόει, ἀλλ' ἕν. Ὀρθῶς. Μέγα μὴν ἡ ὄψις καὶ
σμικρὸν ἑώρα (φαμὲν) ἀλλ' οὐ κεχωρισμένον, ἀλλὰ συγκε-
χυμένον τι. Ἦ γάρ; Ναί. Διὰ δὲ τὴν τούτου σαφήνειαν,
μέγα αὖ καὶ σμικρὸν ἡ νόησις ἠναγκάσθη ἰδεῖν, οὐ συγκε-
χυμένα, ἀλλὰ διωρισμένα, τοὐναντίον ἢ ἐκείνη. Ἀληθῆ. Οὐ-
κοῦν ἐντεῦθέν ποθεν πρῶτον μὲν ἐπέρχεται ἐρέσθαι ἡμῖν τί
οὖν ποτ' ἐστὶ τὸ μέγα αὖ καὶ τὸ σμικρόν. Παντάπασι μὲν οὖν. F
Καὶ οὕτω δὴ τὸ μὲν, νοητὸν, τὸ δ', ὁρατὸν ἐκαλέσαμεν.
Ὀρθότατ', ἔφη. Ταῦτα τοίνυν καὶ ἄρτι ἐπεχείρουν λέγειν,
ὡς τὰ μὲν παρακλητικὰ τῆς διανοίας ἐστὶ, τὰ δ' οὔ. ἃ μὲν
εἰς τὴν αἴσθησιν ἅμα τοῖς ἐναντίοις ἑαυτοῖς ἐμπίπτει, παρακλητικὰ ὁριζόμενος· ὅσα δὲ μή, οὐκ ἐγερτικὰ τῆς νοήσεως.

C quàm digitum. Non certè. Meritò igitur quod tale eſt, mentem nec mouebit, nec excitabit. Meritò. Ipſorum verò magnitudinem & paruitatem nunquid aſpectus ſatis cernit? nihilque ad eum refert, ſiue in medio quædam illorum iaceant, ſiue in extremis? Eodémque modo craſſum, tenue, vel mollitiem & duritiem tactus ipſe? Atqui & alij ſenſus nunquid non imperfectè talia quædam declarant? Vel ſic agit eorum quiſque? Nam primùm quidem ſenſus qui ad durum attinet, cogitur & ad molle pertingere, animóque ita renunciat, quaſi idem & molle & durum eſſe ſenſerit. Ita certè. An non neceſſarium eſt in rebus huiuſmo-
D di animum dubitare, quid ſignificet duri hic ſenſus, ſi quidem idem molle inſuper aſſerit? Item ſenſus ipſius grauis & leuis, quid graue & leue, ſi leue graue eſſe, & graue leue ſignificat? Abſurdè profectò hæ ad animum interpretationes deueniunt, & conſideratione indigent. Meritò igitur in his rebus primò quidem animus nititur rationem & intelligentiam prouocans conſiderare, nunquid vnum, aut duo ſint ſingula quæ nuntiantur. Cur non? Nónne ſi duo apparent, alterum & vnum apparet vtrunque? Ita. Si ergo vnum vtrunque, ambo autem duo, ſeparata duo intelli-
E get animus. Nam ſi indiſtincta perceperit, non duo ſed vnum intelliget. Rectè. Magnum quidem & paruum, aſpectum videre dicimus, non diſcretum aliquid, ſed confuſum. an non? Planè. Propter huius autem declarationem, magnum rurſus & paruum intelligentia cogitur intueri, nõ confuſa, ſed diſtincta potius contrà ac ſenſus. Vera loqueris. Hinc ad ſciſcitandum protinus incitamur, quid magnum ſit, quid paruum. Maximè verò. Atque ita aliud quidem intelligibile, viſibile aliud nuncupauimus. Scitè admodum. Hæc ſunt quæ nuper diſſerere aggreſſus ſum,
F quòd videlicet quædam animum ad intelligentiam erigunt, quædam minimè, quódue ea erigunt, quæ in ſenſus vnà cum ſuis contrariis incidunt: quæ verò non ita, mentem non ſuſcitant.

… computare ratiocinarique non poterunt. Eſt ita. Cuſtos autem noſter & miles eſt & philoſophus. Nempe. Conueniens vtique inſtitutio erit, ô Glauco, perſuadere illis qui maximis ciuitatis muneribus functuri ſunt, vt ſe ad computandi ſcientiam conferant, neque leuiter eam attingant, ſed perſequantur quoad ipſa mente ad numerorum naturam contemplãdam perueniant, non vendẽdi emendique gratia, tanquam mercatores vel caupones: ſed vt ad bellum inſtructi ſint, faciléque animum à generatione ad veritatem eſſentiámque conuertant. Præclarè loqueris. Atqui his ita de ratiocinandi diſciplina dictis, equidem mecum ipſe cogito quàm numerorum cognitio decora ſit vtilíſque nobis paſſim ad id quod volumus, ſiquis eam cognoſcendi, non cauponandi gratia ſequitur. Qua ratione? Hoc ipſum inquam, quod modò diximus, quòd videlicet vehementer ſubleuat animum, déque ipſis numeris diſſerere cogit, nullo modo admittentem ſi quis diſputando pro numeris corpora quæ & videntur & attrectantur, induxerit. Noſti enim quemadmodum qui in his periti ſunt, quoties aliquis ipſum vnum verbis diuidere nititur, ſubrident protinus, neque hoc tolerant. Verùm ſi tu ſecas, ipſi multiplicant, cauentes nequando ipſum vnũ nõ vnum appareat, ſed particulæ plurimæ. Vera loqueris. Quid igitur exiſtimas, ô Glauco, ſi quis eos ita percontetur, ô mirifici viri, quibus de numeris diſputatis, quibus vnum tale ineſt, quale vos traditis, æquale ſcilicet vnumquodq; eſt, & omne penitus omni, neque minimo quouis diſcrepans, partem tamen nullam continens in ſeipſo? quid inquam eos ad hæc exiſtimas reſponſuros? Reor equidem reſponſuros illos, de ipſis ſe numeris loqui, qui cogitari duntaxat poſſunt, aliter autem attrectari nequaquam. Cernis igitur, ô amice, hanc reuera peritiam huius diſciplinæ nobis neceſſariam eſſe? quandoquidem vt apparet animum ad hoc inducit, vt ipſa intelligentia vtatur ad veritatem ipſam percipiendam. Vehementer id efficit.

[illegible]
πολεμικός τε καὶ φιλόσοφος τυγχάνει ὤν. Τί μήν; Προσήκον δὴ τὸ μάθημα ἂν εἴη, ὦ Γλαύκων, νομοθετῆσαι καὶ πείθειν τοὺς μέλλοντας ἐν τῇ πόλει τῶν μεγίστων μεθέξειν, ἐπὶ λογιστικὴν ἰέναι, καὶ ἀνθάπτεσθαι αὐτῆς, μὴ ἰδιωτικῶς, ἀλλ᾽ ἕως ἂν ἐπὶ θέαν τῆς τῶν ἀριθμῶν φύσεως ἀφίκωνται τῇ νοήσει αὐτῇ, οὐκ ὠνῆς οὐδὲ πράσεως χάριν, ὡς ἐμπόρους ἢ καπήλους, μελετῶντας, ἀλλ᾽ ἕνεκα πολέμου τε καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς ῥᾳστώνης, καὶ μεταστροφῆς ἀπὸ γενέσεως ἐπ᾽ ἀλήθειάν τε καὶ οὐσίαν. Κάλλιστ᾽, ἔφη, λέγεις.
D Καὶ μὴν (ἦν δ᾽ ἐγώ) νῦν καὶ ἐννοῶ ῥηθέντος τοῦ περὶ τοὺς λογισμοὺς μαθήματος, ὡς κομψόν ἐστι καὶ πολλαχῇ χρήσιμον ἡμῖν πρὸς ὃ βουλόμεθα, ἐὰν τοῦ γνωρίζειν ἕνεκά τις αὐτὸ ἐπιτηδεύῃ, ἀλλὰ μὴ τοῦ καπηλεύειν. Πῇ δή; ἔφη. Τοῦτό γε ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ὡς σφόδρα ἄνω πῃ ἄγει τὴν ψυχὴν, καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἀριθμῶν ἀναγκάζει διαλέγεσθαι, οὐδαμῇ ἀποδεχόμενον ἐάν τις αὐτῇ ὁρατὰ ἢ ἁπτὰ σώματα ἔχοντας ἀριθμοὺς προτεινόμενος διαλέγηται. οἶσθα γάρ που τοὺς περὶ ταῦτα δεινοὺς, ὡς ἐάν τις αὐτὸ τὸ ἓν ἐπιχειρῇ τῷ λόγῳ τέμνειν, καταγελῶσί τε καὶ οὐκ ἀποδέχονται, ἀλλ᾽ ἐὰν σὺ κερματίζῃς αὐτὸ, ἐκεῖνοι
E πολλαπλασιοῦσιν, εὐλαβούμενοι μή ποτε φανῇ τὸ ἓν, μὴ ἓν, ἀλλὰ πολλὰ μόρια. Ἀληθέστατα (ἔφη) λέγεις. Τί οὖν οἴει, ὦ Γλαύκων, εἴ τις ἔροιτο αὐτοὺς, ὦ θαυμάσιοι, περὶ ποίων ἀριθμῶν διαλέγεσθε, ἐν οἷς τὸ ἓν οἷον ὑμεῖς ἀξιοῦτε, ἐστὶν, ἴσον τε ἕκαστον πᾶν παντὶ, καὶ οὐδὲ σμικρὸν διαφέρον, μόριόν τε ἔχον ἐν ἑαυτῷ οὐδέν; τί ἂν οἴει αὐτοὺς ἀποκρίνασθαι; Τοῦτο ἔγωγε, ὅτι περὶ τούτων λέγουσιν ὧν διανοηθῆναι μόνον ἐγχωρεῖ, ἄλλως δ᾽ οὐδαμῶς μεταχειρίζεσθαι δυνατόν.
F Ὁρᾷς οὖν (ἦν δ᾽ ἐγώ) ὦ φίλε, ὅτι τῷ ὄντι ἀναγκαῖον ἡμῖν κινδυνεύει εἶναι τὸ μάθημα, ἐπειδὴ φαίνεταί γε προσαναγκάζον αὐτῇ τῇ νοήσει χρῆσθαι τὴν ψυχὴν ἐπ᾽ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν; Καὶ μὲν δὴ (ἔφη) σφόδρα γε ποιεῖ αὐτό.

προϊὸν σκοπεῖσθαι δεῖ, εἴ τι πρὸς ἐκεῖνο τείνει πρὸς τὸ ποιεῖν κατιδεῖν ῥᾷον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν. τείνει δέ (φαμέν) πάντα αὐτόσε, ὅσα ἀναγκάζει ψυχὴν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον μεταστρέφεσθαι ἐν ᾧ ἐστι τὸ εὐδαιμονέστατον τοῦ ὄντος· ὃ δεῖ αὐτὴν παντὶ τρόπῳ ἰδεῖν. Ὀρθῶς (ἔφη) λέγεις. Οὐκοῦν εἰ μὲν οὐσίαν ἀναγκάζει θεάσασθαι, προσήκει· εἰ δὲ γένεσιν, οὐ προσήκει. Φαμέν γε δή. Οὐ τοίνυν τοῦτό γε (ἦν δ' ἐγώ) ἀμφισβητήσουσιν ἡμῖν ὅσοι καὶ σμικρὰ γεωμετρίας ἔμπειροι, ὅτι αὕτη ἡ ἐπιστήμη πᾶν τοὐναντίον ἔχει τοῖς ἐν αὐτῇ λόγοις λεγομένοις ὑπὸ τῶν μεταχειριζομένων. Πῶς; ἔφη. Λέγουσι μέν που μάλα γελοίως τε καὶ ἀναγκαίως. ὡς γὰρ πράττοντές τε καὶ πράξεως ἕνεκα πάντας τοὺς λόγους ποιούμενοι λέγουσι, τετραγωνίζειν τε καὶ παρατείνειν καὶ προστιθέναι, καὶ πάντα οὕτω φθεγγόμενοι· τὸ δ' ἔστι που πᾶν τὸ μάθημα γνώσεως ἕνεκα ἐπιτηδευόμενον. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν τοῦτο ἔτι διομολογητέον; Τὸ ποῖον; Ὡς τοῦ ἀεὶ ὄντος γνώσεως, ἀλλ' οὐ τοῦ ποτέ τι γιγνομένου καὶ ἀπολλυμένου. Εὐομολόγητον, ἔφη. τοῦ γὰρ ἀεὶ ὄντος, ἡ γεωμετρικὴ γνῶσίς ἐστιν. Ὁλκὸν ἄρα, ὦ γενναῖε, πρὸς ἀλήθειαν ψυχῆς εἴη ἂν καὶ ἀπεργαστικὸν φιλοσόφου διανοίας, πρὸς τὸ ἄνω σχεῖν, ἃ νῦν κάτω (οὐ δέον) ἔχομεν. Ὡς οἷόν τε μάλιστα, ἔφη. Ὡς οἷόν τ' ἄρα (ἦν δ' ἐγώ) μάλιστα προστακτέον ὅπως οἱ ἐν τῇ καλλίπολει σοι μηδενὶ τρόπῳ γεωμετρίας ἀφέξονται. καὶ γὰρ τὰ πάρεργα αὐτοῦ οὐ σμικρά. Ποῖα; ἦ δ' ὅς. Ἅ τε δὴ σὺ εἶπες (ἦν δ' ἐγώ) τὰ περὶ τὸν πόλεμον, καὶ δὴ καὶ πρὸς πάσας μαθήσεις, ὥστε κάλλιον ἀποδέχεσθαι, ἴσμεν που ὅτι τῷ ὅλῳ καὶ παντὶ διοίσει ἡμμένος τε γεωμετρίας καὶ μή. Τῷ παντὶ μέντοι νὴ Δί', ἔφη. Δεύτερον δὴ τοῦτο τιθῶμεν μάθημα τοῖς νέοις. Τιθῶμεν, ἔφη. Τί δέ; τρίτον θῶμεν ἀστρονομίαν; ἢ οὐ δοκεῖ; Ἐμοὶ γοῦν, ἔφη. τὸ γὰρ περὶ ὥρας εὐαισθητοτέρως ἔχειν καὶ μηνῶν καὶ ἐνιαυτῶν, οὐ μόνον γεωργίᾳ οὐδὲ ναυτιλίᾳ προσήκει, ἀλλὰ καὶ στρατηγίᾳ οὐχ ἧττον. Ἡδὺς εἶ (ἦν δ' ἐγώ) ὅτι ἔοικας δεδιότι τοὺς πολλούς, μὴ δοκῇς ἄχρηστα μαθήματα προστάττειν. τὸ δ' ἔστιν οὐ πάνυ φαῦλον, ἀλλὰ χαλεπὸν πιστεῦσαι,

C verò ad hoc omnia, quæ animum illuc conuertunt, vbi eſt eſſentiæ beatiſſimum, quod ipſi eſt penitus cognoſcendum. Rectè. Ergo ſi eſſentiam intueri Geometriæ ſtudium cogit, conuenit quidem: ſinautem generationem, non conuenit. Ita dicimus. Profectò nobis hoc non negabunt quicunque vel paululum quid Geometriæ guſtarunt, quin hæc ſcientia contrà omnino ſe habeat quàm de ea loquantur, qui in ipſa verſantur. Quónam pacto? Quippe ridiculè admodum & quaſi coacti ſæpe loquuntur. Nam velut operatores quidam operiſque gratia verba faciunt, dum & quadrare aiunt, & producere, atque addere, D cæteráque ſimiliter. Doctrina verò hæc omnis cognitionis gratia quæritur. Sic eſt omnino. An non id quoque nobis eſt concedendum? Quid? Quod quæritur cognoſcendi illius gratia quod ſemper eſt, non eius quod & oritur quandoque, & interit. Concedendum planè: nam Geometria eius quod eſt ſemper, cognitio eſt. Attollet igitur, ô generoſe vir, ad veritatem animum, atque ita ad philoſophandum præparabit cogitationem, vt ad ſupera conuertamus, quæ nunc contrà quàm decet, ad inferiora deiicimus. Quàm maximè fieri poteſt. Quàm maximè igitur E præcipiendum eſt, vt qui præclariſſimá hanc habitant ciuitatem, nullo modo Geometriam ſpernant: nam & quæ præter ipſius propoſitum quodammodo eſſe videntur, haud exigua ſunt. Qualia? Quæ tu circa rem bellicam commemorabas. Scimus quinetiam ad diſciplinas omnes facilius perdiſcendas intereſſe omnino, attigeritne Geometriam aliquis, an non. Proſus.

Hanc ergo doctrinam ſecundo loco diſcendam iuuenibus proponamus. An tertio in loco ponemus Aſtronomiam? Quid cenſes? Ponendam equidem. nam opportunitates menſium, & annorum ſentire non minus rei militari quàm agricul- F turæ nauigationique conuenit. Quàm mihi gratus es. Nempe vereri videris, ne multi te putent inutiles diſciplinas inducere. Eſt autem non leue illud, ſed difficile admodum perſuadere:

... qui iſta perquirunt, duce indigēt, ſine quo minimè reperirent. Quem eſſe primò difficile eſt: deinde etiam ſi ſit, vt nunc ſe res habet qui hæc indagant, faſtu elati nequaquam parerent. Sin autem ciuitas tota huic operi præſideat, honorificè deducens, & iſti obtemperabunt quidem, & hæc aſſiduè ſummáque contentione diſcuſſa clariora erunt. Quippe etiam nunc quanquam & vulgus hæc contemnat & contaminet, & qui hæc perſcrutantur, qua ratione vtilia ſint ignorant, tamen vi gratiæ cuiuſdam valent. Neque mirum ſi hæc ita apparuerint. Nempe quod gratum eſt, id præcipuum. ſed mihi apertius quæ nũc dicebas explana. Studium quod circa planum verſatur, Geometriam vocabas. Equidem. Poſt Geometriam continuò Aſtronomiam ponebas. Sed paulo pòſt retro retuliſti pedem. Enimuerò quo magis propero, eò peruenio ſeriùs. Nam cum mox illi ſuccederet facultas illa quæ de augmento in profundum agit, quia ridicula eius habetur inueſtigatio, eam tranſgreſſus poſt Geometriam, Aſtronomiam protinus attigi, quæ in profundi ipſius agitatione conſiſtit. Probè loqueris. Ergo quarto in loco ponamus Aſtronomiam, tanquam adſit ea facultas quæ nunc fuerat prætermiſſa, ſi modò in ciuitate ſuſcipiatur. Sic decet. Atque eam Aſtronomiæ laudationem, ô Socrates, in qua tu me interpellaſti, quaſi importunius ipſam extollerem, nunc quia mecum ſentis, proſequor. Nam cuique patere exiſtimo hanc animi oculos ad ſuperiora dirigere, & hinc illuc ipſum producere. Fortè hoc omnibus præterquam mihi perſpicuum. Quoniam mihi quidem non ita videtur. At quónam modo? Vt nunc quidem eam tractant, qui philoſophiæ ipſam iungunt, ad inferiora deiicere animi oculos mihi vidêtur. Qua ratione id ais? Nõ ingeneroſè mihi videris tecum ipſe ſupernorum intelligentiam definire. Conſtat enim quod ſiquis laquearia variis coloribus depicta ſuſpiciens quicquam perceperit, eum non oculis intueri, ſed intelligere arbitraberis. Ac fortè rectè ſentis, ego autem ineptè.

... ἐπιστάτου τε δέονται οἱ ζητοῦντες, ἄνευ οὗ οὐκ ἂν εὕροιεν. ὃν πρῶτον μὲν, γενέσθαι χαλεπόν· ἔπειτα καὶ γενομένου ὡς νῦν ἔχει, οὐκ ἂν πείθοιντο οἱ περὶ ταῦτα ζητητικοὶ, μεγαλοφρονούμενοι. εἰ δὲ πόλις ὅλη ξυνεπιστατοῖ, ἐντίμως ἄγουσα αὐτὰ, οὗτοί τε ἂν πείθοιντο, καὶ ξυνεχῶς τε ἂν καὶ ἐντόνως ζητούμενα ἐκφανῆ γένοιτο ὅπῃ ἔχει. ἐπεὶ καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν πολλῶν ἀτιμαζόμενα καὶ κολουόμενα, ὑπὸ δὲ τῶν ζητούντων λόγον οὐκ ἐχόντων καθ᾽ ὅ, τι χρήσιμα, ὅμως πρὸς ἅπαντα ταῦτα βίᾳ ὑπὸ χάριτος αὐξάνεται, καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν αὐτὰ φανῆναι. D Καὶ μὲν δὴ (ἔφη) τό γε ἐπίχαρι καὶ διαφερόντως ἔχει. ἀλλά μοι σαφέστερον εἰπὲ ἃ νῦν δὴ ἔλεγες. τὴν μὲν γάρ που τοῦ ἐπιπέδου πραγματείαν, γεωμετρίαν ἐτίθεις. Ναὶ, ἦν δ᾽ ἐγώ. Εἶτά γ᾽, ἔφη, τὸ μὲν πρῶτον, ἀστρονομίαν μετ᾽ αὐτὴν, ὕστερον δ᾽ ἀνεχώρησας. Σπεύδων γὰρ (ἔφην) ταχὺ πάντα διεξελθεῖν, μᾶλλον βραδύνω. ἑξῆς γὰρ οὖσαν τὴν βάθους αὔξης μέθοδον, ὅτι τῇ ζητήσει γελοίως ἔχει, ὑπερβὰς αὐτὴν, μετὰ γεωμετρίαν, ἀστρονομίαν ἔλεγον, φορὰν οὖσαν βάθους. Ὀρθῶς (ἔφη) λέγεις. Τέταρτον τοίνυν (ἦν δ᾽ ἐγώ) τιθῶμεν E μάθημα ἀστρονομίαν, ὡς ὑπαρχούσης τῆς νῦν παραλειπομένης, ἐὰν αὐτὴν πόλις μετίῃ. Εἰκὸς, ἦ δ᾽ ὅς. Καὶ ὅ γε νῦν δή μοι, ὦ Σώκρατες, ἐπέπληξας περὶ ἀστρονομίας, ὡς φορτικῶς ἐπαινοῦντι, νῦν ᾗ σὺ μετέρχῃ, ἐπαινῶ. παντὶ γάρ μοι δοκεῖ δῆλον ὅτι αὕτη γε ἀναγκάζει ψυχὴν εἰς τὸ ἄνω ὁρᾶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐνθένδε ἐκεῖσε ἄγει. Ἴσως (ἦν δ᾽ ἐγώ) παντὶ δῆλον, πλὴν ἐμοί. ἐμοὶ γὰρ οὐ δοκεῖ οὕτως. Ἀλλὰ πῶς; ἔφη. Ὡς μὲν νῦν αὐτὴν μεταχειρίζονται οἱ εἰς φιλοσοφίαν ἀνάγοντες, πάνυ ποιεῖν κάτω βλέπειν. Πῶς (ἔφη) λέγεις; Οὐκ ἀγεννῶς μοι δοκεῖς F (ἦν δ᾽ ἐγώ) τὴν περὶ τὰ ἄνω μάθησιν λαμβάνειν παρὰ σαυτῷ ἥ ἐστι. κινδυνεύεις γὰρ καὶ εἴ τις ἐν ὀροφῇ ποικίλματα θεώμενος, ἀνακύπτων καταμανθάνοι τι, ἡγεῖσθαι ἂν αὐτὸν νοήσει, ἀλλ᾽ οὐκ ὄμμασι θεωρεῖν. ἴσως οὖν καλῶς ἡγῇ, ἐγὼ δ᾽ εὐηθικῶς.

αἷς εἴ τις ἐντύχοι ὑπὸ Δαιδάλου ἤ τινος ἄλλου δημιουργοῦ ἢ γραφέως διαφερόντως γεγραμμένοις καὶ ἐκπεπονημένοις διαγράμμασιν. ἡγήσαιτο γὰρ ἄν που τις ἔμπειρος γεωμετρίας, ἰδὼν τὰ τοιαῦτα, κάλλιστα μὲν ἔχειν ἀπεργασίᾳ, γελοῖον μέντοι ἐπισκοπεῖν ταῦτα σπουδῇ, ὡς τὴν ἀλήθειαν ἐν αὐτοῖς ληψόμενοι ἴσων ἢ διπλασίων, ἢ ἄλλης τινὸς συμμετρίας. Τί δ' οὐ μέλλει γελοῖον εἶναι; ἔφη. Τῷ ὄντι δὴ ἀστρονομικὸν (ἦν δ' ἐγώ) ὄντα οὐκ οἴει ταὐτὸν πείσεσθαι, εἰς τὰς τῶν ἄστρων φορὰς ἀποβλέποντα; νομιεῖν μὲν, ὡς οἷόν τε κάλλιστα τὰ τοιαῦτα ἔργα συστήσασθαι, οὕτω ξυνεστάναι τῷ τοῦ οὐρανοῦ δημιουργῷ αὐτόν τε καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. τὴν δὲ νυκτὸς πρὸς ἡμέραν ξυμμετρίαν, D καὶ τούτων πρὸς μῆνα, καὶ μηνὸς πρὸς ἐνιαυτὸν, καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων πρός τε ταῦτα καὶ πρὸς ἄλληλα, οὐκ ἄτοπον (οἴει) ἡγήσεται τὸν νομίζοντα γίγνεσθαί τε ταῦτα ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ οὐδαμῇ οὐδὲν παραλλάττειν, σῶμά τε ἔχοντα καὶ ὁρώμενα, καὶ ζητεῖν παντὶ τρόπῳ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν λαβεῖν; Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ (ἔφη) σοῦ νῦν ἀκούοντι. Προβλήμασιν ἄρ', ἦν δ' ἐγώ, χρώμενοι, ὥσπερ γεωμετρίαν, οὕτω καὶ ἀστρονομίαν μέτιμεν· τὰ δ' ἐν τῷ οὐρανῷ ἐάσομεν, εἰ μέλλομεν ὄντως ἀστρονομίας μεταλαμβάνοντες, χρήσιμον τὸ φύσει φρόνιμον E ἐν τῇ ψυχῇ ἐξ ἀχρήστου ποιήσειν. Ἦ πολλαπλάσιον (ἔφη) τὸ ἔργον ἢ ὡς νῦν ἀστρονομεῖται, προστάττεις. Οἶμαι δέ γε, εἶπον, καὶ τἆλλα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον προστάξειν ἡμᾶς, ἐάν τι ἡμῶν, ὡς νομοθετῶν, ὄφελος ᾖ. ἀλλὰ γὰρ τί ἔχεις ὑπομνῆσαι τῶν προσηκόντων μαθημάτων; Οὐκ ἔχω γ', ἔφη, νῦν γ' οὑτωσί. Οὐ μὴν ἕν, ἀλλὰ πλείω (ἦν δ' ἐγώ) εἴδη παρέχεται ἡ φορὰ, ὡς ἐγᾦμαι. τὰ μὲν οὖν πάντα ἴσως ὅστις σοφὸς, ἕξει εἰπεῖν· ἃ δὲ καὶ ἡμῖν προφανῆ, δύο. Ποῖα δή; Πρὸς τούτῳ (ἦν δ' ἐγώ) ἀντίστροφον αὐτοῦ. Τὸ ποῖον; Κινδυνεύει, ἔφην, F ὡς πρὸς ἀστρονομίαν ὄμματα πέπηγεν, ὡς πρὸς ἐναρμόνιον φορὰν ὦτα παγῆναι· καὶ αὗται ἀλλήλων ἀδελφαί τινες αἱ ἐπιστῆμαι εἶναι, ὡς οἵ τε Πυθαγόρειοί φασι, καὶ ἡμεῖς, ὦ Γλαύκων, συγχωροῦμεν. ἢ πῶς ποιοῦμεν;

velut exemplo quodam ad ſupernarum rerum contemplationem? perinde ac ſi quis videat figuras à Dædalo, vel alio artifice vel pictore egregie compoſitas & elaboratas. Nempe ſi eſſet is qui eas videt Geometriæ peritus, artificium ipſum laudaret, ridiculum tamen eſſe cenſeret, ſi quis attentius talia cōſideraret, tanquam in ipſis veritatem æqualium, vel duplorum, vel alicuius proportionis alterius reperturus. Cur non abſurdum id videatur? Idem quoque facturum putare debemus verum Aſtronomum, quando motus ſyderum intuebitur: arbitraturum ſcilicet quoad in operibus huiuſmodi poſſibile eſt, quam pulcherrimè ab ipſo cœli conditore & cœlum ipſum & quæ in eo ſunt, fabricata: abſurdum tamen exiſtimaturum, ſi quis noctis ad diem comparationem, horúmque ad menſem, menſiſque ad annum, & aliorum aſtrorum inuicem & ad iſta, ſemper ſimiliter fieri cenſeat, neque vnquam quoquo modo mutare tenorem, cùm & corpus habeant & videantur, quærátque in his omni ſtudio veritatem. Mihi certè in præſentia te audienti idem videtur. Itaque propoſitionibus vtemur vt in Geometria, ita & in ipſa Aſtronomia: & quæ in cœlo ſunt, dimittemus, ſi modò ita percepturi ſumus Aſtronomiam, vt quod in nobis ſapientiæ compos natura exiſtit, vtile ex inutili efficiatur. Quantò amplius laborum imponis aſtronomo, quàm hodie impenditur vulgò? Arbitror autem & alia nos præcipere eodem modo debere, ſiqua ex nobis tanquam legum conditoribus ſit vtilitas proventura.

At quam nunc ex conuenientibus diſciplinis commemorabis? Nullam ad præſens habeo, quam commemorem, inquit. Attamen non vnam tantùm, inquam ego, ſed plus ſpecies motus nobis præbet. Omnes quidem depromere, qui ſapiens eſt, poterit. Quæ verò mihi occurrunt, duæ ſunt. Quales? Vna quidem Aſtronomiæ conſimilis & æquipollens. Qualis inquam? Quemadmodum ad Aſtronomiam oculi, ſic ad harmonicum motum videntur aures fabricatæ. Vnde & has inuicem eſſe germanas ſcientias, & Pythagorei putant, & nos, ô Glauco, aſſentimur. Vel quidnam agemus, inquam ego?

meum imponam. atque non nos, ſed illos potius, vt de harmonia dicant, rogandos. Nam idem faciunt quod & illi qui in Aſtronomia verſantur. Nempe numeros eos ſectantur qui in concentibus ad aures pertinentibus inſunt. Sed ad inueſtigandum inde non tranſeunt, qui conſonantes numeri ſint, qui non, & quam ob cauſam vtrique ſint tales. Rem egregiam narras. Adde & vtilem ad boni ipſius pulchrique indaginem, quæ ſi aliter quæratur, fit prorſus inutilis. Probabile iſtud quidem. Arbitror autem ſupradictorum omnium tractationem, ſi mutuam ipſorum communionem cognationémque attigerit, inueſtigaueritque qua ſecum iſta inuicem ratione cohærent, ad ea quæ expetimus conducturam, neque fruſtrà in his homines, ſed vtiliter admodum verſaturos: inutiliter autem, ſi aliter actum fuerit. Atqui & ego ita vaticinor, ſed magnum eſt, quod iubes, ô Socrates. Quid? initium, inquis, an aliud quiddam? An ignoramus hæc omnia ipſius legis, quam diſcere decet, initium eſſe? nondum enim dialectici de his rebus diſſerere tibi poſſe videntur. Non per Iouem, niſi perpauci quidam omnium quos vnquam cognouerim. At enim niſi quis, inquam, & accipere poſſit & reddere rationem, nunquam ſciet quicquam eorum quæ eſſe dicimus cognoſcenda. Nunquam prorſus. Nónne hæc iam lex eſt, ô Glauco, inquam, quæ per diſſerendi artem oſtenditur, quam rurſus intelligibilis cùm ſit, ea vis imitatur aſpectus, quam ſuprà diximus, ad ipſa iam animalia ſeſe conuertere, & ad ſtellas, & ad ipſum denique ſolem? Haud ſecus cùm quis ad diſſerendum ſe confert abſque ſenſibus omnibus, ratione duntaxat ad ipſum quod eſt, quodlibet nititur: qui ſi non deſtiterit, prius quàm ipſum quod eſt bonum, intelligentia ipſa perceperit, tunc demum ad finem intelligibilis ipſius ita peruenit, vt ille alter ad viſibilis finem aſcendit. Omnino ſic accidit. Nónne dialecticam hanc progreſſionem vocas? Quid prohibet?

ἀλλ' ἐκείνους οὓς ἔφαμεν νῦν δὴ περὶ ἁρμονίας αἱρήσεσθαι. ταὐτὸν γὰρ ποιοῦσι τοῖς ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ. τοὺς γὰρ ἐν ταύταις ταῖς συμφωνίαις ταῖς ἀκουομέναις ἀριθμοὺς ζητοῦσιν, ἀλλ' οὐκ εἰς προβλήματα ἀνίασιν, ἐπισκοπεῖν τίνες ξύμφωνοι ἀριθμοὶ, καὶ τίνες οὔ, καὶ διὰ τί ἑκάτεροι. Δαιμόνιον γὰρ (ἔφη) πρᾶγμα λέγεις. Χρήσιμον μὲν οὖν (ἦν δ' ἐγὼ) πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ζήτησιν· ἄλλως δὲ μεταδιωκόμενον, ἄχρηστον. Εἰκός γ',
D ἔφη. Οἶμαι δέ γ', ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ἡ τούτων πάντων ὧν διεληλύθαμεν μέθοδος, ἐὰν μὲν ἐπὶ τὴν ἀλλήλων κοινωνίαν ἀφίκηται καὶ ξυγγένειαν, καὶ συλλογισθῇ ταῦτα ᾗ ἐστὶν ἀλλήλοις οἰκεῖα, φέρειν τι αὐτῶν εἰς ἃ βουλόμεθα τὴν πραγματείαν, καὶ οὐκ ἀνόνητα πονεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἀνόνητα. Καὶ ἐγὼ (ἔφη) οὕτω μαντεύομαι· ἀλλὰ πάμπολυ ἔργον λέγεις, ὦ Σώκρατες. Τοῦ προοιμίου, (ἦν δ' ἐγὼ) ἢ τίνος λέγεις; ἢ οὐκ ἴσμεν ὅτι πάντα ταῦτα προοίμιά ἐστιν αὐτοῦ τοῦ νόμου ὃν δεῖ μαθεῖν; οὐ γάρ που δοκοῦσί γέ σοι ταῦτα δεινοὶ οἱ διαλεκτικοὶ εἶναι. Οὐ
E μὰ τὸν Δία, ἔφη· εἰ μὴ μάλα γέ τινες ὀλίγοι ὧν ἐγὼ ἐντετύχηκα. Ἀλλ' ἤδη (εἶπον) μὴ δυνατοί τινες ὄντες δοῦναί τε καὶ ἀποδέξασθαι λόγον, εἴσεσθαί ποτέ τι ὧν φαμὲν δεῖν εἰδέναι; Οὐδ' αὖ, ἔφη, τοῦτό γε. Οὐκοῦν (εἶπον) ὦ Γλαύκων, οὗτος ἤδη αὐτός ἐστιν ὁ νόμος ὃν τὸ διαλέγεσθαι περαίνει. ὃν καὶ ὄντα νοητὸν μιμοῖτ' ἂν ἡ τῆς ὄψεως δύναμις, ἣν ἐλέγομεν πρὸς αὐτὰ ἤδη τὰ ζῶα ἐπιχειρεῖν ἀποβλέπειν, καὶ πρὸς αὐτὰ ἄστρα τε, καὶ τελευταῖον δὴ πρὸς αὐτὸν τὸν ἥλιον. οὕτω καὶ ὅταν τις τῷ διαλέγεσθαι ἐπιχειρῇ, ἄνευ πασῶν τῶν αἰσθήσεων, διὰ τοῦ λόγου ἐπ' αὐτὸ ὃ ἐστιν
F ἕκαστον ὁρμᾷ· καὶ ἐὰν μὴ ἀποστῇ πρὶν ἂν αὐτὸ ὃ ἐστιν ἀγαθὸν αὐτῇ νοήσει λάβῃ, τότε δὲ ἐπ' αὐτῷ γίγνεται τῷ τοῦ νοητοῦ τέλει, ὥσπερ ἐκεῖνος τότε ἐπὶ τῷ τοῦ ὁρατοῦ. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Τί οὖν οὐ διαλεκτικὴν ταύτην τὴν πορείαν καλεῖς; Τί μήν;

ἀφικομένῳ ὥσπερ ὁδοῦ ἀνάπαυλα ἂν εἴη, καὶ τέλος τῆς πορείας. Οὐκέτ' (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ φίλε Γλαύκων, οἷός τ' ἔσῃ ἀκολουθεῖν· ἐπεὶ τό γ' ἐμὸν οὐδὲν ἂν προθυμίας ἀπολείποι· οὐδ' εἰκόνα ἂν ἔτι οὗ λέγομεν ἴδοις, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀληθές, ὅ γε δὴ ἐμοὶ φαίνεται. εἰ δ' ὄντως, ἢ μή, οὐκέτ' ἄξιον τοῦτο διισχυρίζεσθαι. ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ τοιοῦτόν τι, ἰσχυριστέον. ἢ γάρ; Τί μήν; Οὐκοῦν καὶ ὅτι ἡ τοῦ διαλέγεσθαι δύναμις μόνη ἂν φήνειεν ἐμπείρῳ ὄντι ὧν νῦν διήλθομεν, ἄλλῃ δὲ οὐδαμῇ δυνατόν, καὶ τοῦτ', ἔφη, ἄξιον διισχυρίζεσθαι. Τόδε γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδεὶς ἡμῖν ἀμφισβητήσει, λέγουσιν ὡς

D αὐτοῦ γε ἑκάστου πέρι, ὃ ἔστιν ἕκαστον, οὐκ ἄλλη τις ἐπιχειρεῖ μέθοδος ὁδῷ περὶ παντὸς λαμβάνειν· ἀλλ' αἱ μὲν ἄλλαι πᾶσαι τέχναι ἢ πρὸς δόξας ἀνθρώπων καὶ ἐπιθυμίας εἰσίν, ἢ πρὸς γενέσεις τε καὶ συνθέσεις· ἢ καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν φυομένων τε καὶ συντιθεμένων ἅπασαι τετράφαται· αἱ δὲ λοιπαί, ἃς τοῦ ὄντος τι ἔφαμεν ἐπιλαμβάνεσθαι, γεωμετρίας τε καὶ τὰς ταύτῃ ἑπομένας, ὁρῶμεν, ὡς ὀνειρώττουσι μὲν περὶ τὸ ὄν, ὕπαρ δὲ ἀδύνατον αὐταῖς ἰδεῖν, ἕως ἂν ὑποθέσεσι χρώμεναι, ταύτας ἀκινήτους ἐῶσι, μὴ δυνάμεναι λόγον διδόναι αὐτῶν. ᾧ γὰρ ἀρχὴ μὲν ὃ μὴ οἶ-

E δε, τελευτὴ δὲ καὶ τὰ μεταξὺ ἐξ οὗ μὴ οἶδε συμπέπλεκται, τίς μηχανὴ τὴν τοιαύτην ὁμολογίαν ποτὲ ἐπιστήμην γενέσθαι; Οὐδεμία, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγὼ) ἡ διαλεκτικὴ μέθοδος μόνη ταύτῃ πορεύεται, τὰς ὑποθέσεις ἀναιροῦσα ἐπ' αὐτὴν τὴν ἀρχήν, ἵνα βεβαιώσηται, καὶ τῷ ὄντι ἐν βορβόρῳ βαρβαρικῷ τινὶ τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα κατορωρυγμένον ἠρέμα ἕλκει καὶ ἀνάγει ἄνω, συνερίθοις καὶ συμπεριαγωγοῖς χρωμένη αἷς διήλθομεν τέχναις· ἃς ἐπιστήμας μὲν πολλάκις προσείπομεν,

F διὰ τὸ ἔθος, δέονται δὲ ὀνόματος ἄλλου ἐναργεστέρου μὲν ἢ δόξης, ἀμυδροτέρου δὲ ἢ ἐπιστήμης. διάνοιαν δὲ αὐτὴν ἔν γε τῷ πρόσθεν που ὡρισάμεθα. ἔστι δ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐ περὶ ὀνόματος ἡ ἀμφισβήτησις, οἷς τοσούτων πέρι σκέψις ὅσων ἡμῖν πρόκειται.

tanquam in itineris termino requieſcet. Nondum ô amice Glauco, aſſequi poteris. Profectò quantum in me eſt, nihil tibi deerit ſtudij, quo voti compos efficiaris. Neque imaginem amplius eius quo de agimus, ſed rem ipſam veram qualis mihi videtur, aſpicies. Vtrum autem reuera talis ſit, nécne, haudquaquam affirmare decet. Sed illud duntaxat aſſeuerandum, quod tale aliquid eſt cognoſcendum. nónne? Nihil prohibet. Quinetiam & iſtud, quòd ſola diſſerendi facultas homini in his quæ diximus, erudito id oſtendet. Aliter verò cognoſci penitus impoſſibile. Hoc quoque aſſeuerandum. Nemo autem aduerſabitur nobis dicentibus, quòd diſſerendi facultas duntaxat conatur ordine certo circa vnumquodque quid ipſum ſit inuenire. Siquidem cæteræ artes, aut opiniones hominum cupiditatéſque reſpiciunt, vel ad generationes & compoſitiones, vel ad culturam eorum quæ generantur & componuntur. Reliquæ verò quas diximus, verarum rerum quoquo modo participes eſſe, Geometria ſcilicet, eiuſque comites, circa ipſam eſſentiam quodammodo ſomniant, ſyncerè autem quicquam ab illis cernere impoſſibile eſt tantiſper dum ſuppoſitionibus vtantur, eáſque ratas & immobiles adeò ſeruant, vt illarum rationem reddere nequeant. Nam vbi principium quidem ponitur id quod eſt ignotum, finis autem & media ex ignoto tracta, inuicem connectuntur: collectam inde aſſertionem quónam pacto ſcientiam vocemus? Nullo. Dialectica verò ſola ſublatis ſuppoſitionibus omnibus, ad ipſum principium vt compertum habeat, pergit, ac reuera animi oculum cœno barbarico obrutum, paulatim ſurſum trahit, ac ducit, tanquam adiutricibus ac miniſtris quibuſdam vtens his artibus quas narrauimus. Eas porrò nos ſæpe ſcientias propter conſuetudinemn nominauimus. Indigent autem alio nomine clariore quidé quàm ſit opinio, obſcuriore verò quàm ſcientia. Cogitationem certè nos in ſuperioribus earum notioné cognominauimus. Neque tamen eſt de nomine controuerſia inter eos quibus de rebus tantis quantis nobis ad præſens eſt controuerſia.

eam diſtinguens, & tanquam in prælio per omnia penetrando, cætera cuncta reiicere, non ſecundum opinionem, ſed ſecundum ſubſtantiam arguens & refellens, perque hæc omnia ſtabili & inconcuſſa progredi ratione: hunc tu ita affectum, neque bonum ipſum dices cognoſcere, neque aliud quicquam bonum: verùm ſiquod fortè ſimulacrum attigerit, opinione potius quàm ſcientia illud attingere, atque hac in vita in ſomnus dormitantem illudi, & antequam expergiſcatur, ad inferos deſcendentem, extremo tandem occupari ſopore. Per Iouem omnia hęc prorſus aſſeuerabo. Cæterùm liberos tuos quos nunc oratione alis & inſtituis, ſiquando re ipſa erudires, vt arbitror, non permitteres maximarum rerum in ciuitate poteſtatem habere, dum linearum inſtar non poſſent cuiuſque reddere rationem. Non certè. Legem itaque feres, qua iubeantur eam potiſſimùm diſciplinam capeſſere, ex qua ad interrogandum & reſpondendum vt ſcientiam decet, aptiſſimi ſint. Tecū vnà iſtud præcipiā. An ergo videtur tibi doctrinis omnibus dialectica velut apex eſſe prępoſita, nec vlla doctrina vlterius ac eminentior reperiri, ſed hic iā doctrinarū omniū eſſe finis? Mihi quidē videtur. Reſtat ergo deinceps aperiēdū quibus diſtribuendæ hæ diſciplinæ ſint, & quomodo. Videlicet. Recordaris in primo illo delectu quales delegerimus principes? Quidni recorder? Quo ad alia quidē naturas illas eligēdas exiſtimato. Nā & grauiſſimos homines & fortiſſimos decet eligere, & quo ad fieri poteſt ſpecioſiſſimos. neque ſolùm quærendi ſunt homines generoſi, atque terribiles, ſed qui inſuper eas habe[a]t naturæ dotes, quas diſciplina hęc exigit. Quas? Acumē, inquā, facilitatēmque ingenij oportere ad doctrinarū perceptionē adeſſe. Magis enim abſterret animum diſciplinarū quàm exercitationū corporis, difficultas. Siquidē magis proprius illi labor eſt, qui ſoli cōpetit, quàm qui corpori etiā eſt cōmunis. Vera loqueris. Quærēdus etiā vir eſt memoriā valēs integerrimus, tolerātiſſimus. Nā quē aliū ceſes libenter labores corporis ſubiturū, támque arduū doctrinæ meditationiſque ſtudiū ad finem vſque proſequuturum?

C ἀπτῶτι τῷ λόγῳ διαπορεύηται, οὔτε αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν οὐδὲν φήσεις εἰδέναι τὸν οὕτως ἔχοντα, οὔτε ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν, ἀλλ' εἴ πῃ εἰδώλου τινὸς ἐφάπτεται, δόξῃ οὐκ ἐπιστήμῃ ἐφάπτεσθαι; καὶ τὸν νῦν βίον ὀνειροπολοῦντα καὶ ὑπνώττοντα, πρὶν ἐνθάδ' ἐξεγρέσθαι, εἰς ᾅδου πρότερον ἀφικόμενον τελέως ἐπικαταδαρθάνειν; Νὴ τὸν Δία (ἦ δ' ὅς) σφόδρα γε πάντα ταῦτα φήσω. Ἀλλὰ μὴν τούς γε σαυτοῦ παῖδας, οὓς τῷ λόγῳ τρέφεις τε καὶ παιδεύεις, εἴ ποτε ἔργῳ τρέφοις, οὐκ ἂν ἐάσαις (ὡς ἐγᾦμαι) ἀλόγους ὄντας ὥσπερ γραμμάς, ἄρχοντας ἐν τῇ πόλει κυρίους τῶν μεγίστων εἶναι.
D Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Νομοθετήσεις δὴ αὐτοῖς ταύτης μάλιστα τῆς παιδείας ἀντιλαμβάνεσθαι, ἐξ ἧς ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι ἐπιστημονέστατα οἷοί τ' ἔσονται; Νομοθετήσω (ἔφη) μετά γε σοῦ. Ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι (ἔφην ἐγώ) ὥσπερ θριγκὸς τοῖς μαθήμασιν ἡ διαλεκτικὴ ἡμῖν ἐπάνω κεῖσθαι, καὶ οὐκέτ' ἄλλο τούτου μάθημα ἀνωτέρω ὀρθῶς ἂν ἐπιτίθεσθαι, ἀλλ' ἔχειν ἤδη τέλος τὰ τῶν μαθημάτων; Ἔμοιγ', ἔφη. Διανομὴ τοίνυν (ἦν δ' ἐγώ) τὸ λοιπόν σοι, τίσιν ταῦτα τὰ μαθήματα δώσομεν, καὶ τίνα τρόπον. Δῆλον, ἔφη. Μέμνησαι οὖν τὴν προτέραν ἐκλογὴν
E τῶν ἀρχόντων, οἵους ἐξελέξαμεν; Πῶς γὰρ (ἦ δ' ὅς) οὔ; Τὰ μὲν ἄλλα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἐκείνας τὰς φύσεις οἴου δεῖν ἐκλεκτέας εἶναι. τούς τε γὰρ βεβαιοτάτους καὶ τοὺς ἀνδρειοτάτους προαιρετέον, καὶ κατὰ δύναμιν τοὺς εὐειδεστάτους. πρὸς δὲ τούτοις, ζητητέον μὴ μόνον γενναίους τε καὶ βλοσυροὺς τὰ ἤθη, ἀλλὰ καὶ ἃ τῇδε τῇ παιδείᾳ τῆς φύσεως πρόσφορα, ἑκτέον αὐτοῖς. Ποῖα δὴ διαστέλλῃ; Δριμύτητα, ὦ μακάριε (ἔφη) δεῖ αὐτοῖς πρὸς τὰ μαθήματα ὑπάρχειν, καὶ μὴ χαλεπῶς μανθάνειν. πολὺ γάρ τοι μᾶλλον ἀποδειλιῶσι ψυχαὶ ἐν ἰσχυροῖς μαθήμασιν, ἢ ἐν
F γυμνασίοις. οἰκειότερος γὰρ αὐταῖς ὁ πόνος, ἴδιος, ἀλλ' οὐ κοινὸς ὢν μετὰ τοῦ σώματος. Ἀληθῆ, ἔφη. Καὶ μνήμονα δὴ καὶ ἄρρατον καὶ πάντῃ φιλόπονον ζητητέον. ἢ τίνι τρόπῳ οἴει τά τε τοῦ σώματος ἐθελήσειν τινὰ διαπονεῖν, καὶ τοσαύτην μάθησίν τε καὶ μελέτην ἐπιτελεῖν;

τὰ σκοπεῖν καὶ ἰδιώτης καὶ πόλις, λανθάνουσι χωλοῖς τε καὶ νόθοις χρώμενοι πρὸς ὅ,τι ἂν τύχωσι τούτων, οἱ μὲν φίλοις, οἱ δ᾽ ἄρχουσι. Καὶ μάλα (ἔφη) οὕτως ἔχει. Ἡμῖν δή, ἔφην ἐγώ, πάντα τὰ τοιαῦτα διευλαβητέον, ὡς ἐὰν ἀρτιμελεῖς τε καὶ ἀρτίφρονας ἐπὶ τοσαύτην μάθησιν καὶ τοσαύτην ἄσκησιν κομίσαντες παιδεύωμεν, ἥ τε δίκη ἡμῖν οὐ μέμψεται αὐτή, τήν τε πόλιν καὶ πολιτείαν σώσομεν. ἀλλοίους δὲ ἄγοντες ἐπὶ ταῦτα, τἀναντία πάντα πράξομεν, καὶ φιλοσοφίας ἔτι πλείω γέλωτα καταντλήσομεν. Αἰσχρὸν μέντ᾽ ἂν εἴη, ἦ δ᾽ ὅς. Πάνυ μὲν οὖν, εἶπον, γελοῖον δ᾽ ἔγωγε καὶ ἐν τῷ παρόντι ἔοικα παθεῖν. Τὸ ποῖον; ἔφη. Ἐπελαθόμην (ἦν δ᾽ ἐγώ) ὅτι ἐπαίζομεν, καὶ μᾶλλον ἐντεινάμενος εἶπον. λέγων γὰρ ἅμα ἔβλεψα πρὸς φιλοσοφίαν, καὶ ἰδὼν προπεπηλακισμένην ἀναξίως, ἀγανακτήσας μοι δοκῶ, καὶ ὥσπερ θυμωθεὶς τοῖς αἰτίοις, σπουδαιότερον εἰπεῖν ἃ εἶπον. Οὐ μὰ τὸν Δί᾽, ἔφη, οὔκουν ὥς γ᾽ ἐμοὶ ἀκροατῇ. Ἀλλ᾽ ὡς ἐμοί, ἦν δ᾽ ἐγώ, ῥήτορι. τόδε δὲ μὴ ἐπιλανθανώμεθα, ὅτι ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ ἐκλογῇ πρεσβύτας ἐξελέγομεν, ἐν δὲ ταύτῃ οὐκ ἐγχωρήσει. Σόλωνι γὰρ οὐ πειστέον, ὡς γηράσκων τις πολλὰ δυνατὸς μανθάνειν, ἀλλ᾽ ἧττον ἢ τρέχειν, νέων δὲ πάντες οἱ μεγάλοι καὶ οἱ πολλοὶ πόνοι. Ἀνάγκη, ἔφη. Τὰ μὲν τοίνυν λογισμῶν τε καὶ γεωμετριῶν, καὶ πάσης τῆς προπαιδείας, ἣν τῆς διαλεκτικῆς δεῖ προπαιδευθῆναι, παισὶν οὖσι χρὴ προβάλλειν, οὐχ ὡς ἐπάναγκες μαθεῖν τὸ σχῆμα τῆς διδαχῆς ποιουμένους. Τί δή; Ὅτι (ἦν δ᾽ ἐγώ) οὐδὲν μάθημα μετὰ δουλείας τὸν ἐλεύθερον χρὴ μανθάνειν. οἱ μὲν γὰρ τοῦ σώματος πόνοι βίᾳ πονούμενοι, χεῖρον οὐδὲν τὸ σῶμα ἀπεργάζονται, ψυχῇ δὲ βίαιον οὐδὲν ἔμμονον μάθημα. Ἀληθῆ, ἔφη. Μὴ τοίνυν βίᾳ (εἶπον) ὦ ἄριστε τοὺς παῖδας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀλλὰ παίζοντας τρέφε, ἵνα καὶ μᾶλλον οἷός τ᾽ ἦς καθορᾶν ἐφ᾽ ὃ ἕκαστος πέφυκεν. Ἔχει, ὃ λέγεις (ἔφη) λόγον. Οὐκοῦν μνημονεύεις (ἦν δ᾽ ἐγώ) ὅτι καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἔφαμεν τοὺς παῖδας εἶναι ἀκτέον ἐπὶ τῶν ἵππων θεωρούς;

ignari vtuntur mancis & ſpuriis ad quodcunque iſtorum contigerit, priuati quidem amicis, Reſpublica verò principibus. Sic accidit prorſus. Nobis hæc omnia præcauenda ſunt. Nam ſi homines quo ad corporis ac mentis habitum integerrimos ad tantam doctrinam exercitationémque ducemus, atque erudiemus, & ius ipſum nobis minimè ſuccenſebit, & ciuitatem Remque publicam ſeruabimus. Sin aliter affectos homines ad iſta ducemus, contraria faciemus omnia, & philoſophiam multo etiam magis dedecorabimus. Turpe quidem id eſſet. Mirum in modum.

D Cæterum nonnihil mihi in præſentia riſu dignum contigiſſe videtur. Quid iſtud? Latuit me nimirum, quòd iocabamur, quare acrius egi quàm deceret. Quippe inter loquendum ad philoſophiam ipſam conuerſus, eam dedecore indignè affectam aſpexi. Quod & grauiter perpeſſus fuiſſe videor, & his qui in culpa ſunt, tanquam indignatus ſeuerius hæc dixiſſe. Non per Iouem, vt mihi audienti videtur. Mihi tamen dicenti ſic apparet. Hoc autem ne nos fugiat, quòd in priori electione ſenes elegimus, in hac verò nequaquam licebit. Neque Soloni credendum eſt aienti, hominem ſeneſcentem poſſe in dies plurima diſcere,

E qui minus id poteſt quàm currere. Iuuenibus enim conueniunt multi maximique labores. Neceſſe eſt. Illa igitur quæ ad arithmeticam, & Geometricam, omnemque doctrinam eam pertinent, quæ dialecticam antecedere debet, pueris tradenda ſunt, atque is docendi modus accipiendus eſt quo minimè coacti ad diſcendum eſſe videantur. Cur iſtud? Quoniam non decet liberum hominem cũ ſeruitute diſciplinã aliquam diſcere. Quippe ingentes labores corporis vi ſuſcepti, nihilo deterius corpus efficiunt. Nulla verò animæ violenta diſciplina eſt ſtabilis. Vera loqueris. Ergo non tanquam coactos pueros in diſciplinis, ô vir optime,

F ſed quaſi ludentes enutrias, vt & magis ad quod quiſque natura ſit aptus, poſſis agnoſcere. Conſentaneum eſt, quod dicis. An non recordaris, à nobis in ſuperioribus dictum, pueros eſſe in equis ſpectandi gratia in caſtra ducendos?

tes in bello, in aliis legitimis officiis perſeuerantes, poſtquam trigeſimum annum impleuerint, ex electis præelectos in maioribus honoribus conſtituere, & ipſa diſſerendi facultate diligenter examinare, quis eorum poteſt ſine oculorum & aliorum ſenſuum miniſterio ad ipſum quod verè exiſtit cum veritate tranſcendere. In quo maxima, ô amice, opus eſt cautione. Curnam inquit? Non animaduertis, inquam, quantum nunc malum circa diſſerendi peritiam contingat. Quale iſtud? inquit. Iniquitate prorſus abundant, inquam. Summopere, inquit. Mirum aliquid perpeti ipſos exiſtimas, nec ignoſcis? Qua ratione maximè? Si quis ſuppoſititius puer multis in deliciis à nobili familia nutriatur, inter adulatores complurimos: adultus autem perſentiat, quòd ex eis quos parentes exiſtimat, natus non fuerit, veros tamen genitores nuſquam reperiat: nunquid vaticinari potes qualis huic animi affectus futurus ſit erga adulatores, & erga eos qui ipſum ſuppoſuerunt, tam eo tempore quo nihil de ſuppoſitione ſuſpicabatur, quàm poſtquam rem ipſam agnouit? An vis præſagium meum audire? Volo equidem. Vaticinor itaque illum dum ſuppoſitionem penitus ignorabit, magis eos honoraturum quos parentes & propinquos exiſtimat, quàm aſſentatores: minúſque eos ſi quando egeant neglecturum, tardiorémque fore ad iniuriam ipſis inferendam, vel conuicium dicendum, magíſque illis in rebus grauibus quàm adulatoribus pariturum. Veriſimile quidem. Sin perſenſerit, hos certè minus honorabit curabítq;, aſſentatores verò magis quã antea colet, illis propenſius obſequetur, ad eorum exemplum vitã inſtituet ſuam, cum illis palàm ac liberè conuerſabitur. De his verò quos parentes & propinquos putauerat, niſi alioqui probo natura ſit ingenio, nihil prorſus curabit. Omnia prorſus vt narras, contingerent, ſed quid hæc ſimilitudo ad eos qui diſputationes ſectantur? Audies modò. Sunt nobis à pueritia opiniones de honeſtis iuſtíſque officiis, ſub quibus tanquam parentibus educati ſumus: his paremus, has præ cæteris honoramus.

τριακοντα ἔτη ἐκβαίνωσιν, ἐκ τῶν προκρίτων προκρινάμενον, εἰς μείζους τε τιμὰς καθιστάναι, καὶ σκοπεῖν, τῇ τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμει βασανίζοντα, τίς ὀμμάτων τε καὶ τῆς ἄλλης αἰσθήσεως μεθιέμενος, δυνατὸς ἐπ' αὐτὸ τὸ ὂν μετ' ἀληθείας ἰέναι. καὶ ἐνταῦθα δὴ πολλῆς φυλακῆς ἔργον, ὦ ἑταῖρε. Τί μάλιστα; ἦ δ' ὅς. Οὐκ ἐννοεῖς (ἦν δ' ἐγὼ) τὸ νῦν περὶ τὸ διαλέγεσθαι κακὸν γιγνόμενον, ὅσον γίγνεται; Τὸ ποῖον; ἔφη. Παρανομίας που (ἔφην ἐγὼ) ἐμπίπλανται. Καὶ μάλα, ἔφη. Θαυμαστὸν οὖν τι οἴει (εἶπον)
D πάσχειν αὐτούς, καὶ οὐ ξυγγινώσκεις; Πῇ μάλιστ'; ἔφη. Οἷον (ἦν δ' ἐγὼ) εἴ τις ὑποβολιμαῖος τραφείη ἐν πολλοῖς μὲν χρήμασι, πολλῷ δὲ καὶ μεγάλῳ γένει, καὶ κόλαξι πολλοῖς· ἀνὴρ δὲ γενόμενος αἴσθοιτο ὅτι οὐ τούτων ἐστὶ τῶν φασκόντων γονέων, τοὺς δὲ τῷ ὄντι γεννήσαντας μὴ εὕροι· τοῦτον ἔχεις μαντεύσασθαι πῶς ἂν διατεθείη πρός τε τοὺς κόλακας, καὶ πρὸς τοὺς ὑποβαλομένους, ἔν τε ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἐν ᾧ οὐκ ᾔδει τὰ περὶ τῆς ὑποβολῆς, καὶ ἐν ᾧ αὖ ᾔδει; ἢ βούλει ἐμοῦ μαντευομένου ἀκοῦσαι; Βούλομαι, ἔφη. Μαντεύομαι τοίνυν (εἶπον) μᾶλλον αὐτὸν τιμᾶν ἂν τὸν
E πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς ἄλλους, οἰκείους δοκοῦντας, ἢ τοὺς κολακεύοντας· καὶ ἧττον μὲν ἂν περιιδεῖν ἐνδεεῖς τινός, ἧττον δὲ παράνομόν τι δρᾶσαι ἢ εἰπεῖν εἰς αὐτούς· ἧττον δὲ ἀπειθεῖν τὰ μεγάλα ἐκείνοις, ἢ τοῖς κόλαξιν, ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ ἀληθὲς μὴ εἰδείη. Εἰκός, ἔφη. Αἰσθόμενος τοίνυν τὸ ὄν, μαντεύομαι αὖ περὶ μὲν τούτους ἀνεῖναι ἂν τὸ τιμᾶν τε καὶ σπουδάζειν, περὶ δὲ τοὺς κόλακας ἐπιτεῖναι· καὶ πείθεσθαί τε αὐτοῖς διαφερόντως ἢ πρότερον, καὶ ζῆν ἂν ἤδη κατ' ἐκείνους, ξυνόντα αὐτοῖς ἀπαρακαλύπτως· πατρὸς δὲ ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων ποιουμένων οἰκείων, εἰ μὴ πάνυ εἴη φύ-
F σει ἐπιεικής, μέλειν οὐδέν. Πάντ', ἔφη, λέγεις οἷάπερ ἂν γένοιτο· ἀλλὰ πῇ πρὸς τοὺς ἁπτομένους τῶν λόγων αὕτη φέρει ἡ εἰκών; Τῇδε. ἔστι που ἡμῖν δόγματα ἐκ παίδων περὶ δικαίων καὶ καλῶν, ἐν οἷς ἐκτεθράμμεθα, ὥσπερ ὑπὸ γονεῦσι, πειθαρχοῦντές τε καὶ τιμῶντες αὐτά.

Καὶ μάλ', ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐ μία μὲν εὐλάβεια αὕτη συ- C
χνή, τὸ μὴ νέους αὐτῶν γεύεσθαι; οἶμαι γάρ σε οὐ λεληθέναι ὅτι οἱ μειρακίσκοι, ὅταν τὸ πρῶτον λόγων γεύωνται, ὡς παιδιᾷ αὐτοῖς καταχρῶνται, ἀεὶ εἰς ἀντιλογίαν χρώμενοι καὶ μιμούμενοι τοὺς ἐξελέγχοντας, αὐτοὶ ἄλλους ἐλέγχουσι, χαίροντες, ὥσπερ σκυλάκια, τῷ ἕλκειν τε καὶ σπαράττειν τῷ λόγῳ τοὺς πλησίον ἀεί. Ὑπερφυῶς μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν ὅταν δὴ πολλοὺς μὲν αὐτοὶ ἐξελέγξωσιν, ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐξελεγχθῶσι, σφόδρα καὶ ταχὺ ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι ὧνπερ πρότερον· καὶ ἐκ τούτων δὴ αὐτοί τε καὶ τὸ ὅλον, φιλοσοφίας πέρι, εἰς τοὺς ἄλλους δια- D
βέβληνται. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ὁ δὲ δὴ πρεσβύτερος (ἦν δ' ἐγώ) τῆς μὲν τοιαύτης μανίας οὐκ ἂν ἐθέλοι μετέχειν, τὸν δὲ διαλέγεσθαι ἐθέλοντα καὶ σκοπεῖν τἀληθές, μᾶλλον μιμήσεται ἢ τὸν παιδιᾶς χάριν παίζοντα καὶ ἀντιλέγοντα· καὶ αὐτός τε μετριώτερος ἔσται, καὶ τὸ ἐπιτήδευμα τιμιώτερον ἀντὶ ἀτιμοτέρου ποιήσει. Ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὰ προειρημένα τούτου ἐπ' εὐλαβείᾳ πάντα προείρηται, τὸ τὰς φύσεις κοσμίους εἶναι καὶ στασίμους, οἷς τις μεταδώσει τῶν λόγων, καὶ μή, ὡς νῦν, ὁ τυχὼν καὶ οὐδὲν προσήκων ἔρχεται ἐπ' αὐτό. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀρκεῖ δὴ ἐπὶ λόγων μεταλήψει E
μεῖναι ἐνδελεχῶς καὶ συντόνως μηδὲν ἄλλο πράττοντι, ἀλλ' ἀντιστρόφως γυμναζομένῳ τοῖς περὶ τὸ σῶμα γυμνασίοις, ἔτη διπλάσια ἢ τότε; Ἕξ, ἔφη, ἢ τέτταρα λέγεις; Ἀμέλει (εἶπον) πέντε θές. μετὰ γὰρ τοῦτο καταβιβαστέοι ἔσονταί σοι εἰς τὸ σπήλαιον πάλιν ἐκεῖνο, καὶ ἀναγκαστέοι ἄρχειν τά τε περὶ τὸν πόλεμον, καὶ ὅσαι νέων ἀρχαί, ἵνα μηδ' ἐμπειρίᾳ ὑστερῶσι τῶν ἄλλων. καὶ ἔτι καὶ ἐν τούτοις βασανιστέοι, εἰ ἐμμενοῦσιν ἑλκόμενοι πανταχόσε, ἤ τι καὶ παρακινήσουσι. Χρόνον δέ (ἦ δ' ὅς) πόσον τοῦτον τίθης; Πεντεκαίδεκα ἔτη, ἦν δ' ἐγώ. γενομένων δὲ πεντηκον- F
τούτων, τοὺς διασωθέντας καὶ ἀριστεύσαντας πάντα πάντῃ ἐν ἔργοις τε καὶ ἐπιστήμαις, πρὸς τέλος ἤδη ἀκτέον, καὶ ἀναγκαστέον ἀνακλίναντας τὴν τῆς ψυχῆς ἀκτῖνα, εἰς αὐτὸ ἀποβλέψαι τὸ πᾶσι φῶς παρέχον

dialecticas argumentationes deguſtent. Ita prorſus. An non hæc prudens cautio eſt, vt eas videlicet iuniores homines non attingant? Neque enim latet, vt arbitror, quòd cùm primum adoleſcentuli diſputationis artificium guſtant, eo protinus quaſi ludo quodam ad refellendum vtuntur, eoſque qui confutant alios, ſtudioſè ſectantes, & ipſi alios quoque redarguunt, ac diſtrahendis lacerandiſque proximis catulorum more aſſiduè delectantur. Mirum in modum. Cùm verò plures conuicerint, & à pluribus ipſi conuicti fuerint, eò confeſtim deueniunt, vt ex priſtinis opinionibus ratam nullam habeant. Atque ex his & ipſi & omnis philoſophia apud alios calumniam reportarunt. Vera refers. At vir natu grandior, ab hac inſania diligentius declinabit, ac hominem inueſtigandæ veritatis gratia diſſerentē imitabitur potius, quàm eum qui iocandi cauſa verſutiis captiunculiſq; incumbit. Quin & ipſe modeſtius ſeſe geret, & diſputandi ſtudium ex infami reddet illuſtrius. Scitè ad eiuſmodi præterea cautionē, ſuperiora dicta ſunt omnia: oportere videlicet moderatos & graues eſſe illos, qui ad diſputationis ſtudium alciſcuntur, neque communicandū eſſe id ineptis hominibus, & , vt nunc fit, omnibus quoſcunque ſors obtulerit. Summoperè. Si quis diſputationi diligenter aſſiduèque det operam, nihilve agat aliud niſi quòd viciſſim quandoque gymnaſiis corpus exerceat, huic ad perceptionem huiuſmodi anni duplices ſuperiorum ſufficient? Nunquid ſex dicis? an quatuor? Quinque adhibeas. Deinde ad antrum illud erunt iterum deducendi, cogendique eos principatus aſſumere qui ad bellum ſpectant, & ſi qui ſunt iuuenum principatus, ne vſu rerum ab aliis ſuperentur. Atque in his quoque examinandi ſunt, vtrum conſtantes permaneant dum quoquo verſus trahuntur, aut nutent. Quot autem annos iſtis aſcribis? Quindecim. Quum verò ad quinquageſimum annum peruenerint, quicunque integri inter eos rebúſque geſtis & ſcientiis præcellentes apparent, ad finem iam perducendi ſunt, cogendique vt animi radium ad ſupera dirigentes, ipſum quod omnibus lumen præbet, ſuſpiciant.

quúmque

tate potentiam,præſentes honores deſpicient, illiberaléſque eos & nullius exiſtimabunt: ipſum autem quod rectum eſt, & honores qui ab eo proficiſcuntur, plurimi facient, maximum verò & ſummopere neceſſarium quod iuſtum: & huic miniſtrantes, idque adaugentes, ciuitatem ſuam ritè diſponent. Quo pacto? Omnes quicunque in vrbe decem annos impleuerint, in agros tranſmittent: filios autem ipſorum ſuſcipientes, procul ab his moribus quibus hodie parentes vtuntur, moribus legibúſque ſuis educabunt, quales verò ſint, enarrauimus.

Atque ita celerrimè atque facilimè ea ciuitas & reſpublica orietur, quam ſuprà diximus, ſi quando extiterit, beatam fore. & genus hominum in quo condita fuerit, plurimum iuuaturam. Maximè quidẽ. Atq; vt conſtitui poſſit eiuſmodi ciuitas, ſi quando conſtituatur, ô Socrates, adinueniſſe videris. Nónne ergo abundè, tum de hac ciuitate, tum de homine eius perſimili iam nobis dictum? Conſtat enim qualem eius ſimilem eſſe debere dicemus. Conſtat planè, & quod quæris, finem mihi iam habere videtur.

νῦν τιμὰς καταφρονήσωσιν, ἡγησάμενοι ἀνελευθέρους εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀξίας· τὸ δὲ ὀρθὸν περὶ πλείστου ποιησάμενοι, καὶ τὰς ἀπὸ τούτου τιμάς· μέγιστον δὲ καὶ ἀναγκαιότατον τὸ δίκαιον· καὶ τούτῳ δὴ ὑπηρετοῦντές τε καὶ αὔξοντες αὐτὸ, διασκευωρήσονται τὴν ἑαυτῶν πόλιν. Πῶς; ἔφη. Ὅσοι μὲν ἂν (ἦν δ' ἐγὼ) πρεσβύτεροι τυγχάνωσι δεκετῶν ἐν τῇ πόλει, πάντας ἐκπέμψουσιν εἰς τοὺς ἀγρούς· τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν παραλαβόντες, ἐκτὸς τῶν νῦν ἠθῶν ἃ καὶ οἱ γονεῖς ἔχουσι, θρέψονται ἐν τοῖς σφετέροις τρόποις καὶ D νόμοις, οὖσιν οἵοις διεληλύθαμεν τότε.

Καὶ οὕτω τάχιστά τε καὶ ῥᾷστα πόλιν τε καὶ πολιτείαν ἣν ἐλέγομεν καταστᾶσαν, αὐτήν τε εὐδαιμονήσειν, καὶ τὸ ἔθνος ἐν ᾧ ἂν ἐγγένηται, πλεῖστα ὀνήσειν. Πολύ γ', ἔφη. Καὶ ὡς ἂν γένοιτο, εἴπερ ποτὲ γίγνοιτο, δοκεῖς μοι, ὦ Σώκρατες, εὖ εἰρηκέναι. Οὐκοῦν ἄδην ἤδη (εἶπον ἐγὼ) ἔχουσιν ἡμῖν οἱ λόγοι περί τε τῆς πόλεως ταύτης καὶ τοῦ ὁμοίου ταύτῃ ἀνδρός; δῆλος γάρ που καὶ οὗτος οἷον φήσομεν δεῖν αὐτὸν εἶναι. Δῆλος, ἔφη· καὶ ὅπερ ἐρωτᾷς, δοκεῖ μοι τέλος ἔχειν.

DIALOGVS OCTAVVS DE REPVBLICA, VEL, DE IVSTO.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

Socrates perfectam reipublicæ formam ſeptem iam dialogis abſoluit, ſeptenario Palladis numero conſecratam. Eámque tum regiam, tum optimatum appellat gubernationem. Optimatum quidem, quoniam in ea plures virtute præclari publicis fungũtur muneribus, Senatúmq; conſtituunt. Regiã verò, quoniam & vna omniũ ad publicum bonũ eſt voluntas, vna mẽs quaſi regina, & ſiquiſ inter eos probitate eſt ſingularis, ſingulariter honoratur. Neque tamen huic tantum tribuitur, vt abſque Senatu, id eſt, proborum omnium numero poſsit publica permutare. Reliquum erat poſt optimam & beatam reipublicæ formam in medium inferiores adducere. Has autem numerat quatuor. Primam quidem eſſe vult eam, in quam optima mox degenerat, quam nominat ambitioſam. Secundam verò potentiam paucorum ex ambitioſa naſcentem. Ter-

reipublicæ gubernacula perinde eſt ac ſi nauis non peritiori in nauigando, ſed locupletiori gubernanda traatur. Nempe & hæc & illa periclitabitur. Rurſus cuſtos contra omnia vitia tutiſſimus eſt ſcientia. Præterea contrarij vnius ſummum alterius eſt principium. itaque extrema libertatis licentia, extrema ſeruitutis eſt principiũ. Sicut in qualibet qualitate, rerúmque & temporum exceſſus omnis verti protinus in contrarium conſueuit. Idem in epiſtolis ait, moderatam probans ante omnia libertatem.

ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

Εἶεν. ταῦτα μὲν δὴ ὡμολόγηται, D
ὦ Γλαύκων, τῇ μελλούσῃ ἄκρως οἰ-
κεῖν πόλει κοινὰς μὲν δὴ γυναῖκας,
κοινοὺς δὲ παῖδας εἶναι, καὶ πᾶσαν
παιδείαν· ὡσαύτως δὲ τὰ ἐπιτη-
δεύματα κοινὰ ἐν πολέμῳ τε καὶ
εἰρήνῃ. βασιλέας δὲ αὐτῶν εἶναι τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ τε καὶ
πρὸς τὸν πόλεμον γεγονότας ἀρίστους. Ὡμολόγηται, ἔφη.
Καὶ μὴν καὶ τάδε ξυνεχωρήσαμεν, ὡς ὅταν δὴ κατα-
στῶσιν οἱ ἄρχοντες, ἄγοντες τοὺς στρατιώτας, κατοικιοῦσιν εἰς
οἰκήσεις οἵας προείπομεν, ἴδιον μὲν οὐδὲν οὐδενὶ ἐχούσας, E
κοινὰς δὲ πᾶσι. πρὸς δὲ ταῖς τοιαύταις οἰκήσεσι, καὶ τὰς κτή-
σεις (εἰ μνημονεύεις) διωμολογησάμεθά που οἷαι ἔσονται
αὐτοῖς. Ἀλλὰ μνημονεύω (ἔφη) ὅτι γε οὐδὲν οὐδένα ᾠόμε-
θα δεῖν κεκτῆσθαι, ὧν νῦν οἱ ἄλλοι, ὥσπερ δὲ ἀθλητάς τε
πολέμου καὶ φύλακας, μισθὸν τῆς φυλακῆς δεχομένους
εἰς ἐνιαυτὸν τὴν εἰς ταῦτα τροφὴν παρὰ τῶν ἄλλων, αὐτῶν
τε δεῖν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ἐπιμελεῖσθαι. Ὀρθῶς (ἔφην)
λέγεις. Ἀλλ' ἄγε, ἐπειδὴ τοῦτ' ἀπετελέσαμεν, ἀναμνησθῶμεν
πόθεν δεῦρο ἐξετραπόμεθα, ἵνα πάλιν τὴν αὐτὴν ἴωμεν. Οὐ
χαλεπὸν, ἔφη. σχεδὸν γὰρ, καθάπερ νῦν διεληλυθὼς, περὶ τῆς F
πόλεως τοὺς λόγους ἐποιοῦ λέγων ὡς ἀγαθὴν μὲν τὴν τοιαύτην
οἵαν τότε διῆλθες τιθείης πόλιν, καὶ ἄνδρα τὸν ἐκείνῃ ὅμοιον
καὶ ταῦτα, ὡς ἔοικεν, καλλίω ἔτι ἔχων εἰπεῖν πόλιν τε καὶ ἄν-
δρα. ἀλλ' οὖν δὴ τὰς ἄλλας ἡμαρτημένας ἔλεγες, εἰ αὕτη ὀρθή.

DE REPVBL. DIALOGVS OCTAVVS.

EST o, inquam. conſtituit equidem inter nos, ô Glauco, in ciuitate optimè inſtituta communes eſſe debere mulieres & filios. Cõmunem quoque omnem eruditionem. Communia ſimiliter omnia, tũ belli tum pacis officia. Reges autem ipſorum eſſe homines debere in philoſophiæ & rei militaris ſtudio præſtantiſſimos. Conſtitit planè. Quin & hæc cõceſſimus, quòd ſcilicet cùm tales principes iam fuerint conſtituti, in expeditionem euntes, habitationes militibus quales prædiximus, aſſignabũt, communes ſcilicet omnibus, in quibus nihil cuiuſquam ſit proprium. Neque de habitatione ſolùm, verumetiam de ſuppellectili & poſſeſſionibus ſi recordaris quales debeant eſſe, cõuenimus. Memini equidem, inquit, cenſuiſſe nos nihil eorum quæ nunc poſſident alij, eſſe ab aliquo poſſidendum, ſed tanquam belli athletas atque cuſtodes in mercedem cuſtodiæ annua ab aliis alimenta ſuſcipientes, eos oportere & ſeſe & ciuitatem tueri. Probè, inquam. Sed poſtquam hæc abſoluimus, repetamus iam vnde huc digreſſi ſumus, vt per eadem rurſus proficiſcamur. Haudquaquam difficile iſtud. fermè enim quemadmodum nunc, quaſi de ciuitate ſatis egiſſes, adiecisti, quòd talem ciuitatem bonam vocares, qualem deſcripſerat, bonúmque virum quicunque illius foret perſimilis, cùm talem poſſes adhuc, vt apparuit, meliorem ciuitatem virúmque referre. Dixiſti præterea, ſi hæc recta ſit reſpublica, cæteras aberrare.

extremumque mor-
bus. An aliam habes reip. formam, quę in perſpicua & diſtincta quadam ratione ſit ſita? Nam & minores quidam principatus, & regna venalia, & tales quædam ciuiles potentiæ inter hæc quodammodo medium obtinent. Quarum non pauciores inter Barbaros quàm inter Græcos reperiuntur. Multæ certè, & abſurdæ memorantur. Totidem quoque ſunt hominum quodammodo ſpecies atque mores. An ex quercu forte exiſtimas, aut ſilice reſp. fieri potius, quàm ciuium moribus, qui quócunque fluxerint, cætera ſecum rapiunt? Ex moribus proculdubio. Quare ſi gubernationum ſpecies quinque ſunt, priuatorum quoque animorum affectus quinque erunt. Nil obſtat. Virum certè ſimilem optimatum gubernationi vidimus, quem bonum & iuſtum rectè aſſeruimus. Vidimus. Deteriores deinceps narrare decet, contentioſum ambitioſumque hominem ſecundum Lacædemoniorum rempub. inſtitutum: prętereà paucorum imperij cupidum, & popularem hominem & tyrannicum: vt iniuſtiſſimum diſcernentes, cũ iuſtiſſimo cóparemus, perfectéque dignoſcamus, quomodo ſumma meraque iuſtitia ad ſummam ſe ac meram iuſtitiam habeat, quo ad hominis iuſti, vel iniuſti beatitudinem, vel miſeriam pertinet: vt vel Thraſymacho obtemperantes, iniuſtitiam proſequamur: vel præſentibus rationibus perſuaſi, iuſtitiam. Ita prorſus agendum. Num ſicuti cœpimus antè in rebuſpubl. mores animaduertere quàm in priuatis perſonis, quia illic magis pateant: ita & nunc in primis conſideranda eſt ambitioſa reſpubl. cuius nullum habeo nomen præter ambitioſam potentiam, & principatum: poſt eam verò virum talem conſiderabimus: deinde paucorum potentiam, talémque virum: poſtea multitudinis gubernationem, & hominem popularem: demum tyrannide preſſam ciuitatem conſiderantes, & inde tyrannicum cognoſcentes animum, conabimur ea quæ propoſuimus, ſufficienter diiudicare? Rectè in hunc modum inſpectio iudiciúmque procedet.

κρατία· καὶ ἡ γενναία δὴ τυραννίς, καὶ πασῶν τούτων διαφέρουσα, τέταρτόν τε καὶ ἔσχατον πόλεως νόσημα. ἤ τινα ἄλλην ἔχεις ἰδέαν πολιτείας, ἥτις καὶ ἐν εἴδει διαφανεῖ τινι κεῖται; δυναστεῖαι γὰρ καὶ ὠνηταὶ βασιλεῖαι, καὶ τοιαῦταί τινες πολιτεῖαι μεταξύ τι τούτων πού εἰσιν. εὕροι δ' ἄν τις αὐτὰς οὐκ ἐλάττους περὶ τοὺς βαρβάρους ἢ τοὺς Ἕλληνας. Πολλαὶ γοῦν καὶ ἄτοποι (ἔφη) λέγονται. Οἶσθ' οὖν (ἦν δ' ἐγὼ) ὅτι καὶ ἀνθρώπων εἴδη τοσαῦτα ἀνάγκη τρόπων εἶναι, ὅσαπερ καὶ πολιτειῶν. ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίγνεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἃ ἂν ὥσπερ ῥέψαντα τἆλλα ἐφελκύσηται; Οὐδαμῶς ἔγωγ', ἔφη, ἄλλοθεν ἢ ἐντεῦθεν. Οὐκοῦν εἰ τὰ τῶν πόλεων, πέντε, καὶ αἱ τῶν ἰδιωτῶν κατασκευαὶ τῆς ψυχῆς, πέντε ἂν εἶεν. Τί μήν; Τὸν μὲν δὴ τῇ ἀριστοκρατίᾳ ὅμοιον διεληλύθαμεν ἤδη· ὃν ἀγαθόν τε καὶ δίκαιον ὀρθῶς φαμὲν εἶναι. Διεληλύθαμεν. Ἆρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο διιτέον τοὺς χείρους· τὸν φιλόνικόν τε καὶ φιλότιμον, κατὰ τὴν Λακωνικὴν ἑστῶτα πολιτείαν· καὶ ὀλιγαρχικὸν αὖ, καὶ δημοκρατικόν, καὶ τὸν τυραννικόν, ἵνα τὸν ἀδικώτατον ἰδόντες, ἀντιθῶμεν τῷ δικαιοτάτῳ· καὶ ἡμῖν τελέα ἡ σκέψις ᾖ, πῶς ποτε ἡ ἄκρατος δικαιοσύνη πρὸς ἀδικίαν τὴν ἄκρατον ἔχει, εὐδαιμονίας τε πέρι τοῦ ἔχοντος καὶ ἀθλιότητος· ἵνα ἢ Θρασυμάχῳ πειθόμενοι διώκωμεν ἀδικίαν, ἢ τῷ νῦν προφαινομένῳ λόγῳ, δικαιοσύνην. Παντάπασι μὲν οὖν (ἔφη) οὕτω ποιητέον. Ἆρ' οὖν, ὥσπερ ἠρξάμεθα ἐν ταῖς πολιτείαις πρότερον σκοπεῖν τὰ ἤθη ἢ ἐν τοῖς ἰδιώταις, ὡς ἐναργέστερον ὄν, καὶ νῦν οὕτω πρῶτον μὲν φιλότιμον σκεπτέον πολιτείαν; (ὄνομα γὰρ οὐκ ἔχω λεγόμενον ἄλλο· ἢ τιμοκρατίαν, ἢ τιμαρχίαν αὐτὴν κλητέον) πρὸς δὲ ταύτην τὸν τοιοῦτον ἄνδρα σκεψόμεθα· ἔπειτα ὀλιγαρχίαν καὶ ἄνδρα ὀλιγαρχικόν· αὖθις δὲ εἰς δημοκρατίαν ἀποβλέψαντες, θεασόμεθα ἄνδρα δημοκρατικόν· τὸ δὲ τέταρτον, εἰς τυραννουμένην πόλιν ἐλθόντες, καὶ ἰδόντες, πάλιν εἰς τυραννικὴν ψυχὴν βλέποντες, πειρασόμεθα περὶ ὧν προὐθέμεθα ἱκανοὶ κριταὶ γενέσθαι. Κατὰ λόγον γέ τοι ἂν (ἔφη) οὕτω γίγνοιτό γε ἥ τε θέα καὶ ἡ κρίσις.

na quadam habebit, quod ſapientes metuet ad principatus admittere quia non ſimplices, neque integerrimos huiuſmodi viros, ſed mixtos poſſideat: & animoſiores potius ſimplicioreſque homines ad gubernandum aſciſcet, qui ad bellum potius quàm ad pacem nati videantur? Dolos quinetiam, & machinamenta belli plurimi faciet, ſempérque pugnabit? Certè. Atqui pecuniarum cupidi erunt iſti, quemadmodum qui in paucorum potentia vitam agunt, & tenebris obruti aurum & argentum ruſticius honorabunt, vtpote qui æraria proprióſque theſauros habeant, quibus iſta recondant, ac etiam circunſepta domorum ceu proprios nidos, in quibus multa cum mulieribus & aliis pro libidine erogabunt. Vera loqueris. Nónne & in rebus propriis parci magis erunt quàm deceat? quippe qui magnifaciant pecunias, nec palàm acquirant: in alienis autem propter libidinem profuſiores, & clanculum voluptatibus indulgebunt, haud ſecus legem paſſim refugientes, ac pueri patris aſpectum, non perſuaſione, ſed vi educati, ex eo quòd veram muſicam quæ cum ſermonibus & philoſophia coniuncta eſt, neglexerint, multóque magis ac prius gymnaſticam quàm muſicam honorauerint? Rempub. ex malo bonóque mixtam refers. Mixta eſt profectò: præ cæteris autem in ipſa propter animoſitatis iracundiæque imperium, contentionis ambitioniſque ſtudia inualeſcunt. Vehemēter. An non hæc reſpub. ita coaleſcet, taliſque erit, quantum licet ſermone reipub. figuram non ſumma omnino diligentia deſcribere, quia ſufficiat ex ipſa deſcriptione virum iuſtiſſimum iniuſtiſſimúmue diſcernere, ſitque fermè opus inextricabile, ſiquis omnes reſpub. omnéſq; mores nullo penitus prætermiſſo enarrare aggrediatur. Probè. Quis igitur ſecundum hanc remp. vir? quomodo efficitur? qualis exiſtit? Reor equidem, inquit Adimantus,

τῆς τε πολέμου ἀγωνίας ἀπέχεσθαι, πᾶσι τοῖς τοιούτοις τὴν προτέραν μιμήσεται. Ναί. Τὸ δέ γε φοβεῖσθαι τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἄγειν, ἅτε οὐκέτι κεκτημένη ἁπλοῦς τε καὶ ἀτενεῖς τοὺς τοιούτους ἄνδρας, ἀλλὰ μικτούς, ἐπὶ δὲ τοὺς θυμοειδεῖς τε καὶ ἁπλουστέρους ἀποκλίνειν τοὺς πρὸς πόλεμον μᾶλλον πεφυκότας ἢ πρὸς εἰρήνην, καὶ τοὺς περὶ ταῦτα δόλους τε καὶ μηχανὰς ἐντίμους ἔχειν, καὶ πολεμοῦσα τὸν ἀεὶ χρόνον διάγειν, αὐτὴ ἑαυτῆς αὖ τὰ πολλὰ τῶν τοιούτων ἴδια ἕξει; Ναί. Ἐπι-
D θυμηταὶ δέ γε (ἦν δ' ἐγώ) χρημάτων οἱ τοιοῦτοι ἔσονται, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις, καὶ τιμῶντες ἀγρίως ὑπὸ σκότου χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, ἅτε κεκτημένοι ταμιεῖα, καὶ οἰκείους θησαυρούς, οἷ θέμενοι ἂν αὐτὰ κρύψειαν, καὶ αὖ περιβόλους οἰκήσεων, ἀτεχνῶς νεοττιὰς ἰδίας, ἐν αἷς ἀναλίσκοντες γυναιξί τε καὶ οἷς ἐθέλοιεν ἄλλοις, πολλὰ ἂν δαπανῷντο. Ἀληθέστατα, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ φειδωλοὶ χρημάτων, ἅτε τιμῶντες, καὶ οὐ φανερῶς κτώμενοι· φιλαναλωταὶ δὲ ἀλλοτρίων δι' ἐπιθυμίαν, καὶ λάθρα τὰς ἡδονὰς καρπούμενοι, ὥσπερ παῖ-
E δες πατέρα τὸν νόμον ἀποδιδράσκοντες· οὐχ ὑπὸ πειθοῦς, ἀλλ' ὑπὸ βίας πεπαιδευμένοι διὰ τὸ τῆς ἀληθινῆς Μούσης τῆς μετὰ λόγων τε καὶ φιλοσοφίας ἠμεληκέναι, καὶ πρεσβυτέρως γυμναστικὴν μουσικῆς τετιμηκέναι. Παντάπασι (ἔφη) λέγεις μεμιγμένην πολιτείαν ἐκ κακοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ. Μέμικται γάρ, ἦν δ' ἐγώ. Διαφανέστατον δ' ἐν αὐτῇ ἐστιν ἕν τι μόνον ὑπὸ τοῦ θυμοειδοῦς κρατοῦντος, φιλονεικίαι καὶ φιλοτιμίαι. Σφόδρα γε, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγώ) αὕτη μὲν ἡ πολιτεία, οὕτω γεγονυῖα καὶ τοιαύτη ἄν τις εἴη, ὡς λόγῳ σχῆ-
F μα πολιτείας ὑπογράψαντα μὴ ἀκριβῶς ἀπεργάσασθαι, διὰ τὸ ἐξαρκεῖν μὲν ἰδεῖν καὶ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς τόν τε δικαιότατον καὶ τὸν ἀδικώτατον· ἀμήχανον δὲ μήκει ἔργον εἶναι, πάσας μὲν πολιτείας, πάντα δὲ ἤθη, μηδὲν παραλιπόντα, διελθεῖν. Καὶ ὀρθῶς, ἔφη. Τίς οὖν ὁ κατὰ ταύτην τὴν πολιτείαν ἀνήρ; πῶς τε γενόμενος; ποῖός τέ τις ὤν; Οἶμαι μὲν (ἔφη ὁ Ἀδείμαντος)

Πάνυ μὲν οὖν. Γίγνεται δέ γ', εἶπον, οὗτος ὧδέ πως· ἐνίοτε πατρὸς ἀγαθοῦ ὢν νέος ὑὸς, ἐν πόλει οἰκοῦντος οὐκ εὖ πολιτευομένῃ, φεύγοντος τάς τε τιμὰς καὶ ἀρχὰς καὶ δίκας, καὶ τὴν τοιαύτην πᾶσαν φιλοπραγμοσύνην, καὶ ἐθέλοντος ἐλαττοῦσθαι, ὥστε πράγματα μὴ ἔχειν. Πῇ δὴ (ἔφη) γίγνεται; Ὅταν (ἦν δ' ἐγὼ) πρῶτον μὲν τῆς μητρὸς ἀκούῃ ἀχθομένης ὅτι οὐ τῶν ἀρχόντων αὐτῇ ὁ ἀνήρ ἐστι, καὶ ἐλαττουμένης διὰ ταῦτα ἐν ταῖς ἄλλαις γυναιξὶν· ἔπειτα ὁρώσης μὴ σφόδρα περὶ χρήματα σπουδάζοντα, μηδὲ μαχόμενον καὶ λοιδορούμενον ἰδίᾳ τε ἐν δικαστηρίοις καὶ δημοσίᾳ, ἀλλὰ ῥᾳθύμως πάντα τὰ τοιαῦτα φέροντα· καὶ ἑαυτῷ μὲν τὸν νοῦν προσέχοντα ἀεὶ αἰσθάνηται, ἑαυτὴν δὲ μήτε πάνυ τιμῶντα μήτε ἀτιμάζοντα· ἐξ ἁπάντων τούτων ἀχθομένης τε, καὶ λεγούσης ὡς ἄνανδρός τε αὐτῷ ὁ πατὴρ καὶ λίαν ἀνειμένος, καὶ ἄλλα δὴ, ὅσα καὶ οἷα φιλοῦσιν αἱ γυναῖκες περὶ τῶν τοιούτων ὑμνεῖν. Καὶ μάλ', ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, πολλά τε καὶ ὅμοια ἑαυταῖς. Οἶσθα οὖν (ἦν δ' ἐγὼ) ὅτι καὶ οἱ οἰκέται τῶν τοιούτων ἐνίοτε λάθρα πρὸς τοὺς υἱεῖς τοιαῦτα λέγουσιν, οἱ δοκοῦντες εὖνοι εἶναι· καὶ ἐάν τινα ἴδωσιν ἢ ὀφείλοντα χρήματα, ᾧ μὴ ἐπεξέρχεται ὁ πατὴρ, ἤ τι ἄλλο ἀδικοῦντα, διακελεύονται ὅπως, ἐπειδὰν ἀνὴρ γένηται, τιμωρήσεται πάντας τοὺς τοιούτους, καὶ ἀνὴρ μᾶλλον ἔσται τοῦ πατρός. καὶ ἐξιὼν ἕτερα τοιαῦτα ἀκούει καὶ ὁρᾷ, τοὺς μὲν τὰ αὑτῶν πράττοντας ἐν τῇ πόλει, ἠλιθίους τε καλουμένους καὶ ἐν σμικρῷ λόγῳ ὄντας, τοὺς δὲ μὴ τὰ αὑτῶν, τιμωμένους τε καὶ ἐπαινουμένους. τότε δὴ ὁ νέος πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκούων τε καὶ ὁρῶν, καὶ αὖ τοὺς τοῦ πατρὸς λόγους ἀκούων τε, καὶ ὁρῶν τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ ἐγγύθεν παρὰ τὰ τῶν ἄλλων, ἑλκόμενος ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων, τοῦ μὲν πατρὸς αὐτοῦ τὸ λογιστικὸν ἐν τῇ ψυχῇ ἄρδοντός τε καὶ αὔξοντος, τῶν δὲ ἄλλων τό, τε ἐπιθυμητικὸν καὶ τὸ θυμοειδές, διὰ τὸ μὴ κακοῦ ἀνδρὸς εἶναι τὴν φύσιν, ὁμιλίαις δὲ τῶν ἄλλων κακαῖς κεχρῆσθαι, εἰς τὸ μέσον ἑλκόμενος ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων ἦλθε, καὶ τὴν ἐν αὑτῷ ἀρχὴν παρέδωκε τῷ μέσῳ τε καὶ φιλονίκῳ καὶ θυμοειδεῖ, καὶ ἐγένετο ὑψηλόφρων τε καὶ φιλότιμος ἀνήρ.

ambitione imperij cupidus, [illegible]
C Prorſus. Efficitur autem hic talis in hunc modum interdum: videlicet cùm iuuenis aliquis filius eſt patris boni in ciuitate non bene gubernata habitantis, honores, principatus, & iudicia fugientis, & reliquam huiuſcemodi negotiorum curam, libentérque ſe ſubiicientis, vt labores vitet. Quonam pacto efficitur? Quando ſcilicet matrem audit ægrè ferentem, quòd maritus magiſtratibus minimè fungatur, & idcirco inter alias mulieres ſeſe contemptam haberi: tum indignantem quoties virum aſpicit pecuniis cumulandis minimè ſtudere, neque pro illis vel priuatim vel in iudiciis & publicè contendentem ſolicitúmque: ſed ad
D hæc omnia negligentiorem, taléṁque vt ſecum ipſe viuat vt plurimum, vxorem verò nec aſpernetur quidem, neque admodum colat. Ex quibus ſæpe filio mater prædicet ignauum eſſe patrem nimiſque remiſſum, & alia, quæcunque de talibus garrire mulieres conſueuerunt. Multa profectò, inquit Adimantus, talia ſuique ſimilia obloqui mulieres ſolent. Neque te latet quod & ſerui, & domeſtici, præſertim qui maximè videntur eſſe beneuoli, talia quædam auribus puerorum ſæpe inſuſurrant. Et ſi quem viderint, vel pecunias patri debentem, quem ipſe nequaquam in ius vocet, vel in alio quodam iniuria af-
E ficientem, edicunt puero, ſiquando vir euadat, omnes iſtiuſmodi vlciſcatur, virque magis ſit quàm pater extiterit. Idem ille filius domo egreſſus alia horum ſimilia multa audit, videtque: homines ſcilicet qui in ciuitate ſuarum rerum ſatagunt, ſtolidos vocari ac parui pendi: horum verò diſſimiles honorari laudarique. Cùm hæc adoleſcentulus audit, videtque, rurſúſque patris ſermones audit, & ſtudia videt proximè præter ſtudia cæterorum, ab vtriſque attractus: à patre quidem rationalis eius vis fouetur & augetur, ab aliis autem concupiſcendi & iraſcendi natu-
F ra. Quapropter cùm non malo ſit ingenio natus, mala tamen cæterorum conſuetudine vſus, & in medium ab his tractus, mediæ ſe cuidam potentiæ contentioſæ iracundæque ſubiicit, fitque vir elato animo, gloriæque cupidior.

… ſemperque in contraria parté declinent? Ita prorſus. Quando igitur in ciuitate diuitiæ ac diuites honorantur, virtus probique viri deſpiciũtur. Conſtat. Incenduntúrque ad ea ſtudia omnes quæ in honore ſunt, eáque frequentant: quæ verò nullo honore cenſentur, apud quoſque iacere ſolent. Sic eſt. Ita ex victoriæ honoriſque cupidis, quæſtus & pecuniarum auidi tandem efficiuntur. Et diuites quidem viros laudãt, & admirantur, & ad magiſtratus euehunt, pauperes verò deſpiciũt. Omnino ſic accidit. An non & lege ſtatuunt principatus fines, dum ſtatuunt vbi maior eſt pecuniarum copia, ibi talem principatum eſſe maioré: vbi minor, contrà minorem: prohibéntque aliquẽ imperare, qui non ad certum aliquẽ cenſum peruenerit? Hęc autem aut vi armiſque efficiunt: aut poſtquã metũ incuſſerint, talé conſtituerũt rempub. Nonne ita? Ita prorſus. Conſtitutio quidem, vt ita dicam, hæc eſt. Eſt certè. Sed quiſnam reipub. modus? quiue defectus ſunt, quos habere eã rempub. dicebamus? Principio qualis ſit præſcriptus hic in ea terminus aſpice. Siquis in nauis gubernatione, à cenſus æſtimatione gubernatores eligat, pauperem verò licet gubernandi peritiorem haudquaquam admittat, quid ex hoc ſequuturum cenſes? Vt malè nauem ducant. An non eodem pacto in quouis alio principatu? Sic equidé arbitror. Sicne in omnibus præterquã in ciuitate? An & in ciuitate præterea? Multo etiã magis, quoniam hæc grauiſſima eſt, & maxima gubernatio. Vnum quidem hunc & tantum paucorum potentia defectũ patitur. Apparet. Quid autem hoc? Nunquid leuius? Quale illud? Quod neceſſe eſt nó vnam hanc, ſed duas eſſe reſp. vnam quidem pauperum, diuitũ alterã, & homines intra mœnia eadé habitantes ſibi inuicem ſemper inſidiari. Certè nó leuius illud. Sed neque hoc pulchrũ eſt, bellũ ſcilicet gerere non poſſe: quia cogũtur, ſiue populo vtantur armato, eum formidare magis quàm hoſtes: ſiue non vtantur, reuera in ipſo prælio paucorum potentiæ ſtudioſi videri: ac etiã pecunias in eum vſum erogare detrectabunt, vtpute homines auari. iſthuc inquam an decorum eſt?

… ὥσπερ ἐν πλάστιγγι ζυγοῦ κειμένου, ἑκατέρου ἀεὶ εἰς τοὐναντίον ῥέποντος. Καὶ μάλ', ἔφη. Τιμωμένου δὴ πλούτου ἐν πόλει καὶ τῶν πλουσίων, ἀτιμοτέρα ἀρετή τε καὶ οἱ ἀγαθοί. Δῆλον. Ἀσκεῖται δὴ τὸ ἀεὶ τιμώμενον, ἀμελεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον. Οὕτως. Ἀντὶ δὴ φιλονίκων καὶ φιλοτίμων ἀνδρῶν, φιλοχρηματισταὶ καὶ φιλοχρήματοι τελευτῶντες ἐγένοντο· καὶ τὸν μὲν πλούσιον ἐπαινοῦσί τε καὶ θαυμάζουσι, καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς ἄγουσι, τὸν δὲ πένητα ἀτιμάζουσι. Πάνυ γε. Οὐκοῦν τότε δὴ νόμον τίθενται ὅρον

D πολιτείας ὀλιγαρχικῆς, ταξάμενοι πλῆθος χρημάτων; οὗ μὲν μᾶλλον ὀλιγαρχία, πλέον· οὗ δ' ἧττον, ἔλαττον· προειπόντες ἀρχῶν μὴ μετέχειν ᾧ ἂν μὴ ᾖ οὐσία εἰς τὸ ταχθὲν τίμημα. ταῦτα δὲ ἢ βίᾳ μεθ' ὅπλων διαπράττονται, ἢ καὶ πρὸ τούτου φοβήσαντες κατεστήσαντο τὴν τοιαύτην πολιτείαν. ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτω μὲν οὖν. Ἡ μὲν δὴ κατάστασις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, αὕτη. Ναί, ἔφη. ἀλλὰ τίς δὴ ὁ τρόπος τῆς πολιτείας; καὶ ποῖά ἐστιν ἃ ἔφαμεν αὐτὴν ἁμαρτήματα ἔχειν; Πρῶτον μὲν (ἔφην) τοῦτο αὐτό, ὁ ὅρος αὐτῆς, οἷός ἐστιν. ἄθρει γάρ, εἰ νεῶν οὕτω τις ποιοῖτο κυβερνήτας ἀπὸ τιμημάτων, τοῦ δὲ

E πένητος, εἰ καὶ κυβερνητικώτερος εἴη, μὴ ἐπιτρέποι. Πονηράν, ἦ δ' ὅς, τὴν ναυτιλίαν αὐτοὺς ναυτίλλεσθαι. Οὐκοῦν καὶ περὶ ἄλλου οὕτως ὁτουοῦν, ἤ τινος ἀρχῆς; Οἶμαι ἔγωγε. Πλὴν πόλεως; (ἦν δ' ἐγώ) ἢ καὶ πόλεως πέρι; Πολύ γ', ἔφη, μάλιστα, ὅσῳ χαλεπωτάτη καὶ μεγίστη ἡ ἀρχή. Ἓν μὲν δὴ τοῦτο τοσοῦτον ὀλιγαρχία ἂν ἔχοι ἁμάρτημα. Φαίνεται. Τί δέ; τόδε ἆρά τι τούτου ἔλαττον; Τὸ ποῖον; Τὸ μὴ μίαν ἀλλὰ δύο ἀνάγκῃ εἶναι τὴν τοιαύτην πόλιν, τὴν μὲν πενήτων, τὴν δὲ πλουσίων, οἰκοῦντας ἐν τῷ αὐτῷ, ἀεὶ ἐπιβουλεύοντας ἀλλήλοις. Οὐδὲν μὰ Δί', ἔφη, ἔλαττον. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τόδε

F καλόν, τὸ ἀδυνάτους εἶναι πόλεμόν τινα πολεμεῖν, διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι ἢ χρωμένους τῷ πλήθει ὡπλισμένῳ, δεδιέναι μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους· ἢ μὴ χρωμένους, ὡς ἀληθῶς ὀλιγαρχικοὺς φανῆναι ἐν αὐτῷ τῷ μάχεσθαι· καὶ ἅμα χρήματα μὴ ἐθέλειν εἰσφέρειν, ἅτε φιλοχρημάτους.

C κέντρων. Οὐκοῦν, ὦ Ἀδείμαντε, τοὺς μὲν πτηνοὺς κηφῆ-
νας πάντας, ἀκέντρους ὁ θεὸς πεποίηκε; τοὺς δὲ πεζοὺς τού-
τους, ἐνίους μὲν αὐτῶν, ἀκέντρους, ἐνίους δὲ, δεινὰ κέντρα ἔ-
χοντας; καὶ ἐκ μὲν τῶν ἀκέντρων, πτωχοὶ πρὸς τὸ γῆρας τε-
λευτῶσιν· ἐκ δὲ τῶν κεκεντρωμένων, πάντες ὅσοι κέκληνται κα-
κοῦργοι. Ἀληθέστατα, ἔφη. Δῆλον ἄρα (ἦν δ᾽ ἐγώ) ἐν πό-
λει οὗ ἂν ἴδῃς πτωχοὺς, ὅτι εἰσί που ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἀ-
ποκεκρυμμένοι κλέπται τε καὶ βαλαντιοτόμοι καὶ ἱερόσυ-
λοι, καὶ πάντων τῶν τοιούτων κακῶν δημιουργοί. Δῆλον, ἔ-
φη. Τί οὖν; ἐν ταῖς ὀλιγαρχουμέναις πόλεσι πτωχοὺς οὐχ
D ὁρᾷς ἐνόντας; Ὀλίγου γ᾽, ἔφη, πάντας τοὺς ἐκτὸς τῶν ἄρ-
χόντων. Μὴ οὖν οἰόμεθα (ἔφην ἐγώ) καὶ κακούργους πολ-
λοὺς ἐν αὐταῖς εἶναι κέντρα ἔχοντας, οὓς ἐπιμελείᾳ καὶ βίᾳ
κατέχουσιν αἱ ἀρχαί; Οἰόμεθα μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν οὐ
δι᾽ ἀπαιδευσίαν καὶ κακὴν τροφὴν καὶ κατάστασιν τῆς πολι-
τείας φήσομεν τοὺς τοιούτους αὐτόθι ἐγγίγνεσθαι; Φήσομεν.
Ἀλλ᾽ οὖν δὴ τοιαύτη γέ τις ἂν εἴη ἡ ὀλιγαρχουμένη πόλις,
καὶ τοσαῦτα κακὰ ἔχουσα· ἴσως δὲ καὶ πλείω. Σχεδόν τι,
ἔφη. Ἀπειργάσθω δὴ ἡμῖν καὶ αὕτη (ἦν δ᾽ ἐγώ) ἡ πολι-
τεία, ἣν ὀλιγαρχίαν καλοῦσιν, ἐκ τιμημάτων ἔχουσα τοὺς
E ἄρχοντας. τὸν δὲ ταύτῃ ὅμοιον μετὰ ταῦτα σκοπῶμεν, ὥς τε
γίγνεται, οἷός τε γενόμενός ἐστι. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν
ὧδε μάλιστα εἰς ὀλιγαρχικὸν ἐκ τοῦ τιμοκρατικοῦ ἐκείνου
μεταβάλλει; Πῶς; Ὅταν αὐτοῦ παῖς γενόμενος, τὸ μὲν
πρῶτον ζηλοῖ τε τὸν πατέρα, καὶ τὰ ἐκείνου ἴχνη διώκῃ,
ἔπειτα αὐτὸν ἴδῃ ἐξαίφνης πταίσαντα, ὥσπερ πρὸς ἕρμα-
τι, πρὸς τῇ πόλει, καὶ ἐκχέαντα τά τε αὑτοῦ καὶ ἑαυτὸν, ἢ
στρατηγήσαντα, ἤ τιν᾽ ἄλλην μεγάλην ἀρχὴν ἄρξαντα·
εἶτα εἰς δικαστήριον ἐμπεσόντα, βλαπτόμενον ὑπὸ
συκοφαντῶν, ἢ ἀποθανόντα, ἢ ἐκπεσόντα, ἢ ἀτιμω-
F θέντα, καὶ τὴν οὐσίαν ἅπασαν ἀποβαλόντα. Εἰ-
κός γ᾽, ἔφη. Ἰδὼν δέ γε, ὦ φίλε, ταῦτα, καὶ πα-
θὼν, καὶ ἀπολέσας τὰ ὄντα, δείσας, οἶμαι, εὐθὺς
ἐπὶ κεφαλὴν ὠθεῖ ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ φιλοτιμίαν τε καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐκεῖνο· καὶ τα-
πεινωθεὶς ὑπὸ πενίας, πρὸς χρηματισμὸν τραπόμενος, γλίσχρως καὶ κατὰ σμικρὸν φειδόμενος,

mnes ſine aculeis deus fecit? hos autem terreſtres, partim ſine aculeis, partim diris armatos aculeis cernimus. Et ex his qui aculeos non habent, inopes tandem in ſenectute fiunt: aculeis autem inſtructi ſunt hi qui vocantur malefici. Vera loqueris. Conſtat ergo in ciuitate, vbi mendicos vides, & fures ineſſe clàm, & crumenarum ſectores & ſacrilegos, & horum omnium ſcelerum architectos. Conſtat certè. Nónne in ciuitatibus quæ reguntur à paucis, egenos ineſſe vides? Omnes fermè, exceptis principibus. An non igitur arbitramur, maleficos in ea eſſe multos aculeis ipſis armatos, quos diligentia ac vi principatus detinent? Arbitramur planè. Nónne ob prauam educationem, & diſciplinæ defectum, & iniquam reipub. diſpoſitionē, homines ibi tales euadere aſſeremus? Aſſeremus. Talis vtique erit ciuitas paucis ſubiecta principibus totáque premetur malis, fortè etiam pluribus. Sic fermé. Conſtituta iam nobis ſit ea reſp. quam paucorum potentiam vocant, à cenſus æſtimatione principes eligentem: poſt hæc autem inueſtigemus quo pacto vir aliquis ſimilis iſtius efficiatur, & poſtquam ſimilis eſt effectus, qualis ſit. Sic prorſus. Nónne hac ratione maximè ex ambitioſo in paucorum imperij cupidum tranſit? Qua? Quando ibi adoleſcens aliquis primo quidem patrem imitatur ſuū, eiúſque veſtigia ſequitur: deinde ipſum aſpicit, vt qui in ciuitatem tanquam in ſcopulum offenderit, ſubito ex culmine dignitatis prolapſum ſeipſum ſuáque omnia diſpergentem, ſiue poſt imperatoris & ducis, ſiue alterius magiſtratus maximi dignitatem, in iudiciū ab inſidiatoribus tractum, à calumniatoribus circumuentum, oppreſſum, eiectum, honoribus & patrimonio ſpoliatū. Conſentaneū quidē. Ille, ô amice, hæc intuitus atq; perpeſſus, amiſſo patrimonio, propter formidinem, confeſtim ex animi throno ambitionem illam & audaciā deiicit, & humilior propter paupertatem factus ſeſe ad quæſtū cōuertit, & anguſto admodum animo auidè nimium,

dique ſumma parſimonia rem familiarem augẽs, coaceruando intentus theſauro: quos quidem homines vulgus probat. an non hic erit vir talis Reipublicæ ſimilis? Mihi quidem videtur. Pecuniæ itaque maximè honorantur & ab omni ciuitate, & ab hoc. Neque enim hic, vt arbitror, diſciplinæ applicuit animum. Non, vt opinor. Neque enim cęcum ſibi ducem præpoſuiſſet. Optimè quidem. hoc autem animaduerte. Nónne fucorũ naturæ ſimiles cupiditates ob diſciplinæ defectum ineſſe dicimus, partim mendicas, partim maleficas, vi quidem ab alia diligentia detentas? Et maximè quidem. Scisne quò inſpiciens, ipſorum maleficia cernes? Quónam? Ad orphanorum tutelas, & ſiquid ipſis tale contingit, quo licentiam plurimã ad iniuriã nãciſcatur. Vera narras. An non id conſtat, quòd in aliis cõmerciis vir talis, in quibus probus habetur, cùm iuſtus eſſe videatur, æquitate quadam vitę cęteras cupiditates paruas quæ in ipſo ſunt, cohibet: nõ idcirco obtẽperãs, quia nõ præſtet, neq; ratione mãſuefaciens, ſed neceſſitate ac metu circa reliquã ſubſtãtiã contremiſcens? Sũmopere. Enimuerò, ô amice, in multis eorum reperies, quando aliena oportuerit inſumere, fuci perſimiles cupiditates. Maximè. Non igitur ſeditione inteſtina is carebit, neq; vnus quidam erit, ſed duplex, habebitque in ſe cupiditates vt plurimũ cupiditatũ dominatrices, meliores ſcilicet deteriorũ. Eſt ita. Quamobrẽ modeſtior hic aliis multis erit. Cõſentientis tamẽ & cõpoſitæ mẽtis vera virtus longè hũc effugiet. Mihi quidẽ videtur. Quinetiã ad certamen erit tardior vir parcus, quoties priuatim in ciuitate de victoria aliqua honeſta, & magnificentia erit certãdũ, cũ pecunias erogare nolit decoris & contentionum huiuſmodi gratia, metuẽs prodigas libidines ſuſcitare, prouocaréque ad propugnãdum contẽdendúmq;. Cum paucis eorum quæ circa ſe ſunt, optimatum ritu pugnans, vt plurimum vinci patitur, & diuitias auget. Summopere. Nunquid vltrà diffidimus, ad ciuitatis eius exemplum quæ gubernatur à paucis, hominem parcum atque auarum inſtitutum eſſe?

αὐχμηρός γέ τις (ἦν δ' ἐγώ) ὤν, καὶ ἀπὸ παντὸς περιουσίαν
ποιούμενος θησαυροποιὸς ἀνήρ· οὓς δὴ καὶ ἐπαινεῖ τὸ πλῆ-
θος. ἢ οὐχ οὗτος ἂν εἴη ὁ τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ ὅμοιος; Ἐμοὶ γ'
οὖν (ἔφη) δοκεῖ. χρήματα γοῦν μάλιστα ἔντιμα τῇ τε πό-
λει καὶ παρὰ τῷ τοιούτῳ. Οὐ γάρ, οἶμαι, (ἦν δ' ἐγώ) παι-
δείᾳ ὁ τοιοῦτος προσέσχηκεν. Οὐ δοκῶ, ἔφη. οὐ γὰρ ἂν τυ-
φλὸν ἡγεμόνα τοῦ βίου ἐστήσατο. Καὶ ἔτι μάλα εὖ (ἦν δ' ἐ-
γώ) τόδε σκόπει. κηφηνώδεις ἐπιθυμίας ἐν αὐτῷ, διὰ τὴν
ἀπαιδευσίαν, μὴ φῶμεν ἐγγίγνεσθαι, τὰς μὲν, πτωχικάς,
D τὰς δὲ, κακούργους, κατεχομένας βίᾳ ὑπὸ τῆς ἄλλης
ἐπιμελείας; Καὶ μάλ', ἔφη. Οἶσθ' οὖν (εἶπον) οἷ ἀπο-
βλέψας κατόψει αὐτῶν τὰς κακουργίας; Ποῖ; ἔφη. Εἰς
τὰς τῶν ὀρφανῶν ἐπιτροπεύσεις, καὶ εἴ που τι αὐτοῖς τοιοῦτον
ξυμβαίνει, ὥστε πολλῆς ἐξουσίας λαβέσθαι τοῦ ἀδικεῖν.
Ἀληθῆ. Ἆρ' οὖν οὐ τούτῳ δῆλον, ὅτι ἐν τοῖς ἄλλοις ξυμβο-
λαίοις ὁ τοιοῦτος ἐν οἷς εὐδοκιμεῖ, δοκῶν δίκαιος εἶναι, ἐπιει-
κεῖ τινι ἑαυτοῦ βίᾳ κατέχει ἄλλας κακὰς ἐπιθυμίας ἐνού-
σας, οὐ πείθων ὅτι οὐκ ἄμεινον, οὐδ' ἡμερῶν λόγῳ, ἀλλ' ἀ-
νάγκῃ καὶ φόβῳ, περὶ τῆς ἄλλης οὐσίας τρέμων; Καὶ πάνυ
E γ', ἔφη. Καὶ νὴ Δία (ἦν δ' ἐγώ) ὦ φίλε τοῖς πολλοῖς γε
αὐτῶν εὑρήσεις, ὅταν δέῃ τὰ ἀλλότρια ἀναλίσκειν, τὰς τοῦ
κηφῆνος ξυγγενεῖς ἐνούσας ἐπιθυμίας. Καὶ μάλα (ἦ δ'
ὅς) σφόδρα. Οὐκ ἄρα ἂν εἴη ἀστασίαστος ὁ τοιοῦτος ἐν ἑαυ-
τῷ, οὐδὲ εἷς, ἀλλὰ διπλοῦς τις. ἐπιθυμίας δὲ ἐπιθυμιῶν
ὡς τὸ πολὺ κρατούσας ἂν ἔχοι βελτίους χειρόνων. Ἔστιν οὕ-
τω. Διὰ ταῦτα δή, οἶμαι, εὐσχημονέστερος ἂν πολλῶν ὁ τοιοῦ-
τος εἴη· ὁμονοητικῆς δὲ καὶ ἡρμοσμένης τῆς ψυχῆς ἀληθὴς
ἀρετὴ πόρρω ποι ἐκφεύγοι ἂν αὐτόν. Δοκεῖ μοι. Καὶ μὴν
ἀνταγωνιστής γε ἰδίᾳ ἐν πόλει ὁ φειδωλὸς φαῦλος, ἤ τινος
F νίκης, ἢ ἄλλης φιλοτιμίας τῶν καλῶν· χρήματά τε οὐκ ἐθέ-
λων εὐδοξίας ἕνεκα καὶ τῶν τοιούτων ἀγώνων ἀναλίσκειν. δεδιὼς
τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἀναλωτικὰς ἐγείρειν, καὶ ξυμπαρακα-
λεῖν ἐπὶ ξυμμαχίαν τε καὶ φιλονεικίαν, ὀλίγοις τισὶν ἑαυτοῦ
πολεμῶν ὀλιγαρχικῶς, τὰ πολλὰ ἡττᾶται, καὶ πλουτεῖ.

κάθηνται δὴ (οἶμαι) οὗτοι ἐν τῇ πόλει κεκεντρωμένοι τε καὶ ἐξωπλισμένοι, οἱ μὲν ὀφείλοντες χρέα· οἱ δὲ, ἄτιμοι γεγονότες· οἱ δὲ, ἀμφότερα, μισοῦντές τε καὶ ἐπιβουλεύοντες τοῖς κτησαμένοις τὰ αὐτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις, νεωτερισμοῦ ἐρῶντες. Ἔστι ταῦτα. Οἱ δὲ δὴ χρηματισταὶ ἐγκύψαντες, οὐδὲ δοκοῦντες τούτους ὁρᾶν, τῶν δὲ λοιπῶν τὸν ἀεὶ ὑπείκοντα ἐνιέντες ἀργύριον καὶ τιτρώσκοντες, καὶ τοῦ πατρὸς ἐκγόνους τόκους πολλαπλασίους κομιζόμενοι, πολὺν τὸν κηφῆνα καὶ πτωχὸν ἐμποιοῦσι τῇ πόλει. Πῶς γὰρ (ἔφη) οὐ πολύν; Καὶ οὔτε γ' ἐκείνῃ (ἦν δ' ἐγώ) τὸ τοιοῦτον κακὸν ἐκκαόμενον D ἐθέλουσιν ἀποσβεννύναι, εἴργοντες τὰ αὐτοῦ ὅπῃ τις βούλεται τρέπειν, οὔτε τῇδε ᾗ αὖ κατὰ ἕτερον νόμον τὰ τοιαῦτα λύεται. Κατὰ δὴ τίνα; Ὃς μετ' ἐκεῖνον ἐστὶ δεύτερος, καὶ ἀναγκάζων ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι τοὺς πολίτας. ἐὰν γὰρ ἐπὶ τῷ αὐτοῦ κινδύνῳ τὰ πολλά τις τῶν ἑκουσίων συμβολαίων προστάττῃ συμβάλλειν, χρηματίζοιντο μὲν ἂν ἧττον ἀναιδῶς ἐν τῇ πόλει, ἐλάττω δ' ἐν αὐτῇ φύοιτο τῶν τοιούτων κακῶν οἵων νῦν δὴ εἴπομεν. Καὶ πολύ γε, ἦ δ' ὅς. Νῦν δέ γε, ἔφην ἐγώ, διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα, τοὺς μὲν ἀρχομένους οὕτω διατιθέασιν ἐν τῇ πόλει οἱ ἄρχοντες· σφᾶς E δὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς αὐτῶν, ἆρ' οὐ τρυφῶντας μὲν τοὺς νέους καὶ ἀπόνους καὶ πρὸς τὰ τοῦ σώματος καὶ πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς, μαλακοὺς δὲ καρτερεῖν πρὸς ἡδονάς τε καὶ λύπας, καὶ ἀργούς; Τί μήν; Αὐτοὺς δὲ, πλὴν χρηματισμοῦ, τῶν ἄλλων ἠμεληκότας, καὶ οὐδὲν πλείω ἐπιμέλειαν πεποιημένους ἀρετῆς, ἢ τοὺς πένητας. Οὐ γὰρ οὖν. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι, ὅταν παραβάλλωσιν ἀλλήλοις οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ ἀρχόμενοι, ἢ ἐν ὁδῶν πορείαις, ἢ ἐν ἄλλαις τισὶ κοινωνίαις, ἢ κατὰ θεωρίας, ἢ κατὰ στρατείας, ἢ σύμπλοι γιγνόμενοι, ἢ συστρατιῶται, ἢ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις ἀλλήλους F θεώμενοι, μηδαμῇ ταύτῃ καταφρονῶνται οἱ πένητες ὑπὸ τῶν πλουσίων· ἀλλὰ πολλάκις ἰσχνὸς ἀνήρ, πένης, ἡλιωμένος, παραταχθεὶς ἐν μάχῃ πλουσίῳ ἐσκιατροφηκότι, πολλὰς ἔχοντι σάρκας ἀλλοτρίας, ἴδῃ ἄσθματός τε καὶ ἀπορίας μεστόν, ἆρ' οἴει αὐτὸν οὐχ ἡγεῖσθαι κακίᾳ τῇ σφετέρᾳ πλουτεῖν τοὺς τοιούτους, καὶ ἄλλον ἄλλῳ παραγγέλλειν, ὅταν ἰδίᾳ ξυγγίγνωνται, ὅτι ἄνδρες οἱ ἡμέτεροι πλούσιοι εἰσὶν οὐδέν;

que idcirco res nouas quotidie moliuntur. Est ita. Homines autem auari, dum lucro incumbunt, hóſque non animaduertere videntur, & reliquorum inſuper vt quiſque maximè cedit, maximè argento immiſſo vulnerantes, & patri natos fœnúſque plurimum reportantes, ita fucis egeníſque hominibus ciuitatem replent. Maximè. Neque volunt tanti mali incendium ita extinguere, vt non permittant quenque res ſuas pro arbitrio agere. Neque ita rurſus & ſecundum alteram legem talia quædam prohibentur. Secundum quam potiſſimum? Secundum eam quæ poſt illam proximè ſequitur, cogítque ciues virtutis curam ſuſcipere. Siquis enim multa ex voluntariis commerciis ſuo periculo tractare iubeat, nō vſqueadeò impudenter pecunias congregabunt, paucioráque in ciuitate mala naſcentur talia qualia diximus. Sic omnino. Nūc autē his de cauſis principes ſubditos ſic in ciuitate diſponunt: ſeipſos verò, & ſuos, & iuniores, delicatos, & molles, & ſocordes reddūt, nullū aut animi, aut corporis laborē tolerantes, voluptatibúſque & doloribus ſuccumbentes. Prorſus. Et ipſi quidē tales euadūt, vt nihil aliud præter quæſtū æſtiment, neq; maiorē virtutis curam habeant quàm mendici. Sic certè. Ita igitur inſtituti, quoties congrediuntur inuicem principes ac ſubditi, ſiue in itineribus, ſiue in alio quopiam communi commercio, atq; opere, aut circa ſpectacula ad exercitū vel nauigantes vnà, vel militantes, vel etiā in ipſis periculis ſeſe inuicē ſpectātes, nullo modo in his pauperes à diuitibus deſpiciūtur, ſed frequēter homo pauper, macer, cutimque ſole duratus, cùm in acie ad opulentum collatus eſt, in vmbra molliter enutritū, atque obeſo corpore oneratū, cúmq; inſpicit anhelantē & anxiū, nónne cenſebit ignauia cæterorū, viros huiuſmodi diuites fieri: álterq; alteri vbi priuatim conuenēre, narrabūt locupletes illos ſuos craſſóſq; homines pretij nullius eſſe?

ribus, ſpecioſiſſimum eſſe videtur, ita ciuitas iſta diuerſis ex moribus varia, pulcherrima prorſus apret: ac perinde vt pueri & mulieres varietate diſtinctis opificiis & ſpectaculis delectãtur, ſic multi propter hanc varietatem pulcherrimam arbitrantur. Et maximè quidem. Atqui facile eſt, ô beate, in hac ciuitate rempub. quærere. Quamobrem? Quoniam omnia rerumpubl. genera propter licentiam habet: ac videtur neceſſarium, illum qui rempub. inſtituere cupit, quod modò nos fecimus, popularem ciuitatem ingreſſum, eam reipub. conſtitutionem quæ magis placeat ſibi, deligere, quaſi rerumpub. nundinas adeuntem, atque ita eligentem, ciuitatis modum ſtatuere. Fortè exempla huic nequaquam deerunt. Quid verò? an non dulcis hæc prima fronte, atque diuina videtur vita, vt neque cogaris in hac ciuitate magiſtratibus fungi, nec etiam ſi ad id ſufficias, neque parere ſi nolis, neque bellum gerere aliis bellum gerentibus, neque pacem agere agentibus aliis, niſi id placeat? Vel etiam ſi qua te lex imperare vetet, & ſententias ferre: nihilo minus & imperes, & ſententias feras in iudicio: modò tibi hoc viſum fuerit? Fortè ſic primum videtur. Quid autem manſuetudo damnatorum quorundam? nonne decora? an nondum hac in ciuitate vidiſti homines morte, vel exilio condemnatos, nihilominus vrbem incolere, ac prodire in medium, & ſæpe quaſi nemo id videat, aut curet, inſtar herorum quorundam per vrbem incedere? Vidi equidem multos. Indulgentia verò ipſius nimia, & ſine vlla obſeruatione negligentia eorum quæ nos dicebamus, rem ipſam honeſtantes, quando ciuitatem conſtituebamus, quod videlicet niſi fortè quis excellenti ſit ingenio præditus, nunquam vir præclarus euadet, niſi à prima pueritia ſtatim honeſtis ſeſe exerceat ludis, & eiuſcemodi omnia frequenter exerceat, tanquam quæ alto animo hæc peſſundat omnia:

αὑτοῦ βίου κατασκευάζοιτο ἐν αὐτῇ, ὅπῃ ἕκαστον ἀρέσκοι. Δῆλον. Παντοδαποὶ δὴ ἂν (οἶμαι) ἐν ταύτῃ τῇ πολιτείᾳ μάλιστα ἐγγίγνοιντο ἄνθρωποι. Πῶς γὰρ οὔ; Κινδυνεύει (ἦν δ' ἐγώ) καλλίστη αὕτη τῶν πολιτειῶν εἶναι· ὥσπερ ἱμάτιον ποικίλον, πᾶσιν ἄνθεσι πεποικιλμένον, οὕτω καὶ αὕτη πᾶσιν ἤθεσι πεποικιλμένη, καλλίστη ἂν φαίνοιτο. Τί μήν; ἔφη. Καὶ ἴσως μὲν (ἦν δ' ἐγώ) καὶ ταύτην, ὥσπερ οἱ παῖδές τε καὶ αἱ γυναῖκες τὰ ποικίλα θεώμενοι, καλλίστην ἂν πολλοὶ κρίνειαν. Καὶ μάλ', ἔφη. Καὶ ἔστι

D γε, ὦ μακάριε (ἦν δ' ἐγώ) ἐπιτήδειον ζητεῖν ἐν αὐτῇ πολιτείαν. Τί δή; Ὅτι πάντα γένη πολιτειῶν ἔχει, διὰ τὴν ἐξουσίαν, καὶ κινδυνεύει τῷ βουλομένῳ πόλιν κατασκευάζειν (ὃ νῦν δὴ ἡμεῖς ἐποιοῦμεν) ἀναγκαῖον εἶναι, εἰς δημοκρατουμένην ἐλθόντι πόλιν, ὃς ἂν αὐτὸν ἀρέσκοι τρόπος, τοῦτον ἐκλέξασθαι, ὥσπερ εἰς παντοπώλιον ἀφικομένῳ πολιτειῶν, καὶ ἐκλεξαμένῳ, οὕτω κατοικίζειν. Ἴσως γοῦν (ἔφη) οὐκ ἂν ἀποροῖ παραδειγμάτων. Τὸ δὲ μηδεμίαν ἀνάγκην (εἶπον) εἶναι ἄρχειν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, μηδ' ἂν ᾖς ἱκανὸς ἄρχειν, μηδὲ αὖ ἄρχεσθαι, ἐὰν μὴ

E βούλῃ, μηδὲ πολεμεῖν πολεμούντων, μηδὲ εἰρήνην ἄγειν, τῶν ἄλλων ἀγόντων, ἐὰν μὴ ἐπιθυμῇς εἰρήνης· μηδ' αὖ, ἐάν τις ἄρχειν νόμος σε διακωλύῃ ἢ δικάζειν, μηδὲν ἧττον καὶ ἄρχειν καὶ δικάζειν, ἐὰν αὐτῷ σοι ἐπίῃ, ἆρ' οὐ θεσπεσία καὶ ἡδεῖα ἡ τοιαύτη διαγωγὴ ἐν τῷ παραυτίκα. Ἴσως, ἔφη, ἔν γε τούτῳ. Τί δέ; ἡ πραότης ἐνίων τῶν δικασθέντων, οὐ κομψή; ἢ οὔπω εἶδες ἐν τοιαύτῃ πολιτείᾳ, ἀνθρώπων καταψηφισθέντων θανάτου ἢ φυγῆς, οὐδὲν ἧττον αὐτῶν μενόντων τε καὶ ἀναστρεφομένων ἐν μέσῳ; καὶ, ὡς οὔτε φροντίζοντος οὔτε ὁρῶντος οὐδενὸς, περινοστεῖ ὁ καταψηφισθεὶς, ὥσπερ ἥρως.

F Καὶ πολλούς γ', ἔφη. Ἡ δὲ συγγνώμη καὶ οὐδ' ὁπωστιοῦν σμικρολογία αὐτῆς, ἀλλὰ καταφρόνησις ὧν ἡμεῖς ἐλέγομεν σεμνύνοντες, ὅτι τὴν πόλιν ᾠκίζομεν· ὡς εἰ μή τις ὑπερβεβλημένην φύσιν ἔχοι, οὔποτ' ἂν γένοιτο ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ μὴ παῖς ὢν εὐθὺς παίζοι ἐν καλοῖς, καὶ ἐπιτηδεύοι τὰ τοιαῦτα πάντα, ὡς μεγαλοπρεπῶς καταπατήσασ' ἅπαντα ταῦτα.

ἀνάγκη. ἦ δ' ὅς. Καὶ μάλα. Δικαίως δὴ τοῦτο ἐπ' αὐταῖς ἐροῦμεν τὸ ἀναγκαῖον. Δικαίως. Τί δέ; ἅς γέ τις ἀπαλλάξειεν ἄν, εἰ C μελετῴη ἐκ νέου, καὶ πρὸς οὐδὲν ἀγαθὸν ἐνοῦσαι δρῶσιν, αἱ δὲ καὶ τοὐναντίον, πάσας ταύτας, εἰ μὴ ἀναγκαίους φαῖμεν εἶναι, ἆρ' οὐ καλῶς ἂν λέγοιμεν; Καλῶς μὲν οὖν. Προελώμεθα δή τι παράδειγμα ἑκατέρων, αἵ εἰσιν, ἵνα τύπῳ λάβωμεν αὐτάς. Οὐκοῦν χρή. Ἆρ' οὖν οὐχ ἡ τοῦ φαγεῖν μέχρι ὑγιείας τε καὶ εὐεξίας καὶ αὐτοῦ σίτου τε καὶ ὄψου, ἀναγκαῖος ἂν εἴη; Οἶμαι. Ἡ μέν γέ που τοῦ σίτου, κατ' ἀμφότερα ἀναγκαία· ᾗ τε ὠφέλιμος, ᾗ τε παῦσαι ζῶντα δυνατή. Ναί. Ἡ δὲ ὄψου, εἴ πῃ τινὰ ὠφέλειαν πρὸς εὐεξίαν παρέχεται. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; ἡ πέρα τούτων καὶ ἀλλοίων ἐδεσμάτων ἢ D τοιούτων ἐπιθυμία, δυνατὴ δὲ, κολαζομένη ἐκ νέων καὶ παιδευομένη ἐκ τῶν πολλῶν ἀπαλλάττεσθαι, καὶ βλαβερὰ μὲν σώματι, βλαβερὰ δὲ ψυχῇ πρός τε φρόνησιν καὶ τὸ σωφρονεῖν, ἆρά γε ὀρθῶς οὐκ ἀναγκαία ἂν καλοῖτο; Ὀρθότατα μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ ἀναλωτικὰς φῶμεν εἶναι ταύτας, ἐκείνας δὲ, χρηματιστικὰς, διὰ τὸ χρησίμους πρὸς τὰ ἔργα εἶναι; Τί μήν; Οὕτω δὴ καὶ περὶ ἀφροδισίων καὶ τῶν ἄλλων φήσομεν. Οὕτω. Ἆρ' οὖν καὶ ὃν δὴ νῦν κηφῆνα ὠνομάζομεν, τοῦτον ἐλέγομεν τὸν τοιούτων ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν γέμοντα, καὶ ἀρχόμενον ὑπὸ τῶν μὴ E ἀναγκαίων· τὸν δὲ ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων, φειδωλόν τε καὶ ὀλιγαρχικόν. Ἀλλὰ τί μήν; Πάλιν τοίνυν (ἦν δ' ἐγώ) λέγωμεν ὡς ἐξ ὀλιγαρχικοῦ δημοκρατικὸς γίγνεται. φαίνεται δέ μοι τά γε πολλὰ ὧδε γίγνεσθαι. Πῶς; Ὅταν νέος τεθραμμένος (ὡς νῦν δὴ ἐλέγομεν) ἀπαιδεύτως τε καὶ φειδωλῶς, γεύσηται κηφήνων μέλιτος, καὶ συγγένηται αἴθωσι θηρσὶ καὶ δεινοῖς, παντοδαπὰς ἡδονὰς καὶ ποικίλας καὶ παντοίως ἐχούσας δυναμένοις σκευάζειν, ἐνταῦθά που οἴου εἶναι ἀρχὴν αὐτῷ μεταβολῆς ὀλιγαρχικῆς τῆς ἐν ἑαυτῷ εἰς δημοκρατικήν. Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ὥσπερ ἡ F πόλις μετέβαλε, βοηθησάσης τῷ ἑτέρῳ μέρει ξυμμαχίας ἔξωθεν, ὁμοίας ὁμοίῳ, οὕτω καὶ ὁ νεανίας μεταβάλλει, βοηθοῦντος αὖ εἴδους ἐπιθυμιῶν ἔξωθεν τῷ ἑτέρῳ τῶν παρ' ἐκείνῳ, ξυγγενοῦς τε καὶ ὁμοίου; Παντάπασι μὲν οὖν.

ceſſarium eſt. Nonne? Maxime. Iure igitur eas neceſſarias appellabimus. Iure. An non rectè eas neceſſarias eſſe negabimus, quæ remoueri poſſunt, ſi quis aſſueſcat a teneris, quæve cùm adſunt, nihil afferunt boni, imo plerunque nocent? Præclarè quidem. Accipiamus earum exemplar, vt quæ vtræque ſint, cognoſcamus, & figura quadam eas inſpiciamus. Sic oportet. Cupiditas vtique comedendi, cibique, & obſonij vſque ad ſalubritatem, & bonam corporis valetudinem, neceſſaria eſt. Arbitror. Certè cibi vſus duplici de cauſa neceſſarius, & quia ſine ipſo vita non ſufficit, & quia vtilis. Ita eſt. Aliorum verò condimentorum, quatenus ad bonam corporis habitudinem confert. Prorſus. Si autem nihil confert vel horum vel aliorum appetentia ſuperuacua, tum etiam coerceri à teneris poteſt, obſtat autem & corpori & menti ad prudentiam temperantiámque, merito non neceſſaria nominabitur. Meritò. Has igitur ſumptuoſas cupiditates, illas verò quæſtui deditas, quia conferant ad agendum, vocabimus. Quidni? Idémque de venereis aliíſque dicemus. Idem. Profectò, quem fucum paulo antè nominauimus, hunc eſſe dicebamus qui talibus voluptatibus & libidinibus plenus eſt, & cupiditatibus non neceſſariis eſt mancipatus: eum verò qui neceſſariis, parcum, & paucorum potentiæ cupidum. Proculdubio. Rurſus dicamus quemadmodum ex paucorum potentiæ cupido popularis efficitur. Videtur autem mihi hoc pacto, vt plurimum, fieri. Quonam? Quando iuuenis, vt modò diximus, nutritus ruditer, & aride nimium, fucorum mel guſtat, adhæretque ardentibus vehementibuſque animalibus, quæ poſſunt omniformes & varias voluptates vndique comparare: hinc vtique exiſtima eam oriri mutationem, qua iſte ex paucorum potentia quæ in eo eſt, tranſit in popularem. Neceſſarium eſt. Nunquid quemadmodum ciuitas mutabatur, dum extrinſecus præſidium alterutri partium præſtaretur, à ſimili ſimile: ita adoleſcentis mutatur ingenium, dum rurſus externarum cupiditatum ſpecies cognata & ſimilis, alteri cupiditatum ſpeciei earum quæ in eo ſunt, ſuffragatur? Prorſus quidem.

Quòd

tas, neque ſubſidium ipſum admittunt, neque legatos priuatorum ſenum monitus excipiunt, ſed ipſæ prælio ſuperant: & pudorem quidem appellantes fatuitatem, in exilium turpiter expellunt: temperantiā verò ignauiā vocantes, conuitiátéſq; eiiciunt: modeſtiā quoq; in moribus, & in ſumptibus moderationē, tanquā ruſticitatem & illiberalitatem penitus deteſtantur & fugant, & ipſæ vnà cum multis futilibúſque cupiditatibus inualeſcunt? Magnopere. Cùm hæc depulerunt ex eius animo quem occuparūt & purgarunt, magnis impenſis iam initiato, poſt hæc petulantiam, licentiā, prodigalitatem, impudentiā, ſplendidas ingenti caterua coronatas deducunt, extollentes applaudentéſque: dum petulantiā quidem, ingenuam educationem: licentiam verò & libertatem & prodigalitatem, magnificentiam: impudentiam, fortitudinem vocant. An non ita quodammodo iuuenis tranſit ex inutrita neceſſariarum cupiditatum affectione, in diſſolutam licentiam non neceſſariarum futilúmque voluptatum? Planè id conſtat, inquit ille. Viuit deinceps talis, vt arbitror, nihilo magis neceſſariarum quam ſuperuacuarum voluptatum gratia erogans pecunias, labores, exercitationes. Verùm ſi ita fortunatus eſt, vt neque vltra modum debacchetur, ſed ſenior factus, & ingenti voluptatum turba adueniente, non omnes, ſed aliquas admittit, excluſis interim cæteris: nec ingreſſis illis totum ſe dat, ſed ita viuit, vt æqualiter ſingulis impertiat ſe: ei quæ fortè tum incidit, velut magiſtratui ſummo imperium ſui committens dum ea expleatur, & rurſus alteri nulla neglecta, dum vnamquanq; æquabiliter apud ſe a at. Sic accidit. Hic quidem rationē verā nō accipit, neq; in cuſtodiæ ſuæ arcem admittit, ſiquis dixerit voluptates partim eſſe bonarū honeſtarúmq; cupiditatū, partim verò malarū, & illas exercendas eſſe & honorandas: has contrà, moderandas & cohibendas.

καὶ ἐὰν παρ' οἰκείων τις βοήθεια τῷ φειδωλῷ αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἀφικνῆται, κλείσαντες οἱ ἀλαζόνες λόγοι ἐκεῖνοι τὰς τοῦ βασιλικοῦ τείχους ἐν αὐτῷ πύλας, οὔτε αὐτὴν τὴν ξυμμαχίαν παριᾶσιν, οὔτε πρεσβείας πρεσβυτέρων λόγους ἰδιωτῶν εἰσδέχονται, αὐτοί τε κρατοῦσι μαχόμενοι· καὶ τὴν μὲν αἰδῶ, ἠλιθιότητα ὀνομάζοντες, ὠθοῦσιν ἔξω ἀτίμως φυγάδα· σωφροσύνην δὲ ἀνανδρίαν καλοῦντές τε καὶ προπηλακίζοντες, ἐκβάλλουσι, μετριότητα δὲ καὶ κοσμίαν δαπάνην, ὡς ἀγροικίαν καὶ ἀνελευθερίαν οὖσαν πείθοντες,
D ὑπερορίζουσι μετὰ πολλῶν καὶ ἀνωφελῶν ἐπιθυμιῶν. Σφόδρα γε. Τούτων δέ γέ που κενώσαντες καὶ καθήραντες τὴν τοῦ κατεχομένου τε ὑπ' αὐτῶν καὶ τελουμένου ψυχὴν μεγάλοις τέλεσι, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη ὕβριν καὶ ἀναρχίαν καὶ ἀσωτίαν καὶ ἀναίδειαν λαμπρὰς μετὰ πολλοῦ χοροῦ κατάγουσιν ἐστεφανωμένας, ἐγκωμιάζοντες καὶ ὑποκοριζόμενοι, ὕβριν μὲν, παιδείαν καλοῦντες· ἀναρχίαν δὲ, ἐλευθερίαν· ἀσωτίαν δὲ, μεγαλοπρέπειαν· ἀναίδειαν δὲ, ἀνδρείαν. ἆρ' οὐχ οὕτω πως (ἦν δ' ἐγὼ) νέος ὢν μεταβάλλει ἐκ τοῦ ἐν ἀναγκαίοις ἐπιθυμίαις τρεφομένου, εἰς τὴν
E μὴ ἀναγκαίων καὶ ἀνωφελῶν ἡδονῶν ἐλευθέρωσίν τε καὶ ἄνεσιν; Καὶ μάλιστά γ' (ἦ δ' ὅς) ἐναργῶς. Ζῇ δὴ, οἶμαι, μετὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος οὐδὲν μᾶλλον εἰς ἀναγκαίους ἢ μὴ ἀναγκαίους ἡδονὰς ἀναλίσκων καὶ χρήματα καὶ πόνους καὶ διατριβάς· ἀλλ' ἐὰν εὐτυχὴς ᾖ, καὶ μὴ πέρα ἐκβακχευθῇ, ἀλλά τι καὶ πρεσβύτερος γενόμενος τοῦ πολλοῦ θορύβου παρελθόντος, μέρη τε καταδέξηται τῶν ἐκπεσόντων, καὶ τοῖς ἐπεισελθοῦσι μὴ ὅλον ἑαυτὸν ἐνδῷ, εἰς ἴσον δή τι καταστήσας τὰς ἡδονὰς διάγει, τῇ παραπιπτούσῃ ἀεὶ, ὥσπερ λαχούσῃ, τὴν ἑαυτοῦ ἀρχὴν παραδιδοὺς, ἕως ἂν πληρωθῇ, καὶ αὖθις ἄλλῃ, οὐδεμίαν ἀτιμάζων, ἀλλ' ἐξ ἴσου τρέφων. Πάνυ μὲν οὖν. Καὶ λόγον γ', ἦν δ' ἐγὼ, ἀληθῆ οὐ προσδεχόμενος οὐδὲ παριεὶς εἰς τὸ φρούριον, ἐάν τις λέγῃ ὡς αἱ μέν εἰσι τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἐπιθυμιῶν ἡδοναί, αἱ δὲ, τῶν πονηρῶν· καὶ τὰς μὲν χρὴ ἐπιτηδεύειν καὶ τιμᾶν, τὰς δὲ κολάζειν τε καὶ δουλοῦσθαι·

τε καὶ ὁ κάλλιστος ἀνήρ, λοιπὰ ἂν ἡμῖν εἴη διελθεῖν, τυραν-
νίς τε καὶ τύραννος. Κομιδῇ γ', ἔφη. Φέρε δή, τίς τρόπος τυ-
ραννίδος, ὦ φίλε ἑταῖρε, γίγνεται; ὅτι μὲν γὰρ ἐκ δημοκρα-
τίας μεταβάλλει, σχεδὸν δῆλον. Δῆλον. Ἆρ' οὖν τρόπον τινὰ
τὸν αὐτὸν ἔκ τε ὀλιγαρχίας δημοκρατία γίγνεται καὶ ἐκ
δημοκρατίας τυραννίς; Πῶς; Ὃ προὔθετο (ἦν δ' ἐγώ) ἀ-
γαθόν, καὶ δι' οὗ ἡ ὀλιγαρχία καθίστατο, τοῦτο δ' ἦν, γίγνε-
σθαι ὑπέρπλουτος. Ἦ γάρ; Ναί. Ἡ πλούτου τοίνυν ἀ-
πληστία καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἀμέλεια διὰ χρηματισμὸν αὐ-
τὴν ἀπώλλυεν. Ἀληθῆ, ἔφη. Ἆρ' οὖν καὶ ὃ δημοκρατία ὁ- D
ρίζεται ἀγαθόν, ἡ τούτου ἀπληστία καὶ ταύτην κατα-
λύει. Λέγεις δ' αὐτὴν τί ὁρίζεσθαι; Τὴν ἐλευθερίαν, εἶ-
πον. τοῦτο γάρ που ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει ἀκούσαις ἂν
ὡς ἔχει τε κάλλιστον, καὶ διὰ ταῦτα ἐν μόνῃ ταύτῃ ἄ-
ξιον οἰκεῖν ὅστις φύσει ἐλεύθερος. Λέγεται γὰρ δή (ἔφη) καὶ
πολὺ τοῦτο τὸ ῥῆμα. Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγώ) ὅπερ ἦα νῦν δὴ ἐ-
ρῶν, ἡ τοῦ τοιούτου ἀπληστία καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἀμέλεια, καὶ ταύ-
την τὴν πολιτείαν μεθίστησί τε καὶ παρασκευάζει τυραννί-
δος δεηθῆναι; Πῶς; ἔφη. Ὅταν (οἶμαι) δημοκρατουμένη
πόλις, ἐλευθερίας διψήσασα, κακῶν οἰνοχόων προστα- E
τούντων τύχῃ, καὶ πορρωτέρω τοῦ δέοντος ἀκράτου αὐτῆς
μεθυσθῇ, τοὺς ἄρχοντας δή, ἂν μὴ πάνυ πρᾶοι ὦσι, καὶ
πολλὴν παρέχωσι τὴν ἐλευθερίαν, κολάζει, αἰτιωμένη ὡς
μιαρούς τε καὶ ὀλιγαρχικούς. Δρῶσι γάρ (ἔφη) τοῦτο. Τοὺς δέ
γε (εἶπον) τῶν ἀρχόντων κατηκόους προπηλακίζει, ὡς ἐθελο-
δούλους τε καὶ οὐδὲν ὄντας. τοὺς δὲ ἄρχοντας μὲν ἀρχομένοις,
ἀρχομένους δὲ ἄρχουσιν ὁμοίους ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ ἐπαινεῖ
τε καὶ τιμᾷ. ἆρ' οὐκ ἀνάγκη ἐν τοιαύτῃ πόλει ἐπὶ πᾶν
τὸ τῆς ἐλευθερίας ἰέναι; Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ καταδύεσθαί
γε (ἦν δ' ἐγώ) ὦ φίλε, εἴς τε τὰς ἰδίας οἰκίας καὶ τε- F
λευτᾶν μέχρι τῶν θηρίων τὴν ἀναρχίαν ἐμφυο-
μένην. Πῶς (ἦ δ' ὅς) τὸ τοιοῦτον λέγομεν; Οἷον (ἔφην) πατέρα μὲν ἐθίζεσθαι παιδὶ ὅμοιον γί-
γνεσθαι, καὶ φοβεῖσθαι τοὺς υἱεῖς, υἱὸν δὲ πατρί. καὶ μήτε αἰσχύνεσθαι μήτε δεδιέναι τοὺς γονέας, ἵνα δὴ ἐ-
λεύθερος ᾖ· μέτοικον δὲ ἀστῷ καὶ ἀστὸν μετοίκῳ ἐξισοῦσθαι, καὶ ξένον ὡσαύτως. Γίγνεται γὰρ οὕτως, ἔφη

dulcis amice, quiſnam tyrannidis ipſius ſit modus. Principiò quòd ex populari oritur, fermè eſt perſpicuũ. Manifeſtum. Eadem igitur ratione ex populari tyrannis oritur, qua ex paucorum potentia, popularis? Qua? Quòd ſibi ciues in paucorũ potentia tanquã bonũ propoſuerunt, per quod & paucorũ potentia inoleuit, id erat diuitiarũ copia. Nónne? Iſthuc ipſum. Inexplebilis itaque diuitiarũ ſitis, cæterorúmque officiorũ negligẽtia propter ipſum quæſtũ eam perdunt. Verum id quidẽ. Quinetiam eius quod in populari bonum cenſetur, cupiditas inexplebilis, ipſam quoque peruertit. Quid in ea potiſſimũ cenſeri bonum dicis? Libertatem. Nam iſtud in populari ciuitate cenſeri præclariſſimum audies. Ideóque in hac ſola habitare par eſt eum virum qui natura ſit liber. Certè nomen iſtud libertas, in hac ciuitate frequentius prædicatur. Nónne quod dicturus eram, huius ipſius cupido inſatiabilis, cæterorúmque negligentia hanc mutat remp. cogitque tyrannide indigere? Quo pacto? Quando videlicet popularis ciuitas ſitiens libertatẽ, malos pincernas præſidentes nanciſcitur, & ea profuſius quam decet, ſeſe ingurgitans debacchatur, & principes velut rigidiores & paucorũ dominatũ appetentes accuſans punit, niſi mites admodũ ſint, pluriméumque licentiæ concedãt. Sic prorſus accidit. Atqui & eos qui principibus parent obiurgat tanquã ſeruiles & pretij nullius homines: principes autẽ ſubditis pares, & ſubditos pares principibus, priuatim & publice laudat atq; honorat: an nõ neceſſe eſt hac in ciuitate ad ſummam libertatẽ homines peruenire? Proculdubio. Atque hanc inſitã obediẽtiæ impatientẽ licentiã, ô amice, priuatas irrepere in domos, ſeſeq; uſque ad bruta protẽdere? Quo pacto hoc dicimus? Quale videlicet, ſi pater filio fiat ſimilis, filióſque metuat, & filius patri ſit par, neque vereatur parentes, neque metuat, ut ſit maximè liber: inquilinus præterea ciui, & inquilino ciuis æquetur, peregrinúſque ſimiliter. Sic accidit.

Digitized by Google

mus redditur, vt ſi quis paulū quid ſeruitutis afferat, ægre ferāt, neq; tolerēt. Demum verò leges omnes tam ſcriptas quàm non ſcriptas contemnūt, nequis illis præſit dominus. Manifeſtum id quidē. Hæc, ô amice, egregia illa & elegans reſpubl. eſt, ex qua vt mihi videtur, tyrannis naſcitur. Elegās certe: ſed quorſum hæc? Morbus porrò qui in paucorū potentia ſerpens, eam labefactauit, idē & in hac pullulans excreſcēnſq; nimia ex licentia, popularē ciuitatē iugo ſeruitutis ſubigit. Ac ſummatim exceſſus omnis verti penitus in contrariū conſueuit, in temporibus, in arboribus, in animalibus, & in rebuſp. maximē. Haud iniuria. Nimia enim libertas haud in aliud videtur quàm nimiā in ſeruitutē conuerti, & priuatim, & publicē. Certè id cōſentaneum. Quare non ab re dicebā non ex alia repub. quàm populari tyrannidem ſurgere: extrema ex libertate, grauiſſimā & maximē agreſtem ſeruitutē. Sic oſtēdit ratio. At non hoc, vt arbitror, ipſe quærebas, ſed quinam morbus idē in paucorū potentia populariq; gubernatione innatus eam in ſeruitutē redigit. Vera narras. Dicebam vtiq; otioſorum & prodigorū hominum genus partim fortius & virilius eſſe, partim ignauius: & illud quidem ducere, hoc autē ſequi, quos quidem homines fuſcis in ſuperioribus cōparauimus: illos quidē fuſcis aculeatis, hos autē aculeis carentibus fuſcis. Et meritò. Iſti quidē in quacunque fuerint ciuitate, eam turbant, quemadmodū pituita ac bilis corpus. Quos oportet bonum medicū & legum fundatorē, non minus quàm ſolertem apū cultorem, eminus præcauere, primùm quidē ne oriantur in ciuitate: ac ſi oriuntur, vt cum ipſis fauis protinus excidantur. Ita prorſus agendum. Sic igitur accipiamus, vt perſpicacius quod quærimus, cognoſcatur. Quo pacto? Tritariam popularem ciuitatē, vt re ipſa eſt, partiamur. Vnum quidē hoc genus in ea propter licentiā naſcitur, non minus quàm in paucorū potētia.

C πάντα δὲ τὰ ἄλλα οὕτω μεστὰ ἐλευθερίας γίγνεται. Τὸ ἐμόν γ', ἔφη, ἐμοὶ
λέγεις ὄναρ. αὐτὸς γὰρ εἰς ἀγρὸν πορευόμενος, θαμὰ αὐτὸ
πάσχω. Τὸ δὲ δὴ κεφάλαιον (ἦν δ' ἐγὼ) πάντων τούτων
ξυνηθροισμένων ἐννοεῖς ὡς ἁπαλὴν τὴν ψυχὴν τῶν πολιτῶν
ποιεῖ, ὥστε κἂν ὁτιοῦν δουλείας τις προσφέρηται, ἀγανα-
κτεῖν καὶ μὴ ἀνέχεσθαι; τελευτῶντες γάρ που οἶσθ' ὅτι
οὐδὲ τῶν νόμων φροντίζουσι γεγραμμένων ἢ ἀγράφων, ἵνα
δὴ μηδαμῇ μηδεὶς αὐτοῖς ᾖ δεσπότης. Καὶ μάλα (ἔφη)
οἶδα. Αὕτη μὲν τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ φίλε, ἡ ἀρχὴ οὑτωσὶ
καλὴ, καὶ νεανικὴ, ὅθεν τυραννὶς φύεται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Νεα-
D νικὴ δῆτα (ἔφη) ἀλλὰ τί τὸ μετὰ τοῦτο; Ταὐτὸν (ἦν δ' ἐγὼ)
ὅπερ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ νόσημα ἐγγενόμενον ἀπώλεσεν αὐ-
τὴν, τοῦτο καὶ ἐν ταύτῃ πλέον τε καὶ ἰσχυρότερον ἐκ τῆς ἐξου-
σίας ἐγγενόμενον καταδουλοῦται δημοκρατίαν. καὶ τῷ ὄντι τὸ
ἄγαν τι ποιεῖν, μεγάλην φιλεῖ εἰς τοὐναντίον μεταβολὴν
ἀνταποδιδόναι, ἐν ὥραις τε καὶ ἐν φυτοῖς καὶ ἐν σώμασι,
καὶ δὴ καὶ ἐν πολιτείαις οὐχ ἥκιστα. Εἰκὸς, ἔφη. Ἡ γὰρ ἄγαν
ἐλευθερία ἔοικεν οὐκ εἰς ἄλλο τι ἢ εἰς ἄγαν δουλείαν με-
ταβάλλειν καὶ ἰδιώτῃ καὶ πόλει. Εἰκὸς γάρ. Εἰκότως τοίνυν
(εἶπον) οὐκ ἐξ ἄλλης πολιτείας τυραννὶς καθίσταται ἢ ἐκ
E δημοκρατίας. Ἐξ (οἶμαι) τῆς ἀκροτάτης ἐλευθερίας, δου-
λεία πλείστη τε καὶ ἀγριωτάτη. Ἔχει γὰρ (ἔφη) λόγον. Ἀλλ'
οὐ τοῦτ', οἶμαι (ἦν δ' ἐγὼ) ἠρώτας· ἀλλὰ ποῖον νόσημα ἐν
ὀλιγαρχίᾳ τε φυόμενον ταὐτὸν καὶ ἐν δημοκρατίᾳ δου-
λοῦται αὐτήν. Ἀληθῆ (ἔφη) λέγεις. Ἐκεῖνο τοίνυν (ἔφην)
ἔλεγον τὸ τῶν ἀργῶν τε καὶ δαπανηρῶν ἀνδρῶν γένος, τὸ
μὲν ἀνδρειότατον, ἡγούμενον αὐτῶν· τὸ δ' ἀνανδρότερον, ἑ-
πόμενον· οὓς δὴ ἀφωμοιοῦμεν κηφῆσι, τοὺς μὲν, κέντρα ἔχου-
σι, τοὺς δ', ἀκέντροις. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη. Τούτω τοίνυν (ἦν
δ' ἐγὼ) ταράττετον ἐν πάσῃ πολιτείᾳ ἐγγιγνομένω, οἷον περὶ
F σῶμα φλέγμα τε καὶ χολή. ὣ δὴ καὶ δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἰατρόν
τε καὶ νομοθέτην πόλεως, μὴ ἧττον ἢ σοφὸν μελιττουργὸν, πόρρωθεν εὐλαβεῖσθαι· μάλιστα μὲν, ὅπως μὴ ἐγγενήσεσθον·
ἂν δὲ ἐγγένησθον, ὅπως ὅτι τάχιστα σὺν αὐτοῖς τοῖς κηρίοις ἐκτετμήσεσθον. Ναὶ μὰ Δία (ἦ δ' ὅς) παντάπασί γε. Ὧδε
τοίνυν (ἦν δ' ἐγὼ) λάβωμεν, ἵν' εὐκρινέστερον ἴδωμεν ὃ βουλόμεθα. Πῶς; Τριχῇ διαστησώμεθα τῷ λόγῳ δημοκρατουμένην
πόλιν, ὥσπερ οὖν καὶ ἔχει. ἓν μὲν γάρ που τὸ τοιοῦτον γένος ἐν αὐτῇ ἐμφύεται δι' ἐξουσίαν, οὐχ ἧττον ἢ ἐν τῇ ὀλιγαρχουμένῃ.

Οὐκοῦν μεταλαμβάνει (ἦν δ' ἐγὼ) καθ' ὅ-
σον δύνανται οἱ προεστῶτες, τοὺς ἔχοντας τὴν οὐσίαν ἀ- C
φαιρούμενοι, διανέμοντες τῷ δήμῳ, τὸ πλεῖστον αὐτοὶ
ἔχειν. Μεταλαμβάνει γὰρ οὖν (ἦ δ' ὅς) οὕτως. Ἀναγκά-
ζονται δή, οἶμαι, ἀμύνεσθαι, λέγοντές τε ἐν τῷ δή-
μῳ καὶ πράττοντες ὅπῃ δύνανται οὗτοι ὧν ἀφαιροῦν-
ται. Πῶς γὰρ οὔ; Αἰτίαν δὴ ἔσχον ὑπὸ τῶν ἑτέρων,
κἂν μὴ ἐπιθυμῶσι νεωτερίζειν, ὡς ἐπιβουλεύουσι τῷ
δήμῳ, καί εἰσιν ὀλιγαρχικοί. Τί μήν; Οὐκοῦν καὶ τε-
λευτῶντες, ἐπειδὰν ὁρῶσι τὸν δῆμον οὐχ ἑκόντα, ἀλλ' ἀ-
γνοήσαντά τε καὶ ἐξαπατηθέντα ὑπὸ τῶν διαβαλόν-
των, ἐπιχειροῦντα σφᾶς ἀδικεῖν, τότ' ἤδη, εἴτε βού- D
λονται, εἴτε μή, ὡς ἀληθῶς ὀλιγαρχικοὶ γίγνονται οὐχ
ἑκόντες, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ κακὸν ἐκεῖνος ὁ κηφὴν ἐντί-
κτει, κεντῶν αὐτούς. Κομιδῇ μὲν οὖν. Εἰσαγγελίαι
δὴ καὶ κρίσεις καὶ ἀγῶνες περὶ ἀλλήλων γίγνονται. Καὶ
μάλα. Οὐκοῦν ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἴωθε διαφε-
ρόντως προΐστασθαι ἑαυτοῦ, καὶ τοῦτον τρέφειν τε καὶ αὔ-
ξειν μέγαν. Εἴωθε γάρ. Τοῦτο μὲν ἄρα (ἦν δ' ἐγὼ)
δῆλον, ὅτι ὅταν περ φύηται τύραννος, ἐκ προστατικῆς
ῥίζης καὶ οὐκ ἄλλοθεν ἐκβλαστάνει. Καὶ μάλα δῆλον.
Τίς ἀρχὴ οὖν μεταβολῆς ἐκ προστάτου ἐπὶ τύραννον; E
ἢ δῆλον ὅτι ἐπειδὰν ταυτὸν ἄρξηται δρᾶν ὁ προστάτης
τῷ ἐν τῷ μύθῳ, ὃς περὶ τὸ ἐν Ἀρκαδίᾳ τὸ τοῦ Διὸς
τοῦ Λυκαίου ἱερὸν λέγεται; Τίς; ἔφη. Ὡς ἄρα ὁ γευ-
σάμενος τοῦ ἀνθρωπίνου σπλάγχνου, ἐν ἄλλοις ἄλλων
ἱερείων ἑνὸς ἐγκατατεμεμιγμένου, ἀνάγκη δὴ τούτῳ λύκῳ
γενέσθαι. ἢ οὐκ ἀκήκοας τὸν λόγον; Ἔγωγε. Ἆρ' οὖν
οὕτω, καὶ ὃς ἂν δήμου προεστώς, λαβὼν σφόδρα πειθόμενον
ὄχλον, μὴ ἀπόσχηται ἐμφυλίου αἵματος, ἀλλ' ἀδίκως ἐ-
παιτιώμενος (οἷα δὴ φιλοῦσιν) εἰς δικαστήρια ἄγων μιαι-
φονῇ, βίον ἀνδρὸς ἀφανίζων, γλώττῃ τε καὶ στόματι ἀνοσίῳ F
γευόμενος φόνου ξυγγενοῦς, καὶ ἀνδρηλατῇ, καὶ ἀποκτιννύῃ, καὶ ὑποσημαίνῃ χρεῶν τε ἀποκοπὰς καὶ γῆς ἀναδασμόν,
ἆρα τῷ τοιούτῳ ἀνάγκη δὴ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ εἵμαρται ἢ ἀπολωλέναι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἢ τυραννεῖν, καὶ λύκῳ
ἐξ ἀνθρώπου γενέσθαι. Πολλή, ἔφη. Οὗτος δὴ ἔφην, ὁ στασιάζων γίγνεται πρὸς τοὺς ἔχοντας τὰς οὐ-
σίας. Οὗτος. Ἆρ' οὖν ἐκπεσὼν μέν, καὶ κατελθὼν βίᾳ τῶν ἐχθρῶν, τύραννος ἀπειργασμένος κατέρχεται.

C fit particeps Coguntur itaq; repugnare hi qui ſpo-
liati ſunt, pro viribus apud populum tum dicendo,
tum agendo. Quidni? Occaſionem itaq; ab aliis ac-
ceperunt, cum ipſi non cuperent, rerum innouan-
darum, nempe vt inſidiētur populo, & ad paucorũ
imperium intendant animum. Cur non? Tãdem
verò poſtquam populum viderunt non ſponte, ſed
per inſcitiã à calumniatoribus ſeductum conari i-
pſis iniuriam inferre, tũc ſanè velint nolint, reue-
ra paucorum potentiæ ſtudioſi euadũt, haud vltrò
volẽtéſq;, ſed quòd illis hoc malum ingerat fucus
ſtimulans ac pungens. Valde quidẽ. Accuſationes
igitur, litigia, contentionéſq; mutuæ oriuntur. Et
D maximè. Ideóque populus conſueuit vnum aliquẽ
ſui defenſorem creare, cúmque nutrire, & vt ma-
gnum efficiat, confouere. Conſueuit certè. Ex quo
pacto patet tyrannum ex radice prætoria enaſci,
neque aliunde pullulare. Certum id quidẽ. Quæ-
nam origo mutationis ex prætore, id eſt, eo qui
præeſt, in tyrannum, an videlicet poſtquam cœpit
qui præeſt id agere, quod circa templum Lycęi Io-
uis in Arcadia fabula refert? Quidnam? Quòd quiſ-
quis humana viſcera cum aliarum victimarũ in-
ciſa viſceribus forte guſtarit, lupus fieri cogitur.
Nónne fabulam audiuiſti? Equidem. Eodem mo-
E do & hic cuius imperio vulgus omnino obtem-
perat, cognato non abſtinet ſanguine: ſed falſis, vt
ſolent, confictis criminibus in iudicium trahit eos
à quibus timet, & iniuſta ſe cæde cruẽtat viri vitam
extinguens, guſtánſq; lingua impura & prophano
ore generis proximi ſanguinem, ac nõnullos pel-
lit, necat alios, ſuaſorem ſe æris alieni decidendi,
agros diſtribuendi præbens. Quare neceſſe eſt eiuſ-
modi hominẽ vel ab inimicis interfici, vel tyran-
nidem exercere, lupúmque ex homine fieri. Neceſ-
ſe eſt omnino. Hic quidem aduerſus opulentos
homines ſeditioſus. Certè. Nónne ab inimicorum
vi huic periculum imminet, qui ſi expulſus, inui-
F tis redierit inimicis, tyrannus effectus reuertitur?

ius duce indigeat, bellum aliquod ſemper excitat. Conſentaneum eſt. In quo illud inſuper efficit, vt qui ſub eo ſunt plurimis exhauſti ſumptibus, ad quotidianum victum conuerti cogantur, minúſque aduerſus tyrannum inſidias meditentur. Patet. Quinetiam ſi quos agnouerit liberali eſſe ingenio præditos, taleſque vt imperium eius recuſaturi videantur, vt ad eos extinguẽdos occaſionem habeat, hoſtibus obiicit. His de cauſis neceſſe eſt tyrannum ſemper noua bella mouere. Neceſſe. Qua de re ciues ſibi infenſos reddit. Summopere. Veriſimile eſt, vt nonnulli eorũ qui tyrannidi ſuffragati ſunt, & apud tyrãnum plurimum poſſunt, audacter tam inter ſe quàm cum eo quæ geruntur, improbẽt, præſertim ſi qui altiori animo ſint. Veriſimile. Conſentaneum eſt, vt hoſce omnes tyrannus è medio tollat, ſi modò ſit dominaturus, quouſque neminem relinquat amicorum vel hoſtium qui alicuius momenti ſit. Manifeſtũ id quidem. Acutè igitur inſpicere illũ oportet, quis fortis, quis magnanimus, quis prudens aut diues ſit. Nempe vſqueadeo beatus eſt, vt ſeu velit, ſeu nolit, his inimicus futurus ſit, eiſq; inſidietur, quouſque ciuitatem purgauerit. Egregiam ſanè purgationem narras. Contrariam planè medicorum purgationi. Siquidem medici à corpore quod deterrimum eſt, abſtergunt, quod verò optimum eſt relinquunt. Contrà tyrãnus efficit. Ille quidem ſic facere cogitur, ſi modò ſit dominaturus. Beata nimirum neceſsitate adſtrictus eſt quæ illi præcipit, vt vel cum plurimis improbis vitam agat, & ab iis etiam odio habeatur, vel omnino nõ viuat. Talis profectò eius conditio eſt. Nónne quo infenſiores habet ciues, dum hęc agit, eo pluribus & fidelioribus ſatellitibus indiget? Quid prohibet? Quinam igitur huic fideles maximè? Vnde illos accerſet?

μέραις τε καὶ χρόνῳ προσγελᾷ τε καὶ ἀσπάζεται πάντας, ᾧ ἂν περιτυγχάνῃ, καὶ οὔτε τύραννός φησιν εἶναι, ὑπισχνεῖταί τε πολλὰ καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ; χρεῶν τε ἠλευθέρωσε, καὶ γῆν διένειμε δήμῳ τε καὶ τοῖς περὶ ἑαυτόν; καὶ πᾶσιν ἵλεώς τε καὶ πρᾶος εἶναι προσποιεῖται; Ἀνάγκη, ἔφη. Ὅταν δέ γε, οἶμαι, πρὸς τοὺς ἔξω ἐχθροὺς τοῖς μὲν καταλλαγῇ, τοὺς δὲ καὶ διαφθείρῃ, καὶ ἡσυχία ἐκείνων γένηται, πρῶτον μὲν πολέμους τινὰς ἀεὶ κινεῖ, ἵν' ἐν χρείᾳ D ἡγεμόνος ὁ δῆμος ᾖ. Εἰκός γε. Οὐκοῦν καὶ ἵνα χρήματα εἰσφέροντες, πένητες γιγνόμενοι, πρὸς τὸ καθ' ἡμέραν ἀναγκάζωνται εἶναι, καὶ ἧττον αὐτῷ ἐπιβουλεύωσι. Δῆλον. Καὶ ἄν γε τινάς, οἶμαι, ὑποπτεύῃ, ἐλεύθερα φρονήματα ἔχοντας, μὴ ἐπιτρέψειν αὐτῷ ἄρχειν, ὅπως ἂν τούτους μετὰ προφάσεως ἀπολλύῃ, ἐνδοὺς τοῖς πολεμίοις. Τούτων πάντων ἕνεκα τυράννῳ ἀεὶ ἀνάγκη πόλεμον ταράττειν. Ἀνάγκη. Ταῦτα δὴ ποιοῦντα, ἕτοιμον μᾶλλον ἀπεχθάνεσθαι τοῖς πολίταις. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν καί τινας τῶν συγκαταστησάντων καὶ τῶν ἐν δυνάμει ὄντων, παρ- E ρησιάζεσθαι καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους, ἐπιπλήττοντας τοῖς γιγνομένοις, οἳ ἂν τυγχάνωσιν ἀνδρικώτατοι ὄντες. Εἰκός γε. Ὑπεξαιρεῖν δὴ τούτους πάντας δεῖ τὸν τύραννον, εἰ μέλλει ἄρξειν, ἕως ἂν μήτε φίλων μήτ' ἐχθρῶν λίπῃ μηδένα, ὅτου τι ὄφελος. Δῆλον. Ὀξέως ἄρα δεῖ ὁρᾶν αὐτόν, τίς ἀνδρεῖος, τίς μεγαλόφρων, τίς φρόνιμος, τίς πλούσιος· καὶ οὕτως εὐδαίμων ἐστὶν ὥστε τούτοις ἅπασιν ἀνάγκη αὐτῷ, εἴτε βούλεται εἴτε μή, πολεμίῳ εἶναι, καὶ ἐπιβουλεύειν, ἕως ἂν καθήρῃ τὴν πόλιν. Καλόν γε (ἔφη) καθαρμόν. Ναί (ἦν δ' ἐγὼ) τὸν ἐναντίον ἢ οἱ ἰα- F τροὶ τὰ σώματα. οἱ μὲν γὰρ τὸ χείριστον ἀφαιροῦντες, λείπουσι τὸ βέλτιστον· ὁ δὲ, τοὐναντίον. Ὡς ἔοικε γὰρ, αὐτῷ (ἔφη) ἀνάγκη, εἴπερ ἄρξει. Ἐν μακαρίᾳ ἄρα (εἶπον ἐγὼ) ἀνάγκῃ δέδεται, ἣ προστάττει αὐτῷ ἢ μετὰ φαύλων τῶν πολλῶν οἰκεῖν, καὶ ὑπὸ τούτων μισούμενον, ἢ μὴ ζῆν. Ἐν τοιαύτῃ, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐχὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τοῖς πολίταις ἀπεχθάνηται ταῦτα δρῶν, τοσούτῳ πλειόνων καὶ πιστοτέρων δορυφόρων δεήσεται; Πῶς γὰρ οὔ; Τίνες οὖν οἱ πιστοί; καὶ πόθεν αὐτοὺς μεταπέμψεται;

λιτεύονται, ὅτι αὐτοὺς εἰς τὴν πολιτείαν οὐ παραδεξόμεθα, ἅτε τυραννίδος ὑμνητάς. Οἶμαι ἔγωγ' (ἔφη) συγγιγνώσκουσιν ὅσοι πέρ γε αὐτῶν κομψοί. εἰς δέ γε, οἶμαι, τὰς ἄλλας περιιόντες πόλεις, ξυλλέγοντες τοὺς ὄχλους, καλὰς φωνὰς καὶ μεγάλας καὶ πιθανὰς μισθωσάμενοι, εἰς τυραννίδας τε καὶ δημοκρατίας ἕλκουσι τὰς πολιτείας. Μάλα γε. Οὐκοῦν καὶ προσέτι τούτων μισθοὺς λαμβάνουσι, καὶ τιμῶνται, μάλιστα μὲν, ὥσπερ τὸ εἰκὸς, ὑπὸ τυράννων, δεύτερον δὲ, ὑπὸ δημοκρατίας. ὅσῳ δ' ἂν ἀνωτέρω ἴωσι πρὸς τὸ ἄναντες τῶν πολιτειῶν, μᾶλλον ἀπαγορεύει αὐτῶν ἡ τιμὴ, ὥσπερ ὑπὸ ἄσθματος ἀδυνατοῦσα πορεύεσθαι. D
Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλὰ δὴ, (εἶπον) ἐνταῦθα μὲν ἐξέβημεν. λέγωμεν δὲ πάλιν ἐκεῖνο τὸ τοῦ τυράννου στρατόπεδον, τὸ καλόν τε καὶ πολὺ καὶ ποικίλον, καὶ οὐδέποτε ταὐτὸν, πόθεν θρέψεται. Δῆλον, ἔφη, ὅτι ἐάν τε ἱερὰ χρήματα ᾖ ἐν τῇ πόλει, ταῦτα ἀναλώσει, ὅποι ποτὲ ἂν ἀεὶ ἐξαρκῇ τὰ τῶν ἀποδομένων, ἐλάττους εἰσφορὰς ἀναγκάζων τὸν δῆμον εἰσφέρειν. Τί δ' ὅταν δὴ ταῦτα ἐπιλίπῃ; Δῆλον (ἔφη) ὅτι ἐκ τῶν πατρῴων θρέψεται αὐτός τε, καὶ οἱ συμπόται τε, καὶ ἑταῖροι καὶ ἑταῖραι. Μανθάνω (ἦν δ' ἐγὼ) E
ὅτι ὁ δῆμος ὁ γεννήσας τὸν τύραννον, θρέψει αὐτόν τε καὶ ἑταίρους. Πολλὴ, ἔφη, αὐτῷ ἀνάγκη. Πῶς λέγεις; εἶπον· ἐὰν δὲ ἀγανακτῇ τε καὶ λέγῃ ὁ δῆμος ὅτι οὔτε δίκαιον τρέφεσθαι ὑπὸ ὑέος πατέρα, οὔτε τούτου αὐτὸν ἕνεκα ἐγέννησέ τε καὶ κατέστησεν, ἵνα ἐπειδὴ μέγας γένοιτο, τότε αὐτὸς δουλεύων τοῖς αὑτοῦ δούλοις, τρέφοι ἐκεῖνόν τε καὶ τοὺς δούλους μετὰ ξυγκλύδων ἄλλων· ἀλλ' ἵνα ἀπὸ τῶν πλουσίων τε καὶ καλῶν κἀγαθῶν λεγομένων ἐν τῇ πόλει ἐλευθερωθείη ἐκείνου προστάντος. καὶ νῦν κελεύει ἀπιέναι ἐκ τῆς πόλεως αὐτόν τε καὶ τοὺς ἑταίρους, ὥσπερ πατὴρ ὑὸν ἐξ οἰκίας μετὰ ὀχληρῶν συμποτῶν ἐξελαύνων. F
Γνώσεταί γε νὴ Δία (ἦν δ' ὅς) τότ' ἤδη ὁ δῆμος οἷος οἷον θρέμμα γεννῶν, ἠσπάζετό τε καὶ ηὖξε· καὶ ὅτι ἀσθενέστερος ὢν, ἰσχυροτέρους ἐξελαύνει. Πῶς (ἦν δ' ἐγὼ) λέγεις; τολμήσει τὸν πατέρα βιάζεσθαι, κἂν μὴ πείθηται, τύπτειν, ὁ τύραννος; Ναί (ἔφη) ἀφελόμενός γε τὰ ὅπλα. Πατραλοίαν (ἦν δ' ἐγὼ) λέγεις τύραννον, καὶ χαλεπὸν γηροτρόφον·

tates,turbam congregantes egregiis grandibuſque & probabilibus vocibus quibus pretium nõ deeſt, reſpublicas in tyrannidem trahunt, & popularem ſtatum. Vehementer. Nónne pro his pretium capiunt,honorantúrq; in primis quidẽ vt veriſimile eſt à tyrannis, deinde etiã à populari illa republica? At verò quo altius aſcendunt in arduum rerumpublicarum verticem,eo magis eorum deficit honor,vt qui defeſſus crebriore anhelitu progredi nõ valeat. Ita nimirũ. Sed ne poſtquã huc digreſſi ſumus, lõgius progrediamur, dicamus vnde tyrãnus exercitũ illũ ſuum præclarum,numeroſum,& varium ſempérque diuerſum alat. Conſtat in primis quòd ſi quæ ſunt ſacræ opes in ciuitate, eas ſurripiet,conſumétq; quouſque illa ſufficient quę venduntur,dum leuiora exigit à plebe tributa. Quid ſi opes hæ defecerint? Patet quòd ex paternis aletur & ipſe & collegæ ipſius contubernaléſque & ſcorta, tum pueri,tum mulieres. Intelligo equidem quòd populus qui tyrannũ genuit, ipſum amicóſq; eius nutriet. Ita cogitur. Quid verò ſi ſuccenſeat populus,dicátq;,haud æquum eſſe vt adultus filius à patre amplius enutriatur, ſed cõtrà à filio pater: neq; ſe ad hoc eum creaſſe,vt adulto iam filio,pater ipſe, ſeruis eius ſeruiẽs, & ipſum nutriat,& ipſius ſeruos, & alios præterea omnes vndiq; confluentes eius aſtipulatores, verum vt à diuitibus his qui præclari & boni exiſtimantur in ciuitate, hoc præſide liberetur:atque ita iubeat populus abire illum è ciuitate, eiúſq; amicos, perinde ac pater filium domo vnà cum debacchantium turba depellẽs? Agnoſcet per Iouem tũc demum populus qualis ipſe, & quali beſtia delectatus ſit,dum eam generaret atque educaret, tum quanto ipſo debilior potentiorem eiicere tentet. Quid ais? Audebit tyrannus patri vim inferre,& ſi non obtemperet verberare? Imò verò: nam auferet arma. Patricidam ergo dicis eſſe tyrannum, durúmque ſenectutis educatorem.

[illegible], alias legalem communemque deſignat iuſtitiam. virtutem ſcilicet vniuerſam ſub legum prouidentia inſtitutam: aliàs iuſtitiam magis propriam ſiue diſtributiuam, per quam & in ciuitate pro meritis honores, præmia, pœnæ diſtribuuntur, & in animæ partibus animæ pro dignitate naturæ actiones & munera tribuuntur: ſiue commutatiuam, per quam & in ciuitate æquo & legitimo pretio res, vel rebus, vel pecunijs commutantur, & in animo ita quaſi ſimiliter commutantur officia, vt quantum ratio inferioribus conſuluit, tantundem vires inferiores pro rationis imperio neceſſaria ſubminiſtrent. Inter hæc nota tyrannicum animum ita perturbatum eſſe, vt propriè iudicetur libidine perditus & temulentus, & furioſus atque immanis. Quippe cum quaſi fera immanibus ijs libidinibus rapiatur, quarum feritatem cæteri ſolum ſomniantes interdum experiuntur. Quæ verò hic ad falſitatem & veritatem & vaticinium ſomniorum pertinent, in theologia abunde tractamus. Conſidera quàm diligenter mala connumeret omnia, quibus ciuitas oppreſſa tyrannide premitur, quámve aptè totidem mala ac etiam plura in tyranni animo numerat, adeo vt nihil miſerabilius poſſit effingi. Mox diſputationem totam huc tendentem, vt ſapiens iuſtáque vita vitæ contrariæ præferatur, in tria redigit capita. Primum eſſe vult, quod hactenus eſt tractatum, ex comparatione videlicet inſipientis iniuſtique hominis ad ciuitatem quandam nulla ſapientia & iuſtitia gubernatam. Vbi profectò apparet & ciuitatem illam, & hominem æqua ratione peſſimè & infeliciſſimè ſe habere. Secundum verò caput nunc aggreditur, diſtinctionem illam partium animæ repetens in ratiocinandi & iraſcendi & concupiſcendi naturas: quibus tres quoque vitas accommodat, philoſophicam, ambitioſámque & cupidam: cupidã inquam pecuniarum gratia voluptatum, ideóque auara etiã nominatur. Tres ſimiliter diſponit partes in ciuitate, magiſtratus, milites, quæſtuarios. Probat deinde vitam virtute præditam magis eligendam eſſe quàm vitioſam, præterea quòd ſit reuera ſuauior. Nempe cùm trium illorum quilibet vitæ ſuæ voluptatem cæteris præferat, ſolus id philoſophus poteſt rectè diiudicare. Opus enim eſt ad iudicium experientia, prudentia, ratione. Principio quantum ad experientiam pertinet, philoſophus quidem & ſui propriam, & aliorum voluptates eſt expertus: quo fit vt facilè quæ ſit præferenda, cognoſcere poſſit. Cæteri verò philoſophantis gaudia nunquam deguſtauere, ideóque voluptates ſuas cum philoſophantis gaudio comparare non poſſunt. Præterea ſolus philoſophus perfecta pollet prudentia, & aſſignandarum induſtria rationum, quæ quidem duo reliqua ſunt ad iudicium neceſſaria. Cùm ergo philoſophus ſapientis iuſtæque vitæ gaudia ambitioſæ libidinoſæque vitæ anteponat oblectamentis, iure ex ipſius iudicis veri ſententia vitam virtutem rectam vitæ vitio diſſolutæ anteferre debemus. Tertium denique caput inde potiſſimum exorditur, quòd in ſolo ſapiente iuſtóque viro voluptas vera reperiri poteſt. In cæteris autem voluptatem falſam & vmbratilem eſſe conſtat. Quod quidem ita probatur: voluptates vtplurimum vehementes, repletiones quædam ſunt indigentiæ. Atque vbi & quod impletur & quod implet, verius perfectiúſque eſt, impletionis modus purior atque efficacior, ibi verior eſt voluptas, & perfectior, & ingentior. Cùm igitur intellectus veritáſque intelligenda veriorem perfectiorémque naturam habeant, quàm ſenſus atque ſenſibile, ac veritas interius penetret intellectum quàm ſenſibile ſenſum, & ſine mixtione doloris accedat, ſequitur voluptatem intelligentiæ veriorem eſſe atque perfectiorem. Inter hæc caſu quodam neſcio quid interſerit mathematicum, cuius declarationem ex commentariis in Timæum accipies opportunius. Attende deinceps ad illam animæ naturæ figuram. In qua ſub multiplicis beſtiæ nomine intellige concupiſcendi naturam: ſub figura leonis, iraſcendi vigorem: ſub forma hominis, rationem. Et vide quàm expreſſè depingat ambitioſi, iniuſti, libidinoſi hominis vitam, imò miſeram ſeruitutem. Item ibidem accipe formulam, qua poſſis tranſitũ animarum in beſtias ita interpretari, vt in beſtiarũ affectus & habitus potius quàm in corpora migrare dicantur. Præterea memento, quemadmodum in corpore perſpicacia ſenſus, ſanitas, robur, pulchritudo, non opinione, ſed natura ſunt bona, eorúmque contraria mala ſimiliter: ſic in anima prudentiam, temperantiam, fortitudinem, iuſtitiam naturaliter eſſe bona, naturaliter quoque horum contraria mala. Denique accipe totius vitæ formam, per quam

[illegible] ὃ ἐν αὐτοῖς βούλομαι ἰδεῖν. ἔστι δὲ τόδε· τῶν μὴ ἀναγκαίων B ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν δοκοῦσί τινές μοι εἶναι παράνομοι, αἳ κινδυνεύουσι μὲν ἐγγίγνεσθαι παντί, κολαζόμεναι δὲ ὑπό τε τῶν νόμων καὶ τῶν βελτιόνων ἐπιθυμιῶν μετὰ λόγου, ἐνίων μὲν ἀνθρώπων ἢ παντάπασιν ἀπαλλάττεσθαι, ἢ ὀλίγαι λείπεσθαι καὶ ἀσθενεῖς· τῶν δὲ, ἰσχυρότεραι καὶ πλείους. Λέγεις δὲ τίνας (ἔφη) ταύτας; Τὰς περὶ τὸν ὕπνον (ἦν δ' ἐγώ) ἐγειρομένας· ὅταν τὸ μὲν ἄλλο τῆς ψυχῆς εὕδῃ, ὅσον λογιστικὸν καὶ ἥμερον, καὶ ἄρχον ἐκείνου· τὸ δὲ θηριῶδές τε καὶ ἄγριον, ἢ σίτων ἢ μέθης πλησθὲν, σκιρτᾷ τε, καὶ ἀπωσάμενον τὸν ὕπνον, ζητῇ ἰέναι καὶ ἀποπιμπλάναι τὰ αὑτοῦ ἤθη. οἶσθ' ὅτι πάντα C ἐν τῷ τοιούτῳ τολμᾷ ποιεῖν, ὡς ἀπὸ πάσης λελυμένον τε καὶ ἀπηλλαγμένον αἰσχύνης καὶ φρονήσεως. μητρί τε γὰρ ἐπιχειρεῖν μίγνυσθαι, ὡς οἴεται, οὐδὲν ὀκνεῖ, ἄλλῳ τε ὁτῳοῦν ἀνθρώπων καὶ θεῶν καὶ θηρίων, μιαιφονεῖν τε ὁτιοῦν· βρώματός τε ἀπέχεσθαι μηδενός. καὶ ἑνὶ λόγῳ, οὔτε ἀνοίας οὐδὲν ἐλλείπει, οὔτε ἀναισχυντίας. Ἀληθέστατα (ἔφη) λέγεις. Ὅταν δέ γε (οἶμαι) ὑγιεινῶς τις ἔχῃ αὐτὸς αὑτοῦ καὶ σωφρόνως, καὶ εἰς τὸν ὕπνον ἴῃ, τὸ λογιστικὸν μὲν ἐγείρας ἑαυτοῦ, καὶ ἑστιάσας λόγων καλῶν καὶ σκέψεων, εἰς σύννοιαν αὐτὸς αὑτῷ ἀφικόμενος· τὸ ἐπιθυμητικὸν δὲ μήτε ἐνδείᾳ δοὺς, μήτε D πλησμονῇ, ὅπως ἂν κοιμηθῇ, καὶ μὴ παρέχῃ θόρυβον τῷ βελτίστῳ, χαῖρον ἢ λυπούμενον, ἀλλ' ἐᾷ αὐτὸ καθ' αὑτὸ μόνον καθαρὸν σκοπεῖν καὶ ὀρέγεσθαί του αἰσθάνεσθαι ὃ μὴ οἶδεν, ἤ τι τῶν γεγονότων, ἢ ὄντων, ἢ καὶ μελλόντων· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θυμοειδὲς πραΰνας, καὶ μή τισιν εἰς ὀργὰς ἐλθὼν, κεκινημένῳ τῷ θυμῷ καθεύδῃ· ἀλλ' ἡσυχάσας μὲν τὼ δύο εἴδη, τὸ τρίτον δὲ κινήσας ἐν ᾧ τὸ φρονεῖν ἐγγίγνεται, οὕτως ἀναπαύηται, οἶσθ' ὅτι τῆς τ' ἀληθείας ἐν τῷ τοιούτῳ μάλιστα ἅπτεται, καὶ ἥκιστα παράνομοι τότε αἱ ὄψεις φαντάζονται τῶν ἐνυπνίων. Παντελῶς μὲν οὖν E (ἔφη) οἶμαι οὕτω. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἐπὶ πλέον ἐξήχθημεν εἰπεῖν· ὃ δὲ βουλόμεθα γνῶναι, τόδ' ἐστὶν, ὡς ἄρα δεινόν τι καὶ ἄγριον καὶ ἄνομον ἐπιθυμιῶν εἶδος ἑκάστῳ ἔνεστι, καὶ πάνυ δοκοῦσιν ἡμῶν ἐνίοις μετρίοις εἶναι. τοῦτο δὲ ἄρα ἐν τοῖς ὕπνοις γίγνεται ἔνδηλον. εἰ οὖν τι δοκῶ λέγειν, καὶ συγχωρεῖς, ἄθρει. Ἀλλὰ ξυγχωρῶ. Τὸν τοίνυν δημοτικὸν ἀναμνήσθητι οἷον ἔφαμεν εἶναι.

ſe velim: eſt autem tale. Earum voluptatum cupiditatúmque quæ non neceſſariæ ſunt, videtur mihi quædam legibus repugnantes, omnibus ineſſe quidem: legibus autem & melioribus cupiditatibus pariter cum ratione caſtigatæ, in quibuſdam hominibus vel omnino obſoleſcere, vel adeò reprimi, vt raræ admodum exileſque reddantur: in aliis autem vehementiores frequentioreſque euadere. Quas potiſsimùm iſtas vocas? Quæ in ſomnis ſæpius excitatur: cùm dormientibus ea pars animi, quæ mentis & rationis particeps ſit, ſopita langueat: illa autem in qua ferinas quædam ſit, atq; agreſtis immanitas, cùm ſit immoderato obſtupefacta potu, atq; paſtu, exultare eam in ſomno, immoderatéq; iactari: itaq; huic omnia viſu obiiciũtur à mente ac ratione vacua: vt aut cũ matre corpus miſcere videamur, aut cum quouis alio, vel homine, vel deo, ſæpe belua: atq; etiã trucidare aliquẽ & impie cruentari, multáq; facere impurè atq; tetrè, cum temeritate atq; impudentia: at qui ſalubri & moderato cultu, atq; victu quieti ſe tradiderit, & ea parte animi quæ mentis & conſilij eſt, agitata, & erecta, ſaturatáq; bonarũ cogitationũ epulis, eáq; parte animi, quæ voluptate alitur, nec inopia enecta, nec ſatietate affluenti, quorũ vtrunq; præſtringere aciem mentis ſolet, ſiue deeſt naturæ quippiam, ſiue abũdat atq; effluit: illa etiam tertia parte animi, in qua irarũ exiſtit ardor, ſedata atq; reſtincta: tum eueniet, duabus animi temerariis partibus compreſsis, vt illa tertia pars rationis & mentis eluceat, & ſe vegetem ad ſomniandũ acrémq; præbeat, tum ei viſa quietis occurrent tranquilla atq; veracia. Sic prorſus exiſtimo. Quid plura? Id ſummatim cognoſcere volumus: Vnicuique ineſſe ſpeciem quandam cupiditatum diram, agreſtem, atque iniquam, atque etiam in his qui inter homines maximè moderati videntur. Quod in ſomnis fit manifeſtũ. Num quid igitur dicam, & vtrum conſentias tu videris. Conſentio equidẽ. Recordare, qualem virum eſſe diximus popularem.

Digitized by Google

rum, alatum certè, & ingentem fucum. Nunquid aliud amorē talium eſſe putas? Nihil aliud. Quando verò circa ipſum ſuſurrantes cupiditates aliæ refertæ nidore, vnguentis, coronis ac mero, reſolutiſque conſuetudinum talium voluptatibus coaugent prorſus alúntque deſiderium illud, atque ita fuco aculeum addunt: tunc iam hic animi præſes furit omnino, dementiáque feruet: atque ſtipatus inde ſatellitibus, ſtimuloque percitus, ſi quas intra ſe frugales & verecundas opiniones cupiditatéſq; offenderit, protinus extirpat expellitque, quouſque temperātiam omnem animo eiiciat, ſeq; noua inſania repleat. Egregiè tyrannici viri refers originem. Nónne & olim hác ob cauſam amor tyrannus eſt dictus? Videtur planè. Et ebrius vir, ô amice, nónne tyrannicum gerit animum? Sanè. Quinetiam furioſus & extra ſe poſitus, non ſolùm hominibus, ſed & diis imperare contendit, ſperátque ſe id conſequuturum. Vehementer. Tyrannicus autem, ô beate, vir reuera fit, quando vel natura vel ſtudiis vel ambobus temulentus, amori obnoxius, furioſus euadit. Prorſus ita ſe res habet. Ita igitur talis vir, vt apparet, efficitur. Viuit autem quo pacto? Id verò, vt aiunt qui iocantur, mihi tu dices. Dico equidem. Poſt hæc, vt arbitror, feſtis indulgent, comeſſationibus, circulis atque congreſſibus certis, cæteriſque huiuſcemodi omnibus, hi, quorum tyrannus amor intus animi incolens penetralia, regit omnia. Neceſſe eſt. Itaq; multæ profectò dieſq; noctéſq; vehementes cupiditates multorum indigæ pullulant. Multæ quidē. Cito igitur ſi qui prouentus extiterint conſumuntur. Quidni? Poſt hæc vtique fœnora, & patrimonij diſſipatio. Proculdubio. Quando verò deficiunt omnia, neceſſe eſt cupiditates vociferari atque conqueri, quæ quidem frequentes ardentéſq; in nido animi deliteſcunt: eos autem veluti ſtimulis quibuſdam perculſos, libidinibus ſcilicet aliis,

ἄτιμα διανεμουσῶν ἐπιθυμιῶν, ὑπόπτερον καὶ μέγαν κηφῆνά τινα. ἢ τί ἄλλο οἴει εἶναι τὸν τῶν τοιούτων ἔρωτα; Οὐδὲν ἔγωγε (ἦ δ' ὅς) ἀλλ' ἢ τοῦτο. Οὐκοῦν ὅταν δὴ περὶ αὐτὸν βομβοῦσαι καὶ αἱ ἄλλαι ἐπιθυμίαι, θυμιαμάτων τε γέμουσαι καὶ μύρων καὶ στεφάνων καὶ οἴνων, καὶ τῶν ἐν ταῖς τοιαύταις συνουσίαις ἡδονῶν ἀνειμένων, ἐπὶ τὸ ἔσχατον αὔξουσαί τε καὶ τρέφουσαι, πόθου κέντρον ἐμποιήσωσι τῷ κηφῆνι, τότε δὴ δορυφορεῖταί τε ὑπὸ μανίας καὶ οἰ-
D στρᾷ οὗτος ὁ προστάτης τῆς ψυχῆς· καὶ ἐάν τινας ἐν αὐτῷ δόξας ἢ ἐπιθυμίας λάβῃ ποιουμένας χρηστάς, καὶ ἔτι ἐπαισχυνομένας, ἀποκτίνει τε καὶ ἔξω ὠθεῖ παρ' αὑτοῦ, ἕως ἂν καθήρῃ σωφροσύνης, μανίας δὲ πληρώσῃ ἐπακτοῦ. Παντελῶς (ἔφη) τυραννικοῦ ἀνδρὸς λέγεις γένεσιν. Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ τὸ πάλαι διὰ τὸ τοιοῦτο τύραννος ὁ Ἔρως λέγεται; Κινδυνεύει, ἔφη. Οὐκοῦν, ὦ φίλε, (εἶπον) καὶ μεθυσθεὶς ἀνὴρ, τυραννικόν τι φρόνημα ἴσχει; Ἴσχει γάρ. Καὶ μὴν ὅ γε μαινόμενος καὶ ὑποκεκινηκὼς οὐ μόνον ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ θεῶν ἐπιχειρεῖ τε καὶ ἐλπίζει δυνατὸς εἶναι
E ἄρχειν. Καὶ μάλ', ἔφη. Τυραννικὸς δὲ, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ δαιμόνιε ἀνὴρ, ἀκριβῶς γίγνεται, ὅταν ἢ φύσει, ἢ ἐπιτηδεύμασιν, ἢ ἀμφοτέροις, μεθυστικός τε καὶ ἐρωτικὸς καὶ μελαγχολικὸς γένηται. Παντελῶς μὲν οὖν. Γίγνεται μὲν (ὡς ἔοικεν) οὕτω ὁ τοιοῦτος ἀνήρ· ζῇ δὲ δὴ πῶς; Τὸ τῶν παιζόντων, ἔφη, τοῦτο σὺ καὶ ἐμοὶ ἐρεῖς. Λέγω δή, ἔφην. οἶμαι γὰρ, τὸ μετὰ τοῦτο ἑορταὶ γίγνονται παρ' αὐτοῖς, καὶ κῶμοι, καὶ θαλίαι, καὶ ἑταῖραι, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ὧν ἂν Ἔρως τύραννος ἔνδον οἰκῶν διακυβερνᾷ τὰ τῆς ψυχῆς ἅπαντα. Ἀνάγκη, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ πολλαὶ καὶ δειναὶ παραβλαστά-
F νουσιν ἐπιθυμίαι ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἑκάστης, πολλῶν δεόμεναι; Πολλαὶ μέντοι. Ταχὺ ἄρα ἀναλίσκονται ἐάν τινες ὦσι πρόσοδοι. Πῶς δ' οὔ; Καὶ μετὰ τοῦτο δὴ δανεισμοὶ καὶ τῆς οὐσίας παραιρέσεις. Τί μήν; Ὅταν δὲ δὴ πάντ' ἐπιλίπῃ, ἆρα οὐκ ἀνάγκη μὲν τὰς ἐπιθυμίας βοᾶν πυκνάς τε καὶ σφοδρὰς ἐννενεοττευμένας, τοὺς δ' ὥσπερ ὑπὸ κέντρων ἐλαυνομένους, τῶν τε ἄλλων ἐπιθυμιῶν,

τέρα, ἢ ἕνεκα ὡραίου νεωστὶ φίλου γεγονότος, οὐκ ἀναγκαίου, τὸν ἄνωρόν τε καὶ ἀναγκαῖον πρεσβύτην πατέρα, καὶ C τῶν φίλων ἀρχαιότατον, δοκεῖ ἄν σοι ὁ τοιοῦτος πληγαῖς τε δοῦναι καὶ καταδουλώσασθαι ἂν αὐτοὺς ὑπ' ἐκείνοις, εἰ εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν ἀγάγοιτο; Ναὶ μὰ Δί', ἦ δ' ὅς. Σφόδρα γε μακάριον (ἦν δ' ἐγὼ) ἔοικεν εἶναι τὸ τυραννικὸν υἱὸν τεκεῖν. Οὐ πάνυ γε, ἔφη. Τί δ', ὅταν δὴ τὰ πατρὸς καὶ μητρὸς ἐπιλείπῃ τὸν τοιοῦτον, πολὺ δὲ ἤδη ξυνειλεγμένον ἐν αὐτῷ ᾖ τὸ τῶν ἡδονῶν σμῆνος, οὐ πρῶτον μὲν οἰκίας τινὸς ἐφάψεται τοίχου, ἤ τινος ὀψὲ νύκτωρ ἰόντος τοῦ ἱματίου, μετὰ δὲ ταῦτα ἱερόν τι νεωκορήσει; καὶ ἐν τούτοις δὴ πᾶσιν, ἃς πάλαι εἶχε δόξας ἐκ παιδὸς, D περὶ καλῶν τε καὶ αἰσχρῶν τὰς δίκας ποιουμένας, αἱ νεωστὶ ἐκ δουλείας λελυμέναι, δορυφοροῦσαι τὸν Ἔρωτα, κρατήσουσι μετ' ἐκείνου; αἳ πρότερον μὲν ὄναρ ἐλύοντο ἐν ὕπνῳ, ὅτε ἦν αὐτὸς ἔτι ὑπὸ νόμοις τε καὶ πατρὶ δημοκρατούμενος ἐν ἑαυτῷ· τυραννευθεὶς δὲ ὑπὸ Ἔρωτος, οἷος ὀλιγάκις ἐγίγνετο ὄναρ, ὕπαρ τοιοῦτος ἀεὶ γενόμενος, οὔτε τινὸς φόνου δεινοῦ ἀφέξεται, οὔτε βρώματος, οὔτ' ἔργου· ἀλλὰ τυραννικῶς ἐν αὐτῷ ὁ Ἔρως ἐν πάσῃ ἀναρχίᾳ καὶ ἀνομίᾳ ζῶν, ἅτε αὐτὸς ὢν μόναρχος, τὸν ἔχοντά τε αὐτόν, ὥσπερ πόλιν, ἄξει ἐπὶ πᾶσαν τόλμαν, ὅθεν αὐτόν τε καὶ τὸν περὶ αὐτὸν θόρυβον θρέ- E ψει· τὸν μὲν ἔξωθεν εἰσεληλυθότα, ἀπὸ κακῆς ὁμιλίας· τὸν δ' ἔνδοθεν, ὑπὸ τῶν αὐτῶν τρόπων καὶ ἑαυτοῦ ἀνεθέντα καὶ ἐλευθερωθέντα. Ἢ οὐχ οὗτος ὁ βίος τοῦ τοιούτου; Οὗτος μὲν οὖν, ἔφη. Καὶ ἂν μέν γε (ἦν δ' ἐγὼ) ὀλίγοι οἱ τοιοῦτοι ἐν πόλει ὦσι, καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος σωφρονῇ, ἐξελθόντες ἄλλον τινὰ δορυφοροῦσι τύραννον, ἢ μισθοῦ ἐπικουροῦσιν, ἐάν που πόλεμος ᾖ· ἐὰν δ' ἐν εἰρήνῃ τε καὶ ἡσυχίᾳ γένωνται, αὐτοῦ δὴ ἐν τῇ πόλει κακὰ δρῶσι σμικρὰ πολλά. Τὰ ποῖα δὴ λέγεις; Οἷα, κλέπτουσι, τοιχωρυχοῦσι, βαλαντιοτομοῦσι, λωποδυτοῦσι, ἱεροσυλοῦσι, ἀνδραποδίζονται· ἔστι F δ' ὅτε συκοφαντοῦσιν, ἐὰν δυνατοὶ ὦσι λέγειν, καὶ ψευδομαρτυροῦσι καὶ δωροδοκοῦσι. Σμικρά γ', ἔφη, κακὰ λέγεις, ἐὰν ὀλίγοι ὦσιν οἱ τοιοῦτοι. Τὰ δὲ σμικρὰ (ἦν δ' ἐγὼ) πρὸς τὰ μεγάλα, σμικρά ἐστι. καὶ ταῦτα δὴ πάντα, πρὸς τύραννον πονηρίᾳ τε καὶ ἀθλιότητι πόλεως παραβαλλόμενα, τὸ λεγόμενον, οὐδ' ἴκταρ βάλλει.

bus obie[illegible], si eandem in domũ induxerit: Per Iouem, omnino. Quàm beatum eſſe videtur tyrannicum filium genuiſſe. Non multũ. Quid verò: cum parẽtum facultates ipſum deficient, in eóq; iam erit examẽ confertiſsimum voluptatum, an non primo parietem alicuius perfodiet domus, vel nocte ſerius euntis palliũ rapiet? deinde etiam templũ aliquod expoliabit: atq; in his omnibus eas quas olim à pueritia de honeſtis & turpibus, quaſi iura quędã quibus iudicabatur, opiniones habuerat, illæ quę nuper ſeruitutẽ exuerũt, tanquam ſatellites ſtipantes amorem, vnà cum eo iam ſuperabunt: quæ quondam dormiente illo per inſomnia tantum ſoluebantur, cùm adhuc ſub legibus paterniſq; præceptis populari in ſeipſo inſtitutus eſſet conditione: tandem verò amoris tyrannide irretitus, qualis rarò erat in ſomnis, talis ſemper erit vigilans? Nam cæde impia nulla abſtinebit, nec ingluuie, nec facinore: ſed tyrannicè in ipſo amor omni cum licentia & tranſgreſsione viuens, vtpote qui ſolus ſit dominus, ſubiectum ſibi hominẽ tanquam ciuitatem impudẽter ad omnia rapiet: vnde & ſeipſum & turbam ſuorũ ſatellitum nutriet, partim extrinſecus ingreſſam ex improba quadam conſuetudine, partim intrinſecus ex eiſdẽ moribus ab ipſo ſolutam & manumiſſam. Nónne hæc talis hominis vita? Hæc prorſus. Ac ſi pauculi tales in ciuitate ſint, reliqua verò multitudo omnis modeſta, quia iſtic locus non ſit, profecti, tyrannum alium ſtipabunt: acceptáque mercede, ſicubi ei bellum eſt, iuuabunt, ſi vero pacatè & quietè eſſe poſsint, in eadem iſtic ciuitate mala multa minuta committent. Qualia? Furabuntur, parietes perfodient, marſupia incident, expoliabunt prædabuntúrq;, ſacra rapient, captos homines ſeruire cogẽt, necnon calumniabuntur quandoq; ſi dicendo valent, falſáque teſtimonia dicent, & muneribus corrumpentur iudices. Minuta hæc dicis mala, ſi pauci tales ſint? Hæc quidem ſi ad maiora comparentur, dicuntur exigua. Atq; hæc omnia ad tyrãnum comparata malitia miſeriáque ciuitatis haudquaquam, vt prouerbio dici ſolet, ad ſcopum accedũt.

Digitized by Google

huiuſmodi homines iure infidos nominabimus? Iure. Quinetiam iniuſtos quàm maximè fieri poteſt, ſi modo in ſuperioribus rectè quale quid iuſtitia ſit inter nos conceſſimus. Rectè quidem. Concludamus igitur, qui ſit vir peſſimus. Eſt autem is qui talis eſt vigilans, qualem ſuprà figurauimus ſomniantem. Omnino. Talis vtique fit, quiſquis cùm natura tyrannicus maximè ſit, vt ſolus dominetur aſſequitur, & quo diutius in tyrannide viuit, eo magis eſt talis. Ita neceſſe eſt, inquit Glauco, partibus reſpondendi ſuſceptis. Quiſquis iniquiſſimus apparet, & miſerrimus apparebit: & qui diutiſſimè maximéque potitur tyrãnide, maximè & diutiſſimè iniquiſſimus reuera eſt & miſerrimus. Multis autem multa videbuntur. Ita ſe hæc habere neceſſe eſt. Tyrannicus vir ciuitati tyrannide oppreſſæ ſimilimus. Popularis vir populari, cæterique ſimiliter. Quidni? Sicut ſe habet ad ciuitatem ciuitas virtute & felicitate, ita vir quoque ſe habet ad virum. Nihil prohibet. Quomodo ſe habet tyranno ſubiecta ciuitas ad eam quæ regi paret, qualem primò deſcripſimus? Contrà omnino. Nam vna quidem optima, altera peſſima. Haud interrogabo quam dicas. Conſtat enim. Verùm de beatitudine atque miſeria eodem modo an alio iudicas? Neque verò tyrannicæ ciuitatis ſpeciem admiremur, ad ſolum tyrannum reſpicientes, aut ad eos paucos qui cum eo rerum potiuntur, ſed vt decet omnem penitus ciuitatem ingreſſi, luſtremus ſingula, & ad cuncta conuerſis oculis feramus ſententiam. Probè admones, & ſanè inter omnes conſtat, nullam ciuitatem tyrannide preſſa eſſe miſeriorem: nullámque rege gubernata, beatiorem eſſe. Si idem circa viros obſeruari iuberem, num rectè præciperem? videlicet ſi cenſeam ei iudicium permittendum, qui cogitatione poſſit tyranni mentem irrepere, ac mores penitus introſpicere, neque, vt pueri ſolent, exteriora intuens obſtupeſcat, dum tyrannicam illam aſpicit pompam, & ſpeciem ad quam illi ſeſe apud eos qui externa ſpectant, effingunt, ſed perſpicaciter iudicet.

ἄπιστοι καλοῖμεν. Πῶς δ' οὔ; Καὶ μὴν ἀδίκους γε ὡς οἷόν τε μάλιστα, εἴπερ ὀρθῶς ἐν τοῖς πρόσθεν ὡμολογήσαμεν περὶ δικαιοσύνης, οἷόν ἐστιν. Ἀλλὰ μὴν (ἦ δ' ὅς) ὀρθῶς γε. Κεφαλαιωσώμεθα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, (C) τὸν κάκιστον. ἔστι δέ που, οἷον ὄναρ διήλθομεν, ὃς ἂν ὕπαρ τοιοῦτος ᾖ. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν οὗτος γίγνεται, ὃς ἂν τυραννικώτατος φύσει ὢν μοναρχήσῃ· καὶ ὅσῳ ἂν πλείω χρόνον ἐν τυραννίδι βιῷ, τοσούτῳ μᾶλλον τοιοῦτος. Ἀνάγκη, ἔφη διαδεξάμενος (D) τὸν λόγον ὁ Γλαύκων. Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγώ) ὃς ἂν φαίνηται πονηρότατος,
D καὶ ἀθλιώτατος φανήσεται; καὶ ὃς ἂν πλεῖστον χρόνον καὶ μάλιστα τυραννεύσῃ, μάλιστά τε καὶ πλεῖστον χρόνον τοιοῦτος γεγονὼς τῇ ἀληθείᾳ; τοῖς δὲ πολλοῖς πολλὰ δοκεῖ. Ἀνάγκη (ἔφη) ταῦτα γοῦν οὕτως ἔχειν. Ἄλλο τι οὖν (ἦν δ' ἐγώ) ὅ γε τυραννικὸς κατὰ τὴν τυραννουμένην πόλιν ἂν εἴη ὁμοιότητι, δημοκρατικὸς δὲ κατὰ τὴν δημοκρατουμένην, καὶ (E) ἄλλοι οὕτω. Τί μήν; Οὐκοῦν, ὅτι πόλις πρὸς πόλιν ἀρετῇ καὶ εὐδαιμονίᾳ, τοῦτο ἀνὴρ πρὸς ἄνδρα; Πῶς γὰρ οὔ; Τί οὖν; ἆρα ἡ τυραννουμένη πόλις πρὸς βασιλευομένην οἵαν τὸ πρῶτον διήλθομεν; Πᾶν τοὐναντίον, ἔφη· ἡ μὲν
E γὰρ, ἀρίστη· ἡ δὲ, κακίστη. Οὐκ ἐρήσομαι (εἶπον) ὁποτέραν λέγεις· (δῆλον γάρ) ἀλλ' εὐδαιμονίας αὖ καὶ ἀθλιότητος ὡσαύτως ἢ ἄλλως κρίνεις; καὶ μὴ ἐκπληττώμεθα, πρὸς τὸν τύραννον ἕνα ὄντα βλέποντες, μηδ' εἴ τινες ὀλίγοι περὶ ἐκεῖνον, ἀλλ' ὡς χρὴ ὅλην τὴν πόλιν εἰσελθόντας θεάσασθαι, καταδύντες εἰς ἅπασαν, καὶ ἰδόντες, οὕτω δόξαν ἀποφαινώμεθα. Ἀλλ' ὀρθῶς, ἔφη, προκαλῇ· καὶ δῆλον παντὶ ὅτι τυραννουμένης μὲν οὐκ ἔστιν ἀθλιωτέρα, βασιλευομένης δὲ οὐκ εὐδαιμονεστέρα. Ἆρ' οὖν (ἦν δ' ἐγώ) καὶ περὶ τῶν ἀνδρῶν τὰ αὐτὰ ταῦτα προκαλού-
F μενος, ὀρθῶς ἂν προκαλοίμην; ἀξιῶν κρίνειν περὶ αὐτῶν ἐκεῖνον ὃς ἂν δύνηται τῇ διανοίᾳ εἰς ἀνδρὸς ἦθος ἐνδὺς διιδεῖν, καὶ μὴ, καθάπερ παῖς, ἔξωθεν ὁρῶν, ἐκπλήττηται ὑπὸ τῆς τῶν τυραννικῶν προστάσεως, ἣν πρὸς τοὺς ἔξω σχηματίζονται· ἀλλ' ἱκανῶς διορᾷ;

ὁμοίως ἀνὴρ τῇ πόλει, οὐκ ἀνάγκη καὶ ἐν ἐκείνῳ τὴν αὐτὴν τάξιν ἐνεῖναι, καὶ πολλῆς μὲν δουλείας τε καὶ ἀνελευθερίας γέμειν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; καὶ ταῦτα αὖ τὰ μέρη δουλεύειν ἅπερ ἦν ἐπιεικέστατα, σμικρὸν δὲ καὶ τὸ μοχθηρότατον καὶ μανικώτατον δεσπόζειν; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί οὖν; δούλην ἢ ἐλευθέραν τὴν τοιαύτην φήσεις εἶναι ψυχήν; Δούλην δή που ἔγωγε. Οὐκοῦν ἥ γε αὖ δούλη καὶ τυραννουμένη πόλις, ἥκιστα ποιεῖ ἃ βούλεται; Πολύ γε. Καὶ ἡ τυραννουμένη ἄρα ψυχὴ ἥκιστα ποιήσει ἃ ἂν βουληθῇ, ὡς περὶ ὅλης εἰπεῖν ψυχῆς· ὑπὸ δὲ οἴστρου ἀεὶ ἑλκομένη βίᾳ, ταραχῆς καὶ μεταμελείας μεστὴ ἔσται. Πῶς γὰρ οὔ; Πλουσίαν δὲ ἢ πενομένην ἀνάγκη τὴν τυραννουμένην πόλιν εἶναι; Πενομένην. Καὶ ψυχὴν ἄρα τυραννικὴν, πενιχρὰν καὶ ἄπληστον ἀνάγκη εἶναι. Οὕτως, ἦ δ' ὅς. Τί δαί; φόβου γέμειν ἆρ' οὐκ ἀνάγκη τήν γε τοιαύτην πόλιν, τόν τε τοιοῦτον ἄνδρα; Πολύ γε. Ὀδυρμοὺς δὲ καὶ στεναγμοὺς καὶ θρήνους καὶ ἀλγηδόνας οἴει ἐν τινι ἄλλῃ πλείους εὑρήσειν; Οὐδαμῶς. Ἐν ἀνδρὶ δὲ ἡγῇ τὰ τοιαῦτα ἐν ἄλλῳ τινὶ πλείω εἶναι, ἢ ἐν τῷ μαινομένῳ ὑπὸ ἐπιθυμιῶν τε καὶ ἐρώτων τούτῳ τῷ τυραννικῷ; Πῶς γὰρ ἄν; ἔφη. Εἰς πάντα δὴ, οἶμαι, ταῦτά τε καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀποβλέψας, τήν γε πόλιν τῶν πόλεων ἀθλιωτάτην ἔκρινας. Οὐκοῦν ὀρθῶς; ἔφη. Καὶ μάλα, ἦν δ' ἐγώ. Ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀνδρὸς αὖ τοῦ τυραννικοῦ τί λέγεις, εἰς ταὐτὰ ἀποβλέπων; Μακρῷ (ἔφη) ἀθλιώτατον εἶναι τῶν ἄλλων ἁπάντων. Τοῦτο (ἦν δ' ἐγώ) οὐκέτ' ὀρθῶς λέγεις. Πῶς; ἦ δ' ὅς. Οὔπω (ἔφην) οἶμαι, οὗτός ἐστιν ὁ τοιοῦτος μάλιστα. Ἀλλὰ τίς μήν; Ὅδε ἴσως σοι ἔτι δόξει εἶναι τούτου ἀθλιώτερος. Ποῖος; Ὃς ἂν (ἦν δ' ἐγώ) τυραννικὸς ὤν, μὴ ἰδιώτην βίον καταβιῷ, ἀλλὰ δυστυχὴς ᾖ, καὶ αὐτῷ ὑπό τινος συμφορᾶς ἐκπορισθῇ ὥστε τυράννῳ γενέσθαι. Τεκμαίρομαί σε (ἔφη) ἐκ τῶν προειρημένων ἀληθῆ λέγειν. Ναί, ἦν δ' ἐγώ. Ἀλλ' οὐκ οἴεσθαι χρὴ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' εὖ μάλα τῷ τοιούτῳ λόγῳ σκοπεῖν. περὶ γάρ τοι τοῦ μεγίστου ἡ σκέψις, ἀγαθοῦ τε βίου καὶ κακοῦ. Ὀρθότατα, ἦ δ' ὅς. Σκόπει δὴ εἰ ἄρα τι λέγω. δοκεῖ γάρ μοι δεῖν ἐννοῆσαι ἐκ τῶνδε, περὶ αὐτοῦ σκοποῦντας. Ἐκ τίνων; Ἐξ ἑνὸς ἑκάστου τῶν ἰδιωτῶν, ὅσοι πλούσιοι ἐν πόλεσιν ἀνδράποδα πολλὰ κέκτηνται. οὗτοι γὰρ τοῦτό γε προσόμοιον ἔχουσι τοῖς τυράννοις, τὸ πολλῶν ἄρχειν. διαφέρει δὲ τὸ ἐκείνου πλῆθος.

C D E F

[illegible] lem verò partē, ignauiſſimam & dementiſſimam dominari. Neceſſarium. Quid porrò? Seruū an liberum huiuſmodi animū appellabis? Seruum. Atqui ſerua & tyranno ſubdita ciuitas, minimè quæ vult agit. Nimirum. Tyrannicus igitur animus minimè quæ vult efficiet, vt ſic de toto animo dicam: ſed ſtimulo ſemper percitus violento, perturbatione pœnitentiáque redundabit. Quidni? Tyrannicam ciuitatem, diuitémne an pauperem eſſe neceſſe eſt? Pauperē. Animum quoq; tyrannicum, mendicum ſemper & inexplebilem neceſſe eſt eſſe. Eſt vt dicis. Metu verò ſolicitari an non neceſſariū eſt ciuitatē talem, talémque virum. Valde. Lamentationes præterea, ſuſpiria, fletus, anguſtias cenſes in alia ciuitate frequentiores te reperturum? Nullo pacto. In homine inſuper alio talia quædam plura ineſſe putas quàm in tyrannico iſto, qui cupiditatibus amoribúſque inſanit? Quónam pacto? Profectò ad hæc reſpiciens omnia, cæteráque generis eiuſdem, ciuitatem tyrannicam ciuitatum omniū eſſe miſerrimam iudicaſti. An non rectè? Summopere. Verùm de viro rurſus tyrannico quid ais, quoties eadem hæc animaduertis? Longè cunctorum dico hunc eſſe miſerrimum. Hoc non rectè dicis. Quamobrē? Nondum hic eſt, vt arbitror, talis maximè. Quis ergo? Iſte forſitan tibi hoc miſerior eſſe videbitur. Quis inquam? Qui cùm natura tyrannicus ſit, vitam non agit priuatam, ſed eſt infelix, & forte quadā eò deducitur, vt tyrannide potiatur. Ex his quæ dicta ſunt, vera te loqui coniecto. Ita eſt. Verùm talia quædam non opinari oportet, imò verò diligentiſſimè ratione tali inueſtigare. De maximo enim quodam nobis diſceptatio eſt, bona ſcilicet vita, ac mala. Scitè. Attendite itaque ſi quid dicam. Videtur enim mihi ex his de hoc eſſe conſiderandum. Ex quibus? Ex vnoquoque ſcilicet priuatorum, quotcunque ita diuitiis abundant, vt multa habeant mancipia. Iſti nanque id tyrannis habent ſimile, quòd multis imperant. Intereſt autem, quòd tyrannus pluribus dominatur.

Intereſt

Digitized by Google

… apprimè auido, huic ſoli neque egredi vſquam licet, neque inſpicere quæ liberis hominibus lubitum eſt: ſed intra ædium parietes formidoloſus veluti mulier commoratur, inuidens ciuibus aliis ſiquis extra mœnia ſpatiatur, & boni quicquam ſpectat. Sic prorſus. An non ab huiuſcemodi malis plura inſuper incurrit vir ille, qui malè ſeipſum gubernans, quem & tu modò miſerrimum iudicabas tyrannicum, haud quaquam priuatus viuit, ſed fortunæ vi quadam vt tyrannidem exerceat cogitur: cúmque ſibiipſi imperare non poſſit, aliis imperare contendit? perinde ac ſiquis imbecillo corpore, & ſuis ſe viribus non ſuſtinente, cogatur vt quietem agat ſecum ipſe nunquam, ſed aduerſus alia corpora certet ac pugnet. Simillima inducis, ô Socrates, atque veriſſima. Nónne igitur, ô amice Glauco, miſerabilis omnino hæc eſt conditio, duriorque vita eſt hominis nacti tyrannidem, ea vita quam tu ſuprà duriſſimam iudicabas? Valde. Eſt autem re ipſa, quamuis alicui non videatur, verè tyrannus verè ſeruus, extremæ adulationi ſeruitutique adſtrictus, nequiſſimorũ hominũ adulator: qui appetitus ſuos explet nunquã, ſed plurimis indiget ſemper, atque inops reuera eſſe apparet, ſiquis penetralia animi ipſius inſpexerit. Pauore quinetiam perpetuo territus, & ſolicitudine anguſtiáque vexatus, ſi modò ciuitatis eius ſtatui cui præeſt, ipſe eſt ſimilis. Similis autem exiſtit. An non? Et maximè quidem. Præter hæc viro huic illa etiam tribuemus quæ antea memorauimus, quòd neceſſe ſit eum & eſſe prius, & poſtea multò magis cùm tyrannidem eſt adeptus, inuidũ, infidum, iniuſtum, expertem beneuolentiæ, impium, omniſque nequitiæ ſentinã ac fomitem fieri, ex hiſque cunctis eſſe miſerrimũ, atque alios etiam qui adhærent ipſi, ſimiles reddere. Nullus mentis compos hic contradixerit.

… πολλῶν καὶ παντοδαπῶν φόβων καὶ ἐρώτων μεστός· λίχνῳ δὲ ὄντι αὐτῷ τὴν ψυχὴν, μόνῳ τῶν ἐν τῇ πόλει οὔτε ἀποδημῆσαι ἔξεστιν οὐδαμόσε, οὔτε θεωρῆσαι ὅσων δὴ οἱ ἄλλοι ἐλεύθεροι ἐπιθυμηταί εἰσι, καταδεδυκὼς δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ τὰ πολλὰ ὡς γυνὴ ζῇ, φθονῶν καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις, ἐάν τις ἔξω ἀποδημῇ, καί τι ἀγαθὸν ὁρᾷ. Παντάπασι μὲν οὖν ἔφη. Οὐκοῦν τοῖς τοιούτοις κακοῖς πλείω καρποῦται ὁ ἀνὴρ, ὃς ἂν κακῶς ἐν ἑ-

D αὐτῷ πολιτευόμενος, (ὃν νῦν δὴ σὺ ἀθλιώτατον ἔκρινας τὸν τυραννικὸν) ὡς μὴ ἰδιώτης καταβιῷ, ἀλλ' ἀναγκασθῇ ὑπό τινος τύχης τυραννεῦσαι, καὶ ἑαυτοῦ ὢν ἀκράτωρ, ἄλλων ἐπιχειρήσῃ ἄρχειν; ὥσπερ εἴ τις κάμνοντι σώματι καὶ ἀκράτορι ἑαυτοῦ, μὴ ἰδιωτεύων, ἀλλ' ἀγωνιζόμενος πρὸς ἄλλα σώματα καὶ μαχόμενος ἀναγκάζοιτο διάγειν τὸν βίον. Παντάπασιν (ἔφη) ὁμοιότατά τε καὶ ἀληθέστατα λέγεις, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ φίλε Γλαύκων, παντελῶς τὸ πάθος ἄθλιον, καὶ τοῦ ὑπὸ σοῦ κριθέντος χαλε-

E πώτατα ζῆν χαλεπώτερον ἔτι ζῇ ὁ τυραννῶν; Κομιδῇ γ', ἔφη. Ἔστιν ἄρα τῇ ἀληθείᾳ, κἂν εἰ μή τῳ δοκῇ, ὁ τῷ ὄντι τύραννος, τῷ ὄντι δοῦλος, τὰς μεγίστας θωπείας καὶ δουλείας, καὶ κόλαξ τῶν πονηροτάτων, καὶ τὰς ἐπιθυμίας οὐδ' ὁπωστιοῦν ἀποπιμπλάς, ἀλλὰ πλείστων ἐπιδεέστατος· καὶ πένης τῇ ἀληθείᾳ φαίνεται, ἐάν τις ὅλην ψυχὴν ἐπίστηται θεάσασθαι, καὶ φόβου γέμων διὰ παντὸς τοῦ βίου, σφαδασμῶν τε καὶ ὀδυνῶν πλήρης· εἴπερ τῇ τῆς πόλεως διαθέσει ἧς ἄρχει ἔοικεν. ἔοικε δέ. ἦ γάρ; Καὶ μάλα, ἔ-

F φη. Οὐκοῦν καὶ πρὸς τούτοις ἔτι ἀποδώσομεν τῷ ἀνδρὶ καὶ ἃ τὸ πρότερον εἴπομεν, ὅτι ἀνάγκη καὶ εἶναι καὶ ἔτι μᾶλλον γίγνεσθαι αὐτῷ ἢ πρότερον, διὰ τὴν ἀρχὴν, φθονερῷ, ἀπίστῳ, ἀδίκῳ, ἀφίλῳ, ἀνοσίῳ, καὶ πάσης κακίας πανδοκεῖ τε καὶ τροφεῖ· καὶ ἐξ ἁπάντων τούτων, μάλιστα μὲν αὐτῷ δυστυχεῖ εἶναι, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς πλησίον αὐτῷ τοιούτους ἀπεργάζεσθαι. Οὐδείς σοι (ἔφη) τῶν νοῦν ἐχόντων ἀντερεῖ.

C τριτταὶ καὶ ἡδοναί μοι φαίνονται, ἑνὸς ἑκάστου μία ἰδία· ἐπιθυμίαι τε ὡσαύτως καὶ ἀρχαί. Πῶς λέγεις; ἔφη. Τὸ μέν, φαμέν, ἦν ᾧ μανθάνει ἄνθρωπος. τὸ δέ, ᾧ θυμοῦται· τὸ δὲ τρίτον, διὰ πολυειδίαν, ἑνὶ οὐκ ἔσχομεν ὀνόματι προσειπεῖν ἰδίῳ αὐτοῦ. ἀλλ' ὃ μέγιστον καὶ ἰσχυρότατον εἶχεν ἐν αὐτῷ, τούτῳ ἐπωνομάσαμεν. ἐπιθυμητικὸν γὰρ αὐτὸ κεκλήκαμεν, διὰ σφοδρότητα τῶν τε περὶ ἐδωδὴν ἐπιθυμιῶν καὶ πόσιν, καὶ ἀφροδίσια, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις ἀκόλουθα. καὶ φιλοχρήματον δή, ὅτι διὰ χρημάτων μάλιστα ἀποτελοῦνται αἱ τοιαῦται ἐπιθυμίαι. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη. Ἆρ' οὖν καὶ τὴν ἡδονὴν αὐτοῦ καὶ φιλίαν εἰ φαῖμεν εἶναι τοῦ κέρδους, μάλιστ' ἂν εἰς ἓν κεφάλαιον ἀπερειδοίμεθα τῷ λόγῳ, ὥστε τι ἡμῖν αὐτοῖς δηλοῦν, ὁπότε τοῦτο τῆς ψυχῆς τὸ μέρος λέγοιμεν; καὶ καλοῦντες αὐτὸ φιλοχρήματον καὶ φιλοκερδές, ὀρθῶς ἂν καλοῖμεν; Ἐμοὶ γ' οὖν δοκεῖ, ἔφη. Τί δέ; τὸ θυμοειδὲς οὐ πρὸς τὸ κρατεῖν μέν φαμεν καὶ νικᾶν καὶ εὐδοκιμεῖν ἀεὶ ὅλον ὡρμῆσθαι; Καὶ μάλα. Εἰ οὖν φιλόνεικον αὐτὸ καὶ φιλότιμον προσαγορεύοιμεν, ἦ ἐμμελῶς ἂν ἔχοι; Ἐμμελέστατα μὲν οὖν. Ἀλλὰ μὴν ᾧ γε μανθάνομεν, παντὶ δῆλον ὅτι πρὸς τὸ εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν ὅπῃ ἔχει, πᾶν ἀεὶ τέτακται, καὶ χρημάτων τε καὶ δόξης ἥκιστα τούτων τούτῳ μέλει. Πολύ γε. Φιλομαθὲς δὴ καὶ φιλόσοφον καλοῦντες αὐτό, κατὰ τρόπον ἂν καλοῖμεν. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγώ) καὶ ἄρχει ἐν ταῖς ψυχαῖς, τῶν μὲν τοῦτο, τῶν δὲ τὸ ἕτερον ἐκείνων, ὁπότερον ἂν τύχῃ. Οὕτως, ἔφη. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἀνθρώπων λέγομεν τὰ πρῶτα τριττὰ γένη εἶναι, φιλόσοφον, φιλόνεικον, φιλοκερδές. Κομιδῇ γε. Καὶ ἡδονῶν δὴ τρία εἴδη, ὑποκείμενον ἓν ἑκάστῳ τούτων. Πάνυ γε. Οἶσθ' οὖν (ἦν δ' ἐγώ) ὅτι εἰ θέλοις τρεῖς τοιούτους ἀνθρώπους ἐν μέρει ἕκαστον ἀνερωτᾶν τίς τούτων τῶν βίων ἥδιστος, τὸν ἑαυτοῦ ἕκαστος μάλιστα ἐγκωμιάσεται; ὅ τε χρηματιστικὸς πρὸς τὸ κερδαίνειν, τὴν τοῦ τιμᾶσθαι ἡδονὴν ἢ τὴν τοῦ μανθάνειν, οὐδενὸς ἀξίαν φήσει εἶναι· εἰ μὴ εἴ τις αὐτῶν ἀργύριον ποιεῖ. Ἀληθῆ, ἔφη.

D

E

F

tror: atque hinc demonſtratio ſecunda naſcetur. Quænam? Hæc. Cùm tres animæ partes ſint, tres quoque voluptates eſſe videntur, ſuæ cuiuſque partis propria. Cupiditates quoque totidem & principatus. Quo pacto? Partem vnam dicimus, qua homo diſcit. Alteram, qua iraſcitur. Tertiam verò propter varietatem vno non potuimus proprio ipſius vocabulo nominare, ſed ex eo, quod in ſe continet maximum vehementiſſimúmque, concupiſcibile appellauimus propter vehementiam earum cupiditatum quæ ad cibum potúmque & venerea rapiunt, & ea quæ iſta ſequuntur: necnon auarum cognominauimus, quoniam pecuniis maximè huiuſmodi cupiditates explentur. Rectè. Ac ſi voluptatem affectúmque eius lucri dixerimus eſſe, in vnam maximè ſummam reducemus orationem, vt aliquid nobis certum ipſi ſignificemus, quoties id ipſum partem hanc animæ dicimus. Atque ſi totum hoc pecuniarum & lucri cupidum nominemus, rectè admodum appellabimus. Mihi quidem ita videtur. Quid verò? Iraſcendi natura nonne ad potentiam, victoriam, gloriam, trahit tota? Magnopere. Si igitur eam contentioſam ambitioſámque appellabimus, nunquid rectè? Rectiſſimè. At verò partem illam qua diſcimus, conſtat cuique omnem ad veritatem inueſtigandam ſemper anniti, pecuniarúmque & gloriæ minimam curam habere. Omnino. Si tertium hoc diſcendi cupidum & philoſophum nominabimus, haud ab re erit nomen impoſitum. Eſt, vt ais. Nonne dicimus in animis quorundam vnam illarum partium dominari, in aliis aliam, quancunque contigerit? Dicimus. Propterea dicimus tria hominum prima genera eſſe, philoſophum, contentioſum, auarum. Prorſus. Voluptatum quoque ſpecies tres hiſce ſubiectas, cuique ſuam. Omnino. Si vnumquenque iſtorum ſeorſum interroges, quæ vita iſtarum dulciſſima, ſuam quiſque cæteris anteponet. Auarus quidem lucri ipſius comparatione, honorum vel diſciplinarum oblectamenta nullius exiſtimabit, niſi quid forſan ad argentum cóferant. Vera loqueris.

percepiſſe, expertúmque fuiſſe. Imò verò ſi nitatur, non facilè iſtud aſſequitur. Longè igitur auaro philoſophus, vtrarunque voluptatum experientia præſtat. Longè. Ambitioſus verò nunquid magis imperitus eſt voluptatis, quæ ex honore percipitur, quàm philoſophus eius, quæ ex prudentia? Honor quidem omnes eos ſequitur, ſi propoſitum ſibi officium exequantur. Etenim diues à multitudine honoratur, & fortis & ſapiens. Quapropter omnes quanta prouenit ex honore voluptas vſu ipſo intelligunt. Quanta verò ſit in veritatis contemplatione ſuauitas, ſolus philoſophus ſentit. Igitur quantum ad experientiam attinet, optimè philoſophus præ cæteris iudicat. Valde. Quinetiam vnà cum prudentia ſolus erit expertus. Nihil prohibet. Præterea organum illud per quod iudicandum eſt, non auari aut ambitioſi hominis, ſed philoſophi eſt inſtrumentum. Quale illud? Per rationes enim eſſe diximus iudicandum. Diximus. Rationes autem præcipuè philoſophi ſunt inſtrumenta. Patet. Si diuitiis lucroque optimè vnum quodque iudicaretur, quæ laudaret vel improbaret vir quęſtui deditus, neceſſe eſſet hęc eſſe veriſſima. Penitus. Sin autem honore, victoria, fortitudine, quę ambitioſus & ad victoriam ardentiſſimus iudicaret. Conſtat. Poſtquam verò experientia, prudentia, ratione: neceſſe eſt, quæ philoſophus & rationum vir ſtudioſus laudat, eſſe veriſſima. Quare cùm tres voluptates ſint, voluptas partis eius qua diſcimus erit vtique ſuauiſſima, eiuſque dulciſſima vita, in quo hæc pars dominatur. Nihil obſtat. Nempe Philoſophus apud quē verè iudicãdi eſt autoritas, ſuã laudat vitã. Quã verò ſecũdã eſſe vitã, aut quã ſecũdã voluptatē arbiter ille ponat? At cõſtat quòd bellicoſi ambitioſiq; hominis. Propinquior enim illi hęc quàm auari. Poſtremã igitur lucri cupidi vitam locare videtur.

μὲν γὰρ ἀνάγκη γεύεσθαι τῶν ἑτέρων, ἐκ παιδὸς ἀρξαμένῳ· τῷ δὲ φιλοκερδεῖ, ὅπῃ πέφυκε τὰ ὄντα μανθάνοντι, τῆς ἡδονῆς ταύτης, ὡς γλυκεῖά ἐστιν, οὐκ ἀνάγκη γεύεσθαι, οὐδ' ἐμπείρῳ γίγνεσθαι· μᾶλλον δὲ καὶ προθυμουμένῳ οὐ ῥᾴδιον. Πολὺ ἄρ' (ἦν δ' ἐγώ) διαφέρει τοῦ γε φιλοκερδοῦς ὁ φιλόσοφος, ἐμπειρίᾳ ἀμφοτέρων τῶν ἡδονῶν. Πολὺ μέντοι. Τί δὲ τοῦ φιλοτίμου; ἆρα μᾶλλον ἔμπειρός ἐστι τῆς ἀπὸ τοῦ τιμᾶσθαι ἡδονῆς,
D ἢ ἐκεῖνος τῆς ἀπὸ τοῦ φρονεῖν; Ἀλλὰ τιμὴ (ἔφη) ἐάνπερ ἐξεργάζωνται ἐπὶ ὃ ἕκαστος ὥρμηκε, πᾶσιν αὐτοῖς ἕπεται. καὶ γὰρ ὁ πλούσιος ὑπὸ πολλῶν τιμᾶται, καὶ ὁ ἀνδρεῖος, καὶ ὁ σοφός. ὥστε ἀπό γε τοῦ τιμᾶσθαι, οἷόν ἐστι, πάντες τῆς ἡδονῆς ἔμπειροι· τῆς δὲ τοῦ ὄντος θέας, οἵαν ἡδονὴν ἔχει, ἀδύνατον ἄλλῳ γεγεῦσθαι πλὴν τῷ φιλοσόφῳ. Ἐμπειρίας μὲν ἄρα (εἶπον) ἕνεκα κάλλιστα τῶν ἀνδρῶν κρίνει οὗτος. Πολύ γε. Καὶ μὴν μετά γε φρονήσεως μόνος ἔμπειρος γεγονὼς ἔσται. Τί μήν; Ἀλλὰ μὴν καὶ δι' οὗ γε δεῖ ὀργάνου κρίνεσθαι, οὐ τοῦ φιλο-
E κερδοῦς τοῦτο τὸ ὄργανον, οὐδὲ τοῦ φιλοτίμου, ἀλλὰ τοῦ φιλοσόφου. Τὸ ποῖον; Διὰ λόγων που ἔφαμεν δεῖν κρίνεσθαι. ἢ γάρ; Ναί. Λόγοι δὲ, τούτου μάλιστα ὄργανον. Πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν εἰ μὲν πλούτῳ καὶ κέρδει ἄριστα ἐκρίνετο τὰ κρινόμενα, ἃ ἐπῄνει ὁ φιλοκερδὴς καὶ ἔψεγεν, ἀνάγκη ἂν ἦν ταῦτα ἀληθέστατα εἶναι. Πολλή γε. Εἰ δὲ τιμῇ τε καὶ νίκῃ καὶ ἀνδρείᾳ, ἆρ' οὐχ ἃ ὁ φιλότιμός τε καὶ φιλόνικος; Δῆλον. Ἐπειδὴ δ' ἐμπειρίᾳ καὶ φρονήσει καὶ λόγῳ, ἀνάγκη (ἔφη) ἃ ὁ φιλόσοφός τε καὶ ὁ φιλόλογος ἐπαινεῖ, ἀληθέστατα εἶναι. Τριῶν
F ἄρα οὐσῶν τῶν ἡδονῶν, ἡ τούτου τοῦ μέρους τῆς ψυχῆς ᾧ μανθάνομεν, ἡδίστη ἂν εἴη· καὶ ἐν ᾧ ἡμῶν τοῦτο ἄρχει, ὁ τούτου βίος ἥδιστος. Πῶς δ' οὐ μέλλει; ἔφη. κύριος γοῦν ἐπαινέτης ὢν, ἐπαινεῖ τὸν ἑαυτοῦ βίον ὁ φρόνιμος. Τίνα δὲ δεύτερον (εἶπον) βίον καὶ τίνα δευτέραν ἡδονὴν φησὶν ὁ κριτὴς εἶναι; δῆλον ὅτι τὴν τοῦ πολεμικοῦ τε καὶ φιλοτίμου. ἐγγυτέρω γὰρ αὐτοῦ ἐστιν ἢ ἡ τοῦ χρηματιστοῦ. ὕστατον δὲ τὴν τοῦ φιλοκερδοῦς, ὡς ἔοικε.

πους· ἐν εἷς ὅταν λυπῶνται, τὸ μὴ λυπεῖσθαι καὶ τὴν ἡ- C
συχίαν τοῦ τοιούτου ἐγκωμιάζουσιν, ὡς ἥδιστον ὄν, οὐ τὸ χαί-
ρειν. Τοῦτο γὰρ, ἔφη, τότε ἡδὺ ἴσως καὶ ἀγαπητὸν γίγνεται, ἡ-
συχία. Καὶ ὅταν παύσηται ἄρα (εἶπον) χαίρων τις,
ἡ τῆς ἡδονῆς ἡσυχία λυπηρὸν ἔσται. Ἴσως, ἔφη. Ὃ μεταξὺ
ἄρα νῦν δὴ ἀμφοτέρων ἔφαμεν εἶναι), τὴν ἡσυχίαν, τοῦτό
ποτε ἀμφότερα ἔσται, λύπη τε καὶ ἡδονή. Ἔοικεν. Ἦ καὶ
δυνατὸν, τὸ μηδέτερα ὂν, ἀμφότερα γίγνεσθαι; Οὔ μοι
δοκεῖ. Καὶ μὴν τό γε ἡδὺ ἐν ψυχῇ γιγνόμενον καὶ τὸ λυ-
πηρὸν, κίνησίς τις ἀμφοτέρω ἐστόν· ἢ οὔ; Ναί. Τὸ δὲ μήτε
λυπηρὸν, μήτε ἡδὺ, οὐχὶ ἡσυχία μέντοι καὶ ἐν μέσῳ D
τούτοιν ἐφάνη ἄρτι; Ἐφάνη γάρ. Πῶς οὖν ὀρθῶς ἔστι τὸ μὴ
ἀλγεῖν, ἡδὺ ἡγεῖσθαι; ἢ, τὸ μὴ χαίρειν, ἀνιαρόν; Οὐδαμῶς.
οὐκ ἔστιν ἄρα τοῦτο, ἀλλὰ φαίνεται) (ἦν δ' ἐγὼ) παρὰ τὸ ἀλ-
γεινὸν, ἡδὺ, καὶ παρὰ τὸ ἡδὺ, ἀλγεινὸν, τότε ἡ ἡσυχία· καὶ οὐδὲν
ὑγιὲς τούτων τῶν φαντασμάτων πρὸς ἡδονῆς ἀλήθειαν,
ἀλλὰ γοητεία τις. Ὡς γοῦν ὁ λόγος (ἔφη) σημαίνει. Ἰδὲ τοί-
νυν (ἔφην δ' ἐγὼ) ἡδονὰς, αἳ οὐκ ἐκ λυπῶν εἰσιν· ἵνα μὴ
πολλάκις οἰηθῇς ἐν τῷ παρόντι οὕτω τοῦτο πεφυκέναι, ἡ-
δονὴν μὲν, παῦλαν λύπης εἶναι), λύπην δὲ, ἡδονῆς. Ποῦ δὴ
(ἔφη) καὶ ποίας λέγεις; Πολλαὶ μὲν (εἶπον) καὶ ἄλλαι, E
μάλιστα δ' εἰ θέλεις ἐννοῆσαι τὰς περὶ τὰς ὀσμὰς ἡδο-
νάς. αὗται γὰρ οὐ προλυπηθέντι ἐξαίφνης ἀμήχανοι τὸ
μέγεθος γίγνονται· παυσάμεναί τε, λύπην οὐδεμίαν κα-
ταλείπουσιν. Ἀληθέστατα, ἔφη. Μὴ ἄρα πειθώμεθα κα-
θαρὰν ἡδονὴν εἶναι) τὴν λύπης ἀπαλλαγὴν, μηδὲ λύ-
πην, τὴν ἡδονῆς. Μὴ γάρ. Ἀλλὰ μέντοι (εἶπον)
αἵ γε διὰ τοῦ σώματος ἐπὶ τὴν ψυχὴν τείνουσαι, καὶ
λεγόμεναι ἡδοναὶ, σχεδὸν αἱ πλεῖσταί τε καὶ μέγισται, τούτου
τοῦ εἴδους εἰσὶ, λυπῶν τινὲς ἀπαλλαγαί. Εἰσὶ γάρ.
Οὐκοῦν καὶ αἱ πρὸ μελλόντων τούτων ἐκ προσ- F
δοκίας γιγνόμεναι προησθήσεις τε καὶ προλυπήσεις
κατὰ ταὐτὰ ἔχουσι; Κατὰ ταὐτά. Οἶσθ' οὖν (ἦν
δ' ἐγὼ) οἷαί εἰσι, καὶ ᾧ μάλιστα ἐοίκασι; Τῷ;
ἔφη. Νομίζεις τι (εἶπον) ἐν τῇ φύσει εἶναι), τὸ μὲν, ἄνω, τὸ δὲ, κάτω, τὸ δὲ, μέσον; Ἔγωγε.

præſentique moleſtia eſſe liberum, non autem dicunt dulciſſimum eſſe lætari. Nempe hęc illis quies tunc fortè gratiſſima. At verò cùm lætari quis deſinit, voluptatis ceſſationem illam moleſtam exiſtimabit? Fortè. Quies igitur illa quam paulò antè vtrorumque mediam eſſe diximus, quandoque vtraque erit, tum dolor ſcilicet, tum voluptas. Videtur. Num fieri poteſt vt quod neutrum eſt, ſit vtraque? Non, vt arbitror. Atqui quando in animo voluptas eſt, aut dolor, ambo motus quidam inſunt? Vtique. Tertium verò illud quod neque dolor eſt, neque voluptas, nónne quies aliqua & iſtorum medium eſſe nuper apparuit? Planè. Quo pacto igitur rectè putabimus, non dolere quidem ſuaue, non lætari verò acerbum eſſe? Nullo. Iſtud igitur non eſt, ſed apparet, ſi ad moleſtum quidem conferas iucundum, ſi ad iucundum verò, moleſtum: idque tunc medium eſt, & quies. Neque viſa huiuſmodi veri quicquam de voluptate nobis offerunt, ſed præſtigiis quibuſdam proueniunt. Sic monſtrat ratio. Vide igitur voluptates quæ dolorem nullum ſequuntur, ne ſæpius id in præſenti diſputatione ita natura comparatum exiſtimes, vt voluptas quidem doloris, dolor verò voluptatis priuatio ſit. Quorum inquit, & quas voluptates dicis? Multæ quidem & aliæ ſunt, ſed præſertim, ſi animaduertere vis, voluptates quæ circa olfactum fiunt: hæ nanque nullo prius antecedente dolore, repente ingentes proueniũt: & cùm ceſſãt, dolor eas nullus ſequitur. Veriſſima narras. Ne credamus igitur doloris ceſſationẽ, purã voluptatẽ eſſe: neque dolorem, voluptatis abſentiam. Non. At verò earum quæ per corpus ingrediuntur in animum, voluptatéſque dicuntur, ferme maximæ queq; ac plurimæ tales ſunt, vt dolorum liberationes ſint. Sunt profectò. Et quæ circa hæc futura ab expectatione naſcuntur,* prægustationes quædam voluptatis, atque doloris, eodem modo ſe habent. Eodem. Scis quales hæ voluptates ſunt, & cui maximè ſimiles? Cui? Putas aliquid in natura eſſe ſupremum, infimum, medium? Equidem.

... & imprudentia vacuitas quædam eſt habitus animi. Maximè. Impletur autem & illud, dum alimenta capit, & hic dum intelligentiam. Quidni? Quænam repletio verior? Vtrum quæ per ea fit quæ magis veriúſque ſunt, an quæ per alia? Quæ per ea quæ magis ſunt. Quænam cēſes purioris eſſe ſubſtantiæ? Nunquid cibi, potus, obſonii, alimentorúmque quorumcunque genera? An veræ opinionis ſpecies, ſcientiæque & mentis, ſummatimque vniuerſæ virtutis? In hunc autem modum iudica. Quod inhęret ſemper ſimili immortaliq; & veritati, ac etiā tale exiſtit, & in tali quodā fit, magis eſſe tibi videtur: an illud potius quod re nunquam ſimili atque mortali, necnō eſt tale, & in tali quodam efficitur? Longè præſtat quod ſemper ſimili eſt cognatum. Eſſentia vtiq; rei ſemper ſimilis nūquid eſſentiæ magis eſt quàm ſcientiæ particeps? Non. An veritatis. Neque hoc. Sin autem veritatis minus, nonne & eſſentiæ. Neceſſarium eſt. Nónne communiter omnia circa corporis cultum genera minus veritatem eſſentiámque participant generibus his quæ circa animi cultum verſantur? Minus. Nunquid & corpus ſimiliter minus quàm animus. Et corpus. Nónne quod repletur his rebus quæ magis veriúſque exiſtunt, quódve magis veriúſque exiſtit, magis quoq; repletur, quā quod his rebus impletur quę minus ſunt, ipſúmq; eſt minus? Quid prohibet? Si ergo repleri rebus naturæ cōſentaneis, eſt iucundū, ipſum vtiq; quod reuera veriotibúſq; rebus impletur, naturalius ac verius vera afficit voluptate. Quod autē ea quæ & minus ſunt, & minus vera ſunt, accipit, minusverè firmitérve repletur, fallacioriſq; & falſioris voluptatis fit particeps. Neceſſe eſt omnino. Homines igitur prudentiæ virtutíſque expertes, & epulis rebúſque ſimilibus dediti, deorſum ferūtur, rurſúſque ad medium vſque perueniunt, & circa hæc per omnem vitam oberrant: ſuper hæc verò emergunt nunquam, &, quod verè ſummum eſt, nequaquam ſuſpiciunt, neque ad ſupera euehuntur, neque vera vlla re quandoque fruuntur, neque ſtabilem purámque guſtant voluptatem:

οὐ κενότης ἐστὶ τῆς περὶ ψυχὴν ἕξεως; Μάλα γε. Οὐκοῦν καὶ πληροῖτ' ἂν ὅ,τι τροφῆς μεταλαμβάνων καὶ ὁ νοῦν ἴσχων; Πῶς δ' οὔ; Πλήρωσις δὲ ἀληθεστέρα τοῦ ἧττον ἢ τοῦ μᾶλλον ὄντος; Δῆλον ὅτι τοῦ μᾶλλον. Πότερα οὖν ἡγῇ τὰ γένη μᾶλλον καθαρᾶς οὐσίας μετέχειν, τὰ οἷον σίτου τε καὶ ποτοῦ καὶ ὄψου καὶ ξυμπάσης τροφῆς, ἢ τὸ δόξης τε ἀληθοῦς εἶδος, καὶ ἐπιστήμης καὶ νοῦ, καὶ ξυλλήβδην ἁπάσης ἀρετῆς; ὧδε δὲ κρῖναι· τὸ τοῦ ἀεὶ D ὁμοίου ἐχόμενον καὶ ἀθανάτου, καὶ ἀληθείας, καὶ αὐτὸ τοιοῦτον ὂν καὶ ἐν τοιούτῳ γιγνόμενον, μᾶλλον εἶναί σοι δοκεῖ, ἢ τὸ μηδέποτε ὁμοίου καὶ θνητοῦ, καὶ αὐτὸ τοιοῦτον καὶ ἐν τοιούτῳ γιγνόμενον; Πολύ, ἔφη, διαφέρει τὸ τοῦ ἀεὶ ὁμοίου. Ἡ οὖν ἀεὶ ὁμοίου οὐσία οὐσίας τι μᾶλλον ἢ ἐπιστήμης μετέχει; Οὐδαμῶς. Τί δ' ἀληθείας; Οὐδὲ τοῦτο. Εἰ δὲ ἀληθείας ἧττον, οὐ καὶ οὐσίας; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ὅλως τὰ περὶ τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν γένη τῶν γενῶν αὖ τῶν περὶ τὴν τῆς ψυχῆς θεραπείαν, ἧττον ἀληθείας τε καὶ οὐσίας μετέχει; Πολύ γε. Σῶμα δὲ αὐτὸ ψυχῆς οὐκ οἴει E οὕτως; Ἔγωγε. Οὐκοῦν τὸ τῶν μᾶλλον ὄντων πληρούμενον, καὶ αὐτὸ μᾶλλον ὄν, ὄντως μᾶλλον πληροῦται, ἢ τὸ τῶν ἧττον ὄντων, καὶ αὐτὸ ἧττον ὄν; Πῶς γὰρ οὔ; Εἰ ἄρα τὸ πληροῦσθαι τῶν φύσει προσηκόντων ἡδύ ἐστι, τὸ τῷ ὄντι καὶ τῶν μᾶλλον ὄντων πληρούμενον, μᾶλλον ὄντως τε καὶ ἀληθεστέρως χαίρειν ἂν ποιοῖ ἡδονῇ ἀληθεῖ· τὸ δὲ τῶν ἧττον ὄντων μεταλαμβάνον, ἧττόν τε ἂν ἀληθῶς καὶ βεβαίως πληροῖτο, καὶ ἀπιστοτέρας ἂν ἡδονῆς καὶ ἧττον ἀληθοῦς μεταλαμβάνοι. Ἀναγκαιότατα, ἔφη. Οἱ ἄρα φρονήσεως καὶ ἀρετῆς ἄπειροι, εὐωχίαις δὲ καὶ τοῖς τοιούτοις F ἀεὶ ξυνόντες, κάτω, ὡς ἔοικε, καὶ μέχρι πάλιν πρὸς τὸ μεταξὺ φέρονταί τε, καὶ ταύτῃ πλανῶνται διὰ βίου· ὑπερβάντες δὲ τοῦτο, πρὸς τὸ ἀληθὲς ἄνω οὔτε ἀνέβλεψαν πώποτε, οὔτε ἠνέχθησαν· οὐδὲ τοῦ ὄντος τῷ ὄντι ἐπληρώθησαν, οὐδὲ βεβαίου τε καὶ καθαρᾶς ἡδονῆς ἐγεύσαντο·

Τοιαῦτα (ἦ δ' ὅς) ἀνάγκη καὶ περὶ τοῦτο εἶναι. Τί οὖν (ἦν C δ' ἐγώ) θαρροῦντες λέγωμεν ὅτι καὶ περὶ τὸ φιλοκερδὲς καὶ τὸ φιλόνικον ὅσαι ἐπιθυμίαι εἰσίν, αἳ μὲν, ἂν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ λόγῳ ἑπόμεναι, καὶ μετὰ τούτων τὰς ἡδονὰς διώκουσαι ἃς ἂν τὸ φρόνιμον ἐξηγῆται, λαμβάνωσι, τὰς ἀληθεστάτας τε λήψονται ὡς οἷόν τε αὐταῖς ἀληθεῖς λαβεῖν, ἅτε ἀληθείᾳ ἑπόμεναι, καὶ τὰς ἑαυτῶν οἰκείας; εἴπερ τὸ βέλτιστον ἑκάστῳ, τοῦτο καὶ οἰκειότατον. Ἀλλὰ μὴν (ἔφη) οἰκειότατόν γε. Τῷ φιλοσόφῳ ἄρα ἑπομένης ἁπάσης τῆς ψυχῆς, καὶ μὴ στασιαζούσης, ἑκάστῳ τῷ μέρει ὑπάρχει εἴς τε τἆλλα, τὰ ἑαυτοῦ πράττειν καὶ δικαίῳ εἶναι, καὶ δὴ καὶ τὰς D ἡδονὰς τὰς ἑαυτοῦ ἕκαστον, καὶ τὰς βελτίστας, καὶ εἰς τὸ δυνατὸν τὰς ἀληθεστάτας καρποῦσθαι. Κομιδῇ μὲν οὖν. Ὅταν δὲ ἄρα τῶν ἑτέρων τι κρατήσῃ, ὑπάρχει αὐτῷ μήτε τὴν ἑαυτοῦ ἡδονὴν ἐξευρίσκειν, τά τε ἄλλα ἀναγκάζειν ἀλλοτρίαν καὶ μὴ ἀληθῆ ἡδονὴν διώκειν. Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν ἃ πλεῖστον φιλοσοφίας τε καὶ λόγου ἀφέστηκε, μάλιστα ἂν τοιαῦτα ἐξεργάζοιτο; Πολύ γε. Πλεῖστον δὲ λόγου ἀφίσταται οὐχ ὅπερ νόμου τε καὶ τάξεως; Δῆλον δή. Ἐφάνησαν δὲ πλεῖστον ἀφεστῶσαι οὐχ αἱ ἐρωτικαί τε καὶ τυραννικαὶ ἐπιθυμίαι; Πολύ γε. Ἐλάχιστον δὲ αἱ E βασιλικαί τε καὶ κόσμιαι; Ναί. Πλεῖστον δὴ (οἶμαι) ἀληθοῦς ἡδονῆς καὶ οἰκείας ὁ τύραννος ἀφεστήξει· ὁ δὲ, ὀλίγιστον. Ἀνάγκη. Καὶ ἀηδέστατα ἄρα (εἶπον) ὁ τύραννος βιώσεται· ὁ δὲ βασιλεὺς, ἥδιστα. Πολλὴ ἀνάγκη. Οἶσθ' οὖν (ἦν δ' ἐγώ) ὅσῳ ἀηδέστερον ζῇ τύραννος βασιλέως; Ἂν εἴπῃς ἔφη. Τριῶν ἡδονῶν, ὡς ἔοικεν, οὐσῶν· μιᾶς μὲν, γνησίας, δυοῖν δὲ, νόθοιν· τὸ νόθον εἰς τὸ ἐπέκεινα ὑπερβὰς ὁ τύραννος, φυγὼν νόμον τε καὶ λόγον, δούλαις τισὶ δορυφόροις ἡδοναῖς ξυνοικεῖ, καὶ ὁπόσῳ ἐλαττοῦται, οὐδὲ πάνυ ῥᾴδιον εἰπεῖν, πλὴν ἴσως ὧδε. F Πῶς; ἔφη. Ἀπὸ τοῦ ὀλιγαρχικοῦ τρίτος που ὁ τύραννος ἀφέστηκε. ἐν μέσῳ γὰρ αὐτῷ ὁ δημοτικὸς ἦν. Ναί. Οὐκοῦν καὶ ἡδονῆς τρίτῳ εἰδώλῳ πρὸς ἀλήθειαν ἀπ' ἐκείνου ξυνοικοῖ ἂν, εἰ τὰ πρόσθεν ἀληθῆ. Οὕτω.

ferere igitur audeamus, quod & circa partem quæſtus auidam, & aliam victoriæ ſtudioſam, quæcunque appetitiones tales ſunt, vt ſcientiæ rationique obtemperent: eáſq; voluptates ſequantur & capiāt, quas ratio ipſa concedit, veriſſimas vtique voluptates quoad earum natura verarum voluptatum eſt capax, adipiſcentur, quippe cū pareant veritati, ac inſuper ſibi proprias voluptates percipiāt: ſiquidē quod cuique optimū, id & maximè proprium. Proprium maximè. Quando igitur totus animus cū ea parte in qua eſt philoſophia, procul ab omni ſeditione conſpirat, tunc euenit vt quæq; pars officio ſuo fungatur, & iuſta ſit. & proprias ſibi voluptates atque optimas, adde quoad fieri poteſt veriſſimas, conſequatur. Valde. At verò cùm partium reliquarum aliqua ſuperat, id protinus euenit, vt neque ipſa ſui propriam reperiat voluptatem, & partes alias cogat alienam minimèque veram voluptatem ſequi. Sic accidit. Nónne quæ longiſſimè à philoſophia rationéque diſtant, maximè talia quædam efficiunt? Prorſus. Longiſſimè autem diſtat à ratione, quod & à lege & ordine. Videlicet. Longiſſimo autem interuallo ſeiunctæ eſſe viſæ cupiditates illæ amore ardentes atque tyrannicæ. Omnino. Minimo autem diſcrepare apparuerūt regiæ appetitiones & moderatæ. Ita. Tyrannus igitur à vera & propria voluptate procul admodū erit: Rex autem illi quàm proximus. Neceſſe. Amariſſimam ergo tyrannus vitam aget: Rex verò dulciſſimam. Neceſſe id prorſus. Scíſne quanto viuit triſtior rege tyrannus? Sciam certè, ſi dixeris. Cùm tres cupiditates ſint, & vna quidem legitima ſit, adulterinæ ac ſpuriæ duæ, adulterinarū tyrannus ſuprema ſortitus faſtigia, dum legem fugit & rationem, & ſeruis quibuſdam & ſatellitibus voluptatibus ſe commiſcet, & quàm longiſſimo interuallo à voluptate legitima ſit ſeiunctus, haud facilè aliter, niſi forſitan hunc in modum exprimi poteſt. Quemadmodum? Ab homine paucorū imperii cupido, tertius apparuit eſſe tyrānus. Medius nanque iſtorum vir popularis erat. Ita eſt. Cum tertio itaque voluptatis, quod ad veritatem quidem attinet, ſimulachro poſt illum congreditur, ſi vera in ſuperioribus diximus. Sic eſt dicendum.

ctum? Ita. Ad hæc igitur ita in præſentia diſſeramus, poſtquam id inter nos conuenit, quam vim & iuſta & iniuſta habeat operatio. Quo pacto? Imaginem animæ verbis figuremus, vt qui illa dixit, qualia dixerit, recognoſcat. Qualem? Talem aliquam, quales quondam memorantur fuiſſe naturæ Chimæræ ipſius, Scyllæ & Cerberi, & aliæ multæ, in quibus feruntur variæ in eodem formæ congenitæ. Feruntur quidem. Finge itaque figuram vnam beſtiæ variæ admodum, & capita in orbem multa habentis, capita inquam, partim beſtiarum domeſticarum, partim agreſtium, quæ & permutare & producere ex ſe hæc omnia poſſit. Noui pictoris artificium narras, tamen cùm ad fingendum ſermo quàm cera facilior ſit, fingatur. Vnam præterea his adiunge ſupernè leonis formam: huic vnam inſuper hominis. Et ampliſſimum quidem primum ſit, anguſtius verò ſecundum atque tertium. Facilia quidem iſta, quare & formata ſint. Coniūge igitur hæc tria, vt ad vnum conficiendum inuicem cohæreſcant. Iuncta ſunt. Circumpone extrinſecus ipſis hominis vnius imaginem, vt illi qui nequeat interiora inſpicere, ſed exterius duntaxat cernat operimētum, vnum animal, homo ſcilicet videatur. Circundedi. Dicamus itaque illi qui aſſerit prodeſſe homini huic iniuſtè agere, iuſtè verò viuere nequaquam prodeſſe, eum nihil aliud aſſerere, niſi prodeſſe illi vt beſtiam illam multiplicem paſcat & leonem, & fortiorem illam leonémque efficiat, hominē verò perire fame permittat atque eneruet, vſqueadeò vt propter imbecillitatem trahatur quocunque cętera illa rapiunt, neq; alterū cū altero manſuefaciat inuicēve cōciliet, imò ſinat ſingula ſe inuicē morſibus lacerare, ac pugnantia ſe mutuò deuorare. Omnino hæc diceret, quiſquis laudaret iniuriam. F

Εἶεν δή (εἶπον) ἐπειδὴ ἐνταῦθα λόγου γεγόναμεν, ἀναλάβωμεν τὰ πρῶτα λεχθέντα, δι' ἃ δεῦρ' ἥκομεν. ἦν δέ που λεγόμενον, λυσιτελεῖν ἀδικεῖν τῷ τελέως μὲν ἀδίκῳ, δοξαζομένῳ δὲ δικαίῳ. ἢ οὐχ οὕτως ἐλέχθη; Οὕτω μὲν οὖν. Νῦν δὴ (ἔφη) αὐτῷ διαλεγώμεθα, ἐπειδὴ διωμολογησάμεθα, τό, τε ἀδικεῖν καὶ τὸ δίκαια πράττειν, ἣν ἑκάτερον ἔχει δύναμιν. Πῶς; ἔφη. Εἰκόνα πλάσαντες τῆς ψυχῆς λόγῳ· ἵνα εἰδῇ ὁ ἐκεῖνα
D λέγων οἷα ἔλεγε. Ποίαν τινά; ἦ δ' ὅς. Τῶν τοιούτων τινὰ (ἦν δ' ἐγώ) οἷαι μυθολογοῦνται παλαιαὶ γενέσθαι φύσεις, ἥ τε Χιμαίρας, καὶ ἡ Σκύλλης, καὶ Κερβέρου, καὶ ἄλλαι τινὲς συχναὶ λέγονται συμπεφυκυῖαι ἰδέαι πολλαὶ εἰς ἓν γενέσθαι. Λέγονται γὰρ, ἔφη. Πλάττε τοίνυν μίαν μὲν ἰδέαν θηρίου ποικίλου καὶ πολυκεφάλου, ἡμέρων δὲ θηρίων ἔχοντος κεφαλὰς κύκλῳ καὶ ἀγρίων· καὶ δυνατοῦ μεταβάλλειν καὶ φύειν ἐξ αὑτοῦ ταῦτα πάντα. Δεινοῦ πλάστου (ἔφη) τὸ ἔργον· ὅμως δὲ, ἐπειδὴ εὐπλαστότερον κηροῦ καὶ τῶν τοιούτων λόγος, πεπλάσθω. Μίαν δὴ
E τοίνυν ἄλλην ἰδέαν λέοντος, μίαν δὲ ἀνθρώπου· πολὺ δὲ μέγιστον ἔστω τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον. Ταῦτα, ἔφη, ῥᾴω καὶ πέπλασται. Σύναπτε τοίνυν αὐτὰ εἰς ἓν τρία ὄντα, ὥστε πῃ ξυμπεφυκέναι ἀλλήλοις. Συνῆπται, ἔφη. Περίπλασον δὴ αὐτοῖς ἔξωθεν ἑνὸς εἰκόνα, τὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε τῷ μὴ δυναμένῳ τὰ ἐντὸς ὁρᾶν, ἀλλὰ τὸ ἔξω μόνον ἔλυτρον ὁρῶντι, ἓν ζῷον φαίνεσθαι, ἄνθρωπον. Περιπέπλασται, ἔφη. Λέγωμεν δὴ, τῷ λέγοντι ὡς λυσιτελεῖ τούτῳ ἀδικεῖν τῷ ἀνθρώπῳ, δίκαια δὲ πράττειν οὐ ξυμφέρει, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φησὶν, ἢ λυσιτελεῖν αὐτῷ, τὸ παντοδαπὸν θηρίον εὐωχοῦντι, ποιεῖν ἰσχυρὸν καὶ τὸν λέοντα καὶ τὰ περὶ τὸν λέοντα· τὸν δὲ ἄνθρωπον λιμοκτονεῖν καὶ ποιεῖν ἀσθενῆ, ὥστε ἕλκεσθαι ὅπῃ ἂν ἐκείνων ὁπότερον ἄγῃ· καὶ μηδὲν ἕτερον ἑτέρῳ ξυνεθίζειν μηδὲ φίλον ποιεῖν, ἀλλ' ἐᾶν αὐτὰ ἐν αὑτοῖς δάκνεσθαί τε καὶ μαχόμενα ἐσθίειν ἄλληλα. Παντάπασι γὰρ (ἔφη) ταῦτ' ἂν λέγοι ὁ τὸ ἀδικεῖν ἐπαινῶν.

ἴσως τὰ ὑπὸ τῷ θείῳ τὰ θηριώδη ποιοῦντα τῆς φύσεως; αἰσχρὰ δὲ, τὰ ὑπὸ τῷ ἀγρίῳ τὸ ἥμερον δουλούμενα; ξυμφήσει; ἢ πῶς; Ἐάν μοι (ἔφη) πείθηται. Ἔστιν οὖν (εἶπον) ὅτῳ λυσιτελεῖ ἐκ τούτου τοῦ λόγου χρυσίον λαμβάνειν ἀδίκως, εἴπερ τοιόνδε τι γίγνεται, λαμβάνων τὸ χρυσίον, ἅμα καταδουλοῦται τὸ βέλτιστον ἑαυτοῦ τῷ μοχθηροτάτῳ; ἢ, εἰ μὲν λαβὼν χρυσίον, υἱὸν ἢ θυγατέρα ἐδουλοῦτο, καὶ ταῦτ' εἰς ἀγρίων τε καὶ κακῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἂν αὐτῷ ἐλυσιτέλει, οὐδ' ἂν πάμπολυ ἐπὶ τούτῳ λαμβάνειν; εἰ δὲ τὸ ἑαυτοῦ θειότατον ὑπὸ τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ μιαρωτάτῳ δουλοῦται, καὶ μηδὲν ἐλεεῖ, οὐκ D ἄρα ἄθλιός ἐστι, καὶ πολὺ ἐπὶ δεινοτέρῳ ὀλέθρῳ χρυσὸν δωροδοκεῖ, ἢ Ἐριφύλη, ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς ψυχῇ τὸν ὅρμον δεξαμένη; Πολὺ μέντοι (ἦ δ' ὃς ὁ Γλαύκων) ἐγὼ γάρ σοι ὑπὲρ ἐκείνου ἀποκρινοῦμαι. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἀκολασταίνειν οἴει διὰ τοιαῦτα πάλαι ψέγεσθαι, ὅτι ἀνίεται ἐν τῷ τοιούτῳ τὸ δεινὸν καὶ τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ πολυειδὲς θρέμμα πέρα τοῦ δέοντος; Δῆλον, ἔφη. Ἡ δ' αὐθάδεια καὶ δυσκολία ψέγεται, οὐχ ὅταν τὸ λεοντῶδές τε καὶ ὀφεῶδες αὔξηται καὶ συντείνηται ἀναρμόστως; Πάνυ μὲν οὖν. E Τρυφὴ δὲ καὶ μαλθακία οὐκ ἐπὶ τῇ τοῦ αὐτοῦ τούτου χαλάσει τε καὶ ἀνέσει ψέγεται, ὅταν ἐν αὐτῷ δειλίαν ἐμποιῇ; Τί μήν; Κολακεία δὲ καὶ ἀνελευθερία, οὐχ ὅταν τις τὸ αὐτὸ τοῦτο τὸ θυμοειδὲς ὑπὸ τῷ ὀχλώδει θηρίῳ ποιῇ, καὶ ἕνεκα χρημάτων καὶ τῆς ἐκείνου ἀπληστίας προπηλακιζόμενον ἐθίζῃ ἐκ νέου ἀντὶ λέοντος πίθηκον γίγνεσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη. Βαναυσία δὲ καὶ χειροτεχνία διὰ τί, οἴει, ὄνειδος φέρει; ἢ δι' ἄλλο τι φήσομεν, ἢ ὅταν τις ἀσθενὲς φύσει ἔχῃ τὸ τοῦ βελτίστου εἶδος, ὥστε μὴ ἂν F δύνασθαι ἄρχειν τῶν ἐν αὐτῷ θρεμμάτων, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐκεῖνα, καὶ τὰ θωπεύματα αὐτῶν μόνον δύνηται μανθάνειν; Ἔοικεν, ἔφη. Οὐκοῦν, ἵνα καὶ ὁ τοιοῦτος ὑπὸ ὁμοίου ἄρχηται οἵουπερ ὁ βέλτιστος, δοῦλον αὐτόν φαμεν εἶναι δεῖν ἐκείνου τοῦ βελτίστου καὶ ἔχοντος ἐν αὐτῷ τὸ θεῖον ἄρχον; οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῇ τοῦ δούλου οἰόμενοι δεῖν ἄρχεσθαι αὐτὸν

proin ex hac ratione [illegible]; si quidem accidit, vt dum accipit aurum, præſtantiſſimam ſui partem ignobiliſſimæ ſeruire compellat? Etenim ſi accipiens aurum, filium ſuum, vel filiam mancipium efficeret agreſtium & improborum hominum, haudquaquam accepiſſe prodeſſet, neque etiam ſi multum caperet: ſin autem partem ſui diuiniſſimam, parti prophaniſſimæ ſceleſtiſſimæque ſeruire cogit, neque miſericordia tangitur, nónne erit miſer? ac multo cum grauiori ſui pernicie, auri muneribus eſt corruptus, quàm Eriphyle, quæ vt ſalutem viri proderet, monile illud accepit? Valde quidem, vt ego tibi pro illo reſpondeam. Nónne & intemperantiam olim appellatam talia quadam de cauſa putas, quoniam in ea dira illa ingénſque & multiplex fera vltrà quàm deceat vagatur? Patet. Contumacia verò & inſolẽtia improbatur, quãdo leoninum & ſerpentinum illud genus ita ſuperat, vt prẹter omnem modeſtiã inualeſcat? Prorſus. Delicata verò mollicies in huius ipſius libera nimium relaxatione, quando in ipſo timiditatem & ignauiam procreat, reprẹhenditur? Quidni? Aſſentatio inſuper illiberalitáſque, cùm aliquis hũc ipſum animoſitatis vigorem turbulentæ multiplicíque beſtiæ ſubmittit, ac propter quẹſtum, eiúſque inexplebilem cupiditatem deiicit, atque ita à primis annis aſſuefacit, vt ex leone in ſimiam vertatur. Magnopere. Mechanica verò mercenariáque ars cur infamis habetur? Tũc certe hẹc in nobis infamia ſunt, quando quis partis optimẹ ſpeciem natura ſortitus eſt imbecillam, adeo vt beſtiis quæ in eo ſunt, dominari non poſſit: colere verò tantum & poſſit, & ſtudeat, & earum blanditias ſolùm noſſe. Videtur. Nónne vt huiuſmodi vir, à tali quodam duce regatur, à quali & optimus quiſque regitur, ſeruum ipſum eſſe debere dicimus optimi viri, diuinúmque in ſeipſo imperatorem habentis: neque ad ſubiecti iacturam, parere illum debere ſuperiori cenſemus:

tum, temperantiam & iuſtitiam cum prudentia adipiſcens, quàm corpus cùm robur & formam cum ſanitate conſequitur, quo anima eſt corpore pretioſior. Sic eſt omnino. Quamobrem quicunque mentis eſt compos, huc omnem inſtituet vitam. Nempe in primis eas diſciplinas plurimi faciet, quæ talem animum ipſius efficiunt, cæteras autem ſpernet. Manifeſtum. Atqui neque corpus colet & nutriet, vt ferinæ irrationalique voluptati indulgeat, neque ad ſanitatem id referet, neque ſtudioſè id quæret, vt robuſtus, vel ſanus ſit, vel formoſus, niſi vnà cum his colat & temperantiam, ita vt corporis harmoniam propter animi conſonantiam moderetur. Ita prorſus, ſi quidem reuera futurus ſit muſicus. Sed neque vulgi æſtimatione commotus, ordinem concordiámque in pecuniis poſſidendis, cumulandiſque mirabitur, in infinitúmue augebit, infinitis malis obnoxius. Non certè, vt arbitror. Verùm ad interiorem ſui Rempubl. ſemper reſpiciens, cauebit ne quid in ea loco ſuo moueat propter vel indigentiam, vel copiam pecuniarum. Atque ita gubernās tum in augendis tum in erogandis pecuniis, pro viribus aget. Summopere. Quin & honores eódem referet. Nam eos duntaxat guſtabit, ex quibus meliorem euaſurum ſe ſperat: eos autem & priuatim & publicè fugiet, quibus deturbari poſſe quandoque præſentem animi ſui ſtatum veretur. Nunquam rem ergo volet publicam adminiſtrare, ſi id curauerit. Imò per canem, inquam, ſed in ipſa ſuiipſius ciuitate. Et maximè quidem. Non tamen in patria forſitan, niſi ſors quædam diuina contigerit. Intelligo equidem, quòd ea in ciuitate dicis quam nos condidimus in præſentia, quæ & verbis ſolùm, in terris verò nuſquam, vt arbitror, extat. At fortè in cœlo illius extat exemplar, cóſpicuum ei qui & intueri voluerit, & ſeipſum ad illud, cùm intuitus eſt, inſtituere. Nihil autem refert, ſiue vſpiam ſit, ſiue erit. Quæ enim illius officia ſunt, aget ſolùm: quæ alterius ſunt nequaquam. Conſentaneum eſt.

κτωμένη, ἢ σῶμα ἰσχύν τε καὶ κάλλος μετὰ ὑγιείας λαμβάνον, τοσούτῳ ὅσῳπερ ψυχὴ σώματος τιμιωτέρα; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν ὅ γε νοῦν ἔχων, πάντα τὰ αὑτοῦ εἰς τοῦτο συντείνας, βιώσεται, πρῶτον μὲν τὰ μαθήματα τιμῶν, ἃ τοιαύτην αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἀπεργάσεται, τὰ δὲ ἄλλα ἀτιμάζων. Δῆλον, ἔφη. Ἔπειτά γ', εἶπον, τὴν τοῦ σώματος ἕξιν καὶ τροφὴν οὐχ ὅπως τῇ θηριώδει καὶ ἀλόγῳ ἡδονῇ ἐπιτρέψας, ἐνταῦθα τετραμμένος ζήσει, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ὑγίειαν βλέπων, οὐδὲ τοῦτο πρεσβεύων,
D ὅπως ἰσχυρὸς, ἢ ὑγιὴς, ἢ καλὸς ἔσται, ἐὰν μὴ καὶ σωφρονήσειν μέλλῃ ἀπ' αὐτῶν· ἀλλ' ἀεὶ τὴν ἐν τῷ σώματι ἁρμονίαν τῆς ἐν τῇ ψυχῇ ἕνεκα ξυμφωνίας ἁρμοττόμενος φαίνηται. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη, ἐάνπερ μέλλῃ τῇ ἀληθείᾳ μουσικὸς εἶναι. Οὐκοῦν (εἶπον) καὶ τὴν ἐν τῇ τῶν χρημάτων κτήσει ξύνταξίν τε καὶ ξυμφωνίαν, καὶ τὸν ὄγκον τοῦ πλήθους, οὐκ ἐκπληττόμενος ὑπὸ τοῦ τῶν πολλῶν μακαρισμοῦ, ἄπειρον αὐξήσει, ἀπέραντα κακὰ ἔχων. Οὐκ οἴομαι, ἔφη. Ἀλλ' ἀποβλέπων γε (εἶπον) πρὸς τὴν ἐν αὑτῷ πολιτείαν, καὶ φυλάττων μή τι παρακινῇ αὐτοῦ τῶν ἐκεῖ διὰ
E πλῆθος οὐσίας, ἢ δι' ὀλιγότητα, οὕτω κυβερνῶν προσθήσει καὶ ἀναλώσει τῆς οὐσίας καθ' ὅσον ἂν οἷός τ' ᾖ. Κομιδῇ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ τιμάς γε, εἰς ταὐτὸν ἀποβλέπων, τῶν μὲν μεθέξει καὶ γεύσεται ἑκών, ἃς ἂν ἡγῆται ἀμείνω αὑτὸν ποιήσειν· ἃς δ' ἂν λύσειν τὴν ὑπάρχουσαν ἕξιν, φεύξεται ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Οὐκ ἄρα (ἔφη) τά γε πολιτικὰ ἐθελήσει πράττειν, ἐάνπερ τούτου κήδηται; Νὴ τὸν κύνα (ἦν δ' ἐγώ) ἔν γε τῇ ἑαυτοῦ πόλει, καὶ μάλα. οὐ μέντοι ἴσως ἔν γε τῇ πατρίδι, ἐὰν μὴ θεία τις ξυμβῇ τύχη. Μανθάνω (ἔφη) ἐν ᾗ νῦν διήλθομεν οἰκίζοντες πόλει λέγεις, τῇ ἐν λόγοις κει-
F μένῃ· ἐπεὶ γῆς γε οὐδαμοῦ οἶμαι αὐτὴν εἶναι. Ἀλλ' (ἦν δ' ἐγώ) ἐν οὐρανῷ ἴσως παράδειγμα ἀνάκειται τῷ βουλομένῳ ὁρᾶν, καὶ ὁρῶντι, ἑαυτὸν κατοικίζειν. διαφέρει δὲ οὐδὲν εἴτε που ἔστιν, εἴτε ἔσται. τὰ γὰρ ταύτης μόνης ἂν πράξειεν, ἄλλης δὲ οὐδεμιᾶς. Εἰκός γ', ἔφη.

propriæ,id eſt,poetica valde repugnans,modò ſtrenuè pro publica ſalute propugnet. Quamobrem nemini mirum videri debet,Platonē hic ob veritatis amorem vel Homero ſuo non parcere,quandoquidem ob iuſtitiæ cultū, neq; genio quidē indulget ſuo.Homero autē præcipue derogat,vt per ipſum imitatorū principem, cæteros multo magis damnatos exiſtimemus. Et quoniā dicit ab Homero neque diuina,neque humana doceri,intellige laudes in Philebo à Platone tributas Homero, non ex Platonis ſententia,ſed ex communi opinione deductas. Probat autē imitandi peritiam eſſe,vt narrauimus,valde periculoſam,præterea ſeruilem atque viliſſimā. Siquidē imitatores,neque res ipſas intelligunt,neque faciunt,ſed apparentes ſenſibus rerū formas ſequuti,vulgaréſque de his opiniones aucupati,& imagines quaſdā referunt,& ſenſibus pertubationibúſque obſequuntur,nulla rationis habita ratione. Quantū vero poetas improbat vbi perturbant,tantū probat ſi ad virtutem & pietatem per honeſtas heroum laudes diuinóſque hymnos hortentur. Verùm vt quàm vilis ſit omnis imitatio exprimat,artium genus in tres diuidit ſpecies,vtentem,fabricantem,imitantem. Et vtentem quidem lyra,id eſt muſicam, ait ſuperare artem lyræ fabricatricem, quoniam certo ſibi præſcripto fine,formam illi proponit operis fabricandi. Fabricantem vero ſuperare pictorem,lyram coloribus imitantem. Qualem indicat & poetam,ſic ad aures rerum imagines,ſicut pictor ad oculos,referentem. Sed inter hæc theologica quædam de ideis myſteria inſeruntur, quæ quoniam in theologia latius aperuimus, raptim in præſentia perſtringemus. Aſcende age Platonice contemplator ab ijs formis quas in mundi materia ſentis,ad naturam formarum eiuſmodi genitricem. Quam & ſi non ſentis, cogita tamen infuſam mundi materiæ ceu vitalem ſpiritum & plenum ſeminum, & per ſemina artificioſe ſingula diſponentem. Naturam hanc in mundo talem eſſe ſcito,qualem in te ſcis eſſe potentiam vegetalem. Ergo quemadmodum in te vegetali naturæ intelligis præeſſe ſentiendi virtutē: ita & in mundo naturā ſimilē,ſed communiſſimā, in fontem redige ſentiendi quaſi ſimilem,ſed cõmuniſſimum. Deinde & in te ſenſum in rationem, rationem in intellectum, & in mundo ſimiliter ſentiendi genus in rationalem naturā,atque hanc in genus intellectuale reducas. Præterea cùm percipias in te ipſo intellectū id quod intelligibile eſt appetere quaſi perfectius, ab eóque formari velut potētiore,præpone tam in mūdo quàm in te naturā intelligibilem intellectuali naturæ. Intelligibile verò idē omnino atque ipſum ens appella. Huic denique quod & intelligibile & ens appellaſti,ipſum præpone bonū. Nam & vt bene ſis eſſe cupis,& intelligibile gratia ipſius boni deſideras. Poſtquàm huc aſcenderis,percipies vniuerſum ſacro quodam ſeptenario deſignatū,ab infimáque materia ſurgens per ſenſibiles qualitates,per naturā, per ſenſum, rationem,intellectū,intelligibile, ad ipſum bonū. Præterea ſpiritum bonum cūcta ſub ſenario numero,quaſi die ſexto perfeciſſe,& in gradu ſeptimo,velut ſeptimo die,id eſt in ſeipſo conquieuiſſe. Aliorū nanque omnium finis eſt ipſum bonum. Boni igitur nullus extra ſe finis,vel poteſt eſſe,vel fingi. Si bonum quo perficiantur appetunt omnia, conclude à bono effici omnia. Itē ſi intrinſeca propriáque virtute omnia facit, intellige ipſum vniuerſum in ſeipſo complecti. At quoniam prima ideóque ſimpliciſſima natura eſt,idcirco formas in eo omnium,formam ipſius vnā eſſe memento, quam Plato boni ipſius vocat ideam,in qua dixit Timæus Deum mundi opificem cū creauiſſet mūdum,requieuiſſe,dicens mundi opificem in circunſpectū ſuum ſe recepiſſe. Proinde ipſa idea boni,ideas,id eſt,ſpeciales omnium formas,ſpecie duntaxat inter ſe diſtinctas,in natura intelligibili generat,quæ ens,vniuerſum modo quodam intelligibili comprehenditur, intelligentia quoque omnis mira quadam ſuper intelligentiam ratione. In hanc naturam intelligibilem omnes ſuſpiciunt intellectus,ab eáque ſuſcipiunt ſtabiles formulas idearū. Suſcipiunt & rationes animæ,vnde & formulas,licet quodammodo mobiles,acceperunt. Poſt has rationalium formulas animarū virtutē quoque ſenſualē idearū deſcendunt imagines. Deinceps in vegetalē quoque naturā ſemina,pérque qualitates denique in materiam. Quando igitur Plato inquit,Deū Ideas facere in natura, intellige in natura mundóq; intelligibili angelicarū capite mētium. Quod autē lectū dixit & mēſam,exempli gratia dictum ſit,vt per hæc artificia intelligas naturalia,id eſt per lectū & mēſam,eū qui his vtitur hominē. Præterea exemplū in arte propoſitæ quæſtioni accõmodatius videbatur. Fortè verò & formas regulis artiū neceſſarias ab ideis abeſſe non putat. Neque mirum videri debet,hominem artium formas habere diuinitus, quū imaginationes artium

... ſumma neceſſitate conſpirat. Conſideranda ſunt inter hæc diuulſa quædam, valde tamen vtilia. Quale illud, Lectio vel doctrina niſi ad optimam rationem vitæ cõducat, eſt inutilis. Qua quidem in re admiranda fuit vita & diſciplina Pythagoræ, ac iure maximæ apud omnes autoritatis, Platonis etiam tempore. Item poemata, ſi harmonica verborum compoſitio adimatur, momenti nullius euadunt. Præterea virtus, aut hominis, aut rei, in facultate quadam conſiſtit ad finem illum præcipuè conferente, cuius gratia & res ipſa facta eſt, & homo natus. Apparet interea quædam inter ſenſum rationemque diſtinctio, quòd ſenſus plerunque circa magnitudinem & figuram numerúmque falluntur, & pondus: interim tamen ratio per ipſam metiendi & numerandi librandique facultatem iudicium ſenſus emendat. Conſtat autem animam non poſſe eodem in tempore per eandem ſui potentiam eadem de re modo contrario iudicare. Apparet etiam vires appetendi nobis ineſſe diuerſas. Quippe cùm rem eandem ſimul appetamus atque reſpuamus. Aduerte non eſſe exigendum à probo ciue, vt omnino nihil doleat ſed vt naſcentem dolorem eiuſmodi rationibus conſoletur. Vbi apparet aliam eſſe animi partem quæ velut ægra indiget medicina, aliam quæ tanquam ſana medetur. Hæ verò rationes aduerſus dolorem ſunt præcipuè quatuor. Prima quia incertum eſt, bonúmne id ſit quod accidit, aut malum. Secunda, quòd qualecunque ſit, certè parui pendendum eſt. Nihil enim inter ſomnia humana magni pendendum. Tertia, quòd nihil omnino dolendo proficiamus. Quarta, quia dolor id ſemper, quod ſubito nobis præſidio eſſe poteſt, impediat. Confirmat hæc ex eo quòd & ſuperari turpiſſimũ eſt, & ſuperare pulcherrimũ. Qui verò dolore vel alia quauis perturbatione premitur, iam eſt turpiſſimè ſuperatus. Ideo præcipit vt in aduerſis atque perturbantibus maximè medici duntaxat vtamur officio, qui dolentibus non condolet, ſed medetur. Cõparat talorum iactibus quotidianas vitæ ſortes, quas ita vult rationibus emendari, quemadmodum iactus talorũ artificio quodam ludi emendari videntur. Sed ſuperiora præcepta ad ea quæ ſequuntur, quaſi quædam præludia ſint. Maximum quidem omnium id nobis in vita propoſitum ſit certamen, quo ſuperemus vitium, virtutémque conſequamur, cunctáque omnino quæ inter homines habentur bona, vt ipſi boni ſimus, pro nihilo habeamus. Siquidem proprium iuſtitiæ præmiũ maius eſt, quã cuncta quæ inter homines poſſunt præmia reportari: quippe cùm & ipſe iuſtitiæ ſplendor ſupra modũ hæc omnia ſuperet, & in rebus mobilibus, breuibus, vmbratilibus reperiri nequeat præmium iuſtitiæ immobili, ſempiternæ, veriſſimæque conueniens. Ex his concluditur immobilem iuſtitiæ habitũ propter immobile præmiũ exoptari debere. Quod quidẽ poſt præſentis vitæ curricula laboribus iuſtitiæ manet. Alioquin iuſtitia ipſa, quæ excellentiſſimum iudicatur bonum iuſtis hominibus foret mala, ob amores iuſtitiæ continue laborantibus, ſæpéque affectis iniuria, neque iniuriam vleiſcentibus, adde & bona præſentia æternorum deſiderio contemnentibus, neque præmiũ apud homines iuſtitiæ, imò verò pro iuſtitia iniuſtũ ſæpe ſuppliciũ reportantibus. Quamobrem ne bonũ noceat, & iuſtitia careat præmio, & Deus vel minus prouideat vel pro meritis non rependat, iudicandũ eſt fore animos immortales. Præſertim, vt tam iniuſti, qui viuentes pœnas iniuſtitiæ nõ dederunt, ſaltẽ defuncti perſoluant, quàm iuſti inter mortales omnino ſpreti, apud ſuperos coronentur. Hinc nobile tradit præceptum: Animus immortalis nõ debet pro breui hoc, ſed pro vniuerſo tempore eſſe ſollicitus. Immortalitatem animæ Plato in Phædro & Phædone, alibique oſtendit. Eiuſmodique rationes eſſe certas demonſtrationes oſtendit in libro de Sciẽtia, dicens, verba eorũ qui contraria ſentiunt, examinãti ridicula tandẽ euadere. Itẽ in Gorgia, affirmãs myſteria hæc adamãtinis rationibus eſſe probata. Præterea in hoc decimo, vbi poſt argumentationẽ ſubdit, tũ per talẽ argumentationem tũ per alias multas cogi nos ad id confitendũ. Arbitror equidẽ in Platonis verbis vim quandã latere mirabilẽ à pauciſſimis intellectã, vt non mirũ ſit ſi per argumentationes Platonicas alij quidẽ demonſtratũ id exiſtimẽt, alij verò nondũ demõſtratũ. Demoſtheni certè auditori Platonis tãta efficacia per viuã vocẽ perſuaſum fuit, vt dixerit: malle ſe honeſtè mori, quàm turpiter viuere, poſtquã Platonẽ atq; Xenocratẽ de animorũ immortalitate diſſerentes audiuerat. Eandẽ quoque in ſcriptis Platonicis vim percepit Cleõbrotus, & apud Cyrenẽ multi Egeſiæ auditores, qui ſeſe è corporis carcere ob deſideriũ alterius vitæ liberauerũt. Eãdẽ Platonicus percepit Boëthius philoſophica teſte cõcedens hoc ſibi certis rationibus demõſtratũ. Eãdẽ Aurelius Auguſtinus perſenſiſſe videtur, vbi ait hac de re ſe nunquã dubitaſſe. Cõfirmantur hæc ab Auicẽna, rationes quaſdã ad hæc demonſtrationes eſſe dicente. Neque ſolum demonſtrari poſſe Plato hic inquit, ſed etiam facilè demonſtrari, apud illos, vt arbitror, qui cùm

dem non refellam. Vbi verò Plato apologum fabulámque nominat, exponi poterit hiſtoriam aut poëſi ſaltem, quoties vltra res geſtas anguſtiorē habet allegoriā. Quā ob cauſam Olympiodorus quoq; ait Platonē hiſtorias & rationes ſæpe fabulas appellaſſe. Et quoniā manes & iuſtitiæ loca figuráſq; aliter in Phædro, aliter in Gorgia, aliter in Phædone, & hic alibiq; diſponit, perſpicuè patet hac præter loci formā, ſenſum quoque allegoricū continere. Vtitur autem hic circa reſurrectionem duodenario numero, qui ſphærarum mundanarū apud priſcos eſt numerus, putantes octo ſuper quatuor elementa eſſe cælos: quaſi dicat opus eſſe virtute diuina vniuerſi domina ad mortuū ſuſcitandum, idque interdū ad hominum doctrinam diuina prouidentia fieri. Sunt & qui dicant annum magnū, quo hominis anima ſuum explet circuitū, per quem in idem redeat, duodecim annorū millibus comprahēdi, tribúſque annis eiuſmodi annū mundi exæquari magnum, quo mundi anima per firmamenti motum, ſuū peragit ambitum trigintaſex annorū millibus peragendum. Circuitū verò animæ noſtræ per duodecim agi annorū millia inde volunt, quia oporteat per omnes diſcurrere ſphæras, choróſque dæmonum & deorū, qui in Phædro per duodecim ordines digerūtur. Sed quidnam ſibi volunt hiatus in terra duo, totidemque in cælo? vt intelligas animas alia quidem via ad terrena deſcendere, ſcilicet habitu quodā corporeo: alia verò à terris aſcendere, ſcilicet habitus illius purgatione. E cælo ſimiliter labi in elemēta corporis elemētalis amore, ac viciſſim reſurgere in cæleſtia amore hoc reſtincto, cæleſtique accenſo. Hinc ait Orpheus, Amorem omniū tam ſupernorum quàm inferorum claues habere. Iudices animarū in aere & æthere collocat angelos prouidentiæ diuinæ miniſtros. Poſt ſententiā, iuſti cælum petunt, coram ſe & opera & iudicia præferentes: quia videlicet & ſeipſos nouerunt, tā ſibimet quàm alijs lucent: Iniuſti cōtrà deſcendunt, ſua ferentes à tergo. Neque enim cognouere ſeipſos: neque profuere ſibi, ſed cæteris exemplo ſunt potius quā ſibimet auxilio. Pratū in quo & aſcēdentes & deſcendentes ad tempus animæ requieſcunt, media quædā regio eſt inter inferos & cæleſtes, ac diſpoſitio inter bonū habitū atque malū, & ſtatus beatitudinem inter atque miſeriā, limbo ſimilis in aëre deſignatus. Hic aduerte animas quæ in ſuperiori vita mutuā notitiā habuerūt in altera inuicē ſe agnoſcere. Itē in eiuſmodi prato diutiſſime reſidere animas ſecundū Platonicos, eorū qui in infantia deceſſerunt: de quibus Herus quædā memoria parū digna recenſuit. Quia cū in neutrā partē declinauerint eligēdo, neque obduxerint habitū, Platonici eas in lumine tantū naturali relinquunt. At verò beatos quidem ſuper naturale lumen, miſeros autē infra id lumen poſitos eſſe putant. Agitur hic præterea de ſupplicijs purgatorijs. Sed curnā culpa doloribus aboletur? quia videlicet voluptatibus inoleuit. Nónne & medici morbos plurimum à contrariis curant? Animaduerte Platonē non temere ad delendā culpā numero vti denario, & cētenario inſuper, atque millenario. Sane pro quolibet voluptatis gradu decē adhibet ſupplicij gradus. Primo quidē quæritur quam ob cauſam plures pendantur gradus pœnæ quàm percepti fuerint voluptatis. Reſpondetur ob læſæ maieſtatis diuinæ crimen ita deberi. Præterea ſicut beatitudinis gaudia iuſtitiæ humanæ dolores exuperant, ſic miſeriæ cruciatus iniuſtitiæ voluptates. Denique neque tam facilè delentur notæ, quàm facilè imprimuntur: neque qui peccati habitū confirmauit, ſi vixiſſet vltrà delinquere deſiniſſet. Quæritur deinde cur gradus decē? Quid ſi Plato Moſaicū decalogū eſt imitatus? cumque arbitratus ſit eū quodammodo contra præcepta diuinæ legis decē agere, quia aliquod ex decem omnino neglexerit, iure decies iudicat cruciandū? proinde denarius numerus dicitur vniuerſus. Omnes enim numeros, vel infra ſe implicat, vel per ſe ſuóſque explicat replicando. Vniuerſus autem numerus opportune animis purgandis accommodatur, vt per hūc ſignificetur vniuerſam corporis labem deponendā eſſe prius quàm ad vniuerſi peruenias principē, penes quem nihil poteſt eſſe corporeum. Quæritur poſt hæc, cur præter gradus pœnarum decem, annos centum affligantur iniuſti. Reſpondeo, quia ſi ad centum vſque vixiſſent annos, quo termino vita hominū quodammodo deſignatur, continuè peccauiſſent. Attribuitur autem cuilibet decem gradui numerus centenarius, vnde numerus conficitur millenarius. Hinc illud: Centum errant annos. Item & illud: Mille rotam voluere per annos. Præterea centum pro vno accipietis. Nam his Plato numeris, non ſolùm in ſupplicio ſed etiam in quibuſdam præmijs vtitur. Profectò ſi denarius in ſe ducatur multiplicando decies decem, ex eo naſcitur centenarius. Deinde ſi reducatur in ſemetipſum, computando decies decem decies, millenarius procreatur.

Itaque

[illegible] non tempus. Præterea ſi Platonis verba conſideraueris, agnoſces Euangeliū illud: Ligatis manibus & pedibus, in exteriores tenebras eum mittite. Sed addit hic, ligato capite. Vinculum quidem capitis ſignificat rationis impedimentum, & luminis orbitatem. Nodus verò manuum actionis profectúſque priuationem. Denique ligati pedes, non ducunt, non progrediuntur, non perueniunt, ſed vi illata raptantur. Cognoſces quoque ſub igneorum hominum figura vltores dæmones, pœnáſque corporeas, idémque ex multis percipies coniecturis. Notabis & proprium exterioris vocabulum. Præterea tenebras vbi clauduntur hiatus. Sub nomine quoque mugitus, ſtridorem dentium atque fletum. Poſtquam verò loca & pœnarum diſpoſuit, & gaudiorum, per oppoſitam formam, ſignificauit, & media tetigit, ad illas iam reuertitur animas, quæ in prata partim è cælo poſt præmium temporale, partim è terra poſt temporale ſupplicium confluxerunt. Quas in elementalem rurſus generationem dicit oportere reuerti, pérque illam catenus progredi quoad firmiorem ſtatum, ſiue firmiſſimum quandoque promereantur. Has, inquit, ſeptem in prato dies conquieuiſſe. Hunc tu ſeptenarium, ſi per ſeptem planetas interpreteris, item per ſeptem dierum ſeptenarios quibus ante motum fœtus in aluo quieſcit, ac etiam per ſeptem quoſque dies in quibus gradatim in vtero formæ mutantur, forte nonnihil afferre videberis. Sed quid iſtud ad animas? quæ neque amplius in planetis ſunt, deſcenderunt enim: & nondum aluo clauduntur: deſcenſuræ enim ſunt in vterum, poſtquam ad tria fata peruenerint: Interea aëreo corpore aëream incolunt regionem. Verum eſto, ſi placet. Forte etiam quia interim quodam modo viuunt ſteriles, ſterili quodam numero deputantur: & quoniam ſeptenarius neque ex aliquo numero gignitur aliquoties repetito, neque gignit aliquem intra decem, aptiſſime conuenit animabus adhuc vtrinque à generatione vacantibus. Attribuunt Pythagorici eundem numerum Palladi, quia neque ex matre genita ſit, neque genuerit. Conuenire volunt & animis à terrena adhuc matre ſemotis, & vniuerſum ſub Palladis ſapientia contemplantibus. At quum primùm ab eiuſmodi vacatione conſurgunt, ſubeunt octonarium, qui & gignitur, & primus eſt inter numeros ſolidus. Ideo cum anima congruit propemodum ad corpus ſolidum acceſſura. Solidum verò octonarium appellamus, quoniam ex binario per ſeipſum ter repetito, & in ſe redeunte creatur, dimenſionem trinam ſignificante. Nam ex bis duo bis, octo complentur. Adde ſi colis muſicam, vocem ſeptimam eſſe penitus diſſonam, octauam verò omnium maximè conſonantem. Conſonare autem oportet tam corpus animæ, quàm vtrunque fato, vt cæleſtis anima ineat cum corpore terreno commercium. Cuius quidem conſonantiæ tandem expletis numeris, animæ iam ipſi & terra diſſonet, & conſonet cælum, ſi modò futura ſit felix. Proinde quod quatuor dies ad generationis progreſſum, octo diebus Plato ſubiungit, intellige in natura animæ vegetali vim & effectum quendam quodammodo iam regnare ad formandum corpus ex elementis quatuor conſtitutum. Item ſub octaua conſonantia opus eſt quarta quodammodo ad conſonantiam accedente, & quinta vera iam conſonantia. Quinque verò ſunt, ſi ſequentes quatuor vnà cum præcedente computare volueris. Quinetiam videbis hic duodenarium aſſignatum, quo animæ ad exordia generationis accedunt. Duodecim enim ad id opus eſt ſphærarum & diuinorum dæmoniorúmque ordinum adiumento. Vox inſuper & conſonantia duodecima perfectiſſima eſt ex diapaſon & diapente, ex octaua & quinta reſultans, ſua quadā gratia rebus congruēs amatoriis, conueniens quoque nuptiis. Eiuſmodi verò animæ iamiam amore quodam, vt ita dixeris, venereo duce, terrenis conciliandæ ſunt nuptiis. Sed cur Plato cum duodenarium computaturus eſſet, ac poſt ſeptem, reſiduum eſſet ſubiuncturus, non ſubitò dixit quinque? vt videlicet per octo & per quatuor innueret myſteria quæ audiſti: rurſuſq; per diei vnius iter additum ad complendum duodenarium, animaduerteres corpus ex quatuor compoſitum elementis non prius ad animam præparari poſſe, quàm & ipſum in vnam quintámque formam quaſi cælo ſimilem, fuerit temperatum, & anima vnum ex ſe vitalem actū corpori facile imprimat figurato. Quoniam verò animæ ad compoſita declinantes corpora, fati legibus magna ex parte ſubduntur, & viciſſim fato duce ad illa labuntur, idcirco inquit, has animas in conſpectum fati procedere. Principio igitur naturam ipſam ſub

ponens Iouem vnum vniuerſalem mundi totius opificem … deinceps pari proportione deam vnam eſſe Neceßitatem in ordine illo cuſtodientem omnia, in quo communis Iupiter cuncta compoſuit. Praterea tria fata, id eſt tres deas huius Neceßitatis filias, quarum alia alia ſub matris imperio procul à tranſgreßione conſeruent. Et neceßitatem quidem deam omnino collocat ſuper mundum, filias autem partim quidem à mundo ſemotas, partim etiam declinantes ad mundum. Mihi vero ſicut & pleriſque alijs Platonicorum, magis placet, Neceßitatem eſſe mundi animam. Filias autem tres eſſe tres huius animæ vires ad fatalia pertinentes. Vocat autem Neceßitatem, non quia vel naturæ, vel rationi inferat violentiam: ſed quia omnia in ſuo quodam ordine ab opifice rerum inſtituto conſeruat, neque permittit quicquam leges illius adeo tranſgredi, quin mox regrediatur in leges. Cælos voluit genibus, id eſt infima parte ſui, tanta videlicet facilitate, vt expeditißimè interim contemplationis gaudio perfruatur. Sed hanc ipſam vegetalem eius partem tribus appellat nominibus. Lacheſim quidem, quia rerum ſeminibus grauida eſt, & vitarũ ſortibus atque formis, quas deſcenſuris inſerit animabus. Clotho deinde, quoniam inſitas vitæ ſortes ordine ſuo euoluit in actum viuendi, & explicat in effectum. Poſtremò Atropon, quoniam vitas iam euolutas in actum progreſſu quodam indeclinabili, ad ineuitabilem vſque terminum conſeruat atque cuſtodit. Nonnulli primam nominant Veſtam. Secundam Mineruam. Tertiam verò Martem ſiue Martiam. Deinde quòd dicit Parcas ad Sirenum motus harmonicos canere, accipe, fatales vitas ad effectum per cæleſtes motiones influxúſque procedere. Sedes Neceßitatis filiarúmque eius oſtendunt fatalis ordinis firmitatem, quaſi oporteat mobilium progreßionem ab ipſa motoris immobilitate regi atque ordinari. Sedium verò paria interualla iuſtam, tum inter fata, tum per fata diſtributionem fieri euidenter oſtendunt. Veſtes albæ tum fatorum naturam inuiolatam oſtendunt, tum innocentem. Non enim agit vniuerſo malum, quod ab optimo vniuerſi duce dependet. Corona deſcribit imperium. Cantare eſt per temporum interualla ea congruitate digerere ſingula, quæ diuina mens momento quidem intuens temporibus digerenda præſcribit. Hinc fit vt Parcæ omnes temporanea cantent. Et cur Lacheſis præterita, Clotho præſentia, Atropos verò futura? Reſpondeat Proclus, in præterito quidẽ tria tempora cogitari. Nam & præteriiſſe iam dicitur, & quandoque fuiſſe præſens, & antequam præſens eſſet, fuiſſe futurum. In præſenti verò ipſum cogitari præſens, quod prius fuerat & futurum. In futuro denique futurum duntaxat agnoſci. Poſt hæc verò declarari præcipuam eſſe Lacheſim. Secundo dignitatis loco Clotho. Tertio Atropon. Verùm curnam Parcæ globos tractant manibus mater verò nequaquam? quoniam infimæ illius animæ vires cognatiores globis ſunt quàm animæ ipſius ſubſtantia. Cur item Lacheſis gemina tangit manu? quia in exordio & medium continetur & finis. Cur deinde Clotho ampliorem, & ab extrinſeco tangit ambitum atque dextra? Atropos autem anguſtiorem ab intrinſeco atque ſiniſtra? Quia euolutio vitæ per media, & ab extrinſeca exorditur cauſa, & amplior eſt, contingit quoque proſperior. Ineuitabilis autem terminus, & ab intrinſeca iam prouenit proprietate concepta, & deſinit in anguſtum. Adde quòd clàm ſurrepit, & vt plurimum contra votum. Quòd autem Parcas inquit, cælum intermißione quadam temporis tangere, ne putes fatales mundanæ animæ vires modò regere mundana modò non regere. Si enim mutabilitas ſit in fato, cuius propria immutabilitas ipſa eſt, nihil fingi poterit non immutabile. Plato igitur humano quodam more atque ſermone diuina pingens officia, innuere vult, fata partim res ipſas tractare, partim verò nequaquam: tum quia mundanæ animæ virtus in ipſa ſuæ integritatis dignitate conſiſtens, actionem ſuam rebus gubernandis accommodat, ac vicißim dum accommodat, non miſcetur: tum quia temporalem in operibus viciſsitudinem exhibent, & quam intermißionem in operatione ſua dicuntur habere, non in ſe quidem, ſed in effectu demonſtrant: tum quia naturalia quidem tractat, ſupernaturalia non attingit. Quæ enim ad rationem puram liberámque, vel ad diuinam intelligentiam fato ſuperiorem pertinent, minimè tangit. Talia enim ad ſublimem dei prouidentiam cæleſti fato ſuperiorem miro quodam ordine reducuntur. Similiter in Politico ſcribitur, mundanas alias à fato, alias à prouidentia regi: non quia intermiſſa quadam viciſsitudine temporum fiat eiuſmodi commutatio, ſed quia quotidie quædam ſub fato fiant, quædam per prouidentiæ leges ſuper fatalem ſeriem diſponantur. Accedit ad hæc quòd animæ noſtræ aliàs in prouidentia ſunt omnino, alias prorſus in fato, aliàs in vtroque ſimul. Quum enim expedita tantum mente contemplatrice viuunt, in prouidentia ſolùm, penitúſque liberè viuunt. Quum verò

vniuerſi gubernatio præſtantior ſit quàm diſpoſitio animarum, meritò illa quidem manibus, hæc autem genibus perfici iudicatur. Sedere autem in tribunali, autoritatem exprimit & iudicium. Inter ſortes verò vitarum atque exempla, talis quædam videtur eſſe diſtinctio: quòd ſortes quidem ad vires pertinent vegetales, exempla verò ad imaginationes, ſuperiores quidem vegetali potentia, ſed propinquas. Nempe cùm primum in hac potentia talia quædam futuræ vitæ ſemina præ cæteris inualeſcunt, ſimul in imaginationem quoque vitæ ſimilis, figuræ & machinamenta conſurgunt, affectúſque ferueſcunt: perinde vt apud nos ſanguineam corporis affectionem hilaris imaginatio ſequitur, cholericam iracunda, melancholicam verò triſtis, fæcundam luxurioſa. Hactenus fatalis procedit neceſſitas. At enim ratio imaginatione ſuperior, cuius eſt ratiocinatio, conſilium & electio, ideóque motus ad vtrunque liber, percipiens imaginationis figuras atque affectus, poteſt eiuſmodi vitæ deſcriptionem probare pariter atque reprobare. Quam ob cauſam dicit virtutem eſſe à fato liberam, culpámque in vitæ deterioris electione, eligentis eſſe, non fati. Nam & ſi ex fato eſt tam in communi quàm proprio, nouam iam vitam & nunc vt prius eligere: ex conſilio tamen eſt, talem propriè eligere aut talem. Quippe ſi primam viuendi formam ab imaginatione oculis rationis oblatam, ratio examinando reiecerit, non deerit ſtatim alia melior, rurſúſque alia. Hinc illa prouidentiæ inſpiratio propheta cognominatur. Præmonſtrat enim rationi quodam iudicij lumine, eam habere liberam conſultandi eligendique facultatem, quidve potiſſimum ex temeraria electione ſequatur. Dicitur & propheta ſortes fundere, exempla viuendi proponere: non ſolùm quia prouidentiæ diuinæ influxus quodammodo fatalia ſancit, ſed quia fatales ſortes & exempla fatalia producit in rationis examen atque iudicium. Quòd autem in præconio nunciat animas eſſe diurnas, exprimit eas & ibi eſſe in perpetuo die, & vitam quam tanti faciunt, vnum eſſe diem atque nocturnum. Addit initium alterius fore circuitus, vt aperiat myſterium animarum à cælo in terram viciſſimque remeantium. Appellat humanum genus non mortale ſolùm, ſed vt animæ ſua mala præſagiant, addit mortiferum, quaſi dicat corporis vitam eſſe animæ mortem. Pronunciat deinde & ſi ratio à principio in eligenda vita ſit libera, poſtquam tamen elegerit, in hac quidem reijcienda non amplius fore liberam, licet quandoque libera futura ſit in ea, qualiſcunque ſit, aliter atque aliter componenda vel temperanda. Si quæras quare aliæ hominum animæ vitas alias eligant, reſpondebunt alij ſpeciales quaſdam in animarum naturis differentias eſſe, alij indiuiduales quidē atque proprias, addéntque differentias illi multas ex ſuperiorũ vitæ diuerſitatē deductas. Quod & Plotinus valde confirmat, & ſequentibus maximè conſonat. Proinde animæ eligentes vitam, ſimul dæmonem ſortiuntur electæ vitæ ducem. De hoc alibi multa diximus. Hic ita diſtingue. Deos Platonici alios cogitant extra mundum, mentes ſcilicet ſeiunctas à corpore tanquam intellectuales ſphæras, colentes deum vnum tanquam ipſarum centrum firmiſſimum & ſtabiliſſimam vnitatem. Alios mundanos appellant, videlicet vltra diuinum cultum voluendis mundi ſphæris accommodatos. His dæmones ſubdunt, quaſi miniſtros ad ea quæ vel in ſpecie vel in ſphæris vel ex ſphæris fiunt, diſponenda atque componenda. Totidem igitur numerant genera dæmonũ quot in dijs mundanis dæmonũ ducibus vires inueniuntur. At verò in quolibet mundano Deo vnitas ipſa ſuprema eſt ſubſtantia ſua, quæ diuinam referat vnitatē. Poſt eã eſt intellectus, ſimul omnia contuens, per quem mentes repræſentet angelicas. Item ratio per formas quadam progreſſione diſcurrens, talium propria animarum. Præterea imaginatio quadam eatenus per particulares congrediens formas, quatenus per vniuerſales ratio ipſa progreditur. Deinceps natura ſequitur vegetalis ſphæra viuifica ſimul & motrix. Secundum has quinque vires genera quinque dæmonum computantur. Quorum ex numero cæleſtes quidem dæmones deorum mundanorum vnitatem accommodatè ſequuntur: ætheres verò dæmones, id eſt, ignei, deorum eorundem intelligentiam: aërei dæmones rationem: aquei imaginationem: terreni verò naturam, quam in dijs appellauimus vegetalem. Sub his Orphici, dæmones collocant ſubterraneos mundanorum deorum corpora infimo quodam ordine referentes, ſcelerúmque vltores. Quorum hic Plato mentionem feciſſe videtur. Si

nima in corpore quodam ex aëre craſſiori compoſito in ſuperiori campo, antequam terrenæ matris vtero concludatur. A cœleſtibus enim corporibus ad terrena, non ſolum per elementum, ſed per corpus aëreum fit deſcenſus. Subiungit animas in hoc aëreo corpore ad mediam vſque noctem dormire, oſtendens mox ſub terreno corpore non dimidiam iam, ſed integram ignorantiæ noctem fore. Somnus teſtatur & rationis impedimentum & iudicij falſitatem. Poſtremò animas, inquit, fœtui terreno inſinuari ſub tonitru quodam atque terræmotu, duabus vt puto, de cauſis: tum indicans infelicibus auſpicijs hunc carcerem ingredi, tum oſtendens tam cœleſtem, quàm terrenum motum, & quidem vehementem, ad diuinam animam tam tetro carcere coercendam concurrere oportere. Proſilire verò ad generationem animas ſtellarum inſtar, vltra figuram poeticam ſubinſinuat animas ſtellares eſſe quodammodo, & ad ſtellas denique redituras. Quòd autem Plato de migratione animarum in corpora beſtiarum tam ridiculam affert fabellam, ab anicularum fabulis nihilo diſcrepantem, profectò nos admonet, totum allegoricè exponendum: videlicet rationales animas, non in vitam bruti, ſed brutam, id eſt quodammodo bruto ſimilem viciſſimque demigrare. Quod quidem omnibus penè Platonicis excepto Plotino maximè placuit. Idémque Origenes in libris contra Celſum confirmare videtur. Tu verò ne negligas morale præceptum, electionis rectæ peritiam cunctis rebus & artibus præponendam. Præterea tam multa de ſphærarum pulchritudine atque potentia hic adducta fuiſſe, vt cogitemus iuſtitiam & præmium in cœlo ingens conſequuturam, & ad optimam viuendi electionem magnopere conducturam. Verùm dices iam magnanime Laurenti, te hic à Marſilio Ficino commentarium accepiſſe potius quàm argumentum. Eſto ſanè, operæpretium fuiſſe arbitror atque fore, vt argumentum quidem promiſerim, commentarium verò præſtiterim.

ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

DE REPVB. DIALOGVS DECIMVS.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

ΚΑΙ μὴν (ἦν δ' ἐγώ) πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα περὶ αὐτῆς ἐννοῶ, ὡς παντὸς ἄρα μᾶλλον ὀρθῶς ᾠκίζομεν τὴν πόλιν· οὐχ ἥκιστα δὲ ἐνθυμηθεὶς περὶ ποιήσεως λέγω. Τὸ ποῖον; ἔφη. Τὸ μηδαμῇ παραδέχεσθαι αὐτῆς ὅση μιμητική. παντὸς γὰρ μᾶλλον οὐ παραδεκτέα νῦν καὶ ἐναργέστερον (ὡς ἐμοὶ δοκεῖ) φαίνεται, ἐπειδὴ χωρὶς ἕκαστα διήρηται τὰ τῆς ψυχῆς εἴδη. Πῶς λέγεις; Ὡς μὲν πρὸς ὑμᾶς εἰρῆσθαι (οὐ γάρ μου κατερεῖτε πρὸς τοὺς τῆς τραγῳδίας ποιητὰς, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς μιμητικούς)

EQVIDEM cogitanti mihi, inquam ego, de hac quam nuper verbis condidimus ciuitate, cùm alia permulta rectè admodum ſtatuiſſe videmur, tum vel maximè, quæ de poëſi ſunt lata. Quænam iſta? inquit. Ne videlicet vlla poëſis pars, quæ in imitatione conſiſtit, recipiatur. Præ cæteris enim nunc eſt perſpicuum, vt mihi videtur, nihil tale à nobis eſſe recipiendum, poſtquam ſingulæ ſeorſum animi diſtinctæ ſunt ſpecies. Quomodo iſtud ais? Vt apud vos dicam quod ſentio (neque enim vos me coram tragicis imitatoribúſque poëtis alijs accuſabitis)

eſt altera. Ita eſt. Solemus autem dicere, ſupellectilis vtriuſque artificem, ſic opus ſuum abſoluere, ſi in ideam illam intueatur, vnum quidem lectos, menſas alterum, quibus ipſi vtimur, cæteráque ſimiliter. Nullus enim artifex ideam ipſam fabricat. Quo enim pacto? Nullo. Vide præterea nunquid talem aliquem voces artificem? Qualem? Qui facit omnia quotcunque vnuſquiſque artifex eorum qui manibus operantur. Potentem narras virum, atque mirabilem. Nondum integram eius vim expreſſi. Forte vero multo magis miraberis, ſi expreſſero. Nempe idem iſte artifex, non ſolùm omnia poteſt ſupellectilia fabricare, ſed etiam quæcunque ex terra naſcuntur efficit, & animalia omnia atque ſeipſum. Terram quoque, cœlum, ac deos, & quæcunque in cœlo ſunt, & ſub terris apud inferos, peragit. Sophiſtam narras mirabilem. Diffidis? Dic obſecro, nunquid nullo modo huiuſmodi artifex eſſe tibi videtur? vel quodam modo iſtorum omnium faber eſſe, quodam modo verò non eſſe? An non aduertis hæc omnia te quodammodo efficere poſſe? Quiſnam hic modus? Haud difficile: potes enim paſſim & celeriter omnia facere. Speculum accipe, paſſimque circunferas. Solem protinus facies, & quæ in cœlo ſunt, terram quàm primum, ocyſſimè teipſum, & cætera pariter animalia, ſupellectilia, plantas, & quæcunque nuper commemorauimus. Imagines iſtorum quidem, res ipſas minimè. Opportunè, inquam ego, nimium reſpondiſti. Talis vtique faber eſt & ipſe pictor. Nonne? Eſt. At ipſum dices haudquaquam facere vera quæ facit, quanquam & aliquo pacto pictor quoque lectum facit. An non? Facit quidem & iſte, ſed apparentem. Nónne dicebas quod lecti faber ſpeciem quidem ipſam, quam eſſe dicimus id quod lectus eſt, non facit, ſed lectum aliquem. Dicebam equidem. Si id quod eſt non facit, haud ſanè quod verè eſt facit, ſed tale aliquid quale quod verè eſt, non tamen ipſum quod eſt reuera. Perfectè autem eſſe fabri, aut lectorum, aut aliorum artificiorum opus ſiquis dixerit, aberrabit?

C τοιαῦται γέ που πολλαί εἰσι τὰ σκεύη δύο, μία μὲν, κλίνης, μία δὲ, τραπέζης. Ναί. Οὐκοῦν καὶ εἰώθαμεν λέγειν ὅτι ὁ δημιουργὸς ἑκατέρου τοῦ σκεύους πρὸς τὴν ἰδέαν βλέπων, οὕτω ποιεῖ, ὁ μὲν, τὰς κλίνας, ὁ δὲ, τὰς τραπέζας, αἷς ἡμεῖς χρώμεθα· καὶ τἄλλα κατὰ ταὐτά. οὐ γάρ που τήν γε ἰδέαν αὐτὴν δημιουργεῖ οὐδεὶς τῶν δημιουργῶν. πῶς γάρ; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' ὅρα δὴ καὶ τόνδε τίνα καλεῖς τὸν δημιουργόν. Τὸν ποῖον; Ὃς πάντα ποιεῖ ὅσαπερ εἷς ἕκαστος τῶν χειροτεχνῶν. Δεινόν τινα λέγεις καὶ θαυμαστὸν ἄνδρα. Οὔπω γε. Ἀλλὰ τάχα μᾶλλον φήσεις. ὁ αὐτὸς γὰρ οὗτος χειροτέχνης οὐ D μόνον πάντα οἷός τε σκεύη ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα ἅπαντα ποιεῖ, καὶ ζῶα πάντα ἐργάζεται, τά τε ἄλλα καὶ ἑαυτὸν, καὶ πρὸς τούτοις, γῆν καὶ οὐρανὸν, καὶ θεοὺς, καὶ πάντα τὰ ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν ἅδου ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἐργάζεται. Πάνυ θαυμαστὸν (ἔφη) λέγεις σοφιστήν. Ἀπιστεῖς, ἦν δ' ἐγώ; καί μοι εἰπὲ, τὸ παράπαν οὐκ ἄν σοι δοκεῖ εἶναι τοιοῦτος δημιουργός; ἢ τινὶ μὲν τρόπῳ γενέσθαι ἂν τούτων ἁπάντων ποιητὴς, τινὶ δὲ οὐκ ἄν; ἢ οὐκ αἰσθάνῃ ὅτι κἂν αὐτὸς οἷός τ' εἴης πάντα ταῦτα ποιῆσαι τρόπῳ γέ τινι; Καὶ τίς (ἔφη) ὁ τρόπος οὗτος; Οὐ χαλεπὸς (ἦν δ' ἐγώ) ἀλλὰ E πολλαχῇ καὶ ταχὺ δημιουργούμενος, τάχιστα δέ που, εἰ θέλεις λαβὼν κάτοπτρον περιφέρειν πανταχῇ. ταχὺ μὲν ἥλιον ποιήσεις καὶ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, ταχὺ δὲ γῆν, ταχὺ δὲ σαυτόν τε καὶ τἄλλα ζῶα, καὶ σκεύη καὶ φυτὰ, καὶ πάντα ὅσα νῦν δὴ ἐλέγετο. Ναί (ἔφη) φαινόμενα. οὐ μέντοι ὄντα γέ που τῇ ἀληθείᾳ. Καλῶς (ἦν δ' ἐγώ) καὶ εἰς δέον ἔρχῃ τῷ λόγῳ. τῶν τοιούτων γὰρ (οἶμαι) δημιουργῶν καὶ ὁ ζωγράφος ἐστίν. ἦ γάρ; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλὰ φήσεις οὐκ ἀληθῆ, οἶμαι, αὐτὸν ποιεῖν ἃ ποιεῖ. καίτοι τρόπῳ γέ τινι καὶ ὁ ζωγράφος κλίνην ποιεῖ, ἢ οὔ; Ναί (ἔφη) φαινομένην γε καὶ οὗτος. Τί δὲ ὁ κλινοποιός; οὐκ F ἄρτι μέντοι ἔλεγες ὅτι οὐ τὸ εἶδος ποιεῖ, ὃ δή φαμεν εἶναι ὃ ἔστι κλίνη, ἀλλὰ κλίνην τινά; Ἔλεγον γάρ. Οὐκοῦν, εἰ μὴ ὃ ἔστι ποιεῖ, οὐκ ἂν τὸ ὂν ποιοῖ, ἀλλά τι τοιοῦτον οἷον τὸ ὂν, ὂν δὲ οὔ· τελέως δὲ εἶναι ὂν τὸ τοῦ κλινουργοῦ ἔργον, ἢ ἄλλου τινὸς χειροτέχνου, εἴ τις φαίη, κινδυνεύει οὐκ ἂν ἀληθῆ λέγειν;

C ἀλλὰ μὴ κλίνης τινὸς, μηδὲ κλινοποιός τις, μίαν φύσει αὐτὴν ἔφυσεν. Ἔοικεν. Βούλει οὖν τοῦτον μὲν φυτουργὸν τούτου προσαγορεύωμεν, ἤ τι τοιοῦτον; Δίκαιον γοῦν, ἔφη, ἐπειδήπερ φύσει γε καὶ τοῦτο καὶ τἄλλα πάντα πεποίηκε. Τί δαὶ τὸν τέκτονα, ἆρ᾽ οὐ δημιουργὸν κλίνης; Ναί. Ἦ καὶ τὸν ζωγράφον, δημιουργὸν καὶ ποιητὴν τοῦ τοιούτου; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ τί αὐτὸν κλίνης φήσεις εἶναι; Τοῦτο (ἦ δ᾽ ὅς) ἔμοιγε δοκεῖ μετριώτατ᾽ ἂν προσαγορεύεσθαι, μιμητὴς οὗ ἐκεῖνοι δημιουργοί. Εἶεν (ἦν δ᾽ ἐγώ) τὸν τοῦ τρίτου ἄρα γεννήματος ἀπὸ τῆς φύσεως, μιμητὴν καλεῖς; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

D Τοῦτ᾽ ἄρα ἔσται καὶ ὁ τραγῳδοποιός· εἴπερ μιμητής ἐστι, τρίτος τις ἀπὸ βασιλέως καὶ τῆς ἀληθείας πεφυκώς· καὶ πάντες οἱ ἄλλοι μιμηταί. Κινδυνεύει. Τὸν μὲν δὴ μιμητὴν ὡμολογήκαμεν· εἰπὲ δέ μοι περὶ τοῦ ζωγράφου τόδε, πότερα ἐκεῖνο αὐτὸ τὸ ἐν τῇ φύσει ἕκαστον δοκεῖ σοι ἐπιχειρεῖν μιμεῖσθαι, ἢ τὰ τῶν δημιουργῶν ἔργα. Τὰ τῶν δημιουργῶν, ἔφη. Ἆρα οἷα ἔστιν, ἢ οἷα φαίνεται; τοῦτο γὰρ ἔτι διόρισον. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ὧδε. κλίνη, ἐάν τε ἐκ πλαγίου αὐτὴν θεᾷ, ἐάν τε καταντικρὺ, ἢ ὁπῃοῦν, μή τι διαφέρει αὐτὴ ἑαυτῆς; ἢ διαφέρει μὲν οὐδὲν, φαίνεται δὲ ἀλλοία; καὶ τἄλλα ὡσαύτως;

E Οὕτως ἔφη φαίνεται, διαφέρει δ᾽ οὐδέν. Τοῦτο δὴ αὐτὸ σκόπει· πρὸς πότερον ἡ γραφικὴ πεποίηται περὶ ἕκαστον; πότερα πρὸς τὸ ὄν, ὡς ἔχει, μιμήσασθαι, ἢ πρὸς τὸ φαινόμενον, ὡς φαίνεται· φαντάσματος, ἢ ἀληθείας, οὖσα μίμησις; Φαντάσματος, ἔφη. Πόῤῥω ἄρα που τοῦ ἀληθοῦς ἡ μιμητική ἐστι, καὶ, ὡς ἔοικε, διὰ τοῦτο πάντα ἀπεργάζεται, ὅτι σμικρόν τι ἑκάστου ἐφάπτεται, καὶ τοῦτο εἴδωλον. οἷον ὁ ζωγράφος (φαμὲν) ζωγραφήσει ἡμῖν σκυτοτόμον, τέκτονα, τοὺς ἄλλους δημιουργούς· περὶ οὐδενὸς τούτων ἐπαΐων τῶν τεχνῶν·

F ἀλλ᾽ ὅμως παῖδάς τε καὶ ἄφρονας ἀνθρώπους, εἰ ἀγαθὸς εἴη ζωγράφος, γράψας ἂν τέκτονα καὶ πόῤῥωθεν ἐπιδεικνὺς, ἐξαπατῴη ἂν, τῷ δοκεῖν ὡς ἀληθῶς τέκτονα εἶναι. Τί δ᾽ οὔ; Ἀλλὰ γὰρ, οἶμαι, ὦ φίλε, τόδε δεῖ περὶ πάντων τῶν τοιούτων διανοεῖσθαι, ἐπειδάν τις ἡμῖν ἀπαγγέλλῃ περὶ τοῦ, ὡς ἐνέτυχεν ἀνθρώπῳ πάσας ἐπισταμένῳ τὰς δημιουργίας, καὶ τἄλλα πάντα ὅσα εἷς ἕκαστος οἶδεν, οὐδὲν ὅ,τι οὐχὶ ἀκριβέστερον ὁτουοῦν ἐπισταμένῳ,

tale aliquid appellemus? Par eſt, quandoquidem natura & hoc & alia omnia fecit. Fabrum verò, nonne lecti opificem? Et hoc. Num & pictorem quoque factorem huius operis & opificem? Nullo modo. At quomodo ad lectum habere hunc dices? Aptiſſimè mihi dici poſſe videtur, imitator eius cuius opifices illi dicuntur. Ergo imitatorem vocas eum qui tertium à natura facit? Valde. Talis vtique erit & tragicus: ſiquidem eſt imitator, tertius quidam à rege & veritate: ſimiliterque alii omnes imitatores. Apparet. De imitatore quidem conſenſimus. Sed de pictore mihi dicas velim, vtrum ipſum vnumquodque quod eſt in natura, imitari contendat, vel artificum opera. Artificum opera. Verum qualia ſunt? vel qualia nobis apparent? Hoc præterea mihi diſcernas. Quomodo id ais? Sic. lectus quidem ſiue ex obliquo, ſeu è regione cernatur, ſeu quouis alio modo, nunquid à ſeipſo differt? vel nihil differt? aliter verò videtur diſpoſitus aliter intuentibus, cæteráque ſimiliter? Sic apparet quidem, differt autem. Animaduerte & iſtud, quid in ſingulis intendit pictoris induſtria? vtrum vt ſe habent res ſingulas imitari? An quod apparet potius, vt apparet? Imaginis apparentis vel veritatis potius imitatio? Apparentis imaginis. Procul igitur à vero eſt imitatio: atque, vt videtur, propterea omnia poteſt facere, quia exiguum quiddam cuiuſque attingit nimirum ſimulacrum. Quemadmodum pictor pinget nobis coriarium, fabrum, & opifices alios, cùm nihil in artibus his intelligat: veruntamen ſi peritus ſit pictor, expreſſeritque fabri ipſius imaginem, quam procul oſtendat, pueros dementeſque homines ita decipiet, vt verus eſſe faber illis appareat. Quidni? Cæterùm, ô amice, hoc in huiuſcemodi omnibus cogitandum. Quoties aliquis nobis de hoc ipſo nunciat, ſe videlicet homini occurriſſe in omnibus artibus erudito, perfectiſſiméque præ cæteris intelligenti quæcunque alius quiuis intelligat:

quæ imitatur, peritiam habeat, multo magis operibus ipſis quàm eorum imitationibus, incumbet: conabitúrque multa, & præclara opera ſui monimenta poſteritati relinquere, ſatiúſque cenſebit, vt ipſe ab aliis laudetur, quàm vt ſemper alienorum operum ſit laudator. Ita equidem arbitror. neque enim par honor aut par emolumentum. Cæterùm de aliis quidem rationem minimè exigamus, Homerum aut alium quemvis poetarum interrogantes, ſiquis eorum medicus reuera fuerit, non ſolùm verborum ad medicum ſpectantium imitator, quóſnam vel veterum, vel recentium ſanos poeta reddiderit, quemadmodum Aeſculapius, aut quos reliquerit artis medicinæ diſcipulos, quemadmodum ille poſteros. Sed neque ab eis de aliis artibus ſciſcitemur: mittamus enim reliqua. At verò de maximis aliis præclariſſimiſque rebus quas tentat Homerus, bellis, imperiis, rebuſpublicis, & hominum diſciplinis, par eſt ita eum interrogare, O amice Homere, ſi non es à veritate tertius, fingiſue virtutis imaginem, quem imitatorem in ſuperioribus definiuimus, ſed es ſecundus, poteſque narrare, quæ ſtudia homines vel meliores, vel deteriores partim publicéque efficiant, dic obſecro, quænam ciuitas per te rectius diſpoſita eſt? ſicuti Lacedæmon per Lycurgum, perque alios multos multæ & paruæ ciuitates & amplæ. Cuius potiſſimum vrbis homines legum te optimum prædicant conditorem, & beneficia in ſe tua commemorant? Charondam quidem Italia & Sicilia celebrant. Nos Solonem. Te verò quis prædicabit, & qualem? Nullus, vt arbitror, inquit Glauco. beneficia eius commemorat. Quin neque ipſi Homerici teſtari hoc audent. Quod præcipuè bellum Homeri temporibus ipſo conſultore vel duce feliciter expeditum commemoratur? Nullum. Præterea quæ viri huius tanquam in his rebus ſapientis inuenta ad officia vitæ & artis aptiſſima referuntur? vt Thaletis Mileſij, & Anacharſis Scythæ. Nihil tale.

C σπουδάσειεν, καὶ τοῦτο προστήσαιτο τοῦ ἑαυτοῦ βίου ὡς βέλτιστον ἔχοντα; Οὐκ ἔγωγε. Ἀλλ' εἴπερ γε, οἶμαι, ἐπιστήμων εἴη τῇ ἀληθείᾳ τούτων πέρι ἅπερ καὶ μιμεῖται, πολὺ πρότερον ἐν τοῖς ἔργοις ἂν σπουδάσειεν ἢ ἐπὶ τοῖς μιμήμασι· καὶ πειρῷτο ἂν πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα ἑαυτοῦ καταλιπεῖν μνημεῖα, καὶ εἶναι προθυμοῖτ' ἂν μᾶλλον ὁ ἐγκωμιαζόμενος ἢ ὁ ἐγκωμιάζων. Οἶμαι, ἔφη. οὐ γὰρ ἐξ ἴσου ἥ τε τιμὴ καὶ ἡ ὠφέλεια. Τῶν μὲν τοίνυν ἄλλων πέρι μὴ ἀπαιτῶμεν λόγον Ὅμηρον ἢ ἄλλον ὁντινοῦν τῶν ποιητῶν, ἐρωτῶντες εἰ ἰατρικὸς ἦν τις αὐτῶν, D ἀλλὰ μὴ μιμητὴς μόνον ἰατρικῶν λόγων· τίνας γὰρ ὑγιεῖς ποιητής τις τῶν παλαιῶν ἢ τῶν νέων λέγεται πεποιηκέναι, ὥσπερ Ἀσκληπιός; ἢ τίνας μαθητὰς ἰατρικῆς κατελίπετο, ὥσπερ ἐκεῖνος τοὺς ἐκγόνους; μηδ' αὖ περὶ τὰς ἄλλας τέχνας αὐτοὺς ἐρωτῶμεν, ἀλλ' ἐῶμεν· περὶ δὲ ὧν μεγίστων τε καὶ καλλίστων ἐπιχειρεῖ λέγειν Ὅμηρος, πολέμων τε πέρι καὶ στρατηγιῶν, καὶ διοικήσεων πόλεων, καὶ παιδείας πέρι ἀνθρώπου, δίκαιόν που ἐρωτᾶν αὐτὸν, πυνθανομένους, Ὦ φίλε Ὅμηρε, εἴπερ μὴ τρίτος ἀπὸ τῆς ἀληθείας εἶ ἀρετῆς E πέρι εἰδώλου δημιουργὸς (ὃν δὴ μιμητὴν ὡρισάμεθα) ἀλλὰ καὶ δεύτερος, καὶ οἷός τε ἦσθα γιγνώσκειν ποῖα ἐπιτηδεύματα βελτίους ἢ χείρους ἀνθρώπους ποιεῖ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, λέγε ἡμῖν, τίς τῶν πόλεων διὰ σὲ βέλτιον ᾤκησεν, ὥσπερ διὰ Λυκοῦργον Λακεδαίμων, καὶ δι' ἄλλους πολλοὺς πολλαί μεγάλαι τε καὶ σμικραί; σὲ δὲ τίς αἰτιᾶται πόλις νομοθέτην ἀγαθὸν γεγονέναι, καὶ σφᾶς ὠφεληκέναι; Χαρώνδαν μὲν γὰρ Ἰταλία καὶ Σικελία, καὶ ἡμεῖς Σόλωνα· σὲ δὲ τίς; ἕξει τινὰ εἰπεῖν; Οὐκ οἶμαι, ἔφη ὁ Γλαύκων· οὔκουν λέγεταί γε οὐδ' ὑπ' αὐτῶν F Ὁμηριδῶν. Ἀλλὰ δή τις πόλεμος ἐπὶ Ὁμήρου ὑπ' ἐκείνου ἄρχοντος ἢ ξυμβουλεύοντος εὖ πολεμηθεὶς μνημονεύεται; Οὐδείς. Ἀλλ' οἷα δὴ εἰς τὰ ἔργα σοφοῦ ἀνδρὸς πολλαὶ ἐπίνοιαι καὶ εὐμήχανοι εἰς τέχνας ἤ τινας ἄλλας πράξεις λέγονται, ὥσπερ αὖ Θάλεώ τε πέρι τοῦ Μιλησίου, καὶ Ἀναχάρσιος τοῦ Σκύθου; Οὐδαμῶς τοιοῦτον οὐδέν.

διοικεῖν οἷοί τ' ἔσονται, ἐὰν μὴ σφεῖς ἐπιστατήσωσιν αὐτῶν
τῆς παιδείας, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ σοφίᾳ οὕτω σφόδρα φι- C
λοῦνται, ὥστε μόνον οὐκ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς περιφέρουσιν
αὐτοὺς οἱ ἑταῖροι· Ὅμηρον δ' ἄρα οἱ ἐπ' ἐκείνου, εἴπερ
οἷός τ' ἦν πρὸς ἀρετὴν ὀνῆσαι ἀνθρώπους, ἢ Ἡσίοδον, ῥα-
ψῳδεῖν ἂν περιιόντας εἴων, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἂν αὐτῶν ἀν-
τείχοντο ἢ τοῦ χρυσοῦ, καὶ ἠνάγκαζον παρὰ σφίσιν οἴκοι
εἶναι, ἢ, εἰ μὴ ἔπειθον, αὐτοὶ ἂν ἐπαιδαγώγουν ὅπῃ ᾔεσαν,
ἕως ἱκανῶς παιδείας μεταλάβοιεν; Παντάπασιν (ἔφη)
δοκεῖς μοι, ὦ Σώκρατες, ἀληθῆ λέγειν. Οὐκοῦν τιθῶμεν,
ἀπὸ Ὁμήρου ἀρξαμένους, πάντας τοὺς ποιητικοὺς μιμητὰς
εἰδώλων ἀρετῆς εἶναι, καὶ τῶν ἄλλων περὶ ὧν ποιοῦσι, τῆς δὲ D
ἀληθείας οὐχ ἅπτεσθαι· ἀλλ', ὥσπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ὁ
ζωγράφος σκυτοτόμον ποιήσει δοκοῦντα εἶναι, αὐτός τε οὐκ
ἐπαΐων περὶ τῆς σκυτοτομίας, καὶ τοῖς μὴ ἐπαΐουσιν, ἐκ τῶν
χρωμάτων δὲ καὶ σχημάτων θεωροῦσι. Πάνυ μὲν οὖν. Οὕ-
τω δὴ (οἶμαι) καὶ τὸν ποιητικὸν φήσομεν χρώματα ἄττα
ἑκάστων τῶν τεχνῶν τοῖς ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν ἐπιχρωματί-
ζειν, αὐτὸν οὐκ ἐπαΐοντα, ἀλλ' ἢ μιμεῖσθαι, ὥστε ἑτέροις
τοιούτοις ἐκ τῶν λόγων θεωροῦσι δοκεῖν· ἐάν τε περὶ σκυτοτομίας
τι λέγῃ ἐν μέτρῳ καὶ ῥυθμῷ καὶ ἁρμονίᾳ, πάνυ εὖ δοκεῖν
λέγεσθαι, ἐάν τε περὶ στρατηγίας, ἐάν τε περὶ ἄλλου ὁτουοῦν. E
οὕτω φύσει αὐτὰ ταῦτα μεγάλην τινὰ κήλησιν ἔχει. ἐπεὶ
γυμνωθέντα γε τῶν τῆς μουσικῆς χρωμάτων τὰ τῶν ποιη-
τῶν, αὐτὰ ἐφ' αὑτῶν λεγόμενα, οἶμαί σε εἰδέναι οἷα φαίνε-
ται. τεθέασαι γάρ που. Ἔγωγ', ἔφη. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγώ)
ἔοικε τοῖς τῶν ὡραίων προσώποις, καλῶν δὲ μή, οἷα γίγνεται
ἰδεῖν, ὅταν αὐτὰ τὸ ἄνθος προλίπῃ; Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς.
Ἴθι δὴ τόδε ἄθρει· ὁ τοῦ εἰδώλου ποιητής, ὁ μιμητής, φαμέν,
τοῦ μὲν ὄντος οὐδὲν ἐπαΐει, τοῦ δὲ φαινομένου, οὐχ οὕτω; Ναί.
Μὴ τοίνυν ἡμίσεως αὐτὸ καταλίπωμεν ῥηθέν, ἀλλ' ἱκα-
νῶς ἴδωμεν. Λέγε, ἔφη. Ζωγράφος, φαμέν, ἡνίας τε γρά- F
ψει καὶ χαλινόν; Ναί. Ποιήσει δέ γε σκυτοτόμος καὶ χαλ-
κεύς. Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν ἐπαΐει οἵας δεῖ τὰς ἡνίας εἶναι καὶ τὸν χα-
λινὸν ὁ γραφεύς; ἢ οὐδ' ὁ ποιήσας, ὅ, τε χαλκεὺς καὶ ὁ σκυτεύς;
ἀλλ' ἐκεῖνος ὅσπερ τούτοις ἐπίσταται χρῆσθαι, μόνος ὁ ἱππικός;

ob hanc ſapientiam tam ardenter amantur, vt vix ſectatores eorum ſe contineant quin capite eos circunferant. Homerum autem vel Heſiodum, illorum temporum homines, ſi quidem poetæ illi quicquam iuuare eos ad virtutem potuerũt, nunquid permiſiſſent oberrare tam diu carmina paſſim decantantes? Quin potius magis hos quàm aurum complexi fuiſſent, induxiſſentq; ad domeſticum familiarémque conuictum: quod ſi non perſuaſiſſent, ſequuti fuiſſent paſſim, dum quantum ſatis erat, iiſdem ſtudiis imbuti fuiſſent. Vera prorſus mihi loqui videris, ô Socrates. Ponamus igitur omnes ab Homero incipientes poeticos homines, virtutis imaginũ imitatores eſſe, cæterorúmq; ſimiliter quæcunque canunt, veritatem verò nequaquam attingere. Sed vt paulo antè diximus, pictor viſibilem coriarij pinget imaginem, quum & ipſe de coriaria nihil intelligat, & imago illa coriarius ipſe appareat illis qui rem ipſam nequaquam intelligunt, ſed à coloribus figuriſque ſpectant. Prorſus. Haud ſecus poetam dicemus colores quoſdam artium ſingularum nominibus verbiſque exprimere, quum ipſe horum nihil intelligat, ſed imitetur duntaxat, adeò vt his qui hæc à verbis iudicant, bene dicere videatur, ſiue de coriaria, verſu rhythmóque & harmonia, ſiue de re militari, aut de quibuſlibet aliis dicat. Vſqueadeò natura quadam aures poetica iſta demulcent. Arbitror autem noſſe te qualia videantur hæc opera poetarum, cùm muſicæ coloribus ſpoliata conſiderantur. Animaduertiſtine vnquam? Animaduerti. Nónne perinde ſe habent ac facies eorum, qui propter adoleſcentiam formoſi potius ſunt quàm pulchri: quales aſpectu ſunt poſtquam ipſos flos ipſe deſtituit? Omnino. Age igitur & hoc animaduerte. Imitator, ſimulacri autor, rem ipſam haudquaquam intelligit, ſed apparentem rei ipſius imaginem. Ita eſt. Ne igitur imperfectum id relinquamus, ſed quantum ſatis eſt, contemplemur. Dicas. Pictor habenas pinget ac frenum. Planè. Faciet autem coriarius, ærariúſque faber. Valde. Nunquid intelliget pictor, quales eſſe debent habenæ, quale frænum? Vel neque ipſe quidem factor, ſiue ærarius faber, ſiue coriarius, ſed ſolus ille, qui his vti ſcit, eques?

οικε. Χαρίεις ἂν εἴη ὁ ἐν τῇ ποιήσει μιμητικὸς πρὸς σοφίαν περὶ ὧν ἂν ποιῇ. Οὐ πάνυ. Ἀλλ' οὖν δὴ ὅμως γε μιμήσεται, οὐκ εἰδὼς περὶ ἑκάστου ὅπῃ πονηρὸν ἢ χρηστόν· ἀλλ' οἷον ἔοικεν, οἷ φαίνεται καλὸν εἶναι τοῖς πολλοῖς τε καὶ μηδὲν εἰδόσι τοῦτο μιμήσεται. Τί γὰρ ἄλλο; Ταῦτα μὲν δή, ὥς γε φαίνεται, ἐπιεικῶς ἡμῖν διωμολόγηται· τόν τε μιμητικὸν μηδὲν εἰδέναι ἄξιον λόγου περὶ ὧν μιμεῖται, ἀλλ' εἶναι παιδιάν τινα καὶ οὐ σπουδὴν τὴν μίμησιν· τούς τε τῆς τραγικῆς ποιήσεως ἁπτομένους ἐν ἰαμβείοις καὶ ἐν ἔπεσι, πάντας εἶναι μιμητικοὺς ὡς οἷόν τε μάλιστα. Πάνυ μὲν οὖν. Πρὸς D Διός (ἦν δ' ἐγώ) τὸ δὲ μιμεῖσθαι τοῦτο, οὐ περὶ τρίτον μέν τί ἐστιν ἀπὸ τῆς ἀληθείας; ἢ γάρ; Ναί. Πρὸς δὲ δὴ ποῖόν τί ἐστι τῶν τοῦ ἀνθρώπου ἔχον τὴν δύναμιν ἣν ἔχει; Τοῦ ποίου τινὸς πέρι λέγεις; Τοῦ τοιοῦδε. Ταὐτόν που ἡμῖν μέγεθος ἐγγύθεν τε καὶ πόρρωθεν διὰ τῆς ὄψεως οὐκ ἴσον φαίνεται. Οὐ γάρ. Καὶ ταὐτὰ καμπύλα τε καὶ εὐθέα ἐν ὕδατί τε θεωμένοις καὶ ἔξω, καὶ κοῖλά τε δὴ καὶ ἐξέχοντα, διὰ τὴν περὶ τὰ χρώματα αὖ πλάνην τῆς ὄψεως· καὶ πᾶσά τις ταραχὴ δήλη ἡμῖν ἐνοῦσα αὕτη ἐν τῇ ψυχῇ, ᾧ δὴ ἡμῶν τῷ παθήματι τῆς φύσεως ἡ σκιαγραφία ἐπιθεμένη, E γοητείας οὐδὲν ἀπολείπει, καὶ ἡ θαυματοποιία, καὶ ἄλλαι πολλαὶ τοιαῦται μηχαναί. Ἀληθῆ. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ μετρεῖν, καὶ ἀριθμεῖν, καὶ ἱστάναι, βοήθειαι χαριέσταται πρὸς αὐτὰ ἐφάνησαν; ὥστε μὴ ἄρχειν ἐν ἡμῖν τὸ φαινόμενον μεῖζον, ἢ ἔλαττον, ἢ πλέον, ἢ βαρύτερον, ἀλλὰ τὸ λογισάμενον, καὶ μετρῆσαν, ἢ καὶ στῆσαν; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε τοῦ λογιστικοῦ ἂν εἴη τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ ἔργον. Τούτου γὰρ οὖν. Τούτῳ δὲ πολλάκις μετρήσαντι, καὶ σημαίνοντι μείζω ἄττα εἶναι ἢ ἐλάττω ἕτερα ἑτέρων, ἢ ἴσα, τἀναντία φαίνεται ἅμα περὶ ταὐτά. F Ναί. Οὐκοῦν ἔφαμεν τῷ αὐτῷ ἅμα περὶ ταὐτὰ ἐναντία δοξάζειν ἀδύνατον εἶναι; Καὶ ὀρθῶς γ' ἔφαμεν. Τὸ παρὰ τὰ μέτρα ἄρα δοξάζον τῆς ψυχῆς, τῷ κατὰ τὰ μέτρα οὐκ ἂν εἴη ταὐτόν. Οὐ γὰρ οὖν.

trariúmue? Non videtur. Bellus erit in effictione imitator quod ſapientiam attinet, in iis quæ facit? Non multum. Veruntamen imitabitur, haud intelligens, quo pacto vnumquodque vel rectè habeat, vel contrà. Sed vt apparet, quod credat multis ignariſque eſſe pulchrum, hoc imitabitur. Quid enim aliud? Hæc ſufficienter nobis confeſſa videntur, Imitatores ſcilicet nihil æſtimatione dignum intelligere de his rebus, quas imitantur: ſed eſſe iocum quendam imitationem potius quàm rem ſeriam: omnéſque eos qui tragicam poeſim iambis heroicíſque carminibus tractant, imitatores vel præ cæteris eſſe. Et maximè quidem. Prò Iouem, inquam ego. Imitatio autem hæc tertio gradu diſtat à veritate. Nonne? Eſt vt dicis. Ad quale igitur eorum, quæ in homine ſunt, pertinet, quatenus vim habet eiuſmodi? De quonam interrogas? De tali quodam. Magnitudo eadem eminus atque cominus conſpecta non æqua videtur. Non. Eadem quoque obliqua & recta in aqua nobis & extra aquam aſpicientibus, cauáque iterum & prominentia propter viſus circa colores errorem, videntur. Omniſque huiuſmodi in anima noſtra turbatio comperta eſt. Quam quidem naturæ noſtræ debilitatem adumbrationis facultas, & præſtigiorum ingenioſitas, reliquáque machinatio aggreſſa, nihil magicæ ſeductionis intentatum reliquunt. Vera loqueris. An non metiendi, numerandi, librandi diſciplinæ aduerſus hæc opportuna ſunt homini adiumenta, ne id in nobis præualeat quod apparet maius vel minus, aut plus, aut grauius, ſed numero, metro, lance depræhenſum? Quidni? Atqui hoc rationalis animi partis eſt officium. Huius ipſius. Hoc autem ſæpenumero metiente indicantéque maiora eſſe nonnulla vel minora aliis alia, vel æqualia, contraria ſimul circa eadem hæc nobis apparent. Sic accidit. An non aliàs diximus fieri non poſſe, vt eadem vi animæ ſimul & circa eadem cōtraria opinemur? Ac meritò diximus. Vis igitur animæ, quæ præter menſuram opinatur, haud eadem erit atque illa, quæ cum menſura. Non certè.

ἢ εὖ οἰομένους ἢ κακῶς πεπραγέναι· καὶ ἐν τούτοις δὴ πᾶσιν ἢ λυπουμένους ἢ χαίροντας. μή τι ἄλλο ἦν παρὰ ταῦτα; Οὐδέν. Ἆρ' οὖν ἐν ἅπασι τούτοις ὁμονοητικῶς ἄνθρωπος διάκειται; ἢ, ὥσπερ κατὰ τὴν ὄψιν ἐστασίαζε, καὶ ἐναντίας εἶχεν ἐν ἑαυτῷ δόξας ἅμα περὶ τῶν αὐτῶν, οὕτω καὶ ἐν ταῖς πράξεσι στασιάζει τε καὶ μάχεται αὐτὸς αὑτῷ; ἀναμιμνήσκομαι δὲ ὅτι τοῦτό γε νῦν οὐδὲν δεῖ ἡμᾶς διομολογεῖσθαι. ἐν γὰρ τοῖς ἄνω λόγοις ἱκανῶς ταῦτα πάντα διωμολογησάμεθα, ὅτι μυρίων τοιούτων ἐναντιωμάτων γιγνομένων ἡ ψυχὴ γέμει ἡμῶν. Ὀρθῶς, ἔφη. Ὀρθῶς γὰρ (ἦν δ' ἐγώ) ἀλλ' ὃ τότε ἀπελίπομεν, νῦν μοι δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι διεξελθεῖν. Τὸ ποῖον; ἔφη. Ἀνὴρ (ἦν δ' ἐγώ) ἐπιεικὴς, τοιᾶσδε τύχης μετασχὼν, ὑὸν ἀπολέσας, ἤ τι ἄλλο ὧν περὶ πλείστου ποιεῖται, ἐλέγομέν που καὶ τότε ὅτι ῥᾷστα οἴσει τῶν ἄλλων. Πάνυ γε. Νῦν δέ γε τόδε ἐπισκεψώμεθα, πότερον οὐδὲν ἀχθεσθήσεται· ἢ τοῦτο μὲν ἀδύνατον, μετριάσει δέ πως πρὸς λύπην. Οὕτω μᾶλλον (ἔφη) τό γε ἀληθές. Τὸ δὲ νῦν μοι περὶ αὐτοῦ εἰπέ· πότερον μᾶλλον αὐτὸν οἴει τῇ λύπῃ μαχεῖσθαί τε καὶ ἀντιτείνειν ὅταν ὁρᾶται ὑπὸ τῶν ὁμοίων, ἢ ὅταν ἐν ἐρημίᾳ μόνος αὐτὸς καθ' αὑτὸν γίγνηται; Πολύ που (ἔφη) διοίσει ὅταν ὁρᾶται. Μονωθεὶς δέ γε, οἶμαι, πολλὰ μὲν τολμήσει φθέγξασθαι, ἃ εἴ τις αὐτοῦ ἀκούοι, αἰσχύνοιτ' ἄν· πολλὰ δὲ ποιήσει ἃ οὐκ ἂν δέξαιτό τινα ἰδεῖν δρῶντα. Οὕτως (ἔφη) ἔχει. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἀντιτείνειν διακελευόμενον, λόγος καὶ νόμος ἐστί· τὸ δὲ ἕλκον ἐπὶ τὰς λύπας, αὐτὸ τὸ πάθος. Ἀληθῆ. Ἐναντίας δὲ ἀγωγῆς γιγνομένης ἐν τῷ ἀνθρώπῳ περὶ τὸ αὐτὸ, ἅμα δύο φαμὲν αὐτῷ ἀναγκαῖον εἶναι. Πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν, τὸ μὲν ἕτερον, τῷ νόμῳ ἕτοιμον πείθεσθαι, ᾗ ὁ νόμος ἐξηγεῖται. Πῶς; Λέγει που ὁ νόμος ὅτι κάλλιστον ὅτι μάλιστα ἡσυχίαν ἄγειν ἐν ταῖς ξυμφοραῖς, καὶ μὴ ἀγανακτεῖν· ὡς οὔτε δήλου ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ τῶν τοιούτων, οὔτε εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν προβαῖνον τῷ χαλεπῶς φέροντι, οὔτε τι τῶν ἀνθρωπίνων ἄξιον ὂν μεγάλης σπουδῆς, ὅ, τι δεῖ ἐν αὐτοῖς ὅτι τάχιστα παραγίγνεσθαι ἡμῖν, τούτῳ ἐμποδὼν γιγνόμενον τὸ λυπεῖσθαι. Τίνι (ἦ δ' ὅς) λέγεις

vel dolore affectos, vel voluptate. An aliud quicquam? Nihil aliud. Nunquid in his omnibus C homo ſecum ipſe conſentit? Vel potius quemadmodum ſecundum viſum diſſidet, vt narrauimus, deque eiſdem contrarias in ſeipſo ſimul habet opiniones, ita & in agendo ſecum ipſe diſſidet atque pugnat? At nunc mihi in mentem venit, nihil eſſe de hoc nobis in præſentia diſceptandum. Nam in ſuperiori diſputatione de his ſatis vnà conuenimus, animum videlicet noſtrum confeſſi multis & variis huiuſcemodi contentionibus ſibi eodem tempore aduerſantibus agitari. Probè. Probè id quidem. Verùm quod tunc à nobis eſt prætermiſſum, nunc mihi videtur neceſſariò expediendum. Quale iſtud? Vir D probus, mentéque præditus tali, ſi filium amiſerit aut aliquid aliud ſibi chariſſimum, facilius quàm cæteri feret, vt diximus. Planè. Nunc autem & id conſideremus, vtrum omnino non dolebit. Vel hoc quidem impoſſibile, dolorem verò quodammodo moderabitur. Hoc certè eſt verius. Hoc mihi de ipſo in præſentia dicas, vtrum hunc cenſeas dolori magis repugnaturum, quando à ſimilibus ſpectatur hominibus, vel quando ſolus eſt, aliorum conſortio deſtitutus. Permultum intereſt, ſi in aliorum conſpectu ſit. Porrò cùm ſolus erit, mul- E ta dicere audebit, quæ emittere coram aliis erubeſceret. Multa faciet, quæ conſpici ab aliis nunquam vellet. Eſt ita. Quod obſtare iubet, ratio eſt & lex: quod autem ad dolores rapit, perturbatio. Vera loqueris. Cùm homo circa idem ſimul contrariis motibus agitetur, neceſſario duo quædam illa eſſe dicimus. Proculdubio. Alterum quidem legi obtemperare paratum eſt, vtcunque iniunxerit. Quo pacto? Lex vtique dictat optimum eſſe in aduerſis, quàm maximè fieri poteſt, quietem agere, neque conqueri: quod incertum ſit, bonúmne id ſit, an malum, quod accidit, tum quòd nihil dolor ad ſequen- F tia conferat, neque vlla humanarum rerum magni pendenda ſit, eique quod ſubito præſidio eſſe poteſt, dolor impedimento ſit. Cui inquis

quod vtræque, ſi veritatem ſpectes, vilia operantur. Deinde etiam quòd parti animæ rationis experti ſimiliter ſuffragantur, & optimam deſerunt. Atque idcirco iure eam in ciuitate legitimè gubernanda nequaquam recipiemus, quoniam hanc animi partem ſuſcitat atque alit: quam dum corroborat, rationis compotem vim diſperdit. Atque vt ille qui in ciuitate eos qui plurimum poſſunt, improbos reddens, proderet ciuitatem, probos deſtrueret: ita & imitator poeta, peruerſam in animum cuiuſque rempublicam inducit, dum illi animi parti blanditur, quæ ſine mente eſt, neque maiora minoráue diſcernit, ſed eadem tum parua, tum magna exiſtimat, huicque ſimulacra fingit, à veritate vehementer alienus. Longè quidem. Nondum quod maximum ex ea malum proueniat enarrauimus. Maximum quidem hoc exiſtimandum eſt detrimentum, quòd probos quoque viros paucis admodum exceptis corrumpere poſſit. Cur non poſſit? ſi quidem id facit. Auſculta inquam, ac vide. Nónne & optimi quique noſtrum cùm audimus Homerum, aut alium quemuis tragicum, qui heroum aliquem in luctu verſantem, vociferantem, & querulis fortunam ſuam modulis deflentem, & pectora pugnis percutientem imitetur, delectamur quodammodo, inhiantéſque ad illa ſequimur ea, vnáque afficimur, ac ſeriò ſtudioſeque illum, vt poetam bonum laudamus, qui adeo nos vehementer moueat? Animaduerti. Quoties autem aliquem noſtrum domeſticus verúſque inuadit mœror, ſcis vt de contrario gloriemur: nempe ſi quo pacto quietem agere, & tolerare dolorem valeamus: quaſi hoc quidem viri ſit, mulieris illud quod antea laudabamus. Planè. Quàm præclara hæc laus? quin abſurdum eſt, vt qui talem ſpectat virum qualem eſſe ſe minimè vellet, puderétque maximè, non abominetur, ſed delectetur & laudet. Abſurdum prorſus. Certè, ſi & hoc modo iſtud animaduerteris. Quo modo?

λον ἦθος, διὰ τὸ εὐμίμητον εἶναι. Δῆλον. Οὐκοῦν δικαίως ἂν αὐτοῦ ἤδη ἐπιλαμβανοίμεθα, καὶ τιθεῖμεν ἀντίστροφον αὐτὸν τῷ ζωγράφῳ· καὶ γὰρ τῷ φαῦλα ποιεῖν πρὸς ἀλήθειαν, ἔοικεν αὐτῷ· καὶ τῷ πρὸς ἕτερον τοιοῦτον ὁμιλεῖν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ βέλτιστον, καὶ ταύτῃ ὡμοίωται. καὶ οὕτως ἤδη ἂν ἐν δίκῃ οὐ παραδεχοίμεθα εἰς μέλλουσαν εὐνομεῖσθαι πόλιν· ὅτι τοῦτ' ἐγείρει τῆς ψυχῆς καὶ τρέφει· καὶ ἰσχυρὸν ποιοῦν, ἀπόλλυσι τὸ λογιστικόν· ὥσπερ

D ἐν πόλει ὅταν τις μοχθηροὺς ἐγκρατεῖς ποιῶν, παραδιδῷ τὴν πόλιν, τοὺς δὲ χαριεστέρους φθείρῃ· ταὐτὸν καὶ τὸν μιμητικὸν ποιητὴν φήσομεν κακὴν πολιτείαν ἰδίᾳ ἑκάστου τῇ ψυχῇ ἐμποιεῖν, τῷ ἀνοήτῳ αὐτῆς χαριζόμενον καὶ οὔτε τὰ μείζω οὔτε τὰ ἐλάττω διαγιγνώσκοντι, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ τοτὲ μὲν μεγάλα ἡγουμένῳ, τοτὲ δὲ σμικρά, εἴδωλα εἰδωλοποιοῦντι· τοῦ δὲ ἀληθοῦς πόρρω πάνυ ἀφεστῶτα. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐ μέντοι πω τό γε μέγιστον κατηγορήκαμεν αὐτῆς. τὸ γὰρ καὶ τοὺς ἐπιεικεῖς ἱκανὴν εἶναι λωβᾶσθαι, ἐκτὸς πάνυ τινῶν ὀλίγων, πάνδεινόν που. Τί δ' οὐ μέλλει, εἴπερ γε δρᾷ

E αὐτό; Ἀκούων σκόπει. οἱ γάρ που βέλτιστοι ἡμῶν, ἀκροώμενοι Ὁμήρου, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τῶν τραγῳδοποιῶν, μιμουμένου τινὰ τῶν ἡρώων ἐν πένθει ὄντα, καὶ μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνοντα ἐν τοῖς ὀδυρμοῖς, ἢ καὶ ᾄδοντάς τε καὶ κοπτομένους, οἶσθ' ὅτι χαίρομέν τε, καὶ ἐνδόντες ἡμᾶς αὐτοὺς, ἑπόμεθα συμπάσχοντές τε καὶ σπουδάζοντες ἐπαινοῦμεν ὡς ἀγαθὸν ποιητὴν ὃς ἂν ἡμᾶς ὅτι μάλιστα οὕτω διαθῇ. Οἶδα, πῶς δ' οὔ; Ὅταν δὲ οἰκεῖόν τινι ἡμῶν κῆδος γένηται, ἐννοεῖς αὖ ὅτι ἐπὶ τῷ ἐναντίῳ καλλωπιζόμεθα, ἂν δυνώμεθα ἡσυχίαν ἄγειν καὶ καρτερεῖν, ὡς τοῦτο μὲν ἀνδρὸς ὄν, ἐκεῖνο

F δὲ γυναικός, ὃ τότε ἐπῃνοῦμεν. Ἐννοῶ, ἔφη. Ἦ καλῶς οὖν (ἦν δ' ἐγώ) οὗτος ὁ ἔπαινος ἔχει, τὸ ὁρῶντα τοιοῦτον ἄνδρα, οἷον ἑαυτόν τις μὴ ἀξιοῖ εἶναι, ἀλλ' αἰσχύνοιτο ἄν, μὴ βδελύττεσθαι, ἀλλὰ χαίρειν τε καὶ ἐπαινεῖν; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐκ εὐλόγῳ ἔοικε. Ναί (ἦν δ' ἐγώ) εἰ ἐκείνῃ γ' αὐτὸ σκοποίης. Πῇ;

ἐν σαυτῷ, βουλόμενον γελωτοποιεῖν, φοβούμενος δόξαν βωμολοχίας, τότ' αὖ ἀνιείς, καὶ ἐκεῖ νεανικὸν ποιήσας, ἔλαθες πολλάκις ἐν τοῖς οἰκείοις ἐξενεχθεὶς ὥστε κωμῳδοποιὸς C γενέσθαι. Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ περὶ ἀφροδισίων δὴ καὶ θυμοῦ, καὶ περὶ πάντων τῶν ἐπιθυμητικῶν τε καὶ λυπηρῶν καὶ ἡδέων ἐν τῇ ψυχῇ, ἃ δή φαμεν πάσῃ πράξει ἡμῖν ἕπεσθαι, ὅτι τοιαῦτα ἡμᾶς ἡ ποιητικὴ μίμησις ἐργάζεται. τρέφει γὰρ ταῦτα ἄρδουσα, δέον αὐχμεῖν, καὶ ἄρχοντα ἡμῖν καθίστησι, δέον ἄρχεσθαι αὐτά, ἵνα βελτίους τε καὶ εὐδαιμονέστεροι ἀντὶ χειρόνων καὶ ἀθλιωτέρων γιγνώμεθα. Οὐκ ἔχω ἄλλως φάναι, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν (εἶπον) ὦ Γλαύκων, ὅταν Ὁμήρου ἐπαινέταις ἐντύχῃς, λέγουσιν ὡς τὴν Ἑλλάδα πεπαίδευκεν οὗτος ὁ ποιητής, καὶ πρὸς διοίκησίν τε καὶ παιδείαν D τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἄξιος ἀναλαβόντι μανθάνειν τε καὶ κατὰ τοῦτον τὸν ποιητὴν πάντα τὸν αὑτοῦ βίον κατασκευασάμενον ζῆν, φιλεῖν μὲν χρὴ καὶ ἀσπάζεσθαι, ὡς ὄντας βελτίστους εἰς ὅσον δύνανται· καὶ συγχωρεῖν Ὅμηρον ποιητικώτατον εἶναι, καὶ πρῶτον τῶν τραγῳδοποιῶν· εἰδέναι δὲ ὅτι ὅσον μόνον ὕμνους θεοῖς καὶ ἐγκώμια τοῖς ἀγαθοῖς ποιήσεως παραδεκτέον εἰς πόλιν· εἰ δὲ τὴν ἡδυσμένην Μοῦσαν παραδέξῃ ἐν μέλεσιν ἢ ἔπεσιν, ἡδονή σοι καὶ λύπη ἐν τῇ πόλει βασιλεύσετον, ἀντὶ νόμου τε καὶ τοῦ κοινῇ δόξαντος ἀεὶ εἶναι βελτίστου λόγου. Ἀληθέστατα, ἔφη. E Ταῦτα δή (ἔφην) ἀπολελογήσθω ἡμῖν, ἀναμνησθεῖσι περὶ ποιήσεως, ὅτι εἰκότως ἄρα τότε αὐτὴν ἐκ τῆς πόλεως ἀπεστέλλομεν τοιαύτην οὖσαν. ὁ γὰρ λόγος ἡμᾶς ᾕρει. προσείπωμεν δὲ αὐτῇ, μὴ καί τινα σκληρότητα ἡμῶν καὶ ἀγροικίαν καταγνῷ, ὅτι παλαιὰ μέν τις διαφορὰ φιλοσοφίᾳ τε καὶ ποιητικῇ. καὶ γὰρ ἡ λακέρυζα πρὸς δεσπόταν κύων ἐκείνη κραυγάζουσα· καὶ, μέγας ἐν ἀφρόνων κενεαγορίαισι· καὶ, ὁ τῶν διασόφων ὄχλος κρατῶν· καὶ, οἱ λεπτῶς μεριμνῶντες, ὅτι ἄρα πένονται· καὶ ἄλλα μυρία, σημεῖα παλαιᾶς ἐναντιώσεως τούτων. ὅμως δὲ εἰρήσθω ὅτι ἡμεῖς γε, εἴ τινα F ἔχοι λόγον εἰπεῖν ἡ πρὸς ἡδονὴν ποιητικὴ καὶ ἡ μίμησις, ὡς χρὴ αὐτὴν εἶναι ἐν πόλει εὐνομουμένῃ, ἄσμενοι ἂν καταδεχοίμεθα, ὡς ξύνισμέν γε ἡμῖν αὐτοῖς κηλουμένοις ὑπ' αὐτῆς.

cis quod in imitatione flebili fieri diximus. Nam ingenium illud tuum, ad riſum pronius, quod ipſe in te à riſu veritus ſcurrilitatis crimē continebas, C hic iā reſoluis in iocos, vehementioremque ſenſim reddis riſus ipſius affectū, vt & propriis in geſtibus in riſus vltrà quàm deceat differri incipias, & ſcurra ridiculus comœdiæ iocis excitus euadas. Vehementer quidem. Idem quoque de venereis & iracundia dicimus, déque omnibus animi cupiditatibus affectibúſque, triſtibus & iucundis, quos in omni actione inſequi nos in ſuperioribus diximus, & talia quædam poëticam imitationem in nobis effingere. Nutrit enim iſta, dum fouet atque irrigat quæ potius ariditate extenuanda ſint: efficitque vt hæc dominentur in nobis, quæ ſubeſſe potius deceat, vt meliores beatioréſque ex deterioribus & miſerioribus euadamus. D Haud aliter dicere poſſum. Siquando itaque Glauco Homeri laudatores offenderis, audieriſque dicentes Homerum omnem Græciam erudiſſe, próque rerū humanarū gubernatione & diſciplina poetam hunc aſciſcendum, & ad eius inſtituta omnem vitā inſtruēdam, memento ferendos & amandos eſſe tanquam pro facultate ſua optimos viros, concedendúmq; Homerū apprime poeticū eſſe, tragicorúmque præcipuū. Scito autē hymnos in deos & in optimos viros laudationes dūtaxat ex poeſi in ciuitate admittere oportere. Si autē voluptuoſam muſam in canticis & carminibus acceptaueris, voluptas in ciuitate ac dolor, pro lege & pro illo quod ſemper optimum viſum eſt, ratione ſcilicet, dominabūtur. E Vera loqueris. Hæc itaque in eam ſententiā dicta ſint nobis, quòd meritò è ciuitate poeſim, quæ talis ſit, expulimus. Sic enim ratio cogebat. Id quoq; adiiciamus, ne rigiditatis nos ruſticitatiſq; accuſet, quia vetus quædā extat inter poeſim philoſophiam que diſſenſio. (Cuius certè cōtentionis argumentū dicta hæc eſſe poſſunt, quæ ſubiiciā, aliáq; permulta). Nēpe, canis illa garrula ad aures domini latrās. Et, magnus ille in dementiū vaniloquiis. Et, turba ſuperſtitioſorum ſapientium exuperans. Item, qui F minuta & tenuia meditantur, paupertate premuntur. Atque alia innumerabilia ſimultatis eius veteris ſigna. Veruntamen id dicatur, quod voluptatis miniſtra poeſis, imitatióque, ſi quicquam ad eam rationem afferre poſſit, vt in ciuitate rectè inſtituta accipi debeat, libenter accipiemus, vt eius oblectamentis fruamur. Ita enim nobis ipſi conſcij ſumus.

Enimue-

Digitized by Google

[illegible]

matoris vulgique amoribus rurſus irretiamur. illud quoque ſentiemus, non ita eſſe huiuſmodi poeſi ſtudendum, quaſi vera ſit aut ſeria: ſed cauẽdum ab ea audienti cuique eſſe, interiorique animi ſui reipublicæ metuenti. Et quæ de poeſi narrauimus, de ea prorſus exiſtimanda. Conſentio equidem.

Ingens porrò, ô amice Glauco, ingens, neque quantum videtur, eſt certamen bonum effici aut malum. Quamobrem neque pecuniarum gratia, neque honorum, ne[...]; potentiæ, neq; poetici vllius oblectamenti, iuſtitiam cæteráſq; virtutes negligere decet. Aſſentior ex his rationibus quæ narrauimus. arbitror autẽ & quemuis aliũ eadẽ confeſſurũ. Atqui ingentia virtutis pręmia mercedéſque illi propoſitas, nequaquam narrauimus. Immenſa dicis præmia, ſiqua maiora sũt his quæ retulimus. Quid magnum breui in tempore eſſe poteſt? Nẽpe omne hoc tempus à pueritia ad ſenectutis extremum, exiguum quiddam eſt ad vniuerſum. Imo verò nihil. Immortalẽ verò rem cenſes breui hoc pro tempore quidẽ, pro vniuerſo verò nequaquam debere eſſe ſolicitã? Pro omni certè. Sed quorſum hæc? An ignoras immortalem eſſe hominis animam, & ab interitu liberam? Tum repentè conuerſus in me Glauco, admiratúſque intulit. Per Iouem ignoro equidem Tu verò nunquid oſtendere potes? Certè, niſi iniurius eſſe velim. puto autem & te id poſſe, neque id difficile. Mihi quidem difficile iſtud. Te verò libẽter audirem, id quod negas eſſe difficile, declarantem. Audies iam. Dic. Bonum aliquid vocas? & malum aliquid? Voco. Nunquid de his idem tibi quod & mihi videtur? Quid? Malum puto omne quod diſſoluit atque corrumpit. Quod verò ſeruat & iuuat, bonum. Et ego. Bonúmne cuique aliquod, & aliquod malum eſſe dicis? Veluti oculis lippitudinem, & toti corpori morbum, frugibus cibiſque æruginem, lignis cariem & putredinem, æri ferróque rubiginem, atque vt dico, fermè in omnibus ſecundum naturam proprium cuique malum ac morbum? Equidem. Quoties huiuſmodi quicquam alicui accidit, deterius illud cui contigit efficit, ac denique totum diſſoluit & perdit? Quidni?

καὶ τὸν τῶν πολλῶν ἔρωτα. αἰσθόμεθα δ᾽ οὖν ὡς οὐ σπου-
C δαστέον ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ποιήσει, ὡς ἀληθείας τε ἁπτομένῃ καὶ σπουδαίᾳ· ἀλλ᾽ εὐλαβητέον αὐτὴν ὂν τῷ ἀκροωμένῳ, περὶ τῆς ἐν αὑτῷ πολιτείας δεδιότι· καὶ νομιστέα ἅπερ εἰρήκαμεν περὶ ποιήσεως. Παντάπασιν (ἦ δ᾽ ὅς) ξύμφημι.

Μέγας γὰρ (ἔφην) ὁ ἀγών, ὦ φίλε Γλαύκων, μέγας, οὐχ ὅσος δοκεῖ, τὸ χρηστὸν ἢ κακὸν γενέσθαι, ὥστε οὔτε τιμῇ ἐπαρθέντα, οὔτε χρήμασιν οὔτε ἀρχῇ οὐδεμιᾷ, οὐδέ γε ποιητικῇ, ἄξιον ἀμελῆσαι δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς. Ξύμφημί σοι (ἔφη) ἐξ ὧν διεληλύθαμεν· οἶμαι
D δὲ καὶ ἄλλοι ὁντινοῦν. Καὶ μὴν (ἦν δ᾽ ἐγώ) τά γε μέγιστα ἐπίχειρα ἀρετῆς καὶ προκείμενα ἆθλα οὐ διεληλύθαμεν. Ἀμήχανόν τι (ἔφη) λέγεις μέγεθος, εἰ τῶν εἰρημένων μείζω ἐστὶν ἄλλα. Τί δ᾽ ἄν (ἦν δ᾽ ἐγώ) ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μέγα γένοιτο; πᾶς γὰρ οὗτός γε ὁ ἐκ παιδὸς μέχρι πρεσβύτου χρόνος πρὸς πάντα ὀλίγος πού τις ἂν εἴη. Οὐδὲν μὲν οὖν, ἔφη. Τί οὖν; οἴει ἀθανάτῳ πράγματι ὑπὲρ τοσούτου δεῖν χρόνου ἐσπουδακέναι, ἀλλ᾽ οὐχ ὑπὲρ τοῦ παντός; Οἶμαι ἔγωγ᾽, ἔφη. ἀλλὰ τί τοῦτο λέγεις; Οὐκ ᾔσθησαι (ἦν δ᾽ ἐγώ) ὅτι ἀθάνατος ἡμῶν ἡ ψυχή, καὶ οὐδέποτε
E ἀπόλλυται; Καὶ ὅς, ἐμβλέψας μοι καὶ θαυμάσας, εἶπε, Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε· σὺ δὲ τοῦτ᾽ ἔχεις λέγειν; Εἰ μὴ ἀδικῶ γ᾽, ἔφην. οἶμαι δὲ καὶ σύ. οὐδὲν γὰρ χαλεπόν. Ἔμοιγ᾽, ἔφη. σοῦ δ᾽ ἂν ἡδέως ἀκούσαιμι τὸ οὐ χαλεπὸν τοῦτο. Ἀκούοις ἄν, ἦν δ᾽ ἐγώ. Λέγε μόνον, ἔφη. Ἀγαθόν τι (εἶπον) καὶ κακὸν καλεῖς; Ἔγωγε. Ἆρ᾽ οὖν ὥσπερ ἐγὼ περὶ αὐτῶν διανοῇ; Τὸ ποῖον; Τὸ μὲν ἀπολλύον καὶ διαφθεῖρον πᾶν, τὸ κακὸν εἶναι· τὸ δὲ σῶζον καὶ ὠφελοῦν, τὸ ἀγαθόν. Ἔγωγ᾽, ἔφη. Τί δαί; κακὸν ἑκάστῳ τι καὶ ἀγαθὸν λέγεις; οἷον ὀφθαλμοῖς ὀφθαλμίαν, καὶ ξύμπαντι τῷ σώματι νόσον· σίτῳ τε ἐ-
F ρυσίβην, σηπεδόνα τε ξύλοις· χαλκῷ δὲ καὶ σιδήρῳ ἰὸν, καὶ ὅπερ λέγω, σχεδὸν πᾶσι ξύμφυτον ἑκάστῳ κακόν τε καὶ νόσημα. Ἔγωγ᾽, ἔφη. Οὐκοῦν ὅταν τῳ τι τούτων προσγένηται, πονηρόν τε ποιεῖ ᾧ προσεγένετο, καὶ τελευτῶν ὅλον διέλυσε καὶ ἀπώλεσε; Πῶς γὰρ οὔ;

αὐτῆς ἀδικία ἢ ἡ ἄλλη κακία, τῷ ἐνεῖναι καὶ προσκαθῆσθαι,
C φθείρει αὐτὴν καὶ μαραίνει, ἕως ἂν εἰς θάνατον ἀγαγοῦσα τοῦ σώματος χωρίσῃ. Οὐδαμῶς (ἔφη) τοῦτό γε. Ἀλλὰ μέντοι ἐκεῖνό γε ἄλογον (ἦν δ' ἐγώ) τὴν μὲν ἄλλου πονηρίαν ἀπολλύναι τι, τὴν δὲ αὑτοῦ μή. Ἄλογον. Ἐννόει γάρ (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Γλαύκων, ὅτι οὐδὲ ὑπὸ τῆς τῶν σιτίων πονηρίας, ἣ ἂν ᾖ αὐτῶν ἐκείνων, εἴτε παλαιότης, εἴτε σαπρότης, εἴτε ἡτισοῦν οὖσα, οὐκ οἰόμεθα δεῖν σῶμα ἀπόλλυσθαι· ἀλλ' ἐὰν μὲν ἐμποιῇ ἡ αὐτῶν πονηρία τῷ σώματι σώματος μοχθηρίαν, φήσομεν αὐτὸ δι' ἐκεῖνα ὑπὸ τῆς αὑτοῦ κακίας νόσου οὔσης ἀπολωλέναι· ὑπὸ δὲ σιτίων πονηρίας ἄλλων ὄντων ἄλλο ὂν τὸ σῶμα, ὑπ' ἀλλοτρίου κακοῦ
D μὴ ἐμποιήσαντος τὸ ἔμφυτον κακόν, οὐδέποτε ἀξιώσομεν διαφθείρεσθαι. Ὀρθότατ' ἂν, ἔφη, λέγεις. Κατὰ τὸν αὐτὸν τοίνυν λόγον (ἦν δ' ἐγώ) ἐὰν μὴ σώματος πονηρία ψυχῇ ψυχῆς πονηρίαν ἐμποιῇ, μή ποτε ἀξιῶμεν ὑπὸ ἀλλοτρίου κακοῦ ἄνευ τῆς ἰδίας πονηρίας ψυχὴν ἀπόλλυσθαι, τῷ ἑτέρου κακῷ ἕτερον. Ἔχει γάρ (ἔφη) λόγον. Ἢ τοίνυν ταῦτα ἐξελέγξωμεν ὅτι οὐ καλῶς λέγομεν, ἢ, ἕως ἂν ᾖ ἀνέλεγκτα, μή ποτε φῶμεν, ὑπὸ πυρετοῦ, μηδ' αὖ ὑπ' ἄλλης νόσου, μηδ' αὖ ὑπὸ σφαγῆς, μηδ' εἴ τις ὅτι σμικρότατα
E ὅλον τὸ σῶμα κατατέμοι, ἕνεκα τούτων μηδὲν μᾶλλον ποτὲ ψυχὴν ἀπόλλυσθαι, πρὶν ἄν τις ἀποδείξῃ ὡς διὰ ταῦτα τὰ παθήματα τοῦ σώματος αὐτὴ ἐκείνη ἀδικωτέρα καὶ ἀνοσιωτέρα γίγνεται. ἀλλοτρίου δὲ κακοῦ ἐν ἄλλῳ γιγνομένου, τοῦ δὲ ἰδίου ἑκάστῳ μὴ ἐγγιγνομένου, μήτε ψυχὴν μήτε ἄλλο μηδὲν ἐῶμεν φάναι τινὰ ἀπόλλυσθαι. Ἀλλὰ μέντοι (ἔφη) τοῦτό γε οὐδείς ποτε δείξει, ὡς τῶν ἀποθνῃσκόντων ἀδικώτεραι αἱ ψυχαὶ διὰ τὸν θάνατον γίγνονται. Ἐὰν δέ γέ τις (ἔφην ἐγώ) ὁμόσε τῷ λόγῳ τολμᾷ ἰέναι καὶ λέγῃ ὡς πονηρότερος καὶ ἀδικώτερος γίγνεται ὁ ἀποθνῄσκων,
F ἵνα δὴ μὴ ἀναγκάζηται ἀθανάτους τὰς ψυχὰς ὁμολογεῖν, ἀξιώσομέν που, εἰ ἀληθῆ λέγει ὁ ταῦτα λέγων, τὴν ἀδικίαν εἶναι θανάσιμον τῷ ἔχοντι, ὥσπερ νόσον, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀποκτιννύντος τῇ ἑαυτοῦ φύσει, ἀποθνῄσκειν τοὺς λαμβάνοντας αὐτό, τοὺς μὲν μάλιστα, θᾶττον, τοὺς δ' ἧττον, σχολαίτερον· ἀλλὰ μή, ὥσπερ νῦν, διὰ τοῦτο ὑπ' ἄλλων δίκην ἐπιτιθέντων ἀποθνῄσκουσιν οἱ ἄδικοι.

ſurdum illud eſt, vt alienum vitium interitum
C aliquid, cui proprium vitium non præbet interitum. Præter rationem profectò. Attende, inquam ego, ô Glauco. Ex ipſa ciborum propria prauitate, qua vel vetuſtate corrupti, vel putridi, vel quouis alio pacto comparati dicuntur, corpus perire poſſe non arbitramur. Verùm ſi ciborum vitium corpori proprium ipſius vitium intulerit, dicemus per illos corpus ab eius vitio, morbo ſcilicet, perdi. Corpus verò ipſum cùm aliud ſit, ciborum, quorum alia natura eſt, alieno defectu, niſi proprium defectum induxerit, diſſipari poſſe nunquam exiſtimabimus. Rectè nimirum loqueris. Eadem ratione, niſi corporis detrimen-
D tum ipſi animæ intulerit detrimentum, haudquaquam exiſtimare debemus, ex alieno malo abſque propria prauitate, animam interire, neque alterius malo alterum diſſipatur. Ita ratio monet. Aut igitur hæc redarguamus, quaſi non rectè dicantur: Aut quoad hæc integra permanent, neque ex febre aut alio quouis morbo, neque iugulatione, neque etiam ſiquis corpus in minutiſſima quæque concidat, diſſipari animam concedamus, prius quàm oſtenderit aliquis propter has corporis paſſiones animam ipſam iniquiorem prophanioremque fieri. Quatenus autem alienum
E malum adeſt alteri, nec proprium cuiquam malum adhæret, corrumpi quicquam poſſe, minimè concedamus. At enim, inquit, nemo id vnquam oſtendet, morientium animas, propter mortem iniuſtiores effici. Si quis autem, inquam, obiicere nobis audeat, quod deterior & iniuſtior fit qui moritur, ne cogatur immortales eſſe animas confiteri, oportere dicemus, ſi vera is dixerit, viro iniuſto letiferam iniuſtitiam eſſe, ſicuti morbum, & ab hoc ipſo perimente ſua quadam natura, eos qui ſuſcipiant, perimi: ocyus quidem illos qui maximè, ſerius contrà qui minus: neque fieri duntaxat, quod
F nunc fit, vt iniuſti propter iniuſtitiam tunc demum moriantur, cùm eos alijs pœnis afficiunt.

… haud facile eſt ſempiternum eſſe quod ex pluribus conſtitutum eſt, neque optimam compoſitionem eſt ſortitum, vt nobis de anima nunc apparuit. Contentaneum eſt. Animam igitur immortalem eſſe & ratio præſens & aliæ præterea conuincere ſpoſſunt. Siquis verò qualis ipſa reuera ſit, inſpicere cupit, haudquaquam intueri eam debet quemadmodum communione corporis maliſque aliis inquinatam, ipſi nunc intuemur, ſed qualis cùm pura fuerit, diligenter ratione diſcernere. Vbi certè & multo pulchrior apparebit, & clarius cum talis erit, quid iuſtum ſit, quid non, & reliqua quæ ſuprà diximus, iudicabit. Nunc quidem vera de ipſa, qualis videtur in præſentia, diximus. Non aliter verò eam ſpectauimus, quàm multi marinum inſpiciant Glaucum. Illi ſiquidem non facilè poſſunt Glauci antiquam conſiderare naturam, eò quòd antiquæ corporis partes partim fractæ partim contritæ ſint, & ab vndis penitus diſſipatæ, aliáque illi rurſus inhæreant conchylia, algæ, lapides, ex quibus multò magis feræ præ ſe fert imaginem, quàm naturæ prioris vultum. Ita & animam non ſemper aſpicimus malis innumeris inquinatam. Sed enim illuc oculos conuertere decet, ô Glauco. Quónam? Ad ipſius, inquam, philoſophiam, & circa illam oportet animaduertere, quæ attingit animus, & quibuſcum conſuetudinem inire affectat & nititur, vtpote qui cognatus ſit diuino, immortali, & ſempiterno. Qualíſque præterea futurus eſt, ſiquando eiuſmodi totus naturam ſequatur, per hunc affectum nixúmque eductus ex pelago quo ad præſens mergitur, nudúſque emergens excuſſo ſabulo & oſtreis, quæ ei nunc tanquam ex terra nutrito, terrena, lapidoſa, & agreſtia plurima inhæreſcunt, propter eam vtique alimoniam, quam plerique beatam exiſtimant. Tunc demum veram naturam ipſius animi contemplabimur, agnoſcemúſque vtrum varia ſit, an ſimplex, qualíſue ſit omnis eius conditio. Nunc autem animi humana in vita affectus ac formas ſatis, vt arbitror, declarauimus. Prorſus quidem.

C τό γε αὖ τῇ ἀληθεστάτῃ φύσει τοιοῦτον εἶναι ψυχήν, ὥστε πολλῆς ποικιλίας καὶ ἀνομοιότητός τε καὶ διαφορᾶς γέμειν αὐτὸ πρὸς αὑτό. Πῶς λέγεις; ἔφη. Οὐ ῥᾴδιον (ἦν δ' ἐγώ) ἀΐδιον εἶναι σύνθετόν τε ἐκ πολλῶν, καὶ μὴ τῇ καλλίστῃ κεχρημένον συνθέσει, ὡς νῦν ἡμῖν ἐφάνη ἡ ψυχή. Οὔκουν εἰκός γε. Ὅτι μὲν τοίνυν ἀθάνατον ψυχή, καὶ ὁ ἄρτι λόγος καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκάσειαν ἄν. οἷον δ' ἐστὶ τῇ ἀληθείᾳ, οὐ λελωβημένον δεῖ αὐτὸ θεάσασθαι ὑπό τε τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας καὶ ἄλλων κακῶν, ὥσπερ νῦν ἡμεῖς θεώμεθα· ἀλλ' οἷόν ἐστι καθαρὸν γιγνόμενον, τοιοῦτον ἱκανῶς
D λογισμῷ διαθεατέον· καὶ πολύ γε κάλλιον αὐτὸ εὑρήσει, καὶ ἐναργέστερον δικαιοσύνας τε καὶ ἀδικίας διόψεται, καὶ πάντα ἃ νῦν διήλθομεν. νῦν δὲ εἴπομεν μὲν ἀληθῆ περὶ αὐτοῦ, οἷον ἐν τῷ παρόντι φαίνεται, τεθεάμεθα μέντοι διακείμενον αὐτὸ ὥσπερ οἱ τὸν θαλάττιον Γλαῦκον ὁρῶντες, οὐκ ἂν ἔτι ῥᾳδίως ἴδοιεν αὐτοῦ τὴν ἀρχαίαν φύσιν, ὑπὸ τοῦ τά τε παλαιὰ τοῦ σώματος μέρη, τὰ μὲν ἐκκεκλάσθαι, τὰ δὲ συντετρῖφθαι, καὶ πάντως λελωβῆσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἄλλα δὲ προσπεφυκέναι, ὄστρεά τε καὶ φυκία καὶ πέτρας· ὥστε παντὶ μᾶλλον θηρίῳ ἐοικέναι ἢ οἷος ἦν
E φύσει. οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν ἡμεῖς θεώμεθα διακειμένην ὑπὸ μυρίων κακῶν. ἀλλὰ δεῖ, ὦ Γλαύκων, ἐκεῖσε βλέπειν. Ποῖ; ἦ δ' ὅς. Εἰς τὴν φιλοσοφίαν αὐτῆς, καὶ ἐννοεῖν ὧν ἅπτεται καὶ οἵων ἐφίεται ὁμιλιῶν, ὡς ξυγγενὴς οὖσα τῷ τε θείῳ καὶ ἀθανάτῳ, καὶ ἀεὶ ὄντι, καὶ οἵα ἂν γένοιτο τῷ τοιούτῳ πᾶσα ἐπισπομένη· καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ὁρμῆς ἐκκομισθεῖσα ἐκ τοῦ πόντου ἐν ᾧ νῦν ἐστι, καὶ περικρουσθεῖσα πέτρας τε καὶ ὄστρεα ἃ νῦν αὐτῇ, ἅτε γῆν ἑστιωμένῃ, γεηρὰ καὶ πετρώδη πολλὰ καὶ ἄγρια περιπέφυκεν ὑπὸ τῶν εὐδαιμόνων λεγομένων ἑστιάσεων. καὶ τότ' ἄν τις ἴδοι
F αὐτῆς τὴν ἀληθῆ φύσιν, εἴτε πολυειδὴς, εἴτε μονοειδὴς, εἴτε ὅπῃ ἔχει καὶ ὅπως. νῦν δὲ τὰ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ πάθη τε καὶ εἴδη, ὡς ἐγᾦμαι, ἐπιεικῶς αὐτῆς διεληλύθαμεν. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη.

δικαιοσύνης, ὥσπερ ἔχει δόξης καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ ἀνθρώπων, καὶ ἡμᾶς ὁμολογεῖν περὶ αὐτῆς δοκεῖσθαι οὕτω, ἵνα καὶ τὰ νικητήρια κομίσηται, ἃ ἀπὸ τοῦ δοκεῖν κτωμένη, δίδωσι τοῖς ἔχουσιν αὐτήν· ἐπειδὴ καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ εἶναι ἀγαθὰ διδοῦσα ἐφάνη, καὶ οὐκ ἐξαπατῶσα τοὺς τῷ ὄντι λαμβάνοντας αὐτήν. Δίκαια (ἔφη) αἰτῇ. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγώ) πρῶτον μὲν τοῦτο ἀποδώσετε, ὅτι θεούς γε οὐ λανθάνει ἑκάτερος αὐτῶν οἷός ἐστιν. Ἀποδώσομεν, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ λανθάνετον, ὁ μὲν θεοφιλὴς ἂν εἴη, ὁ δὲ θεομισής, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχὰς ὡμολογοῦμεν. Ἔστι ταῦτα. Τῷ δὲ θεοφιλεῖ οὐχ ὁμολογήσομεν, ὅσα γε ἀπὸ θεῶν γίγνεται, πάντα γίγνεσθαι ὡς οἷόν τε ἄριστα; εἰ μή τι ἀναγκαῖον αὐτῷ κακὸν ἐκ προτέρας ἁμαρτίας ὑπῆρχε; Πάνυ μὲν οὖν. Οὕτως ἄρα ὑποληπτέον περὶ τοῦ δικαίου ἀνδρός, ἐάν τ' ἐν πενίᾳ γίγνηται, ἐάν τ' ἐν νόσοις, ἤ τινι ἄλλῳ τῶν δοκούντων κακῶν, ὡς τούτῳ ταῦτα εἰς ἀγαθόν τι τελευτήσει ζῶντι ἢ καὶ ἀποθανόντι. οὐ γὰρ δὴ ὑπό γε θεῶν ποτε ἀμελεῖται ὃς ἂν προθυμεῖσθαι ἐθέλῃ δίκαιος γίγνεσθαι, καὶ ἐπιτηδεύων ἀρετήν, εἰς ὅσον δυνατὸν ἀνθρώπῳ ὁμοιοῦσθαι θεῷ. Εἰκός γ', ἔφη, τὸν τοιοῦτον μὴ ἀμελεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. Οὐκοῦν περὶ τοῦ ἀδίκου τἀναντία τούτων δεῖ διανοεῖσθαι; Σφόδρα γε. Τὰ μὲν δὴ παρὰ θεῶν, τοιαῦτ' ἄττ' ἂν εἴη νικητήρια τῷ δικαίῳ. Κατά γοῦν ἐμὴν δόξαν, ἔφη. Τί δέ (ἦν δ' ἐγώ) παρ' ἀνθρώπων; ἆρ' οὐχ ὧδε ἔχει, (εἰ δεῖ τὸ ὂν τιθέναι) οὐχ οἱ μὲν δεινοί τε καὶ ἄδικοι δρῶσιν ὅπερ οἱ δρομεῖς, ὅσοι ἂν θέωσιν εὖ ἀπὸ τῶν κάτω, ἀπὸ δὲ τῶν ἄνω μή; τὸ μὲν πρῶτον ὀξέως ἀποπηδῶσι, τελευτῶντες δὲ καταγέλαστοι γίγνονται, τὰ ὦτα ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντες, καὶ ἀστεφάνωτοι ἀποτρέχοντες. οἱ δὲ τῇ ἀληθείᾳ δρομικοί, εἰς τέλος ἐλθόντες, τά τε ἆθλα λαμβάνουσι καὶ στεφανοῦνται. οὐχ οὕτω καὶ περὶ τῶν δικαίων τὸ πολὺ συμβαίνει; πρὸς τὸ τέλος ἑκάστης πράξεως καὶ ὁμιλίας καὶ τοῦ βίου εὐδοκιμοῦσί τε καὶ τὰ ἆθλα παρὰ τῶν ἀνθρώπων φέρονται; Καὶ μάλα. Ἀνέξῃ ἄρα λέγοντος ἐμοῦ περὶ τούτων ἅπερ αὐτὸς ἔλεγες περὶ τῶν ἀδίκων. ἐρῶ γὰρ δὴ ὅτι οἱ μὲν δίκαιοι, ἐπειδὰν πρεσβύτεροι γένωνται, ἐν τῇ αὐτῶν πόλει ἄρχουσί τε ἂν βούλωνται τὰς ἀρχάς, γαμοῦσί τε ὁπόθεν ἂν βούλωνται, ἐκδιδόασί τε εἰς οὓς ἂν ἐθέλωσι· καὶ πάντα ἃ σὺ περὶ ἐκείνων, ἐγὼ νῦν λέγω περὶ τῶνδε.

& manifeſta exiſtimatione reportet, qua cultores
C ſuos ipſa quoque decorat, poſtquam apertè viſa eſt etiam ipſa ſui præſentia beneficia nobis conferre, neque eos decipere, qui verè poſſident. Æqua poſtulas. Primum quidem hoc mihi redditis, quòd qualis vterque eorum ſit, & iuſtus & iniuſtus, deos non latet. Reddemus. Si deos id non latet, hic quidem à deo amabitur, ille odio habebitur, id quod principio conſeſſi ſumus. Eſt ita. Deorum autem amico omnia quoad fieri poteſt à diis optima tribuuntur, niſi quid mali ex priori delicto, ex neceſſitate quadam immineat. Omnino. Sic itaque de iuſto viro exiſtimandum, ſiue paupertati, ſeu morbis, ſiue qui-
D buſuis aliis eorum quæ mala videntur, obnoxius ſit, huic demum vel viuenti vel mortuo ad bonum aliquod iſta conducere. Neque enim à diis vnquam negligitur, quicunque iuſtus euadere, virtutiſque officiis, quoad homini licet, deo ſimilis fieri conabitur. Decens eſt talem virum à ſimili non contemni. De iniuſto autem contrà omnino eſt ſentiendum. Vehementer. Apud deos igitur iuſto viro hæc dabitur palma. Sic arbitror. Apud homines autem nonne ſic euenit, ſi vera fateri debemus? Callidi quidem homines & iniqui perinde faciũt ac curſores illi, qui ab inferioribus
E currũt benè, à ſuperioribus minimè. Nam primo celeriter exiliunt: tandem verò riſum reportant, auribus demiſſis, & ſine corona diſcedentes. Veri autem curſores ad finem perueniunt, adeptiq; præmium, coronantur. Viris iuſtis ſimiliter idem, vt plurimum, accidit. Nempe in fine cuiuſque actionis conſuetudiniſque & vitæ, probantur, muneráque ab hominibus referunt. Magnopere. Suſtinebiſne vt ego, de his, quæ tu de iniuſtis, adducã? Dicam enim quòd iuſti cùm ad maturam ætatem peruenerint, ciuitatis muneribus pro arbitrio funguntur: matrimonia quibus cum voluerint, & dando & accipiendo viciſſim ineunt: ac ſum-
F matim quæcunque de illis tu, ego nunc de his affirmo: rurſúſque de iniuſtis hominibus aſſero.

tùs eſſet, reuixit: & quæ interim viderat, retulit. Inquit ergo, poſtquam anima fuiſſet à corpore ſeparata, vnà cum pluribus quendam in locum dæmonum perueniſſe. In quo terræ duos proximos vidit hiatus: duos item alios, è conſpectu ſupernè in cœli regione conſpexit: inter hos verò hiatus iudices ſedere: qui poſtquam animos iudicarunt, iuſtos quidem ad dextram ſuprà per cœlum aſcendere iubent, in aduerſa ipſorum parte ſigna eorum quæ iudicauerint, ſuſpendentes: iniuſtos contrà, ad ſiniſtram infrà, omnium quæ fecerant in vita, poſt tergum ſigna ferentes. Cùm verò ad iudices ipſe quoque acceſſiſſet, illos aiebat reſpondiſſe: redire eum hominibus nuncium de his quæ illic viderat, oportere, iuſſiſſéque illum audire & intueri quæcunque eis in locis fierent, diligenter. Viderat igitur illic per vtramque cœli terræque portam animas lata ſententia abeuntes: per alias item duas, ex terra quidem aſcendentes, animas puluere, ſqualore, maciéque confectas: è cœlo autem alias nitidas deſcendentes. Viderique inquit, animas vndique venientes tanquam longa peregrinatione fatigatas, libenter in prato quod ibi eſt, tanquam celebri in conuentu recumbere: ac ſe inuicem quęcunque mutuam notitiam habuerint, ſalutare: eáſque omnes, tam quę ex terra quàm quæ è cœlo conueniſſent, ſeſe vltrò citróque de his quæ ſuis in locis viderint percontari: ſibique viciſſim ad ſingula reſpondere: has quidem dolentes ac flentes memoria malorum quæ in præterito ſub terris itinere & perpeſſæ ſunt & viderunt. Eſſe autem iter illud mille annorum. Illas verò quæ de cœlo deſcenderant, narrare delicias, pulchritudiniſque ingentis ſpectacula. Multa quidem illa referre, quæ longo ordine recitabat, prolixæ nimium narrationis, ô Glauco. Summam verò hanc eſſe dixit. Quoſcunque aliis iniurias intuliſſe conſtaret, pœnas ſingulatim pro quolibet decies reddidiſſe, id eſt, ſpatio annorum centum: quaſi hæc vitæ humanæ ſit meta, vt animæ decuplam iniuriæ darent pœnam. Itaque ſi qui cædis multorum cauſa fuerint,

C μέλλων θάπτεσθαι, δωδεκαῖος ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενος ἀνεβίω. ἀναβιοὺς δ' ἔλεγεν ἃ ἐκεῖ ἴδοι. ἔφη δὲ, ἐπειδὴ οὗ ἐκβῆναι τὴν ψυχὴν, πορεύεσθαι μετὰ πολλῶν, καὶ ἀφικνεῖσθαι σφᾶς εἰς τόπον τινὰ δαιμόνιον, ἐν ᾧ τῆς τε γῆς δύο εἶναι χάσματα ἐχομένω ἀλλήλοιν, καὶ τοῦ οὐρανοῦ αὖ ἐν τῷ ἄνω ἄλλα καταντικρύ. δικαστὰς δὲ μεταξὺ τούτων καθῆσθαι, οὕς, ἐπειδὴ διαδικάσειαν, τοὺς μὲν δικαίους κελεύειν πορεύεσθαι τὴν εἰς δεξιάν τε καὶ ἄνω διὰ τοῦ οὐρανοῦ, σημεῖα περιάψαντας τῶν δεδικασμένων ἐν τῷ πρόσθεν· τοὺς δὲ ἀδίκους, τὴν εἰς ἀριστεράν τε καὶ κάτω, ἔχοντας καὶ τούτους
D ἐν τῷ ὄπισθεν σημεῖα πάντων ὧν ἔπραξαν. ἑαυτοῦ δὲ προσελθόντος εἰπεῖν ὅτι δέοι αὐτὸν ἄγγελον ἀνθρώποις γενέσθαι τῶν ἐκεῖ, καὶ διακελεύοιντό οἱ ἀκούειν τε καὶ θεᾶσθαι πάντα τὰ ἐν τῷ τόπῳ. ὁρᾶν δὴ ταύτῃ μὲν καθ' ἑκάτερον τὸ χάσμα τοῦ οὐρανοῦ τε καὶ τῆς γῆς ἀπιούσας τὰς ψυχάς, ἐπειδὴ αὐταῖς δικασθείη, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον, ἐκ μὲν τοῦ ἀνιέναι ἐκ τῆς γῆς μεστὰς αὐχμοῦ τε καὶ κόνεως· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, καταβαίνειν ἑτέρας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καθαράς. καὶ τὰς ἀεὶ ἀφικνουμένας, ὥσπερ ἐκ πολλῆς πορείας φαίνεσθαι ἥκειν, καὶ ἀσμένας εἰς τὸν λειμῶνα ἀπιούσας οἷον ἐν πανηγύρει
E κατασκηνᾶσθαι, καὶ ἀσπάζεσθαί τε ἀλλήλας, ὅσαι γνώριμαι, καὶ πυνθάνεσθαι τάς τε ἐκ τῆς γῆς ἡκούσας παρὰ τῶν ἑτέρων τὰ ἐκεῖ, καὶ τὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τὰ παρ' ἐκείναις. διηγεῖσθαι δὲ ἀλλήλαις, τὰς μὲν, ὀδυρομένας τε καὶ κλαιούσας, ἀναμιμνησκομένας ὅσα τε καὶ οἷα πάθοιεν καὶ ἴδοιεν ἐν τῇ ὑπὸ γῆς πορείᾳ (εἶναι δὲ τὴν πορείαν χιλιετῆ) τὰς δ' αὖ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εὐπαθείας διηγεῖσθαι καὶ θέας ἀμηχάνους τὸ κάλλος. τὰ μὲν οὖν πολλά, ὦ Γλαύκων, πολλοῦ χρόνου διηγήσασθαι· τὸ δ' οὖν κεφάλαιον ἔφη τόδε εἶναι, ὅσα πώποτέ τινα ἠδίκησαν, καὶ
F ὅσους ἕκαστοι, ὑπὲρ ἁπάντων δίκην δεδωκέναι ἐν μέρει, ὑπὲρ ἑκάστου δεκάκις· τοῦτο δ' εἶναι κατὰ ἑκατονταετηρίδα ἑκάστην, ὡς βίου ὄντος τοσούτου τοῦ ἀνθρωπίνου ἵνα δεκαπλάσιον τὸ ἔκτισμα τοῦ ἀδικήματος ἐκτίνοιεν· καὶ οἷον εἴ τινες πολλοῖς θανάτων ἦσαν αἴτιοι,

ἦσαν δὲ καὶ ἰδιῶταί τινες τῶν μεγάλα ἡμαρτηκότων· οὓς οἰομένους ἤδη ἀναβήσεσθαι οὐκ ἐδέχετο τὸ στόμιον, ἀλλ' ἐμυ- C κᾶτο, ὁπότε τις τῶν οὕτως ἀνιάτως ἐχόντων εἰς πονηρίαν, ἢ μὴ ἱκανῶς δεδωκὼς δίκην, ἐπιχειροῖ ἀνιέναι. ἐνταῦθα δὴ ἄνδρες (ἔφη) ἄγριοι, καὶ διάπυροι ἰδεῖν, παρεστῶτες καὶ καταμανθάνοντες τὸ φθέγμα, τοὺς μὲν διαλαβόντες ἦγον, τὸν δὲ Ἀρδιαῖον καὶ ἄλλους συμποδίσαντες χεῖράς τε καὶ πόδας καὶ κεφαλήν, καταβαλόντες καὶ ἐκδείραντες, εἷλκον παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκτὸς ἐπ' ἀσπαλάθων κνάμπτοντες, καὶ τοῖς ἀεὶ παριοῦσι σημαίνοντες ὧν ἕνεκά τε ταῦτα ὑπομένοιεν, καὶ ὅτι εἰς τὸν Τάρταρον ἐμπεσούμενοι ἄγοιντο. ἔνθα δὴ φόβων ἔφη πολλῶν καὶ παντοδαπῶν σφίσι γεγονότων D τοῦτον ὑπερβάλλειν τὸν φόβον, εἰ μυκήσαιτο τὸ στόμιον· καὶ ἁσμενέστατα ἕκαστον σιγήσαντος ἀναβῆναι. καὶ τὰς μὲν δὴ δίκας τε καὶ τιμωρίας, τοιαύτας τινὰς εἶναι· καὶ αὖ τὰς εὐεργεσίας ταύταις ἀντιστρόφους. ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἐν τῷ λειμῶνι ἑκάστοις ἑπτὰ ἡμέραι γένοιντο, ἀναστάντας ἐντεῦθεν, δεῖν τῇ ὀγδόῃ πορεύεσθαι, καὶ ἀφικνεῖσθαι τεταρταίους. ὅθεν καθορᾶν ἄνωθεν διὰ παντὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς τεταμένον φῶς εὐθύ, οἷον κίονα, μάλιστα τῇ ἴριδι προσφερές, λαμπρότερον δὲ καὶ καθαρώτερον· εἰς ὃ ἀφικέσθαι προελθόντας ἡμερησίαν ὁδόν· καὶ ἰδεῖν αὐτόθι κατὰ μέσον τὸ φῶς ἐκ τοῦ E οὐρανοῦ τὰ ἄκρα τῶν δεσμῶν αὐτοῦ τεταμένα. εἶναι γὰρ τοῦτο τὸ φῶς ξύνδεσμον τοῦ οὐρανοῦ, οἷον τὰ ὑποζώματα τῶν τριήρων, οὕτω πᾶσαν συνέχον τὴν περιφοράν. ἐκ δὲ τῶν ἄκρων τεταμένον, Ἀνάγκης ἄτρακτον, δι' οὗ πάσας ἐπιστρέφεσθαι τὰς περιφοράς· οὗ τὴν μὲν ἠλακάτην τε καὶ τὸ ἄγκιστρον εἶναι ἐξ ἀδάμαντος, τὸν δὲ σφόνδυλον, μικτὸν ἔκ τε τούτου καὶ ἄλλων γενῶν. τὴν δὲ τοῦ σφονδύλου φύσιν εἶναι τοιάνδε, τὸ μὲν σχῆμα, οἵαπερ ἡ τοῦ ἐνθάδε. νοῆσαι δὲ δεῖ, ἐξ ὧν ἔλεγε, τοιόνδε αὐτὸν εἶναι, ὥσπερ ἂν εἰ ἐν ἑνὶ μεγάλῳ σφονδύλῳ κοίλῳ καὶ ἐξεγλυμμένῳ F διαμπερὲς ἄλλος τοιοῦτος ἐλάττων ἐγκέοιτο, ἁρμόττων, καθάπερ οἱ κάδοι οἱ εἰς ἀλλήλους ἁρμόττοντες· καὶ οὕτω δὴ τρίτον ἄλλον καὶ τέταρτον, καὶ ἄλλους τέτταρας.

quos & priuatos nonnullos, qui magna ſcelera perpetrauerant: quos aſcendere iam ſe propemodum auſos hiatus ille minimè permittebat: ſed horride mugiebat, quoties aliquis eorum qui vel inſanabiles eſſent, vel nondum purgati, egredi niteretur. Aderant igitur illic feroces quidam viri aſpectu ignei: qui cùm mugitum ſubito perpendiſſent, hos ſeorſum rapiebant, Ardiæum ſcilicet eiúſque perſimiles: manibúſque & pedibus & ceruice deuinctis, proſternebant eos, excarnificabántque: & ſecus viam quandam ad exteriorem partem raptatos, tribulis lacerabant: prætereuntibus indicantes, quam illi ob cauſam talia paterentur, quódue in Tartarum proiiciendi agitarentur. Vbi cùm multa variáque eos terrerent, hic pauor vehementiſſimè vexabat, cùm in aſcenſu mugitus excitabatur: quo ſilente quiſque libentiſſime aſcendere videbatur. Ac pœnas quidem & ſupplicia huiuſmodi recenſebat: cõtrà verò beneficia eiuſmodi. Cum verò animæ illæ quibus de ſuprà diximus, in prato dies ſeptem requieuerint, oportere eas dicebat octauo ſurgentes die illinc recedere: & quarto demum die ad locum aliquem peruenire: vnde supernè per totum cœlum, atque terram extenſam videatur lumen tanquam columna erectum, Iris ſimillimum, clarius tamen ac purius. In id vnius diei itinere veniſſe: vidiſſéque ibi medio in lumine extrema cœleſtium ligaminum à cœlo tenſa. Eſſe enim lumen iſtud cœli vinculum: quemadmodum triremium ſuccinctura: atque ita circunferentiam omnem eſſe contentam. Ex apicibus verò ſuſpenſum Neceſſitatis deæ penſum: per quod omnes circuitus peragantur. Cuius fuſus quidem & cuſpis ex adamante: verticulum verò ex hoc aliíſque generibus mixtum. Cuius natura huiuſmodi ſit ſecundum figuram quidem, qualis apud nos cernitur. Animaduertendum tamen ex illius ſermone, perinde ſe habere ac ſi vno quodam amplo concauóque verticulo, & per totum ſculpto, aliud minus ſimiléque inſertum iaceat: ita congruens, vt plerunque cadi, qui inuicem inſeruntur: atque ita tertium & quartum: & alia quatuor:

ex omnibus octo concinere. Alias autem tres Neceſſitatis filias æquali inuicé interuallo in throno ſedere: parcas veſtibus albis, capite coronato: Lacheſim, Clotho, Atropon. Quæ ad ſirené harmoniã canãt. Lacheſis quidé præterita. Præſentia Clotho. Atropos verò futura. Et Clotho quidem cũ matre ſimul intermiſſione quadam téporis, dextra manu tangentem fuſi extimam circunferentiam circumagere. Atropon verò ſiniſtra iterum interiores ſimiliter. Lacheſim denique viciſſim vtraque manu vtrinque tangere. Illuc ergo animas, cùm venerint, ſtatim oportere ad Lacheſim accedere: Vbi ilicò propheta aliquis primũ ſingulas diſponit in ordinem: poſtea cum ex genibus Lacheſis ſortes, & vitarum exempla ſuſceperit, aliquod ſublime tribunal aſcendens ſic fatur. Oratio Lacheſis puellæ formoſiſſimę, Neceſſitatis filiæ. O animę vnius diei, circuitus alterius initium, mortalis ac letiferi generis, non vos dæmon ſortietur, ſed vos dęmonem eligetis. Qui prior ſortem ceperit, prior eligat vitã: cui neceſſario inhærebit. Virtus inuiolabilis ac libera. Quam prout honorabit quis, aut negliget, ita plus aut minus ex ea poſſidebit: Eligétis quidé culpa eſt omnis, deus auté extra culpã. Hęc fatus, ſortes ſuper omnes fundit: ex quibus quilibet eã rapit quæ ſuper ipſum ceciderit. Neque licet cuipiã quotus ordine ſit agnoſcere, niſi cùm ceperit. Tũc enim dũtaxat quotus ſit, ſortitus intelligit. Poſt hæc ité exempla vitarũ corã ipſis in pauiméto diſponit: multo plura quàm quæ hic ad præſens apparent. Eſſe verò hominum atque omnium animalium vitas omniformes aſſerebat. Tyrannides enim in illis extare partim perpetuas, partim ad tẽpus: quę medio in ſpatio corruant, in paupertatem delapſæ, exilium, & inopiam. Extare & præclarorũ virorũ vitas, partim ſpecie, decore, viribus, certaminibúſq; præſtãtiũ: partim maiorũ proſapia & virtute nobilium. Et mulierum vitas eodem modo.

πάντα κυκλούμενον τὸν τέταρτον. τέταρτον δὲ, τὸν τρίτον καὶ πέμπτον, τὸν δεύτερον. στρέφεσθαι δὲ αὐτὸν ἐν τοῖς τῆς Ἀνάγκης γόνασιν. ἐπὶ δὲ τῶν κύκλων αὐτοῦ ἄνωθεν ἐφ' ἑκάστου βεβηκέναι Σειρῆνα συμπεριφερομένην, φωνὴν μίαν ἱεῖσαν ἀνὰ τόνον· ἐκ πασῶν δὲ ὀκτὼ οὐσῶν μίαν ἁρμονίαν ξυμφωνεῖν. ἄλλας δὲ καθημένας πέριξ δι' ἴσου τρεῖς, ἐν θρόνῳ ἑκάστην, θυγατέρας τῆς Ἀνάγκης, Μοίρας, λευχειμονούσας, στέμματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἐχούσας, Λάχεσίν τε καὶ Κλωθὼ καὶ Ἄτροπον, ὑμνεῖν πρὸς τὴν τῶν Σειρήνων ἁρμονίαν,
D Λάχεσιν μὲν, τὰ γεγονότα· Κλωθὼ δὲ, τὰ ὄντα. Ἄτροπον δὲ, τὰ μέλλοντα. καὶ τὴν μὲν Κλωθὼ τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἐφαπτομένην συνεπιστρέφειν τοῦ ἀτρακτίου τὴν ἔξω περιφοράν, διαλείπουσαν χρόνον· τὴν δὲ Ἄτροπον, τῇ ἀριστερᾷ τὰς ἐντὸς αὖ ὡσαύτως· τὴν δὲ Λάχεσιν ἐν μέρει ἑκατέρας ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἐφάπτεσθαι. σφᾶς οὖν, ἐπειδὴ ἀφικέσθαι, εὐθὺς δεῖν ἰέναι πρὸς τὴν Λάχεσιν. προφήτην οὖν τινὰ σφᾶς πρῶτον μὲν ἐν τάξει διαστῆσαι· ἔπειτα λαβόντα ἐκ τῶν τῆς Λαχέσεως γονάτων κλήρους τε καὶ βίων παραδείγματα, ἀναβάντα ἐπί τι βῆμα ὑψηλὸν, εἰ-
E πεῖν, Ἀνάγκης θυγατρὸς κόρης Λαχέσεως λόγος. Ψυχαὶ ἐφήμεροι, ἀρχὴ ἄλλης περιόδου θνητοῦ γένους θανατηφόρου· οὐχ ὑμᾶς δαίμων λήξεται, ἀλλ' ὑμεῖς δαίμονα αἱρήσεσθε. πρῶτος δ' ὁ λαχὼν, πρῶτος αἱρείσθω βίον, ᾧ συνέσται ἐξ ἀνάγκης. ἀρετὴ δὲ ἀδέσποτον, ἣν τιμῶν καὶ ἀτιμάζων, πλέον καὶ ἔλαττον αὐτῆς ἕκαστος ἕξει. αἰτία ἑλομένου· θεὸς ἀναίτιος. Ταῦτα εἰπόντα, ῥῖψαι ἐπὶ πάντας τοὺς κλήρους. τὸν δὲ παρ' αὑτὸν πεσόντα, ἕκαστον ἀναιρεῖσθαι, πλὴν οὗ· ἓ δὲ οὐκ ἐᾶν. τῷ δὲ ἀνελομένῳ δῆλον εἶναι ὁπόστος εἰλήχει. μετὰ δὲ τοῦτο αὖθις τὰ τῶν βίων παραδεί-
F γματα εἰς τὸ πρόσθεν σφῶν θεῖναι ἐπὶ τὴν γῆν, πολὺ πλείω τῶν παρόντων. εἶναι δὲ παντοδαπά· ζώων τε γὰρ πάντων βίους καὶ δὴ καὶ τοὺς ἀνθρωπίνους ἅπαντας. τυραννίδας τε γὰρ ἐν αὐτοῖς εἶναι, τὰς μὲν, διατελεῖς, τὰς δὲ, καὶ μεταξὺ διαφθειρομένας, καὶ εἰς πενίας τε καὶ φυγὰς καὶ εἰς πτωχείας τελευτώσας. εἶναι δὲ καὶ δοκίμων ἀνδρῶν βίους, τοὺς μὲν, ἐπὶ εἴδεσι καὶ κατὰ κάλλη, καὶ τὴν ἄλλην ἰσχύν τε καὶ ἀγωνίαν, τοὺς δ' ἐπὶ γένεσι καὶ προγόνων ἀρεταῖς, καὶ ἀδοκίμους κατὰ ταῦτα· ὡσαύτως δὲ καὶ γυναικῶν.

ται. ὥστε ἐξ ἁπάντων αὐτῶν δυνατὸν εἶναι συλλογισάμενον, αἱρεῖσθαι, πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς φύσιν ἀποβλέποντα, τόν τε χείρω καὶ τὸν ἀμείνω βίον. χείρω μὲν καλοῦντα, ὃς αὐτὴν ἐκεῖσε ἄξει εἰς τὸ ἀδικωτέραν γίγνεσθαι· ἀμείνω δέ, ὅστις εἰς τὸ δικαιοτέραν. τὰ δὲ ἄλλα πάντα χαίρειν ἐᾶν. ἑωράκαμεν γὰρ ὅτι ζῶντί τε καὶ τελευτήσαντι αὕτη κρατίστη αἵρεσις. ἀδαμαντίνως δὴ δεῖ ταύτην τὴν δόξαν ἔχοντα, εἰς ᾅδου ἰέναι, ὅπως ἂν ᾖ καὶ ἐκεῖ ἀνέκπληκτος ὑπὸ πλούτων τε καὶ τῶν τοιούτων κακῶν· καὶ μή, ἐμπεσὼν εἰς τυραννίδας καὶ ἄλλας τοιαύτας πράξεις, πολλὰ μὲν ἐργάσηται καὶ ἀνήκεστα κακά, ἔτι δὲ αὐτὸς μείζω πάθῃ· ἀλλὰ γνῷ τὸν μέσον ἀεὶ τῶν τοιούτων βίον αἱρεῖσθαι, καὶ φεύγειν τὰ ὑπερβάλλοντα ἑκατέρωσε, καὶ ἐν τῷδε τῷ βίῳ, κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ ἐν παντὶ τῷ ἔπειτα. οὕτω γὰρ εὐδαιμονέστατος γίγνεται ἄνθρωπος. καὶ δὴ οὖν καὶ τότε ὁ ἐκεῖθεν ἄγγελος ἤγγελλε τὸν μὲν προφήτην οὕτως εἰπεῖν, Καὶ τελευταίῳ ἐπιόντι, ξὺν νῷ ἑλομένῳ, συντόνως ζῶντι, κεῖται βίος ἀγαπητός, οὐ κακός. μήτε ὁ ἄρχων αἱρέσεως ἀμελείτω, μήτε ὁ τελευτῶν ἀθυμείτω. εἰπόντος δὲ ταῦτα, τὸν πρῶτον λαχόντα ἔφη εὐθὺς ἐπιόντα τὴν μεγίστην τυραννίδα ἑλέσθαι, καὶ ὑπὸ ἀφροσύνης τε καὶ λαιμαργίας, οὐ πάντα ἱκανῶς ἀνασκεψάμενον ἑλέσθαι· ἀλλ᾽ αὐτὸν λαθεῖν ἐνοῦσαν εἱμαρμένην, παίδων αὑτοῦ βρώσεις, καὶ ἄλλα κακά. ἐπειδὴ δὲ κατὰ σχολὴν σκέψασθαι, κόπτεσθαί τε καὶ ὀδύρεσθαι τὴν αἵρεσιν, οὐκ ἐμμένοντα τοῖς προρρηθεῖσιν ὑπὸ τοῦ προφήτου. οὐ γὰρ ἑαυτὸν αἰτιᾶσθαι τῶν κακῶν, ἀλλὰ τύχην τε καὶ δαίμονας, καὶ πάντα μᾶλλον ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ. εἶναι δὲ αὐτὸν τῶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἡκόντων, ἐν τεταγμένῃ πολιτείᾳ ἐν τῷ προτέρῳ βίῳ βεβιωκότα, ἔθει ἄνευ φιλοσοφίας ἀρετῆς μετειληφότα. ὡς δὲ καὶ εἰπεῖν, οὐκ ἐλάττους εἶναι ἐν τοῖς τοιούτοις ἁλισκομένους τοὺς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἥκοντας, ἅτε πόνων ἀγυμνάστους· τῶν δ᾽ ἐκ τῆς γῆς τοὺς πολλούς, ἅτε αὐτούς τε πεπονηκότας, ἄλλους τε ἑωρακότας, οὐκ ἐξ ἐπιδρομῆς τὰς αἱρέσεις ποιεῖσθαι. διὸ δὴ καὶ μεταβολὴν τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν ταῖς πολλαῖς τῶν ψυχῶν γίγνεσθαι, καὶ διὰ τὴν τοῦ κλήρου τύχην.

liorem vitam à deteriori diſcernere: deteriorem
C eam appellans quæ iniuſtiorem animam efficit,
potiorem autem, quæ iuſtiorem: reliqua verò
contemnat. Vidimus enim & viuenti & mortuo
electionem hanc optimam eſſe. Cum hac igitur
opinione inſtar adamantis ſirma atque rata oportet ad inferos proficiſci, ne quis illic diuitias maláque huiuſmodi admiretur: néue in tyrannides & alias huiuſmodi actiones incidens, multa & inſanabilia ſcelera perpetret: ipſéque rurſus deteriora perpetiatur. Imò verò ſciat mediam ſemper iſtorum omnium miſſis extremis vitam eligere: & in hac vita & in futura. Ita enim quiſque fit beatiſſimus. Enimuerò qui tunc rediit illinc
D nuncius, oſtendebat hoc pacto prophetam in edicto adieciſſe: ſiquis poſtremus etiam accedit, eligat modò prudenter, conſtanter viuat, vita occurret expetenda non mala. Primus ne oſcitanter eligat, vltimus ne deſperet. Cùm hæc dixiſſet, eum cui primò ſors obuenerat, ilico inquit properantem tyrannidem maximam elegiſſe: ac propter inſcitiam auiditatémque haud ſatis ſingula prius examinaſſe: & idcirco ignorauiſſe, quòd in ea vita fato decretum erat, vt filios ſuos voraret, aliaque mala plurima ſuſtineret. Poſtea verò vbi per otium electam vitam conſi-
E deraſſet, eiulaſſe, electionem noxiam deplorantem, quòd non cauiſſet quæ propheta prædixerat, neque ſeipſum tanquam malorum cauſam damnantem, ſed fortunam dæmoneſque & reliqua omnia potius quàm ſeipſum. Fuiſſe verò illum ex his qui de cœlo deſcenderant, qui ſanè in ſuperiori vita, in ciuitate aliqua moderata vixerat, virtutemque vſu quodam, abſque philoſophiæ tamen ſtudiis, exercuerat. Neque pauciores ex his qui ex alto cadunt, quàm ex aliis, vtpote malorum ignaros decipi eligendo. eorum verò, qui è terra venerunt, plurimos, quia & ipſi calamitatibus laborauerint, & laborantes alios vide-
F rint, haud temere vitam eligere. Quam ob cauſam ac etiam propter ſortis fortunam, bonorum malorúmque multis animis mutationem contingere.

minas, odio humani generis vitam aquilæ elegiſſe. Atalantes autem animam, cui media quædam ſors contigerat, intuitam dixit quam maximis honoribus vir athleta afficiatur, cōtinere ſe non potuiſſe quin vitam athletæ eligeret. Animā deinde Epei Panopeenſis ad artificioſæ mulieris naturam protinus migraſſe. Longè verò inter nouiſſimas ridiculoſi Therſitis animam ſimiam induiſſe. Caſu verò, Vlyſſis animæ ſortem vltimam contigiſſe. Quocirca & ad eligendum vltimam aduenisſe dicebat. Præteritorū autē laborū memoria, ab ambitione ceſſantē, diúque prius quàm eligeret circumeuntē, quæſiſſe priuati hominis maximéque à rebus regendis alieni vitā. Eámq; vix tandē alicubi iacentē & ab aliis neglectam reperiſſe, dixiſſeq; non aliam ſe vitam electuram fuiſſe, etiam ſi ſortē primam nacta eſſet: quare vitam illam libenter fuiſſe complexā. Ex feris item aliis in homines tranſire animas aſſerebat, & inuicem commutari: iniuſtas quidem in feras agreſtes: iuſtas autem manſuetorum animaliū vitam capeſſere, atque omnes hunc in modum confici mixtiones. Cum vitas omnes animæ gradatim, vt ſors dederat, elegiſſent, longo ordine ad Lacheſim acceſſiſſe narrabat. Lacheſim verò cuiq; dæmonem quem ceperat quæque, ipſius vitæ cuſtodem præſcripſiſſe, electorúmque operum executorem. hunc in primis ad Clotho animam ducere, & ſub illius manu reuolutionéque & vertigine fuſi, approbare quam ſortitus fortunam elegerat. Hanc vbi tetigit, mox hinc ad Atropon nentem, quæ immutabilia ſtamina reddat. Illinc poſtea propere Neceſſitatis thronum adire per quem cùm trāſierint omnes, ſub vehemēti calore & æſtu in campum Letheum proficiſci, arboribus & omnibus quæcunque terra naſcuntur, penitus deſtitutum. Recumbere igitur ipſas aduentante nocte iuxta Amelitam flumen dicebat: cuius aquam vas nullum contineat. Atque ipſius aquæ bibere aliquantum cuique neceſſarium. Eos autem qui prudentiam ducem non habent, vltrà quàm deceat bibere. Semper verò bibentem omnium obliuiſci. Vbi verò ad mediam noctē dormierint, ſubito tonitru & terræ motu excitos repente aliū aliò ſurſum ad generationem conſurgere, ſtellarum inſtar proſilientes.

... ἐν μέσοις δὲ λαχοῦσαν
C τὴν Ἀταλάντης ψυχήν, καθιδοῦσαν μεγάλας τιμὰς ἀθλητοῦ ἀνδρός, οὐ δύνασθαι παρελθεῖν, ἀλλὰ λαβεῖν. μετὰ δὲ ταύτην ἰδεῖν τὴν Ἐπειοῦ τοῦ Πανοπέως εἰς τεχνικῆς γυναικὸς ἰοῦσαν φύσιν. πόρρω δ' ἐν ὑστάτοις ἰδεῖν τὴν τοῦ γελωτοποιοῦ Θερσίτου, πίθηκον ἐνδυομένην. κατὰ τύχην δὲ τὴν Ὀδυσσέως, λαχοῦσαν πασῶν ὑστάτην, αἱρησομένην ἰέναι· μνήμῃ δὲ τῶν προτέρων πόνων, φιλοτιμίας λελωφηκυῖαν, ζητεῖν περιιοῦσαν χρόνον πολύν, βίον ἀνδρὸς ἰδιώτου ἀπράγμονος, καὶ μόλις εὑρεῖν κείμενόν που καὶ παρημελημένον ὑπὸ τῶν ἄλλων· καὶ εἰπεῖν ἰδοῦσαν, ὅτι τὰ αὐτὰ ἂν ἔ-
D πραξε καὶ πρώτη λαχοῦσα· καὶ ἁσμένην ἑλέσθαι. καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δὲ θηρίων ὡσαύτως εἰς ἀνθρώπους ἰέναι καὶ εἰς ἄλληλα· τὰ μὲν ἄδικα, εἰς τὰ ἄγρια· τὰ δὲ δίκαια, εἰς τὰ ἥμερα μεταβάλλοντα, καὶ πάσας μίξεις μίγνυσθαι. ἐπειδὴ δ' οὖν πάσας τὰς ψυχὰς τοὺς βίους ᾑρῆσθαι, ὥσπερ ἔλαχον, ἐν τάξει προσιέναι πρὸς τὴν Λάχεσιν. ἐκείνην δ' ἑκάστῳ ὃν εἵλετο δαίμονα, τοῦτον φύλακα ξυμπέμπειν τοῦ βίου, καὶ ἀποπληρωτὴν τῶν αἱρεθέντων. ὃν πρῶτον μὲν ἄγειν αὐτὴν πρὸς τὴν Κλωθώ, ὑπὸ τὴν ἐκείνης χεῖρά τε καὶ ἐπιστροφὴν τῆς τοῦ ἀτράκτου δίνης,
E κυροῦντα ἣν λαχὼν εἵλετο μοῖραν. ταύτης δ' ἐφαψάμενον, αὖθις ἐπὶ τὴν τῆς Ἀτρόπου ἄγειν νῆσιν, ἀμετάστροφα τὰ ἐπικλωσθέντα ποιοῦντα. ἐντεῦθεν δὲ δὴ ἀμεταστρεπτὶ ὑπὸ τὸν τῆς Ἀνάγκης ἰέναι θρόνον· καὶ δι' ἐκείνου διεξελθόντα, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἄλλοι διῆλθον, πορεύεσθαι ἅπαντας εἰς τὸ τῆς Λήθης πεδίον διὰ καύματός τε καὶ πνίγους δεινοῦ. καὶ γὰρ εἶναι αὐτὸ κενὸν δένδρων τε καὶ ὅσα γῆ φύει. σκηνᾶσθαι οὖν σφᾶς ἤδη ἑσπέρας γιγνομένης παρὰ τὸν Ἀμέλητα ποταμόν, οὗ τὸ ὕδωρ ἀγγεῖον οὐδὲν στέγειν. μέτρον μὲν οὖν τι τοῦ ὕδατος πᾶσιν ἀναγκαῖον εἶναι
F πιεῖν· τοὺς δὲ φρονήσει μὴ σωζομένους, πλέον πίνειν τοῦ μέτρου. τὸν δὲ ἀεὶ πιόντα, πάντων ἐπιλανθάνεσθαι. ἐπειδὴ δὲ κοιμηθῆναι καὶ μέσας νύκτας γενέσθαι, βροντήν τε καὶ σεισμὸν γενέσθαι, καὶ ἐντεῦθεν ἐξαπίνης ἄλλον ἄλλῃ φέρεσθαι ἄνω, εἰς τὴν γένεσιν ἄττοντας, ὥσπερ ἀστέρας.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

SECVLVM apud priſcos pene idem magnanime Laurenti, tria potiſſimùm habuit ſapientiæ lumina, Pythagoram, Socratem, & Platonem. Compertum autem habemus ſapientiam quidem Pythagoræ magis in contemplando, Socratis verò in agendo magis, Platonis denique in contemplando pariter atque agendo conſiſtere. Præterea diſciplinam tam Pythagoræ ſpeculatiuam, quàm Socratis moralem, à communi hominum conſuetudine videri remotiorem. Platonis verò doctrinam ſpeculatiuam pariter & moralem, vbique ita diuinum cum humano contemperare, vt & communi hominum conſuetudini facile poſſit accommodari, & ſimul homines ad diuina æternáque conuertere. Neque verò putandum eſt propterea Platonem à Pythagora & Socrate, quos quaſi numina colit, eſſe diuerſum, ſed mixtum potius, atque vtriuſque ingenij quaſi quendam, vt ita loquar, diuini ad humanum moderatorem, vt quodammodo dici poſſit, in illis quidem ingenium duntaxat diuinum fuiſſe, in Ariſtotele verò & cæteris poſt Platonem philoſophis humanum tantum, ſed in Platone diuinum pariter & humanum. Quorſum hæc? Vt meminerimus præſentem legum diſpoſitionem, quoniam ab ipſo Platone non per Pythagoricam perſonam, vel Socraticam, vt ſolet cætera, imò vero per propriam Platonis ipſius perſonam nobis traditur, non iniuria viam quandam inter diuina & humana mediam obtinere, neque nos per abdita & inuia quædam trahere, neque tamen ad inferiora deducere. Quamobrem decem illi de Repub. libri Pythagorici magis ſint atque Socratici: præſentes vero leges magis Platonicæ iudicentur. Illa Reſpublica vouentis fuerit & optantis, diſpoſitio præſens ſit eligentis: vt qui in arduum illud aſcendere nequeunt, ad hos ſaltem clementiores colles non dedignentur accedere. Conſidera quanta diligentia humanæ ſaluti noſter Plato proſpiciat, qui nō ſolum per ardua vult videri hominibus admirandus, verumetiam per decliuia quædam facilis & propitius eſſe omnibus atque ſalutaris. Hic ergo non coget homines ſi noluerint inter ſe facere cuncta communia, permittet vt fieri ſolet propria ſingulos poſſidere. Neque tamen cautiſſimus auriga noſter omnino laxabit habenas. Nam præter ſummam cliarum diligentiā legum, prudentiſſimè ſanciet, ne cui liceat vltra certū & illū quidem mediocrem terminum cenſus amplificare, ne aliis quidem copia nimia, alijs obſit inopia, néve cogantur id quod miſerabile eſſe putat, multi inter patriæ ſuæ vlnas eſſe mendici. Quòd autem perſona hic Platonis ſub ipſo Athenienſis hoſpitis nomine, & id quidē modeſtiæ gratia lateat, legenti deinceps ex multis perſpicuè apparebit, ex eo præcipuè, quòd affirmabit ſe geminas tractauiſſe Reſpub. Conditurus autem leges Græcis, iure à tribus Græcarum legum optimis conditoribus leges accipit, Minoë, Lycurgo, Solone, adimens, addens, mutans, inueniens: atque ita optimam ex cunctis componit formam. Et quamuis ab initio conſtituat ciuitatem & regulā gubernandi, tamen legum poſitionem nominat potius quàm Rempub. Quoniā in ea ciuitate in qua poſſeſſiones ſunt propriæ ſingulorū, propter varias controuerſias, lites, iniurias, multis opus eſt legibus. In quibus conſtituendis admirandum ſimul & clementiſſimum notabis diuini Platonis ingenium. excogitat enim inſignis benignitate vir ſingulis legibus proœmia quædā exhortatoria, quibus humaniſſimè ciues adducti, libenter parere velint, ac ſponte velut filij legum illis obtēperent, quibus alij ſolent quaſi tyrannis inuiti parere, ac pro viribus vel fraude vel violentia earum imperium ſubterfugere. Addit vero poſt multa etiam minas, addit & pœnas propter illos, qui patriā ſuam, nòn matrem iudicant, ſed nouercam. Deſcendemus iam ad primi Legum dialogi proprium argumentum, ſi prius omnes admonuerimus: vt Dialogū Minoëm, argumentúmque illius legant, antequam ad has leges accedant. Accedant inquam, tanquam & lectionibus eas diligenter obſeruaturi, & actionibus penitus ſeruaturi. Alioquin niſi his obedierint, intelligant ſe poſt tam exactam iuſtitiæ iniuſtitiæq; notitiam & minori excuſatione & maiori crimine peccaturos. Athenienſis hoſpes, id eſt Plato, profectus in Cretam prope Gnoſum offendit Megillum Lacedæmonium, & Cliniam Cretenſem, quem vnà cum nouem alijs Gnoſij acceſſiuerant, vt coloniam inde deduce-

… ad finem atque ſeruetur, in primis potentia effluit, denique vt ad bonum, id eſt, ad cuiuſque commodum & commode benignéque cõducat, magnopere clementia prouidet. Tria itaque apud priſcos numina diuinam referentia trinitatem, legibus neceſſario conſulũt. Atque idcirco tres ſimiles dotes in principe ad ferendas leges neceſſariæ indicantur. At quoniam perfectas inuicem hæc oportet concurrere ad perfectas leges conſtituendas, id verò humana facultas præſtare non poteſt, nimirum ad legum exactiſſimam ſanctionem diuino eſt opus auxilio. Quod autem nouenarium annorum numerum Plato & in Minoë, & hic ſæpe repetit, quaſi neceſſarium ad leges ab ipſo Ioue diſcendas hominibúſque tradendas, fortè ſignificat nouem angelicarum mentium ordines, per quos velut interpretes ipſa legis ſanciendæ ratio ad homines vſque transfertur. Omnes verò hos ordines legũ interpretes ſub vno Mercurij nomine ſignificat in Protagora. Neque verò te lateat nouenario hoc in Angelis numero non Chriſtianos ſolùm vti, ſed & Platonicos, præcipuè Proclum atque Syrianum, quod in Theologia ſatis oſtendimus. Quid verò? ſi nouenarius hic ſignificet trinum potentiæ vſum, trinúmque ſapientiæ, triplicem quoque clementiæ? videlicet vt trium quodlibet tum in lege ipſa ſit, tum in iudicio magiſtratus, tum in miniſtris & ipſa executione iudicij? Præterea in ipſis rerum actionúmque principiis mediiſque & finibus? Tria verò ter repetita nouenarium manifeſtè perficiunt. Sed cúrnam in Republica ab ipſis Mineruæ ſacris, hic verò à ſacris Iouis diſputationibus fundatur exordium? An fortè, quoniam diſputatio illa Athenis habetur, & de antiqua Athenarũ vrbe Mineruæ dicata tractatur: hic verò in Creta de Cretenſi vrbe ædificanda conſulitur, prope ipſum Iouis templũ, déque legibus Minois Iouis filiis in principio verba fiunt? An potius forma illa Reipublicæ prior caſtior erat atque ſeuerior, Palladi maximè cõgrua: hæc verò paulò indulgentior, & ſua quadam humanitate Ioui conueniens? Summatim & hic & ibi à votis ſacrificiiſque ciuitatis naſcentis felicitatem auſpicamur. Mitto deſcriptionem longi huius itineris, & ſacros lucos & arbores templo dicatas, & alia multa quæ commentum deſiderarent potius quàm argumentum. Pòſt verò nonnulla quæ allegoricè docent res humanas præſertim publicas non poſſe abſque diuino quodam patrocinio rectè cõponi, ideóque ab ipſo deo, qui legum & principium eſt & finis, eſſe legum exordium faciendum, incipit iam paulatim de legum fine perquirere, ſignificans harum finem eſſe diuinum cultum, quandoquidem eiuſmodi legum diſputatione ad templum Iouis proficiſcuntur. Cùm igitur legum finis vltimus ſit Iouis illius cultus qui fecit mundum, deditque mundo leges & nobis, non immeritò ſtatim negat finem legum eſſe Martis cultum, interim modeſtè Minois & Lycurgi leges emendans, quòd non tam ad virtutem ipſam ſimpliciter reſpexerint, quàm ad bellicam declinauerint. Profectò leges debent illud potiſſimum in ciuitate habere pro fine, ad quem quaſi ad ſignum omnia dirigant, quod à cunctis ciuibus maximè omnium eſt expetendum. Pugna verò atque victoria cum laborum malorúmque plena ſit, non propter ſe quidem optanda eſt, ſed eligenda potius propter pacem, tutámque vitæ tranquillitatem: quemadmodum nemo ita exoptat viuere vt in perpetua contra morbos pugna, victoriáque verſetur. Concludit tandem non decere ſtudia pacis ad bellica, ſed contrà, bellica potius ad pacis ſtudia officiáque referre: pacem verò ad expeditum liberúmque veritatis deique cultum. In his verò probandis ipſum bonorum genus in multas diſtribuit ſpecies, dicens alia quidem eſſe humana, alia verò diuina: & à diuinis humana pendere: humanorũ autem, quæ longè diuinis inferiora indicat, primum eſſe ſanitatem, ſecundum formam, tertium vires, quartum diuitias. horum verò bonorum ducem vult eſſe prudentiam, ducem inſuper diuinorum poſt prudentiam ſequi exiſtimat temperantiam, poſt hanc iuſtitiam, poſt iuſtitiam fortitudinem. Profectò & hic ſignificat, & in quarto de Republica explicat, tres animæ partes, rationalem ſcilicet, iraſcibilem, concupiſcibilem: & prudentiam quidem in ſola rationali, fortitudinem in ſola iraſcibili eſſe. Tu quoque pone in ſola concupiſcibili continentiã. Ponit verò in cunctis ſimul partibus temperantiam atque iuſtitiam. & vtranque nominat totius animæ conſonantiam. Sed temperantia quidem in affectibus, iuſtitia verò in actibus conſonantia ſit. Et illa ſit animæ ſanitas, hæc animæ pul

nantur, atque ita ludentium animi in amorē illius potiſſimum adducantur, quod in virili ætate ſeriò ſunt acturi. Inter hæc diſciplina ſic definitur. Diſciplina eſt, ea vitæ ſtatim à pueritia inſtitutio, qua in amorē virtutū paulatim adducit animum puerilē. Illius inquam virtutis præcipue, per quam vir factus imperare ſciat atque parere. Hominē verò oportere & inſuper poſſe diſciplinam eiuſmodi à teneris annis habere, per illam quæ ſequitur humanæ naturæ deſcriptionem, aptè confirmat: inquit enim, hominem etſi vnum quiddā ſit, habere tamen multa in ſe atque diuerſa, inter quæ ſint tyranni duo amentes quidē & inter ſe contrarij, animū diſtrahentes, Dolor atque Voluptas: præterea opiniones futurorū bonorū atque malorū, ex quibus appetitus confidentiáque ad bona, timor autem ad mala nobis ſuboritur, perturbationéſque animi ſimiles. Præter hæc adeſt iudiciū rationis, dictans quid horum melius ſit, quid peius. Iudiciū verò eiuſmodi in vno quoque lex priuata eſt, & in ciuitate lex publica. Quoniā verò animal vnum ex rebus tam diuerſis dixerat eſſe compoſitū, haud ab re ſubiungit, hominem inter animalia miraculum eſſe diuinū, Mercurium imitans, dicentem miraculum ingens hominem eſſe. Animalium tria ſunt genera. Aut enim tam ex corpore quàm ex animo immortalia ſunt, aut ex vtroque mortalia, aut ex animo quidē immortalia, ex corpore verò caduca. In primo quidē genere cœleſtia, & æthereæ, & aëreæ ſunt, ſiue dij ſiue dæmones nominentur. In vltimo verò ſunt bruta. Sed in medio homines dæmonéſque aquei atque terreni. Cùm enim horum quoque dæmonū corpora ſicut humana ex contrarijs componantur, diſſolui quandoque poſſunt, perturbationéſque aliquas afferunt. Sed cæteris iam omiſſis cúrnam homo miraculum? Quia & cùm diuinus ſit, mirum eſt eum à mortalibus infici: & cùm ſit mortalis, mirum quoque effici ad diuina. Sed cur diuinum miraculum appellatur? Quoniā ita eſt diuina prouidentia inſtitutum: &, vt Timæus docet, à deo quidem opifice mundi rationalis animæ ſubſtantiam ipſam accepimus, à dijs autem cæteris naturam quandam vitalem ratione inferiorē, à dæmonibus denique corpora. Quod autem addit, hominem à dijs fuiſſe vel ludo vel ſtudio quodam effectū, ſic intellige: ludo quidem factū eſſe, ſi anima ſemper à cœleſtibus ad terrena atque viciſſim quaſi ludendo tranſmigrans nunquā immutabili apud Deū ſede quieſcat: factum verò ſtudio, ſi modo penes effectores deos, effectorem deū animus quandoque ſit immutabiliter permāſurus. Vtrā vero disiunctionis huius partem eligere debeamus, affirmare hic Plato non audet. Probabile tamen habet, vt hic alibique ſignificat, hominē ſtudio quodam potius quàm ludo fuiſſe diuinitus conſtitutum. Siquis autem ambiguum hunc Platonis textum legere ita velit, vt ſignificet vel hominem eſſe à diuinis animalibus conſtitutū, ab aſtris intelligat: vel eſſe ex animalibus multis compoſitum, intelligat partes affectúſq; animæ nominari à Platone poetica animalia. Quod quidē apparet in nono de Republica, & in principio Phædri. Sed iſta tu videris. Deſcendit poſt hæc ad quædā, quæ & ſi leuiora videantur, ad perfectam tamen diſciplinæ traditionē morúmque probationem neceſſaria ſunt: qualia ſunt ſtudia muſica, conſuetudinéſque perſimiles. Muſica verò communiſſima quadam ſignificatione comprehendit proportionis cuiuſlibet ordinē, non ſolum in ſermone, cantu, ſono, ſaltu, ſed gymnaſtico quoque ludo gratiáque conuiuij. Hæc quidē omnia ita in ciuitate cōpoſita eſſe debent, vt omni perturbationū vitiorúmque incitamento ſublato corpus & ſpiritum animúmque contemperent. Exorditur autē diſputationem opportunitate quadam à conuiuijs, atque vino, dicens primò cauendum eſſe, ne ad innatas nobis perturbationes accedat quoque ebrietas. Hæc enim ſi temere acceſſerit, & rationis officia minuit, & perturbationis impetus auget. Probat tamen conuiuiū atque meri vſum, ea videlicet cautione adhibita, quam in libro ſequenti planius explicabit. Hic verò ad id potiſſimū conferre iudicat, vt ex liberiori interdum vſu meri, mores hominū in conuiuijs detegantur: ſolet enim impudentiores audacéſque reddere. Illic ergo prudēs iuuentutis cuſtos deprehenſis iuuenū præſertim vitijs, impudentiæ & mederi facilius poterit, & aſſuefacere iuuenes etiam in ebrietate omniū impudentiſſima ſeruare pudorē. Quanti verò ſit pudor, id eſt dedecoris & infamiæ timor, ex eo conſtat, quòd ob huiuſmodi metum iuuenes, & turpia in primis metuunt, & honeſta quamuis ardua audacter aggrediuntur. Quæ quidem duo reipub. maxime omnium tam pace quàm bello neceſſaria iudicantur. Ideóque ad hæc ciuium animis infundenda, legumlator diligenti ſtudio debet intendere.

DIA-

Iouis digna. Verùm quia in huiuſmodi moribus atque legibus ambo educati eſtis, tu ſcilicet atque hic, ſpero nobis non iniucundum fore, ſi inter eundum de conſtituendis ciuitatibus ac legibus diſſeramus. Eſt autem à Gnoſo in antrum templúmque Iouis via, ſatis, vt audiuimus, longa, ſeſsionéſque per ipſam ſub altis arboribus, vt in æſtu conuenit, vmbroſæ ſunt. Noſtræ igitur ætati conueniens erit, frequenter in his requieſcere, mutuóque orationis ſolamine ſine moleſtia iter hoc omne tranſigere. CLIN. Atqui cùm progreſſi fuerimus hoſpes, cupreſſos offendemus in lucis proceritate ſpecieque mirabili, prata quoque amœna, in quibus requieſcẽtes libenter commorabimur. ATHEN. Rectè nimirum loqueris. CLIN. Prorſus. verùm hæc magis affirmabimus, quum viderimus. Sed nunc bonis auibus eamus. ATHE. Fiat. Sed dic mihi oro, quamobrem conuiuia publica, gymnaſia, armorúmque artem lex vobis inſtituit? CLIN. Arbitror equidem, ô hoſpes, noſtra hæc eſſe facillima cognitu. Naturam enim regionis Cretæ totius vniuerſam videtis non eſſe vt Theſſaliæ, planam. Idcirco equis illi magis, nos curſibus vtimur. Inæqualitas hæc locorum ad pedeſtrem exercitationem curſúmq; eſt aptior. Quapropter armaturam quoque leuiorem eſſe neceſſe eſt, ne pondere ſuo curſum impediat. Arcuũ ergo ſagittarúmque leuitas maximè congruit. Hęc igitur omnia ad bellum nobis accommodata ſunt: ad idque reſpiciens legiſlator, cuncta, vt mihi videtur, inſtituit. Quippe huius gratia ipſam etiam conueniendi legem ſanxiſſe videtur, quum omnes videret in militia re ipſa coactos, cuſtodiæ ſuę gratia, conuiuia habere communia. In quo ſanè arbitror eũ ſtultitiæ crimine permultos cõdemnaſſe, quòd minimè intelligant bellum ciuitatibus omnibus cum omnibus iuge atque perpetuum eſſe.

τούτου θεοῦ ὑπήκοον αὐτὸν εἰληφέναι. ΑΘ. Καὶ καλόν γε τὸ κλέος, ὑός γε Διὸς μάλα πρέπον. ἐπειδὴ δ' ἐν τοιούτοις ἤθεσι τέθραφθε νομικοῖς, σύ τε καὶ ὅδε, προσδοκῶ οὐκ ἂν ἀηδῶς ἡμᾶς περί τε πολιτείας τὰ νῦν καὶ νόμων τὴν διατριβὴν λέγοντάς τε καὶ ἀκούοντας ἅμα κατὰ τὴν πορείαν ποιήσεσθαι. πάντως δ' ἥ γ' ἐκ Κνωσοῦ ὁδὸς εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον καὶ ἱερὸν, ὡς ἀκούομεν, ἱκανή· καὶ ἀνάπαυλαι κατὰ τὴν ὁδὸν, ὡς εἰκὸς, πνίγους ὄντος τὰ νῦν, ἐν τοῖς ὑψηλοῖς
D δένδρεσιν εἰσὶ σκιαραί. καὶ ταῖς ἡλικίαις πρέπον ἂν ἡμῶν εἴη τὸ διαναπαύεσθαι πυκνὰ ἐν αὐταῖς, λόγοις τε ἀλλήλους παραμυθουμένους, τὴν ὁδὸν ἅπασαν οὕτω μετὰ ῥᾳστώνης διαπερᾶναι. ΚΛ. Καὶ μήν ἐστί γε, ὦ ξένε, προϊόντι κυπαρίττων τε ἐν τοῖς ἄλσεσιν ὕψη καὶ κάλλη θαυμάσια, καὶ λειμῶνες, ἐν οἷσιν ἀναπαυόμενοι διατρίβοιμεν ἄν. ΑΘ. Ὀρθῶς λέγεις. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ἰδόντες δὲ, μᾶλλον φήσομεν. ἀλλ' ἴωμεν ἀγαθῇ τύχῃ. ΑΘ. Ταῦτ' εἴη. καί μοι λέγε, κατὰ τί τὰ ξυσσίτιά τε ὑμῖν συντέταχεν ὁ νόμος καὶ τὰ γυμνάσια, καὶ τὴν τῶν
E ὅπλων ἕξιν. ΚΛ. Οἶμαι μὲν, ὦ ξένε, καὶ παντὶ ῥᾴδιον ὑπολαβεῖν εἶναι τά γε ἡμέτερα. τὴν γὰρ τῆς χώρας πάσης Κρήτης φύσιν ὁρᾶτε, ὡς οὐκ ἔστι, καθάπερ ἡ τῶν Θετταλῶν, πεδιάς. διὸ δὴ καὶ τοῖς μὲν ἵπποις ἐκεῖνοι χρῶνται μᾶλλον, δρόμοισι δὲ ἡμεῖς. ἥδε γὰρ ἀνώμαλος αὖ, καὶ πρὸς τὴν τῶν πεζῇ δρόμων ἄσκησιν μᾶλλον σύμμετρος. ἐλαφρὰ δὴ τὰ ὅπλα ἀναγκαῖον ἐν τῷ τοιούτῳ κεκτῆσθαι, καὶ μὴ βάρος ἔχοντα θεῖν. τῶν δὲ τόξων καὶ τοξευμάτων ἡ κουφότης ἁρμόττειν δοκεῖ. ταῦτ' οὖν πρὸς τὸν πόλεμον ἡμῖν ἅπαντα ἐξήρτυται. καὶ πάνθ' ὁ
F νομοθέτης, ὥς γ' ἐμοὶ φαίνεται, πρὸς τοῦτο βλέπων συνετάττετο. ἐπεὶ καὶ τὰ ξυσσίτια κινδυνεύει ξυναγαγεῖν, ὁρῶν ὡς πάντες, ὁπόταν στρατεύωνται, τόθ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀναγκάζονται φυλακῆς αὐτῶν ἕνεκα ξυσσιτεῖν τοῦτον τὸν χρόνον. ἄνοιαν δή μοι δοκεῖ καταγνῶναι τῶν πολλῶν, ὡς οὐ μανθανόντων ὅτι πόλεμος ἀεὶ πᾶσι διὰ βίου ξυνεχής ἐστι πρὸς ἁπάσας τὰς πόλεις·

κώμας πρὸς ἀλλήλας ἑκάστας ἕτερον; ΚΛ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Ἀλλὰ ταὐτόν; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τί δέ; πρὸς οἰκίαν οἰκίας τῶν ἐν τῇ κώμῃ, καὶ πρὸς ἄνδρα ἀνδρὶ ἑνὶ πρὸς ἕνα, ταὐτὸν ἔτι; ΚΛ. Ταὐτόν. ΑΘ. Αὐτῷ δὲ πρὸς αὑτὸν πότερον ὡς πολεμίῳ πρὸς πολέμιον διανοητέον; ἢ πῶς ἔτι λέγομεν; ΚΛ. Ὦ ξένε Ἀθηναῖε· οὐ γάρ σε Ἀττικὸν ἐθέλοιμ' ἂν προσαγορεύειν. δοκεῖς γάρ μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιος εἶναι μᾶλλον ἐπονομάζεσθαι. τὸν γὰρ λόγον ἐπ' ἀρχὴν ὀρθῶς ἀναγαγών, σαφέστερον ἐποίησας, ὥστε ῥᾷον ἀνευρήσεις ὅτι νῦν δὴ ὑφ' ἡμῶν ὀρθῶς ἐρρήθη τὸ πολεμίους εἶναι πάντας πᾶσι, δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ ἑκάστους αὐτοὺς σφίσιν αὐτοῖς. D ΑΘ. Πῶς εἴρηκας, ὦ θαυμάσιε; ΚΛ. Κἀνταῦθα, ὦ ξένε, τὸ νικᾶν αὐτὸν αὑτόν, πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη· τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ, πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. ταῦτα γάρ, ὡς πολέμου ἐν ἑκάστοις ἡμῶν ὄντος πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, σημαίνει. ΑΘ. Πάλιν τοίνυν τὸν λόγον ἀναστρέψωμεν. ἐπειδὴ γὰρ εἷς ἕκαστος ἡμῶν, ὁ μὲν κρείττων αὑτοῦ, ὁ δὲ ἥττων ἐστί, πότερα φῶμεν οἰκίαν τε καὶ κώμην καὶ πόλιν ἔχειν ταὐτὸν τοῦτο ἐν αὑταῖς, ἢ μὴ φῶμεν; ΚΛ. Τὸ κρείττω δὲ αὑτῆς εἶναι λέγεις τινά, τὴν δὲ ἥττω; ΑΘ. Ναί. ΚΛ. Καὶ τοῦτο ὀρθῶς ἤρου. πάνυ γάρ ἐστι καὶ σφόδρα τὸ τοιοῦτον, οὐχ ἥκιστα ἐν ταῖς πόλεσιν. E ἐν ὁπόσαις μὲν γὰρ οἱ ἀμείνονες νικῶσι τὸ πλῆθος καὶ τοὺς χείρους, ὀρθῶς ἂν αὕτη κρείττων τε αὑτῆς λέγοιθ' ἡ πόλις, ἐπαινοῖτό τε ἂν δικαιότατα τῇ τοιαύτῃ νίκῃ· τοὐναντίον δέ, ὅπου τἀναντία. ΑΘ. Τὸ μὲν τοίνυν εἴποτ' ἐστί που τὸ χεῖρον κρεῖττον τοῦ ἀμείνονος, ἐάσωμεν (μακροτέρου γὰρ λόγου) τὸ δ' ὑπὸ σοῦ λεγόμενον μανθάνω νῦν, ὡς ποτε πολῖται συγγενεῖς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως γεγονότες, ἄδικοι καὶ πολλοὶ συνελθόντες, δικαίους ἐλάττους ὄντας βιάσονται δουλούμενοι· καὶ ὅταν μὲν κρατήσωσιν, ἥττων ἡ πόλις αὑτῆς ὀρθῶς αὕτη λέγοιτ' ἂν ἅμα καὶ κακή· ὅπου δ' ἂν ἡττῶνται, κρείττων τε καὶ ἀγαθή. F ΚΛ. Καὶ μάλα ἄτοπον, ὦ ξένε, τὸ νῦν λεγόμενον· ὅμως δ' ὁμολογεῖν οὕτως ἀναγκαιότατον. ΑΘ. Ἔχε δή, καὶ τόδε πάλιν ἐπισκεψώμεθα. πολλοὶ ἀδελφοί που γένοιντ' ἂν ἑνὸς ἀνδρός τε καὶ μιᾶς υἱεῖς· καὶ δὴ καὶ θαυμαστὸν οὐδέν, τοὺς πλείστους μὲν ἀδίκους αὐτῶν γενέσθαι, τοὺς δὲ ἐλάττους δικαίους.

ſunt,& ſinguli viri ad ſingulos? CLIN. Similiter & iſta. ATH. Quid porro de viro quolibet ad ſeipſum eſt dicendum? Vtrum quemlibet ad ſeipſum quaſi hoſtem ad hoſtem meditandum comparádúmque dicemus? An aliter? CL. Athenienſis hoſpes, Non enim ego te Atticum nominare volo. Videris nanque deæ ipſius, Athenas, id eſt Palladis cognomento dignior eſſe. Nempe vniuerſam hanc rationem ad principium reductam planam feciſti, quo facilius inueniri queat probe iam fuiſſe dictum, hoſtes videlicet omnes omnibus eſſe tā publicè quā priuatim,& ſingulos ſibiipſis. ATH. Quo modo id ais, ô vir mirifice? CL. Primam, ô hoſpes, & optimam eſſe dico victoriā vt ſeipſum quis vincat. Turpiſſimum verò quiddam & peſſimum, vt à ſeipſo vincatur. Atque hæc omnia ſingulis aduerſus ſeipſos bellum eſſe ſignificat. ATH. Orationem igitur illam reſumamus. Nam cùm quiſque noſtrū, aut ſuperior ſeipſo ſit, aut inferior, dicendúmne eſt eodē ſe modo domū, pagum, & ciuitatē habere? An aliter? CLIN. Sitne ſuperior aliqua ſeipſa, aliqua inferior, dicis? ATHE. Idipſum. CLIN. Id quoque rectè quæſiſti. Non enim minus ciuitatibus id contingit, imò maximè hoc in eis perſpiciunt. Nam vbi meliores multitudinem peioréſque ſuperant, rectè profectò ciuitas illa ſuperior ſeipſa cenſetur,& hac victoria non iniuria laudabitur. Contrà verò, vbi contrarium fit. ATH. Sed verū quod prius eſt, meliore aliquando ſuperius & potentius ſit, ad preſēs permittatur. lōgiore nanq; oratione indiget. Quod autem abs te dictū eſt, ſic intelligo, quòd ciues quandoque cognati & ciuitatis eiuſdem multi & improbi aduerſus iuſtos, paucos illos, conſpirabunt, vimque inferent, vt eos ſubiiciāt. Ac ſi vicerint, ciuitas illa ſeipſa inferior, prauáque dicetur: ſin autem victi fuerint, ſuperior atque proba. CL. Mirū eſt hoſpes quod dicitur. ſic tamē fateri neceſſe. ATH. Age iam & hoc rurſus conſideremus. Multi ab vno patre matréq; eadem fratres naſci poſſunt: nec mirum ſi plures eorum iniuſti erunt, iuſti verò pauciores.

…… quæ ſeditiones appellantur: quæ minimè omnium & eſſe in ciuitate ſua quiuis cupiat: & ſi ſint, quam ocyſſimè abolere? CLIN. Ad hæc planè. ATH. Vtrum verò perdita ciuium parte pacem ex ſeditione conſequi, cùm altera pars potita victoria ſit, malit quiſpiam: an potius per reconciliationem facta pace amicitiáque firmata, ad externa bella totius animum ciuitatis conuerti. CLIN. Hoc profectò potius quàm illud ciuitati ſuæ accidere quiſque optabit. ATH. Nónne & legumlator ſimiliter? CLIN. Similiter. ATH. An non ipſius optimi gratia leges omnes ferendæ ſunt? CLIN. Ipſius nempe. ATH. Atqui optimum nec bellum nec ſeditio eſt: omnes enim deprecantur, nequid horum ſibi iucundum ſit: ſed pax, mutuáque beneuolentia. Sed neque victoria illa qua ciuitas ipſa ſeipſam superat, optimum quiddam eſt, ſed neceſſarium potius: putare autem optimum ciuitatis ſtatum in pugnando & vincendo conſiſtere, ſimile eſt ac ſi quis optimè cum ægrotante agi putet, dum curatur, de eo verò ne cogitet quidem, qui nunquam ægrotauerit. Et ſiquis ſimiliter de ciuitatis vel priuati hominis felicitate exiſtimet, nec ciuilis reuera vnquam vir erit, dum externa solū atque in primis bella reſpiciet, nec exquiſitus legum conditor, niſi gratia pacis de bello potius quàm belli gratia de pace leges conſcribat. CLIN. Rectè hæc hoſpes dicta eſſe videntur. Ego verò mirarer, ſiquis fortè tam noſtras quàm Lacedæmoniorum leges non belli gratia ſedulo poſitas eſſe contendat. ATH. Fortaſſe ita ſit. Oportet autem non contentioſe, ſed quietè rem inquirere, ſtudio quàm maximè tam à vobis quàm ab illis huiuſmodi rebus adhibito. Attendatis igitur oro. Incipiamus à Tyrtæo, natura quidem Athenienſe, Lacedæmoniorum poſtea ciue, qui præ cæteris hominibus maximè huiuſmodi rebus incubuit.

πόλει ξυναρμόττων; πρὸς πόλεμον αὐτῆς ἂν τὸν ἔξωθεν βλέπων, τὸν βίον κοσμοῖ μᾶλλον, ἢ πρὸς πόλεμον τὸν ἐν αὐτῇ γιγνόμενον ἑκάστοτε, ὃ δὴ καλεῖται στάσις; ὃν μάλιστα μὲν ἅπας ἂν βούλοιτο μήτε γίγνεσθαι ποτὲ ἐν ἑαυτοῦ πόλει, γενόμενόν τε ὡς τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι. ΚΛ. Δῆλον ὅτι πρὸς τοῦτον. ΑΘ. Πότερα δ' ἀπολομένων αὖ τῶν ἑτέρων εἰρήνην τῆς στάσεως γίγνεσθαι, νικησάντων δὲ τῶν ἑτέρων δέξαιτ' ἄν τις μᾶλλον ἢ φιλίας
D τε καὶ εἰρήνης ὑπὸ διαλλαγῶν γενομένης, οὕτω τοῖς ἔξωθεν πολεμίοις προσέχειν ἀναγκαίως εἶναι τὸν νοῦν; ΚΛ. Οὕτω πᾶς ἂν ἐθέλοι πρότερον ἢ 'κείνως περὶ τὴν αὑτοῦ γίγνεσθαι πόλιν. ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ νομοθέτης ὡσαύτως; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ τοῦ ἀρίστου ἕνεκα πάντα ἂν τὰ νόμιμα τιθείη πᾶς; ΚΛ. Πῶς δ' οὔ; ΑΘ. Τό γε μὴν ἄριστον, οὔτε ὁ πόλεμος, οὔτε ἡ στάσις· (ἀπευκτὸν δὲ τὸ δεηθῆναι τούτων) εἰρήνη δὲ πρὸς ἀλλήλους ἅμα καὶ φιλοφροσύνη. καὶ δὴ καὶ τὸ νικᾶν (ὡς ἔοικεν) αὐτὴν αὐτὴν πόλιν, οὐκ ἦν τῶν ἀρίστων, ἀλλὰ τῶν ἀναγκαίων. ὅμοιον ὡς εἰ
E κάμνον σῶμα, ἰατρικῆς καθάρσεως τυχὸν, ἡγοῖτό τις ἄριστα πράττειν τότε, τῷ δὲ μηδὲ τὸ παράπαν δεηθέντι σώματι μηδὲ προσέχοι τὸν νοῦν. ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν ἢ καὶ ἰδιώτου διανοούμενος οὕτω τις, οὔτ' ἄν ποτε πολιτικὸς γένοιτο, ὀρθῶς πρὸς τὰ ἔξωθεν πολεμικὰ ἀποβλέπων μόνον καὶ πρῶτον, οὔτ' ἂν νομοθέτης ἀκριβὴς, εἰ μὴ χάριν εἰρήνης τὰ πολέμου νομοθετοῖ μᾶλλον ἢ τῶν πολεμικῶν ἕνεκα τὰ τῆς εἰρήνης. ΚΛ. Φαίνεται μέν πως ὁ λόγος οὗτος, ὦ ξένε, ὀρθῶς εἰρῆσθαι· θαυμάζω γε μὴν εἰ τά τε παρ' ἡμῖν νόμιμα καὶ ἔτι τὰ περὶ
F Λακεδαίμονα μὴ πᾶσαν τὴν σπουδὴν τούτων ἕνεκα πεποίηται. ΑΘ. Τάχ' ἂν ἴσως. δεῖ δ' οὐδὲν σκληρῶς ἡμᾶς αὐτοὺς διαμάχεσθαι τανῦν· ἀλλ' ἠρέμα ἐρωτᾶν, ὡς μάλιστα περὶ ταῦτα ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων σπουδαζόντων. καί μοι τῷ λόγῳ ξυνακολουθήσατε. προστησώμεθα γοῦν Τυρταῖον, τὸν φύσει μὲν Ἀθηναῖον, τῶνδε δὲ πολίτην γενόμενον, ὃς δὴ μάλιστα ἀνθρώπων περὶ ταῦτα ἐσπούδακεν, εἰπὼν ὅτι

πρὸς τοὺς ἐκτός τε καὶ ἀλλοφύλους χρώμεθα διαφερόμενοι, πολὺ πρᾳότερον ἐκείνου. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Φέρε δή, ποτέρους καὶ περὶ ποτέρου ἐπαινῶν τὸν πόλεμον, οὕτως σφόδρα ὑπερεπῄνεσας, τοὺς δ' ἔψεξας τῶν ἀνδρῶν; ἐοίκασι μὲν γὰρ πρὸς τοὺς ἐκτός. εἴρηκας γοῦν ὧδε ἐν τοῖς ποιήμασιν, ὡς οὐδαμῶς τοὺς τοιούτους ἀνεχόμενος, C

Οἳ μὴ τολμήσουσι μὲν ὁρᾶν φόνον αἱματόεντα,

Καὶ δηΐων ὀρέγοιντ' ἐγγύθεν ἱστάμενοι.

Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα εἴποιμεν ἂν ἡμεῖς, ὅτι σὺ μὲν ἐπαινεῖς, ὡς ἔοικας, ὦ Τύρταιε, μάλιστα τοὺς πρὸς τὸν ὀθνεῖόν τε καὶ ἔξωθεν γιγνόμενον πόλεμον ἐπιφανεῖς. Φαίη ταῦτ' ἄν που καὶ ὁμολογοῖ. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Ἡμεῖς δέ γε, ἀγαθῶν ὄντων τούτων, ἔτι φαμὲν ἀμείνους εἶναι καὶ πολὺ τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρίστους διαφανῶς. ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν, Θέογνιν, πολίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, ὅς φησι, D

Πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι

Ἄξιος ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ.

Τοῦτον δή φαμεν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου πάμπολυ γίγνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ φρόνησις, εἰς ταὐτὸν ἐλθοῦσα μετ' ἀνδρείας. πιστὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιὴς ἐν στάσεσιν οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, ἄνευ ξυμπάσης ἀρετῆς· διαβάντες δ' εὖ καὶ μαχόμενοι, ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ (φράζει Τύρταιος) τῶν μισθοφόρων εἰσὶ πάμπολλοι, ὧν οἱ πλεῖστοι γίγνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταί, καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἁπάντων, ἐκτὸς δή τινων μάλα ὀλίγων. ποῖ δὴ τελευτᾷ νῦν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος; καὶ τί φανερόν ποτε ποιῆσαι βουληθεὶς λέγει ταῦτα; δῆλον ὅτι τόδε, ὡς παντὸς μᾶλλον καὶ ὁ τῇδε παρὰ Διὸς νομοθέτης, πᾶς τε οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, οὐκ ἄλλο ἢ πρὸς τὴν μεγίστην ἀρετὴν μάλιστα βλέπων ἀεὶ θήσει τοὺς νόμους. ἔστι δέ, ὥς φησι Θέογνις, αὕτη πιστότης ἐν E F τοῖς δεινοῖς, ἣν δικαιοσύνην ἄν τις τελέαν ὀνομάσειεν. ἣν δ' αὖ Τύρταιος ἐπῄνεσε μάλιστα, καλὴ μὲν καὶ κατὰ καιρὸν κεκοσμημένη τῷ ποιητῇ, τετάρτη μέντοι ὅμως ἀριθμῷ τε καὶ δυνάμει τιμία εἶναι λέγοιτ' ἂν ὀρθότατα. ΚΛ. Ὦ ξένε, τὸν νομοθέτην ἡμῶν ἀποβάλλομεν εἰς τοὺς πόρρω νομοθέτας. ΑΘ. Οὐχ ἡμεῖς γε, ὦ ἄριστε, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτούς, ὅταν οἰώμεθα πάντα τά τ' ἐν Λακεδαίμονι καὶ τὰ τῇδε πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα βλέποντας Λυκοῦργόν τε καὶ Μίνω τιθῆναι τὰ

nobis, quos viros in quo belli genere ita valde laudaſti, & quos vſqueadeò vituperaſti? Videris enim eos laudaſſe, qui externa magno animo bella gerunt. Sic enim in carminibus dixiſti, *Quiſquis non auſit cadem ſpectare cruentam, Et durum coram manibus laceſſere Martem, Deſpicio.* Hinc nos, ô Tyrtæe, eos te laudare colligimus, qui in externis bellis gerendis præ cæteris clareant. Concedet iſta Tyrtæus? CL. Quidni? ATH. Nos autem, cùm hi præſtantes ſint, longè præſtantiores eos exiſtimamus, qui maximo in bello præſtant. Teſtémq; & nos poetá habemus Theognin Megarenſem ciuem ex Sicilia, qui ait: *Argento fuerit fuluo æquiparandus & auro Fidus in inſana ſeditione manens.* Hũc itaque dicimus in grauiſſimo bello, tanto illo eſſe melioré, quanto ſola fortitudine melior eſt iuſtitia, temperantia, ſapientia, fortitudini cõiuncta. Nemo enim integer & fidelis ſine omnium virtutũ numero in ſeditionibus reperiri poterit. Multi autem etiam mercenarii, quod non negabit Tyrtæus, reperiuntur qui externo in bello intrepidè pugnãt: quorum plurimi feroces, iniurij, contumelioſi, pauciſſimiſque exceptis, omnium amentiſſimi. Quorſum hæc? quidque ex his declaratum eſſe voluit, cùm hæc dixit? Quòd videlicet omnino tam ille qui leges hic ab Ioue dedit, quàm alius omnis legumlator, ſi quid modò profuturus eſt, ita leges condet, vt non ad aliud quã ad ampliſſimam ſemper virtutem reſpiciat. Eſt autem, vt inquit Theognis, fides illa, quæ maximè in periculis lucet. Quam iuſtitiam perfectam quis nominabit. Ea verò quam ſummopere Tyrtæus laudabit, etſi pulchra eſt, & à poeta opportunè laudata, virtute tamen, qua ex honorabilium genere dicitur, & numero quarto loco rectiſſime honoranda eſt. CLIN. Ergo hoſpes legum noſtrarum conditorem inter vltimos legũ conditores reiicimus? ATH. Non illum, ô vir optime, ſed ipſi nos ipſos, ſi quidem putemus, & hîc, & apud Lacedæmonios Lycurgum & Minoem ad bellũ reſpicientes, leges

bantur. Rectè enim poſitæ ſunt, cùm vtentes eis beatos efficiant. Omnia enim bona his porrigunt. Duplicia verò bona ſunt, alia humana, diuina alia: dependéntque à diuinis humana. Siquà verò ciuitas maiora ſuſcepit, minora quoque poſſidet: ſinautem illis caret, vtriſque priuatur. Minorum primum eſt ſanitas, forma ſecundum, tertium vires ad curſum cæteróſque corporis motus, quartum diuitiæ, quæ cæcæ non ſunt, ſed acutè cernunt, ſi prudentiam ſequantur. Quæ quidem prudentia diuinorum bonorum dux primus exiſtit. Deinde poſt mentem temperatus animi habitus. Ex his duobus cum fortitudine mixtis iuſtitia tertiò emergit. Fortitudo quartum tenet locum. Quæ omnia humanis illis natura præponuntur. Quare oportet vt legum quoque lator & ipſe hunc ordinem ſequatur, & mandet omnibus vt ſemper ad hæc ipſa reſpicientes in ſingulis operentur. humana enim ad diuina, diuina verò ad mentem principem referenda. Curet præterea oportet nuptias inter ciues, & generationes educationéſq; liberorum, maſculorum pariter & fœminarum, tam iuuenum quàm ætate prouectorum: & eos qui rectè in hiſce ſe gerunt, vt decet, honoret: contrà verò dolores, voluptates, & cupiditates in omni conuerſatione vituperet. Conſiderabit etiam & obſeruabit diligenter ad quæ ſtudia quenque raptat amor, rectáque officia per leges laudabit, vituperabit contraria. Docebit item atque definiet quid in cuiuſque affectu honeſtum ſit, quid turpe, circa iram videlicet atque metum, & alias quæcunque vel aduerſis in rebus accidunt perturbationes, vel ſecundis delicias, atq; circa omnes deniq; motus, qui ex morbo, bello, paupertate, vel horũ contrariis homines vexant. Poſt hæc neceſſe eſt vt legiſlator quæſtus impenſáſque ciuium diligenter obſeruet, & quomodo fiant agnoſcat, ſocietates præterea & earum diſſolutiones quas vel ſponte vel non ſponte faciant:

ORDO BONORVM.

BONA

Diuina	Humana
Prudentia	Sanitas
Temperantia	Forma
Iuſtitia	Vires
Fortitudo.	Diuitiæ.

C ἔχουσι γὰρ ὀρθῶς, τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες. ἅπαντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ πορίζουσι. διπλᾶ δὲ ἀγαθά ἐστι, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖα. ἤρτηται δ' ἐκ τῶν θείων θάτερα. καὶ ἐὰν μὲν δέχηταί τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα· εἰ δὲ μή, στέρεται ἀμφοῖν. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα, ὧν ἡγεῖται μὲν ὑγίεια, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον, ἰσχὺς, εἴς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι· τέταρτον δὲ δὴ, πλοῦτος, οὐ τυφλὸς, ἀλλ' ὀξὺ βλέπων, ἄνπερ ἅμ' ἕπηται φρονήσει. ὃ δὴ πρῶτον αὖ τῶν θείων ἡγεμονοῦν ἐστιν ἀγαθῶν, ἡ φρόνησις·

D δεύτερον δὲ μετὰ νοῦ, σώφρων ψυχῆς ἕξις· ἐκ δὲ τούτων μετ' ἀνδρείας κραθέντων, τρίτον ἂν εἴη δικαιοσύνη· τέταρτον δὲ, ἀνδρεία. ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων ἔμπροσθεν τέτακται φύσει· καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτω. μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἄλλας προστάξεις τοῖς πολίταις εἰς ταῦτα βλεπούσας αὐτοῖς εἶναι διακελευστέον, τούτων δὲ τὰ μὲν ἀνθρώπινα, εἰς τὰ θεῖα, τὰ δὲ θεῖα εἰς τὸν ἡγεμόνα νοῦν ξύμπαντα βλέπειν. περί τε γάμους ἀλλήλοις ἐπικοινωνουμένους. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐν ταῖς τῶν παίδων γεννήσεσι καὶ τροφαῖς, ὅσοι τε ἄρρενες καὶ ὅσαι θήλειαι, νέων τε ὄντων καὶ

E ἐπὶ τὸ πρεσβύτερον ἰόντων, μέχρι γήρως τιμῶντα ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, καὶ ἀτιμάζοντα ἐν πάσαις ταῖς τούτων ὁμιλίαις, τάς τε λύπας αὐτῶν καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας. ξυμπάντων τε ἐρώτων τὰς σπουδὰς ἐπεσκεμμένον καὶ διαπεφυλαγμένον, ψέγειν τε ὀρθῶς καὶ ἐπαινεῖν δι' αὐτῶν τῶν νόμων. ἔν τε ὀργαῖς αὖ καὶ ἐν φόβοις, ὅσαι τε διὰ δυστυχίαν ταραχαὶ ταῖς ψυχαῖς γίγνονται, καὶ ὅσαι ἐν εὐτυχίαις τῶν τοιούτων ἀποφυγαί, ὅσα τε κατὰ νόσους ἢ κατὰ πολέμους ἢ πενίας, ἢ τὰ τούτοις ἐναντία γιγνόμενα, προσπίπτει τοῖς ἀνθρώποις παθήματα, ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις τῆς

F ἑκάστων διαθέσεως διδακτέον καὶ ὁριστέον τό, τε καλὸν καὶ μή. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνάγκη τὸν νομοθέτην τὰς κτήσεις τῶν πολιτῶν καὶ τὰ ἀναλώματα φυλάττειν ὅντινα ἂν γίγνηται τρόπον, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους πᾶσι τούτοις κοινωνίας καὶ διαλύσεις, ἑκοῦσί τε καὶ ἄκουσι,

τὸν ὅπῃ ποτὲ σῶμα [illegible] ἔπειτα ἕτερον καὶ αὖ τι ἕτερον εἶδος C τῆς ἀρετῆς διέξιμεν, ἐὰν βούλησθε. ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον διεξέλθωμεν, πειρασόμεθα αὐτὸ παράδειγμα θέμενοι, καὶ τἄλλα οὕτω διαμυθολογοῦντες· παραμύθια ποιήσασθαι τῆς ὁδοῦ· ὕστερον δέ, ἀρετῆς πάσης· καὶ ἃ νυνδὴ διήλθομεν, ἐκεῖσε βλέποντα ἀποφανοῦμεν, ἂν θεὸς ἐθέλῃ. ΚΛ. Καλῶς λέγεις, καὶ πειρῶ πρῶτον κρίνειν τὸν τοῦ Διὸς ἐπαινέτην τόνδε ἡμῖν. ΑΘ. Πειράσομαι καὶ σέ τε καὶ ἐμαυτόν. κοινὸς γὰρ ὁ λόγος. λέγετε οὖν. τὰ ξυσσίτια φαμὲν καὶ τὰ γυμνάσια πρὸς τὸν πόλεμον ἐξευρῆσθαι τῷ νομοθέτῃ; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Καὶ τρίτον ἢ τέταρ- D τον; ἴσως γὰρ ἂν οὕτω χρεὼν διαριθμήσασθαι καὶ περὶ τὰ τῆς ἄλλης ἀρετῆς εἴτε μερῶν, εἴτε ἅττ' αὖ αὐτὰ καλεῖν χρεὼν ἐστι, δηλοῦντα μόνον ὃ λέγει. ΜΕ. Τρίτον εἶναι ἔγωγε εἴποιμ' ἂν καὶ Λακεδαιμονίων ὁστισοῦν, τὴν θήραν εὗρε. τέταρτον δὲ ἢ πέμπτον, εἰ δυναίμεθα, λέγειν πειρώμεθα. ἔτι τοίνυν καὶ τὸ τέταρτον ἔγωγε πειρῴμην ἂν λέγειν, τὸ περὶ τὰς καρτερήσεις τῶν ἀλγηδόνων, πολὺ παρ' ἡμῖν γιγνόμενον, ἔν τε ταῖς πρὸς ἀλλήλους ταῖς χερσὶ μάχαις, καὶ ἐν ἁρπαγαῖς τισὶ διὰ πολλῶν πληγῶν ἑκάστοτε γιγνομένων. ἔτι δὲ καὶ κρυπτεία τις ὀνο- E μάζεται, θαυμαστῶς πολύπονος πρὸς τὰς καρτερήσεις· χειμώνων τε ἀνυποδησίαι καὶ ἀστρωσίαι· καὶ ἄνευ θεραπόντων αὐτοῖς ἑαυτῶν διακονήσεις, νύκτωρ τε πλανωμένων διὰ πάσης τῆς χώρας καὶ μεθ' ἡμέραν. ἔτι δὲ καὶ ταῖς γυμνοπαιδίαις δειναὶ καρτερήσεις παρ' ἡμῖν γίγνονται, τῇ τοῦ πνίγους ῥώμῃ διαμαχομένων, καὶ πάμπολλα ἕτερα, σχεδὸν ὅσα οὐκ ἂν παύσαιτό τις ἑκάστοτε διεξιών. ΚΛ. Εὖγε ὦ Λακεδαιμόνιε ξένε λέγεις. τὴν ἀνδρείαν δέ, φέρε, τίθωμεν πότερον ἁπλῶς οὕτως εἶναι πρὸς φόβους καὶ λύπας διαμάχην μόνον; ἢ F καὶ πρὸς πόθους τε καὶ ἡδονάς, καί τινας δεινὰς θωπείας κολακικάς; αἳ καὶ τῶν σεμνῶν οἰομένων εἶναι τοὺς θυμοὺς μαλάττουσι, κηρίνους ποιοῦσι πρὸς ταῦτα ξύμπαντα; ΜΕ. Οἶμαι μὲν οὕτω πρὸς ταῦτα ξύμπαντα. ΑΘ. Εἰ γοῦν μεμνήμεθα τοὺς ἔμπροσθεν λόγους, ἥττω τινὰ ὅδε καὶ πόλιν ἔλεγεν αὐτὴν αὑτῆς καὶ ἄνδρα. ἦ γάρ, ὦ ξένε Κνώσιε; ΚΛ. Καὶ πάνυ γε.

confabulatio leuamen nobis [illegible], poſtremò vero cùm de vniuerſa virtute tractauerimus, ea quæ modò retulimus, illuc reſpicere, ſi deus voluerit, oſtendemus. CLIN. Rectè dicis, conaréque primo nobis Iouis hunc laudatorem excutere. ATH. Conabor & te ſimul, & me ipſum. Ad vtrumque enim pertinet & me & te hæc oratio. Dicite igitur. Num conuiuia ea quæ in commune fiunt & gymnaſia, ad bellum à legumlatore inuenta fuiſſe diximus? CLIN. Vtique. ATHEN. An tertium vel quartum ad idem inuentum fuiſſe dicendum? Fortè enim ita dinumerare oportet, tum in hoc virtutis genere, tum in cæterarum virtutum ſiue parte, ſiue quomodocunque aliter declarationis duntaxat gratia nominare deceat. MEG. Tertium verò ipſe dicerem, nec Lacedæmoniorum quiſquam negaret, venationem excogitatam fuiſſe. Quartum autem & quintum inuenire conemur. Quartum itaque pono apud meos præcipuum, ſcilicet doloris tolerantiam: quæ res pugnis inter ſe ac rapinis quibuſdam, multis cum vulneribus quotidie adhibetur. Ad hæc occultatio quædam mirabilis, & ad tolerantiam valida, nudis in hyeme pedibus, nudo etiã ſæpe reliquo corpore, ſine miniſtris die noctéque per omnem regionem errantium enarratur. Præterea in nudorum exercitationibus adoleſcentum mirabilis apud nos tolerantia cum intenſi caloris vi reſiſtendum ſit. Multa huiuſmodi apud nos alia ſunt, quæ non facilè quiſpiam enumeraret. ATH. Probè loqueris hoſpes Lacedæmonie, ſed vtrum ad timores ſolùm atque dolores fortitudini pugna eſt duntaxat? an etiam ad cupiditates voluptateſque, ac vehementes quaſdam blanditias, quæ eorum etiam qui honeſti videntur, animos flectunt, & quaſi cereos faciunt? ME. Aduerſus hæc omnia. ATHEN. Si ſuprà dictorum meminimus, hic ciuitatem aliquam ſeipſa inferiorem, & virum aliquem inferiorem ſeipſo eſſe dicebat. Itáne hoſpes Gnoſie? CLIN. Ita prorſus.

perſpicuaſque partes aduerſus voluptates habeo, paruas verò forſan reperiam. CLIN. Nec ego in Cretenſium legibus ſimiliter id oſtendere poſſem. ATHEN. Nec mirum eſt, optimi hoſpites. Verùm ſi quis inter nos veri & optimi diligens inueſtigator nonnihil in patriis cuiuſque noſtrum legibus repræhendat, non graui quidem, ſed æquo animo viciſſim ferre debemus. CLIN. Probè loqueris, Athenienſis hoſpes. Quare tibi parendum cenſeo. ATHEN. Profectò non aliter Clinia huius ætatis & conditionis qua vos eſtis homines, facere decet. CLIN. Non certè. ATHEN. Verum rectè necne, Laconicam & Cretenſem Rempub. quis repræhendere poſſit, alia quæſtio eſt. Quæ verò à multis dicuntur, forſitan ego magis quàm vterque veſtrûm referre poſſim. Vobis quidem rectè necne conſtitutæ ſint leges, vnà certè lex eſt optima, quæ iubet ne quis iuuenum quærere audeat, rectène an contrà ſe leges habeant, ſed vno omnium ore, vnáque voce rectè tanquam à diis poſitas concedi præcipit, nec vllo modo aliter pati quicquã à quoquam dici: ſenem autem ſiquid excogitarit, principibus & æqualibus, nemine iuuenum audiente, referre. CLIN. Rectè loqueris hoſpes, ac licet tunc à mente conditoris abfueris, tamen tanquam vates ſcitè iſta nunc coniecíſſe videris, veráque penitus dicere. ATHEN. Itaque nobis ad præſens iuuenes nulli adſunt, ipſi verò propter ſenectutem ſine peccato ſoli de his inter nos diſſerere à legiſlatore permittimur. CLIN. Eſt vt dicis. Quare ne parcas, ſed libere leges noſtras repræhende. Neque enim indecorum eſt, ſiquid non probè ſe habet, noſſe. Nam hinc ſiquis non cum inuidia, ſed animo beneuolo accipiat, remedium inuenitur. ATHEN. Præclarè tu quidem. Ego verò non antè repræhendam quàm pro viribus diligenter conſideraro, imò dubitando potius verba faciam. Solis enim vobis Græcorum barbarorúmque omnium quorum notitiam habemus, legiſlator præcipit à maximis voluptatibus iucũdiſſimiſq; ludis cauere, nec ex his quicquam deguſtare.

Οὐ μὴν οὐδ᾽ αὖ αὐτὸς ἔγωγε ἐν τοῖς τῆς Κρήτης νόμοις ἔχοιμι ἐμφανὲς ὁμοίως ποιεῖν τὸ λεχθέν. ΑΘ. Ὦ ἄριστοι ξένων, καὶ οὐδέν γε θαυμαστόν. ἂν δ᾽ ἄρα τις ἡμῶν περὶ τοὺς ἑκάστων οἴκοι νόμους ψέξῃ τι, βουλόμενος ἰδεῖν τό, τε ἀληθὲς ἅμα καὶ τὸ βέλτιστον, μὴ χαλεπῶς ἀλλὰ πρᾴως ἀποδεχώμεθα ἀλλήλων. ΚΛ. Ὀρθῶς, ὦ ξένε Ἀθηναῖε, εἴρηκας, καὶ πειστέον. ΑΘ. Οὐ γὰρ ἂν ὦ Κλεινία τηλικούτοις γ᾽ ἀνδράσι πρέποι τὸ τοιοῦτον. ΚΛ. Οὐ γὰρ οὖν. ΑΘ. Εἰ μὲν τοίνυν ὀρ-
D θῶς, ἢ μή, τις ἐπιτιμᾷ τῇ τε Λακωνικῇ καὶ τῇ Κρητικῇ πολιτείᾳ, ὁ λόγος ἂν ἕτερος εἴη· τὰ δ᾽ οὖν λεγόμενα παρὰ τῶν πολλῶν ἴσως ἐγὼ μᾶλλον ἔχοιμ᾽ ἂν ὑμῶν ἀμφοτέρων λέγειν. ὑμῖν μὲν γάρ, εἴπερ καὶ μετρίως κατεσκεύασται τὰ τῶν νόμων, εἷς τῶν καλλίστων ἂν εἴη νόμων, μὴ ζητεῖν τῶν νέων μηδένα ἐᾶν ποῖα καλῶς αὐτῶν ἢ μὴ καλῶς ἔχει, μιᾷ δὲ φωνῇ καὶ ἐξ ἑνὸς στόματος πάντας συμφωνεῖν, ὡς πάντα καλῶς κεῖται, θέντων θεῶν· καὶ ἐάν τις ἄλλως λέγῃ, μὴ ἀνέχεσθαι τὸ παράπαν ἀκούοντας. γέρων δὲ εἴ τίς τι ξυννοεῖ τῶν παρ᾽ ὑμῖν, πρὸς ἄρχοντά τε καὶ ἡλικιώτην, μηδενὸς ἐναντίον νέου
E ποιεῖσθαι τοὺς τοιούτους λόγους. ΚΛ. Ὀρθότατά γε ὦ ξένε λέγεις· καὶ καθάπερ μάντις, ἀπὼν τῆς τότε διανοίας τοῦ θέντος αὐτὰ νῦν ἐπιεικῶς μοι δοκεῖς ἐστοχάσθαι, καὶ σφόδρα ἀληθῆ λέγειν. ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμῖν τὰ νῦν ἐρημία μὲν νέων, αὐτοὶ δ᾽ ἕνεκα γήρως ἀφείμεθ᾽ ὑπὸ τοῦ νομοθέτου, διαλεγόμενοι περὶ αὐτῶν τούτων μόνοι πρὸς μόνους, μηδὲν ἂν πλημμελεῖν. ΚΛ. Ἔστι ταῦτα οὕτως· εἰς ἅ καὶ μηδὲν γε ἀνῇς ἐπιτιμῶν. τοῖς νόμοις ἡμῶν· οὐ γὰρ τό γε γνῶναί τι τῶν μὴ καλῶν, ἄτιμον, ἀλλ᾽ ἴασιν ἐξ αὐτοῦ συμβαίνει γίγνεσθαι τῷ μὴ φθόνῳ τὰ λεγόμενα ἀλλ᾽ εὐνοίᾳ δεχομένῳ.
F ΑΘ. Καλῶς. οὐ μὴν γε ἐπιτιμῶν ἐρῶ τοῖς νόμοις πω πρὶν βεβαίως εἰς δύναμιν διασκέψασθαι, μᾶλλον δὲ ἀπορῶν. ὑμῖν γὰρ ὁ νομοθέτης μόνοις Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, ὧν ἡμεῖς πυνθανόμεθα, τῶν μεγίστων ἡδονῶν καὶ παιδιῶν ἐπέταξεν ἀπέχεσθαι, καὶ μὴ γεύεσθαι·

πεν. ΑΘ. Ἀλλ' εἰ δὴ κατὰ ταῦτα διεξίοιμεν ὧν προυθέμεθα, ὦ Κλεινία τε καὶ Λακεδαιμόνιε ξένε, μετ' ἀνδρείαν γὰρ δὴ σωφροσύνης πέρι λέγωμεν, τί διαφέρειν ἐν ταύταις ταῖς πολιτείαις, ἢ ταῖς τῶν εἰκῇ πολιτευομένων ἀνευρήσομεν, ὥσπερ τὰ περὶ τὸν πόλεμον νῦν δή. ΜΕΓ. Σχεδὸν οὐ ῥᾴδιον. ΚΛ. Ἀλλ' ἔοικε γὰρ τά τε ξυσσίτια καὶ τὰ γυμνάσια καλῶς ηὑρῆσθαι πρὸς ἀμφοτέρας. ΑΘ. Ἔοικε δῆτα, ὦ ξένοι, χαλεπὸν εἶναι τὸ περὶ τὰς πολιτείας ἀναμφισβητήτως ὁμοίως ἔργῳ καὶ λόγῳ γίγνεσθαι. κινδυνεύει γὰρ καθάπερ ἐν τοῖς σώμασιν, οὐ δυνατὸν εἶναι προστάξαι τι πρὸς ἓν σῶμα ἓν ἐπιτήδευμα, ἐν ᾧ οὐκ ἂν φανεῖεν ταὐτὸν τοῦτο τὰ μὲν βλάπτον ἡμῶν τὰ σώματα, τὰ δὲ καὶ ὠφελοῦν. ἐπεὶ καὶ τὰ γυμνάσια ταῦτα καὶ τὰ ξυσσίτια πολλὰ μὲν ἄλλα νῦν ὠφελεῖ τὰς πόλεις, πρὸς δὲ τὰς στάσεις χαλεπά. δηλοῦσι δὲ Μιλησίων καὶ Βοιωτῶν καὶ Θουρίων παῖδες. καὶ δὴ καὶ παλαιὸν νόμιμον δοκεῖ τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα καὶ κατὰ φύσιν τὰς περὶ τὰ ἀφροδίσια ἡδονὰς οὐ μόνον ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ θηρίων διεφθαρκέναι. καὶ τούτων τὰς ὑμετέρας πόλεις πρώτας ἄν τις αἰτιῷτο, καὶ ὅσαι τῶν ἄλλων μάλιστα ἅπτονται τῶν γυμνασίων. καὶ εἴτε παίζοντα εἴτε σπουδάζοντα ἐννοεῖν δεῖ τὰ τοιαῦτα, ἐννοητέον ὅτι τῇ θηλείᾳ καὶ τῇ τῶν ἀρρένων φύσει εἰς κοινωνίαν ἰούσῃ τῆς γεννήσεως, ἡ περὶ ταῦτα ἡδονὴ κατὰ φύσιν ἀποδεδόσθαι δοκεῖ· ἀρρένων δὲ πρὸς ἄρρενας, ἢ θηλειῶν πρὸς θηλείας, παρὰ φύσιν· καὶ τῶν πρώτων τὸ τόλμημ' εἶναι δι' ἀκράτειαν ἡδονῆς. πάντες δὲ δὴ Κρητῶν τὸν περὶ τὸν Γανυμήδη μῦθον κατηγοροῦμεν, ὡς λογοποιησάντων τούτων· ἐπειδὴ παρὰ Διὸς αὐτοῖς οἱ νόμοι πεπιστευμένοι ἦσαν γεγονέναι, τοῦτον τὸν μῦθον προστεθηκέναι κατὰ τοῦ Διός, ἵνα ἑπόμενοι δὴ τῷ θεῷ καρπῶνται καὶ ταύτην τὴν ἡδονήν. τὸ μὲν οὖν τοῦ μύθου χαιρέτω. νόμων δὲ πέρι διασκοπουμένων ἀνθρώπων, ὀλίγου πᾶσά ἐστιν ἡ σκέψις περί τε τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς λύπας, ἔν τε πόλεσι καὶ ἐν ἰδίοις ἤθεσι. δύο γὰρ αὗται πηγαὶ μεθεῖνται φύσει ῥεῖν· ὧν ὁ μὲν ἀρυτόμενος ὅθεν τε δεῖ καὶ ὁπότε καὶ ὁπόσον, εὐδαιμονεῖ, καὶ πόλις ὁμοίως καὶ ἰδιώτης, καὶ ζῷον ἅπαν· ὁ δ' ἀνεπιστημόνως ἅμα καὶ ἐκτὸς τῶν καιρῶν, τἀναντία ἂν ἐκείνῳ ζῴη.

Lacedæmonie: poſt fortitudinem enim de moderatione dicamus quæ differentia ſit inter has & C cæteras Reſpub. aut quæ caſu non lege gubernari videntur, quemadmodum nunc de bello? MEG. Non eſt fermè id facile. CLIN. Videntur tamen communia conuiuia certamináque gymnaſtica commodè veriſque adinuenta fuiſſe. ATH. Videtur ſanè, ô hoſpites, arduum eſſe in Rebuſp. vt verbis, ita & re ipſa, vndique tutum aliquid certúmque inducere. Nam quemadmodum in corporibus fieri non poteſt, vt aliquod vnum vni corpori ſtudium accommodetur, quòd non idem aliis prodeſſe, aliis obeſſe videatur: ſic & in ciuitate. Nempe gymnaſia & ſodalitates alibi D quidem ciuitatibus conferunt, in ſeditionibus autem obſunt omnino. Cuius rei Mileſij & Bœotij, & Thurij nobis exemplo ſunt. Atqui hæc ſtudia priſca, videntur veteres & naturales circa venerea voluptates nó in hominibus ſolùm, ſed in beſtiis peruertiſſe. Qua in re primæ ciuitates veſtræ poſſent accuſari, & aliæ omnes quibus cura gymnaſticarum exercitationum maximè fuit. Ac ſeu ioco ſiue ſeriò cogitare oportet, cogitandum eſt, quòd cùm fœmina & maſculus ad generandum conueniunt; huiuſmodi voluptas ſecundum naturam his tributa videtur. Quòd ma- E res autem maribus aut fœminæ fœminis commiſcentur, præter naturam voluptas ea eſt. Et qui primùm tale facinus auſi ſunt, voluptatis incontinétia id fecerũt. Omnes porro Cretenſium fabulam de Ganymede vehementer culpamus, quòd aduerſus Iouẽ ficta ſit: vt cùm ab eo leges ipſorum originẽ habuiſſe credãtur, eum deũ imitantes qui leges tradidit, hac etiã voluptate fruãtur. Sed fabula quidem valeat: eorum autem qui de legibus conſiderant, cogitatio pene omnis de voluptatibus & doloribus tam circa publicos quàm circa priuatos cuiuſque mores eſſe debet. Duo nanque hi fontes natura ſcaturiunt: à quibus qui haurit, vnde, quan- F do, quantúmque oportet felix eſt, priuatus ſcilicet & ciuitas omnéque animal: qui autem inſipienter & præter opportunitatem contrà viuit, infelix.

Quippe enim peregrino admiranti quòd inſolita videas, reſpondere poterit: Noli mirari, ô hoſpes, hæc apud nos extat lex. Apud vos autem iiſdem de rebus forſan alia lex eſt. Nobis verò in præſentia, ô amantiſſimi viri, non de hominibus aliis ſermo eſt, ſed de conditorum ipſorum virtute ac vitio. Verùm latius de vniuerſa ebrietate dicamus. Non enim exigua res eſt, neque ad obiectum aliquem iudicium eius ſpectat. Non dico vtrum bibendum ſit vinum nécne, ſed de ebrietate quærendum inquam, vtrum ita vtédum ſit, quemadmodum Scythæ ac Perſæ vtuntur, Carthaginenſes præterea & Galli, & Hiſpani, & Thraces, quæ omnes gentes bellicoſiſſimæ ſunt: vel quemadmodum vos, qui, vt ais, omnino abſtinetis. Scythæ verò ac Thraces mero penitus vtuntur tam viri quàm mulieres, ac mero veſtes perfundunt, præclarum hoc & beatum vitæ genus exiſtimantes. Perſæ verò aliis quoque deliciis, quas vos ſpernitis, valde vtuntur, quanuis moderatius quàm iſti, vir optime. MEG. Sed omnes iſtos nos tum cùm arma ceperimus fundimus atque fugamus. ATH. Noli hæc, ô vir optime, dicere. Permultæ nanque & fugæ & inſectationes & factæ ſunt, & fiet, de quibus certa quædam eiuſmodi cauſa reddi non poteſt. Quare non certum, ſed ambiguum argumentum ſignúmque de honeſtis officiis & contrariis in vita ſumemus, ſi ad victoriam belli fugámque reſpexerimus, præſertim cùm minores ciuitates à maioribus in ſeruitutem pugnando redigantur, vt à Syracuſanis Locrenſes, qui optimis inter eas gentes legibus vſi ſunt, & ab Athenienſibus Cei, ſimiliáque huiuſmodi multa liceat intueri. Igitur victoria & offenſione belli prætermiſſa, conemur de vnoquoque officio ſecundum ſe conſiderantes, quod in quoque verum eſt, nobis perſuadere. Dicamus autem quemadmodum hoc quidem tale, bonum eſt: illud autem tale, non bonum. Sed in primis me audiatis, quomodo in huiuſmodi rebus bonú malúmque conſiderari debet.

ἅπασι δὲ τοῖς τοιούτοις, καὶ ἐν Τάραντι, καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρ' ὑμῖν δὲ, μία ἀπόκρισις ἀπολύεσθαι δοκεῖ τὸ μὴ κακῶς ἔχειν, ἀλλ' ὀρθῶς. πᾶς γὰρ ἀποκρινόμενος ἐρεῖ θαυμάζοντι ξένῳ, τὴν παρ' αὐτοῖς ἀήθειαν ὁρῶντι, Μὴ θαύμαζε ὦ ξένε· νόμος ἔσθ' ἡμῖν οὗτος, ἴσως δ' ὑμῖν περὶ αὐτῶν τούτων ἕτερος. ἡμῖν δ' ἐστὶ νῦν, ὦ φίλοι ἄνδρες, οὐ περὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τῶν νομοθετῶν αὐτῶν κακίας τε καὶ ἀρετῆς. ἔτι γὰρ οὖν εἴπωμεν πλείω περὶ ἁπάσης μέθης. οὐ γὰρ σμικρόν ἐστι τὸ ἐπι-
D τήδευμα, οὐδὲ φαύλου διαγνῶναι νομοθέτου. λέγω δ' οὐκ οἴνου πέρι πόσεως τὸ παράπαν, ἢ μὴ, μέθης δὲ αὐτῆς πέρι, πότερον, ὥσπερ Σκύθαι χρῶνται καὶ Πέρσαι, χρηστέον, καὶ ἔτι Καρχηδόνιοι, καὶ Κελτοὶ καὶ Ἴβηρες καὶ Θρᾷκες, πολεμικὰ ὄντα ταῦτα γένη, ἢ καθάπερ ὑμεῖς. ὑμεῖς μὲν γὰρ (ὅπερ λέγεις) τὸ παράπαν ἀπέχεσθε· Σκύθαι δὲ καὶ Θρᾷκες ἀκράτῳ παντάπασι χρώμενοι, γυναῖκές τε καὶ αὐτοὶ, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων καταχεόμενοι, καλὸν καὶ εὔδαιμον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύειν νενομίκασι. Πέρσαι δὲ σφόδρα μὲν χρῶνται καὶ ταῖς ἄλλαις τρυφαῖς, ἃς ὑμεῖς
E ἀποβάλλετε, ἐν τάξει δὲ μᾶλλον τούτων, ὦ λῷστε. ΜΕ. Διώκομέν γε ἡμεῖς πάντας τούτους ὅταν ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας λάβωμεν. ΑΘ. Ὦ ἄριστε μὴ λέγε ταῦτα. πολλαὶ γὰρ δὴ φυγαὶ καὶ διώξεις ἀτέκμαρτοι γεγόνασί τε καὶ ἔσονται. διὸ φανερὸν ὅρον οὐκ ἄν ποτε λέγοιμεν, ἀλλ' ἀμφισβητήσιμον περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ μὴ, νίκην τε καὶ ἧτταν λέγοντες μάχης. ἐπεὶ γὰρ αἱ μείζους τὰς ἐλάττους πόλεις νικῶσι μαχόμεναι καὶ καταδουλοῦνται, Συρακόσιοι μὲν, Λοκρούς, οἳ δὴ δοκοῦσιν εὐνομώτατοι τῶν περὶ ἐκεῖνον τὸν τόπον γεγονέναι· Κείους δὲ, Ἀθηναῖοι·
F μυρία τε ἄλλα τοιαῦτ' ἂν εὕροιμεν. ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἑκάστου ἐπιτηδεύματος πειρώμεθα λέγοντες πείθειν ἡμᾶς αὐτούς· νίκας δὲ καὶ ἥττας ἐκτὸς λόγου τὰ νῦν θῶμεν. λέγωμεν δ' ὡς τὸ μὲν τοιόνδε, ἔστι καλόν· τὸ δὲ τοιόνδε, οὐ καλόν. πρῶτον δ' ἀκούσατέ τι μου περὶ αὐτῶν τούτων, ὡς δεῖ τό,τε χρηστὸν καὶ τὸ μὴ, σκοπεῖν,

τὴν ἀμφισβητοῦσαν ἡμῖν πόλεσι δυοῖν τῷ λόγῳ διαμάχοις ἄν. ΜΕ. Καὶ μὴν εἴ τινα ἔχοιμεν ὀρθὴν σκέψιν τὴν τοιαύτην, οὐκ ἀποκνητέον ἀκούειν. ΑΘ. Σκεψώμεθα δὴ πῃ τῇδε. Φέρε, εἴ τις αἰγῶν τροφήν, καὶ τὸ ζῶον αὐτό, κτῆμα ὡς ἔστι καλὸν ἐπαινοῖ, ἄλλος δέ τις ἑωρακὼς αἶγας χωρὶς νεμομένας αἰπόλου ἐν ἐργασίμοις χωρίοις, δρώσας κακά, διαψέγοι· καὶ πᾶν θρέμμα ἄναρχον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ἰδών, οὕτω μέμφοιτο, τὸν τοῦ τοιούτου ψέγειν ἡγώμεθα ὑγιὲς ἄν ποτε ψέξαι καὶ ὁποιοῦν; ΜΕ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Χρηστὸς δὲ ἄρχων ἐστὶ πλοίων, πότερον ἐὰν τὴν ναυτικὴν ἔχῃ τὴν ἐπιστήμην μόνον, ἄντ' οὖν ναυτιᾷ, ἄν τε μή; ἢ πῶς ἂν λέγοιμεν; ΜΕ. Οὐδαμῶς, ἄν γε πρὸς τῇ τέχνῃ ἔχῃ καὶ τοῦτο τὸ πάθος ὃ λέγεις. ΑΘ. Τί δ' ἄρχων στρατοπέδων; ἆρ' ἐὰν τὴν πολεμικὴν ἔχῃ ἐπιστήμην, ἱκανὸς ἄρχειν, κἂν δειλὸς ὢν ἐν τοῖς δεινοῖς ὑπὸ μέθης τοῦ φόβου ναυτιᾷ; ΜΕ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Ἂν δὲ αὖ μήτ' ἔχῃ τὴν τέχνην, δειλός τ' ᾖ; ΜΕ. Παντάπασι πονηρόν τινα λέγεις, καὶ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἄρχοντα, ἀλλά τινων σφόδρα γυναικῶν. ΑΘ. Τί δ' ἐπαινέτην ἢ ψέκτην κοινωνίας ἡστινοσοῦν, ἣ πέφυκέ τε ἄρχων εἶναι, μετ' ἐκείνου τε ὠφέλιμός ἐστι· ὁ δὲ μήθ' ἑωρακὼς εἴη ποτ' ὀρθῶς αὐτὴν αὑτῇ κοινωνοῦσαν μετ' ἄρχοντος, ἀεὶ δὲ ἄναρχον, ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ξυνοῦσαν, οἰώμεθ' ἄν ποτε τοὺς τοιούτους θεωροὺς τῶν τοιούτων κοινωνιῶν χρηστόν τι ψέξειν ἢ ἐπαινέσεσθαι; ΜΕ. Πῶς δ' ἄν; μηδέποτέ γε ἰδόντας μηδὲ ξυγγενομένους ὀρθῶς γιγνομένῳ μηδενὶ τῶν τοιούτων κοινωνημάτων; ΑΘ. Ἔχε δή· τῶν πολλῶν κοινωνιῶν ξυμπότας καὶ ξυμπόσια θεῖμεν ἂν μίαν τινὰ ξυνουσίαν εἶναι; ΜΕ. Καὶ σφόδρα γε. ΑΘ. Ταύτην οὖν μῶν ὀρθῶς γιγνομένην ἤδη τίς ποτε ἐθεάσατο; καὶ σφῷν μὲν ἀποκρίνασθαι ῥᾴδιον ὡς οὐδεπώποτε τὸ παράπαν (οὐ γὰρ ἐπιχώριον ὑμῖν τοῦτο, οὐδὲ νόμιμον) ἐγὼ δὲ ἐντετύχηκά τε πολλαῖς καὶ πολλαχοῦ, καὶ προσέτι πάσας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διηρώτηκα. καὶ σχεδὸν ὅλην μὲν οὐδεμίαν ὀρθῶς γιγνομένην ἑώρακα, οὐδ' ἀκήκοα· μόρια δέ που σμικρὰ καὶ ὀλίγα· τὰ πολλὰ δέ, ξύμπανθ', ὡς εἰπεῖν, διημαρτημένα.

C probet: alius verò vituperet, cùm abſque paſtore eas per ſata paſci damnúmque facere viderit, & omne adeo pecus vel ſine paſtore, vel malis paſtoribus gubernatum conſpexerit: nunquid iuſtam eius vituperationem cenſebimus? MEGIL. Nullo modo. ATHEN. Gubernator verò nauis vnam ſi gubernandi ſolummodo artem habeat, an ſi nauſea exagitetur aut non? aut quo tandem pacto bonus dicetur? MEG. Nihil ad artem nauſea facit. ATHEN. Quid autem ductor exercitus? Si bellandi probè teneat artem, nunquid ex hoc ſufficiens dux putandus eſt, etiam D ſi timidus ſit, & in periculis ebrietate quadam metus ipſius nauſeet? MEGIL. Quónam modo? ATHEN. Quid porrò, ſi neque artem habeat, & ſit timidus? MEGIL. Ignauum & inutilem narras omnino, neque virorum, ſed vilium quarundam mulierum principem. ATHEN. Qui verò laudat aut vituperat ſocietatem aliquam, cuius eſſe dux aliquis poſſit, ſitque vtilis ſocietas quoties ſuum nacta eſt gubernatorem, ille verò nunquam eam rectè viderit gubernatam, ſed ſemper aut abſque principibus aut cum improbis, nunquid rectè vnquam vituperare eam, aut laudare E poterit? MEG. Quo pacto id faciet qui nunquam ſocietatem rectè gubernatam proſpexerit? ATH. Age iam attende. Compotatores compotationéſque nónne ſocietatem quandam de multis vnam dicemus? MEG. Summopere. ATH. Hác verò nunquid vnquam rectè gubernatá aſpexit quiſquam? Sed vobis reſpondere facilimum, nunquá id perſpexiſſe. Neque enim id vobis ex patriis legibus conſuetú. Ego autem multis paſſim interfui, diligentérque de omnibus, vt breuiter dicam, quæſiui, nullámque fermè rectè vniuerſam adminiſtrari aut vidi vnquam aut audiui, ſed particulas quodammodo paruas, quaſdam & paucas. Multas F autem, vt ſic dixerim, penitus aberrare cognoui.

per ex eo contubernio fieri procuret. CLIN. Vera loqueris. ATHEN. Nonne igitur ſobrius & ſapiens ebriorum princeps, haud contrà, conſtituendus eſt? Nam & ſi iuuenis, & non ſapiens, ſed ebrius erit, ebriorúmve princeps, bonæ fortunæ, non conſilio imputabitur, ſi temeritate ſua non euertet omnia. CLIN. Optimè ſanè. AT. Siquis ergo compotationes, dum, quoad fieri poſſet, rectè in ciuitate diſpoſitæ ſint, accuſaret, rem ipſam accuſans, rectè faceret forſan. Si autem propter compotationem vnam turbulentam quam vidit, omnem compotationem vituperet, primum quidem patet ignorare eum nô rectè diſpoſitam eam fuiſſe: deinde conſtat omnia eodem modo, etiam ſi ſobrio domino ac principe fiant, improba viſum iri. An non animaduertis quòd ebrius nauis aut cuiuſuis rei alterius gubernator euertit omnia, ſiue naues, ſiue currus, ſeu exercitus, ſeu quoduis aliud ab eo regatur? CL. Verè omnino id dixiſti hoſpes, ſed & hoc pro nobis expone. Quid nobis compotationes hæ, ſi rectè aguntur, conferent? Vt quod modò dicebamus, ſi rectè ductus exercitus victoriam in bello afferret, bonum profectò non paruum. Idémque de cæteris iudicandum. compotatione verò rectè gubernata, quid magni vel ciuitati vel priuatis accederet? AT. Quid autem puero vno, vel vno quodam cœtu rectè inſtituto, magni ciuitas adipiſcetur? At enim ita de hoc interrogati reſpondebimus, paruam ex vnius duntaxat educatione ciuitati vtilitatem accedere. Si autem in vniuerſum de iuuenum bene inſtitutorum eruditione quid potiſſimum conferat reipubl. quæras, haud difficile dictu erit. Bene enim eruditi, viri probi euadent. Probi autem facti, tum cætera bene agent, tum etiam hoſtes pugnando vincent. Diſciplina vtique victoriam præſtat, victoria nonnunquam negligentiam & ruditatem gignit.

ἀφόβους, εἰ δυνατὸν εἴη, τὸν τοιοῦτον ἄρχοντα ἐκπορίζεσθαι δεῖ; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Καὶ μὴν ἀεί γε συνουσίας, ὡς ἔοικεν, αὐτὸν φρόνιμον εἶναι δεῖ. γίγνεται γὰρ φύλαξ τῆς τε ὑπαρχούσης φιλίας αὐτοῖς, καὶ ἔτι πλείονος ἐπιμελητὴς ὅπως ἔσται διὰ τὴν τότε ξυνουσίαν. ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Οὐκοῦν νήφοντά τε καὶ σοφὸν ἄρχοντα μεθυόντων δεῖ καθιστάναι, καὶ μὴ τοὐναντίον. μεθυόντων γὰρ μεθύων καὶ νέος ἄρχων, μὴ σοφός, εἰ μὴ κακὸν ἀπεργάσαιτό τι μέγα, πολλῇ χρῷτ' ἂν ἀγαθῇ τύχῃ. ΚΛ. Παμπόλλῃ

D μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν γιγνομένων ὡς δυνατὸν ὀρθότατα τούτων ἐν ταῖς πόλεσι τὴν ξυνουσίαν μέμφοιτό τις, ἐπικαλῶν αὐτῷ τῷ πράγματι, τάχ' ἂν ὀρθῶς ἴσως ἂν μέμφοιτο· εἰ δὲ ἁμαρτανομένου ὡς οἷόν τε μάλιστα ἐπιτήδευμά τις ὁρῶν λοιδορεῖ, πρῶτον μὲν δῆλον ὡς ἀγνοεῖ τοῦτ' αὐτὸ γιγνόμενον οὐκ ὀρθῶς, εἶθ' ὅτι πᾶν ταύτῃ τῷ τρόπῳ φανεῖται πονηρόν, δεσπότου τε καὶ ἄρχοντος νήφοντος χωρὶς πραττόμενον. ἢ οὐ ξυννοεῖς τοῦθ', ὅτι μεθύων κυβερνήτης, καὶ πᾶς πάντως ἄρχων, ἀνατρέπει πάντα, εἴτε πλοῖα εἴτε ἅρματα, εἴτε στρατόπεδον, εἴθ' ὅτι ποτ' εἴη τὸ κυβερνώ-

E μενον ὑπ' αὐτοῦ; ΚΛ. Παντάπασι τοῦτό γε ἀληθὲς εἴρηκας, ὦ ξένε· τὸ δ' ἐπὶ τούτῳ δὴ ἡμῖν λέγε, τί ποτ', ἂν γίγνηται τοῦτο ὀρθῶς τὸ περὶ τὰς πόσεις νόμιμον, ἀγαθὸν ἂν δράσειεν ἡμᾶς. οἷον ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, εἰ στράτευμα ὀρθῆς ἡγεμονίας τυγχάνοι, νίκη πολέμου τοῖς ἑπομένοις ἂν γίγνοιτο, οὐ σμικρὸν ἀγαθόν, καὶ τἆλλ' οὕτω· συμπόσιον δὲ ὀρθῶς παιδαγωγηθέντος, τί μέγα ἰδιώταις ἢ τῇ πόλει γίγνοιτ' ἄν; ΑΘ. Τί δέ; παιδὸς ἑνὸς ἢ καὶ χοροῦ παιδαγωγηθέντος, κατὰ τρόπον ἑνός, τί μέγα τῇ πόλει φαῖμεν ἂν γίγνεσθαι; ἢ τοῦτο οὕτως ἐρωτηθέντες εἴποιμεν ἄν, ὡς ἑ-

F νὸς μὲν βραχύ τι πόλει γίγνοιτ' ἂν ὄφελος· εἰ δὲ ὅλως ἐρωτᾷς παιδείαν τῶν παιδευθέντων, τί μέγα τὴν πόλιν ὀνίνησιν, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν ὅτι παιδευθέντες μὲν εὖ, γίγνοιντ' ἂν ἄνδρες ἀγαθοί· γενόμενοι δὲ τοιοῦτοι, τά τ' ἄλλα πράττοιεν καλῶς, ἔτι δὲ κἂν νικῷεν τοὺς πολεμίους μαχόμενοι. παιδεία μὲν οὖν φέρει καὶ νίκην, νίκη δ' ἐνίοτε ἀπαιδευσίαν.

λόλογός τε ἐστὶ καὶ πολύλογος· Λακεδαίμονα δὲ καὶ
Κρήτην, τὴν μὲν, βραχυλόγον, τὴν δὲ πολύνοιαν
μᾶλλον ἢ πολυλογίαν ἀσκοῦσαν. σκοπῶ δὴ μὴ δόξαν C
ὑμῖν παράσχωμαι περὶ σμικροῦ πολλὰ λέγειν, μέθης πέ-
ρι, σμικροῦ πράγματος, παμμήκη λόγον ἀνακαθαι-
ρόμενος. ὁ δ' ἡ κατὰ φύσιν αὐτῆς διόρθωσις οὐκ ἂν δύναιτο
ἄνευ μουσικῆς ὀρθότητος ποτὲ σαφές οὐδ' ἱκανὸν ἐν τοῖς
λόγοις ἀπολαβεῖν· μουσικὴ δὲ ἄνευ παιδείας τῆς πάσης
οὐκ ἄν ποτε δύναιτο. ταῦτα δὲ παμπόλλων ἐστὶ λό-
γων. ὁρᾶτε οὖν τί ποιῶμεν, εἰ ταῦτα μὲν ἐάσαιμεν ἐν τῷ
παρόντι, μεταβαῖμεν δ' εἰς ἕτερόν τινα νόμων πέρι λό-
γον. ΜΕΓ. Ὦ ξένε Ἀθηναῖε, οὐκ οἶσθ' ἴσως ὅτι τυγ-
χάνει ἡμῶν ἡ ἑστία τῆς πόλεως οὖσα ὑμῶν πρόξενος. ἴσως D
μὲν οὖν καὶ πᾶσι τοῖς παισίν, ἐπειδὰν ἀκούσωσιν ὅτι τινός
εἰσι πόλεως πρόξενοι, ταύτῃ τις εὔνοια ἐκ νέων εὐθὺς
ἐνδύεται ἑκάστοις ἡμῶν τῇ προξενούσῃ πόλει, ὡς δευτέρα
οὔσῃ πατρίδι μετὰ τὴν αὐτοῦ πόλιν· καὶ δὴ καὶ ἐμοὶ νῦν ταυ-
τὸ τοῦτο ἐγγέγονεν. ἀκούων γὰρ τῶν παίδων, εὐθὺς εἴ τι
μέμφοιντο ἢ καὶ ἐπαινοῖεν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίους,
ὡς ἡ πόλις ὑμῶν, ὦ Μέγιλλε, ἔφασαν, ἡμᾶς οὐ κα-
λῶς ἢ καλῶς ἔρρεξε. ταῦτα δὴ ἀκούων, καὶ μαχόμε-
νος πρὸς αὐτὰ ὑπὲρ ὑμῶν ἀεὶ πρὸς τοὺς τὴν πόλιν
εἰς ψόγον ἄγοντας, πᾶσαν εὔνοιαν ἔσχον. καί μοι νῦν ἥ τε E
φωνὴ προσφιλὴς ὑμῶν, τό, τε ὑπὸ πολλῶν λεγόμενον,
ὡς ὅσοι Ἀθηναίων εἰσὶν ἀγαθοί, διαφερόντως εἰσὶ τοιοῦ-
τοι, δοκεῖ ἀληθέστατα λέγεσθαι. μόνοι γὰρ ἄνευ ἀνάγκης,
αὐτοφυῶς, θείᾳ μοίρᾳ, ἀληθῶς καὶ οὔτι πλαστῶς εἰσιν
ἀγαθοί. θαρρῶν δὴ ἐμοῦ γε ἕνεκα λέγοις ἂν ὁπόσα ὁ-
πόσα σοὶ φίλον. ΚΛ. Καὶ *μὴν*, ὦ ξένε, καὶ τὸν
παρ' ἐμοῦ λόγον ἀκούσας καὶ ἀποδεξάμενος, θαρρῶν
ὁπόσα βούλει λέγε. τῇδε γὰρ ἴσως ἀκήκοας, ὡς Ἐπι-
μενίδης γέγονεν ἀνὴρ θεῖος, ὃς ἦν ἡμῖν οἰκεῖος· ἐλθὼν
δὲ πρὸ τῶν Περσικῶν δέκα ἔτεσι πρότερον παρ' ὑμᾶς, F
κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ μαντείαν, θυσίας τε ἐθύσατο τινάς, ἃς ὁ
θεὸς ἀνεῖλε· καὶ δὴ καὶ φοβουμένων τὸν Περσικὸν Ἀθηναίων στόλον, εἶπεν ὅτι δέκα μὲν ἐτῶν οὐχ ἥξουσιν· ὅταν
δὲ ἔλθωσιν, ἀπαλλαγήσονται, πράξαντες οὐδὲν ὧν ἤλπιζον, παθόντες τε ἢ δράσαντες πλείω κακά. τότ' οὖν
ἐξενώθησαν ὑμῖν οἱ πρόγονοι ἡμῶν· καὶ εὔνοιαν ἐκ τούτου ἔγωγε ὑμῖν καὶ οἱ ἡμέτεροι ἔχουσι γονῆς.

nimis longa vtor oratione. Compotationis autem ipſius recta ſecundum naturam conſtitutio nunquam poterit ſine recta muſicæ regula apertè & ſufficienter oratione tractari, nec muſica ſine vniuerſa diſciplina. Quæ omnia profectò multis indigent verbis. Videte igitur quid agendum ſit. An his in præſentia prætermiſſis, ad aliam quandam legum quæſtionem iam tranſeundum? MEGIL. Ignoras forſan, Athenienſis hoſpes, familiam noſtram communem ciuitatis veſtræ hoſpitem eſſe. Et quod omnibus arbitror pueris accidit, vt cùm audiunt ſe ciuitatis alicuius hoſpites eſſe, beneuolentia quædam erga illam quaſi alteram patriam confeſtim à teneris vſque annis eorum illabatur, mihi quoque contigit. Audiebam equidem pueros Lacedæmonios quoties aliquid vel ſuccenſerent Athenienſibus vel laudi darent, ita dicere, Veſtra, ô Megille, vrbs nobis id mali intulit aut boni. Atque hæc audiens, pugnabam aduerſus eos qui vos vituperabant, magna erga vos affectus beneuolentia. Ac mihi quidem nunc veſtra vox valde iucunda eſt, quódque vulgo fertur, Probos Athenienſes, præcipuè probos eſſe, verè prorſus mihi dictum videtur. Soli enim ſuapte natura, diuina quadam ſorte, non coacti neque ficti, ſed verè probi ſunt. Quare mea quidem cauſa liberè quodcunque velis enarrato. CLIN. Si me quoque audies hoſpes, quæcunque in mentem tibi veniant, ſumma fiducia profferes. Fortaſſe nanque audiſti Epimenidem virum fuiſſe diuinum: qui ex familia noſtra fuit, ac decem annis ante Perſicum bellum dei oraculo monitus ad vos peruenit, & ſacrificia quædam dei oraculo edita fecit, Athenienſibúſque, Perſicam formidantibus claſſem, prædixit, decennio Perſas nequaquam venturos: ſed & poſtquam venerint, infecta re diſceſſuros, pluráque perpeſſos mala quàm fecerint. Tunc quidem maiores noſtri veſtros hoſpitali affectu complexi ſunt, & ex illo tempore parentes noſtri egóque vobis beneuoli ſumus.

ΑΘΗ.

quitare ludendo, aut aliquid huiuſmodi facere. In omnibus enim ludendo conari debemus, vt eò voluptates & cupiditates puerorum vertamus, quò eos tandem peruenire cupimus. Caput autem diſciplinæ rectam educationem dicimus, quæ ludentis animum in amorem præcipuè illius perducit, quod virili ætate perfectè comparata virtute artis eius iam eum facere oportebit. Sed conſiderate nunc, vt dicebam, ſi quæ dicta ſunt hactenus vobis probantur. CLIN. Quid prohibet? ATHEN. Neque tamen indeterminatum relinqui debet, quid potiſſimum diſciplinam eſſe dicamus. Cùm enim vituperamus aut laudamus ſingulorum educationes, dicere ſolemus, diſciplina inſtructum hunc eſſe, illum diſciplinæ expertem, quanuis cauponariam & nauigandi artem cæteráque huiuſmodi optimè calleat. Quippe non hanc diſciplinam putamus, ſed eam quæ à pueritia deſiderari amarique virtutem facit: & quidem illam, qua perfectus quiſpiam ciuis effectus, iure imperare ſciat, atque parere. Hanc educationem hic ſermo ſolam diſciplinam appellandam eſſe docet. Illam verò quæ ad colligendam pecuniam, vel ad corporis robur augendum, vel ad peritiam quandam aliam abſque mente & iuſtitia conquirendam tendit, mechanicam atque illiberalem, & diſciplinæ appellatione indignam ducit. Sed nos de verbo quidem non contendamus: hoc autem paulò antè aſſertum, inter nos conueniat, quòd qui rectam nacti ſunt diſciplinam, omnes fermè probi euadunt: qui contrà, improbi. Quare nulla in re diſciplina negligenda eſt, quæ præclariſſimarum rerum prima præſtantibus hominibus adeſt. Et ſi quis in re aliqua excidit, poteſtque corrigi, ſeipſum emendet, idque per totam vitam pro viribus faciat. CLI. Rectè loqueris. Idcirco quæ dicis concedēda ſunt. ATHEN. Atqui olim iam conceſſimus, bonos eſſe illos qui ſibimet imperare poſſunt, malos autem qui nequeunt. CLINIAS Scitè admodum. ATHEN. Reſumamus igitur idipſum, vt clarius innoteſcat quod dicimus. Ac vos per imaginem id vt liqueat accipiatis, ſi quo modo poſſim rem vobis hanc aperire. CLIN. Dic iam. ATH. Nónne quemlibet noſtrûm vnum putamus?

ἤ τινα τῶν τοιούτων ἄλλο ποιοῦντα, καὶ πειρᾶσθαι διὰ τῶν
C παιδιῶν ἐκεῖσε τρέπειν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τῶν παίδων, οἷ ἀφικομένους αὐτοὺς δεῖ τέλος ἔχειν. κεφάλαιον δὴ παιδείας λέγομεν τὴν ὀρθὴν τροφήν, ἣ τοῦ παίζοντος τὴν ψυχὴν εἰς ἔρωτα ὅτι μάλιστα ἄξει τούτου, ὃ δεήσει γενόμενον ἄνδρ' αὐτὸν τέλεον εἶναι τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς. ὁρᾶτε οὖν εἰ μέχρι τούτου γε (ὅπερ εἶπον) ὑμῖν ἀρέσκει τὸ λεχθέν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Μὴ τοίνυν μηδὲ ὃ λέγομεν εἶναι παιδείαν, ἀόριστον γίγνηται. νῦν γὰρ ὀνειδίζοντες ἐπαινοῦντές θ' ἑκάστων τὰς τροφάς, λέγομεν ὡς τὸν μὲν πεπαιδευμένον ἡμῶν ὄντα τινά, τὸν δ' ἀπαίδευτον, ἐνίοτε εἴς τε καπη-
D λείας καὶ ναυκληρίας, καὶ ἄλλων τοιούτων μάλα πεπαιδευμένων ἀνθρώπων σφόδρα. οὐ γὰρ ταῦτα ἡγουμένων, ὡς ἔοικεν, εἶναι παιδείαν, ποιοῦσαν ἐπιθυμητήν τε καὶ ἐραστὴν τὸν πολίτην γενέσθαι τέλεον, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐπιστάμενον μετὰ δίκης. ταύτην τὴν τροφὴν ἀφορισάμενος ὁ λόγος οὗτος, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, νῦν βούλοιτ' ἂν μόνην παιδείαν προσαγορεύειν. τὴν δὲ εἰς χρήματα τείνουσαν, ἤ τινα πρὸς ἰσχύν, ἢ καὶ πρὸς ἄλλην τινὰ σοφίαν, ἄνευ νοῦ καὶ δίκης, βάναυσόν τ' εἶναι καὶ ἀνελεύθερον· καὶ οὐκ ἀξίαν τὸ παράπαν παιδείαν καλεῖσθαι.
E ἡμεῖς δὲ μηδὲν ὀνόματι διαφερώμεθ' αὐτοῖς· ἀλλ' ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ὁμολογηθεὶς μενέτω, ὡς οἵ γε ὀρθῶς πεπαιδευμένοι, σχεδὸν ἀγαθοὶ γίγνονται· καὶ δεῖ δὴ τὴν παιδείαν μηδαμοῦ ἀτιμάζειν, ὡς πρῶτον τῶν καλλίστων τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι παραγιγνόμενον· καὶ, εἴ ποτε ἐξέρχεται, δυνατὸν δ' ἐστὶν ἐπανορθοῦσθαι, τοῦτ' ἀεὶ δραστέον διὰ βίου παντὶ κατὰ δύναμιν. ΚΛ. Ὀρ-
F θῶς· καὶ συγχωροῦμεν ἃ λέγεις. ΑΘ. Καὶ μὴν πάλαι γε συνεχωρήσαμεν ὡς ἀγαθῶν μὲν ὄντων τῶν δυναμένων ἄρχειν αὐτῶν, κακῶν δὲ, τῶν μή. ΚΛ. Λέγεις ὀρθότατα. ΑΘ. Σαφέστερον ἔτι τοίνυν ἀναλάβωμεν τοῦτ' αὐτὸ, ὅ,τι ποτὲ λέγομεν. καί μοι δι' εἰκόνος ἀποδέξασθε, ἐάν πως δυνατὸς ὑμῖν γένωμαι δηλῶσαι τὸ τοιοῦτον. ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘΗΝ. Οὐκοῦν ἕνα μὲν ἡμῶν ἕκαστον αὐτὸν ἡγώμεθα;

[illegible] σκληρὰς καὶ σιδηρᾶς· τὴν δὲ, μαλακὴν, ἅτε χρυσῆν οὖσαν· τὰς δὲ ἄλλας, παντοδαποῖς εἴδεσιν ὁμοίας, δεῖν τῇ καλλίστῃ ἀγωγῇ τῇ τοῦ νόμου ἀεὶ ξυλλαμβάνειν. ἅτε γὰρ τοῦ λογισμοῦ καλοῦ μὲν ὄντος, πράου δὲ καὶ οὐ βιαίου, δεῖσθαι ὑπηρετῶν αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν, ὅπως ἂν ἡμῖν τὸ χρυσοῦν γένος νικᾷ τὰ ἄλλα γένη. καὶ οὕτω δὴ περὶ θαυμάτων ὡς ὄντων ἡμῶν ὁ μῦθος ἀρετῆς σεσωσμένος ἂν εἴη· καὶ τὸ κρείττω ἑαυτοῦ καὶ ἥττω εἶναι, τρόπον τινὰ φανερὸν ἂν γίγνοιτο μᾶλλον ὃ νοεῖ· καὶ ὅτι πόλιν καὶ ἰδιώτην, τὸν μὲν λόγον ἀληθῆ λαβόντα ἐν ἑαυτῷ περὶ τῶν ἕλξεων τούτων, ἑπόμενον δεῖ ζῆν· πόλιν δὲ, ἢ παρὰ θεῶν τινός, ἢ παρὰ τούτου τοῦ γνόντος ταῦτα λόγον παραλαβοῦσαν, νόμον θεμένην, αὑτῇ τε ὁμιλεῖν καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν· οὕτω καὶ κακία δὴ καὶ ἀρετὴ σαφέστερον ἡμῖν διηρθρωμένα ἂν εἴη· ἐναργεστέρου δ' αὐτοῦ γενομένου, καὶ παιδεία καὶ τἄλλα ἐπιτηδεύματα ἴσως ἔσται μᾶλλον καταφανῆ. καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τῆς ἐν τοῖς οἴνοις διατριβῆς, ὃ δοξασθείη μὲν ἂν εἶναι φαύλου πέρι μῆκος πολὺ λόγων περιττὸν εἰρημένον. ΚΛ. Φανείη δὲ τάχ' ἂν ἴσως τοῦ μήκους γ' αὐτῶν οὐκ ἀπάξιον. ΑΘ. Εὖ λέγεις· καὶ περαίνωμεν ὅ, τι περ ἂν τῆς γε νῦν διατριβῆς ἄξιον γίγνηται. ΚΛ. Λέγε δή. ΑΘ. Προσφέροντες τῷ θαύματι τούτῳ τὴν μέθην, ποῖόν τί ποτε αὐτὸ ἀπεργασόμεθα; ΚΛ. Πρὸς τί δὲ σκοπούμενος αὐτὸ ἐπανερωτᾷς; ΑΘ. Οὐδέν πω πρὸς ὅ, τι· τούτῳ δὲ ὅλως κοινωνῆσαν τοῦτο, ποῖόν τι ξυμπίπτει γίγνεσθαι. ἔτι δὲ σαφέστερον ὃ βούλομαι, πειράσομαι φράζειν. ἐρωτῶ γὰρ τὸ τοιόνδε, Ἆρα σφοδροτέρας τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ θυμοὺς καὶ ἔρωτας ἡ τοῦ οἴνου πόσις ἐπιτείνει; Κ. Πολύ γε. ΑΘ. Τί δ' αὖ τὰς αἰσθήσεις καὶ μνήμας καὶ δόξας καὶ φρονήσεις, πότερον ὡσαύτως σφοδροτέρας; ἢ παντάπασιν ἀπολείπει ταῦτα αὐτὸν, ἂν κατακορής τις τῇ μέθῃ γίγνηται; ΚΛ. Ναί, παντάπασιν ἀπολείπει. ΑΘ. Οὐκοῦν εἰς ταυτὸν ἀφικνεῖται τὴν τῆς ψυχῆς ἕξιν τῇ τότε ὅτε νέος ἦν παῖς. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Ἥκιστα δὴ τότ' ἂν αὐτὸς αὑτοῦ γίγνοιτο ἐγκρατής. ΚΛ. Ἥκιστα. ΑΘ. Ἆρ' οὖν πονηρότατος φαμὲν ὁ τοιοῦτος; ΚΛ. Πολύ γε. ΑΘ. Οὐ μόνον ἄρ', ὡς ἔοικεν, ὁ γέρων δὶς παῖς γίγνοιτ' ἄν; ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς. ΚΛ. Ἄριστα εἶπες ὦ ξένε.

vocetur. Et cæteras duras ac ferreas eſſe; vnam
C mollem, quòd aurea ſit: & vniformé prætereà, cæteras multiformes. Oportere itaque pulcherrimam nos legis ductionem ſequi ſemper, eique fauere. Nam cùm rationis iudicium honeſta res ſit, & mitis quidem potius quàm violenta, miniſtris ductionem ipſius egere, vt aureum in nobis genus alia genera ſuperet. Et ſic fabula, quæ mira res, homo eſſe narratur, virtute ſeruabitur: & quæ ratione ſuperior quis & inferior quodãmodo ſeipſo dicatur, planius cognoſcetur: & quòd oporteat vnũquenq; vera in ſeipſo de his tractationibus ratione percepta, ad eam ipſam vitam omnem ſuam dirigere: Ciuitatem verò, vel à deorum aliquo, vel
D ab hoc ipſo qui hoc cognouit, ratione accepta eam habere pro lege, ad eiúſque normam officia ſua ſecum, & cum aliis ciuitatibus inſtituere: atque ita virtus & vitium clarius nobis diſtincta patebunt. quibus planè perceptis, & diſciplina & reliqua ſtudia magis forſan eluceſcent. Et ille in potationibus receptus nunc mos, quo de, vile fortaſſe putabitur, ſi pluribus dicam. CL. Fortè non videbitur prolixa oratione indignum. AT. Probè loqueris, quare dicamus quid in ea maximè dignum videatur. CLI. Proſequere iam. ATHE. Si miræ huic rei ebrietatem addamus, qualem ipſam reddemus? CLIN.
E Quorſum iſtud rogitas? ATHE. Nondum dico. Sed ſi mira hæc res illi ſe commiſceat, qualis redditur? Verùm apertius etiam quod volo, dicere conabor. Tale quiddam interrogo. An vini vſus voluptates, dolores, iras, amores, vehemẽtius concitet. CLIN. Maximè quidem. ATHEN. Verum etiam ſenſus memoriam, opinionem, intelligentiam ſimiliter vehementiora efficiat. An prorſus extinguat, ſi quis ebrietate fuerit occupatus. CLIN. Omnino certè extinguit. ATHE. Ad eum igitur animi habitum redit, quem puer primis ab annis habebat. CLIN. Profectò. ATHE. Quare minimè tunc ſuiipſius compos erit. CLI. Minimè. ATHE.
F Erit itaque peſſimus. CLI. Valde. ATH. Non ſolùm igitur ſenex, vt videtur, bis erit puer, ſed ipſe etiam temulentus. CLIN. Optimè id hoſpes eſt dictum.

Nonne eodem modo de cæteris rebus exiſtimandum? CLIN. Eodem prorſus. ATHEN. Non aliter quoque de compotatione vini cogitandum eſt, ſi datur hoc in iſtis rectè conſiderari. CLIN. Sic certè. ATHEN. Si vtilitatem aliquam habere perſpicietur nihilo inferiorem, quàm quæ in corporali exercitatione ineſt, bene quidem, principio tamen in hoc exercitationem corporis ſuperat, quòd hæc dolorem habeat, illa non habeat. CLIN. Rectè id quidem. Sed mirarer equidem, ſiquid tale in eo poſſemus percipere. ATHEN. Hoc ipſum iam explanare conandum. Quare mihi dicas, An duas timoris ſpecies inuicem penè contrarias poſſumus cogitare. CLIN. Quas dicis? ATHENIEN. Has inquam, Timemus profectò mala, cùm futura expectamus. CLIN. Timemus. ATHEN. Metuimus quoque ſæpenumero exiſtimationem, cùm formidamus ne dicendo aut faciendo aliquid minus honeſtum mali videamur. Quem quidem timorem nos, imò omnes, vt arbitror, pudorem appellamus. CL. Cui dubium? ATHEN. Hos equidem timores duos dicebam. quorum alter contrarius quidem eſt doloribus cæteriſque timoribus, contrarius eſt & plurimis ingentibuſque voluptatibus. CLIN. Rectè admodum. ATHE. Nonne igitur, & legiſlator, & quiuis alius qui prodeſſe hominibus quoquomodo poſſit, hunc timorem maximo honore colat, vocétque pudorem? confidentiam verò huius contrariam impudentiam nominet, ac maximum priuatim & publicè malum hominibus arbitretur? CL. Rectè dictum. ATH. Is vtique timor & in aliis multis ingentibuſque nos maximè ſeruat, & in bello, ſi vnum vni comparetur, hic certè maximè omnium victoriam nobis ſalutémque largitur. Duo enim ſunt quæ victoriam pariunt: aduerſus hoſtes quidem audacia, aduerſus amicos autem turpis infamiæ timor. CL. Eſt ita. AT. Intrepidum itaque vnumquenque noſtrum & timidum fieri oportet. Quamobrem verò ita vtrunque oporteat, iam diſtinximus. CLIN. Omnino. ATHE. Atqui quoties intrepidum aliquem reddere volumus, in multarum terrorem formidinum lege impulſum, talem efficimus. CLIN. Ita videtur.

τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων πέρι διανοεῖσθαι τὸν αὐτὸν τρόπον;
C Κ. Πάνυ γε. Α. Καὶ τῆς περὶ τὸν οἶνον ἄρα διατριβῆς ὡσαύτως διανοητέον, εἴπερ ἔνι τῷ τρόπῳ ὀρθῶς διανοηθῆναι ἐν τούτοις. Κ. Πῶς δ' οὔ; Α. Ἂν ἄρα τινὰ ὠφέλειαν ἡμῖν ἔχουσα φαίνηται, μηδὲν τῆς περὶ τὸ σῶμα ἐλάττω, τῇ γε ἀρχῇ τὴν σωμασκίαν νικᾷ· τῷ τὴν μὲν, μετ' ἀλγηδόνων εἶναι, τὴν δὲ, μή. ΚΛΙ. Ὀρθῶς λέγεις. θαυμάζοιμι δ' ἂν εἴ τι δυναίμεθα τοιοῦτον ἐν αὐτῷ καταμαθεῖν. Α. Τοῦτ' αὐτὸ δὴ νῦν, ὡς ἔοικ', ὑμῖν ἤδη πειρατέον φράζειν. καί μοι λέγε· δύο φόβων εἴδη σχεδὸν ἐναντία δυνάμεθα κατανοῆσαι; Κ. Ποῖα
D δή; Α. Τὰ τοιάδε. φοβούμεθα μέν που τὰ κακά, προσδοκῶντες γενήσεσθαι; Κλ. Ναί. Α. Φοβούμεθα δέ γε πολλάκις δόξαν, ἡγούμενοι δοξάζεσθαι κακοί, πράττοντες ἢ λέγοντές τι τῶν μὴ καλῶν. ὃν δὴ καὶ καλοῦμεν τὸν φόβον ἡμεῖς γε (οἶμαι δὲ καὶ πάντες) αἰσχύνην. Κ. Τί δ' οὔ; Α. Τούτους δὴ δύο ἔλεγον φόβους· ὧν ὁ ἕτερος ἐναντίος μὲν ταῖς ἀλγηδόσι καὶ τοῖς ἄλλοις φόβοις, ἐναντίος δ' ἐστὶ πλείσταις καὶ μεγίσταις ἡδοναῖς. Κ. Ὀρθότατα λέγεις. Α. Ἆρ' οὖν οὐχ ὁ νομοθέτης, καὶ πᾶς οὗ καὶ
E σμικρὸν ὄφελος, τοῦτον τὸν φόβον ἐν τιμῇ μεγίστῃ σέβει, καὶ καλῶν αἰδῶ, ὃ τούτων θάρρος ἐναντίον, ἀναίδειάν τε προσαγορεύει, καὶ μέγιστον κακὸν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πᾶσι νενόμικε; Κλ. Ὀρθῶς λέγεις. Α. Οὐκοῦν τά τ' ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα ὁ φόβος ἡμᾶς οὗτος σώζει, καὶ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ νίκην καὶ σωτηρίαν, εἷς πρὸς ἕν, οὐδὲν οὕτω σφόδρα ἡμῖν ἀπεργάζεται. δύο γὰρ οὖν ἐστὸν τὰ τὴν νίκην ἀπεργαζόμενα, θάρρος μὲν πολεμίων, φίλων δὲ φόβος, αἰσχύνης πέρι κακῆς. Κ. Ἔστι ταῦτα. Α. Ἄ-
F φοβον ἡμῶν ἄρα δεῖ γίγνεσθαι καὶ φοβερὸν ἕκαστον· ὧν δ' ἑκάτερον ἕνεκα, διῃρήμεθα. Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Καὶ μὴν ἄφοβόν γε ἕκαστον βουληθέντες ποιεῖν, φόβων πολλῶν τινων εἰς φόβον ἄγοντες αὐτὸν μετὰ νόμου, τοιοῦτον ἀπεργαζόμεθα. Κ. Φαινόμεθα.

τοιοῦτον γεγονὸς πῶμα; Α. Οὐδέν. εἰ δ' οὖν ἐγένετο πο-
θέν, ἔσθ' ὅτι πρὸς ἀνδρείαν ἦν ἂν νομοθέτῃ χρήσιμον; οἷον C
τὸ τοιόνδε περὶ αὐτοῦ καὶ μάλα εἴχομεν ἂν αὐτῷ διαλέγε-
σθαι. Φέρε ὦ νομοθέτα, εἴτε Κρησὶν, εἴθ' οἱστισινοῦν νομοθε-
τεῖς, πρῶτον μὲν τῶν πολιτῶν ἆρ' ἂν δέξαιο βάσανον δυνα-
τὸς εἶναι λαμβάνειν ἀνδρείας τε πέρι καὶ δειλίας; Κ. Φαίη
που πᾶς ἂν δῆλον ὅτι. Α. Τί δαί; μετ' ἀσφαλείας καὶ ἄνευ
κινδύνων μεγάλων, ἢ μετὰ τῶν ἐναντίων; Κ. Καὶ τοῦτο μετὰ
τῆς ἀσφαλείας ξυνομολογήσει πᾶς. Α. Χρῷο δ' ἄν,
εἰς τοὺς φόβους τούτους ἄγων, καὶ ἐλέγχων ἐν τοῖς παθή-
μασιν, ὥστε ἀναγκάζειν ἄφοβον γίγνεσθαι, παρακελευό-
μενος καὶ νουθετῶν, καὶ τιμῶν; τὸν δὲ ἀτιμάζων, ὅστις σοι D
μὴ πείθοιτο εἶναι τοιοῦτος οἷον σὺ τάττοις ἐν πᾶσι; καὶ γυ-
μνασάμενον μὲν εὖ καὶ ἀνδρείως, ἀζήμιον ἀπαλλάττοις
ἄν, κακῶς δὲ, ζημίαν ἐπιτιθείς; ἢ τὸ παράπαν οὐκ ἂν χρῷο,
μηδὲν ἄλλο ἐγκαλῶν τῷ πώματι; Κ. Καὶ πῶς οὐκ
ἂν χρῷτο, ὦ ξένε; Α. Γυμνασία γοῦν, ὦ φίλε, παρὰ
τὰ νῦν θαυμαστὴ ῥᾳστώνης ἂν εἴη καθ' ἕνα καὶ κατ' ὀλίγους,
καὶ καθ' ὁπόσους τις ἀεὶ βούλοιτο. καὶ εἴτε τις ἄρα μόνος ἐν
ἐρημίᾳ τῆς αἰσχύνης ἐπικρυπτόμενος, πρὶν εὖ
ἔχειν ἡγούμενος ὁρᾶσθαι μὴ δεῖν, οὕτω πρὸς τοὺς φόβους
γυμνάζοιτο, πῶμα μόνον ἀντὶ μυρίων πραγμάτων E
παρασκευαζόμενος, ὀρθῶς ἄν τι πράττοι· εἴτε τις ἑαυτῷ
πιστεύων φύσει καὶ μελέτῃ καλῶς παρεσκευάσθαι, μηδὲν
ὀκνοῖ μετὰ ξυμποτῶν πλειόνων γυμναζόμενος, ἐπιδείκνυ-
σθαι τὴν ἐν τῇ τοῦ πώματος ἀναγκαίᾳ διαφορᾷ δυνάμε-
νος, ὑπεκθέων καὶ κρατῶν, ὥστε ὑπ' ἀσχημοσύνης μηδὲ
ἓν σφάλλεσθαι μέγα, μηδ' ἀλλοιοῦσθαι δι' ἀρετήν· πρὸς
δὲ τὴν ἐσχάτην πόσιν ἀπαλλάττοιτο, πρὶν ἀφικέσθαι, τὴν
ἁπάντων ἧτταν φοβούμενος ἀνθρώπων τοῦ πώματος. Κ.
Ναί. σωφρονοῖ γὰρ, ὦ ξένε, καὶ ὁ τοιοῦτος, οὕτω πράττων. Α.
Πάλιν δὴ πρὸς τὸν νομοθέτην λέγωμεν τάδε, Εἶεν, ὦ F
νομοθέτα. τοῦ μὲν δὴ φόβου σχεδὸν οὔτε θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις
τοιοῦτον φάρμακον, οὔτε αὐτοὶ μεμηχανήμεθα· (τοὺς γὰρ γόη-
τας οὐκ ἐν θοίνῃ λέγω) τῆς δὲ ἀφοβίας καὶ τοῦ λίαν θαρρεῖν καὶ
ἀκαίρως ἃ μὴ χρὴ, πότερον ἔστι πῶμα; ἢ πῶς λέγωμεν;

tione in hominu vita fuiſſe vnquam dicemus? A.
Nullam vtique. Tamen ſi reperiretur hæc potio,
eſsétne ad fortitudinẽ cõditori legũ idonea, vt tale
quid de ipſa dicere ad latorem legis poſſemus: Age
primum die legum conditor, ſiue Cretenſibus,
ſiue quibuſcunque aliis leges cõſcribis. Vtrũ velles
de ciuibus tuis poſſe fortitudinis & ignauiæ periculũ
facere? C. Velle ſe profectò quilibet reſpõderet?
A. Deinde vtrũ id tutò, neque magno imminente
periculo, an contrà? C. Tutò ſcilicet atque
ſecurè quilibet confitebitur. A. Num igitur
potione hac vteris ita eos ad terrores compellens,
& in ipſis perturbationibus arguẽs monitu tuo ac
iuſſu, vt ciues tuos imperterritos facias, alios honorans,
alios autẽ vituperans ſi tuis monitis nõ
paruerint? Atque eos qui ſtrenuè exercendo ſe geſſerint
impunes relinquas: at eos qui contrà, pœna
afficias? An nullo modo vteris, quãuis nihil aliud
habeas quod in ea potione accuſes? C. Cur non
vtatur, hoſpes? A. Exercitatio quidem, ô amice,
præter conſuetas miræ facilitatis eſt qua vel vnus
vel pauci poſſunt aut quotcunque volueris exerceri.
Ac ſiue quis ſolitario in loco ſolus ignominiam
ob oculos ponens, quòd priuſquam profecerit
videri nolit, ita aduerſus formidinẽ ſe exerceat,
potione hac ſola prę multis rebus aliis pręparata,
probe aliquid profectò efficiet: ſeu quis cõfidẽs
natura ſe & vſu ſatis inſtructum, non formidet
cũ multis cõpotatoribus exercitari, vinúmque
in poculo neceſſario exhauriendo perdendóque
oſtendere adeò præualens & exuperans, vt nulla
in re magna per impudentiã erret, & propter virtutem
ſtatu non moueatur, ac iuxta vltimam potionem
ante ebrietatem diſcedat apprime cauens
meri in omnes homines violentiam. Clin.
Certè & hic, ô hoſpes, ita ſe gerens, moderatus
euadet. Athen. Rurſus ad conditorem
legum ita dicamus. O legis conditor, neque
deus tale adhuc hominibus timoris dedit pharmacum,
neque ipſi excogitauimus. Ipſos nanque
veneficos inter conuiuas non numero.
Confidere autem valde & intrepidè oportet,
præterquam audere in quibuſcunque, vtrum
potio quædam an nulla eſt, quæ facit

leue & innocuum periculum faciendum, inducendámque exercitationem, nullam habemus voluptatem commodiorem ea, quæ potione mores examinat, ſi modò prudens quædam cautio adhibeatur. Videamus enim. Duri & agreſtis animi, vnde iniuriæ mille pullulant, vbi experimentum capere tutius ſit, in commerciiſne, quæ vel maximè ingenium declarare videntur, an Dionyſij ſpectaculis, aut venerea in re animo ſuccumbente, vt mores alicuius in periculum vel filiæ vel filij, vel vxoris pudicitia expoſita, probes? Equidem ſi infinita commemores, nunquam inuenies in quo per iocum, ſine omni prorſus periculo ſpectare ingenia ſicut in vino licet. Qua de re neque Cretenſes, neque alios hominum vllos dubitaturos vnquam putamus, quin huiuſmodi morum examinatio conueniens ſit, ac præ cæteris facilis, tuta, breuis. CLIN. Verum id quidem. ATHEN. Hoc igitur vtiliſſimum quiddam erit, naturas & habitus animorum arte illa cognoſcere, qua iſta curanda ſunt. Eſt autem hoc, vt arbitror, ciuilis facultatis officium. An non? CLIN. Sic eſt omnino.

ρως, ὕβρις, ἀμαθία, φιλοκέρδεια, δειλία· καὶ ἔτι τὰ τοιάδε, πλοῦτος, κάλλος, ἰσχύς· καὶ πάνθ' ὅσα δι' ἡδονῆς αὖ μεθύσκοντα παραφρονας ποιεῖ. τούτων δὴ εὐτελῆ τε καὶ ἀσινεστέραν, πρῶτον μὲν πρὸς τὸ λαμβάνειν πεῖραν, εἶτα εἰς τὸ μελετᾶν, πλὴν τῆς ἐν οἴνῳ βασάνου καὶ παιδιᾶς, τίνα ἔχομεν ἡδονὴν εἰπεῖν ἐμμετρότερον μᾶλλον, ἂν καὶ ὁπωστιοῦν μετ' εὐλαβείας γίγνηται; σκοπῶμεν γὰρ δή· δυσκόλου ψυχῆς καὶ ἀγρίας, ἐξ ἧς ἀδικίαι μυρίαι γίγνονται, πότερον D ἰόντας εἰς τὰ ξυμβόλαια πεῖραν λαμβάνειν, κινδυνεύοντας περὶ αὐτῶν σφαλερώτερον, ἢ ξυγγενομένους μετὰ τῆς τοῦ Διονύσου θεωρίας; ἢ πρὸς τἀφροδίσια ἡττημένης τινὸς ψυχῆς βάσανον λαμβάνειν, ἐπιτρέποντας αὐτῶν θυγατέρας τε καὶ υἱεῖς καὶ γυναῖκας, οὕτως ἐν τοῖς φιλτάτοις κινδυνεύσαντας, ἦθος ψυχῆς θεάσασθαι; καὶ μυρία δὴ λέγων οὐκ ἄν τίς ποτε ἀνύσειεν ὅσῳ διαφέρει τὸ μετὰ παιδιᾶς τὴν ἄλλως ἄνευ μισθοῦ ζημιώδους θεωρεῖν. καὶ δὴ τοῦτο μὲν αὐτό, περί γε τούτων, οὔτ' ἂν Κρῆτας οὔτ' ἄλλους ἀνθρώπους οὐδένας οἰόμεθα ἀμφισβητῆσαι, μὴ οὐ E πρέπειν τε ἀλλήλων ἐπίσκεψιν ταύτην εἶναι, τό τε τῆς εὐτελείας καὶ ἀσφαλείας καὶ τάχους διαφέρειν πρὸς τὰς ἄλλας βασάνους. ΚΛ. Ἀληθὲς τοῦτό γε. ΑΘ. Τοῦτο μὲν ἄρ' ἂν τῶν χρησιμωτάτων ἓν εἴη, τὸ γνῶναι τὰς φύσεις τε καὶ ἕξεις τῶν ψυχῶν τῇ τέχνῃ ἐκείνῃ ἧς ἐστι ταῦτα θεραπεύειν. ἔστι δέ που, φαμέν, ὡς οἶμαι, πολιτικῆς. ἢ γάρ; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ea, & idcirco ſeueram non ſuſcipiat diſciplinam, merito ſub honeſta muſica ſuam communiſſima voluptate virtutis veſtigia præferente, iubet pueros educari: imò vero & ſeniores interdum, quibus ad laborioſa vita ſolamen oblectamenta quædam honeſta ſunt adhibenda. Hanc vtique ob cauſam inquit deos laborioſam vitam hominum miſeratos, haud ab re in laborum remiſſionem ſolennia illis ſacra feſtaque inſtituiſſe. Muſas quinetiam, & Apollinem, & Bacchum ad hæc concelebranda duces adhibuiſſe, qui morum laſciuiam emendarent, & naturam auidam motionis per muſicam motionum rationem moderarentur, honeſtéque delectarent. Hæc autem verba non ſolum muſicæ vſum laudant diuinitus commendatum atque conceſſum, verumetiam allegorico docent hominem multis de cauſis brutis fore miſeriorem, niſi diuina prouidentia atque cognatione diuinum cultum religionemque ſuſceperit. In qua quidem Muſæ diuinam ſignificant veritatis inuentionem religioſis à Deo conceſſam: Apollo autem inuentionis eius gratam expreſſionem atque vaticinium. Bacchus denique, tum mentis abſtractionem, tum opera religioſorum hominum admiranda. Animaduerte harmonicam rationem nobis præcipuè à diuina prouidentia eſſe tributam, per quam omnes inquietæ naturæ motus qui ſuapte natura inconcinni forent, concinnaremus. Sed à Muſis quidem habemus motionis animi conſonantiam, ab Apolline præterea concentum in ſermonis cantúſque motu, à Baccho denique feſtiuam in motu membrorum concinnitatem. Dum verò de hac per muſicam diſciplina, & ad pueros omnino, & ad ſeniores etiam pertinente, diligentiſſimè diſputat, eadem quæ & in Republica poſuit, repetit inſtituta, per quæ poëtis, muſicis, pictoribus, nunquam licentia concedatur quodcunque voluerint imitandi, ſed honeſta duntaxat & grauia pro ſalute ſpectantium & audientium imitetur. Imitationis autem iudices eſſe vult peritos homines, atque grauiſſimos, iubétque vt per honeſtam imitationem quotidie frequentatam adoleſcentes aſſueſiant in ludis omnibus pariter atque ſtudijs ſemper rebus eiſdem, quibus & leges ſenioréſque gaudere atque dolere. Quam quidem aſſuefactionem totum virtutis fundamentum indicat continere. Inter hæc nonnulla memoria commendato ad præcepta morum plurimum conducentia. Iniuſtus etiamſi cuncta quæ inter homines habentur bona, poſſideat, eſt infelix: & quandiu ita viuit, præſtare ei dicendum eſt mori quàm viuere. Item quicunque honeſtum, vtile, iucundum, inuicem loquendo diſcreuerit, non eſt audiendus. Et quamuis honeſta iuſtáque vita poſſit interdum videri laborioſa, nunquam tamen id pueris eſt dicendum, imò vero iuſtiſſimam vitam fore omnium iucundiſſimam. Quod tandem fore neceſſarium Plato aſſerit, quamuis fortè ijs quibuſcum diſputat, aliter videatur. Idque tacere iubet. Veritas tamen pulchrum quiddam eſt, & ſtabile. Deſcendit poſt hæc ad vini vſum, quem vult à iuuenibus ante annum ætatis decimum & octauum penitus ignorari. Alioquin ignem inquit ad ignem tam in animam, quàm in corpus infundi. Poſt hanc ætatem vinum moderate bibi permittit. Poſt quadrageſimum verò annum in conuiuijs inter deorum hymnos concedit vinum liberius bibere, quaſi remedium aduerſus duritiam ſenectutis, per quod reiuueneſcere videamur, & mæſtitia nos obliuio capiat, ipſáque affectio animi, ſicuti ferrum in igne, ex duritia in mollitiem deducta flexibilior fiat. Quo efficit vult, vt ſeniores qui alioquin cantare nollent, facti hilariores in conuiuijs ad iuniorum aures cantare velint, atque vnà eorum animis, vt ita dixerim, incantare. Qua quidem incantatione per melodiam grauiter continentem iuniorum animi temperentur. In his legendis, notabis gratiam ipſam, in rebus quidem pulchritudinem, in cognitione verò voluptatem cognominari. Notabis nullum animal præter hominem rhythmi & harmoniæ ſenſum habere. Atque rhythmum eſſe ordinem in tempore atque motu: Harmoniam verò eſſe ordinem in ipſa vocum per acutum & graue contemperantia. Quod ſæpe harmoniam dicimus concentum Latine propriè dicimus. Quod autem rhythmum, commode numerum dicere poſſumus, modo intelligas numerum in tempore atque motu. Notabis qua in re vini conſiſtat vtilitas, & qua cautione ſit bibendum, præſentibus videlicet conuiuio conditoribus legum ſiue cuſtodibus, ſobrijs quidem & mores bibentium obſeruantibus corrigentibúſque, & tunc opportune quando per vinum molliores facti fuerint, reformantibus. Concludit denique ſi eiuſmodi cautionibus ciues in conuiuijs vtantur mero, tanquam ad ea quæ dicta ſunt vtile concedendum, vſum verò eius ad ſuam cuiuſque libidinem ciuibus ſuis procul arcendum. Quippe cùm ſacras Palladis arces, quæ ante omnia colenda ſunt, impudentiſſimè pulſet.

... que opiniones aſſequi potuit. Perfectus porrò vir eſt, qui hæc & quæ in his ſunt omnia poſſidet bona. Diſciplinam appello virtutem quæ primò pueris aduenit. Si voluptas, & amor dolórque & odium rectè in animos influant antequam ratione moueantur, & ratione deinde præſente, rationi conſentiant propter ſuperiorem bonorum morum conſuetudinem, hæc ipſa conſenſio vniuerſa quidem virtus eſt. Ipſam verò decentem circa voluptates & dolores aſſuetudinem, per quam ab initio vſque ad extremum vitæ homines oderint quæ odiſſe oportet, & ament quæ amanda ſunt, ſi per ſeipſam ſeorſum ratione conſideratam diſciplinam vocaueris, rectè, vt ego arbitror, appellabis. CLINIAS Etenim quæ antea hoſpes & quæ nunc de diſciplina diſſeruiſti, probè dicta videntur. ATHEN. Bene igitur eſt. Huiuſmodi verò voluptatum atque dolorum rectam inſtitutionem, quæ diſciplina dicitur, tranſgrediuntur homines in vita, ac ſæpe peruertunt. Dij autem genus hominum laboribus natura preſſum miſerati, remiſſiones laborum ipſis ſtatuerunt, ſolennia videlicet feſta viciſſim in ipſorum deorum honorem inſtituta præbentes. Muſas quinetiam & Apollinem Muſarum ducem, & Bacchum concelebratores, deorúmque concilio emendatores morum inter ſolennia adhibuere. Conſiderandum igitur vtrum hic ſermo ſecundum naturam nobis ac verus eſt, qui dicit: tenerioris ætatis omnes, vt vno verbo complectar, non poſſe nec corpore, nec voce quieſcere, ſed moueri ſemper, & loqui velle, alios exultantes ac geſtientes, & veluti cum voluptate ſaltantes ludentéſque, alios variis vocibus conclamantes. Ac cætera quidem animalia ordinem ordiniſve defectû, qui ſanè ordo in moribus inſpicitur, & rhythmus harmoniáque vocatur, nequaquam aduertere. Nobis autem ab iis diis quos concelebratores datos eſſe nobis diximus, rhythmi & harmoniæ participem ſenſum eſſe tributum, eóſque

C φρόνησιν δὲ καὶ ἀληθεῖς δόξας βεβαίους, εὐτυχὲς ὅτῳ καὶ πρὸς τὸ γῆρας παρεγένετο. τέλεος δ' οὖν ἔστ' ἄνθρωπος ταῦτα καὶ τὰ ἐν τούτοις πάντα κεκτημένος ἀγαθά. παιδείαν δὴ λέγω τὴν παραγιγνομένην πρῶτον παισὶν ἀρετήν. ἡδονὴ δὲ καὶ φιλία καὶ λύπη καὶ μῖσος ἂν ὀρθῶς ἐν ψυχαῖς ἐγγίγνωνται, μήπω δυναμένων λόγῳ λαμβάνειν. λαβόντων δὲ τὸν λόγον, συμφωνήσωσι τῷ λόγῳ, ὀρθῶς εἰθίσθαι ὑπὸ τῶν προσηκόντων ἐθῶν. αὕτη δ' ἡ ξυμφωνία, ξύμπασα μὲν, ἀρετή· τὸ δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας τεθραμμένον αὐτῆς ὀρθῶς, ὥστε μισεῖν μὲν ἃ χρὴ
D μισεῖν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους, στέργειν δὲ ἃ χρὴ στέργειν, τοῦτ' αὐτὸ ἀποτεμὼν τῷ λόγῳ καὶ παιδείαν προσαγορεύων, κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν ὀρθῶς ἂν προσαγορεύων, κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν ὀρθῶς ἂν προσαγορεύοις. ΚΛ. Καὶ γὰρ, ὦ ξένε, ἡμῖν καὶ τὰ πρότερον ὀρθῶς σοι περὶ παιδείας καὶ τὰ νῦν εἰρῆσθαι δοκεῖ. ΑΘ. Καλῶς τοίνυν. τούτων γὰρ δὴ τῶν ὀρθῶς τεθραμμένων ἡδονῶν καὶ λυπῶν παιδειῶν οὐσῶν χαλᾶται τοῖς ἀνθρώποις καὶ διαφθείρεται τὰ πολλὰ ἐν τῷ βίῳ. θεοὶ δὲ οἰκτείραντες τὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπίπονον πεφυκὸς γένος, ἀναπαύλας τε αὐτοῖς τῶν πόνων ἐτάξαντο, τὰς τῶν ἑορτῶν ἀμοιβὰς τοῖς
E θεοῖς, καὶ Μούσας, Ἀπόλλωνά τε μουσηγέτην, καὶ Διόνυσον, ξυνεορταστὰς ἔδοσαν, ἵν' ἐπανορθῶνται τὰς γινομένας τροφὰς ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ θεῶν. ὁρᾶν οὖν χρὴ πότερον ἀληθὴς ἡμῖν κατὰ φύσιν ὁ λόγος ὑμνεῖται τανῦν, ἢ πῶς. φησὶ δὲ, τὸ νέον ἅπαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοῖς τε σώμασι καὶ ταῖς φωναῖς ἡσυχίαν ἄγειν οὐ δύνασθαι, κινεῖσθαι δὲ ἀεὶ ζητεῖν καὶ φθέγγεσθαι· τὰ μὲν, ἁλλόμενα καὶ σκιρτῶντα, οἷον ὀρχούμενα μεθ' ἡδονῆς καὶ προσπαίζοντα· τὰ δὲ, φθεγγόμενα πάσας φωνάς. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῷα οὐκ ἔχειν αἴσθησιν τῶν ἐν ταῖς κινήσεσι
F τάξεων, οὐδὲ ἀταξιῶν, οἷς δὴ ῥυθμὸς ὄνομα καὶ ἁρμονία. ἡμῖν δὲ οὓς εἴπομεν θεοὺς συγχορευτὰς δεδόσθαι, τούτους εἶναι καὶ τοὺς δεδωκότας τὴν ἔνρυθμόν τε καὶ ἐναρμόνιον αἴσθησιν μεθ' ἡδονῆς, ᾗ δὴ κι-

δυνατὸς ᾖ κατορθοῦν ἢ διανοεῖσθαι, τῇ δὲ ἡδονῇ καὶ λύπῃ C
κατορθοῖ, τὰ μὲν ἀσπαζόμενος, ὅσα καλά, τὰ δὲ δυσχεραί-
νων, ὁπόσα μὴ καλά; ΚΛ. Πολὺ τὸ διαφέρον, ὦ ξέ-
νε, λέγεις τῆς παιδείας. ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν τὸ καλὸν ᾠ-
δῆς καὶ ὀρχήσεως πέρι γιγνώσκομεν τρεῖς ὄντες, ἴσμεν καὶ τὸν
πεπαιδευμένον τε καὶ ἀπαίδευτον ὀρθῶς· εἰ δὲ ἀγνοοῦμέν γε
τοῦτο, οὐδ' εἴ τις παιδείας ἐστὶ φυλακὴ, καὶ ὅπου, διαγι-
γνώσκειν ἄν ποτε δυναίμεθα. ἆρ' οὐχ οὕτως; ΚΛ. Οὕτως
μὲν οὖν. ΑΘ. Ταῦτ' ἄρα μετὰ τοῦθ' ἡμῖν αὖ, καθάπερ
κυσὶν ἰχνευούσαις, διερευνητέον, σχῆμά τε καλὸν καὶ μέλος
καὶ ᾠδὴν καὶ ὄρχησιν. εἰ δὲ ταῦθ' ἡμᾶς διαφυγόντα οἰ- D
χήσεται, μάταιος ὁ μετὰ ταῦθ' ἡμῖν περὶ παιδείας ὀρθῆς,
εἴθ' Ἑλληνικῆς εἴτε βαρβαρικῆς, λόγος ἂν εἴη. ΚΛ. Ναί.
ΑΘ. Εἶεν. τί δὲ δὴ τὸ καλὸν χρὴ φάναι σχῆμα ἢ μέλος εἶναί
ποτε; φέρε, ἀνδρικῆς ψυχῆς ἐν πόνοις ἐχομένης, καὶ δειλῆς,
ἐν τοῖς αὐτοῖς τε καὶ ἴσοις, ἆρ' ὅμοια τά τε σχήματα καὶ
τὰ φθέγματα συμβαίνει γίγνεσθαι; ΚΛ. Καὶ πῶς, ὅτε γε μηδὲ
τὰ χρώματα; ΑΘ. Καλῶς γε, ὦ ἑταῖρε. ἀλλ' ἐν γὰρ μουσικῇ
καὶ σχήματα μὲν καὶ μέλη ἔνεστι, περὶ ῥυθμὸν καὶ ἁρμονίαν
οὔσης τῆς μουσικῆς. ὥστε εὔρυθμον μὲν καὶ εὐάρμοστον, εὔ-
χρων δὲ μέλος ἢ σχῆμα οὐκ ἔστιν, ἀπεικάζοντα ὥσπερ οἱ χο- E
ροδιδάσκαλοι ἀπεικάζουσιν, ὀρθῶς φθέγγεσθαι. τὸ δὲ τοῦ δει-
λοῦ τε καὶ ἀνδρείου σχῆμα ἢ μέλος ἔστι τε, καὶ ὀρθῶς προσ-
αγορεύειν ἔχει, τὰ μὲν τῶν ἀνδρείων, καλὰ, τὰ δὲ τῶν δειλῶν,
αἰσχρά. καὶ ἵνα δὴ μὴ μακρολογία πολλή τις γίγνηται περὶ
ταῦθ' ἡμῖν, ἅπαντα ἁπλῶς ἔστω τὰ μὲν ἀρετῆς ἐχόμενα
ψυχῆς, ἢ σώματος, εἴτε αὐτῆς εἴτε τινὸς εἰκόνος, σύμπαντα
σχήματά τε καὶ μέλη, καλά· τὰ δὲ κακίας αὖ, τοὐναν-
τίον ἅπαν. ΚΛ. Ὀρθῶς τε προκαλῇ, καὶ ταῦθ' ἡ-
μῖν οὕτως ἔχειν ἀποκεκρίσθω τὰ νῦν. ΑΘ. Ἔτι δὲ τόδε·
πότερον ἅπαντες πάσαις χορείαις ὁμοίως χαίρομεν, ἢ πολ- F
λοῦ δεῖ; ΚΛ. Τοῦ παντὸς μὲν οὖν. ΑΘ. Τί ποτ' ἂν οὖν
λέγωμεν τὸ πεπλανηκὸς ἡμᾶς εἶναι; πότερον οὐ ταὐτά ἐστιν
ἡμῖν καλὰ πᾶσιν; ἢ τὰ μὲν, ταῦτα, ἀλλ' οὐ δοκεῖ ταὐτὰ εἶναι; οὐ γάρ που ἐρεῖ γέ τις ὥς ποτε τὰ τῆς κακίας ἢ ἀρετῆς
καλλίονα χορεύματα· οὐδ' ὡς αὐτὸς μὲν χαίρει τοῖς τῆς μοχθηρίας σχήμασιν, οἱ δ' ἄλλοι ἐναντίᾳ ταύτης μούσῃ τινί.

C que non poteſt, vt decet, aſſequi, voluptate tamen
& dolore aſſequitur, vt bonis quidem gaudeat, pra-
ua autem oderit? CLI. Magnum verò diſcipli-
næ diſcrimen, ô hoſpes, narras. ATHEN. Si ergo
cantus tripudiique bonum nos tres non ignora-
mus, cognoſcimus vtique & qui diſciplina rectè
potitus eſt, & qui contrà. Sin autem hoc igno-
ramus, neque ſiqua diſciplinæ conſeruatio ſit, &
vbi ſit, ſcire vnquam poterimus. Nonne ita? CL.
Ita prorſus. ATHE. Deinceps igitur ſicuti ca-
nes per veſtigia decentem figuram, melodiam, cā-
tum, & ſaltationem inueſtigemus. Nam ſi iſta nos
fugiant, fruſtrà de recta diſciplina ſiue Græca, ſi-
D ue barbara diſputabimus. CLIN. Sic arbitror.
ATH. Quam igitur figuram, & melodiam bonam
vocare decet? Num fortis animi, & timidi ſimiles
figuræ vocéſque in eiſdē æquiſque laboribus ſunt?
CL. Quomodo ſimiles, quando neq; colores? ATH.
Scitè, ô amice. ſed in Muſica, & figuræ ſunt, & con-
centus quum circa rhythmum & harmoniam ver-
ſetur. Quare boni rhythmi harmoniæq; figuram
& cantum licet dicere: boni autem coloris nō poſ-
ſumus rectè dicere, perinde imaginantes, vt magi-
ſtri choreæ ſolent. Ignaui autē & fortis viri figura
quædā eſt aut cantus: atque hæc rectè in viris forti-
bus honeſta, in ignauis turpia nominantur. Sed ne
E in his lōgior ſim, omnes ſimpliciter virtuti animi
vel corporis, aut virtutis imagini adhærentes figu-
ræ atque concentus, honeſti. contrarij verò turpes.
C. Rectè tu quidē: atque iſta ſic ſe habere in præſen-
tia iudicamus. A. Præterea & hoc cogitandum, v-
trū omnes omnibus choreis ſimiliter delectemur,
an multū interſit. C. Multum omnino. A. Quid i-
gitur eſſe dicemus, quod in errorē nos impulit? V-
trū non eadem ſunt honeſta bonáq; nobis omni-
bus? An ipſa quidē eadē ſunt, non tamen eadem eſ-
ſe videntur? Neq; verò dicere quiſquā audebit, vi-
tioſam choream virtutis participe meliorem eſſe.
F Neque fatebitur vnquam aliquis ſe quidem figuris
prauis lætari, alios autem contraria quadam muſa.

…uis figuris aut cantibus delectatur: vel vtilitas eis, qui voluptates in contrariis capiunt? CLIN. Veriſimile id quidem. ATH. Verum veriſimile tantum, an etiam neceſſarium ſit ita id ſe habere: ſic-uti cùm quiſpiam cum hominibus improbis conflictatur, neque mores eorum odit, ſed delectatur his potius & indulget: & tamen ioci loco vituperat, quaſi per ſomnum ipſe in ſe eorum percipiens prauitatem. Tunc quippe neceſſe eſt vt ſimilis efficiatur illis, quibus gaudet, etiam ſi laudare vereatur. Qua quidem re quidnam maius, aut bonum, aut malum ex omni neceſſitate accedere nobis exiſtimemus? CLIN. Nihil puto. ATHEN. Nunquid arbitramur vbi leges bene conſtitutæ ſunt, aut & in poſterum ita erunt, in diſciplinis iociſque muſarum eam poeticis fore licentiam, vt quicquid poetam delectet vel rhythmo, vel cantu, vel verbo poetico, idem & docere ei liceat? & bene inſtitutorum ciuium pueros adoleſcenteſque in choris quacunque contingit, vel ad virtutem, vel ad vitium flectere? CLIN. Præter rationem id eſt. MEG. Certè. ATHEN. At iſthuc, vt breuiter dicam vndique fere præterquam in Aegypto agere licet. CLIN. Quo autem pacto in Aegypto hanc legem ſancitam eſſe dicis? ATHE. Mirum hoc quidem auditu eſt. nam id olim, vt mihi videtur, illi cognouerunt, oportere quod nunc nos diximus, in ciuitatibus iuuenes, bonis figuris & bonis cantibus aſſueſcere. Quæ verò & qualia ſint huiuſmodi, in ſacris ab eis eſt inſtitutum, ac præter illa neque pictoribus, neque aliis figurarum, vel quoruncunque artificiorum fabris noua vlla licebat inducere, neque etiam excogitare alia præter patria, neque hodie licet aut in his, aut in vniuerſa muſica. Itaque ſi obſerues, inuenies ibi quæ decem annorum millibus retro depicta, formatáue quomodocunque fuerunt, quaſi non adeo vetuſta ſint, vt ita dicam, nec pulchriora, neque turpiora his quæ hodie depinguntur, ſed eadem arte confecta. CLIN. Mirabile auditu eſt quod dicis.

…μασιν ἢ μέλεσιν; ἢ τί ὠφελεῖσθαι αὐτοῖς πρὸς τἀναντία τὰς ἡδονὰς ἀποδεχομένοις; ΚΛ. Εἰκός γε. ΑΘ. Πότερον εἰκὸς ἢ καὶ ἀναγκαῖον ταὐτὸν εἶναι ὅπερ ὅταν τις πονηροῖς ἤθεσι ξυνὼν κακῶν ἀνθρώπων, μὴ μισῇ, χαίρῃ δὲ ἀποδεχόμενος, ψέγῃ δὲ, ὡς ἐν παιδιᾶς μοίρᾳ ὀνειρώττων αὐτοῦ τὴν μοχθηρίαν; τότε ὁμοιοῦσθαι δήπου ἀνάγκη τὸν χαίροντα, ὁποτέροις ἂν χαίρῃ, ἐὰν ἄρα καὶ ἐπαινεῖν αἰσχύνηται. καίτοι τοῦ τοιούτου τί μεῖζον ἀγαθὸν ἢ κακὸν φαῖμεν ἂν ἡμῖν ἐκ πάσης ἀνάγκης γίγνεσθαι; ΚΛ. D Δοκῶ μὲν οὐδέν. ΑΘ. Ὅπου δὴ νόμοι καλῶς εἰσὶ κείμενοι, ἢ καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἔσονται, τὴν περὶ τὰς Μούσας παιδείαν τε καὶ παιδιὰν οἰόμεθα ἐξέσεσθαι τοῖς ποιητικοῖς, ὅ,τι περ ἂν αὐτὸν τὸν ποιητὴν ἐν τῇ ποιήσει τέρπῃ ῥυθμοῦ ἢ μέλους ἢ ῥημάτων ἐχόμενον, τοῦτο διδάσκοντα καὶ τοὺς τῶν εὐνόμων παῖδας καὶ νέους ἐν τοῖς χοροῖς, ὅ,τι ἂν τύχοι ἀπεργάζεσθαι πρὸς ἀρετὴν ἢ μοχθηρίαν; ΚΛ. Οὔτοι δὴ τοῦτό γε λόγον ἔχει. ΜΕ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Νῦν δέ γε αὐτὸ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἔξεστι δρᾷν, πλὴν κατ' Αἴγυπτον. ΚΛ. E Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ δὴ πῶς τὸ τοιοῦτον φὴς νενομοθετῆσθαι; ΑΘ. Θαῦμα καὶ ἀκοῦσαι. πάλαι γὰρ δή ποτε, ὡς ἔοικεν, ἐγνώσθη παρ' αὐτοῖς οὗτος ὁ λόγος, ὃν τανῦν λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι καλὰ μὲν σχήματα, καλὰ δὲ μέλη δεῖ μεταχειρίζεσθαι ταῖς συνηθείαις τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι νέους. ταξάμενοι δὲ ταῦτα ἅττα ἐστὶ καὶ ὁποῖ' ἄττα, ἀπέφηναν ἐν τοῖς ἱεροῖς· καὶ παρὰ ταῦτ' οὐκ ἐξῆν οὔτε ζωγράφοις, οὔτ' ἄλλοις ὅσοι σχήματα καὶ ὁποῖ' ἄττα ἀπεργάζονται, καινοτομεῖν, οὐδ' ἐπινοεῖν ἄλλ' ἄττα ἢ τὰ πάτρια· οὐδὲ νῦν ἔξεστιν, οὔτ' ἐν τούτοις, F οὔτ' ἐν μουσικῇ ξυμπάσῃ. σκοπῶν δὲ εὑρήσεις αὐτόθι τὰ μυριοστὸν ἔτος γεγραμμένα, ἢ τετυπωμένα (οὐχ ὡς ἔπος εἰπεῖν μυριοστὸν, ἀλλ' ὄντως) τῶν νῦν δεδημιουργημένων οὔτε τι καλλίονα, οὔτ' αἰσχίω, τὴν αὐτὴν δὲ τέχνην ἀπειργασμένα. ΚΛΕΙ. Θαυμαστὸν λέγεις.

C ἡμῶν τὸν μὲν νέοι αὐτοὶ χορεύειν ἕτοιμοι; τὸ δὲ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν ἐκείνους αὖ θεωροῦντες, διάγειν ἡγούμεθα πρεπόντως χαίροντες τῇ ἐκείνων παιδιᾷ τε καὶ ἑορτάσει, ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῖν ἡμᾶς ἐλαφρὸν ἐκλείπει νῦν, ὃ ποθοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι, τίθεμεν οὕτως ἀγῶνας τοῖς δυναμένοις ἡμᾶς ὅτι μάλιστα εἰς τὴν νεότητα μνήμῃ ἐπεγείρειν; ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Μῶν οὖν οἰόμεθα καὶ κομιδῇ μάτην τὸν νῦν λεγόμενον λόγον περὶ τῶν ἑορταζόντων λέγειν τοὺς πολλούς, ὅτι τοῦτον δεῖ σοφώτατον ἡγεῖσθαι καὶ κρίνειν νικᾶν, ὃς ἂν ἡμᾶς εὐφραίνεσθαι καὶ χαίρειν D ὅτι μάλιστα ἀπεργάζηται; δεῖ γὰρ δή, ἐπείπερ ἀφείμεθα γε παίζειν ἐν τοῖς τοιούτοις, τὸν πλείστους καὶ μάλιστα χαίρειν ποιοῦντα, τοῦτον μάλιστα τιμᾶσθαί τε, καὶ (ὅπερ εἶπον νυνδή) τὰ νικητήρια φέρειν. ἆρ' οὖν ὀρθῶς λέγεταί τε τοῦτο, καὶ πράττοιτ' ἂν εἰ ταύτῃ γίγνοιτο; ΚΛ. Τάχ' ἄν. ΑΘ. Ἀλλ' ὦ μακάριε, μὴ ταχὺ τὸ τοιοῦτον κρίνωμεν, ἀλλὰ διαιροῦντες αὐτὸ κατὰ μέρη, σκοπώμεθα τοιῷδέ τινι τρόπῳ· τί ἄν, εἴ ποτέ τις οὕτως ἁπλῶς ἀγῶνα θείη ὁντινοῦν, μηδὲν ἀφορίσας, μήτε γυμνικόν, μήθ' ἱππικόν, μήτε μουσικόν· ἀλλὰ πάντας συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ πόλει, προθεὶς E νικητήρια, τὸν βουλόμενον ἥκειν ἀγωνιούμενον ἡδονῆς πέρι μόνον· ὃς δ' ἂν τέρψῃ τοὺς θεατὰς μάλιστα (μηδὲν ἐπιταττόμενος ᾧτινι τρόπῳ) νικήσῃ δέ, αὐτὸ τοῦτο ὅτι μάλιστα ἀπεργασάμενος, καὶ κριθῇ τῶν ἀγωνισαμένων ἥδιστος γεγονέναι· τί ποτ' ἂν ἡγούμεθα ἐκ ταύτης τῆς προρρήσεως συμβαίνειν; ΚΛ. Τοῦ πέρι λέγεις; ΑΘ. Εἰκός που τὸν μέν τινα ἐπιδεικνύναι, καθάπερ Ὅμηρος, ῥαψῳδίαν· ἄλλον δέ, κιθαρῳδίαν· τὸν δέ τινα, τραγῳδίαν· τὸν δ' αὖ, κωμῳδίαν. οὐ θαυμαστὸν δὲ εἴ τις καὶ θαύματα ἐπιδεικνύς, μάλιστ' ἂν νικᾶν ἡγοῖτο. τούτων δὴ τοιούτων καὶ ἑτέρων F ἀγωνιστῶν μυρίων ἐλθόντων, ἔχομεν εἰπεῖν τίς ἂν νικῷ δικαίως; ΑΘ. Ἄτοπον ἤρου. τίς γὰρ ἂν ἀποκρίναιτό σοι τοῦτο, ὡς γνοὺς ἄν ποτε, πρὶν ἀκοῦσαί τε καὶ τῶν ἀθλητῶν ἑκάστων αὐτήκοος αὐτὸς γενέσθαι; ΑΘ. Τί οὖν δή; βούλεσθε ἐγὼ σφῷν τὴν ἄτοπον ταύτην ἀπόκρισιν ἀποκρίνωμαι; Κ. Τί μήν;

nónne ita? CLIN. Ita prorſus. ATH. Atque dum lætamur, quieſcere non valemus. CLIN. Eſt vt dicis. ATHEN. Nónne igitur qui iuuenes inter nos ſunt, ad ſaltandum apti ſunt? Nos autem qui ſeniores ſumus in his ſpectandis decenter verſari putamus, dum illorum ludis & celebritate gaudemus, quandoquidem nos corporis leuitas deſtituit, cuius deſiderio, certamina his ponimus, qui quàm maximè queant ætatem illam iuuenilem in memoriam nobis reuocare? CLIN. Vera narras. ATH. An igitur fruſtra omnino illud à multis de id genus hominibus ſacros ludos peragentibus dictum eſſe putamus, eum ſapientiſſimum & victoriæ compotem iudicandum eſſe maximè, qui nos lætari atque gaudere quàm maximè faciat? Nam poſtquam ludere in iſtis permittitur, conueniens eſſe videtur, vt eum qui quàm plurimos, & quàm maximè ad gaudium prouocet, præcipuè honoremus, & vt modò dicebam, victorem eſſe dicamus. Rectène id ita dicitur? rectéque fieret, ſi ita fieret? CLIN. Forte. ATH. Sed, ô beate, ne tam præcipitanter ſententiam feramus, ſed hoc ipſum in partes diſtinguentes hoc modo conſideremus. Siquis certamen aliquando qualecunque proponat, ſed nec gymnicum, nec muſicum, nec equeſtre adiiciat, ſed omnibus ciuibus congregatis, voluptatis gratia, certamen duntaxat inſtituat, præmiáque ei proponat, qui ſpectatores maximè delectet, optiméque omnium id feciſſe iudicetur, cum nullus delectandi modus expreſſus ſit, quidnam ex præconio euenturum putamus? CLIN. Qua de re dicis? ATHEN. Par eſt vt alius ſicut Homerus Rhapſodiam oſtendat, alius Citharam, Tragœdiam alius, alius verò Comœdiam. Neque deerit qui miraculo oſtendendo victoriam ſe opinetur conſecuturum. Quum tales & alii generis eiuſdem certatores multi confluxerint, poſſumúſne dicere, quis rite victor ſit abiturus? CLIN. Abſurdum quid rogas. Quis enim ſcitè id reſpondere poterit, prius quàm ipſe iſtic præſens ſingulos certatores adiuerit? ATHENIEN. Vultiſne igitur vt ipſe ad abſurdum iſtud reſpondeam? CLINI. Quidni?

... iudicio ſunt, ab illo diſcere, & quaſi ſtupefactus tam clamore multorum quàm ignorantia ſua, ita ferre ſententiam. Fortitudinis autem, quia nec etiam ſi per ſeipſum intelligit, debet propter ignauiam & formidinem ex eodem ore, quo iudicaturus deos inuocauit, ignauiter iniquum iudicium promulgare. Non enim vt diſcipulus, ſed vt magiſter ſpectatorum, ſicut par eſt, iudex ſedet, ineptis ſpectantium voluptatibus aduerſaturus. Licebat priſca Græcáque lege, quemadmodum nunc Sicula & Italica: quæ multitudini ſpectatorum rem permittens, & manibus ſublatis victorem declarans, deprauauit quidem poetas ipſos, qui ad iudicium vulgarium prauam voluptatem componunt omnia, ita vt ipſi ſpectatores poetas, & ſeipſos erudiant. Corrupit & ipſius ſpectaculi voluptates. Nam cum eos oporteat qui interſunt, meliora ſemper moribus ſuis audire, atque ita meliorem conſequi voluptatem, nunc eis ex theatro contrarium accidit. Quid igitur hæc ita dicta ſibi volunt? Animaduertite num hoc ſit quod volunt. CLIN. Quidnam? ATHEN. Ter iam aut quater ad idem reuoluta oratio mihi videtur, diſciplinam educationem eſſe puerorum, quæ ad eam viuendi rationem perducit, quam lex rectam eſſe dictat, & viri æquitate præſtantes ſenioréſque vſu rerum ſicuti rectam comprobarunt. Vt igitur puerorum animus legem ita ſequatur, vt non contrarius, ſed iiſdem quibus lex & ſenior, doleat gaudeátque, prorſus legum conditor ſuadebit: & ſi opus fuerit, coget poeticum hominem honeſtis verbis temperatorum, & fortium, & omnino bonorum hominum geſta deſcribere, tam figuras eorum rhythmis quàm accentus harmoniis vt decet effingentem per eos cantus quas Odas vocamus, quæ reuera ἐπῳδαὶ, id eſt, incantationes circa animos ſunt, de induſtria ad id compoſitæ vt hominum animi dolendo gaudendóque legibus obſequantur. Quia verò teneriores animi ſeria ſtudia non ſuſcipiunt, ioci & cantus iſta dicantur & fiant:

ἐκπληττόμενον ὑπὸ θορύβου τῶν πολλῶν καὶ τῆς αὑτοῦ ἀπαιδευσίας· οὔτ' αὖ γιγνώσκοντα, δι' ἀνανδρίαν καὶ δειλίαν, ἐκ ταὐτοῦ στόματος οὗπερ τοὺς θεοὺς ἐπεκαλέσατο μέλλων κρίνειν, ἐκ τούτου ψευδόμενον ἀποφαίνεσθαι ῥᾳθύμως τὴν κρίσιν. οὐ γὰρ μαθητὴς, ἀλλὰ διδάσκαλος, ὥς γε τὸ δίκαιον, θεατῶν μᾶλλον ὁ κριτὴς καθίζει, καὶ ἐναντιωσόμενος τοῖς τὴν ἡδονὴν μὴ προσηκόντως μηδὲ ὀρθῶς ἀποδιδοῦσι θεαταῖς. ἐξῆν γὰρ δὴ τῷ πα-

D λαιῷ τε καὶ Ἑλληνικῷ νόμῳ, καθάπερ ὁ Σικελικός τε καὶ Ἰταλικὸς νόμος νῦν τῷ πλήθει τῶν θεατῶν ἐπιτρέπων, καὶ τὸν νικῶντα διακρίνων χειροτονίαις, διέφθαρκε μὲν τοὺς ποιητὰς αὐτούς· (πρὸς γὰρ τὴν τῶν κριτῶν ἡδονὴν ποιοῦσιν, οὖσαν φαύλην· ὥστε αὐτοὶ αὐτοὺς οἱ θεαταὶ παιδεύουσι) διέφθαρκε δ' αὐτοῦ τοῦ θεάτρου τὰς ἡδονάς· δέον γὰρ αὐτοὺς ἀεὶ βελτίω τῶν αὑτῶν ἠθῶν ἀκούοντας, βελτίω τὴν ἡδονὴν ἴσχειν, νῦν αὐτοῖς δρῶσι πᾶν τοὐναντίον ξυμβαίνει. τί ποτ' οὖν ἡμῖν τὰ νῦν αὖ διαπερανθέντα τῷ λόγῳ σημαίνειν βούλε-

E ται; σκοπεῖσθε τόδε. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Δοκεῖ μοι τρίτον ἢ τέταρτον ὁ λόγος εἰς ταὐτὸν περιφερόμενος ἥκειν, ὡς ἄρα παιδεία μέν ἐσθ' ἡ παίδων ὁλκή τε καὶ ἀγωγὴ πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὀρθὸν εἰρημένον, καὶ τοῖς ἐπιεικεστάτοις καὶ πρεσβυτάτοις δι' ἐμπειρίαν ξυνδεδογμένον ὡς ὄντως ὀρθός ἐστιν. ἵν' οὖν ἡ ψυχὴ τοῦ παιδὸς μὴ ἐναντία χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι ἐθίζηται τῷ νόμῳ καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου πεπεισμένοις, ἀλλὰ ξυνέπηται χαίρουσά τε καὶ λυπουμένη τοῖς αὐτοῖς τούτοις οἷσπερ ὁ γέρων, τούτων ἕ-

F νεκα, ἃς ᾠδὰς καλοῦμεν, ὄντως μὲν ἐπῳδαὶ ταῖς ψυχαῖς αὗται νῦν γεγονέναι, πρὸς τὴν τοιαύτην ἣν λέγομεν συμφωνίαν ἐσπουδασμέναι, διὰ δὲ τὸ σπουδὴν μὴ δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν νέων ψυχάς, παιδιαί τε καὶ ᾠδαὶ καλεῖσθαι καὶ πράττεσθαι.

πτα εἴ ποι ἴσως, ὥστε σοὶ δόξαι ταῦτα ἐμὲ λέγειν. λοιδορεῖν C γὰρ τὰ πράγματα αἰτία, καὶ πόρρω προβεβηκότα ἀμαθίας, οὐδαμῶς ἡδύ, ἀναγκαῖον δὲ ἐνίοτέ ἐστιν. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ξυνδοκεῖ καὶ σοί, φέρε φῂς παρ' ὑμῖν καὶ τοῖσδε μᾶλλον ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι γίγνεσθαι τὰ τοιαῦτα; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τί δ' εἰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις γίγνοιτο οὕτω, πότερ' ἔσθ' αὐτὰ καλλιόνως οὕτως εἶναι φαῖμεν ἄν, ἢ καθάπερ νῦν γίγνεται γιγνόμενα; ΚΛ. Πολύ που τὸ διαφέρον εἰ, καθάπερ παρὰ τοῖσδέ τε καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ ἔτι καθάπερ εἶπες σὺ νῦν δὴ δεῖν εἶναι γίγνοιτο. ΑΘ. Φέρε δὴ ξυνομολογησώμεθα τὰ νῦν. ἄλλο τι παρ' ὑμῖν ἐν πάσῃ παιδείᾳ καὶ μουσικῇ τὰ D λεγόμενά ἐστι τάδε; τοὺς ποιητὰς ἀναγκάζετε λέγειν, ὡς ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνήρ, σώφρων ὢν καὶ δίκαιος, εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος· ἐάν τε μέγας καὶ ἰσχυρός, ἐάν τε σμικρὸς καὶ ἀσθενὴς ᾖ· καὶ ἐὰν πλουτῇ, καὶ μή. ἐὰν δὲ ἄρα πλουτῇ μὲν Κινύρα τε καὶ Μίδα μᾶλλον, ᾖ δὲ ἄδικος, ἄθλιός τ' ἐστὶ καὶ ἀνιαρῶς ζῇ. καὶ, Οὔτ' ἂν μνησαίμην, φησὶν ὑμῖν ὁ ποιητής, εἴπερ ὀρθῶς λέγει, οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην, ὃς μὴ πάντα τὰ λεγόμενα καλὰ μετὰ δικαιοσύνης πράττοι καὶ κτῷτο, καὶ δὴ καὶ δηίων, τοιοῦτος ὤν, ὀρέγοιτο ἐγγύθεν ἱστάμενος· ἄδικος δὲ ὤν, μήτε τολμῷ ὁρᾶν φόνον αἱματόεντα, E μήτε νικῷ θέων Θρηίκιον Βορέαν, μήτε ἄλλο αὐτῷ μηδὲν τῶν λεγομένων ἀγαθῶν γίγνοιτό ποτε. τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενα ἀγαθά, οὐκ ὀρθῶς λέγεται. λέγεται γὰρ ὡς ἄριστον μὲν, ὑγιαίνειν· δεύτερον δέ, κάλλος· τρίτον δέ, ἰσχύς· τέταρτον δέ, πλοῦτος. μυρία δὲ ἄλλα ἀγαθὰ λέγεται· καὶ γὰρ ὀξὺ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, καὶ πάντα ὅσα ἔχεται τῶν αἰσθήσεων, εὐαισθήτως ἔχειν· ἔτι δὲ καὶ τὸ ποιεῖν τυραννοῦντα ὅ τι ἂν ἐπιθυμῇ· καὶ τὸ δὴ τέλος ἁπάσης μακαριότητος εἶναι, τὸ πάντα ταῦτα κεκτημένον, ἀθάνατον εἶναι γενόμενον ὅτι τάχιστα. ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγώ που τάδε λέγομεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα, δικαίοις μὲν καὶ ὁσίοις ἀνδράσιν ἄριστα κτήματα, ἀδί- F κοις δέ, κάκιστα ξύμπαντα, ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς ὑγιείας. καὶ δὴ καὶ τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ἀκούειν, καὶ αἰσθάνεσθαι, καὶ τὸ παράπαν ζῆν, μέγιστον μὲν κακόν, τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον ὄντα καὶ κεκτημένον πάντα τὰ λεγόμενα ἀγαθά, πλὴν δικαιοσύνης τε καὶ ἀρετῆς ἁπάσης· ἔλαττον δὲ ἄν, ὡς ὀλίγιστον ὁ τοιοῦτος χρόνον ἐπιζῴη.

melius quàm nunc agerentur? CLIN. Multo certè præſtantius, ſi ita diſpoſita eſſent quemadmodum apud iſtos & apud nos, & vt paulo antè tu præcepiſti. ATHEN. Age videmus nunquid hæc ſint quæ apud vos in omni diſciplina & muſica prædicantur. Poetas carminibus dicere cogitis, bonum virum quia temperatus iuſtúſque ſit, felicem eſſe atque beatum, ſiue magnus atque robuſtus, ſiue paruus ac debilis, ſiue pauper ſit, ſeu diues. Iniuſtum autem hominem etiam ſi ditior ſit, quàm Cinyras aut Midas, miſerum eſſe, & in mœrore vitam ducere. Itaque poeta nobis ſi rectè loquatur, inquiet. Nunquam ego de illo mentionem faciam, neque virum appellabo, qui non omnia quæ bona dicuntur, cum iuſtitia poſſideat atque diſponat. Is igitur iuſtitia exornatus cominus pugnare cum hoſtibus delectetur. Iniuſtus autem ſanguinolentam cædem videre non audeat, neque currendo Thracium queat Boream ſuperare: nec ei quicquam eorum quæ bona dicuntur, vnquam affuerit. Quæ enim vulgo appellantur bona, non rectè bona dicuntur. Aiunt nempe optimum eſſe ſanitatem, ei proximum bonum formam, vires tertium, quartum verò diuitias. Innumerabilia fermè cætera huiuſmodi bona narrantur. Nam & acutè cernere atque audire, aliiſque ſenſibus integre vti, bona videntur, & ad hæc omnia poſſe tyrannica licentia facere quæcunque cupias. Summámque totius beatitudinis eſſe ferunt, ſi cum iſtorum omniũ poſſeſſione immortalis ſtatim euadas. Ego autẽ ac vos vnà conuenimus iuſtis ſanctiſque viris optimam eſſe iuſtorũ omnium poſſeſſionem, iniuſtis autem omnium peſſimam, à ſanitate initio ſumpto. Sanum nanque eſſe, & videre atque audire, ac omnia facilè ſentire, & omnino viuere vel immortalẽ, peſſimum eſt, ſi cum horũ omniũ poſſeſſione ſemper vixeris expers iuſtitiæ cæterarúmque virtutum. Minus autem malum, ſi quàm breuiſſimo tempore ſic affectus vitam finieris.

Hæc

detur) animi tribuat: vt nunc quidem, inter nos diſſentimus. Mihi enim iſta magis neceſſaria videntur eſſe, ó amice Clinia, quàm Cretam eſſe inſulam, ac ſi Cretenſibus ipſe leges conderem, tam poetas quàm cæteros omnes ciues ſic loqui compellerem: ac pœnam penè omnium maximam intentarem, ſiquis ea in regione aſſereret eſſe aliquos quandoque homines prauos qui iucundè viuant, vel alia eſſe vtilia & códucibilia, alia iuſtiora. Multáque equidem contra ea quæ nunc à Cretenſibus & Lacedæmoniis dici videntur, imò vero à ceteris quoque hominibus, dicere ciuibus meis perſuaderem. Agite igitur per Iouem atque Apollinem optimi viri, ſi hos ipſos deos qui leges nobis dederunt, interrogemus: ſitne iucundiſſima vita iuſtiſſima: an duæ quædam vitæ ſint, altera iucundiſſima, iuſtiſſima altera: nobiſque ita quęrentibus ipſi duas eſſe reſpondeát: ab eis forſan iterum percontabimur, ſi rectè ſciſcitari voluerimus, viros beatiores oporteat dicere, iuſtiſſimè an iucundiſſimè viuentes: ac ſi iucundiſſimè viuentes reſponderint, turpis erit reſponſio. Vellem autem de patribus legúmque latoribus viris potius quàm dijs tale aliquid eſſe dictum. Quare quæ petij, à patre legiſque latore me petiiſſe exiſtimetis, reſponſúmq; mihi eſſe, beatiſſimum eſſe illum, qui iucundiſſimè viuat. Ego autem ita deinde opponam. O pater nonne quàm beatiſſimè volebas me viuere? Certè. At nunquam ceſſabas iubere vt quàm iuſtiſſimè viuerem. Quiſquis autem hæc vnà concedit ſiue legumlator ſiue pater, & abſurdè loquitur, & ſibiipſi non conſtat. Quòd ſi iuſtiſſimam vitam, beatiſſimam eſſe reſpondeat, quæret, vt arbitror, quicunque id audiet, quidnam ea in vita bonum & pulchrum, tanquam in voluptate melius, lex ipſa laudat? Quid enim à voluptate ſuperatum iuſtorum iuſto boni adeſſe poteſt?

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τί δέ; ὅ γε καὶ κακός; ΚΛ. Οὐκ ἂν ἔτι τοῦθ' ὁμοίως. ΑΘ. Τί δέ; ὅ γε καὶ ἀνδρὸς καὶ μὴ ξυμφερόντως αὑτῷ; ΚΛ. Καὶ πῶς ἂν ταῦτά γ' ἔτι ξυγχωροῖμεν; ΑΘ. Ὅπως; εἰ θεὸς ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ὦ φίλοι, δοίη τις συμφωνίαν· ὡς νῦν γε σχεδὸν ἀπᾴδομεν ἀπ' ἀλλήλων. ἐμοὶ γὰρ δὴ φαίνεται ταῦτα οὕτως ἀναγκαῖα, ὡς οὐδέ, ὦ φίλε Κλεινία, Κρήτη νῆσος σαφῶς. καὶ νομοθέτης ὤν, ταύτῃ πειρῴμην ἂν τούς τε ποιητὰς ἀναγκάζειν φθέγγεσθαι καὶ πάντας τοὺς ἐν
D τῇ πόλει· ζημίαν τε ὀλίγου μεγίστην ἐπιτιθείην ἄν, εἴ τις ἐν τῇ χώρᾳ φθέγξαιτο ὡς εἰσί τινες ἄνθρωποί ποτε πονηροὶ μέν, ἡδέως δὲ ζῶντες· ἢ λυσιτελοῦντα μὲν ἄλλα ἐστὶ καὶ κερδαλέα, δικαιότερα δὲ ἄλλα· καὶ πολλὰ ἄττ' ἂν παρὰ τὰ νῦν λεγόμενα ὑπό τε Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ὡς ἔοικε, καὶ δή που καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διάφορα, πείθοιμ' ἂν τοὺς πολίτας μοι φθέγγεσθαι. φέρε γάρ, πρὸς Διός τε καὶ Ἀπόλλωνος, ὦ ἄριστοι τῶν ἀνδρῶν, εἰ τοὺς νομοθετήσαντας ὑμῖν αὐτοὺς τούτους ἐροίμεθα θεούς, ἆρα ὁ δικαιότατος βίος ἐστὶν
E ἥδιστος, ἢ δύο ἐστόν τινε βίω, οἷν ὁ μὲν ἥδιστος ὢν τυγχάνει, δικαιότατος δ' ἕτερος· εἰ δὴ δύο φαῖεν, ἐροίμεθ' ἂν ἴσως αὐτοὺς πάλιν (εἴπερ ὀρθῶς ἐπανερωτῷμεν) ποτέρους δὲ εὐδαιμονεστέρους χρὴ λέγειν, τοὺς τὸν δικαιότατον ἢ τοὺς τὸν ἥδιστον διαβιοῦντας βίον. εἰ μὲν δὴ φαῖεν τοὺς τὸν ἥδιστον, ἄτοπος αὐτῶν ὁ λόγος ἂν γίγνοιτο. βούλομαι δέ μοι μὴ ἐπὶ θεῶν λέγεσθαι τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐπὶ πατέρων καὶ νομοθετῶν μᾶλλον. καί μοι τὰ ἔμπροσθεν ἐρωτήματα, πατέρα τε καὶ νομοθέτην ἠρωτήσθω. ὁ δ' εἰπέτω, ὡς ὁ ζῶν τὸν ἥδιστον βίον, ἐστὶ μακαριώτατος· εἶτα μετὰ ταῦτα ἔγωγ' ἂν φαίην, Ὦ πάτερ, οὐχ
F ὡς εὐδαιμονέστατά με ἐβούλου ζῆν; ἀλλ' ἀεὶ διακελευόμενος οὐδέποτε ἐπαύου ζῆν με ὡς δικαιότατα. ταύτῃ μὲν οὖν ὁ τιθέμενος εἴτε νομοθέτης εἴτε καὶ πατήρ, ἄτοπος ἄν, οἶμαι, καὶ ἄπορος φαίνοιτο τοῦ ξυμφωνοῦντος ἑαυτῷ λέγειν. εἰ δ' αὖ τὸν δικαιότατον εὐδαιμονέστατον ἀποφαίνοιτο βίον εἶναι, ζητοῖ που πᾶς ἂν ὁ ἀκούων, οἶμαι, τί ποτ' ἐν αὐτῷ τὸ τῆς ἡδονῆς κρεῖττον ἀγαθόν τε καὶ καλὸν ὁ νόμος ἐνὸν ἐπαινεῖ. τί γὰρ δὴ δικαίῳ χωριζόμενον ἡδονῆς ἀγαθὸν ἂν γίγνοιτο;

…ρονος ψυχῆς, ἢ τὴν τῆς βελτίονος; ΚΛ. Ἀναγκαῖόν που τὴν τῆς ἀμείνονος. ΑΘ. Ἀναγκαῖον ἄρα τὸν ἄδικον βίον, οὐ μόνον αἰσχίω καὶ μοχθηρότερον, ἀλλὰ καὶ ἀηδέστερον τῇ ἀληθείᾳ τοῦ δικαίου τε εἶναι καὶ ὁσίου βίου. ΚΛ. Κινδυνεύει κατά γε τὸν νῦν λόγον, ὦ φίλε. ΑΘ. Νομοθέτης δὲ οὗ τι καὶ σμικρὸν ὄφελος, εἰ καὶ μὴ τοῦτο ἦν οὕτως ἔχον, ὡς καὶ νῦν αὐτὸ ᾕρηχ' ὁ λόγος ἔχειν, εἴπερ τι καὶ ἄλλο ἐτόλμησεν ἂν ἐπ' ἀγαθῷ ψεύδεσθαι πρὸς τοὺς νέους, ἔστιν ὅτι τούτου ψεῦδος λυσιτελέστερον ἂν ἐψεύσατό ποτε, καὶ δυνάμενον μᾶλλον ποιεῖν μὴ βίᾳ ἀλλ' ἑκόντας πάντα τὰ δίκαια; ΚΛ. Καλὸν D μὲν ἡ ἀλήθεια, ὦ ξένε, καὶ μόνιμον· ἔοικε μὴν οὐ ῥᾴδιον εἶναι πείθειν. ΑΘ. Εἶεν. τὸ μὲν τοῦ Σιδωνίου μυθολόγημα ῥᾴδιον ἐγένετο πείθειν, οὕτως ἀπίθανον ὄν, καὶ ἄλλα μυρία. ΚΛ. Ποῖα; ΑΘ. Τὸ σπαρέντων ποτὲ ὀδόντων ὁπλίτας ἐξ αὐτῶν φῦναι. καίτοι μέγα γ' ἐστὶ νομοθέτῃ παράδειγμα τοῦ πείσειν ὅτι ἂν ἐπιχειρῇ τις πείθειν τὰς τῶν νέων ψυχάς, ὥστε οὐδὲν ἄλλο αὐτὸν δεῖ σκοποῦντα ἀνευρίσκειν, ἢ τί πείσας μέγιστον ἀγαθὸν ἐργάσαιτο ἂν πόλιν· τούτου δὲ πέρι πᾶσαν μηχανὴν εὑρίσκειν, ὅντινα ποτὲ τρόπον ἡ τοιαύτη συνοικία πᾶσα περὶ τούτων ἓν καὶ ταὐτὸν ὅτι μάλιστα φθέγγοιτ' ἀεὶ E διὰ βίου παντός, ἔν τε ᾠδαῖς καὶ μύθοις καὶ λόγοις. εἰ δ' οὖν ἄλλῃ πῃ δοκεῖ ἢ ταύτῃ, πρὸς ταῦτα οὐδεὶς φθόνος ἀμφισβητῆσαι τῷ λόγῳ. ΚΛ. Ἀλλ' οὔ μοι φαίνεται πρός γε ταῦτα δύνασθαι ἡμῶν ἀμφισβητῆσαί ποτ' ἂν οὐδέτερος. ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν ἐμὸν ἂν εἴη λέγειν. φημὶ γὰρ ἅπαντας δεῖν ἐπᾴδειν τοὺς χοροὺς τρεῖς ὄντας, ἔτι νέαις οὔσαις ταῖς ψυχαῖς καὶ ἁπαλαῖς τῶν παίδων, τά τε ἄλλα καλὰ λέγοντας πάντα ὅσα διεληλύθαμέν τε καὶ ἔτι διέλθοιμεν ἄν. τὸ δὲ κεφάλαιον αὐτῶν τοῦτο ἔστω· τὸν αὐτὸν ἥδιστόν τε καὶ ἄριστον ὑπὸ θεῶν βίον λέγεσθαι φάσκοντες, ἀληθέστατα ἐροῦμεν ἅμα, καὶ F μᾶλλον πείσομεν οὓς δεῖ πείθειν, ἢ ἐὰν ἄλλως πως φθεγγώμεθα λέγοντες. ΚΛ. Συγχωρητέον ἃ λέγεις. ΑΘ. Πρῶτον μὲν τοίνυν ὁ Μουσῶν χορὸς ὁ παιδικὸς ὀρθότατ' ἂν εἰσίοι πρῶτος τὰ τοιαῦτα εἰς τὸ μέσον ᾀσόμενος ἁπάσῃ σπουδῇ καὶ

vtram ſententiam potiorem exiſtimabimus? meliorisne an deterioris animi? CLIN. Melioris neceſſariò. ATHEN. Neceſſe eſt igitur iniuſtam vitam non turpiorem ſolùm ac peiorem iuſta ſanctaque vita eſſe, verum etiam iniucundiorem. CLIN. Ita certè ex hac ratione, ô amice videtur. ATHEN. Legis itaque lator ex quo exigua ſit prouentura vtilitas, etiam ſi non ita id ſe haberet vt modò diximus, non alienum tamen ſua grauitate putaret ad iuuentutis vtilitatem falſò aliquid, ſi modò quid vnquam aliud falsò dicendum ſit, dicere: maximè cùm nullum mendacium hac falſitate vtilius excogitare poſſit, quòd videlicet ita trahere audientes valeat, vt nó vi, ſed ſponte iuſtitiam velint ſuſcipere. CLIN. Pulchrum certe, ô hoſpes, & ſtabile quiddam eſt veritas. Videtur autem plerunque non facilè perſuadere. ATHEN. Eſto. At enim Sidonij fabula illa, & ſi nihil veriſimilitudinis habuit, facilè nihilominus perſuaſit, aliæque permultæ ſimiliter. CLI. Quænam? ATH. Quòd à dentibus quondam ſatis armati milites nati ſint. Magnum enim id legiſlatori exemplú eſt, poſſe animis iuuenú quodcunque velit perſuadere. Quapropter nihil aliud ſcrutari debet, quàm quibus rebus perſuaſione acceptis maximum bonum conferat ciuitati: ad idque omni incumbere ſtudio, vt ciuitas vniuerſa de his rebus vnum atque idem quàm maximè ac ſemper in cantibus, fabulis, & omni ſermone decantét. Equidé ita ſentio. Si videtur vobis aliter nulla inuidia ſit cótradicere. CLI. Neuter noſtrum poſſe vnquam de his dubitare videtur. ATH. Proſequar igitur, aſſerens choros omnes qui tres ſunt, teneris adhuc & mollibus puerorum animis, & alia bona quæ diximus, & quæcunque narrare poſſimus, quaſi incantatione quadá inſinuare oportere. Caput autem illud ſit, quòd videlicet, ſi vitá eandé optimá & iucundiſſimá iudicari à diis aſſeruerimus, & vera loquemur, & magis illis quibus opus eſt, perſuadebimus, quàm ſi aliter diceremus. C. Concedenda ſunt quæ dicis. AT. Primus itaque puerilis muſarum chorus hęc ſtudioſe toti ciuitati

Cur non recordari debeamus? ATHEN. Atqui Apollinis & Muſarum chori dicti iam ſunt. Tertius autem qui reliquus eſt Dionyſio neceſſariò tribuetur. CLIN. Quo pacto? latius expone. Nam primo auditu valde abſurdus Dionyſiacus ſeniorum chorus eſſe videtur, ſi vltra trigeſimum annum, & ad quinquageſimum iam prouecti, & vſque ad ſexageſimum, eo vtantur. ATHEN. Vera loqueris. Sed ratione ad hæc opus eſſe arbitror, vt appareat quo pacto opportunè id fieri poſſit. CLI. Quidni? ATH. Nunquid ſuperiora illa inter nos conſtant? CLIN. Quænam? ATH. Quòd oporteat viros omnes & pueros, liberos & ſeruos, mares & fœminas, & vniuerſam ciuitatem toti ciuitati quotidie quæ diximus variis modis & carminibus decantare, vt ex innumerabili hymnorum varietate, inexplebili quodammodo voluptate concinentes afficiantur. CLIN. Nihil obſtat quo minus concedatur ita fieri oportere. ATHEN. Sed quo optima hæc ciuitatis pars, cui propter ætatem atque prudentiam ſumma ineſt ad perſuadendum autoritas, optima canendo maximorum bonorum cauſa erit? An id ſtultè omittemus, in quo optimorum & vtiliſſimorum cātuum vis ineſt præcipua? CLIN. Haud omittere licet, ut modò apparet. ATHEN. Quomodo igitur decenter id fiet? Videte quæſo an ita. CLIN. Quo pacto? ATH. Vnuſquiſque ſenior circa cantus iam ſatietate affectus, his minimè delectatur: & cùm res poſtulat canere, quanto ſenior atque modeſtior eſt, tanto magis canere veretur. An non ita? CLIN. Ita prorſus. ATH. Sed multo etiam magis in theatro corā multitudine rectus cantare præ pudore non tolerabit, præſertim ſi ſeniorū chori, quemadmodum qui de victoria contendunt, & ij quidē quo clarior vox ſit, tenues atque ieiuni cantare cogantur. Sic enim nō ſine moleſtia & pudore cantabūt, & ad iſta tardiores accedent. CLI. Neceſſaria narras. ATH. Quo igitur pacto paratos eos ad cātum reddemus?

συγχορευτάς τε καὶ χορηγοὺς ἡμῖν δεδωκέναι τόν τε Ἀπόλλωνα καὶ Μούσας. καὶ δὴ καὶ τρίτον ἔφαμεν (εἰ μεμνήμεθα) Διόνυσον. Κ. Πῶς δ' οὐ μεμνήμεθα; Α. Ὁ μὲν τοίνυν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν χορὸς εἴρηται, τὸν δὲ τρίτον καὶ τὸν λοιπὸν χορὸν ἀνάγκη τοῦ Διονύσου λέγεσθαι. Κ. Πῶς δή; λέγε. μάλα γὰρ ἄτοπος γένοιτ' ἂν ὥς γ' ἐξαίφνης ἀκούσαντι Διονύσου πρεσβυτῶν χορός· εἰ ἄρα οἱ ὑπὲρ τριάκοντα καὶ πεντήκοντα δὲ γεγονότες ἔτη, μέχρι ἑξήκοντα, αὐτῷ χορεύσουσιν. Α. Ἀληθέστατα μέντοι λέγεις. λόγου δὲ δεῖ
D πρὸς ταῦτα, οἶμαι, ὅπῃ ταῦτ' εὔλογα οὕτω γιγνόμενα ἂν γένοιτο. Κ. Τί μήν; Α. Ἆρ' οὖν ἡμῖν τά γε ἔμπροσθεν ὁμολογεῖται; Κ. Τὸ ποῖον; Α. Τὸ δεῖν πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα, ἐλεύθερον καὶ δοῦλον, θῆλύν τε καὶ ἄρρενα, καὶ ὅλῃ τῇ πόλει ὅλην τὴν πόλιν αὐτὴν αὑτῇ ἐπᾴδουσαν, μὴ παύεσθαί ποτε ταῦτα ἃ διεληλύθαμεν, ἁμῶς γέ πως ἀεὶ μεταβαλλόμενα καὶ πάντως παρεχόμενα ποικιλίαν· ὥστε ἀπληστίαν εἶναί τινα τῶν ὕμνων τοῖς ᾄδουσι καὶ ἡδονήν. Κ. Πῶς δ' οὐχ ὁμολογοῖτο ἂν ταῦτα δεῖν οὕτω πράττεσθαι; Α. Ποῦ δὴ τοῦθ' ἡμῖν τὸ ἄριστον τῆς πόλεως, ἡλικίαις τε καὶ
E ἅμα φρονήσεσι πιθανώτατον ὂν τῶν ἐν τῇ πόλει, ᾆδον τὰ κάλλιστα, μέγιστ' ἂν ἐξεργάζοιτο ἀγαθά, ἢ τοῦτο ἀνοήτως ἀφήσομεν, ὃ κυριώτατον ἂν εἴη τῶν καλλίστων τε καὶ ὠφελιμωτάτων ᾠδῶν; Κ. Ἀλλ' ἀδύνατον τὸ μεθιέναι, ὥς γε τὰ νῦν λεγόμενα. Α. Πῶς οὖν πρέπον ἂν εἴη τοῦτο; ὁρᾶτε εἰ τῇδε. Κ. Πῇ δή; Α. Πᾶς που γιγνόμενος πρεσβύτερος, ὄκνου πρὸς τὰς ᾠδὰς μεστός, καὶ χαίρει τε ἧττον πράττων τοῦτο καὶ ἀνάγκης γιγνομένης, αἰσχύνοιτ' ἂν μᾶλλον, ὅσῳ πρεσβύτερος καὶ σωφρονέστερος γίγνεται, τόσῳ μᾶλλον. ἆρ' οὐχ οὕτως; Κ. Οὕτω μὲν οὖν. Α. Οὐκοῦν ἐν θεάτρῳ τε καὶ παν-
F τοίοις ἀνθρώποις ᾄδειν ἑστὼς ὀρθός, ἔτι μᾶλλον αἰσχύνοιτ' ἄν· καὶ ταῦτά γ' οἱ καθάπερ οἱ περὶ νίκης χοροὶ ἀγωνιζόμενοι, πεφωνασκηκότες, ἰσχνοί τε καὶ ἄσιτοι ἀναγκάζοιντο ᾄδειν οἱ τοιοῦτοι, παντάπασί που ἀηδῶς τε καὶ αἰσχυντηλῶς ᾄδοντες, ἀπροθύμως ἂν τοῦτ' ἐργάζοιντο. Κ. Ἀναγκαιότατα μὲν τοῦτο λέγεις. Α. Πῶς οὖν αὐτοὺς παραμυθησόμεθα προθύμους εἶναι πρὸς τὰς ᾠδάς;

μετέχειν ἡμῖν ᾠδῆς, οὐχ ὁ τρόπος οὐκ ἂν παντάπασιν ἄχαρις γίγνοιτο. ΚΛ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Ποίαν δὲ ἀφήσουσιν οἱ ἄνδρες φωνὴν, ἢ μοῦσαν; ἢ δῆλον ὅτι πρέπουσαν αὐτοῖς δεῖ γέ τινα. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τίς οὖν πρέποι θείοις ἀνδράσιν; ἆρ' ἂν ἡ τῶν χορῶν; ΚΛ. Ἡμεῖς γοῦν, ὦ ξένε, καὶ οἵδε, οὐκ ἄλλην ἄν τινα δυναίμεθα ᾠδὴν ἢ ἣν ἐν τοῖς χοροῖς ἐμάθομεν ξυνήθεις ᾄδειν γενόμενοι. ΑΘ. Εἰκότως γε. ὄντως γὰρ οὐκ ἐπήβολοι γεγόνατε τῆς καλλίστης ᾠδῆς. στρατοπέδου γὰρ πολιτείαν ἔχετε, ἀλλ' οὐκ ἐν ἄστεσι κατῳκηκότων, ἀλλ' οἷον ἀθρόους πώλους ἐν ἀγέλῃ νεμομένους φορβάδας, τοὺς D νέους κέκτησθε. λαβὼν δὲ ὑμῶν οὐδεὶς τὸν αὑτοῦ, παρὰ τῶν ξυννόμων ἀποσπάσας σφόδρα ἀγριαίνοντα καὶ ἀγανακτοῦντα, ἱπποκόμον τε ἐπέστησεν ἰδίᾳ, καὶ παιδεύει ψήχων τε καὶ ἡμερῶν, καὶ πάντα προσήκοντα ἀποδιδοὺς τῇ παιδοτροφίᾳ, ὅθεν οὐ μόνον ἀγαθὸς ἂν στρατιώτης εἴη, πόλιν δὲ καὶ ἄστη δυνάμενος διοικεῖν, ὃν δὴ κατ' ἀρχὰς εἴπομεν τῶν Τυρταίου πολεμικῶν εἶναι πολεμικώτερον, τέταρτον, ἀρετῆς ἀλλ' οὐ πρῶτον τὴν ἀνδρείαν κτῆμα τιμῶντα, ἀεὶ καὶ πανταχοῦ, ἰδιώταις τε καὶ ξυμπάσῃ πόλει. ΚΛ. Οὐκ οἶδα ἡμῖν ὦ ξένε ὅπῃ E πάλιν αὖ τοὺς νομοθέτας φαυλίζεις. ΑΘ. Οὐκ, ὦ 'γαθὲ, προσέχων τούτῳ τὸν νοῦν, δρῶ τοῦτο, εἴπερ δρῶ· ἀλλ' ὁ λόγος ὅπῃ φέρει, ταύτῃ πορευώμεθα, εἰ βούλεσθε. εἰ γὰρ ἔχομεν μοῦσαν τῆς τῶν χορῶν καλλίω καὶ τῆς ἐν τοῖς κοινοῖς θεάτροις, πειρώμεθα ἀποδοῦναι τούτοις οὕς φαμεν ἐκείνην μὲν αἰσχύνεσθαι, ζητεῖν δὲ ἥτις καλλίστη, ταύτης κοινωνεῖν. ΚΛ. Πάνυ γε. ΑΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν δεῖ τόδε γε ὑπάρχειν ἅπασιν ὅσοις συμπαρέπεταί τις χάρις, ἢ τοῦτο αὐτὸ μόνον αὐτοῦ τὸ σπουδαιότατον εἶναι, ἤ τινα ὀρθότητα, ἢ, τὸ τρίτον, ὠφέλειαν. οἷον δὴ λέ- F γω ἐδωδῇ μὲν καὶ πόσει καὶ ξυμπάσῃ τροφῇ παρέπεσθαι μὲν τὴν χάριν, ἣν ἡδονὴν ἂν προσείποιμεν· ἣν δὲ ὀρθότητά τε καὶ ὠφέλειαν, ὅπερ ὑγιεινὸν τῶν προσφερομένων λέγομεν ἑκάστοτε, τοῦτ' αὐτὸ εἶναι ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ὀρθότατον. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ τῇ μαθήσει παρακολουθεῖν μὲν τό γε τῆς χάριτος τὴν ἡδονήν· τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ τὴν ὠφέλειαν, καὶ τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς, τὴν ἀλήθειαν εἶναι τὴν ἀποτελοῦσαν.

E An ea videlicet quæ ipſis conueniat? CLIN. Ea duntaxat. ATH. Quænam igitur diuinis viris conueniens erit? Nonne ea quã chori decantant? CLIN. Nos quidem hoſpes & ij non poſſumus aliud canere quàm quod in choro didicimus. In hoc enim cantu aſſueti ſumus. ATHEN. Par eſt. Optimum enim cantum non didiciſtis: quaſi enim caſtrenſem Rempub. habetis potius quàm vrbanam. propterea tanquam frequentes pullos gregatim paſcentes, iuuenes amatorios habetis. Vnde nemo veſtrûm arripit ſuum, & ad cohibendam eius ferocitatem, cuidam quaſi equorum magiſtro committit, qui erudiat ipſum leniter D tractans & manſuefaciens, & cætera quæ educationi conueniunt peragens, ex quo non modò probus miles efficiatur, ſed ciuitatum quoque & vrbium idoneus gubernator: quem quidem principio diximus Tyrtæi militibus fore bellicoſiorem, quarto virtutis loco non primo ſemper & vbique priuatim & publicè fortitudinis munere colentem. CLIN. Neſcio quo modo rurſus, hoſpes, legumlatoribus noſtris derogas. ATHE. Non ex animo id facio, bone vir, ſi quidem facio. ſed pergamus quò ratio ducit, ſi vultis. Nam ſi muſam habemus chororum & theatri communi E muſa præſtantiorem, hanc illis exhibere conemur, quos diximus illam quidem vereri, & aliam quærere meliorem. CLIN. Omnino. ATHEN. Omnibus igitur quæcunque gratia quædam ſequitur, ineſſe id oportet, vt vel ea ipſa gratia ſola in his alliciat ſitque præcipuum, vel rectitudo, vel vtilitas. Exemplo quod dico, exponam. Cibus ac potus & alimentum omne gratiam habet, quam voluptatem dicimus: Rectitudinem verò & vtilitatem, ſi confert ad ſanitatem. CLIN. Prorſus. ATH. Sic & in diſcendo gratia ineſt, quæ voluptas nominatur. Rectitudo etiam atque vtilitas & bonus habitus F atque pulcher, quæ ab ipſa veritate efficiuntur.

mnino. ATH. Atqui muſicam omnem imitatricem, & ſimilium effectricem eſſe dicimus. CLI. Cui dubium? ATH. Cùm ergo quis ſola voluptate muſicam aſſerit iudicari, minimè audiendus eſt, miniméque huiuſmodi muſica, ſi alicubi colitur, quærenda eſt, ſed illa quæ per imitationem boni ſimilitudinem poſſidet. CLIN. Vera hæc ſunt. ATH. Qui ergo cantus ſpeciem & muſam quærunt optimam, non eam quæ iucunda, ſed quæ recta eſt, quærere debent. Rectitudo enim imitationis in hoc conſiſtit, vt dicebamus, ſi tantum & tale fiat quod imitatione exprimitur, quantum & quale in ſeipſo eſt. CLIN. Cui dubium? ATHEN. Atqui illud de muſica omnes concederent, omnia videlicet poemata eius imitationem eſſe atque aſſimilationem. Quod & poetæ omnes, & auditores, hiſtrionéſque concederent. CLINIAS. Magnopere. ATH. Oportet igitur circa vnumquodque poema & figmentum, vt videtur, quid ſit quod effingitur cognoſcere illum qui in ipſo non ſit erraturus. Nam qui nec nouit quid eſſentia ipſius velit, nec cuius imago ſit, nunquam rectitudinem eius & errorem intelliget. CLIN. Nunquam certè. ATHEN. Qui autem rectitudinem operis non intelligit, num bene an malè factum ſit, cognoſcet? Obſcurius equidem loquor. Fortè verò planius ita mihi dicetur. CLIN. Quo pacto? ATHE. Multæ ad aſpectum pertinentes ſimilitudines fiunt. CLIN. Certè. ATHEN. Siquis corporis depicti modum non teneat, cognoſcétne vnquam vtrum rectè ſit pictum? Vtputa vtrum articulos corporis & ſingulas particulas habeat, & numerum, & qualitatem: & locationem ſingulorum prout decet ad ſingula, colores præterea atque figuras: vel contrà vtrum perturbata hæc omnia picta ſint? An cenſes hæc aliquem cogniturum, qui animal quod pingitur minimè nouerit? CLI. Nullo modo.

μάλιστα, ἥκιστα δὲ ὁτιοῦν ἄλλο. K. Παντάπασι μὲν οὖν. A. Οὐκοῦν μουσικήν γε πᾶσαν φαμὲν εἰκαστικήν τι καὶ μιμητικήν; K. Τί μήν; A. Ἥκιστ' ἄρα ὅταν τις μουσικὴν ἡδονῇ φῇ κρίνεσθαι, τοῦτον ἀποδεκτέον τὸν λόγον, καὶ ζητητέον ἥκιστα ταύτην, ὡς σπουδαίαν, εἴ τις ἄρα που καὶ γίγνοιτο· ἀλλ' ἐκείνην τὴν ἔχουσαν τὴν ὁμοιότητα τῷ τοῦ καλοῦ μιμήματι. K. Ἀληθέστατα. A. Καὶ τούτοις δὴ τοῖς τὴν καλλίστην ᾠδήν τε ζητοῦσι καὶ μοῦσαν, ζητητέον, ὡς ἔοικεν, οὐχ ἥτις
D ἡδεῖα, ἀλλ' ἥτις ὀρθή. μιμήσεως γὰρ ἦν (ὡς ἔφαμεν) ὀρθότης, εἰ τὸ μιμηθὲν, ὅσον τι καὶ οἷον ἦν ἀποτελοῖτο. K. Πῶς γὰρ οὔ; A. Καὶ μὴν τοῦτό γε πᾶς ἂν ὁμολογοῖ περὶ τῆς μουσικῆς, ὅτι πάντα τὰ περὶ αὐτὴν ἐστὶ ποιήματα μίμησίς τι καὶ ἀπεικασία. καὶ τοῦτό γε μῶν οὐκ ἂν ξύμπαντες ὁμολογοῖεν ποιηταί τι καὶ ἀκροαταὶ καὶ ὑποκριταί; K. Καὶ μάλα. A. Δεῖ δὴ καθ' ἕκαστον ἴτ, ὡς ἔοικε, γιγνώσκειν τῶν ποιημάτων, ὅ,τι ποτέ ἐστι, τὸν μέλλοντα ἐν αὐτῷ μὴ ἁμαρτήσεσθαι. μὴ γὰρ γιγνώσκων τὴν οὐσίαν τί ποτε βούλεται, καὶ ὅτου ποτέ ἐστιν εἰκὼν ὄντως, σχολῇ
E τήν γε ὀρθότητα τῆς βουλήσεως ἢ καὶ ἁμαρτίαν αὐτοῦ διαγνώσεται. K. Σχολῇ. πῶς δ' οὔ; A. Ὁ δὲ τὸ ὀρθῶς μὴ γινώσκων, ἆρ' ἄν ποτε τό γε εὖ καὶ κακῶς δυνατὸς εἴη διαγνῶναι; λέγω δὲ οὐ πάνυ σαφῶς· ἀλλ' ὧδε σαφέστερον ἴσως ἂν λεχθείη. K. Πῶς. A. Εἰσὶ δή που κατὰ τὴν ὄψιν ἡμῖν ἀπεικασίαι μυρίαι. K. Ναί. A. Τί οὖν; εἴ τις ἀγνοοῖ τῶν μεμιμημένων ὅ,τι ποτέ ἐστιν ἕκαστον τῶν σωμάτων, ἆρ' ἄν ποτε τό γε ὀρθῶς εἰργασμένον αὐτῶν γνοίη; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε, οἷον τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ σώματος, καὶ ἑκάστων τῶν μερῶν τὰς θέσεις ἢ ἔχει, ὅσοι τέ εἰσι καὶ ὁποῖα
F παρ' ὁποῖα αὐτῶν κείμενα τὴν προσήκουσαν τάξιν ἀπείληφε, καὶ ἔτι δὴ χρώματά τι καὶ σχήματα· ἢ πάντα ταῦτα τεταραγμένως εἴργασται· μῶν δοκεῖ ταῦτ' ἄν ποτε διαγνῶναί τις τὸ παράπαν, ἀγνοῶν ὅ,τι ποτέ ἐστι τὸ μεμιμημένον ζῷον; K. Καὶ πῶς;

τὸ σχῆμα γυναικῶν καὶ μέλος ἀποδοῦναι· καὶ μέλος ἐλευθέρων αὖ καὶ σχήματα ξυνθεῖσαι, ῥυθμοὺς δούλων καὶ ἀνελευθέρων προσαρμόττειν· οὐδ᾽ αὖ ῥυθμοὺς καὶ σχῆμα ἐλευθέριον ὑποθεῖσαι, μέλος ἢ λόγον ἐναντίον ἀποδοῦναι τοῖς ῥυθμοῖς. ἔτι δὲ θηρίων φωνὰς καὶ ἀνθρώπων καὶ ὀργάνων, καὶ πάντας ψόφους εἰς ταυτὸ οὐκ ἄν ποτε ξυνθεῖεν, ὡς ἕν τι μιμούμεναι. ποιηταὶ δ᾽ ἀνθρώπινοι, σφόδρα τὰ τοιαῦτα ἐμπλέκοντες, καὶ συγκυκῶντες ἀλόγως, γέλωτ᾽ ἂν παρασκευάζοιεν τῶν ἀνθρώπων ὅσους φησὶν Ὀρφεὺς λαχεῖν ὥραν τῆς τέρψιος. ταῦτά τε γὰρ ὁρῶσι πάντα κυκώμενα, καὶ ἔτι διασπῶσιν οἱ ποιηταὶ ῥυθμὸν μὲν καὶ σχήματα μέλους χωρίς, λόγους ψιλοὺς εἰς μέτρα τιθέντες, μέλος δ᾽ αὖ καὶ ῥυθμοὺς ἄνευ ῥημάτων, ψιλῇ κιθαρίσει τε καὶ αὐλήσει προσχρώμενοι. ἐν οἷς δὴ παγχάλεπον ἄνευ λόγου γιγνόμενον ῥυθμόν τε καὶ ἁρμονίαν γιγνώσκειν, ὅ, τι τε βούλεται, καὶ ὅτῳ ἔοικε τῶν ἀξιολόγων μιμημάτων. ἀλλ᾽ ὑπολαβεῖν ἀναγκαῖον ὅτι τὸ τοιοῦτόν γε, πολλῆς ἀγροικίας μεστὸν πᾶν, ὁπόσον τάχους τε καὶ ἀπταισίας καὶ φωνῆς θηριώδους σφόδρα φίλον, ὥστ᾽ αὐλήσει γε χρῆσθαι καὶ κιθαρίσει, πλὴν ὅσον ὑπ᾽ ὄρχησίν τε καὶ ᾠδήν. ψιλῷ E δ᾽ ἑκατέρῳ πᾶσά τις ἀμουσία καὶ θαυματουργία γίγνοιτ᾽ ἂν τῆς χρήσεως. ταῦτα μὲν ἔχει ταύτῃ λόγον. ἡμεῖς δέ γε οὐχ ὅτι μὴ δεῖ ταῖς μούσαις ἡμῖν προσχρῆσθαι τοὺς ἤδη τριακοντούτας καὶ τὸν πεντήκοντα παραγεγονότας σκοπούμεθα, ἀλλ᾽ ὅτι ποτὲ δεῖ. τόδε μὲν οὖν ἐκ τούτων ὁ λόγος ἡμῖν δοκεῖ μοι σημαίνειν ἤδη τῆς χορικῆς μούσης, ὅτι πεπαιδεῦσθαι δεῖ βέλτιον τοὺς πεντηκοντούτας, ὅσοισπερ ἂν ᾄδειν προσήκῃ. τῶν γὰρ ῥυθμῶν καὶ τῶν ἁρμονιῶν ἀναγκαῖον αὐτοῖς εἶναι εὐαισθήτως ἔχειν καὶ γιγνώσκειν. ἢ πῶς τὴν ὀρθότητα γνώσεται τῶν με- F λῶν, ᾧ προσῆκεν ἢ μὴ προσῆκε τῷ Δωριστί, καὶ τοῦ ῥυθμοῦ ὃν ὁ ποιητὴς αὐτῷ προσῆψεν, ὀρθῶς ἢ μή;

E rum, ſeruorum & illiberalium numeros, vel in numeris figuriſque liberis, concentum vel ſermonem numeris contrarium. Nunquam inſuper ferarum voces atque hominum, pulſandorúmque inſtrumentorum, & ſtrepitus omnes quaſi vnum aliquid imitarentur, in vnum confunderent. Humani verò poetæ huiuſmodi multa perturbant & ſine ratione commiſcent, riſúmque hominibus commouent: quos Orpheus delectationis gratiam nactos ait. Omnia enim & confuſa cernunt, & ipſi quoque diſtrahunt poetæ, numerum quidem atque figuras à concentu ſeorſum, orationes nudas abſque concentu metricè componentes, atque D etiam concentus & numeros abſque verbis, nudæ citharæ pulſationi & tibiæ ſono accommodantes. Qua in re difficilimum eſt cognoſcere quid numerus & concentus qui ſine verbis fit, ſibi velit, & cui imitationi ſimilis ſit earum quæ ratione ſunt dignæ. Putare autem oportet multa ruditate eſſe refertum id omne quodcunque ſiue velocitatem ſeu tarditatem, vocémque ferarum proximè ſequitur, vt aliter tibia, citharáque vtaris, quàm ad tripudium opus ſit atque cantum. Nudo autem vtroque vti, abuſus eſt præſtigiatrici oſtentationi perſimilis, & à Muſis admodum alienus. Sed ho- E rum quidem hæc ratio eſt. Nos autem hæc non conſideramus, quod triginta quinquagintáque annos & vltrà nati Muſis noſtris vti non debeant, ſed vti quando debeant videamus. Ex iſtis autem oratio hæc nobis id ſignificare videtur, quod ad quinquageſimum annum prouectos quibuſcunque canere opus eſt, melius cæteris chori Muſam tenere oporteat. Neceſſe nanque eſt, vt acutè concentus & numeros ſentiant atque cognoſcant. Quomodo enim aliter quiſpiam rectitudinem cantus cognoſcet, cui vel conueniat vel non conueniat Doricum, & numerus quem illi poeta adiunxit, vtrum rectè iunxerit nécne? CLIN. Nullo F certè pacto. ATHEN. Vulgus autem deridendum eſt, cum ſe putet quod boni concentus numerique compos eſt, & quod contrà, ſatis cognoſcere.

ΚΛΕΙΝ. Δῆλον ὡς οὐδαμῶς. ΑΘΗΝ. Γελοῖος γὰρ ὅ γε πολὺς ὄχλος, ἡγούμενος ἱκανῶς γιγνώσκειν τό τ᾽ εὐάρμοστον καὶ εὔρυθμον καὶ μή, ὅσοι προσᾴδειν αὐτὸν καὶ βαίνειν ἐν ῥυθμῷ γεγόνασι διηναγκασμένοι.

Enimuerò quod ab initio voluimus, vt videlicet Dionyſij choro rectam opem ſermo noſter afferret, pro viribus dictum eſt. Verùm conſideremus an hoc ita ſit factum. Talis vtique concentus hominum neceſſario compotatione progrediente turbulentior redditur. Quod & à principio ſuppoſuimus, in his quæ fiunt hodie, neceſſario fieri. C. Neceſſe. A. Vbi certè vnuſquiſque ſeipſo leuior factus extollitur & exultat, audaciáque repletur, nec audit proximum, ſed tam ſuipſius quàm cæterorum omnium ducem ſe ſufficiétem exiſtimat. C. Abſque dubio. A. An non diximus, quoties iſta fiunt, bibétium animos, ſicut in igne ferrum, ita vino feruentes molliores iunioréſque fieri, & idcirco facilius deduci, veluti quando iuuenes erant? ſi quis & poſſit & ſciat erudire eos ac fingere. Fictorem verò eundem eſſe qui & tunc probus legiſlator dicebatur. Cuius in legibus compotationis modus eſt præſcribendus, vt poſſint hæ leges confidentem illum audacémque & impudentiorem quàm deceat factum, qui ordinem viciſſim ſilentio, ſermone, cópotatione, & muſica ſeruare nó vult, cohibere, atque ita inſtruere, vt contrà in omnibus facere velit quàm faciat, contra inſurgentem ac turpem confidentiam admouentes timoré optimú cum iuſtitia. quem quidem timorem diuinú, pudorem & verecundiam nominauimus. C. Eſt vt ais. A. Harum legum autores atque cuſtodes à perturbatione & ebrietate remotos eſſe oportet, vinolentorum duces. Sine quibus contra ebrietatem pugnare durius eſt, quàm ſine ducibus prudentibus & conſideratis cum hoſtibus dimicare. Siquis autem neque obtemperare velit, his neque ducibus Dionyſij vltrà annos ſexaginta natus, æquale vel etiam maius dedecus ferat, quàm qui ducibus Martis non paret. CLIN. Rectè,

πέρι· ἢ μηδέποτε ἱκανὸν ἐπῳδὸν γίγνεσθαι νέοις πρὸς ἀρετήν.

Καὶ, ὅπερ ὁ λόγος ἐν ἀρχαῖς ἐβουλήθη, τὴν τῷ τοῦ Διονύσου χορῷ βοήθειαν ἐπιδεῖξαι καλῶς λεγομένην, εἰς δύναμιν εἴρηται. σκοπώμεθα δ' εἰ ταῦθ' οὕτω γέγονε· θορυβώδης μήν που ὁ ξύλλογος ὁ τοιοῦτος ἐξ ἀνάγκης προϊούσης τῆς πόσεως ἐπὶ μᾶλλον ἀεὶ ξυμβαίνει γιγνόμενος. ὅπερ
D ὑπεθέμεθα κατ' ἀρχὰς ἀναγκαῖον εἶναι γίγνεσθαι περὶ τῶν νῦν γιγνομένων. ΚΛ. Ἀνάγκη. ΑΘ. Πᾶς δέ γε αὐτὸς αὑτοῦ κουφότερος αἴρεται, καὶ γέγηθέ τε καὶ παρρησίας ἐμπίπλαται καὶ ἀνηκουστίας ἐν τῷ τοιούτῳ τῶν πέλας· ἄρχων δ' ἱκανὸς ἀξιοῖ ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων γεγονέναι. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐκοῦν ἔφαμεν, ὅταν γίγνηται ταῦτα, καθάπερ τινὰ σίδηρον, τὰς ψυχὰς τῶν πινόντων διαπύρους γιγνομένας, μαλθακωτέρας γίγνεσθαι καὶ νεωτέρας· ὥστε εὐαγώγους ξυμβαίνειν τῷ δυναμένῳ καὶ ἐπισταμένῳ παιδεύειν τε καὶ πλάττειν,
E καθάπερ ὅτ' ἦσαν νέαι. τοῦτον δ' εἶναι τὸν πλάστην, τὸν αὐτὸν ὅνπερ τότε, τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην· οὗ νόμους εἶναι δεῖν συμποτικούς, δυναμένους τὸν εὔελπιν καὶ θαρραλέον ἐκεῖνον γιγνόμενον καὶ ἀναισχυντότερον τοῦ δέοντος, καὶ οὐκ ἐθέλοντα τάξιν καὶ τὸ κατὰ μέρος σιγῆς καὶ λόγου καὶ πόσεως καὶ μούσης ὑπομένειν, ἐθέλειν ποιεῖν πάντα τούτοις τἀναντία· καὶ εἰσιόντι τῷ μὴ καλῷ θάρρει τὸν κάλλιστον διαμαχόμενον φόβον εἰσπέμπειν οἷοί τ' εἶναι μετὰ δίκης, ὃν αἰδῶ τε καὶ αἰσχύνην θεῖον φόβον ὠνομάκαμεν. ΚΛ. Ἔστι ταῦτα. ΑΘ. Τούτων δέ γε τῶν νόμων εἶναι νο-
F μοφύλακας καὶ συνδημιουργοὺς αὐτοῖς τοὺς ἀθορύβους καὶ νήφοντας τῶν μὴ νηφόντων στρατηγούς· ὧν δὴ χωρίς, μέθῃ διαμάχεσθαι δεινότερον, ἢ πολεμίοις εἶναι μὴ μετὰ ἀρχόντων ἀθορύβων· καὶ τὸν αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλειν πείθεσθαι τούτοις, καὶ τοῖς ἡγεμόσι τοῖς τοῦ Διονύσου, τοῖς ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γεγονόσιν, ἴσην καὶ μείζω τὴν αἰσχύνην φέρειν, ἢ τὸν τοῖς τοῦ Ἄρεως ἀπειθοῦντα ἄρχουσιν. Κ. Ὀρθῶς.

... λέγειν ταῦτα νῦν, ἀφίημι λέγειν· τὸ δὲ τοσόνδε οἶδα, ὅτι πᾶν ζῶον ὅσον αὐτῷ προσήκει νοῦν ἔχειν τελεωθέντι, τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον οὐδὲν ἔχον ποτὲ φύεται. C
ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ἐν ᾧ μήπω κέκτηται τὴν οἰκείαν φρόνησιν, πᾶν μαίνεταί τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως· καὶ ὅταν ἀποκτείνῃ τις αὐτὸ τάχιστα, ἀτάκτως αὖ πηδᾷ. ἀναμνησθῶμεν δὲ ὅτι μουσικῆς τε καὶ γυμναστικῆς ἔφαμεν ἀρχὰς ταύτας εἶναι. K. Μεμνήμεθα· τί δ᾽ οὔ; A. Οὐκοῦν καὶ ὅτι τὴν ῥυθμοῦ τε καὶ ἁρμονίας αἴσθησιν τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν ἐνδεδωκέναι τὴν ἀρχὴν ταύτην ἔφαμεν; Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Μούσας καὶ Διόνυσον, τούτων αἰτίους γεγονέναι; K. Πῶς γὰρ οὔ; A. Καὶ δὴ καὶ τὸν οἶνόν γε, ὡς ἔοικεν, ὁ τῶν ἄλλων λόγος, ἵνα μανῶμεν, D
φησὶν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῶν ἀνθρώπων δεδόσθαι· ὁ δὲ νῦν λεγόμενος ὑφ᾽ ἡμῶν, φάρμακον ἐπὶ τοὐναντίον φησὶν αἰδοῦς μὲν ψυχῆς κτήσεως ἕνεκα δεδόσθαι, σώματος δὲ ὑγιείας τε καὶ ἰσχύος. K. Κάλλιστα, ὦ ξένε, τὸν λόγον ἀπεμνημόνευκας. A. Καὶ τὰ μὲν δὴ τῆς χορείας ἡμίσεα διαπεπεράνθω, τὰ δ᾽ ἡμίσεα ὅπως ἂν ἔτι δοκῇ περανοῦμεν, ἢ καὶ ἐάσομεν; K. Ποῖα δὴ λέγεις; καὶ πῶς ἑκάτερα διαιρῶν; A. Ὅλη μέν που, χορεία, ὅλη παίδευσις ἦν ἡμῖν· τούτου δ᾽ αὖ, τὸ μὲν ῥυθμοί τε καὶ ἁρμονίαι τὸ κατὰ τὴν φωνήν. K. Ναί. A. E
Τὸ δέ γε κατὰ τὴν τοῦ σώματος κίνησιν, ῥυθμὸν μὲν κοινὸν τῇ τῆς φωνῆς εἶχε κινήσει, σχῆμα δὲ ἴδιον· ἐκεῖ δὲ μέλος, ἡ τῆς φωνῆς κίνησις. K. Ἀληθέστατα. A. Τὰ μὲν τοίνυν τῆς φωνῆς μέχρι τῆς ψυχῆς, πρὸς ἀρετῆς παιδείαν, οὐκ οἶδ᾽ ὅντινα τρόπον ὠνομάσαμεν μουσικήν. K. Ὀρθῶς μὲν οὖν. A. Τὰ δέ γε τοῦ σώματος, ἃ παιζόντων ὄρχησιν εἴπομεν, ἐὰν μέχρι τῆς τοῦ σώματος ἀρετῆς ἡ τοιαύτη κίνησις γίγνηται, τὴν ἔντεχνον ἀγωγὴν ἐπὶ τὸ τοιοῦτον αὐτοῦ, γυμναστικὴν προσείπωμεν. K. Ὀρθότατα. A. Τὸ δὲ τῆς μουσικῆς, ὃ νῦν F
σχεδὸν ἥμισυ διεληλυθέναι τῆς χορείας εἴπομεν, καὶ διαπεπεράνθω, καὶ νῦν οὕτως εἰρήσθω· τὸ δὲ ἥμισυ λέγωμεν. ἢ πῶς καὶ πῇ ποιητέον; K. Ὦ ἄριστε, Κρησὶ καὶ Λακεδαιμονίοις διαλεγόμενος, μουσικῆς πέρι διελθόντων ἡμῶν, ἐλλειπόντων δὲ γυμναστικῆς, τί ποτε οἴει σοὶ πότερον ἡμῶν ἀποκρινεῖσθαι πρὸς ταύτην τὴν ἐρώτησιν;

lis ei cùm prouectum fuerit, conuenit. Hoc porrò in tempore, quo prudentiam ſuam nondum poſſidet, furit omne, & ſine ordine clamat: & cùm quis ipſum occiderit, rurſus incompoſitè & ſine ordine exultat. Recordemur autem quòd muſicæ & gymnaſticæ hæc eſſe principia diximus. C. Recordamur. A. Nónne etiam quod numeri & concentus ſenſus nobis ſolis ſit, ex hoc principio conſtare diximus? Apollinem verò & Muſas, & Dionyſium duces ad hæc nobis eſſe tributos? C. Vtique. A. Vinum verò, vt ferunt multi, ad vltionem hominibus datum eſt, vt inſaniant. Vt autem ſermo habet noſter, remedium, & medicina in contrarium, vt animus quidem pudorem, corpus autem ſanitatem & vires adipiſcatur. C. Egregiè hoſpes ſuperiorem orationem commemoraſti. A. Sed iam media pars eorum quæ ad choream pertinent, dicta eſt. Reliquam verò, vt videtur, perficiemúſne an prætermittemus? Clin. Quáſnam dicis partes, & quomodo partiris vtráſque? A. Tota quippe chorea vniuerſa nobis dicta eſt diſciplina, choreæ verò pars vna in voce eſt per numeros & concentus. C. Ita eſt. A. Altera in corporis motu per numerum atque figuram. Sed numerum quidem habet cum motu vocis communem, figuram verò propriam. In prima autem illa parte cantus ipſe vocis eſt motus. C. Vera narras. A. Sed vocis quidem habitum, qui ad diſciplinam virtutis animi peruenit, neſcio quo modo muſicam nominauimus. C. Rectè admodum. A. Si autem corporis motus in ludo quem ſaltationem appellauimus, ad corporis, vſq; virtutem attingit, artificioſam hâc ad id ipſius deductionẽ gymnaſticam nominemus. C. Rectiſſimè. A. De muſica quidem, quam mediam choreæ partem diximus, ſatis actum putauimus: atq; ita de ea ſit dictũ. Quare de reliqua iam dicamus, vel quid agendum? C. O vir optime, qui cum Cretenſibus & Lacedæmoniis diſſeris, quando iam ſatis tractatum de muſica eſt, ſed de gymnaſtica hactenus minimè, quidnam reſponſurum tibi ad interrogationem huiuſmodi vtrumuis noſtrũ exiſtimas?

ludo vtatur compotationibus ciuitas,& liceat cuique quando velit & quibuſcum velit combibere, & alia quæque pro libidine exercere, non eſſem huius ſententiæ, quòd deceat ciuitatem iſtam, aut hunc virum ebrietati aliquando indulgere. Sed multo magis quàm Cretenſium Lacedæmoniorúmque vſum Carthaginenſium legem probarem, vt nunquam in caſtris quiſquam guſtare vinum audeat, ſed toto illo tempore aqua bibatur, & in ciuitate nunquam vini vſum ſeruo vel ſeruæ concederem: Sed nec magiſtratibus toto eo anno quo magiſtratu funguntur. Gubernatores etiam atque iudices munus ſuum obituros à vino penitus prohiberem. Deliberaturos quoque de rebus non negligendis. Ac nulli penitus interdiu vinum concederem, niſi exercitationis corporeæ morborúmque cauſa hoc potu opus fuerit, neque etiam nocte viro vel mulieri quando liberis operam dare volunt. Plura etiam referri poſſent, in quibus homines legis rectæ mentiſque compotes vino abſtinerent. Quapropter ſecundum hanc rationem, nec multis ciuitati vineis opus eſſet. Atqui & reliqua agricultura, omniſque viuendi norma ordinem ſuum teneret, ac vini vſus fermè omnium moderatiſſimus & parciſſimus eſſet. Hic itaque ſermoni de vino hoſpites, ſi vobis quoque videtur, colophon impoſitus ſit. C L I N. Probè dictum. Quare & nobis ita videtur.

τιμῶν μὴ ἀφέξεται, ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τῆς
χρείας αὐτῆς ἕνεκα μηχανωμένην, τῆς ἐν αὐτῷ τούτων ἁ-
C πᾶσι τούτοις χρηστέον· εἰ δ' ὡς παιδιᾷ τι, καὶ ἐξέσται τῷ
βουλομένῳ, καὶ ὅταν βούληται, καὶ μεθ' ὧν ἂν βούληται, πί-
νειν μετ' ἐπιτηδευμάτων ὡντινωνοῦν ἄλλων, οὐκ ἂν τιθείμην
ταύτην τὴν ψῆφον, ὡς δεῖ ποτε μέθῃ χρῆσθαι ταύτην τὴν
πόλιν, ἢ τοῦτον τὸν ἄνδρα. ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τῆς Κρητῶν καὶ
Λακεδαιμονίων χρείας προσθείμην ἂν τῷ Καρχηδονίων
νόμῳ, μηδέποτε μηδένα ἐπὶ στρατοπέδου γεύεσθαι τούτου
τοῦ πώματος, ἀλλ' ὑδροποσίᾳ συγγίγνεσθαι τοῦτον τὸν χρό-
νον ἅπαντα· καὶ κατὰ πόλιν μήτε δοῦλον μήτε δούλην
γεύεσθαι μηδέποτε· μηδὲ ἄρχοντας, τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ὃν
ἂν ἄρχωσι· μηδ' αὖ κυβερνήτας, μηδὲ δικαστὰς, ἐνεργοὺς
D ὄντας, οἴνου γεύεσθαι τὸ παράπαν· οὐδ' ὅστις βουλευσόμενος
εἰς βουλὴν ἀξίαν τινὰ λόγου συνέρχεται. μηδέ γε μεθ' ἡ-
μέραν μηδένα τὸ παράπαν, εἰ μὴ σωμασκίας ἢ νόσων ἕνε-
κα· μηδ' αὖ νύκτωρ, ὅταν ἐπινοῇ τις παῖδας ποιεῖσθαι
ἀνὴρ ἢ καὶ γυνή. καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα ἄν τις λέγοι, ἐν
οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ νόμον ἔχουσιν ὀρθὸν, οὐ ποτέος οἶνος. ὥστε
κατὰ τὸν λόγον τοῦτον, οὐδ' ἀμπελώνων ἂν πολλῶν δέοι οὐδ' ἡ-
τινιοῦν πόλει. τακτὰ δ' ἂν τά τ' ἄλλα ἂν εἴη γεωργήματα, καὶ πᾶ-
σα ἡ δίαιτα· καὶ δὴ τά γε περὶ οἶνον σχεδὸν ἁπάντων ἐμμε-
τρότατα καὶ ὀλίγιστα γίγνοιτ' ἄν. τοῦτ', ὦ ξένοι, ἡμῖν (εἰ ξυν-
δοκεῖ) κολοφὼν ἐπὶ τῷ περὶ οἴνου λόγῳ ῥηθέντι εἰρήσθω. ΚΛ. Καλῶς· καὶ ξυνδοκεῖ.

DIALOGVS TERTIVS DE LEGIBVS, VEL, DE LEGVM LATIONE.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

QVEMADMODVM medicus ſanitatem corporis, ita legum autor ſpectat animi ſanitatem. Quoniam verò omnibus optabilius eſt valetudinem proſperam retinere ne pereat, quàm recipere pereuntem, idcirco præcipuum vtriuſque tam ciuilis quàm medici inſtitutum eſt, ſeruare ſiue corporis ſiue animi ſanitatem: ſequens verò vtriuſque conſilium eſſe videtur optimum, ſiue corpori, ſiue animo habitum, ſi quando amiſſus fuerit, reſtituere. Quamobrem & apud Platonem & apud veritatem ſcriptores illi

Prima quidem ſtatim poſt generis humani calamitatem in ſuperſtite quodam eius ſemine ſeruato, vel altiſſimorum montium beneficio, vel diuina potius prouidentia. Tunc enim probabile eſt filios nepotéſque patrisfamiliâs imperio paruiſſe. Quod quidem imperium ſola conſtat lege naturæ. Secunda figura inter familias plures iã inter ſe vel oppido, vel vallo quodã ſimili cõgregatas, cõgregatas inquam tũ indigẽtia mutua, tũ metu ferarũ. Sed ab ipſo cœtus huius exordio veriſimile eſt tot gubernãdi formas, quot & domicilia extitiſſe opinionibus inter ſe moribúſque longè diuerſas. Ob quam diuerſitatem mutuis ſubortis iniurijs coacti ſunt communes quoſdam arbitros & iudices rectoréſque conſtituere. Vnde tertia iam orta eſt, ciuilis diſciplinæ figura, à præcedente videlicet iniuſtitia ducens originem. Probabile verò eſt eiuſmodi rectores vrbis, communes præſcripſiſſe ciuitati leges poſtquam honeſtiſſimas quaſque domiciliorum leges conſiderauerunt, per eáſque rei familiaris diſciplinam, ad diſciplinam Reipublicæ tranſtulerũt. Quarta deniq; figura eſt, in quodã gentiũ regno: vbi plures inter ſe vrbes in eandẽ voluntatẽ communẽmque legẽ ita conueniunt, quemadmodũ in vrbẽ vnã familiæ plures. Prima quidem figura extra vrbem eſt, per leges ſingulas, natura, ratione, voluntate conſiſtens. Secunda verò iam in vrbe, ſed per ſingulas adhuc domiciliorum leges, indigentia quadã metúque congregata. Tertia in ciuitate per leges iam communes, occaſione iniuſtitiæ, iuſtitiã colens. Quarta ex pluribus ciuitatibus per eandem voluntatẽ legémque ſimilem congregatur. Inter hæc admonentur poëtæ ad canenda diuina. Vbi dicitur poëtarum genus diuinum eſſe, agique deo. Admonentur quoque autores legũ, vt neque arduas neque violentas ferant leges, ſed leues, quoad fieri poteſt atque ſuaues. Præterea exemplo quodam hiſtorico, principale proſequitur diſputationis huius conſilium, de præcipua condendarum legum & optima ratione. Quæ quidem hinc maximè ſumit exordium, ſi autor in his ferendis vniuerſam quidem ciuium virtutem ſpectet, maximè verò maximam omnium atque ducem. Nemo verò dubitat virtutes alias à prudentia tanquam inferiora membra à capite duci. Hanc vtiq; tam neceſſariã nobis eſſe quàm nobilem, ex eo confirmat, quod omnes communi voto id optant in primis, vt humana omnia pro ſuis deſiderio ſuccedant atque gerantur: cúmque cui ad votum cuncta ſuccedunt, beatiſſimum fore omnium arbitrantur. Plato verò contrà infert, miſerrimum fore illum cuius cupiditates quotidie ſequantur euentus, niſi tanta ſit prudentia præditus, tantáque per prudentiã animum moderatione regat, vt vera diſcernat bona, & quæ ratione ſecreuit neglectis alijs appetat. In his admonet non eſſe optandum vel orandum vt omnia cupiditatẽ noſtram ſequãtur, imo vt cupiditas rationem. Tangit & congruam filij ad patrem, patris ad deum comparationẽ. Cupit certe & precatur ſibi puer euenire quàm plurima quaſi bona, quæ pater interea ne accidant deprecatur tanquam mala. Similiter vana & noxia vota hominum cœleſtis pater quotidie deteſtatur. Neque refugium ad euitanda fallacia vota vllum nobis eſt, excepta prudentia. Huic ergo per ciuium animos propagandæ legiſer in primis incumbet publicæ ſtudens felicitati. Tanta enim prudẽtiæ perfectio eſt, vt & optanda doceat exoptare atq; comparare, & comparatis ea potiſſimum vti ratione qua proſint. In his autem felicitas ciuitatis tota conſiſtit. Quemadmodũ verò ciuitatem ſeruat prudẽtia, ita deſtruit imprudentia, quam nominat ignorantiam. Non ignorantiam inquam vel literarum proprie vel artis cuiuſdam vel externorum quorundam à nobis aliorum ſed ignorantiam boni, vt alibi ſæpe dicit atque hic ſignificat. Sed addit eam eſſe & priuatim & publicè perniciosiſſimam ignorantiam, per quam quis neſciat ita ſuum animum temperare, vt rationis ſuæ tanquam reginæ legibus ſenſus quaſi populus legitimè educatus obediat: adeò vt non alia proſequatur & fugiat, nec alijs aliterúe gaudeat atque doleat quàm rationis inſtituta præſcribant. Quicunque ignorantia eiuſmodi obcæcantur, etiam ſi ingenioſiſſimi atque literatiſſimi ſint, ignorantes à Platone cenſentur. Qui verò tẽperati ſunt, prudentes ab eo iudicantur atque ſcientes, etiã ſi literas neſciant. Probibet deinde magiſtratum illi tribui gubernandum qui propter incontinentiam gubernare ſe neſciat. Neque confidit ciuitatẽ ſub eo rectè feliciterque cõponi, in cuius animo ciuitas quædam eſt incõpoſita ſimul & miſera. Quamuis autem ſeptẽ numeret deinceps rationes quæ ad dignitatem imperandi conducere apud plurimos iudicantur, ſcilicet, Paternitas, Nobilitas, Dominatio, Potentia, Senectus, Prudentia, Sors, tamen vnicam ipſe præ cæteris eligit, id eſt prudentiam, dicens hãc eſſe propriam dignitatis imperatoriæ rationem, ſcilicet, vt prudentiores vbique imperent, imprudentiores obtemperent. Quemadmodum & oculorum officium

[illegible] quod autem ab omnibus ſit atque continue, non minorem ferme in animum vim habet quàm aër in corpus. Præterea quæ apud medicos parum cautos habentur leuia, apud Platonem obſeruantiſſimum humani generis medicum haud contemnenda cenſentur. Deſcendit poſt hæc ad ſuperiorum epilogum. In quo epilogo poſſet quiſpiam clauſulam illam, Si verò quicquam, & quæ ſequuntur, ita forſitan legere, An vero quicquam contulerimus nécne? Quis redarguet? Cum inter nos omnia dicta fuerint? Sed iſta tu videris.

DE LEGIBVS DIALOGVS TERTIVS.

HAEC quidem ita ſe habeant. Ciuilis autem diſciplinæ initium quódnam fuiſſe dicemus? An non hinc facillime ipſum quis optiméque inſpiciet? CLINIAS. vndénam? ATHENIEN. Vnde ciuitatum quoque incrementum & ad virtutem & ad vitium licet inſpicere. CLIN. Vnde dicis? ATHEN. Reor equidem à longitudine infinitatéque temporis, rerúmque in eo mutationibus. CLIN. Quo pacto id ais? ATHENIENSES. Age dic, ſi habes, ex quo vrbes ciuileſque hominum inſtitutiones cœperunt, quanta temporis præceſſerit multitudo. CLINIAS. Nequaquam id facile. ATHENIENSES. Infinitum vtique hoc & impoſſibile cognatu. CLINIAS. Sic eſt omnino. ATHENIENSES. Nónne innumeræ in hoc tempore conditæ ſunt ciuitates, totidémque deſtructæ, quæ omni ciuilis vitæ conditione paſſim vſæ ſint, factæque modò maiores è minoribus, modò minores è maioribus, peiores quoque ex melioribus, & contrà, ex peioribus meliores? CLINIAS. Neceſſarium id quidem eſt. ATHENIEN. Huius igitur mutationis cauſam excogitemus, ſi poſſumus. Fortaſſis enim primam vitæ ciuilis cauſam mutationemque nobis oſtendet.

ΝΟΜΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

A ΤΑΥΤΑ μὲν οὖν δὴ ταῦτα. πολιτείας δ' ἀρχὴν τίνα ποτὲ φῶμεν γεγονέναι; μῶν οὐκ ἐνθένδε τις ἂν αὐτὴν ῥᾷστά τε καὶ κάλλιστα κατίδοι; Κ Λ. Πόθεν; Α. Ὅθεν καὶ τὴν τῶν πόλεων ἐπίδοσιν ἐπ' ἀρετὴν μεταβαινουσῶν ἅμα καὶ κακίαν ἑκάστοτε θεατέον. Κ. Λέγεις δὲ πόθεν; Α. Οἶμαι μὲν ἀπὸ χρόνου μήκους τε καὶ ἀπειρίας, καὶ τῶν μεταβολῶν ἐν τῷ τοιούτῳ. Κ Λ. Πῶς λέγεις; Α. Φέρε, ἀφ' οὗ πόλεις τ' εἰσὶ καὶ ἄνθρωποι πολιτευόμενοι, δοκεῖς ἄν ποτε
B κατανοῆσαι χρόνου πλῆθος ὅσον γέγονεν; Κ. Οὔκουν ῥᾴδιον γε οὐδαμῶς. Α. Τὸ δέ γε ὡς ἄπειρόν τι καὶ ἀμήχανον ἂν εἴη. Κ. Πάνυ μὲν οὖν τοῦτό γε. Α. Μῶν γε οὖν οὐ μυρίαι μὲν ἐπὶ μυρίαις ἡμῖν γεγόνασι πόλεις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ; κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦ πλήθους λόγον, οὐκ ἐλάττους ἐφθαρμέναι; πεπολιτευμέναι δ' αὖ πάσας πολιτείας πολλάκις ἑκασταχοῦ; καὶ τοτὲ μὲν ἐξ ἐλαττόνων, μείζους, τοτὲ δ' ἐκ μειζόνων, ἐλάττους· καὶ χείρους ἐκ βελτιόνων γεγόνασι, καὶ βελτίους ἐκ χειρόνων; Κ Λ. Ἀναγκαῖον. Α. Ταύτης δὴ πέρι λάβωμεν (εἰ δυναίμεθα) τῆς με-
C ταβολῆς τὴν αἰτίαν. τάχα γὰρ ἂν ἴσως δείξειεν ἡμῖν τὴν πρώτην τῶν πολιτειῶν γένεσιν καὶ μετάβασιν.

ἄλλου του σπουδαίας εὑρημένον, ἢ πολιτικῆς, ἢ καὶ σοφίας τινὸς ἑτέρας, πάντα ἔρρειν ταῦτα ἐν τῷ τότε χρόνῳ φήσομεν; C ΚΛΕΙΝ. Πῶς γὰρ ἄν, ὦ ἄριστε, εἴγε ἔμενε τάδε οὕτω τὸν πάντα χρόνον ὡς νῦν διακεκόσμηται, καινὸν ἀνηυρίσκετό ποτε καὶ ὁτιοῦν; ὅτι μὲν γὰρ μυριάκις μύρια ἔτη διελάνθανεν ἄρα τοὺς τότε, χίλια δ' ἀφ' οὗ γέγονεν, ἢ δὶς τοσαῦτα ἔτη, τὰ μὲν Δαιδάλῳ καταφανῆ γέγονε, τὰ δέ, Ὀρφεῖ, τὰ δὲ, Παλαμήδει τὰ δὲ περὶ μουσικήν, Μαρσύᾳ καὶ Ὀλύμπῳ περὶ λύραν δὲ, Ἀμφίονι· τὰ δ' ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. ΑΘΗΝ. Ἆρ' οἶσθ' ὦ Κλεινία τὸν φίλον ὅτι παρέλιπες τὸν ἀτεχνῶς χθὲς γενόμενον; D ΚΛΕΙΝ. Μῶν φράζεις Ἐπιμενίδην; ΑΘΗΝ. Ναί, τοῦτον. πολὺ γὰρ ὑμῖν ὑπερεπήδησε τῷ μηχανήματι τοὺς ξύμπαντας, ὦ φίλε. ὃ λόγῳ μὲν Ἡσίοδος ἐμαντεύετο πάλαι, τῷ δ' ἔργῳ ἐκεῖνος ἀπετέλεσεν, ὡς ὑμεῖς φατέ. ΚΛΕΙΝ. Φαμὲν γὰρ οὖν. ΑΘΗΝ. Οὐκοῦν οὕτω δὴ λέγωμεν ἔχειν τότε ὅτε ἐγένετο ἡ φθορά, τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους πράγματα, μυρίαν μέν τινα φοβερὰν ἐρημίαν, γῆς δ' ἀφθόνου πλῆθος πάμπολυ· ζώων δὲ τῶν ἄλλων ἐρρόντων, βουκόλι' ἄττα, καὶ εἴ πού τι αἰγῶν περιλειφθὲν ἐτύγχανε γένος, σπάνια καὶ ταῦτα νέμουσιν εἶναι ζῆν τότε κατ' ἀρχάς. E ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Πόλεως δὲ καὶ πολιτείας πέρι καὶ νομοθεσίας, ὧν νῦν ὁ λόγος ἡμῖν παρέστηκεν, ἆρ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, οἰόμεθα καὶ μνήμην εἶναι τὸ παράπαν; ΚΛ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Οὐκοῦν ἐξ ἐκείνων τῶν διακειμένων οὕτω τὰ νῦν γέγονεν ἡμῖν ξύμπαντα, πόλεις τε καὶ πολιτεῖαι, καὶ τέχναι, καὶ νόμοι καὶ πολλὴ μὲν πονηρία, πολλὴ δὲ καὶ ἀρετή. ΚΛ. Πῶς λέγεις; Α. Ἆρ' οἰόμεθα, ὦ θαυμάσιε, τοὺς τότε, ἀπείρους ὄντας πολλῶν μὲν καλῶν, τῶν κατὰ τὰ ἄστη, πολλῶν δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, τελέους πρὸς ἀρετὴν ἢ καὶ πρὸς κακίαν γεγονέναι; F ΚΛ. Καλῶς εἶπες, καὶ μανθάνομεν ὃ λέγεις. Α. Οὐκοῦν προϊόντος μὲν τοῦ χρόνου, πληθύνοντος δ' ἡμῶν τοῦ γένους, εἰς πάντα τὰ νῦν καθεστηκότα προελήλυθεν ἅπαντα. ΚΑ. Ὀρθότατα. Α. Οὐκ ἐξαίφνης γε, ὡς εἰκός, κατὰ σμικρὸν δέ, ἐν παμπόλλῳ τινὶ χρόνῳ.

modo enim, ô vir optime, ſi hæc in ſempiternum ita ſe vt modò habentia permanſiſſent, nouum quicquam alicui eſſet inuentum? Nempe quia innumerabilis quædam multitudo annorum ignorabatur ab illis. Mille autem anni vel duo millia interceſſere ex quo quicquam dicitur, partim Dædalo, partim Orpheo, partim Palamedi inuentum. Sicut quæ ad muſicam pertinent, Marſyæ, & Olympo: quæ ad lyram, Amphioni attribuuntur: aliáque aliis multa, vt ita dicam, heri & nudiuſtertius adinuenta. ATHEN. Vidéſne, Clinia, prætermiſſum abs te eſſe amicum, qui verè heri fuit? CLIN. An Epimenidem dicis? ATH. Hunc equidem. Longè enim hic nouarum rerum excogitatione omnibus apud vos excelluit, ô amice. Quod ſanè verbis olim Heſiodus diuinauit, re autem Epimenides ipſe perfecit, vt vos aſſeritis. CLIN. Aſſerimus planè. ATHEN. Ex ea vtique deuaſtatione magnam terribilémque humanis in rebus deſolationem accidiſſe tunc arbitramur. Fertilium agrorum magnitudinem deſertam, cæteriſque animalibus corruptis vix boum caprarúmque genus, & illud quidem rarum relictum fuiſſe, quibus paſcendis tunc homines vitam agebant. CLIN. Cui dubium? ATH. Ciuitatis verò & diſciplinæ ciuilis & legum de quibus præſens à nobis ſermo habetur, nunquid memoriam quidem vllam, vt ita loquar, fuiſſe putamus? CLIN. Nullam prorſus. ATHEN. An non ex illis ita diſpoſitis nobis hæc omnia prouenerunt, ciuitates, diſciplinæque ciuiles, artes, leges, & vitiorum atque virtutis non parua copia? CLIN. Quo pacto id ais? ATHEN. Nunquid arbitratur, ô vir mirifice, eos homines, cùm multorum quæ inter ciues honeſta habentur vel turpia, ignari eſſent, ſummos vel in virtute, vel in vitio extitiſſe? CLIN. Probè dixiſti, & quod vis intelligimus. ATHEN. Tempore igitur progrediente, ac genere hominum multiplicato, ad eum quẽ nunc videmus habitum, prouecta omnia ſunt. CL. Rectè admodum. ATH. Neque tamen ſubitò, vt veriſimile eſt, ſed paulatim longóq; in tempore.

CLIN.

ſeuorum enim nulla erat inopia, niſi fortè quibuſdam paucis ab initio. Paſcuis autem plurimum illis temporibus vitam agebant. Lactis item & carnium copia non deerat. Ac venatio facilè alimenta, nec illa quidem mala, ſuppeditabat. veſtitus præterea, ſtramentorum, habitaculorum, vaſculorúmque tam igneorum quàm non igneorum copiam habebant. Artes quippe fingendi atque texendi ferro non indigent, quibus hæc omnia dei nutu conſequimur, vt ſi quando homines in talem calamitatem deciderint, propagare genus humanum poſſint. Hac de cauſa non valde inopes erant, neque inopia compellebantur ad bella. Diuites etiam fieri minimè poterant, quum neque aurum, neque argentum haberent. In quocunque verò hominum cœtu, nec inopia, neque diuitiæ ſunt, huic iuſtiſſimi mores aderunt. Neque enim ibi contumelia, neque iniuria locum habet. Aemulatio quoque & inuidia procul abeſt. His igitur de cauſis boni erant, ac maximè propter ſimplicitatem. Quæcunque enim audiebant honeſta eſſe vel turpia, propter ſimplicitatem credentes eſſe vera, monitis obtemperabant. Nec vllus propter ſapientiæ opinionem, vt modò fit, de mendacio ſuſpicabatur, ſed quæ de diis & hominibus dicebantur, vera putantes, quietè ad hæc vitam ſuam inſtituebant. Quamobrem tales erant omnino, quales paulò ante narrauimus. CLINIAS. Ego quidem & hic tibi in his conſentimus. ATHEN. Diximus porrò generationes multas ita viuentes, tam illis qui ante diluuium fuerunt, quàm hodiernis hominibus minorem peritiam habuiſſe, cùm cæterarum artium, tum bellicarum quæ terra vel mari hodie exercentur: iudiciorum quoque & ſeditionum quæ in ciuitate & verbis & operibus ſedulò contendunt ad iniuriam aliis inferendam. Simpliciores autem fuiſſe & fortiores, ac ſimul modeſtiores, & in omnibus iuſtiores. Horum verò cauſam iam diximus. CLI. Rectè loqueris.

μιαν ἔπειτα οὐ περιμάχητος ἦν αὐτοῖς ἡ τροφή. νομῆς γὰρ οὐκ ἦν σπάνις, εἰ μή τισι κατ' ἀρχὰς ἴσως· ᾗ δὴ τὸ πλεῖστον διέζων ἐν τῷ τότε χρόνῳ. γάλακτος γὰρ καὶ κρεῶν οὐδαμῶς ἐνδεεῖς ἦσαν· ἔτι δὲ θηρεύοντες, οὐ φαύλην οὐδ' ὀλίγην τροφὴν παρείχοντο. καὶ μὴν ἀμπεχόνης τε καὶ στρωμνῆς, καὶ οἰκήσεων καὶ σκευῶν ἐμπύρων τε καὶ ἀπύρων εὐπόρουν· αἱ πλαστικαὶ γὰρ καὶ ὅσαι πλεκτικαὶ τῶν τεχνῶν οὐδὲν προσδέονται σιδήρου· ταῦτα δὲ πάντα τούτω τὼ τέχνα θεὸς ἔδωκε πορίζειν τοῖς ἀνθρώποις, ἵν' ὁπότε εἰς τὴν

D τοιαύτην ἀπορίαν ἔλθοιεν, ἔχοι βλάστην καὶ ἐπίδοσιν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. πένητες μὲν δὴ διὰ τὸ τοιοῦτον σφόδρα οὐκ ἦσαν, οὐδ' ὑπὸ πενίας ἀναγκαζόμενοι διάφοροι ἑαυτοῖς ἐγίγνοντο. πλούσιοι δ' οὐκ ἄν ποτ' ἐγένοντο, ἄχρυσοί τε καὶ ἀνάργυροι ὄντες· ὃ τότε ἐν ἐκείνοις παρῆν. ᾗ δ' ἄν ποτε ξυνοικίᾳ μήτε πλοῦτος ξυνοικῇ μήτε πενία, σχεδὸν ἐν ταύτῃ γενναιότατα ἤθη γίγνοιτ' ἄν. οὔτε γὰρ ὕβρις, οὔτ' ἀδικία, ζῆλοί τε αὖ καὶ φθόνοι οὐκ ἐγγίγνονται. ἀγαθοὶ μὲν δὴ διὰ ταῦτά τε ἦσαν, καὶ διὰ τὴν λεγομένην εὐήθειαν. ἃ γὰρ ἤκουον καλὰ καὶ αἰσχρὰ εὐήθεις ὄντες, ἡγοῦντο ἀληθέ-

E στατα λέγεσθαι, καὶ ἐπείθοντο. ψεῦδος γὰρ ὑπονοεῖν οὐδεὶς ἠπίστατο, διὰ σοφίαν, ὥσπερ τὰ νῦν. ἀλλὰ περὶ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων τὰ λεγόμενα, ἀληθῆ νομίζοντες, ἔζων κατὰ ταῦτα· διόπερ ἦσαν τοιοῦτοι παντάπασιν οἵους αὐτοὺς ἡμεῖς ἄρτι διεληλύθαμεν. ΚΛ. Ἐμοὶ γοῦν δὴ καὶ τῷδε οὕτω ταῦτα ξυνδοκεῖ. ΑΘ. Οὐκοῦν εἴπωμεν ὅτι γενεαὶ διαβιοῦσαι πολλαὶ τοῦτον τὸν τρόπον, τῶν πρὸ κατακλυσμοῦ γεγονότων καὶ τῶν νῦν ἀτεχνότεραι μὲν καὶ ἀμαθέστεραι πρός τε τὰς ἄλλας μέλλουσιν εἶναι τέχνας καὶ πρὸς τὰς πολεμικάς, ὅσαι τε πεζαὶ καὶ ὅσαι κατὰ θάλατταν γίγνονται τανῦν, καὶ

F ὅσαι δὴ κατὰ πόλιν μόνον αὐτοῦ δίκαι καὶ στάσεις λεγόμεναι, λόγοις ἔργοις τε μεμηχανημέναι πάσας μηχανὰς εἰς τὸ κακουργεῖν τε ἀλλήλους καὶ ἀδικεῖν· εὐηθέστεραι δὲ καὶ ἀνδρειότεραι, καὶ ἅμα σωφρονέστεραι, καὶ ξύμπαντα δικαιότεραι. τὸ δὲ τούτων αἴτιον ἤδη διεληλύθαμεν. Κ. Ὀρθῶς λέγεις.

ὧν καὶ ἄλλα αὐτοῦ διεληλύθαμεν μάλ' ἀστεῖα, οὐ μὴν πολλά γε. οὐ γὰρ σφόδρα χρώμεθα οἱ Κρῆτες τοῖς ξενικοῖς ποιήμασι. ΜΕ. Ἡμεῖς δ' αὖ χρώμεθα μέν· καὶ ἔοικέ γε κρατεῖν τῶν τοιούτων ποιητῶν, οὐ μέντοι Λακωνικόν γε, ἀλλά τινα μᾶλλον βίον Ἰωνικὸν διεξέρχεται ἑκάστοτε. νῦν μὴν εὖ τῷ σῷ λόγῳ ἔοικε μαρτυρεῖν, τὸ ἀρχαῖον αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀγριότητα διὰ τῆς μυθολογίας ἐπανενεγκών. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Ξυμμαρτυρεῖ γάρ· καὶ λαβώμεθά γε αὐτὸν μηνυτὴν ὅτι τοιαῦται πολιτεῖαι γίγνονταί ποτε. ΚΛ. Καλῶς. ΑΘ. Μῶν οὖν οὐκ ἐκ τούτων τῶν κατὰ μίαν οἴκησιν καὶ κατὰ γένος διεσπαρμένων ὑπὸ ἀπορίας τῆς ἐν ταῖς φθοραῖς, ἐν αἷς τὸ πρεσβύτατον ἄρχει, διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς γεγονέναι, οἷς ἑπόμενοι, καθάπερ ὄρνιθες, ἀγέλην μίαν ποιήσουσι, πατρονομούμενοι καὶ βασιλείαν πασῶν δικαιοτάτην βασιλευόμενοι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Μετὰ δὲ ταῦτά γε εἰς τὸ κοινὸν μείζους ποιοῦντες πόλεις, πλείους συνέρχονται· καὶ ἐπὶ γεωργίας τὰς ἐν ταῖς ὑπωρείαις τρέπονται πρώτας, περιβόλους τε αἱμασιώδεις τινάς, τειχῶν ἐρύματα, τῶν θηρίων ἕνεκα ποιοῦνται, μίαν οἰκίαν αὖ κοινὴν καὶ μεγάλην ἀποτελοῦντες. ΚΛ. Τὸ γοῦν εἰκὸς ταῦθ' οὕτω γίγνεσθαι. ΑΘ. Τί δὲ τόδε; ἆρ' οὐκ εἰκός; ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Τῶν οἰκήσεων τούτων μειζόνων αὐξανομένων ἐκ τῶν ἐλαττόνων καὶ πρώτων, ἑκάστην τῶν σμικρῶν παρεῖναι κατὰ γένος ἔχουσαν τόν τε πρεσβύτατον ἄρχοντα, καὶ αὐτῆς ἔθη ἄττα ἴδια, διὰ τὸ χωρὶς ἀλλήλων οἰκεῖν, ἕτερα ἀφ' ἑτέρων ὄντων τῶν γεννητόρων τε καὶ θρεψάντων, ἃ εἰθίσθησαν περὶ θεούς τε καὶ ἑαυτούς, κοσμιωτέρων μὲν κοσμιώτερα, καὶ ἀνδρικῶν, ἀνδρικώτερα· καὶ κατὰ τρόπον οὕτως ἑκάστους τὰς αὐτῶν αἱρέσεις εἰς τοὺς παῖδας ἀποτυπουμένους, καὶ παίδων παῖδας, ὃ λέγομεν, ἥκειν ἔχοντας ἰδίους νόμους εἰς τὴν μείζονα ξυνοικίαν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Καὶ μὴν τούς γε αὐτῶν νόμους ἀρέσκειν ἑκάστοις ἀναγκαῖόν που, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων ὑστέρους. ΚΛ. Οὕτως. Α. Ἀρχὴ δὴ νομοθεσίας οἷον ἐμβαίνοντες ἐλάθομεν, ὡς ἔοικεν. Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Τὸ γοῦν μετὰ ταῦτα ἀναγκαῖον αἱρεῖσθαι τοὺς συνελθόντας τούτους κοινούς τινας ἑαυτῶν, οἳ τὰ πάντων ἰδόντες νόμιμα, τά σφισιν ἀρέσκοντα αὐτῶν μάλιστα εἰς τὸ κοινὸν τοῖς ἡγεμόσι καὶ ἀγαγοῦσι

nicam vitam potius vbique explicet. Bene autem verbis hic tuis atteſtari videtur, quum antiquitatem hominum per fabulas ad ſylueſtrem viuendi modum reduxerit. CLIN. Sanè. ATH. Atteſtatur nimirum. Quapropter teſtimonio illius inducti credamus gubernationes huiuſmodi aliquando fieri. M. Rectè. ATHE. Nónne gubernationes hæ fiunt ex hominibus ipſis qui per habitationes ſingulas, ſinguláque genera propter egeſtatem ex vaſtationibus factam diſperſi viuunt? in quibus ſemper antiquior dominatur, ex eo quòd principium ex patre matréque ſumpſerũt: quos quidem
D quaſi aues ſecuti gregem vnum conficiunt, patris voluntate pro lege vtentes, & regno omnium iuſtiſſimè gubernati. M. Ita prorſus. A. Poſtea verò communiter pluréſque confluentes maiores ciuitates conſtituunt, atque ad agriculturas primùm in montium radicibus conuerſi ex ſepibus ambitus quaſi muros vrbium ferarum cauſa condũt, vnam domũ amplam communémque condentes. M. Veriſimile id quidem videtur. ATH. Quid autem hoc? nónne etiam veriſimile? M. Quidnam. ATH. Cum habitationes hæ maiores è minoribus primiſque ſunt factæ, adeſſe paruarum ſingulas, quarũ
E vnaquæque adducat ſeniorẽ principem proprióſq; mores, ex eo quòd ſeorſum vixerit, & idcirco alios ab aliis parentibus educatoribúſque mores ſuſceperint, quibus aſſuefacti ſunt ſinguli ad deos colendos, ſéque ipſos curãdos, modeſtiores quidẽ à modeſtis, à fortioribus fortiores, & in cęteris omnibus prout ſinguli filios aut nepotes erudierũt, quorum ritus quaſi leges proprias ad maiorem habitationẽ ferunt. MEG. Quid prohibet? ATHEN. Atqui neceſſe eſt leges ſuas cuique in primis placere, aliorum verò leges loco ſecundo. ME. Ita eſt. ATH. Sed videmur iam in ipſa quaſi legum incunabula & exordium ingreſſi. MEG. Vtique. ATHEN. Poſt hæc neceſſe eſt, vt qui conueniunt, aliquos ex
F ſeipſis communiter eligant, qui omnium inſtituta nouerint, & quæ maximè ex his probauerint,

ditum igitur ex altioribus locis in magno pulchróque campo Ilium dicebamus, in colle quodam non alto, quò multi deſuper ex Ida fluuij defluebant. M. Sic traditum eſt. ATH. An non longo poſt diluuium tempore id factum putamus? M. Quis non ita putarit? ATH. Magna igitur eos deuaſtationis illius cepiſſe videtur obliuio, quando iuxta multos fluuios, & ab altioribus locis fluentes vrbem condiderunt, ſeque ipſos collibus exiguis credidere. M. Inde igitur perſpicuum eſt multis ſeculis eos poſt illuuionis vaſtitatem fuiſſe. ATH. Aliæ præterea multæ vrbes, iam tunc longius propagato genere hominum, colebantur. M. Quidni? ATH. Quæ ſcilicet & aduerſus Ilion militarunt. Atque per mare forſan, quaſi iam omnes eo intrepidè vterentur. M. Apparet. ATH. Decennio autem Achiui Troiam oppugnantes euerterunt. MEGIL. Planè. ATH. In eo igitur decennio quo Troia obſidebatur, multa mala domi obſidentibus Achiuis propter ſeditiones iuuenum acciderunt, qui nec honeſtè, nec iuſtè in ſua redeuntes milites recepere, ſed ita vt multi morte, multi exilio afficerentur. Qui rurſus expulſi deducti ſunt, Dori pro Achiuis mutato nomine appellati, propter Doricum quendam à quo exules congregati & reſtituti fuerunt. Atque hæc omnia vos, ô Lacedæmonij, hinc narratis. MEGIL. Proculdubio. ATHENIENSES. Cum ſermo nobis de legibus inſtitutus eſſet, in diſputationem de muſica & ebrietate digreſſi ſumus. Nunc tandem quaſi diuinitus ad idem nobis oratio reuoluta eſt, nobiſque quodammodo anſas præbuit. Ad eam enim ciuilem diſciplinam delapſa eſt, quam & Lacedæmone, & in Creta rectè quaſi fraternis legibus inſtitutam aſſeritis. Tantum vero ex hac orationis digreſſione lucrati ſumus, vt dum per diſciplinas ciuiles vrbiúmque habitationes tranſueheremur, primam & ſecundam & tertiam ciuitatem perſpexerimus, alteram ab altera in tractu quodam longiſſimo temporis, vt noſtra fert opinio, dependentes.

περιελθωμεν ἔτι τοῦ νῦν ἐπελθόντος ἡμῖν μύθου. τάχα γὰρ
C ἂν σημήνῃ τι τῆς ἡμετέρας πέρι βουλήσεως. ἐκοινοῦ χρή;
ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Κατῳκίσθη δή, φαμέν, ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς μέγα τε καὶ καλὸν πεδίον Ἴλιον, ἐπὶ λόφον τινὰ οὐχ ὑψηλόν, καὶ ἔχοντα ποταμοὺς πολλοὺς ἄνωθεν ἐκ τῆς Ἴδης ὡρμημένους. Κ. Φασὶ γοῦν. Α. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐν πολλοῖς τισὶ χρόνοις τοῦτο μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ὑπο οἰόμεθα γεγονέναι; Κ. Πῶς δ' οὐκ ἐν πολλοῖς; Α. Δεινὴ γοῦν ἔοικεν αὐτοῖς λήθη τότε παρεῖναι τῆς νῦν λεγομένης φθορᾶς, ὅθ' οὕτως ὑπὸ ποταμοὺς πολλοὺς καὶ ἐκ τῶν ὑψηλῶν ῥέοντας πόλιν ὑπέθεσαν, πιστεύσαντες οὐ σφόδρα ὑψηλοῖς τισὶ λό-
D φοις. Κ. Δῆλον οὖν ὡς παντάπασί τινα μακρὸν ἀπεῖχον χρόνον τοῦ τοιούτου πάθους. Α. Καὶ ἄλλαι γε, οἶμαι, πόλεις τότε κατῴκουν ἤδη πολλαί, πληθυνόντων τῶν ἀνθρώπων. Κ. Τί μήν; Α. Αἵ γέ που καὶ ἐπεστρατεύσαντο αὐτῇ, καὶ κατὰ θάλατταν δ' ἴσως, ἀφόβως ἤδη πάντων χρωμένων τῇ θαλάττῃ. Κ. Φαίνεται. Α. Δέκα δ' ἔτη που μείναντες Ἀχαιοὶ τὴν Τροίαν ἀνάστατον ἐποίησαν. Μ. Καὶ μάλα. Α. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ὄντι δεκέτει, ὃν τὸ Ἴλιον ἐπολιορκεῖτο, τὰ τῶν πολιορκούντων ἑκάστων οἴκοι κακὰ πολλὰ ξυνέβαινε γιγνόμενα περὶ τὰς στάσεις τῶν νέων· οἳ καὶ ἀφικομένους τοὺς στρατιώ-
E τας εἰς τὰς αὑτῶν πόλεις τε καὶ οἰκίας, οὐ καλῶς οὐδ' ἐν δίκῃ ὑπεδέξαντο, ἀλλ' ὥστε θανάτους τε καὶ σφαγὰς καὶ φυγὰς γενέσθαι παμπόλλας· οἳ πάλιν ἐκπεσόντες κατῆλθον, μεταβαλόντες ὄνομα, Δωριῆς ἀντ' Ἀχαιῶν κληθέντες, διὰ τὸ τὸν συλλέξαντα εἶναι τοὺς τότε φυγάδας Δωριέα. καὶ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἤδη πάντ' ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι τὸ ἐντεῦθεν μυθολογεῖτέ τε καὶ διαπεραίνετε. Μ. Τί μήν; Α. Ὅθεν δὴ καὶ κατ' ἀρχὰς ἐξετραπόμεθα περὶ νόμων διαλεγόμενοι, περιπεσόντες μουσικῇ τε καὶ ταῖς μέθαις, νῦν ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἀφίγμεθα, ὥσπερ κατὰ θεόν, καὶ ὁ λόγος ἡμῖν οἷον λαβὴν
F ἀποδίδωσιν· ἥκει γὰρ ἐπὶ τὴν εἰς Λακεδαίμονα κατοίκησιν αὐτήν, ἣν ὑμεῖς ὀρθῶς ἔφατε κατοικεῖσθαι, καὶ Κρήτην, ὡς ἀδελφοῖς νόμοις. νῦν οὖν τοσόνδε πλεονεκτοῦμεν τῇ πλάνῃ τοῦ λόγου, διὰ πολιτειῶν τινῶν καὶ κατοικισμῶν διεξελθόντες· ἐθεασάμεθα πρώτην τε καὶ δευτέραν καὶ τρίτην πόλιν, ἀλλήλων, ὡς οἰόμεθα, ταῖς κατοικίσεσιν ἐχομένας, ἐν χρόνου τινὸς μήκεσιν ἀπλέτοις.

το μὲν οὕτω. ΑΘ. Καὶ βασιλεὺς μὲν Ἄργους, Τήμενος ἐγίγνετο· Μεσσήνης δὲ, Κρεσφόντης· Λακεδαίμονος δὲ, Πατροκλῆς καὶ Εὐρυσθένης. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Πάντες δὴ τούτοις ὤμοσαν καὶ πότε βοηθήσειν, ἐάν τις τὴν βασιλείαν αὐτῶν διαφθείρῃ. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Βασιλεία δὲ καταλύεται, ὦ πρὸς Διός, ἢ καί τις ἀρχὴ πώποτε κατελύθη μῶν ὑπὸ τινῶν ἄλλων ἢ σφῶν αὐτῶν; ἢ νῦν δὴ μὲν ὀλίγον ἔμπροσθεν τούτοις περιτυχόντες τοῖς λόγοις, οὕτω ταῦτ' ἐτίθεμεν, νῦν δ' ἐπιλελήσμεθα; ΜΕ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Οὐκοῦν νῦν δὴ μᾶλλον βεβαιωσόμεθα τὸ τοιοῦτον. περιτυχόντες γὰρ ἔργοις γενομένοις, ὡς ἔοικεν, ἐπὶ τὸν αὐτὸν λόγον ἐληλύθαμεν· ὥστε οὐ περὶ κενόν τι ζητήσομεν τὸν αὐτὸν λόγον, ἀλλὰ περὶ γεγονός τε καὶ ἔχον ἀλήθειαν. γέγονε δὲ τάδε· βασιλεῖαι τρεῖς βασιλευομέναις πόλεσι τρετταῖς ὤμοσαν ἀλλήλαις ἑκάτεραι, κατὰ νόμους, οὓς ἔθεντο, τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι κοινούς, αἱ μὲν μὴ βιαιοτέραν τὴν ἀρχὴν ποιήσεσθαι, προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ γένους· αἱ δὲ, ταῦτα ἐμπεδούντων τῶν ἀρχόντων, μήτε αὐτοὶ τὰς βασιλείας ποτὲ καταλύσειν, μήτ' ἐπιτρέψειν ἐπιχειροῦσιν ἑτέροις· βοηθήσειν δὲ βασιλῆς τε βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις καὶ δήμοις, καὶ δῆμοι δήμοις καὶ βασιλεῦσιν, ἀδικουμένοις. ἆρ' οὐχ οὕτως; ΜΕ. Οὕτω μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν τό γε μέγιστον, ταῖς καταστάσεσι τῶν πολιτειῶν ὑπῆρχε ταῖς ἐν ταῖς τρισὶ πόλεσι νομοθετουμέναις, εἴτε οἱ βασιλῆς ἐνομοθέτουν, εἴτ' ἄλλοι τινές. ΜΕ. Ποῖον; ΑΘ. Τὸ βοηθοὺς εἶναι τὰς δύο ἐπὶ τὴν μίαν ἀεὶ πόλιν, τὴν τοῖς τεθεῖσι νόμοις ἀπειθοῦσαν. ΜΕ. Δῆλον. ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γε οἱ πολλοὶ προστάττουσι τοῖς νομοθέταις, ὅπως τοιούτους θήσουσι τοὺς νόμους οὓς ἑκόντες οἱ δῆμοι καὶ τὰ πλήθη δέξονται, καθάπερ ἂν εἴ τις γυμνασταῖς ἢ ἰατροῖς προστάττοι μεθ' ἡδονῆς θεραπεύειν τε καὶ ἰᾶσθαι τὰ θεραπευόμενα σώματα. ΜΕ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Τὸ δέ γ' ἐστὶν ἀγαπητὸν πολλάκις εἰ καί τις μετὰ λύπης μὴ μεγάλης δύναιτο εὐεκτικά τε καὶ ὑγιῆ σώματα ἀπεργάζεσθαι.

Meſſenen, Lacedæmonem. MEG. Sic factum. ATHEN. Et Argorum quidem rex Temenus factus eſt, Meſſenes vero Creſphontes, Lacedæmonis autem Euryſthenes ſimul atque Patrocles. MEG. Sic vtique. ATHEN. Coniurarunt item omnes eum hoſtem futurum, qui cuiuſquam ipſorum regnum deuaſtare aggrederetur. MEG. Planè. ATHEN. Dic verò per Iouem, nunquid regnum vel principatus quiſpiam euertantur, vel euerſi quandoque ab aliis ſint, an à ſeipſis? An paulò antè cùm in hunc ſermonem incideremus, id ita eſſe putabamus, nunc autem obliti omnino ſumus? MEG. Minimè. ATH. Nonne idem magis nunc confirmabimus? ab hiſtoria enim rerum geſtarum in quam incidimus, ad hoc affirmandum admonemur. Quare non circa vanum aliquid orationem reuoluemus, cùm rem geſtam ac veram dicamus. Facta verò hæc ſunt. Tria regna, & tres gubernatæ regno ciuitates legibus communiter de imperando parendóque poſitis iurarunt mutuem, reges quidem ne genere ac tempore progrediente violentius regnarent: populi autem ſi reges iuſiurandum conſeruarent, ne vnquam regna labefactarent, imò verò defenderent ſiquis vnquam aggrederetur. Reges quoque regibus & populis, atque etiam populi populis & regibus, ſe ad mutuo propulſandas illatas iniurias iuramento obſtrinxerunt. Nónne ita? MEG. Ita prorſus. ATHE. Quod autem in conſtituenda diſciplina ciuili maximum eſt, id ſiue reges, ſiue alii leges tulerint, tribus illis ciuitatibus adfuit. MEG. Quid illud? ATH. Vt duæ ſimul contra vnam inſurgerent, quæ poſitas leges transgrederetur. MEG. Manifeſtum id quidem. ATHEN. Illud etiam legiſlatoribus multi præcipiunt, vt leges huiuſmodi ferant, quales multitudo & populus libenter ſuſcipiant, perinde ac ſiquis gymnaſij magiſtris medicíſue præciperet, vt cum voluptate corpora curent, eíſque iucundè medeantur. MEG. Sic omnino. ATHEN. Pulchre tamen ſæpenumero habet, ſi quis parua cum moleſtia bonam habitudinem & ſanitatem corporibus reddat.

deſtóque ioco, iter hoc, quemadmodum diximus, cùm iter facere cœpimus, ſine moleſtia conficiamus. M. Proculdubio faciendum eſt, vt dicis. A. An igitur pulchriorem de legibus conſiderationem habere poſſumus, quàm de his legib⁹ quę ciuitates huiuſmodi exornarũt? aut etiã ciuitates vllas inſtitutionéſque honeſtiores ac maiores his cogitare? M. Non facile quiſpiam his alias anteponat. A. Nemo autem ambiget quin illi ita coniuncti non Peloponneſum tantum, verumetiam vniuerſam Græciam, ſi Barbarus quiſpiam iniuriam inferret, defendere poſſe crediderint, Troianorum exemplo excitus, qui Aſſyriorum potentia freti, quæ à Nino traxit originem, bellum contra ſeipſos concitarunt. Erat enim adhuc principatus illius non contemnenda potentia. Quare quemadmodum nunc regem nos magnum formidamus, ita gentium illarum conſpirantium in vnum potentiam tunc omnes expaueſcebant. Magnam verò his inuidiam ſecunda Troiæ euerſio conflauit. Aſſyriorum enim principatus particula quædam, Troiæ potentia fuit. Aduerſus igitur eam potentiam in tres diuiſus ciuitates exercitus à fratribus, Herculis filiis tunc regnantibus, optimè atque ornatiſſimè habere videbatur, & multò melius inſtructus, quàm ille ipſe qui Troiam obſedit. Primum enim Heraclidas principes excellentiores quàm Pelopidas habere ſe arbitrabantur: deinde hunc exercitum illi qui Troiam petiit, virtute præſtare. Hos enim viciſſe, illos ab iſtis fuiſſe ſuperatos, à Doris Achiuos. Nónne ſic illos cogitaſſe, eáque de cauſa ſic ſe præparaſſe credimus? M. Omnino. A. Veriſimile igitur illos firmam quoque conſtitutionem hanc ſuam fore putaſſe, longúmque tempus duraturam, præſertim quia multa pericula & labores vnà ſubierunt, & à fratribus regibus gubernabantur. Néc-non multis vſi fuerant vatibus, tum aliis, tum Apolline Delphico. Mε. Veriſimile admodum.

E γε ἡμᾶς τοῦτο ἐν τῷ νῦν σκοποῦντας καὶ ἐξετάζοντας περὶ νόμων, παίζοντας παιδιὰν πρεσβυτικὴν σώφρονα, διελθεῖν τὴν ὁδὸν ἀλύπως, ὡς ἔφαμεν ἡνίκα ἠρχόμεθα πορεύεσθαι. Μ. Τί μήν; καὶ ποιητέον γε ὡς λέγεις. Α. Τίνα οὖν ἂν σκέψιν καλλίω ποιησαίμεθα περὶ νόμων, ἢ τούτων οἳ ταύτας διακεκοσμήκασιν; ἢ πόλεων τίνων εὐδοκιμωτέρων τε καὶ μειζόνων κατοικίσεων σκοποίμεθ' ἄν; Μ. Οὐ ῥᾴδιον ἀντὶ τούτων ἑτέρας λέγειν. Α. Οὐκοῦν ὅτι μὲν διενοοῦντό γε οἱ τότε τὴν κατασκευὴν ταύτην οὐ Πελοποννήσῳ μόνον ἱκανὴν

D ἔσεσθαι βοηθὸν ἑκάστοτε, σχεδὸν δῆλον, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἕλλησι πᾶσιν, εἴ τις τῶν βαρβάρων αὐτοὺς ἀδικοῖ· καθάπερ οἱ περὶ τὸ Ἴλιον οἰκοῦντες, τότε πιστεύοντες τῇ τῶν Ἀσσυρίων δυνάμει τῇ περὶ Νῖνον γενομένῃ, θρασυνόμενοι τὸν πόλεμον ἤγειραν τὸν ἐπὶ Τροίαν. ἦν γὰρ ἔτι τὸ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης σχῆμα τὸ σωζόμενον οὐ μικρόν. καθάπερ νῦν τὸν μέγαν βασιλέα φοβούμεθα ἡμεῖς, καὶ τότε ἐκείνην τὴν συσταθεῖσαν σύνταξιν ἐδεδίεσαν οἱ τότε. μέγα γὰρ ἔγκλημα πρὸς αὐτοὺς ἡ τῆς Τροίας ἅλωσις τὸ δεύτερον ἐγεγόνει· τῆς ἀρχῆς γὰρ

E τῆς ἐκείνων ἦν μόριον. πρὸς δὴ ταῦτα πάντα ἡ τοῦ στρατοπέδου τοῦ τότε διανεμηθεῖσα εἰς τρεῖς πόλεις κατασκευή, ὑπὸ βασιλέων ἀδελφῶν, παίδων Ἡρακλέους, καλῶς ἐδόκει ἀνηυρῆσθαι καὶ κατακεκοσμῆσθαι, καὶ διαφερόντως τῆς ἐπὶ τὴν Τροίαν ἀφικομένης. πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς Ἡρακλείδας τῶν Πελοπιδῶν ἀμείνους ἡγοῦντο ἀρχόντων ἄρχοντας ἔχειν, ἔπειτ' αὐτὸ στρατόπεδον τοῦτο τοῦ ἐπὶ Τροίαν ἀφικομένου διαφέρειν πρὸς ἀρετήν. νενικηκέναι γὰρ τούτους· ἡττᾶσθαι δ' ὑπὸ τούτων ἐκείνους, Ἀχαιοὺς

F ὄντας, ὑπὸ Δωριέων. ἆρ' οὐχ οὕτως οἰόμεθα καὶ τῇ διανοίᾳ ταύτῃ κατασκευάζεσθαι τοὺς τότε. Μεγ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Οὐκοῦν καὶ τὸ βεβαίως οἴεσθαι ταῦτ' ἔχειν εἰκὸς αὐτούς, καὶ χρόνον τινὰ ἂν πολὺν μένειν, ἅτε κεκοινωνηκότας μὲν πολλῶν πόνων καὶ κινδύνων ἀλλήλοις, ὑπὸ γένους δὲ ἑνὸς τῶν βασιλέων ἀδελφῶν ὄντων διακοσμουμένους. πρὸς τούτοις δ' ἔτι, καὶ πολλοῖς μάντεσι κεχρημένους εἶναι τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ Δελφικῷ Ἀπόλλωνι. Μ. Πῶς δ' οὐκ εἰκός.

Λέγεις δ' ἐς τί; καὶ περὶ ποῖον οὖν φαῖμεν μάλιστ' εἰρῆσθαι τοῦτον τὸν λόγον. Α. Ὦ 'γαθέ, καὶ αὐτὸς ἐμαυτοῦ νῦν δὴ κατεγέλασα. ἀποβλέψας γὰρ πρὸς τοῦτον τὸν στόλον οὗ πέρι διαλεγόμεθα, ἔδοξέ μοι πάγκαλός τε εἶναι, καὶ θαυμαστὸν κτῆμα παραπεσεῖν τοῖς Ἕλλησιν, ὅπερ εἶπον, εἴ τις ἄρα αὐτῷ τότε καλῶς ἐχρήσατο. Μ. Οὐκοῦν εὖ καὶ ἐχόντως νοῦν σύ τε πάντα εἶπες, καὶ ἐπῃνέσαμεν ἡμεῖς; Α. Ἴσως. ἐννοῶ γε μήν, ὡς πᾶς ὃς ἂν ἴδῃ τι μέγα, καὶ δύναμιν ἔχον πολλὴν καὶ ῥώμην, εὐθὺς ἔπαθε τοῦτο, ὡς εἴπερ ἐπίσταιτο ὁ κεκτημένος αὐτῷ χρῆσθαι, τοιούτῳ τε ὄντι καὶ τηλικούτῳ, D θαυμαστ' ἂν καὶ πολλὰ κατεργασάμενος εὐδαιμονοῖ. Μ. Οὐκοῦν ὀρθὸν καὶ τοῦτο; ἢ πῶς λέγεις; Α. Σκόπει δὴ ποῖ βλέπων ὁ τὸν ἔπαινον τοῦτον περὶ ἑκάστου τιθέμενος, ὀρθῶς λέγει. πρῶτον δὲ περὶ αὐτοῦ τοῦ νῦν λεγομένου, πῶς, εἰ κατὰ τρόπον ἐπίσταντο τάξαι τὸ στρατόπεδον οἱ τότε διακοσμοῦντες, τοῦ καιροῦ πῶς ἂν ἔτυχον, ἆρ' οὐκ εἰ ξυνεστήσαντό τε ἀσφαλῶς αὐτό, διεσῴζοντό τε εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, ὥστε αὐτούς τε ἐλευθέρους εἶναι καὶ ἄλλων ἄρχειν ὧν ἂν βουληθεῖεν; καὶ ὅλως ἐν ἀνθρώποις πᾶσι καὶ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις πράττειν ὅ,τι ἐπιθυμοῖεν E αὐτοί τε καὶ οἱ ἔκγονοι; μῶν οὐ τούτων χάριν ἐπιθυμοῖεν ἄν. ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Ἆρ' οὖν καὶ ὃς ἂν ἰδὼν πλοῦτον μέγαν, ἢ τιμὰς διαφερούσας γένους, ἢ καὶ ὁτιοῦν τῶν τοιούτων, εἴπῃ ταὐτὰ ταῦτα, πρὸς τοῦτο βλέπων εἶπεν, ὡς διὰ τοῦτο αὐτῷ γενησόμενα ὧν ἂν ἐπιθυμῇ πάντα, ἢ τὰ πλεῖστα, καὶ ὅσα ἀξιώτατα λόγου; ΜΕ. Ἔοικε γοῦν. Α. Φέρε δή, πάντων ἀνθρώπων ἐστὶ κοινὸν ἐπιθύμημα ἕν τι, τὸ νῦν ὑπὸ τοῦ λόγου δηλούμενον, ὡς αὐτός φησιν ὁ λόγος. Μ. Τὸ ποῖον; Α. Τὸ κατὰ τὴν τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἐπίταξιν τὰ γιγνόμενα γίγνεσθαι· F μάλιστα μὲν ἅπαντα· εἰ δὲ μή, τά γε ἀνθρώπινα. ΜΕ. Τί μήν; Α. Οὐκοῦν ἐπείπερ βουλόμεθα πάντες τὸ τοιοῦτον ἀεὶ παῖδές τε ὄντες καὶ ἄνδρες καὶ πρεσβῦται, τοῦτ' αὐτὸ καὶ εὐχόμεθα ἀναγκαίως διὰ τέλους. ΜΕΓ. Πῶς δ' οὔ; ΑΘΗΝ. Καὶ μὴν τοῖς γε φίλοις που ξυνευχοίμεθ' ἂν ταῦτα ἅπερ ἐκεῖνοι αὐτοῖς. Μ. Τί μήν; Α. Φίλος μὲν υἱὸς πατρί, παῖς ὤν, ἀνδρί. Μ. Πῶς δ' οὔ;

exercitū, de quo modò ſermo habitus eſt, conſideraſſem, egregius profectò atq; mirandus mihi viſus eſt, & præclara quædam facinora Græcis deſignaturus, ſiquis tunc ipſo bene vſus fuiſſet. M. An non prudenter & tu cuncta dixiſti, & nos probè laudauimus? ATHE. Fortaſſe. puto tamen omnes qui magnum aliquid & ingenti potentia præditum viderint, ſtatim ſic affici, vt opinentur, ſi ſciret qui ipſum poſſidet, tanta re talique vti, multis præclariſque inde rebus geſtis felicem fore. ME. Nonne & hoc rectum? vel quomodo dicis? ATH. Conſidera iam quorſum reſpiciens, qui ſic laudat ſingula, rectè dicat. Ac primum de quo dicebamus, quo pacto ſi rectè ſciuiſſent exercitum ordinare qui tunc præfuerunt, fœliciter vſi occaſione fuiſſent: nonne ſi tutiorem illo tempore conſtituiſſent, ſemper ſeruaſſent, ita vt & ipſi liberi eſſent, & alios quos vellēt ſubiugarent: atque omnino & ipſi & eorū poſteri tam apud Græcos quàm apud Barbaros, quicquid cuperent, conſequerentur? An non omnia huius gratia cupiebāt? ME. Imo etiam valde. A. Quicunque igitur cùm diuitias ingentes perſpexerit, aut honores generis excellentes, aut aliquid eiuſmodi, eadem ipſa dixerit, ad hoc reſpiciens dicet, quaſi per hoc ipſi futura ſint omnia quæ deſiderat, vel plurima atque potiſſima. M. Ita videtur. A. Vna certè omnium hominum communis quædam cupiditas eſt, quam preſens ſermo ſignificauit. M. Quænam? A. Vt ſecundum animi ſui deſiderium omnia, vel ſaltem humana gerantur. M. Cui dubium? ATH. Quando omnes ſemper hoc volumus, & in pueritia & adulta ætate & ſenio, ſedulò id proculdubio habere precamur. M. Vtique. A. Amicis etiam hæc precamur, quæ ipſi quoque ſibi precarentur. M. Et hoc. A. Amicus autem filius patri, cùm puer ſit, viro. M. Profectò.

tur. Et ego qui tunc ea dicebam, eadem nunc etiam dico, ſiue ioco vultis, ſiue ſerio. Aſſero equidē non eſſe tutū, vti voto, & voto potiri, ſi mentem non habeas, ſed contraria eorum euenire quæ petis, ſatius eſſe. Si ſerio dicta hęc exiſtimare vultis, exiſtimate. Spero enim nunc vobis perſuadere quod paulo antè propoſuimus: perditionis regum, totiúſque conſtitutionis illius diſſoluendæ cauſam non timiditatem fuiſſe, nec rei militaris ignorantiam ſeu principum ſiue ſubditorum, ſed vniuerſam reliquam prauitatem, & præſertim circa humanarum rerum maximam ignorantiam. Quod hæc tunc ita contigerint, & nunc ſicubi fiant, aut futura quandoque ſint, non aliter eueniant, ſi vultis conabor, vt ratio deinceps oſtendet, adinuenire, vobiſque tanquam amicis, pro viribus explanare. CLIN. Verbis te hoſpes laudare moleſtum, te autem valde laudabimus, vltro quæ dicas audiendo, qua in re liberalis verúſque laudator vel maximè perſpicuus ſit. ATHENIENSES. Optimè tu quidem Clinia. Quare quod ais efficiamus. CLIN. Erit ita, ſi deus voluerit. Tu modò dic. ATH. Cenſemus ergo, per ſequentem diſputationis huius viam deinceps progredientes, maxima tunc ignorantia potentiam illam fuiſſe perditam, ſimileſque rerum euentus, & nunc eadem ex cauſa proficiſci. Quapropter ſi hoc ita ſe habet, legiſlator conari debet, prudentiam, quoad fieri poteſt, ciuibus dare, ignorantiam quàm maximè auferre. CLIN. Manifeſtum id quidem. ATH. Quænam igitur maxima inſcitia iure dicetur? Conſiderate ſi mihi aſſentimini. Ego enim hanc cenſeo. CLIN. Quam? ATH. Quando aliquis quod honeſtum ſibi aut bonum videtur, non amet, ſed oderit: quod autem malum atque iniuſtum, id diligat atque amplectatur:

μοις· δεῖν δὲ δὴ πρὸς πᾶσαν μὲν βλέπειν, μάλιστα δὲ καὶ πρὸς πρώτην, τὴν τῆς ξυμπάσης ἡγεμόνα ἀρετῆς. φρόνησις δ' εἴη τοῦτο, καὶ νοῦς καὶ δόξα, μετ' ἔρωτός τε καὶ ἐπιθυμίας τούτοις ἑπομένης. ἥκει δὲ πάλιν ὁ λόγος εἰς ταὐτόν· καὶ ὁ λέγων ἐγώ, νῦν λέγω πάλιν ἅπερ τότε, εἰ μὲν βούλεσθε, ὡς παίζων, εἴθ' ὡς σπουδάζων· ὅτι δὴ φημὶ εὐχῇ χρῆσθαι σφαλερὸν εἶναι, νοῦν μὴ κεκτημένον· ἀλλὰ τἀναντία ταῖς βουλήσεσιν αὐτῷ γίγνεσθαι. σπουδάζοντα δ' εἴ με τιθέναι βούλεσθε, τίθετε. πάνυ D γὰρ οὖν προσδοκῶ νῦν ὑμᾶς εὑρήσειν τῷ λόγῳ ἑπομένους, ὃν ὀλίγον ἔμπροσθεν προυθέμεθα, τῆς τῶν βασιλέων τε φθορᾶς καὶ ὅλου τοῦ διανοήματος οὐ δειλίαν οὖσαν τὴν αἰτίαν, οὐδ' ὅτι τὰ περὶ τὸν πόλεμον οὐκ ἠπίσταντο ἄρχοντές τε καὶ οὓς προσῆκεν ἄρχεσθαι· τῇ λοιπῇ δὲ πάσῃ κακίᾳ διεφθαρμένα, καὶ μάλιστα τῇ περὶ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀμαθίᾳ. ταῦτ' οὖν ὡς οὕτω γέγονε περὶ τὰ τότε, καὶ νῦν, εἴπου γίγνεται, καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον, οὐκ ἄλλως συμβήσεται· ἐὰν βούλησθε, πειράσομαι, ἰὼν κατὰ E τὸν ἑξῆς λόγον, ἀνευρίσκειν τε, καὶ ὑμῖν δηλοῦν κατὰ δύναμιν, ὡς οὖσι φίλοις. ΚΛΕΙ. Λόγῳ μὲν τοίνυν σε, ὦ ξένε, ἐπαινεῖν, ἐπαχθέστερον· ἔργῳ δὲ σφόδρα ἐπαινεσόμεθα. προθύμως γὰρ τοῖς λεγομένοις ἐπακολουθήσομεν· ἐν οἷς ὅγε ἐλεύθερος ἐπαινῶν καὶ μή, μάλιστα ἐστὶ καταφανής. Α. Ἄριστ', ὦ Κλεινία· καὶ ποιῶμεν ἃ λέγεις. Κ. Ἔσται ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ· λέγε μόνον. Α. Φαμὲν δὴ νῦν, καθ' ὁδὸν ἰόντες τὴν λοιπὴν τοῦ λόγου, τὴν μεγίστην ἀμαθίαν τότε ἐκείνην τὴν δύναμιν ἀπολέσαι· καὶ νῦν ταὐτὸν F τοῦτο πεφυκέναι ποιεῖν. ὥστε τόν γε νομοθέτην, εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πειρατέον ταῖς πόλεσι φρόνησιν μὲν ὅσην δυνατὸν ἐμποιεῖν, τὴν δ' ἄνοιαν ὅτι μάλιστα ἐξαιρεῖν. ΚΛΕΙΝ. Δῆλον. Α. Τίς οὖν ἡ μεγίστη δικαίως ἂν λέγοιτο ἀμαθία; σκοπεῖτε εἰ συνδόξει καὶ σφῷν λεγόμενον· ἐγὼ μὲν δὴ τὴν τοιάνδε τίθεμαι. ΚΛΕΙ. Ποίαν; Α. Τὴν ὅταν τῳ τι δόξαν καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι, μὴ φιλῇ τοῦτο, ἀλλὰ μισῇ· τὸ δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον δοκοῦν εἶναι, φιλῇ τε καὶ ἀσπάζηται.

ςαντας) καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ἔμφροσι. πῶς γὰρ ἄν, C ὦ φίλοι, ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ' ἂν φρονήσεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος; οὐκ ἔστιν. ἀλλ' ἡ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν, μεγίστη δικαιότατ' ἂν λέγοιτο σοφία· ἧς ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν, μέτοχος· ὁ δ' ἀπολειπόμενος, οἰκοφθόρος, καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῇ σωτήρ, ἀλλὰ, πᾶν τοὐναντίον, ἀμαθαίνων εἰς ταῦτα ἑκάστοτε φανεῖται. ταῦτα μὲν οὖν, καθάπερ εἴπομεν ἄρτι λελεγμένα, τιθῶμεν ταύτῃ. κλ. Κείσθω γὰρ οὖν. Α. Ἄρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκαῖον ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναί που; κλ. Τί μήν; Α. Εἶεν. ἀξιώματα δὲ δὴ τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι, ποῖά ἐστι καὶ D πόσα, ἔν τε πόλεσι μεγάλαις καὶ σμικραῖς, ἔν τε οἰκίαις ὡσαύτως; ἆρ' οὐχὶ ἓν μὲν τό, τε πατρὸς καὶ μητρός; καὶ ὅλως γονέας ἐκγόνων ἄρχειν, ἀξίωμα ὀρθὸν πανταχοῦ ἂν εἴη; κλ. Καὶ μάλα. Α. Τούτῳ δέ γε ἑπόμενον, γενναίους ἀγεννῶν ἄρχειν· καὶ τρίτον ἔτι τούτοις ξυνέπεται, τὸ πρεσβυτέρους μὲν ἄρχειν δεῖν, νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι. κλ. Τί μήν; Α. Τέταρτον δ' αὖ, δούλους μὲν ἄρχεσθαι, δεσπότας δὲ ἄρχειν. Κ. Πῶς γὰρ οὔ; Α. Πέμπτον γε, οἶμαι, τὸ κρείττονα μὲν ἄρχειν, τὸν ἥττω δὲ ἄρχεσθαι. κλ. Μάλα γε ἀναγκαίαν ἀρχὴν εἴρηκας. Α. Καὶ πλείστην γε E ἐν ξύμπασι τοῖς ζῴοις οὖσαν, καὶ κατὰ φύσιν, ὡς ὁ Θηβαῖος ἔφη ποτὲ Πίνδαρος. τὸ δὲ μέγιστον, ὡς ἔοικεν, ἀξίωμα, ἕκτον ἂν γίγνοιτο, ἕπεσθαι μὲν τὸν ἀνεπιστήμονα κελεῦον, τὸν δὲ φρονοῦντα, ἡγεῖσθαι καὶ ἄρχειν. καίτοι τοῦτό γε, ὦ Πίνδαρε σοφώτατε, σχεδὸν οὐκ ἂν παρὰ φύσιν ἔγωγε φαίην γίγνεσθαι, κατὰ φύσιν δέ, τὴν τοῦ νόμου ἑκόντων ἀρχὴν ἀλλ' οὐ βίαιον, πεφυκυῖαν. Κλ. Ὀρθότατα λέγεις. Α. Θεοφιλῆ δέ γε καὶ εὐτυχῆ τινὰ λέγοντες, ἑβδόμην ἀρχὴν εἰς κλῆρόν τινα προάγομεν· καὶ λαχόντα μὲν ἄρχειν, δυσκληροῦντα δέ, ἄρχεσθαι ἀπιόντα, τὸ δικαιότατον εἶναι φαμέν. Κ. Ἀληθέστατα λέγεις. Α. Ὁρᾷς δή, φαῖμεν ἄν, ὦ νομοθέτα, πρός τινα παίζοντες τῶν ἐπὶ νόμων θέσιν ἰόντων ῥᾳδίως, ὅσα ἐστὶ πρὸς ἄρχοντας ἀξιώματα, καὶ ὅσα πεφυκότα πρὸς ἄλληλα ἐναντία;

ſciant. Magiſtratus quoque iſtis quaſi prudentibus committendi. Quomodo enim, ô amici, vel minima prudentiæ ſpecies ſine conſenſu conſiſtere poterit? CLIN. Nullo modo. ATHEN. At verò pulcherrimus maximúſque conſenſuum omnium, maxima iure ſapientia eſſe dicetur. Cuius quidem particeps ſit neceſſe eſt qui ſecundum rationem viuere debet. Quiſquis autem expers eſt, & ſuæ domus euerſor, & ciuitatis nunquam ſeruator, ſed contrà omnino ad hæc ſemper ignarus eſſe videbitur. Hæc igitur, vt paulò antè diximus, ita ſe habeant. CLIN. Ita prorſus. ATH. Imperantes verò & parentes nónne in ciuitatibus eſſe debent? CLIN. Vtique. ATH. Eſto. rationes autem pro dignitate imperandi parendique, tam in ciuitatibus ſeu magnis ſeu paruis, quàm priuatim in domibus ſimiliter quales & quot ſunt? Nónne prima dignitatis recta ratio erit, vt pater ac mater, & omnino genitores vbique natis imperent? CLIN. Maximè. ATHEN. Secunda, vt ignobilibus generoſi? Tertia, vt iunioribus ſeniores? CLIN. Et hoc. ATH. Quarta, vt domini ſeruis? CLIN. Proculdubio. ATH. Quinta, vt potentiores dominentur, imbeciliores ſeruiant? CLIN? Principatum modò dixiſti admodù neceſſarium? ATH. Imò verò qui plurimus, & ſecundum naturam, vt Thebanus Pindarus ait in omnibus animalibus reperitur. Maxima verò dignitas ſexto collocanda eſt, qua ignorantes quidem ſequi iubentur, prudentes autem ducere atque dominari. Quod ego quidem imperium, ô ſapientiſſime Pindare, non præter naturam, ſed ſecundum naturam legis & ſponte ſuſceptum, non violenter fieri affirmarem. CLIN. Probè dictum. ATHEN. Septimum principatum ad ſortem aliquam producamus, eum dei gratia & felicitate quadam obtingere aſſerentes: & iuſtiſſimum eſſe ducamus, vt is quem ſors delegerit, imperet: ille verò quem repulerit, pareat. CLIN. Vera narras. ATHEN. Dicemus ergo ioco quodam ad aliquem eorum qui facilè ferendarum legum munus aggrediuntur. An vides, ô legumlator, quot circa imperantes dignitates expendendæ? & quomodo inter ſe oppoſitæ ſint?

Siquis autem id tunc præuidiſſet, certè is nobis ſapientior extitiſſet. MEG. Quid illud dicis? ATH. Licet nunc Megille quod olim à vobis factum ſit animaduertere, atque inde rem ipſam cognoſcere, faciliúſque ita quod tunc fieri potuit, dicere. MEGIL. Dic planius ATHEN. Ita certè apertiſſimum fiet. MEG. Quônam pacto? ATH. Siquis minoribus potentiam maiorem neglecta mediocritate, nauibus vela, cibum corporibus, animis principatum committet, omnia peruertentur. Nam ſupra modum elata laſciuiunt: & alia quidem in morbos incidunt, alia in iniuriam elatioris laſciuiæ filiam. Quid itaque dicimus? Nonne hoc? quòd nullum prorſus ô viri mihi amiciſſimi, ingenium humanum ſit, quod ſi & iuuenile, & nemini ſubiectum exiſtat, ita ferre potentiam maximam poſſit, vt ne mente amentia morbo maximo referta, in proximorum etiam amicorum inuidiam incurrat: quod cum accidit, animum ſtatim perdit, & omnem eius vim obſcurat. Hoc autem cauere mediocritatis ipſius obſeruatione, excellentium legumlatorum opus. Quod igitur tunc factum, facile modò perſpectu eſt: hoc autem eſſe videtur. MEG. Quidnam? ATH. Deus quiſpiam vt arbitror veſtri curam habuit, qui cùm futura præſciret, geminam vobis ex vnica regum generationem conſtituit, atq; ita ad mediocritatem magis contraxit. Præterea natura quædam humana viribus diuinis coniuncta tumentem veſtrũm perſpiciens principatum, moderatas vires eorũ qui in iudiciali foro verſantur, ſuperbæ nobilitatis potẽtiæ iunxit, viginti & octo ſenũ ſententia, in rebus maximis regum potentiæ adæquata. Ad hæc tertius ſeruator affuit, qui luxuriantẽ adhuc & frementem conſiderans principatum, Ephororũ cenſura proximè ad potẽtiam ſorte electam conducta quaſi frenum ipſi immiſit. Hac igitur ratione regnum veſtrum, ex quibus decebat compoſitum, & moderate conſtitutum, & ipſum quidem ſeruatum eſt, & ſalutis aliorum cauſa fuit. Quoniam Temeno & Creſphonte cæteriſque qui leges eis condiderunt, quicunque fuerint, nec factio quidem ipſa Ariſtodemi ſeruata fuiſſet.

γενέσεως; ἆρ' ὦ πρὸς θεῶν, ἵνα μὲν τότε σοφὸν ὄντα γνῶ-
ναι, οὐδ' εἰπεῖν χαλεπόν; εἰ δ' ἦν προειδέναι τότε, σοφώτερος
ἂν ἦν ἡμῶν ὁ προειδώς; Μ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; Α. Εἰς
τὸ γεγονὸς παρ' ὑμῖν, ὦ Μέγιλλε, ἔστι νῦν τε καθορῶντα γνῶ-
ναι καὶ γνόντα, εἰπεῖν ῥᾴδιον ὃ τότε ἔδει γίγνεσθαι. Μ. Σα-
φέστερον ἔτι λέγε. Α. Τὸ τοίνυν σαφέστατον ἂν εἴη τὸ
τοιόνδε. Μ. Τὸ ποῖον; Α. Ἐάν τις μείζονα διδῷ τοῖς ἐ-
λάττοσι δύναμιν, παρεὶς τὸ μέτριον, πλοίοις τε ἱστία, καὶ σώ-
μασι τροφήν, καὶ ψυχαῖς ἀρχάς, ἀνατρέπεταί που πάντα, καὶ
ἐξυβρίζοντα, τὰ μὲν εἰς νόσους θεῖ, τὰ δ' εἰς ἔκγονον ὕβρεως
D ἀδικίαν. τί οὖν δή ποτε λέγομεν; ἆρά γε τὸ τοιόνδε, ὡς οὐκ
ἔστ', ὦ φίλοι ἄνδρες, θνητῆς ψυχῆς φύσις, ἥτις ποτὲ δυνή-
σεται τὴν μεγίστην ἐν ἀνθρώποις ἀρχὴν φέρειν, νέα καὶ
ἀνυπεύθυνος, ὥστε μὴ τῆς μεγίστης νόσου ἀνοίας πληρωθεῖσα
αὐτῆς τὴν διάνοιαν, μῖσος ἔχειν πρὸς τῶν ἐγγύτατα φίλων·
ὃ γενόμενον, ταχὺ διέφθειρεν αὐτήν, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν
ἠφάνισεν αὐτῆς. τοῦτ' οὖν εὐλαβηθῆναι, γνόντας τὸ μέτριον,
μεγάλων νομοθετῶν. ὡς οὖν δὴ τότε γενόμενον, νῦν ἔστι με-
τριώτατα τοπάσαι, τόδ' ἔοικεν εἶναι. Μ. Τὸ ποῖον; Α.
Θεός, οἶμαι, κηδόμενος ὑμῶν τις, ὃς τὰ μέλλοντα προορῶν,
E δίδυμον ὑμῖν φυτεύσας τὴν τῶν βασιλέων γένεσιν ἐκ μο-
νογενοῦς, εἰς τὸ μέτριον μᾶλλον συνέστειλε. καὶ μετὰ τοῦτο ἔ-
τι φύσις τις ἀνθρωπίνη, μεμιγμένη θείᾳ τινὶ δυνάμει, κα-
θορῶσα ὑμῶν τὴν ἀρχὴν φλεγμαίνουσαν ἔτι, μίγνυσι τὴν
κατὰ γῆρας σώφρονα δύναμιν τῇ κατὰ γένος αὐθάδει ῥώμῃ,
τὴν τῶν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι γερόντων ἰσόψηφον εἰς τὰ μέγιστα
τῇ τῶν βασιλέων ποιήσασα δυνάμει. ὁ δὲ τρίτος σωτὴρ ὑ-
μῖν ἔτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην τὴν ἀρχὴν ὁρῶν, οἷον
ψάλιον ἐνέβαλεν αὐτῇ τὴν τῶν ἐφόρων δύναμιν, ἐγ-
γὺς τῆς κληρωτῆς ἀγαγὼν δυνάμεως. καὶ κατὰ δὴ τοῦτον
F λόγον ἡ βασιλεία παρ' ὑμῖν ἐξ ὧν ἔδει σύμμικτος γενο-
μένη, καὶ μέτρον ἔχουσα, σωθεῖσα αὐτή, σωτηρίας τοῖς
ἄλλοις γέγονεν αἰτία. ἐπεὶ ἐπί γε Τημένῳ καὶ Κρεσφόν-
τῃ, καὶ τοῖς τότε νομοθέταις, οἵτινες ἄρα ἦσαν νομο-
θετοῦντες, οὐδ' ἡ Ἀριστοδήμου μερὶς ἐσώθη ποτ' ἄν-

κράτος· ἡ δ' αὖ περιελθοῦσα ἐν τοῖς τότε χρόνοις τοῖς C περὶ τὴν διανομήν, ἡ περὶ τὸ Ἄργος, παρακαλουμένη ἀμύνειν τὸν βάρβαρον, οὔθ' ὑπήκουσεν, οὔτ' ἤμυνεν· πολλὰ δὲ λέγων ἄν τις τὰ τότε γενόμενα περὶ ἐκεῖνον τὸν πόλεμον, τῆς Ἑλλάδος οὐδαμῶς εὐσχήμονα ἂν κατηγοροῖ· οὐδ' αὖ ἀμύνασθαι τήν γε Ἑλλάδα λέγων, ὀρθῶς ἂν λέγοι. ἀλλ' εἰ μὴ τό, τε Ἀθηναίων καὶ τὸ Λακεδαιμονίων κοινῇ διανόημα ἤμυνε τὴν ἐπιοῦσαν δουλείαν, σχεδὸν ἂν ἤδη πάντ' ἦν μεμιγμένα τὰ τῶν Ἑλλήνων γένη ἐν ἀλλήλοις, καὶ βαρβαρικὰ ἐν Ἕλλησι, καὶ Ἑλληνικὰ ἐν βαρβάροις· καθάπερ ὧν Πέρσαι D τυραννοῦσι τὰ νῦν, διαπεφορημένα καὶ συμπεφορημένα κακῶς ἐσπαρμένα κατοικεῖται. Ταῦτ', ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἔχομεν ἐπιτιμᾶν τοῖς τε πάλαι πολιτικοῖς λεγομένοις καὶ νομοθέταις καὶ τοῖς νῦν, ἵνα τὰς αἰτίας αὐτῶν ἀναζητοῦντες, ἀνευρίσκωμεν τί παρὰ ταῦτα ἔδει πράττειν ἄλλο· οἷον δὴ καὶ τὸ παρὸν εἴπομεν ὡς ἄρα οὐ δεῖ μεγάλας ἀρχὰς οὐδ' αὖ ἀμίκτους νομοθετεῖν· διανοηθέντας τὸ τοιόνδε, ὅτι τὴν πόλιν ἐλευθέραν τε εἶναι δεῖ καὶ ἔμφρονα, καὶ ἑαυτῇ φίλην· καὶ τὸν νομοθετοῦντα, πρὸς ταῦτα βλέποντα δεῖ νομοθετεῖν. μὴ θαυ- E μάσωμεν δὲ εἰ πολλάκις ἤδη προθέμενοι ἄττα, εἰρήκαμεν ὅτι πρὸς ταῦτα δεῖ νομοθετεῖν βλέποντα τὸν νομοθέτην· τὰ δὲ προτεθέντα οὐ ταὐτὰ ἡμῖν φαίνεται ἑκάστοτε. ἀλλ' ἀναλογίζεσθαι χρή, ὅταν πρὸς τὸ σωφρονεῖν φῶμεν δεῖν βλέπειν, ἢ πρὸς φρόνησιν ἢ φιλίαν, ὡς ἔσθ' οὗτος ὁ σκοπὸς οὐχ ἕτερος, ἀλλ' ὁ αὐτός. καὶ ἄλλα δὴ πολλὰ ἡμᾶς τοιαῦτα ἂν γίγνηται ῥήματα, μὴ διαταραττέτω. ΚΛ. Πειρασόμεθα ποιεῖν οὕτως, ἐπανιόντες τοὺς λόγους· καὶ νῦν δὴ τὸ περὶ τῆς φιλίας τε καὶ φρονήσεως καὶ ἐλευθερίας, πρὸς ὅ, τι βουλό- F μενος ἔμελλες λέγειν δεῖν στοχάζεσθαι τὸν νομοθέτην, λέγε. ΑΘ. Ἄκουσον δὴ νῦν. εἰσὶ πολιτειῶν οἷον μητέρες δύο τινές, ἐξ ὧν τὰς ἄλλας γεγονέναι λέγων ἄν τις, ὀρθῶς λέγοι. καὶ τὴν μὲν προσαγορεύειν μοναρχίαν ὀρθόν, τὴν δ' αὖ δημοκρατίαν· καὶ τῆς μὲν τὸ Περσῶν γένος, ἄκρον ἔχειν, τῆς δέ, ἡμᾶς. αἱ δ' ἄλλαι σχεδὸν ἅπασαι, καθάπερ εἶπον, ἐκ τούτων εἰσὶ διαπεποικιλμέναι.

ta referre poſſem quæ ea tempeſtate in Græcia facta, vt turpia poſſunt accuſari. Neque qui Græciam ſe defendiſſe dicunt, verè dicunt. Niſi enim Athenienſium Lacedæmoniorúmque commune conſilium atque potentia imminentem ſeruitutem propuliſſet, fermè iam omnia confuſa eſſent, & Græca cum Græcis inuicem, cum Græcis item Barbara, Græcáque cum Barbaris. Quemadmodum Græca illa quæ nunc Perſarum tyrannidi ſubiecta ſunt, ſine ordine vllo confuſa ſunt inuicem, ac male etiam diſſipata. Hæc habemus, ó Clinia & Megille, quæ tam priſcis viris ciuilibus legúmque latoribus, quàm iunioribus opponamus, vt cauſas eorum rimantes, quid præter hæc aliud fuerit agendum inueniamus, quale eſt quod nunc expoſuimus, quòd videlicet non oporteat magnos impermixtóſque principatus conſtituere, illud ſemper memoria tenentes, quòd ciuitatem & liberam ſemper & prudentem & ſibiipſi amicam eſſe oportet. Ad quæ reſpiciendum eſt illi qui leges laturus eſt. Ne miremini autem, ſi ſæpe iam alia quædam propoſuimus, ad quæ ſit legumlatori reſpiciendum, quæ quidem non eadem eſſe atque hæc appareant. Sed reputare oportet, quando ad temperantiam, vel prudentiam, vel amicitiam reſpiciendum dicimus, non aliam atque aliam, ſed eandem nobis eſſe intentionem: ac ſi multis etiam aliis huiuſcemodi verbis vtemur, ne turbemini. CLIN. Conabimur ita facere, verba ordine repetentes. Sed nunc expone quod dicturus eras, quando amicitiam, libertatem, prudentiámque ſpectare legumlatorem debere dicebas. ATH. Audiatis modò. Duæ gubernationum ciuilium quaſi matres quædam ſunt, ex quibus ſiquis alias dixerit originem ducere, rectè vtique dicet. Quarum alteram monarchiam, id eſt principatum vnius, alteram democratiam, id eſt populi, appellare decet. Alterius quoque ſummũ tenere Perſarũ genus, alterius nõ putandũ. Cæteræ verò formæ omnes hinc, vt dixi, variæ cõponũtur.

videntur hæc vt dicuntur, ita geſta fuiſſe. ATHE. Quo pacto igitur Cambyſæ tempore regnum id fere cecidit, & rurſus Darij tempore reſtitutum eſt? Vultiſne vt quaſi diuinatione vſi dicamus? CLIN. Quidni velimus? Confert enim hoc ad illud quò tendimus. ATHEN. Ita igitur de Cyro vaticinor: in cęteris quidem ipſum & ducem bonum & ciuilis vitæ amicum fuiſſe, rectam verò diſciplinam nullo pacto attigiſſe, nec ad rei familiaris adminiſtrationem animum vnquam applicuiſſe. CLIN. Cur ita. ATH. A iuuenta per totam vitam militia occupatus, mulieribus filios tradidit educandos: quæ ipſos vt felices ſtatim pueros atque beatos nullius indigentes rei ſic educabant, vt prohiberent ne quis eis vtpote beatis aliqua in re aduerſaretur, cogentes omnes quicquid ipſi dicerent aut facerent, laudare. Ita ipſos tales quoſdam educauerunt. CLIN. Bellam certè educationem narraſſe videris. ATHEN. Fœmineam nempe, quam induxerunt regiæ mulieres nouis elatæ diuitiis, deſertæque à viris bello & periculis occupatis. CLINIAS. Conſentaneum id quidem. ATHEN. Pater verò ipſorum, ouium, hominum, multorúmque aliorum, quorum ad eos ſpectabat poſſeſſio, greges multos habebat: ſed ignorauit quòd filij quibus hæc relicturus erat, paternam ipſam Perſicámque artem non docebantur, cùm Perſæ paſtores eſſent in regione aſpera geniti, & ipſa ars Perſica dura eſſet, ſufficiénſque robuſtos eos paſtores efficere, qui & cuſtodias agere & vigilare poſſent, & militare, ſi res poſtularet. Permiſit autem vt mulieres & eunuchi Medorum ritu filios eius nutrirent: quorum educatio ab ea quæ vulgo exiſtimatur felicitas, corrupta eſt. Vnde tales euaſerunt, quales fieri conueniebat eos, qui in ſumma rerum licentia nutriti fuiſſent. Cùm igitur mortuo Cyro, rerum potiti ſunt, vtpote qui deliciarũ & impunitatis ac licentię pleni eſſent, primũ alter æqualitatem non ferens, alterum interficit:

ἀπέδωκεν αὖθις, δι' ἐλευθερίας τε καὶ φιλίας καὶ τοῦ κοινωνίας. ΚΛ. Ἔοικε γε πως τὰ λεγόμενα οὕτω γεγονέναι. ΑΘΗΝ. Πῇ δὴ οὖν ποτε ἀπώλετο ἐπὶ Καμβύσου, καὶ πάλιν ἐπὶ Δαρείου σχεδὸν ἐσώθη; βούλεσθε οἷον μαντείᾳ διανοηθέντες χρώμεθα; ΚΛ. Φέρει γοῦν ἡμῖν σκέψιν τοῦτο ἐφ' ὅπερ ὡρμήκαμεν. ΑΘ. Μαντεύομαι δὴ νῦν περί γε Κύρου, τὰ μὲν ἄλλ' αὐτὸν στρατηγόν τε ἀγαθὸν εἶναι καὶ φιλόπολιν, παιδείας δὲ ὀρθῆς οὐχ ἧφθαι τὸ παράπαν· οἰκονομίᾳ τε οὐδὲν τὸν νοῦν προσεσ-
D χηκέναι. ΚΛ. Πῶς δὴ τὸ τοιοῦτον φῶμεν; Α. Ἔοικεν ἐκ νέου στρατεύεσθαι διὰ βίου, ταῖς γυναιξὶ παραδοὺς τοὺς παῖδας τρέφειν. αἱ δὲ, ὡς εὐδαίμονας αὐτοὺς ἐκ τῶν παίδων εὐθὺς καὶ μακαρίους γεγονότας, καὶ ἐπιδεεῖς ὄντας τούτων οὐδενὸς, ἔτρεφον· κωλύουσαι δὲ ὡς οὖσιν ἱκανῶς εὐδαίμοσι, μήτε αὐτοῖς ἐναντιοῦσθαι μηδένα εἰς μηδὲν, ἐπαινεῖν τε ἀναγκάζουσαι πάντας τὸ λεγόμενον ἢ πραττόμενον ὑπ' αὐτῶν, ἔθρεψαν τοιούτους τινάς. ΚΛ. Καλὴν, ὡς ἔοικας, τροφὴν εἴρηκας. Α. Γυναικείαν μὲν οὖν, βασιλίδων γυναικῶν, νεωστὶ γεγο-
E νυιῶν πλουσίων· καὶ ἐν ἀνδρῶν ἐρημίᾳ, διὰ τὸ μὴ σχολάζειν ὑπὸ πολέμων καὶ πολλῶν κινδύνων, τοὺς παῖδας τρεφουσῶν; ΚΛΕΙΝ. Ἔχει γὰρ λόγον; ΑΘΗΝ. Ὁ δὲ πατήρ γε αὐτοῖς αὖ ποίμνια μὲν καὶ πρόβατα καὶ ἀγέλας ἀνδρῶν τε καὶ ἄλλων πολλῶν πολλὰς ἐκτᾶτο· αὐτοὺς δὲ οἷς ταῦτα παραδώσειν ἔμελλεν, ἠγνόει τὴν πατρῴαν οὐ παιδευομένους τέχνην, οὖσαν Περσικὴν, (ποιμένων ὄντων Περσῶν, τραχείας χώρας ἐκγόνων, σκληρὰν καὶ ἱκανὴν ποιμένας ἀπεργάζεσθαι μάλα ἰσχυροὺς, καὶ δυναμένους θυραυλεῖν καὶ ἀγρυπνεῖν, καὶ, εἰ στρα-
F τεύεσθαι δέοι, στρατεύεσθαι) διεφθαρμένην δὲ παιδείαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν περιεῖδεν ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς. ὅθεν ἐγένοντο οἵους ἦν εἰκὸς γενέσθαι, τροφῇ ἀνεπιπλήκτῳ τραφέντας. παραλαβόντες δ' οὖν οἱ παῖδες τελευτήσαντος Κύρου, τρυφῆς μεστοὶ καὶ ἀνεπιπληξίας, πρῶτον μὲν τὸν ἕτερον ἅτερος ἀπέκτεινε, τῷ ἴσῳ ἀγανακτῶν.

σιν, ὁ δ', ἅτε τῆς αὐτῆς παιδείας γενόμενος ἔκγονος, παραπλήσια ἀπετέλεσε τοῖς Καμβύσου παθήμασι· καὶ σχεδὸν ἔκ γε τοσούτου βασιλεὺς ἐν Πέρσαις οὐδείς πω μέγας γέγονεν ἀληθῶς, πλήν γε ὀνόματι. τὸ δ' αἴτιον, οὐ τύχης, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, ἀλλ' ὁ κακὸς βίος, ὃν οἱ τῶν διαφερόντως πλουσίων καὶ τυράννων παῖδες τὰ πολλὰ ζῶσιν. οὐ γὰρ μή ποτε γένηται παῖς καὶ ἀνὴρ καὶ γέρων ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς διαφέρων πρὸς ἀρετήν. ἃ δή, φαμέν, τῷ νομοθέτῃ σκεπτέον, καὶ ἡμῖν δὲ ἐν τῷ νῦν παρόντι. δίκαιον μήν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τοῦτό γε τῇ πόλει ὑμῶν ἀποδιδόναι, ὅτι D πενίᾳ καὶ πλούτῳ καὶ βασιλείᾳ καὶ ἰδιωτείᾳ διαφέρουσαν οὐδ' ἡντινοῦν τιμὴν καὶ τροφὴν νέμετε, ἃς μὴ κατ' ἀρχὰς ὑμῖν θεῖον παρὰ θεοῦ διεμαντεύσατό τινος. οὐ γὰρ δὴ δεῖ κατὰ πόλιν γε εἶναι τὰς τιμὰς ὑπερεχούσας, ὅτι τις ἐστὶ πλούτῳ διαφέρων. ἐπεὶ οὐδ' ὅτι ταχύς, ἢ καλός, ἢ ἰσχυρός, ἄνευ τινὸς ἀρετῆς· οὐδ' ἀρετῆς ἧς ἂν σωφροσύνη ἀπῇ. Κ. Πῶς τοῦτο ὦ ξένε λέγεις; Α. Ἀνδρεία που μόριον ἀρετῆς ἕν; Κ. Πῶς γὰρ οὔ; Α. Δίκασον τοίνυν αὐτός, τὸν λόγον ἀκούσας, εἴ σοι δέξαιο ἂν σύνοικον ἢ γείτονα εἶναί τινα, σφόδρα μὲν ἀνδρεῖον, μὴ σώφρονα E δέ, ἀλλ' ἀκόλαστον. Κ. Εὐφήμει. Α. Τί δέ; τεχνικὸν μέν, καὶ περὶ ταῦτα σοφόν, ἄδικον δέ; Κ. Οὐδαμῶς. Α. Ἀλλὰ μὴν τό γε δίκαιον οὐ φύεται χωρὶς τοῦ σωφρονεῖν. Κ. Πῶς γὰρ οὔ; Α. Οὐδὲ μὴν ὅν γε σοφὸν ἡμεῖς νῦν δὴ προὐθέμεθα, τὸν τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας κεκτημένον συμφώνους τοῖς ὀρθοῖς λόγοις καὶ ἑπομένας. Κ. Οὐ γὰρ οὖν. Α. Ἔτι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα, τῶν ἐν ταῖς πόλεσι τιμήσεων ἕνεκα, ποῖαί τε ὀρθαὶ καὶ μὴ γίγνονται ἑκάστοτε. ΚΛ. Τὸ ποῖον; Α. Σωφροσύνη ἄνευ πάσης τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἐν ψυχῇ τινι μεμονωμένη, τίμιον ἢ ἄτιμον F γίγνοιτ' ἂν κατὰ δίκην; Κ. Οὐκ ἔχω ὅπως εἴπω. Α. Καὶ μὴν εἴρηκάς γε μετρίως. εἰπὼν γὰρ δὴ ὧν ἠρόμην ὁποτερονοῦν, παρὰ μέλος ἔμοιγ' ἂν δοκεῖς φθέγξασθαι. ΚΛΕΙΝ. Καλῶς τοίνυν γέγονός ἂν εἴη.

pore nullus vnquam ferme Perſarum rex magnus niſi nomine fuit. Neque fortunam fuiſſe cauſam arbitror, ſed vitam malam, quam filii valde diuitum tyrannorúmque plurimùm viuunt. Nunquam enim puer & vir & ſenex ex huiuſmodi vita virtute præſtans euadere poterit. Quæ quidem & legumlatori conſideranda, & nobis in præſentia animaduertenda cenſemus. Atqui & vobis par eſt, ô Lacedæmonii, id tribuere, quòd nec paupertati, nec diuitiis, nec regno, nec priuatis, excellentem magiſtratum vllum cõmittitis, quem iam à principio vox dei alicuius committi non iuſſerit. Neque oportet enim in ciuitate excellentes cuiquam conferre honores, quia diuitiis præſtet, aut quia velox, aut formoſus, aut robuſtus ſit, ſi virtute careat. Sed neque ſi virtutem etiam aliam habeat quandam, temperantiam verò non habeat. MEGIL. Quo pacto id hoſpes ais? ATHEN. Nónne fortitudo vna quædam pars virtutis eſt? MEGIL. Eſt. ATHEN. Tu ipſe igitur, cúm audieris, iudicato. Velleſne vicinum aut domeſticum quempiam habere, fortem quidem maximè, minimè verò temperatum, ſed proteruum, & qui ſe in omni vitio effundit? MEGIL. Dij meliora. ATHE. An verò artium quidem multarum peritum, & in his ſapientem, ſed iniuſtum? MEGIL. Nullo modo. ATH. At verò iuſtitia ſine temperantia originem habere nullam poteſt. MEG. Quomodo enim aliter? ATH. Sed neque etiam ille, qui modò ſapiens à nobis dictus eſt, quòd voluptates atque dolores rectæ rationi concordes & obſequentes habeat. MEGIL. Non certè. ATHEN. Id præterea conſideremus, vt quomodo inter ciues honores rectè, vel non rectè diſtribuantur, inſpiciamus. MEG. Quidnam? ATH. Temperantia ſi ab omni alterius virtutis genere in alicuius animo deſtituta ſit, honorandáne iure eſt, an contrà? M. Non habeo quid reſpondeam. ATH. Modeſtè, ſatiſque reſponſum eſt. Alterutro enim illorum conceſſo, inconcinnè, vt arbitror, reſpondiſſes. ME. Bene igitur factum eſt.

ATH.

corporis bona ponantur. Tertio, externa poſſeſſio & pecuniæ. Hæc ſiquis legiſlator ciuitáſue tranſgreditur, vel pecuniam præ cæteris honorando, vel poſterius aliquid honore prius collocando, neque ſanctè, neque ciuiliter faciet. Rata hæc nobis habenda? an quomodo? M. Prorſus quidem. ATH. Hæc latius dicere nos induxit Perſicæ gubernationis conſideratio. Inuenimus autem eos peiores adhuc factos eſſe. Cauſámque eſſe dicimus, quia nimiùm populi libertate ſublata, dominandique poteſtate magis quàm oporteret adaucta, ſocietatem in ciuitate & amicitiam ſuſtulerunt. Quibus corruptis principes quoque non ſubditis ac populo, ſed proprio imperio conſulunt. Quinetiam ſæpe exigui ſui commodi gratia, funditus euerti ciuitates, gentéſque amicas igne abſumi non curant. Ita hoſtiliter & abſque miſericordia oderunt, & odio ſimiliter habentur. Ac ſi quando opus ſit vt pro eis populi pugnent, nullum rurſus communem in ipſis conſenſum inueniunt, vt velint ex animo ſubire pericula, & pro principibus dimicare: ſed cùm innumeris penè hominibus dominentur, inutiles tamen omnes habent ad bellum, & tanquam hominum indigentes, alios mercede conducunt, per mercenarios extraneóſque milites ſaluos ſe fore putantes. Præterea & inſanire coguntur: cùm re ipſa prædicent nugas eſſe ea quæ in ciuitate honeſta eſſe & honoranda dicuntur, ſi ad argentum & aurum conferantur. M. Ita ſit. ATH. Sed de rebus Perſarum, quòd propter nimiam dominationem ſeruitutémque non rectè modò ſe habeant, iam ſatis ſit dictum. M. Omnino. ATH. Atticam deinceps gubernationem ſimiliter percurrere decet, vt pateat quemadmodum libertas nulli ſubdita magiſtratui non paulo deterior eſt, quàm illa quæ mediocritatem magiſtratuum dominatione conſequitur. Nobis enim tempore quo Perſæ Græciam, imò vniuerſam penè Europam aggrediebantur, priſca quædam erat Reſpublica, & magiſtratus aliqui ex cenſu quadrifariam diuiſo erant, pudórque inerat, quaſi dominus, cuius cauſa legibus ſubiecti viuere volebamus.

ἀγαθὰ καὶ τρίτα, τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λε-
C γόμενα. τούτων δὲ ἂν ἐκτός τις βαίνῃ νομοθέτης, ἢ πόλις, εἰς τιμὰς ἢ χρήματα προάγουσα, ἢ τι τῶν ὑστέρων εἰς τὸ πρόσθεν τιμαῖς τάττουσα, οὐθ' ὅσιον οὔτε πολιτικὸν ἂν δρῴη πρᾶγμα. εἰρήσθω ταῦτα, ἢ πῶς ἡμῖν; Κ. Πάνυ μὲν οὖν εἰρήσθω σαφῶς. Α. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἡμᾶς ἐπὶ πλέον ἐποίησεν εἰπεῖν ἡ Περσῶν πέρι διάσκεψις τῆς πολιτείας. ἀνευρίσκομεν δὲ ἔτι ἔτι χείρους αὐτοὺς γεγονότας. τὴν δὲ αἰτίαν φαμέν, ὅτι τὸ ἐλεύθερον λίαν ἀφελόμενοι τοῦ δήμου, τὸ δεσποτικὸν δ' ἐπαγαγόντες μᾶλλον τοῦ προσήκοντος, τὸ φίλον ἀπώλεσαν καὶ τὸ κοινὸν ἐν τῇ πόλει. τού-
D του δὲ φθαρέντος, οὔθ' ἡ τῶν ἀρχόντων βουλὴ ὑπὲρ ἀρχομένων καὶ τοῦ δήμου βουλεύεται, ἀλλ' ἕνεκα τῆς αὑτῶν ἀρχῆς, ἄν τι καὶ σμικρὸν ἐξῇ πλέον ἑκάστοτε ἡγῶνται ἔσεσθαι σφίσιν, ἀναστάτους μὲν πόλεις, ἀνάστατα δὲ ἔθνη φίλια πυρὶ καταφλέξαντες, ἐχθρῶς τε καὶ ἀνηλεῶς μισοῦντες μισοῦνται· ὅταν τε εἰς χρείαν τοῦ μάχεσθαι περὶ ἑαυτῶν τοὺς δήμους ἀφικνῶνται, οὐδὲν κοινὸν ἐν αὐτοῖς αὖ μετὰ προθυμίας τοῦ ἐθέλειν κινδυνεύειν καὶ μάχεσθαι ἀνευρίσκουσιν· ἀλλὰ κεκτημένοι μυριάδας ἀπεράντους λογισμῷ, ἀχρήστους εἰς πόλεμον πάσας κέκτηνται, καὶ καθάπερ ἐνδεεῖς ἀνθρώ-
E πων, μισθούμενοι, ὑπὸ μισθωτῶν καὶ ὀθνείων ἀνθρώπων ἡγοῦνται ποτὲ σωθήσεσθαι. πρὸς δὲ τούτοις ἀμαθαίνειν ἀναγκάζονται, λέγοντες ἔργοις ὅτι λῆρος πρὸς χρυσόν τε καὶ ἄργυρόν ἐστιν ἑκάστοτε τὰ λεγόμενα τίμια καὶ καλὰ κατὰ πόλιν. Μ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Τὰ μὲν δὴ περὶ τὰ Περσῶν, ὡς οὐκ ὀρθῶς τὰ νῦν διοικεῖται διὰ τὴν σφόδρα δουλείαν τε καὶ δεσποτείαν, τέλος ἐχέτω. Μ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Τὰ δὲ περὶ τὴν τῆς Ἀττικῆς αὖ πολιτείας, τὸ μετὰ τοῦτο ὡσαύτως διεξελθεῖν ἡμᾶς χρεών, ὡς ἡ παντελὴς καὶ ἀπὸ πασῶν ἀρχῶν ἐλευθερία, τῆς μέτρον ἐχούσης ἐφ' ἑτέ-
F ρων οὐ σμικρῷ χείρων. ἡμῖν γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὅτε ἡ Περσῶν ἐπίθεσις τοῖς Ἕλλησιν (ἴσως δὲ σχεδὸν ἅπασι τοῖς τὴν Εὐρώπην οἰκοῦσιν) ἐγίγνετο, πολιτεία τε ἦν παλαιὰ καὶ ἐκ τιμημάτων ἀρχαί τινες τεττάρων, καὶ δεσπότις ἐνῆν τις αἰδώς, δι' ἣν δουλεύοντες τοῖς τότε νόμοις ζῆν ἠθέλομεν.

ἑαλῶσι μάχης γενομένης μιᾷ ἡμέρᾳ. μετὰ δὲ τοῦτο παρεσκευαί τε μεγάλαι λεγόμεναι καὶ ἀπειλαὶ ἐφοίτων παρὰ βασιλέως μυρίαι. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου Δαρεῖος μὲν τεθνάναι ἐλέχθη, νέος δὲ καὶ σφοδρὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ παρειληφέναι τὴν ἀρχὴν, καὶ οὐδαμῶς ἀφίστασθαι τῆς ὁρμῆς. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πᾶν τοῦτο ᾤοντο ἐπὶ σφᾶς αὐτοὺς παρασκευάζεσθαι, διὰ τὸ Μαραθῶνι γενόμενον. καὶ ἀκούοντες Ἄθω τε διορυττόμενον, καὶ Ἑλλήσποντον ζευγνύμενον, καὶ τὸ τῶν νεῶν πλῆθος, ἡγήσαντο οὔτε κατὰ γῆν σφίσιν εἶναι σωτηρίαν, οὔτε κατὰ θάλατταν. οὔτε γὰρ βοηθήσειν αὐτοῖς οὐδένα, μεμνημένοι ὡς οὐδ᾽ ὅτε τὸ πρότερον ἦλθον καὶ τὰ περὶ Ἐρέτριαν διεπράξαντο, σφίσι γε οὐδεὶς τότε ἐβοήθησεν, οὐδ᾽ ἐκινδύνευσε συμμαχόμενος. ταὐτὸν δὴ προσεδόκων καὶ τότε γενήσεσθαι τό γε κατὰ γῆν. καὶ κατὰ θάλατταν δ᾽ αὖ, πᾶσαν ἀπορίαν ἑώρων σωτηρίας, νεῶν χιλίων καὶ ἔτι πλειόνων ἐπιφερομένων. μίαν δὲ σωτηρίαν ξυνενόουν, λεπτὴν μὲν καὶ ἄπορον, μόνην δ᾽ οὖν βλέψαντες πρὸς τὸ πρότερον γενόμενον, ὡς ἐξ ἀπόρων ἐφαίνετο γενέσθαι τὸ νικῆσαι μαχομένους· ἐπὶ δὲ τῆς ἐλπίδος ὀχούμενοι ταύτης, εὕρισκον καταφυγὴν αὐτοῖς εἰς αὐτοὺς μόνους εἶναι καὶ τοὺς θεούς. ταῦτ᾽ οὖν αὐτοῖς πάντα φιλίαν ἀλλήλων ἐνεποίει, ὁ φόβος ὁ τότε παρών. ὅ, τε ἐκ τῶν νόμων τῶν ἔμπροσθεν γεγονὼς, ὃν δουλεύοντες τοῖς πρόσθεν νόμοις ἐκέκτηντο, ἣν αἰδῶ πολλάκις ἐν τοῖς ἄνω λόγοις εἴπομεν· ᾗ καὶ δουλεύειν ἔφαμεν δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀγαθοὺς ἔσεσθαι· ἧς ὁ δειλὸς ἐλεύθερος καὶ ἄφοβος. ὃν εἰ τότε μὴ δέος ἔλαβεν, οὐκ ἄν ποτε ξυνελθὼν ἠμύνατο, οὐδ᾽ ἤμυνεν ἱεροῖς τε καὶ τάφοις καὶ πατρίδι, καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκείοις τε ἅμα καὶ φίλοις, ὥσπερ τότ᾽ ἐβοήθησεν· ἀλλὰ κατὰ σμικρὰ ἂν ἐν τῷ τότε ἡμῶν ἕκαστος σκεδασθεὶς, ἄλλος ἄλλοσε διεσπάρη. Μ. Καὶ μάλα, ὦ ξένε, ὀρθῶς τε εἴρηκας, καὶ σαυτῷ τε καὶ τῇ πατρίδι πρεπόντως. Α. Ἔστι ταῦτα, ὦ Μέγιλλε. πρὸς γὰρ σὲ τὰ ἐν τῷ τότε χρόνῳ γενόμενα, κοινωνὸν τῇ τῶν πατέρων γεγονότα φύσει, δίκαιον λέγ-

naturæ conceſſiſſe nuntiatur, ac filius eius atrox iuuenis imperium accepiſſe, nec à cœptis paternis deſiſtere velle. Cuius apparatus omnes in ſe conuerti Athenienſes propter Marathonicam ſtragem credebant. Porro audientes defodi Athon, coniungi Helleſpontum, claſſis immenſam magnitudinem cumulari, nec mari, nec terra ſalutem ſibi fore putabant: præſertim quia in nullius præſidio confidebant: quippe qui memoria tenerent, neque tunc cum D primo illorum ingreſſu capti Eretrienſes fuerant, quenquam ſibi opem ferre, & pro eorum ſalute ſubire periculum voluiſſe. Idem igitur tunc terra ſibi euenturum putarunt. Mari verò nullam prorſus ſalutem inueniebant, cùm naues plus quàm mille aducherentur. Vnam verò ſalutem quamuis tenuem dubiámque ſolummodo videbant. Nam cùm reſpicerent quæ antea geſta fuerunt, & quòd deſperata ſalute, tamen vicerunt, hac ſpe euecti, in ſeipſis ac diis tantum inuenerunt ſibi refugium fore. Hæc igitur omnia eos maiori inter ſe beneuolentia copularunt, præſens inquam metus, & qui à legibus iam pridem inerat, quem E ſeruientes legibus aſſecuti ſunt. Hunc ſæpe pudorem in ſuperioribus nominauimus: cui ſeruire omnes oportere diximus, quicunque boni futuri ſunt: quo quiſquis afficitur, liber eſt & interritus. Ac niſi præſens ille metus pudori huic iunctus fuiſſet, nunquam ex huiuſmodi concurſione illi prouocati & vnà conuenientes, deorum templa, maiorum ſepulchra, patriam ipſam, cæteróſque familiares atque amicos defendiſſent, vt feciſſe narrantur, ſed ſparſi alius aliò abiiſſent. MEGIL. Probè hoſpes, ac ſicut te patriámque decet, dixiſti. ATHEN. Vera hæc ſunt, ô Megille. Nam quæ tunc geſta ſunt, ea par F eſt tecum, qui parentum naturam ſeruas, referre.

aliquis contra rectiſſet, nec ſibilo, nec ineptis clamoribus multitudinis, vt modò, tribuebatur: nec rurſus laudandi licentia plaudenti ſtrepentique turbæ, ſed præſtantibus doctrina viris erat conceſſa: dabatúrque ipſis ad finem vſque magno cum ſilentio audire. Adoleſcentes autem, pædagogi & plebs vniuerſa caſtigatione virgæ admonebantur. Hæc cùm ita ordine fierent, multitudo ciuium libenter parebat, nec audebat tumultuoſè quicquam iudicare. Tempore deinde procedente autores quidem tranſgreſſionis à muſica alienæ, poetæ ipſi fuerunt: qui ingenio quidem valebant, ſed quod iuſtum atque legitimum in muſica eſſet, non ſeruabant, debacchantes vtique, & voluptati magis quàm oportuerit, indulgentes. Hi ſanè & lugubria hymnis, & dithyrambis pæonas coniunxerunt, tibiarúmque ſonos & cantus, citharæ cantibus imitati ſunt, omnibus omnia commiſcentes. Qui & imprudentes ob inſcitiam contra muſicam mentiti ſunt, aſſerentes eam quidem nullam rectam in ſe normam habere, ſed audientis voluptate, ſiue probus ille vir ſit, ſeu contrà, rectiſſimè iudicari. Cùm igitur huiuſmodi poemata componerent, & talia vulgò dicerent, iniquum adeò & audax aduerſus muſicam vulgus hominum reddiderunt, vt ſe planè poſſe ſententiam de muſica ferre crederet. Hinc theatra frequenter exclamare cœperunt cùm ſilere antea cõſueuiſſent, quaſi quid pulchrum in Muſis, quid non, acutè ſentirent: atque ita ex optimatum poteſtate, in prauam theatri potentiam res ipſa deſiluit. Si enim popularis potentia ſolùm liberorum hominum extitiſſe, nullum vtique magnum incommodum fuiſſet. Nunc autem ex muſica nobis incepit omnium ad omnia opinio ſapientiæ, præuaricatióque ſecuta eſt & libertas. Intrepidi enim erant, quaſi ſcientes, hæc licentia impudentiam peperit. Nempè ſi melioris opinio propter audaciam non timetur, idipſum penè pernicioſa eſt impudentia, quæ à libertate quadam temeraria proficiſcitur. MEG. Veriſſima loqueris.

ἐξῆν ἄλλῳ εἰς ἄλλο καταχρῆσθαι μέλους εἶδος. τὸ δὲ κῦρος τούτων γνῶναί τε, καὶ ἅμα γνόντα δικάσαι, ζημιοῦν τε αὖ τὸν μὴ πειθόμενον, οὐ σύριγξ ἦν, οὐδέ τινες ἄμουσοι βοαὶ πλήθους, καθάπερ τὰ νῦν, οὐδ' αὖ κρότοι ἐπαίνους ἀποδιδόντες· ἀλλὰ τοῖς μὲν γεγονόσι περὶ παίδευσιν, δεδογμένον ἀκούειν ἦν αὐτοῖς μετὰ σιγῆς διὰ τέλους· παισὶ δὲ καὶ παιδαγωγοῖς καὶ τῷ πλείστῳ ὄχλῳ, ῥάβδου κοσμούσης ἡ νουθέτησις ἐγίγνετο. ταῦτ' οὖν οὕτω τεταγμένως
D ἤθελεν ἄρχεσθαι τῶν πολιτῶν τὸ πλῆθος, καὶ μὴ τολμᾶν κρίνειν διὰ θορύβου. μετὰ δὲ ταῦτα, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἄρχοντες μὲν τῆς ἀμούσου παρανομίας, ποιηταὶ ἐγίγνοντο, φύσει μὲν ποιητικοί, ἀγνώμονες δὲ περὶ τὸ δίκαιον τῆς μούσης καὶ τὸ νόμιμον, βακχεύοντες, καὶ μᾶλλον τοῦ δέοντος κατεχόμενοι ὑφ' ἡδονῆς, κεραννύντες δὲ θρήνους τε ὕμνοις, καὶ παίωνας διθυράμβοις· καὶ αὐλῳδίας δὴ ταῖς κιθαρῳδίαις μιμούμενοι, καὶ πάντα εἰς πάντα ξυνάγοντες, μουσικῆς ἄκοντες ὑπ' ἀνοίας καταψευδόμενοι ὡς ὀρθότητα μὲν οὐκ ἔχοι οὐδ' ἡντινοῦν μουσική, ἡδονῇ δὲ τῇ τοῦ χαίρον-
E τος, εἴτε βελτίων εἴτε χείρων ἂν εἴη τις, κρίνοιτο ὀρθότατα. τοιαῦτα δὴ ποιοῦντες ποιήματα, λόγους τε ἐπιλέγοντες τοιούτους, τοῖς πολλοῖς ἐνέθεσαν παρανομίαν εἰς τὴν μουσικὴν, καὶ τόλμαν, ὡς ἱκανοῖς οὖσι κρίνειν. ὅθεν δὴ τὰ θέατρα ἐξ ἀφώνων φωνήεντ' ἐγένοντο, ὡς ἐπαΐοντα ἐν Μούσαις τό, τε καλὸν καὶ μή. καὶ ἀντὶ ἀριστοκρατίας ἐν αὐτῇ θεατροκρατία τις πονηρὰ γέγονεν. εἰ γὰρ δὴ καὶ δημοκρατία ἐν αὐτῇ τις μόνον ἐγένετο ἐλευθέρων ἀνδρῶν, οὐδὲν ἂν πάνυ γε δεινὸν ἦν τὸ γεγονός· νῦν δὲ ἦρξε μὲν ἡμῖν ἐκ μουσικῆς ἡ πάντων εἰς πάντα σοφίας δόξα καὶ παρανομία, ξυνεφέσπετο
F δὲ ἐλευθερία. ἄφοβοι γὰρ ἐγίγνοντο, ὡς εἰδότες· ἡ δὲ ἄδεια ἀναισχυντίαν ἐνέτικε. τὸ γὰρ τὴν τοῦ βελτίονος δόξαν μὴ φοβεῖσθαι, διὰ θράσος, τοῦτ' αὐτό ἐστι σχεδὸν ἡ πονηρὰ ἀναισχυντία, διὰ δή τινος ἐλευθερίας λίαν ἀποτετολμημένης. ΜΕΓΙΛΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

[illegible] μετα-λαβούσας δὲ αὐτὰς ἑκατέρας μετριότητά τινα, τὴν μέν, τοῦ δεσπόζειν, τὴν δέ, τοῦ ἐλευθεριάζειν, κατείδομεν ὅτι τότε διαφερόντως ἐν αὐταῖς ἐγένετο εὐπραγία· ἐπὶ δὲ τὸ ἄκρον ἀγαγόντων ἑκατέρων, τῶν μέν, δουλείας, τῶν δέ, τοὐναντίου, οὐ συνήνεγκεν οὔτε τοῖς, οὔτε τοῖς. ΜΕ. Ἀληθέστατα λέγεις. Α. Καὶ μὴν αὐτῶν γε ἕνεκα καὶ τὸ Δωρικὸν ἐθεασάμεθα κατοικιζόμενον στρατόπεδον, καὶ τὰς τοῦ Δαρδάνου ὑπωρείας τε καὶ τὴν ἐπὶ θαλάττῃ κατοίκισιν, καὶ τοὺς πρώτους δὴ τοὺς περιλιπεῖς γενομένους τῆς φθορᾶς· ἔτι δὲ τοὺς ἔμπροσθεν τούτων γενομένους ἡμῖν λόγους περί τε μουσικῆς καὶ μέθης, καὶ τὰ τούτων ἔτι πρότερα. ταῦτα γὰρ πάντα εἴρηται τοῦ κατιδεῖν ἕνεκα πῶς ποτ᾽ ἂν πόλις ἄριστα οἰκοίη, καὶ ἰδίᾳ πῶς ἄν τις βέλτιστα τὸν αὑτοῦ βίον διαγάγοι. εἰ δὲ δή τι πεποιήκαμεν πρᾶγμα, τίς ποτ᾽ ἂν ἔλεγχος γίγνοιτο ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς λεχθείς, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλινία; Κ. Ἐγώ τοι, ὦ ξένε, μοι δοκῶ κατανοεῖν. ἔοικε κατὰ τύχην τινὰ ἡμῖν τὰ τῶν λόγων τούτων πάντων ὧν διεξήλθομεν γεγονέναι. σχεδὸν γὰρ εἰς χρείαν αὐτῶν ἔγωγ᾽ ἐλήλυθα τανῦν, καὶ κατὰ τινα καιρὸν σύ τε παραγέγονας ἅμα καὶ Μέγιλλος ὅδε. οὐ γὰρ ἀποκρύψομαι σφὼ τὸ νῦν ἐμοὶ συμβαῖνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς οἰωνόν τινα ποιοῦμαι. ἡ γὰρ πλείστη τῆς Κρήτης ἐπιχειρεῖ τινα ἀποικίαν ποιήσασθαι, καὶ προστάττει τοῖς Κνωσίοις ἐπιμεληθῆναι τοῦ πράγματος· ἡ δὲ τῶν Κνωσίων πόλις ἐμοί τε καὶ ἄλλοις ἐννέα· ἅμα δὲ καὶ νόμους τῶν τε αὐτόθι, εἴ τινες ἡμᾶς ἀρέσκουσι, τίθεσθαι κελεύει, καὶ εἴ τινες ἑτέρωθεν, μηδὲν ὑπολογιζομένους τὸ ξενικὸν αὐτῶν, ἂν βελτίους φαίνωνται. νῦν οὖν ἐμοί τε καὶ ὑμῖν ταύτην δῶμεν χάριν, ἐκ τῶν εἰρημένων ἐκλέξαντες, τῷ λόγῳ συστησώμεθα πόλιν, οἷον ἐξ ἀρχῆς κατοικίζοντες. καὶ ἅμα μὲν ἡμῖν τοῦ ζητουμένου ἐπίσκεψις γενήσεται, ἅμα δ᾽ ἐγὼ τάχ᾽ ἂν χρησαίμην εἰς τὴν μέλλουσαν πόλιν ταύτῃ τῇ συστάσει. Α. Οὐ πόλεμόν γε ἐπαγγέλλεις, ὦ Κλινία· ἀλλ᾽ εἰ μή τι Μεγίλλῳ προσάντες, τά γε παρ᾽ ἐμοῦ τι ἡγοῦ σοι πάντα κατὰ νοῦν ὑπάρχειν εἰς δύναμιν. Κ. Εὖ λέγεις. Μ. Καὶ μὴν καὶ τὰ παρ᾽ ἐμοῦ. Κ. Κάλλιστα εἰρήκατε. ἀτὰρ πειρώμεθα λόγῳ πρῶτον κατοικίζειν τὴν πόλιν.

C [illegible] ... critate alteri dominandi, alteri libertatis addita, feliciter nimium vtraſque ſe habuiſſe: infeliciter verò, cùm ſeruitus in altera, in altera libertas ad extremum vſque peruaſit. MEGIL. Vera narras. ATHEN. Atqui huius quoque ipſius gratia Dorici exercitus conſtitutionem conſiderauimus, & radices montium Dardani, habitationémque maritimam, primos præterea illos, qui à vaſtitate diluuij relicti fuerant, horúmque cauſa de muſica, de ebrietate, déque prioribus etiam habita nobis oratio eſt. Hæc enim omnia ob eam cauſam dicta ſunt, vt intelligamus, quomodo optimè gu-

D bernari ciuitas poſſit, & quo pacto priuatim quiſque optimè ſuam vitam diſponat. Si verò quicquam operæpretij fecimus, quænam nobiſipſis aduerſus nos, ô Megille & Clinia, redargutio erit? CLIN. Ego mihi hoſpes videre quædam videor. Peropportune ſuperiora omnia nobis dicta videntur. His enim ego quodammodo indigebam. Commodúmque ambo, tu dico & Megillus hic, me reperiſtis. Neque celabo vos quod mihi accidit. Quaſi enim augurio his ſermonibus confirmatus ſum. Maxima profectò Cretenſium pars coloniam deducere quandam cogitat, ac Gnoſiis

E eius rei curam committit. Gnoſiorum verò ciuitas mihi aliiſque nouem viris id mandat curandum. Leges autem ponere iubet, & quæ nobis ex Cretenſibus placeant, & quę aliunde colligi poſſint. Edicitque nobis, ne peregrinas leges horreamus, modò probentur. Nunc igitur & mihi & vobis hanc gratiam præbeamus. Collectis vndique legibus, oratione condamus ab initio ciuitatem. Sic enim & illud quod à nobis quæritur, diligentius conſiderabitur, & mihi forſitam diſputatio hæc ad futuræ ciuitatis conſtitutionem conferet. ATHE. Non bellum indicis, ô Clinia. Quare niſi id Megillo incommodum, mea quidem pro

F viribus tibi parata ſunt. CLI. Probè dicis. ME. Ego quoque paratus ſum. CLIN. Optimè ambo dixiſtis. Quare conandum eſt primùm oratione ciuitatem condere.

… genitam, potentiaque ampliſſima & copia rerum omnium abundantiſſima conſequatur. Lex enim non extra animũ, ſed in animũ ipſum aciẽ ſuã dirigit omni ex parte perficiendũ. Itaque iubebit ne ciues habeant ſummo in pretio falſæ huius vitæ ſalutẽ. Neque tã vt ſint, ſaluiq; ſint, procurent, quàm vt quãdiu ſunt, optimi ſint. Ad vniuerſum verò legiferi inſtitutũ perficiẽdũ tria in primis coducere arbitratur, Deum videlicet, fortunámque & artẽ. Quæ tria humana omnia gubernare dicũtur. Et quo difficiliora quàm cætera autor legũ molitur, eo maiori ab his tribus quàm cæteri indiget patrocinio. Quod autẽ Plato dicit Deum, & fortunã atque artẽ ſimul cum Deo humana omnia gubernare, breuiter ſic expone. Deus in omnibus per omnia mouet omnia. Mouet mũdi ſphæras. Quarum cõcurſio ſitum quidem alicubi, ſed hic fortuna libentius nominatur. Hinc caſus varij circa externa corporáque proueniunt. Mouet & animas, lumen mentibus inſpirando, vnde ars nõ ſpeculandi ſolũ accẽditur ſed agendi. Ab arte tãdem diſpoſitio externorum & corporis proficiſcitur. Quamobrẽ à Deo quidem cuncta dependent: qui, vt ait Paulus, omnia in nobis operatur. Verùm ab ipſo Deo alia quidem per fortunam procedũt, alia verò per artẽ. Quo fit, vt neque fortuna, neq; ars aliquãdo Deo valeat aduerſari. Quippe quum ſemper ab ipſo vtraque moueantur. Inter ſe verò quo hæc ita ſe habent. Aut enim conſentiunt inuicem, aut fortè diſſentiunt. Si diſſident, aut fortuna ſuperat artem, aut ars fortunam. Id autem accipe hoc exemplo. Dum mouet deus ſphæras interdum per fortunam in mari commouet tempeſtatem. Tempeſtas quatit nauem. Interea mouet Deus idem eandem nauem per animum quoque gubernatoris, id eſt per artem ipſam à Deo continuè dependentem. Quando igitur ars nauem ad certum dirigit portum, atque ad eundem tempeſtas quoque vehit, tunc ars ſimul cum fortuna conſentit. Quando verò aliò quidem impellit ventus, aliò verò ars certat ducere, tunc ars & fortuna diſſentiunt, ac tãdem vel ars cedit fortunæ, vel arti fortuna. Interim prouidentia Dei vtrobique agit vtrunque ad finem ſibi ſoli notum, cui nihil vnquam diſſonat, cuncta videlicet in vniuerſam ſui corporis harmoniam occultis modis contemperanti. Cæterum illa ipſa concurſionum cœleſtium diſpoſitio, quando talis prouenit, vt artem neceſſariò ſuperatura ſit, Fatum dicitur potius quàm Fortuna: quãdo verò talis vt exuperare inertem poſſit, & ſuperari ab arte, Fortuna potius nominatur. Neque diffidas artem quãdoque vincere poſſe fortunam. Vt enim fortuna, ſic & ars procedit ex Deo. Animaduerte verò vbi Plato de occaſione diſputat, quam vir magnus nouas conditurus leges exoptet, ad id magnopere opportunam, ſub illius tyranni nomine iuniorem Dionyſium ſignificare, ſeipſum verò ſub appellatione legiferi, atque indicare fauorem fortunæ ſibi integrum defuiſſe. Item Platonem in Sicilia apud Dionyſium quẽdam harum legũ proœmia inchoaſſe, vt ex epiſtolis intelligi poteſt: opus verò id legum expulſo Dionyſio perfeciſſe. Denique per hæc dicta reditum in Siciliam ſuum ab infamia vindicaſſe. Scito autem Platonem in eo itinere atque reditu nihil aliud contendiſſe, quam vt ſalua Dionyſij proſperitate, violenta tyrannis in regnum moderatum conuerteretur. Inter hæc autem vbi temperantia & prudentia principis loquitur, memento Platonem, mediocrem quidem temperantiam à prudentia diſtinguere, mediocrem quoque prudentiam à ſapientia ſimili ratione diſcernere, conſummatam verò temperantiam ſæpe appellare prudentiam, abſolutam quoque prudentiam nonnunquam ſapientiam nominare. Quod quidẽ in Phædone & tertio Legum, & hic & alibi ſæpe patet. Adducit præterea naturales quaſdam ingenij dotes, virtutibus quidem ſimiles, ſed tunc demum, quando rectè fuerint exculta, ad virtutum munera conducentes. Qua quidem de re latius in Republica diſputat. Mandabis interea memoriæ, quales ſunt principum mores, tales quoque fieri ciuium reliquorum. Neque vlla de cauſa mores ciuium facilius citiuſque quàm ex hac mutari poſſe. Item beatum eſſe prudentem & temperatum doctorem populi, beatum quoque populum qui audit verba ex ore doctoris eiuſmodi profluentia. Prætereo neque Rempublicam felicem fore, neque leges bonas exorituras, prius quàm in gubernatore potentia vnà cum ſapientia temperantiáque concurrat. Proinde diuinum ad ciuitatem conſtituendam auxilium inuocandum. Hactenus quartus hic liber munus legiferi circa materiam ciuitatis, & formam cõmunis pertractauit. Pergit verò deinceps ad figuram muneris huius diſtinctiorem, quærens vtrum ciuitatis forma regnum eſſe debeat, an

dem quidem Iouis [illegible], Saturnus vero [illegible], ita tamen hic quidem ad temporanea magis producit bona, illa vero reuocet ad æterna. At quoniam homo gregabile animal à communi hominum commercio ſegregatus, mediocrem viuendi habitum ſeruare non poteſt, cogiturque, vt ita dixerim, vel infra hominem deſcendere, vel aſcendere ſuper hominem: factum eſt vt Saturnus hominum ſegregator crimen & infamiam apud inſcios reportauerit, eorum videlicet culpa, qui vel mixtione quadam ineptiori, vel educatione peruerſa tales euadunt, vt quando à Saturno extra hominem ſeuocantur, deſcendant ab homine potius quàm aſcendant. Verũ de his alibi diligentius: reuertamur ad argumentum. Addit Plato Saturnum quondã homines diſtributos in greges cuſtodiæ dæmonum cõmendaſſe. Id autem pluribus modis exponitur. Primo quidem diuinam mentem animas hominum, vt Timæus ait, in varios ordines ab initio diuiſiſſe ſtellarũ, animarum numerum comitantes. Differentiã verò noſtrarum inter ſe animarum, alij inter Platonicos numeralem tantum eſſe putant, alij etiã ſpecialem, vt vnum animarũ noſtrarum ſit genus, in eo multæ animarum ſpecies, ſint etiam multæ ſub eadem ſpecie. Vtcunque verò diſtribuantur, diuerſis non ſolùm ſtellis, ſed dæmonibus etiam accommodari dicuntur. Alióque modo exponi poteſt myſterium, vt videlicet vel ab orbis initio, vel ſtatim poſt diluuium rudiores homines diuina prouidentia angelorum, ſiue dæmonum meliorum miniſterio rexerit, donec paulatim facti peritiores ipſi ſe regerent. Rationi verò conſentaneũ eſt rectius feliciúſque à ſuperis quàm à ſeipſis homines gubernari. Exponitur inſuper tertio hunc in modum, vt quotidie quicunque vitæ rationem eligunt ab aliis quodãmodo ſegregatam, itéque educati fuerint, ſtatim in contemplatiuum beatúmque Saturni regnum cõmigrare dicantur. Sed quatenus ſub contemplationis officio in ritus varios diſcernuntur, eatenus & in multos greges ſecerni videntur, & alijs atque aliis pro vitæ ſimilitudine inſpirari numinibus atque regi. Mitto in præſentia multas præſtantium philoſophorum ſcholas, quaſi greges ſub Saturno paſtore mirabiliter congregatos. Sub Saturno inquam, tribus præcipuè modis. Sub mente diuina & angelica primùm, deinde ſub anima planetæ primi eiúſque ſphæræ, tertiò ſub ipſius planetæ corpore. Sed mens ipſa facit, anima conficit, planeta portendit, portendit inquam, quando in magnis Saturni cũ Ioue coniunctionibus, Saturnus ipſe vel exaltatione ſua, vel domicilio gaudet, & tanquã coniunctionis dominus fouetur quidem ab Ioue, vtitur & Solis Mercurijque & Veneris beneficio. Sic magicam Zoroaſtris eiúſque ſectatorũ peperit, ſeu portendit potius diſciplinã, Triſmegiſti quoque theologiam, Orpheique myſteria, arcana Pythagoræ, Socraticam ſanctimoniam, Platonicã maieſtatem. Ita eſſe manifeſtis quibuſdam argumentis compertum habemus. Hinc & Plato in præſenti libro Saturnum eſſe affirmat dominum eorum qui mentem habent. Gubernationem verò eiuſmodi ſub Saturno regiam optimatúmque extitiſſe demonſtrat. Siquidem genus humanum ab ipſo Deo tanquam rege per electos optimóſque dæmones aſſerit gubernatum. Hos multi angelos appellarent, & Plato in Critia vocat deos, facilitatémque gubernationis & hic indicat, & in Critia: dicens occulta quadã perſuaſionis inſpiratione fuiſſe homines gubernatos, gubernandos quoque ſimiliter, quoties ab inferioribus vacantes motibus ſeſe ſuperis ſubiecerint perducendos. In his Plato monet, primò diuinam prouidentiam nunquã deeſſe hominibus, modo ſibi ipſi non deſint. Deinde humanum ingenium in ſumma rerũ licentia potentiáque laſciuum ſuperbúmque euadere. Tertio ſicut beſtiæ non poſſunt à beſtijs abſque humano quodam paſtore, ſic neque homines ab hominibus abſque duce deo optimè gubernari: & quandiu mortalis aliquis ſine deo dominabitur, tandiu laborioſam miſeramque vitam fore, quaſi fruſtra vigilaturus ſit quilibet ciuitatis cuſtos, niſi deus ipſe cuſtodiuerit ciuitatem. Quarto, ipſam mentis diſtributionem eſſe legem, eique in omni & priuata & publica gubernatione ſemper obtemperandum, vt per noſtram mentẽ feliciter à diuina mente ducamur. Quinto, nullas conſtitutiones appellandas eſſe leges, niſi cõmune ciuitatis totius bonũ procurent. Sexto, qui obſeruantius parent legibus, his magiſtratus maximéque diuini cultus munera cõmitti debere. Septimo, interitum ciuitati paratũ eſſe, in qua nõ leges magiſtratibus ſed magiſtratus legibus dominẽtur. Octauo, iuuenes quidem vt plurimum hæc obtuſe videre, ſenes autem acutè perſpicere, niſi forte quandoque deus vel iuuenilem probet pietatem, vel ſenilem reprobet impietatẽ. Multa iam verba Plato facit ad ipſum legiſlatorem pro ſuo officio inſtruendum. Nonnulla facit deinceps ad populum leges eiuſmodi ſuſcepturum, vt & accipiat libentius & ſeruet impenſius. Cohortatur autem ad ſacras leges in primis, perque illas ad humanas à diuinis inuentas & confir-

nic legitur textus. Alibi enim legitur vt traduxi. Quibus verbis Plato videtur Protagoram confutare, dicentē rerum menſuram hominem eſſe. Cuius error in libro de ſcientia ſubtiliter confutatur. Alibi verò legitur non quā quiuis homo, ſed ſi quis homo, hunc in modum: Deus omniū nobis eſt menſura, multóque magis ſi quis, vt ferunt, homo eſt. Tu hanc particulā, ſi quis, vt ferunt, homo eſt: exponere potes, ſi quis homo menſura eſt, multo magis deus eſt menſura: non enim nobis, ſed deo per quē viuimus, debemus viuere. Poſſes forſan exponere: ſi deus aliquis homo eſt, id eſt, ſi quando fiat homo: vt ferunt, id eſt, oracula prophetarum, quæ quidem expoſitio vtinam quàm pia eſt apud multos, tam accepta foret apud Platonicos. Vt autem appareat quanti fructus ſit obſeruatio legum, ſubdit ſolis harum obſeruatoribus licere atque expedire vota diis ſacraque facere: Cæterorum verò preces & munera à deo reſpui. Hoc ipſum verò quod eſt placere deo, dicit eſſe ſignum, quò ſingulas vitæ actiones quaſi ſagittas debemus intendere. Sagittas autē in hanc ipſam dei gratiam attingendā, eſſe ait ſedulū religionis cultum. In quo eoſdem diſponit gradus, quos & in carminibus Pythagoricis legimus. Iubet enim hic ſicut & ille, vt cœleſtes primum omnes colamus deos, illos præcipuè quibus patria quaſi patronis eſt dedicata, deinde ſequētes ſub cœlo deos. Quos omnes terreſtres appellat. Mos enim Platonis eſt, & ſi omnia ſub cœlo elemēta ponit, omniáq; in cœlo modo cœleſti, tamen omnia ſub cœlo appellatione terræ comprehendere, omnia item in cœlo cœli igniſque nomine. Cœleſtes quidem deos, tum angelos intelligit ſuperiores, tum ſphærarum cœleſtium ſtellarúmque animas. Deos verò terreſtres, tum inferiores angelos, tum elementorum quatuor animas. Tertiò mandat coli dæmones, ſcilicet puriores, quaſi deorum ad nos interpretes. Quartò heroas, id eſt, hominum animas deo acceptorum à corpore ſeparatas. In his omnibus ita diſtribui præcipit cultū vt maioribus numinibus maiora, minoribus minora, æqualibus æqualia munera conferantur. Quintò non tam coli & adorari quàm ornari & quodammodo honorari deorum patriorum ſtatuas imperat, legibus conſecratas. Quoniam verò omnem ad diuinum cultum exhortationē ab vno inchoauit deo, euidenter oſtendit cætera numina neque per ſe, ſed participatione primi dici deos, neque propter ſe, ſed illius gratia eſſe colenda, præſertim cùm vniuerſum eiuſmodi cultum, duntaxat vt illi vnico placeat, dicat ſuſcipiendum. Sexto parentes quaſi dei vicarios præcipit venerari. Septimo propinquos genere, & familiaritate coniunctos, & hoſpites peregrinóſque ex diuino iuſſu amare charitate non ficta. His autem præceptum inſeritur euangelicum, vanorum ſcilicet verborum exactam rationem diuino iudici eſſe reddendam: cuius angelus nobis præeſt quaſi ſuperioris iudicis vicarius & miniſter, vt nos à turpibus reuocet, prouocet ad honeſta: & conſentientes quidem tranquillitate conſcientiæ nutriat & delectet, diſſentientes verò perturbatione conſcientiæ vexet. Vbi delectat, ab antiquis gratia nominatur: vbi vexat, furia. Et gratia quidem triplex, quoniam præteriti, præſentis, & futuri gratia bonos oblectat. Furia quoque triplex, quia malos ſimiliter cruciat. Et vtrobique Fatū, & Parca triplex cognominatur. Dicitur & Nemeſis, præſertim ab Orpheo, vbi in ſuperbos animaduertit. Profectò veteres vt indicarēt ſuperbiā Deo maximè omniū diſſonare, obedientiā humilimā exigēti, dixerūt, ſuperbos nō ſolū diuina cēſura, vt cætera vitia, ſed etiā indignatione puniri, propriumq; ad punitionē eiuſmodi numē introduxerūt, Nemeſeos nomine nūcupatū, quod quidē facit potentiā in brachio ſuo, diſpergitq; ſuperbos mēte cordis ſui. Collige e multis omnibus præcipue quatuor, legē, iudiciū, iuſtitiā, Nemeſim. Horū exemplū accipe in teipſo. Habes in mēte legem, quid agendum ſit, quid non, communi norma dictantem, & honeſtū quidē proſequendum eſſe, turpe verò vitandum. Habes & in ratione iudicium diſtinctiori quadā argumentationū diſcurſione diſcernēs, id quod in hac vel illa actione poſitum eſt, honeſtum eſſe vel turpe. Habes in voluntate iuſtitiam, eligētem ita proſequi, ita fugere, vt ratio per mētis leges proſequēdū iudicauit vel fugiēdū. Habes in imaginatione eiuſque affectu Nemeſim turpib. actionibus verbiſq; ſuccēſentē atq; legitimè indignātē. Similiter in Deo lex, iudiciū, iuſtitiáq;, & Nemeſis, ſed modo diuino. Diſtinctius autē in Deo quidē lex angeliſq; ſuperioribus. In anima verò mūdana ratione, iudiciū. In eiuſdē volūtate iuſtitia. In angelis inferiorib. ſeu dæmonibus medijs Nemeſis. Vtcúq; diſtribuat, hæc omnia diuinæ legi mirabili quadā cōnexione ſubſeruiūt ad virtutū præmiū, & ſuppliciū peccatorum.

Γάρ; οὐ λέγεις· τί δέ; πρὸς αὐτὴν ἡ χώρα, πότερα C πάμφορος, ἢ καί τινων ἐπιδεής; ΚΛ. Σχεδὸν οὐδενὸς ἐπιδεής. ΑΘ. Γείτων δὲ αὖ τις πόλις ἆρ' ἔσται τις πλησίον; ΚΛ. Οὐ πάνυ· διὸ καὶ κατοικίζεται. παλαιὰ γάρ τις ἐξοίκησις ἐν τῷ τόπῳ γενομένη τὴν χώραν ταύτην ἔρημον ἀπείργασται χρόνον ἀμήχανον ὅσον. ΑΘ. Τί δ' αὖ πεδίων τε καὶ ὀρῶν καὶ ὕλης; πῶς μέρος ἑκάστων ἡμῖν εἴληχε; ΚΛ. Προσέοικε τῇ τῆς ἄλλης Κρήτης φύσει ὅλη. ΑΘ. Τραχυτέραν αὐτὴν ἢ πεδινωτέραν ἂν λέγοις. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνίατός γε ἂν εἴη πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν. εἰ μὲν γὰρ ἐπιθαλαττία τε ἔμελλεν εἶναι καὶ εὐλίμενος καὶ μὴ πάμφορος, ἀλλ' ἐπιδεὴς πολλῶν, μεγάλου D τινὸς ἔδει σωτῆρός τε αὐτῇ, καὶ νομοθετῶν θείων τινῶν, εἰ μὴ πολλά τε ἤθη καὶ ποικίλα καὶ φαῦλα ἔξειν, τοιαύτη φύσει γενομένη· νῦν δὲ παραμύθιον ἔχει τὸ τῶν ὀγδοήκοντα σταδίων. ἐγγύτερον μέντοι τοῦ δέοντος κεῖται τῆς θαλάττης σχεδὸν, ὅσον εὐλιμενωτέραν αὐτὴν φῂς εἶναι. ὅμως δὲ ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. πρόσοικος γὰρ θάλαττα χώρᾳ, τὸ μὲν παρ' ἑκάστην ἡμέραν ἡδύ, μάλα γε μὴν ὄντως ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα. ἐμπορίας γὰρ καὶ χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιπλᾶσα αὐτήν, ἤθη παλίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσα, αὐτήν τε πρὸς αὑτὴν E τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφιλον ποιεῖ, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως. παραμύθιον δὲ δὴ πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πάμφορος εἶναι κέκτηται. τραχεῖα δὲ οὖσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν πολύφορός τε εἴη καὶ πάμφορος ἅμα. τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν ἐξαγωγὴν ἂν παρεχομένη, νομίσματος ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ πάλιν ἀντεμπίμπλαιτ' ἄν· οὗ μεῖζον κακόν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀνθ' ἑνὸς ἓν οὐδὲν ἂν γίγνοιτο εἰς γενναίων καὶ δικαίων ἠθῶν κτῆσιν, ὡς ἔφαμεν (εἰ μεμνήμεθα) ἐν τοῖς πρόσθε λόγοις. ΚΛ. Ἀλλὰ μεμνήμεθα καὶ συγ- F χωροῦμεν τότε λέγειν ἡμᾶς ὀρθῶς καὶ τὰ νῦν. ΑΘ. Τί δὲ δή; ναυπηγησίμης ὕλης ὁ τόπος ἡμῖν τῆς χώρας πῶς ἔχει; ΚΛΕΙΝ. Οὐκ ἔστιν οὔτε τις ἐλάτη λόγου ἀξία, οὔτ' αὖ πεύκη· κυπάριττός τε οὐ πολλή· πίτυν τ' αὖ καὶ πλάτανον ὀλίγην ἂν εὕροι τις, οἷς δὴ πρὸς τὰ τῶν ἐντὸς τῶν πλοίων μέρη ἀναγκαῖον τοῖς ναυπηγοῖς χρῆσθαι ἑκάστοτε. ΑΘΗΝ. Καὶ

res illuc conducere cogitamus: priſca enim quadam hominum inde facta propulſione, magno temporis ſpatio iacet regio deſolata. ATHEN. Quò ad campos autem monteſque & ſyluas pertinet, quo pacto diſpoſita eſt? CLIN. Similis eſt reliquæ totius Cretæ naturæ. ATHEN. Aſperam igitur ipſam potius & ſylueſtrem quàm campeſtrem eſſe dicis? CLIN. Aio equidem. ATHEN. Non eſt igitur ad acquirendam virtutem incommoda. Nam ſi mari proxima eſſet & portuoſa, nec ferret omnia, ſed multarum rerum egeret, maximo ſibi ſalutis fundatore opus eſſet, diuiniſque legum latoribus, ne multos ac varios mores, ſimúlque prauos, huiuſmodi regionis natura contraheret. Nunc verò iuuat, quia ſtadijs octoginta remota eſt à mari, propinquior certè quàm oportet mari, eo ferme quòd portuoſior eſt, vt ais. Satis tamen & hoc eſſe videtur. Profectò mare ciuitati proximum quotidiana quadam iucunditate eam afficit. Veruntamen vicinitas ea nimium reuera ſalſa eſt atque amara. Nam cùm mercibus & pecunijs cauponando ciuitas repleatur, doloſi animi inſtabiles & infidos mores parit. Vnde parum & ipſa ad ſeipſam & ad gentes alias fidem & amicitiam colit. Aduerſus hæc tamen illud habet remedium, quòd omnia fert. Cúmq; ſyluoſa ſit & aſpera, licet omnia ferat, non tamen abundè omnia. Nam ſi eſſet ad omnia ferax atque fœcunda, multum auri atque argenti ex emiſſione rerum colligeret. Qua vna re nihil, vt breuiter dicam, pernicioſius eſt, ſi vnum vni conferas ad generoſos iuſtóſque mores, vt in ſuperioribus quoque, ſi recordamur, eſt dictum. CLIN. Recordamur quidem. Et illa tunc & nunc iſta rectè dicta concedimus. ATH. Materia verò ad fabricandas naues, nunquid illic abundat? CLIN. Neque illic abies eſt mentione digna, nec arbor picea. Cupreſſi item copia parua: pinúmque & platanum illic raram inuenies. Quibus neceſſariò fabri nauium ad interiores nauium partes vtuntur. ATHE. Atque

nunc ad bellum paratas habebant, nec illa in regione arborum copia erat, vnde naues facilè fabricarentur. Quare non potuerunt rerum imitatione naualium ipſi quoque nautæ facti, ſtatim hoſtes tunc ſuos vlciſci. Meliúſque ſecum actum eſſet, ſi ſæpius ſeptem adoleſcentes amiſiſſent, quàm quod illis accidit pèrpeti. Nam pro terreſtribus firmiſque copiis, nauales factæ conſueuerunt curſim naues inſilire ac citò decedere, nihil turpe facere arbitrantes, ſi minus audeant hoſtium impetum expectare, ac mori, ſed prætextum habent leuem, vt armis amiſſis, minimè, vt aiunt, turpiter fugiant. Huiuſmodi verò ex nauali bello voces audire contingit, non laudibus ingentibus, ſed vituperatione ſummopere dignas. Nunquam enim malis moribus, præſertim optimam ciuium partem aſſuefacere decet. Apud Homerum nauium refugium hoc reprobatum videtur. Vlyſſes nanque Agamemnonem reprehendit, qui prælio Græcis apud Troianos occupatis naues in mare deducere iubebat. Quod moleſtè ferens Vlyſſes ait: An iubes inſtante belli turbine bene tabulatis inſtructas naues in altum deducere, vt Troianis ad votum cuncta ſuccedant, nos autem pernicioſa ſtrages cladéſque ſequatur? neque enim graui ſeſe pugnæ committent, quum naues mari ad fugam paratas aſpicient, ſed neglecto bello cedent, atque inde auolabunt. Vbi quale conſilium hoc tum fuerit, apparebit. Patet igitur Homerum quoque ſenſiſſe, obeſſe triremes ad pugnantium fugam paratas. Quippe vel leones his moribus vſi ceruos fugere conſueſcerent. Præterea ciuitatum potentiæ quæ naualibus copiis fretæ ſalutem conſequuntur, honores optimæ bellicarum rerum parti haudquaquam retribuunt.

εἰς χαλεπὴν ἵνα φορὰν δασμοῦ, δύναμιν πολλὴν κατὰ θάλατταν κεκτημένος. ④ οἱ δ' οὔτε πω πλοῖα ἐκέκτηντο, καθάπερ νῦν, πολεμικά, οὔτ' αὖ τὴν χώραν πλήρη ναυπηγησίμων ξύλων, ὥστ' εὐμαρῶς ναυτικὴν παρασχέσθαι δύναμιν. οὐκ ἦν οὖν οἷοί τ' ἐγένοντο διὰ μιμήσεως ναυτικῆς αὐτοὶ ναῦται γενόμενοι, εὐθὺς τότε τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι. ἔτι γὰρ ἂν πλεονάκις ἑπτὰ ἀπολέσαι παῖδας αὐτοῖς συνήνεγκε, πρὶν ἀντὶ πεζῶν ὁπλιτῶν μονίμων, ναυτικοὺς
D γενομένους, ἐθισθῆναι, πυκνὰ ἀποπηδῶντας δρομικῶς εἰς τὰς ναῦς, ταχὺ πάλιν ἀποχωρεῖν, καὶ δοκεῖν μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν, μὴ τολμῶντας ἀποθνήσκειν, μένοντας ἐπιφερομένων πολεμίων· ἀλλ' εἰκυίας αὐτοῖς γίγνεσθαι προφάσεις καὶ σφόδρα ἑτοίμας, ὅπλα τε ἀπολλῦσι, καὶ φεύγουσι δή τινας οὐκ αἰσχράς, ὥς φασι, φυγάς. ταῦτα γὰρ ἐκ ναυτικῆς ὁπλιτείας ῥήματα φασὶ ξυμβαίνειν, οὐκ ἄξια ἐπαίνων πολλάκις μυρίων, ἀλλὰ τοὐναντίον. ἔθη γὰρ πονηρὰ οὐδέποτε ἐθίζειν δεῖ, καὶ ταῦτα, τὸ τῶν πολιτῶν βέλτιστον μέρος. ἦν δέ που τοῦτό γε καὶ παρ' Ὁμήρου λαβεῖν, ὅτι τὸ ἐπι-
E τήδευμα ἦν τι τοιοῦτον οὐ καλόν. Ὀδυσσεὺς γὰρ αὐτῷ λοιδορεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα, τῶν Ἀχαιῶν τότε ὑπὸ τῶν Τρώων κατεχομένων τῇ μάχῃ, κελεύοντα τὰς ναῦς εἰς τὴν θάλατταν καθέλκειν. ὁ δὲ χαλεπαίνει τε αὐτῷ, καὶ λέγει,

Ὃς κέλεαι, πολέμοιο συνεσταότος καὶ ἀϋτῆς,
Νῆας ἐϋσσέλμους ἅλαδ' ἑλκέμεν ὄφρ' ἔτι μᾶλλον
Τρωσὶ μὲν εὐκτὰ γένηται, ἐελδομένοισί περ ἔμπης,
Ἡμῖν δ' αἰπὺς ὄλεθρος ἐπιρρέπῃ. οὐ γὰρ Ἀχαιοὶ
Σχήσουσι πόλεμον νηῶν ἅλαδ' ἑλκομενάων,
Ἀλλ' ἀποπαπτανέουσιν, ἐρωήσουσι δὲ χάρμης.
F Ἔνθα κε σὴ βουλὴ δηλήσεται, οἷ' ἀγορεύεις.

Ταῦτ' οὖν ἐγίγνωσκε καὶ ἐκεῖνος, ὅτι κακὸν ἐν θαλάττῃ τριήρεις ὁπλίταις παρεστῶσαι μαχομένοις· καὶ λέοντες ἂν ἐλάφους ἐθισθεῖεν φεύγειν, τοιούτοις ἔθεσι χρώμενοι. πρὸς δὲ τούτοις, αἱ διὰ τὰ ναυτικὰ πόλεων δυνάμεις ἅμα σωτηρίᾳ τιμὰς οὐ τῷ καλλίστῳ τῶν πολεμικῶν ἀποδιδόασι.

Τοῦτο τοίνυν σκοπώμεθα μόνον, εἰ κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐρχόμεθα, βελτίστην εὑρεῖν πόλεσι κατοικίσεων πέρι καὶ νομοθεσιῶν. ΚΛ. Καὶ πάνυ γε. ΑΘ. Λέγε δὴ τοίνυν τὸ τούτοις ἑξῆς, τίς ὁ κατοικιζόμενος ὑμῖν λεώς ἐστι· πότερα ἐξ ἁπάσης Κρήτης ὁ ἐθέλων, ὡς ὄχλου τινὸς ἐν ταῖς πόλεσιν ἑκάσταις γεγονότος πλείονος ἢ κατὰ τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν. οὐ γάρ που τὸν βουλόμενόν γε Ἑλλήνων συνάγετε. καίτοι τινὰς ὑμῖν ἔκ τε Ἄργους ὁρῶ καὶ Αἰγίνης καὶ ἄλλοθεν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν χώραν κατῳκισμένους. τὸ δὲ δὴ παρὸν ἡμῖν λέγε, πόθεν ἔσεσθαι φῂς στρατόπεδον τῶν πολιτῶν τανῦν. D ΚΛ. Ἔκ τε Κρήτης ξυμπάσης ἔοικε γενήσεσθαι· καὶ τῶν ἄλλων δὲ Ἑλλήνων μάλιστά μοι φαίνονται τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου προσδέξεσθαι συνοίκους. καὶ γὰρ ὃ νῦν δὴ λέγεις, ἀληθῆ φράζεις, ὡς ἐξ Ἄργους εἰσί. καὶ τό γε μάλιστ' εὐδοκιμοῦν τανῦν ἐνθάδε γένος, τὸ Γορτυνικόν· ἐκ Γόρτυνος γὰρ τυγχάνει ἀπῳκηκὸς ταύτης τῆς Πελοποννησιακῆς. Α. Οὐ τοίνυν εὔκολος ὁμοίως γίγνοιτ' ἂν ὁ κατοικισμὸς ταῖς πόλεσιν, ὅταν μὴ τὸν τῶν ἐσμῶν γίγνηται τρόπον, ἓν γένος ἀπὸ μιᾶς ἰὸν χώρας οἰκίζηται, φίλοι παρὰ φίλων, στενοχωρίᾳ τινὶ πολιορκηθὲν γῆς, ἤ τισιν ἄλλοις τοιούτοις παθήμασιν ἀναγκασθέν. E ἔστι δ' ὅτε καὶ στάσεσι βιαζόμενον ἀναγκάζοιτ' ἂν ἑτέρωσε ἀποξενοῦσθαι πόλεως τι μέρος. ἤδη δέ ποτε καὶ ξυνάπασα πόλις τινῶν ἔφυγεν, ἄρδην κρείττονι κρατηθεῖσα πολέμῳ. ταῦτ' οὖν πάντ' ἐστὶ τῇ μὲν ῥᾴω κατοικίζεσθαί τε καὶ νομοθετεῖσθαι, τῇ δὲ χαλεπώτερα. τὸ μὲν γὰρ ἕν τι εἶναι γένος ὁμόφωνον καὶ ὁμόνομον, ἔχει τινὰ φιλίαν, κοινωνὸν ἱερῶν ὂν καὶ τῶν τοιούτων πάντων· νόμους δ' ἑτέρους καὶ πολιτείας ἄλλας τῶν οἴκοθεν οὐκ εὐπετῶς δέχεται. τὸ δ' ἐνίοτε πονηρίᾳ νόμων ἐστασιακὸς, καὶ διὰ συνήθειαν ζητοῦν ἔτι χρῆσθαι τοῖς αὐτοῖς ἤθεσι, δι' ἃ F καὶ πρότερον ἐφθάρη, χαλεπὸν τῷ κατοικίζοντι καὶ νομοθετοῦντι καὶ δυσπειθὲς γίγνεται. τὸ δ' αὖ παντοδαπὸν ἐς ταὐτὸ ξυνερρυηκὸς γένος, ὑπακοῦσαι μὲν τινῶν νόμων καινῶν τάχ' ἂν ἐθελήσειε μᾶλλον.

tamus, ſi eandem ipſam agamus viam quæ ciuitatibus optima ſit in conſtituenda habitatione legibúſque ferendis. CLIN. Mirum in modum. ATHEN. Dic ergo quod ſequitur, quæ multitudo habitatura coloniam ſit. Vtrum quicunque velint ex tota Creta, quaſi magna in ſingulis ciuitatibus turba ſuperfluat? An ad ipſius agri vires & fertilitatem electi? Non enim volentes ex Græcis omnes colligitis, etſi nonnullos video ex Argis & Ægina aliiſque Græciæ partibus regionem hanc habitare. Sed in præſenti mihi dicas, vnde futura ſit vobis horum nunc ciuium multitudo. CLIN. Ex vniuerſa Creta futuram exiſtimo, & inter Græcos alios, qui ex Peloponneſo venient, maximè, vt opinor, recipientur. Quódue modò dicebas, verum eſt, ex Argis ſcilicet iſtos eſſe. Etenim quod maximè modò hinc genus laudatur, Gortynicum eſt, quòd ex ipſa Peloponneſiaca Gortyne huc migrauit. ATHE. Sed non æquè facilis ciuitatibus vlla in vnum commigratio ſolet fieri quando non examinum more fit, vt genus vnum amicum inter ſe ab amicis veniens ex vna quadam regione, aut agri anguſtiis preſſum, aut alia huiuſmodi neceſſitate coactum in aliena commigret. Quandoque verò accidit, in ciuitate ſeditionibus agitata aliò ciuium pars vna ſecedat. Vniuerſa etiam ciuitas bello victa quandoque ſimul fugiſſe reperitur. Hæc autem omnia partim facilia ſunt, vt noua in habitatione diſponantur, & legibus denuo poſitis gubernentur: partim etiam difficilia. Nam quod genus vnum eſt vnius linguæ earundémque legum, cum ſacrorum & huiuſmodi omnium communionem habeat, amicitia quidem interſe aliqua copulatur, ſed leges alias, gubernationíſque modum à priſtino diſcrepantem non facilè ſuſcipit. Quod verò propter legum ſuarum improbitatem ſeditionibus concitum fuit, cùm primos illos propter conſuetudinem quibus corruptum eſt mores deſideret, durum ſe & inobediens gubernanti legéſque ponenti præbet. Quod autē ex variis confluxit generibus, libétius fortaſſe nouas leges audiet.

. . . omnia fortunis agi. Quod ſi quis in nauigatione, gubernatione, medicina, militari imperio affirmauerit, rectè videbitur dicere. Sed rurſus & iſtud ſimiliter de iis ipſis bene dicitur. CLINIAS. Quidnam? ATH. Deum quidem omnia, & fortunam opportunitatémque ſimul cum deo cuncta humana gubernare. Mitius tamen concedendum tertium ſuperiora, artem videlicet, ſequi. Tempeſtate enim imminente multum intereſſe arbitror, gubernatoriam habeas artem, néne. An quo modo dicendum? CLINIAS. Ita prorſus. ATHEN. Nónne & in aliis eadem ratio? Atqui & legum lationi idem eſt tribuendum, vt concurrentibus aliis quæcunque ad felicem regionis habitationem conducunt, legiſlator veritatis compos ciuitati ipſi non deſit. CLIN. Vera loqueris. ATHEN. Nónne qui in ſingulis illorum artem habet, precari poterit, vt aliquid à fortuna ſibi feliciter adſit, nec alia re præterquam artificio opus ſit? CLIN. Valde. ATH. Cæteri quoque omnes, quos modò diximus, ſi quis quæſierit, ſuas preces votáque aperient. An non? CLIN. Planè. ATHE. Idem & legiſlator, vt arbitror, faciet. CLIN. Sic puto. ATH. Age itaque ſic eum interrogemus. O legiſlator qualem tibi ciuitatem tradi deſideras, vt ipſe ex reliquis poſtea ſufficienter eam diſponere poſſis? Quid rectè deinde dicetur? An legumlatoris reſponſio afferri debet? CLIN. Vtique. ATHEN. Tyrannidi ſubiectam mihi tradite ciuitatem, dicet. Tyrannus autem iuuenis ſit, memoria valens, acutus, fortis, naturáque magnificus. Et quod in ſuperioribus omnes virtutis partes ſequi debere dicebamus, id animo quoque tyrannico inſit, ſiquid modò cætera profutura ſint. CLIN. Temperantiam mihi videtur hoſpes, ô Megille, dicere tyranni animo ineſſe oportere. Nónne? ATHEN. Popularem, ô Clinia, dico, non temperantiam illam quam extollens aliquis prudentiam appellandam eſſe monſtraret, ſed eam ipſam affectionem quæ in beſtiis & pueris ilico apparet innata, vt alii ad voluptatem promiores, continentiores alii nati eſſe videantur. Quam quidem continentiam à bonis aliis ſeparatam, parui faciendam eſſe duximus.

γματα. περί τε γὰρ ναυτιλίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ C ἰατρικὴν καὶ στρατηγικὴν, πάντα ταῦτ' εἰπόντα, δοκεῖν εὖ λέγειν· ἀλλὰ γὰρ ὁμοίως αὖ καὶ τόδε ἔστι λέγοντα, εὖ λέγειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ὡς θεὸς μὲν πάντα, καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα. ἡμερώτερον μὴν τρίτον ξυγχωρῆσαι, τούτοις δεῖν ἕπεσθαι τέχνην. καιρῷ γὰρ χειμῶνος ξυλλαβέσθαι κυβερνητικὴν, ἢ μὴ, μέγα πλεονέκτημα ἔγωγ' ἂν θείην. ἢ πῶς; ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐτὸν ἂν ἔχοι λόγον; καὶ δὴ καὶ νομοθεσίᾳ ταὐτὸν τοῦτο δοτέον, τῶν ἄλλων ξυμπιπτόντων D ὅσα δεῖ χώρᾳ ξυντυχεῖν, εἰ μέλλει ποτὲ εὐδαιμόνως οἰκήσειν, τὸν νομοθέτην ἀληθείας ἐχόμενον τῇ τοιαύτῃ παραπεσεῖν ἑκάστοτε πόλει δεῖν. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν ὅ γε πρὸς ἕκαστόν τι τῶν εἰρημένων ἔχων τὴν τέχνην, κἂν εὔξασθαί που δύναιτο ὀρθῶς τι παρ' αὐτῷ διὰ τύχης, τῆς τέχνης ἂν μόνον ἐπιδεῖν; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Οἵ τ' ἄλλοι γε δὴ πάντες οἱ νῦν δὴ ῥηθέντες, κελευόμενοι τὴν αὐτῶν εὐχὴν εἰπεῖν, εἴποιεν ἄν· ἦ γάρ; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Ταὐτὸν δὴ καὶ νομοθέτης, οἶμαι, δράσειεν. ΚΛ. Ἔγωγ' οἶμαι. ΑΘ. Φέρε δὴ νομοθέτα (πρὸς αὐτὸν φῶμεν) τί σοι καὶ πῶς πόλιν E ἔχουσαν δῶμεν, ὃ λαβὼν, ἕξεις ὥστ' ἐκ τῶν λοιπῶν αὐτὸς τὴν πόλιν ἱκανῶς διοικῆσαι; τί μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν ὀρθῶς ἐστι; ἆρ' ἐχόμεθα τοῦ νομοθέτου φράζοντες τοῦτο; ἢ γάρ; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τόδε, τυραννουμένην μοι δότε τὴν πόλιν, φήσει. τύραννος δ' ἔστω νέος, καὶ μνήμων, καὶ εὐμαθὴς, καὶ ἀνδρεῖος, καὶ μεγαλοπρεπὴς φύσει. ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν δεῖν ἕπεσθαι ξύμπασι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι, καὶ νῦν τῇ τυραννουμένῃ ψυχῇ τοῦτο ξυνεπέσθω, εἰ μέλλει τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων, ὄφελος εἶναί τι. ΚΛ. Σωφροσύνην μοι δοκεῖ φράζειν (ὦ Μέγιλλε) δεῖν εἶναι τὴν ξυνεπομένην ὁ ξέ- F νος. ἢ γάρ; ΑΘ. Τὴν δημώδη γε, ὦ Κλεινία, καὶ οὐχ ἥν τις σεμνύνων ἂν λέγοι φρόνησιν, προσαναγκάζων εἶναι τὸ σωφρονεῖν, ἀλλ' ὅπερ εὐθὺς παισὶ καὶ θηρίοις, τοῖς μὲν ἀκρατῶς ἔχειν πρὸς τὰς ἡδονὰς, ξύμφυτον ἐπανθεῖ, τοῖς δὲ, ἐγκρατῶς· ὃ καὶ μονούμενον ἔφαμεν τῶν πολλῶν ἀγαθῶν λεγομένων, οὐκ ἄξιον εἶναι λόγου.

νομοθέτῃ γε ἄκρῳ, καὶ τύραννος κόσμιος· καὶ ῥᾷστα τε καὶ τάχισ' ἂν μεταβαλεῖ εἰς τὸ ἐκ τοῦ τοιούτου. δεύ- C τερον δὲ, ἐξ ὀλιγαρχίας. ἢ πῶς λέγεις; καὶ τὸ τρίτον, ἐκ δημοκρατίας. ΑΘ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐκ τυραννίδος μὲν πρῶτον· δεύτερον δὲ, ἐκ βασιλικῆς πολιτείας· τρίτον δὲ, ἔκ τινος δημοκρατίας· τὸ δὲ τέταρτον, ὀλιγαρχία τὴν τοῦ τοιούτου γένεσιν χαλεπώτατα δύναιτ' ἂν προσδέξασθαι. πλεῖστοι γὰρ ἐν αὐτῇ δυνάσται γίγνονται. λέγομεν δὴ ταῦτα γίγνεσθαι τότε ὅταν ἀληθὴς μὲν νομοθέτης γένηται φύσει, κοινὴ δὲ αὐτῷ τις ῥώμη συμβῇ πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει μέγιστον δυναμένους, οὗ δ' ἂν ὑπὸ ἀριθμῷ μὲν βραχύτατον, ἰσχυρότατον δὲ, καθάπερ ἐν τυραννίδι, γένηται, ἐνταῦθα D καὶ τότε τάχος καὶ ῥᾳστώνη τῆς μεταβολῆς γίγνεσθαι φιλεῖ. ΚΛ. Πῶς; οὐ γὰρ μανθάνομεν. ΑΘ. Καὶ μὴν εἴρηταί γ' ὑμῖν οὐχ ἅπαξ, ἀλλ', οἶμαι, πολλάκις. ὑμεῖς δὲ τάχα οὐδὲ τεθέασθε τυραννουμένην πόλιν. ΚΛ. Οὐδέ γε ἐπιθυμητής ἔγωγ' εἰμὶ τοῦ θεάματος. ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἂν ἴδοις ἐν αὐτῇ τὸ νῦν δὴ λεγόμενον. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Οὐδὲν δεῖ πόνων, οὐδέ τινος παμπόλλου χρόνου, τῷ τυράννῳ, μεταβαλεῖν βουληθέντι πόλεως ἤθη· πορεύεσθαι δὲ αὐτὸν δεῖ πρῶτον ταύτῃ ὅπῃπερ ἂν ἐθελήσῃ, ἐάν τε πρὸς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα προτρέ- E πεσθαι τοὺς πολίτας, ἐάν τε ἐπὶ τοὐναντίον, αὐτὸν πρῶτον πάντα ὑπογράφοντα τῷ πράττειν· τὰ μὲν ἐπαινοῦντα καὶ τιμῶντα, τὰ δ' αὖ πρὸς ψόγον ἄγοντα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον ἀτιμάζοντα καθ' ἑκάστας τὰς πράξεις. ΚΛ. Καὶ πῶς οἰόμεθα ταχὺ συνακολουθήσειν τοὺς ἄλλους πολίτας τῷ τὴν τοιαύτην πειθὼ καὶ ἅμα βίαν εἰληφότι; ΑΘ. Μηδεὶς ὑμᾶς πειθέτω, ὦ φίλοι, ἄλλῃ θᾶττον καὶ ῥᾷον μεταβάλλειν ἄν ποτε πόλιν τοὺς νόμους, ἢ τῇ τῶν δυναστευόντων ἡγεμονίᾳ· μηδὲ νῦν γε ἄλλῃ γίγνεσθαι, μηδ' αὖθίς ποτε γενήσεσθαι. καὶ γὰρ οὖν F ἡμῖν οὐ τοῦτ' ἔστιν ἀδύνατον, οὐδὲ χαλεπῶς ἂν γενόμενον· ἀλλὰ τόδ' ἐστὶ τὸ χαλεπὸν γενέσθαι, καὶ ὀλίγον δὴ τὸ γεγονὸς ἐν τῷ πολλῷ χρόνῳ· ὅταν δὲ συμβῇ, μυρία καὶ πάντ' ἐν πόλει ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, ἐν ᾗ ποτ' ἂν ἐγγένηται. ΚΛΕΙΝ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

terrimè ex illa in hanc mutationem fieri. Secundo ex paucorum potentia. Tertio ex populari. An non ita? ATHE. Minimè. Sed ex tyrannide primo. Deinde ex regia gubernatione. Tertio ex quadam populari potentia. Poſtremo paucorum potentia optimæ reipublicæ generationem difficilimè ſuſcipit. Plurimi enim in ipſa potentes ſunt. Tunc verò hæc fieri dicimus, cùm verus natura legum conditor inuenitur, & ei potentia quædam communis cum illis contingit, qui plurimum in ciuitate poſſunt. Vbi autem pauciſſimi quidem numero ſunt, potentia verò ſummi, quod tyrannidi accidit, ibi celer & facilis fieri mutatio ſolet. CLIN. Quo pacto? Non enim intelligimus. ATH. At verò non ſemel id à nobis, ſed ſæpius, vt opinor, eſt dictum. Vos autem fortaſſe ciuitatem tyrannide preſſam nunquam vidiſtis? CLIN. Ego quidem ſpectaculum iſtiuſmodi videre minimè cupio. ATH. Atqui quod modò diximus, in ea inſpicies. CLIN. Quidnam? ATHEN. Quòd non multo labore nec longo tempore tyranno opus ſit, ciuitatis mores mutare volenti. Nam ſiue ad virtutis officia, ſiue contrà ciues perducere velit, ipſe primus viam per quam ſequantur cæteri, ingrediatur oportet, omniáque in ſeipſo primum expreſſa præſcribat agendo, alia quidem laudans atque honorans, alia verò vituperans, & eos qui non obediunt in ſingulis actionibus ſemper dedecorans. CLIN. Quomodo verò vbique magnum quid aut arduum exiſtimabimus, ni ciues cum ſtatim ſequantur, qui ita ſuadet & cogit? ATHEN. Nemo vobis perſuadeat, ô amici, aliter vnquam citius & facilius quàm principum exemplo leges in ciuitate mutari. Neque aliter ocyus aut fieri nunc exiſtimetis, aut futurum. Profectò hoc nobis neque impoſſibile eſt, neque factu difficile. Sed illud difficile factu eſt, ratóque longo in tempore factum, quod ſi quando contigerit, innumera ciuitati cui euenict & immenſa bona efficiet. CLIN. Quid illud?

ATH.

tis conſtitutionem inuocemus. Qui vtinam audiat, exaudiénſque propitius & benignus nobis adueniat, vnà nobiſcum ciuitatem & leges exornaturus. CLIN. Veniat opto. ATH. Sed qualémnam politiam, id eſt, Rempub. ciuitati tradere volumus? CLIN. Declara, ſi placet, quid dicere velis, vtrum populi poteſtatem, vel paucorum, vel optimatum, vel regnum. Neque enim tyrannidem te dicere arbitramur. ATH. Age iam vter veſtrûm prior mihi reſpondere vult, quænam ex his ſuæ patriæ reſpublica eſt? MEG. Num par eſt, quia ſenior ſum, vt ipſe prior reſpondeam? CLIN. Fortè. MEGIL. Cùm Lacedæmonicam hoſpes rempublicam mente reuoluo, non facilè tibi poſſum dicere, quomodo ſit appellanda. Etenim tyrannidi ſimilis eſſe videtur. Nam Ephororum poteſtas mirum in modum ibi tyrannica. Nonnunquam tamen præ cæteris ciuitatibus populari gubernationi apparet ſimilima. Negare autem eam eſſe optimatum rempublicam omninò abſurdum. Regnum quoque in ea perpetuum, quod omnium antiquiſſimum, tam à cæteris hominibus, quàm à nobis ipſis eſſe dicitur. Quare ita ſubito interrogatus, reuera, vt dicebam, non poſſum in præſentia tibi diſtinctè, quæ illarum ſit reſpondere. CLINIAS. Mihi quoque Megille perinde ac tibi contigiſſe videtur. Neſcio enim quam illarum potiſſimum Gnoſiam eſſe affirmem rempublicam. ATHENIENSES. Veræ enim, ô viri optimi, reipublicæ vos participes eſtis. Quæ autem modò nominatæ ſunt, non reſpublicæ, ſed vrbium habitationes quædam ſunt, in quibus pars vna ſeruit alteri dominanti, & à partis dominantis potentia, tota nomen accipit gubernatio. Oportebat autem, ſi hoc modo nominanda ſit ciuitas, Dei ipſius nomine nuncupari, qui illorum qui mentis compotes ſunt, verus eſt dominus. CLINIAS. Quis autem ille Deus? ATH. An fabula pauliſper vtendum, ſi volumus commode quod modò quæſitum eſt, declarare? An non ſic faciendum?

πρὸς τὴν τῆς πόλεως κατασκευὴν ἐπικαλώμεθα· ὁ δ' ἀκούσειέ τε, καὶ ἐπακούσας, ἵλεως εὐμενής τε ἡμῖν ἔλθοι, συνδιακοσμήσων τήν τε πόλιν καὶ τοὺς νόμους. ΚΛ. Ἔλθοι γὰρ οὖν. Α. Ἀλλὰ τίνα δή ποτε πολιτείαν ἔχομεν ἐν νῷ τῇ πόλει προστάττειν; ΚΛ. Οἷον δὴ τί λέγεις; βουληθεὶς, φράζε ἔτι σαφέστερον. οἷον δημοκρατίαν τινὰ, ἢ ὀλιγαρχίαν, ἢ ἀριστοκρατίαν, ἢ βασιλικήν. οὐ γὰρ δὴ τυραννίδα γέ πού λέγοις ἂν, ὥς γ' ἡμεῖς ἂν οἰηθεῖμεν. ΑΘ. Φέρε δὴ τοίνυν, πότερος ὑμῶν ἀποκρίνασθαι πρότερος
D ἂν ἐθέλῃ, τὴν οἴκοι πολιτείαν εἰπὼν, τίς τούτων ἐστί; Μ. Μῶν οὖν τὸν πρεσβύτερον ἐμὲ δικαιότερον εἰπεῖν πρότερον; ΚΛ. Ἴσως. ΜΕ. Καὶ μὴν ξυννοῶν γε, ὦ ξένε, τὴν ἐν Λακεδαίμονι πολιτείαν, οὐκ ἔχω σοι φράζειν οὕτως ἥντινα προσαγορεύειν αὐτὴν δεῖ. καὶ γὰρ τυραννίδι δοκεῖ μοι προσεοικέναι. τὸ γὰρ τῶν ἐφόρων, θαυμαστὸν ὡς τυραννικὸν ἐν αὐτῇ γέγονε. καί τοι ἐνίοτέ μοι φαίνεται πασῶν τῶν πόλεων δημοκρατουμένῃ μάλιστ' ἐοικέναι. τὸ δ' αὖ μὴ φάναι ἀριστοκρατίαν αὐτὴν εἶναι, παντάπασιν ἄτοπον. καὶ μὲν δὴ βασιλεία γε διὰ βίου τ' ἐστὶν ἐν
E αὐτῇ, καὶ ἀρχαιοτάτη πασῶν, καὶ πρὸς πάντων ἀνθρώπων καὶ ἡμῶν αὐτῶν λεγομένη. ἐγὼ δ' οὕτω νῦν ἐξαίφνης ἂν ἐρωτηθεὶς, ὄντως (ὅπερ εἶπον) οὐκ ἔχω διορισάμενος εἰπεῖν, τίς τούτων ἐστὶ τῶν πολιτειῶν. ΚΛ. Ταὐτόν σοι πάθος, ὦ Μέγιλλε, καταφαίνομαι πεπονθέναι. πάνυ γὰρ ἀπορῶ τὴν ἐν Κνωσῷ πολιτείαν τούτων τινὰ διισχυριζόμενος εἰπεῖν. ΑΘ. Ὄντως γὰρ, ὦ ἄριστοι, πολιτειῶν μετέχετε· ἃς δ' ὀνομάζομεν νῦν, οὐκ εἰσὶ πολιτεῖαι, πόλεων δ' οἰκήσεις, δεσποζομένων τε καὶ δουλευουσῶν μέρεσιν ἑαυτῶν τισί. τὸ τοῦ δεσπότου δ' ἑκάστη προσαγορεύεται κράτος. χρῆν
F δ' εἴπερ τοῦ τοιούτου τὴν πόλιν ἔδει ἐπονομάζεσθαι, τὸ τοῦ ἀληθῶς τοῦ τῶν νοῦν ἐχόντων δεσπόζοντος θεοῦ ὄνομα λέγεσθαι. ΚΛ. Τίς δ' ὁ θεός; ΑΘ. Ἆρ' οὖν μύθῳ σμικρά γ' ἔτι προσχρηστέον, εἰ μέλλομεν ἐμμελῶς πως δηλῶσαι τὸ νῦν ἐρωτώμενον; ΚΛ. Οὐκοῦν χρὴ ταύτῃ δρᾶν;

γένος. ταὐτὸν ἄρα καὶ ὁ θεὸς δὴ καὶ φιλάνθρωπος ὤν, τὸ γένος ἄμεινον ἡμῶν ἐφίστη τὸ τῶν δαιμόνων· ὃ διὰ πολλῆς μὲν αὐτοῖς ῥᾳστώνης, πολλῆς δ' ἡμῖν ἐπιμελούμενον ἡμῶν, εἰρήνην τε καὶ αἰδῶ καὶ ἀληθείας καὶ ἀφθονίας δίκης παρεχόμενον, ἀστασίαστα καὶ εὐδαίμονα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀπηργάζετο γένη. λέγει δὴ καὶ νῦν οὗτος ὁ λόγος ἀληθείᾳ χρώμενος, ὡς ὅσων ἂν πόλεων μὴ θεὸς ἀλλά τις ἄρχῃ θνητὸς, οὐκ ἔστι κακῶν αὐτοῖς οὐδὲ πόνων ἀνάψυξις· ἀλλὰ μιμεῖσθαι δεῖν ἡμᾶς οἴεται πάσῃ μηχανῇ τὸν ἐπὶ τοῦ Κρόνου λεγόμενον βίον, καὶ ὅσον D ἐν ἡμῖν ἀθανασίας ἔνεστι, τούτῳ πειθομένους, δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τάς τ' οἰκήσεις καὶ τὰς πόλεις διοικεῖν, τὴν τοῦ νοῦ διανομὴν ἐπονομάζοντας νόμον. εἰ δ' ἄνθρωπος εἷς, ἢ ὀλιγαρχία τις, ἢ καὶ δημοκρατία, ψυχὴν ἔχουσα ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὀρεγομένην, καὶ πληροῦσθαι τούτων δεομένην, στέγουσαν δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ἀνηνύτῳ καὶ ἀπλήστῳ κακῷ νοσήματι ξυνεχομένην, ἄρξει δὴ πόλεως ἢ τινος ἰδιώτου, καταπατήσας ὁ τοιοῦτος τοὺς νόμους· ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, οὐκ ἔστι σωτηρίας μηχανή. σκοπεῖν δὴ δεῖ τοῦτον τὸν λόγον ἡμᾶς, ὦ Κλεινία, πότερον αὐτῷ πεισόμεθα, ἢ πῶς δράσομεν. ΚΛ. Ἀνάγκη δή που πείθεσθαι. Α. Ἐννοεῖς οὖν ὅτι νόμων εἴδη φασί τινες εἶναι τοσαῦτα, ὅσα περ πολιτειῶν. πολιτειῶν δὲ ἄρτι διεληλύθαμεν ὅσα λέγουσιν οἱ πολλοί. μὴ δὴ φαύλου πέρι νομίσῃς εἶναι τὴν νῦν ἀμφισβήτησιν, περὶ δὲ τοῦ μεγίστου. τὸ γὰρ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον οἷ χρὴ βλέπειν, πάλιν ἡμῖν ἀμφισβητούμενον ἐλήλυθεν. οὔτε γὰρ πρὸς τὸν πόλεμον οὔτε πρὸς ἀρετὴν ὅλην βλέπειν δεῖν φασι τοὺς νόμους. ἀλλ' ἥτις ἂν καθεστηκυῖα ᾖ πολιτεία, ταύτῃ δεῖν τὸ ξυμφέρον, ὅπως ἄρξει τε ἀεὶ καὶ μὴ καταλυθήσεται· καὶ τὸν φύσει ὅρον τοῦ δικαίου λέγεσθαι κάλλισθ' F οὕτω. ΚΛ. Πῶς; Α. Ὅτι τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ἐστί. Κ. Λέγ' ἔτι σαφέστερον ὧδε. Α. Τίθεται δή που, φασὶ, τοὺς νόμους ἐν τῇ πόλει ἑκάστοτε τὸ κρατοῦν. ἢ γάρ; ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. Α. Ἆρ' οὖν οἴει (φασὶ) ποτὲ δῆμον νικήσαντα,

ri noſtro præſtantius nobis præfecit, quod ſumma tam ſua quàm noſtra facilitate noſtrarum rerum curam habebat, pacémque & pudicitiam, libertatem & iuſtitiæ copiam præbens, procul à ſeditione, ac felix hominum reddebat genus. Hic vtique ſermo veritate vſus aſſerit, ciuitatibus omnibus, quibus non Deus, ſed mortalis aliquis dominetur, nullam vnquam malorum laborúmque fore quietem. Sed omni ſtudio imitari nos iubet vitam, quæ ſub Saturno fuit, & quantum in nobis eſt immortalitatis, ipſi obtemperantes, priuatim & publicè domos ciuitatéſque gubernare, ipſam mentis in qualibet re diſpenſationem, legem nuncupantes. Nam ſi homo vnus aut paucorum, aut etiam populi poteſtas, voluptati, & cupiditati deditum animum habeat, hiſque repleri deſideret, cúmque id minimè aſſequatur, inexplebili inextinguibilique ardore & inſanabili morbo vexetur, dominetur autem ciuitati aut priuatis nonnullis, ſtatim ſpretis legibus non eſt, vt modò dicebamus, ſpes vlla ſalutis. Conſiderare decet, ô Clinia, verum huic rationi credendum ſit, an aliter faciendum. CLINIAS. Neceſſe eſt, vt credamus. ATHEN. Perſpicis tot legum ſpecies, quot & gubernationum à quibuſdam exiſtimari. Gubernationum verò ſpecies, quot multi ponunt, paulò antè narrauimus. Neque de re vili nunc, ſed de re maxima nobis eſſe quæſtionem exiſtimes. Nam quò iuſtum & iniuſtum reſpicere debeat, rurſus in ambiguitatem incidit. Nec enim ad bellum, nec ad omnem virtutem referri leges debere aiunt ſed ad illud potius quod conſtitutæ reipubl. conferat, quæcunque illa ſit, vt dominetur ſemper, nec pereat. Iuſtique definitionem ſic natura optimè ſe habere ſe contendunt. CLIN. Quo pacto? ATH. Quod potentiori confert. CLIN. Apertius dicito. ATH. Sic accipe. Leges, vt aiunt, ſemper in ciuitate ponit, quod dominatur. Nónne? CLI. Vtique. ATH. Nunquid exiſtimas, inquiunt, vel populum ſuperantem

potentiam adeptus, inſurgat priorum memor malorum. Has quidem nos negamus eſſe reſpublicas, neque cenſemus rectas eſſe eas leges, quæ non ſint communiter totius ciuitatis gratia poſitæ. Qui autem aliquarum partium gratia leges condunt, eos non ciues ſed ſeditioſos putamus, & iura ſua fruſtrà ſic ab eis vocari cenſemus. Hæc autem eam ob cauſam dicimus, quia nos tua in ciuitate non ideo magiſtratus alicui dabimus, quòd diues ſit, aut huiuſmodi quicquam poſſideat, vt robur, magnitudinem, generis claritatem. Ei verò qui poſitis legibus parebit maximè, & hac re cæteris in ciuitate præſtabit, deorum quoque cultum & miniſterium dabimus, maximum quidem primo, ſecundum verò illi qui ſecundo loco excellet. Eadémque ratione ſequentibus ſingula pro dignitate diſtribuemus. Magiſtratus autem legum miniſtros appellaui, nó quia innouare vocabula cupiam, ſed quia putem ſalutẽ hinc maximè ciuitati fore, & contrarium ex contrario. Interitum enim paratum illi ciuitati video, in qua non lex magiſtratibus, ſed legi magiſtratus præſunt. Salutem verò illi, vbi lex ſeruientibus magiſtratibus dominatur. Cuncta certè bona, quæ dii ciuitatibus præbent, huic affore cerno. CLI. Per Iouem hoſpes acutè, vt ætas tua poſtulat, perſpicis. Iuuenis enim hæc obtuſè admodum, ſenex acutiſſimè cernit. MEG. Vera loqueris. ATHEN. Quid verò deinceps? Nonne veniſſe iam ac adeſſe colonos arbitrari debemus, reliquúmque ad eos ſermonem peragere? CLIN. Quid prohibet? ATH. Sic itaque ad eos dicamus. Deus, ô viri, ſicut antiquus quoque ſermo teſtatur, principium, finem, & media rerum omnium continens, recta peragit ſecundum naturam circuiens. Hunc ſemper iudicium comitatur, eos qui à diuina lege deſciuerint puniens. Cui quidem iudicio quicunque felix futurus eſt adhærens, humilis ſubſequitur atque compoſitus. Qui autem ſuperbia elatus eſt, quòd pecunia vel honoribus antecellat, vel corporis forma polleat, quã cũ iuuenilis animus dementia ſimul ardeat & petulantia, quaſi

ρος ἐπιθῆται, μεμνημένος τῶν ἔμπροσθεν γεγονότων κακῶν. ταύτας δήπου φαμὲν ἡμεῖς νῦν οὔτ' εἶναι πολιτείας, οὔτ' ὀρθοὺς νόμους, ὅσοι μὴ ξυμπάσης τῆς πόλεως ἕνεκα τοῦ κοινοῦ ἐτέθησαν· οἳ δ' ἕνεκά τινων, στασιώτας ἀλλ' οὐ πολίτας τούτους φαμέν, καὶ τὰ τούτων δίκαια ἅ φασιν εἶναι, μάτην εἰρῆσθαι. λέγεται δὲ τοῦδ' ἕνεκα ταῦθ' ἡμῖν, ὡς ἡμεῖς τῇ σῇ πόλει ἀρχάς, οὔθ' ὅτι πλούσιός ἐστί τις, δώσομεν, οὔθ' ὅτι τῶν τοιούτων ἄλλο οὐδὲν κεκτημένος, ἰσχὺν ἢ μέγεθος ἤ τι γένος· ὃς δ' ἂν τοῖς τεθεῖσι νόμοις εὐπειθέστατός τ' ᾖ, καὶ νικᾷ

D ταύτην τὴν νίκην ἐν τῇ πόλει, τούτῳ φαμὲν καὶ τὴν τῶν θεῶν ὑπηρεσίαν δοτέον εἶναι, τὴν μεγίστην τῷ πρώτῳ, καὶ δευτέραν τῷ τὰ δεύτερα κρατοῦντι· καὶ κατὰ λόγον οὕτω τοῖς ἐφεξῆς τὰ μετὰ ταῦθ' ἕκαστα ἀποδοτέον εἶναι. τοὺς δ' ἄρχοντας λεγομένους, νῦν ὑπηρέτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσα, οὔτι καινοτομίας ὀνομάτων ἕνεκα· ἀλλ' ἡγοῦμαι παντὸς μᾶλλον εἶναι παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει, καὶ τοὐναντίον. ἐν ᾗ μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ᾖ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὁρῶ τῇ τοιαύτῃ ἑτοίμην οὖσαν· ἐν ᾗ δὲ ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δὲ ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν, καὶ πάνθ' ὅσα θεοὶ

E πόλεσιν ἔδοσαν ἀγαθὰ γιγνόμενα καθορῶ. ΚΛ. Ναὶ μὰ Δί', ὦ ξένε· καθ' ἡλικίαν γὰρ ὀξὺ βλέπεις. ΑΘ. Νέος μὲν γὰρ ὢν πᾶς ἄνθρωπος, τὰ τοιαῦτα ἀμβλύτατα αὐτὸς αὑτοῦ ὁρᾷ, γέρων δὲ ὀξύτατα. ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Τί δὴ τὸ μετὰ ταῦτα; ἆρ' οὐχ ἥκοντας μὲν καὶ παρόντας θῶμεν τοὺς ἐποίκους, τὸν δ' ἑξῆς αὐτοῖς διαπεραντέον ἂν εἴη λόγον; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἄνδρες τοίνυν φῶμεν πρὸς αὐτούς, ὁ μὲν δὴ θεός (ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος) ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος. τῷ δ' ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀ-

F πολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός· ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων, ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινὸς καὶ κεκοσμημένος· ὁ δέ τις ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας, ἢ χρήμασιν ἐπαιρόμενος, ἢ τιμαῖς, ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ, ἅμα νεότητι καὶ ἀνοίᾳ, φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὡς οὔτ' ἄρχοντος, οὔτε

ἑπόμενον δὲ τούτῳ λόγον, ἁπάντων κάλλιστον καὶ ἀληθέστατον, οἶμαι, λόγον· ὡς τῷ μὲν ἀγαθῷ θύειν καὶ προσομιλεῖν C ἀεὶ τοῖς θεοῖς, εὐχαῖς καὶ ἀναθήμασι καὶ ξυμπάσῃ θεραπείᾳ θεῶν, κάλλιστον καὶ ἄριστον καὶ ἀνυσιμώτατον πρὸς τὸν εὐδαίμονα βίον, καὶ δὴ καὶ διαφερόντως πρέπον· τῷ δὲ κακῷ τούτων τἀναντία πέφυκεν. ἀκάθαρτος γὰρ τὴν ψυχὴν ὅ γε κακὸς, καθαρὸς δὲ ὁ ἐναντίος. παρὰ δὲ μιαροῦ δῶρα οὔτ' ἄνδρ' ἀγαθὸν οὔτε θεὸν ἐστί ποτε τό γε ὀρθὸν δέχεσθαι. μάτην οὖν περὶ θεοὺς ὁ πολύς ἐστι πόνος τοῖς ἀνοσίοις, τοῖς δὲ ὁσίοις ἐγκαιρότατος ἅπασι. σκοπὸς μὲν οὖν ἡμῖν οὗτος οὗ δεῖ στοχάζεσθαι· βέλη δὲ αὐτοῦ καὶ οἷον ἡ τοῖς βέλεσιν ἔφεσις, τὰ ποῖ' ἂν λεγόμενα, ὀρθότατ' ἂν φέροιτο; πρῶτον μὲν, φαμὲν, D τιμὰς τὰς μετ' Ὀλυμπίους τε καὶ τοὺς τὴν πόλιν ἔχοντας θεοὺς, τοῖς χθονίοις ἄν τις θεοῖς ἄρτια καὶ δεύτερα καὶ ἀριστερὰ νέμων, ὀρθότατα τοῦ τῆς εὐσεβείας σκοποῦ τυγχάνοι· τοῖς δὲ τούτων ἄνωθεν τὰ περιττὰ καὶ ἀντίφωνα τοῖς ἔμπροσθεν ῥηθεῖσι νῦν δή. μετὰ θεοὺς δὲ τούσδε, καὶ τοῖς δαίμοσιν ὅ γ' ἔμφρων ὀργιάζοιτ' ἂν, ἥρωσι δὲ μετὰ τούτους. ἐπακολουθοῖ δ' αὐτοῖς ἱδρύματα ἴδια πατρῴων θεῶν κατὰ νόμον ὀργιαζόμενα. γονέων δὲ μετὰ ταῦτα τιμαὶ ζώντων, ὡς θέμις, ὀφείλοντα ἀποτίνειν τὰ πρῶτά τε καὶ μέγιστα ὀφλήματα, χρεῶν πάντων πρεσβύτατα, νομίζειν δὲ, ἃ κέκτηται καὶ ἔχει, πάντα εἶναι E τῶν γεννησάντων καὶ θρεψαμένων, πρὸς τὸ παρέχειν αὐτὰ εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνοις κατὰ δύναμιν πᾶσαν, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς οὐσίας, δεύτερα τὰ τοῦ σώματος, τρίτα τὰ τῆς ψυχῆς, ἀποτίνοντα δανείσματα ἐπιμελείας τε καὶ ὑπερπονούντων ὠδῖνας παλαιὰς ἐπὶ νέοις δανεισθείσας, ἀποδιδόντα δὲ παλαιοῖς ἐν τῷ γήρᾳ σφόδρα κεχρημένοις. παρὰ δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν τε καὶ ἐσχηκέναι χρὴ πρὸς αὑτοῦ γονέας εὐφημίαν διαφερόντως· διότι κούφων καὶ πτηνῶν λόγων βαρυτάτη ζημία. πᾶσι γὰρ ἐπίσκοπος τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐτάχθη Δίκης Νέμεσις F ἄγγελος. θυμουμένοις τε οὖν ὑπείκειν δεῖ, καὶ ἀποπιμπλᾶσι τὸν θυμὸν, ἐάν τ' ἐν λόγοις ἐάν τ' ἐν ἔργοις δρῶσι τὸ τοιοῦτον, ξυγγιγνώσκοντα ὡς εἰκότως μάλιστα πατὴρ ὑεῖ, δοξάζων ἀδικεῖσθαι, θυμοῖτ' ἂν διαφερόντως.

[illegible] teraque minime. Sed [illegible] hanc rationem illam ſequi omnium rationum, vt arbitror, pulcherrimam atque veriſſimam, quòd bonum virum decet ſacrificare diis, & intereſſe diuinis. Nempe illos proſequi orationibus, muneribus, alióque cultu diuino, pulcherrimum, optimum, commodiſſimum ad beatam vitam, idque præ cæteris eſt decorum. Malo autem contrà contingunt omnia. Impurus enim mali eſt animus, boni autem purus. Ab impuro autem capere munera, neque bonum virum, neque Deum decet. Fruſtra itaque circa deos prophani laborant: quod opportune faciunt omnes ſancti. Atqui ſignum quidem hoc eſt, quò aciem debemus intendere. Sagittæ verò ad illud quænam? & quis proprius ipſarum impetus, rectiſſimè dicere? Principio poſt cœleſtium, ciuitatique præſidentium deorum honores, ſiquis terreſtribus diis paria, ſecunda præcipua munera tribuat, rectiſſimè ſignum ipſum pietatis attinget. Quæ verò horum ſuprà poſitorum imparia, & alterna voce reſpondentia ſuprà dictis, poſt deos iſtos dæmonibus vir mentis compos ſacrificabit, heroibúſque poſt dæmones. Sequuntur ſtatuæ patriorum deorum propriè ſecundum legem conſecratæ. Demum viuentium cultus parentum, quibus fas eſt prima & maxima debita omnium antiquiſſima debitorum perſoluere. putare enim quiſque debet, omnia quæ poſſidet, eorum eſſe qui genuerunt & educarunt, ita vt illis hæc omnia pro viribus miniſtrare debeat, primùm quidem externa bona, deinde etiam corporis, poſtremò quæ ad animum pertinent, hæc omnia videlicet mutuo data perſoluens, & pro curis doloribúſque priſcis parentum, in ſenecta recentes reddens, quando maximè indigent. In verbis quinetiam per totam vitam parentes venerari maximè decet. Leuium enim volatiliúmque verborum grauiſſima imminet pœna. Nam omnibus præpoſita eſt Nemeſis iudicii angelus, huiuſcemodi omnium conſideratrix. Oportet itaque iratis animúmque explentibus cedere ſiue verbis ſiue rebus id faciant, non ignorantes patrem iure admodum filio valde ſuccenſere, ſiquando ab eo iniuriam ſibi fieri arbitretur.

tionem incipiendam, reliqua omnia pro viribus diſcutiendo. Talia verò quomodo maximè habeãt, haud ſanè facile vna quadam formula comprahendi poteſt. Sed ita de ipſis modum aliquem capiamus, ſiquid de ipſis aſſeuerare poſſumus. CLIN. Dic age, quem modum? ATHEN. Vellem equidem eos ad virtutis officia perſuaſos maximè & obtemperantes eſſe, idque legiſlator facere vbique conabitur. CLINIAS. Quidni? ATHE. Quæ igitur dicta ſunt, nonnihil ad illud conducere mihi videntur, vt ſi non crudus omnino audientis animus ſit, mitior beneuolentiórque in audiendis præceptis efficiatur, beneuolentior verò factus, facilius perdiſcat: quod ſi non omnino peragatur, aliquo ſaltem modo factum ſatis eſſe putandum eſt. Non enim magna eſt eorum copia, qui optimi quàm maximè & celerrimè conentur euadere. Heſiodum verò ſapientem multi prædicant, cùm dicat viam ad vitia planam eſſe, ac ſine ſudore peragi, cùm breuiſſima ſit. Ante virtutem verò, inquit, ſudorem dij immortales poſuerunt. Ac via quæ ad eam ducit, longa, ardua, & aſpera primum: ſed poſtquam ad ſumma faſtigia peruentum eſt, quæ ardua vix fuerat, facilem præſtat callem. CLINIAS. Bene dicere videtur. ATHEN. Ita certè eſt. Verum quò ſermonis ſpectabat progreſſio, volo in medio vobis proponere. CLIN. Ponas. ATH. Orationem ad legiſlatorem ſic vertamus. Dic nobis, ô legiſlator, Si ſcires quid agendum dicendúmque nobis ſit, nónne diceres? CLIN. Neceſſario. ATHEN. An non paulo antè dicentem audiuimus non debere legiſlatorem poetis permittere, vt quæcunque ſibi placent, effingant? Non enim intelligunt, quæ dicta contra leges noceant ciuitati. CLIN. Vera loqueris. ATHE. Si de poetis hæc ad eum dixerimus, erúntne nobis modeſtè dicta? CLIN. Quænam hæc? ATH. Vetus, ô legiſlator,

καί μοι δεῖγμα προσενεγκόντα αὐτῷ τι καὶ ἐκείνοις οἷς νομοθετήσει, τὰ λοιπὰ πάντα εἰς δύναμιν διεξελθόντα, τὸ μετὰ τοῦτο ἄρχεσθαι τῆς θέσεως τῶν νόμων. ἔστι δὲ δὴ τὰ τοιαῦτα ἔν τινι μάλιστα σχήματι κείμενα, οὐ πάνυ ῥᾴδιον ἐν ἑνὶ περιλαβόντα εἰπεῖν αὐτά, οἷον ἑνὶ τύπῳ· ἀλλ᾽ οὑτωσί τινα τρόπον λαβόντες ἄν τι διανοώμεθα περὶ αὐτῶν βεβαιώσασθαι. ΚΛ. Λέγε τὸ ποῖον. ΑΘ. Βουλοίμην ἂν αὐτοὺς ὡς εὐπειθεστάτους πρὸς ἀρετὴν εἶναι· καὶ δῆλον ὅτι πειράσεται τοῦτο ὁ νομοθέτης ἐν ἁπάσῃ ποιεῖν τῇ νομοθεσίᾳ. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τὰ τοίνυν δὴ λεχθέντα ἔδοξε
D τί μοι προὔργου δρᾶν εἰς τὸ περὶ ὧν ἂν παραινῇ μὴ παντάπασιν ὠμῆς ψυχῆς λαβόμενα, μᾶλλον δ᾽ ἡμερώτερόν τι ἂν ἀκούειν καὶ εὐμενέστερον. ὥστε, εἰ καὶ μὴ μέγα τι, σμικρὸν δέ, τὸν ἀκούοντα ὅσον φησίν, εὐμενέστερον γιγνόμενον, εὐμαθέστερον ἀπεργάσεται, πᾶν ἀγαπητόν. οὐ γὰρ πολλή τις εὐπέτεια, οὐδ᾽ ἀφθονία τῶν προθυμουμένων ὡς ἀρίστων ὅτι μάλιστα καὶ ὡς τάχιστα γίγνεσθαι. τὸν δὲ Ἡσίοδον οἱ πολλοὶ σοφὸν ἀποφαίνουσι, λέγοντα ὡς ἡ μὲν ἐπὶ τὴν κακότητα ὁδὸς, λεία καὶ ἀνιδρωτὶ παρέχει πορεύεσθαι, μάλα βραχεῖα οὖσα·

E Τῆς δ᾽ ἀρετῆς (φησίν) ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτήν·
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ᾽ εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηϊδίη δ᾽ ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

ΚΛ. Καὶ καλῶς γ᾽ ἔοικε λέγοντι. ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν. ὁ δὲ προάγων λόγος ὅ γέ μοι ἀπείργασται, βούλομαι ὑμῖν εἰς τὸ μέσον αὐτὸ θεῖναι. ΚΛ. Τίθει δή. ΑΘ. Λέγωμεν δή, τῷ νομοθέτῃ διαλεγόμενοι, τόδε, Εἰπὲ ἡμῖν ὦ νομοθέτα, εἴπερ ὅ,τι χρὴ πράττειν ἡμᾶς καὶ λέγειν εἰδείης, ἆρ᾽ οὐ
F δῆλον ὅτι κἂν εἴποις; ΚΛ. Ἀναγκαῖον. ΑΘ. Σμικρῷ μὲν δὴ πρόσθεν ἆρα οὐκ ἠκούσαμέν σου λέγοντος ὡς τὸν νομοθέτην οὐ δεῖ τοῖς ποιηταῖς ἐπιτρέπειν λέγειν ὃ ἂν αὐτοῖς ᾖ φίλον; οὐ γὰρ ἂν εἰδεῖεν τί ποτ᾽ ἐναντίον τοῖς νόμοις ἂν λέγοντες βλάπτοιεν τὴν πόλιν; ΚΛ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις. ΑΘ. Ὑπὲρ δὴ τῶν ποιητῶν εἰ τάδε λέγοιμεν πρὸς αὐτόν, ἆρ᾽ ἂν τὰ λεχθέντα εἴη μέτρια; ΚΛ. Ποῖα τάδε; ΑΘ. Παλαιὸς μῦθος, ὦ νομοθέτα,

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Πότερον οὖν ἡμῖν ὁ τεταγμένος ἐπὶ τοῖς νόμοις μηδὲν τοιοῦτον προαγορεύῃ ἐν ἀρχῇ τῶν νόμων, ἀλλ' εὐθὺς ὃ δεῖ ποιεῖν καὶ μή, φράζῃ τε, καὶ ἐπαπειλήσας τὴν ζημίαν, ἐπ' ἄλλον τρέπηται νόμον, παραμυθίας δὲ καὶ πειθοῦς τοῖς νομοθετουμένοις μηδὲ ἓν προσδιδῷ; καθάπερ ἰατρὸς δέ τις, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δ' ἐκείνως ἡμᾶς εἴωθεν ἑκάστοτε θεραπεύειν· ἀναμιμνησκώμεθα δὲ τὸν τρόπον ἑκάτερον, ἵνα τοῦ νομοθέτου δεώμεθα, καθάπερ ἰατροῦ δέοιντο ἂν παῖδες, τὸν πρᾳότατον αὐτοὺς θεραπεύειν τρόπον ἑαυτούς. οἷον δὴ τί λέγομεν; εἰσί πού τινες ἰατροί, φαμέν, καί τινες ὑπηρέται τῶν ἰατρῶν, ἰατροὺς δὲ καλοῦμεν δήπου καὶ τούτους;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἐάν τέ γ' ἐλεύθεροι ὦσιν, ἐάν τε δοῦλοι, κατ' ἐπίταξιν δὲ τῶν δεσποτῶν καὶ θεωρίαν καὶ κατ' ἐμπειρίαν τὴν τέχνην κτῶνται, κατὰ φύσιν δὲ μή, καθάπερ οἱ ἐλεύθεροι, αὐτοί τε μεμαθήκασιν οὕτω, τούς τε αὑτῶν διδάσκουσι παῖδας; θείης ἂν ταῦτα δύο γένη τῶν καλουμένων ἰατρῶν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Ἆρ' οὖν καὶ ξυννοεῖς ὅτι δούλων καὶ ἐλευθέρων ὄντων τῶν καμνόντων ἐν ταῖς πόλεσι, τοὺς μὲν δούλους σχεδόν τι οἱ δοῦλοι τὰ πολλὰ ἰατρεύουσι περιτρέχοντες, καὶ ἐν τοῖς ἰατρείοις περιμένοντες; καὶ οὔτε τινὰ λόγον ἑκάστου πέρι νοσήματος ἑκάστου τῶν οἰκετῶν οὐδεὶς τῶν τοιούτων ἰατρῶν δίδωσιν οὐδ' ἀποδέχεται, προστάξας δ' αὐτῷ τὰ δόξαντα ἐξ ἐμπειρίας, ὡς ἀκριβῶς εἰδώς, καθάπερ τύραννος, αὐθαδῶς οἴχεται ἀποπηδήσας πρὸς ἄλλον κάμνοντα οἰκέτην· καὶ ῥᾳστώνην οὕτω τῷ δεσπότῃ παρασκευάζει τῶν καμνόντων τῆς ἐπιμελείας· ὁ δὲ ἐλεύθερος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ τῶν ἐλευθέρων νοσήματα θεραπεύει τε καὶ ἐπισκοπεῖ· καὶ ταῦτα ἐξετάζων ἀπ' ἀρχῆς καὶ κατὰ φύσιν, τῷ κάμνοντι κοινούμενος αὐτῷ τε καὶ τοῖς φίλοις, ἅμα μὲν αὐτὸς μανθάνει τι παρὰ τῶν νοσούντων, ἅμα δὲ καὶ καθόσον οἷός τέ ἐστι, διδάσκει τὸν ἀσθενοῦντα αὐτόν, καὶ οὐ πρότερον ἐπέταξε πρὶν ἄν πῃ ξυμπείσῃ, τότε δὲ μετὰ πειθοῦς ἡμερούμενον ἀεὶ παρασκευάζων τὸν κάμνοντα, εἰς τὴν ὑγίειαν ἄγων, ἀποτελεῖν πειρᾶται. πότερον οὕτως ἢ ἐκείνως ἰατρός τε ἰώμενος ἀμείνων, καὶ γυμναστὴς γυμνάζων; διχῇ τὴν μίαν ἀποτελῶν δύναμιν, ἢ μοναχῇ; καὶ κατὰ τὸ χεῖρον τοῖν δυοῖν καὶ ἀγριώτερον ἀπεργαζόμενος;

bit, nihil tale in legum exordio dicet, ſed ſtatim C quid faciendum ſit, & quid non, exponet: mulctáque impoſita ad aliam ſe legem vertet, nulla ratione ad exhortandum perſuadendúmque allata? Afferamus autem in medium modos medendi duos, quibus alij medici aliter curare conſueuerunt, vt quemadmodum pueri medicum orant, vt modo quàm facilimo eos curet, ita & nos legumlatorem. Quod vt fiat apertius, nónne dicimus quoſdam medicos eſſe, & quoſdam medicorum miniſtros, quos etiam medicos appellamus?

CLIN. Sic omnino.

ATHE. Siue liberi ſint, ſiue ſerui, qui dominorum iuſſu, conſideratione, D vſu, & experientia artem poſſideant, non autem ſecundum naturam, ſicuti liberi, qui & ipſi ſic didicerunt, & ſuos filios inſtruunt? An ponis duo hæc genera medicorum?

CLIN. Quid prohibet?

ATHE. Num igitur intelligis cùm ſerui & liberi in ciuitate ægrotent, ſeruos à ſeruis plerunque curari? Qui & in medicorum officinis verſantur, & omnia circumeunt, nec rationem vllam de ſingulis ſeruorum morbis, aut reddunt, aut accipiunt, ſed quæ vſu prodeſſe videntur, quaſi exactè ſcientes, tyrannorum inſtar ſuperbè & pertinaciter imperant, atque ita à ſeruo ad ſeruum medentes tráſuolant. In quo ſanè ad curandos ægrotantes domino facilitatem parant. E Liber autem medicus liberorum vt plurimum morbos curat atque conſiderat, ita vt à principio morbi naturam perquirat, communitérque cum ægrotante atque eius amicis verſetur, tum diſcendo ab illis nonnihil, tum quoad fieri poteſt docendo; nec antè imperat quicquam quàm perſuaſerit. Atque ita perſuadendo ſemper manſuetè ad ſanitatem perducere ægrotantes conatur. Vter melior eſt & medicus & exercitator, qui ſic, an qui modo illo medetur, atque exercet? Qui videlicet dupliciter vim vnam perficit, an qui ſimpliciter, & eum qui deterior F ex duobus atque atrocior modus eſt, exequitur?

perdurat, quòd filiorum filios relinquendo vnum & idem ſemper per generationem immortalitatem adipiſcatur. Nefas autem eſt immortalitate ſeipſum ſponte priuare. Hac verò ex animo ille ſe priuat, qui filios & vxorem negligit. Quicunque legi huic obtemperauerit, indemnis eſto. Qui verò non paruerit, & quinque ac triginta annos natus vxorem non duxerit, ne ſolitariam vitam lucro ſibi & voluptati fore cenſeat, tanta in annos ſingulos mulctetur pecunia, neque eorum particeps honorum ſit, quos iuniores quotidie in ciuitate ſenioribus exhibent. Duabus his legibus inuicem comparatis, de ſingulis iudicare licet, vtrum oporteat eas duplices longitudine quàm breuiſſima conſcribere, vt perſuaſiones ſimul interponantur & minæ: an minis vti ſolum, & ſimplices longitudine leges condere. MEG. Laconici moris eſt, hoſpes, breuiora ſemper eligere. Si quis autem in his me iudicem faceret, vt eligere mihi liceret ex his vtram velim legem in ciuitate, longiorem eligerem: in cæteriſque legibus omnibus, ſi duo hæc proponantur, ad hoc ipſum exemplar idem facerem. Oportet tamen præſentes leges & Cliniæ huic probari. huius enim ea ciuitas eſt, cuius vſui leges hæ conduntur. CLIN. Probè tu quidem Megille. ATH. De prolixitate quidem vel breuitate ſcribendi curare nimis ineptum eſt. Non enim breuiſſima aut longiſſima, ſed optima ſunt, vt arbitror, eligenda. Atqui & in legibus paulò antè propoſitis, non duplicitate ſolùm altera magis quàm altera ad virtutem confert: ſed quod de duplici medicorum genere dictum eſt, rectiſſimè eſt appoſitum. Quod quidem legiſlatorum nullus vnquam cogitaſſe videtur. Nam cùm liceat duobus quibuſdam ad ferendas leges, vi perſuaſionéque vti ad turbam diſciplinæ expertem, quoad poſſunt altero ſolùm vtuntur.

ἐπιθυμία. γένος οὖν ἀνθρώπων ἐστί τι ξυμφυὲς τοῦ παντὸς χρόνου, ὃ διὰ τέλους αὐτῷ ξυνέπεται καὶ συνέψεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν· τῷ παῖδας παίδων καταλειπόμενον, ταὐτὸν καὶ ἓν ὂν ἀεὶ γενέσει, τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι. τούτου δὴ ἀποστερεῖσθαι ἑκόντα ἑαυτὸν, οὐδέποτε ὅσιον. ἐκ προνοίας δ' ἀποστερεῖ ὃς ἂν παίδων καὶ γυναικὸς ἀμελῇ. πειθόμενος οὖν τῷ νόμῳ ἀζήμιος ἀπαλλάττοιτο ἄν· μὴ πειθόμενος δὲ αὖ, μηδὲ

D γαμῶν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς καὶ πέντε, ζημιούσθω μὲν κατ' ἐνιαυτὸν τόσῳ καὶ τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῇ τὴν μοναυλίαν εἰς κέρδος καὶ ῥᾳστώνην φέρειν. καὶ μὴ μετεχέτω δὲ τιμῶν ὧν οἱ νεώτεροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν τιμῶσιν ἑκάστοτε. τούτου δὲ παρ' ἐκεῖνον τὸν νόμον ἀκούσαντα ἔξεστι περὶ ἑνὸς ἑκάστου διανοηθῆναι, πότερον αὐτοὺς διπλοῦς οὕτω δεῖ γίγνεσθαι τῷ μήκει τὸ σμικρότατον, διὰ τὸ πείθειν τε ἅμα καὶ ἀπειλεῖν, ἢ, τῷ ἀπειλεῖν μόνον χρωμένους, ἁπλοῦς γίγνεσθαι τοῖς μήκεσι. ΜΕΓ. Πρὸς μὲν τοῦ Λακωνικοῦ

E τρόπου, ὦ ξένε, τὸ τὰ βραχύτερα ἀεὶ προτιμᾶν· τούτων μὴν τῶν γραμμάτων εἴ τις κριτὴν ἐμὲ κελεύοι γίγνεσθαι, πότερα βουλοίμην ἂν ἐν τῇ πόλει μοι γεγραμμένα τεθῆναι, τὰ μακρότερ' ἂν ἑλοίμην. καὶ δὴ καὶ περὶ παντὸς νόμου κατὰ τοῦτο τὸ παράδειγμα, εἰ γίγνοιτο ἑκάτερα, ταὐτὸν τοῦτ' ἂν αἱροίμην. οὐ μὴν ἀλλά που καὶ Κλεινίᾳ τῷδε ἀρέσκειν δεῖ τὰ νῦν νομοθετούμενα. τούτου γὰρ ἡ πόλις ἡ νῦν τοῖς τοιούτοις νόμοις χρῆσθαι διανοουμένη. ΚΛΕΙΝ. Καλῶς γ', ὦ Μέγιλλε, εἶπες. ΑΘΗΝ. Τὸ μὲν οὖν περὶ πολλῶν ἢ ὀλίγων γραμμάτων ποιήσασθαι τὸν λόγον, λίαν

F εὔηθες. τὰ γὰρ, οἶμαι, βέλτιστα, ἀλλ' οὐ τὰ βραχύτατα οὐδὲ τὰ μήκη τιμητέον· τὰ δ' ἐν τοῖς νῦν δὴ νόμοις ῥηθέντα, οὐ διπλῷ θάτερα τῶν ἑτέρων διαφέρει μόνον εἰς ἀρετὴν τῆς χρείας, ἀλλ' ὅπερ ἐρρήθη, νῦν δὴ τὸ τῶν διττῶν ἰατρῶν γένος ὀρθότατα παρετέθη. πρὸς τοῦτο δ' οὐδεὶς ἔοικε διανοηθῆναι πώποτε τῶν νομοθετῶν, ὡς ἐξὸν δυοῖν χρῆσθαι πρὸς τὰς νομοθεσίας, πειθοῖ καὶ βίᾳ, ἢ καθ' ὅσον οἷόν τε ἐπὶ τὸν ἄπειρον παιδείας ὄχλον τῷ ἑτέρῳ χρῶνται μόνον.

[illegible]

C μοι λεχθέντες νόμοι, οὐκ εἰσὶν ἁπλῶς οὕτω πως διπλοῖ, ἀλλὰ δύο μέν τινε, νόμος τε καὶ προοίμιον τοῦ νόμου. ὃ δὴ τυραννικὸν ἐπίταγμα, ἀπεικασθὲν ἐρρήθη τοῖς ἐπιτάγμασι τοῖς τῶν ἰατρῶν, οὓς εἴπομεν ἀνελευθέρους, τοῦτ' εἶναι νόμος ἄκρατος. τὸ δὲ πρὸ τούτου ῥηθέν, πειστικὸν λεχθὲν ὑπὸ τοῦδε, ὄντως μὲν εἶναι πειστικόν, προοιμίου μὴν τοῦ περὶ λόγους δύναμιν ἔχειν. ἵνα γὰρ εὐμενῶς καὶ διὰ τὴν εὐμένειαν εὐμαθέστερον τὴν ἐπίταξιν (ὃ δή ἐστιν ὁ νόμος) δέξηται ᾧ τὸν νόμον ὁ νομοθέτης λέγει, τούτου χάριν εἰρῆσθαι μοι καταφαίνεται πᾶς ὁ λόγος οὗτος, ὃν πείθων εἶπεν ὁ λέγων. διὸ δή, κατά γε τὸν ἐμὸν λόγον, τοῦτ' αὐτό, προοίμιον,
D ἀλλ' οὐ λόγος ἂν ὀρθῶς προσαγορεύοιτο εἶναι τοῦ νόμου. ταῦτ' οὖν εἰπών, τί τὸ μετὰ τοῦτο ἄν μοι βουληθείην εἰρῆσθαι; τόδε· ὡς τὸν νομοθέτην πρὸ πάντων τε ἀεὶ τῶν νόμων χρεών ἐστι μὴ ἀμοίρους αὐτοὺς προοιμίων ποιεῖν, καὶ καθ' ἕκαστον ᾗ διοίσουσιν ἑαυτῶν, ὅσον νυνδὴ τὼ λεχθέντε διενεγκάτην. ΚΛΕΙ. Τό γ' ἐμὸν οὐκ ἂν ἄλλως νομοθετεῖν διακελεύοιτο ἡμῖν τὸν τούτων ἐπιστήμονα. ΑΘΗΝ. Καλῶς μὲν τοίνυν, ὦ Κλεινία, δοκεῖς μοι τό γε τοσοῦτον λέγειν ὅτι πᾶσί γε νόμοις ἐστὶ προοίμιον· καὶ ὅτι πάσης ἀρχόμενον νομοθεσίας, χρὴ προτιθέναι πρὸ τοῦ λόγου τὸ
E πεφυκὸς προοίμιον ἑκάστοις. οὐ γὰρ σμικρὸν τὸ μετὰ τοῦτο ἐστὶ ῥηθησόμενον· οὐδ' ὀλίγον διαφέρει, ἢ σαφῶς ἢ μὴ σαφῶς αὐτὰ μνημονεύεσθαι. τὸ μέντοι μεγάλων πέρι λεγομένων νόμων καὶ σμικρῶν, εἰ ὁμοίως προοιμιάζεσθαι προστάττοιμεν, οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιμεν. οὐδὲ γὰρ ᾄσματος οὐδὲ λόγου παντὸς δεῖ τὸ τοιοῦτον δρᾶν. καίτοι πέφυκέ γε εἶναι πᾶσιν, ἀλλ' οὐ χρηστέον ἅπασιν. αὐτῷ δὲ τῷ τε ῥήτορι καὶ τῷ μελῳδῷ καὶ τῷ νομοθέτῃ τὸ τοιοῦτον ἑκάστοτε ἐπιτρεπτέον. ΚΛΕΙΝ. Ἀληθέστατα δοκεῖς μοι λέγειν. ἀλλὰ δὴ μηκέτ', ὦ ξένε,
F διατριβὴν πλείω τῆς μελλήσεως ποιώμεθα. ἐπὶ δὲ τὸν λόγον ἐπανέλθωμεν, καὶ ἀπ' ἐκείνων ἀρχώμεθα, εἴ σοι φίλον, ὧν οὐχ ὡς προοιμιαζόμενος εἶπες τότε. πάλιν οὖν (ὅ φασιν οἱ παίζοντες) ἀμεινόνων ἐξ ἀρχῆς δευτέρων, ἐπαναπολήσωμεν, ὡς προοίμιον ἀλλ' οὐ τὸν τυχόντα λόγον περαίνοντες, καθάπερ ἄρτι. λάβωμεν δ' αὐτῶν ἀρχὴν ὁμολογοῦντες προοιμιάζεσθαι.

do duplices appellatæ ſunt, non duplices ſunt ſimpliciter, ſed duo quædam, lex, ac legis exordium. Atque ea quam tyrannico & medicorum ſeruilium imperio comparauimus, lex mera eſt. Quod verò antè poſitum fuit, ab hoc perſuaſorium dictum, reuera ad perſuadendum ſpectat quidem, ſed vim habet exordij. Nam vt beneuolentius audiant legiſlatoris imperium, quæ lex eſt, & propter hoc facilius ſuſcipiant ciues, idcirco tota illa oratio habita eſt, quæ ad perſuadendum eſt inducta. Quapropter vt mea ſententia fert, non legis ratio, ſed proœmium, totum hoc meritò appellabitur. Poſt hæc autem quid inſuper addi deſidero? hoc ſanè. Oportere legiſlatorē exordium ſemper omni legi præponere, & in ſingulis in quo à ſeipſis differant, quatenus duo illa, quo modo relata ſunt, differebant. CLIN. Ego quidem nunquam aliter virum harum rerum peritum leges ferre deſiderarem. ATHEN. Probè mihi, ô Clinia, eò dixiſſe, videris, quòd omnibus legibus proœmium quoddam præerit, & quod oportet in omnis legum conſcriptionis principio, omni ſermoni præponere exordium legibus ſingulis accommodatum. Non enim parum eſt quod poſtea dicitur, nec parum refert claréne an obſcurè talia commemorentur. Si autem magnarum paruarúmque legum exordia ſimiliter confici iubeamus, non rectè iubebimus. Non enim in omni cantu neque in omni ſermone id faciendum. Nam etſi poſſit in omnibus inueniri, non tamen omnibus vtendum eſt. Id autem ipſi rhetori, cantorique, & legum conditori ſemper eſt concedendum. CLIN. Vera loqueris hoſpes. Sed ne vlterius immoremur, imò verò ad ſermonem propoſitum iam reuertamur, & ab illis incipiamus, ſi tibi placet, quæ ſuprà haud quaſi proœmio vtens dixiſti. Quare iterum, vt ludentes aiunt, meliora ab initio ſecunda reſumamus, quaſi certum proœmium non quemlibet ſermonem vt nuper tractātes. Incipiamus itaque, & exordiri profiteamur.

MIRABILIA quotidie fieri videmus à magnete in ferrum, à ſuccino in paleas, à fulguribus in ſolida, ab ignito ſulphure in bombardam, à tota natura vel in motu cæli, vel in artificioſa rerum quæ gignuntur, formatione. Cauſas quidem ignoramus, neque tamen ob cauſarum ignorationem negamus effectus fieri, quos videmus. Mirabilia rurſus fieri nonnunquam ab animis noſtris in oraculis cæteriſque prodigijs teſtis eſt non ſolùm omnis hiſtoria, ſed autoritas etiam Mercurialis & Pythagorica atque Platonica. Et ſi ſtupendorum noſtræ mentis operum rationem certam facilè omnes aſsignare non poſſumus, negare tamen opera vel facta fuiſſe, vel poſſe fieri, non debemus. Videmus ignem quo cælo ſimilior eſt quàm cætera elementa, eo mirabilius agere, vt breui ad ſuam trahat formam, quæ cætera tempore vix longiſsimo trahunt, neque mixtionem perpetiatur, & cùm videtur diuidi diuidat, longiùſque admodum quàm cætera ſuum protendat effectum, & longiſsime per lumen agat atque momento. Verùm habet hoc à cælo, & cælum imagine ſui agit, id eſt lumine, quæ ignis vix naturali efficit qualitate. Quis enim dubitet cæleſtia per radios ſuos tam nobis occultos quàm manifeſtos ab ipſis velut imagines profluentes, mouere inferiora ſemper atque formare? fermè non aliter, quàm vultus ſpeculum & ſpeculum concauum materiam ſiccam poſitam è conſpectu. Sed age iam in hoc ſpeculo & ſuperos in animam ſpeculemur. Quanto efficacior eſt ignis cæteris elementis, & igne cælum, tanto efficaciores cælo ſunt ſpiritus, qui vel viuificãt, vel mouent cælum, vel viuificantium & mouentium ſunt conſortes. Spiritus ergo ſuperiores in noſtros vtpote conſortes, imaginum duntaxat ſuarum influxibus operantur, quemadmodum vultus in ſpeculum: atque agendo in eas formant, ſimilimáſque efficiunt: vſque adeò vt animæ ſæpe tam fermè mirabiliter, quàm cæleſtes ſoleant, operentur. Quemadmodum verò ſpeculum ad imagines à vultu ſuſcipiendas quinque modis præcipue præparatur: primo quidem natura vitrea, deinde perſpicuitate, tertio leuitate, quarto reſiſtentia, quinto poſitione: ſic & animæ noſtræ ad influxus numinum præparantur. Primo quidem, quod intellectuales naturæ ſunt ſicut & illa. Secundo, quando per intellectum, fide illis hærent indubia. Tertio, per voluntatem amore illa ſeſe ardentiſsimo transferunt. Quarto, tota in illis firmiter memoria ſperant. Quinto, ſi corpus habeant, & natura illis accommodatum, & diligentia præparatum, tunc in mentes noſtras à ſuperis ita labuntur inſtinctus, vt à fidibus lyræ in fides ſimiliter temperatas. Tunc prodigia, ſomnia, vaticinia, oracula veniunt. Mitto quod Iamblichus Porphyriúſque narrant, oracula quædam per aquam fieri ſolita, quædam per aërem, quædam verò per ignem: forte quia à dæmonibus, vel aqueis, vel aëreis, vel igneis mittantur. Forte etiam quoniam locis & temporibus alijs atque alijs, per occultas cauſas contigerit mentium humanarum affectus ad ſuperiora conuerti, conuerſóſque inde formari. Profectò noſtræ mentes in varia nimium diſtrahuntur. Verum ſi quando integra virtute ſua ad certum opus vtantur, ſicut & ignis tota intentione naturæ comburit, & cælum toto agit influxu, tunc Plato non dubitat mirabiliora à noſtris mentibus quàm ab igne vel cælo, facilimè prouentura. Non dubitant & Auicenna Algazeléſque, neſcio qua forte ſæpe Platonici. Sed de his in Theologia latius diſputamus. Quibus euangelicum illud de fide montes permutatura, maximè confirmatur: confirmantur & plurima quæ Plato in libro ſuperiori & hoc quinto, imò & ſequentibus omnibus de oraculis aſſerit, adeo vt non aliter vel vrbis diſpoſitio, vel reipublicæ forma, vel ſanctio legum ſeſe habeat, quàm per oracula comprobetur. Verùm quamuis oracula tria commemoret, tamen cæteris inſuper vaticinijs quæ veriora forſan reperiri poſſunt, autoritatem ſuam ad idem manifeſtè concedit. Sed iam ad argumentum quinti proprium veniamus. Cùm igitur animus noſter ſpeculum ſit diuinorum, meritò poſt diuinorum cultum in quarto deſcriptum, mox in exordio quinti animum ipſum iubet coli, quaſi rem ſacram: & qui in ſuperioribus Pythagorea carmina eſt imitatus, in præſenti quoque animi cultu libenter Pythagoram ſuum ſequitur præcipientem: poſt deos maximè omnium reuerere teipſum. Quanti verò momenti ſit eiuſmodi reuerentia ad obſeruantiam legum, explicare non poſſem. Sed facit hæc, vt ſummatim dicam, vt quiſque animi ſui quaſi numinis conſpectum aſsiduum reuereretur, iudicem ha-

lige per hac ciuitatem totam non aliter vnum ex ciuibus multis, quàm vnum corpus ex multis membris eſſe debere. Alia verò numina maſculina, alia fœminina idcirco dicuntur, vt cognoſcas & quæ ad materiam paſſionéſque, & quæ ad formas actionéſque pertinent, à ſuperis gubernari. Verùm cur Plato præcipuam vrbis arcem, Veſtæ, Ioui, & Palladi cõſecrat? Intellige in diuinis tres omnium fontes exiſtere. Veſtam quidem eſſendi fontem, Iouem viuendi, Mineruam intelligendi. Atque in his omnibus auxilium à ſuperis obſecrandum. Vbi verò Plato commẽdat partitionem domiciliorum agrorúmque in quinquies mille & quadraginta, oſtendit eiuſmodi numerum commodiſſimas in ſe multáſque deinceps diſtributiones partim continere. Quod quidem & in ſequentibus paulatim aperietur, & vel mediocri arithmetra poteſt eſſe perſpicuum. Notabis vbi de communi ciuium vita diſſerit præceptum de Euangelica dilectione & charitate mirandum. Item patriam magis quàm matrem eſſe colendam. Quòdue patriam inquit immortalem deam eſſe, vel de diuina terreni orbis anima, vel de numine patriæ patrono, vel de cœleſti patria dictum puta.

ΝΟΜΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Ἀ κουοι δὴ πᾶς, ὅσπερ νυνδὴ τὰ περὶ θεῶν τε ἤκουε καὶ τῶν φίλων προπατόρων. πάντων γὰρ τῶν αὑτοῦ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχὴ θειότατον, οἰκειότατον ὄν. τὰ δ' αὑτοῦ διττὰ ἐστὶ πάντα πᾶσι. τὰ μὲν οὖν κρείττω καὶ ἀμείνω, δεσπόζοντα· τὰ δ' ἥττω καὶ χείρω, δοῦλα. τῶν οὖν αὑτοῦ τὰ δεσπόζοντα ἀεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόντων. οὕτω δὴ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοὺς ὄντας δεσπότας καὶ τοὺς τούτοις ἑπομένους, τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέραν, ὀρθῶς παρακελεύομαι. τιμᾷ δ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς· δοκεῖ δέ. θεῖον γὰρ ἀγαθόν που τιμή· τῶν δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον. ὁ δ' ἡγούμενος ἤ τισι λόγοις ἢ δώροις αὐτὴν αὔξειν, μηδὲν βελτίω δὲ ἐκ χείρονος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος, τιμᾶν μὲν δοκεῖ, δρᾷ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς.

DE LEGIBVS DIALOGVS QVINTVS.

A VDIAT iam reliqua, quicunque paulò antè de diis chariſſimiſque genitoribus audiebat. Cuiuſque enim animus, omnium ſuarum rerum poſt deos, cùm ſit maximè ſuus, diuiniſſimus eſt. Quæ verò ſua ſunt, bifariam diuiduntur. Et potentiora quidem ac meliora dominantur, imbecilliora verò deterioráque ſeruiunt. Profectò quæ dominantur, præ illis quæ ſeruiunt, ſemper ſunt honoranda. Quapropter meritò poſt dominantes deos eóſque qui illos ſequuntur, animum noſtrum colendum, ſecundóque loco habendum iubeo. Nemo autem, vt breuiter dicam, rectè animum ſuum honorat, quamuis videatur. Diuinum enim bonum eſt honor. Malorum autem nihil eſt honorandum. Quiſquis igitur putat vel ſermonibus quibuſdam, vel muneribus vel obſequiis animum ſuum poſſe extolli, ſi meliorem ipſum ex deteriore non reddit, quanquam honorare videtur, minimè tamen id facit.

errat. Nihil enim terrenum rebus cœleſtibus venerabilius eſt. Et qui de animo aliter ſentit, quàm mirabilem rem negligat, prorſus ignorat. Nec rurſus qui pecuniam iniuſtè cupit, aut poſſidens iniuſtè, non dolet, muneribus animum ſuum exornat, ſed ab hoc longiſſimè abeſt. Quod enim venerabile pulchrúmque in animo eſt, paruo pro auro prodit, cùm totum quod ſuper terram quódve ſub terra eſt aurum, virtuti compenſari dignè non poſſit. Denique vt ſummatim dicam, quicunque illa quæ legiſlator turpia maláque putat eſſe, omni ſtudio non fugit, nec pro viribus ſequitur ea quæ bona & pulchra ſtatuit, non videt in his omnibus, quàm turpiter & fœdè diuiniſſimum animum ſuum afficiat. Maximam enim ſecundum iuſtitiam vltionem malè agendi, nemo, vt vno verbo dicam, animaduertit. Maxima verò eſt, vt quis malis hominibus ſimilis efficiatur, factúſque ſimilis bonos & viros & ſermones fugiat: ſeque ipſum ab eis ſeiungat, improbis autem adhæreat, & eorum conſuetudinem amplectatur. Eum verò qui ſe his immiſcuit, neceſſe eſt eadem pati & agere, quæ tales agere & loqui inter ſe conſueuerunt. Ac paſſio quidem huiuſmodi iuſtitia non eſt. Iuſtitia enim & iuſtũ, honeſtum eſt. Vltio verò paſſio iniuſtitiæ ſequax: in quam & qui non incidit & qui incidit, malus miſérque eſt: ille quoniam non ſanatur, hic, quoniam vt multi ſeruentur, ipſe perit. Honor autẽ eſt vt totũ ſimul cõplectar, meliora ſequi, & ex peioribus quæcunque meliora fieri poſſũt, ad melius quàm optimè reducere. Homini profectò nihil animo aptius & ſagacius eſt ad fugiendũ malũ adveſtigandũ eligẽdúmque quod eſt omniũ optimũ, eíque per omnem vitam firmiter adhærendum. Idcirco illi ſecũdo ſtatutus eſt honor. Tertium deinde honorem ſecundum naturam quiuis intelliget corpori cõuenire.

ἀρετῆς ὁπόταν αὖ προτιμᾷ τις κάλλος, τοῦτ' ἔστιν οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς ψυχῆς ὄντως καὶ πάντως ἀτιμία. ψυχῆς γὰρ σῶμα ἐντιμότερον οὗτος ὁ λόγος φησὶν εἶναι, ψευδόμενος. οὐδὲν γὰρ γηγενὲς ὀλυμπίων ἐντιμότερον. ἀλλ' ὁ περὶ ψυχῆς ἄλλως δοξάζων ἀγνοεῖ ὡς θαυμαστοῦ τούτου κτήματος ἀμελεῖ. οὐδέ γε ὁπόταν χρήματά τις ἐρᾷ κτᾶσθαι μὴ καλῶς, ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος δώροις ἄρα τιμᾷ τότε τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. D παντὸς μὲν οὖν λείπει. τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδοται σμικροῦ χρυσίου. πᾶς γὰρ ὅ,τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς, ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος. οὐδ' (εἰπεῖν ξυλλήβδην) ὅσαπερ νομοθέτης αἰσχρὰ εἶναι καὶ κακὰ διαριθμούμενος τάττει, καὶ τοὐναντίον ἀγαθὰ καὶ καλὰ, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλῃ πάσῃ μηχανῇ, τὰ δὲ ἐπιτηδεύειν ξύμπασαν κατὰ δύναμιν, οὐκ οἶδεν ἐν τούτοις πᾶσι πᾶς ἄνθρωπος, ψυχὴν, θειότατον ὂν, ἀτιμότατα καὶ κακοσχημονέστατα διατιθείς. τὴν γὰρ λεγομένην δίκην τῆς κακουργίας τὴν μεγίστην οὐδεὶς, E ὡς ἔπος εἰπεῖν, λογίζεται. ἔστι δ' ἡ μεγίστη, τὸ ὁμοιοῦσθαι τοῖς κακοῖς ἀνδράσιν· ὁμοιούμενον δὲ, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς φεύγειν ἄνδρας καὶ λόγους, καὶ ἀποσχίζεσθαι, τοῖς δὲ προσκολλᾶσθαι διώκοντα κατὰ τὰς ξυνουσίας. προσπεφυκότα δὲ τοῖς τοιούτοις, ἀνάγκη ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ πεφύκασιν ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν καὶ λέγειν. τοῦτο οὖν δὴ τὸ πάθος, δίκη μὲν οὐκ ἔστι (καλὸν γὰρ τό γε δίκαιον, καὶ ἡ δίκη) τιμωρία δὲ, ἀδικίας ἀκόλουθος πάθη· ἧς ὅ,τε τυχὼν καὶ μὴ τυγχάνων, ἄθλιος· ὁ μὲν, οὐκ ἰατρευόμενος· ὁ δὲ, ἵνα ἕτεροι πολ- F λοὶ σώζωνται, ἀπολλύμενος. τιμὴ δ' ἐστὶν ἡμῖν, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, τοῖς μὲν ἀμείνοσιν ἕπεσθαι· τὰ δὲ χείρονα, γενέσθαι δὲ βελτίω δυνατὰ, τοῦτ' αὐτὸ ὡς ἄριστα ἀποτελεῖν. ψυχῆς οὖν ἀνθρώπῳ κτῆμα οὐκ ἔστιν εὐφυέστερον, εἰς τὸ φυγεῖν μὲν τὸ κακὸν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ ἑλεῖν τὸ πάντων ἄριστον· καὶ ἑλόντα αὖ κοινῇ ξυνοικεῖν τὸν ἐπίλοιπον βίον. διὸ δεύτερον ἐτάχθη τιμῇ. τὸ δὲ τρίτον, πᾶς ἂν τοῦτό γε νοήσειε, τὴν τοῦ σώματος εἶναι κατὰ φύσιν τιμήν.

τὸ δ᾽ ἔστιν ἐν τῷ νῦν παρακελεύματι τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται, λέγοντες ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι μή ποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχρῶν. ὡς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους. παιδεία γὰρ νέων διαφέρουσά ἐστιν ἅμα καὶ αὐτῶν, οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ᾽ ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. συγγένειαν δὲ καὶ ὁμογνίων θεῶν κοινωνίαν ἅπασαν ταὐτοῦ φύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν τις καὶ σεβόμενος, εὔνους ἂν γενεθλίους θεοὺς εἰς παίδων αὑτοῦ σπορὰν ἴσχοι κατὰ λόγον. καὶ μὴν τό γε φίλων καὶ ἑταίρων πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὁμιλίας εὐμενεῖς ἄν τις κτῷτο, μείζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας εἰς αὑτὸν ἡγούμενος ἢ 'κεῖνοι, ἐλάττους δ᾽ αὖ τὰς αὑτοῦ διανοούμενος εἰς τοὺς φίλους χάριτας αὐτῶν τῶν φίλων τε καὶ ἑταίρων. εἰς μὴν πόλιν καὶ πολίτας μακρῷ ἄριστος, ὅστις πρὸ τοῦ Ὀλυμπίασι καὶ ἁπάντων ἀγώνων πολεμικῶν τε καὶ εἰρηνικῶν νικᾶν δέξαιτ᾽ ἂν δόξῃ ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὡς ὑπηρετηκὼς πάντων κάλλιστ᾽ ἀνθρώπων αὐτοῖς ἐν τῷ βίῳ. πρὸς δὲ αὖ τοὺς ξένους διανοητέον ὡς ἁγιώτατα συμβόλαια ὄντα. σχεδὸν γὰρ πάντ᾽ ἐστὶ τὰ τῶν ξένων καὶ εἰς τοὺς ξένους ἁμαρτήματα παρὰ τὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεὸν ἀνηρτημένα τιμωρὸν μᾶλλον. ἔρημος γὰρ ὢν ὁ ξένος ἑταίρων τε καὶ συγγενῶν, ἐλεεινότερος ἀνθρώποις καὶ θεοῖς. ὁ δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν μᾶλλον, βοηθεῖ προθυμότερον. δύναται δὲ διαφερόντως ὁ ξένιος ἑκάστων δαίμων καὶ θεὸς τῷ ξενίῳ συνεπόμενοι Διΐ. πολλῆς οὖν εὐλαβείας ᾧ καὶ σμικρὸν προμηθείας ἔνι, μηδὲν ἁμάρτημα περὶ ξένους ἁμαρτόντα ἐν τῷ βίῳ, πρὸς τὸ τέλος αὑτοῦ πορευθῆναι. ξενικῶν δ᾽ αὖ καὶ ἐπιχωρίων ἁμαρτημάτων τὸ περὶ τοὺς ἱκέτας μέγιστον γίγνεται ἁμάρτημα ἑκάστοις. μεθ᾽ οὗ γὰρ ἱκετεύσας μάρτυρος ὁ ἱκέτης θεοῦ, ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ διαφέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίγνεται, ὥστ᾽ οὐκ ἄν ποτε ἀτιμώρητος πάθοι ὁ τυχὼν ὧν ἔπαθε.

C ea caſtigatione, quam iuuenibus incutiunt, dicentes quòd adoleſcentem oporteat in omnibus verecundum eſſe. Sapiens itaque legumlator, ſenioribus præcipiet potius, vt ſint coram iunioribus verecundi, ac ſummopere caueant nequis iuuenum eos aut videat, aut audiat agentes turpe aliquid, vel loquentes. Nam vbi ſenes minus pudici ſunt, neceſſe eſt ibi iuuenes impudentiſſimos eſſe: præſtans enim & iuniorum & ſeniorum diſciplina eſt, non verborum increpatio, ſed vt quæ increpando quis diceret & monendo, eadem ipſe in omni vita facere videatur. Quiſquis præterea cognationem & vniuerſam ſub eiſdem
D penatibus generis communionem honorat & colit, hos deos meritò propitios in liberis procreandis habebit. Amicorum quoque & ſodalium in vitæ conſuetudine ſummam beneuolentiam conſequetur, qui illorum in ſe obſequia maiora præſtantioráque putabit quàm illi, ſua verò in illos beneficia minora quàm ipſi exiſtimabit. Atqui & erga ciuitatem ac ciues optimè ille ſe geret, qui omni victoriæ quæ in Olympicis, aliiſque tam belli quàm pacis certaminibus comparatur, illam gloriam anteponet, quam patriis legibus miniſtrando nanciſcitur: atque in hoc miniſterio
E cæteris omnibus per totam vitam præſtare conabitur. Ad peregrinos verò ſanctiſſima eſſe fœdera quiſque cogitet. Fermè enim omnia peregrinorum & contra peregrinos peccata præ illis quæ inter ciues committuntur, vltori deo curæ ſunt. Nam cùm peregrinus amicis cognatiſque careat, maiorem & apud deos & apud homines meretur miſericordiam. Quare qui magis vlciſci poteſt, is ad ferendum auxilium eſt paratior. poteſt autem maximè hoſpitalis cuiuſque dæmon, ac deus, hoſpitalem ſecuti Iouem. Diligenti igitur cautione cogitandum cuique, cui nonnihil eſt conſilij, vt innocens ab iniuria in peregrinos ſemper viuat.
F Sed omniũ tam in peregrinos quàm in ciues peccatorum maximum eſt, quod in ſupplices eſt commiſſum. Deus enim per quem ſupplex fœdus eſt conſecutus, diligentiſſimus eius eſt cuſtos. Quare nullus in ſupplices ſceleratus impunis abibit.

Hactenus

eſt honorandus. Qui autem id facere vellet quidem, ſed non poteſt, ſecundo loco habendus eſt. Inuidum verò qui ſponte nihil boni amicitiæ cauſa, cæteris conferat, vituperare debemus, nec propter hominem qui malè poſſideat, rem ipſam vituperare, ſed eam pro viribus adipiſci. Certet præterea apud nos quiſque de virtute abſque inuidia. Qui enim ſic agit, ciuitatem ſuam amplificat, cùm ipſe quidem contendat, & alios calumniis non detineat. Inuidus verò dum cæteris derogando putat præſtare, & ipſe minus rectè ad veram tendit virtutem, & concertatores iniuſta vituperatione tardiores efficit. Ideóque vehemens acquirendæ virtutis ſtudium è ciuitate tollens, ipſam pro virili parte gloriæ amplitudine priuat. Oportet præterea vnumquemque animoſum eſſe, ac maximè mitem. Nam aliorum iniurias quæ vel difficilè, vel nullo modo ſanari poſſunt, non poſſumus aliter effugere, quàm pugna, defenſione, victoria, & nullius peccati remiſſione, quod abſque animoſitate facere nemo poteſt. In iis autem iniuriis quæ tales ſunt vt ſanari poſſint, noſſe in primis oportet, nullum iniuſtum, ſponte iniuſtum eſſe. Nemo enim vnquam maximorum malorum aliquid alicubi vellet habere, multóque minus in his quæ ſibi præſtantiſſima ſunt. Eſt autem animus vt diximus reuera in omnibus omnium præſtantiſſimus. Quapropter in eo cùm maximè ſit honorandus, nemo ſponte ſummum accipiet malum, volétque per totam vitam id poſſidere. Porrò miſerabilis omninò eſt iniuſtus omnis, & qui mali quicquam habet. Miſereri autem decet eorum qui ſanabiles ſunt, & cohibere iram, ne aduerſus eos muliebri iracundiæ feruore animus efferatur duriúſque inſiſtat. Qui autem ita ſunt flagitioſi vt incurabiles ſint, eis ira vehementius immittenda.

ται, δυνατὰ μὴ μόνον αὐτῷ ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι. καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα, ὡς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν· τὸν δ' αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δὲ, ἐᾶν δεύτερον. τὸν δὲ φθονοῦντα καὶ ἑκόντα μηδενὶ κοινωνὸν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινῶν, αὐτὸν μὲν ψέγειν, τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύ-
D ναμιν. φιλονεικείτω δὲ ἡμῖν πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνως. ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις αὔξει, ἁμιλλώμενος μὲν αὐτός, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κολούων διαβολαῖς. ὁ δὲ φθονερὸς τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν οἰόμενος ὑπερέχειν, αὐτός τε ἧττον συντείνει πρὸς ἀρετὴν τὴν ἀληθῆ, τούς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθίστησι, τῷ ἀδίκως ψέγεσθαι· καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμναστον τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἅμιλλαν ἀρετῆς ποιῶν, σμικροτέραν αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. θυμοειδῆ μὲν δὴ χρὴ πάντα ἄνδρα εἶναι, πρᾶον δὲ ὡς ὅτι μάλιστα. τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα
E ἢ καὶ τὸ παράπαν ἀνίατα ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν, ἢ μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα, καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέναι κολάζοντα. τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχὴ πᾶσα ἀδύνατος δρᾶν. τὰ δ' αὖ τῶν ὅσοι ἀδικοῦσι μὲν, ἰατὰ δὲ, γιγνώσκειν χρὴ, πρῶτον μὲν, ὅτι πᾶς ὁ ἄδικος, οὐχ ἑκὼν ἄδικος· τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμοῦ οὐδὲν ἑκὼν κέκτητο ἄν ποτε, πολὺ δὲ ἥκιστα, ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ τιμιωτάτοις. ψυχὴ δ', ὡς εἴπομεν, ἀληθείᾳ γ' ἐστὶ πᾶσι τιμιώτατον. ἐν οὖν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἑκὼν μή ποτε λάβῃ, καὶ ζῇ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό. ἀλλὰ
F ἐλεεινὸς μὲν πάντως ὅ γε ἄδικος, καὶ ὁ τὰ κακὰ ἔχων. ἐλεεῖν δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχωρεῖ, καὶ ἀνείργοντα τὸν θυμὸν πραΰνειν, καὶ μὴ, ἀκροχολοῦντα, γυναικείως πικραινόμενον διατελεῖν· τῷ δ' ἀκράτως καὶ ἀπαραμυθήτως πλημμελεῖ καὶ κακῷ ἐφιέναι δεῖ τὴν ὀργήν,

ποιούμενον. ἃ δὲ σμικρότερα μὲν τούτων καὶ λεγόμενα πολλάκις ἐστί, χρήσιμα δὲ τούτων οὐχ ἧττον, χρὴ λέγειν, ἑαυτὸν ἀναμιμνήσκοντα· ὥσπερ γάρ τινος ἀπορρέοντος ἀεὶ δεῖ τοὐναντίον ἐπιρρεῖν· ἀνάμνησις δ᾽ ἐστὶν ἐπιρροὴ φρονήσεως ἀπολειπούσης. διὸ δὴ γελώτων τε εἴργεσθαι χρὴ τῶν ἐξαισίων καὶ δακρύων, παραγγέλλειν δὲ παντὶ πάντ᾽ ἄνδρα, καὶ ὅλην περιχάρειαν πᾶσαν ἀποκρυπτόμενον καὶ περιωδυνίαν, εὐσχημονεῖν πειρᾶσθαι, κατά τε εὐπραγίας ἱσταμένου τοῦ δαίμονος ἑκάστου καὶ κατὰ τύχας. οἷον πρὸς ὑψηλὰ καὶ ἀνάντη δαιμόνων ἀνθισταμένων τισὶ πράξεσιν. ἐλπίζειν δ᾽ ἀεὶ τοῖς γε ἀγαθοῖς τὸν θεὸν ἃ δωρεῖται πόνων μὲν ἐπιπιπτόντων, ἀντὶ μειζόνων ἐλάττους ποιήσειν, τῶν τ᾽ αὖ νῦν παρόντων ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολάς· περὶ δὲ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ἐναντία τούτων, ἀεὶ πάντ᾽ αὐτοῖς παραγενήσεσθαι μετ᾽ ἀγαθῆς τύχης. ταύταις δὴ ταῖς ἐλπίσιν ἕκαστον χρὴ ζῆν, καὶ ταῖς ὑπομνήσεσι πάντων τῶν τοιούτων μηδὲν φειδόμενον, ἀλλ᾽ ἀεὶ κατά τε παιδιὰς καὶ σπουδὰς ἀναμιμνήσκοντα ἕτερόν τε καὶ ἑαυτὸν σαφῶς. νῦν οὖν δὴ περὶ μὲν ἐπιτηδευμάτων ἃ χρὴ ἐπιτηδεύειν, καὶ περὶ αὐτοῦ ἑκάστου, ποῖόν τινα χρεὼν εἶναι, λέλεκται σχεδὸν ὅσα θεῖά ἐστι. τὰ δ᾽ ἀνθρώπινα νῦν ἡμῖν οὐκ εἴρηται. δεῖ δέ· ἀνθρώποις γὰρ διαλεγόμεθα, ἀλλ᾽ οὐ θεοῖς. ἔστι δὴ φύσει ἀνθρώπειον μάλιστα, ἡδοναὶ καὶ λῦπαι καὶ ἐπιθυμίαι, ἐξ ὧν ἀνάγκη τὸ θνητὸν πᾶν ζῷον ἀτεχνῶς ἐξηρτῆσθαί τε καὶ ἐκκρεμάμενον εἶναι σπουδαῖς ταῖς μεγίσταις. δεῖ δὴ τὸν κάλλιστον βίον ἐπαινεῖν, μὴ μόνον ὅτι τῷ σχήματι κρατεῖ πρὸς εὐδοξίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς, ἄν τις ἐθέλῃ γεύσασθαι, καὶ μὴ νέος ὢν φυγὰς ἀπ᾽ αὐτοῦ γένηται, κρατεῖ καὶ τούτῳ ὃ πάντες ζητοῦμεν, τῷ χαίρειν πλείω, ἐλάττω δὲ λυπεῖσθαι παρὰ τὸν βίον ἅπαντα. ὡς δ᾽ ἔσται τοῦτο σαφές, ἂν γεύηταί τις ὀρθῶς, ἑτοίμως καὶ σφόδρα φανήσεται. ἡ δὲ ὀρθότης τίς, τοῦτο ἤδη παρὰ τοῦ λόγου χρὴ λαμβάνοντα σκοπεῖν, εἴτε οὕτως ἡμῖν κατὰ φύσιν πέφυκεν, εἴτε ἄλλως παρὰ φύσιν. βίον δὲ χρὴ παρὰ βίον ἡδίω καὶ λυπηρότερον ὧδε σκοπεῖν. ἡδονὴν βουλόμεθα εἶναι ἡμῖν, λύπην δὲ οὔθ᾽ αἱρούμεθα, οὔτε βουλόμεθα. τὸ δὲ μηδέτερον ἀντὶ μὲν ἡδονῆς οὐ βουλόμεθα, λύπης δὲ ἀλλάττεσθαι βουλόμεθα.

C & minora his ſunt, & ſæpe dicuntur. Sed cùm nihilo minus vtilia ſint, ea quoque dicenda. Nam commemoratione opus eſt. Semper enim quaſi aliquid effluat, contrà aliquid oportet influere. Recordatio verò eſt, prudentiæ deficientis influxus. Profectò à riſu nimio, & lacrymis abſtinendum, omnibúſque eſt ab omnibus præcipiendum vt lætitia nimia triſtitiáque compreſſa honeſto in habitu ſe contineant: ſiue in felicitate quenquam dæmon cuiuſque ſiſtat, ſeu per fortunæ caſus tanquam ad ardua difficiliáque tendentibus operationibus quibuſdam dæmones auerſantes inſurgant. Sperare ſemper boni viri debent, munera D quæ talibus viris dare deus ſolet, ſibi non defutura. Ac ſiqui graues labores inciderint, deum leuiores eas facturum, & præſentia in melius commutaturum: bona verò contrà omnia vnà cum bona fortuna ſibi affore. Hac ſpe ſinguli viuant, & ſemper tam ioco quàm ſerio, & ſe & cæteros ad frequentem horum commemorationem ſedulò & accuratè adhortentur. Sed iam quæ facere vnuſquiſque debeat, & qualis eſſe, quo ad diuina ſpectat officia, dictum eſt. Humana verò nondum explanauimus. Dicenda autem ſunt. Hominibus enim, non diis præcipimus. Sunt porrò E natura maxime humana, voluptates, dolores cupiditatéſque. Ex quibus neceſſe eſt mortale omne animal quaſi pendere, & maximo quidem cum ſtudio. Laudanda certè honeſtiſſima vita eſt, non ſolùm quia gloriæ habitum ſuperat, verumetiam quia ſiquis velit guſtare, nec indeſtatim à iuuentute fugere, eò quoque ſuperat, quod omnes expetimus, vt per totam vitam lætemur magis quàm doleamus. Quod verò erit ita, ſi quis rectè guſtet, facile valdéque patebit. Quo autem pacto rectè id fiat ratione iam conſiderandum eſt, ſiue ita nobis ſecundum naturam inſit, ſiue aliter pręter naturam. F Vitam itaque ad vitam iucundiorem & moleſtiorem ita conferre oportet. Voluptatem adeſſe nobis volumus. Dolorem verò nec eligimus, neque volumus. Medium autem ſtatum pro voluptate nequaquã volumus, doloris tamẽ loco accipimus.

mini licet beatiſſimè viuat? Temperatam vitam vnam eſſe dicamus, prudentem alteram, tertiam fortem, ſanam denique quartam. Et quatuor his alias contrarias quatuor ita ſtatuamus, imprudentem, ignauā, intemperatā, ægrotantem. Quiſquis vitam temperatam rectè nouerit, mitem in omnibus & moderatam dicet: quæque dolores quietos, voluptates remiſſas, molles cupiditates, amores minimè furioſos habeat. Intemperatam verò in omnibus acrem, quæ doloribus vehementibus & vehementibus voluptatibus, cupiditatibus ardentibus furioſiſque & inſanis mirum in modum amoribus agitetur. Sed ſuperant in vita quidem temperata voluptates, dolores autem ſuperantur. In vita intemperata contrà voluptates à doloribus ſuperantur, magnitudine, multitudine, atque frequentia. Quo fit vt neceſſario altera nobis ſecundum naturam vita iucundior ſit, altera triſtior, & volentem iucundè viuere, ſponte intemperantérque viuere non permittat. conſtat enim ſi quod nunc dictum eſt, rectè eſt dictum, quòd neceſſe ſit intemperatum omné præter ſententiā eſſe talem. Quippe vel per ignorantiam, vel incontinentiam, vel vtranque omnis humana turba expers temperantię viuit. Similiter de ſana & ægrotante vita eſt cogitandum: quòd & dolores & voluptates habeant, ſed in ſanitate voluptates excedāt, in ægrotatione dolores. Noſtra verò voluntas in deligendo genere vitæ, non eſt vt dolor ſuperet. Vbi autem ſuperatur, eam vitam iucundiorē iudicabimus. Temperatus igitur intemperato, prudens imprudente, fortis ignauo, vtraque pauciora, minora, rarioráque habet, & alter voluptatibus, alter doloribus ſuperat, ita vt fortis ignauum, prudens amentem, temperans petulantem, ſanus ægrotantem voluptate ſuperet. Vtque in ſummam redigantur, quæ vita virtutis corpore aut animo particeps eſt, ea eſt iucundior improbitatis participe,

ἀβούλητόν τε καὶ ἀκούσιον ἰδόντας, εἰς νόμον ἑαυτοῖς ἐξαιρούμενοι, τό τε φίλον ἅμα καὶ ἡδὺ καὶ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον ἑλόμενοι, ζῆν ὡς οἷόν τ' ἐστὶν ἄνθρωπον μακαριώτατα. λέγωμεν δὴ σώφρονα βίον ἕνα εἶναι, καὶ φρόνιμον ἕνα, καὶ ἕνα τὸν ἀνδρεῖον, καὶ τὸν ὑγιεινὸν βίον ἕνα ταξώμεθα: καὶ τούτοις οὖσι τέτταρσιν ἐναντίους ἄλλους τέτταρας, ἄφρονα, δειλόν, ἀκόλαστον, νοσώδη. σώφρονα μὲν οὖν βίον ὁ γιγνώσκων θήσει πρᾶον ἐπὶ πάντα, καὶ ἠρεμαίας μὲν λύπας, ἠρεμαίας δὲ ἡδονάς, μαλακὰς δὲ ἐπιθυμίας, καὶ ἔρωτας οὐκ ἐμμανεῖς

D παρεχόμενον. ἀκόλαστον δέ, ὀξὺν ἐπὶ πάντα καὶ σφοδρὰς μὲν λύπας, σφοδρὰς δὲ ἡδονάς, συντόνους δὲ καὶ οἰστρώδεις ἐπιθυμίας τε καὶ ἔρωτας ὡς οἷόν τ' ἐμμανεστάτους παρεχόμενον. ὑπερβαλλούσας δ' ἐν μὲν τῷ σώφρονι βίῳ τὰς ἡδονὰς τῶν ἀχθηδόνων, ἐν δὲ τῷ ἀκολάστῳ τὰς λύπας, τῶν ἡδονῶν, μεγέθει καὶ πλήθει καὶ πυκνότησιν. ὅθεν ὁ μὲν ἡδίων ἡμῖν τῶν βίων, ὁ δὲ λυπηρότερος ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει κατὰ φύσιν γίγνεσθαι· καὶ τόν γε βουλόμενον ἡδέως ζῆν, οὐκέτι παρείκει ἑκόντα γε ἀκολάστως ζῆν. ἀλλ' ἤδη δῆλον ὡς, εἰ τὸ νῦν λεγόμενον ὀρθόν, πᾶς ἐξ ἀνάγκης ἄκων ἐστὶν ἀκόλαστος· ἢ

E γὰρ δι' ἀμαθίαν ἢ δι' ἀκράτειαν, ἢ δι' ἀμφότερα, τοῦ σωφρονεῖν ἐνδεὴς ὢν ζῇ ὁ πᾶς ἀνθρώπινος ὄχλος. ταὐτὰ δὲ περὶ νοσώδους τε καὶ ὑγιεινοῦ βίου διανοητέον, ὡς ἔχουσι μὲν ἡδονὰς καὶ λύπας· ὑπερβάλλουσι δὲ ἡδοναὶ μὲν λύπας ἐν ὑγιείᾳ, λῦπαι δὲ ἡδονὰς ἐν νόσοις. ἡμῖν δὲ ἡ βούλησις τῆς αἱρέσεως τῶν βίων, οὐχ ἵνα τὸ λυπηρὸν ὑπερβάλλῃ· ὅπου δ' ὑπερβάλλεται, τοῦτον τὸν βίον ἡδίω κεκρίκαμεν. ὁ δὴ σώφρων τοῦ ἀκολάστου, καὶ ὁ φρόνιμος τοῦ ἄφρονος (φαῖμεν ἄν) καὶ ὁ τῆς ἀνδρείας τοῦ τῆς δειλίας, ἐλάττονα καὶ σμικρότερα καὶ μανότερα ἔ-

F χων ἀμφότερα, τῷ τῆς ἡδονῆς ἑκάτερος ἑκάτερον ὑπερβάλλων, τῷ τῆς λύπης ἐκείνων ὑπερβαλλόντων αὐτούς, ὁ μὲν ἀνδρεῖος, τὸν δειλόν, ὁ δὲ φρόνιμος, τὸν ἄφρονα, νικῶσιν. ὥστε ἡδίους εἶναι τοὺς βίους τῶν βίων, σώφρονα καὶ ἀνδρεῖον, καὶ φρόνιμον καὶ ὑγιεινόν, δειλοῦ καὶ ἄφρονος, καὶ ἀκολάστου καὶ νοσώδους. καὶ συλλήβδην, τὸν ἀρετῆς ἐχόμενον κατὰ σῶμα ἢ καὶ κατὰ ψυχήν, τοῦ τῆς μοχθηρίας ἐχομένου βίου ἡδίω τε εἶναι.

πῶς ἄλλως μή ποτε ἐπιχειρεῖν θεραπεύειν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸν ἑκάστῃ προσήκοντα καθαρμὸν καθάρῃ τῇ ξυνουσίᾳ· διαλέξας δὲ τά τε ὑγιῆ καὶ τὰ μή, καὶ τὰ γενναῖα καὶ ἀγεννῆ, τὰ μὲν ἀποπέμψῃ πρὸς ἄλλας τινὰς ἀγέλας, τὰ δὲ θεραπεύσῃ· διανοούμενος ὡς μάταιος ὁ πόνος εἴη καὶ ἀνήνυτος περὶ τὰ σώματα καὶ ψυχάς, ἃς φύσις καὶ πονηρὰ τροφὴ διέφθαρκε, προσαπόλλυσι δὲ τὸ τῶν ὑγιῶν καὶ ἀκεραίων ἤθη τε καὶ σωμάτων γένος ἐν ἑκάστοις τῶν κτημάτων, ἄν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαίρῃ τις. τὰ μὲν δὴ τῶν ἄλλων ζῴων, ἐλάττων τε σπουδή, καὶ παραδείγματος ἕνεκα μόνον ἄξια παραθεῖναι τῷ λόγῳ· τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ τε νομοθέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσῆκον ἑκάστοις, καθαρμοῦ τε πέρι καὶ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων πράξεων. αὐτίκα γὰρ τὸ περὶ καθαρμοὺς πόλεως ὧδ' ἔχον ἂν εἴη· πολλῶν οὐσῶν τῶν διακαθάρσεων, αἱ μὲν ῥᾴους εἰσίν, αἱ δὲ χαλεπώτεραι· καὶ τὰς μὲν τύραννος μὲν ὢν καὶ νομοθέτης ὁ αὐτός, ὅσαι χαλεπαί τ' εἰσὶ καὶ ἄρισται, δύναιτ' ἂν καθῆραι· νομοθέτης δὲ ἄνευ τυραννίδος καθιστὰς πολιτείαν καινὴν καὶ νόμους, εἰ καὶ τὸν πρᾳότατον τῶν καθαρμῶν καθήρειεν, ἀγαπητῶς ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δράσειεν. ἔστι δ' ὁ μὲν ἄριστος, ἀλγεινός, καθάπερ ὅσα τῶν φαρμάκων τοιουτότροπα, ὁ τῇ δίκῃ μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ κολάζειν ἄγων, θάνατον ἢ φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος ἐπιτιθείς· τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀνιάτους δὲ ὄντας, μεγίστην δὲ οὖσαν βλάβην πόλεως, ἀπαλλάττειν εἴωθεν. ὁ δὲ πρᾳότερός ἐστι τῶν καθαρμῶν ὁ τοιόσδε ἡμῖν· ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς ἡγεμόσιν ἐπὶ τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἑτοίμους αὑτοὺς ἐνδείκνυνται παρεσκευακότες ἕπεσθαι, τούτους, ὡς νόσημα πόλεως ἐμπεφυκότι, δι' εὐφημίας ἀπαλλαγῆς ὄνομα ἀποικίαν τιθέμενος, εὐμενῶς ὅτι μάλιστα ἐξεπέμψατο. παντὶ μὲν οὖν νομοθετοῦντι τοῦτο ἁμωσγέπως κατ' ἀρχὰς δραστέον· ἡμῖν μὴν ἔτι τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ' ἐστὶ συμβεβηκότα νῦν. οὔτε γὰρ ἀποικίας οὔτ' ἐκλογῆς τινος καθάρσεως δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρόν· οἷον δὲ ὑδάτων ξυρρεόντων ἐκ πολλῶν, τῶν μὲν πηγῶν, τῶν δὲ χειμάρρων, εἰς μίαν λίμνην, ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν ὅπως ὅτι καθαρώτατον ἔσται τὸ συρρέον ὕδωρ, τὰ μὲν ἐξαντλοῦντας, τὰ δὲ ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας. πόνος δ',

cationis prauitas ita corrumpit; vt niſi quis ſegreget ſanorum integrorúmque motum ac corporum genus, in ſingulis contagione interimant. Sed de cæteris quidem animalibus minor cura, & exempli cauſa ſolùm eorum mentio facienda. De hominibus verò maximum ſtudium legiſlator habebit, ac diligenter rimabitur omnia, vt ſingulis conſentanea ſcribere queat, tum de luſtratione, tum de cæteris omnibus actionibus. Sic igitur ciuitatis luſtrationes ſe habent. Multæ enim ſunt, & aliæ leuiores, grauiores aliæ. Ac ſiquis tyrannus ſimul legiſque lator ſit, difficilibus & optimis luſtrationibus vti poterit. Legis autem latori, abſque tyrannide, qui leges nouas atque rempublicam fundabit, ſatis erit factum, ſi purgationem mitiſſimam adhibuerit. Nam exactiſſima purificatio, quemadmodum medicina quæ validior corporibus adhibetur, doloris plena eſt, & cum vltione iuſta pœnam infert, morte peccantem aut exilio damnans. Eos enim qui maxima peccata patrarunt, ſi inſanabiles ſint, quoniam ciuitati maximè noceāt, remouere omnino ſolet. Mitior verò purgatio huiuſmodi nobis eſt. Qui enim ob inopiam victus duces quærunt, hiſque ſponte ſe offerunt ſecuturi ex egeſtate aduerſus eos qui non egent, hos tanquam morbum, qui ciuitatem labefactet, honeſto coloniæ nomine benigne expedit. Hæc omni legumlatori quodammodo à principio, vt diximus facienda. Nobis autem difficiliora quædam in præſentia euenerunt. Nam neque coloniam neque delectum aliquem purgandi gratia ad præſens excogitare oportet, ſed quaſi ex multis fontibus torrentibúſque aqua ad lacunas eaſdem confluat, neceſſe obſeruare, vt qui vndique confluit humor, partim exhauriendo effundendóque, partim deriuando atque diuertendo quàm mundiſſimus ſit. Labor autem,

acquirendi inſatiabili cupiditate conſiſtere. Hoc enim ciuitati maximum eſt ſalutis initium, ſuper quo quaſi ſtabili fundamento, ædificare poſtea quicquid ciuitati decorum & huic conſtitutioni congruum ſit, facilè quiſque poterit. Sed ſi fundamentum hoc debile ruinoſumque fuerit, nulla ciuilis opera proſpere deinde ſuccedet, quam nos quidem (vt dicimus) fugimus, aut ſi minus fugimus tamen verbis quo pacto fugiendum ſit oſtendentes, dicimus nullam eſſe aliam aut latam aut anguſtam fugiendi viam, niſi vt colamus iuſtitiã, neque acquirendi cupiditatem ſequamur. Atq; hoc iã nobis quaſi quoddam ciuitatis ſuſtentaculũ & præſidium ſit fundatum. Cenſus enim quos ſibi ciues parauerint, careant quodammodo crimine oportet, vel vlterius in acquirendo progredi vltro deſiſtant, quibus inuicem vetera crimina habentur, quique vel paulum mentis compotes ſint. Illi autem quibus deus dedit quemadmodum & nobis nouæ ciuitatis conſtitutionem in qua nullæ inimicitiæ ſunt, ſi propter habitationum agrorúmque diſtributionem inimicitiarum ſibi cauſas dederint, non humanæ cuiuſdam, ſed peſſimæ ignorantiæ crimine notabuntur. Quis erit igitur rectæ diſtributionis modus? Primùm quidem, quantum eſſe oporteat numerum, conſtituendum cenſeo. Deinde aſſeuerandum, per quot qualéſque partes diſtributio ſit ciuibus facienda: poſtremò agros habitationéſque ipſas æqualiter quàm maximè diuidendum. Quanta autem multitudo ſufficiens ſit, non aliter rectè dicitur quàm agrorum vicinarúmque ciuitatum collatione. Ager quidem tantùs ſit, vt tot moderatis hominibus ſufficiat, neque maiori opus. Tot verò eſſe debent, vt iniuriantes vicinos poſſint depellere, & iiſdem iniuriam patientibus auxiliari. His inſpectis, & agrum & vicinos & re & verbis definiemus. Nunc verò exempli deſcriptioniſque cauſa, vt res ipſa perficiatur, ad ferendam legem ſermo deſcendat.

C γιγνομένους εἶναι μὴ τὴν οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀπληστίαν πλείω. σωτηρίας τε γὰρ ἀρχὴ μεγίστη πόλεως αὕτη γίγνεται· καὶ ἐπὶ ταύτης, οἷον κρηπῖδος μονίμου, ἐποικοδομεῖν δυνατὸν ὅντινα ἂν ὕστερον ἐποικοδομῇ τις κόσμον πολιτικὸν προσήκοντα τῇ τοιαύτῃ καταστάσει. ταύτης δὲ σαθρᾶς οὔσης τῆς μεταβάσεως, οὐκ εὔπορος ἡ μετὰ ταῦτα πολιτικὴ πρᾶξις οὐδεμιᾷ γίγνοιτ' ἂν πόλει. ἣν ἡμεῖς μὲν, ὡς φαμὲν, ἐκφεύγομεν· ὅμως δὲ εἰρῆσθαί γε ὀρθότερον, εἰ καὶ μὴ ἐκφεύγομεν, ὅπῃ ποτ' ἂν ἐποιούμεθα αὐτῆς τὴν φυγήν. εἰρήσθω δὴ νῦν ὅτι διὰ τοῦ μὴ

D φιλοχρηματεῖν μετὰ δίκης, ἄλλη δ' οὐκ ἔστιν οὔτ' εὐρεῖα οὔτε στενὴ τῆς τοιαύτης μηχανῆς διαφυγή. καὶ τοῦτο μὲν, οἷον ἔρεισμα πόλεως, ἡμῖν κείσθω τὰ νῦν. ἀνεγκλήτους γὰρ δεῖ τὰς οὐσίας πρὸς ἀλλήλους κατασκευάζεσθαί πως, ἢ μὴ προϊέναι πρότερον εἰς τὸ πρόσθεν ἑκόντα εἶναι τῆς ἄλλης κατασκευῆς, οἷς ἂν ᾖ παλαιὰ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν μετῇ. οἷς δὲ, ὡς ἡμῖν, νῦν θεὸς ἔδωκε καινήν τε πόλιν οἰκίζειν, καὶ μή τινας ἔχθρας εἶναί πω πρὸς ἀλλήλους. τούτοις ἔχθρας αὐτοῖς αἰτίους γενέσθαι διὰ τὴν διανομὴν τῆς γῆς τε καὶ οἰκή-

E σεων, οὐκ ἀνθρώπινος ἂν εἴη μετὰ κάκης πάσης ἀμαθία. τίς οὖν δὴ τρόπος ἂν εἴη τῆς ὀρθῆς διανομῆς; πρῶτον μὲν, αὐτὸν ὄγκον τοῦ ἀριθμοῦ δεῖ τάξασθαι, πόσον εἶναι χρεὼν. μετὰ δὲ τοῦτο, τὴν διανομὴν τῶν πολιτῶν, καθ' ὁπόσα μέρη τὸ πλῆθος καὶ πηλίκα διαιρετέον αὐτοὺς, ἀνομολογητέον. ἐπὶ δὲ ταῦτα, τήν τε γῆν καὶ τὰς οἰκήσεις ὅτι μάλιστα ἴσας ἐπινεμητέον. ὄγκος δὴ πλήθους ἱκανὸς οὐκ ἄλλως ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν λεχθεὶς, ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰς τῶν πλησιοχώρων πόλεις. γῆς μὲν, ὁπόση πόσους σώφρονας ὄντας ἱκανὴ τρέφειν· πλείονος δ' οὐδὲν προσδεῖ. πλήθους δὲ,

F ὁπόσοι τοὺς προσχώρους ἀδικοῦντάς τε αὐτοὺς ἀμύνασθαι δυνατοὶ, καὶ γείτοσιν ἑαυτῶν ἀδικουμένοις βοηθῆσαι μὴ παντάπασιν ἀπόρως δύναιντ' ἄν. ταῦτα δ', ἰδόντες, τὴν χώραν καὶ τοὺς γείτονας, ὁριούμεθα ἔργῳ καὶ λόγοις. νῦν δὲ, σχήματος ἕνεκα καὶ ὑπογραφῆς, ἵνα περαίνηται πρὸς τὴν νομοθεσίαν ὁ λόγος ἴτω.

ἑκάστοις ἱδρῦσθαι δεῖ, καὶ ὧν τινων ἐπονομάζεσθαι θεῶν ἢ δαιμόνων, οὐδεὶς ἐπιχειρήσει κινεῖν νοῦν ἔχων, ὅσα ἐκ Δελφῶν, ἢ Δωδώνης, ἢ παρ' Ἄμμωνος, ἤ τινες ἔπεισαν παλαιοὶ λόγοι, ὁπῃδὴ τινὰς πείσαντες, φασμάτων γενομένων, ἢ ἐπιπνοίας λεχθείσης θεῶν· πείσαντες δὲ, θυσίας τελεταῖς συμμίκτους κατεστήσαντο, εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους, εἴτ' οὖν Τυρρηνικὰς, εἴτε Κυπρίας, εἴτ' ἄλλοθεν ὁθενοῦν· καθιέρωσαν δὲ τοῖς τοιούτοις λόγοις φήμας τε καὶ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς καὶ ναοὺς, τεμένη τε τούτων ἑκάστοις ἐτέμενον· τούτων νομοθέτῃ τὸ σμικρότατον ἁπάντων οὐδὲν κινητέον, τοῖς δὲ μέρεσιν ἑκάστοις θεὸν ἢ δαίμονα ἢ καί τινα ἥρωα ἀποδοτέον. ἐν δὲ τῇ τῆς γῆς διανομῇ πρώτοις ἐξαίρετα τεμένη τε καὶ πάντα τὰ προσήκοντα ἀποδοτέον· ὅπως ἂν σύλλογοι ἑκάστων τῶν μερῶν κατὰ χρόνους γιγνόμενοι τοὺς προσταχθέντας, εἴς τε τὰς χρείας ἑκάστας εὐμάρειαν παρασκευάζωσι, καὶ φιλοφρονῶνταί τε ἀλλήλους μετὰ θυσιῶν, καὶ οἰκειῶνται καὶ γνωρίζωσιν· οὗ μεῖζον οὐδὲν πόλει ἀγαθὸν, ἢ γνωρίμους αὐτοὺς αὑτοῖς εἶναι. ὅπου γὰρ μὴ φῶς ἀλλήλοις ἐστὶν ἀλλήλων ἐν τοῖς τρόποις, ἀλλὰ σκότος, οὔτ' ἂν τιμῆς τῆς ἀξίας, οὔτ' ἀρχῶν, οὔτε δίκης ποτέ τις ἂν τῆς προσηκούσης ὀρθῶς τυγχάνοι. δεῖ δὴ πάντα ἄνδρα, ἓν πρὸς ἓν, τοῦτο σπεύδειν ἐν πάσαις πόλεσιν, ὅπως μήτε αὐτὸς κίβδηλός ποτε φανεῖται ὁτῳοῦν, ἁπλοῦς δὲ καὶ ἀληθὴς ἀεὶ, μήτε ἄλλος τοιοῦτος ὢν αὐτὸν διαπατήσει. ἡ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο φορὰ, καθάπερ πεττῶν ἀφ' ἱεροῦ, τῆς τῶν νόμων κατασκευῆς, ἀήθης οὖσα, τάχ' ἂν θαυμάσαι τὸν ἀκούοντα τὸ πρῶτον ποιήσειεν. οὐ μὴν ἀλλ' ἀναλογιζομένῳ καὶ πειρωμένῳ φανεῖται δευτέρως ἂν πόλις οἰκεῖσθαι πρὸς τὸ βέλτιστον. τάχα δ' οὐκ ἄν τις προσδέξαιτο αὐτὴν, διὰ τὸ μὴ συνήθης εἶναι νομοθέτῃ μὴ τυραννοῦντι. ἔστι δ' ὀρθότατα εἰπεῖν μὲν τὴν ἀρίστην πολιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην, δοῦναι δὲ εἰπόντα αἵρεσιν ἑκάστῳ τῷ τῆς συνοικήσεως κυρίῳ. ποιῶμεν δὴ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, εἰπόντες ἀρετῇ πρώτην πολιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην

D E F

ſtitui decet, & à quibuſcunque diis vel dæmonibus nominari, nemo mentis compos innouare illa conabitur, ſiue ex Delphis aut Dodone aut Hammone accepta ſūt, vel priſca quadam fama per viſiones inſpirationéſque deorum ſunt aſſerta: quibus approbatis veteres ſacra ſolennitatibus mixta conſtituerint, ſiue ab indigenis orta, ſiue Tyrrhena dicantur, ſiue Cypria, ſiue vndecunque volueris: & his ſermonibus famam traditam ſimulacráque conſecrarint: aras quoque & templa ſacróſque horum ſingulis lucos ſtatuerint. In his omnibus nec minimum quid legum conditor innouabit, ſed deum partibus ſingulis vel dæmonem vel heroem aliquem tribuet. Et in agrorum diſtributione primis lucos agróſque eximios & conſentanea omnia dedicabit, vt ſingularum partium cœtus ſtatutis facti temporibus, & facultatem ſui facilius ad quoslibet vſus exhibeant, & ſacrificando alter alterum benignè accipiant: vnde & domeſtici fiant inuicem, ſéque cognoſcant. Quo quidem nihil ciuitati melius, quàm videlicet vt ciues inuicem, ſéque cognoſcant. Vbi enim non lux inter ciues eſt in eorum moribus, ſed tenebræ, ibi nec honores pro dignitate, neque magiſtratus rectè dabuntur, neque ius ſuum cuique tribui poterit. Nihil eſt autem, ſi vnum vni conferas, in quo maius ſtudium in omnibus ciuitatibus ponere quiſque debeat, quàm in hoc, vt nec ipſe adulterinus eſſe vnquam cuiquam videatur, ſed ſimplex ſemper ac verus: nec alius ipſum talis fraudet. Verùm iactus qui modo ſequitur in ipſa legum poſitione, ſicut in teſſeris, vt prouerbium habet, à ſacro cùm inſolitus ſit, fortè primum mirari auditorem faciet. Cogitanti tamen atque experto videbitur, ſecundo loco optimè ſic ciuitas inſtitui. Fortaſſe quiſpiam ipſam non ſuſcipiet, quia legiſlator more tyrannico in ferendis legibus non vtatur. Rectè ſanè agetur, ſi optima reſpublica & ſecunda & tertia proponatur, detúrque optio cuique arbitratu ſuo quamlibet electuro. Id nunc ſimiliter nos agamus. Et cùm primam virtute rempublicam ſecundámque & tertiam expoſuerimus,

mo, ſaltem ſecundo loco erit. Sed de tertia poſtea, ſi voluerit deus, determinabimus. Nunc verò quænam hæc ſit, & quo pacto talis fiat, conſideremus. Primùm igitur domos agróſque ſortiantur, nec agros communiter colant. Nam maius hoc eſt, quàm hæc generatio nutritióque & educatio ferre poſſit. Sed hac mente ita diſtribuant, vt putét ſinguli ſortem ſuam toti ciuitati eſſe communem. Quippe cùm ea regio patriæ ſit, magis eam colere debent, quàm filii matrem. Hæc enim cùm dea ſit, domina mortalium eſt. Idem quoque de indigenis tam diis quàm dæmonibus eſt cenſendum. Sed vt hæc ſic omne per tempus durent, danda opera eſt, vt quot nunc foci numero diſtributi ſunt, totidem ſemper futuri ſint, neque plures vnquam, neque pauciores. Quod ita firmiter in omni ciuitate fiet, ſi ſortem nactus quiſque, ſemper vnum de filiis ſuis tantum quem malit, domus ipſius hæredem relinquat & ſucceſſorem, cultorémque deorum & ciuitatis & generis & viuentium & defunctorum: ex reliquis autem filiis ſi plures vno ſibi nati ſunt, fœminas quidem ſecundum legem quæ ſancietur, collocet: mares autem, ciuibus illis, quibus filii non ſunt, adoptione committat, maximè quidem per gratiam. Si verò gratiæ quoſdam deficiant, aut ſi plures vel mares vel fœminæ ſingulis naſcantur, aut contrà ſi pauciores, cùm mulieres fortè fœcundæ nó fuerint, de omnibus iſtis maximus præſtantiſſimúſque magiſtratus quid fieri oporteat, diligenter conſideret: viámque omnino inueniat, ſiue abundet filiorum fœtura ſiue deficiat, vt quinquies mille & quadraginta habitationes ſolummodo ſemper maneant. Multæ autem ſunt viæ: nam & prohiberi procreatio, quibus nimis affluit, poteſt: & contrà cùm opus eſt, vt augeatur, curari: ac vel honore vel dedecore, monitionibúſque ſenum ad iuuenes, licet ad eá homines adhortari.

αὐτὴν ζητεῖν κατὰ δύναμιν. ἣν δὴ νῦν ἡμεῖς ἐπικεχειρήκαμεν, εἴη τ' ἂν γενομένη πως, ἀθανασίας ἐγγύτατα καὶ ἡ μία, δευτέρως. τρίτην δὲ μετὰ ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, διαπερανούμεθα. νῦν δ' οὖν ταύτην τίνα λέγομεν, καὶ πῶς γενομένην ἂν τοιαύτην; νειμάσθων μὲν δὴ πρῶτον γῆν τε καὶ οἰκίας, καὶ μὴ κοινῇ γεωργούντων. (ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον μεῖζον ἢ κατὰ τὴν νῦν γένεσιν τε καὶ τροφὴν καὶ παίδευσιν εἴρηται). νεμέσθων δ' οὖν τῇ τοιᾷδε διανοίᾳ πως, ὡς ἄρα δεῖ τὸν λαχόντα τὴν λῆξιν ταύτην, νομίζειν μὲν κοινὴν αὐτὴν τῆς πόλεως
D ξυμπάσης, πατρίδος δὲ οὔσης τῆς χώρας, θεραπεύειν αὐτὴν δεῖ μειζόνως ἢ μητέρα παῖδας· τῷ καὶ δέσποιναν, θεὸν αὐτὴν οὖσαν, θνητῶν ὄντων γεγονέναι. ταὐτὰ δ' ἔχειν διανοήματα καὶ περὶ τοὺς ἐγχωρίους θεούς τε ἅμα καὶ δαίμονας. ὅπως δ' ἂν ταῦτα εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον οὕτως ἔχοντα ὑπάρχῃ, τάδε προσδιανοητέον, ὅσαι εἰσὶ τὰ νῦν ἡμῖν ἑστίαι διανεμηθεῖσαι τὸν ἀριθμόν, ταύτας δεῖν ἀεὶ τοσαύτας εἶναι) καὶ μήτε τι πλείους γίγνεσθαι μήτε τί ποτε ἐλάττους. ὧδ' οὖν ἂν τὸ τοιοῦτον βεβαίως γίγνοιτο περὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, ὁ λαχὼν τὸν κλῆρον, καταλειπέτω ἀεὶ ταύτης τῆς οἰκήσεως ἕνα μόνον
E κληρονόμον τῶν ἑαυτοῦ παίδων, ὃν ἂν αὐτῷ μάλιστα εἴη φίλον, διάδοχον καὶ θεραπευτὴν θεῶν καὶ γένους καὶ πόλεως, τῶν τε ζώντων, καὶ ὅσοι ἂν ἤδη τέλος εἰς τὸν τότε χρόνον ἔχωσι. τοὺς δ' ἄλλους παῖδας, οἷς ἂν πλείους ἑνὸς γίγνωνται), θηλείας τε ἐκδιδόναι κατὰ νόμον τὸν ἐπιταχθησόμενον, ἄρρενας τε οἷς ἂν τῆς γενέσεως ἐρημία ᾖ τῶν πολιτῶν, τούτοις ὑεῖς διανέμειν, κατὰ χάριν μὲν μάλιστα. ἐὰν δέ τισιν ἐνδέωσι χάριτες, ἢ πλείους ἐπίγονοι γίγνωνται) θήλεις, ἢ τινὲς ἄρρενες ἑκάστῳ, ἢ καὶ τοὐναντίον ὅταν ἐλάττους ὦσι, παίδων ἀφορίας γενομένης, πάντων τούτων ἀρχὴν ἣν ἂν θώμεθα μεγίστην καὶ τιμιωτάτην, αὕτη σκεψα-
F μένη τί χρὴ χρήσασθαι τοῖς γενομένοις ἢ τοῖς ἐπιγόνοις, ποριζέτω μηχανὴν ὅτι μάλιστα, ὅπως αἱ πεντακισχίλιαι καὶ τετταράκοντα οἰκήσεις ἀεὶ μόνον ἔσονται. μηχαναὶ δ' εἰσὶ πολλαί. καὶ γὰρ ἐπισχέσεις γενέσεως οἷς ἂν εὔρους εἴη γένεσις, καὶ τοὐναντίον ἐπιμέλειαι καὶ σπουδαὶ πλήθους γεννημάτων εἰσί, τιμαῖς τε καὶ ἀτιμίαις καὶ νουθετήσεσι πρεσβυτῶν περὶ νέους διὰ λόγων νουθετητικῶν ἀπαντῶσαι, δυναταὶ) ποιεῖν ὃ λέ-

... πρὸς ἀλλήλους. οὔτε γὰρ ὁ νείμας κλῆρος, ὢν θεός, ὑμῖν ξύμμαχος, οὔτε ὁ νομοθέτης. νῦν γὰρ δὴ πρῶτον C τῷ ἀπειθοῦντι ὁ νόμος προστάττει, προειπὼν ἐπὶ τούτοις κληροῦσθαι τὸν ἐθέλοντα, ἢ μὴ κληροῦσθαι, ὡς πρῶτον μὲν τῆς γῆς ἱερᾶς οὔσης τῶν πάντων θεῶν, εἶτα ἱερέων τε καὶ ἱερειῶν εὐχὰς ποιησομένων ἐπὶ τοῖς πρώτοις θύμασι καὶ δευτέροις καὶ μέχρι τριῶν, τὸν πριάμενον ἢ ἀποδόμενον, ὧν ἔλαχεν οἰκοπέδων ἢ γηπέδων, τὰ ἐπὶ τούτοις πρέποντα πάσχειν πάθη. γράψαντες δ' ἐν τοῖς ἱεροῖς θήσουσι κυπαριττίνας μνήμας εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον κατατεγραμμένας. πρὸς τούτοις δ' ἔτι, φυλακτήρια τούτων ὅπως ἂν γίγνηται, καταστήσουσιν ἐν ταύτῃ τῶν ἀρχῶν ἥτις ἂν ὀξύτατον ὁρᾶν δοκῇ, ἵν' D αἱ παρὰ ταῦτα ἑκάστοτε παραγωγαὶ γιγνόμεναι μὴ λανθάνωσιν αὐτούς, ἀλλὰ κολάζωσι τὸν ἀπειθοῦντα ἅμα νόμῳ καὶ τῷ θεῷ. ὅσον γὰρ δὴ τὸ νῦν ἐπιταττόμενον ἀγαθὸν ὂν τυγχάνει πάσαις ταῖς πειθομέναις πόλεσι, τὴν ἑπομένην κατασκευὴν προσλαβόν, κατὰ τὴν παλαιὰν παροιμίαν, οὐδεὶς εἴσεταί ποτε, κακὸς ὤν, ἀλλ' ἔμπειρός τε καὶ ἐπιεικὴς ἔθεσι γενόμενος. χρηματισμὸς γὰρ οὔτ' ἔνεστι σφόδρα ἐν τῇ τοιαύτῃ κατασκευῇ, ξυνέπεταί τε αὐτῇ, μηδὲ δεῖν μηδ' ἐξεῖναι χρηματίζεσθαι τῶν ἀνελευθέρων χρηματισμῶν μηδενὶ μηδένα, καθ' ὅσον ἐπονείδιστος λεγομένη βαναυσία ἦθος ἀπο- E τρέπει ἐλεύθερον, μηδὲ τὸ παράπαν ἀξιοῦν ἐκ τῶν τοιούτων ξυλλέγειν χρήματα. Πρὸς τούτοις δ' ἔτι νόμος ἕπεται πᾶσι τούτοις, μηδ' ἐξεῖναι χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον κεκτῆσθαι μηδένα μηδενὶ ἰδιώτῃ. νόμισμα δ' ἕνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν, ἣν δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, καὶ πᾶσιν ὁπόσων χρεία τῶν τοιούτων, μισθοὺς μισθωτοῖς, δούλοις καὶ ἐποίκοις ἀποδιδόναι. ὧν ἕνεκα φαμὲν τὸ νόμισμα κτητέον, αὐτοῖς μὲν ἔντιμον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώποις ἀδόκιμον. κοινὸν δ' Ἑλληνικὸν νόμισμα ἕνεκά τε στρατειῶν καὶ ἀποδημιῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οἷον πρεσβειῶν, ἢ καί τινος ἀναγκαίας F ἄλλης τῇ πόλει νόμισμα Ἑλληνικόν. ἰδιώτῃ δ' ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνηται ἀποδημεῖν, παραιτησάμενος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημείτω· νόμισμα δὲ ἄν ποτε ἔχων ξενικὸν οἴκαδε ἀφίκηται περιγενόμενον, τῇ πόλει αὐτὸ καταβαλλέτω, πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον.

mendo inuicem & vendendo. Alioquin neque deus ipſe ſortis diſtributor, neque legis conditor vobis fauebit. Nunc enim primùm refragantibus lex præcipit hoc prædicens, vt ſi arrideat ſortiantur, ſin minus, diſcedant, perinde ac ſi regio ipſa in primis, diis omnibus ſit ſacrata, deinde ſacerdotes omnes tam mulieres quàm viri precaturi ſint, primis in ſacris ſecundiſque & tertiis, vt & emptor & venditor domiciliorum & prædiorum quæ ſortiti ſunt, quæ in his perpeti conuenit, patiantur. Scribent autem in ſacris ad poſteritatis inſtructionem cupreſſea monimẽta: præterea vt iſta ſeruentur, eorum cuſtodiam magiſtratui illi committent, qui acutiſſimè videtur inſpicere, ne lateat eos, ſiqua fortè præter rationem hanc commercia fiant, ſed quicunque legi ac deo non obtemperat puniatur. Atqui quantum bonum ſit quomodo præcipitur omnibus rebus pub. ſi modò paruerint, ordinem & apparatum adducens, ſecundum antiquum prouerbium, nullus vnquam prauus intelliget, ſed expertus duntaxat & æquis moribus præditus. Quæſtus in hac ciuitate non multus. neque enim oportet in ea, neque licet illiberali quæſtui quenquam incumbere, neque mechanicum illud & infame quærere lucrum, quod mores generoſos inquinat, neque exiſtimare vllo pacto vilibus ex rebus & turpibus pecunias cumulandas. Accedit ad hæc & alia lex, quæ iubet ne quis priuatus vel aurum habeat vel argentum. Sed quia nummis opus eſt quotidianæ commutationis gratia, quæ inter artifices & huiuſmodi fermè eſt neceſſaria, cùm mercenariis & ſeruis & colonis merces aliqua debeatur, idcirco nummos habere concedimus tales, vt apud eos quidem habeantur in pretio, à cæteris verò gentibus contemnantur. At verò cùm bella ſæpe gerenda ſint, & peregrè proficiſcendum, quando ad externas gentes legati nuntiique mittuntur, neceſſe eſt vt ciuitas ſemper communem Græciæ monetã poſſideat. Si qua verò neceſſitas priuatum peregre proficiſci coegerit, magiſtratuum venia proficiſcatur. Reuerſus autem, ſi peregrinis nummis abundat, cum ciuitatis nummis eos commutet, ciuitatique reſtituat.

ſtimant, aſſerentes eos eſſe diuites, qui pauci è multis pecunias plurimas poſſident, quas etiam poſſet malus quilibet poſſidere. Quod ſi ita eſt, nunquam ego his concedam, diuitem reuera eſſe felicem, niſi etiam bonus ſit, fieri verò non poteſt vt diuitiis aliquis ſimul præſtet & probitate. Cur ita? fortè quiſpiam dixerit. Quia, dicemus, acquiſitio tam iniuſtè quàm iuſtè facta, plus quàm duplo eam ſuperat, quæ ſolummodo iuſtè fit. Et impendia quæ nec honeſtè nec turpiter impenduntur, duplo minora ſunt illis quæ honeſta ſunt, honeſtéque impenduntur. Nunquam igitur illo qui duplo plus acquirit & dimidio minus erogat, ditior is erit qui contrà facit. Eſt autem alter iſtorum probus, alter non malus quidem, quando duntaxat parcus eſt; nonnunquam malus omninò, bonus autem vt modò diximus nunquam. Nam qui & iuſtè pariter & iniuſtè pecunias cumulat; neque iuſtè impendit neque iniuſtè; diues fit quando eſt parcus. Sed qui omnino malus, quoniam vt plurimum nepos & prodigus eſt, valde pauper fit. At qui honeſtè expendit, & iuſtè ſolum acquirit, neque facilè diuitiis excellet vnquam, neque premetur inopia. Rectè itaque ſermo noſter aſſerit, valde diuites, bonos viros non eſſe. quòd ſi boni non ſunt, felices quoque non erunt. Nobis autem legum huc ſanctio reſpicit, vt feliciſſimi ciues ſint, ac maximè inter ſe amici. Qui ſanè amici nunquam erunt, ſi mutuis iniuriis vexati plurimis litigando vti cogantur iudiciis, ſed ſi quàm minima hæc ſint atque pauciſſima. Quapropter oportere dicimus nec aurum nec argentum eſſe in ciuitate, neque quæſtum inſuper multum in mechanicis operibus cauponationibúſque & fœnore, nec ex pecoribus turpiter, ſed ab his quæ agricultura offert ac præbet, atque hoc ita, vt quæſtus non cogat ea negligere, quorum cauſa quæruntur pecuniæ:

χρεῶν. σχεδὸν μὲν γὰρ εὐδαίμονας ἅμα καὶ ἀγαθοὺς ἀνάγκη γίγνεσθαι. τοῦτο μὲν οὖν βούλοιτ' ἂν· πλουσίους δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθοὺς, ἀδύνατον· οὕς γε δὴ πλουσίους οἱ πολλοὶ καταλέγουσι. λέγουσι δὲ τοὺς κεκτημένους ἐν ὀλίγοις τῶν ἀνθρώπων νομίσματος ἄξια κτήματα, ἃ καὶ κακός τις κέκτητ' ἄν. εἰ δ' ἔστι τοῦθ' οὕτως ἔχον, οὐκ ἂν ἔγωγε αὐτοῖς ποτὲ συγχωροίην τὸν πλούσιον εὐδαίμονα τῇ ἀληθείᾳ γίγνεσθαι, μὴ καὶ ἀγαθὸν ὄντα. ἀγαθὸν δὲ ὄντα διαφερόντως, καὶ πλούσιον εἶναι διαφερόντως, ἀδύνατον. τί δή; φαίη τις ἂν ἴσως. ὅτι (φαῖ-

D μεν ἂν) ἥ τε ἐκ δικαίου καὶ ἀδίκου κτῆσις πλέον ἢ διπλασία ἐστὶ τῆς ἐκ τοῦ δικαίου μόνου· τά τε ἀναλώματα, μήτε καλῶς μήτε αἰσχρῶς ἐθέλοντα ἀναλίσκεσθαι, τῶν καλῶν καὶ εἰς καλὰ ἐθελόντων δαπανᾶσθαι, διπλασίως ἐλάττονα. οὔκουν ποτὲ ἂν τῶν ἐκ διπλασίων μὲν χρημάτων, ἡμίσεων δὲ ἀναλωμάτων, ὁ τὰ ἐναντία τούτων πράττων, γένοιτ' ἂν πλουσιώτερος. ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀγαθὸς, τούτων, ὁ δὲ οὐκ ἀγαθὸς, ὅταν ᾖ φειδωλός· τοτὲ δέ ποτε καὶ πάγκακος· ἀγαθὸς δ' (ὅπερ εἴρηται τανῦν) οὐδέποτε. ὁ μὲν γὰρ δικαίως καὶ ἀδίκως λαμβάνων, καὶ μήτε δικαίως μήτε ἀδίκως

E ἀναλίσκων, πλούσιος, ὅταν καὶ φειδωλὸς ᾖ· ὁ δὲ πάγκακος, ὡς τὰ πολλὰ ὢν ἄσωτος, μάλα πένης. ὁ δὲ ἀναλίσκων τε εἰς τὰ καλὰ, καὶ κτώμενος ἀπὸ τῶν δικαίων μόνον, οὔτ' ἂν διαφέρων πλούτῳ ῥᾳδίως ἄν ποτε γένοιτο, οὐδ' αὖ σφόδρα πένης. ὥστε ὁ λόγος ἡμῖν ὀρθὸς, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί. εἰ δὲ μὴ ἀγαθοὶ, οὐδ' εὐδαίμονες. ἡμῖν δὲ ἡ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἔβλεπεν, ὅπως ὡς εὐδαιμονέστατοι ἔσονται, καὶ ὅτι μάλιστα ἀλλήλοις φίλοι. εἶεν δὲ οὐκ ἄν ποτε πολῖται φίλοι, ὅπου πολλαὶ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοις εἶεν, πολλαὶ δὲ ἀδικίαι, ἀλλ' ὅπου ὡς ὅτι σμικρόταται καὶ ὀλίγισται.

F λέγομεν δὴ μήτε χρυσὸν εἶναι δεῖν μήτε ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μήτ' αὖ χρηματισμὸν πολὺν διὰ βαναυσίας καὶ τόκων, μηδὲ βοσκημάτων αἰσχρῶν, ἀλλ' ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει. καὶ τούτων ὁπόσα μὴ χρηματιζόμενον ἀναγκάσειεν ἀμελεῖν ὧν ἕνεκα πέφυκε τὰ χρήματα.

... ἐπεὶ δ' οὐ δυνατόν, ἀλλ' ἐάν τις πλείω κεκτημένος ἀφίκηται χρήματα, C ὁ δ' ἐλάττονα, δεῖ δὴ πολλῶν ἕνεκα τῶν τε κατὰ πόλιν καιρῶν ἰσότητος ἕνεκα τιμήματα ἄνισα γενέσθαι, ἵν' ἀρχαί τε καὶ εἰσφοραὶ καὶ διανομαὶ τὴν τῆς ἀξίας ἑκάστοις τιμὴν, μὴ κατ' ἀρετὴν μόνον τήν τε προγόνων καὶ τὴν αὑτοῦ, μήτε κατὰ σωμάτων ἰσχὺν καὶ εὐμορφίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ πλούτου χρῆσιν καὶ πενίας, τάς τε τιμὰς καὶ ἀρχὰς ὡς ἰσαίτατα, τῷ ἀνίσῳ, συμμέτρῳ δὲ, ἀπολαμβάνοντες, μὴ διαφέρωνται· τούτων χάριν τέτταρα μεγέθη τῆς οὐσίας τιμήματα ποιεῖσθαι χρεών· πρώτους καὶ δευτέρους, καὶ τρίτους καὶ τετάρ- D τους, ἤ τισιν ἄλλοις προσαγορευομένους ὀνόμασιν, ὅταν τε μένωσιν ἐν τῷ αὐτῷ τιμήματι, καὶ ὅταν πλουσιώτεροι ἐκ πενήτων, καὶ ἐκ πλουσίων πένητες γιγνόμενοι, μεταβαίνωσιν εἰς τὸ προσῆκον ἕκαστοι ἑαυτοῖς τίμημα. τόδε δ' ἐπὶ τούτοις αὖ νόμου σχῆμα ἔγωγ' ἂν τιθείην ὡς ἑπόμενον. δεῖ γὰρ ἐν πόλει που, φαμὲν, τῇ τοῦ μεγίστου νοσήματος οὐ μεθεξούσῃ (ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότερον ἂν εἴη κεκλῆσθαι) μήτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι παρά τισι τῶν πολιτῶν, μήτ' αὖ πλοῦτον· ὡς ἀμφοτέρων τικτόντων ταῦτα ἀμφότερα. νῦν οὖν ὅρον E δεῖ τούτων ἑκατέρου τὸν νομοθέτην φράζειν. ἔστω δὴ πενίας μὲν ὅρος, ἡ τοῦ κλήρου τιμή, ὃν δεῖ μένειν, καὶ ὃν ἄρχων οὐδεὶς οὐδενί ποτε περιόψεται ἐλάττω γιγνόμενον, τῶν τε ἄλλων κατὰ ταὐτὰ οὐδεὶς ὅστις φιλότιμος ἐπ' ἀρετῇ. μέτρον δὲ αὐτὸν θέμενος ὁ νομοθέτης, διπλάσιον ἐάσει τούτου κτᾶσθαι καὶ τριπλάσιον, καὶ μέχρι τετραπλασίου. πλείονα δ' ἄν τις κτᾶται τούτων εὑρὼν, ἢ δοθέντων ποθὲν, ἢ χρηματισάμενος, ἤ τινι τύχῃ τοιαύτῃ κτησάμενος ἄλλῃ, τὰ περιγιγνόμενα τῇ πόλει ἂν αὐτὰ καὶ τοῖς τὴν πόλιν ἔχουσι θεοῖς ἀποδιδοὺς, F εὐδόκιμός τε καὶ ἀζήμιος ἂν εἴη· ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ τούτῳ τῷ νόμῳ, φαινέτω μὲν ὁ βουλόμενος, ἐπὶ τοῖς ἡμίσεσι· ὁ δὲ, ὀφλὼν, ἄλλο τοσοῦτον μέρος ἀποτινέτω τῆς αὑτοῦ κτήσεως, τὰ δ' ἡμίσεα τῶν θεῶν. ἡ δὲ κτῆσις, χωρὶς τοῦ κλήρου, πάντων πᾶσα ἐν τῷ φανερῷ γεγράφθω παρὰ φύλαξιν ἄρχουσιν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάξῃ· ὅπως

opportunitatumque cauſa, opus eſt vt inæquales in ea cenſus conſtituantur, vt magiſtratus, vectigalia, diſtributionéſque ſecundum dignitatem ſinguli, non ſolum ſuæ maiorúmque virtutis aut formæ aut virium corporis, verumetiam ſecundum diuitiarum & paupertatis vſum quoad fieri poteſt æqualiter, videlicet inæquali quidem portione, ſed facilè coæquabili accipientes, nequaquam contendant. Horum cauſa quatuor magnitudine differentes bonorum cenſus fieri oportet: Primos, Secundos, Tertios, & Quartos, aut quibuſuis aliis nominibus appellatos: vt alii eodem in cenſu permaneant, alij ditiores pauperioréſue facti, in cenſum ſibi conuenientem tranſeant. Ad hæc legis figuram, quæ ſequitur, ego ponam: Nempe oportere dicimus, vt in ciuitate quæ ſummi morbi expers futura ſit, quod diſſidium aut ſeditionem rectius appellarim, nec extrema in aliquibus ciuium inopia ſit, nec ingentes diuitiæ. Nam vtraque illa ab vtriuſque his pariuntur. Quare oportet vt à legiſlatore vtriuſque terminus ſtatuatur. Sit itaque paupertatis terminus, cenſus ſortis, quam ſtabilem eſſe oportet, quámue minorem alicui eſſe nec magiſtratus vllus patitur, nec alius quiſquam, cui curæ ſit virtus. Cùm legiſlator his menſuram ſuam præſcripſerit, duplum ad hanc & triplum & quadruplum haberi permittet. Plura verò ſi quis habeat ſiue reperta, ſeu donata, ſiue quæſtu parta, ſeu quauis alia fortuna huiuſmodi comparata, ſi omne quod ſupereſt ciuitati & diis ciuitatis tutoribus dederit, indemnis & laudabilis ſit. Sin autem legi non obtemperauerit, quiſquis hoc detulerit, dimidium conſequatur. Ille autem æquali ſuorum bonorum parte mulctetur: pars autem dimidia deorum eſto. Quæcunque verò poſſident vltra ſortem, apud magiſtratum horum cuſtodem à lege conſtitutum, apertè ſcribantur, vt omnia de

te. Sed & duodecim vrbis membra, ſicut in reliqua regione factum eſt, ſigillatim in habitationes duas diuidenda ſunt, vnam quidem circa medium, circa extremum alteram. Et habitationis quidem ordo hunc habeat finem. Illud autem cogitare omnino debemus, quòd ea quæ diximus nunquam talem opportunitatem nacta, omnia ita concurrent, vt quemadmodum deſcripta ſunt, fiant, & viri habitationem huiuſmodi non ferant moleſtè: ſed æquo animo patiantur: pecuniáſque ſtatas & mediocres habere velint per totam vitam. filiorum præterea generationes ita ſingulis ſint vt diximus, ac auro & argento careant, & cæteris omnibus quæ legiſlator ex ſupradictis dicturus eſſe videtur: ad hæc regionis & vrbis medio & in extremis ſicut ordinauimus vbique habitationes: quæ quidem omnia quaſi ſomnia quædam dicuntur, ciuéſque per hæc & ciuitas quaſi ex cera formantur. Hæc vtique modo quodam non malè dicuntur: ſed ea quoque narranda, quæ legiſlator aduerſus diceret. Ne ignorare me exiſtimetis amici, quod modò dictum eſt, verè quodammodo dici. Sed par eſt, vt arbitror, in ſingulis, is qui exemplar proponat ad cuius ſimilitudinem opus fieri debeat, nihil omnino prætereat, quod ad veriſſimam eius conueniat pulchritudinem. Si quis autem ex his nonnulla imitando aſſequi nequit, quæ ſupra vires ſunt prætermittat: & quod his proximum eſt eorúmque quæ fieri conuenit cognatiſſimum, omni ſtudio proſequatur, permittátque legiſlatorem voluntati ſuæ finem imponere. Quo facto communiter cum illo conſideret quid ex dictis conferat, quidue ferendis legibus aduerſetur. Nam opus vndique ſibiipſi conſentiens, artifex omnis vbique agere debet, etiam in re minima, ſi modò ſit laudem conſecuturus.

ξάσκοι, ἀπογραφὰς πάντων γενομένας. καὶ δὴ τὸ μετὰ
τοῦτο δώδεκα θεοῖς δώδεκα κλήρους θέντας, ἐπονομά-
σαι καὶ καθιερῶσαι τὸ λαχὸν μέρος ἑκάστῳ τῷ θεῷ, καὶ
φυλὴν αὐτὴν ἐπονομάσαι. τέμνειν δὲ αὖ καὶ τὰ τῆς
πόλεως δώδεκα τμήματα τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ καὶ
τὴν ἄλλην χώραν διένεμον· καὶ δύο νέμεσθαι ἕκαστον οἰ-
κήσεις, τήν τε ἐγγὺς τοῦ μέσου καὶ τὴν τῶν ἐσχάτων. καὶ
τὴν μὲν κατοίκησιν οὕτω τέλος ἔχειν. ἐννοεῖν δὲ ἡμᾶς
τὸ τοιόνδ᾽ ἐστὶ χρεὼν ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς τὰ νῦν εἰ-
D ρημένα πάντα οὐκ ἄν ποτε εἰς τοιούτους καιροὺς συμ-
πέσοι, ὥστε ξυμβῆναι κατὰ λόγον οὕτω ξύμπαντα γενό-
μενα· ἄνδρας τε οἳ μὴ δυσχερανοῦσι τὴν τοιαύτην ξυν-
οικίαν, ἀλλ᾽ ὑπομενοῦσι χρήματά τε ἔχοντες τακτὰ
καὶ μέτρια διὰ βίου παντὸς, καὶ παίδων γενέσεις ἃς
εἰρήκαμεν ἑκάστοις, καὶ χρυσοῦ στερόμενοι, καὶ ἑτέρων,
ὧν δῆλος ὁ νομοθέτης προστάξων ἐστὶν ἐκ τούτων τῶν
νῦν εἰρημένων. ἔτι δὲ χώρας τε καὶ ἄστεος, ὡς εἴρηκε-
μεν, μεσότητάς τε καὶ ἐν κύκλῳ οἰκήσεις πάντῃ, σχε-
δὸν οἷον ὀνείρατα λέγων, ἢ πλάττων καθάπερ ἐκ κη-
E ροῦ τινὰ πόλιν καὶ πολίτας. ἔχει δὴ τὰ τοιαῦτα οὐ κακῶς
πῃ τὰ νῦν εἰρημένα. χρὴ δ᾽ ἐπαναλαμβάνειν πρὸς αὑ-
τὸν τὰ τοιάδε πάλιν, ὁ νομοθετῶν ἡμῖν φράζει τάδε, ἐν
τούτοις τοῖς λόγοις, ὦ φίλοι, μηδ᾽ αὐτὸν δοκεῖτέ με λελη-
θέναι τὸ νῦν λεγόμενον, ὡς ἀληθῆ διεξέρχεται τινὰ τρόπον.
ἀλλὰ γὰρ ἐν ἑκάστοις τῶν μελλόντων ἔσεσθαι δικαιότατον οἶμαι
τόδε εἶναι. τὸν τὸ παράδειγμα δεικνύντα οἷον δεῖ τὸ ἐπιχειρού-
μενον γίγνεσθαι, μηδὲν ἀπολείπειν τῶν καλλίστου τε καὶ
ἀληθεστάτου. ᾧ δὲ ἀδύνατόν τι ξυμβαίνει τούτων γίγνεσθαι,
τοῦτο μὲν αὐτὸ ἐκκλίνειν καὶ μὴ πράττειν. ὅ,τι δὲ τούτου
F τῶν λοιπῶν ἐγγύτατά ἐστι, καὶ ξυγγενέστατον ἔφυ τῶν
προσηκόντων πράττειν, τοῦτ᾽ αὐτὸ διαμηχανᾶσθαι

ὅπως ἂν γίγνηται· τὸν δὲ νομοθέτην ἐᾶσαι τέλος ἐπιθεῖναι τῇ βουλήσει. γενομένου δὲ τούτου, τότ᾽ ἤδη κοινῇ μετ᾽ ἐκείνου σκοπεῖν ὅ,τι τε ξυμφέρει τῶν εἰρημένων, καὶ τί προσάντες εἴρηται τῆς νομοθεσίας. τὸ γὰρ ὁμολογούμενον αὐτὸ αὑτῷ δήπου πάντῃ χρὴ ἀπεργάζεσθαι καὶ τὸν τοῦ φαυλοτάτου δημιουργὸν, ἄξιον ἐσόμενον λόγου.

B πρὸς οἰκονομίαν καὶ πρὸς πολιτείαν, καὶ πρὸς τὰς τέχνας πάσας, ἓν οὐδὲν οὕτω δύναμιν ἔχει παιδεῖον μάθημα μεγάλην, ὡς ἡ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς διατριβή. τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι τὸν νυστάζοντα καὶ ἀμαθῆ φύσει ἐγείρει, καὶ εὐμαθῆ καὶ μνήμονα καὶ ἀγχίνουν ἀπεργάζεται, παρὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἐπιδιδόντα θείᾳ τέχνῃ. ταῦτα δὴ πάντα, ἐὰν μὲν ἄλλοις νόμοις τε καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἀφαιρῆταί τις τὴν ἀνελευθερίαν καὶ φιλοχρηματίαν ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν μελλόντων αὐτὰ ἱκανῶς τε καὶ ὀνησίμως κτήσεσθαι, καλὰ τὰ παιδεύματα καὶ προσήκοντα γίγνοιτ' ἄν· εἰ δὲ μή, τὴν καλουμένην ἄν τις πανουργίαν ἀντὶ σοφίας ἀπεργασάμενος λάθοι, καθάπερ D Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας, καὶ πολλὰ ἕτερα ἀπειργασμένα γένη νῦν ἔστιν ἰδεῖν, ὑπὸ τῆς τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων καὶ κτημάτων ἀνελευθερίας· εἴτε τις νομοθέτης αὐτοῖς φαῦλος ἂν γενόμενος ἐξειργάσατο τὰ τοιαῦτα, εἴτε τις χαλεπὴ τύχη προσπεσοῦσα, εἴτ' οὖν καὶ φύσις ἄλλη τις τοιαύτη. καὶ γάρ, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς λανθανέτω περὶ τόπων, ὡς οὐκ εἰσὶν ἄλλοι τινὲς διαφέροντες ἄλλων τόπων, πρὸς τὸ γεννᾶν ἀνθρώπους ἀμείνους καὶ χείρους· οἷς οὐκ ἐναντία νομοθετητέον. οἱ μέν γέ που διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ δι' εἱλήσεις ἀλλόκοτοί τ' εἰσὶ καὶ ἐναίσιοι αὐ- E τῶν, οἱ δὲ δι' ὕδατα, οἱ δὲ καὶ διὰ τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν, ἀναδιδοῦσαν οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χείρω, ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἧττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμποιεῖν. τούτων δ' αὖ πάντων μέγιστον διαφέροιεν ἂν τόποι χώρας, ἐν οἷς θεία τις ἐπίπνοια καὶ δαιμόνων λήξεις εἶεν, τοὺς ἀεὶ κατοικιζομένους ἵλεω δεχόμενοι καὶ τοὐναντίον. οἷς ὅγε νοῦν ἔχων νομοθέτης ἐπισκεψάμενος, ὡς ἀνθρώπῳ δυνατὸν ἐπισκοπεῖν τὰ τοιαῦτα, οὕτω πειρῷτ' ἂν τιθέναι τοὺς νόμους. ὃ δὴ καὶ σοὶ ποιητέον ὦ Κλεινία· πρῶτον τρεπτέον ἐπὶ τὰ τοιαῦτα μέλλοντί γε κατοικίζειν χώραν. ΚΛ. Ἀλλ' ὦ ξένε Ἀθηναῖε, λέγεις τε παγκάλως, ἐμοί τε οὕτω ποιητέον.

mique vniuerſas tantam habet vim, quantam huiuſmodi numerorum cognitio: quódque maximum eſt, ſomnolentos etiam, & natura rudes exſuſcitat: & dociles, memores ſolertéſque facit, præter naturam ſuam diuina arte proficientes. Quæ quidem omnia, ſi modò legibus aliis atque officiis illiberalitas & auaritia eorum animis extirpata ſit, qui ea ſufficienter & vtiliter ſuſcepturi ſint, bonæ inſtitutiones, & commodæ ſunt. Sin minus, malitia hinc potius quàm ſapientia clàm originem trahet: quod Ægyptiis & Phœnicibus multiſque aliis gentibus nunc videmus contingere, propter cæterarum artium facultatúmque illiberalitatem: ſiue quis rudis legum lator id fecerit, ſiue fortuna infenſa, ſiue alia huiuſmodi quædam natura. nec enim illud, ô Clinia, & Megille, nos fugiat, magnam eſſe locorum ad ferendos meliores peioréſque homines differentiam: quibus diuerſa prout expedit legibus ſancienda ſunt. Quippe alij varietate ventorum & turbine, difficiles & proterui ſunt: alij propter aquas: alij propter cibos, qui ex terra non ſolùm corporibus commodi aut incommodi oriuntur, verùm animis quoque non minus. Maximè autem loca regionis differunt, in quibus inſpiratio quædam diuina eſt, & quæ dæmones ſortiti ſunt: qui habitantes, propitij, vel contrà ſuſcipiunt. Quibus pro humano ingenio conſideratis, mentis compos legum conditor, ſe ad leges ferendas conuertet. Quod & tibi eſt, ô Clinia, faciundum. Prius enim hæc tibi animaduertenda ſunt, quàm habitari facias regionem. CLI. Egregiè, ô Athenienſis hoſpes, hæc abs te dicta ſunt. Quare & mihi ita eſt faciendum.

[...] temeritatem ferocitatemque in Martem: vel fraudulentam malitiam in Mercurium. vel laſciuos amores in Venerem. Quid verò, ſi Saturni grauitas in nobis complexionis natura, nutritioniſque & educationis vitio, in ſimile quoddam grauitati vitium conuertatur: ſimiliter magnanimitas Martia in audaciam magnanimitati quodammodo ſimilem, Mercurialis induſtria ſimiliter in malitiam, Venerea charitas in libidinem? Nónne ſub ſolis radijs, qui natura ſua ad videndum conferunt & viuendum, quotidie accidit alios viſum, alios vitam amittere: & qui in aëre libero ſalubriter calefaciunt, in concauis vrunt? Quemadmodum vero ſub benefico radiorum influxu ob inferiorem naturam reſultat alicui malum, non vniuerſo: ſic ſub ſtellarum viribus natura bonis atque ſub numinum muneribus optimis, poteſt interdum inferioris vel natura, vel conſuetudinis vitio, vitium vel corporis, vel animi ſuboriri. Nihil verò vniuerſo vitium aut malum: quemadmodum in concentu ſecunda vel ſeptima vox, quæ ſeorſum audita diſſonat, interim coniunctã cæteris conſonat vniuerſo. Solent vero Platonici infimos dæmones malos aliquando nuncupare, quoniam ad infimũ generationis & ſenſibile bonũ ſuo quodam, vt aiunt, officio nos alliciant. diuertere autem à ſummo bono ad minimum, comparatione ſummi malum iure cenſetur. Miſſum facio in præſenti quod aiunt ſupremos dæmones ad contemplationis, medios ad actionis, infimos ad concupiſcentiæ bonum ducere: quódue his omnibus & vti poſſumus, & abuti: & vtentibus quidem bona contingunt, abutentibus verò mala. Appellat verò Plato dæmones & deos indigenas patriæ, non quia inde geniti, ſed quia ciues inde genitos peculiari quadam cura cuſtodiũt. Dicit præterea beatam ciuitatem à dijs deorúmque filijs coli: intelligens partim quidem cæleſtem Hieruſalem, ab angelis puriſque animis habitatam: partim quoque felicem illorum vitam, quos in Phædone inquit editiſſimas terræ partes incolere numinum familiaritate beatos. Deſcendit poſt hæc in ſexto ad magiſtratus conſtituendos, ſcilicet quot eſſe oporteat, & quo pacto creari, quídue magiſtratus cuiuſque ſit officium. Inquit autem diligentiam in his creandis tanti eſſe momenti, vt vel bonarum conſtitutio legum abſque magiſtratibus bonis, non modò minimè profutura ſit ciuitati verum etiam plurimum nocitura. Oportere verò ait tam eos qui magiſtratus electuri ſunt, quàm qui eligendi, eſſe ab adoleſcentia probatiſſimos, maioribúſque probatiſſimis genitos, & qui conciuium mores perfectiſſimè calleant. In his notabis miram Platonis prudentiam in ordine magiſtratuum, eorúmque officio in rebus humanis & ſacris, bello & pace, in vrbe atque agris. Cognoſcéſque & probabis optimam gubernationem, aliquid regij, necnon popularis habentem, & quodammodo inter vnum & populum mediam conſtitutam. Animaduertes in ciuilibus muneribus diſtribuendis ſeruandam ſemper æqualitatem, non arithmeticam quidem per quam numero vel etiam menſura & pondere paria ſingulis tribuuntur, quæ ſæpe iniuſtiſſima eſt: ſed geometricam potius, per quam conſiderantur merita ſingulorum: atque ea ratione ſingulis diſtribuuntur, vt quæ proportio meritorum eſt ad merita, eadem quoque munerum ſit ad munera: neque æqualia ſint munera muneribus, ſed munera meritis. Geminã ergo cõſiderabis æqualitatẽ, tũ muneris ad munus tũ muneris ipſius ad meritũ. Et illã quidem ſæpe noxiã, raro vtilẽ, & tunc demum vtilẽ ſi fiat ſorte. Hanc verò quotidie neceſſariã. In hac vtique totam conſiſtere iuſtitiæ rationem. Atque hanc ipſam in Iouis iudicio eſſe poſitam, eiúſque notionem hominibus vix pauciſque tribui, ſed quantacunque nobis adſit, per hanc ſolam cuncta ſeruari. Nec immerito æqualitatis huius officium ſupremi iudicis aſcribit iudicio. Qui cùm ſolus ſecreta omnium penetret, ideóque merita perfecte cognoſcat, nimirum ſolus perfecte poteſt meritis æqualia reddere. Idque ita facit in cælo primum, deinde in vniuerſo, vt hac ſola pro cuiuſque naturæ capacitate vbique diſtributione fieri cuncta atque ſeruari, & ab antiquis probatum, & in Gorgia fuerit comprobatum. Sed inter hæc Plato iterum, qui mos eius eſt frequentiſſimus, pueris educandis incumbens, peculiarem ad id procreat magiſtratum, eúmque haberi vult omnium in ciuitate ſummorum magiſtratuum præſtantiſſimum: exiſtimans abſque colendæ pueritiæ ſementis prouidentia, totam ciuitatis culturam fore vanam. Aduertes hic humanum ingenium bene quidem cultum, tandem manſuetiſſimum diuiniſſimúmque euadere: contrà vero, ſi contrà. Sed curnam humanum ingenium ferocius euadere poſſe dicit quam ferarum? Quia quod maximam vim habet ad bonum, maximam quoque habere poteſt ad malum. Item optimum quando deprauatione ſui vertitur in oppoſitum, fit peſſimum. Quod quidem in republica diſputat. Præterea ferocitatem in homine deprauato auget machinatio perſpicaciſſima mentis ad malum. Adde quod ſubtilitas ſpiri-

decim ſphararum animabus. Item dijs duodecim zodiaci ſigna regentibus. Rurſus duodecim ordinibus dæmonum cœleſtia ſigna ſequentium. Quum verò dicit partes vrbis duodecim ſequi circuitum vniuerſi, fortè etiam intelligis totum octauæ ſphæræ circuitum triginta ſex millibus annorum perficiendum. Qui ſanè numerus tribus annorum mille duodenarijs perfectè completur. Adeo vt in primo mille annorum duodenario intelligas ex antiquorum ſententia iuuenilem mundi totius habitum: in ſecundo virilem: in tertio verò ſenilem. Verùm de his opportunius in Timæo. Conuenit his, quod in Phædro inquit: deorum dæmonúmque exercitum ſub duce Ioue in duodecim ordines eſſe diſpoſitum. Concludit hic ciuitatis partes, parti quidem per duodenarium tribuum templorúmque numerum, partim verò per diuinum cultum bis quolibet duodecim menſium ſolenniter inſtauratum, ſic ad dei munera præparari, vt dijs ipſis quaſi inſidentibus gubernentur. Bis autem inſtaurari præcipua vult publicáque ſolennia, quo & duodenario tribuum, & ciuitatis reliqua agrique duodenario ſatisfiat. Quòd autē ſacra iubet fieri dijs deorúmue filijs, deos quidem intelligi vult ſphærarum animas: filios autem, dæmones puriores. Cuncta verò hæc Iouis vnius omnium principis gratia iubet fieri. Neque verò ſilentio prætereundum eſt: duodenarios quos pertinentes ad vniuerſum commemorauimus, à duodenario cuiuſque hominis proprio, quaſi repræſentari. Qui ſanè ex quatuor corporis humoribus, totidem ſenſus ipſius perturbationibus, ac totidem virtutibus conſtare videtur. Poſt ſacra deorum ad nuptiarum ſacra deſcendit. Vbi leges ritúſque nuptiales: exhortationem ad matrimonium: officia viri & vxoris tum inter ſe, tum erga liberos & generandos & educandos conſiderabis. Notabis ante omnia non decere in ebrietate, vel alia mentis perturbatione, procreandis liberis operam dare. Atque ob huiuſmodi delictum filios quotidie naſci tam animo, quàm corpore ægrotantes. Mandabis quoque memoriæ myſterium, vbi ait. Principium & numen hominibus inſitum, ſi conuenienti ſibi honore à ſingulis munere ipſius vtentibus afficiatur, omnia ſeruat. Quid ergo principium: quid numen inſitum aut inſidens? Principium quidem idea eſt formationis humanæ principium. Numen verò familiaris dæmon, dæmon quoque generationis princeps ſæpe ſub nomine Lucinæ ſignificatus. At cur inſitum, aut inſidens, aut incubans? vt intelligas numen non adeſſe ſolùm: ſed ineſſe aſſiduè atque fouere: præcipuè verò fauere, & fauendo ſeruare, ſi gratè colatur ab his qui munere eius vtuntur. Poſt mutua viri vxoriſque officia, conſequenter ad mutua dominorum ſeruorúmque deſcendit officia. Poſt hæc ſolita quadam arte redit ad mœnia, templa, palatia, quæ ante nuptias tractanda fuiſſe dicit. Vbi notabis in primis curias iudicum magiſtratuúmque palatia idcirco templis proxima collocari, que humani iudices ſemper iudicando meminerint ſe à Deo, dum iudicant homines, iudicari. meminerint quoque cuſtodes vrbis niſi cuſtodiente Deo cuſtodire non poſſe. Item nihil in ciuitate vel minimum ſine certo quodam ordine eſſe debere. Siquidem quod caret ordine, alia inſuper ordinata confundit. Maximè verò ordine & continua cura muliebria indigere. Alioquin ſi mulierum res negligantur, duplo plus, imò & ſupra duplum detrimenti prouenit ciuitati, quàm ſi virorum neglectæ res fuerint. Inter hæc vbi mundi antiquitas repetitur: quod dicitur ipſum generationis principium nos inæſtimabili temporis magnitudine præceſſiſſe, intellige ſi obſeruas Moyſen, inæſtimabili dierum horarúmque numero. Concludit librum ea ſententia, vt triplicem impetū, ſcilicet ad cibū, potum, coitum, nequādo præcipitemur, vt triplici cohibeamus fræno, timore ſcilicet, atque lege, veráque ratione, præterea moderato honeſtorum ludorum à pueritia vſu. Quo per honeſta ſolatia reuocemur à turpibus, & ad ſeria paulatim ſtudia prouocemur.

... qui ... magistratus accepturi ſunt, oportere primo ſatis ab adoleſcentia probatos fuiſſe tam ipſos quàm ſuos, vſque ad ipſam electionem. Deinde eos etiam qui ſuffragia laturi ſunt, legitimis eſſe moribus educatos: vt facilè queant admittendos & repellendos cognoſcere, & erga vtroſq; pro dignitate ſe gerere. At verò qui nuper conuenerũt, cùm nec ſe inuicem ſatis cognoſcãt, neque adhuc eruditi ſint, quomodo rectè vnquam magiſtratus eligere poterunt? CLI. Nullo fermè vnquam pacto. ATHE. Sed enim certamen (vt aiunt) excuſationes non facilè ſuſcipit. Hoc autem & mihi nũc & tibi faciendum eſt: poſtquam & tu ciuitatis Cretenſibus inſtituendæ officium libẽti animo ſuſcepiſti, ac decimus es in hoc opere, vt ipſe dicis: & ego tibi auxiliũ præſenti confabulatione afferre promiſi. Quare ſermonem hunc noſtrum ſine capite & mutilum eſſe non patiar. Nam ſi vagaretur, deformis omnibus appareret. CLIN. Optimè dixiſti hoſpes. ATHE. Imò etiam ſic pro viribus faciam. CLIN. Faciamus ſic prorſus vt dicimus. ATHE. Faciemus vtique, ſi deus voluerit, ſic vt etiam ſenectam in hac parte ſuperemus. CLIN. At deum velle, credendum eſt. ATH. Credendum profectò. Quare ipſum ſequentes, hoc etiam dicamus. CLIN. Quidnam? ATHEN. Quàm audacter ſimul atque periculoſè ciuitas hoc nobis tempore conſtituetur. CLIN. Quorſum hæc? ATHEN. Quia facilè & intrepidè rudibus hominibus leges damus, vtque ipſas ſuſcipiant, iubemus: cùm omnibus fermè, ô Clinia, etiam non multum ſapientibus, perſpicuum ſit, neminem leges nouas facilè ſuſcepturum. Si verò tam diu expectaremus, donec legibus inſtituti pueri, vnáque & diu ſub eiſdem legibus conuerſati ſuffragia cum vniuerſa ciuitate ferre poſſint: atque id pro viribus rectè fieret, certè & tunc & in poſterum, procul ab errore ſic inſtructa ciuitas permaneret.

... Κ Λ. ... Α Θ. ... σοὶ τῷ ἐν τῷ νῦν, ὦ φίλε, πολιτείας τε καὶ πόλεως συμβαίνει. ὁρᾷς γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν δεῖ τοὺς ὀρθῶς ἰόντας ἐπὶ τὰς τῶν ἀρχῶν δυνάμεις, βάσανον ἱκανὴν αὐτούς τε καὶ γένος ἑκάστων ἐκ παίδων μέχρι τῆς αἱρέσεως εἶναι δεδωκότας· ἔπειτ' αὖ τοὺς μέλλοντας αἱρήσεσθαι, τεθράφθαι τε ἐν ἤθεσι νόμων εὖ πεπαιδευμένους, πρὸς τὸ δυσχεραίνοντάς τε καὶ ἀποδεχομένους ὀρθῶς κρίνειν καὶ ἀποκρίνειν δυνατοὺς γίγνεσθαι τοὺς ἀξίους ἑκατέρων. ταῦτα δὲ οἱ νεωστὶ συνεληλυθότες, ἀγνῶτες τε ἀλλήλων ἀλλήλοις, ἔτι δὲ ἀπαίδευτοι, πῶς ἄν ποτε
D δύναιντο ἀμέμπτως τὰς ἀρχὰς αἱρεῖσθαι; Κ Λ. Σχεδὸν οὐκ ἄν ποτε. Α Θ. Ἀλλὰ γὰρ ἀγὼν ἄρα προφάσεις οὐ πάνυ δέχεται. καὶ δὴ καὶ σοὶ τοῦτο νῦν καὶ ἐμοὶ ποιητέον, ἐπείπερ σὺ μὲν δὴ τὴν πόλιν ὑπέστης τῷ Κρητῶν ἔθνει προθύμως κατοικιεῖν, δέκατος αὐτός, ὡς φῄς, τανῦν. ἐγὼ δ' αὖ σοὶ συλλήψεσθαι κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμῖν τανῦν μυθολογίαν. οὔκουν δή που λέγων γε ἂν μῦθον ἀκέφαλον ἑκὼν καταλίποιμι· πλανώμενος γὰρ ἂν ἁπάντῃ τοιοῦτος ὢν, ἄμορφος φαίνοιτο. Κ Α. Ἄριστ' εἴρηκας ὦ ξένε. Α Θ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ δράσω κατὰ δύναμιν οὕτως. Κ Α. Πάνυ
E μὲν οὖν ποιῶμεν ᾗπερ καὶ λέγομεν. Α Θ. Ἔσται ταῦτ', ἂν θεὸς ἐθέλῃ, καὶ γήρως ἐπικρατῶμεν τό γε τοσοῦτον. Κ Α. Ἀλλ' εἰκὸς ἐθέλειν. Α Θ. Εἰκὸς γὰρ οὖν. ἑπόμενοι δὴ καὶ αὐτῷ λάβωμεν καὶ τόδε. Κ Α. Τὸ ποῖον; Α Θ. Ὡς ἀνδρείως καὶ παρακεκινδυνευμένως ἐν τῷ νῦν ἡ πόλις ἡμῖν ἔσται κατῳκισμένη. Κ Α. Περὶ τί βλέπων καὶ ποῖ μάλιστα αὐτὸ εἴρηκας τὸ νῦν; Α Θ. Ὡς εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἀπείροις ἀνδράσι νομοθετοῦμεν, ὅπως δέξονταί ποτε τοὺς νῦν τεθέντας νόμους. δῆλον δέ τό γε τοσοῦτον, ὦ Κλεινία, παντί που καὶ
F τῷ μὴ πάνυ σοφῷ, τὸ μὴ ῥᾳδίως γε αὐτοὺς μηδένας προσδέξεσθαι κατ' ἀρχάς. εἰ δὲ μείναιμέν πως τοσοῦτον χρόνον, ἕως οἱ γευσάμενοι παῖδες τῶν νόμων καὶ συντραφέντες ἱκανῶς, συνήθεις τε αὐτοῖς γενόμενοι, τῶν ἀρχαιρεσιῶν τῇ πόλει πάσῃ κοινωνήσαιεν· γενομένου γε μὴν οὗ λέγομεν, εἴπερ τινὶ τρόπῳ καὶ μηχανῇ γίγνοιτο ὀρθῶς, πολλήν ἔγωγε ἀσφάλειαν ἡγοῦμαι καὶ μετὰ τὸν τότε παρόντα χρόνον ἂν γενέσθαι τὴν μείναιν τὴν παιδαγωγηθεῖσαν οὕτω πόλιν.

C μακρὰν ἀποικοῦσιν ἑκάτεροι, σοί τε κατὰ πάντα ἐμμελῶς ἔ-
χει καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκισταῖς κατὰ ταῦτα, ὥσπερ τὰ περὶ σοῦ
νῦν λεγόμενα. ὡς μὲν οὖν γένοιτ' ἂν ἐπιεικέστατα ἐκ τῶν
νῦν ἀρχόντων ἡμῖν τηνικαῦτ' εἰρήσθω· προελθόντος δὲ χρό-
νου, καὶ μενούσης τῆς πολιτείας, αἵρεσις αὐτῶν ἔστω τοιάδε
τις· πάντες μὲν κοινωνούντων τῆς τῶν ἀρχόντων αἱρέσεως ὁπό-
σοιπερ ἂν ὅπλα ἱππικὰ ἢ πεζικὰ τίθενται, καὶ πολέμου
κεκοινωνήκασιν ἐν ταῖς σφετέραις αὐτῶν τῆς ἡλικίας δυ-
νάμεσι· ποιεῖσθαι δὲ τὴν αἵρεσιν ἐν ἱερῷ ὅπερ ἂν ἡ πόλις ἡ-
γῆται τιμιώτατον. φέρειν δ' ἐπὶ τὸν τοῦ θεοῦ βωμὸν ἕκαστον εἰς
D πινάκιον γράψαντα τοὔνομα πατρόθεν, καὶ φυλῆς καὶ δή-
μου ὁπόθεν ἂν δημοτεύηται. παραγράφειν δὲ καὶ τὸ αὑτοῦ κατὰ
ταὐτὰ οὕτως ὄνομα. τῷ βουλομένῳ δ' ἐξέστω, τῶν πινα-
κίων ὅ,τι περ ἂν φαίνηται μὴ κατὰ νοῦν αὐτῷ γεγραμμένον,
ἀνελόντα, εἰς ἀγορὰν θεῖναι, μὴ ἔλαττον τριάκοντα ἡμε-
ρῶν. τὰ δὲ τῶν πινάκων κριθέντα ἐν πρώτοις μέχρι τρια-
κοσίων, δεῖξαι τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν πάσῃ τῇ πόλει. τὴν δὲ
πόλιν ὡσαύτως ἐκ τούτων φέρειν πάλιν ὃν ἂν ἕκαστος
βούληται· τοὺς δὲ τὸ δεύτερον ἐξ αὐτῶν προκριθέντας ἑ-
κατὸν δεῖξαι πάλιν ἅπασι. τὸ δὲ τρίτον, φερέτω μὲν ἐκ
E τῶν ἑκατὸν ὁ βουληθεὶς, ὃν ἂν βούληται, διὰ τῶν αὐτῶν πο-
ρευόμενος. ἑπτὰ δὲ καὶ τριάκοντα, οἷς ἂν πλεῖσται γένωνται
ψῆφοι, κρίναντες ἀποφηνάντων ἄρχοντας. τίνες οὖν, ὦ Κλει-
νία καὶ Μέγιλλε, πάντα ἡμῖν ταῦτ' ἐν τῇ πόλει καταστή-
σουσι τῶν ἀρχῶν τε πέρι καὶ τῶν δοκιμασιῶν αὐτῶν; ἆρα
ἐννοοῦμεν ὡς ταῖς πρῶτον οὕτω καταζευγνυμέναις πό-
λεσιν ἀνάγκη μὲν εἶναί τινας, οἵτινες δὲ εἶεν ἂν πρὸ πα-
σῶν τῶν ἀρχῶν γεγονότες οὐκ ἔστι· δεῖ μὴν ἀμωσγέπως, καὶ
ταῦτα οὐ φαύλους, ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἄκρους. ἀρχὴ γὰρ λέ-
γεται μὲν ἥμισυ παντὸς, ἐν ταῖς παροιμίαις, ἔργου· καὶ τό
γε καλῶς ἄρξασθαι, πάντες ἐγκωμιάζομεν ἑκάστοτε· τὸ
δ' ἐστί τε (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) πλέον ἢ τὸ ἥμισυ· καὶ οὐδεὶς
αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκεκωμίακεν ἱκανῶς. Κ. Ὀρθότατα
λέγεις. ΑΘ. Μὴ τοίνυν γιγνώσκοντές τε παρῶμεν αὐτὸ ἄρρητον, μηδὲν διασαφήσαντες ἡμῖν αὐτοῖς τίνα ἔσται τρόπον.
ἐγὼ μὲν οὖν οὐδαμῶς εὐπορῶ πλέον ἑνὸς εἰπεῖν πρὸς τὸ παρὸν ἀναγκαίου καὶ συμφέροντος λόγου. ΚΛ. Τίνος δή;

omnia commodè ſe habent: & habitatoribus aliis ſimiliter ſecundum ea quæ de te modò dicta ſunt, & quæ tibi atque illis hac tempeſtate conuenientiſſimè fieri poſſunt, expoſita. Progreſſu autem temporis & repub. permanente, huiuſmodi magiſtratuum deſignatio fiat. Quicunque ſiue equites ſiue pedites arma ferre poſſunt, belliſque tum, cùm ætas ferret, interfuerunt, ſuffragium ineant, comitiáque in templo habeantur, quod præſtantiſſimum ciuitas ducat. Vnuſquiſque autem vndecunque venerit, in ara dei nomen ſuum & patris & tribus & gentis in tabula ſcriptum deponat, liceátq; cuiq; ſi velit, quancunque tabulam nõ rectè ſcriptã ſuſpicabitur, auferre, & in loco publico ponere, vbi non minus quàm triginta dies permaneat. Trecentáſque tabulas ſic approbatas vniuerſæ ciuitati magiſtratus oſtendant, quæ quos velit de iſtis iterum & accipiat & reiiciat. centúmque ita ſecundò delecti rurſus omnibus oſtendantur. tertio verò nominet de centum viris quilibet quemcunque voluerit. Septem autem trigintáque viri, eos qui pluribus delecti ſuffragiis ſunt, magiſtratus declarent. Quinam igitur, ô Clinia Megilléque, hæc omnia de magiſtratibus eorúmque probatione in ciuitate conſtituent? Num intelligimus in ciuitatibus ſic ab initio conciliatis, eſſe quoſdam oportere? Qui verò ex omnibus magiſtratibus deligantur, in eis nequaquam reperiuntur. Cum tamen eos eſſe oporteat, non viles quoſdam, ſed ſummos viros atque præſtantes. Principium enim dimidium totius operis eſſe, prouerbio dicitur: atque eum qui bene cœpit omnes vbique laudamus. Mihi autem hoc plus quàm dimidium eſſe videtur, rectúmque principium nunquam ſatis ab aliquo laudatum fuiſſe. CLIN. Rectè loqueris. ATHEN. Quare cùm nos id non lateat, ne ſilentio prætereamus: ſed quomodo fiat, perſpicuè declaremus, quamuis ego nihil in præſentia niſi hoc vnum neceſſarium atque perutile habeam dicere. CLIN. Quidnam?

ſcripſerit. Sitque maximus cenſus minarum quatuor: ſecundus trium: duarum tertius: quartus vnius. Quòd ſiquis plus quàm in tabella ſcriptum dederit, habere deprahendatur, quod ſupereſt, publicum fiat: præterea reus ſit volentis eum tanquam infamem accuſare, quando propter lucrum ſpernere leges inueniatur. Atque eum quicunque voluerit, turpis lucri nomine, apud legum cuſtodes accuſet. Et qui damnatus erit, publicarum poſſeſſionum ſit expers, ac ſi qua bonorú in ciuitate diſtributio fiat, nihil præter ſortem primam aſſequi poſſit: damnatúmque ipſum eſſe quandiu viuit, ibi ſcribatur, vbi quicunque voluerit, poſſit legere. Cuſtos autem legum non plus quàm annos viginti hunc habeat magiſtratum, nec paucio res natus quàm quinquaginta, eum gerat. Ac ſi ſexageſimum ætatis annum agens magiſtratum hunc nactus eſt, ſolum præſit decennium: hac vtique ratione, vt qui ſeptuageſimum annum exceſſerit, tantum magiſtratum non teneat. Hæc igitur tria de legum cuſtodibus præcepta ſint. proficiétibus verò legibus quiuis poterit his viris præcipere quorum maximè curam præter ea quę modò diximus, habere eos oporteat. Nunc verò nos deinceps de aliorum magiſtratuū delectu dicamus. Poſt hæc duces exercitus eligendi ſunt, eorúmque miniſtri in bello, magiſtri equitum, tribuni militum, peditúmq; ordinatores, quos meritò multorū more præfectos ordinum nuncupabimus. Igitur ipſi cuſtodes legum duces futuros exercitus aliquos ciuitatis huius ciues producant, approbent verò aut reiiciant ij omnes qui bellis in ætate conuenienti interfuerunt, aut iam interſunt. Quòd ſi quis aliquem eorum qui producti non ſunt, productorum alicui præſtare exiſtimet, ei liceat loco illius nominare ac producere alium, ſi modò prius quod ita iudicet, iureiurando confirmauerit.

C δὲ γενόμενοι τὴν ἑπτὰ καὶ τετταράκοντα, νῦν τε καὶ εἰς τὸν ἔπειτα ξύμπαντα χρόνον ἐπὶ τοῖς δ' ἡμῖν εἰρείσθωσαν· προστάται μὲν φύλακες ἔστωσαν τῶν νόμων· ἔπειτα τῶν γραμμάτων ὧν ἂν ἕκαστος ἀπογράψῃ τοῖς ἄρχουσι τὸ πλῆθος τῆς αὐτῶν οὐσίας. πλὴν ὁ μὲν μέγιστον τίμημα ἔχων, τεττάρων μνῶν· ὁ δὲ τὸ δεύτερον, τριῶν· ὁ δὲ τρίτος, δυοῖν μναῖν· μνᾶς δὲ ὁ τέταρτος. ἐὰν δέ τις ἕτερόν τι φαίνηται παρὰ τὰ γεγραμμένα κεκτημένος, δημόσιον μὲν ἔστω τὸ τοιοῦτον ἅπαν· πρὸς τούτῳ δὲ δίκην ὑπεχέτω τῷ βουλομένῳ μετιέναι, μὴ καλὴν μηδ' εὐώνυμον, ἀλλ' αἰσχράν, ἐὰν ἁ-

D λίσκηται διὰ τὸ κέρδος τῶν νόμων καταφρονῶν. αἰσχροκερδίας οὖν αὐτὸν γραψάμενος ὁ βουληθεὶς, ἐπεξίτω τῇ δίκῃ ἐν αὐτοῖς τοῖς νομοφύλαξιν. ἐὰν δ' ὁ φεύγων ὄφλῃ, τῶν κοινῶν κτημάτων μὴ μετεχέτω. διανομὴ δὲ ὅταν τῇ πόλει γίγνηταί τις, ἄμοιρος ἔστω, πλήν γε τοῦ κλήρου. γεγράφθω δὲ ὠφληκώς, ἕως ἂν ζῇ, ὅπου πᾶς ὁ βουλόμενος αὐτὰ ἀναγνώσεται. μὴ πλέον δὲ εἴκοσιν ἐτῶν νομοφύλαξ ἀρχέτω· φερέσθω δ' εἰς τὴν ἀρχὴν μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα γεγονὼς ἐτῶν. ἑξηκοντούτης δὲ ἐνεχθεὶς, δέκα μόνον ἀρχέτω ἔτη, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὅπως, ἄν τις πλέον ὑπερβὰς

E ἑβδομήκοντα ζῇ, μηκέτι ἐν τούτοις τοῖς ἄρχουσι τὴν τηλικαύτην ἀρχὴν ὡς ἄρξων διανοηθήτω. τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν νομοφυλάκων ταῦτα εἰρήσθω προστάγματα τρία. προϊόντων δὲ εἰς τοὔμπροσθεν τῶν νόμων, ἕκαστος προστάξει τούτοις τοῖς ἀνδράσιν ὧντινων αὐτοὺς δεῖ πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις προσεπιμελεῖσθαι. νῦν δ' ἑξῆς ἄλλων ἀρχῶν αἱρέσεως πέρι λέγοιμεν ἄν. δεῖ γὰρ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα στρατηγοὺς αἱρεῖσθαι, καὶ τούτοις εἰς τὸν πόλεμον οἷον τινὰς ὑπηρέτας, ἱππάρχους καὶ φυλάρχους, καὶ τῶν πεζῶν φυλῶν κοσμητὰς τῶν τάξεων· οἷς πρέποι ἂν εἴη τοῦτ' αὐτὸ τοὔ-

F νομα μάλιστα, οἷον καὶ οἱ πολλοὶ ταξιάρχους αὐτοὺς ἐπονομάζουσι. τούτων δὲ στρατηγοὺς μὲν ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ταύτης οἱ νομοφύλακες προβαλλέσθων· αἱρείσθων δ' ἐκ τῶν προβληθέντων πάντες οἱ τοῦ πολέμου κοινωνοὶ, γενόμενοί τε ἐν ταῖς ἡλικίαις καὶ γιγνόμενοι ἑκάστοτε. ἐὰν δέ τις ἄρα δοκῇ τινὰ τῶν μὴ προβεβλημένων ἀμείνω εἶναι τῶν προβληθέντων τινὸς, ἐπονομάσας ἀνθ' ὅτου ὅντινα προβάλλεται, τοῦτ' αὐτὸ ὀμνὺς ἀντιπροβαλλέσθω τὸν ἕτερον.

ζέτω. χειροτονείτω δὲ τὸ ἱππικὸν αὐτούς, ἐναντίον ὁρώντων τῶν C πεζῶν· δύο δὲ εἶναι, οἷς ἂν πλείστη χειροτονία γίγνηται, τούτους ἡγεμόνας εἶναι πάντων τῶν ἱππευόντων. τὰς δὲ ἀμφισβητήσεις τῶν χειροτονιῶν μέχρι δυοῖν εἶναι· τὸ δὲ τρίτον ἐὰν ἀμφισβητῇ τις, διαψηφίζεσθαι τούτους οἷσπερ τῆς χειροτονίας μέτρον ἑκάστοις ἑκάστων ἦν. βουλὴν δὲ εἶναι μὲν τριάκοντα δωδεκάδας· ἑξήκοντα δὲ καὶ τριακόσιοι γίγνοιντ' ἂν πρέποντες ταῖς διανομαῖς. μέρη δὲ διανείμαντας τέτταρα κατὰ ἐνενήκοντα τὸν ἀριθμὸν τούτων, ἐξ ἑκάστου τῶν τιμημάτων φέρειν ἐνενήκοντα βουλευτάς. πρῶτον μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἅπαντας φέρειν ἐξ ἀνάγκης, ἢ ζημιοῦσθαι τὸν D μὴ πειθόμενον, τῇ δοξάσῃ ζημίᾳ. ἐπειδὰν δ' ἐνεχθῶσι, τούτους μὲν κατασημήνασθαι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ φέρειν ἐκ τῶν δευτέρων τιμημάτων, κατὰ ταὐτὰ καθάπερ τῇ πρόσθεν. τρίτῃ δ' ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέρειν μὲν τὸν βουλόμενον, ἐπάναγκες δὲ εἶναι τοῖς τῶν τριῶν τιμημάτων· τὸ δὲ τέταρτόν τε καὶ σμικρότατον, ἐλεύθερον ἀφεῖσθαι τῆς ζημίας, ὃς ἂν αὐτῶν μὴ βούληται φέρειν. τετάρτῃ δέ, φέρειν μὲν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ σμικροτάτου τιμήματος ἅπαντας. ἀζήμιον δ' εἶναι τὸν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ τρίτου τιμήματος, ἐὰν ἐνεγκεῖν μὴ βούληται· τὸν δ' ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ πρώτου E μὴ φέροντα, ζημιοῦσθαι τὸν μὲν ἐκ τοῦ δευτέρου, τριπλασίᾳ τῆς πρώτης ζημίας· τὸν δ' ἐκ τοῦ πρώτου, τετραπλασίᾳ. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ τὰ κατασημανθέντα ὀνόματα ἐξενεγκεῖν μὲν τοὺς ἄρχοντας, ἰδεῖν πᾶσι τοῖς πολίταις· φέρειν δ' ἐκ τούτων αὖ πάντα ἄνδρα, ἢ ζημιοῦσθαι τῇ πρώτῃ ζημίᾳ. ὀγδοήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν ἐκλέξαντας ἀφ' ἑκάστου τῶν τιμημάτων, τοὺς ἡμίσεις τούτων ἀποκληρώσαντας δοκιμάσαι. τούτους δ' εἶναι τὸν ἐνιαυτὸν βουλευτάς. ἡ μὲν αἵρεσις οὕτω γιγνομένη μέσον ἂν ἔχοι μοναρχικῆς καὶ F δημοκρατικῆς πολιτείας, ἧς ἀεὶ δεῖ μεσεύειν τὴν πολιτείαν. δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται οὐκ ἄν ποτε γένοιντο φίλοι, οὐδὲ ἐν ἴσαις τιμαῖς διαγορευόμενοι, φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι. τοῖς γὰρ ἀνίσοις τὰ ἴσα ἄνισα γίγνοιτ' ἄν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ μέτρου. διὰ γὰρ ἀμφότερα ταῦτα στάσεων αἱ πολιτεῖαι πληροῦνται. παλαιὸς γὰρ λόγος ἀληθὴς ὤν, ὡς ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς·

lecti ſunt, omnibus præſint equitibus: diſceptationes autem de ſuffragiis bis fieri liceat. Tertio ſi quis dubitet, illi ſuffragia iudicent, qui comitiorum modum in ſingulos ſtatuere. Conſilium triginta conſtet duodenariis. Nam diſtributio huic per ſexaginta trecentóſque viros conuenit. Et in quatuor partes per nonaginta diſtribuatur: ita vt à cenſibus ſingulis conſiliarii nonaginta ferantur. Et primum quidem neceſſario ferant omnes qui maximo cenſu ſunt: & qui ferre ſuperſederit, pro arbitrio cõdemnetur, poſtquam verò delati ſunt, conſcribantur, ſequenti die à ſecundo cenſu eodem pacto ferantur. tertia à tertio feratur quicunque velit. Neceſſarium verò ſit hoc trium cenſuum viris. quartus autem minimúſque cenſus à pœna ſit liber, ſi quis eorum ferre noluerit. quarta die ex quarto minimóque cenſu omnes ferant, hac conditione, vt ſi quis ex tertio vel quarto cenſu non tulerit, minimè damnetur. Sin verò quiſpiam primi ſecundiue cenſus ferre neglexerit, condemnetur: ita vt qui ſecundi cenſus eſt, in triplo primi damni condemnetur, qui verò primi eſt, in quadruplo. Die quinta magiſtratus ad omnes ciues deſcripta efferant nomina: de quibus omnes ferant. qui noluerit, primo damno condemnetur. Eorum verò qui ex omnibus cenſibus electi fuerint, dimidium, hoc eſt centum octoginta, ſorte ad annui ſenatus ordinem comprobetur. Sic vtique magiſtratuum creatio facta inter vnius & populi poteſtatem erit media. Quarum medium tenere ſemper oportet rempublicam. Serui enim & domini amici nunquam erunt. Nec probi & improbi, ſi æqualibus afficiantur honoribus. Inæqualibus enim æqualia inæqualia fiunt, niſi menſuram accipiant. Nam propter hæc vtraque ſeditionibus replentur reſpublicæ. Verus enim priſcus ille ſermo, ab æqualitate amicitiam procreari, rectè admodum & concinnè fertur.

dum. Ea eſt quam modò diximus, æqualis ipſius ſecundum naturam quotidie inæqualibus diſtributio. Veruntamen neceſſe eſt, vt his duabus æqualitatibus in denominatione ſimilibus ciuitas vniuerſa vtatur, ſi tota velit procul ab omni ſeditione manere. Aequabilitas enim illa laudabilis, & æqua diiudicatio perfecti atque exacti, cùm præter rectum iudicium fit, violatur & frangitur. Ideóque æqualitate ſortis vti eam neceſſe eſt ad multorum indignationem penitus deuitandam. Qua in re Deum bonámque fortunam precibus inuocare oportet, vt ſors ad id quod eſt iuſtiſſimum dirigatur. Sic igitur neceſſario vtriſque æqualitatibus vti debemus: ſed in rebus admodum pauciſſimis, ea æqualitate cui fortuna opus eſt. Hæc ità ob hãc cauſam, ô amici, neceſſe ab ea ciuitate, quæ ſalutem ſit conſecutura, ſeruari. Quemadmodum verò nauis in medio pelago, die noctéque cuſtodibus ſemper indiget: ita quoque ciuitas in medio aliarum ciuitatum fluctu poſita, variis ſubiecta ſeditionibus ac ſemper captiuitatis periculo proxima, perpetua eget cuſtodia. Propterea & die in noctem, & ex nocte in diem ſuccedere ſibi inuicem magiſtratus & cuſtodes oportet, vt tradentium ſuſcipientiúmque cuſtodiam ſucceſſio nunquam deſinat. Quorum nihil multitudo celeriter facere poteſt. Eſt autem neceſſarium, vt maxima ſenatorum pars plurimum tempus permittatur in priuatarum ſuarúmque rerum adminiſtratione verſari: duodecima verò pars eius, in menſes duodecim diſtributione facta, alia poſt aliam ſigillatim cuſtodiat. Quę vnicuique ſiue ex ciuitate ipſa, ſiue aliunde venienti parata ſit, ſeu nunciare quicquam ſeu interrogare quiſpiam velit de his rebus, de quibus ciuitatem oporteat vel reſpondere cæteris ciuitatibus, vel ab eis interrogationum reſponſiones accipere. Nouarum etiam gratia molitionum quæ ſæpe fieri ſolent, maximè quidem ne fiant. ac ſi acciderint, vt quàm celerrimè ſentiat ciuitas, & remedium afferat. quod per cœtum ciuitati præſidentium fieri ſemper oportet, vt & quæ legibus, & quæ ciuitati repente difficultates accedunt, diſſoluantur.

C δεῖ τὸ δίκαιον ἀεί. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ νῦν δὴ λεχθὲν, τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνίσοις ἑκάστοτε δοθέν. ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τούτοις παρωνυμίοισι ποτὲ προσχρήσασθαι πόλιν ἅπασαν, εἰ μέλλοι στάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσειν κατά τι μέρος. τὸ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ σύγγνωμον τοῦ τελέου καὶ ἀκριβοῦς, παρὰ δίκην τὴν ὀρθήν, ἐστὶ παρατεθραυσμένον, ὅταν γίγνηται. διὸ τῷ τοῦ κλήρου ἴσῳ ἀνάγκη προσχρήσασθαι, δυσκολίας τῶν πολλῶν ἕνεκα, θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐχαῖς ἐπικαλουμένους, ἀπορθοῦν αὐτοὺς τὸν κλῆρον πρὸς τὸ δικαιότατον. οὕτω δὴ χρηστέον ἀναγκαίως μὲν ταῖν ἰσότητοιν

D ἀμφοῖν· ὡς δ' ὅτι μάλιστα ἐπ' ὀλιγίστοις τῇ ἑτέρᾳ, τῇ τῆς τύχης δεομένῃ. ταῦτα οὕτω διὰ ταῦτα, ὦ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσαν σώζεσθαι δρᾶν πόλιν. ἐπεὶ δὲ ναῦς τε ἐν θαλάττῃ πλέουσα φυλακῆς ἡμέρας δεῖται καὶ νυκτὸς ἀεί, πόλις τε ὡσαύτως ἐν κλύδωνι τῶν ἄλλων πόλεων διαγομένη, καὶ παντοδαπαῖσιν ἐπιβουλαῖς οἰκεῖ κινδυνεύουσα ἁλίσκεσθαι· δεῖ δὴ δι' ἡμέρας τε εἰς νύκτα καὶ ἐκ νυκτὸς συνάπτειν πρὸς ἡμέραν ἄρχοντας ἄρχουσι, φρουρούς τε φρουροῖς, διαδεχομένους ἀεὶ καὶ παραδιδόντας μηδέποτε λήγειν. πλῆθος δὲ οὐ δυνατὸν ὀξέως οὐδέποτε οὐδὲν

E τούτων πράττειν. ἀναγκαῖον δὲ τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν βουλευτῶν ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἐᾶν ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίοισι μένοντας, οἰκονομεῖν τὰ κατὰ τὰς αὐτῶν οἰκήσεις· τὸ δὲ δωδέκατον μέρος αὐτῶν ἐπὶ δώδεκα μῆνας νείμαντας, ἓν ἐφ' ἑνὶ παρέχειν αὐτοὺς φύλακας· ἰόντι τέ τινι ποθὲν ἄλλοθεν, εἴτε καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως, ἑτοίμως ἐπιτυγχάνειν. ἄν τε ἀγγέλλειν βούληταί τις, ἐάν τ' αὖ πυνθάνεσθαί τι τῶν ὧν προσήκει πόλει πρὸς πόλεις ἄλλας ἀποκρίνεσθαί τε, καὶ ἐρωτήσασαν ἑτέρας, ἀποδέξασθαι τὰς ἀποκρίσεις. καὶ δὴ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἑκάστοτε νεωτερισμῶν ἕνεκα παντοδαπῶν

F εἰωθότων ἀεὶ γίγνεσθαι· ὅπως ἂν μάλιστα μὲν μὴ γίγνωνται, γενομένων δὲ, ὅτι τάχιστα αἰσθομένης τῆς πόλεως ἰαθῇ τὸ γενόμενον. διὸ ξυλλόγων τε ἀεὶ δεῖ τοῦτ' εἶναι τὸ προκαθήμενον τῆς πόλεως κύριον, καὶ διαλύσεων τῶν τε κατὰ νόμους τῶν τε ἐξαίφνης προσπιπτουσῶν τῇ πόλει,

ται καὶ αἷς μὴ κεῖσθον. εἰ δὲ, ὅπερ πολλαχόθι τὸν κατοικιζομένοις C εἰκὸς γίγνεσθαι περὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ μηδενὶ ἢ τισιν ὀλίγοις εἶεν μὴ καθεστηκότα, καταστατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας, νεωκόρους γίγνεσθαι τοῖς θεοῖς. τούτων δὴ πάντων τὰ μὲν αἱρετὰ χρὴ, τὰ δὲ, κληρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίγνεσθαι· μιγνύντας πρὸς φιλίαν ἀλλήλοις δῆμον καὶ μὴ δῆμον, ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ καὶ πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμονοῶν εἴη. τὰ μὲν οὖν τῶν ἱερέων, τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίγνεσθαι, κληροῦν οὕτω τῇ θείᾳ τύχῃ ἀποδιδόντα. δοκιμάζειν δὲ τὸν ἀεὶ λαγχάνοντα, πρῶτον μὲν, ὁλόκληρον καὶ γνήσιον· ἔπειτα ὡς ὅτι μάλιστα ἐκ καθαρευουσῶν οἰκήσεων· φόνου δὲ ἁγνὸν, καὶ D πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ θεῖα ἁμαρτανομένων, αὐτόν τε καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ ταὐτὰ βεβιωκότας. ἐκ Δελφῶν δὲ χρὴ νόμους περὶ τὰ θεῖα κομισαμένους, καὶ καταστήσαντας ἐπ' αὐτοῖς ἐξηγητὰς, τούτοις χρῆσθαι. κατ' ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ μακρότερον τὴν ἱερωσύνην ἑκάστην. ἔτη δὲ μὴ ἔλαττον ἑξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγονὼς ὁ μέλλων καθ' ἱεροὺς νόμους περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἁγιστεύσειν. ταὐτὰ δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερειῶν ἔστω τὰ νόμιμα. τοὺς δὲ ἐξηγητὰς τρὶς φερέτωσαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαὶ τέτταρας ἕκαστον ἐξ αὑτῶν· τρεῖς δὲ οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος δοκιμάσαντας, τοὺς ἐννέα, E πέμπειν εἰς Δελφοὺς, ἀνελεῖν ἐξ ἑκάστης τριάδος ἕνα. τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐτῶν καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἡλικίας εἶναι καθάπερ τῶν ἱερέων. οὗτοι δὲ ἔστων ἐξηγηταὶ διὰ βίου. τὸν δὲ λιπόντα προαιρείσθωσαν αἱ τέτταρες φυλαὶ, ὅθεν ἂν ἐκλίπῃ. ταμίας δὲ δὴ τῶν τε ἱερῶν χρημάτων ἑκάστοις τοῖς ἱεροῖς καὶ τεμενῶν καὶ καρπῶν τούτων καὶ μισθώσεων κυρίους αἱρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων τρεῖς εἰς τὰ μέγιστα ἱερά· δύο δ' εἰς τὰ σμικρότερα· πρὸς δὲ τὰ ἐμμελέστατα, ἕνα. τὴν δ' αἵρεσιν τούτων καὶ τὴν δοκιμασίαν γίγνεσθαι καθάπερ ἡ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο. καὶ τὰ μὲν δὴ περὶ τὰ ἱερὰ, ταῦτα γιγνέσθω. F Ἀφρούρητον δὲ δὴ μηδὲν εἰς δύναμιν ἔστω. πόλεως μὲν οὖν αἱ φρουραὶ πέρι, ταύτῃ γιγνέσθωσαν, στρατηγῶν ἐπιμελουμένων καὶ ταξιαρχῶν καὶ ἱππάρχων καὶ φυλάρχων καὶ πρυτάνεων, καὶ δὴ καὶ ἀστυνόμων καὶ ἀγορανόμων,

accidere par eſt illis qui in nouæ ciuitatis habitationem conueniunt, vbi hæc deſunt, ſacerdotes tã viri quàm mulieres & æditui conſtituendi ſunt. Quæ omnia partim electione, partim ſorte fieri oportet. Atque in omni regione ciuitatéque plebs cum illis qui extra plebem ſunt, per amicitiam cõiungenda, vt maxima ſit in omnibus his conſenſio. Et quæ ad ſacerdotum creationem attinẽt, deo committenda ſunt, vt quemadmodum illi placet, ita diuina fortuna cui tributum id ſit, ſortes ferat. In eorum autẽ qui ſortis ſuffragium aſſecuti ſunt, examinatione, ille eſt comprobandus, qui integer ſit, atque legitimus, deinde à domo quàm maximè munda: expers quoque cædis omniúmque huiuſmodi, quæ aduerſus diuinam rem committuntur: cuius & pater matérque ſimiliter vixerint. Leges autem de rebus diuinis à Delphis petantur, conſtituantúrque illarum interpretes, atque his vtẽdum. Sacerdotium non diuturnius ſit quàm annuum. Nec pauciores annos quàm ſexaginta natus ſit, qui ſecundum ſacras leges res diuinas ſufficienter eſt tractaturus. Eadémque de mulieribus ſacris, quæ & de viris ſtatuta intelligantur. Interpretes autem ter quatuor ferant tribus ipſæ quatuor, ex earum ordine vnaquæque tres: ac tribus probatis, qui maiori ſuffragio delecti ſunt, reliquos nouem Delphos mittant, vt ex quaque trinitate vnus oraculo deligatur. Comprobatio ipſorum ætáſque talis, qualis & ſacerdotum dicta eſt. Hi per totam vitam interpretandi & exponendi habeant poteſtatem. Et in defuncti vicem quatuor tribus inde alium eligant, vnde prior ille defecit. Quæſtores & aſſeruatores ſacræ pecuniæ in templis ſingulis, qui lucrorum agrorúmque ipſis dedicatorum, & fructuum, conductionúmque & locationum domini ſint, tres de maximis cenſibus pro templis maximis eligantur, duo pro minoribus: pro mediis maximéque concinnis vnus. Qui non aliter quàm duces exercitus eligãtur & comprobentur. Atque hæc in rebus ſacris, vt diximus, peragantur. Dãda verò opera eſt, vt, quoad fieri poteſt, nihil ſine cuſtodia ſit. Ciuitatẽ quidem curent exercitus, duces, ordinum præfecti, magiſtri equitum, tribuni conſilii principes, ædiles, atque rerũ venaliũ curatores,

roueis vbicunque opus ſit effoſſis turribúſque & clauſtris pro viribus circunductis, nocere volentes arceant. Ad hæc vtique facienda ſubiugalibus ſeruíſque indigenis vtantur, quando minimè in ſuis operibus occupantur, nonnullos ipſis præficientes loca omnia ita diſponant, vt per ea difficile tranſire inimici poſſint, amici verò homines, pecudes, iugalia, facilè: quibus maximè peruia regio fiat. Diligentérque procurent, vt pluuiales aquæ non ſolùm regioni non noceant, verumetiam conferant ab altis montibus cauas in valles fluentes, vbi foueis parietibúſque ſtagnare eas cogant, vt illic alueis pluuiales aquæ combibitæ, inferioribus locis agríſque omnibus ſcatebras fontéſque aquarum efficiant, locáque iſto modo ſicciſſima humore multo ſalubrique irrigent. Fontes autem & fluuios arboribus ædificationibúſque exornent. Lucos quinetiam iugi irrigatione & dedicatos diis agros aquis immiſſis pinguefacere curent, & metallis humorem ſcatebráſque adhibeant. Atque ita & abundantia omnia, & templa deorum reddant ornatiora. Vbique autem in his gymnaſia iuuenes tam ſibi commoda quàm ſenibus præparent, calidis balneis conſtitutis, & copioſè ſiccis appoſitis lignis, vt & remedium ægrotantibus, & lenimen labore defeſſis agricolis beneuolè afferatur: quæ ſanè curatio longè melior eſt, quàm medici parum periti medela. Hæc omnia cæteráque huiuſmodi his locis ornamento vtilitatique ſunt, grato quodam cum ludo. Summatim autem circa hæc ſtudium huiuſmodi ſit.

περιεξέλθωσιν ἔτος. τοὺς πέντε δὲ ἄλλους ἀρχηγεμόνας αἱρεῖσθαι καὶ φρουράρχους, τοὺς πέντε τῶν δώδεκα ἐπιμελητάς. ἐν δὲ δὴ ταῖς διατριβαῖς τῷ τόπῳ ἑκάστῳ τὴν ἐπιμέλειαν εἶναι τοιάνδε τινά· πρῶτον μὲν, ὅπως εὐερκὴς ἡ χώρα πρὸς τοὺς πολεμίους ὅτι μάλιστα ἔσται, ταφρεύοντάς τε ὅσα ἂν τούτου δέῃ, καὶ ἀποσκάπτοντας, καὶ ἐνοικοδομήμασιν εἰς δύναμιν εἴργοντας τοὺς ἐπιχειροῦντας ὁτιοῦν τὴν χώραν καὶ τὰ κτήματα κακουργεῖν. D χρωμένους δ' ὑποζυγίοις καὶ τοῖς οἰκέταις τοῖς ἐν τῷ τόπῳ ἑκάστῳ πρὸς ταῦτα, δι' ἐκείνων ποιοῦντας, ἐκείνοις ἐπιστατοῦντας, τῶν οἰκείων ἐργασιῶν αὐτῶν ἀργίας ὅτι μάλιστα ἐκλεγομένους. δύσβατα δὲ δὴ πάντα ποιεῖν τοῖς ἐχθροῖς, τοῖς δὲ φίλοις ὅτι μάλιστα εὔβατα, ἀνθρώποις τε καὶ ὑποζυγίοις καὶ βοσκήμασιν, ὁδῶν τε ἐπιμελουμένους, ὅπως ὡς ἡμερώταται ἑκάσται γίγνωνται, καὶ τῶν ἐκ Διὸς ὑδάτων, ἵνα τὴν χώραν μὴ κακουργῇ, μᾶλλον δ' ὠφελῇ, ῥέοντα ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι νάπας ὅσαι κοῖλαι· τὰς ἐκροὰς E αὐτῶν εἴργοντας οἰκοδομήμασί τε καὶ ταφρεύμασιν· ὅπως ἂν τὰ παρὰ τοῦ Διὸς ὕδατα καταδεχόμεναι καὶ πίνουσαι, τοῖς ὑποκάτωθεν ἀγροῖς τε καὶ τόποις πᾶσι νάματα καὶ κρήνας ποιοῦσαι, καὶ τοὺς αὐχμηροτάτους τόπους, πολυύδρους τε καὶ εὐύδρους ἀπεργάζωνται· τά τε πηγαῖα ὕδατα, ἐάν τέ τις ποταμὸς ἐάν τε καὶ κρήνη ᾖ, κοσμοῦντες φυτεύμασί τε καὶ οἰκοδομήμασιν εὐπρεπέστερα, καὶ συνάγοντες μεταλλείαις νάματα, πάντα ἄφθονα ποιῶσιν· ὑδρείαις τε καθ' ἑκάστας τὰς ὥρας, εἴ πού τι ἄλσος ἢ τέμενος περὶ ταῦτα ἀφειμένον ᾖ, τὰ ῥεύματα ἀφιέντες F εἰς αὐτὰ, τὰ τῶν θεῶν ἱερὰ κοσμῶσι. πάντῃ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις γυμνάσιά τε χρὴ κατασκευάζειν τοὺς νέους αὐτοῖς τε καὶ τοῖς γέρουσι, γεροντικὰ λουτρὰ θερμὰ παρέχοντας, ὕλην παρατιθέντας αὔην καὶ ξηρὰν ἄφθονον, ἐπ' ὀνήσει καμνόντων τε νόσοις, καὶ πόνοις τετρυμένα γεωργικοῖς σώματα δεχομένους εὐμενῶς, ἰατροῦ δ' ἔξω μὴ πάνυ σοφοῦ βελτίονα συχνῷ. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, κόσμος τε καὶ ὠφέλεια τοῖς τόποις γίγνοιτ' ἂν, μετὰ παιδιᾶς οὐδαμῇ ἀχαρίτου. σπουδὴ δὲ περὶ ταῦτα ἥδε ἔστω.

τον, φθέγγοιτο ἀποφθέγξασθαι, τούτων πέρι λαγχάνειν C μὲν ἐν ταῖς κώμαις δίκαις τῶν ἀδικουμένων· ἐὰν δ᾽ ἕλῃ, τὴν διπλασίαν πραττέσθω τῶν ὑποφυγόντα, καὶ μὴ ἐθελήσαντα ὑπέχειν ἑκόντα τιμωρίας. διαιτάσθων δὲ οἵ τε ἄρχοντες οἵ τε ἀγρονόμοι τὰ δύο ἔτη, τοιόνδε τινὰ τρόπον· πρῶτον μὲν δὴ καθ᾽ ἑκάστους τοὺς τόπους εἶναι ξυσσίτια, ἐν οἷς κοινῇ τὴν δίαιταν ποιητέον ἅπασιν. ὁ δὲ ἀποσυσσιτήσας, κἂν ὁποιανοῦν ἡμέραν ἢ νύκτα ἀποκοιμηθείς, μὴ τῶν ἀρχόντων ταξάντων, ἢ πάσης τινὸς ἀνάγκης ἐπιπεσούσης, ἐὰν ἀποφήνωσιν αὐτὸν τῶν πέντε, καὶ γράψαντες θῶσιν ἐν ἀγορᾷ καταλελυκότα τὴν φρουράν, D ὀνείδη τε ἐχέτω, τὴν πολιτείαν ὡς προδιδοὺς ἑαυτοῦ μέρος, κολαζέσθω τε πληγαῖς ὑπὸ τοῦ συντυγχάνοντος, καὶ ἐθέλοντος κολάζειν, ἀτιμωρητί. τῶν δὲ ἀρχόντων αὐτῶν ἐάν τις τι δρᾷ τοιοῦτον αὐτός, ἐπιμελεῖσθαι μὲν τοῦ τοιούτου πάντας τοὺς ἑξήκοντα χρεών. ὁ δὲ αἰσθόμενός τε καὶ πυθόμενος, μὴ ἐπεξιών, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνεχέσθω νόμοις, καὶ πλείονι τῶν νέων ζημιούσθω· περὶ τὰς τῶν νέων ἀρχὰς ἠτιμάσθω πάσας· τούτων δὲ τῶν νομοφύλακες ἐπίσκοποι ἀκριβεῖς ἔστωσαν, ὅπως ἢ μὴ γίγνηται τὴν ἀρχήν, ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας δίκης τυγχάνῃ. δεῖ δὴ E πάντ᾽ ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἁπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύσας, οὐδ᾽ ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου· καὶ καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς δουλεῦσαι μᾶλλον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι· πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις (ὡς ταύτην τοῖς θεοῖς οὖσαν δουλείαν) ἔπειτα τοῖς πρεσβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόσι, τοὺς νέους. Μετὰ δὲ ταῦτα, τῆς καθ᾽ ἡμέραν διαίτης δεῖ τῆς ταπεινῆς καὶ ἀπόρου γεγευμένον εἶναι τὰ δύο ἔτη ταῦτα τῶν ἀγρονόμων γεγονότα. ἐπειδὰν γὰρ δὴ καταλεγῶσι τῶν δώδεκα, ξυνελθόντες μετὰ τῶν πέντε, βουλευέσθωσαν (ὡς οἰκέται), οὐχ ἕξουσιν αὐτοῖς ἄλλους οἰκέτας τε καὶ δούλους, οὐδ᾽ ἐκ τῶν ἄλλων γεωργῶν τε καὶ κωμητῶν, τοῖς ἐκείνων ἐπὶ τὰ ἴδια χρήσονται ὑπηρετήματα διακόνοις, ἀλλὰ μόνον ὅσα εἰς τὰ δημόσια· τὰ δ᾽ ἄλλα αὐτοὶ δι᾽ αὑτῶν διανοηθῶσιν ὡς βιωσόμενοι διακονοῦντές τε καὶ διακονούμενοι ἑαυτοῖς· πρὸς δὲ τούτοις πᾶσαν τὴν χώραν διερευνώμενοι θέρους καὶ χειμῶνος σὺν τοῖς ὅπλοις, φυλακῆς τε καὶ γνωρίσεως ἕνεκα πάντων ἀεὶ τῶν τόπων. F

autem tam principes quàm cæteri curatores agrorum duos annos hoc pacto. Primum quidem omnibus communia ſingulis in locis habeantur conuiuia: qui verò vno die noctéue aut abfuerit aut alibi ederit, cùm nec principes ita ordinarint, neque neceſſitas vlla coegerit: ſi quinque viri eum damnent, ſcribántque in foro deſeruiſſe cuſtodiá, magnis afficiatur opprobriis, vtpote qui quantum in ſe eſt, rempublicam prodidit. Et à quocunque obuiam facto, volentique cædere, impune cædatur. Omnes autem ſexaginta viri obſeruent ne de principibus aliquis quicquam tale committat: & qui ſenſit audiuitque ſi non accuſauerit, ſimiliter eadémque lege reus ſit, qua qui peccauit: ac acriori iuuenum cenſura punitus in omnibus iuuenum magiſtratibus contemnatur. Atque hæc quidem omnia cuſtodes legum diligenter animaduertant: primo quidem ne fiant: deinde vt facta, prout ius poſtulat, puniantur. Exiſtimare de omnibus hominibus id quiſque debet, quod qui nunquam ſeruiuit, is laude dignus eſſe dominus nunquam poterit. Ideóque gloriari quemque oportet magis quòd bene ſeruierit, quàm quòd bene fuerit dominatus, primùm quidẽ legibus, quibus qui ſeruiit, diis ſeruit: deinde ſenioribus qui honeſtè vixerũt. Poſtremò totũ hoc biẽnium cuſtodes agrorum humilimum tenuiſſimumque victum vſurpent. Itaque duodecim viri cum quinque congregati inter ſe ſic conſultent, quaſi ſerui, quique alios miniſtros & ſeruos non ſint habituri. Nam agricolis quidem coloniſque non in proprio miniſterio, ſed in publico ſolùm vtantur. In cæteris ſic cogitent, vt ſeruientes ſibiipſis victuri, æſtate præterea atque hyeme ſemper armati regionem omnem perluſtraturi, vt cuſtodiant diligentius, dum loca omnia nouerint. Nulla quippe cognitione minor hæc eſſe videtur, qua exquiſitè ab omnibus regio vniuerſa cognoſcitur.

... electio eodem ferme modo quo præfectorum vrbi transigatur. Quippe de decem, qui cæteros suffragio superarint, quinque sorte designentur, & comprobati, magistratus declarentur. Nominet autem quemlibet vnusquisque. Qui autem nolet, si ad principes accusabitur, drachmis quinquaginta damnetur, atque etiam iniquus existimetur. Comitia communémque cœtum quicunque velit ingrediatur: atque ad id primi secundique census omnes cogantur. Porrò qui de his absfuerit, decem damnetur drachmis. Tertii verò quartique census homines non cogantur. Idcirco qui non interfuit, indemnis sit: nisi fortè principes vrgente quadam necessitate, adesse omnibus edixerint. Est autem ædilium officium, fori ordinem legibus statutum seruare. Fontium quoque & templorum quæ in eo loco sunt, curam habere: vt ne quis illic iniuriose quicquam agat, & si fecerit, seruus quidem & peregrinus verberibus & vinculis pœnas luat. Ciuis autem ab illis drachmis centum condemnetur. Maiori verò mulcta vsque ad huius duplá isti, nisi præfecti vrbi quoq; adsint, condemnare non possint. Eadem quoque præfectis vrbi in proprio magistratu mulctandi, & puniendi conditio sit. Nam vsque ad minam condemnandi ipsi habeant potestatem. Ad duplam verò mulctam censorum simul autoritas requiratur. Post hæc musicæ & gymnasticæ magistratus duplices vtriusque facultatis constituantur: alii disciplinæ, alii exercitationis causa. Qui disciplinæ præsunt, gymnasiorum doctrinarúmque ornatū & discendi ordinem curent: operámq; dent vt tam mares quàm fœminæ in adolescentia honestè ad ista proficiscantur: honestè etiam commorentur. Exercitationis curam habeant in gymnastica & musica ipsi athletæ qui munera imponunt

... ἐκ μεγίστων τιμημάτων ἀστυνόμοι οἱ δὲ βουλητοί· διαχειροτονηθέντων δὲ καὶ ἀφικομένων εἰς ἓξ οἷς ἂν πλεῖσται γένωνται, τοὺς τρεῖς ἀποκληρωσάντων, οἷς τούτων ἐπιμελές. δοκιμασθέντες δὲ ἀρχόντων κατὰ τοὺς τεθέντας αὐτοῖς νόμους. ἀγορανόμους δὲ ἑξῆς τούτοις αἱρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων πέντε· τὰ δ' ἄλλα, αὐτῶν γίγνεσθαι τὴν αἵρεσιν καθάπερ ἡ τῶν ἀστυνόμων· δέκα ἐκ τῶν ἄλλων χειροτονηθέντας, τοὺς πέντε ἀποκληρῶσαι· καὶ δοκιμασθέντας αὐτοὺς, D ἄρχοντας ἀποφῆναι. χειροτονείτω δὲ πᾶς πάντας. ὁ δὲ μὴ θέλων, ἐὰν εἰσαγγελθῇ πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ζημιούσθω πεντήκοντα δραχμαῖς, πρὸς τῷ κακὸς εἶναι δοκεῖν. ἴτω δ' εἰς ἐκκλησίαν καὶ τὸν κοινὸν ξύλλογον ὁ βουλόμενος. ἐπάναγκες δ' ἔστω τῷ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων δέκα δραχμαῖς ζημιουμένῳ, ἐὰν μὴ παρὼν ἐξετάζηται τοῖς ξυλλόγοις· τρίτῳ δὲ τιμήματι καὶ τετάρτῳ, μὴ ἐπάναγκες· ἀλλὰ ἀζήμιος ἀφιέσθω, ἐὰν μή τι παραγγείλωσιν οἱ ἄρχοντες πᾶσιν ἔκ τινος ἀνάγκης ξυνιέναι. τοὺς δὲ δὴ ἀγορανόμους τὸν E περὶ τὴν ἀγορὰν κόσμον διαταχθέντα ὑπὸ νόμων φυλάττειν· καὶ ἱερῶν καὶ κρηνῶν ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ' ἀγορὰν, ὅπως μηδὲν ἀδικῇ μηδείς. τὸν ἀδικοῦντα δὲ κολάζειν, πληγαῖς μὲν καὶ δεσμοῖς δοῦλον καὶ ξένον· ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὤν τις περὶ τὰ τοιαῦτα ἀκοσμῇ, μέχρι μὲν ἑκατὸν δραχμῶν νομίσματος αὐτοὺς εἶναι κυρίους διαδικάζοντας, μέχρι δὲ διπλασίου τούτου κοινῇ μετὰ ἀστυνόμων ζημιοῦν, δικάζοντας τῷ ἀδικοῦντι. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἀστυνόμοις ἔστω ζημιώματά τε καὶ κολάσεις ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀρχῇ, μέχρι μὲν μνᾶς αὐτοὺς F ζημιοῦντας, τὴν διπλασίαν δὲ μετὰ ἀγορανόμων.

μουσικῆς δὲ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ γυμναστικῆς ἄρχοντας καθίστασθαι πρέπον ἂν εἴη διττοὺς ἑκατέρων· τοὺς μὲν, παιδείας αὐτῆς ἕνεκα, τοὺς δὲ, ἀγωνιστικῆς. παιδείας μὲν βούλεται λέγειν ὁ νόμος, γυμνασίων καὶ διδασκαλιῶν ἐπιμελητὰς κόσμου καὶ παιδεύσεως ἅμα, καὶ τῆς περὶ ταῦτα ἐπιμελείας, τῶν φοιτήσεών τε πέρι καὶ οἰκήσεων ἀρρένων καὶ θηλειῶν κορῶν. ἀγωνίας δὲ, ἔν τε τοῖς γυμνικοῖς καὶ περὶ τὴν μουσικὴν

μασία καὶ κατηγόρημα ἐν τούτοις ἔστω καὶ ἀπηγόρημα· τῶν μὲν, ὡς ἄπειρος ὁ λαχών· τῶν δ', ὡς ἔμπειρος. ὁ δ' αὖ εἷς ἐκ προχειροτονηθέντων δέκα λαχὼν δοκιμασθεὶς, τὸν ἐνιαυτὸν τῶν χορῶν ἀρχέτω κατὰ νόμον. κατὰ ταὐτὰ δὲ τούτοις καὶ ταύτῃ ὁ λαχὼν τὸν ἐνιαυτὸν ἐκ[illegible] τῶν ἀφικομένων εἰς κρίσιν μονῳδιῶν τε καὶ συναυλιῶν, ἀρχέτω εἰς τοὺς κριτὰς ἀποδιδοὺς ὁ λαχὼν τὴν κρίσιν. μετὰ δὲ ταῦτα, χρεὼν ἀγωνίας ἀθλοθέτας αἱρεῖσθαι τῆς περὶ τὰ γυμνάσια ἵππων τε καὶ ἀνθρώπων, ἐκ τῶν τρίτων τε καὶ ἔτι τῶν δευτέρων τιμημάτων. εἰς δὲ τὴν αἵρεσιν ἔστω μὲν ἐπάναγκες τοῖς τρισὶ πορεύεσθαι τιμήμασι, τὸ σμικρότατον δὲ ἀζήμιον ἀφείσθω. τρεῖς δ' ἔστωσαν οἱ λαχόντες τῶν προχειροτονηθέντων μὲν, εἴκοσι· λαχόντων δὲ ἐκ τῶν εἴκοσι, τριῶν, οὓς ἂν καὶ ψῆφος ἡ τῶν δοκιμαζόντων δοκιμάσῃ. ἐὰν δέ τις ἀποδοκιμασθῇ καθ' ἡντινοῦν ἀρχῆς λῆξιν καὶ κρίσιν, ἄλλους αἱρεῖσθαι κατὰ ταὐτὰ, καὶ τὴν δοκιμασίαν ὡσαύτως αὐτῶν πέρι περαίνεσθαι. λοιπὸς δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημένα νῦν ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητὴς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀρρένων. εἷς μὲν δὴ καὶ ὁ τούτων ἄρχων ἔστω κατὰ νόμους· ἐτῶν μὲν γεγονὼς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα· παίδων δὲ γνησίων πατὴρ, μάλιστα μὲν υἱέων καὶ θυγατέρων· εἰ δὲ μὴ, θάτερα. διανοηθήτω δὲ αὐτός τε ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προκρίνων ὡς οὖσαν ταύτην τὴν ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν πολὺ μεγίστην. παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἡ πρώτη βλάστη καλῶς ὁρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὑτοῦ φύσεως, κυριωτάτη τέλος ἐπιθεῖναι τὸ προσφορον, τῶν τε ἄλλων φυτῶν καὶ τῶν ζώων ἡμέρων καὶ ἀγρίων καὶ ἀνθρώπων. ἄνθρωπος δὲ, ὥς φαμεν, ἥμερον· ὅμως μὴν παιδείας μὲν ὀρθῆς τυχὸν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς, θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῶον γίγνεσθαι φιλεῖ· μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν, ἀγριώτατον ὁπόσα φύει γῆ. ὧν ἕνεκα οὐ δεύτερον οὐδὲ πάρεργον δεῖ τὴν παίδων τροφὴν τὸν νομοθέτην ἐᾶν γίγνεσθαι. πρῶτον δὲ ἄρξασθαι χρεὼν τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι καλῶς, αἱρεθέντα τῶν ἐν τῇ πόλει ὃς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ᾖ· τοῦτον κατὰ δύναμιν ὅτι μάλιστα αὐτοῖς καθιστάντα προστάττειν ἐπιμελητήν.

verò ex deſignatis decem, ſortitus ... rauerit, & deinde comprobatus fuerit, vnus annuo tempore choro ſecundum legem præſit. Similiter etiam in monodia & tibicinio deſignatio fiat, electióque & comprobatio, & qui aſſecutus fuerit, eodem modo à iudicibus confirmatus, anno præſit. Deinceps autores declaratoréſque munerum in exercitatione gymnaſtica tam equorum quàm hominum, à ſecundo tertióque cenſu ita conſtituantur. Comitia ingredi trium cenſuum homines compellantur, minimus auté cenſus liber ſit. Et de viginti qui præ cæteris ſuffragio deſignati fuerint, tres ante alios ſortè electi, principes declarentur, quos comprobantium ſuffragium confirmauerit. In cuiuſcunque autem magiſtratus ſorte atque iudicio ſiquis reprobatus & repulſus fuerit, alius loco eius eodem ordine deſignetur & comprobetur. Reſtat princeps, qui totius diſciplinæ in his quæ narrauimus tam fœminarum quàm marium curam habeat. Vnum quoque hunc ſecundum leges principem eſſe volumus: non pauciores natum annos quàm quinquaginta, qui legitimos habeat filios vtriuſque ſexus maximè: ſi verò minus, alterius ſex omnino. Cogitare debet & qui elegit & qui eligitur, hunc magiſtratum omnium in ciuitate ſummorũ magiſtratuum eſſe admodum præſtantiſſimum. In omnibus quippe viuentibus prima ipſa germina ſi aptè cœperint ad naturæ ſuæ virtutem, vim habent ſummam ad finem ſibi debitum imponendum. Quod & in plantis euenit, & in brutis tum ſilueſtribus tum etiam manſuetis, & in hominibus. Hominem autem mãſuetum animal eſſe dicimus. Porrò ſi cum natura felici rectam quoque diſciplinam fuerit aſſecutus: in diuiniſſimũ manſuetiſſimúmq; animal ſolet euadere: ſi verò non ſatis aut non bene fuerit educatus, ferociſſimũ omniũ quæ in terris naſcuntur, animal redditur. Quamobrem non debet legum conditor rem ſummopere neceſſariam pueritiæ educationem poſtponere, ſed operam dare in primis, ſi rem hanc diligenter eſt curaturus, vt omnium ciuium ad officia quæque optimus vir eligatur, quiquàm maximè pro viribus, educãdis pueris præponatur.

Omnes

runt. Idcirco qui litigant, ad vicinos primùm & amicos, & maximè rei de qua quæritur conſcios ſe cõuertant. Quòd ſi per eos nõ ſufficienter fuerit iudicatum, ad aliud iudicium proficiſcantur. Tertium verò, ſi per duo ſuperiora reconciliati non fuerint, finem imponat. Profectò iudiciorum conſtitutiones quodam modo magiſtratuum electiones ſunt. Omnẽ nanque magiſtratum neceſſe eſt quorundam etiam eſſe iudicem. Non tamẽ iudex omnis neceſſario eſt magiſtratus & princeps: quanquam iudex ea die qua iudicium peragit, quodammodo magiſtratus eſt non vilis. Igitur quaſi iudices ipſi magiſtratus aliqui ſint, de his iam qui quarúmque rerum & quot in vnaquaque re eſſe debeant, diſſeramus. Auguſtiſſimum certè iudicium ſit quod ſibimet aliqui præfecerunt, communi conſenſu iudices eligentes: reliquarum rerum iudicia duo ſint. Alterum quando priuatos iniuriam à priuato pati conqueritur, cúmque in iudicium trahit. Alterum quando reipublicæ iniuriam à ciuium aliquo fieri arbitratus aliquis communibus rebus auxiliari conatur. Dicendum eſt igitur, quos & quales iudices eſſe oporteat. Primum iudicium commune omnibus priuatis qui tertio inter ſe litigent, ita fiat. Omnis magiſtratus tam annui quàm maioris temporis pridie calendas menſis illius, quo poſt æſtiuum ſolſtitium nouus incipit annus, in templum vnũ conueniãt. Vbi iureiurando interpoſito ex ſingulis magiſtratibus veluti quaſdam deo primitias offerentes, vnum iudicem deligant, qui optimus eſſe, & optimè atque ſanctiſſimè iudicia illo anno redditurus ciuibus videatur. Ac poſtquam iudices deſignati ſunt, ab eiſdẽ qui deſignarunt, ſinguli cõprobẽtur. Et ſiquis reprobatus fuerit, alius ſimiliter eligatur. Comprobati, illis qui per præcedentia reconciliati nõ ſunt, iudicia reddant, & apertè ſuffragium ferant: audientibus ſpectantibúſque neceſſario conſultoribus, reliquiſq; magiſtratibus qui eos declarauerũt. De cæteris autẽ interſit ꝑ arbitrio quiſq;

σαφὲς δ' ἂν ποιεῖ τὸ ἀμφισβητούμενον χρόνου γίγνεσθαι πέρι ἑκατέρων. ὁ δὲ χρόνιος ἅμα καὶ τὸ βραδύ, τό τε πολλάκις ἀνακρίνειν, πρὸς τὸ φανερὰ γίγνεσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν ξύμφορον. ὧν ἕνεκα, πρῶτον μὲν εἰς γείτονας ἰέναι χρὴ τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις, καὶ τοὺς φίλους τε καὶ ξυνειδότας ὅτι μάλιστα τὰς ἀμφισβητουμένας πράξεις. ἐὰν δ' ἄρα μὴ ἐν τούτοις τις ἱκανὴν κρίσιν λαμβάνῃ, πρὸς ἄλλο δικαστήριον ἴτω. τὸ δὲ τρίτον, ἂν τὰ δύο δικαστήρια μὴ δύνηται διαλλάξαι, τέλος ἐπιτιθέτω τῇ δί-

D κῃ. Τρόπον δή τινα καὶ τῶν δικαστηρίων αἱ καταστάσεις, ἀρχόντων εἰσὶν αἱρέσεις. πάντα μὲν γὰρ ἄρχοντα ἀναγκαῖον καὶ δικαστὴν εἶναι τινῶν· δικαστὴς δ' οὐκ ἄρχων, καί τινα τρόπον ἄρχων οὐ πάνυ φαῦλος γίγνεται τὴν ᾗπερ ἡμέραν ἂν κρίνων τὴν δίκην ἀποτελῇ. Θέντες δὴ καὶ τοὺς δικαστὰς ὡς ἄρχοντας, λέγωμεν τίνες ἂν εἶεν πρέποντες, καὶ τίνων ἄρα δικασταί, καὶ πόσοι ἐφ' ἕκαστον. κυριώτατον μὲν τοίνυν ἔστω δικαστήριον, ὅπερ ἂν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀποφήνωσιν ἕκαστοι, κοινῇ τινας ἑλόμενοι. δύο δὲ τῶν λοιπῶν ἔστω κριτήρια· τὸ μέν, ὅταν τίς τινα ἰδιώτην ἰδιώτης, ἐπαιτιώμενος ἀδικεῖν αὑτόν, ἄγων

E εἰς τὴν δίκην, βούληται διακριθῆναι· τὸ δ', ὁπόταν τὸ δημόσιον ὑπό τινος τῶν πολιτῶν ἡγῆταί τις ἀδικεῖσθαι, καὶ βουληθῇ τῷ κοινῷ βοηθεῖν. λεκτέον δὴ ὁποῖοί τ' εἰσὶ καὶ τίνες οἱ κριταί. πρῶτον δὲ δικαστήριον γιγνέσθω κοινὸν ἅπασι τοῖς τὸ τρίτον ἀμφισβητοῦσιν ἰδιώταις πρὸς ἀλλήλους, γιγνόμενον τῇδέ πῃ. πάσας δὴ τὰς ἀρχάς, ὁπόσαι τε κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ὁπόσαι πλείω χρόνον ἄρχουσιν, ἐπειδὰν μέλλῃ νέος ἐνιαυτὸς μετὰ θερινὰς τροπὰς τῷ ἐπιόντι μηνὶ γίγνεσθαι, ταύτης τῆς ἡμέρας τῇ πρόσθεν πάντας χρὴ τοὺς ἄρχοντας συνελθεῖν εἰς ἓν ἱερὸν καὶ τὸν θεὸν ὀμόσαντας, οἷον ἀπάρξασθαι πάσης ἀρ-

F χῆς ἕνα δικαστήν, ὃς ἂν ἐν ἀρχῇ ἑκάστῃ ἄριστός τε εἶναι δόξῃ, καὶ ἄριστ' ἂν καὶ ὁσιώτατα τὰς δίκας τοῖς πολίταις αὐτῷ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν φαίνηται διακρίνειν. τούτων δὲ αἱρεθέντων, γίγνεσθαι μὲν δοκιμασίαν ἐν τοῖς ἑλομένοις· ἐὰν δὲ ἀποδοκιμασθῇ τις, ἕτερον ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ ταὐτά· τοὺς δὲ δοκιμασθέντας δικάζειν μὲν τοῖς τἆλλα δικαστήρια φυγοῦσι, τὴν δὲ ψῆφον φανερὰν φέ-

τῆς πόλεως ὡς μέτοχός ἐστι). διὰ ταῦτ' οὖν δὴ καὶ κατὰ φυλὰς ἀναγκαῖον δικαστήριά τε γίγνεσθαι, καὶ κλήρῳ δικαστὰς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀδιαφθόρους ταῖς δεήσεσι δικάζειν· τὸ δὲ τέλος κρίνειν πάντων τῶν τοιούτων ἐν ἐκείνῳ τῷ δικαστηρίῳ ὅ φαμεν εἴς γε ἀνθρωπίνην δύναμιν ὡς οἷόν τε ἀδιαφθορώτατα παρεσκευάσθαι τοῖς μὴ δυναμένοις μήτε ἐν τοῖς γείτοσι μήτε ἐν τοῖς φυλετικοῖς δικαστηρίοις ἀπαλλάττεσθαι. νῦν δὴ περὶ μὲν δικαστήρια ἡμῖν, ἃ δή φαμεν, οὔθ' ὡς ἀρχὰς οὔθ' ὡς μὴ ῥᾴδιον εἰπόντα, ἀναμφισβητήτως εἰρηκέναι. περὶ μὲν ταῦτα οἷον περιγραφή τις ἔξωθεν περιγεγραμμένη τὰ μὲν εἴρηκε, τὰ δὲ ἀπολείπει σχεδόν. πρὸς γὰρ τέλει νομοθεσίας ἡ δικῶν ἀκριβὴς νόμων θέσις ἅμα καὶ διαίρεσις ὀρθότατα γίγνοιτ' ἂν μακρῷ. ταύτῃ μὲν οὖν εἰρήσθω πρὸς τῷ τέλει περιμένειν ἡμᾶς. αἱ δὲ περὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς καταστάσεις σχεδὸν τὴν πλείστην εἰλήφασι νομοθεσίαν. τὸ δὲ ὅλον καὶ ἀκριβὲς περὶ ἑνός τε καὶ πάντων τῶν κατὰ πόλιν καὶ πολιτικὴν πᾶσαν διοικήσεων, οὐκ ἔστι γενέσθαι σαφές, πρὶν ἂν ἡ διέξοδος ἀπ' ἀρχῆς τά τε δεύτερα καὶ τὰ μέσα καὶ πάντα μέρη τὰ ἑαυτῆς ἀπολαβοῦσα, πρὸς τέλος ἀφίκηται. νῦν μὴν ἐν τῷ παρόντι μέχρι τῆς τῶν ἀρχόντων αἱρέσεως γενομένης, τελευτὴ μὲν τῶν ἔμπροσθεν αὕτη γίγνοιτ' ἂν ἱκανή· νόμων δὲ θέσεως ἀρχὴ καὶ ἀναβολῶν ἅμα καὶ ὄκνων οὐδὲν ἔτι δεομένη. ΚΛ. Πάντως μοι κατὰ νοῦν, ὦ ξένε, τὰ ἔμπροσθεν εἰρηκώς, τὴν ἀρχὴν τῇ τελευτῇ προσάψας περὶ τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι, ταῦτα ἔτι μᾶλλον ἐκείνων εἴρηκας φιλίως. ΑΘ. Καλῶς τοίνυν ἂν ἡμῖν ἡ πρεσβυτῶν ἔμφρων παιδιὰ μέχρι δεῦρ' εἴη τὰ νῦν διαπεπαισμένη. ΚΛ. Καλὴν τὴν σπουδὴν ἔοικας δηλοῦν τῶν ἀνδρῶν. ΑΘ. Εἰκός γε. τόδε δὲ ἐννοήσωμεν, εἴ σοι δοκεῖ, καθάπερ ἐμοί. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ καὶ περὶ τίνων; ΑΘ. Οἶσθ' ὅτι καθάπερ ζωγράφων οὐδὲν πέρας ἔχειν ἡ πραγματεία δοκεῖ περὶ ἑκάστων τῶν ζῴων, ἀλλ' ἢ τοῦ χραίνειν ἢ ἀποχραίνειν, ἢ ὅτι δή ποτε καλοῦσι τὸ τοιοῦτον οἱ ζωγράφων παῖδες, οὐκ ἄν ποτε δοκεῖ παύσασθαι κοσμοῦσα, ὥστε ἐπίδοσιν μηκέτ' ἔχειν εἰς τὸ καλλίω τε καὶ φανερώτερα γίγνεσθαι τὰ γεγραμμένα. ΚΛΕΙΝ. Σχεδὸν ἐννοῶ, ἀκούων καὶ αὐτὸς ταῦτα, ἃ λέγεις· ἐπεὶ ἐντριβής γε οὐδαμῶς γέγονα τῇ τοιαύτῃ τέχνῃ.

C diximus ad eas lites determinandas, quæ nec per vicinos neque per contribules dirimi potuerunt. Verùm de iudiciis, quæ magiſtratus eſſe nec affirmare nec negare facilè ſine controuerſia quiſquam poterit, hæc quaſi exterius circunducta deſcriptio nonnulla complexa eſt, nonnulla etiam reliquiſſe videtur. Nam iudicialium legum exacta poſitio atque partitio longè rectius in calce ferendarum legum locabitur. Quare ad idem tempus has differamus. Cæteri autem magiſtratus maxima iam ex parte diſpoſiti ſunt. Tota verò atque accurata ciuilium diſpenſatio, ſiue ad vnum, ſiue ad omnes pertineat, non antea liquidò D declarari poterit, quàm tractatio ipſa principia & ſequentia, media omnéſque partes ſuas complexa, ad exitum vſque peruenerit. quæ quidem in præſentia vſque ad magiſtratuum creationem progreſſa, vt antecedentium finis ſufficiens eſt, ita ferendarum legum principium, nec moram aut ſegnitiem amplius patitur. CLIN. Quamuis ſuperiora omnia ex animo meo dixeris, hoſpes, multo tamen gratius in præſentia mihi id contigit, quòd cum dictorum exitu, dicendorum initium iunxiſti. ATHEN. Bellè igitur prudens ſeniorum ludus hucuſque nobis ſit perluſus. CLI. E Pulchrum ſanè ſtudium virorum ſignificare videris. ATH. Conſentaneum eſt. Verùm animaduertamus, ſi hoc tibi quoque vt mihi videtur. CLIN. Quódnam? & quibus de rebus? ATH. An neſcis idem in hac re quod in pictorum facultate contingere? Illa quippe nullum in pingendis animalibus terminum habere videtur, ſed ſemper inumbrando, & deumbrando, vel quomodocunque aliter à pictoribus id vocetur, exornare conatur, nec ceſſat vnquam. Non enim poteſt fieri, vt ad pulchriora expreſsioráque incrementum non habeatur. CLIN. Intelligo fermè audiens quæ dicis. Nullum enim huius artis vſum habeo. F

CLIN. Ita certè. ATHEN. Nónne id mihi & vobis in præſentia faciundum? CLINIAS. Quid ais? ATHENIEN. Quoniam leges laturi ſumus, & legum cuſtodes creati ſunt, nos autem ad occaſum vitæ appropinquamus, & cuſtodes iſti nobis iuniores ſunt, oportet nos, vt diximus, leges ferre ſimul: atque hos tam legumlatores quàm cuſtodes quoad poſſumus facere. CLIN. Quidni? dummodo id ſatis facere poſſimus. ATHENIEN. Veruntamen impenſius annitamur. CLIN. Nihil prohibet. ATHEN. Sic ergo ad eos dicamus: O amici legum conſeruatores, permulta in ſingulis nos qui leges poſuimus, neceſſariò relinquemus, quæ tamen non parua erunt, imò & rem omnem pro viribus exteriore quadam circunſcriptione ſignificabimus, quam quidem impleri à vobis oportebit. Quò verò id facturis vobis reſpiciendum eſt, audite. Megillus, egóque, & Clinias hæc inter nos ſæpenumero diximus, & probè nos dixiſſe conuenimus. Voſque rogamus vt & indulgere nobis, & diſcipulos præſtare velitis, ad ea ipſa reſpicientes, ad quæ legum cuſtodi & latori reſpiciendum concorditer nos conſenſimus. huius conſenſionis vnum eſt caput, vt homo bonus efficiatur, habens virtutem animi hominis propriam, ſtudio aliquo partam, aut vſu, aut certa quadam adeptione, vel cupiditate, vel opinione, vel aliquo genere doctrinarum, ſeu maſculus ſit, ſiue fœmina, ſiue iuuenis, ſeu ſenex. Atque ad hoc ipſum quod dicimus, quiſque per totam vitam omni ſtudio tendat, cætera quæ impedimento huic rei ſunt, negligens. Pro patria præterea, ſi neceſſe eſt, mori paratus ſit, antequàm velit aut euerſam videre ciuitatem, iugóque ſeruitutis ſubiectam à peioribus gubernari, aut fuga ipſam deſerere. Quippe

διδάξειεν ἂν ἐπανορθεῖν εἴτε μείζονα εἴτ' ἐλάττω πειρᾶ τινι ἔχων ἔννοιαν ὅπως χρὴ φυλάττειν καὶ ἐπανορθοῦν νόμους, οὐκ ἄν ποτε λήξει ἀπειπὼν τὸ τοιοῦτον πρὶν ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τῷ νῦν παρόντι ποιητέον ἐμοὶ καὶ σφῷν τοῦτο. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘΗΝ. Ἐπειδὴ νομοθετεῖν μὲν μέλλομεν, ᾕρηνται δὲ ἡμῖν νομοφύλακες, ἡμεῖς δ' ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου, οἱ δ' ὡς πρὸς ἡμᾶς νέοι, ἅμα μὲν, ὥς φαμεν, δεῖ νομοθετεῖν ἡμᾶς, ἅμα δὲ πειρᾶσθαι ποιεῖν καὶ τούτους

D αὐτοὺς, νομοθέτας τε καὶ νομοφύλακας εἰς τὸ δυνατόν. ΚΛΕΙΝ. Τί μήν, εἴπερ οἷοί γ' ἐσμὲν ἱκανῶς. ΑΘ. Ἀλλ' οὖν πειρατέα γε καὶ προθυμητέα. ΚΛΕΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘΗΝ. Λέγωμεν δὴ πρὸς αὐτούς, Ὦ φίλοι σωτῆρες νόμων, ἡμεῖς περὶ ἑκάστων ὧν τίθεμεν τοὺς νόμους πάμπολλα παραλείψομεν. ΚΛΕΙΝ. Ἀνάγκη γάρ. ΑΘΗΝ. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅσα γε μὴ σμικρὰ, καὶ τὸ ὅλον, εἰς δύναμιν οὐκ ἀνέξομεν ἀπεριήγητον καθάπερ τινὶ περιγραφῇ. τοῦτο δὲ δεήσει συμπληροῦν ὑμᾶς τὸ περιηγηθέν. ὅποι δὲ βλέποντες δράσετε τὸ τοιοῦτον, ἀκούειν χρή.

E Μέγιλλος μὲν γὰρ, καὶ ἐγὼ, καὶ Κλεινίας, εἰρήκαμέν τε αὐτὰ ἀλλήλοις οὐκ ὀλιγάκις, ὁμολογοῦμέν τε λέγεσθαι καλῶς. ὑμᾶς δὲ ἡμῖν βουλόμεθα συγγνώμονάς τε ἅμα καὶ μαθητὰς γίγνεσθαι. βλέποντας πρὸς ταῦτα εἰς ἅπερ ἡμεῖς ξυνεχωρήσαμεν ἀλλήλοις νομοφύλακά τε καὶ νομοθέτην δεῖν βλέπειν. ἦν δὲ ἡ συγχώρησις ἓν ἔχουσα κεφάλαιον, ὅπως ποτὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνοιτ' ἂν τὴν ἀνθρώποις προσήκουσαν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἔχων, ἔκ τινος ἐπιτηδεύματος, ἤ τινος ἤθους, ἢ ποιᾶς κτήσεως, ἢ ἐπιθυμίας, ἢ δόξης, ἢ μαθημάτων ποτὲ τινῶν· εἴτε

F ἄρρην τις τὴν ξυνοικούντων οὖσα ἡ φύσις, εἴτε θήλεια, νέων ἢ γερόντων, ὅπως εἰς ταὐτὸν τοῦτο ὃ λέγομεν τεταμένη σπουδὴ πᾶσα ἔσται διὰ παντὸς τοῦ βίου· τῶν δ' ἄλλων ὁπόσα ἐμπόδια τούτοις, μηδὲν προτιμῶν φανεῖται μηδ' ὁστισοῦν· τελευτῶν δὲ, καὶ πόλεως ἐὰν ἀνάστατον ἀνάγκη φαίνηται γίγνεσθαι, πρὶν ἐθέλειν δούλειον ὑπομείνασα ζυγὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χειρόνων, ἢ λείπειν φυγῇ τὴν πόλιν· ὡς πάντα

C ἡμεῖς δ' οὖν νῦν φαμὲν ὀρθότατα προῃρῆσθαι τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα ἀριθμόν· ὃς πάσας τὰς διανομὰς ἔχει, μέχρι τῶν δώδεκα, ἀπὸ μιᾶς ἀρξάμενος, πλὴν ἑνδεκάδος. αὕτη δ' ἔχει σμικρότατον ἴαμα· ἐπὶ θάτερα γὰρ ὑγιὴς γίνεται, δυοῖν ἑστίαιν ἀπονεμηθείσαιν· ὡς δ' ἐστὶ ταῦτα ἀληθῶς ὄντα, κατὰ σχολὴν οὐκ ἂν πολὺς ἐπιδείξειε μῦθος. πιστεύσαντες δὴ τῇ νῦν παρούσῃ φήμῃ καὶ λόγῳ, νείμωμέν τε ταύτην, καὶ ἑκάστῃ μοίρᾳ θεὸν ἢ θεῶν παῖδα ἐπιφημίσαντες, βωμούς τε καὶ τὰ τούτοις προσήκοντα ἀποδόντες, θυσιῶν πέρι ξυνόδους ἐπ' αὐτοῖς ποιώμεθα δύο τοῦ μηνός· D δώδεκα μὲν, τῇ τῆς φυλῆς διανομῇ, δώδεκα δ' αὐτῷ τῷ τῆς πόλεως διαμερισμῷ. θεῶν μὲν δὴ πρῶτον χάριτος ἕνεκα καὶ τῶν περὶ θεούς· δεύτερον δὲ, ἡμῶν αὐτῶν οἰκειότητός τε πέρι καὶ γνωρίσεως ἀλλήλων, ὥς φαμεν ἄν, καὶ ὁμιλίας ἕνεκα πάσης. πρὸς γὰρ δὴ τὴν τῶν γάμων κοινωνίαν καὶ σύμμιξιν ἀναγκαίως ἔχει τὴν ἄγνοιαν ἐξαιρεῖν, παρ' ὧν τέ τις ἄγεται, καὶ ἃ καὶ οἷς ἐκδίδωσι· περὶ παντὸς ποιούμενον ὅτι μάλιστα τὸ μὴ σφάλλεσθαι μηδαμῶς ἐν τοῖς τοιούτοις κατὰ τὸ δυνατόν. τῆς οὖν τοιαύτης E σπουδῆς ἕνεκα χρὴ καὶ τὰς παιδιὰς ποιεῖσθαι, χορεύοντάς τε καὶ χορευούσας κόρους καὶ κόρας, καὶ ἅμα δὴ θεωροῦντάς τε καὶ θεωρουμένους μετὰ λόγου τε καὶ ἡλικίας τινὸς ἐχούσης εἰκυίας προφάσεις, γυμνοὺς καὶ γυμνάς, μέχρι περ αἰδοῦς σώφρονος ἑκάστων. τούτων δ' ἐπιμελητὰς πάντων καὶ κοσμητὰς, τοὺς τῶν χορῶν ἄρχοντας γίνεσθαι, καὶ νομοθέτας μετὰ τῶν νομοφυλάκων, ὅσα ἂν ἡμεῖς ἐκλείπωμεν τάττοντας. ἀναγκαῖον δέ (ὅπερ εἴπομεν) περὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ὅσα σμικρὰ καὶ πολλά, νομοθέτην μὲν ἐκλείπειν, τοὺς δ' ἐμπείρους ἀεὶ F κατ' ἐνιαυτὸν γιγνομένους αὐτῶν, ἀπὸ τῆς χρείας μανθάνοντας τάττεσθαι· καὶ ἐπανορθουμένους, κινεῖν κατ' ἐνιαυτόν, ἕως ἂν ὅρος ἱκανὸς δόξῃ τῶν τοιούτων νομίμων καὶ ἐπιτηδευμάτων γεγονέναι. χρόνος μὲν οὖν μέτριος ἅμα καὶ ἱκανὸς γίνοιτ' ἂν τῆς ἐμπειρίας δεκαετηρὶς, θυσιῶν τε καὶ χορειῶν, ἐπὶ πάντα καὶ ἕκαστα ταχθείς. ζῶντος μὲν τοῦ τάξαντος νομοθέτου, κοινῇ.

autem nunc rectiſſimè arbitramur quinque millium & quadraginta numerum elegiſſe, qui omnes ab vna vſque ad duodecim deciſiones habet, vndecimo numero ſolùm excepto, qui minimo quodam remedio redintegratur. Reſtituitur enim ſi duæ ad alteram partem domus acceſſerint. Hæc vera eſſe, ſermo nequaquam prolixus in otio demonſtraret. Credentes igitur præſenti ſermoni & rationi, eam diſtribuamus, & vnicuique parti deum vel deorum filium inuocantes aris cæteriſque huiuſmodi dedicati, in ſacrificiis conuentus duos ſingulis menſibus faciamus, vt duodecim ſingularum tribuum, & duodecim ciuitatis diſtributioni accommodentur. Hæc deorum primo diuinorúmque colendorum gratia ita fiant: deinde amicitiæ quoque & cognitionis mutuæ, & communis denique conſuetudinis gratia, quæ ad matrimonia conficienda ſummopere neceſſaria eſt: vt ſublata ignorantia, nemo in his quoad fieri poteſt decipiatur: ſed quiſque cui collocat, & quam & à quibus ducit, agnoſcat. Neceſſariè admodum huius rei gratia, ludi etiam chorique puellorum & puellarum ſimul fieri debent, nudatis corporibus quatenus modeſtus pudor patitur, vt cum ratione in ætate conuenienti, conſpiciant alterutrum atque conſpiciantur. Quæ quidem omnia curent, ornéntque chori principes, & cum legum cuſtodibus conditores, vt à nobis relicta ſuppleant. Neceſſe nanque, vt diximus, in his præſertim quæ multa paruáque ſunt, nonnulla in prima poſitione legum prætermitti, quæ magiſtratus ſequentes vſu rerum commoniti, quotannis mouebunt & corrigent, donec tempus illud aduenerit, quo inſtituta hæc diſcuſſa & approbata ſufficienter fuiſſe videantur. Tempus autem ad hoc periculum faciundum, moderatum & ſufficiens decennium erit, quo ad ſacra & choreas, ad omnia denique atque ſingula. Quę quidem per experientiam emendatio viuente legumlatore, communiter cum illo fiat.

rent, nec pauperum fugere, neque diuitum affinitatem ſectari præcipuè oportere: ſed cæteris paribus pauperiorem ſemper honorare, cúmque ipſo ſocietatem inire. Nam & ciuitati & familiis quæ iunguntur, id conducit. Quippe quod moderatum eſt & mediocre, immoderato & excedente mirum in modum ad virtutem præſtat. Ergo quicunque ferocioris velocioriſque quàm oportet ad agendum animi ſibi conſcius eſt, is det operam oportet, vt quàm quietiſſimorum parentum filiam ducat: & qui contrà natura affectus eſt, contrariam ſibi aſciſcat affinitatem. Sed vna tandem ſit communis ratio nuptiarum, vt quiſque non iucundiſſimum ſibi, ſed ciuitati vtile ineat matrimonium. Etenim ſinguli ſemper ad ſibi ſimilimum natura feruntur. Vnde ciuitas tota & diuitiis & moribus inæqualis quàm maximè redditur, ex quibus quæ minimè nobis euenire vellemus, maximè ciuitatibus plurimis accidunt. Sed ſi hæc per rationem lege ſanciremus, ne diues diuitis, aut potens potentis ſocietatem admittat, cogeremúſque velociores animo cum tardioribus, & tardiores contrà cum velocioribus copulari, non modò ridicula noſtra oratio videretur, ſed & iram permultis concitaret. Non enim intellectu facile eſt, quòd ciuitas ſimilis eſſe debeat pateræ, in qua merum quod primo infuſum bullit, ſtatim alterius dei ſobrietate caſtigatum, atque optimè temperatum, bonus & moderatus potus efficitur. Quemadmodum verò id in mixta filiorum procreatione fiat, nemo, vt breuiter dicam, poteſt conſpicere. Quamobrem non lege cogendi, ſed perſuaſione inducendi ciues, vt æqualem temperatámque liberorum ſuorum generationẽ pluris faciant, quàm opulentiſſimæ affinitatis æqualitatem. Et eum qui in connubio pecuniis inhiat, nõ lege ſcripta arcere debemus, ſed opprobriis & increpationibus abſterrere. Ad nuptias igitur vt decet celebrandas & hęc exhortantur, & illa quæ in ſuperioribus diximus, aſſerentes oportere filiorum filios relinquendo, noſtros videlicet in diuino miniſterio ſucceſſores, naturam aſſequi ſempiternam,

ραιοῖτ' ἂν μὴ φεύγειν τὸν τῶν πενήτων μηδὲ τὸν τῶν πλουσίων διώκειν διαφερόντως γάμον· ἀλλ', ἐὰν τἆλλα ἰσάζῃ, τὸν ὑποδεέστερον ἀεὶ τιμῶντα, εἰς τὴν κοινωνίαν ξυνιέναι. τῇ τε γὰρ πόλει ξύμφορον ἂν εἴη ταύτῃ, ταῖς τε ξυνιούσαις ἑστίαις. τὸ γὰρ ὁμαλὸν καὶ ξύμμετρον ἀκράτου μυρίον διαφέρει πρὸς ἀρετήν. κοσμίων τε πατέρων χρὴ προθυμεῖσθαι γίγνεσθαι κηδεστὴν τὸν αὑτῷ ξυνειδότα ἰταμώτερον ἅμα καὶ θᾶττον τοῦ δέοντος πρὸς πάσας τὰς πράξεις φερόμενον· τὸν δ' ἐναντίως πεφυκότα, ἐπὶ τἀναντία χρὴ κηδεύματα πορεύεσθαι·
D καὶ κατὰ παντὸς εἷς ἔστω μῦθος γάμου. τὸν γὰρ τῇ πόλει δεῖ συμφέροντα μνηστεύειν γάμον ἕκαστον, οὐ τὸν ἥδιστον αὑτῷ. φέρεται δέ πως πᾶς ἀεὶ κατὰ φύσιν πρὸς τὸν ὁμοιότατον αὑτῷ. ὅθεν ἀνώμαλος ἡ πόλις ὅλη γίγνεται, χρήμασί τε καὶ τρόπων ἤθεσιν. ἐξ ὧν ἃ μὴ βουλόμεθα ξυμβαίνειν ἡμῖν, καὶ μάλιστα ξυμβαίνει ταῖς πλείσταις πόλεσι. ταῦτα δὴ διὰ λόγου μὲν νόμῳ προστάττειν, μὴ γαμεῖν πλούσιον πλουσίου, μηδὲ πολλὰ δυνάμενον πράττειν ἄλλου τοιούτου· θάττους δὲ ἤθεσι πρὸς βραδυτέρους, καὶ βραδυτέρους πρὸς θάττους ἀναγκάζειν τῇ τῶν γάμων κοινωνίᾳ πορεύεσθαι, πρὸς τῷ γελοῖα εἶναι;
E καὶ θυμὸν ἂν ἐγείραι πολλοῖς. οὐ γὰρ ῥᾴδιον ἐννοεῖν ὅτι πόλιν εἶναι δεῖ δίκην κρατῆρος κεκραμένην· οὗ μαινόμενος μὲν οἶνος ἐγκεχυμένος ζεῖ, κολαζόμενος δὲ ὑπὸ νήφοντος ἑτέρου θεοῦ, καλὴν κοινωνίαν λαβὼν, ἀγαθὸν πῶμα καὶ μέτριον ἀπεργάζεται. τοῦτ' οὖν γιγνόμενον ἐν τῇ τῶν παίδων μίξει, διορᾶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, δυνατὸς οὐδείς. τούτων δὴ χάριν ἐᾶν μὲν νόμῳ τὰ τοιαῦτα ἀναγκαῖον, ἐπᾴδοντα δὲ, πείθειν πειρᾶσθαι, τὴν τῶν παίδων ὁμαλότητα αὐτῶν αὑτοῖς, τῆς τῶν γάμων ἰσότητος ἀπλήστου χρημάτων οὔσης περὶ πλείονος ἕκαστον ποιεῖσθαι· καὶ δι' ὀνείδους ἀποτρέπειν τὸν
F περὶ τὰ χρήματα ἐν τοῖς γάμοις ἐσπουδακότα, ἀλλὰ μὴ γραπτῷ νόμῳ βιαζόμενον. περὶ γάμων δὴ ταῦτ' ἔστω παραμύθια λεγόμενα. καὶ δὴ καὶ τὰ ἔμπροσθεν τούτων ῥηθέντα, ὡς χρὴ τῆς ἀειγενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ παῖδας παίδων καταλείποντα ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτοῦ παραδιδόναι·

πᾶσι τῇ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. ὕβρεις δὲ ἧττον γυναιξί, καὶ C
δουλεία ταπεινὴ καὶ ἀνελεύθερος διὰ χρήματα τοῖς γήμασι γίγνοιτο ἄν. καὶ ὁ μὲν πειθόμενος, ἓν τῶν καλῶν δρῴη τοῦτ' ἄν· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος, ἀλλ' ἢ διδοὺς ἢ λαμβάνων πλέον ἢ πεντήκοντα ἄξια δραχμῶν ἐσθῆτος χάριν, ὁ μὲν μνᾶς, ὁ δέ, τριῶν ἡμιμναίων, ὁ δέ, δυοῖν μναῖν· ὁ δὲ τὸ μέγιστον τίμημα κεκτημένος ὀφειλέτω μὲν τῷ δημοσίῳ τοσοῦτον ἕτερον· τὸ δὲ δοθὲν ἢ ληφθέν, ἱερὸν ἔστω τῆς Ἥρας τε καὶ τοῦ Διός. πραττόντων δὲ οἱ ταμίαι τούτοιν τοῖν θεοῖν, καθάπερ ἐρρήθη τῶν μὴ γαμούντων πέρι, τοὺς ταμίας ἐκπράττειν ἑκάστοτε τοὺς τῆς Ἥρας, D
ἢ παρ' αὐτῶν ἑκάστους τὴν ζημίαν ἐκτίνειν. ἐγγύην δὲ εἶναι κυρίαν, πατρὸς μὲν πρῶτον· δευτέραν πάππου, τρίτην δέ, ἀδελφῶν ὁμοπατρίων· ἐὰν δὲ μηδεὶς ᾖ τούτων, τὴν πρὸς μητρὸς μετὰ τοῦτο εἶναι κυρίαν ὡσαύτως. ἐὰν δ' ἄρα τύχη τις ἀήθης συμβαίνῃ, τοὺς ἐγγύτατα γένους ἀεὶ κυρίους εἶναι μετὰ τῶν ἐπιτρόπων. ὅσα δὲ προτέλεια γάμων, ἤ τις ἄλλη περὶ τὰ τοιαῦτα ἱερουργία μελλόντων, ἢ γιγνομένων, ἢ γεγονότων, προσήκουσα ἐστὶ τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς ἐρωτῶντα χρὴ καὶ πειθόμενον ἐκείνοις ἕκαστον, ἡγεῖσθαι πάντα ἑ- E
αυτῷ μετρίως γίγνεσθαι. Περὶ δὲ τῶν ἑστιάσεων, φίλους μὲν χρὴ καὶ φίλας μὴ πλείους πέντε ἑκατέρων συγκαλεῖν· συγγενῶν δὲ καὶ οἰκείων ὡσαύτως τοσούτους ἄλλους ἑκατέρων. ἀνάλωμα δὲ μὴ γίγνεσθαι πλέον ἢ κατὰ τὴν οὐσίαν μηδενί· τῷ μὲν εἰς χρήματα μεγίστῳ, μνᾶν· τῷ δ' ἥμισυ τοῦ τοσούτου· τῷ δ' ἐφεξῆς, οὕτω, καθάπερ ὑποβέβηκεν ἑκάστῳ τὸ τίμημα. καὶ τὸν μὲν πειθόμενον τῷ νόμῳ ἐπαινεῖν χρὴ πάντας· τὸν δὲ ἀπειθοῦντα κολαζόντων οἱ νομοφύλακες, ὡς ἀπειρόκαλόν τε ὄντα, καὶ ἀπαίδευτον τῶν περὶ τὰς νυμφικὰς Μουσῶν νόμων. πίνειν δὲ εἰς μέθην, οὔτε ἄλλοθί F
που πρέπει, πλὴν ἐν ταῖς τοῦ τὸν οἶνον δόντος θεοῦ ἑορταῖς, οὔτ' ἀσφαλές· οὔτ' οὖν δὴ περὶ γάμους ἐσπουδακότα, ἐν οἷς ἔμφρονα μάλιστα εἶναι πρέπει νύμφην καὶ νυμφίον, μεταβολὴν οὐ σμικρὰν βίου μεταλλάττοντας· ἅμα δὲ καὶ τὸ γιγνόμενον ὅπως ὅτι μάλιστα ἐξ ἐμφρόνων ἀεὶ γίγνηται· σχεδὸν

C faſtus minor erit. Minor & viris humilis illiberaliſq; ſeruitus. Qui paruerit, vnú ſane hoc aget præclarè. Qui verò non paruerit, ſed aut dederit aut acceperit quod quinquaginta drachmas excedat veſtimenti gratia, alius minam, alius tres ſemiminas, alius minas duas, & qui céſum habet ſupremũ tãtundem rurſus perſoluat ærario, & quicquid datú fuerit vel acceptum, Ioui atque Iunoni conſecretur. Huius pecuniæ exactores eſſe volumus horum deorum quæſtores, quemadmodum modò dictum fuit, cùm de his qui nuptias fugiunt, loqueremur, quod ab eis debetur, eſſe à Iunonis quæſtoribus exigendum. Qui ſi neglexerint, de ſuo perſoluant. Fideiuſſio autem primum patris firmiſſima ſit, aui deinde, tertia fratrum ex eodem patre natorum. Si nullus iſtorum ſuperſtes ſit, nunc ex parte matris ſimiliter fideiuſſio valeat. Sin autem inſolita contigerit deſolatio, propinquiores agnati atque gentiles vnà cum tutoribus fideiubeant. Siqua verò ſacra initiatio, aut diuina alia expiatio ad futura vel præterita vel præſentia in nuptiis agenda videatur, diuinorum interpretes conſulant, puténtque ſi illis paruerint, moderatè ſingula peregiſſe. Ad nuptiale verò conuiuium non plures quàm quinque amici & amicæ quinq; ex latere paterno vocentur: ex cognatis & propinquis totidem. Impenſa non maior quàm ſecundum diuitias fiat. Ditiſſimus minam expendat, alius ſemiminam: deincepſque proportione ſeruata, quo decreſcit cenſus, decreſcat ſimiliter & impenſa. Qui legi paret, laudetur ab omnibus. Sed eum qui non obtemperat, damnent cuſtodes legum, tanquam à decoro alienum, legiſque ſponſalium Muſarum prorſus ignarum. Bibere ad ebrietatem vſque, neque alibi vnquam decet, præterquam in ſolennitatibus eius dei qui largitus eſt vinum, nec tutum eſt. maximè verò connubio coniuncti ſponſus & ſponſa tunc mentis compotes eſſe debent, quando non paruam ineunt vitæ mutationem, præſertim vt ex quàm maximè moderatis ſemper generatio fiat. Fermè enim incer-

ſatura, nec vllum habens per intermiſſionem temporis deſiderium, alterum ab altero ſatietate diſiungit. Quapropter parentibus vtriſque affinibúſque relictis, ſeorſum quaſi ad coloniam proficiſcantur, ac viciſſim ſeipſos obſeruantes habitent, liberos generando, & educando: & vitam quam ab aliis acceperunt à ſe quaſi lampada aliis tradant, deos ſemper ſecundum leges colẽtes. Poſt hæc conſiderandum eſt, quarum rerum maximè honeſta poſſeſſio ſit. In plurimis quidem ſeu cognoſcendis ſiue comparandis & poſſidendis, nulla eſt difficultas. In ſeruis autem id omnino difficile. Cauſam verò, & rectè quodammodo & non rectè rurſus de ipſis dicamus. Nam & contra vſum, & iterum ſecundum vſum de ſeruis verba dicuntur. MEG. Quo pacto id dicimus? Non enim intelligimus hoſpes quid modò dicere velis. ATH. Non iniuria, ô Megille. Fermè enim illa Lacedæmoniorum ſeruitus, quàm Hilotiam vocatis, præ cæteris Græcis maximam dubitationem & contentionem facit, cùm aliis bene, aliis contrà inſtituta videatur: Heraclidarum verò minorem quàm Mariandinorum diſputationem habet: poſtremo ſeruilis apud Theſſalos turba eſt. Hæc vtique & huiuſmodi omnia reſpicientibus, quid de ſeruorum poſſeſſione agendum eſt? Hoc certè mihi nunc excidit, & tu meritò me interrogaſti quid dicerem. Hoc autem huiuſmodi eſt. Scimus profectò quòd fatemur omnes, ſeruos quàm beneuolentiſſimos atque optimos habendos eſſe. Multi enim iam ſerui quibuſdam meliores ad virtutem omnem quàm fratres & filii, dominos, eorum bona, & domos vniuerſas ſeruarunt. Hæc de ſeruis prædicari non ignoramus. MEG. Certè. ATHE. Contrà etiam dicitur. nihil in animo ſeruiente integrum ineſſe, nec quicquam ſeruorum generi eſſe credendum. Quod & ſapientiſſimus poëtarum teſtatur nobis, cùm de Ioue ſic loquitur:

σθαι καὶ τὴν οἴκησιν, καὶ τὴν τροφὴν αὐτῆς καὶ τῶν τέκνων. ἐν γὰρ ταῖς φιλίαις ἐὰν μὲν πόθος ἐνῇ τις, κολλᾷ καὶ συνδεῖ πάντα ἤθη· κατακορὴς δὲ ξυνουσία, καὶ οὐκ ἴσχουσα τὸν διὰ χρόνου πόθον, ἀπορρεῖν ἀλλήλων ποιεῖ, ὑπερβολαῖς πλησμονῆς. ὧν δὴ χάριν μητρὶ καὶ πατρὶ καὶ τοῖς τῆς γυναικὸς οἰκείοις παρέντας χρὴ τὰς αὐτῶν οἰκήσεις, οἷον εἰς ἀποικίαν ἀφικομένους αὐτοὺς, ἐπισκοποῦντάς τε ἅμα καὶ ἐπισκοπουμένους οἰκεῖν· γεννῶντάς τε καὶ ἐκτρέφοντας παῖδας, καθάπερ λαμπάδα
D τὸν βίον παραδιδόντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων· θεραπεύοντας ἀεὶ θεοὺς κατὰ νόμους. κτήματα δὲ τὸ μετὰ τοῦτο, ποῖα ἄν τις κεκτημένος, ἐμμελεστάτην οὐσίαν κέκτηται. τὰ μὲν οὖν πολλὰ οὔτε νοῆσαι χαλεπὸν, οὔτε κτήσασθαι· τὰ δὲ δὴ τῶν οἰκετῶν, χαλεπὰ πάντῃ. τὸ δ' αἴτιον οὐκ ὀρθῶς πως, καί τινα τρόπον ὀρθῶς περὶ αὐτῶν λέγομεν. ἐναντία γὰρ ταῖς χρείαις καὶ κατὰ τὰς χρείας αὖ ποιούμεθα περὶ δούλων τὰ λεγόμενα. ΜΕ. Πῶς δ' αὖ τοῦτο λέγομεν; οὐ γάρ που μανθάνομεν, ὦ ξένε, ὅ,τι τανῦν φράζεις. ΑΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγιλλε, εἰκότως.
E σχεδὸν γὰρ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἡ Λακεδαιμονίων εἱλωτεία πλείστην ἀπορίαν παράσχοιτ' ἂν καὶ ἔριν, τοῖς μὲν, ὡς εὖ, τοῖς δ', ὡς οὐκ εὖ γεγονυῖά ἐστιν. ἐλάττω δὲ ἥ τε Ἡρακλεωτῶν δουλεία τῆς τῶν Μαριανδυνῶν καταδουλώσεως ἔριν ἂν ἔχοι, τὸ Θετταλῶν τ' αὖ πενεστικὸν ἔθνος. εἰς ἃ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα βλέψαντας ἡμᾶς τί χρὴ ποιεῖν περὶ κτήσεως οἰκετῶν; ὃ δὴ παριὼν τῷ λόγῳ ἔτυχον εἰπὼν, καὶ σύ με εἰκότως τί ποτε φράζοιμι ἠρώτησας, τόδ' ἐστίν· ἴσμεν ὅτι που πάντες εἴποιμεν ἂν ὡς χρὴ δούλους ὡς εὐμενεστάτους ἐκτῆσθαι καὶ ἀρίστους. πολλοὶ
F γὰρ ἀδελφῶν ἤδη δοῦλοι καὶ ὑέων τισὶ κρείττους πρὸς ἀρετὴν πᾶσαν γενόμενοι, σεσώκασι δεσπότας καὶ κτήματα, τάς τε οἰκήσεις αὐτῶν ὅλας. ταῦτα γὰρ ἴσμεν που περὶ δούλων λεγόμενα. ΜΕΓ. Τί μήν; ΑΘΗΝ. Οὐκοῦν καὶ τοὐναντίον, ὡς ὑγιὲς οὐδὲν ψυχῆς δούλης, οὐδὲ πιστεύειν οὐδέποτ' οὐδὲν τῷ γένει δεῖ τὸν νοῦν κεκτημένον. ὁ δὲ σοφώτατος ἡμῖν τῶν ποιητῶν καὶ ἀπεφήνατο, ὑπὲρ τοῦ Διὸς ἀγορεύων,

ἄπαντα βλέψας, διαπορήσει τί χρὴ δρᾶν περὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων. δύο δὴ λείπεσθον μόνω μηχανά· μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας ῥᾷον δουλεύσειν, ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν ὅτι μάλιστα. τρέφειν δ' αὐτοὺς ὀρθῶς, μὴ μόνον ἐκείνων ἕνεκα, πλέον δὲ αὑτῶν προτιμῶντας. ἡ δὲ τροφὴ τῶν τοιούτων, μήτε τινὰ ὕβριν ὑβρίζειν εἰς τοὺς οἰκέτας· ἧττον δέ, εἰ δυνατόν, ἀδικεῖν ἢ τοὺς ἐξ ἴσου. διάδηλος γὰρ ὁ φύσει καὶ μὴ πλαστῶς σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἄδικον ἐν τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς αὐτῷ ῥᾴδιον ἀδικεῖν. ὁ περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν ἤθη καὶ πράξεις γενόμενος τις ἀμίαντος τοῦ τε ἀνοσίου πέρι D καὶ ἀδίκου, σπείρειν εἰς ἀρετῆς ἔκφυσιν ἱκανώτατος ἂν εἴη. ταὐτὸν δ' ἔστ' εἰπεῖν τοῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπί τε δεσπότῃ καὶ τυράννῳ, καὶ πᾶσαν δυναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ. κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους ἀεί, καὶ μὴ νουθετοῦντας ὡς ἐλευθέρους, θρύπτεσθαι ποιεῖν. τὴν δὲ οἰκέτου πρόσρησιν χρὴ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γίγνεσθαι, μὴ προσπαίζοντας μηδαμῇ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλείαις μήτε ἄρρεσιν. ἃ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρύπτοντες, χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον, ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι, καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν. E ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτε τις οἰκέταις κατεσκευασμένος εἰς δύναμιν εἴη πλήθει τε καὶ ἐπιτηδειότητι πρὸς ἑκάστας τὰς τῶν ἔργων συμβοηθείας, τὸ δὴ μετὰ τοῦτο οἰκήσεις χρὴ διαγράφειν τῷ λόγῳ. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ ξυμπάσης γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἔοικε τῆς οἰκοδομικῆς πέρι τήν γε δὴ νέαν καὶ ἀοίκητον ἐν τῷ πρόσθεν πόλιν ἐπιμελητέον εἶναι, τίνα τρόπον ἕκαστα ἕξει τούτων πέρι τε ἱερὰ καὶ τείχη. γάμων δ' ἦν ἔμπροσθεν ταῦτα, ὦ Κλεινία· νῦν δ' ἐπείπερ λόγῳ γίγνεται, καὶ μάλ' ἐξουσίᾳ ταύτῃ γίγνεσθαι, τὸ μὲν ἔργῳ μὴν ὅταν γίγνηται, ταῦτ' ἔμπροσθεν τῶν γάμων, F ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, ποιήσομεν, ἐκεῖνα ἤδη τότε ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἀποτελοῦμεν· νῦν δὲ μόνον ἔσον τινὰ τύποις αὐτῶν δι' ὀλίγων ἐπεξέλθωμεν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ἱερὰ πᾶσαν πέριξ τήν τε ἀγορὰν χρὴ κατασκευάζειν, καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἐν κύκλῳ, πρὸς τοῖς ὑψηλοῖς τῶν τόπων, εὐερκείας τε καὶ καθαρότητος χάριν. πρὸς δὲ αὐτοῖς, οἰκήσεις τε ἀρχόντων, καὶ δικαστηρίων, ἐν οἷς τὰς δίκας, ὡς ἱερωτάταις οὔσαις, λήψονταί τε καὶ δώσουσι.

E ſed dominorum multo magis. Eſt autem recta horum educatio, vt nulla ipſis contumelia inferatur, iniuriáque his multo minus, ſi fieri poſſit, quàm æqualibus inferenda. Liquidò enim cognoſcitur qui natura non fictè iuſtitiam colit, oditque reuera iniquitatem, quum cauet ne iis iniuriam faciat, quibus facilè poteſt. Qui ergo circa mores actionéſque ſeruorum nihil vnquam facit impiè, nihil iniquè, atque ita in his ſe ſeruat immaculatum, ad producendas virtutis fruges erit aptiſſimus. Idem quoque de domino, & tyranno, omnique potentiore aduerſus imbecilliores rectè dici poteſt. Caſtigandi cædendíque D ſemper iure ſunt ſerui, neque ita monendi vt liberi, ne molliores fiant. Alloquutio omnis ad ſeruos quodammodo imperium ſit: neque iocus vllus cum ipſis ſeu fœminis ſiue maſculis habeatur. Quod multi ſtultè facientes, dum delicatius eos nutriunt, difficiliorem vitam & ſibi ad imperandum, & illis ad obediendum reddunt. CLIN. Rectè loqueris. ATHE. Hoc igitur pacto ſeruos quiſque & numero & facultate ad ſingula vitæ miniſteria aptos habeat. Verùm poſt hæc habitationes oratione deſcribendæ ſunt. CLI. Prorſus. ATHE. Ad nouam profectò ciuitatem, & antea nullis hominibus habitatam, in primis ædificia procuranda E ſunt, & modus templorum murorúmque habendus. Quæ ſanè nuptias præcedere debebant, ô Clinia. Sed quoniam verbis nunc agitur, ita nimirum licet ponere. Quando verò rem ipſam aggrediemur, hæc ante nuptias ſi deus voluerit, collocantes, reliqua deinceps omnia peragemus. Nunc autem tanquam in figura quadam hæc breuiter percurramus. CLIN. Fiat. ATHEN. Vrbs quidem tota in circulum in locis ſublimibus deducatur, vt & munitior ſit & mundior. Templa circa forum ſtruantur. Iuxta hæc magiſtratuum iudicúmque palatia, in quibus quaſi ſacratiſſimis F iuſtam & accipient & ferent ſententiam,

vias aditum. Quæ certè diſpoſitio & intuentibus erit grata, cùm domus vnius figuram tota ciuitas habeat, & ad cuſtodiæ facilitatem & ad omnium denique conſeruationem erit longè omnium commodiſſima. Hæc ita à principio conſtrui, qui habitaturi ſunt ciues maximè curent. Ædiles quoque prouideant, & eos qui negligunt, mulcta compellant. Curéntque vt vrbs quàm mundiſſima ſit, nec à priuatis vnquam patiantur aut ædificando aut fodiendo publicum aliquid occupari. Aquarum etiam pluuialium vt abundè & facilè defluant, curam habeant: Item omnium quæcunque D vel in ciuitate vel extra ſunt habitanda. Sed hæc omnia & cætera quæ à legibus (quia non omnibus prouideri poterat) prætermiſſa ſunt, legum cuſtodes vſu docti ordinent. Poſtquam verò hæc, & circa forum ædificia, & gymnaſia, & theatra ſpectantium, & docentium diſcentiúmque domicilia diſpoſita ſunt, ad ea quæ nuptias ſequuntur, in ferendis legibus deinceps pergamus. CLINIAS. Sic eſt faciendum. ATHEN. De nuptiis igitur ita vt diximus, ô Clinia, res ſe habeat: poſt quas viuendi regula quæ filiorum procreationem præcedit, non breuior quàm annui temporis ſequitur. Sed qua ratione in præſtantiſſima ciuitate ſponſus ſponſáque conuiuere debeant, facile dictu non eſt. Imò verò cùm multa in ſuperioribus difficilia ſint, quæ de his dicenda ſunt difficilius cunctis vulgus accipiet. Quod tamen verum rectúmque videtur, dicendum etiam, ô Clinia. CLINIAS. Dicendum omnino. ATHEN. Quicunque itaque publica ſolùm atque communia cenſet legibus ordinanda, propria verò etiam quæ neceſſaria ſunt, non curat, ac licentiam ſingulis quotidie viuendi, vt volunt, præbet, neque certo ordine putat omnia facienda, F

ποιεῖν γιγνομένας. ἀγνοοῦντας δ' αὖ περὶ ῥᾳστώνην, ὡς οὕτως ἔστιν ἐκ τῶν πόνων· ἐκ ῥᾳστώνης δέ γε, οἶμαι, τῆς ἀργίας καὶ πόνοι καὶ ῥᾳθυμίαι πεφύκασι γίγνεσθαι πάλιν. ἀλλ' εἰ δή τι τεῖχός γέ τι χρεὼν ἀνθρώποις εἶναι, τὰς οἰκοδομίας χρὴ τὰς τῶν ἰδίων οἰκήσεων οὕτως ἐξ ἀρχῆς βάλλεσθαι, ὅπως ἂν ᾖ πᾶσα ἡ πόλις ἓν τεῖχος, ὁμαλότητί τε καὶ ὁμοιότησιν εἰς τὰς ὁδοὺς πασῶν τῶν οἰκήσεων ἐχουσῶν εὐερκίας. ἰδεῖν τε οὐκ ἀηδὲς, μιᾶς οἰκίας σχῆμα ἐχούσης αὐτῆς· εἴς τε τὸ τῆς φυλακῆς ῥᾴδιον ὅλῳ καὶ πάντῃ πρὸς σωτηρίαν γίγνοιτ' ἂν διάφορος. τούτων δὲ, ὡς ἂν μένῃ τὰ κατ' ἀρχὰς οἰκοδομηθέντα, μέλειν μὲν μάλιστα τοῖς ἐνοικοῦσι πρέπον ἂν εἴη, τοὺς δ' ἀστυνόμους ἐπιμελεῖσθαι, καὶ προσαναγκάζοντας, καὶ ὀλιγωροῦντα ζημιοῦντας. καὶ πάντων δὴ τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καθαρότητός τ' ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὅπως ἰδιώτης μηδεὶς μηδὲν τῶν τῆς πόλεως μήτε οἰκοδομήμασι μήτε οὖν ὀρύγμασιν ἐπιλήψεται. καὶ δὴ καὶ ὑδάτων τῶν ἐκ Διὸς εὐρροίας τούτους ἐπιμελεῖσθαι χρεὼν, καὶ ὅσα ἐντὸς πόλεως ἢ ὁπόσα ἔξω πρέπον ἂν οἰκεῖν εἴη. ταῦτα δὲ πάντα συνιδόντες ταῖς χρείαις καὶ νομοφύλακες, ἐπινομοθετούντων καὶ τῶν ἄλλων ὁπόσα ἂν ὁ νόμος ἐκλείπῃ E δι' ἀπορίαν. ὅτε δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ περὶ ἀγορὰν οἰκοδομήματα καὶ τὰ περὶ τὰ γυμνάσια, καὶ πάντα ὅσα διδασκαλεῖα κατεσκευασμένα περιμένει τοὺς φοιτῶντας καὶ θεατὰς θέατρα, προΐωμεν ἐπὶ τὰ μετὰ τοὺς γάμους, τῆς νομοθεσίας ἑξῆς ἐχόμενοι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Γάμοι μὲν τοίνυν ἡμῖν ἔστωσαν γεγονότες, ὦ Κλεινία. δίαιτα δὲ πρὸ παιδογονίας οὐκ ἐλάττων ἐνιαυτοῦ γίγνοιτ' ἂν ἡ μετὰ τοῦτο. ἣν δὴ τίνα τρόπον χρὴ ζῆν νυμφίον τε καὶ νύμφην ἐν πόλει διαφερούσῃ τῶν πολλῶν ἐσομένῃ. τὸ δὴ τῶν νῦν εἰρημένων ἐχόμενον εἰπεῖν, οὐ πάντων εὐκολώτατον· ἀλλὰ ὄντων οὐκ ὀλίγων τῶν ἔμπροσθεν τοιούτων, τοῦτο ἔτι ἐκείνων τῶν πολλῶν δυσχερέστερον ἀποδέχεσθαι τῷ πλήθει. τό γε μὴν δοκοῦν ὀρθὸν καὶ ἀληθὲς εἶναι, πάντως ῥητέον, ὦ Κλεινία. ΚΛΕΙΝ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘΗΝ. Ὅστις διανοεῖται πόλεσιν ἀποφαίνεσθαι νόμους πῇ τὰ δημόσια καὶ κοινὰ αὐτοὺς χρὴ ζῆν πράττοντας, τῶν δὲ ἰδίων ὅσον ἀνάγκη μηδὲ οἴεται δεῖν· ἐξουσίαν δὲ ἑκάστοις εἶναι τὴν ἡμέραν ζῆν ὅπως ἂν ἐθέλῃ, καὶ μὴ πάντα διὰ τάξεως δεῖν γίγνεσθαι·

τί ποτ', ὦ ξένε, ἐπιχειρεῖς λέγειν, ἔοικας σφόδρα ἀποκνεῖν. Α. Ἀκούοιτ' ἄν· ἵνα μὴ πολλὴ διατριβὴ γίγνηται περὶ αὐτὸ αὐτοῦ μάτην. πᾶν μὲν γὰρ ὅσον ἂν τάξεως καὶ νόμου μετέχον ἐν πόλει γίγνηται, πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζεται. τῶν δὲ ἀτάκτων ἢ τῶν κακῶς ταχθέντων λύει τὰ πολλὰ τῶν εὖ τεταγμένων ἄλλα ἕτερα. οὗ δὴ καὶ νῦν ἐφέστηκε περὶ τὸ λεγόμενον. ὑμῖν γάρ, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, τὰ μὲν περὶ τοὺς ἄνδρας ξυσσίτια καλῶς, ἅμα καὶ (ὅπερ εἶπον) θαυμαστῶς καθέστηκεν, ἐκ θείας τινὸς ἀνάγκης· τὸ δὲ περὶ τὰς γυναῖκας οὐδαμῶς ὀρθῶς ἀνομοθέτητον μεθεῖται, καὶ οὐκ εἰς τὸ φῶς ἦκται τὸ τῆς ξυσσιτίας αὐτῶν ἐπιτήδευμα. ἀλλὰ καὶ ἄλλως γένος ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων λαθραιότερον μᾶλλον καὶ ἐπικλοπώτερον ἔφυ τὸ θῆλυ, διὰ τὸ ἀσθενές. οὐκ ὀρθῶς τοῦτο εἴξαντος τοῦ νομοθέτου δύστακτον ὂν ἀφεῖται. διὰ δὲ τοῦτο ὑμῖν μεθεῖται πολλά, ἃ πολὺ ἄμεινον ἂν εἶχεν, εἰ νόμων ἔτυχεν, ἢ τὰ νῦν. οὐ γὰρ ἥμισυ μόνον ἐστὶν (ὡς δόξειεν ἄν) τὸ περὶ τὰς γυναῖκας ἀκόσμητον περιορώμενον· ὅσῳ δὲ ἡ θήλεια ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χείρων τῆς τῶν ἀρρένων, τοσούτῳ διαφέρει πρὸς τὸ πλέον ἢ διπλάσιον εἶναι. τοῦτ' οὖν ἐπαναλαβεῖν καὶ ἐπανορθώσασθαι, καὶ πάντα συντάξασθαι κοινῇ γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ἐπιτηδεύματα, βέλτιον πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν. νῦν δὲ οὕτως ἦκται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδαμῶς εἰς τοῦτο εὐτυχῶς, ὥστε οὐδὲ μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐν ἄλλοις γ' ἐστὶ τόποις καὶ πόλεσι νοῦν ἔχοντος, ὅπου μηδ' ἡ ξυσσιτία τὸ παράπαν δεδημοσιευμένη κατὰ πόλιν ἐστί. πόθεν δή τις ἔργῳ γε μὴ καταγέλαστος ἐπιχειρήσει γυναῖκας προσβιάζεσθαι τὴν σίτων καὶ ποτῶν ἀνάλωσιν φανερὰν θεωρεῖσθαι; τούτου γὰρ οὐκ ἔστιν ὅ τι χαλεπώτερον ἂν ὑπομείνειε τοῦτο τὸ γένος. εἰθισμένον γὰρ δεδυκὸς καὶ σκοτεινὸν ζῆν, ἀγόμενον δ' εἰς φῶς βίᾳ, πᾶσαν ἀντίτασιν ἀντιτεῖνον, πολὺ κρατήσει τοῦ νομοθέτου. τοῦτ' οὖν ἄλλοθι μὲν (ὅπερ εἶπον) οὐδ' ἂν τὸν λόγον ὑπομείνειε τὸν ὀρθὸν ῥηθέντα ἄνευ πάσης βοῆς, ἐνθάδε δὲ ἴσως ἄν. εἰ δὴ δοκεῖ, λόγου γε ἕνεκα, μὴ ἀτυχῆ τὸν περὶ πάσης τῆς πολιτείας γενέσθαι λόγον, ἐθέλω λέγειν ὡς ἀγαθόν ἐστι καὶ πρέπον, εἰ καὶ σφῷν ξυνδοκεῖ ἀκούειν, εἰ δὲ μή, ἐᾶν. ΚΛ. Ἀλλ', ὦ ξένε, θαυμαστῶς πως ἀκοῦσαι καὶ πάντως που ξυνδοκεῖ.

C ceps, cuncta ex eo bona procedunt. Quæ verò ordine carent, vel malè ordinata ſunt, ea etiam quæ bene ſunt ordinata, diſſipant. Quod huic quoque rei accidit. Nam vobis, ô Megille & Clinia, præclarè, & vt dixi mirificè ex diuina quadam neceſſitate virorum conſtituta eſt comeſſatio. Fœminarum autem comeſſatio non probè relicta in tenebris iacet. Quod quidem genus aliud hominum eſt & differens, nobiſque occultius & verſutius natura eſt propter imbecillitatem: atque ita minus ordinari poteſt. Idcirco ceſſit legislator, neque rectè prætermiſit. hoc enim prætermiſſo, multa nobis corrumpuntur, quæ longè melius
D ſe haberent quàm nunc, ſi hoc ipſum fuiſſet legibus ordinatum. Non eſt enim res muliebris, ſi iacere inordinata relinquitur, humanarum rerum, ſolùm vt videri poſſet, dimidium: ſed quanto natura ſua ineptior eſt ad virtutem quàm virilis, tanto excedit, vt plus quàm duplum eſſe videatur. Repetendum igitur hoc, & corrigendum, omniáque fœminis cum viris communia ad ciuitatis felicitatem ſtudia conſtituenda ſunt. Nunc verò ſic infeliciter ad hoc humanum ducitur genus, vt non ſit prudentis, huius rei mentionem in aliis regionibus & ciuitatibus facere, vbi
E nunquam comeſſationes publicæ probatæ ſunt. Vnde igitur quiſquam nõ ridiculè ad manifeſtam cibi potúſque aſſumptionem mulieres cogere poſſet? nihil eſt profectò quod moleſtius laturum genus hoc videatur. Nam cùm timidè & obſcurè degere cõſueuerint, latorẽ legis in lucem conantem educere omni reluctatione repellent. Hoc inquam genus alibi quidem, quemadmodum dixi, nec orationem ipſam rectè dicentis ſine ingenti reclamatione audiet, hic autem forſitam ſuſtinebit. Quare ſi vobis quoque videtur, collocutionis gratia, ne diſputatio de republica manca relinqua-
F tur, dicere volo quàm bona decénſque res hæc ſit. Si vobis placet inquam, aliter verò dimittam. CLI. Mirum in modum hoſpes audire deſideramus.

tinet, homines ab hominibus ſacrificari apud multos videmus: contrariũ etiã de aliis audimus, ſicuti quando nec bouillas quidẽ carnes guſtare audebamus, nec animalia diis immolabamus, ſed liba & fructus melle madentes, cęteráq; huiuſmodi ſacrificia pura diis offerebãtur. Carnibus autem abſtinebãt. Nam veſci carnibus, & deorũ aras polluere ſanguine, impiũ videbatur. Ita Orphica quędã vita tunc vigebat. Inanimatis quippe omnibus veſcebãtur, & ab animalibus omnibus abſtinebãt. CLI. Ferũtur hęc paſſim, vt dicis, & valde credibilia ſunt. ATH. Sed quorſum hæc à nobis omnia dicta modò ſint, forſan aliquis percontabitur. CLI. Probè, ô hoſpes, id conieciſti. ATH. Propterea, ſi potero Clinia, quæ ſequuntur deinceps, declarare conabor. CLIN. Dic iam. ATHEN. Trina quadam indigentia atque cupiditate omnia hominibus dependere perſpicio, in quibus ſi rectè ducantur, virtus, ſin contrà, vitium naſcitur. Harum duæ ſunt in animalibus ſtatim natis cibi potúſque cupiditates. Ad quæ cùm omne animal innatum habeat appetitum, impetu rapitur, nec verba illius auſcultat, qui monet aliud agendum eſſe, quàm vt horum cupiditates voluptatéſque expleantur, & dolores contrarij deuitentur. Tertia verò nobis indigentia ingens, & cupiditas acutiſſima, poſterius quidem innaſcitur, ſed ardentiſſimo furore & maxima petulantia homines vrit, & agitat, ea quæ ad propagationem generis ineſt. Hi tres morbi ad id quod iucundiſſimum dicitur, rapientes, ab eo ad id quod optimum eſt, tribus maximis rebus vertẽdi ſunt, timore, lege, vera ratione. Quibus cũ Muſæ & dii certatorii adhibeãtur, vt incrementum & affluentia hoc pacto extinguãtur. Procreationem quidem liberorũ poſt nuptias collocare debemus. Poſt ipſam verò procreationem, educationẽ & diſciplinam. Sic enim forſan procedẽte oratione lex quæque in priora progreſſa, in comeſſationes denique perducetur, quando in cœtus & cõmuniones huiuſmodi peruenerimus: atque vtrũ viris ſolis an etiã mulieribus hæ communiones imperãdæ ſint, tunc planius conſpiciemus, cùm propius acceſſe-

ἐν ᾧ δὲ μηδὲ ταῦτα ἦν τῇ χρείᾳ, μῶν οὐκ οἰόμεθα τὰ
C ζῷα, καθάπερ νῦν, ἐπὶ τὴν ἀλλήλων ἐδωδὴν τρέπεσθαι;
ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τὸ δὲ μὴν θύειν ἀνθρώπους ἀλλήλους, ἔτι καὶ νῦν παραμένον ὁρῶμεν πολλοῖς· καὶ τοὐναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις, ὅτι οὐδὲ βοὸς ἐτολμῶμεν γεύεσθαι· θύματά τε οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῷα, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ δεδευμένοι, καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἁγνὰ θύματα. σαρκῶν δ' ἀπείχοντο, ὡς οὐχ ὅσιον ὂν ἐσθίειν, οὐδὲ τοὺς τῶν θεῶν βωμοὺς αἵματι μιαίνειν· ἀλλὰ Ὀρφικοί τινες λεγόμενοι βίοι ἐγίγνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν ἐχόμενοι πάντων, ἐμψύχων δὲ τοὐναντίον πάντων ἀπεχόμενοι.
D ΚΛ. Καὶ σφόδρα λεγόμενά γ' εἴρηκας καὶ πιστεύεσθαι πιθανά. ΑΘ. Πρὸς οὖν δὴ τί (εἴποι τις ἂν) ὑμῖν πάντ' ἐρρήθη τὰ νῦν. ΚΛ. Ὀρθῶς ὑπέλαβες, ὦ ξένε. ΑΘ. Καὶ τοίνυν, ἐὰν δυνώμεθα, τὰ τούτοις ἑξῆς, ὦ Κλεινία, πειράσομαι φράζειν. ΚΛ. Λέγοις ἄν. ΑΘ. Ὁρῶ πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τριττῆς χρείας καὶ ἐπιθυμίας ἠρτημένα· δι' ὧν ἀρετή τε αὐτοῖς ἀγομένοις ὀρθῶς, καὶ τοὐναντίον ἀποβαίνει κακῶς ἀχθεῖσι. ταῦτα δ' ἐστὶν ἐδωδὴ μὲν καὶ πόσις, εὐθὺς γενομένοις, ἣν περὶ ἅπασαν πᾶν ζῷον ἔμφυτον ἔρωτα ἔχον, μεστὸν οἴστρου τέ ἐστι καὶ ἀνηκουστίας τοῦ λέγοντος ἄλ-
E λο τι δεῖν πράττειν πλὴν, τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τὰς περὶ ἅπαντα ταῦτα ἀποπληροῦντα, λύπης τῆς ἁπάσης ἀεὶ δεῖν σφᾶς ἀπαλλάττειν. τρίτη δὲ ἡμῖν καὶ μεγίστη χρεία, καὶ ἔρως ὀξύτατος, ὕστατος μὲν ὁρμᾶται, διαπυρωτάτους δὲ τοὺς ἀνθρώπους μανίαις ἀπεργάζεται πάντως, ὁ περὶ τὴν τοῦ γένους σποράν, ὕβρει πλείστῃ καόμενος. ἃ δὴ δεῖ τρία νοσήματα τρέποντας εἰς τὸ βέλτιστον, παρὰ τὸ λεγόμενον ἥδιστον, τρισὶ μὲν τοῖς μεγίστοις πειρᾶσθαι κατέχειν, φόβῳ, καὶ νόμῳ, καὶ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ· προσχρωμένους μέντοι Μούσαις τε καὶ ἀγωνίοισι
F θεοῖς, σβεννύναι τὴν αὔξην τε καὶ ἐπιρροήν. παίδων δὲ γένεσιν μετὰ τοὺς γάμους θῶμεν, καὶ μετὰ γένεσιν, τροφὴν καὶ παιδείαν, καὶ τάχ' ἂν οὕτω προϊόντων τῶν λόγων ὅ, τε νόμος ἡμῖν ἕκαστος προβαίνοιτο εἰς τὸ πρόσθεν ἐπὶ ξυσσίτια ἵνα ἀφικόμενοι εἰς τὰς τοιαύτας κοινωνίας, εἴτε ἄρα γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν δεῖ μόνον γίγνεσθαι, προσμίξαντες αὐτοῖς ἐγγύθεν, ἴσως μᾶλλον κατοψόμεθα.

C τῇ τε νύμφῃ καὶ τῇ παιδοποιίᾳ τὸν νυμφίον, κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ ἡ νύμφη, τοῦτον τὸν χρόνον διαφερόντως ὃν ἂν μήπω παῖδες αὐτοῖς ὦσι γεγονότες. ἐπίσκοποι δ᾽ ἔστωσαν τούτων ἃς εἱλόμεθα γυναῖκας, πλείους εἴτ᾽ ἐλάττους, ταῖς ἀρχούσαις ὁπόσας ἂν δοκῇ προστάττειν τε, καὶ ὁπότε, πρὸς τὸ τῆς Εἰλειθυίας ἱερὸν ἑκάστης ἡμέρας συλλεγόμεναι, μέχρι τρίτου μέρους ὥρας. οἷ δὲ συλλεχθεῖσαι διαγγελλόντων ἀλλήλαις εἴ τις τινὰ ὁρᾷ πρὸς ἄλλ᾽ ἄττα βλέποντα ἄνδρα ἢ καὶ γυναῖκα τῶν παιδοποιουμένων, ἢ πρὸς τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς γάμοις θυσιῶν τε καὶ ἱερῶν γενομένων. ἡ δὲ παιδοποιία καὶ φυλακὴ τῶν παιδοποιουμένων, δεκέτις ἔστω, μὴ πλείων δὲ χρόνος, ὅταν εὔροια ᾖ τῆς γενέσεως. ἂν δὲ ἄγονοί τινες εἰς τοῦτον γίγνωνται τὸν χρόνον, μετὰ τῶν οἰκείων καὶ ἀρχουσῶν γυναικῶν διαζεύγνυσθαι κοινῇ βουλευομένους εἰς τὰ πρόσφορα ἑκατέροις. ἐὰν δὴ ἀμφισβήτησίς τις γίγνηται περὶ τῶν ἑκατέροις πρεπόντων καὶ προσφόρων, δέκα τῶν νομοφυλάκων ἑλομένους οἷς ἂν ἐπιτρέψωσιν οὗτοι καὶ τάξωσι, τούτοις ἐμμένειν. εἰσιοῦσαι δὴ εἰς τὰς οἰκίας τῶν νέων αἱ γυναῖκες, τὰ μὲν, νουθετοῦσαι, τὰ δὲ καὶ ἀπειλοῦσαι, παυόντων αὐτοὺς τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀμαθίας. ἐὰν δὴ ἀδυνατῶσι, πρὸς τοὺς νομοφύλακας ἰοῦσαι φραζόντων· οἱ δὴ εἰργόντων. ἂν δὲ καὶ ἐκεῖνοί πως ἀδυνατήσωσι, πρὸς τὸ δημόσιον ἀποφαινόντων, ἀναγράψαντές τε καὶ ὀμόσαντες ἦ μὴν ἀδυνατεῖν τὸν καὶ τὸν βελτίω ποιεῖν. ὁ δὲ ἀναγραφείς, ἄτιμος ἔστω, μὴ ἑλὼν ἐν δικαστηρίῳ τοὺς ἐγγράψαντας. τῶν δὲ, μήτε γὰρ εἰς γάμους ἴτω, μήτε εἰς τὰς τῶν παίδων ἐπιτελειώσεις. ἂν δὲ ἴῃ, πληγαῖς ὁ βουλόμενος ἀζήμιος αὐτὸν κολαζέτω. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ γυναικὸς ἔστω νόμιμα. τῶν ἐξόδων γὰρ τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν καὶ τῆς εἰς τοὺς γάμους καὶ γενέσεις παίδων φοιτήσεως μὴ

runt. Harum rerum curam habeant mulieres ſiue plures ſeu pauciores, prout placuerit principibus, electæ. Quæ quotidie in Lucinæ congregentur tertiam horæ partem commoraturæ, atque ibi aliis aliæ nuncient, ſiquem virum mulierémue illorum qui matrimonij copula adſtricti, gignendi habent facultatem, aliò intendere animũ videant, quàm ad ea quæ in ſacrificiis nuptiarum iuſſa fuerunt. Procreatio autem liberorum, & eorum qui illi vacant obſeruatio, decennium non excedat, quando adſit generandi fœcunditas. Siquæ ad id tempus infœcundæ perſeuerauerint, conſilio cum propinquis & mulieribus harum rerum curatricibus habito, prout commodum vtriſque eſt, diſiungantur. Siqua verò de vtriuſque commodis acciderit altercatio, decem de legum cuſtodibus delecti quos ipſi voluerint, cognoſcant. Sed & mulieres ipſæ iuuenum domos ingreſſæ, partim monitis, partim minis ab inſcitia ipſos & delicto depellant. Quod ſi nequeant, legum cuſtodibus nuncient, atque illi id curent. Qui ſi prohibere non potuerint, rem ad populum deferant, & ſcriptis errantium nominibus iureiurando affirment ſe illos meliores facere non potuiſſe. Et qui ſcripto delatus eſt, niſi accuſatores conuicerit, infamis ſit: nec nuptiis procreandiſque liberis vlterius det operam. Ac ſi id tentauerit, liceat cuilibet cædere ipſum impune. Eædem ſint & mulierum pœnæ. Expertes enim muliebrium degant honorum, nec ad nuptias partúſque liberorum profectæ recipiantur, ſi in iudicium arceſſitæ damnatæ etiam fuerint. Si poſtquam ſecundum leges filios procrearunt, alienæ quiſquam vxori coniungitur, vel mulier viro, illis ſcilicet adhuc generantibus, pœnis eiſdem ſubiaceant, quibus & dum ipſi gignebant. Sed viri & mulieres poſt liberorum procreationem caſtè viuentes, in his omnibus ſummopere honorentur: qui cõtrà, vituperentur.

F μετεχέτω, ἐὰν ἀκοσμοῦσα ὡσαύτως ἀναγραφῇ, καὶ μὴ ἕλῃ τὴν δίκην. ὅταν δὲ δὴ παῖδας γεννήσωνται κατὰ νόμους, ἐὰν ἀλλοτρίᾳ τις περὶ τὰ τοιαῦτα κοινωνῇ γυναικί, ἢ γυνὴ ἀνδρί, ἐὰν μὲν παιδοποιουμένοις ἔτι, τὰ αὐτὰ ἐπιζήμια αὐτοῖς ἔστω καθάπερ τοῖς ἔτι γεννωμένοις εἴρηται. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ μὲν σωφρονῶν, καὶ σωφρονοῦσα, εἰς τὰ τοιαῦτα πάντα ἔστω εὐδόκιμος. ὁ δὲ τοὐναντίον, ἐναντίως τιμάσθω, μᾶλλον δὲ ἀτιμαζέσθω.

Si con-

DIALOGVS SEPTIMVS DE LEGIBVS, VEL, DE LEGVM LATIONE.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

REGREDITVR Plato in ſeptimo rurſum incomparabili diligentia ad prima ætatis tenera rudimenta, imo verò progreditur. Nunquam enim, vt ita dixerim, ab hoc ipſo digreditur, indicans totum reipublicæ bonum aut malum, in bonis aut malis moribus priuatorum: atque hos præterea omnes in bona vel mala ætatis primæ educatione conſiſtere. Præcipuè verò id efficit in primis ſtatim libris, atque hoc iterum ſeptimo, vtrobique pictor diligentiſſimus. Sed ibi quidem adumbrando: hic verò, vt pictorum more dixerim, colorando. Rurſus ibi eiuſmodi diligentiam proœmium legum vult haberi: hic verò figuram iure ſubſtantiam legum antecedentem. Leges enim ſcriptas fore irritas inquit, niſi eiuſmodi præceſſerit diligentia. Ibi præterea ſimul & hic poſt puerilem ad iuuenilem deinceps atque virilem progreditur diſciplinam. Neque ab rè poſt nõnullas ſacrorum leges in ſuperioribus ad nuptiales eueſtigio proceſſit leges, quaſi ſacras, vt diuini animalis ortum auſpicaretur à ſacris. Mox verò poſt connubia ad formandos pueros ſe accingit, nec natos tantum, ſed & naſcentes, imò etiam naſcituros, non minus in hac ipſa ſeminis humani cultura, ſagax, prouidus & accuratus; quàm in frugũ ſeminibus agricultor. Quorſum verò ſpectare cẽſes, quod ait in re muliebri multo plus diſcriminis eſſe, quàm virili? Item mulieres abſtinere à vino oportere quã nocte generandi ſint filij, imò etiam & proximo præcedenti tempore, & toto cõceptionis anno ab omnibus animum perturbantibus? Hæc proculdubio eò ſpectant; vt nihil exactiſſima cura ad humanam culturam ſpectantis prætermittatur. Animaduertes autem ex his Platonem exiſtimauiſſe, non virum tãtũ, ſed etiam mulierem in filijs generandis vicem agentis cauſæ obtinere. A quo quamuis quodam modo diſſenſerit Ariſtoteles, conſenſerunt tamen plurimi apud medicos probatiſſimi. Profectò ſi ſuum quiſque opus diligit, proptereáque pater filium diligit magis quàm diligatur à filio, materque ardentius quàm pater amat natum, coniectare licet cauſam eſſe vnà cum viro huius operis effectricem. Quod quidem hinc etiã confirmari poteſt, quòd filij nõ minus, ac ſæpe etiam magis matribus ſimiles ſunt quàm patribus. Similitudo verò tã propria támque frequens indicat fœtum ſubſtantiam nõ à patris tantum, ſed matris etiam affectione ſuſcipere. Omnis enim cauſa conatus fertur ad ſimile producendum. Denique cum ſpecies eiuſdem ſit mas & fœmina, vires habent rationis eiuſdem. Vtrinque igitur efficaces ad formam eiuſdem rationis, & ſi non pari, ſimili ſaltem ratione perficiendam. Sed hæc ad leges minimè pertinent. Tangit inſuper quæſtionem de atra bile non paruam, cuius vitio infantes formidoloſi ſunt, difficiléſque & queruli. De hoc ipſo humore eiuſque cura in libro De curanda literatorum valetudine, diximus diligentius. Quantum verò ad præſens pertinet inſtitutum, humorem in pueris melancholicum non ex conſtitutione propria eſſe ſcito, quæ quidem ſanguinea eſt maximéque aërea: ſed ex reliquijs quibuſdam materni mẽſtruique ſanguinis in puero putrefactis, & aduſtione quadam in atram bilem deinde conuerſis. Accedit ad pueriles formidines in cauſa, rerum nouitas, quæ quidem facit, vt & auditæ voces quaſi tonitrus, & viſæ formæ quaſi larua & fulgura terreãt. Ratio interea, quoniam nondum expergefacta, imagines à rebus ipſis nequaquam diſcernit: animam relinquit imaginationi pro arbitrio concitandam. Ex hac ipſa formidine perpetuò dolent, queruntúrque infantes. Præſertim cum facillimè & à tractantibus offendantur, & lædantur ab aëre, & ab agitatione naturæ plurimum in exordio laborantis agitentur ipſi atque vexentur. Quamobrem motu quodam ferme perpetuo atque numeroſo in curandis infantibus adoleſcentibúſque vti iubet. Primò quidem, quia motu geniti, ſeruantur & motu. Secundo quia eiuſmodi motione vitæ moderata, immoderatæ agitationi tum intrinſecus à natura, tum extrinſecus ab aëre factæ reſiſtimus. Tertio quoniã motus colorẽ excitat naturalẽ, corpúſque totum æquè viuificat. Quarto nutrimentum concoquit digerítque per membra:

EEEE j.

mitate, ſi quando poſita fuerit ſupra motum. Si enim reuera guſtaremus ſaporem ipſum habitus naturalis, extra quem in terris poſiti ſumus, ſicut motionis ad ipſum vergentis ſaporem guſtamus: proculdubio longo interuallo habitum regreſſioni præponeremus. Profectò quemadmodum omnes bonorum gradus, meliori modo ſe habent in ipſa ſtabili ratione boni, quàm in materia mobili: ſic expetendorum omnium rationes in ratione habitúque eiuſmodi potius quàm in materia mobili collocantur. Per hæc probatum ſit proprium dei diuinorúmque gaudium in ſtatu quodam conſiſtere incomparabiliter motibus cunctis iucundiore. Quem quidem prudentes & ipſi debent eligere, & cæteris, præſertim iunioribus, adhibere. Præterea cunctis perſuadere, voluptatem quæ fit ex motu, non ſolùm breuem eſſe ac leuem moleſtiaque permixtã, ſed etiam in multos & diuturnos ingentéſq; dolores continuò prolabi. Diſtinguit autem numeroſum motum per quem inconcinnos motus ætatis teneræ moderamur, in duo genera, in muſicam ſcilicet & gymnaſticam. Prima enim ſpiritum atque animum, ſecunda verò humores membráque componimus. Sub nomine quidem muſicæ non modò cantus & ſonos, ſed poeſim etiam & quæ ad figurarum ordinem pertinent, comprehendit. Sub nomine verò gymnaſticæ, motus omnes corporis in præludiis ludiſque certaminum atque prælijs. At choream ſaltationemque ex vtriſque quodammodo mixtam intellige. Tum his omnibus quaſi præludiis infantes, pueros, adoleſcentes, tam fœminas pariter quàm mares ad officia & belli & pacis diligenter erudit: eiuſmodi verò rudimenta patrias appellat leges, ac reipublicæ vincula. Quibus ſubductis quaſi columnis tecta reipublicæ corruant. Iubet ſingula in his haud aliter fieri quàm publicis regulis ſtatuantur: iudicans à delictis eiuſmodi, delicta omnia tandem in republica prouenire, atque ex mutabilitate ludorum iocorúmque & ornamentorum, mutationem quoque legum & reipublicæ proficiſci. Notabis mutationẽ præterquam in malis, eſſe rerum omnium periculoſiſſimam, adeò vt etiam ſi muteris in melius, ſaltem ad tempus ſis periculum ſubiturus. Inter hæc ſacrificandum in ludis ait dijs & deorum filijs, atque dæmonibus. Dæmonibus inquam puris, vt deorum filijs nos concilient. Deorum verò filijs, vt deos nobis propitios reddant. Dijs denique, quò ſummi Dei muneribus nos reddant paratiores. Sic vtique priſca conſueuit religio, quemadmodum de ſphæra in ſphæram gradatim corpore pertranſitur & viſu, ſic de propinquis numinibus ad remotiora deinceps ſuo quodam ordine progredi in omnibus, id præcipuè venerans quod ſplendorem ſummi præcipuè refert. Neque verò ego nũc, vel de ciuili, imò plebea, vel de poëtica, imò verò inſana ſuperſtitione loquor, ſed de philoſophico diuinorum cultu à priſcis ſapientibus, prout cognitus vniuerſi ordo dictauerat inſtituto. Quem ſolum vbique commendat Plato, reliquos duos reuera deridens. Et vbi duos tantùm commemorat, id eſt deos deorúmque filios, dæmones & heroes intelligit filios. Vbi verò connumerat deos, & deorum filios & dæmones, intelligit deos numina ſuper ſphæras, filios numina in ſphæris, dæmones numina infra ſphæras. Poſt hæc vbi legitimorum ludorum diſciplinam commendat, ludos inquit ſtudiorum gratia potius quàm contrà eſſe conſtituendos. Addit res humanas, ſi comparentur ad diuinas, nullo ſtudio dignas eſſe: id eſt, nulla exiſtimatione, nullóque amore, nec tanquam ſerias, ſed tanquam nugas eſſe cenſendas. Sin autem ad naturales, magni faciendas eſſe conſentit. Tum optimum ait homini contigiſſe, vt ingenium ſortitus ſit aptum ludis, & deditum: ſcilicet cùm ad laborioſæ vitæ ſolamen, tum ad diſciplinam paulatim per ludos congruos comparandam. Quòd verò anima per varias viuendi formas circuitum, quaſi chorea ludens efficiat, id vniuerſo optimum eſſe putant. Rurſus vniuerſæ quoque naturæ anima, videlicet vt quæcunque in eius potentia latent, viciſſitudine quadam educantur in lucem. At cur non dicit cætera quoque animalia ludos eſſe deorum? Quoniam nec adeò dijs familiaria ſunt, vt cum his illi ludant. Nec comparantur ad deos, vtpote quæ ſeipſa Deo non comparant, neque diuina aliquando metiuntur, vnde cogantur de illis ſicuti nos mentiri. Et profectò ſi dei ridere ſit, humanum rideat ludum conantem immenſa metiri. Conſiderabis hîc Platonis verba eiuſmodi, ſcilicet, ea quæ ab aurora ad hanc horam non ſine quadam deorum inſpiratione narrauimus, poeſi quodammodo ſimilia mihi videntur. In his ſignificat omnia eius ſcripta in eam vſque diem, id eſt ſenium, eſſe quodammodo diuinitus inſpirata, atque poetica figura diſpoſita, vt ſint allegoricè plurimùm exponenda. Idem quoque innuit ſtatim poſt exordium Phædri, vt ſciamus, & quæ in adoleſcentia, & quæ in vltimo compoſuit ſenio, poeſim maximè redolere. Ob id in epiſtolis ait, mentem ſuam vel à nullo, vel à

... ipſum eo diſpoſuit ordine, qui ad inueſtigationem eiuſmodi ſemper alliceret, & mentem ipſam inueſtigationis huius auidiſſimam procreauit. Platonem verò ipſum exiſtimare veriſſimam pietatẽ præcipuè in vnius dei cultu ſitam eſſe, probauimus alias, & per ſuperiora eius verba in præſentia confirmamus. Nam etſi in plurali numero ſæpe ait deos colendos eſſe, concludit tandem numero ſingulari, & ſingulari cultu Deum ipſum eſſe omni beato ſtudio dignum. Præterea in antecedentibus, iudices creaturus congregauit magiſtratus omnes in templo & in ipſo anni principio. Principium verò ab æſtiuo fecit ſolſtitio. Neque te turbet, quòd in calendis proximè ſolſtitium ſequentibus. Id enim certioris apud populum principij gratia dictum puta, verum autem initium apud eum in ipſo propriè ſolſtitio fieri. Quod quidem allegoricè ſic exponatur, vt quando ſolis lumen, id eſt, dei lumen rectius vberiúſque à nobis accipitur, tunc reuera ſit principium viuendi & cogitandi atque iudicandi, & huius vnius gratia cuncti ſimul in vno templo, id eſt, vna religione colant quicquid colant. Lumen verò ſolis in libris de Republica inquit, vnius omnium patris imaginem eſſe, & quaſi ſimulacrum eius in mundano hoc templo à patre omniũ collocatum. Quid plura? Vnum Deum in primis adorandum, cuius gratia cætera numina ſint colenda, alibi ſæpe docet atque in epiſtola ad Dionyſium, rurſúſque ad Hermiam, & in Parmenide qui totus agit de vno, & in Timæo qui omnia producit, ab vno, & in Philebo qui omnia metitur vno, & in Epinomide qui omnia reducit ad vnum, manifeſtè demonſtrat.

DE LEGIBVS DIALOGVS SEPTIMVS.

SATIS igitur de liberis tam maſculis quàm fœminis, de ipſorum educatione & diſciplina poſt hæc nobis eſt dicẽdum. Quam ſilentio præterire, planè impoſſibile eſt, ac ſi dicatur, mẽtioni cuidam doctrinæ que potius quàm legibus congrua videtur. Quæ enim priuatim & per ſingulas domos tum multa, tum parua & occulta quotidie fiunt, cum facilè ex voluptate, dolore, & cupiditate ſingulorũ præter legumlatoris conſilium agantur, varios & diſſimiles mores ciuiũ reddũt. quæ res ciuitatibus officit. Quum verò parua & frequẽtia ſint, ſingulis mulcta impoſita, ea legũ poſitione vetare nõ ſatis honeſtũ eſſet atque decorũ. Quinetiã ſcriptis legibus derogaret, cũ in paruis & multis ad cõtemnẽdas leges homines cõſueſcerent. Quapropter & leges de his ſcribere difficile eſt, & ſilere impoſſibile. Sed conabor oſtẽdendo quaſi digito, quæ dico in lucẽ efferre. nũc enim obſcurius dicta videntur.

ΝΟΜΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ δὲ παίδων ἀρρένων καὶ θηλειῶν, τροφὴν μέν που καὶ παιδείαν τὸ μετὰ ταῦτα λέγειν, ὀρθότατα γίγνοιτ' ἂν ἡμῖν· ἣν εἶναι μὲν ἄρρητον, πάντως ἀδύνατον· λεγομένη δὲ, διδαχῇ τινι καὶ νουθετήσει μᾶλλον ἢ νόμοις εἰκὼς ἂν ἡμῖν φαίνοιτο. ἰδίᾳ γὰρ καὶ κατ' οἰκίας πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ οὐκ ἐκφανῆ πᾶσι γιγνόμενα, ῥᾳδίως ὑπὸ τῆς ἑκάστων λύπης τε καὶ ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας, ἕτερα παρὰ τὰς τοῦ νομοθέτου ξυμβουλὰς παραγιγνόμενα, παντοδαπὰ καὶ οὐχ ὅμοια ἀλλήλοις ἀπεργάζοιτ' ἂν τὰ τῶν πολιτῶν ἤθη. τοῦτο δὲ κακὸν ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ διὰ σμικρότητα αὐτῶν καὶ πυκνότητα ἐπιζήμια τιθέντα ποιεῖσθαι νόμους, ἀπρεπὲς ἅμα καὶ ἄσχημον. διαφθείρει δὲ καὶ τοὺς γραφῇ τεθέντας νόμους, ἐν τοῖς σμικροῖς καὶ πυκνοῖς ἐθισθέντων τῶν ἀνθρώπων παρανομεῖν. ὥστε ἀπορία μὲν αὐτὰ νομοθετεῖν, σιγᾶν δὲ ἀδύνατον. ἃ δὲ λέγω, δηλῶσαι πειρατέον, οἷον δείγματα ἐξενεγκόντα εἰς φῶς. νῦν γὰρ λεγομένοις ἔοικε κατά τι σκότος.

θαύμασιν δ' οὐδέν ἐστιν ἀγνοεῖν ὑμᾶς τὴν τῶν τηλικούτων γυμναστικήν· ἣν βουλοίμην ἂν ὑμῖν, καίπερ ἄτοπον C οὖσαν, δηλῶσαι. Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Ἔστιν ἰδεῖν παρ' ἡμῖν μᾶλλον τὸ τοιοῦτον κατάδηλον, διὰ τὸ τὰς παιδιὰς αὐτόθι μειζόνως τινὰς παίζειν ἢ δεῖ. τρέφουσι γὰρ δὴ παρ' ἡμῖν οὐ μόνον παῖδες, ἀλλὰ καὶ πρεσβύτεροί τινες, ὀρνίθων θρέμματα, ἐπὶ τὰς μάχας τὰς πρὸς ἄλληλα ἀσκοῦντες τὰ τοιαῦτα τῶν θηρίων. πολλοῦ δὴ δέουσιν ἡγεῖσθαι τοὺς πόνους αὐτοῖς εἶναι τοὺς πρὸς ἄλληλα μετρίους, ἐν οἷς αὐτὰ ἀνακινοῦσι γυμνάζοντες. πρὸς γὰρ τούτοις, λαβόντες ὑπὸ μάλης ἕκαστος· τοὺς μὲν ἐλάττονας εἰς τὰς χεῖρας, μείζους δ' ὑπὸ τὴν ἀγκάλην D ἐντός, πορεύονται περιπατοῦντες σταδίους παμπόλλους ἕνεκα τῆς εὐεξίας, οὐ τῆς τῶν αὐτῶν σωμάτων, ἀλλὰ τῆς τούτων τῶν θρεμμάτων. καὶ τό γε τοσοῦτον δηλοῦσι τῷ δυναμένῳ καταμαθεῖν, ὅτι τὰ σώματα πάντα ὑπὸ τῶν σεισμῶν τε καὶ κινήσεων κινούμενα, ἄκοπα ὀνίναται πάντων, ὅσα τε ὑπ' ἑαυτῶν, ἢ καὶ ἐν αἰώραις ἢ καὶ κατὰ θάλατταν, ἢ καὶ ἐφ' ἵππων ὀχουμένων, ἢ καὶ ὑπ' ἄλλων ὁπωσοῦν δὴ φερομένων τῶν σωμάτων κινῆται. καὶ διὰ ταῦτα τὰς τῶν σίτων τροφὰς καὶ ποτῶν καταχειρούμενα, ὑγίειαν καὶ κάλλος καὶ τὴν ἄλλην ῥώμην ἡμῖν δυνατά ἐστι E παραδιδόναι. τί οὖν ἂν φαῖμεν, ἐχόντων οὕτω τούτων, τὸ μετὰ τοῦτο ὑμᾶς δεῖν ποιεῖν; βούλεσθε ἅμα γέλωτι φράζωμεν τιθέντες νόμους· τὴν μὲν κύουσαν περιπατεῖν, τὸ γιγνόμενον δὲ πλάττειν τε, οἷον κήρινον, ἕως ὑγρόν, καὶ μέχρι δυοῖν ἐτοῖν σπαργανᾶν; καὶ δὴ καὶ τὰς τροφοὺς ἀναγκάζωμεν, νόμῳ ζημιοῦντες, τὰ παιδία ἢ πρὸς ἀγρούς, ἢ πρὸς ἱερά, ἢ πρὸς οἰκείους ἀεί πῃ φέρειν, μέχριπερ ἂν ἱκανῶς ἵστασθαι δυνατὰ γίγνηται· καὶ τότε διευλαβουμένας, ἔτι νέων ὄντων, μή πῃ βίᾳ ἐπερειδομένων στρέφηται τὰ κῶλα, ἐπιπονεῖν φερούσας, ἕως ἂν τριετὲς ἀποτελεσθῇ τὸ γιγνό- F μενον· εἰς δύναμιν δ' ἰσχυρὰς αὐτὰς εἶναι χρεών, καὶ μὴ μίαν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἑκάστοις, ἂν μὴ γίγνηται, ζημίας τοῖς μὴ ποιοῦσι γράφωμεν; ἢ πολλοῦ γε δεῖ; τὸ γὰρ ἄρτι ῥηθέν, γίγνοιτ' ἂν πολὺ καὶ ἄφθονον. Κ. Τὸ ποῖον; Α. Τὸ γέλωτα ἂν πολὺν ὀφλεῖν ἡμᾶς, πρὸς τῷ μὴ ἐθέλειν ἂν πείθεσθαι γυναικεῖά τε καὶ δούλεια ἤθη τροφῶν. ΚΛΕΙΝ. Ἀλλὰ τίνος δὴ χάριν ἔφαμεν αὐτὰ δεῖν ῥηθῆναι;

Nec ſanè mirum eſt ſi vos exercitationem tantillæ ætatis ignoratis, quam vobis licet videatur abſurda, cupio aperire. CLIN. Omnino. ATH. Apud nos quidem huiuſmodi quiddam magis intelligi poteſt: propterea quòd ibi nonnulli in ludis quibuſdam magis quàm decet, verſantur. Nam apud nos non pueri ſolùm, verumetiam ſeniores aliqui auium pullos alunt, & ad mutuam inter ipſas aues pugnam exercent: ac longè abſunt, vt labores in quibus ipſas exercentes agitant, moderatos ipſis putent: ſed ad hæc minores in manibus, maiores ſub vlna capientes, non ſuæ, ſed harum auium bonæ habitudinis gratia per multa ſtadia gradiuntur. In quo ſanè homini intelligendi compoti ſignificant, corporibus omnibus motum agitationémque non laborioſam prodeſſe, ſiue à ſeipſis, ſiue in vehiculis, ſeu naue, ſiue equis, ſiue quomodocunque aliter moueantur. Et propter hæc ciborum potúſque alimentum ſuperantia, ſanitatem, pulchritudinem, & vires nobis præbere poſſunt. Quæ cùm ita ſe habeát, quid poſthac faciundum cenſemus? Vultiſne cum riſu verba faciamus, leges ponentes, vt prægnans deambulet: & natus quaſi cera fingatur, quandiu tener eſt, ac ad biennium vſque faſciis adſtringatur? Nutrices præterea per leges impoſita mulcta cogamus vt vel ad agros, vel ad templa, vel aliò ad ſuos, donec per ſe ſtare poſſint, pueros perferant? At etiam videant vt cum ſtare cœperint, ne ponderis violentia membra propter mollitiem diſtorqueantur, geſtent adhuc, quouſque trienniurn infantes exegerint? Sint autem robuſtæ quoad fieri poteſt nutrices, nec vna ſolùm ſed plures. Et in ſingulis pœnam niſi fiant, ſcriptis legibus imponamus? Vel nullo modo ſic agamus? Quod enim modò diximus, abundè nobis accideret. CLIN. Quidnam? ATHEN. Riſum profectò in nos ingentem prouocaremus. Nam mores nutrientium muliebres atque ſeruiles nobis obtemperare nollent. CLIN. Cuius gratia igitur dicenda hæc putauimus?

mire, non quiete hoc, neque ſilentio, ſed contrariis faciunt. In vlnis enim portant agitántque ſemper, & illos vocis modulatione tanquam tibicinio quodam mulcent. Et quemadmodum in debacchationum furentium remediis fit, huiuſmodi agitationis chorea muſáque vtuntur. CLIN. Quænam horum potiſſimùm cauſa nobis eſt hoſpes? ATHEN. Non eſt valde difficilis cognitu. CLIN. Quo pacto? ATHE. Vtræque hæ paſſiones in metuendo conſiſtunt: ſunt enim formidines quædam, propter malum aliquem animi habitum. Quando igitur ab exterioribus aliquis ad hos affectus agitationem infert, vincit exterior motus interiorem illum terribilem atque furioſum. Cúmque vicerit, tranquillam animo præſtat quietem, ſaltu cordis aliquantiſper ſedato: atque ita aliis inducit ſomnum, alios vigilantes per tibiam & tripudium, cum auxilio deorum quibus ſupplices litabant, à furioſo affectu ad ſanæ mentis habitum reuocat. Atque hæc vt orationis huius breuitas fert, rationem aliquam probabilem habent. CLI. Omnino. ATH. Si hæc igitur talem aliquam vim habent, hoc præterea cogitandum, animum omnem ab infantia in metu nutritum, magis vtique quouis ferri per formidinem conſueſcere. Nec cuiquam dubium eſt, quin ad timiditatem iſta, non ad fortitudinem exercitatio ſit. CLIN. Ita prorſus. ATHEN. Contrà verò eum ad fortitudinem exercitari dicemus, qui à tenera ætate metus terroréſque omnes vincere conſueſcit. CLI. Scitè. ATHEN. Vnum igitur hoc ad virtutis animi partem ſummopere conferre dicamus, exercitationem videlicet infantium quæ in motibus fit. CLIN. Maximè. ATHE. Atqui facilitas animi vel moroſitas, non parum momenti habent ad bonitatem animi vel prauitatem. CLI. Eſt ita. ATH. Eſt autem à nobis pro facultate dicendum, quo pacto vtrumuis horum infantium ſtatim animo innaſcatur. CLIN. Planè.

ἄν που βουληθῶσι κατακοιμίζειν τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παι-
δίων αἱ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσι, ἀλλὰ
τοὐναντίον κίνησιν, ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀεὶ σείουσαι, καὶ οὐ σιγὴν,
ἀλλά τινα μελῳδίαν. καὶ ἀτεχνῶς οἷον καταυλοῦσι τῶν παι-
δίων, καθάπερ αἱ τῶν ἐκφρόνων βακχειῶν ἰάσεις, ταύτῃ τῇ
τῆς κινήσεως ἅμα χορείᾳ καὶ μούσῃ χρώμεναι. ΚΛ. Τίς
οὖν αἰτία τούτων, ὦ ξένε μάλιστ' ἔσθ' ἡμῖν; ΑΘ. Οὐ πά-
νυ χαλεπὴ γιγνώσκειν. ΚΛ. Πῶς δή; ΑΘ. Δειμαίνειν ἐστόν
που ταῦτ' ἀμφότερα τὰ πάθη· καὶ ἔστι δείματα δι' ἕξιν
D φαύλην τῆς ψυχῆς τινα. ὅταν οὖν ἔξωθέν τις προσφέρῃ
τοῖς τοιούτοις πάθεσι σεισμὸν, ἡ τῶν ἔξωθεν κρατεῖ κίνησις
προσφερομένη τὴν ἐντὸς φοβερὰν οὖσαν καὶ μανικὴν
κίνησιν κρατήσασα δὲ, γαλήνην ἡσυχίαν τε ἐν τῇ ψυχῇ
φαίνεται ἀπεργασαμένη τῆς περὶ τὰ τῆς καρδίας χαλε-
πῆς γενομένης ἑκάστων πηδήσεως. παντάπασιν ἀγαπητόν
τι, τοὺς μὲν ὕπνου λαγχάνειν ποιεῖ, τοὺς δ' ἐγρηγορότας, ὀρ-
χουμένους τε καὶ αὐλουμένους, μετὰ θεῶν, οἷς ἂν καλλιε-
ροῦντες ἕκαστοι θύωσι, κατειργάσατο ἀντὶ μανικῶν ἡμῖν
διαθέσεων ἕξεις ἔμφρονας ἔχειν. καὶ ταῦτα, ὡς διὰ βρα-
E χέων γε οὕτως εἰπεῖν, πιθανὸν λόγον ἔχει τινά. ΚΛ. Πάνυ
μὲν οὖν. Α. Εἰ δέ γε οὕτω τοιαύτην τινὰ δύναμιν ἔχει
ταῦτα, ἐννοεῖν χρὴ τόδε παρ' αὐτοῖς, ὡς ἅπασα ψυχὴ δεί-
μασι ξυνοῦσα ἐκ νέων, μᾶλλον ἂν διὰ φόβων ἐθίζοιτο γί-
γνεσθαι. τοῦτο δέ που πᾶς ἂν φαίη δειλίας ἄσκησιν ἀλλ' οὐκ
ἀνδρείας γίγνεσθαι. Κ. Πῶς γὰρ οὔ; Α. Τὸ δέ γε ἐναντίον ἀν-
δρείας ἂν φαῖμεν ἐκ νέων εὐθὺς ἐπιτήδευμα εἶναι, τὸ νικᾶν
τὰ προσπίπτονθ' ἡμῖν δείματά τε καὶ φόβους. Κ. Ὀρθῶς.
Α. Ἓν δὴ καὶ τοῦτο εἰς ψυχῆς μόριον ἀρετῆς, τὴν τῶν παντελῶς
παίδων γυμναστικὴν ἐν ταῖς κινήσεσι, μέγα ἡμῖν φῶμεν
F ξυμβάλλεσθαι. Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Καὶ μὴν τό γε μὴ
δύσκολον ἐν ψυχῇ, καὶ τὸ δύσκολον, οὐ σμικρὸν μόριον εὐψυ-
χίας καὶ κακοψυχίας ἑκάτερον γιγνόμενον, γίγνοιτ' ἄν. Κ.
Πῶς δ' οὔ; Α. Τίνα οὖν ἂν τρόπον εὐθὺς ἐμφύοιθ' ἡμῖν ὁ-
πότερον βουληθεῖμεν τῷ νεογνῷ, φράζειν δὴ πειρατέον, ὅπως τις καὶ καθ' ὅσον εὔπορος τούτων. Κ. Πῶς γὰρ οὔ;

δυσκόλους τε καὶ ὀδυρμοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πλήρης μᾶλλον ἢ ἕτερον ἐστὶ τὸ ἀγαθόν; Κ. Ἐμοιγ' οὖν δοκεῖ. Α. C Τί οὖν; εἴ τις τὰ τρία ἔτη τῇ τροφῇ τι πᾶσαν μηχανὴν προσφέρων ὅπως ὁ τρεφόμενος ἡμῖν ὡς ὀλιγίστῃ προσχρήσεται ἀλγηδόνι, καὶ φόβοις καὶ λύπῃ πάσῃ κατὰ δύναμιν, ἆρ' οὐκ οἰόμεθα εὔθυμον μᾶλλόν τε καὶ ἵλεων ἀπεργάζεσθαι τηνικαῦτα τὴν ψυχὴν τοῦ τρεφομένου; Κ. Δῆλον δή, καὶ μάλιστά γ' ἄν, ὦ ξένε, εἴ τις πολλὰς ἡδονὰς αὐτῷ παρασκευάζοι. Α. Τοῦτ' οὐκέτ' ἂν ἐγὼ Κλινίᾳ ξυνακολουθήσαιμ' ἄν, ὦ θαυμάσιε. ἔστι γὰρ οὖν ἡμῖν ἡ τοιαύτη πρᾶξις διαφθορὰ μεγίστη πασῶν. ἐν ἀρχῇ γὰρ γίγνεται ἑκάστοτε τῆς τροφῆς. ὁρῶμεν δ' εἴ τι λέγομεν. Κ. Λέγε τί φῄς. Α. D Οὐ σμικροῦ πέρι νῦν εἶναι τὸν λόγον. ὅρα δὲ καὶ σύ, ξυνεπίκρινε ἡμᾶς ὦ Μέγιλλε. ὁ μὲν γὰρ ἐμὸς δὴ λόγος οὔθ' ἡδονὰς φησὶ δεῖν διώκειν τὸν ὀρθὸν βίον, οὔτ' αὖ τὸ παράπαν φεύγειν τὰς λύπας, ἀλλ' αὐτὸ ἀσπάζεσθαι τὸ μέσον, ὃ νῦν δὴ προσεῖπον, ἵλεων ὀνομάσας. ἣν δὴ διάθεσιν, καὶ θεοῦ, κατά τινα μαντείας φήμην, εὐστόχως πάντες προσαγορεύομεν. ταύτην τὴν ἕξιν διώκειν φημὶ δεῖν ἡμῶν καὶ τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεῖον. μήτ' οὖν αὐτὸν προπετῆ πρὸς τὰς ἡδονὰς γιγνόμενον ὅλως, ὡς οὐδ' ἐκτὸς λυπῶν ἐσόμενον, μήτε ἄλλον, γέροντα ἢ νέον, ἐᾶν πά- E σχειν ταὐτὸ τοῦθ' ἡμῖν, ἄρρενα ἢ θῆλυν· ἁπάντων δὲ ἥκιστα εἰς δύναμιν τὸν ἀρτίως νεογενῆ. κυριώτατον γὰρ οὖν ἐμφύεται πᾶσι τότε τὸ πᾶν ἦθος, διὰ ἔθος. ἔτι δ' ἔγωγ', εἰ μὴ μέλλοιμι δόξειν παίζειν, φαίην ἂν δεῖν καὶ τὰς φερούσας ἐν γαστρί, πασῶν τῶν γυναικῶν μάλιστα θεραπεύειν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, ὅπως μήτε ἡδοναῖς τισὶ πολλαῖς ἅμα καὶ μάργοις προσχρήσεται ἡ κύουσα, μήτε αὖ λύπαις, τὸ δὲ ἵλεων καὶ εὐμενὲς πρᾶόν τε τιμῶσα διαζῇ τὸν τότε χρόνον. ΚΛΕΙΝ. Οὐδὲν δεῖ σε, ὦ ξένε, Μέγιλλον ἀνερωτᾶν πότερος ἡμῶν ὀρθότερον εἴρη- F κεν. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς σοὶ συγχωρῶ τὸν λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἀκράτου βίον φεύγειν δεῖν πάντας, μέσον δέ τινα τέμνειν ἀεί. καλῶς τοίνυν εἴρηκάς τε καὶ ἀκήκοας ἅμα.

ΑΘΗΝ. Μάλα μὲν οὖν ὀρθῶς, ὦ Κλινία. τόδε τοίνυν ἐπὶ τούτοις τρεῖς ὄντες διανοηθῶμεν. ΚΛΕΙ. Τὸ ποῖον;

vltrà quàm bonum virum deceat? CLIN. Mihi quidem. ATHEN. Quid igitur? Siquis omni ratione pro viribus conetur, vt in hoc triennio puer quàm minimum dolore, metu, triſtitiáque afficiatur, nónne pueri animus pacatior tranquillior que reddetur? CLINIAS. Perſpicuum eſt hoſpes, multóque etiam magis, ſiquis eum in multis voluptatibus educarit. ATHEN. Hoc ego tibi non concedam, ô mirifice Clinia. Nam talis educatio cùm in principio ſtatim adhibeatur, omnium maxima pernicies eſt. Videamus igitur an quicquam dicamus. CLIN. Dic quid ais? ATHEN. De re non parua à nobis agi nunc aſſero. Attende & tu Megille, ac ſententias vtriuſque diiudica. Mea quidem ratio, rectam vitam cenſet nec voluptates ſequi omnino, nec fugere omnino dolores debere, ſed medium potius illum habitum ſequi, quem & ipſe modò tranquillitatem vocabam, & omnes dei proprium eſſe, diuino quodam oraculo rectè côncientes fatemur. Hunc habitum ſequi debet quiſquis hominum diuinus eſt futurus, adeò vt nec ipſe ad voluptates omnino procliuis ſit, alioquin procul à dolore non erit, nec alium quenquam ſiue ſenem, ſiue iuuenem, aut maſculum, aut fœminam indulgere voluptatibus patiatur, miniméque omnium ſtatim natos infantes: firmiſſimi enim tunc omnibus mores omnes propter conſuetudinem innaſcuntur. Ego verò niſi vererer ne fortè iocari vobis videar, dicerem vtique, grauidas etiam mulieres maximè omnium illo anno ita regendas eſſe, vt nec ad voluptates multas furioſáſque ferantur, neque doloribus agitentur: ſed tranquillam pacatámque & mitem vitam agant. CLINIAS. Non opus eſt hoſpes vt Megillum interroges, vter noſtrum rectiùs ſit loquutus. Ego enim aſſentior tibi meræ voluptatis merique doloris vitam fugiendam omnibus eſſe, & mediam quandam ſemper tenendam. Quare & dixiſti rectè atque audiſti. ATHEN. Rectè nimium Clinia. Sed illud ad hæc ſimul omnes tres cogitemus. CLIN. Quidnam?

coetendum ſeu maſculum, ſiue fœminam hæc diligenter adhibeat, ac ſedulò ſupradictis vtatur, non paruam afferent nuper enutritis vtilitatem. Atque id ingenio eorum qui tres & qui quatuor & quinque & ſex agunt annos conueniens erit, à quibus deliciæ remouendæ ſunt, & caſtigatio ſine cõtemptu adhibenda. Cæterùm quemadmodum ſeruos diximus caſtigare ſine contumelia oportere, ne in iracundiam efferantur: caſtigare tamen omnino, ne nimiùm delicioſi reddantur: ita & liberos volumus. Horum ludi quidam ſunt ipſis
D quodammodo naturales: ad quos quando conueniunt, ſponte feruntur. Congregãdi hi pueri ſunt à triennio ad ſex vſque annos, ſinguli in ſuæ tribus ſolennitate: quorum & adhuc tantillorum nutrices modeſtiam incontinentiámque obſeruent, & cuique cœtui nutricibúſque vna quędam præſit de mulieribus duodecim annuo tempore imperatura, prout legũ cuſtodes ordinauerint: has deligant mulieres nuptiarũ curatrices, ex quaq; tribu vnã, ætate ipſis æquales. Quę ad hunc magiſtratum aſſumpta eſt, ita ſe gerat vt in ſacrũ quotidie proficiſcatur, ſemperq; iniuriantẽ puniat. Seruum quidem & ſeruam, peregrinũ & peregrinã ipſa per vrbanos quoſdã miniſtros: ciuem autem cuius animaduerſio in controuerſia ſit, ad ędilium trahat iudicium: de qua autem non ſit controuerſia, eũ ipſa ciuem puniat. Poſt annorũ ſex ætatem fœminæ à maribus diſcernantur, pueriq; deinceps, cũ æqualibus maribus, & puellę cũ fœminis æqualibus cõuerſentur. Et ad diſcendum vtriq; ſe vertant. Mares quidem ad magiſtros equorũ, arcuum, telorum & fundæ: fœminæ quoque ad eadem ſi concedatur, vſque ad ſcientiam tantum, & maximè ad armorum vſum. Quo pacto autẽ nunc in his ſe res habeat, penè ab omnibus ignoratur. CLI. Quid ais?

πόματα ἐπιρρέοντα, μακροτέρους ποιεῖ τοὺς λόγους. ΚΛ. Ἀλλ' ὀρθῶς σύ γε λέγεις· ἡμεῖς τε οὕτω διανοούμεθα. ΑΘΗΝ. Εἰς μὲν τοίνυν τὴν τοῦ τριέτους γεγονότος ἡλικίαν, κόρου καὶ κόρης, ταῦτα εἴ τις ἀκριβῶς ἀποτελοῖ, καὶ μὴ παρέργως τοῖς εἰρημένοις χρῷτο, οὐ σμικρὰ εἰς ὠφέλειαν γίγνοιτ' ἂν τοῖς νεωστὶ τρεφομένοις. τριέτει δὲ δὴ καὶ τετραέτει καὶ πενταέτει καὶ ἔτι ἑξέτει ἤθει ψυχῆς παιδιῶν δέον ἂν εἴη. τρυφῆς δ' ἤδη ἀπολυτέον, κολάζοντα μὴ ἀτίμως. ἀλλ' ὅπερ ἐπὶ τῶν δούλων γ' ἐλέγομεν,
D τὸ μὴ μεθ' ὕβρεως κολάζοντας, ὀργὴν ἐμποιεῖν δεῖν τοῖς κολασθεῖσι, μηδ' ἀκολάστους ἐῶντας τρυφᾶν· ταὐτὸν δραστέον τοῦτό γε καὶ ἐπ' ἐλευθέροισι. παιδιαὶ δ' εἰσὶ τοῖς τηλικούτοις αὐτοφυεῖς τινές· ἃς, ἐπειδὰν ξυνέλθωσιν, αὐτοὶ σχεδὸν ἀνευρίσκουσι. ξυνιέναι δὲ εἰς τὰ κατὰ κώμας ἱερὰ δεῖ πάντα ἤδη τὰ τηλικαῦτα παιδία, ἀπὸ τριέτους μέχρι ἓξ ἐτῶν, κοινῇ τὰ τῶν κωμητῶν εἰς ταὐτὸν ἕκαστα. τὰς δὲ τροφοὺς ἐπὶ τῶν τηλικούτων κοσμιότητός τε καὶ ἀκολασίας ἐπιμελεῖσθαι. τῶν δὲ τροφῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἀγέλης ξυμπάσης, τῶν δώδεκα γυναικῶν μίαν ἐφ' ἑκάστῃ τετάχθαι,
E κοσμοῦσαν κατ' ἐνιαυτὸν τῶν προῃρημένων ὅσας ἂν τάξωσιν οἱ νομοφύλακες. ταύτας δὲ αἱρείσθωσαν μὲν αἱ τῶν γάμων κύριαι τῆς ἐπιμελείας, ἐξ ἑκάστης τῆς φυλῆς μίαν, ἥλικας αὐτῆς· ἡ δὲ καταστᾶσα ἀρχέτω, φοιτῶσα εἰς τὸ ἱερὸν ἑκάστης ἡμέρας, καὶ κολάζουσα ἀεὶ τὸν ἀδικοῦντα· δοῦλον μὲν καὶ δούλην, καὶ ξένον καὶ ξένην, αὐτὴ διά τινων τῆς πόλεως οἰκετῶν· πολίτην δέ, ἀμφισβητοῦντα μὲν τῇ κολάσει, πρὸς τοὺς ἀστυνόμους ἐπὶ δίκην ἄγουσα· ἀναμφισβήτητον δὲ ὄντα καὶ τὸν πολίτην αὐτὴ κολαζέτω. μετὰ δὲ τὸν ἑξέτη καὶ τὴν
F ἑξέτιν, διακρινέσθω μὲν ἤδη τὸ γένος ἑκατέρων· κόροι μὲν μετὰ κόρων, παρθένοι δὲ ὡσαύτως μετ' ἀλλήλων τὴν διατριβὴν ποιείσθωσαν. πρὸς δὲ τὰ μαθήματα τρέπεσθαι χρεὼν ἑκατέρους· τοὺς μὲν ἄρρενας, ἐφ' ἵππων διδασκάλους, καὶ τόξων καὶ ἀκοντίων καὶ σφενδονήσεως· ἐὰν δέ πῃ ξυγχωρῶσι μέχρι γε μαθήσεως, καὶ τὰ θήλεα, καὶ δὴ τά γε μάλιστα πρὸς τὴν τῶν ὅπλων χρείαν. τὸ γὰρ δὴ νῦν καθεστὼς περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀγνοεῖται παρὰ τοῖς πᾶσιν ὀλίγου. ΚΛΕΙΝ. Τὸ ποῖον;

ἐστὶν μέγα· διοίσει δ' εἰς τὸν πόλεμον ὅταν δέῃ χρῆσθαι, μέγα διαφέρει, καὶ τόξοις καὶ ἀκοντίοις, καὶ ἑκάστοις· C πολὺ δὲ μέγιστον ὅταν ὅπλοις δέῃ πρὸς ὅπλα χρῆσθαι. διαφέρει δὲ πάμπολυ μαθὼν μὴ μαθόντος, καὶ ὁ γυμνασάμενος τοῦ μὴ γεγυμνασμένου. καθάπερ γὰρ ὁ τέλεος παγκράτιον ἠσκηκώς, ἢ πυγμὴν, ἢ πάλην, οὐκ ἀπὸ μὲν τῶν ἀριστερῶν ἀδύνατός ἐστι μάχεσθαι, χωλαίνει δὲ καὶ ἐφέλκεται πλημμελῶν, ὁπόταν αὐτόν τις μεταβιβάζων ἐπὶ θάτερα ἀναγκάζῃ διαπονεῖσθαι, ταὐτὸν δὴ τοῦτ', οἶμαι, καὶ ἐν ὅπλοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι χρὴ προσδοκᾶν ὀρθὸν, ὅτι τὰ διπλᾶ δεῖ κεκτημένον οἷς ἀμύνοιτό τ' ἂν καὶ ἐπιτιθεῖτο ἄλλοις, μηδὲν ἀργὸν τούτων μηδὲ ἀνεπιστῆμον ἐᾶν εἶναι κατὰ δύναμιν. D Γηρυόνου δ' εἴ τις φύσιν ἔχων, ἢ καὶ τὴν Βριάρεω φύοιτο, τὰς ἑκατὸν χερσὶν ἑκατὸν δεῖ βέλη ῥίπτειν δυνατὸν εἶναι. τούτων δὴ πάντων τὴν ἐπιμέλειαν ἀρχούσας τε καὶ ἄρχοντας δεῖ γίγνεσθαι, τὰς μὲν ἐν παιδιαῖς τε καὶ τροφαῖς ἐπισκόπους γιγνομένας, τοὺς δὲ, περὶ τὰ μαθήματα, ὅπως ἀρτίποδές τε καὶ ἀρτίχειρες πάντες τε καὶ πᾶσαι γιγνόμενοι, μηδὲν τοῖς ἔθεσιν ἀπολωβῶσι τὰς φύσεις, εἰς ὅ τι δυνατόν. τὰ δὲ μαθήματά που διπλᾶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χρήσασθαι συμβαίνοι ἂν, τὰ μὲν ὅσα περὶ τὸ σῶμα, γυμναστικῆς· τὰ δ' εὐψυχίας χάριν, μουσικῆς. τὰ δὲ γυμναστικῆς αὖ, δύο· τὸ μὲν, ὄρχησις, E τὸ δὲ, πάλη. τῆς ὀρχήσεως δὲ ἄλλη μὲν, Μούσης λέξιν μιμουμένων, τό τε μεγαλοπρεπὲς φυλάττοντας ἅμα καὶ ἐλεύθερον, ἄλλη δὲ, εὐεξίας, ἐλαφρότητός τε ἕνεκα καὶ κάλλους, τῶν τοῦ σώματος αὐτῶν μελῶν καὶ μερῶν, τὸ προσῆκον καμπῆς τε καὶ ἐκτάσεως ἀποδιδομένης ἑκάστοις αὐτοῖς αὐτῶν εὐρύθμου κινήσεως, διασπειρομένης ἅμα καὶ ξυνακολουθούσης εἰς πᾶσαν τὴν ὄρχησιν ἱκανῶς. τὰ δὲ δὴ κατὰ πάλην, ἃ μὲν Ἀνταῖος ἢ Κερκύων ἐν τέχναις ἑαυτῶν ξυνεστήσαντο φιλονεικίας ἀχρήστου χάριν, ἢ πυγμῆς Ἐπειὸς ἢ Ἄμυκος, οὐδὲν χρήσιμα ἐπὶ πολέμου κοινωνίαν ὄντα, οὐκ ἄξια λόγῳ κοσμεῖν. F τὰ δὲ ἀπ' ὀρθῆς πάλης, ἀπ' αὐχένων καὶ χειρῶν καὶ πλευρῶν ἐξειλήσεως, μετὰ φιλονεικίας τε καὶ καταστάσεως διαπονούμενα μετ' εὐσχήμονος, ῥώμης τε καὶ ὑγιείας ἕνεκα, ταῦτ' εἰς πάντα ὄντα χρήσιμα οὐ παρετέον, ἀλλὰ προστακτέον μαθηταῖς τε ἅμα καὶ τοῖς διδάξουσιν, ὅταν ἐν ταὐτῷ ὦμεν τῷ νόμῳ, τοῖς μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα εὐμενῶς δωρεῖσθαι, τοῖς δὲ, παραλαμβάνειν ἐν χάρισιν.

tem multum qui didicit, ab eo qui non didicit: & exercitatus, ab eo qui minimè exercitatus eſt. Nam quemadmodum qui aut in pugili certamine aut lucta, aut vtroque ſimul perfectè ſe exercuit, potis eſt congredi à ſiniſtris, & preſtò ſe accommodat, quando ad partem alteram transferre cogitur: id ipſum arbitror in armis ac cæteris rebus rectiſſimum eſſe. Quare oportet ſi duo quædam quis poſſidet, quibus ſe defendat, & alios cædat: vt nihil horum pro viribus otioſum inexercitatúmque relinquat. Et ſi quis Geryonis aut Briarei naturam habeat, quum centimanus ſit, centum oportet ab eo iacula mitti poſſe. Horum omnium curam habeant principes, tam mulieres quàm viri: & mulieres quidem ludos alimentáque conſiderent: viri autem diſciplinas, vt omnes pedibus manibúſque vtrinque æquè potentes facti, per conſuetudinem naturæ non noceant. Diſciplina verò duplici vti conuenit: & corporis quidem, gymnaſticam: animi, muſicam vocari. Sed gymnaſtica rurſus eſt duplex, ſaltatio & luctatio. Saltatio quoque alia muſæ verba imitatur, magnificentiam ipſius libertatémque obſeruans: alia bonę habitudinis, leuitatis & formę, tum corporis ipſius, tum partium membrorúmque eius gratia, aptè flectit tenditque ſingula: ita vt ſufficienter motus harmonicus diffundatur, conſequatúrque vniuerſum ſaltationis ordinem. Luctationis autem genera illa quæ Anteus & Cercyo in artificium inutilis contentionis gratia deduxerunt, vel Epius vel Amycus in pugili concertatione: quum nihil ad prælium conferant, digna mentione non ſunt. Quæ verò in recta luctatione à collo, manibus, laterúmque motu cum victoriæ ſtudio, honeſtóque habitu adhibentur, & ad ſanitatem viréſque conducunt: quum ad omnia vtilia ſint, prætereunda non ſunt. Sed diſcentibus docentibúſque ſimul præcipiendum, vt quando ad hoc in condendis legibus venerimus, alteri beneuolè hæc largiantur, alteri gratioſè ſuſcipiant.

ium reſtare videretur. Nunc autem patet nonnulla eſſe relicta, quæ dicenda in primis ſunt, quare deinceps illa dicemus. CLIN. Dicantur omnino. ATHEN. Audiatis igitur, audiſtis enim & in ſuperioribus, quamuis & in dicendo & audiendo, quod valde mirum eſt & inſolens, cauere decet. Equidem in præſentia nonnihil dicturus ſum, quod dicere meritò vereri quis debeat: dicam tamen. CLIN. Quid illud eſt hoſpes? ATH. A nemine cognoſci aſſero, quam magnam in omnibus ciuitatibus ludorum genus ad legum conditarum ſtabilitatem & mutationem habeat poteſtatem. Quippe ſi hoc ita ordinatum fuerit, vt iiſdem ludis ſecundum eadem, & eodem modo iidem homines ſemper vtantur & delectentur: leges quoque ſeriò poſitas ſtabiles manere permittit. Si autem mutetur id genus, nouique ludi quotidie inducantur, ſempérque nouis delectetur iuuentus, tum figuris geſtibúſue corporis, tum reliquo apparatu & ſupellectili: ac decens & indecens in his rebus aliter in dies & aliter iudicent, atque inuentores nouarum rerum colorum ſcilicet & figurarum cæterorúmque huiuſmodi ſemper honorent: peſtem hac nullam ciuitati maiorem fore cenſemus, rectè admodum iudicantes. Mutat enim iuuentutis mores occultè, facitque vt priſca quidem vilia, noua verò digna honore videantur. Qua oratione & opinione, nihil rurſus aſſero pernicioſius ciuitatibus eſſe. Sed audite quantum id malum eſſe cenſeo. CLIN. Vituperarine priſca malum eſſe in ciuitatibus ais? ATHEN. Aio equidem valde. CLIN. Non malos ad hanc orationem nos auditores habebis, ſed quantum fieri poteſt beneuolentiſſimos. ATHENIEN. Conſentaneum eſt. CLIN. Dic iam. ATHENIEN. Agite, audiamus hæc diligentiſſimé: atque ita inter nos diſſeramus.

ταῦτα, ἀλλ᾽ ἔχει βελτίω τούτων περὶ γυμναστικῆς ἅμα καὶ ἀγωνίας εἰπεῖν. ΑΘ. Τὸ τοίνυν τούτοις ἑξῆς περὶ τὰ τῶν Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος δῶρα, τότε μὲν, ὡς ἅπαντα εἰρηκότες, ᾠόμεθα καταλείπειν μόνα τὰ περὶ γυμναστικῆς· νῦν δ᾽ ἐστὶ δῆλα ἅ τ᾽ ἐστὶ, καὶ ὅτι πρῶτα πᾶσι ῥητέα. λέγωμεν τοίνυν ἑξῆς αὐτά. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν λεκτέον. ΑΘ. Ἀκούσατε δή μου, προακηκοότες μὲν καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν. ὅμως δὲ τό γε σφόδρα ἄ-
D τοπον καὶ ἄηθες διευλαβεῖσθαι δεῖ λέγοντα καὶ ἀκούοντα καὶ δὴ καὶ νῦν. ἐρῶ μὲν γὰρ ἐγὼ λόγον οὐκ ἄφοβον εἰπεῖν, ὅμως δέ πῃ θαρρήσας οὐκ ἀποστήσομαι. ΚΛ. Τίνα δὴ τοῦτον, ὦ ξένε, λέγεις; ΑΘ. Φημὶ, κατὰ πάσας πόλεις τὸ τῆς παιδιᾶς γένος ἠγνοῆσθαι ξύμπασιν, ὅτι κυριώτατόν ἐστι περὶ θέσεως νόμων, ἢ μονίμους εἶναι τοὺς τεθέντας, ἢ μή. ταχθὲν μὲν γὰρ αὐτὸ καὶ μετασχὸν τοῦ τὰ αὐτὰ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς παίζειν τε καὶ εὐθυμεῖσθαι τοῖς αὐτοῖς παιγνίοις, ἐᾷ καὶ τὰ σπουδῇ κείμενα νόμιμα μένειν ἠσυχῇ· κινούμενα δὲ ταὐτὰ καὶ καινοτομούμενα,
E μεταβολαῖς τε ἄλλαις ἀεὶ χρώμενα, καὶ μηδέποτε ταὐτὰ φίλα προσαγορευόντων τῶν νέων μήτ᾽ ἐν σχήμασι τοῖς τῶν αὐτῶν σωμάτων, μήτε ἐν τοῖς ἄλλοις σκεύεσιν ὁμολογουμένως αὐτοῖς ἀεὶ κεῖσθαι τό, τ᾽ εὔσχημον καὶ ἄσχημον. ἀλλὰ τὸν τι νέον ἀεὶ καινοτομοῦντα, καὶ εἰσφέροντα τῶν εἰωθότων ἕτερον κατά τε σχήματα καὶ χρώματα, καὶ πάντα ὅσα τοιαῦτα, τοῦτον τιμᾶσθαι διαφερόντως· τούτου πόλει λώβην οὐκ εἶναι μείζω φαῖμεν ἄν, ὀρθότατα λέγοντες. λανθάνει γὰρ τῶν νέων τὰ ἤθη μεθιστάντα, καὶ ποιεῖ τὸ μὲν ἀρχαῖον παρ᾽ αὐτοῖς ἄτιμον, τὸ δὲ νέον, ἔντιμον. τούτου δὲ πάλιν
F αὖ λέγω τοῦ τε ῥήματος καὶ τοῦ δόγματος οὐκ εἶναι ζημίαν μείζω πάσαις πόλεσι. ἀκούσατε δὲ ὅσον φημὶ αὐτ᾽ εἶναι κακόν. ΚΛ. Ἦ τὸ ψέγεσθαι τὴν ἀρχαιότητα λέγεις ἐν ταῖς πόλεσιν; ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν. ΚΛ. Οὐ φαύλοις τοίνυν ἡμᾶς ἂν ἀκροατὰς πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον ἔχοις ἂν τοῦτον, ἀλλ᾽ ὡς δυνατὸν εὐμενεστάτους. ΑΘ. Εἰκός γ᾽ οὖν. ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘ. Ἴτε δὴ, μειζόνως αὐτοῦ ἀκούσωμεν τε ἡμῶν αὐτῶν, καὶ πρὸς ἀλλήλους οὕτως εἴπωμεν.

ἡμῖν δὴ δεῖ τὸν νομοθέτην ἐννοεῖν ἁμόθεν γέ ποθεν, ὅτῳ τρόπῳ τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει. τῇδ' οὖν ἔγωγε εὑρίσκω· τὰς παι- C
διὰς πάντες διανοοῦνται κινουμένας τῶν νέων, ὅπερ ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, παιδιὰς ὄντως εἶναι, καὶ οὐ τὴν μεγίστην ἐξ αὐτῶν σπουδὴν καὶ βλάβην συμβαίνειν. ὥστε οὐκ ἀποτρέπουσιν, ἀλλὰ συνυπείκοντες συνέπονται, καὶ οὐ λογίζονται τόδε, ὅτι τούτους αὖ ἀνάγκη τοὺς παῖδας τοὺς ἐν ταῖς παιδιαῖς νεωτερίζοντας, ἑτέρους ἄνδρας τῶν ἔμπροσθεν γίγνεσθαι παίδων· γενομένους δὲ ἄλλους, ἄλλον βίον ζητεῖν· ζητήσαντας δὲ, ἑτέρων ἐπιτηδευμάτων καὶ νόμων ἐπιθυμῆσαι. καὶ μετὰ τοῦτο ὡς ἥξοντος τοῦ νυνδὴ λεγομένου μεγίστου κακοῦ πόλεσιν, οὐδεὶς αὐτῶν φοβεῖται. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἐλάττω μεταβαλλόμενα D
κακὰ διεξεργάζοιτ' ἄν, ὅσα περὶ τὰ σχήματα πάσχει τὸ τοιοῦτον· ὅσα δὲ περὶ τὰ τῶν ἠθῶν ἔπαινόν τε καὶ ψόγον πέρι πυκνὰ μεταπίπτει, πάντων, οἶμαι, μέγιστά τε καὶ πλείστης εὐλαβείας δέοιτο ἂν εἴη. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τί οὖν; τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις πιστεύομεν, ἐν οἷς ἐλέγομεν ὡς τὰ περὶ τοὺς ῥυθμοὺς καὶ πᾶσαν μουσικήν ἐστι τρόπων μιμήματα βελτιόνων καὶ χειρόνων ἀνθρώπων; ἢ πῶς; ΚΛ. Οὐδαμῶς ἄλλως πως τό γε παρ' ἡμῖν δόγμα ἔχον ἂν εἴη. ΑΘ. Οὐκοῦν, φαμὲν, ἅπασαν μηχανητέον μηχανὴν ὅπως ἂν ἡμῖν οἱ παῖδες μήτε ἐπιθυμῶσιν ἄλλων μιμημάτων ἅπτεσθαι κατὰ E
ὀρχήσεις ἢ κατὰ μελῳδίας, μήτε τις αὐτοὺς πείσῃ προσάγων παντοίας ἡδονάς. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Ἔχει τις οὖν ἡμῶν ἐπὶ τὰ τοιαῦτα βελτίω τινὰ τέχνην τῆς τῶν Αἰγυπτίων; ΚΛ. Ποίας δὴ λέγεις; ΑΘ. Τοῦ καθιερῶσαι πᾶσαν μὲν ὄρχησιν, πάντα δὲ μέλη τάξαντας πρῶτον μὲν τὰς ἑορτὰς, συλλογισαμένους εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἅστινας ἐν οἷς χρόνοις καὶ οἷς τισιν ἑκάστοις τῶν θεῶν καὶ παισὶ τούτων καὶ δαίμοσι γίγνεσθαι χρεών. μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπὶ ταῖς τῶν θεῶν θυσίαις ἑκάσταις ἣν ᾠδὴν δεῖ ἐφυμνεῖσθαι, καὶ χορείαις ποίαισι γεραίρειν τὴν τότε θυσίαν, τάξαι μὲν πρῶτόν τινας· ἃ δ' ἂν τα- F
χθῇ, Μοίραις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεοῖς θύσαντας, καὶ ἡ πάντας τοὺς πολίτας σπένδοντας καθιεροῦν ἑκάστας τὰς ᾠδὰς ἑκάστοις τῶν θεῶν, καὶ τῶν ἄλλων· ἂν δὲ παρὰ ταῦτά τις τῶν θεῶν ἄλλους ὕμνους ἢ χορείας προσάγῃ, τοὺς ἱερέας μετὰ νομοφυλάκων ἐξείργοντας, ὁσίως ἐξείργειν καὶ κατὰ νόμον· ὁ δὲ ἐξειργόμενος, ἂν μὴ ἑκὼν ἐξείργηται, δίκας ἀσεβείας διὰ βίου παντὸς τῷ ἐθελήσαντι ὑπεχέτω.

aliud eſſe quàm nugas, neque quicquam ad officia vitæ habere momenti. Quare cedunt & mutationem hanc innouationémque fieri facilè patiuntur. Nec intelligunt, quòd neceſſe eſt pueros diuerſis ac priores ludis gaudentes, diuerſos differentéſque à prioribus viros fieri: diuerſos verò effectos, diuerſam quoque vitam quæſituros, atque hinc noua ſtudia legéſque deſideraturos, hinc nemo formidat peſtem quam dixi maximam ciuitati futuram. Sed cætera quidem, præſertim circa figuras mutata, minus nocent. Crebra verò in laudandis vituperandíſque moribus innouatio grauiſſima etiam, vt arbitror, & plurimum formidanda. CL. Quidni? ATH. An non ſuperioribus ſermonibus credimus, in quibus diximus, quòd rhythmi & cætera muſicæ genera, imitationes quædam ſunt morum, tum bonorum hominum, tum malorum? Vel quid dicemus? CL. Nullo modo aliter ſentiemus. ATH. Omni igitur ratione conandū ne pueritia in cantibus & ſaltationibus noua vnquā audeat imitari, néue vllus ad nouitatem pueros voluptatū blandimentis alliciat. CLINIAS. Optimè dicis. ATHEN. Habétne quiſquam noſtrûm artem ad hæc Ægyptia meliorem? CLIN. Quam illam dicis? ATHEN. Vt tripudii cantúſque genera diis omnia conſecrentur: & primùm quidem feſti dies ſinguli in certis anni temporibus, diis ſingulis deorúmque filiis, & dæmonibus ſtatuantur. Deinde quæ ſacrificia, quibus diis offerenda ſunt, ordinetur. Quíue cantus & choreæ quibus conueniant ſacrificiis diſtinguatur. Quæ poſtquam diſtincta ſunt, communi ciues omnes libatione, tum Parcis, tum diis aliis ſacrificent, certóſque cantus & choreas, certis diis, eorúmue filiis & dæmonibus dedicent. At ſiquis aliter quàm conſtitutum ſit, hymnis choreiſque in deorum ſacris vtatur, ſacerdotes tam viri quàm mulieres vnà cum legum cuſtodibus, eum ſanctè & legitimè arceant: & qui repulſus erit, niſi libenter obtemperauerit, per totam vitam volenti cuique pœnas impietatis perſoluat.

in vigilia vel ſomniauerint, vel vaticinati hoc ſint. Hoc igitur ita decernatur. Nemo audeat præter publicos ſacróſque cantus aliquid canere: & præter conſtitutam iuuentutis choream moueri tripudio, quemadmodum neque contra leges aliàs quicquam facere licet. Qui paret, indemnis abeat. Eũm verò qui non obtemperauerit, quemadmodum paulo antè dictum, legum cuſtodes ſacerdotéſque tam mulieres quàm viri puniant. Sed hæc quidem ita ſe habeant. CLINIAS. Ita prorſus. ATHEN. Quomodo autem legibus hæc quiſpiam ita ſanciet, vt ridiculus non videatur? Atque ita conſideremus. Tutiſſimus ad hæc mihi modus videtur, vt imagines quaſdam oratione fingamus: quarum vnam hanc eſſe dico, ſacrificiis factis, & victimis ex lege peruſtis, accedat priuatim quiſpiam ad aram ſacráque, filius aut frater, qui miſerabilem prorſus & noxiam orationem fundat, nónne dicemus hunc patri & ſuis malè ominatum fuiſſe? CLIN. Dicemus ſanè. ATHEN. In noſtris ciuitatibus fermè omnibus, vt breuiter dicam, hoc ita fit. Nam poſtea quàm magiſtratus quiſpiam publicè ſacra fecit, non vnus, ſed multi ſolent chori conuenire. Qui cùm prope aras ſteterint, miſerandis vocibus ſacram rem temerant. Quippe verbis, numeriſque & concentibus flebilibus audientium inficiunt animos, & qui ciuitatem ſacrificiis peractis ad lacrymas vehementius commouet, victoriæ præmia refert. Hanc nos legem nónne abrogabimus? & ſi querulam orationem audiri à ciuibus quandoque oporteat, non faſtis diuinarum ſolennitatum diebus, ſed nefaſtis potius conuenire dicemus? Tunc cant ſi placet præmio conducti chori, externique cantores, quemadmodũ in funeribus fieri videmus: vbi quidam mercede conducti, Caricæ gẽtis inſtar miſerè defunctum ipſum deplorant. Hoc certè huiuſ-

λεῖς, ὡς ξὺν λέγεις ἢ ποιῶμεν οὕτως ὡς εἴρηκας. ΑΘ. Δεδόχθω μὲν δή (φαμὲν) τὸ ἄτοπον τοῦτο, νόμους τὰς ᾠδὰς ἡμῖν γεγονέναι, καὶ καθάπερ οἱ παλαιοὶ τότε περὶ κιθαρῳδίαν οὕτω πως, ὡς ἔοικεν, ὠνόμασαν· ὥστε τάχ' ἂν οὐδ' ἐκεῖνοι παντάπασί γ' ἂν ἀφεστῶτες εἶεν τοῦ νῦν λεγομένου. καθ' ὕπνον δὲ οἷον πού τις ἢ καὶ ὕπαρ ἐγρηγορὼς ἀπεικάσας μαντευσάμενος αὐτό. τὸ δ' οὖν δόγμα περὶ αὐτοῦ τοῦτ' ἔστω. παρὰ τὰ δημόσια μέλη τε καὶ ἱερὰ, καὶ τὴν τῶν νέων ξύμπασαν χορείαν, μηδεὶς μᾶλλον ἢ παρ' ὁντινοῦν ἄλλον τὸν νόμον φθεγγέσθω, μηδ' ἐν ὀρχήσει κινείσθω. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος, ἀζήμιος ἀπαλλαττέσθω· τὸν δὲ μὴ πειθόμενον, καθάπερ ἐρρήθη νῦν δὴ, νομοφύλακές τε καὶ ἱέρειαι καὶ ἱερεῖς κολαζόντων. κείσθω δὲ νῦν ἡμῖν ταῦτα περὶ λόγου. ΚΛ. Κείσθω. ΑΘ. Τίνα δὴ τρόπον αὐτὰ νομοθετῶν τις, μὴ παντάπασι καταγέλαστος γίγνοιτ' ἄν; ἴδωμεν δὴ τὸ τοιόνδε τι περὶ αὐτὰ ἀσφαλέστατον, καθάπερ ἐκμαγεῖ' ἄττα αὐτοῖς ἐν τῷ λόγῳ πλάσασθαι. λέγω δὲ εἶναι μὲν τῶν ἐκμαγείων ἓν τοιόνδε τι, θυσίας γενομένης καὶ ἱερῶν καυθέντων κατὰ νόμον, εἴ τῳ τις, φαμὲν, ἰδίᾳ παραστὰς τοῖς βωμοῖς τε καὶ ἱεροῖς, υἱὸς ἢ καὶ ἀδελφὸς, βλασφημοῖ πᾶσαν βλασφημίαν, ἆρ' οὐκ ἂν (φαμὲν) ἀθυμίαν καὶ κακὴν ὄτταν καὶ μαντείαν πατρί τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν οἰκείοις φθέγξεσθαι ἐνθυμῇς; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Ἐν τοίνυν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις τοῦτ' ἔστι τῶν πόλεων γιγνόμενον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, σχεδὸν ὀλίγου πάσαις. δημοσίᾳ γάρ τινα θυσίαν ὅταν ἀρχή τις θύσῃ, μετὰ ταῦτα χορὸς οὐχ εἷς, ἀλλὰ πλῆθος χορῶν ἥκει· καὶ στάντες οὐ πόρρω τῶν βωμῶν, ἀλλὰ παρ' αὐτοὺς ἐνίοτε, πᾶσαν βλασφημίαν τῶν ἱερῶν καταχέουσι, ῥήμασί τε καὶ ῥυθμοῖς καὶ γοωδεστάταις ἁρμονίαις συντείνοντες τὰς τῶν ἀκροωμένων ψυχάς· καὶ ὃς ἂν δακρῦσαι μάλιστα τὴν θύσασαν παραχρῆμα ποιήσῃ πόλιν, οὗτος τὰ νικητήρια φέρει. τοῦτον δὴ τὸν νόμον ἆρ' οὐκ ἀποψηφιζόμεθα, καὶ εἴ ποτ' ἄρα δεῖ τοιούτων οἴκτων γίγνεσθαι τοὺς πολίτας ἐπηκόους, ὁπόταν ἡμέραι μὴ καθαραί τινες ἀλλὰ ἀποφράδες ὦσι, τότε ἥκειν δέον ἂν εἴη μᾶλλον χορούς τινας ἔξωθεν μεμισθωμένους ᾠδούς, οἷον οἱ περὶ τοὺς τελευτήσαντας μισθούμενοι, Καρικῇ τινι μούσῃ προπέμπουσι τοὺς τελευτήσαντας; τοῦτό που πρέπον ἂν εἴη καὶ περὶ τὰς

ὅτι γιγνώσκει σφόδρα τά τε ἀγαθὰ καὶ μή. ποιήσας οὖν δὴ C τοῦ τῆς ποιητὴς ῥήμασιν, ἢ καὶ κατὰ μέλος, οὐ τὸ ἁμάρτημα τοιοῦτον, εὐχὰς οὐκ ὀρθὰς ἡμῖν τοὺς πολίτας περὶ τῶν μεγίστων εὔχεσθαι ποιήσει. καίτοι τούτου (καθάπερ ἐλέγομεν) οὐ πολλὰ ἁμαρτήματα ἀνευρήσομεν μείζω. θῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τῶν περὶ Μοῦσαν νόμον καὶ τύπον ἕνα. Κλ. Τίνα; σαφέστερον εἰπὲ ἡμῖν. Α. Τὸν ποιητὴν παρὰ τὰ τῆς πόλεως νόμιμα καὶ δίκαια, ἢ καλά, ἢ ἀγαθὰ μηδὲν ποιεῖν ἄλλο. τὰ δὲ ποιηθέντα μὴ ἐξεῖναι τῶν ἰδιωτῶν μηδενὶ πρότερον δεικνύναι, πρὶν ἂν αὐτοῖς τοῖς περὶ ταῦτα ἀποδεδειγμένοις κριταῖς καὶ τοῖς νομοφύλαξι δειχθῇ καὶ ἀρέσῃ. σχεδὸν δὲ ἀποδεδειγμένοι εἰ- D σὶν ἡμῖν οὓς εἱλόμεθα νομοθέτας περὶ τὰ μουσικά, καὶ τὸν τῆς παιδείας ἐπιμελητήν. τί οὖν; ὃ πολλάκις ἐρωτῶ, κείσθω νόμος ἡμῖν καὶ τύπος, ἐκμαγεῖόν τι τρίτον τοῦτο; ἢ πῶς δοκεῖ; Κλ. Κείσθω. τί μήν; Α. Μετά γε μὴν ταῦτα ὕμνοι θεῶν καὶ ἐγκώμια κεκραμένα εὐχαῖς ᾄδοιτ' ἂν ὀρθότατα· καὶ μετὰ θεοὺς ὡσαύτως περὶ δαίμονάς τε καὶ ἥρωας μετ' ἐγκωμίων εὐχαὶ γίγνοιντ' ἂν τούτοις πᾶσι πρέπουσαι. Κ. Πῶς γὰρ οὔ; Α. Μετά γε μὴν ταῦτ' ἤδη νόμος ἄνευ φθόνων εὐθὺς γίγνοιτ' ἂν ὅδε. τῶν πολιτῶν ὁπόσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου, κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ E ἐπίπονα, καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχάνειν πρέποι ἂν εἴη. Κ. Πῶς δ' οὔ; Α. Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλές, πρὶν ἂν ἅπαντά τις τὸν βίον διαδραμών, τέλος ἐπιθῆται καλόν. ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν, ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενομένοις. τὰς δ' ᾠδάς τε καὶ ὀρχήσεις οὑτωσὶ χρὴ καθίστασθαι. πολλά ἐστι παλαιῶν παλαιὰ περὶ μουσικὴν καὶ καλὰ ποιήματα, καὶ δὴ καὶ τοῖς σώμασιν ὀρχήσεις ὡσαύτως, ὧν οὐδεὶς φθόνος ἐκλέξασθαι τῇ καθισταμένῃ πολιτείᾳ τὸ πρέπον καὶ ἁρ- F μόττον. δοκιμαστὰς δὲ τούτων ἑλομένους τὴν ἐκλογὴν ποιεῖσθαι, μὴ νεωτέρους πεντήκοντα ἐτῶν. καὶ ὅ τι μὲν ἂν ἱκανὸν εἶναι δόξῃ τῶν παλαιῶν ποιημάτων, ἐγκρίνειν· ὅ τι δ' ἂν ἐνδεὲς, ἢ τὸ παράπαν ἀνεπιτήδειον, τὸ μὲν ἀποβάλλεσθαι παντάπασι· τὸ δ' ἐπανεργαζομένους, ἐπιρρυθμίζειν, ποιητικοὺς ἅμα καὶ μουσικοὺς ἄνδρας παραλαβόντας, χρωμένους αὐτῶν ταῖς δυνάμεσι τῆς ποιήσεως.

poetarum verbis aut cantu præter ipſam rationem preces non rectas nobis tradiderit, is contraria in rebus maximis petere ciues faciet. Quo quidem errore, ſicut diximus, non multos maiores reperiemus. Vnam igitur hanc quoque in muſica legem formámque ponamus. CLIN. Quam? Dic apertius. ATH. Nemo poeta præter ciuitatis leges, & iuſta, vel honeſta, vel bona fingere quicquam audeat. Nec liceat quæ compoſuerit, vlli priuatorum oſtendere, antequam cóſtituti hac de re iudices legúmq; cuſtodes & viderint & approbauerint. Qui verò muſicæ & diſciplinę præſideant, fermè oſtenſum eſt. Nunquid ergo, quod ſæpe iam quæro, lex iſta nobis formáque & imago tertia ſancietur? An aliter? CLI. Sanciatur omnino. ATHEN. Poſt hæc rectiſſimum erit, vt hymni laudéſque deorum precibus mixtæ canantur: deinde dæmonum heroúmque ſimiliter, cum laudibus preces idoneæ. CLINIAS. Nil prohibet. ATHENIEN. Ad hæc ſequitur confeſtim hæc ſine inuidia lex. Decens eſt eos ciues laudibus exornare qui ceſſerunt è vita, ſi corporis vel animi viribus res arduas præclaráſque geſſerint, & legibus libenter paruerint. CLIN. Quidni? ATHEN. Viuentes autem adhuc, laudibus hymniſque honorare tutum non eſt, priuſquam vita functus quiſpiam finem viuendi præclarum fecerit. Hæc omnia viris mulieribúſque virtute inſignibus communia ſint. Cantus autem & tripudia ita conſtituantur, Multa priſcorum ſunt circa muſicam antiqua poemata, & ſaltationis genera, de quibus decentia & commoda conſtitutæ ciuitati deligere, nulla inuidia eſt. Quorum electores, non pauciores quàm quinquaginta ſint annos nati, hi quæ ſufficienter in veteribus poematis dicta eſſe videantur, eligant: quæ verò improbè dicta, omnino reiiciant. Et quæ minus ſufficienter, poetis viris muſicíſque adhibitis, corrigant & abſoluant, atque virtute ipſorum poëtica, non voluptati-

ue mulierem deceat, ex ipſa vtriuſque naturæ differentia declarare. Porrò quod magnificum eſt, & ad fortitudinem tendit, virile dicendum. Venuſtum autem modeſtúmque magis, fœminis eſſe accommodatius & diſputatione aſſeuerandum, & legibus ſanciendum. Atque ordo quidem hic ſit: Deinceps declaremus quomodo hęc & quibus tradenda aperiendáque ſint, & quando agẽda. Quemadmodum verò nauium faber carinulas primum ad nauis formam ſupponit, ſic ego mihi facere videor. Nam dum vitæ conor figuras diſtinguere, ſecundum animorum naturales formulas quaſdam quaſi carinulas iacio, vt qua via & ratione huius vitæ nauem per hæc maria ducturi ſimus, rectè conſpiciatur. Humanæ quidem res magno ſtudio dignæ non ſunt: Studere tamen neceſſe eſt, quòd infortunatum dixerim. Poſtquam verò hìc ſumus, ſi modo quodam conuenienti id fecerimus, ſatis forſan nobis erit factum. Sed quid dicam, rectè fortaſſis aliquis quæret. CLIN. Rectè admodum. ATH. Oportet igitur aio quod ſtudio dignum eſt, ſtudioſè ſectari, non digna verò nequaquam: Ac deum quidem natura omni beato ſtudio dignum, Hominem verò, ſicut etiam ſuprà diximus, dei ludo eſſe fictum, atque id verè ipſius optimum eſſe. Ita igitur affectos homines conſequenter & mares & fœminas verſari in ludis quàm pulcherrimis oportere, contra quàm modò cogitantes. CLIN. Quo pacto? ATHEN. Nunc certè ſtudia ludorum gratia ſequenda eſſe ducunt. Nam rem bellicam putant ſtudio dignam pacis gratia bene diſponendam eſſe, cùm in bello nec ludus ineſſe ſoleat, neque diſciplina oratione digna fuerit vnquam, nec ſit modò, neque futura ſit. Nos autem eam diſciplinam ſtudio digniſſimam arbitramur, qua homines inſtituti quàm longiſſimè atque optimè in pace vitam agant.

ἀνάγκη κατὰ τὸ χρῶμα ἀποδιδόναι. τὰ δὲ τῶν θηλειῶν, αὐτῷ τῷ τῆς φύσεως ἑκατέρου διαφέροντι, τούτῳ δεῖ καὶ διασαφεῖν. τὸ δὴ μεγαλοπρεπὲς οὖν καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀνδρείαν ῥέπον, ἀρρενωπὸν φατέον εἶναι· τὸ δὲ πρὸς τὸ κόσμιον καὶ σῶφρον μᾶλλον ἀποκλῖνον, θηλυγενέστερον ὡς ὂν, παραδοτέον ἔν τε τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ. τάξις μὲν δή τις αὕτη. τούτων δὲ αὐτῶν διδασκαλία καὶ παράδοσις λεγέσθω τὸ μετὰ τοῦτο, τίνα τρόπον χρὴ καὶ οἷστισι καὶ πότε πράττειν ἕκαστα αὐτῶν. οἷον δή τις ναυπηγὸς, τὴν τῆς
D ναυπηγίας ἀρχὴν καταβαλλόμενος, τὰ τροπιδεῖα ὑπογράφεται τῶν πλοίων σχήματα, ταὐτὸν δή μοι κἀγὼ φαίνομαι ἐμαυτῷ δρᾶν, τὰ τῶν βίων πειρώμενος σχήματα διαστήσασθαι κατὰ τρόπους τῶν ψυχῶν, ὄντως αὐτῶν τὰ τροπίδια καταβάλλεσθαι, ποίᾳ μηχανῇ καὶ τίσι ποτὲ τρόποις ξυνόντες, τὸν βίον ἄριστα διὰ τοῦ πλοῦ τούτου τῆς ζωῆς διακομισθησόμεθα, τοῦτο σκοπεῖν ὀρθῶς. ἔστι δὴ τοίνυν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα μεγάλης μὲν σπουδῆς οὐκ ἄξια, ἀναγκαῖόν γε μὴν σπουδάζειν· τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές. ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθά ἐσμεν, εἴπου διὰ προσ-
E ήκοντος πρὸς αὐτὸ πράττοιμεν, ἴσως ἂν ἡμῖν σύμμετρον ἂν εἴη. λέγω δὲ δὴ τί ποτε; ἴσως μέντ' ἄν τίς μοι τοῦτ' αὐτὸ ὑπολαβὼν, ὀρθῶς ὑπολάβοι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Φημὶ χρῆναι τὸ μὲν σπουδαῖον σπουδάζειν· τὸ δὲ μὴ σπουδαῖον, μή. φύσει δὲ εἶναι θεὸν μὲν, πάσης μακαρίου σπουδῆς ἄξιον· ἄνθρωπον δὲ (ὅπερ εἴπομεν ἔμπροσθεν) θεοῦ τι παίγνιον εἶναι μεμηχανημένον. καὶ ὄντως τοῦτο αὐτοῦ τὸ βέλτιστον γεγονέναι. τούτῳ δὴ δεῖν τῷ τρόπῳ ξυνεπόμενον, καὶ παίζοντα ὅτι καλλίστας παιδιὰς πάντ' ἄνδρα καὶ γυναῖκα οὕτω διαβιῶναι, τοὐναντίον ἢ νῦν δια-
F νοηθέντας. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Νῦν μέν που τὰς σπουδὰς οἴονται δεῖν ἕνεκα τῶν παιδιῶν γίγνεσθαι. τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον ἡγοῦνται, σπουδαῖα ὄντα, τῆς εἰρήνης ἕνεκα δεῖν εὖ τίθεσθαι. τὸ δ' ἦν ἐν πολέμῳ μὲν ἄρα οὔτ' οὖν παιδιὰ πεφυκυῖα, οὔτ' αὖ παιδεία ποτὲ ἡμῖν ἀξιόλογος, οὔτε οὖσα οὔτ' ἐσομένη. τὸ δὴ φαμὲν ἡμῖν γε εἶναι σπουδαιότατον, δεῖ δὴ τὸν κατ' εἰρήνην βίον ἕκαστον πλεῖστόν τε καὶ ἄριστον διεξελθεῖν.

μὴ φαῦλον (εἴ σοι φίλον) σπουδῆς δὲ πέρι ἄξιον. τὸ δ' ἑξῆς εἴποις, οἰκοδομίαι μὲν εἴρηνται γυμνασίων ἅμα καὶ διδασκαλείων κοινῶν τριχῇ κατὰ μέσην τὴν πόλιν· ἔξωθεν δὲ ἵππων αὖ τριχῇ περὶ τὸ ἄστυ γυμνάσιά τε καὶ εὐρυχωρία, τοξικῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἀκροβολισμῶν ἕνεκα διακεκοσμημένα, μαθήσεώς τε ἅμα καὶ μελέτης τῶν νέων. εἰ δ' ἄρα μὴ τότε ἱκανῶς ἐρρήθησαν, νῦν εἰρήσθω τῷ λόγῳ μετὰ νόμων. ἐν δὲ τούτοις πᾶσι, διδασκάλους ἑκάστων πεπεισμένους μισθοῖς, οἰκοῦντας ξένους, διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς τὸν πόλεμόν ἐστι μαθήματα τοὺς φοιτῶντας, ὅσα τε πρὸς μουσικήν. οὐχ ὃν μὲν ἂν ὁ πατὴρ βούληται, φοιτῶντα· ὃν δ' ἂν μή, ἐῶντα τὰς παιδείας· ἀλλὰ τὸ λεγόμενον, πάντ' ἄνδρα καὶ παῖδα, κατὰ τὸ δυνατόν, ὡς τῆς πόλεως μᾶλλον ἢ τῶν γεννητόρων ὄντας, παιδευτέον ἐξ ἀνάγκης. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ θηλειῶν ὁ μὲν ἐμὸς νόμος ἂν εἴποι πάντα ὅσαπερ καὶ περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν. καὶ οὐδὲν φοβηθεὶς εἴποιμ' ἂν τοῦτον τὸν λόγον, οὔτε ἱππικῆς, οὔτε γυμναστικῆς, ὡς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν εἴη, γυναιξὶ δὲ οὐκ ἂν πρέπον. ἀκούων μὲν γὰρ δὴ μύθους παλαιοὺς πέπεισμαι, τὰ δὲ νῦν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οἶδα ὅτι μυριάδες ἀναρίθμητοί τινες γυναικῶν εἰσὶ τῶν περὶ τὸν Πόντον, ἃς Σαυρομάτιδας καλοῦσιν, αἷς οὐχ ἵππων μόνον, ἀλλὰ καὶ τόξων καὶ τῶν ἄλλων ὅπλων κοινωνία καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἴση προστεταγμένη, ἴσως ἀσκεῖται. λογισμὸν δὲ πρὸς τούτοις περὶ τούτων τοιόνδε τινὰ ἔχω· φημί, εἴπερ ταῦτα οὕτω ξυμβαίνειν ἐστὶ δυνατά, πάντων ἀνοητότατα τὰ νῦν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις γίγνεσθαι, τὸ μὴ πάσῃ ῥώμῃ πάντας ὁμοθυμαδὸν ἐπιτηδεύειν ἄνδρας γυναιξὶ ταὐτά. σχεδὸν γὰρ ὀλίγου πᾶσα ἡμίσεια πόλις ἀντὶ διπλασίας οὕτως ἐστί τε καὶ γίγνεται ἐκ τῶν αὐτῶν τελῶν καὶ πόνων. καίτοι θαυμαστὸν ἂν ἁμάρτημα νομοθέτῃ τοῦτ' αὐτὸ γίγνοιτο. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ἔστι μέντοι πάμπολλα ἡμῖν, ὦ ξένε, παρὰ τὰς εἰωθυίας πολιτείας τῶν νῦν λεγομένων. ΑΘΗΝ. Ἀλλὰ γὰρ (εἶπον) τὸν μὲν λόγον ἐάσαντα διεξελθεῖν, διεξελθόντος δέ, οὕτω τὸ δοκοῦν αἱρεῖσθαι δεῖν. ΚΛΕΙΝ. Μάλα εἶπές τε ἐμμελῶς, πεποίηκάς τέ με νῦν αὐτὸν ἐμαυτῷ ἐπιπλήττειν ὅτι ταῦτα εἴρηκα. λέγε οὖν τὸ μετὰ ταῦτα ὅ,τι σοι κεχαρισμένον ἐστί.

E in media vrbe locata ſunt. Foris quoque equorum gymnaſia in ſuburbiis ſimiliter tripertito, loca inſuper ampla ordinata, vbi iuuentus ad arcum & telorum iactū inſtruatur exerceatúrque. Quòd ſi in ſuperioribus non ſufficienter de his eſt dictum, nunc & ſermone dictum ſit, & lege ſancitum: illorúmque omnium peregrini magiſtri pretio conducendi, qui illic habitantes, & ad rem militarem & ad muſicam, venientes inſtituant. Ac non illos tantum quos parentes voluerint oportet diſcere, quos verò noluerint, diſciplinas miſſas facere, ſed, vt dicitur, viri omnes quod fieri poteſt, & pueri, vtpote qui ciuitatis magis quàm pa-

D rentum liberi ſint, neceſſario diſcant. Eadem quoque de fœminis quę & de maſculis lex mea ſancit. eadem enim ab vtriſque volumus exerceri. Neque verebor dicere equeſtrem diſciplinam atque gymnaſticam, ita mulieribus vt viris, honeſtam eſſe. Hoc enim ex veteribus audiui fabulis, fidémque adhibeo. Noſtris etiam temporibus, non ignoro eſſe circa Pōtum innumera mulierum millia, Sauromatidáſque vocari, quibus non equorum modò, verùm etiam arcuum cæterorúmque armorum æqualis cura cum viris & exercitatio ſit inſtituta. Sed rationem quoque ad hæc, hanc

E habeo. Aio equidem ſi hæc ita fieri poſſunt, ſtultiſſimum hoc in noſtris regionibus eſſe, vt non iiſdem ſtudiis mulieres ac viri omni conatu conſenſúque dent operam. Fermè enim ciuitas omnis hoc modo pro dupla, dimidia fit, ex eiſdem laboribus atque tributis. Qui ſanè legiſlatoris error eſt mirus. CLIN. Sic apparet. Verùm multa nobis hoſpes præter rerumpublicarum conſuetudinem dicta ſunt. ATHEN. Totam primò diſputationem decet percurrere, deinde quod potiſſimum videtur eligere. CLIN. Scitè admodum modò dixiſti, feciſtique vt meipſum reprehēdam, quòd illa dixerim. Quare deinceps, vt lubet dicas.

F

rūmque liberorum mediam quandam curam ſuſcipiant. Nec bellis interſint: vt ſi patriam liberóſque tueri neceſſe ſit, nec ſagittas emittere vt Amazones, nec cum reliquis ciuibus iaculationem ſcitè obire queant: nec ſcuto haſtáque ſumpta, imitari deam, ac pro patria obſeſſa generoſe reſiſtere, vt ſi nihil aliud maius, terrorem ſaltem in acie viſæ hoſtibus ipſis incutiant. Quippe ſi ita vixerint, Sauromatas imitari nunquam audebunt: ſed apud ipſas mulieres, mulieres illorum videbuntur viri. In his itaque veſtrarum legum latores probet qui velit. Ego profectò aliter nunquam dicam. perfectum nanque officium, non medium à legumlatore requiro, qui non ſinat diffluere deliciis mulieres, nec maribus ſolis attendat: ne pro felicitate ciuitatis duplici, ſimplicem ſolum efficiat. MEGIL. Quid hic agemus, ô Clinia? An patiemur, vt Spartam ſic hoſpes inuadat? CLIN. Certè. Nam cùm dicendi libertas ei conceſſa ſit, quouſque ſatis de legibus tractatum non fuerit, interturbandus non eſt. MEG. Probè dicis. ATH. Meum igitur eſt, quæ ſequuntur explanare. CLI. Proculdubio. ATHEN. Quis igitur vitæ modus erit, quibus neceſſaria mediocriter ſint præparata? Artes verò aliis relictæ, agricultura ſeruis commendata, qui fructus ex agris reddant, qui ſatis ſint hominibus modeſtè viuentibus, quibus præterea conuiuia publica ſint inſtituta: virorum quidem ſeorſum: & proximè propinquorum, filiarúmque vnà atque matrum, hiſque conuiuiis principes quidam & viri & mulieres præpoſiti ſint: qui in eis obſeruent quotidie animaduertántque ſingula: deinde cœtus ipſos diſſoluant, & poſtquā tam principes quàm cæteri, diis ipſis, quibus dies illa vel nox dicata eſt, libauerint, domum proficiſcantur.

σίαν μετόχους οὔσας ἅμα καὶ μουσικῆς δεῖν ζῆν. γυναῖκας δὲ ταλασίας, ἀσκητικὸν δέ τινα βίον καὶ οὐδαμῶς φαῦλον οὐδ' εὐτελῆ διαπλέκειν, θεραπείας δὲ καὶ ταμιείας αὖ καὶ παιδοτροφίας εἴς τι μέσον ἀφικνεῖσθαι· τῶν δ' εἰς τὸν πόλεμον μὴ κοινωνούσας, ὥστ' οὐδ' εἴ ποτε διαμάχεσθαι περὶ πόλεώς τε καὶ παίδων ἀναγκαία τύχη γένοιτο, οὔτ' ἂν τόξων, ὥς τινες Ἀμαζόνες, οὔτ' ἄλλης κοινωνῆσαι ποτὲ βολῆς μετὰ τέχνης δυνάμεναι, οὐδὲ, ἀσπίδα καὶ δόρυ λαβούσας, μιμήσασθαι τὴν θεὸν, ὡς πορθουμένης
D αὐταῖς τῆς πατρίδος, γενναίως ἀντιστάσας, φόβον γε, εἰ μηδὲν μεῖζον, πολεμίοισι δύνασθαι παρασχεῖν ἐν τάξει τινὶ κατοφθείσας. Σαυρομάτιδας δ' οὐδ' ἂν παράπαν τολμήσειαν μιμήσασθαι, τοῦτον τὸν τρόπον διαβιοῦσαι· παρὰ γυναῖκας δ' αὐτὰς ἄνδρες ἂν αἱ ἐκείνων γυναῖκες φανεῖεν. ταῦτ' οὖν ὑμῶν τοὺς νομοθέτας ὁ μὲν βουλόμενος ἐπαινείτω· τὸ δ' ἐμὸν οὐκ ἄλλως ἂν λεχθείη. τέλεον γὰρ καὶ οὐχ ἥμισυν δεῖν τὸν νομοθέτην εἶναι, τὸ θῆλυ μὲν ἀφιέντα τρυφᾶν καὶ ἀναλίσκειν, διαίταις ἀτάκτως χρώμενον, τοῦ δὲ ἄρρενος ἐπιμεληθέντα τελέως, σχεδὸν εὐδαίμονος ἥμισυ βίου
E καταλείπειν ἀντὶ διπλασίου τῇ πόλει. ΜΕΓ. Τί δράσομεν, ὦ Κλεινία; τὸν ξένον ἐάσομεν ἡμῖν τὴν Σπάρτην οὕτω καταδραμεῖν; ΚΛ. Ναί. δεδομένης γὰρ αὐτῷ παρρησίας, ἐατέον, ἕως ἂν διεξέλθωμεν πάντῃ τοὺς νόμους ἱκανῶς. ΜΕΓ. Ὀρθῶς λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη σχεδὸν ἐμὸν πειρᾶσθαι φράζειν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τίς δὴ τρόπος ἀνθρώποις γίγνοιτ' ἂν τοῦ βίου, οἷσι τὰ μὲν ἀναγκαῖα εἴη κατεσκευασμένα μετρίως, τὰ δὲ τῶν τεχνῶν, ἄλλοις παραδεδομένα· γεωργίαι δὲ ἐκδεδομέναι δούλοις, ἀπαρχὴν τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἱκανὴν ἀνθρώποις
F ζῶσι κοσμίως· συσσίτια δὲ κατεσκευασμένα εἴη, χωρὶς μὲν, τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐγγὺς δ' ἐχόμενα τὰ τῶν αὐτοῖς οἰκείων, παίδων τε ἅμα θηλειῶν καὶ τῶν μητέρων αὐτῶν· ἄρχουσί τε καὶ ἀρχούσαις εἴη προστεταγμένα λύειν ταῦτα ἑκάστοις τὰ συσσίτια, πάντα καθ' ἑκάστην ἡμέραν, θεασαμένους καὶ ἰδόντας τὴν διαγωγὴν τὴν τῶν συσσιτίων. μετὰ δὲ ταῦτα, σπείσαντας τόν τε ἄρχοντα καὶ τοὺς ἄλλους, οἷς ἂν τύχῃ θεοῖς ἡ τότε νὺξ τε καὶ ἡμέρα καθιερωμένη, κατὰ ταῦτα οὕτως οἴκαδε πορεύεσθαι;

τος καὶ ψυχῆς εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν βίος ἠρημένος ὀρθότατα. πάρεργον γὰρ οὐδὲν δεῖ τῶν ἄλλων ἔργων διακώλυμα γίγνεσθαι τῶν τῷ σώματι προσηκόντων εἰς ἀπόδοσιν πόνων καὶ τροφῆς, οὐδ᾽ αὖ ψυχῇ μαθημάτων τε καὶ ἐθῶν. πᾶσα δὲ νύξ τε καὶ ἡμέρα σχεδὸν οὐκ ἔστιν ἱκανὴ τοῦτ᾽ αὐτὸ πράττοντι, τὸ τέλεόν τε καὶ ἱκανὸν αὐτῶν ἐκλαμβάνειν. οὕτω δὴ τούτων πεφυκότων, τάξιν δεῖ γίγνεσθαι πᾶσι τοῖς ἐλευθέροις τῆς διατριβῆς περὶ τὸν χρόνον ἅπαντα, σχεδὸν ἀρξάμενον ἐξ ἕω, μέχρι τῆς ἑτέρας ἀεὶ ξυνεχῶς ἕω τε καὶ ἡλίου ἀνατολῆς. πολλὰ μὲν οὖν καὶ πυκνὰ καὶ σμικρὰ λέγων ἄν τις νομοθέτης, ἀσχήμων φαίνοιτο, περὶ τῶν κατ᾽ οἰκίαν διοικήσεων, τά τε ἄλλα, καὶ ὅσα νύκτωρ ἀγρυπνίας πέρι πρέπει τοῖς μέλλουσι διὰ τέλους φυλάξειν πᾶσαν πόλιν ἀκριβῶς. τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν ἐν ὕπνῳ νύκτα εὕδοντα καὶ ὁντινοῦν τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ φανερὸν εἶναι πᾶσι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν τε καὶ ἐξανιστάμενον ἀεὶ πρῶτον, τοῦτο αἰσχρὸν δεῖ δεδόχθαι πᾶσι, καὶ οὐκ ἐλεύθερον· εἴτ᾽ οὖν νόμιμον, εἴτ᾽ ἐπιτήδευμα τὸ τοιοῦτον καλεῖν ἐστὶ χρεών. καὶ δὴ καὶ δέσποιναν ἐν οἰκίᾳ ὑπὸ θεραπαινιδίων ἐγείρεσθαί τινων, καὶ μὴ πρώτην αὐτὴν ἐγείρειν τὰς ἄλλας, αἰσχρὸν λέγειν χρὴ πρὸς αὑτούς, δοῦλόν τε καὶ δούλην καὶ παῖδα, καί, εἴ πως ἦν οἷόν τε, ὅλην καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν. ἐγειρομένους δὲ νύκτωρ δεῖ πράττειν τῶν τε πολιτικῶν μέρη πολλὰ καὶ τῶν οἰκονομικῶν· ἄρχοντας μέν, κατὰ πόλιν, δεσποίνας δὲ καὶ δεσπότας, ἐν ἰδίαις οἰκίαις. ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὐδ᾽ αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος· ἀλλ᾽ ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστα ἐστὶ κηδεμών, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγίειαν αὐτῷ μόνον φυλάττων χρήσιμον. ἔστι δ᾽ οὐ πολύ, καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα καὶ πολίταις, ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώφροσιν, ὠφέλιμοι δ᾽ αὑτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει. νὺξ μὲν διαγομένη τοιαύτη τις, πρὸς πᾶσι τοῖς εἰρημένοις, ἀνδρείας ἄν τινα προσπαρέχοιτο ταῖς ψυχαῖς ἑκάστων τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν. ἡμέρας δὲ ὄρθρου τε ἐπανιόντων, παῖδας μὲν πρὸς διδασκάλους που τρέπεσθαι χρεών.

que, propter alia negotia negligendum eſt. C Fermè enim tota dies totáque nox iſta diligenter curanti vix ſatis eſt, vt ea prorſus aſſequatur. Cùm igitur hæc ita ſe habeant, ordo totius temporis liberis hominibus ab ortu ſolis perpetuus ad alterum ſolis ortum eſt habendus. Ridiculus fortaſſe legiſlator habebitur, ſi multa frequentiáque & minima quæque de familiari adminiſtratione narrauerit, cùm in aliis tum etiam in nocturna vigilia, quam neceſſe eſt vt conſeruaturi ciuitatem exhibeant. Nam ſiue lex ſiue officium id appellandum ſit quod modò præcipimus, certè omnibus turpe illud & illi- D berale videri debet vt ciuium aliquis per totam dormiat noctem: nec primus excitetur & ſurgat, ita vt hoc toti familiæ pateat. Quinetiam vt domina ab ancillis, non ancillæ ab ipſa primùm excitentur, turpe dicendum apud ſeruos, & ancillas, pueros, & domum denique ſi poſſibile ſit, vniuerſam. Nocte igitur exurgant: & magiſtratus publicum aliquid, patres verò matréſque familiæ in domibus propriis rem ſuam curent. Somnus enim multus, nec corporibus, nec animis, neque rebus gerendis, natura conducit. Nemo E quidem dum dormit, alicuius pretii eſt, non magis quàm ſi non viueret. Quare quicunque viuere & ſapere cupit maximè, quàm longiſſimo tempore vigilet, ſola ſanitatis commoditate ſeruata. Ad hanc verò non multo opus eſt ſomno: ſi bene aſſueueris. Magiſtratus profectò nocte in vrbibus vigilantes malis hominibus tum hoſtibus tum ciuibus terrori ſunt, amandi honorandique iuſtis & temperatis, ſibi & ciuitati vtiles vniuerſæ. Sed nox quidem ita peracta, ad ea quæ diximus fortitudinem quoque in animis ciuium creat. Sole verò ſurgente, pueri ad magiſtros proficiſcantur. F

linquere, ſed rationem omnem exponere, vt interpres hic aliis & educator ſit. De choreæ quidem, cantus, & ſaltationis forma dictum eſt: quæ eligenda, corrigenda, dedicanda ſit. De ſcriptis autem oratione ſoluta nondum diximus: quænam horum, & quo ordine, ô optime pueritiæ cultor, alumnis tradenda ſint; quamuis quæ in re bellica diſcenda exercendáque ipſis ſunt, iam habeas. Etenim quòd percipienda ſint quæ ad literas pertinent primùm, deinde quæ ad lyram, à legiſlatore dictum eſt. Præterea quæ ad computationem numerorum ſpectant, quibus opus eſſe diximus: & omnino quæcunque ad bellum ac rem familiarem publicámque conducunt. Item quæ ad diuinorum aſtrorum ſolis lunæque circuitum perquirendum: vt vniuerſa ciuitas non ignoret, ordinem dierum in menſem, menſiúmque in annum, atque ita tempora, ſolennitates, ſacrificia vt decet diſpoſita naturali quodam ductu, viuam ciuitatem vigilantémque reddant, & diis honorem tribuant, & homines ad hæc prudentiores efficiant. Hæc tibi ſic, ô amice, à legiſlatore ſufficienter diſtincta ſunt, ſed quæ ſequuntur animaduerte. Nam de literis nondum ſatis diſtinctum fuiſſe dicimus: quoniam quatenus his vacandum ſit, non eſt declaratum: vtrum videlicet exactè eas comprehendere debeant, qui mediocres futuri ſunt ciues: an nihil omnino. Similiter quoque de lyra. Ad literas ergo decennes pueri proficiſcantur: trienniόque inſiſtant. Et qui tres ac decem egerunt annos, lyræ ſimiliter tres annos incumbat. Nec liceat aut patri plus vel minus in his liberos detinere: aut liberis ſiue tædio affectis citra id tempus, ſiue deſiderio compulſis vltrà, his rebus, contempta lege, vacare. Siquis non paruerit, honores qui diſciplina prædıtis dantur, quos poſtea narrabimus, non conſequatur.

καὶ οὐδέν πω σαφὲς οὐδ' ἱκανόν, ἀλλὰ τὰ μέν, τὰ δ' οὔ. δεῖ δὲ εἰς δύναμιν μηδὲν παραλείπειν αὐτῷ, πάντα δὲ λέγειν ἀφερμηνεύοντα· ἵνα ἐστὶ τοῖς ἄλλοις μηνυτής τε ἅμα καὶ τροφὸς γίγνηται. τὰ μὲν οὖν δὴ χορείας πέρι μελῶν τε καὶ ὀρχήσεως ἐρρήθη τίνα τύπον ἔχοντα, ἐκλεκτέα τε ἐστὶ καὶ ἐπανορθωτέα καὶ καθιερωτέα· τὰ δ' ἐν γράμμασι μὲν ὄντα, ἄνευ δὲ μέτρων, ποῖα καὶ τίνα μεταχειρίζεσθαι χρεών, ὦ ἄριστε τῶν παίδων ἐπιμελητά, τοῖς ὑπὸ σοῦ τρεφομένοις, οὐκ εἰρήκαμεν. καίτοι τὰ μὲν περὶ τὸν πόλεμον
D ἃ δεῖ μανθάνειν τε αὐτοὺς καὶ μελετᾶν, ἔχεις τῷ λόγῳ· τὰ δὲ περὶ τὰ γράμματα πρῶτον καὶ δεύτερον λύραν περὶ καὶ λογισμούς, ὧν ἔφαμεν δεῖν, ὅσα τε πρὸς πόλεμον καὶ οἰκονομίαν καὶ τὴν κατὰ πόλιν διοίκησιν χρείαν ἑκάστους λαβεῖν· καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔτι τὰ χρήσιμα τῶν ἐν ταῖς περιόδοις τῶν θείων, ἄστρων τε πέρι καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ὅσα διοικεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι περὶ ταῦτα πάσῃ πόλει. τίνων δὴ πέρι λέγομεν; ἡμερῶν τάξεως εἰς μηνῶν περιόδους, καὶ μηνῶν εἰς ἕκαστον τὸν ἐνιαυτόν· ἵνα ὧραι καὶ θυσίαι καὶ ἑορταὶ τὰ προσήκοντα ἀπολαμβάνουσαι ἑαυ-
E ταῖς ἕκασται, τῷ κατὰ φύσιν ἄγεσθαι, ζῶσαν τὴν πόλιν καὶ ἐγρηγορυῖαν παρεχόμεναι, θεοῖς μὲν τὰς τιμὰς ἀποδιδῶσι, τοὺς δὲ ἀνθρώπους περὶ αὐτὰ μᾶλλον ἔμφρονας ἀπεργάζωνται. ταῦτα οὔπω σοι πάντα ἱκανῶς, ὦ φίλε, παρὰ τοῦ νομοθέτου διῄρηται. πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν τοῖς μετὰ ταῦτα μέλλουσι ῥηθήσεσθαι. γραμμάτων εἴπομεν ὡς οὐχ ἱκανῶς ἔχεις πέρι, τὸ πρῶτον ἐπικαλοῦντες τί τῇ λέξει τόδε, ὡς οὔπω διείρηκέ σοι πότερον εἰς ἀκρίβειαν τοῦ μαθήματος ἰτέον τὸν μέλλοντα πολίτην ἔσεσθαι μέτριον, ἢ τὸ παράπαν οὐδὲ προσοιστέον. ὡς δ' αὕτως καὶ
F περὶ λύραν. προσοιστέα μὲν τοίνυν φαμὲν εἶναι. εἰς μὲν γράμματα, παιδὶ δεκέτει σχεδὸν ἐνιαυτοὶ τρεῖς· λύρας δ' ἅψασθαι, τρία μὲν ἔτη καὶ δέκα γεγονόσιν ἄρχεσθαι, μέτριος ὁ χρόνος· ἐμμεῖναι δὲ ἕτερα τρία. καὶ μήτε πλείω τούτων μήτ' ἐλάττω πατρί, μήτ' αὐτῷ φιλομαθοῦντι, μηδὲ μισοῦντι, περὶ ταῦτα ἐξέστω μείζω χρόνον ἢ καὶ ἐλάττω διατριβὴν ποιεῖσθαι παρανόμως· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος, ἄτιμος τῶν παιδείων ἔστω τιμῶν, ἃς ὀλίγον ὕστερον ῥητέον.

καὶ ὀλίγα δοκεῖ σοι τὰ ἐμὰ περὶ αὐτῶν εἰρημένα C περὶ νόμων, κεῖσθαι τοῖς πολλοῖς τἀναντία; ΑΘ. Καὶ μάλα ἀληθές τοῦτό γε λέγεις. καλεῖς γὰρ δή με (ὡς ἐμοὶ φαίνει) τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐξηγούμενον γεγονότα πολλοῖς, ἴσως δ' οὐκ ἐλάττοσιν ἑτέροις προσφιλεῖς· εἰ δ' ἐλάττοσιν, οὐκ οὖν χείροσί γε μεθ' ὧν διακελεύῃ με παρακινδυνεύοντά τε καὶ θαρροῦντα τῆς νῦν ἐκ τῶν παρεστώτων λόγων τετμημένης ὁδοῦ τῆς νομοθεσίας πορεύεσθαι, μηδὲν ἀνιέντα. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνίημι. λέγω μὲν ὅτι ποιηταί τε ἡμῖν εἰσί τινες ἐπῶν ἑξαμέτρων πάμπολλοι καὶ τριμέτρων· οἱ μὲν ἐπὶ σπουδήν, οἱ δ' ἐπὶ γέλωτα ὡρμηκότες· D ἐν οἷς φασὶ δεῖν οἱ πολλάκις μυρίοι τοὺς ὀρθῶς παιδευομένους τῶν νέων τρέφειν καὶ διακορεῖς ποιεῖν, πολυηκόους τ' ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι ποιοῦντας καὶ πολυμαθεῖς, ὅλους ποιητὰς ἐκμανθάνοντας. οἱ δὲ, ἐκ πάντων κεφάλαια ἐκλέξαντες, καί τινας ὅλας ῥήσεις εἰς ταὐτὸ ξυναγαγόντες ἐκμανθάνειν φασὶ δεῖν, εἰς μνήμην τιθεμένους, εἰ μέλλει τις ἀγαθὸς ἡμῖν καὶ σοφὸς ἐκ πολυπειρίας καὶ πολυμαθίας γενέσθαι. τούτους δὴ σὺ κελεύεις ἐμὲ τὰ νῦν παρρησιαζόμενον ἀποφαίνεσθαι τί τε καλῶς λέγουσι καὶ τί μή; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; E ΑΘ. Τί δὴ ποτ' ἂν οὖν περὶ ἁπάντων τούτων ἑνὶ λόγῳ φράζων εἴποιμ' ἂν ἱκανόν; οἶμαι μὲν τοιόνδε σχεδὸν, ὃ καὶ πᾶς ἄν μοι συγχωρήσειε· πολλὰ μὲν ἕκαστον τούτων εἰρηκέναι καλῶς, πολλὰ δὲ καὶ τοὐναντίον. εἰ δὴ οὕτω τοῦτ' ἔχει, κίνδυνόν φημι εἶναι φέρουσαν τοῖς παισὶ τὴν πολυμαθίαν. ΚΛ. Πῶς οὖν καὶ τί παραινοίης ἂν τῷ νομοφύλακι; ΑΘ. Τοῦ πέρι λέγεις; ΚΛ. Τοῦ πρὸς τί παράδειγμα ποτὲ ἀποβλέψας ἂν, τὰ μὲν ἐῷ πάντας μανθάνειν τοὺς νέους, τὰ δ' ἀποκωλύοι. λέγε, καὶ μηδὲν ἀποκνῶν λέγων. ΑΘ. Ὦ 'γαθὲ Κλεινία, κινδυνεύω κατά γε τινὰ τρόπον εὐτυχηκέναι. ΚΛ. Τοῦ δὴ F πέρι; ΑΘΗΝ. Τοῦ μὴ παντάπασι παραδείγματος ἀπορεῖν. νῦν γὰρ ἀποβλέψας πρὸς τοὺς λόγους οὓς ἐξ ἕω μέχρι δεῦρο δὴ διεληλύθαμεν ἡμεῖς, ὡς μὲν ἐμοὶ φαινόμεθα, οὐκ ἄνευ τινὸς ἐπιπνοίας θεῶν· ἔδοξαν δή μοι παντάπασι ποιήσει τινὶ προσομοίως εἰρῆσθαι. καί μοι ἴσως οὐδὲν θαυμαστὸν πάθος, λόγους οἰκείους οἷον ἀθρόους ἐπιβλέψαντι, μάλα ἡσθῆναι.

gam tamen continenter : per quæ legum ... tam, præſentibus ſermonibus patefactam nihilo prætermiſſo progrediar : cùm iter huiuſmodi forſan non paucioribus, & ſi paucioribus, non deterioribus placeat. CLIN. Certè. ATHEN. Nihil igitur prætermittam. Dico equidem, poetas multos hexametro carmine, multos trimetro aliiſque generibus metrorum ſcripſiſſe : ac alios ſeria, alios iocoſa fuiſſe complexos. Quæ cuncta multi facultatis huiuſmodi profeſſores, aſſerunt rectè educandis iuuenibus ediſcenda, vt ex variorum poetarum peritia facundi reddantur. Alij capita quædam ex omnibus electa, & in idem conducta, memoriæ commendanda contendunt, ſi modò quis noſtrûm ex multorum peritia atque notitia, probus vir & ſapiens eſt futurus. Tu verò quid ab his rectè dicatur, quid contrà, libere à me nunc explicari iubes? CLINIAS. Quidni? ATHEN. Ego igitur quid potiſſimè de his omnibus vno verbo ſufficienter dicam? hoc equidem arbitror, quod mihi ab omnibus concedetur. Multa à poetis probè, multa etiam contrà eſſe dicta. Quod ſi ita habet, multorum ediſcendorum ſtudium iuuenibus periculoſum eſſe aſſero. CLINIAS. Quomodo ergo, & quid cuſtodi legum præcipis? ATHEN. Qua de re dicis? CLI. Quònam ſibi reſpiciendum quaſi ad exemplar quoddam, vt alia perdiſcenda iuuenibus, alia ne attingenda quidem iubeat, ne dicere id graueris obſecro. ATHEN. O bone vir Clinia, videor quodammodo fortunatus. CLIN. Qua in re maximè? ATHEN. Quòd penitus exemplo non caream. Nempe cùm ea quæ ab aurora ad hanc horam non ſine quadam deorum inſpiratione, vt mihi videmur, narrauimus, animaduerto: poeſi quodámodo ſimilia mihi videntur. Nec mirum eſt, ſi proprios ſermones quaſi ſimul omnes collectos reſpiciens, ſic afficior, vt admodum læter.

reor, officium dabimus. CLIN. De quibus dicis? ATHEN. Oportere diximus Dionyſiacos cantores ſexaginta annos natos rhythmorum naturas harmoniarúmque conſtitutiones acutè ſentire: vt in cantibus affectus animi imitantibus, probi animi imitationes, ab imitationibus improbi ſecernere poſſint: & has quidem reiiciant, illas in medium deductas, adoleſcentum auribus concinant, trahántque eorum animos imitatione quadam perductos ad virtutis ipſius poſſeſſionem. CLIN. Vera loqueris. ATHEN. Quapropter citharistam diſcipulúmque eius oportet lyræ vocibus vti eius expreſſionis gratia, quæ ex canoris fidibus prouenit, & vocibus voces conſonas reddere. Diuerſitatem verò varietatémque lyræ, cùm alios fides modulos reddant, alios poeta cantus ipſius autor, vt ſpiſſitudinem præterea raritati, velocitatem tarditati, acumen grauitati, & omnino conſonum ſimul & diſſonum præſtat, rhythmorúmque vniuerſa varietas, lyræ vocibus accommodetur, afferre illis non licet qui triennio vtilitatem muſicæ ſunt facilè percepturi. Contraria enim cùm ſe inuicem confundant, difficilè diſcuntur. Oportet autem vt facilè iuuenes diſcant. Nam nec parua nec pauca ſunt, quæ neceſſariò illis perdiſcenda mandamus. Hæc autem oratio progrediens cum tempore ſimul oſtendet. Hæc de muſica doctores procurent. Quæ verò verba cantúſue chorearum magiſtri docere debeant, ea nobis in ſuperioribus diſtincta ſunt, quæ dedicanda commodè ſolennitatibus diximus, vt vnà cum felici oblectamento vtilitatem quoque ciuitatibus præbeant. CLIN. Verè hæc etiam diſtinxiſti.

πέρι (ὡς ἔοικεν) ὅπερ, ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἐπὶ τέλος ἀφικόμεθα πάσης τῆς διεξόδου περὶ νέμειν. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ μετὰ τὸν γραμματιστὴν ὁ κιθαριστὴς ἡμῖν προσρητέος; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τοῖς κιθαρισταῖς μὲν τοίνυν ἡμᾶς δοκῶ, τῶν ἔμπροσθεν λόγων ἀναμνησθέντας, ὃ προσήκειν ἔφαμεν τῆς τε διδασκαλίας ἅμα καὶ πάσης τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα παιδεύσεως. ΚΛ. Ποῖον δὲ πέρι λέγεις; ΑΘ. Ἔφαμεν (οἶμαι) τοὺς τοῦ Διονύσου τοὺς ἑξηκοντούτας ᾠδοὺς, διαφερόντως εὐαισθήτους δεῖν γεγονέναι
D περί τε τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τὰς τῶν ἁρμονιῶν συστάσεις· ἵνα τὴν τῶν μελῶν μίμησιν τὴν εὖ καὶ τὴν κακῶς μεμιμημένην, ἐν τοῖς παθήμασιν ὅταν ψυχὴ γίγνηται, τά τε τῆς ἀγαθῆς ὁμοιώματα καὶ τὰ τῆς ἐναντίας ἐκλέξασθαι δυνατὸς ὤν τις, τὰ μὲν ἀποβάλλῃ, τὰ δὲ προφέρων εἰς μέσον, ὑμνῇ καὶ ἐπᾴδῃ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, προκαλούμενος ἑκάστους εἰς ἀρετῆς ἕπεσθαι κτῆσιν, συνακολουθοῦντας διὰ τῶν μιμήσεων. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Τούτων τοίνυν δεῖ χάριν τοῖς φθόγγοις τῆς λύρας προσχρῆσθαι, σαφηνείας ἕνεκα τῶν χορδῶν, τόν τε κιθαριστὴν
E καὶ τὸν παιδευόμενον, ἀποδιδόντας πρόσχορδα τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι· τὴν δ' ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῶν χορδῶν ἱεισῶν, ἄλλα δὲ τοῦ τὴν μελῳδίαν ξυνθέντος ποιητοῦ· καὶ δὴ καὶ πυκνότητα μανότητι, καὶ τάχος βραδυτῆτι, καὶ ὀξύτητα βαρύτητι, σύμφωνον καὶ ἀντίφωνον παρεχομένους, καὶ τῶν ῥυθμῶν ὡσαύτως παντοδαπὰ ποικίλματα προσαρμόττοντας τοῖσι φθόγγοις τῆς λύρας· πάντα οὖν τὰ τοιαῦτα μὴ προσφέρειν τοῖς μέλλουσιν ἐν τρισὶν ἔτεσι τὸ τῆς μουσικῆς χρήσιμον ἐκλήψεσθαι διὰ τάχους. τὰ γὰρ ἐναντία ἄλληλα ταράττοντα δυσμαθίαν παρέχει. δεῖ δὲ ὅτι μάλιστα εὐμαθεῖς εἶναι τοὺς νέους. τὰ γὰρ ἀναγκαῖα, οὐ σμικρὰ οὐδ' ὀλίγα αὐτοῖς ἐστὶ προστεταγμένα μαθήματα. δείξει δὲ αὐτὰ προϊὼν ὁ λόγος ἅμα τῷ χρόνῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω περὶ τῆς μουσικῆς ἡμῖν ὁ παιδευτὴς ἐπιμελείσθω. τὰ δὲ δὴ τῶν μελῶν αὐτῶν καὶ ῥημάτων, οἷα τοὺς χοροδιδασκάλους καὶ ἃ δεῖ διδάσκειν, καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν διείρηται πάντα, ἃ δὴ καθιερωθέντα ἔφαμεν δεῖν ταῖς ἑορταῖς ἑκάσταις ἁρμόττοντα, ἡδονὴν εὐτυχῆ ταῖς πόλεσι παραδιδόντα ὠφελεῖν. ΚΛΕΙΝ. Ἀληθῆ καὶ ταῦτα διείρηκας.

[illegible] ἡμεῖς C λεγόμενοι, ἐπὶ κοινῇ πόλει τοὺς σφόδρα φιλομαθοῦντας σεβόμενοι. πολλὰ μὲν οὖν ἡμῖν καὶ περὶ τούτων εἴρηται τῶν περὶ τὰς ὀρχήσεις καὶ περὶ πᾶσαν τὴν τῶν γυμνασίων κίνησιν. γυμνάσια γὰρ τιθέμεθα καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα τοῖς σώμασι διαπονήματα, τοξικῆς τε καὶ πάσης ῥίψεως, καὶ πελταστικῆς καὶ πάσης ὁπλομαχίας, καὶ διεξόδων τακτικῶν, καὶ ἁπάσης πορείας στρατοπέδων καὶ στρατοπεδεύσεων, καὶ ὅσα εἰς ἱππικὴν μαθήματα ἐπιτείνει. πάντων γὰρ τούτων διδασκάλους τε εἶναι δεῖ κοινούς, δημοσίους μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως· καὶ τούτων μαθητάς, τοὺς ἐν τῇ πόλει D παῖδάς τε καὶ ἄνδρας· καὶ κόρας καὶ γυναῖκας, πάντων τούτων ἐπιστήμονας. κόρας μὲν οὔσας ἔτι, πᾶσαν τὴν ἐν ὅπλοις ὄρχησιν καὶ μάχην μεμελετηκυίας· γυναῖκας δὲ, διεξόδων καὶ τάξεων καὶ θέσεως καὶ ἀναιρέσεως ὅπλων ἡμμένας· εἰ μηδενὸς ἕνεκα, ἀλλ' εἴ ποτε δεήσειε πανδημεὶ πάσῃ τῇ δυνάμει καταλείποντας τὴν πόλιν ἔξω στρατεύεσθαι, τοὺς φυλάξοντας παῖδάς τε καὶ τὴν ἄλλην πόλιν ἱκανοὺς εἶναι τὸ τοσοῦτον. ἢ καὶ τοὐναντίον (ὧν οὐδὲν ἀπώμοτον) ἔξωθεν πολεμίους εἰσπεσόντας ῥώμῃ τινὶ μεγάλῃ καὶ βίᾳ, βαρβάρους εἴτε Ἕλληνας, ἀνάγκην παράσχοιεν περὶ αὐτῆς τῆς E πόλεως τὴν διαμάχην γίγνεσθαι, πολλή που κακία πολιτείας, εἰ οὕτως αἰσχρῶς τὰς γυναῖκας εἶναι τεθραμμένας, ὡς μηδ' ὥσπερ ὄρνιθας περὶ τέκνων μαχομένας πρὸς ὁτιοῦν τῶν ἰσχυροτάτων θηρίων, ἐθέλειν ἀποθνήσκειν τε καὶ πάντας κινδυνεύειν· ἀλλ' εὐθὺς πρὸς ἱερὰ φερομένας, πάντας βωμούς τε καὶ ναοὺς ἐμπιπλάναι, καὶ δόξαν τὴν ἀνθρώπων γένους καταχεῖν, ὡς πάντων δειλότατον φύσει θηρίων ἐστί. ΚΛ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ ξένε, οὐδαμῶς εὔσχημον γίγνοιτ' ἄν, τὸ κακὸν χωρὶς, τὸ ἐν πόλει ὅπου γίγνοιτο. ΑΘ. Οὐκοῦν τιθῶμεν τὸν νόμον τοῦτον μέχρι γε τοσούτου, μὴ ἀμελεῖσθαι τὰ περὶ τὸν F πόλεμον γυναιξὶ δεῖν, ἐπιμελεῖσθαι δὲ πάντας τοὺς πολίτας καὶ τὰς πολίτιδας. ΚΛ. Ἔγωγ' οὖν συγχωρῶ. ΑΘ. Πάλης τοίνυν τὰ μὲν εἴπομεν· ὃ δ' ἐστὶ μέγιστον (ὡς ἐγὼ φαίην ἄν) οὐκ εἰρήκαμεν, οὐδ' ἔστι ῥᾴδιον, ἄνευ τοῦ σώματι δεικνύντα ἅμα καὶ τῷ λόγῳ φράζειν. τοῦτ' οὖν τότε κρινοῦμεν, ὅταν ἔργῳ λόγος ἀκολουθήσας, μηνύσῃ τί σαφὲς τῶν τε ἄλλων ὧν εἴρηται πέρι, καὶ ὅτι τῇ πολεμικῇ μάχῃ πασῶν κινήσεων ὄντως ἐστὶ ξυγγενὴς πολὺ μάλιστα ἡμῖν ἡ τοιαύτη.

[illegible] gymnaſtico diximus. Gymnaſia enim omnes etiã exercitationes bellicas appellamus, vt ſagittandi, iaculandi, peltaſticen quoque, & omnes armatorum dimicationes, acierum ordinationes, ductiones exercitus, caſtrorum poſitiones, & quæcunque ad equeſtrem pertinent diſciplinam. Quorum omnium publicos oportet eſſe magiſtros à ciuitate conductos, qui pueros & puellos, viros & mulieres doceant, vt omnes qui in ciuitate ſunt, hæc omnia ſciant. Et puellæ quidem ſaltare pugnaréque cum armis conſueſcant: mulieres autem caſtra mouere, ordines ſtruere, & arma ſumere atque deponere, ſi nullius rei alterius gratia, attamen ſi res cogat vt in militiam viri omnes proficiſcantur, poſſint ipſæ interim ſiquid aduerſi acciderit, ciuitatem defendere: vel ſi tanta hoſtium ſiue Grȩcorum, ſiue barbarorum multitudo agros inuaſerit, vt neceſſe ſit mulieres quoque pro ciuitate arma capere, quorum nihil eſt, quod nõ facilè euenire poſſit. Magno certè reipublicæ vitio dandum eſt, ita ignauè mulieres educari, vt nec veluti aues quidem pro filiolis contra feroces audeant beſtias pugnare: moríque potius velint, cunctáque ſubire pericula, quàm ſtatim ad aras templáque confugere, opinionémque de genere hominum dare, omnium ignauiſſimum animalium eſſe. CLIN. Per Iouem hoſpes, & dedecori hoc & detrimento eſt ciuitati. ATHEN. Legem igitur hanc ſanciamus, vt rem bellicam mulieres non negligant: ſed ciues omnes tam mulieres quàm viri, illi dét operam. CLI. Sanciamus. AT. De luctatione quidem partim nobis eſt dictum. Quod vero, vt arbitror, maximum eſt, non diximus, nec facilè dictu eſt, niſi quis verborum declarationi corporis geſtus adiungat: hoc ergo tunc iudicabimus, quãdo verba rebus coniuncta apertius aliquid etiam de cæteris ſignificabant, & luctationẽ maximè omnium motuũ prælio affinem eſſe.

rum corporum atque animorum, quoties fit imitatio, quæ adhibita plerunque confert ad corporis membrorum firmitatem, rectum quidem hoc. quod autem his contrarium, non vt rectum approbatur. Sed & paci conuenientem ſaltationem hoc pacto in ſingulis conſideremus, vtrum rectè néc ne pro natura honeſtæ ſaltationis decenter quis in choreis optima lege eruditorum virorum verſetur. Primùm verò ambigua quæ in controuerſiam cadit ſaltatio, à non ambigua diſtinguenda eſt. quænam igitur hæc? & quo pacto vtraque diſtinguenda eſt? Ambiguam arbitramur, quæ Bacchida, Bacchúmque ſequentium eſt: quas Nymphas, Panes, Silenos ac Satyros vocant: quæ quidem, vt aiunt, vinolentos imitatur, luſtrationes & ſacra facientes. Totum hoc ſaltationis genus, neque quod bello conueniat, neque quod paci, neque quid ſibi velit, facilè determinari poteſt. Rectiſſimum igitur mihi videtur, id ita diſtinguere, vt ſeorſum etiam à pacis ſaltatione id ponamus, negantéſque hoc eſſe ciuile, atque ideo relinquentes ad belli paciſque, quæ ſine controuerſia eſt, ſaltationem ad nos pertinentem iam reuertamur. Genus autem illud Muſæ, quo in pace & proſperitatis opinione vtimur, deos deorúmque filios honorantes, bipertito diſtinguitur. Alterum enim cum pericula laboréſque euaſimus, & bona adepti ſumus, adhibetur, quod maiores continet voluptates. Alterum prioribus bonis ſeruatis auctiſque agi ſolet, in quo remiſſior eſt voluptas. In huiuſmodi verò rebus, ex maiori voluptate concitatius, ex minore remiſſius quiſque mouetur. Modeſtior etiã quilibet, & ad fortitudinem exercitatior pacatius mouetur. Ignauus contrà, & ad temperãtiã minimè exercitatus, maiores vehementioréſq; mouendi permutationes agit. Cõmuniter autem ſeu cãtu, ſiue aliter quis loquatur, quieto id corpore facere nequit. Quapropter verborum imitatio corporis figuris expreſſa, artẽ omnẽ ſaltatricẽ peperit, qua concinnè nõnulli, alij inconcinnè mouẽtur.

C ... τὸ, τὸ ὀρθὸν ἐν τούτοις καὶ τὸ εὔτονον τῶν ἀγαθῶν
σωμάτων καὶ ψυχῶν, ὁπόταν γίγνηται μίμημα εὐθυφερές, ὡς
τὸ πολὺ τῶν τοῦ σώματος μελῶν γιγνόμενον, ὀρθὸν μὲν τὸ τοιοῦτον,
τὸ δὲ τούτοις ἐναντίον, οὐκ ὀρθόν, ἀποδεχόμενοι. τὴν δὲ εἰρηνι-
κὴν ὄρχησιν τὸ νῦν αὖ θεωρητέον ἑκάστων, εἴτε ὀρθῶς εἴτε μὴ
κατὰ φύσιν τις τῆς καλῆς ὀρχήσεως ἀντιλαμβανόμενος, ἐν
χορείαις πρεπόντως εὐνόμων ἀνδρῶν διατελεῖ. τὴν τοίνυν
ἀμφισβητουμένην ὄρχησιν δεῖ πρῶτον χωρὶς τῆς ἀναμφι-
σβητήτου διατεμεῖν. τίς οὖν αὕτη, καὶ πῇ δεῖ χωρὶς τέ-
μνειν ἑκατέραν; ὅση μὲν βακχεία τ' ἐστὶ καὶ τῶν ταύταις
D ἑπομένων, ἃς νύμφας τε καὶ πᾶνας καὶ σειληνοὺς καὶ σα-
τύρους ἐπονομάζοντες, ὥς φασι, μιμοῦνται κατῳνωμένους,
περὶ καθαρμούς τε καὶ τελετάς τινας ἀποτελούντων, σύμ-
παν τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος, οὔθ' ὡς εἰρηνικόν, οὔθ' ὡς πο-
λεμικόν, οὔθ' ὅ, τι ποτὲ βούλεται, ῥᾴδιον ἀφορίσασθαι. διο-
ρίσασθαι μὴν μοι ταύτῃ δοκεῖ σχεδὸν ὀρθότατον αὐτὸ εἶναι.
χωρὶς μὲν πολεμικοῦ, χωρὶς δὲ εἰρηνικοῦ θέντας, εἰπεῖν ὡς
οὐκ ἔστι πολιτικὸν τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος. ἐνταῦθα δὲ
κείμενον ἐᾶσαι νῦν κεῖσθαι, ἐπὶ τὸ πολεμικὸν ἅμα καὶ
εἰρηνικόν, ὡς ἀναμφισβητήτως ἡμέτερον ὄν, ἐπανιέναι. τὸ
E δὲ δὴ τῆς ἀπολέμου μούσης, ἐν ὀρχήσεσι δὲ περί τε θεοὺς καὶ
τοὺς τῶν θεῶν παῖδας τιμώσης, ἓν μὲν σύμπαν γένοιτ' ἂν
γένος ἐν δόξῃ τοῦ πράττειν εὖ γιγνόμενον. τοῦτο δὲ διχῇ διαι-
ροῖμεν ἄν, τὸ μέν, ἐκ πόνων τινῶν αὐτοῖς καὶ κινδύνων διαπε-
φευγότων εἰς ἀγαθά, μείζους ἡδονὰς ἔχον. τὸ δέ, τῶν ἔμ-
προσθεν ἀγαθῶν σωτηρίας οὔσης καὶ ἐπαυξήσεως, πρᾳοτέρας
τὰς ἡδονὰς κεκτημένον ἐκείνων. ἐν δὲ δὴ τοῖς τοιούτοις που
πᾶς ἄνθρωπος τὰς κινήσεις τοῦ σώματος, μειζόνων μὲν τῶν
ἡδονῶν οὐσῶν, μείζους, ἐλαττόνων δέ, ἐλάττους κινεῖται. καὶ κο-
σμιώτερος μὲν ὢν πρὸς τὸ ἀνδρεῖον μᾶλλον γεγυμνα-
F σμένος, ἐλάττους αὖ. δειλὸς δὲ καὶ ἀγύμναστος γεγονὼς πρὸς
τὸ σωφρονεῖν, μείζους καὶ σφοδροτέρας παρέχεται μεταβο-
λὰς τῆς κινήσεως. ὅλως δὲ φθεγγόμενος, εἴτ' ἐν ᾠδαῖς εἴτ' ἐν
λόγοις, ἡσυχίαν οὐ πάνυ δυνατὸς τῷ σώματι παρέχεσθαι πᾶς. διὸ μίμησις τῶν λεγομένων σχήμασι γενομένη τὴν
ὀρχηστικὴν ἐξειργάσατο τέχνην ἅπασαν. ὁ μὲν οὖν ἐμμελῶς ἡμῶν, ὁ δὲ πλημμελῶς ἐν τούτοις πᾶσι κινεῖται.

λέξιν τε καὶ ᾠδὴν καὶ κατὰ ὄρχησιν, καὶ κατὰ τὰ τούτων πάντων μιμήματα κεκωμῳδημένα, ἀνάγκη μὲν θεάσασθαι καὶ γνωρίζειν· ἄνευ γὰρ γελοίων τὰ σπουδαῖα, καὶ πάντων τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία, μαθεῖν μὲν οὐ δυνατόν, εἰ μέλλει τις φρόνιμος ἔσεσθαι· ποιεῖν δὲ οὐκ αὖ δυνατὸν ἀμφότερα, εἴ τις αὖ μέλλει καὶ σμικρὸν ἀρετῆς μεθέξειν. ἀλλ' αὐτῶν ἕνεκα τούτων καὶ μανθάνειν αὐτὰ δεῖ, τοῦ μή ποτε δι' ἄγνοιαν δρᾶν ἢ λέγειν ὅσα γελοῖα, μηδὲν δέον· δούλοις δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ξένοις ἐμμίσθοις προστάττειν μιμεῖσθαι. σπουδὴν δὲ περὶ αὐτὰ εἶναι μηδέποτε μηδ' ἡντινοῦν, μηδέ τινα μανθάνοντα αὐτὰ γίγνεσθαι φανερὸν τῶν ἐλευθέρων, μήτε γυναῖκα μήτε ἄνδρα, καινὸν δὲ ἀεί τι περὶ αὐτὰ φαίνεσθαι τῶν μιμημάτων. ὅσα μὲν οὖν περὶ γέλωτά ἐστι παίγνια, ἃ δὴ κωμῳδίαν πάντες λέγομεν, οὕτω τῷ λόγῳ καὶ νόμῳ κείσθω. τῶν δὲ σπουδαίων, ὥς φασι, τῶν περὶ τραγῳδίαν ἡμῖν ποιητῶν, ἐάν ποτέ τινες αὐτῶν ἡμᾶς ἐλθόντες ἐπερωτήσωσιν οὑτωσί πως, Ὦ ξένοι, πότερον φοιτῶμεν ὑμῖν εἰς τὴν πόλιν τε καὶ χώραν, ἢ μή; καὶ τὴν ποίησιν φέρωμέν τε καὶ ἄγωμεν; ἢ πῶς ὑμῖν δέδοκται περὶ τὰ τοιαῦτα δρᾶν; τί οὖν ἂν πρὸς ταῦτα ὀρθῶς ἀποκριναίμεθα τοῖς θείοις ἀνδράσιν; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τάδε, Ὦ ἄριστοι (φάναι) τῶν ξένων, ἡμεῖς ἐσμὲν τραγῳδίας αὐτοὶ ποιηταὶ κατὰ δύναμιν καλλίστης ἅμα καὶ ἀρίστης. πᾶσα οὖν ἡμῖν ἡ πολιτεία συνέστηκε μίμησις τοῦ καλλίστου καὶ ἀρίστου βίου. ὃ δή φαμεν ἡμεῖς γε ὄντως εἶναι τραγῳδίαν τὴν ἀληθεστάτην. ποιηταὶ μὲν οὖν ὑμεῖς, ποιηταὶ δὲ καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν τῶν αὐτῶν, ὑμῖν ἀντίτεχνοί τε καὶ ἀνταγωνισταὶ τοῦ καλλίστου δράματος. ὃ δὴ νόμος ἀληθὴς μόνος ἀποτελεῖν πέφυκεν, ὡς ἡ παρ' ἡμῶν ἐστὶν ἐλπίς. μὴ δὴ δόξητε ἡμᾶς ῥᾳδίως γε οὕτως ὑμᾶς ποτε παρ' ἡμῖν ἐάσειν σκηνάς τε πήξαντας κατ' ἀγορὰν, καὶ καλλιφώνους ὑποκριτὰς εἰσαγαγομένους, μεῖζον φθεγγομένους ἡμῶν, ἐπιτρέψειν ὑμῖν δημηγορεῖν πρὸς παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, καὶ τὸν πάντα ὄχλον, τῶν αὐτῶν λέγοντας ἐπιτηδευμάτων πέρι μὴ τὰ αὐτὰ ἅπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ὡς τὸ πολὺ καὶ ἐναντία τὰ πλεῖστα. σχεδὸν γάρ τοι κἂν μαινοίμεθα τελέως ἡμεῖς τε καὶ ἅπασα ἡ πόλις, ἥτις οὖν ὑμῖν ἐπιτρέποι δρᾶν τὰ νῦν λεγόμενα, πρὶν κρῖναι τὰς ἀρχὰς εἴτε ῥητὰ καὶ ἐπιτήδεια πεποιήκατε λέγειν εἰς τὸ μέσον, εἴτε μὴ

C prudens eſt futurus. Fieri autem ambo minimè poſſunt, ſiquo pacto virtutis participes euaſuri ſumus. Sed hæc huius gratia cognoſcenda ſunt: ne propter ignorantiam ridiculum aliquid agatur aut dicatur, cùm minimè oporteat. Serui igitur & peregrini pretio conducti talia imitentur, ſtudium verò ipſis nullum adhibeatur. Nec adeò liber ſit ciuis ſeu vir, ſiue mulier, qui diſcere iſta cernatur, ſed noua ſemper in his appareat imitatio: atque ita ad riſum ſpectantes ludi qui comœdiæ vocabulo appellantur, ratione ac lege diſpoſiti ſint. Tragœdiæ verò poetæ qui res, vt aiunt, ſerias narrant: ſi nos ſic interrogent: Licétne, ô amici, in regionem ciuitatémque D veſtram nobis venire, poematáque noſtra ad vos perferre? An aliter vobis de re tragica viſum eſt? quid ad hæc diuinis viris rectè nos reſpondebimus? Nam mihi quidem ita videtur. Nos verò, ô viri optimi, tragœdiæ quàm pulcherrimæ & optimæ quoad fieri poteſt, ſumus poetæ. Nempe vniuerſa reſpublica noſtra pulcherrimæ optimæque vitæ imitatio eſt: quam rem nos certè tragœdiam veriſſimam arbitramur, poetæ ergo vos eſtis: poetæ quoque eiuſdem poematis ipſi ſumus, & quaſi æmuli ad opus pulcherrimum tragœdiæ contendimus, E quod ſola lex vera, vt ſperamus, poteſt perficere. Verùm nolite credere facilè à nobis admitti, vt ſcenas in foro conſtituatis, & clamoſos conducatis hiſtriones, qui altius quàm nos exclament, atque ita ad liberos noſtros, ad vxores, ad turbam vrbis omnem, de eiſdem rebus non eadem quæ nos, ſed contraria ſæpe concionemini. Inſaniremus enim & nos omnino & ciuitas omnis, ſi antequam magiſtratus viderint quæ compoſuiſtis, & dicenda ad populum iudicauerint, admitteremini.

F

narum neceſſitates ſunt? ATHEN. Illas arbitror, quas qui non diſcit vllo modo nec experitur, nunquam hominibus deus fit, nec dæmon, nec heros, vt curam hominum ſtudioſè habere poſſit: longè etiam aberit vt homo diuinus fiat, ſi nec vnum, nec duo, nec tria, nec paria omnino atque imparia poteſt cognoſcere, ſi nec numerare nouit, nec dies & noctes dinumerare, nec ſolis ac lunæ cæterorúmque aſtrorum circunlationes accepit. Quæ ſiquis neceſſaria neget homini pulcherrimarum doctrinarum quamlibet percepturo, ſtultiſſimè cogitabit. Sed qualia horum ſingula ſint, & quot, & quando diſcenda, & quid cum alio, & quid ſine aliis ſolum, & quæ ſit vniuerſa iſtorum mixtura, rectè ante omnia eſt diſcendum. Deinde de his doctrinis ducibus ad alias gradiendum. Sic enim natura neceſſitas ipſa obtinuit, qua deorum nullum dicimus aut pugnare nunc aut vnquam pugnaturum. CLIN. Rectè hoſpes, ac ſecundum naturam quæ dicis ita dici videntur. ATHE. Sic ſe res habet, ô Clinia. Sed difficile eſt de his hoc ordine propoſitis leges ferre. Quare in aliud tempus ſi videtur dilata diligentius hæc legibus ſanciemus. CLIN. Videris hoſpes noſtram de his rebus imperitiam formidare. Neque id iniuria. Veruntamen exponere coneris, nihil hac de cauſa veritus. ATH. Formido equidē quod dicis, ſed multo magis eos perhorreſco, qui has doctrinas guſtarūt quidē, ſed malè guſtarūt. Non enim graue admodū quiddā eſt & durum rerum omnium imperitia, nec ſummū malū, ſed multo pernicioſius eſt, malè comparata multarum rerū peritia atque notitia CL. Vera loqueris. ATH. Oportet igitur liberos homines ea diſcere, quæ vnà cum literatura magna puerorum turba in AEgypto perdiſcit.

μαχούμενος, ὅσαι θεῖαί γε, οἶμαι, τῶν τι ἀναγκαίων εἰσίν. ἐπεὶ τῶν γε ἀνθρωπίνων, εἰς ἃς οἱ πολλοὶ βλέποντες λέγουσι τὸ τοιοῦτον, οὗτος πάντων τῶν λόγων εὐηθέστατος ἐπὶ μακρῷ. ΚΛ. Τίνες οὖν, ὦ ξένε, αἱ μὴ τοιαῦται ἀνάγκαι τῶν μαθημάτων, θεῖαι δέ; Α. Δοκοῦσί μοι, ἃς μή τις πράξας μηδὲ αὖ μαθὼν παντάπασιν οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἀνθρώποις θεός, οὐδὲ δαίμων, οὐδὲ ἥρως οἷος δυνατὸς ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν σὺν σπουδῇ ποιεῖσθαι. πολλοῦ δ' ἂν δεήσειεν ἄνθρωπός γε θεῖος γενέσθαι, μήτε ἕν, μήτε
D δύο, μήτε τρία, μήθ' ὅλως ἄρτια καὶ περιττὰ δυνάμενος γιγνώσκειν, μηδὲ ἀριθμεῖν τὸ παράπαν εἰδώς, μηδὲ νύκτα καὶ ἡμέραν διαριθμεῖσθαι δυνατὸς ὤν· σελήνης δὲ καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων περιφορᾶς ἀπείρως ἔχων. ταῦτ' οὖν δὴ πάντα, ὡς μὲν οὐκ ἀναγκαῖά ἐστι μαθήματα τῷ μέλλοντι σχεδὸν ὁποιουοῦν τῶν καλλίστων μαθημάτων εἴσεσθαι, πολλὴ ἡ μωρία τὸ διανόημά τις· ποῖα δὲ ἕκαστα τούτων, καὶ πόσα καὶ πότε μαθητέον, καὶ τί μετὰ τίνος, καὶ τί χωρὶς τῶν ἄλλων, καὶ πᾶσαν τὴν τούτων κρᾶσιν, ταῦτά ἐστιν ἃ δεῖ λαβόντα ὀρθῶς πρῶτα, ἐπὶ τἄλλα ἰόντα τούτων ἡ-
E γουμένων τῶν μαθημάτων, μανθάνειν. οὕτω γὰρ ἀνάγκη φύσει κατείληφεν, ᾗ φαμὲν οὐδένα θεῶν οὔτε μάχεσθαι τανῦν, οὔτε μαχεῖσθαί ποτε. Κ. Ἔοικέ γε, ὦ ξένε, νῦν οὕτω πως ῥηθέντα, ὀρθῶς εἰρῆσθαι κατὰ φύσιν ἃ λέγεις. Α. Ἔχει μὲν γὰρ οὕτως, ὦ Κλεινία. χαλεπὸν δέ, αὐτὰ προταξάμενον τούτῳ τῷ τρόπῳ νομοθετεῖν· ἀλλ' εἰς ἄλλον, εἰ δοκεῖ, χρόνον ἀκριβέστερον ἂν νομοθετησαίμεθα. Κ. Δοκεῖς ἡμῖν ὦ ξένε φοβεῖσθαι τὸ τῆς ἡμετέρας περὶ τῶν τοιούτων ἀπειρίας ἔθος. οὐκοῦν ὀρθῶς φοβῇ· πειρῶ δὲ λέγειν, μηδὲν ἀποκρυπτόμενος ἕνεκα τούτου. Α. Φοβοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα ἃ σὺ νῦν λέγεις· μᾶλλον δ' ἔτι δέδοικα τοὺς ἡμμένους μὲν αὐτῶν τούτων τῶν μαθημάτων, κακῶς δ' ἡμμένους. οὐδαμοῦ γὰρ δεινὸν οὐδὲ σφοδρὸν ἀπειρία τῶν πάντων, οὐδὲ μέγιστον κακόν, ἀλλ' ἡ πολυπειρία καὶ πολυμαθία μετὰ κακῆς ἀγωγῆς γίγνεται πολὺ τούτων μείζων ζημία. ΚΛΕΙΝ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘΗΝ. Τοσάδε τοίνυν ἕκαστα χρὴ φάναι μανθάνειν δεῖν τοὺς ἐλευθέρους, ὅσα καὶ πάμπολυς ἐν Αἰγύπτῳ παίδων ὄχλος ἅμα γράμμασι μανθάνει.

C εἶναι μᾶλλον θρεμμάτων τινῶν ᾐσχύνθην τε οὐχ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων. K. Τοῦ πέρι; λέγ' ὅ,τι καὶ φῄς, ὦ ξένε. A. Λέγω δή· μᾶλλον δὲ ἐρωτῶν σοι δείξω. καί μοι σμικρὸν ἀπόκριναι. γιγνώσκεις που μῆκος; K. Τί μήν; A. Τί δὲ πλάτος; K. Πάντως. A. Ἦ καὶ ταῦτα ὅτι δύ' ἐστόν, καὶ τρίτον τούτων βάθος; K. Πῶς γὰρ οὔ; A. Ἆρ' οὖν οὐ δοκεῖ σοι ταῦτα εἶναι πάντα μετρητὰ πρὸς ἄλληλα; K. Ναί. A. Μῆκός τε, οἶμαι, πρὸς μῆκος, καὶ πλάτος πρὸς πλάτος, καὶ βάθος ὡσαύτως δυνατὸν εἶναι μετρεῖν φύσει. K. Σφόδρα γε. A. Εἰ δ' ἐστὶ μήτε σφόδρα μήτε ἠρέμα D δυνατὰ ἔνια, ἀλλὰ τὰ μέν, τὰ δὲ μή, σὺ δὲ πάντα ἡγῇ, πῶς εἶναι πρὸς ταῦτα διακεῖσθαι; K. Δῆλον ὅτι φαύλως. A. Τί δ' αὖ; μῆκός τε καὶ πλάτος πρὸς βάθος, ἢ πλάτος τε καὶ μῆκος πρὸς ἄλληλα, ἆρ' οὐ διανοούμεθα περὶ ταῦτα οὕτως Ἕλληνες πάντες, ὡς δυνατά ἐστι μετρεῖσθαι πρὸς ἄλληλα ἁμωσγέπως; K. Παντάπασι μὲν οὖν. A. Εἰ δ' ἔστιν αὖ μηδαμῇ μηδαμῶς δυνατά, πάντες δ', ὅπερ εἶπον, Ἕλληνες διανοούμεθα ὡς δυνατά· μῶν οὐκ ἄξιον ὑπὲρ πάντων αἰσχυνθέντα εἰπεῖν πρὸς αὐτούς, Ὦ βέλτιστοι τῶν Ἑλλήνων, ἓν ἐκείνων τοῦτ' E ἐστὶν ὧν ἔφαμεν, αἰσχρὸν μὲν γεγονέναι τὸ μὴ ἐπίστασθαι, τὸ δ' ἐπίστασθαι τἀναγκαῖα, οὐδὲν πάνυ καλόν. K. Πῶς δ' οὔ; A. Καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλα ἐστὶ τούτων ξυγγενῆ, ἐν οἷς αὖ πολλὰ ἁμαρτήματα ἐκείνων ἀδελφὰ ἡμῖν ἐγγίγνεται τῶν ἁμαρτημάτων. K. Ποῖα δή; A. Τὰ τῶν μετρητῶν τε καὶ ἀμέτρων πρὸς ἄλληλα, ἥτινι φύσει γέγονε. ταῦτα γὰρ δὴ σκοποῦντα διαγιγνώσκειν ἀναγκαῖον, ἢ παντάπασιν εἶναι φαῦλον· προβάλλοντά τε ἀλλήλοις ἀεί, διατριβὴν τῆς πεττείας πολὺ χαριεστέραν πρεσβυτῶν F διατρίβοντα, φιλονεικεῖν ἐν ταῖς τούτων ἀξίαισι σχολαῖς. K. Ἴσως. ἔοικε γοῦν ἥ τε πεττεία καὶ ταῦτα ἀλλήλων τὰ μαθήματα οὐ πάμπολυ κεχωρίσθαι. A. Ταῦτα τοίνυν ἐγὼ μέν, ὦ Κλεινία, φημὶ τοὺς νέους δεῖν μανθάνειν. καὶ γὰρ οὔτε βλαβερά, οὔτε χαλεπά ἐστι· μετὰ δὲ παιδιᾶς ἅμα μανθανόμενα, ὠφελήσει μέν, βλάψει δὲ ἡμῶν τὴν πόλιν οὐδέν. εἰ δέ τις ἄλλως λέγει, ἀκουστέον.

terrogando aperiam. Reſponde quæſo. Longitudinem noſti? CLIN. Quidni? ATHENIEN. Quid latitudinem? CLIN. Certè. ATHEN. An quòd hæc duo ſunt, & profunditas tertium? CLIN. Et hoc. ATHEN. Videntur tibi hæc omnia inuicem poſſe commenſurari? CLIN. Sanè. ATHEN. Longitudinem inquam ad longitudinem, & latitudinem ad latitudinem, & profunditatem ſimiliter commenſurari poſſe natura. CLIN. Vehementer quidem. ATHEN. Quod ſi aliqua neque vehementer, neque remiſſè id poſſunt: ſed alia poſſunt quidem, alia minimè: tu autem putas omnia poſſe, quomodo ad hæc es affectus? CLIN. Malè. ATHEN. Quid rurſus longitudinem latitudinémque & profunditatem, vel latitudinem longitudinémque inuicem nónne Græci omnes opinantur quodammodo poſſe commenſurari? CLIN. Omnino. ATH. Quòd ſi nullo pacto poſſunt, omnes autem Græci, vt dicebam, poſſe exiſtimant: nónne par eſt nos omnium cauſa rubore commotos ad eos dicere: Hoc eſt vnum de illis, ô Græcorum optimi quæ ignorare quidem turpe eſſe dicebamus: noſſe autem neceſſaria, non admodum præclarum. CLIN. Cur non? ATHE. Præterea alia quædam ſunt his affinia, in quibus plerunque ſimiliter erramus. CLIN. Quænam? ATHEN. Qua natura factum ſit, vt alia inuicem commenſurari poſſint quidem, alia verò non poſſint, hæc ſanè cognoſcere neceſſarium eſt, vel omnino inutilem eſſe illum qui ignorat. In his ergo animi cauſa trahere moram oportet. Senilis enim hic ludus multò iucundior erit quàm talorum & teſſerarum, liberóque homine dignior. CLINIAS. Fortaſſe. Multum enim teſſeræ hæque doctrinæ inter ſe diſtare videntur. ATH. Hæc ipſe, ô Clinia, diſcenda iunioribus cenſeo. Nam nec noxia, neque difficilia ſunt, & ludendo percepta, proderunt ciuitati, oberunt autem nunquam. Attendendum eſt autem, ſiquis aliter dicat.

lem ac lunam nunquam iter idem facere opinamur, & alias quaſdam cum his ſtellas errare dicimus, quas planetas vocamus. CLIN. Per Iouem hoſpes verum eſt quod dicis. Sæpe nanque ipſe oculis vidi Luciferum & Heſperum & alias quaſdam nunquam eundem facere curſum: ſed omnino errare: ſolem autem ac lunam errare ſemper, omnes cognouimus. ATHEN. Hæc, ô Megille, & Clinia ſunt, quæ iunioribus ciuibúſque noſtris de diis cœleſtibus vſqueadeo diſcenda cenſeo, vt in eos prophanum nihil loquantur, ſed ſacrificando piéque vouendo laudibus ſemper honorent. CLIN. Rectum quidem hoc: ſi modò poſſibile primum eſt, quod dicis perdiſcere: deinde etiam ſi minus rectè de his nunc loquimur, poſtquàm verò didicerimus, rectè loquemur, ſi inquam ita eſt, ego quoque talem doctrinam eatenus diſcendam eſſe concedo. Hæc igitur ita ſe habere, conare tu quidem diligenter exponere: nos verò audiemus atque diſcemus. ATHEN. Non eſt facile, quod dico, percipere, nec rurſus omnino difficile: nec longo vt diſcutiatur, indiget tempore. Cuius ſignum eſt, quòd ipſe nec nuper nec iam olim audiui, & nunc breui tempore ſignificare vobis poſſum. Quæ tamen ſi difficilia penitus eſſent, nec ego declarare, nec vos percipere hac ætate poſſetis. CLIN. Vera dicis: ſed quænam hæc eſt doctrina, quam mirabilem eſſe dicis, & iunioribus neceſſariam, nobiſque ignotam? Conare apertiſſimè iſtud oſtendere. ATHEN. Conabor equidem. Non eſt, ô viri optimi, vera hæc de ſole & luna cæteriſque ſtellis opinio, quòd vnquam pererrent, ſed contrà ſe res habet. Eandem enim quoduis illorum viam, non multas, circumeundo peragit: quamuis videatur per multas ferri. Quod verò in eis velociſſimum eſt, non rectè tardiſſimum, & contrà contrarium iudicamus. Quæ

ῥήσομεν; Α. Ὦ 'γαθοί, καταψευδόμεθα νῦν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, Ἕλληνες πάντες μεγάλων θεῶν, Ἡλίου τε ἅμα καὶ Σελήνης. Κ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις ψεῦδος; Α. Φαμὲν αὐτὰ οὐδέποτε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι, καὶ ἄλλ' ἄττα ἄστρα μετὰ τούτων, ἐπονομάζοντες πλανητὰ αὐτά. Κ. Νὴ τὸν Δία, ὦ ξένε, ἀληθὲς τοῦτο λέγεις. ἐν γὰρ δὴ τῷ βίῳ πολλάκις ἑώρακα καὶ αὐτὸς τόν τε Ἑωσφόρον καὶ τὸν Ἕσπερον καὶ ἄλλους τινὰς οὐδέποτε ἰόντας εἰς τὸν αὐτὸν δρόμον, ἀλλὰ πάντῃ πλανωμένους· τὸν δὲ Ἥλιόν που καὶ
D Σελήνην δρῶντας ταῦθ' ἃ ἀεὶ πάντες ξυνεπιστάμεθα. Α. Ταῦτ' ἔστι τοίνυν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, νῦν, ἃ δή φημι δεῖν περὶ θεῶν τῶν κατ' οὐρανὸν τούς γε ἡμετέρους πολίτας τε καὶ τοὺς νέους τὸ μέχρι τοσούτου μαθεῖν περὶ ἁπάντων τούτων, μέχρι τοῦ μὴ βλασφημεῖν περὶ αὐτά· εὐφημεῖν δὲ ἀεὶ θύοντάς τε καὶ ἐν εὐχαῖς εὐχομένους εὐσεβῶς. Κ. Τοῦτο μὲν ὀρθόν, εἴγε πρῶτον μὲν δυνατόν ἐστιν ὃ λέγεις μαθεῖν· εἶτα, εἰ μὴ λέγομέν τι περὶ αὐτῶν ὀρθῶς νῦν, μαθόντες δὲ λέξομεν, συγχωρῶ κἀγὼ τό γε τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ὂν μαθητέον εἶναι. ταῦτ' οὖν ὡς ἔχοντα
E ἔσθ' οὕτω, πειρῶ σὺ μὲν ἐξηγεῖσθαι πάντως· ἡμεῖς δὲ ξυνέπεσθαί σοι μανθάνοντες. Α. Ἀλλ' ἔστι μὲν οὐ ῥᾴδιον ὃ λέγω μαθεῖν, οὐδ' αὖ πάλιν παντάπασι χαλεπόν· οὐδέ γε τινὸς χρόνου παμπόλλου. τεκμήριον δέ· ἐγὼ τούτων οὔτε νέος οὔτε πάλαι ἀκήκοα σφῷν, ἂν νῦν οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ δηλῶσαι δυναίμην. καίτοι χαλεπά γε ὄντα οὐκ ἄν ποτε οἷός τ' ἦν δηλοῦν τηλικούτοις οὖσι τηλικοῦτος. Κ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλὰ τί καὶ φῂς τοῦτο τὸ μάθημα, ὃ θαυμαστὸν μὲν λέγεις, προσῆκον δ' αὖ μαθεῖν τοῖς νέοις; οὐ γιγνώσκειν δὲ ἡμᾶς; πειρῶ περὶ αὐτοῦ τό γε τοσοῦτον
F φράζειν ὡς σαφέστατα. Α. Πειρατέον. οὐ γάρ ἐστι τοῦτο, ὦ ἄριστοι, τὸ δόγμα ὀρθὸν περὶ Σελήνης τε καὶ Ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, ὡς ἄρα πλανᾶταί ποτε· πᾶν δὲ τοὐναντίον ἔχει τούτου. τὴν αὐτὴν γὰρ αὐτῶν ὁδὸν ἕκαστον καὶ οὐ πολλὰς ἀλλὰ μίαν ἀεὶ κύκλῳ διεξέρχεται· φαίνεται δὲ πολλὰς φερόμενον· τὸ δὲ τάχιστον αὐτῶν ὂν, βραδύτατον οὐκ ὀρθῶς αὖ δοξάζεται· τὸ δ' ἐναντίον, ἐναντίως.

προσκαταπειθόμενον ἐπὶ μεῖζον εἶναι, τοὺς νόμους θέντα ἀπαλλάττεσθαι. ἕτερον δέ τι πρὸς τοῖς νόμοις εἶναι μεταξύ τι νουθετήσεώς τε πεφυκὸς ἅμα καὶ νόμων· ὃ δὴ πολλάκις ἡμῖν ἐμπέπτωκε τοῖς λόγοις, οἷον περὶ τὴν τῶν σφόδρα νέων παίδων τροφήν. οὐ γὰρ ῥητὰ φαμὲν εἶναι λέγοντές τε αὐτά, ὡς νόμους οἴεσθαι τίθεσθαι εἶναι, πολλῆς ἀνοίας γέμειν. γεγραμμένων δὴ ταύτῃ τῶν νόμων τε καὶ ὅλης τῆς πολιτείας, οὐ τέλεος ὁ τοῦ διαφέροντος πολίτου πρὸς ἀρετὴν γίγνεται ἔπαινος, ὅταν αὐτόν τις φῇ τὸν ὑπηρετήσαντα τοῖς νόμοις ἄριστα, καὶ πειθόμενον μάλιστα, τοῦτον εἶναι τὸν ἀγαθόν· τελεώτερον δὲ ὧδε εἰρημένον, ὡς ἄρα ὃς ἂν τοῖς τοῦ νομοθετοῦντός τε καὶ ἐπαινοῦντος καὶ ψέγοντος πειθόμενος γράμμασι, διεξέλθῃ τὸν βίον ἀκραιφνῆ. τοῦτ' ἔστιν ὀρθότατος εἰς ἔπαινον πολίτου· τόν τε νομοθέτην ὄντως δεῖ μὴ μόνον γράφειν τοὺς νόμους, πρὸς δὲ τοῖς νόμοις ὅσα καλὰ αὐτῷ δοκεῖ καὶ μὴ καλὰ εἶναι, νόμοις ἐμπεπλεγμένα γράφειν. τὸν δὲ ἄκρον πολίτην μηδὲν ἧττον ταῦτα ἐμπεδοῦν ἢ τὰ ταῖς ζημίαις ὑπὸ νόμων κατειλημμένα. τὸ δὲ παρὸν ἡμῖν τοῦτο οἷον μάρτυρα ἐπαγόμεθα· δηλοῖ μὲν ἂν ὃ βουλόμεθα μᾶλλον. θήρα γὰρ πάμπολύ τι πρᾶγμά ἐστι, περιειλημμένον ὀνόματι νῦν σχεδὸν ἑνί. πολλὴ μὲν γὰρ ἡ τῶν ἐνύδρων, πολλὴ δὲ ἡ τῶν πτηνῶν· πάμπολυ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ πεζὰ θηρεύματα, οὐ μόνον θηρίων, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἄξιον ἐννοεῖν θήραν, τήν τε κατὰ πόλεμον· πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατὰ φιλίαν θηρεύουσα· ἡ μὲν ἔπαινον, ἡ δὲ ψόγον ἔχει. καὶ κλωπεῖαι καὶ ληστῶν καὶ στρατοπέδων στρατοπέδοις θῆραι. θήρας δὴ πέρι τιθέντι τῷ νομοθέτῃ τοὺς νόμους, οὔτε μὴ δηλοῦν ταῦθ' οἷόν τε, οὔτε ἐπὶ πᾶσι τάξεις καὶ ζημίας ἐπιτιθέντα, ἀπειλητικὰ νόμιμα τιθέναι. τί δὴ δραστέον περὶ τὰ τοιαῦτα; τὸν μὲν νομοθέτην ἐπαινέσαι καὶ ψέξαι χρεὼν τὰ περὶ θήρας, πρὸς τοὺς τῶν νέων πόνους τε καὶ ἐπιτηδεύματα. τὸν δ' αὖ νέον ἀκούσαντα πείθεσθαι· καὶ μήθ' ἡδονὴν μήτε πόνον ἐξείργειν αὐτόν. τῶν δὲ περὶ ἕκαστα ἀπειληθέντων μετὰ ζημίας καὶ νομοθετηθέντων, τὰ μετ' ἐπαίνου ῥηθέντα μᾶλλον τιμᾶν, καὶ προσταχθέντα ἀποτελεῖν. τούτων δὲ προρρηθέντων, ἑξῆς ἂν γίγνοιτο ἔμμετρος ἔπαινος θήρας καὶ ψόγος· ἥτις μὲν βελτίους ἀποτελεῖ τὰς ψυχὰς τῶν νέων, ἐπαινοῦντος· ψέγοντος δὲ ἣ τἀναντία.

C conſcriptus legibus & republica conſtituta, non eſt præſtantis virtute ciuis perfecta laus, qua dicitur cum bonum eſſe ciuem, qui legibus quàm optimè miniſtrauit, & quàm maximè paruit: ſed perfectior illa eſt, cum eſſe talem, qui legumlatoris, leges ferentis & laudantis vituperantiſque ſcriptis omnino per totam vitã paruit. Hæc ciuis præcipua laus eſt. Nempe oportet, vt legis conditor leges non ſolùm conſcribat, ſed etiam declarationem quandam his adiungat, qua quæ honeſta turpiáve ſibi videntur ſignificet. Ciuem quoque ſummum oportet non minus hæc quàm quæ multa impoſita à legibus mandata fuerint obſeruare. Ad D hoc verò rem, qua de agitur, quaſi teſtem adducimus. Magis enim quod volumus, aperit. Venatus enim res latior eſt, nomine vno comprænenſa. Alius aquaticorum, alius volatilium, alius pedeſtrium: nec ferarum ſolùm, verumetiam hominum, horúmque non bellicus tantummodo, verumetiam qui per amicitiam: & alius quidem laudem, alius vituperationem habet. Rapinæ quoque latronum, caſtrorúmque venatus ſunt. Quamobrem qui de venatu leges eſt conditurus, nec iſta præterire poteſt, neque ſingulis ordine certo atque multa, minaces leges E imponere. Quid ergo de his faciendum eſt? Oportet vt legislator quæ in venatione laudanda ſunt, laudet: quæ contrà, vituperet, ad iuuentutis exercitationem. Iuuenes autem cùm audiuerint, ita parere debent, vt nec labore nec voluptate reuocati aliter faciant quàm legislator conſuluit. Imò verò magis honorent, quæ cum laude dicta & exhortando propoſita ſunt, quàm quæ minaci & vindice lege firmata. His ita propoſitis congrua deinceps laus & vituperatio venationis conſcribi poteſt: vt quæ meliores animos iuuenum facit, laudetur: quæ contrà, vituperetur.

F

per incultos agros monteſque vagari permittatur. A cultis locis, ſacriſque incultis à quocunque pellatur. Piſcator nec in portubus, nec ſacris fluuiis, paludibus, ſtagniſque venetur: in aliis liceat, dummodo ſuccorum non vtatur permixtione. Sed iam inſtitutiones de diſciplina finem habeant. CLIN. Præclarè loqueris.

C νόμος δ' ὅδε· τούτους μηδεὶς ἱεροῖς ὄντως θηρεύειν κωλυέτω, ὅπου καὶ ὅπῃ περ ἂν ἐθέλωσι κυνηγετεῖν· νυκτερευτὴν δὲ κυσὶ καὶ πλέκταις πιστὸν μηδεὶς μηδέποτε ἐάσῃ μηδαμοῦ θηρεῦσαι. τὸν ὀρνιθευτὴν δὲ ἐν ἀργοῖς μὲν καὶ ὄρεσι μὴ κωλυέτω, ἐν ἐργασίμοις δὲ καὶ ἱεροῖς ἀνίοις, ἐξειργέτω ὁ προστυγχάνων. ἐνυγροθηρευτὴν δὲ, πλὴν ἐν λιμέσι καὶ ἱεροῖς ποταμοῖς τε καὶ ἕλεσι καὶ λίμναις, ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ, ἐξέστω θηρεύειν, μὴ χρώμενον ὀπῶν ἀναθολώσει μόνον. νῦν οὖν ἤδη πάντα χρὴ φάναι τέλος ἔχειν τά γε παιδείας πέρι νόμιμα. ΚΛ. Καλῶς ἂν λέγοις.

DIALOGVS OCTAVVS DE LEGIBVS VEL, DE LEGVM LATIONE.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

QVAE modò de præcipuo ſingularique vnius Dei cultu ex multis Platonis noſtri teſtimonijs aſſeruimus: poſſumus præterea per Phædrum, Gorgiam, Protagoram, Politicum, Critiam, quartum legum, abſque controuerſia confirmare. In his enim vniuerſam deorũ, vt ita dixerim, ſynagogã vnico ſubdit regi, prout vult ſingulis imperanti: aliáq́ alijs officia iuſte diſpertiẽti: & humana per illos ordine diſpenſanti: non quaſi abſente hinc illo, ſed vt apparet in quarto legum, potius ita volente. Iubet itaque Plato primum quidem deum propter ſe adorari. Sequentes verò qui participes eius dij quoque dicuntur, amari tanquam illi ſimiliores. Honorari etiam vt vicarios, imò & aduocari quaſi conciliatores, audiri etiam vt diuinæ mentis interpretes. Exaudiri denique ceu maieſtatis diuinæ præcones. Iubet & templa condi in vrbe: & vrbem ipſam quaſi ædem ſacram in partes diſtribuit duodecim. Quemadmodum & deus templum ſibi ipſe cõſtruxit, mundum duodecim ſphærarum choris ornatum: Sacerdotibus quoque munitum, id eſt ſpiritibus præditis ratione, deum vbique laudantibus. Diuinum verò id templũ Plato pro viribus imitans, & multos in ſuis templis admittit deos, quemadmodum deus ipſe multos admittit in ſuo: & varia diſponit ſimulacra: ſicut & deus ſtellas locauit in cœlo: quaſi ſuorum ſtatuas angelorum. Præterea inter multas multorum aras altare primum conſecrat primo, quemadmodũ ſtellas inter, peculiarem ſibi ſtatuam Deus elegit ſolem, vt in Republica Plato inquit. De quo fortè dictum videri poſſit: In ſole poſuit tabernaculum ſuum. De ſacrificijs autem ſtatuiſque diligentius alibi pertractabitur: verùm vt in præſentia ſummatim dicam, primum deum vtpote materiæ aut ſimilis naturæ nihil habentem, vnica vult mẽte coli. Sequentibus verò numinibus hoſtias & ſacrificia qua ratione lex patria iubet, adhiberi permittit Hinc theologi gentium in numinum cœleſtium igneorúmque ſacris, figuras & lumina, multáque ad viſum ſpectantia inſerebant. In ſacris autem aëreorum, muſicos quoque concentus, & odores vaporéſque addebant. At in ſacrificijs aqueorum atque terreſtrium, ijs inſuper quæ ad guſtum & ſoliditatem attinent, vtebantur. Quamobrem nemini mirum videri debet, Platonem philoſophum adeo grauem leges ſuas, omnes quidem, præcipue verò ſacras, non niſi conſultis oraculis promulgare. Principio videbatur temporibus indulgendum. Neceſſarium quidem erat humana diuino quodam conſilio & autoritate firmare. Impoſſibile verò ex tempeſtate eos homines ita natos, & ita educatos, ratione vlla à conſuetis alieniſſima in diuina reuerentia conſeruare. Deinde Plato prudentiſſimus indicabat: & ſi poſſent impuri ſpiritus homines per oracula fallere, ſæpe tamen abſtractas ob diuinam reueren-

caducũ eſt, non præſtat. Ac ſi operæpretiũ eſſe dicatur huic quoque coniũgi: non propter hoc ipſum propriè, ſed alterius finis gratia id dicendũ. De his autẽ in Theologia diffuſius. Sed nunquid dæmonibus etiã impurioribus Platonici litant? Nonnulli his inſuper, partim quia naturalibus præſint officijs, partim verò ne inuidia noceant. Plato verò id nequaquam conceſſerit. Quippe cũ purgandæ mentis gratia primique dei veneratione duntaxat ſacra iubeat facere. Affirmat autẽ ciuitatẽ legibus conſilio diuino vtentem fore felicem. Addit ad felicem tũ ciuis tũ ciuitatis vitã id maximè pertinere, vt nec alijs iniuriam inferat, neque afficiatur iniuria. Vtrunque vero virtute conſequi poſſe. Ac ne ciuitas afficiatur iniurijs, ſtatuit ſacrificia, in quibus & diuinũ auxilium impetretur, & ludi quidã ſolennes feſtiuique frequententur, bellicas pugnas quàm maximè imitantes. Quibus exerceri vult ad pugnam tã fœminas quàm mares: & in ſingulis quidem tã ſiniſtrã manum quàm dextrã: vt & ciuitas ex vtroq; ſexu æque vtili integra ſit: & quilibet ex vtraque manu pariter vtili, ſit integerrimus. Inter hæc notabis quàm deteſtetur auaritiã, ob id maximè ciuitati noxiam, quòd propriis vilibúſque lucris occupatos animos à publicæ ſalutis cura detorqueat. Notabis iterum quanta cautione Muſicã, choreas, poeſimque in ſacris bellicíſque ludis admittat. Deinde ſolum illud imperium legitimũ eſſe pariter atque tutũ, in quo volens volentibus imperat. At quoniam in iuuenilium ludorum cœtibus ſæpe amores incidunt, & ij quidẽ turpiſſimi, idcirco his diligentiſſimè præcipit occurrendum, quamuis ex parte iam occurrerit, vbi aurũ & argentũ ciuibus ſuſtulit, & in laboribus aſſiduis educauit, & oculis iudicũ mores vbique circumſpicientium ſubiecit aſſiduè omnes, maximè iuuentutẽ. Quæ quidem tria eſſe remedia cenſet aduerſus laſciuiæ & petulantiæ morbum admodũ ſalutaria. Occurrit & quarto quodam præſenti remedio: vt videlicet ab adiutoribus legum magiſtratibus fama quotidie diuulgetur, per quã cuncti communi conſenſu conſueſcant exiſtimare, concubitus contra naturã, non minus turpes eſſe, nec minori apud deũ odio haberi, quàm concubitũ inter filios & parentes. Putat verò Plato communis famæ conſenſum miram ad mores habere potentiam. In his audies feliciter eum viuere, qui ſuperat voluptatem: infeliciter, qui ſuperatur. Audies & præceptum ad abſtinentiam maximè ſalutare, à Paulo apoſtolo ſummopere comprobatum: vt ſi athletæ corporeæ victoriæ ſtudio voluptatibus abſtinent, multo magis omnes gratia victoriæ ad animum pertinentis debeant ſimiliter abſtinere. Præterea geminam eſſe beneuolentiam: alteram quidem morum ſimilitudine: alteram verò ex quadam indigentia procreatam. Et vtranque cùm ſit vehementior, amorem cognominari. Amorem quoque quantum ad propoſitum ſpectat triplicem. Aut enim pulchritudinem animi, aut corporis tantum, aut vtriuſque ſimul amari. In his conſidera quàm cautè in legibus ferendis incedat, vt qui nonnunquam in dialogis honeſto formæ corporeæ amatori nonnihil indulſerit, hic tamen nihil indulgeat. Nempe corporis ſolius amorem euidenter exterminat. Vtriuſque verò coniuncti quamuis moderatum, in legibus non audet admittere. Solum denique erga animum ſolum manifeſtè approbare videtur. Tum verò homines deprauata natura ſui dominos eſſe negat, neque iniuria. Quiſquis enim à ratione diſcedens, rationalem hominis amittit naturam, nimirum & libertatem quæ rationis munus eſt, ſimul amittit: neque tamen amittit culpam, dum quaſi delinquit impulſus: quippe cùm ipſemet cauſam neceſſitati eiuſmodi dederit. Homines autem his contrarios, id eſt, integræ naturæ appellat eos: qui deum colunt, & inter humana maximè omnium timent infamiam: nec corporis vllius ſcilicet, vel ſui, vel alieni, ſed animi morúmque pulchritudinem diligunt. Quod autem in ſuperioribus dixit officium eſſe Dei, eiuſmodi delictis obſiſtere, ſi ab eo hæc ordinari poſſent: ſic accipe, vt dei naturarum ordinatoris proprium ſit, quæ ab ordine naturæ collapſa ſunt, in ordinem reſtituere: præſertim cùm multorum opinio ſit animam in eiuſmodi ſcelera non tam ſenſibus quàm dæmonibus quibuſdam inſtigantibus, vel ab initio corruiſſe. Vbi verò ait, ſi ordinari à deo poſſent, non de diuina potentia, ſed humana diffidit: poteſt quidem deus quantum in ipſo eſt ordinare, ſed non tam facile ordinari homo poteſt. Poſſet & deus cogere, ſi modo vellet neceſſario trahere, quem vult modo quodam libero ducere. Mox etiam de conuiuijs, quæ inter ſolennia ſacra, ludóſque celebrantur, mentionem facit. Item ex conuiuijs de victu legibúſque ad hunc pertinentibus. Opportunè verò poſt educationem animi, legéſque ad hanc attinentes, ad corporis nutrimentum legéſque eiuſmodi iam deſcendit. Tum de agris, terminis, aquis, fructibus, pecoribus atque paſcuis, ſimilibúſque, leges tradit.

nihil lege ſancire. CLIN. Fortaſſe numerum. ATHE. De numero igitur primo dicamus. Quem ego trecentorum & ſexaginta quinque eſſe oportere cenſeo: vt vnus aliquis ſemper ex magiſtratibus deorum alicui, aut dæmonum, pro ciuitate, pro ſeipſis, pro rebus ſuis ſacrificet. Interpretes verò & ſacerdotes tam viri quàm mulieres, vateſque vnà cum legum cuſtodibus congregati, ea ordinent quæ in his legumlator neceſſariò omiſerit. Nam omiſſorum cognitores iſtos eſſe oportet. Lex ergo videbit, vt duodecim ſolennitates diis duodecim quibus ſingulæ tribus cognominantur ciues peragant, diiſque ipſis ſacra per ſingulos méſes faciant: choros præterea ludoſque muſicos & certamina gymnica, prout diis ſingulis & temporibus conuenit. Erunt autem ſolennitates diſtinctæ, vt conſtet, quas ſine viris, & quas non agi oporteat. Terreſtrium quoque cœleſtiúmque deorum, cæterorúmque qui hos ſequuntur ſolennitates miſcendæ non ſunt, ſed ſeparandæ in duodecimo menſe, qui Plutoni dicatus eſt, vt legitimè celebrentur. Non enim abiiciendus bellicoſis hominibus is deus eſt, ſed colendus, tanquam generi hominum ſemper optimus. Nam animæ corporiſque coniunctio, nullo modo melior eſt quàm ſolutio, vt ego ſeriò loquens affirmo. Præterea quicunque ſufficienter hæc diſtincturi ſunt, illud cogitare omnino debent, noſtram hanc ciuitatem quod ad vacationem temporis & poſſeſſionem rerum neceſſariarum attinet, talem eſſe qualis hoc ſeculo nulla reperiri poſſit. Verùm oportet ipſam perinde atque hominem vnum bene viuere. Feliciter autem viuentibus hoc neceſſariò ineſſe in primis oportet, vt nec ipſi aliis, nec alii ipſis iniuriam inferant. Quorum alterum non eſt admodum difficile. Alterum verò vt nulla poſſis iniuria lædi, difficillimum: nec perfectè id quiſquam aliter aſſequi poteſt, quàm vt perfectè bonus efficiatur. Idem eſt & in ciuitate: nam ſi bona erit,

ὅσας ἢ ὥστινας ἀνομοθέτητα ἐᾶν ᾗ γ' αὐτῶν εἴη. ΚΛ. Τάχ' ἂν ἴσως ἀριθμόν. ΑΘ. Τὸν ἀριθμὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον. ἔσονται γὰρ τὴν μὲν πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων μηδὲν ἀπολείπουσαι, ὅπως ἂν μία γέ τις ἀρχὴ θύῃ θεοῖς ἢ
B δαίμοσιν ἀεί τινι, ὑπὲρ πόλεώς τε καὶ αὐτῶν καὶ κτημάτων. ταῦτα δὲ ξυνελθόντες ἐξηγηταὶ καὶ ἱερεῖς, ἱέρειαί τε καὶ μάντεις μετὰ νομοφυλάκων, ταξάντων ἃ παραλείπειν ἀναγκαῖον τῷ νομοθέτῃ καὶ δὴ καὶ αὐτῶν τούτων χρὴ γίγνεσθαι ἐπιγνώμονας τῶν παραλειπομένων τούτους τοὺς αὐτούς. ὁ μὲν γὰρ δὴ νόμος ἐρεῖ δώδεκα μὲν ἑορτὰς εἶναι τοῖς δώδεκα θεοῖς, ὧν αὖ ἡ φυλὴ ἑκάστη ἐπώνυμος ᾖ, θύοντας τούτων ἑκάστοις ἔμμηνα ἱερά, χορούς τε καὶ ἀγῶνας μουσικούς. τοὺς δὲ γυμνικοὺς κατὰ τὸ πρέπον προσνέμοντας τοῖς θεοῖς τε αὐτοῖς ἅμα καὶ ταῖς ὥραις ἑκάστης γυναικείας τε ἑορτάς, ὅσαις χωρὶς ἀν-
C δρῶν προσήκει καὶ ὅσαις μή, διανέμοντας. ἔτι δὲ καὶ τὰ τῶν χθονίων, καὶ ὅσους αὖ θεοὺς οὐρανίους ἐπονομαστέον, καὶ τὰ τῶν τούτοις ἑπομένων, οὐ ξυμμικτέον ἀλλὰ χωριστέον ἐν τῷ τοῦ Πλούτωνος μηνὶ τῷ δωδεκάτῳ, κατὰ τὸν νόμον ἀποδιδόντας. καὶ οὐ δυσχεραντέον πολεμικοῖς ἀνθρώποις τὸν τοιοῦτον θεόν, ἀλλὰ τιμητέον, ὡς ὄντα ἀεὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει ἄριστον. κοινωνία γὰρ ψυχῇ καὶ σώματι, διαλύσεως οὐκ ἔστιν ᾗ κρείττων, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν, σπουδῇ λέγων. πρὸς τούτοις δέ, διανοεῖσθαι χρὴ τοὺς διαιρήσοντας ἱκανῶς ταῦτα πάντα δή, ὡς ἔσθ' ἡμῖν ἡ πόλις οἵα οὐκ ἄν
D τις ἑτέρα εὕροι τῶν νῦν, περὶ χρόνου σχολῆς καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐξουσίας. δεῖ δὲ αὐτήν, καθάπερ ἕνα ἄνθρωπον, ζῆν εὖ. τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγκη πρῶτον, τὸ μήτε αὐτοὺς ἀδικεῖν ἄλλους, μήτε ὑφ' ἑτέρων αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι. τούτοιν δὲ τὸ μέν, οὐ πάνυ χαλεπόν, τοῦ δὲ μὴ ἀδικεῖσθαι κτήσασθαι δύναμιν, παγχάλεπον· καὶ οὐκ ἔστιν αὐτὸ τελέως σχεῖν ἄλλως, ἢ τελέως γενόμενον ἀγαθόν. ταὐτὸν δὴ τοῦτ' ἔστι καὶ πόλει ὑπάρχει· γενομένῃ μὲν ἀγαθῇ,

ματα, ἐὰν μὴ καὶ μουσικὴ παρέχῃ. κρίσις δὲ αὐτῶν ἔστω παρά C τε τῷ παιδευτῇ καὶ τοῖς ἄλλοις νομοφύλαξι. τούτων ἀποδιδόντων αὐτοῖς γέρας, παρρησίαν ἐν μούσαις εἶναι μόνοις, τοῖς δὲ ἄλλοις μηδεμίαν ἐξουσίαν γίγνεσθαι· μηδέ τινα τολμᾶν ᾄδειν ἀδόκιμον μοῦσαν, μὴ κρινάντων τῶν νομοφυλάκων, μηδ᾽ ἂν ἡδίων ᾖ τῶν Θαμύρου τε καὶ Ὀρφείων ὕμνων· ἀλλ᾽ ὅσα τε ἱερὰ κριθέντα ποιήματα ἐδόθη τοῖς θεοῖς, καὶ ὅσα ἀγαθῶν ὄντα ἀνδρῶν ψέγοντα ἢ ἐπαινοῦντά τινας, ἐκρίθη μετρίως δρᾶν τὸ τοιοῦτον. τὰ αὐτὰ δὲ λέγω στρατείας τε πέρι καὶ τῆς ἐν ποιήσεσι παρρησίας, γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ὁμοίως γίγνεσθαι δεῖν. χρὴ δὲ ἀναφέρειν παραδεικνύντα ἑαυτῷ τὸν νομοθέτην τῷ λόγῳ· D φέρε, τίνα ποτὲ τρέφω, τὴν πόλιν ὅλην παρασκευάσας; ἆρ᾽ οὐκ ἀθλητὰς τῶν μεγίστων ἀγώνων, οἷς ἀνταγωνισταὶ μυρίοι ὑπάρχουσι; Καὶ πάνυ γε, φαίη τις ἄν, ὀρθῶς λέγων. Τί δῆτα; εἰ πύκτας ἢ παγκρατιαστὰς ἐτρέφομεν, ἤ τι τῶν τοιούτων ἑτέρων ἀγωνισμάτων ἀθλοῦντας, ἆρ᾽ εἰς αὐτὸν ἂν ἀπηντῶμεν τὸν ἀγῶνα, ἐν ᾧ πρόσθεν χρόνῳ οὐδενὶ καθ᾽ ἡμέραν προσμεμαχημένοι; ἢ πύκται γε ὄντες, παμπόλλας ἂν ἡμέρας ἔμπροσθεν τοῦ ἀγῶνος ἐμανθάνομέν τε ἂν μάχεσθαι καὶ διεπονούμεθα, μιμούμενοι πάντα ἐκεῖνα ὁπόσοις ἐμέλλομεν εἰς τότε χρήσεσθαι περὶ τῆς νίκης διαμαχόμενοι; καὶ ὡς ἐγγύ- E τατα τοῦ ὁμοίου ἰόντες, ἀντὶ ἱμάντων σφαίρας ἂν περιεδούμεθα, ὅπως αἱ πληγαί τε καὶ αἱ τῶν πληγῶν εὐλάβειαι διεμελετῶντο εἰς τὸ δυνατὸν ἱκανῶς; εἰ δέ τις ἡμῖν συνέβαινε συγγυμναστῶν ἀπορία πλείων, ἆρ᾽ ἄν, δείσαντες τὸν τῶν ἀνοήτων γέλωτα, οὐκ ἂν ἐτολμῶμεν κρεμαννύντες εἴδωλον ἄψυχον γυμνάζεσθαι πρὸς αὐτό; καὶ ἔτι πάντων τῶν τε ἐμψύχων καὶ τῶν ἀψύχων ἀπορήσαντές ποτε, ἐρημίᾳ συγγυμναστῶν, ἆρά τι οὐκ ἐτολμήσαμεν ἂν αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σκιαμαχεῖν ὄντως; ἢ τί ποτε ἄλλο τὴν τοῦ χειρονομεῖν μελέτην ἄν τις φαίη γεγονέναι; ΚΛ. Σχεδόν, ὦ ξένε, οὐδὲν ἄλλο γε πλὴν τοῦτο αὐ- F τὸ ὃ σὺ νῦν ἔφθεγξαι. ΑΘ. Τί οὖν; τὸ τῆς πόλεως ἡμῖν μάχιμον ἢ χεῖρόν τι παρασκευασάμενον τῶν τοιούτων ἀγωνιστῶν εἰς τὸν μέγιστον τῶν ἀγώνων ἑκάστοτε τολμήσει προσιέναι, διαμαχούμενον περὶ ψυχῆς τε καὶ παίδων καὶ χρημάτων καὶ ὅλης τῆς πόλεως;

runt, poemata etiam ſi minus muſica ſunt, decantentur. Cuius rei iudicium, puerili doctrinæ præpoſitus, cæterique cuſtodes habeant legum. Hi probis viris honorem hunc tribuant, vt ſolis libertatem in muſis præſtent: cæteros verò prohibeant. Nemo igitur audeat muſam horum iudicio non probatam canere, etiamſi Thamyræ Orpheique hymnis ſit ſuauior. Sed canantur poemata ſacra, quæ iudicio approbata, diiſque dicata ſunt: virorum quoque bonorum poemata, quibus laudantur vituperantúrque aliqui, & moderatè id facere iudicata ſunt. Hæc eadem de militia & de libertate poetica iudico mulieribus & viris ſimiliter facienda. Sed oportet legiſlatorem ſecum ita pleraque loqui. Cedo: in ciuitate inſtituenda quales ciues educare ſtudeo? An non certaminum maximorum athletas, quibus innumeri ſunt aduerſarii? Prorſus ita, rectè quilibet reſpondebit. Si ergo pugiles, aut pancratiaſtas, aut alios ſimiles educaremus, itáne in ipſum certamen educeremus, vt cum nullo antea vnquam pugnauerint? Vel ſi pugiles eſſemus, nónne pluribus ante diebus pugnare didiciſſemus, omnia facientes quibus in vero certamine vbi ad victoriam contenditur, vti oporteat, quàm proximè ad id quod ſimile eſt, accedentes, pro loris cæſtuum orbibus ferreis indueremur, vt vulnera & inferre, & vitare præ meditatione diſceremus? Quòd ſi nulli quibus cum exerceri poſſemus, ſocii nobis darentur, nunquid ſtultorum veriti riſum nos contineremus, quin inanime ſimulacrum ex aduerſo ad quod exercitatio fieret, ſuſpenderemus? Ac ſi nec animati, nec anima carentis aduerſarij copia nobis eſſet, nónne ipſi ſoli ad vmbram propriam pugnaremus? An ad aliud quicquam, manuum huc & illuc flexus, & præparatio huiuſmodi excogitata eſt? CLINIAS. Ad nihil aliud fermè quàm ad hoc ipſum, quod nunc dixiſti. ATHEN. Quid igitur ciuitatis pars quæ militiæ ſtudet? An peius quàm certatores huiuſmodi præparata audebit ad certamen maximum deuenire, pro vita, pro liberis, pro rebus ſuis, pro patria pugnatura?

imitatiua chorea talis atque certamen nuſquam fermè niſi rarò admodum fiant? An propter multitudinis legúmque latorum ignorantiam ita fieri affirmabimus? CLIN. Fortè. ATHEN. Nequaquam, ô beate Clinia. Sed duæ huius rei ſufficientes cauſæ ſunt. CLIN. Quænam. ATHE. Vna quidem, quòd diuitiarum cupiditate cæteris omnibus in omne tempus neglectis, ſolummodo rem priuatam curamus: ad idque incumbens ciuium animus, nulli prorſus niſi pecuniis quotidie cumulandis dare operam poteſt. Nam artes & ſtudia quæ ad lucrum conducunt, libentiſſimè complectuntur omnes, cætera ſpernunt. Hæc igitur vna cauſa eſt, ne ciues id aut aliud quicquam honeſtum bonúmque officium curent, ſed inſatiabili auri & argenti cupiditate, & honeſta pariter & inhoneſta artificia complectantur, & quiduis agant, ſeu fas ſiue nefas id habeatur, vt pecunias cumulent, quibus ſubminiſtrantibus veluti pecora, ventri ac veneri ſeruiant. CLIN. Rectè dicis. ATHEN. Hæc igitur quam dico, vna ſit cauſa qua fit vt nec aliud quicquam præclarè, neque rem bellicam ſufficienter ciues exerceant: ſed qui natura modeſti ſunt, ad mercaturam, nauigationem, viliáque myſteria conuertantur: qui viriles & generoſi, ad furta, latrocinia, ſacrilegia, inſidias, ſceleráque tyrannica: qui cùm bene à natura conſtituti fuerint, infelices tamen hac conſuetudine euaſerunt. CLI. Quomodo illud ais? ATHEN. Imò cur non eos omnino infelices appellem, qui fame coguntur per omnem vitam ſuam animam cruciare? CLIN. Hæc vtique vna cauſa eſt: alteram verò cauſam, hoſpes, quam dicis? ATHEN. Rectè commonuiſti.

Ξυμφαίημεν ἂν ἡμεῖς γε, ὦ ξένε, τὰ νῦν ταῦτα δεῖν καὶ νομο-
θετεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν πόλιν ἅπασαν. ΑΘ. Ἆρ' οὖν γι-
γνώσκομεν ἅπαντες τὴν αἰτίαν διότι ποτὲ νῦν ἐν ταῖς πό-
λεσιν ἡ τοιαύτη χορεία καὶ ἀγωνία σχεδὸν οὐδαμοῦ οὐδα-
μῶς ἐστιν, εἰ μὴ πάνυ τι σμικρά; ἢ φῶμεν δι' ἀμαθίαν τῶν
πολλῶν καὶ τῶν τιθέντων αὐτοῖς τοὺς νόμους; ΚΛ. Τάχ'
ἄν. ΑΘ. Οὐδαμῶς, ὦ μακάριε Κλεινία. δύο δὲ χρὴ
φάναι τούτων αἰτίας εἶναι, καὶ μάλα ἱκανάς. ΚΛ. Ποίας;
D Α. Τὴν μὲν, ὑπ' ἔρωτος πλούτου, πάντα χρόνον ἄσχολον
ποιοῦντος τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι, πλὴν τῶν ἰδίων κτημά-
των, ἐξ ὧν κρεμαμένη πᾶσα ψυχὴ πολίτου παντὸς οὐκ
ἄν ποτε δύναιτο τῶν ἄλλων ἐπιμέλειαν ἴσχειν, πλὴν τοῦ
καθ' ἡμέραν κέρδους· καὶ ὅ, τι μὲν πρὸς τοῦτο φέρει μάθη-
μα ἢ καὶ ἐπιτήδευμα, ἰδίᾳ πᾶς μανθάνειν τε καὶ ἀσκεῖν
ἑτοιμότατός ἐστι· τῶν δὲ ἄλλων καταγελᾷ. τοῦτο μὲν, ἕν,
καὶ ταύτην μίαν αἰτίαν χρὴ φάναι τοῦ μήτε τοῦτο μήτ'
ἄλλο μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ἐθέλειν ἐπιτήδευμα πόλιν
σπουδάζειν, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου
E ἀπληστίαν, πᾶσαν μὲν τέχνην καὶ μηχανὴν, καλλίω τε
καὶ ἀσχημονεστέραν ἐθέλειν ὑπομένειν πάντα ἄνδρα, εἰ
μέλλει πλούσιος ἔσεσθαι, καὶ πρᾶξιν πράττειν ὅσιόν τε καὶ
ἀνόσιον, καὶ πάντως αἰσχρὸν μηδὲν δυσχεραίνοντα, ἐὰν μό-
νον ἔχῃ δύναμιν καθάπερ θηρίῳ τοῦ φαγεῖν παντοδαπὰ
καὶ πιεῖν ὡσαύτως, καὶ ἀφροδισίων πᾶσαν πάντως παρα-
σχεῖν πλησμονήν. ΚΛ. Ὀρθῶς. Α. Αὕτη μὲν τοίνυν, ἣν
λέγω, μία κείσθω διακωλύουσα αἰτία, τοῦ μήτε ἄλλο κα-
λὸν, μήτε τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἱκανῶς ἐῶσα ἀσκεῖν τὰς
πόλεις, ἀλλ' ἐμπόρους τε καὶ ναυκλήρους καὶ διακόνους
F πάντως τοὺς φύσει κοσμίους τῶν ἀνθρώπων ἀπεργαζομένη·
τοὺς δ' ἀνδρείους, λῃστὰς καὶ τοιχωρύχους καὶ ἱεροσύλους καὶ
πολεμικοὺς καὶ τυραννικοὺς ποιοῦσα· καὶ μάλ' ἐνίοτε οὐκ ἀφυεῖς ὄντας, δυστυχοῦντας γε μήν. Κ. Πῶς λέγεις. Α.
Πῶς μὲν οὖν αὐτοὺς οὐ λέγοιμ' ἂν παντάπασιν δυστυχεῖς, οἷς γε ἀναγκαῖον διὰ βίου πεινῶσι τὴν ψυχὴν ἀεὶ τὴν αὑτῶν
διεξελθεῖν; ΚΛ. Αὕτη μὲν τοίνυν μία· τὴν δὲ δὴ δευτέραν αἰτίαν τίνα λέγεις, ὦ ξένε; Α. Καλῶς ὑπέμνησας.

μεγίστη, ἐλευθέρα τε ἀπ' ἀλλήλων εἰσί. φιλοχρήματοι δ' ἥκιστ' ἂν οἶμαι, γίγνοιντ' ἂν ἐκ τούτων τῶν νόμων. ὥστ' εἰκότως C ἅμα καὶ κατὰ λόγον ἡ τοιαύτη κατάστασις πολιτείας μόνη δέξαιτ' ἂν τῶν νῦν τὴν διαπερανθεῖσαν παιδείαν τε ἅμα καὶ παιδιὰν πολεμικὴν ἀποτελεῖν ὀρθῶς τῷ λόγῳ. ΚΛ. Καλῶς. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ τούτοις ἐφεξῆς ἐστι μνημονευτέον περὶ ἁπάντων τῶν ἀγώνων τῶν γυμνικῶν, ὡς ὅσα μὲν αὐτῶν πρὸς πόλεμόν ἐστιν ἀγωνίσματα ἐπιτηδευτέον, καὶ θετέον ἆθλα νικητήρια· ὅσα δὲ μή, χαίρειν ἐατέον, ἃ δ' ἐστὶν ἐξ ἀρχῆς, ἄμεινον ῥηθῆναί τε καὶ νομοθετηθῆναι. καὶ περὶ τοῦ μὲν τὰ περὶ δρόμον καὶ τάχος ὅλως ἆρ' οὐ θετέον; ΚΛ. Θετέον. ΑΘ. Ἔστι γοῦν πάντων πολεμι- D κώτατον ἡ σώματος ὀξύτης πάντως, ἡ μὲν ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἡ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν. φυγεῖν μὲν καὶ ἑλεῖν, ἡ τῶν ποδῶν· ἡ δ' ἐν ταῖς συμπλοκαῖς μάχη καὶ συστάσεις, ἰσχύος καὶ ῥώμης δεομένη. Κ. Τί μήν; Α. Οὐ μὴν χωρίς γε ὅπλων οὐδέτερα τὴν μεγίστην ἔχει χρείαν. Κ. Πῶς γὰρ ἄν; Α. Σταδιοδρόμον δὴ πρῶτον ὁ κῆρυξ ἡμῖν, καθάπερ νῦν, ἐν τοῖς ἀγῶσι παρακαλεῖ· ὁ δὲ εἴσεισιν ὅπλα ἔχων, ψιλῷ δὲ ἆθλα οὐ θήσομεν ἀγωνιστῇ. πρῶτος δὲ εἴσεισιν ὁ τὸ στάδιον ἁμιλλησόμενος σὺν τοῖς ὅπλοις· δεύτερος δὲ, ὁ τὸν δίαυλον· καὶ τρίτος, ὁ τὸν ἐφίππιον· καὶ δὴ καὶ τέταρτος, ὁ τὸν δόλιχον· καὶ πέμ- E πτος δὲ, ὃν ἀφήσομεν πρῶτον ὡπλισμένον, ἑξήκοντα μὲν σταδίων μῆκος, πρὸς ἱερὸν Ἄρεώς τι καὶ πάλιν βαρύτερον ὁπλίτην ἐπονομάζοντες, λειοτέρας δὲ ὁδοῦ διαμιλλώμενον· τὸν δ' ἄλλον τοξότην πᾶσαν τοξικὴν ἔχοντα στολήν, σταδίων δ' ἑκατὸν τὸν πρὸς Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀρτέμιδος ἱερόν, δι' ὀρῶν τε καὶ παντοίας χώρας ἁμιλλώμενον· καὶ θέντες τὸν ἀγῶνα, περιμενοῦμεν τούτους, ἕως ἂν ἔλθωσι, καὶ τῷ νικῶντι τὰ νικητήρια δώσομεν ἑκάστων. Κ. Ὀρθῶς. Α. Τριχῇ δὴ ταῦτα ἀθλήματα διανείμωμεν, ἓν μὲν παιδικόν, ἓν δὲ ἀγενείων, ἓν δὲ ἀνδρῶν. καὶ τοῖς μὲν τῶν ἀγενείων τὰ δύο τρίτα F τοῦ μήκους τοῦ δρόμου θήσομεν· τοῖς δὲ παισὶ τὰ τούτων ἡμίσεα, τοξόταις τε καὶ ὁπλίταις ἁμιλλωμένοις· γυναιξὶ δέ, κόραις μὲν ἀνήβοις γυμναῖς, στάδιον καὶ δίαυλον, καὶ ἐφίππιον καὶ δόλιχον, ἐν αὐτῷ τῷ δρόμῳ ἁμιλλωμέναις·

eſt, & penitus libera: & ex his legibus homines pecuniarum cupidi minimè fiunt. Ideo veriſimile eſt, vt hæc ſola omnium quæ nunc ſunt rerum publicarum diſciplinam bellicam, ludúmque ſimul, de quibus rectè diſſeruimus, ſuſcipere poſſit. CLINIAS. Probè. ATHEN. Deinceps de omnibus gymnicis poſſumus certaminibus dicere, vt his præmia ponantur, quæ ad bellum conducunt, cætera dimittantur. Sed quæ iſta ſunt, à principio recenſenda ſunt, & legibus ſancienda, & primo quæ ad curſum velocitatémque pertinent. Nónne? CLIN. Omnino faciendum. ATHEN. Omnium igitur maximè agilitas corporis, altera pedum, altera manuum, ad bellum conducit: ad fugiendum quidem inſequendúmque, pedum: in pugnando autem luctandóque, manuum robore indigens. CLI. Certè. ATH. Neutra tamen abſque armis magno vſui eſt. CLIN. Verè. ATHEN. Stadium ergo curſurum, quemadmodum nunc in certaminibus fit, præco primùm vocet. Ille verò cum armis ingrediatur. Nam nudo abſque armis certatori præmia nos minimè ponimus. Primus igitur ſtadium curſurus, armatus ingrediatur. Deinde qui *δίαυλον*, id eſt, qui ſtadium curſurus eſt, & recurſurus. Tertius, qui equis. Quartus qui *δόλιχον*, id eſt quatuor ſtadia curſurus eſt. Quintus qui leuiore armatura ornatus. quem primum ſexaginta ſtadiorum ſpatio ad aliquod templum Martis peruenturum emittemus. Alius etiam grauiore armatus armatura, breuius ac planius ſpatium curſurus. Alius ſagittarius omni arcuum ornatu munitus, centum ſtadia per montes variámq; regionis naturam ad Apollinis Dianæque templū certans perueniat. Certamine igitur cōſtituto, quouſque veniat, expectabimus, & victoribus ſingulis præmia dabimus. CL. Rectè. ATH. Tripertito hæc certamina diſtinguamus. Vnum puerorum. Alterum imberbium. Virorum tertium. Et imberbibus quidē duas curſus de tribus partes ponemus: pueris harum dimidias. Hi cum ſagittariis, cæteriſque armatis concertent. Fœminis verò, puellis quidem nondum pubeſcentibus nudis ſtadium ponemus, & *δίαυλον*, & equeſtrem, & *δόλιχον*, quæ in ipſo curſu concertent:

in hoc operam ponere præclarum eſſe ducitis. Cùm igitur conſuetum id non ſit certatores huiuſmodi lege ſtatuere, dementis eſſe videtur. Singulis autem equis, iſque qui pullinos dentes nondum iecerint, pullis, & horum medijs perfectiſque, equeſtrem ludum pro regionis natura tribuere licet. Huiuſmodi ergo certamen ſecundum legem ſit: in eóque iudicium magiſtris equitum & tribunis tam de omni curſu equorum, quàm de his qui cum armis deſcendunt, communiter tribuatur. Non armatis verò, neque in gymnaſticis ludis, neque hic certamen præmiúmque imponimus. Sed non eſt Cretæ inutilis qui ſagittam aut iaculum ex equo immittit. Quapropter in hoc etiam ludendi gratia contentio concertatióque habeatur. Ad hæc autem legibus fœminæ cogendæ non ſunt. Verùm ſi priori diſciplina conſuetudinéque puellas virgineſque natura concitat ad hæc, facitque ne abhorreant, admittendæ ſunt. Sed de exercitatione diſciplináque gymnaſtica, ſiue quæ in certaminibus exequimur, ſeu quæ ſub magiſtris quotidie exercemus, ſatis iam diximus. De muſica etiam maiori ex parte. At verò de rhapſodis, id eſt carminum cantoribus, déque his qui eos ſequuntur, & de contentione chororum, quotcunque neceſſariò ſolennitatibus diis dæmonibuſque conſtituuntur ſtatutis diebus menſibuſque & annis, hæc omnia quomodo diſponenda ſint, & ſi per tres, aut etiam per quinque annos fieri debeant, conſilio deorum intelligentur, agentúrque. Tunc verò certamina muſicæ viciſſim fient, prout athletæ ipſi præmiorum declaratores, & doctor iuuenum, legúmque cuſtodes, qui in his ferendarum legum autoritatem habent, vnà congregati, hæc ordinauerint. Hi nanque & quando, & qui, & quibuſcum ſingula certamina in omnibus choris choreiſque exercere debeant, ordinabunt.

τὰς ἵππους διαφερόμενον. ὁ δὲ μετὰ ταῦτα, ἵππων δὴ πέρι ἀγῶνος γίγνοιτο ἑξῆς ἂν νομοθετούμενα. ἵππων δὲ ἡμῖν χρεία μὲν οὔτε τις πολλῶν, οὔτε πολλή, κατά γε δὴ Κρήτην. ὥστε ἀναγκαῖον καὶ τὰς σπουδὰς ἐλάττους γίγνεσθαι τάς τε ἐν τῇ τροφῇ καὶ τὰς περὶ ἀγωνίαν αὐτῶν. ἁρματοτρόφος μὲν οὖν καὶ τὸ παράπαν οὔτε τις ἐπιχώριος ἡμῖν ἐστιν, οὔτε τις φιλοτιμία πρὸς ταῦτα οὐδενὶ γίγνοιτ' ἂν, λόγον ἔχουσα. ὥστε τούτου μὲν ἀγωνιστὰς οὐκ ἐπιχώριον ἱστάντας, νοῦν μήτε ἔχειν μήτε δοκεῖν κεκτῆσθαι. μονίπποις δὲ ἆθλα D τιθέντες, πώλοις τε ἀβόλοις καὶ τελείων τε καὶ ἀβόλων τοῖς μέσοις, καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς τέλεος ἔχουσι, κατὰ φύσιν τῆς χώρας ἂν τὴν ἱππικὴν παιδιὰν ἀποδιδοῖμεν. ἔστω δὴ τούτων γε αὐτῶν κατὰ νόμον ἅμιλλά τε καὶ φιλονικία, φυλάρχοις τε καὶ ἱππάρχοις δεδομένη κοινὴ κρίσις ἁπάντων τῶν τε δρόμων αὐτῶν, καὶ τῶν καταβαινόντων μεθ' ὅπλων. ψιλοῖς δὲ ὅπλων, οὔτ' ἐν τοῖς γυμνικοῖς, οὔτ' ἐνταῦθα τιθέντες ἀγωνίας, ὀρθῶς ἂν νομοθετοῖμεν. τοξότης δὲ ἀφ' ἵππων Κρὴς οὐκ ἄχρηστος, οὐδ' ἀκοντιστής. ὥστε ἔστω καὶ τούτων παιδιᾶς χάριν ἔρις τε καὶ ἀγωνία. θηλείας δὲ περὶ τούτων νόμοις μὲν καὶ E ἐπιτάξεσιν οὐκ ἄξια βιάζεσθαι τῆς κοινωνίας· ἐὰν δ' ἐκ τῶν ἔμπροσθεν παιδευμάτων εἰς ἔθος ἰόντων ἡ φύσις ἐνδέχηται καὶ μὴ δυσχεραίνῃ παῖδας ἢ παρθένους κοινωνεῖν, ἐᾶν καὶ μὴ ψέγειν. ἀγωνία δὴ καὶ ἤδη καὶ μάθησις γυμναστικῆς, ὅσα τε ἐν ἀγῶσι καὶ ὅσα καθ' ἡμέραν διδασκάλων ἐν πονούμεθα, πάντως ἤδη τέλος ἔχει· καὶ δὴ καὶ μουσικῆς τὰ μὲν πλεῖστα ὡσαύτως διαπεπέρανται. τὰ δὲ ῥαψῳδῶν καὶ τῶν τούτοις ἑπομένων, καὶ ὅσαι ἐν ἑορταῖς ἅμιλλαι χορῶν ἀναγκαῖαι γίγνεσθαι, ταχθέντων τοῖς θεοῖς τε καὶ τοῖς μετὰ θεῶν μηνῶν καὶ ἡμερῶν καὶ ἐνιαυτῶν, κοσμηθήσονται τό- F τε, εἴτε τριετηρίδας εἴτε αὖ καὶ διὰ πέμπτων ἐτῶν· εἴθ' ὅπῃ καὶ ὅπως ἔννοιαν διδόντων τῶν θεῶν τάξεως πέρι, διανεμηθῶσι. τότε καὶ τοὺς μουσικῆς ἀγῶνας χρὴ προσδοκᾶν κατὰ μέρος ἀγωνίζεσθαι, ταχθέντας ὑπό τε ἀθλοθετῶν καὶ τοῦ παιδευτοῦ τῶν νέων, καὶ τῶν νομοφυλάκων, εἰς κοινὸν περὶ αὐτῶν τούτων συνελθόντων. καὶ γενομένους νομοθέτας αὐτῶν, ὅ τε πότε καὶ τίνες καὶ μετὰ τίνων τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται περὶ ἁπάντων χορῶν καὶ χορείας.

δείας πλήν του τῷ λόγῳ, εἶδον νέους τε καὶ νέας ὁμιλούσας φιλοφρόνως ἀλλήλοις. εἰσῆλθε δέ με, οἷα εἰκός, φοβηθῆναι, C ξυννοούμενον τί, τίς χρήσεται τῇ τοιαύτῃ πόλει, ἐν ᾗ δὴ νέοι μὲν νέαι τε εὐτραφεῖς εἰσι, πόνων τε σφοδρῶν καὶ ἀνελευθέρων, οἳ μάλιστα ὕβριν σβεννύασιν, ἀργοί· θυσίαι δὲ καὶ ἑορταὶ καὶ χοροὶ πᾶσι μέλουσι διὰ βίου. τίνα δή ποτε τρόπον ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἀφέξονται τῶν πολλοῖς δὴ καὶ πολλὰς ἐπιθυμιῶν εἰς ἔσχατα βαλλουσῶν, ὧν ἂν ὁ λόγος προστάττῃ ἀπέχεσθαι, νόμος ἐπιχειρῶν γίγνεσθαι. καὶ τῶν μὲν πολλῶν οὐ θαυμαστὸν ἐπιθυμιῶν εἰ κρατοῖ τὰ πρόσθεν νόμιμα ταχθέντα. τὸ γὰρ μὴ πλουτεῖν ἐξεῖναι περιττῶς, ἀγαθὸν πρὸς τὸ σωφρονεῖν οὐ σμικρόν· καὶ πᾶσα ἡ παιδεία μετρίους D πρὸς τὰ τοιαῦτ' εἴληφε νόμους. καὶ πρὸς τούτοις, ἡ τῶν ἀρχόντων ὄψις, ἠναγκασμένη μὴ βλέπειν ἄλλοσε, τηρεῖν δ' ἀεὶ τοὺς νέους. ταῦτ' οὖν πρὸς μὲν τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας, ὅσαι γε ἀνθρώπινα, μέτρον ἔχει· τὰ δὲ τῶν ἐρώτων παίδων τε ἀρρένων καὶ θηλειῶν, καὶ γυναικῶν ἀνδρῶν, καὶ ἀνδρῶν γυναικῶν (ὅθεν δὴ μυρία γέγονεν ἀνθρώποις ἰδίᾳ καὶ ὅλαις πόλεσι κακά) πῶς τις ὑποδιευλαβοῖτ' ἄν; καὶ τί τεμὼν φάρμακον ἑκάστοις, τῶν τοιούτων κινδύνων διαφυγὴν εὑρήσει; πάντως οὐ ῥᾴδιον, ὦ Κλεινία. καὶ γὰρ οὖν πρὸς μὲν ἄλλα οὐκ ὀλίγα ἡ Κρήτη τε ἡμῖν ὅλη καὶ ἡ Λακεδαίμων βοήθειαν ἐπιεικῶς οὐ E σμικρὰν ξυμβάλλονται, τιθεῖσι νόμους ἀλλοίους τῶν πολλῶν· περὶ δὲ τῶν ἐρώτων (αὐτοὶ γὰρ ἐσμέν) ἐναντίοι πάμπαν. εἰ γάρ τις ἀκολουθῶν τῇ φύσει θήσει τὸν πρὸ Λαΐου νόμον, λέγων ὡς ὀρθῶς εἶχε τὸ τῶν ἀρρένων καὶ νέων μὴ κοινωνεῖν, καθάπερ θηλειῶν, πρὸς μῖξιν ἀφροδισίων, μάρτυρα παραγόμενος τὴν τῶν θηρίων φύσιν, καὶ δεικνὺς πρὸς τὰ τοιαῦτα οὐχ ἁπτόμενον ἄρρενα ἄρρενος, διὰ τὸ μὴ φύσει τοῦτο εἶναι, τάχ' ἂν χρῷτο πιθανῷ λόγῳ, καὶ ταῖς ὑμετέραις πόλεσιν οὐδαμῶς ξυμφωνοῖ. πρὸς δὲ τούτοις, ὃ διὰ παντός φαμεν δεῖν τὸν νομοθέτην διατηρεῖν, τὸ ἐν τούτοις οὐχ ὁμολογεῖ. ζητοῦμεν γὰρ δὴ ἀεὶ F τί τῶν τιθεμένων πρὸς ἀρετὴν φέρει, καὶ τί μή. φέρε δή, τοῦτο ἐὰν συγχωρῶμεν καλὸν ἢ μηδαμῶς αἰσχρὸν νομοθετεῖσθαι τανῦν, τί μέρος ξυμβάλλοιτ' ἂν πρὸς ἀρετήν; πότερον ἐν τῇ τοῦ πεισθέντος ψυχῇ γιγνόμενον ἐμφύσεται τὸ τῆς ἀνδρείας ἦθος, ἢ ἐν τῇ τοῦ πείσαντος, τὸ τῆς σώφρονος ἰδέας γένος;

derémque adoleſcentes & adoleſcentulas inuicem humaniter conuerſari: timui, vt par eſt, conſiderans qua in re quiſpiam ea ciuitate vtatur vbi adoleſcentulæ adoleſcentulique delicati ſint, qui non magnis duriſſimiſque laboribus, quibus libido petulantiáque extinguitur, domiti ſint: ſed feſtis diebus ſacrificiiſque & choris omnes plurimum vacent. Quomodo igitur in hac ciuitate ab illis cupiditatibus abſtinebunt, quę multos in extremum duxerunt: ita vt ratio quæ abſtinere imperet, lex efficiatur? Profectò ſi leges ſuperiores, multas à nobis pellunt cupiditates, nihil mirum eſt. Nam inſtitutio illa qua nimiæ diuitiæ prohibentur, non parum ad temperantiam confert, & diſciplina illa omnis ſuprà à nobis expoſita leges ad hæc commodas habet. Præterea & principum oculi coacti non aliò intueri, ſed ſemper adoleſcentiam obſeruare, cæteris quidem humanis cupiditatibus modum adhibent: ſed adoleſcentulorum adoleſcentularúmque contra naturam amores, & virorum pro fœminis & mulierum pro viris abuſus, vnde innumera hominibus & priuatim & publicè mala ſecuta ſunt, quomodo aliquis euitabit? & quod in ſingulorum periculis remedium inueniet? Omnino difficile id eſt, ô Clinia. Nam in cæteris quidem multis vniuerſa Creta Lacedæmoniáque nobis ad leges ponęndas à multorum moribus alienas valde opitulantur, ſed quo ad amores pertinet, aduerſantur diſſentiúntque omnino. Quoniam ſiquis naturam ſecutus illam quæ fuit ante Laij tempora, legem poſuerit, non permittens maribus pro fœminis abuti, teſtémque beſtiarum naturam citauerit, in quibus mares inter ſe Veneri operam non dent, quia ſecundum naturam id minimè ſit, veriſimili forſan ratione vtetur, veſtríſque ciuitatibus non conſonabit. Accedit ad hæc quòd minimè id aſſequetur, quod à legiſlatore ſemper eſt obſeruandum. Semper enim obſeruari oportet quid ad virtutem conducat quod lege ſancitur, & quid non. Age verò ſi id honeſtum aut non turpe nunc lege ſtatui aſſentimur, quidnam ad virtutem proderit?

hoc amat amore: deinde ab vtriſque in contraria tractus, & ipſe quid faciat, dubitat, cùm ab altero ætatis vti flore iubeatur, ab altero prohibeatur. Nam qui corpus amat, eiúſque formam quaſi fructum quendam eſuriens petit, ii ſatiari duntaxat quærit, nullúmque animo amati præbet honorem. Sed qui minus de corpore curat, & animo conſiderat potius quàm deſiderat, cum ipſum, vt decet, animum diligat, corporis vſum petulantiam & contumeliam arbitratur: cúmque temperantiam, fortitudinem, magnificentiam, & prudentiam vereatur & colat, cum caſto amico caſtus viuere volet. Amor autem ex vtriſque his compoſitus, ipſe eſt quem modò loco tertio ponebamus. Cùm ergo tres ſint amores, vtrum omnes lege pellendi ſunt? An videlicet eum in ciuitate ſuſcipiemus qui virtutem reſpiciat, & adoleſcentem fieri quàm optimum cupiat: duos autem alios, ſi fieri poterit, repellemus? Nunquid aliter tibi, ô amice Megille videtur? MEG. Probè admodum de his modò dixiſti hoſpes. ATHEN. Non fruſtra, ô amice, coniiciebam te mihi adſtipulaturum. Non oportet autem me nunc quid de his veſtra lex ſentiat inquirere, ſed quod admittis accipere. Cliniæ verò poſtea id perſuadere conabor. Quod à vobis datum eſt, modò accipiatur, legéſque diligenter conſideremus. MEGIL. Rectiſſimè loqueris. ATHEN. Artem in hac lege ferenda quandam habeo, partim quidem facilem, partim omnino difficilem. MEGIL. Quomodo illud? ATHEN. Conſtat nunc quoque plurimos hominum quamuis iniqui ſint, bene, & diligenter, & non ingratis, ſed admodum ſponte à pulchrorumq; coniunctione ſeſe abſtinere. MEGIL. Quando id fit? ATHEN. Quando frater aut ſoror eximia pulchritudine alicui ſit, à filio quoque filiáque lex eadem, quamuis ſcripta non ſit, ſufficienter repellit, prohibérque & manifeſtum & furtiuum iſtorum concubitum. Imò verò facit, vt ne cupiditas quidem vlla rei huius vulgus aggrediatur.

ἅπτεσθαι, τοῦ δ', ἀπαγορεύοντος. ὁ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ἐρῶν, καὶ τῆς ὥρας, καθάπερ ὀπώρας, πεινῶν, ἐμπλησθῆναι παρακελεύεται ἑαυτῷ, τιμὴν οὐδεμίαν ἀπονέμων τῷ τῆς ψυχῆς ἤθει τοῦ ἐρωμένου· ὁ δὲ πάρεργον μὲν τὴν τοῦ σώματος ἐπιθυμίαν ἔχων, ὁρῶν δὲ μᾶλλον ἢ ἐρῶν τῇ ψυχῇ, δεόντως τῆς ψυχῆς ἐπιτεθυμηκώς, ὕβριν ἥγηται τὴν περὶ τὸ σῶμα τοῦ σώματος πλησμονήν. τὸ σῶφρον δὲ καὶ ἀνδρεῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς καὶ τὸ φρόνιμον αἰδούμενος ἅμα καὶ σεβόμενος, ἁγνεύειν ἀεὶ μεθ' ἁγνεύοντος τοῦ ἐρωμένου βούλοιτ'
D ἄν. ὁ δὲ μιχθεὶς ἐξ ἀμφοῖν τρίτος ἔρως, οὗτός ἐσθ' ὃν νῦν διεληλύθαμεν ὡς τρίτον. ὄντων δὲ τούτων τοσούτων, πότερα ἅπαντας δεῖ κωλύειν τὸν νόμον, ἀπείργοντα μὴ γίγνεσθαι ἐν ἡμῖν; ἢ δῆλον ὅτι τὸν μὲν ἀρετῆς τε ὄντα καὶ τὸν νέον ἐπιθυμοῦντα ὡς ἄριστον γίγνεσθαι, βουλοίμεθ' ἂν ἡμῖν ἐν τῇ πόλει εἶναι, τὼ δὲ δύο, εἰ δυνατὸν εἴη, κωλύοιμεν ἄν; ἢ πῶς λέγομεν, ὦ φίλε Μέγιλλε; ΜΕ. Πάντῃ τοι καλῶς, ὦ ξένε, περὶ αὐτῶν τούτων εἴρηκας τανῦν. ΑΘ. Ἔοικά γε ὅπερ καὶ ἐτόπαζον τυχεῖν τῆς σῆς ὦ φίλε ξυνῳδίας. τὸν δὲ νόμον ὑμῶν, ὅ, τι νοεῖ περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδέν με ἐξετάζειν δεῖ, δέχεσθαι
E δὲ τὴν τῷ λόγῳ συγχώρησιν. Κλεινίαν δὲ μετὰ ταῦτα καὶ εἰσαῦθις περὶ αὐτῶν τούτων πειράσομαι ἐπᾴδων πείθειν. τὸ δὲ μοι δοθὲν ὑμῖν ὑπὸ σφῷν, ἴτω, καὶ διεξέλθωμεν πάντως τοὺς νόμους. Μ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Τέχνην δή τιν' αὖ τινα τοῦ νόμου τῆς θέσεως ἐν τῷ νῦν παρέχοντι, τὴν μὲν, ῥᾳδίαν ἔχω, τὴν δ' αὖ, τινὰ τρόπον πάντων ὡς οἷόν τε χαλεπωτάτην. Μ. Πῶς δὴ λέγεις; ΑΘ. Ἴσμεν που καὶ τανῦν ἔτι τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων, καίπερ παρανόμους ὄντας, ὡς εὖ τε καὶ ἀκριβῶς εἴργονται τῆς τῶν καλῶν συνουσίας, οὐκ ἄκοντες, ὡς οἷόν τε δὲ μάλιστα ἑκόντες. ΜΕ. Πότε λέγεις;
F ΑΘ. Ὅταν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφή τῳ γένωνται καλοί. καὶ περὶ υἱέος ἢ θυγατρὸς ὁ αὐτὸς νόμος ἄγραφος ὢν ὡς οἷόν τε ἱκανώτατα φυλάττει, μήτε φανερῶς μήτε λάθρᾳ συγκαθεύδοντα, ἢ πῶς ἄλλως ἀσπαζόμενον ἅπτεσθαι τούτων. ἀλλ' οὐδ' ἐπιθυμία ταύτης τῆς συνουσίας τὸ παράπαν εἰσέρχεται τοὺς πολλούς.

ἐθέλοντας λέγειν πάντας δυνατὸν εἶναί ποτε τούτων χωρεῖν. Α. Καλῶς ὑπέλαβες. αὐτὸ γὰρ τοῦτ' ἦν τὸ παρ' ἐμοῦ λεχθὲν, ὅτι τέχνην ἐγὼ πρὸς τοῦτον τὸν νόμον ἔχοιμι, τὸ κατὰ φύσιν χρῆσθαι τῇ τῆς παιδογονίας συνουσίᾳ· τοῦ μὲν ἄρρενος ἀπεχομένους, μὴ κτείνοντας δὲ ἐκ προνοίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, μηδ' εἰς πέτρας τε καὶ λίθους σπείροντας, οὗ μήποτε φύσιν τὴν αὑτοῦ ῥιζωθὲν λήψεται γόνιμον· ἀπεχομένους δὲ ἀρούρας θηλείας πάσης, ἐν ᾗ μὴ βούλοιτο ἄν σοι φύεσθαι τὸ σπαρέν. ὁ δὲ νόμος οὗτος, διηνεκής τε γενόμενος ἅμα καὶ κρατήσας, καθάπερ νῦν κρατεῖ περὶ τὰς τῶν γονέων συμμίξεις κρατεῖ, ἐὰν καὶ περὶ τὰς ἄλλας νικήσῃ δικαίως, μυρία ἀγαθὰ ἔχει. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ πρῶτον κεῖται, λύττης δὲ ἐρωτικῆς καὶ μανίας καὶ μοιχειῶν πασῶν καὶ πωμάτων καὶ σιτίων εἴργεσθαι ποιεῖ τῶν ἀμέτρων πάντων. γυναιξί τε αὑτῶν οἰκείους εἶναι καὶ φίλους, ἄλλα τε πάμπολλα ἀγαθὰ γίγνοιτ' ἄν, εἰ τοῦ νόμου τις τούτου δύναιτο ἐγκρατὴς εἶναι. τάχα δ' ἂν ἡμῖν τις παρεστὼς ἀνὴρ σφοδρὸς καὶ νέος, πολλοῦ σπέρματος μεστὸς, ἀκούων τιθεμένου τοῦ νόμου, λοιδορήσειεν ἄν, ὡς ἀνόητα καὶ ἀδύνατα τιθέντων νόμιμα, καὶ βοῆς πάντα ἐμπλήσειε. πρὸς ἃ δὴ καὶ βλέψας ἐγὼ τοῦτο εἶπον τὸ ῥῆμα, ὡς τινα τέχνην κεκτήμην, τῇ μὲν, ῥᾴστην ἁπασῶν, τῇ δὲ, χαλεπωτάτην, πρὸς τὸ τοῦτον τεθῆναι διαμένειν τὸν νόμον. νοῆσαι μὲν γὰρ δὴ ῥᾷστον ὡς δυνατόν τέ ἐστι καὶ ὅπῃ. φαμὲν γὰρ δὴ καθιερωθὲν τοῦτο ἱκανῶς τὸ νόμιμον πάσας ψυχὰς δουλώσεσθαι, καὶ παντάπασι μετὰ φόβου ποιήσειν πείθεσθαι τοῖς τεθεῖσι νόμοις. ἀλλὰ γὰρ εἰς τὸ νῦν προβέβηκεν ὥστ' οὐδ' ἂν ποτε γενέσθαι δοκεῖ· καθάπερ τὸ τῶν ξυσσιτίων ἐπιτήδευμα ἀπιστεῖται, μὴ δυνατὸν εἶναι δύνασθαι διὰ βίου πόλιν ὅλην ζῆν προστάτουσαν τοῦτο· ἐλεγχθὲν δ' ἔργῳ καὶ γιγνόμενον παρ' ὑμῖν, ὅμως ἔτι τό γε γυναικῶν οὐδ' ἐν ταῖς ὑμετέραις πόλεσι δοκεῖ φύσιν ἔχειν γίγνεσθαι. ταύτῃ δ' αὖ διὰ τὴν τῆς ἀπιστίας ῥώμην εἴρηκα ἀμφότερα εἶναι ταῦτα παγχάλεπα κατὰ νόμον. ΜΕΓ. Ὀρθῶς γε σὺ λέγων. ΑΘΗΝ. Ὡς δ' οὐκ ἔστιν ὑπὲρ ἄνθρωπον, οἷόν τε δὲ γίγνεσθαι, βούλεσθε ὑμῖν πειραθῶ τινὰ λόγον ἐχόμενον πιθανότητος εἰπεῖν τινός. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

C cent? ATHENIEN. Probè obieciſti. Ideo enim à me dictum eſt, artem me ad hanc legem habere, vt ſecundum naturam ad procreationem Venere homines vtantur. Abſtinendum igitur à maribus iubeo. Nam qui iſtis vtuntur, genus hominum dedita opera interficiunt, in lapidem ſeminantes, vbi radices agere quod ſeritur nunquam poterit. Abſtinendum quoque & ab agro illo fœminino, vbi ſemen germina nolit producere. Hæc lex ſi perpetuò in aliis ſicut in concubitu parentum conſeruabitur, innumerorum erit bonorum cauſa. Nam primò ſecundum naturam ſtatuta erit.
D Deinde ab omni amorum rabie atque furore, adulteriis, potúſque & cibi nimio luxu repellet. Vxoribus quoque viros conciliabit, & alia plurima pariet bona, ſi apud quenque fuerit ſtabilita. Sed forſan ſi vehemens aliquis iuuenis multo ſpermate plenus hanc legem ferri audierit, improbabit protinus, & alta voce clamabit, impoſſibilia ſtultáque à nobis lege ſanciri. Quod quidem cùm conſiderarem, dixi artem me habere, quodammodo facilimam, quodammodo etiam difficilimam, ad legem hanc obſeruandam. Facile nanque intellectu eſt, quomodo
E id poſſibile eſt. Nam cùm apud omnes legitima hæc ſententia dedicata fuerit, animos omnes domabit, efficiétque vt metu latis legibus pareant. Sed eò iam res peruenit, vt nunquam effici poſſe videatur: ſicut nec conuiuij quidem ſtudium credebatur ab vniuerſa ciuitate perpetuò poſſe obſeruari. Et tamen apud nos re ipſa fieri videtur, quod inter mulieres, nec in ciuitatibus quidem veſtris fieri poſſe putatur. Hac equidem ratione propter huius incredulitatis vim difficillimum eſſe dixi hæc vtraque lege ſeruari. MEGIL. Et rectè equidem. ATHENIEN.
F Quòd autem ſupra vires humanas non ſunt, ſed fieri poſſunt, vultis vt veriſimilem quandam rationem vobis exponam? CLIN. Cur non?

ATH.

…… Præterea metus ille, ne quod minimè fas eſt, committatur, nónne ad idem potiſſimum conferet: vt ea videlicet ſuperent, quæ alij quamuis deteriores, ſuperaſſe dicuntur? CLINIAS. Conſentaneum id quidem. ATHEN. Poſtquàm huc in lege hac ferenda deuenimus, & propter multorum prauitatem in dubitationem incidimus, audacter iam manifeſtéque dicamus, non oportere vt ciues noſtri auibus multiſque beluis ſint peiores. Permultos enim greges ipſarum videmus integre atque caſtè, antequam procreandi tempus aduenerit, viuere: ſed cùm hanc ætatem attigerint, mas fœminæ & fœmina mari coniunctæ, iuſtè, ſanctéque in prima perſeuerantes amicitia reliquam peragunt vitam. Oportet igitur eſſe eos beſtiis meliores. Quòd ſi à cæteris Græcis Barbariſque plurimis corrumpantur, nec poſſint ſe continere, cùm videant audiántque inordinatam apud eos Venerem plurimum poſſe, alteram præterea legem cuſtodes legum ad ferendas leges autoritatem nacti, excogitent. CLINIAS. Quam modò ferre legem conſulis, ſi hanc non ſuſceperint? ATHENIEN. Quæ hanc ô Clinia ſequitur. CLIN. Quænam illa eſt? ATHEN. Vt quàm maximè laboribus corporis Veneris robur infringant, & aliò vires ſuas conuertant. Quod erit, ſi non impudenter ipſa vtentur. Nam ſi rarius propter ruborem id fiat, imbecillior erit domina. Clàm ergo conſuetudo & lex non ſcripta hæc fieri ſuadeat: contrà autem fieri velut turpe diſſuadeat: turpéque ſic non omnino agere. Sic enim & ſecundo ſeruabimus honeſtum loco, & genus vnum hominum, tria genera continens, homines deprauatæ naturæ, quos ſui dominos eſſe negamus, coget vtique ne leges contemnant. CLIN. Quæ tria genera?

…α. ἢ τῆς τῶν ἡδονῶν νίκης ἐγκρατεῖς ὄντας ἂν ζῆν εὐδαίμονας, ἡττωμένους δὲ, τοὐναντίον ἅπαν. πρὸς δὲ τούτοις, ἔτι φόβος ὁ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὅσιον αὐτὸ εἶναι, δυνάμεθ' ἡμῖν οὐκ ἄρα ἐξέσται κρατεῖν ὧν ἄλλοι κεκρατήκασι, τούτων ὄντες χείρονες; ΚΛ. Εἰκός γ' οὖν. Α. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνταῦθα ἐσμὲν τούτου τοῦ νόμου πέρι, διὰ κάκην δὲ τὴν τῶν πολλῶν εἰς ἀπορίαν ἐπέσομεν, φημὶ τὸ μὲν ἡμέτερον νόμιμον ἁπλῶς δεῖν περὶ αὐτῶν τούτων προβαίνειν, λέγον ὡς οὐ δεῖ χείρους ἡμῖν εἶναι τοὺς πολίτας ὀρνίθων καὶ θηρίων ἄλλων
D πολλῶν, ἃ κατὰ μεγάλας ἀγέλας γεννηθέντα, μέχρι μὲν παιδογονίας ἤθεοι καὶ ἀκήρατοι γάμων τε ἁγνοὶ ζῶσιν· ὅταν δ' εἰς τοῦτο ἡλικίας ἔλθωσι, συνδυασθέντες ἄρρην θηλείᾳ κατὰ χάριν καὶ θήλεια ἄρρενι, τὸν λοιπὸν χρόνον ὁσίως καὶ δικαίως ζῶσιν, ἐμμένοντες βεβαίως ταῖς πρώταις τῆς φιλίας ὁμολογίαις· δεῖν δὴ θηρίων γε αὐτοὺς ἀμείνους εἶναι. ἐὰν δ' οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων τῶν πλείστων διαφθείρωνται, τὴν λεγομένην ἄτακτον ἀφροδίτην ἐν αὐτοῖς ὁρῶντές τε καὶ ἀκούοντες μέγιστον δυναμένην, καὶ οὕτω δὴ μὴ δυνατοὶ γίγνωνται καταχρατεῖν, δεύτερον νό-
E μον ἐπ' αὐτοῖς μηχανᾶσθαι χρὴ τοὺς νομοφύλακας νομοθέτας γενομένους. ΚΛ. Τίνα δὴ συμβουλεύεις αὐτοῖς τίθεσθαι νόμον, ἐὰν ὁ νῦν τεθειμένος αὐτοὺς ἐκφύγῃ; ΑΘΗΝΑΙΟΣ. Δῆλον ὅτι τὸν ἐχόμενον τούτου δεύτερον, ὦ Κλεινία. ΚΛΕΙΝ. Τίνα λέγεις; ΑΘΗ. Ἀγύμναστον ὅτι μάλιστα ποιεῖν τὴν τῶν ἡδονῶν ῥώμην, τὴν ἐπίχυσιν καὶ τροφὴν αὐτῆς διὰ πόνων ἄλλοσε τρέποντα τοῦ σώματος. εἴη δ' ἂν τοῦτο, εἰ ἀναίδεια μὴ ἐνείη τῇ τῶν ἀφροδισίων χρήσει. σπανίῳ γὰρ ἂν τῷ τοιούτῳ δι' αἰσχύνην χρώμενοι, ἀσθενεστέραν ἂν αὐτὴν δέσποιναν κτῷντο, ὀλι-
F γάκις χρώμενοι. τὸ δὲ λανθάνειν τούτων δρῶντά τι, καλὸν παρ' αὐτοῖς ἔστω νόμιμον, ἔθει καὶ ἀγράφῳ νομισθὲν νόμῳ· τὸ δὲ μὴ λανθάνειν, αἰσχρόν. ἀλλ' οὐ τὸ μὴ παντάπασι δρᾶν οὕτω, τοῦτο αἰσχρὸν αὖ. καὶ καλὸν δεύτερως ἂν ἡμῖν ἐν νόμῳ γενόμενον κέοιτο, ὀρθότητα ἔχον δευτέραν· καὶ τοὺς τὰς φύσεις διεφθαρμένους, οὓς ἥττους αὐτῶν προσαγορεύομεν, ἓν γένος ὄν, περιλαβὸν τὰ τρία γένη, βιάζοιτ' ἂν μὴ παρανομεῖν. ΚΛΕΙΝ. Ποῖα δή;

ζέσθω τί ποτε περὶ αὐτῶν διανοεῖται. ΚΛ. Ἔστω ταῦτα, ὦ Μέγιλλε, ὁπόταν γε ἄν μοι δόξῃ τις παραπεπτωκέναι καιρός· νῦν μὲν ἐάσωμεν, ὦ ξένοι, ἐπ' εἰς τὸ προειρημένον προσιέναι τὸν νόμον. ΜΕ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν νῦν γε προϊόντες ἤδη, σχεδὸν ἐσμὲν ἐν τῷ κατεσκευάσθαι μὲν ξυσσίτια. ὅ φαμεν ἄλλοθι μὲν ἂν χαλεπὸν εἶναι, ἐν Κρήτῃ δὲ οὐδεὶς ἄλλως ἂν ὑπολάβοι δεῖν γίγνεσθαι. τὸ δὲ τίνα τρόπον, πότερον ὡς ἐνθάδε, ἢ καθάπερ ἐν Λακεδαίμονι, ἢ παρὰ ταῦτα ἐστί τι τρίτον εἶδος ξυσσιτίων ἀμφοῖν τούτοιν ἄμεινον ἂν ἔχον, τοῦτ' οὔτ' D ἐξευρεῖν μοι χαλεπὸν εἶναι δοκεῖ, μέγα τι ἀγαθὸν εὑρεθὲν οὐδὲν ἀπεργάσεσθαι. καὶ γὰρ νῦν ἐμμελῶς ἔχει κατεσκευασμένα.

Τούτοις δ' ἐστὶν ἀκόλουθον, ἡ τοῦ βίου κατασκευὴ τίν' αὐτοῖς ἂν τρόπον ἕποιτο. βίος δὴ ἄλλαις μὲν πόλεσι παντοδαπός ἂν καὶ πολλαχόθεν εἴη· μάλιστα δὲ ἐκ διπλασίων ἢ τούτοις ἐκ γῆς γὰρ καὶ ἐκ θαλάττης ταῖς πλείσταις τῶν Ἑλλήνων ἐστὶ κατεσκευασμένα τὰ περὶ τὴν τροφήν· τούτοις δὲ, μόνον ἐκ γῆς. τῷ μὲν δὴ νομοθέτῃ τοῦτο ῥᾷον. οὐ γὰρ μόνον ἡμίσεις που γίγνονται νό- E μοι μέτριοι, πολὺ δ' ἐλάττους, ἔτι δ' ἐλευθέροις ἀνθρώποις μᾶλλον πρέποντες. ναυκληρικῶν μὲν γὰρ καὶ ἐμπορικῶν, καὶ καπηλευτικῶν καὶ πανδοχευτικῶν καὶ τελωνικῶν καὶ μεταλλικῶν, καὶ δανεισμῶν καὶ ἐπιτόκων τόκων, καὶ ἄλλων μυρίων τοιούτων τὰ πολλὰ ἀπήλλακται, χαίρειν αὐτοῖς εἰπὼν, ὁ περὶ τὴν τοιαύτην πόλιν νομοθέτης· γεωργοῖς δὲ καὶ νομεῦσι καὶ μελιττουργοῖς καὶ τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα φυλακτηρίοις τε καὶ ἐπιστάταις ὀργάνων νομοθετήσει, τὰ μέγιστα ἤδη νενομοθετηκὼς περὶ γάμους ἅμα καὶ γενέσεις παίδων καὶ τροφὰς, ἔτι δὲ καὶ παιδείας, ἀρχῶν τε καταστάσεις ἐν τῇ πόλει. νῦν δ' ἐπὶ τοὺς τὴν τροφὴν καὶ ὅσοι περὶ αὐτὴν ταύτην συνδιαπονοῦσιν, ἀναγκαῖον νομοθετοῦντα ἐστὶ τρέπεσθαι. Πρῶτοι δὴ νόμοι ἔστωσαν λεγόμενοι τοὔνομα γεωργικοί· Διὸς ὁρίου μὲν πρῶτος ὅδε νόμος εἰρήσθω· μὴ κινείτω γῆς ὅρια μηδεὶς, μήτε οἰκείου πολίτου γείτονος, μήτε ὁμοτέρμονος, ἐπ' ἐσχατιᾶς κεκτημένος ἄλλῳ ξένῳ γειτονῶν, νομίσας τὸ τἀκίνητα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτ' εἶναι. βουλέσθω δὲ πᾶς πέτρον ἐπιχειρῆσαι κινεῖν τὸν μέγιστον ἄγον, πλὴν ὅρου μᾶλλον ἢ σμικρὸν λίθον, ὁρίζοντα φιλίαν καὶ ἔχθραν ἔνορκον παρὰ θεῶν.

rem alibi difficilem eſſe dicimus: in Creta autem nemo fruſtrà exiſtimabit fieri oportere. Quomodo autem? vtrum vt hîc, aut quemadmodum apud Lacedæmonios, an tertius quidam modus vtriſq; his melior inueniatur, nec inuentu difficile id mihi videtur, nec inuentũ cũ fuerit, maximè profuturũ. enimuero concinnè & nunc conſtituta videntur.

Sequitur nunc vt victus, quomodo haberi poſſit, dicamus. Victus in aliis ciuitatibus multiplex variiſque ex locis, maximè verò duplici ex loco in cæteris comparatur. Nam ex mari ac terra plurimis Græcorum ciuitatibus aduehitur, cùm iſtis terra ſolummodo aduehatur. Quæ res legumlatori facilior. Multo enim minor quàm dimidia pars legum ſufficiet. Præterea conuenientiores liberis hominibus leges ponentur. Naualium enim & mercatorum, cauponum, diuerſorij, publicanorum, permutationum, fodinarúmque metallicarum, & mutui & fœnoris, ac mille huiuſmodi leges ferre non admodum cogitur. Quare in ciuitate hac noſtra legum conditor his omiſſis duntaxat agricolis, paſtoribus, apum curatoribus, taliúmque cuſtodibus, atque miniſtris leges dabit, cùm de nuptiis liberorúmq; procreatione, educatione, diſciplina, magiſtratuúmque deſignatione, maxima ex parte tractauerit. Nunc ergo ad leges de victu déque iis qui labore ſuo ipſum parant, venire neceſſe eſt. Et agriculturæ leges primò ponantur: primáque terminalis Iouis hæc. Nemo fines atque terminos agri moueat, nec ciuis vicini, nec finitimi peregrini, ſi agri extrema poſſideat, ſed putet id eſſe verũ quod dici ſolet, hic immobilia mouet: malitque vnuſquiſque ſaxum ingens mouere, quàm paruum lapidem iureiurando à diis firmatum, quo amicitiæ & inimicitiæ terminentur,

ratis damnis iudicent atque condemnent. Si aliena examina quis perſequitur, atque æra pulſans, delectatione apes ad ſe trahit, damnum reſtituat. Si quis ignem in materiam ſic immiſerit, vt vicino non cauerit, prout magiſtratibus videbitur, condemnetur. Similiter qui in plantando menſuram vicini agri non reliquit, ita plectatur, vt à pleriſque legumlatoribus ſufficienter id dictum. Quorum legibus vti debemus, nec putare multa & minima quæ cuiuslibet legumlatoris ſunt, à maiori ciuitatis conditore eſſe facienda. Nam & de aquis priſcæ leges & bonæ agricolis conſtitutæ ſunt. Quæ profectò recitatione deriuandæ non ſunt. Sed qui aquam ad ſua voluerit ducere, à publicis fontibus ita deducat, (vt nullius priuati manifeſtum fontem perturbet. Deducat autem quà velit) præter quàm per domos, aut ſepulchra, aut loca dijs conſecrata: nec aliud damnum inferat, niſi quod ab ipſo riuulo efficitur. Quòd ſi aquæ inopia ſolo inſita in locis aliquibus aquas ab Ioue prodeuntes non retinet, cùm neceſſitate quiſpiam opprimatur, in loco ſuo ad cretam vſque effodiet: & ſi hac in profunditate nihil aquæ inuenerit, tantum à vicinis aquetur, quantum neceſſitas poſtulat. Sed ſi vicinis quoque pauca ſit, aquandi modus, quo vtatur quotidie, ſibi ab agri curatoribus ſtatuatur. Si verò aquæ pluuiales abundent, & qui inferiores partes habitant aut colunt, defluxum ita prohibeant, vt ſuperioribus noceant: aut contrà ſi ſuperior inconſideratè fluere aquas permittens, inferiori noceat, & conuenire inter ſe nequeant: in vrbe quidem ædilis, in agris verò, qui agris præeſt, modum imponat: quem ſiquis non ſeruauerit, inuidię & peruerſitatis pœnas perſoluat: & vicino damnum in duplo reſtituat.

γνώμονές τε καὶ δικασταὶ καὶ τιμηταὶ γιγνέσθων ἀγρονόμοι· τῶν δὲ μειζόνων, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται, πᾶσα ἡ τῶν δωδεκατημορίων τάξις· τῶν ἐλαττόνων δὲ οἱ φρούραρχοι τούτων. καὶ ἐάν τις βοσκήματα ἐπινέμῃ, τὰς βλάβας ὁρῶντες, κρινόντων καὶ τιμώντων. καὶ ἐὰν ἑσμοὺς ἀλλοτρίους σφετερίζηται τις, τῇ τῶν μελιττῶν ἡδονῇ ξυνεπόμενος, καὶ κατακρούων οὕτως οἰκειῶται, τινέτω τὴν βλάβην· καὶ ἐὰν πυρπολῶν τὴν ὕλην μὴ διευλαβηθῇ τὴν τοῦ γείτονος, τὴν δόξασαν ζημίαν τοῖς ἄρχουσι ζημιούσθω. καὶ ἐὰν
D φυτεύων μὴ ἀπολείπῃ τὸ μέτρον τῶν τοῦ γείτονος χωρίων, καθάπερ εἴρηται καὶ πολλοῖς νομοθέταις ἱκανῶς. ἐν τοῖς νόμοις χρὴ προσχρῆσθαι, καὶ μὴ πάντα ἀξιοῦν πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ τοῦ ἐπιτυχόντος νομοθέτου γιγνόμενα, τὸν μείζω πόλεως κοσμητὴν νομοθετεῖν. ἐπεὶ καὶ τῶν ὑδάτων πέρι γεωργοῖσι παλαιοὶ καὶ καλοὶ νόμοι κείμενοι, οὐκ ἄξιοι παροχετεύειν λόγοις, ἀλλ' ὁ βουληθεὶς ἐπὶ τὸν αὑτοῦ τόπον ἄγειν ὕδωρ, ἀγέτω μὲν ἀρχόμενος ἐκ τῶν κοινῶν ναμάτων, μὴ ὑποτεμνόμενος πηγὰς φανερὰς ἰδιώτου μηδενός. ᾗ δ' ἂν βούληται, ἄγειν πλὴν δι' οἰκίας ἢ ἱερῶν τινῶν ἢ καὶ μνημάτων, ἀγέτω, μὴ βλά-
E πτων, πλὴν αὐτῆς τῆς ὀχετηγίας. ἀνυδρία δὲ εἴ που τισὶ ξύμφυτος ἐκ γῆς τὰ ἐκ Διὸς ἰόντα ἀποστέγει νάματα, καὶ ἐλλείπει τοῦ ἀναγκαίου πώματος, ὀρυττέτω μὲν ἐν τῷ αὑτοῦ χωρίῳ μέχρι τῆς κεραμίτιδος γῆς· ἐὰν δ' ἐν τούτῳ τῷ βάθει μηδαμῶς ὕδατι προστυγχάνῃ, παρὰ τῶν γειτόνων ὑδρευέσθω, μέχρι τοῦ ἀναγκαίου πώματος ἑκάστοις τῶν οἰκετῶν. ἐὰν δὲ δι' ἀκριβείας ᾖ καὶ τοῖς γείτοσι, τάξιν τῆς ὑδρείας ταξάμενος παρὰ τοῖς ἀγρονόμοις, ταύτην ἡμέρας ἑκάστης κομιζόμενος, οὕτω κοινωνείτω τοῖς γείτοσιν ὑδάτων. ἐὰν δ' ἐκ Διὸς ὕδατα γιγνόμενα, τὸν ἐπάνω γεωργοῦντα ἢ καὶ ὁμότοιχον οἰκοῦν-
F τα τὸν ὑποκάτω βλάπτῃ τις, μὴ διδοὺς ἐκροήν, ἢ τοὐναντίον ὁ ἐπάνω, μεθιεὶς εἰκῇ τὰ ῥεύματα, βλάπτῃ τὸν κάτω, καὶ περὶ ταῦτα μὴ ἐθέλωσι διὰ ταῦτα κοινωνεῖν ἀλλήλοις, ἐν ἄστει μὲν, ἀστυνόμον, ἐν ἀγρῷ δέ, ἀγρονόμον ἐπάγων ὁ βουλόμενος, ταξάσθω τί χρὴ ποιεῖν ἑκάτερον. ὁ δὲ μὴ ἐμμένων ἐν τῇ τάξει, φθόνου θ' ἅμα καὶ δυσκόλου ψυχῆς ὑπεχέτω δίκην· καὶ ὀφλών, διπλάσιον τὸ βλάβος ἀποτινέτω τῷ βλαφθέντι, μὴ ἐθελήσας τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι.

διαπορευόμενος τὰς ὁδούς, τῆς μὲν γενναίας ἁπτέσθω, C ἐὰν βούληται, μεθ' ἑνὸς ἀκολούθου, χωρὶς τιμῆς, ξένια δεχόμενος· τῆς δὲ ἀγροίκου λεγομένης καὶ τῶν τοιούτων ὁ νόμος εἰργέτω μὴ κοινωνεῖν ἡμῖν τοὺς ξένους. ἐὰν δέ τις ἀΐστωρ ὤν, αὐτὸς ἢ δοῦλος ἅπτηται, τὸν μὲν δοῦλον πληγαῖς κολάζειν, τὸν δὲ ἐλεύθερον ἀποπέμπειν, νουθετήσαντα, καὶ διδάξαντα τῆς ἄλλης ὀπώρας ἅπτεσθαι, τῆς εἰς ἀπόθεσιν ἀσταφίδος οἴνου τε καὶ ξηρῶν σύκων ἀνεπιτηδείου κεκτῆσθαι. ἀπίων δὲ πέρι, καὶ μήλων καὶ ῥοῶν, καὶ πάντων τῶν τοιούτων, αἰσχρὸν μὲν μηδὲν ἔστω λάθρα λαμβάνειν· ὁ δὲ ληφθείς, ἐν- D τὸς τριάκοντα ἐτῶν γεγονώς, τυπτέσθω καὶ ἀμυνέσθω, ἄνευ τραυμάτων· δίκην δὲ εἶναι ἐλευθέρῳ τῶν τοιούτων πληγῶν μηδεμίαν. ξένῳ δέ, καθάπερ ὀπώρας, ἐξέστω καὶ τῶν τοιούτων μετέχειν. ἐὰν δὲ πρεσβύτερος ὢν ἅπτηται τούτων, φαγὼν αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀποφέρων μηδέν, καθάπερ ὁ ξένος, ταύτῃ κοινωνείτω τῶν τοιούτων ἁπάντων· μὴ πειθόμενος δὲ τῷ νόμῳ, κινδυνευέτω ἀναγώνιστος γίγνεσθαι περὶ ἀρετῆς, ἐὰν εἰς τότε τὰ τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ τις τότε κριταῖς ἀναμιμνήσκῃ. ὕδωρ δὲ πάντων μὲν τὸ περὶ τὰς κηπείας E διαφερόντως τρόφιμον, εὐδιάφθαρτον δέ. οὔτε γὰρ γῆν, οὔτε ἥλιον, οὔτε πνεύματα, τοῖς ὕδασι ξύντροφα τῶν ἐκ γῆς ἀναβλαστανόντων, ῥᾴδιον φθείρειν φαρμακεύσεσιν, ἢ ἀποτροπαῖς, ἢ καὶ κλοπαῖς· περὶ δὲ τὴν ὕδατος φύσιν ἐστὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα δυνατὰ γίγνεσθαι. διὸ δὴ βοηθοῦ δεῖται νόμου. ἔστω τοίνυν ὅδε περὶ αὐτοῦ· ἄν τις διαφθείρῃ ἑκὼν ὕδωρ ἀλλότριον, εἴτε καὶ πηγαῖον εἴτε καὶ συναγυρτόν, φαρμακείαις, ἢ σκάμμασιν, ἢ κλοπαῖς, ὁ βλαπτόμενος δικαζέσθω πρὸς τοὺς ἀστυνόμους, τὴν ἀξίαν τῆς βλά- F βης ἀπογραφόμενος. ἂν δέ τις ὄφλῃ φαρμακείαις τισὶ βλάπτων, πρὸς τῷ τιμήματι καθηράτω τὰς πηγάς, ἢ τἀγγεῖον τοῦ ὕδατος, ὅπῃπερ ἂν οἱ τῶν ἐξηγητῶν νόμοι ἀφηγῶνται δεῖν γίγνεσθαι τὴν κάθαρσιν ἑκάστοτε καὶ ἑκάστοις. περὶ δὲ ξυγκομιδῆς τῶν ὡραίων ἁπάντων, ἐξέστω τῷ βουλομένῳ τὰ ἑαυτοῦ διὰ παντὸς τόπου κομίζεσθαι, ὅπῃπερ ἂν ἢ μηδὲν μηδένα ζημιοῖ, ἢ τριπλάσιον αὐτὸς κέρδος τοῦ τοῦ γείτονος ζημίας κερδαίνῃ.

prohibeat. Sin verò qui condi poſſunt inſcius tetigerit, ſeruus quidem plectatur. Liber autem dimittatur admonitus ficus vuáſque ſolummodo quæ condi non valent, guſtare licere: eas verò, ex quibus paſſæ vuæ & vinum & caricæ fiunt, minimè. Pyra verò & mala tum alia tum punica cæteráque huiuſmodi clàm auferre, turpe non ſit. Siquis verò depræhenſus fuerit, pauciores annos quàm triginta natus, ſine vulneribus verberetur, atque puniatur. nec pœna vlla propter huiuſmodi verbera libero ſit. Aduenæ quoque de his fructibus perinde ac de iis quos ſuperius diximus qui non conduntur, carpere liceat. Si ſenior quiſpiam comederit, nec aſportauerit, vt aduenæ permiſſum eſt, & ipſe quoque omnium huiuſmodi fructuum particeps ſit. quòd ſi legi non paruerit, ad virtutis certamen impotens habeatur, ſi iudicibus huic rei præſidentibus tunc relatum hoc fuerit. Aqua nutriendis hortis maximè omnium confert: ſed facilè corrumpi poteſt. Terra verò & ſol & aër, quæ cum aqua ſimul ea nutriunt quæ terra naſcuntur, non facilè veneno, vel diuerſione, vel ablatione corrumpi poſſunt. his autem modis facilè aquæ damnum infertur, propterea legis auxilio indiget. De hac igitur hæc lex ſanciatur. Siquis ſponte alienam aquam, ſiue ſcaturientem è fontibus, ſiue collectam, veneno aut foueis aut ablatione corruperit, ad ædiles deferatur: vbi ſi deliquiſſe conuincitur, damnum reſtituat: & fontes, aut aquarum vas, vt interpretes ſingulis ſemper faciundam purgationem iudicarint, ita purget. In aduectione autem omnium quæ ab agris colliguntur, liceat cuique res ſuas quà velit aduehere, modò aut nulli damno ſit, aut ſibi triplum proueniat lucrũ eius damni quod vicino infertur.

magna quę longa exercitatione, multiſque doctrinis indiget, occupatus eſt ciuis, cùm communem ciuitatis ornatum procuret: quæ res non leui quadam opera contenta eſt, ſed præcipuum ſtudium exigit. Duas verò artes aut ſtudia duo diligenter exercere humana natura non poteſt. Nemo etiam ſatis poteſt arti quidem vni vacare, & alterius artis opifici præſidere. Hoc igitur in ciuitate ſtatutum ſit, vt nemo ærarius ſimul & lignarius faber ſit, nec lignarius faber fabris ærariis magis quàm opificio ſuo præſideat, ſpecioſam cauſam hinc fortè nactus quòd cùm multos habeat miniſtros & operarios, & ob eam cauſam maiorem ex arte ſua prouentum quæſtúmque percipiat, melius artem ſuam exerceat: ſed ſinguli opifices ſingulis artibus vacent, & ab eis victum acquirant. Hanc legem ædiles ita obſeruari procurent, vt ſi quis ciuis ad artem aliquam, magis quàm ad virtutis curam declinauerit, opprobrio atque infamia notatum ad curſum ſuum conuertant. Sin autem peregrinorum aliquis duabus artibus vacet, vinculis, mulcta, expulſione, vnam tantum complecti cogatur. De mercede autem opificum, de operis ipſorum approbatione aut improbatione, de iniuria etiam quam vel patiuntur vel inferunt, ædiles vſque ad drachmas quinquaginta cognoſcant. Maiora verò ad publica iudicia delata ſecundum legem iudicentur. Vectigal autem importandarum exportandarúmque rerum, nullum penitus ſit. Thus verò cæteráque huiuſmodi quæ diis incenduntur, peregrináque ſunt, purpuram ſimiliter & colores alios, qui à regione non producuntur, omnia denique peregrina, niſi neceſſaria ſint, nemo adducat: nec rurſus aliquid quod regioni neceſſarium ſit, exportet. Hæc omnia legum cuſtodes duodecim, qui reliqui ſunt, exceptis quinque ſenioribus, procurent atque cognoſcant.

C ἔχουσι. τὰ δὲ τῶν ἄλλων δημιουργῶν ποιεῖν χρὴ κατὰ τάδε. πρῶτον μὲν ἐπιχώριος μηδεὶς ἔστω τῶν περὶ τὰ δημιουργικὰ τεχνήματα διαπονούντων, μηδὲ οἰκέτης ἀνδρὸς ἐπιχωρίου. τέχνην γὰρ ἱκανὴν πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα καὶ μαθημάτων πολλῶν δεομένην κέκτηται πολίτης ἀνήρ, τὸν κοινὸν τῆς πόλεως κόσμον σώζων καὶ κτώμενος, οὐκ ἐν παρέργῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν. δύο δὲ ἐπιτηδεύματα ἢ δύο τέχνας ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι, σχεδὸν οὐδεμία φύσις ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπίνων· οὐδ᾽ αὖ τὴν μὲν αὐτὸς ἱκανῶς ἀσκεῖν, τὴν δὲ ἄλλον ἀσκοῦντα ἐπιστατεῖν. τοῦτ᾽ οὖν ἐν πόλει ὑπάρχειν
D δεῖ πρῶτον γίγνεσθαι, μηδεὶς χαλκεύων ἅμα τεκταινέσθω, μηδ᾽ αὖ τεκταινόμενος χαλκευόντων ἄλλων ἐπιμελείσθω μᾶλλον ἢ τῆς αὑτοῦ τέχνης, πρόφασιν ἔχων ὡς πολλῶν οἰκετῶν ἐπιμελούμενος ἑαυτῷ δημιουργούντων, εἰκότως μᾶλλον ἐπιμελεῖται ἐκείνων, διὰ τὸ τὴν πρόσοδον ἐκεῖθεν αὑτῷ πλείω γίγνεσθαι τῆς αὑτοῦ τέχνης· ἀλλὰ μίαν ἕκαστος τέχνην ἐν πόλει κεκτημένος, ἀπὸ ταύτης ἅμα καὶ τὸ ζῆν κτάσθω. τοῦτον δὴ τὸν νόμον ἀστυνόμοι διαπονούμενοι σωζόντων. καὶ τὸν μὲν ἐπιχώριον, ἂν εἴς τινα τέχνην ἀποκλίνῃ μᾶλλον ἢ τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, κολαζόντων ὀνείδεσί τε καὶ ἀ-
E τιμίαις, μέχριπερ ἂν κατευθύνωσιν εἰς τὸν αὑτοῦ δρόμον· ξένων δὲ ἄν τις ἐπιτηδεύῃ δύο τέχνας, δεσμοῖς τε καὶ χρημάτων ζημίαις καὶ ἐκβολαῖς ἐκ τῆς πόλεως κολάζοντες, ἀναγκαζόντων ἕνα μόνον ἀλλὰ μὴ πολλοὺς εἶναι. μισθῶν δὲ αὐτοῖς πέρι καὶ τῶν ἀναιρέσεων τῶν ἔργων, καὶ ἐάν τις αὐτοὺς ἕτερος ἢ ᾽κεῖνοί τινα ἄλλον ἀδικῶσι, μέχρι δραχμῶν πεντήκοντα ἀστυνόμοι διαδικαζόντων· τὸ δὲ πλέον τούτου τὰ κοινὰ δικαστήρια διακρινόντων κατὰ νόμον. Τέλος δὲ ἐν τῇ πόλει μηδένα μηδὲν τελεῖν μήτε ἐξαγομένων χρημάτων μήτε εἰσαγομένων. λιβανωτὸν δὲ, καὶ ὅσα περὶ θεοὺς τὰ τοιαῦτα
F ξενικὰ θυμιάματα, καὶ πορφύραν, καὶ ὅσα βαπτὰ χρώματα μὴ φερούσης τῆς χώρας, ἢ περί τινα ἄλλην τέχνην δεομένην ξενικῶν τινων εἰσαγωγίμων, μηδενὸς ἀναγκαίου χάριν μήτε τις ἀγέτω, μήτε αὖ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἀναγκαίων ἐμμένειν, ἐξαγέτω. τούτων δ᾽ αὖ πάντων ἐπισκόπους εἶναι καὶ ἐπιμελητὰς, τῶν νομοφυλάκων πέντε, ἀφαιρεθέντων τῶν πρεσβυτέρων, τοὺς ἑξῆς δώδεκα.

τῶν εἰσαφικνουμένων ἑκάστοτε πάντων τῶν ἀναγκαίων ἀποδιανεμηθὲν τρίτον μέρος, ὠνητὸν ἐξ ἀνάγκης ἔστω τοῦτο μόνον· τῶν δὲ δυοῖν μερῶν μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω πωλεῖν. πῶς οὖν δὴ ταῦτα ὀρθότατα νέμοιτ' ἄν; πρῶτον μὲν δῆλον ὅτι τῇ μὲν ἴσα, τῇ δ' οὐκ ἴσα νεμόμενα. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Χείρω πού τινα καὶ βελτίω τούτων ἕκαστα ἀνάγκη φύειν καὶ ἐκτρέφειν τὴν γῆν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τῶν μὲν τοίνυν τοιούτων τῶν μερῶν τριῶν ὄντων, μηδὲν πλέον ἐχέτω τοῖς δεσπόταις ἢ δούλοις νεμόμενον, μήτε αὖ τὸ τῶν ξένων, ἀλλὰ τὴν τῆς ὁμοιότητος ἰσότητα ἡ νομὴ πᾶσιν ἀποδιδότω τὴν αὐτήν· λαβὼν δ' ἕκαστος τῶν πολιτῶν τὰ δύο μέρη, D κύριος ἔστω τῆς νομῆς δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις, ὁπόσ' ἂν καὶ ὁποῖα βούληται διανέμειν. τὸ δὲ πλέον τούτων μέτροις καὶ ἀριθμῷ τῇδε χρὴ διανέμεσθαι· λαβόντα τὸν ἀριθμὸν πάντων τῶν ζῴων εἶ, ἐκ τῆς γῆς τὴν τροφὴν δεῖ γίγνεσθαι, διανέμειν. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο αὐτοῖς οἰκήσεις δεῖ χωρὶς διατεταγμένας εἶναι. τάξις δὲ ἥδε πρέπει τοῖς τοιούτοις· δώδεκα κώμας εἶναι χρή, κατὰ μέσον τὸ δωδεκατημόριον ἕκαστον μίαν. ἐν τῇ κώμῃ δὲ ἑκάστῃ πρῶτον μὲν ἱερὰ καὶ ἀγορὰν ἐξῃρῆσθαι θεῶν τε καὶ τῶν ἑπομένων θεοῖς δαιμόνων, εἴτε τινὲς ἔντοποι Μαγνήτων, εἴτ' ἄλλων ἱδρύματα E παλαιῶν, μνήμῃ διασεσωσμένων, εἰσί, τούτοις ἀποδιδόντας τὰς τῶν πάλαι τιμὰς ἀνθρώπων, Ἑστίας τε καὶ Διός, Ἀθηνᾶς τε, καὶ ὃς ἂν ἀρχηγὸς ᾖ τῶν ἄλλων τοῦ δωδεκάτου ἑκάστου μέρους, ἱερὰ πανταχοῦ ἱδρύσασθαι. πρῶτον δ' οἰκοδομίας εἶναι περὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα, ὅπῃ ἂν ὁ τόπος ὑψηλότατος ᾖ, τοῖς φρουροῖς ὑποδοχὴν ὅτι μάλιστα εὐερκῆ· τὴν δ' ἄλλην χώραν κατασκευάζειν πᾶσαν, δημιουργῶν τρεισκαίδεκα μέρη διελομένους, καὶ τὸ μὲν ἐν ἄστει κατοικίζειν, διαλαβόντας αὖ καὶ τοῦτο εἰς τὰ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως ἁπάσης, ἔξω τε καὶ ἐν κύκλῳ κατανεμηθέντας· ἐν F τῇ κώμῃ δὲ ἑκάστῃ τὰ προσφορα γεωργοῖς γένη τῶν δημιουργῶν συνοικίζειν. τοὺς δ' ἐπιμελητὰς εἶναι τούτων πάντων, τοὺς τῶν ἀγρονόμων ἄρχοντας, ὅσων τε καὶ ὧντινων ὁ τόπος ἕκαστος δεῖται, καὶ ὅπου κατοικοῦντες, ἀλυπότατοί τε καὶ ὠφελιμώτατοι ἔσονται τοῖς γεωργοῖς. τῶν δὲ ἐν ἄστει κατὰ ταὐτὰ ἐπιμεληθῆναι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τὴν τῶν ἀστυνόμων ἀρχήν.

C fariò vendatur. Quomodo igitur hæc rectè diſtribuentur? Patet autem in primis rectè id fieri poſſe, ſi partim æqualiter, partim inæqualiter diſtributio fiat. CLI. Quopacto? ATHE. Meliora vtique vel deteriora iſtorum ſingula, neceſſe eſt terram producere atque augere. CLINIAS. Quidni? ATHEN. Cùm tres partes ſint, quod huc attinet nemo plus habeat, nec dominus, nec ſeruus, nec aduena, ſed æqualis eadémque ſimiliter ſit omnis diſtributio. Quilibet autem ciuis, quum duas partes acceperit, ſeruis & liberis quot & qualia velit, ſuo arbitratu diſtribuat. Quod verò plus iſtis eſt, menſura & numero ſic diſpertiendum eſt, vt cùm omnium animalium, quibus à terra victus præbetur, numerus habeatur, ita demum fiat partitio. Habitationes poſtea ſeorſum ordinandæ ſunt. Ordo autem talis maximè decet: duodecim vicos per media in ſingulis duodecim partibus vnum eſſe oportet: & in vnoquoque venalium rerum loca, deorúmque templa & deos ſequentium dæmonum eſſe conſtituta, ſiue indigetum Magneſiorum, ſiue aliorum, quorum ſtatuæ antiquiſſima memoria conſecratæ ſint. Atque his priſcorum virorum honores reddendi ſunt. Veſtæ quoque, Iouis, Mineruæ, ſingulorúmque aliorum ſingulis duodecim partibus præſidentium templa in altiſſimis locis ædes cuſtodum ſint vndique munitiſſimæ. Reliqua deinde regio opificibus in tredecim partes diſtribuatur. Et pars vna in vrbe habitet, per duodecim vrbis partes diuiſa, aliæ exteriorem vndique teneant locum, atque in ſingulis vicis opifices ad agriculturæ commoditatem idonei habitare compellantur. Horum omnium curam magiſtratus qui agris præſunt, habeant, præuidéntque quot quibúſue ſinguli opificibus egent, & vbi habitantes impedimento agricolis non ſint, ſed magnam ipſis vtilitatem conferant. Vrbanorum quoque ſimiliter opificum curam ædiles habeant.

tia venalibus impoſuerint. Hic nũmi commutentur rebus, ac res nummis. Commutet autem vnuſquiſque per ſeipſum nemini committens. Quod ſi commiſerit, ſiue receperit, ſiue non, quieſcat oportet. Nullum enim commutationum talium iudicium eſt. Si quid verò venditum emptúmq; pluris minoriſue eſt, quàm lex iuſſerit, qua rerũ venaliũ menſuræ & pretia cõſtituta ſunt, apud legũ cuſtodes plus illud conſcribatur, & contrariũ deleatur. Eadem ipſa de conſcriptione bonorum, quæ ab incolis peregriniſque poſſidentur, fiãt: liceátq; cuiuis certa conditione ad vrbẽ migrare, & hoc ita vt artem aliquam exerceat, nec plures quàm annos viginti à die conſcriptionis permaneat: quo in tempore incolendi vectigal ſoluere nullũ cogatur niſi frugalitatis exemplum, nec emptionis vẽditioniſque gratia ærario quicquam debeat. Cùm autẽ viginti anni exacti fuerint, accipiat rem ſuã & abeat. Quòd ſi magnum aliquod beneficium intra viginti annos ciuitati contulerit, velitque plus temporis aut etiam per vitã in ciuitate manere, fiat ipſi quod petierit, ratúmq; habeatur, ſi modò concilio concionique perſuaſerit. Incolarum autem filiis ſi ipſi quoque opifices ſint, poſt quintumdecimum ætatis annum ita coloniæ tempus incipiat, vt viginti poſtea maneant annos, deinde quò velint proficiſcantur, &, ſi manere voluerint, maneant, poſtquam ſimiliter perſuaſerint. Qui autem recedit deleta deſcriptione, quæ ſibi apud magiſtratus erat conſcripta, ſic abeat.

τῶν, μάλιστα δὲ περὶ τὰ ὅπλα ξένοις τε καὶ δημιουργοῖς, καὶ τούτων οἰκέταις. πᾶσαν δὲ ὕλην καὶ κόσμιμα ὁ ξένος ὁ βουληθεὶς ὠνείσθω μὲν ἀγορᾷ παρὰ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ἐπιτρόπων, πωλείτω δὲ αὐτοῖς τοῖς ξένοις, καθ' ὅσον ἂν βούληται, καὶ ὁπόταν βούληται). τῶν δὲ ἄλλων χρημάτων πάντων καὶ σκευῶν ὁπόσων ἑκάστοις χρεία, πωλεῖν, εἰς τὴν κοινὴν ἀ-

D γορὰν φέροντας εἰς τὸν τόπον ἕκαστον, ἐν οἷς ἂν νομοφύλακές τε καὶ ἀγορανόμοι μετ' ἀστυνόμων τεκμηράμενοι ἕδρας πρεπούσας, ὅρους θῶνται τῶν ὠνίων, ἐν τούτοις ἀλλάττεσθαι, νόμισμά τε χρημάτων, καὶ χρήματα νομίσματος, μὴ προϊέμενον ἄλλον ἑτέρῳ τὴν ἀλλαγήν· ὁ δὲ προέμενος ὡς πιστεύων, ἐάν τε κομίσηται καὶ ἂν μή, στεργέτω, ὡς οὐκέτι δίκης οὔσης τῶν τοιούτων περὶ συναλλάξεων. τὸ δὲ ὠνηθὲν ἢ πραθέν, ὅσῳ πλέον ἂν ᾖ, καὶ πλέονος ἢ κατὰ τὸν νόμον, ὃς εἴρηκε πόσου προσγενομένου καὶ ἀπογενομένου δεῖ μηδέτερα τούτων ποιεῖν, ἀναγραφέτω τότ' ἤδη παρὰ τοῖς νομοφύλαξι

E τὸ πλέον, ἐξαλειφέσθω δὲ τὸ ἐναντίον. ταὐτὰ δὲ καὶ περὶ μετοίκων ἔστω τῆς ἀπογραφῆς περὶ τῆς οὐσίας. ἰέναι δὲ τὸν βουλόμενον εἰς τὴν μετοίκησιν, ἐπὶ ῥητοῖς, ὡς οἰκήσεως οὔσης τῷ ξένων τῷ βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ μετοικεῖν, τέχνην κεκτημένῳ καὶ ἐπιδημοῦντι, μὴ πλέον ἐτῶν εἴκοσιν, ἀφ' ἧς ἂν γράψηται· μετοίκιον μηδὲ σμικρὸν τελοῦντι, πλὴν τοῦ σωφρονεῖν, μηδὲ ἄλλο αὖ τέλος ἕνεκα πρός τινος ὠνῆς ἢ καὶ πράσεως. ὅταν δ' ἐξήκωσιν οἱ χρόνοι τὴν αὑτοῦ λαβόντα οὐσίαν ἀπιέναι. ἂν δ' ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις αὐτῷ συμβῇ λόγου ἀξίῳ περὶ εὐεργεσίαν τῆς πόλεως γεγονέναι τινὰ ἱκανήν, καὶ πιστεύῃ πείσειν βουλὴν καὶ ἐκκλησίαν, ἢ τινα ἀναβολὴν τῆς ἐξοικήσεως ἀξιοῦν αὑτῷ γίγνεσθαι κυρίως, ἢ καὶ τὸ παράπαν διὰ βίου τινὰ μονήν, ἐπελθὼν καὶ πείσας τὴν πόλιν, ἅπερ ἂν πείσῃ, ταῦτα αὐτῷ τέλεα γιγνέσθω. παισὶ δὲ μετοίκων, δημιουργοῖς οὖσι καὶ γενομένοις ἐτῶν πεντεκαίδεκα, τῆς μὲν μετοικίας ἀρχέτω χρόνος, ὁ μετὰ τὸ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος· ἐπὶ τούτοις δὲ εἴκοσι ἔτη μείνας ἴτω ὅποι αὐτῷ φίλον, μένειν δὲ ἂν βούληται, κατὰ ταὐτὰ μενέτω πείσας. ὁ δὲ ἀπιών, ἐξαλειψάμενος ἴτω τὰς ἀπογραφάς, ἅς ποτε ἂν αὐτῷ παρὰ τοῖς ἄρχουσι γεγραμμέναι πρότερον ὦσιν.

graue ſit læſa maieſtatis diuinæ crimē, oſtēdit, afflāte deo ſignificat nihil tale ab hominibus quidē quandiu diuina quadā in eis gratia viguit fuiſſe aliquādo perpetratū. Sed poſtquā propter alia delicta gratia illa eſt amiſſa, homines iā quaſi alienos à Deo in Deū ipſum peccare per ſacrilegia incepiſſe, vt ſacrilegiū ipſum non modo peccatū ſit, ſed etiam pœna peccati: pœna inquā non purgans aliquem, ſed interimens. Non enim lege, ſed tranſgreſſione legis pœna talis infertur. Quod autem dicit, priſcos legumlatores fuiſſe dei filios, legéſque heroibus, qui etiam ex dijs erant geniti, tradidiſſe: exponendum eſt per ea quæ in Critia & Politico & ſæpe alibi pertractantur, deorum filios hic intelligi deos ſub Luna, alios alijs terræ plagis gubernandis accommodatos. Quos poſſumus more etiam Platonico angelos nominare. Per quos ſub Mercurij nomine in Protagora leges genus hominum accepiſſe docet. Per quos in Critia quoque dicit homines primos ex terra natos accepiſſe iura: hominéſque illos hic nominat heroes ex dijs ortos, id eſt, deorum opera ex terra progenitos. Sed leges illas, inquit in Critia, non ſcriptas ad aures, ſed inſpiratione quadam à mentibus diuinis in mentes humanas fuiſſe transfuſas: hominéſque ſub illis quandiu paruerunt, vixiſſe beatos. Addit ob huiuſmodi legum tranſgreſſionem homines diuinam gratiam amiſiſſe: qua quidem amiſſa felicitatem quoque amiſerint: & infelices in ſacrilegia iam proruperint: & per ſacrilegia peſſimè tandem infeliciſſimíque euaſerint: in his & terreſtris illius paradiſi, & eiectionis ex eo, myſterium licet agnoſcere. Conſidera verò vbi perquirit ſacrilegij cauſas, tres aſſignari cauſas grauium delictorum. Primum quidem cōmunem hominum fragilitatem conſuetudine confirmatam. Secundam verò dæmonicam perſuaſionem ſiue ſuggeſtionem. Tertiam denique culpā pernicioſam ex antiquis inexpurgatíſque peccatis inuſtā, ad grauiſſima ſcelera ſtimulantē. Quæ quidē originali culpæ, de qua multi multa theologi diſputant, videtur eſſe ſimilima. Quamobrem vbi Plato diuinus ſacrilegū alloquēs inquit, Non humanū ad ſacrilegiū te impulit malū, neque diuinū: intellige humanum malum, humanā fragilitatem ad inferiora procliuem: Diuinum verò malum, diabolicam, vt inquiunt, fraudem. Negat verò duo hæc, non quia non ſint in cauſa ſacrilegij, ſed quia non ſola ſunt cauſæ. Accedit enim his tertia propriáque ſacrilegij cauſa, quam ſubiungit dicens. Sed ſtimulus quidam exitialis à priſcis inexpiatíſque peccatis ingenitus. Per quem videlicet animus non humanus amplius, ſed ferinus, nimirum ſacrilegio peccat in Deum, nullam vlterius dei rationem habens, quando rationem humanam iam amiſit diuinæ rationis imaginē: Mox verò primæ ad ſacrilegium inſtigationi Plato quaſi naſcenti morbo tribus occurrit remediis: quemadmodū morbus hic tribus ex cauſis oritur. Primo quidem, vt immanis impetus comprimatur, ad ſacras mittit expiationes, quas Chriſtianorum more pœnitentiæ, confeſſionis, elemoſynæ, ieiunij nomine poſſumus nuncupare. Deinde vt diabolicis reſiſtat inſidijs, ad orationes ſupplicationéſque mittit, per quas à ſuperis liberatoribúſque ſpiritibus contra inferos præſidiū impetretur. Poſtremò quò imbecillitatē humanā continere poſſit, mandat vt malorum hominum familiaritatem deuitans, bonorum aſciſcat conſuetudinem. Proinde, quoniam poſt Deum more Pythagorico coli patriam inſerat, meritò poſt ſacrilegia quæ in perſonas aut res Deo conſecratas perpetrantur, pergit ad punienda ſcelera & delicta, quæ propriè contra patriam committuntur, quæ non ſolùm ſacrilegijs proxima indicat, ſed annumerat, plectítque ſimiliter. Hæc verò tria eſſe indicat. Peccare enim in patriam, hoſtémque patriæ habendum eſſe, & qui poſthabitis legibus principatum ad humanam voluntatem libidinémque reducit: & qui cùm poſſit, periclitanti patriæ non ſuccurrit: & qui vel auaritia vel alia de cauſa pro filio euadit patriæ proditor. Inter hæc officium legiferi repetit. Id autem eſſe vult vt non tanquam dominus ſeruis, ſed tanquam pater filijs conſcribat leges: non minus perſuadens quàm minitans, nec minus docens quàm imperans, nec minus alliciēs quàm perterrens: vt legiſlatoris opus non tam mandatorum præſcriptio ſit, quàm diſciplina morum. finis enim eius eſt, quacunque id ratione fiat, ciues bonos beatóſque efficere: punire verò malos, neceſſitas eſt in eo potius, quàm voluntas. Et quia ſola inter humanas Platonicæ leges hæc omnia complectuntur, humanarum omnium perfectiſſimæ ſunt ac verè inter diuinas potius quàm humanas annumerandæ. Neque ab re primum diſputationis huius exordium à Deo factum eſt: deinde additum à Platone, videri ſibi hæc omnia diuinitus inſpirata. Demum ex hac ipſa diſputatione ad beatum ſummi Iouis templum, id eſt, cœlū, recto tramite peruenitur. At quoniam non ſolum in ſacrilegijs parricidiiſque, verumetiam in cæteris ſceleribus pro alijs culparum gradibus, alij quoque pœnarum

... inexpiatas, perturbationibus agitari: quin & hoſtes exagitare: id videlicet non humana tantum indignatione efficiente, ſed diuina etiam nemeſi ac dæmone prouidente. Supereſſe verò ex antiquorũ opinione in anima ſenſum perturbationémque vltricem, eámque aëreo vti corpore, Platonicus noſter Maro teſtis occurrit. Quid enim ſibi vult, Et nunc magna mei ſub terras ibit imago? Platonicè admodum imaginem rationalis animæ nominat primam ipſam ſentiendi naturam. Sed cur magnam? Quia & fons eſt ſenſuum reliquorum communiſque ſenſus, & magno poſt hoc corpus vtitur corpore, ſcilicet aëreo: quod quidem & huic inſinuatum quodammodo fit anguſtum: hoc exutum, explicatur in amplum, elementi aërei exigente natura. Præterea, Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas, inter imaginẽ diſtinguit & vmbram, & imaginem quidem animæ eſſe vult ſenſum in aëreo corpore. Ipſum verò corpus aëreum, eſſe animæ vmbram. Sed terreſtre corpus cæcum nominat carcerem. Quod autem in iudicijs de homicidio, præſertim de patricidio dicit, de regreſſione animæ humanæ in corpora rurſus humana, in quibus ſæpe det pœnas, pares omnino culpis in ſuperiori vita conceptis, vetus magorum Aegyptiorúmque ſacerdotum ſententia eſt. Nullũ enim conuenientius humanorum delictorum eſſe purgatorium iudicabant, quàm in corporibus humanis eadem animas quandoque pati quæ fecerint. Qua quidẽ ratione Plotinus Aegyptius in libris de Prouidentia vtitur ad ſoluendã dubiã aduerſus prouidentiam iuſtitiámque diuinam quotidie inſurgentia. Inquit enim, quæ à diuina prouidẽtia in præſenti vita non rependũtur, in altera & quidẽ humana pari prorſus ratione rependi. Rependi inſuper & in brutis: in quibus ſæpe anima quondã hominis, fiat anima bruti. Sed in vltima hac ſententia ſolus extitiſſe videtur. Cæterũ enim Platonicis diſplicet, animã hominis propriã, aliquando fieri bruti propriã. Conſentiũt tamen viciſſim in homines alios tranſmigrare. quod quidem etſi Plato non habet certum, habet tamen valde probabile. Quod verò migret in beſtias, ſæpe quidem recenſet, ſed dedita opera adeo præter ſolitã grauitatem ridicule narrat, vt planè demonſtret negandam quidem eſſe rem ipſam: allegoriã verò quærendã, ſcilicet vt trãſire in brutũ duobus modis accipias. Primo quidem in affectum, imaginationem, habitúmque bruto conuenientem. Deinde in habitationem conſuetudinémque interferas ad tempus ſupplicij gratia. conſuetudinem nanque affectionémque brutã; eſſe pœnam duntaxat antiqui putant: regreſſum verò in hominem, vbi paria & ſimilia ſubeantur, non ſolùm ſupplicium eſſe, ſed purgatorium. Poſt hæc in mentionem de legis neceſſitate incidens opportunè, aſſerit neceſſariam humano generi eſſe legem. Nam abſque legibus nihilo ab atrociſſimis feris diſcrepaturũ. Huiúſque cauſam afferẽs, nullius hominis ingenium ita natura inſtitutum inquit, vt omnia quæ ad publicum bonum neceſſariò cognoſcenda ſunt, cognoſcat ſufficienter: ac ſi forte nouit, vt optimum id quod nouit agere, poſſit ſemper & velit. Quod ſi diuina quadam gratia mens quædam inter homines ſurgeret, quæ publicum omnino bonum cognoſceret, ad idque generoſe ac ſemper intenderet, nullis vel huic, vel patriæ ſuæ eo tempore legibus opus fore. Mentem nanque veram ac liberam omni lege præſtantiorem eſſe, atque ipſo iure cunctis dominaturam. At quoniam id nullius ingenio eſt tributum, concludit neceſſariò ſub legibus eſſe viuendum. Ait quoque ſtudium quidem proprij boni ciuitatem penitus diſſipare: ſtudium verò publici boni connectere. Item peſtem in ciuitate dominari perniciosam, vbi iudicium à magiſtratibus, vel mutuum agitur, vel clamoſum. Atque vbi familiarem dæmonem inquit multis ſæpe malis obſiſtere, ſi dæmonis horres nomen vel concedente Platone angelum nominato. Ac memento noſtrum dæmonem geniúmque, non ſolùm, vt quidam putat, noſtrum intellectum eſſe, ſed numen. Præcipit mox ſeniores paterna reuerentia adeò coli, vt etiam ab his verberatus ſuccenſere non debeas: ſed patienter ferre. Sed natales quos hic commemorat deos, non aſcendentia ſigna, ſignorúmque dominos planetas aſtronomico more debemus accipere, ſed ideam generis humani principium, dæmonémque

ξεως πάσης ὀρθότητος, πρὸς ὅ τι τείνουσιν ἀρετῆς. ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ τι καὶ ἀξιοῦν τῆς τῶν ἄλλων μοχθηρίας τῇ μεγίστῃ ἐμφυόμενόν τινα μεθέξοντα, ὥστε δεῖν νομοθετεῖν, προκαταλαμβάνοντα, καὶ ἀπειλοῦντα ἐάν τις τοιοῦτος γίγνηται, καὶ τούτων ἀποτροπῆς τε ἕνεκα, καὶ γενομένων κολάσεως, τιθέναι ἐπ' αὐτοῖς νόμους, ὡς ἐσομένους, ὅπερ εἶπον, αἰσχρὸν μέν τινα τρόπον· ἐπεὶ δ' οὐ, καθάπερ οἱ παλαιοὶ νομοθέται, θεῶν παισὶ νομοθετούμενοι τοῖς ἥρωσιν, ὡς ὁ νῦν λόγος, αὐτοί τ' ἐκ θεῶν ὄντες, ἄλλοις τε ἐκ τοιούτων γεγονόσιν ἐνομοθέτουν, ἀλλ' ἄνθρωποί τε καὶ ἀνθρώπων σπέρμασι νομοθετοῦμεν τὰ νῦν· ἀνεμέσητον δὴ φοβεῖσθαι μή τις ἐγγίγνηται τῶν πολιτῶν ἡμῖν οἷον κερασβόλος, ὃς ἀτεράμων εἰς τοσοῦτον φύσει γίγνοιτ' ἄν, ὥστε μὴ τήκεσθαι καθάπερ ἐκεῖνα τὰ σπέρματα πυρί, νόμοις οὗτοι καίπερ οὕτως ἰσχυροῖς οὖσιν, ἄτηκτοι γίγνωνται. ὧν δὴ χάριν, οὐκ ἐπίχαριν λέγοιμ' ἂν πρῶτον νόμον, ἱερῶν πέρι συλήσεως, ἄν τις τοῦτο δρᾶν τολμᾷ. καὶ πολίτην μὲν τῶν τεθραμμένων ὀρθῶς, οὔτ' ἂν βουλοίμεθα, οὔτε ἐλπιστὸν πάνυ τι νοσῆσαί ποτε ἂν ταύτην τὴν νόσον· οἰκέται δὲ ἂν τούτων καὶ ξένοι καὶ ξένων δοῦλοι πολλὰ ἂν ἐπιχειρήσειαν τοιαῦτα. ὧν ἕνεκα μὲν μάλιστα, ὅμως δὲ καὶ ξυμπάσης τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀσθένειαν εὐλαβούμενος, ἐρῶ τὸν τῶν ἱεροσύλων πέρι νόμον, καὶ τὸν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων ὅσα δυσίατα καὶ ἀνίατα. προοίμια δὲ τούτοισι, κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ὁμολογηθέντα, προρρητέον ἅπασιν ὡς βραχύτατα. λέγοι δή τις ἄν, ἐκείνῳ διαλεγόμενος ἅμα καὶ παραμυθούμενος ὃν ἐπιθυμία κακὴ παρακαλοῦσα μεθ' ἡμέραν τε, καὶ ἐπεγείρουσα νύκτωρ, ἐπί τι τῶν ἱερῶν ἄγει συλήσοντα, τάδε, Ὦ θαυμάσιε, οὐκ ἀνθρώπινόν σε κακὸν οὐδὲ θεῖον κινεῖ τὸ νῦν ἐπὶ τὴν ἱεροσυλίαν προτρέπον ἰέναι, οἶστρος δέ τις ἐμφυόμενος ἐκ παλαιῶν καὶ ἀκαθάρτων τοῖς ἀνθρώποις ἀδικημάτων, περιφερόμενος ἀλιτηριώδης, ὃν εὐλαβεῖσθαι χρεὼν παντὶ σθένει. τίς δ' ἐστὶν εὐλάβεια μάθε. ὅταν σοι προσπίπτῃ τι τῶν τοιούτων δογμάτων, ἴθι ἐπὶ τὰς ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ θεῶν ἀποτροπαίων ἱερὰ ἱκέτης, ἴθι ἐπὶ τὰς τῶν λεγομένων ἀνδρῶν ὑμῖν ἀγαθῶν ξυνουσίας· καὶ τὰ μὲν ἄκουε, τὰ δὲ πειρῶ λέγειν αὐτός, ὡς δεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια πάντα ἄνδρα τιμᾶν.

... mum ſicut in aliis naſciturum: adeò vt opus ſit legum minis hunc præuenire, ne talis fiat, néue tale committatur, & commiſſa poſitis legibus puniantur: quaſi poſſint in hac quoque republica flagitioſiſſimi homines reperiri. Verùm quoniam non vt priſci legumlatores agimus, qui cùm deorum filii eſſent, heroibus, qui & ipſi è diis nati dicuntur, leges ferebant: ſed homines hominibus iſta ſancimus, vereri par eſt, ne quis C ciuium ita natura indomitus & inexorabilis nobis gignatur, vt quaſi legumina fulminis tactu prædura, igni legum etiam fortiſſimarum decoqui nequeat. Quamobrem ſiquis fortè ſacrilegium committere audeat, legem de hoc feremus, quamuis oneroſam nobis atque moleſtam. Enimuero educatum rectè ciuem, nec volumus, nec valde timemus tam graui morbo laboraturum. Sed ſerui iſtorum forſan & peregrini, peregrinorúmque ſerui, huiuſmodi multa aggredientur. Quorum gratia maximè, & quia vniuerſa natura hominum imbecillis eſt, tam de ſacrilegio quàm de aliis, quæ aut D vix, aut nullo modo ſanari poſſunt, leges conſcribam. Sed procemia primùm ſecundum ordinem in ſuperioribus inſtitutum, his omnibus quàm breuiſſimè præponenda. Ad eum igitur qui nefaria cupiditate, & die tractus, & nocte excitus, templa, vt furetur, petit, hæc aliquis inſtructionis, & monitionis gratia diceret. O mirabilis vir, non humanum te malum, neque diuinum ad ſacrilegia vertit: ſed exitialis quidam aſilus, à priſcis atque inexpiatis flagitiis innatus hominibus circumagitans, quem cunctis viribus effugere debes. Quomodo autem effugies, audi. Cùm talis oboritur in E animo cogitatio, confuge ad expiationes obſecro. Confuge ad liberatorum deorum ſacrificia ſupplex. Confuge ad bonorum virorum conſuetudines, vbi partim audias, partim tu quoque dicas iuſta honeſtáque ab omnibus eſſe colenda. Malorum verò conſuetudines apprime fugias.

[illegible] & laus. Nullius autem iſtorum pecuniæ in fiſcum redigantur, in republica ea in qua ſortes eædem ſemper & æquales permanere oportet. Sed quando quis ea parrauit quæ pecuniarum mulcta luenda ſunt, quod ſupra ſortem poſſidetur, id impendatur, ſors integra maneat. Cuius rei exactam veritatem à deſcripto cenſu legum cuſtodes ſemper iudicibus deferant: nequis vnquam propter indigentiam pecuniarum ſua ſorte priuetur. Quòd ſi quis maiore dignus damno videatur, nec fideiuſſione liberalitatéque amicorum liberetur, manifeſtis diuturniſque vinculis & cæteris opprobriis puniatur. Peccatum nullum impunitum ſit, neque profugus vllus, & impunis abeat: ſed aut morte plectatur, aut vinculis, aut verberibus, aut ignobiliter ſedendo ſtandóque in ſacris ad extremitates regionis productus, aut pecuniis, ea ratione quam diximus, mulctatus, pœnas luat. Iudices autem capitalis criminis legum cuſtodes ſint: & optimi quique ex eorum numero electi, qui anno proximè præterito functi magiſtratibus fuerint. Quo autem modo accuſationes citationéſque & ſimilia fieri debeant: poſteriores legumlatores determinent. Suffragiorum autem ſententiæque modum, noſtri officii eſt lege perſcribere. Manifeſtè igitur iſta ferantur. Sed ante hæc coram accuſante defendentéque quàm proximè ſeruata ipſorum dignitate iudices ſedeant. Vbi ciues qui otio abundant, omnes adſint, taliáque iudicia diligenter audiant. In quibus cùm prima oratio ab accuſatore fuerit habita, defenſor alteram dicat. Deinde ſenior de iudicibus, quæ dicta ſunt, omni adhibita diligentia ſufficienter examinet: poſt eum cæteri omnes conſiderent, quodcunque ab aduerſariis dictum vel non dictum perquirendum ſinguli putant: qui autem nihil diſcuſſione ſua dignum cenſet, alteri examinationem ipſam relinquat.

ὀνείδεσιν ἀφανίζοντες. παισὶ δὲ καὶ γένει, ἐὰν φύγωσι τὰ πατρῷα ἤθη, κλέος ἔστω, καὶ λόγος εὔφημος λεγόμενος, ὡς εὖ τε καὶ ἀνδρείως εἰς ἀγαθὸν ἐκ κακοῦ διαπεφευγότων. δημόσια δὲ χρήματα οὐδενὸς τῶν τοιούτων τῇ πολιτείᾳ πρέπον ἂν εἴη γίγνεσθαι, ἐν ᾗ δεῖ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ καὶ ἴσους ὄντας διαπελεῖν κλήρους. ζημίας δὲ ἐκτίσεις ὅταν ἀδικεῖν ἄξια δοκῇ τις χρημάτων, ἐκτίνειν ἂν ᾗ τι τὸ τοῦ κλήρου κατεσκευασμένου περιττὸν, μέχρι τοσούτου ζημιούμενον· τὸ δὲ πλεῖον, μή. τὰς δ' εἰς ταῦτα ἀκριβείας ἐκ τῶν ἀπογρα-
D φῶν νομοφύλακας σκοπουμένους, τὸ σαφὲς ἐξαγγέλλοντας ἀεὶ τοῖς δικασταῖς ὅπως ἂν τῶν κλήρων ἀργὸς μηδεὶς μηδέποτε γίγνηται δι' ἀπορίαν χρημάτων. ζημίας δὲ ἄν τις πλείονος ἄξιος εἶναι δοκῇ, ἐὰν ἄρα μή τινες ἐθέλωσιν αὐτὸν τῶν φίλων ἐγγυᾶσθαί τε καὶ ξυνεκτίνοντες ἀπελευθεροῦν, δεσμοῖς τε χρονίοις καὶ ἐμφανέσι καί τισι προπηλακισμοῖς κολάζειν. ἄτιμον δὲ παντάπασι μηδένα εἶναι μηδέποτε μηδ' ἐφ' ἑνὶ τῶν ἁμαρτημάτων, μηδ' ὑπερόριον φυγάδα· θάνατον δὲ, ἢ δεσμοὺς, ἢ πληγὰς, ἤ τινας ἀμόρφους ἕδρας, ἢ στάσεις ἢ παραστάσεις εἰς ἱερὰ ἐπὶ τὰ τῆς χώρας ἔ-
E σχατα, ἢ χρημάτων καθάπερ ἔμπροσθεν εἴπομεν ἐκτίσεις γίγνεσθαι δεῖν, τὴν δίκην ταύτην γιγνέσθω. δικασταὶ δὲ ἔστωσαν θανάτου πέρι νομοφύλακές τε, καὶ τὸ τῶν περυσινῶν ἀρχόντων ἀριστίνδην ἀπομερισθὲν δικαστήριον. εἰσαγωγὰς δὲ τούτων, καὶ προσκλήσεις, καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ ὡς δεῖ γίγνεσθαι, τοῖς νεωτέροις νομοθέταις χρὴ μέλειν. τῆς διαψηφίσεως δὲ ἡμέτερον ἔργον νομοθετεῖν. ἔστω δὴ φανερὰ μὲν ἡ ψῆφος τιθεμένη· πρὸ τούτου δὲ, κατὰ τὸ στόμα τοῦ διώκοντός τε καὶ φεύγοντος, ὁ δικαστὴς ἑξῆς ἡμῖν ἐγγύτατα κατὰ πρεσβείαν καθιζέσθω· πάντες δ' οἱ πολῖται ὅσοιπερ ἂν ἄγωσι σχολὴν,
F ἐπήκοοι ἔστωσαν σπουδῇ τῶν τοιούτων δικῶν. λέγειν δὲ ἕνα λόγον, πρότερον μὲν, τὸν διώκοντα· τὸν δὲ φεύγοντα, δεύτερον. μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους, ἄρχεσθαι μὲν τὸν γεραίτατον ἀνακρίνοντα, ἰόντα εἰς τὴν τῶν λεχθέντων σκέψιν ἱκανῶς· μετὰ δὲ τὸν πρεσβύτατον, ἑξῆς ἅπαντας δεῖ διεξελθεῖν ὅ,τι ἂν παρ' ἑκατέρου τις τῶν ἀντιδίκων ῥηθὲν ἢ μὴ ῥηθὲν ἐπιποθῇ τινὰ εἰπεῖν. ὁ δὲ μηδὲν ποθῶν, ἄλλῳ τὴν ἀνάκρισιν ἀποδιδότω.

ἐρχόμενον. δικασταὶ δὲ ἔστωσαν τούτοις οἵπερ τοῖς ἱεροσύλοις· καὶ πᾶσαν τὴν κρίσιν ὡσαύτως αὐτοῖς γίγνεσθαι καθάπερ ἐκείνοις. τὴν ψῆφον δὲ θανάτου φέρειν τὴν πλήθει νικῶσαν. ἑνὶ δὲ λόγῳ, πατρὸς ὀνείδη καὶ τιμωρίας παίδων μηδενὶ ξυνέπεσθαι, πλὴν ἐάν τινι πατὴρ καὶ πάππος καὶ πάππου πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θανάτου δίκην. τούτους δὲ ἡ πόλις ἔχοντας τὴν αὐτῶν οὐσίαν, πλὴν ὅσον κατεσκευασμένου τοῦ κλήρου παντελῶς, εἰς τὴν αὐτῶν ἀρχαίαν ἐκπεμπέτω πατρίδα καὶ πόλιν. οἷς δ' ἂν τῶν πολιτῶν υἱεῖς ὄντες τυγχάνωσι πλείους ἑνός, μὴ ἔλαττον δέκα ἔτη γεγονότες, κληρῶσαι μὲν τούτων δέκα οὓς ἂν ἀποφήνῃ **D** πατὴρ, ἢ πάππος ὁ πρὸς πατρὸς ἢ μητρός. τῶν δὲ λαχόντων τὰ ὀνόματα εἰς Δελφοὺς πεμπέσθων· ὃν δ' ἂν ὁ θεὸς ἀνέλῃ, κληρονόμον εἰς τὸν οἶκον καθιστάναι τὸν τοῦ ἐκλιπόντος, τύχῃ ἀμείνονι. ΚΛ. Καλῶς. ΑΘ. Κοινὸς δ' ἔτι τρίτος εἷς ἔστω νόμος, περὶ δικαστῶν τε οὓς δεῖ δικάζειν αὐτοῖς, καὶ τρόπος τῶν δικῶν, οἷς ἂν προδοσίας αἰτίαν ἐπιφέρων τις εἰς δικαστήριον ἄγῃ. καὶ περὶ μονῆς ὡσαύτως τοῖς ἐκγόνοις καὶ ἐξόδου τῆς πατρίδος εἷς ἔστω περὶ τούτων νόμος τῶν τριῶν, προδότῃ, καὶ ἱεροσύλῳ, καὶ τῷ τοὺς τῆς πόλεως νόμους βίᾳ ἀπολλύντι. κλέπτῃ δέ, ἐάν τι μέγα ἐάν τι σμικρὸν κλέπτῃ τις, εἷς **E** αὖ νόμος κείσθω καὶ μία δίκης τιμωρία ξύμπασι. τὸ μὲν γὰρ κλαπὲν δή, χρεὼν διπλάσιον ἐκτίνειν, ἐὰν ὄφλῃ τις τὴν τοιαύτην δίκην, ἐὰν ἱκανὴν ἔχῃ τὴν ἄλλην οὐσίαν ἀποτίνειν ὑπὲρ τοῦ κλήρου· ἐὰν δὲ μή, δεδέσθαι, ἕως ἂν ἐκτείσῃ, ἢ πείσῃ τὸν καταδικασάμενον. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ κλοπῆς δημοσίᾳ δίκην, πείσας τὴν πόλιν, ἢ τὸ κλέμμα ἐκτίσας διπλοῦν, ἀπαλλαττέσθω τῶν δεσμῶν. ΚΛ. Πῶς δὴ λέγομεν, ὦ ξένε, μηδὲν διαφέρειν τῷ κλέπτοντι, μέγα ἢ σμικρὸν ὑφελομένῳ, καὶ ἐξ ἱερῶν ἢ ὁσίων, καὶ ὅσα ἄλλα ἐστὶ περὶ κλοπὴν πάσης ἀνομοιότητα ἔχοντα; οἷς δεῖ ποικίλοις οὖσιν ἑπόμενον τὸν **F** νομοθέτην, μηδὲν ὁμοίαις ζημίαις ζημιοῦν; ΑΘ. Ἄριστ', ὦ Κλεινία, σχεδόν τι με ὥσπερ φερόμενον ἀντικρούσας ἀνήγειρας ἐννενοηκότα δέ με ἔμπροσθεν ὑπέμνησας, ὅτι τὰ περὶ τὴν τῶν νόμων θέσιν οὐδενὶ τρόπῳ πώποτε γέγονεν ὀρθῶς διαπεπονημένα, ὥς γε ἐν τῷ νῦν παραπεσόντι λέγω.

C illam conatur. Iudices autem huius ſceleris ſint, qui & ſacrilegij, totúmque iudicium ſimiliter peragatur: & ſuffragia quæ multitudine vincunt, morte condemnent. Et, vt breuiter dicam, peccata patris non luant filii, niſi pater, auus, ac proauus deinceps capitis rei ſint. hos autem cum bonis ſuis, ſorte ſemper excepta, in antiquam ciuitas patriam mittat. Et de filiis ciuium, quibus plures quàm vnus ſunt, non pauciores quàm decem annos nati, eos ſorte deligant, quos pater, aut aui paterni materniue nominauerint, nomináque ipſorum Delphos mittant, & qui oraculo Apollinis approbabitur, huic feliciores fortuna ſors & domus deſtituta reddatur. CLIN. Rectè id quidem. ATHEN. Communis præterea tertia lex de iudicibus, iudiciique modo, aduerſus eos qui proditionis accuſati ſunt. Et de manſione filiorum atque nepotum ſiue exitu è patria vna lex lex aduerſus tres ſimiliter ſit, proditorem, ſacrilegum, & violentum legum ciuilium euerſorem. De furto autem, ſiue magnum quid, ſeu paruum quis furatus ſit, vna lex pœnáque ſimilis omnibus ſit. Damnatus enim quiſpiam furti, ſi vltra ſortem bona ſua ſufficiunt, duplum reddat: aliter vinciatur, donec aut illi perſuaſerit cui debet, aut reddiderit. Quòd ſi publicum furtum fuerit, tum demum à carcere liberetur, cùm ciuitati perſuaſerit, vel duplum reddiderit. CLIN. Quónam modo dicimus hoſpes nihil differre ſiue magnum ſeu paruum ſit furtum, ſiue à ſacro loco, ſeu non ſacro ſublatum ſit, ſeu quomodocunque aliter id fiat? Quippe cùm multis modis committi furtum poſſit, ſceleris varietatem diſſimilitudinémque conſicere legiſlator debet, nec ſimilibus pœnis quæ ſimilia non ſunt, punire. ATHENIENSIS. Opportunè, ô Clinia, impetu currentem me retraxiſti, & in memoriam quæ olim quandoque cogitaueram redegiſti, ad hunc vſque diem leges nullo modo rectè conſtitutas fuiſſe, vt nobis præſentia conſiderantibus ſuccurrit dicere.

CLIN. Ridicula hæc hoſpes optio eſt: manifeſtéque nos illis ſimiles facit, qui neceſſitate ingenti leges ferre ita in præſentia compellũtur, vt in craſtinum licere non videatur. Nobis autem dei auxilio, quemadmodum illis qui ex lapidibus vel ex alia quauis materia aliquid conſtruunt, licet fuſim ea colligere: ex quibus futura commoda operi abſque vlla feſtinatione deligentur. Quaſi ergo ædificatores minimè feſtinantes, alia modò fundemus, alia hinc ad ædificandum ſumamus: adeò vt in ferendis legibus, alia quaſi modò ponantur, alia verò quaſi iam poſitis apponantur. ATHEN. Sic vtique ſecundum naturam magis, ô Clinia, compendiaria nobis fiet legum conſpectio. Sed illud per deos de legumlatoribus conſideremus. CLINIAS. Quidnam? ATHEN. Multorum ſcripta ſermonéſque in ciuitatibus extant, ſunt autem & legiſlatoris ſcripta & ſermones. CLIN. Quidni? ATHEN. Vtrum igitur poetarum cæterorúmque ſcriptorum operibus de ratione viuendi compoſitis animum applicabimus: legum verò latorum, nequaquam? an his maximè omnium? CLINIAS. Iſtis omnino. ATHEN. Legiſlatorem ergo ſcribentium ſolum oportet de honeſto, bono, iuſtóque conſulere, doceréque qualia hæc ſint, & quomodo his agenda, qui felices futuri ſunt. CLINIAS. Quidni? ATHENIEN. Turpe enim eſt, cùm Homerus, Tyrtæus, cæterique poetæ probè de vita ſtudiiſque hominum ſcripſerint: turpe inquam Lycurgo atque Soloni, cæteriſque legumlatoribus, minus id facere. Rectum igitur ipſum præ cæteris omnibus ſcriptis leges mirificè præ ſe ferre debent: cæterorum vero ſcripta probari, ſi legibus conſentanea ſunt: ſin diſſona, rideri. Sic

ἀναγκαιότατον, τίνα τρόπον ἂν γιγνόμενον γίγνοιτο. καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν ἔξεστιν ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὸ βέλτιστον σκοπεῖν· εἰ δὲ βουλόμεθα, τὸ ἀναγκαιότατον, περὶ νόμων. αἱρώμεθα οὖν ὁπότερον δοκεῖ. ΚΛ. Γελοίαν, ὦ ξένε, προτιθέμεθα τὴν αἵρεσιν· καὶ ἀτεχνῶς ὥσπερ κατειργομένοις νομοθέταις ὅμοιοι γιγνοίμεθ' ἂν ὑπὸ μεγάλης τινὸς ἀνάγκης ἤδη νομοθετεῖν, ὡς οὐκέτ' ἐξὸν εἰς αὔριον. ἡμῖν δ', εἰπεῖν σὺν θεῷ, ἔξεστι, καθάπερ ἢ λιθολόγοις, ἢ καί τινος ἑτέρας ἀρχομένοις συστάσεως, παραφορήσασθαι χύδην, ἐξ ὧν ἐκλεξόμεθα τὰ πρόσφορα τῇ

D μελλούσῃ γενήσεσθαι συστάσει, καὶ δὴ καὶ κατὰ σχολὴν ἐκλέξασθαι. τιθῶμεν οὖν, ἡμᾶς νῦν εἶναι μὴ τοὺς ἐξ ἀνάγκης οἰκοδομοῦντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ σχολῆς ἔτι τὰ μὲν παρατιθεμένους, τὰ δὲ ξυνιστάντας. ὥστε ὀρθῶς ἔχει τὰ μὲν ἤδη τῶν νόμων λέγεσθαι ὡς τεθέντα, τὰ δ' ὡς παρατιθέμενα. ΑΘ. Γένοιτο γοῦν ἂν ἡμῖν, ὦ Κλεινία, κατὰ φύσιν μᾶλλον ἡ σύνοψις τῶν νόμων. ἴδωμεν γὰρ οὖν, ὦ πρὸς θεῶν, τὸ τοιόνδε περὶ νομοθετῶν. ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; ΑΘ. Γράμματα μέν που καὶ ἐν γράμμασι λόγοι καὶ ἄλλων εἰσὶ πολλοὶ ἐν ταῖς πόλε-

E σι γεγραμμένοι· γράμματα δὲ καὶ τὰ τοῦ νομοθέτου, καὶ λόγοι. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Πότερον οὖν τοῖς μὲν τῶν ἄλλων συγγράμμασι, ποιητῶν, καὶ ὅσοι ἄνευ μέτρων καὶ μετὰ μέτρων τὴν αὑτῶν εἰς μνήμην ξυμβουλὴν περὶ βίου κατέθεντο συγγράψαντες, προσέχωμεν τὸν νοῦν, τοῖς δὲ τῶν νομοθετῶν μὴ προσέχωμεν; ἢ πάντων μάλιστα; ΚΛ. Πολύ γε. ΑΘ. Ἀλλὰ δῆτα οὐ χρὴ τὸν νομοθέτην μόνον τῶν γραφόντων περὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων ξυμβουλεύειν, διδάσκοντα οἷά τέ ἐστι καὶ ὡς ἐπιτηδευτέον αὐτὰ τοῖς μέλλουσιν εὐδαίμοσιν ἔσεσθαι; ΚΛ. Καὶ πῶς οὔ; ΑΘ.

F Ἀλλ' αἰσχρὸν δὴ μᾶλλον Ὁμήρῳ τε καὶ Τυρταίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ποιηταῖς περὶ βίου τε καὶ ἐπιτηδευμάτων κακῶς θέσθαι γράψαντας, Λυκούργῳ δὲ ἧττον καὶ Σόλωνι, καὶ ὅσοι δὴ νομοθέται γενόμενοι, γράμματα ἔγραψαν; ἢ τό γε ὀρθόν, πάντων δεῖ γραμμάτων τῶν ἐν ταῖς πόλεσι τὰ περὶ τοὺς νόμους γεγραμμένα φαίνεσθαι διαπτυσσόμενα μακρῷ κάλλιστά τε καὶ ἄριστα· τὰ δὲ τῶν ἄλλων, ἢ κατ' ἐκεῖνα, ξυνεπόμενα, ἢ διαφωνοῦντα αὐτοῖς, εἶναι καταγέλαστα. οὕτω

ται) καὶ πολλοί τε, αὐτοὶ πρὸς αὑτοὺς αὖ. ΚΛ. Τὰς ποίας C δὴ διαφορὰς ἡμῶν συνιδὼν λέγεις; Α. Ἐγὼ πειράσομαι φράζειν. περὶ δικαιοσύνης ὅλως καὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων τε καὶ πραγμάτων καὶ πράξεων πάντες πως ξυνομολογοῦμεν πάντα εἶναι ταῦτα καλά. ὥστε οὐδ' εἴ τις διισχυρίζοιτο εἶναι τοὺς δικαίους ἀνθρώπους, ἂν καὶ τυγχάνωσιν ὄντες αἰσχροὶ τὰ σώματα, κατ' αὐτό γε τὸ δικαιότατον ἦθος ταύτῃ παγκάλους εἶναι, σχεδὸν οὐδεὶς ἂν λέγων οὕτω, πλημμελῶς δόξειε λέγειν. Οὐκ οὖν ὀρθῶς; ΚΛ. Ἴσως. Α. Ἴδωμεν δὲ ὡς εἰ πάντ' ἐστὶ καλά, ὅσα δικαιοσύνης ἔχεται, τῶν πάντων, τι καὶ τὰ παθήματα ἡμῖν ἐστὶ σχεδὸν τοῖς ποιήμασιν ἴσα. ΚΛ. D Τί οὖν δή; Α. Ποίημα μέν, ὅσον περ ἂν ᾖ δίκαιον, σχεδὸν ὅσον περ ἂν τοῦ δικαίου κοινωνῇ, κατὰ τοσοῦτον καὶ τοῦ καλοῦ μετέχον ἐστί. ΚΛ. Τί μήν; Α. Οὐκοῦν καὶ πάθος ὅσον περ ἂν δικαίου κοινωνῇ, κατὰ τοσοῦτον γίγνεσθαι καλὸν ὁμολογούμενον, οὐκ ἂν διαφωνοῦντα παρέχοι τὸν λόγον. Κ. Ἀληθῆ. Α. Ἐὰν δέ γε δίκαιον μὲν ὁμολογῶμεν, αἰσχρὸν δὲ εἶναι πάθος, διαφωνήσετον τό τε δίκαιον καὶ τὸ καλόν, λεχθέντων τῶν δικαίων αἰσχίστων εἶναι. Κ. Πῶς τοῦτο εἴρηκας; Α. Οὐδὲν χαλεπὸν ἐννοεῖν. οἱ γὰρ ὀλίγῳ πρόσθεν τεθέντες ἡμῖν νόμοι, πάντων ἐναντιώτατα παραγγέλλειν δόξαιεν ἂν τοῖς νῦν λεγομένοις. Κ. Ποίοις; Α. E Τὸν ἱερόσυλόν που ἐτίθεμεν, δικαίως ἂν ἀποθνήσκειν, καὶ τὸν τῶν εὖ κειμένων νόμων πολέμιον· καὶ μέλλοντες δὴ νόμιμα τοιαῦτα τιθέναι πάμπολλα, ἐπεσχόμεν, ἰδόντες ὡς ταῦτα ἔστι μὲν ἄπειρα παθήματα πλήθει τε καὶ μεγέθει, δικαιότατα δὲ πάντων παθημάτων, καὶ ξυμπάντων αἴσχιστα. μῶν οὐχ οὕτως ἡμῖν τά τε δίκαια καὶ τὰ καλά, τοτὲ μὲν ὡς ταὐτὰ ξύμπαντα, τοτὲ δὲ, ὡς ἐναντιώτατα, φανεῖται; Κ. Κινδυνεύει. Α. Τοῖς μὲν τοίνυν πολλοῖς οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσυμφώνως τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια διερριμμένα προσαγορεύεται. Κ. Φαίνεται γοῦν, ὦ ξένε. Α. Τὸ τοίνυν ἡμέτερον, F ὦ Κλεινία, πάλιν ἴδωμεν, πῶς αὖ περὶ αὐτὰ ταῦτα ἔχει τῆς συμφωνίας. Κ. Ποίας δὴ καὶ πρὸς ποίαν; Α. Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις οἶμαι διαρρήδην ἐμὲ εἰρηκέναι. Κ. Πῶς; Α. Εἰ δ' οὖν μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν ὡς λέγοντά με τίθετε.

Quas quæſo inter nos differentias dicis? ATHE. Conabor exponere. De iuſtitia omnino iuſtiſque hominibus & rebus & actionibus omnes quodammodo conſentimus: quòd videlicet omnia hæc honeſta pulchráque ſint: ita vt ſi quis iuſtos homines etiam ſi corpore deformes ſint, ſecundum ipſum iuſtitiæ habitum pulcherrimos aſſerat, nemo ſit iudicium illius reprobaturus. CLINIAS. Nemo ferè qui ita loquatur, perperam loqui videbitur. ATHEN. Rectè igitur. CLINIAS. Fortè. ATHEN. Sed videamus age, ſi omnia quæ iuſtè fiunt, honeſta pulchráque ſunt. Omnium verò paſſiones nobis ſunt fermè actionibus ſimiles. CLINIAS. Quid hoc? ATHEN. Actio vtique quæcunque iuſta eſt, quatenus iuſtitiæ, eatenus & honeſti eſt particeps. CLIN. Cur non? ATHEN. Quare paſſio quoque iuſta, ſi æqui, honeſti, atque iuſtitiæ particeps eſſe dicatur, haud diſſona nobis erit oratio. CLI. Vera loqueris. ATHEN. Si autem paſſionem aliquam iuſtam quidem eſſe affirmabimus, honeſtam verò negabimus, iuſtum & honeſtum inter ſe diſſonabunt. Iuſta enim turpiſſima eſſe dicentur. CLIN. Quomodo id dixiſti? ATHEN. Nihil difficile cognitu. leges enim quæ paulo prius nobis poſitæ ſunt, contraria penitus præcipere his verbis videbuntur. CLIN. Quo pacto? ATH. Sacrilegum cenſebamus iuſtè moriturum, legum quoque bene poſitarum hoſtem ſimiliter. Cúmque multas huiuſmodi leges ſcripturi eſſemus, retraximus nos conſiderantes has paſſiones tam multitudine quàm magnitudine infinitas eſſe: iuſtiſſimas quidem omnium paſſionum, ſed turpiſſimas quoque omnium. Nónne ſic honeſta iuſtáque modò quaſi eadem, modò quaſi contraria, videbuntur? CLIN. Ita videtur. ATHEN. Multi igitur diſſonè ſic honeſta iuſtáque quaſi diſcrepantia, nuncupant. CLINIAS. Ita prorſus apparet. ATHENIEN. Sed rurſus videamus, ô Clinia, quomodo nos de his conſentimus. CLIN. Quem dicis conſenſum? ATHEN. In ſuperioribus diſertè mihi dictum arbitror. CLIN. Quo pacto? ATHEN. Quòd ſi ſuprà dictum non eſt, nunc ſaltem me dicere exiſtimate.

temur enim in primis ad illud. CLIN. Ad quidnam? ATHEN. Memoria repetamus probè in ſuperioribus nos dixiſſe, multam magnámque de re iuſta turbationem inter nos eſſe atque diſſenſionem. Quod reſumentes, nos ipſos interrogemus, deceátne cùm differentiam horum nequaquam declarauerimus: quæ in qualibet ciuitate ab omnibus priſcis legumlatoribus quaſi duæ iniuriarum ſpecies poſitæ ſunt, ſponte ſcilicet & non ſponte factæ, atque ita variè puniuntur: opinionem hanc noſtram quaſi diuinitus dicta ſit, in medium inducere: nec eam vlla ratione quomodo rectè ſe habet confirmare? Minimè verò ſic decet. Verùm neceſſe eſt antequàm leges ponamus, quemadmodum hæc duo ſint, & quam differentiam habeant, ſignificare: vt quando ſupplicium vtrique imponimus, quiſque intelligat, iudicaréque valeat quodammodo, conuenientérne an contrà impoſitum fuerit. CLIN. Rectè nobis loqui videris hoſpes. Oportet enim alterum de duobus nos facere: vel, non dicere, nullas iniurias ſponte fieri: vel antequam ad alia pergamus, quomodo rectè dicatur, exponere. ATH. Horum ego alterum minimè patiar, vt videlicet quod ita eſſe exiſtimo, negem. Nec officij mei id eſſet, neque pium. Quomodo autem hæc, ſi in eo quod eſt ſponte fieri, & non ſponte, minimè differant, duo ſint, & quo alio differant, quodammodo aperire conemur? CLIN. Non aliter certè hoſpes iſta nos intelligere poſſumus. ATHENIEN. Ita fiet. Age igitur, nónne multa inter ciues in commutatione conſuetudinéque damna & incommoda fiunt, in quibus voluntarium & inuoluntarium abundare videntur? CLINIAS. Quidni? ATHEN. Nemo verò non incommoda nocumentáque iniurias putet, duplicem quoque in ipſis eſſe iniuriam arbitretur, non ſponte alteram, alteram ſponte commiſſam. Damna enim omnium non ſpõte facta, nec numero, nec magnitudine, minora illis ſunt, quæ ſponte fiunt. Sed cõſiderate quæſo verũ deinceps veri aliquid afferam, an penitus nihil. Num enim, ô Clinia & Megille,

C ποιεῖν αὐτοῖς τόδε γενοίμεθα. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν ὡς ἔμπροσθεν νῦν δὴ καλῶς ἐλέγομεν ὅτι περὶ τὰ δίκαια εἴη πάμπολλή τις ἡμῶν ταραχή τε καὶ ἀσυμφωνία. τοῦτο δὲ λαβόντες, πάλιν ἐρωτῶμεν ἡμᾶς αὐτούς, ἆρ' οὖν περὶ τὴν τούτων ἀπορίαν οὔτ' ἐξευρόντες, οὔτε διοριζόμενοι τί ποτ' ἐστὶ ταῦτα ἀλλήλων διαφέροντα, ἃ δὴ κατὰ πάσας τὰς πόλεις ὑπὸ νομοθετῶν πάντων τῶν πώποτε γενομένων ὡς δύο εἴδη τῶν ἀδικημάτων ὄντα, τὰ μὲν ἑκούσια, τὰ δὲ ἀκούσια, ταύτῃ καὶ νομοθετεῖται, ὁ δὲ παρ' ἡμῶν νῦν δὴ ῥηθεὶς λόγος, ὥσπερ παρὰ θεοῦ λεχθεὶς, τοσοῦτον μόνον εἰπὼν ἀπαλλάξεται, δικαιώσας δὲ οὐδὲν λόγον ὡς ὀρθῶς εἴρηκε, κατανομοθετήσει πῃ τρόπον; οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ἀναγκαῖόν πως ταῦτα ἔμπροσθεν τοῦ νομοθετεῖν δηλῶσαι δύο τε ὄντα, καὶ τὴν διαφορὰν ἄλλην τινα, ὅταν ἑκατέρῳ τις τὴν δίκην ἐπιτιθῇ, πᾶς ἐπακολουθῇ τοῖς λεγομένοις, καὶ δυνατὸς ᾖ τό τε προσηκόντως τεθὲν ἀμηγέπῃ κρῖναι καὶ τὸ μή. ΚΛ. Καλῶς ἡμῖν φαίνῃ λέγειν, ὦ ξένε. δυοῖν γὰρ θάτερον ἡμᾶς χρεών, ἢ μὴ λέγειν ὡς πάντα ἀκούσια τὰ ἀδικήματα, ἢ τοῦτο ὡς ὀρθῶς εἴρηται, πρότερον διορισαμένους δηλῶσαι. ΑΘ. Τούτοιν τοίνυν τοῖν δυοῖν τὸ μὲν οὐκ ἀνεκτὸν ἐμοὶ πάντως που γίγνεται, τὸ δὲ μὴ λέγειν, οὕτως οἰόμενον ἔχειν τἀληθές. (οὐ γὰρ ἂν νόμιμον οὐδ' ὅσιον ἂν εἴη) κατὰ τίνα δὲ τρόπον ἐστὸν δύο, εἰ μὴ τῷ τε ἀκουσίῳ καὶ τῷ ἑκουσίῳ διαφέρετον ἑκάτερον, ἀλλὰ ἄλλῳ τινὶ δή ποτε, πειρατέον ἀμωσγέπως δηλοῦν. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ ξένε, τοῦτό γε οὐκ εἶναί πως ἄλλως ἡμᾶς διανοεῖσθαι. ΑΘ. Ταῦτ' ἔσται. φέρε δή, βλάβαι μὲν, ὡς ἔοικεν, ἀλλήλων τῶν πολιτῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις τε καὶ ὁμιλίαις πολλαὶ γίγνονται· καὶ τὸ γε ἑκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον ἐν αὐταῖς ἄφθονόν ἐστι. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Μὴ τοίνυν τις τὰς βλάβας πάσας ἀδικίας τιθεὶς, οὕτως οἰέσθω καὶ τὰ ἄδικα ἐν αὐταῖς ταύτῃ γίγνεσθαι διπλᾶ, τὰ μὲν ἑκούσια δή, τὰ δ' ἀκούσια. βλάβαι γὰρ ἀκούσιοι τῶν πάντων οὔτ' ἀριθμοῖς οὔτε μεγέθεσιν ἐλάττους εἰσὶ τῶν ἑκουσίων. σκοπεῖσθε δὲ εἴτι τι λέγω, λέγων ἃ μέλλω λέγειν, εἴτε καὶ μηδὲν πάμπαν. οὐ γάρ φημι ἔγωγε, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε,

ἰάσεως ἡμῖν τῆς ἀδικίας τῇδε ῥέπειν χρὴ φαίης. ΚΛ. C Πῇ; ΑΘΗΝ. Ὅπως ὅ, τι τις ἂν ἀδικήσῃ μέγα ἢ σμικρόν, ὁ νόμος αὐτὸν διδάξῃ, καὶ ἀναγκάσῃ τὸ παράπαν εἰς αὖθις τὸ τοιοῦτον ἢ μηδέποτε ἑκόντα τολμῆσαι ποιεῖν, ἢ διαφερόντως ἧττον πολύ, πρὸς τῇ τῆς βλάβης ἐκτίσει. ταῦτα εἴτε ἔργοις ἢ λόγοις, ἢ μεθ' ἡδονῶν ἢ λυπῶν, ἢ τιμαῖς ἢ ἀτιμίαις, καὶ χρημάτων ζημίαις ἢ καὶ δώροις, ἢ καὶ τὸ παράπαν ᾧτινι τρόπῳ ποιήσῃ τις, μισῆσαι μὲν τὴν ἀδικίαν, στέρξαι δὲ ἢ μὴ μισεῖν τὴν τοῦ δικαίου φύσιν, αὐτό ἐστι τοῦτο ἔργον τῶν καλλίστων νόμων· ὃν δ' ἂν ἀνιάτως εἰς ταῦτα ἔχοντα αἴσθηται νομοθέτης, δίκην τούτοισι καὶ νόμον θήσει τινά· γιγνώσκων που τοῖς τοιούτοις πᾶσιν, ὡς οὔτε αὐτοῖς ἔτι ζῆν ἄμεινον, τούς τε ἄλλους ἂν διπλῆ D ὠφελοῖεν, ἀπαλλαττόμενοι τοῦ βίου· παράδειγμα μὲν τοῦ μὴ ἀδικεῖν τοῖς ἄλλοις γενόμενοι; ποιοῦντες δὲ ἀνδρῶν κακῶν ἔρημον τὴν πόλιν. οὕτω μὲν δὴ τῶν τοιούτων πέρι νομοθέτην κολαστὴν τῶν ἁμαρτημάτων θάνατον ἀνάγκη νέμειν, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς. ΚΛΕΙΝ. Ἔοικε μέν πως λέγεσθαι τὰ παρὰ σοῦ καὶ μάλα μετρίως· ἥδιστα δ' ἂν ἔτι σαφέστερον ἀκούσαιμεν ταῦτα ῥηθέντα, τό τε τῆς ἀδικίας τε καὶ βλάβης διάφορον, καὶ τὸ τῶν ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ὡς ἐν τούτοις διαπεποίκιλται. ΑΘΗΝ. Πειρατέον ποιεῖν ὡς κελεύετε δρᾶν καὶ λέγειν. δῆλον γὰρ ὅτι τοσόνδε γε περὶ ψυχῆς καὶ λέγετε πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀκούετε, ὡς ἓν μὲν ἐν αὐτῇ τῆς φύσεως εἴτε τι πάθος εἴτε τι μέρος ὢν ὁ θυμός, δύσερι καὶ δύσμαχον κτῆμα ἐμπεφυκός, ἀλογίστῳ βίᾳ πολλὰ ἀνατρέπει. ΚΛΕΙΝ. Πῶς δ' οὔ; ΑΘΗΝ. Καὶ μὴν ἡδονήν γε οὐ ταὐτὸν τῷ θυμῷ προσαγορεύομεν, ἐξ ἐναντίας δὲ αὐτῷ φαμὲν ῥώμης δυναστεύουσαν, πειθοῖ μετ' ἀπάτης βιαίου, πράττειν ὅτιπερ ἂν αὐτῆς ἡ βούλησις ἐθελήσῃ. ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘΗΝ. Τρίτον μὴν ἄγνοιαν λέγων ἄν τις τῶν ἁμαρτημάτων αἰτίαν, οὐκ ἂν ψεύδοιτο. διχῇ μὴν διελόμενος αὐτὸ ὁ νομοθέτης ἂν βέλτιον εἴη· τὸ μὲν ἁπλοῦν αὐτῆς, κούφων ἁμαρτημάτων αἴτιον ἡγούμενος· τὸ δὲ διπλοῦν, ὅταν ἀμαθαίνῃ τις μὴ μόνον ἀγνοίᾳ συνεχόμενος, ἀλλὰ καὶ δόξῃ σοφίας, ὡς εἰδὼς παντελῶς περὶ ἃ μηδαμῶς οἶδε·

mnino, vt vel nunquam amplius tale quid audeat ſponte committere, vel rarius admodum, pœnæ impoſitione deterritus. Profectò legum optimarum officium eſſe dicimus, ita animos hominum inſtituere, vt oderint iniuſtitiam: iuſti verò naturam vel diligant, vel ſaltem non oderint: ſiue operibus ſeu verbis legislator id aſſequatur, ſeu voluptate ſiue dolore, vel honore vel infamia, aut pecunia mulctando aut donis, aut alio quouis modo id faciat. Quos verò inſanabiles legislator eſſe ſenſerit, vltimo ſupplicio hos afficiet, non ignorans ſatius fore his qui inſanabiles ſunt, mori quàm viuere, ac ſi vita priuantur, dupliciter prodeſſe cæteris. Nam horum exemplo à peccato cæteri deterrentur, & improbis hominibus ciuitas ipſa mundatur. Hac de cauſa inſanabiles homines morte legis conditor plectet, alia minimè. CLIN. Moderatè admodum hęc abs te dicta videntur. ſed iterum iniuriæ damnique differentiam, & quomodo ſponte fiant, clarius te dicentem libenter audiremus. ATH. Et facere conabor, & dicere, vt iubetis. Conſtat ſanè, quòd de anima inter vos differentes hoc ſæpe dicitis, & auditis, vnum in ea affectum ſiue partem natura ineſſe, quam iracundiam dicimus, contentioſam atque difficilem, quę E inconſiderata vi multa euertit. CLIN. Proculdubio. ATH. Voluptatem autem non eandem cum ira dicimus, ſed ex contraria potentia dominantem: quæ perſuaſione ſimul & violenta quadam deceptione compellit, vt quicquid ipſa velit, hoc peragas. CLIN. Et maximè quidem. ATHEN. Tertiam delinquendi cauſam quiſquis ignorantiam poſuerit, non errabit. Sed qui hanc bipertitò diſtinxerit, legumlator melior erit: alteram quippe ſimplicem is ponet, alteram duplicem. & ſimplicem quidem leuium peccatorum cauſam arbitrabitur: duplicem verò vocabit, quando F non ignoratione ſolùm quiſpiam detinetur, ſed etiam ſapientiæ opinione inflatus, quæ omnino ignoret, ea ſcire ſe prorſus exiſtimat.

... principe tui libenter parent, optimè viuere duco. Illuſmodi verò damnum iniuriam non ſponte commiſſam plurimi opinantur. Nos autem de vocabulis non contendimus. Verum quoniam tres peccatorum ſpecies dictæ ſunt, memoria hæ primò diligentius repetendæ. Doloris quidem quem iram timorémque vocamus, vnam ſpeciem arbitramur. CLIN. Prorſus. ATHEN. Voluptatis rurſus cupiditatúmque alteram. Spei autem ac de optimo veræ opinionis appetitionem deſideriúmque, ſpeciem tertiam. Quibus rurſus bipertito diuiſis, ſpecies quinque conficiuntur: quibus leges inter ſe differentes ſpeciebus quinque in duobus generibus ſunt ponendæ. CLIN. Quæ ſunt iſta genera? ATHEN. Alterum quod vi & apertè committitur: alterum quod clàm & cum deceptione in tenebris. At nonnunquam vtroque agitur. Quod ſi iure tractabitur, aſperrimis legibus coercebitur. CLINIAS. Aequum eſt. ATHENIEN. Sed redeamus illuc iam, vnde huc digreſſi ſumus: terminandiſque legibus incumbamus. Erat autem nobis propoſitum de ſacrilegis, de proditoribus, de his qui mutando rempublicam leges corrumpunt. Horum aliquid quis forte committet, propter inſaniam, vel morbo, vel ſenio preſſus, vel in ætate puerili conſtitutus, ita vt ab iſtis nihilo differat. Ac ſi tale quippiam electis iudicibus feciſſe declarabitur, ipſoq; aut defenſione referente ſic affectus iudicabitur cōmiſiſſe, damnū quod intulit ſimplex omnino reſtituat: cætera ſibi remittantur, niſi homine interfecto, mūdus adhuc à cæde non ſit. Sic enim aliò profectus, annum peregrinetur. Et ſi prius quàm conſtitutum à lege tempus præterierit, reuerſus fuerit, aut etiam intra fines deprahendatur, in publico carcere biennio à legum cuſtodibus detineatur, poſthac liber à vinculis eſto. Sed vt incepimus, de vnaquaque ſpecie cædis leges abſolutius conſcribamus. F

σφάλληταί τι, δίκαιον μὲν πᾶν εἶναι φατέον τὸ ταύτῃ πραχθέν, καὶ τὸ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς γιγνόμενον ὑπήκοον ἑκάστων, καὶ ἐπὶ τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, ἄριστον· δοξάζεσθαι δὲ ὑπὸ πολλῶν, ἀκούσιον ἀδικίαν εἶναι τὴν τοιαύτην βλάβην. ἡμῖν δὲ οὐκ ἔστι τὸ μὲν νῦν ὀνομάτων πέρι δύσερις λόγος· ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἁμαρτανομένων τρία εἴδη δεδήλωται γιγνόμενα, ταῦτα εἰς μνήμην πρῶτον ἔτι μᾶλλον ἀναληπτέον. λύπης μὲν οὖν, ὃν θυμὸν καὶ φόβον ἐπονομάζομεν, ἓν εἶδος ἡμῖν ἐστι. Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Ἡδονῆς δ' αὖ καὶ ἐπιθυμιῶν, δεύτερον· ἐλπίδων δὲ καὶ
D δόξης τῆς ἀληθοῦς περὶ τὸ ἄριστον ἐφέσεως, τρίτον ἕτερον. τούτου δὲ αὖ τοῦ τρίτου διχῇ τμηθέντος, πέντε εἴδη γέγονεν, ὡς νῦν φαμέν· οἷς νόμους διαφέροντας ἀλλήλων πέντε εἴδεσι θετέον, ἐν δυοῖν γένεσι. Κα. Τίσι τούτοις; Α. Τὸ μὲν, διὰ βιαίων καὶ ἐμφανῶν πράξεων γιγνόμενον ἑκάστοτε τὸ δὲ, μετὰ σκότους καὶ ἀπάτης λαθραίως γιγνόμενον· ἔστι δ' ὅτε καὶ δι' ἀμφοῖν τούτοιν πραχθέν, ᾧ δὴ καὶ νόμοι τραχύτατοι γίγνοιντο ἄν, εἴ τι προσήκουσαν μέλλοι ἕξειν. Κ. Εἰκός γε οὖν. Α. Ἐπανέλθωμεν δὴ μετὰ ταῦτα ἐκεῖσε ὁπόθεν ἐξετραπόμεθα δεῦρο, ἀποτελοῦντες τὴν θέσιν τῶν νόμων. ἦν
E δὲ νῦν κείμενα περί τε τῶν συλώντων (οἶμαι) τοὺς θεοὺς καὶ τὰ περὶ τῶν προδοτῶν· ἔτι δὲ τῶν τοὺς νόμους διαφθειρόντων ἐπὶ καταλύσει τῆς παρούσης πολιτείας. τούτων δή τις ἂν ἴσως πράξειέ τι μανεὶς, ἢ νόσοις ἢ γήρᾳ ὑπερμέτρῳ ξυνεχόμενος, ἢ παιδίᾳ χρώμενος οὐδέν πω τῶν τοιούτων διαφέρων· ὧν ἂν γίγνηταί τι φανερὸν τοῖς ἐκλεχθεῖσιν ἑκάστοτε δικασταῖς, ἀναφέροντος τοῦ δράσαντος, ἢ τοῦ συνηγορουμένου ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντός τι, κριθῇ δὲ οὕτω διατεθεὶς παρανομῆσαι· τὴν μὲν βλάβην ἣν ἄν τινα καταβλάψῃ, πάντως ἁπλῆν ἀποτινέτω, τῶν δὲ ἄλλων δικαιωμάτων ἀφείσθω. πλὴν ἂν ἄρα τινὰ ἀποκτείνας, μὴ καθαρὰς ᾖ τὰς χεῖρας φόνου. οὗτος δ' εἰς ἄλλην χώραν καὶ τόπον ἀπελθὼν, οἰκείτω τὸν ἐνιαυτὸν ἔκδημος. πρότερον δὲ ἐλθὼν τοῦ χρόνου ὃν ὁ νόμος ὥρισεν, ἢ καὶ πάσης ἐπιβὰς τῆς οἰκείας χώρας, ἐν δημοσίῳ δεσμῷ δεθεὶς ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων δύο ἐνιαυτοὺς, οὕτως ἀπαλλαττέσθω τῶν δεσμῶν. φόνου δὲ καθάπερ ἠρξάμεθα, πειρώμεθα διὰ τέλους παντὸς εἴδους πέρι φόνου θεῖναι τοὺς νόμους.

ἀνέλῃ· ἐὰν δὲ αὑτοῦ δοῦλον, καθηράμενος ἀπαλλαττέσθω κατὰ νόμον. ἐὰν δέ τις ἐλεύθερον ἄκων ἀποκτείνῃ, τοὺς μὲν καθαρμοὺς τοὺς αὐτοὺς καθαιρέσθω τῷ τὸν δοῦλον ἀποκτείναντι· παλαιὸν δέ τινα τῶν ἀρχαίων μύθων λεγόμενον μὴ ἀτιμαζέτω. λέγεται δὲ ὡς ὁ θανατωθεὶς ἀρχὴν βιαίως, ἐν ἐλευθέρῳ φρονήματι βεβιωκὼς, θυμοῦταί τε τῷ δράσαντι νεοθνὴς ὤν, καὶ φόβου καὶ δείματος ἅμα διὰ τὴν βίαιον πάθην αὐτὸς πεπληρωμένος, ὁρῶν τε τὸν ἑαυτοῦ φονέα ἐν τοῖς ἤθεσι τοῖς ἑαυτοῦ συνήθεσιν ἀναστρεφόμενον, δειμαίνει, καὶ ταραττόμενος αὐτὸς ταράττει κατὰ δύναμιν πάσῃ μετὰ δράσαντα, μνήμην ξύμμαχον ἔχων αὐτόν τε καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ. διὸ δὴ χρεὼν ἐστὶν ἄρα ὑπεξελθεῖν τῷ παθόντι τὸν δράσαντα τὰς ὥρας πάσας τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ ἐρημῶσαι πάντας τοὺς οἰκείους τόπους ξυμπάσης τῆς πατρίδος. ἐὰν δὲ ξένος ὁ τελευτήσας ᾖ, καὶ τῆς τοῦ ξένου χώρας εἰργέσθω τοὺς αὐτοὺς χρόνους. ταύτῃ δὲ τῷ νόμῳ ἐὰν μὲν ἑκὼν πείθηταί τις, ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγύτατα, ἐπίσκοπος ὢν τούτων πάντων γιγνομένων, ἐχέτω συγγνώμην τε, καὶ ἄγων πρὸς αὐτὸν εἰρήνην, μέτριος ἂν εἴη πάντως. ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ, καὶ πρῶτον μὲν, ἀκάθαρτος ὢν εἰς τὰ ἱερὰ τολμᾷ προσιέναι καὶ θύειν, ἔπειτα δὲ τοὺς χρόνους μὴ ἐθέλῃ πληροῦν ἀποξενούμενος τοὺς εἰρημένους, ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγύτατα, ἐπεξίτω μὲν φόνου τῷ κτείναντι· διπλᾶ δὲ πάντα ἔστω τὰ ἐπιτιμήματα τῷ ὀφλόντι. ἐὰν δὴ ὁ προσήκων μὴ ἐπεξίῃ τῷ παθήματι, τὸ μίασμα ὡς εἰς αὐτὸν περιεληλυθὸς, τοῦ παθόντος προστρεπομένου τὴν πάθην, ὁ βουλόμενος ἐπεξελθὼν τούτῳ δίκην, πέντε ἔτη ἀπεῖρχθαι τῆς αὑτοῦ πατρίδος ἀναγκαζέτω κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ ξένος ἄκων ξένον κτείνῃ τῶν ἐν τῇ πόλει, ἐπεξίτω μὲν ὁ βουλόμενος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις. μέτοικος δὲ ὢν, ἀπενιαυτισάτω. ξένος δὲ ἂν ᾖ παντάπασι, πρὸς τῷ καθαρμῷ, ἐάν τε ξένον, ἐάν τε μέτοικον, ἐάν τε ἀστὸν κτείνῃ, τὸν βίον ἅπαντα τῆς χώρας εἰργέσθω τῆς τῶν νόμων τῶνδε κυρίας. ἐὰν δὴ ἔλθῃ παρανόμως, οἱ νομοφύλακες θανάτῳ ζημιούντων αὐτόν· καὶ ἐὰν ἔχῃ οὐσίαν τινὰ, τῷ τοῦ παθόντος ἐγγύτατα γένει παραδιδόντων. εἰ δὲ ἄκων ἔλθοι, ἂν μὲν κατὰ θάλατταν ἐκπέσῃ πρὸς τὴν χώραν, σκηνωσάμενος ἐν θαλάττῃ τέγγων τοὺς πόδας, πλοῦν ἐπιφυλαττέτω· κατὰ γῆν δὲ

C qui ſeruum peremit. Et priſcum myſteriu non contemnat. Fertur enim interfectũ vi hominẽ qui libere vixit, interfectori proximo ſtatim poſt mortem tempore iraſci, ac propter violẽtam mortem, terrore turbationeque plenum, maximè ſi viderit interfectorem inter ſuos more ſolito viuere, interfectorem ipſum eiúſque actiones, vim ad hoc ſuppeditante memoria, cunctis viribus terrere, atque turbare. Quare opus eſt vt homicida interfecti hominis gratia anno integro exul à patria, omniq; ea regione procul vitã ducat. Sin verò qui interiit peregrinus fuerit, à patria quoq; peregrini annuo tempore homicida pellatur. D Huic legi ſi lubẽs obtẽperauerit, genere proximus interẽpto, qui vtrũ paruerit attẽdet, illi veniã præſtet, qui etiã pace ipſi recõciliatus & æquus omnino erit. Sin verò nõ obediuerit, ſed cũ immũdus ſit, tẽpla deorũ petere ſacrificareq; audeat, vel ſtatuto tẽpore vniuerſo nõ peregrinabitur, genere proximus interẽpto id iudicibꝰ deferat, eũq; de cęde accuſet, & dupla omnia ſumat ab eo ſupplicia. Quòd ſi proximus ille neglexerit, quaſi ſcelere in ipſũ reuoluto, ipſo videlicet interẽpto paſſionẽ in illũ cõuertente, à quolibet volente accuſetur, & quinq; annos patria carere cogatur. Si peregrinꝰ nõ ſpõte peregrinũ in ciuitate occiderit, eadẽ lege à volẽte quocũq; id iudicibꝰ deferatur, E & ſimiliter iudicetur. Sin verò incola id fecerit, anno exulet vno. Quòd ſi peregrinus omnino peregrinũ, ſiue incolã ſiue ciuem necauerit, vltrà purgationẽ tota etiam à regione in qua leges huiuſmodi dominãtur, per omnẽ exulet vitã. Ac ſi cõtra leges redierit, morte à legũ cuſtodibus puniatur: & bona ſiqua poſſideat, proximo interfecti tradãtur. Quòd ſi non ſpõte quiſpiã in eã regionẽ delatus fuerit: tẽpeſtatis quidẽ vi & fluctu maris depulſus, nauigandi opportunitatem pedibus mare tãgens expectet:

ta prorſus. ATH. Sed de ira iterũ repetentes ita dicamus. Siquis manu propria liberũ hominẽ ira concitus incõſultò occiderit, cætera quidẽ eadẽ patiatur mala quæ & homicidæ, qui non per irã occiderit, debẽtur: ſed duobus omnino ad irã ſuam coercendã exulet annis. Qui verò per irã quidem ſed ex inſidiis liberũ quenquã occiderit: cætera vti ſimiliter ac primus cogatur facere. Nõ autem bienniũ tãtũ vt ille, ſed trienniũ exulet, vt ira eius diuturnior diutius puniatur. Vniuerſalis autẽ iſtorum hæc diſpoſitio ſit. Nẽpe difficile eſt ſigillatim exactéq; de his leges ponere. Aliquando enim quæ truculentior cædes lege ſtatuta eſt, leuior videtur: nonnunquam contra, quæ leuior, truculentior, prout atrocius, aut mitius geſta eſt. Vt plurimum verò quemadmodum modo diximus, iſta contingunt.

Sed hęc omnia legũ cuſtodes cognoſcẽt. Cũ verò reſtituendorũ exulũ tempus aduenerit, XII. ad fines regionis iudices mittant, qui diligẽter conſideratis omnibus per id tẽpus exulũ actionibus, pudoris eorũ receptioniſq; iudices fiãt. Illi verò horum magiſtratuũ iudicio acquieſcant. Quòd ſi poſt reſtitutionẽ alteruter horũ ira cõmotus ſimiliter peccauerit, perpetuò exulet, & ſi rurſus redierit, nõ aliter quàm peregrinus rediens puniatur. Siquis ita ſeruum ſuum necauerit, purgetur: ſi alienum, damnum domino in duplo reſtituat. Siquis homicida legibus non paruerit, ſed nondum purgatus, forum, gymnaſia, cæteráque ſacra ingreſſu ſuo contaminauerit, quicunque velit tam iſtum quàm interfecti cognatũ hæc negligẽtẽ, in iudiciũ vocet, & in duplo tũ pecuniã tum cætera perſoluere cogat:

μετ' ἐπιβουλῆς τε καὶ ὀργῆς κτείνασι τὰς τιμωρίας χαλεπωτέρας, τοῖς δὲ ἀπροβουλεύτως τε καὶ ἐξαίφνης πρᾳοτέρας νομοθετεῖν. τὸ γὰρ ἐοικὸς μείζονι κακῷ, μειζόνως· τὸ δ' ἐλάττονι, ζημιοῦν ἐλαττόνως. ταύτῃ δὲ καὶ τοῖς ἡμετέροις νόμοις οὕτω. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Πάλιν ἐπανελθόντες τοίνυν λέγωμεν, ἂν ἄρα τις αὐτόχειρ μὲν D κτείνῃ ἐλεύθερον, τὸ δὲ πεπραγμένον ἀπροβουλεύτως ὀργῇ τινὶ γένηται πραχθέν, τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἄνευ θυμοῦ κτείναντι προσῆκε τῷ πάσχειν, πασχέτω· δύο δ' ἐξ ἀνάγκης ἔτη φευγέτω, κολάζων τὸν αὑτοῦ θυμόν. ὁ δὲ θυμῷ μὲν, μετ' ἐπιβουλῆς δὲ, κτείνας, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν πρόσθεν αὐτ· τρία δὲ ἔτη, καθάπερ ὁ ἕτερος ἔφυγε τὰ δύο, φευγέτω, μεγέθει θυμοῦ πλείω ζημιωθεὶς χρόνον. καθόλου δὲ περὶ τούτων ὧδ' ἔστω. χαλεπὸν μὲν ἀκριβῶς νομοθετεῖν. ἔστι γὰρ ὅτε τούτοιν ὁ τῷ νόμῳ ταχθεὶς χαλεπώτερος, ἡμερώτερος ἂν, ὁ δὲ ἡμερώτερος, χαλεπώτερος ἂν εἴη, καὶ τὰ περὶ τὸν φόνον E ἀγριωτέρως ἂν πράξειεν· ὁ δὲ ἡμερωτέρως. ὡς δὲ τὸ πολὺ, κατὰ τὰ νῦν εἰρημένα ξυμβαίνει γιγνόμενα. τούτων δὴ πάντων ἐπιγνώμονας εἶναι χρὴ νομοφύλακας.

Ἐπειδὰν δὲ ὁ χρόνος ἔλθῃ τῆς φυγῆς ἑκατέρῳ, πέμπειν αὐτῶν δικαστὰς δώδεκα ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς χώρας, ἐσκεμμένους ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ τὰς τῶν φευγόντων πράξεις ἔτι σαφέστερον· καὶ τῆς αἰδοῦς τε πέρι καὶ καταδοχῆς τούτων δικαστὰς γίγνεσθαι. τοὺς δ' αὖ τοῖς δικασθεῖσιν ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀρχόντων ἐμμένειν. ἐὰν δ' αὖθίς ποτε κατελθὼν ὁπότερος αὐτοῖν, ἡττηθεὶς ὀργῆς, πράξῃ ταὐτὸ τοῦτο, φυγὼν, μηκέτι κατέλθῃ· κατελθὼν δὲ, κατὰ τὴν τοῦ ξένου ἄφιξιν, ταύτῃ πασχέτω· δοῦλον δὲ ὁ κτείνας, ἐὰν αὑτοῦ μὲν, καθηράσθω· ἐὰν δὲ ἀλλότριον θυμῷ, διπλῇ τὸ βλάβος ἐκτισάτω τῷ κεκτημένῳ. ὅστις δ' ἂν τῶν ἀποκτεινάντων πάντων μὴ πείθηται τῷ νόμῳ, ἀλλ' ἀκάθαρτος ὢν ἀγοράν τε καὶ ἆθλα καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ μιαίνῃ, ὁ βουλόμενος, τόν τε ἐπιτρέποντα τῶν προσηκόντων τῷ τελευτήσαντι καὶ τὸν ἀποκτείναντα εἰς δίκην καταστήσας, τήν τε διπλασίαν χρημάτων τε καὶ τῶν ἄλλων πράξεων ἀναγκαζέτω πράττειν τε καὶ ἐκτίνειν.

σῆς διαπλεύσας. κατελθὼν δ' ὁ τὸ τοιοῦτον δράσας, τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἱερῶν μὴ κοινωνείτω, μηδὲ ὁμοτράπεζος γιγνέσθω ποτέ. ἀπειθῶν δ' ὁ γεννήτωρ, ἢ ὁ γεννηθεὶς, ἀσεβείας αὖ ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι. ἐὰν δ' ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν, ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν θυμῷ κτείνῃ, τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν καὶ ἀπενιαυτήσεων ὡσαύτως καθάπερ εἴρηται τοῖς γονεῦσι καὶ τοῖς ἐκγόνοις, εἰρήσθω δεῖν γίγνεσθαι, καὶ τούτοις ὧν ἀδελφοὺς τε ἀδελφῶν καὶ γονέας ἐστέρησε παίδων. τούτοις δὲ ξυνέστιος αὖθις μηδέποτε γιγνέσθω, μηδὲ κοινωνὸς ἱερῶν. ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ, τῷ τῆς περὶ ταῦτα ἀσεβείας νόμῳ ὑπόδικος ὀρθῶς ἂν γίγνοιτο μετὰ δίκης. ἐὰν δ' ἄρα τις εἰς τοσοῦτον ἀκρατὴς θυμοῦ γίγνηται πρὸς τοὺς γεννήσαντας, ὥστε μανίαις ὀργῆς τῶν γεννητόρων τολμῆσαι κτεῖναί τινα, ἐὰν μὲν ὁ τελευτήσας, πρὶν τελευτῆσαι, τὸν δράσαντα φόνου ἀφίῃ ἑκὼν, καθάπερ τὸν ἀκούσιον ἐξεργασάμενοι φόνον καθαρθεὶς, καὶ τἆλλα ὅσαπερ ἐκεῖνοι πράξας, καθαρὸς ἔστω. ἐὰν δὲ μὴ ἀφῇ, πολλοῖς ἔνοχος ἔστω νόμοις ὁ τοῦτο δράσας. καὶ γὰρ αἰκίας δίκαις ταῖς ἐσχάταις ἔνοχος ἂν γίγνοιτο, καὶ ἀσεβείας ὡσαύτως καὶ ἱεροσυλίας, τὴν τοῦ γεννήτορος ψυχὴν συλήσας. ὥστ' εἴπερ οἷόν τ' ἦν τὸν αὐτὸν πολλάκις ἀποθνῄσκειν, καὶ τὸν πατροφόνον ἢ μητροκτόνον, ἐξεργασάμενον θυμῷ τοῦτο, δικαιότατον ἂν ἦν θανάτων πολλῶν ἂν τυγχάνειν. ᾧ γὰρ μόνῳ οὐδ' ἀμυνομένῳ θάνατόν τι, μέλλοντι ὑπὸ τῶν γειναμένων τελευτήσεσθαι, παρέξει νόμος οὐδεὶς κτεῖναι τὸν πατέρα ἢ μητέρα, τοὺς εἰς φῶς τὴν ἐκείνου φύσιν ἀγαγόντας, ἀλλ' ὑπομείναντα πάντα πάσχειν πρὶν τι δρᾶν τοιοῦτον, νομοθετήσει, πῶς τοῦτον δίκης γε ἄλλως προσήκοι ἂν τυγχάνειν ἐννόμου; κείσθω δὴ τῷ πατέρα ἢ μητέρα ἀποκτείναντι θυμῷ, θάνατος ἡ ζημία. ἀδελφὸς δ' ἂν ἀδελφὸν κτείνῃ, ἐν στάσει μάχης γενομένης, ἤ τινι τρόπῳ τοιούτῳ, ἀμυνόμενος ἄρχοντα χειρῶν πρότερον, καθάπερ πολέμιον ἀποκτείνας, ἔστω καθαρός· καὶ ἐὰν πολίτης πολίτην, ὡσαύτως, ἢ ξένος ξένον. ἐὰν δὲ ἀστὸς ξένον ἢ ξένος ἀστὸν ἀμυνόμενος κτείνῃ, κατὰ ταὐτὰ ἔστω, τοῦ καθαρὸς εἶναι· καὶ ἐὰν δοῦλος δοῦλον, ὡσαύτως. ἐὰν δὲ αὖ δοῦλος ἐλεύθερον ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθάπερ ὁ κτείνας πατέρα, τοῖς αὐτοῖς ἔνοχος ἔστω νόμοις. ὃ δὲ περὶ τῆς ἀφέσεως εἴρηται φόνου πατρὶ, ταὐτὸν τοῦτο ἔστω περὶ ἁπάσης τῆς τοιαύτης ἀφέσεως, ἐὰν ὁστισοῦν ὁτῳοῦν ἀφίῃ τοῦτο ἑκὼν, ὡς ἀκουσίου γενομένου τοῦ φόνου, καθαρμοὶ γιγνέσθωσαν τῷ δράσαντι.

C getur & exulet: nec poſt reditum ſacris & menſa cu illis communicet, quos fratribus aut ſororibus filiiſque priuauit. Qui legem hanc träſgredietur, iure vt impius condemnabitur. At verò cùm quis adeò victus ab ira fuerit, vt inſano iracundiæ furore parétem interemerit, ſi parés, antequam morté obiret, ſponte interfectorem ſuum à cæde liberauit, ſicut qui ſponte cædé commiſerunt, purgatus, cæteriſque ſimiliter factis mundus ſit: ſin verò non liberauit, multis legibus reus ſit, qui necauit. Nam vltimis ſuppliciis, cædis, impietatis, ſacrilegii ſubiectus erit: quia ſacrilegio genitoris animam abſtulit. D Quare ſi poſſibile eſſet ſæpius aliquem mori, iuſtiſſimum eſſet ſæpius parricidam interfici. Nam cui ne pro defenſione quidem ſua ſi à parétibus videt ſe interfectum iri lege vlla conceditur vt parétes à quibus in lucem editus eſt interimat, ſed omnia potius ſuſtinere præcipitur, quàm quicquam huiuſmodi facere: quomodo aliter iuſtè punire hunc oportebit? Lege igitur ira concitato ad parricidium mors ſanciatur. Si orta ſeditione vel quouis modo frater fratrem in ſe impetum facientem pro defenſione ſua interimat quaſi hoſte perempto purus ſit. Quinetiam ſi ciuis ciuem aut peregrinus peregrinum, vel peregrinum ciuis, vel è cöuerſo, E defendendo ſe, interfecerit, ſimiliter mundus ſit. Eodem modo, ſi ſeruus ſeruum. Sin verò ſeruus liberum ſe defendens interimat, iiſdem legibus quibus & parricida ſit ſubiectus. Quod vero de liberatione à cæde parentis diximus, idem quoque de liberatione omnium dictum intelligatur. Siquis ergo aliorum omnium alicui ſponte dimiſerit, quaſi non ſponte cæde commiſſa purgetur qui interfecit, & annum exulet vnum.

… in ciuitatibus nullæ committerentur. Nunc vero quemadmodum in huius diſputationis principio diximus, vnum hoc eſt, & maximum, quod voluntariæ cædis maxima ſupplicia facit. Alterum eſt, ambitioſi animi habitus: vnde inuidiæ naſcuntur, primum quidem ipſi inuido truculentę, deinde etiam optimatibus ciuitatis. Tertium locum ingentes iniuſtæque formidines poſſident: quæ cædes multas pariunt, quando ea ſunt alicui geſta, vel ad præſens geruntur, quorum neminem vellet eſſe conſcium. Quare illos qui talia indicaturi videantur, ſi non aliter poteſt, morte è medio tollit. Ad hæc omnia, procœmia ſint quæ diximus: ac præterea ſermo quem multi ex his qui ſacris ſtudent ſolennitatibus, & audiunt & credunt, quod homicidæ apud inferos puniuntur: & rurſus huc reuerſi, pœnas neceſſario ſecundum naturam debitas pendunt. Quippe quæ aliis fecerunt, ab aliis quoque perpeti ſimili ſorte in hac vita coguntur. Illi igitur qui perſuaſus fuerit, quod huiuſmodi procœmio monitus talia ſupplicia extimuerit, nullam ad hæc opus eſt legem ponere: ſed homini contrà affecto, lex iſta ſcribatur. Qui conſulto ciuem ſuum manu propria per iniuriam interfecerit, primum à templis, à foro, à portubus, & ab omni cœtu communi, ne præſentia ſua hæc maculet, procul abſit, ſiue quis adeſſe interdixerit, ſiue nullus. Lex enim ipſa interdicit, atque ita id vetat, vt pro vniuerſa ciuitate interdicere ſemper, & interdictura eſſe videatur. Deinde qui eum non proſequitur vt decet, nec ab his arcet, de cognatione interfecti vſque ad patrueles & conſobrinos, primum ſcelus deorúmque odia in ipſum vertantur, ſicut vulgo legis imprecatio & maledictio dictat: deinde reus ſit cuique, interfectum vlciſci volenti. Qui autem perſequi volet,

… γιγνόμενοι ὡς ἐν ἀρχῇ πλουσίων ζητεῖν … εὐδαίμονας ἐσόμενοι, ἀλλὰ δικαίως πλουτεῖν καὶ σωφρόνως. καὶ φόνοι οὕτως οὐκ ἂν γίγνοιντο ἐν πόλεσι, φόνοις δεόμενοι καθαίρεσθαι. νῦν δ' (ὅπερ ἀρχόμενοι τούτων εἴπομεν) ἓν μὲν τοῦτ' ἐστὶ καὶ μέγιστον, ὃ ποιεῖ φόνους ἑκουσίους τὰς μεγίστας δίκας ὀφείλοντας· δεύτερον δέ, φιλοτίμου ψυχῆς ἕξις, φθόνους ἐντίκτουσα, χαλεποὺς ξυνοίκους, μάλιστα μὲν αὐτῷ τῷ κεκτημένῳ τὸν φθόνον, δεύτερον δέ, τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐν τῇ πόλει. τρίτον δέ, οἱ δειλοὶ καὶ ἄδικοι φόβοι πολλοὺς δὴ φόνους εἰσὶν ἀπειργασμένοι ὅταν ἤ τις πράττων ἢ πεπραγμένα ἢ πεπραγμένα ἃ μηδένα βούλεται σφίσι ξυνειδέναι γιγνόμενα ἢ γεγονότα· τοὺς οὖν τούτων μηνυτὰς ἀναιροῦσι θανάτοις, ὅταν ἄλλῳ μηδενὶ δύνωνται τρόπῳ. τούτων δὴ πάντων πέρι προοίμια μὲν εἰρημένα ταῦτ' ἔστω· καὶ πρὸς τούτοις, ὃ καὶ πολλοὶ λόγον τῶν ἐν ταῖς τελεταῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακότων ἀκούοντες, σφόδρα πείθονται, τὸ τῶν τοιούτων τίσιν ἐν ᾅδου γίγνεσθαι· καὶ πάλιν ἀφικομένοις δεῦρο ἀναγκαίως εἶναι τὴν κατὰ φύσιν δίκην ἐκτῖσαι, τὴν τοῦ παθόντος ἅπερ αὐτὸς ἔδρασεν, ὑπ' ἄλλου τοιαύτῃ μοίρᾳ τελευτῆσαι τὸν τότε βίον. πειθομένῳ μὲν δή, καὶ πάντως φοβουμένῳ ἐξ αὐτοῦ τοῦ προοιμίου τὴν τοιαύτην δίκην, οὐδὲν δεῖ ἐπὶ τούτῳ νόμον ὑμνεῖν· ἀπειθοῦντι δὲ νόμος ὅδε εἰρήσθω τῆς γραφῆς· ὃς ἂν ἐκ προνοίας τε καὶ ἀδίκως ὁντιναοῦν τῶν ἐμφυλίων αὐτόχειρ κτείνῃ, πρῶτον μὲν τῶν νομίμων εἰργέσθω, μήτε ἱερά, μήτε ἀγοράν, μήτε λιμένας, μήτε ἄλλον κοινὸν ξύλλογον μηδένα μιαίνων, ἐάν τέ τις ἀπαγορεύῃ τῷ δράσαντι ταῦτα ἀνθρώπων, καὶ ἐὰν μή. ὁ γὰρ νόμος ἀπαγορεύει, καὶ ἀπαγορεύων ὑπὲρ πάσης τῆς πόλεως ἀεὶ φαίνεταί τε καὶ φανεῖται. ὁ δὲ μὴ ἐπεξιών, δέον, ἢ μὴ προαγορεύων εἴργεσθαι, τῶν ἐντὸς ἀνεψιότητος, πρὸς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν προσήκων τῷ τελευτήσαντι, πρῶτον μὲν τὸ μίασμα εἰς αὑτὸν καὶ τὴν τῶν θεῶν ἔχθραν δέχοιτο, ὡς ἡ τοῦ νόμου ἀρὰ τὴν φήμην προτρέπεται· δεύτερον δὲ ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τοῦ τελευτήσαντος γιγνέσθω· ὁ δ' ἐθέλων τιμωρεῖν

δὲ παρεχέτω τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως, οὓς ἂν ἡ τῶν περὶ C ταῦτα δικαστῶν ἀρχὴ κρίνῃ, πρὸς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως παρέξειν, ἐγγυωμένους εἰς δίκην. ἐὰν δὲ ὁ μὴ ἐθέλῃ ἢ ἀδυνατῇ τις καθιστάναι, τὴν ἀρχὴν παραλαβοῦσαν, δήσασαν φυλάττειν καὶ παρέχειν εἰς τὴν κρίσιν τῆς δίκης. ἐὰν δὲ αὐτόχειρ μὲν μή, βουλεύσῃ δὲ θάνατόν τις ἄλλος ἑτέρῳ καὶ τῇ βουλήσει τε καὶ ἐπιβουλεύσει ἀποκτείνας, αἴτιος ὢν καὶ μὴ καθαρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ φόνου ἐν πόλει ἐνοικῇ, γιγνέσθων καὶ τούτῳ κατὰ ταὐτὰ αἱ κρίσεις τούτου πέρι, πλὴν τῆς ἐγγύης· τῷ δὲ ὀφλόντι, ταφῆς τῆς οἰκείας ἐξέστω τυχεῖν. τὰ δὲ ἄλλα κατὰ ταὐτά, ὡσαύτως τῷ πρόσθεν ῥηθέντι, περὶ αὐ- D τὸν γιγνέσθω. τὰ αὐτὰ δὲ ἔστω ταῦτα ξένοισί τε πρὸς ξένους, καὶ ἀστοῖσι καὶ ξένοις πρὸς ἀλλήλους· δούλοις τε αὖ πρὸς δούλους, τῆς τε αὐτοχειρίας πέρι καὶ ἐπιβουλεύσεως, πλὴν τῆς ἐγγύης. ταύτην δέ, καθάπερ εἴρηται, τοὺς αὐτόχειρας κατεγγυᾶσθαι, τὸν δὲ προαγορεύοντα τὸν φόνον, ἅμα κατεγγυᾶν καὶ τούτους. ἐὰν δὲ δοῦλος ἐλεύθερον ἑκών, εἴτε αὐτόχειρ, εἴτε βουλεύσας, ἀποκτείνῃ, καὶ ὄφλῃ τὴν δίκην, ὁ τῆς πόλεως κοινὸς δήμιος ἄγων πρὸς τὸ μνῆμα τοῦ ἀποθανόντος, ὅθεν ἂν ὁρᾷ τὸν τύμβον, μαστιγώσας ὁπόσας ἂν ὁ ἑλὼν προστάττῃ, ἐὰν περιβιῷ παιόμενος ὁ φονεύς, θανατωσάτω. ἐὰν δέ τις E δοῦλον κτείνῃ μηδὲν ἀδικοῦντα, φόβῳ δὲ μὴ μηνυτὴς αἰσχρῶν ἔργων καὶ κακῶν αὐτοῦ γίγνηται, ἤ τινος ἕνεκα ἄλλου τοιούτου, καθάπερ ἂν εἰ πολίτην κτείνας ὑπεῖχε φόνου δίκας, ὡσαύτως καὶ τοῦ τοιούτου δούλου κατὰ τὰ αὐτὰ ἀποθανόντος, οὕτως ὑπεχέτω. ἐὰν δὲ δὴ γίγνηται ἐφ' οἷς καὶ νομοθετεῖν δεινόν, καὶ οὐδαμῶς προσφιλές, μὴ νομοθετεῖν δὲ ἀδύνατον, ξυγγενῶν αὐτόχειρας φόνους, ἢ δι' ἐπιβουλεύσεως γιγνομένους ἑκουσίους τε καὶ ἀδίκους πάντως (οἳ τὰ μὲν πολλὰ ἐν κακῶς οἰκούσαις καὶ τεθραμμέναις γίγνονται πόλεσι· γίγνοιτο δ' ἄν που τι καὶ ἐν ᾗ μήποτέ τις ἂν προσδοκήσειε χώρᾳ) λέγειν μὲν δὴ F χρεὼν πάλιν τὸν ἔμπροσθεν σμικρῷ ῥηθέντα λόγον· ἂν ἄρα τις ἀκούων ἡμῶν, οἷς ἀπέχεσθαι γίγνηται μᾶλλον ἑκὼν διὰ τὰ τοιαῦτα φόνων τῶν πάντων δυσσεβεστάτων· ὁ γὰρ δὴ μῦθος, ἢ λόγος, ἢ ὅ,τι χρὴ προσαγορεύειν αὐτόν, ἐκ παλαιῶν ἱερέων εἴρηται σαφῶς, ὡς ἡ τῶν ξυγγενῶν αἱμάτων τιμωρὸς δίκη ἐπίσκοπος νόμῳ χρῆται τῷ νυνδὴ λεχθέντι·

cere noluerit vel non potuerit, vinctus à magiſtratibus iudicio reſeruetur. Verùm ſiquis non propria manu, ſed voluntate, conſilio, inſidiiſque hominem interfecerit, & cùm cauſa cædis ſit animoque impurus, in ciuitate habitet: condemnatus ſimiliter puniatur: præterquam quòd fideiuſſores non præbebit, & condemnatus propria non carebit ſepultura. Cætera huic quemadmodum de ſuperiore diximus, fiant. Hæc eadem peregrinis aduerſus peregrinos, ciuibúſque ac peregrinis viciſſim, & ſeruis aduerſus ſeruos, de cæde propria manu facta, & de illa quæ conſilio inſidiiſque commiſſa eſt, ſtatuta ſint: niſi quòd fideiuſſionem præbere iſtos, quemadmodum illos qui propria manu interfecere, cenſemus. Si ſeruus liberum ſponte ſiue manu ſua ſiue conſilio interemit, condemnatúſque fuit, trahatur à publico lictore ac vindice ad interfecti monumentum, vel vnde illud cernere queat, verberatúſque pro vt iubet qui iudicio eum conuicit, ſi ita cæſus adhuc viuat, ad necem vſque cædatur. Siquis ſeruum nihil iniuriantem timens ne turpe quid à ſe factum indicet, vel alia huiuſcemodi cauſa inductus, morti tradiderit: quaſi ciuem necauerit, ſic puniatur. Accidunt quandoque nonnulla, de quibus leges ponere graue eſt atque moleſtum: & non ponere impoſſibile. Huiuſmodi ſunt cognatorum voluntariæ & iniuſtæ cædes, ſiue manu propria ſiue conſilio inſidiiſque illatæ, quæ in ciuitatibus malè gubernatis plurimùm committuntur: ſed nonnunquam etiam vbi nemo expectaret, fiunt. Ad hæc ſcelera deuitanda, oratio ſuperior repetatur. Fortè nanque his auditis à ſceleratiſſima cæde ſponte aliquis abſtinebit. Fabula enim vel ſermo, vel quouis alio nomine appellanda oratio, manifeſtè à priſcis ſacerdotibus dicta eſt, iuſtitiam ſpeculatricem omnium atque vindicem, ad cognatum ſanguinem vlciſcendum, lege quam modò diximus, vti.

qui uero ſeipſum vita & forte fatorum vi ſcelerata priuauerit: non iudicio ciuitatis, nec triſti & ineuitabili fortunæ caſu coactus, neque pudore aliquo extremo compulſus: ſed ignauia & formidoloſi animi imbecillitate, iniuſte ſibi mortem conſciuerit? Quæ purgationes, & quæ ſepultura huic lege conueniat, deus ipſe nouit: proximi tamen huic genere ab interpretibus legibúſque harum rerum hæc exquirāt: & quemadmodum ab his ſtatutum fuerit, ita faciant. Sepultura igitur illis ſolitaria fiat vbi alius nemo condatur, deinde in his locis ſepeliātur quæ de duodecim regionis partibus vltima, deſerta, innominatáq; ſunt: ſic obſcuri, vt nec ſtatua, nec inſcripto nomine ſepulchra notentur. Si iumentum aut aliud animal hominem interficiat, niſi publico in certamine id fecerit, interfecti hominis propinqui iudicibus id deferant. Et agrorum curatores illi quibus quotq; propinquus ipſe mandauit, iudicent, & damnatum iumentum extra regionis fines interficiant. Quòd ſiquid inanime præter fulmen aut aliud telum diuinitus miſſum, anima hominem cadentem ipſum aut ipſum cædens priuauerit: genere propinquus interfecto, proximum in vicinia ad hoc conſtituat iudicem, atque hæc & cætera prout erga mortuum ipſum conuenit, pro ſuiipſius & cognationis totius expiatione perficiat. Quod verò damnatum fuerit, vt de animalibus dictum eſt, exterminetur. Si quiſpiā vita priuatus reperiatur, & ignotus homicida ſit, nec diligenter quærentibus inueniatur, prædictiones vt in aliis fiant: & in foro publicè præconio prædicetur, vt qui hunc vel hunc necauit, quia cædis reus ſit, ſacra loca non ingrediatur, & vniuerſam deſerat regionem: nam ſi depræhenſus fuerit, occidetur, atque extra regionis fines inſepultus eiicietur. Vna ergo lex iſta nobis præcipua de cæde, ſancita ſit. Ac de his ſatis. Nunc dicamus, in quibus rectè mundus eſt, qui occidit.

ραμένων, ἀφοσιοῦντα τὴν πόλιν ὅλην· μετὰ δὲ τοῦτο εἰς τὰ τῆς χώρας ὅρια φέροντες ἐκβαλλόντων κατὰ νόμον ἄταφον. ὃ δὲ πάντων οἰκειότατον καὶ λεγόμενον φίλτατον ὃς ἂν ἀποκτείνῃ, τί χρὴ πάσχειν; λέγω δὲ ὃς ἂν ἑαυτὸν κτείνῃ, τὴν τῆς εἱμαρμένης βίᾳ ἀποστερῶν μοίρας, μήτε πόλεως ταξάσης δίκῃ, μήτε περιωδύνῳ ἀφύκτῳ προσπεσούσῃ τύχῃ ἀναγκασθείς, μηδὲ αἰσχύνης τινὸς ἀπόρου καὶ ἀβίου μεταλαχών, ἀργίᾳ δὲ καὶ ἀνανδρίας δειλίᾳ ἑαυτῷ δίκην ἄδικον ἐπιθῇ. τούτῳ δὴ τὰ μὲν ἄλλα θεὸς οἶδεν ἃ χρὴ νόμιμα γίγνεσθαι

D περὶ καθαρμούς τε καὶ ταφάς, ὧν ἐξηγητάς τε ἅμα καὶ τοὺς περὶ ταῦτα νόμους ἐπανερωμένους χρὴ τοὺς ἐγγύτατα γένει ποιεῖν αὐτοῖσι κατὰ τὰ προστεταγμένα. τάφους δ' εἶναι τοῖς οὕτω φθαρεῖσι, πρῶτον μὲν κατὰ μόνας, μηδὲ μεθ' ἑνὸς ξυντάφους· εἶτα ἐν τοῖς τῶν δώδεκα ὁρίοισι μερῶν τῶν ὅσα ἀργὰ καὶ ἀνώνυμα, θάπτειν ἀκλεεῖς αὐτούς, μήτε στήλαις μήτε ὀνόμασι δηλοῦντας τοὺς τάφους. ἐὰν δ' ἄρα ὑποζύγιον ἢ ζῷον ἄλλο τι φονεύσῃ τινά, πλὴν ὅσα ἐν ἀγῶνι τῶν δημοσίᾳ τιθεμένων ἀθλεύοντα τι τοιοῦτον δράσῃ, ἐπεξίτωσαν μὲν οἱ προσήκοντες τοῦ φόνου περὶ τῷ κτείναντι, διαδικα-

E ζόντων δὲ τῶν ἀγρονόμων οἷσιν ἂν καὶ ὁπόσοις προστάξῃ ὁ προσήκων, τὸ δὲ ὀφλὸν ἔξω τῶν ὅρων τῆς χώρας ἀποκτείναντες διορισάντων. ἐὰν δὲ ἄψυχόν τι ψυχῆς ἄνθρωπον στερήσῃ, πλὴν ὅσα κεραυνὸς ἤ τι παρὰ θεοῦ τοιοῦτον βέλος ἰόν, τῶν δὲ ἄλλων ὅσα τινὸς προσπεσόντος ἢ αὐτὸ ἐμπεσὸν κτείνῃ τινά, δικαστὴν μὲν αὑτῷ καθιζέτω τὸν γείτονα ἐγγύτατα ὁ προσήκων γένει, ἀφοσιούμενος ὑπὲρ αὑτοῦ τε καὶ ὑπὲρ τῆς συγγενείας ὅλης· τὸ δὲ ὀφλὸν ἐξοριζέτω (καθάπερ ἐρρήθη) τὸ τῶν ζῴων γένος. ἐὰν δὲ τεθνεὼς μὲν φανῇ τις, ἄδηλος δὲ ὁ κτείνας ᾖ, καὶ μὴ ἀμελῶς ζητοῦσιν ἀνεύρετος γίγνηται, τὰς μὲν

F προρρήσεις τὰς αὐτὰς γίγνεσθαι καθάπερ τοῖς ἄλλοις, προαγορεύειν δὲ τὸν φόνον τῷ δράσαντι, καὶ ἐπιδικασάμενον ἐν ἀγορᾷ κηρῦξαι τὸν κτείναντα τὸν καὶ τόν, καὶ ὠφληκότα φόνου, μὴ ἐπιβαίνειν ἱερῶν μηδὲ ὅλης χώρας τῆς τοῦ παθόντος, ὡς, ἂν φανῇ καὶ γνωσθῇ, ἀποθανούμενον, καὶ ἔξω τῆς τοῦ παθόντος χώρας ἐκβληθησόμενον ἄταφον. οὗτος δὴ νόμος εἷς ἡμῖν ἔστω κύριος περὶ φόνου κείμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα μέχρι τούτων, ὧν δὲ ὁ κτείνας ἐφ' οἷς τε ὀρθῶς ἂν καθαρὸς εἴη, τάδ' ἔστω

τὰ δὲ τραύματα, καθάπερ οἱ φόνοι διῄρηνται, διαιρετέον (C) τὰ μὲν, ἑκούσια· τὰ δὲ, θυμῷ· τὰ δὲ, φόβῳ· τὰ δὲ, ὁπόσα ἐκ προνοίας ἑκούσια συμβαίνει γιγνόμενα. προρρητέον δή τι περὶ πάντων τῶν τοιούτων τοιόνδε, ὡς ἄρα νόμους ἀνθρώποις ἀναγκαῖον τίθεσθαι, καὶ ζῆν κατὰ νόμους, ἢ μηδὲν διαφέρειν τῶν πάντῃ ἀγριωτάτων θηρίων. ἡ δὲ αἰτία τούτων, ἥδε, ὅτι φύσις ἀνθρώπων οὐδενὸς ἱκανὴ φύεται ὥστε γνῶναί τε τὰ συμφέροντα ἀνθρώποις εἰς πολιτείαν, καὶ γνοῦσα τὸ βέλτιστον, ἀεὶ δύνασθαί τε καὶ ἐθέλειν πράττειν. γνῶναι μὲν γὰρ πρῶτον χαλεπὸν ὅτι πολιτικῇ καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ οὐ τὸ ἴδιον ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλειν (τὸ μὲν γὰρ κοινὸν συνδεῖ, τὸ δὲ ἴδιον διασπᾷ (D) τὰς πόλεις) καὶ ὅτι συμφέρει τῷ κοινῷ τε καὶ ἰδίῳ τοῖν ἀμφοῖν, ἢν τὸ κοινὸν τιθῆται καλῶς μᾶλλον ἢ τὸ ἴδιον. δεύτερον δὲ, ἐὰν ἄρα καὶ τὸ γνῶναί τις ὅτι ταῦτα οὕτω πέφυκε, λάβῃ ἱκανῶς ἐν τέχνῃ, μετὰ δὲ τοῦτο ἀνυπεύθυνός τε καὶ αὐτοκράτωρ ἄρξῃ πόλεως, οὐκ ἄν ποτε δυνηθείη ἐμμεῖναι τούτῳ τῷ δόγματι, καὶ διαβιῶναι τὸ μὲν κοινὸν ἡγούμενον τρέφων ἐν τῇ πόλει, τὸ δὲ ἴδιον, ἑπόμενον τῷ κοινῷ· ἀλλ' ἐπὶ πλεονεξίαν καὶ ἰδιοπραγίαν ἡ θνητὴ φύσις αὐτὸν ὁρμήσει ἀεὶ, φεύγουσα μὲν ἀλόγως τὴν λύπην, διώκουσα δὲ τὴν ἡδονήν· τοῦ δὲ δικαιοτέρου τε καὶ ἀμείνονος ἐπίπροσθεν ἄμφω ταῦτα συ- (E) στήσεται· καὶ σκότος ἀπεργαζομένη ἐν αὐτῇ, πάντων κακῶν ἐμπλήσει πρὸς τὸ τέλος αὐτήν τε καὶ πόλιν ὅλην. ἐπεὶ ταῦτα εἴ ποτέ τις ἀνθρώπων φύσει ἱκανὸς, θείᾳ μοίρᾳ γεννηθεὶς, παραλαβεῖν δυνατὸς εἴη, νόμων οὐδὲν ἂν δέοιτο τῶν ἀρξόντων ἑαυτοῦ. ἐπιστήμης γὰρ οὔτε νόμος οὔτε τάξις οὐδεμία κρείττων· οὐδὲ θέμις ἐστὶ νοῦν οὐδενὸς ὑπήκοον οὐδὲ δοῦλον ἀλλὰ πάντων ἄρχοντα εἶναι, ἐάνπερ ἀληθινὸς ἐλεύθερός τε ὄντως ᾖ κατὰ φύσιν. νῦν δὲ οὐ γάρ ἐστιν οὐδαμοῦ οὐδαμῶς, ἀλλ' ἢ κατὰ βραχύ. διὸ δὴ τὸ δεύτερον αἱρετέον, τάξιν τε καὶ νόμον· ἃ δὴ τὸ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁρᾷ καὶ βλέπει, τὸ δ' ἐπὶ πᾶν ἀδυνα- (F) τεῖ. ταῦτα δὴ τῶνδε εἵνεκα εἴρηται. νῦν ἡμεῖς τάξομεν, τί χρὴ τὸν τρώσαντα ἤ τι βλάψαντα ἕτερον ἄλλον, παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. πρόχειρον δὴ παντὶ περὶ παντὸς ὑπολαβεῖν ὀρθῶς, τὸ, τί τρώσαντα, ἢ τίνα, ἢ πῶς, ἢ πότε λέγεις; μυρία γὰρ ἕκαστά ἐστι τούτων, καὶ πάμπολυ διαφέροντα ἀλλήλων.

ponere, vt ſecundum leges viuant. Nam ſi abſque his viuerent, nihilo à feris atrociſſimis diſcreparét. Cuius rei cauſa eſt, quia nullius hominis ingenium ita natura inſtitutum eſt, vt quę ad publicum humanæ vitæ bonum conferunt, ſufficienter cognoſcat: &, ſi cognouit, vt optimum id quod nouit ſemper agere poſſit ac velit. Nam primùm difficile eſt noſſe quod ciuili veręque arti non propriũ, ſed publicum neceſſarium eſt curandum. Publicum quippe ciuitates connectit atque coniungit, proprium diſſipat: quódue tam publicè quàm priuatim præſtat commune quàm proprium bene diſponere. Deinde, licet aliquis forſan hæc ita ſe habere ſufficienter arte cognoſcat, tamen ſi tanta cum licentia ciuitatis imperium teneat, vt nulli rationum relationi ſubiectus ſit, nunquam in ea ſententia per totam vitam permanere poterit, vt publicum in ciuitate tãquam præcipuum bonum augeat: priuatũ verò poſt publicũ ponat. Sed ad vtilitatem propriã, priuatámque commoditaté natura ipſum ſemper mortalis impellet: quæ abſq; ratione tam doloré fugit quã voluptaté proſequitur: atque hæc vtraque iuſtiori meliorique pręponet: & tenebris obruta, malis omnibus tandé ſeipſam omnino ciuitatémque replebit. Profectò ſiquis hominũ diuinę ſortis fauore ea natura præditus eſſet, vt cognoſceret publicũ bonũ, ad idq; generoſe ac ſẽper intenderet, nullis legibus ſibi dominaturis egeret. Quoniã nulla lex, nullus ordo ſciẽtia melior præſtãtiórq; habetur: nec fas eſt mentẽ alicui ſubiici atq; ſeruire: ſed potius ſi ita vera liberáque ſit, omnibus dominari. Nunc verò nuſquam hæc reperitur: ſed minimum quid ipſius apparet. Quare quod ſecundo loco eſt, eligere decet: ordinem atq; legẽ, à quibus plurima quidem perſpiciuntur, omnia verò videri nequeunt. Sed his horũ gratia propoſitis, ſtatuamus iam quid pati vel ſoluere debeat qui aliũ vulnerauit, vel aliter obfuit. Cuique enim facile eſt ſingula huiuſmodi rectè cõpręhendere: vtrũ videlicet quis vulnerauerit, an non: quẽ, qua in parte, quo pacto. Hæc enim ſingula innumerabilia pene ſunt, & inter ſe maximè differunt.

Hæc autem

eíſque bene educati, & omni diligentia approbati, rectiſſimè multa iudicibus de punitione conditionéque condemnatorum committi poſſunt. Nemo igitur nos incuſet, ſi ipſis nunc maxima multáque præterea legibus non ordinamus: quæ vel minus eruditi iudices poſſent conſpicere: dignámque ſingulis delictis mulctam pœnámque accommodare. Quoniam verò eos quibus nos leges deſcribimus, non ineptos harum rerum iudices futuros ſperamus, multa eis committenda cenſemus. Verùm quod ſæpe in ſuperioribus diximus fecimúſque, putantes deſcriptione formáque punitionum dicta, exempla iudicibus, quæ nunquam transſgrediantur, dari oportere: id & tunc rectè factum eſt, & nunc quoque obſeruare volumus, ad leges ferendas iterum redeuntes. De vulneribus igitur ita ſanciamus. Siquis voluerit cogitaueritque amicum hominem ex iis quos prohibet lex, interficere: vulnerauerit autem, nec interficere potuerit: húc omni remota miſericordia, non aliter quàm ſi vita priuaſſet, dare cædis ſupplicium cogeremus, niſi fortunam eius non omnino proteruam dæmonémque coleremus: qui tam vulneratum quàm vulnerantem miſericordia proſecutus, infelicitati vtriuſque obſtitit: fecitque ne vulnus huic letiferum, illi fortuna calamitáſque execranda infligeretur. Huic ergo dæmoni habebimus gratiam, vtque eius beneficio minimè aduerſati, ab eo qui vulnerauit, ſupplicium mortis auferemus: & in vicina ciuitate per totam vitam exulare ſtatuemus, nullo rerum ſuarum omnium fructu carentem, damno tamen prius reſtituto, ſiquid obfuit vulnerato, quod à iudicio rei huius fuerit conſtitutum. Iudices autem ſint qui cædis eſſent, ſi vulneratus obiiſſet. Si parentes filius, aut ſeruus dominum conſultò ſimiliter vulnerauerit, atque ita feciſſe condemnatus fuerit, ſcelus morte luat. Quinetiam ſi frater fratrem aut ſororem, vel ſoror ſororem, aut fratrem, interficiendi conſilio vulneret, ſcelus morte luat:

γος καὶ πιστῶς τεθραφέντων τε, ἃ τῶν μελλόντων δικάζειν, δοκιμασθέντων τε διὰ πάσης ἀκριβείας ἐνταῦθα ὀρθόν, καὶ ἔχει δὴ καὶ καλῶς, τὰ πολλὰ ἐπιτρέπειν κρίνειν τοῖς τοιούτοις δικασταῖς, τῶν ὀφλόντων πέρι, τί χρὴ πάσχειν αὐτοὺς ἢ ἀποτίνειν. ἡμῖν δὲ τανῦν ἀνεμέσητον τὸ μὴ νομοθετεῖν αὐτοῖς τὰ μέγιστα καὶ πλεῖστα· ἃ καὶ φαυλοτέρως ἂν πεπαιδευμένοι δικασταὶ δύναιντο καθορᾶν, καὶ προσάπτειν ἑκάστῳ τῶν ἁμαρτημάτων τῆς ἀξίας τοῦ πάθους τε καὶ πράξεως. ἐπειδὴ δὲ οἷς ἡμεῖς νομοθετοῦμεν, οὐχ ἥκιστα ἐμμελεῖς αὐτοὺς οἰόμεθα ἂν τῶν τοιούτων γίγνε-

D σθαι κριτάς, ἐπιτρεπτέον δὴ τὰ πλεῖστα. οὐ μὴν ἀλλ᾽, ὅπερ πολλάκις εἴπομέν τε καὶ ἐδράσαμεν ἐν τῇ τῶν ἔμπροσθεν νομοθετήσει νόμων, τὸ περιγραφήν τε καὶ τοὺς τύπους τῶν τιμωριῶν εἰπόντας, δοῦναι τὰ παραδείγματα τοῖσι δικασταῖς, τοῦ μήποτε βαίνειν ἔξω τῆς δίκης, τότε τε ἦν ὀρθότατα ἔχον, καὶ δὴ καὶ νῦν τὸ αὐτὸ ποιητέον, ἐπανελθόντας ἤδη πάλιν ἐπὶ τοὺς νόμους. ἡ δὲ γραφὴ περὶ τραύματος ὧδε ἡμῖν κείσθω· ἐάν τις διανοηθεὶς τῇ βουλήσει κτεῖναί τινα φίλιον, πλὴν ὧν ὁ νόμος ἐφίησι, τρώσῃ μέν, ἀποκτεῖναι δὲ ἀδυνατήσῃ, τὸν διανοηθέντα τε καὶ τρώσαντα οὕτως οὐκ ἄξιον ἐ-

E λεεῖν, οὐδὲ αἰδούμενον ἄλλως ἢ καθάπερ ἀποκτείναντα, ὑπέχειν τὴν δίκην φόνου ἀναγκάζειν. τὴν δὲ οὐ παντάπασι κακὴν τύχην αὐτοῦ σεβόμενον, καὶ τὸν δαίμονα, ὃς αὐτόν τε καὶ τὸν τρωθέντα ἐλεήσας ἀποτρόπαιος αὐτοῖς ἐγένετο, μὴ τῷ μὲν ἀνίατον ἕλκος γενέσθαι, τῷ δὲ ἐπάρατον τύχην καὶ συμφοράν, τούτῳ δὴ χάριν τῷ δαίμονι διδόντα, καὶ μὴ ἐναντιούμενον, τὸν μὲν θάνατον ἀφελεῖν τοῦ τρώσαντος, μετοικεῖν δὲ εἰς τὴν γείτονα πόλιν αὐτὸν γίγνεσθαι διὰ βίου καρπούμενον ἅπασαν τὴν αὑτοῦ κτῆσιν. βλάβος δέ, εἰ κατέβλαψε τὸν τρωθέντα, ἐκτίνειν τῷ βλαφθέντι· τιμᾶν δὲ τὸ δικαστήριον ὅπερ ἂν τὴν δίκην

F κρίνῃ· κρίνειν δὲ οἵπερ ἂν τοῦ φόνου ἐδίκασαν, εἰ ἐτελεύτησεν ἐκ τῆς πληγῆς τοῦ τραύματος. γονέας δ᾽ ἂν παῖς ἢ δοῦλος δεσπότας ὡσαύτως ἐκ προνοίας τρώσῃ, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. καὶ ἐὰν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφήν, ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν τρώσῃ, καὶ ὄφλῃ τραύματος ἐκ προνοίας, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν·

περὶ ἱερῶν ζημία διαφερόντως ἢ κηλιδωθῇ, ἢ καὶ ἐν ἀειφυγίᾳ (C) τις φύγῃ τῶν ἀνδρῶν ἄπαις. τοῦτον δεῖ πρῶτον μὲν καθήρασθαι καὶ ἀποδιοπομπήσασθαι τὸν οἶκον κατὰ νόμον. ἔπειτα συνελθόντας (καθάπερ εἴπομεν νυνδὴ) τοὺς οἰκείους ἅμα νομοφύλαξι, σκέψασθαι γένος ὅ, τι περ ἂν ᾖ τῶν ἐν τῇ πόλει εὐδοκιμώτατον πρὸς ἀρετήν, καὶ ἅμα εὐτυχές, ἐν ᾧ ἂν παῖδες γεγονότες ὦσι πλείους. ὅθεν ἕνα τῷ τοῦ τελευτήσαντος πατρὶ, καὶ τοῖς ἄνω τοῦ γένους, υἱὸν ὡς ἐκείνων εἰσποιοῦντας, φήμης ἕνεκα ἐπονομάζοντας γεννήτορά τε αὐτοῖς καὶ ἑστιοῦχον καὶ θεραπευτὴν ὁσίων τε καὶ ἱερῶν ἐπ' ἀμείνοσι τύχαις γενέσθαι τοῦ πατρὸς, τοῦτον εὐξαμένους, (D) ἐπικληρονόμον καταστῆσαι κατὰ νόμον. τὸν δὲ ἐξαμαρτόντα, ἀνώνυμον ἐᾶν καὶ ἄπαιδα καὶ ἄμοιρον κεῖσθαι, ὁπόταν αὐτὸν καταλάβωσιν αἱ τοιαῦται ξυμφοραί. ἔστι δὲ οὐ πάντων ὡς ἔοικε, τῶν ὄντων ὅρος ὅρῳ προσσυμμιγής, ἀλλ' εἰς ἔστι μεθόριον, ὃ τὸ ἐν μέσῳ ὅρων πρὸς ἑκάτερον προσβάλλον γίγνοιτ' ἂν ἀμφοῖν μεταξύ. καὶ δὴ καὶ τὸ ἑκουσίου τε καὶ ἀκουσίου τὸ θυμῷ γιγνόμενον ἔφαμεν τοιοῦτον εἶναι. τραυμάτων οὖν ἐσχόντων ὀργῇ γενομένων, ἐὰν ὄφλῃ τις, πρῶτον μὲν ἢ τοῦ βλάβους τῆς διπλασίας, ἂν τὸ τραῦμα ἰάσιμον ἀποβῇ· τῆς δὲ ἀνιάτου, τῆς τετραπλασίας. ἐὰν δὲ ἰάσιμον μὲν, αἰσχύνην (E) δὲ μεγάλην τινὰ προσβάλλῃ τῷ τρωθέντι καὶ ἐπονείδιστον, τῆς τετραπλασίας ἐκτινέτω. ὅσοι δέ τις τρώσας τινὰ, μὴ μόνον βλάψῃ τὸν παθόντα, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν, ποιήσας ἀδύνατον τῇ πατρίδι πρὸς πολεμίους βοηθεῖν, οὗτος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ζημιῶν ἐκτινέτω καὶ τῇ πόλει τῆς βλάβης. πρὸς γὰρ τῇ αὐτοῦ στρατείᾳ, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου στρατευέσθω, καὶ ὑπὲρ ἐκείνου τὰς πολεμικὰς ταττέσθω τάξεις. ἢ μὴ δρῶν ταῦτα, ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τῆς ἀστρατείας γιγνέσθω κατὰ νόμον. τὴν δὲ δὴ τῆς βλάβης ἀξίαν, εἴτε διπλῆν, εἴτε τριπλῆν, εἴτε καὶ τετραπλασίαν, οἱ καταψηφισάμενοι δικασταὶ ταττόντων. ἐὰν δὲ ὁμόγονος (F) ὁμόγονον τὸν αὐτὸν τρόπον τούτῳ τρώσῃ, τοὺς γεννήτας καὶ τοὺς συγγενεῖς, μέχρις ἀνεψιαδῶν παίδων πρὸς γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, γυναῖκάς τε καὶ ἄνδρας συνελθόντας, κρίναντας παραδιδόναι τιμᾶν τοῖς γεννήσασι κατὰ φύσιν. ἐὰν δὲ ἀμφισβητήσιμος ἡ τίμησις γίγνηται, τοὺς πρὸς ἀνδρῶν εἶναι τιμῶντας κυρίους. ἐὰν δὲ ἀδυνατῶσιν αὐτοὶ, τοῖς νομοφύλαξι τελευτῶντας

C uenientes, genus in ciuitate aliquod virtute præſtantiſſimum fortunatúmque perquirant, in quo plures adoleſcentes ſint, quorum vnum patri deficientis illius ſuiſque ſuperioribus quaſi filium adoptent, deum precati hunc felicioribus patriſfamiliâs auſpiciis prolis propagatorem, ſucceſſorem domus ſacrorúmque & reliquorum omnium cultorem fore, tandem hæredem ipſum ſecundum legem conſtituant. Eum verò qui peccauit, ſine nomine, ſine liberis, ſine ſorte vlla iacere, quandoquidem huiuſmodi calamitatibus premitur, patiantur. Non eſt autem in omnibus rebus terminus termino coniunctus. D Nam vbi confinium aliquod commune eſt, ibi hoc inter rerum terminos vtriſque conuentum, medium fit. Atqui inter ea peccata quæ ſponte, & ea quæ non ſponte committuntur, quod per iram fit, tale quiddam eſſe diximus. Vulneris igitur ira facti qui condemnabitur, ſi ſanabile fuiſſe vulnus euentus ipſe monſtrabit, duplum damni reſtituet: ſin verò inſanabile, quadruplum. Quod ſi ſanabile quidem ſit, turpitudinem autem vulnerato ingentem afferat, quadruplum ſoluet. At verò ſiquis non ſolùm obfuit vulnerato, verumetiam patriæ nocuit, quod milite ipſam aduerſus hoſtes priuauerit, E ſimiliter puniatur: ac præterea damnum ciuitati reſtituat, & vltra eam quam ipſe debet militiam, pro vulnerato etiam militet: & quicquid illi gerendum erat in bello, ipſe agat. Quod ſi non fecerit, reus ſit ſecundum legem volenti cuique ipſum tanquam neglectorem militiæ accuſare: & damnum duplum triplúmve aut quadruplum prout iudicibus viſum fuerit, reſtituat. Si germanus germanum ſimiliter vulnerauerit, contribules & cognati vſque ad ſobrinos conſobrinóſque ex viris ſimul & mulieribus conuenientes tam mares quàm fœminæ iudicent, genitoribúſque ipſum tradant, vt ipſi ſecundum naturam F puniant. Quòd ſi punitio ambigua fuerit, propinqui ex parte viri determinent. Qui ſi ipſi non poſſint, tandem ad cuſtodes legum cauſam

à ſeniore, id ob ſenectutis reuerentiam patienter ferre. Sic itaque ſanciamus. Quilibet ſeniorem & re & verbo colat. Ac ſi viginti annis maior eſt, quaſi patrem, ſi vir fuerit, aut matrem ſi mulier, reuereatur. Atque adeò omnibus ſemper abſtineat, qui in ea ætate ſint qua procreare parereque ipſum potuerint, natales deos veritus. Abſtineat autem ſimiliter à peregrino, ſiue ille iampridem in ciuitate habitet, ſiue nuper eò commigrarit. Etenim neque laceſſens neq; propugnans omnino audeat plagas ei infligere. Peregrinum verò audentem ciuem cædere, ſi qui cæditur, puniendum cenſet, ad præfectos vrbi perducat, nec ipſe verberet, vt eo magis à cædendis ciuibus ſuis abſtineat, quando etiam à peregrinis ſe continet. Hic verò magiſtratus hoſpitalem deum veritus rem diligenter inquirat, & ſi peregrinus iniuria ciuem percuſſerit, verbera totidem ei publico flagello reddatur: nequid tale amplius impudenter audeat. Sin verò innocens peregrinus videbitur, minis eo caſtigato qui perduxerit, ambos dimittant. Aequalis autem ſi æqualem vel paulo maiorem, nondum tamen patrem, aut ſenex ſenem, ſiue iuuenis iuuenem verberibus cædant, ſecundum naturam nudis manibus ac ſine telo ſe defendant. Si quis vltra quadraginta natus annos, ſiue dum alium inuadit, ſiue dum ſe defendit, cædere quenquam audeat, ſeruilis ruſticiuſque habitus, hoc opprobrio ſatis punitus videbitur. Quicunque his monitis obtemperauit, modeſtus & manſuetus habebitur. Qui verò procemia hæc ſpernet, hac lege coerceatur. Qui aliquem viginti annis vel pluribus natu maiorem pulſauit: primum quidem qui fortè interfuerit, ſi nec iunior nec æqualis ſit, prohibeat, & ſi non prohibuerit, ſecundum leges improbus habeatur. Sin autem verberato æqualis aut iunior ſit, quaſi fratrem aut patrem aut quaſi ſuperiorem defendat, ac præterea iudicio ſubiectus ſit, qui ſeniorem, vt diximus, verberauit:

γενομένων ὑπὸ νεωτέρου ἰδεῖν, αἰσχρὸν καὶ θεομισές. ἔοικε δὲ νέῳ παντὶ ὑπὸ γέροντος πληγέντι, ῥᾳθύμως ὀργὴν ὑποφέρειν, αὑτῷ τιθεμένῳ τιμὴν ταύτην εἰς γῆρας. ὧδ' οὖν ἔστω· πᾶς ἡμῖν αἰδείσθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ ἔπει· τὸν δὲ προέχοντα εἴκοσιν ἡλικίας ἔτεσιν, ἄρρενα ἢ θῆλυν, νομίζων ὡς πατέρα ἢ μητέρα, διευλαβείσθω. καὶ πάσης τῆς δυνατῆς ἡλικίας αὐτὸν φιτῦσαι καὶ τεκεῖν ἀπεχέσθω ἀεὶ, θεῶν γενεθλίων χάριν· ὡς δ' αὔτως καὶ ξένου ἀπειργέσθω, εἴτε πάλαι

D ἐνοικοῦντος, εἴτε νεήλυδος ἀφιγμένου. μήτε γὰρ ὑπάρχων μήτε ἀμυνόμενος τὸ παράπαν τολμάτω πληγαῖς τὸν τοιοῦτον νουθετεῖν. ξένον δὲ ἂν ἀσελγαίνοντα καὶ θρασυνόμενον, ἑαυτὸν τύπτοντα, οἴηται δεῖν κολασθῆναι, λαβὼν πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν ἀστυνόμων ἀπαγέτω, τοῦ τύπτειν δὲ εἰργέσθω ἵνα πόρρω γίγνηται τοῦ τὸν ἐπιχώριον ἂν τολμῆσαί ποτε πατάξαι· οἱ δ' ἀστυνόμοι παραλαβόντες τε καὶ ἀνακρίναντες, τὸν ξένιον αὖ θεὸν εὐλαβούμενοι, ἐὰν ἄρα ἀδίκως δοκῇ ὁ ξένος τὸν ἐπιχώριον τύπτειν τῇ μάστιγι, τὸν ξένον, ὅσας ἂν αὐτὸς πατάξῃ, τοσαύτας δόντες, τοῦ θρασυξενίας παυόντων· ἐὰν δὲ μὴ ἀδικῇ, ἀπειλήσαντές

E τε καὶ ὀνειδίσαντες τῷ ἀπαγαγόντι, μεθιέντων ἄμφω. ἧλιξ δὲ ἥλικα ἢ καὶ τὸν ἄπαιδα προέχοντα ἡλικίᾳ ἑαυτοῦ ἂν τύπτῃ, γέρων τε γέροντα, καὶ ἐὰν νέος νέον, ἀμυνέσθω κατὰ φύσιν, ἀβέλεσι, ψιλαῖς ταῖς χερσίν. ὁ δὲ ὑπὲρ τετταράκοντα γεγονὼς ἔτη, ἐὰν τολμᾷ τῳ μάχεσθαι, εἴτε ἄρχων εἴτε ἀμυνόμενος, ἄγροικος καὶ ἀνελεύθερος ἂν λεγόμενος, ἀνδραποδώδης τε, δίκης ἂν ἐπονειδίστου τυγχάνων τὸ πρέπον ἔχοι. καὶ ἐὰν μέν τις τοῖς τοιούτοις παραμυθίοις εὐπειθὴς γίγνηται, εὐήνιος ἂν εἴη· ὁ δὲ δυσπειθής, καὶ μηδὲν προοιμίου φροντίζων, δέχοιτ' ἂν τὸν τοιόνδε ἑτοίμως νόμον· Ἐάν τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον εἴκοσιν ἔτεσιν

F ἢ πλείοσιν ἑαυτοῦ, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων, ἐὰν μὴ ἧλιξ μηδὲ νεώτερος ᾖ τῶν μαχομένων, διειργέτω, ἢ κακὸς ἔστω κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ ἐν τῇ τοῦ πληγέντος ἡλικίᾳ ἢ ἔτι νεώτερος, ἀμυνέτω ὡς ἀδελφῷ ἢ πατρί, ἢ ἔτι ἀνωτέρω, τῷ ἀδικουμένῳ. πρὸς δ' ἔτι δίκην ὑπεχέτω τῆς αἰκίας ὁ τὸν πρεσβύτερον, ὡς εἴρηται, τολμήσας τύπτειν·

τὰς λέξεις ῥηθήσεσθαι πεποιηκότες ἂν εἶεν· εἰς δὲ τοὺς νόμους ἐξ ἀνάγκης ὁ νομοθέτης ἂν νομοθετοῖ, βουλόμενος αὐτὴν μηδέποτε χρείαν γίγνεσθαι. πατρὸς γὰρ ἢ μητρὸς ἢ τούτων ἔτι προγόνων ὅστις τολμήσει ἅψασθαί ποτε βιαζόμενος αἰκίᾳ τινὶ, μήτε τὴν ἄνω δείσας θεῶν μῆνιν, μήτε τῶν ὑπὸ γῆς τιμωριῶν λεγομένων, ἀλλ' ὡς εἰδὼς ἃ μηδαμῶς οἶδε, καταφρονῶν τῶν παλαιῶν καὶ ὑπὸ πάντων εἰρημένων παρανομεῖ, τούτῳ δεῖ τινὸς ἀποτροπῆς ἐσχάτης. θάνατος μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἔσχατον· οἱ δὲ ἐν ᾅδου τούτοισι λεγόμενοι πόνοι, ἔτι τε τούτων εἰσὶ μᾶλλον ἐν ἐσχάτοις. καὶ ἀληθέστατα λέγοντες, οὐδὲν ἀνύτουσι ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς ἀποτροπῆς. οὐ γὰρ ἂν ἐγίγνοντό ποτε μητραλοῖαί τε καὶ τῶν ἄλλων γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι. δεῖ δὴ τὰς ἐνθάδε κολάσεις περὶ τὰ τοιαῦτα τούτοισι τὰς ἐν τῷ ζῆν, μηδὲν τῶν ἐν ᾅδου λείπεσθαι κατὰ δύναμιν. ἔστω δὴ λεγόμενον τὸ μετὰ τοῦτο τῇδε· ὃς ἂν τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν, μὴ μανίαις ἐχόμενος, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων (καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν) βοηθείτω· καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν τῶν ἀγώνων καλείσθω, βοηθῶν· μὴ βοηθήσας δὲ, ἀειφυγίαν ἐκ τῆς χώρας φευγέτω. ὁ δὲ μὴ μέτοικος, βοηθῶν μὲν, ἔπαινον ἐχέτω· μὴ βοηθῶν δὲ, ψόγον. δοῦλος δὲ, βοηθήσας μὲν, ἐλεύθερος γιγνέσθω· μὴ βοηθήσας δὲ, πληγὰς ἑκατὸν τῇ μάστιγι τυπτέσθω· ἐν ἀγορᾷ μὲν ἂν γίγνηται τὸ γιγνόμενον, ὑπ' ἀγορανόμων· ἐὰν δ' ἐκτὸς ἀγορᾶς ἐν ἄστει, τῶν ἀστυνόμων κολάζειν τὸν ἐπιδημοῦντα· ἐὰν δὲ κατ' ἀγρούς τῆς χώρας που, τοὺς τῶν ἀγρονόμων ἄρχοντας. ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὁ παρατυγχάνων ᾖ τις, ἐάν τε παῖς ἐάν τε ἀνὴρ, ἐάν τ' οὖν γυνὴ, ἀμυνέτω πᾶς, τὸν ἀνόσιον ἐπονομάζων. ὁ δὲ μὴ ἀμύνων, ἀρᾷ ἐνεχέσθω Διὸς ὁμογνίου καὶ πατρῴου κατὰ νόμον. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ δίκην αἰκίας γονέων, πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν ἐξ ἄστεος εἰς τὴν ἄλλην χώραν, καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω· μὴ δὲ εἰργόμενον κολαζόντων αὐτὸν ἀγρονόμοι πληγαῖς, καὶ πάντως ὡς ἂν ἐθέλωσι. κατελθὼν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω.

C igitur parentibus aut auis interre manus auſus fuerit, nec ſuperorum indignationem deorum, nec inferorum ſupplicia veritus: ſed quaſi ſciat quæ neſcit, dicta à priſcis omnibus deſpiciens, iniuſte agit: is vltimo vt auertatur expietúrque remedio indiget. Mors autem vltimum non eſt: ſed extrema magis ſunt inferorum ſupplicia: quæ licet veriſſimè narrentur, auertere tamen huiuſmodi animos nequeunt. Quoniam ſi auerterent, nulli qui parentes ſceleratè pulſarent, vnquam reperirentur. Quare oportet horum flagitiorum ſupplicia in hac vita non inferiora illis quę apud inferos ſunt, ſed æqualia pro viribus ponere. Ita igitur
D ſanciamus. Si quis non furioſus patrem aut matrem, eorúmve ſuperiores pulſare audebit, primum vt in ſuperioribus, opem præſentes ferant. Et incola quidem vel peregrinus, ſi opitulabitur, in publicis certaminibus tanquam præſes aliis præponatur: ſin minus, à regione vniuerſa perpetuò exterminetur. Sin autem incola non ſit, auxiliatus quidem laudem, non auxiliatus, vituperium conſequatur. Seruus opitulatus liberetur: non opitulatus, centies publico cædatur flagello. Et ſi in foro id contigerit: ibidem à venalium rerum curatoribus puniatur. In
E aliis partibus vrbis ſimiliter ab ædilibus qui præſentes fuerint. Eodem modo extra vrbem in agro ab his qui curandis agris tunc præſident. Quòd ſi ciuium aliquis parentibus à filio verberatis præſens fuerit, ſiue vir, ſeu mulier, ſiue adoleſcens, ſeu ſenior, defendat protinus, ſcelus conclamans. Qui auxiliari noluerit, Iouis patrij ac gentis cognationiſque illius ſeruatoris imprecatione per legem prematur. Demum quicunque pulſaſſe parentes condemnabitur, primùm perpetuò exulet: deinde & à ſacris omnibus arceatur, quibus ſi minus abſtineat, à principibus agri verberibus
F & omnino vtcunque voluerint plectatur, & ſi ab exilio reuertatur, morte peccata luat.

DIALOGVS DECIMVS DE LEGIBVS VEL, DE LEGVM LATIONE.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

EXORDIVM decimi epilogum ſupplet noni, admonens tractanda eſſe iudicia de vi in rem ipſam illata, poſt iudicia de vi in perſonam in nono diſpoſita. Quoniam vero nulla vis durior & intolerabilior eſt, quàm quæ contemptu quodam infertur, nimirum contumelias & iniurias vel in perſonam, vel in rem ex contemptu propriè natas in propria capita ſeligendas eſſe decernit: & hæc quidem ſub quinque capitulis. Aut enim in ſacra publica, aut priuata ſacra, aut contra parentum reuerentiam: vel contra præſtantiam magiſtratus, vel contra ciuilem gentilémque alicuius ciuis dignitatem committuntur. Hæc ergo exactiſſimè iudicanda cæteris tam autoribus legum quàm magiſtratibus iudicibúſque committit. Diſtinguit poſt hæc à cæteris ea quæ in deorum cõtemptum fiunt, quaſi omnium vltrà quàm dici poſſit grauiſſima: in quibus decimi huius omnis verſatur intentio. Sed primò quidem quid interſit ſacrilegium inter atque impietatem, innuit. Sacrilegium ſanè rapinam nominat, ſiue res, ſeu perſona conſecrata ſuperis rapiatur. Atque id quidem velut ſpecies quædam ſub ipſo impietatis genere continetur. Nam vltra ſacrilegium ſub impietate cõprehenduntur, & cætera multa in deorum contemptum ſiue cogitata ſiue dicta ſeu facta & commiſſa pariter & permiſſa atque etiam prætermiſſa. Ac ne quid nos lateat, ad impietatem etiam pertinet familiaritas & communio omnis ſeu in cibis ſeu verbis cum ijs inita, qui ob nefaria ſcelera arcentur à ſacris, qui & contaminati cæteros quoque vel ipſa propinquitate contaminant. Qua quidem de re in calce noni ita pertractat, vt vaticinari viſus ſit execrationes quotidie factas à noſtris prophanos à communione eccleſiæ propellentibus. Proinde medicus noſter animos impietatis morbo languentes diligentiſſimè purgaturus, in primis cauſas huius morbi perquirit. Ac dum inquirit, Euangelicam tradit ſententiam. Quicunque enim, inquit, de deo crediderit ſecundum leges, religioſus erit, neque prophanum quicquam vel aget aliquando, vel loquetur. Quàm rectè à fide hic dedit exordium? & à fide legibus adhibenda? Sed ne turbet quæſo deorum numerus, quem non turbat numerus angelorum. Nihil enim plus apud Platonem tot poſſunt dij, quàm apud nos tot angeli, tótque beati. Cæterùm quidnã leges ſcilicet ſacræ, & omnium antiquiſſimæ de dijs, id eſt, de deo angeliſque deo ſeruientibus, aiunt? Profectò tria. Primum quidem, hos deos eſſe. Secundum, omnibus prouidere. Tertium, iuſtè pro meritis merita ſuppliciáque rependere. In ipſa huius ſententiæ fide obſeruantiaque pietas tota conſiſtit. Quis igitur impius? Qui videlicet vel negabit eiuſmodi deos eſſe, vel & ſi ſunt, prouidere, vel & ſi prouident, iuſtè rependere: id autem eſt putare ſuperos iudicum humanorum more ſolis muneribus vel ab iniuſto collatis facilè poſſe placari. Plato igitur tres impij morbi cauſas expulſurus probabit eſſe deos & qui in mundo ſint ſphærarum mundi rectores, & qui ſuper mundũ dei ſummi contemplatores. Probabit deos omnibus vel minimis prouidere. Probabit conſtanti iuſtitiæ rectæ bilance libráque non extrinſeca munera manuum, ſed intima animorum merita penſitare. Denique hac doctrina veluti quodam legis exordio ab omni diuinorum contemptu dehortabitur omnes, & cohortabitur ad pietatem. Præterea legum minis flagelliſque perterrebit impios, atque torquebit. Principio deos eſſe duobus communibus indicat argumentis. Primum quidem ab vniuerſo rerum genere, ſecundum verò à ſpecie humana deducitur. Primum igitur eſt eiuſmodi. Compertum habemus ordinem vbique à ratione procedere, & ordinem quidem nuſquam & nunquam interruptum à ratione potenti: ordinem quoque commodiſſimũ ab optima ratione. Cùm igitur vniuerſi tum diſ-

ſe Platonis in hoc compendio aſſeremus: in theologia noſtræ libris fuimus longiores, idcirco in præſentia breuiter percurremus. Conſidera quanta ſit Platonis noſtri religio: & quàm exploratum habeat deum eſſe, qui contra negantes deum, diſputans, vix ab ira continere ſe poteſt: vir alioquin ſupra modum omnium & in vita & diſputatione mitiſſimus. In his certè admonet, non eſſe eos qui deum negauerint, tolerandos. Nota Platonem probare illos, qui in ortu & occaſu ſolis ac lunæ adorant non ſolẽ proprie atque lunã, ſed diuinã potius beneficentiã: cui quotidie gratias pro tanto luminum dono iubet agi. Indicat illum inter homines eſſe quaſi monſtrum, qui contra tum naturalem inſtinctum, tum educationem, tum communẽ conſuetudinem ſuperos eſſe negat. Mox verò admonet iuuenes, quos fortè abſurdã quadã ex auditu contra deum opiniones inuaſerint: vt quandiu iuuenes ſunt, iudicio de rebus diuinis abſtineant, ſenioribus credant & legibus, donec ætas, experientia, ratio doceat. Affert præterea in medium opiniones quorundã qui ſapientes habiti ſunt: per quas homines facile ad impietatẽ iniuſtitiámque declinant. Opiniones inquã aſſerentes quatuor elementorum naturas fortuito quodã motu inuicẽ confluentes cuncta coaceruaſſe. Præterea religionẽ iuſtitiámque nulla veritate, ſed hominum opinione diſtare. Quamobrẽ concludit, hæc tanquã & priuatim & publicè omniũ pernicioſiſſima eſſe rationibus confutanda: neque cogẽdos homines ad legum obedientiã & obſeruationẽ minis duntaxat atque tormentis: ſed perſuaſionibus inſuper atque rationibus. Alioqui hominẽ rationale animal ideóque liberum, niſi rationis vinculo comprehenderis, neque debere aliter, nec poſſe ligari. Excitandã igitur legibus rationẽ: cuius tanta vis eſt ad inueniẽdum deũ: vt poſt rationalẽ inueſtigationẽ certior ſit rationem in natura eſſe quàm in ſeipſa, & tanto certior, quanto naturales effectus ordinatiores conſpicit quàm humanos. Vnde etiam tanto perfectiorem eſſe in natura artem quàm in homine animaduertit. Hinc rurſus animaduertit artẽ operibus naturalibus præſidentem, cùm perfectior ſit humana: & humana non ſolùm ſit, ſed etiã vitæ atque intelligentiæ particeps: nimirum viuã & intelligentem eſſe: imo verè vitam & intellectum: adde & voluntatẽ. Cùm enim ſingula manifeſtè ad proprios dirigat fines, certum eſt præuidiſſe finem atque voluiſſe: imò verò præuidere ſemper & velle: quemadmodum ordo in ſingulis ſemper cõſeruatur integer: vel vbi interrumpi videtur, citiùs quàm dici poſſit, inſtauratur. Hanc verò eſſe diuinam prouidentiã, minimè dubitamus. Prouidentiam inquã neque minima negligentem. non enim hæc minus ſunt ordinata quàm maxima: neque in maximis laborantẽ. Non enim ordinationi reſiſtunt ordinatori quàm proxima: quæ eodem nutu voluntatis aſſiduè ordinantur, quo & fiũt, & procul ab omni præuaricatione ſeruantur. Hinc illud, In altis habitat: & humilia reſpicit in cælo & in terra, ſicut & cælum ipſum dum ſuum in ſe abſque labore peragit curſum, interim abſque negligentia terram vberrimo radiorum ſuorum munere circunfundit. Inter hæc verò quod ait legẽ & artẽ naturæ vel non minus quàm naturæ conſtare: quia proles ſint mentis intellige nõ minus veras quàm naturæ formas exiſtere gignique ab intellectu diuino tanquam patre, & à mente humana velut matre. Et aduerte ſolitã Platonis noſtri pietatẽ innocantis deum ad confirmandos deos. Deum inquã vnum: vt doceat deos omnes referendos ad vnum. Dicit autẽ ſe dei ſummi auxilio fretum tutiſſimè de diuinis diſputaturum. Principio quidẽ eos phyſicos improbat, qui ſumma rerũ principia corporea poſuerunt, ex quibus deinde vita intelligentiáque procederent: cùm dicere potius debuiſſent, corporea à vita intellectuali pendere. Id autẽ ita eſſe, profitetur noua non dico ſententia, ſed ratione ſe probaturũ. Sententia enim eiuſmodi priſcorũ eſt ante Platonẽ theologorum: Argumentatio verò qualis hic fiet à motu, Platonis eſt propria. Diſtinguit autẽ ipſum motionũ genus in ſpecies decẽ: ſcilicet in Circuitum, Localem tranſitum, Condenſationem, Rarefactionem, Augmentum, Decrementũ, Generationẽ, Corruptionẽ, Mutationem, ſiue alterationem in alio ab alio factam, & Mutationẽ ex ſe, tum in ſe, tũ in alio factã. Admiratur motũ orbicularem, ſiquidem in eo ſtat centrũ indiuiſibile, mouentur reliqua. Itẽ in ſphæra longè profunda quàm plurimi circuli deſignantur. alij deinceps alijs ampliores. Atque id quod mirũ eſt, eodẽ momento anguſtiſſimus circulus & ampliſſimus circuitũ peragunt: adeo vt & huius tarditas in cõtinuo corpore, & illius velocitas ſit pariter admiranda. Medij verò & ad dimenſionẽ & ad motũ ſecundũ certas proportiones medio quoque modo ſe habent. Multa de his in expoſitionibus theologiæ tractauimus. Dicit autẽ & de illo: quod mutat locum, mu-

mouum verò res ex ſe mobilis rem ab alia mobilem antecedit: ſic animā dico rationalem antecedere putat totam machinam corporalem, cum nullum corpus valeat ex ſeipſo moueri. Antecedere Platonici aiūt, & dignitate ſimul & tempore. Siquis verò Platonem à Chriſtianis minus diſſentire velit, exponat animam noſtram vel momentò quodam temporis, vel ſaltem dignitate creatoriſque intentione præcedere. Ex eo autem quòd anima ſubſtantia prior eſt ſubſtantia corporis, affectus quoque & motus, & dotes familiares animæ, concludit paſſionibus corporis eſſe priores. Vbi numerat animæ proprium, memento quæ actionem ſignificant, eſſe animæ noſtræ ſuperioribúſque communia. Quæ verò paſſionem, propria noſtra, vel cum dæmonibus infimis tantū communia. Naturalē tamen motū qui in corpore paſſio eſt, eſſe in anima actionem. Et quod in corpore eſt longitudo, latitudo, profunditas, qualitas, motus, id eſſe in anima acumen, iudicium, memoriam, habitum & affectum. Cætera eiuſmodi habes in theologia diſtinctius: Dicit & animā etiam eſſe malorum cauſam, ſcilicet per accidens, & quia anima noſtra liberum habet arbitrium. Caue vbi dicit mundum gubernari ab anima ſcilicet ſua, quod addit geminam eſſe animam, vnat. quidem beneficam, alteram verò contrariam, ne ſubſtantiam accipias geminam, ſed potentiam. Siquidem in anima mundi atque cæleſti, potentia eſt: altera quidem motrix corporum, intellectualis altera. Intellectualis certè benefica eſt, ordine cuncta diſponens, motrix verò eatenus benefica, id eſt ordinatrix, quatenus ſubeſt alteri. Cui quidem niſi ſubeſſet, quāto efficacior eſt ad motum, tanto magis carens arte præcipitaret vniuerſum atque confunderet. Animam verò cæleſtem habere mentem, probat ex ordine quē in omni motu generationéque ſemper obſeruat. Profectò amentes videmus quatenus à mente alieni ſunt, eatenus ab ordine alienos. Ordinem in præſentia dicimus mutuam inter ſe rerum actionúmque connexionem congrua ſucceſſione diſpoſitam, & ad finem certum propria quadam ratione directam, atque in cunctis quoad fieri poteſt, ſimile, æquale, idemque ſeruantem: Eiuſmodi ordinem ab his duntaxat qui mentis compotes ſunt, ſeruari videmus, atque in ipſa vniuerſi progreſſione prorſus impleri. Impleri inquā tam cōmodiſſimè quàm pulcherrimè: ex quibus apparet ab anima quæ mentē habeat & artificioſiſſimā & optimam gubernari. Neque ab re circuitum dixit proprium eſſe mentis. In circuitu enim indiuiſibile centrū manet, dum circunferentia redit in idē, & in figura motúque ſeruatur æqualitas. In mēte ſimiliter: ſimplex fixúſque ad ipſum verū directus manet intuitus, dū cauſæ in effectus per media explicantur; viciſſimque effectus ſimiliter replicantur in cauſas. Reditque interim animaduerſio mentis in ſeipſam conſiderādam, & ſimili, æquali, eadē, intelligendo, volendo, agendo, intentione, regula, progreſſione procedit. Poſtquàm verò & cæleſtes ſphæras animabus, & animas mentibus optimis præditas eſſe probauit, ſignificauitque & vniuerſum anima vna, & multas ſphæras multis agi, iam diſtinguit paucis modos tres, quibus animæ cæleſtibus coniungantur: dicens animā vel ita globo ineſſe ſicut anima noſtra corpori, vt inde animal vnum efficiatur: vel ſic adeſſe vt non viuificet quidē globū, ſed moueat tantum atque regat, ſiue mirabili quadā ſolum mouendi potentia, ſiue quodam inſuper medio. Etſi ex tribus propoſitis nullū præ cæteris manifeſtè hic eligat, Platonici tamen omnes primū abſque controuerſia eligunt, idémque omnino ſenſiſſe Ariſtotelē Theophraſtúmque exiſtimant. Putant enim Platonē idem probabilius habuiſſe. Nā argumentatio ipſa per quam hic cælum efficit animatū, animam ipſam innuit vnà cū moto cælo moueri. Quòd niſi ex ea & globo vnū fieret animal, certè non mobilis motor eſſet, ſed motor immobilis. Idem confirmat in Phædro. Idem & in Timæo, dicens, cū vellet mundi architectus, mundum intellectualē animal facere: neque poſſet intellectus abſque medio adeſſe corpori: coniunxiſſe intellectū quidem animæ, animā verò corpori, atque adeo vt medio infuderit mundo, & inde per cuncta diffuderit. Cæterùm cúrnam Plato hic cæleſtes tantum deos manifeſtè confirmat? Quoniam ſuperiorum contemplatio eſt à legum materia admodum aliena, & per cæleſtes deos qui mouentur, & proprijs mancipantur officijs, ſatis admonet ſuperiorem eſſe quærendum, qui & immotus ipſe moueat omnes, & communis dux, propria ſingulis aſſignet officia. Quid plura? Manifeſtè ſuper cæleſtes animas diuinam eſſe mentem menteſque angelicas demonſtrauit, vbi ait, cæleſtem animam, vtpote quæ ex ſe non habeat, ſi intellectum ſemper diuinum acceperit rectè cuncta perducere,

bitum inferiorem homine, aliàs in ſuperiorem homine conuertatur: & illo quidem quaſi quadam grauitate ad loca inferiora deſcendere: hoc autem ceu leuitate ſublimia petere. Ex quo apparet conceptos ex proprijs motibus habitus cum diuinæ voluntatis lege concurrere. Sicut enim lex illa dictat, bonis quidem animis cæleſtia, malis verò terreſtria conuenire: ſic omnino nullo extrinſecus impellente, & quaſi naturali quodam inſtinctu, & bonorum habitus ſponte ſuperiora petunt, malorum verò ad inferiora labuntur. Hic profectò ſi longius commentari liceret, exponerem illud obſcuriſſimè dictum, vbi inducit aliquem tranſmutare conantem ignem in aquam animatam, quaſi difficillima molientem. Nam cùm & aqua igni contraria ſit, & anima creari non poſſit ex igni: nimirum impoſſibilia tentat, qui ignem in aquam animatam tranſmutare molitur. Neque minus obſcurè dictum eſt, quod de reſolutione & diuiſione dialectica eſt exponendum. Nempe ſi quis diuidendo procedat per tres gradus, ſcilicet à genere quodã generaliſſimo ad ſpecies ſubalternas, ab eiſque ad ſpecialiſſimas, denique ſpecies facile diuidit: ſimiliter qui per eoſdem gradus reſoluit, à ſpecie ſpecialiſſima ad ſubalternum genus, & inde ad generaliſſimum, facilè quoque reſoluit. At verò qui per ſingula numero infinita peruagari voluerit, irritum opus aggredietur. Sed de his in commentarijs in Philebum. Inter hæc notabis Platonis verba Dauidis prophetæ oraculo quàm ſimillima: neque aſcenſu in cœlum neque deſcenſu in infernum diuinum poſſe iudicium euitari. Poſt hæc oſtendit deum à prauis non poſſe muneribus iniuſtè placari. Vbi conſiderabis deum diligentiorem eſſe humani generis curatorem, quàm paſtores ouium, gubernatores nauium, duces exercitus, agrorum ruſticos, equorũ aurigas, medicos ægrotantium. Prætereà omnia ſub cœlo plena malorum, perpetuúmque circa animas bellum. In quo vitia deorſum trahunt: dij verò dæmonéſque ſurſum. Conſiderabis viuas eſſe in deo virtutes, imò vitas: quarum ſcintillis quibuſdam in anima inde ſuccenſis anima ad ſublimia eleuatur. Poſt verò proœmia ſeueriori cenſura animaduertit in impios. neque ſolum nefarias actiones, ſed impudentiam quoque verborum, imò & cogitationes ipſas contra diuinam dignitatem diligenter explorat: ac tres ſpecies impietatis in ſuperioribus poſitas, in ſex deducit: videlicet in duo quamlibet partiendo. Tres enim illæ in opinione contra deum falſa conſiſtunt. Poteſt autẽ vnà cum falſa opinione iniquitas quoque morum concurrere: poteſt & tolerabilior æquitas. Cognoſces hic & pœnas maleficorum hæreticorum, ſuperſtitioſorum, illorum præterea qui Pſeudoprophetæ cognominantur. Rurſus quantum plebeam damnet ſuperſtitionem. Damnauit & ſuprà poeticam, à qua plebea etiam confirmatur. Vbique verò Plato tam poeticam quàm plebeam ſuperſtitionem improbat, & ante omnia humana officia, pietatem philoſophicam veneratur.

ΝΟΜΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

ΜΕΤΑ δὲ τὰς αἰκίας, περὶ πάντων ἓν A εἰρήσθω τοιόνδε δή τι νόμιμον βιαίων πέρι· τῶν ἀλλοτρίων μηδένα μηδὲν φέρειν μηδὲ ἄγειν· μηδ' αὖ χρῆσθαι μηδενὶ τῶν τοῦ πέλας, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν κεκτημένον. ἐκ γὰρ δὴ τοῦ τοιούτου πάντα ἠρτημένα τά τε εἰρημένα κακὰ γέγονε, καὶ ἔστι καὶ ἔσται. μέγιστα δὲ δὴ τῶν λοιπῶν αἱ τῶν νέων ἀκολασίαι τε καὶ ὕβρεις.

DE LEGIBVS DIALOGVS DECIMVS.

POst leges de cæde, vulneribúſque & verberibus, cõmunis lex illa de omni vi ſanciatur, vt nemo ferat aſportétq; rẽ alienã, aut vicini re vlla vtatur, niſi poſſidẽti antea perſuaſerit: hinc.n. mala omnia quæ narrauim°, depẽderũt, pẽdẽtq; iã, & in poſterũ dependebũt. Reliquorũ verò maxima ſunt, petulantium iuuenum contumeliæ atque iniuriæ.

nienſis hoſpes, vóſque Lacedæmonie atque Gnoſie, verè illud dicitis, quòd noſtrum alij nequaquã eſſe deos, alij nihil noſtra curare, alij muneribus facilè placari exiſtiment. Quod igitur vos in omnibus legibus ferendis faciendum eſſe putauiſtis, hoc & nunc à vobis fieri volumus, vt ſcilicet ante legum minas ſufficientibus ſignis deos eſſe nobis perſuadeatis, nec poſſe illos præterquam fas eſt, muneribus vllis moueri. Nunc enim hæc & ſimilia quædam audientes prædicari quotidie ab iis qui excellere putantur, poetis, oratoribus, vatibus, ſacerdotibus, aliiſque permultis, ab iniuria quidem facienda non remouemur: ſed cum fecerimus, placare deos conamur. A vobis autem qui atroces nullo modo, ſed mites legumlatores eſſe gloriamini, poſcimus, vt perſuaſione prius adhibita, quòd dij ſint, ita doceatis, vt etiam ſi non multo meliora quàm alij, veriora tamen loquamini. Fortè nanque vobis credemus. Quare ſi æquum quid poſtulamus, morem gerite. CLIN. Atqui, ô amice, facile eſt veritatem hanc oſtendere quòd dij ſint. ATHEN. Quo pacto? CLIN. Primum quidem terra, ſol, ſidera, ipſúmque vniuerſum, temporum quoque ornatiſſima varietas, annis menſibúſque diſtincta id oſtendunt, Græcorum præterea barbarorúmque omnium conſenſus, deos eſſe fatentium. ATHE. Timeo, ô beate vir, ſceleſtos homines: timeo inquam, non erubeſco, nec vereor, ne fortè vos contemnant. Vos enim differentiæ iſtorum cauſam ignoratis, & incontinentia voluptatum cupiditatúmque tantummodo ad putatis impiam animos corũ vitam corruere. CLIN. Sed quænam præter iſta, alia iſtorum cauſa hoſpes eſt? ATH. Quod vos ipſius expertes penitus fugit. CLIN. Qui hoc? ATHE. Ignorantia quædam certè grauiſſima, quę maxima videtur eſſe prudentia. CLIN. Quo pacto inquis?

παράπαν θεοὺς οὐδαμῶς νομίζομεν· οἱ δὲ, μηδὲν ἡμῶν φροντίζειν· οἱ δὲ, εὐχαῖς παράγεσθαι· οἵους ὑμεῖς λέγετε. ἀξιοῦμεν δὴ, καθάπερ ὑμεῖς ἠξιώκατε περὶ νόμων, πρὶν ἀπειλεῖν ἡμῖν σκληρῶς, ἡμᾶς πρότερον ἐπιχειρεῖν πείθειν καὶ διδάσκειν ὡς εἰσὶ θεοὶ, τεκμήρια λέγοντες ἱκανά· καὶ ὅτι βελτίους ἢ παρὰ τὸ δίκαιον ὑπό τινων δώ-

D ρων παράγεσθαι κηλούμενοι. νῦν μὲν γὰρ ταῦτα ἀκούοντές τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα τῶν λεγομένων ἀρίστων εἶναι ποιητῶν τε καὶ ῥητόρων καὶ μάντεων καὶ ἱερέων, καὶ ἄλλων πολλάκις μυρίων, οὐκ ἐπὶ τὸ μὴ δρᾷν τὰ ἄδικα τετράμμεθα οἱ πλεῖστοι, δράσαντες δ' ἐξακεῖσθαι πειρώμεθα. παρὰ δὴ νομοθετῶν φασκόντων εἶναι μὴ ἀγρίων, ἀλλ' ἡμέρων, ἀξιοῦμεν πειθοῖ πρῶτον χρῆσθαι πρὸς ἡμᾶς, εἰ μὴ πολλῷ βέλτιον τῶν ἄλλων λέγοντας περὶ θεῶν ὡς εἰσὶν, ἀλλ' οὖν βέλτιόν γε πρὸς ἀλήθειαν, καὶ τάχα πειθοίμεθ' ἂν ἴσως ὑμῖν. ἀλλ' ἐπιχειρεῖτε, εἴ τι μέτριον λέγο-

E μεν, εἰπεῖν ἃ προκαλούμεθα. ΚΛ. Οὐκοῦν ὦ ξένε δοκεῖ ῥᾴδιον εἶναι ἀληθεύοντας λέγειν ὡς εἰσὶ θεοί. ΑΘ. Πῶς; ΚΛ. Πρῶτον μὲν γῆ καὶ ἥλιος, ἄστρα τε τὰ ξύμπαντα, καὶ τὰ τῶν ὡρῶν διακεκοσμημένα καλῶς οὕτως, ἐνιαυτοῖς τε καὶ μησὶ διειλημμένα· καὶ ὅτι πάντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι νομίζουσιν εἶναι θεούς. ΑΘ. Φοβοῦμαί γε ὦ μακάριε τοὺς μοχθηρούς (οὐ γὰρ δή ποτε εἴποιμ' ἂν ὥς γε αἰδοῦμαι) μήπως ὑμῶν καταφρονήσωσιν. ὑμεῖς μὲν γὰρ οὐκ ἴστε αὐτῶν πέρι τῆς διαφορᾶς αἰτίαν, ἀλλ' ἡγεῖσθε ἀκρατείᾳ μόνον ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν ἐπὶ τὸν ἀσε-

F βῆ βίον ὁρμᾶσθαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν. ΚΛ. Τὸ δὲ τί πρὸς τούτοις αἴτιον ἂν ὦ ξένε εἴη; ΑΘ. Σχεδὸν ὃ παντάπασιν ὑμεῖς ἔξω ζῶντες οὐκ ἂν εἰδεῖτε, ἀλλ' ὑμᾶς ἂν λανθάνοι. ΚΛ. Τί δὴ τοῦτο φράζεις τανῦν; ΑΘ. Ἀμαθία τις μάλα χαλεπὴ, δοκοῦσα εἶναι μεγίστη φρόνησις. ΚΛ. Πῶς λέγεις;

C χώρας, εἴ τις εἰς τὸ μέσον. νῦν δ' ὅτι πάμπολλοι τυγχάνουσιν, ἔτι χαλεπώτερον ἂν εἴη. ΑΘ. Τί οὖν δὴ τί λέγομεν; τί χρὴ δρᾶν ἡμᾶς; πότερον ἀπολογησώμεθα οἷον κατηγορηθέντος τινὸς ἐν ἀσεβέσιν ἀνθρώποις ἡμῶν, φεύγουσι περὶ τῆς νομοθεσίας, λέγουσιν ὡς δεινὰ ἐργαζόμεθα, νομοθετοῦντες ὡς ὄντων θεῶν; ἢ χαίρειν ἐάσαντες, ἐπὶ τοὺς νόμους τρεπώμεθα πάλιν, μὴ καὶ τὸ προοίμιον ἡμῖν μακρότερον γίγνηται τῶν νόμων; οὐ γὰρ βραχὺς ὁ λόγος ἐκταθεὶς ἂν γίγνοιτο, εἰ τοῖσιν ἐπιθυμοῦσιν ἀσεβεῖν, τὰ μὲν ἀποδείξαιμεν μετρίως τοῖς λόγοις, ὧν ἔφραζον δεῖν πέρι λέγειν· τὰ δέ, εἰς φόβον τρέψαιμεν· τὰ δέ, δυσχεραίνειν ποιήσαντες ὅσα πρέπει, μετὰ ταῦτα D ἤδη νομοθετοῖμεν. ΚΛ. Ἀλλ' ὦ ξένε, πολλάκις μὲν ὥς γε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοῦτ' αὐτὸ εἰρήκαμεν, ὡς οὐδὲν ἐν τῷ παρόντι δεῖ προτιμᾶν βραχυλογίαν μᾶλλον ἢ μῆκος. οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς (τὸ λεγόμενον) ἐπείγων διώκει. γελοῖον δὴ καὶ φαῦλον τὸ περὶ τῶν βελτίστων τὰ βραχύτερα αἱρουμένους φαίνεσθαι. διαφέρει δ' οὐ σμικρὸν ἁμῶς γέ πως πιθανότητά τινα τοῖς λόγοις ἡμῶν ἔχειν, ὡς θεοί τ' εἰσὶ καὶ ἀγαθοί, δίκην τιμῶντες διαφερόντως ἀνθρώπων· σχεδὸν γὰρ οὗτος ἡμῖν ὑπὲρ ἁπάντων τῶν νόμων κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον προοίμιον ἂν εἴη. μηδὲν οὖν δυσχεραίνοντες μηδ' ἐπειχθέντες, ἥν τινά ποτε E ἔχομεν δύναμιν εἰς πειθὼ τῶν τοιούτων λόγων, μηδὲν ἀπολείποντες, διεξέλθωμεν εἰς τὸ δυνατὸν ἱκανῶς. Α. Εὐχήν μοι δοκεῖ παρακαλεῖν ὁ λεχθεὶς νῦν ὑπὸ σοῦ λόγος, ἐπειδὴ προθύμως συντείνεις· μέλλειν δ' οὐκέτι ἔξεστι λέγειν. φέρε δή, πῶς ἄν τις μὴ θυμῷ λέγοι περὶ θεῶν, ὡς εἰσίν; ἀνάγκη γὰρ δὴ χαλεπῶς φέρειν καὶ μισεῖν ἐκείνους οἳ τούτων ἡμῖν αἴτιοι τῶν λόγων γεγένηνται καὶ γίγνονται· νῦν οὐ πειθόμενοι τοῖς μύθοις, οὓς ἐκ νέων παίδων ἔτι ἐν γάλαξι τρεφόμενοι, τροφῶν τε ἤκουον καὶ μητέρων, οἷον ἐν ἐπῳδαῖς μετά τε παιδιᾶς καὶ μετὰ σπουδῆς λεγομένους, καὶ μετὰ θυσιῶν, ἐν εὐχαῖς αὐτοὺς ἀκούοντές F τε, καὶ ὄψεις ὁρῶντες ἑπομένας αὐτοῖς, ἃς ἥδιστα ὅ γε νέος ὁρᾷ τε καὶ ἀκούει πραττομένας, θυόντων ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ τῶν αὐτῶν γονέων, ὑπὲρ αὐτῶν τε καὶ ἐκείνων ἐσπουδακότων, ὡς ὅτι μάλιστα οὖσι θεοῖς εὐχαῖς προσδιαλεγομένων καὶ ἱκετείαις· ἀνατέλλοντός τε ἡλίου καὶ σελήνης καὶ πρὸς δυσμὰς ἰόντων, προκυλίσεις ἅμα καὶ προσκυνήσεις ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πάντων ἐν συμφοραῖς παντοίαις ἐχομένων καὶ ἐν εὐπραγίαις, οὐχ ὡς οὐκ ὄντων,

quaſi apud impios homines accuſati ſimus, quòd falſò deos eſſe legibus affirmauerimus, ad defenſionem accingemur? An his dimiſſis ad legum tractationem iterum reuertemur, ne procemium legum nobis hoc excreſcat in longum: cùm oratio breuis futura non ſit, ſi pronis ad impietatem hominibus quæ requirunt, ſufficienter oſtendere voluerimus, atque etiam terrore illos à ſcelere amouere, demum verò quemadmodum conuenit, leges ferre? CLIN. Sæpenumero in hoc breui tempore hoſpes à nobis dictum eſt, breuitatem non eſſe prolixitati anteponendam. Nihil enim nos, vt dicitur, vrget. Quare ridiculum ſimul & prauum eſſet, ſi breuiora melioribus præferremus. Multùm enim conferet, ſi veriſimili ratione ſermo noſter oſtenderit quòd dij ſint, & boni ſint, iuſtitiámque multo magis quàm homines colant. quod ferè optimũ pulcherrimúmq; legum omnium erit exordium. Quamobrem abſque vlla moleſtia atque feſtinatione, pro viribus nihil prætermittamus, quod ad hanc rem perſuadendam pertineat. ATH. Iſte ſermo tuus adeo te paratum promptúmque oſtendit, vt ad preces votúmque videatur prouocare, nec moram amplius patiatur. Verùm quomodo abſq; offenſione eſſe aliquis deos diſſerat? præſertim cùm neceſſe ſit, grauiter ferre odiſſeque eos, qui horum verborũ nobis cauſam præbuerunt. Hi certè à pueritia ad deos affirmãdos eo maximè inducere animũ potuerũt, quòd dum lacte nutrirentur, à nutricibus matribúſq; multa de illis ioco & ſeriò dicta decantatáq; in orationibus audiebãt, & in ſacrificiis videbant cõſentanea quæq; illis fieri, quæ ſuauiſſimè pueri & vidẽt & audiunt, dũ parentes eorũ ſummo ſtudio pro ſe liberiſq; ſacrificare, oraréque ſupplices, deos, quaſi quàm maximè dii ſint, viderent: necnõ quotidie in ortu & occaſu ſolis ac lunę Græcos & barbaros omnes tã in rebus aduerſis q̃ ſecundis conſpicerent, ſuppliciter adorare: atque ex hoc non ſuſpicionem quòd dii non ſint afferre:

igitur ſi mihi credes, expectabis, donec planè conſtet tibi pro viribus, quid de his iudicandū ſit. Vtque id aſſequaris, diligenter conſiderabis, ſiue ſic ſiue aliter ſe res habeat: & à cæteris omnibus, & à legumlatore maximè ſciſcitaberis. Interea noli tam temerarius eſſe, vt impiè de diis ſẽtias. Is enim qui tibi leges ponit, & nunc & poſtea, quomodo iſta ſe habeant, docere conabitur. CLI. Optimè hucuſque hoſpes nobis eſt dictum. ATH. Prorſus eſt ita, ò Megille, atque Clinia. Sed in mirabilem quendā ſermonem neſcientes incidimus. CLIN. Quémnam? ATHE. Qui à multis ſapientiſſimus eſſe putatur. CLIN. Dic clarius. ATHE. Res omnes nonnulli aiunt, quæ fiūt, quæ futuræ, quæq; factæ ſunt, vel natura, vel fortuna, vel arte fieri. CLIN. Et probè quidem. ATHE. Certè non abſurdum eſt viros ſapientes probè dixiſſe. Quare ſequamur ipſos: inquiramúſque quidnam intellexerunt. CLIN. Omnino. ATHE. Maxima dicunt atque pulcherrima natura fortunáq; fieri: Arte verò minora: eámque dicunt accepta à natura magnorum primorũmque operum generatione, fingere fabricaréq; minora omnia, quæ artificioſa ab omnibus appellantur. CLIN. Quomodo id ais? ATHE. Sic planius dicam. Ignem, aquam, terram, aerem, omnia hæc non arte, ſed natura & fortuna eſſe dicunt. Corpora etiam quæ poſt hæc ſunt rerū terrenarum, ſolis, lunæ, ſtellarum omniū, ex iſtis anima prorſus carentibus facta fuiſſe aiunt: fortunáque quò vnumquodque vis ſua impulit lata, ſingula ſingulis, frigida calidis, ſicca humidis, mollia duris, & omnino contraria contrariis, duce fortuna conueniſſe, ac neceſſariò contemperata fuiſſe. Hoc pacto cœlum totum, & quæ in eo ſunt omnia, animalia quoque, & plantas, & anni tempora fuiſſe producta: non per intellectum, neque per deum aliquem, neq; per artem, ſed natura, vt diximus, atque fortuna.

πλείους πρὸς γῆρας μείναντα ἐν ταύτῃ τῇ διανοίᾳ. τὸ δὲ δόξαι μέν τοι πάθη περὶ θεοὺς μεῖναι, πολλοῖσι μὲν οὔ, μεῖναι δὲ ὀλίγοις τισί, τὸ τοὺς θεοὺς εἶναι μὲν, φροντίζειν δὲ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων· καὶ τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς φροντίζουσι μὲν, εὐπαραμύθητοι δ᾽ εἰσὶ θύμασι καὶ εὐχαῖς. τὸ δὲ σαφὲς αὖ γενόμενόν σοι περὶ αὐτῶν κατὰ δύναμιν δόγμα, ἂν ἐμοὶ πείθῃ, περιμενεῖς ἀνασκοπῶν, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει· πυνθανόμενος παρά τε τῶν ἄλλων, καὶ δὴ καὶ μάλιστα καὶ παρὰ τοῦ νομοθέτου. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ τολμήσῃς περὶ θεοὺς μηδὲν ἀσεβῆσαι. πειρατέον γὰρ τῷ τοὺς νόμους σοι τιθέντι νῦν, καὶ εἰς αὖθις διδάσκειν περὶ αὐτῶν τούτων ὡς ἔχει. Κ. Κάλλιστ᾽ ἡμῖν ὦ ξένε μέχρι γε τοῦ νῦν εἴρηται. Α. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία· λελήθαμεν δ᾽ ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς θαυμαστὸν λόγον ἐμπεπτωκότες. Κ. Τὸν ποῖον δὴ λέγεις; Α. Τὸν παρὰ πολλοῖς δοξαζόμενον εἶναι σοφώτατον ἁπάντων λόγων. Κ. Φράζ᾽ ἔτι σαφέστερον. Α. Λέγουσί πού τινες ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγματα γιγνόμενα, καὶ γενόμενα, καὶ γενησόμενα, τὰ μὲν, φύσει, τὰ δὲ, τέχνῃ, τὰ δὲ διὰ τύχην. Κ. Οὐκοῦν καλῶς; Α. Εἰκός γέ τοι που σοφοὺς ἄνδρας ὀρθῶς λέγειν. ἑπόμενοί γε μὴν αὐτοῖς σκεψώμεθα τί ἐκεῖθεν, τί ποτε καὶ τυγχάνουσι διανοούμενοι. Κ. Πάντως. Α. Ἔοικε (φασὶ) τὰ μὲν μέγιστα αὐτῶν καὶ κάλλιστα ἀπεργάζεσθαι φύσιν καὶ τύχην, τὰ δὲ σμικρότερα, τέχνην. ἣν δὴ παρὰ φύσεως λαμβάνουσαν τὴν τῶν μεγάλων καὶ πρώτων γένεσιν ἔργων, πλάττειν καὶ τεκταίνεσθαι πάντα τὰ σμικρότερα, ἃ δὴ τεχνικὰ πάντες προσαγορεύομεν. Κ. Πῶς λέγεις; Α. Ὧδ᾽ ἔτι σαφέστερον ἐρῶ· πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα, φύσει πάντα εἶναι καὶ τύχῃ φασί· τέχνῃ δὲ οὐδὲν τούτων. καὶ τὰ μετὰ ταῦτα αὖ σώματα, γῆς τε καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ἄστρων τε πέρι, διὰ τούτων γεγονέναι, παντελῶς ὄντων ἀψύχων. τύχῃ δὲ φερόμενα τῇ τῆς δυνάμεως ἕκαστα ἑκάστων, ᾗ ξυμπέπτωκεν ἁρμόττοντα οἰκείως πως, θερμὰ ψυχροῖς, ἢ ξηρὰ πρὸς ὑγρὰ, καὶ μαλακὰ πρὸς σκληρὰ, καὶ πάντα ὁπόσα τῇ τῶν ἐναντίων κράσει κατὰ τύχην ἐξ ἀνάγκης συνεκεράσθη, ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω γεγεννηκέναι τόν τε οὐρανὸν ὅλον, καὶ πάντα ὁπόσα κατ᾽ οὐρανόν, καὶ ζῷα αὖ καὶ φυτὰ ξύμπαντα, ὡρῶν πασῶν ἐκ τούτων γενομένων· οὐ διὰ νοῦν (φασὶν) οὐδὲ διά τινα θεὸν, οὐδὲ διὰ τέχνην, ἀλλὰ, ὃ λέγομεν, φύσει καὶ τύχῃ.

τι. ταῦτ' ἔστιν, ὦ φίλοι, ἅπαντα ἀνδρῶν σοφῶν παρὰ νέοις ἀνθρώποις, ἰδιωτῶν τε καὶ ποιητῶν, φασκόντων εἶναι τὸ δικαιότατον ὅ,τι τις ἂν νικᾷ βιαζόμενος. ὅθεν ἀσέβειαί τε ἀνθρώποις ἐμπίπτουσι νέοις, ὡς οὐκ ὄντων θεῶν οἵους ὁ νόμος προστάττει διανοεῖσθαι δεῖν· στάσεις τε διὰ ταῦτα ἑλκόντων πρὸς τὸν κατὰ φύσιν ὀρθὸν βίον, ὅς ἐστι τῇ ἀληθείᾳ κρατοῦντα ζῆν τῶν ἄλλων, καὶ μὴ δουλεύοντα ἑτέροισι κατὰ νόμον. Κ. Οἷον διελήλυθας, ὦ ξένε, λόγον, καὶ ὅσην λώβην ἀνθρώπων νέων δημοσίᾳ πόλεσί τε καὶ ἰδίοις οἴκοις. Α. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις, ὦ Κλεινία. τί οὖν οἴει χρῆναι δρᾶν τὸν νομοθέτην, οὕτω τούτων πάλαι παρεσκευασμένων; ἢ μόνον ἀπειλεῖν στάντα ἐν τῇ πόλει ξύμπασι τοῖς ἀνθρώποις, ὡς, εἰ μὴ φήσουσιν εἶναι θεοὺς καὶ διανοηθήσονται, δοξάζοντες τοιούτους οἵους φησὶν ὁ νόμος· καὶ περὶ καλῶν καὶ δικαίων, καὶ περὶ ἁπάντων τῶν μεγίστων, ὁ αὐτὸς λόγος, ὅσα τε πρὸς ἀρετὴν τείνει καὶ κακίαν, ὡς δεῖ ταῦτα οὕτω πράττειν, διανοουμένους ὅπηπερ ἂν ὁ νομοθέτης ὑφηγήσηται γράφων. ὃς δ' ἂν μὴ παρέχηται ἑαυτὸν τοῖς νόμοις εὐπειθῆ, τὸν μὲν δεῖν τεθνάναι, τὸν δέ τινα πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, τὸν δὲ ἀτιμίαις, ἄλλους δὲ πενίαις κολάζεσθαι καὶ φυγαῖς. πειθὼ δὲ τοῖς ἀνθρώποις, ἅμα τιθέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους, μηδεμίαν ἔχειν τοῖς λόγοις προσάπτοντα εἰς δύναμιν ἡμεροῦν; Κ. Μηδαμῶς, ὦ ξένε· ἀλλ' εἴπερ τυγχάνει γέ τις οὖσα καὶ σμικρὰ πειθώ τις περὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ μηδαμῇ κάμνειν τόν γε ἄξιον καὶ σμικροῦ νομοθέτην· ἀλλὰ πᾶσαν (τὸ λεγόμενον) φωνὴν ἱέντα, τῷ παλαιῷ νόμῳ ἐπίκουρον γίγνεσθαι λόγῳ ὡς εἰσὶ θεοί, καὶ ὅσα νῦν δὴ διῆλθες σύ, καὶ δὴ καὶ νόμῳ αὐτῷ βοηθῆσαι καὶ τέχνῃ, ὡς ἐστὸν φύσει ἢ φύσεως οὐχ ἧττον, εἴπερ νοῦ γέ ἐστι γεννήματα κατὰ λόγον ὀρθὸν ὃν σύ τε λέγειν μοι φαίνῃ καὶ ἐγώ σοι πιστεύω τανῦν. Α. Ὦ προθυμότατε Κλεινία, τί δ'; οὐ χαλεπά τ' ἐστὶ ξυνακολουθεῖν λόγοις εἰς πλήθη λεγόμενα, μήκη τε αὖ κέκτηται διωλύγια; Κ. Τί δ', ὦ ξένε; περὶ μέθης μὲν καὶ μουσικῆς οὕτω μακρὰ λέγοντας ἡμᾶς αὐτοὺς περιεμείναμεν, περὶ θεῶν δὲ καὶ τῶν τοιούτων οὐχ ὑπομενοῦμεν; καὶ μὴν καὶ νομοθεσίᾳ γέ ἐστί που τῇ μετὰ φρονήσεως μεγίστη βοήθεια, διότι τὰ περὶ νόμους προστάγματα ἐν γράμμασι τεθέντα ὡς δώσοντα εἰς πάντα χρόνον ἔλεγχον, πάντως ἠρεμεῖ.

nioribus tradiderunt, dicentes iuſtam eſſe eam poſſeſſionem, quæ vi & victoria comparatur. Vn-
C de iunioribus impietas innaſcitur, vt credant nõ eſſe deos, quales credere leges iubent. Hinc etiam ſeditiones oriuntur, per quas ad eam homines vitam quaſi ſecundum naturam rectam trahuntur, qua ita viuant, vt cæteros vincant, nec ſecundum leges aliis ſeruiant. CLINIAS. O qualem hoſpes rem narraſti, qualémque peſtem iuuenum & publicè ciuitatibus, & priuatim domibus ſuis illatam? ATHEN. Vera narras, ô Clinia. Sed cùm ita res ſe habeat, quid legumlatori agendum cenſes? An ſolum minari omnibus hominibus debet? eos omnino pœnas daturos, niſi deos eſſe cre-
D dant, taléſque opinentur, quales à legibus traduntur: déque honeſtis & iuſtis & maximis quibúſque rebus, ac de virtute & prauitate, ita omnino arbitrentur & agant, vt legumlator præſcripſerit. Si igitur non paruerint, alios mortis ſupplicio, alios plagis & vinculis, alios dedecore, alios exilio, egeſtatéque puniendos. Itane minabitur quidem tantum legumlator, vt autem in legumlatione perſuaſionem minis adiungat, qua mitiget, nihil curabit? CLIN. Minimè hoſpes, ſed ſiqua in huiuſcemodi rebus vel modica perſuaſio inueniri poteſt, non debet legumlator qui modò alicuius pretii ſit, labore inde deterreri, ſed quàm maximo, vt dicitur, clamore poteſt, priſcæ legi auxilium
E ferre, rationibúſque oſtendere quòd dii ſunt, & quæcunque ipſe paulo antè dicebas: atque ipſi legi & arti ita ſuffragari, vt vel natura, vel non minus quàm natura conſtare affirmet, cùm mentis ipſius proles ſint, vt recta ratio monſtrat: quam tu modò dicere mihi videris, & ego credo. ATHEN. O promptiſſimi animi Clinia, nónne arduum eſt, ea rationibus proſequi, quæ ita per omnes diuulgata ſunt, ipſáque prolixa ſunt, nec breuitatem patiuntur? CLINIAS. Quid hoſpes? cùm tam multa de ebrietate & muſica dicerentur, eam prolixitatem æquo animo tulimus: de diis verò talibúſq;
F rebus plura dicentem non auſcultabimus? Enimuerò legumlationi prudenter diſpoſitæ, magnum hinc patrociniũ eſt futurum, cùm legũ mandata literis tradita quæ toto tempore futuro redargutioni ſubiecta eſſe ſolent, ſic comprobata quieſcant.

oſtenderimus eos qui impiis rationibus innituntur, cæteróſque ad impietatem trahunt, non rectè, ſed peruerſe diſſerere. Mihi igitur de his ita videtur. C. Probè dicis, ſed coneris iſta oſtendere. A. At videbor rationibus vti non conſuetis. CLIN. Ne verearis, hoſpes. Intelligo enim quòd putabas longè te à propoſito ferendarum legum abire, ſi diſputationem hanc ingrediamur. Verùm ſi non aliter conuincere poſſumus rectè ſe habere quæ de diis ſecundum legem modò dicuntur, dicendum eſt omnino. ATH. Dicam iam nouam hanc penè inauditámque rationem. Quod generationis corruptioniſque omnium prima cauſa eſt, non primum, ſed poſterius factum illi ſermones affirmarunt, qui animos impios effecerunt. Quod verò poſterius, id prius. Quare veram deorum ſubſtantiam ignorarunt. C. Nondum intelligo. A. Qualis anima ſit, & quam habeat vim, omnes fermè ignoraſſe videntur, tum quo ad alia tum quo ad eius generationem, quòd ante omnia corpora nata ſit, & tranſmutationis decoriſque corporum ipſa ſit maximè omnium princeps. Si hæc ita ſint, nónne quæ animæ ipſius propria ſunt, neceſſariò priora his erũt, quæ ad corpus pertinent, cùm ipſa corpore ſit antiquior? CLIN. Neceſſe eſt. ATHEN. Ergo opinio, cura, intellectus & ars & lex, duris & mollibus, grauibus atque leuibus priora ſunt. Quare ingentia & prima opera, operationéſque ipſæ artis in primis erunt: quæ verò natura ſunt, & natura ipſa, quam nõ rectè ſic appellant, poſterius ſunt, & artem intellectúmque ſequuntur. CLIN. Cur? ATHEN. Non rectè naturam generationem circa prima dicere volunt, primáque ponunt corpora. Si autem non ignis, nec aer, ſed anima primò eſſe videbitur, anima ipſa corpore antiquior rectiſſimè affirmabitur: & hæc ipſa ita natura conſtare, ſi animam corporibus antiquiorem eſſe conſtiterit: aliter verò nequaquam. CLIN. Vera loqueris. ATHE. Num deinceps ad hæc ita pergemus? CLI. Ita prorſus.

νοῦν λόγων ἀπτόμενοι ἀσεβῶν, ἄλλοις τε ἐξαρχόντες, μηδ' εὖ τοῖς λόγοις ἀλλ' ἐξημαρτημένως χρώμενοι. δοκεῖ τοίνυν μοι ταῦτα οὕτως ἔχειν. Κ. Εὖ λέγεις· ἀλλ' ὅπῃ, πειρῶ φράζειν. Α. Ἔοικε τοίνυν ἀηθεστέρων ἁπτέον εἶναι λόγων. Κ. Οὐκ ὀκνητέον, ὦ ξένε. μανθάνω γὰρ ὡς νομοθεσίας ἐκτὸς οἰήσει βαίνειν, ἐὰν τῶν τοιούτων ἁπτώμεθα λόγων. εἰ δ' ἔστι μηδαμῇ ἑτέρως συμφωνῆσαι τοῖς νῦν κατὰ νόμον λεγομένοις θεοῖς ὡς ὀρθῶς ἔχουσιν, ἢ ταύτῃ, λεκτέον, ὦ θαυμάσιε, καὶ ταύτῃ. Α. Λέγοιμ' ἄν, ὡς ἔοικεν, ἤδη σχεδὸν οὐκ εἰωθότα λόγον τινὰ τόνδε· ὃ πρῶτον γενέσεως καὶ φθορᾶς αἴτιον ἁπάντων, τοῦτο
D οὐ πρῶτον ἀλλὰ ὕστερον ἀπεφήναντο εἶναι γεγονὸς οἱ τὴν τῶν ἀσεβῶν ψυχὴν ἀπεργασάμενοι λόγοι· ὃ δ' ὕστερον, πρότερον. ὅθεν ἡμαρτήκασι περὶ θεῶν τῆς ὄντως οὐσίας. Κ. Οὔπω μανθάνω. Α. Ψυχὴν, ὦ ἑταῖρε, ἠγνοηκέναι κινδυνεύουσι μὲν ὀλίγου ξύμπαντες οἷόν τε ὂν τυγχάνει καὶ δύναμιν ἣν ἔχει· τῶν τε ἄλλων αὐτῆς πέρι, καὶ δὴ καὶ γενέσεως, ὡς ἐν πρώτοις ἐστί, σωμάτων ἔμπροσθεν πάντων γενομένη, καὶ μεταβολῆς τε αὐτῶν καὶ μετακοσμήσεως ἁπάσης ἄρχει παντὸς μᾶλλον. εἰ δὲ ἔστι ταῦτα οὕτως, ἆρ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὰ ψυχῆς συγγενῆ, πρότερα ἂν εἴη γεγονότα τῶν σώ-
E ματι προσηκόντων, οὔσης ταύτης πρεσβυτέρας ἢ σώματος; Κλ. Ἀνάγκη. Α. Δόξα δὴ καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος, σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἂν εἴη· καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα ἔργα καὶ πράξεις, τέχνης ἂν γίγνοιτο, ὄντα ἐν πρώτοις· τὰ δὲ φύσει, καὶ φύσις (ἣν οὐκ ὀρθῶς ἐπονομάζουσιν αὐτὸ τοῦτο) ὕστερα καὶ ἀρχόμενα ἂν ἐκ τέχνης εἴη καὶ νοῦ. Κ. Πῶς; Α. Οὐκ ὀρθῶς φύσιν βούλεται λέγειν γένεσιν τὴν περὶ τὰ πρῶτα. εἰ δὲ φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀήρ, ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγενη-
F μένη, σχεδὸν ὀρθότατα λέγοιτ' ἂν εἶναι διαφερόντως, ὅτι φύσει ταῦτ' ἔσθ' οὕτως ἔχοντα· ἂν ψυχήν τις ἐπιδείξῃ πρεσβυτέραν οὖσαν σώματος, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς. Κλ. Ἀληθέστατα λέγεις. Α. Οὐκοῦν τὸ μετὰ ταῦτα ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο στελλώμεθα. Κλ. Τί μήν;

χίλο σωματος. ΚΛ. Ἀεὶς ὦ ξένε, δοκεῖς ἡμῖν εἰρηκέναι· ποίει τε ὡς λέγεις. Α. Ἄγε δή, πρὸς εἴ ποτε παρακλητέον ἡμῖν, νῦν ἔστω τοῦτο οὕτω γιγνόμενον· ἐπὶ γὰρ ἀπόδειξιν ὡς εἰσί, τὴν αὐτῶν, σπουδῇ πάσῃ παρακεκλήσθων. ἐχόμενοι δ' ὥς τινος ἀσφαλοῦς πείσματος, ἐπιβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λόγον. καί μοι ἐλεγχομένῳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρωτήσεσι τοιαῖσδε, ἀσφαλέστατα ἀποκρίνεσθαι φαίνεται κατὰ τάδε, ὦ ξένε, ὁπόταν φῇ τις, ἆρα ἕστηκε μὲν πάντα, κινεῖται δ' οὐδέν; ἢ τούτου πᾶν τοὐναντίον; ἢ τὰ μὲν αὐτῶν κινεῖται, τὰ δὲ μένει; Τὰ μὲν κινεῖταί που, φήσω, τὰ δὲ μένει. Μῶν οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ τινὶ τά τε ἑστῶτα ἕστηκε, καὶ τὰ κινούμενα κινεῖται; Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ τὰ μέν γε ἐν μιᾷ ἕδρᾳ που αὐτὸ τοῦτο δρῴη, τὰ δὲ ἐν πλείοσι. Τὰ τὴν τῶν ἑστώτων ἐν μέσῳ λαμβανόντων δύναμιν, λέγεις (φήσομεν) ἐν ἑνὶ κινεῖσθαι, καθάπερ ἡ τῶν ἑστάναι λεγομένων κύκλων στρέφεται περιφορά; Ναί. Μανθάνομεν δέ γε ὡς ἐν ταύτῃ τῇ περιφορᾷ τὸν μέγιστον καὶ τὸν σμικρότατον κύκλον ἅμα περιάγουσα ἡ τοιαύτη κίνησις, ἀνάλογον ἑαυτὴν διανέμει σμικροῖς τε καὶ μείζοσιν, ἐλάττων τε οὖσα καὶ πλείων κατὰ λόγον. διὸ δὴ τῶν θαυμαστῶν ἁπάντων πηγὴ γέγονεν, ἅμα μεγάλοις καὶ σμικροῖς κύκλοις βραδυτῆτάς τε καὶ τάχη ὁμολογούμενα πορεύουσα, ἀδύνατον ὡς ἄν τις ἐλπίσειε γίγνεσθαι πάθος. Ἀληθέστατα λέγεις. Τὰ δέ γε κινούμενα ἐν πολλοῖς φαίνει μοι λέγειν, ὅσα φορᾷ κινεῖται μεταβαίνοντα εἰς ἕτερον ἀεὶ τόπον, καὶ τοτὲ μὲν ἔστιν ὅτε βάσιν ἑνὸς κέκτηται τινὸς κέντρου, τοτὲ δὲ πλείονα, τῷ περικυλινδεῖσθαι. προστυγχάνοντα δ' ἑκάστοτε ἑκάστοις, τοῖς ἑστῶσι μὲν διασχίζεται, τοῖς δ' ἀλλήλοις ἐξ ἐναντίας ἀπαντῶσι καὶ φερομένοις εἰς ἓν γιγνόμενα μέσα τε καὶ μεταξὺ τῶν τοιούτων, συγκρίνεται. λέγω γὰρ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχοντα ὡς σὺ λέγεις. καὶ μὴν καὶ συγκρινόμενα μὲν αὐξάνεται, διακρινόμενα δὲ φθίνει τότε, ὅταν ἡ καθεστηκυῖα ἑκάστων ἕξις διαμένῃ, μὴ μενούσης δὲ αὐτῆς, δι' ἀμφότερα ἀπόλλυται. γίγνεται δὴ πάντων γένεσις, ἡνίκ' ἄν τι πάθος ᾖ· δῆλον ὡς ὁπόταν ἀρχὴ λαβοῦσα αὔξην, εἰς τὴν δευτέραν ἔλθῃ μετάβασιν· καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν πλησίον· καὶ μέχρι τριῶν ἐλθοῦσα, αἴσθησιν σχῇ τοῖς αἰσθανομένοις.

C nemque ingrediamur, rudentibus [illegible] tenſis. In hac autem diſputatione, interrogationibus huiuſmodi ſic ſecuriſſime reſpondere videor, ſiquis roget, O hoſpes, ſtántne omnia, nihilque mouetur: an contrà, ſtat nihil, cuncta mouentur? vel aliqua mouentur, aliqua permanent? Huic vtique reſpondebo manere alia, alia verò moueri. Nónne in aliquo loco ſtant & mouentur? Quidni? Nonnulla in vna ſede id faciunt, nonnulla in pluribus. Eáne dicis quæ ſtantium in medio vires capiunt, in vno moueri: quémadmodum circuli ſtare dicuntur, licet circunferentia eorum vertatur? Ita prorſus. Intelligimus
D autem quod in hac circunferentia, cum huiuſmodi motus maximũ ſimul minimúmque circulum circunducat, ſecundum proportionem, ſe ipſum maioribus minoribúſque diſpertit: & ipſe quoque proportione ſeruata maior eſt & minor. Propterea cunctorum factus eſt fons mirabilium. Vnà enim cum magnis paruiſque circulis velocitates tarditatéſque conuenientes ita tranſigit, vt incredibile quiddam peragere videatur. Vera narras. In multis verò moueri, dicere mihi videris, quæcunque ex alio in alium ſemper tranſeunt locum: & nonnunquam alicuius centri vnius obti-
E nent baſim, nonnunquam plura: eò quòd circũuoluantur: & cùm ſingula ſibi inuicem paſſim occurrant, ſi ſtantibus reſiſtentibúſque obuia fiunt, ſcinduntur: ſi verò contrà latis, vnum facta tam hæc quàm ipſorum intermedia coniunguntur, atque condenſantur. Fateor vtique hæc ita ſe habere, vt tu ais. Atqui coniuncta denſatáque augentur, disiuncta verò rarefactáque minuuntur, quando prior ſingulorũ habitus permanet: quando verò non permanet, propter vtraque corruptio ſequitur. Fit igitur omnium generatio, quando paſſio quædam fit: cùm videlicet principium capto incremento ad ſecundam perueniat tranſ-
F lationem, & ab hac in proximam: cúmque ad tres vſq; peruenerit, in ſentientibus ſenſum habuerit.

.., cæteros autem omnes eſſe longè poſteriores. ATHEN. Probè dicis. Sed vnum vel duo non rectè locata, aliter ponenda ſunt? CLIN. Quænam? ATH. Quod de motu decimo diximus, non rectè eſt dictum. CLIN. Quare? ATHEN. Quia qui decimo enumeratus eſt, tam generatione quàm robore ſecundum rationem primus eſt. Secundus verò, quem nono abſurdè loco enumerauimus. CLIN. Quomodo hæc dicis? ATH. Sic. quando aliud ab alio mouetur: idq; rurſus ſemper ab alio: eritne in talibus aliquid quod primò moueatur? At quomodo id cùm ab aliquo moueatur, eorum quæ mouentur, primum erit? Certè impoſſibile id eſt. Sed quando aliquid ſeipſum mouens, aliud quoque mouebit: illúdq; aliud, & ſic deinceps plurima mouebuntur: an aliud totius motus principiũ erit, quàm mutatio eius quod ſeipſum mouit? CLI. Egregiè dictum id, & concedendum eſt. ATH. Præterea ſic noſipſos interrogemus, & ipſi nobis reſpondeamus. Si quouis modo vniuerſa ſimul ſteterint, vt plurimi talium audent dicere, quem motum potiſſimum ex omnibus primum in ipſis fieri aſſeremus? Eum profectò, quo quid ſeipſum mouet: Motus enim dependens ab alio, non prius incidet, quàm alia quædam ipſis inciderit permutatio. Quapropter initium omnium motionum primúmque motum, qui & in ſtantibus factus ſit, & in his quæ mouentur modò inſit, illum fateri neceſſe eſt, quo quid ſeipſum mouet: & hãc eſſe antiquiſſimam omnium potentiſſimámque mutationem: ſecũdam verò illam, qua quid ab alio mutatur, & alia mouet. CLI. Veriſſimè dicis. ATHE. Poſtquam hucuſque diſputando deuenimus, hoc quoque reſpondeamus. CLIN. Quidnam? ATHE. Si primum motum in terreno vel aquatico vel igneo corpore, ſiue ſimplici, ſeu mixto viderimus, quam ineſſe ipſi paſſim dicemus? CLIN. Nunquid rogas, ſi viuere ipſum dicendum ſit, quod à ſeipſo mouetur? ATHE. Idipſum. CLI. Viuere certè. ATHE. Quid verò cùm animam eſſe in aliquo viderimus, num ob aliud viuere ipſum quàm ob hoc putabimus? CLI. Ob hoc ipſum.

κρατεῖν, τὰς δὲ ἄλλας πάσας, ὑστέρας. Α. Εὖ λέγεις. ἆρ' οὖν ἡμῖν τῶν νῦν οὐκ ὀρθῶς ῥηθέντων μεταθετέον ἓν ἢ καὶ δύο; Κ. Ποῖα φῄς; Α. Τὸ τῆς δεκάτης ῥηθὲν, σχεδὸν οὐκ ὀρθῶς εἴρηται. Κ. Πῇ; Α. Πρώτη γενέσει ἐστὶ καὶ ῥώμῃ, κατὰ λόγον· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἐχόμενον τοῦ δεύτερον, ἄρτι ῥηθὲν ἀτόπως ἔνατον. Κ. Πῶς λέγεις; Α. Ὧδε. ὅταν ἕτερον ἄλλο ἡμῖν μεταβάλῃ, καὶ τοῦτο, ἄλλο ἕτερον ἀεὶ τῶν τοιούτων ἆρα ἔσται ποτέ τι πρῶτον μεταβάλλον; καὶ πῶς ὅταν ὑπ' ἄλλου κινῆται, τοῦτ'
D ἔσται ποτὲ τῶν ἀλλοιούντων πρῶτον; ἀδύνατον γάρ. ἀλλ' ὅταν ἄρα αὐτὸ αὑτὸ κινῆσαν ἕτερον ἀλλοιώσῃ, τὸ δ' ἕτερον ἄλλο, καὶ οὕτω δὴ χίλια ἐπὶ μυρίοις γίγνηται τὰ κινηθέντα· μῶν ἀρχή τις αὐτῶν ἔσται τῆς κινήσεως ἁπάσης ἄλλη, πλὴν ἡ τῆς αὐτῆς αὑτὴν κινησάσης μεταβολή; Κ. Κάλλιστα εἶπες· συγχωρητέα τούτοις. Α. Ἔτι δὲ καὶ τῇδε εἴπωμεν, καὶ ἀποκρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν. εἰ σταίη πως τὰ πάντα ὁμοῦ γενόμενα, καθάπερ οἱ πλεῖστοι τῶν τοιούτων τολμῶσι λέγειν, τίν' ἄρα ἐν αὐτοῖς ἀνάγκη πρώτην κίνησιν γίγνεσθαι τῶν εἰρημένων; Κ. Τὴν
E αὐτὴν δή που κινοῦσαν. ὑπ' ἄλλου γὰρ οὐ μήποτε ἔμπροσθεν μεταπέσῃ, μηδεμιᾶς γε ἐν αὐτοῖς οὔσης ἔμπροσθεν μεταπτώσεως. Α. Ἀρχὴν ἄρα κινήσεων πασῶν καὶ πρώτην ἔν τε ἑστῶσι γενομένην καὶ ἐν κινουμένοις οὖσαν τὴν αὐτὴν κινοῦσαν, φήσομεν ἀναγκαίως εἶναι πρεσβυτάτην καὶ κρατίστην μεταβολὴν πασῶν· τὴν δὲ ἀλλοιουμένην ὑφ' ἑτέρου, κινοῦσαν δὲ ἕτερα, δευτέραν. Κ. Ἀληθέστατα λέγεις. Α. Ὁπότε δὴ τοίνυν ἐν ταύτῃ ἐσμὲν τοῦ λόγου, τόδε ἀποκρινώμεθα. Κ. Τὸ ποῖον; Α. Ἐὰν ἴδωμέν που ταύτην γενομένην ἐν τῷ γηΐνῳ, ἢ ἐνύδρῳ, ἢ
F πυροειδεῖ, κεχωρισμένῳ ἢ καὶ ξυμμιγεῖ, τί ποτε φήσομεν ἐν τῷ τοιούτῳ πάθος εἶναι; Κ. Μῶν ἄρα με ἐρωτᾷς εἰ ζῆν αὐτὸ προσεροῦμεν ὅταν αὐτὸ αὑτὸ κινῇ; Α. Ναὶ ζῆν. Κ. Πῶς γὰρ οὔ; Α. Τί δέ; ὁπόταν ψυχὴν ἔν τισιν ὁρῶμεν, μῶν ἄλλο ἢ ταὐτὸν τούτῳ ζῆν ὁμολογητέον; Κ. Οὐκ ἄλλο.

λόγον; Α. Φημί γε. εἰ δ' ἐστὶ τοῦτο οὕτως ἔχον, ἆρα ἔτι ποθοῦμεν μὴ ἱκανῶς δεδεῖχθαι ψυχὴν ταυτὸν ὂν καὶ τὴν C πρώτην γένεσιν καὶ κίνησιν τῶν τε ὄντων καὶ γεγονότων καὶ ἐσομένων, καὶ πάντων αὖ τῶν ἐναντίων τούτοις; ἐπειδή γε ἀνεφάνη μεταβολῆς τε καὶ κινήσεως ἁπάσης αἰτία ἅπασι; Κ. Οὔκ· ἀλλὰ ἱκανώτατα δέδεικται ψυχὴ τῶν πάντων πρεσβυτάτη, γενομένη τε ἀρχὴ κινήσεως. Α. Ἆρ' οὖν οὐχ ἡ δι' ἕτερον ἐν ἄλλῳ γιγνομένη κίνησις, αὐτὸ δὲ ἐν αὐτῷ μηδέποτε παρέχουσα κινεῖσθαι μηδὲν, δευτέρα τε καὶ ὁπόσων ἀριθμῶν βούλοιτο ἄν τις ἀριθμεῖν αὐτὴν πολλοστὴν, τοσούτων, σώματος οὖσα ὄντως ἀψύχου μεταβολή; Κ. Ὀρθῶς. Α. Ὀρθῶς ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε καὶ D τελεώτατα εἰρηκότες ἂν εἶμεν ψυχὴν μὲν προτέραν γεγονέναι σώματος ἡμῖν, σῶμα δὲ, δεύτερόν τε καὶ ὕστερον ψυχῆς ἀρχούσης, ἀρχόμενον κατὰ φύσιν. Κ. Ἀληθέστατα μὲν οὖν. Α. Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς εἰ ἡ ψυχὴ φανείη πρεσβυτέρα σώματος οὖσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα. Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Τρόποι δὴ καὶ ἤθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι ἀληθεῖς, ἐπιμέλειαί τε καὶ μνῆμαι, πρότερα μήκους σωμάτων καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ῥώμης εἴη γεγονότα ἂν, εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος. E Κ. Ἀνάγκη. Α. Ἆρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον, τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν καλῶν καὶ κακῶν καὶ αἰσχρῶν, δικαίων τε καὶ ἀδίκων, καὶ πάντων τῶν ἐναντίων; εἴπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν; Κ. Πῶς γὰρ οὔ; Α. Ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ἅπασι τοῖς πάντῃ κινουμένοις μῶν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι; Κ. Τί μήν; Α. Μίαν, ἢ πλείους; ΜΕ. Πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ σφῷν ἀποκρινοῦμαι. Α. Δυοῖν μέν γέ που ἔλαττον μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος, καὶ τῆς τἀναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι. Κ. Σφόδρα ὀρθῶς εἴρηκας. F ΑΘΗΝ. Εἶεν. ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν, ταῖς αὐτῆς κινήσεσιν, αἷς ὀνόματά ἐστι, βούλεσθαι, σκοπεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, βουλεύεσθαι, δοξάζειν ὀρθῶς, ἐψευσμένως,

quod ipſa poſſit ſeipſam mouere ? CLIN. A ſeipſo moueri aſſeris rationem eſſe illius ſubſtantiæ quam nomine omnes animam appellamus ? A. Aſſero equidem. Quod ſi ita eſt, an adhuc deſideramus ſufficientius demonſtrari, idem eſſe animam, & primam generationem ac motum rerum quæ ſunt, quæ fuerunt, quæque futuræ ſunt, omniúmque rurſus iſtis contrariorum ? quandoquidem tranſmutationis motúſque omnis omnibus cauſa eſſe apparuit. C. Minimè. Nam ſufficientiſſimè monſtratum eſt, animam omnibus antiquiorem eſſe, cùm motus principium ſit. A. Nónne igitur motus qui ab alio in alio fit: quóue nihil vnquam ſeipſum mouet, ſecundus eſt, & quoto quis velit numerorum interuallo ſuperiori motui poſtponendus? ſiquidem corporis verè inanimati mutatio eſt. C. Probè. A. Rectè igitur & propriè, veréque & abſolutè diximus, prius corpore animam factam fuiſſe, corpus verò poſterius atque ſecundo, animæ ſecundum naturam dominanti ſubiectum. C. Veriſſima hæc ſunt. A. Recordámur nos in ſuperioribus conceſſiſſe, ſi antiquior corpore anima declaretur, illa etiam quæ animæ competunt, iis quæ corporis propria ſunt, priora eſſe ſimul declarari? C. Maximè. A. Affectus ergo, mores, voluntates, cogitationes, veræ opiniones, curæ, memoriæ, omnia hæc longitudine corporum, latitudine, profunditate, robore, prius facta ſunt, ſicut & anima corpore. C. Neceſſe eſt. A. Num etiam concedere cogimur bonorum & malorum, honeſtorum & turpium, iuſtorum & iniuſtorum, cæterorúmque contrariorum cauſam eſſe? ſiquidem cauſam omnium ipſam aſſerimus. C. Cur non? A. Animam cuncta gubernantem, & in omnibus quæ mouentur habitantem, nónne & cœlum gubernare neceſſariò confitebimur? C. Omnino. A. Vnam an plures? Plures certè, vt ego pro vobis reſpondeam. Nec pauciores quàm duas ponere debemus, vnam beneficam, contrariam alteram. C. Rectè admodum. ATHE. Vniuerſa ergo quæ in cœlo ſunt, quæ in terra, quæ in mari, ſuis motibus anima ducit: quibus nomina ſunt, velle conſiderare, curare; conſultare, rectè & non rectè opinari,

... hæc quoque rectè. A. Quam igitur mentis motus naturam habet? Sed ad hanc quæſtionem, ô amici, prudenter reſpondere difficile eſt. Quare par eſt, vt ego vobiſcum reſpondeam. C. Probè loqueris. A. Cauere itaque debemus, ne quaſi ex oppoſito ad ſolem conuerſi, & in meridie noctem agentes, perinde reſpondeamus, ac ſi mortalibus oculis mens ſufficienter conſpici cognoſcique poſſit. Tutius enim videbimus, ſi ad imaginem eius reſpiciamus. C. Quo pacto dicis? A. Videamus cui potiſſimùm decem illarum agitationum ſimilis ſit intellectus, vt tanquam imagine hac vtamur. Eam ego in memoriam vobis reducam, & pro omnibus reſpondebo. C. Optimè. A. Meminiſſe oportet & illud à nobis in ſuperioribus eſſe dictum, omnium quæ ſunt, alia ſtare, alia verò moueri. C. Sic dictum fuit. A. Quinetiam eorum quæ mouentur, nonnulla vno in loco, nonnulla in pluribus agitari. C. Hoc quoque. A. Motus autem qui ſemper in vno fit, neceſſariò circa medium aliquod agitur, & circuli torno confecti ſimilis eſt: ideóque mentis circuitum pro viribus imitatur. CLIN. Quomodo id dicis? ATHEN. Per eadem certè, eodem modo, in eodem, circa eadem, ad eadem, vna ratione, & ordine vno ferri vtraque aſſero. Nempe ſi dicamus mentem motúmque, qui in vno fit, ſphæræ torno confectæ lationibus ſimiles, nunquam rudes bonarum imaginum opifices erimus. C. Rectè admodum. A. Contrà ergo motus qui nunquam ſimiliter, nec per eadem, nec in eodem, neque circa eadem, neque ad eadem, neque in vno fertur, nec ordine nec ornatu rationéque aliqua, omni profectò amentiæ cognatus eſt. C. Proculdubio. A. Iam ergo aperte poſſumus clamare, cùm ab anima cuncta circunducantur, neceſſarium eſſe cœli circuitum à procurante exornantéque anima circumduci, ſiue optima illa quidem, ſiue contraria. C. At hoſpes ex dictis iam apparuit, nefas eſſe aliter dicere, quàm ab anima, omni virtute referta, ſiue vna ſeu pluribus, hæc omnia circumagi.

ἄρχεται, τὴν κακήν. Κ. Καὶ ταῦτα ὀρθῶς. Α. Τίνα οὖν δὴ νοῦ κίνησις φύσιν ἔχει; τοῦτο ἤδη χαλεπόν, ὦ φίλοι, ἐρώτημα ἀποκρινόμενον εἰπεῖν ἐμφρόνως. διὸ δὴ καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως ὑμῖν δίκαιον τανῦν προσλαμβάνειν. Κ. Εὖ λέγεις. Α. Μὴ τοίνυν ἐξ ἐναντίας οἷον εἰς ἥλιον ἀποβλέποντες, νύκτα ἐν μεσημβρίᾳ ἐπαγόμενοι, ποιησώμεθα τὴν ἀπόκρισιν, ὡς νοῦν ποτε θνητοῖς ὄμμασιν ὀψόμενοί τε καὶ γνωσόμενοι ἱκανῶς· πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρωτωμένου βλέποντας ἀσφαλέστερον ὁρᾶν. Κ. Πῶς λέγεις; Α. ᾟ προσέοικε
D κινήσει, νοῦς τῶν δέκα ἐκείνων κινήσεων τὴν εἰκόνα λαβόμενοι, ἣν συναναμνησθεὶς ὑμῖν ἐγὼ, κοινῇ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσομαι. Κ. Κάλλιστ' ἂν λέγοις. Α. Μεμνήμεθα τοίνυν τό γε τοσοῦτον τῶν τότε ἔτι, ὅτι τῶν ἁπάντων τὰ μὲν κινεῖσθαι, τὰ δὲ μένειν ἔθεμεν. Κ. Ναί. Α. Τῶν δ' αὖ κινουμένων τὰ μὲν ἐν ἑνὶ τόπῳ κινεῖσθαι, τὰ δ' ἐν πλείοσι φερόμενα. Κ. Ἔστι ταῦτα. Α. Τούτοιν δὴ τοῖν κινήσεοιν τὴν ἐν ἑνὶ φερομένην ἀεὶ, περί γέ τι μέσον ἀνάγκη κινεῖσθαι, τῶν ἐντόρνων οὖσαν μίμημά τι κύκλων, εἶναί τε αὐτὴν τῇ τοῦ νοῦ περιόδῳ πάντως ὡς δυνατὸν οἰκειοτάτην τε καὶ ὁμοίαν. Κ. Πῶς λέγεις; Α. Τὸ κατὰ
E ταὐτὰ δήπου καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ περὶ τὰ αὐτὰ, καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ ἕνα λόγον καὶ τάξιν μίαν ἄμφω κινεῖσθαι λέγοντες, νοῦν, τήν τε ἐν ἑνὶ φερομένην κίνησιν σφαίρας ἐντόρνου ἀπεικασμένα φοραῖς, οὐκ ἄν ποτε φανεῖμεν φαῦλοι δημιουργοὶ λόγῳ καλῶν εἰκόνων. Κ. Ὀρθότατα λέγεις. Α. Οὐκοῦν αὖ ἥγε μηδέποτε ὡσαύτως, μηδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ, μηδὲ ἐν ταὐτῷ, μηδὲ περὶ ταὐτὰ, μηδὲ πρὸς ταὐτὰ φερομένη, μηδ' ἐν κόσμῳ, μηδ' ἐν τάξει, μηδ' ἔν τινι λόγῳ, κίνησις, ἀνοίας ἂν ἁπάσης εἴη ξυγγενής; Κ. Εἴη γὰρ ἂν ἀληθέστατα. Α. Νῦν δὴ χαλεπὸν οὐδὲν ἔτι διαρρήδην εἰπεῖν, ὡς, ἐπειδὴ
F ψυχὴ μέν ἐστιν ἡ περιάγουσα ἡμῖν πάντα, τὴν δὲ οὐρανοῦ περιφορὰν ἐξ ἀνάγκης περιάγειν φατέον ἐπιμελουμένην καὶ κοσμοῦσαν ἤτοι τὴν ἀρίστην ψυχὴν, ἢ τὴν ἐναντίαν. Κ. Ὦ ξένε, ἀλλ' ἔκ γε τῶν νῦν εἰρημένων, οὐδ' ὅσιον ἄλλως λέγειν ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχουσαν ψυχὴν μίαν ἢ πλείους περιάγειν αὐτά.

ἀέρος, ὥς τινες λόγοι, ὠθεῖ βίᾳ σώματι σῶμα ἢ τρίτον, αὐτὴ ψιλὴ σώματος οὖσα, ἔχουσα δὲ δυνάμεις ἄλλας τινὰς ὑπερβαλλούσας θαύματι, ποδηγεῖ. ΚΛ. Ναί. Α. Τοῦτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἕν γέ τι δρῶσαν ψυχὴν πάντα C διάγειν. αὐτὴν δὴ ἄμεινον ταύτην τὴν ψυχήν, εἴτε ἐν ἅρμασιν ἔχουσα ἡμῖν ἥλιον ἄγει φῶς τοῖς ἅπασιν, εἴτ᾽ ἔξωθεν, εἴθ᾽ ὅπως, εἴθ᾽ ὅπῃ, θεὸν ἡγεῖσθαι χρεὼν πάντα ἄνδρα. ἢ πῶς; Κ. Ναί, τόν γέ πῃ μὴ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀφιγμένον ἀνοίας. Α. Ἄστρων δὲ δὴ πέρι πάντων καὶ σελήνης, ἐνιαυτῶν τε καὶ μηνῶν καὶ πασῶν ὡρῶν πέρι, τίνα ἄλλον λόγον ἐροῦμεν ἢ τὸν αὐτὸν τοῦτον, ὡς ἐπειδὴ ψυχὴ μὲν ἢ ψυχαὶ πάντων τούτων αἴτιαι ἐφάνησαν, ἀγαθαὶ δὲ πᾶσαν ἀρετήν, θεοὺς αὐτὰς εἶναι φήσομεν; εἴτε ἐν σώμασιν ἐνοῦσαι, ζῶα ὄντα, κοσμοῦσι πάντα οὐρανόν, εἴτε ὅπῃ τε καὶ ὅπως. εἴθ᾽ ὅστις ταῦτα ὁμο- D λογῶν, ὑπομενεῖ μὴ θεῶν εἶναι πλήρη πάντα; Κ. Οὐκ ἔστιν οὕτως, ὦ ξένε, παραφρονῶν οὐδείς. Α. Τῷ μὲν τοίνυν μὴ νομίζοντι θεοὺς ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, εἰπόντες ὅρους ἀπαλλαττώμεθα. Κ. Τίνας; Α. Ἢ διδάσκειν ἡμᾶς ὡς οὐκ ὀρθῶς λέγομεν, τιθέμενοι ψυχὴν γένεσιν ἁπάντων εἶναι πρώτην, καὶ τἆλλα ὁπόσα τούτων ξυνεπόμενα εἴπομεν· ἢ μὴ δυνάμενον βέλτιον λέγειν ἡμῶν, ἡμῖν πείθεσθαι, καὶ ζῆν θεοὺς ἡγούμενον εἰς τὸν ἐπίλοιπον βίον. ὁρῶμεν οὖν εἴτε ἱκανῶς ἤδη τοῖς οὐχ ἡγουμένοις θεοὺς εἰρήκαμεν ὡς εἰσὶ θεοί, εἴτε ἐπιδεῶς. Κ. Ἥκιστά γε, ὦ E ξένε, πάντων ἐπιδεῶς. Α. Τούτοις μὲν τοίνυν ἡμῖν τὸ λόγων τέλος ἐχέτω. τὸν δὲ ἡγούμενον μὲν θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζειν δὲ αὐτοὺς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, παραμυθητέον. Ὦ ἄριστε δή (φῶμεν) ὅτι μὲν ἡγῇ θεούς, συγγένειά τις ἴσως σε θεία πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι· κακῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων τύχαι ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀληθείᾳ μὲν οὐκ εὐδαίμονες, δόξαι δὲ εὐδαιμονιζόμεναι σφόδρα ἀλλ᾽ οὐκ ἐμμελῶς, ἄγουσί σε πρὸς ἀσέβειαν, ἔν τε μούσαις οὐκ ὀρθῶς ὑμνούμεναι ἅμα καὶ ἐν παντοίοις λόγοις. ἢ καὶ πρὸς τέλος ἴσως ἀνοσίους ἀνθρώπους ὁρῶν ἐλ- F θόντας γηραιούς, παῖδας παίδων καταλιπόντας ἐν τιμαῖς ταῖς μεγίσταις, ταράττῃ τὰ νῦν ἐν ἅπασι τούτοις. ἰδὼν, ἢ δι᾽ ἀκοῆς αἰσθόμενος, ἢ καὶ παντάπασιν αὐτὸς αὐτόπτης προστυχὼν πολλῶν ἀσεβημάτων καὶ δεινῶν γενομένων τισί,

alias vires ſupra modum mirabiles habet, facile ducit. CLI. Certè vno iſtorum modorum ab anima agitari cuncta neceſſe eſt. ATHEN. Præſtat autem, vt ſiue curru quodam intrinſecus teneat corpus illud eius anima, lumenque ita cunctis effundat, ſiue foris ſit, ſeu quomodocunque quis excogitet, deum eſſe ipſam omnes arbitremur. An aliter? CLIN. Ita certè, niſi quis extrema dementia teneatur. ATHEN. De vniuerſis præterea ſtellis & luna, annis, menſibus, cunctiſque temporibus, quid aliud quàm hoc ipſum dicemus? Quoniam anima & animæ omnibus virtutibus præditæ horum omnium cauſæ demonſtratæ ſunt, deos eſſe eas affirmabimus: ſiue in corporibus ſint, & tanquam animalia quædam cœlum totum exornent, ſiue quomodocunque aliter agere id dicantur. CLINIAS. Omnino. ATHEN. Ita ergo iſtis conceſſis, poteritne aliquis negare plena deorum omnia eſſe? CLINIAS. Nullus adeo mente captus eſt hoſpes. ATHEN. Ei ergo qui deos eſſe negat, poſitis terminis, ò Clinia, & Megille, ſermonem iam relinquamus. CLI. Quos terminos imponemus? ATHENIEN. Vt vel doceat nos non rectè opinari, cùm animam generationem primam omnium dicimus: cæteràque à nobis conſequenter dicta, vera non eſſe. Vel ſi nihil melius quàm nos dicere poteſt, nobis credat: & ita in poſterum viuat, vt de diis non ambigat. Verùm conſideremus nunc vtrum ſufficienter deos eſſe aduerſus negantes oſtendimus, an non. CLINIAS. Sufficienter dictum eſt hoſpes. ATHE. Diſputatio igitur aduerſus iſtos, finem habeat. Sed ille iam, qui quamuis deos eſſe dicat, curam tamen humanarum rerum negat habere, ſic à nobis eſt perſuadēdus. O vir eximie, dicamus, natura quædam diuinitati cognata ad rem tibi cōiunctam affirmandam colendámq; ducit, quando deos eſſe aſſeris. Sed improborum iniuſtorúmque hominum publicè priuatímq; ſucceſſus, qui licet reuera fœlices non ſint, vulgo tamen felices habentur, & carminibus frequēter cæteriſq; ſermonibus extolluntur, temere ad impietatem te præcipitem agunt. aut etiam cùm ſceleſtos homines videas ad ſenium vſque ita deuenire, vt filios atque nepotes in maximis relinquant honoribus, valde turbaris. Audiſti fortaſſis, aut etiam ipſe vidiſti nonnullos, quamuis iniuſtè & impiè multa geſſerint,

Google

CLI. Certè. ATHE. Quid porro? Nónne fortitudo virtuti etiam datur, timiditas vitio? CLIN. Valde. ATHE. Et horum alia turpia, alia honeſta dicuntur? CLIN. Neceſſe eſt. ATHE. Et quæ in his vitia ſunt, nobis quidem ineſſe poſſe: deos verò eorum participes nullo modo dicemus? CLI. Hæc etiam quiuis concederet. ATHEN. Nunquid negligentiam, delitias, otium, animi virtutem putabimus? An aliter? CLIN. At quomodo? ATHE. Num contrà? CLIN. Ita ſanè. ATHE. Horum ergo contraria in contrarium. CLIN. Sic vtique. ATHE. Qui delitiis, negligentiæ, otióque deditus eſt, quem Heſiodus ignauis maximè fucis ſimilem dicit, nónne odio nobis habetur? CLI. Rectiſſimè profectò poeta ille cecinit. ATHE. Non ergo dicendus deus eos mores habere, quos odit, nec permittendus eſt vllus ita dicere? CLIN. Nullo modo. ATHE. An ille, ad quem operis alicuius effectio & cura maximè pertinet, magna in eo opere curabit, parua cótemnet? Quomodo ſi hanc opinionem laudauerimus, non errabimus? Sed ita iſtud conſideremus. Nónne ſiue homo ſiue deus, duabus de cauſis negligit? CL. Quibus? ATH. Vel quia nihil intereſſe totius putat, ſi parua negliguntur: vel quia licet intereſſe opinetur, pigritia tamen mollitiéq; detentus, negligit. Aliter enim negligétia nó contingit. Ná quando quis non poteſt omniú curam gerere magnorú paruorúmque, atque ideo imbecillitate impeditus non curat, negligentia tunc in eo eſſe non dicitur, ſiue homo quidam ſit impotens, ſiue deus aliquis non poſſe fingatur. CLIN. Non certè. ATH. Sed nunc illi duo tribus nobis reſpondeant, qui licet deos eſſe concedant, alter tamé facilè placabiles, alter in rebus paruis negligentes putat, primúmque ſic interrogétur: Ambo deos aſſeritis ſcire, videre, audiréque omnia: nihilque ipſos effugere poſſe eorum quæ aut ſenſu aut intellectu percipiuntur? hæcne ita ſe habere dicitis? an aliter?

μόνας οἰκειοτάτην αὐτῶν οὖσαν κεκτῆσθαι. Κ. Καὶ σφόδρα γε ἐπήκουον. Α. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν κοινῇ σκεψώμεθα ἐξετάζοντες, τίνα λέγοντες ἀρετὴν αὐτῶν, ὁμολογοῦμεν αὐτοὺς ἀγαθοὺς εἶναι. φέρε, τὸ σωφρονεῖν, νοῦν τε κεκτῆσθαι, φαμὲν ἀρετῆς, τὰ δ' ἐναντία, κακίας; Κ. Φαμέν. Α. Τί δέ; ἀρετῆς μὲν ἀνδρείαν εἶναι, δειλίαν δέ, κακίας; Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Καὶ τὰ μὲν, αἰσχρά, τὰ δὲ, καλὰ φήσομεν; Κ. Ἀνάγκη. Α. Καὶ τὰ μὲν προσήκειν ἡμῖν (εἴπερ ὁποῖα φλαῦρα) θεοῖς δὲ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν τῶν τοιούτων μετὸν ἐροῦμεν;

D Κ. Καὶ ταῦθ' οὕτως ὁμολογοῖ πᾶς ἄν. Α. Τί δέ; ἀμέλειαν καὶ ἀργίαν καὶ τρυφὴν εἰς ἀρετὴν ψυχῆς θήσομεν; ἢ πῶς λέγεις; Κ. Καὶ πῶς; Α. Ἀλλ' εἰς τοὐναντίον; Κ. Ναί. Α. Τἀναντία ἄρα τούτοις εἰς τοὐναντίον. Κ. Τοὐναντίον. Α. Τί οὖν δή; τρυφῶν, καὶ ἀμελὴς ἀργός τε (ὃν ὁ ποιητὴς κηφῆσι κοθούροισι μάλιστα εἴκελον ἔφασκεν εἶναι) γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος πᾶσιν ἡμῖν; Κ. Ὀρθότατά γε εἰπών. Α. Οὐκοῦν τόν γε θεὸν οὐ ῥητέον ἔχειν ἦθος τοιοῦτον ὅ γέ τι αὐτὸς μισεῖ, τῷ τε τὶ τοιοῦτο φθέγγεσθαι πειρωμένῳ οὐκ ἐπιτρεπτέον. Κ. Οὐ μὲν δή. πῶς γὰρ ἄν; Α. Ὧι δὴ προσήκει μὲν πράττειν

E καὶ ἐπιμελεῖσθαι διαφερόντως τινός, ὁ δὲ νοῦς αὐτοῦ τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελεῖται, τῶν σμικρῶν δὲ ἀμελεῖ, κατὰ τίνα ἐπαινοῦντες τὸν τοιοῦτον λέγοντες, οὐκ ἂν πάντως πλημμελοῖμεν; σκοπῶμεν δὲ ὧδε· ἆρ' οὐ κατὰ δύο εἴδη ὁ τοιοῦτος πράττει ὁ πράττων, εἴτε θεὸς, εἴτ' ἄνθρωπος; Κ. Ποία δή; Α. Λέγομεν ὡς διαφέρον οὐδὲν οἰόμενος εἶναι τῷ ὅλῳ ἀμελουμένων τῶν σμικρῶν· ἢ ῥᾳθυμίᾳ καὶ τρυφῇ, εἰ διαφέρει, ὁ δὲ ἀμελεῖ. ἢ ἔστιν ἄλλως πως γιγνομένη ἀμέλεια; οὐ γάρ που ὅταν γε ἀδύνατον ᾖ τῶν ἁπάντων ἐπιμελεῖσθαι, τότε ἀμέλεια ἔσται τῶν σμικρῶν ἢ μεγάλων μὴ ἐπιμελουμένῳ, ὧν

F ἂν δυνάμει θεὸς ἢ φαῦλός τις ὢν ἐλλιπὴς καὶ μὴ δυνατὸς ἐπιμελεῖσθαι γίγνηται. Κ. Πῶς γὰρ ἄν; Α. Νῦν δὴ δυοῖν ὄντες τρισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀποκρινάσθων, οἳ θεοὺς μὲν ἀμφότεροι ὁμολογοῦντες εἶναι, παραιτητοὺς δὲ ἅτερος, ὁ δὲ, ἀμελεῖς τῶν σμικρῶν. πρῶτον μὲν, θεοὺς ἀμφότεροί φατε γιγνώσκειν καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν πάντα, λαθεῖν δὲ αὐτοὺς οὐδὲν δυνατὸν εἶναι τῶν ὁπόσων εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις τε καὶ ἐπιστῆμαι. ταύτῃ λέγετε ἔχειν ταῦτα; ἢ πῶς;

εἰδότες ἄρα εἶναι βέλτιον προσέχειν ὧν δὴ παραποιοῦσι, ὀλιγωπίας ἥττας ἡδονῶν ἢ λυπῶν, οὐ ποιεῖ; Κ. Πῶς γὰρ ἄν; Α. Οὐκοῦν δή τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἐμψύχου μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θεοσεβέστατον αὐτὸ ἐστι πάντων C ζώων ἄνθρωπος. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. Α. Θεῶν γε μὴν κτήματα φαμὲν εἶναι πάντα ὁπόσα θνητὰ ζῷα, ὥσπερ καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἤδη τοίνυν σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φάτω ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς. οὐδετέρως γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσῆκον, ἐπιμελεστάτοις γε οὖσι καὶ ἀρίστοις. σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ τόδε ἐπὶ τούτοις. Κ. Τὸ ποῖον; Α. Τὸ περί τε αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως, ἆρ' οὐκ ἐναντίως ἀλλήλοιν πρὸς ῥᾳστώνην καὶ χαλεπότητα ἐστὸν πεφυκότε. ΚΛ. Πῶς λέγεις; Α. Ὁρᾶν μέν πού ἐστι καὶ ἀκούειν τὰ σμικρὰ χαλεπώτερον ἢ τὰ μεγάλα. φέρειν δὲ αὖ καὶ κρατεῖν καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων πᾶς ῥᾷον ἢ τῶν ἐναντίων. ΚΛ. Καὶ πολύ γε. Α. Ἰατρῷ δὲ προστεταγμένον ὅλον τι θεραπεύειν, βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ, τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελουμένῳ, τῶν μορίων δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελοῦντι, ἕξει ποτὲ καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν; ΚΛ. Οὐδαμῶς. Α. Οὐ μὴν οὐδὲ κυβερνήταις, οὐδὲ στρατηγοῖς, οὐδ' οἰκονόμοις, οὐδ' αὖ ποι πολιτικοῖς, οὐδ' ἄλλῳ τῶν τοιούτων οὐδενί, χωρὶς τῶν ὀλίγων καὶ σμικρῶν, πολλὰ ἢ μεγάλα. οὐδὲ γὰρ ἄνευ σμικρῶν τοὺς μεγάλους φασὶν οἱ λιθολόγοι λίθους εὖ κεῖσθαι. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; Α. Μὴ τοίνυν τόν γε θεὸν ἀξιώσωμέν ποτε θνητῶν δημιουργῶν φαυλότερον, οἳ τὰ προσήκοντα αὐτοῖς ἔργα, ὅσῳπερ ἂν ἀμείνους ὦσι, τόσῳ ἀκριβέστερα καὶ τελεώτερα μιᾷ τέχνῃ σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται· τὸν δὲ θεὸν ὄντα τε σοφώτατον, βουλόμενόν τε ἐπιμελεῖσθαι καὶ δυνάμενον, ὧν μὲν ῥᾷον ἦν ἐπιμεληθῆναι σμικρῶν ὄντων, μηδαμῇ ἐπιμελεῖσθαι, καθάπερ ἀργὸν ἢ δειλὸν διὰ πόνους ῥᾳθυμοῦντα· τῶν δὲ μεγάλων. Κ. Μηδαμῶς δόξαν τοιαύτην περὶ θεῶν, ὦ ξένε, ἀποδεχώμεθα. οὐδαμῶς γὰρ οὔτε ὅσιον οὔτ' ἀληθὲς τὸ διανόημα διανοοίμεθ' ἄν. Α. Δοκοῦμεν δέ μοι νῦν ἤδη μάλα μετρίως διειλέχθαι τῷ φιλαιτίῳ τῆς ἀμελείας πέρι θεῶν. Κ. Ναί. Α. Τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς λόγοις ὁμολογεῖν αὐτὸν μὴ λέγειν. Κ Λ. Ὀρθῶς. Α. Ἐπῳδῶν γε μὴν προσδεῖσθαί μοι δοκεῖ μύθων ἔτι τινῶν. Κ. Ποίων, ὠγαθέ;

D

E

F

riora ſequi: ſic deos quamuis ſciant prouidendum eſſe, ſimiliter non prouidere? CLI. Quomodo id fieri poteſt? ATHEN. Præterea res humanæ, viuentis naturæ participes ſunt: & homo ipſe præ cæteris animalibus dei cultor diligentiſſimus eſt. CLIN. Apparet. ATHE. Quinetiam mortalia cuncta viuentia à diis fieri poſſiderique, quemadmodum & cœlum vniuerſum, dicimus. CLIN. Proculdubio. ATHE. Iam ergo ſeu parua hæc ſiue magna quis dixerit diis eſſe, nullo modo cùm prouidentiſſimi atque optimi ſint, negligenda ſibi ſua poſſeſſio eſt. Sed iſtud præterea conſideremus. CLIN. Quidnam? ATHEN. Num ſenſus & vires contrario inter ſe modo ad facilitatem difficultatémque ſe naturaliter habeant? CL. Quid ais? ATHE. Parua quippe difficilius quàm magna videntur & audiuntur. Facilius autem tenentur feruntúrque & prouidentia gubernantur parua omnia & pauca, quàm eorum contraria. CLIN. Certè multo facilius. ATHEN. Quid verò? cùm medicus totum corpus curare velit ac poſſit, ſi magnis prouiderit, parua contempſerit, an bene huic vnquam ſe totum habebit? CLIN. Nunquam. ATHE. Sed nec gubernatores, nec imperatores, nec patresfamilias, neque ciuitatum moderatores, neque vlli omnino tales, paucis ac paruis neglectis rectè multa & ingentia gubernabunt. Nam lapides quoque magnos ſine paruis bene ſtrui negant architecti. CLIN. Certè. ATHEN. Caueamus autem ne deum mortalibus opificibus viliorem putemus. Iſti ſanè quanto peritiores ſunt, tanto arte vna in propriis ipſorum operibus & parua ſimul & magna exquiſitius abſolutiúſque perficiunt: Deus verò qui ſapientiſſimus eſt, & curare poteſt ac vult: magnis quidem prouidebit ſolùm, parua autem quæ facilius gubernari poſſunt, propter pigritiam & ignauiam negliget? CLIN. Nullo modo hanc hoſpes de diis opinionem admittendam putamus. Nefaria enim hæc & falſa penitus cogitatio. ATHEN. Satis iam aduerſus eum, qui negligentiæ crimine deos incuſat, diſputaſſe videmur. CLIN. Certè. ATHE. Verùm hactenus quodammodo ratione cogimus, vt falſa ſe opinari confiteretur. CLIN. Rectè. ATHE. Indigere quoque perſuaſione, qua veluti cantu quodam capiatur, exiſtimo. CLIN. Quænam hæc perſuaſio eſt

ſortem ſibi congruam ſingula conſequantur. CL. Quomodo id ais? ATH. Ea ratione mihi dicere videor, quam facilimè dij cunctis prouideant. Nam ſi quis ad totum ſemper reſpiciens fingit quæque, & ad ipſum omnia transfigurat, vt ex igne aquam animatam, nec multa ſimul ex vno vel ex multis vnum, primæ, aut ſecundæ, aut tertiæ generationis participantia multitudine infinita tranſpoſiti huius ornatus erũt. Nũc autẽ mira facilitas in eius opere eſt, qui toti prouidet. C. Quo pacto id rurſus ais? A. Quoniã rex ille noſter actiones hominũ omnes animatas eſſe perſpexit, multámq; ipſas in ſe virtutẽ, multã etiã prauitatẽ habere, quódue factũ eſt animã & corpus, perditionẽ nõ pati, neq; tamẽ æternũ eſſe, qua lege dij ſunt: nã ſi alterutrum horũ perderetur, omnis ceſſaret animalium generatio: præterea quod ipſius animę bonũ eſt, iuuare: quod malũ, contrà nocere: hæc inquam omnia quoniã perſpexerit, idcirco excogitauit vbi pars quæq; locata maximè, optimè, faciliméq; virtuti victoriã, vitio verò ne vincat, impedimentum in vniuerſo præbere poſſit. Adinuenit igitur ad vniuerſũ hoc, quale factũ quodlibet, qualẽ ſedẽ habitationémq;, & qualia loca ſortiri debeat. Cauſas verò huius vel illius generandi, voluntatibus noſtris permiſit. Vbicunq; enim quis cupiat, qualiſq; animus ſit, ibi fermè ſemper habitat, & talis fit vt plurimum. CL. Congruè. ATH. Quæcunq; igitur animã habent, tranſmutantur: quippe cũ tranſmutationis in ſeipſis cauſam habeant. Tranſmutata ſecundũ ordinẽ legémque fatorum ferũtur. Et quæ minus peccarunt, minus profundæ, ac in regionis ſuperficie vagantur: quæ magis atq; atrocius, decidũt in profundũ, & in regionẽ inferiorẽ delabuntur, quã inferorũ vocabulo ſimilibúſq; nominibus appellantes, tã viuentes quàm à corporibus ſoluti ſomniãt atque formidant. Anima verò quæ maioris virtutis vel vitij compos eſt, quando propria voluntate & aſſidua conſuetudine vehementius permutata, diuinæ virtuti adhæſit, taliſque præcipuè facta eſt,

ης πρεπούσης μοίρας λαγχάνειν. Κ. Πῆ λέ-
γεις; Α. Ἧι περ ἂν ἔχοι λόγον ῥᾳστώνη ἐπιμελείας θεοῖς τῶν
πάντων, ταύτῃ μοι δοκῶ φράζειν. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον
ἀεὶ βλέπων πλάττοι τις, μετασχηματίζων τὰ πάντα, οἷον
ἐκ πυρὸς ὕδωρ ἔμψυχον, καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ ἑνός, ἢ
ἐκ πολλῶν ἕν, πρώτης ἢ δευτέρας ἢ καὶ τρίτης γενέσεως
μετειληφότα, πλήθεσιν ἄπειρ' ἂν εἴη τῆς μετατιθεμένης
κοσμήσεως· νῦν δ' ἐστὶ θαυμαστὴ ῥᾳστώνη τῷ τοῦ παντὸς ἐπι-
μελουμένῳ. Κ. Πῶς αὖ λέγεις; Α. Ὧδε. ἐπειδὴ κατεῖδεν ἡ-
D μῶν ὁ βασιλεὺς ἐμψύχους οὔσας τὰς πράξεις ἁπάσας, καὶ
πολλὴν μὲν ἀρετὴν ἐν αὐταῖς οὖσαν, πολλὴν δὲ κακίαν,
ἀνώλεθρον δὲ ὂν γενόμενον, ἀλλ' οὐκ αἰώνιον, ψυχὴν καὶ σῶμα,
καθάπερ οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί (γένεσις γὰρ οὐκ ἄν ποτε ἦν
ζώων, ἀπολομένου τούτοιν θατέρου) καὶ τὸ μὲν ὠφελεῖν ἀγα-
θὸν ἀεὶ πέφυκεν, ὅσον ἀγαθὸν ψυχῆς, διενοήθη, τὸ δὲ κακόν,
βλάπτειν· ταῦτα πάντα ξυνιδών, ἐμηχανήσατο ποῦ κείμε-
νον ἕκαστον τῶν μερῶν, νικῶσαν ἀρετήν, ἡττωμένην δὲ κακίαν ἐν
τῷ παντὶ παρέχοι μάλιστ' ἂν καὶ ῥᾷστα καὶ ἄριστα. μεμηχά-
νηται δὴ πρὸς πᾶν τοῦτο, τό, ποῖόν τι γιγνόμενον ἀεί, ποίαν
E ἕδραν δεῖ μεταλαμβάνον οἰκίζεσθαι, καὶ τίνας ποτὲ τόπους.
τῆς δὲ γενέσεως τοῦ ποίου τινὸς ἀφῆκε ταῖς βουλήσεσιν ἑκάστων ἡ-
μῶν τὰς αἰτίας. ὅπῃ γὰρ ἂν ἐπιθυμῇ, καὶ ὁποῖός τις ὢν τὴν ψυ-
χήν, ταύτῃ σχεδὸν ἑκάστοτε καὶ τοιοῦτος γίγνεται ἅπας ἡμῶν ὡς
τὸ πολύ. Κ. Τὸ γοῦν εἰκός. Α. Μεταβάλλει μὲν τοίνυν πάνθ' ὅ-
σα μέτοχά ἐστι ψυχῆς, ἐν ἑαυτοῖς κεκτημένα τὴν τῆς μεταβο-
λῆς αἰτίαν. μεταβάλλοντα δὲ φέρεται κατὰ τὴν τῆς εἱμαρμένης
τάξιν καὶ νόμον. σμικρότερα μὲν τῶν ἠθῶν μεταβάλλοντα, ἐλά-
ττω κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται· πλείω δὲ καὶ ἀ-
δικώτερα, μεταπεσόντα εἰς βάθος, τά τε κάτω λεγόμενα
F τῶν τόπων, ὅσα Ἅιδην τε καὶ τὰ τούτων ἐχόμενα τῶν ὀνομάτων ἐπο-
νομάζοντες, σφόδρα φοβοῦνται καὶ ὀνειροπολοῦσι ζῶντες, διαλυ-
θέντες τε τῶν σωμάτων. μείζω δὲ δὴ ψυχὴ κακίας ἢ ἀρετῆς
ὁπόταν μεταλάβῃ, διὰ τὴν αὐτῆς βούλησίν τε καὶ ὁμιλίαν
γενομένην ἰσχυράν, ὁπόταν μὲν ἀρετῇ θείᾳ προσμίξασα γίγνηται διαφερόντως τοιαύτη, διαφέρουσα,

θεωρηκέναι τὴν πάντων ἀμέλειαν θεῶν· οὐκ εἰδὼς αὐτῶν τὴν συντέλειαν, ὅπῃ ποτὲ τῷ παντὶ ξυμβάλλεται. C

Γιγνώσκειν δὲ αὐτὴν, ὦ πάντων ἀνδρειότατε, πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς; ἣν τις μὴ γιγνώσκων οὐδ' ἂν τύπον ἴδοι ποτὲ, οὐδὲ λόγον ξυμβάλλεσθαι περὶ βίου δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμονίαν τε καὶ δυσδαίμονα τύχην. (Ταῦτα εἰ μέν σε πείθει Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμπασα ἡμῖν ἥδε ἡ γερουσία, περὶ θεῶν ὡς οὐκ οἶσθα ὅ τι λέγεις, καλῶς ἄν σοι ὁ θεὸς αὐτὸς ξυλλαμβάνοι· εἰ δ' ἐπιδεὴς λόγου τινὸς ἔτι ἂν εἴης, λεγόντων ἡμῶν πρὸς τὸν τρίτον ἐπάκουε, εἰ νοῦν καὶ ὁπωσοῦν ἔχεις. ὅτι μὲν γὰρ θεοί τε εἰσὶ καὶ ἀνθρώπων ἐπιμελοῦνται, D ἔγωγε οὐ παντάπασι φαύλως ἂν φαίην ἡμῖν ἀποδεδεῖχθαι· τὸ δὲ παραιτητοὺς αὖ τοὺς θεοὺς εἶναι τοῖσιν ἀδικοῦσι, δῶρα δεχομένους, οὔτε τινὶ συγχωρητέον, παντί τ' αὖ κατὰ δύναμιν ἐπὶ πᾶν ἐλεγκτέον. ΚΛ. Κάλλιστ' εἶπες· ποιῶμέν τε ὡς λέγεις. ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν αὐτῶν, τίνα τρόπον παραιτητοὶ γίγνοιντ' ἂν ἡμῖν, εἰ γίγνοιντο αὖ; καὶ τίνες ἢ ποῖοί τινες ὄντες; ἄρχοντας μὲν ἀναγκαῖόν που γίγνεσθαι τούς γε διοικήσοντας τὸν ἅπαντα ἐντελεχῶς οὐρανόν. ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Ἀλλ' ἄρα τίσι προσφερεῖς τῶν ἀρχόντων; ἢ τίνες τούτοις, ὧν δυνατὸν ἡμῖν ἀπεικάζουσι τυγχάνειν E μείζοσιν ἐλάττονας; πότερα ἡνίοχοι τινὲς ἂν εἶεν τοιοῦτοι ζευγῶν ἁμιλλωμένων, ἢ πλοίων κυβερνῆται; τάχα δὲ κἂν ἀπεικασθεῖεν στρατοπέδων ἄρχουσί τισιν. εἴη δ' ἂν καὶ νόσων πόλεμον εὐλαβουμένοις ἰατροῖς ἐοικέναι περὶ σώματα, ἢ γεωργοῖς περὶ φυτῶν γένεσιν, εἰωθυίας ὥρας χαλεπὰς διὰ φόβον προσδεχομένοις· ἢ καὶ ποιμνίων ἐπιστάταις. ἐπεὶ γὰρ συγκεχωρήκαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν πολλῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μή, μάχη δή, φαμέν, ἀθάνατός ἐστιν ἡ τοιαύτη, καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη. ξύμμα- F χοι δὲ ἡμῖν θεοί τε ἅμα καὶ δαίμονες· ἡμεῖς δ' αὖ κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων· φθείρει δὲ ἡμᾶς ἀδικία καὶ ὕβρις μετ' ἀφροσύνης, σώζει δὲ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη μετὰ φρονήσεως, ἐν ταῖς τῶν θεῶν ἐμψύχοις οἰκοῦσαι δυνάμεσι. βραχὺ δέ τι καὶ τῇδε ἄν τις τῶν τοιούτων ἐνοικοῦν ἡμῖν σαφὲς ἴδοι.

conducant.

Non oportet autem hoc, ô vir præſtantiſſime, ignorare, quod qui neſcit, nec viuendi formam vnquam conſpiciet, nec verba de vitæ beatitudine vel miſeria facere poterit. Quare ſi Clinias hic, & vniuerſus hic ſeniorum cœtus tibi perſuaſit, te quid de diis dicas penitus ignorare, ſatis tibi deus fauerit: ſin verò rationem adhuc aliquam deſideras, audi quæ ad tertium illum dicemus, ſiquo pacto mentis es particeps. Profectò deos eſſe, hominibúſque prouidere, ſatis arbitror demonſtratum. Sed iniquorum hominum eos muneribus corrumpi, nullo modo dici permittendum eſt: & ſi dicatur, omnino pro viribus refutandum. C. Præclarè dictum: & ſic agamus. A. Age igitur per deos ipſos, quónam modo placabiles fiunt, ſiquo pacto fiant: & qui & quales ſunt, ſi placantur? principes enim eſſe eos neceſſe eſt, qui totum cœlum perpetuò gubernaturi ſunt. CLIN. Certè. A. Sed quibúſnam principibus ſimiles ſunt? quíue illis principes ſimiles, vt poſſibile nobis ſit, minores maioribus comparare? Vtrum aurigæ aliqui certantium bigarum tales ſunt? aut nauium gubernatores? Fortaſſe autem exercituum ducibus conferri poſſunt, vel medicis: qui bella morborum ab humanis corporibus arcent atque propulſant: aut agricolis inimicas orientibus ſtirpibus tempeſtates timentibus cauentibúſque, aut etiam gregum armentorúmque paſtoribus. Nam cùm inter nos conuenerit multorum bonorum, multorúmque malorum, & quidem plurium, plenum eſſe cœlum, immortale aliquod bellum hoc eſt, & mirabili cuſtodia indiget. ſed opitulantur nobis dii ſimul & dæmones. Nos autem deorum dæmonúmque poſſeſſio ſumus. Verùm iniuſtitia & intemperantia vnà cum imprudentia nos corrumpunt. Iuſtitia verò & temperantia cum prudentia, quæ in viribus deorum animatis inhabitant, ſalutem nobis afferunt. Breue autem aliquid horum habitare in nobis manifeſtè hinc licet conſpicere.

CLIN. Non certè. Turpis enim hæc in deos comparatio. ATH. Atqui nec imperatoribus, nec medicis, nec agricolis, nec paſtoribus ſimiliter perſuaſis, nec etiam canibus aſtutia luporum blãdè ſeductis. CLIN. Bona verba quæſo. Hæc enim audienda non ſunt. ATH. Nónne cuſtodum omnium maximi & in maximis rebus dii omnes? CLIN. Ita prorſus. ATH. An optimarum rerum cuſtodes, & in virtute cuſtodiæ nimiùm excellentes, deteriores eſſe dicemus quàm canes hominéſque mediocres, qui nunquam muneribus ab iniuſtis hominibus impiè acceptis iuſtitiam proderent? CLIN. Nequaquam hic impiorum hominum ſermo ferendus eſt, & qui hac opinione laborat, impiorum omnium iure peſſimus & profaniſſimus iudicabitur. ATH. Tria igitur illa quæ propoſuimus, deos videlicet eſſe, omniúmque curam habere, nec præter iuſtum precibus vllis flecti poſſe, ſufficienter oſtendiſſe videmur. C. Certè & his nos rationibus aſſentimus. A. Vehementius quodammodo propter improborum hominum controuerſias diximus. Sed hac de cauſa, ô amice Clinia, contentioſa vſi ſumus oratione, ne praui dicendo ſe viciſſe putantes, licentiam ſibi datam credant faciendi quæcunque velint, & qualiacunque aduerſus deos exiſtiment facienda. hac inquam de cauſa, noua quadam & vehementiori dicẽdi ratione vti voluimus. Quòd ſiquid ad perſuaſionem attulimus, vt iam velint mores ſuos odiſſe & contrarios complecti, probè nobis exordium legum de impietate dictum eſt. C. Speramus ita fore. ſin minus, at genus orationis legumlatori dedecori non erit.

A. Poſt exordiũ ſermo legũ interpres rectè ſequitur: qui impiis omnibus prædicet, vt à ſuis moribus ad pietatẽ ſeſe conuertãt. Aduerſus eos autẽ qui nõ paruerint, lex iſta de impietate ponatur. Siquis impiè quicquam agit vel loquitur, qui fortè præſens fuerit, deos defendat, magiſtratibus ſignificet.

ΚΛ. Μηδαμῶς. ΑΘ. Ἀλλ' ἆρ' ἡνιόχοισί γε ἐν ἁμίλλῃ συντεταγμένοις, πειθόμενοι ὑπὸ δωρεᾶς ἑτέροισι τὴν νίκην ζεύγεσι προδιδόασι; ΚΛ. Δεινὴν γὰρ εἰκόνα λέγοις ἄν, λέγων τὸν λόγον τοῦτον. ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ στρατηγοῖς γε, οὐδ' ἰατροῖς οὐδὲ γεωργοῖς, οὐδὲ νομεῦσι μήν, οὐδὲ ποσὶ κυσὶ κεκηλημένοις ὑπὸ λύκων. ΚΛ. Εὐφήμει· πῶς γὰρ ἄν; Α. Ἀλλ' οὐ πάντων φυλάκων εἰσὶ μέγιστοι καὶ περὶ τὰ μέγιστα ἡμῖν οἱ πάντες θεοί; Κ. Πολύ γε. Α. Τοὺς δὴ κάλλιστά τε πράγματα φυλάττοντας, διαφέροντάς τε αὐτοὺς φυλακῇ πρὸς ἀρετήν, κυνῶν χείρους καὶ ἀνθρώπων μέσων εἶναι φήσομεν, οἳ τὸ δίκαιον οὐκ ἄν ποτε προδοῖεν ἕνεκα δώρων παρὰ ἀδίκων ἀνδρῶν ἀνοσίως διδομένων; Κ. Οὐδαμῶς· οὔτε ἀνεκτὸς ὁ λόγος. τῶν τε περὶ πᾶσαν ἀσέβειαν ὄντων κινδυνεύει πως ὁ ταύτης τῆς δόξης ἀντεχόμενος πάντων ἂν τῶν ἀσεβῶν κεκρίσθαι δικαιότατα κάκιστός τε εἶναι καὶ ἀσεβέστατος. Α. Τὰ μὲν δὴ προτεθέντα τρία, θεοί τε ὡς εἰσὶ καὶ ὡς ἐπιμελεῖς, καὶ παρὰ τὸ δίκαιον ὡς παντάπασιν ἀπαραίτητοι, φαῖμεν ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαί που. Κ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ σύμψηφοί γε τούτοις τοῖς λόγοις ἐσμέν. Α. Καὶ μὴν εἴρηταί γέ πως σφοδρότερον, διὰ φιλονεικίαν τῶν κακῶν ἀνθρώπων. τούτου γε μὴν ἕνεκα, ὦ φίλε Κλεινία, πεφιλονείκηται, μή ποτε λόγοις ἡγῶνται κρατοῦντες ἐξουσίαν εἶναι σφίσιν ἃ βούλονται πράττειν οἱ κακοί, ἃ δὴ καὶ ὅσα καὶ οἷα περὶ θεοὺς διανοοῦνται). προθυμία μὲν δὴ διὰ ταῦτα νεωτέρως εἰπεῖν ἡμῖν γέγονεν. εἰ δέ τι καὶ βραχὺ προὔργου πεποιήκαμεν εἰς τὸ πείθειν πῃ τοὺς ἄνδρας, ἑαυτοὺς μὲν μισῆσαι, τὰ δ' ἐναντία πως ἤθη στέρξαι, καλῶς ἡμῖν εἰρημένον ἂν εἴη τὸ προοίμιον ἀσεβείας πέρι νόμων. Κ. Ἀλλ' ἐλπίς· εἰ δὲ μή, τό γε τοῦ λόγου γένος οὐκ αἰτιάσεται τὸν νομοθέτην.

Α. Μετὰ δὲ προοίμιον τοίνυν λόγος, οἷος ἂν τῶν νόμων ἑρμηνεύς, ὀρθῶς γίγνοιτο ἡμῖν, προαγορεύων ἐξίστασθαι πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι τρόπων τῶν αὐτῶν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς. τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις, ἀσεβείας ὅδε ἔστω πέρι νόμος· Ἐάν τις ἀσεβῇ λόγοις εἴτ' ἔργοις, ὁ παρατυγχάνων ἀμυνέτω, σημαίνων πρὸς ἄρχοντας

D E F

πων φεύγουσι, καὶ τοὺς δικαίους στέργουσιν. οἷς δ' ἂν πρὸς C τῇ δόξῃ τῇ θεῶν ἔρημα εἶναι πάντα, ἀκράτειαί τε ἡδονῶν καὶ λυπῶν προσπέσωσι, μνῆμαί τε ἰσχυραὶ καὶ μαθήσεις ὀξεῖαι παρῶσι, τὸ μὲν μὴ νομίζειν θεοὺς, ἀμφοῖν ἂν ἐνυπάρχοι κοινὸν πάθος· τῇ δὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων λώβῃ, τὸ μὲν ἐλάττω, τὸ δὲ πλείω κακὰ ἐργάζοιτ' ἄν. ὁ μὲν γὰρ λόγῳ τε ἂν περὶ θεοὺς παρρησίας εἴη μεστὸς, καὶ περὶ θυσίας τε καὶ ὅρκους· καὶ τῶν ἄλλων καταγελῶν, τάχ' ἂν ἑτέρους τοιούτους ἀπεργάζοιτο, δίκης μὴ τυγχάνων. ὁ δὲ δοξάζων μὲν καθάπερ ἅτερος, εὐφυὴς δὲ ἐπικαλούμενος, δόλου δὲ καὶ ἐνέδρας πλήρης, ἐξ ὧν μάντεις τε κατασκευάζονται πολλοὶ καὶ περὶ πᾶ- D σαν τὴν μαγγανείαν κεκινημένοι. γίγνονται δὲ ἐξ αὐτῶν ἔστιν ὅτε καὶ τύραννοι καὶ δημηγόροι καὶ στρατηγοὶ καὶ τελεταῖς δὲ ἰδίαις ἐπιβεβουλευκότες, σοφιστῶν τε ἐπικαλουμένων μηχαναί. τούτων δὴ πολλὰ μὲν εἴδη γένοιτ' ἄν· τὰ δὲ νόμων ἄξια θέσεως, δύο· ὧν τὸ μὲν εἰρωνικὸν, τὸ οὐχ ἑνὸς οὐδὲ δυοῖν ἄξια θανάτοιν ἁμαρτάνον· τὸ δὲ, νουθετήσεως ἅμα καὶ δεσμῶν δεόμενον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θεοὺς νομίζειν ἀμελεῖν, δύ' ἕτερα γεννᾷ· καὶ τὸ παραιτητοὺς, ἄλλα δύο. τούτων δὴ ταύτῃ διεστηκότων, τοὺς μὲν ὑπ' ἀνοίας, ἄνευ κακῆς ὀργῆς τε καὶ ἤθους γεγενημένους, εἰς τὸ σωφρονιστήριον ὁ δικαστὴς τι- E θέμενος νόμῳ, τιθέσθω μηδὲν ἔλαττον ἐτῶν πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ μηδεὶς τῶν πολιτῶν αὐτοῖς ἄλλος συγγιγνέσθω, πλὴν οἱ τοῦ νυκτερινοῦ ξυλλόγου κοινωνοῦντες, ἐπὶ νουθετήσει τε καὶ τῇ τῆς ψυχῆς σωτηρίᾳ ὁμιλοῦντες. ὅταν δ' ὁ χρόνος αὐτοῖς ἐξέλθῃ τῶν δεσμῶν, ἐὰν μὲν δοκῇ τις σωφρονεῖν αὐτῶν, οἰκείτω μετὰ τῶν σωφρόνων· ἐὰν δὲ μὴ, ὀφλὼν δ' αὖθις τῆς τοιαύτης δίκης, θανάτῳ ζημιούσθω. ὅσοι δ' ἂν θηριώδεις γένωνται, πρὸς τῷ θεοὺς μὴ νομίζειν, ἢ ἀμελεῖς ἢ παραιτητοὺς εἶναι, καταφρονοῦντες δὲ τῶν ἀνθρώπων, ψυχαγωγῶσι μὲν πολλοὺς τῶν ζώντων, τοὺς δὲ τεθνεῶτας φάσκοντες ψυχαγωγεῖν, καὶ θεοὺς ὑπισχνού- F μενοι πείθειν ὡς θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς καὶ ἐπῳδαῖς γοητεύοντες, ἰδιώτας τε καὶ ὅλας οἰκίας καὶ πόλεις χρημάτων χάριν ἐπιχειρῶσι κατ' ἄκρας ἐξαιρεῖν· τούτων δὴ ὃς ἂν ὄφλων εἶναι δόξῃ, τιμάτω τὸ δικαστήριον αὐτῷ κατὰ νόμον, δεδέσθαι μὲν ἐν τῷ τῶν μεσογείων δεσμωτηρίῳ·

voluptates doloréſque ſunt: acumine etiam, & memoria pollent. Vtriſque id eſt commune, vt eſſe deos negent. In hoc autem differunt, quòd cæteris hominibus ille minus, hic plus nocet. Ille quidem liberè aduerſus deos, ſacrificia, iuſiurandum obloquitur: atque ita alios deridendo, niſi puniatur, multos forſan ſibi ſimiles faciet. Hic verò eandem habet opinionem, ſed acriori ingenio præditus vulgo putatur, dolóque & inſidiis plenus eſt. Ex iſtis multi ſortilegi fiunt, & ad omne veneficii maleficiiq́ue genus prompti. Fiunt præterea ex iſtis nonnunquam tyranni, exercituum duces, cõcionatores, & qui ſolennitatibus priuatis inſidiantur, & qui homines captiunculis ſophiſtarum decipiunt. Horum profectò multæ quidem ſunt ſpecies: ſed legum poſitione dignæ duæ: quarum quæ diſſimulatione referta eſt, ſcelera parit non vna tantum morte vel duabus digna, ſed pluribus. Altera caſtigatione ſimul & vinculis indiget. Similiter opinio qua dii negligentes exiſtimantur, duo gignit: & qua facilè votis muneribúſque placabiles, alia duo. Cùm ita impij diſtincti ſint: eos quidem qui non malis moribus, ſed amentia quadam tales facti ſunt, in correctionis carcerem non minus quàm quinquennium permanſuros iudex coniiciat. Quo in tempore nullus cum ipſis ciuium colloquatur, præter eos qui nocturni cœtus participes ſunt: hi verò admonentes, ad ſalutem animæ colloquantur. Cùm autem vinculorum tempus exactum fuerit, qui modeſtior factus eſt, vnà cum modeſtis habitet: quod ſi rurſus impietatis crimine condemnabitur, morte plectatur. Sed ſunt nonnulli qui ad eam opinionem quòd dii ſint, vel negligentes vel placabiles ſint, immanes quoque fiunt, hominéſque deſpiciunt, & viuentes ad ſe multos alliciunt, attrahúntque: necnon defunctos ſe trahere conſolarique dicunt, profitentúrque ſe deos ipſos cantibus, ſacrificiis, votiſque mulcere. Et hoc lenocinio conantur idiotas, domos item, & ciuitates vniuerſas pecuniarum gratia perdere. Eorũ qui damnatus fuerit in mediterraneis carceribus vinciatur,

nec vllus

ceri. Phantaſmatibus commoti vigilantes, & in ſomniis ſimiliter multa ſe vidiſſe præ formidine recordati, vbi remedia ſingulis afferre conantur, aris ſacelliſque omnes domos viróſque replerunt. Quorum omnium gratia lex iſta ponenda eſt, ac præterea impiorum cauſa, ne iſta ſibi operationibus vſurpantes, ſacella & aras ſuis in domibus ſtatuant, puténtque deos clàm votis ſacrificiiſque placare: atque ita in infinitum ſuam iniuſtitiam augeant, vnde tam ad ſe quàm ad eos qui ſibi iſta permittunt, quamuis ill meliores ſint, indignationem deorum prouocent: quo pacto tota ciuitas iure quodammodo impietatis crimine teneatur. Legum quidem latori deus minimè iraſcetur. Lex enim ſit, Sacella deorum neminem in priuatis domibus poſſidere. Si verò quiſpiam habuiſſe, ſacrificaſſéque alibi quàm in publicis depræhendadatur: qui ſenſit, ad legum cuſtodes deferat. Ipſi autem ſi nihil magni ſceleris à fœmina ſiue à viro factum ſit, ad publica templa iubeant priuata ſacra deferri: & ſi non ilico delata fuerint, mulctent, donec deferantur. Siquis autem non puerilem, ſed nefariam impietatem commiſerit, ſiue in ſuis priuatim, ſiue in publico deorum cultu ſacrificando deliquerit, morte vt impurè ſacrificans condemnetur. Puerile verò eſſe vel non, cuſtodes legum iudicent, tractóſque ita impios in iudicium impietatis reos eſſe declarent.

ὅπῃ τις ἂν ἀπορῇ, καὶ τοὐναντίον, ὅταν εὐπορίας τινὸς λάβωνται, καθιεροῦν τε τὸ παρὸν ἀεί, καὶ θυσίας εὔχεσθαι, καὶ ἱδρύσεις ὑπισχνεῖσθαι θεοῖς καὶ δαίμοσι, καὶ παισὶ θεῶν· ἔν τε φάσμασιν ἐγερθέντας διὰ φόβους καὶ ἐν ὀνείροις, ὡσαύτως ὄψεις πολλὰς ἀπομνημονεύοντας, ἑκάστῃσί τε αὐτῶν ἄκη ποιουμένους, βωμοὺς καὶ ἱερά, πάσας μὲν οἰκίας, πάσας δὲ κώμας, ἔν τε καθαροῖς ἱδρυομένους ἐμπιπλάναι, καὶ ὅπῃ τις ἔτυχε τῶν τοιούτων. ὧν ἕνεκα χρὴ πάντων ποιεῖν κατὰ τὸν νῦν λεγόμενον νόμον· πρὸς τούτοις δέ, ἕνεκα
D τῶν ἀσεβούντων· ἵνα μὴ καὶ ταῦτα κλέπτοντες πράξεσιν, ἱερά τε καὶ βωμοὺς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱδρυόμενοι, λάθρα τοὺς θεοὺς ἵλεως οἰόμενοι ποιεῖν θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς, εἰς ἄπειρον τὴν ἀδικίαν αὐξάνοντες, αὑτοῖς τε ἐγκλήματα πρὸς θεῶν ποιῶνται, καὶ τοῖς ἐπιτρέπουσιν, οὖσιν αὐτῶν βελτίοσι· καὶ πᾶσα οὕτως ἡ πόλις ἀπολαύῃ τῶν ἀσεβῶν τρόπον τινὰ δικαίως. τὸν μὲν δὴ νομοθέτην ὁ θεὸς οὐ μέμψεται. κείσθω γὰρ ὁ νόμος οὗτος, μὴ κεκτῆσθαι θεῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱερά. τὸν δὲ φανέντα κεκτημένον ἕτερα καὶ ὀργιάζοντα πλὴν τὰ δημόσια, ἐὰν μὲν ἀδικῶν μηδὲν τῶν μεγάλων
E καὶ ἀνοσίων εἰργασμένος ἀνὴρ ἢ καὶ γυνὴ κέκτηταί τις, ὁ μὲν αἰσθόμενος εἰσαγγελλέτω τοῖς νομοφύλαξιν· οἱ δὲ προσταττόντων εἰς τὰ δημόσια ἀποφέρειν ἱερὰ τὰ ἴδια. μὴ πείθοντες δέ, ζημιούντων, ἕως ἂν ἀπενεχθῇ. ἐὰν δέ τις ἀσεβήσας μὴ παιδίων ἀλλ' ἀνδρῶν ἀσέβημα ἀνοσίων γένηται φανερός, εἴτε ἐν ἰδίοις ἱδρυσάμενος, εἴτ' ἐν δημοσίοις θύσας ἱερὰ θεοῖς οἱστισινοῦν, ὡς οὐ καθαρὸς ὢν θύων, θανάτῳ ζημιούσθω. τὸ δέ, παιδίων ἢ μή, κρίναντες νομοφύλακες, εἰς τὸ δικαστήριον οὕτως εἰσαγαγόντες, τὴν τῆς ἀσεβείας δίκην τούτοις ἐπιτελούντων.

re, ſeu iurare etiam: imo verò & rem venalem laudare, & in ... [illegible]
dijs inuocatis mendacium dicat, aut decipiat, aut adulterare verbo vel re quicquam audeat, niſi deo velit odio eſſe: cui quidem primũ odio eſt, qui falſo iurans deos parui pendit: deinde qui corã maioribus ſe mentitur. Et vide iterum atque iterũ quàm libera & integra Plato optet ingenia ciuiũ, à quibus omnem cauponandi licentiã procul expellit. Addit quoque tũ opulẽtiam, tum egeſtatem eſſe morbum ingeniorũ. Inde enim inflatiores, hinc debiliores abiectioresque homines fieri. Vbi verò ait Palladẽ, Vulcanũque, & Martẽ artibus præſidere, ex multis Platonis myſterijs alibi atque alibi traditis collige: Ioui ſummo mundi architecto trinitatem quãdam numinum, quam opificiam Platonicè nominamus, ſemper aſtare. In qua quidem trinitate prima ſit Pallas: ſecundus autem Vulcanus: Mars verò tertius. Sed quemadmodum trinitas tota ad Iouem ipſum, à quo eſt, refertur: ita fermè Vulcanus & Mars referuntur ad Palladem. Mitto nunc quòd in Marte potẽtiam: in Pallade ſapientiã: in Vulcano igneum ſpiritum ſomniaſſe videtur. Tria certè ad ipſam Iouis artem qua vniuerſum perficit, requiruntur. Primum quidem ratio ipſa per quam ſingula ſit facturus. Secundum efficax eorum quæ ratione conceperat expeditio. Tertium eorum quæ in effectu expedienda ſunt, ſalus atque defenſio. Ideam primi Palladem, ſecũdi Vulcanum, tertij Martem nominat. Et quia vtrunque ſcilicet tam conſeruatio ſiue defenſio, quàm expeditio vel expreſſio rerum, indiget ratione atque ſapientia: ideo Pallas & Vulcano præeſt & Marti: & quicquid vel à Vulcano fabricatur, vel à Marte poſtquam fabricatum eſt, defendit, & in ſua forma ſeruatur, Pallade duce peragitur. Horum verò trium in arte diuina regnantium, tria quoque in natura videmus veſtigia: per Palladem quidem, ordinem quo ſingula diſponuntur: per Vulcanum verò, efficacem progreſſum & promptum quaſi partum ad quæ omnia properant: per Martem denique munitiſſimam ſtructuram à generantibus adhibitam genitis: & varia propugnacula naturam propriam à contrarijs defendentia. Tria ſimiliter in arte humana quidem omni, maximè verò ciuili eſſe debent: vt ſingula & ſapienter prius quàm fiant excogitentur. & maturè ſtrenuéque expediantur: & ea forma quæ excogitata exprom ptáque ſunt, ſeruentur atque fortiter defendantur. Et vt cognoſcamus artem humanam in his omnibus abſoluendis non minus quàm naturam ab ipſo deo ideiſque pendere: inquit tres illos deos humanis artibus præſidere. At ne ſolas à dijs artes habuiſſe putemus, addit deos vitæ datores revereri maximè omnium oportere: adeo vt vel eorum nomina non ſint vel impudenter vel temere proferenda: ſed omnia vel minima ad eos pertinentia, purè, reuerenter, caſtéque tractanda. Quibus præceptis nihil poteſt ſanctius excogitari: ſi modò non deos, ſed deum nominaſſet. Sed ecce vnam Iouis ſummi ſubſtantiam introduxit: neque multiplicauit ſubſtantias, dum multiplicaret ideas. quidnam vltrà in eo deſideramus? Quinetiam vbi deos nominat, non aliter ſentit quàm qui dixit: Millies mille miniſtrabant ei. Neque verò ſilentio prætereundum eſt, quod ait animam à deo vitam accipere, intelligendam eſſe vitam mediam inter illam quæ in æternitate manet, qualis eſt angelica tota ſimul, atque illam quæ quodam tempore clauditur. Mediam inquam, ex æternitate temporéque compoſitam: in qua cæli inſtar ſubſtantia quidem ſemper manet, actio verò & affectio fluit ſemper. Ideóque in libro ſuperiore, animam dixit & eſſe ſimul & fieri, eſſéque imperdibilem: non tamen æternam, qua lege ſunt dij, id eſt non omnino manentem. Dixit autem deos, id eſt angelos, manere: non ex ſe quidem, ſed lege diuina, eos per ſe mobiles æterne ſiſtente. Ait corpus quoque imperdibile eſſe, corpus certè cæleſte. Forte verò & elementale, quatenus & elementorum moles, & materia prima non diſperduntur: ex quibus in Politico inquit corpus idem quandoque diuinitus recreari. Notabis vbi de teſtamentis loquitur, & perſonam & rem cuiuslibet eius, non ſuypſius eſſe, ſed patriæ. Item vbi de orphanorum cura tractatur, animas defunctorum res noſtras ſentire atque curare, ſentire inquam per corpus cæleſte atque aereum: & curare præ alijs alia, ad quæ vel natura, vel habitu, vel diuina prouidentia magis afficiuntur. Præſertim animas quæ cùm mediam tenuerint vitam, mediam quoque obtinent regionem. Mediam dico tum ſitu, tum qualitate. Situ quidem inter cælum & terram, qualitate verò inter beatitudinem ſummam extremámque miſeriam. Meminiſſe nanque oportet in libro ſuperiore fuiſſe dictum: quemadmodum certa quædam naturæ congrua loca & conuenientes naturas aſciſcunt, ſic animas cùm factæ ex ſe tales fuerint aut tales, conſequenter pro ſimilitudinis ipſius natura ad gradus ſedéſque & ſimiles & ſimilium tranſmigrare: vt cæleſtes quidem factæ, cæleſtia, terrenæ verò terrena, aereæ autem aerea petant. Profectò

SEQVITVR vt dicamus de pactis: conuenientémque iis ordinem tribuamus. Simplex autem illud ſit: vt nec mea quiſquam pro viribus tangat, nec moueat meorum quicquam etiam minimum, niſi mihi perſuaſerit. Atque ego idem dum mentis compos fuero, alienis in rebus efficiam. In primis quidem theſaurum cùm dicimus quem ſibi quiſque & ſuis depoſuit, qui meorum parentum non erat, nec reperire vnquam optarim, nec ſi repererim, moueam: nec ariolis depoſitum accipere conſulentibus credam. Nunquam enim mihi tantum pecunia proderit, ſi accepero: quantum virtute animi iuſtitiáque excellam, ſi non accepero. Pro poſſeſſione igitur pecuniæ melior mihi poſſeſſio animi iuſtitia erit, ſi virtutem diuitiis præpoſuero. Quippe cùm bene de multis dicatur: quæ immobilia ſunt, mouenda non eſſe: perpulchre etiam de hoc vno dicetur. Sed vulgatæ quoque de his rebus famæ credendum eſt, generationi hæc liberorum non conferre. Siquis verò de liberis non curet, legiſque latorem negligat: ac ideo quæ nec ipſe, nec ſuorum aliquis depoſuit, eo inuito qui depoſuit, auferat: is legem illam optimam & ſimpliciſſimam aſpernatur, quam generoſus vir promulgauit, qui dixit, Quæ non depoſuiſti, ne tollas. Quid ergo hunc pati oportet, qui hos duos legiſlatores deſpexerit, quódque ipſe non depoſuit, ſuſtulit: nec paruum quiddam quod abſtulit, ſed magnus theſaurus fuerit? Quæ pœna huic à diis debeatur, deus quidem ipſe nouit. Quæ verò ab hominibus, declarabimus. Qui primus viderit, iudicibus indicet. Ac ſi in vrbe delictum eſt, ædilibus: ſin verò in

A ΤΟ δὴ μετὰ ταῦτ' εἴη ξυμβόλαια ἂν πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν δεόμενα προσηκούσης τάξεως. ἁπλοῦν δέ γ' ἐστί που τό γε τοιοῦτον· μήτε τῶν τις τῶν ἐμῶν χρημάτων ἅπτοιτο εἰς δύναμιν, μηδ' αὖ κινοίη μηδὲ τὸ βραχύτατον, ἐμὲ μηδαμῇ μηδαμῶς πείθων. κατὰ ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ περὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐγὼ δράτω, νοῦν ἔχων ἔμφρονα. θησαυρὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον τῶν
B τοιούτων, ὅν τις αὑτῷ καὶ τοῖς αὑτοῦ κειμήλιον ἔθετο, μὴ τῶν ἐμῶν ὢν πατέρων, μήτ' εὑρεῖν ποτε θεοῖς εὐξαίμην, μήτ' εὑρὼν κινήσαιμι· μηδ' αὖ τοῖς λεγομένοις μάντεσιν ἀνακοινωσαίμην τοῖς ἁμωσγέπως μοι ξυμβουλεύουσιν ἀνελεῖν τὴν γε παρακαταθήκην. οὐ γὰρ ποτε τοσοῦτον εἰς χρημάτων ὠφεληθείην ἂν κτῆσιν, ἀνελών, ὅσον εἰς ὄγκον πρὸς ἀρετὴν ψυχῆς καὶ τὸ δίκαιον ἐπιδιδοίην ἄν, μὴ ἀνελόμενος· κτῆμα ἀντὶ κτήματος ἄμεινον ἐν ἀμείνονι κτησάμενος· δίκην ἐν
C τῇ ψυχῇ πλούτου προτιμήσας ἐν οὐσίᾳ κεκτῆσθαι προτέραν. ἐπὶ πολλοῖς γὰρ δὴ λεγόμενον εὖ τὸ μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, καὶ περὶ τούτου λέγοιτ' ἄν, ὡς ἑνὸς ἐκείνων ὄντος. πείθεσθαι δὲ χρὴ καὶ τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα λεγομένοις μύθοις, ὡς εἰς παίδων γενεὰν οὐ ξύμφορα τὰ τοιαῦτα. ὃς δ' ἂν παίδων τε ἀκηδὴς γίγνηται, καὶ τὸν θέντα τὸν νόμον ἀμελήσας, ἃ μήτε αὐτὸς κατέθετο μήτε αὖ πατέρων τις πατήρ, μὴ πείσας τὸν θέμενον, ἀνέληται, κάλλιστον νόμον διαφθείρων καὶ ἁπλούστατον, καὶ οὐδαμῇ ἀγεννοῦς ἀνδρὸς νομοθέτημα,
D ὃς εἶπεν, ἃ μὴ κατέθου, μὴ ἀνέλῃ· τούτοιν τοῖν δυοῖν νομοθέταιν καταφρονήσας, καὶ ἀνελόμενος, οὔ τι σμικρόν, ὃ μὴ κατέθετο αὐτός, πλῆθος δ' ἔστιν ὅτε θησαυροῦ παμμεγέθους, τί χρὴ πάσχειν; ὑπὸ μὲν δὴ θεῶν, ὁ θεὸς οἶδεν· ὁ δὲ κατιδὼν πρῶτος, ἀγγελλέτω· ἐὰν μὲν ἐν ἄστει γίγνηται τὸ τοιοῦτον, τοῖς ἀστυνόμοις· ἐὰν δὲ τῆς πόλεως ἐν ἀγορᾷ που, τοῖσι ἀγορανόμοις. ἐὰν δὲ τῆς ἄλλης χώρας

μὲν ἀπογεγραμμένον ᾖ παρὰ τοῖς ἄρχουσι τὸ κτῆμα κατὰ νόμον, τὸν ἔχοντα καλείσθω πρὸς τὴν ἀρχὴν ὁ δὲ καθιστάτω. δηλωθὲν δὲ ἐμφανῶς, ἐὰν ἐν τοῖς γράμμασιν ἀπογεγραμμένον φαίνηται ποτέρου τῶν ἀμφισβητούντων, ἔχων ἐκεῖνος ἀπίτω. ἐὰν δὲ τινος ἄλλου τῶν μὴ παρόντων, ὁπότερος ἂν μὴ παράσχοι τὸν ἐγγυητὴν ἀξιόχρεων ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος, ὡς παραδώσων ἐκείνῳ, κατὰ τὴν ἐκείνου ἀφαίρεσιν ἀφαιρείσθω. ἐὰν δὲ παρὰ τοῖς ἄρχουσι τὸ ἀμφισβητούμενον μὴ ἀπογεγραμμένον ᾖ, κείσθω μὲν μέχρι δίκης παρὰ τρισὶ τῶν ἀρχόντων τοῖς πρεσβυτάτοις· ἐὰν δὲ τὸ μεσεγγυηθὲν θρέμμα ᾖ, ὁ ἡττηθεὶς περὶ αὐτοῦ δίκῃ, τὴν τροφὴν ἐκτινέτω τοῖς ἄρχουσι. τὴν δὲ κρίσιν διαδικαζόντων ἐν τρισὶν ἡμέραις οἱ ἄρχοντες. Ἀγέτω τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ὁ βουλόμενος, ἐὰν ἔμφρων ᾖ, χρησόμενος ὅτι ἂν ἐθέλῃ τῶν ὁπόσα ὅσια· ἀγέτω δὲ καὶ ὑπὲρ ἄλλου τῶν οἰκείων ἢ φίλων τὸν ἀφεστῶτα ἐπὶ σωτηρίᾳ. ἐὰν δέ τις ἀφαιρῆταί τινας εἰς ἐλευθερίαν ὡς δοῦλον ἀγόμενον, μεθιέτω μὲν ὁ ἄγων, ὁ δὲ ἀφαιρούμενος, ἐγγυητὰς τρεῖς ἀξιόχρεως καταστήσας, οὕτως ἀφαιρείσθω κατὰ ταῦτα, ἄλλως δὲ μή. ἐὰν δὲ παρὰ ταῦτα τις ἀφαιρῆται, τῶν βιαίων ἔνοχος ἔστω, καὶ ἁλοὺς, τὴν διπλασίαν τοῦ ἐπιγραφέντος βλάβους τῷ ἀφαιρεθέντι τινέτω. ἀγέτω δὲ καὶ τὸν ἀπελεύθερον, ἐάν τις μὴ θεραπεύῃ τοὺς ἀπελευθερώσαντας, ἢ μὴ ἱκανῶς. θεραπεία δὲ, φοιτᾶν τρὶς τοῦ μηνὸς τὸν ἀπελευθερωθέντα πρὸς τὴν τοῦ ἀπελευθερώσαντος ἑστίαν, ἐπαγγελλόμενον ὅτι χρὴ δρᾶν τῶν δικαίων καὶ ἅμα δυνατῶν. καὶ περὶ γάμου ποιεῖν ὅτι περ ἂν συνδοκῇ τῷ γενομένῳ δεσπότῃ. πλουτεῖν δὲ τοῦ ἀπελευθερώσαντος μὴ ἐξεῖναι μᾶλλον. τὸ δὲ πλέον γιγνέσθω τοῦ δεσπότου. μὴ πλείω δὲ εἴκοσιν ἐτῶν μένειν τὸν ἀφεθέντα, ἀλλὰ καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ξένους, ἀπιέναι λαβόντα τὴν αὑτοῦ πᾶσαν οὐσίαν, ἐὰν μὴ πείσῃ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν ἀπελευθερώσαντα. ἐὰν δὲ καὶ τῷ ἀπηλευθερωμένῳ ἢ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ξένων οὐσία πλείων γίγνηται τοῦ τρίτου τιμήματος, ᾗ ἂν τοῦτο ἡμέρᾳ γένηται, τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας λαβὼν ἀπίτω τὰ ἑαυτοῦ. καὶ μηδεμία τῆς μονῆς παραίτησις ἔτι τούτῳ παρὰ τῶν ἀρχόντων γιγνέσθω. ἐὰν δέ τις ἀπειθῶν τούτοις, εἰσαχθεὶς εἰς δικαστήριον ὄφλῃ, θανάτῳ τε ζημιούσθω, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ γιγνέσθω δημόσια.

C pta eſt ſecundum legem, vocetur ad magiſtratus qui tenet. Réque ipſa patefacta, ſi conſcriptum eſt alterius de aduerſariis rem eſſe, ille ipſe habeat. Quòd ſi neutrius eſſe, ſed abſentis cuiuſquam inueniatur, qui ſufficientem fideiuſſionem nõ dederit, illi ſe abſenti cuius eſt, rem traditurũ, is tantundem deponere cogatur. Verùm ſi apud magiſtratus res qua de agitur, conſcripta non ſit, tunc apud tres inter magiſtratus ſeniores vſque ad latã ſententiam deponatur: ac ſi animal eſt de quo ambigitur, lata ſententia quæ cecidit cauſa, magiſtratibus ipſis impendium alimentorum reſtituat. Tribus verò diebus id iudicium abſoluatur. Mentis D quilibet compos ſeruum ſuum honeſtè ipſo vſurus, ducat quò velit: ducat etiam amicorum neceſſariorúmve nomine, vt fugitiuum reſtituat in gratiam. Quòd ſi quis aliquem vt ſeruum ductum ad libertatem vendicet, dimittat quidem qui duxit: qui verò ita adducitur, ſi tres fideiuſſores dignos præbuerit, ſic iure ſit ereptus. Aliter ſi abduxerit, vim intuliſſe videatur: damnatúſq; duplum damni ei reſtituat, à quo abſtulit. Libertum quoq; ſuum vnuſquiſque ducere poſſit, ſi ab eo non colitur, aut ſi nõ ſufficienter colitur. Cultus autem eſt, primùm vt ter domini domum menſibus ſingulis E veniat: paratúmq; oſtendat facere quicquid honeſtum poſſibiléq; ſibi ſit: deinde vt de matrimonio quicquid domino videtur, faciat. Nec ei liceat maiores ſibi diuitias comparare quàm ille poſſideat qui liberauit: ſed quicquid plus habuerit, domino detur. Libertus autem ſicut & peregrini, vltra viginti annos in ciuitate non maneat: ſed poſt id temporis, bonis ſuis acceptis abeat: niſi domino quondam ſuo & magiſtratibus perſuaſerit. Si autem liberti & peregrini alicuius bona tertiũ cenſum exceſſerint, trigeſimo die poſtea quàm hoc factum depræhenſúmve ſit, rebus ſuis acceptis recedat, nec vlla ipſi vlterius manendi facultas à F magiſtratibus concedatur. Huic legi ſiquis non obtemperaſſe condemnatus fuerit, morte plectatur, & bona ſua in publicum redigantur.

vel eo morbo quem ſacrum appellant, aut alia qua uis plurimis occulta & longa & ægre ſanabili corporis ſiue mentis ægritudine laborantem, ſi medicus aut gymnaſticus emit, reddere non liceat. Sed nec etiam quando venditor emptori cuiuis veritatem prædixerit. Sin autem artifex aliquis huiuſmodi rerum peritus, ignaro & rudi cuipiam tale aliquid vendidit, qui emit, citra ſex menſes in aliis, in morbo verò ſacro vſque ad annum integrum reddere poſſit. Iudicium verò harum rerum apud medicos agatur: quos communi conſenſu litigantes elegerint. Et qui cõdemnatus fuerit, duplum pretii eius quo vendidit emptori perſoluat. Quòd ſi imperitus imperito vendidit, quemadmodum de ſuperioribus dictum eſt, redditio iudiciúmque fiat: & qui conuictus fuerit, ſimplex pretium deferat. Quãdo quis homicidam vendidit, ſi ſciens quidem ſcienti, non reddatur, ſi neſcienti, tunc reddatur, quando ſenſerit emptor. Id verò iuniores de legum cuſtodibus quinque cognoſcant. Ac ſi non ignoraſſe inuenietur, emptoris domum primo ſecundum legem interpretum à piaculis purget: deinde pretij triplum illi deponat. Qui nummos pro nummis, aut quæuis animalia, & cætera quæcunque velit, commutat, nec afferat nec accipiat adulteratum quicquam, legémque iſtam diligenter obſeruet. Sed huic quoque legi, quemadmodum legibus aliis, exordium præponatur. Adulterationem quidem, mendacium, deceptionémque quaſi genus vnum putare oportet. In quo ſanè multorum damnandus eſt ſermo: qui hoc ipſo, quandocunque opportune fit, rectè ſe vti affirmant. Cúmque occaſionem ipſam vbi & quando non determinent, & ſibi & aliis hoc verbo multum officiunt. Legis autem lator ita interminatum iſtud non omittet:

ου λάβῃ μὴ ἐλάττω δραχμῶν πεντήκοντα, διαμενέτω κατὰ πόλιν ἐξ ἀνάγκης δέκα ἡμέρας· ὁ δὲ πριάμενος ἴστω τὴν οἰκίαν τοῦ ἀποδομένου, τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐγκλημάτων εἵνεκα, ὅταν γίγνεσθαι χρείη, καὶ τῆς ἀναγωγῆς τῆς κατὰ νόμους εἵνεκα. ἡ δὲ κατὰ νόμους ἀναγωγή, καὶ μή, τῇδε ἔστω. ἐάν τις ἀνδράποδον ἀποδῶται κάμνον φθόῃ, ἢ λιθιῶν, ἢ στραγγουριῶν, ἢ τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ νόσῳ, ἢ καὶ ἑτέρῳ τινὶ ἀδήλῳ τοῖς πολλοῖς νοσήματι μακρῷ καὶ δυσιάτῳ κατὰ τὸ σῶμα, ἢ κατὰ τὴν διάνοιαν, ἐὰν μὲν ἰατρῷ τις ἢ γυμναστῇ, μὴ ἀναγωγῆς ἔστω

D τούτῳ πρὸς τὸν τοιοῦτον τυχεῖν· μηδ᾽ ἐὰν τἀληθὲς τις προείπῃ, ἀποδῶταί τῳ. ἐὰν δέ τις ἰδιώτῃ τι τῶν τοιούτων ἀποδῶται δημιουργός, ὁ πριάμενος ἐν τοῖς ἓξ μησὶν ἀναγέτω, πλὴν τῆς ἱερᾶς. ταύτης δ᾽ ἐν τοῖς ἐνιαυτοῦ τὴν ἀναγωγὴν ἐξέστω ποιεῖσθαι τῆς νόσου. διαδικαζέσθω δὲ ἔν τισι τῶν ἰατρῶν, οὓς ἂν κοινῇ προβαλλόμενοι ἕλωνται. ὁ δὲ ὀφλὼν τὴν δίκην, διπλάσιον ἀποτινέτω τῆς τιμῆς ἧς ἂν ἀποδῶται. ἐὰν δὲ ἰδιώτῃ τις ἰδιώτης, ἀναγωγὴν μὲν εἶναι, καθάπερ καὶ τοῖς πρόσθεν ἐρρήθη, καὶ τὴν διαδικασίαν· ὁ δὲ ὀφλών, τὴν τιμὴν ἁπλῆν ἀποτινέτω. ἐὰν δὲ ἀνδροφόνον ἀποδῶταί τις

E τῳ, εἰδότι μὲν εἰδώς, μὴ τυγχανέτω ἀναγωγῆς τοῦ τοιούτου τῆς πράσεως· μὴ εἰδότι δὲ τὴν μὲν ἀναγωγὴν εἶναι τότε ὅταν τις αἴσθηται τῶν πριαμένων. ἐν πέντε δὲ τῶν νομοφυλάκων τοῖς νεωτάτοις εἶναι τὴν κρίσιν. εἰδὼς δὲ ἂν κριθῇ, τάς τε οἰκίας τοῦ πριαμένου καθηράτω κατὰ τὸν τῶν ἐξηγητῶν νόμον, τῆς τιμῆς τε ἀποδότω τῷ πριαμένῳ τριπλάσιον. ὁ δὲ ἀλλαττόμενος ἢ νόμισμα ἀντὶ νομίσματος, ἢ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὁτιοῦν, ἢ καὶ μὴ ζῴων, ἀκίβδηλον πᾶν διδότω καὶ δεχέσθω, τῷ νόμῳ συνεπόμενος. προοίμιον δέ, καθάπερ ἄλλων νόμων, δεξώμεθα καὶ περὶ

F ὅλης ταύτης τῆς κακίας. κιβδηλείαν δὲ χρὴ πάντα ἄνδρα διανοηθῆναι καὶ ψεῦδος καὶ ἀπάτην, ὡς ἕν τι γένος ὂν τοῦτο, ᾧ τὴν φήμην ἐπιφέρειν εἰώθασιν οἱ πολλοί, κακῶς λέγοντες, ὡς ἐν καιρῷ γιγνόμενον ἑκάστοτε τὸ τοιοῦτον, πολλάκις ἂν ὀρθῶς ἔχοι. τὸν δὲ καιρὸν δέ, καὶ ὅπου, καὶ ὁπότε, ἀτάκτως καὶ ἀορίστως ἐῶντες, τῇ λέξει ταύτῃ πολλὰ ζημιοῦνταί τε καὶ ζημιοῦσιν ἑτέρους. νομοθέτῃ δὲ οὐκ ἐξὸν τοῦτο ἀόριστον ἐᾶν,

... beneficiis donatos remittunt: ſed vt inimicos atque captiuos crudeliter ſe redimere cogunt, rebúſque omnibus ſpoliant. Hæc autem cæteráque huiuſmodi in his omnibus turpiter acta, faciunt vt huiuſmodi ſtudia quæ indigentibus opem ferunt, calumniæ ſint ſubiecta. Quorum remedium à latore legum excogitãdum eſt. Rectum igitur eſt illud, & iam olim prouerbio celebratũ: Arduum eſſe aduerſus duo contrariáque pugnare. Quemadmodum in multis aliis morbis, & in iſto contingit. Pugna enim nunc nobis ad duo imminet, diuitias atq; egeſtatem: quorum alterum hominum animum deliciis mollitiéque corrumpit: alterum doloribus ad impudentiam trudit. Quod igitur remedium in ciuitate prudenter inſtituta ad pellendum hunc morbum excogitabimus? Dãda eſt opera primùm, vt quàm minimo pro viribus cauponum genere in ciuitate vtamur. Deinde his hominibus cauponandi artes commendandæ ſunt, quibus corruptis non magnum ciuitas detrimentum incurrat. Tertiò inuenienda via & ratio eſt, ne facilè impudentia atque illiberalitate illorum hominum animi repleantur. His dictis hæc Magneſientibus lex de huiuſmodi rebus bona fortuna feratur: quorum vrbem deus erigens, colit iterum facit. Nullus eorum qui de quadraginta & quinque millibus domorũ ſunt, caupo mercatórque nec ſponte nec inuitus fiat: nec priuati cuiuſquam fiat miniſter, qui non ex æquo in eadẽ ſorte ſibi reſpondeat, niſi patris ac matris, aliorúmque genere maiorum cæterorúmque ſeniorũ qui liberi ſunt & liberè viuunt. Liberum verò & non liberum, non facilè poteſt legibus exquiſitè diſtingui. Diſcernatur tamen ab optimatibus: ac odio & amore ipſorum diiudicetur. Eum verò qui illiberali cauponationi in aliqua arte operam dederit, volens quilibet ad optimates, virtutéque primos, quaſi generi ſuo dedecori ſit, accuſet. Et ſi paternam domum indigno ſtudio maculaſſe deprehendatur, ab hoc opere vinculis annuis arceatur.

χειμώνων ἀγρίων βίαις ἐλαυνομένοις ἐνδίαν γαλήνην ἀπὸ θερμῶν, ἢ πνίγεσιν ἀναψυχήν· τὸ μετὰ ταῦτα οὐχ ὡς ἑταίρους δεξάμενος φιλικὰ παρέχῃ ξένια, ἑπόμενα τῆς ὑποδοχῆς, ὡς δ' ἐχθροὺς αἰχμαλώτους κεχειρωμένους ἀπολυτρώσει τῶν μακροτάτων καὶ ἀδίκων καὶ ἀκαθάρτων λύτρων· ταῦτ' ἐστὶ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν ξύμπασι τοῖς τοιούτοις ὀρθῶς ἁμαρτανόμενα, τὰς διαβολὰς τῇ τῆς ἀπορίας ἐπικουρήσει παρεσκευακότα. τούτων οὖν χρὴ φάρμακον ἀεὶ τέμνειν τὸν νομοθέτην. ὀρθὸν μὲν δή, πάλαι τε εἰρημένον, ὡς πρὸς δύο μάχεσθαι καὶ ἐναντία χαλεπόν, καθάπερ ἔν τε νόσοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς· καὶ δὴ καὶ νῦν ἡ τούτων καὶ περὶ ταῦτ' ἐστὶ πρὸς δύο μάχη, πενίαν καὶ πλοῦτον, τὸν μὲν ψυχὴν διεφθαρκότα τρυφῇ τῶν ἀνθρώπων, τὴν δὲ λύπαις προτετραμμένην εἰς ἀναισχυντίαν αὖ τῆς. τίς οὖν δὴ τῆς νόσου ταύτης ἀρωγὴ γίγνοιτ' ἂν ἐν νοῦν ἐχούσῃ πόλει; πρῶτον μέν, ὅτι σμικροτάτῳ χρῆσθαι κατὰ δύναμιν τῷ τῶν καπήλων γένει, ἔπειτα τούτοις τῶν ἀνθρώπων προστακτέον ὧν διαφθειρομένων οὐκ ἂν γίγνοιτο μεγάλη λύμη τῇ πόλει· τρίτον δέ, αὐτοῖς τοῖς μεταχειριζομένοις αὐτῶν τῶν ἐπιτηδευμάτων εὑρεῖν μηχανὴν ὅπως ἤθη μὴ ἀνέδην ἀναισχυντίας τε καὶ ἀνελευθέρου ψυχῆς μέτοχα συμβήσεται γίγνεσθαι ῥᾳδίως. μετὰ δὴ τὰ νῦν εἰρημένα, περὶ ταῦτα νόμος ἀγαθῇ τύχῃ τοιόσδε ἡμῖν γιγνέσθω. Μαγνήτων οἷς ἂν ὁ θεὸς ἀνορθῶν πάλιν κατοικίζῃ, γεωμόροι ὅσοι τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων ἑστιῶν εἰσί, μήτε κάπηλος ἑκὼν μηδὲ ἄκων μηδεὶς γιγνέσθω, μηδ' ἔμπορος, μήτε διακονίας μηδ' ἡντινοῦν κεκτημένος ἰδιώταις τοῖς μὴ ἐξ ἴσου ἑαυτῷ, πλὴν πατρὶ καὶ μητρί, καὶ τοῖς ἔτι τούτων εἰς τὸ ἄνω γένεσι, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ πρεσβυτέροις, ὅσοι ἐλεύθεροι ἐλευθέρως. τὸ δ' ἐλευθερικὸν καὶ ἀνελεύθερον, ἀκριβῶς μὲν οὐ ῥᾴδιον νομοθετεῖν, κρινέσθω γε μὴν ὑπὸ τῶν τὰ ἀριστεῖα εἰληφότων, τῷ ἐκείνων μίσει τε καὶ ἀσπασμῷ. ὃς δ' ἂν καπηλείας τῆς ἀνελευθέρου τινὶ τέχνῃ μετάσχῃ, γραφέσθω μὲν αὐτὸν γένους αἰσχύνης ὁ βουλόμενος πρὸς τοὺς ἀρετῇ πρωτεύειν κεκριμένους, ἐὰν δὲ δόξῃ ἀναξίως ἐπιτηδεύματι καταρρυπαίνειν τὴν αὑτοῦ πατρῴαν ἑστίαν, δεθεὶς ἐνιαυτὸν ἀποσχέσθω τοῦ τοιούτου.

σμικρότατα δ' ἂν βλάπτοι τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι χρωμένους. ὅσα τις ἂν ὁμολογῶν ξυνθέσθαι, μὴ ποιῇ κατὰ τὰς ὁμολογίας, πλὴν ὧν ἂν νόμοι ἀπείργωσιν, ἢ ψήφισμα, ἤ τινος ὑπὸ ἀδίκου βιασθεὶς ἀνάγκης ὁμολογήσῃ, καὶ ἐὰν ἀπὸ τύχης ἀπροσδοκήτου τις ἄκων κωλυθῇ, δίκας εἶναι τῶν ἄλλων ἀτελοῦς ὁμολογίας ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις, ἐὰν ἐν διαιτηταῖς ἢ γείτοσιν ἔμπροσθεν μὴ δύνωνται διαλλάττεσθαι. Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν τὸ τῶν δημιουργῶν γένος, οἳ τὸν βίον ἡμῖν ξυγκατεσκευάκασι τέχναις. Ἄρεως δ' αὖ καὶ Ἀθηνᾶς οἱ τὰ τῶν D δημιουργῶν σῴζοντες τέχναισιν ἑτέραις ἀμυντηρίοις ἔργα. δικαίως δὲ καὶ τὸ τούτων γένος ἱερόν ἐστι τούτων τῶν θεῶν· οὗτοι δὴ πάντες χώραν καὶ δῆμον θεραπεύοντες διατελοῦσιν· οἱ μὲν, ἄρχοντες τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων· οἱ δὲ, ὀργάνων τε καὶ ἔργων ἀποτελοῦντες γένεσιν ἔμμισθον· οἷς δὴ περὶ τὰ τοιαῦτα οὐ πρέπον ἂν εἴη ψεύδεσθαι, θεοὺς προγόνους αὐτῶν αἰδουμένους. ἂν δή τις δημιουργῶν εἰς χρόνον εἰρημένον ἔργον μὴ ἀποτελέσῃ, διὰ κάκην, μηδὲν τὸν βιοδότην θεὸν ἐπαιδεσθεὶς, ἡγούμενος ὡς οἰκεῖον συγγνώμονα εἶναι θεὸν, οὐδὲν τῷ νῷ βλέπων, πρῶτον μὲν E δίκην τῷ θεῷ ὑφέξει. δεύτερον δὲ, ἑπόμενος αὐτῷ νόμος κείσθω, τὴν τιμὴν τῶν ἔργων ὀφειλέτω ὧν ἂν τὸν ἐκδόντα ψεύσηται καὶ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ῥηθέντι χρόνῳ προῖκα ἐξεργαζέσθω. καὶ ἀναιρουμένῳ δ' ἔργον ξυμβουλεύων ὁ νόμος, ἅπερ τῷ πωλοῦντι ξυνεβούλευε, μὴ πλέονος τιμᾶν διαπειρώμενον, ἀλλ' ὡς ἁπλούστατα τῆς ἀξίας· ταὐτὸν δὴ προστάττει καὶ τῷ ἀναιρουμένῳ. γιγνώσκει γὰρ ὅ γε δημιουργὸς τὴν ἀξίαν. ἐν ἐλευθέρων οὖν πόλεσιν οὐδέποτε χρὴ τέχνῃ, σαφεῖ τε καὶ ἀψευδεῖ φύσει πράγματι, διαπειρᾶσθαι τῶν ἰδιωτῶν τεχνάζοντα αὐτὸν δημιουργόν· δίκας δ' εἶναι τού- F των τῷ ἀδικουμένῳ πρὸς τὸν ἀδικοῦντα. ἐὰν δέ τις ἐκδοὺς αὖ δημιουργῷ μὴ ἀποδῷ τοὺς μισθοὺς ὀρθῶς κατὰ τὴν ἔννομον ὁμολογίαν γενομένην, Δία δὲ πολιοῦχον καὶ Ἀθηνᾶν κοινωνοὺς πολιτείας ἀτιμάζων, βραχὺ κέρδος ἀγαπῶν, λύῃ μεγάλας κοινωνίας· νόμος ὁ βοηθῶν ἔστω τῷ τῆς πόλεως ξυνδέσμῳ μετὰ θεῶν. ὃς γὰρ ἂν προεξαμειψάμενος ἔργον, μισθοὺς μὴ ἀποδιδῷ ἐν χρόνοις τοῖς ὁμολογηθεῖσι, διπλοῦν πραττέσθω·

ſus inuitum detinuerit: in aliis non ſeruati cauſam pacti, tribuum iudices cognoſcant: niſi vicini aut arbitri prius reconciliauerint. Vulcano & Palladi opificum genus qui vitam nobis ſuis artibus inſtruxerunt, conſecratum eſt. Marti verò & Palladi genus eorum qui artificum opera cæteris quibuſdam ad tutandum auxiliandúmque paratis cõſeruant artibus. Nec ab re horum genus his diis eſt cõſecratum. Hi enim omnes regionem populúmque curant. Alii quippe bellicis certaminibus præſunt, alii mercede opera inſtrumentáque efficiunt. Hi profectò deos autores veriti neminem mendacio decipere debent. Si autem artificum aliquis in tempore ſtatuto opus per malitiam non abſoluerit, ac deum vitæ datorem cæcitate quadam animi ignoſcere ſibi tanquam domeſticum ſuum aliquem arbitratus, ipſum minimè vereatur: primùm deo ipſi pœnas dabit: deinde hac lege reus factus, operis quod in tempore non fecit, mercedem perſoluat: ac ab initio rurſus in eodem ſpatio temporis opus gratis efficiat. Sed quod venditori de rerum venalium pretio lex conſuluit, idipſum opifici quoque conſulit. Caueat ergo ne pluris quàm æquum eſt, ipſe ſuum liceatur opus: ſed quàm ſimpliciſſimè, & vt dignum eſt, licitatio fiat. Non enim ignorat opifex quo pretio dignum opus ſuum ſit. Nec debet in libera ciuitate artifex arte ipſa quæ aperta res eſt, & à mendacio longè remota, rudes decipere. In his igitur iniuriam patienti aduerſus facientem iudicium reddatur. Siquis opifici mercedem ſecundum pacta non dederit: ſed Iouem ciuitatis tutorem, Mineruámq; huius rei participem neglexerit, & paruo lucro motus magnam hominũ ſocietatem pro virili parte diſſoluerit, lex vnà cum deorũ auxilio ciuitatis vnioni patrocinetur. Qui pauperis accepti mercedem tempore quo pactus eſt, nõ obtulerit, duplũ reddat:

quoniam huius rei difficultatem conſiderabam: nec enim poſſibile eſt abſque ordine id relinquere. Nam multa ſinguli diuerſáque, & inter ſe ac legibus & viuentium moribus maioribúſque ſuis contraria properè teſtabuntur, ſi quis ſtatuet, quodcunque teſtamentum in fine vitæ conditum fuerit, id omnino fore inuiolatum. Stulta enim & abiecta quadam moroſitate fermè omnes premũtur, quando morituros ſe iam arbitrantur. CLIN. Quomodo id ais hoſpes? ATHEN. Difficilis quædam res eſt, ô Clinia, homo iam moriturus, hiſque verbis frequentiſſimè vtitur, quæ legumlatores terrent atque fatigant. CLINIAS. Quomodo iſtud? ATHENIEN. Nempe quum velit ſuorum omnium eſſe dominus, hæc ſolet, & quidem cum ira dicere. CLINIAS. Quænam? ATHEN. Graue inquit eſt nimium ô dii, ſi mea mihi non licebit cuicunque volo relinquere: & aliis plura, aliis pauciora, prout erga me boni maliue liquido inuenti ſunt, tum in morbo, tum in ſenio, tum in aliis fortunis meis ſufficienter comprobati. CLIN. An non rectè hoſpes tibi loqui videntur? ATHEN. Priſci legumlatores, ô Clinia, molles fuiſſe mihi videntur, & ad minimum quid humanarum rerum in ferendis legibus reſpexiſſe. CLINIAS. Quónam pacto? ATHEN. Illis morituri hominis verbis, ô optime vir, commoti legem illam ſcripſerunt: per quam licet cuique vtcunque velit ſimpliciter ſua diſponere. Ego autem & tu in ciuitate tua morituris commodius reſpondebimus. CLIN. Quomodo? ATHENIEN. O amici, dicemus, ac breui proculdubio morituri, difficile vobis eſt res veſtras atque etiam voſipſos ſecundum Delphicam inſcriptionem cognoſcere.

ἡμῖν διατέτακται. ταῦτα δὲ δὴ μετὰ τὰ νῦν εἰρημένα ἀναγκαῖον ἀμφισβητήτως τετάχθαι. τούτων δ' ἀρχαὶ πάντων, αἵ τε τῶν τελευτᾶν μελλόντων ἐπιθυμίαι τῆς διαθέσεως, αἵ τε τῶν μηδὲν ἐπιθέντων διαθηκῶν τύχαι. ἀναγκαῖον δ' εἶπον, ὦ Κλεινία, βλέψας αὐτῶν πέρι πρός τι τὸ δύσκολον καὶ χαλεπόν. οὐδὲ γὰρ ἄτακτον δυνατόν ἐστ' αὐτὸ ἐᾶν. πολλὰ γὰρ ἕκαστοι καὶ διάφορα ἀλλήλων καὶ ἐναντία τίθοιντ' ἂν τοῖς τε νόμοις καὶ

D τοῖς τῶν ζώντων ἤθεσι, καὶ τοῖς αὐτῶν τοῖς ἔμπροσθεν, πρὶν διατίθεσθαι μέλλειν, εἴ τις ἐξουσίαν δώσει ἁπλῶς οὕτω κυρίαν εἶναι διαθήκην, ἣν ἄν τις διάθηται ὁπωσοῦν ἔχων πρὸς τῷ τοῦ βίου τέλει. ἀνοήτως γὰρ δὴ καὶ διατεθρυμμένως πως ἔχομεν οἱ πλεῖστοι, ὅταν ἤδη μέλλειν ἡγώμεθα τελευτᾶν. ΚΛ. Πῶς τοῦτο, ὦ ξένε, λέγεις; ΑΘ. Χαλεπόν ἐστ', ὦ Κλεινία, μέλλων ἄνθρωπος τελευτήσειν, καὶ μεστὸν λόγου τοῖς νομοθέταις εὖ μάλα φοβεροῦ καὶ δυσχεροῦς. ΚΛ. Πῇ; ΑΘ. Ζητῶν εἶναι κύριος ἁπάντων, εἴωθε μετ' ὀργῆς λέγειν. ΚΛ. Ποῖα δή;

E ΑΘΗΝ. Δεινόν γε, ὦ θεοί, (φησίν) εἰ τὰ ἐμὰ ἐμοὶ μηδαμῶς ἐξέσται δοῦναί τε ὅτῳ ἂν ἐθέλω, καὶ μὴ καὶ τῷ μὲν πλείω, τῷ δ' ἐλάττονα, τῶν ὁπόσοι περὶ ἐμὲ φαῦλοι καὶ ὅσοι ἀγαθοὶ γεγόνασι φανερῶς, βασανισθέντες ἱκανῶς ἐν νόσοις· ἢ δ' ἐν γήρᾳ, καὶ ἄλλαις παντοίαισι τύχαις. ΚΛΕΙΝ. Οὐκοῦν, ὦ ξένε, καλῶς δοκοῦσί σοι λέγειν; ΑΘ. Μαλθακοὶ ἔμοιγ', ὦ Κλεινία, δοκοῦσιν οἱ πάλαι νομοθετοῦντες γεγονέναι, καὶ ἐπὶ σμικρὸν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων βλέποντές τε καὶ διανοούμενοι νομοθετεῖν. ΚΛΕΙΝ. Πῶς λέγεις; ΑΘΗΝ.

F Τὸν λόγον τοῦτον, ὦ 'γαθέ, φοβούμενοι, τὸν νόμον ἐτίθεσαν τόνδε· ἐξεῖναι τὰ ἑαυτοῦ διατίθεσθαι ἁπλῶς ὅπως ἄν τις ἐθέλῃ τὸ παράπαν. ἐγὼ δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐν τῇ σῇ πόλει μέλλουσι τελευτᾶν ἀποκρινούμεθα ἐμμελέστερον. ΚΛΕΙΝ. Πῶς. ΑΘΗΝ. Ὦ φίλοι (φήσομεν) καὶ ἀτεχνῶς ἐφήμεροι, χαλεπὸν ὑμῖν ἐστι γιγνώσκειν τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν χρήματα, καὶ πρός γε, ὑμᾶς αὐτούς· ὥσπερ καὶ τὸ τῆς Πυθίας γράμμα φράζει τὸ νῦν.

ἐξέστω τῷ πατρὶ διδόναι ὅσα ἂν ἐθέλῃ, πλὴν τοῦ πατρῴου E κλήρου, καὶ τῆς περὶ τὸν κλῆρον κατασκευῆς πάσης· καὶ ἐὰν πλείους ὦσι, πρὸς μέρος ὁ πατὴρ ὅπῃ ἂν ἐθέλῃ νεμέτω τὰ περιόντα τοῦ κλήρου. ὅτῳ δ' ἂν τῶν υἱέων ὑπάρχων οἶκος ᾖ, μὴ νέμειν τούτῳ τῶν χρημάτων. θυγατρί τε ὡσαύτως ᾗ μὲν ἂν ἐγγεγυημένος ὡς ἀνὴρ ἐσόμενος ᾖ, μὴ νέμειν· ᾗ δ' ἂν μή, νέμειν. ἐὰν δέ του τῶν υἱέων ἢ καὶ τῶν θυγατέρων φανῇ κλῆρος ἐπιχώριος τῆς διαθήκης γενόμενος ὕστερον, τῷ κληρονόμῳ τὸν τὴν διαθήκην διαθέμενος καταλειπέτω. ἐὰν δὲ ἄρρενας μὲν μὴ λείπῃ, θηλείας δὲ ὁ διατιθέμενος, ἄνδρα μὲν τῶν θυγατέρων ᾗ τινι ἂν ἐθέλῃ, υἱὸν δὲ αὑτῷ καταλειπέτω γράψας D κληρονομεῖν. ἐὰν δὲ υἱός του τελευτήσῃ παῖς ὤν, πρὶν εἰς ἄνδρας δυνατὸς εἶναι τελεῖν, εἴτε γεννητὸς ὢν εἴτε ποιητός, γραφέτω καὶ περὶ τῆς τοιαύτης τύχης, ὁ τὴν διαθήκην γράφων, τίνα χρὴ παῖδα αὐτῷ δεύτερον ἐπὶ τύχαις ἀμείνοσι γίγνεσθαι. ἐὰν δέ τις ἄπαις ὢν τὸ παράπαν διαθήκην γράφῃ, τὸ τῆς ἐπικτήτου δεκατημόριον ἐξελόμενος, ἐὰν ἐθέλῃ τῳ δωρεῖσθαι, δωρείσθω· τὰ δὲ ἄλλα παραδιδοὺς πάντα τῷ ποιηθέντι, ἀμέμπτως ἵλεων υἱὸν αὐτὸν ποιείσθω ξὺν νόμῳ. ᾧ δ' ἂν ἐπιτρόπων οἱ παῖδες δέωνται, ἐὰν μὲν διαθέμενος τελευτᾷ, καὶ γράψας ἐπιτρόπους τοῖς παισὶν ἑκόντας τε καὶ ὁ- E μολογοῦντας ἐπιτροπεύσειν οὕστινας καὶ ὁπόσους ἂν ἐθέλῃ, κατὰ ταῦτα τὰ γραφέντα ἡ τῶν ἐπιτρόπων αἵρεσις γιγνέσθω κυρία. ἐὰν δὲ ἢ τὸ παράπαν μὴ διαθέμενος τελευτήσῃ τις, ἢ τῆς τῶν ἐπιτρόπων αἱρέσεως ἐλλιπής, ἐπιτρόπους εἶναι τοὺς ἐγγύτατα γένει πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς κυρίους· δύο μὲν, πρὸς πατρός, δύο δέ, πρὸς μητρός· ἕνα δὲ ἐκ τῶν τοῦ τελευτήσαντος φίλων. τούτους δ' οἱ νομοφύλακες καθιστάντων τῷ δεομένῳ τῶν ὀρφανῶν. καὶ πάσης τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ τῶν ὀρφανῶν, πεντεκαίδεκα τῶν νομοφυλάκων οἱ πρεσβύτατοι πάντων ἐπιμελείσθων ἀεὶ κατὰ πρέσβιν. καὶ κατὰ τρεῖς διελόμενοι σφᾶς αὐτούς, καὶ ἐνιαυτὸν τρεῖς, καὶ καθ' ἐνιαυτὸν ἄλλους ἑτέρους τρεῖς· ἕως ἂν αἱ πέντε περίοδοι γίγνωνται κύκλῳ. καὶ τοῦτο ἐκλιπέτω μηδέποτε κατὰ δύναμιν. ὃς δ' ἂν μηδὲν τὸ παράπαν διαθέμενος ἀποθάνῃ, παῖδας μὲν καταλιπὼν δεομένους ἐπιτροπῆς, τὸν αὐτὸν νόμον τούτων ἡ χρεία τῶν παίδων αὐτῷ μετεχέτω. θηλείας δὲ ἂν καταλίπῃ τις, ἀπροσδοκήτῳ τύχῃ χρησάμενος, συγγνώμην τῷ τιθέντι τὸν νόμον ἐχέτω, ἐὰν τῶν τριῶν αὐτῷ πρὸς τὰ δύο ἐπισκοπῶν, τὴν ἔκδοσιν τῶν θυγατέρων ποιῆται πρός τε τὴν τοῦ γένους ἀγχιστείαν, καὶ τὴν τοῦ κλήρου σωτηρίαν.

eis pater quæcunque vltra ſortem ſunt, vt velit, diſtribuat. Ac ſi alicui eorum iam domus eſt, ei pecunias non tribuat: neque filiæ ſimiliter quæ viro ſit deſponſata, ſi deſponſata non fuerit, tribuat. Etſi filiorum filiarúmue alicui ſors aliqua in regione poſt conditum teſtamentum aduenerit, teſtatoris ipſius hæredi relinquatur. Si autem non filios, ſed filias habet, qui teſtatur, cuius filiæ velit virum hæredem ſibi ac filium fore conſcribet. Et ſi alicuius filius ſiue naturalis, ſiue adoptiuus, antequam togã virilem aſſumat, deceſſerit: has etiam fortunas ſuas teſtator ſignificet, & quem velit loco illius melioribus auſpiciis filium ſibi fore, declaret. Siquis abſ-D que liberis omnino teſtamentum condit, decimã partem fundi vltra ſortem acquiſiti leget cuicunq; ciui voluerit. Cętera omnia futuro per adoptionẽ filio, benigne, ſine querela & ſecundũ legẽ tribuat. Si cui liberi tutoribus indigent: & idẽ moriens teſtamento tutores quoſcunque & quotcunq; velit conſtituerit, qui tutandi officiũ ſuſcipere velint, ita fiat ſicut deſcripſerat. Sin verò vel inteſtatus naturæ cõceſſerit, vel tutores nõ cõſcripſerit, qui genere proximi ſunt, duo ex parte patris, duóque ex parte matris, atq; vnus ex mortui amicis, tutelam ſuſcipiant. Quos legum cuſtodes indigentibus pupil-E lis ſtatuere debent. Nã quindecim ipſorum cæteris ſeniores, orphanorum omnium quinquẽnio curã ſic habere volumus, vt terni pro dignitate ſingulis annis curẽt: & exacto quinquẽnio ſimiliter quindecim alios, atq; id pro viribus nunquam deficiat. Siquis autẽ nihil teſtatus deceſſerit, filióſque tutela egentes reliquerit, iiſdem legibus eis prouideatur. Qui verò inopinata fortuna deceſſerit, filiáſque reliquerit, latori legum veniam concedat, ſi ad duo de tribus reſpiciens, eius filias collocet: ad propinquitatem videlicet generis, ſortémque ſeruandam.

... puellæque electionem: & hæreditatem domum reuerſus adeat. Siquis abſque liberis omnino maſculis fœminiſque inteſtato deceſſerit, cætera quidem ſecundum ſuperiorem legem agantur. Mas verò & fœmina ex eodem genere tanquam conſortes, deſertam domum ingrediantur: quibus ſors propriè competat. Prima ſoror: deinde fratris filia. Sororis filia, tertia. Quarta, paterna ſoror. Paterni fratris filia quinta. Sexta paternæ ſororis filia. Hæ cum illis, vt fas eſt, qui genere proximi ſunt, vitam agent: quemadmodum in ſuperioribus ſanximus. Sed ne fugiat nos quàm graue ſit earum legum imperium, quibus genere propinquam ducere vxorem iubemus. Quippe qui huiuſmodi legem fert, minimè conſiderare videtur quàm plurima impedimenta reperiri poſſe, quæ faciant ne quis his præceptis velit obtemperare. Multi etiam quiduis potius perpeti volent, quàm ducant, nubántve illi: cuius vel corpus ægrotum, mancúmue ſit, vel inſanus animus. In his ergo legumlator fortè nihil penſi habuiſſe videbitur. Et profectò in pleriſque non rectè ita videbitur. Quare tam pro conditore legum quàm pro ſubiectis commune huiuſmodi ſit exordium. Veniam dare legumlatori hi quibus leges ponuntur, debent: quoniam publicis gubernandis incumbens, nunquam poterit priuatis quoque calamitatibus ſimul conſulere. Subiectis præterea ignoſcendum: ſi legiſlatoris ea nonnunquam præcepta complecti nequeant, quæ ſingularum calamitatum ignarus conſcripſit. CLINIAS. Quid igitur hoſpes hac in re agere decet? ATHEN. Arbitri, ô Clinia, qui legibus his ciues concilient, eligendi ſunt. CLINIAS. Quomodo id dicis?

γενομένῳ τοῦ τελευτήσαντος καὶ τῆς θυγατρὸς νυμφίος. ἔτι δὲ πολλὰ πολλοῖς ἡ ἀπορία τῶν πάντων πλείων γίγνοιτ' ἂν ἔστιν ὅτε ἐν αὐτῇ τῇ πόλει. ἂν οὖν δή τις ἀπορουμένη τῶν αὐτόθεν ὁρᾷ τινὰ εἰς ἀποικίαν ἀπεσταλμένον, ἡ δὲ κατὰ νοῦν αὐτῇ κληρονόμον ἐκεῖνον γίγνεσθαι τῶν τοῦ πατρὸς, ἐὰν μὲν ξυγγενὴς ᾖ, κατὰ τὴν τάξιν τοῦ νόμου ἐπὶ τὸν κλῆρον πορευέσθω· ἐὰν δὲ ἐκτὸς γένους, τῶν ἐν τῇ πόλει ὄντων ἔξω τῆς συγγενείας, κύριος ἔστω κατὰ τὴν τῶν ἐπιτρόπων, καὶ τῆς παιδὸς τοῦ τελευτήσαντος αἵρεσιν γῆμαι, καὶ τὸν κλῆρον ἐπανελθὼν οἴκαδε λαβεῖν τοῦ μὴ D διαθεμένου. ἄπαις δὲ ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν παίδων, ὃς ἂν μὴ διαθέμενος τελευτᾷ, τὰ μὲν ἄλλα περὶ τοῦ τοιούτου κατὰ τὸν ἔμπροσθεν ἐχέτω νόμον· θήλεια δὲ καὶ ἄρρην, οἷον ξύννομοι, ἴτωσαν ἐκ τοῦ γένους εἰς τὸν ἐξηρημωμένον ἑκάστοτε οἶκον, ὧν ὁ κλῆρος γιγνέσθω κυρίως· ἀδελφὴ μὲν, πρῶτον· ἀδελφοῦ δὲ θυγάτηρ, δευτέρα· τρίτη δὲ, ἔκγονος ἀδελφῆς· τετάρτη δὲ, πατρὸς ἀδελφή· καὶ πέμπτη πατρὸς ἀδελφοῦ παῖς· ἕκτη δὲ, πατρὸς ἀδελφῆς ἂν εἴη παῖς. συνοικίζειν δὲ ταύτας ἐκείνοις κατ' ἀγχιστείαν καὶ θέμιν, ὡς ἔμπροσθεν ἐνομοθετήσαμεν· μὴ δὴ λανθανέτω τὸ τῶν τοιούτων E νόμων ἡμᾶς βάρος, ὡς χαλεπῶς ἔστιν ὅτε προστάττει τῷ τοῦ τελευτήσαντος κατὰ γένος οἰκείῳ γαμεῖν τὴν ξυγγενῆ. μὴ δοκεῖ δὲ σκοπεῖν ἃ μυρία ἐν ἀνθρώποις ἐμπόδια γίγνεται τοῖς τοιούτοις ἐπιτάγμασι, τοῦ μή τινα ἐθέλειν πείθεσθαι, πρότερον δὲ οἵτινας ὁτιοῦν ἂν βουληθεῖεν παθεῖν, ὁπόταν σωμάτων νοσήματα καὶ πηρώσεις ἢ διανοίας ἔν τισι τῶν ἐπιταττομένων γαμεῖν ἢ γαμεῖσθαι γίγνηται. τούτων δὲ μηδὲν φροντίζειν τάχ' ἂν ὁ νομοθέτης δόξειέ τισιν, οὐκ ὀρθῶς δοκοῦν. ἔστω τοίνυν εἰρημένον ὑπέρ τε νομοθέτου καὶ ὑπὲρ νομοθετουμένου σχεδὸν, οἷον κοινὸν προοίμιον, συγγνώμην μὲν τῷ νομοθέτῃ τοὺς ἐπιταττομένους δεόμενον ἔχειν, ὅτι τῶν κοινῶν ἐπιμελούμενος, οὐκ ἄν ποτε δύναιτο διοικεῖν ἅμα καὶ τὰς ἰδίας ἑκάστῳ γιγνομένας συμφοράς· συγγνώμην δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετουμένοις ὡς εἰκὸς τοῦ νομοθετοῦντος εἶναι, ὅτι ποτὲ οὐ δύνανται προστάγματα τελεῖν, ἃ μὴ γιγνώσκων προστάττει. ΚΛΕΙΝ. Τί δὴ τις οὖν, ὦ ξένε, δρῶν, πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐμμετρότατος ἂν εἴη; ΑΘΗΝΑΙΟΣ. Διαιτητὰς, ὦ Κλεινία, τοῖς τοιούτοις νόμοις καὶ νομοθετουμένοις ἀναγκαῖον αἱρεῖσθαι. ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ἡττηθέντι παρὰ τοῦ νομοθέτου ψόγος καὶ ὄνειδος κείσθω, πολλῶν χρημάτων τοιούτων κεκτημένῳ ζημία βαρυτέρα. C Νῦν δὴ τοῖς ὀρφανοῖς παισὶ γένεσις οἷον δευτέρα τις γίγνοιτ' ἄν. μετὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἑκάστοις εἴρηνται τροφαί τε καὶ παιδεύσεις· μετὰ δὲ τὴν δευτέραν, ἔρημον πατέρων γενομένων, μηχανᾶσθαι δεῖ τίνα τρόπον ἡ τῆς ὀρφανίας τύχη τοῖς γενομένοις ὀρφανοῖς ὡς ἥκιστα ἔλεον ἕξει τῆς συμφορᾶς. πρῶτον μὲν δή φαμεν νομοθετεῖν αὐτοῖς τοὺς νομοφύλακας ἀντὶ γεννητόρων πατέρας οὐ χείρους· καὶ δὴ καὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς οἰκείων ἐπιμελεῖσθαι προστάττομεν ἐν μελέτῃ, τούτοις τε αὐτοῖς περὶ τροφῆς ὀρφανῶν προοιμιασάμενοι, D καὶ τοῖς ἐπιτρόποις. εἰς καιρὸν γὰρ οὖν μοι καιρεῖ φαινόμεθα τοὺς ἔμπροσθεν λόγους διεξελθεῖν, ὡς ἄρα αἱ τῶν τελευτησάντων ψυχαὶ δύναμιν ἔχουσί τινα τελευτήσασαι, ᾗ τῶν κατ' ἀνθρώπους πραγμάτων ἐπιμελοῦνται. ταῦτα δὲ ἀληθεῖς μέν, μακροὶ δ' εἰσὶ περιέχοντες λόγοι. πιστεύειν τε ταῖς ἄλλαις φήμαις χρεὼν περὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτω πολλαῖσι καὶ σφόδρα παλαιαῖς οὔσαις. πιστεύειν δὲ αὖ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι ταῦθ' οὕτως ἔχειν, ἄν περ μὴ παντάπασιν ἄφρονες φαίνωνται. ταύτῃ δὲ εἰ ταῦτ' ἐστὶ κατὰ φύσιν, πρῶτον μὲν τοὺς ἄνω θεοὺς φοβείσθων, οἳ τῶν ὀρφανῶν τῆς ἐρημίας E αἴσθησιν ἔχουσιν, εἶτα τὰς τῶν κεκμηκότων ψυχάς, αἷς ἐστιν ἐν τῇ φύσει τῶν αὐτῶν ἐκγόνων κήδεσθαι διαφερόντως, καὶ τιμῶσί τε αὐτοὺς εὐμενεῖς εἶναι, καὶ ἀτιμάζουσι δυσμενεῖς· ἔτι δὲ τὰς τῶν ζώντων μέν, ἐν γήρᾳ δὲ ὄντων καὶ ἐν μεγίσταις τιμαῖς, ὅπουπερ πόλις εὐνομοῦσα εὐδαιμονεῖ, τούτους οἱ παῖδες παίδων φιλοστοργοῦντες ζῶσι μεθ' ἡδονῆς· οἵ τε περὶ ταῦτα ὀξὺ μὲν ἀκούουσι, βλέπουσί τε ὀξύ, τοῖς τε περὶ αὐτὰ δικαίοις εὐμενεῖς εἰσι, νεμεσῶσί τε μάλιστα αὐτοῖς εἰς ὀρφανὰ καὶ ἔρημα ὑβρίζουσι, παρακαταθήκην εἶναι μεγίστην ἡγούμενοι καὶ ἱερωτάτην· οἷς ἐπιτρόπους καὶ ἄρχοντα πᾶσι F δεῖ τὸν νοῦν, ᾧ καὶ βραχὺς ἐνείη, προσέχοντα, καὶ εὐλαβούμενοι περὶ τροφήν τε καὶ παιδείαν ὀρφανῶν ὡς ἔρανον εἰσφέροντα ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς αὑτοῦ, κατὰ δύναμιν πάντως πᾶσιν εὐεργετεῖν. ὁ μὲν δὴ πειθόμενος τῷ πρὸ τοῦ νόμου μύθῳ, καὶ μηδὲν εἰς ὀρφανὸν ὑβρίσας, οὐκ εἴσεται ἐναργῶς τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα ὀργὴν νομοθέτου.

dictum eſt: poſt ſecundam verò operam dare debemus, vt priuati parentibus quàm minimè miſerabili calamitate premantur. Legum ergo cuſtodes quaſi alteros iſtorum parentes, primis non peiores conſtituimus, & per ſingulos annos quaſi ſuis prouidere iubemus. Sed in primis de orphanorum educatione tam pro legum cuſtodibus, quàm pro tutoribus ita exordiamur. Opportunè videmur in ſuperioribus narraſſe defunctorum animas vim quandam habere, qua de rebus humanis curam habent. Id verum quidem, ſed longa oratione approbatur. Quamobrem & aliis tritis antiquiſque de hac re ſermonibus, & legumlatoribus ſic ſe habere iſta ſancientibus credere debent, niſi omnino dementes ſint. Cùm verò hæc ita natura ſint, primùm deos maximè ſuperos timeant, qui de puerorum deſolatione procurant: deinde etiam mortuorum manes, quibus natura ineſt, vt præcipua illorum cura teneantur, qui ab eis geniti ſunt, adeo vt honorantibus eos propitii, contemnentibus infenſi ſint. Præterea ſeniorum viuentium animos, qui maximis in ciuitate felici funguntur honoribus. Quos filij nepotéſque dum colunt, iucundiſſimè viuunt. Hi acutè hæc audiunt: & acutè perſpiciunt: eiſque qui iuſtè orphanos tractant, beneuoli ſunt: Illis autem maximè indignantur, qui contumeliis parentibus orbos afficiunt. Orphanos quippe maximum ſacratiſſimúmque depoſitum putant. His omnibus tutor & magiſtratus commonitus, mentem ſi quam habet, ad hanc rem adhibebit: ac de diſciplina educationéque orphanorum ita prouidebit pro viribus, vt ſibi & ſuis prouidere videatur. Quicunque hoc ante legem exordio perſuaſus ab omni in orphanos contumelia ſe continebit, iram legum effugiet.

At qui

demnetur: Magiſtratus autem ad electorum iudicium à tutore vocatus, duplo damno afficiatur. Id damnum ſententia iudicum æſtimetur. Quòd ſi tutor negligere, aut malitioſè agere propinquis aut cæterorum ciuium alicui videbitur, in idem iudicium adductus, quadruplum damni reſtituat: cuius pars altera puero, accuſatori altera deferatur. Poſtquam verò ad pubertatem orphanus venit, ſi malè ſecum egiſſe tutorem duxerit, ad quinquennium vſque ab exacta tutela in tutorem ſibi agere liceat. Et ſi tutor quiſpiam condemnabitur, quid pati dareue debeat, à iudicibus decernatur. Si magiſtratuum aliquis per negligentiam obfuiſſe orphano videatur: quid ipſi reſtituendum ſit, iudices ſtatuant. Sin verò etiam per iniuriam, non ſolùm damnum reſtituat, verumetiam magiſtratu legis cuſtodum priuetur: & alius pro eo ciuitati regionique à populo confeſtim creetur. Solent patrum aduerſus filios querelæ fieri, filiorum quoque in parentes, maiores quàm deceat: quarum cauſa patres ſcribi oportere à legiſlatore fortè putent, liceat ſibi ſi velint publico præconio filium abdicare, ne amplius ſecundum legem filius ſit: & filiis parentes morbis vel ſenio turpiter affectos liceat amentiæ accuſare. Hæc omnia vbi peſſimi omnino mores hominum ſunt accidere ſolent. Nam ſi dimidium ſolum, eſſet malum, vt ſi parentes mali vel filii ſolùm eſſent, tam grauium inimicitiarum calamitates non euenirent. Profectò in alia quauis republica abdicatus filius, non neceſſario ciuitate priuatur. In ea verò quæ his legibus gubernabitur, aliò abire patre priuatum neceſſe eſt. Quippe cùm ad quadraginta & quinquies mille domos nulla poſſit accedere. Quapropter oportet filium iure abdicandum, non à patre ſolo, ſed à genere vniuerſo depelli. Itaque in rebus huiuſmodi tali quadam lege agendum.

νόμοι ἔχων ὀρφανῶν πέρι τῆς ἐπιτροπεύσεως· ἐὰν δὲ ἄλλως τὶς περὶ τὰ τοιαῦτα πράττῃ παρὰ τὸν νόμον τόνδε, ὁ μὲν ἄρχων ζημιούτω τὸν ἐπίτροπον· ὁ δὲ ἐπίτροπος τὸν ἄρχοντα εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστήριον εἰσάγων, ζημιούτω τῷ δόξαντι τιμήματι τῷ δικαστηρίῳ διπλῇ. ἐὰν δ' ἐπίτροπος ἀμελεῖν ἢ κακουργεῖν δοκῇ τοῖς οἰκείοις ἢ καὶ τῶν ἄλλων τινὶ πολιτῶν, εἰς ταὐτὸν ἀγέτω δικαστήριον· ὅ,τι δ' ἂν ὄφλῃ, τετραπλασίαν μὲν τούτου τινέτω, γιγνέσθω δὲ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ παιδὸς, τὸ δ' ἥμισυ, τοῦ καταδικασαμένου τὴν δίκην.

D ἅμα δ' ἂν ἡβήσῃ τις τῶν ὀρφανῶν, ἐὰν ἡγῆται κακῶς ἐπιτροπευθῆναι, μέχρι πέντε ἐτῶν ἐξηκούσης τῆς ἐπιτροπῆς ἔστω δίκην λαχεῖν ἐπιτροπίας. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ τῶν ἐπιτρόπων, τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ,τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. ἐὰν δὲ δὴ τῶν ἀρχόντων, ἀμελείᾳ μὲν δόξας κακῶσαι τὸν ὀρφανὸν, ὅ,τι χρὴ τίνειν αὐτὸν τῷ παιδὶ, τιμάτω τὸ δικαστήριον· ἐὰν δὲ ἀδικίᾳ, πρὸς τῷ τιμήματι, τῆς ἀρχῆς τῶν νομοφυλάκων ἀφιστάσθω· τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως ἕτερον νομοφύλακα ἀντὶ τούτου καθιστάτω τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει. Διαφοραὶ πατέρων τε πρὸς αὐτῶν παῖδας γίγνονται, καὶ

E παίδων πρὸς γεννήτας, μείζους ἢ χρεών· ἐν αἷς οἵ τε πατέρες ἡγοῖντ' ἂν δεῖν τὸν νομοθέτην νομοθετεῖν ἐξεῖναι σφίσιν ἐὰν βούλωνται, τὸν υἱὸν ὑπὸ κήρυκος ἐναντίον ἁπάντων ἀπειπεῖν υἱὸν κατὰ νόμον μηκέτ' εἶναι· υἱεῖς τ' αὖ σφίσι πατέρας ὑπὸ νόσων ἢ γήρως διατιθεμένους αἰσχρῶς, ἐξεῖναι παρανοίας γράφεσθαι. ταῦτα δὲ ὄντως ἐν παγκάκων ἤθεσιν ἀνθρώπων γίγνεσθαι φιλεῖ. ἐπεὶ ἡμίσεών γε ὄντων τῶν κακῶν, οἷον, μὴ κακοῦ μὲν πατρὸς, υἱέος δὲ, ἢ τοὐναντίον, οὐ γίγνονται ξυμφοραὶ τηλικαύτης ἔχθρας ἔκγονοι. ἐν μὲν οὖν ἄλλῃ πολιτείᾳ παῖς ἀποκεκηρυγμένος οὐκ ἂν ἐξ ἀνάγκης

F ἄπολις εἴη. ταύτης δὲ ἧς οἵδε οἱ νόμοι ἔσονται, ἀναγκαίως ἔχει εἰς ἄλλην χώραν ἐξοικίζεσθαι τὸν ἀπάτορα. πρὸς γὰρ ταῖς τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίοις οἴκοις οὐκ ἔστιν ἕνα προσγενέσθαι. διὸ δεῖ δὴ τὸν ταῦτα πεισόμενον ἐν δίκῃ, μὴ ὑπὸ ἑνὸς πατρὸς, ὑπὸ δὲ τοῦ γένους ἀποῤῥηθῆναι παντός. ποιεῖν δὲ χρὴ τὸ τοιοῦτον πέρι κατὰ νόμον τοιόνδε τινά.

ξυμπίπτοντα ταῦτα ἐκφέρεται ἀργά, ἢ διαφερόντως τῶν C πολλῶν, καὶ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους πλὴν τῶν συνδιαιτωμένων, οἰκοφθορῇ δέ, ὡς ὢν τῶν αὑτοῦ κύριος· ὁ δὲ ὑὸς ἀπορῇ, καὶ ὀκνῇ τὴν τῆς παρανοίας γράφεσθαι δίκην· νόμος αὐτῷ κείσθω, πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς πρεσβυτάτους τῶν νομοφυλάκων ἐλθόντα διηγήσασθαι τὴν τοῦ πατρὸς ξυμφοράν· οἱ δέ, καθιδόντες ἱκανῶς, ξυμβουλευόντων ἐάν τε δέῃ γράφεσθαι καὶ ἐὰν μὴ τὴν γραφήν. ἐὰν δὲ ξυμβουλεύωσι, γιγνέσθων τῷ γραφομένῳ μάρτυρες ἅμα καὶ ξύνδικοι. ὁ δὲ ὀφλών, τοῦ λοιποῦ χρόνου ἄκυρος ἔστω τῶν αὑτοῦ καὶ τὸ σμικρότατον διατίθεσθαι· καθάπερ παῖς δὲ οἰκείτω τὸν ἐπίλοιπον βίον. ἐὰν δὲ D ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηδαμῇ ξυμφέρωνται, τρόπων δυστυχίᾳ χρώμενοι, δέκα μὲν ἄνδρας τῶν νομοφυλάκων ἐπιμελεῖσθαι τῶν τοιούτων ἀεὶ χρεών τοὺς μέσους, δέκα δὲ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν, ὡσαύτως. καὶ ἐὰν μὲν δὴ ξυναλλάττειν δύνωνται, ταῦτ' ἔστω κύρια· ἐὰν δ' αἱ ψυχαὶ κυμαίνωσι μειζόνως αὐτῶν, ζητεῖν κατὰ δύναμιν οἵτινες ἑκατέρῳ ξυνοικήσουσιν. εἰκὸς δὲ εἶναι τοὺς τοιούτους μὴ πρᾳέσιν ἤθεσι κεχρημένους· βαθύτερα δὲ τούτοις καὶ πρᾳότερα τρόπων ἤθη ξύννομα πειρᾶσθαι προσαρμόττειν. καὶ ὅσοι μὲν ἂν ἄπαιδες αὐτῶν ἢ ὀλιγόπαιδες ὄντες διαφέρωνται, καὶ παίδων ἕνεκα E τὴν συνοίκησιν ποιεῖσθαι· ὅσοι δ' ἂν ἱκανῶν ὄντων παίδων, τῆς συγκαταγηράσεως ἕνεκα καὶ ἐπιμελείας ἀλλήλων, τὴν διάζευξίν τε καὶ σύζευξιν ποιεῖσθαι χρεών. ἐὰν δὲ τελευτᾷ γυνὴ καταλιποῦσα παῖδας θηλείας τε καὶ ἄρρενας, συμβουλευτικὸς ἂν εἴη νόμος ὁ τιθέμενος, οὐκ ἀναγκαστικός, τρέφειν τοὺς ὄντας παῖδας μὴ μητρυιὰν ἐπαγόμενον· μὴ δὲ ὄντων, ἐξ ἀνάγκης γαμεῖν, μέχριπερ ἂν ἱκανοὺς γεννήσῃ παῖδας τῷ τε οἴκῳ καὶ τῇ πόλει. ἐὰν δὲ ὁ ἀνὴρ ἀποθάνῃ παῖδας ἱκανοὺς λιπών, ἡ μήτηρ τῶν παίδων αὐτοῦ μένουσα τρεφέτω. νεωτέρα δ' ἂν δοκῇ τοῦ δέοντος εἶναι πρὸς τὸ ζῆν ἂν ὑγιαίνουσα ἄναν- F δρος, οἱ προσήκοντες, πρὸς τὰς τῶν γάμων ἐπιμελουμένας γυναῖκας κοινούμενοι, τὸ δοκοῦν αὐτοῖς τε καὶ ἐκείναις περὶ τῶν τοιούτων ποιούντων· ἐὰν δὲ ἐνδεεῖς τέκνων ὦσι, καὶ παίδων ἕνεκα. παίδων δὲ ἱκανότης ἀκριβής, ἄρρην καὶ θήλεια ἔστω τῷ νόμῳ.

tiam incidat, lateátque id omnes præter domeſticos: ille verò tanquam dominus rem familiarem diſſipet: & filius dementiæ patrem accuſare formidet: lex ita fieri iubeat, primo quidem filius ad ſeniores legum cuſtodes profectus calamitatem patris enarret, qui re ſatis inſpecta, accuſandus nécne pater ſit, conſulant, dein ſi accuſandum decreuerint, teſtes ſimul & adiutores ſint accuſanti. Et ſi pater damnabitur: nec minimum quidem de rebus ſuis in poſterum diſponere queat: nec tanquam paterfamilias amplius, ſed quaſi filius ac puer domum habitet. Si vir & vxor propter morum acerbitatem inuicem non conueniant, decem viri de legum cuſtodibus qui medii ſint, & decem mulieres de curatricibus connubiorum prouideant. Quorum ſententia ſi ita conciliati fuerint, valida & ſtabilis habeatur. Sin autem illorum animi vehementius etiam iracundia fluctuent, facto diuortio, illos pro viribus quærant, qui vtriſque conueniant. Videntur autem in eiuſmodi hominibus acerbiores natura mores ineſſe. Quare maturiora mitiorâque ingenia iſtis accommodanda ſunt: & quicunque ſine filiis ſunt, aut paucos procrearunt, diſſentiúntque, procreandorum liberorum cauſa coniugium rurſus quærere compellendi. Quòd ſi filios non paucos habent, atque diſſentiunt, ſenectutis mutuo curandæ gratia diuortio facto aliud coniugium ineant. Si mulier liberis maribus fœminíſque relictis mortua eſt, lex virum non cogat quidem, ſed perſuadeat, filios ſuos educare adducta nouerca, at ſi defuncta vxor filios non reliquerit, duci alteram cogat, ex qua tum familiæ ſuæ tum ciuitati quantum ſatis ſit, ſobolem procreet. Si vir ſufficientes reliquit filios, mater ipſos vidua educato. Quòd ſi iunior eſſe videatur, quàm vt ſana ſine viro viuere poſſit, propinqui eius cum mulieribus connubiorum curatricibus conſilio habito, quod ſibi illíſque videbitur, id exequantur. Si verò liberis egeant, liberorum quoque gratia ducant nubántve. Liberorum autem ſufficiens numerus, mas & fœmina ſecundum legem.

giſque efficax domui ſuæ affuturum, ſi rectè, vt decet, ab eo colitur. CLIN. Quiſnam rectus colendi modus? ATH. Dicam. Digna enim ô amici hæc auditu ſunt. CLIN. Age itur dic. ATHEN. Oedipus contemptus à filiis ea illis imprecatus eſt, quæ exaudita effectáque à diis apud omnes feruntur. Amyntora quoque Phœnici filio iratum, illi maledixiſſe ferunt: & Hippolyto Theſea: plurimóſque alios aliis. Quibus apertiſſimum factum eſt, à diis preces parentum aduerſus filios exaudiri. Nihil enim imprecatione parentis, non iniuria, pernicioſius filio. Nemo verò cùm pater aut mater ab eo contemnitur, tunc ſolum à deo putet orationes eorum ſecundum naturam exaudiri: ſed cùm etiam honoratur: ac ideo cùm lætiores bona liberis à diis petunt, exaudiri eos ſimiliter exiſtimare debemus, atque ideo nobis æqua inde diſtribui. Nam aliter in bonis diſtribuendis iuſti non eſſent, quod longè à diis abeſſe neceſſe eſt. CLIN. Certè. ATHEN. Quapropter exiſtimandum eſt, vt paulò antè diximus, nullum apud deos magis honorandum ſimulacrum habere nos poſſe quàm patres & auos ſenio confectos matréſque ſimiliter. Quibus honoratis deus gaudet, alioquin eos minimè exaudiret. Mirabilius enim parétum ſimulacrum nobis quàm inanimes quæque imagines videri debet. Nã quæ animam habent, quando colũtur à nobis, pro nobis orant fauéntque quotidie: quando deſpiciũtur, contrà: quæ verò anima carent, neutrum horum faciunt. Quocirca qui erga parentes & auos cæteróſque huiuſmodi rectè ſe gerit, is ad deos ſibi conciliandos ſimulacrorum omnium optima poſſidet. CLIN. Præclarè dixiſti. ATH. Omnes igitur non inſani verentur colúntque parentum orationes, non ignorantes multis ſæpe profuiſſe obfuiſſeque. Cùm hæc ita natura conſtituta ſint: probis quidem viris ſeniores parentes pro magno quæſtu habentur, ſi ad ſenium vſque peruenerint, ſin verò iuniores deceſſerint, valde deſiderantur. Improbis autem contrà valde terribiles ſunt.

δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κεκτημένος. ΚΛ. Τίνα δὴ τὴν ὀρθότητα εἶναι φράζεις; ΑΘ. Ἐγὼ ἐρῶ. καὶ γὰρ οὖν ἄξιον, ὦ φίλοι, ἀκούειν τά γε δὴ τοιαῦτα. ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘ. Οἰδίπους (φαμὲν) ἀτιμασθεὶς, ἐπηύξατο τοῖς αὑτοῦ τέκνοις ἃ δὴ καὶ πᾶς ὑμνεῖ τέλεα καὶ ἐπήκοα γενέσθαι παρὰ θεῶν· Ἀμύντορά τε Φοίνικι τῷ ἑαυτοῦ ἐπαράσασθαι παιδὶ θυμωθέντα, καὶ Ἱππολύτῳ Θησέα, καὶ ἑτέρους ἄλλοις μυρίους μυρίοις, ὧν γέγονε σαφὲς, ἐπηκόους εἶναι γονεῦσι πρὸς τέκνα θεούς. ἀραῖος γὰρ γονεὺς D ἐκγόνοις, ὡς οὐδεὶς ἕτερος ἄλλοις, δικαιότατα. μὴ δή τις ἀτιμαζομένῳ μὲν διαφερόντως πατρὶ πρὸς παίδων καὶ μητρὶ θεὸν ἐπήκοον εὐχαῖς ἡγείσθω γίγνεσθαι κατὰ φύσιν· τιμωμένου δὲ ἄρα καὶ περιχαροῦς σφόδρα γενομένου, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἐν εὐχαῖς λιπαρῶς εἰς ἀγαθὰ τοῖς παισὶ παρακαλοῦντος θεοὺς, οὐκ ἄρα τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ἐξ ἴσου καὶ νέμειν ἡμῖν αὐτοὺς ἡγησόμεθα; ἀλλ' οὐκ ἄν ποτε δίκαιοι νομεῖς εἶεν ἀγαθῶν· ὃ δή φαμεν ἥκιστα θεοῖς εἶναι πρέπον. ΚΛ. Πολύ γε. ΑΘ. Οὐκοῦν διανοηθῶμεν ὃ σμικρῷ πρότερον εἴπομεν, ὡς οὐδὲν πρὸς θεῶν τιμιώτερον E ἄγαλμα ἂν κτησαίμεθα πατρὸς καὶ προπάτορος παρειμένων γήρᾳ, καὶ μητέρων τὴν αὐτὴν δύναμιν ἐχουσῶν, οὓς ὅταν ἀγάλλῃ τις, τιμαῖς γέγηθεν ὁ θεός. οὐ γὰρ ἂν ἐπήκοος ἦν αὐτῶν. θαυμαστὸν γὰρ δή που τὸ προγόνων ἵδρυμα ἡμῖν ἐστι, διαφερόντως τῶν ἀψύχων. τὰ μὲν γὰρ θεραπευόμενα ὑφ' ἡμῶν ὅσα ἔμψυχα, ξυνεύχεται ἑκάστοτε, καὶ ἀτιμαζόμενα, τἀναντία· τὰ δ', οὐδέτερα. ὥστε ἂν ὀρθῶς τις χρῆται πατρὶ καὶ προπάτορι καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πάντων πρὸς θεοφιλῆ μοῖραν κυριώτατα ἀγαλμάτων ἂν κέκτητο. ΚΛ. Κάλλιστ' εἶπες. ΑΘΗΝ. Πᾶς F δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾷ, γονέων εὐχὰς εἰδὼς πολλοῖς καὶ πολλάκις ἐπιτελεῖς γενομένας. τούτων οὖν οὕτω φύσει διατεταγμένων, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἕρμαιον, πρόγονοι γηραιοὶ ζῶντες μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ βίου, καὶ ἀπιόντες νέοι, σφόδρα ποθεινοί· τοῖς δὲ κακοῖς εὖ μάλα φοβεροί.

φράζειν, ὁ πεπεισμένος τὸν ἐλεύθερον ἐξαγγελέτω τοῖς ἄρχουσιν ὁ κακὸς ἔστω καὶ ἀπόδικος τῆς ἐπὶ τὴν βλάβης. ἐὰν δὲ δοῦλος μηνύσῃ, ἐλεύθερος ἔστω. καὶ ἐὰν μὲν τῶν κακουμένων ἢ κακουμένου δοῦλος, ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἀφείσθω· ἐὰν δὲ ἑτέρου τῶν πολιτῶν, τὸ δημόσιον ὑπὲρ αὐτοῦ τιμὴν τῷ κεκτημένῳ καταβαλλέτω. τοῖς ἄρχουσι δὲ ἐπιμελὲς ἔστω, μή τις ἀδικῇ τὸν τοιοῦτον, τιμωρούμενος τῆς μηνύσεως ἕνεκα. Ὅσα τις ἄλλος ἄλλον πημαίνει φαρμάκοις, τὰ μὲν θανάσιμα αὐτῶν διείρηται· τῶν δ᾽ ἄλλων πέρι βλάψεων, εἴτε τις ἄρα πώμασιν ἢ καὶ βρώμασιν, ἢ ἀλείμμασιν ἑκὼν ἐκ προνοίας πημαίνει, τούτων οὐδέπω διερρήθη. διτταὶ D γὰρ δὴ φαρμακεῖαι κατὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων οὖσαι γένος, ἐπίσχουσι τὴν διαίρεσιν. ἣν μὲν γὰρ τὰ νῦν διαρρήδην εἴπομεν, σώματι σώματα κακουργοῦσά ἐστι κατὰ φύσιν. ἄλλη δὲ ἣ μαγγανείαις τέ τισι καὶ ἐπῳδαῖς καὶ καταδέσεσι λεγομέναις πείθει, τοὺς μὲν τολμῶντας βλάπτειν αὐτούς, ὡς δύνανται τὸ τοιοῦτον· τοὺς δ᾽ ὡς παντὸς μᾶλλον ὑπὸ τούτων δυναμένων γοητεύειν βλάπτονται. ταῦτ᾽ οὖν καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὔτε ῥᾴδιον ὅπως ποτὲ πέφυκε γιγνώσκειν, οὔτ᾽ εἴ τις γνοίη, πείθειν εὐπετὲς ἑτέρους. ταῖς δὲ ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων δυσωπουμένους πρὸς ἀλλήλους περὶ τὰ τοιαῦτα, E οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν πείθειν, ἄν ποτε ἄρα ἴδωσί που κήρινα μιμήματα πεπλασμένα, εἴτ᾽ ἐπὶ θύραις, εἴτ᾽ ἐπὶ τριόδοις, εἴτ᾽ ἐπὶ μνήμασι γονέων αὐτῶν τινες, ὀλιγωρεῖν πάντων τῶν τοιούτων διακελεύεσθαι, μὴ σαφὲς ἔχουσι δόγμα περὶ αὐτῶν. διαλαβόντας δὲ διχῇ τὸν τῆς φαρμακείας πέρι νόμον, ὁποτέρως ἄν τις ἐπιχειρῇ φαρμάττειν, πρῶτον μὲν δεῖσθαι καὶ παραινεῖν καὶ συμβουλεύειν μὴ δεῖν ἐπιχειρεῖν τοιοῦτο δρᾶν· μηδέ, καθάπερ παῖδας, τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων δειμαίνοντας φοβεῖν· μηδ᾽ αὖ τὸν νομοθέτην τε καὶ τὸν δικαστὴν ἀναγκάζειν ἐξιᾶσθαι τῶν ἀνθρώπων τοὺς τοιούτους φόβους, ὡς πρῶτον μὲν τὸν ἐπιχειροῦντα φαρμάττειν, οὐκ εἰδότα τί δρᾷ, τά τε κατὰ σώματα, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ ἐπιστήμων ὢν ἰατρικῆς· τά τε αὖ περὶ τὰ μαγγανεύματα, ἐὰν μὴ μάντις ἢ τερατοσκόπος ὢν τυγχάνῃ. λεγέσθω δὴ λόγος ὅδε, νόμος περὶ φαρμακείας· Ὃς ἂν φαρμακεύῃ τινὰ ἐπὶ βλάβῃ μὴ θανασίμῳ, μήτε αὐτοῦ, μήτε ἀνθρώπων τῶν ἐκείνου, βοσκημάτων δὲ ἢ σμηνῶν, εἴτ᾽ ἄλλην βλάβην, εἴτ᾽ οὖν θανάσιμον, ἐὰν μὲν ἰατρὸς ὢν τυγχάνῃ, καὶ ὄφλῃ δίκην φαρμάκων, θανάτῳ ζημιούσθω· ἐὰν δὲ ἰδιώτης, ὅτι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν, τιμάτω περὶ αὐτοῦ τὸ δικαστήριον.

C tibus vendicetur: ſin autem alicuius alterius ciuis ſeruus fuerit, pretiū domino publicè perſoluatur. Curæ verò magiſtratibus ſit, ne quis ei qui detulerit, noceat. Quæ veneno alius ab alio fiunt, letalia quidem diuiſa ſunt. Cætera verò ſiue potu, ſiue cibo, ſiue inunctione ſponte & conſilio peragantur, nondum diſtinximus. Bipertitò enim generi humano venena officiunt. Primò enim, vt modò diximus, corporibus corpora ſecundū naturam læduntur: deinde magicis veneficiis & cantibus nodiſque quibuſdam perſuadetur, iis quidem qui officere ſtudēt, poſſe id aſſequi, iis verò facile admodum ab illis veneficio lædi poſſe. Hæc verò cæteráque huiuſmodi quo pacto natura ſe habeant, nec facilè ſciri poſſunt: nec ſiquis ſciat, aliis perſuaderi. Sed animis hominum circa hæc ægre ſuſpicioſéq; inter ſe affectis, haud admodū dignum eſt conari perſuadere: vt ſi cerea ſimulacra ſiue in ianuis ſiue in triuio ſiue in monumentis parentum viderint: hæc omnino deſpiciant, cùm certā de his opinionem nullam habeant. Quare bipertitò legem de veneficio partientes, primū hortamur, monemus atque conſulimus, ne talia faciāt: ne multos quaſi pueros terreant: nec legumlatorē & iudicē cogant huiuſmodi hominū timori mederi. Quippe qui veneno nocere nititur, ſi corporibus id illaturus eſt, niſi medicinæ peritus ſit, quid agat, ignorat. Similiter qui magicis cātibus id tentat: niſi aruſpex, mōſtrorūmq; interpres ſit. Sed iam lex iſta de venenis huiuſmodi ſanciatur. Qui nō ad mortē hominis, ſed pecorū aut examinū, veneno vtitur, ſiue etiam vt aliter quàm morte beſtiis noceat, ſi medicus ſit, & veneficij reus fuerit iudicatus, morte ſupplicium luat: ſin verò medicinæ ignatus, iudicium quid pati daréve ipſum oportet, conſtituan

pingere vt exemplaria diligenter ſequatur. Quod nobis ô Clinia Megilléque faciendum quàm pulcherrimè atque optimè cenſeo: & pœnas tam eorum quæ furto & clàm, quàm eorum quæ vi agútur, quales eſſe oporteat, dicendum, prout dii nobis deorúmque filii leges ponere concedût. Nemo furioſus palàm in vrbe cernatur: ſed furioſum propinqui domi quomodocunque poſſunt cuſtodiát. Quod niſi fecerint, mulctétur: qui maximi cenſus ſunt, drachmis centum, ſiue ſeruum ſeu liberũ minus diligenter cuſtodiant. Qui ſecundi, quatuor de quinque minimè partibus: qui tertii tribus: & duabus qui quarti. Multis autem modis homines furore aguntur. Alii morbo, vt hi de quibus modò diximus. Alii per iracundiam prauæ naturæ vitioſámque educationem: qui paruis inimicitiis moti altius inclamant, & turpiter inter ſe conuiciantur. Nihil verò tale in ciuitate bonis legibus inſtituta, fieri decet. De conuicio igitur hæc vna omnibus lex ponatur. Nemo alicui conuicietur. Sed quicũque cum alio de re quapiam ambigit, diſcat potius doceátque tam ambigentem quàm præſentes, ita vt omni conuitio prorſus abſtineat. Cùm enim ſibi inuicem verbis turpibus maledicunt, muliebres habentur: & in primis ex verbis, quæ certè leuiſſima res eſt, odia grauiſſima & inimicitiæ ſæpe naſcuntur. Profectò qui iræ rei penitus ingratæ morem gerit, ipſámque quaſi alimẽtis quibuſdam noxiis explet: is quantum per diſciplinam antea excultus fuerat, tantùm exacerbatus poſtea iracundã animæ partem, efferatúſque, difficilem ſibi viuendi reddit rationem, & hanc amaram ab ira gratiam ſuſcipit. Ex his penè omnes ad id deuenire ſolent, vt ridiculum aliquid in aduerſarium dicant: qua in re quicunque ſe aſſuefacit, aut bonos mores penitus, vt magnanimitatẽ, maxima ex parte amittit.

ἐρᾷς. ὧν δὴ πάντων ἕνεκα χρὴ καὶ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα
βλέποντας τοὺς νόμους, τοξότου μὴ κακοῦ στοχάζεσθαι δί-
κην, τοῦ τε μεγέθους τῆς κολάσεως ἑκάστων ἕνεκα καὶ πάν-
των μάλιστα τῆς ἀξίας. ταὐτὸν δὲ ἔργον δρῶντα ξυνυπηρετεῖν δεῖ
τῷ νομοθέτῃ τὸν δικαστήν, ὅταν αὐτῷ τις νόμος ἐπιτρέπῃ τι-
μᾶν ὅ,τι χρὴ πάσχειν ἢ κρινόμενον ἢ ἀποτίνειν τὸν δέ, καθά-
περ ζωγράφον, ὑπογράφειν ἔργα ἑπόμενα τῇ γραφῇ. ὃ
δὴ καὶ νῦν, ὦ Μέγιλλε καὶ Κλεινία, ποιητέον ἡμῖν ὅτι κάλλιστα
καὶ ἄριστα· τῶν κλοπαίων τε καὶ βιαίων πάντων τὰς ζημίας λε-
D γομένας οἵας δεῖ γίγνεσθαι, λεκτέον, ὅπως ἂν ἡμῖν ἐπιτρέ-
πωσι θεοὶ καὶ θεῶν παῖδες νομοθετεῖν. Μαινόμενος δὲ ἂν τὶς
ᾖ, μὴ φανερὸς ἔστω κατὰ πόλιν· οἱ προσήκοντες δ' ἑκάστων
κατὰ τὰς οἰκίας φυλαττόντων αὐτούς, ὅτῳ ἂν ἐπίστωνται τρό-
πῳ. ἢ ζημίας ἐκτινόντων· ὁ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος, ἑ-
κατὸν δραχμάς, ἐάν τ' οὖν δοῦλον, ἐάν τ' οὖν καὶ ἐλεύθε-
ρον περιορᾷ· δευτέρου δὲ τιμήματος, τέτταρα μέρη τῆς
μνᾶς, τῶν πέντε· τρία δὲ ὁ τρίτος, καὶ δύο ὁ τέταρτος.
μαίνονται μὲν οὖν πολλοὶ πολλοῖς τρόποις· οὓς μὲν νῦν εἴ-
πομεν, ὑπὸ νόσων· εἰσὶ δὲ οἳ διὰ θυμοῦ κακὴν φύσιν ἅ-
E μα καὶ τροφὴν γενομένην· οἳ δὴ σμικρᾶς ἔχθρας γενομένης,
πολλὴν φωνὴν ἱέντες, κακῶς ἀλλήλους βλασφημοῦντες
λέγουσιν· ὃ πρέπον ἐν εὐνόμων πόλει γίγνεσθαι τοιοῦτον οὐδὲν
οὐδαμῇ οὐδαμῶς. εἷς δὴ περὶ κακηγορίας ἔστω νόμος περὶ
πάντας ὅδε, μηδένα κακηγορείτω μηδείς. ὁ δὲ ἀμφισβη-
τῶν ἔν τισι λόγοις ἄλλος ἄλλῳ, διδασκέτω καὶ μανθα-
νέτω τόν τε ἀμφισβητοῦντα καὶ τοὺς παρόντας, ἀπεχόμε-
νος πάντως τοῦ κακηγορεῖν. ἐκ γὰρ τοῦ καταρᾶσθαί τε
ἀλλήλοις ἐπευχομένους, καὶ δι' αἰσχρῶν ὀνομάτων ἐπι-
φέρειν γυναικείους ἑαυτοῖς φήμας, πρῶτον μὲν ἐκ λόγων,
κούφου πράγματος, ἔργῳ μῖσός τε καὶ ἔχθραι βαρύταται γίγνονται. πράγματι γὰρ ἀχαρίστῳ, θυμῷ χαριζόμενος
ὁ λέγων, ἐμπιπλὰς ὀργὴν κακῶν ἑστιαμάτων, ὅσον ὑπὸ παιδείας ἡμερώθη ποτέ, πάλιν ἐξαγριῶν τῆς ψυ-
χῆς τὸ τοιοῦτον, θηριούμενος, ἐν δυσκολίᾳ ζῶν γίγνεται, πικρὰν τοῦ θυμοῦ χάριν ἀποδεχόμενος. μεταβαί-
νειν δὲ αὖ πως εἰώθασι πάντες θαμὰ ἐν τοῖς τοιούτοις εἰς τὸ τὶ γελοῖον περὶ τοῦ ἐναντίου φθέγγεσθαι· ὃ τὶς ἐθι-
ζόμενος, οὐδεὶς πώποτε ὃς οὐ τοῦ σπουδαίου τρόπου ἤτοι τὸ παράπαν διήμαρτεν, ἢ μεγαλονοίας ἀπώλεσε μέρη πολλά.

μοῦ (καθάπερ εἴπομεν) μὴ ἐξέστω μηδενί; τοῦτο μὲν οὐδαμῶς ἀναθετέον. ᾧ δ' ἐξέστω καὶ μή, τοῦτο νομοθετησώμεθα. ποιητῇ δὴ κωμῳδίας ἢ τινος ἰάμβων ἢ μουσῶν μελῳδίας, μὴ ἐξέστω μήτε λόγῳ, μήτε εἰκόνι, μήτε θυμῷ, μήτε ἄνευ θυμοῦ, μηδαμῶς μηδένα τῶν πολιτῶν κωμῳδεῖν. ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ, τοὺς ἀθλοθέτας ἐξείργειν ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν αὐθημερόν· ἢ ζημιοῦσθαι μναῖς τρισίν, ἱεραῖς τοῦ θεοῦ οὗ ἂν ὁ ἀγὼν ᾖ. οἷς δ' εἴρηται πρότερον ἐξουσίαν εἶναι περὶ τοῦ ποιεῖν εἰς ἀλλήλους, τούτοις ἄνευ θυμοῦ μὲν μετὰ παιδιᾶς ἐξέστω· σπουδῇ δὲ ἅμα καὶ θυμουμένοισι, μὴ ἐξέστω. τούτου δὴ διάγνωσις ἐπιτετράφθω τῷ τῆς παιδεύσεως ὅλης ἐπιμελητῇ τῶν νέων. καὶ ὃ μὲν ἂν οὗτος ἐγκρίνῃ, προφέρειν εἰς τὸ μέσον ἐξέστω τῷ ποιήσαντι· ὃ δ' ἂν ἀποκρίνῃ, μήτε αὐτὸς ἐπιδεικνύσθω μηδενί, μήτε ἄλλον δοῦλον μήτε ἐλεύθερόν ποτε φανῇ διδάξας· ἢ κακὸς εἶναι δοξαζέσθω καὶ ἀπειθὴς τοῖς νόμοις. Οἰκτρὸς δ' οὐχ ὁ πεινῶν ἤ τι τοιοῦτον πάσχων, ἀλλ' ὁ σωφρονῶν, ἤ τινα ἀρετὴν ἢ μέρος ἔχων ταύτης, ἄν τινα συμφορὰν πρὸς τούτοις κέκτηται. διὸ θαυμαστὸν ἂν γένοιτ' εἴ τις ὢν τοιοῦτος ἀμεληθείη τὸ παράπαν, ὥστ' εἰς πτωχείαν τὴν ἐσχάτην ἐλθεῖν, δοῦλος ἢ καὶ ἐλεύθερος, ἐν οἰκουμένῃ καὶ μετρίως πολιτείᾳ τε καὶ πόλει. διὸ τῷ νομοθέτῃ θεῖναι νόμον ἀσφαλὲς τοιούτοις τοιόνδε τινά· Πτωχὸς μηδεὶς ἡμῖν ἐν τῇ πόλει γιγνέσθω. τοιοῦτον δ' ἄν τις ἐπιχειρῇ δρᾶν, εὐχαῖς βίον ἀνηνύτοις συλλεγόμενος, ἐκ μὲν ἀγορᾶς ἀγορανόμοι ἐξειργόντων αὐτόν, ἐκ δὲ τοῦ ἄστεος ἡ τῶν ἀστυνόμων ἀρχή· ἀγρονόμοι δὲ ἐκ τῆς ἄλλης χώρας εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐκπεμπόντων, ὅπως ἡ χώρα τοῦ τοιούτου ζῴου καθαρὰ γίγνηται τὸ παράπαν. δοῦλος δ' ἂν ἢ δούλη βλάψῃ τῶν ἀλλοτρίων καὶ ὁτιοῦν, μὴ ξυναιτίου τοῦ βλαβέντος αὐτοῦ γενομένου, κατ' ἀπειρίαν ἤ τιν' ἑτέραν χρείαν μὴ σώφρονα, ὁ τοῦ βλάψαντος δεσπότης ἢ τὴν βλάβην ἐξιάσθω μὴ ἐνδεῶς, ἢ τὸν βλάψαντα αὐτὸν παραδότω. ἐὰν δ' ἐπαιτιώμενος ὁ δεσπότης, κοινῇ τοῦ βλάψαντος τέχνῃ καὶ τοῦ βλαβέντος, ἐπ' ἀποστερήσει φῇ τοῦ δούλου γεγονέναι τὴν αἰτίαν, διαδικαζέσθω μὲν κακοτεχνιῶν τῷ φάσκοντι βλαβῆναι·

ni, vt antè diximus, tale quid dicere liceat? Hoc igitur nullo modo admittendum. C Cui verò liceat, & cui non lege iam declarandum. Poetæ comico vel iambicæ muſicæue melodiæ autori nec verbo, nec imagine, cuiquam ciuium detrahere liceat, ſiue id ira, ſiue abſque ira faciat. Et eum qui contrà fecerit, qui dandis præmiis præſunt, eodem in die exterminent: aliter tribus minis mulctentur, Deo in cuius honorem certatum fuerat, conſecrandis. Cæteris verò de quibus ſuprà diximus, ſine ira & cum ioco ridiculum aliquid dicere liceat: ſeriò autem & cum ira nequaquam. Cuius rei cognitio, communis iuuenum diſciplinæ curatori committatur. D Et quod probauerit, proferre in medium licet: quod autem reprobauerit, hoc neque ipſe vlli vnquam oſtendat, neque alium ſiue ſeruum, ſiue liberum doceat. Si contrà fecerit, prauus legúmque contemptor habeatur. Miſerabilis autem, id eſt miſericordia dignus exiſtimandus eſt: non qui fame vel re alia huiuſmodi premitur: ſed qui cùm temperans ſit, & virtute alia vel parte virtutis ſit præditus, calamitate tamen ad hæc aliqua fortè vexatur. Quare mirum profectò erit, ſi vir talis vſqueadeo neglectus fuerit: vt ſiue liber ſeu ſeruus in ciuitate moderatè gubernata in extremam paupertatem deueniat. E Idcirco non iniuria legiſlator talem de hac re legem tutò ponere poteſt. Nullus in ciuitate noſtra mendicus ſit. Quicunque verò id tentauerit: victúmque inexplebilibus precibus colligere cœperit, à rerum venalium curatoribus è foro pellatur, ab ædili magiſtratu ex vrbe eiiciatur, ex tota denique regione ab agri magiſtratu exterminetur, vt ab eiuſmodi animali omnino vniuerſa regio munda ſit. Si ſeruus vel ſerua alienæ rei offecerit, ſiue imperitia, ſeu immoderato aliquo vſu id fecerit, nec qui damnum paſſus eſt, cauſam præbuerit, dominus eius aut ſatisfaciat, F aut ſeruum ſeruámue illi, qui damnum paſſus eſt, tradat. Quòd ſi communi quadam nocentis patientiſque aſtutia, vt ſeruus ſibi auferatur, ſerui dominus factum contendat, de malitiæ crimine agat aduerſus eum qui de ſeruo conqueritur.

ſententiam permanſuros : ſi forte falſi teſtimonij fuerint accuſati. Si quis falſi teſtimonii agere voluerit, quod & in toto & in parte teſtimonij & vtriſque aduerſariis licet, antequam ſententiam iudices ferant, falſos fuiſſe teſtes obiiciat. Falſi verò teſtimonii criminationes ab vtriſque illatas magiſtratus ipſi conſcriptas ſeruent, & ad iudicium poſtea de falſo teſtimonio referant. Si quis falsò teſtimonium bis dixiſſe inueniatur, à nulla lege tertiò teſtari cogatur. Si verò ter, nullo modo poſtea teſtimonium ipſi dicere liceat. Quòd ſi ter in falſitate depræhenſus, teſtari vlterius auſus fuerit, à volente quolibet ad magiſtratum deferatur, & à magiſtratu tradatur iudicio : & ſi conuictus fuerit, moriatur. Quando in lite, falſa teſtimonia interceſſerint, per quæ aduerſarium ſuperaſſe videri quis potuerit, ſi plures quàm medietas teſtium condemnati fuerint, iudicium ſecundum illa nullum procedat. Diſceptare verò conuenit, vtrum ſecundum illa teſtimonia quicquam iudicatum ſit nécne : vt quomodocunque iudicatum fuerit, hoc pacto iuſtum lis finem conſequatur. Verùm cùm multa in vita hominum bona ſunt, pluribus eorum, quaſi quædam diræ calamitates inſident : quæ maculant illa atque coinquinant. Iudicialis autem diſceptatio iudiciúmque cur homini bonum non eſt, quod humana omnia manſuefecit? Atqui cùm diſceptatio talis, bonum ſit, cur & adeſſe in lite alicui, & cauſæ iuſtæ fauere, bonum non ſit? Hæc cùm ita ſint, peruerſa calumnia bonum artis ſubit nomen: quæ artificium inueniſſe in litibus aſſerit : quo agenda & dicenda, ſiue honeſta ſiue turpis ſit cauſa, ſuperare facilè quis poſſit : victoréſque facere, quibus ipſa rationibus ſuis fauet, ſi pro artis ipſius beneficio pecunia dabitur. Hæc ſiue ars, ſiue artis expers exercitatio quædam ſit : danda opera eſt ne in noſtra ciuitate aditum habeat: ſed legum verita conditorem. nihil aduerſus leges proferat : & alio profecta, vires ſuas oſtendat. Si quis verò non pareat, hac lege deterreatur. Si quis iuſtitiæ vires in animis iudicum in contrarium vertere conetur, ac præter opportunitatem multa litigia mouet, aut mouentibus adeſt:

καταστῆναι μέχρι δίκης, ἐὰν ἐπισκηφθῇ τὰ ψευδῆ μαρτυρῆσαι. ἐπισκήπτεσθαι δὲ τὸν ἀντίδικον ἐξεῖναι ὅλῃ τῇ μαρ-
C τυρίᾳ καὶ μέρει, ἐὰν τὰ ψευδῆ τινα φῇ μεμαρτυρηκέναι, πρὶν τὴν δίκην διακεκρίσθαι. τὰς δὲ ἐπισκήψεις τὰς ἀρχὰς φυλάττειν κατασεσημασμένας ὑπ' ἀμφοῖν, καὶ παρέχειν εἰς τὴν τῶν ψευδομαρτυριῶν διάκρισιν. ἐὰν δέ τις ἁλῷ δὶς ψευδομαρτυριῶν, τοῦτον μηκέτι νόμος ἀναγκαζέτω μηδεὶς μαρτυρεῖν. ἐὰν δὲ τρίς, μηκέτ' ἐξέστω τούτῳ μαρτυρεῖν. ἐὰν δὲ τολμήσῃ μαρτυρῆσαι, τρὶς ἑαλωκώς, ἐνδεικνύτω μὲν πρὸς τὴν ἀρχὴν ὁ βουλόμενος αὐτόν, ἡ δὲ ἀρχὴ δικαστηρίῳ παραδότω. ἐὰν δὲ ὄφλῃ, θανάτῳ ζημιούσθω. ὁπόσων δ' ἂν μαρτυρίαι ἁλῶσι δίκῃ ψευδεῖς δόξαντες μαρτυρεῖν, καὶ τὴν νί-
D κην τῷ ἑλόντι πεποιηκέναι, ἐὰν τῶν τοιούτων ὑπὲρ ἥμισυ μαρτυριῶν καταδικασθῶσιν τινες, τὴν κατὰ ταύτας ἁλοῦσαν δίκην ἀνάδικον γίγνεσθαι. ἀμφισβήτησιν δὲ εἶναι καὶ διαδικασίαν εἴτε κατὰ ταύτας εἴτε μὴ ἡ δίκη ἐκρίθη. ὁποτέρως δ' ἂν κριθῇ, ταύτῃ γιγνέσθω τὸ τέλος τῶν ἔμπροσθεν δικῶν. Πολλῶν δὲ ὄντων καὶ καλῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ, τοῖς πλείστοις αὐτῶν οἷον κῆρες ἐπιπεφύκασιν αἳ καταμιαίνουσί τε καὶ καταρρυπαίνουσιν αὐτά. καὶ δὴ καὶ δίκη ἐν ἀνθρώποις πῶς οὐ καλόν, ὃ πάντα ἡμέρωκε τὰ ἀνθρώπινα; καλοῦ δὲ ὄντος τούτου πῶς οὐ καὶ
E τὸ συνδικεῖν ἡμῖν γίγνοιτ' ἂν καλόν; ταῦτα οὖν τὰ ὄντα καλὰ διαβάλλει τις κακή, καλὸν ὄνομα προστησαμένη τέχνην. ἣ πρῶτον μὲν δή φησιν εἶναί τινα δικῶν μηχανήν, εἶναι δ' αὐτὴν τοῦ τε δικάσασθαι καὶ συνδικεῖν ἄλλῳ νικᾶν δυναμένην, ἄν τε οὖν δίκαια, ἄν τε μή, τὰ περὶ τὴν δίκην ἑκάστην ᾖ πεπραγμένα. δωρεὰν δ' αὐτῆς εἶναι, τῆς τέχνης καὶ τῶν λόγων τῶν ἐκ τῆς τέχνης, ἂν αὖ τις ἀντιδωρῆται χρήματα. ταύτην οὖν ἐν τῇ παρ' ἡμῖν πόλει, εἴτ' οὖν τέχνη, εἴτε ἄτεχνός ἐστίν τις ἐμπειρία καὶ τριβή, μάλιστα μὲν δὴ χρεὼν ἐστὶ μὴ φῦναι, δεομένου δὲ τοῦ νομοθέτου,
F πείθεσθαι καὶ μὴ ἐναντία δίκῃ φθέγγεσθαι, πρὸς ἄλλην δὲ ἀπαλλάττεσθαι χώραν. πειθομένοις μὲν, σιγή, ἀπειθοῦσι δέ, φωνὴ νόμου ἥδε. Ἄν τις δοκῇ πειρᾶσθαι τὴν τῶν δικαίων δύναμιν ἐν ταῖς τῶν δικαστῶν ψυχαῖς ἐπὶ τἀναντία τρέπειν, καὶ παρὰ καιρὸν πολυδικεῖν τῶν τοιούτων, ἢ καὶ συνδικεῖν

PLATO [illegible] delectatus, nimirum duodecimum dialogum ita communem legum arcam eſſe voluit, quemadmodum duodecimus mundi circulus commune ſtellarum eſt firmamentum. Et quemadmodum ſi quis circulum duodecimũ penetrauerit, perfectionẽ felicitatémq; animæ ſtatim inueniet, imò etiã cõſequetur: ſic Plato vltra librũ duodecimũ progreſſurus, nõ tam leges quàm beatã animæ perfectionẽ legibus acquiſitam in Epinomide demõſtrabit. In ſuperioribus quidem libris leges partim ad officia publica, partim ad priuata negotia pertinẽt, partim ad vrbana, partim ad externa ſiue in pace ſiue in bello. In duodecimo verò, omnes quodãmodo cõgregantur ad omnia pertinentes, non leges inquam ſingulæ, ſed nonnullæ ex quolibet genere ſingularũ. Additur legibus id quod maximum eſt, ratio videlicet & conſeruatrix legum & emendatrix. Additur magiſtratibus id quoque quod maximum: ratio videlicet repetundarum referendarúmque rationum, non aliter publicis magiſtratuũ officijs præpoſita, quàm priuatis actionibus animorum, conſcientia ipſius examen. Hoc vtique examine tum priuato omnis animorum ſalus, tum publico ciuitatis ſalus vniuerſa conſiſtit. Atque id eſt compendiarium duodecimi argumentum. At quoniam mox in principio, & in ſequentibus, & ſæpe in antecedentibus deorum commemorat filios, atque tum deos alios aliorum, tum homines deorũ filios nuncupat, meminiſſe oportet duobus modis apud Platonem deos deorum filios eſſe, duobus quoque modis homines filios eſſe deorum. Primo quidem, vt Timæus docet, omnes ſphærarum mundi rectores, ſiue ipſi ſphærarum animi, ſiue dæmones citra ſphæras, ſiue intellectus angelici vltra ſphæras, filij ſunt omnipotentis Dei: tanquam voluntate ipſius benefica procreati. Deinde in quolibet horum trium genere, inferiores ſuperiorum filij ideo nuncupantur, quia à ſuperioribus continue radios formáſque ſuſcipientes, quodammodo inde formantur, & illis quaſi patribus obſecundare videntur. Homines ſimiliter geniti dicuntur à ſuperis, vel quoniam ab initio rerum è terræ viſceribus ſuperiorum fomento in lucem editi fuerint: vel quoniam nonnulli quotidie ſuperorum inſpiratione vehementer afflati, mox ex humana ſolitáq; affectione, in diuinum quendam vitæ ſtatum quaſi renati diuinitus transferuntur. Quo quidẽ in gradu & pios philoſophos & philoſophicos principes ſæpenumero collocat. Quod autem ſtatim in principio libri Iouem Mercuriúmque legatis nuntiiſque præponit, intelligendum eſt primo quidem, & per Iouem, Deum architectum mundi, & per Mercurium, omnem numerum angelorum: deinde per Iouem rurſus planetarum ſecundum imperatorum legúmque ſignificatorem, per Mercurium verò planetam alium interpretationis expeditioniſque omnis ſignificatorem. Significatores dico planetas. Quoniam, vt teſtatur Timæus, & Plotinus diſputat, planetæ cæleſtiáque omnia ſignificant vtcunque poſſunt & nuntiant: quæ vel ſuperi iamiam facturi ſint: vel nos interdum quidem facturi, ſæpe verò paſſuri. Deteſtatur mox poetas, qui ſcelera hominum transferentes in ſuperos, & contra diuinitatem impiè deliquerunt, & malo ſuperorum exemplo hominibus grauiter nocuerunt. Præterea furta cæteráque facinora, ex intentione peccantis & habitu vel ſanabili, vel inſanabili, magis quàm ab affectu putat eſſe cenſenda. Præcipit inter militiæ leges: quod & in omni vita optimum omnium arbitratur: vt nemo cognoſcat quid ſit ſibi tantum viuere vel ſeorſum ab alijs quicquam agere: ſed ad prudentis ſuperioriſque nutum, & ad communẽ vſum ſinguli ſingulas dirigant actiones. Docet iudices ne vel ſponte, vel etiam coacti præter ius ſententiam ferant. Iudiciũ enim ipſum ex antiquorum ſententia, præcipue Orphei & Heſiodi, eſſe virginem quandam pudicam. Pudori autem atque iudicio in primis odio eſſe mendacium. Deam verò iudicij præſidem, diuinam eſſe exiſtimat prouidentiam, humanis iudicibus venerãdam. Poſt hæc vbi damnat eos qui arma turpiter proiecerunt, & illos inſuper belli duces, qui eos ſub ſignis ſuis iterum militaturos recipiunt: denarium minarum numerum hic à nobis tranſlatũ, leges alicubi millenarium. Paulo poſt reipublicæ nodum eſſe aſſerit repetũdarum iudicium rationũ: vt nullus in repub. iudex ſit abſque iudice. Alioquin per ſolutam iudicandi licentiam, primò quidem iuſtitiam perituram: deinde ciuitatem amiſſa iuſtitia, velut anima, morituram. Templum verò Solis atque Apollinis, intelligit ædem non ſolum planetæ animæque ſolari ſed multo magis ſummi boni luci, cuius imago ſol eſt, dedicatam. Audies ex abſentia religionis in iudicijs peccata committi. Se dimptorum omnium peſſimos eſſe qui precibus hoſtiiſque ita Deum placaturos ſe confidunt, vt ob hanc confidentiam impune ſibi liceat grandem pecuniam extorquere. Tradit cautiſſimas poſt hæc leges de peregrinis excipiendis: peregrinationéque ciuium: ne vel mores ciuium aliena & inconſiderata conſuetudine confundantur: vel alienorum peritia reipublicæ deſit. Notabis hic paucis quoque nonnullis

…gem eſſe rem mirandam atque diuina: nomenque ab ipſa mente apud Græcos habere: à mente inquam tũ diuina, velut patre: tũ humana, velut matre. Legẽ verò ſequi vult iudicium. Quæ quidem duo humanorum bonorum maxima ſint. Sed hic redit in mentem, quòd in fine vndecimi, bona inquit noſtra plerunque à quibuſdam ſuis calamitatibus inquinari. Et legis quidem calamitatem alibi eſſe inquit magiſtratus ipſius improbitatem. Calamitatem verò iudicij iudicialiſque diſceptationis ibi appellauit peritiam quandam cauſidicam: quæ nulla iuris habita ratione, ſed auaritiæ ambitioniſque ſtudio omnem abſque delectu cauſam accipit defendendam. Quam veluti reipublicæ peſtem præ cæteris deteſtatur. Poſt hæc vbi funeribus imponit leges, hominem ipſum præcipuè vult ſubſtantiam ipſam animæ rationalis haberi: corpus autem hominis huius ſimulacrum, & vt alibi nominat, vmbram. Quidnam homo in nobis ſit, quid animal, ex Timæo, & Alcibiade, & Plotino cognoſcitur: quod quidem in Theologia latius diſputamus. Vbi concludit hominẽm quidem eſſe animæ rationalis ſubſtantiam, vltra rationem, habentem quoque ſenſum quendam intimum, impatibilem, & communem. Animal verò compoſitum quiddam ex figurato corpore, atque ex quodam vitæ veſtigio impreſſo ab anima. In quo quidem veſtigio impreſſus quoque ſit ſenſus, ſecundus à ſenſu primo, iam per inſtrumenta varia diſtributus atque patibilis. Id quidem nonnullis quoque apoſtoli Pauli dictis maximè conſonare videtur. Quando verò animam inquit ad alios deos abire, rationem ſuorum operum reddituram, alios deos nominat, mentes angelicas extra corpora, qui alij dicuntur dij vltra ſphærarum animas. Animæ ſiquidem noſtræ his coniunctæ corporibus, nimirum ſub animarum ſuperiorum regno ponuntur. ſeparatæ verò ad ſeparatorum iudicium transferuntur. Hactenus quidem leges condidit: ſed fruſtra conſtitui leges ait, niſi de legum ſalute ſtabilitatéque cogitetur. Ergo ad harum ſtabilitatem cœtum quendam magiſtratuum mirabilem excogitabit. Sed ante cœtus eiuſmodi creationem, de vi fatorum nonnihil attingit, vtpote qui intelligat ad operis tanti ſalutem humanam hominum prudentiam non ſufficere, ſi vis fatalis penitus aduerſetur. In his profectò videtur probare eos, qui in ædificandis vrbibus, condendis legibus, creandis magiſtratibus, imò & plantandis hominibus aduerſam nimis ſyderum diſpoſitionem diligenter euitant. De fato quidem alibi multa: quibus & hic conſentanea hæc quàm opportunè tam breuiter adducũtur. Fatum eſt immobilis quædam in anima mundi rerum mobilium diſpoſitio. Fati verò inſtrumentum eſt natura cœleſtis. Sed materia in quam agit per inſtrumentum, & moles elementorum. Tria verò nomina, Lacheſim, Clotho, Atropon: tum quantum ad inſtrumentum, tum quantum ad materiam pertinet, accipit. Nam Lacheſim nominare poſſumus firmamentum in cuius ſtellis vires ſortéſque inferiorum omnium continentur. Clotho verò planetarum cœtum in euoluendis rerum ſortibus firmamento ſubminiſtrante. Atropon denique Saturnum præcipue, ſtabilitate ſua euolutas in effectum ſortes ineuitabiliter confirmantẽ. In materia quoque fati ideo tres Parcas connumeramus, quoniam vis fatalis per inſtrumentum cœleſte elementis infuſa, agit in materiam & formam atque compoſitum. Item in eſſentiam & virtutem & actionem. Item in principium mediúmque & finem. Quoniam verò non ſolùm agit in corpora verumetiam eatenus in animos, quatenus afficiuntur corporibus, vel vtuntur: idcirco Plato hic ait, Parcas tùm corporum, tum animorum legúmque proſperitatem poſſe ſeruare. Et quoniam mens natura ſua vtpote mentis diuinæ prouidentia quandoque freta, vel fatũ ſuperat, vel fato feliciter vtitur: ſubiunxit ad ipſam vitæ tã publicæ quàm priuatæ ſalutem, coniungendũ eſſe cũ mente ſenſum, adeò vt ſenſus menti pareat & miniſtret. Similémque huic copula quæ ex mente & viſu auditúque componitur, procreat cœtũ quendam magiſtratũ in republ. ſtabilitati legum proſpicientem, qui finem ipſum primò proſpiciat reipub. deinde qua via potiſſimũ perducant ad finẽ: ſtudeátque omnino, vt ſingula in ciuitate ſiue priuatim ſiue publicè fiant, vna quadã ratione conducant ad vnũ: cuncta quidẽ ad virtutẽ dirigens, virtutes verò cæteras ad prudentiam. Hanc denique ad ſapientiam: quam ſub nomine mentis ſæpe ſignificat. Cuius quidem ratione vna, virtutes omnes comprobandæ cenſentur: quatenus videlicet conducunt ad ſapientiam. quam etiam ea ratione probat, quòd vnius diuini boni ſit particeps. Aſſerit exquiſitiſſimam rerum conſiderationẽ eſſe, quæ non ſolùm multa, quatenus multa ſunt, conſpicit: ſed etiam quæ ſit in cunctis natura vna communis.

A Ἐάν τις πρεσβευτὴς ἢ κῆρυξ καταψευδόμενος τῆς πόλεως, παραπρεσβεύηται πρός τινα πόλιν ἢ πεμπόμενος, μὴ τὰς οὔσας πρεσβείας ἐφ' αἷς πέμπεται ἀπαγγέλλῃ· ἢ πάλιν αὖ παρὰ τῶν πολεμίων ἢ καὶ φίλων, μὴ τὰ παρ' ἐκείνων ὀρθῶς ἀποπρεσβεύσας γίγνηται φανερὸς ἢ κηρυκεύσας· γραφαὶ κατὰ τούτων ἔστων, ὡς Ἑρμοῦ καὶ Διὸς ἀγγελίας καὶ ἐπιτάξεις παρὰ νόμον ἀσεβησάντων, τίμημα δὲ ὅτι χρὴ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν, ἐὰν ὄφλῃ. κλοπὴ μὲν
B χρημάτων, ἀνελεύθερον· ἁρπαγὴ δὲ, ἀναίσχυντον. τῶν Διὸς δὲ υἱέων οὐδεὶς οὔτε δόλοις οὔτε βίᾳ χαίρων ἐπιτετήδευκε τούτοιν οὐδέτερον. μηδεὶς οὖν ὑπὸ ποιητῶν, μηδ' ἄλλως ὑπό τινων μυθολόγων, πλημμελῶν περὶ τὰ τοιαῦτα, ἐξαπατώμενος ἀναπειθέσθω· καὶ κλέπτων ἢ βιαζόμενος, οἰέσθω μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν, ἀλλ' ἅπερ αὐτοὶ θεοὶ δρῶσιν. οὔτε γὰρ ἀληθὲς, οὔτ' εἰκός· ἀλλ' ὅστις δρᾷ τοιοῦτον παρανόμως, οὔτε θεὸς, οὔτε παῖς ἐστί ποτε θεῶν. ταῦτα δὲ νομοθέτῃ μᾶλλον προσήκει γιγνώσκειν ἢ ποιηταῖς ξύμπασιν. ὁ μὲν οὖν πεισθεὶς ἡμῶν τῷ λόγῳ, εὐτυχεῖ τε, καὶ εἰς χρόνον ἅ-
C παντα εὐτυχοῖ· ὁ δ' ἀπιστήσας, τῷ μετὰ ταῦτα τοιῷδέ τινι μαχέσθω νόμῳ. Ἐάν τις τι κλέπτῃ δημόσιον, μέγα ἢ καὶ σμικρὸν, τῆς αὐτῆς δίκης δεῖ. σμικρόν τε γὰρ ὁ κλέπτων, ἔρωτι μὲν ταὐτῷ, δυνάμει δ' ἐλάττονι κέκλοφεν, ὅ τε τὸ μεῖζον κινῶν, οὐ καταθέμενος, ὅλον ἀδικεῖ. δίκης οὖν οὐδέτερον οὐδετέρου ἐλάττονος, ἕνεκα μεγέθους τοῦ κλέμματος, ὁ νόμος ἀξιοῖ ζημιοῦν· ἀλλὰ τῷ τὸν μὲν ἴσως ἂν ἰάσιμον ἔτ' εἶναι, τὸν δ' ἀνίατον. ξένον μὲν δὴ τῶν δημοσίων ἢ δοῦλον ἄν τις τι κλέπτοντα ἐν δικαστηρίῳ ἕλῃ, ὡς ἰασίμῳ ἐκ τῶν
D εἰκότων, ὅ, τι χρὴ παθεῖν, ἢ τίνα ζημίαν ἀποτίνειν αὐτὸν, ἡ κρίσις γιγνέσθω. τὸν δὲ ἀστὸν καὶ τεθραμμένον ὡς ἔσται τεθραμμένος, ἂν πατρίδα συλῶν ἢ βιαζόμενος ἁλίσκηται, ἐάν τ' ἐπ' αὐτοφώρῳ, ἐάν τε μὴ, σχεδὸν, ὡς ἀνίατον ὄντα, θανάτῳ ζημιοῦν. Στρατειῶν δὲ ἕνεκα πολλὴ μὲν ξυμβουλὴ, πολλοὶ δὲ νόμοι γίγνονται κατὰ τρόπον.

SI LEGATVS aut præco falſò quæ ſibi cōmiſſa ſunt nuntiauerit, dicendáue tacuerit, vel rurſus ab hoſtibus amicisve rediens, quæ ab illis accepit, aliter quàm acceperit, retuliſſe reperiatur, quaſi Mercurii Iouiſq; mandata legationéſque contra legem contempſerit, in iudicium deferatur. Et iudices pro magnitudine rei quid pati daréue ipſum oporteat, ſi damnatus fuerit, ſtatuant. Pecuniæ furtum illiberale profectò eſt: rapina verò turpiſſimum. Nullus autem filiorum Iouis aut vi aut dolo delectatus quicquam huiuſmodi vnquam fecit. Ideo nemo vel à poetis vel à fabuloſis aliis hominibus ita decipiatur, vt credat ſi furto aut vi vſus ſit, nihil ſe turpe, ſed quod dii quoque fecerint, commiſiſſe. Nam nec verum id, nec veriſimile eſt. Et qui præter legem horum alterum facit, is nec deus, nec deorum eſt filius. Hæc legumlatori magis quàm cunctis poetis cognoſcenda ſunt. Igitur quicunque huic noſtro ſermoni paruerit, felix eſt, & in poſterum ſemper erit. Qui contrà fecerit, hac lege arcebitur. Siquis aliquid publicum furatus fuerit, ſiue paruum ſeu magnum id ſit, pari ſupplicio puniatur. Nam qui rem paruam ſuſtulit, etſi minori vi quàm qui magnam rapuit, æqua tamen cupiditate furatus eſt. Et qui magnum aliquid inde remouit, vbi ipſe non depoſuerat, is omnino iniquus eſt. Lex igitur non furti paruitate alterum minus quàm alterum puniendum cenſet, ſed eo forſitan intereſſe putat, quòd alter ſit inſanabilis, ſanabilis alter. Si ſeruus aut peregrinus furti publici accuſatus & condemnatus ſit, tanquam ſanari quodammodo poſſe videantur, quid pati quámue mulctam dare debeat iudicio ſtatuatur. Ciuem autem ita educatum vt ipſi inſtituimus, ſiquis publicum aliquid furatum eſſe vel violaſſe conuicerit, ſiue in ipſo furto & ſcelere ſiue aliter quomodocunque depræhenderit: tanquam inſanabilem mortis ſupplicio condemnamus.

ptitudo eiuſdem rei cauſa comparanda. Ob eandem cauſam conſueſcere debemus à cibo & potu abſtinere, frigus æſtúmque & cubilis duritiem pati: & in primis capitis pedúmque virtutem alienis tegmentis non corrumpere: nec pileorum calceorúmque à generatione datorum naturam perdere. Nam extremitates hæ cùm naturam conſeruant ſuam, maximas toti corpori vires præbent: contrà verò contrarium. Et altera quidem vniuerſo corpori maximè miniſtrat: altera totum ducit cùm principales eius ſenſus omnes natura poſſideat. Sed eiuſmodi quidem laudes bellicoſæ vitæ iuuenes audiant. Leges verò has, Militet quicunque conſcriptus eſt, aut parti alicui deputatus. Siquis verò propter ignauiam imperatore non permittente militare detrectet, ad principes belli cùm redierit, deſertæ militiæ accuſetur. Iudicent autem qui militarunt omnes, ſeorſum quidem pedites, & equites ſeorſum, cæterique ſimiliter. Pedites quippe ad pedites, & equites ſimiliter ad equites, cæterique ſinguli ad eiuſdem ſortis principes deferendi ſunt. Vbi quicunque damnatus fuerit, & in certamen poſtea quodcunque deſcendere, & alium neglectæ militiæ accuſare prohibeatur. Præterea quid dare patiue ipſum oportet, iudices ſtatuant. Sed deſertæ militiæ iudicio peracto, peditum rurſus equitúmque & aliorum cœtus à principibus habeantur, vt militaria his qui ſtrenuè ſe geſſerunt, dona dentur. Iudicet autem de victoria quiſquis velit inter ordinis ſui participes, ita vt præteritorum certaminum nec coniecturas neque teſtes adhibeat: ſed eam quæ nuper geſta eſt pugnam duntaxat conſideret. Donentur deinde qui præclarè certaſſe videbuntur, corona ex frondibus arboris perpetuo virentis conſerta. Quam poſtea qui conſecuti ſunt, in bellicoſorum templis deorum vtcunque placuerit cum inſcriptione titulóque ſuſpendant, vt teſtimonium virtutis ſit diuturnum. Secundo quoque ac tertio loco declarati ſic faciunt.

χρῆσθαι, καὶ ὅλην εὐκολίαν τε καὶ εὐχέρειαν ἐπιτηδευτέον τῶν αὐτῶν ἕνεκα· καρτερήσεις τε αὖ σιτίων τε καὶ ποτῶν, καὶ χειμώνων καὶ τῶν ἐναντίων, καὶ κοίτης σκληρᾶς. καὶ, τὸ μέγιστον, καὶ τὴν τῆς κεφαλῆς καὶ ποδῶν δύναμιν μὴ διαφθείρειν τῇ τῶν ἀλλοτρίων σκεπασμάτων περικαλύψει· τὴν τῶν οἰκείων ἀπολλύντας πίλων τε καὶ ὑποδημάτων γένεσιν καὶ φύσιν· ταῦτα γὰρ ἀκρωτήρια ὄντα, σωζόμενά τε ἔχει μεγίστην δύναμιν παντὸς τοῦ σώματος, καὶ τοὐναντίον, ἐναντίως· καὶ τὸ μὲν, ὑπηρετικώτατον ἅπαντι τῷ

D σώματι· τὸ δὲ, ἀρχικώτατον, ἔχον τὰς κυρίας ἁπάσας αἰσθήσεις αὐτοῦ φύσει. ἔπαινον μὲν δὴ τοῦτον τὸν νέον ἀκούειν χρὴ δοκεῖν πολεμικοῦ περὶ βίου. νόμους δ' αὖ τούσδε· στρατεύεσθαι, τὸν καταλεγέντα, ἢ τὸν ἐν μέρει τινὶ τεταγμένον. ἐὰν δέ τις ἐκλείπῃ τινὶ κάκῃ, μὴ στρατηγῶν ἀφέντων, γραφὰς ἀστρατείας εἶναι πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἄρχοντας, ὅταν ἔλθωσιν ἀπὸ στρατοπέδου. δικάζειν δὲ τοὺς στρατευσαμένους ἑκάστους, χωρὶς ὁπλίτας τε καὶ ἱππέας, καὶ τἆλλα ἐν πολεμίᾳ ἕκαστα ὡσαύτως· καὶ εἰσάγειν ὁπλίτας μὲν εἰς τοὺς ὁπλίτας, ἱππέας δὲ εἰς τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς

E ἄλλους δὴ κατὰ ταὐτὰ εἰς τοὺς αὐτῶν συννόμους. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ, ὑπάρχειν μὲν αὐτῷ μήποτε τῆς ὅλης ἀριστείας ἀγωνιστῇ γενέσθαι, μηδὲ ἀστρατείας ἄλλον γράψασθαί ποτε, μηδὲ κατηγόρου τούτων πέρι γενέσθαι. πρὸς τούτοις δ' ἔτι προστιμᾶν αὐτῷ τὸ δικαστήριον ὅ,τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκδικασθεισῶν τῶν τῆς ἀστρατείας δικῶν, πάλιν ἑκάστων τοὺς ἄρχοντας ποιῆσαι σύλλογον. ἀριστείων δὲ πέρι κρίνεσθαι τὸν βουλόμενον ἐν τοῖς αὐτῶν ἔθνεσι, μὴ περὶ προτέρου πολέμου μηδὲν παρεχόμενον, μήτε τεκμήριον, μήτε μαρτύρων πίστεις λόγων, αὐτῆς

F δὲ περὶ τῆς στρατείας τῆς τότε γενομένης αὐτοῖς. στέφανον δὲ τὸ νικητήριον ἑκάστοις εἶναι θαλλοῦ. τοῦτον δὲ, εἰς τὰ τῶν πολεμικῶν ἱερὰ ὧν ἂν βούληται γράψαντα, ἀναθεῖναι μαρτύριον εἰς τὴν τῶν ἀριστείων κρίσιν, παντὸς τοῦ βίου, καὶ τὴν τῶν δευτέρων καὶ τρίτων·

ἐξῆν ἂν τότε τοῖς κακοῖς ὀνειδίζειν ὅπλων ἀποβολὴν τῷ τοῦ Μενοιτίου. ἔτι δὲ ὁπόσοι κατὰ κρημνῶν ῥιφέντες ἀπώλεσαν C ὅπλα, ἢ κατὰ θάλατταν, ἢ χειμῶσιν ἐν τόποις ὑποδεξαμένης αὐτοὺς ἐξαίφνης πολλῆς ῥύσεως ὕδατος. ἢ μυρί' ἂν ἔχοι τις τοιαῦτα παραμυθούμενος ἐπᾴδειν, εὐδιάβολον κακὸν καλλωπίζων. τέμνειν δὴ χρεὼν κατὰ δύναμιν τὸ μεῖζον καὶ τὸ δυσχερέστερον κακὸν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου. σχεδὸν οὖν ἐν τοῖς ὀνείδεσιν ἔχει τινὰ τομὴν ἡ τούτων τῶν ὀνομάτων ἐπιφορά. ῥίψασπις μὲν γὰρ οὐκ ἐν πᾶσιν ὀνομάζοιτ' ἂν δικαίως, ἀποβολεὺς δὲ ὅπλων. οὐχ ὁμοίως γὰρ ὅ, τι ἀφαιρεθεὶς μετ' εἰκυίας βίας γίγνοιτ' ἂν ῥίψασπις, ὅ, τι ἀφεὶς ἑκών. διαφέρει δὲ ὅλον που καὶ τὸ πᾶν. ὧδε δὴ λεγέσθω νόμῳ· Ἐὰν D καταλαμβανόμενός τις ὑπὸ πολεμίων, καὶ ἔχων ὅπλα, μὴ ἀναστρέφῃ καὶ ἀμύνηται, ἀφῇ δὲ ἑκών, ἢ ῥίψῃ, ζωὴν αἰσχρὰν ἀρνύμενος μετὰ τάχους, μᾶλλον ἢ μετ' ἀνδρείας καλὸν καὶ εὐδαίμονα θάνατον· τοιαύτης μὲν ὅπλων ἀποβολῆς ἔστω δίκη ῥιφθέντων· τῆς δὲ εἰρημένης ἔμπροσθεν ὁ δικάζων ἀμελείτω σκοπεῖν. τὸν γὰρ κακὸν ἀεὶ δεῖ κολάζειν, ἵν' ἀμείνων ᾖ, οὐ τὸν δυστυχῆ· οὐδὲν γὰρ πλέον. ζημία δὲ τῷ τὴν τοιαύτην ἀμυντηρίων ὅπλων εἰς τοὐναντίον ἀφέντι δύναμιν τίς ἄρα γίγνοιτ' ἂν προσφορος; οὐ δυνατὸν γὰρ ἀνθρώπῳ δρᾶν τοὐναντίον, ὥς ποτε θεόν φασι δρᾶσαι, Καινέα τὸν Θετταλὸν ἐκ γυναικὸς μεταβαλόντα εἰς E ἀνδρὸς φύσιν. ἦν γὰρ ἀνδρὶ ῥίψασπιδι τρόπον τινὰ πρέπουσα πασῶν μάλιστα ἡ κείνῃ τῇ γενέσει ἐναντία γένεσις, εἰς γυναῖκα ἐξ ἀνδρὸς μεταβαλοῦσα, τιμωρία τούτῳ γενομένη. νῦν δ' ὅτι τούτων ἐγγύτατα φιλοψυχίας ἕνεκα, ἵνα τὸν ἐπίλοιπον βίον μὴ κινδυνεύσῃ, ζῇ δὲ ὡς πλεῖστον χρόνον ὢν κακὸς ὀνείδει ξυνεχόμενος. ἔστω νόμος ὅδε ἐπὶ τούτοις· Ἀνὴρ ὃς ἂν ὄφλῃ δίκην ὡς αἰσχρῶς ἀποβαλὼν ὅπλα πολεμικά, τούτῳ μήτ' οὖν τις στρατηγὸς, μήτ' ἄλλος ποτὲ τῶν κατὰ πόλεμον ἀρχόντων, ὡς ἀνδρὶ στρατιώτῃ χρήσηται· μηδ' F εἰς τάξιν καταταξῃ μηδ' ἡντινοῦν. εἰ δὲ μή, κατευθυνέτω αὐτὸν ὁ εὔθυνος· ἂν μὲν ᾖ τοῦ μεγίστου τιμήματος ὁ τάξας τὸν κακόν, χιλίας· ἂν δὲ τοῦ δευτέρου, πέντε μνᾶς· ἂν δὲ τοῦ τρίτου, τρεῖς μνᾶς· ἂν δὲ τοῦ τετάρτου, μνᾶν.

qui ab alto præcipitati ſunt, aut in mari, aut in tempeſtatis aquarúmque colluuione, aut in aliis huiuſcemodi permultis, quæ ad purgandam ignauiæ ſuſpicionem afferri poſſunt, coacti arma amiſerint, erúntne vituperandi? Danda verò opera eſt, vt maius grauiúſque malum pro viribus à contrario ſecernamus. In ipſa igitur vituperatione, vocabulorum ipſorum prolatio differentiam quandam oſtendit. Nam ſicuti abiector non de omnibus meritò dicitur: armorum verò amiſſor de omnibus: nec ſimiliter qui vi amiſit, & qui ſponte abiecit, ſicuti abiector, eſt iudicandus. Omnino enim vndique differunt. Sic igitur ſanciamus. Siquis ab hoſtibus circumuentus cùm armatus eſſet: non defendit ſe verſus ad eos, ſed arma ſponte dimiſit, aut abiecit: turpémque vitam velocitate comparare ſibi maluit, quàm fortitudine honeſtam felicémque mortem, de huiuſmodi armorum proiectione iudicium habeatur, de ſuperiori verò nullum. Mali enim ignauíque ſemper puniendi ſunt, vt meliores fortioréſque euadant. Infortunati verò, minimè. Nihil enim proficitur. Sed quænam abiectionis armorum damnato & à virili fortitudine degeneranti pœna congrua erit? præſertim cùm impoſſibile ſit huiuſmodi in contrarium commutari, vt Cæneum Theſſalum ferunt diuina quadam vi in naturam viri ex fœmina commutatum. Abiectori enim armorum contrarium maximè conueniret, vt in mulierem ex viro translatus ſic puniatur. Nunc verò quoniam id fieri non poteſt, proximum aliquid excogitemus, vt poſtquam ille vſqueadeò viuendi cupidus eſt, deinceps nullum periculum ſubeat, ſed reliquam vitam & quidem quàm longiſſimam improbus & cum dedecore viuat. Hæc igitur lex ſit, Eo qui arma turpiter proieciſſe damnatus eſt, nec imperator neque præfectus aliquis pro milite vnquam vtatur, nec in aciem recipiat. Si contrà fecerit, rationum referendarum iudex id cognoſcat: & ſi maximi cenſus ſit, decem minis: ſi ſecundi, quinque: ſi tertij, tribus: ſi quarti, vna ipſum condemnet.

magiſtratus, alius ab alio diſtrahuntur: ipſique ex vno multi iam facti, ex vno multiplicem ciuitatem efficiunt. hinc plena ſeditione citò omnia euertuntur. Quare exactores rationum oportet in omni virtutum genere cunctis mirabiliter excellere. Hoc igitur modo ipſorum generationem machinemur. Singulis annis poſt æſtiuale ſolſtitium ad locum Soli atque Apollini communiter dedicatum ciuitas vniuerſa conueniat, tres viros electura, quem vnuſquiſque meliorem ſe ſolo excepto iudicet: qui non pauciores quàm quinquaginta natus ſit annos. Electorum deinde dimidiam partem, qui à pluribus prælati fuerint, ſi pares ſunt anteponant: ſin verò impares ſint, vno excepto cui pauciora ſuffragia contigerunt, dimidiam ſimiliter reliquorum partem accipiant, ſuffragiorum numero præiudicantes. Quòd ſi æqualia numero ſuffragia multis fuerint, dimidiúmque numerum auxerint, iunior poſtponatur. Acceptiſque aliis rurſum ferantur ſuffragia, quouſque tres inæquales obtineant. At ſi omnibus his vel duobus æqualia ſuffragia ſint, bonæ iam fortunæ res committatur: ſorte hi diſcernantur. Eum qui ſuffragiis ſuperat, rurſúmque ſecundo loco & tertio declaratum, corona ex ſemper virentis arboris fronde contexta coronet. Datis præmiis præconio declarent, quemadmodum Magneſiorum ciuitas rurſus Deo duce nacta ſalutem, ciues eius tres omnium optimos, Soli & Apollini communes primitias priſca lege quatenus iudicium ſecuturi ſunt, conſecrat. Qui primo anno duodecim repetundarum rationum examinatores conſtituant. Idque faciant donec ſingulis ſeptuageſimuſquintus annus exactus ſit, deinde ſingulis annis tres ſemper addantur. Hi magiſtratus omnes in partes duodecim diſtributos omni libera examinatione iudicaturi, diligenter obſeruent. Habitent autem tempore quo rationes ipſis redduntur, in loco vbi electi fuerunt, Soli atque Apollini dedicato.

θείσης τῆς τὰ πολλὰ πληθύματα ξυνεχούσης εἰς ἓν δί-
κης ταύτῃ, πᾶσα ἀρχὴ διεσπάσθη χωρὶς ἑτέρα ἀπ' ἄλ-
λης, καὶ οὐκ εἰς ταυτὸν ἔτι νεύουσαι, πολλὰς ἐκ μιᾶς τὴν
πόλιν ποιοῦσαι, στάσεων ἐμπλήσασαι, ταχὺ διώλεσαν.
διὸ δὴ δεῖ πάντως τοὺς εὐθύνους θαυμαστοὺς πᾶσαν ἀρε-
τὴν εἶναι. τεκταινώμεθα δή τινα τρόπον αὐτῶν τοιάνδε γένε-
σιν. κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον, μετὰ τροπὰς ἡλίου τὰς ἐκ θέρους
εἰς χειμῶνα, ξυνιέναι χρεὼν πᾶσαν τὴν πόλιν εἰς Ἡλίου
D κοινὸν καὶ Ἀπόλλωνος τέμενος, τῷ θεῷ ἀποφανουμένους ἄν-
δρας αὐτῶν τρεῖς· ὃν ἂν ἕκαστος αὐτῶν ἡγῆται πάντῃ ἄρι-
στον εἶναι, πλὴν αὑτοῦ, μὴ ἔλαττον πεντήκοντα γεγονότα ἐτῶν.
τῶν δὲ προκριθέντων οὓς ἂν πλεῖστοι ἐνέγκωσι, τούτους ἐκλέ-
ξαι μέχρι τῶν ἡμίσεων, ἐὰν ἄρτιοι γίγνωνται· περιττοὶ δὲ ἐὰν
ὦσιν, ἕνα ἀφελεῖν, ᾧ ἂν ἐλάχισται γένωνται· καταλιπεῖν δὲ
τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν, πλήθει τῶν ψήφων ἀποκρίναντας. ἐὰν δέ τι-
σιν ἴσαι γίγνωνται, καὶ τὸν ἡμίσεα ἀριθμὸν πλείω ποιῶσιν,
ἀφελεῖν τὸ πλέον, ἀποκρίνοντας νεότητι· τοὺς δ' ἄλλους
ἐγκρίναντας, φέρειν αὖθις, μέχριπερ ἂν τρεῖς λειφθῶσιν ἄ-
E νισοι. ἐὰν δὲ ἢ πᾶσιν ἢ τοῖν δυοῖν ἴσαι γίγνωνται, τῇ ἀγαθῇ
μοίρᾳ καὶ τύχῃ ἐπιτρέψαντας, κλήρῳ διελόντας, τὸν
νικῶντα, καὶ δεύτερον καὶ τρίτον, στεφανῶσαι θαλλῷ· καὶ
τὰ ἀριστεῖα ἀποδόντας, πᾶσιν ἀνειπεῖν ὅτι Μαγνήτων ἡ
κατὰ θεὸν πάλιν τυχοῦσα σωτηρίας πόλις, ἀποφήνασα
αὐτῆς Ἡλίῳ ἄνδρας τοὺς ἀρίστους τρεῖς, ἀκροθίνιον Ἀπόλ-
λωνι, κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον, ἀνατίθησι κοινὸν καὶ Ἡλίῳ,
ὅσονπερ ἂν ἕπωνται χρόνον τῇ κρίσει. τούτους δὲ πρώτῳ
μὲν ἐνιαυτῷ δώδεκα εὐθύνους ἀποδεῖξαι, μέχριπερ
ἂν ἑκάστῳ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ξυμβῇ γενόμενα·
F τὸ λοιπὸν δὲ τρεῖς ἀεὶ προσγιγνέσθων κατ' ἐνιαυτόν.
οὗτοι δὲ τὰς ἀρχὰς πάσας κατὰ δώδεκα μέρη διελό-
μενοι, πάσαις βασάνοις χρώμενοι ἐλευθέραις ἐλεγχόν-
των. οἰκούντων δὲ, ὅσον ἂν εὐθύνωσι χρόνον, ἐν τοῦ τοῦ
Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἡλίου τεμένει, ἐν ᾧπερ ἐκρίθησαν.

ἱερέων· καὶ τοὔνομα ἀναγράφειν τούτου κατ' ἐνιαυτόν, ὅπως ἂν γίγνηται μέτρον ἀριθμοῦ τοῦ χρόνου, ἕως ἂν ἡ πόλις οἰκῆται. τελευτήσασι δὲ προθέσεις τε καὶ ἐκφορὰς καὶ θήκας διαφόρους εἶναι τῶν ἄλλων πολιτῶν. λευκὴν μὲν τὴν στολὴν ἔχειν πᾶσαν, θρήνων τε καὶ ὀδυρμῶν χωρὶς γίγνεσθαι, κορῶν δὲ χορὸν πεντεκαίδεκα, καὶ ἀρρένων ἕτερον, περιισταμένους τῇ κλίνῃ ἑκατέρους οἷον ὕμνον πεποιημένον ἔπαινον εἰς τοὺς ἱερέας, ἐν μέρει ἑκατέρους ᾄδειν, εὐδαιμονίζοντας ᾠδῇ διὰ πάσης τῆς ἡμέρας. ἕωθεν δ' εἰς τὴν θήκην φέρειν αὐτὴν μὲν τὴν κλίνην ἑκατὸν τῶν νέων τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις, οὓς ἂν οἱ προσήκοντες τοῦ τελευτήσαντος ἐπιβάλλωσι· προϊόντες δὲ προϊέναι τοὺς ἠιθέους, τὴν πολεμικὴν σκευὴν ἐνδεδυκότας ἑκάστους· σὺν τοῖς ἵπποισι μὲν ἱππέας, σὺν δὲ ὅπλοις ὁπλίτας· καὶ τοὺς ἄλλους ὡσαύτως· παῖδας δὲ περὶ αὐτὴν τὴν κλίνην ἔμπροσθεν τὸ πάτριον μέλος ἐφυμνεῖν, καὶ κόρας ἑπομένας ἐξόπισθεν, ὅσαι τ' ἂν γυναῖκες τῆς παιδοποιήσεως ἀπηλλαγμέναι τυγχάνωσι. μετὰ δὲ ταῦτα, ἱερέας τε καὶ ἱερείας ὡς καθαρεύοντι τῷ τάφῳ ἕπεσθαι, ἐὰν ἄρα καὶ τῶν ἄλλων εἴργωνται τάφων· ἐὰν καὶ τὸ τῆς Πυθίας οὕτω τε καὶ ταύτῃ σύμψηφον ᾖ. θήκην δὲ ὑπὸ γῆς αὐτοῖς εἰργασμένην εἶναι, ἁψῖδα προμήκη, λίθων περιττῶν καὶ ἀγήρων εἰς δύναμιν ἔχουσαν κλίνας παρ' ἀλλήλας λιθίνας κειμένας· οὗ τὸν μακάριον γεγονότα θέντες, κύκλῳ χώσαντες, πέριξ δένδρων ἄλσος περιφυτεύσουσι, πλὴν κῶλον ἑνός· ὅπως ἂν αὔξην ὁ τάφος ἔχῃ ταύτην τὴν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀνεπιδεῆ χώματος τοῖς τιθεμένοις. κατ' ἐνιαυτὸν δὲ, ἀγῶνα μουσικῆς αὐτοῖς, καὶ γυμνικὸν ἱππικόν τε θήσουσι. τὰ μὲν δὴ γέρα ταῦτα τοῖς τὰς εὐθύνας διαφυγοῦσιν. ἂν δέ τις τούτων, πιστεύων τῷ κεκρίσθαι, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐπιδείξῃ, κακὸς γενόμενος ὕστερον τῆς κρίσεως· γράφεσθαι μὲν τὸν βουλόμενον αὐτὸν ὁ νόμος προστάττετω· ὁ δὲ ἀγὼν ἐν δικαστηρίῳ γιγνέσθω τοιῷδέ τινι τρόπῳ. πρῶτον μὲν, νομοφύλακες ἔστωσαν τούτου τοῦ δικαστηρίου, ἔπειτα, αὐτῶν τούτων οἱ ζῶντες· πρὸς δὲ τούτοις, τὸ τῶν ἐκλεκτῶν δικαστήριον. γραφέσθω δὲ ὁ γραφόμενος ὃν ἂν γράφηται, λέγων τὸν γραφόμενον, ἀνάξιον εἶναι τῶν ἀριστείων καὶ τῆς ἀρχῆς. καὶ ἐὰν μὲν ὁ φεύγων ἁλῷ, στερέσθω τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τάφου καὶ τῶν ἄλλων τῶν δοθεισῶν αὐτῷ τιμῶν·

temporadiſtinguantur. Defunctis autem funera & ſepulchra excellentius quàm cæteris ciuibus fiant. Indumenta quælibet alba ſint. Luctus ploratúſque abſit. Chori quoque duo, vnus puellarum quindecim, alter totidem puerorum, feretro vndique circundato viciſſim ſacerdotem carminibus laudent, felicitatémque eius per totam diem decantent. Manè verò ad monumentum feretrum iuniores ferant qui gymnaſiis operam impendunt, quos defuncti hominis propinquiores delegerint. primique cœlibes quaſi ad pugnam armati præcedant, cum equis equites, & cum leuibus armis pedites, cæterique ſimiliter. Pueri verò ante feretrum, patrium cantum concinant, & puellæ poſt eos, ac mulieres iam effœtæ ſequantur. Poſtremo vtriuſque generis antiſtites quamuis aliis monumentis arceantur, tamen ſi Pythius quoque confirmauerit, ad hoc ſepulchrum quaſi purum quiddam ſit, nil prohibet deuenire. Monumentum huic ſub terra ſit fornix quędam longior ex duriſſimis pulchriſque lapidibus, vbi lapidei lectuli vtrinque ſint, hîc beatum illum ſepeliant, arboréſque in circuitu plantent, vna excepta ſolummodo parte, vt hoc ſepulchrum augeri poſſit. deinde ſingulis annis muſico, gymnico, equeſtrique certamine hos viros honorent. Hæc præmia illis reddantur, quorum de relatis rationibus iudicia damnata non ſunt. Siquis autem horum iudicio confidens quo prælatus fuit, naturæ humanæ fragilem conditionem detexerit, lapſus videlicet in errorem poſtquam egregius habitus eſt, ſanciatur lege, vt à volente quolibet accuſetur. Iudiciúmque de ipſo ſic agatur. Primò legum cuſtodes adſint, deinde accuſati ipſius collegæ, electi præterea iudicio iudices. Perſcribat autem accuſator, indignum eſſe illum qui accuſatur, & magiſtratu & magiſtratus præmiis. Si ergo damnatur, magiſtratu, ſepulchro, cæteriſque illi magiſtratui competentibus præmiis priuetur.

runtur, omnes penè periuri erunt, præſertim qui præſentibus conuiuiis aliáque conſuetudine ac priuata neceſſitudine coniuncti ſunt. Lege igitur ſtatuatur, iudicaturum iudicem iurare, atque eos etiam qui reipublicæ magiſtratus ſuffragiis conſtituent: Choreæ quoque iudicem, & omnis muſicæ, gymnicorum etiam equeſtriúmque munerum in certamine præſides atque datores: & ſummatim in quibuſcunque ſecundum hominum opinionem nulli emolumento periurium ſit. In quibus autem vtilitatem ex periurio aliquis aſſequitur, ea ſine iureiurando iudicentur. Et qui iudicaturi ſunt nullo modo litigantes permittant aut iurare perſuadendi cauſa, aut ſibi generíque ſuo imprecari, aut turpiter ſupplicare, aut commiſeratione muliebriter vti: ſed quod iuſtum putant, manſuete doceant, & docentem audiant. quòd ſi ab his aberrat, ad rem à magiſtratu reducatur. Peregrinis autem inter ſe litigantibus, quemadmodum nunc ſi velint, iurare liceat. Nam cùm in ciuitate conſeneſcere non debeant, non formidandum ne alios corrumpant. Eodem autem modo inter liberos homines executio iudicij fiat, ſiquis liber ciuitati non obtemperat in iis quæ nec verberibus nec vinculis nec morte plectuntur. Ac ſiquis ad choream vel ad pompam celebrandam non venit, vel aliam huiuſcemodi rem communem, vt ad miniſterium ſacrificij paciſque ſacra, vel belli, tributum non contulit: in his omnibus quàm primum damnum reſtituatur, aut pignus cui ciuitas léxque commiſerit, deferatur, exactóque tempore pignore vendito pecunia in ærarium conferatur. Quòd ſi maiore mulcta opus eſt, magiſtratus ſinguli pertinaces homines in iudicium vocent, & debita mulcta impoſita legibus parere compellant.

ματε γραφῆς, ὅρκον δὲ μὴ ἐπομνύναι, καὶ τὸν φεύγοντα, κατὰ ταὐτὰ τὴν ἄρνησιν γράψαντα, παραδιδόναι τοῖς ἄρχουσιν ἀνώμοτον. δεινὸν γάρ που, δικῶν γ' ἐν πόλει πολλῶν γιγνομένων, εὖ εἰδέναι σμικροῦ δεῖν τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν ἐπιωρκηκότας, ἐν ξυσσιτίοις τε ἀλλήλοις εὐχερῶς συγγιγνομένους, καὶ ἐν ἄλλαις συνουσίαις τε καὶ ἰδιωτικαῖς συγγενήσεσιν ἑκάστων. νόμος δὴ κείσθω, δικαστὴν μὲν ὀμνύναι δικάζειν μέλλοντα, καὶ τὸν τὰς ἀρχὰς τοῖς κοινοῖς καθιστάντα δι' ὅρκων, ἢ διὰ φορᾶς ψῆφον ἀφ' ἱερῶν φέροντα, δρᾶν ἀεὶ δεῖ τὸ τοιοῦτον,

D καὶ κριτὴν αὖ χορῶν καὶ πάσης μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν τε καὶ ἱππικῶν ἄθλων ἐπιστάτας καὶ βραβέας, καὶ ἁπάντων ὁπόσα μὴ φέρει κέρδος κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν τῷ ἐπιορκοῦντι. τῶν δὲ ὁπόσα ἐξαρνηθέντι καὶ ἐξομοσαμένῳ κέρδος μέγα φανερὸν εἶναι δοκεῖ, ταῦτα δὲ διὰ δικῶν ὅρκων χωρὶς κρίνεσθαι ξύμπαντας τοὺς ἐγκαλοῦντας ἀλλήλοις. καὶ τὸ παράπαν ἐν δίκῃ τοὺς προέδρους μὴ ἐπιτρέπειν μήτε ὀμνύντι λέγειν πιθανότητος χάριν, μήτ' ἐπαρώμενον ἑαυτῷ καὶ γένει, μήτε ἱκετείαις χρώμενον ἀσχήμοσι, μήτε οἴκτοις γυναικείοις· ἀλλὰ τὸ δίκαιον μετ' εὐφημίας διδάσκοντα καὶ μανθάνοντα ἀεὶ διατελεῖν·

E εἰ δὲ μή, καθάπερ ἔξω τοῦ λόγου λέγοντος, τοὺς ἄρχοντας πάλιν ἐπανάγειν εἰς τὸν περὶ τοῦ πράγματος ἀεὶ λόγον. ξένῳ δὲ εἶναι πρὸς ξένους, καθάπερ τὰ νῦν, δέχεσθαί τε ὅρκους παρ' ἀλλήλων, ἂν ἐθέλωσι, καὶ διδόναι κυρίως. οὐ γὰρ καταγηράσουσιν, οὐδ' ἐννεοττεύσαντες ἐν τῇ πόλει ὡς τὸ πολύ, τοιούτους ἄλλους κυρίους τῆς χώρας προσεκθρέψονται ξυντρόφους. δικῶν τε πέρι λήξεως τὸν αὐτὸν τρόπον εἶναι πρὸς ἀλλήλους πᾶσι τὴν κρίσιν, ὅσα τις ἐλεύθερος ἀπειθεῖ τῇ πόλει, μήτ' οὖν πληγῶν ἄξια, μηδ' αὖ δεσμῶν, μηδὲ θανάτου. περὶ δὲ χορείας ἰέναι φοιτήσεων, ἢ πομ-

F πείας, ἢ τινων ἄλλων τοιούτων κοινῶν κοσμήσεων, ἢ λῃτουργιῶν ὁπόσαι περὶ θυσίας εἰρηνικῆς ἢ πολεμικῶν εἰσφορῶν ἕνεκα, πάντων τῶν τοιούτων ἰατὴν εἶναι τὴν πρώτην ἀνάγκην τῆς ζημίας. τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις, ἐνεχυρασίας τούτοις οἷς ἂν πόλις ἅμα καὶ νόμος εἰσπράττειν προστάττῃ. τῶν δὲ ἀπειθούντων ταῖς ἐνεχυρασίαις πρᾶσιν τῶν ἐνεχύρων εἶναι, τὸ δὲ νόμισμα γίγνεσθαι τῇ πόλει. ἐὰν δὲ ζημίας δέωνται πλείονος, τὰς ἀρχὰς ἑκάστας τοῖς ἀπειθοῦσι τὰς πρεπούσας ζημίας ἐπιβαλλούσας, εἰσάγειν εἰς τὸ δικαστήριον, ἕως ἂν ἐθελήσωσι δρᾶν τὸ προσ-

... οἱ πολλοὶ, πόσου τε τὰ χρηστὰ πρὸς ἀλλήλους τῶν πονηρῶν. θεῖον δέ τι καὶ εὔστοχον ἔστι καὶ τοῖσι κακοῖς. ὥστε πάμπολλοι καὶ τῶν σφόδρα κακῶν εὖ τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δόξαις διαιροῦνται τοὺς ἀμείνους τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς χείρους. διὸ καλὸν ταῖς πολλαῖς πόλεσι τὸ παρακέλευσμά ἐστι, προτιμᾶν τὴν εὐδοξίαν πρὸς τῶν πολλῶν. τὸ μὲν γὰρ ὀρθότατον καὶ μέγιστον, ὄντα ἀγαθὸν ἀληθῶς οὕτω τὸν εὔδοξον βίον θηρεύειν· χωρὶς δὲ, μηδαμῶς, τόν γε τέλεον ἄνδρα ἐσόμενον. καὶ δὴ καὶ τῇ κατὰ Κρήτην οἰκιζομένῃ πόλει πρέπον ἂν εἴη δόξαν πρὸς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὅτι καλλίστην τε καὶ ἀρίστην παρασκευάζεσθαι D πρὸς ἀρετήν. πᾶσα δ' ἐλπὶς αὐτὴν ἐκ τῶν εἰκότων, ἄνπερ κατὰ λόγον γίγνηται, μετ' ὀλίγων ἥλιον ὄψεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐν ταῖς εὐνόμοις πόλεσι καὶ χώραις. ὧδε οὖν χρὴ ποιεῖν περὶ ἀποδημίας εἰς ἄλλας χώρας καὶ τόπους, καὶ περὶ ὑποδοχῆς ξένων. Πρῶτον μὲν, νεωτέρῳ ἐτῶν τετταράκοντα μὴ ἐξέστω ἀποδημεῖν μηδαμῇ μηδαμῶς· ἔτι τε ἰδίᾳ μηδενί, δημοσίᾳ δ' ἔστω κήρυξιν, ἢ πρεσβείαις, ἢ καί τισι θεωροῖς. τὰς δὲ κατὰ πόλεμον καὶ στρατείας ἀποδημίας οὐκ ἐν ἀποδημίαις πολιτικαῖς ἄξιον ἀριθμεῖν, ὡς τούτων οὔσας. Πυθῶδε δὲ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ εἰς Ὀλυμπίαν Διὶ, καὶ εἰς Νεμέαν καὶ εἰς Ἰ- E σθμὸν χρὴ πέμπειν, κοινωνοῦντας θυσιῶν τε καὶ ἀγώνων τούτοις τοῖς θεοῖς. πέμπειν δὲ εἰς δύναμιν ὅτι πλείστους ἅμα καὶ καλλίστους τε καὶ ἀρίστους, οἵτινες εὐδόκιμον τὴν πόλιν ἐν ἱεραῖς τε καὶ εἰρηνικαῖς συνουσίαις ποιήσουσι δοκεῖν, τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ἀντιστρόφως ἀποδιδόντες δόξης παρασκευήν. ἥκοντές τε οἴκαδε, διδάξουσι τοὺς νέους ὅτι δεύτερα τὰ τῶν ἄλλων ἐστὶ νόμιμα τὰ περὶ τὰς πολιτείας. θεωροὺς δὲ ἄλλους ἐκπέμπειν χρεὼν τοιούσδε τινὰς τοὺς νομοφύλακας παρεμένους. ἄν τινες ἐπιθυμῶσι τῶν πολιτῶν τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων πράγματα θεωρῆσαι κατά τινα πλείω σχολὴν, ἀπειργέ- F τω μηδεὶς τούτους νόμος. οὔτε γὰρ ἄπειρος οὖσα πόλις ἀνθρώπων κακῶν καὶ ἀγαθῶν, δύναιτ' ἄν ποτε, ἀνομίλητος οὖσα, ἥμερος ἱκανῶς εἶναι καὶ τέλεος· οὐδ' αὖ τοὺς νόμους διαφυλάττειν ἄνευ τοῦ γνώμῃ λαβεῖν αὐτοὺς, ἀλλὰ μὴ μόνον ἔθεσιν. εἰσὶ γὰρ ἐν τοῖς πολλοῖς ἄνθρωποι ἀεὶ θεῖοί τινες, οὐ πολλοὶ, παντὸς δ' ἄξιοι συγγίγνεσθαι, φυόμενοι οὐδὲν μᾶλλον ἐν εὐνομουμέναις πόλεσιν ἢ καὶ μή.

... circa vtiliter ciuitatibus præcipitur, vt bonã apud multos exiſtimationem non parui pendãt. Maximum ſane atque rectiſſimũ eſt, vt cùm ſis probus, ita gloriam quæras, aliter minimè, ſi modò perfectus vir futurus es. Quapropter Cretenſis quoque ciuitas iſta conari debet, vt quàm optimam virtutis exiſtimationem apud cæteros homines cõſequatur. Maxima verò ſpes eſt eam ratione viuentem, meritò Solem cæteróſque deos cum aliis ciuitatibus regionibúſque bene gubernatis viſurã eſſe. Sic igitur de peregrinatione alios in locos ac regiones, & de peregrinorum receptione ſanciendum eſt. Ei primùm qui pauciores annos quàm quadraginta natus eſt, nullo modo peregrinari liceat. priuato quoque nemini liceat. publicè autem præconibus, legatis, atque exploratoribus liceat. Profectò verò extra regionem ad gerendum bellum, ciuilis peregrinatio putanda non eſt. Ad Pythium vero Apollinem, ad Iouem Olympicũ, Nemeam etiam & Iſthmum mittendi ſunt aliqui, per quos ſacrificia ludóſque his diis ciuitas noſtra communiter conferat. Mittantur autem pro viribus plurimi, pulcherrimi, optimi, qui in ſacris pertinentibúſque ad pacem communionibus ciuitati ſuæ honorem & gloriam bellicæ gloriæ reſpondentem comparent. Cúmq; redierint, iuniores doceant, ciuiles aliorum inſtitutiones ſuis multo poſteriores eſſe. Spectatores quoque alios qui otio abundantes aliorum res hominum conſiderare cupiunt, ex legum cuſtodum inſtituto lex nulla prohibeat. Nam ciuitas bonorum malorúmue hominum ignara, & externæ conſuetudinis expers, nunquam ſatis humana atque perfecta eſſe poteſt, nec leges ſeruare moribus & conſuetudine ſolùm, niſi etiam notitia legum prudentior fiat. Exiſtunt vel in vulgo & multitudine homines quidam diuini, quamuis pauci, attamen digni quibuſcum conſuetudinem habeas. hi non magis in bene gubernatis ciuitatibus quàm in aliis oriuntur.

quas qui ſciunt, facilius, qui neſciunt, difficilius legum intentionem intellecturi ſunt. Quæ verò ex his ſeniores probauerint, magno ſtudio iuniores perdiſcant. Quòd ſiquis iunior adductus indignus videbitur, totus cœtus ei exprobet, qui adduxit. Iuuenes autem qui ſe in his rectè geſſerunt, tota ciuitas honoret atque conſeruet. Sed ſi peiores aliis ſe reddunt, maiori quàm alii dedecore afficiantur. Ad hunc cœtum qui aliorum leges & mores inſpexit, ilico profectus, ſiquid de ferendis legibus aut diſciplina aut educatione apud alios reperit, exponat. ſiquid etiam ipſe inuenit, cœtui vniuerſo declaret. Qui ſi nec peior reuertiſſe videbitur, laudetur, quia quod potuit, libenter effecit. Sin multo melior, & viuus magnis afficiatur honoribus, & defunctum cœtus omnis decoret. At ſi corruptus rediſſe videbitur, cùm ſe ſapientem eſſe ſimulet, cum nemine iuniore vel ſeniore audeat ſe miſcere. Hic ſi magiſtratibus pareat, priuatus viuat. Sin autem contra magiſtratuum voluntatem de diſciplina legibúſque ciuilibus diſputare condemnatus in iudicio fuerit, moriatur. Et ſi cùm in iudicium deduci iure debuerit, à nullo magiſtratuum ſit adductus, quando de muneribus poſtea decernitur, opprobrio hæc res magiſtratibus ſit. Atque aliò quidem profecturus, huiuſcemodi eſſe & ita peregrinari debet. Sed & aduenæ benignè ſuſcipiendi ſunt. Quatuor autem peregrinorum genera ſunt; de quibus facienda mentio eſt. Primùm eorum qui ſemper æſtiuales ſunt, & quaſi aues per mare vt plurimum acquirendæ pecuniæ gratia, æſtatis tempore ad alias deuolant ciuitates. hos foro, portubus, publicíſque domibus extra vrbem in ipſis ſuburbiis, magiſtratus locis illis præfecti ſuſcipiant, obſeruantes nequis eorum noui aliquid faciat.

προσλαμβάνειν. τὴν δὲ συνουσίαν εἶναι τούτοις καὶ τὸν λόγον περὶ νόμων ἀεὶ τῆς τε οἰκείας πόλεως πέρι, καὶ ἐάν τι ἄλλοθι πυνθάνωνταί τι περὶ τῶν τοιούτων διαφέρον· καὶ δὴ καὶ περὶ μαθημάτων, ὁπόσ' ἂν ἐν ταύτῃ τῇ σκέψει δοκῇ συμφέρειν, ἃ μαθοῦσι μὲν ἐναργέστερα γίγνεσθαι, μὴ μαθοῦσι δὲ σκοτωδέστερα τὰ περὶ νόμους αὐτοῖς φαίνεσθαι καὶ ἀσαφῆ. ἃ δ' ἂν τούτων ἐγκρίνωσιν οἱ γεραίτεροι, τοὺς νεωτέρους πάσῃ σπουδῇ μανθάνειν. ἐὰν δέ τις ἀνάξιος δοκῇ τῶν παρακεκλημένων εἶναι, τὸν παρακαλοῦντα μέμφεσθαι τὸ σύλλογον ὅλον. τοὺς δ' εὐδοκιμοῦντας τούτων τῶν νέων φυλάττειν τὴν D ἄλλην πόλιν, ἀποβλέποντας εἰς αὐτούς. ἀτιμάζειν δὲ μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐὰν ἀποβαίνωσι χείρους τῶν πολλῶν. εἰς δὴ τοῦτον τὸν σύλλογον ὁ θεωρήσας τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις νόμιμα ἀφικόμενος, εὐθὺς πορευέσθω καὶ εἴτινα φήμην ηὗρε περὶ θέσεως νόμων, ἢ παιδείας, ἢ τροφῆς, εἴτε τινὰς ἔχοντας, φραζέτω, εἴτε καὶ αὐτός τινα νενοηκὼς ἄττα, ἥκοι, κοινούτω παντὶ τῷ συλλόγῳ ἅπαντα. καὶ ἐάν τι μηδὲν χείρων μηδὲ βελτίων ἥκειν δόξῃ, χάριν γοῦν τῆς σφόδρα προθυμίας αἰνείσθω· ἐὰν δὲ πολὺ βελτίων, πολύ τ' ἐπαινείσθω μᾶλλον ζῶν, τελευτήσαντά τε τιμαῖς αὐτὸν προσηκούσαις ἡ τῶν συλλεγομένων E τιμάτω δύναμις. ἐὰν δὲ διεφθαρμένος ἀφικέσθαι δόξῃ, μηδενὶ ξυγγιγνέσθω μήτε νέῳ μήτε πρεσβυτέρῳ, προσποιούμενος εἶναι σοφός. καὶ ἐὰν μὲν πείθηται τοῖς ἄρχουσιν, ἰδιώτης ζήτω· ἐὰν δὲ μή, τεθνάτω· ἐάν τ' ἐν δικαστηρίῳ ἁλῷ πολυπραγμονῶν τι περὶ τὴν παιδείαν καὶ τοὺς νόμους. ἐὰν δὲ ἄξιον ὄντα εἰς δικαστήριον εἰσάγειν, τῶν ἀρχόντων μηδεὶς εἰσάγῃ, ὄνειδος ἀποκείσθω τοῖς ἄρχουσιν εἰς τὴν τῶν ἀριστείων διαδικασίαν. ὁ μὲν οὖν ἐκδημῶν, οὕτω καὶ τοιοῦτος ὢν ἐκδημείτω. τὸν δ' εἰσεπιδημήσαντα μετὰ τοῦτο χρὴ F φιλοφρονεῖσθαι. τέτταρες δ' εἰσὶ ξένοι ὧν δεῖ πέρι λόγον τινὰ ποιεῖσθαι. ὁ μὲν δὴ πρῶτός τε καὶ διὰ τέλους ἀεὶ θερινὸς ὡς τὰ πολλὰ διαπελῶν ταῖς φοιτήσεσι καθάπερ οἱ τῶν ὀρνίθων διαπορευόμενοι, καὶ τούτων οἱ πολλοὶ κατὰ θάλατταν ἀτεχνῶς οἷον πετόμενοι, χρηματισμοῦ χάριν ἐμπορευόμενοι, θέρους ὥρᾳ πέτονται πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις· ὃν ἀγοραῖς καὶ λιμέσι καὶ δημοσίοις οἰκοδομήμασιν ἔξω τῆς πόλεως πρὸς τῇ πόλει ὑποδέχεσθαι χρὴ τοὺς ἐπὶ τούτοις ἄρχοντας τεταγμένους, φυλάττοντας μὴ νεωτερίζῃ τις τι τῶν τοιούτων ξένων

γηράσκων ἔστω· πρὸς τούτῳ δ' ἀξιῶν τι καλὸν ἰδεῖν τῶν ἐν C ταῖς ἄλλαις πόλεσι διαφέρον ἐν καλλοναῖς, ἢ καὶ δεῖξαί τι κατὰ ταὐτὰ ἄλλῃ πόλει, ἴτω μὲν νῦν πᾶς ἀκέλευστος ὁ τοιοῦτος ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων καὶ σοφῶν θύρας, τοιοῦτος ἕτερος αὐτὸς ὤν· ἐπὶ γὰρ τὴν τοῦ τῆς παιδείας ἐπιμελουμένου πάσης οἴκησιν ἴτω, πιστεύων ἱκανὸς εἶναι ξένος παρὰ τοιούτῳ ξενωθῆναι, τὴν τῶν νικηφόρων τινὸς ἐπ' ἀρετῇ. ξυνὼν δὲ τούτων τισί, τὸ μὲν διδάξας, τὸ δὲ μαθών, ἀπαλλαττέσθω, φίλος παρὰ φίλων δώροις καὶ τιμαῖς πρεπούσαις τιμηθείς. τούτοις δὴ τοῖς νόμοις ὑποδέχεσθαί τε χρὴ πάντας ξένους τε καὶ ξένας ἐξ ἄλλης χώρας, καὶ τοὺς αὐτῶν ἐκπέμπειν, D τιμῶντας ξένιον Δία· μὴ βρώμασι καὶ θύμασι τὰς ξενηλασίας ποιουμένους (καθάπερ ποιοῦσι νῦν θρέμματα Νείλου) μηδὲ κηρύγμασιν ἀγρίοις. Ἐγγύην ἂν ἐγγυᾶταί τις, διαρρήδην ἐγγυάσθω, τὴν πρᾶξιν πᾶσαν διομολογούμενος ἐν συγγραφῇ, καὶ ἐναντίον μαρτύρων μὴ ἔλαττον ἢ τριῶν, ὅσα ἐντὸς χιλίων· τὰ δ' ὑπὲρ χιλίας, μὴ ἔλαττον ἢ πέντε. ἐγγυητὴς μὲν δὴ καὶ ὁ προπωλῶν ὁτουοῦν, τοῦ μὴ ἐνδίκως πωλοῦντος, ἢ καὶ μηδαμῶς ἀξιόχρεω. ὑπόδικος δ' ἔστω καὶ ὁ προπωλῶν, καθάπερ ὁ ἀποδόμενος. Φωρᾶν δ' ἂν ἐθέλῃ τίς τι παρ' ὁτῳοῦν, γυμνὸς, ἢ E χιτωνίσκον ἔχων, ἄζωστος, προομόσας τοὺς νομίμους θεούς, ἦ μὴν ἐλπίζειν εὑρήσειν, οὕτω φωρᾶν· ὁ δὲ παρεχέτω τὴν οἰκίαν, τά τε σεσημασμένα καὶ τὰ ἀσήμαντα, φωρᾶν. ἐὰν δέ τις ἐρευνᾶν βουλομένῳ φωρᾶν μὴ διδῷ, δικάζεσθαι μὲν τὸν ἀπειργόμενον, τιμησάμενον τὸ ἐρευνώμενον· ἂν δέ τις ὄφλῃ, τὴν διπλασίαν τοῦ τιμηθέντος βλάβην ἐκτίνειν. ἐὰν δ' ἀποδημῶν οἰκίας δεσπότης τυγχάνῃ, τὰ μὲν ἀσήμαντα παρεχόντων οἱ ἐνοικοῦντες ἐρευνᾶν, τὰ δὲ σεσημασμένα ἀντισημηνάσθω, καὶ ὃν ἂν ἐθέλῃ φύλακα καταστησάτω πέντε ἡμέρας ὁ φωρῶν. ἐὰν δὲ πλείονα χρόνον F ἀπῇ, τοὺς ἀστυνόμους παραλαβών, οὕτω φωράτω, λύων καὶ τὰ σεσημασμένα. πάλιν δὲ μετὰ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἀστυνόμων κατὰ ταὐτὰ σημηνάσθω. Τῶν ἀμφισβητησίμων χρόνου ὅρος, ὃν ἐάν τις ἤδη κεκτημένος ᾖ, μηκέτ' ἀμφισβητεῖν ἐξεῖναι. χωρίων μὲν οἰκήσεών τε ἐνθάδε οὐκ ἔστ' ἀμφισβήτησις.

cum ſapientum que ianuas iniuſſus adeat, cum ipſe huiuſmodi ſit, & quaſi hoſpes diſciplinæ præfecti domum rectè petat, non dubitans hoſpitalem eam propter virtutis coniunctionem ſibi futuram. Cúmque ab aliis didicerit atque docuerit quæ diſcenda docendáque putauit, honore ſibi congruo muneribúſque affectus, vt ab amicis amicus abeat. His legibus peregrinos peregrináſque ſuſcipiamus, noſtróſque ſimiliter emittamus, hoſpitalem veriti Iouem. Non enim eſu & hoſtiis, quemadmodum apud Nilum fit, peregrini pellendi ſunt: nec atroci edicto à finibus noſtris arcendi. Fideiuſſor quilibet, apertè ac diſertè fideiubeat, totúmque negotium côſcriptum coram tribus nec paucioribus teſtibus fateatur, ſi citra mille drachmas fideiuſſio fiat: ſin vltra mille, quinque ad minus teſtes adhibeantur. Fideiuſſor autem ſit qui prius vendidit, eius de quo an iure poſſit vendere, dubitatur: atque eius qui videtur minus ad promiſſa ſufficere: ſimilitérque tam qui præuendit, quàm qui vendit tanquam obnoxius iudicio ſubiiciatur. Siquis in domo alterius quærere quippiam tanquam ſuum velit, is primo iureiurando affirmet ſperare quod quærit, ibi ſe inuenturum: deinde nudus aut interula indutus ingrediatur precinctus, præbeatúrque ipſi domus, & ſupellectilia ſignata ſimul & non ſignata. Quòd ſiquis ſcrutari volentem non permiſerit, qui prohibitus eſt, pretio amiſſæ rei ſtatuto accuſet eum qui ipſum depulit, & ille ſi damnatus fuerit, duplum reſtituat. Si dominus ipſius domus abfuerit, non ſignata ſolummodo à præſentibus præbeantur: ſignata verò ipſe quoque obſignet, & cuſtodem ad quinque dies relinquat. Quo in tempore ſi patronus non venerit, ædilibus ſecum acceptis obſignata reſignet, & cum ante oculos domeſticorum & ædilium quæſierit, rurſus obſignet. In rebus ambiguis ſpatium temporis ad præſcriptionem determinandum eſt. De domibus quidem & agris nulla hac ratione diſceptatio erit.

gnia liceat. Ac ſeu vincat certando ſeu vincatur, illati damni crimine reus ſit. Siquis rem furto ſublatam ſciens receperit, in eadem culpa ſit qua ille qui furatus eſt. Qui exulem ſeu quemuis huiuſmodi fugientem ſuſceperit, moriatur. Quippe quem ciuitas amicum ſibi vel hoſtem decreuerit, eundem ſibi quiſque ſimiliter exiſtimare debet. Siquis conſilio ſuo abſque autoritate communi pacem iniuit, aut bellum mouit, vltimo ſupplicio condemnetur. Quòd ſi pars aliqua ciuitatis id tentauit, huius rei autores à militiæ imperatoribus tracti in iudicium, & damnati morte plectantur. Qui patriæ in aliqua re miniſtrant, nullo modo munera recipiant: nec vlla occaſione aut ratione nobis perſuadeamus, in rebus quidem bonis ſuſcipienda eſſe munera, in aliis minimè. Nam nec cognoſcere facile eſt, neque cùm cognoueris, continere. Idcirco tutius eſt, legibus obtemperare, dicentibus nulla pro patriæ miniſterio munera eſſe ſuſcipienda. Siquis verò minus obtemperaſſe damnatus fuerit, moriatur. Tributa verò ſic publica diſponantur. Primo quidem multorum gratia rerum omnium cuiuſcunque ciuis cenſus habeantur. Deinde annuos fructus tribules ad agri magiſtratus conſcriptos deferant, vt cùm duo tributa ſint, Reſpublica poſſit alterutro, vt videbitur, annis ſingulis vti, ſcilicet vel vniuerſi cenſus vel annui fructus parte. Vnde quæ ad alimenta tribuuntur, ſemper excipiantur. Donaria diis moderata à moderatis hominibus offerantur. Terra igitur, vt focus domiciliorum, ſacra deorum omnium eſt. quocirca ne quis iterum idem conſecrato. Aurum autem & argentum in vrbibus & priuatim & in fanis inuidioſa res eſt. Tum ebur ex inani corpore extractum, haud ſatis caſtum donum Deo. Iam æs & ferrum duelli inſtrumenta, non fani:

ἐλευθέρων ἀφιέντων, τὸν ἐθέλοντα ἀγωνίζεσθαι. ἐὰν δ᾽ ἀδυνατήσωσιν, ἐὰν μὲν ὁ κωλύων ἀγωνίζεσθαι νικήσῃ, τὰ νικητήρια τῷ διακωλυθέντι διδόναι, καὶ νικήσαντα γράφειν ἐν ἱεροῖς οἷς ἂν ἐθέλῃ· τῷ δὲ διακωλύσαντι μὴ ἐξέστω μηδὲν ἀνάθημα μηδ᾽ ἐπιγραφὴν τοῦ τοιούτου ἀγῶνος ποτὲ γενέσθαι. βλάβης δ᾽ ὑπόδικος γιγνέσθω, ἐάν τε ἡττᾶται ἀγωνιζόμενος, ἐάν τε καὶ νικᾷ. Ἐάν τις τι κλεμμάδιον ὁποιοῦν ὑποδέχηται γιγνώσκων, τὴν αὐτὴν ὑπεχέτω δίκην τῷ κλέψαντι. φυγάδος δ᾽ ὑποδοχῆς

D θάνατος ἔστω ζημία. Τὸν αὐτὸν φίλον τε καὶ ἐχθρὸν νομιζέτω πᾶς τῇ πόλει· ἐὰν δέ τις ἰδίᾳ ποιῆται πρός τινας εἰρήνην ἢ πόλεμον, ἄνευ τοῦ κοινοῦ, θάνατος ἔστω καὶ τούτῳ ζημία. ἐὰν δέ τι μέρος τῆς πόλεως εἰρήνην ἢ πόλεμον πρός τινας ἑαυτῷ ποιῆται, τοὺς αἰτίους οἱ στρατηγοὶ ταύτης τῆς πράξεως εἰσαγόντων εἰς δικαστήριον· ὄφλοντι δὲ θάνατος ἔστω δίκη. Τοὺς τῇ πατρίδι διακονοῦντάς τι, δώρων χωρὶς χρὴ διακονεῖν. πρόφασιν δ᾽ εἶναι μηδεμίαν, μηδὲ λόγον ἐπαινούμενον, ὡς ἐπ᾽ ἀγαθοῖς μὲν δεῖ δέχεσθαι δῶρα, ἐπὶ δὲ φλαύροις οὔ. τὸ γὰρ γνῶναι καὶ γνόντα

E καρτερεῖν, οὐκ εὐπετές. ἀκούοντα δὲ ἀσφαλέστατον πείθεσθαι τῷ νόμῳ, μηδὲν ἐπὶ δώροισι διακονεῖν. ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἁπλῶς, τεθνάτω ἁλοὺς τῇ δίκῃ. Χρημάτων εἰσφορᾶς πέρι τῷ κοινῷ τετιμῆσθαι μὲν ἕκαστον τὴν οὐσίαν, ἕνεκα πολλῶν χρειῶν· καὶ τὴν ἐπέτειον ἐπικαρπίαν ἐν γράμμασιν ἀποφέρειν ἀγρονόμοις φυλέτας· ὅπως ἂν δυοῖν οὔσαιν ταῖν εἰσφοραῖν, ὁποτέρᾳ τὸ δημόσιον ἂν χρῆσθαι βούληται, χρῆται κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἑκάστοτε βουλευσαμένων, ἐάν τε τῷ τοῦ τιμήματος ὅλου μέρει, ἐάν τε τῆς γιγνομένης ἐπ᾽ ἐνιαυτὸν ἑκάστοτε προσόδου, χωρὶς τῶν εἰς

F τὰ ξυσσίτια τελουμένων. Θεοῖσι δ᾽ ἀναθήματα χρεὼν ἔμμετρα τὸν μέτριον ἄνδρα ἀνατιθέντα δωρεῖσθαι. γῆ μὲν οὖν ἑστία τε οἰκήσεως, ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν· μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω θεοῖς. χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις πόλεσιν ἰδίᾳ τε καὶ ἐν ἱεροῖς ἐστιν ἐπίφθονον κτῆμα. ἐλέφας δ᾽ ἀπολελοιπότος ψυχὴν σώματος, οὐκ εὐαγὲς ἀνάθημα. σίδηρος δὲ καὶ χαλκός, πολέμων ὄργανα.

τοῖς ἐκλεκτοῖς τὴν δίκην· ἐὰν δὲ πάλιν ἡττηθῇ, τὴν E ἡμιολίαν τοῦ τιμήματος ἀποτινέτω. ἐὰν δ' ὁ διώκων, ἡττηθεὶς ἐν τοῖς προτέροις, μὴ ἠρεμῇ, εἰς δὲ τὰ δεύτερα ἴῃ, νικήσας μὲν δή, τὸ πέμπτον μέρος ἀπολαμβανέτω· νικηθεὶς δέ, ἀποτινέτω ταὐτὸν μέρος τῆς δίκης. ἐὰν δ' εἰς τὸ τρίτον ἔλθωσι δικαστήριον, ἀπειθήσαντες ταῖς ἔμπροσθεν δίκαις, ὁ μὲν φεύγων, ἡττηθεὶς (ὥσπερ εἴρηται) τὴν ἡμιολίαν, ὁ δὲ διώκων, τὴν ἡμίσειαν τοῦ τιμήματος ἀποτινέτω. κληρώσεις δὲ δικαστηρίων, καὶ πληρώσεις καὶ ὑπηρεσιῶν ἑκάσταις ταῖς ἀρχαῖς καταστάσεις, καὶ χρόνους ἐν οἷς ἕκαστα γίγνεσθαι χρεών, καὶ διαψηφίσεων πέρι καὶ ἀναβολῶν, καὶ πάνθ' ὁπόσα περὶ τὰ ἀναγκαῖα περὶ δίκας γίγνεσθαι, D προτέρων τε καὶ ὑστέρων λήξεις, ἀποκρίσεών τε ἀνάγκας καὶ παρακαταβάσεων, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφὰ ξύμπαντα, εἴπομεν μὲν καὶ πρόσθεν· καλὸν δὲ τό γε ὀρθόν, καὶ δὶς καὶ τρίς. πάντα γε μὴν ὁπόσα σμικρὰ καὶ ῥᾴδια νόμιμα ἐξευρεῖν, πρεσβύτου νομοθέτου παραλιπόντος, τὸν νέον ἀναπληρωτέον νομοθέτην. τὰ μὲν ἴδια δικαστήρια, ταύτῃ πῃ γιγνόμενα, μέτριον ἂν ἔχοι. τὰ δὲ δημόσια καὶ κοινά, καὶ ὅσοις ἀρχαῖς δεῖ χρωμένας τὰ προσήκοντα ἑκάστῃ τῶν ἀρχῶν διοικεῖν, ἔστ' ἐν πολλαῖς πόλεσιν οὐκ ἀσχήμονα ἐπιεικῶν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγα νομοθετήματα, E ὅθεν νομοφύλακας χρὴ τὰ πρέποντα τῇ νῦν γιγνομένῃ πολιτείᾳ κατασκευάζειν, συλλογιζομένους καὶ ἐπανορθουμένους, ταῖς ἐμπειρίαις διαβασανίζοντας, ἕως ἂν ἱκανῶς αὐτῶν ἕκαστα δόξῃ κεῖσθαι· τότε δὲ τέλος ἐπιθέντας, ἀκίνητα οὕτως ἐπισφραγισαμένους, χρῆσθαι τὸν ἅπαντα βίον. ὅσα δὲ περί τε σιγῆς δικαστῶν καὶ εὐφημίας καὶ τοὐναντίον, καὶ ὅσα διαλλάττει τῶν πολλῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι δικαίων καὶ ἀγαθῶν καὶ καλῶν, τὰ F μὲν εἴρηται, τὰ δ' ἔτι πρὸς τῷ τέλει ῥηθήσεται. πρὸς ἃ πάντα χρὴ τὸν μέλλοντα δικαστὴν ἴσον ἔσεσθαι κατὰ δίκην, βλέπειν τε, καὶ κεκτημένον γράμματα, αὐτῶν πέρι μανθάνειν. πάντων γὰρ μαθημάτων κυριώτατα, τοῦ τὸν μανθάνοντα βελτίω γίγνεσθαι, τὰ περὶ τοὺς νόμους κείμενα, εἴπερ ὀρθῶς εἴη τεθέντα, γίγνοιτ' ἄν· ἢ μάτην τοὔνομα τῷ προσῆκον κέκτητ' ἂν ὁ θεῖος ἡμῖν καὶ θαυμαστὸς νόμος·

tem auferat. At ſi accuſator a primo iudicio repulſus non quieuerit, ſed in ſecundo iudicio iterum certare voluerit, quintam ſi vicerit partem accipiat, victus autem tantundem amittat. Quando verò per primos & ſecundos iudices nondum reconciliati, tertios petunt, debitor quidem victus, tantundem & dimidiam inſuper debiti partem, vt diximus, victori deponat: accuſator autem ſuperatus dimidiam. Sed de creandis declarandiſque iudicibus, de iſtorum omnium adminiſtratione, de temporibus, in quibus ſingula facienda ſunt, de ferendis ſuffragiis, de mora & dilatione iudicii, termino, citatione, repulſa, ac de cæteris omnibus quæ iudiciis neceſſaria ſunt, quamuis in ſuperioribus tetigimus: tamen quæ pulchra ſunt, vt habet prouerbium, & bis & ter rectè dici poſſunt. Parua verò quæque & inuentu facilia, ſi legumlator antiquior prætermiſerit, iunior repleat. Sed de priuatis quidem iudiciis ſatis iam dictum eſt. Publica verò atque communia quibus vſi magiſtratus, quæ ad hos pertinent peragunt, in multis ciuitatibus à prudentibus viris rectè conſtituta reperiuntur. Vnde cuſtodes legum oportet quæ huic nouæ reipublicæ congruant accipere, ita vt ſingula periculo examinata & corrigant diligenter & probent, donec ſufficienter ſe habere putentur: & denique diſcuſſioni fine impoſito his tanquam immobilibus per totam vitam vtantur. De ſilentio verò, laude, vituperationéque, & de iuſtis, bonis, honeſtis, quæ in aliis ciuitatibus differunt, & dictum eſt, & in fine dicetur. Ad quæ omnia æquus futurus iudex reſpicere debet, atq; operam dare, vt has legum cõſtitutiones ante omnia diſcat, & mente firmiter teneat. Nam ad faciendũ eum virum qui didicit bonum, ſcripta legum præ cæteris doctrinis ſi rectè ſe habent, maximè conferunt. Neq; enim temere miranda diuináq; lex nomen menti proximũ poſſidet, (νοῦς enim mentẽ, νόμος verò leges ſignificat.)

in iudicium trahere, quàm debitum creditori totum reſtituat. Trahi verò ab aliis poſſit. Siquis in iudicio damnatus iudices ipſos læſerit, aut quicquam eorum iniuſte abſtulerit, iidem ipſi iudices ad cuſtodes legum deferant. A quibus ſi criminis huius damnabitur, quaſi ciuitatem omnem legéſque euerterit, moriatur. Qui ſub his legibus geniti educatique, liberos ſimiliter genuerunt, atque educauerunt, ita cum aliis verſati vt moderatum fuerit eorum commercium, illatæ iniuriæ pœnas dederint, acceptæ exegerint, ſicuti iuſte legibus his vſque ad ſenectutem viuunt, ita ſecundum naturam è vita decedát. Mortuis verò tam viris quàm mulieribus parentationes quidem, & quæ ad deos ſiue inferos ſiue ſuperos pertinent, ſecundum reſponſa interpretum fiant. Nullum in loco fœcundo & agro ad culturam apto ſepulchrum fiat. Sed is locus corpora defunctorum recipiat, qui ad cætera inutilis, & ad id tantum commodus viuentes minimè lædit. Nec enim à viuis neque à mortuis terræ matris fœcunditas impedienda eſt. Nemo ergo aut viuens aut mortuus viuum aliquem alimento priuet. Agger non altior ſit eo cumulo, quem viri quinque, diebus quinque cõſtruere poſſunt. Lapides quoque ſuperſtruantur non maiores quàm vt poſſint vitæ defuncti laudes quatuor ſolũ heroicis verſibus editas compræhẽdere. Elationes autem non breuiori vel longiori tempore intus fiant, quàm verè mortuus ſignificari cognoſcique poſſit. Ac vt humana ſe habent, triduana elatio ad ſepulchrum mediocris videtur. Credendum eſt autem & de aliis legumlatori & de anima, cùm eã dicat omnino à corpore differre, nec aliud præter ipſam eſſe, quod in hac vita facit vt quilibet noſtrũm hoc ipſum ſit quod ſumus. Corpus verò tanquam imaginarium quiddam hominem ſequi.

σιν. ἐπειδὰν δὲ ἡ τῶν δικαστηρίων μέλλῃ ἐχομένως γίγνεσθαι μὲν ἐπὶ τοῖς μὴ ἀπαλλάττῃ τὸν νικήσαντα ἑκὼν ἐκεῖνον, ἡ δικάσασα ἀρχὴ συνεπομένη τῷ νικήσαντι, τὰ τοῦ ὀφλόντος παραδιδότω χρήματα. ἐὰν δὲ μὴ ἔχωσιν ὁπόθεν, ἐλλείπῃ δὲ μὴ ἔλαττον δραχμῆς, μὴ πρότερον εἶναι τούτῳ δίκας πρὸς ἄλλον μηδένα, πρὶν ἂν ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος ἅπαν τῷ νικήσαντι. ἄλλοις δὲ πρὸς τοῦτον ἔστωσαν δίκαι κύριαι. ἐὰν δέ τις ἀφαιρῆται τὴν ἀρχὴν τὴν καταδικάσασαν καταδικασθείς, εἰσαγόντων μὲν αὐτὸν εἰς τὸ τῶν νομοφυ-
D λάκων δικαστήριον οἱ ἀφαιρεθέντες ἀδίκως· ἐὰν δέ τις ὄφλῃ τὴν τοιαύτην δίκην, ὡς ὅλην τὴν πόλιν καὶ νόμους φθείρων, θανάτῳ ζημιούσθω. ἀνδρὶ δὴ τῷ μετὰ τοῦτο γεννηθέντι, καὶ ἐκτραφέντι, καὶ γεννήσαντι καὶ ἐκθρέψαντι τέκνα, καὶ ξυμμίξαντι συμβόλαια μετρίως, δίκας τε εἴ τινα ἠδίκησε, καὶ παρ' ἑτέρου ἐκλαβόντι, σὺν τοῖς νόμοις ἐν μοίρᾳ γηράσαντι, τελευτὴ γίγνοιτ' ἂν κατὰ φύσιν. Περὶ τελευτησάντων δέ, εἴτε τις ἄρρην εἴτε τις θῆλυς ᾖ, τὰ μὲν περὶ τὰ θεῖα νόμιμα τῶν τε κατὰ γῆς θεῶν καὶ τῶν τῇδε, ὅσα προσήκει τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς γίγνεσθαι κυρίους φρά-
E ζοντας. θήκας δ' εἶναι, τῶν χωρίων ὁπόσα μὲν ἐργάσιμα, μηδαμοῦ, μήτε τι μέγα μήτε τι σμικρὸν μνῆμα· ἃ δὲ ἡ χώρα πρὸς τοῦτ' αὐτὸ μόνον φύσιν ἔχει, τὰ τῶν τετελευτηκότων σώματα μάλιστα ἀλυπήτως τοῖς ζῶσι δεχομένη κρύπτειν, ταῦτα ἐκπληροῦν. τοῖς δ' ἀνθρώποις ὅσα τροφὴν μήτηρ οὖσα ἡ γῆ πρὸς ταῦτα πέφυκε βούλεσθαι φέρειν, μήτε ζῶν μήτε τις ἀποθανὼν στερείτω τῶν ζώντων ἡμῶν. χῶμα δὲ μὴ χοῦν ὑψηλότερον πέντε ἀνδρῶν ἔργον, ἐν πένθ' ἡμέραις ἀποτελούμενον. λίθινα δὲ ἐπιστήματα μὴ μείζω ποιεῖν ἢ ὅσα δέχεσθαι τὰ τοῦ τετελευτηκότος ἐγκώμια
F βίου, μὴ πλείω τεττάρων ἡρωικῶν στίχων. τὰς δὲ προθέσεις πρῶτον μὲν μὴ μακρότερον χρόνον ἔνδον γίγνεσθαι τοῦ δηλοῦντος τόν τε ἐκτεθνεῶτα καὶ τὸν ὄντως τεθνηκότα· εἴη δ' ἂν σχεδὸν ὡς τἀνθρώπινα, μέτρον ἔχουσα, τριταία πρὸς τὸ μνῆμα ἐκφορά. πείθεσθαι δ' ἐστὶ τῷ νομοθέτῃ χρεὼν τά τε ἄλλα καὶ λέγοντι ψυχὴν σώματος εἶναι τὸ πᾶν διαφέρουσαν, ἐν αὐτῷ τε τῷ βίῳ τὸ παρεχόμενον ἡμῶν ἕκαστον τοῦτ' εἶναι μηδὲν ἀλλ' ἢ τὴν ψυχήν, τὸ δὲ σῶμα ἰνδαλλόμενον ἡμῶν ἑκάστοις ἕπεσθαι·

κιστα, ὅπως ἂν παίδων τε καὶ ἀνδρῶν καὶ πάσης ἡλικίας ἐπιμελούμενοι ζῶσι. καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸ τέλος ἀνθρώπων νομοφύλαξ εἷς γέ τις ἐπιστατείτω, ὃν ἂν οἱ τοῦ τετελευτηκότος ἐπισκοπεῖν οἰκεῖοι παραλάβωσι· ᾧ καλόν τ' ἔστω καλῶς καὶ μετρίως τὰ περὶ τὸν τετελευτηκότα γιγνόμενα, καὶ μὴ καλῶς, αἰσχρόν. πρόθεσις δὲ καὶ τἆλλα ἔστω μὲν κατὰ τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα νόμον γιγνόμενα· τῷ δὲ πολιτικῷ νόμῳ νομοθετοῦντι παραχωρεῖν χρὴ τὰ τοιάδε· δακρύειν μὲν τὸν τετελευτηκότα, ἐπιτάττειν ἢ μή, ἄμορφον· θρηνεῖν δὲ καὶ ἔξω τῆς οἰκίας φωνὴν ἐξαγγέλλειν, ἀπαγορεύειν, καὶ τὸν νεκρὸν εἰς τὸ φανερὸν προάγειν τῶν ὁδῶν κωλύειν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς πορευόμενον φθέγγεσθαι, καὶ πρὸ ἡμέρας ἔξω τῆς πόλεως εἶναι. D ταῦτα δὴ κείσθω τε οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα νόμιμα· καὶ ὁ μὲν πειθόμενος, ἔστω ζημίας ἐκτός· ὁ δὲ ἀπειθῶν ἑνὶ τῶν νομοφυλάκων, ὑπὸ πάντων ζημιούσθω τῇ δοξάσῃ πᾶσι κοινῇ ζημίᾳ. ὅσαι δ' ἄλλαι γίγνονται περὶ τελευτήσαντας ταφαί, εἴτε καὶ ἄταφοι πράξεις, περὶ πατροφόνων καὶ ἱεροσύλων καὶ τῶν τοιούτων πάντων, εἰρημέναι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν κεῖνται διὰ νόμων. ὥστε σχεδὸν ἡ νομοθεσία τέλος ἂν ἡμῖν ἔχοι. τῶν πάντων δ' ἑκάστοτε τέλος, οὐ τὸ δρᾶσαί τι σχεδὸν, E οὐδὲ τὸ κτήσασθαι καὶ κατοικίσαι τ' ἐστίν· ἀλλὰ τῷ γεννηθέντι σωτηρίαν ἐξευρόντα τελέως ἀεί, τότ' ἤδη νομίζειν πᾶν ὅσον ἔδει πεπρᾶχθαι πεπρᾶχθαι· πρότερον δ' ἀτελὲς εἶναι τὸ ὅλον. ΚΛ. Καλῶς ὦ ξένε λέγεις. πρὸς ὅ,τι δὲ τὸ νῦν αὖ ῥηθὲν εἴρηται, φράζ' ἔτι σαφέστερον. ΑΘ. Ὦ Κλεινία, πολλὰ τῶν ἔμπροσθεν καλῶς εἴρηται· σχεδὸν δὲ οὐχ ἥκιστα τὰ τῶν μοιρῶν προσρήματα. ΚΛ. Ποῖα δή; ΑΘ. Τὸ Λάχεσιν μὲν, τὴν πρώτην εἶναι· Κλωθὼ δέ, τὴν δευτέραν· τὴν Ἄτροπον δὲ τρίτην, σώτειραν τῶν λεχθέντων· ἀπεικασμένα τῇ τῶν κλωσθέντων τῷ πυρὶ, τὴν F ἀμετάστροφον ἀπεργαζομένων δύναμιν· ἃ δὴ καὶ πόλει καὶ πολιτείᾳ δεῖ μὴ μόνον ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν τοῖς σώμασι παρασκευάζειν, ἀλλὰ καὶ εὐνομίαν ἐν ταῖς ψυχαῖς, μᾶλλον δὲ σωτηρίαν τῶν νόμων. ἡμῖν δ' ἔτι μοι φαίνεσθαι δοκεῖ τοῦτ' ἐλλείπειν τοῖς νόμοις εἶναι, πῶς χρὴ τὴν ἀμετάστροφον αὐτοῖς ἐγγίγνεσθαι κατὰ φύσιν δύναμιν.

ætatis homines ab illis iugiter obſeruati bene viuant, & ciuis cuiuſq; deceſſu, vnus ipſorum quem mortui hominis coniuncti elegerint, funus totum obſeruet, prouideátque vt bene moderatéque omnia, non contrà gerant, & illud ſibi honori, hoc dedecori ſit. Expoſitiones vtique & elationes & cætera omnia ſecundum leges de his conſcriptas fiant. Rerum autem ciuilium legiſlatori concedantur iſta. Lacrymis mortuos decorare aut non, turpe legumlatori cogere eſt: plangere verò & extra domum vociferari, prohibendum eſt. Cadauer etiam manifeſte per vias vrbis frequentiores efferre, & in publico eiulare, aut ante diem extra vrbem ſe afflictare, non liceat. Hæc ita de his ſtatuta permaneant. Quibus qui paret, indemnis eſto. Qui verò vni legum cuſtodi non paret, ab omnibus vt communiter videbitur, puniatur. Cætera quæ vel ad mortuorum monumenta, vel ad eos qui propter patricidium ſacrilegiúmque ſepultura indigni ſunt, pertinent, ſuperioribus legibus comprehendimus. Quare legum poſitio fermè finem habet. Omnium verò finis eſt, non in eo quòd facta ſint vel poſſeſſa vel habitata, ſed in eo potius, quòd ſicut recta ſunt facta, ita firmiter ſtabilita ſint. In huiuſmodi enim conſeruatione putandum eſt quantum oportuit factum eſſe: aliter minimè. CLIN. Probè loqueris hoſpes, ſed quorſum iſta, explanatius dicito. ATHEN. Multa, ô Clinia, priſcorum præclarè dicta laudantur: nec minus Parcarum nomina. CLIN. Quænam? ATHEN. Quòd Lacheſis prima ſit, Clotho altera, Atropos tertia, quæ ſalutem prædictis affert. Hæc ad ignem contortis, quia vim inconuertibilem continent, comparata ſunt. Quę quidem in ciuitate & Repu. oportet non ſolùm ſanitatem corporibus ſtabilem, ſed animis quoque legum cultum, imò verò legum ſalutem afferre. Sed mihi videtur negotio legum adhuc illud deeſſe vt diſſeratur, quo pacto illis ſecundum naturam vis inconuertibilis poſſit ineſſe.

te lucem conuenire diximus oportere, quando à cæteris tam priuatis quàm publicis negotiis vacatur. An non tale aliquid in ſuperioribus diximus? CLIN. Certè. ATHEN. De hoc cœtu iterum illud dicam. Aio enim, ſiquis hunc quaſi anchoram vniuerſæ ciuitatis quæcunque ad hoc exiguntur in ſe continentem, iaciat, omnia quæ volumus, ſeruaturum. CLIN. Quo pacto? ATHEN. Opportunè modò dicemus, totiſque viribus incumbemus. CLIN. Probè dixiſti, & vt cogitas facito. ATHEN. Oportet ſanè, ô Clinia, in vnaquaque re congruum ſingulorum operum ſeruatorem excogitare. Qualem maximè locum in animalibus anima & caput habere videntur. CLIN. Qua ratione rurſus id ais? ATHEN. Horum nempe virtus omni animali ſalutem præbet. CLIN. Quo pacto inquam? ATHEN. Nam animæ quidem ad alia mens infuſa eſt: capiti quoque ad alia viſus auditúſque inſertus. Atque ita ſummatim pulcherrimis ſenſibus mens coniuncta, & in vnum redacta, ſalus ſingulorum efficitur. CLIN. Ita videtur. ATHEN. Certè. Nam & mens ſenſibus coniuncta nauibus in tempeſtate & tranquillitate ſalutem afferre ſolet. An non vides quòd gubernator & nautæ ſimul cum mente gubernatrice ſenſum coniungentes ſeipſos nauémque tutantur? CLIN. Quidni? ATHEN. Non multis exemplis opus eſt. Sed in exercitu & medicina conſideremus, ad quem ſcopum atque exitum reſpicientes imperatores & medici ſalutem rectiſſimè conſequuntur. CLIN. Rectè. ATHEN. Nonne illi ad hoſtium fugam & victoriam ſuam: iſti ad corporis ſanitatem? CLI. Proculdubio. ATH. Si medicus corporis ſanitatem ignoret, aut victoriam imperator, & cætera quæ dicebamus, mentémne habere ſciréque aliquid in his videbuntur? CLIN. Nequaquam. ATHEN. Quid porrò in ciuitate? ſiquis finem ad quem vir ciuilis reſpicere debet, ignorare videatur, an primum iure princeps poterit appellari? Deinde ſeruare id poterit, cuius finem prorſus ignorat? CLIN. Minimè.

C πόρρωτ' εἶναι τῷ γεγονότι κρίσιν, τοῖς τε ἄλλοις δὴ καὶ μάλιστ' αὐτοῖς περὶ ἀποκαθίστασθαι. δεῖν δ' ὄρθριον εἶναι τὸν σύλλογον, ἡνίκ' ἂν τῶν ἄλλων πράξεων ἰδίων τε καὶ κοινῶν καὶ μάλιστ' ᾖ τις σχολὴ παντί. τοιοῦτόν τί που λεχθὲν ἡμῖν ἦν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις. ΚΛ. Ἦν γὰρ οὖν. ΑΘ. Τούτου δὴ πέρι τοῦ συλλόγου πάλιν ἀναλαβὼν λέγοιμ' ἂν τὸ τοιόνδε. Φημί, εἴ τις τοῦτον βάλοιτο οἷον ἄγκυραν πάσης τῆς πόλεως, πάντα ἔχουσαν τὰ πρόσφορα ἑαυτῇ, σώζειν ἂν ξύμπαντα ἃ βουλόμεθα. ΚΛ. Πῶς δή; ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο, ἡμέτερος ἂν καιρὸς γίγνοιτο, ὀρθῶς φράζοντας, μηδὲν ἀπολείπειν προθυμίας.
D ΚΛ. Καὶ μάλα καλῶς εἶπες· ποίει δὲ ὡς καὶ διανοῇ. ΑΘ. Χρὴ τοίνυν, ὦ Κλεινία, πάντος πέρι νοῆσαι σωτῆρα τὸν προσήκοντα ἐν ἑκάστοις τῶν ἔργων, ὡς ἐν ζώῳ ψυχὴ καὶ κεφαλὴ τό γε μέγιστον πεφύκατον. ΚΛ. Πῶς αὖ φῄς; ΑΘ. Ἡ τούτοιν ἀρετὴ δήπου παντὶ παρέχει ζώῳ σωτηρίαν. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Ψυχῇ μὲν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, νοῦς ἐγγιγνόμενος· κεφαλῇ δ' αὖ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὄψις καὶ ἀκοή. ξυλλήβδην δὲ, νοῦς μετὰ τῶν καλλίστων αἰσθήσεων κραθεὶς, γενόμενός τε εἰς ἕν, σωτηρία ἑκάστων δικαιότατ' ἂν εἴη καλουμένη. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘΗ. Ἔοικε γάρ. ἀλλ' ὁ
E περὶ τίνος νοῦς μετ' αἰσθήσεων κραθεὶς, σωτηρία πλοίων ἔν τε χειμῶσι καὶ ἐν εὐδίαις γίγνοιτ' ἄν; ἆρ' οὐκ ἐν νηὶ κυβερνήτης ἅμα καὶ ναῦται τὰς αἰσθήσεις τῷ κυβερνητικῷ νῷ συγκερασάμενοι, σώζουσιν αὐτούς τε καὶ τὰ περὶ τὴν ναῦν; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐδὲν δὴ πολλῶν δεῖ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα παραδειγμάτων. ἀλλ' οἷον περὶ στρατοπέδων καὶ ἰατρικῆς νοήσωμεν, τίνα θέμενοι στρατηγοὶ σκοπὸν καὶ ἰατρικὴ ὑπηρεσία πᾶσα στοχάζοιτ' ἂν τῆς σωτηρίας. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ τῶν μὲν νίκην καὶ κράτος πολεμίων· τῆς δὲ, ἰατρῶν τε καὶ ὑπηρετῶν ὑγιείας σώμασι παρασκευήν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἰατρὸς δὴ
F τὸ περὶ σῶμα ἀγνοῶν, ὃ προσείπομεν ὑγίειαν νῦν, ἢ νίκην στρατηγὸς, ἢ τῶν ἄλλων ὅσα δὴ διήλθομεν, ἔσθ' ὅπως ἂν νοῦν περί τι τούτων ἂν ἔχων φαίνοιτο; ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Τί δαὶ δὴ περὶ πόλιν; εἴ τις τὸν σκοπὸν οἷ βλέπειν δεῖ τὸν πολιτικὸν φαίνοιτο ἀγνοῶν, ἆρα ἄρχων μὲν πρῶτον δικαίως ἂν προσαγορεύοιτο; εἶτα σώζειν ἂν δυνατὸς εἴη τοῦτο οὗ τὸν σκοπὸν παράπαν μηδ' εἰδείη; ΚΛ. Καὶ πῶς;

τῇ πόλει ἑκάστῃ. καὶ τὰ μὲν πολλὰ οὐδὲν θαυμαστὸν τοὺς μὲν ὅρον εἶναι τοῦ δικαίου, ὅπως ἄρξουσί τινες ἐν τῇ πόλει, εἴτ' οὖν βελτίους εἴτε χείρους τυγχάνουσιν ὄντες· τοῖς δ', ὅπως πλουτήσουσιν, εἴτ' οὖν δοῦλοί τινες ὄντες, εἴτε καὶ μή· τῶν δ' ἡ προθυμία πρὸς τὸν ἐλεύθερον δὴ βίον ὡρμημένη. οἱ δὲ καὶ ξυνδύο νομοθετοῦνται, πρὸς ἄμφω βλέποντες, ἐλεύθεροί τε ὅπως, ἄλλων τε πόλεων ἔσονται δεσπόται· οἱ δὲ σοφώτατοι ὡς οἴονται, πρὸς ταῦτά γε καὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα· εἰς ἓν δὲ οὐδὲν διαφερόντως τετιμημένον ἔχοντες φράζειν, εἰς ὃ τἆλλ' αὐτοῖς δεῖ βλέπειν. ΚΛ. Οὐκοῦν τό γ' ἡμέτερον, ὦ ξένε, ὀρθῶς ἂν εἴη πάλαι τεθειμένον. πρὸς γὰρ ἓν ἔφαμεν δεῖν ἀεὶ πάνθ' ἡμῖν τὰ τῶν νόμων βλέποντ' εἶναι. τοῦτο δ' ἀρετήν που ξυνεχωροῦμεν πάνυ ὀρθῶς λέγεσθαι. ΑΘ. Ναί. ΚΛ. Τὴν δέ γε ἀρετὴν τέτταρα ἔθεμέν που. ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν. ΚΛ. Νοῦν δέ γε πάντων τούτων ἡγεμόνα· πρὸς ὃν δὴ τά τε ἄλλα πάντα καὶ τούτων τὰ τρία δεῖ βλέπειν. ΑΘ. Καλλίστ' ἐπακολουθεῖς, ὦ Κλεινία. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ξυνακολούθει. νοῦν γὰρ δὴ κυβερνητικὸν μὲν καὶ ἰατρικὸν καὶ στρατηγικὸν εἴπομεν εἰς τὸ ἓν ἐκεῖνο οἷ δεῖ βλέπειν· τὸν δὲ πολιτικὸν ἐλέγχοντες ἐνταῦθ' ἐσμὲν νῦν. καὶ καθάπερ ἄνθρωπον ἐπανερωτῶντες, εἴπομεν αὖ, ὦ θαυμάσιε, σὺ δὲ δὴ ποῖ σκοπεῖς; τί ποτ' ἐκεῖνό ἐστι τὸ ἕν, ὃ δὴ σαφῶς ὁ μὲν ἰατρικὸς νοῦς ἔχει φράζειν· σὺ δ' ὢν δὴ διαφέρων, ὡς φαίης ἄν, πάντων τῶν ἐμφρόνων, οὐχ ἕξεις εἰπεῖν; ἢ σύ γε Μέγιλλε καὶ Κλεινία, ἔχετον διαρθροῦντες ὑπὲρ αὐτοῦ φράζειν πρὸς ἐμὲ τί ποτε φατὲ εἶναι τοῦτο; καθάπερ ὑπὲρ ἄλλων ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς συχνῶν διωριζόμην; Κ. Οὐδαμῶς, ὦ ξένε. ΑΘ. Τί δ'; ὅτι δεῖ προθυμεῖσθαί τε ξυνιδεῖν αὐτό τε καὶ ἐν οἷς; ΚΛ. Οἷον ἐν τίσι λέγεις; ΑΘ. Οἷον, ὅτι τέτταρα ἔφαμεν ἀρετῆς εἴδη γεγονέναι, δῆλον ὡς ἓν ἕκαστον ἀνάγκη φάναι, τεττάρων γε ὄντων. ΚΛ. Τί μήν; Α. Καὶ μὴν ἕν γε ἅπαντα ταῦτα προσαγορεύομεν. ἀνδρείαν γὰρ φαμὲν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν, ἀρετήν· καὶ τὰ δύο τἆλλα, ὡς ὄντως ὄντα οὐ πολλὰ, ἀλλ' ἓν τοῦτο μόνον ἀρετήν. Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Ἧι μὲν τοίνυν διαφέρετον αὐτοῖν τούτω τὼ δύο, καὶ δύ' ὀνόματα ἐλαβέτην καὶ τἆλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ᾗ δὲ ἓν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν ἀρετὴν καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ

C vt aliqui ſiue meliores illi quidem ſiue peiores in repub. dominentur. Aliis vt ditentur, ſiue ſeruiant, ſiue non. Aliorum ſtudium vertitur ad libertatem. Alii leges ad duo condunt, vt & ipſi liberi ſint, & alias vrbes ſubigant. Qui verò ſapientiſſimos ſe putant, ad huiuſmodi omnia ſimul. Vnum verò præcipuum ad quod cætera dirigant, non habent. CLIN. Nos igitur hoſpes rectè iamdiu legibus noſtris ad vnum reſpiciendum putauimus, idque virtutem appellari conceſſimus. ATHEN. Ita eſt. CLIN. Et virtutem quatuor quædam ponebamus. ATHEN. Certè. CLIN. Mentem verò horum omnium ducem, ad quam D & cætera omnia, & tria illorum reſpicere oportere. ATHEN. Pulcherrimè aſſequeris, ô Clinia. Et in cæteris ſimiliter ſequere. Mentem quidem gubernatoris, medici, imperatoris, ad certũ quiddam reſpicere dicebamus. Ciuilem verò redarguentes huc proceſſimus, & nunc veluti hominem, ita ciuilem hanc mentem percontemur. O mirifice vir quò tendis? Quid illud vnum eſt, quod in arte ſua medicus planè aſſignare poteſt, & tu qui cæteris prudentibus præſtare te dicis, in tua facultate non poteris? An vos, ô Clinia, & Megille pro ipſo reſpondere poteſtis quid hoc ipſum ſit, vt ego ſæpe ad vos pro aliis feci? CLINIAS. E Nequaquam hoſpes. ATHENIEN An non quærendum putatis, quid illud ſit, & in quibus? CLIN. Dic planè. ATHEN. Cùm quatuor virtutis ſpecies poſuerimus, patet earum quamlibet vnam eſſe, ſi quatuor ſimul conficiunt. CLIN. Quidni? ATHEN. Vnam etiam cuncta hæc nominamus. Fortitudinem enim virtutem eſſe dicimus, prudẽtiam virtutem, & reliqua duo ſimiliter, quaſi reuera non multa ſint, ſed vnum id ſolum, quod virtus eſt. CLIN. Omnino quidem. ATHEN. In quantum igitur duo hæc inter ſe differunt, & duo nomina acceperunt, atque alia duo ſimiliter, F difficile dictu non eſt. in quantum verò in vtriſque vnum poſuimus, idque virtutem vocauimus, & in duobus reliquis ſimiliter, non

tute præſtare cæteris opinatur, & munera pro his rebus accepit, eſt ne maius aliud quàm fortitudo, temperantia, iuſtitia, atque prudentia? CLINIAS. Quomodo aliud? ATHENIEN. De iis igitur interpretes, doctores, legum conditores, aliorum cuſtodes, nónne cæteros qui ſcire cupiunt, vel punitione & increpatione indigent, docere debent, quas vires virtus, quas vitium habeat, atque hæc declarando excellere cæteris? An verò poëta quiſpiam aut iuuentutis magiſter vrbem nuper ingreſſus, eo præſtantior iudicabitur, qui omni ſe virtute excellere profitetur? & deinde mirum videbitur, ſi ea ciuitas vbi cuſtodes virtutis nomen rationémque non tenent, tanquam deſerta cuſtode, eadem patiatur, quæ & aliæ multæ hodie patiuntur? CLIN. Nihil certè mirum. ATHEN. Ad hoc itaque incumbamus. Quomodo igitur cuſtodes in virtute cæteris tam re quàm verbo exquiſitiores reddemus? Vel quo pacto prudentum capiti atque ſenſibus ſimilis ciuitas noſtra propter huiuſmodi cuſtodiam fiet? CLIN. Quónam pacto hanc, ô hoſpes, ſimilitudinem faciemus? ATH. Patet quia ciuitas capitis quædam capacitas erit, cuſtodes autem iuniores ſagaces ſolertéſque ſupremo in vertice collocabuntur. Vnde vrbem totam circunſpicient, & cuſtodiendo quæ ſentiunt, memoriæ commendabunt, omniáque ſenioribus nunciabunt, qui mentis ob rerum multarum cognitionem perſimiles, ciuitati conſulent iuuenum miniſterio vſi. Atque ita vtrique communiter ciuitatem omnem conſeruabunt. Sicne an aliter ipſos præparandos putamus? An æquales omnes habendos eſſe cenſemus? nec exquiſitiori ratione educari erudirique nonnullos volumus, eóſque cæteris anteponi? CLIN. At id quidem, ô mirifice vir, impoſſibile eſt. ATH. Ad exquiſitiorem ergo diſciplinam quàm ſuperior illa ſit, veniamus. CLINIAS. Sic fermè. ATHEN. Atqui ea forte quam modò tetigimus, hæc ipſa eſt quam quærimus. CLIN. Omnino.

περὶ ὧν νῦν λέγομεν, ἀνδρεία, σωφροσύνη, φρόνησις, δικαιοσύνη; ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Τούτων δὴ πέρι, τοὺς ἐξηγητὰς, τοὺς διδασκάλους, τοὺς νομοθέτας, τῶν ἄλλων τοὺς φύλακας, τῷ δεομένῳ γνῶναί τι καὶ εἰδέναι, ἢ τῷ δεομένῳ κολασθῆναί τε καὶ ἐπιπληχθῆναι ἁμαρτάνοντι, πότερον οὐ δεῖ διδάσκοντα ἣν δύναμιν ἔχει κακία τε καὶ ἀρετὴ καὶ παντάπασι δηλοῦντα διαφέρειν τῶν ἄλλων; ἀλλ' ἤ τινα ποιητὴν ἐλθόντα εἰς τὴν πόλιν, ἢ παιδευτὴν τῶν νέων φάσκοντ' εἶναι, βελτίω φαίνεσθαι τοῦ πᾶσαν ἀρετὴν νενικηκότος; εἶτα ἐν τῇ τοι-
D αύτῃ πόλει ὅπου μὴ λόγῳ ἔργῳ τε ἱκανοὶ φύλακες εἶεν, ἀρετῆς πέρι γιγνώσκοντες ἱκανῶς, θαυμαστὸν εἴ τι ταύτην τὴν πόλιν ἀφύλακτον οὖσαν, πάσχειν ἃ πολλαὶ πάσχουσι τῶν νῦν πόλεων. ΚΛ. Οὐδέν γε, ὡς εἰκός. ΑΘ. Τί οὖν; ὃ λέγομεν νῦν ποιητέον ἡμῖν. ἢ πῶς τοὺς φύλακας ἀκριβεστέρους τῶν πολλῶν περὶ ἀρετῆς ἔργῳ καὶ λόγῳ κατασκευαστέον; ἢ τίνα τρόπον τῇ τῶν ἐμφρόνων κεφαλῇ τε καὶ αἰσθήσεσιν ὁμοιωθήσεται ἡμῖν ἡ πόλις, ὡς τοιαύτην τινὰ φυλακὴν κεκτημένη ἐν αὐτῇ; ΚΛ. Πῶς οὖν δὴ καὶ τίνα τρόπον, ὦ ξένε, ἀπεικάζοντες αὐτὸ τοιούτῳ τινὶ λέγομεν; ΑΘ. Δῆλον
E ὡς αὐτῆς μὲν τῆς πόλεως οὔσης τοῦ κύτους· τῶν δὲ φυλάκων τοὺς μὲν νέους, οἷον ἐν ἄκρᾳ κορυφῇ ἀπειλημμένους τοὺς εὐφυεστάτους ὀξύτητας ἐν πάσῃ τῇ ψυχῇ ἔχοντας περὶ ὅλην κύκλῳ τὴν πόλιν ὁρᾶν· φρουροῦντας δὲ, παραδιδόναι μὲν τὰς αἰσθήσεις ταῖς μνήμαις, τοῖς πρεσβυτέροις δὲ ἐξαγγέλλους γίγνεσθαι πάντων τῶν κατὰ πόλιν. τοὺς δὲ τῷ νῷ ἀπεικασμένους, ὡς πολλὰ καὶ ἄξια λόγου διαφερόντως φρονοῦντας, τοὺς γέροντας βουλεύεσθαι καὶ ὑπηρέταις χρωμένους μετὰ συμβουλίας τοῖς νέοις, οὕτω δὴ κοινῇ σῴζειν ἀμφοτέρους ὄντως τὴν πόλιν ὅλην. πότερον οὕτω λέγομεν, ἢ πῶς ἄλλως
F δεῖν κατασκευάζεσθαι; μῶν ὁμοίους πάντας κεκτημένους, καὶ μὴ διηκριβωμένους ἔστιν οὓς τραφέντας τε καὶ πεπαιδευμένους; ΚΛ. Ἀλλ' ὦ θαυμάσιε ἀδύνατον. Α. Ἰτέον ἄρα ἐπί τινα ἀκριβεστέραν παιδείαν τῆς ἔμπροσθεν. ΚΛ. Ἴσως. Α. Ἆρ' οὖν ἧς δὴ νῦν σχεδὸν ἐφηψάμεθα, τυγχάνοι ἂν οὖσα ἧς χρείαν ἔχομεν αὐτή. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

πολλά ἐσ' εἴτ' εἰ τέτταρα, οὐδ' ὡς ἕν, δυνατοὶ φράζειν ἐσόμεθα; ἐὰν οὖν ἐάν γε ἡμῖν ξυμβούλοις πειθώμεθα, ἁμῇ γέ πῃ μηχανησόμεθα ἐν τῇ πόλει ἐγγενέσθαι τοῦθ' ἡμῖν· εἰ δ' ἄρα τὸ παράπαν δοκεῖ, ἐᾶν χρεών. Κ. Ἥκιστα, νὴ τὸν ξένιον, ὦ ξένε, θεόν, ἐατέον που τὸ τοιοῦτον· ἐπεὶ δοκεῖς ἡμῖν ὀρθότατα λέγειν. ἀλλὰ δὴ πῶς τις ὅτ' ἂν μηχανῷτο; ΑΘ. Μήπω τὸ πῶς ἂν μηχανησαίμεθα λέγωμεν· τὸ δ' εἰ δεῖ, ἢ μή, πρῶτον βεβαιωσώμεθα τῇ ξυνομολογίᾳ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. ΚΛ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε, εἴπερ δυνατόν. ΑΘ. Τί δὴ δέ; περὶ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ταὐτὸν τοῦτο διανοούμεθα; ὡς πολλ' ἐστὶ μόνον ἕκαστον τούτων, τοὺς φύλακας ἡμῖν γνωστέον, D ἢ καὶ ὅπως ἕν τε καὶ ὅπῃ; ΚΛ. Σχεδὸν ἔοικ' ἐξ ἀνάγκης δεῖν καὶ ὅπως ἓν διανοεῖσθαι. Α. Τί δ'; ἐννοεῖν μέν, τὴν δ' ἔνδειξιν τῷ λόγῳ ἀδυνατεῖν ἐνδείκνυσθαι; ΚΛ. Καὶ πῶς; ἀνδραπόδου γάρ τινα σὺ λέγεις ἕξιν. Α. Τί δ'; περὶ πάντων τῶν σπουδαίων, ἆρ' ἡμῖν ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι δεῖ τούς γε ὄντως φύλακας ἐσομένους τῶν νόμων, ὄντως εἰδέναι τὰ περὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν, καὶ λόγῳ τε ἱκανοὺς ἑρμηνεύειν εἶναι, καὶ τοῖς ἔργοις συνακολουθεῖν, κρίνοντάς τε τά τε καλῶς γιγνόμενα καὶ τὰ μὴ κατὰ φύσιν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Μῶν οὖν οὐχ ἓν τῶν καλλίστων ἐστὶ τὸ περὶ τοὺς θεούς, ὃ δὴ σπουδῇ διεπερανάμεθα, E ὥς τ' εἰσί τε, καὶ ὅσης φαίνονται κύριοι δυνάμεως, εἰδέναι τε εἰς ὅσον δυνατόν ἐστι ταῦτ' ἄνθρωπον γιγνώσκειν; καὶ τοῖς μὲν πλείστοις τῶν κατὰ πόλιν ξυγγιγνώσκειν, τῇ φήμῃ μόνον τῶν νόμων συνακολουθοῦσι, τοῖς δὲ φυλακῆς μεθέξουσι μηδ' ἐπιτρέπειν, ὃς ἂν μὴ διαπονήσηται τὸ πᾶσαν πίστιν λαβεῖν τῶν οὐσῶν περὶ θεῶν, τὴν δὲ μὴν ἐπιτρέπειν, τὸ μηδέποτε τῶν νομοφυλάκων αἱρεῖσθαι τὸν μὴ θεῖον, καὶ διαπεπονηκότα περὶ αὐτά, μηδ' αὖ τῶν πρὸς ἀρετὴν ἐγκρίνεσθαι. Κ. Δίκαιον γοῦν, ὡς λέγεις, τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀργὸν ἢ ἀδύνατον ἀποκρίνεσθαι πόρρω τῶν καλῶν. F Α. Ἆρ' οὖν ἴσμεν ὅτι δύ' ἐστὶ τὰ περὶ θεῶν ἄγοντε εἰς πίστιν, ὅσα διήλθομεν ἐν τοῖς πρόσθεν; Κ. Ποῖα; Α. Ἓν μὲν ὃ περὶ τῆς ψυχῆς ἐλέγομεν, ὡς πρεσβύτατόν τε καὶ θειότατόν ἐστι πάντων ὧν κίνησις γένεσιν παραλαβοῦσα, ἀέναον οὐσίαν ἐπόρισεν·

C planare poſſimus. Aut igitur ſi noſtro conſilio creditis, modum adinuenire conabimur quo id in ciuitate nobis aderit, aut ſi videbimur, dimittemus. CLIN. Minimè, per hoſpitalem deum, ô hoſpes, dimittendum hoc eſt. Rectiſſimè nanque id dicere videris. Sed quo pacto quis hoc inueniet? ATHEN. Nondum quomodo agendum dicamus: ſed primum inter nos, oporteat néene, conueniamus. CLIN. Oportet certè, ſi poſſibile eſt. ATHEN. Quid porrò de honeſto ac bono? vtrum quod ſolummodo multa ſint, cuſtodes nobis cognoſcent? an etiam quomodo vnum cognoſcent? CLIN. Neceſſarium videtur D vt etiam quomodo vnum ſunt, intelligant. ATH. Quid deinde? Intelligeréne ſolùm debent, oratione autem declarare non poſſe quod intelligunt? CLIN. Quo id pacto? ſeruilis enim habitus eſſet. ATHENIEN. Num etiam de omnibus ſtudio dignis eadem ratio eſt, vt eos qui veri cuſtodes futuri ſunt, oporteat veritatem legum optimè intelligere, orationéque ſufficienter exponere, & operibus aſſequi, quæ rectè fiunt, quæ non, ſecundum naturam diiudicantes? CLIN. Cur non. ATHENIEN. Nónne vna de rebus optimis eſt ea de qua ſuprà ſeriò diſputauimus? E Vbi quòd ſint dij, & quòd vires maximas habeant, demonſtrauimus: idque pro viribus homini eſſe ſciendum: ita vt multis ignoſcamus, ſi legum tantummodo ſententiam ſequantur: cuſtodiam verò nulli committamus qui non multo labore firmáque fide quæcunque ad deos pertinen, fuerit aſſecutus: vt neminem vnquam cuſtodem legum eligamus aut cæteris virtute anteponamus, niſi diuinus ſit, diuiniſque ſtudiis operam dederit. CLINIAS. Par eſt igitur, vt ais, ſi quis in re diuina tardus & ineptus ſit, vt is longè à rebus pulcherrimis arceatur. ATHEN. F Scimúſne igitur duo eſſe, quæ faciunt vt quæ ſuprà de diis expoſita ſunt, credantur? CLIN. Quænam? ATHEN. Vnum quidem illud de anima ſupradictum, quòd antiquiſſima diuiniſſimáque omnium ſit: quorum motus generationem ſortitus ſubſtantiam ſemper fluentem produxit.

nibus fruſtra latrantibus, aliáque in eos ſtultitiæ plena dicerentur. Nunc autem, vt diximus, contrà omnino ſe res habet. CLIN. Quo pacto? ATHE. Nunquam mortalis quiſpiam poterit deum firmiter colere, qui hæc duo antea non acceperit. Primum, quòd rerum omniũ quæ generationis participes ſunt, antiquiſſima anima eſt, atque etiam immortalis: cúmque talis ſit, omnibus dominatur. Deinde quod ſæpius diximus, veram eſſe mentem in aſtris non ignoraret, & quæ antecedunt ad hæc diſciplinæ ipſum non lateant. Muſæ etiam his conuenientis non ignarus ad mores componendos legéſque ſeruandas ipſa vtatur: poſsitq; earum rerum rationem reddere, quæ rationem habent. Qui verò ad virtutes publicas hæc inſuper non poſſederit, is nunquam fermè totius ciuitatis ſufficiens princeps erit: ſed aliorum miniſter. Conſiderandum verò nunc, ô Clinia & Megille, verũ prædictis legibus hunc vt apicem cuſtodémque illorũ apponere debeamus, vt ſalutis gratia nocturnus principũ cœtus adſit, diſciplina, quam prædiximus, præditus. Quid ergo agemus? CL. Quid prohibet optime vir, quo minus quãtuluncunque poſſumus, apponamus? ATHE. Certè id contendere omnes debemus. Ego quidem libenter vobis opitulabor. fortè etiam ob harum rerũ peritiam frequẽtémque meditationem alios quoque multos adiutores inueniam. CLIN. Hac via, ô hoſpes, maximè proficiſcamur, quà deus ipſe ducere videtur. Sed modũ nunc quo rectè hoc fiat, excogitemus. ATH. Leges de iſtis, ô Clinia & Megille, non antè ſcribi poſſunt, quàm ciuitas vniuerſa fuerit exornata. Tunc enim debita cum autoritate conſtituẽdę videtur. Sed eæ non aliter rectè quàm doctrina multa & longo diſputationis examine probabuntur.

τὰ αὐτοῖς ἔφαινε τὰ κατ' οὐρανὸν φερόμενα, μεστὰ εἶναι λίθων καὶ γῆς, καὶ πολλῶν ἄλλων ἀψύχων σωμάτων διανεμόντων τὰς αἰτίας παντὸς τοῦ κόσμου. ταῦτ' ἦν τὰ τότε ἐξεργασάμενα πολλὰς ἀθεότητας καὶ δυσχερείας τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι. καὶ δὴ καὶ λοιδορήσεις γε ἐπῆλθεν ποιηταῖς, τοὺς φιλοσοφοῦντας κυσὶ ματαίαις ἀπεικάζοντας χρωμέναισιν ὑλακαῖς. ἄλλα τ' αὖτ' ἀνόητ' εἰπεῖν. νῦν δὲ (ὅπερ εἴρηται) πᾶν τοὐναντίον ἔχει. K. Πῶς; A. Οὐκ ἔστι ποτὲ γενέσθαι βεβαίως θεοσεβῆ θνητῶν ἀνθρώπων οὐδένα, ὃς ἂν μὴ τὰ
D λεγόμενα ταῦτα νῦν δύο λάβῃ· ψυχήν τε, ὡς ἔστι πρεσβύτατον ἁπάντων ὅσα γονῆς μετείληφεν, ἀθάνατόν τε, ἄρχει τε δὴ σωμάτων πάντων. ἐπὶ δὲ τούτοισι δὴ, τὸ νῦν εἰρημένον πολλάκις, τόν τε εἰρημένον ἐν τοῖς ἄστροις νοῦν τῶν ὄντων, τά τε πρὸ τούτων ἀναγκαῖα μαθήματα λάβῃ, τά τε κατὰ τὴν μοῦσαν τούτοις τῆς κοινωνίας συνθεασάμενος, χρήσηται πρὸς τὰ τῶν ἠθῶν ἐπιτηδεύματα καὶ νόμιμα συναρμοττόντως· ὅσα τε λόγον ἔχει, τούτων δυνατὸς ᾖ δοῦναι τὸν λόγον, ὅσα τε μή. ὁ δὲ μὴ ταῦτ' οἷός τ' ὢν πρὸς ταῖς δημοσίαις ἀρεταῖς κεκτῆσθαι, σχεδὸν ἄρχων μὲν οὐκ
E ἄν ποτε γένοιτο ἱκανὸς ὅλης πόλεως, ὑπηρέτης δ' ἂν ἄλλοις ἄρχουσιν. ὁρᾶν δὴ χρεὼν νῦν, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἤδη πρὸς τοῖς εἰρημένοις νόμοις ἅπασιν ὅσους διεληλύθαμεν, εἰ καὶ τοῦτον προσοισόμεθα, ὡς φυλακὴν ἐσόμενον κατὰ νόμον χάριν σωτηρίας, τὸν τῶν ἀρχόντων νυκτερινὸν σύλλογον, παιδείας ὁπόσης διεληλύθαμεν κοινωνὸν γενόμενον· ἢ πῶς ποιῶμεν; KΛ. Ἀλλ' ὦ λῷστε, πῶς οὐ προσοισόμεθα, ἄν πῃ καὶ κατὰ βραχὺ δυνηθῶμεν; AΘ. Καὶ μὴν πρός γε τὸ τοιοῦτον ἁμιλληθῶμεν πάντες. ξυλλήπτωρ γὰρ τούτου γε ὑμῖν καὶ ἐγὼ γιγνοίμην ἂν προθύμως. πρὸς δ' ἐμοὶ καὶ ἑτέρους ἴσως εὑρήσω, διὰ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτ' ἐμπειρίαν τε καὶ σκέψιν, γεγονυῖάν μοι καὶ μάλα συχνήν. KΛ. Ἀλλ' ὦ ξένε, παντὸς μὲν μᾶλλον ταύτῃ πορευτέον ᾗπερ καὶ ὁ θεὸς ἡμᾶς σχεδὸν ἄγει· τίς δ' ὁ τρόπος ἡμῖν γιγνόμενος, ὀρθῶς γίγνοιτ' ἄν, τοῦτο δὴ τανῦν λέγωμέν τε καὶ ἐρευνῶμεν. AΘ. Οὐκέτι νόμους, ὦ Μέγιλλε καὶ Κλεινία, περὶ τῶν τοιούτων δυνατόν ἐστι νομοθετεῖν, πρὶν ἂν κοσμηθῇ· τότε δὲ κυρίους ὧν αὐτοὺς δεῖ γίγνεσθαι, νομοθετεῖν. ἀλλ' ἤδη τὸ τὰ τοιαῦτα κατασκευάζον, διδαχὴ μετὰ ξυνουσίας πολλῆς γίγνοιτ' ἄν, εἰ γίγνοιτο ὀρθῶς.

προσφερὲς ἂν εἴη. σοὶ δὴ τοῦτό γε ὦ Κλεινία μηδὲν παρακελεύομαι. σὺ γὰρ τὴν Μαγνήτων πόλιν, ἢ ᾧ ἂν θεὸς ἐπώνυμον αὐτὴν ποιήσῃ, κλέος ἀρεῖ μέγιστον κατασκευάσας αὐτὴν ὀρθῶς· ἢ τόγε ἀνδρειότατος εἶναι δοκεῖν τῶν ὕστερον ἐπιγιγνομένων οὐκ ἐκφεύξῃ ποτέ. ἐὰν γε μὴν οὗτος ἡμῖν ὁ θεῖος γένηται ξύλλογος, ὦ φίλοι ἑταῖροι, παραδοτέον τούτῳ τὴν πόλιν. ἀμφισβήτησίς τ' οὐκ ἔστ' οὐδεμία οὐδενὶ τῶν νῦν παρὰ ταῦθ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, νομοθετῶν. ὄντως δ' ἔσται σχεδὸν ὕπαρ ἀποτετελεσμένον, οὗ σμικρῷ πρόσθεν ὀνείρατος ὡς τῷ λόγῳ ἐφηψάμεθα, κεφαλῆς νοῦ τε κοινωνίας εἰκόνα τινά πως ξυμμίξαντες· ἐὰν ἄρα ἡμῖν οἵ τε ἄνδρες D ἀκριβῶς ξυμμιχθῶσι, παιδευθῶσί τε προσηκόντως· παιδευθέντες τε, ἐν ἀκροπόλει τῆς χώρας κατοικήσαντες, φύλακες ἀποτελεσθῶσιν οἵους ἡμεῖς οὐκ εἴδομεν ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ πρὸς ἀρετὴν σωτηρίας γενομένους. ΜΕ. Ὦ φίλε Κλεινία, ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν εἰρημένων ἁπάντων, ἢ τὴν πόλιν ἐατέον τῆς κατοικίσεως, ἢ τὸν ξένον τόνδε οὐκ ἀφετέον· ἀλλὰ δεήσεσι καὶ μηχαναῖς πάσαις κοινωνὸν ποιητέον ἐπὶ τὴν τῆς πόλεως κατοίκισιν. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ Μέγιλλε· καὶ ἐγώ τε ποιήσω ταῦθ' οὕτω, καὶ ξυλλάμβανε. ΜΕ. Ξυλλήψομαι.

C rebis gloria, ſi rectè ipſam conſtitues. Certe nunquam effugies quin poſteriorum omnium fortiſſimus videaris. Si ergo diuinus hic cœtus nobis, ô amici, conſtituetur, huic ciuitas erit tradenda. Neque his reliqui legumlatores tanquam minus ſufficientibus aduerſabuntur. Profectò quod paulo antè quaſi ſomniantes verbis tetigimus, quandò capitis mentíſque communionem per imaginem quandam attulimus, id penè vigilantes perficiemus, ſi nobis hi viri exquiſitè docti conuenerint, & in arce regionis habitauerint cuſtodes ciuitatis conſtituti, quales nunquam nos in præterita vita ad cuſtodiam agendam fuiſſe cognouimus. MEG. Ex omnibus quæ diximus, ô amice Clinia, patet, aut huiuſmodi ciuitatis conſtitutionem prætermittendam eſſe, aut hunc hoſpitem non dimittendum, ſed precibus modiſque omnibus ſocium ad diſponendam ciuitatem accipiendum. CLIN. Probè loqueris, ô Megille. Ego quidem ſic prorſus efficiam, ſed tu quoque opem feras. MEGIL. Feram equidem.

PLATONIS EPINOMIS, VEL, PHILOSOPHVS.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

THESAVRVM diuini Platonis, magnanime Laurenti, latere in hoc Epinomide qui philoſophus rurſus inſcribitur, Platonicorum ambigit nullus. Sed ad hunc in lucem penitus expromēdum, multis opus eſt machinis. Marſilio verò tuo argumenta promittenti, non licet prolixiora præſtare. Præſertim cùm & ſcriptorum expreſſorúmque tabellarij opus aſſiduè vrgeant, & argumenta procacius è manibus extorquentes, vix permittant in ſingulis voluminibus ſumma ſequi faſtigia rerum. Præcedentium legum conſilium eſt, animos ciuium pro viribus ita componere, vt expeditam adepti tranquillitatem, diuinorum operum rationes & cauſas perſcrutentur, & in his quaſi ſpeculis autorem deum ſpeculentur, & colant. In ſpeculatione quidem ſapientia, in cultu verò religio, in ambobus tota conſiſtit humana felicitas finíſque legum. Eiuſmodi finem ſuperiores quidem promittunt leges: Epinomis verò præſtat donante Deo. Itaque perfectum hunc mentis habitum in exordio vaticinatus deinceps ſupplici quadam oratione petit à deo. Felicitatem alij in hac vita haberi poſſe iudicauerunt: alij in altera, alij verò nuſquam. Profectò quicunque in hac vita humanis eam viribus acquiri pu-

... communes connexioque ſit conſpiciat. Tertiam, quæ ratione ad vnū ipſum diuinúmque bonū, & multitudo hæc, & huius vnio conferat, manifeſte ſuſpiciat. Addit autem, niſi eiuſmodi vnio doctrinarū ad diuinū vnum conducens, comprehendatur, cunctas omnino inanes euadere: neque quid in eis vnum ſit percipi poſſe, niſi comparentur ad vnū, à quo & ipſam accipiunt vnionē. Mentem verò hæc omnia conſequutam, atque ita vnitā ſibi: rurſúſque per ſe vnitā deo: & hic ait pro viribus beatā eſſe, & in altera fore vita omnino beatam. Id autem libri totius eſt argumentū. Paulo poſt exordia, vbi traduximus hæc verba, ſcilicet, Breue autem tempus, quod deinde ſequitur, alibi legitur. Ad rationis diſcurſum idoneū, & id quidem non ſolū in deprauatis, ſed & moderatis hominibus relinqui videtur. Vbi verò cælū laudat tanquam & prudētia & bonorum omnium cauſam, eiuſmodi laudes à cælo corporeo ad incorporeum cælum, id eſt ideam cæli, vult transferri. Quā [illegible] adorari iubet per cælū viſibile, quaſi per ſimulacrum ſignificatam. Tu verò hic attende, homines in genere terreſtrium dæmonū indicari, vbi inquit, dæmones alij ſimul omnes, & quæ ſequuntur. Poſt hæc ait, ſiquis quod diuinum eſt generatione cognouerit, verū numerum, pietatémque cogniturū. Diuina in generatione duo ſignificat: tum ſpiritalem quandam motionē quæ in anima eſt, ſiue vim motricē corporeæ motionis, generationíſque originē, tum ſpeciem naturalē, quæ in perpetua generationis ſucceſſione ſeruatur. In motu quidē animæ verus eſt numerus muſica, vt Timæus ait, proportione concentúque conſonans. In ſpecie quoque verus numerus. Rerū nanque ſpecies certo quodā numero & ordine diſponuntur. Per hæc vtique religio confirmatur. Nā ex libero animæ motu diuinam ſubſtantiam per ſe exiſtentem vaticinamur: & ex perpetua in ſpeciebus perſeuerantia idearū auguramur æternitatem. Audies ſententiā Moſaico myſterio ſimilem. Ait enim, ſi quid mali ab aeris qualitate & plantis & animalibus nobis infertur, non diuinā naturā culpandam eſſe, ſed humanam, quæ iniuſtè vitā ſuam diſtribuit: In ſequentibus, legum finē manifeſtè cognoſces his verbis. Finis hic legum tibi propoſitus eſt, vt dei cultu & vitæ puritate optimū atque pulcherrimum exitū conſequaris. Mox repetit tria pietatis capita. Primum, vt deum eſſe credas. Secundū, vt maximorum ſimul & minimorum curam habere confitearis. Tertium, vt nullis precibus aut donis iniquè flecti eū exiſtimes. Confirmat & iterum diuinitatis fidem ex ipſius animæ excellenti quadā diuinitate. Putat autem quicquid ita corpore melius eſt, vt ſit & diuinius, id eſt diuinis ſimilius quàm corporeis, idē corporibus cunctis antiquius eſſe, propterea quòd in quolibet rerū genere ſiue ordine, quod perfectius eſt, eſſe quoque magis poſſidet: ideóque cauſam imperfectioribus exhibet exiſtendi. Quod verò alteri eſſe præbet, nimirū eſt & antiquius. Addit, quando ex congreſſu animæ cum corpore, conficitur animal, vnā quandam ibi formā in corpore reſultare, id eſt vitam corporeā in ſubiecto ex acceſſu vitæ incorporeæ procedentē. Ponit & duo rerum genera. Alterum quidē corporeum, incorporeum verò alterū. Et huic quidem actionē, illi verò attribuit paſſionē. Huius item vnā eſſe dicit formam, ob id potiſſimū, quod & ſimplex eſt, & in ipſa ſemper forma ſubſtantiæ permanet. Sed quod legitur, Non enim eſt aliud, & quæ ſequuntur: alibi ita legitur, Nā quod in alia tranſmutatur, nō eſt incorporeum, & omnino coloris expers præter diuiniſſimum reuera animæ genus. In genere verò corporū quinque collocat corpora. Quæ ideo vocat ſolida, quia & in profundū adacta diſcernuntur à planis, & in omni corpore vel liquidiſſimo eſt aliquid ſolidi, tū per ipſam naturæ propriæ conſiſtentiā, tum Platonicè per quandā terrenæ naturæ ſimilitudinē ad cælum vſque diffuſam. Cælum quidem ex eo ignem nominat, quod propriam habet lucem, quæ præcipua ignis eſt qualitas. Habet & perennē motum, qualem videmus in igne: & inſtar ignis non patitur mixtionē, & quia nondum naturali depellitur loco, ideo nō cogitur aſcenſu redire, ſed reuoluitur. Et actu quidē lucet, virtute vero calet. omnino vero diuerſiſſimi generis eſt à noſtro. Poſt cæleſtē ignem, alteram collocat ignis ſpeciem, calentē iam magis quàm lucentem ſub luna ætheris nomine nuncupatam. Cuius quidē veſtigium quoddā eſt noſter ignis, iam non ſolū calens, ſed adurens: adurens inquā ob nimiam aſperitatis terrenæ permixtionē. Qui verò in tenui viget materia, lucet purius, calétque ſuauius: præſertim vbi à nullo coarctatus ſpatiatur in amplū. Huic ſubdit aerē, aquámque & terrā. Putat autem quālibet mundi ſphæram ex his quinque componi: vt perfectiſſima

in ſe omnia tandem mirabiliter aſſumpturum. Mentem vero diuina operis huius artificem ex igne rurſum opus ſimile & ſimili fato facilimóque nutu reformaturã. Quam quidem ſententiam Anaxagoras, Empedocles, Heraclitus, & Stoicorum plerique confirmauerunt, fatentes deum quidem omnipotentẽ poſſe opus ſuum ſemper in ordine ſimul tradito conſeruare: at opus ipſum, quia & finita naturæ eſt, & intra ſe repugnans, non poſſe ſeruari: deũ verò quod formationi deeſt, reformatione rependere. Sed hæc illi viderint. Tu vero notabis hic Platonẽ eos redarguere, qui cæleſtia idcirco negant viuere, quia ſemper eodem modo ferantur. Quod quidem nõ abſentis vitæ, ſed præſentis ſufficientiæ atque ſapientiæ eſſe omnibus debuit argumentũ. Memento præterea animam à corpore adeo diuerſam exiſtimari, vt nihil ſit vtriſque commune, id eſt, nulla communis materia. Item quia anima ex materia non dependet: rurſus quia natura corporea, neque vera ſubſtantia, neque vera eſſentia iudicatur: appellat animas ſtellarum deos, earum verò corpora deorum ſimulacra. Proinde in dijs cæleſtibus Iouẽ nominat prouidentiæ munus: Iunonem verò vim animalem prouidentiæ ſubditam. Ait & ſtellas ſingula acutè ſentire, per ſenſum videlicet à noſtro longè diuerſum. Deſcribit quoque naturam dæmonum prudentia, ſenſu, memoria, motu, potentem: inter deos hominéſque mediam: interceſſionis interpretationíſque gratia honorandam, cogitationes noſtras cognoſcentem, ex noſtris videlicet figuris & motibus & affectibus, diligentem bonos, malis infenſam. Omnes hic dæmones videtur bonos exiſtimare, quos videlicet doceat coli. Alibi verò nonnullos ſignificat eſſe malos. Et æthereos quidẽ aëreóſque inuiſibiles: Aqueos verò, quos nominat ſemideos, videri ait nonnunquam & vix, viſu ſcilicet intimè potius quàm externo. Addit admoneri animos à dæmonibus per ſomnia, voces, vaticinia, oſtẽta: maximè verò quo tẽpore animus migrant è corpore. Multa his admonentibus religioni addita eſſe inquit. Ait præterea non licere quæ in religione legibus firmata ſunt, mortali naturæ mutare. Mortali inquit, diuinæ enim licet. E diſce diuinum dictum. Ratio omniũ diuiniſſima viſibilem conſtituit mundum, quem vir felix admirans charitate accenditur diuinitatis inueniẽdæ, vnde felix & hic & in altera vita euadit, fitque per ſapientiam verè vnam verè vnus: ad congrua virtuti loca trãſlatus reliquum etiam omne tempus diuina contemplaturus. Mox vbi traductum eſt. Res enim diuinas, & quæ ſequuntur, alibi legitur. Non enim prudentis eſt diuinorum alia quidem honorare, alia verò negligere. Narrat inter hæc aſtronomica quædam notiſſima. Laudat ad ingenij virtutem tẽperatã aeris qualitatem. Deinde vbi ait motionem, ad bonum tendentem à bona anima proficiſci, deſinentem verò in malum, contrario ſe modo habere: ne cogites alteram quidem mundi animam bonam eſſe, alteram verò malam: ſed ab ipſa mundi anima proficiſci bona, quatenus mentis eſt particeps. Alioquin prouentura inde mala, id eſt ordine numerorum omnino carentia. Mala enim in ſuperioribus nominauit, quæ concordi numero & pulchritudine carent. Bona verò quæ conſentientibus numeris coaptantur. Subdit mala, id eſt priuationem ordinis, victa fuiſſe à bonis, id eſt ab initio rerum ab ipſis diuinæ mentis ideis. Item vinci oportere, ſcilicet mundo perſeuerante. Hæc verò fuiſſe dicta ſecundum iudicium impios puniens: quia videlicet diuinum iudicium malos puniens, iniuſtitia malum vincit iuſtitia bono. Notabis virtutem maximã eſſe religionem, negligentiámque religionis cauſam infelicis ignorantiæ hominibus extitiſſe. Item optimum ingeniũ eſſe quod ex temperãtia & fortitudine mixtum ſit, docile, memor, ad diuina propenſum. Cúmque eiuſmodi ingenia rectè educata ſunt, religionis cultũ ab ijs in alios veriſſimum proficiſci, ciuitatique omnium vtiliſſimum. Et ſapientiam niſi adiuuante deo diſci non poſſe: ab eo autem qui modum in docendo non ſeruat, ſatius fore non diſcere. Item deorum plena eſſe omnia: adeò vt ſuperi neque obliuiſcantur noſtrarum rerum, neque nos deſerãt. Quæ verò de numeris attingit, raptim, vbi opportunius fuerit, latius explicabimus. Nunc ita perſtringe. Numeri in ſe quidem incorporei ſunt, quando nihil aliud ſunt quàm repetita vnitas hæc autẽ indiuidua eſt. At cùm primũ ſitũ ſortiri putãtur, fingi poſſunt in puncta conuerti. Item ex tractu quodam à puncto in punctum naſci lineam, ex cuius ductu ſuperficiẽ, ex cuius deſcenſu profundum. Numeri lineares quidam ſunt, ſuperficiales alij, alij verò cubi, atque ſolidi. Primi ſicut binarius vnitati quàm proximus. Secundi ſicut quaternarius, per binarium ab vnitate procedens. Tertij, vt octonarius ex binario in ſe reuerſo profectus. Perfecta item proportio dupla putatur. Primò quidem, quia prima eſt, inter vnum ſcilicet atque duo progenita. Secundò, quia dum videtur diſceſſiſſe ab vno, geminando reſtituit vnum. Tertiò, quoniam

... pares: vterque enim fit per duplam, non tamen pares numero: octonarius enim quatuor ſuperat quaternarium: hic verò binario excedit binarium. Comparata rurſus ſenarium, hinc quidem ad quaternarium: inde verò ad octonarium. Hinc certè fit ſeſquialtera: inde verò fit ſeſquitertia. Hi ergo exceſſus proportione ſunt impares, numero verò pares. Vtrobique enim per binarium fit exceſſus. Rurſus compara ſex ad duodecim proportione dupla, & inter hæc ad vtrunque conferas octonarium. Certè à duodenario ad hunc ſeſquialtera naſcitur. Ab hoc ad ſex, oritur ſeſquitertia: ex quibus dupla inter ſex duodecimque componitur. in qua duo illi exceſſus tam proportione quàm numero impares euidenter apparent. Hæc omnia in commentarijs Timæi commodius pertractantur.

DE LEGIBVS DIAlogus decimus tertius.

Vocatur autem & EPINOMIS, ſiue PHILOSOPHVS.

IAM, vt communiter ſtatueramus, huc tandem omnes tres, ô hoſpes, rectè peruenimus, ego & tu, & hic Megillus, de prudentia quęſituri, qua ratione illud attingere valeamus, quo intellecto humanus habitus optimè ſe quantū natura fert, ad prudentiā habet. Cætera enim quæ ad ferendas leges pertinebāt, iā tractauimus. Quod verò & inuētu & dictu maximū eſt, quonā videlicet, ſi cognitū ſit, ſapiēs homo fiat, neque inuenimus, neque diximus. Verū nullo pacto prætermittendum cēſeo, ne fortè imperfectum illud relinquamus, cuius aperiendi gratia hucuſq; profecti ſumus. A. Scitè loqueris, ô amice Clinia. Sermonē verò quendā nūc mirum, & rurſus quodāmodo nō mirum auditurum te puto. Multi enim fluctibus huius vitæ iactati illud prædicant, humanum genus felix atque beatum eſſe non poſſe. Attende igitur & conſidera verum & ipſe rectè hac de re dicere videar. Impoſſibile arbitror homines in hac vita præter admodum paucos felicitatem & beatitudinem aſſequi.

ΝΟΜΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΣ τρεισκαιδέκατος.

Λέγεται δὲ καὶ ΕΠΙΝΟΜΙΣ, ἢ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ.

A ΠΡΟΣ μὲν δὴ τῆς ὁμολογίας ἥκομεν
ἅπαντες ὀρθῶς, ὦ ξένε, τρεῖς ὄντες, ἐ-
γὼ καὶ σὺ, καὶ Μέγιλλος ὅδε· ἐπὶ τῆς
φρονήσεως ἐπισκεψόμενοι τίνι χρή
ποτε λόγῳ διεξελθεῖν, ὃ τὴν ἀνθρω-
πίνην ἕξιν φαμὲν, ὅταν διανοηθῇ,
κάλλιστ᾽ ἔχειν ποιεῖν πρὸς φρόνησιν, ὅσην δυνατὸν ἀνθρώ-
πῳ σχεῖν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ὥς φαμεν, ἅπαντα διεξεληλύθαμεν
ὅσα ἦν περὶ νόμων θέσιν· ὃ δὲ μέγιστον εὑρεῖν τε καὶ εἰπεῖν, τί
ποτε μαθὼν θνητὸς ἄνθρωπος σοφὸς ἂν εἴη, τοῦτο οὔτε εἴ-
B πομεν, οὔτε εὕρομεν. νῦν τε πειρώμεθα τοῦτο μὴ καταλι-
πεῖν. σχεδὸν γὰρ ἀτελὲς ἂν πράξαιμεν οὗ χάριν ἅπαντες
ὡρμήσαμεν, ὡς φανερὰ ποιήσοντες ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέ-
λους. ΑΘ. Ὦ φίλε Κλεινία, καλῶς μὲν λέγεις· ἄτοπον μὴν
ἀκούσεσθαί σε λόγον οἶμαι, καὶ πάλιν τρόπον, οὐκ ἄτοπον αὖ.
πολλοὶ γὰρ δὴ προστυχεῖς τῷ βίῳ γιγνόμενοι τὸν αὐτὸν
λόγον φέρουσιν, ὡς οὐκ ἔσται μακάριον τὸ τῶν ἀνθρώπων
γένος οὐδ᾽ εὔδαιμον. ἕπου δὴ καὶ συνιδὲ ἄν σοι δοκῶ κἀγὼ
μετ᾽ αὐτῶν καλῶς τὸ τοιοῦτον περὶ λέγειν. οὔ φημι εἶναι δυ-
νατὸν ἀνθρώποις μακαρίοις τε καὶ εὐδαίμοσι γενέσθαι, πλὴν ὀλίγων. μέχρι περ ἂν ζῶμεν τοῦτο διορίζομαι.

περὶ ταῦτα σοφίας πάρεστιν ἀεί· τῆς δ' αὖ ψυχῆς σφόδρα πεπονθυίας καὶ μαντευομένης, ὡς οὔσης αὐτῇ κατά τινα φύσιν ταύτης· ἥτις δ' ἐστι, καὶ πότε, καὶ πῶς, οὐ πάνυ δυναμένης ἐξευρεῖν· ἆρ' οὐ τοῦτο σφόδρα προσέοικεν ἡμῶν ἡ περὶ σοφίας ἀπορία καὶ ζήτησις, πλείων τῆς ἐλπίδος ἑκάστῳ γιγνομένη τῶν ὅσοι ἐν ἡμῖν δυνατοὶ γίγνονται φρονίμως αὑτούς τε ἄλλους τ' ἐξετάσαι συμφώνως διὰ λόγων πάντων καὶ πάντῃ λεγομένων; Ταῦτ' οὐχ οὕτως, ἢ ταύτῃ ξυμφήσομεν ἔχειν; ΚΛΕΙΝ. Ξυμφήσομεν ἐπ' ἐλπίσιν ἴσως D ταῦτ' ὦ ξένε τῷ μετὰ σοῦ κατὰ χρόνον ἂν γενομένῃ, δοξάσαι περὶ αὐτῶν εἰσαῦθις τὰ ἀληθέστατα. ΑΘ. Τὰς ἄλλας τοίνυν ὅσαι ἐπιστῆμαι μέν εἰσι λεγόμεναι, σοφὸν δὲ οὐκ ἀποτελοῦσι τὸν λαμβάνοντά τε αὐτὰς καὶ ἔχοντα, πρῶτον διεξιτέον· ὅπως ταύτας ἐκποδὼν θέμενοι, πειρώμεθα ἐκείνας ὧν δεόμεθα παραθέσθαι τε καὶ παραθέμενοι μανθάνειν. Πρῶτον μὲν τοίνυν ὧν πρῶτον δεῖ θνητῷ γένει, ἴδωμεν ὡς εἰσὶ μὲν ἀναγκαιόταται σχεδὸν ἀληθῶς τε πρῶται. ὁ δ' ἐπιστήμων αὐτῶν γιγνόμενος, εἰ καὶ κατ' ἀρχὰς ἔδοξέ E τις εἶναί ποτε σοφὸς, οὔκουν νῦν γε οὔτε σοφὸς εἶναι δοξάζεται, ὀνείδη τε ἴσχει μᾶλλον ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης. ἐροῦμεν δὴ αἵ τ' εἰσὶ, καὶ ὅτι πᾶς ἀνὴρ αὐτὰς, σχεδὸν ὅσοις ἀγὼν πρόκειται τοῦ δοκεῖν ὡς ἄριστον ἄνδρα ξυμβῆναι γενόμενον ἄν, φεύγει, διὰ τὰς κτήσεις τῆς φρονήσεώς τε καὶ ἐπιτηδεύσεως. ἔστω δὴ πρῶτον μὲν, ἡ τῆς ἀλληλοφαγίας τῶν ζῴων, ἡμᾶς τὴν μὲν, ὡς ὁ μῦθός ἐστι, τὸ παράπαν ἀποστήσασα, τὴν δ' εἰς τὴν νόμιμον ἐδωδὴν καταστήσασα. ἵλεῳ δ' ἡμῖν οἱ πρόσθεν εἴησάν τε καὶ εἰσίν. οἵ τινες μὲν γὰρ F οὖν ἐλέγχομεν, πρόσθεν χαιρέτωσαν. ἡ δ' οὖν ἀλφίτων τε καὶ ἀλεύρων ποίησις ἅμα καὶ τροφὴ, καλὴ μὲν καὶ ἀγαθὴ, σοφὸν δ' ἄνδρα τελέως οὐκ ἔν ποτε ἀπεργάσεται. τοῦτο γὰρ αὐτὸ, ἡ τῆς ποιήσεως ἐπίκλησις, τὴν δυσχέρειαν αὐτὴν δυσχερείας ἀπεργάζοιτ' ἄν. σχεδὸν δ' οὐδ' ἡ χώρας ξυμπάσης γεωργία. οὐ γὰρ τέχνῃ, ἀλλὰ φύσει κατὰ θεὸν πάντες φαινόμεθα γῆν μεταχειρίζεσθαι.

vaticineturque aliquam huiuſmodi vim nobis ſecundum naturam ineſſe, quæ verò ſit, & quando, & quomodo adſit, facilè inuenire non poſſit. Nonne dubitatio & inquiſitio hæc noſtra de ſapientia, huc ſpectat maximè? plena nimirum ſpe in ſingulis quicunque & ſeipſos & alios prudenter concorditérque poſſunt in omni genere ſermonis diſputationiſque examinare. Itáne, an aliter hæc ſe habere dicemus? CLIN. Nos quidem hoſpes iſta concedimus, ſperantes videlicet vnà tecum deinceps ad veriſſimam de his ſententiam peruenturos. ATHEN. Alias igitur artes, quæ cùm ſcientiæ appellentur, hominem ſapientem non faciunt, primùm percurramus, vt illis remotis, eas quibus egemus admoueamus, comparemúſque, & facta comparatione diſcamus. Atque eas in primis videamus, quibus humanum genus maximè indiget. Verè enim hæ primæ ſunt, & maximè omnium neceſſariæ. Quarum artifices quamuis ab initio ſapientes niſi ſint, nunc tamen & ſapiẽtes non habentur, & propter eas artes vituperantur. Dicendum igitur quænam hæ ſint, & quòd quicunque optimi viri cupiunt videri, artium huiuſmodi ſtudia fugiant. Prima verò ſit, quæ ab humanarum carnium eſu, qui ferarum ritu quondam inter homines inoleuerat, vt fabulæ ferunt, abſtinere iuſſit, & ad victum modeſtiorem nos reuocauit. In quo ſanè priſci homines quamuis manſuete & humaniter nobis conſuluerint, valeant tamen, nec ſapientiæ nomen vſurpent. Deinde cibi Cerealis artificium vtile quidem & pulchrum, ſed ſapientem abſolute virum nunquam efficiet. Difficultatem enim & moleſtiam potius quàm ſapientiam afferet. Neque etiam agricultura id faciet. Non enim arte, ſed natura & dei quodam fauore terræ culturam aggreſſi videmur.

…, cæterorumque huiuſmodi quibus natura animalium læditur. ſed horum nihil ad ſapientiam veram conducit: incertis enim coniecturis opinionibúſque procedunt. Nautas quinetiam gubernatoréſque ferre auxilium non negabimus. Nec tamen eorum quenquam ſapientem vocari ab aliquo permittemus. Nullus enim eorum iram ventorum amicitiámue cognoſcit: quod & optimum eſt, & maximè in gubernandi arte requiritur. Neque etiam ſapientes dici eos volumus, qui litigantibus dicendi viribus adſunt. Quippe cùm memoria & vſu opinionis moribus ſe accommodent, & à veræ iuſtitiæ intelligentia procul aberrent. Reliqua eſt mira quædam vis, quæ ſibi opinionem ſapientiæ ſimiliter vendicat, quam naturam magis quàm ſapientiam multi dicerent. Hæc in eo conſiſtit, quando facilè quiſpiam diſcit, quæ velit, & multa diu ac firmiter meminit, & quod vnicuique idoneum eſt cùm oporteat, citò & commodè reddit. Hæc enim omnia alij naturam, alij ſapiẽtiam, alij naturæ ſolertiam nuncupabunt. Sed nullus mentis compos verè ſapientem propter hæc eſſe quenquam concedet. Veruntamen neceſſe eſt ſcientiam aliquam inueniri, quam quiſquis habuerit, nõ ſolùm videatur, ſed reuera ſit ſapiens. Attentione opus eſt. Nam arduam omnino rem aggreſſi ſumus, qui aliam præter dictas artes ſcrutemur quę iure ſapiẽtia vera dicatur: quã qui adeptus eſt, nec abiectus nec ſtultus erit, ſed ſapiẽs bonúſq; propter ipſam ciuis, modeſtúſq; ciuitatis princeps & ſubditus. Hãc igitur primã inſpiciamus, quæ ex omnibus humanis artib⁹ ita ſe habet, vt ſi hæc vna ſemoueatur, amentiſſima & inſipiẽtiſſima hominis natura reddatur. Non eſt autẽ hoc inuẽtu difficile. Nã ſi vni vnã cõferes, illa quæ numerum mortaliũ generi dedit, id profectò efficiet. Deum autẽ aliquẽ magis quàm fortunam ad ſalutẽ noſtrã hoc munus nobis arbitror contuliſſe. Quem verò deũ putem, vobis dicã, etiã ſi abſurdus videbor, & rurſus modo alio nõ abſurdus.

…χρας πλείστης δεόμενον, μᾶλλον δὲ ἀνδρείᾳ καὶ φύσει ἢ σοφίᾳ δεδωκυῖαν. τὴν δὲ καλοῦσι μὲν ἰατρικήν, βοήθεια δέ που καὶ αὕτη σχεδὸν ὅσον ὥραις ψύχει καὶ καύμασιν ἀκαίροις καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ληΐζονται τὴν τῶν ζώων φύσιν. εὐδοκιμεῖ δ' οὐδὲν τούτων εἰς σοφίαν τὴν ἀληθεστάτην. ἄμετρα γὰρ δόξαις φορεῖται τοπαζόμενα. βοηθοὺς δέ που καὶ τοὺς κυβερνήτας ἅμα καὶ τοὺς ναύτας ἐροῦμεν. καὶ τούτων ἄνδρα σοφὸν μηδείς τις, ὦ ἡμᾶς παραμυθούμενος, ἐξ ἁπάντων διεξηγείτω. οὐδὲ γὰρ ἂν εἰδείη τις πνεύματος ὀργὴν οὐδὲ φιλίαν, ὃ προσφιλὲς D ἁπάσῃ κυβερνητικῇ. καὶ μὴν οὐδ' ὁπόσοι βοηθοὶ δίκαις ἐν τῇ τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ γίγνεσθαι, μνήμῃ καὶ τριβῇ δόξης ἤθεσι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀληθείας δὲ τῶν ὄντως δικαίων ἐκτὸς παρεσφαλμένοι. λοιπὴ δ' ἔτι πρὸς δόξαν σοφίας ἐστί τις ἄτοπος δύναμις· ἣν φύσιν ἂν οἱ πολλοὶ μᾶλλον ἢ σοφίαν ὀνομάσειαν, τότε ὅταν τινά τις ξυννοῇ ῥᾳδίως μὲν, ὅ,τι περ ἂν μανθάνῃ μανθάνοντα, μάλα δὲ πολλὰ καὶ ἀσφαλῶς μνημονεύοντα· ὅταν τέ τῳ τὸ πρόσφορον ἑκάστῳ διαμνημονεύῃ τις, ὅ,τι γιγνόμενον ἂν πρέποι, τοῦτο δὲ ταχὺ δρᾷ. ταῦτα γὰρ ἅπαντα οἱ μὲν φύσιν, οἱ δὲ σοφίαν, οἱ δὲ, ἀγχίνοιαν φήσουσι φύ- E σεως· σοφὸν δὲ ὄντως οὐδένα τούτων οὐδεὶς τῶν ἐμφρόνων ἐθελήσει ποτὲ καλεῖν. ἀλλὰ μὴν δεῖ φανῆναί γέ τινα ἐπιστήμην, ἣν ἔχων σοφὸς γένοιτ' ἄν, ὁ σοφὸς ὄντως ὢν καὶ μὴ μόνον δοξαζόμενος. ἴδωμεν δή. χαλεπῷ μὲν γὰρ λόγῳ παντάπασιν ἐπιχειροῦμεν, ἑτέραν παρὲξ τῶν εἰρημένων εὑρεῖν· ἣ σοφία μὲν λέγοιτ' ἂν ὄντως τε καὶ εἰκότως· ὁ δὲ λαβὼν, οὔτε βάναυσος, οὔτ' ἠλίθιος ἔσται· σοφὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς δι' αὐτὴν, πολίτης τε καὶ ἄρχων καὶ ἀρχόμενος ἐνδίκως ἔσται πόλεως ἅμα καὶ ἐμμελής. ἴδωμεν δὴ ταύτην πρώτην, ἥτις ποτ' ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιστήμη μία ἐξελθοῦσα, ἢ μὴ παραγενομένη, τῶν νῦν F παρουσῶν, ἀνοητότατον ἂν καὶ ἀφρονέστατον παράσχοι τὸ ζῷον τὸ τῶν ἀνθρώπων. οὐ δὴ τοῦτό γε πάνυ χαλεπὸν τῷ κατιδεῖν. μία γὰρ ὡς εἰπεῖν πρὸς μίαν, ἡ τὸν ἀριθμὸν δοῦσα παντὶ τῷ θνητῷ γένει, τοῦτ' ἂν δράσειε. θεὸν δ' αὐτὸν μᾶλλον ἤ τινα τύχην ἡγοῦμαι δόντα ἡμῖν σώζειν ἡμᾶς. ὃν δὲ θεὸν ἡγοῦμαι, φράζειν χρή, καίπερ ἄτοπον ὄντα.

σχεδὸν, ὅτι λόγος ἀπείη. ζῷον δὲ ὅ, τι μὴ γιγνώσκοι δύο καὶ τρία, μηδὲ περιττὸν μηδὲ ἄρτιον, ἀγνοοῖ δὲ τὸ παράπαν ἀριθμόν, οὐκ ἄν ποτε διδόναι λόγον ἔχοι περὶ ὧν αἰσθήσεις καὶ μνήμας μόνον εἴη κεκτημένον· τὴν δ' ἄλλην ἀρετήν, ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην, οὐδὲν ἀποκωλύει. στερόμενος δὲ ἀληθοῦς λόγου, σοφὸς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. ὅτῳ δὲ σοφία μὴ προσείη, πάσης ἀρετῆς τὸ μέγιστον μέρος, οὐκ ἂν ἔτι τελέως ἀγαθὸς γενόμενος, εὐδαίμων ποτὲ γένοιτο. οὕτως ἀριθμὸν μὲν ἀνάγκη πᾶσα ὑποτίθεσθαι. διότι δὲ ὑπ' ἀνάγκης, λόγος ἔτι πλείων πάντων γίγνοιτ' ἂν τῶν εἰρημένων. ἀλλὰ καὶ ὁ νῦν ὀρθῶς ῥηθήσεται, ὅτι καὶ τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν λεγόμενα ἃ νῦν δὴ διήλθομεν, ἐάσαντες εἶναι πάσας τὰς τέχνας, οὐδὲ τούτων ἔν τι διαμένει, πάντα δ' ἀπόλλυται τὸ παράπαν, ὅταν ἀριθμητικήν τις αἴρῃ. δόξειε δ' ἂν ἱκανῶς τισι βραχέων ἕνεκα ἀριθμοῦ δεῖσθαι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, εἰς τὰς τέχνας ἀποβλέψαντι. καίτοι μέγα μὲν καὶ τοῦτο. εἰ δέ τις ἴδοι τὸ θεῖον τῆς γενέσεως καὶ τὸ θνητόν, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεοσεβὲς γνωρισθήσεται καὶ ἀριθμὸς ὄντως, οὐκ ἂν ἔτι πᾶς μάντις γνοίη ξύμπαντα ἀριθμόν, ὅσης ἡμῖν δυνάμεως αἴτιος ἂν εἴη ξυγγιγνόμενος. ἐπεὶ καὶ τὰ κατὰ μουσικὴν πάντα διαριθμουμένης κινήσεώς τε καὶ φθόγγων δῆλον ὅτι δεῖ. καὶ (τὸ μέγιστον) ἀγαθῶν ὡς πάντων αἴτιον, ὅτι δὲ κακῶν οὐδενός, τοῦτο γνωστέον, ὅπερ καὶ τάχα γένοιτ' ἄν. ἀλλ' ἡ σχεδὸν ἄλογός τε καὶ ἄτακτος, ἀσχήμων τε καὶ ἄρρυθμος ἀνάρμοστός τε φορά, καὶ πάνθ' ὁπόσα κακοῦ κεκοινώνηκέ τινος, ἐπιλέλειπται παντὸς ἀριθμοῦ. καὶ δεῖ τῇδ' οὕτω διανοεῖσθαι τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα τελευτήσειν. καὶ τό γε δίκαιόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ καλόν, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, οὐδείς ποτε μὴ γιγνώσκων, ἀληθῆ δόξαν ἐπιλαβόμενος, διαριθμήσεται πρὸς ἑαυτόν τε καὶ ἕτερον πείσας. τὸ παρὸν ἴωμεν δὴ σκεψάμενοι πρὸς τοῦτ' αὐτό, πῶς ἐμάθομεν ἀριθμεῖν. φέρε, τὸ γὰρ ἓν καὶ δύο πόθεν ἡμῖν; ὡς ἐννοῆσαι φύσιν ταύτην ἴσχομεν ἐκ τοῦ παντὸς πρὸς τὸ δυνατοὶ συννοεῖν εἶναι. πολλοῖς δὲ ἄλλοις τῶν ζῴων οὐδ' εἰς αὐτὸ τοῦθ' ἡ φύσις παραγέγονεν, ὥστε μαθεῖν δυνατοῖς εἶναι παρὰ τοῦ πατρὸς ἀριθμεῖν. ἡμῖν δὲ τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον ἐνῴκισεν ὁ θεός, ὥστε ἱκανοῖς εἶναι δεχομένους ξυννοεῖν.

C percipiet, à quo rationem abſtuleris: nec animal quod duo & tria, & par & impar, ac numerum prorſus ignorat, rationem de rebus reddere vnquam poterit, quas ſenſu ſolùm atque memoria percipit. Reliquam verò virtutem, fortitudinem dico & temperantiam, habere nihil prohibet. Qui autem veræ rationis eſt expers, is quomodo ſapiens vnquam euadet? Cui verò deerit ſapientia, vniuerſæ virtutis pars maxima, is cùm bonus abſolutè eſſe non poſſit, nunquam beatitudinem aſſequetur. Ita neceſſe eſt omnino numerum præſupponere. Idque neceſſarium eſſe, pluribus etiã rationibus monſtrari licet. D Sed rectè nũc ratione hac oſtenditur, quòd cæteræ artes quas omnes paulo antè enumerauimus, ſublato numero penitus euaneſcent. Fortè verò qui de artibus cogitabit, pauca eſſe arbitrabitur, in quibus humanũ genus numero indiget, quáuis & hoc magnũ ſit. Verùm ſiquis, quod diuinũ in generatione, & quod mortale eſt, inſpexerit, qua in re pietas erga deos & verus numerus cognoſcetur: is profectò inueniet, nullũ vatẽ quantæ virtutis nobis cauſa numerus ſit, ſi modo vniuerſus affuerit, compræhendere poſſe. Nam & tota muſica motus & vocum numero indiget. Et quod maximum eſt, E bonorũ quidem omnium, mali verò nullius cauſam eſſe numerum, hinc facilè cognoſcere poſſumus, quòd irrationalis & inordinata, deformis, inepta, inconcinnáq; agitatio, omnia denique in quibus mali quippiã ineſt, omni numero caret. Quod ſanè qui beatus tandem futurus eſt, ignorare non debet. Et qui iuſtum, bonum, honeſtum, cæteráque huiuſmodi ignorauerit, nec verã opinionẽ de his acceperit, ad ſeipſum & alios perſuadẽdos numeri rationiſque vi vti non poterit. Sed conſideremus iam quomodo numero vti didicimus Age, vndevnum & duo percipimus: vt illud animaduertemus, ad quod cognoſcẽdum ab vniuerſo naturam vímque accepimus. F Profectò cùm multis animalium natura negauerit, ne à patre queant vſum numeri diſcere, nobis id primum indidit deus, vt poſſimus in eo quod oſtenditur, numerum intelligere.

ra fœcundior facta concipit, fructúſque ad alimétum animalium omnium parit, cùm & ſuauiter venti flant, & imbres in terræ gremium ſalubriter defluunt. Ac ſiquid mali in his accidit, non diuina culpanda natura eſt, ſed humana, quæ iniuſtè vitam ſuam diſtribuit. Nobis autem de legibus modò ſcribentibus cætera quæ hominibus optima ſint, facilia cognitu eſſe videntur, & quemlibet poſſe ſufficienter quæ de iis dicuntur, intelligere, ac præterea facere, poſtquam quid confert, & quid non confert perſpexerit. Cætera inquam nobis viſa ſunt, & modò videntur non nimium ardua: quo autem pacto homines boni efficiantur, penitus difficilimum. Reliqua rurſus bona, poſſibile eſt, vt dicitur, & non arduum poſſidere, opes quatenus oportet, & quatenus non: & corpus quale decet, & quale non decet. Animum quoque bonum habere oportere quiſque fatetur. Quo modo etiam bonus futurus ſit, interrogatus quiſq; ita reſponderet, ſi iuſtus, moderatus, fortiſque ſit, cæteráque huiuſmodi. Sapiētem quoque animum eſſe debere, quis neget? Quæ verò ſapientia comparāda ſit, vt nuper diſſeruimus, nullus de multis inter ſe conuenire cognouimus. Nunc ergo præter omnes quas ſuprà narrauimus ſapientias, non vilem quādam ad hoc ipſum inuenimus, vt qui iam dicta didicerit, ſapiens videatur. Virum verò ſapiēs bonúſque ſit, qui hæc didicit, ratione quærendum. CLIN. Rectè nimium loquutus es hoſpes, cùm affirmares magna te de magnis dicturum.

ATHEN. Certè non parua ſunt hæc, ô Clinia: &, quod maius eſt, penitus vera. CLIN. Ita ſanè, ô hoſpes. Labori ne cedas, quin, vt cœpiſti progrediare. ATHEN. Dabo operam: ſed vos etiam labori audiendi ne cedatis. CLIN. Sic vtique faciemus, vt ego pro vtriſque reſpondeam. ATHEN. Probè. Quare altius repetendum: & primo quidem ſiquo modo poſſumus, vno nomine compræhendendum videtur, quænam ea facultas ſit, quam ſapientiam eſſe arbitramur. Sin minus id fieri poteſt, ſaltem alterum declarandum, quænam, & quot ſint artes, quibus habitis, ſapientem more noſtro hominem appellamus.

C εἴπομεν πρὸς ἀριθμὸν ἦξατο συνεράσαι εὐδαίμονι τύχῃ. διὰ γὰρ τούτων νῦν καρπούς τε καὶ εὐκώμησιν ἡ γῆ γεννᾷ, ὥστ' εἶναι τροφὴν πᾶσι τοῖς ζώοις, αἱ μέν τι καὶ ὑετῶν γιγνομένων οὐκ ἐξαισίων, οὐδ' ἀμέτρων. ἀλλ' εἴ τι παρὰ ταῦτα γίγνεται πρὸς τὸ φλαῦρον, οὐ τὴν θείαν ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπίνην αἰτιᾶσθαι χρὴ φύσιν, οὐκ ἐν δίκῃ διανεμομένην τὸν αὐτῆς βίον. ἡμῖν δὴ τοῖς ζητοῦσι περὶ νόμους, σχεδὸν ἔδοξε τὰ μὲν ἄλλα ῥᾴδια γνῶναί τ' εἶναι, καὶ δοκεῖν τὰ βέλτιστα ἀνθρώποις· καὶ πᾶς ἂν ἱκανὸς γίγνεσθαι καὶ ξυνεῖναι τὰ λεγόμενα καὶ ποιεῖν, εἰ δοκοῖ τι ποτ' εἶναι ὃ συμφέρει εἰκός, καὶ τί ὃ μὴ συμφέρει.

D ἔδοξε δή, καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιτηδεύματα πάντα, οὐ σφόδρα χαλεπὰ εἶναι· τὸ δὲ τίνα τρόπον χρὴ γίγνεσθαι χρηστοὺς ἀνθρώπους, παγχάλεπον. καὶ τὰ μὲν ἄλλα αὖ πάντα κτᾶσθαι χρηστά, τὸ λεγόμενόν τι καὶ δυνατὸν καὶ οὐ χαλεπόν, οὐσίας τε ὅσην δεῖ καὶ μὴ δεῖ, καὶ σῶμα οἷόν τι δεῖ καὶ μὴ δεῖ· καὶ ψυχὴν ὅτι μὲν ἀγαθὴν δεῖ, ξυγχωρεῖ πᾶς πάντῃ· τὸ δ' ὅντινα τρόπον ἀγαθήν, ὅτι μὲν αὖ δικαίαν καὶ σώφρονα καὶ ἀνδρείαν, καὶ ταῦτα· ὅτι δὲ σοφήν, φησὶ μὲν πᾶς δεῖν, ἥντινα δὲ σοφίαν, ὡς ἄρτι διεληλύθαμεν, οὐδεὶς οὐδενὶ τῶν πολλῶν ἔτι ξυνομολογεῖ τῶν

E πολλῶν. νῦν οὖν δὴ παρὰ πάσας τὰς ἔμπροσθεν σοφίας οὐ φαύλην τινὰ ἀνευρίσκομεν εἰς αὐτά γε ταῦτα, ὃ δοκεῖν σοφὸν εἶναι τόν γε μεμαθηκότα ἃ διεληλύθαμεν. εἰ δ' ἔστι σοφὸς ὁ ταῦτ' ἐπιστήμων καὶ ἀγαθός, λόγον δεῖ περὶ λαβεῖν. Κ. Ὦ ξένε, ὡς εἰκότως εἶπες ὅτι περὶ μεγάλων μεγάλα ἐπιχειρεῖς φράζειν.

Αθ. Οὐ γὰρ σμικρά, ὦ Κλεινία· τὸ δὲ χαλεπώτερον, ὅτι παντάπασι καὶ πάντως ἀληθῆ. Κ. Σφόδρα γε, ὦ ξένε. ἀλλ' ὅμως μὴ ἀποκάμῃς λέγων ὃ φῄς. Α. Ναί· μηδ' ὑμεῖς τοίνυν ἀκούοντες. Κ. Ταῦτ' ἔσται· καὶ ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐγώ σοι φράζω.

F Α. Καλῶς. ἐξ ἀρχῆς δή, ῥητέον ἀνάγκη πρῶτον, ὡς φαίνεται, μάλιστα μὲν αὖ, εἰ δυναίμεθα ἑνὶ λαβεῖν ὀνόματι τίς ἐστιν ἣν οἰόμεθα σοφίαν εἶναι· ὅτι δ' εἰ σφόδρα ἀδυνατοῦμεν, δεύτερον ἥτις εἰσί ποτε καὶ ὁπόσαι τινές, ἃς ἂν λαβών, σοφὸς ἂν εἴη, κατὰ τὸν ἡμέτερον μῦθον.

ῥα· εἰ δὲ μέμνησθέ γε, ὦ Κλεινία. ἐλάβετε μὲν γὰρ δὴ καὶ ὑπομνήματα. καὶ γὰρ ἦν τὰ ῥηθέντα τότε καὶ μάλα ἀληθῆ. τόδε δὲ αὐτῶν ἦν τὸ μέγιστον, ὅτι πρεσβύτερον εἴη ψυχὴ σώματος ἅπασα παντός. ἆρα μέμνησθε; ἢ πάντως που τοῦτό γε; τὸ γὰρ ἄμεινον καὶ παλαιότερον καὶ θεοειδέστερον, πιθανὸν ὅτι τοῦ χείρονος καὶ νεωτέρου καὶ ἀτιμοτέρου, πάντῃ τε τὸ ἄρχον τοῦ ἀρχομένου πρεσβύτερον, καὶ ἄγον ἀγομένου πάντῃ. λάβωμεν δὴ τοῦτό γε, ὡς ψυχὴ πρεσβύτερόν ἐστι σώματος. εἰ δ' ἔχει τοῦτο οὕτω, τὴν πρώτην ἡμῖν τοῦ πρώτου τῆς γενέσεως πιθανώτερον ἂν εἴη σχεδὸν ἀπειργασμένον. καὶ θῶμεν δὴ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀρχῆς διαπρεπέστερον ἔχειν, καὶ τῆς (D) μεγίστων σοφίας πέρι θεῶν γενέσεως ὀρθότατα ἐπιβαίνειν ἡμᾶς. ΚΛ. Ἔστω ταῦτα εἰς δύναμιν λεγόμενα. ΑΘ. Φέρε δή, ζῷόν γε ἀληθέστατα λέγεσθαι κατὰ φύσιν φῶμεν τοῦτό γε, ὅταν μία ξυνελθοῦσα σύστασις ψυχῆς καὶ σώματος ἀποτίκτῃ μίαν μορφήν. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘΗΝ. Ζῷον μὲν δὴ τὸ τοιοῦτον καλεῖται δικαιότατα. ΚΛΕΙΝ. Ναί. ΑΘ. Στερεὰ δὲ σώματα λέγεσθαι χρὴ κατὰ τὸν εἰκότα λόγον πέντε, ἐξ ὧν κάλλιστα καὶ ἄριστα τις ἂν πλάττοι. τὸ δὲ ἄλλο γένος ἅπαν μίαν ἔχει μορφήν. οὐ γάρ ἐστιν ἀσώματόν τε ὅ, τι ποτ' ἂν γένοιτ' αἰεί, καὶ χρῶμα οὐδὲν οὐδαμῶς ἔχον ποτέ, (E) πλὴν τὸ θειότατον ὄντως ψυχῆς γένος. τοῦτο δ' ἐστὶ σχεδὸν ᾧ μόνῳ πλάττειν καὶ δημιουργεῖν προσήκει· σώματι δέ, ὅ λέγομεν πλάττεσθαι καὶ γίγνεσθαι καὶ ὁρᾶσθαι. τὸ δὲ λέγομεν πάλιν (οὐ γὰρ ἅπαξ ῥητέον) ἀοράτῳ τε εἶναι καὶ γιγνώσκειν νοητῷ τε, μνήμης μεταλαβόντι λογισμοῦ τε ἐν περιτταῖς τε καὶ ἀρτίαις ἅμα μεταβολαῖς. πέντε οὖν ὄντων τῶν σωμάτων, πῦρ χρὴ φάναι καὶ ὕδωρ εἶναι καὶ τρίτον, ἀέρα τέταρτον δὲ γῆν, πέμπτον δέ, αἰθέρα. τούτων δ' ἐν ἡγεμονίαις ἑκάστων, ζῷον πολὺ καὶ παντοδαπὸν ἀποτελεῖσθαι. μαθεῖν δὲ καθ' ἓν ὧδ' ἐστὶ χρεών. γήϊνον μὲν πρῶτον θῶμεν (F) τὸ μὲν ἡμῖν ἓν πάντας μὲν ἀνθρώπους, πάντα δὲ ὅσα πολύποδα καὶ ἄποδα, καὶ ὅσα πορεύσιμα, καὶ ὅσα μόνιμα, κατειλημμένα ῥίζαις. τὸ δὲ ἓν αὐτῶν, τόδε νομίζειν δεῖ, ὡς πάντα μὲν ἐξ ἁπάντων τούτων ἐστὶ τῶν γενῶν.

búſque præter iuſtum placari. Recordamínine hæc dicta eſſe, ô Clinia? Profectò ita tunc accepiſtis, vt meminiſſe debeatis, præſertim quia maximè vera eſſe conſtitit. Omnium verò maximum illud habitum eſt: Antiquiorem omni corpore omnem animam eſſe. Num recordamini? Vel maximè id quidem. Nam quod melius id & antiquius, atque quod diuinius eſt, id inferiore ac viliore prius eſt. Et ſimiliter dux ducto, & princeps ſubiecto natura prius. Id igitur admittamus, animam corpore antiquiorem eſſe. Quod ſi ita ſe habet, quod in generatione primi primum eſt, veriſimile profectò eſt præiuiſſe. Quare ponamus principatum principiúmque principii decentius ſe habere, & ſic rectiſſimè in ſapientiam de deorum generatione nos ingredi. CLIN. Maneant iſta pro humanis viribus affirmata. ATH. Age igitur, nónne veriſſimè animal ſecundum naturam tunc affirmamus: cùm vna animæ corporiſque conſtitutio, vnam ſuo concurſu formam parit? CLIN. Rectè. ATHEN. Animal ergo huiuſmodi aliquid meritò nuncupatur. CLIN. Certè. ATH. Solida verò corpora quinque conuenienter dicere poſſumus, ex quibus pulcherrima optimáque finguntur. Alterum autem genus vniuerſum vnam poſſidet formam. Nõ enim eſt aliud quicquam quod incorporeum eſſe queat, & omnino coloris expers extra diuiniſſimum illud genus in quo eſt anima. Cuius generi ſoli fingere fabricaréque conuenit, corpori verò fingi, gigni, atque oculis cerni. Sed animæ generi, non enim ſemel id dicendum, conuenit vt inuiſibile ſit, cognitionis compos, intelligibile, memoriæ rationiſque in ipſis imparibus paribúſue tranſmutationibus particeps. Sed cùm quinque ſint corpora, ignis, aqua, tertium aer, quartum terra, quintum æther: horum principatibus multa variáque ſingula animalia producuntur. Quod in vno ſic dicere poſſumus: ponamus enim primò terrenum animalium genus eſſe homines animalia multipeda pedibúſq; carentia, progreſſiua ſimul, & ſtabilia, radicibúſque connexa. Vnũ autem id vbique exiſtimandum, vt quamuis omnia ex omnibus corporum generibus ſint: plurimum

enim, ſed non ducta gubernat. Quando autem anima quæ res optima eſt, conſilio ſecundum optimum intellectum ſe gerit, tunc ſine perſuaſione id quod verè ſecundum intellectum perficitur, neceſſariò eueniet, nec adamas ſolidius immobiliúſque eſſe poterit. Sed tres profectò Parcæ, quod ſinguli deorum optimo deliberarunt conſilio, perfectum conſeruant. Oportebat igitur hominibus argumento eſſe, quòd aſtra vniuerſúſque ille circuitus mentem habeant, quia eadem ſemper agunt. Maximo enim atque mirabili temporis ſpatio iam antè quid ſibi agendum ſit, deliberarunt. Nec ſurſum deorſúmque modò hoc modò illud conſilio probant. Quare nec errant, nec præter antiquum ordinem reuoluuntur. Multis autem noſtrum contra viſum eſt, hæc quia eadem & ſimiliter ſemper agunt, animam nõ habere. Hanc inſanam opinionem ſequutum vulgus, genus humanum quia moueatur, vitam mentémque habere putauit: Diuinum verò quia in eiſdem permanet lationibus, mente carens. Decebat autem pulchriora melioráque & diis gratiora ſentire, quod propterea mentem habeant, quia per eadem ſimiliter profecta, eadem ſemper agunt. Hanc aſtrorum naturam eſſe, viſu pulcherrimam, quæ progreſſu & chorea optima vtés, omniúmque chorearum magnificentiſsima, cunctis animalibus commoda præbet. Quòd autem non immeritò animata hæc eſſe dicamus, primùm magnitudo ipſorum teſtatur. Non enim tanta ſunt duntaxat, quanta cernuntur: ſed incredibili magnitudine ſingula ſunt. Quod ideo credendum eſt, quia ſufficientibus demonſtrationibus id oſtenditur, quibus ſolem totum tota terra maiorem eſſe, & quæcunque feruntur aſtra mirabilem habere magnitudinem intelligemus. Cogitemus igitur quomodo fieri poſsit, vt tanta magnitudo ab aliqua natura poſsit tanto tempore circumferri. Ego igitur aſſero Deum cauſam eſſe, nec aliter fieri poſſe. Animatum enim non aliter quàm propter deum fieri poſſet, vt nos declarauimus.

φερομένως ζῆν εἰς τὸ πρόσθεν ἐρχόμενον. ἡ ψυχῆς δ' αἰτία νοῦν κεκτημένης, ἁπασῶν αἰτιῶν πολὺ μεγίστη γίγνοιτ' ἄν. ἄρχουσα γὰρ ἀλλ' οὐκ ἀρχομένη νομοθετεῖ. τὸ δ' ἀμετάστροφον, ὅταν ψυχὴ τὸ ἄριστον κατὰ τὸν ἄριστον βουλεύσηται νοῦν, τὸ τέλεον ἐκβαίνει πρὸς ὅ τι κατὰ νοῦν καὶ οὐδ' ἀδάμας ἂν αὐτοῦ κρεῖττον οὐδὲ ἀμεταστροφώτερον ἄν ποτε γένοιτο. ἀλλ' ὄντως τρεῖς μοῖραι κατέχουσαι φυλάττουσι τέλεον εἶναι τὸ βέλτιστον βουλῇ βεβουλευμένον ἑκάστοις θεῶν. τοῖς δὲ ἀνθρώποις ἐχρῆν τεκμήριον εἶναι τοῦ νοῦν ἔχειν ἄστρα τε καὶ ξύμπασαν

D ταύτην τὴν διαπορείαν, ὅτι τὰ αὐτὰ ἀεὶ πράττει, διὰ τὸ βεβουλευμένα πάλαι πράττειν, θαυμαστόν τινα χρόνον ὅσον, ἀλλ' οὐ μεταβουλευόμενα ἄνω καὶ κάτω, τοτὲ μὲν ἕτερα, ἄλλοτε δὲ ἄλλα πράττειν, πλανᾶσθαί τε καὶ μετακυκλεῖσθαι. τοῦθ' ἡμῶν τοῖς πολλοῖς αὐτὸ τοὐναντίον ἔδοξεν, ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως πράττει, ψυχὴν οὐκ ἔχειν. οὕτω τοῖς ἄφροσι ξυνεφέσπετο τὸ πλῆθος, ὡς τὸ μὲν ἀνθρώπινον, ἔμφρον καὶ ζῶν, ὡς κινούμενον ἀπολαβεῖν· τὸ δὲ θεῖον, ἄφρον, ὡς μένον ἐν ταῖς αὐταῖς φοραῖς. ἐξῆν δὲ ἀνθρώποις γε, ἐπὶ τὰ καλλίω καὶ βελτίω καὶ φίλα τιθεμένοις,

E λαμβάνειν, ὡς διὰ τοῦτο αὐτὸ ἔμφρον δεῖ νομίζειν, τὸ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως καὶ τὰ αὐτὰ πράττον ἀεί. τοῦτο δ' εἶναι τὴν τῶν ἄστρων φύσιν ἰδεῖν μὲν καλλίστην, πορείαν δὲ καὶ χορείαν πάντων χορῶν καλλίστην καὶ μεγαλοπρεπεστάτην χορεύοντα, πᾶσι τοῖς ζῶσι τὸ δέον ἀποτελεῖν. καὶ μὴν ὅτι γε δικαίως ἔμψυχα αὐτὰ λέγομεν, πρῶτον τὸ μέγεθος αὐτῶν διανοηθῶμεν. οὐ γάρ, ὡς σμικρὰ φαντάζεται, τηλικαῦτα ὄντως ἐστὶν, ἀλλ' ἀμήχανον ἕκαστον αὐτῶν τὸν ὄγκον, πιστεῦσαι δ' ἄξιον. ἀποδείξεσι γὰρ ἱκαναῖς λαμβάνεται. τὸν γὰρ ἥλιον ὅλον τῆς γῆς ὅλης μείζω διανοηθῆναι δυνατὸν ὀρθῶς. καὶ πάντα δὴ τὰ

F φερόμενα ἄστρα, θαυμαστόν τι μέγεθος ἔχει. λάβωμεν δή, τίς τρόπος ἂν εἴη, τοσοῦτον περιφέρειν ὄγκον τινὰ φύσιν, τὸν αὐτὸν ἀεὶ χρόνον ὅσον καὶ νῦν περιφέρεται. θεὸν δή φημι τὸν αἴτιον ἔσεσθαι, καὶ οὐδέποτε ἑτέρως εἶναι δυνατόν. ἔμψυχον μὲν γὰρ οὔποτε γένοιτ' ἂν ἑτέρως πλὴν διὰ θεόν, ὡς ἡμεῖς ἀπεφηνάμεθα.

πολλὴ μωρία τε καὶ ἀλογία. εἰ δ᾽ οὖν δεῖ τι καὶ τοῖς περὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων λόγοις, καὶ πῶς θεῖα φαίνεσθαι γεγονέναι τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα, δυοῖν τοῖν θάτερα θετέον αὐτά· ἢ γὰρ θεοὺς αὐτοὺς ταῦτα ὑμνητέον ὀρθότατα, ἢ θεῶν εἰκόνας, ὡς ἀγάλματα, ὑπολαβεῖν γεγονέναι, θεῶν αὐτῶν ἐργασαμένων. οὐ γὰρ ἀνοήτων γε, οὐδὲ βραχέος ἀξίων, ἀλλ᾽ ὅπερ εἰρήκαμεν, τούτων ἡμῖν θάτερα θετέα· τὰ δὲ τεθέντα τιμητέον πάντων ἀγαλμάτων διαφερόντως. οὐ γὰρ μή ποτε φανῇ καλλίω καὶ κοινότερα ξυμπάντων ἀνθρώπων ἀγάλματα, οὐδ᾽ ἐν διαφέρουσι τόποις ἱδρυμένα, καθαρειότητι καὶ σεμνότητι καὶ ξυμπάσῃ ζωῇ διαφέροντα, ἢ ταῦτα, ὡς πάντῃ ταύτῃ γεγένηται. νῦν οὖν δὴ περὶ θεῶν ἐγχειρῶμεν πῇ γε ποσοῦτον· τὰ δύο καὶ πάντως ζῷα ὁρατὰ ἡμῖν, ἅ φαμεν, τὸ μὲν, ἀθάνατον, τὸ δὲ, γήϊνον, ἅπαν θνητὸν γεγονέναι· τὰ τρία τὰ μέσα τῶν πέντε τὰ μεταξὺ τούτων, σαφέστατα κατὰ δόξαν τὴν ἐπιεικῆ γεγονότα πειραθῶμεν λέγειν. αἰθέρα μὲν γὰρ μετὰ τὸ πῦρ θῶμεν, ψυχὴν δ᾽ ἐξ αὐτοῦ πλάττειν ζῷα δύναμιν ἔχοντα, ὥσπερ τῶν ἄλλων γενῶν, τὸ πολὺ μὲν, τῆς αὐτοῦ φύσεως· τὰ δὲ σμικρότερα, ξυνδέσμου χάριν, ἐκ τῶν ἄλλων γενῶν. μετὰ δὲ τὸν αἰθέρα, ἐξ ἀέρος πλάττειν τὴν ψυχὴν γένος ἕτερον ζῴων· καὶ τὸ τρίτον, ἐξ ὕδατος. πάντα δὲ δημιουργήσασαν ταῦτα ψυχὴν, ζῴων εἰκὸς ὅλον οὐρανὸν ἐμπλῆσαι, χρησαμένην πᾶσι τοῖς γένεσι κατὰ δύναμιν, πάντων μὲν μετόχων τοῦ ζῆν γεγονότων· δεύτερα δὲ καὶ τρίτα καὶ τέταρτα καὶ πέμπτα, ἀπὸ θεῶν τῶν φανερῶν ἀρξάμενα γενέσεως, εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἀποτελευτᾶν. περὶ θεοὺς μὲν δὴ, Δία τε καὶ Ἥραν καὶ τοὺς ἄλλους πάντας, ὅπῃ τις ἐθέλει, ταύτῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τιθέσθω νόμον, καὶ πάγιον ἐχέτω τοῦτον τὸν λόγον. θεοὺς γὰρ δὴ τοὺς ὁρατοὺς, μεγίστους καὶ τιμιωτάτους, καὶ ὀξύτατα ὁρῶντας πάντῃ, τοὺς πρώτους, τὴν τῶν ἄστρων φύσιν λεκτέον, καὶ ὅσα μετὰ τούτων αἰσθανόμεθα γεγονότα. μετὰ δὲ τούτους, καὶ ὑπὸ τούτοις ἑξῆς, δαίμονας· ἀέριον δὲ γένος, ἔχον ἕδραν τρίτην καὶ μέσην,

C leſtia ab alio quoquam facta fuiſſe, nec ex anima & corpore, vt diximus, conſtare contendat, ſtultus omnino imperitúſque habendus eſt. Igitur ſi rationes in his omnibus adductæ quicquam valēt, atque hæc omnia diuina prorſus iudicanda ſunt, duorum alterum arbitrari oportet. Nam aut deos eſſe hęc & rectiſſimè quidem putabimus: aut deorum imagines, & quaſi ſtatuas eſſe ab ipſis diis prudentibus digniſſimiſque artificibus fabricatas credemus. Alterum inquam horum decernamus, & quod decreuerimus, firmiter teneamus: multóque magis hæc quàm alia quælibet ſimulacra veneremur. Nunquam enim pulchriora cunctiſque hominibus communiora ſimulacra reperientur: nec in excellentioribus locis locata, puritate, maieſtatéque, & perpetua vita pollentia, quàm hęc quæ vndique ſimiliter constructa ſunt. Sed nunc

D id quoque de diis aſſeueremus. Nempe cùm duo animalia nobis viſibilia cognouerimus: quorum alterum immortale: alterum verò quod terrenum eſt, omne mortale fit: iam tria de quinque medium ſortita locum probabili ratione declarare conemur. Aethera poſt ignem ponamus, ex quo animam animalia gignere arbitremur: quæ ſimiliter, vt in cæteris generibus fit, plurimum de ſuo habeant, minimum autem copulæ gratia de generi-

E bus alienis: poſt æthera ex aere alterū animalium genus: tertium ex aqua ſimiliter ab anima fingi. Quæ omnia cùm anima finxerit: totum animalibus cœlum impleuit, omnibus quoad fieri poterat generibus vſa, quæ omnia vitæ participia ſunt. Secunda verò & tertia, quarta & quinta à manifeſtorum generatione deorum incipientia ad nos tandem homines deducuntur. Deos igitur Iouem & Iunonem cæteróſque omnes quomodocunque aliquis velit locato, modò legem eandem ſeruet, atque hanc rationem ſtabilem teneat. Viſibiles itaque deos maximos, ſummopeŕeque honoran-

F dos, acutiſſiméque vndique cuncta videntes ac primos, naturam aſtrorum & quæ cum aſtris facta ſentimus, fatendum. Deinceps verò ſub his dæmones genus aereum in tertia mediáque regione,

beat, nunquam aliquid innouabit. Cauebit enim ne ad nouum minus certæ religionis cultum ciuitatem ſuam vertat. Nec quę patria lege vel conſuetudine de ſacrificando firmata ſunt, mouere audebit. Scire nanq; debet, mortali naturæ non eſſe poſſibile certi quicquam de his cognoſcere. Eadem ratione peſſimi habendi ſunt hi, qui deos verè oculis manifeſtos non prædicant, & ſine ſacrificiis debitiſque honoribus relinqui eos ab hominibus patiuntur, perinde enim faciunt, ac ſiquis Solē Lunámque omnia luſtrare, nullóque in honore haberi videat: nolit tamē pro virili ſua parte clara hęc hominibus reddere, vt ſolennes dies eis ſacrificiáq; agantur, ac tēpora maiorum minorúmq; ſæpe annorum certa diſtribuantur. Nonne malus & ſibi ipſi & cognoſcēti cuique, ſi dicatur, merito dici videbitur? CL. Quidni, hoſpes? Imò verò peſſimus. A. Id ipſum, ô amice Clinia: ſcias nunc mihi accidiſſe. C. Quonā pacto? A. Scitote octo in cœlo eſſe virtutes, ſibi inuicē ſorores, quas ego inſpexi, nec magni aliquid feci, cuius .n. hoc facile eſt. Harū tres hæ ſunt, ſolis vna, lunæ vna, ſtellarū omniū, de quibus antè diximus, vna, atq; aliæ quinq;. Has omnes & eos qui in his ſunt, ſiue ipſi progrediantur, ſiue in vehiculis ferantur, nullus ita habere ſe putet, vt alij eorum dij ſint, alij minimè, alij legitimi, alij tales quales nefas eſt dicere: ſed omnes fratres, & in fraternis ſortibus viuentes dicamus, iiſque honores reddamus: non alij annū, alij menſem, alij nullam ſortem, nullúmue tempus, in quo circulum ſuum percurrit mundum ornatúmque vnà perficiens, quem ratio omnium diuiniſſima viſibilē ſtatuit.

νοσοῦσιν ἢ καὶ κάμνουσιν, ἢ καὶ τελευτῇ βίου προστυχέσι γιγνομένοις, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ δόξαις παραγιγνομέναις ὅθεν ἱερὰ πολλὰ πολλῶν γέγονε, τὰ δὲ γενήσεται· τούτων πάντων νομοθέτης, ὅστις νοῦν κέκτηται καὶ τὸν βραχύτατον, οὔποτε μὴ τολμήσῃ καινοτομῶν ἐπὶ θεοσέβειαν, ἥτις μὴ σαφὲς ἔχει τι, τρέψαι πόλιν ἑαυτοῦ. καὶ μὴν οὐδ᾽ ὧν ὁ πάτριος νόμος εἴρηκε περὶ θυσιῶν ἀποκωλύσει, μηδὲν τὸ παράπαν εἰδώς· ὥσπερ οὐδ᾽ ὂν δυνατὸν εἰδέναι τῇ θνητῇ φύσει τῶν τοιούτων πέρι. τοὺς δὲ ὄντως ἡμῖν φανεροὺς ὄντας θεούς, ἆρ᾽ οὐχ ὁ αὐτὸς λόγος ἔχει κακίστους εἶναι τοὺς μὴ τολμῶντας λέγειν ἡμῖν καὶ φανεροὺς ποιεῖν, ἀνοργιάστους τε ὄντας ἑτέρους θεοὺς καὶ τιμὰς μὴ δεχομένους τὰς προσηκούσας αὐτοῖς; νῦν δὲ δὴ ξυμβαίνει γιγνόμενον ἅμα τὸ τοιοῦτον, οἷον ἂν εἴ ποτέ τις ἡμῶν ἥλιον ἢ σελήνην ἑωρακὼς ἂν γιγνομένους ἐφορῶντάς τε ἡμᾶς πάντας, καὶ μὴ ἔφραζεν, ἀδυνατῶν ἄν που φράζειν, τιμῆς τε ἀμοίρους ὄντας ἅμα, καὶ μὴ προθυμοῖτο τό γε αὑτοῦ μέρος εἰς ἔντιμον χώραν καταφανεῖς ἄγειν αὐτούς, ἑορτάς τε αὐτοῖς γίγνεσθαι ποιεῖν καὶ θυσίας· ἀπολαμβανομένων τε χρόνον ἑκάστοις μειζόνων τε καὶ ἐλαττόνων πολλάκις ἐνιαυτῶν ὥρας διανέμων· ἆρ᾽ οὐκ ἂν κακὸς ἑαυτῷ τε καὶ ἄλλῳ τῷ γιγνώσκοντι λεγόμενος, ἐν δίκῃ ξυμβεβήκοι λέγεσθαι τοῦτ᾽ ἄν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔκ, ὦ ξένε; κάκιστος μὲν οὖν. ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν, ὦ Κλεινία φίλε, περὶ ἐμὲ νῦν γιγνόμενον ἴσθι φανερῶς. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ἴστε ὀκτὼ δυνάμεις τῶν περὶ ὅλον οὐρανὸν γεγονυίας ἀδελφὰς ἀλλήλων, ὧν τεθεώρηκα ἐγώ. καὶ οὐδὲν μέγα διαπέπραγμαι. ῥᾴδιον γὰρ καὶ ἑτέρῳ. τούτων δή εἰσι τρεῖς αὗται· μία μὲν, ἡλίου· μία δὲ, σελήνης· μία δὲ, τῶν πάντων ἄστρων ὧν ἐμνήσθημεν ὀλίγον ἔμπροσθεν· πέντε δὲ, ἕτεραι. ταύτας δὲ πάσας καὶ τούτους τοὺς ἐν ταύταισιν εἴτε αὐτοὺς ἰόντας, εἴτε φερομένους, ἐν ὀχήμασι πορεύεσθαι· ταύτῃ μηδεὶς ἄλλως ποτὲ νομίσῃ πάντων ἡμῶν ὡς οἱ μὲν θεοί εἰσιν αὐτῶν, οἱ δ᾽ οὔ· μηδ᾽ ὡς οἱ μὲν, γνήσιοι, οἱ δὲ, τοιοῦτοί τινες οἵους οὐδὲ θέμις εἰπεῖν ἡμῶν οὐδενί. πάντες δὲ δὴ πάντας λέγωμέν τε καὶ φῶμεν ἀδελφούς τ᾽ εἶναι καὶ ἐν ἀδελφαῖς μοίραις· καὶ τιμὰς ἀποδιδῶμεν, μὴ τῷ μὲν, ἐνιαυτὸν, τῷ δὲ, μῆνα· τοῖς δὲ μήτε τινὰ μοῖραν τάττωμεν, μήτε τινὰ χρόνον, ἐν ᾧ διεξέρχεται τὸν αὑτοῦ πόλον, ξυναποτελῶν κόσμον ὃν ἔταξε λόγος ὁ πάντων θειότατος ὁρατόν·

πάντας καθορῶντας, ἅτε ἱεροῖς καὶ ὑδάτων ἀπέστρεφθαι ἀεὶ τοῦ κόσμου κατηρτισμένους. ὅτι καὶ πάντα χρόνον καὶ δεῦρ' ἐξῆκε, βεβασανισμένα χρόνῳ μυριετεῖ τι καὶ ἀπείρῳ. διὸ θαρροῦντας χρὴ ταῦτα εἰς νόμους θέσθαι. ὃ γὰρ μὴ τίμια τὰ θεῖα εἶναι, ἢ ταῦτα μὴ θεῖα, σαφῶς οὐκ ἐμφρόνων. ὅτι δὲ οὐκ ὀνόματα ἔσχηκε, τήν γε αἰτίαν χρὴ λέγεσθαι ταύτην. ἀλλὰ γὰρ καὶ ὀνόματα εἰλήφασι πρὸς θεῶν. ὁ μὲν γὰρ Ἑωσφόρος, Ἕσπερός τε, ὁ αὐτὸς εἶναι, ἔχει δὲ λόγον· ὁ δὴ ὁμόδρομος Ἡλίῳ τε ἅμα καὶ τούτῳ, Στίλβων. τρεῖς δὴ ἔτι φορὰς λεγομένας ἐπὶ δεξιὰ πορευομένων μετὰ Σελήνης τε καὶ Ἡλίου. ἕνα δὲ τὸν ὄγδοον χρὴ λέγειν, ὃν μάλιστ' ἄν τις ἄνω κόσμον προσαγορεύοι, ὥς γε ἀνθρώποις φαίνοιτ' ἂν ὀλίγα τούτων εἰδόσιν. ὅσα δὲ ἱκανῶς ἴσμεν, ἀνάγκη λέγειν, καὶ λέγομεν. ἡ γὰρ ὄντως οὖσα σοφία ταύτῃ πῃ φαίνεται τῷ καὶ σμικρᾶ ξυννοίας ὀρθῆς θείας τι μετειληφότι. λοιποὶ δὲ τρεῖς ἀστέρες, ὧν εἷς μὲν βραδυτῆτι διαφέρων αὐτῶν ἐστι· Φαίνωνα δὴ αὐτόν τινες ὄνομα φθέγγονται. τὸν δὲ μετὰ τοῦτον βραδυτῆτι, Φαέθοντα· Πυρόεις δὲ ὁ μετὰ τοῦτον· πάντων δὲ οὗτος ἐρυθρώτατον ἔχει χρῶμα. χαλεπὸν δὲ οὐδὲν τούτων κατανοῆσαι τινά, φράζοντος τινός, ἀλλὰ μαθόντα, ὡς λέγομεν, ἡγεῖσθαι δεῖ. τόδε γε μὴν διανοηθῆναι χρὴ πάντ' ἄνδρα Ἕλληνα, ὡς τόπον ἔχομεν τὸν τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀρετὴν ἐν τοῖς σχεδὸν ἄριστον. ὃ δὴ ἔπαινον ἐπ' αὐτῷ χρὴ λέγειν, ὅτι μέσος ἂν εἴη χειμερινῶν τε καὶ τῆς θερινῆς φύσεως. ἡ δὴ ὑστεροῦσα ἡμῶν εἰς τὸ θερινὸν φύσις τοῦ περὶ τὸν ἐκεῖ τόπον, ὅπερ εἴπομεν, ὕστερον αὖθις παραδέδωκε τὸ τούτων τῶν θεῶν τοῦ κόσμου κατανόημα. λάβωμεν δὲ, ὡς ὅ,τι περ ἂν Ἕλληνες βαρβάρων παραλάβωμεν, κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζονται. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν νῦν λεγομένων ταυτὸν δεῖ διανοηθῆναι τοῦτο, ὡς χαλεπὸν μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀναμφισβητήτως ἐξευρίσκειν· πολλὴ δὴ ἐλπὶς ἅμα καὶ καλὴ, κάλλιον καὶ δικαιότερον ὄντως τῆς ἐκ τῶν βαρβάρων ἐλθούσης φήμης τε ἅμα καὶ θεραπείας, πάντων τούτων τῶν θεῶν ἐπιμελήσεσθαι τοὺς Ἕλληνας, παιδείαις τε καὶ ἐκ Δελφῶν μαντείαις χρωμένους, καὶ πάσῃ τῇ κατὰ νόμους θερα-

bus ſanciuntur. Res enim diuinas non eſſe venerandas arbitrari, aut hæc nequaquam eſſe diuina, extremæ dementiæ foret. Quòd autem nominibus caruerunt, cauſa dicta eſt: agnomina tamen deorum tenent. Lucifer enim qui & Veſper eſt, ſtella ἀφροδίτης, id eſt Veneris, eſſe dicitur. Quod dictum Syrio nominum autori valde congruum eſt. Stella verò quæ æqualiter fermè cum ſole & hoc currit, Mercurii. Reſtant tres adhuc lationes eorum qui ad dextram cum ſole lunáque mouentur. Octauum præterea circa vnum oportet dicere: quem iure mundum ſupernum quis nuncupabit, D qui contrà quàm cæteri mouetur, cæteróſque ſecum trahit: vt hominibus pauca de iis ſcientibus videtur. Sed neceſſe ea dicere, quæ ſufficienter cognoſcimus. Vera enim ſapientia hac ratione quodammodo illi apparet, qui vel modicum quid rectę diuinæque intelligentiæ nactus eſt. Reliquæ ſunt ſtellæ tres: quarum vna cæteris tardior eſt, quæ Saturni nomine à quibuſdam cognominatur, quæ poſt hanc ſitu & tarditate ponitur, Iouis eſſe dicatur, deinde Martis, qui cæterorum maximè rubens eſt. Hæc intellectu, ſiquis exponat, difficilia non ſunt, ſed poſtquam intellexeris, ita de diis, vt diximus, exiſtimandum eſt. Illud etiam cuilibet Græco ſciendum eſt: nos regionem E virtutem omnium penè optimam habitare. In hoc maximè laus regionis huius conſiſtit, quòd inter hyemalem æſtiuámque naturam media eſt. Quoniam verò magis quàm Barbari, vt diximus, ab æſtiua ſerenitate diſtamus: horum deorum ordinem tardius intelleximus. Verùm quicquid Græci à Barbaris accepêre, melius reddiderunt. Quod & in his quæ modò tractamus, cogitare debemus: quod quamuis inuentu hæc difficilia ſint, magna tamen ſpes nobis eſt Græcos præſtantiori cultu quàm à Barbaris acceperint, F hos deos omnes honoraturos, ac tum diſciplina, tum Delphicis oraculis monitos omni legitima obſeruatione diligenter proſecuturos.

quæ cauſam animam eſſe dicendum: ſed lationem motúmque ad bonum ab optima anima profici ſci, motum verò ad contraria, contrarium. Mala autem à bonis victa eſſe, vinciq; oportet. Hæc nobis ſecúdum iudicium impios puniens, dicta ſunt omnia. Quantùm verò attinet ad id quod modò probatur: dubitandum non eſt, quin bonus vir ſapiens ſit dicendus. Sed videamus nunquid hanc ſapiétiam quam iamdiu quærimus, per diſciplinam vel artem aliquam aſſequamur: quod ſi ignorauerimus, expertes ignarique iuſtitiæ futuri ſimus. Ita profectò mihi videtur: quare dicendũ eſt Quod igitur ſurſum deorſúmque inueſtigãdo cognoui, oratione vobis aperire conabor. Nam maxima virtus neglecta ignorantiæ cauſa fuit, vt prædicta nobis ſignificare videntur. Maiorem verò virtuté religione pietatéque in deum, nullam in humano genere inueniri quiſquam ſibi perſuadeat. Id ex maxima ignorantia in optimis naturis factum non eſt. Optimę autem naturę ſunt quæ rariſſimè reperiuntur, & ſi quando reperiantur, maximè proſunt. Animus certè facilis ille eſt, qui tardam contrariámue naturam mãſuetè & mediocriter poſſidet, fortitudinem admiratur & temperantiam diligit, & quod maximũ eſt in his naturis, ad diſcendum promptus eſt ac memor: & huiuſmodi rebus maximè delectatur, diſcendi ſtudio deditus: hęc vtique nec facilè innaſcuntur, & cùm innata fuerint, ſi educationem diſciplinámq; idoneam conſequantur, plurimos inferiores ita moderari & cótinere poſſunt, vt cogitando, loquendo atque agẽdo ſingula erga deos, vt oportet, & quod oportet, in ſacrificiis purificationibúſque eorum quæ in deos & homines facta ſunt, non ſimulatione, ſed veritate virtutem maximè colant, quod ciuitati omnium vtiliſſimum eſt. Hanc igitur partem natura principaliſſimam eſſe aſſerimus, poſſéque quam maximè atq; optimè ſi quis doceat, diſcere.

[illegible]
των, ψυχῆς οὔσης αἰτίας τοῦ ὅλου, καὶ πάντων μὲν τῶν ἀγαθῶν ὄντων τοιούτων· τῶν δὲ αὖ φλαύρων, τοιούτων ἄλλων· τῆς μὲν φορᾶς πάσης καὶ κινήσεως ψυχὴν αἰτίαν εἶναι θαῦμα οὐδέν· τὴν δ᾽ ἐπὶ τἀγαθὸν φορὰν καὶ κίνησιν, τῆς ἀρίστης ψυχῆς εἶναι· τὴν δ᾽ ἐπὶ τοὐναντίον, ἐναντίαν· νενικηκέναι δεῖ καὶ νικᾶν τὰ ἀγαθὰ, τὰ μὴ τοιαῦτα. ταῦτα ἡμῖν εἴρηται πάντα κατὰ τὴν τῶν ἀσεβῶν τιμωρὸν δίκην. περὶ δὲ δὴ τὸ δοκιμαζόμενον οὐχ οἷόν τε ἡμῖν ἀπι-
D στεῖν, ὡς οὐ δεῖ τόν γε ἀγαθὸν, σοφὸν ἡμᾶς ἡγεῖσθαι. τὴν δὲ σοφίαν ταύτην ἣν ζητοῦμεν πάλαι, ἴδωμεν ἄν ποτ᾽ ἄρα ἐπινοήσαιμεν ἢ κατὰ παιδείαν ἢ κατὰ τέχνην· ἧς ἀπολειπόμενοι τῆς γνώσεως ἐνδεεῖς ὄντες, τῶν δικαίων ἀδαήμονες ἂν εἶμεν, ὄντες τοιοῦτοι. δοκεῖ μὲν δή μοι, καὶ λεκτέον. αὐτὴν γὰρ ἄνω καὶ κάτω ζητῶν, ᾗ μοι καταφανὴς γέγονε, πειράσομαι δηλοῦν αὐτὴν ὑμῖν ἀποτελεῖ. τὸ δὴ μέγιστον ἀρετῆς, οὐ καλῶς παραπλούμενον, ἡμῖν γέγονεν αἴτιον, ὡς ἄρτι σημαίνειν ἐκ τῶν εἰρημένων μοι σφόδρα δοκεῖ. μεῖζον μὲν γὰρ ἀρετῆς μηδεὶς ἡμᾶς ποτὲ πείθῃ τῆς εὐσεβείας εἶναι τῷ θνητῷ γένει.
E τοῦτο δ᾽ ὅτι δι᾽ ἀμαθίαν τὴν μεγίστην ἐν ταῖς ἀρίσταις φύσεσιν οὐ γέγονε, λεκτέον. ἄρισται δ᾽ εἰσὶν, αἳ χαλεπώτατα μὲν ἂν γιγνόμεναι, μέγιστον δὲ ὄφελος, αἳ γίγνονται. τό τε γὰρ τῆς βραδυτῆτός τε καὶ τῆς ἐναντίας φύσεως μετρίως ἀποδεχομένη ψυχὴ καὶ πρᾴως, εὔκολος ἂν εἴη, τήν τε ἀνδρείαν ἀγαμένη, καὶ πρὸς τὸ σωφρονεῖν εὐπειθής· καὶ τὸ μέγιστον, ἐν ταύταις ταῖς φύσεσι δυναμένη μανθάνειν, καὶ μνήμων οὖσα, μάλιστα χαίρειν τούτοις αὐτοῖς δύναιτ᾽ ἂν φιλομαθὴς ὥστ᾽ εἶναι. ταῦτα γὰρ, οὔτι ῥᾴδια φύεσθαι, γενόμενά τε καὶ τροφῆς καὶ παιδείας τυχόντα ἧς δεῖ, τοὺς πλείστους αὐτῶν τῶν
F χειρόνων κατέχειν ὀρθότατα δύναιτ᾽ ἂν περὶ θεοὺς καὶ πράττοντα καὶ λέγοντα περὶ θεοὺς ἕκαστα ὡς δεῖ τε καὶ ὅτε δεῖ· περί τε θυσίας καὶ καθαρμοὺς τῶν περὶ θεούς τε καὶ ἀνθρώπους οὐ χρώμασι τεχνάζοντας, ἀλλὰ ἀληθείᾳ τιμῶντας ἀρετήν. ὃ δὴ καὶ μέγιστόν ἐστι ξυμπάντων πάσῃ τῇ πόλει. τοῦτο δὴ φαμὲν τὸ μέρος φύσει κυριώτατον καὶ δυνατὸν ὡς οἷόν τε μάλιστα καὶ ἄριστα μαθεῖν, εἰ διδάσκοι τις.

...τάχιστα διεξιοῦσα, ἄγουσα μῆνα καὶ πανσέληνον πρώτην· δεύτερον δὲ κατανοεῖν δεῖ τὸν ἥλιον, τροπὰς ἄγοντα διὰ πάσης τῆς αὑτοῦ περιόδου, καὶ τούτῳ τοὺς ξυνδρόμους. ἵνα δὲ μὴ πολλάκις ταὐτὰ

C

περὶ τῶν αὐτῶν διαλεγώμεθα, τὰς ἄλλας ὅσας ἐν τοῖς πρόσθεν διεξήλθομεν οὐδείς ποτε ἂν ῥᾳδίως ξυννοήσει. ἐπὶ δὲ ταῦτα παρασκευάζοντας φύσεις, δι' ἃς δυνατὸν εἶναι χρεὼν πολλὰ προδιδάσκοντα καὶ ἐθίζοντα δεῖ διαπονεῖσθαι παῖδα ὄντα καὶ νεανίσκον. διὸ μαθημάτων δέον ἂν εἴη· τὸ δὲ μέγιστόν τε καὶ πρῶτον, ἀριθμῶν αὐτῶν, ἀλλ' οὐ σώματα ἐχόντων, ἀλλὰ ὅλης τῆς τοῦ περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου γενέσεώς τε καὶ δυνάμεως, ὅσην παρέχεται πρὸς τὴν τῶν ὄντων φύσιν. ταῦτα δὲ μαθόντι, τούτοις ἐφεξῆς ἐστιν ὃ καλοῦσι μὲν σφόδρα γελοῖον ὄνομα γεωμετρίαν, τῶν οὐκ ὄντων δὲ ἀλλήλοις ὁμοίων φύσει ἀριθμῶν ὁμοίωσις,

D

πρὸς τὴν τῶν ἐπιπέδων μοῖραν γεγονυῖά ἐστι διαφανής. ὃ δὴ θαῦμα οὐκ ἀνθρώπινον ἀλλὰ γεγονὸς θεῖον, φανερὸν ἂν γίγνοιτο τῷ δυναμένῳ ξυννοεῖν. μετὰ δὲ ταύτην τοὺς τρὶς ηὐξημένους καὶ τῇ στερεᾷ φύσει ὁμοίους· τοὺς δὲ ἀνομοίους αὖ γεγονότας ἑτέρᾳ τέχνῃ ὁμοιοῖ ταύτῃ, ἣν δὴ στερεομετρίαν ἐκάλεσαν οἱ προστυχεῖς αὐτῇ γεγονότες. ὃ δὲ θεῖόν τ' ἐστὶ καὶ θαυμαστὸν τοῖς ἐγκαθορῶσί τε καὶ διανοουμένοις, ὡς περὶ τὸ διπλάσιον ἀεὶ στρεφομένης τῆς δυνάμεως, καὶ τῆς ἐξ ἐναντίας ταύτῃ καθ' ἑκάστην ἀναλογίαν, εἶδος καὶ γένος ἀποτυποῦται πᾶσα ἡ φύσις. ἡ μὲν δὴ πρώτη, τοῦ διπλασίου κατ' ἀριθμὸν ἓν πρὸς δύο

E

κατὰ λόγον φερομένη. διπλάσιον δὲ, ἡ κατὰ δύναμιν οὖσα. ἡ δ' εἰς τὸ στερεόν τε καὶ ἁπτὸν, πάλιν αὖ διπλάσιον, ἀφ' ἑνὸς εἰς ὀκτὼ διαπορευθεῖσα. ἡ δὲ διπλασίου μὲν εἰς μέσον, ἴσως δὲ τοῦ ἐλάττονος πλέον, ἔλαττόν τε τοῦ μείζονος, τὸ δ' ἕτερον τῷ αὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων αὐτῶν ὑπερέχον τε καὶ ὑπερεχόμενον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἓξ πρὸς τὰ δώδεκα ξυνέβη τό τε ἡμιόλιον καὶ ἐπίτριτον. τούτων αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐπ' ἀμφότερα στρεφομένη, τοῖς ἀνθρώποις σύμφωνον χρείαν καὶ σύμμετρον ἀπενείματο, παιδιᾶς ῥυθμοῦ τε καὶ ἁρμονίας χάριν, εὐδαίμονι χορείᾳ Μουσῶν δεδομένη. ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτῃ γιγνέσθω τε

F

καὶ ἐχέτω ξύμπαντα. τὸ δ' ἐπὶ τούτοις τέλος, εἰς θείαν γένεσιν ἅμα καὶ τὴν τῶν ὁρατῶν καλλίστην τε καὶ θειοτάτην φύσιν ἰτέον, ὅσην ἀνθρώποις θεὸς ἔδωκε καθορᾶν· ἣν οὔποτε ἄνευ τῶν νῦν διῃρημένων μὴ καθιδὼν ἐπεύξηταί τις ῥᾳστώνῃ παραλαβεῖν.

mum & menſem peragit. Sol deinde inſpiciendus eſt, qui ſolſtitia verſionéſque temporum circuitu efficit ſuo: præterea & qui vnà cum Sole currunt, conſiderandi. Denique ne eadem de eiſdem ſæpius diſſeramus, curſus omnes quos paulo antè tetigimus, quiue non facilè intelliguntur, contēplari debemus. ita vt naturę prius doctrinis ad hęc hæc pertinentibus longo vſu laboréque à iuuenta, imò verò & à pueritia præparentur. Quocirca doctrinis quæ mathematicæ appellantur, opus eſt, primo verò ac maximè numeris. non iis dico numeris qui corpus habēt, ſed qui omnem paris impariſue generationem atque virtutem, quam ad perficiendam cognoſcendámque rerum naturam conferunt. Quibus perceptis illa deinceps, quam ridiculè Geometriam appellant, dicenda eſt. Numerorum verò inter ſe natura diſſimilium ſimilitudo ad planorum partē relata clareſcit. Quod quidem nō humanum, ſed diuinum miraculū, ſi quis planè intelligat, videatur oportet. Poſt hanc numeri, qui in tres vſque dimenſiones adaucti ſunt, naturæ ſolidæ ſimiles, ac rurſus diſſimiles, alia quadam arte, ſtereometria videlicet huic ſimili, conſiderandi ſunt: ſed hác quoque qui in ea obiter verſati ſunt, Geometriam nominauerunt. Illud autē mirum diuinúmque intelligētibus eſt, quòd cùm rerum virtus in duplo ſemper, & in ſuo oppoſito reuoluatur, in ſingulis proportionibus per genera ſpeciéſque vniuerſa natura formatur. Prima igitur dupli virtus ſecundum numerum, per vnum ad duo proportione procedit, duplum potentia poſſidens. Sed in ſolidum & tangibile rurſus ab vno in octo dupli ratio proficiſcitur, alio verò dupli in medium: ſed forte minore maius, & minus maiori ęqualiter. Verùm aliud eadē parte extremitates excedit, ab eiſque exceditur. In medio verò ſenarii ad duodenarium numerum, ſeſquialtera, & ſeſquitertia emerſit proportio, horum in medio vis huiuſmodi ab vtraque verſa concinnum hominibus vſum cōmodúmq; attribuit, ludi & temporalis numeri concentúſque gratia, choreæ muſarum felici tributa. Hæc igitur ita fiant, & ita ſe habeant: horū finis eſt, vt ad diuinam generationem, & eorū quæ cernuntur oculis pulcherrimam diuinámque naturam conſiderandam nos conferamus, quatenus hanc hominibus inſpiciendam deus largitus eſt, quam nunquam ſine dictis artibus aſſequemur.

inuocet. Nunquam enim abſque his natura in ciuitatibus vlla fęlix efficietur. Etenim hic modus eſt, hæc educatio, hæ diſciplinæ. Per hæc itaque ſiue facilia ſiue difficilia ſint, eundum. Nefas autem eſt deos negligere, quum felix omnium illorum doctrina omnibus recta ratione patuerit. Eum ſanè qui cuncta hæc ita percepit, verè ſapientiſſimum appellamus. Quem ergo etiam ioco & ſerio affirmo, cùm diem ſuum obierit, non amplius multorum ſenſuum, vt nunc, ſed vnius ſortis participem fore, vnúmque de multis factum, felicem, ſapientiſſimum atque beatum: & ſiue quis in continenti, ſiue in inſulis, ſeu publicè ſeu priuatim vixerit, modò ita ſe geſſerit, eandem à deo ſortem reportaturum. Sed quod in principio diximus, nunc quoque verum nobis apparet, non poſſe homines præter pauciſſimos perfectè beatitudinem conſequi. Quod quidem rectè nobis aſſertum eſt. Nam qui diuini prudentéſque ſimul, aliis virtutibus natura præditi ſunt, diſciplinas præterea fęlices conſequuti, quas diximus, iis ſolummodo ſatis ad felicitatem omnia ſe habere videntur. His igitur qui ita & priuatim & publicè in his elaborarunt, cùm ad ſenectam peruenerint, maximos tradi magiſtratus iubemus, cæteros verò ſequi, & deos ſimul deáſque laudare, ac cœtum nocturnum ad hanc ſapientiam omnes diligenti examinatione peracta quàm rectiſſimè adhortari.

χρὴ δεῖ καλεῖν, ὥσπερ καὶ λέγομεν. οὐ γὰρ ἄνευ γε τούτων μήποτε τις ἐν πόλεσιν εὐδαίμων γένηται φύσις. ἀλλ' οὗτος ὁ τρόπος, αὕτη ἡ τροφή, ταῦτα μαθήματα εἴτε χαλεπὰ εἴτε ῥᾴδια, ταύτῃ πορευτέον. ἀμελῆσαι δὲ οὐ θεμιτόν ἐστι θεῶν, καταφανοῦς γενομένης τῆς πάντων αὐτῶν κατὰ τρόπον λεγομένης φήμης εὐτυχοῦς. τὸν δὲ ξύμπαντα ταῦτα οὕτως εἰληφότα, τοῦτον λέγω τὸν ἀληθέστατα σοφώτατον· ὃν καὶ διισχυρίζομαι παίζων καὶ σπουδάζων ἅμα, ὅτι θανάτῳ τις τὴν αὑτοῦ μοῖραν ἀναπλήσας, σχεδὸν ἐὰν
D τὸν ἀποθανὼν ᾖ, μήτε μεθέξει ἔτι πολλῶν πότε καθάπερ νῦν αἰσθήσεων, μιᾶς τε μοίρας μετειληφότα μόνον, καὶ ἐκ πολλῶν ἕνα γεγονότα, εὐδαίμονά τε ἔσεσθαι καὶ σοφώτατον ἅμα καὶ μακάριον· εἴτε τις ἐν ἠπείροις εἴτ' ἐν νήσοις μακάριος ὢν ζῇ, κἀκεῖνον μεθέξει τῆς τοιαύτης ἀεὶ τύχης, καὶ εἴτε δημοσίᾳ τις ἐπιτηδεύσας ταῦτα εἴτε ἰδίᾳ διαβιῷ, τὰ αὐτὰ ὡσαύτως αὐτὸν πράξει παρὰ θεῶν. ὃ δὲ καὶ κατ' ἀρχὰς ἐλέγομεν, καὶ νῦν αὐτὸς πάρεστι λόγος ἀληθῶς ὄντως, ὡς οὐ δυνατὸν ἀνθρώποις τελέως μακαρίοις τε καὶ εὐδαίμοσι γενέσθαι, πλὴν ὀλίγων. ἔστι ταῦτα ὀρ-
E θῶς εἰρημένα. ὁπόσοι γὰρ θεῖοι καὶ σώφρονες ἅμα, τῆς τε ἄλλης μετίσχοντες ἀρετῆς φύσει, πρὸς δὲ τούτοις ὅσα μαθήματος ἔχεται μακαρίου πάντα εἰληφότες (ἃ δ' ἐστὶν εἰρήκαμεν) τούτοις μόνοις τὰ τοῦ δαιμονίου ξύμπαντα ἱκανῶς εἴληχέ τε καὶ ἔχει. τοῖς μὲν οὖν ταῦτα οὕτω διαπονήσασιν, ἰδίᾳ λέγομεν καὶ δημοσίᾳ, κατὰ νόμον τίθεμεν, εἰς πρεσβύτην τέλος ἀφικομένοις τὰς μεγίστας ἀρχὰς παραδίδοσθαι δεῖν· τοὺς δ' ἄλλους τούτοις ξυνεπομένους εὐφημεῖν πάντας θεοὺς ἅμα καὶ πάσας θεάς· καὶ τὸν νυκτερινὸν ξύλλογον ἐπὶ ταύτην τὴν σοφίαν, ἱκανῶς γνόντας τε καὶ δοκιμάσαντας ἡμᾶς, ὀρθότατα πάντας παρακαλεῖν.

rò diuinorum effectus atque imagines: idcirco & in Parmenide, dum de diuinis agit, interim deſcendit ad naturalia, & in Timæo naturam tractans, ſurgit ſæpius in diuina. Neque iniuria diuinitatem ſimul naturámque copulat. Natura enim diuinitatis eſt inſtrumentum. Atque ità vel de naturalibus agit diuinè, quemadmodum Ariſtoteles, vel de diuinis naturaliter agit. Interſerit quoque mathematica tanquam vtrorunque media, diuinorum ſcilicet atque naturalium. Quę videlicet, per numeros quidem diuina, per menſuras verò ſignificent naturalia. Sit ergo huius libri ſubiectum ipſa vniuerſa natura, id eſt, ſeminaria quædam & viuifica virtus toti infuſa mundo, animæ quidem mundanæ ſubdita, materiæ verò præſidens, eodémque ordine ſingula pariens, quo & anima ipſa concepit, tam diuinam ſuſcipiens mentem, quàm appetens bonum.

De ordine libri & partibus eius.

CAP. II.

PAtebit autem naturam vniuerſi ipſúmque vniuerſum non ex ſe quidem conſiſtere, ſed ex ſuperiori diuináque cauſa dependere. Patebit inſuper quot in gradus natura diſtribuatur, cœleſtes, elementales, ſimplices, compoſitos, rationales, ratione carentes. Patebit totam ſub luna generationem ad animal rationale quaſi finem dominúmque referri. Multa prætereà de hoc ipſo animali, tum ad animam, tum ad corpus ſpectantia tractabuntur. Multa quoque de rebus quæ à natura infra rationale animal componuntur. Et, vt ſummatim dicam, de triplici mundo tractabitur, ſcilicet de diuino cœleſtíque & humano. Oſtendetur quoque omnium quę in mundo componuntur ipſiúſque mundi, duo quædam præcipua intrinſecus elementa eſſe, ſcilicet materiam atque formam: tria verò extrinſecus eſſe principia, ſcilicet efficientem mundi cauſam, & exemplarem atque finalem. Et efficientem quidem eſſe diuinam potentiam, & intelligentiam atque voluntatem: Exemplarem verò ideas intelligentia diuina conceptas: Finalem denique bonum.

De introductione ad dialogum.

CAP. III.

CAeterum, vt ad ipſam diſpoſitionem dialogi veniamus, Plato quinque continuos diſputationi- publicam huius exemplar in Timæo acceſſit ab ipſo deo compoſitam: deinde ad mundi generiſque humani antiquitatem, & res miras à veteribus ſtrenuè geſtas.

C

Allegoria hiſtoriæ, quæ narratur in prologo.

CAP. IIII.

NArrat autem inter dialogi huius exordia hiſtoriam de bello quodam inter Athenienſes Atlanticóſque commiſſo. Hanc itaque Crantor tempore primus Platonis interpres nudam abſque allegoria hiſtoriam accipit. Quidam verò contrà, tanquam ſolam allegoriam. Sed hos redarguunt probatiſſimi quique Platonicorum: affirmantes quidem hiſtoriam, quia Plato dixerit. Sermo futurus eſt valde mirabilis, ſed omnino verus. Senſum præterea Platoni nihil vſquam temere molienti allegoricum exiſtimant exhibendum. Bellum illud igitur inter Athenienſes atque Atlanticos imaginem præ ſe ferre putant oppoſitionum quæ in vniuerſo ſunt omnium. Bellum enim, id eſt oppoſitionem apud Heraclitum eſſe omnium patrem. Amelius quidem oppoſitionem adducit inter firmamentum, atque planetas: præſertim quoniam in Critia dicitur, Atlanticam inſulam in ſeptem circulos fuiſſe diuiſam. Origenes verò oppoſitionem ſuperiorum dæmonum ad inferiores, atque victoriam: illis potentia, his numero excedentibus. Numenius autem diſſenſionem excellẽtium animarum ſequentium Palladem, aduerſus alias animas generationem ſub Neptuno ſequentes. Porphyrius pugnam inter dæmones deducẽtes in generationem, & animas ad ſupera contendentes. Diſtinguit tripliciter dæmones: alios eſſe diuinos: alios eſſe ſecundum habitudinem quandam: quorum numerum particulares impleant animæ ſortem nactæ dæmonicam: alios eſſe malos & noxios animabus. Hos igitur dæmones infimos conflictare cum animabus in aſcenſu ſemper atque deſcenſu: præſertim occidentales dęmones. nam eã ab Aegyptiis plagã noxiis accommodari dæmonibus. Proinde Iamblichus, Syrianus, Proclus, his addunt oppoſitionem ipſam in vniuerſis vigentem perpetuo, inter vnum & multitudinem: terminum & infinitatem: idem & alterum: ſtatum & motum, ex quibus ſub primo omnia componuntur. Item ens, aut per ſe, aut non per ſe. Rurſus eſſentia vel incorporea, vel corporea: & incorporea quidem vel

D E F

Google

per duo hæc elementa vaſtiores calamitates accidere. Adde & finalem cauſam: quia videlicet per exitium factum ab his duobus, ſequitur maius bonum, id eſt fœcundior rerum regeneratio quàm per aëris peſtes terræque hiatus. Ideo prouidentiam ad ampliſſimum exitium his duobus præcipuè vti. Cui ſic rotæ cœleſtes inde rectè obtemperant: vt quibus temporum interuallis exitium imò reformationem fore Deus inſtituit, iiſdem planetæ omnes ad aſtra vel ignea, vel aquea ſtellis quoque fixis ad idem conducentibus ritè concurrant. Memineris præterea Neptunum quidem prouidentiam naturalem, Palladem verò prouidentiam intellectualem ſignificare: atque hanc ipſam Palladem à Platonicis deſcribi, diuinitatem ſapienter ſimul atque potenter tum cœleſtia exornantem, tum quæ ſub cœlo fiunt ædificantem: inter aſtra, Arieti præcipuè præſidentem, & æquinoctialis circuli ducem: vbi potiſſimùm vigere putāt motricem vniuerſi virtutem. Mandabis memoriæ aureum epigramma, quod Proculus in Aegyptiorū hiſtoriis legit Mineruæ templis inſcriptum: Ego ſum quæ ſunt, quæ erunt, & quæ fuerunt. Velum meum reuelauit nemo. Quem ego fructum peperi ſol eſt natus.

Præcepta de votis & precibus electiſſima.

CAP. VI.

VBi verò Plato ad Deum peruenit ſuppliciter adorandum: audi Porphyrium diuinas ſupplicationes ita probantem. Cùm Deus nobis prouideat, ac res noſtræ poſſint aliter ſe habere, certè pro rerum noſtrarum vſu vtiliter adoramus: videlicet ſi boni ſimus. ſic enim vtpote ſimiles facti Deo propius coniungemur. In qua quidem coniunctione adorationis vis tota conſiſtit. Nempe cùm dei filij ſimus: ſed ab eo quaſi in exilio & carcere ſegregati: ſuppliciter adorare decet, quo hinc liberati reuertamur ad patrem. Alioquin ſimiles eorum erimus, qui parentum patrocinio ſunt orbati. Profectò cùm vniuerſi partes ſimus, vniuerſo proculdubio indigemus. Ipſa enim ad totum conuerſio partibus ſalutem præſtat. Siue igitur virtutem ſectaris, adorandus eſt tibi qui to-

ſolaria, ad lunam verò lunaria: multo magis animarū pater rapientes ad ſe vires eis impreſſit. Quæ quidem in primis in diuina quadam vnitate intellectu ſuperiore, necnon in ipſa intellectuali reflexione ſitæ videntur. Ipſam verò noſtram in Deum reſtitutionem adoratio ſupplex hinc orta abſolutè cōſummat: diuinam in nos beneficentiam naturali trahens congruitate, copulans adoratores cum adorato, coaptans ſuperorum intelligentiæ vouentium preces: mouens voluntatem eorum qui bona in ſe omnia complectuntur, ad bona nobis ad votum impartiēda, diuinæ perſuaſionis effectrix, noſtra omnia in ſuperorum ſtabiliens firmitate.
D
Ad voti verò perfectionem quinque præcipua pertinent. Primum quidem eſt notio quædam eius quod adorandum eſt, & qua ratione colendum. Secundum verò aſſimilatio quædam vitæ noſtræ ad diuinam vitam, puritate, caſtitate, ſanctimonia, diſciplina, ordine proficiſcens, diuinámque captās beneuolentiam, & animas diuinæ largitioni ſubiiciēs. Tertium eſt contactus aliquis: per quem eſſentiam diuinam fermè iam attingimus: & in ipſam ſummitate quadam animæ vergimus. Quartum ingreſſio quædam in luminis diuini veſtibulum. Quintum denique
E
vnio, vnitatem animæ propriam diuinæ vnitati inſinuans penitus & connectens: vnámque iam actionem eandem animę deique conſtans: adeò vt nec vltrà noſtri iuris, ſed dei ſimus, ſplendore obruti & circunfuſi diuino. Huius autem adorationis quæ abſque intermiſſione agenda eſt, ſupremus eſt finis, vt videlicet conuerſionem animæ cum ipſa permanſione coniungat: & quicquid à diuina vnitate proceſſit, rurſus idem firmiter reſtituat vnitati: luménque noſtrum ſuperno lumine circunfundat. Sola igitur adoratio recta animas beatæ reddit patriæ. Sola ſanctimonia eſt plena virtus. Solus vir bonus, vt Plato ſcribit in legibus, Deū decenter feliciterque precatur. Sola cum ſuperis conſuetudo beatos facit.
F
Ab hac flagitioſi omnino ſunt alieni: & tanquam profani à votis & ſacrificiis ſegregandi. Puri verò decenter ad ſupplicandum accedunt, ducentes videlicet ſecum tres pręcipuè comites, fidem, veritatem, & charitatem. quibus ſtipati ſpem bonorū concipiant firmam, atque extra cætera ſeque ipſos po-

informia vel deformia: propter dimenſionem ſubeat C virtutis defectum, diuiſionémque expectet, ſi diuiſor acceſſerit: propter compoſitionem diſſolutioni ſit obnoxius: ob partium repugnantiam machinetur malum: ob motum indigentiam præ ſe ferat, & priuationem patiatur admixtam: denique ob ipſum ex diuerſis congreſſum, vno quodam ſuperiore indigeat connectente: qui perfectiſſimè ſit, quoniam ex ſeipſo ſit: quemadmodum mundus quia nō eſt perfectiſſimè, cognoſcitur ex ſeipſo nō eſſe. Omnino autem omnia rerum compoſitarum genera reducuntur ad aliquid quod in eo genere non eſt compoſitum: ſicut dimenſiones ad ſignum, quod ex dimenſionibus nō componitur: numeri ad vnitatem, quæ non ſit ex numeris: elementa D ad id quod ex elementis non miſcetur: ergo & entium vniuerſus ordo ad ens, quod non conſtat ex entibus. Id autem erit ſubſtantia accidentibus nullis admixta. Igitur neque quanta erit, neque qualis: ſed tota impartibiliſque ſubſtantia. Neque ex eo quòd vnicum & ſimpliciſſimum erit ſolum, minus habebit, quam quæ præter ſubſtantiam ſubeunt accidentia. Quæ enim in ſequentibus accidentia ſunt, in ſupremo debent eſſe ſubſtantia: & illa quidem optima. Quo verò plura addideris optimo, eo coges longius ab ipſa optimitate diſcedere. Siquidem ex admixtione noua illic reſultat qualitas, atque degenerans. Non ſolùm ergo hic mundus, quia omnino compoſitus eſt, ſed E etiam ſiquis eſt ſuperior, & tamen aliquo pacto compoſitus, à ſuperiori ſimplicitate dependet. Quæ etiam ſuper æternitatem extat, à qua & in diuinis mentibus integra fit æternitas, & in animalibus rationalibus æternitas mixta tempori: & in mundi ſphæris ſempiternitas temporalis. In his autem quæ ſphærarum motu virtutéque fiunt, quædam portio temporis. Quæ igitur ſuper animam cogitantur, ſemper quidem ſunt, & nunquam fiunt. Ipſa verò & eſt, & fit ſemper. Mundus eſt quidem nunquam, ſed fit ſemper. Quæ in mundo gignuntur, ſunt quoque nunquam, ſed aliquando fiunt. Fieri quidem dicimus F tempore tranſigi. Quoniam verò perpetuo motu temporéque peragitur mundus, ideo ſemper fieri iudicatur: Quatenus verò fit, nondum eſt. itaque dicitur eſſe nunquam: perinde ac ſi in torrente iugiter fiat reſtituatúrque imago montis, ſemper quidem in

Platonici omnes abſque controuerſia contententur. Id enim à Platone ex omnibus eius libris accipiunt. Audiunt & idem in epiſtolis confirmantem. Vbi profectò ingenti cum myſterio tertios effectus in cauſam tertiam, ſecundos retulit in ſecundam: cunctos verò in vnam omnium cauſam. Neque dixit primos effectus in primam cauſam reducendos: ne pronunciando duntaxat primos ſuſpicaremur eos ſolo à Deo pendere, néve Deum nominando cauſam primam, ſuſpicaremur ipſum, & cum cæteris cauſis in quodam genere conuenire, & cum effectibus in quadem dominationis proprietate congruere. Itaque cuncta ab ipſo procedere ſimul oſtendit: & ipſum interea ab omni procedentium communione eſſe penitus abſolutum. Idque ob abſolutam ſimplicitatem nominat ipſum vnum: ob exuberantem verò beneficentiam, per quam & tanquam principium producendo efficit omnia, & tanquam finis eadem perficit reducendo, nominat ipſum bonum. Putat autem quæcunque fiunt, magis ab ipſo, quàm à cæteris cauſis dependere. Siquidem ipſum in quouis opere & prius agit, & diutius, & vehementius quàm reliquæ cauſæ: & reliquæ quicquid ſunt, eo faciente ſunt: & quicquid agunt, eo ducente agunt. Vt autem oſtenderet ſingula ab ipſo magis quam ab aliis cauſis emanare, ter replicauit ipſum omnium eſſe principium. Inquit enim, Circa omnium regem omnia. Item eius gratia omnia. Rurſus ipſe omnium cauſa, vt intelligeremus & cuncta maxime inde oriri: & Deum eſſe cunctorum effectorem & exemplar & finem. Proinde vnum ipſum, atque bonum eſſe ſuper eſſentiam omnem & intellectum, atque eſſe cauſam vtriuſque, in ſexto Reipublicæ atque in Parmenide & Sophiſta euidenter oſtendit.. Conſtat autem idem eſſe vnum atque bonum: ne ſi diuerſa ſint, duo cogantur eſſe principia ſumma. Principium profectè & ſimpliciſſimum eſſe debet & optimum. Nihil autem vel vnitate ſimplicius, vel melius bonitate. Neque etiam vnitas melior bonitate, neque bonitas vnitate ſimplicior. Vnum ergo ſunt ambo ſummúſque Deus. Idque totum ſuper eſſentiam eſſe atque mentem, ſatis in Theologia & alibi confirmauimus.

mnia hæc à primo: ſed eſſe à primo tantum. Formari à primo per intellectum: moueri, & mouendo formari mobiliter, à primo per intellectũ ſimul & animam. Perinde ac ſi fingamus figulum quendam qui manu propria lutum faciat, factum per rotam formet: formando ligneo quodam diſtinguat pectine atque figuret. Nemo vtique dixerit vas à pectine atque rota magis fieri quàm à figulo: quamuis à figulo per rotam fiat & pectinem. Vniuerſum hoc ſimiliter ab ipſo bono iudicant per intellectum quẽdam diuinum animámque vniuerſi procedere. Meritò ab ipſo mundum proximè fieri maximè vnum, ab ipſo bono maximè bonum. At quoniam viſibilis hic mundus ob multiplicẽ partium diſtantiam, qualitatum repugnantiam, effectuum diuerſitatem, materialium deformitatẽ, neque maximè vnus eſt, neq; maximè bonus, ideo antè hũc exiſtimant ab ipſa vnitate bonitatéque diuina mundum alterũ proximè emanare, & prout natura patitur quàm ſimilimum, nõ viſibilẽ quidem, ſed intelligibilem, intellectualémque, exemplaria omnium quæ in hoc gignuntur, habentem. Quem quidem diuinũ intellectum nominant, non ipſum bonum, ſed optimũ boni filium. Quem ſi vnius cum primo ſubſtantiæ eſſe intelligamus, Platonem Chriſtianæ theologiæ magis conciliabimus. Sed cæteri Platonis interpretes reclamabunt.

Sol, lux, lumen, ſplendor, calor, generatio, ſimiliter vnitas, bonitas, intellectus, anima, natura, corpus mundi, imago mundorum ſuperiorum.

CAP. X.

MAneat ergo Chriſtiana & Moſaica veritas. Ac interim, ſi pluribus placet interpretum, forſan fuerit hæc vel Platonis opinio, vel Pythagorę: Intelligibilem mundum inter viſibilem atque ipſum bonum eſſe medium: imaginem quidem boni, exemplar verò corporei mundi: ita à bono pendentem, ſicut lumen extra ſolem à luce intra ſolem. Præterea producentem ex ſe proximè mundi animam, ſicut & lumen fundit ex ſe ſplendorem: pérque animam ſingula quotidie generantem, ſicut ſplendor per

C ligibilis. Sed ipſa quoque mens dux mentium, partim quidem intellectus, partim intelligibile nominatur. Intellectus quidem quà rationibus rerum diſcernendis incumbit. Intelligibile verò, quà rationes eiuſmodi in ſuis continentur ideis. Idea denique boni non modò ſuper intellectum, ſed etiam ſuper intelligibile regnat. Poſt archetypum hunc mundum quarto gradu ſequatur corporei mundi anima: Mundus iam rationalis ex intellectuali mundo progenitus, quaſi ſplendor ex lumine. Et ſicut ſplendor iam motui permiſcetur, ſic anima immobilium idearum rationes mobili quodam pacto attingit atque percurrit. Quintus huic ſuccedat gradus, ipſa videlicet natura

D rerum, mundus iam ſeminarius, ex rationali animæ mundo, quaſi calor ſplendore reſultans. Sexto tandem gradu mundus hic corporeus collocetur, ex ſeminario ita proximè ductus, ſicut rerum generatio ex calore. At ſi cæteris omiſſis aptius cõparare volueris, cogitabis in architecto quodam ſapientiſſimo vim primo bonitatémque naturalẽ. Deinde geometricum contemplatorémque intellectum, communes rationes menſurarum habentem. Tertio rationem, vt aiunt, practicam iam per rationes ipſas de artificio conſultantem. Quarto imaginationem figuras iam & modos conducentes operi effingentem. Quinto affectum. Sexto mouendi virtutem. In eiuſmodi verò compara-

E tionibus videbis effectus multo magis ab antecedentibus fieri quàm ſequentibus.

Singuli ordines ad ſingula capita reducuntur, vniuerſus ordo ad vniuerſale caput, à quo omnia componuntur ex actu & potentia.

CAPVT XI.

NEque verò latere nos debet propria rerũ genera ad capita propria, vniuerſum genus ad vniuerſum caput oportere referri. Cuncta enim mundi corpora ad corpus vnum: Naturæ omnes ad vnam quoque naturam: Animæ ad animam: Mentes ad

F mentem: ad bonum denique bona. & quia bona, ideo cuncta. Sic vtique omnia conuerſione quadam naturali bonum appetunt tanquam finem: quoniam ab ipſo bono, communi quadã proceſſione tanquã principio prouenerunt: atque adeò cuncta ipſum appetũt,

que ordine nutaturam: ſed per idearum ordinem ab eodem bono ſuſceptum, formauerit eã, redegeritque in ordinem, antequàm extra ordinem vagaretur. Præſertim cùm animam ipſi rationalem in primis infuderit, motionis ordinatiſſimæ dominam. Non ſolùm verò materiam per ſe informem fore, ſed animam quoque fore informem inquit, niſi Deus vtranque formet. Quod verò eſt in materia corporalis ſpecies, id ratio eſt intelligentiáque in anima: qua ſi caruerit, materiam inordinate mouebit. Quo autem id exprimeret, materiam conſiderauit informem & animam rationalem: viditque motum inde ſine ordine prouenturum.

Materiam non fuiſſe inordinatam ante mūdum tempore, ſed quadam ordinis ratione.

CAP. XII.

EX his omnibus colligere poſſumus materiam nō eſſe æqualem mundi fabro, non eſſe ante mūdum vllo temporis interuallo, licet origine quadam & ordine: non iactari inordinate ante ordinem, ſed erraturam fuiſſe procul ab ordine, quantum in ſe eſt, niſi ſtatim deſuper ordinata fuiſſet. At ne quis hunc loquendi modum improbet in Platone fingente materiam ante mundum inordinatè iactatam, audiat & Moyſen ante mundi diſtinctionem dicentem terram fuiſſe inanem & incompoſitam, & ſuper faciem abyſſi tenebras extitiſſe. Mitto in præſentia poeticum chaos. Adducere iuuat in medium Philonem Iudæum ſimilibus verbis Moyſis Geneſin exponentem. Si quis cauſam quare vniuerſum hoc creatum ſit velit exquirere, non errabit meo iudicio, ſi id exiſtimabit quod quidam ex veteribus protulit: bonum eſſe creatorem ipſum & genitorem, & autorem vniuerſi: & bonitatis ſuæ gratia nulli ſubſtātiæ inuidiſſe, quæ ſua natura nihil boni haberet, & tamen fieri omnia poſſet. Erat enim ſua ipſius natura inordinata, informis, inanimata, omnino varia, incongrua, inconcinna, inconſtans, apta quæ in contrarium mutaretur, & optimarum rerum rationem ſuſciperet, formæ videlicet, animationis, ſimilitudinis, congruitatis, concinnitatis: omnium denique rerum ideæ melioris. Item in ſecundo eiuſdem libri volumine, Cùm, inquit, creator ſubſtantiam inordinatam & natura ſua con- C ſi dependerit pendeátque ſemper, quàm ſi aliquando cœperit dependere, vel deſinat. Quemadmodum lumen non minus à ſole ducit originem, neque minus ſeruit ſoli, ſi ſemper, quàm ſi aliquando profluxerit, effluátque à ſole.

Triplex coniectura Platonicæ opinionis de mundo, & quæ ſit certitudo ſententiæ Platonicæ de mundo.

CAP. XIII.

D CÆterùm in rebus Platonicis, vel coniectura incedimus, vel ſcientia. Quantum ad coniecturam ſpectat, ita & ipſe loquitur, & ſui diſputant, vt opinionem eius de origine mundi in tria capita colligere liceat. Aut enim putauit materiam aliquando ex nihilo à Deo creatam, ſimúlque formatam tempore. Quamuis in hoc opere quod componitur ex materia, ſecundum quendam productionis ordinem materia ipſa prius cogitetur fieri quàm formari: & eſſe materiam prius quàm eſſe formatam: atque ante opus ex materia factum, materia quæri ſoleat ex qua fuerat opus conficiendum. Aut Deum materiam non aliquando nouam pepetiſſe, ſed ab æterno, ſimilitérque E ornaſſe: quamuis inordinata prius quàm ordinata fingatur, ſiquidem natura ſua caret ordine: quem expectat ab alio. cúmque res quælibet prius cogitetur ſecundum id quod eſt, quàm ſecundum id quod accipit, merito ſeorſum ab ordine poteſt ipſa in ſe ordinis expers excogitari. Aut, vt dixi, materiam ſemper à Deo fuiſſe, atque continuè: ſed non continuè ordinatam, imò per temporum interualla: ita vt Dei ſit ſtabiliter ordinare: materiæ verò ordinari mobiliter: accipiátque temporalem ordinis ſui temperationem, non aliter quàm à fabro accipit horologium: peractiſque pro natura ſua certis temporum interuallis amittat F ordinem paulatim ac denique totum, redeátque in Chaos: ſed Deus ſubito extremam confuſionem minimè tolerans, in priorem diſpoſitionem vnico nutu retemperet, idque fiat infinite viciſſim, nunquam mutato Deo, infinite reformata, materia. Hactenus humana in Platonicis præceſſerit coniectura. Quantum verò habemus ſcientia, affirmamus Platonē noſtrum affirmauiſſe,

Ac ſic audieris non aliquando nouum, ſed ab æuo potius edidiſſe: poteris maieſtatem ſimul ſuam ſeruare Deo, cuius voluntate, & hac quidem libera, mundus non minus eget, & pendet, ſi eget pendétque ſemper, quàm ſi quandoque proceſſerit. Quoniam verò Plato ſæpe ait, eatenus de diuinis aſſeuerandum, quatenus diuinis oraculis comprobetur: & nos ſacris literis potius quàm coniecturis noſtris aſſentire debemus.

Mundus boni gratia procreatus ad diuina rationis verbique diuini ſimilitudinem.

CAP. XV.

MVndum ergo fecit voluntate, id eſt bonitate ſua, tam voluntariè quàm naturaliter ob immenſam fœcunditatem exuberante. quæ primùm quidem ſeipſa gaudet: ob idque deinde ſua hac delectatur imagine: ita tamen, vt non in hac imagine, ſed in ipſo exemplari, atque principio delectationis huius conſtituat finem. Quoniam igitur bonitate fecit mundum: idcirco boni gratia fecit ipſum. non enim vt eſſet, viueret, intelligeret ſimpliciter, procreauit: ſed vt & bene eſſet, viuerétque & bonum intelligeret atque compararet. Id illi Moſaico valde conſonat. Vidit Deus hoc & illud eſſe bonum: & cuncta valde bona. Et quia pulchritudo ſplendor eſt bonitatis, ideo ſubdit ab optimo Deo mundum eſſe pulcherrimum procreatum: temporalem quidem, ſed ad æterni exemplaris imaginem. Dicet & ſæpe, quot ſpecies ſunt in archetypo, id eſt principali mundo, id eſt intelligibiles atque imitabiles, totidem rerum formas in hoc mundo diſpoſuiſſe, atque ita ſibi ſimilem effeciſſe: vtpote qui intelligat ideas rerum non inter nubes, vt maledici quidam calumniantur: ſed in mundani architecti mente conſiſtere. Vbi verò ait in ipſa vita ideas eſſe, vaticinari videtur euangelicum illud: Quod factū eſt in ipſo vita erat. Et vbi ait, repetítque ſæpe mundum diuina prouidentia conſtitutum, totam confirmat religionem. Quod quidem cùm obſeruaſſet Theophraſtus tanquam in philoſopho mirum, ait, Plato ſolus, vel certè maximè omnium, à diuina prouidentia rerum cauſas aſſignauit. Sed, ô Theophraſte, quacunque id mente de

ias, alios extra alios. Sic enim diuinum opus diſſipa-
C tum foret: atque inter mundos ſpatia vacua forent. Probabilius exiſtimabis, ſi quot orbes fingis per vacuū ſparſos, tot excogites ſphæras potius intra ſphæras, vt quælibet ſphæra ſit mundus in mundo: vniuerſúmque opus vnum ſit, itaque inuicem ordinatum: nihilque vel vacuum, vel ordinis vnioniſque expers reperiatur. Si autem figura mundi ſphærica. ſic enim eſt maximè vniformis, capax, indiſſipabilis, agilis: atq; ita nec aliter poteſt moles in mole, & ſine vacuo collocari, & ſine offenſione moueri: id eſt, ſi non quadrata quadratis, aut circulis, ſed orbes orbibus inſerantur. Denique præcipua mundanæ huius ſphæræ cauſa eſt: quòd & orbicularis eſt diuini mundi natura: quæ in
D ſeipſam intelligendo & amando reflectitur. Motionis verò ſphæricæ ratio eſt tum figura ipſa quę motum recipit: tum mundanæ ipſius animæ quæ mouet, intima per intellectuales ſpecies reuolutio.

Cur mundus diuidatur, vel in quinque, vel in ſex plagas: & quomodo ei conueniat ſeptenarius, & numerus circularis: & quomodo diſtribuatur ad intelligibilis mundi ſimilitudinem.

CAPVT XVII.

QVamobrem mundanæ diuiſioni non iniuria
E accommodatur numeris in quibus radices primæ ſunt circularium numerorum: Quinarius videlicet ex imparibus: ex paribus verò ſenarius. Dicimus autem numerum vigintiquinque ex quinario in circuli morem multiplicari: quoniam ab eodem quodammodo redeatur in idem: dū quinquies quinque computantur vigintiquinque. Item ſimili circulo numerum centum vigintiquinque. Quinquies enim vigintiquinque tot conficiunt. Eadem eſt ad triginta ſex, itémque ad ducentos ſexdecim, circularis ſenarij ratio. Sexies enim ſex implet ſex atque triginta. Item ſexies triginta ſex ducentos implet & ſexdecim. Etſi ſu-
F periores numeros ratione ortus ſui alios quadratos, alios oblongos nominant: tamē ratione caſus atq; finis nuncupāt circulares. Itaq; per quinariū & ſenariū radices primas circulariū numerorū, mūdi corpus circulare diuidimus. Primò quidem in partes quinque, ſcilicet

ſcat. Si verò reddideris ſingula ſingulis: animaduertes corporeum hunc mundum ab ipſo ſuperni mundi termino ceu formam habere ignem: ab infinitudine verò ceu materiam habere terram. A media verò illius forma humorem ignis terræque cōciliatorem: qui & cōglutinet terrā, natura propria diſſipabilē: & nutriat ignem ex ſe facilè reſolubilem: & tria quędā in ſeipſo poſſideat: hinc quidem igneum: inde verò terreum: ſed nonnihil in medio proprium purúmque aereum: cùm aliunde per ſublime vergat ad ignem: aliunde per infimum vergat ad terram. Poſt hunc mundi quinarium fit ſenarius: ſi communem cunctorum excogitaueris formam. Fit iterum ſeptenarius: ſi hanc ipſam mūdi formam reformaueris exemplari: in quo quidem die ſeptimo conquieſcat.

Quare ſint in mundo partes diſtinctæ, & quare contraria, & de quatuor elementis.

CAP. XVIII.

Non ſolùm verò diſtinctionem formarum, ſed etiam repugnantiam videmus in mundo. procedit enim à primo, & procedendo degenerat. Proceſſio quidē diſtinctionem facit: degeneratio repugnantiā. Quinimo diuiſionis ipſius origo eſt fœcūditas cauſæ foras exuberantis, ſéque propagantis in amplum. procedente verò per gradus multos diuiſione, in repugnantiam denique peruenitur: præſertim quum mundi materia ob imbecillitatem nequeat ita inuicē formas conciliare, vt mundus ille ſuperior in ſeipſo conciliat. Quo factum eſt vt Deus materiam dimenſione protenderit, vt repugnaturas inter ſe formas hoſpitiis diuerſis exciperet. Denique qnum & illa dicamus inter ſe contraria, quæ in eodem genere maximè diſtant: & illa diuerſa, quæ inter ſe generibus ſeparantur: ex eo quidem quòd contraria ſunt in mūdo, apparet genus quodlibet ſpecies habere quàm plurimas: ex eo autem quòd diuerſa, conſtat vniuerſum genera poſſidere permulta. Quoniam verò & ſpecies omnes ad genera, & genera ad vniuerſum, communémque eius formam denique reducuntur, concluditur, ſicut ſuperior mundus vniformis eſt atque omniformis, ita hunc omniformem eſſe atque vniformem. Conducit autem contraria elementorum cœlorúmque qualitas

nibus, quæ naturalia corpora quodammodo [illegible]

Numeri lineares, plani, ſolidi, & quare inter planos vnum ſufficit medium: ſed inter ſolidos non ſatiſfacit. Et quomodo mathematica rationes ad Phyſicas referantur.

CAP. XIX.

Triplices eſſe numeros apud Pythagoricos alibi declarauimus, Lineares, Planos, Solidos. Lineares quidē quos ſola metitur vnitas quaſi punctū: vt Binarius, Ternarius, Quinarius, Septenarius, atque ſimiles. Planos autem qui multiplicantur ex numeris quaſi lateribus: Ceu ſenarius ex bis tribus fit térue duobus. Atqui ex planorū numero eos quadriangulos & æquilateres appellamus, qui ex numeri alicuius in ſeipſū ductu conficiūtur. Ceu quaternarius ex bis duobus, & nouenarius ex ter tribus: & ſedecim ex quater quatuor. Inæquilateres autē, qui ex ductu minoris numeri in maiorē: qualis fit ſenarius ex duorū in tria deductione. Dicimus & oblongos: qui ex ductu numeri admodum minoris, in numerum longè maiorē conficiuntur: qualis eſt denarius ex deductione duorum in quinque reſultans. Siquidem ex bis quinque fit decem. Hunc ſi in decimo de Republica appellauimus quodammodo linearem, intelligi volebamus oblongum. Præter hos autem, eos ſolidos dicebamus, qui ex deductione atque reductione numeri alicuius in ſeipſum efficiuntur, inſtar molis ſolidæ in trinam quaſi producti dimenſionem: vt bis duo bis, octo. Ter tria ter, vigintiſeptem. Quater quatuor quater, ſexaginta quatuor. Accipe duos planorum primos: qui videlicet à primis linearibus procreantur: vtputa hinc quidem quaternarium à binario: inde verò nouenarium à ternario procreatum. Hos ſanè planos duos, nouenarium ſcilicet atque quaternarium, poteris vnico competenti medio inuicem deuincire: hoc eſt ſenario. Quæ enim proportio eſt nouem ad ſex, eadem ſex erit ad quatuor, vtrobique enim eſt proportio ſeſquialtera. ſiquidem nouem continet ſex: & inſuper alteram eius partem, id eſt ternarium. Similiter ſex compræhendit quatuor, atque inſuper binarium, alteram, id eſt dimidiam quaternarij partem. Senarium verò eſſe competens medium inde patet, quod ex

ſemper quibus congrue copulentur, mediis indigere. Quod autem expoſuimus in numeris, idem poſſumus in dimẽſionibus tum planis tum ſolidis demonſtrare, oſtendentes inter plana comparabilia inuicem vnum ſæpe ſufficere medium: inter ſolida verò comparabilia, plura vera media eſſe ponenda. Quod quidem & prolixũ nimis foret, & ſatis iam à Iamblicho, & Proculo, & Chalcidio eſt oſtenſum. Quoniam verò Plato mathematica hæc non propter ſeipſa quidem, ſed propter naturalia hîc accepit: his prætermiſſis conſideremus breuiter quæ potiſſimùm naturæ myſteria per mathematicas imagines ſubintelligat. Principio quod in ſacris literis legitur, Deum omnia in numero, menſura, pondere perfeciſſe, manifeſtè tangitur à Platone, numeros, menſuras, ſolida in medium adducente. Per ſolida enim compræhendit & pondera, quæ etiam ſignificat, vbi poſt dimenſiones commemorat vires inclinationum, quaſi ponderum cauſas. Per numeros quidem intelligi vult ipſas rerum naturalium ſpecies formaſque ſubſtantiales: quas etiam Ariſtoteles numeris comparauit. Per menſuras autem certas inſtrumentaléſque figuras, vel magnitudines ſpeciebus certis accommodatas. Per ſolida denique atque vires, ſignificat qualitates, & quæ cum molibus penitus protenduntur, & præſtant motionibus actionibuſque momentum. Iudicant autem omnes in vniuerſo, tum rerum ſpecies, tum ſpecierum figuras magnitudinéſque, tum qualitates, geometrica inuicem & muſica proportione compoſitas: vt qua ratione infimæ à mediis, eadem mediæ à ſuperioribus excedantur. Item per numeros deſignat medium arithmeticum, quod numerorum paritate conſiſtit. Per dimenſiones atque menſuras medium geometricum, quod in rationis proportioniſque identitate locatur. Per pondera & vires, medium muſicum: quod in portionis æqualitate vel ſimilitudine ſitum, velocitatem tarditatemque motionum, & acumen grauitatémque vocum virtute compræhendit.

* * *

entis fontem eſſe quadruplicem. Ex hoc nimirũ fonte manat quaternarius elementorum numerus. Hinc quadruplicitas in cœlo quadruplex. Hinc ſub cœlo tempora quatuor. Hinc ſub tempore quatuor humores, complexiones, affectus. Hinc ſuper tempus quatuor virtutes ſurgunt. Hinc in æternitate quatuor exempla virtutum.

Secunda ad idem probandum diſcuſſio.

CAP. XXI.

D PRæterea niſi vererer partim prolixitatem, partim etiam nouitatem, recenſerem mira quædam Iamblichi & Syriani Proculique commenta, gradus quatuor ſuper mundum ſupernum conſtituentium, ſcilicet vnum terminum, infinitudinem, mixtionem. Proinde ſupernum mundum, id eſt primam intelligibilémque mentem poſt eam ponentium mentem mundúmque partim intelligibilem, partim quoque intellectualem: poſt hanc intellectualem ſimpliciter mentem atque mundum. Quarto vero loco mentem iam mundúmque animalem, ſenſibilis mundi ducem. Item ſupremam mentem & ſuſpicere quatuor illa, vnum ſcilicet ter- E minumque, & infinitatem atque mixtionem, & habere ſuapte natura quatuor: videlicet hinc quidem vnitatem, inde verò eſſentiam. Rurſus vnitatem eſſentialem, & eſſentiã vniformẽ, atque omnes omnino rerũ ideas quadruplicis ſimiliter naturæ participes. Item mentem ipſam intellectualem Iouialemque mundi opificem in fabricando mundo ſuſpicere in mentem intelligibilem atque ſupremam velut exemplar, & in bonum veluti finem. Et quia ratione in mundo intelligibili, quod & ipſum ens ipſumque viuens nominant, principia & ideas ſuſcipit naturæ quadruplicis, in quatuor ſimiliter plagas digerere mundum. Quarum prima à primo cœlo, poſtque cœlũ per ignis F ſphæram vſque ad aeris principium protẽdatur. Secũda inde ad aërem vſque mediũ. Tertia inde ad terram. Quarta verò ſit terra: atque huiuſmodi partitioni quatuor in qualibet plaga reſpondeant exercitus rationalium habitantium, deorum ſcilicet mundanorum, item angelorum, deinde dæmonum, poſtremò

plexio quædam ſphæræ ſolidæ ſimilis, tum materiale, id eſt, ex forma atque materia, cubo ſimilior. Quod ergo ait inter duo plana vnum ſufficere medium, intellige inter duas formas medium vnicum ſatisfacere, id eſt, formale. Formæ enim cum formis deinceps vbi per extrema ſui ſeſe contingunt, vno quodam formali medio congruunt, vtrinque partim quidem conueniente, partim etiam differente. At verò quod inquit, ſolida ſolidis medio duplici copulari, ſignificat inter compoſita naturalia duo diuerſæ naturæ gemina media interponi. Quorum alterũ quidem formale ſit, alterũ verò materiale. In quolibet enim compoſito, hinc principalis forma, inde accommodatum formæ ſubiectum conſideratur. Hinc efficitur, vt inter diuerſa compoſita conſurgat diſcrepantia duplex: altera quidem magis ratione formæ, altera verò magis ratione ſubiecti.

Quarta ad idem diſcuſſio, & de viribus proportionibúſque elementorum.

CAP. XXIII.

EAdem hæc alia inſuper ratione corroborantur, ſi à quatrinitatibus modò deſcriptis, ad quatrinitatem ſphæræ deſcendas. in hac vtique conſideratur & natura medij, conſideratur & natura circunferentiæ, longiſſimè inter ſe diſtantes tam proprietate quàm ſitu. Conſideratur inſuper hinc quidem ſpatium quatenus propria virtus centri porrigitur: inde verò ſpatium, quatenus propria magis circumferentiæ vis protenditur. Hinc quatuor computantur plagæ mundi, & quatuor ſimiliter elementa.

	A ſubſtantia,	A virtute,	Ab actione.
Ignis,	ſubtilis,	acutus,	mobilis.
Aër,	ſubtilis,	obtuſus,	mobilis.
Aqua,	craſſa,	obtuſa,	mobilis.
Terra,	craſſa,	obtuſa,	immobilis.

Alia poſitio earundem.

Ignis,	acutus,	ſubtilis,	mobilis.
Aër,	obtuſus,	ſubtilis,	mobilis.
Aqua,	obtuſa,	craſſa,	mobilis.
Terra,	obtuſa,	craſſa,	immobilis.

Quorum quod incircumferentia ponitur natura m e-
C in qualitate quidem vna congrueret cum extremis, in altera verò differret. At quoniam tres inuicem oppoſitas habent duobus, vt vinciantur, opus eſt medijs: quorum vtrunque cum proximo quidem, tum extremo, tum medio duplici conueniat qualitate, in vnica diſcrepet: cum remoto verò extremo, in vna quidē congruat, ſed differat in duabus. Sic vtique ignem ſequitur aer, in ſubtilitate & mobilitate igni perſimilis: ſed quadam virtutis obtuſitate diſſimilis, in qua etiam vnica quodammodo cum terra conſentit: cum aqua verò duabus, ſcilicet obtuſitate atque mobilitate. Aqua ſequitur aerem in duabus his aeri ſimilis: ſed vna ſimilis igni, ſcilicet mobilitate duntaxat: at diſſimilis
D igni duabus, craſſitudine obtuſitatéque ſimul: diſſimilis terræ mobilitate quadam, ſed craſſitudine obtuſitatéque ſimilis. Profectò quòd ignis ad terram analogia quadam, id eſt rationis ſimilitudine atque proportione comparabilis ſit, apparet. Quemadmodum enim ſe habet ſubtilitas ignis ad terream craſſitudinem: ſic ignis acumen ad obtuſitatem terræ: ſic iterum ad immobilitatem terræ mobilitas ignis. Quòd etiam comparabilis ſit, ſed potiori aliqua ratione, ignis, ad aerem: aer ad aquam: aqua ad terram: ex conſenſione qualitatum eſt manifeſtum. Videtur autem elementi proximi quidem ad proximum conuenientia ad diſcrepan-
E tiam eſſe dupla: ad remotum verò contrà, dupla eſſe ad conuenientiam diſcrepantia. Videtur ignis aere duplo ſubtilior, triplo mobilior, quadruplo verò acutior. Itē aer aqua acutior duplo, triplo mobilior, quadruplo eſſe ſubtilior. Rurſus aqua quàm terra acutior duplo, triplo ſubtilior, quadruplo ad motum eſſe paratior. Procedere verò inter cognata ad quadruplam vſque proportionem duntaxat apud muſicos eſt conceſſum. Longiori enim progreſſione aures offendũtur. Quinetiam in his perfectæ rationes muſicæ continentur. In his vtique per tres qualitates quaſi per trinas dimẽſiones, & ſolida quædam, ter quoque ſolidéque ad ſolida vſque procedimus. Nam per duplam quarto gra-
F du ad octo peruenimus: qui primus eſt ſolidus. Item per triplas quarto ſimiliter gradu ad vigintiſeptem: qui ſolidus eſt ſecundus. Rurſus per quadruplas rationes, quarto denique loco ad ſexaginta quatuor, qui tertium inter ſolidos numeros obtinet locum, octo enim à binario ſolidè, id eſt, ter accepto, ſiue ducto:

EX his quatuor elementis geometrica & muſica inuicem ratione coniunctis, vniuerſum mundum eſſe compoſitum Pythagorici Platoniciq; omnes exiſtimant: ita tamen, vt conſonantia horum in cœlo nullam vnquam diſſonantiam patiatur: ſub cœlo autem, diſſonantia quædam alicubi oriri videatur interdum: ſed ſtatim per ſuperiorem concentum in formam conſonantem mirabiliter redigantur. Eſſe vtiq; elementa hæc ſub luna, nemo negabit. Eſſe verò in cœlo, phyſici nonnulli negabunt. Sed iſti audiant metaphyſicos precor, probantes elementa per ideas ſuas eſſe in ipſo mundi opifice: eſſe inde in anima mundi per rationes ſuas: eſſe in natura per ſemina. Ergo & in cœlo per virtutes: & ſub cœlo per formas. Quo enim pacto à cauſis cœlo ſuperioribus elementorum naturæ tranſeunt infra cœlum: & ibi quidem protinus nutaturæ, niſi virtutes horum moderatrices cœlo interim infundantur? Quinimo ſicut agricola quidem nõ regit architectum, quoniam architecturæ nullas continet rationes: geometra verò has poſſidens, regit illũ: ſic & cœlum niſi elementorum elementaliúmque compræhendat vires, hæc gubernabit nunquam: gubernans verò complectitur: imò complectendo gubernat. Audiant & aſtronomos tam in ſignis quàm in planetis naturas deſignantes elementorum, & effectu probantes. Audiant denique ſacras literas ponentes ſæpe in cœlis aquas: ponentes terram quoque viuentiũ. Quòd ſi duo hæc ibi cœleſtium diſſimiliora ponũtur: multo magis ignis & aer cœleſtium ſimiliores ibidem à ſacris literis collocantur. Reſpondebunt, vt arbitror, aliqui: vires illic quidem elementorum excellentiſſimas per modum cauſæ ponendas eſſe: in ſphæris autẽ elementorum ſub luna naturas eorum ſecundum formam: in compoſitis tandem participatione quadam: ſed naturas ipſas elementorum in cœlo eſſe negabunt. Ad hæc adducent Platonici virtutes vbique proprias in propria natura fundari. Itaque ſi ſunt horum virtutes in cœlo, eſſe quoque naturas, ſed quemadmodum virtutes illic in genere quodam longè his excellentiore conſiſtunt: ita naturas in excellentiore: imò, vt rectius loquar, excellentiſſimo. Et naturam illam ignis eminentiſſimam præbere cœlo ſenſibile lumen, viui-

C ob tenuiſſimam mobiliſſimámque naturam continuo diſpergatur: terram quoque per ſe torpentem, ignis conſortio actionem vitámque nanciſci. Quòd ſi extrema miſcentur, nimirum & media medijs extremiſque miſceri. Item ſi tanta eſt infra Lunam vnio, ſuper Lunam eſſe multo maiorem: ſed terræ ſoliditatem ſiue ſtabilitatem illic abſque craſſitudine in vaporea quaſi forma regnare. Rurſus æquabilitatem lenitatémque aquæ procul à lapſu: agilitatem aeris ab effluxu ſeorſum: efficaciam ignis in lumine ſalubríque calore intelligentiæ vitæque perſimili dominari, ſeorſum ab ea combuſtione ad quam efficiendam apud nos cogitur, tum lumen inter con-

D caua repercuſſum, tum calor igneus aſpera quadam materia, & mordaci cõcluſus. qui certè quatenus à terrena craſſitudine ſoluitur, eatenus lucet purius, caletque ſalubrius. Ergo vnà cum Heraclito & Empedocle dicemus ignis ipſius qui in idea eſt, intellectuale lumen, in cœlo quidem viſibile lumen ad oculos emicare: ſub cœlo autem in æthere puram ipſius & innoxiam vigere flammam: in terra verò carbonem in aſpera materia comburentem. Dicemus poſtremò cum Orpheo eſſe inſuper apud inferos quatuor elementa: Pyriphlegethontem, Acherõtem, & Oceanum, & Cocytum. Dicemus cum Platone: quemadmodum in Archetypo mundo omnia ſunt in omnibus, ita in hoc

E imaginario mundo omnia in omnibus eſſe: ſed pro natura ſuſcipientium vbique ſingula ſuſcipi: vt cœleſtia in elementis elementalia ſint, elementa in cœlo cœleſtia: atque tantam eſſe cœleſtis regionis ſuper alias excellentiam, vt cœleſtis ignis præter elementalem ignem triáque reliqua elementa dici quintum valeat elementum. Hinc mundos quinque appellari poſſe ait. Siquidem omnia rerum genera in quolibet horum quinque ſint pro ſua cuiuſque natura. Concludemus denique concordiam inter Moyſen & Platonem: quem Numerius alterum cognominat Moyſen. Quod enim Moyſes ait, In principio fecit Deus

F cœlum & terram: Plato ait, Deus primo ignem fecit & terram, ignem intelligens præcipuè cœlum. Principio enim in ſphæra mundi centrum conſiderauit & ambitum. Reliqua horum gratia interiecit.

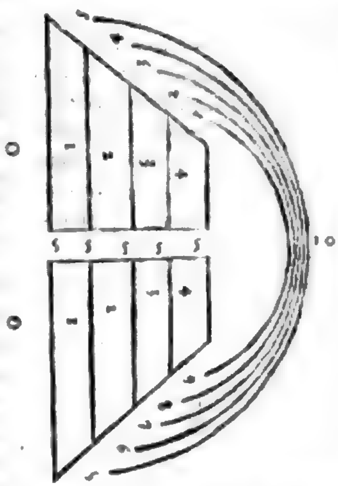
centro foret ſimilior, eóque commodius frueretur. Moueri autem ſuperiora, vt varia ſemper pro motionis varietate producerent. Neque negent aliqui cœlum eſſe calidum, ſed negent potius eſſe vrens. Neque dicant ſolis lumen ſola repercuſſione calefacere, ſed ſola comburere. Nam Lunæ radii repercuſsi nihil calefaciunt, cùm in ea virtus aquea dominetur. Calefaciunt autem Solis radii ſalubriter pro ignea ſolis viuificáque natura. Neque obiiciant ex tardiori Lunæ motu contingere, ne Lunæ radij calefaciant. Nam etſi ponitur eſſe tardior, tamen tanto propinquior eſt quàm Sol hominibus, vt debeat ſi non tantum, aliquantum tamen calefacere, ſi repercuſsione duntaxat proueniat calefactio. Neque adducant æſtum eſſe ignis proprium. Siquidem quo minus alienæ miſcetur materiæ, minus vrit. Sed dicant lumen ignis proprium. Quo enim purius, eo lucidius: licet oculis quibuſdam non manifeſtius: & lucet longius quàm calefaciat, & prius illuminat, & momento, & calorem largitur calefacto poſt ignem ad tempus ſeruante calorem: lumen verò largitur nulli, vtpote ſibi proprium. Siquidem abeunte igne, ſimul abit & lumen.

De ſpiritu mundi, id eſt, de intellectu & anima, & intelligentia, & natura.

CAP. XXVI.

POſtquam verò tractauit, quemadmodum Deus corpus conſtruxit mundanum, deinceps quemadmodum mundanam animam temperauit, aggreditur diſputandum. Oſtendit interea ſe ante oculos poſuiſſe prius & informem molem quàm formatam, & mox formatam quodammodo prius quàm animatam: non quia vel informitas ante formationem fuerit, vel formatio corporalis ante animam, ſed vt cognoſceremus tam formabilem naturam formationis corporeæ gratia, quàm corpoream formationem gratia animæ tanquam finis, eſſe diuinitus inſtitutam. Volens itaque Deus opus perfectum facere, viuum & intellectualem effecit mundum: atque vt ex ipſo ſpiritu & materia mundi commodius animal vnum connecteretur, materiam diſtinxit in quatuor, vt diximus, elementa, quaſi animalis huius humores, quia & ſpiritum partim & temporalis. Proinde quatuor vitæ ſecundum quadruplicem mundi ſpiritum numerantur Saturnia quidem vita in intellectu ſuſpiciente patrem ſuum cœlum, id eſt, deum cœli fabrum Iouialis autem in intelligentia ad actionem iam mobilem declinante. Venerea in animali virtute iam amante materiam. Dionyſiaca in natura quaſi ebria, id eſt, immerſa materiæ. Præterea ſenſus ſimili ratione quatuor in vniuerſo connumerantur. Primus vtique ſenſus in anima mundi, communis inquam ſenſus, & vnus, id eſt, imaginaria quædam virtus ſic intelligentiam eius comitans, & formas rerum particulares attingens, vt il-
D la vniuerſales: attingens inquam intrinſecus: ideóque nullis indiget inſtrumentis, neque extrà procedit vſquam, neque patitur. Secundus verò ſenſus in animabus ſphærarum eſt atque ſtellarum, communis certè impatibiliſque ſimiliter, ſed extra procedens. Tertius in particularibus animabus, vltra vim communem iam per inſtrumenta ſingula diſtributus, & extrà ſe porrigens, atque à paſsione exoriens, ſed deſinens in iudicium. Quartum denique ſenſum Pythagorici concedunt plantis, imò ſenſus ſimulachrum, & id quidem ſtupidum, nullum iam habens iudicium qualitatis, ſed in ſola poſitum paſsione voluptatis cuiuſdam atque
E doloris. Senſus primus intellectum repræſentat: Secundus intelligentiam: Tertius vim animalem: Quartus denique naturalem. Meminiſſe verò oportet ipſam mundi materiam, neque aliter ſuſcipere animam quàm per naturam, neque aliter intelligentiam quàm per animam, neque aliter intellectum quàm per intelligentiam. Quemadmodum per terram accipit aquam, per hanc aerem, per hunc & ignẽ. Cæterùm quod deinceps his ſimile ſequitur, animaduerte. Ait enim: Deus animam in medio poſuit, eámque inde extendit per totum, ac demum per ipſam extrinſeca mundi protexit. Primò quidem ſignificat a-
F nimam & implere totam mundi molem, aliis ſcilicet virtutibus alias mundi partes moderantem, & ſuprema ſui circa mundum virtute, id eſt, intellectuali prouidentia, mundum exuperare. Quòd autem virtus animæ ab ipſo medio porrigatur per vniuerſum, bis per quatuor gradus exponitur. Primò quidẽ à media terra paſſim virtutem connectendi protendit, à media aqua

Nam ad nomina magis propria iam properamus. Principio quinarium numerum compoſitioni partitionique animæ conuenire tribus de cauſis arbitramur. Prima, quia ſicut quinarius ex primo pari primóque impari conſtat, ſic anima ex diuidua indiuiduáque natura. Scis autem parem numerum appellari diuiduum, imparem verò indiuiſibilem, quoniam in partes æquales diuidi nequit. Secunda, quoniam genera etiã quibus à Deo componuntur omnia, per quinque diſtribuuntur. Sunt enim eſſentia, idem alterum, ſtatus, motus. Animam verò velut omnium mediam, præcipua quadam ratione ex ipſis quinque omnium generibus compoſitam arbitrantur. Tertia. quia cùm anima ſit medium vniuerſi, naturaliter quinarium ſuſcipit, vniuerſi numeri medium. Eſt enim quinarius perfectum denarij medium. Nam quũ quinquies rite denariũ diuidamus, medium eſt æquè diſtans in qualibet diuiſione quinari⁹. Primò quidem ſi decem in nouẽ diuiſeris atque vnum, videbis quinarium inter vnũ nouémque eſſe medium pariter vtrinque diſtans. Si ſecundo in octo atque duo partiri decem volueris, rurſus quinarium æquale inter hæc medium reportabis. Si tertio in ſeptem atque tria, vel quarto in ſex & quatuor, iterum medium verùm accipies inter extrema quinariũ. Medium vbique dicimus Arithmeticum. Quòd autem quinto decem partitus in quinque atque quinque, medium quinarium habeas, dictu ſuperuacuum eſt. Quas ob res Plato in diſtributione vniuerſi, tum corporis, vt ita dixerim animabilis, tum animi, quinque potiſſimùm capita adducit in medium. Nam vtrobique primùm agit de ipſa rei ipſius, vt ita dixerim, ſubſiſtentia atque fundamento, ſiue corporis inquam, ſiue animæ. Secundo de partium vtriuſque concordia. Tertiò de ſpecie ex partiũ concordia reſultante. Quar-

ſaltem per mundi corpora ſparſam, vita cum corpore mundi extenſam mobiliterque agentem. Vbi verò ait C intellectualem, intelligit intellectus angelicos, qui propriè regendis ſphæris præfecti, & indiuiſibiles ſunt ſecundum locum, & immutabiles ſecundum tempus, oppoſito ſe modo habentes, atque naturalis vita formáque corporea diuiſibilis atque mutabilis. At vbi ait animatum, ſignificat ipſam animæ mundanę ſubſtantiam, cuius eſſentia quidem, & indiuiſibilis eſt, & immutabilis. vt intellectus. Dici tamen poteſt quodammodo diuiſibilis atque mobilis, quia fons proprius eſt virium quarundam ad diuiſibilia & mobilia declinantium. Virtus autem actióque partim indiuidua & immobilis, quatenus congruit cum diuinis, & ſtabiliter agit: partim verò & diuiſibilis eſt quodammodo, D tum quia multiplex, tum quia ad corpus multiplex diuiſúmque declinat. & mobilis, quia temporaliter operatur. Hanc itaque animam appellat eſſentiæ ſpeciem tertiam, inter indiuidua æternáque, ac rurſus diuidua atque temporalia mediam. Quod autem vbi mundum denominat intellectualem, ſignificare velit intellectus angelicos, ex eo probatur, quòd mundi corpus per vitam paratur ad intellectum. ergo quemadmodum ſe habet ad vitam, ſimiliter ad intellectum. Itaque ſicut non ſolùm habet naturalem vitam in materia mundi iacentem, ſed vitam etiam animalem, id eſt animam in ſe exiſtentem: ita non modò habet E intellectualem qualitatem infuſam animæ, verumetiam intellectualem ſubſtantiam in ſeipſa manentem. Vbique enim qualitates certæ ad certas ſubſtantias reducuntur, vt quemadmodum vitalis qualitas ad vitalem ſubſtantiam, ita intellectualis quoque qualitas ad intellectualem ſubſtantiam referatur. Componit autem animum quinque potiſſimùm modis. Primus ſcilicet ex ipſis quinque rerum generibus. Item ex numeris. Tertio ex concentibus numeroſis. Quarto ex initiis figurarum. Quinto ex principiis motionum, videlicet vt poſſidens metaphyſicorum mathematicorúmque rationes, ita cuncta cognoſcat, ſcilicet eſſẽtias, numeros, concentus figuráſque & motus. Itẽ quatenus F anima diuinis cognata eſt, ex rerũ generibus quæ primò diuinis inſunt, dicit eſſe compoſitã. Quatenus cognata eſt naturalibus, miſcet eam figuris & motibus. Quatenus autem inter vtraque medium obtinet, numeroſis eam concentibus rationibúſque contemperat. Quinque verò illa, ſcilicet eſſentiam, idem, al-

bant, hic viciſsim iam ſuperantur. In anima potiſſimum æqualis euadit ſingulorum ad ſingula temperatio, vt non immeritò, hanc præcipue, tum rerum mediam, tum muſicis rationibus temperatam eſſe velint. Congruunt animæ mathematica. vtraque enim inter diuina & naturalia media iudicantur. Congruunt muſici numeri animæ plurimum. Mobiles enim ſunt, proptéreaque animam, quæ eſt principium motionis, ritè ſignificant. Non ſolùm verò per numeros, ſed etiam per figuras deſcribitur anima: vt per numeros quidem incorporea cogitetur, per figuras autem cognoſcatur ad corpora naturaliter declinare. Cōuenit triangulus animæ. Quia ſicut triangulus ab vno angulo in duos protenditur, ſic anima ab indiuidua diuinaque ſubſtantia profluens, in naturam corporis labitur penitus diuiſibilem: ac ſi cum diuinis conferatur, diuiſa videtur. Quæ enim illa per vnam & ſtabilem virtutem agunt, atque ſubito, hæc per plures mutabiléſque vires actionéſque peragit, ac temporis interuallis. Si autem conferatur cum naturalibus, indiuiſa cenſetur. Non enim alibi habet partes alias loco diſiunctas, vt illa, ſed eſt in qualibet totius parte tota: neque omnia mobiliter tempóreque perſequitur, ſicut illa, ſed nonnihil etiam ſubitò conſequitur, æternéque poſſidet. Licet in hoc inſuper animam cum triangulo comparare, quòd triangulus prima figura eſt earum quę pluribus conſtantes lineis producuntur in rectum. Anima ſimiliter prima omnium in plures diſtribuitur vires, quę in ipſa intelligentiæ ſubiguntur: ac produci videtur in rectum, dum à diuinitate labitur in naturam. In quo quidem deſcenſu ab intelligentia ſumma in tres profluit vires inferiores, id eſt in diſcurſum quendam rationalem, in ſenſum, in vegetandi virtutem. Quemadmodum & triangulus à ſigno productus, in tres deducitur angulos. Dico autem animam ex omniū genere primam, & ex pluribus quodámodo viribus commiſceri, & in rectum, vt ita dixerim, cadere. Mens enim angelica ſuper animam inferioribus intra ſe nullis indiget viribus, ſed pura mēs eſt, totáque mens atque ſufficiens. Item ad inferiora nō vergit, ſed in diuinitatem ſolam: vnde eſt, circuli more conuertitur. Idéoque eius actio circulo comparatur. Vna enim actio eſt & æqualis: ſicut ex vna & æquali linea circulus, & mira quædam

C ſanguinitate, ſed affinitate conſentit, quodammodo ſimilis figuratur. Deinde quia media rerum eſt, meritò & ex omnibus componitur, & concorditer cuncta deuincit: idéoque cuidam vel concordiæ, vel concorditer compoſito comparatur: pręſertim quoniam quæ in natura inter ſe pugnant, anima conciliat inuicem, conciliata connectit, connexa conſeruat. Itaque non iniuria concordia quædam ſubſtantialis, ſiue ſubſtantia maximè concors indiſſolubiliſque anima iudicatur. At cum illa etiam quæ cæteris ſenſibus appræhenduntur, ſæpiſſime concorditer compoſita ſint, quærebatur tertio, cur Plato concordiæ potiſſimum muſicæ ſimilem expreſſerit animam. Reſpondetur ad

D hæc: Muſicam conſonantiam in elemento fieri omniū medio, pérque motum, & hūc quidem orbicularem ad aures peruenire, vt non mirum ſit eam animæ conuenire, tum mediæ rerū, tum motionis principio in circuitum reuolubili. Adde quòd concentus potiſſimum inter illa quæ ſentiuntur quaſi animatus, affectum ſenſuumque cogitationem animæ, ſiue canentis, ſiue ſonantis perfert in animos audientes: idéoque in primis cum animo congruit. præterea quæ ad viſum quidem ſpectant, & ſi pura quodam modo ſunt, tamen abſque motionis efficacia, & per imaginem ſolam abſque rei natura ſæpius appræhenduntur: ideo parum admodum mouere animos ſolent. Quæ

E verò ad olfactum, guſtum, tactum, quaſi valde materialia potius inſtrumenta ſenſuum titillant, quàm animi intima penetrent. Concentus autem per aeream naturam in motu poſitam mouet corpus: per purificatum aerem concitat ſpiritum aereum animæ corporíſque nodum: per affectum, afficit ſenſum ſimul & animum: per ſignificationem agit in mentem: denique per ipſum ſubtilis aeris motum penetrat vehementer: per cōtemplationē lambit ſuauiter: per conformem qualitatem mira quadam voluptate perfundit: per naturam, tam ſpiritalem quàm materialem, totum ſimul rapit & ſibi vendicat hominem. Et pro-

F fectò ſi quis tanta Muſarum arte diligentiaque concentus offeret auditui, quanta naturæ artiſue cura vel ſapores guſtui, vel mollia tactui offeruntur, proculdubio cognoſceremus Apollinem multo magis animum rapere melodia, quàm vel Bacchus vino guſtum vel Venus pruritu tactum ſoleat occupare. Accidit

Propoſitiones, & proportiones ad muſicam Pythagoricam & Platonicam pertinentes.

CAP. XXIX.

PHthongum, id eſt ſonum melodiis aptum, vocãt, quo & grauiorem & acutiorem facilè quis edere poſſit, vt neque tam profundus remiſſuſque ſit, vt ſit ſilentio ſimilis, neq; tã altus & intentus vt perſtrepat. Grauem ſonum motu remiſſo & tardo, acutum intentiore & velociore creari putant. Quemadmodũ verò remiſſus admodũ, & tardiſſimus motus ad quietem quaſi videtur accedere, ſit ſonus grauiſſimus ad ſilentium. Rurſus ſicut vehementiſſimus celerrimúſque motus ad violentiam, ſic ad offenſionem ſonitus acutiſſimus. Interualla verò ſonorum appellant certos exceſſus inter eos in acumine grauitateque mutuos. Compoſitiones autem congruentium ſonorum ex opportunis proportionibus conſonantium coniunctiones. Coaptationes quoq; fidium in muſicis inſtrumentis, ſiue in vnico tetrachordo, quale & inuenit Mercurius, & Orpheus confirmauit, ſiue in duobus tetrachordis per chordas ſeptem vnà coniunctis, qualia Terpander dicitur effeciſſe, ſiue in geminis tetrachordis per chordas octo diſpoſitis atq; diſiunctis, quorum Lycaonem Samium fuiſſe aſſerunt autorem, ſiue in tetrachordis quatuor coniunctis, atq; ex fidibus quindecim, Græcorum tandẽ omniũ approbatione conſtantibus. In his omnibus tetrachordis gradatim diateſſaron reſonat conſonantia. Iam verò poſt ſonorum, interuallorum, compoſitionum mentionem ad proportiones, ex quibus fiunt conſonantiæ, procedamus. Proportionem æqualitatis nominant, quæ fit inter terminos omnino inter ſe pares & æquales, vt inter vnum hoc, atque illud, & cubitum atque cubitum. Inæqualitatis autem quæ inter impares vel inæquales, vt inter vnum atque duo, & cubitum atque bicubitum. Et hæc quidem altera maioris inæqualitatis, vt dupla: altera verò minoris, vt ſubdupla. Præterea proportionem inæqualitatis triplicem in præſentia conſiderare debemus. Primam quidem, quam multiplicem nominant, vt duplam, triplam, quadruplam: quæ per

ra. Accepta enim bis, metitur binariũ: ter accepta, ternarium. Sed inter quinarium & ternarium differentia eſt binarius: hic autem non poteſt aliquoties acceptus vel ternarium vel quinarium vllo pacto metiri. Proportio verò prima concentibus accommodatiſſima eſt. Non enim diuidit, ſed & multiplicando reſtituit, & reſtituendo multiplicat. Neque quærit aliunde menſuram, vt ſuperparticularis, ſed minor terminus maiorem metitur, in dupla bis, in tripla ter replicatus. Neq; ab integritate, neque à ſimplicitate cadit. Superparticularis autem ab integritate quidem labitur: diuidit enim, ſed ſeruat ſimplicitatem: per vnã enim quandam diuidit partem. Superpartiens verò non modò amittit integritatem, ſed etiam ſimplicitatem, vbi plures commiſcet partes, in vnum quiddam reſtitutioni totius ineptum. Idcirco hæc à conſonantia diſſonat, duę verò ſuperiores conſonant, magis autẽ multiplex, maximè dupla. Nempe in hac non videtur aliud propriè aliud ſuperare, ſed ſuperari quodlibet à ſeipſo. Nam in dupla binarius ſuperat vnum vno. Quaternarius binarium binario, ſimiliterq; deinceps. Adde quòd prima eſt inter primos numerorum terminos, vnitatem ſcilicet binariúmque, progenita. Progenita inquam ſola, abſq; aliarum commercio, quaſi libera, & ab omnibus abſoluta. Tripla verò, dum inter vnũ oritur atq; tria, ſociam habet ſeſquitertiam ſimul inter duo triáq; naſcẽtem. Quadrupla quoque videtur ſeſquitertiæ commiſceri. Nam cùm primùm quadrupla naſcitur quatuor inter & vnum, oritur ſimul & ſeſquitertia quatuor inter & tria. Item dupla proximè oritur ab ipſa ęqualitatis proportione, ab hac tripla & ſeſquialtera. Item à tripla, quadrupla & ſeſquitertia naſcitur, aliæque ſimiliter. Quod quidem, niſi prolixitatem vererer, perſpicuè demonſtrarem. Ad duplam igitur tanquam ad principium atque finem omnes alię rediguntur, cámque vel diuidunt, vel multiplicant. Dupla enim prima integra, ſimplex abſoluta & æqualiſſima eſt, vt nõ mirum ſit conſonantiam ex hac ipſa naſcentem eſſe omnium perfectiſſimam, & appellari Diapaſon, quia & ipſa per omnia protendatur, & omnes proportiones reducantur ad ipſam. Verùm antequam conſonantias proſequar, admonendi ſumus, quem Græci Logon

D E F

ſuperparticularis: quando videlicet ita comparamus, ſicut ſe habent tria ad nouem, ita nouem ad ſeptem atque viginti, nam vtrobique tripla. Item quod eſt nouenarius iuxta ſenarium, idem eſt ſenarius iuxta quaternarium. Nam & hic & ibi eſt proportio ſeſquialtera. Denique proportionem harmonicam in quadam ſimilitudine collocant, per quam tribus terminis in ordinem poſitis, ſicut maximus terminus aſpicit minimum, ſimiliter differentia inter terminos maior minorem reſpicit differentiam. Si enim ponas tria, quatuor, ſex, differentia inter ſex & quatuor eſt binarius: differentia inter quatuor & tria, vnitas. ſicut autem inter ſex & tria dupla ratio eſt, ita inter duo & vnum eſt ratio dupla. Viget hic altera quoque ſimilitudo, ſcilicet portionum: Simili nanque extremorum portione medius terminus excedit atque exceditur. Quaternarius enim ſuperatur à ſenario per tertiam ſenarij partem: ſuperat quoque ternarium tertia ternarii parte. In hac vtique artificium verſatur harmonicum, quod proportiones ſuperpartientes quaſi diſgregatas diſſonáſque deuitat, multiplices autem & ſuperparticulares admittit, componẽs duplas ex ſeſquialtera atque ſeſquitertia, per harmonicam qualem diximus rationem concordi varietate gaudentem. Amat verò, quemadmodum dicebamus, comparationes multiplices, necnon ſuperparticulares, ea inſuper ratione, quòd in his tanta eſt ad idem reſtituendum procliuitas, vt quando plures rationis eiuſdem inuicem componuntur, medium in ſe ductum tantũdem multiplicet, quantum extrema ſi inuicem perducãtur. Pone duo, quatuor, octo: ſicut autem bis octo, ſic & quater quatuor ſexdecim procreãt. Itẽ pone, quatuor, ſex, nouẽ: ſicut ergo quater nouẽ, ſic etiam ſexies ſex multiplicant ſex atque triginta. Similiter ſi duo inter extrema media interieceris, puta inter duo atque ſexdecim poſueris quatuor atq; octo. Omnes enim hi deinceps numeri dupla proximum ratione conſpiciunt. Si ergo duo in ſexdecim ducas, tantundem reportabis, ac ſi quatuor in octo perduxeris. Idem contingit in cæteris tam ſuper particularibus quàm multiplicibus. In ſuperpartientibus autem non fit idem. Diſpone tria, quinque, ſeptem. Sicut à ſeptenario ad quinarium eſt habitudo ſuperbipartiẽs, ſic à quinario ad ternarium. Vtrobique enim duæ quædam partes toti inſuper ap-

nantia definitur.

CAP. XXX.

QVemadmodum medici peritiſſimi certos inuicem ſuccos certa quadam ratione commiſcent, per quam in vnam nouámque formam plures atque diuerſæ materiæ coẽant, & vltra vim elementalem, virtutem quoque cœleſtem mirificè nanciſcantur, quod in Mithridatis confectione, & Andromachi theriaca eſt manifeſtũ: ſimiliter artificioſiſſimi Muſici grauiſſimas voces quaſi materias frigidas, voces item acutiſſimas quaſi calidas, rurſus mediocriter graues vt humidas mediocriter, & acutas vt ſiccas, tanta ratione contemperant, vt vna quædam forma fiat ex pluribus, quæ vltra vocalem virtutem conſequatur inſuper & cœleſtem. Quod quidem ex eo quod Democritus Theophraſtúſque aiunt, & Pythagoras effectu probauit, euidenter apparet. nam certis concentibus morbi quidam tam corporis quàm animi mirabiliter curari dicuntur, vt non mirum ſit veteres ſapientes in idem, id eſt, Apollineum numerum tam medicinæ quàm muſicæ originem retuliſſe. Vtraque enim medicina eſt. Sed altera quidem ex corpore animam, altera verò ex anima curat corpus. Accommodatiſſimè etiam Apollini melodiæ fonti vaticinium tribuerunt. Sola enim melodia ab omnibus quotcunque diſtrahunt animum retrahens, contrahit in ſeipſum. in auditum quendam, vt ita loquar, interiorem: quo non voces ſolùm, ſed & rationes vocum percipiuntur: ſedatíſque perturbationibus cœleſti contemperat harmoniæ, diuináque cœlitus effundit oracula. Sed ne quis forſan neget ex acuta grauique voce tertiam fieri communémque vocalem formam, cogitandum eſt graues voces acutis perfectius commiſceri poſſe, quàm ſuccis ſucci permiſceri dicantur. Primò, quia vocales materiæ ob ſubtilitatem ſuam continuúmque motum vniformémque in cunctis corporis aerei qualitatem, facilius conſummatiúſque quàm ſucci & craſſi, & ad motum ineptiores, & qualitatibus admodum diſcrepantes, conflantur in vnum. quòd ſi in vnum, ergo ad vnam nouámq; formam aptius parantur concipiendam. Deinde quoniam inſtrumentũ vocis naturale, intrinſecum, virtuti vitali, animali, rationali quàm proximum atque obedientiſſimum,

percipiantur à ſenſu, & in vnum quendam congrediantur effectum? Conſtat enim idem ex voluptate ſenſus, in quo cùm vna forma fit ex multis, oblectatio plena prouenit ex vna ſimiliter forma, quæ congruè conficiatur ex multis. Hinc fit, vt audire diutius vniſonum tædeat, in quo ſine vlla inæqualitate ſentiatur æqualitas. Fit inſuper, vt diſſonus offendat ſonus, in quo in vnum differentia non conſpirant. ideóque multa perſpicuè diſcernuntur à ſenſu, & ab ipſo quaſi guſtantur vt multa. Guſtantur inquam, quia ſic fermè ad vocum, vt guſtus ad ſaporum afficitur mixtionem. Hinc propheticum illud: Dulciora melle ori meo eloquia tua domine. Denique ſiue graues ſoni acutos abſorbeant, ſiue acuti graues occupent, non prouenit delectatio, & tamen vnio quædam vbique requiritur. Quum verò vnio, vel ex abſorbente, vel ex occupante non placeat, reliquum eſt vt ſola placeat, quæ noua & efficax ex moderata quadam conflatione reſultat. Hinc igitur conſonantia definitur, ſoni grauis & acuti mixtura vniformiter ad aures ſuauitérque accedens. Eſt autem mixtura hæc ei ſimilis, quæ in ſaporibus guſtui ſatisfacit: in quibus ſapor dulcis nimium atque pinguis, voci remiſsiori admodum grauiorique ſimilis iudicatur: ſapor autem acutiſsimus, acutiſſimæ. Sed dulcis ſapor acrimoniæ mixtus, vocem refert moderatè grauem. Mixtus verò ſalſedini vel acumini, mediocriter acutam repræſentare videtur. Ac tum demum permixtio multiplex implet ſenſum, quum non diſcernitur vt multiformis, ſed ſeipſam inſinuat vniformem. Tradunt Phyſici ſonum in orbicularem figuram multis gradatim amplificatam circulis ad aures peruenire, nõ aliter quàm qui in ſtagno ex iactu lapidis ab alto circuli multiplicantur ad littus. Concentum verò ex grauibus acutiſque conflatum, velut vnam formam, & hanc rotundam quidem, ſed oualem illabi auribus arbitrantur. In qua quidem octaua vox quaſi per acutiorem verticem, vocis primæ latitudinem ſibi continuans, ex ſeipſa atque prima vnam iam conflat vocem: atque ſicut oculus oualem rotunditatem tanquam vnam videt figuram, quamuis hinc latam magis, inde minus: ſic auditus vocem ex graui octauáque reſultantem haurit

… eſſe paulò maius dimidio, alterum verò paulò dimidio minus, quod ille Dieſim, Plato Limma vocauit. Quantum verò deficiat hemitonium minus ab integro tono, & à vero hemitonio, Plato in interuallo horum indicat numerorum, ſcilicet inter ducenta quadraginta tria, atque ducenta quinquaginta ſex. Quum enim octaua pars minoris illius numeri ſit triginta, & propè ſemis, hic verò maior numerus ſuper minorem illum addat duntaxat tredecim, neque tonum reddit, neque integrum hemitonium. Animaduertit deinde Pythagoras integram plenámque toni, vt ita dixerim, latitudinem duobus ſonis &
D vno interuallo conſtare: atque ita prima conſonantiæ adeptus eſt elementa. Quarum prima diapaſon extitit, ex prima videlicet proportione, id eſt dupla, reſultans, vbi ſcilicet chorda hæc ſuper illam ex duplo pondere, duplo magis tenta, dum pullarentur ambæ, duplo vehementius citiúſque in ſuam ſeſe recipiens rectitudinem, vocem longè acutiorem viciſſim longè grauiori reddebat, adeo tamen amicam, vt quaſi vnicus appareret ſonus ſeipſo hîc anguſtior, inde amplior. Sonum hunc vbi occurrebat acutior, modulando metitus eſt in octauo altitudinis gradu à graui, connumerato videlicet graui, eſſe locatum: item octo
E quidem ſonis, & interuallis ſeptem, tonis autem ſex fermè conſtare. Præterea vbi inter fides ratio intentionis remiſſioniſque ſeſquitertia erat, inuenit conſonantiam diateſſaron, tonos quidem duos, & hemitonium minus, ſonos autem quatuor, & interualla tria comprehendentem. In ſeſquialtera verò reperit diapente, & in hac tonos tres, & hemitonium minus, ſonos verò quinque & quatuor interualla percepit. Animaduertit deinde diapaſon ex diateſſaron & diapente componi: quia ratio dupla quæ gignit diapaſon, vbi habet medium, ex ſeſquitertia & ſeſquialtera, ex quibus illæ fiunt, conſtituatur. Prima enim dupla medium habens duorum eſt ad quatuor, com-
F poſita ex ſeſquialtera inter tria atque duo, & ex ſeſquitertia inter quatuor atque tria. Sed in habitudine tripla diapaſon diapente conſiderauit, habentem ſonos quidem duodecim, ſed vndecim interualla. Nam diapaſõ quidẽ in dupla, diapente verò in ſeſquialtera ſedẽ habet. At ſeſquialtera duplæ continuata efficit triplã.

etiam vitandi torporis gratia infra ſeſquitertiam ſæpe deſcendere. Vetat ſeſquitertias ſæpe duas continuare, tum quia alioquin diſplicent, tum quia non implent duplam atque diapaſon. Si diſponas nouem, duodecim, ſexdecim, ſeſquitertias quidem duas habes, duplam verò nequaquam: deeſt enim ſeſquioctaua, ſcilicet decem & octo, ad ſexdecim, vt dupla à decem & octo naſcatur ad nouem. Neque libenter geminas continuat ſeſquialteras, hæ nanque continuæ duplam ſuperant ſeſquioctaua. Quod quidem ſi quatuor, ſex, nouem deſcripſeris, depræhendere poteris. Hîc enim duæ ſunt proxime ſeſquialteræ à quatuor vſque ad nouem. Nouenarius autem octonarium, qui duplus eſt ad quatuor, ſeſquioctaua ſuperat portione. Ex hoc apparet potentiam ſeſquialteræ vero duplæ dimidio eſſe maiorem. Ex quo etiam patet potentiam ſeſquitertiæ tantundem dimidio eſſe minorem: quandoquidem ex ambabus dupla creatur. Superatur quidem ſeſquitertia à ſeſquialtera per octauam vnicam portionem. Ab octo enim ad ſex habes ſeſquitertiam, ſed à nouem ad ſex habes ſeſquialteram. At verò à nouem ad octo ſeſquioctauam: & hac ipſa ſeſquioctaua parte compræhendis ſeſquitertiam à ſeſquialtera ſuperari. Meminiſſe verò oportet diateſſaron, id eſt comparationem ſonorum quatuor, ad quartam altitudinem aſcendentium, per ſe quidem auditam non approbari, recipi tamẽ ex eo libenter, quia facilè tono addito fit diapente gratiſſima vocis quintę concordia. item quia ſi cum diapente connectitur, diapaſon conficit omnium perfectiſſimam. Neque verò turbare quenquam debet: quod cùm dixerimus diateſſaron quidem quatuor, diapẽte verò quinque ſonos habere, tamen diapaſon ex vtriſque compoſitam ſonos non plures dicamus habere quàm octo. Nam vbi de compoſitis agimus conſonantiis, ita in quatrichordis inuicem coniugatis fides ipſas diſponimus, ſonóſque continuamus, vt vltimus primæ conſonantiæ ſonus, ſit primus ſecundæ in ipſa compoſitione ſequentis. Hinc ergo res admonet, vt ad ſeptichordum Terpandri regrediamur, in quo quarta chorda bis pulſatur, vt quodammodo euadat octochordum. Quam quidem coniugationem propterea ſecutus, vt arbitror, eſt Terpander, quia multiplicatio vocum manifeſtè inter ſe diſcrepantium ad ſonum vſque ſeptimum au-

C ctos orbes, omnia reuolui in vnum orbem, in ſeipſo eiuſmodi ſeptenarium mirabiliter complectentem. Sed de his alias. Redeamus ad conſonantias, cáſque iam fine quodam proprio concludamus. Hæ quidem tres apud veteres numerantur. Prima Diatonica, in qua quodlibet quadrichordũ per hemitonium minus procedit, & tonum atque tonum: quam tum ſapientes alij, tum Plato vel maximè ante alias comprobant tanquam maximè omnium naturalem. quandoquidem ab hemitonio minore quaſi molli materia ritu naturæ procedit ad validiorem toni materiam, formámque habet ſimplicem, & manſuetam ſimul atque robuſtam. Adde quòd potiſſimum conuenit D quadrichordo, in quo Diateſſaron ex geminis tonis & hemitonio procreatur. Secunda conſonantia, Chromatica nuncupatur, quæ per hemitonium minus atque hemitonium maius, & trihemitonium, diſcurrere conſueuit. ſed hanc vtpote molliorem philoſophi reprobant. Tertia nominatur Harmonica, progrediens per quartam fermè toni partem, rurſuſque per quartam ſimilem atque Ditonum. Hanc quoque non probant ob perceptionis & vſus ſuperſtitioſam difficultatem. Multa verò quæ in preſentia ad eadem ſpectantia prætermittimus, in octauo Epiſtolarum noſtrarum libro diligentius pertractamus.

E

De harmonica animæ compoſitione.

CAP. XXXII.

DEus Animam mundi procreaturus, eam ex indiuidua atque diuidua conſtituit eſſentia. Prima hæc apud Platonem diuiſio, in eſſentiam ſcilicet & indiuiſibilem proprietatem atque diuiſibilem, eſt communiſſima. Nam quod indiuiduum dicit, continet in ſe quod neque ſecundum locum ſecatur in partem extra partem, neque ſecundum tempus à priori diffluit in poſterius. Per primum quidem appellatur idem: per ſecundum ſtatus & ſtabile. Simi- F militer quod diuiduum nũcupatur, in ſeipſo complectitur & quod loco diffunditur, & quod tempore labitur. Per primum quidem appellatur alterum: per ſecundum motus & mobile: motus inquam in naturalibus. Quapropter ſub illa diuiſione quæ dicebat animam ex eſſentia indiuidua & diuidua glomerari, quin-

quoduis in ſeipſo permaneat: quia ex motu conſtat, agnoſcit quali res quæque, & quali ratione dependeat, item qualia & quomodo faciat. Præterea per eſſentiam, dat eſſe rebus: per idem, res ſibi coniungit & aliis: per alterum verò ſeiungit: per ſtatum in natura propria confirmat & ordine: per motum mouet, & efficit vt moueantur & agant. Quamobrem non immeritò Plato in anima fabricanda, rerum omnium genera certa quadam ratione commiſcet. Mixta verò hæc inuicem ait harmonica ratione, non arithmetica, alioquin iniuſta foret alicubi diſtributio: neque geometrica tãtum proportione, alioquin tanta foret æqualitas in mixtura, vt cum extrema corporum diuerſitate proximè conſpirare nõ poſſet. At harmonica ratio variorum ſimilitudine conſtans, & diſſimilia facit ſimilia, & inæqualia cõmuni quadã æqualitate cõnectit. Eiuſmodi autẽ eſt animę, tũ ad ſeipſã tũ corpora qualitas & officiũ. Siue enim agat ſecum ipſa, tã intelligentię, vt ita loquar, identitati quandam miſcet alteritatem, quàm rationis alteritati quandam identitatem. Similiter in imaginatione facit & ſenſu. Siue agat in corpus, in ordine quodam ſtabili quaſi identitate producit motionis alteritatem; quod apparet in cœlo, item ſub cœlo in ipſa generationis alteritate per cõtinuatum ordinem ſeruat identitatem: & vtrobique conſeruat eſſentiam atque reſtituit. Quamobrem deus animam mũdi componens, vtitur harmonica ratione, tum in rerum generibus inuicẽ commiſcẽdis, tum in proportionibus ipſis, quas ab eis accipiebat ad animam componẽdam, tum in animæ viribus ortum eius eueſtigio comitantibus, tum in mundi ſphæris animæ congruentibus. Talem verò mixturam animæ conuenire, Plato non ſolùm rationibus perſcrutatus eſt, ſed etiam coniecturis acceptis à mundo diligenter auſpicatus. Cùm enim mundi corpus, & ſub anima poſitum, & eius gratia factum, & ab ea rectum, motum reformatum contemplaretur, naturæ conſentaneum iudicauit, vt à figura mundi velut imagine, formam quandam eius animæ tanquam exemplar coniectaremus. Quibus itaque proportionibus ſphæras mundi compoſi-

C

ius ratio tripla eſt primæ, hoc eſt vnitatis, ſeſquialtera verò ſecundæ, id eſt binarii. Quarta portio quaternarius, duplus ſecundæ, hoc eſt binarij. Quinta nouenarius, cuius tripla ratio tertiæ, id eſt ternarii. Sexta octonarius, cuius octupla ad primam, id eſt vnitatem, proportio. Septima vigintiſeptem, ratio quidẽ ad nouenarium tripla, vnitatem verò excedens partibus ſex atq; viginti. In his vtique numeris rationes omnes cõpræhẽdit harmonicas. Nã in ſeſquioctaua inter nouẽ & octo proportione, progenuit tonum Muſis nouem obtemperantẽ. in ſeſquialtera inter tria & duo Diapẽ-
D te, gratiam vocis quintę Veneream. In ſeſquitertia inter quatuor atque tria Diateſſaron Mercurialem vocis quartæ naturam ſeſe conſonantiis accommodantem. In dupla, inter duo & vnum, item, inter quatuor & duo, rurſus inter octo & quatuor Diapaſon, id eſt vniuerſam & abſolutam octauæ vocis peperit melodiã, Apollini dedicatam. In tripla inter tria & vnum, item nouem inter & tria, rurſus viginti ſeptem atque nouẽ. Diapaſon Diapente, ideſt octauæ ſimul & quintæ ſonalem compoſuit ſymphoniam. In quadrupla inter quatuor & vnum, & octo atque duo, ſymphoniam contexuit Diſdiapaſon, iterũ per ſonos quindecim A-
E pollini concinentem. Venuſtatem verò, tum vocis tertiæ, principiis inſeruit Diateſſaron, tum vocis ſextę finibus ſubnexuit Diapente: vt delicatiori vocis vtriuſque mollitie. hinc quidem ſecundæ vocis, inde verò ſeptimæ aſperitas leniretur. Ita enim tertia vox, & ſexta ſunt mollitie ſimiles, ſicut ſecunda cadens à prima, item ſeptima degenerans ab octaua, ſunt aſperitate perſimiles. Principio vbi deum ait accepiſſe portiones ſeptem, myſterium tetigit, tum in muſica, tum etiam in natura. In muſica quidem: quoniam ad ſeptimum vſque gradum omnis vocum progreditur diſcrepantia: poſt quem fit ad eandẽ reuolutio. In natura verò, tum quia multa per ſeptenarium in naturalibus tranſiguntur, qua de re cæteri Platonici ſatis
F multa dixerunt: tum quia ſeptenarius vnitatem habet, vt copulam geminæ trinitatis: atque ex his geminis & ſeipſa rurſus explicat trinitatem. Eiuſmodi verò eſt

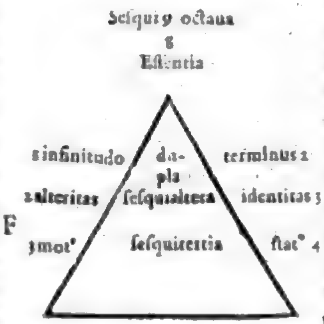
fectus ſunt in cauſis, procedunt ab illis, conuertuntur ad illas. Siue ad animam te contuleris, quæ ſublimes cauſas cum infimis connectit effectibus, aſpicies eam in ſeipſa manentem & declinantem ad effectus, & ad cauſas aſcendentem. Atqui hæc anima triplici ſeptenario regit mundum. Primo quidẽ occultis quibuſdam ſeptem viribus planetarũ in firmamẽto per cauſas dominantium. Secundo ſeptem planetarum formis, in globis ſeptem firmamento ſubiectis. Tertio ſeptem muneribus planetarum, generationem ſub Luna regentibus. Quippe cùm ſub Luna, viuificum quidem lumen Soli, calor autem vrens Marti ſubiiciatur: in terra ſuperficies varia Mercurio, moles autem tota Saturno. At in mediis regnat humor, & aerius quidem obtemperat Ioui, aqueus verò Lunæ, mixtus denique Veneri. Item agentes cauſæ ſequuntur Solem, Materiæ Lunam: Fœcunditas cauſarum agentium Iouem: Materiarum fœcunditas Venerem. Expeditio ad effectum velox Martem atque Mercurium: illum quidem propter vehementiam, hunc autem ob ipſam dexteritatem multiformémque virtutem. Cunctorum verò continuatio permanens Saturno potiſſimùm dedicatur. Cęterùm hic per tres ſeptenarios ordo progreditur à ſeptenariis. qui ſecundum tres animæ mundanę vires diſtribuuntur. In hac enim intelligentiã eſt circulus ſtabilis. Circulus quidem, quia illuc vnde eſt, reflectitur. Stabilis, quia ſubito. Sub intelligentia quaſi ſub firmamento tres ſunt vires, ſcilicet ratio vniuerſalis, imaginatio, vegetatio. In ratione ſunt tres circuli quodam modo mobiles atque temporales. Primus ab anima ad cauſam amandã, atque viciſſim, naturali quodam inſtinctu clàm ita ferente. Secundus à rerum cauſis ad effectus conſiderandos, atque conuerſo. Tertius à formis Ideiſque magis vniuerſalibus ad minus vniuerſales decurſus viciſſimque recurſus. In reliquis duabus animæ viribus omnino ſunt circuli quatuor ſimiliter temporales. in vtraque bini. Primus ad cauſam ſuam reflexio naturalis. Secundus ab eiſdem formis ad eaſdem certa quædam interuallis certis & perpetua reuolutio, per quam & in cœlo configurationum, & ſub cœlo transformationum temporalis & certa reuolutio prouenit. Itaque circuitus generationis neceſſariò cœli circuitum ſequitur: hic verò circuitum ani-

C tum propriam, tum diuinam. Quatrinitas progreſſionem animæ à ſe in materiam quatuor elementorum gradibus digerendam. Septenarius virtutem eius per ſeptem planetarum ſphæras elementa recturam. Octonarius vim per octauam ſphæram planetas gubernaturam. Nouenarius munus animæ octo ſphæras in vnam formam conciliaturum. Viginti ſeptem numeri ſumma, plenitudinem eius omnia in omnibus collecturam. Nam viginti ſeptem ſumma ſupradictos numeros continet, atque ex illis deinceps ordine poſitis, vt cõputanti patet, impletur. Neque ab re pares in figura & impares numeri deſcribuntur, quo per pares quidem natura animæ diuiſibilis, per impares autem

D indiuiſibilis cogitetur, fœminea ſimul virtus, & maſcula. Colliguntur quoque numeri lineares, & ſuperficiales, & ſolidi, vt cognoſcamus animam penetrare per omnia, & amplificari paſſim penitúſque implere. Deſcendit vtrunque figuræ latus ad ſolidum vtrinque numerum. Hinc quidem ad octo inter pares, inde verò inter impares ad ſeptem atque viginti. Vt cogitemus animam vtraque ſolida ſcilicet tam compoſita quàm ſimplicia prorſus implere. Interualla verò numerorum dupla & tripla & reliqua quæ prædiximus, quid propriè in anima ſibi velint, & ſi apud Platonicos adhuc eſt ignotum, licet tamen in præſentia

E forſan hunc in modum, vt ita dicam, vaticinari. Deſcribatur itaque triãgulus iterum, in cuius ſummitate ſit eſſentia. In latere verò vbi numeri impares deſcribebantur, deſignetur infinitudo, & deinceps alteritas atque motus. At in latere vbi diſponebãtur pares, ſit terminus deinde idẽtitas per ordinẽ ſtatuſq; ſequatur. Hic qdẽ ſeptẽ ſimiliter habebimus limites, quorũ anima ſub eadẽ ad ſe inuicẽ ratione forſitã particeps

F fingi poteſt, ſub qua ab initio deſcripti limites numerorũ inuicẽ ſe reſpiciunt, vt anima eiuſmodi proportione tã quinque rerũ genera, quã duo generũ elemẽta, .i. terminũ infinitudinẽq; participet

cernimur. Conteramus igitur hoc pacto, ſcilicet animę vnitatem, eſſentię: Voluntatem infinitudini. Intelligentiam termino: Imaginationem alteritati: Rationem identitati: Generandi vim, motui: Connectendi virtutem, ſtatui. Similéſque ſuperiorum inter has vires, proportiones excogitemus. At ſi æquales in anima proportiones rerum alibi eſſe diximus, non Arithmeticam paritatem, ſed æqualitatem harmonicam intelligi volebamus.

Per interualla ſphærarum Plato interualla rationum inter animæ partes aucupatur.

CAP. XXXIIII.

Qvemadmodum ex imaginis lineamentis ſæpe viuentis formæ lineamenta conijcimus, ſic ex hoc imaginario cœleſtis animæ vultu, quem in ſpeculari materia mundi conſpicimus, veram eius faciem pro viribus coniectamus. Dupla igitur & tripla & cætera interualla in prima numerorum figura deſcripta, Plato inueniri arbitratus in ſphæris, ad animæ partes & vires vnde in ſphæras tranſlata ſunt, retulit. Putauit enim quantum ſpacij à terra vſque ad lunam extat, duplum à terra ad ſolem vſque protendi: quantúmque ab ipſa vſque ad ſolem, triplum ab eadem eſſe ad Venerem. Rurſus quantum à terra ad Venerem, quater tantum ab eadem ad Mercurium. Item quantum ad Mercurij ſtellam ab ipſa terra, nouies tantum à terra ad Martem. Et quantum à terra ad Martem, octies tantum à terra ad Iouem. Quantúmque à terra eſt vſque ad Iouē, ſepties & vicies tātum à terra vſque ad Saturni circum. Hic inter cætera vides grauiores planetas Iouem atque Saturnum vtrinque per ſolidos numeros deſignari. Etſi alibi ex nonnullorū Pythagoricorum opinione, alias interuallorum menſuras recenſui, Platonicas tamen probabiliores exiſtimo. Per hæc autem forſan intelligi poſſunt quæ in decimo de Republica de ſphęris obſcurius inuoluuntur. Item per illa quæ de numerorum proportionúmque virtute tractauimus, cōiectari poſſunt quæ in octauo de Republica, de cœleſti circuitu, & numeris, & proportionib' implicātur.

latus abſoluimus. Deinceps verò triplorum ſpatio conſumemus, procul à ſenario ſecernentes decem & octo, ſenarij triplum, atque inter eos nouem & duodecim deſignemus. Similiter inter decem & octo & quinquaginta quatuor eius triplum, viginti ſeptem & triginta ſex collocemus. Poſtremo à quinquaginta quatuor ad eius triplū, centū ſexaginta duo, per gemina ſimiliter media ſcilicet octoginta vnū centúmque & octo progrediamur. Vt ergo ad primam figuræ huius duplam habitudinem reuertamur, conſideremus inter ſex & duodecim medietates duas, octo ſcilicet atque nouem. Et octonarium quidem inter
D ſex & duodecim ratione harmonica ſe habere. Nam & excedit ſenarium tertia ſenarij portione: & exceditur à duodenario, proportione ſimiliter duodenarij tertia. Item ad ſenarium ſeſquitertius eſt, ſed duodenarius ad ipſum eſt ſeſquialter. Præterea differentia inter duodecim atque octo quaternarius eſt. Differentia verò inter octo atque ſex, binarius. Sic igitur quatuor ad duo ſicut duodecim ad ſex, duplicem continent rationem. In his verò quæ diximus, artificium verſatur harmonicum. Comparemus quoque nouem & ad ſex, per ſeſquialteram, & ad duodecim per ſeſquitertiam qualitatem, & ad o-
E cto per ſeſquioctauam proprietatem qua reſonet tonus: intelligemus profectò hac ipſa ſeſquioctaua duos ſeſquitertios colligari, id eſt, octo ad ſex, nouémque ad duodecim. Neque deeſt medietas his numeris arithmetica: ſiquidem nouenarius ſenarium quidem excedit ternario, & à duodenario pariter ternario ſuperatur. Similiter per rationes eaſdem in duplis ſequentibus procedamus, colligantes duplas quidem per ſeſquitertias & ſeſquialteras: item ſeſquioctauæ proportione ſeſquitertias geminas connectentes. Similiter fermè excepto tono per triplas diſcurrere licet. Quoniam verò ſeſquitertiæ rationes non ſolùm ex duobus tonis fiunt, verumetiam ex hemitonio, &
F hoc quidem minore, cui deeſt ad plenum hemitonium particula quædam: idcirco Plato inquit, in ſeſquitertiis portiunculam quandam eſſe relictam. Cæterùm quidnam ſibi velit in anima figura hæc per ampliores numeros explicata, nondum ſatis videtur à Platonicis explicatum, neque nos in

CAP. XXXVI.

QVod verò ait ipſam generum commixtionem in conſummatione animæ fuiſſe conſumptá, intellige animam à deo proceſſiſſe perfectam, vt ſuam fermè ideam impleuerit. Diuiſio præterea in longum, oſtendit propriũ animæ motum naturaliter eſſe rectum, ſcilicet in ſenſum, & vegetandi ſiue mouendi naturam. Item ob id ſecat in duo, vt oſtendat tum in anima duplicem eſſe rectum motum, ſcilicet ad ſentiendum atque mouendum, tum ab anima in corpore ſimiliter eſſe geminum, ſcilicet vniformem atque multiformem. Interſecat verò lineas duas ad animã figurandam, deinde eas reflectit in gyrum, indicans naturam animæ ex ſe ad rectum motum procliuiorem, ab ipſo deo per intelligentiæ munus circulari motui prorſus accommodari: geminis inquam circulis, firmamento ſcilicet non erranti, ac poſt firmamentum orbibus peruagantium planetarum. Firmamenti quidem circuitus ipſam identitatis intelligentiæque naturam propriè refert. Anfractus autem multiplices planetarum propriè naturam alteritatis inferiorúmque animæ partium repræſentant. Sed ex ipſo interiori animi motu ſimul & tempore, tempus in mundo vnà cum motu conſequitur. Tangit inter hæc pauca quædam atque communia, quæ ad Aſtronomiam pertinent: ſed hæc facilè quiuis vel mediocriter eruditus intelligit, & de his nimis multa Platonici quidam, tum Græci tum Latini, pertractant. Surgit mox quæſtio de ideis ac de generibus animalium mundanorum, de quibus in theologia latiſſimè pertractauimus. Præterea quod de ipſa deorum quorundam dęmonúmque genealogia recenſet, quidnam habeat veriſimilius, in Theologia ſimiliter & alibi declaratur.

Quæ à deo proximè & quæ per media fiant.

CAP. XXXVII.

HActenus patere cuique poteſt, ab intellectu diuino mundi opifice animos, deóſque mundanos & dæmones, & omnes mundi ſphæras, ſpeciéſque ipſas rerum abſque mediis cauſis proceſſiſſe. Quæ autem de materia prima ſit inter Platonicos ambi-

C RAtionalem hominis animam ait à deo ex eiſdem rerum generibus eodem in cratere commixtis, atque mundi animam fuiſſe conflatam. Crater ſignificat ipſam vitæ rationalis ideam. Sed adiungit ex reliquis ſuperioris commixtionis fuiſſe confectam: ſignificans particulares vitas vniuerſali vita inferiores eſſe. Tum verò deus animas, id eſt ſingulos ordines animarum, ſingulis ſtellis accommodat. Adhibet & vehicula, id eſt æthera corpora. Docet & fatales leges, dum animabus infundit formulas idearum, per quas animæ in ſe quandoque conuerſæ, rationes re-

D rum agnoſcere poſſint. Quod autem de animæ deſcenſu fatali atque circuitu inquit, alibi eſt expoſitum. Poſt hæc miniſtri dei fabricam humani corporis proſequuntur, occultis eam vinculis connectentes. Per vincula hæc occulta intellige complexionem hominis eſſe adeò temperatam cœlóque perſimilem, vt vix in ea elementalium qualitatum exceſſus appareat. Subdit deinde circuitus animæ in mole corporis impediri. Hîc tu ante alia memento animam noſtram ſimili ratione atque mundi animam contextam fuiſſe, ſimiléſque circuitus poſſidere. Circuitum ergo intelligentiæ impediri ait, rationis verò circuitum diſtrahi, duabus præcipuè rationibus: tum

E quia prius quàm adultum ſit corpus, anima tota in fabrica corporis occupatur: tum quia quæ extrinſecus ſenſus mouent, in teneriori ætate offendunt vehementius, & propter nouitatem rerum animam circa corporea reddunt admirabũdam. His ergo de cauſis, diu & intelligentia à diuino vacat officio, & rationalis ipſe diſcurſus circa inferiora diſtractus, quaſi demens, turbatur & fallitur. Sic igitur totus animus peruerſam figuram ſubit, vitámque ducit laborioſam, dum ratio cedit ſenſibus, perinde ac ſi quis caput pro pedibus humi figat, pedes verò pro capite tollat in altum. Iam verò quæ de membrorum corporis diſpoſitione adducit in medium, ſatis à medicis per-

F tractantur. In quibus id potiſſimùm oberuabis, caput dici non principale ſolùm, ſed etiam totum in corpore. reliqua enim ſolùm vt capiti ſeruiant, adiuncta fuiſſe. Ex quo colliges hominem contemplationis gratia eſſe natum. Sequitur de ſenſuum inſtrumentis.

ingenitæ diuinæ ſimulacrum, tractat iam de materia mundi: quam ideo neceſſitatem nominat quia non propter ſeipſam, ſed tanquam formis vltimis neceſſaria, eſt introducta. Item quia mundus ob eius admixtionem deforme nónihil neceſſariò patitur. Hinc illud: Mundus eſt ex intellectu & neceſſitate compoſitus: id eſt, ex ipſo formarum ordine atque materia. Poſſumus quinetiam ſub neceſſitatis nomine intelligere non materiam ſolùm, ſed animam quoque eius in primo proceſſionis ſuæ ſigno velut informem materiæ inſtar conſideratam. Vtraque enim, tam anima quàm materia, in primo originis ſuæ ſigno informis quidem eſt, ſed facile eſt formabilis per intelligentiæ munus. vnde & ipſi animæ rationes ſemináque formarum naturalium infunduntur, & materiæ qualitates atque formæ. Quod autem ait, ante mũdi diſpoſitionem elementa quodammodo extitiſſe, intellige quaſdam elementorum vires tum formatrices in anima, tum formabiles in materia. Item quod inquit materiam ante mundum abſque ordine fuiſſe iactatam, expone potentiam animæ motricem etiam ante intelligentiæ munera potuiſſe materiam agitare, ſed procul ab ordine. Præterea vbi ait mundum à Deo exornatum fuiſſe perſuaſa prius Neceſſitate, ſic accipe, vt prima illa materiæ animæque natura quamuis cogitetur informis, tamen pręparationem à Deo ad formas adeo formabilem ſuſceperit ab initio, vt non potuerit eſſe paratior. Obſeruanda inter hæc eſt illa diſtinctio, qua dicitur vniuerſum in exordio libri in duo fuiſſe diuiſum, id eſt, exemplar atque ſimulacrum: nunc verò diſtinguendum eſſe in tria, id eſt, exemplar, & ſimulacrũ & materiam. Hîc primo quidẽ videri poteſt re ipſa idem eſſe, ipſum exemplar mundi & efficiẽtem eius cauſam & finalem. Deinde totum mundi ordiné non tam ſubſtantiale quiddã eſſe quàm inuiſibilis mũdi ſimulachrum. Pręterea quòd materiam & ſuprà ſecreuit à mente, & hic à mentis ſecernit ſimulacro, coniectare poſſumus materiam non tam per ideã propriam quàm per ideam formæ à Deo procedere, neque antecedenti propoſito, ſed quodammodo conſequenti, ab intelligentia, vt ita dixerim, adinuentam. Tum verò & materiam eſſe, & quid ſit, & quo pacto ſe

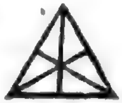
Quomodo phyſica conſtent ex mathematicis, ac de elementis & mixtis.

CAPVT XL.

DEinceps Phyſica per mathematica probaturus, in primis mathematicorum doctrinam laudat, tanquam omnis eruditionis ingenuæ viam. Longum, Laurenti, foret in præſentia recenſere, quot noſtris temporibus mathematicam ingreſſi viam, ad finem peruenerint exoptatum. Petrum Leonem Spo-
D letinum nouimus mathematicorum maximè beneficio, non Ariſtotelicos tantùm, verumetiam Platonicos iam ſenſus penetrauiſſe. Florentiæ verò Baptiſtam Leonem Albertum ab eiſdem diſciplinis exorſum, opus in architectura pulcherrimum edidiſſe. Quid dicam de Franciſco Burlingherio noſtro Nicolai filio? nónne hic mathematicorum beneficio fretus de Coſmographia verſibus ſcripſit egregiè? Neminem verò turbet, quòd Plato Pythagoreorum more ex mathematicis phyſica componere videatur. Non enim intelligi vult naturalia corpora ex figuris & numeris tanquam ex elementis & partibus, ſed tanquam ex terminis, quadam reſolutione componi: quod videlicet
E naturalia in illa quaſi priora, ac veluti terminos reſoluantur. Nónne termini corporum dimenſiones ſunt atque figuræ? Numeri etiam termini figurarum? Præterea ſpecies naturales ſubiecto non ſolùm communi, ſed proprio indigent. Figuris autem ſatisfacit commune ſubiectum. At numeri, neque proprio, neque communi, neque vllo prorſus corporeo indigent fundamento. Ex quo patet figuras quidem naturalibus ſpeciebus, numeros autem figuris eſſe priores. Triplicem ergo in rebus ordinem Pythagoras Platóque cogitabant, ſpecierum, figurarum, & numerorum. Triplicem ſimiliter inter
F ideas, adeo vt & in rebus & in ideis, ſpecies in figuras, figuræ reſoluantur in numeros: atque certæ ſpecies figuris certis, certæ figuræ certis numeris quodam modo congruant, rerum ordine omnino ſic exigente. Quamobrem vbi aiunt ſpeciem ignis ex pyramidali figura, & pyramidem ſolidam ex triangulis

recta ſit, minus componendis planis aptum exiſtimat. Conſtituit ex Scalenis pyramidalẽ & octaedram. Icoſaedrámq; molem: cùm pyramis ex triangulis quatuor æquilateribus cõſtituatur, quorum quilibet in ſex triãgulos Scalenos diuiditur. Octaedra figura ex octo ſimilib. quorũ quiſque in ſex triangulos Scalenos ſimiliter diſtribuitur. Icoſaedra figura ex viginti ſimilib⁹, quorũ quilibet ſimiliter in ſex Scalenos euadit. Iſoſceles autẽ triangulus figuræ cubicæ dicitur elementum. Quatuor enim Iſoſceles triãguli cõcurrentes quadrangulũ cõplent. Ex huiuſmodi verò quadrangulis ſex Cubus efficitur. Deniq; Duodecaedram figurã mundo, vt dicebam, accõmodauit quoniam ſiderum formæ duodecim ſuſpiciũtur in Zodiaco, quorũ quelibet in partes triginta ſecatur. Similiter in figura dodecaedra intueri licet pentagonos duodecim, ſingulatim in triãgulos ęquilateres quinq; diuiſos, ita vt vnuſquiſq; rurſum ex triangulis ſex Scalenis conficiatur, & in omni mole dodecaedra trecenti ſexaginta reperiantur trianguli, quot etiam in Zodiaco portiones exiſtunt. Tractat verò deinceps de motibus paſſionibúſque elemẽtorum. Item quo pacto diſtinguantur in partes, & inuicem miſceantur, & quos effectus mixtione conficiãt. Præterea qualis ſit tum elementorum tum mixtorum inuicem commutatio. Inter hæc de mixtis imperfectis agitur, & de perfectis, de liquoribus, & lapidibus, & metallis. Sed hæc fermè omnia Pythagorico more ſubobſcuris metaphoris inuoluuntur: apertioribus autem verbis Platonem auditoribus ſuis tradidiſſe putamus, & Ariſtotelem præ cæteris manifeſtius eadem literis commendaſſe. Horum itaque omnium à libris Ariſtotelis de generatione atque Meteoris interpretatio requiratur. Tractat inſuper de paſſionibus quæ ab elementis animalium ſenſibus inferuntur. De paſſionibus inquam & occultis, & manifeſtis. De voluptatis doloriſque ſpeciebus. Quæ in Philebo, & noſtro de Voluptate libro perſpicuè declarantur. Agit præterea de ſenſibus ipſis, corúmque obiectis. Diſtinguit ſapores, odores, & voces atque colores.

tiam & ſuperos eſſe culturum: vt maximè rationi ſit conſentaneum, deos genituram hominis diligenter excoluiſſe. Sed his omiſſis, quæ ſequuntur expediamus.

C Iterum de anima irrationali tractatur non à deo proximè, ſed per ſequentes mobileſque cauſas conſtituta, quæ rationali ſubiecta ſit, cœlitus à deo demiſſæ. Irrationalem verò animam Platonici non tam ſubſtantiale aliquid, quàm accidentale quiddam eſſe putant, quaſi rationalium veſtigium animarum, in quo ſenſus quidem ſint, ſed per diuerſa corporis inſtrumenta diuiſi atque patibiles. Senſum autem in ipſa animæ rationalis ſubſtantia ponunt communem, ſimplicem, impatibilem, qui non propriè accipiat illatas

D à corporibus paſſiones, quemadmodum ſenſus alter, ſed alterius ſenſus percipiat, ſiue potius iudicet, paſſiones. Proinde rationalis animæ ſubſtantiam indiuiſam, & in ſe conſiſtentem eſſe probant, neque capiti velut ſuſtentaculo, commendatam, ſed quaſi vel inſtrumento ipſius accommodatam, vel cuidam in ſuo genere ſimili comparatam. Irrationalem verò in mẽbris quodammodo reſidere: & partem quidem eius audaciæ & iracundiæ compotem cordi: partem verò cõcupiſcentiæ deditam, iecori commendatam. Verùm de hoc ipſo iecore miram Pythagoricorum notabis opinionem, videlicet id membrum ex certa ſoliditate

E & clara pariter lenitate ſic eſſe contemperatum, vt ſpeculi modo imagines rerum accipiat facilè admodum atq; reddat. Profectò quemadmodum imaginatio vehemens grauidæ mulieris in fœtu tenerrimo ſæpe exprimit rei deſideratæ notas: ita vehemens ſiue mentis notio, ſiue ſenſus imaginatio naturam iecoris ſpecularem facilimè format. In hoc ipſo ſpeculo dæmones ſuperíque futurorum effingunt imagines, quoties pacato prorſus animo aliunde illic imagines non pinguntur. Itaque futurorum notæ ſpeculo huic infuſæ in mentem protinus imaginationémque reſultant: ſed illic ſæpe imaginibus aliis adeo confunduntur, vt futura portendere nequeant. Quando videlicet vel mens

F prudentiæ officiis occupata circa gubernanda diſtrahitur, vel imaginatio ſimilibus negotiis occupatur. Vbi verò rationis imaginationiſque vacat prudens & continuata & laborioſa diſcurſio, ſæpe imagines futurorum à ſuperis in ſpeculum noſtrum proſilientes, inde in iudicium manifeſtè reſiliunt.

… ſemper à Geor-gio Cyprio inſigni medico ſum in ſententia confirmatus. Hic enim his diebus cùm ad me curandæ matris meæ gratia frequenter accederet, méque reperiret hæc ipſa legentem, miro quodam ordine Galeni mentem cum Platonica mente coniunxit. Poſt hæc autem perfectam hominis valetudinem definit communem corporis animique concordiam. Quam tunc demum poſſideri putat, quãdo tam corpus quàm anima in ſeipſis diſponuntur bene, deinde ſimul optimè componuntur. Optimè inquam, id eſt, æquali quadam menſura, vt neque robur animi nimis excedat modum corporis, neque robur corporis ſuperet animi modum. Sed antequam perfectam hanc definiat ſanitatem, animi morbum diſtinguit in duos, ſcilicet ignorantiam & inſaniam. Inſaniam verò duplicem eſſe ait. Vnam quidem occultam, quæ in continua pronáque ad inſaniam affectione conſiſtit, puta habitum quendam ad perturbationem aliquam propenſiſſimum. Alteram verò manifeſtam, ſcilicet quam vel aliqua perturbatio ſupra modum adaucta detegit, vt in gradu ſummo cupiditatis & voluptatis, timoriſque, & doloris, & iræ: vel vapores humorum incluſi membris inducunt, vt atra bilis ex ſanguinis, vel bilis, vel ſalſæ pituitæ aduſtione proueniens. Interea vbi ait, neminem ſpõte eſſe malum, ſed propter naturam conſuetudinémque deprauatam, intellige naturalem procliuitatem non mediocriter per oppoſitam conſuetudinem cohiberi ab initio potuiſſe: ſed procliuitatem illam diuturna conſuetudine confirmatam extirpari quidem omnino non poſſe, exacta nihilominus doctrina exhortationibúſque amputari. Docet poſt hæc colere corpus ſimul & animum, perpetuo quodam exercitationis motu. Exercitationis inquam moderatæ, motu inquam proprio, & ad bonum proprium rite dire-

ex eo quod ſubdit, fœminas ortas ex maſculis, ſi placet, obſcurè nobis referat Moſaicum illud: Euam ex viro fuiſſe productam. At verò gradus brutorum omnes paulatim ex grauiori rationalis animę lapſu multiplicari, intellige animam noſtram ob quandam liberi motus infinitatem, poſſe & intra ſe in brutorũ omnium affectus habitúſque proruere, & extra ſe ſupplicij loco inter ſimilia bruta, vel brutorũ loca diuino quodam transferri iudicio. Item omnes inferiorũ viuentium dotes in hominis anima tanquam perfectiſſima contineri: atque brutorum animas ipſo re- D rum generationiſque ordine ad noſtram referri, quaſi finem. Si hunc in modum progreſſionem animæ rationalis in alias, atque viciſſim in hanc aliarum regreſſionem acceperis, forſan à Platonico ſenſu non aberrabis. Ipſe enim hic ſub perſona Pythagorica loquens, fabulam opportunè confingit Pythagoricarum ſimilem fabularum. Atque ne hæc quaſi ſub hiſtorica veritate forſan admitteremus, non aliter quã poetæ ſoleant animalium transformationes adducit: Atqui Timæus Locrus in libro de Mundo fabuloſa hæc eſſe fatetur. Hęc igitur ſic accipito: Timæique librum eo fine concludito, qui doceat nos, Deum E ante omnia colere, qui bona omnia ſola benignitate prouidentiæ procreauit. Decreueram magnanime Laurenti, breuiora hic, quemadmodum argumentum decere videbatur, afferre, multaque amplioribus commentariis, quæ in Timæum iam deſignauimus, reſeruare: ſed Philippus Valor Platonicorum ſtudioſiſſimus, penes quem vniuerſo Platonico operi in agro Mariano extremam manum impoſui, plura me hic coegit effundere, Philippus Valor Valoriæ virtutis generoſiſſimus hæres. Cui ego plurimũ debere me fateor, tum quia Platonica egregiáque omnia magnopere colit, tum quia ſingulari amore erga te tuóſque omnes afficitur.

μὲν μεμνήμεθα· ὅσα δὲ μὴ, σὺ παρὼν ὑπομνήσεις. μᾶλλον δὲ, εἰ μή τι σοὶ χαλεπὸν, ἐξ ἀρχῆς διὰ βραχέων πάλιν ἐπάνελθε αὐτά· ἵνα βεβαιωθῇ μᾶλλον παρ' ἡμῖν. ΣΩΚ. Ταῦτ' ἔσται· χθές που τῶν ὑπ' ἐμοῦ ῥηθέντων λόγων περὶ πολιτείας, ἦν τὸ κεφάλαιον, οἵα τε καὶ ἐξ οἵων ἀνδρῶν ἀρίστη κατεφαίνετ' ἄν μοι γενέσθαι. ΤΙΜ. Καὶ μάλα γε ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ῥηθεῖσα πᾶσι κατὰ νοῦν. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ τῶν γεωργῶν, ὅσαι τε ἄλλαι τέχναι, πρῶτον ἐν αὐτῇ χωρὶς διειλόμεθα ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ τῶν προπολεμησόντων; ΤΙΜ. Ναί. ΣΩΚ. Καὶ κατὰ φύσιν δὴ δόντες τὸ καθ' αὑτὸν ἑκάστῳ πρόσφορον, ἓν μόνον ἐπιτήδευμα ἑκάστῃ τέχνῃ, τούτους οὓς περὶ πάντων ἔδει πολεμεῖν εἴπομεν· ὡς ἄρα αὐτοὺς δέοι φύλακας εἶναι μόνον τῆς πόλεως· εἴτε τις ἔξωθεν ἢ καὶ τῶν ἔνδον ἴοι κακουργήσων, δικάζοντας μὲν πρᾴως τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτῶν, ἅτε φύσει φίλοις οὖσι, χαλεποὺς δὲ ἐν ταῖς μάχαις τοῖς ἐντυγχάνουσι τῶν ἐχθρῶν γιγνομένους. ΤΙΜ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Φύσιν γὰρ οἶμαι τινὰ τῶν φυλάκων τῆς ψυχῆς ἐλέγομεν, ἅμα μὲν, θυμοειδῆ, ἅμα δὲ φιλόσοφον δεῖν εἶναι διαφερόντως· ἵνα πρὸς ἑκατέρους δύναιντο ὀρθῶς πρᾶοι καὶ χαλεποὶ γίγνεσθαι. ΤΙΜ. Ναί. ΣΩΚ. Τί δαὶ τροφήν; ἆρ' οὐ γυμναστικῇ καὶ μουσικῇ, μαθήμασί τε ὅσοις προσήκει, τούτοις ἐν ἅπασι τεθράφθαι; ΤΙΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩΚ. Τοὺς δέ γε οὕτω τραφέντας ἐλέχθη που μήτε χρυσὸν, μήτε ἄργυρον, μήτε ἄλλο ποτὲ μηδὲν κτῆμα ἑαυτῶν ἴδιον νομίζειν δεῖν, ἀλλ' ὡς ἐπικούρους μισθὸν λαμβάνοντας τῆς φυλακῆς παρὰ τῶν σωζομένων ὑπ' αὐτῶν ὅσος σώφροσι μέτριος, ἀναλίσκειν τε δὴ κοινῇ, καὶ ξυνδιαιτωμένους μετ' ἀλλήλων ζῆν· ἐπιμέλειαν ἔχοντας ἀρετῆς διὰ παντὸς, τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων ἄγοντας σχολήν. ΤΙΜ. Ἐλέχθη καὶ ταῦτα ταύτῃ. Σ. Καὶ μὴν δὴ καὶ περὶ γυναικῶν ἐπεμνήσθημεν, ὡς τὰς φύσεις τοῖς ἀνδράσι παραπλησίας εἴη ξυναρμοστέον, καὶ τὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων πάντα κοινὰ κατά τε πόλεμον καὶ κατὰ τὴν ἄλλην δίαιταν δοτέον πάσαις. ΤΙΜ. Ταύτῃ καὶ ταῦτα ἐλέγετο. ΣΩΚ. Τί δαὶ τὸ περὶ παιδοποιίας;

multa tractanda propoſui? TIM. Partim quidẽ recordamur, partim verò tu, ſi exciderint, ſuggeres. Imò verò niſi moleſtum ſit breuiter illa ab exordio repete, quo magis ea nobis conſtent. SOC. Faciam equidem. Summa diſputationis heſternæ erat. Reſp. qualis mihi, & ex qualibus viris optima poſſe fieri videretur. TIMAEVS. Nobis certè omnibus valde probata ſunt, ô Socrates, quæ dixiſti. SOCR. Principiò agricolas cæteróſque artifices à militibus ſeparauimus. TIMAEVS. Certè. C

SOCRAT. Cùm verò cuique quod pro naturæ inſtinctu præcipuè ſuum eſt, & ſingula tantum ſingulis artibus officia tribueremus, illis quoq; quos præ cæteris bella gerere oporteret, id vnum duntaxat, protegendæ ſcilicet ciuitatis munus iniunximus, & aduerſus externos hoſtes, & aduerſus ciues reip. euerſores: ita vt erga ſubiectos tanquam natura amicos mites ſint, contra hoſtes verò prælio ferociſſimi. TIMAEVS. Ita prorſus. SOCR. Duplicem ſanè naturam in cuſtodum animis eſſe debere diximus, & iracundam, & philoſophico ingenio præcipuè accommodatam, vt rectè in ſuos manſueti ſint, in alienos autem feroces. TIM. D

Proculdubio. SOCRAT. Quid autem de educatione dicemus? Nonne gymnicis exercitationibus, & muſica, cæteriſque decentibus diſciplinis, eos à nobis inſtitutos fuiſſe? TIMAEVS. Valde quidem. SOCRAT. Ita educatos homines neque aurum, neque argentum, neque aliud quicquam proprium, aut habere, aut putare ſtatuimus, ſed tanquam adiutores publicóſque miniſtros ſola mercede contentos eſſe, tanta ab his quos tuentur exhibita, quanta moderate viuentibus ſufficere videatur. Stipendio præterea publico in commune vti voluimus, & ad communem inter ſe victum impendere, vt cæteris poſthabitis omnibus ſolius E

virtutis, & cuſtodiæ curam habeant. TIM. Hæc quoque ita abs te dicta fuerunt. SOC. Naturam præterea mulierum non aliter quàm virorum effingi præcepimus, ſtudiáque omnia tam belli quàm pacis mulieribus cum viris eſſe communia. TIM. Id quoque & eodem modo dictum. SOC. An tenetis memoria quæ de procreandis liberis diximus?

enim fermè ſunt quæ tractabas. SOC. Audite deinceps quo pacto erga hanc, quam deſcripſimus rép. ſim affectus. Comparatione planè vobis aperiam. Quemadmodum ſi quis animalia eximiæ pulchritudinis intuitus ſeu picta, ſeu viua quidem, ſed torpentia, motus geſtúſque viuentium & certamen aliquod eorum ſpectare deſideret: ſic ego nunc libéter aliqué narrantem audirem, quo pacto ſuprà deſcripta ciuitas cũ finitimis ciuitatibus decertaret, quidve tanta eius educatione diſciplináque dignũ: vel bello vel pace, tam dicendo quàm agendo erga ciuitates ſingulas demõſtraret. Equidem, ô Critia, & Hermocrates, mihi conſcius ſum non poſſe me eam vrbem viróſq; pro dignitate laudare. Me quidem non poſſe nihil mirum, ſed de veteribus quoque & huius ſeculi poetis idem exiſtimo: non quò poeticum genus vituperem, ſed quòd euidens vnicuique ſit, imitationis ſtudioſos ea facilè & optimè imitari, in quibus fuerint educati: aliena verò longéque ab eorum educatione remota, operibus quidem difficile, verbis etiam difficilius poſſe prout conuenit æmulari. Sophiſtas vtique & dicendi & aliarum fermè præclariſſimarum artium peritos eſſe arbitror: ſed quia multas quotidie ciuitates pererrant, nec proprias ſedes vllas habent, vereor ne coniectura quidem aſſequi nequeant, quàm multa & qualia viri philoſophi atque ciuiles, tam bello quàm pace erga ſingulos verbis & operibus agant. Sola igitur veſtra profeſſio ſupereſt, tum natura, tũ diſciplina philoſophiæ, & rerũ gerendarũ ſtudio pollens. Timæus quidem hic ex Locris, quę vrbs in Italia iuſtiſſimè gubernatur, nobilitate & opibus domi præſtantiſſimus, ſummis magiſtratibus & honoribus functus eſt, & ad ſumma totius philoſophiæ faſtigia, vt opinor, aſcendit. Critiam quoque omnes ſcimus hæc vtraque conſecutum.

ἀναμιμνησκόμεθα πάλιν ἐπανελθεῖν, ἢ ποθοῦμέν τι τῶν ῥηθέντων, ὦ φίλε Τίμαιε, ὡς ἀπολειπόμενον; ΤΙ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' αὐτὰ ταῦτ' ἦν τὰ λεχθέντα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀκούοιτ' ἂν ἤδη τὰ μετὰ ταῦτα περὶ τῆς πολιτείας ἣν διήλθομεν, οἷόν τι πρὸς αὐτὴν πεπονθὼς τυγχάνω. προσέοικε δὲ δή τινί μοι τοιῷδέ τι τὸ πάθος, οἷον εἴ τις ζῷα καλά που θεασάμενος, εἴτε ὑπὸ γραφῆς εἰργασμένα, εἴτε καὶ ζῶντα ἀληθινῶς, ἡσυχίαν δὲ ἄγοντα, εἰς ἐπιθυμίαν ἀφίκοιτο θεάσασθαι κινούμενά τε αὐτὰ, καί τι τῶν τοῖς σώμασι δοκούντων προσήκειν κατὰ τὴν ἀγωνίαν

D ἀθλοῦντα. ταὐτὸν καὶ ἐγὼ πέπονθα πρὸς τὴν πόλιν ἣν διήλθομεν. ἡδέως γὰρ ἄν του λόγῳ διεξιόντος ἀκούσαιμ' ἂν, ἄθλους οὓς πόλις ἀθλεῖ, τούτους αὐτὴν ἀγωνιζομένην πρὸς πόλεις ἄλλας, πρεπόντως εἴς τε πόλεμον ἀφικομένην, καὶ ἐν τῷ πολεμεῖν τὰ προσήκοντα ἀποδιδοῦσαν τῇ παιδείᾳ καὶ τροφῇ, κατά τε τὰς ἐν τοῖς ἔργοις πράξεις, καὶ κατὰ τὰς ἐν τοῖς λόγοις διερμηνεύσεις πρὸς ἑκάστας τῶν πόλεων. ταῦτ' οὖν, ὦ Κριτία καὶ Ἑρμόκρατες, ἐμαυτοῦ μὲν αὐτὸς κατέγνωκα μή ποτ' ἂν δυνατὸς γενέσθαι τοὺς ἄνδρας καὶ τὴν πόλιν ἱκανῶς ἐγκωμιάσαι. καὶ τὸ μὲν ἐμὸν, οὐδὲν θαυμαστόν·

E ἀλλὰ τὴν αὐτὴν δόξαν εἴληφα καὶ περὶ τῶν πάλαι γεγονότων καὶ τῶν νῦν ὄντων ποιητῶν, οὔτι τὸ ποιητικὸν ἀτιμάζων γένος, ἀλλὰ παντὶ δῆλον ὡς τὸ μιμητικὸν ἔθνος, οἷς ἂν ἐντραφῇ, ταῦτα μιμήσεται ῥᾷστα καὶ ἄριστα· τὸ δ' ἐκτὸς τῆς τροφῆς ἑκάστοις γιγνόμενον, χαλεπὸν μὲν ἔργοις, ἔτι δὲ χαλεπώτερον λόγοις εὖ μιμεῖσθαι. τὸ δὲ τῶν σοφιστῶν γένος αὖ, πολλῶν μὲν λόγων καὶ καλῶν μάλα ἔμπειρον ἥγημαι· φοβοῦμαι δὲ μή πως (ἅτε πλανητὸν ὂν κατὰ πόλεις, οἰκήσεις τε ἰδίας οὐδαμοῦ διῳκηκὸς) ἄστοχον ἅμα καὶ φιλοσόφων ἀνδρῶν ᾖ καὶ πολιτικῶν, ὅσ' ἂν οἷά τε ἐν πολέμῳ καὶ μά-

F χαις πράττοντες, ἔργῳ καὶ λόγῳ προσομιλοῦντες ἑκάστοις πράττοιεν καὶ λέγοιεν. καταλέλειπται δὴ τὸ τῆς ὑμετέρας ἕξεως γένος, ἅμα ἀμφοτέρων φύσει καὶ τροφῇ μετέχον. Τίμαιός τε γὰρ ὅδε, εὐνομωτάτης ὢν πόλεως τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκρίδος, οὐσίᾳ καὶ γένει οὐδενὸς ὕστερος ὢν τῶν ἐκεῖ, τὰς μεγίστας μὲν ἀρχάς τε καὶ τιμὰς τῶν ἐν τῇ πόλει μετακεχείρισται, φιλοσοφίας δ' αὖ κατ' ἐμὴν δόξαν ἐπ' ἄκρον ἁπάσης ἐλήλυθε. Κριτίαν δέ που πάντες οἱ τῇδ' ἴσμεν οὐδενὸς ἰδιώτην ὄντα ὧν λέγομεν.

Ταῦτα χρὴ δρᾶν, εἰ καὶ τῷ τρίτῳ κοινωνῷ Τιμαίῳ ξυν- C
δοκεῖ. ΤΙ. Δοκεῖ μήν. ΚΡ. Ἄκουε δὴ ὦ Σώκρατες, λόγου
μάλα μὲν ἀτόπου, παντάπασί γε μὴν ἀληθοῦς, ὡς δὴ τῶν
ἑπτὰ σοφῶν σοφώτατος Σόλων ποτ' ἔφη. ἦν μὲν οὖν οἰκεῖος
καὶ σφόδρα φίλος ἡμῖν Δρωπίδου τοῦ προπάππου, κα-
θάπερ λέγει πολλαχοῦ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ποιήσει. πρὸς δὲ
Κριτίαν τὸν ἡμέτερον πάππον εἶπεν (ὡς ἀπεμνημόνευεν
αὖ πρὸς ἡμᾶς ὁ γέρων) ὅτι μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τῆσδ'
εἴη παλαιὰ ἔργα τῆς πόλεως, ὑπὸ χρόνου καὶ φθορᾶς
ἀνθρώπων ἠφανισμένα· πάντων δ' ἓν μέγιστον, οὗ νῦν ἐπι-
μνησθεῖσι πρέπον ἂν ἡμῖν εἴη σοί τε ἀποδοῦναι χάριν, καὶ D
τὴν θεὸν ἅμα ἐν τῇ πανηγύρει δικαίως καὶ ἀληθῶς οἷόνπερ
ὑμνοῦντας ἐγκωμιάζειν. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἀλλὰ δὴ ποῖον
ἔργον τοῦτο Κριτίας οὐ λεγόμενον μὲν, ὡς δὲ πραχθὲν ὄντως
ὑπὸ τῆσδε τῆς πόλεως ἀρχαῖον διηγεῖτο κατὰ τὴν Σόλω-
νος ἀκοήν; ΚΡ. Ἐγὼ φράσω, παλαιὸν ἀκηκοὼς λόγον οὐ
νέου ἀνδρός. ἦν μὲν γὰρ δὴ τότε Κριτίας (ὡς ἔφη) σχεδὸν ἐγγὺς
ἤδη τῶν ἐνενήκοντα ἐτῶν, ἐγὼ δέ πῃ μάλιστα δεκέτης. ἡ δὲ
Κουρεῶτις ἡμῖν οὖσα ἐτύγχανεν Ἀπατουρίων, τὸ δὲ τῆς ἑορτῆς
σύνηθες ἑκάστοτε καὶ τότε ξυνέβη τοῖς παισίν. ἆθλα γὰρ ἡμῖν
οἱ πατέρες ἔθεσαν ῥαψῳδίας. πολλῶν μὲν οὖν δὴ καὶ πολ- E
λὰ ἐλέχθη ποιητῶν ποιήματα· ἅτε δὲ νέα κατ' ἐκεῖνον τὸν
χρόνον ὄντα τὰ Σόλωνος πολλοὶ τῶν παίδων ᾔσαμεν. εἶπεν
οὖν τις τῶν φρατόρων, εἴτε δὴ δοκοῦν αὐτῷ τότε, εἴτε καὶ χά-
ριν τινὰ τῷ Κριτίᾳ φέρων, δοκεῖν οἱ τά τε ἄλλα σοφώτα-
τον γεγονέναι Σόλωνα, καὶ κατὰ τὴν ποίησιν αὖ, τῶν ποιητῶν
πάντων ἐλευθεριώτατον. ὁ δὲ γέρων (σφόδρα γὰρ οὖν μέμνη-
μαι) μάλα τε ἥσθη, καὶ διαμειδιάσας, εἶπεν, Εἴ γε, ὦ Ἀμύ-
νανδρε, μὴ παρέργῳ τῇ ποιήσει κατεχρήσατο, ἀλλ' ἐσπου-
δάκει, καθάπερ ἄλλοι, τόν τε λόγον ὃν ἀπ' Αἰγύπτου δεῦρο
ἠνέγκατο ἀπετέλεσε, καὶ μὴ διὰ τὰς στάσεις, ὑπὸ κακῶν F
τε ἄλλων ὅσα εὗρεν ἐνθάδε ἥκων, ἠναγκάσθη καταμελῆ-
σαι, κατά γε ἐμὴν δόξαν, οὔτε Ἡσίοδος, οὔτε Ὅμηρος, οὔτε ἄλ-
λος οὐδεὶς τῶν ποιητῶν εὐδοκιμώτερος ἐγένετο ἄν πο-
τε αὐτοῦ. Τίς δ' ἦν ὁ λόγος (ἦ δ' ὅς) ὦ Κριτία;

nos exequi iuſſit, conducere videatur. C. Faciendum eſt, ſi ita Timæo quoque videtur, tertio diſputationis huius participi. TIM. Videtur ſanè. C. Audi Socrates miram quidem, ſed plenam veritatis hiſtoriam, quam Solo ſeptem ſapientum ſapientiſſimus recenſebat. Erat enim domeſticus admodum amicúſque Dropidis proaui noſtri, quod in carminibus ſuis ipſemet ſæpe teſtatur. Auo autem noſtro Critiæ, vt ipſe nobis ſenex poſtea referebat, quandoque narrauit res geſtas huius vrbis memorabiles, diuturnitate temporis hominúmque interitu obliteratas. Vnum verò præ cæteris facinus inſigne recenſuit, quod vobis nunc narrandũ cenſeo, vt & tibi morẽ geramus, & deam cui hodierna pompa dicata eſt, hac narratione quaſi quodam hymnorum cantu, vt par eſt, honoremus. SOCR. Rectè loqueris. ſed quid iſtud tandem eſt, quod Critias, non quaſi verbis deſcriptum, ſed quaſi ab hac ciuitate quondam geſtum, ex Solonis narratione vobis aperuit? CRI. Referam priſcam mihi puero traditam ab auo hiſtoriã. Cùm ageret Critias annos, vt ipſe dicebat, circiter nonaginta, ego verò decem, celebraretúrque ſolennis ille dies, in quo ad canendum carmina pueri conuocari ſolẽt, congregati ſumus, & nos vnà cum proximis noſtriſque pueris, nobiſque à parẽtibus carminum canendorum certamẽ eſt iniunctum. Vbi multorũ poetarum carmina non pauca memoriter pronũciata ſunt, & Solonis verſus à plurimis puerorum vtpote nouitatem poematis admirantibus decantati: tum contribulis quidam, ſeu quòd ita iudicaret, ſiue quòd Critiæ blandiri vellet, videri ſibi inquit, cùm in cæteris ſapientiſſimum fuiſſe Solonẽ, tum in carminibus poetarum omniũ generoſiſſimum. His verbis, vt rectè memini, valde lætatus eſt ſenex, atque ita ridens, inquit: Si Solo, ô Amynander, nõ tantũ relaxãdi animi gratia, ſed dedita opera ſerióque ſicut alii, poeſim eſſet ſecutus, vel hiſtoriam quam ab Aegypto reuerſus inſtituerat abſoluiſſet, à qua quidem ſeditionibus cæteriſque ciuitatis fluctibus deturbatus medio in curſu deſtitit, nec Homero nec Heſiodo, nec alio quoquam poetarum, vt opinor, inferior extitiſſet. Ad hæc ille: Qua de re, ô Critia, tractare Solo inſtituit?

illud diceret, percontante Solone, reſpondiſſe ſacerdotem; Quia iuuenis ſemper vobis eſt animus, in quo nulla eſt ex vetuſtatis commemoratione, priſca opinio, nulla cana ſcientia. Quod ideo vobis contingit, quia multa & varia hominum exitia fuerunt, eruntque. Maxima quidem aut ignis conflagratione, aut aquæ inundationibus prouenire neceſſe eſt: minora verò aliis innumeris calamitatibus fieri. Nã quod apud vos fertur, Phaethontem quondam Solis filium currus aſcendiſſe paternos, nec patris aurigatione ſeruata, exuſſiſſe terrena, ipſúmque flammis cœleſtibus conflagraſſe, quamuis fabuloſum videatur, verum quodammodo eſſe putandum eſt. Fit enim longo temporum interuallo cœleſtis circuitus permutatio quędam, quam inflammationis vaſtitas neceſſario ſequitur. Tunc hi qui edita & arida incolunt loca, magis pereunt quàm mari fluuiiſque vicini. Nobis porrò Nilus cùm in pleriſque rebus ſalutaris eſt, tum huiuſmodi à nobis arcet exitium. Quãdo verò dii aquarum colluuione terræ ſordes diluũt, paſtores ouium, atque bubulci qui iuga montium habitant, periculum illud euadũt, veſtræ autem ciuitates in planitie ſitæ impetu fluminum ad maria rapiuntur. Sed in hac noſtra regione neque tunc, neque aliàs vnquam aqua in agros ſupernè deſcendit, contrà verò ſurſum è terræ viſceribus ſcaturit. Quamobrem antiquiſſimarum rerum apud nos monimenta ſeruantur. Proinde vbicunque nec imbrium tempeſtas nimia, nec incendium ingens contingit, licet aliàs pauciores, aliàs plures, ſemper tamen homines ſunt. Quæcunque verò à noſtris, ſiue à veſtris, ſiue aliis nationibus geſta ſunt memoratu digna, modò ad aures noſtrorum peruenerint, noſtris in templis deſcripta ſeruantur. Apud vos quidem, & alias gentes res geſtæ nuper literis monumentiſque traduntur, ſed certis temporum curriculis illuuies immiſſa cœlitus omnia populatur. Ideo qui ſuccedunt & literis & muſis orbati ſunt.

διαμνημονεύων, τοὺς χρόνους ἀριθμεῖν. καί τινα εἰπεῖν τῶν ἱερέων εὖ μάλα παλαιῶν, Ὦ Σόλων Σόλων, Ἕλληνες ἀεὶ παῖδές ἐστε, γέρων δὲ Ἕλλην οὐκ ἔστιν. Ἀκούσας οὖν, πῶς τί τοῦτο λέγεις; φάναι. Νέοι ἐστέ (εἰπεῖν) τὰς ψυχὰς πάντες. οὐδεμίαν γὰρ ἐν αὐταῖς ἔχετε, δι' ἀρχαίαν ἀκοὴν, παλαιὰν δόξαν, οὐδὲ μάθημα χρόνῳ πολιὸν οὐδέν. τὸ δὲ τούτων αἴτιον, τόδε. πολλαὶ καὶ κατὰ πολλὰ φθοραὶ γεγόνασιν ἀνθρώπων, καὶ ἔσονται, πυρὶ μὲν καὶ ὕδατι μέγισται, μυρίοις δὲ ἄλλοις ἕτεραι βραχύτεραι. τὸ γὰρ οὖν καὶ παρ' ὑμῖν λεγόμενον, ὥς ποτε Φαέθων
D Ἡλίου παῖς, τὸ τοῦ πατρὸς ἅρμα ζεύξας, διὰ τὸ μὴ δυνατὸς εἶναι κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς ὁδὸν ἐλαύνειν, τά τ' ἐπὶ γῆς ξυνέκαυσε, καὶ αὐτὸς κεραυνωθεὶς διεφθάρη, τοῦτο μύθου μὲν σχῆμα ἔχον λέγεται, τὸ δὲ ἀληθές ἐστι, τῶν περὶ γῆν καὶ κατ' οὐρανὸν ἰόντων παράλλαξις, καὶ διὰ μακρῶν χρόνων γιγνομένη τῶν ἐπὶ γῆς πυρὶ πολλῷ φθορά. τότε οὖν ὅσοι κατ' ὄρη καὶ ἐν ὑψηλοῖς τόποις καὶ ἐν ξηροῖς οἰκοῦσι, μᾶλλον διόλλυνται τῶν ποταμοῖς καὶ θαλάττῃ προσοικούντων. ἡμῖν δὲ ὁ Νεῖλος εἴς τε τἆλλα σωτὴρ καὶ τότε ἐκ ταύτης τῆς ἀπορίας σώζει λυόμενος, ὅταν δ' αὖ θεοὶ τὴν γῆν ὕδασι κα-
E θαίροντες κατακλύζωσιν, οἱ μὲν ἐν τοῖς ὄρεσι διασώζονται βουκόλοι, νομῆς τε, οἱ δ' ἐν ταῖς παρ' ὑμῖν πόλεσιν, εἰς τὴν θάλατταν ὑπὸ τῶν ποταμῶν φέρονται. κατὰ δὲ τήνδε τὴν χώραν οὔτε τότε οὔτε ἄλλοτε ἄνωθεν ἐπὶ τὰς ἀρούρας ὕδωρ ἐπιρρεῖ. τὸ δ' ἐναντίον, κάτωθεν πᾶν ἐπανιέναι πέφυκεν. ὅθεν καὶ δι' ἃς αἰτίας τὰ τῇδε σωζόμενα, λέγεται παλαιότατα. τὸ δὲ ἀληθὲς, ἐν πᾶσι τοῖς τόποις ὅπου μὴ χειμὼν ἐξαίσιος ἢ καῦμα ἀπείργει, τοτὲ μὲν πλέον, τοτὲ δὲ ἔλαττον ἀεὶ γένος ἐστὶν ἀνθρώπων. ὅσα δὲ ἢ παρ' ὑμῖν, ἢ τῇδε, ἢ καὶ κατ' ἄλλον τόπον ὧν ἀκοῇ ἴσμεν, εἴ πού τι καλὸν ἢ μέγα γέγονεν, ἢ καί τινα
F διαφορὰν ἄλλην ἔχον, πάντα γεγραμμένα ἐκ παλαιοῦ τῇδ' ἐστὶν ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ σεσωσμένα. τὰ δὲ παρ' ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρτι κατεσκευασμένα ἑκάστοτε τυγχάνει γράμμασι καὶ ἅπασιν ὁπόσων πόλεις δέονται. καὶ πάλιν δι' εἰωθότων ἐτῶν ὥσπερ νόσημα ἥκει φερόμενον αὐτοῖς ῥεῦμα οὐράνιον, καὶ τοὺς ἀγραμμάτους τε καὶ ἀμούσους ἔλιπεν ὑμῶν.

τέραν τε καὶ τήνδε ἔλαχε, καὶ ἔθρεψε, καὶ ἐπαίδευσε, προτέραν μὲν τὴν παρ' ὑμῖν ἔτεσι χιλίοις, ἐκ Γῆς τε καὶ Ἡφαίστου τὸ σπέρμα παραλαβοῦσα ὑμῶν, τήνδε δὲ ὑστέραν. τῆς δὲ ἐνθάδε διακοσμήσεως παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν ὀκτακισχιλίων ἐτῶν ἀριθμὸς γέγραπται. περὶ δὴ τῶν ἐνακισχίλια ἔτη γεγονότων πολιτῶν σοι δηλώσω διὰ βραχέων νόμους τε, καὶ τῶν ἔργων αὐτοῖς ὃ κάλλιστον ἐπράχθη. τὸ δ' ἀκριβὲς περὶ πάντων ἐφεξῆς εἰσαῦθις κατὰ σχολὴν, αὐτὰ τὰ γράμματα λαβόντες, διέξιμεν. τοὺς μὲν οὖν νόμους σκόπει πρὸς τοὺς τῇδε. πολλὰ γὰρ παραδείγματα τῶν τότε παρ' ὑμῖν ὄντων, ἐνθάδε νῦν ἀνευρήσεις. πρῶτον μὲν, τὸ τῶν ἱερέων γένος, ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρὶς ἀφωρισμένον. μετὰ δὲ τοῦτο, τὸ τῶν δημιουργῶν, ὅτι καθ' αὑτὸ ἕκαστον, ἄλλῳ δὲ οὐκ ἐπιμιγνύμενον δημιουργεῖ, τό, τε τῶν νομέων καὶ τὸ τῶν θηρευτῶν, τό, τε τῶν γεωργῶν. καὶ δὴ τὸ μάχιμον γένος ᾔσθησαί που τῇδε, ἀπὸ πάντων τῶν γενῶν κεχωρισμένον, οἷς οὐδὲν ἄλλο πλὴν τὰ περὶ τὸν πόλεμον ὑπὸ τοῦ νόμου προσετάχθη μέλειν. ἔτι δὲ ἡ τῆς ὁπλίσεως αὐτῶν σχέσις ἀσπίδων καὶ δοράτων, οἷς ἡμεῖς πρῶτοι τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν ὡπλίσμεθα τῆς θεοῦ, καθάπερ ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις, παρ' ὑμῖν πρώτοις ἐνδειξαμένης. τὸ δ' αὖ περὶ τῆς φρονήσεως, ὁρᾷς που τὸν νόμον τῇδε ὅσην ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο εὐθὺς κατ' ἀρχὰς, περί τε τὸν κόσμον ἅπαντα, μέχρι μαντικῆς, καὶ ἰατρικῆς πρὸς ὑγίειαν, ἐκ τούτων θείων ὄντων εἰς τὰ ἀνθρώπινα ἀνευρὼν, ὅσα τε ἄλλα τούτοις ἕπεται μαθήματα, πάντα κτησάμενος. ταύτην οὖν δὴ τότε ξύμπασαν τὴν διακόσμησιν καὶ σύνταξιν ἡ θεὸς προτέρους ὑμᾶς διακοσμήσασα κατῴκισεν, ἐκλεξαμένη τὸν τόπον ἐν ᾧ γεγένησθε, τὴν εὐκρασίαν τῶν ὡρῶν ἐν αὐτῷ κατιδοῦσα, ὅτι φρονιμωτάτους ἄνδρας οἴσοι. ἅτ' οὖν φιλοπόλεμός τε καὶ φιλόσοφος ἡ θεὸς οὖσα, τὸν προσφερεστάτους αὐτῇ μέλλοντα οἴσειν τόπον ἄνδρας, τοῦτον ἐκλεξαμένη πρῶτον κατῴκισεν. ᾠκεῖτε οὖν δὴ νόμοις τε τοιούτοις χρώμενοι, καὶ ἔτι μᾶλλον εὐνομούμενοι, πάσῃ τε πάντας ἀνθρώπους ὑπερβεβληκότες ἀρετῇ, καθάπερ εἰκὸς γεννήματα καὶ παιδεύματα θεῶν ὄντας. πολλὰ μὲν οὖν ὑμῶν καὶ μεγάλα τῆς πόλεως τῇδε γεγραμμένα ἔργα θαυμάζεται, πάντων μὲν ἓν ὑπερέχει μεγέθει καὶ ἀρετῇ.

C tem huius noſtræ vrbis res octo annorum millibus geſtæ in ſacris literis continentur. Illorum ergo ciuium qui in hoc nouem millium annorũ tempore ante nos fuerunt, inſtituta & præclara facinora, breuiter Solo in præſentia tibi perſtringam. Deinceps verò cùm plus dabitur otii, accepto hiſtoriarum libro latius exponemus. Ac primùm leges illorum conſidera quo pacto cum his noſtris conueniant. Multa enim hic ſimilia illis reperies. Principio quòd ſacerdotes ſeparati ab omni turba vitã agunt. Deinde varia opificum genera ita inter ſe diſcreta ſunt, vt ſuum quiſque agat, promiſcuè verò nullus. Similiter paD ſtorum, venatorum, agricolarum inter ſe diſtincta ſunt opera. Milites quoque hic, vt noſti, ab aliis omnibus ſegregati, bellica duntaxat tractare legibus iubentur. Armatura etiam vt clypeorum iaculorúmque vſus, apud vtroſque perſimilis. his primi nos in Aſia vſi ſumus, & dea vt illis in locis, ſic vobis primis hæc tradidit. Prudentiæ quoque & modeſtiæ magna, ſicut vides, noſtris legibus ab initio cura fuit, diuinationis inſuper & medicinæ, & ſanitas nobis per hæc diuinitus procurata. Demum quæcunque ad hæc attinent diſciplinæ, diligenter inſtitutæ à lege reperiuntur. E Huiuſmodi inſtitutione & ordine priorem veſtram vrbem dea à primordiis exornauit, cùm in vrbe condenda eam regionem elegiſſet, quæ ob aeris temperiem prudentiſſima ingenia procrearet. Vtpote enim bellicoſa & ſapiens dea regionem eligendam cenſuit talem, quæ eſſet ſui ſimiles homines editura. His itaque legibus, vel etiam honeſtioribus inſtitutionibus formati veteres Athenienſes omni virtutum genere præ cæteris omnibus excelluerunt, vt decebat eos qui diis geniti editique eſſent. Multa quidem & mirabilia veſtræ ciuitatis opera in F monimentis noſtris leguntur, ſed vnum magnitudine & virtute præcipuum facinus.

Traditur

nirent prohibuit: alios autem nimirum nos quotquot cis Herculis columnas habitamus, omnes promiſcuè ſeruauit. Poſt hæc ingenti terræ motu iugiq; diei vnius & noctis illuuione factum eſt, vt terra dehiſcẽs veſtros illos vnà oẽs bellicoſos homines abſorberet, & Atlãtis inſula ſub vaſto gurgite mergeretur. Quã ob cauſã innauigabile pelagus illud ꝓpter abſorptæ inſulæ limũ relictũ fuit.

Hæc ô Socrates eorum quæ Critias maior à Solone accepta narrabat, ſumma eſt. Sed dum præterito die de repub. ciuibúſque ſuis diſſereres, ſubiit mihi quædam ex recordatione admiratio, cogitanti videlicet diuina quadam ſorte factum eſſe, vt ſimilima quædam haud ab re Solonis hiſtoriæ traderes. ob eam verò cauſam nihil tunc protuli, quoniam ex diuturna negligentia non ſatis reminiſcebar. Satius igitur ipſe cenſui, vt prius quàm referre vobis inciperem, mecum ipſe repeterem. Ideo verò ſtatim imperio tuo conſenſi, quia confidebam vt in rebus huiuſmodi maximè decet, aliquid me quod propoſitę rei congrueret, repert ũ. Ita heri, vt iſte ait, poſt diſceſſum protinꝰ his prout tunc recordabar, recenſui. A nocturnis deinde vigiliis penè omnia recuperaui. Profectò quę in pueritia diſcimus, diutius firmiúſq; vt fertur, meminiſſe ſolemus. Atq; haud ſcio, an quæ heri audiui, referre nũc omnia memoriter poſſim: quę verò puer accepi, mirabor equidẽ ſiquid eorũ memoria mihi exciderit. Ea quippe cum voluptate & ioco audiebam, cùm & ſenex ille libenter me doceret, & ego ab illo identidẽ ac requirerem ac ſciſcitarer. Quapropter quaſi quædam literarum inuſtæ indelebiliter notæ ea mihi omnia infixa memoriæ permãſerunt. Atq; his etiã ante ſolis ortum ipſa narraui, vt vnà mecũ eſſent ad hanc orationem paratiores.

ἐγένετο. πάντων γὰρ προστᾶσα εὐψυχίᾳ, καὶ τέχναις ὅσαι κατὰ πόλεμον, τὰ μὲν τῶν Ἑλλήνων ἡγουμένη, τὰ δ' αὐτὴ μονωθεῖσα, ἐξ ἀνάγκης, τῶν ἄλλων ἀποστάντων, ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους ἀφικομένη κινδύνους, κρατήσασα μὲν τῶν ἐπιόντων, τρόπαια ἔστησε, τοὺς δὲ μήπω δεδουλωμένους διεκώλυσε δουλωθῆναι· τοὺς δ' ἄλλους, ὅσοι κατοικοῦμεν ἐντὸς ὅρων Ἡρακλείων, ἀφθόνως ἅπαντας ἠλευθέρωσεν. ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ σεισμῶν ἐξαισίων καὶ κατακλυσμῶν γενομένων, μιᾶς ἡμέρας καὶ νυκτὸς χαλεπῆς ἐπελθούσης, τό, τε παρ' ὑμῖν μά-
D χιμον πᾶν, ἁθρόον ἔδυ κατὰ γῆς, ἥ τε Ἀτλαντὶς νῆσος ὡσαύτως κατὰ τῆς θαλάττης δῦσα ἠφανίσθη. διὸ καὶ νῦν ἄπορον καὶ ἀδιερεύνητον γέγονε τοὐκεῖ πέλαγος, πηλοῦ κάρτα βραχέος ἐμποδὼν ὄντος, ὃν ἡ νῆσος ἱζομένη παρέσχετο.

Τὰ μὲν δὴ ῥηθέντα, ὦ Σώκρατες, ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ Κριτίου, κατ' ἀκοὴν τὴν Σόλωνος, ὡς συντόμως εἰπεῖν, ἀκήκοας. λέγοντος δὲ δὴ χθὲς σοῦ περὶ πολιτείας τε καὶ ἀνδρῶν οὓς ἔλεγες, ἐθαύμαζον, ἀναμιμνησκόμενος αὐτὰ ἃ νῦν λέγω· κατανοῶν ὡς δαιμονίως, ἔκ τινος τύχης, οὐκ ἀπὸ σκοποῦ ξυνηνέχθης τὰ πολλὰ οἷς Σόλων εἶπεν. οὐ μὴν
E ἐβουλήθην παραχρῆμα εἰπεῖν· διὰ χρόνου γὰρ οὐχ ἱκανῶς ἐμεμνήμην. ἐνενόησα οὖν ὅτι χρεὼν εἴη με πρὸς ἐμαυτὸν πρῶτον ἱκανῶς πάντα ἀναλαβόντα, λέγειν οὕτως. ὅθεν ταχὺ ξυνωμολόγησά σοι τὰ ἐπιταχθέντα χθὲς, ἡγούμενος, ὅπερ ἐν ἅπασι τοῖς τοιοῖσδε μέγιστον ἔργον, λόγον τινὰ πρέποντα τοῖς βουλήμασιν ὑποθέσθαι, τούτου μετρίως ἡμᾶς εὐπορήσειν. οὕτω δὴ, καθάπερ ὅδ' εἶπε, χθές τε εὐθὺς ἐνθένδε ἀπιὼν πρὸς τούσδε ἀνέφερον αὐτὰ, ἀναμιμνησκόμενος, ἀπελθών τε, σχεδόν τι ἅπαντα ἐπισκοπῶν τῆς νυκτὸς ἀνέλαβον. ὡς δή τοι τὸ λεγόμενον, τὰ παίδων μαθήματα θαυμαστὸν ἔχει τι μνημεῖον. ἐγὼ γὰρ ἃ μὲν χθὲς ἤκουσα, οὐκ ἂν οἶδα εἰ δυναίμην ἅπαντα ἐν μνήμῃ πάλιν λαβεῖν· ταῦτα δὲ ἃ πάμπολυν χρόνον διακήκοα, παντάπασι θαυμάσαιμ' ἂν εἴ τί με αὐτῶν διαπέφευγεν. ἦν μὲν οὖν μετὰ πολλῆς ἡδονῆς καὶ παιδικῆς τότε ἀκουόμενα, καὶ τοῦ πρεσβύτου προθύμως με διδάσκοντος, ἅτ' ἐμοῦ πολλάκις ἐπανερωτῶντος· ὥστε οἷον ἐγκαύματα ἀνεκπλύτου γραφῆς ἔμμονά μοι γέγονε. καὶ δὴ καὶ τοῖσδε εὐθὺς ἔλεγον ἕωθεν αὐτὰ ταῦτα, ἵνα εὐποροῖεν λόγων μετ' ἐμοῦ.

μὲν ὄντα ἀστρονομικώτατον ἡμῶν, καὶ περὶ φύσεως τοῦ παντὸς εἰδέναι μάλιστα ἔργον πεποιημένον, πρῶτον λέγειν, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, τελευτᾶν δὲ εἰς ἀνθρώπων φύσιν· ἐμὲ δὲ μετὰ τοῦτον, ὡς παρὰ μὲν τούτου δεδεγμένον ἀνθρώπους τῷ λόγῳ γεγονότας, παρ' ἐμοῦ δὲ πεπαιδευμένους διαφερόντως αὐτῶν τινάς· κατὰ δὲ τὸν Σόλωνος λόγον τε καὶ νόμον, εἰσαγαγόντα αὐτοὺς ὡς εἰς δικαστὰς ἡμᾶς, ποιῆσαι πολίτας τῆς πόλεως τῆσδε, ὡς ὄντας τοὺς τότε Ἀθηναίους, οὓς ἐμήνυσεν ἀφανεῖς ὄντας ἡ τῶν ἱερῶν γραμμάτων φήμη· τὰ λοιπὰ δὲ, ὡς περὶ πολιτῶν καὶ Ἀθηναίων ὄντων ἤδη ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. ΣΩΚ. Τελέως τε καὶ λαμπρῶς ἔοικα ἀνταπολήψεσθαι τὴν τῶν λόγων ἑστίασιν. σὸν οὖν ἔργον λέγειν ἂν εἴη, ὦ Τίμαιε, τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, καλέσαντα κατὰ νόμον θεούς. ΤΙΜ. Ἀλλ' ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε δὴ πάντες ὅσοι καὶ κατὰ βραχὺ σωφροσύνης μετέχουσιν, ἐπὶ παντὸς ὁρμῇ καὶ σμικροῦ καὶ μεγάλου πράγματος θεὸν ἀεί που καλοῦσιν· ἡμᾶς δὲ τοὺς περὶ τοῦ παντὸς λόγους ποιεῖσθαί πῃ μέλλοντας, εἰ γέγονεν, ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν, εἰ μὴ παντάπασι παραλλάττομεν, ἀνάγκη θεούς τε καὶ θεὰς ἐπικαλουμένους, εὔχεσθαι πάντα κατὰ νοῦν ἐκείνοις μὲν μάλιστα, ἑπομένως δὲ ἡμῖν εἰπεῖν. καὶ τὰ μὲν περὶ θεῶν ταύτῃ παρακεκλήσθω. τὸ δ' ἡμέτερον παρακλητέον, ᾗ ῥᾷστ' ἂν ὑμεῖς μὲν μάθοιτε, ἐγὼ δὲ ᾗ διανοοῦμαι, μάλιστ' ἂν περὶ τῶν προκειμένων ἐνδειξαίμην.

Ἔστιν οὖν δὴ κατ' ἐμὴν δόξαν πρῶτον διαιρετέον τάδε· τί τὸ ὂν μὲν ἀεὶ, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον· καὶ τί τὸ γιγνόμενον μὲν, ὂν δὲ οὐδέποτε. τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτὸν, ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὄν· τὸ δ' αὖ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου, δοξαστὸν, γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν· πᾶν δὲ αὖ τὸ γιγνόμενον, ὑπ' αἰτίου τινὸς ἐξ ἀνάγκης γίγνεσθαι. παντὶ γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν σχεῖν. ὅπου μὲν οὖν ἂν ὁ δημιουργὸς πρὸς τὸ κατὰ ταὐτὰ ἔχον βλέπων ἀεὶ, τοιούτῳ τινὶ προσχρώμενος παραδείγματι, τὴν ἰδέαν καὶ δύναμιν ἀπεργάζηται, καλὸν ἐξ ἀνάγκης οὕτως ἀποτελεῖσθαι πᾶν·

C tuum tibi conuiuium diſpoſuerimus. Viſum nobis eſt, vt Timæus tanquam in Aſtronomia noſtrorum omnium peritiſſimus, maximéque in rerum natura cognoſcenda verſatus, primus diſſerat, ita vt à mundi generatione exordiens vſque ad generis humani naturam deueniat. Atque ego deinde ſuſcipiens homines à Timæo quidem genitos, à Critia verò vt plurimum inſtitutos, ſecundum Solonis ſermonem legémque in iudicium veſtrum adducam, ciuitatiſque iſtius ciues efficiã eos qui priſci illi Athenienſes fuerunt, quos iam extinctos ſacræ Aegyptiorũ literæ in lucem è tenebris eruerunt, adeò vt de illis deinceps tanquã
D de veteribus Athenienſibus verba fiant. SOC. Copioſam & ſplendidam diſputationis menſam appoſuiſſe mihi videris. Tui ergo officii eſt, ô Timæe, inuocatis ſecundum legem diis, diſputationem iã exordiri. TIM. Probè conſulis Socrates. Nam cùm omnes qui mentis quoquo modo compotes ſunt, in operis cuiuſlibet vel magni vel parui principio inuocare deum ſoleant, quanto nos æquius eſt de vniuerſo ſiue genitum ſit, ſiue ingenitum diſputaturos, niſi fortè deſipimus, inuocare diuinã opem? Ergo deos omnes deáſque precamur, in primis quidem, vt ea dicantur à nobis, quæ illis pla-
E ceant: deinde vt nobis ipſi cõſtemus. Quantum ad deos attinet, ſic à nobis oratũ ſit. Sed quod ad nos ſpectat, poſcendum eſt, vt & vos facilè aſſequamini, & ego ſecundum mentis propoſitum rem ipſam qua de agitur, transfigam.

Principio ita mihi diſtinguendum eſſe videtur, quid ſit quod ſemper eſt carens generatione: quid verò quod gignitur quidem, neque eſt vnquam. Illud intellectu per rationis indaginem percipi poteſt, cũ ſemper ſit idem. Hoc opinione per irrationalẽ ſenſum attingi, cũ gignatur, & intereat, neque verè vnquam ſit. Quicquid autem gignitur, ex aliqua cauſa neceſſariò gignitur. Sine cauſa verò
F oriri quicquam impoſſibile eſt. Quando igitur opifex in operis alicuius conſtructione ad id quod eodẽ modo ſe habet ſemper aſpicit, & huiuſmodi quodam vſus exemplo ideã vimque in opus educit, pulchrum fieri tunc opus omne neceſſarium eſt.

non eſt quin ſempiternum ſit ſecutus exemplum. Sic igitur generatus, ad id eſt effectus, quod ratione & ſapientia ſola compræhendi poteſt, & immutabile permanet. Ex quo efficitur, vt neceſſe ſit hunc mundum alicuius ſimulacrum eſſe. Rationem verò originis naturaliter explicare difficillimum eſt. Ideo de ſimulacro & exemplo ſic diſtinguamus. Orationes vtique cum his rebus quas exprimunt, cognationem quandam habere videntur. Ergo cùm de re firma & ſtabili & mente compræhendenda diſſeritur, ſtabiles ſimiliter immutabiléſque & quàm maximè fieri poteſt inexpugnabiles orationes eſſe oportet. Cùm verò de ipſius rei firmæ ſtabiliſque ſimulacro diſputatur, veriſimiles rationes ſufficiunt, quæ ita ſe ad ſuperiores habeant rationes, vt ſimulacrum ad exemplum. Nempe quod eſt ad generationem eſſentia, id ad fidem eſt veritas. Cùm ergo, ô Socrates, multa de diis mundique generatione à multis dicta ſint, ne mireris obſecro, ſi rationes de iis probatiſſimas exactiſſimáſque afferre non poſſim. Satis enim factum putare debebis, ſi non minus probabiles quàm quiuis alius rationes attulerim. Aequum eſt meminiſſe, & me qui diſſeram, & vos qui iudicabitis, homines eſſe: vt ſi probabilia dicentur, nihil vlterius requiratis. SOC. Scitè loqueris, ô Timæe. Quare nos, vt iubes, agendum putamus. Exordium quidem hoc orationis mirificè approbauimus. Sed age deinceps diſputationem perage. TIM. Dicamus igitur quam ob cauſam ille rerum autor generationem & hoc vniuerſum conſtituit. Bonus erat. Bonus autem nulla vnquam aliqua de re inuidia tangitur. Ergo cùm liuor ab eo alieniſſimus eſſet, omnia ſibi quantum fieri poterant ſimillima fieri voluit. Si quis hanc gignendi mundi cauſam præcipuam à prudentibus viris acceperit, rectiſſimè profecto accipiet. Itaque cùm vellet deus bona omnia fore, nihil verò quoad natura pateretur malũ, quicquid erat quod in cernendi ſenſum cadere poſſet, aſſumpſit, non tranquillum & quietum, ſed temere agitatũ & fluitans, idque ex inordinata iactatione redegit in ordinem. Hoc enim iudicabat eſſe præſtantius. Fas autem neq; erat neque eſt quicquã niſi pulcherrimum facere eum qui eſt optimus.

τος τῶν αἰτίων. οὕτω δὴ γεγενημένος, πρὸς τὸ λόγῳ καὶ
C φρονήσει περιληπτὸν, καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχον, δεδημιούργηται.
τούτων δ' ὑπαρχόντων αὖ, καὶ πᾶσα ἀνάγκη τόνδε τὸν κόσμον, εἰκόνα τινὸς εἶναι. μέγιστον δὴ παντὸς ἄρξασθαι κατὰ φύσιν ἀρχήν. ὧδε οὖν περί τε εἰκόνος καὶ τοῦ παραδείγματος αὐτῆς διοριστέον, ὡς ἄρα τοὺς λόγους ὧνπέρ εἰσιν ἐξηγηταὶ, τούτων αὐτῶν καὶ ξυγγενεῖς ὄντας. τοῦ μὲν οὖν μονίμου καὶ βεβαίου, καὶ μετὰ νοῦ καταφανοῦς, μονίμους καὶ ἀμεταπτώτους, καθ' ὅσον τε ἀνελέγκτοις προσήκει λόγοις εἶναι καὶ ἀκινήτοις, τούτου δεῖ μηδὲν ἐλλείπειν· τοὺς δὲ τοῦ πρὸς μὲν ἐκεῖνο ἀπεικασθέντος, ὄντος δὲ εἰκόνος, εἰκότας, ἀνὰ-
D λογόν τε ἐκείνων ὄντας. ὅ,τι γὰρ πρὸς γένεσιν οὐσία, τοῦτο πρὸς πίστιν ἀλήθεια. ἐὰν οὖν, ὦ Σώκρατες, πολλὰ πολλοὶ εἰπόντων περὶ θεῶν καὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως, μὴ δυνατοὶ γιγνώμεθα πάντῃ πάντως αὐτοὺς ἑαυτοῖς ὁμολογουμένους καὶ ἀπηκριβωμένους λόγους ἀποδοῦναι, μὴ θαυμάσῃς. ἀλλ' ἐὰν ἄρα μηδενὸς ἧττον παρεχώμεθα εἰκότας, ἀγαπᾶν χρή· μεμνημένους ὡς ὁ λέγων, ὑμεῖς τε οἱ κριταί, φύσιν ἀνθρωπίνην ἔχομεν· ὥστε περὶ τούτων τὸν εἰκότα μῦθον ἀποδεχομένους, πρέπει μηδὲν ἔτι πέρα ζητεῖν. ΣΩΚ. Ἄριστα, ὦ Τίμαιε·
E παντάπασί τε ὡς κελεύεις ἀποδεκτέον. τὸ μὲν οὖν προοίμιον θαυμασίως ἀπεδεξάμεθά σου, τὸν δὲ δὴ νόμον ἡμῖν ἐφεξῆς πέραινε. ΤΙΜ. Λέγωμεν δὴ δι' ἣν αἰτίαν γένεσιν καὶ τὸ πᾶν τόδε ὁ ξυνιστὰς ξυνέστησεν. ἀγαθὸς ἦν, ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίγνεται φθόνος. τούτου δ' ἐκτὸς ὤν, πάντα ὅτι μάλιστα ἐβουλήθη γενέσθαι παραπλήσια αὑτῷ. ταύτην δὲ γενέσεως κόσμου μάλιστ' ἄν τις ἀρχὴν κυριωτάτην παρ' ἀνδρῶν φρονίμων ἀποδεχόμενος, ὀρθότατα ἀποδέχοιτ' ἄν. βουληθεὶς γὰρ ὁ θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα, φλαῦ-
F ρον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν, οὕτω δὴ πᾶν ὅσον ἦν ὁρατόν, παραλαβὼν, οὐχ ἡσυχίαν ἄγον, ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως, εἰς τάξιν αὐτὸ ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας, ἡγησάμενος ἐκεῖνο τούτου πάντως ἄμεινον. θέμις δ' οὔτ' ἦν οὔτ' ἔστι τῷ ἀρίστῳ δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον.

προσειρήκαμεν, ἢ πολλοὺς καὶ ἀπείρους λέγειν ἦν ὀρθότερον, ἕνα· εἴπερ κατὰ τὸ παράδειγμα δεδημιουργημένος ἔσται. τὸ γὰρ περιέχον πάντα ὁπόσα νοητὰ ζῷα, μεθ' ἑτέρου δεύτερον οὐκ ἄν ποτ' εἴη. πάλιν γὰρ ἂν ἕτερον εἶναι τὸ περὶ ἐκείνω δέοι ζῷον, οὗ μέρος ἂν εἴτην ἐκείνω· καὶ οὐκ ἂν ἔτι ἐκείνοιν, ἀλλ' ἐκείνῳ τῷ περιέχοντι, τόδ' ἂν ἀφωμοιωμένον λέγοιτο ὀρθότερον. ἵνα οὖν τόδε κατὰ τὴν μόνωσιν ὅμοιον ᾖ τῷ παντελεῖ ζῴῳ, διὰ ταῦτα οὔτε δύο, οὔτ' ἀπείρους ἐποίησεν ὁ ποιῶν κόσμους, ἀλλ' εἷς ὅδε μονογενὴς οὐρανὸς γεγονώς, ἔστι τε καὶ ἔσται. σωματοειδὲς δὲ καὶ ὁρατὸν ἁπτόν τε δεῖ τὸ γενόμενον εἶναι. D χωρισθὲν δέ τι πυρὸς οὐδὲν ἄν ποτε ὁρατὸν γένοιτο· οὐδὲ ἁπτὸν, ἄνευ τινὸς στερεοῦ· στερεὸν δὲ, οὐκ ἄνευ γῆς. ὅθεν ἐκ πυρὸς καὶ γῆς τὸ τοῦ παντὸς ἀρχόμενος συνιστάναι σῶμα ὁ θεὸς ἐποίει. δύο δὲ μόνω ξυνίστασθαι τρίτου χωρὶς, οὐ δυνατόν· δεσμὸν γὰρ ἐν μέσῳ δεῖ τινὰ ἀμφοῖν ξυναγωγὸν γίγνεσθαι. δεσμῶν δ' ὁ κάλλιστος, ὃς ἂν αὑτὸν καὶ τὰ ξυνδούμενα, ὅτι μάλιστα ἓν ποιῇ. τοῦτο δὲ πέφυκεν ἀναλογία κάλλιστα ἀποτελεῖν. ὁπόταν γὰρ ἀριθμῶν τριῶν, εἴτε ὄγκων, εἴτε δυνάμεων, ὡντινωνοῦν ᾖ τὸ μέσον, ὅ,τιπερ τὸ πρῶτον πρὸς αὐτὸ, τοῦτο αὐτὸ πρὸς τὸ ἔσχατον· E καὶ πάλιν αὖθις, ὅ,τι τὸ ἔσχατον πρὸς τὸ μέσον, τοῦτο τὸ μέσον πρὸς τὸ πρῶτον· τότε τὸ μέσον μὲν, πρῶτον καὶ ἔσχατον γιγνόμενον, τὸ δὲ ἔσχατον καὶ τὸ πρῶτον αὖ μέσα ἀμφότερα· πάντα δ' οὕτως ἐξ ἀνάγκης ταὐτὰ εἶναι ξυμβήσεται. ταὐτὰ δὲ γενόμενα ἀλλήλοις, ἓν πάντα ἔσται. εἰ μὲν οὖν ἐπίπεδον μὲν, βάθος δὲ μηδὲν ἔχον ἔδει γίγνεσθαι τὸ τοῦ παντὸς σῶμα, μία μεσότης ἂν ἐξήρκει τά τε μεθ' αὑτῆς ξυνδεῖν καὶ ἑαυτήν. νῦν δὲ (στερεὸν γὰρ αὐτὸν προσῆκεν εἶναι), τὰ δὲ στερεὰ μία μὲν οὐδέποτε, δύο δὲ ἀεὶ μεσότητες συναρμόττουσιν) οὕτω F δὴ πυρός τε καὶ γῆς, ὕδωρ ἀέρα τε ὁ θεὸς ἐν μέσῳ θεὶς, καὶ πρὸς ἄλληλα καθ' ὅσον ἦν δυνατὸν ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀπεργασάμενος, ὅ,τιπερ πῦρ πρὸς ἀέρα, τοῦτο ἀέρα πρὸς ὕδωρ· καὶ ὅ,τι ἀὴρ πρὸς ὕδωρ, τοῦτο δ' ὕδωρ πρὸς γῆν·

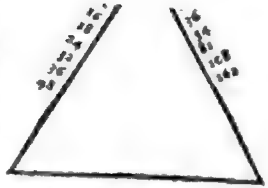
ſuum limitem continens. Proinde rectè ne mundum vnum diximus? an rectius plures innumerabiléſve dici oportuit? Vnum profectò, ſi modò ad vnius ſimilitudinem ſit formatus. Quod enim viuentia omnia quæcunque intelliguntur continet, ſocium alterum habere non poteſt. Alioquin aliud animal, quod hæc duo contineat, eſſe oporteret, cuius duo hęc partes ſint, nec illorum, ſed tertij huius, mundus hic ſimulacrum rectius diceretur. Vt igitur hic mundus eſſet animali abſoluto ſimilimus, ex eo quòd ſolus atque vnus eſſet, idcirco neque duo neque innumerabiles procreati ſunt, ſed vnus mundus vnigenitúſque factus eſt & erit. Quoniam verò corporeus, ſpectabiliſque, & tractabilis erat futurus, ac ſine igne videri nihil poteſt, nihilque ſine ſolido tangi, & ſolidum abſque terra nihil, ideo in operis huius exordio deus ignem primò terrámque creauit. Sed duo ſola abſque tertio quodam commodè cohærere non poſſunt, mediúmque aliquod vinculum vtrorunque deſiderant. Vinculorum verò id eſt aptiſſimum atq; pulcherrimum, quod ex ſe & ex iis quæ aſtringit, quàm maximè vnum efficit. Hoc maximè proportio ratióque alternæ comparationis aſſequitur. Quando enim in tribus numeris aut molibus, aut viribus, medium ita ſe habet ad poſtremum vt primum ad medium, viciſſimq; vt poſtremum cum medio, ita medium cum primo congruit, tunc quod medium eſt, & primum fit & poſtremum, poſtremum quoque & primum media fiunt. Ita neceſſitas cogit, vt omnia quæ ſic deuincta fuerint, eadem inter ſe ſint. Eadem verò cùm facta ſint, efficitur vt omnia ſint vnum. Quod ſi vniuerſi corpus latitudinē habere debuiſſet, nullam verò profunditatem, vnum ſanè tum ad ſeipſum, tum ad extrema vincienda interiectū medium ſuffeciſſet. Sed cùm ſoliditatem mundus requireret, ſolida verò non vno, ſed duobus ſemper mediis copulentur, inter ignem & terram deus aerem aquámque locauit, eáque ita inter ſe inuicē quoad fieri poterat, comparauit, vt quemadmodum ignis ad aerem, ita aer ad aquam: vt aer ad aquam, ſic aqua ad terram congruè conferatur.

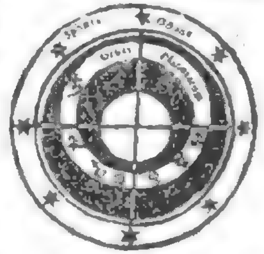
tornauit, vt nihil effici poſſit rotundius, omnéſque partes eſſent omniũ ſimilimæ. Putabat enim ſimile diſſimili multo pulchrius eſſe. Læué prętereà hũc globũ extrinſecus vndiq; expoliuit. Nec immeritò. Nec enim oculis indigebat, quia nihil extrà ꝙ cerni poſſet, relictum erat. Nec auribus, cùm nihil ſupereſſet foris quod audiretur. Nec erant aëre circũfuſa externa mũdi, vt reſpirationem requireret. Nec membris quidẽ talibus opus erat, per quæ noua alimenta ſuſciperet, aut decocti cibi excremẽta emitteret: nulla deceſſio fieri poterat, nulla acceſſio. Nec enim erat aut quo aut vnde talia fierẽt. Ipſum enim ſe cõſumptione & ſenio ſuiipſius alit. Ita nẽpe diuina arte fabricatus eſt mũdus, vt omnia in ſeipſo & à ſeipſo patiatur, & agat. Ratus enim eſt ille autor, mundũ ſi ſibi ipſe ſufficiat, pręſtantiorẽ fore, quã ſi aliorũ adminiculis egeat. Nec ei manus neceſſarias eſſe duxit, quia neq; capiendũ quicq̃ erat, neq; repellendũ. Nec pedibus aut aliis ad progreſſũ ſtatúmve mẽbris opus erat. Motum enim illi congruũ ſuo corpori tribuit, qui ex ſeptẽ motibus vnus ad mentẽ maximè & intelligentiã pertinet. Ideóq; cũ illum per eadem, & in eodẽ, & in ſeipſo circumduxiſſet, effecit vt circulari cõuerſione moueretur. Sex autẽ reliquos motus ſeparauit ab eo, & ab eorũ errore & peruagatione penitus liberauit. Ad hanc igitur conuerſionẽ quæ pedibus non egebat, crura pedéſque nõ dedit. Cũ hæc igitur deus ille qui ſemper eſt, de aliquãdo futuro deo cogitaret, leuẽ eum effecit æqualémque, & à medio ad ſummũ vndique parẽ, corpúſq; ex corporibus totis & perfectis totũ atque perfectũ: Animam autẽ in eius medio collocauit, pérque totũ tetendit, atque ea corpus ipſum etiam extrinſecus circumtexit, mundúmque hunc vnum & ſolum ſolitariúmq; & circularẽ volui in circulum ſtatuit, qui propter virtutem ſecũ ipſe facilè coercere poſſit, nullius alterius indigens, ſatiſque ipſe ſibi notus atque amicus. Itaque omnibus his de cauſis mundum opifex eius beatum deũ effecit: ſed animã haud ita, vt modò dicere cœpim⁹, tum denique cùm corpus ei effeciſſet, procreauit.

τὰς τελευτὰς ἴσον ἀπέχον καὶ κυκλοτερὲς αὐτὸ ἐτορνεύσα-
το, πάντων τελεώτατον ὁμοιότατόν τε αὐτὸ ἑαυτῷ σχημά-
των· νομίσας μυρίῳ κάλλιον ὅμοιον ἀνομοίου. λεῖον δὲ δὴ
κύκλῳ πᾶν ἔξωθεν αὐτὸ ἀπηκριβοῦτο, πολλῶν χάριν.
ὀμμάτων τε γὰρ ἐπεδεῖτο οὐδέν (ὁρατὸν γὰρ οὐδὲν ὑπε-
λείπετο ἔξωθεν) οὐδ᾽ ἀκοῆς· οὐδὲ γὰρ ἀκουστόν· πνεῦμά
τε οὐκ ἦν περιεστὸς δεόμενον ἀναπνοῆς· οὐδ᾽ αὖ τινὸς
ἐπιδεὲς ἦν ὀργάνου σχεῖν, ᾧ τὴν μὲν εἰς ἑαυτὸ τροφὴν
δέξοιτο, τὴν δὲ πρότερον ἐξικμασμένην ἀποπέμψοι
D πάλιν. ἀπῄει τε γὰρ οὐδὲν οὐδὲ προσῄει αὐτῷ ποθὲν οὐδέν·
οὐ γὰρ ἦν. αὐτὸ γὰρ ἑαυτῷ τροφὴν, τὴν ἑαυτοῦ φθίσιν πα-
ρέχον, καὶ πάντα ἐν αὐτῷ καὶ ὑφ᾽ αὑτοῦ πάσχον καὶ δρῶν,
ἐκ τέχνης γέγονεν. ἡγήσατο γὰρ αὐτὸ ὁ συνθεὶς, αὔ-
ταρκες ὂν, ἄμεινον ἔσεσθαι μᾶλλον ἢ προσδεὲς ἄλλων·
χεῖρας δὲ, αἷς οὔτε λαβεῖν, οὔτε αὖ τινα ἀμύνασθαι
χρεία τις ἦν, μάτην οὐκ ᾤετο δεῖν αὐτῷ προσάπτειν·
οὐδὲ ποδῶν, οὐδὲ ὅλως τῆς περὶ τὴν βάσιν ὑπηρε-
σίας. Κίνησιν γὰρ ἀπένειμεν αὐτῷ τὴν τοῦ σώματος οἰκείαν,
τῶν ἑπτὰ τὴν περὶ νοῦν καὶ φρόνησιν μάλιστα οὖσαν. διὸ
E δὴ κατὰ ταὐτὰ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐν αὐτῷ περιαγαγὼν αὐτὸ,
ἐποίησε κύκλῳ κινεῖσθαι στρεφόμενον. τὰς δὲ ἓξ ἁπάσας κι-
νήσεις ἀφεῖλεν, καὶ ἀπλανὲς ἀπειργάσατο ἐκείνων. ἐπὶ δὲ
τὴν περίοδον ταύτην ἅτ᾽ οὐδὲν ποδῶν δέον, ἀσκελὲς καὶ ἄ-
πουν αὐτὸ ἐγέννησεν. οὗτος δὴ πᾶς ὄντος ἀεὶ λογισμὸς θεοῦ,
περὶ τὸν ποτὲ ἐσόμενον θεὸν λογισθεὶς, λεῖον καὶ ὁμαλὸν,
πανταχῇ τε ἐκ μέσου ἴσον, καὶ ὅλον καὶ τέλεον ἐκ τελέων
σωμάτων σῶμα ἐποίησε. ψυχὴν δὲ εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ θεὶς, διὰ
παντός τε ἔτεινε, καὶ ἔτι ἔξωθεν τὸ σῶμα αὐτῇ περιεκάλυψε,
καὶ κύκλῳ δὴ κύκλον στρεφόμενον, οὐρανὸν ἕνα μόνον ἔρημον
F κατέστησε, δι᾽ ἀρετὴν δὲ αὐτὸν αὐτῷ δυνάμενον ξυγγίγνε-
σθαι, καὶ οὐδενὸς ἑτέρου προσδεόμενον, γνώριμον δὲ καὶ φί-
λον ἱκανῶς αὐτὸν αὐτῷ. διὰ πάντα δὴ ταῦτα εὐδαίμονα
θεὸν αὐτὸν ἐγεννήσατο. τὴν δὲ δὴ ψυχὴν οὐχ ὡς νῦν ὑστέραν ἐπι-
χειροῦμεν λέγειν, οὕτως ἐμηχανήσατο καὶ ὁ θεὸς νεωτέραν·

τῆς ὀκταπλασίας, ἑβδόμην δὲ ἑπτακαιεικοσαπλασίαν τῆς πρώτης. μετὰ δὲ ταῦτα, ξυνεπληροῦτο τά τε διπλάσια καὶ C τριπλάσια διαστήματα, μοίρας ἔτι ἐκεῖθεν ἀποτέμνων, καὶ τιθεὶς εἰς τὸ μεταξὺ τούτων, ὥστε ἐν ἑκάστῳ διαστήματι δύο εἶναι μεσότητας, τὴν μὲν ταὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων αὐτῶν ὑπερέχουσαν καὶ ὑπερεχομένην, τὴν δὲ ἴσῳ μὲν κατ' ἀριθμὸν ὑπερέχουσαν, ἴσῳ δὲ ὑπερεχομένην. ἡμιολίων δὲ διαστάσεων καὶ ἐπιτρίτων καὶ ἐπογδόων γενομένων, ἐκ τούτων τῶν δεσμῶν ἐν ταῖς πρόσθεν διαστάσεσι, τῷ τοῦ ἐπογδόου διαστήματι τὰ ἐπίτριτα πάντα ξυνεπληροῦτο, λείπων αὐτῶν ἑκάστου μόριον. τῆς τοῦ μορίου ταύτης διαστάσεως λειφθείσης, ἀριθμοῦ πρὸς ἀριθμὸν ἐχούσης τοὺς ὅρους, ἓξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων D πρὸς τρία καὶ τετταράκοντα καὶ διακόσια. καὶ δὴ τὸ μιχθὲν ἐξ οὗ ταῦτα κατέτεμνεν, οὕτως ἤδη πᾶν ἀνηλώκει. ταύτην οὖν τὴν ξύστασιν πᾶσαν διπλῆν κατὰ μῆκος σχίσας, μέσην πρὸς μέσην ἑκατέραν ἀλλήλαις, οἷον χ προσβαλὼν, κατέκαμψεν εἰς κύκλον, ξυνάψας αὑταῖς τε καὶ ἀλλήλαις ἐν τῷ καταντικρὺ τῆς προσβολῆς· καὶ τῇ κατὰ ταὐτὰ καὶ ἐν ταὐτῷ περιαγομένῃ κινήσει πέριξ αὐτὰς ἔλαβε· καὶ τὸν μὲν ἔξω, τὸν δ' ἐντὸς ἐποιεῖτο τῶν κύκλων. τὴν μὲν οὖν ἔξω φορὰν ἐπεφήμισεν εἶναι τῆς ταὐτοῦ φύσεως, τὴν δ' ἐντὸς, τῆς θατέρου. τὴν μὲν δὴ ταὐτοῦ, κατὰ πλευρὰν ἐπὶ δεξιὰ περιήγαγε, τὴν δὲ θατέρου, κατὰ διάμετρον, ἐπ' ἀριστερὰ. E κράτος δ' ἔδωκε τῇ ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιφορᾷ. μίαν γὰρ αὐτὴν ἄσχιστον εἴασε, τὴν δ' ἐντὸς, σχίσας ἑξαχῇ, ἑπτὰ κύκλους ἀνίσους κατὰ τὴν τοῦ διπλασίου καὶ τριπλασίου διάστασιν ἑκάστην, οὐσῶν ἑκατέρων τριῶν, κατὰ τἀναντία μὲν ἀλλήλοις προστάξας ἰέναι τοὺς κύκλους, τάχει δὲ τρεῖς μὲν ὁμοίως, τοὺς δὲ τέτταρας ἀλλήλοις καὶ τοῖς τρισὶν ἀνομοίως, ἐν λόγῳ δὲ φερομένους.

Ἐπεὶ δὲ κατὰ νοῦν τῷ ξυνιστάντι πᾶσα ἡ τῆς ψυχῆς ξύστασις ἐγεγένητο, μετὰ τοῦτο πᾶν τὸ σωματοειδὲς ἐντὸς αὐτῆς ἐτεκταίνετο, καὶ μέσον μέσῃ ξυναγαγὼν προσήρμοττεν.

verò duo illa cũ ſubſtantia cõmiſcuit, & ex tribus vnũ fecit, rurſus id totum in ea quæ decuit membra partitus eſt: quorum quodlibet ex tribus, eodẽ, altero, ſubſtãtiá que cõſtaret. Fuit autẽ talis illa partitio. Vnã principio accepit ex vniuerſo portionẽ. Secũdam autẽ primæ partis duplã. Deinde tertiam, quæ ſecundæ ſeſquialtera eſſet, primæ tripla. Poſtea quartã, ſecundæ duplam. Quintã deinceps tertię triplã. Sextã primæ octuplã. Poſtremo ſeptimã, quæ partibus ſex & viginti primã excederet. Poſt hæc dupla & tripla interualla repleuit, partes rurſus ex toto diſſecãs, quas interuallis ita locauit, vt bina eſſent in ſingulis media, ſiue, vt ita dixeri, medietates: quarũ vna eadẽ parte excedit alterum extremorũ, eadẽ ab altero ſuperatur. Altera medietas pari numero extremũ vnũ ſuperat, pari ſuperatur ab altero. Cũ verò ſeſquialtera interualla, ſeſquitertia & ſeſquioctauo ſumpſiſſet, ex his nexib⁹ in primis ſpatiis, ſeſquioctauo interuallo ſeſquitertia omnia explebat, particula ſingulorũ relicta. Huius autẽ particulæ interuallo relicto, ea inde habebatur numeri ad numerũ in terminis cõparatio, quæ eſt inter ducẽtos quinquaginta ſex, & ducẽtos quadraginta tres. Iã verò cõmixtũ illud vnde iſta ſecernebat, totũ huiuſmodi partiũ ſectione cõſumptũ erat. Tũc ſeriẽ hãc vniuerſam in lõgũ ſecuit, & ex vna duas fecit, mediámque mediæ in ſpeciem χ, Græcæ literæ, accõmodauit. Deinde in orbem intorſit, quo ad ita coirent inter ſe capita, vt lineæ ipſæ & ſecũ & ſe inuicẽ e regione interſectionis ipſius coniungerẽtur, atq; eo motu qui in eodẽ & ſimiliter ſemper reuoluitur, vndiq; eſt eas circũplexus: & circulorũ alterũ exteriorẽ, interiorẽ alterũ fecit. Exteriorẽ quidem lationẽ eiuſdem naturæ, interiorem verò alterius nominauit. atque illã quæ erat ipſius eiuſdem naturæ cognata, in latus ad dexterã partẽ: eã verò quæ alterius, per diametrũ ad lęuam flexit. Sed principatũ dedit eiuſdẽ ipſius ſimiliſq; agitationi. Eã nanq; ſolam indiuiſam reliquit, interiorem verò cùm ſexies diuiſiſſet, ſeptémque orbes inæquales dupli & tripli interuallis effeciſſet, ſingula cũ tria ſunt vtriuſq;, cõtrariis inter ſe curſibus orbes peragere iuſſit, & ex ſeptẽ interioribus tres quidem pari celeritate, quatuor verò & ad ſe & ad reliquos tres celeritate qdem impari, debita tamen ratione cõuerti. Poſtq̃ igitur ſecundũ creatoris illi⁹ mentẽ tota animæ cõſtitutio abſoluta fuit, mox omne corporeũ intra ipſã effinxit, mediũq; medię accõmodãs apto modulamine copulauit.

rem ipſam nunciet, opiniones fideique aſſenſiones firmas veráſque producit. Quando rurſus circa rationale ſe verſat, & ipſius quod idem eſt circulus ſe aptè reuoluens rem denunciat, intellectus neceſſariò ſcientiáque perficitur. Hæc quiſquis in alio quàm in anima fieri dixerit, à vero penitus aberrabit.

Cùm igitur hoc à ſe factum ſempiternorum deorum pulchrum ſimulacrum moueri & viuere pater ille qui genuit animaduerteret, delectatus eſt opere, & hac ductus lętitia opus ſuum multo etiam magis primo illi exemplari ſimile reddere cogitauit. Itaque quemadmodum illud ſempiternum animal eſt, ita vniuerſum hoc pro viribus tale facere inſtituit. Illius quidem animalis æterna natura eſt: quod genito operi congruere omnino non poteſt. Idcirco imaginem æui mobilem effingere decreuit, ac dum cœlum exornaret, fecit æternitatis in vnitate manentis æternam quandam in numero fluentem imaginem, quam nos tempus vocauimus. Dies porrò & noctes, & menſes, & annos, qui ante cœlum non erant, tunc naſcente mundo naſci iuſſit, quæ omnia temporis partes ſunt. Atqui erat & erit, quæ nati temporis ſpecies ſunt, non rectè æternæ ſubſtantiæ aſſignamus. Dicimus enim de illa, eſt, erat, & erit. Sed illi reuera ſolum eſſe competit. Fuiſſe verò & fore deinceps, ad generationem tempore procedentem referre debemus. Motus enim quidam duo illa ſunt. Aeterna autem ſubſtantia cum eadem ſemper & immobilis perſeueret, neque ſenior ſeipſa fit vnquam neque iunior, neque fuit hactenus, neque erit in poſterum, neque recipit eorum quicquam, quibus res corporeæ mobiléſque ex ipſa generationis conditione ſubiiciútur. Nempe hæc omnia temporis imitantis æuum, ſéque numero reuoluentis, ſpecies ſunt. Sępe etiam dicimus quod factum eſt, eſſe factum: quod fit, in generatione eſſe: quod fiet eſſe faciendum: & quod non eſt, non eſſe. Quorum nihil rectè & exactâ ratione dicimus. Sed exquiſitam de iis diſcuſſionem præſens diſputatio non requirit.

διαγγείλῃ, δόξαι καὶ πίστεις γίγνονται βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς· ὅταν δὲ αὖ περὶ τὸ λογιστικὸν ᾖ, καὶ ὁ ταὐτοῦ κύκλος εὔτροχος ὢν αὐτὰ μηνύσῃ, νοῦς ἐπιστήμη τε ἐξ ἀνάγκης ἀποτελεῖται. τούτω δὲ ἐν ᾧ τῶν ὄντων ἐγγίγνεσθον, ἄν ποτέ τις αὐτὸ ἄλλο πλὴν ψυχὴν εἴπῃ, πᾶν μᾶλλον ἢ τἀληθὲς ἐρεῖ.

ΩΣ ΔΕ κινηθέν τε αὐτὸ καὶ ζῶν ἐνενόησε τῶν ἀϊδίων θεῶν γεγονὸς ἄγαλμα ὁ γεννήσας πατὴρ, ἠγάσθη τε, καὶ εὐφρανθεὶς, ἔτι δὴ μᾶλλον ὅμοιον πρὸς τὸ παράδειγμα ἐπενόησεν ἀπεργάσασθαι. καθάπερ οὖν αὐτὸ τυγχάνει D ζῶον ἀΐδιον, καὶ τόδε τὸ πᾶν οὕτως εἰς δύναμιν ἐπεχείρησε τοιοῦτον ἀποτελεῖν. ἡ μὲν οὖν τοῦ ζώου φύσις ἐτύγχανεν οὖσα αἰώνιος. καὶ τοῦτο μὲν δὴ τῷ γεννητῷ παντελῶς προσάπτειν, οὐκ ἦν δυνατόν· εἰκόνα δ' ἐπινοεῖ κινητήν τινα αἰῶνος ποιῆσαι, καὶ διακοσμῶν ἅμα οὐρανὸν, ποιεῖ, μένοντος αἰῶνος ἐν ἑνὶ, κατ' ἀριθμὸν ἰοῦσαν αἰώνιον εἰκόνα, τοῦτον ὃν δὴ χρόνον ὠνομάκαμεν. ἡμέρας γὰρ καὶ νύκτας καὶ μῆνας καὶ ἐνιαυτοὺς, οὐκ ὄντας πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι, καὶ τότε ἅμα ἐκείνῳ ξυνισταμένῳ τὴν γένεσιν αὐτῶν μηχανᾶται. ταῦτα δὲ πάντα μέρη χρόνου, καὶ τὸ, τ' ἦν, τό, τ' ἔσται, E χρόνου γεγονότα εἴδη, φέροντες λανθάνομεν ἐπὶ τὴν ἀΐδιον οὐσίαν, οὐκ ὀρθῶς. λέγομεν γὰρ δὴ ὡς ἦν, ἔστι τε καὶ ἔσται· τῇ δὲ τὸ ἔστι μόνον, κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον, προσήκει. τὸ δὲ ἦν, τό, τ' ἔσται, περὶ τὴν ἐν χρόνῳ γένεσιν ἰοῦσαν πρέπει λέγεσθαι. κινήσεις γάρ ἐστον. τὸ δὲ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχον ἀκινήτως, οὔτε πρεσβύτερον, οὔτε νεώτερον προσήκει γίγνεσθαι ποτὲ, οὐδὲ γεγονέναι νῦν, οὐδ' εἰσαῦθις ἔσεσθαι· τὸ παράπαν τε οὐδὲν ὅσα γένεσις τοῖς ἐν αἰσθήσει φερομένοις προσῆψεν· ἀλλὰ χρόνου ταῦτα αἰῶνά τε μιμουμένου καὶ κατ' ἀριθμὸν κυκλουμένου, F γέγονεν εἴδη. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὰ τοιάδε, τό, τε γεγονὸς, εἶναι γεγονός. καὶ τὸ γιγνόμενον, εἶναι γιγνόμενον· ἔτι δὲ τὸ γενησόμενον, εἶναι γενησόμενον, καὶ τὸ μὴ ὂν, μὴ ὂν εἶναι· ὧν οὐδὲν ἀκριβὲς λέγομεν. περὶ μὲν οὖν τούτων τάχ' ἂν οὐκ εἴη καιρὸς πρέπων ἐν τῷ παρόντι διακριβολογεῖσθαι.

πάρεργος ὤν, πλέον ἂν ἔργον ὧν ἕνεκα λέγεται, παράσχοι. ταῦτα μὲν οὖν ἴσως τάχ' ἂν κατὰ σχολὴν ὕστερον τῆς ἀξίας C τύχοι διηγήσεως.

Ἐπειδὴ δὲ οὖν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πρέπουσαν ἕκαστον ἀφίκετο φορὰν, τῶν ὅσα ἔδει ξυναπεργάζεσθαι χρόνον, δεσμοῖς τε ἐμψύχοις σώματα δεθέντα, ζῷα ἐγεννήθη, τό, τε προσταχθὲν ἔμαθε, κατὰ δὴ τὴν θατέρου φορὰν πλαγίαν οὖσαν, διὰ τῆς ταὐτοῦ φύσεως ἰοῦσάν τε καὶ κρατουμένην, τὸ μὲν, μείζονα αὐτῶν, τὸ δὲ, ἐλάττω κύκλον ἰὸν θᾶττον μὲν, τὰ τὸν ἐλάττω, τὰ δὲ τὸν μείζονα βραδύτερον περιιόντα. τῇ δὲ ταὐτοῦ φορᾷ τὰ τάχιστα περιιόντα, ὑπὸ τῶν βραδύτερον ἰόντων ἐφαίνετο, καταλαμ- D βάνοντα, καταλαμβάνεσθαι. πάντας γὰρ τοὺς κύκλους αὐτῶν στρέφουσα ἕλικα, διὰ τὸ διχῇ κατὰ τὰ ἐναντία ἅμα προϊέναι, τὸ βραδύτατα ἀπιὸν ἀφ' αὐτῆς οὔσης ταχίστης, ἐγγύτατα ἀπέφαινεν. ἵνα δὲ εἴη μέτρον ἐναργές τι πρὸς ἄλληλα βραδυτῆτι καὶ τάχει, καὶ τὰ περὶ τὰς ὀκτὼ φορὰς πορεύοιτο, φῶς ὁ θεὸς ἀνῆψεν ἐν τῇ πρὸς γῆν δευτέρᾳ τῶν περιόδων· ὃ δὴ νῦν κεκλήκαμεν Ἥλιον· ἵνα ὅτι μάλιστα εἰς ἅπαντα φαίνοι τὸν οὐρανὸν, μετάσχοι τε ἀριθμοῦ τὰ ζῷα, ὅσοις ἦν προσῆκον, μαθόντα παρὰ τῆς ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιφορᾶς. νὺξ μὲν E οὖν ἡμέρα τε γέγονεν οὕτω, καὶ διὰ ταῦτα ἡ τῆς μιᾶς καὶ φρονιμωτάτης κυκλήσεως περίοδος. μεὶς δὲ, ἐπειδὰν Σελήνη περιελθοῦσα τὸν ἑαυτῆς κύκλον Ἥλιον ἐπικαταλάβοι· ἐνιαυτὸς δὲ, ὁπόταν Ἥλιος τὸν ἑαυτοῦ περιέλθοι κύκλον. τῶν δ' ἄλλων τὰς περιόδους οὐκ ἐννενοηκότες ἄνθρωποι, πλὴν ὀλίγοι τῶν πολλῶν, οὔτε ὀνομάζουσιν οὔτε πρὸς ἄλληλα συμμετροῦνται, σκοποῦντες ἀριθμοῖς. ὥστε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐκ ἴσασι χρόνον ὄντα τὰς τούτων πλάνας, πλήθει μὲν ἀμηχάνῳ χρωμένας, πεποικιλμένας δὲ θαυμαστῶς. ἔστι δ' ὅμως οὐδὲν ἧττον κατανοῆ- F σαι δυνατὸν ὡς ὅ γε τέλεος ἀριθμὸς χρόνου τὸν τέλεον ἐνιαυτὸν πληροῖ τότε, ὅταν ἁπασῶν τῶν ὀκτὼ περιόδων τὰ πρὸς ἄλληλα ξυμπερανθέντα τάχη σχῇ κεφαλὴν τῷ τοῦ ταὐτοῦ καὶ ὁμοίως ἰόντος ἀναμετρηθέντα κύκλῳ.

rei alias ſi dabitur otium, tractabuntur.

Poſtquã verò ſingula quæ ad ſeriẽ tẽporis pertinebant, conuenientẽ ſibi progreſſum ſortita ſunt, corporáque nexibus compacta vitalibus animalia euaſerunt, præſcriptum tenorem & inſtitutum ordinem tenuerunt: vt videlicet ſecundum alterius diuerſæque naturæ obliquam agitationem eiuſdem ipſius agitationi ſubiectam, orbes illi partim ampliorem, partim anguſtiorem circulum peragant: & quæ minorem, velocius: quæ maiorem, tardius reuoluantur. Secundum verò ipſam eiuſdem naturæ lationem, quæ velociſſimè percurrunt compræhendentia, à tardioribus compræhendi videntur. Omnes quidem eorum circulos ſuperna illa vertigo varia circuitione reuoluens, propterea quòd iſti duobus ſimul contrariis motibus agitantur, id quod tardiſſimè ab ipſa quæ velociſſima eſt recedit, proximum declarauit. Vt autem eſſet quædam velocitatis illorum tarditatiſque menſura certiſſima, omniúmque octo motuum prodiret in lucem chorea, accendit lucem clariſſimam deus in ſecundo à terra circulo, quam modò Solem vocamus. Cuius ſplendore cœlum omne illuſtraretur, & animantes omnes quæcunque natura numeri capaces ſunt, ipſius participes efficerentur, vſum numerandi diſcentes ab illo eiuſdem ſimiliſque naturæ circuitu. Hinc quoque noctis diéique varietas orta eſt. Propter hæc etiam vnius ſapientiſſimíque circuitus reuolutio. Menſis verò prouentus, quando Luna luſtrato circulo ſuo Solem conſecuta eſt. Anni, vbi Sol ſuum peragrauit orbem. Cæterorum autem ſiderum ambitus ignorantes homines, præter admodum paucos, neque nomine certo aut appellatione illos appellant, neq; numeris inter ſe diſtinctis commetiuntur. Itaque, vt ita dixerim, neſciunt horum peruagationes idipſum eſſe quod rite dicitur tempus, multitudine infinita & varietate mirabili præditas. Eſt tamen intellectu facile, quòd perfectus numerus temporis, perfectum tum demum compleat annum, cùm octo ambitus confectis ſuis curſibus, quos orbis ille ſemper idem ſimiliterque procedens metitur, ad idem ſe caput retulerint.

... quo in anteriorem partem ab eiuſdem ipſius ſimiliſque vertigine ducerentur. Reliquos autem quinque motus ab his eſſe voluit alienos, vt vnumquodque illorum quoad fieri poteſt, optimum eſſet. Qua ex cauſa facta ſunt aſtra illa erroris expertia, quæ diuina animalia ſunt, proptereáque in eodem ſemper circuitu perſeuerant. Quæ verò vaga ſunt, & mutabili ratione labuntur, ita deinceps vt ſuprà diximus generata ſunt. Terram autem altricem noſtram circa polum per vniuerſum extenſum alligatam, diei noctiſque effectricem & cuſtodem eſſe voluit, necnon primam antiquiſſimámq; deorum omnium qui intra cœlum ſunt geniti. Horum verò deorum choreas, & inter ipſos concurſiones, circulorúmque ipſorum reuolutiones varias & acceſſus, quales præterea fiāt coniuncti ſibi inuicem vel oppoſiti, ſiue antè inter ſe, ſiue retro, quidue ex illorum ſerie nobis proueniat, quibus temporibus & quo pacto deliteſcant ſinguli, vel emergant, quidue portendant quando oriētes hominibus harum rerum peritis timorem incutiunt: Hæc inquam omnia abſque diligenti ſimulacrorum ipſorum inſpectione explicare velle, inanis eſt labor. Sed de his ſatis: & iam quæ de natura deorum illorum qui tales geniti ſunt vt cernantur, dicenda erant, finem habeant.

:* Cæterorum verò qui dæmones appellantur, & cognoſcere & enunciare ortum maius eſt opus quàm ferre noſtrum valeat ingenium. Priſcis itaque viris hac in re credendum eſt, qui diis geniti vt ipſi dicebant, parentes ſuos optimè nouerant. Impoſſibile ſanè deorum filius fidem non habere, licet nec neceſſariis nec veriſimilibus rationibus eorum oratio confirmetur. Verùm quia de ſuis ac notis rebus loqui ſe affirmabant, nos legem ſecuti fidem præſtabimus. Sic igitur vt ab his eſt traditum, horum deorum generatio habeatur atque dicatur. Terræ Cœliq; filii Oceanus & Tethys fuiſſe traduntur. Ab iis Phorcys, Saturnus, & Rhea geniti, & reliqui horum fratres. Ex Saturno & Rhea Iupiter, & Iuno, & reliqui, quos eorum fratres quotidie memorari audimus, nati dicuntur. Ex his deinceps vt traditur alii.

εἰς τὸ πρόσθεν, ὑπὸ τῆς ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιφορᾶς κρατουμένῳ. τὰς δὲ πέντε κινήσεις ἀκίνητον, καὶ ἑστός, ἵν' ὅτι μάλιστα αὐτῶν ἕκαστον γένοιτο ὡς ἄριστον. ἐξ ἧς δὴ τῆς αἰτίας γέγονεν ὅσα ἀπλανῆ τῶν ἄστρων ζῶα, θεῖα ὄντα καὶ κατὰ ταὐτὰ ἐν ταὐτῷ στρεφόμενα ἀεὶ μένει· τὰ δὲ τρεπόμενα, καὶ πλάνην τοιαύτην ἴσχοντα, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐρρήθη, κατ' ἐκεῖνα γέγονε. Γῆν δὲ, τροφὸν μὲν ἡμετέραν, εἰλουμένην δὲ περὶ τὸν διὰ παντὸς πόλον τεταμένον, φύλακα καὶ δημιουργὸν νυκτός τε καὶ ἡμέρας ἐμη-
D χανήσατο, πρώτην καὶ πρεσβυτάτην σωμάτων ὅσα ἐντὸς οὐρανοῦ γέγονε. χορείας δὲ τούτων αὐτῶν καὶ παραβολὰς ἀλλήλων, καὶ περὶ τὰς τῶν κύκλων πρὸς ἑαυτοὺς ἐπανακυκλήσεις καὶ προσχωρήσεις, ἔν τε ταῖς συνάψεσιν, ὁποῖοι τῶν θεῶν κατ' ἀλλήλους γιγνόμενοι, καὶ ὅσοι κατ' ἀντικρύ, μεθ' οὕς τινάς τε ἐπιπροσθοῦσιν ἀλλήλοις, ἡμῖν τε κατὰ χρόνους οὕς τινας ἕκαστοι κατακαλύπτονται, καὶ πάλιν ἀναφαινόμενοι, φόβους καὶ σημεῖα τῶν μετὰ ταῦτα γενησομένων τοῖς δυναμένοις λογίζεσθαι πέμπουσι, τὸ λέγειν ἄνευ δι' ὄψεως τούτων αὖ τῶν μιμημάτων, μάταιος ἂν εἴη
E πόνος. ἀλλὰ ταῦτά τε ἱκανῶς ἡμῖν ταύτῃ, καὶ τὰ περὶ θεῶν ὁρατῶν καὶ γεννητῶν εἰρημένα φύσεως, ἐχέτω τέλος.

Περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γνῶναι τὴν γένεσιν, μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς· πειστέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς δέ που τούς γε αὐτῶν προγόνους εἰδόσιν. ἀδύνατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν, καίπερ ἄνευ τε εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγουσιν, ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φάσκουσιν ἀπαγγέλλειν, ἑπομένους τῷ νόμῳ πιστευτέον. οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους ἡμῖν ἡ γένεσις καὶ περὶ τούτων τῶν θεῶν ἐχέτω καὶ λεγέσθω·
F Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ἐγενέσθην· ἐκ τούτων δὲ, Φόρκυς τε καὶ Κρόνος καὶ Ῥέα, καὶ ὅσοι μετὰ τούτων· ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ῥέας, Ζεὺς, Ἥρα τε, καὶ πάντες ὅσους ἴσμεν πάντας ἀδελφοὺς λεγομένους αὐτῶν· ἔτι τε τοὺς τούτων ἄλλους ἐκγόνους.

ὑμῖν ἐπελθεῖν ἕπεσθαι, σπείρας καὶ ὑπαρξάμενος ἐγὼ παραδώσω. τὸ δὲ λοιπὸν ὑμεῖς, ἀθανάτῳ θνητὸν προσυφαίνοντες, C ἀπεργάζεσθε ζῷα καὶ γεννᾶτε, τροφήν τε διδόντες αὐξάνετε, καὶ φθίνοντα πάλιν δέχεσθε. Ταῦτ' εἶπε, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸν πρότερον κρατῆρα, ἐν ᾧ τὴν τοῦ παντὸς ψυχὴν κεραννὺς ἔμισγε, τὰ τῶν πρόσθεν ὑπόλοιπα κατεχεῖτο μίσγων τρόπον μέν τινα τὸν αὐτόν, ἀκήρατα δ' οὐκέτι κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως, ἀλλὰ δεύτερα καὶ τρίτα. ξυστήσας δὲ τὸ πᾶν, διεῖλε ψυχὰς ἰσαρίθμους τοῖς ἄστροις, ἔνειμέ θ' ἑκάστην πρὸς ἕκαστον, καὶ ἐμβιβάσας ὡς εἰς ὄχημα, τὴν τοῦ παντὸς φύσιν ἔδειξε, νόμους τε τοὺς εἱμαρμένους εἶπεν αὐταῖς ὅτι γένεσις πρώτη μὲν ἔσοιτο τεταγμένη μία πᾶσιν, ἵνα μή τις ἐλαττοῖτο ὑπ' D αὐτοῦ· δέοι δὲ σπαρείσας αὐτὰς εἰς τὰ προσήκοντα ἑκάσταις ἕκαστα ὄργανα χρόνων φῦναι ζῷον τὸ θεοσεβέστατον. διπλῆς δὲ οὔσης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τὸ κρεῖττον εἴη γένος τοιοῦτον, ὃ καὶ ἔπειτα κεκλήσοιτο ἀνήρ. ὁπότε δὴ σώμασιν ἐμφυτευθεῖεν ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸ μὲν προσίοι, τὸ δ' ἀπίοι τοῦ σώματος αὐτῶν, πρῶτον μὲν αἴσθησιν ἀναγκαῖον εἴη μίαν πᾶσιν ἐκ βιαίων παθημάτων ξύμφυτον γίγνεσθαι· δεύτερον δὲ, ἡδονῇ καὶ λύπῃ μεμιγμένον ἔρωτα· πρὸς δὲ τούτοις, φόβον καὶ θυμόν, ὅσα τε ἑπόμενα αὐτοῖς καὶ ὁπόσα ἐναντίως πέφυκε διεστῶτα. ὧν εἰ μὲν κρατήσοιεν, ἐν δίκῃ βιώσοιντο, κρατηθέντες δὲ, ἀδικίᾳ. E καὶ ὁ μὲν εὖ τὸν προσήκοντα βιοὺς χρόνον, πάλιν εἰς τὴν τοῦ συννόμου πορευθεὶς οἴκησιν ἄστρου, βίον εὐδαίμονα ἕξοι· σφαλεὶς δὲ τούτων, εἰς γυναικὸς φύσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ γενέσει μεταβάλλοι. χιλιοστῷ δὲ ἔτει ἀμφότεραι ἀφικνούμεναι ἐπὶ κλήρωσιν καὶ αἵρεσιν τοῦ δευτέρου βίου, αἱροῦνται ὃν ἂν ἐθέλῃ βίον ἑκάστη· ἔνθα καὶ εἰς θηρίου βίον ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀφικνεῖται. μὴ παυόμενος δὲ ἐν τούτοις ἔτι κακίας, τρόπον ὃν κακύνοιτο, κατὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς τοῦ τρόπου γενέσεως, εἰς τινα τοιαύτην ἀεὶ μεταβάλλοι θηρείου φύσιν· ἀλλάττων τε οὐ πρότερον πόνων λήξοι, πρὶν τῇ F ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιόδῳ τῇ ἐν αὑτῷ ξυνεπισπώμενος τὸν πολὺν ὄχλον καὶ ὕστερον προσφύντα ἐκ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ γῆς, θορυβώδη καὶ ἄλογον ὄντα λόγῳ κρατήσας, εἰς τὸ τῆς πρώτης καὶ ἀρίστης ἀφίκοιτο εἶδος ἕξεως.

in ipſis tale futurum eſt vt cū immortalibus appellatione conueniat, diuinúmque vocetur, principatúmque teneat, & iuſtitiam ſimul ac vos vltro colat, ego vobis ſemen & initium tradam: vos cætera exequi par eſt, vt immortali naturæ mortalem attexẽtes, faciatis generetiſq; animalia, ſubminiſtrãtéſque alimenta augeatis, & conſumpta rurſum recipiatis. Hæc fatus, in eodem rurſus cratere, in quo mundi totius animã permiſcens tẽperauerat, ſuperioris temperationis reliquias miſcendo perfudit, modo quodã eodẽ, non tamen perfectas ſimiliter, ſed & ſecundo & tertio gradu à primis deficientes. Deniq; cũ vniuerſum conſtituiſſet, aſtris parẽ numerũ diſtribuit animarũ, ſingulis ſingulas adhibẽs eiſq; tanq̃ vehiculo impoſitis monſtrauit vniuerſi naturã, ac leges fatales edixit: oſtẽdens quidẽ primã omnibus generationẽ ordine quodã vnã fore, nequis ab eo minus aliquid ſortiatur. Satis autem & quaſi ſparſis animis per ſingula ſingulis cõuenientia tẽporũ inſtrumenta, fore vt animal naſceretur, ꝙ omniũ animaliũ maximè eſſet diuino cultui deditũ. Eſſe autẽ naturã hominis geminã: cuius id genus fore præſtãtius, ꝙ viri nomine ſit appellãdum. Cùm verò animæ corporib' neceſſitate quadã inſertæ fuerint, & corporibus earũ acceſſerit aliquid viciſſimq; abſceſſerit, primũ vtique neceſſario ſenſum vnũ omnibus intimum, & naturæ coniunctũ illic à violentis paſſionibus excitari, deinde voluptate & dolore mixtum amorẽ, poſt hæc metum & iram, & quæcunque vel iſta ſequuntur, vel ab iſtis vt contraria diſſident. Hæc qui ſuperauerint, & eos iuſtè victuros, iniuſtè verò qui ab his fuerint ſuperati. Atque illum qui rectè curriculum viuendi à natura datum confecerit, ad illud aſtrum cui accõmodatum fuerit, reuerſum, beatam vitam acturũ. Contrà vero agentẽ cogi in ortu ſecũdo ſexu mutato fieri mulierem. Et qui ne tum quidem finem peccandi faciet, quatenus deprauatur, eatenus in brutorũ naturã ſuis moribus ſimilem permutari: nec prius à mutationibus laboribúſque ceſſare, quàm illam ſibi inſitam eiuſdẽ ipſius ſimilisq; naturæ conuerſionẽ ſecutus ipſe, eique ſubiiciens turbulentos multiplicéſque affectus poſtea ex igni, aqua, aere, & terra contractos, ratione ſedauerit, & ad primum optimúmq; ſui habitum iam redierit

neque tenebantur, ſed vi ferebantur, atque ferebāt. Ex quo factum eſt, vt totum animal moueretur, ſine ordine tamen, & fortuitâ quadam iactatione. Cui quidem ſex peruagari motibus contingit vndique per ſex loci differentias progrediendo, videlicet antè & retro, ad dextram & læuam, ſurſum atque deorſum. Cùm verò plurimus inundaret fluctus atque deflueret vnde animal nutriretur, multo etiam maior à paſſionibus extrinſecus illatis turba ſequebatur, cùm corpus aliquod ignis exterioris incurriſſet offenſionem, vel à terræ ſoliditate, aut aquæ humore, aut aeris flatu læſum eſſet. Porrò ab iis omnibus, per corpus motus vſque ad animam tranſeunt, qui propterea & initio & nunc ſenſus cognominati ſunt. Hi quidem ab initio continuè multos & maximos motus cient, riuo illo continenter fluente, atque his fluctibus vehementer animæ circuitus quatiunt. Et circuitum quidem illum eiuſdem ſimiliſque naturæ in ipſo curſu prorſus impediunt: alterius verò circuitum diſtrahunt, vſqueadeò, vt dupla illa & tripla vtrinque diſpoſita interualla tria, medietatéſque & colligationes ſeſquitertia, ſeſquialtera, ſeſquioctaua ratione interiectas, quæ diſſolui à nullo niſi ab eo qui coniunxit poſſunt, omni reuolutionis genere torqueant, omnéſque anfractus & varietates orbium, quotcunque contingere queunt, inducant: ita vt ambitus ipſi vix ſibi inuicem connexi, ferantur quidem, ſed ſine ratione ferantur, tum contrà, tum ex obliquo, tum reſupina quadam diſpoſitione. ceu ſiquis caput pro pedibus humi figat, pedes verò pro capite tollat in altum. tunc arbitror tam eius qui ſic affectus eſt, quàm eorum qui ſpectant, dextræ partes ſiniſtræ, & contrà ſiniſtræ dextræ ſibi inuicem eſſe videntur. Itaque cùm hoc ipſum cęteráque huiuſmodi animi quoq; ambitus maximè patiuntur, ſi tunc extrinſecum aliquid eiuſdem ipſius vel alterius generis inciderint, falsò quid idem alicui ſit, quídue alterum ab aliquo iudicāt. Ideóque mendaces tunc dementéſq; ſunt, nec vllus princeps & dux in eis tunc eſt circuitus.

ἐφέρετο καὶ ἔφερεν· ὥστε τὸ μὲν ὅλον κινεῖσθαι ζῷον, ἀτάκτως
C μὲν ὅπῃ τύχοι προϊέναι, καὶ ἀλόγως, τὰς ἓξ ἁπάσας κινήσεις ἔχον. εἴς τε γὰρ τὸ πρόσθεν καὶ ὄπισθεν, καὶ πάλιν εἰς δεξιὰ καὶ ἀριστερά, κάτω τε καὶ ἄνω, καὶ πάντῃ κατὰ τοὺς ἓξ τόπους πλανώμενα προῄει. πολλοῦ γὰρ ὄντος τοῦ κατακλύζοντος καὶ ἀπορρέοντος κύματος, ὃ τὴν τροφὴν παρεῖχεν, ἔτι μείζω θόρυβον ἀπηργάζετο τὰ τῶν προσπιπτόντων παθήματα ἑκάστοις, ὅτε πυρὶ προσκρούσειε τὸ σῶμά τινος ἔξωθεν ἀλλοτρίῳ περιτυχόν, ἢ καὶ στερεῷ γῆς, ὑγροῖς τε ὀλισθή-
D μασιν ὑδάτων, εἴτε ζάλῃ πνευμάτων ὑπ᾽ ἀέρος φερομένων καταληφθείη, καὶ ὑπὸ πάντων τούτων διὰ τοῦ σώματος αἱ κινήσεις ἐπὶ τὴν ψυχὴν φερόμεναι προσπίπτοιεν· αἳ δὴ καὶ ἔπειτα διὰ ταῦτα ἐκλήθησάν τε καὶ νῦν ἔτι αἰσθήσεις συνάπασαι κέκληνται. καὶ δὴ καὶ τότε ἐν τῷ παρόντι πλείστην καὶ μεγίστην παρεχόμεναι κίνησιν, μετὰ τοῦ ῥέοντος ἐνδελεχῶς ὀχετοῦ κινοῦσαι καὶ σφοδρῶς σείουσαι τὰς τῆς ψυχῆς περιόδους, τὴν μὲν ταὐτοῦ παντάπασιν ἐπέδησαν, ἐναντία αὐτῇ ῥέουσαι, καὶ ἐπέσχον ἄρχουσαν καὶ ἰοῦσαν· τὴν δ᾽ αὖ θατέρου διέσεισαν· ὥστε τὰς τοῦ διπλασίου καὶ τριπλασίου τρεῖς ἑκατέρας ἀποστάσεις,
E καὶ τὰς τῶν ἡμιολίων καὶ ἐπιτρίτων καὶ ἐπογδόων μεσότητας καὶ συνδέσεις, ἐπειδὴ παντελῶς λυταὶ οὐκ ἦσαν πλὴν ὑπὸ τοῦ ξυνδήσαντος, πάσας μὲν στρέψαι στροφάς, πάσας δὲ κλάσεις καὶ διαφορὰς τῶν κύκλων ἐμποιεῖν, ὁσαχῇπερ ἦν δυνατόν· ὥστε μετ᾽ ἀλλήλων μόγις συνεχομένας φέρεσθαι μέν, ἀλόγως δὲ φέρεσθαι, τοτὲ μὲν ἐναντίας, τοτὲ δὲ πλαγίας, τοτὲ ὑπτίας. οἷον ὅταν τις ὕπτιος ἐρείσας τὴν κεφαλὴν μὲν ἐπὶ γῆς, τοὺς δὲ πόδας προσβαλὼν ἄνω ἔχῃ πρός τινι, τότε ἐν τούτῳ τῷ πάθει τοῦ τε πάσχοντος καὶ τῶν ὁρώντων, τά τε δεξιὰ ἀριστερά, καὶ τὰ ἀριστερὰ δεξιά, ἑκατέροις τὰ ἑκατέρων
F φαντάζεται. ταὐτὸν δὴ τοῦτο καὶ τοιαῦτα ἕτερα αἱ περιφοραὶ πάσχουσαι σφοδρῶς, ὅταν τέ τῳ τῶν ἔξωθεν ταὐτοῦ γένους ἢ τοῦ θατέρου περιτύχωσι, τότε ταὐτόν τῳ καὶ θάτερόν του τἀναντία τῶν ἀληθῶν προσαγορεύουσαι, ψευδεῖς καὶ ἀνόητοι γεγόνασιν, οὐδεμία τε ἐν αὐταῖς τότε περίοδος ἄρχουσα οὐδ᾽ ἡγεμών ἐστιν·

ταῦτα προθυμουμένοις διεξιτέον. Τὰς μὲν οὖν θείας περιόδους, C δύο οὔσας, τὸ τοῦ παντὸς σχῆμα ἀπομιμησάμενοι, περιφερὲς ὄν, εἰς σφαιροειδὲς σῶμα ἐνέδησαν, τοῦτο ὃ νῦν κεφαλὴν ἐπονομάζομεν· ὃ θειότατόν τε ἐστὶ καὶ τῶν ἐν ἡμῖν πάντων δεσποτοῦν· ᾧ καὶ πᾶν τὸ σῶμα παρέδοσαν ὑπηρεσίαν αὐτῷ ξυναθροίσαντες θεοί, κατανοήσαντες ὅτι πασῶν ὅσαι κινήσεις ἔσοιντο μετέχοι. ἵν' οὖν μὴ κυλινδούμενον ἐπὶ γῆς ὕψη τε καὶ βάθη παντοδαπὰ ἐχούσης, ἀποροῖ τὰ μὲν ὑπερβαίνειν, ἔνθεν δὲ ἐκβαίνειν, ὄχημ' αὐτῷ τοῦτο καὶ εὐπορίαν ἔδοσαν· ὅθεν δὴ μῆκος τὸ σῶμα ἔσχεν, ἐκτατά τε κῶλα καὶ καμπτὰ ἔφυσε τέτταρα, θεοῦ μηχανησαμένου D πορείαν· οἷς ἀντιλαμβανόμενον καὶ ἀπερειδόμενον, διὰ πάντων τόπων πορεύεσθαι δυνατὸν γέγονε, τὴν τοῦ θειοτάτου καὶ ἱερωτάτου φέρον οἴκησιν ἐπάνωθεν ἡμῶν. σκέλη μὲν οὖν χεῖρές τε ταύτῃ καὶ διὰ ταῦτα πᾶσι προσέφυ. τοῦ δ' ὄπισθεν τὸ πρόσθεν τιμιώτερον καὶ ἀρχικώτερον νομίζοντες θεοί, ταύτῃ τὸ πολὺ τῆς πορείας ἡμῖν ἔδοσαν. ἔδει δὴ διωρισμένον ἔχειν καὶ ἀνόμοιον τὸ πρόσθεν τοῦ σώματος ἄνθρωπον. διὸ πρῶτον μὲν περὶ τὸ τῆς κεφαλῆς κύτος ὑποθέντες αὐτόσε τὸ πρόσωπον, ὄργανα ἐνέδησαν τούτῳ πάσῃ τῇ τῆς ψυχῆς προνοίᾳ, καὶ διετάξαντο μέτοχον ἡγεμονίας τοῦτ' εἶναι τὸ κατὰ φύσιν πρόσθεν. E τῶν δὲ ὀργάνων πρῶτον μὲν φωσφόρα συνετεκτήναντο ὄμματα, τοιᾷδε ἐνδήσαντες αἰτίᾳ· τοῦ πυρὸς ὅσον τὸ μὲν κάειν οὐκ ἔσχε, τὸ δὲ παρέχειν φῶς ἥμερον, οἰκεῖον ἑκάστης ἡμέρας, σῶμα ἐμηχανήσαντο γίγνεσθαι. τὸ γὰρ ἐντὸς ἡμῶν ἀδελφὸν ὂν τούτου πῦρ εἰλικρινές, ἐποίησαν διὰ τῶν ὀμμάτων ῥεῖν λεῖον καὶ πυκνόν, ὅλον μέν, μάλιστα δὲ τὸ μέσον ξυμπιλήσαντες τῶν ὀμμάτων. ὥστε τὸ μὲν ἄλλο ὅσον παχύτερον, στέγειν πᾶν, τὸ τοιοῦτον δὲ μόνον αὐτὸ καθαρὸν διηθεῖν. ὅταν οὖν μεσημερινὸν ᾖ φῶς περὶ τὸ τῆς ὄψεως ῥεῦμα, τότε ἐκπῖπτον, ὅμοιον πρὸς ὅμοιον ξυμπαγὲς γενόμενον, ἓν σῶμα οἰκειωθὲν ξυνέστη κατὰ τὴν τῶν ὀμμάτων εὐθυωρίαν, ὅπῃπερ ἂν ἀντερείδῃ τὸ προσπῖπτον ἔνδοθεν, πρὸς ὃ τῶν ἔξω ξυνέπεσεν. F

finxere, in cóque duos illos animæ diuinos circuitus ſtatuerunt. Eſt autem caput membrum corporis diuiniſſimum, reliquorúmque membrorum princeps: cui totum corpus connexum dii ſubeſſe & parere iuſſerunt. Excogitauerunt enim motuũ omnium quotcunque eſſe queant, compos id fore. Cùm vero inæqualis & aſpera, ac partim quidem accliuis, partim decliuis terra ſit, ſi humi caput ſerperet, pérque terræ ſuperficiem volueretur, hos anfractus ſine offenſione tranſire non poſſet. Quod ſanè malum vt vitaretur, procerum hûc habitum corporis ad faciliorem progreſſum dij pro vehiculo capiti ſubiecerunt. Corpori prætere a quatuor in longum porrecta & flexibilia membra annexuerunt, quibus facilè diuina prouidentia moueretur, appræhenderet videlicet obiecta quæque, ſtaret, & ſiſteret, pérque omnia graderetur caput ſuperne ſubſiſtens diuiniſſimi ſacratiſſimique habitaculũ. Hanc igitur ob cauſam nobis crura manúſque dedere. Anteriores autem partes poſterioribus præſtantiores & ad imperandum aptiores arbitrati, in anteriorem quoque partem moueri nos vt plurimum voluerunt. Oportebat porrò anteriora diſcreta & diſſimilia eſſe. Quapropter primum globo capitis faciem adiecere: facieique inſtrumenta quæ adminicularentur omnia animæ prouidentiæ, aſſignauerunt, decreuerúntque naturale hominis imperium in hac parte anteriori priorique cõſiſtere. Sed ex omnibus faciei partibus primi luciferi oculorũ orbes coruſcãt, hac cauſa dati. Ignis certè illius qui non vrit quidem, ſed illuminando ſuauiter diẽ inuehit mundo, participes oculorum orbes dii fecerunt. Intimum ſiquidem noſtri corporis ignem huius ignis germanũ ſyncerúmq; per oculos emanare voluerunt, in quibus leuis congeſtúſque vbiq; ignis huiuſmodi ſit, ſed per eorũ dũtaxat ſolidiorem anguſtámque medietatem ignis purior euolet, craſſior verò cohibeatur. Itaque cùm diurnũ lumen applicat ſe viſus radio, tunc ea duo inter ſe ſimilia concurrentia atque commixta, quò oculorũ acies diriguntur, ibi in vnius iam domeſtici corporis cohærent ſpeciem vbicunque videlicet tam intimi quàm externi luminis ſit cõcurſus.

Totum

modatus eſt, neceſſario hæc omnia oriuntur, cùm ignis oculorum cum eo igne qui eſt, è conſpectu effuſus, circa lene nitidúmque corpus ſeſe confudit. Dextra verò videntur quæ læua ſunt, quia contrariis partibus oculorum inſolito more contrarias partes attingimus. Reſpondent autem dextra dextris, læua læuis, quando commixtum lumen cum eo cui permiſcetur, tranſilit. Id cùm ſpeculorum læuitas hinc illincque altitudinem aſſumpſit, & ita dextram oculorum partem in læuam ſpeculi, læuámque in dextram detorſit. Quòd ſi ſpeculum ad vultus longitudinem conuertatur, vultum reddit reſupinum, cùm ſuperior luminis pars ad inferiora, inferior verò ad ſuperiora vertatur. Atque hæc omnia ex eorum genere ſunt, quæ rerum adiuuant cauſas, quibus vt miniſtris vtitur deus ad optimi, quoad fieri poteſt ideam perficiendam. Sed exiſtimant plerique non adminicula hæc principalium cauſarum, ſed has ipſas eſſe omnium cauſas, quæ frigoris & caloris, rari & denſi, cæterorúmque ſimilium naturam habeant, rationem verò mentémque nequaquam. Mentem enim à nulla re alia, niſi ab anima poſsideri conuenit. hæc verò aſpectum effugit oculorum. Sed ignis, aqua, aër, ac terra corpora ſunt, atque cernuntur. Oportet autem mentis & ſcientiæ amatorem principales ſapientis naturæ cauſas quærere: atque eas quæ neceſſario ab aliis quidem mouentur, alia verò mouent, ſecundas cauſas arbitrari. Quocirca à nobis ſic cenſeo faciendum, vt de vtroque cauſarum genere diſſeramus ſeparatim autem de his quæ cum intelligentia effectrices ſunt pulchrarum rerum atque bonarum, de iis rurſus quæ vacantes prudentia quodlibet paſſim ſine ordine faciunt. Ac de ſecundis quidem cauſis oculorum ad eam vim quam habent conducentibus, ſatis eſſe dictum puto. Maximum vero opus cuius gratia vtiliter nobis à deo donati ſunt, deinceps explicandum cenſeo. Rerum enim optimarum, vt arbitror, cognitionem nobis oculi attulerunt.

περὶ τὴν λειότητα ἑκάστοτε γιγνομένου, καὶ πολλαχῇ μεταρρυθμισθέντος, πάντα τὰ τοιαῦτα ἐξ ἀνάγκης ἐμφαίνεται, τοῦ περὶ τὸ πρόσωπον πυρός, τῷ περὶ τὴν ὄψιν πυρί, περὶ τὸ λεῖον καὶ λαμπρὸν ξυμπαγοῦς γιγνομένου. δεξιὰ δὲ φαντάζεται τὰ ἀριστερά, ὅτι τοῖς ἐναντίοις μέρεσι τῆς ὄψεως περὶ τὰ ἐναντία μέρη γίγνεται ἐπαφή, παρὰ τὸ καθεστὸς ἔθος τῆς προσβολῆς. δεξιὰ δὲ τὰ δεξιά, καὶ τὰ ἀριστερά, ἀριστερὰ τοὐναντίον, ὅταν μεταπεσὸν ξυμπηγνύμενον ᾧ ξυμπήγνυται φῶς.
D τοῦτο δέ, ὅταν ἡ τῶν κατόπτρων λειότης, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὕψη λαβοῦσα, τὸ δεξιὸν εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος ἀπώσῃ τῆς ὄψεως, καὶ θάτερον ἐπὶ θάτερον. κατὰ δὲ τὸ μῆκος στραφὲν τοῦ προσώπου, ταὐτὸν τοῦτο ὕπτιον ἐποίησε πᾶν φαίνεσθαι τὸ κάτω πρὸς τὸ ἄνω τῆς αὐγῆς, τό, τ' ἄνω πρὸς τὸ κάτω πάλιν ἀπῶσαν. ταῦτ' οὖν πάντ' ἐστὶ τῶν ξυναιτίων, οἷς θεὸς ὑπηρετοῦσι χρῆται, τὴν τοῦ ἀρίστου κατὰ τὸ δυνατὸν ἰδέαν ἀποτελῶν. δοξάζεται δὲ ὑπὸ τῶν πλείστων οὐ ξυναίτια ἀλλ' αἴτια εἶναι τῶν πάντων, ψύχοντα καὶ θερμαίνοντα, πηγνύντα τε καὶ διαχέοντα,
E καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀπεργαζόμενα. λόγον δὲ οὐδένα οὐδὲ νοῦν εἰς οὐδὲν δυνατὰ ἔχειν ἐστί. τῶν γὰρ ὄντων ᾧ νοῦν μόνῳ κτᾶσθαι προσήκει, λεκτέον ψυχήν. τοῦτο δὲ ἀόρατον. πῦρ δὲ καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ καὶ γῆ, σώματα πάντα ὁρατὰ γέγονε. τὸν δὲ νοῦ καὶ ἐπιστήμης ἐραστὴν ἀνάγκη τὰς τῆς ἔμφρονος φύσεως αἰτίας πρώτας μεταδιώκειν. ὅσαι δὲ ὑπ' ἄλλων μὲν κινουμένων, ἕτερα δὲ ἐξ ἀνάγκης κινούντων γίγνονται, δευτέρας ποιητέον. καὶ δὴ κατὰ ταῦτα καὶ ἡμῖν λεκτέα μὲν ἀμφότερα τὰ τῶν αἰτιῶν γένη, χωρὶς δὲ ὅσαι μετὰ νοῦ καλῶν καὶ ἀγαθῶν
F δημιουργοί, καὶ ὅσαι μονωθεῖσαι φρονήσεως τὸ τυχὸν ἄτακτον ἑκάστοτε ἐξεργάζονται. τὰ μὲν οὖν τῶν ὀμμάτων ξυμμεταίτια πρὸς τὸ σχεῖν τὴν δύναμιν ἣν νῦν εἴληχεν εἰρήσθω· τὸ δὲ μέγιστον αὐτῶν εἰς ὠφέλειαν ἔργον, δι' ὁ θεὸς αὔθ' ἡμῖν δεδώρηται, μετὰ τοῦτο ῥητέον. ὄψις δή, κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, αἰτία τῆς μεγίστης ὠφελείας γέγονεν ἡμῖν

σιν τῆς φωνῆς χρήσιμον, πρὸς ἀκοὴν ἕνεκα ἁρμονίας ἐστὶ C δοθέν· ἡ δὲ ἁρμονία, ξυγγενεῖς ἔχουσα φορὰς ταῖς ἐν ἡμῖν τῆς ψυχῆς περιόδοις, τῷ μετὰ νοῦ προσχρωμένῳ μούσαις, οὐκ ἐφ' ἡδονὴν ἄλογον, καθάπερ νῦν εἶναι δοκεῖ χρήσιμος, ἀλλ' ἐπὶ τὴν γεγονυῖαν ἐν ἡμῖν ἀνάρμοστον ψυχῆς περίοδον, εἰς κατακόσμησιν καὶ συμφωνίαν ἑαυτῇ ξύμμαχος ὑπὸ μουσῶν δέδοται· καὶ ῥυθμὸς αὖ, διὰ τὴν ἄμετρον ἐν ἡμῖν καὶ χαρίτων ἐπιδεᾶ γιγνομένην ἐν τοῖς πλείστοις ἕξιν ἐπίκουρος ἐπὶ ταὐτὰ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐδόθη. τὰ μὲν οὖν παρεληλυθότα τῶν εἰρημένων, πλὴν βραχέων, ἐπιδέδεικται τὰ διὰ νοῦ δεδημιουργημένα. δεῖ δὲ καὶ τὰ δι' ἀνάγκης γιγνόμενα τῷ λόγῳ πα- D ραθέσθαι, μεμιγμένη γὰρ οὖν ἡ τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσις, ἐξ ἀνάγκης τε καὶ νοῦ συστάσεως ἐγεννήθη. νοῦ δὲ ἀνάγκης ἄρχοντος, τῷ πείθειν αὐτὴν τῶν γιγνομένων τὰ πλεῖστα ἐπὶ τὸ βέλτιστον ἄγειν, ταύτῃ κατὰ ταῦτα δι' ἀνάγκης ἡττωμένης ὑπὸ πειθοῦς ἔμφρονος, οὕτω κατ' ἀρχὰς ξυνίστατο τόδε τὸ πᾶν. εἴ τις οὖν ᾗ γέγονε, κατὰ ταῦτα ὄντως ἐρεῖ, μικτέον καὶ τὸ τῆς πλανωμένης εἶδος αἰτίας, ᾗ φέρειν πέφυκεν. ὧδε οὖν πάλιν ἀναχωρητέον· καὶ λαβοῦσιν αὐτῶν τούτων προσήκουσαν ἀρχὴν ἑτέραν αὖθις αὖ, καθάπερ περὶ τῶν τότε, νῦν οὕτω περὶ τούτων πάλιν ἀρκτέον ἀπ' ἀρχῆς. τὴν δὴ πρὸ τῆς οὐρανοῦ γενέσεως, E πυρὸς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς φύσιν, θεατέον αὐτὴν, καὶ τὰ περὶ τούτου πάθη. νῦν γὰρ οὐδείς πω γένεσιν αὐτῶν μεμήνυκεν, ἀλλ' ὡς εἰδόσι πῦρ ὅ,τι ποτέ ἐστι, καὶ ἕκαστον αὐτῶν, λέγομεν ἀρχὰς, αὐτὰ τιθέμενοι στοιχεῖα τοῦ παντός· προσῆκον αὐτοῖς οὐδ' ὡς ἐν συλλαβῆς εἴδεσι μόνον εἰκότως ὑπὸ τοῦ καὶ βραχὺ φρονοῦντος ἀπεικασθῆναι. νῦν δὲ οὖν τό γε παρ' ἡμῶν ὧδε ἐχέτω· τὴν μὲν περὶ ἁπάντων εἴτε ἀρχὴν, εἴτε ἀρχὰς, εἴτε ὅπῃ δοκεῖ τούτων πέρι, τὸ νῦν οὐ ῥητέον δι' ἄλλο μὲν οὐδὲν, διὰ F δὲ τὸ χαλεπὸν εἶναι κατὰ τὸν παρόντα τρόπον τῆς διεξόδου δηλῶσαι τὰ δοκοῦντα. μήτ' οὖν ὑμεῖς οἴεσθε δεῖν ἐμὲ λέγειν, οὔτ' αὐτὸς αὖ πείθειν ἐμαυτὸν εἴην ἂν δυνατὸς ὡς ὀρθῶς ἐγχειροῖμ' ἂν, τοσοῦτον ἐπιβαλλόμενος ἔργον.

C dediſſe nobis exiſtimo. Nam ad hæc ipſa ſermo pertinet, plurimúmque conducit, omniſque muſicæ vocis vſus harmoniæ gratia eſt tributus. Atqui & harmonia, quæ motiones habet animæ noſtræ diſcurſionibus congruas atque cognatas, homini prudenter muſis vtenti non ad voluptatem rationis expertem, vt nunc videtur, eſt vtilis: ſed à muſis ideo data eſt, vt per eam diſſonantem circuitum animæ componamus, & ad concentum ſibi congruum redigamus. Rhythmus quoque ad hoc videtur eſſe tributus, vt habitum in nobis immoderatum gratiáque carentem aptiſsimè temperemus. Hactenus ope- D ra mentis paucis exceptis tractauimus. Oportet autem de his quoque quæ neceſsitas inuehit, dicere. Mundi enim huius generatio ex neceſſitatis mentiſque coitu mixta eſt. Nam cùm mens neceſsitati dominaretur, propterea quòd perſuadendo eam ad optimos vt plurimum rerum euentus induceret, ipſáque hac ratione cedens ſapienti perſuaſioni pareret, mundi huius exordia conſtiterunt. Oportet igitur eum qui mundi conſtitutionem verè narraturus erit, erraticæ quoque cauſæ ſpeciem pro naturæ ipſius inſtinctu miſcere. Quod ita commodè fiet, ſi horum ipſorum conuenienti principio ſumpto, ſic de his quemadmodum de ſuperioribus ab ipſa E rurſus origine diſſeramus. Naturam ergo & paſſiones ignis, atque aëris, atque terræ, generationem cœli præcedentes conſideremus. Nullus profectò ad hoc vſque tempus eorum generationem oſtendit, ſed quaſi notum ſit quid ſit ignis & reliqua, ſic de illis verba facimus eáque mundi primordia conſtituimus, cùm nec ſyllabarum quidem, nedum elementorum vicem tenere apud homines mentis quoquo modo compotes debeant. Nos verò in præſenti nihil de principio vniuerſorum, ſiue principiis, ſiue quomo- F docunque aliter id appelletur, dicendum putamus. Cui quidem diſputationi nihil aliud impedimento eſt, niſi quòd difficile ſit præſenti diſputandi modo quæ de his videntur exprimere. Neque igitur vos id expectabitis, neque ego mihi perſuadebo rectè me tantùm opus aggredi poſſe.

aut certum aliquid vnum magis quàm cuncta vocare oporteat. Difficilè ſanè certum aliquid & firmum de iſtis aſſerere. Quónam igitur pacto, & qua ratione, & quod probabile in huiuſmodi inquiſitione dicemus? Principio id corpus quod modò aquam nominauimus, quando in ſolidam concreſcit materiam, lapis & terra fieri videtur: quando vero liqueſcit & diffluit, ſpiritus atque aër. Item aër exuſtus ignis efficitur. Ignis extinctus & corpulentior factus aërem creat. Rurſus craſsior factus aër, in nebulas nubéſque concreſcit. His etiam magis compreſsis pluuiæ deſfluunt. Ex aqua rurſus terra lapidéſque gignuntur. Atque ita videmus hæc omnia circuitu quodam ſibi inuicem vires fomentáque generationis viciſsim tribuere. Quæ cùm nunquam eadem appareant permanere, quiſnam ſine rubore redargutioniſque ſuſpicione poterit iſtorum aliquid vnum potius quàm aliud certè & firmiter appellare? Nemo certè. Quare tutiſsimus in his hic erit loquendi modus. Hoc quod ſemper aliàs aliter formatum videtur & plerunque iuxta ignis effigiem, non eſt vtique ignis hoc aliquid, ſed tale, id eſt igneum quiddam: nec aqua hoc aliquid, ſed tale quid id eſt aqueum, nec aliud quicquam velut vllam habens ſtabilitatem. Denique nec pronominibus quidem vllis hæc ſignanda ſunt, quibus in rei cuiuſlibet demonſtratione, cùm hoc vel illud dicimus, vti ſolemus: fugiunt enim, nec expectant vel eam demonſtrationem, quæ hoc & huius & huic deſignat: vel appellationem, quæ de his tanquam de exiſtentibus & ſtabilibus habeatur. Igitur huiuſmodi omnia neque hoc, neque illud, ſed tale potius, aut tale propter ſimilitudinem aliquam appellare debemus. Et ignem quidem vbique talem, ac de cæteris quæ gignuntur eodem pacto. At verò illud in quo fieri ſingula hæc videntur, ac deinde diſſolui ſolum iis pronominibus quibus hoc vel illud ſignamus, appellandum puto. Quale verò quodammodo, calidum ſcilicet vel album, vel aliquid tale contrariorum, vel ex contrariis illud minimè appellandum. Sed apertius quod volumus exponamus.

εἰπεῖν ἕκαστον, ὁποῖον ὄντως ὕδωρ χρὴ λέγειν, μᾶλλον ἢ πῦρ,
C καὶ ὁποῖον ὁτιοῦν μᾶλλον ἢ καὶ ἅπαντα· καθ' ἕκαστόν τε,
οὕτως ὥστε τινὶ πιστῷ καὶ βεβαίῳ χρήσασθαι λόγῳ· χαλεπόν. πῶς οὖν δὴ τοῦτ' αὐτό, καὶ πῇ, καὶ τί περὶ αὐτῶν εἰκότως διαπορηθέντες λέγωμεν; πρῶτον μὲν ὃ δὴ νῦν ὕδωρ ὠνομάκαμεν, πηγνύμενον, ὡς δοκοῦμεν, λίθους καὶ γῆν γιγνόμενον ὁρῶμεν· τηκόμενον δ' αὖ καὶ διακρινόμενον ταυτὶ τοῦτο, πνεῦμα καὶ ἀέρα (συγκαυθέντα δὲ τὸν ἀέρα, καὶ πῦρ) ἀνάπαλιν δὲ συγκριθέν, καὶ κατασβεσθέν, εἰς ἰδέαν τε
D ἀπιὸν αὖθις ἀέρος, πῦρ· καὶ πάλιν ἀέρα ξυνιόντα καὶ πυκνούμενον, νέφος καὶ ὁμίχλην. ἐκ δὲ τούτων ἔτι μᾶλλον ξυμπιλουμένων, ῥέον ὕδωρ· ἐξ ὕδατος δέ, γῆν καὶ λίθους αὖθις· κύκλον τε οὕτω διαδιδόντα εἰς ἄλληλα, ὡς φαίνεται, τὴν γένεσιν· οὕτω δὴ τούτων οὐδέποτε τῶν αὐτῶν ἑκάστων φανταζομένων, ποῖον αὐτῶν, ὡς ὂν ὁτιοῦν τοῦτο καὶ οὐκ ἄλλο, παγίως διισχυριζόμενος, οὐκ αἰσχυνεῖταί τις αὑτόν, οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ἀσφαλέστατα μακρῷ περὶ τούτων τιθεμένους, ὧδε λέγειν· ἀεὶ ὃ καθορῶμεν, ἄλλοτε ἄλλῃ γιγνόμενον, ὡς πῦρ, μὴ τοῦτο ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἑκάστοτε προσαγορεύειν πῦρ·
E μηδὲ ὕδωρ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἀεί· μηδὲ ἄλλο ποτὲ μηδέν, ὥς τιν' ἔχον βεβαιότητα, ὅσα δεικνύντες τῷ ῥήματι, τῷ τόδε καὶ τοῦτο προσχρώμενοι, δηλοῦν ἡγούμεθά τι. φεύγει γὰρ οὐχ ὑπομένον τὴν τοῦ τόδε καὶ τὴν τοῦτου καὶ τὴν τῷδε, καὶ πᾶσαν ὅση μόνιμα ὡς ὄντα αὐτὰ ἐνδείκνυται φάσις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἕκαστα μὴ λέγειν. τὸ δὲ τοιοῦτον ἀεὶ περιφερόμενον, ὅμοιον, ἑκάστου πέρι καὶ ξυμπάντων οὕτω καλεῖν· καὶ δὴ καὶ πῦρ τὸ διὰ παντὸς τοιοῦτον, καὶ ἅπαν ὅσονπερ ἂν ἔχῃ γένεσιν. ἐν ᾧ δὲ ἐγγιγνόμενα ἕκαστα αὐτῶν φαντάζεται, καὶ πάλιν ἐκεῖθεν ἀπόλλυται, μόνον ἐκεῖνο αὖ
F προσαγορεύειν, τῷ τε τοῦτο καὶ τῷ τόδε προσχρωμένους ὀνόματι. τὸ δὲ ὁποιονοῦν τι, θερμὸν ἢ λευκόν, ἢ καὶ ὁτιοῦν τῶν ἐναντίων, καὶ πάνθ' ὅσα ἐκ τούτων, μηδὲν ἐκεῖνο αὖ τούτων καλεῖν. ἔτι δὲ σαφέστερον αὐτοῦ πέρι προθυμητέον αὖθις εἰπεῖν.

...τρί. τὴν δὲ μεταξὺ τούτων φύσιν, ἐκγόνῳ· νοῆσαί τε ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἐκτυπώματος ἔσεσθαι μέλλοντος ἰδεῖν ποικίλου πάσας ποικιλίας, τοῦτ' αὐτὸ ἐν ᾧ ἐκτυπούμενον ἐνίσταται, γένοιτ' ἂν παρεσκευασμένον εὖ, πλὴν ἄμορφον ὂν ἐκείνων ἁπασῶν τῶν ἰδεῶν, ὅσας μέλλει δέχεσθαι ποθέν. ὅμοιον γὰρ ὂν τῶν ἐπεισιόντων τινὶ, τὰ τῆς ἐναντίας τά τε τῆς τὸ παράπαν ἄλλης φύσεως, ὁπότ' ἔλθοι δεχόμενον, κακῶς ἂν ἀφομοιοῖ, τὴν αὑτοῦ παρεμφαῖνον ὄψιν. διὸ καὶ πάντων ἐκτὸς εἰδῶν εἶναι χρεὼν τὸ τὰ πάντα ἐκδεξόμενον ἐν αὑτῷ γένη· καθάπερ περὶ τὰ ἀλείμματα, ὁπόσα εὐώδη, τὰ δεξόμενα ὑγρὰ τὰς ὀσμάς. ὅσοι τε ἔν τισι τῶν μαλακῶν σχη- D ματα ἀπομάττειν ἐπιχειροῦσι, τὸ παράπαν σχῆμα οὐδὲν ἔνδηλον ὑπάρχειν ἐῶσι, προομαλύναντες δὲ, ἐπὶ λειότατον ἀπεργάζονται. ταυτὸν οὖν καὶ τῷ τὰ τῶν πάντων ἀεί τε ὄντων, κατὰ πᾶν ἑαυτοῦ, πολλάκις ἀφομοιώματα καλῶς μέλλοντι δέχεσθαι πάντων ἐκτὸς αὐτῷ προσήκει πεφυκέναι τῶν εἰδῶν. διὸ τὴν τοῦ γεγονότος ὁρατοῦ καὶ πάντως αἰσθητοῦ μητέρα καὶ ὑποδοχὴν, μήτε γῆν, μήτε ἀέρα, μήτε πῦρ, μήτε ὕδωρ λέγωμεν, μήτε ὅσα ἐκ τούτων, μήτε ἐξ ὧν ταῦτα γέγονεν· ἀλλ' ἀόρατον εἶδός τι καὶ ἄμορφον, πανδεχές. μεταλαμβάνον δὲ E ἀπορώτατά πῃ τοῦ νοητοῦ, καὶ δυσαλωτότατον αὐτὸ λέγοντες, οὐ ψευσόμεθα. καθόσον δὲ ἐκ τῶν προειρημένων δυνατὸν ἐφικνεῖσθαι τῆς φύσεως αὐτοῦ, τῇδ' ἄν τις ὀρθότατα λέγοι. πῦρ μὲν ἑκάστοτε, αὐτοῦ τὸ πεπυρωμένον μέρος φαίνεσθαι. τὸ δὲ ὑγρανθὲν, ὕδωρ. γῆν δὲ καὶ ἀέρα, καθόσον ἂν μιμήματα τούτων δέχηται. λόγῳ δὲ δὴ μᾶλλον τὸ τοιόνδε διοριζομένοις περὶ αὐτῶν διασκεπτέον· ἆρ' ἐστί τι πῦρ αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ πάντα περὶ ὧν ἀεὶ λέγομεν, οὕτως αὐτὰ καθ' αὑτὰ ἕκαστα ὄντα· ἢ ταῦτα ἅπερ καὶ βλέπομεν, ὅσα τε ἄλλα διὰ τοῦ σώματος αἰσθανόμεθα, μόνα ἐστὶ F τοιαύτην ἔχοντα ἀλήθειαν, ἄλλα δὲ οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτα οὐδαμῇ οὐδαμῶς· ἀλλὰ μάτην ἑκάστοτε εἶναί τι φαμὲν εἶδος ἑκάστου νοητόν. τὸ δὲ, οὐδὲν ἄρ' ἦν πλὴν λόγος.

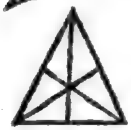
C recipit, patri: ... Sed ita intelligendum eſt, quod cùm eſſe debeat effigies rerum omni formarum varietate diſtincta, nunquam illud ipſum formationis huius gremium bene erit præparatum, niſi informe ſit, & ſuapte natura omnibus formis quas recepturum eſt, careat. Nam ſi erit alicuius eorum quæ in ſe recipit ſimile, cùm contrariam eius cuius ſimile eſt naturam aut aliam prorſus ſuſcipiet, nequaquam eius ſimilitudinem & effigiem exprimet, cùm præ ſe tulerit ſuam. Quo fit, vt nullam ſibi propriam habeat ſpeciem, quod eſt omnia genera ſuſcepturum. Vt qui vnguenta ſuauiter redolentia confecturi ſunt, humidam materiam quam certo condire odore volunt, ita præparant, vt odorem nullum proprium habeat: & qui materiis mollibus impreſsionique cedentibus figuras imprimere aliquas volunt, nullam omnino priorem in eis figuram apparere patiuntur, ſed exactiſsima quadam læuigatione eas poliunt: Ita illud quod in omnibus paſsim æternorum omnium ſimulacris rectè figurandum eſt, his omnibus formis natura ſua carere neceſſe eſt. Quamobrem vniuerſi, quod & genitum eſt, & ſenſibus omnibus manifeſtum, matrem ipſam receptaculúmque, neque terram, neque aërem, neque ignem, neque aquam eſſe dicamus, neque rurſus ex his aliquid conſtitutum, aut aliqua ex quibus propriè hæc ipſa ſubſiſtunt: ſed inuiſibilem potius ſpeciem quandam & informem ſinum omnium capacem, qui modo quodam ambiguo & vix explicabili diuinæ & intelligibilis naturæ fit particeps. Ipſe quidem compræhendi per ſe nullo pacto poteſt: ſed quantum ex ſupradictis naturam eius attingere licet, ſic vtique rectè poſſumus dicere: Ignem quidem, partem eius ignitam videri: humefactam verò partem, aquam: Terram quoque aërémque ſimiliter, quatenus ipſorum ſimulacra ſuſcipit. Sed de his ita diſtinguentes ratione conſiderare debemus, ſitne ignis aliquis ſeorſum à materia ipſe permanens in ſeipſo, & cætera quæ ſæpè dicimus per ſeipſa manere: an hæc ſola ſunt, quæ corporis ſenſu percepimus, & talem in ſe continent veritatem, nec vllo pacto præter hæc vlla ſunt vſpiam, ſed fruſtrà intelligibilem vniuſcuiuſque ſpecié aliquam ponere ſolemus, nec aliud hæc ſunt quàm verba.

… percipiatur, atque hoc eſt quod ad ſolam intelligentiam pertinet, eiúſque intentionis eſt proprium. Sed eſt aliquid poſt hoc quod cum ipſo non ratione, ſed nomine conuenit, eiúſque ſimilitudinem gerit, genitum ſenſibus manifeſtum, quod fertur & ſuſtentatur ab alio ſemper, & in aliquo loco gignitur, rurſúſque inde recedit opinione per ſenſus comprehendendum. Tertium genus locus eſt, qui interit quidem nunquam, ſed omnibus quæ gignuntur, ſedem exhibet. hic ſine tangentis ſenſu tangitur, adulterina quadam ratione vix opinabilis. Denique cùm ad hunc animo reſpicimus, ſomniamus quodammodo, neceſſariúmque putamus, vt quicquid eſt, in aliquo ſit loco poſitum, regionémque obtineat aliquam: & quod neque in terra, neque in cœlo ſit, minimè eſſe credimus: atque has omnes & ſimiles paſsiones à peruigili veréque exiſtente natura ipſi huiuſmodi ſomniis occupati ſecernere non valemus. Ideóque nec diſcernere id etiam poſſumus, quòd imagini quidem poſtquam idipſum in quo facta eſt, non ipſius eſt, ſed ea ſemper alterius fertur ſimulacrum, non iniuria conuenit vt in alio quodam ſit, atque ita quodammodo eſſentiæ fiat particeps, aliter verò eſſe nullo modo poſsit. Ei autem quod verè eſt, vera hæc & exquiſita ratio ſuffragatur, docens quòd dum res ita ſe habet, vt hoc quidem aliud ſit, & illud aliud, neutrum in neutro vnquam factum vnum ſimul idem & duo fient. Hæc tandem meæ mentis ſummatim ſententia ſit, eſſe, & antè cœli ortum ratione triplici fuiſſe tria hæc, exiſtens, locum, & generationem. Generationis verò nutricem, ignitam & humefactam, terræ item & aëris formas ſuſcipientem, paſsionéſque horum pediſſequas perpetientem, omniformem aſpectu videri. Verùm quia nec ſimilibus neque ad pondus exæquatis viribus referta eſt, nulla ex parte æquilibrem eſſe, ſed inæqualiter vndique vergentem declinantémque ab illis quidem quę diximus agitari, rurſúſque ipſam commotã eadẽ agitare. Quo pulſu concita in diuerſa raptari atq; diſcerni, perinde vt quæ in frumenti purgatione piſtoriis inſtrumẽtis iactata atque excuſſa diſcerni videmus, atq; aliò ſolida grauiáque, aliò rara & leuia ferri.

ἀπολλύμενον δόξῃ μετ' αἰσθήσεως περιληπτόν. τρίτον δὲ αὖ γένος ὂν τὸ τῆς χώρας ἀεὶ, φθορὰν οὐ προσδεχόμενον, ἕδραν δὲ παρέχον ὅσα ἔχει γένεσιν πᾶσιν, αὐτὸ δὲ μετ' ἀναισθησίας ἁπτόν, λογισμῷ τινι νόθῳ μόγις πιστόν. πρὸς ὃ δὴ καὶ ὀνειροπολοῦμεν βλέποντες, καί φαμεν ἀναγκαῖον εἶναί που, τὸ ὂν ἅπαν, ἔν τινι τόπῳ, καὶ κατέχον χώραν τινά. τὸ δὲ μήτε ἐν γῇ, μήτε που κατ' οὐρανόν, οὐδὲν εἶναι. ταῦτα δὴ πάντα, καὶ τὰ τούτων ἀδελφά, καὶ περὶ τὴν ἄυπνον καὶ ἀληθῶς φύσιν ὑπάρχουσαν, ὑπὸ ταύτης τῆς
D ὀνειρώξεως, οὐ δυνατοὶ γιγνόμεθα ἐγερθέντες διοριζόμενοι τἀληθὲς λέγειν, ὡς εἰκόνι μέν. ἐπείπερ οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἐφ' ᾧ γέγονεν, ἑαυτῆς ἐστιν, ἑτέρου δέ τινος ἀεὶ φέρεται φάντασμα. διὰ ταῦτα ἐν ἑτέρῳ προσήκει τινὶ γίγνεσθαι οὐσίας ἁμωσγέπως ἀντεχομένην, ἢ μηδὲν παράπαν αὐτὴν εἶναι. τῷ δὲ ὄντως ὄντι βοηθὸς ὁ δι' ἀκριβείας ἀληθὴς λόγος· ὡς ἕως ἄν τι, τὸ μὲν, ἄλλο ᾖ, τὸ δὲ, ἄλλο, οὐδέτερον ἐν οὐδετέρῳ ποτὲ γεγενημένον, ἓν ἅμα ταὐτὸν καὶ δύο γενήσεσθον. οὗτος μὲν δὴ οὖν παρὰ τῆς ἐμῆς ψήφου λογισθεὶς, ἐν κεφαλαίῳ δεδόσθω λόγος,
E ὄν τε καὶ χώραν καὶ γένεσιν εἶναι, τρία τριχῇ, καὶ πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι. τὴν δὲ γενέσεως τιθήνην, ὑγραινομένην καὶ πυρουμένην, καὶ τὰς γῆς τε καὶ ἀέρος μορφὰς δεχομένην, καὶ ὅσα τούτοις ἄλλα πάθη ξυνέπεται πάσχουσαν, παντοδαπὴν μὲν ἰδεῖν φαίνεσθαι· διὰ δὲ τὸ μήθ' ὁμοίων δυνάμεων μήτ' ἰσορρόπων ἐμπίπλασθαι, κατ' οὐδὲν αὐτῆς ἰσορροπεῖν, ἀλλ' ἀνωμάλως πάντῃ ταλαντουμένην, σείεσθαι μὲν ὑπ' ἐκείνων αὐτήν, κινουμένην δ' αὖ πάλιν ἐκεῖνα σείειν. τὰ δὲ κινούμενα, ἄλλα ἄλλοσε ἀεὶ φέρεσθαι διακρινόμενα, ὥσπερ τὰ ὑπὸ τῶν πλοκάνων τε
F καὶ ὀργάνων τῶν περὶ τὴν τοῦ σίτου κάθαρσιν σειόμενα καὶ ἀνικμώμενα· τὰ μὲν πυκνὰ καὶ βαρέα, ἄλλῃ· τὰ δὲ μανὰ καὶ κοῦφα εἰς ἑτέραν ἵζει φερόμενα ἕδραν.

ἔχει. τὸ δὲ βάθος αὖ πᾶσα ἀνάγκη τὴν ἐπίπεδον περιειλη-
φέναι φύσιν. ἡ δὲ ὀρθὴ τῆς ἐπιπέδου βάσεως, ἐκ τριγώνων C
συνέστηκε. τὰ δὲ τρίγωνα ἅπαντα ἐκ δυοῖν ἄρχεται,
μίαν μὲν ὀρθὴν ἔχοντος ἑκατέρου γωνίαν, τὰς δὲ δύο, ὀξείας.
ὧν τὸ μὲν ἕτερον ἑκατέρωθεν ἔχει μέρος γωνίας ὀρθῆς,
πλευραῖς ἴσαις διῃρημένης· τὸ δὲ ἕτερον, ἀνίσοις ἄνισα μέρη
νενεμημένης. ταύτην δὲ πυρὸς ἀρχὴν καὶ τῶν ἄλλων σω-
μάτων ὑποτιθέμεθα, κατὰ τὸν μετ' ἀνάγκης εἰκότα
λόγον πορευόμενοι. τὰς δ' ἔτι τούτων ἀρχὰς ἄνωθεν θεὸς
οἶδε, καὶ ἀνδρῶν ὃς ἂν ἐκείνῳ φίλος ᾖ. δεῖ δὴ λέγειν ποῖα
κάλλιστα σώματα γένοιτ' ἂν τέτταρα, ἀνόμοια μὲν ἑαυτοῖς,
δυνατὰ δὲ ἐξ ἀλλήλων αὐτῶν ἄττα διαλυόμενα γίγνεσθαι. D
τούτου γὰρ τυχόντες, ἔχοιμεν τὴν ἀλήθειαν γενέσεως πέρι γῆς
τε πυρὸς, τῶν τε ἀνάλογον ἐν μέσῳ. τότε γὰρ οὐδενὶ συγχωρησό-
μεθα, καλλίω τούτων ὁρώμενα σώματα εἶναί που καθ' ἓν
γένος ἕκαστον ὄν. τοῦτ' οὖν προθυμητέον, τὰ διαφέροντα κάλ-
λει σωμάτων τέτταρα γένη συναρμόσασθαι, καὶ φάναι τὴν τούτων
ἡμᾶς φύσιν ἱκανῶς εἰληφέναι. τοῖν δὲ δυοῖν τριγώνοιν τὸ μὲν ἰσο-
σκελὲς μίαν εἴληχε φύσιν· τὸ δὲ πρόμηκες, ἀπεράντους.
προαιρετέον οὖν αὖ τῶν ἀπείρων τὸ κάλλιστον, εἰ μέλλομεν
ἄρξεσθαι κατὰ τρόπον. ἂν οὖν τις ἔχῃ κάλλιον ἐκλεξάμενος
εἰπεῖν εἰς τὴν τούτων ξύστασιν, ἐκεῖνος οὐκ ἐχθρὸς ὢν, ἀλλὰ E
φίλος, κρατεῖ. τιθέμεθα δ' οὖν τῶν πολλῶν τριγώνων κάλλιστον
ἓν, ὑπερβάντες τἆλλα, ἐξ οὗ τὸ ἰσόπλευρον τρίγωνον ἐκ
τρίτων συνέστηκε. διότι δὲ ὁ λόγος πλείων. ἀλλὰ τῷ τοῦτο
ἐλέγξαντι καὶ ἀνευρόντι δὲ μὴ οὕτως ἔχον, κεῖται φίλια τὰ
ἆθλα. προῃρήσθω δὲ δύο τρίγωνα, ἐξ ὧν τό, τε τοῦ πυρὸς
καὶ τὰ τῶν ἄλλων σώματα μεμηχάνηται· τὸ μὲν ἰσοσκελές·
τὸ δὲ, τριπλῆν κατὰ δύναμιν ἔχον τῆς ἐλάττονος τὴν μείζω
πλευρὰν ἀεί. τὸ δὲ πρόσθεν οὐκ ἀσφαλῶς ῥηθὲν, νῦν μᾶλ-
λον διοριστέον. τὰ γὰρ τέτταρα γένη δι' ἀλλήλων εἰς ἄλληλα
ἐφαίνετο πάντα γένεσιν ἔχειν, οὐκ ὀρθῶς φανταζόμενα. γί- F
γνεται μὲν γὰρ ἐκ τῶν τριγώνων ὧν προῃρήμεθα, γένη τέτ-
ταρα· τρία μὲν, ἐξ ἑνὸς τοῦ τὰς πλευρὰς ἀνίσους ἔχοντος·

triangulis conſtituitur, atque trianguli omnes ex duobus initium habent, habentibus vtriſque rectum angulum vnum, acutos duos. Quorum alter vtrinque anguli recti partem obtinet, æqualibus diſtincti lateribus: ſed in altero inæqualibus inæqualia diſtribuuntur. Igitur per rationes probabiles neceſsitati coniunctas incedentes, ignis cęterorúmque corporum huiuſmodi ponamus exordiũ. Superiora verò his horum principia deo nota ſunt, atque ei qui dei ſit amicus. Videamus igitur qua potiſsimũ ratione quatuor corpora pulcherrima fiant, diſsimilia quidem inter ſe, ſed quæ in ſe inuicem diſſoluantur, & ex ſe inuicem generentur. Si id comprehenderimus, veritatẽ ipſam de generatione ignis terræque & corũ quæ competenti ratione ſeruata horũ media fiũt, tenebimus. Tunc enim nemini cõcedemus dicẽti alicubi eſſe oculis patentia pulchriora his corpora, quorum quodlibet ſecundum vnum ſit genus. Conandum igitur quatuor corporum genera pulchritudine præcellentia conſtituere, atque ita aſſerere horum nos naturam ſufficienter comprehendiſſe. E duobus quidem triangulis Iſoſceles, id eſt qui lateribus conſtat æqualibus, vnicam habet naturam: qui verò altera parte eſt oblongior, infinitas. Ergo ſi rectè exordiri volumus, infinitorum quoque pulcherrimum præeligere nos oportet. Ac ſi quis pulchriorem à ſe electum ad horum conſtitutionem afferre voluerit, eius non tanquam aduerſarij ſed tanquam amici ſit ſententia potior. Vnum itaque reliquis poſthabitis, triangulorum multorum pulcherrimum ponimus, à quo æqualiter triangulus ex tertio conſtitit. Ratio verò cur ita ſit, prolixior eſſet. At eum qui diligenti diſcuſsione ita eſſe comperiet, dulce manet victoriæ præmium. Propoſiti ſanè nobis ſint duo è multis trianguli, ex quibus igni cæterorúmque corpora compoſita ſunt. Horum vnus Iſoſceles ſit æqualibus lateribus conſtans triangulus. Alter verò ſit ille qui longius latus ſemper breuiore latere potentia triplo maius habet. Verùm quod ſecuri nimium in ſuperioribus diximus, nunc magis eſt diſtinguendum. Videbantur quidem nobis, neque id quidem ſatis rectè, omnia quatuor genera ex ſe inuicem generari. Profectò quatuor genera ex triangulis quos elegimus generantur. Tria quidem ex vno, inæqualia habente latera. Quar-

omnium obtuſiſsimum deinceps ortu ſubſequitur. Atqui triangulis huiuſmodi quatuor natis prima ſolida ſpecies totius circunferentis diſtributiua in partes ęquales ac ſimiles oritur. Secunda verò ex eiſdem quidem triangulis, ſed ſecundum æquilateres triangulos octo conſtitutis, vnum facientibus ſolidum angulum ex planis quatuor, factiſque ſex huiuſmodi, corpus ſecundum abſoluitur. At tertium ex elementis bis ſexaginta copulatis, & angulis ſolidis duodecim, quorum quilibet quinque planis triangulis æquilateribus continetur, habens viginti æquilateres baſes, naſcitur. Iam igitur elementum alterum ſic hactenus iſta genuerit. Verùm Iſoſceles triangulus quarti generauit naturam ſecundum quatuor cõſtitutus, & ad centrum rectos congregans angulos, vnúmque quadrangulum æquilaterem faciens. Sex verò huiuſmodi copulati angulos octo ſolidos, quorum quilibet per tres planos rectos coaptatus eſt, effecerunt. Corporiſque ita conſtituti figura cubica facta eſt, ſex planos quadrangulos æquilateres baſes adepta. Eſt & quinta quædam compoſitio, qua deus ad vniuerſi conſtitutionem eſt vſus, eáque deſcripſit & figurauit, quæ contemplatus aliquis non abſurdè dubitauerit vtrum infinitos eſſe mundos an finitos exiſtimandum ſit. Infinitos quidem dicere illius putabit eſſe proprium, qui nullam rerum cognitione dignarum peritiam habeat. Sed vtrum vnus mundus an quinque re vera nati ſint inquirere, minus vtique putabit abſurdum. Ratio quidem noſtra vnum ipſum veriſimili probatione aſſerit eſſe natum. Alius verò quis ad alia reſpiciens aliter opinabitur. Sed hæc dimittenda ſunt. Et iam genera quatuor à nobis paulo antè digeſta, in ignem, terram, aquam, aërémque diſtribuamus. Terræ cubicam ſpeciem aſsignemus. Nam omnium quatuor maximè immobilis terra eſt, & corporalium omnium compacta maximè. Tale verò illud præcipuè factum eſſe neceſſariũ eſt, quod firmiſſimas tutiſſimáſque poſſidet baſes. In triãgulis porrò à principio poſitis, qui æquilateres ſunt, firmiorẽ tutioremq; quã inæquilateres baſẽ poſſideãt.

ἴσα μέρη καὶ ὅμοια, συνιστὰ. δεύτερον δὲ, ἐκ μὲν τῶν αὐτῶν τριγώνων. κατὰ δὲ ἰσόπλευρα τρίγωνα ὀκτὼ συστάντων, μίαν ἀπεργασαμένων στερεὰν γωνίαν, ἐκ τεττάρων ἐπιπέδων· καὶ γενομένων ἓξ τοιούτων, τὸ δεύτερον αὖ σῶμα οὕτως ἔσχε τέλος. τὸ δὲ τρίτον, ἐκ δὶς ἑξήκοντα τῶν στοιχείων συμπαγέντων, στερεῶν δὲ γωνιῶν δώδεκα, ὑπὸ πέντε ἐπιπέδων τριγώνων ἰσοπλεύρων περιεχομένης ἑκάστης, εἴκοσι βάσεις ἔχον ἰσοπλεύρους γέγονεν. καὶ τὸ μὲν ἕτερον ἀπήλλακτο τῶν στοιχείων γεννῆσαν ταῦτα. τὸ δὲ ἰσοσκελὲς τρίγωνον ἐγέννα τὴν

D τοῦ τετάρτου φύσιν, κατὰ τέτταρα συνιστάμενον, εἰς τὸ κέντρον τὰς ὀρθὰς γωνίας συνάγον, ἓν ἰσόπλευρον τετράγωνον ἀπεργασάμενον. ἓξ δὲ τοιαῦτα συμπαγέντα, γωνίας ὀκτὼ στερεὰς ἀπετέλεσε, κατὰ τρεῖς ἐπιπέδους ὀρθὰς συναρμοσθείσης ἑκάστης. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ συστάντος σώματος, γέγονε κυβικὸν, ἓξ ἐπιπέδους τετραγώνους ἰσοπλεύρους βάσεις ἔχον. ἔτι δὲ οὔσης συστάσεως μιᾶς πέμπτης, ἐπὶ τὸ πᾶν ὁ θεὸς αὐτῇ κατεχρήσατο, ἐκεῖνο διαζωγραφῶν. ἃ δή τις εἰ πάντα λογιζόμενος ἐμμελῶς, ἀπορεῖ πότερον ἀπείρους χρὴ κόσμους εἶναι λέγειν, ἢ πέρας ἔχοντας, τὸ μὲν ἀπεί-

E ρους, ἡγήσαιτ' ἂν ὄντως ἀπείρου τινὸς εἶναι δόγμα ὧν ἔμπειρον χρεὼν εἶναι· πότερον δὲ ἕνα ἢ πέντε αὐτοὺς ἀληθείᾳ πεφυκότας λέγειν προσήκει, μᾶλλον ἂν ταύτῃ στὰς, εἰκότως διαπορήσαι. τὸ μὲν οὖν δὴ παρ' ἡμῶν, ἕνα αὐτὸν κατὰ τὸν εἰκότα λόγον πεφυκότα μηνύει θεός. ἄλλος δὲ εἰς ἄλλα πῃ ἀποβλέψας, ἕτερα δοξάσει. καὶ τοῦτον μὲν μεθετέον. Τὰ δὲ γεγονότα νῦν τῷ λόγῳ γένη διανείμωμεν εἰς πῦρ, καὶ γῆν, καὶ ὕδωρ, καὶ ἀέρα. γῇ μὲν τὸ κυβικὸν εἶδος δῶμεν. ἀκινητοτάτη γὰρ τῶν τεττάρων γενῶν γῆ, καὶ τῶν σωμάτων πλαστικωτάτη. μά-

F λιστα δὲ ἀνάγκη γεγονέναι τοιοῦτον, τὸ τὰς βάσεις ἀσφαλεστάτας ἔχον. βάσις δὲ ἥ τε τῶν κατ' ἀρχὰς τριγώνων ὑποτεθέντων, ἀσφαλεστέρα κατὰ φύσιν, ἡ τῶν ἰσοπλεύρων, τῶν ἀνίσων·

...ἡ τῆς ἀνάγκης ἑκοῦσα πεισθεῖσά τε φύσις ὑπεῖκε, ταύτῃ πάντῃ δι' ἀκριβείας ἀποτελεσθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ, ξυνηρμόσθαι ταῦτα ἀνὰ λόγον. ἐκ δὴ πάντων ὧν περὶ τὰ γένη προειρήκαμεν, ὧδ' ἂν κατὰ τὸ εἰκὸς μάλιστ' ἔχοι. γῆ μὲν ξυντυγχάνουσα πυρὶ, διαλυθεῖσά τε ὑπὸ τῆς ὀξύτητος αὐτοῦ φέροιτ' ἂν, εἴτ' ἐν αὐτῷ πυρὶ λυθεῖσα, εἴτ' ἐν ἀέρος, εἴτ' ἐν ὕδατος ὄγκῳ τύχοι· μέχριπερ ἂν αὐτῆς πῃ ξυντυχόντα τὰ μέρη, πάλιν ξυναρμοσθέντα αὐτὰ αὑτοῖς, γῆ γένοιτο. οὐ γὰρ εἰς ἄλλο γε εἶδος ἔλθοι ποτ' ἄν. Ὕδωρ δὲ ὑπὸ πυρὸς μερισθὲν, εἴτε καὶ ὑπ' ἀέρος ἐγχωρεῖ γίγνεσθαι ξυστάντα, ἓν μὲν πυρὸς σῶμα, δύο δὲ ἀέρος. τὰ δὲ ἀέρος τμήματα ἐξ ἑνὸς μέρους διαλυθέντος, δύ' ἂν γενοίσθην σώματα πυρός. καὶ πάλιν, ὅταν ἀέρι πῦρ ὕδασί τε ἤ τινι γῇ περιλαμβανόμενον, ἐν πολλοῖς ὀλίγον κινούμενον, ἐν φερομένοις μαχόμενον καὶ νικηθὲν καταθραυσθῇ, δύο πυρὸς σώματα εἰς ἓν ξυνίστασθον εἶδος ἀέρος· καὶ κρατηθέντος ἀέρος, κερματισθέντος τε ἐκ δυοῖν ὅλοιν, καὶ ἡμίσεος ὕδατος, εἶδος ἓν ὅλον ἔσται ξυμπαγές. ὧδε γὰρ δὴ λογισώμεθα αὐτὰ πάλιν, ὡς ὅταν ἐν πυρὶ λαμβανόμενον τῶν ἄλλων ὑπ' αὐτοῦ τι γένος, τῇ τῶν γωνιῶν καὶ κατὰ τὰς πλευρὰς ὀξύτητι τέμνηται, ξυστὰν μὲν εἰς τὴν ἐκείνου φύσιν, πέπαυται τεμνόμενον. (τὸ γὰρ ὅμοιον καὶ ταυτὸν αὐτῷ γένος ἕκαστον, οὔτε τινὰ μεταβολὴν ἐμποιῆσαι δυνατὸν, οὔτε τι παθεῖν ὑπὸ τοῦ κατὰ ταὐτὰ ὁμοίως τε ἔχοντος, οὔτε τι δρᾶσαι δύναται.) ἕως δ' ἂν εἰς ἄλλο τι γιγνόμενον ἧττον ἓν, κρείττονι μάχηται, λυόμενον οὐ παύεται. τά τε αὖ σμικρότερα ὅταν ἐν τοῖς μείζοσι πολλοῖς περιλαμβανόμενα ὀλίγα, διαθραυόμενα κατασβεννύηται, ξυνίστασθαι μὲν ἐθέλοντα εἰς τὴν τοῦ κρατοῦντος ἰδέαν, πέπαυται κατασβεννύμενα· γίγνεταί τε ἐκ πυρὸς ἀὴρ, ἐξ ἀέρος, ὕδωρ. ἂν δ' εἰς ταῦτα ἴῃ καὶ τῶν ἄλλων τινὶ ξυνιὸν γενῶν μάχηται, λυόμενα οὐ παύεται, πρὶν ἢ παντάπασιν ὠθούμενα, διαλυθέντα ἐκφύγῃ πρὸς τὸ ξυγγενὲς, ἢ νικηθέντα, ἓν ἐκ πολλῶν ὅμοιον τῷ κρατήσαντι γενόμενον, αὐτοῦ ξύνοικον μείνῃ. καὶ δὴ καὶ κατὰ ταῦτα τὰ παθήματα διαμείβεται τὰς χώρας ἅπαντα. διέστηκε μὲν γὰρ τοῦ γένους ἑκάστου τὰ πλήθη κατὰ τόπον ἴδιον, διὰ τὴν τῆς δεχομένης κίνησιν·

multitudines,motus,atque potentias proportione exactè abſoluta connexáque ſunt,quantam neceſ-
C ſitatis natura libens & perſuaſa capere poterat. Ex omnibus ſanè quorum genera ſuprà narrauimus, ita meritò ſe res habere videtur. Terra cùm in ignem inciderit, eius acumine diſſoluta fertur reſoluta in ignem, aut aërem, aut aquam, quouſque partes ipſius congreſſæ iterum, ſibique inuicem copulatæ terram reficiant. Non enim in aliam vnquam ſpeciem tranſmigraret. Aqua præterea ab igni vel aëre diuiſa in partes, vnum, partibus ſuis reconciliatis, ignis corpus, aëris duo facit: por-
D tiones verò aëris ex vna diſſoluta parte duo ignis corpora faciunt. Rurſus quando ignis ab aëre vel aqua vel terra aliqua occupatur, & ipſe quidem paucus in multis mouetur, atque in agitatis pugnat, iactatúſque diſtrahitur, duo corpora ignis in ſpeciem aëris vnam concreſcunt: deinde ſuperato aëre atque diſperſo, ex totis duobus atque dimidio vna aquæ tota ſpecies coaleſcit. Denique ſic ea rurſus conſideremus, quoties ab igne comprehenſum aliorum genus aliquod angulorum laterúmque ipſius acumine ſcinditur, tum demum diſcerpi deſinit, cùm in ignis naturam tranſierit. Simile enim idémque genus quodlibet à ſimili eo-
E démque minimè patitur: quouſque verò in aliud permutatur, imbecilliúſque cum potentiore luctatur, diſſolui non deſinit. Rurſus quando minora à multis maioribus circumuenta ſunt, & pauca lacerata extinguntur, cùm in vincentis ideam conſtitui velint, ceſſant extingui, fitque ex igni aër, ex aëre aqua. Quòd ſi in hæc tranſitus fuerit, & aliorum aliquod genus impugnet, non ceſſant agitata diſſolui priùs quàm aut omnino cum diſſolubilia ſint, depulſa ad cognatum refugiant, aut expugnata in vnũ quiddã ex multis ſuperanti ſimile tandẽ euadãt, familiaritérq; cũ victore permaneãt.
F Enimuerò per has paſsiones ſedes viciſsim cuncta cõmutãt. Generis nãq; cuiuſlibet multitudines per locũ propriũ diſtinguũtur, ob ſedis ipſius agitatio-

... quonam modo ſingula ſecundum genera non diuiſa moueri inuicem ferrique deſinunt, nequaquam expoſuimus. Id ergo deinceps ſic explanabimus. Vniuerſæ naturæ circuitus cùm circulari ambitu ſuo genera complexus ſit, & ſecum ipſo congredi ſtudeat, conſtringit omnia, locúmque vacuum relinqui nuſquam patitur. Quocirca ignis per omnia maximè penetrauit, deinde aër, vtpote qui ipſi tenuitate eſt proximus, & alia ſimili ratione deinceps. Quæ enim ex maximis partibus ſunt compoſita, vacuitatem quoque in ſua conſtitutione maximam relinquere, minima contrà minimam. Coactionis autem ipſius anguſtia, parua in magnorum contrudit inania. Quare cùm parua magnis inſinuata ſint, & ipſa quidem parua quæ magna ſunt diſcernant, maiora verò minora coërceant, omnia ſurſum deorſúmve in ſua loca feruntur. Nam quodlibet mutata magnitudine ſedem mutat. Sic vtique & has ob cauſas naturæ leuitati contrariæ ſemper generatio conſeruata horum motum & in præſenti & in futuro perpetuum exhibet. Poſt hæc ſciendum eſt multa eſſe ignis genera, flammam videlicet: & quod ab ea eſt accenſum, quod vrit quidem, lumen verò nullum oculis affert: quódue extincta flamma intra illa quæ accenſa fuerant, remanet. Similiter aëris genus aliud puriſſimum agiliſſimúmque, quem æthera nuncupant: aliud turbulentiſſimum, caligine nubibúſque obſcurum: aliáſque ſpecies ſine nomine eſſe putandum eſt, propter ipſam triangulorum inæqualitatem. Aquæ genera duo ſunt præcipua. Vnum humidum, alterum fuſile. Humidum quidem, quia generibus aquæ paruis & inæqualibus conſtat, facilè à ſeipſo & ab alio propter inæqualitatis conditioné & figuræ ſpeciem moueri ſolet. Quod autem ex grandioribus æqualibúsq; & læuibus eſt compoſitum, ſtabilius illo. Et graue propter læuem æqualitatem compactum eſt, ſed propter ignis penetrantis diſſoluentiſque impetum æqualitate amiſſa motus fit particeps: factúmque agile mobiléque à proximo aëre pulſum extenſúmque per terram duo quædam patitur: ná & liqueſcit & in terrá decidit. primum illud molis purgatio, hoc fluxus cognominatur.

τῆς δ' ἀλλήλων κινήσεως καὶ φορᾶς, οὐκ εἴπομεν. ὧδε οὖν πάλιν ἐροῦμεν. ἡ τοῦ παντὸς περίοδος, ἐπειδὴ συμπεριέλαβε τὰ γένη, κυκλοτερὴς οὖσα, καὶ πρὸς αὑτὴν πεφυκυῖα βούλεσθαι συνιέναι, σφίγγει πάντα, καὶ κενὴν χώραν οὐδεμίαν ἐᾷ λείπεσθαι. διὸ δὴ πῦρ μὲν εἰς ἅπαντα διελήλυθε μάλιστα, ἀὴρ δὲ δεύτερος, ὡς λεπτότητι δεύτερος ἔφυ, καὶ τἆλλα ταύτῃ. τὰ γὰρ ἐκ μεγίστων μερῶν γεγονότα μεγίστην κενότητα ἐν τῇ συστάσει παραλέλοιπε, τὰ δὲ σμικρότατα, ἐλαχίστην. ἡ δὲ τῆς πιλήσεως σύνοδος τὰ σμικρὰ εἰς τὰ τῶν μεγάλων

D διάκενα συνωθεῖ. σμικρῶν οὖν παρὰ μεγάλα τιθεμένων, καὶ τῶν ἐλαττόνων τὰ μείζονα διακρινόντων, τῶν δὲ μειζόνων ἐκεῖνα συγκρινόντων, πάντ' ἄνω καὶ κάτω μεταφέρεται πρὸς τοὺς ἑαυτῶν τόπους. μεταβάλλον γὰρ τὸ μέγεθος ἕκαστον, καὶ τὴν τῶν τόπων μεταβάλλει στάσιν. οὕτω δὴ διὰ ταῦτά τε ἡ τῆς ἀνωμαλότητος διασωζομένη γένεσις ἀεὶ, τὴν ἀεὶ κίνησιν τούτων οὖσαν ἐσομένην τε καὶ ἐνδελεχῶς παρέχεται. μετὰ δὲ ταῦτα δεῖ νοεῖν ὅτι πυρός τε γένη πολλὰ γέγονεν· οἷον, φλόξ, τό, τε ἀπὸ τῆς φλογὸς ἀπιὸν ὃ κάει μὲν οὔ, φῶς δὲ τοῖς ὄμμασι παρέχει, τό, τε φλογὸς ἀποσβεσθείσης, ἐν τοῖς διαπύροις καταλειπόμενον αὐτοῦ. κατὰ ταὐτὰ δὲ, ἀέρος τὸ μὲν εὐαγέστατον,

E ἐπίκλην αἰθὴρ καλούμενος, ὁ δὲ θολερώτατος, ὁμίχλη τε καὶ σκότος. ἕτερά τε ἀνώνυμα εἴδη γεγονότα, διὰ τὴν τῶν τριγώνων ἀνισότητα. τὰ δὲ ὕδατος, διχῇ μὲν πρῶτον· τὸ μὲν ὑγρόν, τὸ δὲ χυτὸν γένος αὐτοῦ. τὸ μὲν οὖν ὑγρὸν, διὰ τὸ μετέχον εἶναι τῶν γενῶν ὕδατος, ὅσα σμικρὰ, ἀνίσων ὄντων, κινητὸν, αὐτό τε καθ' αὑτὸ καὶ ὑπ' ἄλλου, διὰ τὴν ἀνωμαλότητα καὶ τὴν τοῦ σχήματος ἰδέαν, γέγονε· τὸ δ' ἐκ μεγάλων καὶ ὁμαλῶν, στασιμώτερον μὲν ἐκείνου καὶ βαρὺ, πεπηγὸς ὑπὸ ὁμαλότητός ἐστιν. ὑπὸ δὲ πυρὸς εἰσιόντος καὶ διαλύοντος αὐτὸ, τὴν ὁμα-

F λότητα ἀπολέσαν, μετίσχει μᾶλλον κινήσεως· γενόμενον δὲ εὐκίνητον, ὑπὸ τοῦ πλησίον ἀέρος ὠθούμενον καὶ κατατεινόμενον ἐπὶ γῆν, τήκεσθαι μὲν τὴν τῶν ὄγκων καθαίρεσιν, ῥοὴν δὲ, τὴν κατάτασιν ἐπὶ γῆν, ἐπωνυμίαν ἑκάτερον τοῦ πάθους ἔλαβε.

violentiſsimam quidem ſolus ignis, debiliorẽ verò vtraque, & ignis & aër diffundunt, aër inquã per vacua, ignis etiam per triangulos. Aërem verò vi conſtrictum, nihil niſi per elementum ſoluit: ſine vi cohærentem ſolus reſoluit ignis. Corpora ex aqua terrâque ita compoſita vt aqua terræ inania vi coarctata obſtruat, ſic prorſus ſe habẽt, vt aqua exterior influere per ea non poſsit, ideóque minimè liquefaciat, ſed ignis aquæ meatus penetrans, quẽadmodum & aqua terræ inania, atque ita aquã afficiens vt ignis aërem, communi corpori liquefactionis cauſam præbeat. Hæc verò partim aquæ minus habent quàm terræ, quemadmodũ vitri genus, & lapides illi qui fuſiles appellãtur: partim cõtrà plus aquæ, qualia ſunt omnia quæ conglutinata ſunt, ceréaque euadunt, & vapores emittũt. Hactenus eas ſpecies quæ figuris commutationibúſque inuicẽ variantur, penè iam demonſtrauimus: quas verò ob cauſas paſsiones earum naſcantur, deinceps demonſtrare conabimur. Principio ſenſum his quæ dicta ſunt, adeſſe ſemper oportet. Carnis verò & eorum quæ ad carnem attinet, generationem, animæ quoque quantum mortale eſt, nondum declarauimus.

Sunt enim hæc à paſsionibus quæcunque cum ſenſu ſunt, minimè ſeparata, & illæ ſine his exponi ſufficienter non poſſunt, ſimul verò expleri fermè nequeunt. Prima igitur alia ponenda ſunt: denique quæ ſequuntur expedienda. Vt ergo deinceps in diſputando genera paſsiones ipſæ ſequãtur, prima nobis extent quæ ad corpus & animam pertinent. In primis qua ratione ignis calidus dicitur, videamus: quod ita demum perſpiciemus, ſi diſcretionem diuiſionémque ab eo in noſtro corpore factam conſideremus: quod enim acumen quoddam ea paſsio eſt, fermè eſt omnibus manifeſtum. Tenuitatem verò angulorum laterúmque ſubtilitatem, paruitatem particularum, motus velocitatem, quibus omnibus vehemens & penetrans eſt, velocitérque quod occurrit, diuidit ſemper & diſsipat, conſiderare debemus, figuræ ipſius generationem memoria repetentes:

πλὴν πυρὸς οὐδέν. εἴσοδος γὰρ οὐδενὶ πλὴν πυρὶ λέλειπται. τὴν δ' ὕδατος αὖ ξύνοδον, τὴν μὲν βιαιοτάτην, πῦρ μόνον· τὴν δὲ ἀσθενεστέραν, ἀμφότερα, πῦρ τε καὶ ἀήρ, διαχεῖτον· ὁ μὲν κατὰ τὰ διάκενα, τὸ δὲ καὶ κατὰ τὰ τρίγωνα. βίᾳ δὲ ἀέρα ξυστάντα οὐδὲν λύει πλὴν κατὰ τὸ στοιχεῖον, ἀβίαστον δὲ κατατήκει μόνον πῦρ. τὰ δὲ τῶν ξυμμίκτων ἐκ γῆς τε καὶ ὕδατος σωμάτων, μέχρι περ ἂν ὕδωρ αὐτοῦ τὰ τῆς γῆς διάκενα καὶ βίᾳ ξυμπεπιλημένα κατέχῃ, τὰ μὲν ὕδατος, ἐπιόντα ἔξωθεν, εἴσοδον οὐκ ἔχοντα μέρη, περιρρέοντα
D τὸν ὅλον ὄγκον ἄτηκτον εἴασε· τὰ δὲ πυρὸς, εἰς τὰ τῶν ὑδάτων διάκενα εἰσιόντα, ὅπερ ὕδωρ γῆν, τοῦτο πῦρ ἀέρα ἀπεργαζόμενα, τηχθέντι τῷ κοινῷ σώματι ῥεῖν μόνα αἴτια ξυμβέβηκε. τυγχάνει δὲ ταῦτα ὄντα, τὰ μὲν ἔλαττον ἔχοντα ὕδατος ἢ γῆς, τό, τε περὶ τὴν ὕαλον γένος ἅπαν, ὅσα τε λίθων χυτὰ εἴδη καλεῖται· τὰ δὲ πλέον ὕδατος αὖ, πάντα ὅσα κηροειδῆ καὶ θυμιατικὰ σώματα ξυμπήγνυται.

Τὰ μὲν δὴ σχήμασι, κοινωνίαις τε καὶ μεταλλαγαῖς εἰς ἄλληλα πεποικιλμένα εἴδη, σχεδὸν ἐπιδέδεικται· τὰ δὲ παθήματα αὐτῶν δι' ἃς αἰτίας γέγονε, πειρατέον ἐμφανί-
E ζειν. πρῶτον μὲν οὖν ὑπάρχειν αἴσθησιν δεῖ τοῖς λεγομένοις ἀεί. σαρκὸς δὲ καὶ τῶν περὶ σάρκα γένεσιν, ψυχῆς τε ὅσον θνητόν, οὔπω διεληλύθαμεν. τυγχάνει δὲ οὔτε ταῦτα χωρὶς τῶν περὶ τὰ παθήματα, ὅσα αἰσθητικά, οὔτ' ἐκεῖνα ἄνευ τούτων δυνατὰ ἱκανῶς λεχθῆναι. τὸ δὲ ἅμα, σχεδὸν οὐ δυνατόν. ὑποθετέον δὲ πρότερον θάτερα, τὰ δ' ὕστερα ὑποτεθέντα ἐπάνιμεν αὖθις. ἵνα οὖν ἑξῆς τὰ παθήματα λέγηται τοῖς γένεσιν, ἔστω πρότερα ἡμῖν τὰ περὶ τὸ σῶμα καὶ ψυχὴν ὄντα. πρῶτον μὲν οὖν ᾗ πῦρ θερμὸν λέγομεν, ἴδωμεν, ὧδε σκοποῦντες τὴν διάκρισιν καὶ τομὴν αὐτοῦ περὶ τὸ σῶμα ἡμῶν
F γιγνομένην ἐννοηθέντες. ὅτι μὲν γὰρ ὀξύ τι τὸ πάθος, πάντες σχεδὸν αἰσθανόμεθα· τὴν δὲ λεπτότητα τῶν γωνιῶν, καὶ πλευρῶν ὀξύτητα, τῶν τε μορίων σμικρότητα, καὶ τῆς φορᾶς τάχος, (οἷς πᾶσι σφοδρὸν ὂν καὶ τομὸν, ὀξέως τὸ προστυχὸν ἀεὶ τέμνει) λογιστέον, ἀναμιμνῃσκομένοις τὴν τοῦ σχήματος αὐτοῦ γέ-

καὶ κοῦφον, μετὰ τῆς κάτω φύσεως ἄνω τε λεγομένης ἐξεταζόμενον ἂν δηλωθείη σαφέστατα. φύσει γὰρ δή τινας τόπους δύο εἶναι, διειληφότας διχῇ τὸ πᾶν, ἐναντίους, τὸν C μὲν κάτω, πρὸς ὃν φέρεται πάνθ' ὅσα τινὰ σώματος ὄγκον ἔχει, τὸν δὲ ἄνω, πρὸς ὃν ἀκουσίως ἔρχεται πᾶν· οὐκ ὀρθὸν οὐδαμῇ νομίζειν. τοῦ γὰρ παντὸς οὐρανοῦ σφαιροειδοῦς ὄντος, ὅσα μὲν ἀφεστῶτα ἴσον τοῦ μέσου γέγονεν ἔσχατα, ὁμοίως αὐτὰ χρὴ ἔσχατα πεφυκέναι· τὸ δὲ μέσον, τὰ αὐτὰ μέτρα τῶν ἐσχάτων ἀφεστηκός, ἐν τῷ καταντικρὺ νομίζειν δεῖ πάντων εἶναι. τοῦ δὲ κόσμου ταύτῃ πεφυκότος, τί τῶν εἰρημένων ἄνω τις ἢ κάτω τιθέμενος, οὐκ ἐν δίκῃ δόξει τὸ μηδὲν προσῆκον ὄνομα λέγειν. ὁ μὲν γὰρ μέσος ἐν αὐτῷ τόπος, οὔτε κάτω πεφυκὼς, οὔτε ἄνω, λέγεσθαι δίκαιος, ἀλλ' D αὐτὸ ἐν μέσῳ· ὁ δὲ πέριξ, οὔτε δὴ μέσος, οὔτ' ἔχων διάφορον αὑτοῦ μέρος ἕτερον θατέρου μᾶλλον πρὸς τὸ μέσον, ἤ τι τῶν καταντικρύ. τοῦ δὲ ὁμοίως πάντῃ πεφυκότος, ποῖά τις ἐπιφέρων ὀνόματα αὐτῷ ἐναντία, καὶ πῇ, καλῶς ἂν ἡγοῖτο λέγειν; εἰ γάρ τι καὶ στερεὸν εἴη, κατὰ μέσον τοῦ παντὸς ἰσοπαλές, εἰς οὐδὲν ἄν ποτε τῶν ἐσχάτων ἐνεχθείη, διὰ τὴν πάντῃ ὁμοιότητα αὐτῶν. ἀλλ' εἰ καὶ περὶ αὐτὸ πορεύοιτό τις ἐν κύκλῳ, πολλάκις ἂν στὰς ἀντίπους, ταὐτὸν αὐτοῦ κάτω καὶ ἄνω προσείποι. τὸ μὲν γὰρ ὅλον (καθάπερ εἴρηται) νυνδὴ σφαιροειδὲς ὄν, τόπον τινὰ κάτω, τὸν δὲ ἄνω λέγειν, ἔχειν οὐκ ἔμφρο- E νος. ὅθεν δὲ ὠνομάσθη ταῦτα, καὶ ἐν οἷς ὄντα, εἰθίσμεθα δι' ἐκεῖνα καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον οὕτω διαιρούμενοι λέγειν, ταῦτα διομολογητέον, ὑποθεμένοις τάδε ἡμῖν. εἴ τις ἐν τῷ τοῦ παντὸς τόπῳ, καθ' ὃν ἡ τοῦ πυρὸς εἴληχε μάλιστα φύσις, οὗ καὶ πλεῖστον ἂν ἠθροισμένον εἴη, πρὸς ὃ φέρεται, ἐπεμβὰς ἐπ' ἐκεῖνο, καὶ δύναμιν εἰς τοῦτο ἔχων, μέρη τοῦ πυρὸς ἀφαιρῶν, ἱσταίη τιθεὶς εἰς πλάστιγγας, αἴρων τὸ ζυγὸν καὶ τὸ πῦρ ἕλκων εἰς ἀνόμοιον ἀέρα βιαζόμενος, δῆλον ὡς τοὔλαττόν που τοῦ μείζονος ῥᾷον βιᾶται. ῥώμῃ γὰρ μιᾷ δυοῖν ἅμα μετεωριζομένοιν, τὸ μὲν ἔλαττον, μᾶλλον, τὸ δὲ πλέον, ἧττον, F ἀνάγκη που κατατεινόμενον ξυνέπεσθαι τῇ βίᾳ· καὶ τὸ μὲν βαρὺ, καὶ κάτω φερόμενον, κληθῆναι· τὸ δὲ σμικρὸν, ἐλαφρὸν, καὶ ἄνω. ταὐτὸν δὴ τοῦτο φωρᾶσαι δεῖ δρῶντας ἡμᾶς περὶ τόνδε τὸν τόπον. ἐπὶ γὰρ γῆς βεβῶτες, γεώδη γένη διιστάμενοι,

mentia vehementer repercutit. Graue præterea & leue cum ea natura ſimul quę ſurſum deorſúmve dicitur, commodiſsimè declarabitur. Sed illud dictu abſurdum eſt, eſſe duo quædam natura loca à ſe inuicem longo interuallo diſtincta: & vnum quidem deorſum vocari, ad quem locum ea deferátur omnia, quæcunque molem quãdam corporis habét: alterum verò ſurſum, ad quem vi omnia moueantur. Cùm enim cœlum omne rotundum ſit, quæcunque à medio æquè diſtantia extrema facta ſunt, ſimiliter eſſe oportet extrema. Medium quoque æqualibus lineis ab extremis vndique diſtans, eregione æquè omnia reſpicit. Quoniam igitur ita mundus diſpoſitus eſt ſiquis dictorum quicquã ſurſum eſſe dixerit vel deorſum, non iniuria errare videbitur. Medius enim locus in ipſo, neq; ſurſum neque deorſum dici debet, ſed medius. Quod rurſus vndique circuit, neque medium eſt, neque partem in ſe habet aliam ab alia differentem, quo ad ipſum medium, & omnino quicquid ſit eregione locatum. Et verò quod ſuapſius ſimillimum eſt, contraria nomina iure nullus attribuet. Siquidenim ſolidum ęquilibratúmque in vniuerſi medio ſit, ad nullã extremorũ partem propter perfectam ipſorum ſimilitudinem declinabit: at ſiquis circa illud obambulet, ſæpè ſibimet plantis ſtabit oppoſitis, eãdémque illius partem, tum ſurſum, tum deorſum vocabit. Itaq; vniuerſum, quemadmodum paulò antè diximus, cũ ſit rotundum, locũ habere ſuperiorẽ aut inferiorẽ vir prudens minimè affirmabit. Sed vnde nomina ſunt iſta, & in quibus ea intuiti ex illis ad mundum totum trãſtulimus, huiuſmodi quædã in primis ponentes, inueſtigemus. Siquis in ea mũdi regione quam vt plurimũ ſortitus eſt ignis, & ad quã vndiq; fertur, inſideat, vimq; aliquam nanciſcatur, per quam ignis partes arripiat libretq;, aut vbi in ſtateræ lancibus collocauit, vt deorſum in diſſimilem detorqueat aërem, conſtat planè minorẽ ignis portionẽ maiori facilius coactum iri. Vbi enim duo ſimul vno robore ſuſpenduntur, minus quidem magis, plus autem, minus inferenti vim cedit. Et vnum quidem graue deorſúmque ferri dicitur, alterum verò ſurſum ac leue. Idem nobis terram habitantibus accidit. Nam terræ innixi, pérque eam gradientes, terrena genera inuicem ſeparamus atque diſtinguimus, & ſæpè

re aliis poterit. Durities enim hanc inæqualitati permixta, illam verò æqualitas exhibet denſitati.

Sed earum paſſionum quæ circa totum corpus communiter accidunt, ea reſtat maxima quæ voluptatis doloriſque eſt cauſa in his quæ diximus. Similiter quæcunque per corporis partes ſenſibus patent, doloréſque & voluptates cient. Ita igitur omnis tam ſenſibilis quàm inſenſibilis paſſionis, cauſas capiamus, in primis memoria repetentes quod de ea natura quæ facilè mouetur, déque ea quæ mouetur difficile, ſuprà diſtinximus. hoc enim pacto ea perſequi debemus omnia quæ comprehendere cupimus. Quando in id quod facilè moueri ſolet, aliqua vel breuis incidit paſſio, pars eius quælibet ſequentibus partibus vndique paſſionem ipſam transfundit, quouſque ad prudentiæ ſedem perueniatur: vbi per hos quaſi nuncios potentia illius quod paſſionem intulit, noſcitur. Quod verò contrà eſt affectum, & immobile quodammodo permanet, circularem illam transfuſionem non habet: & ipſum quidem patitur ſolum, proxima verò minimè mouet. Quapropter cùm partes aliæ aliis paſſionem primam non impertiant, totúmque animal hinc minimè agitetur, ſenſus expers id quod patitur extat. Id profectò circa oſſa capilloſque & reliquas partes quæ terrenæ vt plurimum in nobis ſunt, accidit. Viſus verò & auditus inſtrumenta aliter omnino efficiunt, quia illis ignis aeriſque vis maxima ineſt. Quod præterea ad voluptatem attinet & dolorem, ita conſideretur. Paſſio violenter prǽterque naturam abundè ſimúlque nobis illata, moleſta fit. Rurſus quæ in naturam abundè ſimúlque reuertitur, dulcis: quæ contrà fit, contrà. Paſſio verò magna cum facilitate illata ſentitur quidem maximè, voluptatis autem & doloris minimè particeps. huiuſmodi ſunt quæ ex aſpectu proueniunt. Cui quidem corpus noſtrum cognatum fieri in die ſuprà narrauimus, huic aduſtiones ſectionéſve & quæcunque paſſiones huiuſmodi, dolorem non inferunt, nec etiam quando in ſuam ſpeciem fit reſtitutio, voluptatem.

λότης πυκνότητι παρέχεται.

C Μέγιστον δὲ καὶ λοιπὸν τῶν κοινῶν περὶ ὅλον τὸ σῶμα παθημάτων, τὸ τῶν ἡδέων καὶ τῶν ἀλγεινῶν αἴτιον, ἐν οἷς διεληλύθαμεν· καὶ ὅσα διὰ τῶν τοῦ σώματος μορίων αἰσθήσεις κεκτημένα, καὶ λύπας ἐν αὑτοῖς ἡδονάς θ' ἅμα ἑπομένας ἔχει. ὧδ' οὖν κατὰ παντὸς αἰσθητοῦ καὶ ἀναισθήτου παθήματος τὰς αἰτίας λαμβάνωμεν, ἀναμιμνησκόμενοι τὸ τῆς εὐκινήτου καὶ δυσκινήτου φύσεως ὅτι διειλόμεθα ἐν τοῖς πρόσθεν. ταύτῃ γὰρ μεταδιωκτέον πάντα ὅσα ἑλεῖν ἐπινοοῦμεν. τὸ γὰρ κατὰ φύσιν εὐκίνητον, ὅταν καὶ βραχὺ πάθος ἐμπίπτῃ εἰς αὐτό, διαδίδωσι κύκλῳ μόρια ἕτερα ἑτέροις

D ταὐτὸν ἀπεργαζόμενα, μέχριπερ ἂν ἐπὶ τὸ φρόνιμον ἐλθόντα, ἐξαγγείλῃ τοῦ ποιήσαντος τὴν δύναμιν. τὸ δ' ἐναντίον, ἑδραῖον ὄν, κατ' οὐδένα τε κύκλον ἰόν, πάσχει μόνον, ἄλλο δὲ οὐ κινεῖ τῶν πλησίον. ὥστε οὐ διαδιδόντων μορίων μορίοις ἄλλων ἄλλοις, τὸ πρῶτον πάθος ἐν αὐτοῖς ἀκίνητον εἰς τὸ πᾶν ζῷον γενόμενον, ἀναίσθητον παρέσχε τὸ παθόν. ταῦτα δὲ περί τε ὀστᾶ καὶ τρίχας ἐστὶ, καὶ ὅσα ἄλλα γήινα τὸ πλεῖστον ἔχομεν ἐν ἡμῖν μόρια. τὰ δὲ ἔμπροσθεν περὶ τὰ τῆς ὄψεως καὶ ἀκοῆς μάλιστα, διὰ τὸ πυρὸς ἀέρος τε ἐν αὐτοῖς δύναμιν εἶναι μεγίστην. τὸ δὴ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης ὧδε δεῖ διανοεῖ-

E σθαι. τὸ μὲν παρὰ φύσιν καὶ βίαιον γιγνόμενον ἁθρόον παρ' ἡμῖν πάθος, ἀλγεινόν· τὸ δ' εἰς φύσιν ἀπιὸν πάλιν ἁθρόον, ἡδύ· τὸ δ' ἐναντίον τούτοις, ἐναντίως. τὸ δὲ μετ' εὐπετείας γιγνόμενον ἅπαν, αἰσθητὸν μὲν ὅτι μάλιστα, λύπης δὲ καὶ ἡδονῆς οὐ μετέχον, οἷα τὰ περὶ τὴν ὄψιν αὐτὴν παθήματα· ἣ δὴ σῶμα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐρρήθη καθ' ἡμέραν συμφυὲς ἡμῶν γίγνεσθαι. ταύτῃ γὰρ τομαὶ μὲν καὶ καύσεις, καὶ ὅσα ἄλλα πάσχει, λύπας οὐκ ἐμποιοῦσιν, οὐδὲ ἡδονὰς πάλιν, ἐπὶ ταὐτὸν ἀπιούσης εἶδος. μέγισται δὲ αἰσθήσεις καὶ σαφέσταται, καθ' ὅτι τ' ἂν πάθῃ, καὶ ὅσων ἂν αὐτή πῃ προσ-

F βάλλουσα ἐφάπτηται. βία γὰρ τὸ πάμπαν οὐκ ἔνι τῇ διακρίσει τε αὐτῆς καὶ συγκρίσει. τὰ δ' ἐκ μειζόνων μερῶν σώματα μόγις εἴκοντα τῷ δρῶντι, διαδιδόντα δὲ εἰς ὅλον τὰς κινήσεις, ἡδονὰς ἴσχει καὶ λύπας. ἀλλοτριούμενα μὲν, λύπας. καθιστάμενα δὲ εἰς τὸ αὐτὸ πάλιν, ἡδονάς.

κίμια τῆς γλώττης, τεταμένα ἐπὶ τὴν καρδίαν, εἰς **C** τὰ νοτερὰ τῆς σαρκὸς καὶ ἁπαλὰ ἐμπίπτοντα, γήϊνα μέρη κατατηκόμενα, συνάγει τὰ φλέβια καὶ ἀποξηραίνει· τραχύτερα μὲν ὄντα, στρυφνά· ἧττον δὲ τραχύνοντα, αὐστηρὰ φαίνεται. τὰ δὲ τούτων ῥυπτικὰ, καὶ πᾶν τὸ περὶ τὴν γλῶτταν ἀποπλύνοντα, πέρα μὲν τοῦ μετρίου τοῦτο δρῶντα, καὶ προσεπιλαμβανόμενα, ὥστε ἀποτήκειν αὐτῆς τι τῆς φύσεως, οἷα ἡ τῶν νίτρων δύναμις, πικρὰ πάνθ' οὕτως ὠνόμασται· τὰ δὲ ὑποδεέστερα τῆς νιτρώδους ἕξεως, ἐπὶ τὸ μέτριόν τε τῇ ῥύψει χρώμενα, ἁλυκὰ, ἄνευ πικρότητος τραχείας, καὶ **D** φίλα μᾶλλον ἡμῖν φαντάζεται. τὰ δὲ τῇ τοῦ στόματος θερμότητι κοινωνήσαντα, καὶ λεαινόμενα ὑπ' αὐτοῦ, συνεκπυρούμενα, καὶ πάλιν αὐτὰ ἀντικάοντα τὸ διαθερμῆναν, φερόμενά τε ὑπὸ κουφότητος ἄνω πρὸς τὰς τῆς κεφαλῆς αἰσθήσεις, τέμνοντά τε πάνθ' ὅσοις ἂν προσπίπτῃ διὰ ταύτας τὰς δυνάμεις, δριμέα πάντα τὰ τοιαῦτα ἐλέχθη. τῶν δὲ αὐτῶν προλελεπτυσμένων μὲν ὑπὸ σηπεδόνος, εἰς δὲ τὰς στενὰς φλέβας ἐνδυομένων, καὶ τοῖς ἐνοῦσιν αὐτόθι μέρεσι γεώδεσι, καὶ ὅσα ἀέρος συμμετρίαν ἔχοντα, ὥστε κινήσαντα περὶ **E** ἄλληλα ποιεῖν κυκᾶσθαι, κυκώμενα δὲ περιπίπτειν τε, καὶ εἰς ἕτερα ἐνδυόμενα, ἕτερα κοῖλα ἀπεργάζεσθαι, περιτεινόμενα τοῖς εἰσιοῦσιν· ἃ δὴ, νοτίδος περὶ ἀέρα κοίλης περιταθείσης, τοτὲ μὲν γεώδους, τοτὲ δὲ καὶ καθαρᾶς, νοτερὰ ἀγγεῖα ἀέρος ὕδατα κοῖλα περιφερῆ τε γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν τῆς καθαρᾶς, διαφανεῖς περιστῆναι, κληθείσας ὄνομα πομφόλυγας· τὰ δὲ τῆς γεώδους, ὁμοῦ κινουμένης καὶ αἰρομένης, ζέσιν τε καὶ ζύμωσιν ἐπίκλην λεχθῆναι. τὸ δὲ τούτων αἴτιον τῶν παθημάτων, ὀξὺ προσρηθῆναι. σύμπασι δὲ τοῖς περὶ ταῦτα εἰρημένοις πάθος ἐναντίον, **F** ἀπ' ἐναντίας ἐστὶ προφάσεως, ὁπόταν ἡ τῶν εἰσιόντων σύστασις ἐν ὑγροῖς, οἰκεία τῇ τῆς γλώττης ἕξει πεφυκυῖα, λεαίνῃ μὲν ἐπαλείφουσα τὰ τραχυνθέντα, τὰ δὲ παρὰ φύσιν συνεστῶτα, ἢ κεχυμένα, τὰ μὲν συνάγῃ, τὰ δὲ χαλᾷ·

quimus, cùm linguæ paſſiones ſint, ſi quomodo poſſumus declaremus. Videntur autem hęc quemadmodum & alia multa diſcretionibus quibuſdam & concretionibus fieri, ac præterea læuitate aſperitatéque magis quàm cætera vti. Tenduntur à lingua venæ ad cordis ſedem, ſaporum nunciæ: in quas ſi qua ita inciderint vt humidã carnis mollitiem penetrantia terreſtri ſua natura modicè liquefacta, venas ipſas contrahant arefaciántque, ſapores huiuſmodi pariunt. Videlicet ſi aſperiora ſunt, acerbos acréſque: ſin aſpera minus, auſteros. Quæ & illas purgant, & ſiqua linguæ inhæreſcunt, abluunt, ſi vltra modum id faciant, naturæque ipſius nonnihil liquefaciant, qualis eſt in nitro potentia, amara omnia nominantur. Sin autem vim nitro temperatiorem habent, leniúſq; abſtergunt, ſalſa ſine amaritudinis aſperitate, magiſque amica nobis apparent. Quæ autem applicata oris caliditati, ab eóque mollita & feruefacta, ipſum viciſſim feruefaciunt, ſuaque leuitate ſurſum ad ſenſus capitis eleuantur, ſuóque attractu ſingula diuidunt propter huiuſmodi vires acuta vocantur. Quandoque verò hæc eadem ex putredine attenuata, anguſtas venas ingrediuntur, coguntque partes interiores tã terrenas quàm quodãmodo aereas iactatas inuicem commiſceri, permixtaſque circunlabi alias, & alias ingredi, ingreſſúque ſuo penetratas concauas tenſáſq; efficere, vbi cõcauus & ampulloſus humor aeri circũ fũditur, iſque humor aliàs terreus quoquo modo eſt, aliàs purus, fitque ex aqua concaua vaſculum aeris humidũ atque clarũ. Sed quòd ex pura naſcitur aqua, perlucet vndique ampullaque vocatur. Quod autẽ ex lutulento magis humore ſimul agitato quidem elatoque & circuntenſo conficitur, ebullitio, bulla, fermentúmque dicitur. harũ omniũ paſſionum cauſa acida qualitas appellatur. His omnibus quæ de his dicta ſũt contraria paſſio, à contraria cauſa proficiſcitur. Quãdo verò ingredientiũ qualitas humida eſt linguæ qualitati naturaliter cõcors & cõſentanea, ac lenit mollitque eam, contractámque demulcet aſperitatẽ, & quæ in nobis præter naturã contracta vel ſparſa fuerunt, relaxat vel colligit,

quidem diſturbat violátque omnem eam capacitatem quæ à ſummo capitis vertice ad vmbilicum protenditur. Illud verò eandem mulcet, & amico quodam ingreſſu naturalem eius ſeruat habitum. Tertiam præterea vim ſentiendi, auditum videlicet, ita conſiderare debemus, vt quibus ex cauſis paſſiones eius proueniant, exponamus. Omnino igitur vocem ponamus pulſationem quandam ab aere, per aures cerebrúmque & ſanguinem vſque ad animam penetrantem. Natam quoque ex ea motionem incipientem à capite, & in ſedem iecoris deſinentem, auditum vocemus. Motio quidem velox, acuta prouenit: tarda, grauis. Vna æqualis atque læuis, contraria verò aſpera. Magna quæ multa, parua quæ pauca. Harum vocum concordiam conſonantiáſque in ſequentibus declarabimus. Sequitur quartum ſentiendi genus exponendum, quod varietatem in ſe plurimam continet: & quæ ſub eo ſunt omnia, colores vocantur. Eſt autem color veluti flammula quædam fulgórque à ſingulis corporibus emanans, partes habens viſui ad ſentiendum accommodatas. Cauſas verò ex quibus viſus gignitur, ſuprà tractauimus. Nunc de coloribus potiſſimùm hoc pacto probabilia dicenda videntur. Quæ ab aliis delata partibus in aſpectum cadunt, partim minora, partim maiora, partim viſus ipſius partibus æqualia ſunt. [Æ]qualia quidem ſentiri non poſſunt, quæ diaphana, id eſt, vtrinque perſpicua nominantur. Minora vero aut maiora partim diſcernere, partim contrahere viſum dicimus, inſtar eorum quæ caliditate vel frigiditate carnem, aut eorum quæ acrimonia vel acumine caliditatéve linguam contrahunt vel diſcernunt. Atque ea quæ viſum ſic afficiunt alba nigráve vocamus, quæ quidem paſſiones eorum ſunt quæ modo narrabam, & illorum quidem germana eadémque quodammodo, ſed in genere alio, diuerſa tamen propter has cauſas eſſe videntur. Sic vtique appellanda ſunt iſta: quod viſum diſgregat, album: nigrũ vero, quod congregat.

ἀνώνυμα γέγονεν, οὐκ ἐκ πολλῶν οὐδ' ἁπλῶν εἰδῶν ὄντα· ἀλλὰ δίχα τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν αὐτόθι μόνω διαφανῆ λέγεσθον. τὸ μὲν, τραχῦνόν τε καὶ βιαζόμενον τὸ κύτος ἅπαν, ὅσον ἡμῶν μεταξὺ κορυφῆς τοῦ τε ὀμφαλοῦ κεῖται· τὸ δὲ, ταυτὸ τοῦτο καταπραΰνον, καὶ πάλιν ᾗ πέφυκεν ἀγαπητῶς ἀποδιδόν. Τρίτον δὲ αἰσθητικὸν ἐν ἡμῖν μέρος ἐπισκοποῦσι τὸ περὶ τὴν ἀκοὴν, δι' ἃς αἰτίας τὰ περὶ αὐτὸ ξυμβαίνει παθήματα λεκτέον. ὅλως μὲν οὖν φωνὴν θῶμεν, τὴν δι' ὤτων ὑπ' ἀέρος ἐγκεφάλου τε καὶ αἵματος μέχρι ψυχῆς πληγὴν διαδιδομένην· τὴν δὲ ὑπ' αὐτῆς κίνησιν, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μὲν ἀρχομένην, τελευτῶσαν δὲ περὶ τὴν τοῦ ἥπατος ἕδραν, ἀκοήν. ὅση δ' αὐτῆς ταχεῖα, ὀξεῖαν· ὅση δὲ βραδυτέρα, βαρυτέραν. τὴν δὲ μίαν, ὁμαλήν τε καὶ λείαν· τὴν δ' ἐναντίαν, τραχεῖαν. μεγάλην δὲ, τὴν πολλήν· ὅση δ' ἐναντία, σμικράν. τὰ δὲ περὶ ξυμφωνίας αὐτῶν ἐν τοῖς ὕστερον λεχθησομένοις ἀνάγκη ῥηθῆναι. Τέταρτον δὴ λοιπὸν ἔτι γένος ἡμῖν αἰσθητικὸν, ὃ διελέσθαι δεῖ, συχνὰ ἐν ἑαυτῷ ποικίλματα κεκτημένον· ἃ ξύμπαντα μὲν χρόας ἐκαλέσαμεν, φλόγα τῶν σωμάτων ἑκάστων ἀπορρέουσαν, ὄψει σύμμετρα μόρια ἔχουσαν πρὸς αἴσθησιν. ὄψεως δὲ ἐν τοῖς πρόσθεν αὐτῶν περὶ τῶν αἰτίων τῆς γενέσεως ἐρρήθη· τῇδ' οὖν τῶν χρωμάτων πέρι μάλιστα εἰκὸς πρέποι τ' ἂν ἐπιεικεῖ λόγῳ διεξελθεῖν. τὰ φερόμενα ἀπὸ τῶν ἄλλων μορίων, ἐμπίπτοντα δὲ εἰς τὴν ὄψιν, τὰ μὲν, ἐλάττω, τὰ δὲ, μείζω, τὰ δ' ἴσα τοῖς αὐτῆς τῆς ὄψεως μέρεσιν εἶναι. τὰ μὲν οὖν ἴσα, ἀναίσθητα· ἃ δὴ καὶ διαφανῆ λέγομεν. τὰ δὲ μείζω ἢ ἐλάττω, τὰ μὲν, συγκρίνοντα, τὰ δὲ, διακρίνοντα αὐτὴν τοῖς περὶ τὴν σάρκα θερμοῖς καὶ ψυχροῖς, καὶ τοῖς περὶ τὴν γλῶτταν στρυφνοῖς· καὶ ὅσα θερμαντικὰ ὄντα, δριμέα ἐκαλέσαμεν, ἀδελφὰ εἶναι. τά τε λευκὰ καὶ τὰ μέλανα, ἐκείνων παθήματα γεγονότα, ἐν ἄλλῳ γένει ταυτὰ, φανταζόμενα δὲ ἄλλα διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. ὧδε οὖν αὐτὰ προσρητέον· τὸ μὲν διακριτικὸν τῆς ὄψεως, λευκόν· τὸ δ' ἐναντίον αὐτοῦ, μέλαν.

τῷ τούτοις μεμιγμένοις καυθέν τε, μᾶλλον συγκραθῇ μέλαν. Πυρρὸν δὲ, ξανθοῦ τε καὶ φαιοῦ κράσει γίγνεται· C φαιὸν δὲ, λευκοῦ τε καὶ μέλανος. τὸ δὲ ὠχρόν, λευκοῦ ξανθῷ μεμιγμένου. λαμπρὸν δὲ, λευκῷ ξυνελθὸν, καὶ εἰς μέλαν κατακορὲς ἐμπεσὸν, Κυανοῦν χρῶμα ἀποτελεῖται. κυανοῦ δὲ λευκῷ κεραννυμένου, Γλαυκόν· πυρροῦ δὲ μέλανι, Πράσιον. τὰ δὲ ἄλλα, ἀπὸ τούτων σχεδὸν δῆλα, αἷς ἂν ἀφομοιούμενα μίξεσι διασώζοι τὸν εἰκότα μῦθον.

Εἰ δέ τις τούτων ἔργῳ σκοπούμενος βάσανον λαμβάνοι, τὸ τῆς ἀνθρωπίνης καὶ θείας φύσεως ἠγνοηκὼς ἂν εἴη διάφορον. ὅτι θεὸς μὲν τὰ πολλὰ εἰς ἓν ξυγκεραννύναι, καὶ πάλιν ἐξ ἑνὸς εἰς πολλὰ διαλύειν ἱκανός, ὡς ἐπιστάμενος D ἅμα καὶ δυνατός· ἀνθρώπων δὲ οὐδεὶς οὐδέτερα τούτων ἱκανὸς οὔτε ἐστὶ νῦν, οὔτ᾽ εἰσαῦθίς ποτ᾽ ἔσται. πάντα δὲ ταῦτα τότε ταύτῃ πεφυκότα, ἐξ ἀνάγκης ὁ τοῦ καλλίστου τε καὶ ἀρίστου δημιουργὸς ἐν τοῖς γιγνομένοις παρελάμβανεν, ἡνίκα τὸν αὐτάρκη τε καὶ τὸν τελεώτατον θεὸν ἐγέννα· χρώμενος μὲν ταῖς περὶ ταῦτα αἰτίαις ὑπηρετούσαις, τὸ δὲ εὖ τεκταινόμενος ἐν πᾶσι τοῖς γιγνομένοις αὐτός. διὸ δὴ χρὴ δύο αἰτίας εἴδη διορίζεσθαι· τὸ μὲν, ἀναγκαῖον· τὸ δὲ, θεῖον. καὶ τὸ μὲν θεῖον ἐν ἅπασι ζητεῖν κτήσεως ἕνεκα εὐδαίμονος βίου, καθ᾽ ὅσον ἡμῶν ἡ φύσις ἐνδέχεται· τὸ δὲ ἀ- E ναγκαῖον, ἐκείνων χάριν. λογιζομένους ὡς ἄνευ τούτων οὐ δυνατὰ αὐτὰ ἐκεῖνα ἐφ᾽ οἷς σπουδάζομεν, μόνα κατανοεῖν, οὐδ᾽ αὖ λαβεῖν, οὐδ᾽ ἄλλως πως μετασχεῖν. ὅτ᾽ οὖν δὴ τὰ νῦν οἷα τέκτοσιν ἡμῖν ὕλη παράκειται τὰ τῶν αἰτίων γένη διυλασμένα, ἐξ ὧν τὸν ἐπίλοιπον λόγον δεῖ ξυνυφανθῆναι, πάλιν ἐπ᾽ ἀρχὴν ἐπανέλθωμεν διὰ βραχέων· ταχύ τε εἰς ταὐτὸ πορευθῶμεν ὅθεν δεῦρο ἀφικόμεθα, καὶ τελευτὴν ἤδη κεφαλήν τε τῷ μύθῳ πειρώμεθα ἁρμόττουσαν ἐπιθεῖναι τοῖς πρόσθεν. ὥσπερ γὰρ οὖν καὶ κατ᾽ ἀρχὰς ἐλέχθη, ταῦτα ἀτάκτως ἔχοντα ὁ θεὸς ἐν ἑκάστῳ τε αὐτῷ πρὸς αὑτὸ F καὶ πρὸς ἄλληλα συμμετρίας ἐνεποίησεν, ὅσας τε καὶ ὅπῃ δυνατὸν ἦν ἀνάλογα καὶ σύμμετρα εἶναι. τότε γὰρ οὔτε τούτων, ὅσον μὴ τύχῃ, τι μετεῖχεν, οὔτε τὸ παράπαν ὀνομάσαι τῶν νῦν ὀνομαζομένων ἀξιόλογον ἦν οὐδέν, οἷον πῦρ καὶ ὕδωρ, καί τι τῶν ἄλλων.

gredo. Fului flaui fuſcique temperatione produ- C citur. Fuſcum verò albi & nigri confuſione. Pallorem albi flauique copula generat. Splendidum albo adiunctum plurimáque obfuſum nigredine cæruleum efficit. Cæruleum cum albo glaucum creat. Fului nigríque temperie color viridis naſcitur. Cætera ferme ex his omnia manifeſta fiunt. Siquis enim ſuperiores mixtiones imitatus reliquos colores exequitur, probabilibus rationibus diſputabit.

At ſi quis horum diſcuſionem probationémque opere ipſo aggredietur, quid inter humanam diuinámque naturam interſit, ignorare videbitur. Nempe deus multa in vnum colligere, rurſúſque D vnum in multa producere ſufficiens eſt: ſcit enim ſimul ac poteſt. Homo auté nullus qui alterutrũ valeat, aut eſt nunc, aut vnquã erit. Hæc ſanè omnia ita tũc naturaliter affecta ex neceſſitate ille pulcherrimi optimiq; operis fabricator in his quæ gignebantur, aſſumebat, quando deũ ſeipſo ſufficienté, & perfectiſſimũ generabat: vtens quidé cauſis ad hæc miniſtris, quod auté bene ſe habebat, ipſe in ſingulis agens. Duas enim cauſarum ſpecies diſtinguere decet. Vnã quidem neceſſariam, alteram verò diuinam. Ac diuinam in omnibus quærere, vt beatã vitam quoad naturæ noſtræ poſſibile eſt, adipiſca- E mur. Neceſſariam quoque cauſam illorum gratia perſcrutari. Cogitare enim oportet abſque his illa in quibus ſtudium ponimus, non poſſe intelligi, vel compræhendi, vel quomodocunque aliter percipi. Quoniam verò nobis in præſentia veluti fabris materia ſubiacet, cauſarum videlicet genera vicem ferme iam præparatæ materiæ obtinentia, ex quibus eſt ſequens diſputatio contexenda, rurſus ad principium breuiter redeamus, citóq; illuc regrediamur, vnde hucuſq; proceſſimus, atque ita demum finem apicémque diſputationi, qualé ſuperiora exigunt, imponamus. Quemadmodũ ab initio diximus, cum hæc ordine carerét ſingulis deus, F & ad ſeſe, & ad alia inuicem eatenus modũ rationémque proportionis indidit, quatenus ſuſcipere ſingula poterant. Tunc profectò nihil erat ordinis niſi fortè caſu aliquo, particeps: nec quicquam tunc aqua vel ignis vel aliud aliquid eorum quæ modò apud nos nominantur, iure vocandum erat.

animæ poſuerunt: cúmque id naturaliter partim melius, partim deterius eſſet, diſpoſuerunt rurſus thoracis capacitatem, diſcernentéſque ſedem tanquam virorum alteram, alteram fœminarum. Cartilaginem enim quandam nomine diaphragma, quod etiam phrenas vocant, inter hæc mediam interiecerunt. Partem igitur animæ fortitudinis iracundiæque participem contentioſámque capiti propinquiorē fecere inter diapahragma ceruicémque mediam, vt hæc obediens rationi, vnà cum ipſa cupiditatum genus vi illata coerceat, ſiquando rationis in arce capitis habitantis iuſſa cupiditas reſpuat. Cor verò venarum originem fontémque ſanguinis per omne corpus impetu quodam manantis in ſtipatorum regione ſuſpendere voluerunt: vt quando iræ vis exardeſcit, ratione nũciante ſiquid extrinſecus iniuſtè fiat, vel intrinſecus aliqua concupiſcentia turbet, tunc celeriter per anguſtos quoslibet meatus quicquid in corpore ſenſus eſt particeps, iuſſa mináſque perſentiat, atque ita obediat obſequatúrque omnino, toleretque in omnibus præſtantiſſimi illius imperium. Cùm verò cognoſcerent cor rerum terribilium obiectu trepidaturum, & ira ſæpius flagraturum, idque opus omne per ignem fore, æſtus huiuſmodi temperandi gratia, pulmonum tegimen cordi adhibuerũt, molle primum atque exangue, deinde cauis extrinſecus fiſtulis ſpongię inſtar diſtinctum, vt ſpiritu potúque hauſto cordis ardorem huiuſmodi reſpiratione & refrigerio tepefaciat. Quam ob cauſam arterias tanquam aquæductus per pulmonum ſubſtantiam deriuarunt, eámque cordi, quaſi mollem ſaltum circundedere: vt quando nimia feruet ira, inde ad faciliorem obedientiam temperatum deferueat, ſedatóque tumultu rationi facilius cum ira miniſtrare & obſequi valeat. Poſtremo eam animæ partem, quæ eſculenta & poculenta cupit, & reliqua omnino quibus corpus indiget, concupiſcit, mediæ regioni inter diaphragma & vmbilicũ applicauere: vbi quoddam quaſi præſepe ad totius corporis alimoniam extare volebant, & ibidem illam vim animæ tanquam agreſte animal alligauerunt. Hîc ſanè illā corpus ſuum alere neceſſarium eſt, ſi quidē mortale quandoque futurum eſt genus.

τῆς ψυχῆς θνητοῦ γένος ἐνοικοδομοῦσι. καὶ ἐπειδὴ τὸ μὲν, ἄμεινον, αὐ-
E τῆς, τὸ δὲ χεῖρον πέφυκε, διοικοδομοῦσι τοῦ θώρακος αὖ τὸ
κύτος, διορίζοντες οἷον γυναικῶν, τὴν δὲ ἀνδρῶν χωρὶς οἴκη-
σιν, τὰς φρένας διάφραγμα εἰς τὸ μέσον αὐτῶν τιθέντες. τὸ
μετέχον οὖν τῆς ψυχῆς ἀνδρείας καὶ θυμοῦ, φιλόνεικον ὄν,
κατῴκισαν ἐγγυτέρω τῆς κεφαλῆς, μεταξὺ τῶν φρενῶν τε
καὶ αὐχένος· ἵνα τοῦ λόγου κατήκοον ὄν, κοινῇ μετ᾽ ἐκείνου,
βίᾳ τὸ τῶν ἐπιθυμιῶν κατέχοι γένος, ὁπότ᾽ ἐκ τῆς ἀκροπό-
λεως τῷ ἐπιτάγματι καὶ λόγῳ μηδαμῇ πείθεσθαι ἑκὸν
ἐθέλοι. τὴν δὲ δὴ καρδίαν ἅμμα τῶν φλεβῶν, καὶ πηγὴν τοῦ
περιφερομένου κατὰ πάντα τὰ μέλη σφοδρῶς αἵματος, εἰς
D τὴν δορυφορικὴν οἴκησιν κατέστησαν· ἵνα ὅτε ζέσειε τὸ τοῦ θυ-
μοῦ μένος, τοῦ λόγου παραγγείλαντος ὥς τις ἄδικος περὶ αὐ-
τὰ γίγνεται πρᾶξις ἔξωθεν, ἢ καί τις ἀπὸ τῶν ἔνδοθεν ἐπι-
θυμιῶν, ὀξέως διὰ πάντων τῶν στενωπῶν, πᾶν ὅσον αἰσθητικὸν ἐν
τῷ σώματι, τῶν τε παρακελεύσεων καὶ ἀπειλῶν αἰσθανό-
μενον γίγνοιτο ἐπήκοον, καὶ ἕποιτο πάντῃ, καὶ τὸ βέλτιστον οὕτως
ἐν αὐτοῖς πᾶσιν ἡγεμονεῖν ἐῷη. τῇ δὲ δὴ πηδήσει τῆς καρδίας, ἐν
τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ, καὶ τῇ τοῦ θυμοῦ ἐγέρσει, προγι-
γνώσκοντες ὅτι διὰ πυρὸς ἡ τοιαύτη πᾶσα ἔμελλεν οἴδησις
γίγνεσθαι τῶν θυμουμένων, ἐπικουρίαν αὐτῇ μηχανώμε-
E νοι, τὴν τοῦ πλεύμονος ἰδέαν ἐνεφύτευσαν. πρῶτον μὲν, μαλα-
κὴν καὶ ἄναιμον, εἶτα σήραγγας ἐντὸς ἔχουσαν οἷον σπόγγου
κατατετρημένας· ἵνα τό, τε πνεῦμα καὶ τὸ πόμα δεχομέ-
νη, ψύχουσα, ἀναπνοὴν καὶ ῥᾳστώνην ἐν τῷ καύματι πα-
ρέχοι. διὸ δὴ τὰς ἀρτηρίας, ὀχετοὺς ἐπὶ τὸν πλεύμονα ἔτεμον
καὶ περὶ τὴν καρδίαν αὐτὸν περιέστησαν, οἷον ἅλμα μαλα-
κόν· ἵνα ὁ θυμὸς ἡνίκα ἐν αὐτῇ ἀκμάζῃ, πηδῶσα εἰς
ὑπεῖκον, καὶ ἀναψυχομένη, πονοῦσα ἧττον, μᾶλλον τῷ
λόγῳ μετὰ θυμοῦ δύναιτο ὑπηρετεῖν. τὸ δὲ δὴ σίτων τε καὶ ποτῶν
ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς, καὶ ὅσων ἔνδειαν διὰ τὴν τοῦ σώματος ἔ-
F χει φύσιν, τοῦτο εἰς τὰ μεταξὺ τῶν τε φρενῶν καὶ τοῦ πρὸς τὸν
ὀμφαλὸν ὅρου κατῴκισαν, οἷον φάτνην ἐν ἅπαντι τούτῳ τῷ
τόπῳ τῇ τοῦ σώματος τροφῇ τεκτηνάμενοι. καὶ κατέδησαν
δὴ τὸ τοιοῦτον ἐνταῦθα, ὡς θρέμμα ἄγριον, τρέφειν δὲ δὴ ξυ-
νημμένον ἀναγκαῖον, εἴπερ τι μέλλοι ποτὲ θνητὸν ἔσεσθαι γένος.

ὀρθοῦ καὶ λεῖα καὶ μαραίνουσα καὶ ξυνάγουσα, τὰ δ' ἐμφράττουσα συγκλείουσά τε, λύπας καὶ ἄσας παρέχοι· καὶ ὅτε τὰ ἐναντία φάσματα ἀποζωγραφοῖ πρᾳότητός τις ἐκ διανοίας ἐπίπνοια, τῆς μὲν πικρότητος ἡσυχίαν παρέχουσα, τῷ μήτε κινεῖν, μήτε προσάπτεσθαι τῆς ἐναντίας ἑαυτῇ φύσεως ἐθέλειν· γλυκύτητι δὲ τῇ κατ' ἐκεῖνο ξυμφύτῳ πρὸς αὐτὸ χρωμένη, καὶ πάντα ὀρθὰ καὶ λεῖα αὐτοῦ καὶ ἐλεύθερα ἀπευθύνουσα· ἵλεώ τε καὶ εὐήμερον ποιεῖ τὴν περὶ τὸ ἧπαρ ψυχῆς μοῖραν κατῳκισμένην, ἔν τε τῇ νυκτὶ διαγωγὴν ἔχουσαν μετρίαν, μαντείᾳ χρωμένην καθ' ὕπνον ἐπειδὴ λόγου καὶ φρονήσεως οὐ μετεῖχε. μεμνημένοι γὰρ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπιστολῆς οἱ συστήσαντες ἡμᾶς, ὅτε τὸ θνητὸν γένος ἐπέστελλεν ὡς ἄριστον εἰς δύναμιν ποιεῖν, οὕτω δὴ κατορθοῦντες, καὶ τὸ φαῦλον ἡμῶν ἵνα ἀληθείας πῃ προσάπτοιτο, κατέστησαν ἐν τούτῳ τὸ μαντεῖον. ἱκανὸν δὲ σημεῖον ὡς μαντικὴν ἀφροσύνῃ θεὸς ἀνθρωπίνῃ δέδωκεν. οὐδεὶς γὰρ ἔννους ἐφάπτεται μαντικῆς ἐνθέου καὶ ἀληθοῦς, ἀλλ' ἢ καθ' ὕπνον τὴν τῆς φρονήσεως πεδηθεὶς δύναμιν, ἢ διὰ νόσον, ἢ τινα ἐνθουσιασμὸν παραλλάξας. ἀλλὰ ξυννοῆσαι μὲν ἔμφρονος τά τε ῥηθέντα ἀναμνησθέντα ὄναρ ἢ ὕπαρ ὑπὸ τῆς μαντικῆς τε καὶ ἐνθουσιαστικῆς φύσεως, καὶ ὅσα ἂν φάσματα ὀφθῇ, πάντα λογισμῷ διελέσθαι, ὅπῃ τι σημαίνει καὶ ὅτῳ, μέλλοντος, ἢ παρελθόντος, ἢ παρόντος κακοῦ ἢ ἀγαθοῦ. τοῦ δὲ μανέντος, ἔτι τε ἐν τούτῳ μένοντος, οὐκ ἔργον τὰ φανέντα ἢ φωνηθέντα ὑφ' ἑαυτοῦ κρίνειν· ἀλλ' εὖ καὶ πάλαι λέγεται, τὸ πράττειν καὶ γνῶναι τά τε αὑτοῦ καὶ ἑαυτὸν, σώφρονι μόνῳ προσήκειν. ὅθεν δὴ καὶ τὸ τῶν προφητῶν γένος ἐπὶ ταῖς ἐνθέοις μαντείαις κριτὰς ἐπικαθιστάναι νόμος· οὓς μάντεις ἐπονομάζουσί τινες, τὸ πᾶν ἠγνοηκότες ὅτι τῆς δι' αἰνιγμῶν οὗτοι φήμης καὶ φαντάσεως ὑποκριταί, καὶ οὔτι μάντεις, προφῆται δὲ μαντευομένων δικαιότατα ὀνομάζοιντ' ἄν. ἡ μὲν οὖν φύσις τοῦ ἥπατος, διὰ ταῦτα, τοιαύτη τε καὶ ἐν τόπῳ ᾧ λέγομεν, πέφυκε, χάριν μαντικῆς. καὶ ἔτι μὲν δὴ ζῶντος ἑκάστου τῶν τοιούτων, σημεῖα ἐναργέστερα ἔχει· στερηθὲν δὲ τοῦ ζῆν, γέγονε τυφλὸν, καὶ μάλιστα ἀμυδρότερα ἔσχε τοῦ τι σαφὲς σημαίνειν.

ſtruens & concludens, dolores detrimentáque præbeat. C At rurſus quando manſuetudinis ex mente inſpiratio contraria viſa effingit, amaritudinem quidem ſedans ex eo quod aduerſam ſibi naturam neque ciere neque attingere velit, dulcedine verò illi ingenita vtens, & omnia recta, læuia, libera in ipſo digerens, tunc ſanè pacatam manſuetámque partem animæ in iecore habitantem facit, adeo vt etiam in ſomno moderate affecta ſit, vaticinióque vtatur, quando rationis prudentiæque eſt expers. Qui enim nos compoſuerunt paterni illius mandati memores, quo mortale genus præceperat quàm optimum pro viribus fieri, ita deteriorem noſtri partem instituerunt, D vt ipſa quoque veritatis foret quodammodo particeps, ſiquidem in ea expleri vaticinium ſtatuerunt. Quòd autem dementiæ humanæ deus diuinando vim dederit, illud argumento eſſe nobis poteſt, quòd nemo dum ſanæ mentis eſt, diuinum & verum vaticinium vllum aſſequitur, ſed cùm vel ſomno prudentiæ vis præpedita eſt, vel oppreſſa morbo vel diuino aliquo raptu è ſuo ſtatu dimota, fieri diuinatio ſolet. Prudentis verò dũtaxat officium eſt, quæ à fatidico furentéque ingenio dormiendo vel vigilando pronunciata ſunt, intelligere: & quæcunque viſa illuxerint, ratiocinatione ita diſcernere, vt qua quidque ratione, & cui futurum E aliquid, vel præteritum præſénsve bonum vel malum portẽdere videatur, explanet. Illius autem qui manſit, manétque adhuc in furore, non eſt officiũ quæ viderit aut protulerit iudicare. Scitum profectò priſcum id dictum: Agere ſua, ſéque ipſum cognoſcere, ſolius prudentis hominis eſt opus. Hinc lex iubet diuinis vaticiniis iudices præeſſe prophetas, quos Vates quidã nominant, ignorantes prorſus eos oraculorum viſorúmque, quæ obſcuris voluminibus inuoluuntur, interpretes eſſe, non vates. Quare qui vaticinia iudicant, nõ vates illi quidem ſed prophetæ, id eſt vaticiniorum interpretes F pronunciatoréſque vocandi. Atque iecoris quidem natura ob hanc cauſam talis facta eſt, & in ea ſede quã diximus collocata, diuinationis ſcilicet gratia. Ac etiam viuente vnoquoq; taliũ ſigna clariora exprimi ſolent: vita verò priuato, cæcitas accidit, nec euidens quicquam fit vaticinii ſignum.

...prouenirent, atque ita imperfectum mox genus mortale deſineret, inferiorem ventrem fabricauerunt ad eſculentorum poculentorúmve ſuperabundantiam capiendam. Eum præterea ſpiris inteſtinorum circumplicauere, ne ſubitò alimenta nobis aſſumpta defluerent, ac rurſus noui alimenti confeſtim neceſſitas immineret. Ob illam enim inexplebilem perpetuámque voraginem genus noſtrum philoſophiæ muſicæque & moderationis omnis expers relictum fuiſſet, illi parti quæ in nobis diuiniſſima eſt, minimè obſecutum. Oſſium verò & carnis cæterorúmque huiuſmodi ita eſt natura compoſita. His nempe omnibus medullæ generatio initium præbuit. Vincula enim vitæ illius quam anima corpori iuncta ducit, applicata medullę, ex eáque per omne diducta, vinciunt fulciúntque corporis noſtri cóſtructionem. Ipſa verò medulla eſt ex aliis generata. Sunt quidem trianguli primi quidam & indeflexi, leneſque ad ignis, aeris, aquæ, terræ, exactiſſimam generationem accommodatiſſimi, è quorũ generibus ſingulis deus ſecernens ſingulos, & inuicem contemperatos permiſcens, totius generationis mortalium ſementem, fomitémque conſtituit, dum medullæ ex his ſubſtantiam procrearet. Poſteà verò ſerens in ea, animarum genera alligauit. Figuras præterea quotcunque, & qualeſcunque ex ſingulis ſpeciebus adeſſe medullæ oportuit, tot penitus, atque tales ſtatim in prima illa diſtributione diſtinxit. Et illam quidem medullæ partem, in quam, velut in agrum quendam diuinum ſemen iaciundum erat, globoſam & vndique teretem finxit: atque ἐγκέφαλον, id eſt cerebrum, idcirco voluit nominari, quia vnoquoque animali denique abſoluto vaſculum cerebri capax, κεφαλὴ id eſt caput, vocandum erat. Quod autem reliquas mortaléſque animæ vires compræhenſurum erat, rotundis ſimul oblongiſque figuris ornauit, totúmque medullam voluit nominari: atque ex iis quaſi quibuſdã anchoris iaciens totius animæ vincula, circa illas iam vniuerſum noſtrum corpus abſoluit, oſſiúmque textura extrinſecus eas fulciuit. Os verò ipſum ita compoſuit:

...ὅπως μὴ φθορὰ διὰ νόσους ὀξεῖα γίγνοιτο, καὶ ἀτελὲς τὸ γένος εὐθὺς τὸ θνητὸν τελευτῴη, ταῦτα προορώμενοι, τῇ τοῦ περιγενησομένου πώματος ἐδέσματός τε ἕξει τὴν ὀνομαζομένην κάτω κοιλίαν ὑποδοχὴν ἔθεσαν· εἵλιξάν τε πέριξ τὴν τῶν ἐντέρων γένεσιν, ὅπως μὴ ταχὺ διεκπερῶσα ἡ τροφή, ταχὺ πάλιν τροφῆς ἑτέρας δεῖσθαι τὸ σῶμα ἀναγκάζοι· καὶ παρέχουσα ἀπληστίαν διὰ γαστριμαργίαν, ἀφιλόσοφον καὶ ἄμουσον πᾶν ἀποτελοῖ τὸ γένος, ἀνυπήκοον τοῦ θειοτάτου τῶν παρ' ἡμῖν. Τὸ δὲ ὀ-
D στῶν καὶ σαρκῶν καὶ τῆς τοιαύτης φύσεως πέρι πάσης, ὧδε ἔσχε. τούτοις ξύμπασιν ἀρχὴ μὲν ἡ τοῦ μυελοῦ γένεσις. οἱ γὰρ τοῦ βίου δεσμοί, τῆς ψυχῆς τῷ σώματι ξυνδουμένης, ἐν τούτῳ διαδούμενοι, κατερρίζουν τὸ θνητὸν γένος· αὐτὸς δὲ ὁ μυελὸς γέγονεν ἐξ ἄλλων. τῶν γὰρ τριγώνων ὅσα πρῶτα ἀστραβῆ καὶ λεῖα ὄντα, πῦρ τε καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ γῆν δι' ἀκριβείας μάλιστα ἦν παρασχεῖν δυνατά, ταῦτα ὁ θεὸς ἀπὸ τῶν ἑαυτῶν ἕκαστα
E γενῶν χωρὶς ἀποκρίνων, μιγνὺς δὲ ἀλλήλοις σύμμετρα, πανσπερμίαν παντὶ θνητῷ γένει μηχανώμενος, τὸν μυελὸν ἐξ αὐτῶν ἀπειργάσατο. καὶ μετὰ ταῦτα δὴ φυτεύων ἐν αὐτῷ κατέδει τὰ τῶν ψυχῶν γένη, σχημάτων τε ὅσα ἔμελλεν αὖ σχήσειν οἷά τε καθ' ἕκαστα εἴδη τὸν μυελὸν αὐτόν, τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διῃρεῖτο σχήματα εὐθὺς ἐν τῇ διανομῇ τῇ κατ' ἀρχάς. καὶ τὴν μέν, τὸ θεῖον σπέρμα, οἷον ἄρουραν, μέλλουσαν ἕξειν ἐν αὐτῇ, περιφερῆ πανταχῇ πλάσας, ἐπωνόμασε τοῦ μυελοῦ ταύτην τὴν μοῖραν, ἐγκέφαλον, ὡς ἀποτελεσθέντος ἑκάστου ζώου, τὸ περὶ τοῦτο ἀγγεῖον κεφαλὴν γενησόμενον· ὃ δ' αὖ τὸ λοιπὸν καὶ θνητὸν τῆς ψυχῆς ἔμελλε καθέξειν, ἅμα στρογγύλα καὶ
F προμήκη διῃρεῖτο σχήματα. μυελὸν δὲ πάντα ἐπεφήμισε, καὶ καθάπερ ἐξ ἀγκυρῶν, βαλλόμενος ἐκ τούτων πάσης ψυχῆς δεσμούς, περὶ αὐτὸ ξύμπαν ἤδη τὸ σῶμα ἡμῶν ἀπειργάζετο· στέγασμα μὲν αὐτῷ πρῶτον ξυμπηγνὺς περὶ ὅλον, ὀστέϊνον. τὸ δὲ ὀστοῦν ξυνίστησιν ὧδε.

ἐπιτεινομένοις καὶ ἀνιεμένοις, περὶ τὰς στρόφιγγας καμπτόμενον τὸ σῶμα καὶ ἐκτεινόμενον παρέχοι. τὴν δὲ σάρκα, C προβολὴν μὲν καυμάτων, πρόβλημα δὲ χειμώνων, ἔτι δὲ πτωμάτων, οἷον τὰ πιλητὰ ἔσεσθαι κτήματα, σώμασι μαλακῶς καὶ πρᾴως ὑπείκουσαν. θερμὴν δὲ νοτίδα ἐντὸς αὑτῆς ἔχουσαν· θέρους μὲν ἀνιδροῦσαν καὶ νοτιζομένην ἔξωθεν, ψῦχος κατὰ πᾶν τὸ σῶμα παρέξειν οἰκεῖον· διὰ χειμῶνος δὲ πάλιν αὖ τούτῳ τῷ πυρὶ τὸν προσφερόμενον ἔξωθεν καὶ περιιστάμενον πάγον ἀμυνεῖσθαι μετρίως. ταῦτα ἡμῶν διανοηθεὶς ὁ κηροπλάστης, ὕδατι μὲν καὶ πυρὶ καὶ γῇ συμμίξας καὶ συναρμόσας, ἐξ ὀξέος καὶ ἁλμυροῦ συνθεὶς ζύμωμα, καὶ D ὑπομίξας αὐτοῖς, σάρκα ἔγχυμον καὶ μαλακὴν συνέστησε. τὴν δὲ τῶν νεύρων φύσιν, ἐξ ὀστοῦ καὶ σαρκὸς ἀζύμου κράσεως, μίαν ἐξ ἀμφοῖν μέσην δυνάμει συνεκεράσατο, ξανθῷ χρώματι προσχρώμενος. ὅθεν συντονωτέραν μὲν καὶ γλισχροτέραν σαρκῶν, μαλακωτέραν δὲ ὀστῶν ὑγροτέραν τε ἐκτήσατο δύναμιν νεῦρα. οἷς συμπεριλαβὼν ὁ θεὸς ὀστᾶ καὶ μυελὸν, δήσας πρὸς ἄλληλα νεύροις, μετὰ ταῦτα σαρξὶ πάντα αὐτὰ κατεσκίασεν ἄνωθεν· ὅσα μὲν οὖν ἐμψυχότατα τῶν ὀστῶν ἦν, ὀλιγίσταις συνέφραττε σαρξίν· ἃ δὲ ἀψυχότατα, E ἐντὸς πλείσταις καὶ πυκνοτάταις. καὶ δὴ κατὰ τὰς συμβολὰς τῶν ὀστῶν, ὅπῃ μή τινα ἀνάγκην ὁ λόγος ἀπέφαινε δεῖν αὐτὰς εἶναι, βραχεῖαν σάρκα ἔφυσεν· ἵνα μήτε ἐμποδὼν ταῖς καμπαῖς οὖσαι, δύσφορα τὰ σώματα ἀπεργάζοιντο, ἅτε δυσκίνητα γιγνόμενα· μήτ' αὖ πολλαὶ καὶ πυκναὶ, σφόδρα τε ἐν ἀλλήλαις ἐμπεπιλημέναι, διὰ στερεότητα ἀναισθησίαν ἐμποιοῦσαι, δυσμνημονευτότερα καὶ κωφότερα τὰ περὶ τὴν διάνοιαν ποιοῖεν. διὸ δὴ τό, τε τῶν μηρῶν καὶ κνημῶν, καὶ τὸ περὶ τὴν τῶν ἰσχίων φύσιν, τά τε τῶν βραχιόνων ὀστᾶ καὶ τὰ τῶν πη- F χέων, καὶ ὅσα ἄλλα ἡμῶν ἄναρθρα, ὅσα τε ἐντὸς ὀστᾶ, δι' ὀλιγότητα ψυχῆς ἐν μυελῷ, κενά ἐστι φρονήσεως, πάντα ταῦτα συμπεπλήρωται σαρξίν· ὅσα δὲ ἔμφρονα, ἧττον. εἰ μή που τινὰ αὐτὴν καθ' αὑτὴν αἰσθήσεων ἕνεκα σάρκα οὕτω συνέστησεν, οἷον τὸ τῆς γλώττης εἶδος. τὰ δὲ πλεῖστα, ἐκείνως. ἡ γὰρ ἐξ ἀνάγκης γιγνομένη καὶ συντρεφομένη φύσις οὐδαμῇ προσδέχεται πυκνὸν ὀστοῦν, καὶ σάρκα πολλὴν, ἅμα τε αὐτοῖς ὀξυήκοον αἴσθησιν.

quemadmodum externa corporis fulcimenta ſolent, ad caſus varios munimentum: præſertim quia talis erat futura, vt molliter leniterque corporibus cederet. Cui calidum idcirco humorem indidit, vt æſtate quidem roſcida madidaque extrinſecus, toti corpori domeſticum præbeat refrigerium, hyeme verò rurſus proprio igni exteriorem glaciem moderatè repellat. Hæc cùm fictor ille noſtri corporis cogitaret, mixtione quadam ex aqua, igne & terra contemperata, & acuto illis ſalſóque fermento adhibito, ſucci plenam ac mollem carnem conflauit: naturam verò neruorum ex oſſe & carne nō fermentata vnam ex vtriſque potentia mediam temperauit, flauóque infecit colore. Hinc fit vt carne quidem tenſior & aridior, oſſibus autem agilior mollιórque ſit neruorum ſubſtantia. His deus medullam ſimul & oſſa deuinxit, & hæc omnia carnibus cooperuit. Quæ igitur oſſa animata maximè erant, pauciſſimis carnibus adoperuit: quæ verò minimè, contrà plurimis atque craſſiſſimis. Iuncturis inſuper oſſium, præterquam vbi neceſſitatis ratio aliter poſtulabat, paucas carnes adiecit, ne flexionibus impedimento forent, tardáque ad motum corpora facerent, néue ſua quadam ſolida craſſitudine obtuſioriq; mole ſenſuum aciem hebetarent, memoriam impedirent, ingenii acumen obtunderent. Quamobrem inguinum, tibiarum, iliorum, brachiorum, lacertorum oſſa, & cætera omnia quæ articulis carent, quæue intus latentia oſſa propter animæ paucitatem in medulla, prudentiæ vacua ſunt, multis ſunt carnibus adoperta. Paucioribus verò quæ prudentiam habent, niſi forte carnoſa quædam moles propriè ad ſenſum aliquem aptata ſit, qualis eſt lingua. In cæteris eſt, vt diximus. Natura enim ex neceſſitate genita atque nutrita nullo modo os compactum carnémque multam ſimul & acutum ſenſum admittit.

ſum quidem neceſſariorum, egreſſum verò optimorum gratia excogitauêre. Nempe neceſſarium eſt quicquid ad alimoniam in corpus admittitur. Verborum autem effluxio miniſtra prudentiæ, effluxionum omnium optima eſt atque pulcherrima. Caput præterea nudo oſſe relinqui omni alio tegmine deſtitutum non poterat, propter caloris frigoriſque exceſſum. neque rurſus carnium pondere prægrauatum, ſenſus expers obtuſumque reddendum erat. Carne igitur non penitus deſiccata reſiduum quod maius ſupererat ſegregatum eſt, cutiſque ipſa circa cerebri humorem ſibiipſi iuncta & germinans caput circumueſtiuit. Humiditas autem ſub iuncturas ſcaturiens irrigauit, compegitque ipſam ad verticem. Iuncturarum vero ſpecies varia propter circuitionum alimoniæque potentiam facta eſt: & his quidem magis inuicem pugnantibus plures, minus verò pauciores. Hanc omnem cutem vndique igne pupugit percuſſitque deus. Per cutis inde quaſi ſauciæ rimulas humor effluxit: quódve illic humidum calidúmque ſyncerum erat, abiit: quod verò ex iiſdem quibus & cutis, erat permixtum, emanationis impetu extrà productum, in longum extenſum eſt, tenuitatem punctationi penetrationique illi æqualem habens. Sed propter tarditatem à ſpiritu circunſtante retuſum, rurſúſque ſub cutem reuolutum, radices egit. His vtique cauſis capilli in cute ſunt nati, ſecundum pellis coriique ſimilitudinem cuti quam proximi, ſed propter coagulationem à frigiditate factam duriores cute atque denſiores. Nempe capillus extra cutem productus frigore riguit. Hoc pacto conſtipatum hirſutúmque caput nobis deus inſtituit. cauſis quidem vſus illis quas diximus: tegmen verò ipſum ad cerebri tutelam non carnibus ponderoſum, ſed leue eſſe voluit, quod ad frigoris caloriſue intemperiem repellendam ſufficeret, & ſenſus acumen minime impediret. Ea verò quæ in digitis eſt nerui, pellis, & oſſis complexio, aridior facta, communi quodam vno duriorique cutis tegmine eſt adoperta.

καὶ τῶν ἀρίστων διεκόσμησαν οἱ διακοσμοῦντες, ᾗ νῦν διατέτακται· τὴν μὲν εἴσοδον, τῶν ἀναγκαίων μηχανώμενοι χάριν·
C
τὴν δὲ ἔξοδον, τῶν ἀρίστων. ἀναγκαῖον μὲν γὰρ πᾶν ὅσον εἰσέρχεται τροφὴν διδὸν τῷ σώματι· τὸ δὲ λόγων νᾶμα ἔξω ῥέον, καὶ ὑπηρετοῦν φρονήσει, κάλλιστον καὶ ἄριστον πάντων ναμάτων. τὴν δ' αὖ κεφαλὴν, οὔτε μόνον ὀστεΐνην ψιλὴν δυνατὸν ἐᾶν ἦν, διὰ τὴν ἐν ταῖς ὥραις ἐφ' ἑκάτερον ὑπερβολήν· οὔτ' αὖ συσκιασθεῖσαν, κωφὴν καὶ ἀναίσθητον, διὰ τὸν τῶν σαρκῶν ὄχλον, περιιδεῖν γιγνομένην. τῆς δὴ σαρκοειδοῦς φύσεως οὐ καταξηραινομένης, λέμμα μεῖζον περιγιγνόμενον ἐχωρίζετο, τὸ νῦν λεγόμενον δέρμα·
D
τοῦτο διὰ τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον νοτίδα ξυνιὸν αὐτὸ πρὸς αὑτὸ, καὶ βλαστάνον, κύκλῳ περιημφιέννυ τὴν κεφαλήν. ἡ δὲ νοτὶς ὑπὸ τὰς ῥαφὰς ἀνιοῦσα ἦρδε καὶ συνέκλειεν αὐτὸ ἐπὶ τὴν κορυφήν, οἷον ἅμμα ξυναγαγοῦσα. τὸ δὲ τῶν ῥαφῶν παντοδαπὸν εἶδος γέγονε διὰ τὴν τῶν περιόδων δύναμιν, καὶ τῆς τροφῆς· μᾶλλον μὲν ἀλλήλοις μαχομένων τούτων, πλείους· ἧττον δὲ, ἐλάττους. τοῦτο δὴ πᾶν τὸ δέρμα κύκλῳ κατεκέντει πυρὶ τὸ θεῖον. τρηθέντος δὲ, καὶ τῆς ἰκμάδος ἔξω δι' αὐτοῦ φερομένης, τὸ μὲν ὑγρὸν καὶ θερμὸν ὅσον εἰλικρινὲς ἀπῄει· τὸ δὲ μικτὸν, ἐξ ὧν καὶ τὸ δέρμα ἦν,
E
αἰρόμενον μὲν ὑπὸ τῆς φορᾶς ἔξω, μακρὸν ἐτείνετο, λεπτότητα ἴσην ἔχον τῷ κατακεντήματι· διὰ δὲ βραδυτῆτα ἀπωθούμενον ὑπὸ τοῦ περιεστῶτος ἔξωθεν πνεύματος, πάλιν ἐντὸς ὑπὸ τὸ δέρμα εἱλλόμενον κατερριζοῦτο. καὶ κατὰ ταῦτα δὴ τὰ πάθη, τὸ τριχῶν γένος ἐν τῷ δέρματι πέφυκε, ξυγγενὲς μὲν, ἱμαντῶδες ὂν, αὐτοῦ, σκληρότερον δὲ καὶ πυκνότερον τῇ πιλήσει τῆς ψύξεως· ἣν ἀποχωριζομένη δέρματος ἑκάστη θρὶξ ψυχθεῖσα ξυνεπιλήθη. τούτῳ δὴ λασίαν ἡμῶν ἀπειργάσατο τὴν κεφαλὴν ὁ ποιῶν, χρώμενος μὲν αἰτίοις τοῖς εἰρημένοις, διανοούμενος δὲ ἀντὶ
F
σαρκὸς αὐτὸ δεῖν εἶναι στέγασμα, τῆς περὶ τὸν ἐγκέφαλον ἕνεκα ἀσφαλείας, κοῦφον, καὶ θέρους χειμῶνός τε ἱκανὸν σκιὰν καὶ σκέπην παρέχειν· εὐαισθησίας δὲ οὐδὲν διακώλυμα ἐμποδὼν γενησόμενον. τὸ δὲ ἐν τῇ περὶ τοὺς δακτύλους καταπλοκῇ τοῦ νεύρου καὶ τοῦ δέρματος, ὀστοῦ τε, συμμιχθὲν ἐκ τριῶν, ἀποξηρανθὲν, ἓν κοινὸν ξυμπάντων σκληρὸν γέγονε δέρμα·

μετέχει γε μὴν τοῦτο ὃ νῦν λέγομεν, τοῦ τρίτου ψυχῆς εἴδους, ὃ μεταξὺ φρενῶν ὀμφαλοῦ τε ἱ- C δρῦσθαι λόγος· ᾧ δόξης μὲν λογισμοῦ τε καὶ νοῦ μέτεστι τὸ μηδέν, αἰσθήσεως δὲ ἡδείας, καὶ ἀλγεινῆς, μετὰ ἐπιθυμιῶν. πάσχον γὰρ διατελεῖ πάντα. στραφέντι δ' αὐτῷ περὶ αὐτό, τὴν μὲν ἔξωθεν ἀπωσαμένῳ κίνησιν, τῇ δ' οἰκείᾳ χρησαμένῳ, τῶν αὑτοῦ τι λογίσασθαι κατιδόντι φύσιν οὐ παραδέδωκεν ἡ γένεσις. διὸ δὴ ζῇ μὲν, ἔστι τε οὐχ ἕτερον ζῴου. μόνιμον δὲ κατερριζωμένον πέπηγε, διὰ τὸ τῆς ὑφ' ἑαυτοῦ κινήσεως ἐστερῆσθαι. Ταῦτα δὴ τὰ γένη φυτεύσαντες οἱ κρείττους τοῖς ἥττοσιν ἡμῖν, τροφὴν τῷ σώματι ἡμῶν διωχέτευσαν, τέμνοντες οἷον ἐν κήποις ὀχετούς, ἵν' ὥσπερ ἐκ νάματος ἐπιόν- D τος ἄρδοιτο, καὶ πρῶτον μὲν ὀχετοὺς κρυφαίους ὑπὸ τὴν ξύμφυσιν τοῦ δέρματος, καὶ τῆς σαρκὸς δύο φλέβας ἔτεμον νωτιαίας, δίδυμον ὡς τὸ σῶμα ἐτύγχανεν δεξιοῖς τε καὶ ἀριστεροῖς ὄν. ταύτας δὲ καθῆκαν παρὰ τὴν ῥάχιν, καὶ τὸν γόνιμον μεταξὺ λαβόντες μυελόν, ἵνα οὗτός τε ὅτι μάλιστα θάλλοι, καὶ ἐπὶ τἆλλα εὔροος ἐντεῦθεν, ἅτ' ἐπὶ κάταντες, ἡ ἐπίχυσις γιγνομένη, παρέχοι τὴν ὑδρείαν ὁμαλήν. μετὰ δὲ ταῦτα σχίσαντες περὶ τὴν κεφαλὴν τὰς φλέβας, καὶ δι' ἀλλήλων ἐναντίας πλέξαντες, διεῖσαν, τὰς μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν, ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ τοῦ σώματος, τὰς E δ' ἐκ τῶν ἀριστερῶν, ἐπὶ τὰ δεξιὰ κλίναντες· ὅπως δεσμὸς ἅμα τῇ κεφαλῇ πρὸς τὸ σῶμα εἴη μετὰ τοῦ δέρματος, ἐπειδὴ νεύροις οὐκ ἦν κύκλῳ κατὰ κορυφὴν διειλημμένη· καὶ δὴ τὸ τῶν αἰσθήσεων πάθος ἵν' ἀφ' ἑκατέρων τῶν μερῶν εἰς ἅπαν τὸ σῶμα ᾖ διαδιδόμενον. τὸ δ' ἐντεῦθεν ἤδη τὴν ὑδραγωγίαν παρεσκεύασαν τρόπῳ τινὶ, ὃν κατοψόμεθα ῥᾷον, προδιομολογησάμενοι τὸ τοιόνδε· ὅτι πάντα ὅσα ἐξ ἐλαττόνων συνίσταται, στέγει τὰ μείζω· τὰ δ' ἐκ μειζόνων, τὰ σμικρότερα οὐ δύναται. πῦρ δὲ πάντων γενῶν σμικρομερέστατον. ὅθεν δι' ὕδατος καὶ γῆς ἀέρος τε, καὶ ὅσα ἐκ τού- F των συνίσταται, διαχωρεῖ, καὶ στέγειν οὐδὲν αὐτὸ δύναται. Ταὐτὸ δὴ καὶ περὶ τῆς παρ' ἡμῖν κοιλίας διανοητέον· ὅτι σιτία μὲν καὶ ποτὰ ὅταν εἰς αὐτὴν ἐμπέσῃ, στέγει· πνεῦμα δὲ καὶ πῦρ, μικρομερέστερα ὄντα τῆς αὐτῆς ξυστάσεως οὐ δύναται.

eſt particeps, quam inter diaphragma & vmbilicu locauimus. Cui opinio, ratio, mens nulla penitus ineſt. Senſus verò ſuauis & triſtis vnà cum cupiditatibus conuenit. Omnia ſiquidem continue patitur. Cum verò in ſeipſo ad ſemet conuertatur, externúmque reſpuat motum, & proprio motu domeſticóque vtatur, idcirco huic natura non tribuit, vt quicquam penſi habens, ſuorum aliquid conſideraret. Quapropter vita quidem fungitur, nec eſt ab animali diuerſum. quia verò illa vi qua quid ſeipſum transfert, orbatum fuit, ſtetit rigens, & fixum radicibus hæſit. Cum hæc omnia ſuperiores illi noſtri ad nutrimentum nobis inferioribus ſuppeditaſſent, in noſtro corpore quaſi quodā horto meatus veluti aquæductus varios diduxerūt, vt liquoris deriuatione irrigaretur. Principio meatus occultos ſub conflatione cutis & carnis, duas ſcilicet venas in tergo diuiſerunt, ſecundum geminam corporis ipſius figuram, ad dexteram & ſiniſtram. Has vtique ad ſpinam demiſerunt, mediámque medullam genitalem compræhendere, vt & hæc quam maxime vigeat pulluletque, & vberior hinc ad alia quaſi decliuis effuſio, irrigationem æquabilem præbeat. Poſt hæc parientes circa caput venas, eáſque inuicem ex oppoſito implicantes, partim à dextris ad ſiniſtra, partim à ſiniſtris ad dextra corporis diſpertierunt, vt capiti ad reliquum corpus vnà cum cute connexio foret, poſtquàm neruis quidem non erat circulo quodam ſecundum verticem compræhenſum atque diſtinctum: atque etiam vt ſentiendi vis ab vtriſque partibus per totum corpus vndique demanaret. Hinc verò aquæductum hoc ordine deduxerunt: quem plane perſpiciemus, ſi hoc inter nos primum aſſeuerabimus. Quæcunque ex minutioribus componuntur maiora detinent: quæ verò ex grandioribus, minutiora cohibere non poſſunt. Ignis autem præ cæteris generibus, minutiſſimis conſtat particulis. Ideoque aquam, aërem, terram, & quæ ex his componuntur omnia, penetrat, tranſilitque vſqueadeo, vt nihil ipſum valeat cohibere. Idem quoque de noſtro ventro cogitandum. Nempe cibos & potus ingeſtos retinent. Spiritum verò & ignem, quia eius compoſitione tenuiores ſunt, demorari non poteſt

pus penetrare per ipſum, rurſúſque emergere. Radios autem ignis interiores ſucceſſione continua ſubſequi, in vtranque partem aere tranſeunte. Idque donec mortale conſiſtit animal, fieri nunquam ceſſat. Huiuſmodi agitationem meritò expirationem reſpirationémque nominatam eſſe cenſemus. Omne autem hoc opus omniſque noſtra hæc paſſio in corpore fit, irrigatione quadam & refrigerio ad vitam & nutrimentum. Quando enim expirante & reſpirante halitu, ignis ſimul interior ſequitur, pérque vterum diffuſus poculenta eſculentáque offendit, liquefacit protinus ipſa, partitur in minima, per exitus qua progreſſio patet, tanquam ex fonte quodam educit: in meatus videlicet venarum traiicit quæcunque exhauſit, atque per corpus quaſi vallem venarum fluenta diducit. Sed videamus iterum quibus cauſis reſpiratio hunc in modum quem nunc cernimus, fuerit inſtituta. Cuius quidem rei talis erit conſideratio. Quoniam vacuum nuſquam eſt, quò quicquam eorum quæ perferuntur, ingredi queat, ſpiritus autem è nobis euolat, cuius conſtat in vacuum quidem hunc ſpiritum euolare, ſed proximum ſibi è ſua ſede depellere, depulſum rurſus illum proximum ſibi ſemper extrudere, ac ſecundum neceſſitatem huiuſmodi quicquid in ſedem illam percutitur atque impellitur, vnde excluſus eſt halitus, ingreſſum illuc replens que halitum ipſum ſubſequi. Idque totum ſimul reuolutione quadam, qua nuſquam ſit vacuum, fieri. Quamobrem cùm pectus pulmonéſque ſpiritũ efflauerint, mox aere corpori circunfuſo meatus corporis penetrante replentur. Ac rurſus euolans à corpore aer & emiſſus anhelitus inſpirationem intro retrahi cogit per oris nariúmque meatus. Cauſas verò quæ his principium dant, huiuſmodi ponimus. Omne vniuerſi huius animal in venis & ſanguine calorem quaſi fontem ignis aliquem poſſidet. Idque reti ſagenæ comparauimus, per medium extenſum, totúmque ex igne contextum, cùm exteriora omnia ex aere ſint. Calorem ſane putandum eſt natura ſua in regionem ſuam extrà ad id quod ſibi cognatum eſt, emanare.

σθαι εἴσω δι' αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἔξω. τὰς δ' ἐντὸς τοῦ πυρὸς
C ἀκτῖνας διαδεδεμένας ἀκολουθεῖν, ἐφ' ἑκάτερα ἰόντος
τοῦ ἀέρος· καὶ τοῦτο, ὥσπερ ἂν ξυνεστήκῃ τὸ θνητὸν ζῶον, μὴ
διαπαύεσθαι γιγνόμενον. τούτῳ δ' ἐν τῷ γένει, ᾧ τὰς ἐπωνυμίας θέμενοι, ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν λέγομεν θέσθαι τοὔνομα. πᾶν δὲ δὴ τό τ' ἔργον καὶ τὸ πάθος τοῦθ' ἡμῶν τῷ σώματι γέγονεν ἀρδομένῳ καὶ ἀναψυχομένῳ τρέφεσθαι καὶ ζῆν. ὁπόταν γὰρ εἴσω καὶ ἔξω, τῆς ἀναπνοῆς ἰούσης, τὸ πῦρ ἐντὸς ξυνημμένον ἕπηται, διαιωρούμενον δὲ ἀεί, διὰ τῆς κοιλίας εἰσελθὸν τὰ σιτία καὶ ποτὰ λάβοι, τήκει δὴ καὶ κατὰ σμικρὰ διαιροῦν, διὰ τῶν ἐξόδων, ᾗπερ
D πορεύεται, διάγον, οἷον ἐκ κρήνης ἐπ' ὀχετοὺς ἐπὶ τὰς φλέβας ἀντλοῦν αὐτά, ῥεῖν ὥσπερ αὐλῶνος, διὰ τοῦ σώματος, τὰ τῶν φλεβῶν ποιεῖ ῥεύματα. Πάλιν δὲ τὸ τῆς ἀναπνοῆς ἴδωμεν πάθος, αἷς χρώμενον αἰτίαις τοιοῦτον γέγονεν οἷόνπερ τανῦν ἐστιν. ὧδ' οὖν. ἐπειδὴ κενὸν οὐδέν ἐστιν εἰς ὃ τῶν φερομένων δύναιτ' ἂν εἰσελθεῖν τι, τὸ δὲ πνεῦμα φέρεται παρ' ἡμῶν ἔξω, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη παντὶ δῆλον, ὡς οὐκ εἰς κενόν, ἀλλὰ τὸ πλησίον ἐκ τῆς ἕδρας ὠθεῖ. τὸ δ' ὠθούμενον ἐξελαύνει τὸ πλησίον ἀεί, καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἀνάγκην πᾶν περιελαυνόμενον εἰς τὴν ἕδραν, ὅθεν ἐξῆλθε τὸ
E πνεῦμα, εἰσιὸν ἐκεῖσε, καὶ ἀναπληροῦν αὐτὴν ξυνέπεται τῷ πνεύματι. καὶ τοῦτο ἅμα πᾶν οἷον τροχοῦ περιαγομένου γίγνεται, διὰ τὸ κενὸν μηδὲν εἶναι. διὸ δὴ τὸ τῶν στηθῶν καὶ τὸ τοῦ πλεύμονος ἔξω μεθιὲν τὸ πνεῦμα, πάλιν ὑπὸ τοῦ περὶ τὸ σῶμα ἀέρος, εἴσω διὰ μανῶν τῶν σαρκῶν δυομένου καὶ περιελαυνομένου, γίγνεται πλῆρες. αὖθις δὲ ἀποτρεπόμενος ὁ ἀὴρ, καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξω ἰών, εἴσω τὴν ἀναπνοὴν περιωθεῖ, κατὰ τὴν τοῦ στόματος καὶ τὴν τῶν μυκτήρων δίοδον. Τὴν δὲ αἰτίαν τῆς ἀρχῆς αὐτῶν θετέον τήνδε. πᾶν ζῶον αὑτοῦ τἀντὸς περὶ τὸ αἷμα καὶ τὰς φλέβας θερ-
F μότατα ἔχει, οἷον ἐν αὑτῷ πηγήν τινα ἐνοῦσαν πυρός. ὃ δὴ καὶ προσῃκάζομεν τῷ τοῦ κύρτου πλέγματι κατὰ μέσον διατεταμένον ἐκ πυρὸς πεπλέχθαι πᾶν. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἔξωθεν, ἀέρος. τὸ θερμὸν δὴ κατὰ φύσιν εἰς τὴν αὑτοῦ χώραν ἔξω πρὸς τὸ ξυγγενὲς ὁμολογητέον ἰέναι.

ἐκείνας, καταλαμβάνουσι· καταλαμβάνοντες δὲ, οὐκ ἄλλην ἐπεμβάλλοντες ἀνετάραξαν κίνησιν, ἀλλ' ἀρχὴν βραδυτέρας φορᾶς, κατὰ τὴν τῆς θάττονος. ἀποληγούσης δὲ ὁμοιότητα προσάψαντες, μίαν ἐξ ὀξείας καὶ βαρείας συνεκεράσαντο πάθην, ὅθεν ἡδονὴν μὲν τοῖς ἄφροσιν, εὐφροσύνην δὲ τοῖς ἔμφροσι, διὰ τὴν τῆς θείας ἁρμονίας μίμησιν, ἐν θνηταῖς γενομένην φοραῖς παρέσχον. καὶ δὴ καὶ τὰ τῶν ὑδάτων πάντα ῥεύματα, ἔτι δὲ τῶν κεραυνῶν πτώματα, καὶ τὰ θαυμαζόμενα ἠλέκτρων περὶ τῆς ἕλξεως καὶ τῶν Ἡρακλείων λίθων, πάντων τούτων ὁλκὴ μὲν οὐκ ἔστιν οὐδενί ποτε. τὸ δὲ κενὸν εἶναι μηδὲν, περιωθεῖν τε αὑτὰ ταῦτα εἰς ἄλληλα, τό, τε διακρινόμενα καὶ συγκρινόμενα πρὸς τὴν αὑτῶν διαμειβόμενα ἕδραν ἕκαστα ἰέναι πάντα, τούτοις τοῖς παθήμασι πρὸς ἄλληλα συμπλεχθεῖσι, τεθαυματουργημένα τῷ κατὰ τρόπον ζητοῦντι φανήσεται. καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς ἀναπνοῆς (ὅθεν ὁ λόγος ὥρμησε) κατὰ ταῦτα καὶ διὰ τούτων γέγονεν, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται, τέμνοντος μὲν τὰ σιτία τοῦ πυρός, αἰωρουμένου δὲ ἐντὸς τῷ πνεύματι ξυνεπομένου, τὰς φλέβας δὲ ἐκ τῆς κοιλίας τῇ ξυναιωρήσει πληροῦντος, τῷ τὰ τετμημένα αὐτόθεν ἐπαντλεῖν, καὶ διὰ ταῦτα δὴ καθ' ὅλον τὸ σῶμα πᾶσι τοῖς ζώοις τὰ τῆς τροφῆς νάματα οὕτως ἐπίρρυτα γεγονέναι. νεότμητα δὲ καὶ ἀπὸ ξυγγενῶν ὄντα, τὰ μὲν, καρπῶν, τὰ δὲ, χλόης, ἃ θεὸς ἐπ' αὐτὸ τοῦθ' ἡμῖν ἐφύτευσεν, εἶναι τροφὴν, παντοδαπὰ μὲν χρώματα ἴσχει διὰ τὴν ξύμμιξιν, ἡ δ' ἐρυθρὰ πλείστη περὶ αὐτὸ χρόα διαθεῖ, τῆς τοῦ πυρὸς τομῆς τε καὶ ἐξομόρξεως ἐν ὑγρῷ δεδημιουργημένη φύσις. ὅθεν τοῦ κατὰ τὸ σῶμα ῥέοντος τὸ χρῶμα ἔσχεν οἵαν ὄψιν διεληλύθαμεν, ὃ καλοῦμεν αἷμα, νομὴν σαρκῶν καὶ ξύμπαντος τοῦ σώματος· ὅθεν ὑδρευόμενα ἕκαστα, πληροῖ τὴν τοῦ κενουμένου βάσιν. ὁ δὲ τρόπος τῆς πληρώσεως ἀποχωρήσεώς τε γίγνεται, καθάπερ ἐν τῷ παντὶ παντὸς ἡ φορὰ γέγονεν, ἣν τὸ ξυγγενὲς πᾶν φέρεται πρὸς ἑαυτό. τὰ μὲν γὰρ δὴ περιεστῶτα ἐκτὸς ἡμᾶς, τήκει τε ἀεὶ καὶ διανέμει πρὸς ἕκαστον εἶδος τὸ ὁμόφυλον ἀποπέμποντα. τὰ δὲ ἔναιμα

eoque mouentes, occupant: comprehenden-
E tes verò non alium quidem motum iniiciendo
perturbant, ſed tardioris lationis initium ſecun-
dum principium velocioris inducunt. Dum ve-
rò deſinentis motionis ſimilitudinem ſibi quan-
dam accommodant, vnum ex acuta & graui
concentum contemperant. Vnde inſipientibus
voluptatem, ſapientibus gaudium propter di-
uinæ harmoniæ imitationem in lationibus mor-
talibus repertam, tribuunt. Eadem ratio eſt
de aquarum fluxibus, de fulminum impetu, de
electri mirabili illo attractu, lapidiſue illius qui
Heraclius nominatur. Reuera nullius horum
attractio fit: ſed cùm nuſquam ſit vacuum, &
D hæc ſe inuicem pulſent, atque repulſent, con-
cretáque & diſcreta ſuum locum ſingula poſcant,
diligenti harum rerum inueſtigatori ex his mu-
tuis paſſionibus euentus illi mirabiles contingere
videbuntur. Atqui reſpiratio, vnde huc digreſſi
ſumus, ab his cauſis, & hunc in modum, vt
ſuprà diximus, prouenit. Dum videlicet ignis
cibos diuidit, eleuatúrque intrinſecus aſſecutus
ſpiritum, venas à ventre communi eleuatione
huiuſmodi replet, ex eo quòd attrita inde hau-
rit, & ob hanc rationem per totum animalium
omnium corpus alimentorum liquores penitus
E diffunduntur. Statim verò attrita & à cognatis
ſuis ablata partim fructibus, partim gramini-
bus, quæ deus ad alimoniam corporis noſtri pro-
duxit, colores propter mixtionem omnino va-
rios habent: ſed plurimus in his rubeus præ-
ualet color, cuius natura ex ignis portione &
abſterſione in humido facta prouenit. Propter-
ea eius quod in totum corpus permanat, color,
talis aſpectu eſt, qualem diximus. Id ſangui-
nem nominauimus, carnium & vniuerſi cor-
poris pabulum: vnde irrigatio diſtributa paſ-
ſim exhauſta cuncta replet. Modus autem im-
pletionis euacuationiſve talis eſt, qualis in v-
F niuerſo cuiuſlibet latio, per quam cognatum
quodlibet ad ſeipſum ſe confert. Quæ e-
nim nobis extrinſecus circumfuſa ſunt, reſol-
uunt nos aſſiduè, & ſingulas noſtri portio-
nes ad ſpecies ſuas foras emittunt. Sanguinea
verò

tur, olim coaptata vincula nihil amplius nectunt.
ſed defatigatione iam relaxata nexus animæ deſe-
runt. Anima verò clàm ſecundum naturam cum
voluptate protinus euolat. Quicquid enim contra
naturam fit, moleſtum: quod autem pro rei natu-
ra, iucundum. Similiter & mors quam morbi &
vulnera intulerunt, violenta eſt atque moleſta: quę
verò ſenio paulatim ad finem deducente natura-
liter ſurrepit, inter omnia mortis genera leuiſſima
eſt, & cum voluptate potius quàm dolore contin-
git. Morbi autem vnde naſcantur, quis dubitet?
Nam cùm quatuor illa ſint ex quibus compactum
eſt corpus, Terra, Ignis, Aqua, Aer, horum contra
naturam abundantia, defectúſque, & ex loco pro-
prio in alienum translatio, per quam quod ſibi
conueniens eſt, non tenent, inteſtinam quandam
ſeditionem & morbos inferunt. Quando enim
præter naturam vnumquodque fit aut transfertur,
caleſcunt vtique quæ antè frigebant, arida madent,
graueſcunt læuia, & cætera omnia ſimiliter per-
mutantur. Solummodo verò idem aliquid ſibimet
ſecundum idem, atque ſimiliter & debita propor-
tione ſeruata accedens vel decedens, permittet ſe i-
dem ſibiipſi ſoſpes integrúmque manere. Quod
autem aberrat, ſiue accedendo ſeu decedendo, mu-
tationes varias, morbos, corruptiones infinitas in-
ducit. Ex ſecundis quoque compoſitionibus ſe-
cundum naturam conſtitutis ſecunda bonæ vel
malæ valetudinis coniectura id quærenti cuique
dabitur. Cùm enim medulla ex illis & os & caro
& nerui conſtiterint, ſanguis præterea ex iiſdem
quamuis alio modo concreuerit, cæteri quidem
euentus plurimi quemadmodum ſuperiora con-
tingunt: maximi verò morbi atque grauiſſimi hoc
pacto naſcuntur. Quando videlicet ordine con-
uerſo iſta ex ſe inuicem fiunt, proculdubio cor-
rumpuntur. Nempe ſecundum naturam car-
nes & nerui ex ſanguine generantur: nerui qui-
dem à villis & ligamentis propter cognatio-
nem: carnes autem à coagulatione quadam eius
quod ſecretum à villis & ligamentis concreuit.

μυελὸν τριγώνων ξυναρμοσθέντες μηκέτι ἀντέχωσι
δεσμοὶ, τοὺς ποιεῖ διισταμένους μεθιᾶσι τοὺς τῆς ψυχῆς αὖ
δεσμούς. ἡ δὲ κατὰ φύσιν λυθεῖσα, μεθ' ἡδονῆς ἐξέπτατο·
πᾶν γὰρ τὸ μὲν παρὰ φύσιν, ἀλγεινόν· τὸ δ' ᾗ πέφυκε γι-
γνόμενον, ἡδύ. καὶ θάνατος δὴ κατὰ ταὐτὰ, ὁ μὲν κατὰ νόσους ὑπὸ
τραυμάτων γιγνόμενος, ἀλγεινὸς καὶ βίαιος· ὁ δὲ μετὰ γήρως
ἰὼν ἐπὶ τέλος κατὰ φύσιν, ἀπονώτατος τῶν θανάτων, καὶ
μᾶλλον μεθ' ἡδονῆς γιγνόμενος ἢ λύπης. τὸ δὲ τῶν νόσων ὅθεν
D ξυνίσταται, δῆλόν που καὶ παντί. τεττάρων γὰρ ὄντων γενῶν
ἐξ ὧν συμπέπηγε τὸ σῶμα, γῆς, πυρὸς, ὕδατός τε, καὶ ἀέ-
ρος, τούτων παρὰ τὴν φύσιν πλεονεξία καὶ ἔνδεια, καὶ τῆς
χώρας μετάστασις ἐξ οἰκείας ἐπ' ἀλλοτρίαν γιγνομένη πυ-
ρός τε αὖ καὶ τῶν ἑτέρων, ἐπειδὴ γένη πλείονα ἑνὸς ὄντα
τυγχάνει, τὸ μὴ προσῆκον ἕκαστον ἑαυτῷ προσλαμβάνειν,
καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα στάσεις καὶ νόσους παρέχει. παρὰ φύ-
σιν γὰρ ἑκάστου γιγνομένου, καὶ μεθισταμένου, θερμαίνεται μὲν
ὅσα ἂν πρότερον ψύχηται· ξηρὰ δὲ ὄντα, εἰς ὕστερον γί-
γνεται νοτερά· καὶ κοῦφα δὴ καὶ βαρέα· καὶ πάσας πάντῃ
E μεταβολὰς δέχεται. μόνον γὰρ δὴ (φαμὲν) ταὐτὸ ταὐτῷ κατὰ
ταὐτὸ καὶ ὡσαύτως καὶ ἀνάλογον προσγιγνόμενον καὶ
ἀπογιγνόμενον, ἐάσει ταὐτὸν ὂν αὐτῷ σῶν καὶ ὑγιὲς μένειν. ὃ
δ' ἂν πλημμελήσῃ τούτων ἕκαστον ἀπιὸν ἢ προσιὸν, ἀλ-
λοιότητας παμποικίλας καὶ νόσους, φθοράς τε ἀπείρους
παρέξεται. δευτέρων αὖ ξυστάσεων κατὰ φύσιν ξυνεστηκυιῶν,
δευτέρα κατανόησις νοσημάτων τῷ βουλομένῳ γίγνεσθαι
ξυννοῆσαι. μυελοῦ γὰρ ἐξ ἐκείνων ὀστοῦ τε καὶ σαρκὸς καὶ
νεύρου ξυμπαγέντος, ἔτι τε αἵματος μὲν, ἄλλον τρόπον, ἐκ
δὲ τῶν αὐτῶν γεγονότος, τῶν μὲν ἄλλων τὰ πλεῖστα ᾗπερ τὰ
F πρόσθεν, τὰ δὲ μέγιστα τῶν νοσημάτων τῇδε χαλεπὰ ξυμ-
πέπτωκεν· ὅταν ἀνάπαλιν ἡ γένεσις τούτων πορεύηται, τότε
ταῦτα διαφθείρεται. κατὰ φύσιν γὰρ σάρκες καὶ νεῦρα ἐξ
αἵματος γίνεται. νεῦρον μὲν, ἐξ ἰνῶν, διὰ τὴν συγγένειαν.
σάρκες δὲ, ἀπὸ τοῦ παγέντος, ὃ πήγνυται χωριζόμενον ἰνῶν.

γηρασμένον, μέλαιν μὲν ὑπὸ παλαιᾶς ξυγκαύσεως C διὰ δὲ τὸ πάντῃ διαβεβρῶσθαι, πικρὸν ὄν, πάντῃ χαλεπὸν προσπίπτει τοῦ σώματος, ὅσον αὖ μήπω διεφθαρμένον εἴη. καὶ τοτὲ μὲν, ἀντὶ τῆς πικρότητος ὀξύτητα ἔσχε τὸ μέλαν χρῶμα, ἀπολεπτυνθέντος μᾶλλον τοῦ πικροῦ· τοτὲ δὲ ἡ πικρότης αὖ βαφεῖσα αἵματι, χρῶμα ἔσχεν ἐρυθρότερον· τοῦ δὲ μέλανος τούτῳ ξυγκεραννυμένου, χολῶδες. ἔτι δὲ ξυμμίγνυται ξανθὸν χρῶμα μετὰ τῆς πικρότητος, ὅταν νέα ξυντακῇ σὰρξ ὑπὸ τοῦ περὶ τὴν φλόγα πυρός. καὶ τὸ μὲν κοινὸν ὄνομα πᾶσι τούτοις οἵ τινες ἰατρῶν που χολὴν ὠνόμασαν, ἤ καί τις ὢν δυνατὸς D εἰς πολλὰ μὲν καὶ ἀνόμοια βλέπειν, ὁρᾶν δὲ ἐν αὐτοῖς ἓν γένος ἐνὸν, ἄξιον ἐπωνυμίας πᾶσι. τὰ δ᾽ ἄλλα ὅσα χολῆς εἴδη λέγεται, κατὰ τὴν χρόαν ἔσχε λόγον αὐτῶν ἕκαστον ἴδιον. ἰχὼρ δὲ, ὁ μὲν αἵματος ὀρρὸς, πρᾶος· ὁ δὲ μελαίνης χολῆς ὀξείας τε, ἄγριος, ὅταν ξυμμιγνύηται διὰ θερμότητα ἁλμυρᾷ δυνάμει. καλεῖται δὲ ὀξὺ φλέγμα τὸ τοιοῦτο. τὸ δ᾽ αὖ μετ᾽ ἀέρος τηκόμενον ἐκ νέας καὶ ἁπαλῆς σαρκὸς, τούτου δὲ ἀνεμωθέντος καὶ ξυμπεριληφθέντος ὑπὸ ὑγρότητος, καὶ πομφολύγων ξυστασῶν ἐκ τοῦ πάθους τούτου, καθ᾽ ἑκά- E στην μὲν ἀοράτων διὰ σμικρότητα, ξυναπασῶν δὲ τὸν ὄγκον παρεχομένων ὁρατὸν, χρῶμα ἐχουσῶν, διὰ τὴν τοῦ ἀφροῦ γένεσιν, ἰδεῖν λευκόν· ταύτην πᾶσαν τηκεδόνα ἁπαλῆς σαρκὸς μετὰ πνεύματος ξυμπλακεῖσαν, λευκὸν εἶναι φλέγμα φαμέν. φλέγματος δὲ νέου ξυνισταμένου ὀρρὸς, ἱδρὼς καὶ δάκρυον, ὅσα τε ἄλλα ταῦτα σῶμα τὸ καθ᾽ ἡμέραν χεῖται καθαιρόμενον. καὶ ταῦτα μὲν δὴ πάντα νόσων ὄργανα γέγονεν, ὅταν αἷμα μὴ ἐκ τῶν σιτίων καὶ ποτῶν ᾖ πληθῦον κατὰ φύσιν, ἀλλ᾽ ἐξ ἐναντίων τὸν F ὄγκον παρὰ τοὺς τῆς φύσεως λαμβάνῃ νόμους. διακρινομένης μὲν οὖν τῆς σαρκὸς ἑκάστης, μενόντων δὲ τῶν πυθμένων αὐταῖς, ἡμίσεια τῆς ξυμφορᾶς ἡ δύναμις. ἀνάληψιν γὰρ ἔτι μετ᾽ εὐπετείας ἴσχει.

concoctionemque ineptiſſima, propter veterem exuſtionem nigreſcit: quia verò contabuit, penitúſque exeſa eſt, amaritudinem cótrahit, cęteris omnibus corporis partibus nondum contaminatis aduerſam: & tum quidem pro amaritudine niger ipſe color acerbitatem & acrimoniam habet, eo iam quod amarum fuerat magis attenuato: tum verò amaritudo rurſus ſanguine tincta colorem habet rubeum, ſed nigro huic admixto felleum. Præterea flauus color cum amaritudine coit, quando ob ignis flammam noua caro liqueſcit. Et nomen quidem omnibus his commune bilem impoſuit vel medicus aliquis, vel certè eo ingenio præditus quiſpiam quo multa & diſſimilia diſpicere poſſet, ac rurſus genus in multis vnū vno cognomento dignum inſpicere. Quę verò bilis ſpecies appellantur, pro colorum varietate rationem ſingulis propriam acceperunt. Cruor præterea, qui ſanguinis reſiduum & defluxus eſt, lenis eſt ac mitis: qui verò bilis atræ acriſque, agreſtis, quando propter caliditatem ſalſo ſapori miſcetur, huiuſmodi quiddam acida pituita nuncupatur. Sæpe verò tenuioris recentiſque carnis portio quædam vnà cum aere colliqueſcit, deinde vento inflatur incluſo, humiditate protinus circumfuſa, fiúntque ex hoc ampullæ, quæ ſigillatim propter prauitatem videri non poſſunt: iunctæ verò ſimul & in grandiorem tumefactæ molem, conſpiciuntur, colorémque propter ſpumæ generationem habent album. Omnem hanc tenerioris carnis eliquationem vnà cum ſpiritu factam, quæ ex humiditate vento circunfuſa tumeſcit, albam pituitam appellamus: recentis item pituitæ reſiduum defluxúmque lachrymas atque ſudorem, & quotcunque alia in quæ quotidie corpus reſoluitur. Atque hæc omnia inſtrumenta morborum, quando ſcilicet ſanguis non cibis & potibus ſecundum naturam, ſed ex contrariis præter naturæ leges excreſcit. Quando igitur caro quælibet circunciditur, eiúſque radix permanet, dimidia quædam eſt calamitatis potentia. Facilè enim reſtauratur.

ipſius cuſtos, & quaſi penuarius pulmo diſtillatione occluſus libera & expedita ſpiracula nobis non exhibet, & hinc quidem nullus mittitur ſpiritus, illinc verò pluſquam oportet accipitur, tunc quæ reſpiratione & refrigerio carent, marceſcunt. Quod verò accipitur nimium, per venas traductum eas contorquet, liquefacitque corpus eius in medio diaphragmia, medium ſcilicet interpoſitum occupans, hinc morbi admodum moleſti multo cum ſudore innumerabiles oriuntur. Sæpe etiam intra corpus diſcreta & rarefacta carne innaſcitur ſpiritus: qui cùm foras egredi nequeat, iiſdem quibus & ingreſſi aliunde ſpiritus, doloribus afficit. Sed ingentibus tunc affligit doloribus, quando neruis proximiſque venulis circunfuſus hæc inflat, & ligamenta continuóſque neruos à tergo intendit atque detorquet. Qui ſanè morbi ab ipſa intendente & inſtante paſſione tenſiones, & à tergo contortiones cognominantur, quorum difficile remedium eſt. Subortæ enim febres hos maximè ſoluunt Alba verò pituita propter ampullarum ſpiritum intus incluſa difficilis: ad exteriorem cutem delapſa, mitior, ſed corpus variis ſordibus aſpergit, albiſque inficit maculis, atque morbos alios eiuſmodi generat. Atræ verò bili permixta, cùm diuiniſſimos capitis meatus illabitur, diſſipare eos ſolet atque turbare. Si dormientibus id contingat, mitior: ſin vigilantibus, expulſu difficilior. Cùm verò ſacræ naturæ languor hic ſit, haud abs re ſacer morbus eſt appellatus. Proinde pituita acida atque item ſalſa, languorum omnium qui diſtillatione fiunt, origo eſt: quoniam verò plurima loca illabitur, malas gignit valetudines plurimas. Quæcunque autem partes corporis tumeſcere dicuntur, à bilis incendio, & combuſtione vexantur, quæ cùm expirat, extrinſecus varios æſtu ſuo tumores producit: intrinſecus verò cohibita, vrentes edaceſque morbos plurimos procreat.

σήματων εἶδος τριχῇ δεῖ διανοεῖσθαι γιγνόμενον· τὸ μὲν
ὑπὸ πνεύματος, τὸ δὲ, φλέγματος, τὸ δὲ χολῆς. ὅταν μὲν
γὰρ ὁ τῶν πνευμάτων τῷ σώματι ταμίας πνεύμων μὴ κα-
θαρὰς τὰς διεξόδους παρέχῃ, ὑπὸ ῥευμάτων φραχθεὶς, ἔνθα
μὲν οὐκ ἰὸν, ἔνθα δὲ πλέον ἢ τὸ προσῆκον πνεῦμα εἰσιὸν,
τὰ μὲν οὐ τυγχάνοντα ἀναψυχῆς, σήπει, τὰ δὲ τῶν φλεβῶν
διαβιαζόμενον, καὶ ξυνεπιστρέφον αὐτὰ, τῆκόν τε τὸ σῶ-
μα, εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ, διάφραγμά τε ἴσχον, ἐναπο-
λαμβάνεται· καὶ μυρία δὴ νοσήματα ἐκ τούτων ἀλ-
D γεινὰ μετὰ πλήθους ἱδρῶτος ἀπείργασται. πολλάκις δ' ἐν
τῷ σώματι διακριθείσης σαρκὸς, πνεῦμα ἐγγενόμενον, καὶ
ἀδυνατοῦν ἔξω πορευθῆναι, τὰς αὐτὰς τοῖς ἐπεισεληλυ-
θόσιν ὠδῖνας παρέσχε, μεγίστας δὲ, ὅταν περὶ τὰ νεῦρα καὶ τὰ
ταύτῃ φλέβια περιστὰν καὶ ἀνοιδῆσαν, τούς τε ἐπιτόνους καὶ
τὰ ξυνεχῆ νεῦρα οὕτως εἰς τὸ ἐξόπισθεν κατατείνῃ τούτοις·
ἃ δὴ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τῆς ξυντονίας τοῦ παθήματος, τὰ νοσή-
ματα τέτανοί τε καὶ ὀπισθότονοι προσερρήθησαν. ὧν καὶ τὸ
φάρμακον χαλεπόν. πυρετοὶ γὰρ οὖν δὴ τὰ τοιαῦτα γιγνό-
μενοι μάλιστα λύουσι. τὸ δὲ λευκὸν φλέγμα διὰ τὸ τῶν πομ-
E φολύγων πνεῦμα χαλεπὸν ἀποληφθὲν, ἔξω δὲ τοῦ σώμα-
τος ἀναπνοὰς ἴσχον, ἠπιώτερον μὲν, καταποικίλλει δὲ τὸ σῶ-
μα, λεύκας, ἀλφούς τε καὶ τὰ τούτων ξυγγενῆ νοσήματα
ἀποτίκτον. μετὰ χολῆς δὲ μελαίνης κερασθὲν, ἐπὶ τὰς περιό-
δους τε τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ, θειοτάτας οὔσας, ἐπισκεδαννύ-
μενον, καὶ ξυνταράττον αὐτὰς, καθ' ὕπνον μὲν ἰὸν, πρᾳότε-
ρον· ἐγρηγορόσι δὲ ἐπιτιθέμενον, δυσαπαλλακτότερον. νό-
σημα δὲ ἱερᾶς ὂν φύσεως, ἐνδικώτατα ἱερὸν λέγεται.
φλέγμα δ' ὀξὺ καὶ ἁλμυρὸν, πηγὴ πάντων νοσημάτων ὅσα
γίγνεται καταρροϊκά. διὰ δὲ τοὺς τόπους εἰς οὓς ῥεῖ παντοδα-
F ποὺς ὄντας, παντοῖα νοσήματα εἴληφεν. ὅσα δὲ φλεγμαίνειν
λέγεται τοῦ σώματος, ἀπὸ τοῦ κάεσθαί τε καὶ φλέγεσθαι,
διὰ χολὴν γέγονε πάντα. λαμβάνουσα μὲν οὖν ἀνα-
πνοὴν ἔξω, παντοῖα ἀναπέμπει φύματα ζέουσα· καθειρ-
γνυμένη δ' ἐντὸς, πυρίκαυτα νοσήματα πολλὰ ἐμποιεῖ.

σώματι, μεθῆκε τὴν ἐλευθέραν· ὅταν δ' ἐλάττων ᾖ, τό, τε C
σῶμα αἰτίῃ τηκόμενον, αὐτὴ κρατηθεῖσα, ἢ κατὰ πᾶν
τὸ σῶμα ἐξέπεσεν, ἢ διὰ τῶν φλεβῶν εἰς τὴν κάτω ξυ-
νωσθεῖσα ἢ τὴν ἄνω κοιλίαν, οἷον φυγὰς ἐκ πόλεως στα-
σιασάσης, ἐκ τοῦ σώματος ἐκπίπτουσα, διαρροίας καὶ
δυσεντερίας, καὶ τὰ τοιαῦτα νοσήματα πάντα παρέσχετο.
τὸ μὲν οὖν ἐκ πυρὸς ὑπερβολῆς μάλιστα νοσῆσαν σῶ-
μα, ξυνεχῆ καύματα καὶ πυρετοὺς ἀπεργάζεται· τὸ
δ' ἐξ ἀέρος, ἀμφημερινούς· τριταίους δ' ὕδατος, διὰ
τὸ νωθέστερον ἀέρος καὶ πυρὸς αὐτὸ εἶναι. τὸ δὲ γῆς, τε-
τάρτως ὂν νωθέστατον τούτων, ἐν τετραπλασίαις περιόδοις D
χρόνου καθαιρόμενον, τεταρταίους πυρετοὺς ποιῆσαν, ἀ-
παλλάττεται μόλις.

Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ σῶμα νοσήματα ταύτῃ συμ-
βαίνει γιγνόμενα. τὰ δὲ περὶ ψυχὴν, διὰ σώματος ἕξιν,
τῇδε. νόσον μὲν δὴ ψυχῆς, ἄνοιαν συγχωρητέον. δύο
δ' ἀνοίας γένη· τὸ μὲν, μανίαν, τὸ δ' ἀμαθίαν. πᾶν
οὖν ὅ, τι πάσχων τις πάθος, ὁπότερον αὐτῶν ἴσχει, νόσον
προσρητέον. ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας ὑπερβαλλούσας, τῶν
νόσων μεγίστας θετέον τῇ ψυχῇ. περιχαρὴς γὰρ ἄνθρω-
πος ὢν, ἢ καὶ τἀναντία ὑπὸ λύπης πάσχων, σπουδῶν E
τὸ μὲν ἑλεῖν ἀκαίρως, τὸ δὲ φυγεῖν, οὔτε ὁρᾶν οὔτε ἀκούειν
ὀρθὸν οὐδὲν δύναται, λυττᾷ δὲ, καὶ λογισμοῦ μετασχεῖν
ἥκιστα τότε δὴ δυνατός. τὸ δὲ σπέρμα ὅτῳ πολὺ καὶ
ῥυῶδες περὶ τὸν μυελὸν γίγνεται, καὶ καθαπερεὶ δέν-
δρον πολυκαρπότερον τοῦ συμμέτρου πεφυκὸς ᾖ, πολλὰς
μὲν καθ' ἕκαστον ὠδῖνας, πολλὰς δ' ἡδονὰς κτώμενος ἐν
ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα τόκοις, ἐμμανὴς
τὸ πλεῖστον γιγνόμενος τοῦ βίου, διὰ τὰς μεγίστας ἡδονὰς
καὶ λύπας νοσοῦσαν καὶ ἄφρονα ἴσχων ὑπὸ τοῦ σώματος
τὴν ψυχὴν, οὐχ ὡς νοσῶν, ἀλλ' ὡς ἑκὼν κακὸς, κακῶς δο- F
ξάζεται. τὸ δ' ἀληθὲς, ἡ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἀκολασία,
κατὰ τὸ πολὺ μέρος, διὰ τὴν ἑνὸς γένους ἕξιν, ὑπὸ μανότητος ὀ-
στῶν ἐν σώματι ῥυώδη καὶ ὑγραίνουσαν, νόσος ψυχῆς γέγονε·

liberámq; dimittit. Sed cùm inferior adeſt, corpúſque liqueſcés ei reſiſtit, ipſa deuincta, aut per totum corpus excidit, aut per venas in ventré inferiorem ſuperiorémue cópulſa, tanquã tráſfuga ex ſeditioſa ciuitate, ſic effugiet è corpore, morboſq; eos inducet, quos Diarrhœas vocát, & Dyſenterias, id eſt fluxus vétris lubricos, fluxúſq; mordaces, necnó multas generis eiuſdem alias moleſtias infert. Quando igitur corpus ignis potiſſimum exceſſu languet, continua febre laborat: quando verò aeris, quotidiana diſcreta. Aquę tertiana, propterea quòd aqua ſegnior eſt, quàm ignis & aer. Terræ demum exceſſu, quartana. Terra ſiquidem omnium tardiſſima, quarto gradu cùm ſit, temporis circuitu quarto feruet, deferuétque hinc quartanas inuehit febres quæ vix ſeróque ſanantur.

Atque hoc quidem pacto corporis morbi contingunt: Animæ verò morbi propter corporis habitum ita naſcuntur. Morbum animæ dementiam eſſe cenſemus. Eius genera duo ponimus, Inſaniam & Imperitiam. Quæcunque igitur paſſio alterutrum illorum infert, animi ægritudo eſt nuncupanda. Idcirco voluptates doloreſque admodum vehementes, morborum animæ omnium grauiſſimi iudicandi. Quiſquis enim vel nimia geſtit lætitia, vel nimio dolore deprimitur, dum illam auidius importuniúſque aſciſcere, hunc vitare obnixè conatur, neque cernere, neque audire rectè quicquam poteſt, ſed rabie furit, & in eo habitu conſtitutus, minimè rationis eſt compos. Qui verò fluido ſtupidóque circa medullam abundat ſemine, vtque arbor pluribus quàm conueniat fructibus grauida nimia vbertate luxuriat, is profectò multis paſſim doloribus, multis item voluptatibus in libidinibus ipſis earúmque fœtibus, fructibúſque affectus, per omnem fermè vitam ob ingentes voluptates doloreſque inſanit, ac furit: cúmque huius animus propter corpus æger ſit atque inſipiens, vulgo tamen non æger, ſed pro voluntate ſua, vt liber affectus falſò putatur. Veritas autem ſic habet. Nempe venereorum intemperantia, maxima ex parte propter generis vnius habitum per oſſium raritatem in corpore lubricum madidúmque, animi infirmitas eſt.

luntatem maximè contingentibus, praui fiūt, huiuſmodi quidem malorum cauſæ ſerētibus potius quàm ſatis, educantibus quàm educatis attribuendæ. Conandum tamen pro viribus, educationis, ſtudiorum, doctrinarum, diligentia improbitatem reiicere, aſſequi probitatem. Sed horum quidem tractatio alio conſtat differendi modo.

Nunc iam è conuerſo quo cultu quibúſue cauſis corporis animique ſalutē adipiſcamur, decet exponere. Iuſtius enim eſt de bonis quā de malis verba facere. Omne bonū pulchrum: pulchrum verò ſine menſura & moderatione eſſe non poteſt. Ideóque animal quod tale futurū eſt, conuenienti mēſura moderatum eſſe oportet. Ex eorum autē numero, quæ commenſurata moderatáque dicūtur, exigua quædā perſentimus & iudicamus, præcipua verò & maxima ignoramus. Porrò ad bonam & malā valetudinem, ad virtutes & vitia nulla moderatio vel immoderatio maioris momēti quàm animæ ad ipſum corpus eſſe videtur. Horū nihil cōſideramus, neque animaduertimus, quòd quando robuſtam magnámque animam imbecillior inferiórque vehit ſpecies, vel quando contrà iſta iunguntur, totum ipſum animal pulchrū eſſe non poteſt, maxima enim menſura & moderatione caret. Quod autem contrà affectum eſt, ſpectaculorū omniū ei qui id valeat intueri, pulcherrimū amabiliſſimúmq; apparet. Corpus quidem quod grādioribus vel inæqualibus crurib⁹, aut quouis alio modū excedente membro ſecum ipſo diſſentit, & deforme eſt, & in ferendis laboribus cōtorquetur, vacillat, laſſatur, & concidit, innumerabiliúmq; malorū ſibi cauſam præbet. Idem quoque iudicādum de eo ex anima & corpore cōpoſito, quod animal appellamus. Quando enim anima corpore admodū potentior eſt, exultat in eo atque effertur, totū ipſum intrinſecus quatiēs lāguoribus implet. Quādo etiā ad diſcendum inueſtigandúmque collectis in vnum viribus vehementer incumbit, liquefacit protinus corpus & labefactat. Denique cū ad docēdū diſſerendúmque priuatim & publicè ambitioſa quadam concertatione cōtendit, inflammat corpus atque reſoluit. Nōnunquam etiam diſtillationes fluxúſque commouens medicorum plurimos decipit, cogitque illos contrarias cauſas iudicare.

νέοι μανθάνουσι, ταύτῃ κακοὶ πάντες οἱ κακοὶ διὰ
C δύο ἀκουσιώτατα γιγνόμεθα. ὧν αἰτιατέον μὲν τοὺς φυτεύοντας ἀεὶ, τῶν φυτευομένων μᾶλλον, καὶ τοὺς τρέφοντας, τῶν τρεφομένων· προθυμητέον μὴν, ὅπῃ τις δύναται, καὶ διὰ τροφῆς καὶ δι' ἐπιτηδευμάτων, μαθημάτων τε, φυγεῖν μὲν κακίαν, τοὐναντίον δὲ ἑλεῖν. ταῦτα μὲν οὖν δὴ τρόπος ἄλλος λόγων.

Τὸ δὲ τούτων ἀντίστροφον αὖ, τὸ περὶ τὰς τῶν σωμάτων καὶ διανοήσεων θεραπείας, αἷς αἰτίαις σῴζεται, πάλιν εἰκὸς καὶ πρέπον ἀνταποδοῦναι. δικαιότερον γὰρ τῶν ἀγαθῶν πέρι μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν ἴσχειν λόγον. πᾶν δὴ τὸ
D ἀγαθὸν, καλόν. τὸ δὲ καλὸν, οὐκ ἄμετρον. καὶ ζῷον οὖν τὸ τοιοῦτον ἐσόμενον, σύμμετρον θετέον. συμμετριῶν δὲ τὰ μὲν σμικρὰ διαισθανόμενοι συλλογιζόμεθα, τὰ δὲ κυριώτατα καὶ μέγιστα, ἀλογίστως ἔχομεν. πρὸς γὰρ ὑγιείας τε καὶ νόσους, ἀρετάς τε καὶ κακίας, οὐδεμία συμμετρία καὶ ἀμετρία μείζων ἢ ψυχῆς αὐτῆς πρὸς σῶμα αὐτό. ὧν οὐδὲν σκοποῦμεν, οὐδ' ἐννοοῦμεν ὅτι ψυχὴν ἰσχυρὰν καὶ πάντῃ μεγάλην ἀσθενέστερον ἢ ἔλαττον εἶδος ὅταν ὀχῇ, καὶ ὅταν αὖ τοὐναντίον συμπαγῆτον τούτω, οὐ καλὸν ὅλον τὸ ζῷον. ἀσύμμετρον γὰρ ταῖς μεγίσταις
E συμμετρίαις· τὸ δ' ἐναντίως ἔχον, πάντων θεαμάτων, τῷ δυναμένῳ καθορᾶν, κάλλιστον καὶ ἐρασμιώτατον. οἷον οὖν ὑπερσκελὲς, ἢ καί τινα ἑτέραν ὑπερεξίν ἄμετρον ἑαυτῷ τι σῶμα ὄν, ἅμα μὲν αἰσχρὸν, ἅμα δ' ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν πόνων πολλοὺς μὲν κόπους, πολλὰ δὲ ἀποσπάσματα καὶ διὰ τὴν παραφορότητα πτώματα παρέχον, μυρίων κακῶν αἴτιον ἑαυτῷ. ταὐτὸ δὴ διανοητέον καὶ περὶ τοῦ ξυναμφοτέρου, ζῷον ὃ καλοῦμεν· ὡς ὅταν τε ἐν αὐτῷ ψυχὴ κρείττων οὖσα σώματος περιθύμως ἴσχῃ, διασείουσα πᾶν αὐτὸ ἔνδοθεν, νόσων ἐμπίπλησι, καὶ ὅταν
F εἴς τινας μαθήσεις καὶ ζητήσεις συντόνως ἴῃ, κατατήκει. διδαχάς τ' αὖ καὶ μάχας ἐν λόγοις ποιουμένη δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ δι' ἐρίδων καὶ φιλονεικιῶν γιγνομένων, διάπυρον αὐτὸ ποιοῦσα λύει, καὶ ῥεύματα ἐπάγουσα, τῶν λεγομένων ἰατρῶν ἀπατῶσα τοὺς πλείστους, τἀναντία αἰτιᾶσθαι ποιεῖ.

τις ἀκόλουθα πάσχοντος ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν κινήσεων, ὅταν μὲν τις ἡσυχίαν ἄγῃ τὸ σῶμα παραδιδῷ ταῖς κινήσεσι, κρατηθὲν διώλετο· ἐὰν δὲ ἣν ἔφαμεν τροφὸν καὶ τιθήνην τοῦ παντὸς προσειπόμεν, μιμῆταί τις, καὶ τὸ σῶμα μάλιστα μὲν μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγειν ἐᾷ, κινῇ δὲ, καὶ σεισμούς τινας ἀεὶ ἐμποιῶν αὐτῷ διὰ παντὸς, τὰς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἀμύνηται κατὰ φύσιν κινήσεις, καὶ μετρίως σείων, τά τε περὶ τὸ σῶμα πλανώμενα παθήματα καὶ μέρη, κατὰ ξυγγενείας εἰς τάξιν κατακοσμῇ πρὸς ἄλληλα, κατὰ τὸν πρόσθεν λόγον, ὃν περὶ τοῦ παντὸς ἐλέγομεν, οὐκ ἐχθρὸν παρ' ἐχθρὸν τιθέμενον, ἐάσει πολέμους ἐντίκτειν τῷ σώματι καὶ νόσους, ἀλλὰ φίλον παρὰ φίλον τεθὲν, ὑγίειαν ἀπεργαζόμενον παρέξει. τῶν δ' αὖ κινήσεων ἡ ἐν αὑτῷ ὑφ' ἑαυτοῦ ἀρίστη κίνησις (μάλιστα γὰρ τῇ διανοητικῇ τοῦ παντὸς κινήσει ξυγγενὴς) ἡ δὲ ὑπ' ἄλλου, χείρων. χειρίστη δὲ, ἡ κειμένου τοῦ σώματος καὶ ἄγοντος ἡσυχίαν, δι' ἑτέρων αὐτὸ κατὰ μέρη κινοῦσα. διὸ δὴ τῶν καθάρσεων καὶ ξυστάσεων σώματος, ἡ μὲν διὰ τῶν γυμνασίων, ἀρίστη· δευτέρα δὲ, ἡ διὰ τῶν αἰωρήσεων, κατά τε τοὺς πλοῦς, καὶ ὅπῃ περ ἂν ὀχήσεις ἄκοποι γίγνωνται· τρίτον δὲ εἶδος κινήσεως, σφόδρα ποτὲ ἀναγκαζομένῳ χρήσιμον, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς τῷ νοῦν ἔχοντι προσδεκτέον, τὸ τῆς φαρμακευτικῆς καθάρσεως γιγνόμενον ἰατρικόν. τὰ γὰρ νοσήματα ὅσα μὴ μεγάλους ἔχει κινδύνους, οὐκ ἐρεθιστέον φαρμακείαις. πᾶσα γὰρ ξύστασις νόσων τρόπον τινὰ τῇ τῶν ζῴων φύσει προσέοικε. καὶ γὰρ ἡ τούτων ξύνοδος ἔχουσα τεταγμένους τοῦ βίου γίγνεται χρόνους, τοῦ τε γένους ξύμπαντος, καὶ καθ' αὑτὸ τὸ ζῷον εἱμαρμένον ἔχον ἕκαστον τὸν βίον φύεται, χωρὶς τῶν ἐξ ἀνάγκης παθημάτων. τὰ γὰρ τρίγωνα εὐθὺς κατ' ἀρχὰς ἑκάστου δύναμιν ἔχοντα ξυνίσταται μέχρι τινὸς χρόνου δυνατὰ ἐξαρκεῖν, οὗ βίον οὐκ ἄν ποτέ τις εἰς τὸ πέρας ἔτι βιῴη. τρόπος οὖν αὑτὸς καὶ τῆς περὶ τὰ νοσήματα ξυστάσεως ἥν·

C ue fiat & iterum ab extremis aridum madidúmue reddatur, & quæ deinceps hæc ſequuntur perpetiatur, quando quis otium agens corpus motionibus his committit, ſuperatum ab his diſſoluitur. At ſiquis in curando corpore illam imitetur naturam quam altricem vniuerſi vocabimus, ita vt nunquam torpere permittat, ſed moueat ſemper iugique agitatione internis externiſque motibus ſecundum naturam vbique reſiſtat, & moderata quadam commotione aberrantes paſſiones corporis partéſque cognationis ratione ſeruata viciſſim in ordinem redigat & exornet, ſecundum ſermonem illum ſuperiorem quem de vniuerſo habuimus, D nequaquam ſinet inimicum inimico admotum prælia in corpore morbóſque ciere, ſed efficiet potius vt amicum adhærens amico ſanitatem corporis tueatur. Omnium verò motuum optimus ille eſt, qui in ſemet ex ſeipſo fit. Nam & mentis, & totius ipſius motioni cognatiſſimus eſt. Qui verò ab alio fit, deterior. Deterrimus autem motus, quando iacens & quietem agens corpus, ab aliis ſecundum partes mouetur. Quapropter purgationum conſtitutionúmque omnium corporis, quæ exercitatione gymnaſtica fit, ſaluberrima eſt. Proximè ad E hanc accedit vectio facilis, ſiue naui, ſeu quouis alio vehiculo peragatur. Tertia commotionis ſpecies tunc demum cum ſumma cogit neceſſitas, vtilis: aliter verò nullo modo ſanæ mentis homini ſuſcipienda. Medicorum illa purgatio eſt, quæ pharmacis, id eſt ſolutiuis medelis, fieri ſolet. Morbi enim niſi periculoſiſſimi ſint, pharmacis irritandi non ſunt. Omnis namq; morborum conſtitutio animalium naturæ quodammodo ſimilis eſt. Sanè animalium compoſitio ab ipſo generationis exordio certis temporũ curriculis terminatur: idque & genus vniuerſum patitur, & animal vnumquodque ab ortu fatale F viuendi ſpatium in ſeipſo exceptis neceſſariis paſſionibus, continet. Etenim trianguli ab ipſo initio ſingulorum vim poſſidentes vſque ad certum tempus ſufficienter ad vſum vitæ cohærent, vltra id vita nemini prorogatur. Idem quoque conſtitutionis modus langoribus conuenit.

conuenienti tenore conſeruent. De præſtantiſſima igitur animæ noſtræ ſpecie ita eſt ſentiendum. Nempe hanc Deus, vt dæmonem noſtrum cuique tribuit: hanc in ſumma corporis arce ſedem habere dicimus, atque ad cœli cognationem à terra nos tollere, tanquam animalia cœleſti potius quàm terreno ſemine nata. Quod quidem rectè admodum dicitur. Vnde enim primus animæ datus eſt ortus, inde diuina vis caput radicémque & originem noſtram pendentem ſuſpendens, totum dirigit corpus. In eo igitur qui concupiſcentiæ & ambitioſæ iracundiæ affectibus explendis incumbit, neceſſe eſt opiniones omnes mortales fieri, atque eum quàm maximè fieri poteſt mortalem prorſus euadere, cùm mortalem naturam pro viribus auxerit. At eum qui totus diſcendæ veritatis cupiditate flagrauerit, atque omnem eius operam præcipuè in hoc vno impenderit, neceſſe eſt omnino ſi quidem veritatem attingat, immortalia & diuina cõpræhendere: & quatenus humana natura immortalitatem aſſequi poteſt, eatenus hunc penitus immortalem euadere, nulla videlicet immortalitatis parte dimiſſa, quinetiam cùm ſemper diuinum colat, ipſúmque familiarem dæmonem in ſe habeat ornatiſſimum, præcipuè beatum fore. Cultura autem cuiuſque omnino vna eſt, propriũ cuique pabulum motúmque tribuere. Ei verò quod in nobis diuinum eſt, motus cognati ſunt, vniuerſi ipſius cognationes atque circuitus. Hos itaque ſecutum vnum quenque noſtrum oportet diſcurſiones illas noſtras in capite olim à prima generatione corruptas, per ipſam mundanæ harmoniæ reuolutionisq; intelligentiã ita corrigere, vt intellectæ rei intelligentem vim ſecundum priſtinam naturã ſimilem reddat, per quam ſimilitudinem, vitæ à Deo optimè nobis propoſitæ, & in præſenti tempore, & in futuro finem adipiſcamur.

Sed iam diſputatio illa de vniuerſo vſque ad generationem hominum nobis propoſita finem penè ſuum adepta videtur. Cæterorum verò animantium generationem quatenus duntaxat neceſſitas poſtulat, paucis perſtringemus.

C ὅπως ἂν ἔχωσι τὰς κινήσεις πρὸς ἄλληλα συμμέτρως. τὸ δὲ δὴ περὶ τοῦ κυριωτάτου παρ' ἡμῖν ψυχῆς εἴδους διανοεῖσθαι δεῖ τῇδε, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα θεὸς ἑκάστῳ δέδωκε τοῦτο, ὃ δή φαμεν οἰκεῖν μὲν ἡμῶν ἐπ' ἄκρῳ τῷ σώματι, πρὸς δὲ τὴν ἐν οὐρανῷ συγγένειαν ἀπὸ γῆς ἡμᾶς αἴρειν, ὡς ὄντας φυτὸν οὐκ ἔγγειον, ἀλλ' οὐράνιον ὀρθότατα λέγοντες. ἐκεῖθεν γὰρ ὅθεν ἡ πρώτη τῆς ψυχῆς γένεσις ἔφυ, τὸ θεῖον τὴν κεφαλὴν καὶ ῥίζαν ἡμῶν ἀνακρεμαννὺν, ὀρθοῖ πᾶν τὸ σῶμα. τῷ μὲν οὖν περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἢ φιλονεικίας, τετευτακότι, καὶ ταῦτα D διαπονοῦντι σφόδρα, πάντα τὰ δόγματα ἀνάγκη θνητὰ ἐγγεγονέναι, καὶ παντάπασι καθ' ὅσον μάλιστα δυνατὸν θνητῷ γίγνεσθαι, τούτου μηδὲ σμικρὸν ἐλλείπειν, ἅτε τὸ τοιοῦτον ηὐξηκότι· τῷ δὲ περὶ φιλομαθίαν καὶ περὶ τὰς τῆς ἀληθείας φρονήσεις ἐσπουδακότι, καὶ ταῦτα μάλιστα τῶν αὑτοῦ γεγυμνασμένῳ, φρονεῖν μὲν ἀθάνατα καὶ θεῖα, ἄνπερ ἀληθείας ἐφάπτηται, πᾶσα ἀνάγκη που· καθ' ὅσον δ' αὖ μετασχεῖν ἀνθρωπίνῃ φύσει ἀθανασίας ἐνδέχεται, τούτου μηδὲν αὖ μέρος ἀπολείπειν. ἅτε δὲ ἀεὶ θεραπεύοντα τὸ θεῖον, ἔχοντά τε αὐτὸν εὖ μάλα κεκοσμημένον τὸν δαίμονα ξύνοικον ἐν αὑτῷ, διαφερόντως εὐδαίμονα εἶναι. E θεραπεία δὲ δὴ παντὶ παντὸς μία, τὰς οἰκείας ἑκάστῳ τροφὰς καὶ κινήσεις ἀποδιδόναι. τῷ δ' ἐν ἡμῖν θείῳ ξυγγενεῖς εἰσι κινήσεις, αἱ τοῦ παντὸς διανοήσεις καὶ περιφοραί. ταύταις δὴ ξυνεπόμενον ἕκαστον δεῖ, τὰς περὶ τὴν γένεσιν ἐν τῇ κεφαλῇ διεφθαρμένας ἡμῶν περιόδους ἐξορθοῦντα, διὰ τὸ καταμανθάνειν τὰς τοῦ παντὸς ἁρμονίας τε καὶ περιφορὰς, τῷ κατανοουμένῳ τὸ κατανοοῦν ἐξομοιῶσαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν φύσιν· ὁμοιώσαντα δὲ, τέλος ἔχειν τοῦ προτεθέντος ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν ἀρίστου βίου, πρός τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον.

F Καὶ δὴ καὶ τὰ νῦν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς παραγγελθέντα διεξελθεῖν περὶ τοῦ παντὸς μέχρι γενέσεως ἀνθρωπίνης, σχεδὸν ἔοικε τέλος ἔχειν. τὰ γὰρ ἄλλα ζῷα ᾗ γέγονεν αὖ, διὰ βραχέων ἐπιμνηστέον, ὃ μή τις ἀνάγκη μηκύνειν·

διὰ ταῦτα ταύτῃ ζῷον ἐπιθυμητικὸν ἐνὸν τῆς παιδοποιίας, ὅταν ἄκαρπον παρὰ τὴν ὥραν χρόνον πολὺν γίγνηται, χαλεπῶς ἀγανακτοῦν φέρει καὶ πλανώμενον πάντῃ κατὰ τὸ σῶμα, τὰς τοῦ πνεύματος διεξόδους ἀποφράττον, ἀναπνεῖν οὐκ ἐῶν, εἰς ἀπορίας τε ἄλλας τὰς ἐσχάτας ἐμβάλλει, καὶ νόσους παντοδαπὰς ἄλλας παρέχεται, μέχρι περ ἂν ἑκατέρων ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ ἔρως ξυναγαγόντες οἷον ἀπὸ δένδρου καρπὸν, καταδρέψαντες ὡς εἰς ἄρουραν τὴν μήτραν, ἀόρατα ὑπὸ σμικρότητος καὶ ἀδιάπλαστα ζῷα κατασπείραντες, καὶ πάλιν διακρίναντες, μεγάλα ἐντὸς ἐκθρέψωνται, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς φῶς ἀγαγόντες, ζῴων ἀποτελέσωσι γένεσιν. γυναῖκες μὲν οὖν καὶ θῆλυ πᾶν οὕτω γέγονε. τὸ δὲ τῶν ὀρνέων φῦλον μετερρυθμίζετο, ἀντὶ τριχῶν πτερὰ φύον, ἐκ τῶν ἀκάκων ἀνδρῶν, κούφων δὲ, καὶ μετεωρολογικῶν μὲν, ἡγουμένων δὲ δι' ὄψεως τὰς περὶ τούτων ἀποδείξεις βεβαιοτάτας εἶναι, δι' εὐήθειαν. τὸ δ' αὖ πεζὸν καὶ θηριῶδες γέγονεν ἐκ τῶν μηδὲν προσχρωμένων φιλοσοφίᾳ, μηδὲ ἀθρούντων τῆς περὶ τὸν οὐρανὸν φύσεως μηδὲν, διὰ τὸ μηκέτι ταῖς ἐν τῇ κεφαλῇ χρῆσθαι περιόδοις, ἀλλὰ τοῖς περὶ τὰ στήθη ψυχῆς ἡγεμόσιν ἕπεσθαι μέρεσιν. ἐκ τούτων τῶν ἐπιτηδευμάτων, τά τε ἔμπροσθια κῶλα καὶ τὰς κεφαλὰς εἰς γῆν ἑλκόμενα, ὑπὸ συγγενείας ἤρεισαν· προμήκεις τε καὶ παντοίας ἔσχον τὰς κορυφὰς, ὅπῃ συνεθλίφθησαν ὑπὸ ἀργίας ἑκάστων αἱ περιφοραί. τετράπουν τε τὸ γένος αὐτῶν ἐκ ταύτης ἐφύετο καὶ πολύπουν τῆς προφάσεως, θεοῦ βάσεις ὑποτιθέντος πλείους τοῖς μᾶλλον ἄφροσιν, ὡς μᾶλλον ἐπὶ γῆν ἕλκοιντο. τοῖς δ' ἀφρονεστάτοις αὐτῶν τούτων, καὶ παντάπασι πρὸς γῆν πᾶν τὸ σῶμα κατατεινομένοις ὡς οὐδὲν ἔτι ποδῶν χρείας οὔσης, ἄποδα αὐτὰ καὶ ἰλυσπώμενα ἐπὶ γῆς ἐγέννησαν. τὸ δὲ τέταρτον γένος ἔνυδρον γέγονεν, ἐκ τῶν μάλιστα ἀνοητοτάτων καὶ ἀμαθεστάτων οὓς οὐδ' ἀναπνοῆς καθαρᾶς ἔτι ἠξίωσαν οἱ μεταπλάττοντες, ὡς τὴν ψυχὴν ὑπὸ πλημμελείας πάσης ἀκαθάρτως ἐχόντων, ἀλλ' ἀντὶ λεπτῆς καὶ καθαρᾶς ἀναπνοῆς ἀέρος, εἰς ὕδατος θολερὰν καὶ βαθεῖαν ἔωσαν ἀνάπνευσιν.

tur, ægrè fert moram ac plurimum indignatur: C paſſimque per corpus oberrans, meatus ſpiritus intercludit, reſpirare non ſinit, extremis vexat anguſtiis, morbis denique omnibus premit, quouſq; virorúmque cupido amórque, quaſi ex arboribus fœtum fructúmve producunt: ipſum deinde decerpunt & in matricem velut agrum inſpargunt: hinc animalia primùm talia, vt nec propter paruitatem videantur, necdum appareant formata, concipiunt: mox quæ conflauerant, explicant: ingentia intus enutriunt, demum educunt in lucem, animaliúmque generationem perficiũt. Mulieres hũc in modũ & fœminæ omnes ſunt genitæ. Auiũ autem genus ex noſtro ita eſt aptè formatum, vt pro D pilis pennas acciperet. In hoc illi homines tráſeũt, qui ſimplices & innocentes cùm ſint, leues tamen ſunt, & fruſtrà in rebus ſublimibus curioſi: quiue adeo fatui ſunt, vt oculorum iudicio cõfiſi, hoc altiſſima quæque firmiter demonſtrari poſſe nõ dubitent. Greſſibilium verò ferarum genus ex his natum hominibus, qui à philoſophia penitus alieni ad cœleſtia nunquam oculos erexerũt, ex eo quod volutionibus illis, quæ in capite peragi ſolent vſi nunquam ſunt, ſed illas animæ partes ſecuti quę in ventre & pectore dominantur. Ex his vtique ſtudiis anteriora membra & capita ob ipſam E cognitionem humi penitus defixerunt: in longũ productum ac diuerſum corporis verticem tenuere: quãdoquidem ibi propter deſidiam ſingulorum colliſi ſunt & confracti circuitus, & ideo quòd quatuor pedum ac etiam plurium eſt inſtituta figura, vt inſipientioribus deus maiorem ex pedibus multis atque progreſſu occaſionem præſtet, per quam magis etiam deflectantur ad terram. Eos autem qui horum inſipientiſſimi erant, corpúſque in terram penitus proſternebant, quaſi nihil vltrà pedibus opus foret, in corpora carentia pedibus & humi ſerpentia permutarunt. Quartum genus aquaticum eſt, ex illis natum qui ſtolidiſſimi & imperitiſſimi F fuerant, quos noſtri illi transformatores pura reſpiratione dignos idcirco non iudicauerunt, quia propter extremæ tranſgreſſionis iniquitatem animam impuriſſimam prorſus habebant. Ideo ex tenui ac pura aëris illa reſpiratione, in aquæ reſpirationem profundam turbidámque meruerunt.

& facultates. Harum rerum, id eſt Naturæ bonorum, optimum eſſe quoddã rerum optimarũ principium, & Deũ vocari: ea verò quæ conſequuntur & tanquã adiuuantes cauſę accedunt, ad Neceſſitatem reduci. omnia enim eſſe Ideam, Materiam, Senſile, veluti illarum fœtum. & hanc quidem eſſe ingenitam & immobilem. Eſſe præterea in hac naturæ vniuerſitate quiddã quod maneat, & intelligibile ſit, rerum genitarum, quæ quidẽ in perpetuo quodã mutationũ fluxu verſantur, exẽplar. huiuſmodi nimirum in his rerũ ſingularum viciſſitudinibus cõſtans & perpetuũ exemplar, Ideã dici & mente comprehendi. Materiã autem eſſe expreſſum rerum ſimulacrũ, & matrem & nutricem, & ad generationẽ Tertiæ eſſentiæ aptã. quum enim effigies rerum in ſeſe ſuſceperit & veluti impreſſerit, hos fœtus producere. Hãc verò Materiã aiebat eſſe ſempiternã, nec verò mobilem: & ab omni forma & figura per ſe immunem & liberã, quaſlibet tamẽ formas recipiẽtẽ: circa verò corpora diuiduã eſſe, & alterius naturæ participẽ. Appellant autẽ Materiã, Locũ & Sedẽ. Duo hæc igitur ſunt cõtraria principia. Idea quidẽ id eſt Forma rationẽ habet maris & patris: Materia aũt, fœminę & matris: Tertiã verò eſſe eſſentiam, ea quæ ex his, vt fœtus, naſcũtur. Quũ hæc tria ſint, tribꝰ quoq; modis cognoſci: Formam quidẽ, mente & ſciẽtia: Materiã adulterina quadã ratiocinatione (quòd videlicet nõ recta quadam & æqua rei animaduerſione, ſed ex proportione quadam & collatione intelligatur) Fœtus verò qui ex illis naſcũtur, ſenſu & opinione. Anteq̃ igitur Cœlũ extaret, ratione erãt Forma & materia, & quidẽ Deus ille erat melioris opifex. Quãdoquidẽ igitur antiquius iuniore præſtantius eſt, & id ꝙ ordinatũ eſt inordinato, Deus, quũ nimirũ bonus ſit, & videret Materiã recipere formã, & alterari, varie quidẽ, ſed tamẽ inordinatè: vidit quoq; opus eſſe vt eã ipſe in ordinẽ reduceret, & ex indefinitis mutationib. ad certã definitámq; cõſtitueret: vt corporũ diſtinctiones mutua ratione inter ſe reſponderẽt, neque temerè viciſſitudines vltrò citróque reciperent. Hunc igitur mundum ex omni materia creauit Deus, vniuerſique naturam terminum ipſum circumſcripſit atq; definiit: quod videlicet omnia alia in ſeipſo complectatur, quippe quod vnum ſit vnigenitum, perfectum, anima & ratione præditum.

γαθῶ φύσιος εἶμεν, θεόν τε ὀνυμαίνεσθαι, ἀρχάν τε τῶν ἀρίστων· τὰ δ' ἑπόμενά τε καὶ συναίτια, εἰς ἀνάγκαν ἀνάγεσθαι. τὰ δὲ ξύμπαντα, ἰδέαν, ὕλαν, αἰσθητόν τε, οἷον ἔκγονον τουτέων. καὶ τὸ μὲν εἶμεν ἀγένατόν τε καὶ ἀκίνατον, καὶ μένον τε, καὶ τᾶς ταὐτῶ φύσιος, νοατόν τε καὶ παράδειγμα τῶν γενομένων, ὁκόσα ἐν μεταβολᾷ ἐντί. τοιοῦτον γάρ τι τὰν ἰδέαν λέγεσθαί τε καὶ νοεῖσθαι. τὰν δ' ὕλαν, ἐκμαγεῖον καὶ ματέρα, τιθάναν τε καὶ γενατικὰν εἶμεν τᾶς τρίτας οὐσίας· δεξαμέναν γὰρ τὰ

D ὁμοιώματα εἰς αὑτάν, καὶ οἷον ἀναμαξαμέναν, ἀποτελεῖν πάντα τὰ γενάματα. ταύταν δὲ τὰν ὕλαν ἀΐδιον μὲν ἔφα, οὐ μὰν ἀκίνατον· ἄμορφον δὲ καθ' αὑτὰν καὶ ἀσχημάτιστον, δεχομέναν δὲ πᾶσαν μορφάν· τὰν δὲ περὶ τὰ σώματα, μεριστὰν εἶμεν, καὶ τᾶς θατέρω φύσιος. ποταγορεύοντι δὲ τὰν ὕλαν, τόπον καὶ χώραν. δύο ὦν αἵδε ἀρχαὶ ἐναντίαι· ὧν τὸ μὲν εἶδος λόγον ἔχει ἄρρενός τε καὶ πατρός. ἁ δ' ὕλα, θήλεός τε καὶ ματέρος. τρίτα δ' ἐντὶ τὰ ἐκ τουτέων ἔκγονα. τρία δ' ἔντα, τρισὶ γνωρίζεσθαι· τὰν μὲν ἰδέαν, νόῳ κατ' ἐπιστάμαν· τὰν δ' ὕλαν, λογισμῷ νόθῳ, τῷ μήπω κατ'

E εὐθυωρίαν νοεῖσθαι, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν. τὰ δ' ἀπογεννάματα, αἰσθήσει καὶ δόξᾳ. πρὶν ὦν ὠρανὸν γενέσθαι, λόγῳ ἤστην ἰδέα τε καὶ ὕλα, καὶ ὁ θεὸς δαμιουργὸς τῶ βελτίονος. ἐπεὶ δὲ τὸ πρεσβύτερον κάρρον ἐστὶ τῶ νεωτέρω, καὶ τὸ τεταγμένον πρὸ τῶ ἀτάκτω, ἀγαθὸς ὢν ὁ θεός, ὁρῶν τε τὰν ὕλαν δεχομέναν τὰν ἰδέαν καὶ ἀλλοιουμέναν, παντοίως μέν, ἀτάκτως δέ, ἐδεῖτ' εἰς τάξιν αὐτὰν ἄγεν, καὶ ἐξ ἀορίστων μεταβολᾶν, εἰς ὡρισμέναν καταστᾶσαι, ἵν' ὁμόλογοι ταὶ διακρίσιες τῶν σωμάτων γίγνοιντο, καὶ μὴ κατ' αὐτόματον τροπὰς δέχοιντο. ἐποίησεν ὦν τόνδε τὸν κόσμον

F ἐξ ἁπάσας τᾶς ὕλας, ὅρον αὐτὸν κατεστάκων τᾶς τῶ ὄντος φύσιος, διὰ τὸ πάντα τἆλλα ἐν αὐτῷ περιέχειν, ἕνα, μονογενῆ, τέλειον, ἔμψυχόν τε καὶ λογικόν

ἐσσεῖται τὸ ἐκτὸς χωρίον. οὐ γὰρ ἦν δίχα τουτέων ἄλλα, καὶ τὸ C
ἐντὸς τὰ γὰρ κατὰ τὰν ἀρίσταν ἀναλογίαν συντιθέμενα ἐν ἰσο-
δυναμίᾳ, οὔτε κρατεῖ ἀλλήλων ἐκ μέρεος, οὔτε κρατεῖται.
ὡς τὰ μὲν αὔξαν, τὰ δὲ φθίσιν λαμβάνειν· μένει δ' ἐν συναρ-
μογᾷ ἀδιαλύτῳ κατὰ λόγον ἄριστον. τριῶν γὰρ ὡντινωνοῦν ὅρων
ὄντων καὶ τῶν διαστημάτων κατὰ τὸν αὐτὸν ἐσσαθῇ λόγον ποτ' ἄλ-
λαλα, τότε δὴ τὸ μέσον ῥυσμῷ δίκαιον ὁρήμεθα ποτὶ τὸ πρᾶτον
ὅ, τι περ τὸ τρίτον ποτ' αὐτό· καὶ πάλιν καὶ ἐναλλὰξ κατὰ
ἐφάρμοσιν τόπων καὶ τάξιος. ταῦτα δὴ ἀριθμηθήμεναι μὴ
μετ' ἰσοκρατίας, ἀμάχανον παντί. ὃ δ' ἔχει καὶ κατὰ σχῆ-
μα καὶ κατὰ κίνασιν καλῶς, ὁ μὲν σφαιρικὸν ὄν, ὡς ὅμοιον αὐτὸ D
αὐτῷ, πάντᾳ εἶμεν, καὶ πάντα τἆλλα ὁμοσχήμονα σχήματα χω-
ρεῖν δυνάμενον· κατὰ δὲ ἐγκύκλιον μεταβολὰν ἀποδιδοὺς δι'
αἰῶνος· μόνα δὲ ἁ σφαῖρα ἐδύνατο καὶ ἀρεμέουσα καὶ κι-
νουμένα ἐν τᾷ αὐτᾷ συναρμόσσειν χώρᾳ, ὡς μή ποκα ἀ-
πολιπεῖν, μήτε λαμβάνειν ἄλλον τόπον, τῷ ἐκ μέσου
ἴσον εἶμεν πάντα. λειότατον δ' ὂν ποτ' ἀκρίβειαν κα-
τὰ ἐκτὸς ἐπιφάνειαν, οὐ ποτιδέεται θνατῶν ὀργάνων,
ἃ διὰ τὰς χρείας τοῖς ἄλλοις ζώοις ποτήρτηταί τε καὶ
διάκειται. τὰν δὲ τῶ κόσμω ψυχὰν μέσσοθεν ἐξάψας ἐπά-
γαγεν ἔξω, περικαλύψας αὐτὸν ὅλον αὐτᾷ, κρᾶμα αὐ- E
τὰν κερασσάμενος ἔκ τε τᾶς ἀμερίστω μορφᾶς καὶ τᾶς
μεριστᾶς οὐσίας· ὡς ἓν κρᾶμα ἐκ δύο τουτέων εἶμεν.
ᾧ ποτέμιξε δύο δυνάμεις, ἀρχὰς κινασίων, τάς τε ταὐ-
τῶ καὶ τᾶς τῶ ἑτέρω. ἃ καὶ δυσμικτος ἐοῖσα, οὐκ ἐκ
τῶ ῥᾴστω συνεκίρνατο. λόγοι δ' οὗτοι πάντες ἐντὶ κατ'
ἀριθμὼς ἁρμονικὼς συγκεκραμένοι· ὡς λόγως κατὰ μοί-
ρας διαιρήκει ποτ' ἐπιστάμαν, ὡς μὴ ἀγνοεῖν ἐξ ὧν ἁ ψυ-
χὰ καὶ δι' ὧν συνεστάκει. ἂν οὐχ ὑστέραν τᾶς σωματι-
κᾶς οὐσίας συνετάξατο ὁ θεός, ὥσπερ λέγομες ἄμμες, F

perfectis autẽ conſtitutus eſt corporibus, quæ tota in ipſo exiſtũt, vt nulla quidẽ pars extra ipſum relicta ſit: vt ſit vniuerſi corpus abſolutiſſimũ, vt in ipſo nihil deſiderari poſſit, & interitui nullo modo obnoxiũ, extra omnẽ lethi noxam. Non enim alia quæpiã ſunt ſeorſim à terra & igne, & duobus aliis intermediis elementis. Nam ipſa ex optimæ proportionis formula, æquali quadam inter ſe poteſtate continentur. vt neque contineant neque contineantur ex parte inter ſe mutuò, vt alia incrementum, alia diminutionẽ capiant, ſed profectò indiſſolubili quadã compage, optimæ cuiuſdã rationis vinculo conſtricta permaneant. Quum enim tres quidã exiſtant termini, & interualla quoq; eadem illa ratione inter ſe diſtent: tunc videlicet medium radii inſtar videmus ad primũ eſſe, quod tertiũ eſt ad ipſum: & cõtraria vice, cõmutatiſque congruẽter interuallis, ſeruato locorum ordine. Hæc autẽ recẽſere, ita vt numeri & quaſi articuli harũ proportionũ intelligãtur, nequaq̃ fieri poteſt, niſi res quędã pari poteſtate prædite, ſubiecta oculis deſcriptione, opponãtur, quæ qdẽ docẽdi ratio opportuna eſt & ad figuræ & ad motus rationẽ repræſentandam. Quatenus igitur Mũdus globoſa eſt figura, ſibique adeo vndiquaq; ſimilis, omnes certè alias figuras, quæ qdẽ vnius ſint generis, capere poteſt. Iã & ex illo circulari motu perpetuũ quendã tenorẽ conſeruat. ſola. n. globoſa illa ſiue circularis figura poteſt & dũ quieſcit & dũ mouetur, in eodẽ loco apta quadã cõmẽſuratione cõponi: vt nunq̃ vel deficiat vel in aliũ quẽpiã cõmigret locũ: quoniã videlicet omnia paribus ab ipſo medio diſtẽt interuallis. Quũ porrò læuiſſimus ſit & prorſus æquabilis, vt nihil ad ſummã perfectãmq; æquabilitatẽ deſiderari in eo poſſit: minimè indiget mortalibus inſtrumẽtis, quæ ad facilẽ expeditũmq; vſum cæteris animãtibus aptata ſunt & accõmodata. Animã autẽ mundi in ipſius medio indidit Deus, & extra eduxit: ipſumq; vniuerſum ipſa cõtexit, certo quodã tẽperamẽto cõtẽperatã, ex forma nimirum indiuidua, & ex diuidua eſſentia, vt vnum quoddam tẽperamẽtum ex his duobus exiſtat: cui duas potentias immiſcuit, motuum principia, Eiuſdẽ videlicet & Alterius. quæ quidẽ Anima, quũ difficulter ſuſcipiat mixtionẽ, neq; facilè etiã ad huius tẽperamẽti formulã coaluit. Hæ autẽ omnes rationes ſunt contẽperatæ ad numeros harmonicos: quas & ipſe rationes Opifex cõgruẽter diſtinxit, certis ſciẽtiæ auſpiciis: vt qdẽ minimè incognitũ eſſe poſſit ex quibus hæc mũdi anima ſit cõſtituta. Hãc verò nõ vltimã ordinauit Deus poſt corporeã ipſam eſſentiã, quẽadmodũ nos affirmamus,

nicas rationes diſtribûtus, ſeptem circulorum ordinibus diſtinguitur. Luna ſiquidē, omnium maximè infima, & ad terram accedens propius, menſtruū peragit circulum: Sol autē poſt hanc annuo tempore ſuum circulum abſoluit. Duo verò pari cū Sole curſu eunt, Mercurij & Iunonis alterum ꝙ Veneris ſiue Luciferū vulgus vocat. neq; enim quilibet hominū cœtus rerum aſtronomicarū ex certæ cognitionis legibus, eruditus eſt, neque ortuum aut occaſuū diſcrimina peritè nouit. Idē enim aliquādo Veſperus eſt. i. occiduus, dum Solem ſequitur, hactenus vt nobis conſpicuus ſit Sole lucē ſuā abſcondente: aliquando Eôus vocatur. i. orientalis, quum Solem aduentantem antecedit, & ſub diluculum prior oritur. Lucifer igitur ſæpenumero eſt Veneris ſtella, quòd eodē cum Sole curſu feratur. Nō tamen vnus ipſe eſt Lucifer. nā id præſtāt multæ ſtellæ & fixarum & inerrantiū. omne enim iuſta magnitudine aſtrū ꝙ ſuper horizontē ante Solē extat, diē denūtiat. Iā verò alij tres Planetę, Martis nimirū, Iouis & Saturni, habēt peculiares celeritates & inæquales annos. Curſus autē ſuos iuſtis ſpatiis cōficiunt, ita vt certa exploratáq; cognitione percipi poſſint: quippe qui certis tēporibus & appareāt & lateāt & deficiāt, veróſq; ortus & occaſus generēt. Iā & manifeſtas apparitiones orientales & occiduas perficiunt ad Solē: qui diē ex eo curſu reddit, dū ab oriēte ad occidētē pergit: noctē verò alio cōtrario modo, ex occidētis ad orientē motu: quatenus Sol videlicet ex illo eiuſdem motu defertur: annū verò, quaten⁹ ſuo & peculiari motu. Ex duobus his motibus Sol duplicē curſum peragrat, dū vniuerſo quidē illo motu cœli circunfertur: & ſpirā girúmq; obliquo quodā motu inuoluit: hoc quidē ſecūdū vnā partē dierū tēpora & diſcrimina deſignat: illo verò, dū fixarū ſtellarū motu rapido circūuoluitur, ad vnūquéq; circuitū, Noctē & diē facit. Sūt verò hæ Tēporis partes, quas circuit⁹ vocāt. deus autē tēpus cū ipſo mūdo ordinauit. nō .n. erāt aſtra ante tēpus, neq; proinde annus, neque anni tēpeſtates certis circuitibus diſtinctæ, quibus genitū hoc tēpus definitur. Eſt autē tempus ingeniti temporis imago quod Aeternitatem vocamus. Quemadmodū enim hæc Vniuerſitas ad intelligibilis mundi exemplar creata eſt, ita hoc tempus ad Aeternitatem veluti ad exemplar quoddam, cum mundo ab Opifice fuit conſtitutum.

περίοδον ἀποδίδωτι· ὁ δ' ἅλιος μετὰ ταύταν τὰν ἐνιαύσιον χρόνον ἐν ᾧ τὸν κύκλον ἐκπλῇ. δύο δ' ἰσόδρομοι ἀλίῳ ἐντί, Ἑρμᾶ τε καὶ Ἥρας, ὃν Ἀφροδίτας καὶ φωσφόρον τοὶ πολλοὶ καλέοντι. νομεὺς γὰρ καὶ πᾶς ὅμιλος οὐ σοφὸς τὰ περὶ τὰν ἱερὰν ἀστρονομίαν ἐστί, οὐδ' ἐπιστάμων ἀνατολᾶν τᾶν ἑσπερίων καὶ ἑώων. ὁ γὰρ αὐτὸς, ποκὰ μὲν ἕσπερος γίγνεται, ἑπόμενος τῷ ἀλίῳ ὅσον διορατὸς ἦμεν ὑπὸ τᾶς αὐγᾶς αὐτῶ ἀφανιζέσθαι· ποκὰ δὲ ἑῷος, αἴκα προαγέηται τῷ ἀλίῳ, καὶ προανατέλλῃ ποτ' ὄρθρον. φωσφόρος ὦν πολλά-
D κις μὲν γίνεται ὁ τᾶς Ἀφροδίτας, διὰ τὸ ἰσοδρομεῖν ἀλίῳ· καὶ οὐ μὰν ἀλλὰ πολλοὶ μὲν τῶν ἀπλανέων, πολλοὶ δὲ τῶν πλαζομένων. πᾶς δὲ ἐν μεγέθει ἀστὴρ ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα πρὸ ἀλίω περιγενόμενος, ἀμέραν ἀγγέλλει. οἱ δ' ἄλλοι τρεῖς, Ἄρεός τε καὶ Διὸς καὶ Κρόνω, ἔχοντι ἰδίως τάχεα καὶ ἐνιαυτὼς ἀνίσως· ἐκτελέοντι δὲ τὸν δρόμον, περὶ ἃ καὶ ἀλαμψίας ποιεῦνται, φάσιάς τε, καὶ κρύψιας, καὶ ἐκλείψιας, γίνονταί τε ἀκριβέας τε ἀνατολὰς καὶ δύσιας. ἔτι δὲ φάσιας φανερὰς ἑῴας ἢ ἑσπερίας ἐκτελέοντι ποτὶ τὸν ἅλιον, ὃς ἁμέραν ἀποδίδωτι τὰν ἀπ' ἀνατολᾶς ἐπὶ δύσιν αὐτῶ δρόμον· νύκτα δὲ, τὰν ἀπὸ δύσιος
E ἐπ' ἀνατολὰν κίνασιν κατ' ἄλλο ποιεῦμενος, ἀγόμενος ὑπὸ τᾶς ταὐτῶ φορᾶς· ἐνιαυτὸν δὲ, κατὰ τὰν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν κίνασιν. ἐκ δὲ δυοῖν τᾶν κινασίων, δύο ἐουσᾶν, τὰν ἕλικα ἐκκυλίονται, ποθέρπων μὲν κατὰ μίαν μοῖραν ἐν ἁμερησίῳ χρόνῳ, περιδινεόμενος δὲ ὑπὸ τᾶς τῶν ἀπλανέων σφαίρας καθ' ἑκάσταν περίοδον, ὄρφνας καὶ ἁμέρας. χρόνω δὲ τὰ μέρεα, τάσδε τὰς περιόδως λέγοντι, ἃς ἐκόσμησεν ὁ θεὸς σὺν κόσμῳ. οὐ γὰρ ἦν πρὸ κόσμω ἄστρα. διόπερ οὐδ' ἐνιαυτὸς οὐδ' ὡρᾶν περίοδοι, αἷς μετρεῖται ὁ γεννατὸς κόσμος οὗτος, εἰκὼν δ' ἐστὶ τῶ ἀγεννάτω χρόνω, ὃν αἰῶνα ποταγορεύομες·
F ὡς γὰρ ποτ' ἀΐδιον παράδειγμα τὸν ἰδανικὸν κόσμον ὅδε ὠρανὸς ἐγεννάθη, οὕτως ὡς πρὸς παράδειγμα τὸν αἰῶνα ὅδε χρόνος σὺν κόσμῳ ἐδαμιουργήθη.

λαχίστας. τοῦτο δή ὦν τὸ τρίγωνον, ἡμιτρίγωνόν ἐστιν, ἰσοπλεύρω τριγώνω, δίχα τετμαμένω κατέτω, ἀπὸ τᾶς κορυφᾶς ἐς τὰν βάσιν, εἰς ἶσα μέρεα. δύο ὀρθογώνια μὲν ὦν ἐντὶ ἑκατέρω· ἀλλὰ ἐν ᾧ μὲν, ταὶ δύο πλευραὶ ταὶ περὶ τὰν ὀρθὰν, μόναι ἴσαι· ἐν ᾧ δὲ, ταὶ τρεῖς πᾶσαι ἄνισοι. σκαληνὸν δὲ τοῦτο μὲν καλεέσθω· κεῖνο δὲ ἡμιτετράγωνον, ἀρχὰ συστάσιος γᾶς. τὸ γὰρ τετράγωνον ἐκ τούτεων, ἐκ τεττάρων ἡμιτετραγώνων συντεθειμένον. ἐκ δὲ τῶ τετραγώνω γεννᾶσθαι τὸν κύβον, ἑδραιότατον καὶ σταδαῖον πάντῃ σῶμα, ἓξ μὲν πλευρὰς, ὀκτὼ δὲ γωνίας ἔχον. κατὰ τοῦτο δὲ, βαρύτατόν τε καὶ δυσκίνατον ἁ γᾶ, ἀμετάβλητόν τι σῶμα εἰς ἄλλα, διὰ τὸ ἀκοινώνητον εἶμεν τῶ ἄλλω γένεος τῶ τριγώνω. μόνα γὰρ ἁ γᾶ αἴδιον στοιχεῖον ἔχει τὸ ἡμιτετράγωνον. τοῦτο δὲ στοιχεῖον τῶν ἄλλων σωμάτων ἐστὶ, πυρὸς, ἀέρος, ὕδατος. ἑξάκις γὰρ συντεθέντος τῶ ἡμιτριγώνω, τρίγωνον ἐξ αὐτῶ ἰσόπλευρον γίνεται· ἐξ ὧ ἁ πυραμὶς, τέσσαρας βάσιας καὶ τὰς ἴσας γωνίας ἔχοισα, συντίθεται, εἶδος πυρὸς εὐκινατώτατον καὶ λεπτομερέστατον. μετὰ δὲ τοῦτο, ὀκτάεδρον, ὀκτὼ μὲν βάσιας, ἓξ δὲ γωνίας ἔχον, ἀέρος στοιχεῖον. τρίτον δὲ, τὸ εἰκοσίεδρον, βασίων μὲν εἴκοσι, γωνιᾶν δὲ δώδεκα, ὕδατος στοιχεῖον, πολυμερέστατον καὶ βαρύτατον. ταῦτα δὴ ὦν ἀπὸ τωὐτῶ στοιχείω συγκείμενα εἰς ἄλλαλα τρέπεται. τὸ δὲ δωδεκάεδρον εἰκόνα τοῦ παντὸς ἐστάσατο, ἔγγιστα σφαίρας ἐόν. πῦρ μὲν ὦν διὰ τὰν λεπτομέρειαν διὰ πάντων ἥκει, ἀὴρ τε διὰ τῶν ἄλλων, ἔξω πυρός· ὕδωρ δὲ, διὰ τᾶς γᾶς· ἅπαντα δὴ ὦν πλήρη ἐντὶ, οὐδὲν κενεὸν ἀπολείποντα· συνάγεται δὲ τᾷ περιφορᾷ τῶ παντὸς, καὶ ἐρεισμένα τρίβεται μὲν ἀμοιβαδὸν, ἀδιάλειπτον δὲ ἀλλοίωσιν ποτὶ γενέσιας καὶ φθορὰς ἀποδίδωντι. τούτοις δὲ ποτιχρεόμενος ὁ θεὸς τόνδε τὸν κόσμον κατεσκεύαξεν· ἁπτὸν μὲν, διὰ τὰν γᾶν· ὁρατὸν δὲ, διὰ τὸ πῦρ· ἅπερ δύο ἄκρα. δι' ἀέρος δὲ καὶ ὕδατος συνεδήσατο δεσμῷ κρατίστῳ, ἀναλογίᾳ, ἃ καὶ αὐτὰν καὶ τὰ δι' αὐτᾶς κρατεόμενα συνέχεν δύναται. εἰ μὲν ὦν ἐπίπεδον εἴη τὸ συνδεόμενον, μία μεσότας ἱκανά ἐστιν· εἰ δὲ καὶ στερεὸν, δύο χρήζει.

portionẽ habet:triplus autẽ eſt ad minimũ. Hic igitur triãgulus ſemiquadrãgulus eſt, quatenus cum C æquilatero triangulo cõparatur, perpendiculo bifariã abſciſſo à vertice ad imũ, ĩ partes æquales. duo igitur vtriq; ſunt rectãguli: at in vno, duo quidẽ latera, quæ quidẽ in recto ſunt, æqualia ſunt tantũ, in altero autẽ omnia tria inæqualia. Hæc verò figura Obliqua vocetur. Ille autẽ ſemiquadrangulus primordiũ fuit cõſtituendæ terræ. nã quadrãgulus ex his quatuor videlicet quadrãgulis componitur. ex quadrãgulo verò cubus generatur omniũ corporũ firmiſſimũ & maximè ſtatariũ, vt nullã in partem moueri poſſit: vtpote quod ſex latera, octo autẽ habeat angulos. Hac nimirũ cõſtitutione Terra elemẽtũ eſt & grauiſſimũ & difficulter mobile: huiuſ- D modi quidẽ certè vt in aliud corp⁹ trãſmutari nullo modo poſſit, quòd nullã habeat cũ vllo triãgulorũ genere cõmunitatem. ſola. n. terra propriũ habet & peculiare elemẽtũ, Semiquadrãgulũ. Hoc porrò elemẽtũ eſt aliorũ corporũ Ignis, aeris, aquæ. ſexies. n. cõpoſito ſemiquadrangulo triangulus ex ipſo æqualibus fit crurib⁹: ex quo pyramis, quæ quatuor baſes & æquales angulos habet, componitur, ſpecies ignis maximè mobilis & tenuiſſimarũ partiũ. Poſt hoc aũt, id q d octo cõſtat ſedib. octo q dẽ baſes, octo verò angulos habẽs, eſt Aeris elemẽtũ. Tertiũ aũt quod vigiti ſedes habet, baſes quidẽ vigi- E ti, angulos aũt duodecim. Aquæ elemẽtũ eſt, plurimarũ partiũ atq; grauiſſimarũ. Hæc igitur ab eodẽ elemẽto cõpoſita, inter ſe cõmutantur. At id quod duodecim conſtat ſedibus, imaginẽ Vniuerſi ſtatuit. quippe ꝙ ad ſphæricã figurã proximè accedat. Ignis igitur ob partiũ tenuitatem per oĩa penetrat: Aer itẽ per alia elementa, excepto igne: Aqua autẽ, per terrã. Omnia igitur plena ſunt, nec vacui quicq̃ relinquũt. Rapido aũt illo vniuerſi motu circũagũtur, & firmata teruntur quidẽ viciſſim, indeſinẽtẽ verò alterationẽ ad ortus & interitus perficiũt. Horũ miniſterio & opera vtens Deus hunc mundũ cõſtruxit: qui quidẽ mũd⁹ propter terrã tãgi poteſt, videri aũt propter ignẽ: quæ duo sũt extrema. F Per aerem verò & aquã, firmiſſimi cuiuſdã vinculi proportione, mũdum colligauit, qua & ipſa & quæ per ipſam cõpræhenduntur, conſtringi continerique poſſint. Si igitur id quod colligatur, planũ fuerit, vna medietas ſatis eſt: ſin verò ſolidũ, duob⁹ indiget.

Duobus

planè atque abſolutus. Humanam igitur animam ex iiſdem rationibus atque potentiis contemperatam atque diuiſam diſtribuebat Naturæ alteratrici hoc tributo miniſterio: quæ acceptis harũ rerũ mandatis ipſius Opificis quaſi vicẽ obiuit in mortalibus & diurnis animalibus efficiendis, quorum animas quaſi per fluxum quendam inſtillabat: ita alias quidem à Luna, alias à Sole, alias à cęteris quę in Alterius parte oberrant aſtris deducebat. Vnam animam excepit, quæ Eiuſdem potẽtia prædita eſt, quam in parte illa rationis participe admiſcuit, imaginem ſapientiæ his qui bono fato vtuntur. nã humanæ animę altera pars rationis eſt particeps & intelligens: altera, rationis expers atque inſipiens. Eius verò quę rationis eſt particeps, melior potiórque pars de eiuſdem natura eſt: deterior verò, Alterius. Vtraque autẽ circa caput ſedem habet, vt reliquæ tũ animæ tum corporis partes huic inſeruiãt, quemadmodum ſub ipſo corporis tabernaculo vniuerſo. At partis eius quæ rationis eſt expers, ea pars quæ ad iram prona eſt, circa cor: ea quæ concupiſcit, circa iecur ſedem habet. Iam verò Cerebrum, eſt principium & radix medullę, in eóq; etiã eſt animæ principatus. Ab hoc autẽ diffuſio quędã manat per dorſi vertebras quaſi prono alueo, vt inde ad ſemen generationémque materia ſufficiatur. Oſſa autem, medullarum munimẽta ſunt: Caro, horum tegmen & coopermentum eſt. Articulos autem neruis connexuit per ligamenta ad motum. Ex internis autem inſtrumentis quędam alimenti gratia, quædam ſalutis fecit. Ex motibus autem qui ab externis proficiſcuntur, hi qui ad ſapiẽtem illum locum tribuuntur, ſenſibus ſunt expoſiti: qui verò ſub perceptionem non cadunt, ſenſus effugiunt: ſiue quòd corpora quæ afficiuntur, magis ſint terrea, ſiue quòd motus ſint imbecilliores. Quicunque igitur motus ſint, naturam excedunt, dolorem pariunt: quicunque autem ad ipſam reſtituũtur, Voluptates nominãtur. At verò ex ſenſibus viſum quidẽ nobis accendit Deus ad rerũ cœleſtium cõtemplationem ſcientiámq; comparandam, Auditum autem creauit ac commodatũ inſtrumẽtum ad ſermones & concẽtus percipiendos: cuius ſenſus beneficio ſi homo ab ipſo ortus primordio deſtitutus ſit, ſermonis quoq; emittẽdi facultate deſtituetur. Itaque maximè cognatũ ſermoni hunc ſenſum eſſe aiunt. Quęcunq; verò affectiones corporũ nominantur,

λόγως ἀπειργασμένος. τὰν μὲν ὦν ἀνθρωπίναν ψυχὰν ἐκ
C τῶν αὐτῶν λόγων καὶ δυναμίων συγκερασάμενος καὶ μερίξας, διέδωκε τᾷ φύσει τᾷ ἀλλοιωτικᾷ παραδούς. ἃ δὲ διαδεξαμένα δ' αὐτὸν ἐν τῷ ἀπεργάζεσθαι θνατά τε καὶ ἐφαμέρια ζῶα, ὧν τὰς ψυχὰς ἐπιρρύτως ἐνάγαγε, τὰς μὲν, ἀπὸ σελάνας, τὰς δ', ἀπὸ ἁλίω, τὰς δὲ, ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν πλαζομένων ἐν τᾷ τῶ ἑτέρω μοίρᾳ, ἔξω μιᾶς τᾶς τῶ αὐτῶ δυνάμιος, ἃν ἐν τῷ λογικῷ μέρει ἔμιξεν, εἰκόνα σοφίας τοῖς εὐμοιρεῦσι. τᾶς μὲν γὰρ ἀνθρωπίνας ψυχᾶς τὸ μὲν, λογικόν ἐστι καὶ νοερόν, τὸ δ', ἄλογον καὶ ἄφρον. τῶ δὲ λογικῶ τὸ μὲν κρέσσον, ἐκ τᾶς ταὐτῶ φύσιος· τὸ δὲ χέρηον, ἐκ τᾶς τῶ ἑτέρω.
D ἑκάτερον δὲ περὶ τὰν κεφαλὰν ἵδρυται μόνον, ὡς τἆλλα μέρεα τᾶς ψυχᾶς καὶ τῶ σώματος ὑπηρετεῖν τούτῳ καθάπερ ὑπ' αὐτῷ τῷ σκάνεος ἁπάντως. τῶ δ' ἀλόγω μέρεος τὸ μὲν θυμοειδὲς, περὶ τὰν καρδίαν· τὸ δ' ἐπιθυματικὸν, περὶ τὸ ἧπαρ. τῶ δὲ σώματος, ἀρχὰν μὲν καὶ ῥίζαν μυελῶ εἶμεν ἐγκέφαλον, ἐν ᾧ ἁ ἁγεμονία· ἀπὸ δὲ τούτω, ἀπόχυμα ῥεῖν διὰ τῶν νωτιαίων σφονδύλων τὸ λοιπὸν, ἐξ ὧ εἰς σπέρμα καὶ γόνον μερίζεσθαι. ὀστέα δὲ, μυελῶν περιφράγματα. τούτων δὲ σκέπαν μὲν τὰν σάρκα καὶ περικάλυμμα. συνδέσμοις δὲ ποτὶ κίνασιν τοῖς νεύροις συνάψε τὰ
E ἄρθρα. τῶν δ' ἐντοσθίων τὰ μὲν, τροφᾶς χάριν, τὰ δὲ, σωτηρίας. κινασίων δὲ, τῶν ἀπὸ τῶν ἐκτὸς, τὰς μὲν διαδιδομένας εἰς τὸν φρονέοντα τόπον, αἰσθήσιας εἶμεν· τὰς δ' ὑπ' ἀντίληψιν μὴ πιπτοίσας, ἀνεπαισθήτως, ἢ τῷ τὰ πάσχοντα σώματα γεωδέστερα εἶμεν, ἢ τῷ τὰς κινάσιας ἀμυδροτέρας γίγνεσθαι. ὁκόσαι μὲν ὦν ἐξιστᾶντι τὰν φύσιν, ἀλγειναὶ ἐντί· ὁκόσαι δὲ ἀποκαθιστᾶντι ἐς αὐτὰν, ἁδοναὶ ὀνυμαίνονται. τᾶν δ' αἰσθασίων τὰν μὲν ὄψιν ἁμὶν τὸν θεὸν ἀνάψαι εἰς θέαν τῶν ὠρανίων, καὶ ἐπιστάμας ἀνάληψιν· τὰν δ' ἀκοὰν, λόγων καὶ μελῶν ἀντιλαπτικὰν ἔφυσεν· ἇς στερισκόμενος ἐκ
F γενέσιος ὁ ἄνθρωπος οὔτε λόγον ἔτι προέσθαι δυνάσεται. διὸ καὶ συγγενεστάταν τῷ λόγῳ ταύταν αἴσθασιν φαντὶ εἶμεν. ὁκόσα δὲ πάθεα τῶν σωμάτων ὀνυμαίνεται,

κοντι ἄχεις ἔστε τὸς χορέοντες. ἐν τούτοις πνεῦμα, οὗ ἁ κίνασις ἀκοὰ ἐστί. φωνᾶς δὲ καὶ ἀκοᾶς, ἃ μὲν ταχεῖα, ὀξεῖα, ἃ δὲ βραδεῖα· μέσα δ' ἁ συμμετροτάτα. καὶ ἃ μὲν πολλὰ καὶ κεχυμένα μεγάλα· ἃ δὲ ὀλίγα καὶ συνασμένα, μικρά. ἃ δὲ τεταγμένα ποτὶ λόγως μωσικώς, ἐμμελής· ἃ δ' ἄτακτός τε καὶ ἄλογος, ἐκμελής τε καὶ ἀνάρμοστος. Τέταρτόν τε γένος αἰσθητῶν, πολυειδέστατον καὶ ποικιλώτατον. ὁρατὰ δὲ λέγεται ἐν ᾧ χρώματά τε παντοῖα, καὶ κεχρωσμένα μυρία. πρᾶτα δέ, τέσσαρα· λευκόν, μέλαν, λαμπρόν, φοινικοῦν. τὰ ἄλλα γὰρ ἐκ κιρναμένων τούτων γεννᾶται. τὸ μὲν ὦν λευκὸν διακρίνει τὰν ὄψιν, τὸ δὲ μέλαν συγκρίνει· ὅκως τὸ θερμὸν διαχεῖ τὰν ἁφάν, τὸ δὲ ψυχρὸν συνάγειν δύναται· καὶ τὸ μὲν στρυφνὸν, συνάγειν τὰν γλῶσσαν, τὸ δὲ δριμὺ, διαιρεῖν πέφυκε. τρέφεται δὲ τὸ σκᾶνος τῶν ἀναπνεόντων ζώων καὶ συνέχεται, τᾶς μὲν τροφᾶς διαδιδομένας διὰ τῶν φλεβῶν εἰς ὅλον τὸν ὄγκον, κατ' ἐπιρροάς· ὅσπερ δι' ὀχετῶν ἀγομένας καὶ ἀρδομένας ὑπὸ τῶ πνεύματος, ὃ διαχεῖ αὐτὰν ἐπὶ τὰ πέρατα φέρον. Ἁ δ' ἀναπνοὰ γίνεται, μηδενὸς μὲν κενεῶ ἐν τᾷ φύσει ἐόντος, ἐπιρρέοντος δὲ καὶ ἑλκομένω τῶ ἀέρος ἀντὶ τῶ ἀπορρέοντος διὰ τῶν ἀοράτων τρημάτων, δι' ὧν καὶ ἁ νοτὶς ἐπιφαίνεται. πρὸς δὲ καὶ ὑπὸ τᾶς φυσικᾶς θερμότατος ἀπαναλουμένω ἀνάγκα ὧν ἀντικαταπληροῦσθαι τὸ ἴσον τῷ ἀπαναλωθέντι· εἰ δὲ μή, κενώσιας εἶμεν, ὅπερ ἀμάχανον. οὐ γὰρ ἔτι εἴη κα σύρροον καὶ ἓν τὸ ζῷον, διαιρευμένω τῶ σκάνεος ὑπὸ τῶ κενεῶ. ἁ δ' ὁμοία ὀργανοποιΐα γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων, κατὰ τὰς ἀναπνοᾶς ἀναλογίας. ἁ γὰρ σικύα καὶ τὸ ἤλεκτρον, εἰκόνες ἀναπνοᾶς ἐντί. ῥεῖ γὰρ διὰ τῶ σώματος ἔξω θύραζε τὰ πνεύματα. ἀντεπεισάγεται δὲ διὰ τᾶς ἀναπνοᾶς τῷ στόματι καὶ τᾷ ῥινί, εἶτα πάλιν, ὅσπερ εὔριπος, ἀντιπεριφέρεται εἰς τὸ σῶμα. τὸ δὲ ἀνατείνεται κατὰ τὰς ἐκροάς. ἁ δὲ σικύα, ἀπαναλωθέντος ἀπὸ τῶ πυρὸς τῶ ἀέρος, ἐφέλκεται τὸ ὑγρόν.

C trefactionibus & concoctionibus terræ, rerúmque terrearum. ſunt verò vel iucundi vel iniucundi odoris. Vox autem ictus in aëre (aëre intermedio) ad animum perueniens per aures: quarum aurium meatus procedentes ad iecur vſque contingunt. in his eſt ſpiritus, cuius motus eſt auditus. Vocis verò & auditus alia velox, alia acuta, alia tarda: grauis media. nullis tamen certæ menſuræ terminus definita: & alia quidem multa & diffuſa, magna eſt: alia pauca & cõtracta, parua: alia verò ad rationes Muſica ordinata, concinna eſt: alia confuſa & à ratione aliena, abſurda eſt atq; intemperata. Quartum autem genus eorum quæ ſub ſenſus cadunt, varias D habet atque multiplices ſpecies. ea porrò dicuntur viſibilia: quo genere & varij colores & coloratæ res quàm plurimæ compræhẽduntur. Primi autẽ colores ſũt quatuor, Albus, niger, ſplẽdidus, puniceus. reliqui enim ex his permixtis generantur. Albus igitur color viſum diſpeſcit, niger componit atque coagmentat: quemadmodum Calidum diffundit tactum: frigidum cõtrà poteſt contrahere: & acerbum quoque guſtum cõtrahere, acre verò diducere ſolet naturali quadam facultate. Porrò animalium eorum quæ aërem inſpirant, corpus & nutritur & conſeruatur, dum alimentum per venas in E vniuerſam corporis molem diſtribuitur, & defluxione quadã veluti per canales deriuatur, & à ſpiritu irrigatur, qui eum ad extremos vſque fines efficaci quodã motu diffũdit. Reſpiratio autẽ fit quũ nihil vacui in natura ſit: aër autem per oſcula quæ videri non poſſunt, & attrahitur, & influit in eius vicem qui effluxit. Ex illis etiam meatibus mador ſudórq; perſpicuè exiſtit in ſuprema cutis parte. Iã quũ & aliquid de ipſo à naturali calore abſumatur, neceſſe eſt viciſsim introduci æqualem motũ eius qui conſumptus eſt. quod niſi fieret, vacuum aliquid daretur in rerum natura: quod fieri nullo modo poteſt. non enim perpetuo illo motu quo F ſolet animal quaſi fluere, vires ſuas reficere atque inſtaurare poſſet, vt vnum videlicet perduret, ſi corporis tabernaculũ à vacuo diuideretur. Similis autem inſtrumentorum ſolet eſſe molitio, & in ipſis quidem inanimis, ex ea reſpirationis reciproca proportione: cucurbitula enim & ſuccinum imagines ſunt reſpirationis. nam fluunt per corpus foras ſpiritus, viciſsim autem introducuntur per reſpirationem & ore & naribus. deinde rurſus, velut Euripus, viciſsim feruntur in corpus. illud verò ſecundum influxiones diſtenditur. At cucurbitula conſumpto igne ab aëre, attrahit humorem:

alienum locum occupant, cognatiſq; depulſis ſedes figūt, & afflictis corporibus in hæc ipſa diſſoluuntur. Et corporis quidem hæ ſunt affectiones, & ex his animi complures morbi exiſtunt: ſed alij alias habēt poteſtates, Sentiendi quidē facultatē, ſtupor: memoriæ vim, obliuio: appetendi, ſtomachi faſtidiū, vel nimius appetitionis ardor: patiendi, ferę affectiones & œſtro percitæ rabies: rationis participem animi facultatē, indocilitas, imperitia & inſipiētia. Vitioſitatis autē principia ſunt, Voluptates & dolores, cupiditates & timores, ex corpore quidē accenſæ, ſed in animam quaſi immixtæ: ac proinde ex variis effectis varias ſortiūtur appellationes. Nā amores, deſideria, diſſolutæ cupidines, iræ cōcitatæ, graues excādeſcētiæ, cupiditates deniq; infinitæ ex his motibus animo exiſtūt. In ſumma verò, ita cōparatum eſſe vt importuno quodā & abſurdo cupiditatū imperio animus ſubiiciatur, eſt Virtutis & vitij terminus. nā in his vel multū eſſe vel ſuperiorē, nos vel benè vel malè affectos reddit. Ad hos animi impetus multū afferūt adiumenti corporis tēperamēta, quę vel vehemētia fuerint & feruida, vel alio quopiam modo affecta atq; cōpoſita, prout varij ſūt multiplicéſq; motus, & ad atras biles & effuſiſſimas libidines nos abripiūt. Fluxionibus autē illis irritatæ quędā partes inducunt acres morſus, formáſq; tumeſcentiū potius quàm ſanorū corporū: per quas triſtitię & obliuiones, & deſipiētiæ & cōſternationes incidunt. Multum etiam poſſunt cōſuetudines quibus quis vel in ea ciuitate vel ea familia in qua & natus & educatus fuerit, ſeſe conformarit. Accedit quotidiana viuēdi ratio, animū vel frāgēs atq; effœminās, vel cōtrà ad grauitatē fortitudinémq; corroborās. nā & ſub dio vitā agere, ſimplex tenuiſq; alimētorum ratio exercitationes, mores deniq; eorū cum quibus verſaris, magnum habēt ſiue ad virtutem ſiue ad vitium momentum. Vitioſitas verò è parētibus noſtris & elementis potius oritur quàm ex incuria & publicorum morū intēperie: (quū videlicet ita ſimus cōparati) vt ab illis actionibus quæ nos ad primæuas illas parētū noſtrorū labes adducūt, nunquā abſcedamus. Cæterùm vt benè ſe habeat animal, eo corpore debet eſſe præditū, quod eas virtutes qbus ſanitas, ſenſuū ſubtilitas, robur, pulchritudo deniq; cōſtare ei poſſit, cumulatè cōplectatur.

… χώραν, καὶ ἀπελάσαντα τὰ συγγενέα, ἱδρυθέντα καχεξιῶντα τὰ σώματα, καὶ ἐς αὐτὰ ταῦτα ἀναλύονται. καὶ σώματος μὲν πάθεα τάδε, καὶ ἐκ τῶνδε ψυχᾶς νόσοι ἐντὶ πολλαί. ἄλλαι δ' ἄλλων δυναμίων ἐντί· αἰσθητικᾶς μὲν, δυσαισθησία· μναμονικᾶς δὲ, λάθα· ὁρμητικᾶς δὲ, ἀνορεξία, καὶ ἀπεοπτεία· παθητικᾶς δὲ, ἄγρια πάθεά τε καὶ λύσσαι οἰστρώδεες· λογικᾶς δὲ, ἀμαθία καὶ ἀφροσύνα. ἀρχαὶ δὲ κακίας, ἁδοναὶ καὶ λῦπαι, ἐπιθυμίαι τε καὶ φόβοι, ἐξαμμέναι μὲν ἐκ σώματος, ἀνακεκραμέναι δὲ τᾷ ψυχᾷ,

D καὶ ἐξαγγελλόμεναι ὀνόμασι ποικίλοις· ἔρωτες γὰρ καὶ πόθοι, ἵμεροί τε ἔκλυτοι, ὀργαί τε σύντονοι, καὶ θυμοὶ βαρεῖς, ἐπιθυμίαι τε ποικίλαι, καὶ ἁδοναὶ ἄμετροι ἐντί. ἁπλῶς δὲ, ἀτόπως ἔχειν περὶ τὰ πάθη, καὶ ἄρχεσθαι, πέρας ἀρετᾶς τε καὶ κακίας ἐστί. τὸ γὰρ πλεονάζειν ἐν ταύταις, ἢ κρέσσονα αὐτῶν εἶμεν, εὖ ἢ κακῶς ἄμμε διατίθησι. ποτὶ δὲ ταύτας τὰς ὁρμὰς μεγάλα μὲν συνεργεῖν δύνανται αἱ τῶν σωμάτων κράσιες, ὀξεῖαι ἢ θερμαὶ, ἢ ἄλλοι ἀλλοῖαι γεγνόμεναι, ἔς τε μελαγχολίας καὶ λαγνείας λαβροτάτας ἄγοντι ἄμμε. καὶ ῥευματιζόμενα μέρεα δαξασμὼς ποιεῦντι καὶ μορφὰς

E φλεγμαινόντων σωμάτων μᾶλλον ἢ ὑγιαινόντων· δι' ὧν δυσθυμίαι καὶ λῆθαι, παραφροσύναι τε καὶ πτοῖαι ἀπεργάζονται. ἱκανὰ δὲ τὰ ἔθεα, ἐν οἷς ἂν ἐντραφῶσι κατὰ πόλιν ἢ οἶκον, καὶ ἁ καθ' ἁμέραν δίαιτα, θρύπτουσα τὰν ψυχὰν, ἢ ῥωννῦσα ποτ' ἀλκάν. ταὶ γὰρ θυραυλίαι καὶ ἁπλαῖ τροφαὶ, καὶ τὰ γυμνάσια, καὶ τὰ ἤθεα τῶν συνόντων, τὰ μέγιστα δύνανται ποτὶ ἀρετὰν καὶ ποτὶ κακίαν. καὶ ταῦτα μὲν αἴτια ἐκ τῶν γενετόρων καὶ στοιχείων ἐπάγεται μᾶλλον ἢ ἐξ ἁμέων, ὅτι μὴ ἀργία ἐστὶν, ἀφισταμένων ἁμέων τῶν ποθακόντων ἔργων. ποτὶ δὲ τὸ

F εὖ ἔχειν τὸ ζῷον, δεῖ τὸ σῶμα ἔχειν τὰς ὑπ' αὐτῷ ἀρετὰς, ὑγίειάν τε καὶ εὐαισθησίαν, ἰσχύν τε καὶ κάλλος.

καὶ πνεύματος, μουσικὰ δὲ, καὶ ἁ ταύτας ἁγεμὼν φιλοσοφία, ἐπὶ τᾶν τᾶν ψυχᾶν ἐπανόρθωσιν ταχθεῖσαι παρὰ θεῶν τε καὶ νόμων, ἐθίζοντι καὶ πείθοντι, τὰ δὲ καὶ ποταναγκάζοντι, τὸ μὲν ἄλογον τῷ λογικῷ πείθεσθαι· τῶ δ' ἀλόγω θυμὸν μὲν πρᾶον εἶμεν, ἐπιθυμίαν δὲ ἐν ἠρεμήσει· ὡς μὴ δίχα λόγου κινέεσθαι, μηδὲ μὰν ἀτρεμίζειν τῶ νόω ἐκκαλεομένω ἢ ποτὶ ἔργα ἢ ποτὶ ἀπολαύσιας· οὗτος γὰρ ἐστὶν ὅρος σωφροσύνας, εὐπείθειά τε καὶ καρτερία. καὶ σύνεσις, καὶ ἁ πρεσβεύοισα φιλοσοφία, ἀποκαθαράμεναι ψεύδεα, ἐνέθηκαν τὰν ἐπιστήμαν, ἀνακαλεσάμεναι τὸν νόον ἐκ μεγάλας τᾶς ἀγνοίας, χαλάσασαι ἐς θεωρίαν τῶν θείων· οἷς ἐνδιατρίβεν σὺν αὐταρκείᾳ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ συνεργίᾳ, ἐπὶ τῷ σύμμετρῳ βίῳ χρέον, εὐδαίμων ἐστίν. ᾧ τινι μὲν ὁ δαίμων μοίρας τᾶσδ' ἔλαχε, δι' ἀλαθεστάταν δόξαν ἄγεται ἐπὶ τὸν εὐδαιμονέστατον βίον· εἰ δέ κα τις σκλαρὸς καὶ ἀπειθὴς, τούτῳ δ' ἑπέσθω κόλασις ἅ τ' ἐκ τῶν νόμων καὶ ἁ ἐκ τῶν λόγων σὺν τοῖς ἐπάγοισα δείματά τε ἐπουράνια καὶ τὰ καθ' ᾅδω, ὅτι κολάσιες ἀπαραίτητοι ἀπόκεινται δυσδαίμοσι νερτέροις, καὶ τἄλλα ὅσα ἐπαινέω τὸν Ἰωνικὸν ποιητὰν ἐκ παλαιᾶς ποιεῦντα τὼς ἐναγέας. ὡς γὰρ τὰ σώματα νοσώδεσί ποκα ὑγιάζομες, εἴ κα μὴ εἴκῃ τοῖς ὑγιεινοτάτοις, οὕτω τὰς ψυχὰς ἀπείργομες ψευδέσι λόγοις, εἴ κα μὴ ἄγηται ἀλαθέσι. λέγοιντο δ' ἀναγκαίως καὶ τιμωρίαι ξέναι, ὡς μετενδυομένων τᾶν ψυχᾶν, τῶν μὲν δειλῶν, ἐς γυναικεῖα σκάνεα, ποθ' ὕβριν ἐκδιδόμενα, τῶν δὲ μιαιφόνων, ἐς θηρίων σώματα, ποτὶ κόλασιν· λάγνων δ' ἐς συῶν ἢ κάπρων μορφάς· κούφων δὲ καὶ μετεώρων, ἐς πτηνῶν ἀεροπόρων· ἀργῶν δὲ καὶ ἀπράκτων, ἀμαθῶν τε καὶ ἀνοήτων, ἐς τὰν τῶν ἐνύδρων ἰδέαν. ἅπαντα δὲ ταῦτα ἐν δευτέρᾳ περιόδῳ ἁ Νέμεσις συνδιέκρινε, σὺν δαίμοσι παλαμναίοις χθονίοις τε, τοῖς ἐπόπταις τῶν ἀνθρωπίνων· οἷς ὁ πάντων ἁγεμὼν θεὸς ἐπέτρεψε διοίκησιν κόσμω συμπεπληρωμένω ἐκ θεῶν τε καὶ ἀν-

C ádq; optimá harmoniá facultates illas adducés, purū sanguinē spirituūmq; expeditè fluētē reddit: vt ſi quid etiā morboſū ſubſit, validis illis ſāguinis ſpiritúſq; facultatibus id valeát peruincere atq; profligare. Iā verò Muſica & huius dux Philoſophia ad animi emēdationē à diis legibúſq; cōſtitutæ aſſuefaciūt & ſuadét & cogūt partē animi expertē rationis obtēperare rationi: ei autē parti quæ ſit expers rationis, manſuetā eſſe cicurátāmq; Irā: Cupiditatē, quieſcere: hactenus videlicet vt ipſæ nec abſq; ratione moueātur, nec cōtrà quieſcāt, quū ipſas Mēs vel ad actiones vel ad fructū voluptatis prouocauerit. Ille. n. eſt tēperātię terminus: Obediētia & to-
D lerātia. Sed & intelligētia & antiqua illa auguſtáq; philoſophia mētē mēdacibus inanibúſq; opinionibus expurgatā, & ex magna ignorantia reuocatā Sciētiæ dedicarūt, eámq; ad rerū diuinarū cōtēplationē erexerūt. In quarū rerū cognitione ſiquis ita verſetur vt animū gerat ſua ſorte contentū, humanóſque caſus ſub ſe poſitos habeat, & in hac animi æquitate quaſi ſecūdo flumine ad moderatā tēperatámq; vitā aſpiret, is profectò viā ingreſſ° eſt certę felicitatis. Et certe is cui Deus has ſortes attribuerit, ꝑ veriſſimā opinionē ad feliciſſimā vitā deducitur. ſi quis contrà durus & præfractus fuerit, nec
E ſāctiſſimis illis præceptis voluerit parere, cū pœna cōſequetur tū ex legib° tū ex illorū ſermonū vocibus quę & cœleſtes & infernas pœnas denūtiāt: Infelices videlicet manes implacabilia ſupplicia manere: & alia quæ Ionicus poëta ſcripſit ex vetere memoria repetita, ex quorū auditu animos hominū voluit ad religionē puritatéq; informare. quo ſanè nomine illius conſiliū probo. quemadmodū enim corpora remedijs quibuſdā morboſis ſanam°, niſi cedāt ſaluberrimis, ita & animos falſis ſermonibus coërcemus, niſi ducātur veris. Hac igitur de cauſa hoc cōcedatur, quòd neceſſariò cōmemo-
F rētur peregrina ſupplicia, quaſi animæ cōmigrent vltrò citróque in varia corpora: ignauorū quidē, in corpora muliebria, corporib° tributis ad ignominiā: homicidarū, inferarū corpora, ad pœnā & ſuppliciū: libidinoſorū in ſuū vel aprorū formas: leuiū & temerariorū hominū, in ſpecies volantiū animantiū, quę in aëre ſolent verſari: ſegniū deniq; otioſorū, imperitorū, ſtolidorū, in aquatiliū ſpeciē. Omnia autē hæc in ſecundo circuitu Nemeſis certo iudicio rata fixáq; eſſe voluit, cum infernarum illarū furiarum numinibus: quibus humanarū reru inſpectionē ſummus ille Deus, omnium imperator atq; præſes, attribuit: quibus etiam gubernationem mūdi commiſit qui quidē mūdus & diis & hominibus

... ...ſque nominum in huiuſmodi rebus allegorias ſub perſona Socratis irridente. Verum ne Anagogicum ſenſum, quo prorſus neglecto nemo ſit Platonicus omnino negligere videamur, Pallas quidem ſit numen intellectuali vitæ præſidens. Neptunus verò numen fouens generationem atque gubernans. Athenienſes figuræ ſint animarum intellectu ſolo viuentium, numinúmque ſimilium. Atlantici verò figuræ numinum generationi fauentium, animarúmque corporibus coniunctarum ad generationis officium totiúſque ornatũ. Conuenientiſſimè verò per occidens, per mare, per inſulas, per varias locorum partitiones, ipſa generationis materia mobilitáſque diuerſa ſignificatur. Bellũ præterea ſit ſtudioſa contentio, per quam ſuperiora numina, inferiora aſſiduè inde conuertunt, & animas quaſi ferro & igni à materia motúque ſegregant. Proinde quod Neptunus ex muliere filios procreauit, intellige vel ex terra genuiſſe, vel afflatu quodam ex priori viuendi forma in alteram formam regeneraſſe. Quinque verò partus, quinque ſunt formæ corporum, quas in hoc materiæ mari perpetua agitatione componit, ſcilicet lapides, metalla, plantæ, animalia partim ratione carentia, partim prædita ratione. Decẽ verò filij ſunt, quolibet enim partu gemini concreantur. Nempe in quouis compoſito elementalis coaleſcit virtus, ſimulq; virtus quædam cœleſtis infunditur, quam medici virtutem nominãt ſpecialem. Ex geminis autem quinque partubus decem filij computantur. At quinque zonæ ſiue ſpiræ arcem Neptuneam circundantes, quinque ſunt ſphærarum naturæ, cœleſtis, ignea, aërea, aquea, terrea. Partim verò terrenas ait, partim aqueas, vt ſtatũ in rebus ſignificaret & motum. Communis verò per omnes meatus, mutuam inter ſe rerum ſignificat genituram. Commemorat & metalla, vt per ſeptem metalla, ſeptem planetarum influxus intelligamus, generationẽ omniũ moderantes. Aurum quidem Soli, Argentum Lunæ, Plumbum Saturno, Electrum Ioui, Ferrum & æs Marti, Veneri Orichalcũ, Mercurio Stannum Platonici tribuũt. Menſuræ verò earúmque numeri partim ex hiſtoria, partim ex architecturæ ratione ducantur. Nonnihil tum operis, tum eloquij gratiæ decorique attribuendum. Sed de allegoria fermè iam ſatis. Iam verò ſic libri huius myſteria confirmemus. Platonici deos quidẽ alios, vt eorũ verbis vtar, ſuper cœleſtes, alios verò cœleſtes, & alios ſub cœleſtes eſſe putant. Et primos quidem filios dei, ſequentes verò omnes deorum filios nominant. Rurſus in primis ampliſſimam prouidentiam, in ſecundis minus amplam, in tertijs ad anguſtiora redactam collocant, vtpote qui iam certis terræ plagis rerúmque generibus diuina diſtributione præſint: quemadmodum & cœleſtes alij, alijs cœli partibus ſtellíſque præponuntur. Hi ergo ſub cœleſtes dij certo quodam ordine, alij gentes alias gubernandas ab initio ſuſceperunt. Ab initio inquam vel geniti mundi, vel generis humani regeniti. Siquidem poſt ingentes terreni orbis illuuiones, Plato homines arbitratur eiuſmodi deorum opera ex ipſa terra veluti matre diuinitus generari. Poſſe enim illos gignere: per Ideam videlicet humanam quaſi ſemen. Poſſe & terram parere, non abundantéque humore perfuſam, & accedente calore fœcundam, ſiue poſt aquarum colluuiones ſequantur tepidi ſoles, ſiue poſt vaſta quædam incendia pluuiæ vberiùs affluant. Homines verò a dijs è terra progenitos, Heroës nominant, qui à parentibus occulta quadam mentis ad mentem perſuaſione recti ab initio multa per ſecula fuerint. Quoniam verò longo temporum tractu tam diuina virtus ingenijs inſita, quàm terræ fœcunditas minuitur paulatim: vnde & animi diuinitatis omnino expertes, & corpora antiquæ fœcunditatis vacua propriis euaderent: Deus iterum terram, vel diluit, vel incendit, genúſque noſtrum in antiquam reſtituit dignitatem, cœleſtibus videlicet monitionibus ſic à motore contemperatis, vt cœleſte fatum ſemper cum prouidentia diuina concurrat. Profectò quemadmodum medici de quolibet humano corpore, ita Platonici de toto genere iudicant. Medici enim aiunt, vitam in naturali quodam humore, & tanto & tali conſiſtere, poſſeque perpetuo prorogari, ſi modo & quantus ille inſtauretur & qualis: non prorogari verò, vbi nõ talis refluit, qualis effluxerat, & ſi tantus. Perinde ac ſi quis ex dolio vini pleno impleret quotidie pateram, ſtatimque dolio aquæ tãtundem infunderet. Sic enim continuè æqualis in dolio eſſet humor, ſed nõ ſimilis, diſſimiliórque quotidie, donec tandem e mero iam non aqueum vinum tantum, ſed aqua prorſus euaſerit. Similiter Platonici diuinam fœcundámque qualitatem & ingenio à dijs humano, & corpori à cœlo quondam infuſam, paulatim putant in qualitatẽ hu-

magnanimitateque ſimul excellere. Itaque hic & in Timæo inquit, Atticam regionem rectam à Pallade ſapientiæ atque militiæ conuenire: & in quinto Legum ait inſpirationem localium deorum atque dæmonum circa loca, maximi ad ingenia & mores eſſe momenti. Requirit verò nonnullam aëris temperantiam, nõ vt cauſam, ſed ne cauſa ipſius opus impediatur. Quamobrem loci huius diuerſitas non tam efficit diuerſitatem ingenij apud Platonicos, quàm ſuſcipit & declarat. Tria enim eſſe putant ad id potiora elementali loco, ſcilicet tum animæ ipſius affectionẽ ſiue naturalem, ſiue electam, tum inſpirationem numinum propriorum, tum cæleſtes influxus: poſſe verò id impediri, vel elemẽtali mixtione, vel planetarum noua coniunctione, vel ab ipſis hominibus illata calamitate: & quæ bona deſuper infunduntur, inferiorum obſtaculo reddi non bona. Quæ de re in Legibus diſputauimus. Sed de his iam ſatis. Ex omnibus autem huius libri myſterijs collige vnà cum prouidentia concurrere humani arbitrij libertatem. Collige & ſententiam Moſaico myſterio ſimilem, homines quondam quandiu in eis diuina quædam gratia iuſtitiáque innata vigebat, beatos in quodam, vt aiunt, delitiarum paradiſo vixiſſe. Poſtquam verò per intemperãtiam & ſuperbiam gratia illa euanuit, in ſcelera ſimul & calamitates grauiſſimas incidiſſe. Deum autem aquarum diluuio peccata hominum diluiſſe. Quod verò huic hiſtoriæ deeſt, poteſt ſummatim ex Timæi proœmio reſarciri. Eſt autem hiſtoria de rebus geſtis ante diluuium. Pòſt verò, diluuium narraturus, vt arbitror, erat Hermocrates. Neque te turbabunt nouem illa annorum millia, ſi Eudoxum audieris dicentem annos illos Aegyptiorum nõ ſolares fuiſſe, ſed lunares. Vltima tandem huius libri ſententia docet, Iouem, id eſt, deum architectum mundi e ſua ſede, id eſt ex ſuiipſius intuitu remotiſſima quaque minimáque proſpicere, atque ad eandem ſedem, id eſt diuinam contemplationem deos omnes ſubditos ſibi conuertere, vnde inſtructi inferiora gubernent. Neque viciſſim duo hæc illos agere, imò verò aſſiduè contemplando diuina, per illa ſimul temporalia diſpenſare. Hanc ipſam ſedem ideo medium mundi appellat thronum, quia & inde tanquam à centro effluunt omnia, & illuc refluunt, & illinc facilè cuncta circunſpiciuntur atque reuoluuntur.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΚΡΙΤΙΟΥ πρόσωπα,

ΤΙΜΑΙΟΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΕΡΜΟΚΡΑΤΗΣ.

ΤΙΜ.

ΩΣ ἄσμενος, ὦ Σώκρατες, οἷον ἐκ μακρᾶς ἀναπεπαυμένος ὁδοῦ, νῦν οὕτως ἐκ τῆς τοῦ λόγου διαπορείας ἀγαπητῶς ἀπήλλαγμαι. τῷ δὲ πρὶν μὲν πάλαι ποτ' ἔργῳ, νῦν δὲ λόγοις ἄρτι θεῷ γεγονότι προσεύχομαι, τῶν ῥηθέντων ὅσα μὲν ἐρρήθη μετρίως, σωτηρίαν ἡμῖν αὐτὸν αὐτῶν διδόναι· παρὰ μέλος δὲ εἴ τι περὶ αὐτῶν ἄκοντες εἴπομεν, δίκην τὴν πρέπουσαν ἐπιτιθέναι. δίκη δὲ ὀρθὴ, τὸν πλημμελοῦντα ἐμμελῆ ποιεῖν. A

DIALOGI CRITIÆ perſonæ.

TIMAEVS, CRITIAS, SOCRATES, HERMOCRATES.

TIM.

QVAM grata longum poſt iter defeſſo quies, ô Socrates, tam mihi poſt lõgas diſputationis ambages, dulce ſilẽtium. Mundum autem hunc re quidẽ ipſa iamdiu, ſermone verò nuper deum effectum, obſecro, vt ſi quid rectè dictum eſt, ſeruet ipſe nobis atque cuſtodiat: ſin autem indecens quicquam in ſuperioribus nõ ſponte protulimus, meritas à nobis exigat pœnas. Debita verò eius qui per ignorantiã negligẽtiámve errauit, pœna eſt, vt ſciens & diligens efficiatur.

omnia humanave corpora, vel facilitas vel difficultas ſit, ad hoc vt ſufficienter ea repræſentaſſe ſpectantibus videantur. Profecto cũ terrã pingunt & mõtes, flumina, ſyluas, cœlúmq; omne, quæve circa cœlũ conſiſtunt & quæ vagantur, primum quidem ſatis putamus factum, ſiquis vel exiguã quandam referre poſsit earũ rerum imaginem: deinde vtpote taliũ prorſus ignari, nec examinamus quidem pictorum opera, neque etiam redarguimus, ſed cõfuſa quadam adumbratione fallacique vtimur. Cùm verò quis fingere aggreditur noſtrorũ corporum ſimilitudinẽ: tunc propter familiarem ipſam rerum noſtrarum animaduerſionẽ acutiùs errata perſentimus, ſeuerique & acres iudices exactoréſque ſumus aduerſus eum qui non ſingula lineamenta coloréſque expreſſerit. Idem quoque in ſermonibus intueri licet. Nam ſatis eſſe putamus, ſi de cœleſtibus diuiniſq; rebus quicquam, vel parum quod conueniens eſt, afferatur. Mortalia verò humanáque opera exactè nimiùm examinare ſolemus. Quamobrẽ ſi minus pro dignitate quæ ſtatim ſunt dicẽda, tractabimus, ignoſcere decet. Neque enim facilè, imò certè difficilè mortalia ad opinionẽ imitatione ipſa exprimi poſſe putãda ſũt. Hæc itaq; omnia dixi, ô Socrates, cupiẽs & vos admonere, & maiorem à vobis veniã ad ea quę reſtãt, expetere. Vos autẽ ſi iuſta petere videor, vltrò hanc veniam largiamini. SOC. Quidni, ô Critia, tibi demus? Quinetiã Hermocrati hoc idem à nobis tertio detur. Conſtat enim hunc paulò pòſt cùm dicturus erit, eadem precaturũ. Vt igitur aliter exordiatur, neq; eadem cogatur repetere, ſciat veniã ſibi eſſe tributã: & quaſi id conſtet, ad dicendũ protinus accingatur. Prædico autẽ tibi, ô amice Critia, mẽtem ac iudiciũ auditorũ: mirabiliter enim primus qui in eo dixit poëta probat' eſt. Quapropter admodum tibi venia opus erit, ſi officium ſucceſſoris rectè præſtiteris. HER. Idem mihi, ô Socrates, quod & huic nuncias. Cæterùm ſegnes puſillanimique nunquam palmam cõſecuti ſunt, Critias.

ὅσα τε ἀνθρώπινα σώματα γεγραμμένα ἴδωμεν ῥᾳστώνης τε πέρι καὶ χαλεπότητος, πρὸς τοὺς ὁρῶντας δοκεῖν ἀποχρώντως μεμιμῆσθαι· καὶ κατοψόμεθα ὅτι γῆν μὲν καὶ ὄρη καὶ ποταμοὺς καὶ ὕλην, οὐρανόν τε ξύμπαντα, καὶ τὰ περὶ αὐτὸν ὄντα καὶ ἰόντα, πρῶτον μὲν ἀγαπῶμεν ἄν τις καὶ βραχὺ πρὸς ὁμοιότητα αὐτῶν ἀπομιμεῖσθαι δυνατὸς ᾖ, πρὸς δὲ τούτοις, ἅτε οὐδὲν εἰδότες ἀκριβὲς περὶ τῶν τοιούτων, οὔτε ἐξετάζομεν οὔτε ἐλέγχομεν τὰ γεγραμμένα, σκιαγραφίᾳ δὲ ἀσαφεῖ καὶ ἀπατηλῷ χρώμεθα
D περὶ αὐτά. τὰ δὲ ἡμέτερα ὁπόταν τις ἐπιχειρῇ σώματα ἀπεικάζειν, ὀξέως αἰσθανόμενοι τὸ παραλειπόμενον, διὰ τὴν ἀεὶ ξύνοικον κατανόησιν, χαλεποὶ κριταὶ γιγνόμεθα τῷ μὴ πάσας πάντως τὰς ὁμοιότητας ἀποδιδόντι. ταυτὸν δὴ καὶ κατὰ τοὺς λόγους ἰδεῖν δεῖ γιγνόμενον, ὅτι τὰ μὲν οὐράνια καὶ θεῖα ἀγαπῶμεν καὶ σμικρῶς εἰκότα λεγόμενα, τὰ δὲ θνητὰ καὶ τἀνθρώπινα ἀκριβῶς ἐξετάζομεν. ἐκ δὴ τοῦ παραχρῆμα νῦν λεγόμενα, τὸ πρέπον ἂν μὴ δυνώμεθα πάντως ἀποδιδόναι, συγγιγνώσκειν χρεών. οὐ γὰρ ὡς ῥᾴδια ἀλλὰ τὰ θνητὰ δεῖ ὡς χαλεπὰ πρὸς δόξαν ὄντα ἀπεικάζειν, δεῖ διανο-
E εῖσθαι. ταῦτα δὴ βουλόμενος ὑμᾶς ὑπομνῆσαι, καὶ οὐ τῆς συγγνώμης οὐκ ἔλαττον ἀλλὰ μεῖζον αἰτῶν περὶ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι, πάντα ταῦτα εἴρηκα, ὦ Σώκρατες· εἰ δὲ δὴ δικαίως αἰτεῖν φαίνομαι, τὴν δωρεὰν ἑκόντες δίδοτε. ΣΩΚΡ. Τί δ᾽ οὐ μέλλομεν, ὦ Κριτία, διδόναι; καὶ πρός γ᾽ ἔτι τρίτῳ διδόσθω ταυτὸν τοῦτο Ἑρμοκράτει παρ᾽ ἡμῶν. δῆλον γὰρ ὡς ὀλίγον ὕστερον, ὅταν αὐτὸν δέῃ λέγειν, παραιτήσεται καθάπερ ὑμεῖς. ἵν᾽ οὖν ἑτέραν ἀρχὴν ἐκπορίζηται, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἀναγκασθῇ λέγειν, ὡς ὑπαρχούσης αὐτῷ συγγνώμης ἴστω, οὕτω τε λεγέτω. προλέ-
F γω γε μὴν ὦ φίλε Κριτία σοὶ τὴν τοῦ θεάτρου διάνοιαν, ὅτι θαυμαστῶς ὁ πρότερος εὐδοκίμηκεν ἐν αὐτῷ ποιητής· ὥστε τῆς συγγνώμης δεήσει τινός σοι παμπόλλης, εἰ μέλλεις αὐτὰ δυνατὸς γενέσθαι παραλαβεῖν. ΕΡΜΟ. Ταυτὸν μήν, ὦ Σώκρατες, κἀμοὶ παραγγέλλεις ὅσπερ τῷδε. ἀλλὰ γὰρ ἀθυμοῦντες ἄνδρες οὔπω τρόπαιον ἔστησαν, ὦ Κριτία.

σεισμῶν δυσδιάπορον πηλόν. τοῖς δ' ἐνθένδε ἐκπλέουσιν C ἐπὶ τὸ πᾶν πέλαγος, ὥστε μηκέτι πορεύεσθαι κωλυτὴν παρέσχεν. τὰ μὲν δὴ πολλὰ ἔθνη βάρβαρα, καὶ ὅσα Ἑλλήνων ἦν τότε γένη, καθ' ἕκαστα ἡ τοῦ λόγου διέξοδος οἷον ἀνειλουμένη, τὸ προστυχὸν ἑκασταχοῦ δηλώσει· τὰ δὲ Ἀθηναίων τε τῶν τότε καὶ τῶν ἐναντίων, οἷς διεπολέμησαν, ἀνάγκη κατ' ἀρχὰς διελθεῖν πρῶτα, τήν τε δύναμιν ἑκατέρων καὶ τὰς πολιτείας. αὐτῶν δὲ τούτων τὰ τῇδε ἔμπροσθεν προτιμητέον εἰπεῖν. θεοὶ γὰρ ἅπασαν γῆν ποτε κατὰ τοὺς τόπους διελάγχανον, οὐ κατ' ἔριν (οὐ γὰρ ἂν ὀρθὸν ἔχοι λόγον, θεοὺς ἀγνοεῖν τὰ πρέποντα ἑκάστοις αὐτῶν, οὐδ' αὖ γιγνώσκοντας τὸ D μᾶλλον ἄλλοις προσῆκον, τοῦτο ἑτέρους αὐτοῖς δι' ἐρίδων ἐπιχειρεῖν κτᾶσθαι) δίκης δὲ κλήροις τὸ φίλον λαγχάνοντες κατῴκιζον τὰς χώρας· καὶ κατοικίσαντες, οἷον νομεῖς κτήματα καὶ ποίμνια καὶ θρέμματα ἑαυτῶν ἡμᾶς ἔτρεφον· πλὴν οὐ σώμασι σώματα βιαζόμενοι, καθάπερ ποιμένες κτήνη πληγῇ νέμοντες, ἀλλ' ᾗ μάλιστα διανοίας οὕτως ἄγοντες τὸ θνητὸν ἅπαν ἐκυβέρνων. ἄλλοι μὲν οὖν κατ' ἄλλους τόπους κληρουχήσαντες θεῶν ἐκεῖνα ἐκόσμουν· Ἥφαιστος δὲ κοινὴν καὶ Ἀθηνᾶ φύσιν ἔχοντες, ἅμα μὲν ἀδελφὴν ἐκ ταὐτοῦ πατρός, ἅμα δὲ φιλοσοφίᾳ φιλοτεχνίᾳ τε ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἐλθόντες, οὕτω μίαν ἄμφω λῆξιν, τήνδε τὴν χώραν εἰλήχατον, ὡς οἰ- E κείαν καὶ πρόσφορον ἀρετῇ καὶ φρονήσει πεφυκυῖαν. ἄνδρας δὲ ἀγαθοὺς ἐμποιήσαντες αὐτόχθονας, ἐπὶ νοῦν ἔθεσαν τὴν τῆς πολιτείας τάξιν· ὧν τὰ μὲν ὀνόματα σέσωσται, τὰ δὲ ἔργα, διὰ τὰς τῶν παραλαμβανόντων φθορὰς, καὶ τὰ μήκη τῶν χρόνων, ἠφανίσθη. τὸ γὰρ περιλειπόμενον ἀεὶ γένος (ὥσπερ καὶ πρόσθεν ἐρρήθη) κατελείπετο ὄρειον καὶ ἀγράμματον, τῶν ἐν τῇ χώρᾳ δυναστῶν τὰ ὀνόματα ἀκηκοὸς μόνον, καὶ βραχέα πρὸς αὐτοῖς τῶν ἔργων. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα τοῖς ἐκγόνοις ἐτίθεντο ἀγαπῶντες· τὰς δὲ ἀρετὰς καὶ τοὺς νόμους F τῶν ἔμπροσθεν οὐκ εἰδότες, εἰ μὴ σκοτεινὰς περὶ ἑκάστων τινὰς

terræ concuſsione relictum, quod quidem hinc illuc altum in mare nauigantibus obſtat, ne vltrà enauigare liceat. Gentes quidem barbaras, quæ tūc erant, Græcáſque generatim orationis ipſius progreſſus paſsim prout occaſio dabitur, enarrabit: Athenienſium autē, qui tunc erant, aduerſariorúmque vires in primis reſpublicáſq;, & belli ordinem atque ſucceſſum exponere decet. Horū verò ipſorū noſtra primum narrabimus. Dij quondā vniuerſæ terræ orbem ſigillatim ſortiti ſunt, in regiones ſingulas diſtributum. Neque partitionem hāc cōtentio fecit. Nam procul à ratione id eſſet: quod dij vel quæ vnicuique ipſorum conueniunt, ignorarent: vel cognoſcētes quæ potiùs alijs competūt, aliena iura viciſsim vſurpare contenderent. Cęterum iudicij iuriſque ſortibus ſua quiq; ad votum ſuſcipientes, curantéſq; amicorū ſingula, regiones habitandas diſpoſuerunt. Hóſq; veluti greges ipſorum poſſeſsionéſque & armenta nutriuere, hoc tamē excepto, quòd corporibus corpora cogere noluerūt, quemadmodū plagis pecora iumentáq; paſtores ſolent. At verò tanquam docile & obediens animal, quaſi ex puppe nauem agilem dirigentes, perſuaſione pro gubernaculis vtebantur, eáque animam attingebant, & pro arbitrio ſuo ita ducentes mortales genus omne gubernabāt. Et alij quidem dij aliorum locorum gubernationem ſortiti ea inſtituebant: Vulcanus autem Mineruáq; naturam habentes communem, tum quia eodem ex patre ſunt, tum quia per ſapientiæ ſtudium perque artium diligentiam ad eadem tendunt, ita communem ſortem hanc nacti ſunt regionem, vtpote virtuti prudētiæque natura propriam atq; congruam: procreātéſq; in ea viros indigenas admodum generoſos, eorum mentibus reipublicę ordinem infuderunt. Quorum duntaxat nomina ſuperſunt: opera verò eorum qui ſucceſſerūt interitu, & longo temporum interuallo, è memoria hominū deleta ſunt. Semper enim ſuperſtes hominū genus, vt in ſuperioribus diximus, mōtiuagum atque rude, cui potētum in regione virorum nomina ſolum audita. At præter hæc ex rebus geſtis exiguæ quædam notæ fuerunt. Quapropter filiis ſuis poſteri quodam amoris affectu nomina priſcorum impoſuerunt, virtutum legúmque ſuperiorum ignari: nihil enim hi

existimabant. Vltra vero victus ipſius ſufficietiam nihil ab alijs ciuibus exigebāt, exercebántq; ea omnia quæ heri de cuſtodibus quos deſcripſimus, expoſita ſunt. Quinetiā verè illud & probabiliter de regione noſtra eſt dictū. Primum quidē illis tēporibus fines ſuos hunc quidē ad Iſthmum habuiſſe porrectos: iſtinc verò verſus Epirū ad ſummum Cithærone atq; Parnethen. Qui fines ipſo deſcēſu ad dexterā Oropiam attingant, ad ſiniſtram verſus mare, Aſopo excluſo. Virtute verò vniuerſam terrā ab hac exuperatā fuiſſe traditur. Quapropter potuiſſe tunc regionē hāc, vniuerſum accolarū exercitum alere. Argumentum planè virtutis eius euidētiſſimum, quia quod ex ea reliquū eſt, cum quauis alia hoc ipſo certare poteſt, quòd & fert omnia, & fructus profert optimos, paſcuiſq; abundat animali cuiq; accōmodatis. Tunc verò nō modò ſpecioſa hæc omnia, ſed etiam vberrima producebat. Quánam ratione id probabile? Quibúſve indiciis has eſſe reliquias illius terræ coniectari poteſt? Omnis ab alia cōtinenti in pelagus longa velut promōtoria porrigens iacet. Quā altitudo maris proxima paſsim profunditate circundat. Cùm itaque multa ingentiáque diluuia annorum nouem milliū interuallo præterierint, (tot enim ex illo tempore ad præſens anni fluxere) tellus his tēporibus colluuionibúſque è ſublimioribus locis defluens, ne collem quidē, vt alibi locorum ſolet, accumulauit, dignum ſaltem mentione: & ſemper circum deſidens in profundum occulitur. Quapropter relicta ſunt, quemadmodum in anguſtis inſulis præſentia hæc, ſi cum illis conferantur, quaſi corpore per morbum extenuato oſſa deterſa nudatáque terra molli quondam & pingui: ſolúmque tenue corpus atque aridum manſit. Olim integra terra altiſsimos montium colles habebat: & agri qui nunc Phellei nominātur, ſolo pingui fertiles erāt. Sylua in montiū vertice frequens. Cuius nunc etiam coniecturæ quædam apparent. Sunt enim montes nonnulli, qui ſolas nunc apes paſcunt,

ᾤκει χωρίς, πάντα εἰς τροφὴν καὶ παίδευσιν τὰ προσήκοντα ἔχον· ἴδιον μὲν αὐτῶν οὐδεὶς οὐδὲν κεκτημένος, ἅπαντα δὲ πάντων κοινὰ νομίζοντες αὑτῶν, πέρα δὲ ἱκανῆς τροφῆς οὐδὲν ἀξιοῦντες παρὰ τῶν ἄλλων δέχεσθαι πολιτῶν· καὶ πάντα δὴ τὰ χθὲς λεχθέντα ἐπιτηδεύματα ἐπιτηδεύοντες, ὅσα περὶ τῶν ὑποτεθέντων ἐρρήθη φυλάκων. καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τῆς χώρας ἡμῶν πιθανὸν καὶ ἀληθὲς ἐλέγετο, πρῶτον μὲν, τοὺς ὅρους αὐτὴν ἐν τῷ τότε ἔχειν ἀφωρισμένους πρὸς τὸν Ἰσ-
D θμόν, καὶ τὸ κατὰ τὴν ἄλλην Ἤπειρον, μέχρι τοῦ Κιθαιρῶνος καὶ Πάρνηθος τῶν ἄκρων. καταβαίνειν δὲ τοὺς ὅρους ἐν δεξιᾷ τὴν Ὠρωπίαν ἔχοντας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ πρὸς θάλασσαν ἀφορίζοντας τὸν Ἀσωπόν. ἀρετῇ δὲ πᾶσαν γῆν ὑπὸ τῆς ἐνθάδε ὑπερβάλλεσθαι, διὸ καὶ δυνατὴν εἶναι τότε τρέφειν τὴν χώραν στρατόπεδον πολὺ τῶν περιοίκων. μέγα δὲ τεκμήριον ἀρετῆς· τὸ γὰρ νῦν αὐτῆς λείψανον ἐνάμιλλόν ἐστι πρὸς ἥντινοῦν, τῷ πάμφορον εὔκαρπόν τε εἶναι, καὶ τοῖς ζῴοις πᾶσιν εὔβοτον. τότε δέ, πρὸς τῷ κάλλει καὶ παμπληθῆ ταῦτα ἔφερε. πῶς οὖν δὴ τοῦτο πιστόν; καὶ κατὰ
E τί, λείψανον τῆς τότε γῆς ὀρθῶς ἂν λέγοιτο; πᾶσα ἀπὸ τῆς ἄλλης ἠπείρου μακρὰ προτείνουσα εἰς τὸ πέλαγος οἷον ἄκρα κεῖται· τὸ δὴ τῆς θαλάσσης ἀγγεῖον περὶ αὐτὴν τυγχάνει πᾶν, ἀγχιβαθὲς ὄν. πολλῶν οὖν γεγονότων καὶ μεγάλων κατακλυσμῶν ἐν τοῖς ἐνακισχιλίοις ἔτεσι (τοσαῦτα γὰρ πρὸς τὸ νῦν ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου γέγονεν ἔτη) τὸ τῆς γῆς ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις καὶ πάθεσιν, ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἀπορρέον, οὔτε χῶμα, ὡς ἐν ἄλλοις τόποις, προχοῖ λόγου ἄξιον, ἀεί τε κύκλῳ περιρρέον εἰς βάθος ἀφανίζεται. λέλειπται δή, καθάπερ ἐν ταῖς σμικραῖς νήσοις, πρὸς τὰ τότε τὰ νῦν, οἷον νοσήσαντος
F σώματος ὀστᾶ, περιερρυηκυίας τῆς γῆς ὅση πίειρα καὶ μαλακή, τοῦ λεπτοῦ σώματος τῆς χώρας μόνου λειφθέντος. τότε δὲ ἀκέραιος οὖσα, τά τε ὄρη γηλόφους ὑψηλοὺς εἶχε, καὶ τὰ Φελλέως νῦν ὀνομασθέντα πεδία πλήρη γῆς πιείρας ἐκέκτητο, καὶ πολλὴν ἐν τοῖς ὄρεσιν ὕλην εἶχεν· ἧς καὶ νῦν ἔτι φανερὰ τεκμήρια. τῶν γὰρ ὀρῶν ἔστιν ἃ νῦν μὲν ἔχει μελίτταις μόναις τροφήν,

ὅσα τῆς ἐξαιφνιδίου. ὁ δὲ πρὶν ἐν ἑτέρῳ χρόνῳ μέγεθος μὲν ἦν C πρὸς τὸν Ἠριδανὸν καὶ τὸν Ἰλισσὸν ἀποβεβηκυῖα, καὶ περιειληφυῖα ἐντὸς τὴν Πύκνα καὶ τὸν Λυκαβηττὸν, ὅρον ἐκ τοῦ καταντικρὺ Πυκνὸς ἔχουσα. γεώδης δ' ἦν πᾶσα, καὶ πλὴν ὀλίγων ἐπίπεδος ἄνωθεν. ᾠκεῖτο δὲ, τὰ μὲν ἔξωθεν ὑπ' αὐτὰ τὰ πλάγια αὐτῆς, ὑπὸ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν γεωργῶν ὅσοι πλησίον ἐγεώργουν· τὰ δ' ἐπάνω, τὸ μάχιμον αὐτὸ καθ' αὑτὸ γένος μόνον περὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς Ἡφαίστου τε ἱερὸν κατῳκήκει, οἷον μιᾶς οἰκίας κῆπον ἑνὶ περιβόλῳ προσπεριβεβλημένοι. τὰ γὰρ πρὸς βορρᾶν αὐτῆς ᾤκουν οἰκίας κοινὰς καὶ ξυσσίτια χειμερινὰ κατασκευασάμενοι, καὶ πάντα ὅσα πρέποντα ἦν D τῇ κοινῇ πολιτείᾳ δι' οἰκοδομήσεων ὑπάρχειν αὐτῶν καὶ τῶν ἱερῶν ἄνευ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. τούτοις γὰρ οὐδὲν οὐδαμόσε προσεχρῶντο, ἀλλὰ τὸ μέσον ὑπερηφανίας καὶ ἀνελευθερίας διώκοντες, κοσμίας ᾠκοδομοῦντο οἰκήσεις, ἐν αἷς αὐτοί τε καὶ ἐκγόνων ἔκγονοι καταγηρῶντες, ἄλλοις ὁμοίοις τὰς αὐτὰς ἀεὶ παρεδίδοσαν. τὰ δὲ πρὸς νότου, κήπους καὶ γυμνάσια, συσσίτιά τε ἀνέντες, οἷα θέρους, καὶ ἐχρῶντο ἐπὶ ταῦτα αὐτοῖς. κρήνη δ' ἦν μία κατὰ τὸν τῆς νῦν ἀκροπόλεως τόπον· ἧς ἀποσβεσθείσης ὑπὸ τῶν σεισμῶν, τὰ νῦν ὕδατα σμικρὰ κύκλῳ καταλέλειπται. τοῖς δὲ τότε πᾶσι παρεῖχεν ἄφθονον ῥεῦμα, εὐκραὴς οὖσα E πρὸς χειμῶνά τε καὶ θέρος. τούτῳ δὴ κατῴκουν τῷ σχήματι, τῶν μὲν αὑτῶν πολιτῶν φύλακες, τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων ἡγεμόνες ἑκόντων· πλῆθος δὲ διαφυλάττοντες ὅτι μάλιστα ταὐτὸν ἑαυτῶν εἶναι πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τὸ δυνατὸν πολεμεῖν ἤδη κατὰ τὰ ἔτη, περὶ δύο μάλιστα ὄντας μυριάδας. οὗτοι μὲν οὖν δὴ τοιοῦτοί τε ὄντες αὐτοὶ, καί τινα τοιοῦτον ἀεὶ τρόπον τήν τε ἑαυτῶν καὶ τὴν Ἑλλάδα δίκῃ διοικοῦντες, ἐπὶ πᾶσαν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν, κατά τε σωμάτων κάλλη καὶ κατὰ τὴν τῶν ψυχῶν παντοίαν ἀρετὴν ἐλλόγιμοί τε ἦσαν καὶ ὀνομαστότατοι πάντων τῶν τότε. τὰ F δὲ δὴ τῶν ἀντιπολεμησάντων αὐτοῖς οἷα ἦν, ὥς τε ἀπ' ἀρχῆς ἐγένετο (μνήμης ἂν μὴ στερηθῶμεν ὧν ἔτι παῖδες ὄντες ἠκούσαμεν) εἰς τὸ μέσον αὐτὰ νῦν ἀποδώσομεν, ὑμῖν τοῖς φίλοις εἶναι κοινά. τὸ δ' ἔτι βραχὺ πρὸ τοῦ λόγου δεῖ δηλῶσαι, μὴ πολλάκις ἀκούοντες Ἑλληνικὰ βαρβάρων ἀνδρῶν ὀνόματα θαυμάζητε.

latam. Superiori verò tempore magnitudo eius vſque ad Eridanū Eliſſumq; protenſa Pnycem intus & Lycabetum cōpræhendebat, terminum è regione Pnycis habēs. Erat gleboſa omnis, paucis locis exceptis à ſuperiori parte plana. Habitabantur exteriora eius ad læuam ab artificibus agricoliſq;, qui proximè agros colebant. Superiora milites ſoli propè Mineruæ Vulcaniq; templum inhabitabāt, veluti ædis vnius viridarium vno ambitu circundantes. Loca enim eius ad Boream verſa colebant, qui communes ędes, atq; cœnacula quibus hyeme vtuntur, parabant: & quæcunq; cōmuni ciuitatis vitæ conueniebant, tum hæc, tum ſacra, ſine auro & argento omnia extruēdo. Nulla ſiquidem in re vnquam his vtebantur. Verùm medium inter ſuperbiam illiberalitatémq; ſecuti honeſtas habitationes ſtruebant, in quibus & ipſi cōſeneſcentes & nati natorum eas poſteris ſibi ſimilibus relinquebant. Hortis verò gymnaſiiſque & cœnaculis auſtrum verſus expoſitis vtebantur æſtate. Erat fons vnus, vbi nūc arcis eſt locus. Quo ob terrę motum exhauſto, riuuli circum exigui relicti ſunt. Tunc autem affatim omnibus liquorem ſuggerebat irriguum: cuius erat æſtate atq; hyeme temperies ſalutaris. Hac illi ratione loca hæc habitabant, ciuiū quidē ſuorum cuſtodes, cæterorū verò Græcorum volentiū duces obſeruātes in primis vt ſemper idē illorum eſſet numerus, virorū videlicet fœminarúmque iā in re bellica fortium: neque minor erat vnquā numerus militū quàm viginti millia. Cùm igitur tales illi eſſent, ſemperq; ratione huiuſmodi patriam ſuam & vniuerſam Græciam iuſtè adminiſtrarent per omnem Europam & Aſiam, tam egregio corporis habitu, quàm innumeris animi dotibus omnium qui tunc erant, probatiſsimi & clariſsimi habebantur. Deinceps quales aduerſariorum ab initio res fuerint, niſi fortè, quæ pueri audiuimus, memoria exciderunt, vobiſcū tāquam amicis communicabimus. Sed antequā referam, admonendi eſtis, ne miremini ſi plurima barbarorum virorum nomina Græcè nunc audieritis.

mortuis & matura iam puella, Neptunus eius deſiderio captus illi ſe miſcuit, circũlepſitque collem quem habitabat ſpiris aquæ circũfluis terræq; zonis alternę, partim amplioribus, partim anguſtioribus. Ex quibus duo quidem terrę, tres verò maris fuere circuitus, qui veluti torno deſcripti pari vndiq; interuallo per inſulam mediam diſtabant, inacceſsibilémq; hominibus collẽ ipſum reddebãt. Neq; enim tũc naues erãt, neq; nauigãdi peritia. Ipſe verò vtpote Deus facilè mediã inſulã exornauit, humorémq; duplicis aquæ frigidæ & calidæ ex terræ abditis per fontes exteriores erũpere, alimenta item varia & abundãtia per terras pullulare iuſſit. Quinq; præterea maſculorũ filiorum partus geminos progenuit & nutriuit. Atque omnẽ Atlanticam inſulam decẽ in plagas partitus, primo genito maternam habitationem & plagam quæ circũm erat tribuit, maximã profectò ſortem atque potiſsimam: Regémque illũ ſtatuit reliquorũ, cæteros verò multarum gentium regionúmq; principes. Singulis impoſuit nomina. Primogenitum quidẽ vocauit Atlãtem, totius inſulæ regem. Vnde & pelagus cognominatur Atlãticũ. Eum verò qui eodẽ partu ſtatim illũ ſecutus eſt, patria voce Gadirum, quem Græcè dicimus Eumelũ. Qui extremas inſulæ partes ad colũnas Herculis eſt ſortitus, ſuóque locum nomine Gadiricum nũcupauit. Secundi partus vnũ Ampherem, alterũ Eudæmonẽ nominauit. Tertij primum natum Mneſeum, ſecundum Autochthonem. Quarti autẽ Elaſippũ priorẽ, Meſtorem verò poſteriorem. Quinti demum, primum Azaëm, Diaprepẽ verò ſecundum. Hi omnes poſteriq; ipſorum multa ibi ſecula habitarunt, multis per mare inſulis aliis dominantes, etiã his quæ Aegyptum vſque Tyrrheniámque habitãtur, vt prædiximus. In maxima certè generatione vniuerſum Atlantis erat genus, ſempérque rex antiquior regnũ primogenito relinquebat: quod

πεντήκοντα ἀφεστὼς ἦν ὄρος βραχὺ πάντῃ. τούτῳ δ' ἦν ἔ-
C νοικος τῶν ἐκεῖ κατ' ἀρχὰς ἐκ γῆς ἀνδρῶν γεγονότων, Εὐή-
νωρ μὲν τοὔνομα, γυναικὶ δὲ συνοικῶν Λευκίππῃ· Κλει-
τὼ δὲ μονογενῆ θυγατέρα ἐγεννησάσθην. ἤδη δ' εἰς ἀνδρὸς
ὥραν ἡκούσης τῆς κόρης, ἥτε μήτηρ τελευτᾷ καὶ ὁ πατήρ· αὐ-
τῆς δὲ εἰς ἐπιθυμίαν Ποσειδῶν ἐλθὼν, συμμίγνυται. καὶ τὸν
γήλοφον ἐν ᾧ κατῴκιστο ποιῶν εὐερκῆ, περιῤῥήγνυσι κύκλῳ,
θαλάττης γῆς τε ἐναλλὰξ ἐλάττους μείζους τε περὶ ἀλλή-
λους ποιῶν τροχούς· δύο μὲν, γῆς· θαλάττης δὲ, τρεῖς· οἷον τορ-
νεύων ἐκ μέσης τῆς νήσου πάντῃ ἴσον ἀφεστῶτας, ὥστε ἄβα-
τον ἀνθρώποις εἶναι. πλοῖα γὰρ καὶ τὸ πλεῖν οὔπω τότ' ἦν. αὐ-
D τὸς δὲ τήν τε ἐν μέσῳ νῆσον, οἷα δὴ θεὸς, εὐμαρῶς διεκόσμη-
σεν, ὕδατα μὲν διττὰ ὑπὸ γῆς ἄνω πηγαῖα κομίσας, τὸ μὲν,
θερμὸν, ψυχρὸν δὲ, ἐκ κρήνης ἀπορρέον, ἕτερον. τροφὴν δὲ
παντοίαν καὶ ἱκανὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδούς· πέντε δὲ ἀρρένων
πέντε γενέσεις διδύμους γεννησάμενος ἐθρέψατο. καὶ τὴν νῆσον
τὴν Ἀτλαντίδα πᾶσαν, δέκα μέρη κατανείμας, τῶν μὲν πρε-
σβυτάτων τῷ προτέρῳ γενομένῳ, τήν τε μητρῴαν οἴκησιν καὶ
τὴν κύκλῳ λῆξιν, πλείστην καὶ ἀρίστην οὖσαν, ἀπένειμε·
βασιλέα τε τῶν ὅλων κατέστησε, τοὺς δὲ ἄλλους, ἄρχον-
τας. ἑκάστῳ δὲ ἀρχὴν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ πολλῆς χώ-
E ρας ἔδωκεν. ὀνόματα δὲ πᾶσιν ἔθετο, τῷ μὲν πρεσβυτάτῳ
καὶ βασιλεῖ τοῦτο οὗ δὴ καὶ πᾶσα ἡ νῆσος τό τε πέλαγος
ἔσχεν ἐπωνυμίαν, Ἀτλαντικὸν λεχθὲν, ὅτι τοὔνομ' ἦν τῷ
πρώτῳ βασιλεύσαντι τότε Ἄτλας· τῷ δὲ διδύμῳ, μετ'
ἐκεῖνον τότε γενομένῳ, λῆξιν δὲ ἄκρας τῆς νήσου πρὸς Η-
ρακλείων στηλῶν εἰληχότι, ἐπὶ τὸ τῆς Γαδειρικῆς νῦν χώ-
ρας κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον ὀνομαζομένης, Ἑλληνιστὶ μὲν
Εὔμηλον, τὸ δ' ἐπιχώριον, Γάδειρον· ὅπερ ἂν τὴν ἐπί-
κλησιν ταύτην ὄνομα παράσχοι. τοῖν δὲ δευτέροιν γενομένοιν,
τὸν μὲν, Ἀμφήρη, τὸν δὲ, Εὐδαίμονα ἐκάλεσε. τρίτοις δὲ, Μνη-
σέα μὲν, τῷ προτέρῳ γενομένῳ· τῷ δὲ μετ' αὐτὸν, Αὐτόχθονα· τῶν δὲ τετάρτων, Ἐλάσιππον μὲν, τὸν πρότερον· Μήστορα δὲ, τὸν
ὕστερον. ἐπὶ δὲ τῆς πέμπτης, τῷ μὲν ἔμπροσθεν Ἀζάης ὄνομα ἐτέθη· τῷ δ' ὑστέρῳ, Διαπρεπής. οὗτοι δὲ πάντες, αὐτοί τε
καὶ ἔκγονοι τούτων, ἐπὶ γενεὰς πάμπολλας ᾤκουν ἄρχοντες μὲν πολλῶν ἄλλων κατὰ τὸ πέλαγος νήσων, ἔτι δὲ, ὥσπερ καὶ
πρότερον ἐρρήθη, μέχρι τε Αἰγύπτου καὶ Τυρρηνίας τῶν ἐντὸς δεῦρο ἐπάρχοντες. Ἄτλαντος δὴ πολὺ μὲν ἄλλο καὶ τίμιον
γίγνεται γένος· βασιλεὺς δὲ ὁ πρεσβύτατος ἀεὶ τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν ἐκγόνων παραδιδοὺς ἐπὶ γενεὰς πολλὰς τὴν βασιλείαν,

ἥμερον καρπόν, τόν τε ξηρόν, ὃς ἡμῖν τροφῆς ἕνεκα, καὶ ὅσοις χάριν τοῦ σίτου προσχρώμεθα (καλοῦμεν δὲ αὐτοῦ τὰ μέρη ξύμπαντα, ὄσπρια) καὶ τὸν ὅσος ξύλινος, πώματα καὶ βρώματα καὶ ἀλείμματα φέρων· παιδιᾶς τε ὃς ἕνεκα καὶ ἡδονῆς γέγονε δυσθησαύριστος ἀκροδρύων καρπός· ὅσα τε παραμύθια πλησμονῆς μεταδόρπια ἀγαπητὰ κάμνοντι τίθεμεν· πάντα ταῦτα ἡ τότε ποτὲ οὖσα ὑφ' ἡλίῳ νῆσος ἱερὰ καλά τε καὶ θαυμαστὰ καὶ πλήθεσιν ἄπειρα ἔφερε. ταῦτα οὖν λαμβάνοντες πάντα παρὰ τῆς γῆς, κατεσκευάζοντο τά τε ἱερὰ καὶ τὰς βασιλικὰς οἰκήσεις, καὶ τοὺς λιμένας καὶ τὰ νεώρια, καὶ ξύμπασαν τὴν ἄλλην χώραν, τοιᾷδε ἐν τάξει διακοσμοῦντες. τοὺς τῆς θαλάττης τροχούς, οἳ περὶ τὴν ἀρχαίαν ἦσαν μητρόπολιν, πρῶτον μὲν ἐγεφύρωσαν, ὁδὸν ἔξω καὶ ἐπὶ τὰ βασίλεια ποιούμενοι. τὰ δὲ βασίλεια ἐν ταύτῃ τῇ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν προγόνων κατοικήσει κατ' ἀρχὰς ἐποιήσαντο εὐθύς· ἕτερος δὲ παρ' ἑτέρου δεχόμενος, κεκοσμημένα κοσμῶν, ὑπερεβάλλετο εἰς δύναμιν ἀεὶ τὸν ἔμπροσθεν, ἕως εἰς ἔκπληξιν μεγέθεσι κάλλεσί τε ἔργων ἰδεῖν τὴν οἴκησιν ἀπειργάσαντο. διώρυχα μὲν γὰρ ἐκ τῆς θαλάττης ἀρχόμενοι τρίπλεθρον τὸ πλάτος, ἑκατὸν δὲ ποδῶν βάθος, μῆκος δὲ, πεντήκοντα σταδίων, ἐπὶ τὸν ἐξωτάτω τροχὸν συνέτρησαν. καὶ τὸν ἀνάπλουν ἐκ τῆς θαλάττης ταύτης πρὸς ἐκεῖνον ὡς εἰς λιμένα ἐποιήσαντο, διελόντες στόμα ναυσὶ ταῖς μεγίσταις ἱκανὸν εἰσπλεῖν. καὶ δὴ καὶ τοὺς τῆς γῆς τροχούς, οἳ τοὺς τῆς θαλάττης διεῖργον, κατὰ τὰς γεφύρας διεῖλον ὅσον μιᾷ τριήρει διέκπλουν εἰς ἀλλήλους, καὶ κατεστέγασαν ἄνωθεν, ὥστε τὸν ὑπόπλουν κάτωθεν εἶναι. τὰ γὰρ τῶν τῆς γῆς τροχῶν χείλη βάθος εἶχεν ἱκανὸν ὑπερέχοντα τῆς θαλάττης. ἦν δὲ ὁ μὲν μέγιστος τῶν τροχῶν εἰς ὃν ἡ θάλαττα συνετέτρητο, τριστάδιος τὸ πλάτος· ὁ δ' ἑξῆς τῆς γῆς, ἴσος ἐκείνῳ. τοῖν δὲ δευτέροιν, ὁ μὲν ὑγρὸς, δυοῖν σταδίοιν πλάτος· ὁ δὲ ξηρὸς, ἴσος αὖ πάλιν τῷ πρόσθεν ὑγρῷ· σταδίου δὲ, ὁ περὶ τὴν αὐτὴν ἐν μέσῳ νῆσον περιθέων· ἡ δὲ νῆσος ἐν ᾗ τὰ βασίλεια ἦν, πέντε σταδίων τὴν διάμετρον εἶχε. ταύτην δὴ κύκλῳ καὶ τοὺς τροχοὺς καὶ τὴν γέφυραν πλεθριαίαν τὸ πλάτος οὖσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, λιθίνῳ περιεβάλλοντο τείχει, πύργους καὶ πύλας ἐπὶ τῶν γεφυρῶν κατὰ τὰς τῆς θαλάττης διαβάσεις ἑκασταχόσε ἐπιστήσαντες.

C gratia, quæ legumina vocitamus. Nécnon liquores ex arboribus atque eſcas ad ſitim famémq; extinguendam. Neque deerant his vnguēta. Accedebāt & deliciarum gratia fructus variarū arborum copioſiſsimi. Aderāt quoq; ſatietatis ſolatia bellaria, laborātibus grata. Hæc omnia inſula quę quōdam ſub Sole erat, ſacra, ſpecioſa, mirāda, vberrima producebat. Atque hæc colligentes ex terra, tēpla, & regias ædes, portus, naualia, & vniuerſam regionem ſtruebant hoc pacto ſpiras illas maris, quæ antiquam circundabant metropolim, diſponētes. Primò quidem conſtructis pontibus tranſitum ad exteriora & ad ſedem regiam prębuere, vbi in Dei
D ipſius maiorúmque ſuorum ſedibus ſtatim ab initio regias ædes ædificarunt. Altérque ab altero ornata ſuſcipientes continua ſucceſsione ſuperiores in exornando pro viribus ſuperabant, quoad moles magnitudine decoréq; mirandas fabricauerūt. Foueam porrò à mari ad extimū circulū deduxerūt, quæ tria iugera in latitudinem protendebatur, centū pedes in altū, in longū ſtadia quinquaginta. Atq; vt ex hoc mari ad circulum illū velut ad portum applicare naues poſſent, effecerūt patefacto illius ore, vt naues maximas caperet. Zonas itē terrę, quibus ſpiræ maris diſtinguebātur, pōtibus ſecuerūt, vt vna triremi nauigare ex alia in aliá liceret:
E ſuprà verò texerunt, vt traiectus nauigio eſſet. Terrenarū nāq; zonarū labra alta, mare ſupereminebāt. Maximus planè circuitus per quem inūdabat mare, latitudine ſtadia cōplebat tria: proxim⁹ huic orbis terrę prorſus æqualis: ſequentiū verò duorū, aqueus quidem orbis ſtadia duo, terreus autem humido præcedenti rurſus æqualis, ſtadium denique vnū, qui ipſam inſulam in medio poſitam circundabat. Inſulę verò in qua regia erat, diametrus, ſtadia quinq;, & hanc circum orbéſque & pōtem latū ad plethri mēſuram hinc atq; inde muro quodam
F lapideo clauſerunt, turres portáſq; in ſingulis ſuper pontes ſecundum maris tranſitus fabricantes.

Saxum

tem, tenentémque equorum alatorum habenas, laquearia alta ceruice tangentem. Circa hunc delphinis inſidentes Nereides centum. Tot enim eſſe tunc exiſtimabantur. Aderant & ſtatuæ donariáque complurima priuatorum. Extrinſecus extabant imagines aureæ mulierum omnium regiarũ, virorúmque quicunque ex generibus decẽ deſcenderant, multáque & ingentia ſimulacra donariáq; alia regum & priuatorum, tum ea ex vrbe, tum ex aliis eorum imperio ſubditis. Aderat item altare magnitudine & artificio quod ad reliquum apparatum ſpectabat, decentibus. Eadem ratione & regia tam amplitudini regni quàm ornamentis ſacris conuenientia. Vtebantur autem fontibus tam calidis quàm frigidis, iugi ſcaturigine exuberantibus, quibus inerat ad vtrunque vſum mirifica cum iucunditate ſalubritas. Porrò circa fontes habitationes conſtructæ erant, & arbores conſitæ, receptacula quoque aquarum circumpoſita, partim quidem ſub diuo patentia, partim verò ſub tecto calidis lauacris hyberno tempore accommodata, regia ſeorſúmque priuata, atque alia mulieribus, alia item equis, cæteriſue iumentis. Decens planè & conferens vnicuique ſeruabatur. Defluum verò irriguúmque humorem in Neptuni deduxere lucum, ob fœcunditatem ſoli, arboribus variis & altitudine ſpecieque mirandis refertum. Atque inde in exteriorem circuitum per aquæductus iuxta pontes deriuauerunt. Vbi templa multa delubráque deorum, viridaria, atque gymnaſia, partim hominum, partim equorum, ſeorſum in vtraque orbium inſula. Sed circa mediam inſulam omnium maximam præcipuus erat hippodromus. Cuius latitudo ſtadium, longitudo per omnem circulum porrigebatur ad equeſtre certamen. Circa hippodromum vtrinque erant ſtipatorum cuſtodúmque diſpoſitæ domus.

σαν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ ὀρειχάλκῳ πεποικιλμένην· τὰ δὲ ἄλλα πάντα τῶν τοίχων τε καὶ κιόνων καὶ ἐδάφους, ὀρειχάλκῳ περιέλαβον. χρυσᾶ δὲ ἀγάλματα ἐνέστησαν, τὸν μὲν θεὸν ἐφ᾽ ἅρματος ἑστῶτα ἓξ ὑποπτέρων ἵππων ἡνίοχον, αὐτόν τε ὑπὸ μεγέθους τῇ κορυφῇ τῆς ὀροφῆς ἐφαπτόμενον· Νηρῇδας δὲ ἐπὶ δελφίνων ἑκατὸν κύκλῳ· τοσαύτας γὰρ ἐνόμιζον αὐτὰς οἱ τότε εἶναι. πολλὰ δ᾽ ἐντὸς ἄλλα ἀγάλματα ἰδιωτῶν ἀναθήματα ἐνῆν. περὶ δὲ τὸν ναὸν ἔξωθεν εἰ-
D κόνες ἁπάντων ἕστασαν ἐκ χρυσοῦ, τῶν γυναικῶν, καὶ αὐτῶν ὅσοι τῶν δέκα ἐγεγόνεσαν βασιλέων. καὶ πολλὰ ἕτερα ἀναθήματα μεγάλα τῶν τε βασιλέων καὶ ἰδιωτῶν ἐξ αὐτῆς τε τῆς πόλεως, καὶ τῶν ἔξωθεν ὅσων ἐπῆρχον. βωμός τε δὴ συνεπόμενος ἦν τὸ μέγεθος καὶ τὸ τῆς ἐργασίας ταύτῃ τῇ κατασκευῇ· καὶ τὰ βασίλεια, κατὰ ταὐτὰ, πρέποντα μὲν τῷ τῆς ἀρχῆς μεγέθει, πρέποντα δὲ τῷ περὶ τὰ ἱερὰ κόσμῳ. ταῖς δὲ δὴ κρήναις, τῇ τοῦ ψυχροῦ καὶ τῇ τοῦ θερμοῦ νάματος, πλῆθος μὲν ἄφθονον ἐχούσαις, ἡδονῇ δὲ καὶ ἀρετῇ τῶν ὑδάτων πρὸς ἑκατέρου τὴν χρῆσιν θαυμαστοῦ πεφυκότος, ἐχρῶντο περιστή-
E σαντες οἰκοδομήσεις καὶ δένδρων φυτεύσεις πρεπούσας ὕδασι· δεξαμενάς τε θερμὰς μὲν ὑπαιθρίους, τὰς δὲ χειμερινὰς τοῖς θερμοῖς λουτροῖς ὑποστέγους περιθέντες· χωρὶς μὲν, βασιλικάς, χωρὶς δὲ, ἰδιωτικάς· ἔτι δὲ γυναιξὶν ἄλλας, καὶ ἑτέρας ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποζυγίοις, τὸ πρόσφορον τῆς κοσμήσεως ἑκάστοις ἀπονέμοντες· τὸ δὲ ἀπορρέον ἦγον ἐπὶ τὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἄλσος, δένδρα δὲ παντοδαπὰ κάλλος ὕψος τε δαιμόνιον ὑπὸ ἀρετῆς τῆς γῆς ἐχόντα· καὶ ἐπὶ τοὺς ἔξω κύκλους δι᾽ ὀχετῶν κατὰ τὰς γεφύρας ἐπωχέτευον. οὗ δὴ πολλὰ
F μὲν ἱερὰ καὶ πολλῶν θεῶν, πολλοὶ δὲ κῆποι καὶ πολλὰ γυμνάσια ἐκκεχειρουργημένα, τὰ μὲν, ἀνδρῶν, τὰ δὲ, ἵππων, χωρὶς ἐν ἑκατέρᾳ τῇ τῶν τροχῶν νήσῳ. τά τε ἄλλα καὶ κατὰ μέσον τὴν μείζω τῶν νήσων ἐξῃρημένος ἱππόδρομος ἦν αὐτοῖς, σταδίου τὸ πλάτος ἔχων, τὸ δὲ μῆκος περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἀφεῖτο εἰς ἅμιλλαν τοῖς ἵπποις. δορυφορικαὶ δὲ περὶ αὐτὸν ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν οἰκήσεις ἦσαν τῷ πλήθει τῶν δορυφόρων.

ἐν κύκλῳ περιεχόμενον ὄρεσι μέχρι πρὸς τὴν θάλατταν καθειμένοις, λεῖον καὶ ὁμαλές· πρόμηκες δὲ πᾶν, ἐπὶ μὲν θάτερα, τρισχιλίων σταδίων, κατὰ δὲ μέσον, ἀπὸ θαλάττης ἄνω δισχιλίων. ὁ δὲ τόπος οὗτος ὅλης τῆς νήσου πρὸς νότον ἐτέτραπτο, ἀπὸ τῶν ἄρκτων κατάβορρος. τὰ δὲ περὶ αὐτὸν ὄρη τότε ὑμνεῖτο πλῆθος καὶ μέγεθος καὶ κάλλος παρὰ πάντα τὰ νῦν ὄντα γεγονέναι, πολλὰς μὲν κώμας καὶ πλουσίας περιοίκων ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα, ποταμοὺς δὲ καὶ λίμνας καὶ λειμῶνας, τροφὴν τοῖς πᾶσιν ἡμέροις καὶ ἀγρίοις ἱκανὴν θρέμμασιν, ὕλην δὲ πλήθει καὶ γένεσι ποικίλην, ξύμπασί τε τοῖς ἔργοις καὶ D πρὸς ἕκαστα ἄφθονον. ὧδε οὖν τὸ πεδίον φύσει καὶ ὑπὸ βασιλέων πολλῶν ἐν πολλῷ χρόνῳ διεπεπόνητο. τετράγωνον μὲν αὐτὸ ὑπῆρχε, τὰ πλεῖστ' ὀρθὸν καὶ πρόμηκες· ὅτι δὲ ἐνελείπετο κατηύθυντο τάφρου κύκλῳ περιορυχθείσης. τὸ δὲ βάθος καὶ πλάτος, τό τε μῆκος αὐτῆς, ἄπιστον μὲν λεχθὲν, ὡς χειροποίητον ἔργον, πρὸς τοῖς ἄλλοις διαπονήμασι τοσοῦτον εἶναι, ῥητέον δὲ ὃ ἠκούσαμεν. πλέθρου μὲν γὰρ βάθος ὀρώρυκτο, τὸ δὲ πλάτος ἁπάντῃ σταδίου. περὶ δὲ τὸ πᾶν πεδίον ὀρυχθεῖσα ξυνέβαινεν εἶναι τὸ μῆκος σταδίων μυρίων. τὰ δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν καταβαίνοντα ὑποδεχομένη ῥεύ- E ματα, καὶ περὶ τὸ πεδίον κυκλωθεῖσα πρὸς τὴν πόλιν, ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν ἀφικομένη, ταύτῃ πρὸς τὸ πλάτος μάλιστα ἑκατὸν ποδῶν διώρυχες εὐθεῖαι τετμημέναι, κατὰ τὸ πεδίον πάλιν εἰς τὴν τάφρον τὴν πρὸς θάλατταν ἀφεῖντο· ἑτέρα δὲ ἀφ' ἑτέρας αὐτῶν σταδίους ἑκατὸν ἀπεῖχεν· ᾗ δὴ τήν τε ἐκ τῶν ὀρῶν ὕλην κατῆγον εἰς τὸ ἄστυ, καὶ τἆλλα δὲ ὡραῖα πλοίοις κατεκομίζοντο, διάπλους ἐκ τῶν διωρύχων εἰς ἀλλήλας τε πλαγίας καὶ πρὸς τὴν πόλιν τεμόντες. καὶ δὶς δὴ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν γῆν ἐκαρποῦντο, χειμῶνος μὲν τοῖς ἐκ Διὸς ὕδασι χρώμενοι, θέρους δὲ, ὅσα γῆ F φέροι, τὰ ἐκ τῶν διωρύχων ἐπάγοντες νάματα. πλῆθος δὲ, τῶν μὲν ἐν τῷ πεδίῳ χρησίμων πρὸς πόλεμον ἀνδρῶν ἐτέτακτο, τὸν κλῆρον ἕκαστον παρέχειν ἄνδρα ἡγεμόνα· τὸ δὲ τοῦ κλήρου μέγεθος εἰς δέκα δεκάκις ἦν στάδια.

pſa montibus à mari ſurgentibus facilis & æquabilis. Eius longitudo tota in alteram partem erat ſtadiorum ter mille: à medio verò ſuprà, vſque ad mare, millium duorum. Situs autem inſulæ ad auſtrum vergebat, ab excelſioribus locis Boreæ expoſitus. Montes eius frequentia, altitudine, pulchritudine omnes qui nunc extant, exuperabant. In eis vici complurimi accolarum, atque ditiſſimi. Neque deerant amnes, lacus, prata, quibus animalia omnia, tum fera tum domeſtica, abunde nutriebantur. Sylua item crebra ac varia ſingulis operibus materiam affatim ſuppeditabat. Atque ita locus ille tam natura diſpoſitus quàm multorum regum diligentia opibúſque longo tempore erat excultus. Quadrata regio fuit plurimum recta in longum vergens, ſed propter foueam circumerutam recta amiſſa figura. Cuius profunditas, longitudo, & amplitudo incredibiles dictu. Impoſſibile nanque videtur tam vaſtum opus, cum aliis collatum operibus, manibus hominum eſſe factum. Dicendum tamen quod audiuimus. Iugeris vnius erat profunditas, latitudo omnium ſtadium: cúmque eſſet per vniuerſum campum acta, longitudo eius ſtadiorum decem millia. hæc ſanè fluenta ex montibus demanantia ſuſcipiebat, pérque agros reuoluta ad vrbem hinc atque illinc perueniens, hàc tandem erumpebat in mare. Deſuper autem ab ipſa latæ pedes centum foueæ, rectéque exciſæ per agrum rurſus in foueam mari proximam demittebantur: Altera verò ab altera ſtadiis centum ſeiungebatur. Deducebant ex ſyluis ligna in vrbem, & alia ſuis quæque collecta temporibus duplicibus per foueas nauibus: fouearum enim tractus obliquè ſeſe vſque ad vrbem interſecabant. Geminos ex terra fructus ac fruges annis ſingulis colligebant: hyeme quidem Iouis beneficio pluuiis tellus madebat, æſtate riuis ex aquæductibus irrigabatur. Circa numerum verò virorum in campeſtri regione ad rem militarem vtiliũ hic erat ordo, vt ſuum quæq; ducẽ pars eligeret præberétq;. Partis autem cuiuſque magnitudo decies decẽ ſtadia:

tur quinto & per vices sexto quoque anno conueniebant, tam pari quàm impari æquam partem diſtribuentes. Congregati verò de publicis rebus deliberabant: diligentique examine iudicantes, ſiqua in re præuaricatus quis eſſet, damnabant. Cùm igitur foret iudicium ineundum, tali ſe iuramento inuicem aſtringebant. Nam cùm eſſent in templo Neptuni ſoluti tauri, ipſi decem ſeorſum ab aliis vouebant deo gratam illi victimam ſe ſine ferro capturos. Vnde lignis & laqueis ſolis venabantur. Et quencunque ceperant taurum, ad columnam tractum, in eius columnæ vertice, vti ſcriptis erat mandatū, protinus iugulabant. Extabat autem in columna præter leges iuramentum execratióque terribilia his qui non parerent, imprecans. Quando itaque ſacrificiis de more paratis, iam crematuri erant ſingula tauri membra, impleto cratere guttam ſanguinis pro vno quoque infundebant. Reliqua dabant igni, luſtrantes columnam. His denique actis, phialis aureis haurientes ex cratere & ſuper ignem libantes iureiurando interpoſito promittebant iudicaturos ſe ſecundum inſcriptas columnæ leges, puniturósque eos qui antea deliquiſſent. Præterea literarum illarum normam ſponte nūquam ſe tranſgreſſuros. Addebant neque præter patris ipſius leges, vel imperaturos ſe vnquam, vel imperanti obedituros. Hæc vnuſquiſque illorum ſibiipſi poſteriſque precatus, bibénſque & offerens deo phialam, ad cœnam ſe & neceſſaria conuertebat aduentante nocte: ignéque victimarum fermè iam extincto, ſinguli cęruleam colore, & quàm pulcherrimam induti veſtem, ac penes hoſtias ambuſtas humi ſedentes noctu, totúmque ignem in ſacris accenſum extinguentes, iudicabantur ſimul & iudicabant, ſi quis eorum quempiam tanquam legum tranſgreſſorem accuſauiſſet. Poſtquàm verò iudicauerant, diéſque illuxerat, in aurea tabula ſententias inſculpentes, eas vnà cum veſtibus monumenta futura poſteris, ſuſpendebant.

ἱερῷ Ποσειδῶνος. ὃ δὲ δι᾽ ἐνιαυτοῦ πέμπτου, ὃ δὲ ἐναλλὰξ ἕκτου, συνελέγοντο, τῷ τε ἀρτίῳ καὶ τῷ περιττῷ μέρος ἴσον ἀπονέμοντες. ξυλλεγόμενοι δὲ, περί τε τῶν κοινῶν ἐβουλεύοντο, καὶ ἐξήταζον εἴτις τι παραβαίνοι, καὶ ἐδίκαζον. ὅτε δὲ δικάζειν μέλλοιεν, πίστεις ἀλλήλοις τοιάσδε ἐδίδοσαν. πρότερον ἀφέτων ὄντων ταύρων ἐν τῷ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερῷ, μόνοι γενόμενοι δέκα ὄντες, ἐπευξάμενοι τῷ θεῷ κεχαρισμένον αὐτῷ θῦμα ἑλεῖν ἄνευ σιδήρου, ξύλοις καὶ

D βρόχοις ἐθήρευον. ὃν δὲ ἕλοιεν τῶν ταύρων, πρὸς τὴν στήλην προσαγαγόντες, κατὰ κορυφὴν αὐτῆς ἔσφαττον κατὰ τῶν γραμμάτων. ἐν δὲ τῇ στήλῃ πρὸς τοῖς νόμοις ὅρκος ἦν, μεγάλας ἀρὰς ἐπευχόμενος τοῖς ἀπειθοῦσιν. ὅτ᾽ οὖν κατὰ τοὺς αὐτῶν νόμους θύσαντες καθαγίζοιεν πάντα τοῦ ταύρου τὰ μέλη, κρατῆρα κεράσαντες, ὑπὲρ ἑκάστου θρόμβον ἐνέβαλλον αἵματος· τὰ δ᾽ ἄλλ᾽ εἰς τὸ πῦρ ἔφερον, περικαθήραντες τὴν στήλην. μετὰ δὲ τοῦτο, χρυσαῖς φιάλαις ἐκ

E τοῦ κρατῆρος ἀρυόμενοι, κατὰ τοῦ πυρὸς σπένδοντες ἐπώμνυσαν, δικάσειν τε κατὰ τοὺς ἐν τῇ στήλῃ νόμους, καὶ κολάσειν τε εἴτις τι πρότερον παραβεβηκὼς εἴη, τό, τε αὖ μετὰ τοῦτο μηδὲν τῶν γραμμάτων ἑκόντες παραβήσεσθαι· μηδὲ ἄρξειν, μηδὲ ἄρχοντι πείσεσθαι, πλὴν κατὰ τοὺς τοῦ πατρὸς ἐπιτάττοντι νόμους. ταῦτα δὲ ἐπευξάμενος ἕκαστος αὐτῶν ἑαυτῷ καὶ τῷ ἀφ᾽ αὑτοῦ γένει, πιὼν, καὶ ἀναθεὶς τὴν φιάλην εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ, περὶ τὸ δεῖπνον καὶ τἀναγκαῖα διέτριψαν. ἐπεὶ δὲ ἐγίγνετο σκότος, καὶ τὸ πῦρ ἐψυγμένον τὸ περὶ τὰ θύματα εἴη, πάντες

F οὕτως ἐνδύντες ὅτι καλλίστην κυανῆν στολὴν, ἐπὶ τὰ τῶν ὁρκωμοσιῶν καύματα χαμαὶ καθίζοντες, νύκτωρ πᾶν τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀποσβεννύντες πῦρ, ἐδικάζοντό τε καὶ ἐδίκαζον, εἴτις τι παραβαίνειν αὐτῶν αἰτιῷτό τινα. δικάσαντες δὲ, τὰ δικασθέντα, ἐπειδὴ φῶς γένοιτο, ἐν χρυσῷ πίνακι γράψαντες, μετὰ τῶν στολῶν μνημεῖα ἀνετίθεσαν.

πάντα ἐκ τῆς φιλίας τῆς κοινῆς μετ' ἀρετῆς αὐξάνεται, τῇ δὲ τούτων σπουδῇ καὶ τιμῇ φθίνει ταῦτά τε αὐτά, κἀκείνη ξυναπόλλυται τούτοις. ἐκ δὴ λογισμοῦ τε τοιούτου καὶ φύσεως θείας παραμενούσης πάντ' αὐτοῖς ηὐξήθη ἃ πρὶν διήλθομεν. ἐπεὶ δ' ἡ τοῦ θεοῦ μὲν μοῖρα ἐξίτηλος ἐγίγνετο ἐν αὐτοῖς, πολλῷ τῷ θνητῷ καὶ πολλάκις ἀνακεραννυμένη, τὸ δὲ ἀνθρώπινον ἦθος ἐπεκράτει, τότε ἤδη τὰ παρόντα φέρειν ἀδυναμοῦντες ἠσχημόνουν, καὶ τῷ δυναμένῳ ὁρᾶν μὲν αἰσχροὶ κατεφαίνοντο, τὰ κάλλιστα ἀπὸ τῶν τιμιωτάτων ἀπολλύντες· τοῖς δὲ ἀδυνατοῦσιν ἀληθινὸν D πρὸς εὐδαιμονίαν βίον ὁρᾶν, τότε δὴ μάλιστα πάγκαλοι μακάριοί τε ἐδοξάζοντο εἶναι, πλεονεξίας ἀδίκου καὶ δυνάμεως ἐμπιπλάμενοι. θεὸς δὲ ὁ θεῶν Ζεύς, ἐν νόμοις βασιλεύων, ἅτε δυνάμενος καθορᾶν τὰ τοιαῦτα, ἐννοήσας γένος ἐπιεικὲς ἀθλίως διατιθέμενον, δίκην αὐτοῖς ἐπιθεῖναι βουληθείς, ἵνα γένοιντο ἐμμελέστεροι σωφρονισθέντες, ξυνήγειρε θεοὺς πάντας εἰς τὴν τιμιωτάτην αὐτῶν οἴκησιν, ἣ δὴ κατὰ μέσον παντὸς τοῦ κόσμου βεβηκυῖα, καθορᾷ πάντα ὅσα γενέσεως μετείληφε· καὶ ξυναγείρας εἶπεν.

Λείπει τὸ τέλος.

communi ex amicitia vnà cum virtute incremétum ſuſcipere: horum verò ſtudio & admiratione, diſperdi hæc, & virtutem amicitiámque deficere. Quoad in eis mens talis, & natura diuina viguit, creuerũt quæ ſuprà narrauimus omnia: poſtquàm verò diuina ſors in eis longo abuſu crebriſq; mortalium rerum affectibus inquinata euanuit, móſque humanus præualuit, tunc primum quia non poſſent ferre pręſentia, dedecori ſuccubuerunt. Nã apud eos qui cernere poterant, turpiter affecti exiſtimabantur, cùm pulcherrima ex pretioſiſſimis perdidiſſent. Qui autem rectam ad beatitudinem viam inſpicere non valebant, ij eos præclaros beatóſque putabant maximè, cũ maximè iniqua plus habendi cupiditate & violentia abundarent. Tunc ſanè deus deorum Iupiter qui regit omnia legibus, quique poteſt hæc talia cernere, cùm deprauari generoſam ſtirpem animaduerteret, hominéſque eos punire vellet, vt adepti temperantiam modeſtiores concinnioréſque euaderent, deos omnes in ſedem eorum honoratiſſimam conuocauit, vnde tanquam ex medio mundi throno, quæcunque generationi ſubiecta ſunt, conſpiciuntur. Vocatóque concilio ſic eſt exorſus.

Deeſt finis Dialogi.

PARMENIDES, VEL, DE VNO RERVM OMNIVM PRINCIPIO, ET DE IDEIS.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

CVM Plato per omnes eius dialogos totius ſapientiæ ſemina ſparſerit, in libris de Repub. cuncta moralis philoſophiæ inſtituta collegit, omnem naturalium rerum ſcientiam in Timæo, vniuerſam in Parmenide complexus eſt theologiam: cúmque in alijs longo interuallo cæteros philoſophos anteceſſerit, in hoc tandem ſeipſum ſuperaſſe videtur, & ex diuina mentis adytis intimóque philoſophiæ ſacrario cæleſte hoc opus diuinitus deprompſiſſe. Ad cuius ſacram lectionem quiſquis accedet, prius ſobrietate animi mentiſque libertate ſe præparet quàm attrectare myſteria cæleſtis operis audeat. Hic enim diuus Plato de ipſo vno ſubtiliſſime diſputat, quemadmodum ipſum vnum rerum omnium principium eſt, ſuper omnia, omniáq; ab illo. Quo pacto ipſum extra omnia ſit, & in omnibus, omniáque ex illo, per illud, atque ad illud. Ad huius quod ſuper eſſentiam eſt, vnius intelligentiam gradatim aſcendit. Vnum quippe in triplici ordine reperitur. In ijs quæ fluunt, atq;

... ſuapte natura ſpecierum eſt expers, & à primo vno dependet. Illud inſuper aduertendum eſt, quod in hoc dialogo cùm dicitur vnum, Pythagoreorum more quæque ſubſtantia à materia penitus abſoluta ſignificari poteſt, vt Deus, mens, anima. Cùm verò dicitur aliud & alia, tam materia quàm illa quæ in materiam ſunt, intelligere licet. His ergo præmiſſis atque ſeruatis, ad ipſum dialogum veniamus.

DIALOGI PARMENIDIS PERSONAE.

CEPHALVS, ADIMANTVS, ANTIPHO, GLAVCO, PYTHODORVS, SOCRATES, ZENO, PARMENIDES.

CVM domo è Clazomenis Athenas profecti eſſemus, iuxta forum Adimantum & Glauconem offendimus. Et manū meam prehendens Adimantus, Salue, inquit, ò Cephale, & ſi quo indiges quod noſtrę facultatis ſit, dic. At ego, inquam, ad id veni, quia veſtra opera indigebo. Expone, inquit, quid ſit quo indiges. Tum ego, Fratri veſtro germano quod nomen erat? non enim memini. Erat enim fermè puer, quando primùm huc è Clazomenis acceſſi. longum verò interceſſit temporis interuallum. Patri tamen eius Pyrilampes nomen fuiſſe arbitror. Prorſus, inquit. Ipſi verò nomen Antipho. ſed quid potiſſimum quæris? Hi, inquam, conciues mei ardentes ſunt ſapientiæ amatores, audierúntque hunc Antiphonem diu Pythodoro Zenonis ſocio familiariter vſum, rationes quas quondam Socrates, Zeno, atque Parmenides inuicem pertractarunt, cùm à Pythodoro frequentius accepiſſet, memoria retinere. Vera, inquit, dicis. Has itaque audire deſideramus. Haud difficile eſt, inquit. nam dum eſſet adoleſcentulus, eas diligenter meditabatur. Nunc verò apud auum, cui idem eſt nomen, circa rem equeſtrem vt plurimum verſatur. Cæterùm, ſi opus eſt, ad eum proficiſcamur. modò enim hinc domum abiit. habitat autem prope in Melita.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΑΡΜΕΝΙΔΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΚΕΦΑΛΟΣ, ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ, ΑΝΤΙΦΩΝ, ΓΛΑΥΚΩΝ, ΠΥΘΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΖΗΝΩΝ, ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ.

A ΕΠΕΙΔΗ Ἀθήναζε οἴκοθεν ἐκ Κλαζομενῶν ἀφικόμεθα, κατ' ἀγορὰν ἐνετύχομεν Ἀδειμάντῳ τε καὶ Γλαύκωνι· καί μου λαβόμενος τῆς χειρὸς ὁ Ἀδείμαντος, Χαῖρ', ἔφη, ὦ Κέφαλε· καὶ εἴ του δέῃ τῶν τῇδε, ὧν ἡμεῖς δυνατοί, φράζε. Ἀλλὰ μὲν δὴ (εἶπον ἐγὼ) πάρειμί γε ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, δεησόμενος ὑμῶν. Λέγοις ἂν (ἔφη) τὴν δέησιν. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Τῷ ἀδελφῷ ὑμῶν τῷ ὁμομητρίῳ τί ἦν ὄνομα, οὐ γὰρ μέμνημαι· παῖς δέ που ἦν

B ὅτε τὸ πρότερον ἐπεδήμησα δεῦρο ἐκ Κλαζομενῶν. πολὺς δ' ἤδη χρόνος ἐξ ἐκείνου. τῷ μὲν γὰρ πατρί, δοκῶ, Πυριλάμπης ὄνομα. Πάνυ γε, ἔφη· αὐτῷ δέ γε, Ἀντιφῶν, ἀλλὰ τί μάλιστα πυνθάνῃ; Οἵδ', εἶπον ἐγώ, πολῖταί τέ μοί εἰσι, μάλα φιλόσοφοι, ἀκηκόασί τε ὅτι οὗτος ὁ Ἀντιφῶν Πυθοδώρῳ τινὶ Ζήνωνος ἑταίρῳ πολλὰ ἐντετύχηκε· καὶ τοὺς λόγους οὕς ποτε Σωκράτης καὶ Ζήνων καὶ Παρμενίδης διελέχθησαν, πολλάκις ἀκούσας τοῦ Πυθοδώρου, ἀπομνημονεύει. Ἀληθῆ (ἔφη) λέγεις. Τούτων τοίνυν (εἶπον) δεόμεθα ἀκοῦσαι. Ἀλλ' οὐ χαλεπόν, ἔφη. μειρά-

C κιον γὰρ ὢν αὐτοὺς εὖ μάλα διεμελέτησεν. ἐπεὶ νῦν γε κατὰ τὸν πάππον τε καὶ ὁμώνυμον πρὸς ἱππικῇ τὰ πολλὰ διατρίβει. ἀλλ' εἰ δεῖ, ἴωμεν παρ' αὐτόν. ἄρτι γὰρ ἐνθένδε οἴκαδε οἴχεται· οἰκεῖ δὲ ἐγγὺς ἐν Μελίτῃ.

αὖθις τὸν Ζήνωνα αὐτόν· τὸν δὲ Παρμενίδην τυχεῖν C
ἔξω ὄντα, καὶ εἶναι πάνυ βραχὺ ἔτι λοιπὸν τῶν λόγων ἀναγινωσκομένων, ἡνίκα αὐτός τε ἐπεισελθεῖν ἔφη ὁ Πυθόδωρος ἔξωθεν, καὶ τὸν Παρμενίδην μετ' αὐτοῦ, καὶ Ἀριστοτέλη, τὸν τῶν τριάκοντα γενόμενον· καὶ σμίκρ' ἄττα ἔτι ἐπακοῦσαι τῶν γραμμάτων. οὐ μὴν αὐτός γε, ἀλλὰ καὶ πρότερον ἀκηκοέναι τοῦ Ζήνωνος.

ΤΟΝ οὖν Σωκράτη ἀκούσαντα, πάλιν τε κελεῦσαι τὴν πρώτην ὑπόθεσιν τοῦ πρώτου λόγου ἀναγνῶναι· καὶ ἀναγνωσθείσης, Πῶς, φάναι, ὦ Ζήνων, τοῦτο λέ- D
γεις, εἰ πολλά ἐστι τὰ ὄντα, ὡς ἄρα δεῖ αὐτὰ ὅμοιά τε εἶναι καὶ ἀνόμοια; τοῦτο δὲ ἀδύνατον. οὔτε γὰρ τὰ ἀνόμοια, ὅμοια, οὔτε τὰ ὅμοια, ἀνόμοια οἷόν τε εἶναι. οὐχ οὕτω λέγεις; Οὕτω, φάναι τὸν Ζήνωνα. Οὐκοῦν, εἰ ἀδύνατον τά τε ἀνόμοια ὅμοια εἶναι, καὶ τὰ ὅμοια, ἀνόμοια, ἀδύνατον δὴ καὶ πολλὰ εἶναι; εἰ γὰρ πολλὰ εἴη, πάσχοι ἂν τὰ ἀδύνατα. ἆρα τοῦτό ἐστιν ὃ βούλονταί σου οἱ λόγοι; οὐκ ἄλλο τι ἢ διαμάχεσθαι παρὰ πάντα τὰ λεγόμενα, ὡς οὐ πολλά ἐστι; καὶ τούτου αὐτοῦ οἴει σοι τεκμήριον εἶναι ἕκαστον τῶν λόγων; ὥστε καὶ ἡγῇ τοσαῦτα τεκμήρια παρέχεσθαι, E
ὅσουσπερ λόγους γέγραφας, ὡς οὐκ ἔστι πολλά; οὕτως λέγεις, ἢ ἐγὼ οὐκ ὀρθῶς καταμανθάνω; Οὔκ· ἀλλὰ (φάναι τὸν Ζήνωνα) καλῶς συνῆκας ὅλον τὸ γράμμα ὃ βούλεται. Μανθάνω (εἰπεῖν τὸν Σωκράτην) ὦ Παρμενίδη, ὅτι Ζήνων ὅδε οὐ μόνον τῇ ἄλλῃ σου φιλίᾳ βούλεται ᾠκειῶσθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ συγγράμματι. ταὐτὸν γὰρ γέγραφε τρόπον τινὰ ὅπερ σύ. μεταβάλλων δὲ ἡμᾶς πειρᾶται ἐξαπατᾶν, ὡς ἕτερόν τι λέγων. σὺ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ποιήμασιν ἓν φῂς εἶναι τὸ πᾶν, καὶ τούτων τεκμήρια παρέχῃ, καλῶς γε καὶ εὖ· ὅδε δὲ αὖ οὐ πολλά φησιν εἶναι, τεκμήρια δὲ καὶ αὐτὸς πάμ- F
πολλα καὶ παμμεγέθη παρέχεται. τὸ οὖν τὸν μὲν, ἓν φάναι, τὸν δὲ, μὴ πολλά, καὶ οὕτως ἑκάτερον λέγειν ὥστε μηδὲν τῶν αὐτῶν εἰρηκέναι δοκεῖν, σχεδόν τι λέγοντας ταὐτά, ὑπὲρ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους φαίνεται ὑμῖν τὰ εἰρημένα εἰρῆσθαι. Ναὶ (φάναι τὸν Ζήνωνα) ὦ Σώκρατες. σὺ δ' οὖν τὴν ἀλήθειαν τοῦ γράμματος οὐ πανταχοῦ ᾔσθησαι. καίτοι ὥσπερ γε αἱ Λάκαιναι σκύλακες, εὖ μεταθεῖς τε καὶ ἰχνεύεις τὰ λεχθέντα.

cum Parmenide & Ariſtotele, qui de triginta viris vnus fuit. Itaque pauca quæ legenda reſtabant, audiſſe: veruntamen à Zenone prius omnia percepiſſe.

SOCRATEM igitur, cùm ea audiſſet, primam primi ſermonis hypotheſim relegere iuſſiſſe: ac ea lecta, ſic intuliſſe. Quomodo id dicis, ô Zeno, ſi multa ſunt quæ ſunt, oportere ea ſimilia, atque diſſimilia eſſe? eſt enim impoſſibile. Neq; enim vel diſſimilia ſimilia, vel ſimilia diſſimilia eſſe poſſunt. Nónne ſic dicis? Sic certè, reſpondiſſe Zenonem. Nónne ſi impoſſibile eſt, diſſimilia ſimilia, aut ſimilia diſſimilia eſſe, impoſſibile eſt etiam multa eſſe? Nam ſi multa eſſent, impoſſibile quiddam eis accidat. Num hoc ſermones tui volunt? neque aliud quicquam intendunt, quàm per omnia aſſerere non eſſe multa, huiúſq; ipſius vnamquanque rationem coniecturam eſſe putas, ac totidem coniecturas attuliſſe te cenſes, quot rationes attuliſti, quòd multa non ſint? Sic ne dicis? An ipſe non rectè percipio? Imò reſpondiſſe Zenonem, optimè quid hæc ſcripta ſentiant, intellexiſti. Intelligo dixiſſe Socratem, ô Parmenides, quòd Zeno hic non amicitia ſolùm conſpirare vult tecum, ſed iis etiam quæ compoſuit. Idem enim quodammodo quod & tu, ſcripſit: verùm permutatione quadam nos decipere tentat, quaſi aliud quàm tu dicat. Nam tu in poëmatibus vnum vis eſſe hoc totum quod eſt, atque huius argumenta quàm pulcherrima exhibes. Hic verò multa eſſe negat, coniecturas & ipſe permultas ac validas præbens. Dum ergo alter vnum dicit, alter non multa, & eum in modum vterque loquitur, vt non videantur idem inferre, cùm tamen eadem fermè dicant, videntur nobis iſta ſupra nos dici. Ita eſt, ô Socrates, dixiſſe Zenonem: non omnino tamen rem tenes, quamuis ceu canes Lacænæ bene inſequeris & veſtigas dicta.

quæ verò diſſimilitudine diſſimilia, & quæ vtriſque vtraque? Quòd ſi omnia vtriſque contrariis exiſtentibus participant, in eo quod vtroque participant, ſimilia & diſſimilia inter ſe ſunt, quid mirum? Si quis enim ipſa ſimilia diſſimilia eſſe diceret, vel diſſimilia ipſa ſimilia, monſtrum quoddam, vt arbitror, diceret. Sin autem participantia in vtriſque quiſpiam vtraque pati aſſereret, nihil mihi, ô Zenon, mirandum eſſe videretur. Neque etiam id miraret, ſi quis cuncta vnum diceret ex eo quod in vno participant, atque hæc eadem rurſus multa, quia multitudine quoque participant. At ſi quod ipſum vnum eſt, hoc ipſum multa eſſe oſtenderit, & ipſa multa vnum, iam ſummopere admirabor. Ac de cæteris omnibus eodem modo. Nam ſi genera ipſa, & ſpecies in ſeipſis iſta contraria recipere dicat, admiratione profectò dignum erit. Etenim ſi quis me vnum ac multa eſſe demonſtret, nihil mirum. ſi quidem volens multa me aſſerere, dixerit alia eſſe dextera mea, ſiniſtra alia, alia anteriora, alia poſteriora, & ſuperiora denique ac inferiora ſimiliter: multitudinis quippe, vt arbitror, particeps ipſe ſum: vnum verò me oſtendere volens, dixerit, quòd è nobis qui ſeptem ſumus, ego vnus homo ſim, vnius particeps, ſimiliter nihil mirum. Quamobrem vera vtraque affirmantur. Si ergo quiſpiam talia conetur, vnum & multa eadem demonſtrare, lapides videlicet, ac ligna, & reliqua huiuſcemodi, vnum & multa ipſum oſtendiſſe fatebimur, non tamen vnum multa, neque multa vnum, neque mirabile quippiam dixiſſe, ſed quod omnes confiteremur. At ſi quis eorum quæ paulo antè dixi, primum ſpecies ipſas ſecundum ſeipſas ſeorſum diſtingueret, veluti ſimilitudinem, diſſimilitudinem, multitudinem, vnum, ſtatum, motum, cæteráque huiuſmodi, deinde in ſeipſis iſta commiſceri ſecerniq; poſſe aſſereret, obſtupeſcerem equidem, ô Zenon.

μοίου; τοῖν δὲ δυοῖν ὄντοιν, καὶ ἐμὲ καὶ σὲ, καὶ τἄλλα ἃ δὴ πολλὰ καλοῦμεν, μεταλαμβάνειν; καὶ τὰ μὲν τῆς ὁμοιότητος μεταλαμβάνοντα, ὅμοια γίγνεσθαι ταύτῃ τε καὶ κατὰ τοσοῦτον ὅσον ἂν μεταλαμβάνοι; τὰ δὲ τῆς ἀνομοιότητος, ἀνόμοια; τὰ δὲ ἀμφοτέρων, ἀμφότερα; εἰ δὲ καὶ πάντα ἐναντίων ὄντων ἀμφοτέρων μεταλαμβάνει, καὶ ἔστι, τῷ μετέχειν ἀμφοῖν, ὅμοιά τε καὶ ἀνόμοια αὐτὰ αὑτοῖς, τί θαυμαστόν; εἰ μὲν γὰρ αὐτὰ τὰ ὅμοια τις ἀπέφαινεν ἀνόμοια γιγνόμενα, ἢ τὰ ἀνόμοια ὅμοια, τέρας ἂν, οἶμαι, ἦν· εἰ δὲ τὰ τούτων μετέχοντα ἀμφοτέρων, ἀμφότερα ἀποφαίνει πεπονθότα, οὐδὲν ἔμοιγε, ὦ Ζήνων, ἄτοπον δοκεῖ· οὐδέ γε εἰ ἓν ἅπαντα ἀποφαίνει τις, τῷ μετέχειν τοῦ ἑνὸς, καὶ ταὐτὰ ταῦτα, πολλὰ, τῷ πλήθους αὖ μετέχειν· ἀλλ' εἰ ὃ ἔστιν ἕν, αὐτὸ τοῦτο πολλὰ ἀποδείξει, καὶ αὖ τὰ πολλὰ δὴ, ἕν, τοῦτο ἤδη θαυμάσομαι. καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὡσαύτως· εἰ μὲν αὐτὰ τὰ γένη τε καὶ εἴδη ἐν αὑτοῖς ἀποφαίνοι τἀναντία ταῦτα πάθη πάσχοντα, ἄξιον θαυμάζειν· εἰ δ' ἐμὲ ἕν τις ἀποδείξει ὄντα καὶ πολλὰ, τί θαυμαστόν; λέγων, ὅταν μὲν βούληται πολλὰ ἀποφαίνειν, ὡς ἕτερα μὲν τὰ ἐπὶ δεξιά μού ἐστιν, ἕτερα δὲ τὰ ἐπ' ἀριστερά· καὶ ἕτερα μὲν τὰ ἔμπροσθεν, ἕτερα δὲ τὰ ὄπισθεν· καὶ ἄνω καὶ κάτω ὡσαύτως (πλήθους γὰρ, οἶμαι, μετέχω) ὅταν δὲ ἕν, ἐρεῖ ὡς ἑπτὰ ἡμῶν ὄντων εἷς ἐγώ εἰμι ἄνθρωπος, μετέχων καὶ τοῦ ἑνός. ὥστε ἀληθῆ ἀποφαίνει ἀμφότερα. ἐὰν οὖν τις τοιαῦτα ἐπιχειρῇ πολλὰ καὶ ἓν ταὐτὰ ἀποφαίνειν, λίθους καὶ ξύλα, καὶ τὰ τοιαῦτα· φήσομεν αὐτὸν πολλὰ καὶ ἓν ἀποδεδειχέναι, οὐ τὸ ἓν πολλὰ, οὐδὲ τὰ πολλὰ ἕν. οὐδέ τι θαυμαστὸν λέγειν, ἀλλ' ἅπερ ἂν πάντες ὁμολογοῖμεν. ἐὰν δέ τις ὧν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, πρῶτον μὲν διαιρῆται χωρὶς αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ εἴδη, οἷον ὁμοιότητά τε καὶ ἀνομοιότητα, καὶ πλῆθος καὶ τὸ ἕν, καὶ στάσιν καὶ κίνησιν, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· εἶτα ἐν ἑαυτοῖς ταῦτα δυνάμενα συγκεράννυσθαι καὶ διακρίνεσθαι ἀποφαίνῃ, ἀγαίμην ἂν ἔγωγ', ἔφη, θαυμαστῶς, ὦ Ζήνων.

αὐτὸ τὸ ὅμοιον; Ναί, φάναι. Τί δ', ἀνθρώπου εἶδος χωρὶς ἡμῶν, καὶ τῶν οἷοι ἡμεῖς ἐσμεν πάντων, αὐτό τι εἶδος ἀνθρώπου, ἢ πυρός, ἢ καὶ ὕδατος; Ἐν ἀπορίᾳ (φάναι) πολλάκις C δή, ὦ Παρμενίδη, περὶ αὐτῶν γέγονα, πότερα χρὴ φάναι ὥσπερ περὶ ἐκείνων, ἢ ἄλλως. Ἦ καὶ περὶ τῶνδε, ὦ Σώκρατες, ἃ καὶ γελοῖα δόξειεν ἂν εἶναι, οἷον θρίξ, καὶ πηλός, καὶ ῥύπος, ἢ ἄλλο τι ἀτιμότατόν τε καὶ φαυλότατον, ἀπορεῖς εἴτε χρὴ φάναι καὶ τούτων ἑκάστου εἶδος εἶναι χωρίς, ὂν ἄλλο αὖ τῶν ἢ ὧν ἡμεῖς μεταχειριζόμεθα, εἴτε καὶ μή; Οὐδαμῶς (φάναι τὸν Σωκράτην) ἀλλὰ ταῦτα μέν γε ἅπερ ὁρῶμεν, ταῦτα καὶ εἶναι· εἶδος δέ τι αὐτῶν οἰηθῆναι εἶναι, μὴ λίαν ᾖ ἄτοπον. ἤδη μέντοι ποτέ με καὶ ἔθραξε μή τι ᾖ περὶ πάντων ταυτόν· ἔπειτα ὅταν ταύτῃ στῶ, φεύγων οἴχομαι, D δείσας μή ποτε εἴς τινα ἄμυθον φλυαρίαν ἐμπεσὼν διαφθαρῶ. ἐκεῖσε δ' οὖν ἀφικόμενος εἰς ἃ δὴ νῦν ἐλέγομεν εἴδη ἔχειν, περὶ ἐκεῖνα πραγματευόμενος διατρίβω. Νέος γὰρ εἶ ἔτι (φάναι τὸν Παρμενίδην) ὦ Σώκρατες· καὶ οὔπω σου ἀντείληπται φιλοσοφία, ὡς ἔτι ἀντιλήψεται κατ' ἐμὴν δόξαν, ὅτε οὐδὲν αὐτῶν ἀτιμάσεις. νῦν δὲ ἔτι πρὸς ἀνθρώπων ἀποβλέπεις δόξας, διὰ τὴν ἡλικίαν. τόδε οὖν μοι εἰπέ, δοκεῖ σοι, ὡς φής, εἴδη εἶναι ἄττα, ὧν τάδε τὰ ἄλλα μεταλαμβάνοντα τὰς ἐπωνυμίας αὐτῶν ἴσχειν; οἷον, ὁμοιότητος μὲν μεταλαβόντα, ὅμοια· μεγέθους δέ, μεγάλα· κάλ- E λους δὲ καὶ δικαιοσύνης, δίκαιά τε καὶ καλὰ γίγνεσθαι. Πάνυ γε, φάναι τὸν Σωκράτην. Οὐκοῦν ἤτοι ὅλου τοῦ εἴδους ἢ μέρους ἕκαστον τὸ μεταλαμβάνον μεταλαμβάνει; ἢ ἄλλη τις ἂν μετάληψις χωρὶς τούτων γένοιτο; Καὶ πῶς ἄν; εἶπε. Πότερον οὖν δοκεῖ σοι ὅλον τὸ εἶδος ἐν ἑκάστῳ εἶναι τῶν πολλῶν, ἓν ὄν; ἢ πῶς. Τί γὰρ κωλύει (φάναι τὸν Σωκράτην) ὦ Παρμενίδη ἓν εἶναι; Ἓν ἄρα ὂν καὶ ταὐτὸ ἐν πολλοῖς καὶ χωρὶς οὖσιν, ὅλον ἅμα ἐνέσται· καὶ οὕτως αὐτὸ αὑτοῦ χωρὶς ἂν εἴη. Οὐκ ἂν εἶναι, φάναι. Οἷον, εἰ ἡμέρα εἴη μία καὶ ἡ αὐτὴ οὖσα, πολλαχοῦ ἅμα ἐστί, καὶ οὐδέν τι μᾶλλον αὐτὴ αὑτῆς χωρίς F ἐστιν· οὕτω καὶ ἕκαστον τῶν εἰδῶν ἓν ἐν πᾶσιν ἅμα ταυτὸν εἴη. Ἡδέως γε (φάναι) ὦ Σώκρατες, ἓν ταὐτὸν ἅμα πολλαχοῦ ποιεῖς· οἷον εἰ ἱστίῳ καταπετάσας πολλοὺς ἀνθρώπους, φαίης ἐπὶ πολλοῖς εἶναι ὅλον. ἢ οὐ τὸ τοιοῦτον ἡγῇ λέγειν; Ἴσως, φάναι.

dam ipſam per ſeipſam, & pulchri, & boni, atque omnium denique talium? Prorſus. Nunquid ſpeciem hominis ſeorſum à nobis, & cæteris eiuſdem generis, & ignis etiam & aquæ ſpeciem? Sæpenumerò, inquit Socrates, iu hac ſum ambiguitate verſatus, vtrum de iis perinde vt de ſuperioribus dicendum ſit, an ſecus. Vtrum de iis etiam dubitaſti, ô Socrates, quæ ridicula fortè quis putet, ſicut de pilis lutóue, & macula, & aliis ignobiliſſimis rebus atque viliſſimis? num ambigis vtrum ponenda ſit horum cuiuſque ſeparata ſpecies, aliud quiddam ab illis exiſtens, quæ nos pertractamus, an non? Nullo pacto, inquit Socrates: ſed quæ videmus hæc & ſunt: ſpeciem verò quandam illorum eſſe putare, fortè nimis ridiculum eſſet. Aliquando tamen hæc me cogitatio perturbauit, ne quid fortè ſit in omnibus idem: ſed vbi paulisper inſtiti, inde rurſus diſceſſi, metuens ne in nugas nullis vnquam verbis explicandas merſus perirem. Vnde reuerſus ad ea quæ ſpecies habere prædiximus, circa illa iam verſor. Iuuenis adhuc es, ô Socrates, necdum te Philoſophia complexa eſt. Amplectetur autem, vt mea fert opinio, quando nihil iſtorum neglexeris, nunc verò ad opiniones hominum ob ætatem reſpicis. Hoc igitur mihi dic. Videntúrne tibi, vt aiebas, ſpecies quædam exiſtere, & ea quæ illis participant, illarum cognomenta ſortiri? veluti ſimilitudine participantia ſimilia, magnitudine, magna pulchritudine atque iuſtitia, pulchra & iuſta vocari? & maximè quidem, inquit Socrates. Nónne quodcunque ſpeciei particeps ſit, vel totam ſpeciem, vel partem participat? An eſt alius præter iſtos participandi modus? Et quis alius? Socrates ait. Vtrum videtur tibi tota ſpecies in vnoquoque multorum eſſe vna exiſtens? an aliter? Quid prohibet eſſe vnam? Vnum ergo & idem in multis ſeorſum poſitis, totum ſimul vnum erit, atque ita ipſum à ſeipſo ſeorſum exiſtet. Nequaquam, inquit Socrates. Verùm ſicut dies vnus denique vbique ſemel adeſt, nec ipſe tamen à ſeipſo ſecernitur, ita nil prohibet quamlibet ſpeciem vnam & eandem ſimul multis adeſſe, nec tamen à ſeipſa ſecerni. Bellè ô Socrates vnum idem ſimul in multis oſtendis, ac ſi multos homines velo tegens, dicas vnum in multis totum eſſe, nónne tale quiddam dicis? Forſitan.

omnia perſpicienti, vnde ipſum magnum vnum eſſe putas. Vera dicis. Quid ſi ipſum magnum atque alia quæ magna ſunt animo, eodem modo conſideres per omnia? nónne vnum quiddam magnum iterum apparebit, quo hæc omnia magna videri neceſſe eſt? Apparet. Idcirco alia iam magnitudinis ſpecies præter ipſam magnitudinem, & participantia magnitudine, iterum elucebit, & in iis omnibus alia rurſus, qua vniuerſa ſint magna, nec amplius vnaquæque ſpecies vna erit, ſed numero potius infinitæ. At forſitan, inquit Socrates, quælibet harum ſpecierum notio quædam eſt, nec alibi eſſe quam in animis poteſt. ſic enim vnaquæque vna erit, nec contingent quæ tu dicebas. Quid ergo? inquit. quælibet notio vna eſt? notio autem nullius notio? At hoc impoſſibile. Sed cuiuſdam? Cuiuſdam ſanè. Exiſtentis, vel non exiſtentis? Exiſtentis. Num vnius cuiuſdam, quod notio illa in omnibus ſequens intelligit, ideam vnam? Prorſus. Præterea nónne ſpecies erit, hoc quod intelligitur vnum eſſe, ſemper in omnibus eadem? Neceſſarium hoc quoque videtur. Quid verò? inquit Parmenides: an non neceſſe eſt, cùm cætera ſpeciebus participent, ex notionibus vnumquodque conſtare, & intelligere ſingula? vel cùm ſint notiones, nihil tamen intelligere? Sed neque id, inquit, rationem habet, verum quàm maximè ſic iſta mihi ſe habere videntur, has quidem ſpecies tanquam exemplaria in natura conſiſtere, cætera verò iis ſimilia fieri, atque eſſe ſimulacra, nec aliter iſta ſpeciebus participare, quàm quòd illis ſimilia fiunt. Si quid igitur, vt ais, ſpeciei ſimile eſt, vnum poſſibile eſt ſpeciem ipſam non eſſe ſimilem eius quod ipſi ſimile factum eſt, quatenus ipſi factum eſt ſimile? An cogitari poteſt ſimile non eſſe ſimili ſimile? Non certè. Simile autem nónne eiuſdem ſpeciei neceſſariò particeps eſt, cuius & illud cui ſimile ſit? Neceſſe eſt. At quo ſimilia participantia ſimilia fiunt, nónne illud ipſa ſpecies erit? Omnino.

πόλλ' ἄττα μεγάλα δόξῃ σοι εἶναι, μία τις ἴσως δοκεῖ ἰδέα αὐτὴ εἶναι ἐπὶ πάντα ἰδόντι, ὅθεν ἓν τὸ μέγα ἡγῇ εἶναι. Ἀληθῆ λέγεις, φάναι. Τί δ' αὐτὸ τὸ μέγα, καὶ τἆλλα τὰ μεγάλα, ἐὰν ὡσαύτως τῇ ψυχῇ ἐπὶ πάντα ἴδῃς, οὐχὶ ἕν τι αὖ μέγα φανεῖται, ᾧ ταῦτα πάντα ἀνάγκη μεγάλα φαίνεσθαι; Ἔοικεν. Ἄλλο ἄρα εἶδος μεγέθους ἀναφανήσεται, παρ' αὐτό τε τὸ μέγεθος γεγονὸς καὶ τὰ μετέχοντα αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ τούτοις αὖ πᾶσιν ἕτερον, ᾧ ταῦτα πάντα μεγάλα D ἔσται· καὶ οὐκέτι δὴ ἓν ἕκαστόν σοι τῶν εἰδῶν ἔσται, ἀλλ' ἄπειρα τὸ πλῆθος. Ἀλλὰ φάναι, ὦ Παρμενίδη, τὸν Σωκράτην, μὴ τῶν εἰδῶν ἕκαστον τούτων ᾖ νόημα, καὶ οὐδαμοῦ αὐτῷ προσήκῃ ἐγγίγνεσθαι ἄλλοθι ἢ ἐν ψυχῇ. οὕτω γὰρ ἂν ἕν τι ἕκαστον εἴη, καὶ οὐκ ἂν ἔτι πάσχοι ἃ νυνδὴ ἐλέγετο. Τί οὖν; (φάναι) ἓν ἕκαστόν ἐστι τῶν νοημάτων, νόημα δὲ, οὐδενός; Ἀλλ' ἀδύνατον, εἰπεῖν. Ἀλλὰ τινός; Ναί. Ὄντος, ἢ οὐκ ὄντος; Ὄντος. Οὐχ ἑνός τινος, ὃ ἐπὶ πᾶσιν ἐκεῖνο τὸ νόημα ἐπὸν νοεῖ, μίαν τινὰ οὖσαν ἰδέαν; Ναί. Εἶτα οὐκ εἶδος ἔσται τοῦτο τὸ νοούμενον ἓν εἶναι, ἀεὶ ὂν τὸ αὐ- E τὸ ἐπὶ πᾶσιν; Ἀνάγκη αὖ φαίνεται. Τί δὲ δή; (εἰπεῖν τὸν Παρμενίδην) οὐκ ἀνάγκη, εἰ τἆλλα φῂς τῶν εἰδῶν μετέχειν, ἢ δοκεῖν σοι ἐκ νοημάτων ἕκαστον εἶναι, καὶ πάντα νοεῖν, ἢ νοήματα ὄντα, ἀνόητα εἶναι; Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο (φάναι) ἔχει λόγον. ἀλλ' ὦ Παρμενίδη, μάλιστα ἔμοιγε καταφαίνεται ὧδε ἔχειν· τὰ μὲν εἴδη ταῦτα, ὥσπερ παραδείγματα, ἑστάναι, τῇ φύσει· τὰ δὲ ἄλλα, τούτοις ἐοικέναι, καὶ εἶναι ὁμοιώματα. καὶ ἡ μέθεξις αὕτη τοῖς ἄλλοις γίγνεσθαι τῶν εἰδῶν οὐκ ἄλλη τις ἢ εἰκασθῆναι αὐτοῖς. εἰ οὖν τι (ἔφη) ἔοικε τῷ εἴδει, οἷόν τε ἐκεῖνο τὸ εἶδος μὴ ὅμοιον εἶναι τῷ F εἰκασθέντι, καθ' ὅσον αὐτῷ ἀφωμοιώθη; ἢ ἔστι τις μηχανὴ, τὸ ὅμοιον μὴ ὁμοίῳ εἶναι ὅμοιον; Οὐκ ἔστι. Τὸ δὲ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ἆρ' οὐ μεγάλη ἀνάγκη ἑνὸς τοῦ αὐτοῦ εἴδους μετέχειν; Ἀνάγκη. Οὗ δ' ἂν τὰ ὅμοια μετέχοντα, ὅμοια ᾖ, οὐκ ἐκεῖνο ἔσται αὐτὸ τὸ εἶδος; Παντάπασι μὲν οὖν.

αὐτήν τινα καθ' αὑτὴν ἑκάστου οὐσίαν τίθεται εἶναι, ὁμολογῆσαι ἄν, πρῶτον μὲν μηδεμίαν αὐτῶν εἶναι ἐν ἡμῖν. Πῶς γὰρ ἂν αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἔτι εἴη; φάναι τὸν Σωκράτη. Καλῶς λέγεις, εἰπεῖν. Οὐκοῦν καὶ ὅσαι τῶν ἰδεῶν πρὸς ἀλλήλας εἰσὶν αἵ εἰσιν, αὐταὶ πρὸς αὑτὰς τὴν οὐσίαν ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν εἴτε ὁμοιώματα, εἴτε ὅπῃ δή τις αὐτὰ τίθεται, ὧν ἡμεῖς μετέχοντες, εἶναι ἕκαστα ἐπονομαζόμεθα· τὰ δὲ παρ' ἡμῖν ταῦτα, ὁμώνυμα ὄντα ἐκείνοις, αὐτὰ αὖ πρὸς αὑτά ἐστιν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὰ εἴδη, καὶ ἑαυτῶν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων ὅσα αὖ ὀνομάζεται οὕτω. Πῶς λέγεις; φάναι τὸν Σωκράτην. Οἷον, (φάναι τὸν Παρμενίδην) εἴ τις ἡμῶν του δεσπότης ἢ δοῦλός ἐστιν, οὐκ αὐτοῦ δεσπότου δήπου ὅ ἐστι δεσπότης, ἐκείνου δοῦλός ἐστιν· οὐδὲ αὐτοῦ δούλου, ὅ ἐστι δοῦλος, δεσπότης ὁ δεσπότης· ἀλλ' ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπου ἀμφότερα ταῦτά ἐστιν. αὐτὴ δὲ δεσποτεία, αὐτῆς δουλείας ἐστὶν ὅ ἐστι· καὶ δουλεία ὡσαύτως, αὐτὴ δουλεία αὐτῆς δεσποτείας. ἀλλ' οὐ τὰ ἐν ἡμῖν πρὸς ἐκεῖνα τὴν δύναμιν ἔχει, οὐδὲ ἐκεῖνα πρὸς ἡμᾶς· ἀλλ', ὃ λέγω, αὐτὰ αὑτῶν καὶ πρὸς αὑτὰ ἐκεῖνά τέ ἐστι, καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ὡσαύτως πρὸς ἑαυτά. ἢ οὐ μανθάνεις ὃ λέγω; Πάνυ γ' (εἰπεῖν τὸν Σωκράτη) μανθάνω. Οὐκοῦν καὶ ἐπιστήμη (φάναι) αὐτὴ μὲν ὅ ἐστιν ἐπιστήμη, τῆς ὅ ἐστιν ἀλήθεια, αὐτῆς ἂν ἐκείνης εἴη ἐπιστήμη; Πάνυ γε. Εκάστη δὲ αὖ τῶν ἐπιστημῶν ἥ ἐστιν, ἑκάστου τῶν ὄντων, ὅ ἐστιν, εἴη ἂν ἐπιστήμη. ἢ οὔ; Ναί. Η δὲ παρ' ἡμῖν ἐπιστήμη, οὐ τῆς παρ' ἡμῖν ἂν ἀληθείας εἴη; καὶ αὖ ἑκάστη ἡ παρ' ἡμῖν ἐπιστήμη, τῶν παρ' ἡμῖν ὄντων ἑκάστου ἂν ἐπιστήμη συμβαίνοι εἶναι; Ανάγκη. Αλλὰ μὴν αὐτά γε τὰ εἴδη, ὡς ὁμολογεῖς, οὔτε ἔχομεν, οὔτε παρ' ἡμῖν οἷόν τε εἶναι. Οὐ γὰρ οὖν. Γιγνώσκεται δέ γέ που ὑπ' αὐτοῦ τοῦ εἴδους τοῦ τῆς ἐπιστήμης αὐτὰ τὰ γένη ἃ ἔστιν ἕκαστα; Ναί. Ο γε ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. Οὐ γάρ. Οὐκ ἄρα ὑπό γε ἡμῶν γιγνώσκεται τῶν εἰδῶν οὐδέν, ἐπειδὴ αὐτῆς ἐπιστήμης οὐ μετέχομεν. Οὐκ ἔοικεν. Αγνωστον ἄρα ἡμῖν ἐστι καὶ αὐτὸ τὸ καλὸν ὅ ἐστι, καὶ τὸ ἀγαθὸν· καὶ πάντα ἃ δὴ ὡς ἰδέας αὐτὰς οὔσας ὑπολαμβάνομεν. Κινδυνεύει. Ορα δὴ ἔτι τούτου δεινότερον τόδε. Τὸ ποῖον;

C alium quicunque eſſentiam quandam ipſam ſecundum ſe exiſtentem ponit, eam in nobis eſſe non fore conceſſurum. Quo enim pacto, inquit Socrates, ipſa ſecundum ſeipſam eſſet? Rectè loqueris. Nónne igitur quotcunque ex ideis inuicem reſpiciunt quæ ſunt, ipſæ ad ſeipſas eſſentiam habent, non autem ad ea quæ circa nos ſunt, ſeu ſimulacra, ſiue quomodocunque illa quiſpiam nominet, quibus nos participantes ſingula eſſe denominamur? Quæ verò circa nos ſunt illis æquiuoca, ipſa ſimiliter ad ſeipſa non ad ſpecies ſunt, & ſui ipſorum non illarum quæcunque rurſus ſimiliter nuncupantur.

D Quomodo dicis? inquit Socrates. Veluti ſi quis noſtrûm alicuius dominus aut ſeruus ſit, non ipſius domini quod dominus eſt, ſeruus exiſtit, neque ipſius ſerui quod ſeruus eſt, dominus eſt qui dominus dicitur: ſed hæc vtraque eſt tanquam homo. Ipſa verò dominatio ſeruitutis ipſius exiſtit id quod eſt, & ipſa iterum ſeruitus eodem modo ipſius dominationis eſt ſeruitus: nec ea quæ nobis inſunt ad illa, nec etiam quæ illic ſunt ad nos referuntur: ſed, vt dixi, ipſa ſui ipſorum & ad ſeipſa ſunt, & quæ hic ſunt ſimiliter ad ſeipſa reſpiciunt. Intelligiſne quod dico? Prorſus intelligo.

E Nónne & ſcientia ipſa quod ſcientia eſt, illius ipſius quod eſt veritas, ſcientia eſt? Omnino quidem. Quælibet rurſus ſcientiarum quæ eſt quod eſt, alicuius exiſtentium eſt ſcientia, an non? Profectò. Scientia verò noſtra, nónne veritatis quæ circa nos, ſcientia erit? Et rurſus, vnaquæq; noſtra ſcientia, vniuſcuiuſq; eorum quæ circa nos ſunt, ſcientia? Neceſſe eſt. Veruntamen ipſas ſpecies neque nos habere, neque circa nos eſſe poſſe aſſentiris? Non profectò. Nunquid ſcientiæ ſpecie genera ſingula noſcuntur? Certè. Quam ſpeciem nos haud habemus. Non certè. Nulla igitur ſpecies à nobis

F cognoſcitur, cùm ipſius ſcientiæ participes minimè ſimus. Non apparet. Ignotum itaque nobis ipſum pulchrum, & ipſum bonum eſt, & omnia denique quæ vt ideas eſſe ſupponimus. Videtur. Conſidera & hoc etiam grauius. Quidnam?

ticuous contingere, ſi quidem hæ rerum ideæ ſint, & aliquid vnamquanque harum, cùm ex ſe ſit, ab alius ſeparet. Vnde vacillat quiſquis hæc audit, ac dubitat, ne fortè ideæ nihil ſint omnino: vel ſi ſint, neceſſe ſit eas humanæ naturæ ignotas eſſe, adeò vt qui hæc dicit, cùm dixiſſe aliquid videatur, mox illud, vt paulò antè patebat, mirum & incredibile videri. & viri admodum ingenioſi eſſe, percipere poſſe quódnam ſit ipſum per ſe cuiuſque genus, & ipſa ſecundum ſe eſſentia cuiuſque, néc-non mirabilioris viri officium eſſe, hæc poſtquam inuenerit, alios docere poſſe, ſufficienter omnia diſcernentem. Aſſentior ô Parmenides, inquit Socrates: quę enim dicis, menti meæ mirifice conſonant. Veruntamen, inquit Parmenides, ſi quis prædictis rationibus motus ſpecies rerum exiſtentium auferat, neque ſpeciem ipſam vniuſcuiuſque diſtinguat, haud ſanè reperiet, quò conuertat intelligentiam, cùm non permiſerit ideam vniuſcuiuſque rerum exiſtentium eandem ſemper exiſtere, & in hunc modum diſſerendi etiam facultatem funditus ſubuertet. Talem quandam rationem tu quoque præcipuè ſenſiſſe mihi videris. Vera dicis. Quid itaque de philoſophia facies? quò his ignoratis te vertes? Haudquaquam diſcernere id in præſentia videor. Priuſquam te exercitaris, ô Socrates, definire aggrederis, quid pulchrum, iuſtum, bonum, & aliarum quælibet ſpecierum: hoc enim pridem animaduerti, hic te audiens vnà cum hoc Ariſtotele diſputantem. Pulcher ſanè atque diuinus, mihi crede, impetus iſte tuus, qui ad rationes ſe fert. Cæterùm collige teipſum, diligentiúſque te in ea facultate exerce, quæ inutilis eſſe videtur multis, & quædam garrulitas nuncupatur, dum iuuenis es, alioquin te veritas fugiet. Quis eſt igitur exercitationis huiuſcemodus Parmenides? Iſte, inquit, quem à Zenone audiſti. Sed etiam illud tuum aduerſus hunc dictum miratus ſum, cùm diceres non in iis quæ oculis percipiuntur, eorúmq; errore cogitationem ſiſtere oportere, ſed ad ea conſcendere, quæ quis maximè ratione compræhendere, ac verè eſſe putaret. Quia mihi videtur, inquit, non eſſe arduum, hoc pacto ſimilia videlicet, atque diſſimilia, cæteráue quæ rebus exiſtentibus competunt, explicare.

τὰ εἴδη; Ταῦτα μέντοι, ὦ Σώκρατες, (ἔφη ὁ Παρμενί-
C δης) καὶ ἔτι ἄλλα πρὸς τούτοις πάνυ πολλὰ ἀναγκαῖον ἔχειν
τὰ εἴδη, εἰ εἰσὶν αὗται αἱ ἰδέαι τῶν ὄντων καὶ ὁριεῖταί τις αὐτό
τι ἕκαστον εἶδος· ὥστε ἀπορεῖν τε τὸν ἀκούοντα, καὶ ἀμφισβη-
τεῖν ὡς οὔτε ἔστι ταῦτα, εἴ τε ὅτι μάλιστα εἴη, πολλὴ ἀνάγκη
αὐτὰ εἶναι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἄγνωστα. καὶ ταῦτα λέγον-
τα, δοκεῖν τέ τι λέγειν· καὶ, ὃ ἄρτι ἐλέγομεν, θαυμαστῶς ὡς
δυσανάπειστον εἶναι· καὶ ἀνδρὸς πάνυ μὲν εὐφυοῦς, τοῦ δυνησο-
μένου μαθεῖν ὡς ἔστι γένος τι ἑκάστου, καὶ οὐσία αὐτὴ καθ' αὑ-
τήν· ἔτι δὲ θαυμαστοτέρου, τοῦ εὑρήσοντος, καὶ ἄλλον δυνησο-
μένου διδάξαι πάντα ταῦτα ἱκανῶς διευκρινησάμενον.
D Συγχωρῶ σοι, ἔφη, ὦ Παρμενίδη, ὁ Σωκράτης. πάνυ γάρ μοι
κατὰ νοῦν λέγεις. Ἀλλὰ μέντοι (εἶπεν ὁ Παρμενίδης) εἰ δή γέ
τις, ὦ Σώκρατες, αὖ μὴ ἐάσει εἴδη τῶν ὄντων εἶναι, εἰς πάντα τὰ
νῦν δὴ καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀποβλέψας, μηδὲ ὁριεῖται εἶδος
ἑνὸς ἑκάστου, οὐδὲ ὅποι τρέψει τὴν διάνοιαν ἕξει, μὴ ἐῶν
ἰδέαν τῶν ὄντων ἑκάστου τὴν αὐτὴν ἀεὶ εἶναι· καὶ οὕτω τὴν τοῦ
διαλέγεσθαι δύναμιν παντάπασι διαφθερεῖ. τοῦ τοιού-
του μὲν οὖν μοι δοκεῖς καὶ μᾶλλον ᾐσθῆσθαι. Ἀληθῆ λέγεις,
φάναι. Τί οὖν ποιήσεις φιλοσοφίας πέρι; πῇ τρέψῃ, ἀγνοου-
μένων τούτων; Οὐ πάνυ μοι δοκῶ καθορᾶν ἔν γε τῷ παρόν-
E τι. Πρῲ γὰρ (εἰπεῖν) πρὶν γυμνασθῆναι, ὦ Σώκρατες,
ὁρίζεσθαι ἐπιχειρεῖς καλόν τέ τι καὶ δίκαιον, καὶ ἀγαθὸν,
καὶ ἓν ἕκαστον τῶν εἰδῶν. ἐνενόησα γὰρ καὶ πρῴην σοῦ ἀ-
κούων διαλεγομένου ἐνθάδε Ἀριστοτέλει τῷδε. καλὴ μὲν
οὖν καὶ θεία, εὖ ἴσθι, ἡ ὁρμὴ ἣν ὁρμᾷς ἐπὶ τοὺς λόγους. ἕλ-
κυσον δὲ σαυτὸν καὶ γύμνασον μᾶλλον διὰ τῆς δοκούσης
ἀχρήστου εἶναι καὶ καλουμένης ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀδολεσ-
χίας, ἕως ἔτι νέος εἶ· εἰ δὲ μή, σὲ διαφεύξεται ἡ ἀλήθεια.
Τίς οὖν ὁ τρόπος (φάναι) ὦ Παρμενίδη, τῆς γυμνασίας;
Οὗτος, εἰπεῖν, ὅνπερ ἤκουσας Ζήνωνος. πλὴν τοῦτό γε σοῦ
F καὶ πρὸς τοῦτον ἠγάσθην, εἰπόντος ὅτι οὐκ εἴας ἐν τοῖς ὁρω-
μένοις οὐδὲ περὶ ταῦτα τὴν πλάνην ἐπισκοπεῖν, ἀλλὰ
περὶ ἐκεῖνα ἃ μάλιστά τις ἂν λόγῳ λάβοι, καὶ εἴδη ἂν ἡγήσαιτο
εἶναι. Δοκεῖ γάρ μοι (ἔφη) ταύτῃ γε οὐδὲν χαλεπὸν εἶναι, καὶ ὅ-
μοια καὶ ἀνόμοια, καὶ ἄλλο ὁτιοῦν τὰ ὄντα πάσχοντα ἀποφαίνειν,

C ὁ ὑποτιθέμενος, καί τι ὡς μὴ ὂν εἰ ὑποθῇς, τελέως γυμνασάμενος, κυρίως διόψεσθαι τὸ ἀληθές. Ἀμήχανόν γ', ἔφη, λέγεις, ὦ Παρμενίδη, πραγματείαν, καὶ οὐ σφόδρα μανθάνω. ἀλλά μοι τί οὐ διῆλθες, αὐτὸς ὑποθέμενός τι, ἵνα μᾶλλον καταμάθω; Πολὺ ἔργον (φάναι) ὦ Σώκρατες, προστάττεις, ὡς τηλικῷδε. Ἀλλὰ σύ (εἰπεῖν τὸν Σωκράτη) Ζήνων, τί οὐ διῆλθες ἡμῖν; Καὶ τὸν Ζήνωνα ἔφη γελάσαντα φάναι, Αὐτοῦ ὦ Σώκρατες δεώμεθα Παρμενίδου. μὴ γὰρ οὐ φαῦλον ᾖ ὃ λέγει. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅσον ἔργον προστάττεις. εἰ μὲν οὖν πλείους ἦμεν, οὐκ ἂν ἄξιον ἦν δεῖσθαι. ἀπρεπῆ γὰρ τὰ τοιαῦτα πολλῶν ἐναντίον λέγειν, ἄλλως τε καὶ τηλικούτῳ. D ἀγνοοῦσι γὰρ οἱ πολλοὶ ὅτι ἄνευ ταύτης τῆς διὰ πάντων διεξόδου τε καὶ πλάνης ἀδύνατον ἐντυχόντα τῷ ἀληθεῖ, νοῦν σχεῖν. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Παρμενίδη, Σωκράτει συνδέομαι, ἵνα καὶ αὐτὸς ἀκούσω διὰ χρόνου. Ταῦτα δὴ εἰπόντος τοῦ Ζήνωνος, ἔφη ὁ Ἀντιφῶν φάναι τὸν Πυθόδωρον, αὐτόν τε δεῖσθαι τοῦ Παρμενίδου καὶ τὸν Ἀριστοτέλη καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνδείξασθαι ὃ λέγοι, καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖν. Τὸν οὖν Παρμενίδην, Ἀνάγκη, φάναι, πείθεσθαι. καίτοι δοκῶ μοι τὸ τοῦ Ἰβυκείου ἵππου πεπονθέναι· ᾧ ἐκεῖνος ἀθλητῇ ὄντι E καὶ πρεσβυτέρῳ, ὑφ' ἅρματι μέλλοντι ἀγωνιεῖσθαι, καὶ δι' ἐμπειρίαν τρέμοντι τὸ μέλλον, ἑαυτὸν ἀπεικάζων, ἄκων ἔφη καὶ αὐτὸς, οὕτω πρεσβύτης ὢν, εἰς τὸν ἔρωτα ἀναγκάζεσθαι ἰέναι. κἀγώ μοι δοκῶ μεμνημένος μάλα φοβεῖσθαι πῶς χρὴ τηλικόνδε ὄντα διανεῦσαι τοιοῦτόν τε καὶ τοσοῦτον πλῆθος λόγων. ὅμως δὲ δεῖ γὰρ χαρίζεσθαι, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ζήνων λέγει τὸ αὐτοί γάρ ἐσμεν. πόθεν οὖν δὴ ἀρξόμεθα, καὶ τί πρῶτον ὑποθησόμεθα; ἢ βούλεσθε, ἐπειδήπερ δοκεῖ πραγματειώδη παιδιὰν παίζειν, ἀπ' ἐμαυτοῦ ἄρξωμαι καὶ τῆς ἐμαυτοῦ ὑποθέσεως, περὶ τοῦ ἑνὸς αὐτοῦ F ὑποθέμενος, εἴτε ἕν ἐστιν, εἴτε μὴ ἕν, τί χρὴ συμβαίνειν; Πάνυ μὲν οὖν, φάναι τὸν Ζήνωνα. Τίς οὖν (εἰπεῖν) μοι ἀποκρινεῖται; ἢ ὁ νεώτατος; ἥκιστα γὰρ ἂν πολυπραγμονοίη, καὶ ἃ οἴεται μάλιστ' ἂν ἀποκρίνοιτο· καὶ ἅμα ἐμοὶ ἀνάπαυλα ἂν εἴη ἡ ἐκείνου ἀπόκρισις. Ἕτοιμός σοι, ὦ Παρμενίδη,

ipſum poſueris, ſi modò abſolutè exercitatus veritatem ſis penitus inſpecturus. Arduum, inquit, opus narras, nec te omnino intelligo. Quin tu ipſe infers aliquid, illo ipſo modo percurrens, vt clarius intelligam? Grande, ô Socrates, onus ſeni imponis. Tunc Socrates, cur non ipſe, ô Zeno, hanc rem diſcurris? Cui Zeno ſubridens reſpondit, Ipſum, ô Socrates, oremus Parmenidem, neque enim leue quiddam eſt, quod ait. An non vides quantum ſit negotium, quod iubes? Quod ſi plures eſſemus, haud ſanè id poſtulare deceret. Indecorum nanque huiuſmodi quædam in conſpectu multorum tractare, atque id ſeni præcipuè. Ignorant enim multi quod abſque hoc per omnia velut diſcurſu & errore impoſſibile ſit mentis veritati coniunctæ compotem fieri. Ego igitur, ô Parmenides, vnà cum Socrate precor, vt mihi etiam liceat tanto tempore tranſacto hæc audire. Cùm verò hæc intuliſſet Zeno, aiebat Antipho dixiſſe Pythodorum, ſe quoque, & Ariſtotelem, ac reliquos omnes obſecrauiſſe Parmenidem, vt, quod dixerat, demonſtraret, neque aliter faceret. Tunc demum Parmenides, neceſſe eſt, inquit, obtemperare, etſi mihi videor in id quod paſſus eſt Ibycius equus, incidere. Cui & athletæ & ſeniori, curruum ſubituro certamen, & propter experientiam euentum extimeſcenti, Ibycus ipſe ſe conferens, inuitus, inquit, & ipſe iam ſenex ad amores regredi cogor. Eadem ratione ego mihi admodum trepidare videor, cùm cogito quo pacto iam grandis natu tam profundum diſſerendi pelagus tranſnatare queam. Obſequendum tamen, cùm & Zeno ipſe roget: iidem enim ſumus. Vnde igitur incipiemus? quidue primum ponemus? An vultis poſtquam negotioſum ludum ingreſſi ſumus, à me ipſo meáque poſitione in primis exordiar, de ipſo vno, inquam, ſiue vnum ſit, ſiue non, quid accidat? Prorſus, inquit Zeno. Quis igitur mihi reſpondebit? An iunior? minus enim negotii præbebit: & quæ ipſe ſentit, maximè reſpondebit, vt eius reſponſio minus me defatiget. Paratus ſum, ô Parmenides,

Ariſtoteles

Omnino quidem. Idcirco, neque rectum eſt, neque rotundum, cùm partes etiam nullas habeat. Rectè. Quinetiam cùm tale ſit nuſquam eſt. nam neque in alio, neque in ſeipſo eſſe poteſt. Quamobrem? Si in alio eſſet, circulo quodam ab eo in quo eſſet, concluderetur, paſſimque ab illo, ac multis partibus tangeretur. At cùm vnũ impartibile ſit, & rotũditatis expers, impoſſibile eſt multifariam circulo tangi. Impoſſibile. Sin in ſeipſo eſſet, ipſum ſeipſum complecteretur, non aliud quiddã quàm ipſummet exiſtens: ſi quidem in ſemetipſo ſit. non enim poteſt quicquam in aliquo eſſe, quin ab illo etiam compræhendatur. Impoſſibile certè. An nõ aliud quiddã eſſet ipſum vt compræhendẽs, aliud vt compræhenſum? nunquam enim idem ipſum totum vtraque hæc ſimul pateretur & ageret quo fit, vt ipſum vnum non vnũ vlterius, ſed duo ſit: Et vt dicis. Nuſquã igitur eſt ipſum vnũ, quandoquidẽ nec in alio, nec in ſemetipſo eſt. Nuſquam. Conſidera, quæſo, nũ quod huiuſmodi eſt, aut ſtare aut moueri poſſit. Quidni poſſit? Quoniã quod mouetur, vel fertur, vel alteratur, hi quippe ſoli ſunt motus. Eſto. Si ipſum vnũ ex eo quod eſt alteretur, impoſſibile eſt iam eſſe vnũ. Impoſſibile. Idcirco ſecundum alterationem non mouetur. Non, vt apparet. Nunquid ſecundum progreſſionem? Fortaſſis. Atqui ſi ipſum vnum feratur, vel in eodem motu ſphærico circunfertur, vel locum alium ex alio mutat. Neceſſe. Nonne quod circulo circunfertur, in medio conſiſtere oportet, atque alias ſui partes quæ circa medium voluantur, habere: Cui verò nec medium, neque pars vlla cõuenit, quomodo id cogitari poteſt in circulum circa medium volui? Nullo pacto. An locum tranſiẽs, aliàs alibi fit, atque ita mouetur? Forte. Num eſſe ipſum in aliquo, vt impoſſibile iam redargutum eſt? Eſt. An non multò magis impoſſibile ipſum in aliquo fieri? Non intelligo ſatis. Si in aliquo aliquid fit, neceſſe eſt nondũ in illo penitus eſſe, ſi quidem adhuc in illo cõtinuè fiat: nec etiã extra illud prorſus extare, ſiquidẽ in eo iam fiat. Neceſſe eſt. Si ergo aliud quicq̃ hoc patitur, id ſolũ patitur, cuius partes aliquæ ſũt, partim enim in illo iã eſt, ꝙ patitur, partĩ interim extra.

οὐδαμοῦ γε ὄν, οὐδαμοῦ ἂν εἴη. οὔτε γὰρ ἐν ἄλλῳ οὔτε ἐν ἑαυτῷ εἴη. Πῶς δή; Ἐν ἄλλῳ μὲν ὄν, κύκλῳ που ἂν περιέχοιτο ὑπ' ἐκείνου ἐν ᾧ ἐνείη, καὶ πολλαχοῦ ἂν αὐτοῦ ἅπτοιτο πολλοῖς· τοῦ δὲ ἑνός τε καὶ ἀμεροῦς καὶ κύκλου μὴ μετέχοντος ἀδύνατον πολλαχῇ κύκλῳ ἅπτεσθαι. Ἀδύνατον. Ἀλλὰ μὴν αὐτό γε ἐν ἑαυτῷ ὄν, κἂν ἑαυτὸ εἴη περιέχον, οὐκ ἄλλο ἢ αὐτό· εἴπερ καὶ ἐν ἑαυτῷ εἴη. ἔν τῳ γάρ τι εἶναι μὴ περιέχοντι ἀδύνατον. Ἀδύνατον γάρ. Οὐκοῦν ἕτερον μὲν ἄν τι εἴη αὐτὸ τὸ περιέχον, ἕτερον δὲ τὸ περιεχόμενον. οὐ γὰρ ὅλον γε ἄμφω ταὐτὸν ἅμα πείσεται καὶ ποιήσει· καὶ οὕτω τὸ ἓν οὐκ ἂν εἴη ἔτι ἕν, ἀλλὰ δύο. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐκ ἄρα ἐστί που τὸ ἕν, μήτε ἐν ἑαυτῷ μήτε ἐν ἄλλῳ ἐνόν. Οὐκ ἔστιν. Ὅρα δή, οὕτως ἔχον, εἰ οἷόν τε ἐστάναι ἢ κινεῖσθαι. Τί δὴ γὰρ οὔ; Ὅτι κινούμενόν γε, ἢ φέροιτο ἢ ἀλλοιοῖτο ἄν· αὗται γὰρ μόναι κινήσεις. Ναί. Ἀλλοιούμενον δὲ τὸ ἓν ἑαυτοῦ, ἀδύνατόν που ἓν ἔτι που εἶναι. Ἀδύνατον. Οὐκ ἄρα κατ' ἀλλοίωσίν γε κινεῖται. Οὐ φαίνεται. Ἀλλ' ἆρα τῷ φέρεσθαι; Ἴσως. Καὶ μὴν, εἰ φέροιτο τὸ ἕν, ἤτοι ἐν τῷ αὐτῷ ἂν περιφέροιτο κύκλῳ, ἢ μεταλλάττοι χώραν ἑτέραν ἐξ ἑτέρας. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν, κύκλῳ μὲν περιφερόμενον, ἐπὶ μέσου βεβηκέναι ἀνάγκη, καὶ τὰ περὶ τὸ μέσον φερόμενα, ἄλλα μέρη ἔχειν ἑαυτοῦ· ᾧ δὲ μήτε μέσου μήτε μερῶν προσήκει, τίς μηχανὴ τοῦτο κύκλῳ ποτὲ ἐπὶ τοῦ μέσου ἐνεχθῆναι; Οὐδεμία. Ἀλλὰ δὴ χώραν ἀμεῖβον, ἄλλοτ' ἄλλοθι γίγνεται, καὶ οὕτω κινεῖται; Εἴπερ γε δή. Οὐκοῦν εἶναι μέν που ἔν τινι αὐτὸ, ἀδύνατον ἐφάνη; Ναί. Ἆρ' οὖν γίγνεσθαι ἔτι ἀδυνατώτερον; Οὐκ ἐννοῶ ὅπῃ. Εἰ ἔν τῳ τι γίγνεται, οὐκ ἀνάγκη μήτε πω ἐν ἐκείνῳ εἶναι, ἔτι ἐγγιγνόμενον, μήτ' ἔτι ἔξω ἐκείνου παντάπασιν, εἴπερ ἤδη ἐγγίγνεται; Ἀνάγκη. Εἰ ἄρα τι ἄλλο πείσεται, τοῦτ' ἐκεῖνο ἂν μόνον πάσχοι οὗ μέρη εἴη. τὸ μὲν γάρ τι αὐτοῦ, ἤδη ἐν ἐκείνῳ, τὸ δὲ, ἔξω εἴη ἅμα.

ταὐτὸν γε ἑτέρῳ ὄν, ἐκεῖνο ἂν εἴη, αὐτὸ δ' οὐκ ἂν εἴη. ὥστε οὐδ' ἂν οὕτως εἴη ὅπερ ἔστιν, ἕν, ἀλλ' ἕτερον ἑνός. Οὐ γὰρ οὖν. Ταὐτὸν μὲν ἄρα ἑτέρῳ, ἢ ἕτερον ἑαυτοῦ οὐκ ἔσται. Οὐ γάρ. Ἕτερον δέ γε ἑτέρου οὐκ ἔσται, ἕως ἂν ᾖ ἕν. Οὐ γὰρ ἑνὶ προσήκει ἑτέρῳ τινὸς εἶναι, ἀλλὰ μόνῳ ἑτέρῳ ἑτέρου, ἄλλῳ δὲ οὐδενί. Ὀρθῶς. Τῷ μὲν ἄρα ἓν εἶναι, οὐκ ἔσται ἕτερον. ἢ οἴει; Οὐ δῆτα. Ἀλλὰ μὴν, εἰ μὴ τούτῳ, οὐχ ἑαυτῷ ἔσται. εἰ δὲ μὴ αὑτῷ, οὐδὲ αὐτό. αὐτὸ δὲ μηδαμῇ ὂν ἕτερον, οὐδενὸς ἔσται ἕτερον. Ὀρθῶς. Οὐδὲ μὴν ταὐτὸν ἑαυτῷ ἔσται. Πῶς δ' οὔ; Οὐχ ἥπερ τοῦ ἑνὸς φύσις, αὐτὴ δήπου καὶ τοῦ ταὐτοῦ; Τί δή; Ὅτι οὐκ ἐπειδὰν ταὐτὸν γένηταί τῳ τι, ἓν γίγνεται. Ἀλλὰ τί μήν; Τοῖς πολλοῖς ταὐτὸν γενόμενον, πολλὰ ἀνάγκη γίγνεσθαι, ἀλλ' οὐχ ἕν. Ἀληθῆ. Ἀλλ' εἰ τὸ ἓν καὶ τὸ ταὐτὸν μηδαμῇ διαφέρει, ὁπότε τι ταὐτὸν ἐγίγνετο, ἀεὶ ἂν ἓν ἐγίγνετο· καὶ ὁπότε ἕν, ταὐτόν. Πάνυ γε. Εἰ ἄρα τὸ ἓν ἑαυτῷ ταὐτὸν ἔσται, οὐχ ἓν ἑαυτῷ ἔσται· καὶ οὕτως ἓν ὂν, οὐχ ἓν ἔσται. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον. Ἀδύνατον ἄρα καὶ τῷ ἑνὶ, ἢ ἑτέρου ἕτερον εἶναι, ἢ ἑαυτῷ ταὐτόν. Ἀδύνατον. Οὕτω δὴ ἕτερόν γε ἢ ταὐτὸν τὸ ἓν οὔτ' ἂν αὑτῷ οὔτ' ἂν ἑτέρῳ εἴη. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐδὲ μὴν ὅμοιον τινὶ ἔσται οὐδ' ἀνόμοιον, οὔθ' ἑαυτῷ οὔθ' ἑτέρῳ. Τί δή; Ὅτι τὸ ταὐτόν που πεπονθὸς, ὅμοιον. Ναί. Τοῦ δέ γε ἑνὸς χωρὶς ἐφάνη τὴν φύσιν τὸ ταὐτόν. Ἐφάνη γάρ. Ἀλλὰ μὴν εἴ τι πέπονθε, χωρὶς τοῦ ἓν εἶναι, τὸ ἓν, πλείω ἂν εἶναι πεπόνθοι, ἢ ἕν. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. Ναί. Οὐδαμῶς ἔστιν ἄρα ταὐτὸν πεπονθὸς εἶναι τὸ ἓν οὔτε ἄλλῳ οὔτε ἑαυτῷ. Οὐ φαίνεται. Οὐδὲ ὅμοιον ἄρα δυνατὸν αὐτὸ εἶναι οὔτε ἄλλῳ, οὔτε ἑαυτῷ. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδὲ μὴν ἕτερόν γε πέπονθεν εἶναι τὸ ἕν. καὶ γὰρ οὕτω πλείω ἂν πεπόνθοι εἶναι ἢ ἕν. Πλείω γάρ. Τό γε μὴν ἕτερον πεπονθὸς ἢ ἑαυτοῦ, ἢ ἄλλου, ἀνόμοιον ἂν εἴη ἢ ἑαυτῷ ἢ ἄλλῳ, εἴπερ τὸ ταὐτὸ πεπονθὸς, ὅμοιον. Ὀρθῶς. Τὸ δέ γε ἓν, ὡς ἔοικεν, οὐδαμῶς ἕτερον πεπονθὸς, οὐδαμῶς ἀνόμοιόν ἐστιν οὔτε ἑαυτῷ οὔτε ἑτέρῳ. Οὐ γὰρ οὖν. Οὔτε ἄρα ὅμοιον, οὔτε ἀνόμοιον οὔθ' ἑτέρῳ οὔτε ἑαυτῷ ἂν εἴη τὸ ἕν. Οὐ φαίνεται.

ſed aliud quiduam præter vnum [illegible]
C alteri vel à ſemetipſo alterum dici nunquam debet. Nunquam planè. Sed neque alterum ab alio eſſe poteſt, donec vnum eſt: neque enim vni congruit, vt ab aliquo alterum ſit, ſed ſoli ei quod alterum eſt ab alio. Alteri autem nulli cõuenit. Probè. Ex eo igitur quod vnum eſt, non erit alterum. An putas? Nequaquam. Quod niſi hoc, non ſeipſo: ſi non ſeipſo, neque ipſum. Ipſum verò nullo modo alterum exiſtens à nullo alterum eſt. Rectè. Neque ſibiipſi idem erit. Cur non? Non ea eſt ipſius vnius natura, quæ ipſius eiuſdem natura eſt. Quare? Quia nondum quum idem ſit aliquid alicui, vnum efficitur. Qua de cauſa? Quod multis idem ſit, mul-
D ta, non vnum fieri neceſſe eſt. Verum. At ſi ipſum vnum atque ipſum idem, nihil diſcreparent, quoties quid idem fieret, vnumquodque ſemper efficeretur: quotieſque vnum, ſemper & idem. Et maximè quidem. Quapropter ſi ipſum vnum ſibimet idem fuerit, non vnum ſibi exiſtet, atque ita vnum exiſtens, non vnum erit. Impoſſibile id quidem. Impoſſibile igitur ipſum vnum aut alterum ab alio, aut ſibiipſi idem eſſe. Impoſſibile. Hac itaque ratione vnum, nec idem, nec alterum, aut ſibi, aut alteri eſſe poterit. Non profectò. Sed neque ſimile, neque diſſimile cuipiam, aut ſibi, aut alteri.
E Quam ob cauſam? Quia ſimile eſt, aut idem quiddam accidit. Nempe. Ipſum tamen idem ab vno natura ſecerni exantè dictis apparuit. Apparuit certè. Veruntamē ſi quid præter id quod eſt vnum eſſe, ipſum vnum recipit, patitur iam plura eſſe quàm vnum. Id autem impoſſibile eſt. Ita. Ob hãc cauſam nunquam ipſum vnum, idem eſſe, vel ſibi, vel alteri patitur. Non videtur. Ergo nec ſimile aut ſibimet, aut alteri eſſe poteſt. Sic apparet. Nihilo tamē magis eſſe alterum ſuſtinet. etenim plura quàm vnum eſſe contingeret. Plura ſanè. Quòd alterum vel à ſe, vel ab alio ſit, diſſimile quoque aut ſibiipſi aut alteri cuidam efficitur. quippe cum
F illud etiam quod idem eſſe recipit, ſimile fiat. Probè. Vnde ipſum vnum cùm nullo modo ſuſceperit alterum, nunquam quoque diſſimile ſiue ſibimet, ſiue alteri fiet. Nunquam profectò. Quamobrem nec ſimile, neque diſſimile vnquam aut ſibi, aut alteri, ipſum vnum eſt. Non, vt videtur.

multarum, neque etiam paucarum, nec vllo modo ipſius eiuſdem, nunquam ſibiipſi, vt videtur, erit æquale, nec etiam alteri, nec maius præterea aut minus, vel ſemetipſo, vel alio. Sic prorſus ſe habet. An fortè antiquius, aut iunius aliquo, vel etiam coætaneum ipſum vnum apparet? Quid prohibet? Id ſanè. Quoniam ſi eandem ætatem vel ſecum vel cum alio quopiam aget, æqualitate & ſimilitudine temporis participabit. oſtenſum eſt tamen, nec æqualitatem, nec ſimilitudinem ipſi vni vllam adeſſe poſſe. Oſtenſum profectò. Nónne hoc quoque diximus, nec inæqualitatis neque diſſimilitudinis compos exiſtere? Quàm maximè. Quo igitur pacto quod huiuſmodi eſt, ſenius aut iunius aliquo vel ætate par vlli eſſe poterit? Nullo modo. Ergo ipſum vnum non iunius, non ſenius, non ætate par aut ad ſeipſum aut ad aliud erit? Non apparet. Item nec in tempore etiam vllo pacto ipſum vnum cùm tale ſit, erit vnquam. Etenim neceſſe eſt quicquid eſt in tempore, ſeipſo ſemper ſenius fieri. Neceſſe. Et quod ſenium, ſemper iuniori ſenius. Cur non? Itaque quod ſeipſo fit ſenius, ſeipſo etiam ſimul iunius fit: ſiquidem aliquo ſenius eſſe debet. Quomodo dicis? Hoc modo, diuerſum alterum alteri nihil fieri oportet, diuerſum quum iam ſit, ſed iam exiſtentis iam eſſe, præteriti præteriiſſe, futuri fore: eius verò quod fit, nec præteriiſſe, nec fore, nec eſſe, diuerſum eſt: ſed fieri: nec aliter eſſe. Neceſſe eſt. At verò ſenius oppoſitum quiddam eſt iuniori, nec alteri penitus vlli. Eſt. Quod ergo ſeipſo fit ſenius, neceſſe eſt ſimul quoque ſeipſo iunius fieri. Videtur. Quinetiam nec lógiori ſeipſo tempore, neque breuiori fieri, ſed per æquale ſemper tempus ſecum ipſo fieri, & eſſe, & fuiſſe, futurum eſſe, ac fore. Neceſſaria quoque hæc ſunt. Neceſſarium ergo videtur, quodlibet eorum quæ in tempore ſunt, atque hoc tali participant, eandem ſecum ipſo ætatem agere, ac ſenius ſeipſo ſimul & iunius fieri. Apparet. Ipſi verò vni nulla prorſus ex iis paſſionibus accidit. Nulla. Nullius ergo temporis particeps, nec in aliquo tempore. Non ſanè vt ratio dictat. Quid igitur? ipſum erat, fuit, fiebat, nónne participationem temporis quandoque præteriti ſignificare videntur? Quinimò.

ἔχοι τὸ ἓν δοκεῖ πῃ δυνατὸν εἶναι; Τί δὴ γὰρ οὔ; Ὅτι που ἡλικίαν μὲν τὴν αὐτὴν ἔχοι ἢ ἑαυτῷ ἢ ἄλλῳ, ἰσότητος χρόνου
E
καὶ ὁμοιότητος μεθέξει, ὧν ἐλέγομεν οὐ μετεῖναι τῷ ἑνί, οὔτε ὁμοιότητος οὔτε ἰσότητος. Ἐλέγομεν γὰρ οὖν. Καὶ μὴν καὶ ὅτι ἀνομοιότητός τε καὶ ἀνισότητος οὐ μετέχει, καὶ τοῦτο ἐλέγομεν. Πάνυ μὲν οὖν. Πῶς οὖν οἷόν τε ἔσται τινὸς ἢ πρεσβύτερον ἢ νεώτερον εἶναι, ἢ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχειν τῳ, τοιοῦτον ὄν; Οὐδαμῶς. Οὐκ ἄρ' ἂν εἴη νεώτερόν γε οὐδὲ πρεσβύτερον, οὐδὲ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχοι τὸ ἓν οὔτε αὑτῷ οὔτε ἄλλῳ. Οὐ φαίνεται. Ἆρ' οὖν οὐδὲ ἐν χρόνῳ τὸ παράπαν δύναιτ' ἂν εἶναι τὸ ἕν, εἰ τοιοῦτον εἴη; ἢ
D
οὐκ ἀνάγκη, ἐάν τι ᾖ ἐν χρόνῳ, ἀεὶ αὐτὸ αὑτοῦ πρεσβύτερον γίγνεσθαι; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν τό γε πρεσβύτερον, ἀεὶ νεωτέρου πρεσβύτερον. Τί μήν; Τὸ πρεσβύτερον ἄρα ἑαυτοῦ γιγνόμενον, καὶ νεώτερον ἑαυτοῦ ἅμα γίγνεται, εἴπερ μέλλει ἔχειν ὅτου πρεσβύτερον γίγνεται. Πῶς λέγεις; Ὧδε. διάφορον ἕτερον ἑτέρου οὐδὲν δεῖ γίγνεσθαι ἤδη ὄντος διαφόρου· ἀλλὰ τοῦ μὲν ἤδη ὄντος, ἤδη εἶναι, τοῦ δὲ γεγονότος, γεγονέναι· τοῦ δὲ μέλλοντος, μέλλειν· τοῦ δὲ γιγνομένου, οὔτε γεγονέναι, οὔτε μέλλειν, οὔτε εἶναί πω διάφορον· ἀλλὰ γίγνεσθαι, καὶ ἄλλως οὐκ
E
εἶναι. Ἀνάγκη γάρ. Ἀλλὰ μὴν τό γε πρεσβύτερον διαφορότης νεωτέρου ἐστὶ, καὶ οὐδενὸς ἄλλου. Ἔστι γάρ. Τὸ ἄρα πρεσβύτερον ἑαυτοῦ γιγνόμενον, ἀνάγκη καὶ νεώτερον ἅμα ἑαυτοῦ γίγνεσθαι. Ἔοικεν. Ἀλλὰ μὴν καὶ μήτε πλείω ἑαυτοῦ χρόνον γίγνεσθαι, μήτ' ἐλάττω· ἀλλὰ τὸν ἴσον χρόνον καὶ γίγνεσθαι ἑαυτῷ καὶ εἶναι, καὶ γεγονέναι, καὶ μέλλειν ἔσεσθαι. Ἀνάγκη γὰρ οὖν καὶ ταῦτα. Ἀνάγκη ἄρα ἐστὶν, ὡς ἔοικεν, ὅσα γε ἐν χρόνῳ ἐστὶ, καὶ μετέχει τοῦ τοιούτου, ἕκαστον αὐτῶν τὴν αὐτήν τε αὐτὸ ἑαυτῷ ἡλικίαν ἔχειν, καὶ πρεσβύτερόν τε αὑτοῦ ἅμα καὶ νεώτερον γίγνε-
F
σθαι. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν τῷ γε ἑνὶ τῶν τοιούτων παθημάτων οὐδὲν μετῆν. Οὐ γὰρ μετῆν. Οὐδὲ ἄρα χρόνου αὐτῷ μέτεστιν, οὐδ' ἔστιν ἔν τινι χρόνῳ. Οὔκουν δὴ, ὥς γε ὁ λόγος αἱρεῖ. Τί οὖν; τὸ ἦν, καὶ τὸ γέγονε, καὶ τὸ ἐγίγνετο, οὐ χρόνου μέθεξιν δοκεῖ σημαίνειν τοῦ ποτὲ γεγονότος; Καὶ μάλα.

Βούλει οὖν ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐπανέλθωμεν, ἐάν τι ἡμῖν ἐπανιοῦσιν ἀλλοῖον φανῇ; Πάνυ μὲν οὖν βούλομαι. Οὐκοῦν, ἓν εἰ ἔστι, φαμέν, τὰ συμβαίνοντα περὶ αὐτοῦ, ποῖά ποτε τυγχάνει ὄντα, διομολογητέα ταῦτα; οὐχ οὕτω; Ναί. Ὅρα δὴ ἐξ ἀρχῆς· ἓν εἰ ἔστιν, ἆρα οἷόν τε αὐτὸ εἶναι μέν, οὐσίας δὲ μὴ μετέχειν. Οὐχ οἷόν τε. Οὐκοῦν καὶ ἡ οὐσία, τοῦ ἑνὸς εἴη ἄν, οὐ ταὐτὸν οὖσα τῷ ἑνί. οὐ γὰρ ἂν ἐκείνη ἦν ἐκείνου οὐσία. οὐδ' ἂν ἐκεῖνο τὸ ἓν ἐκείνης μετεῖχεν· ἀλλ' ὅμοιον ἂν ἦν λέγειν ἕν τε εἶναι, καὶ ἕν, ἕν. νῦν δὲ οὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις, εἰ ἓν ἕν τι χρὴ συμβαίνειν, ἀλλ' εἰ ἓν ἔστιν. οὐχ οὕτω. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν ὡς ἄλλο τι σημαῖνον τὸ ἔστι τοῦ ἕν; Ἀνάγκη. Ἆρ' οὖν ἄλλο ἢ ὅτι οὐσίας μετέχει τὸ ἕν, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ λεγόμενον, ἐπειδάν τις συλλήβδην εἴπῃ ὅτι ἓν ἔστι; Πάνυ γε. Πάλιν δὴ λέγωμεν, ἓν εἰ ἔστι, τί συμβήσεται. σκόπει οὖν· οὐκ ἀνάγκη ταύτην τὴν ὑπόθεσιν τοιοῦτον ὂν τὸ ἓν σημαίνειν, οἷον μέρη ἔχειν; Πῶς; Ὧδε. Εἰ τὸ ἔστι τοῦ ἑνὸς ὄντος λέγεται, καὶ τὸ ἓν τοῦ ὄντος ἑνός· ἔστι δὲ οὐ τὸ αὐτὸ ἥ τε οὐσία καὶ τὸ ἕν, τοῦ αὐτοῦ δὲ ἐκείνου οὗ ὑπεθέμεθα τοῦ ἑνὸς ὄντος· ἆρα οὐκ ἀνάγκη τὸ μὲν ὅλον, ἓν ὂν εἶναι αὐτό, τούτου δὲ γίγνεσθαι μόρια τό, τε ἓν καὶ τὸ εἶναι; Ἀνάγκη. Πότερον οὖν ἑκάτερον τῶν μορίων τούτων, μόριον μόνον προσεροῦμεν, ἢ τοῦ ὅλου μόριον τό γε μόριον προσρητέον τοῦ ὅλου; καὶ ὅλον ἄρα ἐστὶν ὃ ἂν ἓν ᾖ, καὶ μόριον ἔχει. Πάνυ γε. Τί οὖν; τῶν μορίων ἑκάτερον τούτων τοῦ ἑνὸς ὄντος τό, τε ἓν καὶ τὸ ὄν, ἆρα ἀπολείπεσθον, ἢ τὸ ἕν, τοῦ ὄντος εἶναι μόριον, ἢ τὸ ὄν, τοῦ ἑνὸς μόριον; Οὐκ ἂν εἴη. Πάλιν ἄρα καὶ τῶν μορίων ἑκάτερον τό, τε ἓν ἴσχει καὶ τὸ ὄν, καὶ γίγνεται τὸ ἐλάχιστον ἐκ δυοῖν αὖ μορίοιν τὸ μόριον· καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὕτως ἀεί, ὅτι περ ἂν μόριον γένηται, τούτω τὼ μορίω ἀεὶ ἴσχει. τό, τε γὰρ ἕν, τὸ ὂν ἀεὶ ἴσχει, καὶ τὸ ὂν τὸ ἕν· ὥστε ἀνάγκη δύ' ἀεὶ γιγνόμενον, μηδέποτε ἓν εἶναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκοῦν ἄπειρον ἂν τὸ πλῆθος οὕτω τὸ ἓν ὂν εἴη; Ἔοικέ γε. Ἴθι δὴ καὶ τῇδε ἔτι. Πῇ; Οὐσίας φαμὲν μετέχειν τὸ ἕν, διὸ ἔστιν; Ναί. Καὶ διὰ ταῦτα δὴ τὸ ἓν ὂν πολλὰ ἐφάνη. Οὕτω.

C ea illud eueniunt, cuiuſmodi eſſe oporteat? Profectò. Meditare iterum à principio: vnum ſi eſt, nunquid poſſibile eſt ipſum eſſe, eſſentia verò nequaquam participare? Impoſſibile. Eſſentia autem vnius, non idem quod ipſum vnum erit. alioquin ſi idem, non vtique illius eſſentia eſſet, neque ipſum vnum illa participaſſet, ſed quoties proferretur vnum eſſe, ſimile quiddam ſignificaretur, ac ſi vnum diceremus. Nunc autem non eſt huiuſmodi poſitio noſtra, ſcilicet ſi vnum, quidnam euenturum ſit, ſed ſi vnum eſt, nónne ita? Prorſus ſic eſt. Nónne ita dicitur, tanquam aliud ſignificet ipſum eſt aliud ipſum vnum? Neceſſe.
D Nunquid igitur cùm vnum eſſe compendio dicimus, aliud ea oratio ſignificat, quàm vnam eſſentiam communicare? Omnino. Rurſus itaque dicamus, vnum ſi eſt, quidnam contingat. Age id aduerte. An non neceſſe hanc ſuppoſitionem ipſum vnum eiuſcemodi prædicare quaſi partes habeat? Quonam modo? Hoc pacto. Si eſſe de vno ente dicitur, & ipſum vnum de ente vno, eſt autem idem eſſentia & vnum, eodem exiſtente vno quod ſuppoſuimus, nónne neceſſe eſt totum quidem vnum ens ipſum eſſe, eiúſque partes tam vnum quàm eſſe exiſtere? Neceſſe. Vtrum verò
E vtranque harum partium partem duntaxat appellamus? An partem totius partem prædicare oportet? Totius. Totum igitur eſt, quod vnum eſt, ac partem habet. Penitus. Quid autem? num hæ partes vnius entis, ſcilicet vnum & ens, ita ſe inuicem deſerunt, vt ipſi enti vnum, & ipſi vni ens deſit? Non certè. Igitur vtraque pars & vnum ſimul & ens complectitur: adeò vt pars quælibet ex duabus ſaltem particulis conſtituatur: & ſecundum eandem rationem quæcunque particula occurrit, vtraque ſemper in ea claudatur. etenim vnum ſemper ens, & ens vnũ mutuis nexibus amplectitur. Vnde quum vbique in quauis parti-
F cula duo emergant, neceſſe eſt nunquam vnum exiſtere. Omnino. Nónne hac ratione vnum ens, infinita multitudo erit? Videtur. Age quæſo, & hàc perge. Quà? Dicimus vnum eſſentia participare in quantum eſt? Diximus. Et ob hanc cauſam vnum ens multa eſſe apparuit? Sic eſt.

eſſe, neque tamen eſſe duo? Nequaquam. At quæ
duo ſunt, cogitarine ita poſſunt, vt non illorum v-
trunque vnum ſit? Minimè. Quoniam igitur
iſta ſimul duo ſunt, idcirco vnumquodque v-
num exiſtit. Videtur. Si vnumquodlibet eo-
rum eſt, & vtrunque vnum mutuo quodam con-
iugio inuicem eſt connexum, nónne tria vniuer-
ſa reſultant? Maximè. Tria verò nónne imparia,
duo autem paria? Quidni? Et cùm duo ſint, nónne
neceſſe eſt etiam his adeſſe: & cùm tria, ter? ſiqui-
dem duobus ineſt bis vnum, tribus verò ter vnũ.
Neceſſe. Duobus denique exiſtentibus ac bis, ne-
ceſſe eſt duo bis eſſe: & tribus exiſtentibus atque ter,
nónne neceſſe eſt rurſus tria ter eſſe? Quidni? Quid
verò? tribus exiſtentibus atque bis, & duobus atq;
ter exiſtentibus, neceſſe eſt tria bis eſſe, ac bis tria?
Neceſſe eſt omnino. Erunt igitur pariter paria, im
paritérque imparia, nécnon imparia pariter, &
impariter paria. Certè. Si hæc ita ſe habent, num
putas vllum numerum relinqui, qui non neceſſa-
rio illic inſit? Nullum. Idcirco ſi eſt vnum, neceſ-
ſe eſt & numerum eſſe. Proculdubio. Item ſi nu-
merus eſt, multa vtique ſunt, & infinita entium
multitudo, aut non infinitus numerus, multitu-
dine etiam particeps eſſentiæ fit? Maximè. Quòd
ſi totus ipſe numerus eſt eſſentiæ particeps, vna-
quæque etiam particula numeri eſſentia partici-
pabit. Prorſus. Per omnia ergo quæ multa ſunt,
eſſentia diſtribuitur, nec ab aliquo eorum quæ
ſunt, abeſt, ſeu minimum hoc ſit, ſiue maximum.
Atque id dubitare abſurdum eſt. quo modo enim
eſſẽtia ab aliquo eorũ quæ ſunt, abeſſe poteſt? Nul-
lo. Diuiſa eſt igitur quoad fieri poteſt, in minima
& maxima, atque in omnia quæ quomodocunque
ſũt maximéq; omniũ diſtributa, & infinitæ ſũt eſ-
ſẽtiæ partes. Sic ſe res habet. Plurimę igitur illius
partes ſunt. Plurimę certè. Quid verò? eſtne quic-
quã ex iſtis quod quidẽ pars eſſẽtiæ ſit, nõ tamẽ pars
ipſa vnum quiddam ſit? At quo pacto id fieret?
Verum poſtquam, vt arbitror, eſt, neceſſe eſt i-
pſam ſemper quandiu eſt, vnum aliquid eſſe, ni-
hil autem eſſe impoſſibile eſt. Abſque dubio.

εἶναι, δύο δὲ μή; Οὐκ οἷόν τε. Ὦ δ' ἂν δύο ἦτον, ἔστι
τις μηχανὴ μὴ οὐχ ἑκάτερον αὐτοῖν ἓν εἶναι; Οὐδεμία.
Τούτων ἄρα ἐπείπερ σύνδυο ἕκαστα συμβαίνει εἶναι, καὶ
ἓν ἂν εἴη ἕκαστον. Φαίνεται. Εἰ δὲ ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐστι,
συντεθέντος ἑνὸς ὁποιουοῦν ᾑτινιοῦν συζυγίᾳ, οὐ τρία γί-
γνεται τὰ πάντα; Ναί. Τρία δὲ, οὐ περιττά; καὶ δύο,
ἄρτια; Πῶς δ' οὔ; Τί δέ; δυοῖν ὄντοιν, οὐκ ἀνάγκη
εἶναι καὶ δίς; καὶ τριῶν ὄντων, τρίς; εἴπερ ὑπάρχει
τῷ τε δύο τὸ δὶς ἓν, καὶ τῷ τρία, τὸ τρὶς ἕν; Ἀνάγ-
D κη. Δυοῖν δὲ ὄντοιν καὶ δίς, οὐκ ἀνάγκη δύο δὶς εἶναι;
καὶ τριῶν καὶ τρίς, οὐκ ἀνάγκη αὖ τρία τρὶς εἶ-
ναι; Πῶς δ' οὔ; Τί δέ; τριῶν ὄντων καὶ δὶς ὄντων,
καὶ δυοῖν ὄντοιν καὶ τρὶς ὄντοιν, οὐκ ἀνάγκη τρία
τε δὶς εἶναι καὶ δὶς τρία; Πολλή γε. Ἀρτιά τε ἄρα
ἀρτιάκις ἂν εἴη, καὶ περιττὰ περιττάκις, καὶ ἄρτια πε-
ριττάκις, καὶ περιττὰ ἀρτιάκις. Ἔστιν οὕτως. Εἰ οὖν ταῦ-
τα οὕτως ἔχει, οἴει τινὰ ἀριθμὸν ὑπολείπεσθαι ὃν οὐκ
ἀνάγκη εἶναι; Οὐδαμῶς γε. Εἰ ἄρα ἐστὶν ἕν, ἀνάγκη καὶ
ἀριθμὸν εἶναι. Ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴν ἀριθμοῦ γε ὄντος,
E πόλλ' ἂν εἴη, καὶ πλῆθος ἄπειρον τῶν ὄντων. ἢ οὐκ ἄπει-
ρος ἀριθμὸς πλήθει καὶ μετέχων οὐσίας γίγνεται; Καὶ πά-
νυ γε. Οὐκοῦν εἰ πᾶς ἀριθμὸς οὐσίας μετέχει, καὶ τὸ
μόριον ἕκαστον τοῦ ἀριθμοῦ μετέχοι ἂν αὐτῆς; Ναί. Ἐ-
πὶ πάντα ἄρα πολλὰ ὄντα ἡ οὐσία νενέμηται, καὶ οὐδενὸς
ἀποστατεῖ τῶν ὄντων, οὔτε τοῦ σμικροτάτου, οὔτε τοῦ με-
γίστου. ἢ τοῦτο μὲν ἄλογον ἐρέσθαι; πῶς γὰρ ἂν δὴ οὐσία τι
τῶν ὄντων του ἀποστατοῖ; Οὐδαμῶς. Κατακεκερμά-
τισται ἄρα ὡς οἷόν τε σμικρότατα καὶ μέγιστα καὶ πάντα-
χῶς ὄντα, καὶ μεμέρισται πάντων μάλιστα, καὶ ἔστι μέρη
F ἀπέραντα τῆς οὐσίας. Ἔχει οὕτω. Πλεῖστα ἄρα ἐστὶ τὰ
μέρη αὐτῆς. Πλεῖστα μέντοι. Τί οὖν; ἔστι τι αὐτῶν, ὃ
ἐστι μὲν μέρος τῆς οὐσίας, οὐδὲν μέντοι μέρος; Καὶ πῶς
ἄν τοι τοῦτο γίγνοιτο; Ἀλλ' ἐπείπερ γε, οἶμαι, ἔστιν, ἀνάγκη αὐ-
τὸ ἀεὶ, ἕωσπερ ἂν ᾖ, ἕν γέ τι εἶναι, μηδὲν ἢ ἀδύνατον, Ἀνάγκη,

που καὶ πολλά, καὶ ὅλον καὶ μόρια, καὶ πεπερασμένον καὶ ἄπειρον πλήθει. Φαίνεται. Ἆρ' οὖν οὐκ, ἐπείπερ πεπερασμένον, καὶ ἔσχατα ἔχον; Ἀνάγκη. Τί δ'; εἰ ὅλον, οὐ καὶ ἀρχὴν ἂν ἔχοι, καὶ μέσον καὶ τελευτήν; ἢ οἷόν τέ τι ὅλον εἶναι ἄνευ τριῶν τούτων; κἄν του ἓν ὁτιοῦν αὐτῶν ἀποστατῇ, ἐθελήσει ἔτι ὅλον εἶναι; Οὐκ ἐθελήσει. Καὶ ἀρχὴν δή, ὡς ἔοικε, καὶ τελευτὴν καὶ μέσον ἔχοι ἂν τὸ ἕν. Ἔχοι. Ἀλλὰ μὴν τό γε μέσον, ἴσον τῶν ἐσχάτων ἀπέχει· οὐ γὰρ ἂν ἄλλως μέσον εἴη. Οὐ γάρ. Καὶ σχήματος δή τινος, ὡς ἔοικε, τοιοῦτον ὂν μετέχοι ἂν τὸ ἕν, ἤτοι εὐθέος, ἢ στρογγύλου, ἤ τινος μικτοῦ ἐξ ἀμφοῖν. Μετέχοι γὰρ ἄν. Ἆρ' οὖν οὕτως ἔχον, οὐκ αὐτό τε ἐν ἑαυτῷ ἔσται καὶ ἐν ἄλλῳ; Πῶς; Τῶν μερῶν που ἕκαστον ἐν τῷ ὅλῳ ἐστί, καὶ οὐδὲν ἐκτὸς τοῦ ὅλου. Οὕτω. Πάντα δὲ τὰ μέρη ὑπὸ τοῦ ὅλου περιέχεται; Ναί. Καὶ μὴν τά γε πάντα μέρη τὰ αὑτοῦ τὸ ἕν ἐστι, καὶ οὔτε τι πλέον, οὔτε ἔλαττον, ἢ πάντα. Οὐ γάρ; Οὐκοῦν καὶ τὸ ὅλον τὸ ἕν ἐστι; Πῶς δ' οὔ; Εἰ ἄρα πάντα τὰ μέρη ἐν ὅλῳ τυγχάνει ὄντα, ἔστι δὲ τά τε πάντα τὸ ἕν, καὶ αὐτὸ τὸ ὅλον, περιέχεται δὲ ὑπὸ τοῦ ὅλου τὰ πάντα, ὑπὸ τοῦ ἑνὸς ἂν περιέχοιτο τὸ ἕν· καὶ οὕτως ἂν ἤδη τὸ ἕν, αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ εἴη. Φαίνεται. Ἀλλὰ μέντοι τό γε ὅλον αὖ οὐκ ἐν τοῖς μέρεσίν ἐστιν, οὔτε ἐν πᾶσιν, οὔτε ἔν τινι. εἰ γὰρ ἐν πᾶσιν, ἀνάγκη καὶ ἐν ἑνί. ἔν τινι γὰρ ἑνὶ μὴ ὄν, οὐκ ἂν ἔτι που δύναιτο ἔν γε ἅπασιν εἶναι· εἰ δὲ τοῦτο μὲν τὸ ἓν τῶν ἁπάντων ἐστί, τὸ δὲ ὅλον ἐν τούτῳ μὴ ἔνι, πῶς ἔτι ἔν γε τοῖς πᾶσιν ἐνέσται; Οὐδαμῶς. Οὐδὲ μὴν ἔν τισι τῶν μερῶν. εἰ γὰρ ἔν τισι τὸ ὅλον εἴη, τὸ πλέον ἂν ἐν τῷ ἐλάττονι εἴη, ὅ ἐστιν ἀδύνατον. Ἀδύνατον γάρ. Μὴ ὂν δ' ἐν πλείοσι, μηδ' ἐν ἑνί, μηδ' ἐν ἅπασι τοῖς μέρεσι τὸ ὅλον, οὐκ ἀνάγκη ἐν ἑτέρῳ τινὶ εἶναι, ἢ μηδαμοῦ ἔτι εἶναι; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν μηδαμοῦ μὲν ὄν, οὐδὲν ἂν εἴη· ὅλον δὲ ὄν, ἐπειδὴ οὐκ ἐν αὐτῷ ἐστίν, ἀνάγκη ἐν ἄλλῳ εἶναι; Πάνυ γε. Ἧ μὲν ἄρα τὸ ἕν, ὅλον ἐν ἄλλῳ ἐστίν· ᾗ δὲ τὰ πάντα μέρη ὄντα τυγχάνει, αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ. καὶ οὕτω τὸ ἓν ἀνάγκη αὐτό τε ἐν ἑαυτῷ εἶναι καὶ ἐν ἑτέρῳ. Ἀνάγκη. Οὕτω δὴ πεφυκὸς τὸ ἓν ἆρ' οὐκ ἀνάγκη καὶ κινεῖσθαι καὶ ἑστάναι;

C multa, totúmque & partes, necnon finitum, & multitudine infinitum. Apparet. Nónne cùm terminatum ſit, extrema quoque habet? Neceſſarium eſt. Præterea ſi totum eſt, principium mediúmque & finem habebit? Num totum aliquid abſque iis tribus reperiri poteſt? Et ſi quid ipſorum ab eo quod vnum diſtat, totúmne vlterius erit? Minimè. Quamobrem principium mediúmque & finé vnũ habet. Habet. Medium verò ęquo interuallo ab extremis vndique diſtat, non enim aliter eſſet medium. Non certè. Pręterea quum tale ſit vnum, figuræ cuiuſdam eſt particeps, ſeu rectæ ſiue rotundę, ſiue alterius ex vtriſque compoſitæ. Particeps
D proculdubio. Quinetiam ſi huiuſmodi eſt, ipſum in ſeipſo & in alio erit. Quónam pacto? quælibet pars in toto eſt, nec extra totum penitus vlla. Eſto. Singulęne partes ſub toto clauduntur? Ita. At vnum cunctæ ſuæ partes exiſtit, nec quid plus minúſue quàm vniuerſę. Sic eſt. Nónne & totum vnum eſt? Quidni? Si omnes partes toto clauduntur, éſtque omnia vnum & ipſum totum, continentur autem ſub toto ſingula, ab vno vtique vnum continebitur, atque ita vnum ipſum in ſemetipſo iam erit. Videtur. Veruntamen totum in partibus minimè eſt, neque in omnibus, neque in
E aliqua. ſi enim in omnibus, neceſſe eſt & in vna: & ſi in vna quadam non ſit, in cunctis eſſe nõ poterit. Si autem hoc quidem vnum cunctis conſtat, & in eo totum, non vno, quo pacto amplius in omnibus erit vnum? Nullo. Sed nihilo magis in partibus quibuſdam. Nam ſi quibuſdam totũ inſit, maius in minori erit. Id autem impoſſibile. Impoſſibile. Cùm igitur totum, nec in pluribus, nec in vna, neque etiam cunctis in partibus ſit, an non neceſſe eſt ipſũ, vel eſſe in alio quodam, vel nuſquã exiſtere? Neceſſe. Nónne ſi nuſquã ſit, nihil penitus erit? & tamen cùm totũ ſit, neque ſit in ſeipſo, reſtat vt conſiſtat in alio? Penitus. Quà igitur vnum totũ
F eſt, in alio eſt: quà verò omnia partes eius ſunt, & ipſum cunctæ partes, eſt ipſum in ſeipſo. Ideóque neceſſe eſt vnum, tum in ſeipſo, tũ etiã in alio eſſe. Proculdubio. Et cùm talis ſit vnius natura, an non neceſſariò ſequitur, vt ſtet atque etiam moueatur?

in ſeipſo ſcilicet, & in alio eſſe. Patuit profectò. Ex hoc igitur conſtat vnum eſſe à ſeipſo alterum. Videtur. Si quid verò ab aliquo alterum eſt, nónne ab altero alterum? Neceſſe. Quæcunque vnum minimè ſunt, num ab vno altera, & vnum alterum ab iis quæ non vnum? Quidni? Ideo vnum ab aliis omnibus alterum apparebit. Alterum. Aſpice præterea, num alterum ipſum, & ipſum idem contraria inuicem ſint. Cur non? Voléne vnquam idem in altero, vel alterum in eodē conſiſtere? Nunquā. Ergo ſi nunquam alterum in eodem eſt, nihil eſt ex iis quæ ſunt, in quo per aliquod tempus ipſum alterum ſit. Nam ſi per aliquod tempus ſit in aliquo, per id tempus in eodem ipſum alterum erit. An non? Certè. Poſtquam verò nunquam in eodem conſtat, nunquam profectò in aliquo eorum quę ſunt, ipſum alterum erit. Vera dicis. Idcirco nec in iis quæ non ſunt vnum, nec in vno erit alterum. Non ſanè. Sequitur, vt vnum ab iis quæ non vnum, & quæ non vnum ab vno per ipſum alterum altera eſſe nequeant. Sequitur planè. Quòd niſi participent ipſo altero, altera ſecundum ſeipſa inuicem eſſe nō poterunt. Quo enim pacto? Atqui ſi nec ſeipſis, nec ipſo altero altera ſūt, altera eſſe inuicē nullo pacto poſſunt. Nullo. Prǽterea quæ vnū non ſunt, vno minimè participant, neque enim eſſent non vnum, ſed quodammodo vnum. Verum. Hanc ob cauſam quę non ſunt vnum, neque etiam numerus ſunt. Alioquin non penitus vnius eſſent expertia, ſi quem numerum habeant. Non certè. An verò quæ non ſunt vnum, partes vnius ſunt? An ſic fortè vno participarent, quæ non ſunt vnum? Participarent. Si itaque hoc quidem omnino vnum eſt, illa verò non vnum, nec pars vnum erit eorum quæ non vnum, neque totum ad illa, quaſi ipſa ſint partes: neque rurſus quæ non vnum, vnius particulæ, neque etiam tota, quaſi vnum pars exiſtat. Non profectò. Cæterum aſſeruimus, quæ neque tota, neque partes ſunt, neque inuicem altera, eadē inuicem eſſe debere. Aſſeruimus. Fatemúrne igitur vnum, cùm ita ad ea quæ non vnum ſe habeat, illis idem eſſe? Fatemur.

γκη αὐτὸ ἑαυτοῦ ἕτερον εἶναι, εἴπερ καὶ ἑτέρωθι ἔσται; Ἔμοιγε δοκεῖ.

C Οὕτω μὴν ἐφάνη ἔχον τὸ ἕν, αὐτό τε ἐν ἑαυτῷ ὂν ἅμα καὶ ἐν ἑτέρῳ. Ἐφάνη γάρ. Ἕτερον ἄρα (ὡς ἔοικεν) εἴη ταύτῃ ἂν ἑαυτοῦ τὸ ἕν. Ἔοικε. Τί οὖν; εἴ τού τι ἕτερόν ἐστιν, οὐχ ἑτέρου ὄντος ἕτερον ἔσται; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ὅσα μὴ ἕν ἐστιν, ἅπανθ' ἕτερα τοῦ ἑνός; καὶ τὸ ἕν, τῶν μὴ ἕν; Πῶς δ' οὔ; Ἕτερον ἂν εἴη ἄρα τὸ ἓν τῶν ἄλλων. Ἕτερον. Ὅρα δή· αὐτό τε ταὐτὸν καὶ τὸ ἕτερον, ἆρ' οὐκ ἐναντία ἀλλήλοις; Πῶς δ' οὔ; Ἦ οὖν ἐθελήσει ταὐτὸν

D ἐν τῷ ἑτέρῳ, ἢ τὸ ἕτερον ἐν ταὐτῷ ποτὲ εἶναι; Οὐκ ἐθελήσει. Εἰ ἄρα τὸ ἕτερον ἐν ταὐτῷ μηδέποτε ἔσται, οὐδέν ἐστι τῶν ὄντων ἐν ᾧ ἐστι τὸ ἕτερον χρόνον οὐδένα. εἰ γὰρ ὁντινοῦν εἴη ἔν τῳ, ἐκεῖνον ἂν τὸν χρόνον ἐν ταὐτῷ εἴη τὸ ἕτερον. οὐχ οὕτως; Οὕτως. Ἐπειδὴ δ' οὐδέποτε ἐν τῷ αὐτῷ ἐστιν, οὐδέποτε ἔν τινι τῶν ὄντων ἂν εἴη τὸ ἕτερον. Ἀληθῆ. Οὔτ' ἄρα ἐν τοῖς μὴ ἕν, οὔτε ἐν τῷ ἑνὶ εἴη ἂν τὸ ἕτερον. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐκ ἄρα τῷ ἑτέρῳ γ' ἂν εἴη τὸ ἕν, τῶν μὴ ἕν, οὐδὲ τὰ μὴ ἕν, τοῦ ἑνὸς ἕτερα. Οὐ γάρ. Οὐδὲ μὴν ἑαυτοῖς γε ἕτερ'

E ἂν εἴη ἀλλήλων, μὴ μετέχοντα τοῦ ἑτέρου. Πῶς γάρ; Εἰ δὲ μήτε ἑαυτοῖς ἕτερά ἐστι, μήτε τῷ ἑτέρῳ, οὐ πάντῃ ἂν ἤδη ἐκφεύγοι τὸ μὴ ἕτερα εἶναι ἀλλήλων. Ἐκφεύγει. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἑνός γε μετέχει τὰ μὴ ἕν. οὐ γὰρ ἂν μὴ ἓν ἦν, ἀλλά πῃ ἂν ἓν ἦν. Ἀληθῆ. Οὐδ' ἂν ἀριθμὸς εἴη ἄρα τὰ μὴ ἕν. οὐδὲ γὰρ ἂν οὕτω μὴ ἓν ἦν παντάπασιν, ἀριθμόν γε ἔχοντα. Οὐ γὰρ οὖν. Τί δαί; τὰ μὴ ἕν, τοῦ ἑνὸς ἆρα μόριά ἐστιν; ἢ κἂν οὕτω μετεῖχε τοῦ ἑνὸς τὰ μὴ ἕν; Μετεῖχεν. Εἰ ἄρα πάντῃ τὸ μὲν, ἕν ἐστι, τὰ δὲ, μὴ ἕν, οὔτ' ἂν μόριον τῶν μὴ ἓν τὸ ἓν εἴη, οὔτε ὅ-

F λον ὡς μορίων· οὔτε αὖ τὰ μὴ ἓν τοῦ ἑνὸς μόρια, οὔτε ὅλα ὡς μορίῳ τῷ ἑνί. Οὐ γάρ. Ἀλλὰ μὴν ἔφαμεν, τὰ μήτε μόρια, μήτε ὅλα, μήτε ἕτερα ἀλλήλων, ταὐτὰ ἔσεσθαι ἀλλήλοις. Ἔφαμεν γάρ. Φῶμεν ἄρα καὶ τὸ ἓν πρὸς τὰ μὴ ἓν οὕτως ἔχον, τὸ αὐτὸ εἶναι αὐτοῖς; Φῶμεν.

ἕτερον μὲν τἆλλα τοῦ ἑνός, ἕτερον δὲ τὸ ἓν τῶν ἄλλων, δὶς τὸ ἕτερον εἰπόντες, οὐδέν τι μᾶλλον ἐπ' ἄλλῃ, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνῃ τῇ φύσει αὐτὸ ἀεὶ λέγομεν ἧσπερ ἦν τοὔνομα. Πάνυ μὲν οὖν. Εἰ ἄρα ἕτερον τῶν ἄλλων τὸ ἕν, καὶ τἆλλα τοῦ ἑνός, κατὰ ταὐτὸ ἕτερον πεπονθέναι, οὐκ ἄλλο ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἂν πεπονθὸς εἴη τὸ ἐν τοῖς ἄλλοις. τὸ δέ που ταὐτὸν πεπονθὸς, ὅμοιον. οὐχί; Ναί. Ἧι δὴ τὸ ἓν ἕτερον τῶν ἄλλων πέπονθεν εἶναι, κατ' αὐτὸ τοῦτο ἅπαν ἅπασιν ὅμοιον ἂν εἴη. ἅπαν γὰρ ἁπάντων ἕτερόν ἐστιν. Ἔοικεν. Ἀλλὰ μὴν τό γε ὅμοιον τῷ ἀνομοίῳ ἐναντίον; Ναί. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἕτερον τῷ ταὐτῷ; Καὶ τοῦτο. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γ' ἐφάνη, ὡς ἄρα τὸ ἓν τοῖς ἄλλοις ταὐτόν τε καὶ ἕτερον. Ἐφάνη γάρ. Τοὐναντίον δέ γε πάθος ἐστὶ τὸ εἶναι τὸ αὐτὸ τοῖς ἄλλοις, τῷ ἕτερον εἶναι τῶν ἄλλων. Πάνυ γε. Ἧι γε μὴν ἕτερον, ὅμοιον ἐφάνη. Ναί. Ἧι ἄρα ταὐτόν, ἀνόμοιον ἔσται, κατὰ τοὐναντίον πάθος τῷ ὁμοιοῦντι πάθει. ὡμοίου δέ που τὸ ἕτερον; Ναί. Ἀνομοιώσει ἄρα τὸ ταὐτόν· ἢ οὐκ ἐναντίον ἔσται τῷ ἑτέρῳ. Ἔοικεν. Ὅμοιον ἄρα καὶ ἀνόμοιον ἔσται τὸ ἓν τοῖς ἄλλοις· ᾗ μὲν ἕτερον, ὅμοιον. ᾗ δὲ ταὐτόν, ἀνόμοιον. Ἔχει γὰρ οὖν δή, ὡς ἔοικε, καὶ τοιοῦτον λόγον. Καὶ γὰρ τόνδε ἔχει. Τίνα; Ἧι ταὐτὸν πέπονθε, μὴ ἀλλοῖον πεπονθέναι· μὴ ἀλλοῖον δὲ πεπονθὸς, μὴ ἀνόμοιον· μὴ ἀνόμοιον δέ, ὅμοιον εἶναι. ᾗ δ' ἄλλο πέπονθεν, ἀλλοῖον· ἀλλοῖον δὲ ὄν, ἀνόμοιον εἶναι. Ἀληθῆ λέγεις. Ταὐτόν τε ἄρα ὂν τὸ ἓν τοῖς ἄλλοις, καὶ ὅτι ἕτερόν ἐστι, κατ' ἀμφότερα καὶ καθ' ἑκάτερον, ὅμοιόν τε ἂν εἴη καὶ ἀνόμοιον τοῖς ἄλλοις. Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ ἑαυτῷ ὡσαύτως, ἐπείπερ ἕτερόν τε ἑαυτοῦ καὶ ταὐτὸν ἑαυτῷ ἐφάνη, κατ' ἀμφότερα καὶ κατὰ ἑκάτερον ὅμοιόν τε καὶ ἀνόμοιον φανήσεται; Ἀνάγκη. Τὸ δὲ δὴ περὶ τοῦ ἅπτεσθαι τὸ ἓν αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦ μὴ ἅπτεσθαι πέρι, πῶς ἔχει, σκόπει. Σκοπῶ. Αὐτὸ γάρ που ἐν ἑαυτῷ ὅλῳ τὸ ἓν ἐφάνη ὄν. Ὀρθῶς. Οὐκοῦν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ ἕν; Ναί. Ἧι μὲν ἄρα ἐν τοῖς ἄλλοις, τῶν ἄλλων ἅπτοιτο ἄν· ᾗ δὲ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ, τῶν μὲν ἄλλων ἀπείργοιτο ἅπτεσθαι, αὐτὸ δὲ αὑτοῦ ἅπτοιτο ἄν, ἐν ἑαυτῷ ὄν.

C men hoc alterum pronunciantes, nunquam ad aliud quiddam ſignificãdum inducimus, quàm naturam cuius proprium nomen eſt. Omnino quidem. Si ergo vnum alterum eſt ab iis, & alia ab vno altera, patiens illud idem alterum quod in aliis eſt, ſecundum illud, nõ ſecundum aliud quiddam, alterum eſt ab aliis vnum: quodcunque verò idem patitur, ſimile eſt, an non? Imò. Secundum quod autem vnum habet, vt ſit ab aliis alterum, ſecundum hoc idem quodlibet cuilibet ſimile eſt: quodlibet enim eſt à quolibet alterum. Videtur. Eſtne ſimile diſſimilibus contrarium? Eſt ſanè. Nónne & ipſum alterum ipſi eidem? Et iſtud. Veruntamen D hoc etiam patuit, quòd ipſum vnum aliis & idem & alterum ſit. Patuit planè. Contraria verò paſſio eſt eſſe aliis idem, & eſſe ab aliis alterum? Prorſus. Quà tamen alterum, ſimile apparuit. Et hoc. Quà igitur idem, diſſimile erit ſecundum paſſionem contrariam paſſionis illius quæ ſimile fecerat. Simile autem nónne faciebat ipſum alterum? Prorſus. Ipſum ergo idem diſſimile reddet: alioquin ipſius alterius contrarium minimè erit. Apparet. Ex iis concluditur vnum ſimile atque diſſimile aliis eſſe: quà ſanè alterum, ſimile: quà verò ibidem, diſſimile. Talem, vt videtur rationem habet. Et ſanè hanc habet. Quam? Vt quà idem paſſum eſt, E non alienum ſit paſſum: ſi non alienum paſſũ fuerit, neque diſſimile etiam: ſi non diſſimile, reſtat vt ſimile: ſinautem aliud ſuſceperit, & alienum: ſi alienum, etiam diſſimile ſit. Verè dicis. Vnum ergo & quia cæteris idem, & quia alterum, ſecundum ambo hæc & ſecundum horum vtrunque ſimile atque diſſimile aliis erit. Maximè. Nónne & ſibiipſi eodem modo, ſiquidem alterum à ſeipſo & ſibi ipſi idem apparuit, ſecundum ambo atque vtrunque ſimile pariter atque diſſimile apparebit? Neceſſe eſt. Conſidera præterea quæſo, quónam pacto vnum ad tangendum, F vel non tangendum ſeipſum, & alia, ſeſe habeat. Conſidero equidem. Ipſum vnum in ſeipſo toto eſſe conſtitit. Probè. An non & in aliis vnum? Et in aliis. Quatenus igitur in aliis, alia tangit, quatenus in ſeipſo, tangere quidem alia impeditur, ſeipſum verò tangit, quum in ſeipſo ſit,

ra numero, quàm tactus eſſent, tãto deinceps vniuerſus numerus vniuerſos tactus excedit. Etenim in poſterum vnum ſimul additur numero, & vnus tactus tactib⁹ ipſis opponitur. Rectè. Quot igitur ea quę ſunt, numero ſunt, totidē ſemper & tactus vno duntaxat excepto. Vera loqueris. Itaque ſi vnũ eſſet ſolum, nec vſquam duo, tactus quoque nullus eſſet. Quónam modo? Diximus quæ alia ſunt ab vno, nec eſſe vnum, nec vno etiam participare, donec alia ſint. Diximus. Ex iis conficitur, vt non ſit in aliis numerus vnus, quippe cùm vnum illis minimè adſit. Enimuero quo pacto id fieri poſſet? Vnde alia nec ſunt vnum, nec duo, nec alio quouis numero deſignata. Non ſanè. Ipſum igitur vnum ſolummodo vnum eſt, duo autem non ſunt. Non, vt apparet. Et ſi duo non ſunt, tactus quoque nullus erit. Nullus. Ergo nec vnum alia tangit, nec illa vnum nullo exiſtente tactu. Non prorſus. Omnibus iis de cauſis, vnum ſe & alia tangit pariter & non tangit. Sic videtur. An eſt prætereà æquale pariter & inæquale, tum ſibi tum etiam cæteris? Quo verò fit pacto? Si maius eſſet, vel minus vnũ, quàm alia, aut alia rurſus maiora ſiue minora, quàm illud, an non vnum ex eo quod vnum, & alia ex eo quòd alia, quàm vnum, aut maiora, aut minora inuicem ex ipſis ſuis eſſentiis eſſent? verùm ſi prẹter rationes has vtraque æqualitatē inſuper haberēt, æqualia inuicē exiſterēt: ſin hæc quidem magnitudinem, illa paruitatē, aut ipſũ vnũ magnitudinē, alia paruitatē haberēt, cuicũque ſpeciei magnitudo adeſſet, maior exiſteret: cuicũque paruitas, minor. Neceſſe. Nónne ſũt duæ quædã huiuſmodi ſpecies, magnitudo & paruitas? Etenim niſi eſſent, nunquam contrariæ inuicem exiſterent, ac rebus ipſis ineſſēt. Eſt vt dicis. Igitur ſi vni paruitas accedit, vel toti vni, vel parti cuipiã inſidet. Neceſſariũ. Si toti inſederit, vel ęqua extẽtione per integrum vnũ intus ibit, vel externis limitibus cōplectetur. Planè. Ex æquo vni infuſa paruitas, ęqualis proculdubio vni erit: cōplectēs autē, maior. Quidni? Nũ potis eſt paruitas æqualis cuiquã eſſe, vel amplior? effectúſque magnitudinis & æqualitatis in alio exercere, niſi poſſet in ſeipſam?

C προσόντα δύο ἐπλεονέκτησε τῶν ἅψεων, εἰς τὸ πλείω εἶναι τὸν ἀριθμὸν ἢ τὰς ἅψεις, τῷ ἴσῳ τούτῳ καὶ ὁ ἔπειτα ἀριθμὸς πᾶς πασῶν τῶν ἅψεων πλεονεκτεῖ. ἤδη γὰρ τὸ λοιπὸν ἅμα ἕν τε τῷ ἀριθμῷ προσγίγνεται καὶ μία ἅψις ταῖς ἅψεσιν. Ὀρθῶς. Ὅσα ἄρα ἐστὶ τὰ ὄντα τὸν ἀριθμόν, ἀεὶ μιᾷ αἱ ἅψεις ἐλάττους εἰσὶν αὐτῶν. Ἀληθῆ. Εἰ δέ γε ἓν μόνον ἐστί, δυὰς δὲ μὴ ἔστιν, ἅψις οὐκ ἂν εἴη. Πῶς γάρ; Οὐκοῦν φαμὲν τὰ ἄλλα τοῦ ἑνός, οὔτε ἕν ἐστιν, οὔτε μετέχει αὐτοῦ, εἴπερ ἄλλα ἐστίν. Οὐ γάρ. Οὐκ ἄρα ἔνεστιν ἀριθμὸς ἐν τοῖς ἄλλοις, ἑνὸς μὴ ἐνόντος ἐν αὐτοῖς. Πῶς γάρ; Οὔτ᾽ ἄρα ἕν ἐστι τὰ ἄλλα, οὔ-
D τε δύο, οὔτε ἄλλου ἀριθμοῦ ἔχοντα ὄνομα οὐδέν. Οὔ. Τὸ ἓν ἄρα μόνον ἐστὶν ἕν, καὶ δυὰς οὐκ ἂν εἴη. Οὐ φαίνεται. Ἅψις ἄρα οὐκ ἔστι, δυοῖν μὴ ὄντοιν. Οὐκ ἔστιν. Οὔτ᾽ ἄρα τὸ ἓν τῶν ἄλλων ἅπτεται, οὔτε τἄλλα τοῦ ἑνός, ἐπείπερ ἅψις οὐκ ἔστιν. Οὐ γὰρ οὖν. Οὕτω δὴ κατὰ πάντα ταῦτα τὸ ἓν τῶν ἄλλων καὶ ἑαυτοῦ ἅπτεταί τε καὶ οὐχ ἅπτεται. Ἔοικεν. Ἆρ᾽ οὖν καὶ ἴσον ἐστὶ καὶ ἄνισον αὑτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις; Πῶς; Εἰ μεῖζον εἴη τὸ ἓν ἢ τἄλλα, ἢ ἔλαττον, ἢ αὖ τὰ ἄλλα τοῦ ἑνὸς μείζω ἢ ἐλάττω, ἆρα οὐκ ἂν τῷ μὲν ἓν εἶναι τὸ ἕν, καὶ τἄλλα, ἄλλα τοῦ ἑνός, οὔτε τι μείζω οὔτε τι ἐλάττω ἂν εἴη ἀλλήλων αὐταῖς γε ταύταις
E ταῖς οὐσίαις; ἀλλ᾽ εἰ μὲν πρὸς τῷ τοιαῦτα εἶναι ἑκάτερα ἰσότητα ἔχοιεν, ἴσα ἂν εἴη πρὸς ἄλληλα, εἰ δὲ τὰ μὲν, μέγεθος, τὸ δὲ, σμικρότητα, ἢ καὶ μέγεθος μὲν τὸ ἕν, σμικρότητα δὲ τἄλλα, ὁποτέρῳ μὲν τῷ εἴδει μέγεθος, προσείη, μεῖζον ἂν εἴη, ᾧ δὲ σμικρότης, ἔλαττον; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ἐστόν γε τινὲ τούτω εἴδη τό τε μέγεθος καὶ ἡ σμικρότης; οὐ γὰρ ἄν που, μὴ ὄντε γε, ἐναντίω τε ἀλλήλοιν ἤτην, καὶ ἐν τοῖς οὖσιν ἐγγιγνοίσθην. Πῶς γὰρ ἄν; Εἰ ἄρα ἐν τῷ ἑνὶ σμικρότης ἐγγίγνεται, ἤτοι ἐν ὅλῳ ἂν ἢ ἐν μέρει αὐτοῦ ἐνείη. Ἀνάγκη. Τί δ᾽ εἰ ἐν ὅλῳ ἐγγίγνοιτο, οὐχὶ ἢ ἐξ ἴσου ἂν τῷ ἑνὶ δι᾽ ὅλου αὐτοῦ
F τεταμένη εἴη, ἢ περιέχουσα αὐτό; Δῆλον δή. Ἆρ᾽ οὐκ ἐξ ἴσου μὲν οὖσα ἡ σμικρότης τῷ ἑνί, ἴση ἂν αὐτῷ εἴη; περιέχουσα δέ, μείζων; Πῶς δ᾽ οὔ; Δυνατὸν οὖν σμικρότητα ἴσην τῳ εἶναι, ἢ μείζω τινός; καὶ πράττειν τὰ μεγέθους τε καὶ ἰσότητος, ἀλλὰ μὴ τὰ ἑαυτῆς;

εἰ μήτε μεῖζον μήτε ἔλαττον τὸ ἓν τῶν ἄλλων, ἀνάγκη αὐτὸ ἐκείνων μήτε ὑπερέχειν μήτε ὑπερέχεσθαι; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν τό γε μήτε ὑπερέχον μήτε ὑπερεχόμενον, πολλὴ ἀνάγκη ἐξ ἴσου εἶναι· ἐξ ἴσου δὲ ὂν, ἴσον εἶναι. Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ μὴν καὶ αὐτό γε τὸ ἓν πρὸς ἑαυτὸ οὕτως ἂν ἔχοι· μήτε μέγεθος ἐν ἑαυτῷ μήτε σμικρότητα ἔχον, οὔτ' ἂν ὑπερέχοιτο οὔτ' ἂν ὑπερέχοι ἑαυτοῦ· ἀλλ' ἐξ ἴσου ὂν, ἴσον ἀεὶ εἴη ἑαυτῷ. Πάνυ μὲν οὖν. Τὸ ἓν ἄρα ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἴσον ἂν εἴη. Φαίνεται. Καὶ μὴν αὐτό γε ἐν ἑαυτῷ ὂν, καὶ περὶ ἑαυτὸ ἂν εἴη ἔξωθεν· καὶ περιέχον μὲν, μεῖζον ἂν ἑαυτοῦ εἴη· περιεχόμενον δὲ, ἔλαττον· καὶ οὕτω μεῖζον ἂν καὶ ἔλαττον εἴη αὐτὸ ἑαυτοῦ τὸ ἕν. Εἴη γὰρ ἄν. Οὐκοῦν καὶ τόδε ἀνάγκη, μηδὲν εἶναι ἐκτὸς τοῦ ἑνός τε καὶ τῶν ἄλλων; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλὰ μὴν καὶ εἶναί που δεῖ τό γε ὂν ἀεί. Ναί. Οὐκοῦν τό γε ἔν τῳ ὂν, ἐν μείζονι ἔσται, ἔλαττον ὄν; οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἕτερον ἐν ἑτέρῳ εἴη. Οὐ γάρ. Ἐπειδὴ δὲ οὐδέν ἐστιν ἕτερον χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ τοῦ ἑνός, δεῖ δὲ αὐτὰ ἔν τῳ εἶναι, οὐκ ἀνάγκη ἤδη ἐν ἀλλήλοις εἶναι, τά τε ἄλλα ἐν τῷ ἑνὶ, καὶ τὸ ἓν ἐν τοῖς ἄλλοις; ἢ μηδαμοῦ εἶναι; Φαίνεται. Ὅτι μὲν ἄρα τὸ ἓν ἐν τοῖς ἄλλοις ἔνεστι, μείζω ἂν εἴη τἆλλα τοῦ ἑνός, περιέχοντα αὐτό· τὸ δὲ ἓν, ἔλαττον τῶν ἄλλων, περιεχόμενον. ὅτι δὲ τἆλλα ἐν τῷ ἑνὶ, τὸ ἓν τῶν ἄλλων κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον μεῖζον ἂν εἴη· τὰ δὲ ἄλλα τοῦ ἑνός, ἐλάττω. Ἔοικε. Τὸ ἓν ἄρα ἴσον τε καὶ μεῖζον καὶ ἔλαττόν ἐστιν αὐτό τε αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων. Φαίνεται. Καὶ μὴν, εἴπερ μεῖζον, καὶ ἴσον καὶ ἔλαττον, ἴσων ἂν εἴη μέτρων καὶ πλειόνων καὶ ἐλαττόνων αὑτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις· ἐπειδὴ δὲ μέτρων, καὶ μερῶν. Πῶς δ' οὔ; Ἴσων ἄρα μέτρων ὂν, καὶ πλειόνων καὶ ἐλαττόνων, καὶ ἀριθμῷ ἔλαττον ἂν καὶ πλέον εἴη αὐτό τε αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, καὶ ἴσον αὑτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις κατὰ ταὐτά. Πῶς; Ὧνπερ μεῖζόν ἐστι, πλειόνων που καὶ μέτρων ἂν εἴη αὐτῶν· ὅσων δὲ μέτρων, καὶ μερῶν· καὶ ὧνπερ ἔλαττον, ὡσαύτως· καὶ οἷς ἴσον, κατὰ ταὐτά. Οὕτως.

C hiſce duobus, aut aliis quibuſlibet maius vel minus erit, vt pote quod tam magnitudinis quàm paruitatis eſt expers. Sic vtique apparet. Ideóque cùm nec maius nec minus ſit vnum, quàm cætera, nec ſuperabit alia, neque ab aliis ſuperabitur. Abſque dubio. Nónne quod nec ſuperat, nec ſuperatur, neceſſariò ſequitur, vt æquè ſe habeat? & ſi æquè, vt æquale ſit? Imò. Sed hoc pacto, vnum ipſũ ad ſeſe habet, expers ſcilicet & magnitudinis & paruitatis vt nec exuperet ſeipſum, nec à ſeipſo exuperetur, ſed ęquè ſe habens ęquale ſemper ſibi ſit. Et maximè quidem. Itaque vnum ſibi cæteriſque æquale. Videtur. Veruntamen cùm vnum in D ſeipſo ſit, extrinſecus ſeſe circuit, atque ita ſe complectens ſeipſo amplius extat: cúmque etiam comprehendatur, anguſtius eſt. quo fit vt vnum tum maius, tum etiã minus ſeipſo ſit. Fit vtique. Nónne hoc quoque neceſſarium eſt, nihil ſcilicet præter vnum & alia reperiri? Neceſſarium. Item quicquid eſt, an non ſemper alicubi eſſe oportet? Oportet. Inſuper quod in aliquo eſt, nónne ſemper in maiori minus? Neque enim aliter aliud eſſet in alio. Eſt quod dicis. Poſtquam verò nihil eſt præter vnũ & alia, oportétque iſta in aliquo eſſe, nónne in ſe inuicem hęc viciſſim eſſe neceſſe eſt? alia E ſcilicet in vno, & in aliis vnum, aut nuſquã prorſus exiſtere? Conſtat. Quia ergo vnum eſt in aliis, idcirco alia maiora ſunt quàm vnum, vt pote quæ vnum continent, vnum autem aliis minus ex eo quod continetur: quia verò alia in vno ſunt, vnũ aliis ob eandem rationem maius eſt, illa verò minora. Videtur. Vnum itaque æquale maiúſque & minus ſeipſo & aliis eſt. Apparet. Atqui ſi maius & minus & æquale, æqualium erit menſurarum pluriúmque & pauciorum quo ad ſeipſum atque ad alia: & ſi menſuram, partium etiam. Quid prohibet? Eaſdem ergo menſuras pluréſque & pauciores habens, numero quoque plus atque minus erit F & ad ſeipſum & ad cætera, nécnon æquale ſibi atque aliis ob eaſdem cauſas. Quónam pacto? Quibus maius eſt, plures quàm illa, menſuras habet, quótque mẽſuras, totidẽ & partes: & quibus minus eſt, eodẽ modo: quibúſue æquale, ſimiliter. Sic eſt.

ſiquidem ſecundum tempus percurrit. Neceſſe. Recordamúrne quòd ſenius ſemper fit ſenius eo quod iunius fit? Recordamur. Nónne igitur poſtquam vnum ſeipſo fit ſenius, ſeipſo dum iunius fit, fit & ſenius? Neceſſarium eſt. Fit ergo per hunc modum iunius ſeipſo ac ſenius. Fit. Senius autem nónne tunc eſt, quando præſens iam tempus attingit, quod medium eſt ipſius erat & erit? Neque enim currens ex præcedente in poſterum, præſens ipſum ſupergreditur. Non certe. An non deſinit tunc fieri ſenius, cùm primum præſens tangit, nec tum fit, ſed eſt iam ſenius? Procedens enim ab ipſo præſenti nequaquam compræhenditur. Quod nanque procedit, ſic ſe habet, vtrunque, præſens ſcilicet futurúmque attingat, præſens quidem relinquens, futurum appræhendens, inter vtrunque medium præſens futurúmue cadens. Vera. Si verò neceſſe eſt quodcunque fit, ipſum præſens minimè tranſgredi, cùm primum illud nactum eſt, fieri deſinit, éſtque tunc iam illud quod fiebat. Apparet. Vnum igitur quando ſenius factum ipſum præſens aſſequitur, deſiſtit fieri, éſtque iam ſenius. Omnino. An non illo ſenius eſt, quo fiebat ſenius? fiebat autem ſeipſo. Ita. Senius verò iuniori ſenius? eſt. Iunius ergo ſeipſo tunc eſt vnum, quando ſenius factum, præſens aſſequitur. Neceſſe. Ipſum præterea præſens ſemper vni adeſt per vniuerſum eſſe. ſemper enim eſt præſens quandiu eſt. Quidni? Semper ergo vnum eſt & fit iunius atque ſenius ſemetipſo. Videtur. Quinetiam longiúſne, vel breuius tempus eſt, aut fit quàm ipſummet, an potius æquum? Aequum. Verùm quod æquale tempus eſt, aut fit, eandem agit ætatem. Quid prohibet? Quod autem eandem ætatem implet, neque ſenius, neque iunius. Nequaquam. Quapropter vnum cùm æquale tempus ad ſeipſum & ſit & fiat, neque ſenius, neque iunius ſeipſo, aut eſt, aut efficitur. Haud ſanè mihi videtur. Quo autem modo ad alia ſe habet?

τοῦ ἑαυτοῦ, εἴπερ προέρχεται κατὰ χρόνον. Ἀνάγκη. Ἆρ' οὖν μεμνήμεθα ὅτι νεωτέρου γιγνομένου τὸ πρεσβύτερον πρεσβύτερον γίγνεται; Μεμνήμεθα. Οὐκοῦν ἐπειδὰν πρεσβύτερον ἑαυτοῦ γίγνηται τὸ ἕν, νεωτέρου ἂν γιγνομένου ἑαυτοῦ πρεσβύτερον γίγνοιτο; Ἀνάγκη. Γίγνεται μὲν δὴ νεώτερόν τε καὶ πρεσβύτερον αὐτοῦ οὕτω. Ναί. Ἔστι δὲ πρεσβύτερον ἆρ' οὐχ ὅταν κατὰ τὸν νῦν χρόνον ᾖ γιγνόμενον, τὸν μεταξὺ τοῦ ἦν τε καὶ ἔσται; οὐ γάρ που πορευόμενόν γε ἐκ τοῦ ποτὲ εἰς τὸ ἔπειτα ὑπερβήσεται τὸ νῦν.

D Οὐ γάρ. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐπίσχει τότε τοῦ γίγνεσθαι πρεσβύτερον, ἐπειδὰν τῷ νῦν ἐντύχῃ, καὶ οὐ γίγνεται, ἀλλ' ἔστι τότ' ἤδη πρεσβύτερον; προϊὸν γὰρ οὐκ ἄν ποτε ληφθείη ὑπὸ τοῦ νῦν. τὸ γὰρ προϊὸν, οὕτως ἔχει ὡς ἀμφοτέρων ἐφάπτεσθαι, τοῦ τε νῦν καὶ τοῦ ἔπειτα· τοῦ μὲν νῦν ἀφιέμενον, τοῦ δ' ἔπειτα ἐπιλαμβανόμενον, μεταξὺ ἀμφοτέρων γιγνόμενον, τοῦ τε ἔπειτα καὶ τοῦ νῦν. Ἀληθῆ. Εἰ δέ γε ἀνάγκη μὴ παρελθεῖν τὸ νῦν πᾶν τὸ γιγνόμενον, ἐπειδὰν κατὰ τοῦτο ᾖ, ἐπίσχει ἀεὶ τοῦ γίγνεσθαι, καὶ ἔστι τότε τοῦτο ὅτι ἂν τύχῃ γιγνόμενον. Φαίνεται. Καὶ

E τὸ ἓν ἄρα, ὅταν πρεσβύτερον γιγνόμενον ἐντύχῃ τῷ νῦν, ἐπίσχε τοῦ γίγνεσθαι, καὶ ἔστι τότε πρεσβύτερον. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν οὗπερ ἐγίγνετο πρεσβύτερον, τούτου καὶ ἔστιν; ἐγίγνετο δὲ αὐτοῦ; Ναί. Ἔστι δὲ τὸ πρεσβύτερον νεωτέρου πρεσβύτερον; Ἔστι. Καὶ νεώτερον ἄρα τότε αὐτοῦ ἐστὶ τὸ ἕν, ὅταν πρεσβύτερον γιγνόμενον ἐντύχῃ τῷ νῦν. Ἀνάγκη. Τό γε μὴν νῦν ἀεὶ πάρεστι τῷ ἑνὶ διὰ παντὸς τοῦ εἶναι. ἔστι γὰρ ἀεὶ νῦν ὅτανπερ ᾖ. Πῶς γὰρ οὔ; Ἀεὶ ἄρα ἐστί τε καὶ γίγνεται πρεσβύτερον ἑαυτοῦ καὶ νεώτερον τὸ ἕν. Ἔοικε. Πλείω δὲ χρόνον αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐστὶν ἢ γίγνεται, ἢ τὸν ἴσον; Τὸν ἴσον. Ἀλλὰ μὴν τόν γε ἴσον χρόνον ἢ γιγνόμενον ἢ ὄν, τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχει. Πῶς δ' οὔ; Τὸ δὲ τὴν

F αὐτὴν ἡλικίαν ἔχον, οὔτε πρεσβύτερον οὔτε νεώτερόν ἐστιν. Οὐ γάρ. Τὸ ἓν ἄρα τὸν ἴσον χρόνον αὐτὸ ἑαυτῷ καὶ γιγνόμενον καὶ ὄν, οὔτε νεώτερον, οὔτε πρεσβύτερον ἑαυτοῦ ἐστιν, οὔτε γίγνεται. Οὔ μοι δοκεῖ. Τί δὲ τῶν ἄλλων;

Τί μήν; Καὶ μὴν μόριά γε φήσομεν ταῦτ' εἶναι πάντα τἆλλα τοῦ ὅλου τε καὶ ἑνός. αὐτὸ δὲ ἐκεῖνο ἅμα τῇ τελευτῇ γεγονέναι ἕν τε καὶ ὅλον. Φήσομεν γάρ. Τελευτή δέ γε, οἶμαι, ὕστατον γίγνεται. τοῦτο δ' ἅμα τὸ ἓν πέφυκε γίγνεσθαι. ὥστ' εἴπερ ἀνάγκη αὐτὸ τὸ ἓν μὴ παρὰ φύσιν γίγνεσθαι, ἅμα τελευτῇ ἂν γεγονὸς, ὕστατον ἂν τῶν ἄλλων πεφυκὸς εἴη γίγνεσθαι. Φαίνεται. Νεώτερον ἄρα τῶν ἄλλων τὸ ἓν ἐστι, τὰ δ' ἄλλα τοῦ ἑνὸς πρεσβύτερα. Οὕτως αὖ μοι φαίνεται. Τί δὲ δή; ἀρχὴν, ἢ ἄλλο μέρος ὁτιοῦν τοῦ ἑνὸς, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν, ἐάν περ μέρος ᾖ, ἀλλὰ μὴ μέρη, οὐκ ἀναγκαῖον ἓν εἶναι, μέρος γε ὄν; Ἀνάγκη. D Οὐκοῦν τὸ ἓν ἅμα τε τῷ πρώτῳ γιγνομένῳ γίγνοιτ' ἂν, καὶ ἅμα τῷ δευτέρῳ· καὶ οὐδενὸς ἀπολείπεται τῶν ἄλλων γιγνομένων, ὅ, τι περ ἂν προσγίγνηται ὁτῳοῦν, ἕως ἂν πρὸς τὸ ἔσχατον διελθὸν, ὅλον ἓν γένηται· οὔτε μέσου, οὔτε ἐσχάτου, οὔτε πρώτου, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἀπολειφθὲν ἐν τῇ γενέσει. Ἀληθῆ. Πᾶσιν ἄρα τοῖς ἄλλοις τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἴσχει τὸ ἕν. ὥστ' εἰ μὴ παρὰ φύσιν πέφυκεν αὐτὸ τὸ ἓν, οὔτε πρότερον οὔτε ὕστερον τῶν ἄλλων γεγονὸς ἂν εἴη, ἀλλ' ἅμα. καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον τὸ ἓν τῶν ἄλλων οὔτε πρεσβύτερον οὔτε νεώτερον ἂν E εἴη, οὐδὲ τἆλλα τοῦ ἑνός· κατὰ δὲ τὸν πρόσθεν, πρεσβύτερόν τε καὶ νεώτερον, καὶ τἆλλα ἐκείνου ὡσαύτως. Πάνυ μὲν οὖν. Ἔστι μὲν δὴ οὕτως ἔχον τε καὶ γεγονός. ἀλλὰ τί αὖ περὶ τοῦ γίγνεσθαι αὐτὸ πρεσβύτερόν τε καὶ νεώτερον τῶν ἄλλων, καὶ τἆλλα τοῦ ἑνός, καὶ μήτε νεώτερον μήτε πρεσβύτερον γίγνεσθαι; ἆρα ὥσπερ περὶ τοῦ εἶναι, οὕτω καὶ περὶ τοῦ γίγνεσθαι ἔχει; ἢ ἑτέρως; Οὐκ ἔχω λέγειν. Ἀλλ' ἐγὼ τοσόνδε γε, ὅτι εἰ καὶ ἔστι πρεσβύτερον ἕτερον ἑτέρου, γίγνεσθαί γε αὐτὸ πρεσβύτερον ἔτι, ἢ ὡς τὸ πρῶτον εὐθὺς γενόμενον διήνεγκε τῇ ἡλικίᾳ, οὐκ ἂν ἔτι δύναιτο· οὐδ' αὖ τὸ νεώτερον ὂν, F ἔτι νεώτερον γίγνεσθαι. ἀνίσοις γὰρ ἴσα προστιθέμενα, χρόνῳ τε καὶ ἄλλῳ ὁτῳοῦν, ἴσῳ ποιεῖ διαφέρειν ἀεὶ ὅσῳπερ ἂν τὸ πρῶτον διενέγκῃ. Πῶς γὰρ οὔ;

C ra vſque ad finem omnia? Quidni? Fatemúrne hæc reliqua omnia partes totius atque vnius eſſe? & illud ipſum vnà cum fine vnum totúmque factum fuiſſe? Fatemur. Finis tandem, vt arbitror, poſtremo fit, cúmque hoc ſimul vnum ſecundum ſui naturam completur. Quamobrem ſi neceſſe eſt vnum haud præter naturam ſuam effici, cum fine ſimul confectum, poſtremum omnium naturæ ſuæ iure perficitur. Apparet. Iunius itaque aliis vnum eſt, aliáque vno antiquiora. Sic iterum mihi videtur. Quid autem? principium aut aliqua alia pars ſiue vnius, ſiue cuiuslibet alterius, ſi modò pars non partes D ſit, nónne vnum eſt? ſi quidem pars exiſtit. Neceſſarium illud eſt. Ex hoc ſequitur vnum ſimul cum primo effecto fieri, ſimúlque etiam cum ſecundo, ac etiam reliquorum quæcunque fiunt, nulli vnquam deeſſe, donec ad extremum vſque percurrens vnum totum fiat, non à primo, non à medio, non ab vltimo, non ab alio prorſus vllo in generatione excluſum. Verum. Eandem ergo vnum quam & cætera omnia ætatem agit. quapropter ſi non præter naturam ſuam natum eſt ipſum vnum, neque prius, neque poſterius quàm cætera, ſed ſimul potius factum E eſt. Ideoque ſecundum hanc rationem vnum neque ſenius neque iunius aliis, neque alia vno: ſecundum verò rationem ſuperiorem vnum & ſenius ſimul & iunius cæteris omnibus, atque è conuerſo reliqua cuncta vno. Omnino ſic eſſet. Hoc ergo modo ſe habet, & tale eſt effectum. Verum quidnam ſentis de eo quod dicitur, fieri vnum ſenius, atque iunius aliis, aliáque vno, ac etiam neque iunius neque ſenius fieri? Verum eadem ratione ſe habet circa ipſum fieri, qua circa ipſum eſſe habere prædiximus, an aliter? Quid dicam ignoro. Ego autem tantum dicam, quòd ſi quid eſt antiquius alio, antiquius quo ad illud F deinde fieri, quàm anteà ſecundum ætatis interuallum fuiſſet, minimè poteſt: neque etiam quod iunius eſt, in poſterum iunius fieri. Nam æqualia inæqualibus addita, ſeu tempori, ſiue cuilibet alteri, eodem interuallo diſtare quo & antea, illa ſemper efficiunt. Nihil prohibet.

Neſcio

Linea tricubitalis	*Cubitus additus.*	
Linea bicubitalis	*Cubitus additus.*	

quadricubitũ, tũ hoc verò tricubitũ, ſed quadricubitũ ſuperat tricubitũ minore particula, quam tricubitum ſuperat bicubitum. Nam tricubitum ſuperat bicubitum dimidio ipſius bicubiti, & quadricubitum ſuperat tricubitum tertia parte tricubiti, quæ minor eſt particula, quàm dimidium, quod idem inuenitur in cæteris additis, quibus longiores ſuperant breuiores. Eædem denominatæ ex longioribus idem faciunt: vt tria ſuperent duo vna tertia, & quatuor ſuperant tria: vna quarta, quæ minor eſt quàm tertia.

τερον; Εἰ δὲ ἐκεῖνο νεώτερον, οὐκ ἐκεῖνα αὖ τὰ ἄλλα
C πρὸς τὸ ἓν πρεσβύτερα ἢ πρότερα; Πάνυ γε. Τὸ
μὲν νεώτερον ἄρα γεγονὸς, πρεσβύτερον γίγνεται πρὸς
τὸ πρότερον γεγονός τε καὶ πρεσβύτερον ὄν. ἔστι δὲ οὐδέ-
ποτε πρεσβύτερον, ἀλλὰ γίγνεται, ἀεὶ ἐκείνου πρε-
σβύτερον. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐπὶ τὸ νεώτερον ἐπιδίδωσι, τὸ
δ' ἐπὶ τὸ πρεσβύτερον. τὸ δ' αὖ πρεσβύτερον τοῦ νεω-
τέρου νεώτερον γίγνεται ὡσαύτως. ἰόντε γὰρ αὐτοῖν εἰς τὸ
ἐναντίον, τὸ ἐναντίον ἀλλήλοιν γίγνεσθον· τὸ μὲν νεώ-
τερον πρεσβύτερον τοῦ πρεσβυτέρου· τὸ δὲ πρεσβύτερον,
νεώτερον τοῦ νεωτέρου. γενέσθαι δὲ οὐκ ἂν οἵω τε ἤτην. εἰ
D γὰρ γένοιντο, οὐκ ἂν ἔτι γίγνοιντο, ἀλλ' εἶεν ἄν. νῦν δὲ γί-
γνονται μὲν πρεσβύτερα ἀλλήλων καὶ νεώτερα. τὸ μὲν
ἓν, τῶν ἄλλων νεώτερον γίγνεται, ὅτι πρεσβύτερον ἐφάνη
ὂν καὶ πρότερον γεγονός· τὰ δὲ ἄλλα τοῦ ἑνὸς πρεσβύ-
τερα, ὅτι ὕστερα γέγονε. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τἆλ-
λα οὕτω πρὸς τὸ ἓν ἴσχει, ἐπειδήπερ αὐτοῦ πρεσβύτερα
ἐφάνη καὶ πρότερα γεγονότα. Φαίνεται γὰρ οὖν οὕτω.
Οὐκοῦν ᾗ μὲν οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου πρεσβύτερον γίγνεται
οὐδὲ νεώτερον, κατὰ τὸ ἴσῳ ἀριθμῷ ἀλλήλων ἀεὶ δια-
φέρειν, οὔτε τὸ ἓν τῶν ἄλλων πρεσβύτερον γίγνοιτ' ἄν, οὐ-
E δὲ νεώτερον, οὔτε τἆλλα τοῦ ἑνός; ᾗ δὲ ἄλλῳ ἀεὶ μορίῳ
διαφέρειν ἀνάγκη τὰ πρότερα τῶν ὑστέρων γιγνόμενα, καὶ
τὰ ὕστερα τῶν προτέρων, ταύτῃ δὴ ἀνάγκη πρεσβύτερά
τε καὶ νεώτερα ἀλλήλων γίγνεσθαι τά τε ἄλλα τοῦ ἑνός,
καὶ τὸ ἓν τῶν ἄλλων; Πάνυ μὲν οὖν. Κατὰ δὴ πάν-
τα ταῦτα τὸ ἓν αὐτό τε αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων πρεσβύτερον
καὶ νεώτερον ἐστί τε καὶ γίγνεται, καὶ οὔτε πρεσβύτερον οὔτε
νεώτερον οὔτ' ἔστιν οὔτε γίγνεται, οὔτε αὑτοῦ οὔτε τῶν ἄλλων·
Παντελῶς μὲν οὖν. Ἐπειδὴ δὲ χρόνου μετέχει τὸ ἕν, καὶ τοῦ
πρεσβύτερόν τε καὶ νεώτερον γίγνεσθαι, ἆρ' οὐκ ἀνάγκη καὶ τοῦ
F ποτὲ μετέχειν, καὶ τοῦ ἔπειτα, καὶ τοῦ νῦν, εἴπερ χρόνου μετέχει;

prius, quo ad illa quibus erat antiquius? Iunius proculdubio. Si illud iunius, an non illa, ſi cum vno conferas, ſeniora quàm prius erunt? Penitus. Quod ergo iunius antè fiebat, ſenius fit ad illud quod antè fiebat, erátque antiquius. eſt autem nunquam antiquius, verũ illo ſemper antiquius fit, illud porrò iuueneſcit, hoc cõtrà ſeneſcit. quod rurſus antiquius, iuniori iunius ſimiliter efficitur. Nam cùm iſta in contrarium tendant, contraria inuicem fiunt. Iunius quidem ſeniori ſenius, ſenius contrà iunius iuniori. Facta verò fuiſſe nequeunt. Nam ſi facta fuiſſent, non amplius fierent, ſed iam eſſent. Nunc verò & iuniora & ſeniora inuicem efficiuntur. Vnum quidem cæteris iunius fit, ex eo quod ſenius eſſe apparuit & prius effectũ: cætera verò ſeniora quàm vnum fiunt, ex eo quòd poſteriora facta fuerint. Et ſecundum eandem rationem cetera quoque ſimiliter ad vnum ſe habẽt: quippe cùm antiquiora & priora illo facta fuiſſe apparuerint. Idem mihi quoque videtur. An non qua ratione neutrum illorum altero vel iunius fit vel ſenius, ſecundum quod pari numero inuicem differunt, neque vnum aliis antiquius, aut iunius fieret, neque alia vno? Qua verò ratione altera ſemper parte differre neceſſe eſt priora poſterioribus & poſteriora prioribus, ex hoc neceſſe eſt ſeniora, & iuniora inuicem fieri, tum cætera vno, tum cæteris vnum? Et maximè quidem. Omnibus igitur his de cauſis vnum ex ſeipſo, & aliis ſenius ac iunius eſt & fit, rurſúſque neque iunius neque ſenius ſeipſo vel cæteris aut eſt, aut vnquam efficitur. Prorſus. Poſtquam verò vnum temporis eſt particeps, ſeniúſq; & iunius fieri poteſt, nónne præterea neceſſe eſt præteriti, præſentis atque futuri eſſe particeps, cum participet temporis?

σθαι καλεῖς; Ἔγωγε. Τὸ δὲ ἀπαλλάτεσθαι οὐσίας, ἆ-
C ρα οὐκ ἀπόλλυσθαι; Καὶ πάνυ γε. Τὸ ἓν δὴ (ὡς ἔοικε) λαμβάνον τε καὶ ἀφιὲν οὐσίαν, γίγνεταί τε καὶ ἀπόλλυται. Ἀνάγκη. Ἓν δὲ καὶ πολλὰ ὄν, καὶ γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ἆρ' οὐχ ὅταν μὲν γίγνηται ἕν, τὸ πολλὰ εἶναι ἀπόλλυται, ὅταν δὲ πολλά, τὸ ἓν εἶναι ἀπόλλυται; Πάνυ γε. Ἓν δὲ γιγνόμενον καὶ πολλά, ἆρ' οὐκ ἀνάγκη διακρίνεσθαί τε καὶ συγκρίνεσθαι; Πολλή γε. Καὶ μὴν ἀνόμοιόν τε καὶ ὅμοιον ὅταν γίγνηται, ὁμοιοῦσθαί τε καὶ ἀνομοιοῦσθαι; Ναί. Καὶ ὅταν μεῖζον καὶ ἔλαττον καὶ ἴσον, αὐξάνεσθαί τε καὶ φθίνειν, καὶ ἰσοῦσθαι; Οὕτως. Ὅταν δὲ κινούμενόν τε ἵστηται, καὶ ὅταν ἑστὼς ἐπὶ τὸ κι-
D νεῖσθαι μεταβάλλῃ, δεῖ δή που αὐτό γε μηδ' ἐν ἑνὶ χρόνῳ εἶναι. Πῶς δή; Ἑστώς τε πρότερον, ὕστερον κινεῖσθαι καὶ πρότερον κινούμενον, ὕστερον ἑστάναι. ἄνευ μὲν τοῦ μεταβάλλειν οὐχ οἷόν τε ἔσται ταῦτα πάσχειν. Πῶς γάρ; Χρόνος δέ γε οὐδείς ἐστιν ἐν ᾧ τι οἷόν τε ἅμα μήτε κινεῖσθαι μήτε ἑστάναι. Οὐ γὰρ οὖν. Ἀλλ' οὐδὲ μὴν μεταβάλλει ἄνευ τοῦ μεταβάλλειν. Οὐκ εἰκός. Πότ' οὖν μεταβάλλει; οὔτε γὰρ ἑστὼς ἂν οὔτε κινούμενον μεταβάλλοι, οὔτε ἐν χρόνῳ ὄν. Οὐ γὰρ οὖν. Ἆρ' οὖν ἔστι τὸ ἄτοπον τοῦτο ἐν ᾧ τότ' ἂν εἴη ὅτε μεταβάλλει; Τὸ ποῖον δή; Τὸ
E ἐξαίφνης. τὸ γὰρ ἐξαίφνης τοιόνδε τι ἔοικε σημαίνειν, ὡς ἐξ ἐκείνου μεταβάλλον εἰς ἑκάτερον. οὐ γὰρ ἔκ γε τοῦ ἑστάναι ἑστῶτος ἔτι μεταβάλλει, οὐδ' ἐκ τῆς κινήσεως κινουμένης ἔτι μεταβάλλει. ἀλλ' ἡ ἐξαίφνης αὕτη φύσις, ἄτοπός τις ἐγκάθηται, μεταξὺ τῆς κινήσεώς τε καὶ στάσεως, ἐν χρόνῳ οὐδενὶ οὖσα. καὶ εἰς ταύτην δὴ καὶ ἐκ ταύτης τό τε κινούμενον μεταβάλλει ἐπὶ τὸ ἑστάναι, καὶ τὸ ἑστὼς ἐπὶ τὸ κινεῖσθαι. Κινδυνεύει. Καὶ τὸ ἓν δή, εἴπερ ἕστηκέ τε καὶ κινεῖται, μεταβάλλοι ἂν ἐφ' ἑκάτερα. μόνως γὰρ ἂν οὕτως ἀμφότερα ποιοῖ. μεταβάλλον δ' ἐξαίφνης μεταβάλλει· καὶ ὅτε μεταβάλλει, ἐν οὐδενὶ χρόνῳ ἂν
F εἴη, οὐδὲ κινοῖτ' ἂν τότε, οὐδ' ἂν σταίη. Οὐ γάρ. Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ πρὸς τὰς ἄλλας μεταβολὰς ἔχει; ὅταν ἐκ τοῦ εἶναι εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι μεταβάλλῃ, ἢ ἐκ τοῦ μὴ εἶναι εἰς τὸ γίγνεσθαι, μεταξύ τινων τότε γίγνεται κινήσεών τε καὶ στάσεων; καὶ οὔτε ἔστι τότε, οὔτε οὐκ ἔστιν, οὔτε γίγνεται, οὔτε ἀπόλλυται;

las? Equidem. Eſſentia verò priuari, nónne deſtrui? Et maximè. Vnum igitur, vt videtur, aſſumens atque deponens eſſentiam, fit & interit. Neceſſarium. Cúmque vnum & multa ſit, ſiue cùm fit, ſiue cũ interit, nõne quãdo fit vnũ deſinit eſſe multa, quãdo verò multa, deſinit eſſe vnũ? Valde. Et cũ fiat vnũ & multa, an nõ diſgregari & cõgregari oportet? Oportet. Quinetiam quoties diſſimile ſimileq; efficitur, nónne aſſimilari, &, vt ita dicam, diſſimilari oportet? Imo. Et quando maius & minus atque æquale, creſcere, decreſcere, atque æquari? Sic eſt. At quoties ex motu in quietem, vel ex quiete in motum tranſit, oportet hoc non vno in tempore eſſe. Quânam ratione? Cùm ſcilicet prius ſtaret, moueri poſtea: cúmque antea moueretur, deinde conſiſtere. Etenim abſque tranſmutatione hæc pati nequit. Nequit. Tempus verò nullum eſt, in quo quippiam ſic habere ſe poſſit, vt ſimul neque ſtet, neque etiam moueatur. Nullum. Veruntamen neque tranſit abſque tranſmutatione. Haud conſentaneum eſſet. Quando ergo tranſit? neque enim dum ſtat, neque dum mouetur tranſit, neque dum in tempore eſt. Non certè. An eſt hoc mirabile quiddam, in quo tunc eſt cùm tranſit? Quidnam? Momentum indiuiduum inquam. Hoc enim momentum certum quiddam ſignificat, ex quo in vtrunque tranſitur. Neque enim ex ſtatu, dum ſtat, neque ex motu, dum mouetur, adhuc tranſit. Verùm momentanea ipſa natura atque miranda, media motui quietique interponitur, ac nullo prorſus in tempore eſt, necnon in hanc atque ex hac, quod motum eſt, tranſit in ſtatum: & quod quieuit, in motum. Apparet. Vnum itaque, ſi quidem ſtat atque mouetur, in vtraque proculdubio tranſit. Solo enim hoc modo vtraque facit. Tranſiens autem, momento indiuiduo tranſit. Cúmque migrat, nullo in tempore eſt, neque ſtat tunc, neque mouetur. Minimè. Nunquid eodem modo ad cæteras mutationes ſeſe habet. quando ex ipſo eſſe in interitum migrat, vel ex nõ eſſe in ipſum fieri, medium tunc fit quorundam motuum ac ſtatuum, nec eſt tunc neque nõ eſt, neque fit etiam, neque interit.

quodammodo eſſet pars, quod eſt impoſſibile, & aliorum cuiuſque: ſiquidem omnium. Vnius enim non exiſtens pars, vno excepto aliorum omnium erit: atque ita vniuſcuiuſque pars non erit. Non exiſtens verò pars cuiuſque, nullius ex multis erit. Et, ſi nullius eſt, eſſe quicquam iſtorum omnium, quorum nullius vel pars, vel aliud quicquam eſt, impoſſibile erit. Apparet quidem. Non ergo multorum, nec omnium pars eſt quæcunque ſit pars, ſed vnius cuiuſdam ideæ, & vnius cuiuſdam quod totum vocamus, factum ex cunctis vnum atque perfectum. Huius inquam pars eſt, quæcunque ſit pars. Omnino quidem. Si ergo alia partes habent, toto atque vno participant. Maximè. Vnde vnum totum perfectum partes continens, alia ipſa ab vno eſſe neceſſe eſt. Neceſſe. Quinetiam de vnaquaque parte eadem ratio eſt. Etenim huius vnius participem eſſe oportet. Nam ſi ſingulæ illarum pars eſt, hoc ipſum quod dicitur ſingulæ, vnum quodammodo ſignificat, diſtinctum enim quiddam ab aliis, & ſecundum ſeipſum exiſtens ſignificat, ſi modò ſingulę ſunt: Rectè. Erit autem vnius particeps, ſi aliud quiddam quàm vnum fuerit: alioquin haudquaquam participaret, ſed ipſum vnum erat. At verò vnum eſſe aliquid, præter ipſum vnum nihil poteſt. Nihil. Participare autem vno neceſſe eſt, & totum ſimul & partem. Ipſum nanque vnum totum erit, cuius partes ſunt partes ſingulæ: ſingulæ verò partium, pars totius, quæcunque pars totius exiſtat. Sic eſt. Nonne igitur quum alia ſint quàm vnum, vno participant omnia quæ participant? Quidni? Alia verò quàm vnum multa quodammodo ſunt. Nã ſi aliter præter vnum, nec vnum tamen, nec plura vno eſſent, penitus nihil eſſent. Nihil ſanè. Poſtquã autem plura vno ſunt, quæ vnius partis, vnius totius participia ſunt, nónne neceſſe eſt multitudine infinita eſſe ipſa participantia vno? Quonã pacto? Hoc planè. Aliud quiddam quàm vnum iſta ſunt, neque etiam vno participant tunc cum primũ vno participant. Certè. Nónne multitudines ſunt, in quibus non ineſt vnũ? Multitudines certè.

εἴη, ἐν οἷς ἂν αὐτὸ εἴη, ἑαυτοῦ τε δή που μόριον ἔσται (ὃ ἔστιν ἀδύνατον) καὶ τῶν ἄλλων δὴ ἑνὸς ἑκάστου, εἴπερ καὶ πάντων. ἑνὸς γὰρ μὴ ὂν μόριον, πλὴν τούτου, τῶν ἄλλων ἔσται· καὶ οὕτως ἑνὸς ἑκάστου οὐκ ἔσται μόριον. μὴ ὂν δὲ μόριον ἑκάστου, οὐδενὸς τῶν πολλῶν ἔσται· μηδενὸς δὲ ὄν, πάντων τούτων τι εἶναι, ὧν οὐδενὸς οὐδέν ἐστι καὶ μόριον καὶ ἄλλο ὁτιοῦν, ἀδύνατον εἶναι. Φαίνεταί γε δή. Οὐκ ἄρα τῶν πολλῶν, οὐδὲ πάντων, τὸ μόριον, μόριον, ἀλλὰ μιᾶς τινος ἰδέας, καὶ ἑνός τινος, ὃ καλοῦμεν ὅλον, ἐξ

D ἁπάντων ἓν τέλειον γεγονός, τούτου μόριον ἂν τὸ μόριον εἴη. Παντάπασι μὲν οὖν. Εἰ ἄρα τἆλλα μόρια ἴσχει, κἂν τοῦ ὅλου τε καὶ ἑνὸς μετέχοι. Πάνυ γε. Ἓν ἄρα ὅλον τέλειον μόρια ἔχον, ἀνάγκη εἶναι τἆλλα τοῦ ἑνός. Ἀνάγκη. Καὶ μὴν καὶ περὶ τοῦ μορίου γε ἑκάστου ὁ αὐτὸς λόγος. καὶ γὰρ τοῦτο ἀνάγκη μετέχειν τοῦ ἑνός. εἰ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν μόριόν ἐστι, τό γε ἕκαστον εἶναι, ἓν δή που σημαίνει· ἀφωρισμένον μὲν τῶν ἄλλων, καθ' αὑτὸ δὲ ὄν, εἴπερ ἕκαστον ἔσται. Ὀρθῶς. Μετέχοι δέ γε ἂν τοῦ ἑνός, δηλονότι ἄλλο ὂν ἢ ἕν. οὐ γὰρ ἂν

E μετεῖχεν, ἀλλ' ἦν ἂν αὐτὸ ἕν. νῦν δὲ ἑνὶ μὲν εἶναι, πλὴν αὐτῷ τῷ ἑνί, ἀδύνατόν που. Ἀδύνατον. Μετέχειν δέ γε τοῦ ἑνὸς ἀνάγκη τῷ τε ὅλῳ καὶ τῷ μορίῳ. τὸ μὲν γὰρ ἕν, ὅλον ἔσται, οὗ μόρια τὰ μόρια· τὸ δ' αὖ ἕκαστον, ἓν μόριον τοῦ ὅλου, ὃ ἂν ᾖ μόριον ὅλου. Οὕτως. Οὐκοῦν ἕτερα ὄντα, τοῦ ἑνὸς μεθέξει τὰ μετέχοντα αὐτοῦ; Πῶς δ' οὔ; Τὰ δ' ἕτερα τοῦ ἑνός, πολλά που εἶναι. εἰ γὰρ μήτε ἕν, μήτε ἑνὸς πλείω εἴη τἆλλα τοῦ ἑνός, οὐδὲν ἂν εἴη. Οὐ γὰρ οὖν. Ἐπεὶ δέ γε πλείω ἑνός ἐστι τά τε τοῦ ἑνὸς μορίου, καὶ τὰ τοῦ ἑνὸς ὅλου μετέχοντα,

F οὐκ ἀνάγκη δὴ ἄπειρα πλήθει εἶναι αὐτά γε ἐκεῖνα τὰ μεταλαμβάνοντα τοῦ ἑνός; Πῶς; Ὧδε ἴδωμεν. ἄλλο τι οὐχ ἓν ὄντα, οὐδὲ μετέχοντα τοῦ ἑνός, τότε ὅτε μεταλαμβάνει αὐτοῦ, μεταλαμβάνει. Δῆλα δή. Οὐκοῦν πλήθη ὄντα, ἐν οἷς τὸ ἓν οὐκ ἔνι; Πλήθη μέντοι.

ποιεῖν, ἐναντία πάθη ἀλλήλοις ὄντα, ταῦτα τὰ πάθη πέπονθε. C Ναί. Τὰ δὲ ἐναντία γε, ὡς οἷόν τε ἀνομοιότατα. Τί μήν; Κατὰ μὲν ἄρα ἑκάτερον τὸ πάθος ὅμοια ἂν εἴη αὐτά τε αὑτοῖς καὶ ἀλλήλοις· κατὰ δ' ἀμφότερα, ἀμφοτέρως ἐναντιώτατά τε καὶ ἀνομοιότατα. Κινδυνεύει. Οὕτω δὴ τἆλλα, αὐτά τε αὑτοῖς καὶ ἀλλήλοις ὅμοιά τε καὶ ἀνόμοια εἴη ἄν. Οὕτω. Καὶ ταὐτὰ δή, καὶ ἕτερα ἀλλήλων, καὶ κινούμενα καὶ ἑστῶτα, καὶ πάντα τὰ ἐναντία πάθη, οὐκέτι χαλεπῶς εὑρήσομεν πεπονθότα τἆλλα τοῦ ἑνός, ἐπείπερ καὶ ταῦτα ἐφάνη πεπονθότα. Ὀρθῶς λέγεις. Οὐκοῦν εἰ ταῦτα μὲν ἤδη ἐῶμεν ὡς φανερά, ἐπισκοποῖ- D μεν δὲ πάλιν, ἓν εἰ ἔστιν, ἆρα καὶ οὐχ οὕτως ἔχει τἆλλα τοῦ ἑνός, ἢ οὕτω μόνον; Πάνυ μὲν οὖν. Λέγωμεν δὴ ἐξ ἀρχῆς, ἓν εἰ ἔστι, τί χρὴ τἆλλα τοῦ ἑνὸς πεπονθέναι. Λέγωμεν γάρ. Ἆρ' οὖν χωρὶς μὲν τὸ ἓν τῶν ἄλλων, χωρὶς δὲ τἆλλα τοῦ ἑνός; Τί δή; Ὅτι που οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτα ἕτερον, ὃ ἄλλο μέν ἐστι τοῦ ἑνός, ἄλλο δὲ τῶν ἄλλων· πάντα γὰρ εἴρηται, ὅταν ῥηθῇ τό, τε ἓν καὶ τἆλλα. Πάντα γάρ. Οὐκ ἄρα ἔτ' ἐστὶν ἕτερον τούτων, ἐν ᾧ τό, τε ἓν ἂν εἴη τῷ αὐτῷ, καὶ τἆλλα. Οὐ γάρ. Οὐδέποτε ἄρα ἐν ταὐτῷ ἐστι τὸ ἓν καὶ τἆλλα. Οὐκ ἔοικε. Χωρὶς ἄρα; Ναί. Οὐδὲ μὴν E μόρια γε ἔχειν φαμὲν τὸ ὡς ἀληθῶς ἕν. Πῶς γάρ; Οὔτ' ἄρα ὅλον εἴη ἂν τὸ ἓν ἐν τοῖς ἄλλοις, οὔτε μόρια αὐτοῦ, εἰ χωρίς τε ἐστὶ τῶν ἄλλων καὶ μόρια μὴ ἔχει. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐδενὶ ἄρα τρόπῳ μετέχοι ἂν τἆλλα τοῦ ἑνός, μήτε κατὰ μόριόν τι αὐτοῦ, μήτε κατὰ ὅλον μετέχοντα. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδαμῇ ἄρα ἓν τἆλλα ἐστίν, οὐδ' ἔχει ἐν ἑαυτοῖς ἓν οὐδέν. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐδ' ἄρα πολλά ἐστι τἆλλα. ἓν γὰρ ἂν ἦν ἕκαστον αὐτῶν μόριον τοῦ ὅλου, εἰ πολλὰ ἦν, νῦν δ' οὔτε ἕν, οὔτε πολλά, οὔτε ὅλον, οὔτε μόριά ἐστι τἆλλα τοῦ ἑνός, ἐπειδὴ αὐτοῦ οὐδαμοῦ μετέχει. F Ὀρθῶς. Οὐδ' ἄρα δύο, οὔτε τρία, οὔτε τὰ αὐτά ἐστι τὰ ἄλλα, οὔτε ἓν ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, εἴπερ τοῦ ἑνὸς πανταχῇ στέρεται. Οὕτως. Οὐδὲ ὅμοια ἄρα καὶ ἀνόμοια, οὔτε ταὐτά ἐστι τῷ ἑνὶ τὰ ἄλλα, οὔτε ἔνεστιν ἐν αὐτοῖς ὁμοιότης καὶ ἀνομοιότης.

ſimul & infinita, quę ſunt contrarię paſſiones, quàm maximè fieri poteſt, diſſimilia ſunt. Nimirum. Ergo ſecundum alterutram rationem ipſa ſibimet, & inuicem ſimilia erunt, ſecundum vtranque verò vtrinque, quàm maximè contraria atq; diſſimilia. Conſtat. Sic igitur alia eadem ſibiipſis & inuicem, ſimiliáque & diſſimilia erunt. Erunt. Ac rurſus eadem & altera, agitatáque & ſtantia, cæteráſque contrarias rationes ſuſcipientia, cætera quæ accidunt his, quæ alia ſunt quàm vnum, facilè reperiemus, poſtquam hæc iam nobis conſtant. Rectè dicis. quid igitur? non hæc tanquam perſpicua prætermittemus, diſpiciemúſque rurſum, ſi quidem vnum eſt, cætera quæ vnum non ſunt, num non iſto pacto habent, an iſto ſolùm? Prorſus. Principio igitur videamus, vnum ſi eſt, cæteris quid euenire neceſſe ſit. Videamus. An non ſeorſum quidem vnum ab aliis, ſeorſum alia erunt ab vno? Cúrnam? Quia nihil eſt præter iſta, quod aliud quidem ſit, quàm vnum, aliudque quàm alia vniuerſa quippe compræhenſa ſunt, cùm vnum & alia dictum eſt. Vniuerſa. Quare nihil præter hæc reſtat, in quo velut eádem in ſede & vnum & alia conſiderant. Nihil prorſus. Nunquam igitur in idem vnum aliáque concurrunt. Nunquam. Seorſum ergo? Seorſum. Dictum præterea fuit ipſum reuera vnum partes nullas habere. Quomodo enim habere poſſet? Neque totum igitur vnum aliis inerit, neque eius particulæ, ſi quidem ſeorſum eſt ab aliis, nullisque particulis conſtituitur. Ita eſt. Nullo itaque modo alia vno participabunt, cùm neque totum ipſum, neque partem eius capiant. Nullo vt videtur. Atque idcirco alia nullo pacto vnum ſunt, neque in ſeipſis vnum aliquod habent. Minimè. Vnde nec multa ſunt alia. Etenim ſi multa eſſent vnumquodque illorum, vtpote pars totius vnum eſſet. Nunc autem non vnum, non multa, non totum, non partes, alia ſunt, poſtquam nihilo vnius participant. Probè. Quapropter nec duo, nec tria ſunt, nec vnum illis ineſt, ſiquidem vno prorſus orbantur. Sic eſt. Itaque nec ſimilia, neque diſſimilia, nec eadem ſunt alia vni, neque illis ſimilitudo ac diſſimilitudo ineſt.

vnum non eſt? Num aliquo differt ab iſta, Si non vnum non eſt? Differt ſanè. Num ſolummodo differt? vel etiam omnino contraria eſt hæc, Si non vnum non eſt, illius, ſi vnum non eſt? Contraria omnino. Quid autem? ſi quiſpiam dixerit, ſi magnitudo non eſt, vel paruitas non eſt, vel aliud quicquam huiuſmodi, nónne in ſingulis innuit quod aliud quiddam dicat ipſum non ens? Omnino. Nónne igitur nunc declarat, quòd alterum quiddam præter alia ipſum non ens dicit, quando dicit, vnum ſi non eſt, intelligimus quia quid dicat? Intelligimus. Primùm igitur aliquid quod cognoſci poteſt, exprimit: deinde alterum quàm alia, cùm ait vnum, ſiue eſſe illi adiciens, ſiue non eſſe. nihilominꝰ cognoſcitur qđ nō eſſe dicatur, quódque differens quiddam eſt ab aliis. an non? Neceſſe. In hunc itaque modum à principio dicendum, vnum ſi non eſt, quid eſſe oportet. In primis itaque ipſi hoc oportet accidere, vt videtur, eſſe videlicet quandam eius ſcientiam, aut nihil intelligere nos quid dicamus, quādo vnū ſi nō eſt, proferimus. Vera loqueris. An nō & alia altera eſſe, quàm illud, vel neque illud alterū quā alia prædicari? Maximè. Ergo diuerſitas quoq; præter ſcientiā illi adeſt, neq; n. aliorū diuerſitatē dicit, quādo vnū alterū quàm alia vocat, ſed ſui ipſius diuerſitatem. Apparet. Quinetiam ipſius illius, & alicuius, & huius, & huic, & horum, atque omnium huiuſmodi particeps ipſū nō ens dicitur. Neque enim vnum diceretur, neq; ab vno alia, nec illi quicquā eſſet, nec illiꝰ quicquā, neq; aliquid appellaretur, niſi particeps cuiuſdam, aut quorūdā huiuſmodi ſit. Rectè. Eſſe tamē vnū, niſi exiſtat, impoſſibile eſt: participare verò multis, nihil prohibet. Sed & neceſſe eſt. ſi quidē ipſum vnū illud dūtaxat, nec aliud non eſt, quòd ſi nec vnū ipſū, nec illud, nō erit, ſed de alio quodā ſermo habetur, nihil pronūciari oportet, ſin autē vnū illud dūtaxat, nō aliud præſupponitur non eſſe, & ipſius illius, & aliorū multorū particeps eſſe dicēdū eſt. Et maximè quidē. Quamobrē diſſimilitudo illi eſt ad alia: nā cū alia altera ſint, quā vnū, extranea eſſe oportet. Oportet. Extranea verò nónne aliena? Quidni? Aliena aūt nónne diſſimilia ſunt? Diſſimilia planè. Atqui ſi vni diſſimilia ſūt, diſſimili diſſimilia erūt.

τος, εἰ ἓν μὴ ἔστιν; ἆρα τι διαφέρει τόδε, εἰ μὴ ἓν μὴ
C ἔστι; Διαφέρει αὐτοῖν. Διαφέρει μόνον; ἢ καὶ πᾶν τοὐναντίον ἐστὶν εἰπεῖν, τὸ εἰ μὴ ἓν μὴ ἔστι, τοῦ, εἰ ἓν μὴ ἔστι; Πᾶν τοὐναντίον. Τί δ' εἴ τις λέγοι, εἰ μέγεθος μὴ ἔστιν, ἢ σμικρότης μὴ ἔστιν, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἆρα ἐφ' ἑκάστου ἂν δηλοῖ ὅτι ἕτερόν τι λέγει τὸ μὴ ὄν; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ νῦν δηλοῖ ὅτι ἕτερον λέγει τῶν ἄλλων τὸ μὴ ὄν, ὅταν εἴπῃ, ἓν εἰ μὴ ἔστι; καὶ ἴσμεν ὃ λέγει; Ἴσμεν. Πρῶτον μὲν ἄρα γνωστόν τι λέγει· ἔπειτα ἕτερον τῶν ἄλλων, ὅταν εἴπῃ ἕν, εἴτε τὸ εἶναι αὐτῷ προσθεὶς, εἴτε τὸ μὴ εἶναι. οὐδὲν γὰρ ἧττον γιγνώσκεται τί τὸ λεγόμενον μὴ εἶ-
D ναι, καὶ ὅτι διάφορον τῶν ἄλλων. ἢ οὔ; Ἀνάγκη. Ὧδε ἄρα λεκτέον ἐξ ἀρχῆς, ἓν εἰ μὴ ἔστι, τί χρὴ εἶναι. πρῶτον μὲν οὖν αὐτῷ τοῦτο ὑπάρχειν δεῖ, ὡς ἔοικεν, εἶναι αὐτοῦ ἐπιστήμην· ἢ μηδὲ ὃ λέγεται γιγνώσκεσθαι, ὅταν τις εἴπῃ ἓν εἰ μὴ ἔστιν. Ἀληθῆ. Οὐκοῦν καὶ τἆλλα ἕτερα αὐτοῦ εἶναι, ἢ μηδὲ ἐκεῖνο ἕτερον τῶν ἄλλων λέγεσθαι; Πάνυ γε. Καὶ ἑτεροιότης ἄρα ἐστὶν αὐτῷ πρὸς τῇ ἐπιστήμῃ. οὐ γὰρ τὴν τῶν ἄλλων ἑτεροιότητα λέγει, ὅταν τὸ ἓν ἕτερον τῶν ἄλλων λέγῃ, ἀλλὰ τὴν ἐκείνου. Φαίνεται. Καὶ μὴν τοῦ γε ἐκείνου, καὶ τοῦ τινὸς, καὶ τού-
E του, καὶ τούτῳ, καὶ τούτων, καὶ πάντων τῶν τοιούτων μετέχει τὸ μὴ ὄν. οὐ γὰρ ἂν τὸ ἓν ἐλέγετο, οὐδ' ἂν τοῦ ἑνὸς ἕτερα, οὐδ' ἐκείνῳ ἄν τι ἦν, οὐδ' ἂν τι ἐλέγετο, εἰ μήτε τοῦ τινὸς αὐτῷ μετῆν, μήτε τῶν ἄλλων τούτων. Ὀρθῶς. Εἶναι μὲν δὴ τῷ ἑνὶ οὐχ οἷόν τε, εἴπερ γε μὴ ἔστι, μετέχειν δὲ πολλῶν οὐδὲν κωλύει. ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη, εἴπερ τό γε ἓν ἐκεῖνο καὶ μὴ ἄλλο μὴ ἔστι. εἰ μέντοι μήτε τὸ ἕν, μήτ' ἐκεῖνο, μήτ' ἔσται, ἀλλὰ περὶ ἄλλου του ὁ λόγος, οὐδὲ φθέγγεσθαι δεῖ οὐδέν· εἰ δὲ τὸ ἓν ἐκεῖνο καὶ μὴ ἄλλο ὑπόκειται μὴ εἶναι, καὶ τοῦ ἐκείνου καὶ ἄλλων πολλῶν ἀνάγκη
F αὐτῷ μετεῖναι. Καὶ πάνυ γε. Καὶ ἀνομοιότης ἄρα αὐτῷ ἐστι πρὸς τἆλλα. τὰ γὰρ ἄλλα, τοῦ ἑνὸς ἕτερα ὄντα, ἑτεροῖα καὶ εἴη ἄν. Ναί. Τὰ δ' ἑτεροῖα, οὐκ ἀλλοῖα; Πῶς δ' οὔ; Τὰ δ' ἀλλοῖα, οὐκ ἀνόμοια; Ἀνόμοια μὲν οὖν. Οὐκοῦν εἴπερ τῷ ἑνὶ ἀνόμοιά ἐστι, δῆλον ὅτι ἀνομοίῳ τά γε ἀνόμοια ἀνόμοια ἂν εἴη.

γος καὶ σμικρότης, ἔστι καὶ ἰσότης αὐτῷ, μεταξὺ τούτοιν οὖσα. Φαίνεται. Τῷ δὴ ἑνὶ μὴ ὄντι, ὡς ἔοικε, καὶ ἰσότητος ἂν μετείη καὶ μεγέθους καὶ σμικρότητος. Ἔοικε. Καὶ μὴν οὐσίας τι δεῖ αὐτὸ μετέχειν πῃ. Πῶς δή; Ἔχειν αὐτὸ δεῖ οὕτως ὡς λέγομεν. εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἔχοι, οὐκ ἂν ἀληθῆ λέγοιμεν ἡμεῖς, λέγοντες τὸ ἓν μὴ εἶναι· εἰ δὲ ἀληθῆ, δῆλον ὅτι ὄντα αὐτὰ λέγομεν. ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτω μὲν οὖν. Ἐπειδὴ δὲ φαμὲν ἀληθῆ λέγειν, ἀνάγκη ἡμῖν φάναι καὶ ὄντα λέγειν. Ἀνάγκη. Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικε, τὸ ἓν οὐκ ὄν. εἰ γὰρ μὴ ἔσται μὴ ὄν, ἀλλά τι τοῦ εἶναι ἀνήσει πρὸς τὸ μὴ εἶναι, εὐθὺς ἔσται ὄν. Παντάπασι μὲν οὖν. Δεῖ ἄρα αὐτὸ δεσμὸν ἔχειν τοῦ μὴ εἶναι, τὸ εἶναι μὴ ὄν, εἰ μέλλει μὴ εἶναι· ὁμοίως ὥσπερ τὸ ὄν, τὸ μὴ ὂν ἔχειν μὴ εἶναι, ἵνα τελέως αὖ εἶναι ᾖ. οὕτως γὰρ ἂν τό, τε ὂν μάλιστ᾽ ἂν εἴη, καὶ τὸ μὴ ὂν οὐκ ἂν εἴη· μετέχοντα, τὸ μὲν ὄν, οὐσίας τοῦ εἶναι ὄν· μὴ οὐσίας δὲ, τοῦ εἶναι μὴ ὄν· εἰ μέλλει τελέως εἶναι· τὸ δὲ μὴ ὄν, μὴ οὐσίας μὲν τοῦ μὴ εἶναι μὴ ὄν, οὐσίας δὲ τοῦ εἶναι μὴ ὄν· εἰ καὶ τὸ μὴ ὂν αὖ τελέως ἔσται. Ἀληθέστατα. Οὐκοῦν, ἐπείπερ τῷ τι ὄντι, τοῦ μὴ εἶναι, καὶ τῷ μὴ ὄντι, τοῦ εἶναι μέτεστι, καὶ τῷ ἑνὶ, ἐπεὶ οὐκ ἔστι, τοῦ εἶναι ἀνάγκη μετεῖναι, εἰς τὸ μὴ εἶναι. Ἀνάγκη. Καὶ οὐσία δὴ φαίνεται τῷ ἑνὶ, εἰ μὴ ἔστι. Φαίνεται. Καὶ μὴ οὐσία ἄρα εἴπερ μὴ ἔστι. Πῶς δ᾽ οὔ; Οἷόν τε οὖν, τὸ ἔχον πως, μὴ ἔχειν οὕτω, μὴ μεταβάλλον ἐκ ταύτης τῆς ἕξεως; Οὐχ οἷόν τε. Πᾶν ἄρα τὸ τοιοῦτον μεταβολὴν σημαίνει, ὃ ἂν οὕτω τε καὶ μὴ οὕτως ἔχῃ. Πῶς δ᾽ οὔ; Μεταβολὴ δὲ, κίνησις; ἢ τί φήσομεν, Κίνησις. Οὐκοῦν τὸ ἕν, ὄν τε καὶ οὐκ ὂν ἐφάνη, Ναί. Οὕτως ἄρα καὶ οὐχ οὕτως ἔχον φαίνεται. Ἔοικε. Καὶ κινούμενον ἄρα τὸ οὐκ ὄν, ἓν πέφανται. ἐπείπερ καὶ μεταβολὴν ἐκ τοῦ εἶναι ἐπὶ τὸ μὴ εἶναι ἔχον. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν, εἰ μηδαμοῦ γε ἐστὶ τῶν ὄντων. ὡς οὐκ ἔστιν, εἴπερ μὴ ἔστιν, οὐδ᾽ ἂν μεθίσταιτό ποθέν ποι. Πῶς γάρ. Οὐκ ἄρα τῷ γε μεταβαίνειν κινοῖτ᾽ ἄν. Οὐ γάρ.

C medium aliud inter hæc præter æqualitatem. Nullum aliud. Cuicunque igitur magnitudo & paruitas accidit, accidit quoque æqualitas horum obtinens medium. Conſtat. Vni igitur dum non eſt, æqualitas, magnitudo, & paruitas accidere videntur. Videntur. Præterea & eſſentia participare quodammodo ipſum oportet. At quomodo? Habere ſeipſum oportet eo modo quo diximus, niſi enim ſic ſeſe haberet, haudquaquam vera diceremus, dum vnum non eſſe fatemur. Sin autem vera, manifeſtum eſt, quod ea quę ſunt, proferimus. nónne? Sic eſt. Cum verò nos vera prædicare dixerimus, neceſſe eſt, vt ea quæ
D ſunt aſſerere nos profiteamur. Neceſſe. Eſt ergo vnum, vt videtur, non ens. ſi enim non ſit non ens, ſed aliquid ipſius eſſe remittat ad hoc, vt non ſit, ſtatim erit ens. Omnino quidem. Oportet igitur vt non ens, eſſe non ens, velut vinculum ipſius nó eſſe habeat, ſi debet non eſſe: quemadmodum contra ens ipſius eſſendi vinculum habet ipſū non eſſe non ens, vt perfectè rurſus eſſe liceat. Ita enim ipſum ens maximè erit, & ipſum non ens maximè nó erit, ſi ipſum ens quidem participet eſſentia eſſēdi ens, non autem eſſentia eſſendi non ens, ſi omnino eſſe debeat? ipſū verò nó ens nó participet eſſētia nó eſſēdi nó ens, ſed eſſētia nó eſſēdi ens, ſi-
E quidē nō ens penit⁹ videri debeat. Veriſſima hæc ſūt. Nónne igitur poſtquàm ens nó eſſēdi particeps eſt, & nó ens ipſius eſſēdi particeps vnū quoq; cū nō ſit, ipſo eſſe participare neceſſe eſt ad hoc, vt vere nó ſit? Neceſſe. Eſſētia igitur adeſſe videtur vni ſi nō ſit. Videtur. Atqui nó eſſētia rurſus, ſi quidem minimè ſit. Quidni? Nū poteſt aliquid, quòd certo quodā modo affectū, ſic habere ſe dicitur, nó ſic ſe habere, cū nōdū ex huiuſmodi habitu trāſmutatū ſit? Non poteſt. Quodcunque igitur ſic ſe, & non ſic ſe habet, mutationem quandam patitur. Pati-
F tur. Mutationem verò motúmue, an aliud quiddam eſſe dicemus? Motum. Vnum autem nónne & ens & non ens apparuit? Apparuit. Ergo & ſic, & non ſic ſe habens. Videtur. Vnum ergo non ens moueri videtur, ſiquidem mutationem ex ipſo eſſe in non eſſe recipit. Patet. Enimuero ſi nuſquam in natura rerum adeſt, cum non ſit, nó vtique aliunde aliò migrare poteſt. Quo pacto enim poſſet? Non ergo mouetur ex eo quòd tranſeat. Minimè.

interire? Neceſſariò ſequitur. Vnde vnum quod non eſt, quia alteratur, efficitur ac perit: quia verũ non alterat, nec fit, nec interit. Atque ita & fit pariter atque interit, rurſúſq; neque fit, neque interit Sic eſt. Rurſus iam ad principium redeamus, liquidò inſpecturi vtrum hæc deinceps, quemadmodũ hactenus, an aliter eſſe videantur. Operæpretium hoc eſt. Nónne iam diſſeruimus quid circa vnum accidat, ſi ipſum minimè ſit? Diſſeruimus. At quoties nõ ens proferimus, nihil aliud nobis ſignificat, quàm eſſentię abſentiam ab illo quod quidẽ non eſſe pronunciamus. Nil aliud. Vtrum quãdo dicimus non eſſe aliquid, aliquo modo ipſum non eſſe intelligimus aliquo modo eſſe? An potius hoc ipſũ, non eſt. quoties pronunciatur, ſimpliciter ſignificat quod nullo prorſus modo vſquam eſt: & cum non ſit, nulla ex parte eſt eſſentiæ capax? Abſolutè id ſignificat. Neq; ergo eſſe ipſum non ens poterit, neque alio quoquam modo eſſentiã attingere. Minimè. Fieri autẽ & interire vnũ aliud eſt, quã illud quidẽ eſſentiã accipere, hoc aũt amittere? Nil aliud. Ergo cui nulla huius pars conuenire poteſt, nũquã aut accipit ipſã, aut amittit. Nũquã. Vni ergo poſtquã nullo modo eſt, neque nanciſci, neq; abiicere, neque alio pacto eſſentiam capere conuenit. Decens eſt. Non itaque interit ipſum vnum cùm non ſit, neque fit, vt pote quod nulla ex parte eſt eſſentiæ capax. Non videtur. Neque rurſus aliquo pacto alteratur. Iam enim & fieret, & periret, ſi hoc pati poſſet. Verum. Si minimè alteratur, an non etiam neceſſe eſt nequaquam moueri? Neceſſe. Neque tamen ſtare alicubi quod nullo modo eſt, aſſeremus: quod enim ſtat, in aliquo eodem ſemper eſſe oportet. Quidni? Sic planè ipſum non ens, nunquam aut ſtare, aut moueri fatebimur. Nunquam. Præterea nihil ex iis quæ ſunt, illi adeſt. Iam enim eſſentia participaret, vt pote quod alicuius exiſtentis eſſet particeps. Manifeſtum eſt. Non magnitudo igitur illi, non paruitas, non æqualitas accidit. Non profectò. Sed nihilo magis ſimilitudo, aut diuerſitas illi, vel ad alia, vel ad ſeipſum aderit. Nequaquam videtur.

μενον, μήτε γίγνεσθαι μήτε ἀπόλλυσθαι; Ἀνάγκη.
Καὶ τὸ ἓν ἄρα, μὴ ὄν, ἀλλοιούμενον μὲν, γίγνεταί τε
καὶ ἀπόλλυται· μὴ ἀλλοιούμενον δὲ, οὔτε γίγνεται,
οὔτε ἀπόλλυται. καὶ οὕτω τὸ ἓν μὴ ὄν, γίγνεταί τε καὶ
ἀπόλλυται. καὶ οὔτε γίγνεται, οὔτ᾽ ἀπόλλυται. Οὐ
γάρ. Αὖθις δὴ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἴωμεν πάλιν, ὀψόμε-
νοι εἰ ταὐτὰ ἡμῖν φανεῖται ἅπερ καὶ νῦν, ἢ ἕτερα. Ἀλ-
λὰ χρή. Οὐκοῦν, ἓν εἰ μὴ ἔστι, ἔφαμεν τί χρὴ περὶ
αὐτοῦ συμβαίνειν; Ναί. Τὸ δὲ μὴ ἔστιν ὅταν λέγομεν, ἆ-
D ρα μὴ ἄλλο τι σημαίνει ἢ οὐσίας ἀπουσίαν τούτῳ ὃ ἂν
φῶμεν μὴ εἶναι; Οὐδὲν ἄλλο. Πότερον οὖν, ὅταν φῶ-
μεν μὴ εἶναί τι, πῶς οὐκ εἶναι φαμὲν αὐτὸ, πῶς δὲ εἶ-
ναι; ἢ τοῦτο τὸ μὴ ἔστι, λεγόμενον ἁπλῶς σημαίνει ὅτι οὐ-
δαμῶς οὐδαμῇ ἐστιν, οὐδέ πῃ μετέχει οὐσίας, τό γε μὴ
ὄν; Ἁπλούστατα μὲν οὖν. Οὔτε ἄρα δύναιτο εἶναι ἂν
τὸ μὴ ὄν, οὔτε ἄλλως οὐδαμῶς οὐσίας μετέχειν. Οὐ γάρ.
Τὸ δὲ γίγνεσθαι καὶ τὸ ἀπόλλυσθαι, μή τι ἄλλο ᾖ, ἢ
τὸ μὲν οὐσίας μεταλαμβάνειν, τὸ δ᾽ ἀπολλύναι οὐσίαν;
Οὐδὲν ἄλλο. Ὧ δέ γε μηδὲν τούτου μέτεστιν, οὔτ᾽ ἂν λαμ-
E βάνοι οὔτ᾽ ἀπολλύοι αὐτό. Πῶς γάρ; Τῷ ἑνὶ ἄρα, ἐπεὶ
οὐδαμῇ ἐστιν, οὔτε ἑκτέον, οὔτε ἀπαλλακτέον, οὔτε μετα-
ληπτέον οὐσίας μηδαμῶς. Εἰκός. Οὔτε ἄρα ἀπόλλυται
τὸ μὴ ὂν ἓν, οὔτε γίγνεται, ἐπείπερ οὐδαμῇ μετέχει οὐσίας.
Οὐ φαίνεται. Οὐδ᾽ ἄρ᾽ ἀλλοιοῦται οὐδαμῇ. ἤδη γὰρ ἂν
γίγνοιτό τε καὶ ἀπόλλυοιτο τοῦτο πάσχον. Ἀληθῆ. Εἰ δὲ μὴ
ἀλλοιοῦται, οὐκ ἀνάγκη μηδὲ κινεῖσθαι; Ἀνάγκη. Οὐδὲ
μὴν ἑστάναι φήσομεν τὸ μηδαμοῦ ὄν. τὸ γὰρ ἑστὼς, ἐν τῷ
αὐτῷ τινὶ ἀεὶ δεῖ εἶναι τῷ αὐτῷ. Πῶς γὰρ οὔ; Οὕτω δὴ
αὖ τὸ μὴ ὂν, μήτε ποτὲ ἑστάναι μήτε κινεῖσθαι λέγωμεν.
F Μὴ γὰρ οὖν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ᾽ ἔστι τι αὐτῷ τι τῶν ὄντων. ἤ-
δη γὰρ ἂν τοῦτο μετέχον ὄντος, οὐσίας μετέχοι. Δῆλον. Οὔ-
τε ἄρα μέγεθος, οὔτε σμικρότης, οὔτε ἰσότης αὐτῷ ἐστίν.
Οὐ γάρ. Οὐδὲ μὴν ὁμοιότης γε, οὐδὲ ἑτεροιότης, οὔτε
πρὸς αὑτὸ οὔτε πρὸς τἄλλα εἴη ἂν αὐτῷ. Οὐ φαίνεται.

εἴη, μὴ ὄντος ἑνός· ἀλλ' ἕκαστος, ὡς ἔοικεν, ὁ ὄγκος αὐτῶν ἄπειρός ἐστι πλήθει· κἂν τὸ σμικρότατον δοκοῦν εἶναι λάβῃ τις, ὥσπερ ὄναρ ἐν ὕπνῳ φαίνεται, ἐξαίφνης ἀντὶ ἑνὸς δόξαντος εἶναι πολλά, καὶ ἀντὶ σμικροτάτου παμμέγεθες πρὸς τὰ κερματιζόμενα ἐξ αὐτοῦ. Ὀρθότατα. Τοιούτων δὴ ὄγκων ἄλλα ἀλλήλων εἴη ἂν τὰ ἄλλα, εἰ ἑνὸς μὴ ὄντος ἄλλα ἐστί. Κομιδῇ μὲν οὖν. Οὐκοῦν πολλοὶ ὄγκοι ἔσονται, εἷς ἕκαστος φαινόμενος, ὢν δὲ οὔ, εἴπερ ἓν μὴ ἔσται; Οὕτω. Καὶ ἀριθμὸς δὲ εἶναι αὐτῶν δόξει, εἴπερ ἓν ἕκαστον, πολλῶν ὄντων. Πάνυ γε. Καὶ τὰ μὲν δὴ, ἄρτια, τὰ δὲ, περιττὰ ἐν αὐτοῖς ὄντα, οὐκ ἀληθῶς φαίνεται, εἴπερ ἓν μὴ ἔσται. Οὐ γὰρ οὖν. Καὶ μὴν καὶ σμικρότατόν γε, φαμὲν, δόξειεν αὐτοῖς εἶναι. φαίνεται δὲ τοῦτο πολλὰ καὶ μεγάλα, πρὸς ἕκαστον τῶν πολλῶν, ὡς σμικρῶν ὄντων. Πῶς δ' οὔ; Καὶ ἴσος μὴν τοῖς πολλοῖς καὶ σμικροῖς ἕκαστος ὄγκος δοξασθήσεται εἶναι. οὐ γὰρ ἂν μετέβαινεν ἐκ μείζονος εἰς ἔλαττον φαινόμενος, πρὶν εἰς τὸ μεταξὺ δόξειεν ἐλθεῖν. τοῦτο δ' εἴη ἂν φάντασμα ἰσότητος. Εἰκός. Οὐκοῦν καὶ πρὸς ἄλλον ὄγκον πέρας ἔχων, αὐτός τε πρὸς αὑτὸν, οὔτε ἀρχὴν, οὔτε πέρας, οὔτε μέσον ἔχων; Πῇ δή; Ὅτι ἀεὶ αὐτῶν ὅταν τίς τι λάβῃ τῇ διανοίᾳ, ὥς τι τούτων ὄν, πρό τε τῆς ἀρχῆς, ἄλλη ἀεὶ φαίνεται ἀρχή. μετά τε τὴν τελευτὴν, ἑτέρα ὑπολειπομένη τελευτή· ἔν τε τῷ μέσῳ, ἄλλα μεσαίτερα τοῦ μέσου. σμικρότερα δὲ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἑνὸς αὐτῶν ἑκάστου λαμβάνεσθαι· ἅτε οὐκ ὄντος τοῦ ἑνός. Ἀληθέστατα. Θρύπτεσθαι δὴ, οἶμαι, κερματιζόμενον ἀνάγκη πᾶν τὸ ὂν, ὃ ἄν τις λάβῃ τῇ διανοίᾳ. ὄγκος γάρ που ἑνὸς ἄνευ λαμβάνοιτο ἄν. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν τό γε τοιοῦτον πόρρωθεν μὲν ὁρῶντι, καὶ ἀμβλὺ, ἓν φαίνεσθαι ἀνάγκη. ἐγγύθεν δὲ, καὶ ὀξὺ νοοῦντι, πλήθει ἄπειρον ἓν ἕκαστον φανῆναι, εἴπερ στέρεται τοῦ ἑνὸς μὴ ὄντος; Ἀναγκαιότατον μὲν οὖν. Οὕτω δὴ ἄπειρά τε καὶ πέρας ἔχοντα, καὶ ἓν καὶ πολλὰ, ἕκαστα τὰ ἄλλα δεῖ φαίνεσθαι, ἓν εἰ μὴ ἔστι. τἆλλα δὲ τοῦ ἑνός.

quia inuicem alia ſunt. Etenim ſecundũ vnũ nequeunt, non exiſtente vno. Verùm quilibet, vt videtur, aceruus illorũ, multitudine infinitus exiſtit.
C Et ſi quod minimum apparet, quiſpiam ſumpſerit, velut in ſomno repente pro eo quod vnum viſum fuerat, multitudo occurrit: & pro eo quod minimũ apparuerat, quàm maximũ iã ſi ad illa diſſecta cõferas, apparet. Rectiſſimè. Talibus, inquam, aceruis diuerſa inuicem alia præter vnum erunt, ſi non exiſtente vno, alia ſunt. Quàm maximè. An non plures aceruí erunt, quorum quilibet vnus prima fronte videbitur, nullus tamen vnus erit, cũ ipſũ vnum minimè ſit? Certè. Numerus item illorum
D aliquis eſſe videbitur: ſi quidem & vnũ quodlibet cùm tamen multa ſunt. Valde quidem. Paria prętereà & imparia falsò videbuntur, vno prorſus abſente? Falsò. Quod inſuper exiguum in illis primò videbitur, vt dictum eſt, è veſtigio quàm maxima, & quàm plurima quo ad ſingula parua, quę etiam multa ſunt, ſe nobis oſtẽtat. Quid prohibet? Quinetiam aceruus quiſque æqualis multis paruiſque aceruis eſſe videbitur. Nã haud liquidò ex maiori in minus trãſiſſe videretur niſi prius in mediũ perueniſſe viſus eſſet, hoc autem phantaſma quoddã æqualitatis erit. Veriſimile eſt. Nonne ad aliũ aceruũ terminũ habens, ipſum ad ſeipſum neq; prin-
E cipium, neque medium, neque finẽ habet? Qua de cauſa? Quia ſemper cũ quis horum aliquid intelligentia contuetur, antè principium ſẽper aliud occurrit principium: & poſt finẽ alter ſẽper finis ſubſequitur: nécnon in medio, alia ſemper interiora, quàm mediũ, ſẽpérque minora, ob id quia nequit vnũ aliquid in his accipi, cũ vnũ minimè ſit. Veriſſima loqueris. Diſcerpi denique neceſſario arbitror, vt diſperſũ, quodcunque intelligẽtia quis aſſũpſerit, ſẽper enim aceruus vnius expers accipitur. Proculdubio. Nónne hoc tale eminus & obtuſe proſpicienti vnum apparet? Neceſſe. Cominus au-
F tem & acutè intelligenti vnumquodque multitudine infinitum? ſiquidem ab vno non exiſtente deſeritur. Præ cæteris neceſſarium hoc eſt. In hunc itaque modum infinita, & finem habentia, & vnum, & multa quælibet alia apparere oportet, ſi non vnum, ſed alia præter vnum ſunt.

aliquid aliorum attinet: nã nulla pars iis quæ non ſunt, adeſt. Verũ. Neque igitur opinio de eo quod minimè eſt, nec phantaſma cæteris ineſt, neque vllo modo id quod nõ eſt, ab aliis opinione concipitur. Non certè. Quapropter ſi vnum non eſt, nihil aliorum opinione concipitur, aut vnum, aut multa eſſe. Nam abſque vno multa opinari penitus impoſſibile. Impoſſibile nimium. Ergo ſi vnum non eſt, alia neque ſunt, neque opinione etiam cogitantur vnum, aut multa eſſe. Non videntur. Vnde neque ſimilia, neque etiam diſſimilia. Non. Neque etiam eadem, aut altera, neque contigua, neque ſeiuncta, neque reliqua quotcunque in ſuperioribus tanquam quæ ad ipſa alia ſpectare viderentur, enarrauimus, neque ſunt alia, nec eſſe alia videntur, vnũ ſi non eſt. Vera. Nónne vt ſummatim loquar, ſi dixerimus, vnum ſi non eſt, nihil eſt, rectè dicemus? Et maximè quidem. Hoc itaque dictum à nobis ſit, atque illud præterea, quod vt videtur, vnum ſiue ſit, ſiue non ſit, tum ipſum, tum etiam alia ad ſeſe, atque inuicem omnia omnino ſunt atque non ſunt, apparéntque inſuper, & non apparent. Veriſſima quidem hæc ſunt.

οὐδὲ γὰρ μέρος οὐδὲν τοῖς μὴ οὖσιν. Ἀληθῆ. Οὐδ' ἄρα δόξα οὐ μὴ ὄντος παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐστὶν, οὐδέ τι φάντασμα· οὐδὲ δοξάζεται οὐδαμῇ οὐδαμῶς τὸ μὴ ὂν ὑπὸ τῶν ἄλλων. Οὐ γὰρ οὖν. Ἓν ἄρα εἰ μὴ ἔστιν, οὐ δοξάζεταί τι τῶν ἄλλων ἓν εἶναι, οὐδὲ πολλά. ἄνευ γὰρ ἑνὸς πολλὰ δοξάσαι ἀδύνατον. Ἀδύνατον γάρ. Ἓν ἄρα εἰ μὴ ἔστι, τἆλλα οὔτε ἔστιν, οὔτε δοξάζεται ἓν οὔτε πολλά. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδ' ἄρα ὅμοια, οὐδὲ ἀνόμοια. Οὐ γάρ. Οὐδὲ μὴν τὰ αὐτά γε, οὐδ' ἕτερα· οὐδὲ ἁπτόμενα, οὐδὲ χωρίς· οὐδὲ ἄλλα ὅσα ἐν τοῖς πρόσθεν D διήλθομεν, ὡς φαινόμενα αὐτὰ, τούτων οὔτε τι ἔστιν, οὔτε φαίνεται τἆλλα, ἓν εἰ μὴ ἔστι. Ἀληθῆ. Οὐκοῦν καὶ συλλήβδην εἰ εἴποιμεν, ἓν εἰ μὴ ἔστιν, οὐδέν ἐστιν, ὀρθῶς ἂν εἴποιμεν; Παντάπασι μὲν οὖν. Εἰρήσθω τοίνυν τοῦτό τε, καὶ ὅτι, ὡς ἔοικεν, ἓν εἴτ' ἔστιν εἴτε μὴ ἔστιν, αὐτό τε καὶ τἆλλα καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα, πάντα πάντως ἐστί τε καὶ οὐκ ἔστι, καὶ φαίνεταί τε καὶ οὐ φαίνεται. Ἀληθέστατα.

COMMENTARIORVM MARSILII FICINI FLORENTINI IN CONVIVIVM PLATONIS, DE AMORE.

* * *

CAPVT I.

PLATO philoſophorum præter annos vnum & octoginta ætatis natus, ſeptimo Nouẽbris die, quo ortus fuerat, diſcumbens in conuiuio remotis dapibus expirauit. Hoc autem conuiuium, quo & natalitia, & anniuerſaria Platonis pariter continentur, priſci omnes Platonici, vſque ad Plotini & Porphyrij tẽpora, quotannis inſtaurabant. Poſt verò Porphyrium mille ac ducentos annos, ſolennes hæ dapes prætermiſſæ fuerunt. Tãdem noſtris temporibus vir clariſſimus Laurentius Medices Platonicum conuiuium innouaturus, Franciſcum Bandinum Architriclinum conſtituit. Cùm igitur ſeptimum Nouembris diem colere Bandinus inſtituiſſet, regio apparatu in agro Caregio nouem Platonicos accepit conuiuas: Antonium Allium epiſcopum Feſulanum, Ficinum Medicum,

Qua regula laudandus ſit Amor. Quæ ſit eius dignitas & magnitudo.

CAPVT II.

GRatiſsima mihi optimi conuiuæ ſors iſta hodie obtigit, qua effectum eſt, vt perſonam Phædri Mirrhinuſij gererem. Phædri illius, inquam, cuius familiaritatem tanti fecit Lyſias Thebanus ſummus orator, vt oratione lucubrationibus multis compoſita, eum ſibi conciliare contenderit: cujus indolem Socrates vſqueadeo admiratus eſt, vt eius ſplendore quandoque iuxta Ilyſſum fluuium concitus, altiúſque ſublatus myſteria diuina cecinerit: qui antea non ſolùm cœleſtium, ſed inferiorum quoque omnium ſe inſcium prædicauerat. Cuius ingenio adeo delectatus eſt Plato, vt primitias ſtudiorum ſuorum Phædro dicauerit. Ad hunc epigrammata, ad hunc elegiæ Platonis, ad hunc primus eius de pulchritudine liber, qui Phædrus inſcribitur. Cùm igitur huius Phædri me ſimilem, non ego quidem, non enim tantum mihi arrogo, ſed ſortis caſus primo, & veſter deinde applauſus iudicauerit, his felicibus auſpiciis eius in primis orationem libenter interpretabor. Deinde Antonij & Ficini partes pro ingenij viribus exequar. Tria in omni re viri optimi philoſophus quiſque Platonis imitator, conſiderat, quæ antecedunt, quæ comitatur, & quæ ſequuntur. Hæc ſi bona ſint, rem ipſam laudat: ſin mala, vituperat. Ea igitur perfecta laudatio eſt, quæ præcedentem rei recenſet originem, præſentem formã narrat, ſequentes oſtendit euentus. Ab antecedentibus res quæque laudatur, vt nobilis: à præſentibus, vt magna: à ſequentibus, vt vtilis. Quare ex tribus illis tria hæc in laudibus concluduntur: Nobilitas, magnitudo, atque vtilitas. Ideo Phædrus noſter in primis præſentem Amoris excellentiam contemplatus, Magnum Deum vocauit: adiunxit, Diis hominibúſque mirandum. Nec iniuria. Nam ea propriè quæ magna ſunt admiramur. Magnus ille quidem, cuius imperio homines & dij, vt aiunt, omnes ſubiiciuntur. Nam tam dij, apud veteres, quàm homines amant, quod Orpheus Heſiodúſque ſignificant, dicentes mortalium & immortalium mentes amore domari. Admirandus præterea dicitur, quoniam illud quiſque amat, cuius pulchritu-

C & in eo locat amorem. Atque idem in conuiuio Phædrus recenſuit. Chaos Platonici informem mundum vocant: Mundum verò formatum chaos. Tres apud eos mundi ſunt, tria itidem Chaos erunt. Primùm omnium eſt Deus vniuerſorum autor, quod ipſum bonum dicimus. Hic mentem primo creat angelicam: deinde mundi huius animam, vt Plato vult: Poſtremò mundi corpus. Summum illum Deum, nõ mundum dicimus: quia mundus ornamentum ſignificat ex multis compoſitum, ille verò penitus ſimplex eſſe debet: ſed mundorum omnium principium atque finem ipſum aſſerimus. Mẽs angelica primus mundus D eſt à deo factus. Sec undus vniuerſi corporis anima. Tertius tota hæc quã cernimus machina. In iis itaque mundis tribus, tria & chaos conſiderantur. Principio deus mentis illius creat ſubſtantiam quam etiam eſſentiam nominamus. Hæc in primo illo creationis ſuæ momento informis eſt, & obſcura. Quoniam verò à deo nata eſt, ad deum ſui principium ingenito quodam appetitu conuertitur. Conuerſa in deum, ipſius radio illuſtratur. Radij illius fulgore ille ſuus appetitus accenditur. Accenſus appetitus deo totus inhæret: inhærendo formatur. Nam deus qui poteſt omnia, in mente ſibi inhærente creandarum rerum naturas effingit. In ea igitur ſpiritali quodam modo E pinguntur, vt ita loquar, omnia quæ in corporibus iſtis ſentimus. Illis cœlorum elementorúmque globi, ſydera, vaporum naturæ, lapidum, metallorum, plantarum, animalium formæ gignuntur. Huiuſmodi rerum omnium ſpecies dei fomento quodam in ſuperna mente conceptas, Ideas eſſe non dubitamus: & formam illam ideámque cœlorum, ſæpe deum Cœlum vocamus. Formam planetæ primi Saturnum deum: Secundi Iouem, atque in ſequentibus planetis eodem pacto. Ignis quoque huius ideam illam, Vulcanum deum: Aëris Iouem atque Iunonem: Aquæ Neptunum: Terræ Plutonem. Quare dij omnes certis inferioris mundi partibus aſſignati, Ideæ illarum par- F tium ſunt in ſuperna illa mente collectæ. Sed eam idearum cõceptionem à formante deo perfectam præceſſit illa mentis ad deum appropinquatio. Hanc præceſſit appetitus incendium, hoc infuſio radij, hanc prima illa appetitus conuerſio, hanc informis mentis eſſentia. Porrò eſſentiam iſtam nondum formatam

re oculus obſcurus primò, & chaos inſtar informis, lumen amat dum aſpicit, irradiatur aſpiciendo, radium accipiendo rerum coloribus figuriſque formatur. Quemadmodum verò in deum mens illa ſtatim nata & informis amore conuertitur & formatur: ſic mundi anima in mentem, deúmque illinc genita ſe reflectit. Et cùm primò informis ſit, & chaos amore in mentem directa, acceptis ab ea formis fit mundus: non aliter & mundi huius materia, cùm principio ſine formarum ornamento informe chaos iaceret, illico amore ſibi ingenito, in animam ſe direxit, ſéque illi obedientem præbuit: atque hoc amore conciliante, ab anima formarum omnium quæ in mundo videntur nacta ornamentum, mundus ex chaos effecta eſt. Tres igitur mundi, tria & chaos. In omnibus denique amor chaos comitatur, præcedit mundum, torpentia ſuſcitat, obſcura illuminat, viuificat mortuos, format informia, perficit imperfecta. Quibus laudibus nullæ fermè maiores aut dici aut excogitari poſſunt.

De vtilitate amoris.

CAP. IIII.

SEd de origine eius, & nobilitate hactenus. De vtilitate iam arbitror diſſerendum. Singula quidem amoris beneficia generi humano collata referre ſuperuacuum eſt: præſertim cùm ſummatim comprehendi omnia poſſint. Omnia enim in eo conſiſtunt, vt vitatis malis bona ſequamur. Mala hominis & turpia eadem ſunt. Bona itidem eadem atque honeſta. Profectò nihil aliud leges & doctrinæ omnes contendunt, quàm ita homines inſtituere, vt declinent à turpibus, agant honeſta. Hoc autem ipſum, quod innumerabiles penè leges & artes vix tandem longo tempore aſſequuntur, Amor ipſe vnus breui tempore perficit. Nam à turpibus pudor abſterret: ad honeſta excellendi ſtudium prouocat. Duo hæc nihil aliud facilius ac citius quàm amor hominibus exhibet. Cùm amorem dicimus, pulchritudinis

itaque guſtus & tactus, quæ vſque adeo vehementes, furioſæque ſunt, vt mentem è ſuo ſtatu dimoueant, hominémque perturbent: amor non modò non cupit, ſed abominatur & fugit, vtpote quæ propter intemperantiam pulchritudini ſunt contrariæ. Rabies venerea ad intemperantiam trahit, ideóque ad incócinnitatem: quare ad deformitaté ſimiliter videtur allicere: Amor autem ad pulchritudinem. Deformitas & D pulchritudo contraria ſunt. Motus igitur huiuſmodi, qui ad ea rapiunt, inter ſe videntur eſſe contrarij. Quapropter libido, coitus, & amor non modò non iidem motus, ſed & contrarij eſſe monſtrantur. Teſtantur hoc & theologi veteres, qui amoris nomen deo tribuerunt. Quod etiam poſteriores theologi ſummopere confirmarunt. Nullum verò deo congruum nomen cum rebus turpibus eſt commune. Ideo ſanæ mentis quiſque cauere debet, ne amorem, diuinum nomen, ad inſanas perturbationes temerè transferat. Erubeſcat Dicæarchus, & ſi quis alius Platonicam maieſtatem quòd amori nimium indulſerit, carpere non veretur. Nam decoris, honeſtis, E diuinis affectibus nec nimium, nec ſatis vnquam poſſumus indulgere. Hinc efficitur vt omnis amor honeſtus ſit, & omnis amator iuſtus. Pulcher enim eſt omnis atque decorus, & decorum propriè diligit. Turbulentus autem ardor, quo ad laſciuiam rapiuntur, cùm ad deformitatem trahat, amori contrarius iudicatur. Vt igitur ad amoris vtilitatem aliquando redeamus: pudor qui à turpibus non abſterret, & ſtudium quod ardentes efficit ad honeſta, ab amore facilè citóque proficiſcuntur. Primò quoniam amor, qui pulchra petit, decora ſemper appetit atque magnifica: & qui odit deformia, neceſſariò turpia obſcœnáque F fugit. Deinde ſi duo aliqui ſe mutuò diligunt, alterutrum ſe obſeruant & placere ſibi inuicem cupiunt. Prout alter ab altero obſeruatur, vtpote qui teſte nunquam careant, à turpibus abſtinent. Prout ſibi inuicem placere conantur, magnifica ſemper ardenti ſtudio aggrediuntur, ne contemptui amato ſint, ſed amoris viciſſitudine digni putentur. Sed hæc ratio-

Et vbi corpus quidem pulchrum, animus minimè, tanquam vmbratilem & fluxam imaginem pulchritudinis vix, & leuiter diligamus. Vbi ſolus animus pulcher, ſtabilem hunc decorem animi ardenter amemus. Vbi verò vtraque pulchritudo concurrit, vehementius admiremur: atque ita ex Platonica familia reuera nos eſſe teſtabimur: ea quippe nihil nouit niſi feſtum, lætum, cœleſte, ſupernum. Sed hæc iam de Phædri oratione ſufficiant. Ad Pauſaniam veniamus.

ORATIO SECVNDA.

Deus, bonitas, pulchritudo, iuſtitia, principium, medium, finis.

CAP. I.

TRinitatem Pythagorici philoſophi rerum omnium menſuram eſſe voluerunt, ob eam arbitror rationem, quòd deus ternario numero res gubernat, atque etiam res ipſæ ternario numero terminantur. Hinc Maronis illud, *Numero deus impare gaudet.* Nempe ſummus ille autor, primo ſingula creat: ſecundo rapit: tertio perficit. Singula quoque in primis ab illo perenni fonte effluunt, dum naſcuntur, deinde in eundem refluunt, dum ſuam illam originem repetunt. poſtremo perficiuntur, poſtquam in ſuum principium redierunt. Hoc vaticinatus Orpheus, Iouem principium, medium, & finem vniuerſi vocauit. Principium vt producit: Medium vt producta retrahit ad ſeipſum: Finem prout redeuntia perficit. Hinc regem illum vniuerſorum, Bonum, Pulchrum, Iuſtum, quod ſæpe apud Platonem dicitur, poſſumus nuncupare. Bonum, inquam, vbi creat: vbi allicit: pulchrum vbi pro cuiuſque merito perficit iuſtum. Pulchritudo igitur, cuius allicere proprium eſt, inter bonitatem iuſtitiámque locatur: à bonitate quidem effluit, profluit ad iuſtitiam.

* * *

C iniuria Soli Deum comparat Dionyſius, [illegible] admodum Sol illuminat corpus & calefacit: ita Deus animis veritatis claritatem præbet, & charitatis ardorem. Hanc vtique comparationem ex Platonis libro De republica ſexto hoc quo dicam modo colligimus. Sol profectò corpora viſibilia, & oculos videntes procreat, oculis vt videant lucidum infundit ſpiritum: corpora vt videantur coloribus pingit. Neque tamen proprius oculis radius, propriíve corporibus colores ad viſionem perficiendam ſufficiunt, niſi lumen ipſum vnum ſupra multa, à quo multa & propria lumina oculis & corporibus diſtributa ſunt, adueniat, illuſtret, excitet atque roboret. Eodem modo

D primus ille actus omnium, qui deus dicitur, ſpeciem actúmque rebus ſingulis producendo largitus eſt. Qui ſanè actus cùm in re creata & in ſubiecto patiente ſuſceptus fuerit, debilis eſt, & ad operis executionem impotens. Sed diuini ſolis perpetua & inuiſibilis lux vna ſemper omnibus adſtat, fouet, viuificat, excitat, complet & roborat. De quo diuinè Orpheus, *Cuncta fouens atque ipſe ferens ſuper omnia ſeſe.* Vt eſt actus omnium roboratque, bonum dicitur. Vt viuificat, lenit, mulcet & excitat, pulchrum. Vt in obiectis quæ noſcenda ſunt tres illa cognoſcentes animæ vires, Mentem, Viſum, Auditum allicit pulchritudo. Vt in cogno-

E ſcente potentia eam applicat cognito, veritas. Denique vt bonum, procreat, regit, & complet: Vt pulchrum, illuminat, gratiámque infundit.

Pulchritudo eſt ſplendor diuinæ bonitatis, & Deus eſt centrum quatuor circulorum.

CAPVT III.

NEque ab re theologi veteres, Bonitatem in centro, pulchritudinem in circulo poſuerunt. Bonitatem inquam in centro vno, in circulis

F autem quatuor, Pulchritudinem. Centrum vnum omnium Deus eſt. Circuli quatuor circa id aſſiduè reuolui, Mens, Anima, Natura, Materia. Mens ſtabilis circulus. Anima per ſe mobilis. Natura mobilis in alio, non ab alio. Materia ab alio & in alio

mnibus à ſe creatis partem aliquam, vel potentiam intimam, ſimpliciſſimá & præſtantiſſimam indidit: quæ rerum vnitas nominatur: à qua & ad quam tanquam à centro & ad centrum ſuum rei cuiuſque partes & potentiæ reliquæ pendent. Ad hoc planè ſuum centrum, ad hanc propriam vnitatem ſe colligant creata prius oportet, quàm ſuo hæreant creatori: vt per proprium centrum, quod iam ſæpe repetimus, centro omnium hæreant. In apicem ſuum capútque mens angeli antè conſurgit, quàm aſcendat in deum. Anima quoque & reliqua eodem pacto. Atque illorum inuiſibilium circulorum, mentis ſcilicet, animæ, naturæ, viſibilis mundi circulus eſt imago. Corpora enim animarum mentiumque vmbræ & veſtigia ſunt. Vmbra verò & veſtigium figura eius cuius vmbra eſt, & veſtigium refert. Quapropter quatuor illa, non iniuria circuli quatuor appellantur. Sed mens immobilis orbis propterea, quod tam operatio eius quàm ſubſtantia ſemper eadem permanet, & ſimiliter operatur: intelligit ſemper eodem modo, vúltque ſimiliter. Mobilis autem quandoque mens ex eo ſolùm dici poteſt, quòd quemadmodum cætera omnia à deo procedens in eundem ſe vertit Anima mundi, & alia quæuis, circulus mobilis. Hæc enim ſua natura diſcurrendo cognoſcit, & temporum curriculis operatur. Diſcurſio autem ab alio in aliud, & operatio temporalis, motus proculdubio nominatur. Si qua verè in animæ cognitione ſtabilitas eſt, mentis conſtat potius quàm animæ beneficio. Natura etiam mobilis eſt circuitus. Cùm animam dicimus, priſcorum more theologorum vim in ratione & ſenſu poſitam intelligimus: cùm naturam, vim animæ in generando locatam. Vim illam in nobis hominem propriè vocauerunt: iſtam hominis idolum & ſimulacrum. Hæc ſanè generandi facultas ideo mobilis dicitur: quia temporis ſpatiis ſuum opus exequitur. Verùm in hoc ab illa animæ proprietate diſcrepat: quòd anima per ſe, & in ſe mouetur. Per ſe, inquam, quia principium motus exiſtit. In ſe etiam, quia in ipſa animæ ſubſtantia rationis & ſenſus remanet operatio. Ex iis opus nullum neceſſariò reſultat in corpore. Generan-

HOc myſterium in epiſtola ad Dionyſium regem Plato ſignificauit: cùm deum affirmauit pulchrorum omnium cauſam: quaſi totius pulchritudinis principium & originem. Circa omnium inquit, regem cuncta ſunt: ipſius gratia omnia: ipſe cauſa eſt pulchrorum omniũ. Secunda circa ſecundũ. Tertia circa tertium. Humanus autẽ animus affectat qualia illa ſint intelligere: aſpiciens in ea quæ ſibi cognata ſunt: quorũ nihil ſufficiẽter ſe habet. Circa verò ipſum regem & ea quæ dixi, nihil eſt tale: quod autem poſt hoc eſt, animus dicit. Circa regem, non intra
D regem, ſed extra ſignificat. In Deo enim nulla eſt compoſitio. Quid verò dictio illa Circa ſignificat, exponit Plato: cùm addit, Eius gratia omnia: ipſe cauſa eſt pulchrorum omnium. Quaſi dicat, ideo circa regem omnia ſunt, quia ad illum tanquam ad finem pro natura ſua omnia reuoluuntur, quemadmodum ab illo tanquam principio producta ſunt omnia. Pulchrorum omnium, id eſt, totius pulchritudinis: quæ ſupradictis in circulis emicat. Formæ enim corporum per ſemina: hæc per rationes, hæ per ideas reducuntur in Deum, & iiſdem à Deo gradibus producuntur. Propriè verò cùm dicit Cuncta, ideas intelligit:
E nam in his reliqua includuntur. Secunda circa ſecundum. Tertia circa tertium. Tres mundi principes poſuit Zoroaſtes, trium ordinum dominos: Oromaſin, Mithrin, Arimanin. Hos Plato, Deum, mentem, animam nuncupat. Tres autem ordines in diuinis poſuit ſpeciebus, ideas, rationes & ſemina. Prima igitur, id eſt ideę, circa primum id eſt circa Deum, quoniam à deo menti tributæ ſunt, & in eundem mentem cui ſunt datæ reducunt. Secunda circa ſecundum, id eſt rationes circa mentem: quandoquidem per mentem in animam tranſeunt, & in mentem animam dirigunt. Tertia circa tertium, id eſt ſemina rerum circa animam: nam per animam tranſeunt in naturam, in
F illam ſcilicet generandi potentiam, ruſúſque naturam animę copulant. Eodem ordine à natura in materiam formæ deſcendunt. Sed eas Plato in ordine poſito non connumerat, quia de diuinis à Dionyſio interrogatus tres ordines ad incorporales ſpecies per-

ræ res eſſe videntur. Quemadmodum verò corporis vmbra exactam atque diſtinctam corporis figuram non indicat, ita corpora diuinorum naturam propriam non demonſtrant. Circa ipſum regem & ea quæ dixi, nihil eſt tale. Quo enim pacto mortalia immortalibus, & falſa veris ſimilia ſint? quod autem poſt hoc eſt, animus dicit: id eſt, animus dum diuina per mortalia iudicat, falſo de diuinis loquitur: neque diuina pronunciat, ſed mortalia.

Pulchritudo diuina per omnia ſplendet, & amatur in omnibus.

CAP. V.

CAeterum vt paucis multa compræhendamus, bonum quidem ipſa ſupereminens dei exiſtētia dicitur. Pulchritudo actus quidam ſiue radius inde per omnia penetrans: Primò in angelicam mentem: Secundò in animam totius & reliquos animos: Tertiò in naturam: Quartò in materiam corporum. Mentem idearum ordine decorat: animam rationum ſerie complet: naturam fulcit ſeminibus: Materiam formis exornat. Quemadmodum verò ſolis radius vnus corpora quatuor, ignem, aerem, aquam, terrámque illuſtrat: ſic vnus Dei radius mentem, animam, naturam, materiámque illuminat. Atque in his quatuor elementis quicunque lumen inſpicit, ſolis ipſius aſpicit radium: pérque ipſum ad ſupernam ſolis lucem intuendam conuertitur. Ita quiſquis decorem in quatuor iſtis, mente, anima, natura, corpore contemplatur, amátque, Dei fulgorem in his, pérque fulgorem huiuſmodi Deum ipſum intuetur & amat.

Paſſiones amantium.

CAP. VI.

HInc efficitur vt corporis nullius aſpectu vel tactu amatoris impetus extinguatur. Nō enim corpus hoc aut illud deſiderat: ſed ſuperni luminis ſplendorem per corpora refulgentem admiratur, affectat, & ſtupet. Quapropter quid cupiant aut quærant, amantes ignorant. Deum nanque ipſum ignorant: C amittunt, quòd perdunt, quòd perimunt. Gaudent quòd in melius quiddam ſe transferunt. Calent quoque viciſſim & frigent: inſtar eorum, quos tertiana febris inuadit. Meritò frigent: quia calore proprio deſeruntur: necnon & calent, cùm ſuperni radij fulgoribus accendantur. Frigiditatem timiditas: caliditatē audacia ſequitur. Ideo timidi quoque viciſſim & audaces apparent. Hebetiſſimi præterea quique acutiores amando redduntur. Quis enim cœleſti radio aſpirante, non acutiſſimè videat? Verùm de amore ipſo, & pulchritudine, eiúſque origine, amantium affectibus iſta ſufficiant.

D

De duobus amoris generibus, ac de duplici Venere.

CAP. VII.

DEinceps de duobus Amorum generibus breuiter diſputandū. Cupidinem Veneris comitem eſſe apud Platonem Pauſanias aſſerit. Totidémque eſſe Cupidines quot ſint & Veneres, neceſſarium arbitratur. Veneres autem duas commemorat: quas itidem gemini Cupidines comitentur. Venerem alteram quidem cœleſtem ponit: alteram verò vulgarem. Cœleſtem illam Cœlo ſine matre natam: Vulgarem ex Ioue & Dione genitam. Cœlum Platonici E ſummum Deum ideo vocant, quia ſicut cœlum iſtud ſublime corpus omnia corpora regit & continet, ſic ſummus ille Deus omnes ſpiritus ſupereminet. Mentem verò plurimis nominibus nuncupant. Saturnum enim modò, modò Iouem, modò Venerem vocant. Eſt nanque mens illa, viuit, intelligit. Eſſentiam ſuam Saturnum, Vitam Iouem, Intelligentiam Venerem appellare conſueuerunt. Animam præterea mundi, Saturnum ſimiliter & Iouem, vocamus & Venerem: prout ſuperna intelligit, Saturnum: prout cœleſtia mouet, Iouem: vt inferiora generat, Venerem. Venus prima, quæ in mente eſt, F Cœlo nata ſine matre dicitur: quoniam mater apud Phyſicos materia eſt. Mens autem illa à materiæ corporalis conſortio eſt aliena. Secunda Venus, quæ in mundi anima ponitur, ex Ioue & Dione genita. Ex Ioue, id eſt, ex ea virtute ipſius animæ, quæ cœleſtia mouet. Ea ſiquidem iſtam creauit potentiam, quæ

imaginem ſequitur. Quid igitur in amore Pauſanias improbat? Dicam equidem. Siquis generationis auidior contemplationem deſerat, aut generationem præter modum cum fœminis, vel contra naturæ ordinem cum maſculis proſequatur, aut formam corporis pulchritudini animi præferat, is vtique dignitate amoris abutitur. Hunc amoris abuſum vituperat Pauſanias. Quo qui recte vtitur, corporis quidem formam laudat: ſed per illam, excellentiorem animi mentiſque & dei ſpeciem cogitat, eámque vehementius admiratur, & amat. Generationis autē & congreſſus officio eatenus vtitur, quatenus naturalis ordo legéſque ciuiles à prudentibus ſtatutæ præſcribunt. De his diffuſius Pauſanias.

Exhartatio ad amorem. De amore ſimplici, ac de mutuo.

CAP. VIII.

VOs autem amici hortor & obſecro, vt amorem rem profecto diuinam totis viribus complectamini, neque vos illud deterreat quod de amante quodam Platonem dixiſſe ferunt. Ille, inquit, amator animus eſt proprio in corpore mortuus, in alieno corpore viuens. Neque vos etiam turbet quod de amara miſeráque amantium ſorte cecinit Orpheus. Hæc enim quomodo accipienda ſunt, & qua via his ſuccurrendum, quæſo deinde ſi placet, diligenter attendite. Amorem Plato rem amaram vocat: nec iniuria, quia moritur quiſquis amat. Hunc & Orpheus γλυκύπικρον id eſt, dulce amarum nominat. Quippe cum amor mors voluntaria ſit. Vt mors eſt, amara res eſt. Vt voluntaria, dulcis. Moritur autem quiſquis amat. Eius enim cogitatio, ſui oblita ſemper in amato ſe verſat. Si de ſe non cogitat, in ſe certe non cogitat. Ideo nec in ſeipſo ſic affectus animus operatur: cum præcipua operatio animi ipſa cogitatio ſit. Qui non in ſe operatur, nec in ſeipſo eſt. Aequa enim inter ſeſe hæc duo, eſſe, & operatio ſunt: nec eſſe ſine operatione eſt, nec operatio eſſe ipſum excedit: nec operatur quiſquam vbi non eſt:

… non intelligo. Nam qui ſeipſum non habet, multo minus alium poſſidebit. Imo vero habet ſeipſum vterque, & habet alterum. Hic quidem ſe habet, ſed in illo. Ille quoque ſe poſſidet, ſed in hoc. Equidem dum te amo me amantem, in te de me cogitante me reperio, & me à me ipſo negligentia mea perditum in te conſeruante recupero. Idem in me tu facis. Mirum rurſus & hoc apparet. Nā ego poſtquā meipſum amiſi, ſi per te me redimo, per te me habeo: ſi per te habeo, te prius ac magis habeo quā meipſum: tibi propinquior, quā mihi ſum. Quippe cū mihi nō aliter quā per te mediū inhæreſcā. In hoc vti-
D que vis Cupidinis à Martis diſcrepat violentia. Nempe imperium ſic, amórque differunt. Imperator per ſe alios poſſidet, amator per alium ſe complectitur: & vterque amantium longior à ſe ipſo, fit propinquior alteri: ac in ſe mortuus, in alio reuiuiſcit. Vna verò duntaxat in amore mutuo mors eſt, reuiuiſcentia duplex. Moritur enim qui amat, in ſeipſo ſemel cum ſe negligit. Reuiuiſcit in amato ſtatim cum amatus eum ardenti cogitatione complectitur. Reuiuiſcit iterum, cum in amato ſe denique recognoſcit, & amatum ſe eſſe non dubitat. O felicem mortem, quam duæ vitæ ſequuntur. O
E mirum commercium, quo quis ſeipſum tradit pro alio, nec habet, nec habere ſe deſinit. O inæſtimabile lucrum, quando duo ita vnum fiunt, vt quiſque duorum pro vno ſolo, duo fiat: & tanquam geminatus qui vnam habuerat vitam vna interueniente morte duas iam habeat. Nam qui ſemel mortuus bis reuiuiſcit, pro vna vita geminam, pro ſe vno, duos eſt conſequutus. Iuſtiſſima certe eſt in mutuo amore vindicta. Homicida morte plectendus. Quis enim homicidam eſſe neget qui amatur cum animam ab amante ſeiunget? Quis iterum mori ſimiliter eundem neget, cum ſimiliter amet amantem? Debita nimium hæc reſtitutio eſt: quando hic illi, & ille huic
F reddit animam quam accepit. Vterque amando ſuam tradit, & redamando per ſuam reſtituit alienam. Quapropter iure ipſo amare debet, quiſquis amatur. Qui vero non amat amantem, homicidij reus eſt habendus. Imò vero fur, homicida, ſacrilegus. Pecunia à corpore poſſidetur, corpus ab animo. Qui ergo

cente ſol in ariete, luna in libra. Te naſcente ſol in libra, luna in ariete. Aut quibus ſignum idem ſimileue, idémque planeta, ſimiliſue aſcenderit: aut benigni planetæ ſimiliter angulum orientis aſpexerint, aut Venus in eadem natiuitatis domo, eodémque gradu fuerit conſtituta. Addunt Platonici, quorum vitam dæmon idem, ante certe ſimilis ducat. Phyſici vero moraléſq;. Complexionis, Nutritionis, Eruditionis, Conſuetudinis, Conſilij ſimilitudinem ſimilis affectus cauſam eſſe volunt. Denique vbi cauſæ plures concurrunt, ibi viciſſitudo vehementior reperitur. Vbi omnes, illic Pythiæ & Damonis, Pyladis & Oreſtis, reſurgunt affectus.

Quid quærant amantes.

CAP. IX.

CAeterum quid iſti quærunt cum ſe mutuo diligunt? Pulchritudinem quærunt. Amor enim fruendæ pulchritudinis deſiderium eſt. Pulchritudo autem ſpendor quidam eſt humanum ad ſe rapiens animum. Nempe corporis pulchritudo nihil aliud eſt, quàm ſplendor ipſe in colorum linearúmque decore. Animi quoque pulchritudo fulgor in doctrinæ & morum concinnitate. Lucem illam corporis, non aures, non olfactus, non guſtus, non tactus, ſed oculus percipit. Si oculus ſolus agnoſcit, ſolus fruitur. Solus igitur oculus corporis pulchritudine fruitur. Cum vero amor nihil aliud ſit, niſi fruendæ pulchritudinis deſideriū: hæc autem ſolis oculis compræhendatur: ſolo aſpectu amator corporis eſt contentus. Tangendi vero cupido, non amoris pars eſt, nec amantis affectus, ſed petulantiæ ſpecies, & ſeruilis hominis perturbatio. Lucem præterea illam & pulchritudinem animi ſola mente compræhendimus. Quare ſolo mentis intuitu contentus eſt: qui animi pulchritudinem expetit. Pulchritudo denique inter amantes pro pulchritudine commutatur. Iunioris amati pulchritudine vir oculis fruitur. Viri pulchritudinem iunior mente conſequitur: & qui ſolo corpore formoſus eſt, hac conſuetudine fit & animo ſpecioſus: qui ſolo animo eſt decorus, corporis oculos explet corporis pulchritudine. Mirifica plane commutatio eſt. vtrique ho-

C ſua tanquam ſui partes & imagines diligunt. Opera quinetiam cauſas tanquam ſui conſeruatrices expetunt. Quæ autem in eo ordine locata ſunt, ad ſeſe inuicem quaſi vnius & eiuſdem ſimilia membra mutua charitate afficiuntur. Ideo Deus angelos, & angeli cum deo ſimul animas, anima cum illis vnà corpora beneuolentia quadam regunt atque gubernant. In quo ſuperiorum ad inferiora dilectio plane conſpicitur. Rurſus corpora animis ſuis & iunguntur auidiſſime, & ab eis moleſtiſſime ſeiunguntur. Animi noſtri cœleſtium beatitudinem cupiunt: cœleſtes ſuperni numinis maieſtatem feliciter venerantur, atque hic inferiorum ad ſuperna eſt amoris affectus. D Item omnes ignis partes libenter inuicem cohæreſcunt. Terræ rurſus, aquæ, & aeris partes inuicem: & in qualibet animalium ſpecie, eiuſdem ſpeciei animalia ſeſe mutua conſuetudine ſemper adſciſcunt. Vbi amor ad æqualia ſimiliáque conſpicitur. Cuinam igitur dubium erit, quia amor omnibus ad omnia ſit ingenitus? Atque id eſt quod Dionyſius Areopagita in libro De diuinis nominibus ex Hierothei mente iis verbis ſignificauit: Amorem ſiue diuinum, ſiue angelicum, ſiue ſpiritualem, ſiue animalem, ſiue naturalem dixerimus, inſitiuam quandam intelligimus commiſcentémque virtutem: quæ ſuperiora quidem E ad inferiorum prouidentiam mouet: æqualia rurſus ad ſocialem ſui inuicem communionem conciliat: ac poſtremo inferiora quæque admonet, vt ad potiora ſublimioráque conuertantur. Hæc ille.

Amor eſt autor omnium & ſeruator.

CAP. II.

SEcundum verò illud noſtræ orationis membrum, quo amor effector omnium & ſeruator eſt dictus, ita probatur. Cupiditas perfectionis propriæ propagandæ amor quidam eſt. Abſoluta per- F fectio, in ſumma dei eſt potentia. Eam diuina intelligentia contemplatur, atque inde voluntas eadem cupit extra ſe propagare: ex quo propagandi amore creata ab eo ſunt omnia. Idcirco Dionyſius noſter, Diuinus, inquit, amor non permiſit regem omnium ſine germine in ſeipſo manere. Idem propa-

quoad fieri poteſt, totum ſit ſimul vbique, vbicunque tota ſimul eſt anima. Præterea ſphæræ maioris concaua ſuperficies minoris ſphæræ locus eſt naturalis. Et quia quælibet huius ſphæræ particula æque cū qualibet illius particula conuenit, quælibet omnes appetit particulas illius attingere. Si quieſcat, ſingulæ tangent ſingulas, non quælibet cunctas. Currendo ferme aſſequitur quod aſſequi quieſcendo non poſſet. Currit autem velociſſimè, vt quælibet pars eodem pene tempore pro viribus cunctas attingat. Quinetiam vnitate partium ſuarum cuncta ſeruantur, diſperſione partium pereunt. Vnitatem verò partium mutus earundem efficit amor. Quod in humoribus noſtrorum corporum & mundi elementis intueri licet, quorum concordia, vt ait Empedocles Pythagoreus, & mundus & corpus noſtrum conſtat, diſcordia diſſipatur. Concordiam verò illis pacis atque amoris præſtat viciſſitudo. Hinc Orpheus *μοῦνος γὰρ τούτων πάντων οἴηκα κρατύνεις*, id eſt, Solus horum omnium tu regis habenas.

Quòd ſit magiſter artium & gubernator.

CAPVT III.

Reſtat poſt hæc vt quo pacto magiſter artium omnium & gubernator ſit, exponamus. Magiſtrum quidem artium eſſe intelligemus, ſi modò conſiderabimus neminem vnquam artem aliquam aut inuenire, aut diſcere poſſe, niſi inueſtigationis oblectatio, & inueniendi deſiderium incitet: & qui docet, diſcipulos diligat, ac diſcipuli eam doctrinam auidiſſimè ſitiant. Gubernator præterea meritò nominatur. Artis enim opera diligenter exequitur, atque exactè conſummat, quicunque & artificia ipſa & perſonas quibus illa fiunt, maximè diligit. Accedit quòd artifices in artibus ſingulis nihil aliud quàm amorem inquirunt & curant. Eas in præſentia nos artes breuiter percurremus: quas Eryximachus apud Platonem commemorat. Quid enim aliud Medicina conſiderat, quàm quomodo humores quatuor corporis amici

[illegible] quoddam & conſtans: eſt & aliud molle atque laſciuum. Illud vtentibus vtile: hoc noxium & libris De republica & legibus Plato iudicat. Illi in conuiuio Vraniam muſam, huic Polymniam præfecit. Alij primum illud genus, alij ſecundum amant. Illorum amori obtemperandum, adhibendique ſoni ſunt, quos expetunt: horum appetitui obſiſtendum. Illorum nanque amor cœleſtis eſt: horum verò vulgaris. Ineſt ſyderibus & elementis quatuor amicitia quædam; quam aſtronomia conſiderat. In his duo illi quodammodo amores reperiuntur. Eſt enim his moderatus
D amor, quando inuicem mutuis viribus temperatiſſimè conſonant. Eſt & amor immoderatus, quando vnum aliquid illorum ſeipſum amat nimium, alia quodammodo derelinquit. Ex illo aeris grata temperies, aquæ tranquillitas, terrarum fertilitas, animalium ſanitas: ex hoc contraria proficiſcuntur. Vatum poſtremò, Sacerdotumque facultas in hoc potiſſimum verſari videtur: vt quæ hominum officia deo amica ſint, qua ratione homines Deo amici fiant, nos doceant: qui amoris charitatiſque modus ad Deum, ad patriam, ad parentes, ad alios, tam ad viuos quàm ad defunctos ſit adhibendus. Idem in cæteris artibus
E conіectari licet, atque ſummatim concludere amorem in omnibus ad omnia eſſe omnium autorem, ſeruatorémque exiſtere, & artium vniuerſarum dominum & magiſtrum. Hunc meritò diuus Orpheus appellauit Solertem, bigenium, omnium claues habentem. Quomodo enim geminæ naturæ ſit, à Pauſania primùm, deinde ab Eryximacho audiuiſtis. Qua etiam ratione claues mundi tenere dicatur ab Orpheo, ex ſuperioribus ſatis compræhendere poſſumus: quippe ſicut oſtendimus deſiderium hoc profectionis propriæ propagandæ cunctis ingenitum, latentem, implicitam cuiuſque fœcunditatem explicat: dum ſemina in germen pullulare compellit, & vires
F cuiuſque eius educit ſinu fœtúſque concipit, & quaſi clauibus quibuſdam conceptus aperiendo producit in lucem: quamobrem omnes mundi partes, quia vnius artificis opera ſunt, eiuſdem machinæ membra inter ſe in eſſendo & viuendo ſimilia, mutua quadam

aſſignatur. Porro agnus lupi vitam figuramque non odit, ſed ſui perniciem quæ à lupo infertur, exhorret. neque lupus agni odio, ſed amore ſui eum lacerat atque deuorat. Neque homo hominem, ſed vitia hominis horret, neque potentioribus, aut acutioribus dotes ſuas illorum odio, ſed noſtri beneuolentia inuidemus, metuentes ne illis penitus ſuccumbamus. Quapropter nihil obſtat quin amor in omnibus ſit, pérque omnia penetret. Hunc igitur tantum deum quia vbique eſt, omnium inſidet penetralibus, tanquam potentem dominum cuius imperium effugere non valemus, tanquam ſapientiſſimum iudicem quem cogitationes noſtræ latere non poſſunt, proculdubio metuamus: hunc quia creator eſt omnium atque ſeruator, tanquam patrem veneremur, tanquam tutorem præſidiúmque colamus: hunc, quia D artes ſingulas edocet, tanquam præceptorem ſequamur: quo autore ſumus & viuimus: quo ſeruatore perpetui permanemus: quo præſide & iudice gubernamur: quo præceptore ad bene beatéque viuendum inſtruimur, & formamur.

ORATIO QVARTA.

Narratur textus Platonis de antiqua hominum natura.

CAP. I.

His dictis familiaris noſter verbis finem impoſuit. Eum Chriſtophorus Landinus vir doctrina excellens, quem potiſſimùm cognouimus noſtris temporibus Orphicum Platonicúmque poëtam, ſequutus eſt in hunc modum, obſcuram & implicitam Ariſtophanis ſententiam explicaturus. Quanquam Ioannes Caualcantes ſua nos diligentia longis diſputationum ambagibus liberauit: Ariſtophanis tamen ſententia verbis obſcuriſſimis inuoluta enodationem adhuc aliquam lucémque requirit. Eſt, inquit Ariſtophanes, amor præ cæteris diis ſummopere generi humano beneficus, curator & tutor hominum, F atque medicus. Oportet primum qualis hominum quondam fuerit natura, quæve illius paſſiones, animaduertere. Neque enim qualis nunc eſt, olim erat, ſed longè diuerſa. Principiò tria hominum erant genera: non ſolùm quæ nunc duo, mas & fœmina: ex vno duo efficiuntur, quærit autem ſui quiſque dimidium. Quoties itaque dimidium ſuum alicui, C cuiuſcunque ſexus auidus ſit, occurrit, vehementiſſime concitatur, ardenti inhæret amore, neque momentum quidẽ ab illo patiatur ſeiungi. Totius itaque reficiendi cupido, nixus amoris nomen accepit. Qui nos præſenti in tempore ſummopere iuuat, dum in ſui dimidium olim amiciſſimum quenque conducit: & in poſterum ſpem ſummam iniicit nobis deum pie colentibus in veterem figuram reſtituendo, medendóque ſe nos beatiſſimos effecturum.

Exponitur opinio Platonis de antiqua hominis figura.

CAPVT II.

Haec Ariſtophanes & alia narrat permulta, monſtris portentiſque ſimilia: ſub quibus quaſi velaminibus quibuſdam diuina myſteria latere putandum. Mos enim erat veterum theologorum ſacra ipſorum puráque arcana ne à prophanis & impuris pollluerentur figurarum vmbraculis tegère. Nos autem quæ in figuris ſuperiorum, & aliis deſcribuntur, ſingula exactè ad ſenſum pertinere non arbitramur. Nam Aurelius Auguſtinus, non omnia, inquit, quæ in figuris finguntur ſignificare aliquid putanda ſunt. Multa enim propter illa quæ ſignificant E ordinis & connexionis gratia ſunt adiuncta. Solo vomere terra proſcinditur. Sed vt hoc fieri poſſit, cætera quoque huic aratri membra iunguntur. Quæ igitur nobis exponenda proponitur hæc ſumma. Homines quondam tres ſexus habebant, Maſculinum, Fœmininum, Promiſcuum, Solis, Terræ, Lunæque filios, erant & integri. Sed propter ſuperbiam cùm deo æquare ſe vellent, ſciſſi in duo ſunt: iterum ſi ſuperbiant, bifariam diſcindendi. Sectione facta, dimidium amore ad dimidium trahitur, vt integritatis reſtitutio fiat, qua completa beatum genus hominum eſt futurum. Summa verò noſtræ interpretationis erit huiuſmodi. Homines, id eſt hominum animæ quondam, id eſt, quando à Deo creantur, integræ ſunt, duobus ſunt exornatæ luminibus, ingenito & infuſo: vt ingenito æqualia & inferiora, infuſo ſuperiora conſpicerent. Deo æquare ſe voluerunt, ad vnicum lumen ingenitum ſe reflexerunt. Hic diuiſæ

Corpus cum ex materia conſtet & quantitate, & ad materiam ſuſcipere; ad quantitatem diuidi ſolum extendique pertineat; atque ita ſuſceptio & diuiſio paſſiones ſint: conſequens eſt, vt ſuapte natura paſſioni tantum ſit & corruptioni ſubiectum. Siqua verò actio corpori competere videatur: non in quantum corpus eſt agit, ſed in quantum illi vis quædam quodammodo incorporea & qualitas ineſt, vt in ignis mole caliditas, in aquę materia frigus, in corpore noſtro complexio. Ex quibus certè qualitatibus operationes corporum proficiſcuntur. Nos enim quia longus, aut latus, aut profundus eſt ignis, ſed quia calidus, calefacit. Neque qui extenſior ignis, calefacit magis, imò propter diſperſionem minus, ſed qui calidior. Cùm igitur virium & qualitatum beneficio operationes proueniant, ac vires ipſæ & qualitates ex materia & quantitate non conſtent, licet in materia quantitatéque ſint, ſequitur vt pati ad corpus, agere ad aliquid incorporale pertineat. Vires vtique hæ inſtrumenta quidem ſunt operandi. Ipſæ verò per ſe nequaquam ſufficiunt ad operandum, quia non ſufficiunt ad exiſtendum. Quod enim in alio iacet, ſéque ipſum ſuſtentare non poteſt, ab alio certè dependet. Quo fit, vt qualitates, quia à corpore neceſſario ſuſtinentur, ab aliqua ſuperiori ſubſtantia, quæ neque corpus ſit, neque in corpore iaceat, fiant atque regantur. Huiuſmodi anima eſt, quæ corporibus præſens & inſidens ipſa ſe ſuſtinet, & qualitatem vímque complexionis corporibus tribuit, per quæ tanquam inſtrumenta in corpore, & per corpus varias operationes exercet. Hinc generare, nutrire, augere, currere, ſtare, ſedere, loqui, artis opera fabricare, ſentire, intelligere, homo aſſeritur. Omnia verò hæc anima ipſa facit, ideóque anima erit homo. Si generare, augere, nutrire hominem dicimus, anima tanquam pater & artifex corporis, ipſum gignit, auget, atque nutrit. Si ſtare, ſedere, loqui, anima corporis membra ſuſtinet, flectit, & vibrat. Si fabricare, currere, anima manus porrigit, & pro arbitrio torquet, pedes agitat. Si ſentire, anima per ſenſuum inſtrumenta, quaſi feneſtras, & foramina exteriora corpora percipit. Si intelligere, anima

D

E

F

nauit, more Platonico animas noſtras ſignificaſſe.

Quòd anima eſt duobus ornata luminibus; & quare in corpus deſcendit creatio animæ cum duobus luminibus.

CAP. IIII.

Porro anima ſtatim ex deo nata naturali quodam inſtinctu in deum parentem ſuum conuertitur, quemadmodum ignis in terra ſuperiorum vi genitus confeſtim naturæ impetu ad ſuperiora dirigitur, conuerſa in eum eius radiis illuſtratur. Sed primus hic fulgor in animæ ſubſtantia per ſe prius informi receptus, fit obſcurior, atque ad illius tractus capacitatem proprius ipſi & naturalis euadit, ideóque per eum vtpote ſibi æqualem, ſeipſam & quæ infra ſe ſunt, id eſt, corpora omnia anima videt quidem: Deum verò & alia ſuperiora non videt. Sed enim per primam hanc ſcintillam deo facta propinquior aliud iterum clarius accipit lumen, quo etiam ſuperna cognoſcat. Lumen igitur habet geminum: Naturale alterum, ſiue ingenitum: Diuinum alterum & infuſum: quibus vnà coniunctis ceu duabus alis per ſublimem peruolare valeat regionem. Ac ſi diuino illo ſemper vteretur ſemper diuinis hæreret: Terra rationalibus eſſet animalibus vacua. Cæterùm diuina prouidentia decretum eſt, vt anima ſuiipſius ſit domina, poſſitque tum vtroque ſimul lumine vti, tum altero. Hinc fit vt natura duce ad proprium ſui lumen conuerſa prætermiſſo diuino ſeipſam viréſque ſuas quæ ad fabricam corporis ſpectant, animaduertat: cupiátque vires huiuſmodi in fabricandis corporibus exequi. Hac vt aiunt, cupiditate grauata, deſcendit in corpus: vbi generandi, mouendi & ſentiendi vires exercet: ſuáque præſentia terram infimam mundi ſedem exornat: quæ ideo ratione carere nō debuit, ne qua pars mundi eſſet rationalium viuentium præſentia deſtituta: quémadmodum & illius autor ad cuius ſimilitudinem mundus factus eſt, totus eſt ratio. Cecidit autem

pit & pomarie : hic ſolo diuino ſplendore complec-tur. Ideo mens propriæ lucis indagine ad diuinam lucem recuperandam vehementiſſimè inſtigatur. Inſtigatio verò appetitióque huiuſmodi verus eſt amor: quo duce dimidium hominis alterum, alterum eiuſdem dimidium concupiſcit, quia naturale lumen, quod animi dimidium eſt, lumen illud diuinum quod alterum eiuſdem dimidium dicitur, olim neglectum accendere rurſus in animo nititur : atque id eſt, quod in epiſtola ad Dionyſium inquit Plato, Humanus animus affectat qualia diuina ſint intelligere, aſpiciens in ea, quæ ſibi cognata ſunt. Verùm cùm Deus lucem ſuam infudit in animum, ad id potiſſimùm eam accommodauit, vt homines ad beatitudinem, quæ in ipſius poſſeſſione conſiſtit, perduceret. Ad hanc quatuor virtutibus perducimur, Prudentia, Fortitudine, Iuſtitia, Temperantia. Prudentia primò beatitudinem nobis oſtendit. Tres illæ virtutes reliquæ, quaſi viæ tres ad beatitudinem ducunt. Scintillam itaque ſuam in varijs animis Deus ad finem huiuſmodi varie temperat : ita vt prudentia duce, alij per fortitudinis, alij per iuſtitiæ, alij per temperantię officia ſuum repetant autorem. Nempe alij huius muneris gratia, pro Dei cultu, pro honeſto, pro patria pericula mortémque forti animo ſubeunt. Alij ſic vitam iuſtè inſtituunt, vt nec iniuriam cuiquam inferant, neque inferri pro viribus ſinant. Alij vigilia, inedia, labore libidines domant. Hi tribus quidem procedunt talibus : ſed ad eundem beatitudinis finem prudentia hunc illis monſtrante peruenire conantur : proinde tres hę virtutes in dei quoque ipſius prudentia continentur. Harum deſiderio accenſi hominum animi per earum officia ad eas cupiunt peruenire : illis hærere, perpetuóque potiri. Fortitudinem hominum maſculam robur & audaciam nuncupamus. Temperantiam fœminam propter remiſſum quendam & frigidiorem deſiderij habitum, mitéque ingenium. Iuſtitiam promiſcuam: fœminam quidem prout innocentia ſua iniuriam infert nemini : maſculam verò prout alij inferri non ſinit, & ſeueriori cenſura in homines iniquos animaduertit. Quia verò maris dare, fœminæ ſuſcipere proprium eſt, idcirco ſolem qui lumen à nullo accipiens exhibet omnibus, marem vocamus : Lunam quæ accipiens à ſole dat elementis, à dando & accipiendo promiſcuam : Terram cùm accipiat qui-

lucem animam olim, iam recuperatam, alij volunt maſcula fortitudine perfrui : alij per promiſcuam lucem ſimiliter virtute promiſcua: alij per fœmi-
C nam eodem pacto. Munus profectò tantum hi conſequuntur, qui poſtquam adulta ætate ſcintilla in ipſis naturalis eluxit, eam non eſſe ad diuina iudicanda ſufficientem exiſtimant, ne ſcintillæ naturalis iudicio, aut animarum aut corporum affectus diuinæ tribuant maieſtati, puténtque illam non eſſe corporibus animiſve pręſtantiorem. In quo ſanè plerique erraſſe traduntur: qui in diuinorum inueſtigatione ingenio naturali confiſi, aut Deum non eſſe dixerunt, vt Diagoras: aut dubitauerunt, vt Protagoras: aut corpus iudicauerunt : vt Epicurei, Stoici, Cyrenaici, aliique permulti : aut animam quandam, vt Marcus Varro,
D Marcus Manilius, aliique nonnulli. Hi tanquam impij non modò diuinum lumen olim neglectum non recuperauerunt, ſed & naturale propter eius abuſum deprauauere : quod deprauatum eſt, factum non iniuria ſciſſúmque putatur. Ideo illorum animi, qui tanquam ſuperbi & faſtu tumidi ſuis confidunt viribus, ſecantur, vt ait Ariſtophanes, iterum: cùm etiam naturale lumen, quod illis erat reliquum, opinionibus falſis obſcurant, & moribus iniquis extinguunt. Itaque naturali lumine rectè vtuntur, quicunque mancum illud, & mutilatum eſſe cognoſcentes ad naturalia iudicanda ſatisfacere quodammodo arbitrantur : ad ea verò, quæ ſupra naturam ſunt,
E ſublimiori lumine opus eſſe putantes exactiſſima quadam animi purgatione ita ſe præparant, vt diuina lux iterum illis effulgeat : cuius radiis rectè de deo ſentient, & in priſtinam illam integritatem reſtituentur.

Amor animas reducit in cælum, Beatitudinis diſtribuit gradus, gaudium largitur æternum.

CAP. VI.

F HVnc vos conuiuę pręſtantiſſimi Deum, quem præ cæteris diis generi humano beneficum eſſe Ariſtophanes ait, omni ſacrificiorum genere vobis propitium facite : hunc piis precibus inuocate : hunc toto corde capeſſite. Hic animos ſua beneficentia primùm ad cœleſtem ducit menſam:

Phædro, abeſt à diuino choro. Cum enim omnium iucundiſſimum ſit, re amata potiri: quilibet in eo potiundo quod amat contentus plenúſque viuit. Quippe ſi amatores duo delitiarum ſuarum compotes fiant, vterque in amata ſui poſſeſſione quieſcit: neque curam quidem vllam habebit, ni alter pulchriori potiatur amato. Quapropter amoris beneficio factum eſt, vt in diuerſis felicitatis gradibus portione ſua quilibet ſine vlla inuidia ſit contentus. Fit etiam vt ſine vlla ſatietate animi iiſdem veſcātur dapibus in æternum. Vt enim oblectentur conuiuæ, non epulę, non vina ſufficiunt, niſi fames, ſitiſque ad veſcendum alliciant: D ac tandiu oblectatio, quandiu & auditas permanet. Auiditatem verò quis amorem quendam eſſe negauerit? Aeternus igitur amor quo ſemper in deum afficitur animus, efficit vt deo ſemper tanquam nouo ſpectaculo gaudeat. Amorem hunc eadem dei bonitas ſemper accendit in animo: quæ & beatū facit amantem. Tria igitur, vt breui complectar, amoris beneficia collaudabimus, quod nos olim diuiſos in integrum reſtituendo, reducit in cœlum: quod ſuis quenque collocat ſedibus, facitque omnes in illa diſtributione quietos: quod omni expulſo faſtidio ſuo quodam ardore oblectamentum quaſi nouum iugiter accendit in animo, redditque illum blanda & dulci fruitione beatum.

ORATIO QVINTA.

Amor eſt beatiſſimus, quia pulcher eſt & bonus.

CAPVT I.

CArolus Marſupinus, muſarum dulcis alumnus, Landinum poetam ſecutus, Agathonis orationem ſic aggreditur. Amorem deum noſter Agatho beatiſſimum, quia pulcherrimus ſit & optimus F arbitratur. Quæ ad hoc vt ſit pulcherrimus, quæ item vt optimus, exiguntur, diligenter enumerat: in quibus enumerandis amorem ipſum effingit. Poſtremo poſtquam qualis eſt enarrauit, beneficia ab eo generi humano tributa connumerat, atque hęc diſputationis

...ſtræ mentis cognitio à ſenſibus ducit originem, bonitatem ipſam in rerum penetralibus inſitam nec intelligeremus vnquam, neque appeteremus, niſi ad eam ſpeciei exterioris iudiciis manifeſtis proueheremur. Qua in re mirabilis admodum formæ huius, comitiſque ipſius apparet vtilitas. Per hæc ſatis oſtenſum arbitror, tantum inter bonitatem & ſpeciem, quantum inter ſemen & floſculum intereſſe: atque vt flores arborum ſeminibus orti ſemina ipſi quoque producūt: ita ſpeciem hanc bonitatis florem vt ex bono pullulat, ſic & ad bonum amantes perducere: quod quidem noſter hic heros abunde in ſuperioribus demonſtrauit.

Quomodo pingitur amor, & quibus animæ partibus pulchritudo cognoſcitur, & generatur amor.

CAPVT II.

POſt hæc diffuſius enumerat Agatho quot ad eius dei formoſam ſpeciem requiruntur. Iuuenis inquit eſt, tener, agilis, cōcinnus, & nitidus. Nobis autem primo quærendum quid hęc ad pulchritudinē conferant. Deinde cum deo huic attribuuntur, quo E pacto intelligi debeant. Rationem homines habent & ſenſum. Ratio per ſeipſam rationes rerum omnium incorporeas compræhendit. Senſus per quinque ſui corporis inſtrumenta corporum imagines & qualitates attingit: Colores per oculos, per aures voces. Odores per nares per linguam ſapores, per neruos qualitates ſimplices elementorum, calorem videlicet, frigúſque & reliqua. Propterea ſex ad cognitionem pertinentes, quantum ad propoſitam attinet quæſtionem, vires animi numerantur: Ratio, Viſus, Auditus, Olfactus, Guſtus, & Tactus. Ratio numini ſummo, Viſus igni, Aeri auditus, vaporum odori Olfactus, atque Guſtus, Tactus terræ tribuitur. Ratio ſiquidē cœleſtia indagat, nec propriam in membro corporis aliquo ſedem habet: quemadmodum neque certam habet ſedem in vlla mundi parte diuinitas. Viſus in ſublimi parte corporis velut ignis in ſuprema mundi regione locatur, & lumen natura ſua percipit, quod

& quæ fuerunt aut futura ſunt, percipit. Ex his patere cuique poteſt, ſex illarum animæ virium, tres ad corpus & materiam potius, Tactum ſcilicet & Guſtum, & Odoratum: tres autem alias, Rationem videlicet & Viſum & Auditum ad ſpirtum pertinere. Ideo tres illæ ad corpus potius declinantes corpori magis quàm animo congruunt: & ea quæ ab illis percipiuntur, cum corpus ſibi congruum moueant, vix ad animam vſque perueniunt, miniméque illi tanquam minimè ſimilia placent. Tres verò ſuperiores à materia remotiſſimæ, animæ multo magis conueniunt: réſque eas capiunt, quæ corpus quidem parum admodum, animum verò vehementiſſime moueant. Quippe Odores, Sapores, Calores, atque ſimilia, corpori aut nocent plurimum, aut proſunt paulum, quid ad animi aut admirationem, aut iudicium conferunt, ac modice ab illo deſiderantur. Ratio incorporeæ veritatis, colores, figuræque & voces, corpus aut nihil, aut vix & minimum mouent: Animi verò aciem ad indagandum potiſſimum acuunt: atque eius ad ſe deſiderium rapiunt. Animi cibus eſt veritas. Ad eam inueniendam oculi, ad diſcendam aures magnopere conferunt. Igitur quæ ad rationem, viſum, auditum pertinent, gratia ſuiipſius affectat, quaſi proprium alimentum. Quæ verò ſenſus tres alios mouent, corpori vel nutriendo, vel fouendo, vel generando magis neceſſaria ſunt. Ea itaque animus, non ſui, ſed alterius, id eſt, corporis cauſa quærit. Amare autem ea dicimur, quæ propter noſmetipſos deſideramus, quæ autem propter aliquid quiddam cupimus, minimè. Meritò igitur amorem ad ſcientias, figuras, & voces duntaxat volumus pertinere: atque idcirco gratia illa ſolum, quæ in tribus his reperitur, animi virtute, figura, voce: quia maximè animū prouocat, ἀπὸ τοῦ καλεῖν, quod voco ſignificat πρόκλησις, .i. prouocatio nominatur, κάλλος verò Græce pulchritudinē Latine ſignificat. Gratus quidem nobis eſt mos verus & optimus animi: grata corporis ſpecioſi figura: grata vocum concinnitas: cúmque tria hæc animus, vtpote ſibi cognata, & quodammodo incorporea pluris admodum quàm tria reliqua faciat, conſentaneum eſt, vt auidius aſciſcat, ardentius complectatur, vehementius admi-

eſſet corporea, minimè conueniret. Atqui tantum abeſt vt corpus ſit pulchritudo, vt non modo quæ virtutibus animi, ſed etiam quæ corporibus, & vocibus ineſt, nequeat eſſe corporea. Quamuis enim corpora quædam ſpecioſa dicamus, non tamen ſunt ex ipſa ſui materia ſpecioſa. Siquidem corpus hominis vnum atque idem hodie formoſum, cras autem caſu aliquo fœdante deforme, quaſi aliud ſit eſſe corpus, aliud eſſe formoſum. Neque etiam ſunt ex ipſa quantitate formoſa: quandoquidem grandia nonnulla atque item breuia quædam formoſa videntur: ac ſæpe magna deformia, praua formoſa: & contrà parua turpia, D magna gratiſſima. Nonnunquam etiam accidit, vt ſimilis ſit in magnis quibuſdam, & paruis corporibus pulchritudo. Si itaque ſtante ſępenumero eadem quantitate caſu quodam pulchritudo mutatur, & mutata aliquando quantitate permanet pulchritudo, ac ſimilis in magnis paruiſque videtur, certè duo hæc pulchritudo, & quantitas debent eſſe omnino diuerſa. Quinetiam ſi corporis cuiuſque formoſitas in ea ipſa ſui corporis craſſitudine quoádmodo corporea eſſet, non tamen vt corporalis eſſet, intuenti placeret. Placet animo perſonæ alicuius ſpecies, non prout in exteriori iacet materia, ſed prout eius imago per viſum E ab animo capitur vel concipitur. Imago illa in viſu & animo, cum iſti ſint incorporei, corpus eſſe non poteſt. Quo enim pacto cœlum, vt ita loquar, totum parua oculi pupilla caperetur, ſi modo corporali reciperet? Nullo profecto. Sed enim ſpiritus in puncto omnem corporis amplitudinem ſpiritali modo & incorporea imagine ſuſcipit, placet vtique animo ea duntaxat ſpecies, quæ ab illo ſuſcipitur. Hæc autem licet exterioris corporis ſimulacrum ſit in eo, tamen eſt incorporea. Ergo ſpecies incorporea placet. Quod placet, id cuique gratum: quod gratum, hoc denique pulchrum, quo efficitur vt amor id incorporeum aliquid referatur: atque ipſa pulchritudo ſpiritale F quoddam potius rei ſimulacrum ſit, quàm corporea ſpecies. Sunt autem nonnulli qui certam membrorum omnium poſitionem, ſiue, vt eorum verbis vtamur, commenſurationem & proportionem cum quadam colorum ſuauitate,

dem nos ratione admonet ne formam ſuſpicemur eſſe colorum ſuauitatem. Plerunque enim color in ſeniore clarior: in iuniore gratia maior. Et in æqualibus fit nonnunquam, vt qui colore ſuperat alterum, gratia tamen ab illo & pulchritudine ſuperetur. Neque tamen audeat quiſpiam mixtionem quandam ex figura coloribúſque, pulchritudinem affirmare. Sic enim neque ſcientiæ, neque voces quæ colore & figura carent, neque colores & lumina quæ certam nullam figuram habent, amore digna iudicarentur. Præterea cuiuſque cupiditas, eo habito quod volebat, expletur. Nempe fames & ſitis, cibo potúque ſedantur: amor nullo impletur aſpectu corporis vel amplexu. Nullam igitur naturam corporis ardet: pulchritudinem certè ſectatur. Quo fit, vt ea corporeum aliquid eſſe non poſſit. Ex omnibus his colligitur, eos qui amore accenſi pulchritudinem ſitiunt, modò velint liquore hoc hauſto ardentiſſimam ſitim extinguere, alibi quàm in materiæ fluuio, aut quantitatis aut figuræ, aut colorum quorumlibet riuulis, dulciſſimum pulchritudinis huius humorem, quo ſitis eorum accenditur, quęrere oportere. Quò vos tandem miſeri vertetis amantes? Quis veſtri cordis flammas extinguet acerrimas? Quis tantum ſedabit incendium? Hoc opus, hic labor. Dicam protinus. Sed attendite.

Pulchritudo eſt ſplendor diuini vultus.

CAP. IIII.

Diuina poteſtas omnia ſupereminens ſtatim à ſe natis angelis, atque animis ſuum illum radium in quo fœcunda vis ineſt omnium creandorum tanquam filiis clementer infundit. Hic in eis vtpote ſibi propinquioribus totius mundi diſpoſitionem, & ordinem multo pingit exactius, quàm in mundi materia. Quamobrẽ hæc mundi pictura quam cernimus vniuerſa, in angelis & animis lucet expreſſior. In illis enim ſphęræ cuiuſque figura, ſolis, lunæ, & ſyderũ reliquorum, elementorum quoque, lapidum, arborum, animalium ſingulorum. Picturæ huiuſmodi in angelis exemplaria & ideæ, in animis rationes & notio-

ctione producitur ad eum qui intuetur et intuendum. Quoniam verò parentis vultus gratus eſt filiis, neceſſe eſt animis dei patris vultum eſſe gratiſſimum. Vultus huius, vt idem ſæpius repetam, nitor & gratia; ſiue in angelo, ſiue in animo, ſiue in mundi materia, pulchritudo vniuerſalis eſt appellanda: impetúſque ad illam vniuerſalis dicendus eſt amor. Vbique incorpoream eſſe hanc pulchritudinem non ambigimus. In angelo enim & in animo eam corpus aliquod non eſſe nemini dubium. In corporibus etiam eam eſſe incorporalem, & ſuprà monſtrauimus, & ad præſens ex eo potiſſimùm intelligimus, quòd oculus nil aliud,
D niſi ſolis aſpicit lumen. Figuræ nanque, & colores corporum nunquam niſi lumine illuſtrata perſpiciuntur, neque ipſa cum materia ſua ad oculos veniunt. Neceſſarium tamen eſſe videtur ea in oculis eſſe, vt ab oculis videantur. Vnum itaque ſolis lumen corporum omnium ab eo illuſtratorum coloribus figuriſque depictum ſeſe oculis offert. Sic affectum lumen oculi ſuo quodam radio adiuuante percipiunt: perceptum ipſum, & quæ in eo ſunt omnia vident: Quare totus hic mundi qui conſpicitur, ordo, non eo modo quo in materia corporum, ſed quo in luce oculis infuſa eſt, cernitur. In ea luce cùm à materia
E ſecretus ſit, neceſſariò eſt corporis expers. Quod ex hoc etiam euidenter apparet, quòd lumen ipſum corpus eſſe non poteſt, cùm momento ab oriente in occidentem totum fermè impleat orbem: aeris & aquæ corpus ſine vlla offenſione vndique penetret: ſordibúſque immixtum nuſquam inficiatur. Hæc verò corporum naturæ nullo modo conueniunt. Corpus ſiquidem non momento mouetur, ſed tempore: neque alterum abſque ſui, vel alterius, vt vtriuſque offenſione penetrat alterum: ac duo inuicem corpora mixta mutua ſe contagione inficiunt. Quod in aquæ & in vini, ignis & terræ confuſione conſpicimus. Cùm igitur ſolis lumen incorporeum ſit, quicquid
F ſuſcipit, naturæ ſuæ ſuſcipit modo. Propterea colores, & figuras corporum modo ſuſcipit ſpiritali: eodémque pacto ipſum ab oculis ſuſceptum inſpicitur. Quo factũ eſt, vt totus hic mundi decor, qui tertius eſt dei vultus, per incorpoream ſolis lucem incorporeum ſeſe oculis offerat.

tur. Quo fit, vt nonnulli nobis obuii continuo placeant, vel diſpliceant: nóſque affectus huiuſmodi cauſam neſciamus. Quippe cùm animus corporis miniſterio impeditus intimas illas ſui formas nequaquam reſpiciat. Verùm naturali & occulta quadam incongruitate vel congruitate fit, vt forma rei exterior imagine ſua eiuſdem rei formam in animo pictam pulſans diſſonet aut conſonet: atque occulta hac offenſione vel blanditie motus animus, rem ipſam aut oderit, aut amet. Integram ſanè creandi hominis configurationem vis illa diuina, in angelo animóque ingenuit: in mundi verò materia, vtpote ab illo opifice remotiſſima, hominis conſtitutio ab integra illa ſui figura degenerat. In materia tamen melius affecta ſimilior: in alia diſſimilior prouenit. quæ ſimilior prouenit, vt dei vi, angelique ideæ, ſic animi rationi quadrat & congruit. Animus hanc probat congruitatem. In ipſa profectò congruitate pulchritudo: in ea probatione, amoris conſiſtit affectus. Quoniam verò idea, & ratio ſunt à materia corporis aliena, hominis conſtitutio illa non ex materia, vel quantitate, ſed ex aliquo potius incorporeo ſimilis iudicatur. Vt ſimilis, illis congruit, vt congruit, pulchra eſt. Idcirco diuerſa ſunt corpus & pulchritudo. Quòd ſi quis quæſierit, quónam pacto corporis forma, animæ mentiſque formæ, & rationi ſimilis eſſe queat: is, oro, conſideret ædificium architecti. Principio architectus ædificij rationem, & quaſi ideam animo concipit: Deinde qualem excogitauit domum, talem pro viribus fabricat. Quis neget domum corpus exiſtere: eámque ideæ artificis incorporeæ, ad cuius ſimilitudinem effecta eſt, eſſe perſimilem? Porro propter incorporalem ordinem quendam potius, quàm propter materiam eſt architecto ſimilis iudicanda. Age igitur materiam ſubtrahe, ſi potes: potes autem cogitatione ſubtrahere: ordinem verò relinque: nil tibi reſtabit corporis, nihil materiæ. Imò verò idem erit penitus qui ab opifice prouenit ordo, & qui remanet in opifice. Idem in quouis hominis corpore facias. Reperies illius formam animi rationi quadrantem, ſimplicem eſſe, materiæque expertem.

* * *

rum efficiat. Longitudo naſi, longitudinem labij C compleat, auriſque ſimiliter. Gemini oculorum orbes vnum æquent oris hiatum. Capita octo proceritatem corporis comprehendant. Eandem quoque monſtret brachiorum in latus extenſio, crurúmque ſimiliter atque pedum. Neceſſariam præterea ſpeciem ducimus, vt linearum attractus artificioſi, rugæque, & oculorum ſplendor, ordinem illum modúmque partium decorent. Atqui tria hæc licet in materia ſint, pars vlla corporis eſſe non poſſunt. Ordo membrorū, membrum quidem eſt nullum. Ordo enim membris omnibus ineſt: nullum verò membrum in membris omnibus reperitur. Accedit quòd ordo nihil eſt aliud quàm decens partium interuallum, interuallum verò, D quid aliud dicemus quàm diſtantiam partium? Diſtantia denique, aut nihil eſt & vacuum prorſus inane vt tractus aliquis linearum. Lineas autem quæ latitudine profunditatéque carent, quæ corpori neceſſaria ſunt, quis corpora dixerit? Modus item non quantitas, ſed terminus quantitatis. Termini verò ſuperficies ſunt lineæque, & puncta: quæ cùm profunditatis craſſitudine careant, corpora non putantur. Speciem quoque in luminum, vmbrarum, linearum iucunda concordia, non in materia collocamus. Ex his omnibus patet pulchritudinem vſqueadeo eſſe à mole corporis alienam, vt nunquam ipſi materiæ ſe E communicet, niſi tribus illis incorporalibus præparationibus, quas narrauimus, ſit affecta. Harum verò fundamentum eſt elementorum quatuor temperata complexio: vt corpus noſtrum cœlo, cuius eſt comparata ſubſtantia, ſit ſimillimum, neque aliquo humorum exceſſu ab animi formatione deſciſcat. Sic enim & cœleſtis fulgor facilè lucebit in corpore cœlo perſimili: & forma hominis illa perfecta, quam habet animus impacatam obedientémque materiam, reſultabit expreſſior. Ad pulchritudinem præterea ſuam accipiendam, voces fermè ſimiliter diſponuntur. Ordo nanque illarum eſt à graui voce ad octauam aſcenſus, atque inde deſcenſus: Modus, debita per tertias, F quartas, & quintas, & ſextas voces, tonos item & ſemitonos, progreſſio: Species canora claræ vocis intenſio. His vtique tribus ceu quibuſdam elemētis corpora ex membris multis compoſita, & arbores & animalia, ac vocum plurium congregatio ad ſuſcipiendam pulchritudinem diſponuntur. Corpora verò

ſimpli-

[illegible] pingitque ipſum hominum inſtar formoſum, iuuenem, tenerum, flexibilem ſiue agilem, aptè compoſitum atque nitidum. Quorſum hæc? præparationes hæ quidem ſunt ad formoſam indolem potius quàm formoſitas. Nam ex quinque his partibus tres primæ complexionem corporis temperatam, quod primum eſt fundamentum, ſignificant: duæ reliquæ ordinem, modum, & ſpeciem indicant. Phyſici temperatæ corporationis indicium teneræ carnis lenem & firmam & æqualitatem demonſtrauere, Vbi calor excedit nimium, aridum & hirſutum corpus: vbi frigus, rigidum: vbi ſiccitas, durum & aſperum: vbi humiditas, fluxum, lapſum, inæquale, contortum. Aequalis igitur & firma corporis teneritudo, affectionem eius indicat in quatuor humoribus moderatam. Hanc ob cauſam Agatho mollem, delicatum & tenerum appellauit. Cur iuuenem? Quia non ſolùm naturæ, ſed ætatis etiam beneficio temperies hæc habetur. Temporis enim diuturnitate partibus humorum ſubtilioribus reſolutis partes reſtant admodum craſſiores: ignéque & aere exhalato, aquæ & terræ regnat exceſſus. At cur agilem & flexibilem? Vt aptum ad motus omnes promptúmque intelligas: ne fortè putes cùm mollem diceret, aquæ mollitiem, muliebrem, languidam, & ineptam dicere voluiſſe. Ea ſiquidem eſt moderatæ complexioni contraria. Poſt hæc adiecit, Apte compoſitum, id eſt ordine & modo partium honeſtiſſimè figuratum. Adiecit & nitidum, id eſt ſuaui colorum ſpecie refulgentem. Præparationibus his præpoſitis, quod reliquum erat reticuit Agatho. Noſtrum eſt enim poſthæc aduentum gratiæ ſubintelligere. Hæ quinque partes in hominis figura ita vt diximus: in amoris autem potentia aliter intelligendæ videntur: eius enim vim & qualitatem oſtendunt. Iuuenis ideo dicitur: quia iuuenes vt plurimùm amore irretiuntur, eiúſque inſidiis irretiti ætatem appetunt iuuenilem. Mollis, quia mitia ingenia facilius capiuntur: & qui capti ſunt, licet antè feroces, máſueti redduntur. Agilis & flexibilis, quia & influit clàm, & ſimiliter effluit. Concinnus atque compoſitus: quoniam formoſa & ordinata deſiderat, fugitque contraria. Nitidus, quoniam in florida & nitente ætate hominis aſpirat in-

fortiores homines efficit. Venus hunc domat. Quando enim Mars in angulis cœli, vel ſecunda natiuitatis domo, vel octaua conſtitutus naſcenti mala portendit, Venus ſæpe coniunctione ſua, vel oppoſitione, vel receptione, aut aſpectu ſextili, aut trino, Martis, vt ità dicamus, compeſcit malignitatem. Rurſus quando Mars in ortu hominis dominatur, magnitudinem animi iracundiámque largitur. Si proximè Venus acceſſerit, virtutem illam magni animi à Marte datam non impedit: ſed vitium iracundiæ reprimit: Vbi clementiorem facere Martem & domare videtur. Mars

D autem Venerem nunquam domat. Illa ſiquidem ſi dux fuerit, amoris præſtat affectum. Si Mars proximè duxerit, ſuo calore Veneris impetum reddit ardentiorem: ita vt ſi naſcente aliquo Mars in Veneris domo, Libra, vel Tauro fuerit, propter Martis præſentiam qui tunc natus eſt, acerrimis vratur amoribus. Mars iterum ſequitur Venerem: Venus Martem non ſequitur, quoniam audacia amoris pediſſequa eſt, non amor audaciæ. Non enim ex eo quòd audaces ſunt, amore homines illaqueantur: ſed ex eo plerunque quòd amore ſaucij ſunt, audaciſſimi fiunt ad quæque pericula propter amatū intrepidè ſubeunda. Denique fortitudinis eius omnibus excellentis euidentiſſimum

E illud eſt argumentum, quòd amori omnia parent, ille nulli. Nempe cœleſtes amant, & animalia, & corpora omnia. Fortes item & ſapientes. Diuites viri regéſque maximi colla ſubdunt amoris imperio. Amor autem nullis iſtorum ſubiicitur. Neque enim diuitum munera amorem emunt, neque potentum minæ violentiæque, vt amemus vel deſiſtamus amare nos cogere poſſunt. Amor enim liber eſt, ac ſua ſponte in libera oritur voluntate: quam neque deus etiam coget qui ab initio liberam fore decreuit. Quo fit, vt amor, qui vim omnibus infert omnium effugiat violentiam. Huius tanta libertas eſt, vt cęteræ animi affe-

F ctiones vel artes operationéſque præmium aliquod, vt plurimum, à ſe diuerſum exoptent: Amor ſeipſo tanquam ſuiipſius præmio ſit contentus, quaſi non ſit pręmium aliud pręter amorem quod amore ſit dignum. Nam qui amat, amorem amat pręcipuè. Id enim vult ab amato potiſſimùm, vt viciſſim amet amantem. Eſt etiam ſapientiſſimus. Qua ratione amor rerum

cos facetum: ad ludos promptum: ad ſeria quæque for-
tiſſimum. Mutuus periculis pulſis ſecuritatem: ſubmota diſſenſione concordiam: vitata miſeria præſtat felicitatem. Vbi enim mutua charitas, ibi nullæ inſidiæ, ibi communia omnia: ibi lites & furta, homicidia ceſſant, & prælia. Tranquillitatem huiuſmodi non animalibus ſolùm, ſed cœlis etiam, elementiſque ab amore mutuo tribui, & hic tangit Agatho, & ſuprà in Eryximachi oratione diffuſius eſt oſtenſum. In oratione huius clarè dicitur amor cantu ſuo mentes deorum hominúmque mulcere. Quod planè intelliget quiſquis meminerit in ſuperioribus demonſtratum fuiſſe, amorem in omnibus eſſe, atque ad omnia porrigi.

Amor cæteris diis & antiquior eſt & iunior.

CAP. X.

SEd antequam finem faciam optimi viri, tres pro ingenij viribus quæſtiones, quæ in Agathonis diſputatione ſuboriuntur, abſoluam. Primò enim quæritur cur Phædrus ſeniorem Saturno & Ioue amorem: Agatho verò dixerit iuniorem. Secundò, quid apud Platonem regnum neceſſitatis ſignificat: Quid amoris imperium. Tertiò, qui Dij quas artes regnãte amore repererint. Pater omnium deus mentes illas ſui miniſtras, quæ Saturnum, Iouem, cæteróſque planetas mouent, amore quodam ſui ſeminis
E propagandi, & benignitate prouidentiæ genuit. Mentes iterum e veſtigio natæ parẽtem ſuum recognitum diligunt. Amorem illum quo creantur cœleſtes, ſeniorem illis: eum verò quo creatori ſuo afficiuntur, dicimus iuniorem. Præterea Saturni planetæ, & aliorum ideas angelica mens à patre ſuo non prius accepit quàm ad eius faciem amore ingenito flecteretur. Ea rurſus poſtquam illos accepit, flagrantius parentis munus amauit. Sic ergo angeli illius in deum dilectio, partim antiquior eſt ideis, quę dij dicuntur: partim etiam iunior. Igitur amor principium eſt & finis, deorum primus atque nouiſſimus.

Amor ante neceſſitatem regnat.

CAP. XI.

VErùm vt quæſtio ſecunda ſoluatur, hic ante neceſſitatem ideo regnare dicendus: quoniam diuinus amor omnibus ex ſe natis dedit origi-

cipatur: ita inquam primo hoc dei fulgore accenſa, ardentius in eum reflectitur, & hac re quaſi ſcintilla luminis inſtigata totam expetit luminis plenitudinẽ. Hinc & deus prouidentiæ ſuæ benignitate vltra pri-
C mum illud naturale lumen diuinum quoque largitur: atque ita ſibi inuicem alterne ſuccedit amoris neceſſitatiſque potentia. Quæ quidem ſucceſſio, in diuinis naturæ origine fit: in aliis, temporis interuallis: ita tamen, vt amor primus ſit omnium atque nouiſſimus. De animo quoque & cæteris quæ à deo fiunt, quo ad duo hæc imperia ſimiliter iudicandum. Idcirco ſi abſolutè loquatur, antiquius eſt amoris quàm neceſſitatis imperium: cùm in deo illius, huius in rebus creatis poteſtas incipiat. Si de rebus à deo creatis intelligamus, neceſſitatis tyrannis regnum antecedit amoris: cùm res ipſæ prius neceſſitate procedant atque degenerent procedendo, quàm ad patrem ſuum amo-
D re ſe vertant. Duo hæc imperia, duobus hymnis cecinit Orpheus. Neceſſitatis imperium ita in noctis hymno, *δεινὴ γὰρ ἀνάγκη πάντα κρατύνει*, id eſt, Grauis neceſſitas omnibus dominatur. Amoris autem regnum, ita in Veneris hymno, *καὶ κρατέεις τρισσῶν μοιρῶν, γεννᾷς δὲ τὰ πάντα, ὅσσα τ' ἐν οὐρανῷ ἐστὶ καὶ ἐν γαίῃ πολυκάρπῳ.* Tribus fatis imperas, & generas omnia: quæ in cœlo ſunt, & quæ in terra, & quæ in mari. Diuinè Orpheus duo regna poſuit, & ea inuicem comparauit, præpoſuitque amorem neceſſitati, cùm dixit illum tribus fatis, in quibus conſiſtit neceſſitas, imperare.

Quo pacto regnante neceſſitate Saturnus caſtrauit Cœlium: Iupiter verò ligauit Saturnum.

CAP. XII.

QVo autem pacto dominante Neceſſitate ſequentes dij parentes ſuos aut caſtrare aut ligare hic ab Agathone dicantur, ex dictis facilè intelligimus. Non enim hæc ita accipienda ſunt, vt mens angeli deum ipſum, ſed munus ſibi à deo tributum in ſeipſa diuidat & diſcerpat. Satis paulo antè monſtraui-
F mus munera dei in recipiente ſpiritu neceſſariò à ſumma dei perfectione decidere. Quo fit, vt fœcunditas illa naturæ in deo quidem integra, ſed in angelo comminuta, & quodammodo mutilata, meritò caſtrata fuiſſe dicatur. Quod quidem regnante Neceſſitate contingere dicitur, quia neque dantis, neque ac-

pio Mars: Diana Sagittario: Veſta Capricorno: Aquario Iuno: Piſcibus verò Neptunus. Ab his artes omnes generi noſtro traduntur. Signa illa in corpus: Numina quæ illis præſunt in animam vires ſuas ad ſingulas artes infundunt. Ita Iupiter per Leonem hominem ad gubernationem deorum & hominum, id eſt ad res tam diuinas quàm humanas præclarè gerendas reddit aptiſſimum. Apollo per Geminos vaticinium, medicinam, & arcus induſtriam exhibet. Pallas per Arietem texendi peritiam. Vulcanus per Libram ærariam fabricam: & artes reliquas alij. Quia verò prouidentiæ benignitate ſua nobis munera magnificè largiuntur, amore inſtigante dicimus elargiri. Præterea velociſſima illa & ordinatiſſima cœlorum cõuerſione muſicam naſci conſonantiam arbitramur, atque octo circulorum motibus tonos octo: ex cunctis autem nonum quẽdam produci concentum. Nouem itaque cœlorum ſonos, à muſica concordia muſas nouem cognominamus. Huius muſicæ ratione noſter olim donatus eſt animus. Cui enim eſt origo cœleſtis, meritò cœleſtis innata dicitur harmonia. Quam deinde variis inſtrumentis & cantibus imitatur. Idque munus ſimiliter diuinæ prouidentiæ nobis eſt amore cõceſſum. Hunc ergo nos viri clariſſimi deum, quia pulcherrimus eſt, amemus: quia optimus, imitemur: quia beatiſſimus, veneremur: vt ſua nobis clementia & largitate concedat pulchritudinis, bonitatis, beatitudinis ſuæ poſſeſſionem.

ORATIO SEXTA.

Introductio ad diſputationem de amore.

CAP. I.

HActenus Carolus Marſupinus. Thomas autem Bentius Socratis diligens imitator ad Socraticorum verborum commentationem lubenti animo & hilari vultu ſe contulit. Socrates, inquit, noſter Græcorum omnium ſapientiſſimus oraculo Apollinis iudicatus, amandi artem præ cæteris profiteri ſolebat, quaſi ob artis huius peritiam potiſſimùm & Socrates & alius quiuis eſſet ſapientiſſimus iudicandus. Artem huiuſmodi non ab Anaxagora, Damone, Ar-

Amor eſt medius inter pulchritudinem & turpitudinem, atque inter Deum & hominem.

CAP. II.

FErro magnes lapis ſuam quandam inſerit qualitatem: qua ferrum magneti factum perſimile ad hunc lapidem inclinatur. Inclinatio huiuſmodi prout à lapide orta vergit in lapidem, lapidea certè inclinatio dicitur: prout in ferro eſt, & ferrea eſt pariter, & lapidea. Eſt enim in ferri materia non pura illa quidem: ſed per qualitatem lapidis iam formata. Ideo vtriuſque retinet proprietatem. Ignis etiam, vt loquamur apertius, qualitate ſua, id eſt calore, linum accendit. Linum caloris qualitate ſuſpenſum ad ſupernam ignis euolat regionem. Volatum huiuſmodi prout ab igne excitus vergit ad ignẽ: igneum planè cognominamus: prout in lino eſt non mero quidem, ſed iam ignito, ab vtriuſque tam lini quàm ignis natura, lineum æquè ac igneum dicimus. Figura hominis ſæpenumero propter bonitatem interiorem feliciter à deo conceſſam, aſpectu pulcherrimum ſplendoris ſui radium per oculos intuentium transfundit in animam. Hac vtique ſcintilla tanquam homo quodam tractus animus properat ad trahentem. Hunc nos tractum qui & amor eſt: quoniam à pulchro bono felici dependens in idẽ reflectitur: pulchrum, bonum, beatum, deũ Agathonis cæterorúmque ſuperiorum ſententia nominare non dubitamus. Quoniam verò in animo eſt per radij illius pulchri præſentiam iam accenſo, affectum inter pulchrum & non pulchrum medium cogimur nominare. Quádoquidem animus, qui nullam adhuc pulchræ rei ſuſcipit imaginem, rem illam tanquam incognitam nondum amat: & qui totam poſſidet pulchritudinem, amoris ſtimulis non vexatur. Quis enim quæ habet affectat? Reſtat, vt tunc ardenti flagret amore, quando ſpecioſum aliquod rei pulchræ ſimulacrum nactus, ea prægustatione ad plenam poſſeſſionem pulchritudinis inſtigatur. Cùm igitur amantis animus rem ipſam pulchram partim habeat: quidem, partim verò non habeat, non iniuria partim pulcher eſt, partim non

C

rum elementorum partibus quibuſdam componitur. Quanto igitur totum parte perfectius eſt, tanto mundi corpus perfectius eſt ſingulorum animantium corpore. Abſurdum eſſet imperfectum quidem corpus habere animam, perfectum verò neque habere animam, neque viuere. Quis enim adeo mente captus eſt, vt partem viuere dicat, totum neget? Viuit igitur totum mundi corpus, cùm animalium corpora, quæ partes illius ſunt, viuant. Vnam eſſe oportet totius animam, ſicut & vna eſt materia, vna conſtructio. Cùm ergo duodecim ſint mundi ſphæræ: vt Platoni placet, octo cœli, & elementa ſub cœlo quatuor: atque duodecim hæ ſphærę diſcretæ inuicem ſint, ſpecie,

D

motibus, & proprietate diuerſæ, duodecim neceſſe eſt illis adeſſe animas, ſpecie & virtute diuerſas. Vna igitur erit vnius primæ materiæ anima. Duodecim circulorum, animæ duodecim. Quis terram, aut aquam neget viuere, quæ vitam animalibus ex ſe genitis tribuunt? Quòd ſi feces hæ mundi viuunt, viuentiúmque ſunt plenæ: cur non aer, & ignis excellentiores mundi partes viuant, viuentiáque in ſe ſimiliter habeant, cœlique ſimiliter? Sed animalia illa cœleſtia, quæ ſydera ſunt, & terrena, aquatiliáque, videmus quidem, ignea verò & aerea non videmus. Quippe cùm neque purum ignis aut aeris elementum perſpiciamus.

E

Hoc autem intereſt: quòd in terra duo ſunt animantium genera: bruta & rationalia: ſimilitérque in aqua: cùm aqua corpore terræ præſtantior, non minus quàm terra compos eſſe debeat rationis. Globi verò decem ſuperiores propter eorum ſublimitatem ſolis ſunt rationalibus exornati. Animam mundi, id eſt materiæ primæ: & duodecim ſphærarum, & ſyderum animas deos Platonici nominant, tanquam angelicæ mentis ſummique dei pediſſequas. Animalia quæ ignis ætherei ſub luna locati, aut puri aëris, aut nebuloſi aeris aquæ proximi regionem habitant dæmones. Quæ terram incolunt rationalia, homines.

F

Dij etiam immortales, & impatibiles ſunt: homines patibiles, atque mortales ſunt. Dæmones immortales ſunt quidem, ſed patibiles. Neque paſſiones dæmonibus corporis, ſed animi affectus quoſdam attribuunt: quibus bonos homines amant quodammodo, malos oderunt ſéque ipſos propius & ardentius rebus inferioribus præci-

CAPVT IIII.

Rerum omnium ideis, quas diuina mens continet, ſequentes dij, deorum muneribus dæmones ſubſeruire dicuntur. A ſummo nanque ad imum omnia per media tranſeunt: ita vt ideæ illæ diuinæ mentis conceptiones, per deos, dæmones, ſua hominibus munera largiantur. Horum ſunt præcipua ſeptem. Contemplationis acumen. Gubernandi poteſtas, Animoſitas, Claritas ſenſuum, Amoris ardor, Interpretandi ſubtilitas. Fœcunditas generandi. Horum vim deus primò in ſe continet. Deinde ſeptem diis, qui planetas ſeptem mouent, angelique à nobis vocantur, horum potentiam tribuit, ita vt ſinguli ſingula præ cæteris capiant. Illi ſeptem dæmonum ordinibus eis ſubſeruientibus ſingulis præcipuè ſingula exhibent. Iſti tradunt hominibus. Profectò deus hęc animis ſtatim à ſe natis infundit: hi ex orbe lacteo per cancrum labentes in corpus, cœleſti quodam lucidóque corpore inuoluuntur: quo circundati terrenis corporibus includuntur. Ordo enim naturæ requirit, vt puriſſimus animus in corpus hoc impuriſſimum, non prius quàm medium quoddam & purum tegmen accepit, decidere valeat. Quod cùm animo craſſius ſit, hoc autem corpore purius & ſubtilius, commodiſſima à Platonicis iudicatur animę cum terreno corpore copula. Hinc itaque fit vt planetarum animæ noſtris animis, corpora verò corporibus noſtris ſeptem illorum munerum vires à deo datas ſtatim ab initio atque aſſiduè confirment & roborent. Eidem officio pręſunt naturę dęmonum totidem, inter cœleſtes & homines medię. Contemplationis donum Saturnus per Saturnios dęmones roborat. Gubernandi & imperandi potentiam Iupiter Iouialium dęmonum miniſterio. Magnitudinem animi Mars per dęmones Martiales. Senſum, opinioníſque claritatem, vnde vaticinium ſequitur, Sol dęmonum ſolarium adiumento: Amorem per Venereos Venus inſpirat. Pronunciandi & interpretandi ſolertiam Mercurialibus intercedentibus Mercurius adiuuat. Luna poſtremò lunaribus dæmonibus conferentibus fouet generationis officium. Horum facultatem licet hominibus cunctis impertiant: illis tamen præcipuè in

aeris elemento ſunt aſſignati, omneſque à Græco vocabulo ἔρως, quod amorem ſignificat. Heroes, id eſt amatorij nominantur. Primi in eos homines amoris aculeos iaculantur, in quibus bilis, humor cholericus & igneus dominatur. Secundi in eos in quibus ſanguis, humor aereus. Tertij verò in eos in quibus pituita, & atra bilis, aqueus, & terreus imperat humor. Cupidinis autem ſagittis cùm omnes homines, tum quatuor maximè illorum vulnerantur. Nam animas Iouis, Phœbi, Martis, Iunonis, id eſt Veneris pediſſequas vulnerari potiſſimum. Plato in Phædro ſignificauit: eáſque ab ipſis generationis primordiis ad amorem pronas, eóſque ſummopere homines amare ſolere, qui ſub iiſdem ſint orti ſyderibus. Hinc Iouiales Iouialibus, Martialibus Martiales, atque aliis ſimiliter alij vehementer afficiuntur.

Quomodo capiantur amore.

CAP. VI.

QVod de vno dicam exemplo, de tribus aliis intelligite. Quicunque animus ſub Iouis imperio in terrenum corpus delabitur, certam quandam in ipſo deſcenſu ſibi concipit hominis fabricandi figuram Iouis aſtro conuenientem. Hanc in æthereo ſui corpore tanquam optime affecto exprimit exactiſſimam. Si nactus in terris ſemen fuerit, ſimiliter temperatum, in eo quoque tertiam figuram pingit primæ ſecúndeque ſimilimam. Sin contrà, non ita perſimilem. Sepenumero accidit, vt duo quidem animi licet diuerſis temporum interuallis, Ioue tamen regnante deſcenderint: altérque illorum ſemen in terra nactus idoneum corpus ſecundum priores ideas illas rectiſſimè figurauerit: alter verò propter materiæ ineptitudinem, idem opus inchoauerit quidem, ſed non tanta ad ſui exemplar fuerit ſimilitudine executus. Corpus illud iſto formoſius. Ambo ſibi propter quandam naturæ ſimilitutus, atque Corpus. Anima & corpus natura longè inter ſe diuerſa ſpiritu medio copulantur, qui vapor quidam eſt tenuiſſimus & perlucidus, per cordis calorem ex ſubtiliſſima parte ſanguinis genitus. Inde per omnia membra diffuſus animæ vires accipit & transfundit in corpus. Accipit iterum per organa ſenſuum, corporum externorum imagines: quæ in anima propterea figi non poſſunt, quia incorporea D ſubſtantia, quæ corporibus præſtantior eſt, formari ab illis per imaginẽ ſuſceptionum non poteſt. Sed enim anima vtique ſpiritui præſens imagines corporum in eo tanquam in ſpeculo relucentes facilè inſpicit, pérque illas corpora iudicat: atque hæc cognitio ſenſus à Platonicis dicitur, dum eas inſpicit, ſimiles illis imagines multo etiam puriores ſua vi concipit in ſeipſa: huiuſmodi conceptionem, imaginationem, phantaſiámque vocamus, hic conceptæ memoriter ſeruantur imagines. Per has animi acies ſæpenumero incitatur ad vniuerſales rerum ideas, quas in ſe continet intuendas. Ideóque vnum quendam hominẽ & ſenſu cernit & imaginatione concipit. E Intellectu rationem, definitionémque hominibus omnibus communem per innatam illi humanitatis ideam communiter contemplatur, & quæ fuerint contemplata conſeruat. Animo igitur formoſi hominis ſimulacrum conceptum ſemel apud ſe reformatúmque memoriter conſeruanti ſatis eſſet amatum quandoque vidiſſe. Oculo tamen & ſpiritui, quę veluti ſpecula pręſente corpore imagines capiunt, abſente dimittunt, perpetua formoſi corporis præſentia opus eſt, vt eius illuſtratione continuè luceſcant, foueantur & oblectentur. Igitur & iſti propter indigentiam ſuam præſentiam corporis exigunt, & animus iis, F vt plurimum, obſequutus eandem cogitur affectare.

* *
*

filii fons appellatur, quia veritas omnium eſt & bonitas. Cuius ſplendore omne conſilium verum efficitur. Ad cuius bonitatem omne tendit conſilium. Iouis hortum, angelicæ vitæ fœcunditatem intelligit: in quam cùm deſcendit Porus, id eſt, ille dei ſcilicet radius, Peniæ, id eſt, priori huius indigentiæ mixtus, creat amorem. Principio angelus per Deum eſt & viuit: quo ad hæc duo eſſentiam & vitam Saturnus & Iupiter nominatur. Habet inſuper intelligendi potentiam, quam eſſe Venerem arbitramur. Potentia huiuſmodi ſua natura informis eſt & obſcura, niſi à deo illuminetur: quemadmodum oculi vis ante ſolis aduentum, hanc obſcuritatem Peniam ſcilicet quaſi inopiam & luminis defectum eſſe putamus. Cæterùm vis ea intelligendi naturali quodam inſtinctu ad ſuum reflexa parentem diuinum ab eo radium, qui Porus eſt & affluentia, ſuſcipit. In quo veluti ſemine quodam, rationes rerum omnium includuntur. Huius radij flammis naturalis ille inſtinctus accenditur, hoc incendium hic ardor ex obſcuritate priori, & accendere ſcintilla exoriens, amor eſt ex inopia natus & affluentia, in horto Iouis, id eſt ſub vmbra vitæ progenitus. Quippe cùm poſt vitæ vigorem ſtatim ardor ad intelligendum exoriatur. Sed cur ebrium nectare Porum inducunt? quia ratione diuinæ viuacitatis exuberat. Cur partim diues, partim egenus eſt amor? Quia neque quod perfectè poſſidemus, neque quo caremus omnino, ardere ſolemus. Cùm enim id quærat quiſque, quo caret: qui totam rem poſſidet, quid vltrà perquirat? Quinetiam cùm incognita nemo deſideret, neceſſe eſt vt aliquo modo cognitum nobis antè fuerit quod amemus: neque cognitum ſolũ, multa enim nota nobis odiſſe ſolemus: ſed vt tanquã bonum nobis & iucundum fuerit iudicatum. Neque id ad flagrantem beneuolentiam ſatis eſſe videtur: niſi facilè conſequi poſſe quod iucundum fore cenſuimus, iudicemus. Quiſquis igitur aliquid amat, illud quidem re ipſa nondum integerrimè poſſidet. Animi tamen cogitatione idipſum cognoſcit, iucundum iudicat, conſequi poſſe confidit. Hæc ipſa cognitio, iudicatio, ſpes, quaſi præſens aliqua abſentis boni anticipatio eſt. Non enim arderet, niſi idipſum placeret: neque placeret, niſi eſſet quodammodo prægustatum. Ergo cùm amantes partim quod optant habeant quidem, partim verò non habeant, haud ab re ex indigentia

igitur duæ in anima Veneres: prima cœleſtis, ſecunda verò vulgaris. Amorem habeant ambæ: Cœleſtis ad diuinam pulchritudinem cogitandam: Vulgaris ad eandem in mundi materia generandam. Qualem enim videt illa decorem, talem vult hæc pro viribus mundi machina tradere. Imò verò vtraque fertur ad pulchritudinem generandam: ſed ſuo vtraque modo. Cœleſtis Venus intelligẽtia ſua effingere in ſeipſa exactiſſimam ſupernorũ pulchritudinẽ nititur: Vulgaris diuinorũ ſeminũ vbertate conceptã apud ſe diuinitus pulchritudinẽ in mũdi materia parere. Amorẽ illũ quãdoq; deũ idcirco vocamus, quoniã ad diuina dirigitur: Vt plurimum dæmonem, quoniam inter inopiam copiámque eſt medius. Amorem alterum ſemper dæmonem, quoniam effectum aliquem ad corpus habere videtur, & ad inferiorem mundi plagam eſſe procliuior. Quod quidem à deo alienum eſt, dæmonum naturæ conueniens.

In omnibus animis duo ſunt amores, in noſtris verò quinque.

CAP. VIII.

GEminæ autem Veneres hæ geminíque amores non ſolùm in anima mundi, verumetiam in ſphærarum, ſiderum, dæmonum, hominúmque animis inſunt. Cúmque animæ omnes ad primam illam competenti naturalis ordinis ſerie referantur, neceſſe eſt amores quoque omnium ad illius amorem ita referri, vt aliquo modo ab illo dependeant. Propterea hos quidem ſimpliciter dæmones: illum verò magnum dæmonem appellare Diotima conſueuit. Qui per vniuerſum mundum omnibus imminens torpere corda non ſinit: ſed paſſim ſuſcitat ad amandum. In nobis autem non duo tantùm ſed quinque amores reperiuntur. Duo quidem extremi dæmones: medij tres, non dæmones ſolummodo, ſed affectus. Profectò in hominis mente æternus eſt amor, ad diuinam pulchritudinem peruidendã: cuius gratia, philoſophiæ ſtudia, & iuſtitiæ, pietatiſq; officia ſequimur. Eſt etiam in generãdi potentia occultus quidã ſtimulus ad ſobolem procreãdam. iſque amor perpetuus eſt, quo aſſiduè incitamur, vt ſupernæ pulchritudinis illius ſimilitudinem in procreatæ prolis effigie effingamus

pmotam vitam prompti, & procliues geniti educatiue ſumus. Si ad contemplatiuam, ſtatim à formę corporalis aſpectu ad ſpiritualis atque diuinę conſiderationem erigimur. Si ad voluptuoſam, ſubito à viſu ad concupiſcentiam tangendi deſcendimus. Si ad actiuam atque moralem: in ſola illa videndi atque conuerſandi oblectatione perſeueramus. Illi tam ingenioſi ſunt vt altiſſimè prouehantur: iſti tam hebetes vt deprimantur ad infima, hi tanquam medii in media remanent regione. Amor itaque omnis incipit ab aſpectu. Sed contemplatiui hominis amor ab aſpectu aſcendit in mentem. Voluptuoſi ſe ab aſpectu deſcendit in tactum. Actiui remanet in aſpectu. Illius amor ad ſupremum dæmonem magis quàm ad infimum ſe conuertit: iſtius ad infimum potius quàm ad ſupremum deflectitur: huius ab vtroque interuallis diſtat æqualibus. Tres iſti amores, tria nomina ſortiuntur. Contemplatiui hominis amor, diuinus: Actiui, humanus: Voluptuoſi ferinus cognominatur.

Quæ paſſiones amantibus inſunt, propter amoris matrem.

CAP. IX.

AMorem eſſe dæmonem ex copia & inopia genitum, & quinque in ſpecies diuidi, hactenus declarauimus: quales autem in amantibus affectus ex huiuſmodi amoris natura naſcantur, deinceps ex Diotimæ verbis tractabimus. Quoniam, inquit, amor in natalibus Veneris progenitus eſt, Venerem ſectatur & colit, ac pulchri deſiderio capitur: cùm Venus ipſa pulcherrima ſit. Quia inopiæ filius eſt, aridus eſt & macilentus & ſqualidus, nudis pedibus, humilis, ſine domicilio, ſine ſtramentis & tegmine vllo ad fores in via ſub diuo dormiens, ac denique ſemper egenus. Quia copiæ filius eſt, pulchris ac bonis inſidiatur, virilis eſt, audax, feróxque, vehemens, callidus, ſagáxque venator, noua ſemper machinamenta contexens, prudentiæ ſtudioſus, facundus, per omnem vitam philoſophans, incantator, faſcinatórque potens, rem aliunde quàm ſanguinei caloris defectu venire? Quinetiam diuturno amore pallidi & macilenti mortales efficiuntur. Quippe ad duo ſimul opera vis naturæ fermè non ſufficit. Animi amantis intentio in aſſidua amati cogitatione tota ſe verſat. Illic & naturalis complexionis vis omnis intenta eſt. Ideo neque cibus in ſtomacho perfectè coquitur. Quo fit vt maior pars in ſuperfluas reliquias emittatur, minor & ea quidem cruda trahatur ad iecur. Illic etiam eadem ratione malè concoquitur. Ideo ſanguis paucus crudúſque inde per venas diffunditur. quare
D membra omnia inopia cruditatéque alimenti extenuantur & pallent. Præterea quocunque animi aſſidua fertur intentio, illuc & ſpiritus qui animæ ſiue currus, ſiue inſtrumenta ſunt, aduolant. Spiritus in corde ex ſubtiliſſima ſanguinis parte creatur. In amati imaginem phantaſiæ infixam ipſúmque amatum amantis animus rapitur. Eodem trahuntur & ſpiritus. Illuc euolantes aſſiduè reſoluuntur. Quapropter frequentiſſimo puri ſanguinis fomite opus eſt ad conſumptos ſpiritus recreandos: vbi ſubtiliores quæque & lucidiores partes ſanguinis quotidie in reficiendis ſpiritibus exhalantur: propterea puro & claro ſanguine reſoluto, maculoſus, craſſus, aridus reſtat, & ater.
E Hinc exiccatur corpus & ſqualet: hinc & melancholici amantes euadunt. Ex ſicco enim, craſſo atróque ſanguine melancholia, id eſt atra bilis efficitur: quæ ſuis caput vaporibus opplet, cerebrum ſiccat, animam tetris horrendiſque imaginibus diu noctúque ſolicitare non ceſſat: quod Lucretio philoſopho Epicureo propter amorē legimus accidiſſe. Qui amore primùm, inſania deinde vexatus, ſibi tandem ipſi manus iniecit. Hæc illis accidere conſueuerunt, qui amore abuſi, quod contemplationis eſt, ad amplexus concupiſcentiam tranſtulerunt. Videndi enim deſideria facilius quàm & videndi & attrectandi cupidinem toleramus. Quæ cùm medici
F veteres obſeruaſſent, amorem eſſe dixerunt paſſionem morbo melancholico proximam, eámque Raſis medicus coitu, ieiunio, ebrietate, deambulatione curari præcepit. Neque ſolùm tales amor homines reddit, verùmetiam quicunque natura ſunt tales,

Reliqui enim ſenſus cito replentur. Viſus autem aut auditus diutius voculis & pictura paſcuntur inani. Neque ſolum horum ſenſuum firmiores ſunt voluptates: verumetiam humanæ complexioni cognatiores. Quid enim humani corporis ſpiritibus conuenientius eſt, quàm voces hominum & figuræ? eorum præſertim qui non modò naturæ ſimilitudine, ſed etiam pulchritudinis gratia placent. Quamobrem cholerici & melancholici homines tanquam vnicum remedium & ſolamen moleſtiſſimæ ipſorum complexionis, cantus & formæ oblectamenta ſectantur. Ideóque ſunt ad Veneris illecebras proniores. Et Socrates, quem Ariſtoteles melancholicum iudicauit, ad amandi artem, vt ipſemet profitebatur, erat omnium propenſiſſimus. Idémque de Sappho melancholica, vt ipſa teſtatur, poſſum iudicare. Nécnon & Maro noſter, quem cholericum fuiſſe eius effigies indicat, quamuis pudicus, fuit tamen procliuior ad amandum. Nudis pedibus. Talem propterea Diotima pinxit amorem, quoniam amator adeò in rebus amatoriis occupatus eſt, vt in cæteris vitæ officiis tam priuatis quàm publicis non cautus quidem incedat vt decet, ſed abſque vlla diſcriminum prouidentia temerarius quocunque feratur. Ideo in ſuis progreſſibus frequentia incurrit pericula, non aliter quàm qui pedes ſuos corio non ſuffulciunt: vnde crebris ſentibus & calculis offenduntur. Humilis, Græcum Platonis vocabulum humi & per infima volans ſignificat. Vidit enim ſæpenumero propter amoris abuſum ſine ſenſu viuere amantes, & leuibus curis magna perire bona: hi ſanè amatis ſeipſos vſqueadeo dedunt, vt in eos penitus tranſire nitantur, eóſque tam verbis quàm geſtibus in ſeipſis effingant. Frequentiſſima vero puerorum & puellarum imitatione, quis non effœminaretur? quis non puer, fœmináue euaſerit? Sine domicilio. Humanæ cogitationis domicilium anima ipſa eſt. Animæ domicilium ſpiritus. Domicilium ſpiritus huius eſt corpus. Tres habitatores ſunt: Tria ſunt domicilia. Quiſque horum naturali amiſſo exulat domicilio. Nam cogitatio omnis non ad animi ſui diſciplinam & tranquillitatem, ſed ad dilecti hominis ſe vertit obſequia: & anima corporis ſui deſerit miniſterium, in amati corpus nititur tranſilire. lantia, vana ſuſpicio, & viliſſima indicant miniſteria? C Sicut in ſole & igne caloré lux radij comitatur: ſic intimũ amoris incẽdiũ externa ſequũtur iudicia. Ad fores dormit, fores animi oculi & aures eſſe vidẽtur: hinc enim multa in animum inuehuntur, & animi affectus & mores clariſſimè per oculos emicant. In figuris ſpectandis & vocibus audiendis amantes, vt plurimum immorantur. Raro illorum mens in ſeipſam ſe colligit. Sæpius per oculos, aurêſque vagatur. Idcirco ad fores dicuntur procumbere. Dicuntur & in via iacere. Nam corporis ſpecies, via quædam eſſe debet, per quàm ad ſpeciem incipiamus altiorem aſcendere. Qui autem turpibus libidinibus ſe poſternunt, aut etiam in aſpectu vltrà quàm decet D verſantur, in via ipſa reſtare videntur, ad eius terminum minimè proficiſci. Sub diuo. Merito. Vna enim in re penitus occupati, nihil in rebus agendis conſiderant. Itaque caſu vitam agentes, omnibus fortunæ periculis, tanquam qui nudi ſub diuo vitam ducunt, omnibus tempeſtatibus ſunt expoſiti. Propter matris naturam ſemper egenus. Sanè cùm prima origo amoris ab indigentia fuerit, & quod naturale eſt penitus extirpari non poſſit, ſemper egenus, ſemper ſitibundus eſt amor. Quandiu enim deeſt ad conſequendum aliquid, flagrat æſtus amoris. Cùm totum vndique poſſidetur, ceſſante indigentia potius deſinit ardor, quàm ſine egeſtate perduret.

E

Quæ dotes amantium propter amoris patrem.

CAP. X.

HAec inopiam amoris matrem ſequuntur, copiã verò patrem eius contraria. Quæ verò contraria ſint, intellectis ſuperioribus, quiuis agnoſcet. Suprà deſcriptus eſt ſimplex, incautus, vilis, inermis: horum hic contraria inducuntur. Callidus enim dicitur: venator, ſagax, ma- F chinator, inſidiator, prudentiæ ſtudioſus, philoſophus, virilis & audax, vehemens, facundus, magus, atque ſophiſta. Idem amor, qui in cæteris negotiis incurioſum & inertem facit amantem: in rebus amatoriis aſtutum reddit & callidum, qui miris modis amati gratiam aucupetur, ſeu dolis

[illegible] tanquam ſolertiſſimi omnium & prudentiſſimi ita philoſophantur, vt per corporum figuras quaſi quædam veſtigia, ſiue odores prouidentiſſimè gradiantur: ex his ſacrum animi numinúmque decorem ſagaciter inueſtigent: atque ita prudenter venando, quod cupiunt fœliciter aſſequantur. Tantum profectò munus amoris à patre ipſius copia proficiſcitur: quoniam pulchritudinis radius, qui & copia eſt & pater amoris, hanc habet vim, vt illuc vnde venerat reflectatur, ſecúmque trahat amantem. Deſcendit autem à Deo primùm: ínque angelum & animam quaſi vitreas materias tranſiens, & ab anima in corpus eius ſuſceptioni paratum facile demanans, ab eo ipſo iunioris hominis corpore, præſertim per oculos animi feneſtras lucidiſſimas emicat: aduolat per aerem protinus & ſenioris oculos penetrans transfigit animam, appetitum accendit, ſauciam animam, appetitúmque accenſum in medelam eius & refrigerium ducit, dum eòdem rapit ſecum vnde ipſe deſcenderat, gradatim quidem in corpus amati primùm, in animam ſecundò, tertiò in angelum, poſtremo in Deum, primam ſplendoris huius originem. Hæc vtilis venatio, hoc felix amantium aucupium. Hanc vtique venationem apud Platonem in Protagora Socrati noſtro familiaris quidam eius attribuit. Vndénam inquit, ô Socrates? Arbitror equidem à venatione illa redire te, ad quam honeſta Alcibiadis indoles prouocare te ſolet. Præterea Sophiſtam amorem vocat & magnum. Sophiſtā Plato in Sophiſtæ dialogo ambitioſum & ſubdolum definit diſputatorem, qui captiuncularum verſutiis falſum pro vero nobis oſtendit, cogitque eos qui ſecum diſputant ſibimet in ſermonibus contradicere. Hoc tam amantes quàm amati quandoque perpetiuntur. Siquidem amantes amoris nebulis occæcati falſa ſæpe pro veris accipiunt, dum dilectos ſuos formoſiores, acutiores, meliores quàm ſint arbitrantur. Sibimetipſi propter amoris violentiam cōtradicunt. Aliud enim ratio conſulit, aliud concupiſcentia ſequitur. Conſilia ſua ad amati imperium mutant: ſibiipſi vt morem gerant aliis, aduerſantur. Sæpe etiam formoſi amatorum aſtutia irretiuntur, & fa-

ars præparat. Hanc artem veteres dæmonibus attribuerunt: quia intelligunt qualis ſit rerum naturalium ſocietas, quid cuique congruat, quomodo concordia rerum, ſicubi deſiit, inſtauretur. His nonnulli vel naturæ ſimilitudine quadam amici, vt Zoroaſter & Socrates, vel cultu dilecti, vt Apollonius Tyaneus, & Porphyrius fuiſſe traduntur. Ideo vel vigilantibus ſigna voces atque portenta, vel dormientibus oracula, & ſimulacra à dæmonibus contigiſſe narrantur. Qui amicitia dæmonum magi euaſiſſe videntur: quemadmodum dæmones magi ſunt rerum ipſarum amicitiam
D cognoſcentes: & natura omnis ex amore mutuo maga cognominatur. Quinetiam formoſus quiſque teneris nos faſcinat oculis. Viri eos eloquentiæ viribus & carminum modulis, quaſi quibuſdam incantationibus deliniunt, ſibique conciliant: cultu præterea & muneribus non aliter quàm veneficiis placant & capiunt. Quapropter nemini dubium eſt, quin amor ſit magus, cùm & tota vis magicæ in amore conſiſtat & amoris opus faſcinationibus, incantationibus, veneficiis expleatur. Neque mortalis eſt omnino, neque etiam immortalis. Non mortalis, quoniam duo amores in nobis, duo illi quos dicimus dæmones, in-
E ſunt perpetui. Non immortalis, quoniam tres horum medij mutantur quotidie, creſcunt atque decreſcunt. Præterea in hominum appetitu à vitæ primordiis inextinguibilis innatus eſt feruor, qui animum quieſcere non permittit, ac ſemper impellit, vt ad certum aliquid ſtudioſe ſe applicet. Diuerſa hominum ingenia ſunt, nec voto viuitur vno. Vnde continuus ille concupiſcentiæ feruor, qui naturalis eſt amor, alios ad ſtudia literarum: ad muſicam alios vel figuras, alios ad honeſtatē morum ſeu vitam religioſam: alios ad honores: nonnullos ad pecunias cumulandas, pleroſque ad ventris luxuriam, alios impellit ad alia: necnon eundem hominem in diuerſis ætatibus ad diuer-
F ſa. Idem itaque feruor & immortalis dicitur & mortalis. Immortalis, quia nunquam extinguitur, mutátque materiam potius quàm euaneſcat mortalis, quia non ad idem ſemper incumbit, ſed aut ex naturæ mutatione, aut ex diuturna rei eiuſdem frequentatione orta ſatietate noua requirit oblectamenta:

digni tur, qui ipſi abſtulerit animum? Vt enim præ
cæteris grata libertas, ita ſeruitus oneroſa. Itaque for-
moſos odis ſimul & amas: odis tanquam fures & ho-
micidas, tanquam ſpecula cœleſti fulgore micantia,
mirari cogeris, & amare. Quid agas miſer? Quò te
vertas, neſcis heu perdite, neſcis. Cùm tui hoc ho-
micida eſſe nolles, nolles etiam ſine beato ſpectaculo
viuere. Cum hoc eſſe non potes, qui te perdit, qui e-
necat, ſine hoc non potes viuere, qui tam miris illece-
bris te tibi ſurripit, qui totum te ſibi vendicat. Hunc
fugere cupis, qui ſuis te flammis adurit: huic etiam
cupis hærere, vt ipſi te poſſidenti proximus tibi quo-
que cohæreas. Teipſum miſer extra te quæris, hæréſ-
que raptori, vt captum quandoque te redimas. A-
mare quidem nolles inſane, quia emori nolles: nolles
etiam non amare, quippe qui cœleſtium ſimulacro iu-
dicas ſeruiendum. Quapropter hac alteratione fit,
vt ſingulis (vt ita dicam) momentis areſcat amor &
reuireſcat. Ponitur etiam à Diotima inter ſapien-
tiam & ignorantiam medius. Porro amor, quæ pul-
chra ſunt ſequitur. Omnium pulcherrima ſapientia
eſt. Appetit igitur ſapientiam. Qui ſapientiam appe-
tit, eam omnino non poſſidet. Quis enim præſen-
tia quærat? Neque etiam caret omnino. In eo enim
vno ſaltem eſt ſapiens quòd ſuam inſcitiam recogno-
ſcit: qui verò ignorare ſe neſcit, tam res ipſas quàm
ſuam ignorat inſcitiam, neque ſcientiam expetit, cu-
ius eſſe ſe neſcit expertem. Amor igitur ſapientiæ,
quia partim ſapientia priuatus eſt, partim eſt ſapiens,
inter ſapientiam ignorantiámque locatur. Hæc, in-
quit Diotima, eſt amoris conditio, ipſius autem pul-
chri id eſt ſupremæ pulchritudinis natura eſt, vt deli-
catum ſit, perfectum atque beatum. Delicatum in
quantum ſua quadam ſuauitate ad ſe allicit omnium
appetitum: Perfectum, in quantum quæ illexit acce-
dentia illuſtrat radiis ſuis & perficit: Beatum, in quan-
tum illuſtrata bonis implet æternis.

Quæ vtilitas amoris ex eius definitione.

CAP. XI.

POſtquam verò quæ ſit amoris origo, & qualis i-
pſe ſit, Diotima enarrauit, iam quorſum tendat,

nem, & corpus penitus vniuerſum. Neque in corpo-
C re ſolùm, ſed etiam in anima id contingit. Mores,
conſuetudines, opiniones, cupidines, voluptates, dolo-
res, atque timores iugiter permutantur: nec aliquid ex
iſtis idem & ſimile perſeuerat: priora quidem abo-
lentur, noua ſuccedunt atque adoleſcunt. Quinetiam,
quod mirabilius eſt, ſcientiæ quoque non ſolùm aliæ
euaneſcunt, aliæ ſurgunt, neque ſemper ſecundum
ſcientias iidem ſumus verumetiam vna quæuis ſcien-
tiarum fermè idem patitur. Meditatio enim & remi-
niſcentia, quaſi prætereuntis ſcientiæ reſumptio eſt.
Obliuio nanque ſcientiæ exitus eſſe videtur. Medi-
tatio verò nouam ſemper memoriam abeuntis loco
reſtituens, ſcientiam ſeruat, vt eſſe eadem videatur.
D Hoc vtique pacto quæcunque in animo vel corpore
mutabilia ſunt, ſeruantur: non quia ſemper omnino
eadem ſint: hoc enim diuinorum eſt proprium: ſed
quoniam quod tabeſcit & abit, & nouum & ſimile ſi-
bi relinquit. Hoc certè remedio mortalia immorta-
libus redduntur ſimilia. Eſt igitur in vtraque animæ
parte, tum ea quæ ad cognitionem ſpectat, tum ea qua
regitur corpus, amor generationis innatus ad vitam
perpetuò conſeruandam. Amor qui in hac parte eſt
ad corpus regendum accommodata, ſtatim ab initio
nos impellit ad cibum potúmque ſumendum, vt his
alimentis generentur humores: quibus quod à corpo-
E re iugiter defluit, reſumatur. Qua generatione nutri-
tur corpus & creſcit. Adulto corpore ſemen ipſum
laceſſit, & procreandæ ſobolis libidinem prouocat, vt
quod in ſeipſo ſemper manere non poteſt, reſeruatum
in prole ſibi perſimili maneat ſempiternum. Amor e-
tiam generationis parti animæ cognoſcenti tributus,
efficit vt anima veritatem, alimoniam propriam con-
cupiſcat, per quam ſuo modo nutriatur & creſcat: ac ſi
quid per obliuionem animo excidit, aut torpet pro-
pter deſidiam & incuriam, recordationis & meditatio-
nis ſtudio quaſi regenerat, reuocátque in mẽtem quod
per obliuionem perierat, vel torpuerat per ignauiã. A-
dultũ verò iam animũ flagrantiſſima docendi atque
F ſcribẽdi ſtimulat cupiditate, vt ſcientia vel in ſcriptis,
vel in diſcipulorũ animis generata, præceptoris intelli-
gẽtia, & veritas inter homines æterna permaneat. Atq;
ita amoris beneficio cuiuſq; hominis tã corpus quàm

C mus. Omnium, inquit, hominum prægnans & grauidum corpus eſt, prægnans & animus. Corpori ſemina ſuorum omnium ab initio ſunt inſerta. Hinc ſtatutis temporum curriculis dentes erumpunt, prodeunt pili, barba profunditur, procreationis ſemina defluunt. Si fœcundum corpus eſt, grauidúmque ſeminibus, multo magis animus præſtantior corpore vberrimus eſt, atque ſuorum omnium ab initio ſemina poſſidet. Igitur morum, artium, diſciplinarum rationes iamdiu ſortitus eſt animus, ſuóſque fœtus inde, ſi rectè colatur, ſtatutis temporibus promit in lucem. Quòd autem rationes ſuorum omnium ingenitas habeat, ex appetitu eius, inquiſitione, inuentione, iudicio, & comparatione cognoſcimus. Quis neget animum ſtatim à tenera ætate, vera bona, honeſta, vtilia exoptare? optat autem nullus incognita. Ergo inſunt iſtorum aliquæ etiam antequam appetat, in animo notiones: per quas ceu formas rationéſue ipſorum, ea iudicat appetenda. Idem ab inquiſitione & inuentione probatur: ſi in turba hominum quærat Socrates Alcibiadem, ſitque illum aliquando reperturus, neceſſe eſt Socratis menti aliquam Alcibiadis ineſſe figuram, vt ſciat quem hominem quęrat præ cęteris, ac repertum in cœtu multorum, Alcibiadem ab aliis diſcernere valeat. Ita neque indagaret ea quatuor animus, neque aliquando inueniret, niſi haberet illorum, id eſt Veritatis, Bonitatis, Honeſtatis, Vtilitatis aliquam notionem, per quam illa quæreret inuenturus, vt quoties reperit quæ inueſtigauerat, recognoſcat, atque ab eorum diſcernat contrariis. Neque ſolùm ab appetitu, indagatione, inuentione, ſed etiam à iudicio id probamus. Quicunque enim aliquem ſibi amicum iudicat, vel inimicum, quid amicitia, quídue maleuolentia ſit non ignorat. Quonam igitur pacto multa vera vel falſa, bona vel mala, vt ſolemus, quotidie iudicaremus, & rectè iudicaremus, niſi eſſet nobis veritas quodammodo bonitáſque præcognita? Quomodo rurſus ſtructuræ, muſicæ, picturę & artium cæterarum opera, necnon inuenta philoſophorum, multi etiam in his artibus non verſati probarēt ſæpiſſime rectè & reprobarent, niſi illarum rerum forma quædam eſſet, & ratio illis à natura tributa? Comparatio quoque idem nobis oſtendit. Quicunque enim mel vino compa-

In animis veritatis lumen.

CAP. XIII.

QVo autem modo huiuſmodi ſint in animo rationes, apud Platonem videtur ambiguum. Si quis eos libros ſequatur, quos iunior ſcripſit Plato, Phædrum, Menonem & Phędonem, putabit forſitan ita fermè illas eſſe in animi ſubſtantia pictas, tanquam in pariete figuras: quod in ſuperioribus ſæpe & à me & à vobis eſt tactum: ſic enim ibi videtur innuere. In ſexto autem de Republica libro, diuinus ille vir totā rem aperit, dicitq; lumen eſſe mentis ad intelligenda omnia, eundem ipſum Deum, à quo facta D ſunt omnia. Solem nanque & Deum ita inuicem comparat, vt quemadmodum ſe habet ſol ad oculos, ita ad mentes ſe Deus habeat. Sol oculos generat, vimque illis præſtat videndi. Quæ fruſtra eſſet, & ſempiternis obruta tenebris, niſi ſolis lumen adeſſet corporum pictum coloribus & figuris: in quo oculis corporum colores videt atque figuras. Neque aliud quicquam niſi lumen, oculus intuetur. Videtur tamen varia intueri, quia lumen ipſi infuſum variis externorum corporum formulis eſt ornatum. Hoc quidem lumen in corporibus reflexum, oculus percipit: ipſum verò in fonte ſuo lucem minimè ſuſtinet. Eodem pa-E cto Deus animam procreat, eique mentem, vim ad intelligendum largitur: quę vacua eſſet atque obſcura, niſi Dei ſibi lumen adeſſet: in quo rerum omnium inſpiciat rationes. Vnde per Dei lumen intelligit, atque ipſum diuinum duntaxat lumen agnoſcit. Diuerſa tamen videtur agnoſcere, quia ſub diuerſis rerum ideis & rationibus ipſum intelligit. Quando quis oculis videns hominem, in phantaſia hominis imaginem fabricat, diutiúſque in ea iudicanda reuoluitur, mentis ſuæ aciem tollit ad hominis rationem in diuino lumine exiſtentem ſuſpiciendam: inde ſcintilla in mente protinus emicat: ac reuera natura ipſa hominis intelligitur, atque de cæteris omnibus eodem pacto. F Itaque per Dei lumen omnia intelligimus, ipſum verò purum lumen eiúſque fontem hac in vita videre non poſſumus. In hoc planè tota animæ conſiſtit fœcunditas, quòd in eius penetralibus lux illa Dei fulget æterna rerum omnium rationibus, ideiſque pleniſſima, ad quam anima quoties vult, vitæ puritate,

men ſua toties incitatur ad generandum, quoties formoſum corporis aliquod iudicamus: contingit plerunque, vt qui cum maſculis conuerſantur, quo genitalis partis ſtimulos ſedent, illis ſe miſceant: hi præſertim in quorum geneſi Venus in ſigno maſculino & cum Saturno fuerit, vel in Saturni finibus, vel Saturno oppoſita. Oportebat autem animaduertere genitalis partis illius incitamenta, non irritum hoc iacturę opus, ſed ſerendi & procreandi officium affectare, atque à maſculis ad fœminas eam traducere. Huiuſmodi quodam errore nefarium ſcelus illud exortum putamus, quod in legibus ſuis Plato tanquam homicidij ſpeciem acerrimè deteſtatur. Quippe non minus homicida cenſendus eſt, qui hominem præripit naſciturum, quàm qui natum tollit è medio. Audacior quidem qui pręſentem abrumpit vitam, crudelior autem, qui lucem inuidet naſcituro, & nondum natos ſuos filios enecat.

Supra corpus eſt anima, ſuper animam angelus, ſuper angelum Deus.

CAP. XV.

VErùm de gemina vbertate animæ, geminiſque amoribus hactenus. Deinceps quibus gradibus Diotima Socratem ab infimis ad ſuperna euehit, diſſeramus: à corpore in animam, ab anima in angelum, ab angelo reducit in Deum. Hos quatuor E rerum gradus in natura eſſe debere ita licet argumentari, Omne corpus ab alio quodam mouetur: mouere autem ſeipſum natura ſua non poteſt, quum nec agere per ſe quicquam valeat. Sed propter animæ preſentiam ſeipſo moueri videtur: & propter animam viuere. Et præſente quidem anima ſeipſum mouet quodammodo: abſente verò, ab alio duntaxat mouetur, vtpote quòd hanc ex ſeipſo naturam non habeat, ſed anima propriè vim ſeipſam mouendi poſſideat. Nam cuicunque adeſt, vim ad ſeipſum mouendum impertit: quod autem ipſa ſui præſentia impertit aliis, hoc ipſa multo prius magiſque debet habere. Eſt igitur anima ſupra corpora: vtpote quæ ſeipſam ſecundum eſſentiam ſuam mouere queat: atque idcirco ſuper illa debeat eſſe, quæ non ex ſeipſis, ſed aliorum pręſentia vt ſe moueāt aſſequuntur. Cùm dicimus ſeipſa moueri animā, non tranſitiuè, vt ita dixerim, quēadmodū à Platone accipi voluit Ariſtoteles, ſed abſolutè mens ſtabilis tota, continua, atque certiſſima: vt quemadmodum corpori ab alio agitato, anima per ſe mota precedit, ita animæ per ſe agitatæ mens ſtabilis per ſe præcedat. C Et quemadmodum corpus per animam habet vt ſeſe moueat: atque ideo non omnia corpora, ſed animata ſponte ſua moueri videntur: ita anima per mentem habet quod ſemper intelligat. Si enim ſuapte natura animæ intellectus ineſſet, omnibus etiam beſtiarum competeret animabus: quemadmodum ſuiipſius agitandi poteſtas. Non igitur animæ intellectus per ſe, primóque competit: quare eam antecedat oportet, quod per ſe primóque mentis eſt compos: huiuſmodi angelus eſt, animus excellentior. Sed enim angeli mentem, rerum illud principium, ſummúmque bonum, quod in Parmenide Plato ipſum vnum vocat, neceſſariò ſupereminet. D Quippe ſuper omnem rei compoſitæ multitudinem vnum ipſum ſimplex debet eſſe natura: ab vno enim numerus, & à ſimplicibus compoſitio tota conflatur. Mens autem illa licet immobilis ſit, non tamen vnum ipſum purum ſimplex exiſtit. Intelligit enim ſeipſam: vbi diuerſa inter ſeſe quodāmodo videtur hæc tria: quod intelligit, quod intelligitur, intellectio. Alia enim ipſius ratio eſt, prout intelligit, prout intelligitur alia, alia item pro vt intellectio eſt. Habet prætera cognoſcendi potentiam ante cognitionis actum per ſe prorſus informem, cognoſcendo formatur, quę intelligendo veritatis lumen cupit & capit: quo videtur antequam intelligeret caruiſſe. Habet quoque in ſe idearum omnium multitudinem. Cernit quanta ſit, quàm varia in angelo multitudo atq; compoſitio. Itaque ipſi purum vnum & ſimplex præponere cogimur. Ipſi autem vni Deo nihil poſſumus anteponere, quia verum vnum omnis multitudinis, omnis compoſitionis eſt expers. Quòd ſi ſupra ſe quicquam haberet, ab illo vtique fieret: quare ab eo dependens in hoc ipſo ab eodem degeneraret, vt à cauſa omnis ſolet effectus. Ideóque non vnum iam eſſet & ſimplex, ſed ſaltem ex duobus compoſitum, ſcilicet ex cauſæ ſuæ munere, proprióue defectu. Ipſum itaque vnum, vt Plato vult, & Dionyſius Areopagita confirmat, F omnia ſupereminet: excellentiſſimúmque Dei nomen, vnum ipſum ab vtroque cenſetur. Huius ſublimitatem ratio quoque illa nobis oſtendit, quod eminentiſſimæ cauſæ donum eſſe debet ampliſſimum, virtutiſque ſuæ præſtantia ſe ad cuncta protēdere. Vnius munus per vniuerſa ſe propagat.

Nam

[illegible] mutatione perdurat. Operatio autem, vt paulo antè mõſtrauimus, per temporis interualla diſcurrit. Corpus tempori omnino ſubiicitur. Nam & ſubſtantia eius mutatur, & operatio eius omnis temporis ſpatium exigit. Igitur ipſum vnum, ſupra ſtatum motúmque exiſtit: Angelus, in ſtatu: Anima, in ſtatu pariter atque motu: Corpus ſolo in motu locatur. Vnum rurſus ſuper numerum, motum locúmque manet: Angelus in numero ſuper motũ & locum ponitur: Anima in numero motúque, ſed ſuper locum: Corpus numero, motui, loco ſubiicitur. Siquidem ipſum vnum, neque numerum vllum, aut compoſitionem partium habet: neque vllo pacto ab eo quod eſt, mutatur: neque loco clauditur vllo. Angelus numerum quidem habet partium vel formarum, ſed à motu locóque eſt liber. Anima partium habet & affectuum multitudinem, & ratiocinationis progreſſione, perturbationúmque varietate mutatur: ſed à loci limitibus eſt exempta. Corpus autem his omnibus eſt obnoxium.

Quæ comparatio inter pulchritudines, Dei, Angeli, animæ, corporis.

CAP. XVII.

EAdem verò inter quatuor hæc, & eorum formas eſt comparatio. Nempe corporis forma in multarum partium compoſitione conſiſtit, loco aſtringitur, tempore labitur. Species animi, temporis quidem viciſſitudines patitur, & partium continet multitudinem, ſed à loci terminis eſt abſoluta. Angeli verò ſpecies, numerum habet ſolum, à duobus aliis immunis exiſtit. Dei autem nihil iſtorum perpetitur. Corporis vtique formam vides. Viſne animi quoque ſpeciem intueri? Detrahe corporali formæ ipſius naturæ pondus, limitéſque locorum, relinque cætera: animi iam ſpeciem habes. Vis & angeli? Deme obſecro non loci ſpatia ſolùm, ſed temporis quoque progreſſum compoſitionem multiplicem retine, eam protinus nanciſceris. Cupis etiam Dei pulchritudinem cernere? Auferas inſuper multiplicem illam formarum compoſitionem: ſimplicem prorſus relinque formam, confeſtim Dei ſpeciem fueris conſecutuor illas, corporis, animi, angeli, Dei, pulchritudines comparatio. Deus nunquam ita decipitur, vt ſuæ ſpeciei vmbram in angelo amet quidem, propriam ſui ac veram negligat pulchritudinem. Neque angelus vſqueadeo capitur animæ ſpecie quæ ipſius eſt vmbra, vt ſui vmbra detentus figuram propriam deſerat. Anima tamen noſtra, quod ſummopere dolendũ eſt: hæc enim eſt totius noſtræ infelicitatis origo: anima inquam ſola ita corporalis formæ blanditiis delinitur, vt propriam poſthabeat ſpeciem: corporis verò formã, quæ ſuæ vmbra eſt, ſuiipſius oblita ſectetur. Hinc crudeliſſimum illud apud Orpheum Narciſſi fatum. Hinc
D hominum miſeranda calamitas. Narciſſus quidem adoleſcẽs, id eſt, temerarii & imperiti hominis animus ſui vultum non aſpicit: propriam ſui ſubſtantiam, & virtutem nequaquam animaduertit: ſed eius vmbram in aqua proſequitur, & amplecti conatur: id eſt, pulchritudinem in fragili corpore, & inſtar aquæ fluentis, quæ ipſius animi vmbra eſt, admiratur. Suam quidem figuram deſerit, vmbram nunquam aſſequitur: quoniam animus corpus ſectando ſe negligit, & vſu corporis non impletur. Non enim ipſum reuera appetit corpus: ſed ſuiipſius ſpeciem, à corporali forma, quæ ſpeciei ſuæ imago eſt, illectus, quemadmodum
E Narciſſus, affectat: cúmque id minimè aduertat, dum aliud quidem cupit, aliud ſequitur, deſiderium ſuum explere non poteſt. Ideo in lacrymas reſolutus conſumitur, id eſt, animus ita extra ſe poſitus & delapſus in corpus, pernicioſis perturbationibus cruciatur: corporiſque infectus ſordibus quaſi moritur: cùm iam corpus eſſe potius quàm animus videatur. Quam vtique mortem vt Socrates deuitaret, Diotima ipſum à corpore ad animum, ab hoc in angelum, ab eo reduxit in Deum.

Quomodo anima corporis pulchritudine ad Dei pulchritudinem eleuetur.

CAP. XVIII.

F AGite conuiuæ chariſſimi, Diotimam fingite ita Socratem alloquentem. Nullum corpus, ô Socrates, vndique pulchrum. Nam aut in hac parte formoſum, illa deforme: aut hodie formoſum, aliàs

… potius quàm in mundi corpore reperiri putãdum. C Ad eam rurſus his gradibus facilè, vt arbitror, aſcendes ô Socrates. Si oculos tibi lynceos natura dediſſet, mi Socrates, vt aſpectu quælibet occurrentia penetrares: formoſiſſimum illud extrinſecus Alcibiadis tui corpus tibi turpiſſimum videretur. Quantum eſt quod amas amice? Superficies duntaxat, imò color te rapit: imò quædam reflexio luminum, & vmbra leuiſſima. Seu te vana imaginatio decipit: ita quod ſomnias potius quàm quod videas, amas. Cæterùm ne tibi videar penitus aduerſari, ſit ſanè Alcibiades iſte formoſus. At enim quota parte formoſus? omnibus profectò membris præterquam naſo ſimo, & elatioribus quàm deceat ſupercilijs. Hæc tamen in Phædro ſpecioſa ſunt. D Sed crurum in eo craſſitudo non placet. Decora hæc apud Charmidem, niſi gracile te collum offenderet. Ita ſi homines ſingulos obſeruabis, nullum ex omni parte laudabis. Quicquid vbique rectum eſt, colliges: figuram apud te integram ex obſeruatione omniũ fabricabis: vt abſoluta humani generis pulchritudo, quæ in multis reperitur ſparſa corporibus, in animo tuo ſit vnius imaginis cogitatione collecta. Cuiuſque hominis figuram parui pendes ô Socrates, ſi ad iſtam contuleris. Iſtam verò non tam corporum quàm animi tui beneficio poſſides. Itaque iſtam potius quàm tuus animus fabricauit, & animum ipſum eius artificem, E quàm exteriorem illam mancam, diſperſámque amato. Quid autem in animo amare te iubeo? animi pulchritudinem. Lux autem eſt pulchritudo corporum: lux eſt & animi pulchritudo: lux animi veritas: quam ſolam amicus tuus Plato in votis ſuis à deo poſtulare videtur. Da mihi, inquit, Deus vt meus animus pulcher efficiatur: & quæ ad corpus attinent, animi pulchritudinem non impediant: ſolum ſapientem diuitem putem. In his Plato declarat pulchritudinem animæ in veritate ſapientiáque conſiſtere: eam à Deo hominibus tribui. Veritas vna eſt, & eadem nobis à Deo tributa: in varijs eius affectibus variarum virtutum cognomenta ſortitur: prout diuina demonſtrat ſapientia quam à Deo præ cæteris Plato popoſcit: prout naturalia, ſcientia: vt humana, prudentia: F vt æquos facit, iuſtitia: vt inuictos, fortitudo: vt tranquillos, dicitur temperantia. Ex his duo virtutum genera numerantur. Morales, inquam, virtutes, & intellectiuæ illis præſtantiores. Intellectiuæ …

… niam in alio eſt, quum ſit in multis diſtributa doctrinis. Quicquid autem iacet in alio, ab alio certè dependet. Neque tamen veritas vna à doctrinarum multitudine naſcitur. Quod enim vnum eſt, ab vno debet oriri. Quare oportet vnam quandam eſſe ſuper animam hominis ſapientiam, quæ non per diuerſas ſit diuiſa doctrinas, ſed vna ſapientia ſit: à cuius vnica veritate veritas hominum multiplex oriatur. Illam ô Socrates, vnicam vnicæ ſapientiæ lucem, angeli pulchritudinem eſſe memento, quæ tibi ſuper animi ſpeciem ſit colenda. Ea vt in ſuperioribus demonſtrauimus, corporum ſpeciem antecellit: quia neque loco aſtringitur, neque ſecundum materiæ partes diuiditur, neque corrumpitur. Antecellit & animi ſpeciem, quia æterna eſt penitus, neque temporali diſcurſione mouetur. Quoniam verò angeli lux in idearum complurium ſerie micat, ac ſupra multitudinem omnem vnitas ſit oportet, quæ eſt numeri totius origo: neceſſe eſt eam ab vno rerum omnium principio, quod ipſum vnum vocamus, effluere. Ipſius itaque vnius lux penitus ſimpliciſſima infinita pulchritudo eſt: quia nec materiæ ſordibus inquinatur, vt corporis ſpecies: neque vt animi forma temporali progreſſione mutatur, neque vt angeli ſpecies multitudine diſſipatur. Omnis autem qualitas ab extraneo additamento ſecreta, dicitur apud Phyſicos infinita. Si in ſeipſo ſit calor, frigore & humore non impeditus, materiæ pondere non grauatus, calor dicitur infinitus, quia vis eius libera eſt, neque vllis additionis limitibus coarctatur. Similiter lumen ab omni corpore liberum infinitum: nam ſine modo ac termino lucet, quod natura lucet ſua, quando ab illo minimè terminatur. Itaque Dei lux & pulchritudo, quæ mera eſt, prorſus ab alijs omnibus abſoluta, abſque dubio infinita dicitur pulchritudo. Infinita verò pulchritudo immenſum quoque requirit amorem. Quapropter te obſecro Socrates, vt certo quodam modo & termino cætera diligas. Deum verò amore diligas infinito, neque vllus diuino modus adſit amori.

[...] integri homines euademus: vt Deum primo in rebus coluiſſe videamur, quo res deinde in Deo colamus, reſque in Deo ideo venerari, vt nos ipſos præ cæteris amplectamur, & amando Deum nos ipſos videamur amauiſſe.

ORATIO SEPTIMA.

Concluſio Supradictorum, & opinio Guidonis Caualcantis philoſophi.

CAP. I.

POſtremo Chriſtophorus Marſupinus vir humaniſſimus, Alcibiadis perſonam geſturus, his ad me verbis conuertitur. Gratulor equidem Marſili, Ioannis tui familiæ plurimum: quæ inter multos & doctrina & rebus geſtis clariſſimos equites Guidonẽ philoſophum peperit, & de republica bene meritum, & aculeis dialecticæ cunctis ſuo ſeculo præcellentem: qui hunc amorem Socraticum tam moribus quàm carminibus imitatus, breui quæcunque à vobis ſunt dicta, perſtrinxit. Phædrus enim amoris originem tetigit ex chaos viſceribus emanantem. Pauſanias iam natum amorem geminam diuiſit in ſpeciem, cœleſtem ſcilicet & vulgarem. Eryximachus eius aperuit amplitudinem, dum cunctis in rebus eum ſic ineſſe monſtraret in partes geminas diſtributum. Ariſtophanes quid agat in ſingulis tam ampliſſimi Dei præſentia, declarauit, oſtendens per hunc fractos homines reſarciri. Agatho quanta ſit eius virtus potentiáque tractauit, cùm ab eo ſolo beatos fieri homines diſputaret. Socrates tandem à Diotima edoctus, ſummatim quid ſit amor, & qualis, & vnde ortus, quot habeat partes, quorſum tendat, & quantum valeat explicauit. Guido Caualcantes philoſophus, omnia hæc artificioſiſſimè videtur carminibus ſuis inſeruiſſe. Quemadmodum ſolis radio ſpeculum modo quodam percuſſum ſplendet iterum, & proximè ſibi appoſitam lanam reflexione illa ſplendoris inflammat: ita ille partem animæ, quam obſcuram phantaſiam vocant, atque memoriam ceu ſpeculum, pulchritudinis ipſius ſolis locum habentis ſimulacro tanquam radio quodã per oculos hauſto cẽſet ita pulſari, vt ipſa ſibi ex illo

C [...] paucis reperit [...] ac plurimos occupare. Ideo iſtum paucis verbis abſoluit, in alterius paſſionibus enarrandis prolixior. Quoniam verò eadem apertiſſime, quæ & vos in ſuperioribus narrauiſtis, hic explicat: ea in præſentia recenſere opus eſſe non cenſui. Verùm cognouiſſe ſufficiat philoſophum hunc aliquam chaos informitatem qualem ſuprà vos poſuiſtis, in amoris procreatione miſcuiſſe, dum diceret obſcuram phantaſiam illuminari: atque ex illius obſcuritatis & huius luminis mixtione, amorem originem ducere. Amorem præterea geminum illum cœleſtem atque vulgarem quis in eius verbis non videat? Originem quinetiam illius D primam in diuinorum, ſecundam in corporum collocat pulchritudine. Solem nanque Dei lucem radiũ, corporum formam intelligit. Finem poſtremò ſuum vult eiuſdem principij reſpondere: dum alios vſque ad formam corporis, alios vſque ad Dei ſpeciem amoris prouehit inſtigatio.

Socrates fuit verus amator, & cupidini ſimilis.

CAPVT II.

DE amore hactenus. Ad Alcibiadem & Socratem veniamus. Poſtquam conuiuæ ſatis amantium E deum laudauerant, reliquum erat vt dei huius cultores legitimi laudarentur. Maximè omnium legitimè amaſſe Socrates ab omnibus perhibetur. Is cùm per omnem vitam palam ſine vlla prorſus diſſimulatione in caſtris Cupidinis militaſſet, à nullis vnquam notatus eſt quaſi minus honeſtè quenquam dilexerit. Huic vitæ ſeueritas & alienorum ſcelerum correptio frequens, multos & magnos viros, vt ſolet veritas, infenſos reddiderat, Anytum, Melitum, Lyconem præſertim, ciues in republica potentiſſimos: Thraſymachum, Polum & Calliam oratores. Ariſtophanem præterea comicum acerrimum habuit inſectatorem. Sed neque ciues illi in accuſatione, qua F Socratem in iudicium traxere, inhoneſtos amores inſcripſerunt: neque oratores eius hoſtes tale quicquam Socrati obiecere: neque Ariſtophanes Comicus, licet alia multa & abſurda in Dionyſiis colligat in Socratem maledicta. An cenſetis eum ſi tam fœda ſe labe coinquinaſſet, imò niſi fuiſſet ab huius crimi-

commotus quidem animo fuiſſe tradatur. Sine domicilio. Interrogatus Socrates cuiâs eſſet: Mundanus inquit. Ibi enim patria, vbi bonum. Sed neque C huic proprii lares, neque mollis lectus, neque delicatus, victus neque ſpecioſa ſupellex. Ad fores in via ſub diuo dormiens. Hæc apertum pectus & cor patens omnibus in Socrate noſtro ſignificant. Præterea quòd & viſu delectabatur atque auditu, quæ fores animi ſunt: quod etiam ſecurus & intrepidus incedebat, iacebâtque etiam ſi oportuiſſet pallio obuolutus vbique. Semper egenus. Quis neſciat Socratem ſculptoris & obſtetricis fuiſſe filium? & vſque ad ſenectutem in ſculpendis lapidibus manu propria victum quæſiſſe, nec habuiſſe vnquam vnde ſe ſatis & filios aleret? Hic inopiam ſuæ mentis paſſim confitebatur, interrogans omnes, nihil ſcire ſe prædicans. D Virilis: erat enim conſtantis animi, inuictæque ſententiæ, qui etiam Archelaum Macedonem, & Scopam Cranonium, Eurylochúmque Lariſſeum aſpernatus eſt alto animo: cũ ab eis miſſas pecunias non acceperit: neque ipſe ad eos voluit proficiſci. Audax, feroxque. Quanta eius fuerit in rebus bellicis fortitudo, Alcibiades in conuiuio explicat copioſiſſimè: cui Socrates cùm in Potidea viciſſet, victoriam ſponte dicitur conceſſiſſe. Vehemens: erat quippe vt rectè Zopyrus Phyſiognomus iudicauerat, concitatiſſimus. Sæpè verò inter loquendum agente id orationis vehementia iactare digitos ſolebat, & crines vellere. Fa- E cundus. Huic rationes in vtranque partem ferme pares dum diſſereret, ſuppetebant. Hic licet incomptis verbis vteretur, vt in conuiuio Alcibibiades ait, magis tamen quàm Themiſtocles & Peſicles, omnéſque cæteri oratores audientium animos commouebat. Pulchris & bonis inſidiatur. Inſidiatum ſibi ſemper fuiſſe Socratem Alcibiades inquit. eorum quippe qui honeſta indole prædıti videbãtur, amore captus, eoſdem rationibus ſuis ad Philoſophiæ ſtudia Socrates capiebat. Callidus ſagáxque Venator. Socratem venari ſolitum ex corporis forma diuinam ſpeciem, in ſuperioribus ſatis eſt dictum? & in Protagora Plato teſtatur. F Machinator: Multis modis, vt indicant Platonis dialogi, ſophiſtas confutabat: adoleſcentes exhortabatur, modeſtos viros erudiebat. Prudentiæ ſtudioſus. Fuit enim tanta prudentia, & in præſagiendo tam perſpicax: vt quiſquis contrà eius conſilium quicquam auderet, perderetur: quod in Theatetem clariſſime: quo etiam pacto amabat Socrates, cognoſcere poteſt qui Diotimæ doctrinæ meminerit. Ita enim amauit Socrates, vt ſuprà Diotima docuit.

De amore Ferino, quod inſaniæ ſpecies eſt.

CAP. III.

Verùm interroget fortè quiſpiam: Quid hominum generi Socraticus amor ille conducat: cur tantis ſit laudibus celebrandus, quid obſit contrarius. Dicam equidem altius aliquando exorſus. Plato noſter furorem in Phędro mentis alienationem definit. Alienationis autem duo genera tradit. Alteram ab humanis morbis, alteram à Deo prouenire exiſtimat. Inſaniam illam, hanc diuinum furorem nuncupat. Inſaniæ morbo infra hominis ſpeciem homo deiicitur: & ex homine brutum quodammodo redditur. Inſaniæ duo ſunt genera. Vnum cerebri, alterum cordis vitio naſcitur. Cerebrum ſæpe aduſta bili, ſæpe ſanguine aduſto, nonnunquam atra bili nimium occupatur; hinc dementes homines quandoque redduntur. Qui aduſta bili vexantur: vel à nemine laceſſiti vehementiſſimè iraſcũtur, altè vociferantur, in obuios irruunt: ſeipſos & alios cædunt. Qui ſanguine aduſto laborant, effuſos nimium in riſus prorumpunt: præter omnium conſuetudinem ſe iactant: mirabilia de ſe pollicentur: cantu geſtiunt, exultántque tripudio. Qui bili premuntur atra, mœrent perpetuo: ipſi ſibi ſomnia fingunt, quæ vel præſentia expaueſcant, vel futura formident. Atque hæ quidem tres inſaniæ ſpecies cerebri fiunt defectu. Quando enim humores illi retinentur in corde, anguſtiam & ſolicitudinem pariunt, non dementiam: tunc verò amentiam, quando caput oppreſſerint: ideo cerebri vitio dicuntur contingere. Cordis autem morbo eam propriè inſaniam fieri arbitramur, qua affliguntur hi qui perditè amant.

His falsò ſacratiſſimum nomen amoris tribuitur. Verùm ne forte nimis contra multos ſapere videamur, diſpoſitionis gratia nos etiam nomine ad iſtos vtamur.

* * *

guine, ita & ipſe ſimiles ſibi radios per oculos quaſi vitreas feneſtras emittit. Atque etiam ſicut cor mundi ſol ſuo circuitu lumen, pérque lumen virtutes ſuas ad inferiora demittit: ſic corporis noſtri cor motu ſuo quodam perpetuo proximum ſibi ſanguinem agitans ex eo ſpiritus in totum corpus, perque illos luminum ſcintillas, per membra diffundit quidem ſingula, per oculos autem maximè. Ad altiſſimas quippe corporis partes ſpiritus maximè cùm ſit leuiſſimus euolat: eiúſque lumen per oculos cùm ipſi perſpicui ſint atque omnium partium nitidiſſimi, vberius emicat. Ineſſe verò oculis & cerebro lumen aliquod licet exiguum, animalia multa quæ noctu vident, teſtimonio eſſe poſſunt, quorum in tenebris coruſcant oculi. Ac etiam ſi quis certo quodam modo oculi angulum digito preſſerit, contorſeritque, circulum quendam videtur intra ſe lucidum intueri. Fertur & diuus Auguſtus oculos adeo claros & nitidos habuiſſe, vt cùm acrius quenquam intueretur, cogeret eum quaſi ad ſolis fulgorem vultum ſubmittere. Tiberius quoque prægrandibus fuiſſe oculis traditur, & qui, quod mirum eſſet, noctu etiam & in tenebris viderent: ſed ad breue, & cùm primo è ſomno patuiſſent, deinde rurſus hebeſcebant. Quòd autem radius emiſſus ab oculis vaporem ſecum ſpiritualem trahat, & vaporis ſanguinem, ex eo perſpicimus, quòd lippi & rubentes oculi ſpectantis proximè oculos radij ſui emiſſione cogunt morbo ſimili laborare. Vbi apparet & radium vſque ad obuium illum protendi, & cum radio vna vaporem corrupti ſanguinis emanare: cuius contagione oculus ſpectantis inficitur. Scribit Ariſtoteles mulieres quando ſanguis menſtruus defluit, intuitu ſuo ſpeculum ſanguineis guttis ſæpe fœdare. Quod ex eo fieri arbitror, quia ſpiritus qui vapor ſanguinis eſt, ſanguis quidam tenuiſſimus videtur eſſe; adeo vt aſpectum effugiat oculorum: ſed in ſpeculi ſuperficie factus craſſior, clarè perſpicitur. Hic ſi in rariorem materiam aliquam ceu pannum, aut linum incidat, ideo non videtur, quia in ſuperficie rei illius non reſtat, ſed penetrat. Si in denſam quidem, ſed aſperam, ſicut ſaxa, lateres, & ſimilia, corporis illius inæqualitate diſſipatur & frangitur. Speculum autem propter duritiem ſiſtit in ſuperficie ſpiritum: propter æqualitatem, lenitatémque ſeruat infractum: propter nitorem, ſpiritus

C uiſſima, per quam iunior transfigit precordia ſenioris. Hoc illud eſt amici optimi, de quo Platonicus Apuleius conqueritur. Cauſa, inquit, omnis & origo præſentis huius doloris, etiam medela ipſa, & ſalus vnica mihi tute ipſe es. Iſti enim tui oculi per meos oculos ad intima delapſi precordia, accerrimum meis medullis commouent incendium. Ergo miserere tua cauſa pereuntis. Ponite obſecro ante oculos Phædrum Myrrhinuſium & Thebanum illum eius amore captum Lyſiam oratorem. Lyſias in Phædri vultum inhiat, Phædrus in oculos Lyſię ſcintillas ſuorum defigit oculorum, cúmque ſcintillis vnà trans- D mittit & ſpiritum. Radius Phædri radio Lyſiæ facilè copulatur: ſpiritui quoque facilè iungitur ſpiritus. Vapor huiuſmodi à Phædri corde genitus Lyſiæ ſtatim petit præcordia: quorum hebetudine fit compactior, & in priorem Phædri relabitur ſanguinem: ita vt Phædri ſanguis, quod mirum eſt, iam in corde ſit Lyſię. Hinc ad clamorem confeſtim prorumpit vterque: Lyſias ad Phædrum: Cor meum Phædre, chariſſima viſcera. Phædrus ad Lyſiam: O ſpiritus meus, ô meus ſanguis Lyſia. Sequitur Phædrus Lyſiam, quia cor ſuum poſcit humorem. Sectatur Phædrum Lyſias, quia ſanguineus humor vas proprium poſtulat, ſuam exigit ſedem. Verùm Lyſias Phædrum E ſectatur ardentius. Faciliùs enim cor ſine minima humoris ſui particula, quàm humor ipſe ſine corde proprio viuit. Riuus fonte magis quàm fons riuulo indiget. Igitur vt ferrum qualitate magnetis accepta, ad lapidem hunc trahitur quidem, lapidem verò non attrahit: ita Lyſias Phædrum magis quàm Phædrus Lyſiam ſequitur.

Quàm faciliè amore irretiamur.

CAP. V.

AN poteſt dixerit quiſpiam, tenuis radius, leuiſſimus ſpiritus, pauculus ſanguis Phædri, tam citò, tam vehementer, tam pernicioſe totum Ly- F ſiam inquinare? Hoc vtique mirum non videbitur, ſi cæteros morbos, qui contagione naſcuntur, conſiderabitis, ſi pruritum, ſi ſcabiem, ſi lepram, pleureſim, phthiſim, dyſenteriam, lippitudinem, epidimiam. Amatoria verò contagio facilè fit, & grauiſſima omnium peſtis euadit. Quippe ſpiritualis vapor

mutat naturam, per quam ſane mutationem eum in ſe quieſcere non permittit: ſed ad eum ſemper, à quo infectus eſt, trahit. Hoc ita Lucretius innuit:

Idque petit corpus mens vnde eſt ſancia amore.
Nanque omnes plerunque cadunt in vulnus: & illā
Emicat in partem ſanguis vnde icimur ictu.
Et ſi comminus eſt hoſtem ruber occupat humor.

In his carminibus Lucretius non aliter vult ſanguinem hominis oculorum radio vulnerati in vulnerantem prolabi, quàm hominis gladio cæſi ſanguis prolabitur in cædentem. Huius, vt ita dicam, miraculi ſi rationem requiritis afferam. Vulnerat Hector Patroclum, ac perimit. Patroclus Hectorem inſpicit vulnerantem. Vnde eius cogitatio iudicat vlciſcendum, confeſtim ad vindictam bilis accenditur, ab ea ſanguis inflammatur, & ad vulnus eueſtigio properat, tum vt partem illam corporis foueat, tum etiam ad vindictam eòdem concurrunt & ſpiritus ij quia leues ſunt, ad Hectorem vſque volantes in eum migrant, eius calore ſeruantur ad tempus puta ad horas ſeptem: eo ipſo in tempore ſi Hector cadaueris vulnus cominus intentus inſpiciat, vulnus cruorem verſus Hectorem eiicit: poteſt enim cruor verſus hoſtem quodammodo effluere, tum quia nondum calor omnis extinctus eſt, nondum agitatio quieuit interior, tum quia paulò ante in eum concitus fuerat, tum denique quia ſanguis ſpiritus repetit ſuos, atque etiam ſpiritus ſuum attrahant ſanguinem. Simili quodam pacto hominis amore ſaucij ſanguinem feſtinare in ferientem & Lucretius innuit, & nos ſummopere comprobamus.

De miro quodam effectu vulgaris amoris.

CAP. VI.

Dicámne viri caſtiſſimi, quod ſequitur, an potius prætermittam? Dicam certè poſtquam res ipſa poſtulat, etſi dictu videtur abſurdum. At quis turpia non turpiter dixerit? Tanta permutatio ſenioris hominis vrgens ad iunioris ſimilitudinem facit, vt hic totum ſuum corpus in illum transferre & totum illius in ſe transfundere ſtudeat, vt vel recens humor vaſa recentia, vel vaſa teneriora teneriorem conſequantur humorem. Hinc multa inter ſe turpiſſimè facere compelluntur. Cùm enim genitale ſemen à toto corpore defluat, ſolo huius iactu, vel tractu to-

CAP. VII.

C Eſſe verò hanc in ſanguine paſſionem, illud argumento eſt, quòd æſtus huiuſmodi alterna requie caret. Continua verò febris à phyſicis in ſanguine ponitur: quę autem horas ſex quieti relinquit, in pituita: quæ diem vnum, in bili: quæ duos in atræ bilis humore. In ſanguine igitur illam meritò collocamus. In ſanguine videlicet melancholico: vt in oratione Socratis audiuiſtis: hunc ſanguinis contagionis ſemper affixio comitatur.

Quomodo amantes fiunt amati ſimiles.

CAP. VIII.

D Ideo nemo veſtrûm miretur ſi quem amantem audiuerit amati ſui ſimilitudinem aliquam vel figuram ſuo in corpore contraxiſſe. Prægnantes ſæpe mulieres vinum quod auidiſſimè cupiunt, vehementer excogitant: vehemens cogitatio, ſpiritus mouet interiores, atque in his excogitatæ rei pingit imaginem. Iſti ſanguinem mouent ſimiliter, & in molliſſima fœtus materia, vini imaginem exprimunt. Amator autem ardentius quàm prægnantes, ſuas cupit delicias: vehementius quoque & firmius cogitat. Quid mirum ſi vſque adeo hærentes & infixi pectore vultus ab ipſa cogitatione purgantur in ſpiritu: à ſpiritu ſtatim in ſanguine inſigantur: præſertim cùm in Lyſiæ E venis iam molliſſimus ſanguis Phædri ſit genitus, vt facillimè poſſit Phędri vultus in ſuiipſius ſanguine relucere? Quoniam verò membra corporis ſingula, vt quotidie areſcunt, ita ſumpto alimoniæ rore quotidie reuiuiſcunt: ſequitur vt in dies corpus cuiuſque hominis, quod ſenſim exaruit, paulatim reficiatur. Reficiuntur autem membra à ſanguine ex venarum riuulis emanante. Ergo miraberis ſi certa ſimilitudine pictus ſanguis eandem membris impreſſerit: vt Lyſias tandem Phædro in nonnullis vel coloribus vel lineamentis, aut affectibus, aut geſtibus euaſiſſe ſimilis videatur.

F

A quibus præcipuè irretiamur.

CAP. IX.

Quæret forſitan aliquis, à quibus præcipuè & quo pacto illaqueentur, & quomodo ſoluantur

lericum intolerabilior ſeruitus. Viciſſitudinem quidem nonnullam beneuolentiæ in his facit complexionis ſimilitudo: ſed igneus ille bilis humor crebra
C illos iracundia turbat. Quando ſanguineus cholericum, aut contrà, propter ſuauis ſimul & acris humoris commixtionem alternatio quædam prouenit iracundiæ & gratiæ, voluptatis atque doloris. Cùm ſanguineus melancholicum ligat, nodus perpetuus non miſerrimus. Sanguinis quippe dulcedo melancholiæ amaritudinem temperat. Cùm verò cholericus illaqueat melancholicum, peſtis omnium pernicioſiſſima. Acutiſſimus adoleſcentis humor ſenioris viſcera paſſim illabitur. Eſt mollis flamma medullas. Vritur infelix amator. Cholera ad iracundiam cædeſque prouocat. Melancholia ad mœrorem & perpetuam querimoniam. Iis ſæpe idem qui Phyllidi, Di-
D doni, Lucretio, amoris eſt exitus. Phlegmaticus autem ſeu melancholicus adoleſcens propter ſanguinis & ſpirituum craſſitudinem capit neminem.

Modus illaqueationis.

CAP. X.

QVo autem pacto faſcinentur amantes, ſatis ſuprà dixiſſe videmur, ſi modò illud addamus, mortales tunc ſummopere faſcinari, quando frequentiſſimo intuitu aciem viſus ad aciem dirigentes, lumina iungunt luminibus, & longum miſeri
E combibunt amorem. Huius profectò morbi, vt Muſęo placet, cauſa omnis & origo eſt oculus. Ideo ſi quis nitore polleat oculorum, licet minus in reliquis membris compoſitus ſit, ſæpius intuentes ea ratione qua diximus, inſanire compellit. Qui contrà diſpoſitus eſt, ad moderatam quandam beneuolentiam inuitat potius quàm ardorem. Reliquorum pręter oculos membrorum concinnitas non cauſæ vim ad ægrotationem huiuſmodi, ſed occaſionis impulſam videtur habere. Talis quippe compoſitio eminus proſpicientem, vt propius accedat, hortatur: deinde cernentem cominus in ipſa ſui conſideratione diu-
F tiſſimè detinet: immorantem verò ſolus ipſe ferit intuitus. Ad moderatum autem amorem illum diuinitatis participem, de quo in hoc conuiuio vt plurimum diſputatur, non oculus ſolus, vt cauſa, ſed partium cunctarum concordia iucunditáſque concurrit.

requirit temporis ſpatium: in melancholicis verò longiſſimum: præſertim ſi Saturni influxu fuerint irretiti. adde & amariſſimum, ſi Saturno retrogrado, vel Marti coniuncto, vel Soli oppoſito mancipati ſint. Aegrotant & illi diutiſſime, in quorum natiuitate Venus in domo Saturni fuerit, vel Saturnum Lunámque vehementer aſpexerit. Addenda eſt naturali huic purgationi diligentiſſimę artis induſtria. Cauendum in primis ne immatura euellere, vel amputare tentemus: neque ſummo cum periculo diſcindamus, quæ tutius diſſuere poſſumus, conſuetudinis intermiſſio facienda. Summopere verò cauendum ne lumina oculorum luminibus coniungantur. Si quid in amato animo vel corpore vitij eſt diligenter animo reuoluendum. Plurimis, variis, grauibus negotiis animus applicandus: ſępe minuendus ſanguis eſt: vino vtendum claro, nonnunquam etiam ebrietate, vt veteri ſanguine vacuato, nouus ſanguis accedat nouus & ſpiritus. Exercitatione ſæpe ad ſudorem vſque vti præſtat: per quam corporis meatus ad expurgationem faciendam aperiantur. Ea inſuper omnia quæ Phyſici ad cordis præſidium adhibent & cerebri alimentum, proſunt quàm plurimum. Sæpe etiam coeundum Lucretius præcipit,

Sed fugitare decet ſimulacra: & pabula amoris
Abſterrere ſibi atque aliò conuertere mentem,
Et iacere humorem, coniectum in corpora quæque,
Nec retinere ſemen conuerſum vnius amore:

Quàm noxius vulgaris amor.

CAP. XII.

SEd ne diutius de inſania loquentes inſaniamus, ſic breuibus concludamus. Inſaniæ ſpecies quædam eſt anxia illa ſolicitudo, qua vulgares amantes diu noctéque vexantur: qui amore durante bilis incendio primum, deinde atræ bilis aduſtione afflicti, in furias, ignémque ruunt: & quaſi cæci quò præcipitentur ignorant. Quàm pernicioſus adulterinus hic amor tam amatis quàm amantibus ſit, Lyſias Thebanus & Socrates apud Platonem in Phædro demonſtrant. Hoc itaque furore homo in beſtiæ naturam deuoluitur.

ab anima, & animalis complexio ſimiliter, niſi quòd per corporis puncta diffunditur. Corpus autem indeterminata partium & accidentium multitudo ſubiecta motui, & ſubſtantia punctis momentiſque diuiſa. Hęc omnia reſpicit anima noſtra, per hęc & deſcendit, per hęc & aſcendit. Vt enim ab ipſo vno quod omniũ principiũ eſt, producitur, vnitatem quandam ſortita eſt: quæ omnem eſſentiam eius vires operationéſque vnit: à qua & ad quam ita cætera quæ in anima ſunt ſe habent, ſicut à centro & ad centrum circuli lineæ. Vnit verò non modò animæ partes inuicem & ad totam animam: ſed animam totam ad ipſum vnum rerum omnium cauſam. Vt autem diuinæ mentis radio claret, rerum omnium ideas per mentem actu ſtabili contemplatur. Vt ſeipſam reſpicit, rationes rerum vniuerſales cogitat: & à principiis ad concluſiones ratiocinatione diſcurrit. Vt corpora reſpicit, particulares rerum mobilium formas atque imagines per ſenſus acceptas opinione volutat. Vt materiam attingit, natura velut inſtrumento vtitur, quo vnit materiam, mouet & format. Vnde generationes, augmenta, & eorum contraria proficiſcuntur. Cernitis igitur ab vno quod ſuper æternitatem in æternam latitudinem labitur, ab æternitate in tempus, à tempore in locum atque materiam, labitur inquam, quando ab ea puritate, qua nata eſt, longius corpus amplectendo diſcedit.

Quibus gradibus diuini furores animam extollunt.

CAP. XIIII.

QVapropter ſicut per quatuor deſcendit gradus, per quatuor aſcendat neceſſe eſt. Furor autem diuinus eſt qui ad ſupera tollit, vt in eius definitione conſtitit. Quatuor ergo diuini furoris ſunt ſpecies. Primus quidem poëticus furor. Alter myſterialis. Tertius vaticinium. Amatorius affectus eſt quartus. Eſt autem poeſis à Muſis, Myſterium à Dionyſio, Vaticinium ab Apolline, Amor à Venere. Redire quippe ad vnum animus nequit, niſi ipſe vnum efficiatur. Multa verò effectus eſt: quia eſt lapſus in corpus in operationes varias diſtributus, & ad corporalium rerum multitudinem

chritudinis deſiderium, bonique ardorem, explet. Primus itaque furor inconcinna & diſſonantia temperat. Secundus temperata vnum totum ex partibus efficit. Tertius vnum totum ſupra partes. Quartus in vnum quod ſuper eſſentiam & ſuper totum eſt ducit. Plato in Phædro, mentem diuinis deditam, in anima hominis aurigam vocat: Vnitatem animæ, aurigæ caput: Rationem, opinionémque per naturalia diſcurrentem, equum bonum: Phantaſiam confuſam, appetitúmque ſenſuum, malum equum: Animæ totius naturam, currum: quia motus ſuus tanquam orbicularis à ſe incipiens in ſe denique redit, dum ſuiipſius naturam animaduertit. Vbi conſideratio eius ab anima profecta in eandem reuertitur. Alas animo tribuit, per quas in ſublime feratur: quarum alteram putamus indagationem illam eſſe, qua mens aſſiduè ad veritatem annititur: Alteram boni deſiderium, quo noſtra voluntas ſemper afficitur. partes animæ ſuum amittunt ordinem, quando perturbante corpore confunduntur. Primus itaque furor bonum equum, id eſt rationem opinionémque, à malo equo, id eſt, à phantaſia confuſa & ſenſuum appetitu diſtinguit. Secundus malum equum bono, bonum aurigæ, id eſt, menti, ſubiicit. Tertius aurigam in caput ſuum, id eſt, in vnitatem mentis apicem dirigit. Poſtremus caput aurigæ in caput rerum omnium vertit. Vbi auriga beatus eſt, & ad præſepe, id eſt, ad diuinam pulchritudinem ſiſtens equos, id eſt, accommodans, omnes ſibi ſubiectas animæ partes, obiicit illis ambroſiam, & ſuper ipſam nectar potandum, id eſt, viſionem pulchritudinis, & ex viſione lætitiam. Hæc quatuor furorum opera ſunt. De quibus generatim in Phædro diſputat, propriè verò de poetico furore in Ione, de amatorio in Conuiuio. Omnibus his furoribus occupatum fuiſſe Orpheum libri eius teſtimonio eſſe poſſunt. Amatorio maximè Sappho, Anacreontem & Socratem fuiſſe correptos accepimus.

Omnibus his furoribus amor præſtantior eſt.

CAP. XV.

OMnium potentiſſimus & præſtantiſſimus eſt amatorius. Potentiſſimus inquam, propterea quòd omnes alij ipſo neceſſariò indiget, neque enim poeſim, neque myſteria, neque vaticiniũ ſine

-cuperandas, quibus in patriam reuolet. Deinde ciuitati ſuæ magnopere ad honeſtè feliciterque viuendum. Ciuitatem profectò non lapides, ſed homines faciunt. Homines verò à tenera ætate quemadmodum arbores à tenerioribus curandi ſunt, & ad frugem optimam dirigendi. Puerorum curam parentes habent & pædagogi. Adoleſcentes autem limites parentum & pædagogorum non prius transgrediuntur, quàm iniqua vulgi conſuetudine deprauentur. Superiorem quippe viuendi normam domini imbibitam ſequerentur, niſi ab ea improborum hominum, eorum præſertim qui illis blandiuntur, vſu, conſuetudinéque deflecterentur. Quid ergo Socrates faciet? Num permittet vt flagitioſorum contagione adoleſcentia, quæ futuræ reipublicæ ſemen eſt corrumpatur? At vbi patriæ charitas? Succurret itaque patriæ Socrates, filióſque illius, ſuos autem fratres hac pernicie liberabit. Leges fortaſſe conſcribet, quibus laſciuos viros ab adoleſcentum conſuetudine ſegregabit. Sed non omnes Lycurgi, aut Solones eſſe poſſumus. Paucis legum condendarum datur autoritas, pauciſſimi legibus latis obtemperant. Quid ergo? vim inferet, & manu iniecta ſeniores à iuuentute depellet? At ſolus Hercules cum monſtris dicitur decertaſſe: cæteris periculoſiſſima eſt huiuſmodi violentia. Forſitã ſceleſtos hominẽs monebit, corripiet, obiurgabit. Cæterũ perturbatus animus monẽtis verba contẽnit, & quod deterius eſt, ſæuit in monitorem. Qua de cauſa ab alio, pugno, ab alio calce, dum id tentaret, percuſſus eſt Socrates. Vnica reſtat iuuentuti via ſalutis, Socratis conſuetudo. Huic ergo Græcorum ille ſapientiſſimus charitate deuinctus ſeſe miſcet vbique, & magna incedit adoleſcentum comitante caterua. Ita verus amator, vtpote paſtor, agnorum gregem à falſorum amantiũ, ceu luporum voragine ac peſte tutatur. Quoniam verò pares cum paribus facilimè congregantur, parem iucunda quàm vtilis fuerit Socratis conſuetudo, ac multo ardentius ab adoleſcentibus, vt Alcibiades ait, dilectus fuerit Socrates, quàm dilexerit.

Quomodo agendæ ſunt gratiæ ſpiritui ſancto, qui nos ad hanc diſputationem illuminauit atque accendit.

CAP. XVII.

IAm igitur Conuiuæ optimi quid amor ſit, quis verus amator, quæue amantis vtilitas ex veſtra primùm, ex mea deinde diſputatione feliciter comperiſſe videmur. Huius autem inuentionis feliciſſimæ cauſam & magiſtrum eundem ipſum amorem, qui & compertus eſt, fuiſſe proculdubio exiſtimate. Amore nanque, vt ita dixerim, inueniendi amoris accenſi, amorem quæſiuimus & inuenimus, vt eidem inquiſitionis & inuentionis pariter habenda ſit gratia. O miram numinis huius magnificentiam. O incompatibilem amoris benignitatem. Cætera ſiquidem numina vix tandem poſtquam diu quæſieris: ſe parumper oſtendunt. Amor etiam quæſituris occurrit. Quapropter huic multo magis quàm cæteris homines ſe debere fatentur. Sunt autem qui diuinam potentiam ſæpe audeant execrari, ſcelerum noſtrorum fulminatricem. Nonnulli etiam ſapientiam oderunt noſtrorum omnium exploratricem flagitiorum. Amorem verò diuinorum bonorum omnium largitorem non amare non poſſumus. Nos autem amorem hunc adeo nobis propitium ea mente colemus, vt veneremur: Sapientiam & potentiam admiremur, vt amore duce totum, vt ita loquar, deum habeamus propitium, ac totum amoris flagrantia diligentes, toto etiam deo amore perpetuo perfruamur.

ἐπέμεινα. καὶ ὅς, Ἀπολλόδωρε (ἔφη) καὶ μὴν ἔναγχός σε ἐζήτουν, βουλόμενος διαπυθέσθαι τὴν Ἀγάθωνος συνουσίαν, καὶ Σωκράτους, καὶ Ἀλκιβιάδου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τότε ἐν τῷ συνδείπνῳ παραγενομένων, περὶ τῶν ἐρωτικῶν λόγων, τίνες ἦσαν. ἄλλος γάρ τις μοι διηγεῖτο, ἀκηκοὼς Φοίνικος τοῦ Φιλίππου· ἔφη δὲ καὶ σὲ εἰδέναι. ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν εἶχε σαφὲς λέγειν. σὺ οὖν μοι διήγησαι. δικαιότατος γὰρ εἶ τοὺς τοῦ ἑταίρου λόγους ἀπαγγέλλειν. πρότερον δέ μοι (ἦ δ' ὅς) εἰπέ, σὺ αὐτὸς παρεγένου τῇ συνουσίᾳ ταύτῃ, ἢ οὔ; κἀγὼ εἶπον ὅτι, Παντάπασιν ἔοικέ σοι οὐδὲν διηγεῖσθαι σαφὲς ὁ διηγούμενος, εἰ νεωστὶ ἡγῇ τὴν συνουσίαν γεγονέναι ταύτην ἣν ἐρωτᾷς, ὥστε καὶ ἐμὲ παραγενέσθαι. Ἔγωγε δή. Πόθεν (ἦν δ' ἐγώ) ὦ Γλαύκων; οὐκ οἶσθ' ὅτι πολλῶν ἐτῶν Ἀγάθων ἐνθάδε οὐκ ἐπιδεδήμηκεν; ἀφ' οὗ δ' ἐγὼ Σωκράτει συνδιατρίβω, καὶ ἐπιμελὲς πεποίημαι ἑκάστης ἡμέρας εἰδέναι ὅ,τι ἂν λέγῃ ἢ πράττῃ, οὐδέπω τρία ἔτη ἐστίν. πρὸ τοῦ δὲ περιτρέχων ὅπῃ τύχοιμι, καὶ οἰόμενός τι ποιεῖν, ἀθλιώτερος ἦν ὁτουοῦν, οὐχ ἧττον ἢ σὺ νυνί, οἰόμενος δεῖν πάντα μᾶλλον πράττειν ἢ φιλοσοφεῖν. Καὶ ὅς, Μὴ σκῶπτ', ἔφη, ἀλλ' εἰπέ μοι πότε ἐγένετο ἡ συνουσία αὕτη. Κἀγὼ εἶπον ὅτι Παίδων ὄντων ἡμῶν ἔτι, ὅτε τῇ πρώτῃ τραγῳδίᾳ ἐνίκησεν Ἀγάθων, τῇ ὑστεραίᾳ ἢ ᾗ τὰ ἐπινίκια ἔθυεν αὐτός τε καὶ οἱ χορευταί. Πάνυ (ἔφη) ἄρα πάλαι, ὡς ἔοικεν. ἀλλὰ τίς σοι διηγεῖτο, ἢ αὐτὸς Σωκράτης; Οὐ μὰ τὸν Δία (ἦν δ' ἐγώ) ἀλλ' ὥσπερ Φοίνικι. Ἀριστόδημος ἦν τις, Κυδαθηναιεύς, σμικρός, ἀνυπόδητος αἰεί. παρεγεγόνει δ' ἐν τῇ συνουσίᾳ, Σωκράτους ἐραστὴς ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν τότε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ Σωκράτη γε ἔνια ἤδη ἀνηρόμην ὧν ἐκείνου ἤκουσα. καί μοι ὡμολόγει καθάπερ ἐκεῖνος διηγεῖτο. Τί οὖν (ἔφη) οὐ διηγήσω μοι; πάντως δὲ ἡ ὁδὸς ἡ εἰς ἄστυ ἐπιτηδεία πορευομένοις καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν. οὕτω δὴ ἰόντες ἅμα τοὺς λόγους περὶ αὐτῶν ἐποιούμεθα, ὥστε (ὅπερ ἀρχόμενος εἶπον) οὐκ ἀμελετήτως ἔχω. εἰ οὖν δεῖ καὶ ὑμῖν διηγήσασθαι, ταῦτα χρὴ ποιεῖν. καὶ γὰρ ἔγωγε καὶ ἄλλως ὅταν μέν τινας περὶ φιλοσοφίας λόγους ἢ αὐτὸς ποιῶμαι, ἢ ἄλλων ἀκούω, χωρὶς τοῦ οἴεσθαι ὠφελεῖσθαι, ὑπερφυῶς ὡς χαίρω· ὅταν δὲ ἄλλους τινάς, ἄλλως τε καὶ τοὺς ὑμετέρους, τοὺς τῶν πλουσίων καὶ χρηματιστῶν, αὐτός τε ἄχθομαι, ὑμᾶς τε τοὺς ἑταίρους ἐλεῶ, ὅτι οἴεσθέ τι ποιεῖν, οὐδὲν ποιοῦντες,

ui. Tū ille: Quærebam te modò, audire cupiens qui
de amore ſermones habiti ſunt in ea cœna, ad quā
Agatho, Socrates, Alcibiades, nōnulliq; alii cōue-
nerūt. Retulit enim mihi & alius quidā, qui à Phœ
C nice Philippi filio audiuerat, addiditq; te ſcire. Ve-
rū nihil certi ea de re afferre poterat. Quare tu mi-
hi referas, Tua enim intereſt ſermones amici tui
narrare. Id autē primū dicas. Ipſe affuiſti cū diſpu-
tarent, an nō: Reuera, inquā, nihil certi retuliſſe ti-
bi ille videtur, ſi quidē conueniſſe illos adeo nuper
exiſtimas, vt ego potuerim intereſſe. Exiſtimabā e-
quidē, inquit ille. Vndénā iſtud: inquā ego. Neſcis,
ô Glauco, multis iā annis huc Agathonē nō acceſ-
ſiſſe? Ex eo verò tēpore quo cū Socrate verſari cœ-
pi, eiúſq; tū dicta tū facta diligentius quotidie ob-
ſeruare, nondū tres anni fluxere. Antea verò qua-
cunque fors ferebat, oberrans, exiſtimánsq; aliquid
D agere, omniū miſerrimus eram perinde ac tu nūc
qui quodlibet aliud agendum cenſes potius quàm
philoſophādum. Ne mordeas, inquit ille, ſed quo
tēpore conuiuium celebratum ſit, enarra. Ad hæc
inquā Dum pueri adhuc eſſemus, in primo tragœ-
diæ certamine victoriā reportauit Agatho. Sequēti
autem die poſt palmam, ſacráque victoriæ gratia
celebrata, parato cōuiuio diſputatio inſtituta fuit.
Longum, inquit, certè id tempus eſt. Sed quis tibi
narrauit? Nunquid ipſe Socrates? Non per Iouem
inquam. imò idem quid & Phœnici Ariſtodemus
quidam Cydatheneus, qui exiguo corpore erat &
E nudis ſemper pedibus ibat. Interfuit enim diſputa-
tioni: quippe qui maximè omnium qui tūc erant,
Socratē, vt mihi videtur, amaret. Quinetiā Socra-
tē ipſum de nōnullis quæ ille retulerat, percōtatus
ſum, qui in his cū illo cōſentiebat. Cur ergo, inquit
mihi nō refers? Apta quidē via eſt quæ ducit in vr-
bem, & ad audiendum pariter, & ad dicendum. Sic
itaque inter eundū de illis verba fecimus. Quapro-
pter quemadmodum à principio dixi, in his rebus
ſatis præmeditatus ſum. Quòd ſi iterū vobis recē-
ſeri hæc vultis, iterū recenſebo. Nam quoties vel i-
pſe de philoſophia ſermonem habeo, vel dicentes
alios audio, prețer id quod prodeſſe mihi id putem,
F mirificè lætor. Quoties autē ſermones alios audio,
veſtros præſertim, qui cumulandis pecuniis ſtude-
tis ſemper, & ipſe angor, & veſtri miſereor, quòd
efficere aliquid exiſtimetis, cùm nihil efficiatis.

tu Ariſtodeme ad cœnam proficiſceris non vocatus? Vt tu iuſſeris dicebam, inquit. Sequere igitur, inquit me, vt prouerbium perdamus, illud in hunc modum mutantes, quòd ad bonorum cœnas boni etiam non inuitati proficiſcuntur. Homerus quidem videtur non modò non obſeruare, ſed & violare prouerbium. Nam cùm Agamemnonem in re militari ſtrenuum virum finxiſſet, Menelaum verò mollem, conuiuium celebrante poſt ſacrificium Agamemnone, Menelaum inducit vltro ad menſam Agamemnonis venientem. Vbi deteriorem ad præſtantioris viri menſam nõ accerſitum venire fecit. Hæc audiens fortè & ipſe, ò Socrates, dicebam, inquit, non talis qualem tu inquis, ſed quemadmodum induxit Homerus, vilis homunculus eſt ſapientis viri conuiuium, vltro venire videbor. Cùm ergo me ducas, vide quam aduentus mei rationem aſſignes. Ego enim me inuocatum venire non confitebor, ſed abs te inuitatum dicam. In ipſo itinere, inquit, quid dicturi ſimus, duo cùm ſimus, fortaſſe conſultabimus, ſed eamus iam. Talia quædam dam inter ſe cùm diſputaſſent, iuiſſe dicebat: & Socratem cogitabundum lento nimis paſſu gradientem relictúmque cùm expectaſſet, tandem iuſſiſſe, vt præiret. Cùm verò ædibus Agathonis appropinquaret, apertam ianuam inueniſſe, & contigiſſe ridiculum quiddam: in ipſo enim limine famulũ quendam occurriſſe, & eò vbi accumbebant alij, introduxiſſe, quos iam cœnaturos reperit. Seque vt vidit Agatho, O Ariſtodeme dicere, opportune veniſti vt nobiſcum cœnes. Si verò aliud quicquam vis, in aliud tempus differas. Equidem heri te quærens inuitaturus te nuſquam vidi. Sed cur Socratem ad nos non ducis? Et ego, inquit, conuerſus nuſquam Socratem vidi, reſpondique Agathoni: Equidem cum illo veni ab eo vocatus huc ad cœnam. Rectè, inquit, feciſti, ſed vbinam Socrates? Poſt me modò incedebat. Quare ipſe quoque admiror, & vbi ſit, neſcio. Quæres Socratem? puer, dixiſſe Agathonem & ad nos introduces? Tu autem Ariſtodeme iuxta Eryximachum accumbe.

πῶς ἔχεις πρὸς τὸ ἐθέλειν ἰέναι ἄκλητος ἐπὶ δεῖπνον; Κἀγὼ (ἔφη) εἶπον ὅτι οὕτως ὅπως ἂν σὺ κελεύῃς. Ἕπου τοίνυν (ἔφη) ἵνα καὶ τὴν παροιμίαν διαφθείρωμεν μεταβαλόντες, ὡς ἄρα καὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν αὐτόματοι ἀγαθοί. Ὅμηρος μὲν γὰρ κινδυνεύει οὐ μόνον διαφθεῖραι, ἀλλὰ καὶ ὑβρίσαι εἰς ταύτην τὴν παροιμίαν. ποιήσας γὰρ τὸν Ἀγαμέμνονα διαφερόντως ἀγαθὸν ἄνδρα τὰ πολεμικά, τὸν δὲ Μενέλεων μαλθακὸν αἰχμητὴν, θυσίαν ποιουμένου καὶ ἑστιῶντος τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἄκλητον ἐποίησεν ἐλθόντα τὸν Μενέλεων ἐπὶ τὴν θοίνην,
D χείρω ὄντα ἐπὶ τὴν τοῦ ἀμείνονος. Ταῦτ' ἀκούσας εἰπεῖν ἔφη, Ἴσως μέντοι κινδυνεύσω καὶ ἐγὼ, οὐχ ὡς σὺ λέγεις, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ καθ' Ὅμηρον, φαῦλος ὢν ἐπὶ σοφοῦ ἀνδρὸς ἰέναι θοίνην ἄκλητος. ἄρ' οὖν ἄγων με τί ἀπολογήσῃ; ὡς ἐγὼ μὲν οὐχ ὁμολογήσω ἄκλητος ἥκειν, ἀλλ' ὑπὸ σοῦ κεκλημένος. Σύν τε δύ' (ἔφη) ἐρχομένω, πρὸ ὁδοῦ βουλευσόμεθα ὅ, τι ἐροῦμεν. ἀλλὰ ἴωμεν. Τοιαῦτ' ἄττα σφᾶς ἔφη διαλεχθέντας ἰέναι. τὸν οὖν Σωκράτη ἑαυτῷ πως προσέχοντα τὸν νοῦν, κατὰ τὴν ὁδὸν πορεύεσθαι ὑπολειπόμενον. καὶ περιμένοντος οὗ κελεύει προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν. ἐπειδὴ
E δὲ γενέσθαι ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ τῇ Ἀγάθωνος, ἀνεῳγμένην καταλαμβάνειν τὴν θύραν, καί τι ἔφη αὐτόθι γελοῖον παθεῖν. οἷ μὲν γὰρ εὐθὺς παῖδά τινα ἔνδοθεν ἀπαντήσαντα ἄγειν οὗ κατέκειντο οἱ ἄλλοι, καὶ καταλαμβάνειν ἤδη μέλλοντας δειπνεῖν. εὐθὺς δ' οὖν ὡς ἰδεῖν τὸν Ἀγάθωνα, Ὦ φάναι, Ἀριστόδημε, εἰς καλὸν ἥκεις ὅπως συνδειπνήσῃς· εἰ δ' ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἦλθες, εἰς αὖθις ἀναβαλοῦ. ὡς καὶ χθὲς ζητῶν σε ἵνα καλέσαιμι, οὐχ οἷός τ' ἦν ἰδεῖν. ἀλλὰ Σωκράτη ἡμῖν πῶς οὐκ ἄγεις; Καὶ ἐγὼ (ἔφη) μεταστρεφόμενος, οὐδαμοῦ ὁρῶ Σωκράτη ἑπόμενον. εἶπον οὖν ὅτι καὶ αὐτὸς μετὰ Σω-
F κράτους ἥκοιμι, κληθεὶς ὑπ' ἐκείνου δεῦρ' ἐπὶ δεῖπνον. Καλῶς γ', ἔφη, ποιῶν σύ. ἀλλὰ ποῦ ἐστιν οὗτος; Ὄπισθεν ἐμοῦ ἄρτι εἰσῄει. ἀλλὰ θαυμάζω καὶ αὐτὸς ποῦ ἂν εἴη. Οὐ σκέψῃ, ἔφη, παῖ (φάναι τὸν Ἀγάθωνα) καὶ εἰσάξεις Σωκράτη; σὺ δ' (ἦ δ' ὅς) Ἀριστόδημε, παρ' Ἐρυξίμαχον κατακλίνου.

τον, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ μάλιστα σφᾶς μεσοῦν δειπνοῦντας. τὸν οὖν Ἀγάθωνα (τυγχάνειν γὰρ ἔσχατον κατακείμενον μόνον) δεῦρ' ἔφη φάναι, Σώκρατες, παρ' ἐμὲ κατάκεισο, ἵνα καὶ τοῦ σοφοῦ ἁπτόμενός C σου ἀπολαύσω ὅ σοι προσέστη ἐν τοῖς προθύροις. δῆλον γὰρ ὅτι εὗρες αὐτό, καὶ ἔχεις· οὐ γὰρ ἂν προαπέστης. Καὶ τὸν Σωκράτη καθίζεσθαι, καὶ εἰπεῖν ὅτι, Εὖ ἂν ἔχοι (φάναι) ὦ Ἀγάθων, εἰ τοιοῦτον εἴη ἡ σοφία, ὥστ' ἐκ τοῦ πληρεστέρου εἰς τὸ κενώτερον ῥεῖν ἡμῶν, ἐὰν ἁπτώμεθα ἀλλήλων. ὥσπερ τὸ ἐν ταῖς κύλιξιν ὕδωρ, τὸ διὰ τοῦ ἐρίου ῥέον ἐκ τῆς πληρεστέρας εἰς τὴν κενωτέραν. εἰ γὰρ οὕτως ἔχει καὶ ἡ σοφία, πολλοῦ τιμῶμαι τὴν παρά σοι κατάκλισιν. οἶμαι γάρ με παρὰ σοῦ πολλῆς καὶ καλῆς σοφίας πληρωθήσεσθαι. ἡ μὲν γὰρ ἐμή, φαύλη τις ἂν εἴη, D καὶ ἀμφισβητήσιμος, ὥσπερ ὄναρ οὖσα· ἡ δὲ σή, λαμπρά τε καὶ πολλὴν ἐπίδοσιν ἔχουσα· ἥ γε παρὰ σοῦ νέου ὄντος οὕτω σφόδρα ἐξέλαμψε καὶ ἐκφανὴς ἐγένετο πρῴην ἐν μάρτυσι τῶν Ἑλλήνων πλέον ἢ τρισμυρίοις. Ὑβριστὴς εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Ἀγάθων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ὀλίγον ὕστερον διαδικασόμεθα ἐγώ τε καὶ σὺ περὶ τῆς σοφίας, δικαστῇ χρώμενοι τῷ Διονύσῳ· νῦν δὲ πρὸς τὸ δεῖπνον πρῶτα τρέπου. Μετὰ ταῦτα, ἔφη, κατακλινέντος τοῦ Σωκράτους καὶ δειπνήσαντος, καὶ τῶν ἄλλων, σπονδάς τε σφᾶς ποιήσασθαι, καὶ ᾄσαντας τὸν θεὸν E καὶ τἄλλα τὰ νομιζόμενα, τρέπεσθαι πρὸς τὸν πότον. Τὸν οὖν Παυσανίαν ἔφη λόγου τοιούτου τινὸς κατάρχειν, Εἶεν ἄνδρες (φάναι) τίνα τρόπον ἥδιστα πιώμεθα; ἐγὼ μὲν οὖν λέγω ὑμῖν ὅτι τῷ ὄντι πάνυ χαλεπῶς ἔχω ὑπὸ τοῦ χθὲς πότου, καὶ δέομαι ἀναψυχῆς τινός. οἶμαι δὲ καὶ ὑμῶν τοὺς πολλούς. παρῆτε γὰρ χθές. σκοπεῖσθε οὖν τίνι τρόπῳ ἂν ὡς ῥᾷστα πίνοιμεν. Τὸν οὖν Ἀριστοφάνη εἰπεῖν, Τοῦτο μέντοι εὖ λέγεις ὦ Παυσανία, τὸ, παντὶ τρόπῳ παρασκευάσασθαι ῥᾳστώνην τινὰ τῆς πόσεως. καὶ γὰρ καὶ αὐτός εἰμι τῶν χθὲς βεβαπτισμένων. Ἀκούσαντα οὖν αὐτῶν ἔφη Ἐρυ- F ξίμαχον τὸν Ἀκουμενοῦ, Ἦ καλῶς (φάναι) λέγετε. καὶ ἔτι ἑνὸς δέομαι ὑμῶν ἀκοῦσαι, πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἐρρῶσθαι πίνειν Ἀγάθων. Οὐδαμῶς (φάναι) οὐδ' αὐτὸς ἔρρωμαι. Ἕρμαιον ἂν εἴη ἡμῖν (ἦ δ' ὅς) ὡς ἔοικεν, ἐμοί τε καὶ Ἀριστοδήμῳ καὶ Φαίδρῳ, καὶ τοῖσδε, εἰ ὑμεῖς οἱ δυνατώτατοι πίνειν, νῦν ἀπειρήκατε. ἡμεῖς μὲν γὰρ ἀεὶ ἀδύνατοι. Σωκράτη δ' ἐξαιρῶ τοῦ λόγου. ἱκανὸς γὰρ καὶ ἀμφότερα.

debat & ſolus, Huc ô Socrates, dixiſſe, propter me accubito, vt te tangens ſapienti illa ſententia fruar quam in veſtibulis excogitaſti. Conſtat enim inueniſſe illam te atque habere. Neque enim prius deſtitiſſes. Sediſſe itaque Socratem, dixiſſéque: Bene ſe res noſtræ haberent Agatho, ſi ſapientia talis eſſet vt in vacuum hominem ex pleniore ipſo contactu proflueret, quemadmodum aqua ex pleno calice in vacuum per lanam influens. Si enim ſapientia ita ſe habet, permulti facio quòd apud te ſedeo. Me quippe abs te vberrima & præclara ſapientia repletum iri puto. Mea ſiquidem tenuis eſt & ambigua inſomnij cuiuſdam inſtar, tua verò luculenta admodum atque præpollens, vtpote quæ in adoleſcentia tua heri in conſpectu plus quã triginta millium Græcorũ, tam clarè emicuit & effulſit. Contumelioſus, inquit Agatho, es, ô Socrates. Atqui hæc poſtea de ſapientia ego ac tu diiudicabimus Dionyſio iudice, nunc autem cœna. Poſt hæc, inquit Ariſtodemus, cùm Socrates ſeſe reclinaſſet, cœnaſſétque, aliiq; etiam cœnati eſſent, libare inuicem & deguſtare vina ſacrificantiũ ritu, deúmq; cantare cœpiſſe, & alia quędam vt mos eſt, facientes ad potũ ſe conuertiſſe: Vnde Pauſaniam ita loqui cœpiſſe: Videndũ eſt ô viri, quo pacto leuius ſuauiúſque bibamus. Nam vt de me in primis verũ fatear, grauatum adhuc heſterno mero me ſentio, & intermiſſione quadam indigeo. Opinor quoq; & plurimos veſtrũ ſimiliter affectos eſſe, heri enim adfuiſtis. Conſiderate itaque quomodo leuius ſalubriúſq; bibamus. Ei mox Ariſtophanẽ reſpondiſſe, Scitè loqueris Pauſania, potui moderationẽ quandã adhibendam eſſe. Etenim ego quoq; ex his ſum qui heri ingurgitarunt. Cũ hæc audiſſet Eryximach' Acumeni filius, Probè dicitis, inquit. Atque hoc inſuper à vobis audire deſidero, quãtum bibẽdo valeat Agatho. Minimè quidem, Agathonem dixiſſe. Confert id ſanè nobis, mihi inquã & Ariſtodemo & Phædro, atq; his aliis, quòd vos qui ad bibendum valetis plurimum, nunc tanquã bibendo defeſſi prohibeatis. Nos enim ſemper imbecilles excepto Socrate, qui ad vtrunque idoneus eſt.

poëtis laudẽ aliquã ſcripſerit. Atqui ſi vis, inquit, ô Eryximache quærere, inuenies profectò Sophiſtas diſertos, ſoluta oratione Herculẽ aliósque laudaſſe, quemadmodũ peritiſsimus Prodicus, quãquã hoc minus alicui mirum videri debet. Sed & ego legi quandoque ſapientis viri librũ, in quo ſal ad victus vtilitatẽ miris laudibus extollebat: aliáq; huius generis multa reperire licet, laudibus celebrata. In his itaq; ſtudioſè verſari, Amorem verò nullũ adhuc hominum auſum eſſe ad hunc vſq; diẽ pro dignitate laudare, ſed vſqueadeo cõtemni, cùm tamẽ tantus Deus ſit, nõne indignũ eſt? Mihi quidẽ oratio hæc Phædri vera videtur. Quare & huic munus id conferre gratificariq; cupio, & deũ hunc honorari à nobis decens eſſe cenſeo. Quod ſi & vobis videtur, congrua diſputatio inter nos orietur. Laudãdum quippe amorem ab vnoquoq; noſtrũ quàm dexterrimè & quàm præclariſsimè poterimus, arbitror. Incipiat autem Phædrus, cùm & primus ſedeat, & huius ſit ſermonis inuentor. Tum Socrates, Nullus tibi, ô Eryximache, inquit, repugnaret. Ego enim qui iſthuc renuerem, cùm nihil præter amatoria ſcire profitear? Nec etiam Agatho & Pauſanias aduerſabuntur, & Ariſtophanes multo minus, cuius omne ſtudium circa Dionyſium Veneremque verſatur, nec alius vllus eorum quos nunc intueor. Quanquam non æqua ſors nobis obtigit, qui extremi diſcumbimus. Nam ſi priores ſcitè abundéque depinxerint, ſat nobis erit. Verùm Phædrus felicibus auſpicijs iam exordiatur, Amorémque honoret. His omnes quæ Socrates dixerat, aſſenſere, ſimiliterque iuſſerunt. Singula verò ſingulorum dicta, nec Ariſtodemus memoria tenebat, nec ego quæ ille recenſuit, ſingula teneo. Eorum igitur orationem vobis nunc referam, qui memoratu digna dixerunt.

πη. οὐ γὰρ ἐμὸς ὁ μῦθος, ἀλλὰ Φαίδρου τοῦδε, ὃν μέλλω λέγειν. Φαῖδρος γὰρ ἑκάστοτε πρός με ἀγανακτῶν λέγει, Οὐ δεινὸν (φησὶν) ὦ Ἐρυξίμαχε, ἄλλοις μὲν τισὶ θεῶν ὕμνους καὶ παιῶνας εἶναι ὑπὸ τῶν ποιητῶν πεποιημένους, τῷ δὲ Ἔρωτι, τηλικούτῳ ὄντι καὶ τοσούτῳ θεῷ, μηδὲ ἕνα πώποτε τοσούτων γεγονότων ποιητῶν πεποιηκέναι μηδὲν ἐγκώμιον; εἰ δὲ βούλει αὖ σκέψασθαι τοὺς χρηστοὺς σοφιστὰς, Ἡρακλέους μὲν καὶ ἄλλων ἐπαίνους καταλογάδην συγγράφειν, ὥσπερ ὁ βέλτιστος Πρόδικος. καὶ τοῦτο μὲν ἧττον καὶ θαυμαστόν· ἀλλ' ἔγωγε

D ἤδη τινὶ ἐνέτυχον βιβλίῳ ἀνδρὸς σοφοῦ, ἐν ᾧ ἐνῆσαν ἅλες ἔπαινον θαυμάσιον ἔχοντες πρὸς ὠφέλειαν. καὶ ἄλλα συχνὰ τοιαῦτα ἴδοις ἂν ἐγκεκωμιασμένα. τὸ οὖν τοιούτων μὲν πέρι πολλὴν σπουδὴν ποιήσασθαι, Ἔρωτα δὲ μηδένα πω ἀνθρώπων τετολμηκέναι εἰς ταυτηνὶ τὴν ἡμέραν ἀξίως ὑμνῆσαι, ἀλλ' οὕτως ἠμέληται τοσοῦτος θεός. ταῦτα δή μοι δοκεῖ εὖ λέγειν Φαῖδρος. ἐγὼ οὖν ἐπιθυμῶ, ἅμα μὲν τούτῳ ἔρανον εἰσενεγκεῖν καὶ χαρίσασθαι. ἅμα δὲ ἐν τῷ παρόντι πρέπον μοι δοκεῖ εἶναι ἡμῖν τοῖς παροῦσι κοσμῆσαι τὸν θεόν.

E εἰ οὖν ξυνδοκεῖ καὶ ὑμῖν, γένοιτ' ἂν ἡμῖν ἐν λόγοις ἱκανὴ διατριβή. δοκεῖ γάρ μοι χρῆναι ἕκαστον ἡμῶν λόγον εἰπεῖν ἔπαινον Ἔρωτος ἐπιδέξια ὡς ἂν δύνηται κάλλιστον. ἄρχειν δὲ Φαῖδρον πρῶτον, ἐπειδὴ καὶ πρῶτος κατάκειται, καὶ ἔστιν ἅμα πατὴρ τοῦ λόγου. Οὐδείς σοι, ὦ Ἐρυξίμαχε (φάναι τὸν Σωκράτη) ἐναντία ψηφιεῖται. οὔτε γὰρ ἄν που ἐγὼ ἀποφήσαιμι ὃς οὐδέν φημι ἄλλο ἐπίστασθαι ἢ τὰ ἐρωτικά, οὔτε που Ἀγάθων καὶ Παυσανίας, οὐδὲ μὴν Ἀριστοφάνης, ᾧ περὶ Διόνυσον καὶ Ἀφροδίτην πᾶσα διατριβή, οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τουτωνὶ ὧν ἐγὼ ὁρῶ. καίτοι οὐκ ἐξ ἴσου γίγνεται ἡμῖν

F τοῖς ὑστάτοις κατακειμένοις· ἀλλ' ἐὰν οἱ πρόσθεν ἱκανῶς καὶ καλῶς εἴπωσιν, ἐξαρκέσει ἡμῖν. ἀλλὰ τύχῃ ἀγαθῇ καταρχέτω Φαῖδρος, καὶ ἐγκωμιαζέτω τὸν Ἔρωτα. Ταῦτα δὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄρα ξυνέφασάν τε, καὶ ἐκέλευον ἅπερ ὁ Σωκράτης. πάντων μὲν οὖν ἃ ἕκαστος εἶπεν, οὔτε πάνυ ὁ Ἀριστόδημος ἐμέμνητο, οὔτ' αὖ ἐγὼ ἃ ἐκεῖνος ἔλεγε πάντα· ἃ δὲ μάλιστα καὶ ὧν ἔδοξέ μοι ἀξιομνημόνευτον εἶναι, τούτων ὑμῖν ἐρῶ ἑκάστου τὸν λόγον.

χύνην, ἐπὶ δὲ τοῖς καλοῖς φιλοτιμίαν. οὐ γάρ ἐστιν ἄ- C
νευ τούτων οὔτε πόλιν οὔτε ἰδιώτην μεγάλα καὶ καλὰ ἔρ-
γα ἐξεργάζεσθαι. φημὶ τοίνυν ἐγὼ, ἄνδρα ὅστις ἐρᾷ, εἴ-
τι αἰσχρὸν ποιῶν κατάδηλος γίγνοιτο, ἢ πάσχων ὑπό του
δι' ἀνανδρίαν, μὴ ἀμυνόμενος, οὔτ' ἂν ὑπὸ πατρὸς ὀ-
φθέντα οὕτως ἀλγῆσαι, οὔτε ὑπὸ ἑταίρων, οὔτε ὑπ'
ἄλλου οὐδενὸς, ὡς ὑπὸ παιδικῶν. ταυτὸν δὲ τοῦτο καὶ τὸν
ἐρώμενον ὁρῶμεν, ὅτι διαφερόντως τοὺς ἐραστὰς αἰσχύνε-
ται, ὅταν ὀφθῇ ἐν αἰσχρῷ τινι ὤν. εἰ οὖν μηχανή τις γένοιτο
ὥστε πόλιν γενέσθαι ἢ στρατόπεδον ἐραστῶν τε καὶ παιδι-
κῶν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν ἄμεινον οἰκήσειαν τὴν ἑαυτῶν, ἢ ἀ- D
πεχόμενοι πάντων τῶν αἰσχρῶν, καὶ φιλοτιμούμενοι πρὸς
ἀλλήλους. καὶ μαχόμενοί γ' ἂν οἱ τοιοῦτοι μετ' ἀλλήλων νι-
κῷεν ἂν, ὀλίγοι ὄντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντας ἀνθρώπους. ἐ-
ρῶν γὰρ ἀνὴρ ὑπὸ παιδικῶν ὀφθῆναι ἢ λιπὼν τάξιν, ἢ ὅ-
πλα ἀποβαλὼν, ἧττον ἂν δήπου δέξαιτο ἢ ὑπὸ πάντων τῶν
ἄλλων, καὶ πρὸ τούτου τεθνάναι ἂν πολλάκις ἕλοιτο· καὶ
μὴν ἐγκαταλιπεῖν γε τὰ παιδικὰ, ἢ μὴ βοηθῆσαι κινδυ-
νεύοντι. οὐδεὶς οὕτω κακὸς ὅντινα οὐκ ἂν αὐτὸς ὁ Ἔρως ἔνθεον
ποιήσειε πρὸς ἀρετήν. ὥστε ὅμοιον εἶναι τῷ ἀρίστῳ φύσει.
καὶ ἀτεχνῶς, ὃ ἔφη Ὅμηρος, μένος ἐμπνεῦσαι ἐνίοις τῶν ἡ- E
ρώων τὸν θεὸν, τοῦτο ὁ Ἔρως τοῖς ἐρῶσι παρέχει γιγνόμενον παρ'
αὑτοῦ. καὶ μὴν ὑπεραποθνήσκειν γε μόνοι ἐθέλουσιν οἱ ἐ-
ρῶντες, οὐ μόνον ὅτι ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. τούτου δὲ καὶ
ἡ Πελίου θυγάτηρ Ἄλκηστις ἱκανὴν μαρτυρίαν παρέχε-
ται, ὑπὲρ τοῦδε τοῦ λόγου, εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐθελήσασα μό-
νη ὑπὲρ τοῦ αὑτῆς ἀνδρὸς ἀποθανεῖν, ὄντων αὐτῷ πατρός τε
καὶ μητρὸς· οὓς ἐκείνη τοσοῦτον ὑπερεβάλετο τῇ φιλίᾳ,
διὰ τὸν ἔρωτα, ὥστε ἀποδεῖξαι αὐτοὺς ἀλλοτρίους ὄντας τῷ
υἱεῖ, καὶ ὀνόματι μόνον προσήκοντας. καὶ τοῦτ' ἐργασαμένη τὸ
ἔργον, οὕτω καλὸν ἔδοξεν ἐργάσασθαι οὐ μόνον ἀνθρώποις F
ἀλλὰ καὶ θεοῖς, ὥστε πολλῶν πολλὰ καὶ καλὰ ἐργασαμέ-
νων, εὐαριθμήτοις δή τισιν ἔδοσαν τοῦτο γέρας οἱ θεοὶ, ἐξ
ᾅδου ἀνεῖναι πάλιν τὴν ψυχήν· ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκείνης ἀ-
νεῖσαν ἀγασθέντες τῷ ἔργῳ. οὕτω καὶ θεοὶ τὴν περὶ τὸν
ἔρωτα σπουδήν τε καὶ ἀρετὴν μάλιστα τιμῶσιν.

poſſunt. Neque abſque his duobus, aut ciuitas
vnquam, aut priuatus præclarum aliquid & ma-
gnificum perficere poterit. Aſſero equidem ama-
torem, ſi turpe aliquid agere vel pati ab aliquo per
ignauiam, nec repugnare & vlciſci deprǽhenda-
tur, ſeu à patre, ſiue ab amicis, ſiue ab alio quouis
homine, haud tam vehementer angi, quam ſi for-
tè ab amaſio deprǽhenderetur. Similiter adoleſcen-
tem tunc maximè erubeſcere cernimus, cum a-
mator eum turpe quid committentem offendit. Si
quo pacto fieri ciuitas vel exercitus poſſet partim
ex his qui amant, partim ex his qui amantur, ſuprà
quàm dici poſsit, fortiter agerent adminiſtrarent-
que ſingula dum per verecundiam à turpibus ab-
ſtinerent, & ad honeſta quaſi quadam æmulatione
contenderent: taléſque homines vel pauci nume-
ro vniuerſos vt ita dixerim, homines prælio ſupe-
rarent. Amator ſanè vel deſerere ordinem vel
arma abiicere coram amato, vehementius quàm
coram cunctis aliis hominibus erubeſceret. Imò
obire ſæpenumero mallet, quàm dilectum dere-
linquere, & in periculis non ſuccurrere. Nec quiſ-
quam adeo ignauus eſt, quem amor non inflam-
met, & ad virtutem diuinum reddat, vt viro for-
tiſsimo perſuadat. Etenim quod Homerus inquit
vim furorémque à deo quibuſdam heroum inſpi-
ratum, hoc amor amantibus dedit. Quinetiam
pro alio mori amantes ſoli eligunt, non viri tan-
tum, ſed etiam mulieres. Cuius ſermonis teſtimo-
nium Græcis Alceſte Peliæ filia manifeſtum exhi-
buit, quæ ſola elegit pro viro ſuo perire, cum tamē
ille & patrem & matrem haberet: quos illa pro-
pter amorem, charitate adeo ſuperauit, vt eos ex-
traneos & nomine duntaxat filio ſuo coniunctos
eſſe monſtraret. Quod quidem facinus tam prǽcla-
rum non tantùm ab hominibus, verumetiam à
diis eſt iudicatum, vt cum è multis qui multa & e-
gregia geſſerant, dii reuiuiſcendi munus paucis ad-
modū & præſtātiſsimis attribuiſſent, hanc ab infe-
ris cōtinuo ſuſcitarint, tā egregio facinore delecta-
ri. Tāti ſtudiū, virtutémq; circa amorē dij æſtimāt.

[...] diuino furore ſit raptus. Quamobrē Achillem magis quàm Alceſten honorarunt: illū quippe in beatorum inſulas tranſmiſerunt. Ex his omnibus amorem aſſero deorum omniū antiquiſsimum, atque honoratiſsimum, & maximè omniū ad virtutem & beatitudinem cōſequendam hominibus tam viuentibus quàm defunctis cōducere. Talem fuiſſe ſermonem Phædri narrauit. Poſt Phædrum verò alios quoſdam fuiſſe locutos, ſed è memoria excidiſſe. Eos igitur prætermittēs, hanc quam modò referam orationem, Pauſaniæ retulit.

Videtvr mihi Phædre haud ſatis rectè ſermo ille nobis eſſe propoſitus quo amorem ſimpliciter laudare iubemur. Nam ſi vnus eſſet amor, probè dictum fuiſſet: Cùm verò non vnus ſit duntaxat, ſatius eum prius qui ſit laudandus, exprimere: hoc itaque emendare conabor. Primo enim quem amorem laudare deceat, explicabo, deinde pro dei iſtius dignitate extollere nitar. Neminem profectò latet, abſque amore Venerem nunquam eſſe. Quare ſi vna eſſet Venus, vnus & amor. Quoniam verò duæ ſunt Veneres, geminum quoque amorem eſſe neceſſe eſt. Geminam autem deam hanc eſſe quis neget? Nónne vna quædam antiquior eſt & ſine matre Venus, cœlo nata, quam cœleſtem Venerem nuncupamus? Altera verò iunior è Ioue & Dione progenita, quam Pandemum, id eſt vulgarem communémque vocamus? Neceſſarium itaque amorem Veneris illius ſocium atque adiutorem cœleſtem vocari, huius verò vulgarem. Laudare quidem deos omnes decet: ſed vtriſque amoris opera diſtinguēda. Actionis cuiuſlibet hæc eſt conditio, vt ſuapte natura, neque honeſta ſit, neque turpis, vt ea quæ nunc nos agimus, bibere, canere, diſputare. Nullum ex his ſeipſo turpe vel honeſtum. Sed agendi modus actioni certum tribuit cognomentum. Quod enim benè rectéque agitur, honeſtum: quod non rectè, turpe exiſtit. Eadem ratione non quilibet amor & quiuis amandi modus, honeſtus eſt & laudādus. Imò ille ſolus, qui honeſtè amare nos hortatur. Etenim vulgaris communiſque Veneris amor, reuera eſt & ipſe vulgaris, & quodcunque contingit, peragit.

[...] ἔνθεος γάρ ἐστι. διὰ ταῦτα καὶ τὸν Ἀχιλλέα τῆς Ἀλκήστιδος μᾶλλον ἐτίμησαν, εἰς μακάρων νήσους ἀποπέμψαντες. οὕτω δὴ καὶ ἔγωγέ φημι Ἔρωτα θεῶν καὶ πρεσβύτατον καὶ τιμιώτατον καὶ κυριώτατον εἶναι εἰς ἀρετῆς καὶ εὐδαιμονίας κτῆσιν ἀνθρώποις, καὶ ζῶσι καὶ τελευτήσασι. Φαῖδρον μὲν τοιοῦτόν τινα λόγον ἔφη εἰπεῖν. μετὰ δὲ Φαῖδρον, ἄλλους τινὰς εἶναι ὧν οὐ πάνυ διεμνημόνευεν· οὓς παρεὶς, τὸν Παυσανίου λόγον διηγεῖτο. εἰπεῖν δ' αὐτὸν ὅτι,

D Οὐ καλῶς μοι δοκεῖ, ὦ Φαῖδρε, προβεβλῆσθαι ἡμῖν ὁ λόγος, τὸ ἁπλῶς οὕτω παρηγγέλθαι ἐγκωμιάζειν Ἔρωτα. εἰ μὲν γὰρ εἷς ἦν ὁ Ἔρως, καλῶς ἂν εἶχε. νῦν δὲ οὐ γάρ ἐστιν εἷς. μὴ ὄντος δὲ ἑνὸς, ὀρθότερόν ἐστι πρότερον προρρηθῆναι ὁποῖον δεῖ ἐπαινεῖν. ἐγὼ οὖν πειράσομαι τοῦτο ἐπανορθώσασθαι. πρῶτον μὲν Ἔρωτα φράσαι ὃν δεῖ ἐπαινεῖν, ἔπειτα ἐπαινέσαι ἀξίως τοῦ θεοῦ. πάντες γὰρ ἴσμεν ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνευ Ἔρωτος Ἀφροδίτη. ταύτης δὲ μιᾶς μὲν οὔσης, εἷς ἂν ἦν Ἔρως· ἐπεὶ δὲ δύο ἐστὸν, δύο ἀνάγκη καὶ Ἔρωτε εἶναι. πῶς δ' οὐ δύο τὼ θεά; ἡ μέν γέ που πρεσβυτέρα καὶ

E ἀμήτωρ, Οὐρανοῦ θυγάτηρ, ἣν δὴ καὶ οὐρανίαν ἐπονομάζομεν· ἡ δὲ νεωτέρα, Διὸς καὶ Διώνης, ἣν δὴ πάνδημον καλοῦμεν. ἀναγκαῖον δὴ καὶ Ἔρωτα, τὸν μὲν τῇ ἑτέρᾳ συνεργὸν, πάνδημον ὀρθῶς καλεῖσθαι, τὸν δὲ, οὐράνιον. ἐπαινεῖν μὲν οὖν δεῖ πάντας θεούς· ἃ δ' οὖν ἑκάτερος εἴληχε πειρατέον εἰπεῖν. πᾶσα γὰρ πρᾶξις ὧδ' ἔχει· αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς πραττομένη, οὔτε καλὴ, οὔτε αἰσχρά. οἷον ὃ νῦν ἡμεῖς ποιοῦμεν, ἢ πίνειν, ἢ ᾄδειν, ἢ διαλέγεσθαι, οὐκ ἔστι τούτων αὐτὸ καθ' αὑτὸ καλὸν οὐδέν. ἀλλ' ἐν τῇ πράξει, ὡς ἂν πραχθῇ, τοιοῦτον ἀπέβη. καλῶς μὲν γὰρ πραττόμενον καὶ ὀρθῶς, καλὸν γίγνεται. μὴ

F ὀρθῶς δὲ, αἰσχρόν. οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐρᾶν, καὶ ὁ Ἔρως, οὐ πᾶς ἐστι καλὸς, οὐδὲ ἄξιος ἐγκωμιάζεσθαι, ἀλλ' ὁ καλῶς προτρέπων ἐρᾶν. ὁ μὲν οὖν τῆς Πανδήμου Ἀφροδίτης, ὡς ἀληθῶς πάνδημός ἐστι, καὶ ἐξεργάζεται ὅ, τι ἂν τύχῃ.

que tam dij quàm homines omnem amāti licentiā præbuerunt, vt lex noſtra teſtatur. Si ad iſta quę dicta ſunt, reſpiciamus, præclariſsimum quiddā in hac ciuitate exiſtimari videbitur amor, quódve amanti amatus indulgeat. Si rurſus ea quæ dicam, animaduertamus, turpiſsimū hoc apud nos haberi putabimus. Nam parentes pædagogis filios commendant, qui amatos cum amantibus loqui prohibeant. Socij quoque & æquales quoties tale quid vident, vituperant, eóſq; dum talia carpunt, ſenes non repræhendunt, neq; eos quaſi errēt, corripiūt. Quapropter ita hoc habere ſe arbitror, vt ipſū ſecūdum ſe, ſicut principio dictū eſt, neq; honeſtū ſit, neq; turpe. Neq; enim ſimplex eſt, ſed rectè factū honeſtum, contrà, turpe. Turpe quidem eſt, prauo ac turpiter obſequi. Honeſtū vero bono, atq; honeſtè. Prauus autē eſt amator ille vulgaris, qui corpus magis quàm animū amat. Neq; enim ſtabilis eſt, cùm rem amet minimè ſtabilem quam cupierat, deflorēſcit, abit, atque auolat, nihil eorum quæ promiſerat, ſeruans. Bonorum verò morum amator, per omnem vitā in amicitia perſeuerat, vtpote qui rem ſtabilem ſectabatur. Illos vtiq; noſtra lex diligenter examinare pręcipit, & his morem gerere illos fugere. Et hos quidē propterea ſequi iubet, illos fugere, diiudicans & examinans quæ quis amet, & quæ in quouis amentur. Atque ob hāc cauſam primum facilè, citóque capi, turpe cenſetur, vt tempus intercedat, quod ad examinandos mores exigitur, deinde aut pecuniarū copia, aut magiſtratuum potētia capi, turpe: ſiue timore quodam potius quàm voluntate irretiatur, ſiue acceptis pecuniis, ciuilibúſq; muneribus acquiſitis non contemnat. Nihil enim ex iis ſolidum firmúmq; eſſe videtur, pręter id quod ab iis amicitia generoſa oriri nequit. Vna itaq; ſecūdū legē noſtrā via reſtat, qua amati amantibus iure gratificari poſsint. Etenim quemadmodum apud nos de amātibus lex illa relata eſt, qua dicitur, nullū volūtarium amatoris in amatum obſequium, adulatoriū & infame putandum: ſic & alia quædam ſecundum legem voluntaria ſeruitus reſtat, quæ infamiam nullam ſubit.

ἀφροδίσιον γὰρ ὅρκον οὔ φασιν εἶναι. οὕτω καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρω-
C ποι πᾶσαν ἐξουσίαν πεποιήκασι τῷ ἐρῶντι, ὡς ὁ νόμος φησὶν
ὁ ἐνθάδε. ταύτῃ μὲν οὖν οἰηθείη ἄν τις πάγκαλον νομίζε-
σθαι ἐν τῇδε τῇ πόλει καὶ τὸ ἐρᾶν καὶ τὸ φίλους γίγνεσθαι τοῖς
ἐρασταῖς. ἐπειδὰν δὲ παιδαγωγοὺς ἐπιστήσαντες οἱ πατέ-
ρες τοῖς ἐρωμένοις, μὴ ἐῶσι διαλέγεσθαι τοῖς ἐρασταῖς, καὶ
τῷ παιδαγωγῷ ταῦτα προστεταγμένα ᾖ, ἡλικιῶται δὲ
καὶ ἑταῖροι ὀνειδίζωσιν, ἐάν τι ὁρῶσι τοιοῦτο γιγνόμενον, καὶ τοὺς
ὀνειδίζοντας αὖ οἱ πρεσβύτεροι μὴ διακωλύωσι, μηδὲ λοι-
δορῶσιν ὡς οὐκ ὀρθῶς λέγοντας· εἰς δὲ ταῦτά τις αὖ βλέ-
ψας, ἡγήσαιτ᾽ ἂν πάλιν αἴσχιστον τὸ τοιοῦτον ἐνθάδε νομίζε-
D σθαι. τὸ δέ, οἶμαι, ὧδ᾽ ἔχει· οὐχ ἁπλοῦν ἐστιν, ὅπερ ἐξ ἀρ-
χῆς ἐλέχθη οὔτε καλὸν εἶναι αὐτὸ καθ᾽ αὑτό, οὔτε αἰσχρόν· ἀλ-
λὰ καλῶς μὲν πραττόμενον, καλόν· αἰσχρῶς δέ, αἰσχρόν. αἰ-
σχρὸν μὲν οὖν ἐστι πονηρῷ τε καὶ πονηρῶς χαρίζεσθαι· καλὸν
δὲ χρηστῷ τε καὶ καλῶς. πονηρὸς δ᾽ ἐστὶν ἐκεῖνος ὁ ἐραστὴς ὁ
πάνδημος, ὁ τοῦ σώματος μᾶλλον ἐρῶν ἢ τῆς ψυχῆς. καὶ γὰρ
οὐδὲ μόνιμός ἐστιν, ἅτε οὐδὲ μονίμου ἐρῶν πράγματος. ἅμα
γὰρ τῷ τοῦ σώματος ἄνθει λήγοντι, οὗπερ ἤρα, οἴχεται ἀποπτά-
μενος, πολλοὺς λόγους καὶ ὑποσχέσεις καταισχύνας. ὁ δὲ τοῦ
ἤθους χρηστοῦ ὄντος ἐραστὴς διὰ βίου μένει, ἅτε μονίμῳ συν-
E τακείς. τούτους δὴ βούλεται ὁ ἡμέτερος νόμος εὖ καὶ καλῶς
βασανίζειν· καὶ τοῖς μὲν χαρίσασθαι, τοὺς δὲ διαφεύγειν. διὰ
ταῦτα οὖν τοῖς μὲν διώκειν παρακελεύεται, τοῖς δὲ φεύγειν,
ἀγωνοθετῶν καὶ βασανίζων ποτέρων ποτέ ἐστιν ὁ ἐρῶν, καὶ
ποτέρων ὁ ἐρώμενος. οὕτω δὴ ὑπὸ ταύτης τῆς αἰτίας, πρῶτον
μὲν τὸ ἁλίσκεσθαι ταχύ, αἰσχρὸν νενόμισται (ἵνα χρόνος ἐγ-
γένηται, ὃς δὴ δοκεῖ τὰ πολλὰ καλῶς βασανίζειν) ἔπειτα τὸ
ὑπὸ χρημάτων καὶ ὑπὸ πολιτικῶν δυνάμεων ἁλῶναι, αἰ-
σχρόν, ἐάν τε κακῶς πάσχων πτήξῃ, καὶ μὴ καρτερήσῃ, ἄν τ᾽
εὐεργετούμενος εἰς χρήματα ἢ εἰς διαπράξεις πολιτικάς,
F μὴ καταφρονήσῃ. οὐδὲν γὰρ δοκεῖ τούτων οὔτε βέβαιον οὔτε
μόνιμον εἶναι, χωρὶς τοῦ μηδὲ πεφυκέναι ἀπ᾽ αὐτῶν γενναίαν
φιλίαν. μία δὴ λείπεται τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ ὁδός, εἰ μέλλει κα-
λῶς χαρίζεσθαι ἐραστῇ παιδικά. ἔστι γὰρ ἡμῖν νόμος, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ἐρασταῖς ἦν, δουλεύειν ἐθέλοντα ἡντινοῦν δουλείαν
παιδικοῖς, μὴ κολακείαν εἶναι, μηδὲ ἐπονείδιστον. οὕτω δὴ καὶ ἄλλη μία μόνη δουλεία ἑκούσιος λείπεται οὐκ ἐπονείδιστος·

ματα, ἀναφανεὶς τῷ ἐραστοῦ πένης, οὐδὲν ἧττον αἰσχρόν.
C
δοκεῖ γὰρ ὁ τοιοῦτος τό γε αὑτοῦ ἐπιδεῖξαι, ὅτι ἕνεκα χρημάτων ὁτιοῦν ἂν ὁτῳοῦν ὑπηρετοῖ· τοῦτο δὲ οὐ καλόν. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ λόγον κἂν εἴ τις ὡς ἀγαθῷ χαρισάμενος, καὶ αὐτὸς ὡς ἀμείνων ἐσόμενος διὰ τὴν φιλίαν ἐραστοῦ, ἐξαπατηθείη, ἀναφανέντος ἐκείνου κακοῦ, καὶ οὐ κεκτημένου ἀρετήν, ὅμως καλὴ ἡ ἀπάτη. δοκεῖ γὰρ αὖ καὶ οὗτος τὸ καθ' αὑτὸν δεδηλωκέναι ὅτι ἀρετῆς ἕνεκα καὶ τοῦ βελτίων γενέσθαι πᾶν ἂν παντὶ προθυμηθείη. τοῦτο δὲ αὖ πάντων κάλλιστον. οὕτω πάντως γε καλὸν ἀρετῆς γ' ἕνεκα χαρίζεσθαι. οὗτός ἐστιν ὁ τῆς Οὐρανίας θεοῦ ἔρως, καὶ οὐράνιος,
D
καὶ πολλοῦ ἄξιος καὶ πόλει καὶ ἰδιώταις· πολλὴν ἐπιμέλειαν ἀναγκάζων ποιεῖσθαι πρὸς ἀρετὴν τόν τε ἐρῶντα αὐτὸν αὑτοῦ, καὶ τὸν ἐρώμενον. οἱ δ' ἕτεροι πάντες, τῆς ἑτέρας, τῆς πανδήμου. Ταῦτά σοι (ἔφη) ὡς ἐκ τοῦ παραχρῆμα, ὦ Φαῖδρε, περὶ Ἔρωτος συμβάλλομαι. Παυσανίου δὲ παυσαμένου (διδάσκουσι γάρ με ἴσα λέγειν οὑτωσὶ οἱ σοφοί) ἔφη ὁ Ἀριστόδημος δεῖν μὲν Ἀριστοφάνη λέγειν, τυχεῖν δὲ αὐτῷ τινὰ ἢ ὑπὸ πλησμονῆς ἢ ὑπό τινος ἄλλου λύγγα ἐπιπεπτωκυῖαν· καὶ οὐχ οἷόν τε εἶναι λέγειν, ἀλλ' εἰπεῖν αὐτόν, (ἐν τῇ κάτω γὰρ αὐτοῦ τὸν ἰατρὸν Ἐρυξίμαχον κατακεῖσθαι)
E
Ὦ Ἐρυξίμαχε, δίκαιος εἶ ἢ παῦσαί με τῆς λυγγός, ἢ λέγειν ὑπὲρ ἐμοῦ, ἕως ἂν ἐγὼ παύσωμαι. Καὶ τὸν Ἐρυξίμαχον εἰπεῖν, Ἀλλὰ ποιήσω ἀμφότερα ταῦτα. ἐγὼ μὲν γὰρ ἐρῶ ἐν τῷ σῷ μέρει· σὺ δ' ἐπειδὰν παύσῃ, ἐν τῷ ἐμῷ. ἐν ᾧ δ' ἂν ἐγὼ λέγω, ἐὰν μέν σοι ἐθέλῃ ἀπνευστὶ ἔχοντι πολὺν χρόνον παύεσθαι ἡ λύγξ· εἰ δὲ μή, ὕδατι ἀνακογχυλίασον. εἰ δ' ἄρα πάνυ ἰσχυρά ἐστιν, ἀναλαβών τι τοιοῦτον οἵῳ κινήσαις ἂν τὴν ῥῖνα, πτάρε· καὶ ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς ἅπαξ ἢ δίς, καὶ εἰ πάνυ ἰσχυρά ἐστι, παύσεται. Οὐκ ἂν φθάνοις λέγων, εἰπεῖν τὸν
F
Ἀριστοφάνη· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω. Εἰπεῖν δὴ τὸν Ἐρυξίμαχον.

Δοκεῖ τοίνυν μοι ἀναγκαῖον εἶναι, ἐπειδὴ Παυσανίας ὁρμήσας ἐπὶ τὸν λόγον καλῶς, οὐχ ἱκανῶς ἀπετέλεσε, δεῖν ἐμὲ πειρᾶσθαι τέλος ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ. τὸ μὲν

periatur, nihilominus vituperatur. Videtur enim hic ſeruilem animi ſui habitum oſtendiſſe, quòd pecuniarum gratia in ſingulis rebus cuiuis ſeruiret: quod quidem minimè eſt honeſtum. Eadem ratione ſi quis tanquam bono gratificatus, ipſe hac conſuetudine ſperans euadere melior, fallitur, cùm ille prauus eſſe deprehendatur, honeſta quædam deceptio eſt. Nam videtur affectum ſuum demonſtraſſe paratum ad omnia miniſteria virtutis conſequendæ gratia toleranda. Quod ſanè præclariſsimum iudicatur: hac itaque ratione virtutis cauſa gratificari, atque ſeruire ſemper honeſtum. Hic autem eſt ipſius cœleſtis deæ amor, cœleſtis & ipſe: qui tam priuatim, quàm publicè pretioſus eſt, & amantem pariter atque amatum virtutis curam ſtudiúmque ſuſcipere cogit. Cæteri verò amores Veneris vulgaris ſunt comites. Hæc in præſentia, ô Phædre, velut ex tempore, de Amore vobiſcum confero. Cùm Pauſanias pauſam, id eſt finem dicendi feciſſet: ſic enim alludere vocabulo ſapientes me docent: oportere inquit Ariſtodemus Ariſtophanem dicere, verùm ſingultu vel propter repletionem, vel propter aliam cauſam contingente, impeditum fuiſſe. Quocirca ad Eryximachum medicum continuo poſt ipſum ſedentem, ita loquutum: O Eryximache tua nunc intereſt, aut ſingultũ reprimere, aut pro me loqui donec ceſſet. Ad ea Eryximachum reſpondiſſe: Vtrumque efficiam. Equidem tuo loco dicam, tu verò meo, poſtquam ſingultus abierit. Interim dum ipſe loquor, ſi vis aliquandiu ſpiritum cohibere, ſingultus ceſſabit. Si minus id placet, ſaltem aqua multa intus allue fauces. Et ſi fortè vehemẽs eſt, nares commodè ſtimula vt ſternutatio irritetur. Nam ſi id ſemel, aut bis feceris, etiam ſi vehementiſsimus ſit, tolletur. Antequam finem dicendi feceris, inquit Ariſtophanes, quæ iubes, efficiam. Erixymachum ita loquutum.

NECESSARIVM inquit mihi videtur, poſtquã Pauſanias rectè exorſus, finem impoſuit minus ſufficientem, quod deeſt à me nunc impleri. Di-

altero amore naſcatur alter: aut quibus abeſt Amor, adeſſe autem oportet, immittere valeat, & inſitum eximere, eruditus ſit artifex. Poſſe autem oportet, quę in corpore inimica maximè ſunt, conciliare, & amorem illis inſerere mutuum. Inimica verò maximè ſunt, quæ contraria maximè, frigidum calido, amarum dulci, humido ſiccum, cæteráque huiuſmodi. Cùm Amorem his mutuum concordiámque inſerere ſciret noſter ille progenitor Aeſculapius, vt hi poëtæ teſtantur, quibus & ipſe cardo, artem noſtram compoſuit. Medicina itaque omnis ea ratione loquor, ab hoc duo gubernatur. Similiter quoque agricultura atque gymnaſtica. Quòd autem eadem ſit & de muſica ratio, perſpicuum eſſe cuiuis poteſt, qui vel pauliſper aduerterit. Quod Heraclitus forſitan ſentit, verbis tamen parum explicat. Vnum quidem, inquit, ſecum ipſo diſcrepans conuenire, vt harmonia tum arcus tum lyræ. Atqui abſurdum dictum eſt, harmoniam diſcrepare, atque ex diſcrepātibus quandiu diſſonant eſſe. Sed hoc fortè ſignificare volebat, quòd ex his quæ prius diſcrepabant, graui ſcilicet & acuto, deinde per artem muſicam conſonantibus, harmonia conficitur. Nunquam enim ex graui & acuto dum diſcrepant, harmonia conflatur. Harmonia nanque concentus eſt. Concentus verò concordia quædam. Concordia autem ex diſcrepantibus donec diſcrepant, fieri nunquam poteſt. Quod verò diſcrepat, neque eſt concors, cōcinere nequit, quemadmodum rhythmus ex veloci & tardo, antea diſcrepantibus, poſtea verò concinētibus conſtituitur. Et quemadmodum humoribus medicina concordiā, ita vocibus muſica conſonantiam tribuens, Amorem cōſenſúmque mutuum gignit. Atqui eſt muſica ſcientia circa harmoniam & rhythmum affectus amatorios viréſque diiudicans. Sanè in ipſa harmonię & rhythmi cōpoſitione vis amatoria facilè percipi poteſt: verū geminus Amor nondū hîc diſtinguitur:

τα, οὗτός ἐστιν ὁ ἰατρικώτατος. καὶ ὁ μεταβάλλειν ποιῶν, ὥστε ἀντὶ τοῦ ἑτέρου ἔρωτος τὸν ἕτερον κτᾶσθαι. καὶ οἷς μὴ ἔνεστιν ἔρως, δεῖ δ' ἐγγενέσθαι, ἐπιστάμενος ἐμποιῆσαι, καὶ ἐνόντα ἐξελεῖν, ἀγαθὸς ἂν εἴη δημιουργός. δεῖ γὰρ δὴ τὰ ἔχθιστα ὄντα ἐν τῷ σώματι, φίλα οἷόν τ' εἶναι ποιεῖν, καὶ ἐρᾶν ἀλλήλων. ἔστι δὲ ἔχθιστα, τὰ ἐναντιώτατα· ψυχρὸν θερμῷ, πικρὸν γλυκεῖ, ξηρὸν ὑγρῷ. πάντα τὰ τοιαῦτα τούτοις ἐπιστηθεὶς ἔρωτα ἐμποιῆσαι καὶ ὁμόνοιαν ὁ ἡ-
D μέτερος πρόγονος Ἀσκληπιός (ὥς φασιν οἵδε οἱ ποιηταί, καὶ ἐγὼ πείθομαι) συνέστησε τὴν ἡμετέραν τέχνην. ἥ τε οὖν ἰατρικὴ (ὥσπερ λέγω) πᾶσα διὰ τοῦ θεοῦ τούτου κυβερνᾶται, ὡσαύτως δὲ καὶ γυμναστική, καὶ γεωργία· μουσικὴ δὲ καὶ παντὶ κατάδηλος τῷ καὶ μικρὸν προσέχοντι τὸν νοῦν ὅτι κατὰ ταυτὰ ἔχει τούτοις· ὥσπερ ἴσως καὶ Ἡράκλειτος βούλεται λέγειν. ἐπεὶ τοῖς γε ῥήμασιν οὐ καλῶς λέγει. τὸ γὰρ ἕν φησι διαφερόμενον αὐτὸ αὑτῷ ξυμφέρεσθαι, ὥσπερ ἁρμονίαν τόξου τε καὶ λύρας. ἔστι δὲ πολλὴ ἀλογία ἁρμονίαν φάναι διαφέρεσθαι, ἢ ἐκ
E διαφερομένων ἔτι εἶναι. ἀλλ' ἴσως τόδε ἐβούλετο λέγειν, ὅτι ἐκ διαφερομένων πρότερον, τοῦ ὀξέος καὶ βαρέος, ἔπειτα ὕστερον ὁμολογησάντων, γέγονεν ὑπὸ τῆς μουσικῆς τέχνης ἡ ἁρμονία. οὐ γὰρ δή που ἐκ διαφερομένων γε ἔτι τοῦ ὀξέος καὶ βαρέος ἁρμονία ἂν εἴη. ἡ γὰρ ἁρμονία, συμφωνία ἐστί· συμφωνία δέ, ὁμολογία τις· ὁμολογίαν δὲ ἐκ διαφερομένων, ἕως ἂν διαφέρωνται, ἀδύνατον εἶναι· διαφερόμενον δὲ αὖ καὶ μὴ ὁμολογοῦν, ἀδύνατον ἁρμόσαι, ὥσπερ γε καὶ ὁ ῥυθμὸς ἐκ τοῦ ταχέος καὶ βραδέος, ἐκ διενηνεγμένων πρότερον, ὕστερον δὲ ὁμολογησάντων,
F γέγονε. τὴν δὲ ὁμολογίαν πᾶσι τούτοις, ὥσπερ ἐκεῖ ἡ ἰατρική, ἐνταῦθα ἡ μουσικὴ ἐντίθησιν, ἔρωτα καὶ ὁμόνοιαν ἀλλήλοις ἐμποιήσασα. καὶ ἔστιν αὖ μουσικὴ περὶ ἁρμονίαν καὶ ῥυθμὸν ἐρωτικῶν ἐπιστήμη. καὶ ἐν μέν γε αὐτῇ τῇ συστάσει ἁρμονίας τε καὶ ῥυθμοῦ οὐδὲν χαλεπὸν τὰ ἐρωτικὰ διαγιγνώσκειν· οὐδὲ ὁ διπλοῦς ἔρως ἐνταῦθά πως ἐστίν.

σώφρονα, ἥκει φέροντα εὐετηρίαν τε καὶ ὑγίειαν ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τε καὶ φυτοῖς, καὶ οὐδὲν ἠδίκησεν. ὅταν δὲ ὁ μετὰ τῆς ὕβρεως Ἔρως ἐγκρατέστερος περὶ τὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρας γένηται, διέφθειρέ τε πολλὰ καὶ ἠδίκησεν. οἵ τε γὰρ λοιμοὶ φιλοῦσι γίγνεσθαι ἐκ τῶν τοιούτων, καὶ ἄλλ' ἀνόμοια πολλὰ νοσήματα καὶ τοῖς θηρίοις καὶ τοῖς φυτοῖς. καὶ γὰρ πάχναι καὶ χάλαζαι καὶ ἐρυσίβαι ἐκ πλεονεξίας καὶ ἀκοσμίας περὶ ἄλληλα τῶν τοιούτων γίγνεται ἐρωτικῶν, ὧν ἐπιστήμη περὶ ἄστρων τε φορὰς καὶ ἐνιαυτῶν ὥρας, ἀστρονομία καλεῖται. ἔτι τοίνυν καὶ αἱ θυσίαι ἅπασαι, καὶ οἷς μαντικὴ ἐπιστατεῖ (ταῦτα δ' ἐστὶν ἡ περὶ θεούς τε καὶ ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους κοινωνία) οὐ περὶ ἄλλο τί ἐστιν ἢ περὶ Ἔρωτος φυλακήν τε καὶ ἴασιν. πᾶσα γὰρ ἡ ἀσέβεια φιλεῖ γίγνεσθαι ἐὰν μή τις τῷ κοσμίῳ Ἔρωτι χαρίζηται, μηδὲ τιμᾷ τε αὐτὸν καὶ πρεσβεύῃ ἐν παντὶ ἔργῳ, ἀλλὰ περὶ τὸν ἕτερον, καὶ περὶ γονέας καὶ ζῶντας καὶ τετελευτηκότας, καὶ περὶ θεούς. ἃ δὴ προστέτακται τῇ μαντικῇ ἐπισκοπεῖν τοὺς Ἔρωτας, καὶ ἰατρεύειν. καὶ ἔστιν αὖ ἡ μαντικὴ φιλίας θεῶν καὶ ἀνθρώπων δημιουργὸς, τῷ ἐπίστασθαι τὰ κατὰ ἀνθρώπους ἐρωτικά, ὅσα τείνει πρὸς θέμιν καὶ ἀσέβειαν. οὕτω πολλὴν καὶ μεγάλην, μᾶλλον δὲ πᾶσαν δύναμιν ἔχει συλλήβδην μὲν ὁ πᾶς Ἔρως· ὁ δὲ περὶ τἀγαθὰ μετὰ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης ἀποτελούμενος, καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ θεοῖς, οὗτος τὴν μεγίστην δύναμιν ἔχει, καὶ πᾶσαν ἡμῖν εὐδαιμονίαν παρασκευάζει, καὶ ἀλλήλοις δυναμένους ὁμιλεῖν, καὶ φίλους εἶναι καὶ τοῖς κρείττοσιν ἡμῶν θεοῖς. ἴσως μὲν οὖν καὶ ἐγὼ τὸν Ἔρωτα ἐπαινῶν, πολλὰ παραλείπω, οὐ μέντοι ἑκών γε. εἴ τι ἐξέλιπον, σὸν ἔργον, ὦ Ἀριστόφανες, ἀναπληρῶσαι, ἢ εἴ πως ἄλλως ἐν νῷ ἔχεις ἐγκωμιάζειν τὸν θεόν, ἐγκωμίαζε, ἐπειδὴ καὶ τῆς λυγγὸς πέπαυσαι. Ἐκδεξάμενον οὖν ἔφη εἰπεῖν τὸν Ἀριστοφάνη, ὅτι καὶ μάλ' ἐπαύσατο, οὐ μέντοι πρίν γε τὸν πταρμὸν προσενεχθῆναι αὐτῇ, ὥστε με θαυμάζειν εἰ τὸ κόσμιον τοῦ σώματος ἐπιθυμεῖ τοιούτων ψόφων καὶ γαργαλισμῶν, οἷον καὶ ὁ πταρμός ἐστι. πάνυ γὰρ εὐθὺς ἐπαύσατο ἐπειδὴ αὐτῷ τὸν πταρμὸν προσήνεγκα. Καὶ τὸν Ἐρυξίμαχον, Ὠγαθέ (φάναι) Ἀριστόφανες, ὅρα τί ποιεῖς.

C tibus omnibus, atque plantis afferunt, neque quicquam lædunt. Contrà verò cùm petulans & contumelioſus amor in anni temporibus præualet, iniuria multa corrumpit. Peſtes ſiquidem ex his oriri conſueuerunt, aliique morbi permulti & varius brutis ac plantis innaſci. Quoniam pruina, glacies, grando, ſegetúmque rubigines, & putredines ex immoderato & excedente qualitatum amore proueniunt: horúmque & cœli motus, & anni temporum ſcientia, aſtronomia vocata eſt. Præterea ſacrificia omnia, & illa quibus vaticiniũ præeſt, communiones videlicet deorum hominúmque inuicẽ, circa nihil aliud verſantur quàm D amoris curationem atque cuſtodiam: omnis enim impietas tunc accedere conſueuit, quãdo quis modeſto amori haud indulget, nec illum honorans in omnibus veneratur, ſed circa amorem alterum peruagatur, nec officio congruè erga parentes viuos & defunctos, & erga deos vtitur. Hos amores diſcernere atque curare vaticinij propoſitum eſt. Et inſuper vaticinium amicitiæ inter deos & homines opifex, ex eo quod intelligit qui potiſſimũ ex humanis amoribus fas aut nefas attingit. Atque ita multam & amplã, imò verò omnẽ vim ſummatim quidem omnis continet amor: ſed qui cirE ca bona cum temperantia & iuſtitia tam erga nos quàm erga deos verſatur, vim ſummam habet, omnémque nobis beatitudinem exhibet. Nam & nos inuicem communi vita conciliat, & diis humana natura præſtantioribus amicos efficit. Fortè & ipſe multa quæ ad laudandum Amorem pertinent, prætermitto, neque ſponte tamen. Quod autem deeſt, tuum eſt Ariſtophanes adimplere. Vel ſi aliter hunc deum honorare vis, honora, cum ſingultus ipſe ceſſauerit. Iam ſedatus eſt, dixiſſe Ariſtophanem, non tamen prius quàm ſternutamento repreſſus. Quo fit vt admirer, ſi congrua corporis affectio huiuſcemodi crepitibus F & ridiculis ſonitibus indiget, qualis eſt ſternutatio. Etenim ſimul atque ſternutatio exorta eſt, continuò deſtitit. Vide, ô bone Ariſtophanes, quid agas, reſpondiſſe Eryximachum.

erat, ſed longè diuerſa. Principio tria hominum erant genera, non ſolùm quę nunc duo, mas & fœmina, verumetiam tertium quoddam aderat, ex vtriſque compoſitū. Cuius ſolum nobis reſtat nomen ipſum periit. Androgynum quippe tunc erat & ſpecie & nomine, ex maris & fœminæ ſexu cōmixtum. Ipſum profectò defecit, nomē ſolum infame relictum. Præterea tota cuiuſq; hominis ſpecies erat rotunda, dorſum & latera circum habens, manus quatuor, totidémq; crura, vultus item duos tereti ceruice cōnexos, & omnino conſimiles. Caput vtriſque vultibus contrà verſis, vnum. Aures quatuor, genitalia duo, & alia ſingula, vt ex his quiſque conuenienter exiſtimare poteſt. Incedebat tunc & rectus, vt nunc, in vtram vellet partem: & quoties celerius ire contenderet, inſtar eorum qui prono capite crura ſurſum circunferentes circularem choream exercent, tunc octo membris innixus celeri circulo ferebatur. Ob hāc verò cauſā tria genera & talia erāt, quia maſculū Sole genitū erat: Fœmina, Terra: promiſcuū deniq;, Luna. Vtriuſq; enim luna eſt particeps. Sphærica verò erant & figura, & motu, quia parentum ſimilia. Vnde & robuſto corpore, & elato animo erāt. Quare cum diis pugnare tentabant, & in cœlum aſcendere, quemadmodum de Ephialto & Oto ſcribit Homerus. Iupiter igitur vnàque dij cæteri quid agendum eſſet, conſultauerunt. Qua in re nō parua inerat ambiguitas. Nam neque quomodo eos interficerent, reperiebant: & eorum ſicuti Gigantum, fulminando genus delerent, extincto enim hominū genere, humanus deorū cultus veneratioq; periret, neq; in tanta inſolētia perſeuerare illos permittendū cenſebant. Tandem ſentētiam Iupiter ſuam explicuit. Inueni, inquit, qua ratione fieri poſſit, vt & ſint homines, & modeſtiores ſint. Idq; erit, ſi imbecilliores fiāt. Vnūquemq; nunc duas in partes diuidā. Ex quo & debiliores erūt, & nobis etiā magis id cōducit. Numero ſiquidem plures erunt qui nos colent.

μαθεῖν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ τὰ παθήματα αὐτῆς. ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις οὐχ αὑτὴ ἦν ἥπερ νῦν, ἀλλ' ἀλλοία. πρῶτον μὲν γὰρ τρία ἦν τὰ γένη τὰ τῶν ἀνθρώπων· οὐχ ὥσπερ νῦν, δύο, ἄρρεν καὶ θῆλυ, ἀλλὰ καὶ τρίτον προσῆν κοινὸν ὂν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν ὄνομα λοιπὸν, αὐτὸ δὲ ἠφάνισται. ἀνδρόγυνον γὰρ ἓν τότε μὲν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τοῦ τε ἄρρενος καὶ θήλεος· νῦν δ' οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἢ ἐν ὀνείδει ὄνομα κείμενον. ἔπειτα ὅλον ἦν ἑκάστου τοῦ ἀνθρώπου τὸ εἶδος στρογγύλον, νῶτον καὶ πλευρὰς κύκλῳ D ἔχον. χεῖρας δὲ τέτταρας εἶχε, καὶ σκέλη τὰ ἴσα ταῖς χερσὶ· καὶ πρόσωπα δύο ἐπ' αὐχένι κυκλοτερεῖ, ὅμοια πάντῃ. κεφαλὴν δ' ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς προσώποις ἐναντίοις κειμένοις μίαν, καὶ ὦτα τέτταρα, καὶ αἰδοῖα δύο· καὶ τἆλλα πάντα ὡς ἀπὸ τούτων ἄν τις εἰκάσειεν. ἐπορεύετο δὲ καὶ ὀρθὸν, ὥσπερ νῦν, ὁποτέρωσε βουληθείη· καὶ ὁπότε ταχὺ ὁρμήσειεν ἐλθεῖν, ὥσπερ οἱ κυβιστῶντες καὶ εἰς ὀρθὸν τὰ σκέλη περιφερόμενοι κυβιστῶσι κύκλῳ, τότε ὀκτὼ οὖσι τοῖς μέλεσιν ἀπερειδόμενοι, ταχὺ ἐφέροντο κύκλῳ. ἦν δὲ διὰ ταῦτα τρία τὰ γένη καὶ τοιαῦτα, ὅτι τὸ μὲν ἄρρεν ἦν τοῦ ἡλίου τὴν ἀρχὴν E ἔκγονον, τὸ δὲ θῆλυ, τῆς γῆς· τὸ δὲ ἀμφοτέρων μετέχον, τῆς σελήνης, ὅτι καὶ ἡ σελήνη ἀμφοτέρων μετέχει. περιφερῆ δὲ δὴ ἦν καὶ αὐτὰ, καὶ ἡ πορεία αὐτῶν, διὰ τὸ τοῖς γονεῦσιν ὅμοια εἶναι. ἦν οὖν τὴν ἰσχὺν δεινὰ καὶ τὴν ῥώμην, καὶ τὰ φρονήματα μεγάλα εἶχον. ἐπεχείρησαν δὲ τοῖς θεοῖς· καὶ ὃ λέγει Ὅμηρος περὶ Ἐφιάλτου τε καὶ Ὤτου, περὶ ἐκείνων λέγεται, τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν ἐπιχειρεῖν ποιεῖν, ὡς ἐπιθησομένων τοῖς θεοῖς. ὁ οὖν Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ ἐβουλεύοντο ὅ,τι χρὴ αὐτοὺς ποιῆσαι, καὶ ἠπόρουν. οὔτε γὰρ ὅπως F ἀποκτείναιεν εἶχον, καὶ, ὥσπερ τοὺς γίγαντας, κεραυνώσαντες, τὸ γένος ἀφανίσαιεν (αἱ τιμαὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ τὰ ἱερὰ τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἠφανίζετο) οὔτε ὅπως ἐῷεν ἀσελγαίνειν. μόγις δὴ ὁ Ζεὺς ἐννοήσας λέγει ὅτι, Δοκῶ μοι (ἔφη) ἔχειν μηχανὴν ὡς ἂν εἶέν τε ἄνθρωποι, καὶ παύσαιντο τῆς ἀκολασίας, ἀσθενέστεροι γενόμενοι. νῦν μὲν γὰρ αὐτοὺς (ἔφη) διατεμῶ δίχα ἕκαστον, καὶ ἅμα μὲν ἀσθενέστεροι ἔσονται, ἅμα δὲ χρησιμώτεροι ἡμῖν, διὰ τὸ πλείους τὸν ἀριθμὸν γεγονέναι.

apud inferos vnum ſemper perſeueretis. Videte an hoc ſit quod ardetis, ſatiſque futurum ſit vobis, ſi huius compotes efficiamini. Si ita, inquam, Vulcanus quæreret, conſtat quòd nemo renueret, aut aliud quàm hoc expetere videretur. Re vera enim quod olim cupierat, audiſſe ſe quiſq; putaret, congreſſu videlicet commixtionéq; cum amato vnum ex duobus confici. Huius cauſa eſt, quia priſca hominũ natura hæc erat, integriq; eramus. Totius itaq; reficiendi cupido niſúſq;, amoris nomẽ accepit. Olim quidẽ, vt ſuprà narrabam, vnũ eramus. Deinde propter iniuſtitiã, à Deo ſciſsi ſumus, quẽadmodũ à Lacedæmoniis Arcades. Verendum eſt præterea, ne ſi minus modeſti quàm deceat in Deos ſimus, iterum diuidamur, taléſq; efficiamur, quales qui in columnis figurantur, nares ſecti euadamus ſimiles tenuiſsimorũ quorũdam animaliũ quæ Liſpæ vocantur. Sed horũ gratia vnumquenq; decet ſumma pietate deos colere, & alios ad hoc exhortari, vt hæc vitemus, adipiſcamur illa, quemadmodum nos dux noſter amor & imperator admonet, cui nullus repugnare audeat. Repugnat autem huic, qui aduerſatur diis. Nam ſi Deo reconciliati cum propitiũ habuerimus, ſinguli dimidiũ ſuum exoptatum reperiemus & cõſequemur. Quod quidem pauci his temporibus agunt. Neque ſermonẽ húc meum Eryximachus iſte corripiat, quaſi Pauſaniam Agathonémque dicam, fortè enim & iſti ex his ſunt, & natura ambo mares exiſtunt. Aſſero equidem de omnibus viris ac fœminis, ita demum genus noſtrum fore beatum, ſiquando amoris impetum expleamus, & ſuis quiſque delitiis potiatur, in antiquam naturam penitus reſtitutus. Si hoc fœliciſsimũ quiddam eſt, ſequitur vt ex iis quę nunc nobis tributa ſunt, quod huic proximum eſt, id ſit & optimum: hoc eſt, vt quilibet eos qui natura ipſi cordi ſunt, nanciſcatur. Cuius vtique cauſam Deum laudantes, amorem iure laudare debemus, qui in præſenti tempore nos ſummopere iuuat, dum ad id quod cuique proprium eſt, nos de-

εἰ γὰρ τούτου ἐπιθυμεῖτε, ἐθέλω ὑμᾶς συντῆξαι καὶ συμφυσῆσαι εἰς τὸ αὐτό, ὥστε δύο ὄντας ἕνα γεγονέναι· καὶ ἕως τ' ἂν ζῆτε, ὡς ἕνα ὄντας κοινῇ ἀμφοτέρους ζῆν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνητε, ἐκεῖ αὖ ἐν ᾅδου ἀντὶ δυοῖν ἕνα εἶναι κοινῇ τεθνεῶτε. ἀλλ' ὁρᾶτε εἰ τούτου ἐρᾶτε καὶ ἐξαρκεῖ ὑμῖν ἂν τούτου τύχητε. ταῦτα ἀκούσας ἴσμεν ὅτι οὐδ' ἂν εἷς ἐξαρνηθείη, οὐδ' ἄλλο τι ἂν φανείη βουλόμενος, ἀλλ' ἀτεχνῶς οἴοιτ' ἂν ἀκηκοέναι τοῦτο ὃ πάλαι ἄρα ἐπεθύμει, συνελθὼν καὶ συντακεὶς τῷ ἐρωμένῳ, ἐκ δυοῖν εἷς γενέσθαι.
D τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἴτιον, ὅτι ἡ ἀρχαία φύσις ἡμῶν ἦν αὕτη, καὶ ἦμεν ὅλοι. τοῦ ὅλου οὖν τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ διώξει ἔρως ὄνομα. καὶ πρὸ τοῦ (ὥσπερ λέγω) ἓν ἦμεν. νυνὶ δὲ διὰ τὴν ἀδικίαν διῳκίσθημεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθάπερ Ἀρκάδες ὑπὸ Λακεδαιμονίων. φόβος οὖν ἔστιν, ἐὰν μὴ κόσμιοι ὦμεν πρὸς τοὺς θεούς, ὅπως μὴ καὶ αὖθις διασχισθησόμεθα, καὶ περίιμεν ἔχοντες, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς στήλαις καταγραφὴν ἐκτετυπωμένοι, διαπεπρισμένοι κατὰ τὰς ῥῖνας γεγονότες, ὥσπερ λίσπαι. ἀλλὰ τούτων ἕνεκα, πάντ' ἄνδρα χρὴ ἅπαντα παρακελεύεσθαι εὐσεβεῖν περὶ θεούς,
E ἵνα τὰ μὲν ἐκφύγωμεν, τῶν δὲ τύχωμεν, ὡς ὁ Ἔρως ἡμῖν ἡγεμὼν καὶ στρατηγός. ᾧ μηδεὶς ἐναντία πραττέτω· πράττει δ' ἐναντία ὅστις θεοῖς ἀπεχθάνεται. φίλοι γὰρ γενόμενοι, καὶ διαλλαγέντες τῷ θεῷ, ἐξευρήσομέν τε καὶ ἐντευξόμεθα τοῖς παιδικοῖς τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν· ὃ τῶν νῦν ὀλίγοι ποιοῦσι. καὶ μή μου ὑπολάβῃ Ἐρυξίμαχος κωμῳδῶν τὸν λόγον, ὡς Παυσανίαν καὶ Ἀγάθωνα λέγω. ἴσως μὲν γὰρ μὲν γὰρ καὶ οὗτοι τούτων τυγχάνουσιν ὄντες, καί εἰσιν ἀμφότεροι τὴν φύσιν ἄρρενες. λέγω δὲ οὖν ἔγωγε καθ' ἁπάντων καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὅτι οὕτως ἂν ἡμῶν τὸ γένος εὔδαιμον γέ-
F νοιτο εἰ ἐκτελέσαιμεν τὸν ἔρωτα, καὶ τῶν παιδικῶν τῶν αὑτοῦ ἕκαστος τύχοι, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀπελθὼν φύσιν. εἰ δὲ τοῦτο ἄριστον, ἀναγκαῖον καὶ τῶν νῦν παρόντων τὸ τούτου ἐγγυτάτω ἄριστον εἶναι. τοῦτο δ' ἐστὶ παιδικῶν τυχεῖν κατὰ νοῦν αὐτῷ πεφυκότων. οὗ δὴ τὸν αἴτιον θεὸν ὑμνοῦντες, δικαίως ἂν ὑμνοῖμεν Ἔρωτα· ὃς ἔν τε τῷ παρόντι ἡμᾶς πλεῖστα ὀνίνησιν εἰς τὸ οἰ-

ἀναβαίνοντος ἐπὶ τὸν ὀκρίβαντα μετὰ τῶν ὑποκριτῶν, καὶ C βλέψαντος ἐναντίον τοσούτου θεάτρου, μέλλοντος ἐπιδείξασθαι σαυτοῦ λόγους, καὶ οὐδ᾽ ὁπωσποῦν ἐκπλαγέντος, νῦν οἰηθείην σε θορυβήσεσθαι ἕνεκα ἡμῶν ὀλίγων ἀνθρώπων. Τί δαί; ὦ Σώκρατες (τὸν Ἀγάθωνα φάναι) οὐ δή που με οὕτω θεάτρου μεστὸν ἡγῇ, ὥστε καὶ ἀγνοεῖν ὅτι νοῦν ἔχοντι ὀλίγοι ἔμφρονες πολλῶν ἀφρόνων φοβερώτεροι; Οὐ μέντ᾽ ἂν καλῶς ποιοίην (φάναι τὸν Σωκράτη) ὦ Ἀγάθων, περὶ σοῦ τι ἐγὼ ἄγροικον δοξάζων. ἀλλ᾽ εὖ οἶδα ὅτι εἴ τισιν ἐντύχοις οὓς ἡγοῖο σοφούς, μᾶλλον ἂν αὐτῶν φροντίζοις ἢ τῶν πολλῶν. ἀλλὰ μὴ οὐχ οὗτοι ἡμεῖς ὦμεν. ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ D ἐκεῖ παρῆμεν, καὶ ἦμεν τῶν πολλῶν. εἰ δὲ ἄλλοις ἐντύχοις σοφοῖς, τάχ᾽ ἂν αἰσχύνοιο αὐτούς, εἴ τι ἴσως οἴοιο αἰσχρὸν ὂν ποιεῖν. ἢ πῶς λέγεις; Ἀληθῆ λέγεις, φάναι. Τοὺς δὲ πολλοὺς οὐκ ἂν αἰσχύνοιο εἴ τι οἴοιο αἰσχρὸν ποιεῖν; Καὶ τὸν Φαῖδρον ἔφη ὑπολαβόντα εἰπεῖν, Ὦ φίλε Ἀγάθων, ἐὰν ἀποκρίνῃ Σωκράτει, οὐδὲν ἔτι διοίσει αὐτῷ ὁπῃοῦν τῶν ἐνθάδε ὁπωσοῦν γίγνεσθαι· ἐὰν μόνον ἔχῃ ὅτῳ διαλέγηται, ἄλλως τε καὶ καλῷ. ἐγὼ δὲ ἡδέως μὲν ἀκούω Σωκράτους διαλεγομένου· ἀναγκαῖον δέ μοι ἐπιμεληθῆναι τοῦ ἐγκωμίου τῷ Ἔρωτι, καὶ ἀποδέξασθαι παρ᾽ ἑνὸς ἑκάστου ὑμῶν τὸν λόγον. ἀπο- E δοὺς οὖν ἑκάτερος τῷ θεῷ, οὕτως ἤδη διαλεγέσθω. Ἀλλὰ καλῶς λέγεις ὦ Φαῖδρε (φάναι τὸν Ἀγάθωνα) καὶ οὐδέν με κωλύει λέγειν. Σωκράτει γὰρ καὶ αὖθις ἔσται πολλάκις διαλέγεσθαι.

Ἐγὼ δὲ δὴ βούλομαι πρῶτον μὲν εἰπεῖν ὡς χρή με εἰπεῖν, ἔπειτα εἰπεῖν. δοκοῦσι γάρ μοι πάντες οἱ πρόσθεν εἰρηκότες, οὐ τὸν θεὸν ἐγκωμιάζειν, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους εὐδαιμονίζειν τῶν ἀγαθῶν ὧν ὁ θεὸς αὐτοῖς αἴτιος. ὁποῖος δέ τις αὐτὸς ὤν, ταῦτα ἐδωρήσατο, οὐδεὶς εἴρηκεν. εἷς δὲ τρόπος ὀρθὸς παντὸς ἐπαίνου περὶ παντός, λόγῳ διελθεῖν οἷος οἵων αἴτιος ὢν τυγ- F χάνει περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾖ. οὕτω δὴ τὸν Ἔρωτα καὶ ἡμᾶς δίκαιον ἐπαινέσαι πρῶτον αὐτὸν οἷός ἐστιν, ἔπειτα τὰς δόσεις. φημὶ οὖν ἐγώ, πάντων θεῶν εὐδαιμόνων ὄντων, Ἔρωτα (εἰ θέμις καὶ ἀνεμέσητον εἰπεῖν) εὐδαιμονέστατον εἶναι αὐτῶν, κάλλιστον ὄντα καὶ ἄριστον. ἔστι δὲ κάλλιστος ὤν, τοιόσδε·

ſcendiſſe pulpitum tragicum vnà cum hiſtrionibus viderim, & ſine vllo terroris motu coram tanta ſpectantium multitudine carmina tua protuliſſe. Ne me adeo, dicere Agathonem, theatri ſtudioſum eiúſque fauori deditum putes, vt ignorem prudenti viro paucorum ſapientum magis quàm multorum inſipientium iudicium eſſe verendum. Iniquè iudicarem Agatho, Socratem dicere, ſiquid in te ruſticum exiſtimarem. Noui equidem, quòd ſi in aliquos incideres tuo iudicio ſapientes, magis eos quàm vulgus curares. Sed vide ne ipſi tales minime ſimus. Interfuimus ibi & ipſi, vulgarium numero computati. Sin autem aliis occurreres ſapientibus, nequid in eorum conſpectu ineptè faceres, formidares. Nunquid aliter dicis? Non. Vera enim refers, dicere Agathonem. Vulgus autem non metueres, dicere Socratem, ſiquid ineptum committere te putares. Hic Phædrum, ô amice Agathon ſubieciſſe, ſi Socrati reſpondere pergis, nihil curabit quomodocunque cætera hîc agantur, modo habeat qui cum diſputet, pulchro præſertim. Equidem libenter Socratem audio diſputantem. Veruntamen curandum mihi eſt, vt amor à ſingulis ordine certo laudetur. Laudate igitur & vos Deum primo, poſtea arbitratu veſtro inuicem diſputabitis. Præclarè loqueris Phædre, Agathonē dixiſſe, neq; me quicquam dicere prohibet. Cum Socrate quidem ſæpe alias diſputare licebit.

Ego verò nunc primum quatenus dicendum ſit moſtrabo, poſtea dicam. Videntur mihi omnes qui hactenus loquuti ſunt, non ipſum Deum laudaſſe, ſed beneficia quæ feliciter ab illo conferuntur, hominibus narrauiſſe. Qualis verò ipſe ſit qui horum bonorum cauſa eſt, nullus adhuc expreſsit. Recta autem laudandi ratio ſola in omnibus illa eſt, qua illius de quo agitur natura prius oſtenditur, poſtea quorum cauſa eſt declaratur. Sic & in præſentia qualis ipſe ſit amor primùm oſtendere decet, deinde munera illius exponere. Aſſero equidem cùm dij omnes beati ſint, amorem, ſi modò fas eſt & tolerabile dictu, eſſe omniū beatiſsimum, quippe cū pulcherrimus omniū optimúſq; exiſtat.

Quòd

quod tener ſit Amor oſtendere cupientibus. Neq; enim per terrã, & caluarias vadit, quæ nõ admodũ molles ſunt, ſed molliſſimis omnium rebus ſe infigit atque permanet. In animis quippe & mentibus deorum & hominum ſedem ſuam locat. neque tamen in quibuslibet animis: nam ſi durum animi offenderit habitum, aufugit: ſinautem mitẽ mollémque, inhabitat. Cùm itaque molliſſimarũ rerũ molliſſimas ſemper partes pedibus totoque tangat, tenerrimũ eſſe amorẽ neceſſe eſt. Quapropter & iuuenis eſt, & tener præ cęteris amor. Quinetiã aquę inſtar liquidus eſt, & lubricus. Nõ .n. vndiq; per omnem animã circunfluere poſſet, & clàm influere, & effluere clàm, ſi durus ac rigidus eſſet. Aptę verò, cõpoſitæ, flexibiliſque formæ, argumẽto eſſe formoſitas poteſt, hoc eſt figuræ concinnitas, qua amor omniũ maximè proculdubio decoratus eſt. Inter deformitatem porro & amorẽ eſt pugna perpetua. Coloris quoque decorem aſſidua inter flores habitatio huiu Dei ſignificat. In eo ſiquidem quod floribus caret aut defloruit, ſiue corpus, ſiue anim°, ſeu quoduis aliud ſit, Amor ipſe nõ inſidet. Vbicũque verò floridus, & odorifer eſt locus, gratiſſimè cõquieſcit. De huius dei pulchritudine permulta inſuper afferri poſſent, ſed iſta ſufficiũt. Deinceps de virtute amoris eſt dicendũ. Quod in primis maximi faciendum eſt, Amor nec iniuriã infert Deo, vel homini, nec à Deo, vel homine iniuriam patitur. Nõ .n. ipſe vi patitur, ſi quid patitur. Nã violentia nõ tangit amorem. Neque vi facit, ſi quid faciat. Quiſque .n. ſpõte amori in ſingulis paret. Quæcunque verò volens quiſpiã cum volente vltro cõtrahit, iuſta habentur, vt regiæ ciuitatis leges ſtatuunt. Nec iuſtitiæ ſolùm, verumetiã ſũmæ eſt temperantiæ particeps. Siquidem inter omnes conuenit, temperantiam eſſe, libidinibus & voluptatibus dominari, nullámque voluptatem eſſe amore potentiorem. Quòd ſi voluptates omnes amore imbecilliores ſunt, ab illo vtique ſuperantur, ille verò dominatur. Amor itaque quoniam libidinibus & voluptatibus dominatur, mirum in modum eſt temperans. Quod ad fortitudinem pręterea, neque Mars equidem Amori reſiſtit.

Καλῷ οὖν δοκεῖ μοι τεκμηρίῳ τὴν ἁπαλότητα ἀποφαίνειν, ὅτι οὐκ ἐπὶ σκληροῦ βαίνει, ἀλλ' ἐπὶ μαλθακοῦ. τῷ αὐτῷ δὴ καὶ ἡμεῖς χρησόμεθα τεκμηρίῳ περὶ Ἔρωτα ὅτι ἁπαλός. οὐ γὰρ ἐπὶ γῆς βαίνει, οὐδ' ἐπὶ κρανίων (ἅ ἐστιν οὐ πάνυ μαλακά) ἀλλ' ἐν τοῖς μαλακωτάτοις τῶν ὄντων καὶ βαίνει καὶ οἰκεῖ. ἐν γὰρ ἤθεσι καὶ ψυχαῖς θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὴν οἴκησιν ἵδρυται, καὶ οὐκ αὖ ἑξῆς ἐν πάσαις ταῖς ψυχαῖς, ἀλλ' ᾗ τινι ἂν σκληρὸν ἦθος ἐχούσῃ ἐντύχῃ, ἀπέρχεται, ᾗ δ' ἂν μαλακόν, οἰκίζεται. ἁπτόμενον οὖν ἀεὶ καὶ
D ποσὶ καὶ πάντῃ ἐν μαλακωτάτοις τῶν μαλακωτάτων, ἁπαλώτατον ἀνάγκη εἶναι. νεώτατος μὲν δή ἐστι καὶ ἁπαλώτατος. πρὸς δὲ τούτοις, ὑγρὸς τὸ εἶδος. οὐ γὰρ ἂν οἷός τ' ἦν πάντῃ περιπτύσσεσθαι, οὐδὲ διὰ πάσης ψυχῆς, καὶ εἰσιὼν τὸ πρῶτον λανθάνειν καὶ ἐξιών, εἰ σκληρὸς ἦν. συμμέτρου δὲ καὶ ὑγρᾶς ἰδέας μέγα τεκμήριον ἡ εὐσχημοσύνη. ὃ δὴ διαφερόντως ἐκ πάντων ὁμολογουμένως Ἔρως ἔχει. ἀσχημοσύνῃ γὰρ καὶ Ἔρωτι πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ πόλεμος. χρόας δὲ κάλλος ἡ κατ' ἄνθη δίαιτα τοῦ θεοῦ σημαίνει. ἀνανθεῖ γὰρ καὶ ἀπηνθηκότι καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, καὶ ἄλλῳ ὁτῳοῦν,
E οὐκ ἐνίζει Ἔρως. οὗ δ' ἂν εὐανθής τε καὶ εὐώδης τόπος ᾖ, ἐνταῦθα καὶ ἵζει καὶ μένει. περὶ μὲν οὖν κάλλους τοῦ θεοῦ καὶ ταῦτα ἱκανά, καὶ ἔτι πολλὰ λείπεται. περὶ δὲ ἀρετῆς Ἔρωτος μετὰ ταῦτα λεκτέον. τὸ μὲν μέγιστον, ὅτι Ἔρως οὔτ' ἀδικεῖ, οὔτ' ἀδικεῖται, οὔτε ὑπὸ θεοῦ, οὔτε θεόν, οὔτε ὑπ' ἀνθρώπου, οὔτε ἄνθρωπον. οὔτε γὰρ αὐτὸς βίᾳ πάσχει εἴ τι πάσχει (βία γὰρ Ἔρωτος οὐχ ἅπτεται) οὔτε ποιῶν ποιεῖ. πᾶς γὰρ ἑκὼν Ἔρωτι πᾶν ὑπηρετεῖ. ἃ δ' ἂν τις ἑκὼν ἑκόντι ὁμολογήσῃ, φασὶν οἱ πόλεως βασιλῆς νόμοι δίκαια εἶναι. πρὸς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ, σωφροσύνης πλείστης μετέχει. εἶ-
F ναι γὰρ ὁμολογεῖται σωφροσύνη τὸ κρατεῖν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν. Ἔρωτος δὲ μηδεμίαν ἡδονὴν κρείττω εἶναι. εἰ δὲ ἥττους, κρατοῖντ' ἂν ὑπὸ τοῦ Ἔρωτος, ὁ δὲ κρατοῖ. κρατῶν δὲ ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὁ Ἔρως, διαφερόντως ἂν σωφρονοῖ. καὶ μὴν εἴς γε ἀνδρείαν Ἔρωτι, οὐδ' Ἄρης ἀνθίσταται.

ὥστε καὶ οὗτοι Ἔρωτος ἂν εἶεν μαθηταί, καὶ Μοῦσαι μουσικῆς, καὶ Ἥφαιστος χαλκείας, καὶ Ἀθηνᾶ ἱστουργίας, καὶ Ζεὺς κυβερνήσεως θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. ὅθεν δὴ καὶ κατεσκευάσθη τῶν θεῶν τὰ πράγματα, Ἔρωτος ἐγγενομένου, δῆλον ὅτι κάλλους. αἴσχει γὰρ οὐκ ἔπεστιν Ἔρως. πρὸ τοῦ δὲ (ὥσπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον) πολλὰ καὶ δεινὰ θεοῖς ἐγίγνετο, ὡς λέγεται, διὰ τὴν τῆς Ἀνάγκης βασιλείαν· ἐπειδὴ δ' ὁ θεὸς οὗτος ἔφυ, ἐκ τοῦ ἐρᾶν τῶν καλῶν, πάντ' ἀγαθὰ γέγονε καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις. οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Φαῖδρε, Ἔρως, πρῶτος αὐτὸς ὢν κάλλιστος καὶ ἄριστος, μετὰ τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἄλλων τοιούτων αἴτιος εἶναι. ἐπέρχεται δέ μοί τι καὶ ἔμμετρον εἰπεῖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν

Εἰρήνην μὲν ἐν ἀνθρώποις, πελάγει δὲ γαλήνην,
Νηνεμίαν ἀνέμων, κοίτην, ὕπνον τ' ἐνὶ κήδει.

οὗτος δὲ ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰκειότητος δὲ πληροῖ, τὰς τοιάσδε ξυνόδους μετ' ἀλλήλων πάσας τιθεὶς συνιέναι, ἐν ἑορταῖς, ἐν χοροῖς, ἐν θυσίαις, γιγνόμενος ἡγεμών· πρᾳότητα μὲν πορίζων, ἀγριότητα δ' ἐξορίζων· φιλόδωρος εὐμενείας, ἄδωρος δυσμενείας· ἵλεως, ἀγαθός, θεατὸς σοφοῖς, ἀγαστὸς θεοῖς· ζηλωτὸς ἀμοίροις, κτητὸς εὐμοίροις· τρυφῆς, ἁβρότητος, χλιδῆς, χαρίτων, ἱμέρου, πόθου πατήρ· ἐπιμελὴς ἀγαθῶν, ἀμελὴς κακῶν· ἐν πόνῳ, ἐν φόβῳ, ἐν πόθῳ, ἐν λόγῳ κυβερνήτης, ἐπιβάτης, παραστάτης τε καὶ σωτὴρ ἄριστος. ξυμπάντων τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων κόσμος· ἡγεμὼν κάλλιστος καὶ ἄριστος. ᾧ δεῖ ἕπεσθαι πάντα ἄνδρα ἐφυμνοῦντα καλῶς, ᾠδῆς μετέχοντα ἣν ᾄδει θέλγων πάντων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων νόημα. Οὗτος (ἔφη) ὁ παρ' ἐμοῦ λόγος, ὦ Φαῖδρε, τῷ θεῷ ἀνακείσθω, τὰ μὲν παιδιᾶς, τὰ δὲ σπουδῆς μετρίας, καθ' ὅσον ἐγὼ δύναμαι, μετέχων. Εἰπόντος δὲ τοῦ Ἀγάθωνος πάντας ἔφη ὁ Ἀριστόδημος ἀναθορυβῆσαι τοὺς παρόντας, ὡς πρεπόντως τοῦ νεανίσκου εἰρηκότος καὶ αὑτῷ καὶ τῷ θεῷ. Τὸν οὖν Σωκράτη εἰπεῖν, βλέψαντα εἰς τὸν Ἐρυξίμαχον, Ἆρά σοι δοκῶ (φάναι) ὦ παῖ Ἀκουμενοῦ, ἀδεὲς πάλαι δέος δεδιέναι, ἀλλ' οὐ μαντικῶς, ἃ νῦν δὴ ἔλεγον, εἰπεῖν, ὅτι Ἀγάθων θαυμαστῶς ἐροῖ, ἐγὼ δ' ἀπορήσοιμι; Τὸ μὲν ἕτερον (φάναι

militer Muſæ. Fabricã Vulcanus ærariã. Texendi
C artificiũ Minerua. Iupiter deorũ hominũmq; gubernationem. Quocirca res deorum amore interueniente diſpoſitæ ſunt, amore, inquam, pulchritudinis: deformitatem quippe non ſequitur amor. Antea verò, vt initiò dicebam, permulta atque atrocia inter deos propter neceſſitatis regnũ, vt dicitur, contigerunt. Poſtquam verò deus hic ex pulchrorum deſiderio natus eſt, bona omnia tam ad ad deos quàm ad homines prouenere. Ita mihi videtur, ô Phædre, amor ipſe primum pulcherrimus optimúſque eſſe, deinde talia quædã cæteris quoq; largiri. Succurrit mihi in præſentia metricũ quiddam. Hic deus eſt qui pacem largitur

D *Humano pacem generi, pelagóque ſerenum*
Vultum, tum requiem ventis, hominiq; cubile,
Et ſomnum curis permiſtum.

Hic ruſticitatem à nobis amouet, hic nos familiaritate conciliat, cœtus huiuſmodi omnes congregans. In ſolennibus feſtiſque diebus in choris, in ſacrificiis, dux nobis & præſidens. Manſuetudinem quidem porrigens, exterminans feritatem, beneuolentiæ largitor, maleuolentiæ omnis expulſor, propitius, beneficus, ſpectandus ſapiẽtibus, diis placidus, exoptandus expertibus, participantibus poſſidendus atque tenendus. Delitiarũ, molliũ
E illecebrarum, gratiarum, dulcis perfuſionis & deſiderij pater. Bonorũ ſtudioſus, malorum ſpretor, in labore, in timore, in deſiderio, in ſermone gubernator, perfectus adiutor, ſeruatórque precipuus. Cunctorum deorum atque hominũ decus, & dux pulcherrimus atque optimus. Quẽ profectò ſectari debet, præclariſque hymnis venerari vir quiſq; cãtilenæ illius particeps, quã amor ipſe cõcinit, mẽtem deorum hominúmque permulcens. Hæc igitur oratio mea Phædre, deo voueatur, partim iocis, parti ſeriis rebus pro ingenii mei facultate referta. Dum hæc Agatho dixiſſet, quemadmodum retulit Ariſtodemus, conuiuæ omnes ſummo quo-
F dam applauſu orationem ipſam comprobauerunt: vt pote quæ ſicut & Agathone & Deo dignum erat, habita videretur. Quapropter Socrates, ad Eryximachum conuerſus, inquit, An non meritò, ô Acumeni fili, ſuprà timuiſſe nũc videor, q reuera cõtigit vaticinatus, quòd Agathõ elegantiſſimè loqueretur, vnde mihi verba defore putabã? Vnũ quidẽ,

videbatur, haberē. Tandē verò haud cōgruus laudationis hic modus apparuit. Oportere nanque videtur, maxima quæque, & præclariſſima rei quam laudamus, aſcribere, ſiue reuera illi adſint, ſiue non adſint. Nihil enim referre falſáne an vera ſint, cùm propoſitum ſit non quomodo amor ipſe laudetur, imò vt quiſque amorem laudare quàm maximè videatur. Quapropter vniuerſa amori tribuitis, talémque eum eſſe, & taliū tantorúmque cauſā affirmatis, vt quā pulcherrimus optimúſque appareat, ignorantibus videlicet. Nunquam enim intelligentibus laus huiuſmodi recta & pura iudicaretur. Equidē laudationis huius modū penitus ignorabam. Neſciens itaque vobiſcum conueni me quoque inter alios collaudaturū. Lingua ergo pollicita eſt, mens verò nequaquā. Abſit igitur à me iſtiuſmodi laudatio. Neque enim ſic illum extollere poſſem. Verūtamē ſi vultis, ritu meo vera loqui cupio, & ad meipſum reſpicere potius, quā cū orationibus veſtris certare, ne riſū mouea. Vide itaque Phædre, vtrum vobis placeat orationē huiuſmodi nūc audire quę de amore vera dūtaxat enarret, verborū nominúmq; vtcunq; accidit compoſitione procedens. Phædrum igitur, Mihi ſanè & aliis placet, dicere, vt tuo arbitratu loquaris. Concede mihi, ô Phædre, dicere Socratē, vt pauca quædam Agathonem rogem, vt ab illo confirmatus loquar. Concedo equidem, Phædrum reſpondiſſe: Interroga modò. Deinde Socratem hinc initium dicendi feciſſe narrabat.

Optima, ô amice Agatho, orationis tuę fundamenta ieciſſe videris, cū diceres primò quid amor ſit oſtendendum, poſtea illius opera numeranda. Hoc equidem principiū valde probo. Age itaque, poſtquam de amore cætera ornatè atque magnificè es elocutus, hoc inſuper circa illius naturā mihi declara, vtrum talis ſit amor, vt alicuius amor ſit, an nullius. Haud peto vtrū matris alicuius patriſue ſit. Ridicula nanque interrogatio eſſet, vtrū amor patris matriſue ſit amor. Verùm ſi interrogaſſem, nunquid pater alicuius pater eſſet, an non,

ὡς ἔοικεν, οὐ τοῦτο ἦν τὸ καλῶς ἐπαινεῖν ὁτιοῦν, ἀλλὰ τὸ ὡς μέγιστα ἀνατιθέναι τῷ πράγματι καὶ ὡς κάλλιστα, ἐάν τε ᾖ οὕτως ἔχοντα, ἐάν τε μή. εἰ δὲ ψευδῆ, οὐδὲν ἄρ' ἦν πρᾶγμα. προυρρήθη γὰρ, ὡς ἔοικεν, ὅπως ἕκαστος ἡμῶν τὸν Ἔρωτα ἐγκωμιάζειν δόξει, οὐχ ὅπως ἐγκωμιάσεται. διὰ ταῦτα δὴ, οἶμαι, πάντα λόγον κινοῦντες ἀνατίθετε τῷ Ἔρωτι, καὶ φατὶ αὐτὸν τοιοῦτόν τε εἶναι καὶ τοσούτων αἴτιον, ὅπως ἂν φαίνηται ὡς κάλλιστος καὶ ἄριστος, δηλονότι τοῖς μὴ γιγνώσκουσιν. οὐ γὰρ ἄν που τοῖς γε εἰδόσι. καὶ καλῶς γ' ἔχει καὶ

D σεμνῶς ὁ ἔπαινος. ἀλλὰ γὰρ ἐγὼ οὐκ ᾔδειν ἄρα τὸν τρόπον τοῦ ἐπαίνου· οὐδ' εἰδὼς, ὑμῖν ὡμολόγησα καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μέρει ἐπαινέσεσθαι. ἡ γλῶττα οὖν ὑπέσχετο, ἡ δὲ φρὴν, οὔ. χαιρέτω δή. οὐ γὰρ ἔτι ἐγκωμιάζω τοῦτον τὸν τρόπον· οὐ γὰρ ἂν δυναίμην οὐ μέντοι. ἀλλὰ τά γε ἀληθῆ, εἰ βούλεσθε, ἐθέλω εἰπεῖν κατ' ἐμαυτὸν, οὐ πρὸς τοὺς ὑμετέρους λόγους· ἵνα μὴ γέλωτα ὄφλω. ὅρα οὖν ὦ Φαῖδρε εἴ τι καὶ τοιούτου λόγου δέῃ, περὶ Ἔρωτος τἀληθῆ λεγόμενα ἀκούειν, ὀνομάσει δὲ καὶ θέσει ῥημάτων τοιαύτῃ ὁποία ἄν τις τύχῃ ἐπελθοῦσα. τὸν οὖν Φαῖδρον ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους κελεύειν λέγειν, ὅ-

E πῃ αὐτὸς οἴοιτο δεῖν εἰπεῖν, ταύτῃ. Ἔτι τοίνυν (φάναι) ὦ Φαῖδρε, πάρες μοι Ἀγάθωνα μικρ' ἄττα ἐρέσθαι· ἵνα ἀνομολογησάμενος παρ' αὐτοῦ, οὕτως ἤδη λέγω. Ἀλλὰ παρίημι (φάναι τὸν Φαῖδρον) ἀλλ' ἐρώτα. Μετὰ ταῦτα δὴ τὸν Σωκράτη ἔφη ἐνθένδε ποθὲν ἄρξασθαι.

Καὶ μὴν, ὦ φίλε, Ἀγάθων, καλῶς μοι ἔδοξας καθηγήσασθαι τοῦ λόγου λέγων ὅτι πρῶτον μὲν δέοι αὐτὸν ἐπιδεῖξαι ὁποῖός τίς ἐστιν ὁ Ἔρως, ὕστερον δὲ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ταύτην τὴν ἀρχὴν πάνυ ἄγαμαι. ἴθι οὖν μοι περὶ Ἔρωτος, ἐπειδὴ καὶ τἆλλα καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς διῆλθες

F οἷός ἐστι, καὶ τόδε εἰπὲ, πότερόν ἐστι τοιοῦτος οἷος εἶναι τινὸς ἔρως, ὁ Ἔρως, ἢ οὐδενός. ἐρωτῶ δ' οὐκ εἰ μητρός τινος ἢ πατρός ἐστι (γελοῖον γὰρ ἂν εἴη τὸ ἐρώτημα, εἰ Ἔρως ἐστὶν ἔρως πατρὸς ἢ μητρός) ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ αὐτὸ τοῦτο πατέρα ἠρώτων, ἆρα ὁ πατήρ ἐστι πατήρ τινὸς, ἢ οὔ,

ὤν, ἰσχυρός; Ἀδύνατον, ἐκ τῶν ὁμολογημένων. Οὐ γάρ που ἐνδεὴς ἂν εἴη τούτων ὅ γε ὤν. Ἀληθῆ λέγεις. Εἰ γὰρ καὶ ἰσχυρὸς C ὢν βούλοιτο ἰσχυρὸς εἶναι (φάναι τὸν Σωκράτη) καὶ ταχὺς ὢν, ταχὺς· καὶ ὑγιὴς ὤν, ὑγιής. ἴσως γὰρ ἄν τις ταῦτα οἰηθείη καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, τοὺς ὄντας τε τοιούτους καὶ ἔχοντας ταῦτα, τούτων ἅπερ ἔχουσι καὶ ἐπιθυμεῖν. ἵν᾽ οὖν μὴ ἐξαπατηθῶμεν, τούτου ἕνεκα λέγω. τούτοις γάρ, ὦ Ἀγάθων, εἰ ἐννοεῖς, ἔχειν μὲν ἕκαστα τούτων ἐν τῷ παρόντι ἀνάγκη ἃ ἔχουσιν, ἐάν τε βούλωνται, ἐάν τε μή. καὶ τούτου γε δήπου τίς ἂν ἐπιθυμήσειεν; ἀλλ᾽ ὅταν τις λέγῃ, ὅτι, Ἐγὼ ὑγιαίνων, βούλομαι ὑγιαίνειν, καὶ πλουτῶν, βούλομαι πλουτεῖν, καὶ ἐπιθυμῶ αὐτῶν τούτων ἃ ἔχω, εἴποιμεν ἂν αὐτῷ ὅτι, Σὺ ὦ ἄνθρωπε, D πλοῦτον κεκτημένος καὶ ὑγίειαν καὶ ἰσχύν, βούλει καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ταῦτα κεκτῆσθαι. ἐπεὶ ἐν τῷ γε νῦν παρόντι, εἴτε βούλει, εἴτε μή, ἔχεις. σκόπει οὖν, ὅταν τοῦτο λέγῃς ὅτι, ἐπιθυμῶ τῶν παρόντων, εἰ ἄλλο τι λέγεις ἢ τόδε, ὅτι βούλομαι, τὰ νῦν παρόντα, καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον παρεῖναι. ἄλλο τι ὁμολογοῖ ἄν; Συμφάναι ἔφη τὸν Ἀγάθωνα. Εἰπεῖν δὴ τὸν Σωκράτη, Οὐκοῦν τοῦτό γ᾽ ἐστὶν, ἐκείνου ἐρᾶν ὃ οὔπω ἕτοιμον αὐτῷ ἐστιν, οὐδ᾽ ἔχει, τὸ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ταῦτα εἶναι αὐτῷ σωζόμενα τὰ νῦν παρόντα. Πάνυ γε, φάναι. Καὶ οὗτος ἄρα, καὶ ἄλλος πᾶς ὁ ἐπιθυμῶν, τοῦ μὴ E ἑτοίμου ἐπιθυμεῖ, καὶ τοῦ μὴ παρόντος, καὶ ὃ μὴ ἔχει, καὶ ὃ μὴ ἔστιν αὐτός, καὶ οὗ ἐνδεής ἐστι, τοιαῦτ᾽ ἄττα ἐστὶν ὧν ἡ ἐπιθυμία τε καὶ ὁ ἔρως ἐστί. Πάνυ γ᾽, εἰπεῖν. Ἴθι δή (φάναι τὸν Σωκράτη) ἀνομολογησώμεθα τὰ εἰρημένα. ἄλλο τι ἐστὶν ὁ ἔρως πρῶτον μὲν τινῶν, ἔπειτα τούτων ὧν ἂν ἔνδεια παρῇ αὐτῷ. Ναί, φάναι. Ἐπὶ δὴ τούτοις ἀναμνήσθητι τίνων ἔφησθα ἐν τῷ λόγῳ εἶναι τὸν Ἔρωτα. εἰ δὲ βούλει, ἐγώ σε ἀναμνήσω. οἶμαι γάρ σε οὑτωσί πως εἰπεῖν, ὅτι τοῖς θεοῖς κατεσκευάσθη τὰ πράγματα δι᾽ ἔρωτα καλῶν. αἰσχρῶν γὰρ οὐκ εἴη ἔρως· οὐχ οὑτωσί πως ἔλεγες; Εἶπον γάρ, φάναι τὸν Ἀγάθωνα. Καὶ ἐπιεικῶς γε λέγεις F ὦ ἑταῖρε, φάναι τὸν Σωκράτη. καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἄλλο τι ὁ ἔρως, κάλλους ἂν εἴη ἔρως, αἴσχους δ᾽ οὔ. Ὡμολόγει. Οὐκοῦν ὡμολόγηται, οὗ ἐνδεής ἐστι καὶ μὴ ἔχει, τούτου ἐρᾶν. Ναί, εἰπεῖν. Ἐνδεὴς ἄρ᾽ ἐστὶ καὶ οὐκ ἔχει ὁ Ἔρως κάλλος. Ἀνάγκη, φάναι.

videtur. Neq; enim indigus eſſet eorum quæ in ſe ipſo iam contineret. Vera dicis. Etenim ſi ille qui robuſtus eſt, vult eſſe robuſtus, & qui velox, eſſe velox, & ſanus denique ſanus, fortè quiſpiam crederet, & hos, & alios quoſlibet, ea quæ habent appetere. Ne igitur hîc decipiamur, ego ob hanc cauſã hæc dico. Hæc ſi diligenter animaduertas Agatho, neceſſarium eſſe videbis quæcũque præſenti in tẽpore hi habent, eadem in tempore eodem habere, ſeu velint, ſiue nolint: hoc ipſum verò quiſnam cuperet? Cùm verò quis addit: at ego ſanus dũ ſum, volo equidem ſanus eſſe: & diues dum ſum, eſſe diues: atque idcirco, quę habeo cupio: huic protinus reſpondemus, O bone vir, ipſe diuitias, ſanitatem robúrq; adeptus, vis hæc & in futuro tempore poſſidere: quãdoquidẽ in pręſenti velis noliſue habet. Vides ergo cùm dicis, quæ mihi adſunt cupio, nũ quid aliud quã hoc inferas, quæ mihi nũc adſunt, & in futuro adeſſe exopto. Cenſes hunc hominem Agatho hoc an aliud reſponſurũ? Nihil aliud, dicere Agathonem. Amor profectò huiuſmodi, illud reſpicit quod nondũ in promptu eſt nec habetur, adeſſe videlicet & ſeruari illa in tempore quod ſequatur. Sic eſt omnino. Et hic igitur, & aliuſ quicunque appetit, quod nondum expoſitum, paratũ eſt, appetit, quódue non adeſt, nec habet, & quod ipſe non eſt, quóue indiget. Talia quædam ſunt illa, quorum eſt appetitus, & amor. Talia procul dubio. Age dixiſſe Socratem quæ ſuprà dicta ſunt repetamus. Primo quidem amor, aliquorũ dictus eſt amor, deinde illorũ potiſſimũ quibus indiget. Certè reſpondiſſe. Recordare pręterea, quorum eſſe amorem aſſeruiſti. Ego tibi in memoriam ſi vis reducam. Equidem ita dixiſſe te arbitror: A diis omnia propter pulchrorum amorem fuiſſe diſpoſita. Turpium quippe amorem omnino nullum eſſe. Annon ita dicebas? Ita profectò. Probabiliter quidem loqueris, ô amice. Et ſi ita eſt, amor certè pulchritudinis amor eſt, turpitudinis verò minimé. Conſentio. Nónne conceſſum eſt, id quo eget nec habet, amare? Conceſſum plané. Ergo pulchritudine indiget amor, eámque non habet. Neceſſarium.

mihi Agatho, prædixeram. Magnum eſſe deum amorem, & ad pulchra reſpicere. Eiſdemque rationibus me redarguit, quibus hunc ipſe, quòd neque pulcher eſſet amor, vt dicebam, neque bonus. Ad quam ego tunc, Quid ais, ô Diotima, inquã, Turpiſne igitur ac malus eſt amor? Et illa: dic meliora quæſo. an putas neceſſarium eſſe, vt quicquid pulchrum non eſt, ſit turpe? Maximé. Et quod non ſapiens, ignorans? An non aduertiſti, eſſe quoddam ſapientiæ & ignorantiæ medium? Quid iſtud? Rectè opinari, hoc eſt veri abſque certa ratione participem eſſe. hoc ſiquidē neque ſcientia eſt: nam ſine ratione ſciētia nunquã. Neq; ignorantia rurſus. Quod enim veri compos eſt, ignorãtia non vocatur. huiuſmodi quiddam eſt opinio recta, inter ſapientiam & ignorantiam medium. Vera, dicebam ego, narras. Ne cogas igitur, inquit, quod pulchrum non eſt, eſſe turpe: quódue non bonum, eſſe malum. Eadem ratione quamuis amorem neque pulchrum neque bonum eſſe concedas, non tamen putare debes turpem neceſſariò eſſe, vel malum, ſed inter iſta medium. At verò in hoc omnes conſentiunt, magnum eſſe deum amorem. Ignorantéſne dicis, inquit, omnes? an ſciẽtes? Cunctos, inquam. Quónã pacto (inquit illa ridens) magnũ eſſe deum hi confiterentur, qui nec deum quidem eſſe volunt? Quinam iſti, inquam ego? Vnus quidē tu es, inquit. Ego altera. Quónam pacto dixiſſe me hoc aſſeris? Facilè tibi oſtendam. Dic age. Nonne deos omnes, pulchros ac beatos affirmas? Nũquid auderes deorum quempiam non pulchrum beatúmue dicere? Non per Iouem. Beatos autē nónne illos vocas, qui bona pulchráque poſſident? Illos duntaxat. Atqui amorem in ſuperioribus admiſiſti propter pulchrorum bonorúmque inopiam, hæc ipſa quorum indigus eſt, appetere. Admiſi equidem. Quónam igitur modo Deus eſt, inquit, qui pulchrorũ bonorúmq; eſt expers? Nullo pacto, vt videtur, inquam. Videſne quòd & ipſe amorem Deum eſſe non putas? Quid ergo inquam? Num mortalis eſt amor? Minimé. Quid igitur? Superiorum inſtar, mortalis immortaliſue medium.

C εἰς τοῦτο διηγεῖν, ὥς ποτέ με ἐξέτασεν ἀνακρίνουσα ἐκείνη. σχεδὸν γὰρ καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτὴν ἕτερα τοιαῦτα ἔλεγον οἷάπερ νῦν πρὸς ἐμὲ Ἀγάθων· ὡς εἴη ὁ Ἔρως, μέγας θεὸς· εἴη δὲ τῶν καλῶν. ἤλεγχε δή με τούτοις τοῖς λόγοις οἷσπερ ἐγὼ τοῦτον· ὡς οὔτε καλὸς εἴη, κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, οὔτε ἀγαθός. καὶ ἐγώ, Πῶς λέγεις (ἔφην) ὦ Διοτίμα; αἰσχρὸς ἄρα ὁ Ἔρως ἐστὶ καὶ κακός; Καὶ ἥ, Οὐκ εὐφημήσεις; ἔφη. ἢ οἴει, ὅ,τι ἂν μὴ καλὸν ᾖ, ἀναγκαῖον αὐτὸ αἰσχρὸν εἶναι; Μάλιστά γε. Ἦ καὶ ἂν μὴ σοφόν, ἀμαθές; ἢ οὐκ ᾔσθησαι ὅτι ἐστί τι μεταξὺ σοφίας καὶ ἀμαθίας; Τί τοῦτο; Τὸ ὀρθὰ δοξάζειν, καὶ ἄνευ τοῦ ἔχειν λόγον δοῦναι,
D οὐκ οἶσθ' (ἔφη) ὅτι οὔτε ἐπίστασθαί ἐστιν (ἄλογον γὰρ πρᾶγμα πῶς ἂν εἴη ἐπιστήμη;) οὔτε ἀμαθία; τὸ γὰρ τοῦ ὄντος τυγχάνον πῶς ἂν εἴη ἀμαθία; ἔστι δὲ δήπου τοιοῦτον ἡ ὀρθὴ δόξα μεταξὺ φρονήσεως καὶ ἀμαθίας. Ἀληθῆ (ἦν δ' ἐγώ) λέγεις. Μὴ τοίνυν ἀνάγκαζε, ὃ μὴ καλόν ἐστιν, αἰσχρὸν εἶναι· μηδέ, ὃ μὴ ἀγαθόν, κακόν. οὕτω δὲ καὶ τὸν Ἔρωτα ἐπειδὴ αὐτὸς ὁμολογεῖς μὴ εἶναι ἀγαθόν, μηδὲ καλόν, μηδέν τι μᾶλλον οἴου δεῖν αὐτὸν αἰσχρὸν καὶ κακὸν εἶναι, ἀλλά τι μεταξὺ (ἔφη) τούτοιν. Καὶ μὴν (ἦν δ' ἐγώ) ὁμολογεῖταί γε παρὰ πάντων μέγας θεὸς εἶναι. Τῶν μὴ εἰδότων (ἔφη) πάντων
E λέγεις, ἢ καὶ τῶν εἰδότων; Ξυμπάντων μὲν οὖν. Καὶ ἥ, γελάσασα, Καὶ πῶς ἄν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμολογοῖτο, μέγας θεὸς εἶναι, παρὰ τούτων οἵ φασιν αὐτὸν οὐδὲ θεὸν εἶναι; Τίνες οὗτοι; ἦν δ' ἐγώ. Εἷς μὲν (ἔφη) σύ, μία δ' ἐγώ. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Πῶς τοῦτο (ἔφην) λέγεις; Καὶ ἥ, Ῥᾳδίως (ἔφη) λέγε γάρ μοι, οὐ πάντας θεοὺς φὴς εὐδαίμονας εἶναι καὶ καλούς; ἢ τολμήσαις ἄν τινα μὴ φάναι καλόν τε καὶ εὐδαίμονα θεὸν εἶναι; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφην. Εὐδαίμονας δὲ δὴ λέγεις, οὐ τοὺς τἀγαθὰ καὶ καλὰ κεκτημένους; Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν Ἔρωτά γε ὡμολόγηκας, δι' ἔνδειαν τῶν ἀγαθῶν καὶ καλῶν, ἐπιθυμεῖν αὐτῶν τούτων
F ὧν ἐνδεής ἐστιν. Ὡμολόγηκα γάρ. Πῶς δ' ἂν οὖν θεὸς εἴη ὅ γε τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἄμοιρος; Οὐδαμῶς, ὥς γ' ἔοικεν. Ὁρᾷς οὖν (ἔφη) ὅτι καὶ σὺ Ἔρωτα οὐ θεὸν νομίζεις; Τί οὖν ἂν (ἔφην) εἴη ὁ Ἔρως θνητός; Ἥκιστά γε. Ἀλλὰ τί μήν; Ὥσπερ τὰ πρότερα (ἔφη) μεταξὺ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου.

ἡ Πενία, καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας. ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος (οἶνος γὰρ οὔπω ἦν) εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελ- C θὼν, βεβαρημένος εὗδεν. ἡ οὖν Πενία ἐπιβουλεύουσα, διὰ τὴν αὐτῆς ἀπορίαν, παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, κατακλίνεταί τε παρ᾽ αὐτῷ καὶ ἐκύησε τὸν Ἔρωτα. διὸ δὴ καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἀκόλουθος καὶ θεράπων γέγονεν ὁ Ἔρως, γεννηθεὶς ἐν τοῖς ἐκείνης γενεθλίοις· καὶ ἅμα φύσει ἐραστὴς ὢν περὶ τὸ καλὸν, καὶ τῆς Ἀφροδίτης καλῆς οὔσης. ἅτε οὖν Πόρου καὶ Πενίας υἱὸς ὢν ὁ Ἔρως, ἐν τοιαύτῃ τύχῃ καθέστηκε. πρῶτον μὲν, πένης ἀεί ἐστι, καὶ πολλοῦ δεῖ ἁπαλός τε καὶ καλὸς (οἷον οἱ πολλοὶ οἴονται) ἀλλὰ σκληρὸς καὶ αὐχμηρὸς καὶ ἀνυπόδητος, καὶ ἄοικος· χαμαιπετὴς ἀεὶ D ὢν, καὶ ἄστρωτος, ἐπὶ θύραις καὶ ἐν ὁδοῖς ὑπαίθριος κοιμώμενος· τὴν τῆς μητρὸς φύσιν ἔχων ἀεὶ ἐνδείᾳ ξύνοικος. κατὰ δὲ αὖ τὸν πατέρα, ἐπίβουλός ἐστι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τοῖς καλοῖς, ἀνδρεῖος ὢν, καὶ ἴτης, καὶ σύντονος· θηρευτὴς δεινὸς, ἀεί τινας πλέκων μηχανὰς, καὶ φρονήσεως ἐπιθυμητὴς, καὶ πόριμος· φιλοσοφῶν διὰ παντὸς τοῦ βίου· δεινὸς γόης, καὶ φαρμακεὺς, καὶ σοφιστής. καὶ οὔτε ὡς ἀθάνατος πέφυκεν, οὔτε ὡς θνητός· ἀλλὰ ποτὲ μὲν τῆς αὐτῆς ἡμέρας θάλλει τε καὶ ζῇ, ὅταν εὐπορήσῃ, ποτὲ δὲ ἀποθνήσκει· πάλιν δὲ ἀναβιώσκεται, διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν. τὸ δὲ πο- E ριζόμενον ἀεὶ ὑπεκρεῖ· ὥστε οὔτε ἀπορεῖ Ἔρως ποτὲ, οὔτε πλουτεῖ. σοφίας τε αὖ καὶ ἀμαθίας ἐν μέσῳ ἐστίν. ἔχει γὰρ ὧδε. θεῶν οὐδεὶς φιλοσοφεῖ, οὐδ᾽ ἐπιθυμεῖ σοφὸς γενέσθαι. ἔστι γάρ. οὐδ᾽ εἴ τις ἄλλος σοφὸς, οὐ φιλοσοφεῖ. οὐδ᾽ αὖ οἱ ἀμαθεῖς φιλοσοφοῦσιν, οὐδ᾽ ἐπιθυμοῦσι σοφοὶ γενέσθαι. αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστι χαλεπὸν ἀμαθία, τὸ μὴ ὄντα καλὸν κἀγαθὸν μηδὲ φρόνιμον, δοκεῖν αὐτῷ εἶναι ἱκανόν. οὔκουν ἐπιθυμεῖ ὁ μὴ οἰόμενος ἐνδεὴς εἶναι οὗ ἂν μὴ οἴηται ἐπιδεῖσθαι. Τίνες οὖν (ἔφην ἐγὼ) ὦ Διοτίμα F οἱ φιλοσοφοῦντες; εἰ μήτε οἱ σοφοὶ, μήτε οἱ ἀμαθεῖς; Δῆλον δὴ (ἔφη) τοῦτό γε ἤδη καὶ παιδὶ, ὅτι οἱ μεταξὺ τούτων ἀμφοτέρων ὧν ἂν καὶ ὁ ἔρως. ἔστι γὰρ δὴ τῶν καλλίστων ἡ σοφία· Ἔρως δ᾽ ἐστὶν ἔρως περὶ τὸ καλόν. ὥστε ἀναγκαῖον Ἔρωτα φιλόσοφον εἶναι·

filius. Cũ cœnati eſſent, πενία, id eſt, paupertas mẽdicatura cibum vt pote epulis illic abũdãtibus venit, & circa fores obuerſabatur. Porus quidẽ nectare ebrius, vinum nanque nõdũ erat, Iouis hortũ ingreſſus eſt, & ſomno grauatus dormiebat. Penia verò inopia cõpulſa quo pacto filiũ quaſi quibuſdam inſidiis ex Poro conciperet, excogitauit. Quarę iuxta illum accubuit, Amorémque concepit. Vnde natus eſt Amor ſectator cultórque Veneris, propterea quòd in Veneris natalibus eſt progenitus. Quinetiã natura pulchri deſiderio capitur, quũ Venus ipſa ſit pulchra. Quoniam verò Pori ac Penię Amor eſt filius, ſortem huiuſmodi nact⁹ eſt. Primũ quidem pauper eſt ſẽper, multúmque abeſt vt ſit mollis, & pulcher, quemadmodum plerique arbitrantur, ſed aridus eſt, & ſqualidus, nudis pedibus, ſemper humi volans, ſine domicilio, ſine ſtramẽtis, & tegmine vllo, ad fores in via ſub diuo dormiẽs, naturámque matris ſeruans, ſẽper egenus. Secundum verò patris ſtirpem, pulchris ac bonis inſidiatur, virilis, audax, & vehemens ſagáxque venator, noua ſemper machinamenta cõtexẽs, prudentiæ ſtudioſus, facundus, per omnẽ vitã philoſophans, incantator, faſcinatórq; potẽs, veneficus atque ſophiſta. Neq; immortalis omnino ſecũdũ naturã, neq; mortalis: ſed interdum eodem die pullulat atque viuit, quoties exuberat: interdum deficit, atque iterum reuiuiſcit ob patris naturã. Quod verò acquiritur, continuè ſubterfluit. Quocirca neq; mẽdicus eſt amor vnquã, neque etiam opulentus. Quinetiam inter ſapientiam & inſcitiã conſtituitur. Sic enim res ſe habet. Nullus deorum philoſophatur, aut ſapiens fieri cupit. Eſt enim. Nec alius quiuis ſapiens philoſophatur. Neque omnino ignorantes philoſophantur, neque ſapientes fieri cupiunt. hoc .n. habet ignorantia peſſimũ, quoniã qui nec pulcher bon⁹ eſt, neq; ſapiẽs, ſufficiẽter hæc habere ſe cenſet. Nunquã igitur expetit illa quorũ ſe indigũ non aduertit. Qui ergo potiſſimùm, inquã, Diotima philoſophãtur, ſi neque ſapiẽtes, neq; ignorantes id agunt? Hoc profectò vel puer intelliget, inquit, quod hi videlicet qui inter iſtos ſũt medij, è quibus eſt amor. Sapientia nẽpe pulcherrimũ quiddam eſt, amor autẽ circa pulchrũ verſatur. Ex quo neceſſario ſequitur Amorem eſſe philoſophũ:

Quia huic erit, cui bona aderunt? Facilior ad iſta reſpõſio, inquam. Felix enim erit. Poſſeſſione ſanè bonorū beati ſunt quicūque beati, neque requirere vlterius opus eſt, ad quid felix eſſe velit, qui felicitatē optat, ſed finē iā reſpõſio habere videtur. Vera loqueris, inquā. Nūquid hāc voluntatē amorēq; cūctis cēles hominibus eſſe cõmunē? omnēſq; velle bona ſibi ſēper adeſſe? Cõmunē planè. Cur ergo non omnes, ô Socrates, amare dicimus, ſiquidem omnes & eadem & ſemper amāt: ſed quoſdā amare, alios minimè? Admiror & ipſe. Sed ne mireris. Nā ſpeciē quādam amātiū ſeligentes, Amorem denominamus, totius nomē attribuentes. In aliis autē nominibus aliis vtimur. Exemplo, inquam, quodā declara. Vt ecce. Scis vtiq; facere, amplū quiddā eſſe. facere ſiquidē generatim dicitur cauſa qua vnūquodque ex non eſſe ad eſſe procedit. Quapropter omnes cuiuſq; artis actiones, effectiones ſūt, & artifices omnes poetę, id eſt, factores. Vera narras, inquā. Vides tamē quòd nõ vocātur poetę, ſed alia nomina ſortiūtur. ex omni verò factione, vna ſelecta particula, quę ſcilicet circa muſicā carmināq; verſatur, toti⁹ nomine nūcupatur. Poeſis .n. id eſt, effectio, hæc ſola vocata eſt: quiue hanc effectionis particulā habēt, poetę. Vera hęc ſūt, inquā. Idē quoque circa amorē accidit. Nā ſūmatim quidē omnis bonorū felicitatiſque appetitio, maximus & inſidiator amor eſt cuiq;. Verū qui ad bonū ſtudio pecuniarū vel gymnaſticæ vel ſapiētiæ proficiſcūtur, nec amare nec amatores cognominātur. Qui verò ſecundum certam ſpeciem ad id contendunt, totius nomen ſubeūt, amorē videlicet, & amare, & amatores. Rectè loqui videris. Nonnulli ferūt, eos qui dimidiū ſui perquirūt, amare. Ego autē, neque dimidij, neque totius amorem aſſero, niſi aliquo pacto ſit bonum: quandoquidem & manus & pedes, ſi videantur ipſorum mala ac pernicies eſſe, vel à ſeipſis homines abſcindere volunt.

... ἀγαθῷ χρώμενος, πυνθάνοιτο, φέρε ὦ Σώκρατες (ἐρῶ) ὁ ἐρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί ἐρᾷ; Γενέσθαι (ἦν δ' ἐγὼ) αὑτῷ. Καὶ τί ἔσται ἐκείνῳ ᾧ ἂν γένηται τἀγαθά; Τοῦτ' εὐπορώτερον (ἦν δ' ἐγὼ) ἔχω ἀποκρίνασθαι, ὅτι εὐδαίμων ἔσται. Κτήσει γὰρ (ἔφη) ἀγαθῶν οἱ εὐδαίμονες, εὐδαίμονες· καὶ οὐκέτι προσδεῖ ἔρεσθαι, ἵνα τί δὲ βούλεται εὐδαίμων εἶναι ὁ βουλόμενος, ἀλλὰ τέλος δοκεῖ ἔχειν ἡ ἀπόκρισις. Ἀληθῆ λέγεις, εἶπον ἐγώ. Ταύτην δὴ τὴν βούλησιν καὶ τὸν ἔρωτα τοῦτον πότερα κοινὸν οἴει εἶναι πάντων ἀνθρώπων, καὶ πάντας τἀγαθὰ βούλεσθαι αὑτοῖς εἶναι ἀεί; ἢ πῶς λέγεις;
D Οὕτως (ἦν δ' ἐγὼ) κοινὸν εἶναι πάντων. Τί δὴ οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες) οὐ πάντας ἐρᾷν φαμὲν, εἴπερ γε πάντες τῶν αὐτῶν ἐρῶσι, καὶ ἀεί; ἀλλὰ τινάς φαμεν ἐρᾷν, τοὺς δ' οὔ; Θαυμάζω (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ αὐτός. Ἀλλὰ μὴ θαύμαζ', ἔφη. ἀφελόντες γὰρ ἄρα τοῦ ἔρωτός τι εἶδος, ὀνομάζομεν, τὸ τοῦ ὅλου ἐπιθέντες ὄνομα, ἔρωτα· τὰ δὲ ἄλλα ἄλλοις καταχρώμεθα ὀνόμασιν. Ὥσπερ τί; ἦν δ' ἐγώ. Ὥσπερ τόδε. οἶσθ' ὅτι ποίησίς ἐστί τι πολύ. ἡ γάρ τοι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν ἰόντι ὁτῳοῦν αἰτία πᾶσα, ἐστὶ ποίησις. ὥστε καὶ αἱ ὑπὸ πάσαις ταῖς τέχναις ἐργασίαι, ποιήσεις εἰσί. καὶ οἱ τούτων
E δημιουργοὶ πάντες, ποιηταί. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλ' ὅμως ἤδη οἶσθ' ὅτι οὐ καλοῦνται ποιηταί, ἀλλὰ ἄλλα ἔχουσιν ὀνόματα· ἀπὸ δὲ πάσης τῆς ποιήσεως ἓν μόριον ἀφορισθὲν τὸ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ μέτρα, τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι προσαγορεύεται. ποίησις γὰρ τοῦτο μόνον καλεῖται· καὶ οἱ ἔχοντες τοῦτο τὸ μόριον τῆς ποιήσεως, ποιηταί. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφην. Οὕτω τοίνυν καὶ περὶ τὸν ἔρωτα, τὸ μὲν κεφάλαιόν ἐστι πᾶσα ἡ τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμία καὶ τοῦ εὐδαιμονεῖν, ὁ μέγιστός τε καὶ δολερὸς ἔρως παντί· ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλῃ τρεπόμενοι πολλαχῇ ἐπ' αὐτόν, ἢ κατὰ χρηματισμὸν, ἢ κατὰ
F φιλογυμναστίαν, ἢ κατὰ φιλοσοφίαν, οὔτ' ἐρᾷν καλοῦνται, οὔτ' ἐρασταί· οἱ δὲ κατὰ ἕν τι εἶδος ἰόντες καὶ ἐσπουδακότες, τὸ τοῦ ὅλου ὄνομα ἔχουσιν, ἔρωτά τε καὶ ἐρᾷν, καὶ ἐρασταί. Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν, ἔφην ἐγώ. Καὶ λέγεται μέν γέ τις (ἔφη) λόγος, ὡς οἳ ἂν τὸ ἥμισυ ἑαυτῶν ζητῶσιν, οὗτοι ἐρῶσιν. ὁ δ' ἐμὸς λόγος οὔτε ἡμίσεός φησιν εἶναι τὸν ἔρωτα, οὔτε ὅλου· ἐὰν μὴ τυγχάνῃ γέ που, ὦ ἑταῖρε, ἀγαθὸν ὄν. ἐπεὶ αὑτῶν γε καὶ πόδας καὶ χεῖρας ἐθέλουσιν ἀποτέμνεσθαι οἱ ἄνθρωποι, ἐὰν αὐτοῖς δοκῇ τὰ ἑαυτῶν πονηρὰ εἶναι.

ψυχὴν· καὶ ἐπειδὰν ἐν τινι ἡλικίᾳ γένωνται, τίκτειν ἐπιθυ-
E μεῖ ἡμῶν ἡ φύσις. τίκτειν δὲ ἐν μὲν αἰσχρῷ οὐ δύναται, ἐν δὲ
τῷ καλῷ. ἡ γὰρ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνουσία τόκος ἐστίν.
ἔστι δὲ τοῦτο θεῖον τὸ πρᾶγμα· καὶ τοῦτο ἐν θνητῷ ὄντι τῷ
ζώῳ ἀθάνατόν ἐστιν, ἡ κύησις καὶ ἡ γέννησις. ταῦτα δ' ἐν τῷ
ἀναρμόστῳ ἀδύνατον γενέσθαι. ἀνάρμοστον δ' ἐστὶ τὸ αἰ-
σχρὸν παντὶ τῷ θείῳ· τὸ δὲ καλὸν, ἁρμόττον. Μοῖρα οὖν καὶ
Εἰλείθυια ἡ καλλονή ἐστι τῇ γενέσει. διὰ ταῦτα ὅταν μὲν
καλῷ προσπελάζῃ τὸ κυοῦν, ἵλεών τε γίγνεται, καὶ
εὐφραινόμενον διαχεῖται, καὶ τίκτει τε καὶ γεννᾷ· ὅταν δὲ
αἰσχρῷ, σκυθρωπόν τε καὶ λυπούμενον συσπειρᾶται, καὶ
ἀποτρέπεται, καὶ ἀνείλλεται, καὶ οὐ γεννᾷ, ἀλλὰ ἴσχον τὸ κύη-
D μα χαλεπῶς φέρει. ὅθεν δὴ τῷ κυοῦντί τε καὶ ἤδη σπαρ-
γῶντι πολλὴ ἡ πτοίησις γέγονε περὶ τὸ καλὸν, διὰ τὸ μεγά-
λης ὠδῖνος ἀπολύειν τὸν ἔχοντα. ἔστι γὰρ, ὦ Σώκρατες (ἔφη)
οὐ τοῦ καλοῦ ἔρως, ὡς σὺ οἴει. Ἀλλὰ τί μήν; Τῆς γεννήσεως καὶ
τοῦ τόκου ἐν τῷ καλῷ. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
Τί δὴ οὖν τῆς γεννήσεως; Ὅτι ἀειγενές ἐστι καὶ ἀθάνατον,
ὡς θνητῷ, ἡ γέννησις. ἀθανασίας δὲ ἀναγκαῖον ἐπιθυμεῖν με-
τὰ ἀγαθοῦ, ἐκ τῶν ὡμολογημένων, εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ ἑαυτῷ
εἶναι ἀεὶ ἔρως ἐστίν. ἀναγκαῖον δὴ, ἐκ τούτου τοῦ λόγου, καὶ
E τῆς ἀθανασίας τὸν ἔρωτα εἶναι. Ταῦτά τε οὖν πάντα ἐδί-
δασκέ με, ὁπότε περὶ τῶν ἐρωτικῶν λόγους ποιοῖτο· καί πο-
τε ἤρετο, Τί οἴει, ὦ Σώκρατες, αἴτιον εἶναι τούτου τοῦ ἔρωτος
καὶ τῆς ἐπιθυμίας; ἢ οὐκ αἰσθάνῃ ὡς δεινῶς διατίθεται
πάντα τὰ θηρία, ἐπειδὰν γεννᾶν ἐπιθυμήσῃ, καὶ τὰ πεζὰ
καὶ τὰ πτηνά, νοσοῦντά τε πάντα καὶ ἐρωτικῶς διατιθέμε-
να; πρῶτον μὲν περὶ τὸ ξυμμιγῆναι ἀλλήλοις, ἔπειτα περὶ
τὴν τροφὴν τοῦ γενομένου· καὶ ἕτοιμά ἐστιν ὑπὲρ τούτων καὶ
διαμάχεσθαι τὰ ἀσθενέστατα τοῖς ἰσχυροτάτοις, καὶ ὑπερ-
αποθνήσκειν, καὶ αὐτὰ τῷ λιμῷ παρατεινόμενα, ὥστ'
ἐκεῖνα ἐκτρέφειν, καὶ ἄλλο πᾶν ποιοῦντα. τοὺς μὲν γὰρ ἀνθρώ-
F πους (ἔφη) οἴοιτ' ἄν τις ἐκ λογισμοῦ ταῦτα ποιεῖν· τὰ δὲ θη-
ρία τίς αἰτία οὕτως ἐρωτικῶς διατίθεσθαι, ἔχεις λέγειν; Καὶ
ἐγὼ αὖ ἔλεγον ὅτι οὐκ εἰδείην. Ἡ δ' εἶπε, Διανοῇ οὖν
δεινός ποτε γενήσεσθαι τὰ ἐρωτικά, ἐὰν ταῦτα μὴ ἐννοῇς;

lierisq; congreſſu fœtus partuſque prouenit. Eſt aũt opus hoc diuinum, & in animali ipſo mortali, immortale hoc eſt, conceptio ſcilicet & generatio. Hæc in eo quod ſine proportione & diſſonum eſt, expleri nequeunt. Diſſonum autem eſt quod turpe, ab omni quod eſt diuinum: pulchrum verò diuino conſonum. Parca igitur & Lucina generationi pulchritudo ipſa eſt. Quocirca quoties pulchro quod grauidum eſt adheret, lætitia geſtit, hilaritate & voluptate diffunditur, paritérque & generat. Contrà verò cùm turpi propinquat, triſtitia quadã & dolore contrahitur, abſterretúrque & cohibetur, nec gignit, ſed fœtum retinens angitur. Quapropter quod concepit, & iã luxuriat, adultúmque ad generationem anhelat, circa pulchrũ vt plurimum obuerſatur, quoniam inde acri anxietate leuatur. Eſt enim amor nõ pulchri Socrates, vt tu putas. At cuius, inquã. Generationis partúſque in pulchro. Reuera? Reuera, inquã. Cur generationis? Quia amor ſẽpiternũ quiddã eſt & immortale, quemadmodũ in ipſo mortali generatio: immortalitatẽ autẽ vnà cũ bono appetere neceſſe eſt, ex illis quæ ſuprà conceſſimus, quãdoquidẽ amor eſt appetitio, qua bonũ ſibi quiſque ſẽper adeſſe deſiderat. Ex his cõcluditur Amorẽ immortalitatis quoq; deſideriũ eſſe. Hæc omnia mihi Diotima tradidit, cũ de amatoriis ſermonẽ habuit: necnõ ſic interrogauit. Quã huius amoris cupiditatiſque cauſam, ô Socrates, arbitraris? An nõ vides quàm grauiter afficiuntur animantes omnes & quæ gradiuntur, & quæ volant, cũ ad generationẽ toto impetu proferũtur, & amoris ardore inſaniunt? Primo quidẽ generationis cauſa qua vehemẽter cõgredi concupiſcunt. Deinde quantũ circa natorum alimenta laborãt. Horúmque cauſa imbecilla etiam animalia aduerſus robuſtiſſima prælia poſcunt, & pro illis occumbere parata ſunt, ac fame deficere, modò filios nutriant, & aliud quodlibet audacter aggrediuntur. Homines quidẽ forte putaret quiſpiam rationis diſcurſu hæc agere, brutis autẽ quænã amoris tã ardẽtis cauſa eſt? Aſſignare hanc potes? Minimè, inquam. Credisne, inquit, in amatoriis peritus fore, dum hæc ignoras?

bliuio nanque ſcientię exitus eſt. Meditatio verò nouam memoriã ſemper abeuntis loco reſtituens, ſcientiam ſeruat, vt eſſe eadem videatur. Hoc vtique pacto omne mortale ſeruatur, non quia ſemper omnino idem ſit, vt diuinum, ſed quia quod tabeſcit, & abit, nouum & ſimile ſibi relinquit. Hoc remedio Socrates, quod mortale eſt ſiue corpus, ſeu quodlibet aliud, particeps immortalitatis euadit: quod verò diuinum & immortale, alia ratione. Quamobrem mirari non debes, ſi omnia germen ſuum natura clariſſimum habeant: Nam immortalitatis gratia nixus huiuſmodi atque amor cuilibet ineſt. Cùm hæc audiſſem, admiratione commotus, inquam. Siccine ô ſapientiſſima Diotima reuera de iis iudicandum? Tum illa, vt perfecti ſophiſtæ ſolent, Certò ſcito, inquit, ô Socrates. Etenim ſi gloriæ ſtudium quod hominibus ineſt, conſiderare volueris, admiraberis ruditatem tuam, quòd ea quę dixi, non ſatis compræhenderis. Cernes quidem quàm vehementer exoptent notos ſeſe omnibus exhibere, & in futurum immortalem gloriam conſequi. Nam huius gratia magis quàm filiorum, pericula ſubeunt, pecunias erogant, laboréſque nullos reſpuunt, ac denique ſeſe morti exponunt. An cenſes Alceſten pro Admeto mori voluiſſe, aut Achillem in vltione Patrocli occumbere, aut veſtrum Codrum pro filiorum regno perire, niſi immortalem virtutis memoriam, qualis apud nos extat, conſecuturos ſe præſagiſſent? Longè abeſt, inquibat. Imò pro immortali virtute & honeſta opinione cuncta hæc, vt arbitror, omnes agunt: & quo meliores homines ſunt, eo magis ad iſta contendunt. Nam immortalitatem amant. Quicunque igitur corpore fœcundi ſunt, ad fœminas ſe magis conuertunt, atque ita amant & filiorum generatione immortalitatem, memoriam, felicitatem, per omne tempus aſſequi ſperant. Sunt & qui animam grauidam atque fœcundam magis quàm corpus habeant. hi ſanè concipiunt ea quæ animæ & concepiſſe & concipere conuenit. Sed quidnam conuenit?

τ' ἐπιστήμην ταύτην πάσχει· ὃ γὰρ καλεῖται μελετᾶν, ὡς ἐξιούσης ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης. λήθη γὰρ ἐπιστήμης ἔξοδος· μελέ-

C τη δὲ πάλιν καινὴν ἐμποιοῦσα ἀντὶ τῆς ἀπιούσης μνήμην, σώζει τὴν ἐπιστήμην, ὥστε τὴν αὐτὴν δοκεῖν εἶναι. τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, οὐ τῷ παντάπασι τὸ αὐτὸ ἀεὶ εἶναι, ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπιὸν καὶ παλαιούμενον, ἕτερον νέον ἐγκαταλείπειν, οἷον αὐτὸ ἦν. ταύτῃ τῇ μηχανῇ, ὦ Σώκρατες (ἔφη) θνητὸν ἀθανασίας μετέχει, καὶ σῶμα, καὶ τἆλλα πάντα· ἀθάνατον δὲ ἄλλῃ. μὴ οὖν θαύμαζε εἰ τὸ αὑτοῦ ἀποβλάστημα φύσει πᾶν τιμᾷ· ἀθανασίας γὰρ χάριν

D παντὶ αὕτη ἡ σπουδὴ καὶ ὁ Ἔρως ἕπεται. Καὶ ἐγώ, ἀκούσας τὸν λόγον, ἐθαύμασά τε καὶ εἶπον, Εἶεν (ἦν δ' ἐγώ) ὦ σοφωτάτη Διοτίμα, ταῦτα ὡς ἀληθῶς οὕτως ἔχει; Καὶ ἥ, ὥσπερ οἱ τέλεοι σοφισταί, Εὖ ἴσθι (ἔφη) ὦ Σώκρατες. ἐπεί γε καὶ τῶν ἀνθρώπων εἰ ἐθέλεις εἰς τὴν φιλοτιμίαν βλέψαι, θαυμάζοις ἂν τῆς ἀλογίας περὶ ἃ ἐγὼ εἴρηκα, εἰ μὴ ἐννοεῖς, ἐνθυμηθεὶς ὡς δεινῶς διάκεινται ἔρωτι τοῦ ὀνομαστοὶ γενέσθαι, καὶ κλέος εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον ἀθάνατον καταθέσθαι· καὶ ὑπὲρ τούτου κινδύνους τε κινδυνεύειν ἕτοιμοί εἰσι πάντας, μᾶλλον ἢ ὑπὲρ τῶν παίδων, καὶ χρήματ' ἀναλίσκειν, καὶ πόνους πο-

E νεῖν οὑστινασοῦν, καὶ ὑπεραποθνῄσκειν. ἐπεὶ οἴει σὺ (ἔφη) Ἄλκηστιν ὑπὲρ Ἀδμήτου ἀποθανεῖν ἄν, ἢ Ἀχιλλέα Πατρόκλῳ ἐπαποθανεῖν, ἢ προαποθανεῖν ἂν τὸν ὑμέτερον Κόδρον ὑπὲρ τῆς βασιλείας τῶν παίδων, μὴ οἰομένους ἀθάνατον μνήμην ἀρετῆς πέρι αὐτῶν ἔσεσθαι, ἣν νῦν ἡμεῖς ἔχομεν; Πολλοῦ γε δεῖ, ἔφη· ἀλλ', οἶμαι, ὑπὲρ ἀρετῆς ἀθανάτου καὶ τοιαύτης δόξης εὐκλεοῦς πάντες πάντα ποιοῦσιν, ὅσῳ ἂν ἀμείνους ὦσι, τοσούτῳ μᾶλλον. τοῦ γὰρ ἀθανάτου ἐρῶσιν. οἱ μὲν οὖν ἐγκύμονες (ἔφη) κατὰ σώματα ὄντες, πρὸς τὰς γυναῖκας μᾶλλον τρέπονται, καὶ ταύτῃ ἐρωτικοί εἰ-

F σι, διὰ παιδογονίας ἀθανασίαν καὶ μνήμην καὶ εὐδαιμονίαν, ὡς οἴονται, αὑτοῖς εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον πάντα ποριζόμενοι. οἱ δὲ κατὰ τὴν ψυχήν. εἰσὶ γὰρ οὖν (ἔφη) οἳ καὶ ἐν ταῖς ψυχαῖς κυοῦσιν ἔτι μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς σώμασιν ἃ ψυχῇ προσήκει καὶ κυῆσαι καὶ κυεῖν. τί οὖν προσήκει;

λιόνων καὶ ἀθανατωτέρων παίδων κεκοινωνηκότες. καὶ πᾶς ἂν δέξαιτο ἑαυτῷ τοιούτους παῖδας μᾶλλον γεγονέναι, ἢ C τοὺς ἀνθρωπίνους· καὶ εἰς Ὅμηρον ἀποβλέψας καὶ Ἡσίοδον, καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς τοὺς ἀγαθοὺς ζηλῶν, οἷα ἔκγονα ἑαυτῶν καταλείπουσιν, ἃ ἐκείνοις ἀθάνατον κλέος καὶ μνήμην παρέχεται, αὐτὰ τοιαῦτα ὄντα· εἰ δὲ βούλει, (ἔφη) οἵους Λυκοῦργος παῖδας κατελίπετο ἐν Λακεδαίμονι σωτῆρας τῆς Λακεδαίμονος, καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῆς Ἑλλάδος. τίμιος δὲ παρ' ὑμῖν καὶ Σόλων διὰ τὴν τῶν νόμων γέννησιν, καὶ ἄλλοι ἄλλοθι πολλαχοῦ ἄνδρες, καὶ ἐν Ἕλλησι καὶ ἐν βαρβάροις, πολλὰ καὶ καλὰ ἀποφηνάμενοι ἔργα, γεννήσαντες παντοίαν ἀρετήν. ὧν καὶ ἱερὰ πολ- D λὰ ἤδη γέγονε διὰ τοὺς τοιούτους παῖδας· διὰ δὲ τοὺς ἀνθρωπίνους, οὐδενός πω. Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐρωτικὰ ἴσως, ὦ Σώκρατες, κἂν σὺ μυηθείης· τὰ δὲ τέλεα καὶ ἐποπτικὰ, ὧν ἕνεκα καὶ ταῦτά ἐστιν, ἐάν τις ὀρθῶς μετίῃ, οὐκ οἶδ' εἰ οἷός τ' ἂν εἴης. ἐρῶ μὲν οὖν (ἔφη) ἐγὼ, καὶ προθυμίας οὐδὲν ἀπολείψω. πειρῶ δὲ ἕπεσθαι, ἂν οἷός τε ᾖς. δεῖ γὰρ (ἔφη) τὸν ὀρθῶς ἰόντα ἐπὶ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἄρχεσθαι μὲν νέον ὄντα ἰέναι ἐπὶ τὰ καλὰ σώματα· καὶ πρῶτον μὲν, ἐὰν ὀρθῶς ἡγῆται ὁ ἡγούμενος, ἑνὸς αὐτὸν σώματος ἐρᾶν, καὶ ἐνταῦθα γεννᾶν λόγους καλούς· ἔπειτα δὲ αὐτὸν κατα- E νοῆσαι ὅτι τὸ κάλλος τὸ ἐπὶ ὁτῳοῦν σώματι, τῷ ἐπὶ ἑτέρῳ σώματι ἀδελφόν ἐστι. καὶ εἰ δεῖ διώκειν τὸ ἐπ' εἴδει καλὸν, πολλὴ ἄνοια μὴ οὐχ ἕν τε καὶ ταὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸ ἐπὶ πᾶσι τοῖς σώμασι κάλλος. τοῦτο δ' ἐννοήσαντα, καταστῆναι πάντων τῶν καλῶν σωμάτων ἐραστὴν· ἑνὸς δὲ τὸ σφόδρα τοῦτο χαλάσαι, καταφρονήσαντα καὶ σμικρὸν ἡγησάμενον. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς κάλλος τιμιώτερον ἡγήσασθαι τοῦ ἐν τῷ σώματι. ὥστε καὶ ἂν ἐπιεικὴς ὢν τὴν ψυχήν τις, καὶ ἐὰν σμικρὸν ἄνθος ἔχῃ, ἐξαρκεῖν αὐτῷ, καὶ ἐρᾶν, καὶ κήδεσθαι, καὶ τίκτειν λόγους τοιούτους, F καὶ ζητεῖν οἵτινες ποιήσουσι βελτίους τοὺς νέους· ἵνα ἀναγκασθῇ αὖ θεάσασθαι τὸ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τοῖς νόμοις καλὸν, καὶ τοῦτ' ἰδεῖν ὅτι πᾶν αὐτὸ αὑτῷ ξυγγενές ἐστιν· ἵνα τὸ περὶ τὸ σῶμα καλὸν, σμικρόν τι ἡγήσηται εἶ-

rum parentes, vt pote qui in filiis immortalibus magis pulchrioribúſque vnà cõmunicãt. Etenim huiuſmodi filios quilibet potius quàm humanos eligeret, pręſertim qui Homerũ Heſiodúmque cõſideret, & poetas alios ęmuletur, dum cernit quales filios reliquerunt: qui cũ immortales ſint, immortalem quoque gloriã memoriámque parentibus præbuerunt: qualéſque ſi tibi placet, Lycurgus Lacedemoniis reliquit filios, Lacedemoniæ ac totius penè Græciæ ſeruatores. Horonatur & apud vos propter generationem legũ ipſe Solo, aliique permulti alibi apud Gręcos & Barbaros, qui multa atque præclara opera demonſtrarunt, virtutem omnem progenerãtes. Quibus ſacra ac tẽpla multa ob huiuſmodi ſępe natos dicata ſunt, ob humanos verò adhuc alicui nunquam. In his vtique amatoriis ô Socrates ipſe forſitan induſtria tua intiareris. Verum verò vlterius procedas, ac perfecta demum amatoria, quæue ſublime ſpectant, quorum gratia hæc ſunt, ſi quis rectè inquirat, haud ſcio poſſiſne animaduertere. Dicam tamen, omniq; ſtudio tibi opitulabor. Tu verò pro viribus ſequi me nitere. Oportet eum qui ad hoc recto ſit tramite progreſſurus, ſtatim ab adoleſcẽtia pulchra corpora contemplari: & primum quidem ſi modò rectè ducatur, vnum corpus amare, ibique rationes pulchras producere, cogitare deinde pulchritudinem quæ corpori cuilibet ineſt, alterius corporis eſſe germanam. Et ſi ſequi decet quod in ſpecie pulchrum, abſurdum eſt credere eam quę omnibus corporibus ineſt, non vnam eandémque pulchritudinẽ eſſe. Et qui hoc aduertit, omniũ ſimpliciter pulchrorũ corporũ amator euadere debet, amoris autẽ erga vnũ vehemẽtiam hac ratione remittere, atq; vnius ſpeciẽ parui facere. Poſthæc pulchritudinem quę animis ineſt, illa quæ in corpore præſtantiorem exiſtimet, adeò vt ſiquis animi ingenui ſit, quãuis forma corporis aliis quibuſdã cedat, ſufficere tamen arbitretur, & amet, curétque, & rationes huiuſmodi pariat, quęrátque ſermones omnes qui reddere meliores adoleſcentes poſſint: vt hinc ad pulchritudinẽ quæ in officiis ac legibus reperitur, inſpiciẽdã ducatur, intelligátq; illã omnẽ ſibiipſi vniformem cognatámque exiſtere, vt eam quę circa corpus eſt pulchritudinem parui faciat.

pulchrum ita fingetur, quaſi vultus pulcher, vel pulchræ manus, aut aliud quiddam cuius corpus eſt particeps. Neque vt oratio quædam, vel oratio aut ſcientia quædam. Neque in alio iacere putabitur, velut in animali, vel terra, vel cœlo, aut alio quopiam, ſed idipſum per ſeipſum cum ſemetipſo vniforme ſemper exiſtens. Cætera verò omnia quæ pulchra ſunt, illius participatione pulchra, ea ſcilicet conditione, vt naſcentibus & intereuntibus aliis, nihil ſubtrahatur illi, aut addatur, neque paſſionem vllam incurrat. Quando verò ab his aliquis rectè pueros amando aſcendens, illud ipſum pulchrum contueri incipit, fermè iam finem attingit. Hoc eſt profectò ad amatoria rectè pergere, vel ab alio duci, quando videlicet quis ab his pulchris gratia pulchri illius aſcendere incipit, quaſi quibuſdam gradibus vtens, atque ab vno primùm in duo tranſiens, & à duobus in omnia quæ pulchra ſunt corpora, ab his in omnia officia pulchra, à pulchris officiis ad doctrinas pulchras conuerſus, à doctrinis denique multis in illam doctrinam perueniens, quæ non alterius eſt quàm illius ipſius pulchri doctrina: atque ita demum quid ipſũ pulchrum ſit, cõtéplatur. In hoc vtique vitæ ſtatu, ô amice Socrates, inquit hoſpes illa vates, ſi vſquã alibi, homini videlicet ipſum pulchrum ſpectãti viuendum. Quod ſi quãdo videris, ſuprà quàm dici poſſit pretioſius auro, ornatíſque veſtibus & pulchris pueris adoleſcentibúſque cenſebis. Quos nũc & tu & alii multi, dũ ſpectatis, nimium obſtupeſcitis, & ſi fieri poſſet, eligeretis inter illos ſẽper cibo potúque neglecto verſari. Quàm felix illud ſpectaculũ fore putamus, ſicui contigerit, vt ipſum pulchrum intueatur, ſyncerum, integrum, purum, ſimplex, non humanis carnibus, coloribus, non aliis mortalibus nugis contaminatum, ſed ipſum ſecundum ſe pulchrum diuinum inſpiciat. Num vitam huiuſmodi parui facias? hominis videlicet ipſius qui illuc ſuſpicit, qui tã præclarũ ſpectaculum cõtuetur, qui illi cohæret. Nónne cogitas quod ibi ſolũ cernẽs ille eo oculo pulchrũ quo percipi poteſt, nõ imagines virtutis vlterius, ſed virtutes ipſas pariet? quippe cũ nõ ſimulachrũ, ſed rẽ ipſã attingat.

σῶμα μετέχει, οὐδέ τις λόγος, οὐδέ τις ἐπιστήμη, οὐδέ που ὂν ἐν ἑτέρῳ τινί, οἷον ἐν ζώῳ, ἢ ἐν γῇ, ἢ ἐν οὐρανῷ, ἢ ἔν τῳ ἄλλῳ· ἀλλ' αὐτὸ καθ' αὑτὸ μεθ' αὑτοῦ μονοειδὲς ἀεὶ ὄν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα καλὰ ἐκείνου μετέχοντα τρόπον τινὰ τοιοῦτον, οἷον γιγνομένων τε τῶν ἄλλων καὶ ἀπολλυμένων, μηδὲν ἐκεῖνο μήτε τι πλέον μήτε ἔλαττον γίγνεσθαι, μηδὲ πάσχειν μηδέν. ὅταν δή τις ἀπὸ τῶνδε, διὰ τὸ ὀρθῶς παιδεραστεῖν, ἐπανιὼν, ἐκεῖνο τὸ καλὸν ἄρχηται καθορᾶν, σχεδὸν ἄν τι ἅπτοιτο τοῦ τέλους. τοῦτο γὰρ δή ἐστι τὸ ὀρθῶς ἐπὶ τὰ ἐ-
D ρωτικὰ ἰέναι, ἢ ὑπ' ἄλλου ἄγεσθαι, ἀρχόμενον ἀπὸ τῶνδε τῶν καλῶν ἐκείνου ἕνεκα τοῦ καλοῦ, ἀεὶ ἐπανιέναι ὥσπερ ἐπαναβαθμοῖς χρώμενον ἀπὸ ἑνὸς ἐπὶ δύο, καὶ ἀπὸ δυοῖν ἐπὶ πάντα τὰ καλὰ σώματα, καὶ ἀπὸ τῶν καλῶν σωμάτων ἐπὶ τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ ἀπὸ τῶν καλῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπὶ τὰ καλὰ μαθήματα, ἕως ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μάθημα τελευτήσῃ, ὅ ἐστιν οὐκ ἄλλου ἢ αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ καλοῦ μάθημα, καὶ γνῷ αὐτὸ τελευτῶν ὃ ἔστι καλόν. ἐνταῦθα τοῦ βίου, ὦ φίλε Σώκρατες, (ἔφη ἡ Μαντινικὴ ξένη) εἴπερ που ἄλλοθι, βιωτὸν ἀνθρώ-
E πῳ, θεωμένῳ αὐτὸ τὸ καλόν. ὃ ἐάν ποτε ἴδῃς, οὐ κατὰ χρυσίον τε καὶ ἐσθῆτα, καὶ τοὺς καλοὺς παῖδάς τε καὶ νεανίσκους δόξει σοι εἶναι, οὓς νῦν ὁρῶν ἐκπέπληξαι, καὶ ἕτοιμος εἶ καὶ σὺ, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὁρῶντες τὰ παιδικὰ, καὶ ξυνόντες ἀεὶ αὐτοῖς, εἴπως οἷόν τ' ἦν, μήτ' ἐσθίειν, μήτε πίνειν, ἀλλὰ θεᾶσθαι μόνον καὶ ξυνεῖναι. τί δῆτα (ἔφη) οἰόμεθα, εἴ τῳ γένοιτο αὐτὸ τὸ καλὸν ἰδεῖν εἰλικρινὲς, καθαρὸν, ἄμικτον, ἀλλὰ μὴ ἀνάπλεων σαρκῶν τε ἀνθρωπίνων καὶ χρωμάτων, καὶ ἄλλης πολλῆς φλυαρίας θνητῆς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ θεῖον καλὸν δύναιτο μονοειδὲς κατιδεῖν; ἆρ' οἴει (ἔφη) φαῦλον βίον γίγνεσθαι ἐκεῖσε
F βλέποντος ἀνθρώπου, καὶ ἐκεῖνο ὃ δεῖ θεωμένου, καὶ ξυνόντος αὐτῷ; ἢ οὐκ ἐνθυμῇ (ἔφη) ὅτι ἐνταῦθα αὐτῷ μοναχοῦ γενήσεται, ὁρῶντι ᾧ ὁρατὸν τὸ καλὸν, τίκτειν οὐκ εἴδωλα ἀρετῆς, ἅτε οὐκ εἰδώλου ἐφαπτομένῳ, ἀλλ' ἀληθῆ, ἅτε τοῦ ἀληθοῦς ἐφαπτομένῳ·

σιν λάβῃ σώφρονα, ἥκει φέρουσα εὐετηρίαν τε καὶ ὑγίειαν C ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τε καὶ φυτοῖς, καὶ οὐδὲν ἠδίκησεν. ὅταν δὲ ὁ μετὰ τῆς ὕβρεως Ἔρως ἐγκρατέστερος περὶ τὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρας γένηται, διέφθειρέ τε πολλὰ καὶ ἠδίκησεν. οἵ τε γὰρ λοιμοὶ φιλοῦσι γίγνεσθαι ἐκ τῶν τοιούτων, καὶ ἄλλ᾽ ἀνόμοια πολλὰ νοσήματα καὶ τοῖς θηρίοις καὶ τοῖς φυτοῖς. καὶ γὰρ πάχναι καὶ χάλαζαι καὶ ἐρυσίβαι ἐκ πλεονεξίας καὶ ἀκοσμίας περὶ ἄλληλα τῶν τοιούτων γίγνεται ἐρωτικῶν, ὧν ἐπιστήμη περὶ ἄστρων τε φορὰς καὶ ἐνιαυτῶν ὥρας, ἀστρονομία καλεῖται. ἔτι τοίνυν καὶ αἱ θυσίαι ἅπασαι, καὶ οἷς μαντικὴ ἐπιστατεῖ (ταῦτα δ᾽ ἐστὶν ἡ περὶ θεούς τε καὶ D ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους κοινωνία) οὐ περὶ ἄλλο τί ἐστιν ἢ περὶ Ἔρωτος φυλακήν τε καὶ ἴασιν. πᾶσα γὰρ ἡ ἀσέβεια φιλεῖ γίγνεσθαι ἐὰν μή τις τῷ κοσμίῳ Ἔρωτι χαρίζηται, μηδὲ τιμᾷ τε αὐτὸν καὶ πρεσβεύῃ ἐν παντὶ ἔργῳ, ἀλλὰ περὶ τὸν ἕτερον, καὶ περὶ γονέας καὶ ζῶντας καὶ τετελευτηκότας, καὶ περὶ θεούς. ἃ δὴ προστέτακται τῇ μαντικῇ ἐπισκοπεῖν τοὺς ἐρῶντας, καὶ ἰατρεύειν. καὶ ἔστιν αὖ ἡ μαντικὴ φιλίας θεῶν καὶ ἀνθρώπων δημιουργὸς, τῷ ἐπίστασθαι τὰ κατὰ ἀνθρώπους ἐρωτικὰ, ὅσα τείνει πρὸς θέμιν καὶ ἀσέβειαν. οὕτω πολλὴν καὶ μεγάλην, μᾶλλον δὲ πᾶσαν δύνα- E μιν ἔχει συλλήβδην μὲν ὁ πᾶς Ἔρως. ὁ δὲ περὶ τὰ ἀγαθὰ μετὰ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης ἀποτελούμενος, καὶ παρ᾽ ἡμῖν καὶ παρὰ θεοῖς, οὗτος τὴν μεγίστην δύναμιν ἔχει, καὶ πᾶσαν ἡμῖν εὐδαιμονίαν παρασκευάζει, καὶ ἀλλήλοις δυναμένους ὁμιλεῖν, καὶ φίλους εἶναι καὶ τοῖς κρείττοσιν ἡμῶν θεοῖς. ἴσως μὲν οὖν καὶ ἐγὼ τὸν Ἔρωτα ἐπαινῶν, πολλὰ παραλείπω, οὐ μέντοι ἑκών γε. ἀλλ᾽ εἴ τι ἐξέλιπον, σὸν ἔργον, ὦ Ἀριστόφανες, ἀναπληρῶσαι. ἢ εἴ πως ἄλλως ἐν νῷ ἔχεις ἐγκωμιάζειν τὸν θεὸν, ἐγκωμίαζε, ἐπειδὴ καὶ τῆς λυγγὸς πέπαυσαι. Ἐκδεξάμενον οὖν ἔφη εἰπεῖν τὸν Ἀριστοφάνη ὅτι καὶ μάλ᾽ ἐπαύσατο, οὐ μέντοι F πρίν γε τὸν πταρμὸν προσενεχθῆναι αὐτῇ, ὥστε με θαυμάζειν εἰ τὸ κόσμιον τοῦ σώματος ἐπιθυμεῖ τοιούτων ψόφων καὶ γαργαλισμῶν, οἷον καὶ ὁ πταρμός ἐστι. πάνυ γὰρ εὐθὺς

tibus omnibus, atque plantis afferunt, neque quicquam lædunt. Contrà verò cùm petulans & contumelioſus amor in anni temporibus præualet, iniuria multa corrumpit. Peſtes ſiquidem ex his oriri conſueuerunt, aliaque morbi permulti & varius brutis ac plantis innaſci. Quoniam pruina, glacies, grando, ſegetúmque rubigines, & putredines ex immoderato & excedente qualitatum amore proueniunt: horúmque & cœli motus, & anni temporum ſcientia, aſtronomia vocata eſt. Præterea ſacrificia omnia, & illa quibus vaticiniū præeſt, communiones videlicet deorum hominúmque inuicé, circa nihil aliud verſantur quàm amoris curationem atque cuſtodiam: omnis enim impietas tunc accedere conſueuit, quãdo quis modeſto amori haud indulget, nec illum honorans in omnibus veneratur, ſed circa amorem alterum peruagatur, nec officio congruè erga parentes viuos & defunctos, & erga deos vtitur. Hos amores diſcernere atque curare vaticinij propoſitum eſt. Et inſuper vaticinium amicitiæ inter deos & homines opifex, ex eo quod intelligit qui potiſſimū ex humanis amoribus fas aut nefas attingit. Atque ita multam & amplā, imò verò omné vim ſummatim quidem omnis continet amor: ſed qui circa bona cum temperantia & iuſtitia tam erga nos quàm erga deos verſatur, vim ſummam habet, omnémque nobis beatitudinem exhibet. Nam & nos inuicem communi vita conciliat, & diis humana natura præſtantioribus amicos efficit. Fortè & ipſe multa quæ ad laudandum Amorem pertinent, prætermitto, neque ſponte tamen. Quod autem deeſt, tuum eſt Ariſtophanes adimplere. Vel ſi aliter hunc deum honorare vis, honora, quum ſingultus ipſe ceſſauerit. Iam ſedatus eſt, dixiſſe Ariſtophanem, non tamen prius quàm ſternutamento repreſſus. Quo fit vt admirer, ſi congrua corporis affectio huiuſcemodi crepitibus & ridiculis ſonitibus indiget, qualis eſt ſternutatio. Etenim ſimul atque ſternutatio exorta eſt, continuò deſtitit. Vide, ô bone Ariſtophanes, quid agas, reſpondiſſe Eryximachum.

ἐπαύσατο ἐπειδὴ αὐτῷ τὸν πταρμὸν προσήνεγκα. Καὶ τὸν Ἐρυξίμαχον, Ὠγαθὲ (φάναι) Ἀριστόφανες, ὅρα τί ποιεῖς.

erat, ſed longè diuerſa. Principio tria hominum erant genera, non ſolùm quę nunc duo, mas & fœmina, verumetiam tertium quoddam aderat, ex vtriſque compoſitũ. Cuius ſolum nobis reſtat nomen ipſum periit. Androgynum quippe tunc erat & ſpecie & nomine, ex maris & fœminæ ſexu cõmixtum. Ipſum profectò defecit, nomẽ ſolum infame relictum. Præterea tota cuiuſq; hominis ſpecies erat rotunda, dorſum & latera circum habens, manus quatuor, totidémq; crura, vultus item duos tereti ceruice cõnexos, & omnino conſimiles. Caput vtriſque vultibus contrà verſis, vnum. Aures quatuor, genitalia duo, & alia ſingula, vt ex his quiſque conuenienter exiſtimare poteſt. Incedebat tunc & rectus, vt nunc, in vtram vellet partem: & quoties celerius ire contenderet, inſtar eorum qui prono capite crura ſurſum circunferentes circularem choream exercent, tunc octo membris innixus celeri circulo ferebatur. Ob hãc verò cauſã tria genera & talia erãt, quia maſculũ Sole genitũ erat: Fœmina, Terra: promiſcuũ deniq; Luna. Vtriuſq; enim luna eſt particeps. Sphærica verò erant & figura, & motu, quia parentum ſimilia. Vnde & robuſto corpore, & elato animo erãt. Quare cum diis pugnare tentabant, & in cœlum aſcendere, quemadmodum de Ephialto & Oto ſcribit Homerus. Iupiter igitur vnáque dij cæteri quid agendum eſſet, conſultauerunt. Qua in re nõ parua inerat ambiguitas. Nam neque quomodo eos interficerent, reperiebant: & eorum ſicuti Gigantum, fulminando genus delerent, extincto enim hominũ genere, humanus deorũ cultus veneratioq; periret, neq; in tanta inſolẽtia perſeuerare illos permittendũ cenſebant. Tandem ſentẽtiam Iupiter ſuam explicuit. Inueni, inquit, qua ratione fieri poſſit, vt & ſint homines, & modeſtiores ſint. Idq; erit, ſi imbecilliores fiãt. Vnũquemq; nunc duas in partes diuidã. Ex quo & debiliores erũt, & nobis etiã magis id cõducit. Numero ſiquidem plures erunt qui nos colent.

μαθεῖν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ τὰ παθήματα αὐτῆς. ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις οὐχ αὑτὴ ἦν ἥπερ νῦν, ἀλλὰ ἀλλοία. πρῶτον μὲν γὰρ τρία ἦν τὰ γένη τὰ τῶν ἀνθρώπων· οὐχ, ὥσπερ νῦν, δύο, ἄρρεν καὶ θῆλυ, ἀλλὰ καὶ τρίτον προσῆν κοινὸν ὂν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν ὄνομα λοιπὸν, αὐτὸ δὲ ἠφάνισται. ἀνδρόγυνον γὰρ ἓν τότε μὲν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τοῦ τε ἄρρενος καὶ θήλεος· νῦν δ' οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἢ ἐν ὀνείδει ὄνομα κείμενον. ἔπειτα ὅλον ἦν ἑκάστου τοῦ ἀνθρώπου τὸ εἶδος στρογγύλον, νῶτον καὶ πλευρὰς κύκλῳ

D ἔχον. χεῖρας δὲ τέτταρας εἶχε, καὶ σκέλη τὰ ἴσα ταῖς χερσί· καὶ πρόσωπα δύο ἐπ' αὐχένι κυκλοτερεῖ, ὅμοια πάντη. κεφαλὴν δ' ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς προσώποις ἐναντίοις κειμένοις μίαν, καὶ ὦτα τέτταρα, καὶ αἰδοῖα δύο· καὶ τἆλλα πάντα ὡς ἀπὸ τούτων ἄν τις εἰκάσειεν. ἐπορεύετο δὲ καὶ ὀρθὸν, ὥσπερ νῦν, ὁποτέρωσε βουληθείη· καὶ ὁπότε ταχὺ ὁρμήσειεν ἐλθεῖν, ὥσπερ οἱ κυβιστῶντες καὶ εἰς ὀρθὸν τὰ σκέλη περιφερόμενοι κυβιστῶσι κύκλῳ, τότε ὀκτὼ οὖσι τοῖς μέλεσιν ἀπερειδόμενοι, ταχὺ ἐφέροντο κύκλῳ. ἦν δὲ διὰ ταῦτα τρία τὰ γένη καὶ τοιαῦτα, ὅτι τὸ μὲν ἄρρεν ἦν τοῦ ἡλίου τὴν ἀρχὴν

E ἔκγονον, τὸ δὲ θῆλυ, τῆς γῆς· τὸ δὲ ἀμφοτέρων μετέχον, τῆς σελήνης, ὅτι καὶ ἡ σελήνη ἀμφοτέρων μετέχει. περιφερῆ δὲ δὴ ἦν καὶ αὐτὰ, καὶ ἡ πορεία αὐτῶν, διὰ τὸ τοῖς γονεῦσιν ὅμοια εἶναι. ἦν οὖν τὴν ἰσχὺν δεινὰ καὶ τὴν ῥώμην, καὶ τὰ φρονήματα μεγάλα εἶχον. ἐπεχείρησαν δὲ τοῖς θεοῖς· καὶ ὃ λέγει Ὅμηρος περὶ Ἐφιάλτου τε καὶ Ὤτου, περὶ ἐκείνων λέγεται, τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν ἐπιχειρεῖν ποιεῖν, ὡς ἐπιθησομένων τοῖς θεοῖς. ὁ οὖν Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ ἐβουλεύοντο ὅ,τι χρὴ αὐτοὺς ποιῆσαι καὶ ἠπόρουν. οὔτε γὰρ ὅπως

F ἀποκτείναιεν εἶχον, καὶ, ὥσπερ τοὺς γίγαντας, κεραυνώσαντες, τὸ γένος ἀφανίσαιεν (αἱ τιμαὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ τὰ ἱερὰ τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἠφανίζετο) οὔτε ὅπως ἐῷεν ἀσελγαίνειν. μόλις δὴ ὁ Ζεὺς ἐννοήσας λέγει ὅτι, Δοκῶ μοι (ἔφη) ἔχειν μηχανὴν ὡς ἂν εἶέν τε ἄνθρωποι, καὶ παύσαιντο τῆς ἀκολασίας, ἀσθενέστεροι γενόμενοι. νῦν μὲν γὰρ αὐτοὺς (ἔφη) διατεμῶ δίχα ἕκαστον καὶ ἅμα μὲν ἀσθενέστεροι ἔσονται, ἅμα δὲ χρησιμώτεροι ἡμῖν, διὰ τὸ πλείους τὸν ἀριθμὸν γεγονέναι.

apud inferos vnum ſemper perſeueretis. Videte an hoc ſit, quod ardetis, ſatiſque futurum ſit vobis, ſi huius compotes efficiamini. Si ita, inquam, Vulcanus quæreret, conſtat quòd nemo renueret, aut aliud quàm hoc expetere videretur. Re vera enim quod olim cupierat, audiſſe ſe quiſq; putaret, congreſſu videlicet commixtioneq; cum amato vnum ex duobus confici. Huius cauſa eſt, quia priſca hominũ natura hæc erat, integriq; eramus. Totius itaq; reficiendi cupido nixúſq;, amoris nomẽ accepit. Olim quidẽ, vt ſuprà narrabam, vnũ eramus. Deinde propter iniuſtitiã, à Deo ſciſſi ſumus, quẽadmodũ à Lacedæmoniis Arcades. Verendum eſt præterea, ne ſi minus modeſti quàm deceat in Deos ſimus, iterum diuidamur, taléſq; efficiamur, quales qui in columnis figurantur, nares ſecti euadamus ſimiles tenuiſſimorũ quorũdam animaliũ quæ Liſpæ vocantur. Sed horũ gratia vnumquenq; decet ſumma pietate deos colere, & alios ad hoc exhortari, vt hæc vitemus, adipiſcamur illa, quemadmodum nos dux noſter amor & imperator admonet, cui nullus repugnare audeat. Repugnat autem huic, qui aduerſatur diis. Nam ſi Deo reconciliati eum propitiũ habuerimus, ſinguli dimidiũ ſuum exoptatum reperiemus & cõſequemur. Quod quidem pauci his temporibus agunt. Neque ſermonẽ hũc meum Eryximachus iſte corripiat, quaſi Pauſaniam Agathonémque dicam, fortè enim & iſti ex his ſunt, & natura ambo mares exiſtunt. Aſſero equidem de omnibus viris ac fœminis, ita demum genus noſtrum fore beatum, ſiquando amoris impetum expleamus, & ſuis quiſque delitiis potiatur, in antiquam naturam penitus reſtitutus. Si hoc feliciſſimũ quiddam eſt, ſequitur vt ex iis quę nunc nobis tributa ſunt, quod huic proximum eſt, id ſit & optimum: hoc eſt, vt quilibet eos qui natura ipſi cordi ſunt, nanciſcatur. Cuius vtique cauſam Deum laudantes, amorem iure laudare debemus, qui in præſenti tempore nos ſummopere iuuat, dum ad id quod cuique proprium eſt, nos de-

εἰ γὰρ τούτου ἐπιθυμεῖτε, ἐθέλω ὑμᾶς συντῆξαι καὶ συμφυσῆσαι εἰς τὸ αὐτό, ὥστε δύο ὄντας ἕνα γεγονέναι καὶ ἕως τ᾽ ἂν ζῆτε, ὡς ἕνα ὄντας κοινῇ ἀμφοτέρους ζῆν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνητε, ἐκεῖ αὖ ἐν ᾅδου ἀντὶ δυοῖν ἕνα εἶναι κοινῇ τεθνεῶτε. ἀλλ᾽ ὁρᾶτε εἰ τούτου ἐρᾶτε καὶ ἐξαρκεῖ ὑμῖν ἂν τούτου τύχητε. ταῦτα ἀκούσας ἴσμεν ὅτι οὐδ᾽ ἂν εἷς ἐξαρνηθείη, οὐδ᾽ ἄλλο τι ἂν φανείη βουλόμενος, ἀλλ᾽ ἀτεχνῶς οἴοιτ᾽ ἂν ἀκηκοέναι τοῦτο ὃ πάλαι ἄρα ἐπεθύμει, συνελθὼν καὶ συντακεὶς τῷ ἐρωμένῳ, ἐκ δυοῖν εἷς γενέσθαι.

D τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἴτιον, ὅτι ἡ ἀρχαία φύσις ἡμῶν ἦν αὕτη, καὶ ἦμεν ὅλοι. τοῦ ὅλου οὖν τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ διώξει ἔρως ὄνομα. καὶ πρὸ τοῦ (ὥσπερ λέγω) ἓν ἦμεν. νυνὶ δὲ διὰ τὴν ἀδικίαν διῳκίσθημεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθάπερ Ἀρκάδες ὑπὸ Λακεδαιμονίων. φόβος οὖν ἔστιν, ἐὰν μὴ κόσμιοι ὦμεν πρὸς τοὺς θεούς, ὅπως μὴ καὶ αὖθις διασχισθησόμεθα, καὶ περίιμεν ἔχοντες, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς στήλαις καταγραφὴν ἐκτετυπωμένοι, διαπεπρισμένοι κατὰ τὰς ῥῖνας γεγονότες, ὥσπερ λίσπαι. ἀλλὰ τούτων ἕνεκα, πάντ᾽ ἄνδρα χρὴ ἅπαντα παρακελεύεσθαι εὐσεβεῖν περὶ θεούς·

E ἵνα τὰ μὲν ἐκφύγωμεν, τῶν δὲ τύχωμεν, ὡς ὁ Ἔρως ἡμῖν ἡγεμὼν καὶ στρατηγός. ᾧ μηδεὶς ἐναντία πραττέτω. πράττει δ᾽ ἐναντία ὅστις θεοῖς ἀπεχθάνεται. φίλοι γὰρ γενόμενοι, καὶ διαλλαγέντες τῷ θεῷ, ἐξευρήσομέν τε καὶ ἐντευξόμεθα τοῖς παιδικοῖς τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν· ὃ τῶν νῦν ὀλίγοι ποιοῦσι. καὶ μή μου ὑπολάβῃ Ἐρυξίμαχος κωμῳδῶν τὸν λόγον, ὡς Παυσανίαν καὶ Ἀγάθωνα λέγω. ἴσως μὲν γὰρ καὶ οὗτοι τούτων τυγχάνουσιν ὄντες, καί εἰσιν ἀμφότεροι τὴν φύσιν ἄρρενες. λέγω δ᾽ οὖν ἔγωγε καθ᾽ ἁπάντων καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὅτι οὕτως ἂν ἡμῶν τὸ γένος εὔδαιμον γένοιτο εἰ ἐκτελέσαιμεν τὸν ἔρωτα, καὶ τῶν παιδικῶν τῶν αὑτοῦ

F ἕκαστος τύχοι, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀπελθὼν φύσιν. εἰ δὲ τοῦτο ἄριστον, ἀναγκαῖον καὶ τῶν νῦν παρόντων τὸ τούτου ἐγγυτάτω ἄριστον εἶναι. τοῦτο δ᾽ ἐστὶ παιδικῶν τυχεῖν κατὰ νοῦν αὐτῷ πεφυκότων· οὗ δὴ τὸν αἴτιον θεὸν ὑμνοῦντες, δικαίως ἂν ὑμνοῖμεν Ἔρωτα· ὃς ἔν τε τῷ παρόντι ἡμᾶς πλεῖστα ὀνίνησιν εἰς τὸ οἰ-

ἀναβαίνοντος ἐπὶ τὸν ὀκρίβαντα μετὰ τῶν ὑποκριτῶν, καὶ C
βλέψαντος ἐναντίον τοσούτου θεάτρου, μέλλοντος ἐπιδεί-
ξασθαι σαυτοῦ λόγους, καὶ οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐκπλαγέντος,
νῦν οἰηθείην σε θορυβηθήσεσθαι, ἕνεκα ἡμῶν ὀλίγων ἀνθρώ-
πων. Τί δαί; ὦ Σώκρατες (τὸν Ἀγάθωνα φάναι) οὐ δή που
με οὕτω θεάτρου μεστὸν ἡγῇ, ὥστε καὶ ἀγνοεῖν ὅτι νοῦν ἔχοντι
ὀλίγοι ἔμφρονες πολλῶν ἀφρόνων φοβερώτεροι; Οὐ μέντ'
ἂν καλῶς ποιοίην (φάναι τὸν Σωκράτη) ὦ Ἀγάθων, περὶ
σοῦ τι ἐγὼ ἄγροικον δοξάζων. ἀλλ' εὖ οἶδα ὅτι εἴ τισιν ἐντύ-
χοις οὓς ἡγοῖο σοφούς, μᾶλλον ἂν αὐτῶν φροντίζοις ἢ τῶν
πολλῶν. ἀλλὰ μὴ οὐχ οὗτοι ἡμεῖς ὦμεν. ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ D
ἐκεῖ παρῆμεν, καὶ ἦμεν τῶν πολλῶν. εἰ δὲ ἄλλοις ἐντύχοις
σοφοῖς, τάχ' ἂν αἰσχύνοιο αὐτούς, εἴ τι ἴσως οἴοιο αἰσχρὸν ὂν
ποιεῖν. ἢ πῶς λέγεις; Ἀληθῆ λέγεις, φάναι. Τοὺς δὲ πολλοὺς
οὐκ ἂν αἰσχύνοιο εἴ τι οἴοιο αἰσχρὸν ποιεῖν; Καὶ τὸν Φαῖδρον ἔφη
ὑπολαβόντα εἰπεῖν, Ὦ φίλε Ἀγάθων, ἐὰν ἀποκρίνῃ
Σωκράτει, οὐδὲν ἔτι διοίσει αὐτῷ ὁπῃοῦν τῶν ἐνθάδε ὁ-
τιοῦν γίγνεσθαι· ἐὰν μόνον ἔχῃ ὅτῳ διαλέγηται, ἄλλως τε
καὶ καλῷ. ἐγὼ δὲ ἡδέως μὲν ἀκούω Σωκράτους διαλεγομέ-
νου· ἀναγκαῖον δέ μοι ἐπιμεληθῆναι τοῦ ἐγκωμίου τῷ Ἔ-
ρωτι, καὶ ἀποδέξασθαι παρ' ἑνὸς ἑκάστου ὑμῶν τὸν λόγον. ἀπο- E
δοὺς οὖν ἑκάτερος τῷ θεῷ, οὕτως ἤδη διαλεγέσθω. Ἀλ-
λὰ καλῶς λέγεις ὦ Φαῖδρε (φάναι τὸν Ἀγάθωνα) καὶ οὐ-
δέν με κωλύει λέγειν. Σωκράτει γὰρ καὶ αὖθις ἔσται πολλά-
κις διαλέγεσθαι.

Ἐγὼ δὲ δὴ βούλομαι πρῶτον μὲν εἰπεῖν ὡς χρή με εἰπεῖν,
ἔπειτα εἰπεῖν. δοκοῦσι γάρ μοι πάντες οἱ πρόσθεν εἰρηκότες, οὐ
τὸν θεὸν ἐγκωμιάζειν, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους εὐδαιμονίζειν τῶν ἀ-
γαθῶν ὧν ὁ θεὸς αὐτοῖς αἴτιος. ὁποῖος δέ τις αὐτὸς ὤν, ταῦτα
ἐδωρήσατο, οὐδεὶς εἴρηκεν. εἷς δὲ τρόπος ὀρθὸς παντὸς ἐπαί-
νου περὶ παντός, λόγῳ διελθεῖν οἷος οἵων αἴτιος ὢν τυγ- F
χάνει περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾖ. οὕτω δὴ τὸν Ἔρωτα καὶ ἡ-
μᾶς δίκαιον ἐπαινέσαι πρῶτον αὐτὸν οἷός ἐστιν, ἔπειτα τὰς
δόσεις. φημὶ οὖν ἐγώ, πάντων θεῶν εὐδαιμόνων ὄντων, Ἔρω-
τα (εἰ θέμις καὶ ἀνεμέσητον εἰπεῖν) εὐδαιμονέστατον εἶναι αὐτῶν, κάλλιστον ὄντα καὶ ἄριστον. ἔστι δέ, κάλλιστος ὤν, τοιόσδε·

ſcendiſſe pulpitum tragicum vnà cum hiſtrionibus viderim, & ſine vllo terroris motu coram tanta ſpectantium multitudine carmina tua protuliſſe. Ne me adeo, dicere Agathonem, theatri ſtudioſum eiúſque fauori deditum putes, vt ignorem prudenti viro paucorum ſapientum magis quàm multorum inſipientium iudicium eſſe verẽdum. Iniquè iudicarem Agatho, Socratem dicere, ſiquid in te ruſticum exiſtimarem. Noui equidem, quòd ſi in aliquos incideres tuo iudicio ſapientes, magis eos quàm vulgus curares. Sed vide ne ipſi tales minimè ſimus. Interfuimus ibi & ipſi, vulgarium numero computati. Si autem aliis occurreres ſapientibus, nequid in eorum conſpectu ineptè faceres, formidares. Nunquid aliter dicis? Non. Vera enim refers, dicere Agathonem. Vulgus autem non metueres, dicere Socratem, ſiquid ineptum committere te putares. Hic Phædrum, ô amice Agathon ſubieciſſe, ſi Socrati reſpondere pergis, nihil curabit quomodocunque cætera hîc agantur, modo habeat qui cum diſputet, pulchro præſertim. Equidem libenter Socratem audio diſputantem. Veruntamen curandum mihi eſt, vt amor à ſingulis ordine certo laudetur. Laudate igitur & vos Deum primo, poſtea arbitratu veſtro inuicem diſputabitis. Præclarè loqueris Phædre, Agathoné dixiſſe, neq; me quicquam dicere prohibet. Cum Socrate quidem ſæpe aliàs diſputare licebit.

Ego verò nunc primùm quatenus dicendum ſit mõſtrabo, poſtea dicam. Videntur mihi omnes qui hactenus loquuti ſunt, non ipſum Deum laudaſſe, ſed beneficia quæ feliciter ab illo conferuntur, hominibus narrauiſſe. Qualis verò ipſe ſit qui horum bonorum cauſa eſt, nullus adhuc expreſſit. Recta autem laudandi ratio ſola in omnibus illa eſt, qua illius de quo agitur natura prius oſtenditur, poſtea quorum cauſa eſt declaratur. Sic & in præſentia qualis ipſe ſit amor primùm oſtendere decet, deinde munera illius exponere. Aſſero equidem cùm dij omnes beati ſint, amorem, ſi modò fas eſt & tolerabile dictu, eſſe omniũ beatiſſimum, quippe cũ pulcherrimus omniũ optimúſq; exiſtat.

Quòd

quod tener fit Amor oſtendere cupientibus. Neq; enim per terrá, & caluarias vadit, quæ nó admodũ molles ſunt, ſed molliſſimis omnium rebus ſe infigit atque permanet. In animis quippe & mentibus deorum & hominum ſedem ſuam locat. neque tamen in quibuslibet animis: nam ſi durum animi offenderit habitum, aufugit: ſinautem mitẽ mollémque, inhabitat. Cùm itaque molliſſimarũ rerũ molliſſimas ſemper partes pedibus totoque tangat, tenerrimũ eſſe amorẽ neceſſe eſt. Quapropter & iuuenis eſt, & tener præ cęteris amor. Quinetiá aquę inſtar liquidus eſt, & lubricus. Nó .n. vndiq; per omnem animá circunfluere poſſet, & clàm influere, & effluere clàm, ſi durus ac rigidus eſſet. Aptę verò, cõpoſitæ, flexibiliſque formæ, argumẽto eſſe formoſitas poteſt, hoc eſt figuræ concinnitas, qua amor omniũ maximè proculdubio decoratus eſt. Inter deformitatem porro & amorẽ eſt pugna perpetua. Coloris quoque decorem aſſidua inter flores habitatio huiu Dei ſignificat. In eo ſiquidem quod floribus caret aut defloruit, ſiue corpus, ſiue anim⁹. ſeu quoduis aliud ſit, Amor ipſe nó inſidet. Vbicúque verò floridus, & odorifer eſt locus, gratiſſimè cõquieſcit. De huius dei pulchritudine permulta inſuper afferri poſſent, ſed iſta ſufficiũt. Deinceps de virtute amoris eſt dicendũ. Quod in primis maximi faciendum eſt, Amor nec iniuriá infert Deo, vel homini, nec à Deo, vel homine iniuriam patitur. Nõ .n. ipſe vi patitur, ſi quid patitur. Nã violentia nõ tangit amorem. Neque vi facit, ſi quid faciat. Quiſque .n. ſpóte amori in ſingulis paret. Quæcunque verò volens quiſpiá cum volente vltro cõtrahit, iuſta habentur, vt regiæ ciuitatis leges ſtatuunt. Nec iuſtitiæ ſolùm, verumetiá ſũmæ eſt temperantiæ particeps. Siquidem inter omnes conuenit, temperantiam eſſe, libidinibus & voluptatibus dominari, nullámque voluptatem eſſe amore potentiorem. Quòd ſi voluptates omnes amore imbecilliores ſunt, ab illo vtique ſuperantur, ille verò dominatur. Amor itaque quoniam libidinibus & voluptatibus dominatur, mirum in modum eſt temperans. Quod ad fortitudinem pręterea, neque Mars equidem Amori reſiſtit.

Καλῷ οὖν δοκεῖ μοι τεκμηρίῳ τὴν ἁπαλότητα ἀποφαίνειν, ὅτι οὐκ ἐπὶ σκληροῦ βαίνει, ἀλλ᾽ ἐπὶ μαλθακοῦ. τῷ αὐτῷ δὴ καὶ ἡμεῖς χρησόμεθα τεκμηρίῳ περὶ Ἔρωτα ὅτι ἁπαλός. οὐ γὰρ ἐπὶ γῆς βαίνει, οὐδ᾽ ἐπὶ κρανίων (ἅ ἐστιν οὐ πάνυ μαλακά) ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μαλακωτάτοις τῶν ὄντων καὶ βαίνει καὶ οἰκεῖ. ἐν γὰρ ἤθεσι καὶ ψυχαῖς θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὴν οἴκησιν ἵδρυται· καὶ οὐκ αὖ ἑξῆς ἐν πάσαις ταῖς ψυχαῖς, ἀλλ᾽ ᾗ τινι ἂν σκληρὸν ἦθος ἐχούσῃ ἐντύχῃ, ἀπέρχεται· ᾗ δ᾽ ἂν μαλακόν, οἰκίζεται. ἁπτόμενον οὖν ἀεὶ καὶ
D ποσὶ καὶ πάντῃ ἐν μαλακωτάτοις τῶν μαλακωτάτων, ἁπαλώτατον ἀνάγκη εἶναι. νεώτατος μὲν δή ἐστι καὶ ἁπαλώτατος. πρὸς δὲ τούτοις, ὑγρὸς τὸ εἶδος. οὐ γὰρ ἂν οἷός τ᾽ ἦν πάντῃ περιπτύσσεσθαι, οὐδὲ διὰ πάσης ψυχῆς, καὶ εἰσιὼν τοπρῶτον λανθάνειν καὶ ἐξιών, εἰ σκληρὸς ἦν. συμμέτρου δὲ καὶ ὑγρᾶς ἰδέας μέγα τεκμήριον ἡ εὐσχημοσύνη. ὃ δὴ ἐκ διαφερόντως ἐκ πάντων ὁμολογουμένως Ἔρως ἔχει. ἀσχημοσύνῃ γὰρ καὶ Ἔρωτι πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ πόλεμος. χρόας δὲ κάλλος ἡ κατ᾽ ἄνθη δίαιτα τοῦ θεοῦ σημαίνει. ἀνανθεῖ γὰρ καὶ ἀπηνθηκότι καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, καὶ ἄλλῳ ὁτῳοῦν,
E οὐκ ἐνίζει Ἔρως· οὗ δ᾽ ἂν εὐανθής τε καὶ εὐώδης τόπος ᾖ, ἐνταῦθα καὶ ἵζει καὶ μένει. περὶ μὲν οὖν κάλλους τοῦ θεοῦ καὶ ταῦτα ἱκανά, καὶ ἔτι πολλὰ λείπεται. περὶ δὲ ἀρετῆς Ἔρωτος μετὰ ταῦτα λεκτέον· τὸ μὲν μέγιστον, ὅτι Ἔρως οὔτ᾽ ἀδικεῖ, οὔτ᾽ ἀδικεῖται, οὔτε ὑπὸ θεοῦ, οὔτε θεόν, οὔτε ὑπ᾽ ἀνθρώπου, οὔτε ἄνθρωπον. οὔτε γὰρ αὐτὸς βίᾳ πάσχει εἴ τι πάσχει (βία γὰρ Ἔρωτος οὐχ ἅπτεται) οὔτε ποιῶν, ποιεῖ. πᾶς γὰρ ἑκὼν Ἔρωτι πᾶν ὑπηρετεῖ· ἃ δ᾽ ἂν τις ἑκὼν ἑκόντι ὁμολογήσῃ, φασὶν οἱ πόλεως βασιλῆς νόμοι δίκαια εἶναι. πρὸς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ, σωφροσύνης πλείστης μετέχει. εἶ-
F ναι γὰρ ὁμολογεῖται σωφροσύνη τὸ κρατεῖν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν· Ἔρωτος δὲ μηδεμίαν ἡδονὴν κρείττω εἶναι. εἰ δὲ ἥττους, κρατοῖντ᾽ ἂν ὑπὸ τοῦ Ἔρωτος, ὁ δὲ κρατοῖ. κρατῶν δὲ ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὁ Ἔρως, διαφερόντως ἂν σωφρονοῖ. καὶ μὴν εἴς γε ἀνδρείαν Ἔρωτι, οὐδ᾽ Ἄρης ἀνθίσταται·

ὥστε καὶ οὗτος Ἔρωτος ἂν εἴη μαθητής, καὶ Μοῦσαι μουσικῆς, καὶ Ἥφαιστος χαλκείας, καὶ Ἀθηνᾶ ἱστουργίας, καὶ Ζεὺς κυβερνήσεως θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. ὅθεν δὴ καὶ κατεσκευάσθη τῶν θεῶν τὰ πράγματα, Ἔρωτος ἐγγενομένου, δηλονότι κάλλους· αἴσχει γὰρ οὐκ ἔπεστιν Ἔρως· πρὸ τοῦ δέ (ὥσπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον) πολλὰ καὶ δεινὰ θεοῖς ἐγίγνετο, ὡς λέγεται, διὰ τὴν τῆς Ἀνάγκης βασιλείαν· ἐπειδὴ δ' ὁ θεὸς οὗτος ἔφυ ἐκ τοῦ ἐρᾶν τῶν καλῶν, πάντ' ἀγαθὰ γέγονε καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις. οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Φαῖδρε, Ἔρως, πρῶτος αὐτὸς ὢν κάλλιστος καὶ ἄριστος, μετὰ τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἄλλων τοιούτων αἴτιος εἶναι. ἐπέρχεται δέ μοί τι καὶ ἔμμετρον εἰπεῖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν

Εἰρήνην μὲν ἐν ἀνθρώποις, πελάγει δὲ γαλήνην,
Νηνεμίαν ἀνέμων, κοίτην, ὕπνον τ' ἐνὶ κήδει.

οὗτος δὲ ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰκειότητος δὲ πληροῖ· τὰς τοιάσδε ξυνόδους μετ' ἀλλήλων πάσας τιθεὶς συνιέναι, ἐν ἑορταῖς, ἐν χοροῖς, ἐν θυσίαις, γιγνόμενος ἡγεμών· πρᾳότητα μὲν πορίζων, ἀγριότητα δ' ἐξορίζων· φιλόδωρος εὐμενείας, ἄδωρος δυσμενείας· ἵλεως, ἀγαθός, θεατὸς σοφοῖς, ἀγαστὸς θεοῖς· ζηλωτὸς ἀμοίροις, κτητὸς εὐμοίροις· τρυφῆς, ἁβρότητος, χλιδῆς, χαρίτων, ἱμέρου, πόθου πατήρ· ἐπιμελὴς ἀγαθῶν, ἀμελὴς κακῶν· ἐν πόνῳ, ἐν φόβῳ, ἐν πόθῳ, ἐν λόγῳ κυβερνήτης, ἐπιβάτης, παραστάτης τε καὶ σωτὴρ ἄριστος. ξυμπάντων τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων κόσμος, ἡγεμὼν κάλλιστος καὶ ἄριστος, ᾧ δεῖ ἕπεσθαι πάντα ἄνδρα ἐφυμνοῦντα καλῶς, καλῆς ᾠδῆς μετέχοντα ἣν ᾄδει θέλγων πάντων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων νόημα. Οὗτος (ἔφη) ὁ παρ' ἐμοῦ λόγος, ὦ Φαῖδρε, τῷ θεῷ ἀνακείσθω, τὰ μὲν παιδιᾶς, τὰ δὲ σπουδῆς μετρίας, καθ' ὅσον ἐγὼ δύναμαι, μετέχων. Εἰπόντος δὲ τοῦ Ἀγάθωνος πάντας ἔφη ὁ Ἀριστόδημος ἀναθορυβῆσαι τοὺς παρόντας, ὡς πρεπόντως τοῦ νεανίσκου εἰρηκότος καὶ αὑτῷ καὶ τῷ θεῷ. Τὸν οὖν Σωκράτη εἰπεῖν, βλέψαντα εἰς τὸν Ἐρυξίμαχον, Ἆρά σοι δοκῶ (φάναι) ὦ παῖ Ἀκουμενοῦ, ἀδεὲς πάλαι δέος δεδιέναι, ἀλλ' οὐ μαντικῶς, ἃ νῦν δὴ ἔλεγον, εἰπεῖν, ὅτι Ἀγάθων θαυμαστῶς ἐροῖ, ἐγὼ δ' ἀπορήσοιμι; Τὸ μὲν ἕτερον (φά-

militer Muſæ. Fabricā Vulcanus ærariā. Texendi
C artificiū Minerua. Iupiter deorū hominúmq; gubernationem. Quocirca res deorum amore interueniente diſpoſitæ ſunt, amore, inquam, pulchritudinis: deformitatem quippe non ſequitur amor. Antea verò, vt initiò dicebam, permulta atque atrocia inter deos propter neceſſitatis regnū, vt dicitur, contigerunt. Poſtquam verò deus hic ex pulchrorum deſiderio natus eſt, bona omnia tam ad deos quàm ad homines prouenere. Ita mihi videtur, ô Phædre, amor ipſe primum pulcherrimus optimúſque eſſe, deinde talia quædā cæteris quoq; largiri. Succurrit mihi in præſentia metricū quiddam. Hic deus eſt qui pacem largitur

D *Humano pacem generi, pelagóque ſerenum*
Vultum, tum requiem ventis, hominiq; cubile,
Et ſomnum curis permiſtum.

Hic ruſticitatem à nobis amouet, hic nos familiaritate conciliat, cœtus huiuſmodi omnes congregans. In ſolennibus feſtiſque diebus in choris, in ſacrificiis, dux nobis & præſidens. Manſuetudinem quidem porrigens, exterminans feritatem, beneuolentiæ largitor, maleuolentiæ omnis expulſor, propitius, beneficus, ſpectandus ſapiētibus, diis placidus, exoptandus expertibus, participantibus poſſidendus atque tenendus. Delitiarū, molliū illecebrarum, gratiarum, dulcis perfuſionis & de-
E ſiderij pater. Bonorū ſtudioſus, malorum ſpretor, in labore, in timore, in deſiderio, in ſermone gubernator, perfectus adiutor, ſeruatórque pręcipuus. Cunctorum deorum atque hominū decus, & dux pulcherrimus atque optimus. Quē profectò ſectari debet, præclariſque hymnis venerari vir quiſq; cātilenæ illius particeps, quā amor ipſe cōcinit, mētem deorum hominúmque permulcens. Hæc igitur oratio mea Phædre, deo voueatur, partim iocis, parti ſeriis rebus pro ingenii mei facultate referta. Dum hæc Agatho dixiſſet, quemadmodum re-
F tulit Ariſtodemus, conuiuæ omnes ſummo quodam applauſu orationem ipſam comprobauerunt: vt pote quæ ſicut & Agathone & Deo dignum erat, habita videretur. Quapropter Socrates, ad Eryximachum conuerſus, inquit, An non meritò, ô Acumeni fili, ſuprà timuiſſe nūc videor, quæ reuera cōtigit vaticinatus, quòd Agathō elegantiſſimè loqueretur, vnde mihi verba deſore putabā? Vnū quidē,

deſſe atque licere, ex his autem pulcherrima ſeligẽtes quàm decentiſſimè aſcribere nos debere. Quocirca ingenti quadam ſpe elatus ſũ, quaſi rectè dicturus, quandoquidẽ verãm laudandi rationem, vt videbatur, haberẽ. Tandẽ verò haud cõgruus laudationis hic modus apparuit. Oportere nanque videtur, maxima quæque, & præclariſſima rei quam laudamus, aſcribere, ſiue reuera illi adſint, ſiue non adſint. Nihil enim referre falſáne an vera ſint, cùm propoſitum ſit non quomodo amor ipſe laudetur, imò vt quiſque amorem laudare quàm maximè videatur. Quapropter vniuerſa amori tribuitis, talémque eum eſſe, & taliũ tantorúmque cauſã affirmatis, vt quã pulcherrimus optimúſque appareat, ignorantibus videlicet. Nunquam enim intelligentibus laus huiuſmodi recta & pura iudicaretur. Equidẽ laudationis huius modũ penitus ignorabam. Neſciens itaque vobiſcum conueni me quoque inter alios collaudaturũ. Lingua ergo pollicita eſt, mens verò nequaquã. Abſit igitur à me illiuſmodi laudatio. Neque enim ſic illum extollere poſſem. Verũtamẽ ſi vultis, ritu meo vera loqui cupio, & ad meipſum reſpicere potius, quã cũ orationibus veſtris certare, ne riſũ mouea. Vide itaque Phædre, vtrum vobis placeat orationẽ huiuſmodi nũc audire quę de amore vera dũtaxat enarret, verborũ nominũmq; vtcunq; accidit compoſitione procedens. Phædrum igitur, Mihi ſanè & aliis placet, dicere, vt tuo arbitratu loquaris. Concede mihi, ô Phædre, dicere Socratẽ, vt pauca quædam Agathonem rogem, vt ab illo confirmatus loquar. Concedo equidem, Phædrum reſpondiſſe: Interroga modò. Deinde Socratem hinc initium dicendi feciſſe narrabat.

Optima, ô amice Agatho, orationis tuę fundamenta ieciſſe videris, cũ diceres primò quid amor ſit oſtendendum, poſtea illius opera numeranda. Hoc equidem principiũ valde probo. Age itaque, poſtquam de amore cætera ornatè atque magnificè es elocutus, hoc inſuper circa illius naturã mihi declara, vtrum talis ſit amor, vt alicuius amor ſit, an nullius. Haud peto vtrũ matris alicuius patriſue ſit. Ridicula nanque interrogatio eſſet, vtrũ amor patris matriſue ſit amor. Verùm ſi interrogaſſem, nunquid pater alicuius pater eſſet, an non,

ὑπάρχειν, ἐξ αὐτῶν δὲ τούτων τὰ κάλλιστα ἐκλεγομένους, ὡς εὐπρεπέστατα τιθέναι, καὶ πάνυ δὴ μέγα ἐφρόνουν ὡς εὖ C ἐρῶν, ὡς εἰδὼς τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἐπαινεῖν ὁτιοῦν. τὸ δὲ ἄρα, ὡς ἔοικεν, οὐ τοῦτο ἦν τὸ καλῶς ἐπαινεῖν ὁτιοῦν, ἀλλὰ τὸ ὡς μέγιστα ἀναθεῖναι τῷ πράγματι καὶ ὡς κάλλιστα, ἐάν τε ᾖ οὕτως ἔχοντα, ἐάν τε μή. εἰ δὲ ψευδῆ, οὐδὲν ἄρ' ἦν πρᾶγμα. προυρρήθη γάρ, ὡς ἔοικεν, ὅπως ἕκαστος ἡμῶν τὸν Ἔρωτα ἐγκωμιάζειν δόξει, οὐχ ὅπως ἐγκωμιάσεται. διὰ ταῦτα δή, οἶμαι, πάντα λόγον κινοῦντες ἀνατίθετε τῷ Ἔρωτι, καὶ φατὲ αὐτὸν τοιοῦτόν τε εἶναι καὶ τοσούτων αἴτιον, ὅπως ἂν φαίνηται ὡς κάλλιστος καὶ ἄριστος, δηλονότι τοῖς μὴ γιγνώσκουσιν. οὐ γὰρ ἄν που τοῖς γε εἰδόσι. καὶ καλῶς γ' ἔχει καὶ D σεμνῶς ὁ ἔπαινος. ἀλλὰ γὰρ ἐγὼ οὐκ ᾔδειν ἄρα τὸν τρόπον τοῦ ἐπαίνου· οὐδ' εἰδὼς ὑμῖν ὡμολόγησα καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μέρει ἐπαινέσεσθαι. ἡ γλῶττα οὖν ὑπέσχετο· ἡ δὲ φρήν, οὔ. χαιρέτω δή. οὐ γὰρ ἔτι ἐγκωμιάζω τοῦτον τὸν τρόπον· οὐ γὰρ ἂν δυναίμην. οὐ μέντοι. ἀλλὰ τά γε ἀληθῆ, εἰ βούλεσθε, ἐθέλω εἰπεῖν κατ' ἐμαυτόν, οὐ πρὸς τοὺς ὑμετέρους λόγους, ἵνα μὴ γέλωτα ὄφλω. ὅρα οὖν ὦ Φαῖδρε εἴ τι καὶ τοιούτου λόγου δέῃ, περὶ Ἔρωτος τἀληθῆ λεγόμενα ἀκούειν, ὀνόμασι δὲ καὶ θέσει ῥημάτων τοιαύτῃ ὁποία ἄν τις τύχῃ ἐπελθοῦσα. Τὸν οὖν Φαῖδρον ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους κελεύειν λέγειν, ὅ- E πῃ αὐτὸς οἴοιτο δεῖν εἰπεῖν, ταύτῃ. Ἔτι τοίνυν (φάναι) ὦ Φαῖδρε, πάρες μοι Ἀγάθωνα μίκρ' ἄττα ἐρέσθαι, ἵνα ἀνομολογησάμενος παρ' αὐτοῦ, οὕτως ἤδη λέγω. Ἀλλὰ παρίημι (φάναι τὸν Φαῖδρον) ἀλλ' ἐρώτα. Μετὰ ταῦτα δὴ τὸν Σωκράτη ἔφη ἐνθένδε ποθὲν ἄρξασθαι.

Καὶ μήν, ὦ φίλε, Ἀγάθων, καλῶς μοι ἔδοξας καθηγήσασθαι τοῦ λόγου λέγων ὅτι πρῶτον μὲν δέοι αὐτὸν ἐπιδεῖξαι ὁποῖός τίς ἐστιν ὁ Ἔρως, ὕστερον δὲ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ταύτην τὴν ἀρχὴν πάνυ ἄγαμαι. ἴθι οὖν μοι περὶ Ἔρωτος, ἐπειδὴ καὶ τἆλλα καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς διῆλθες F οἷός ἐστι, καὶ τόδε εἰπέ, πότερόν ἐστι τοιοῦτος οἷος εἶναί τινος ἔρως, ὁ Ἔρως, ἢ οὐδενός. ἐρωτῶ δ' οὐκ εἰ μητρός τινος ἢ πατρός ἐστι (γελοῖον γὰρ ἂν εἴη τὸ ἐρώτημα, εἰ Ἔρως ἐστὶν ἔρως πατρὸς ἢ μητρός) ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ αὐτὸ τοῦτο πατέρα ἠρώτων, ἆρα ὁ πατήρ ἐστι πατήρ τινος, ἢ οὔ,

ὤν, ἰσχυρός; Ἀδύνατον, ἐκ τῶν ὡμολογημένων. Οὐ γάρ που
ἐνδεὴς ἂν εἴη τούτων ὅ γε ὤν. Ἀληθῆ λέγεις. Εἰ γὰρ καὶ ἰσχυρὸς C
ὢν βούλοιτο ἰσχυρὸς εἶναι (φάναι τὸν Σωκράτη) καὶ ταχὺς
ὤν, ταχύς· καὶ ὑγιὴς ὤν, ὑγιής. ἴσως γὰρ ἄν τις ταῦτα οἰηθείη
καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, τοὺς ὄντας τε τοιούτους καὶ ἔχοντας
ταῦτα, τούτων ἅπερ ἔχουσι καὶ ἐπιθυμεῖν. ἵν' οὖν μὴ ἐξα-
πατηθῶμεν, τούτου ἕνεκα λέγω. τούτοις γὰρ, ὦ Ἀγάθων, εἰ
ἐννοεῖς, ἔχειν μὲν ἕκαστα τούτων ἐν τῷ παρόντι ἀνάγκη ἃ
ἔχουσιν, ἐάν τε βούλωνται, ἐάν τε μή. καὶ τούτου γε δήπου τίς
ἂν ἐπιθυμήσειεν; ἀλλ' ὅταν τις λέγῃ, ὅτι, Ἐγὼ ὑγιαίνων,
βούλομαι ὑγιαίνειν, καὶ πλουτῶν, βούλομαι πλουτεῖν, καὶ ἐπιθυ-
μῶ αὐτῶν τούτων ἃ ἔχω· εἴποιμεν ἂν αὐτῷ ὅτι, Σὺ ὦ ἄνθρω- D
πε, πλοῦτον κεκτημένος καὶ ὑγίειαν καὶ ἰσχὺν, βούλει καὶ εἰς
τὸν ἔπειτα χρόνον ταῦτα κεκτῆσθαι. ἐπεὶ ἐν τῷ γε νῦν
παρόντι, εἴτε βούλει, εἴτε μὴ, ἔχεις. σκόπει οὖν, ὅταν τοῦτο
λέγῃς ὅτι, ἐπιθυμῶ τῶν παρόντων, εἰ ἄλλο τι λέγεις ἢ τόδε,
ὅτι βούλομαι, τὰ νῦν παρόντα, καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον
παρεῖναι. ἄλλο τι ὁμολογοῖ ἄν; Συμφάναι ἔφη τὸν Ἀγάθω-
να. Εἰπεῖν δὴ τὸν Σωκράτη, Οὐκοῦν δὴ τοῦτό γ' ἐστὶν, ἐκεί-
νου ἐρᾶν ὃ οὔπω ἕτοιμον αὐτῷ ἐστὶν, οὐδὲ ἔχει, τὸ εἰς τὸν ἔπει-
τα χρόνον ταῦτα εἶναι αὐτῷ σωζόμενα τὰ νῦν παρόντα. Πά-
νυ γε, φάναι. Καὶ οὗτος ἄρα, καὶ ἄλλος πᾶς ὁ ἐπιθυμῶν, τοῦ μὴ E
ἑτοίμου ἐπιθυμεῖ, καὶ τοῦ μὴ παρόντος, καὶ ὃ μὴ ἔχει, καὶ ὃ μὴ ἔστιν
αὐτὸς, καὶ οὗ ἐνδεής ἐστι, τοιαῦτ' ἄττα ἐστὶν ὧν ἡ ἐπιθυμία τε
καὶ ὁ ἔρως ἐστί. Πάνυ γ', εἰπεῖν. Ἴθι δὴ (φάναι τὸν Σωκράτη) ἀ-
νομολογησώμεθα τὰ εἰρημένα. ἄλλο τί ἐστιν ὁ ἔρως πρῶτον
μὲν τινῶν, ἔπειτα τούτων ὧν ἂν ἔνδεια παρῇ αὐτῷ. Ναὶ, φάναι.
Ἐπὶ δὴ τούτοις ἀναμνήσθητι τίνων ἔφησθα ἐν τῷ λόγῳ εἶναι
τὸν Ἔρωτα. εἰ δὲ βούλει, ἐγώ σε ἀναμνήσω. οἶμαι γάρ σε οὑ-
τωσί πως εἰπεῖν, ὅτι τοῖς θεοῖς κατεσκευάσθη τὰ πράγματα
δι' ἔρωτα καλῶν. αἰσχρῶν γὰρ οὐκ εἴη ἔρως· οὐχ οὑτωσί πως
ἔλεγες; Εἶπον γὰρ, φάναι τὸν Ἀγάθωνα. Καὶ ἐπιεικῶς γε λέγεις F
ὦ ἑταῖρε, φάναι τὸν Σωκράτη. καὶ, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἄλλο τι ὁ
ἔρως, κάλλους ἂν εἴη ἔρως, αἴσχους δ' οὔ. Ὡμολόγει. Οὐκοῦν
ὡμολόγηται, οὗ ἐνδεής ἐστι, καὶ μὴ ἔχει, τούτου ἐρᾶν. Ναὶ, εἰ-
πεῖν. Ἐνδεὴς ἄρ' ἐστὶ καὶ οὐκ ἔχει ὁ Ἔρως κάλλος. Ἀνάγκη, φάναι.

Ex his quæ ſupra conceſſimus fieri non poſſe mihi videtur. Neq; enim indigus eſſet eorum quæ in ſeipſo iam contineret. Vera dicis. Etenim ſi ille qui robuſtus eſt, vult eſſe robuſtus, & qui velox, eſſe velox, & ſanus denique ſanus, fortè quiſpiam crederet, & hos, & alios quoſlibet, ea quæ habent appetere. Ne igitur hic decipiamur, ego ob hanc cauſã hæc dico. Hæc ſi diligenter animaduertas Agatho, neceſſarium eſſe videbis quæcũque præſenti in tẽpore hi habent, eadem in tempore eodem habere, ſeu velint, ſiue nolint: hoc ipſum verò quiſnam cuperet? Cùm verò quis addit: at ego ſanus dũ ſum, volo equidem ſanus eſſe: & diues dum ſum, eſſe diues: atque idcirco, quę habeo cupio: huic protinus reſpondemus, O bone vir, ipſe diuitias, ſanitatem robúrq; adeptus, vis hæc & in futuro tempore poſſidere: quãdoquidẽ in pręſenti velis noliſue habes. Vides ergo cùm dicis, quæ mihi adſunt cupio, nũ quid aliud quã hoc inferas, quæ mihi nũc adſunt, & in futuro adeſſe exopto. Cenſes hunc hominem Agatho hoc an aliud reſponſurũ? Nihil aliud, dicere Agathonem. Amor profectò huiuſmodi, illud reſpicit quod nondũ in promptu eſt nec habetur, adeſſe videlicet & ſeruari illa in tempore quod ſequatur. Sic eſt omnino. Et hic igitur, & alius quicunque appetit, quod nondum expoſitum, paratũ eſt, appetit, quódue non adeſt, nec habet, & quod ipſe non eſt, quóue indiget. Talia quædam ſunt illa, quorum eſt appetitus, & amor. Talia proculdubio. Age dixiſſe Socratem quæ ſuprà dicta ſunt repetamus. Primo quidem amor, aliquorũ dictus eſt amor, deinde illorũ potiſſimũ quibus indiget. Certè reſpondiſſe. Recordare pręterea, quorum eſſe amorem aſſeruiſti. Ego tibi in memoriam ſi vis reducam. Equidem ita dixiſſe te arbitror: A diis omnia propter pulchrorum amorem fuiſſe diſpoſita. Turpium quippe amorem omnino nullum eſſe. Annon ita dicebas? Ita profectò. Probabiliter quidem loqueris, ô amice. Et ſi ita eſt, amor certè pulchritudinis amor eſt, turpitudinis verò minimé. Conſentio. Nónne conceſſum eſt, id quo eget nec habet, amare? Conceſſum plané. Ergo pulchritudine indiget amor, eámque non habet. Neceſſarium.

mihi Agatho, prædixeram. Magnum eſſe deum amorem, & ad pulchra reſpicere. Eiſdemque rationibus me redarguit, quibus hunc ipſe, quòd neque pulcher eſſet amor, vt dicebam, neque bonus. Ad quam ego tunc, Quid ais, ô Diotima, inquã, Turpiſne igitur ac malus eſt amor? Et illa: dic melioꝛa quæſo. an putas neceſſarium eſſe, vt quicquid pulchrum non eſt, ſit turpe? Maximè. Et quod non ſapiens, ignorans? An non aduertiſti, eſſe quoddam ſapientiæ & ignorantiæ medium? Quid iſtud? Rectè opinari, hoc eſt veri abſque certa ratione participem eſſe. hoc ſiquidẽ neque ſcientia eſt: nam ſine ratione ſciẽtia nunquã. Neq; ignorantia rurſus. Quod enim veri compos eſt, ignorãtia non vocatur. huiuſmodi quiddam eſt opinio recta, inter ſapientiam & ignorantiam medium. Vera, dicebam ego, narras. Ne cogas igitur, inquit, quod pulchrum non eſt, eſſe turpe: quodue non bonum, eſſe malum. Eadem ratione quamuis amorem neque pulchrum neque bonum eſſe concedas, non tamen putare debes turpem neceſſariò eſſe, vel malum, ſed inter iſta medium. At verò in hoc omnes conſentiunt, magnum eſſe deum amorem. Ignorantéſne dicis, inquit, omnes? an ſciẽtes? Cunctos, inquam. Quónã pacto (inquit illa ridens) magnũ eſſe deum hi confiterentur, qui nec deum quidem eſſe volunt? Quinam iſti, inquam ego? Vnus quidẽ tu es, inquit. Ego altera. Quónam pacto dixiſſe me hoc aſſeris? Facilè tibi oſtendam. Dic age. Nonne deos omnes, pulchros ac beatos affirmas? Nũquid auderes deorum quempiam non pulchrum beatúmue dicere? Non per Iouem. Beatos autẽ nónne illos vocas, qui bona pulchráque poſſident? Illos duntaxat. Atqui amorem in ſuperioribus admiſiſti propter pulchrorum bonorúmque inopiam, hæc ipſa quorum indigus eſt, appetere. Admiſi equidem. Quónam igitur modo Deus eſt, inquit, qui pulchrorũ bonorũmq; eſt expers? Nullo pacto, vt videtur, inquam. Videſne quòd & ipſe amorem Deum eſſe non putas? Quid ergo inquam? Num mortalis eſt amor? Minimè. Quid igitur? Superiorum inſtar, mortalis immortaliſue medium.

C ... οὕτω διηγεῖν, ὥς ποτέ με ἡ ξένη ἀνακρίνουσα διήει. σχεδὸν γάρ τι καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτὴν ἕτερα τοιαῦτα ἔλεγον οἷά περ νῦν πρὸς ἐμὲ Ἀγάθων· ὡς εἴη ὁ Ἔρως, μέγας θεός· εἴη δὲ τῶν καλῶν. ἤλεγχε δή με τούτοις τοῖς λόγοις οἷσπερ ἐγὼ τοῦτον· ὡς οὔτε καλὸς εἴη, κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, οὔτε ἀγαθός. καὶ ἐγώ, Πῶς λέγεις (ἔφην) ὦ Διοτίμα; αἰσχρὸς ἄρα ὁ Ἔρως ἐστὶ καὶ κακός; Καὶ ἥ, Οὐκ εὐφημήσεις; ἔφη. ἢ οἴει, ὅτι ἂν μὴ καλὸν ᾖ, ἀναγκαῖον αὐτὸ αἰσχρὸν εἶναι; Μάλιστά γε. Ἦ καὶ ἂν μὴ σοφόν, ἀμαθές; ἢ οὐκ ᾔσθησαι ὅτι ἐστί τι μεταξὺ σοφίας καὶ ἀμαθίας; Τί τοῦτο; Τὸ ὀρθὰ δοξάζειν, καὶ ἄνευ τοῦ ἔχειν λόγον δοῦναι,
D οὐκ οἶσθ' (ἔφη) ὅτι οὔτε ἐπίστασθαί ἐστιν (ἄλογον γὰρ πρᾶγμα πῶς ἂν εἴη ἐπιστήμη;) οὔτε ἀμαθία; τὸ γὰρ τοῦ ὄντος τυγχάνον πῶς ἂν εἴη ἀμαθία; ἔστι δὲ δήπου τοιοῦτον ἡ ὀρθὴ δόξα μεταξὺ φρονήσεως καὶ ἀμαθίας. Ἀληθῆ (ἦν δ' ἐγὼ) λέγεις. Μὴ τοίνυν ἀνάγκαζε, ὃ μὴ καλόν ἐστιν, αἰσχρὸν εἶναι, μηδέ, ὃ μὴ ἀγαθόν, κακόν. οὕτω δὲ καὶ τὸν Ἔρωτα ἐπειδὴ αὐτὸς ὁμολογεῖς μὴ εἶναι ἀγαθόν, μηδὲ καλόν, μηδέν τι μᾶλλον οἴου δεῖν αὐτὸν αἰσχρὸν καὶ κακὸν εἶναι, ἀλλά τι μεταξὺ (ἔφη) τούτοιν. Καὶ μήν (ἦν δ' ἐγὼ) ὁμολογεῖταί γε παρὰ πάντων μέγας θεὸς εἶναι. Τῶν μὴ εἰδότων (ἔφη) πάντων
E λέγεις, ἢ καὶ τῶν εἰδότων; Ξυμπάντων μὲν οὖν. Καὶ ἥ, γελάσασα, Καὶ πῶς ἄν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμολογοῖτο, μέγας θεὸς εἶναι, παρὰ τούτων οἵ φασιν αὐτὸν οὐδὲ θεὸν εἶναι; Τίνες οὗτοι; ἦν δ' ἐγώ. Εἷς μὲν (ἔφη) σύ, μία δ' ἐγώ. Κἀγὼ εἶπον, Πῶς τοῦτο (ἔφην) λέγεις; Καὶ ἥ, Ῥᾳδίως (ἔφη) λέγε γάρ μοι, οὐ πάντας θεοὺς φῂς εὐδαίμονας εἶναι καὶ καλούς; ἢ τολμήσαις ἄν τινα μὴ φάναι καλόν τε καὶ εὐδαίμονα θεὸν εἶναι; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφην. Εὐδαίμονας δὲ δὴ λέγεις, οὐ τοὺς τἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κεκτημένους; Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν Ἔρωτά γε ὡμολόγηκας, δι' ἔνδειαν τῶν ἀγαθῶν καὶ καλῶν, ἐπιθυμεῖν αὐτῶν τούτων
F ὧν ἐνδεής ἐστιν. Ὡμολόγηκα γάρ. Πῶς δ' ἂν οὖν θεὸς εἴη ὅ γε τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἄμοιρος; Οὐδαμῶς, ὥς γ' ἔοικεν. Ὁρᾷς οὖν (ἔφη) ὅτι καὶ σὺ Ἔρωτα οὐ θεὸν νομίζεις; Τί οὖν ἂν (ἔφην) εἴη ὁ Ἔρως; θνητός; Ἥκιστά γε. Ἀλλὰ τί μήν; Ὥσπερ τὰ πρότερα (ἔφη) μεταξὺ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου.

ἡ Πενία καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας. ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος (οἶνος γὰρ οὔπω ἦν) εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν, (C) βεβαρημένος ηὗδεν. ἡ οὖν Πενία ἐπιβουλεύουσα, διὰ τὴν αὐτῆς ἀπορίαν, παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, κατακλίνεταί τε παρ' αὐτῷ καὶ ἐκύησε τὸν Ἔρωτα. διὸ δὴ καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἀκόλουθος καὶ θεράπων γέγονεν ὁ Ἔρως, γεννηθεὶς ἐν τοῖς ἐκείνης γενεθλίοις· καὶ ἅμα φύσει ἐραστὴς ὢν περὶ τὸ καλὸν, καὶ τῆς Ἀφροδίτης καλῆς οὔσης. ἅτε οὖν Πόρου καὶ Πενίας υἱὸς ὢν ὁ Ἔρως, ἐν τοιαύτῃ τύχῃ καθέστηκε. πρῶτον μὲν, πένης ἀεί ἐστι, καὶ πολλοῦ δεῖ ἁπαλός τε καὶ καλὸς (οἷον οἱ πολλοὶ οἴονται) ἀλλὰ σκληρὸς καὶ αὐχμηρὸς καὶ ἀνυπόδητος, καὶ ἄοικος· χαμαιπετὴς ἀεὶ (D) ὢν, καὶ ἄστρωτος, ἐπὶ θύραις καὶ ἐν ὁδοῖς ὑπαίθριος κοιμώμενος· τὴν τῆς μητρὸς φύσιν ἔχων, ἀεὶ ἐνδείᾳ ξύνοικος. κατὰ δὲ αὖ τὸν πατέρα, ἐπίβουλός ἐστι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τοῖς καλοῖς, ἀνδρεῖος ὢν, καὶ ἴτης, καὶ σύντονος· θηρευτὴς δεινὸς, ἀεί τινας πλέκων μηχανὰς, καὶ φρονήσεως ἐπιθυμητὴς, καὶ πόριμος· φιλοσοφῶν διὰ παντὸς τοῦ βίου· δεινὸς γόης, καὶ φαρμακεὺς, καὶ σοφιστής. καὶ οὔτε ὡς ἀθάνατος πέφυκεν, οὔτε ὡς θνητὸς· ἀλλὰ τοτὲ μὲν τῆς αὐτῆς ἡμέρας θάλλει τε καὶ ζῇ, ὅταν εὐπορήσῃ, τοτὲ δὲ ἀποθνήσκει· πάλιν δὲ ἀναβιώσκεται, διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν. τὸ δὲ πο- (E) ριζόμενον ἀεὶ ὑπεκρεῖ, ὥστε οὔτε ἀπορεῖ Ἔρως ποτὲ, οὔτε πλουτεῖ. σοφίας τε αὖ καὶ ἀμαθίας ἐν μέσῳ ἐστίν. ἔχει γὰρ ὧδε. θεῶν οὐδεὶς φιλοσοφεῖ, οὐδ' ἐπιθυμεῖ σοφὸς γενέσθαι. ἔστι γάρ. οὐδ' εἴ τις ἄλλος σοφὸς, οὐ φιλοσοφεῖ. οὐδ' αὖ οἱ ἀμαθεῖς φιλοσοφοῦσιν, οὐδ' ἐπιθυμοῦσι σοφοὶ γενέσθαι. αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστι χαλεπὸν ἀμαθία, τὸ μὴ ὄντα καλὸν κἀγαθὸν μηδὲ φρόνιμον, δοκεῖν αὑτῷ εἶναι ἱκανόν. οὔκουν ἐπιθυμεῖ ὁ μὴ οἰόμενος ἐνδεὴς εἶναι οὗ ἂν μὴ οἴηται ἐπιδεῖσθαι. Τίνες οὖν (ἔφην ἐγὼ) ὦ Διοτίμα (F) οἱ φιλοσοφοῦντες, εἰ μήτε οἱ σοφοὶ, μήτε οἱ ἀμαθεῖς; Δῆλον δὴ (ἔφη) τοῦτό γε ἤδη καὶ παιδὶ, ὅτι οἱ μεταξὺ τούτων ἀμφοτέρων, ὧν αὖ καὶ ὁ ἔρως. ἔστι γὰρ δὴ τῶν καλλίστων ἡ σοφία· Ἔρως δ' ἐστὶν ἔρως περὶ τὸ καλόν. ὥστε ἀναγκαῖον Ἔρωτα φιλόσοφον εἶναι·

filius. Cũ cœnati eſſent, πενία, id eſt, paupertas mẽdicatura cibum vt pote epulis illic abũdãtibus venit, & circa fores obuerſabatur. Porus quidẽ nectare ebrius, vinum nanque nõdũ erat, Iouis hortũ ingreſſus eſt, & ſomno grauatus dormiebat. Penia verò inopia cõpulſa quo pacto filiũ quaſi quibuſdam inſidiis ex Poro conciperet, excogitauit. Quare iuxta illum accubuit, Amorémque concepit. Vnde natus eſt Amor ſectator cultórque Veneris, propterea quòd in Veneris natalibus eſt progenitus. Quinetiã natura pulchri deſiderio capitur, quũ Venus ipſa ſit pulchra. Quoniam verò Pori ac Penię Amor eſt filius, ſortem huiuſmodi nact' eſt. Primũ quidem pauper eſt ſẽper, multúmque abeſt vt ſit mollis, & pulcher, quemadmodum plerique arbitrantur, ſed aridus eſt, & ſqualidus, nudis pedibus, ſemper humi volans, ſine domicilio, ſine ſtramẽtis, & tegmine vllo, ad fores in via ſub diuo dormiẽs, naturámque matris ſeruans, ſẽper egenus. Secundum verò patris ſtirpem, pulchris ac bonis inſidiatur, virilis, audax, & vehemens ſagáxque venator, noua ſemper machinamenta cõtexẽs, prudentiæ ſtudioſus, facundus, per omnẽ vitã philoſophans, incantator, faſcinatórq; potẽs, veneficus atque ſophiſta. Neq; immortalis omnino ſecũdũ naturã, neq; mortalis: ſed interdum eodem die pullulat atque viuit, quoties exuberat: interdum deficit, atque iterum reuiuiſcit ob patris naturã. Quod verò acquiritur, continuè ſubterfluit. Quocirca neq; mẽdicus eſt amor vnquã, neque etiam opulentus. Quinetiam inter ſapientiam & inſcitiã conſtituitur. Sic enim res ſe habet. Nullus deorum philoſophatur, aut ſapiens fieri cupit. Eſt enim. Nec alius quiuis ſapiens philoſophatur. Neque omnino ignorantes philoſophantur, neque ſapientes fieri cupiunt. hoc .n. habet ignorantia peſſimũ, quoniã qui nec pulcher bon' eſt, neq; ſapiẽs, ſufficiẽter hæc habere ſe cenſet. Nunquã igitur expetit illa quorũ ſe indigũ non aduertit. Qui ergo potiſſimùm, inquã, Diotima philoſophãtur, ſi neque ſapiẽtes, neq; ignorantes id agunt? Hoc profectò vel puer intelliget, inquit, quod hi videlicet qui inter iſtos ſũt medij, è quibus eſt amor. Sapientia nẽpe pulcherrimũ quiddam eſt, amor autẽ circa pulchrũ verſatur. Ex quo neceſſario ſequitur Amorem eſſe philoſophũ:

Quid huic erit, cui bona aderunt? Facilior ad iſta reſpõſio, inquam. Felix enim erit. Poſſeſſione ſanè bonorũ beati ſunt quicũque beati, neque requirere vlterius opus eſt, ad quid felix eſſe velit, qui felicitatẽ optat, ſed finẽ iã reſpõſio habere videtur. Vera loqueris, inquã. Nũquid hãc voluntatẽ amorẽq; cũctis cẽſes hominibus eſſe cõmunẽ? omnéſq; velle bona ſibi ſẽper adeſſe? Cõmunẽ planè. Cur ergo non omnes, ô Socrates, amare dicimus, ſiquidem omnes & eadem & ſemper amãt: ſed quoſdã amare, alios minimè? Admiror & ipſe. Sed ne mireris. Nã ſpeciẽ quãdam amãtiũ ſeligentes, Amorem denominamus, totius nomẽ attribuentes. In aliis autẽ nominibus aliis vtimur. Exemplo, inquam, quodã declara. Vt ecce. Scis vtiq; facere, amplũ quiddã eſſe. facere ſiquidẽ generatim dicitur cauſa quavnũquodque ex non eſſe ad eſſe procedit. Quapropter omnes cuiuſq; artis actiones, effectiones ſũt, & artifices omnes poetę, id eſt, factores. Vera narras, inquã. Vides tamẽ quòd nõ vocãtur poetę, ſed alia nomina ſortiũtur. ex omni verò factione, vna ſelecta particula, quę ſcilicet circa muſicã carminãq; verſatur, totius nomine nũcupatur. Poeſis.n. id eſt, effectio, hæc ſola vocata eſt: quiue hanc effectionis particulã habẽt, poetę. Vera hęc ſũt, inquã. Idẽ quoque circa amorẽ accidit. Nã ſumatim quidẽ omnis bonorũ felicitatiſque appetitio, maximus & inſidiator amor eſt cuiq;. Verũ qui ad bonũ ſtudio pecuniarũ vel gymnaſticæ vel ſapiẽtiæ proficiſcũtur, nec amare nec amatores cognominãtur. Qui verò ſecundum certam ſpeciem ad id contendunt, totius nomen ſubeũt, amorẽ videlicet, & amare, & amatores. Rectè loqui videris. Nonnulli ferũt, eos qui dimidiũ ſui perquirũt, amare. Ego autẽ, neque dimidij, neque totius amorem aſſero, niſi aliquo pacto ſit bonum: quandoquidem & manus & pedes, ſi videantur ipſorum mala ac pernicies eſſe, vel à ſeipſis homines abſcindere volunt.

...ῷ ἀγαθῷ χρώμενος, πυνθάνοιτο, Φέρε ὦ Σώκρατες (ἔφη) ὁ ἐρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί ἐρᾷ; Γενέσθαι (ἦν δ' ἐγὼ) αὑτῷ. Καὶ τί ἔσται ἐκείνῳ ᾧ ἂν γένηται τἀγαθά; Τοῦτ' εὐπορώτερον (ἦν δ' ἐγὼ) ἔχω ἀποκρίνασθαι, ὅτι εὐδαίμων ἔσται. Κτήσει γὰρ (ἔφη) ἀγαθῶν οἱ εὐδαίμονες, εὐδαίμονες· καὶ οὐκέτι προσδεῖ ἐρέσθαι, ἵνα τί δὲ βούλεται εὐδαίμων εἶναι ὁ βουλόμενος, ἀλλὰ τέλος δοκεῖ ἔχειν ἡ ἀπόκρισις. Ἀληθῆ λέγεις, εἶπον ἐγώ. Ταύτην δὴ τὴν βούλησιν καὶ τὸν ἔρωτα τοῦτον πότερα κοινὸν οἴει εἶναι πάντων ἀνθρώπων, καὶ πάντας τἀγαθὰ βούλεσθαι αὑτοῖς εἶναι ἀεί; ἢ πῶς λέγεις;
D Οὕτως (ἦν δ' ἐγώ) κοινὸν εἶναι πάντων. Τί δὴ οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ πάντας ἐρᾶν φαμὲν, εἴπερ γε πάντες τῶν αὐτῶν ἐρῶσι, καὶ ἀεί; ἀλλὰ τινάς φαμεν ἐρᾶν, τοὺς δ' οὔ; Θαυμάζω (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ αὐτός. Ἀλλὰ μὴ θαύμαζ', ἔφη. ἀφελόντες γὰρ ἄρα τοῦ ἔρωτός τι εἶδος, ὀνομάζομεν, τὸ τοῦ ὅλου ἐπιθέντες ὄνομα, ἔρωτα· τὰ δὲ ἄλλα ἄλλοις καταχρώμεθα ὀνόμασιν. Ὥσπερ τί; ἦν δ' ἐγώ. Ὥσπερ τόδε. οἶσθ' ὅτι ποίησίς ἐστί τι πολύ. ἡ γάρ τοι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν ἰόντι ὁτῳοῦν αἰτία πᾶσά ἐστι ποίησις. ὥστε καὶ αἱ ὑπὸ πάσαις ταῖς τέχναις ἐργασίαι, ποιήσεις εἰσί. καὶ οἱ τούτων
E δημιουργοὶ πάντες, ποιηταί. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλ' ὅμως ἦν δ' οἶσθ' ὅτι οὐ καλοῦνται ποιηταί, ἀλλὰ ἄλλα ἔχουσιν ὀνόματα· ἀπὸ δὲ πάσης τῆς ποιήσεως ἓν μόριον ἀφορισθὲν τὸ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ μέτρα, τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι προσαγορεύεται. ποίησις γὰρ τοῦτο μόνον καλεῖται· καὶ οἱ ἔχοντες τοῦτο τὸ μόριον τῆς ποιήσεως, ποιηταί. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφην. Οὕτω τοίνυν καὶ περὶ τὸν ἔρωτα, τὸ μὲν κεφάλαιον ἐστὶ πᾶσα ἡ τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμία καὶ τοῦ εὐδαιμονεῖν, ὁ μέγιστός τε καὶ δολερὸς ἔρως παντί· ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι τρεπόμενοι πολλαχῇ ἐπ' αὐτὸν, ἢ κατὰ χρηματισμὸν, ἢ κατὰ
F φιλογυμναστίαν, ἢ κατὰ φιλοσοφίαν, οὔτ' ἐρᾶν καλοῦνται, οὔτ' ἐρασταί· οἱ δὲ κατὰ ἕν τι εἶδος ἰόντες καὶ ἐσπουδακότες, τὸ τοῦ ὅλου ὄνομα ἔχουσιν, ἔρωτά τε καὶ ἐρᾶν, καὶ ἐρασταί. Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν, ἔφην ἐγώ. Καὶ λέγεται μέν γέ τις (ἔφη) λόγος, ὡς οἳ ἂν τὸ ἥμισυ ἑαυτῶν ζητῶσιν, οὗτοι ἐρῶσιν. ὁ δ' ἐμὸς λόγος οὔτε ἡμίσεός φησιν εἶναι τὸν ἔρωτα, οὔτε ὅλου· ἐὰν μὴ τυγχάνῃ γέ που, ὦ ἑταῖρε, ἀγαθὸν ὄν. ἐπεὶ αὑτῶν τε καὶ πόδας καὶ χεῖρας ἐθέλουσιν ἀποτέμνεσθαι οἱ ἄνθρωποι, ἐὰν αὐτοῖς δοκῇ τὰ ἑαυτῶν πονηρὰ εἶναι.

bliuio nanque ſcientię exitus eſt. Meditatio verò nouam memoriã ſemper abeuntis loco reſtituens, ſcientiam ſeruat, vt eſſe eadem videatur. Hoc vtique pacto omne mortale ſeruatur, non quia ſemper omnino idem ſit, vt diuinum, ſed quia quod tabeſcit, & abit, nouum & ſimile ſibi relinquit. Hoc remedio Socrates, quod mortale eſt ſiue corpus, ſeu quodlibet aliud, particeps immortalitatis euadit: quod verò diuinum & immortale, alia ratione. Quamobrem mirari non debes, ſi omnia germen ſuum natura clariſſimum habeant: Nam immortalitatis gratia nixus huiuſmodi atque amor cuilibet ineſt. Cùm hæc audiſſem, admiratione commotus, inquam. Siccine ô ſapientiſſima Diotima reuera de iis iudicandum? Tum illa, vt perfecti ſophiſtæ ſolent, Certò ſcito, inquit, ô Socrates. Etenim ſi gloriæ ſtudium quod hominibus ineſt, conſiderare volueris, admiraberis ruditatem tuam, quòd ea quę dixi, non ſatis compræhenderis. Cernes quidem quàm vehementer exoptent notos ſeſe omnibus exhibere, & in futurum immortalem gloriam conſequi. Nam huius gratia magis quàm filiorum, pericula ſubeunt, pecunias erogant, laboréſque nullos reſpuunt, ac denique ſeſe morti exponunt. An cenſes Alceſten pro Admeto mori voluiſſe, aut Achillem in vltione Patrocli occumbere, aut veſtrum Codrum pro filiorum regno perire, niſi immortalem virtutis memoriam, qualis apud nos extat, conſecuturos ſe præſagiſſent? Longè abeſt, inquibat. Imò pro immortali virtute & honeſta opinione cuncta hæc, vt arbitror, omnes agunt: & quo meliores homines ſunt, eo magis ad iſta contendunt. Nam immortalitatem amant. Quicunque igitur corpore fœcundi ſunt, ad fœminas ſe magis conuertunt, atque ita amant & filiorum generatione immortalitatem, memoriam, felicitatem, per omne tempus aſſequi ſperant. Sunt & qui animam grauidam atque fœcundam magis quàm corpus habeant. hi ſanè concipiunt ea quæ animæ & concepiſſe & concipere conuenit. Sed quidnam conuenit?

τ ἐπιστήμην· τοῦτο γὰρ καλεῖται μελετᾶν, ὡς ἐξιούσης ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης. λήθη γὰρ ἐπιστήμης ἔξοδος· μελέτη δὲ πάλιν καινὴν ἐμποιοῦσα ἀντὶ τῆς ἀπιούσης μνήμην, σώζει τὴν ἐπιστήμην· ὥστε τὴν αὐτὴν δοκεῖν εἶναι. τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, οὐ τῷ παντάπασι τὸ αὐτὸ ἀεὶ εἶναι, ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπιὸν καὶ παλαιούμενον, ἕτερον νέον ἐγκαταλείπειν, οἷον αὐτὸ ἦν. ταύτῃ τῇ μηχανῇ, ὦ Σώκρατες (ἔφη) θνητὸν ἀθανασίας μετέχει, καὶ σῶμα, καὶ τἆλλα πάντα· ἀθάνατον δὲ ἄλλῃ. μὴ οὖν θαύμαζε εἰ τὸ αὑτοῦ ἀποβλάστημα φύσει πᾶν τιμᾷ· ἀθανασίας γὰρ χάριν

D παντὶ αὕτη ἡ σπουδὴ καὶ ὁ Ἔρως ἕπεται. Καὶ ἐγὼ, ἀκούσας τὸν λόγον, ἐθαύμασά τε καὶ εἶπον, Εἶεν (ἦν δ' ἐγὼ) ὦ σοφωτάτη Διοτίμα, ταῦτα ὡς ἀληθῶς οὕτως ἔχει; Καὶ ἥ, ὥσπερ οἱ τέλεοι σοφισταί, Εὖ ἴσθι (ἔφη) ὦ Σώκρατες. ἐπεί γε καὶ τῶν ἀνθρώπων εἰ ἐθέλεις εἰς τὴν φιλοτιμίαν βλέψαι, θαυμάζοις ἂν τῆς ἀλογίας περὶ ἃ ἐγὼ εἴρηκα, εἰ μὴ ἐννοεῖς, ἐνθυμηθεὶς ὡς δεινῶς διάκεινται ἔρωτι τοῦ ὀνομαστοὶ γενέσθαι, καὶ κλέος εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον ἀθάνατον καταθέσθαι, καὶ ὑπὲρ τούτου κινδύνους τε κινδυνεύειν ἕτοιμοί εἰσι πάντας, μᾶλλον ἢ ὑπὲρ τῶν παίδων, καὶ χρήματα ἀναλίσκειν, καὶ πόνους πο-

E νεῖν οὑστινασοῦν, καὶ ὑπεραποθνήσκειν. ἐπεὶ οἴει σὺ (ἔφη) Ἄλκηστιν ὑπὲρ Ἀδμήτου ἀποθανεῖν ἂν, ἢ Ἀχιλλέα Πατρόκλῳ ἐπαποθανεῖν, ἢ προαποθανεῖν ἂν τὸν ὑμέτερον Κόδρον ὑπὲρ τῆς βασιλείας τῶν παίδων, μὴ οἰομένους ἀθάνατον μνήμην ἀρετῆς περὶ αὐτῶν ἔσεσθαι, ἣν νῦν ἡμεῖς ἔχομεν; Πολλοῦ γε δεῖ, ἔφη· ἀλλ', οἶμαι, ὑπὲρ ἀρετῆς ἀθανάτου καὶ τοιαύτης δόξης εὐκλεοῦς πάντες πάντα ποιοῦσιν, ὅσῳ ἂν ἀμείνους ὦσι, τοσούτῳ μᾶλλον. τοῦ γὰρ ἀθανάτου ἐρῶσιν. οἱ μὲν οὖν ἐγκύμονες (ἔφη) κατὰ σώματα ὄντες, πρὸς τὰς γυναῖκας μᾶλλον τρέπονται, καὶ ταύτῃ ἐρωτικοί εἰ-

F σι, διὰ παιδογονίας ἀθανασίαν καὶ μνήμην καὶ εὐδαιμονίαν, ὡς οἴονται, αὐτοῖς εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον πάντα ποριζόμενοι. οἱ δὲ κατὰ τὴν ψυχήν. εἰσὶ γὰρ οὖν (ἔφη) οἳ καὶ ἐν ταῖς ψυχαῖς κυοῦσιν ἔτι μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς σώμασιν ἃ ψυχῇ προσήκει καὶ κυῆσαι καὶ κυεῖν. τί οὖν προσήκει;

λιόνων καὶ ἀθανατωτέρων παίδων κεκοινωνηκότες. καὶ πᾶς ἂν δέξαιτο ἑαυτῷ τοιούτους παῖδας μᾶλλον γεγονέναι, ἢ C τοὺς ἀνθρωπίνους· καὶ εἰς Ὅμηρον ἀποβλέψας καὶ Ἡσίοδον, καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς τοὺς ἀγαθοὺς ζηλῶν, οἷα ἔκγονα ἑαυτῶν καταλείπουσιν, ἃ ἐκείνοις ἀθάνατον κλέος καὶ μνήμην παρέχεται, αὐτὰ τοιαῦτα ὄντα· εἰ δὲ βούλει, (ἔφη) οἵους Λυκοῦργος παῖδας κατελίπετο ἐν Λακεδαίμονι σωτῆρας τῆς Λακεδαίμονος, καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῆς Ἑλλάδος. τίμιος δὲ παρ᾽ ὑμῖν καὶ Σόλων διὰ τὴν τῶν νόμων γέννησιν, καὶ ἄλλοι ἄλλοθι πολλαχοῦ ἄνδρες, καὶ ἐν Ἕλλησι καὶ ἐν βαρβάροις, πολλὰ καὶ καλὰ ἀποφηνάμενοι ἔργα, γεννήσαντες παντοίαν ἀρετήν. ὧν καὶ ἱερὰ πολλὰ D ἤδη γέγονε διὰ τοὺς τοιούτους παῖδας· διὰ δὲ τοὺς ἀνθρωπίνους, οὐδενός πω. Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐρωτικὰ ἴσως, ὦ Σώκρατες, κἂν σὺ μυηθείης· τὰ δὲ τέλεα καὶ ἐποπτικά, ὧν ἕνεκα καὶ ταῦτα ἐστίν, ἐάν τις ὀρθῶς μετίῃ, οὐκ οἶδ᾽ εἰ οἷός τ᾽ ἂν εἴης. ἐρῶ μὲν οὖν (ἔφη) ἐγώ, καὶ προθυμίας οὐδὲν ἀπολείψω. πειρῶ δὲ ἕπεσθαι, ἂν οἷός τε ᾖς. δεῖ γάρ (ἔφη) τὸν ὀρθῶς ἰόντα ἐπὶ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἄρχεσθαι μὲν νέον ὄντα ἰέναι ἐπὶ τὰ καλὰ σώματα· καὶ πρῶτον μέν, ἐὰν ὀρθῶς ἡγῆται ὁ ἡγούμενος, ἑνὸς αὐτὸν σώματος ἐρᾶν, καὶ ἐνταῦθα γεννᾶν λόγους καλούς· ἔπειτα δὲ αὐτὸν κατα- E νοῆσαι ὅτι τὸ κάλλος τὸ ἐπὶ ὁτῳοῦν σώματι, τῷ ἐπὶ ἑτέρῳ σώματι ἀδελφόν ἐστι. καὶ εἰ διώκειν τὸ ἐπ᾽ εἴδει καλόν, πολλὴ ἄνοια μὴ οὐχ ἕν τε καὶ ταὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸ ἐπὶ πᾶσι τοῖς σώμασι κάλλος. τοῦτο δ᾽ ἐννοήσαντα, καταστῆναι πάντων τῶν καλῶν σωμάτων ἐραστήν, ἑνὸς δὲ τὸ σφόδρα τοῦτο χαλάσαι, καταφρονήσαντα καὶ σμικρὸν ἡγησάμενον. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς κάλλος τιμιώτερον ἡγήσασθαι τοῦ ἐν τῷ σώματι. ὥστε καὶ ἂν ἐπιεικὴς ὢν τὴν ψυχήν τις, καὶ ἐὰν σμικρὸν ἄνθος ἔχῃ, ἐξαρκεῖν αὐτῷ, καὶ ἐρᾶν, καὶ κήδεσθαι, καὶ τίκτειν λόγους τοιούτους, F καὶ ζητεῖν οἵτινες ποιήσουσι βελτίους τοὺς νέους· ἵνα ἀναγκασθῇ αὖ θεάσασθαι τὸ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τοῖς νόμοις καλόν, καὶ τοῦτ᾽ ἰδεῖν ὅτι πᾶν αὐτὸ αὑτῷ συγγενές ἐστιν· ἵνα τὸ περὶ τὸ σῶμα καλόν, σμικρόν τι ἡγήσηται εἶ-

rum parentes, vt pote qui in filiis immortalibus magis pulchrioribúſque vnà cõmunicát. Etenim huiuſmodi filios quilibet potius quàm humanos eligeret, præſertim qui Homerũ Heſiodúmque cõſideret, & poetas alios ęmuletur, dum cernit quales filios reliquerunt: qui cũ immortales ſint, immortalem quoque gloriã memoriámque parentibus præbuerunt: qualéſque ſi tibi placet, Lycurgus Lacedemoniis reliquit filios, Lacedemoniæ ac totius penè Græciæ ſeruatores. Horonatur & apud vos propter generationem legũ ipſe Solo, aliique permulti alibi apud Grecos & Barbaros, qui multa atque præclara opera demonſtrarunt, virtutem omnem progenerátes. Quibus ſacra ac tépla multa ob huiuſmodi ſępe natos dicata ſunt, ob humanos verò adhuc alicui nunquam. In his vtique amatoriis ô Socrates ipſe forſitan induſtria tua intiateris. Vtrum verò vlterius procedas, ac perfecta demum amatoria, quæue ſublime ſpectant, quorum gratia hæc ſunt, ſi quis rectè inquirat, haud ſcio poſſiſne animaduertere. Dicam tamen, omniq; ſtudio tibi opitulabor. Tu verò pro viribus ſequi me nitere. Oportet eum qui ad hoc recto ſit tramite progreſſurus, ſtatim ab adoleſcétia pulchra corpora contemplari: & primum quidem ſi modò rectè ducatur, vnum corpus amare, ibique rationes pulchras producere, cogitare deinde pulchritudinem quæ corpori cuilibet ineſt, alterius corporis eſſe germanam. Et ſi ſequi decet quod in ſpecie pulchrum, abſurdum eſt credere eam quę omnibus corporibus ineſt, non vnam eandémque pulchritudiné eſſe. Et qui hoc aduertit, omniũ ſimpliciter pulchrorũ corporũ amator euadere debet, amoris auté erga vnũ vehemétiam hac ratione remittere, atq; vnius ſpecié parui facere. Poſthæc pulchritudinem quę animis ineſt, illa quæ in corpore præſtantiorem exiſtimet, adeò vt ſiquis animi ingenui ſit, quáuis forma corporis aliis quibuſdã cedat, ſufficere tamen arbitretur, & amet, curétque, & rationes huiuſmodi pariat, quęrátque ſermones omnes qui reddere meliores adoleſcentes poſſint: vt hinc ad pulchritudiné quæ in officiis ac legibus reperitur, inſpiciédã ducatur, intelligátq; illã omné ſibiipſi vniformem cognatámque exiſtere, vt eam quę circa corpus eſt pulchritudinem parui faciat.

pulchrum ita fingetur, quaſi vultus pulcher, vel pulchræ manus, aut aliud quiddam cuius corpus eſt particeps. Neque vt oratio quædam, vel oratio aut ſcientia quædam. Neque in alio iacere putabitur, velut in animali, vel terra, vel cœlo, aut alio quopiam, ſed idipſum per ſeipſum cum ſemetipſo vniforme ſemper exiſtens. Cætera verò omnia quæ pulchra ſunt, illius participatione pulchra, ea ſcilicet conditione, vt naſcentibus & intereuntibus aliis, nihil ſubtrahatur illi, aut addatur, neque paſſionem vllam incurrat. Quando verò ab his aliquis rectè pueros amando aſcendens, illud ipſum pulchrum contueri incipit, fermè iam finem attingit. Hoc eſt profectò ad amatoria rectè pergere, vel ab alio duci, quando videlicet quis ab his pulchris gratia pulchri illius aſcendere incipit, quaſi quibuſdam gradibus vtens, atque ab vno primùm in duo tranſiens, & à duobus in omnia quæ pulchra ſunt corpora, ab his in omnia officia pulchra, à pulchris officiis ad doctrinas pulchras conuerſus, à doctrinis denique multis in illam doctrinam perueniens, quæ non alterius eſt quàm illius ipſius pulchri doctrina: atque ita demum quid ipſũ pulchrum ſit, cõtẽplatur. In hoc vtique vitæ ſtatu, ò amice Socrates, inquit hoſpes illa vates, ſi vſquã alibi, homini videlicet ipſum pulchrum ſpectãti viuendum. Quod ſi quãdo videris, ſuprà quàm dici poſſit pretioſius auro, ornatiſque veſtibus & pulchris pueris adoleſcentibúſque cenſebis. Quos nũc & tu & alii multi, dũ ſpectatis, nimium obſtupeſcitis, & ſi fieri poſſet, eligeretis inter illos ſẽper cibo potúque neglecto verſari. Quàm fœlix illud ſpectaculũ fore putamus, ſicui contigerit, vt ipſum pulchrum intueatur, ſyncerum, integrum, purum, ſimplex, non humanis carnibus, coloribus, non aliis mortalibus nugis contaminatum, ſed ipſum ſecundum ſe pulchrum diuinum inſpiciat. Num vitam huiuſmodi parui facias? hominis videlicet ipſius qui illuc ſuſpicit, qui tã pręclarũ ſpectaculum cõtuetur, qui illi cohæret. Nónne cogitas quòd ibi ſolũ cernẽs ille eo oculo pulchrũ quo percipi poteſt, nõ imagines virtutis vlterius, ſed virtutes ipſas pariet? quippe cũ nõ ſimulachrũ, ſed rẽ ipſã attingat.

σῶμα μετέχει· οὐδέ τις λόγος, οὐδέ τις ἐπιστήμη. οὐδέ που
ὂν ἐν ἑτέρῳ τινὶ, οἷον ἐν ζώῳ, ἢ ἐν γῇ, ἢ ἐν οὐρανῷ, ἢ ἔν τῳ
ἄλλῳ· ἀλλὰ αὐτὸ καθ' αὑτὸ μεθ' αὑτοῦ μονοειδὲς ἀεὶ ὂν, τὰ δὲ
ἄλλα πάντα καλὰ, ἐκείνου μετέχοντα τρόπον τινὰ τοιοῦ-
τον, οἷον, γιγνομένων τε τῶν ἄλλων καὶ ἀπολλυμένων, μηδὲν
ἐκεῖνο μήτε τι πλέον μήτε ἔλαττον γίγνεσθαι, μηδὲ πά-
σχειν μηδέν. ὅταν δή τις ἀπὸ τῶνδε, διὰ τὸ ὀρθῶς παιδε-
ραστεῖν, ἐπανιὼν, ἐκεῖνο τὸ καλὸν ἄρχηται καθορᾶν, σχεδὸν
ἄν τι ἅπτοιτο τοῦ τέλους. τοῦτο γὰρ δή ἐστι τὸ ὀρθῶς ἐπὶ τὰ ἐ-
D ρωτικὰ ἰέναι, ἢ ὑπ' ἄλλου ἄγεσθαι, ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν-
δε τῶν καλῶν ἐκείνου ἕνεκα τοῦ καλοῦ, ἀεὶ ἐπανιέναι ὥσ-
περ ἐπαναβαθμοῖς χρώμενον ἀπὸ ἑνὸς ἐπὶ δύο, καὶ ἀπὸ
δυοῖν ἐπὶ πάντα τὰ καλὰ σώματα, καὶ ἀπὸ τῶν καλῶν
σωμάτων ἐπὶ τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ ἀπὸ τῶν καλῶν
ἐπιτηδευμάτων ἐπὶ τὰ καλὰ μαθήματα· ἕως ἂν ἀπὸ τῶν
μαθημάτων ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μάθημα τελευτήσῃ, ὅ ἐστιν οὐκ
ἄλλου ἢ αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ καλοῦ μάθημα, καὶ γνῷ αὐτὸ τε-
λευτῶν ὃ ἔστι καλόν. ἐνταῦθα τοῦ βίου, ὦ φίλε Σώκρατες,
(ἔφη ἡ Μαντινικὴ ξένη) εἴπερ που ἄλλοθι, βιωτὸν ἀνθρώ-
E πῳ, θεωμένῳ αὐτὸ τὸ καλόν· ὃ ἐάν ποτε ἴδῃς, οὐ κατὰ χρυσίον
τε καὶ ἐσθῆτα, καὶ τοὺς καλοὺς παῖδάς τε καὶ νεανίσκους δό-
ξει σοι εἶναι· οὓς νῦν ὁρῶν ἐκπέπληξαι, καὶ ἕτοιμος εἶ καὶ σὺ,
καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὁρῶντες τὰ παιδικὰ, καὶ ξυνόντες ἀεὶ αὐ-
τοῖς, εἴπως οἷόν τ' ἦν, μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, ἀλλὰ θεᾶσθαι
μόνον καὶ ξυνεῖναι. τί δῆτα (ἔφη) οἰόμεθα, εἴ τῳ γένοιτο αὐτὸ
τὸ καλὸν ἰδεῖν εἰλικρινὲς, καθαρὸν, ἄμικτον, ἀλλὰ μὴ ἀνά-
πλεων σαρκῶν τε ἀνθρωπίνων καὶ χρωμάτων, καὶ ἄλλης πολλῆς
φλυαρίας θνητῆς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ θεῖον, καλὸν δύναιτο μονοει-
δὲς κατιδεῖν; ἆρ' οἴει (ἔφη) φαῦλον βίον γίγνεσθαι ἐκεῖσε
F βλέποντος ἀνθρώπου, καὶ ἐκεῖνο ᾧ δεῖ θεωμένου, καὶ ξυν-
όντος αὐτῷ; ἢ οὐκ ἐνθυμῇ (ἔφη) ὅτι ἐνταῦθα αὐτῷ μονα-
χοῦ γενήσεται, ὁρῶντι ᾧ ὁρατὸν τὸ καλὸν, τίκτειν οὐκ
εἴδωλα ἀρετῆς, ἅτε οὐκ εἰδώλου ἐφαπτομένῳ,
ἀλλ' ἀληθῆ, ἅτε τοῦ ἀληθοῦς ἐφαπτομένῳ;

διακονῇ, καλεῖτε· εἰ δὲ μή, λέγετε ὅτι οὐ πίνομεν, ἀλλὰ ἀ-
ναπαυόμεθα ἤδη. Καὶ οὐ πολὺ ὕστερον Ἀλκιβιάδου τὴν C
φωνὴν ἀκούειν ἐν τῇ αὐλῇ σφόδρα μεθύοντος, καὶ μέγα
βοῶντος καὶ ἐρωτῶντος ὅπου Ἀγάθων, καὶ κελεύοντος ἄγειν
παρ' Ἀγάθωνα. ἄγειν οὖν αὐτὸν παρὰ σφᾶς τήν τε αὐλη-
τρίδα ὑπολαβοῦσαν, καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ἀκολούθων,
καὶ ἐπιστῆναι ἐπὶ τὰς θύρας ἐστεφανωμένον αὐτὸν κιττοῦ τινι
στεφάνῳ δασεῖ καὶ ἴων, καὶ ταινίας ἔχοντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
πάνυ πολλὰς· καὶ εἰπεῖν, Ἄνδρες χαίρετε, μεθύοντα ἄνδρα
πάνυ σφόδρα δέξεσθε συμπότην; ἢ ἀπίωμεν ἀναδήσαν-
τες μόνον Ἀγάθωνα, ἐφ' ὅπερ ἤλθομεν. ἐγὼ γάρ τοι (φάναι)
χθὲς μὲν οὐχ οἷός τ' ἐγενόμην ἀφικέσθαι· νῦν δὲ ἥκω ἐπὶ D
τῇ κεφαλῇ ἔχων τὰς ταινίας, ἵνα ἀπὸ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς τὴν
τοῦ σοφωτάτου καὶ καλλίστου κεφαλὴν, ἐὰν εἴπω οὑτωσί, ἀ-
ναδήσω. ἆρα καταγελάσεσθέ μου ὡς μεθύοντος; ἐγὼ δὲ, κἂν
ὑμεῖς γελᾶτε, ὅμως εὖ οἶδ' ὅτι ἀληθῆ λέγω. ἀλλά μοι λέ-
γετε αὐτόθεν, ἐπὶ ῥητοῖς εἰσίω, ἢ μή; συμπίεσθε, ἢ οὔ; Πάν-
τας οὖν ἀναθορυβῆσαι, καὶ κελεύειν εἰσιέναι καὶ κατακλίνε-
σθαι. καὶ τὸν Ἀγάθωνα καλεῖν αὐτόν. καὶ τὸν ἰέναι, ἀγόμενον
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ περιαιρούμενον ἅμα τὰς ταινίας
ὡς ἀναδήσοντα, ἐπίπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν ἔχοντα, οὐ κα-
τιδεῖν τὸν Σωκράτη, ἀλλὰ καθίζεσθαι παρὰ τὸν Ἀγά- E
θωνα, ἐν μέσῳ Σωκράτους τε καὶ ἐκείνου· παραχωρῆσαι
γὰρ τὸν Σωκράτη, ὡς ἐκεῖνον καθίζειν. παρακαθεζόμενον δὲ
αὐτὸν, ἀσπάζεσθαί τε τὸν Ἀγάθωνα, καὶ ἀναδεῖν. εἰπεῖν οὖν
τὸν Ἀγάθωνα, Ὑπολύετε, παῖδες, Ἀλκιβιάδην, ἵνα ἐκ
τρίτων κατακέηται. Πάνυ γε, (εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην)
ἀλλὰ τίς ἡμῖν ὅδε τρίτος συμπότης; Καὶ ἅμα μεταστρε-
φόμενον αὐτὸν, ὁρᾶν τὸν Σωκράτη· ἰδόντα δὲ, ἀναπηδῆσαι,
καὶ εἰπεῖν, Ὦ Ἡράκλεις, τουτὶ τί ἦν; Σωκράτης οὗτος; ἐλλο-
χῶν αὖ με ἐνταῦθα κατέκεισο, ὥσπερ εἰώθεις ἐξαίφνης ἀ-
ναφαίνεσθαι ὅπου ἐγὼ ᾤμην ἥκιστά σε ἔσεσθαι. καὶ νῦν τί
ἥκεις; καὶ τί αὖ ἐνταῦθα κατεκλίνης; ὡς οὐ παρὰ Ἀριστο- F
φάνει, οὔτε εἴ τις ἄλλος γελοῖος ἐστί τε καὶ βούλεται· ἀλλὰ δι-
εμηχανήσω ὅπως παρὰ τῷ καλλίστῳ τῶν ἔνδον κατακείσῃ. Καὶ τὸν Σωκράτη, Ἀγάθων, φάναι, ὅρα εἴ μοι ἐπα-
μυνεῖς· ὡς ἐμοὶ ὁ τούτου ἔρως τοῦ ἀνθρώπου οὐ φαῦλον πρᾶγμα γέγονεν. ἀπ' ἐκείνου γὰρ τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ τούτου ἠ-

nos haud amplius bibere, ſed iam quieſcere nunciate. At paulo pòſt vocem Alcibiadis audierunt, ebrietate inſultantis, altiusque in veſtibulo clamantis, & percontantis vbi eſſet Agatho, iubentiſque ſe ab Agathone deduci. Eum igitur tibicina aliique contubernales ducebant, & ad fores veſtibuli ſiſtebant, corona quadam ex hedera violiſque conſerta redimitum, vittiſque multis caput circundatum, clamantémque, Saluere vos iubeo viri, ebrium valde hominem compotatorem ſuſcipite. Vel abeamus, Agathonem ſolum coronantes, cuius rei gratia venimus. Heri equidem intereſſe nequiui, hodie veni vittas ferens, vt à meo capite ſapiētiſſimi pulcherrimiq; caput, ſi ita dicam, reuincirem. An me velut ebrium deridebitis? ego verò, rideatis licet, vera tamen loqui me ſcio. Reſpondete clarè nunquid ad hæc ingredi permittatis? compotetis, an non? Hic acclamaſſe omnes, iuſſiſſéque ingredi, atque accumbere. Acceſſiuit & Agatho. contubernales igitur adducebant. ille vittas tollens & Agathonis caput circundaturus, Socratem, licet in conſpectu eſſet, non vidit. Prope Agathonem igitur aſſedit, inter hunc & Socratem medius. Ei nanque Socrates ceſſerat. Cùm ſediſſet, Agathoni congratulatus eſt, coronauitque Agatho, Soluite calceos Alcibiadi, inquit, ô pueri, vt ſic velut tertius accumbat. prorſus dixiſſe Alcibiadem, & quis tertius conuiua eſſet, interrogaſſe, conuerſúmque Socratē vidiſſe, cúmque reſiluiſſet, Prò Hercules dixiſſe, quid hoc eſt? hîc etiam inſidiatus mihi, ô Socrates, conſediſti? Sic ſemper ſoles, vbi minimè omnium expectarem, protinus mihi occurrere. & nunc cur huc veniſti? Cur hîc potius quàm apud Ariſtophanem ſedes? aut ſi quis alius ridiculus hic eſt videríque vult? Sed callidè excogitaſti, qui iuxta conuiuarum pulcherrimum hic ſederes. Socratem autem ad Agathonem conuerſum, Vide, dicere, Agatho ſi quo pacto mihi ſuccurrere potes. Amor quippe huius hominis, haud leue quiddam mihi extitit. Ex eo nanque tempore quo hunc amare cœpi,

nun-

[illegible] vnquam videbitis. Socrates, cùm infudiſſet puer, bibit. Tum Eryximachus, quid agimus Alcibiades? Ita nec loquimur quicquam ſuper calicem, neque canimus, ſed quaſi ſcientes ingurgitamus? Ad quem Alcibiades, Salue optime Eryximache, optimo & prudentiſſimo patre nate. Et tu ſalue, Eryximachus ſubiunxit. verùm quid nobis agendum? Quod, inquit Alcibiades, tu præceperis. Tibi quidem parendum eſt. *Vir medicus multis alius æquabitur vnus.* Impera ergo quodcunque lubet. Audi iam, inquit Eryximachus. Antequam ingredereris, viſum fuit ab vnoquoque præſentium facto in dexteram circuitu, D deinceps Amorem pro ingenii facultate laudandum. Nos quidem ſinguli diximus, tu quoque cùm non dixeris, biberis autem, iure dicere debes: & cùm dixeris, tunc demum Socrati quicquid volueris, imperabis. Socrates quoque illi qui ad dexteram ſuccedit ſimiliter, cæterique deinceps. Pręclarè loqueris, inquit, Eryximache. Sed non æqua ratio videri debet, vt ebrius cum ſobriorum oratione verba ſua conferat. Sed ô beate vir, perſuaſitne tibi Socrates quicquam his quę paulo antè narrauit, Vel ſcis contrà eſſe omnino? Hic enim ſi eo præſente quenquam laudauero, vel Deum, vel E hominem alium quā hunc ipſum, manus non continebit. Bona verba quæſo dixiſſe Socratē. Nihil adhæc dicas, reſpondiſſe Alcibiadem: per Neptunum enim neminē aliū te pręſēte laudarim. Sic agēdū, inquit Eryximachus, videtur, & ſi vis Socratē lauda. Quid ais? inquit Alcibiades. Oportere videtur Eryximache, hūc virū aggrediar, & coram vobis vlciſcar. Quid cogitas, dixiſſe Socratē, de ridiculis quibuſdam me laudabis? An quid ages? Vera loquar, inquit Alcibiades, permittiſne? Vera quidem dixiſſe Socratem, loqui permitto, ac etiam iubeo. Parebo, inquit Alcibiades, quā libētiſſimè, modò id aſſequi poſſim. Verùm tu obſerua, & ſiquid minus verū refero, interpella vt lubet, mēdaciúmque redargue. Nunquam enim ſpōte mētiar.

Σώκρατη, ὦ ἄνδρες, τὸ σόφισμά μοι οὐδέν. ὁπόσον γὰρ ἂν κελεύσῃ τις, τοσοῦτον ἐκπιὼν, οὐδὲν μᾶλλον μή ποτε μεθυσθῇ. τὸν μὲν οὖν Σωκράτη ἐγχέαντος τοῦ παιδὸς πίνειν· τὸν δ᾽ Ἐρυξίμαχον, Πῶς οὖν, φάναι, ὦ Ἀλκιβιάδη, ποιοῦμεν; οὔτε τι λέγομεν ἐπὶ τῇ κύλικι, οὔτε τι ᾄδομεν; ἀλλ᾽ ἀτεχνῶς, ὥσπερ οἱ διψῶντες, πιόμεθα; Τὸν οὖν Ἀλκιβιάδην εἰπεῖν, Ὦ Ἐρυξίμαχε, βέλτιστε βελτίστου πατρὸς καὶ σωφρονεστάτου, χαῖρε. Καὶ γὰρ σύ (φάναι τὸν Ἐρυξίμαχον) ἀλλὰ τί ποιῶμεν; Ὅ,τι ἂν σὺ κελεύῃς. δεῖ γάρ σοι πείθεσθαι.

Ἰατρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

Ἐπίταττε οὖν ὅ,τι βούλει. Ἄκουσον δή. (εἰπεῖν τὸν Ἐρυξίμαχον) ἡμῖν, πρὶν σε εἰσελθεῖν, ἔδοξε χρῆναι ἐπὶ δεξιὰ ἕκαστον ἐν μέρει λόγον περὶ Ἔρωτος εἰπεῖν ὡς δύναιτο κάλλιστον, καὶ ἐγκωμιάσαι. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἡμεῖς εἰρήκαμεν· σὺ δ᾽ ἐπειδὴ οὐκ εἴρηκας, καὶ ἐκπέπωκας, δίκαιος εἶ εἰπεῖν· εἰπὼν δ᾽ ἐπιτάξαι Σωκράτει ὅ,τι ἂν βούλῃ· καὶ τοῦτον τῷ ἐπὶ δεξιᾷ, καὶ οὕτω τοὺς ἄλλους. Ἀλλὰ, φάναι, ὦ Ἐρυξίμαχε, τὸν Ἀλκιβιάδην, καλῶς μὲν λέγεις· μεθύοντα δὲ ἄνδρα παρὰ νηφόντων λόγους παραβάλλειν, μὴ οὐκ ἐξ ἴσου ᾖ. καὶ ἅμα, ὦ μακάριε, πείθει τί σε Σωκράτης ὧν ἄρτι εἶπεν; ἢ οἶσθα ὅτι τοὐναντίον ἐστὶ πᾶν ἢ ὃ ἔλεγεν; οὗτος γὰρ, ἐάν τινα ἐγὼ ἐπαινέσω τούτου παρόντος ἢ θεὸν, ἢ ἄνθρωπον ἄλλον ἢ τοῦτον, οὐκ ἀφέξεταί μου τὼ χεῖρε. Οὐκ εὐφημήσεις; φάναι τὸν Σωκράτη. Μὰ τὸν Ποσειδῶ (εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην) μηδὲν λέγε πρὸς ταῦτα· ὡς ἐγὼ οὐδ᾽ ἂν ἕνα ἄλλον ἐπαινέσαιμι σοῦ παρόντος. Ἀλλ᾽ οὕτω ποίει (φάναι τὸν Ἐρυξίμαχον) εἰ βούλει, Σωκράτη ἐπαίνεσον. Πῶς λέγεις (εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην) δοκεῖ χρῆναι, ὦ Ἐρυξίμαχε, ἐπιθῶμαι τῷ ἀνδρὶ, καὶ τιμωρήσωμαι ὑμῶν ἐναντίον; Οὗτος (φάναι τὸν Σωκράτη) τί ἐν νῷ ἔχεις; ἐπὶ τὰ γελοιότερά με ἐπαινέσεις; ἢ τί ποιήσεις; Τἀληθῆ ἐρῶ. ἀλλ᾽ ὅρα εἰ παρίης. Ἀλλὰ μέντοι (φάναι) τά γε ἀληθῆ παρίημι καὶ κελεύω λέγειν. Οὐκ ἂν φθάνοιμι, εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην. καὶ μέντοι οὑτωσὶ ποίησον. ἐάν τι μὴ ἀληθὲς λέγω, μεταξὺ ἐπιλαβοῦ, ἂν βούλῃ, καὶ εἰπὲ ὅτι τοῦτο ψεύδομαι. ἑκὼν γὰρ εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι.

C ναι. σὺ δ' ἐκείνου τοσοῦτον μόνον διαφέρεις, ὅτι ἄνευ ὀργάνων ψιλοῖς λόγοις ταὐτὸν τοῦτο ποιεῖς. ἡμεῖς γοῦν, ὅταν μέν του ἄλλου ἀκούωμεν λέγοντος καὶ πάνυ ἀγαθοῦ ῥήτορος ἄλλους λόγους, οὐδὲν μέλει, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδενί· ἐπειδὰν δὲ σοῦ τις ἀκούῃ, ἢ τῶν σῶν λόγων ἄλλου λέγοντος, κἂν πάνυ φαῦλος ᾖ ὁ λέγων, ἐάν τε γυνὴ ἀκούῃ, ἐάν τε ἀνήρ, ἐάν τε μειράκιον, ἐκπεπληγμένοι ἐσμὲν καὶ κατεχόμεθα. ἔγωγ' οὖν, ὦ ἄνδρες, εἰ μὴ ἔμελλον κομιδῇ δόξειν μεθύειν, εἶπον ὀμόσας ἂν ὑμῖν οἷα δὴ πέπονθα αὐτὸς ὑπὸ τῶν τούτου λόγων, καὶ πάσχω ἔτι καὶ νῦν. ὅταν γὰρ ἀκούω, πολύ μοι μᾶλλον ἢ τῶν κορυβαντιώντων ἥ τε καρδία πηδᾷ, καὶ δάκρυα ἐκχεῖται D ὑπὸ τῶν λόγων τῶν τούτου. ὁρῶ δὲ καὶ ἄλλους παμπόλλους τὰ αὐτὰ πάσχοντας. Περικλέους δὲ ἀκούων, καὶ ἄλλων ἀγαθῶν ῥητόρων, εὖ μὲν ἡγούμην λέγειν, τοιοῦτον δ' οὐδὲν ἔπασχον, οὐδ' ἐτεθορύβητό μου ἡ ψυχή, οὐδ' ἠγανάκτει ὡς ἀνδραποδωδῶς διακειμένου. ἀλλ' ὑπὸ τουτουῒ τοῦ Μαρσύου πολλάκις δὴ οὕτω διετέθην ὥστε μοι δόξαι μὴ βιωτὸν εἶναι ἔχοντι ὡς ἔχω. καὶ ταῦτα ὦ Σώκρατες οὐκ ἐρεῖς ὡς οὐκ ἀληθῆ. καὶ ἔτι γε νῦν ξύνοιδα ἐμαυτῷ ὅτι εἰ ἐθέλοιμι παρέχειν τὰ ὦτα, οὐκ ἂν καρτερήσαιμι, ἀλλὰ ταὐτὰ ἂν πάσχοιμι. ἀναγκάζει γάρ με ὁμολογεῖν, ὅτι πολλοῦ ἐν- E δεὴς ὢν αὐτὸς ἔτι, ἐμαυτοῦ μὲν ἀμελῶ, τὰ δ' Ἀθηναίων πράττω. βίᾳ οὖν ὥσπερ ἀπὸ τῶν Σειρήνων ἐπισχόμενος τὰ ὦτα οἴχομαι φεύγων, ἵνα μὴ αὐτοῦ καθήμενος παρὰ τούτῳ καταγηράσω. πέπονθα δὲ πρὸς τοῦτον μόνον ἀνθρώπων, ὃ οὐκ ἄν τις οἴοιτο ἐν ἐμοὶ ἐνεῖναι, τὸ αἰσχύνεσθαι ὁντινοῦν. ἐγὼ δὲ τοῦτον μόνον αἰσχύνομαι. ξύνοιδα γὰρ ἐμαυτῷ ἀντιλέγειν μὲν οὐ δυναμένῳ ὡς οὐ δεῖ ποιεῖν ἃ οὗτος κελεύει, ἐπειδὰν δὲ ἀπέλθω, ἡττημένῳ τῆς τιμῆς τῆς ὑπὸ τῶν πολλῶν. δραπετεύω οὖν αὐτόν, καὶ φεύγω· καὶ ὅταν ἴδω, αἰσχύνομαι τὰ ὡμολογημένα, καὶ πολλάκις μὲν ἡδέως ἂν ἴδοιμι αὐτὸν F μὴ ὄντα ἐν ἀνθρώποις· εἰ δ' αὖ τοῦτο γένοιτο, εὖ οἶδα ὅτι πολὺ μεῖζον ἂν ἀχθοίμην. ὥστε οὐκ ἔχω ὅ,τι χρήσωμαι τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ ὑπὸ μὲν δὴ τῶν αὐλημάτων καὶ ἐγὼ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τοιαῦτα πεπόνθασιν ὑπὸ τοῦδε τοῦ σατύρου.

ſteriiſque indigeant. Tu autem in hoc duntaxat differs ab illo, quòd ſine vllo inſtrumento nudis quidem verbis hoc idem efficias. Nos certè quoties alium audiuimus alterius verba referentem, etſi nimium boni oratoris, tamen nullius, vt ita dixerim, illa facimus. At cùm te quis audit, aut tua verba quouis alio referente, quamuis ineptus ille ſit qui refert, & ſiue vir ſeu fœmina ſiue adoleſcentulus audiat, obſtupeſcimus quidem, ac mente corripimur. Equidem niſi ſuſpicarer, ne fortè nimis ebrius videar, iureiurando interpoſito affirmarem, qualia mihi aliàs ab huius verbis contigerunt, contingántque etiam nunc. Quoties enim hunc audio, multo magis quàm hi qui Corybantum more deferuntur, cor in me concitatur ad huius verba, lacrymáſque effundo, videóque multis aliis hoc idem contingere. Et cùm Periclem audiebam, cæteróſque oratores bonos, videbantur illi quidem mihi præclarè dicere, ſed nihil tale mihi contingebat, neque concitabatur animus, neque ſeipſum quaſi ſeruiliter viuentem condemnabat. Sed ab hoc Marſya noſtro ſæpe ita inflector, vt exiſtimem nullo modo in hoc ſtatu vitæ mihi eſſe viuendum. Hæc ô Socrates, ne negaueris. Quinetiam certò ſcio, ſi in præſentia aures illi præſtare velim, minimè tolerarem, ſed eadem illa mihi euenirent. Cogit enim me fateri, quòd cùm ipſe ego in multis deficiam, tamen meipſum negligo, rémque populi Athenienſium curo. Vt ergo quaſi aduerſus Sirenas obturans aures, hunc fugio ac vito, ne apud eum ſedens conſeneſcam. Patior autem erga hunc ſolú quod nemo exiſtimaret, vt cuiuſuis pudore ac verecundia detinear. Atqui hunc ſolum vereor. Conſcius enim mihi ſum, defendere me nõ poſſe, quin ſint agenda quæ iubet: ſed cùm ab eo diſcedo, populari ambitione me ſuperari. Fugio igitur hunc atq; vito, & quoties ipſum intueor, verecundia me quia promiſſa non ſeruauerim, capit, vt ſæpe cupiam hunc è vita decedere: Rurſus verò ſi acciderit, ſcio me longè id iniquius toleraturum. Itaque quò me vertam, aut quemadmodum hoc vtar, neſcio. Et à modulationibus quidem Satyri huius talia mihique & multis aliis contigerunt.

ti, occaſionem hanc mirificam felicémque ad id quod affectabam, me nactum eſſe putaui. Gratificari quippe Socrati conſtitui, vt quæcunque ille nouerat, mecum communicaret. Nam magnum aliquid & mirificum formoſitatem meam exiſtimabam, eáque plurimum fidebam. Cúmque antea nunquam ſine comite cum eo loqui conſueuiſſem, quandoque dimiſſo comite, ſolus cum eo reſtiti. Vera vobis omnia aperienda ſunt. Attendite obſecro. Si mentior Socrates, ipſe redargue. Reſtiti equidem, ô viri conuiuæ, ſolus cum ſolo, ſperans eadem hunc mihi dicturum, quæ amatores amatis cùm ſoli ſunt, loqui ſolent. Qua ſpe valde lætabar, horum verò nihil actum eſt, ſed vt ſolitus erat, cùm ad veſperam vſque diſſeruiſſet, abiit. Poſt hæc ad palæſtram hunc citaui exercuique, quaſi in hac aliquid perfecturus. ſoli itaque ſæpe nos ſimul gymnaſtica exercuimus. Quid multis opus eſt verbis? Nihil mihi ſucceſſit. Poſtquam verò hac nequaquam ſucceſſerat, durioribus machinamentis virum hunc aggredi ſtatui, nec ab inceptis deſiſtere. Audite quàm vehementer huic inſidiatus ſum. Cœnatum accerſiui tanquam amator amatis inſidiatus. Is non facilè nec primò paruit, tandem verò obſecutus eſt. Venit ergo: ſed ſumpto cibo confeſtim abiturus ſurrexit. Tunc ego pudore detentus, abire permiſi. Sed alias vehementiores inſidias tendens, poſt cœnam ad multam noctem ſermonem protraxi: cúmque vellet diſcedere, obiiciens intempeſtam noctem, manere coegi. Quieuit igitur in proximo lecto, ſuper quem ſedens cœnauerat, nec alius præter nos vllus ibi ea nocte dormiuit. Quæ hactenus dicta ſunt, ſine rubore vbique proferri poſſunt. Quæ verò ſequuntur, non prius audietis quàm prouerbium illud recenſuerim, Vinum & cum pueritia, & ſine pueritia eſt veridicum. Quinetiam iniuſtum videtur, vt is qui Socratem laudat, ſuperbum & inuictum facinus illius ſilentio prætereat. Præterea non aliter affectus ſum quàm ille quem vipera mordet.

σον· ὡς ὑπάρχον μοι χαρισαμένῳ Σωκράτει πάντ' ἀκοῦσαι ὅσαπερ οὗτος ᾔδει. ἐφρόνουν γὰρ δὴ ἐπὶ τῇ ὥρᾳ θαυμάσιον ὅσον. ταῦτα οὖν διανοηθεὶς πρὸ τοῦ, οὐκ εἰωθὼς ἄνευ ἀκολούθου μόνος μετ' αὐτοῦ γίγνεσθαι, τότε ἀποπέμπων τὸν ἀκόλουθον, μόνος συνεγιγνόμην. δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς πάντα τἀληθῆ εἰπεῖν. ἀλλὰ προσέχετε τὸν νοῦν· καὶ, εἰ ψεύδομαι, Σώκρατες, ἐξέλεγχε. συνεγιγνόμην γὰρ, ὦ ἄνδρες, μόνος μόνῳ, καὶ ᾤμην αὐτίκα διαλέξεσθαι αὐτόν μοι ἅπερ ἂν ἐραστὴς παιδικοῖς ἐν ἐρημίᾳ D διαλεχθείη, καὶ ἔχαιρον. τούτων δ' οὐ μάλα ἐγίγνετο οὐδέν. ἀλλ' ὥσπερ εἰώθει, διαλεχθεὶς ἄν μοι καὶ συνημερεύσας ᾤχετο ἀπιών. μετὰ ταῦτα συγγυμνάζεσθαι προὐκαλούμην αὐτὸν, καὶ συνεγυμναζόμην, ὥς τι ἐνταῦθα περανῶν. συνεγυμνάζετο οὖν μοι καὶ προσεπάλαιε πολλάκις οὐδενὸς παρόντος. καὶ τί δεῖ λέγειν; οὐδὲν γάρ μοι πλέον ἦν. ἐπειδὴ δὲ οὐδαμῇ ταύτῃ ἤνυτον, ἔδοξέ μοι ἐπιθετέον εἶναι τῷ ἀνδρὶ κατὰ τὸ καρτερὸν, καὶ οὐκ ἀνετέον, ἐπειδήπερ ἐνεκεχειρήκειν, ἀλλὰ ἰστέον ἤδη τί ἐστι τὸ πρᾶγμα. προκαλοῦμαι E δὴ αὐτὸν πρὸς τὸ συνδειπνεῖν, ἀτεχνῶς ὥσπερ ἐραστὴς παιδικοῖς ἐπιβουλεύων. καί μοι οὐδὲ τοῦτο ταχὺ ὑπήκουσεν, ὅμως δ' οὖν χρόνῳ ἐπείσθη. ἐπειδὴ δ' ἀφίκετο, τὸ πρῶτον δειπνήσας ἀπιέναι ἐβούλετο. καὶ τότε μὲν αἰσχυνόμενος ἀφῆκα αὐτόν. αὖθις δ' ἐπιβουλεύσας, ἐπειδὴ ἐδεδειπνήκει, διελεγόμην πόρρω τῶν νυκτῶν. καὶ ἐπειδὴ ἐβούλετο ἀπιέναι, σκηπτόμενος ὅτι ὀψὲ εἴη, προσηνάγκασα αὐτὸν μένειν. ἀνεπαύετο οὖν ἐν τῇ ἐχομένῃ ἐμοῦ κλίνῃ, ἐν ᾗπερ ἐδείπνει. καὶ οὐδεὶς ἐν τῷ οἰκήματι ἄλλος καθηῦδεν ἢ ἡμεῖς. μέχρι μὲν οὖν δὴ δεῦρο τοῦ λόγου, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ πρὸς F ὁντινοῦν λέγειν. τὸ δ' ἐντεῦθεν οὐκ ἄν μου ἠκούσατε λέγοντος, εἰ μὴ πρῶτον μὲν, τὸ λεγόμενον, οἶνος ἄνευ τε παίδων καὶ μετὰ παίδων ἦν ἀληθής. ἔπειτα ἀφανίσαι Σωκράτους ἔργον ὑπερήφανον εἰς ἔπαινον ἐλθόντα, ἄδικόν μοι φαίνεται. ἔτι δὲ τὸ τοῦ δηχθέντος ὑπὸ τοῦ ἔχεως πάθος κἀμὲ ἔχει.

vt accidere ſolet, in bello commeatus deficeret, nulli pares huic reperiebantur ad famem ſitimque perferendam. Rurſus verò in abundantia rerum, & commeſſatione, menſáque militari ſolus hic frui poſſe videbatur. Et quamuis bibere nollet, tamen ſi cogebatur, omnes protinus bibendo longè vincebat: &, quod omnium maximè mirabile eſt, ebrium quiſquam eum nunquam conſpexit. Sed hoc nihil adhuc in poſterum redargui poſſe videtur. Aduerſus autem hyemes & frigora, quæ illis in locis aſperrima ſunt, mirabilia faciebat. Quandoque enim gelu maximo intolerabilique facto, ita vt nulli exire de tabernaculis auderent, & ſiqui exibant, non niſi ſuffarcinati admodum, pedéſque & crura pellibus panniſque laneis diligenter circumuoluti: Socrates per hoc ipſum tempus ita exibat cum cæteris militibus, vt nihil ad eam veſtem adiungeret, quam primò ferre ſolitus erat. Nudis vero pedibus per glaciem facilius incedebat, quàm cum calceis alii. Milites verò hæc intuentes, ſe contemni ab eo ſuſpicabantur. Et in his quidem talis erat Socrates. Quid autem fecerit tolerantiſſimus vir in eodem exercitu, operæpretium eſt audire. Nam cùm aliquando cogitatio quædam incidiſſet, ſtetit cogitans eodem veſtigio à matutino tempore: cúmque explicare id quod cogitabat non daretur, perſtabat cogitans, nec dimittebat: & iam meridies erat, militéſque id ſenſerant, ac mirabantur, altérque narrabat alteri Socratem ab aurora ſtetiſſe cogitantem. Demum verò ab Ionia quidam milites, cùm nox iam immineret, cœnati prius, erat enim tunc æſtas, circa eum ſtrata poſuerunt, & in frigore iacuerunt, illum obſeruantes, an per noctem quoque perſeueraret. Socrates verò ſtetit vſque ad auroram ſequentem, ac ſolis exortum. Poſtea verò abiit, cùm iam ſolem naſcentem ſalutauiſſet. In prælijs quoque qualis fuerit, non eſt ſilentio prætereundum. Nam cùm ea pugna fuit, ex qua me quaſi optimum pugnatorem duces exercitus præmiis donauerunt, nemo alius me ſeruauit quàm Socrates. Videns enim me grauiter vulneratum, nequaquam deſeruit, ſed ante me proſiliens meipſum atque arma mea protexit, ab hoſtibúſque ſeruauit.

Ποτίδαιαν ἐγένετο κοινή, καὶ συνεσιτοῦμεν ἐκεῖ. πρῶ-
C τα μὲν οὖν τοῖς πόνοις οὐ μόνον ἐμοῦ περιῆν, ἀλλὰ καὶ τῶν
ἄλλων ἁπάντων. ὁπότ' ἀναγκασθεῖμεν, ἀπολη-
φθέντες που (οἷα δὴ ἐπὶ στρατιᾶς) ἀσιτεῖν, οὐδὲν ἦσαν
οἱ ἄλλοι πρὸς τὸ καρτερεῖν. ἔν τ' αὖ ταῖς εὐωχίαις μόνος
ἀπολαύειν οἷός τ' ἦν· τά τ' ἄλλα, καὶ πίνειν οὐκ ἐθέλων,
ὁπότε ἀναγκασθείη, πάντας ἐκράτει· καὶ, ὃ πάντων θαυ-
μαστότατον, Σωκράτη μεθύοντα οὐδεὶς πώποτε ἑώρακεν
ἀνθρώπων. τούτου μὲν οὖν μοι δοκεῖ καὶ αὐτίκα ὁ ἔλεγ-
χος ἔσεσθαι. πρὸς δὲ αὖ τὰς τοῦ χειμῶνος καρτερήσεις (δει-
νοὶ γὰρ αὐτόθι χειμῶνες) θαυμάσια εἰργάζετο τά τε ἄλλα,
D καί ποτε ὄντος πάγου οἵου δεινοτάτου, καὶ πάντων ἢ
οὐκ ἐξιόντων ἔνδοθεν, ἤ, εἴ τις ἐξίοι, ἠμφιεσμένων τε
θαυμαστὰ δὴ ὅσα, καὶ ὑποδεδεμένων καὶ ἐνειλιγμέ-
νων τοὺς πόδας εἰς πίλους καὶ ἀρνακίδας· οὗτος δ' ἐν
τούτοις ἐξῄει ἔχων ἱμάτιον μὲν τοιοῦτον οἷόνπερ καὶ πρότε-
ρον εἰώθει φορεῖν· ἀνυπόδητος δὲ διὰ τοῦ κρυστάλλου ῥᾷον ἐ-
πορεύετο ἢ οἱ ἄλλοι ὑποδεδεμένοι. οἱ δὲ στρατιῶται ὑ-
πέβλεπον αὐτὸν ὡς καταφρονοῦντα σφῶν. καὶ ταῦτα μὲν
δὴ ταῦτα.

Οἷον δ' αὖ τόδ' ἔρεξε καὶ ἔτλη καρτερὸς ἀνὴρ ἐκεῖ
E ποτὲ ἐπὶ στρατιᾶς, ἄξιον ἀκοῦσαι. ξυννοήσας γὰρ αὐτό-
θι ἕωθεν τι εἱστήκει σκοπῶν· καὶ ἐπειδὴ οὐ προὐχώρει
αὐτῷ, οὐκ ἀνίει, ἀλλὰ εἱστήκει ζητῶν· καὶ ἤδη ἦν μεσημ-
βρία, καὶ ἄνθρωποι ᾐσθάνοντο καὶ θαυμάζοντες, ἄλ-
λος ἄλλῳ ἔλεγεν ὅτι Σωκράτης ἐξ ἑωθινοῦ φροντίζων
τι ἕστηκε. τελευτῶντες δέ τινες τῶν Ἰώνων, ἐπειδὴ ἑσπέρα
ἦν, δειπνήσαντες (καὶ γὰρ θέρος τότε ἦν) χαμεύνια ἐξε-
νεγκάμενοι, ἅμα μὲν ἐν τῷ ψύχει καθηῦδον, ἅμα δὲ ἐ-
φύλαττον αὐτὸν εἰ καὶ τὴν νύκτα ἑστήξοι. ὁ δὲ εἱστήκει μέ-
χρις ἕως ἐγένετο, καὶ ἥλιος ἀνέσχεν· ἔπειτα ᾤχετ' ἀπιὼν
F προσευξάμενος τῷ ἡλίῳ. εἰ δὲ βούλεσθε ἐν ταῖς μάχαις.
τοῦτο γὰρ δὴ δίκαιόν γε αὐτῷ ἀποδοῦναι. ὅτε γὰρ ἡ μάχη ἦν,
ἐξ ἧς ἐμοὶ καὶ τἀριστεῖα ἔδοσαν οἱ στρατηγοί, οὐδεὶς ἄλλος
ἐμὲ ἔσωσεν ἀνθρώπων ἢ οὗτος, οὐκ ἐθέλων τετρωμένον ἀπο-
λιπεῖν, ἀλλὰ συνδιέσωσε καὶ τὰ ὅπλα καὶ αὐτὸν ἐμέ.

σφαλῶς ἀπῄει καὶ οὗτος καὶ ὁ ἕτερος. σχεδὸν γάρ τι τῶν οὕτω διακειμένων ἐν τῷ πολέμῳ, οὐδὲ ἅπτονται, ἀλλὰ τοὺς προτροπάδην φεύγοντας διώκουσι. πολλὰ μὲν οὖν ἄν τις καὶ ἄλλα ἔχοι Σωκράτης ἐπαινέσαι καὶ θαυμάσια. ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων τάχ' ἄν τις καὶ περὶ ἄλλου τοιαῦτα εἴποι· τὸ δὲ μηδενὶ ἀνθρώπων ὅμοιον εἶναι, μήτε τῶν παλαιῶν μήτε τῶν νῦν ὄντων, τοῦτο ἄξιον παντὸς θαύματος. οἷος γὰρ Ἀχιλλεὺς ἐγένετο, ἀπεικάσειεν ἄν τις καὶ Βρασίδαν καὶ ἄλλους· καὶ οἷος αὖ Περικλῆς, καὶ Νέστορα καὶ Ἀντήνορα· εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι· καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ ταῦτ' ἄν τις ἀπεικάζοι· οἷος δὲ οὑτοσὶ γέγονε τὴν ἀτο- D πίαν ἄνθρωπος, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ, οὐδ' ἐγγὺς ἂν εὕροι τις ζητῶν, οὔτε τῶν νῦν, οὔτε τῶν παλαιῶν· εἰ μὴ ἄρα οἷς ἐγὼ λέγω ἀπεικάζοι τις αὐτόν· ἀνθρώπων μὲν μηδενί, τοῖς δὲ σιληνοῖς καὶ σατύροις, αὐτόν τε καὶ τοὺς λόγους. καὶ γὰρ οὖν καὶ τοῦτο ἐν τοῖς πρώτοις παρέλιπον, ὅτι καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ὁμοιότατοί εἰσι τοῖς σιληνοῖς τοῖς διοιγομένοις. εἰ γὰρ ἐθέλοι τις τῶν Σωκράτους ἀκούειν λόγων, φανεῖεν ἂν πάνυ γελοῖοι τὸ πρῶτον· τοιαῦτα καὶ ὀνόματα καὶ ῥήματα ἔξωθεν περιαμπέχονται, σατύρου ἄν τινα ὑβριστοῦ δοράν. ὄνους γὰρ κανθηλίους λέγει, καὶ χαλ- E κέας τινάς, καὶ σκυτοτόμους, καὶ βυρσοδέψας, καὶ ἀεὶ διὰ τῶν αὐτῶν τὰ αὐτὰ φαίνεται λέγειν· ὥστε ἄπειρος καὶ ἀνόητος ἄνθρωπος πᾶς ἂν τῶν λόγων καταγελάσειε. διοιγομένους δὲ ἰδὼν ἄν τις, καὶ ἐντὸς αὐτῶν γιγνόμενος, πρῶτον μὲν νοῦν ἔχοντας ἔνδον μόνους εὑρήσει τῶν λόγων, ἔπειτα θειοτάτους, καὶ πλεῖστα ἀγάλματα ἀρετῆς ἐν αὑτοῖς ἔχοντας, καὶ ἐπὶ πλεῖστον τείνοντας, μᾶλλον δὲ ἐπὶ πᾶν ὅσον προσήκει σκοπεῖν τῷ μέλλοντι καλῷ κἀγαθῷ ἔσεσθαι. ταῦτ' ἐστίν, ὦ ἄνδρες, ἃ ἐγὼ Σωκράτης ἐπαινῶ· καὶ αὖ ἃ μέμφομαι συμμίξας ὑμῖν εἶπον ἅ με ὕβρισε. F καὶ μέντοι οὐκ ἐμὲ μόνον ταῦτα πεποίηκεν, ἀλλὰ καὶ Χαρμίδην τὸν Γλαύκωνος, καὶ Εὐθύδημον τὸν Διοκλέους, καὶ ἄλλους πάνυ πολλούς, οὓς οὗτος ἐξαπατῶν ὡς ἐραστής, παιδικὰ μᾶλλον αὐτὸς καθίσταται ἀντ' ἐραστοῦ.

C pune factum. Itaque tutè abibat & ipſe & alter. fermè enim qui ita incedunt, nemo eos inuadit, ſed eos qui effuſa fuga deferuntur. In multis quidem alijs mirificè laudari Socrates poteſt, ſed talia ſunt, vt cæteri quoque forſan nonnulli eandem laudem mereantur: verùm illa præcipua in hoc, per quæ nemini aliorum hominum, neque antiquorum, neque nouorum eſſe ſimilis reperitur. Nam qualis Achilles fuit, talem coniectet forſan aliquis fuiſſe Braſidam, & alios quoſdã: & qualis Pericles, tales Antenorem atque Neſtorem. Sunt alij quoque qui hoc modo conferri inuicem poſſunt. Sed qualis Socrates eſt, qualiſque eius D mira dicendi ratio, nemo propè ad eius ſimilidinem accedit, neque veterum, neque eorum qui nunc ſunt, niſi vt ego nunc dixi, atque aſſimilaui. Quippe nulli hominum, ſed Silenis & Satyris ſimilis ipſe eſt, eiúſque ſermones. Nam & hoc à me prætermiſſum erat prius, ſermones eius perſimiles eſſe Silenis apertis. Siquis enim huius ſermones audiat, videntur prima, vt fertur, facie nimium eſſe abſurdi. Nomina quippe & verba exteriori aſpectu Satyri cuiuſdam contumelioſi habitum præ ſe ferunt. Aſinos enim fabróſque ærarios, & ſutores calceorum, coriarióſque ſemper habet in ore, eadémque ſemper dicere de eiſdem videtur, E vt omnes ferè qui minus experti peritive ſint, verba illius irrideant. Verùm ſi intus aſpiciat quis eius ſermones, primo quidem reperiet ſenſuum profunditatem habere ſolos aliorum omnium, & inſuper diuiniſſimos eſſe, ac plurimas virtutum ſpecioſiſſimas imagines continere, atque ad plurima ſeſe extendere: imò omnia præcepta compræhendere, quibus inſtrui debet is qui honeſtè benéque victurus. Hæc ſunt, ô viri conuiuæ, in quibus Socratem laudo, ac etiam de quibus conqueror. Audiſtis enim interim quas mihi iniurias intulit. Nec aduerſus me ſolùm ita ſe geſſit, verùm etiam aduerſus Charmidem filium Glauconis, & aduerſus Euthydemum Diocle natum, alióſque permultos F eadem fecit, quos ipſe ſub ſpecie amatoris fefellit: nam pro amatore amatus euaſit.

gathonem reſpondiſſe, loqui videris. Quod ex eo coniicio, quia vt nos ſeiungeret, inter te ac me ſe medium interpoſuit. Sed nihil hoc illi proderit: hinc enim ſurgens, prope te ſedebo. Sic agendum profectò, dixiſſe Socratem. hic infra me ſede. Prò Iupiter exclamaſſe Alcibiadem. Qualia perpeti me vir cogit? In omnibus ſuperare me vult. At ſi aliud nihil ſaltem, ô mirifice, medium hîc Agathonem ſedere permitte. Nequaquam decet, reſpondiſſe Socratem. Tu enim me laudaſti. Oportet autem me nunc ad dexteram hunc ſedentem laudare. Si ergo poſt te maneat Agatho, haud me rurſus laudabit, prius quàm à me laudetur. Sed dimitte vir felix, neque huic meas laudes inuideas. Equidem laudare illum vehementer deſidero. Hui hui Alcibiades, Agathonem ibi dixiſſe. Quid hic moror? Hinc iam diſcedo vt me Socrates laudet. Mos is Socratis eſt, Alcibiadem reſpondiſſe, vti eo præſente nemini liceat alteri formoſos ſibi conciliare. Vide nunc obſecro quàm facilè & quàm probabili ratione hunc ad ſe traxerit. Surrexit ergo Agatho, vt apud Socratem requieſceret. Tunc ſubito debacchantes multi patentes fores nacti, nam paulo antè quis contrà exierat, ingreſſi ſunt, & circa illos conſederunt. Quorum ſtrepitu turbata ſunt omnia, nec vllus poſt hæc modus in bibendo ſeruatus. Eryximachum, ac Phædrum, aliósque nonnullos abiiſſe, Ariſtodemus recenſuit, ſéque diu dormiuiſſe, nam longæ tunc noctes erant, & circa auroram gallis iam cantantibus ſurrexiſſe. Somno excitum inueniſſe, quòd alii quidem partim dormiebant, partim diſceſſerant. Agatho verò, & Ariſtophanes, atque Socrates ſoli adhuc vigilabant, bibebántque ampla quadam phiala facto in dexteram circuitu ſibi inuicem ſuccedentes. Socrates autem in ipſis diſputabat. Neque aliorum ſe recordari Ariſtodemus, inquit, neque enim ab initio adfuiſſe, & ſomno fuiſſe grauatum. Summam verò diſputationis illius extitiſſe, quòd Socrates illos fateri cogebat, eiuſdem viri officium eſſe tragœdiam comœdiámque componere, eúmque qui arte tragicus eſt, eſſe quoque comicum.

ἐγὼ παρά σε ἐλθὼν κατακλινήσομαι. Πάνυ γε (φάναι τὸν
C Σωκράτη) δεῦρο ὑποκάτω ἐμοῦ κατακλίνου. Ὦ Ζεῦ (εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην) οἷα αὖ πάσχω ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου· οἴεταί μου δεῖν πανταχῇ περιεῖναι· ἀλλ᾽ εἰ μή τι ἄλλο, ὦ θαυμάσιε, ἐν μέσῳ ἡμῶν ἔα Ἀγάθωνα κατακεῖσθαι. Ἀλλ᾽ ἀδύνατον, φάναι τὸν Σωκράτη. σὺ μὲν γὰρ με ἐπῄνεσας, δεῖ δ᾽ ἐμὲ αὖ τὸν ἐπὶ δεξιὰ ἐπαινεῖν. ἐὰν οὖν ὑπό σοι κατακλινῇ Ἀγάθων, οὐ δή που ἐμὲ πάλιν ἐπαινέσεται, πρὶν ὑπ᾽ ἐμοῦ μᾶλλον ἐπαινεθῆναι. ἀλλ᾽ ἔασον, ὦ δαιμόνιε, καὶ μὴ φθονήσῃς τῷ μειρακίῳ ὑπ᾽ ἐμοῦ ἐπαινεθῆναι· καὶ γὰρ πάνυ ἐπιθυμῶ αὐτὸν ἐγκωμιάσαι. Ἰοῦ ἰοῦ (φάναι
D τὸν Ἀγάθωνα) Ἀλκιβιάδη, οὐκ ἔσθ᾽ ὅπως ἂν ἐνθάδε μείναιμι· ἀλλὰ πάντως μᾶλλον μεταναστήσομαι, ἵνα ὑπὸ Σωκράτους ἐπαινεθῶ. Ταῦτα ἐκεῖνα (φάναι τὸν Ἀλκιβιάδην) τὰ εἰωθότα· Σωκράτους παρόντος τῶν καλῶν μεταλαβεῖν ἀδύνατον ἄλλῳ. καὶ νῦν ὡς εὐπόρως καὶ πιθανὸν λόγον εὗρεν, ὥστε παρ᾽ ἑαυτῷ τουτονὶ κατακεῖσθαι. Τὸν μὲν οὖν Ἀγάθωνα, ὡς κατακεισόμενον παρὰ τῷ Σωκράτει ἀνίστασθαι· ἐξαίφνης δὲ κωμαστὰς ἥκειν παμπόλλους ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ ἐπιτυχόντας ἀνεῳγμέναις, ἐξιόντος τινὸς εἰς τὸ ἄντικρυς, πορεύεσθαι παρὰ σφᾶς, καὶ κατακλί-
E νεσθαι· καὶ θορύβου μεστὰ πάντα εἶναι, καὶ οὐκέτι ἐν κόσμῳ οὐδενὶ ἀναγκάζεσθαι πίνειν πάμπολυν οἶνον. τὸν μὲν οὖν Ἐρυξίμαχον καὶ τὸν Φαῖδρον καὶ ἄλλους τινὰς ἔφη ὁ Ἀριστόδημος οἴχεσθαι ἀπιόντας, ἑαυτὸν δὲ ὕπνον λαβεῖν· καὶ καταδαρθεῖν πάνυ πολύ, ἅτε μακρῶν τῶν νυκτῶν οὐσῶν· ἐξεγρέσθαι δὲ πρὸς ἡμέραν, ἤδη ἀλεκτρυόνων ᾀδόντων. ἐξεγρόμενος δὲ ἰδεῖν τοὺς μὲν ἄλλους καθεύδοντας καὶ οἰχομένους, Ἀγάθωνα δὲ καὶ Ἀριστοφάνην καὶ Σωκράτη ἔτι μόνους ἐγρηγορέναι, καὶ πίνειν ἐκ φιάλης μεγάλης ἐπὶ δεξιά. τὸν οὖν Σωκράτη αὐτοῖς διαλέγεσθαι· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὁ
F Ἀριστόδημος οὐκ ἔφη μεμνῆσθαι τῶν λόγων (οὔτε γὰρ ἐξ ἀρχῆς παραγενέσθαι, ὑπονυστάζειν τε) τὸ μέντοι κεφάλαιον ἔφη, προσαναγκάζειν τὸν Σωκράτη ὁμολογεῖν αὐτοὺς τοῦ αὐτοῦ ἄνδρος εἶναι κωμῳδίαν καὶ τραγῳδίαν ἐπίστασθαι ποιεῖν, καὶ τὸν τέχνῃ τραγῳδοποιὸν ὄντα, καὶ κωμῳδοποιὸν εἶναι.

témque de pulchritudine corporis, meritò de orationis pulchritudine diſputetur. Statim verò ipſo exordio Socrates inter iocandum ſeria nimiùm tradit præcepta, Omnia ob ſapientiæ ſtudium penitus contemnenda. Potiſſimum ſapientiæ ſtudium conſiderare ſeipſum. Inter hæc artificioſiſſima loci deſcriptio allegoricè ſignificat Academiam: Platanus Platonem: Caſtum arbuſtum, amoris Platonici & Socratici caſtitatem: Fons, in communicanda ſapientia largitatem: ornamenta cætera oratorios poeticóſque flores quibus Academia Platonis abundat. Reprehenditur iure Lyſias quòd qualis ſit amoris affectus inquirat, neque prius amorem ipſum definierit neque diſtinxerit. Conſidera inter hæc amoris Socratici pudicitiam: nonnulla enim minus honeſta pronunciaturus obuoluto capite exorditur. Mox inuocat Muſas, vt rem minus honeſtam ipſæ ſuo ſaltem ſplendore elocutionis honeſtent. Sed antequam turpem vituperet amatorem, ne in eodem ſit quo Lyſias crimine, turpem amorem definit eſſe cupiditatem quandam ſiue libidinem à ratione rebellem, quæ ſuperet opinionem ad recta tendentem, & ad formæ rapiat voluptatem. Sed dum ad definiendum pergit, duos nobis tribuit duces, vnum quidem appetitum voluptatis ingenitum, alterum verò legitimam quandam opinionem acquiſitam paulatim per diſciplinam, & ad honeſta ducentem. Verùm hos nobis intrinſecos duces, extrinſeci duo mouent, Dæmon quidam aereus opinionem aqueus verò libidinem. Poſtquam verò definiuit, multis rationibus adoleſcentes à turpibus amatoribus ſegregat. Tum verò interea mirabile nota myſterium, Moſaico myſterio ſimile. Malorum plurimis in ipſo ſtatim principio, dæmon aliquis immiſcuit voluptatem. Quoniam verò non tam philoſophicam quàm poeticam agit perſonam, ſubdit ſe correptum à dæmone, quòd Amorem Dei nomen vituperauerit. Idque facit, vt diſtincturus Amorem, poetico potius quàm dialectico more diſtinguat. In his animaduertes grauiſſimum peccatum eſſe in Dei nomen delinquere. Rurſus in animo eſſe præſagium. Deinde poeticis quibuſdam ambagibus artem à furore ſecernit. Furorem in diuinum diuidit & humanum. Diuinum in quatuor, ſcilicet in vaticinium, myſterium, poeſim, atque amorem. Prouidentiam religionémque confirmat. Sapientiam diuino furore infuſam humanæ ſapientiæ longiſſime anteponit. Antequam pergat animarum tractatum particularium, animas in medium communes adducit, ſcilicet mundi animam, quam nominat Iouem, atque ſub ea duodecim animas ſphærarum duodecim mundanarum, quibus ſubdit totidem ordines dæmonum, totidémque particularium animarum. Singulis verò currus accommodat, id eſt cæleſtia corpora atque ſempiterna. De rationalibus animabus diſputat, diuinis atque humanis, de circuitu vtrarunque, & qua ratione hominum animæ tam in cælo animarum cæleſtium contemplationem comitētur, quàm ſuper cælum angelicum ſequantur intuitum. Quid verò in anima Currus vehiculum, alæ, auriga, equi, Fatum, caſúſque in corpus, quid iterum Iupiter in cælo magnus, cæterique Dÿ ſequentes, in Theologia exponimus. Satis verò tibi fuerit in præſentia intelligere, geminas alas eſſe geminum inſtinctum menti ingenitum, ad ſuperna animum eleuantem: in intellectu quidem inſtinctum ad diuinum verum, in voluntate verò inſtinctum ad diuinum bonum pro viribus conuertentem. Quando verò hi quidem remittuntur, inclinatio autem vegetalis naturæ intenditur ad corpora gubernanda, animas fractis iam alis in elementa deſcendere Pythagorici putant. Poſt hæc cadentem de cælo animam in nouem diſtribuit gradus. In his omnibus & poetica licentia vtitur, & Pythagorica potius quàm propria narrat. Inter hæc animaduerte ſimilem animarum deſcribi caſum à Pythagoricis, atque dæmonum à prophetis. Numerum quoque nouerim, tam choris angelicis quàm lapſis inde dæmonibus conuenire. Mitto nunc quod ſimilem quendam caſum Pherecydes Syrius narrat dæmonibus accidiſſe. Additque Ophioneum, id eſt ſerpentem dæmonicum fuiſſe caput exercitus rebellantis à mente diuina. Huic & ſimile, quod in myſteriis diuinis continetur: Iouem ſcilicet inferiores dæmones ad inferos deturbaſſe. Sed ad dialogum redeamus. Denique virum purgata mente deo deditum, omnibus inde bonis impleri, ſolúmque ſapientem eſſe, quamuis quaſi extra ſe poſitus, vulgo derideatur velut inſanus. Poſt hæc deſcendit ad diuinum legitimi amoris furorem, quem accendi putat in animo, quando pulchram aſpiciens corporis formam, diuinæ pulchritudinis, quam quondam contemplatus fuerat, facile recordatur, illiúſque recuperandæ deſiderio inflammatur, & furit. Sed contrarium huic deſcribit furorem quaſi ferinum, à forma corporis non ad diuinum intuitum aſcendentem, ſed ad venereum congreſſum turpiter deſcendentem. Deſcribit rurſus humanum quendam furorem inter diuinum atque ferinum, in eius accenſum animo qui admiratione formæ corporeæ occupatus, ne-

... inueniatur ſuiſſe. Deridet præterea ſcribendi ſtudium, in eo videlicet qui per literas indubitatam poſteris confidat pateſacere veritatem. Atque Pythagoreorum more probat contemplationem traditionémque veritatis in animos potius quàm in libros. Quod in epiſtolis quoque confirmat. Denique ſolum oratorem laudat, qui ingenio ſit ſtudióque philoſophus. Concludit verò dialogum oratione, votiſque pulchritudinem animi à deo petentibus. In qua conſidera Socratem cæteris omnino ſpretis ſola pulchritudine animi, id eſt ſapientia, eſſe contentum, veruntamen indicare, hanc ipſam non tam humano ſtudio quam diuino munere comparari.

DIALOGI PHÆDRI PERSONAE.

SOCRATES & PHAEDRVS.

Q AMICE Phædre, quónam & vnde? PHAED. A Lyſia, ô Socrates, Cephali filio. Pergo autem deambulandi gratia, extra vrbem. Plurimum enim tempus cum eo ſedens à matutino ad hanc vſque horam illic conſtiti. à tuo auté meóq; ſodali Acumeno perſuaſus deambuládo exerceor. quod quidem exercitationis genus facilius ſalubriúſque ille quàm currendi certamen exiſtimat. SOC. Probè ille quidé, ô amice, monet. Verū enimuero Lyſias erat, vt videtur, in vrbe. PH. Erat. Nam apud Epicratem diuertit in hác Olympio proximam Morychi domū. SOC. Quid rei agebatur illic? An videlicet orationis epulo Lyſias vos accepit? P. Scies, modò tibi otium ſit obambulanti vnà mecū audire. SOC. Quid verò? nónne putas me iuxta Pindarum, negotio etiam anteferre, tuam & Lyſiæ collocutionem audire? PHAE. Perge igitur. SO. Dicas modò. PHAE. Atqui diſputatio illa, ô Socrates, tuis auribus congrua. Sermo nanque fuit qui habitus eſt, neſcio quo modo, amatorius. ſcripſerat enim Lyſias ſollicitatū ex pulchris iſtis quendam, ſed nó ab amatore, in eóq; ipſo ſeſe oſtentauit, quòd probet nó amáti magis quá amanti gratificandū eſſe.

A

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΦΑΙΔΡΟΥ πρόσωπα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ καὶ ΦΑΙΔΡΟΣ.

Ω ΦΙΛΕ Φαῖδρε, ποῖ δὴ καὶ πόθεν; ΦΑΙ. Παρὰ Λυσίου, ὦ Σώκρατες, τοῦ Κεφάλου. πορεύομαι δὲ πρὸς περίπατον ἔξω τείχους· συχνὸν γὰρ ἐκεῖ διέτριψα χρόνον, καθήμενος ἐξ

B

ἑωθινοῦ. τῷ δὲ σῷ καὶ ἐμῷ ἑταίρῳ πειθόμενος Ἀκουμενῷ, κατὰ τὰς ὁδοὺς ποιοῦμαι τοὺς περιπάτους. φησὶ γὰρ ἀκοπωτέρους τῶν ἐν τοῖς δρόμοις εἶναι. ΣΩΚ. Καλῶς γὰρ, ὦ ἑταῖρε, λέγει. ἀτὰρ Λυσίας ἦν, ὡς ἔοικεν, ἐν ἄστει. ΦΑΙ. Ναί, παρ' Ἐπικράτει, ἐν τῇδε τῇ πλησίον τοῦ Ὀλυμπίου οἰκίᾳ τῇ Μορυχίᾳ. ΣΩΚΡ. Τίς οὖν δὴ ἦν ἡ διατριβή; ἢ δῆλον ὅτι τῶν λόγων ὑμᾶς Λυσίας εἱστία; ΦΑΙ. Πεύσῃ, εἴ σοι σχολὴ προϊόντι ἀκούειν. ΣΩ. Τί δέ; οὐκ ἂν οἴει με, κατὰ Πίνδαρον, καὶ ἀσχολίας ὑπέρτερον πρᾶγμα ποιήσασθαι, τὸ τεήν τε καὶ Λυσίου διατριβὴν ἀκοῦσαι; ΦΑΙ. Πρόαγε δή. ΣΩ. Λέγοις ἄν.

C

ΦΑΙ. Καὶ μὴν, ὦ Σώκρατες, προσήκουσά γέ σοι ἡ ἀκοή· ὁ γάρ τοι λόγος ἦν, περὶ ὃν διετρίβομεν, οὐκ οἶδ' ὅντινα τρόπον ἐρωτικός. γέγραφε γὰρ δὴ ὁ Λυσίας πειρώμενόν τινα τῶν καλῶν, οὐχ ὑπ' ἐραστοῦ δέ, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ κεκόμψευται. λέγει γὰρ ὡς χαριστέον μὴ ἐρῶντι μᾶλλον ἢ ἐρῶντι.

εἶπεν τὸ βιβλίον ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, νὴ τὸν κύνα, ἐξεπιστάμενος τὸν λόγον, εἰ μὴ πάνυ τις ἦν μακρός. ἐπορεύετο δ' ἐκτὸς τείχους ἵνα μελετῴη. ἀπαντήσας δὲ τῷ νοσοῦντι περὶ λόγων C ἀκοήν, ἰδὼν μὲν ἰδόντα, ἥσθη ὅτι ἕξοι τὸν συγκορυβαντιῶντα, καὶ προάγειν ἐκέλευε. δεομένου δὲ λέγειν τοῦ τῶν λόγων ἐραστοῦ, ἐθρύπτετο ὡς δὴ οὐκ ἐπιθυμῶν λέγειν· τελευτῶν δὲ ἔμελλε, καὶ εἰ μή τις ἑκὼν ἀκούοι, βίᾳ ἐρεῖν. σὺ οὖν, ὦ Φαῖδρε, αὐτοῦ δεήθητι ὅπερ τάχα πάντως ποιήσει. ΦΑΙ. Νῦν ἤδη ποιεῖν ἐμοὶ ὡς ἀληθῶς πολὺ κράτιστόν ἐστιν, οὕτως ὅπως δύναμαι λέγειν. ὥς μοι δοκεῖς σὺ οὐδαμῶς με ἀφήσειν πρὶν ἂν εἴπω ἁμῶς γέ πως. ΣΩ. Πάνυ γάρ σοι ἀληθῆ δοκῶ. ΦΑΙ. Οὑτωσὶ τοίνυν ποιήσω. τῷ ὄντι γάρ, ὦ Σώκρατες, παντὸς μᾶλλον τά γε ῥήματα οὐκ ἐξέμαθον· τὴν μέντοι διά- D νοιαν σχεδὸν ἁπάντων, οἷς ἔφη διαφέρειν τὰ τοῦ ἐρῶντος ἢ τὰ τοῦ μή, ἐν κεφαλαίοις ἕκαστον ἐφεξῆς δίειμι. ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ πρώτου. ΣΩ. Δείξας γε πρῶτον, ὦ φιλότης, τί ἄρα ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἔχεις ὑπὸ τῷ ἱματίῳ. τοπάζω γάρ σε ἔχειν τὸν λόγον αὐτόν. εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν, οὑτωσὶ διανοοῦ περὶ ἐμοῦ, ὡς ἐγώ σε πάνυ μὲν φιλῶ· παρόντος δὲ Λυσίου ἐμαυτόν σοι ἐμμελετᾶν παρέχειν οὐ πάνυ δέδοκται. ἀλλ' ἴθι, δείκνυε. ΦΑΙ. Παῦε. ἐκκέκρουκάς με ἐλπίδος, ὦ Σώκρατες, ἣν εἶχον ἐν σοὶ ὡς ἐγγυμνασόμενος. ἀλλὰ ποῦ δὴ βούλει καθιζόμενοι ἀναγνῶμεν; ΣΩΚΡ. E Δεῦρ' ἐκτραπόμενοι κατὰ τὸν Ἰλισὸν ἴωμεν· εἶτα ὅπου ἂν δόξῃ ἐν ἡσυχίᾳ καθιζώμεθα. ΦΑΙ. Εἰς καιρόν, ὡς ἔοικεν, ἀνυπόδητος ὢν ἔτυχον· σὺ μὲν γὰρ δὴ ἀεί. ῥᾷστον οὖν ἡμῖν κατὰ τὸ ὑδάτιον βρέχουσι τοὺς πόδας ἰέναι, καὶ οὐκ ἀηδές, ἄλλως τε καὶ τήνδε τὴν ὥραν τοῦ ἔτους τε καὶ τῆς ἡμέρας. ΣΩ. Πρόαγε δή, καὶ σκόπει ἅμα ὅπου καθιζησόμεθα. ΦΑΙ. Ὁρᾷς οὖν ἐκείνην τὴν ὑψηλοτάτην πλάτανον; ΣΩ. Τί μήν; ΦΑΙ. Ἐκεῖ σκιά τ' ἐστὶ καὶ πνεῦμα μέτριον, καὶ πόα καθίζεσθαι, ἢ ἐὰν βουλώμεθα κατακλιθῆναι. ΣΩ. Προάγοις ἄν. ΦΑΙ. Εἰπέ F μοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἐνθένδε μέντοι ποθὲν ἀπὸ τοῦ Ἰλισοῦ λέγεται ὁ Βορέας τὴν Ὠρείθυιαν ἁρπάσαι; ΣΩ. Λέγεται γάρ. ΦΑΙΔΡ. Ἆρ' οὖν ἐνθένδε; χαρίεντα γοῦν καὶ καθαρὰ καὶ διαφανῆ τὰ ὑδάτια φαίνεται, καὶ ἐπιτήδεια κόραις παίζειν παρ' αὐτά.

a matutino vſque ſedendo fatigatus, deambulatum abſceſſit, per Canem, vt equidem reor, memoriæ mandans, niſi fortè prolixior erat oratio. Tendebat autem modò extra muros, vt ea ipſa meditaretur. Obuians verò homini ſermonum amore inſano, eo conſpecto lætatus eſt, quia congaudentem coexultantémque foret habiturus, ac pergere vnà iuſſit. Deinde verò ab homine ipſo ſermonum auido rogatus dicere, ſimulabat grauari, quaſi non cuperet referre: tandem verò, & ſi nemo ſponte audire vellet, erat ad audiendum illata vi coacturus. Te ergo Phædre rogarim, quod etiam non rogatus facturus es, mihi nunc vt facias. PHAED. Satius eſt igitur vtcunque poſſum dicere. Videris enim non prius me dimiſſurus, quàm pro viribus dixero. SOCRATES. Verè nimium tibi videor. PHAEDRVS. Sic igitur faciam. Sed enim verba quidem ipſa, ô Socrates, non edidici: ſententias autem penè omnium, quibus amantem oſtendit à non amante differre, teneo equidem, eáſque breuiter referre tibi per ordinem pergo à principio exordiens. SOCR. Oſtende amabo, prius quid in ſiniſtra habes ſub pallio. Suſpicor enim te librum ipſum habere. Id ſi ſic eſt, ita cogita, me quidem te magni facere, attamen præſente Lyſia, me tibi auditorem præbere non eſt conſilium. ſed age oſtende. PHAE. Deſiſtas. Magna de ſpe me deiecisti, ô Socrates, quam in te habui, nempe ingenium vnà tecum exercitaturus. Sed vbi vis ſedentes legamus? SOCR. Huc circa Ilyſſum fluuium diuertamus. Poſtea vbi videbitur, ſedentes requieſcemus. PHAE. Peropportunè decalciatus ſum: nam tu quidem ſemper. Facile igitur erit nobis per aquulam ipſam vadere, & non iniucundum, præſertim hac anni amœnitate atque diei. SOCRATES. Perge igitur, & ſimul conſpice vbi ſedeamus. PHAEDRVS. Vides illam altiſſimam Platanum? SOCRAT. Video. PHAED. Ibi & vmbra, & ventus modicus, & mollis herba, vbicunque ſedere, vel etiam recumbere velimus. SOCR. Perge igitur. PHAED. Dic, mihi, ô Socrates. Nonne hic olim fertur Boreas ab Ilyſſo Orithyam rapuiſſe? SOCRA. Fertur quidem. PHAE. An non hîc grata, pura & nitida apparet aquula, puellarúmque apta ludis?

ſed meipſum conſidero, verum ego ſim beſtia aliqua Typhone multiplicior, ardentiórque, & furioſior. ſiue placatius quoddam & ſimplicius animal diuinæ cuiuſdam mitiſque ſortis natura particeps. At, ô amice, nónne hæc ad quam interloquendum peruenimus, ea erat arbor ad quam nos ducebas? PHAED. Hæc certè ipſa. SOC. Per Iunonem præclara diuerſio. Nam Platanus iſta patulis admodum ramis & procera eſt, & altitudo viticis illius, opacitáſque pulchra nimium & amœna, ac præcipuum nunc habet floreſcendi tempus, vt omnis circum locus ſuauitate compleatur odoris. Fons quoque nitidiſſimus ſub Platano fluit aquæ admodum frigidæ, vt ex tactu pedis coniectare licet: quem nymphis & Acheloo ſacrum eſſe à puppis & imaginibus iſtis coniecto. An non aduertis præterea quàm iucunda & dulcis hic aura ſpiret? Æſtiuum inſuper quiddam & canorum cicadarum ſubreſonat choro. Sed omnium ornatiſſimum eſt, herbam ipſam aſpicere, vt ſenſim in prato accliui caput hominis molliter recumbentis ſuſcipere apta. Itaque tu perquàm optime me quaſi hoſpitem deduxiſti, ô amice Phædre. PHAEDR. O admirabilis vir, abſurdiſſimus quidem videris: & profectò quòd ais, hoſpiti cuidam deducto, non incolæ ſimilis es: ita neque fines noſtros tranſiſſe vnquam, neque extra mœnia ipſa egreſſus appares. SOCRATES. Ignoſce mihi optimè Phædre. Nam diſcendi cupidus ſum, agri verò & arbores nihil docere me poſſunt, ſed homines qui in vrbe verſantur. Tu autem videris mihi exeundi incitamentum inueniſſe. vt enim fameſcentibus animalibus, frondes aut fructus porrigentes ea ducunt, ita tu mihi librum porrigens, per totam Atticam & aliò quò velis, perduceres. Iam igitur cùm huc peruenerimus, recumbere mihi placet. Tu autem in qua potiſſimum figura videbitur commodiſſimè poſſe legere, ea aſſumpta leges.

γράμμα γνῶναι ἐμαυτόν· γελοῖον δή μοι φαίνεται, τοῦτο ἔτι ἀγνοοῦντα τὰ ἀλλότρια σκοπεῖν. ὅθεν δὴ χαίρειν ἐάσας ταῦτα, πειθόμενος δὲ τῷ νομιζομένῳ περὶ αὐτῶν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, σκοπῶ οὐ ταῦτα, ἀλλ' ἐμαυτόν, εἴτε τι θηρίον ὂν τυγχάνω, Τυφῶνος πολυπλοκώτερον, καὶ μᾶλλον ἐπιτεθυμμένον, εἴτε ἡμερώτερόν τε καὶ ἁπλούστερον ζῷον, θείας τινὸς καὶ ἀτύφου μοίρας φύσει μετέχον. ἀτάρ, ὦ ἑταῖρε, μεταξὺ τῶν λόγων, ἆρ' οὐ τόδε ἦν τὸ δένδρον ἐφ' ὅπερ ἦγες ἡμᾶς; ΦΑΙ. Τοῦτο μὲν οὖν αὐτό. ΣΩΚΡ. Νὴ τὴν
D Ἥραν καλή γε ἡ καταγωγή. ἥ τε γὰρ πλάτανος αὕτη, μάλα ἀμφιλαφής τε καὶ ὑψηλή, τοῦ τε ἄγνου τὸ ὕψος καὶ τὸ σύσκιον, πάγκαλον, καὶ ὡς ἀκμὴν ἔχει τῆς ἄνθης, ὡς ἂν εὐωδέστατον παρέχοι τὸν τόπον. ἥ τε αὖ πηγὴ χαριεστάτη ὑπὸ τῆς πλατάνου ῥεῖ μάλα ψυχροῦ ὕδατος, ὥστε γε τῷ ποδὶ τεκμήρασθαι. νυμφῶν τέ τινων καὶ Ἀχελῴου ἱερὸν ἀπὸ τῶν κορῶν τε καὶ ἀγαλμάτων ἔοικεν εἶναι. εἰ δ' αὖ βούλει, τὸ εὔπνουν τοῦ τόπου ὡς ἀγαπητόν τε καὶ σφόδρα ἡδύ. θερινόν τε καὶ λιγυρὸν ὑπηχεῖ τῷ τῶν τεττίγων χορῷ. πάντων δὲ κομψότατον τὸ τῆς πόας, ὅτι ἐν ἠρέμα προσάν-
E τει ἱκανὴ πέφυκε κατακλινέντι τὴν κεφαλὴν παγκάλως ἔχειν. ὥστε ἄριστά σοι ἐξενάγηται, ὦ φίλε Φαῖδρε. ΦΑΙ. Σὺ δέ γε ὦ θαυμάσιε ἀτοπώτατός τις φαίνῃ. ἀτεχνῶς γάρ, ὃ λέγεις, ξεναγουμένῳ τινὶ καὶ οὐκ ἐπιχωρίῳ ἔοικας. οὕτως ἐκ τοῦ ἄστεος οὔτ' εἰς τὴν ὑπερορίαν ἀποδημεῖς, οὔτ' ἔξω τείχους ἔμοιγε δοκεῖς τὸ παράπαν ἐξιέναι. ΣΩ. Συγγίνωσκέ μοι ὦ ἄριστε. φιλομαθὴς γάρ εἰμι. τὰ μὲν οὖν χωρία καὶ τὰ δένδρα οὐδέν με θέλει διδάσκειν, οἱ δ' ἐν τῷ ἄστει ἄνθρωποι. σὺ μέντοι δοκεῖς μοι τῆς ἐμῆς ἐξόδου τὸ φάρμακον ηὑρηκέναι. ὥσπερ γὰρ οἱ τὰ πεινῶντα θρέμματα θαλλὸν
F ἤ τινα καρπὸν προσείοντες ἄγουσι, σὺ ἐμοὶ λόγους οὕτω προτείνων ἐν βιβλίοις, τήν τε Ἀττικὴν φαίνῃ περιάξειν ἅπασαν, καὶ ὅποι ἂν ἄλλοσε βούλῃ. νῦν δ' οὖν ἐν τῷ παρόντι δεῦρ' ἀφικόμενος ἐγὼ μέν μοι δοκῶ κατακείσεσθαι, σὺ δ' ἐν ὁποίῳ σχήματι οἴει ῥᾷστα ἀναγνώσεσθαι, τοῦθ' ἑλόμενος ἀναγίνωσκε.

E τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων, τοῖς ἄλλοις ἀπεχθανόμενοι, τοῖς ἐρωμένοις χαρίζεσθαι, ῥᾴδιον γνῶναι εἰ ἀληθῆ λέγουσιν, ὅτι ὅσων ἂν ὕστερον ἐρασθῶσιν, ἐκείνους αὐτῶν περὶ πλείονος ποιήσονται· καὶ δῆλον ὅτι ἐὰν ἐκείνοις δοκῇ, καὶ τούτους κακῶς ποιήσουσι. καίτοι πῶς εἰκός ἐστι τοιοῦτον πρᾶγμα προέσθαι τοιαύτην ἔχοντι συμφοράν, ἣν οὐδ᾽ ἂν ἐπιχειρήσειεν οὐδεὶς ἔμπειρος ὢν ἀποτρέπειν; καὶ γὰρ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι νοσεῖν μᾶλλον ἢ σωφρονεῖν, καὶ εἰδέναι ὅτι κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλ᾽ οὐ δύνασθαι αὐτῶν κρατεῖν. ὥστε πῶς ἂν εὖ φρονήσαντες, ταῦτα καλῶς ἔχειν ἡγήσαιντο περὶ ὧν οὕτω διακείμενοι D βούλονται; Καὶ μὲν δή, εἰ μὲν ἐκ τῶν ἐρώντων τὸν βέλτιστον αἱροῖο, ἐξ ὀλίγων ἄν σοι ἡ ἔκλεψις εἴη· εἰ δ᾽ ἐκ τῶν ἄλλων τὸν σαυτῷ ἐπιτηδειότατον, ἐκ πολλῶν· ὥστε πολὺ πλείων ἐλπὶς ἐν τοῖς πολλοῖς ὄντα τυχεῖν τὸν ἄξιον τῆς σῆς φιλίας. Εἰ τοίνυν τὸν νόμον τὸν καθεστηκότα δέδοικας, μὴ πυθομένων τῶν ἀνθρώπων ὄνειδός σοι γένηται, εἰκός ἐστι τοὺς μὲν ἐρῶντας, οὕτως ἂν οἰομένους καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ζηλοῦσθαι, ὥσπερ αὐτοὺς ὑφ᾽ αὑτῶν, ἐπαρθῆναι τῷ λέγειν, καὶ φιλοτιμουμένους ἐπιδείκνυσθαι πρὸς ἅπαντας ὅτι οὐκ ἄλλως αὐτοῖς πεπόνηται· τοὺς δὲ μὴ ἐρῶντας, E κρείττους αὑτῶν ὄντας, τὸ βέλτιστον ἀντὶ τῆς δόξης τῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων αἱρεῖσθαι. Ἔτι δέ, τοὺς μὲν ἐρῶντας πολλοὺς ἀνάγκη πυθέσθαι καὶ ἰδεῖν ἀκολουθοῦντας τοῖς ἐρωμένοις, καὶ ἔργον τοῦτο ποιουμένους, ὥστε ὅταν ὀφθῶσι διαλεγόμενοι ἀλλήλοις, τότε αὐτοὺς οἴονται ἢ γεγενημένης ἢ μελλούσης ἔσεσθαι τῆς ἐπιθυμίας συνεῖναι· τοὺς δὲ μὴ ἐρῶντας οὐδ᾽ αἰτιᾶσθαι διὰ τὴν συνουσίαν ἐπιχειροῦσιν, εἰδότες ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν ἢ διὰ φιλίαν τῳ διαλέγεσθαι, ἢ δι᾽ ἄλλην τινὰ ἡδονήν. Καὶ μὲν δὴ εἴ σοι δέος παρέστηκεν, ἡγουμένῳ χαλεπὸν εἶναι φιλίαν F συμμένειν, καὶ ἄλλῳ μὲν τρόπῳ διαφορᾶς γενομένης, κοινὴν ἀμφοτέροις καταστῆναι τὴν συμφοράν, προεμένου δέ σου ἃ περὶ πλείστου ποιῇ, μεγάλην ἄν σοι βλάβην γίγνεσθαι, εἰκότως ἂν τοὺς ἐρῶντας μᾶλλον φοβοῖο. πολλὰ γὰρ αὐτούς ἐστι τὰ λυποῦντα, καὶ πάντ᾽ ἐπὶ τῇ αὑτῶν βλάβῃ νομίζουσι γίγνεσθαι. διόπερ καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἐρωμένων συνουσίας ἀποτρέπουσι,

hoc cæteros omnes offenderint. Quorum ſententiam veram non eſſe hinc facilè coniectamus, quòd tranſlata ab aliis in alios beneuolentia, poſteriores amatos prioribus anteponunt: ac, ſi recentiores iuſſerint, ſuperiores malis afficiunt. Atqui quánam ratione decet tale quid illi concedere, qui ea calamitate affectus eſt, quam nunquam expertus quiſquam conceſſerit? Enimuero & ipſi inſanire potius quàm ſapere confitentur, & noſſe præterea inſaniam ſuam, ſed continere ſe minimè poſſe. At verò qui ſapiunt, quónam pacto eorum qui ſic affecti ſunt, conſilia voluntatéſque probabunt? Præterea ſi ex amantibus optimum eligere velis, ex paucis tibi optio dabitur: ſin autem ex aliis commodiſſimum tibi ſodalem quæſiueris, ex multis ſanè licebit eligere. Maior verò ſpes eſt, hominem amicitia tua dignum inter multos quàm inter paucos repertum iri. Si igitur ex legum conſtitutione publicam vereris infamiam, meminiſſe oportet, amatores qui ita ſe amandos cenſent, vt ipſi alios amant, ſolere palàm, quòd non fruſtra inuigilauerint, gloriari. Eos verò qui non amant, quoniam continere ſe poſſunt, ſolere quod optimum eſt, potius quàm rumorem multitudinis quærere. Adde quòd vulgus cùm ſentiat amatores amatos ſequi aſſiduè, atque hoc operæpretium putare, ſuſpicatur ne turpis eos cupiditas ceperit, aut fortè iam capiat. Non amantium verò familiaritatem improbare non audet. Scit enim neceſſarium eſſe homines inuicem, vel amicitiæ, vel commoditatis alicuius cauſa ſæpe verſari. Proinde ſi te metus inuaſerit putantem difficile fore vt maneat amicitia, imò ſimultate orta accidere communem vtriſque iacturam: te verò concedente ea quæ multi facis, maximè læſum iri: non iniuria amatores valde timebis. multa enim illos offendunt, atque omnia in ſui detrimentum accidere arbitrantur. Quapropter amatos verſari inter alios prohibent,

metuentes

deſignat. infortunatos quidem, ea etiam quæ aliis moleſtiam nullã præbent, triſtia putare compellit: fortunatos autem & voti ſui compotes, quæ lętitia digna non ſunt, cogit tanquam iucunda laudare. Quapropter miſerari eos magis oportet, quàm diligere. Quòd ſi mihi crediderís, primo quidem nó ob præſentem voluptatem, ſed ob futuram vtilitaté adero tibi, non amori mancipatus, ſed mihi imperãs: neque ob minimas cauſas, aliquando graues inimicitias ſuſcitabo, imò verò ob maximas vix tandé cõmotus, inuolũtarijs erratis ignoſcã, volũtaria emendare & deuitare conabor. Hæc ſunt ad multum tempus duraturæ amicitiæ argumenta. Si auté tibi videtur non poſſe firmã, niſi amore, amicitiã naſci, animaduertere debes, quòd hac ratione, neq; filios multi faceremus, neq; parẽtes, neque fidos eos haberemus amicos qui nó ex amoris huius ardore, ſed aliis quibuſlibet ſtudijs facti eſſent amici. Ad hæc ſi egenis gratificandum eſt maximè, conuenit omnino nó meliores homines, ſed pauperrimos iuuare. maximis enim liberatis malis gratias ingentes habebunt. In proprijs quoque & priuatis ſumptibus non conuocandi amici erunt, ſed eſurientes & ſupplices. hi enim beneficiũ maximi facient, te ſectabuntur, ad fores opperientur, applaudent, gratias ingẽtes agent, vota pro te fundẽt. Cæterùm decet forſitan nó egenis maximè indulgere, ſed his potius qui referre gratiam poſſunt: neque amantibus ſolùm, ſed beneficio dignis: neque his qui forma tua delectãtur, ſed qui tibi etiam ſeni profuturi ſint: nec illis qui voti ſui compotes facti, palàm ſeſe iactabunt, ſed qui verecundi tacebunt: neque illis qui breue ad tempus te colent, ſed qui per omnem vitam ſimiliter diligent: neque illis qui extincto cupiditatis ardore, inimicitiarum occaſiones inquirent, ſed qui forma deflorescente virtutem ſuam conſtantiámque oſtendent.

σιν τὰ μὲν, δεδιότες μὴ ἀπέχθωνται· τὰ δὲ, καὶ αὐτοὶ χεῖρον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν γιγνώσκοντες. τοιαῦτα γὰρ ὁ ἔρως ἐπιδείκνυται. δυστυχοῦντας μὲν, ἃ μὴ λύπην τοῖς ἄλλοις παρέχει, ἀνιαρὰ ποιεῖ νομίζειν· εὐτυχοῦντας δὲ καὶ τὰ μὴ ἡδονῆς ἄξια παρ' ἐκείνων ἐπαίνου ἀναγκάζει τυγχάνειν· ὥστε πολὺ μᾶλλον ἐλεεῖν τοῖς ἐρωμένοις ἢ ζηλοῦν αὐτοὺς προσήκει. ἐὰν δέ μοι πείθῃ, πρῶτον μὲν, οὐ τὴν παροῦσαν ἡδονὴν θεραπεύων συνέσομαί σοι, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ὠφελίαν ἔσεσθαι, οὐχ ὑπ' ἔρωτος ἡττώμενος, ἀλλ' ἐμαυτοῦ κρατῶν·
D οὐδὲ διὰ σμικρὰ ἰσχυρὰν ἔχθραν ἀναιρούμενος, ἀλλὰ διὰ μεγάλα βραδέως ὀλίγην ὀργὴν ποιούμενος· τῶν μὲν ἀκουσίων συγγνώμην ἔχων, τὰ δὲ ἑκούσια πειρώμενος ἀποτρέπειν. ταῦτα γάρ ἐστι φιλίας πολὺν χρόνον ἐσομένης τεκμήρια. εἰ δ' ἄρα σοι τοῦτο παρέστηκεν, ὡς οὐχ οἷόν τε ἰσχυρὰν φιλίαν γενέσθαι, ἐὰν μή τις ἐρῶν τυγχάνῃ, ἐνθυμεῖσθαι χρὴ ὅτι οὔτ' ἂν τοὺς υἱεῖς περὶ πολλοῦ ἐποιούμεθα, οὔτ' ἂν τοὺς πατέρας καὶ τὰς μητέρας, οὔτ' ἂν πιστοὺς φίλους ἐκεκτήμεθα, οἳ οὐκ ἐξ ἐπιθυμίας τοιαύτης γεγόνασιν, ἀλλ' ἐξ ἑτέρων ἐπιτηδευμάτων. ἔτι δὲ εἰ χρὴ τοῖς
E δεομένοις μάλιστα χαρίζεσθαι, προσήκει καὶ τῶν ἄλλων μὴ τοὺς βελτίστους, ἀλλὰ τοὺς ἀπορωτάτους εὖ ποιεῖν, μεγίστων γὰρ ἀπαλλαγέντες κακῶν, πλείστην χάριν αὐτοῖς εἴσονται. καὶ μὲν δὴ καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις δαπάναις οὐ τοὺς φίλους ἄξιον παρακαλεῖν, ἀλλὰ τοὺς προσαιτοῦντας, καὶ τοὺς δεομένους πλησμονῆς. ἐκεῖνοι γὰρ καὶ ἀγαπήσουσι καὶ ἀκολουθήσουσι, καὶ ἐπὶ τὰς θύρας ἥξουσι, καὶ μάλιστα ἡσθήσονται, καὶ οὐκ ἐλαχίστην χάριν εἴσονται, καὶ πολλὰ ἀγαθὰ αὐτοῖς εὔξονται. ἀλλ' ἴσως προσήκει οὐ τοῖς σφόδρα δεομένοις χαρίζεσθαι, ἀλλὰ τοῖς μάλιστα ἀποδοῦναι χάριν δυναμένοις· οὐδὲ τοῖς ἐρῶσι μόνον, ἀλλὰ
F τοῖς τοῦ πράγματος ἀξίοις· οὐδὲ ὅσοι τῆς σῆς ὥρας ἀπολαύσονται, ἀλλ' οἵτινες πρεσβυτέρῳ γενομένῳ τῶν σφετέρων ἀγαθῶν μεταδώσουσιν· οὐδὲ οἱ διαπραξάμενοι, πρὸς τοὺς ἄλλους φιλοτιμήσονται, ἀλλ' οἵτινες αἰσχυνόμενοι πρὸς ἅπαντας σιωπήσονται· οὐδὲ τοῖς ὀλίγον χρόνον σπουδάζουσιν, ἀλλὰ τοῖς ὁμοίως διὰ παντὸς τοῦ βίου φίλοις ἐσομένοις· οὐδὲ οἵτινες, παυόμενοι τῆς ἐπιθυμίας, ἔχθρας πρόφασιν ζητήσουσιν, ἀλλ' οἳ παυσαμένης τῆς ὥρας, τότε τὴν αὑτῶν ἀρετὴν ἐπιδείξονται.

σοὶ ἑπόμενος· καὶ ἑπόμενος συνεβάκχευσα μετὰ σοῦ, τῆς θείας κεφαλῆς. ΦΑΙ. Εἶεν· οὕτω δὴ δοκεῖ παίζειν; ΣΩΚ. Δοκῶ γάρ σοι παίζειν, καὶ οὐχὶ ἐσπουδακέναι; ΦΑΙ. Μηδαμῶς, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ὡς ἀληθῶς εἰπὲ πρὸς Διὸς φιλίου, οἴει ἄν τινα ἔχειν εἰπεῖν ἄλλον τῶν Ἑλλήνων ἕτερα μείζω τούτων καὶ πλείω περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος; ΣΩ. Τί δέ; καὶ ταύτῃ δεῖ ὑπ' ἐμοῦ τε καὶ σοῦ τὸν λόγον ἐπαινεθῆναι, ὡς τὰ δέοντα εἰρηκότος τοῦ ποιητοῦ, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῃ μόνον, ὅτι σαφῆ καὶ στρογγύλα καὶ ἀκριβῶς ἕκαστα τῶν ὀνομάτων ἀποτετόρνευται; εἰ γὰρ δεῖ, συγχωρητέον χάριν σήν. ἐπεὶ ἐμέ γε ἔλαθεν ὑπὸ τῆς ἐμῆς οὐδενίας. τῷ γὰρ ῥητορικῷ αὐτοῦ μόνῳ τὸν νοῦν προσεῖχον. τοῦτο δὲ οὐδ' αὐτὸν ᾤμην Λυσίαν οἴεσθαι ἱκανὸν εἶναι. καὶ δὴ οὖν μοι ἔδοξεν, ὦ Φαῖδρε, (εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις) δὶς καὶ τρὶς τὰ αὐτὰ εἰρηκέναι, ὡς οὐ πάνυ εὐπορῶν τοῦ πολλὰ λέγειν περὶ τοῦ αὐτοῦ· ἴσως οὐδὲν αὐτῷ μέλον τοῦ τοιούτου· καὶ ἐφαίνετο δή μοι νεανιεύεσθαι, ἐπιδεικνύμενος ὡς οἷός τε ὢν ταῦτα ἑτέρως τε καὶ ἑτέρως λέγων, ἀμφοτέρως εἰπεῖν ἄριστα. ΦΑΙ. Οὐδὲν λέγεις, ὦ Σώκρατες. αὐτὸ μὲν γὰρ τοῦτο καὶ μάλιστα ὁ λόγος ἔχει. τῶν γὰρ ἐνόντων ἀξίως ῥηθῆναι ἐν τῷ πράγματι οὐδὲν παραλέλοιπεν. ὥστε παρὰ τὰ ἐκείνῳ εἰρημένα μηδὲν ἄν ποτε δύνασθαι εἰπεῖν ἄλλα πλείω καὶ πλείονος ἄξια. Σ. Τοῦτο ἐγώ σοι οὐκέτι οἷός τε ἔσομαι πιθέσθαι. παλαιοὶ γὰρ καὶ σοφοὶ ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες περὶ αὐτῶν εἰρηκότες καὶ γεγραφότες ἐξελέγξουσί με, ἐάν σοι χαριζόμενος συγχωρῶ. ΦΑΙ. Τίνες οὗτοι; καὶ ποῦ σὺ βελτίω τούτων ἀκήκοας; Σ. Νῦν μὲν οὕτως οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δῆλον δὲ ὅτι τινῶν ἀκήκοα, ἤ που Σαπφοῦς τῆς καλῆς, ἢ Ἀνακρέοντος τοῦ σοφοῦ, ἢ καὶ συγγραφέων τινῶν. πόθεν δὴ τεκμαιρόμενος λέγω; πλῆρές πως, ὦ δαιμόνιε, τὸ στῆθος ἔχων, αἰσθάνομαι παρὰ ταῦτα ἂν ἔχειν εἰπεῖν ἕτερα μὴ χείρω. ὅτι μὲν οὖν παρά γε ἐμαυτοῦ οὐδὲν αὐτῶν ἐννενόηκα, εὖ οἶδα, συνειδὼς ἐμαυτῷ ἀμαθίαν. λείπεται δή, οἶμαι, ἐξ ἀλλοτρίων ποθὲν ναμάτων διὰ τῆς ἀκοῆς πεπληρῶσθαί με, δίκην ἀγγείου· ὑπὸ δὲ νωθείας αὖ καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐπιλέλησμαι ὅπως τε καὶ ὧντινων ἤκουσα. ΦΑΙ. Ἀλλ' ὦ γενναιότατε, κάλλιστα εἴρηκας. σὺ γὰρ ἐμοὶ ὧντινων μὲν καὶ ὅπως ἤκουσας, μηδ' ἂν κελεύω εἴπῃς. τοῦτο δὲ αὐτὸ ὃ λέγεις ποίησον· τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ βελτίω τε καὶ μὴ ἐλάττω ἕτερα ὑπόσχες εἰπεῖν, τούτων ἀπεχόμενος. καί σοι ἐγώ, ὥσπερ οἱ ἐννέα ἄρχοντες, ὑπισχνοῦμαι χρυσῆν εἰκόνα ἰσομέτρητον εἰς Δελφοὺς ἀναθήσειν, οὐ μόνον ἐμαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ σήν.

C D E F

amicis præeſt, Iouem, putas quẽquam Grecorũ hac ipſa de re plura atq; maiora dicere poſſe? SOC. Quid verò laudandũ ſcriptorẽ eo ſolum cenſemus, quia ea dixerit, quæ oportuerit? ac nõ eo ſolũ, quia dilucide & rotunde, & eleganter ſingula verba poſuerit? Si enim vis, tui gratia cõcedẽdum eſt. nam me quidem ob ignauiã meã & imperitiã latuit. Eloquẽtiæ enim dicẽtis ſolũ intẽdi: ad id verò nec Lyſiã quidẽ ipſum ſufficere ſe exiſtimare putabã. Profectò mihi viſus eſt, ô Phædre, niſi tu aliud dicas, bis & ter eadẽ repetiſſe, quaſi deeſſet illi copia eadẽ de re multa dicendi, vel quaſi nulla ſibi de hoc cura eſſet. Ac mihi viſus eſt ſeſe oſtẽtare, quòd poſſet eandẽ rẽ aliter & aliter dicẽdo vtroq; modo luculẽter dixiſſe. PHAE. Nihil ais, ô Socrates, hoc enim maximè oratio habuit. Nam quæ erant in re de quibus cõmodè dici poſſet, eorũ nihil prætermiſſũ eſt, vt præter illa quæ ab hoc dicta ſunt, nemo eadẽ de re plura, aut probabiliora dicere poſſit. SOC. Id ego non iam amplius cõfiteri poſſum: priſci enim ſapienteſq; viri & mulieres qui de his dixerũt ſcripſerúntque, redarguent me, ſi tui gratia cõceſſero. PH. Quidnam iſti? & vbi tu meliora audiſti? SOC. In præſentia quidẽ non ſatis memini. Sed profectò alicubi audiui, vel Sapphus pulchræ, vel ſapiẽtis Anacreontis, vel ſcriptorum aliorũ. Vnde verò hoc ipſe coniecto? quia plenu, ô beate, mihi ſentio pectus aliorũ, & nõ deteriorum, quæ dici poſſunt: quòd verò ex meipſo nihil tale cognouerim, intelligõ, meæ inſcitiæ conſcius. Reſtat igitur me inſtar vaſis hæc ex aliorum fontibus hauſiſſe, ſed iterum ob ruditatẽ meam, & quo modo, & à quibus perceperim, oblitum eſſe. PHAE. Optime, ô generoſe, dixiſti. A quibus qui acceperis, & quomodo, neque etiã ſi iuſſero, dicas. At illud dicas, quod profiteris, rurſus habere te plura & præſtantiora his, quæ à Lyſia ſcripta ſunt: quod ſi feceris ab iſtis abſtinens, auream tibi promitto in Delphis ſtatuam æquilibrem, quod nouem illi principes ſolent, non meã ſolum, ſed tuam etiam ponere.

copioſius dicam. PHAE. Hac de re, ô amicè, in eaſdē anſas perueniſti. dicendum tibi omnino eſt, vtcunque poteris. Ac, vt ne moleſtam illam rem comœdorum ſæpius inuicem reſpondere compellamur, caue, néue illud me dicere cogas. Si ego, ô Socrates, Socratē ignoro, mei quoq; ipſius oblitˀ ſum. Et cupiebat quidē, ſed ſimulabat grauari. Demum ita cogita, non eſſe nos prius abituros hinc, quàm tu dixeris, quæ habere aiebas in pectore meliora. Sumus enim ſoli, & quidem in ſolitudine. ego autē iunior & robuſtior. Ex his omnibus intellige quid dicam, nec velis coactus potius, quàm ſpōte loqui. SOC. At enim, ô beate Phædre, ridiculus ero, ſi ipſe rudis, cum optimo illo ſcriptore contendero, ac de rebus eiſdem ex tempore diſputauero. PHAE. Scis, vt ſe res habet? Deſine apud me gloriari. Ferme etiam inueni, per quæ te compellam. SOC. Ne dicas obſecro. PHAE. Ne dicam? Imò verò iam dico. Ad iuſiurandum me vertam. Iuro enim tibi per aliquē Deum, vel ſi vis, per hanc platanum, niſi tu dicas in eius conſpectu, me nunquam poſthac cuiuſquam orationem tibi oſtenſurum eſſe, vel nunciaturum. SOC. Papę, ô inuenuſte, quàm pulchre reperiſti, qua arte virum collocutionū ſtudioſum & cupidum, ad quiduis agendum compelleres? PH. Quid ergo cum talis ſis, tergiuerſaris? SOC. Minime amplius, quandoquidem tu ita iuraſti. Qui enim quirem ab his epulis abeſſe? PHAE. Dic igitur. SOC. Scis quid agam? PHAE. Qua de re dicis? SOC. Obuolutus dicam, vt celerius tranſcurram ſermonem, nec ad te reſpiciens, ob pudorem impediar. PHAE. Dicas modo. cætera vt vis, ſic facito. SO. Iam agite, ô Muſæ dulces, ſiue propter cantus ſpeciem, ſiue propter muſicum genus illud ſuauium & ſtridularum cognomē habetis, meum adiuuate ſermonem. quem me dicere optimus iſte compellit, vt eius ſodalis, qui primo huic ſapiens videbatur, nunc magis etiam videatur. Erat puer quidam, imò verò adoleſcentulus egregia indole præditus: huic autem erāt amatores complurimi: quorum vnus vir ſane verſutus cum nihilo, quàm cæteri, minus eū amaret, perſuaſit puero ſe non amare. Cūmq; flagitaret aliquādo ipſum illud ipſum, non amāti potius, quā amanti gratificādum eſſe perſuaſit, atq; ita inquit.

C τέον μὲν γάρ σοι πάντως μᾶλλον οὕτως ὅπως οἷός τε εἶ· ἵνα δὲ μὴ τὸ τῶν κωμῳδῶν φορτικὸν πρᾶγμα ἀναγκαζώμεθα ποιεῖν, ἀνταποδιδόντες ἀλλήλοις, εὐλαβήθητι. καὶ μὴ βούλου με ἀναγκάσαι λέγειν ἐκεῖνο, τό, εἰ ἐγώ, ὦ Σώκρατες, Σωκράτην ἀγνοῶ, καὶ ἐμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι· καὶ ὅτι ἐπεθύμει μὲν λέγειν, ἐθρύπτετο δέ. ἀλλὰ διανοήθητι ὅτι ἐντεῦθεν οὐκ ἄπιμεν πρὶν ἂν σὺ εἴπῃς ἃ ἔφησθα ἐν τῷ στήθει ἔχειν. ἐσμὲν δὲ μόνω μὲν ἐν ἐρημίᾳ, ἰσχυρότερος δ' ἐγὼ καὶ νεώτερος. ἐκ δὴ ἁπάντων τούτων ξύνες ὅσα λέγω· καὶ μηδαμῶς πρὸς βίαν βουληθῇς μᾶλλον ἢ ἑκὼν λέγειν. ΣΩΚ. D Ἀλλ', ὦ μακάριε Φαῖδρε, γελοῖος ἔσομαι παρ' ἀγαθὸν ποιητὴν ἰδιώτης αὐτοσχεδιάζων περὶ τῶν αὐτῶν. ΦΑΙ. Οἶσθ' ὡς ἔχει; παῦσαι πρός με καλλωπιζόμενος. σχεδὸν γὰρ ἔχω ὃ εἰπὼν ἀναγκάσω σε λέγειν. Σ. Μηδαμῶς τοίνυν εἴπῃς. ΦΑΙ. Οὔκ, ἀλλὰ καὶ δὴ λέγω. ὁ δέ μοι λόγος, ὅρκος ἔσται. ὄμνυμι γάρ σοι τίνα μέντοι τίνα θεῶν, εἰ βούλει, τὴν πλάτανον ταυτηνί, ἦ μήν, ἐάν μοι μὴ εἴπῃς τὸν λόγον ἐναντίον αὐτῆς ταύτης, μηδέποτέ σοι ἕτερον λόγον μηδένα μηδενὸς μήτε ἐπιδείξειν, μήτ' ἐξαγγελεῖν. ΣΩ. Βαβαῖ, ὦ μιαρέ, ὡς εὖ ἀνεῦρες τὴν ἀνάγκην ἀνδρὶ φιλολόγῳ ποιεῖν ὃ ἂν κελεύῃς. Φ. Τί δῆτα ἔ- E χων στρέφῃ; Σ. Οὐδὲν ἔτι, ἐπειδὴ σύ γε ταῦτα ὀμώμοκας. πῶς γὰρ ἂν οἷός τ' εἴην τοιαύτης θοίνης ἀπέχεσθαι; Φ. Λέγε δή. ΣΩ. Οἶσθ' οὖν ὡς ποιήσω; Φ. Τοῦ πέρι; Σ. Ἐγκαλυψάμενος ἐρῶ, ἵν' ὅτι τάχιστα διαδράμω τὸν λόγον καὶ μή, βλέπων πρὸς σέ, ὑπ' αἰσχύνης διαπορῶμαι. ΦΑΙ. Λέγε μόνον· τὰ δ' ἄλλα ὅπως βούλει ποίει. ΣΩΚ. Ἄγετε δή, ὦ Μοῦσαι, εἴτε δι' ᾠδῆς εἶδος λίγειαι, εἴτε διὰ γένος μουσικὸν τὸ Λιγύων, ταύτην ἔσχετ' ἐπωνυμίαν, ξύμμοι λάβεσθε τοῦ μύθου, ὅν με ἀναγκάζει ὁ βέλτιστος οὑτοσὶ λέγειν· ἵν' ὁ ἑταῖρος αὐτοῦ καὶ πρότερον δοκῶν τούτῳ σοφὸς εἶναι, νῦν ἔτι μᾶλλον δόξῃ. Ἦν οὕτω δὴ παῖς, μᾶλλον δὲ μειρακίσκος ἁπαλός, μάλα κα- F λός· τούτῳ δὲ ἦσαν ἐρασταὶ πάνυ πολλοί. εἷς δέ τις αὐτῶν αἱμύλος ἦν, ὃς οὐδενὸς ἧττον ἐρῶν, ἐπεπείκει τὸν παῖδα ὡς οὐκ ἐρῴη· καί ποτε αὐτὸν αἰτῶν, ἔπειθε τοῦτ' αὐτό, ὡς μὴ ἐρῶντι πρὸ τοῦ ἐρῶντος δέοι χαρίζεσθαι. ἔλεγέ τε ὧδε·

θυμίας δὲ ἀλόγως ἑλκούσης ἐπὶ ἡδονὰς, καὶ ἀρξάσης ἐν ἡμῖν, τῇ ἀρχῇ ὕβρις ἐπωνομάσθη. ὕβρις δὲ δὴ πολυώνυμον· πολυμερὲς γὰρ καὶ πολυειδές. καὶ τούτων τῶν ἰδεῶν ἐκπρεπὴς ἣ ἂν τύχῃ γενομένη, τὴν αὑτῆς ἐπωνυμίαν ὀνομαζόμενον τὸν ἔχοντα παρέχεται, οὔτε τινὰ καλὴν, οὔτε ἐπαξίαν κεκτῆσθαι. περὶ μὲν γὰρ ἐδωδὴν κρατοῦσα τοῦ λόγου τε τοῦ ἀρίστου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν, ἐπιθυμία, γαστριμαργία τε, καὶ τὸν ἔχοντα, ταὐτὸν τοῦτο κεκλημένον παρέξεται. περὶ δ᾽ αὖ μέθας τυραννεύσασα, τὸν κεκτημένον ταύτῃ ἄγουσα, δῆλον οὗ τεύξεται προσρήματος· καὶ τἆλλα δὴ τὰ τούτων ἀδελφὰ καὶ ἀδελφῶν ἐπιθυμιῶν ὀνόματα, D τῆς ἀεὶ δυναστευούσης, ᾗ προσήκει καλεῖσθαι πρόδηλον. ἧς δ᾽ ἕνεκα πάντα τὰ πρόσθεν εἴρηται, σχεδὸν μὲν ἤδη φανερὸν· λεχθὲν δὲ ἢ μὴ λεχθὲν πάντως σαφέστερον. ἡ γὰρ ἄνευ λόγου, δόξης ἐπὶ τὸ ὀρθὸν ὁρμώσης κρατήσασα ἐπιθυμία, πρὸς ἡδονὴν ἀχθεῖσα κάλλους, καὶ ὑπὸ αὖ τῶν ἑαυτῆς συγγενῶν ἐπιθυμιῶν ἐπὶ σωμάτων κάλλος, ἐρρωμένως ῥωσθεῖσα, νικήσασα ἀγωγῇ, ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς ῥώμης ἐπωνυμίαν λαβοῦσα, ἔρως ἐκλήθη. ἀτὰρ, ὦ φίλε Φαῖδρε, δοκῶ τι σοὶ, ὥσπερ ἐμαυτῷ, πάθος πεπονθέναι; ΦΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, παρὰ τὸ εἰωθὸς εὔροιά τις E σε εἴληφε. ΣΩΚΡΑΤ. Σιγῇ τοίνυν μου ἄκουε. τῷ ὄντι γὰρ θεῖος ἔοικεν ὁ τόπος εἶναι. ὥστε ἐὰν ἄρα πολλάκις νυμφόληπτος προϊόντος τοῦ λόγου γένωμαι, μὴ θαυμάσῃς. τὰ νῦν γὰρ οὐκέτι πόρρω διθυράμβων φθέγγομαι. ΦΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩΚΡΑΤ. Τούτων μέντοι σὺ αἴτιος. ἀλλὰ τὰ λοιπὰ ἄκουε. ἴσως γὰρ ἂν ἀποτράποιτο τὸ ἐπιόν. ταῦτα μὲν οὖν θεῷ μελήσει· ἡμῖν δὲ πρὸς τὸν παῖδα πάλιν τῷ λόγῳ ἰτέον. εἶεν ὦ φέριστε. ὃ μὲν δὴ τυγχάνει ὂν περὶ οὗ βουλευτέον, εἴρηταί τε καὶ ὥρισται. F βλέποντες δὲ δὴ πρὸς αὐτὸ, τὰ λοιπὰ λέγωμεν, τίς ὠφέλεια ἢ βλάβη ἀπό τε ἐρῶντος καὶ μὴ, τῷ χαριζομένῳ, ἐξ εἰκότος συμβήσεται. τῷ μὲν δὴ ὑπὸ ἐπιθυμίας ἀρχομένῳ, ἢ δουλεύοντί τε ἡδονῇ, ἀνάγκη που τὸν ἐρώμενον ὡς ἥδιστον ἑαυτῷ παρασκευάζειν.

C optimum eſt, ratione ducit ac ſuperat, hæc ipſa viuendi poteſtas temperãtia nominatur. Quando verò cupiditas abſq; ratione ad voluptates trahit, nobiſque imperat imperium hoc libido vocatur. Libido autem cum multiformis ſit, multarũmq; partium, multas vtique appellationes habet, & harum formarum, quæ maximè in aliquo exuberat, ſua illum appellatione nominatum reddit, nec vllũ ſuis decorum aut dignum tribuit cognomẽtum. Circa cibos enim ſuperatrix rationis, & æqui boniq; preterea aliarum cupiditatum cupiditas, ingluuies appellatur: & eum qui hanc habet, hac ipſa appellatione nuncupatum reddit. Rurſus quæ circa ebrietatẽ tyrãnidem exercet, ac eum quem poſsidet, hac ducit, patet quod habebit cognomẽ. atq; alia horum germana, & germanarũ cupiditatum nomina vbi aliqua maximè dominatur, quomodo ponenda ſint, manifeſtũ eſt. Cuius autem gratia ſuperiora omnia diximus, ferè iam patet: ſiue tamen dicatur, ſiue non, magis quàm ſi prætermiſſum ſit, patebit. Nam cupiditas abſq; ratione quæ ſuperat opinionẽ ad recta tẽdentẽ, rapitq; ad voluptatẽ formæ, & à cognatis cupiditatibus circa corporis formã vehementer corroborata peruincit & ſuperat, ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς ῥώμης, id eſt robore & vehementia, ἔρως, id eſt amor appellata eſt. Nũ tibi, ô amice Phædre, quemadmodum mihi, videor diuinum quiddam paſſus fuiſſe? PHAE. Profectò quidem, ô Socrates, præter ſolitũ profluens quædam amplitudo te cœpit. SOC. Silentio igitur me audi. Nam reuera diuinus hic videtur locus. Quare ſi ſæpius nymphis procedente ſermone corripior, ne mireris. Ea certè quę modo canebam, à dityrãbis non multum diſtant. PHAE. Veriſsima narras. SOCR. Horum equidẽ tu cauſa es. ſed audi cætera, ne abeat id quod ſuperuenit. Hæc verò Deo curæ erunt. nos diſputando ad puerum reuertamur. Age igitur, ô optimè, quid ſit id de quo conſulitur, dictum & definitum eſt. Reſpicientes ergo ad hoc quod reliquum eſt, videamus quid emolumẽti, vel damni ab amante, & non amante, ei qui obſequitur, ſit meritò prouenturum. Hominem libidini mancipatum, & voluptatibus ſeruientem neceſſe eſt amatum ſuum pro viribus ſibi quàm iucundiſsimum reddere.

catum, non ſub ſole, ſed vmbra nutritũ, quod procul à periculis & laboribus ſiccisque ſudoribus, muliebri & delicato victu fuerit educatum, coloribus alienis extraneiſque ornamentis ex propriorũ defectu ornatum, cæteriſque horum ſimilibus conſuetum. Quæ omnia cùm prolixius recenſere indignum ſit, ſummatim in præſentia concludemus, vt reliqua proſequamur. Talẽ ſanè corporis habitũ in prælijs & quauis alia ingenti neceſsitate, hoſtes quidem audacter inuadunt, amici autẽ ipſiq; amatores huic maximè metuunt. Sed hoc iam tãquam manifeſtum dimittendum eſt. Deinceps verò dicẽdum quid nobis emolumenti vel damni in rebus externis amantis familiaritas & cuſtodia præbeat. Atqui hoc omnibus, amatori præſertim, eſt manifeſtum, quòd amiciſsima chariſsimáq; & diuiniſsima poſſeſsione orbum fieri amatũ deſiderat. Parẽtibus enim neceſſariis, amicis priuari eum exoptat, exiſtimãs eos dulciſsimæ ipſius cum amato cõſuetudini impedimento fore. Puerũ pręterea vel auri, vel cuiuſuis poſſeſsionis ditiſsimũ, neq; facilè capi poſſe putat: neq; ſi captus fuerit, detineri. Quamobrem neceſſe eſt amatorem, tanquam inuidũ amati proſperitate dolere, aduerſitate gaudere. Quinetiã ſine vxore, ſine filiis, ſine domo, diu exoptat viuere adoleſcentẽ, cupiens plurimũ tempus propria dulcedine perfrui. Sunt alia quoq; mala, ſed horũ plurimis in ipſo ſtatim principio dæmon aliquis voluptatem immiſcuit: veluti adulatori grauiſsimæ beſtiæ maximæq; calamitati inſeruit natura oblectamẽtum aliquod incõcinnum. Vituperabit quoque ſcortũ aliquis, vtpote noxiũ, & alia huiuſmodi animalia atque ſtudia, quæ nos quotidie delectare cõſueuerũt. Amãs verò præter quàm quod noxius, eſt etiam ſua cõſuetudine omnium moleſtiſsimus. Pares enim cũ paribus veteri prouerbio iucundiſsimè congregantur. Nam ęqualitas temporis, cùm ad æquales voluptates propter ſimilitudinem trahat, amicitiã parit. Veruntamẽ his etiam nimiam ſatietatem affert. proinde neceſsitas omnibus in rebus cuique grauis eſt. quæ quidem ſimul cum diſſimilitudine in amante ad amatum eſt maximè.

C δή τινα μαλθακὸν καὶ οὐ στερεὸν διώκων, οὐδ' ἐν ἡλίῳ καθαρῷ τεθραμμένον, ἀλλὰ ὑπὸ συμμιγεῖ σκιᾷ· πόνων μὲν ἀνδρείων καὶ ἱδρώτων ξηρῶν ἄπειρον, ἔμπειρον δὲ ἁπαλῆς καὶ ἀνάνδρου διαίτης, ἀλλοτρίοις τε χρώμασι καὶ κόσμοις χήτει οἰκείων κοσμούμενον· ὅσα τε ἄλλα τούτοις ἕπεται, πάντα ἐπιτηδεύοντα. ἃ δῆλα καὶ οὐκ ἄξιον περαιτέρω προβαίνειν, ἀλλὰ ἓν κεφάλαιον ὁρισαμένους, ἐπ' ἄλλο ἰέναι. τὸ γὰρ τοιοῦτον σῶμα ἐν πολέμῳ τε καὶ ἄλλαις χρείαις ὅσαι μεγάλαι, οἱ μὲν ἐχθροὶ θαρροῦσιν, οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐρασταὶ φοβοῦνται. τοῦτο μὲν οὖν, ὡς δῆλον D ἐατέον· τὸ δὲ ἐφεξῆς ῥητέον, τίνα ἡμῖν ὠφέλειαν ἢ τίνα βλάβην περὶ τὴν κτῆσιν ἡ τοῦ ἐρῶντος ὁμιλία τε καὶ ἐπιτροπεία παρέξεται. σαφὲς δὴ τοῦτό γε παντὶ μὲν, μάλιστα δὲ τῷ ἐραστῇ, ὅτι τῶν φιλτάτων τε καὶ εὐνουστάτων καὶ θειοτάτων κτημάτων ὀρφανὸν πρὸ παντὸς εὔξαιτ' ἂν εἶναι τὸν ἐρώμενον. πατρὸς γὰρ καὶ μητρὸς καὶ συγγενῶν καὶ φίλων στέρεσθαι ἂν αὐτὸν δέξαιτο, διακωλυτὰς καὶ ἐπιτιμητὰς ἡγούμενος τῆς ἡδίστης πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας. ἀλλὰ μὴν οὐσίαν γ' ἔχοντα χρυσοῦ ἤ τινος ἄλλης κτήσεως, οὔτε εὐάλωτον ὁμοίως, οὔτε ἁλόντα εὐμεταχείριστον ἡγήσεται. ἐξ ὧν πᾶσα E ἀνάγκη ἐραστὴν παιδικοῖς φθονεῖν μὲν οὐσίαν κεκτημένοις, ἀπολλυμένοις δὲ χαίρειν. ἔτι τοίνυν ἄγαμον, ἄπαιδα, ἄοικον ὅτι πλεῖστον χρόνον παιδικὰ ἐραστὴς εὔξαιτ' ἂν γενέσθαι, τὸ αὑτοῦ γλυκὺ ὡς πλεῖστον χρόνον καρποῦσθαι ἐπιθυμῶν. ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακά, ἀλλά τις ἔμιξε δαίμων τοῖς πλείστοις ἐν τῷ παραυτίκα ἡδονὴν, οἷον κόλακι, δεινῷ θηρίῳ καὶ βλάβῃ μεγάλῃ, ὅμως ἐπέμιξεν ἡ φύσις ἡδονήν τινα οὐκ ἄμουσον. καί τις ἑταίραν ὡς βλαβερὸν ψέξειεν ἂν, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιουτοτρόπων θρεμμάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων, οἷς τό γε καθ' ἡμέραν ἡδίστοισιν εἶναι ὑπάρχει· παιδικοῖς δὲ ἐρα F στὴς πρὸς τῷ βλαβερῷ καὶ εἰς τὸ συνημερεύειν πάντων ἀηδέστατον. ἥλικα γὰρ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος τέρπειν τὸν ἥλικα. ἡ γὰρ (οἶμαι) χρόνου ἰσότης ἐπὶ ἴσας ἡδονὰς ἄγουσα, δι' ὁμοιότητα φιλίαν παρέχεται· ἀλλ' ὅμως κόρον γε καὶ ἡ τούτων συνουσία ἔχει. καὶ μὴν τό γε ἀναγκαῖον αὖ βαρὺ παντὶ περὶ πᾶν λέγεται· ὃ δὴ πρὸς τῇ ἀνομοιότητι μάλιστα ἐραστὴς πρὸς παιδικὰ ἔχει.

C ἐν ἑαυτῷ, νοῦν καὶ σωφροσύνην ἀντ' ἔρωτος καὶ μανίας, ἄλλος γεγονὼς λέληθε τὰ παιδικά. καὶ ὁ μὲν αὐτὸν χάριν ἀπαιτεῖ τῶν τότε, ὑπομιμνήσκων τὰ πραχθέντα καὶ λεχθέντα, ὡς τῷ αὐτῷ διαλεγόμενος· ὁ δὲ ὑπ' αἰσχύνης οὔτε εἰπεῖν τολμᾷ ὅτι ἄλλος γέγονεν, οὔθ' ὅπως τὰ τῆς προτέρας ἀνοήτου ἀρχῆς ὁρκωμόσιά τε καὶ ὑποσχέσεις ἐμπεδώσῃ ἔχει, νοῦν ἤδη ἐσχηκὼς καὶ σεσωφρονηκώς, ἵνα μὴ πράττων ταὐτὰ τῷ πρόσθεν, ὅμοιός τε ἐκείνῳ καὶ ὁ αὐτὸς πάλιν γένηται. φυγὰς δὴ γίγνεται ἐκ τούτων, καὶ ἀπεστερηκὼς ὑπ' ἀνάγκης ὁ πρὶν ἐραστής, ὀστράκου μεταπεσόντος, ἵεται φυγῇ μεταβαλών· ὁ δὲ ἀναγκάζεται διώκειν, ἀγανακτῶν D καὶ ἐπιθεάζων, ἠγνοηκὼς τὸ ἅπαν ἐξ ἀρχῆς, ὅτι οὐκ ἄρα ἔδει ποτὲ ἐρῶντι καὶ ὑπ' ἀνάγκης ἀνοήτῳ χαρίζεσθαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον μὴ ἐρῶντι καὶ νοῦν ἔχοντι. εἰ δὲ μή, ἀναγκαῖον εἴη ἐνδοῦναι ἑαυτὸν ἀπίστῳ, δυσκόλῳ, φθονερῷ, ἀηδεῖ, βλαβερῷ μὲν πρὸς οὐσίαν, βλαβερῷ δὲ πρὸς τὴν σώματος ἕξιν, πολὺ δὲ βλαβερωτάτῳ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς παίδευσιν, ἧς οὔτε ἀνθρώποις οὔτε θεοῖς τῇ ἀληθείᾳ τιμιώτερον οὔτε ἔστιν, οὔτε ποτὲ ἔσται. ταῦτά τε οὖν χρή, ὦ παῖ, συννοεῖν, καὶ εἰδέναι τὴν ἐραστοῦ φιλίαν, ὅτι οὐ μετ' εὐνοίας γίγνεται, ἀλλὰ σιτίου τρόπον, χάριν πλησμονῆς, E

Ὡς λύκοι ἄρνα φιλοῦσ', ὡς παῖδα φιλοῦσιν ἐρασταί.

Τοῦτ' ἐκεῖνο, ὦ Φαῖδρε, οὐκέτ' ἂν πέρα ἀκούσαις ἐμοῦ λέγοντος· ἀλλ' ἤδη σοι τέλος ἐχέτω ὁ λόγος.

ΦΑΙ. Καίτοι γ' ᾤμην μεσοῦν αὐτόν· καὶ ἐρεῖν τὰ ἴσα περὶ τοῦ μὴ ἐρῶντος, ὡς δεῖ ἐκείνῳ χαρίζεσθαι μᾶλλον, λέγων αὖ ὅσα ἔχει ἀγαθά. νῦν δὲ δή, ὦ Σώκρατες, τί ἀποπαύῃ; ΣΩ. Οὐκ ᾔσθου, ὦ μακάριε, ὅτι ἤδη ἔπη φθέγγομαι, ἀλλ' οὐκέτι διθυράμβους, καὶ ταῦτα ψέγων; ἐὰν δ' ἐπαινεῖν τὸν ἕτερον ἄρξωμαι, τί με οἴει ποιήσειν; ἆρ' οἶσθ' ὅτι ὑπὸ τῶν Νυμφῶν, αἷς με σὺ προὔβαλες ἐκ προνοίας, σαφῶς ἐνθουσιάσω; λέγω οὖν ἑνὶ λόγῳ, ὅτι ὅσα τὸν ἕτερον λελοιδορήκαμεν, τῷ ἑτέρῳ τἀναντία τούτων ἀγαθὰ πρόσεστι. καὶ τί δεῖ μακροῦ λόγου; περὶ γὰρ ἀμφοῖν ἱκανῶς εἴρηται. καὶ οὕτω δὴ ὁ μῦθος ὅ τι πάσχειν προσήκει αὐτῷ, τοῦτο πείσεται· F

inſania, factúſq; iam alius amatum fallit. Tunc amatus eorum quæ dicta quõdam & facta ſunt, memor beneficiorum gratiam exigit, putás cum eodem verba ſe facere. Sed alter ob verecundiam, neque audet mutatum eſſe ſe confiteri, neque inuenit qua ratione prioris illius principatus inſani iuramenta & promiſſa perſoluat, mentis iam & temperãtiæ compos effectus, ne ſi eadem quæ & antea fecerit, ſimilis idémque ac fuerat antè, rurſus euadat. Hinc efficitur, vt qui antè amauerat, iam aufugiat, mutatúſque abeat, quaſi teſta in aduerſum cadente: alter verò perſequi cogatur, grauiter ferẽs, ad imprecationéſque conuerſus. Qui ſanè ab initio deceptus eſt, cũ ignorauerit non decuiſſe, amanti neceſſario menti gratificari, imò homini multo magis ab amore libero mentémque habenti. Alioquin neceſſarium fore, ſeipſum committere homini infido, moroſo, inuido, moleſto, pernicioſo ad rerum poſſeſsionem, pernicioſo ad corporis habitum, longè verò ad animi diſciplinam pernicioſiſsimo, qua nihil apud deos & homines reuera aut eſt, aut erit; nunquam venerabilius. Hæc, ô puer, conſideranda ſunt, atque illud inſuper animaduertendum, amatoris amicitiam non beneuolentia vlla, ſed auiditate quadam expletionis quaſi fame conſtare.

Vt lupus ipſe agnum, puerum ſic ardet amator.

Hoc illud eſt quod prædixeram, ô Phædre. Nec dicentem me vlterius audies, ſed iam finem habeat ſermo.

PHAE. Atqui putabam dimidium diſputationis tranſactum eſſe, ac reſtare tantundem de nõ amante dicendum, quòd illi potiùs indulgere deceat, ad idque quot illi bona inſunt enumeranda: nunc autem cur deſiſtis, ô Socrates? SOC. Animaduertiſti Phædre, carmina me iam non dithyrambos amplius canere, quamuis in vituperando mea verſetur oratio? quòd ſi laudare alterum pergam, quid facturum me putas? An non ſentis à nymphis, tum opera tua, tũ diuina prouidentia me manifeſtò afflari? Quare ſummatim dico, tot bona ineſſe alteri, quot mala in altero numerauimus. Sed quid multis opus eſt verbis? De vtriſque enim ſufficienter dictum. Atque ita quod decet, fabola patietur.

mines gloriam cóſequar. Nunc ſentio in quo deliquerim. PHAE. Quid eſt? SOC. Grauem ô Phædre, grauem, inquam, ſermonem & tu attuliſti, & me dicere compuliſti. PHAE. Quónam pacto? SO. Stultum & quodammodo impiú: quo quis grauior eſſe poteſt? PH. Nullus, ſi tu vera narras. SO. Quid enim Amorem? nónne Veneris filiú, & Deum aliquem putas? PHAE. Dicitur quidem. SOC. Non tamen à Lyſia, neque ex ſermone tuo, qui per os meũ abs te, quaſi quidam incantatione deductus prolatus eſt. Si autem eſt, vt certè eſt, Deus aut diuinum quiddam amor, malum vtique non eſſet. At ſermones de illo, quaſi malum eſſet, habiti ſunt. In hoc ergo aduerſus Amorem deliquimus. Atqui valde ineptæ diſputationes hæ noſtræ videntur, quamuis vrbanæ: quæ cùm nihil ſyncerũ verúmque contineant, gloriantur tamen tanquam plurimum valeant, ſi homunculis nonnullis deceptis approbentur. Mihi igitur, ô amice, expiati neceſſe eſt. Eſt autem his qui confabulando peccát, expiatio quædam vetus, quam Homerus non nouit, ſed Steſichorus. Oculis enim priuatus ob Helenæ vituperationem, non ignorauit cæcitatis cauſam, vt Homerus, ſed vtpote muſicus eam agnouit. Itaque ſtatim illa fecit carmina.

Non verus ſermo ille fuit, nec nauibus altis
Exiſti fugiens, nec adiſti Pergama Troiæ.

Atque ita edito poemate, quam παλινῳδίαν, id eſt recantationem, vocant, confeſtim viſum recuperauit amiſſum. Ego autem in hoc ero vtriſque ſapientior, quòd antequam accidat mihi quicquam mali ob amoris vituperationem, conabor illi palinodiam reddere, & quidem aperto capite, non vt ſuprà, ob verecundiam velato. PHAEDRVS. His verò, ô Socrates, nihil mihi gratius efficere poſſes. SOCRAT. Etenim meminiſti, ô Phædre, quàm impudenter ex libro lectum eſt, & à meipſo quoque de amatore dictum. Quòd ſi generoſus aliquis vir & modeſtus, qui ſimilem ſibi alium amet amaueritve, nos audiat, cùm dicimus amantes ob minimas ſæpe cauſas maximas inimicitias ſuſcitare, & inuidos amatis pernicioſóſq; eſſe homines,

πάλαι λέγοντα τὸν λόγον· καί πως ἐδυσωπούμην, κατ' Ἴβυκον, μή τι παρὰ θεοῖς ἀμπλακὼν, τιμὰν πρὸς ἀνθρώπων ἀμείψω· νῦν δ' ᾔσθημαι τὸ ἁμάρτημα. ΦΑΙ. Λέγεις δὲ δὴ τί; ΣΩ. Δεινόν, ὦ Φαῖδρε, δεινὸν λόγον αὐτός τε ἐκόμισας, ἐμέ τε ἠνάγκασας εἰπεῖν. ΦΑΙ. Πῶς δή; ΣΩΚ. Εὐήθη, καὶ ὑπό τι ἀσεβῆ· οὗ τίς ἂν εἴη δεινότερος; ΦΑΙ. Οὐδείς, εἴ γε σὺ ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚ. Τί οὖν; τὸν Ἔρωτα οὐκ Ἀφροδίτης, καὶ θεόν τινα ἡγῇ; ΦΑΙ. Λέγεταί γε δή. ΣΩ. Οὔτι ὑπό γε Λυσίου, οὐδὲ ὑπὸ τοῦ σοῦ λόγου, ὃς διὰ τοῦ ἐ-
D μοῦ στόματος καταφαρμακευθέντος ὑπὸ σοῦ ἐλέχθη. εἰ δ' ἔστιν, ὥσπερ οὖν ἐστι, θεὸς ἤ τι θεῖον ὁ Ἔρως, οὐδὲν ἂν κακὸν εἴη· τὼ δὲ λόγω τὼ νῦν δὴ περὶ αὐτοῦ εἰπέτην ὡς τοιούτου ὄντος. ταύτῃ τε οὖν ἡμαρτανέτην περὶ τὸν Ἔρωτα· ἔτι τε ἡ εὐήθεια αὐτοῖν πάνυ ἀστεία, τὸ, μηδὲν ὑγιὲς λέγοντε, μηδὲ ἀληθὲς, σεμνύνεσθαι ὡς τὶ ὄντε εἰ ἄρα ἀνθρωπίσκους τινὰς ἐξαπατήσαντε εὐδοκιμήσετον ἐν αὐτοῖς. ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ φίλε, καθήρασθαι ἀνάγκη. ἔστι δὲ τοῖς ἁμαρτάνουσι περὶ μυθολογίαν καθαρμὸς ἀρχαῖος· ὃν Ὅμηρος μὲν οὐκ ᾔσθετο, Στησίχορος δέ. τῶν γὰρ ὀμμάτων στερηθεὶς διὰ τὴν Ἑ-
E λένης κακηγορίαν, οὐκ ἠγνόησεν, ὥσπερ Ὅμηρος· ἀλλ', ἅτε μουσικὸς ὢν, ἔγνω τὴν αἰτίαν καὶ ποιεῖ εὐθὺς, Οὐκ ἔστ' ἔτυμος ὁ λόγος οὗτος· οὐδ' ἔβας ἐν νηυσὶν εὐσέλμοις, οὐδ' ἵκεο Πέργαμα Τροίας. Ποιήσας δὴ πᾶσαν τὴν καλουμένην παλινῳδίαν, παραχρῆμα ἀνέβλεψεν. ἐγὼ οὖν σοφώτερος ἐκείνων γενήσομαι κατ' αὐτό γε τοῦτο. πρὶν γάρ τι παθεῖν διὰ τὴν τοῦ Ἔρωτος κακηγορίαν, πειράσομαι αὐτῷ ἀποδοῦναι τὴν παλινῳδίαν γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, καὶ οὐχ ὥσπερ τότε, ὑπ' αἰσχύνης ἐγκεκαλυμμένος. ΦΑΙ. Τουτωνί, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔστιν ἅττ' ἂν ἐμοὶ εἶπες ἡδίω. Σ. Καὶ γὰρ, ὠγαθὲ Φαῖδρε,
F ἐννοεῖς ὡς ἀναιδῶς εἰρήσθην τὼ λόγω, οὗτός τε καὶ ὁ ἐκ τοῦ βιβλίου ῥηθείς. εἰ γὰρ ἀκούων τις τύχοι ἡμῶν γεννάδας καὶ πρᾶος τὸ ἦθος, ἑτέρου δὲ τοιούτου ἐρῶν, ἢ καὶ πρότερόν ποτε ἐρασθείς, λεγόντων ὡς διὰ σμικρὰ μεγάλας ἔχθρας οἱ ἐρασταὶ ἀναιροῦνται, καὶ ἔχουσι πρὸς τὰ παιδικὰ φθονερῶς τε καὶ βλαβερῶς,

ἐρῶντι μᾶλλον φῇ δεῖν χαρίζεσθαι, διότι δὴ ὁ μὲν μαίνεται, ὁ δὲ σωφρονεῖ. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἁπλοῦν τὸ μανίαν κακὸν εἶναι, καλῶς ἂν ἐλέγετο· νῦν δὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν γίγνεται διὰ μανίας, θείᾳ μέντοι δόσει διδομένης. ἥ τε γὰρ δὴ ἐν Δελφοῖς προφῆτις, αἵ τ' ἐν Δωδώνῃ ἱέρειαι μανεῖσαι μὲν πολλὰ δὴ καὶ καλὰ ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ τὴν Ἑλλάδα εἰργάσαντο· σωφρονοῦσαι δὲ, βραχέα, ἢ οὐδέν. καὶ ἐὰν δὴ λέγωμεν Σίβυλλάν τε, καὶ ἄλλους ὅσοι μαντικῇ χρώμενοι ἐνθέῳ, πολλὰ δὴ πολλοῖς προλέγοντες εἰς τὸ μέλλον ὀρθῶς, μηκύνοιμεν ἂν, δῆλα παντὶ λέγοντες. τόδε μὴν ἄξιον ἐπιμαρτύρασθαι, ὅτι καὶ τῶν παλαιῶν οἱ τὰ ὀνόματα τιθέμενοι, οὐκ αἰσχρὸν ἡγοῦντο οὐδ' ὄνειδος μανίαν. οὐ γὰρ ἂν τῇ καλλίστῃ τέχνῃ, ᾗ τὸ μέλλον κρίνεται, αὐτὸ τοῦτο τοὔνομα ἐμπλέκοντες, μανικὴν ἐκάλεσαν· ἀλλ' ὡς καλοῦ ὄντος, ὅταν θείᾳ μοίρᾳ γίγνηται, οὕτω νομίσαντες ἔθεντο. οἱ δὲ νῦν ἀπειροκάλως τὸ ταῦ ἐπεμβάλλοντες, μαντικὴν ἐκάλεσαν. ἐπεὶ καὶ τήν γε τῶν ἐμφρόνων ζήτησιν τοῦ μέλλοντος διά τε ὀρνίθων ποιουμένων καὶ τῶν ἄλλων σημείων, ἅτ' ἐκ διανοίας ποριζομένων ἀνθρωπίνῃ οἰήσει νοῦν τε καὶ ἱστορίαν, οἰονοϊστικὴν ἐπωνόμασαν· ἣν νῦν οἰωνιστικὴν τῷ ω σεμνύνοντες οἱ νέοι καλοῦσιν. ὅσῳ δὴ οὖν τελεώτερον καὶ ἐντιμότερον μαντικὴ οἰωνιστικῆς, τό, τε ὄνομα τοῦ ὀνόματος, ἔργον τ' ἔργου· τόσῳ κάλλιον μαρτυροῦσιν οἱ παλαιοὶ μανίαν σωφροσύνης τὴν ἐκ θεοῦ τῆς παρ' ἀνθρώπων γιγνομένης. ἀλλὰ μὴν νόσων γε καὶ πόνων τῶν μεγίστων, ἃ δὴ ἁμαρτήματα ἐκ μηνιμάτων που θεῶν ἔν τισι γιγνομένων, ἡ μανία ἐγγενομένη, καὶ προφητεύσασα οἷς ἔδει, ἀπαλλαγὴν εὕρετο, καταφυγοῦσα πρὸς θεῶν εὐχάς τε καὶ λατρείας· ὅθεν δὴ καθαρμῶν τε καὶ τελετῶν τυχοῦσα, ἐξάντη ἐποίησε τὸν αὐτῆς ἔχοντα πρός τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον, λύσιν τῷ ὀρθῶς μανέντι τε καὶ κατασχομένῳ τῶν παρόντων κακῶν εὑρομένη. τρίτη δὲ ἀπὸ Μουσῶν κατοχή τε καὶ μανία, λαβοῦσα ἁπαλὴν καὶ ἄβατον ψυχὴν, ἐγείρουσα καὶ ἐκβακχεύουσα κατά τε ᾠδὰς καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ποίησιν, μυρία τῶν παλαιῶν ἔργα κοσμοῦσα τοὺς ἐπιγιγνομένους παιδεύει. ὃς δ' ἂν ἄνευ

C ter verum eſſet, furorem eſſe malum, rectè à nobis dictum fuiſſet. Nũc autem maxima bonorum nobis fiunt per furorem diuino quodã munere conceſſum. Nam & quæ in Delphis futura prędixit vates, & quæ in Dodona ſacerdotes, furentes quidem multa ac magna cõmoda priuatim & publicè Gręcis hominibus attulerũt: ſanæ verò dum ſunt, exigua, aut nulla. Quòd ſi referamus Sibyllam, & alios quicunque diuino vſi ſunt vaticinio, quàm multa prædicẽtes in futurũ profuerint, prolixũ nimis extenderemus ſermonẽ, & rem manifeſtã omnibus proferremus. Illud tamẽ dignũ eſt teſtificari, quòd veteres qui nomina rebus impoſuerunt, non turpe D quiddã, neq; ignominioſum putauerũt furorẽ. Nõ enim præclariſsimæ arti qua futurum diſcernitur, hoc nomẽ annectẽtes, eam *μανικὴν*, id eſt furorem, nominaſſent, ſed tãquam bonum quiddam ſit furor, quãdo diuina ſorte prouenit, honeſtæ arti nomen huiuſmodi indiderũt. At nũc iuniores iſti interiecta τ litera, imperitè nimiũ, *μαντικὴν* dixerũt. Sanè inueſtigationes futuri ſanorũ hominũ per aues & alia oſtenta, vtpote à cõiectura humanæ intelligẽtiæ procedẽtes, mentẽ hiſtoriamq; auguralẽ cognominarũt. Quã deinde poſteriores è paruum in magnũ vertẽtes, honeſtiori vocabulo exornant. E Quanto igitur perfectius præſtantiúſque vaticiniũ augurali coniectione, & nomen nomine, opúſq; opere, tanto teſtificantur antiqui furorẽ ex Deo profectum, quàm humanã prudentiã præclarius eſſe. Atqui aduerſus morbos & labores maximos ob antiqua delicta quandoque diuina indignatione mortalibus imminẽtes gẽtibus quibuſdã alicunde furor adueniens, ac prædicẽs quibus opus erat, remedia adinuenit, cõfugiẽs ad vota cultúſq; deorũ: vnde expiationes propitiationéſq; cõſecutus, incolumem, reddidit poſsidẽtem, & in præſens tempus & in futurum, abſolutionem præſentiũ malorum rectè furenti occupatóque adeptus. Tertia verò à F Muſis occupatio, & furor ſuſcipiens teneram intactámque animam, ſuſcitat illam atque afflat. Vnde per cantus aliámque poëſim infinita antiquorum geſta exornans, poſteros inſtruit. Qui autem abſq;

oem deſinit: quinetiam cæteris quæ mouentur, hic fons, hoc principium eſt mouẽdi. Principij autem nulla eſt origo: nam ex principio oriuntur omnia: ipſum autem nulla ex re naſci poteſt. Nec enim eſſet id principium, quod gigneretur aliunde. Quod ſi nunquam oritur, ne occidit quidem vnquam: nam principium extinctum nec ipſum ab alio renaſcetur, nec à ſe aliud creabit, ſiquidem neceſſe eſt à principio oriri omnia. Ita fit, vt motus princ piũ ex eo ſit, quod ipſum à ſe mouetur id autem nec naſci poteſt, nec mori. Vel concidat omne cœlum, omniſque natura cõſiſtat neceſſe eſt, nec vim vllam nanciſcatur, qua primo impulſu moueatur. Cum igitur appareat immortale eſſe quòd ſeipſum mouet, animæ ſubſtantiam & rationẽ hanc ipſam qui dixerit, nõ erubeſcet. Omne enim corpus cui motus extrinſecus incidit, inanime eſt. Cui verò intus ex ſeipſo id ineſt, animatum, tanquam hæc animæ natura ſit. quod ſi ita eſt, vt non ſit aliud quicquam quod ſeipſum moueat præter animam, neceſſario ingenita & immortalis eſt anima. De imm rtalitate animæ ſatis eſt dictum. De idea verò ipſius in hunc modum eſt dicendum. Quale id omnino ſit, diuinę penitus prolixæq; narrationis foret: ſimilitudinem verò eius quãdam deſcribere, humanæ & breuioris. hoc igitur modo dicamus. Similis eſto cognatæ potẽtiæ ſubalati currus & aurigæ. Deorũ equi & aurigę omnes boni ſunt atq; ex bonis, aliorũ verò permixti. Principio quidẽ noſtri princeps bigas habenis moderatur: deinde equorũ alter bonus & pulcher, & ex talibus, alter contrarius & ex contrariis. Quo fit vt dura & difficilis neceſſario ſit vectura noſtra. Qua verò ratione mortale & immortale animal appellatum eſt, conandum eſt dicere. Omnis anima totius inanimati curã habet, totũmq; percurrit cœlum, aliàs videlicet alias ſortita ſpecies. Perfecta quidẽ dum eſt & alta ſublimis incedit, ac totum gubernat mundum. Cui verò alę defluxerint, fertur quoad ſolidum aliquid appræhenderit, vbi habitaculum ſortita, corpúſve terrenũ ſuſcipit, ſeſe mouere apparens propter illius potẽtiam: animálque totũ vocatur, anima ſimul corpúſq; compactum, & mortale animal cognominatur. Immortale autẽ ex nulla ratione diſcurſu percepta, ſed quæ fingitur: quippe cũ neq; viderimus,

ἀρχὴ κινήσεως. ἀρχὴ δὲ, ἀγένητον. ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἀνάγκη
C πᾶν τὸ γιγνόμενον γίγνεσθαι, αὐτὴν δὲ μηδ᾽ ἐξ ἑνός. εἰ γὰρ
ἔκ του ἀρχὴ γίγνοιτο, οὐκ ἂν ἐξ ἀρχῆς γίγνοιτο. ἐπειδὴ δὲ
ἀγένητόν ἐστι, καὶ ἀδιάφθορον αὐτὸ ἀνάγκη εἶναι. ἀρχῆς γὰρ
δὴ ἀπολομένης, οὔτε αὐτή ποτε ἔκ του, οὔτε ἄλλο ἐξ ἐκείνης
γενήσεται· εἴπερ ἐξ ἀρχῆς δεῖ τὰ πάντα γίγνεσθαι. οὕτω δὲ
κινήσεως μὲν ἀρχὴ, τὸ αὐτὸ κινοῦν. τοῦτο δὲ οὔτ᾽ ἀπόλλυσθαι
οὔτε γίγνεσθαι δυνατὸν, ἢ πάντα τε οὐρανὸν, πᾶσάν τε γῆν
συμπεσοῦσαν στῆναι, καὶ μή ποτε αὖθις ἔχειν ὅθεν κινη-
θέντα γενήσεται. ἀθανάτου δὲ πεφασμένου τοῦ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ κι-
νουμένου, ψυχῆς οὐσίαν τε καὶ λόγον τοῦτον αὐτόν τις λέγων οὐκ
D αἰσχυνεῖται. πᾶν γὰρ σῶμα ᾧ μὲν ἔξωθεν τὸ κινεῖσθαι, ἄψυ-
χον· ᾧ δὲ ἔνδοθεν αὐτῷ ἐξ αὐτοῦ, ἔμψυχον, ὡς ταύτης οὔσης
φύσεως ψυχῆς. εἰ δ᾽ ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, μὴ ἄλλο τι εἶναι τὸ
αὐτὸ αὐτὸ κινοῦν, ἢ ψυχὴν· ἐξ ἀνάγκης ἀγένητόν τε καὶ ἀ-
θάνατον ψυχὴ ἂν εἴη. περὶ μὲν οὖν ἀθανασίας αὐτῆς ἱκα-
νῶς. περὶ δὲ τῆς ἰδέας αὐτῆς ὧδε λεκτέον. οἷον μέν ἐστι, πάν-
τη πάντως θείας εἶναι καὶ μακρᾶς διηγήσεως· ᾧ δὲ ἔοικεν, ἀν-
θρωπίνης τε καὶ ἐλάττονος· ταύτῃ οὖν λέγωμεν. ἐοικέτω δὴ
τῇ ξυμφύτῳ δυνάμει ὑποπτέρου ζεύγους τε καὶ ἡνιό-
χου. θεῶν μὲν οὖν ἵπποι τε καὶ ἡνίοχοι πάντες, αὐτοί τε ἀ-
E γαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν· τὸ δὲ τῶν ἄλλων μέμικται. καὶ πρῶ-
τον μὲν ἡμῶν ὁ ἄρχων συνωρίδος ἡνιοχεῖ, εἶτα τῶν ἵππων
ὁ μὲν αὐτῷ καλός τε καὶ ἀγαθὸς, καὶ ἐκ τοιούτων· ὁ δὲ, ἐξ
ἐναντίων τε καὶ ἐναντίος. χαλεπὴ δὲ καὶ δύσκολος ἐξ ἀ-
νάγκης ἡ περὶ ἡμᾶς ἡνιόχησις. πῇ δὲ οὖν θνητόν τε καὶ ἀ-
θάνατον ζῷον ἐκλήθη, πειρατέον εἰπεῖν. ἡ ψυχὴ πᾶσα
παντὸς ἐπιμελεῖται τοῦ ἀψύχου· πάντα δὲ οὐρανὸν περι-
πολεῖ, ἄλλοτε ἐν ἄλλοις εἴδεσι γιγνομένη. τελέα μὲν οὖν
οὖσα καὶ ἐπτερωμένη μετεωροπολεῖ τε καὶ ἅπαντα τὸν κό-
σμον διοικεῖ· ἡ δὲ, πτερορρυήσασα φέρεται, ἕως ἂν στερεοῦ τι-
F νὸς ἀντιλάβηται· οὗ κατοικισθεῖσα, σῶμα γήϊνον λαβοῦ-
σα, αὐτὸ αὑτὸ δοκοῦν κινεῖν διὰ τὴν ἐκείνης δύναμιν,
ζῷον τὸ ξύμπαν ἐκλήθη, ψυχὴ καὶ σῶμα παγὲν, θνη-
τόν τ᾽ ἔσχεν ἐπωνυμίαν· ἀθάνατον δὲ, οὐδ᾽ ἐξ ἑνὸς λό-
γου λελογισμένου, ἀλλὰ πλαττομένου, οὔτε ἰδόντες,

μόνος. φθόνος γὰρ ἔξω θείου χοροῦ ἵσταται. ὅταν δὲ δὴ πρὸς δαῖτά τε καὶ ἐπὶ θοίνην ἴωσιν, ἄκραν ἐπὶ τὴν ὑπουράνιον ἁψῖδα πο- C
ρεύονται πρὸς ἄναντες ἤδη. τὰ μὲν θεῶν ὀχήματα ἰσορρόπως εὐήνια ὄντα, ῥᾳδίως πορεύεται· τὰ δὲ ἄλλα πορεύονται μόγις. βρίθει γὰρ ὁ τῆς κάκης ἵππος μετέχων, ἐπὶ γῆν ῥέπων τε καὶ βαρύνων, ᾧ μὴ καλῶς ἦν τεθραμμένος ὑπὸ τῶν ἡνιόχων. ἔνθα δὴ πόνος τε καὶ ἀγὼν ἔσχατος ψυχῇ πρόκειται. αἱ μὲν γὰρ ἀθάνατοι καλούμεναι, ἡνίκα ἂν πρὸς ἄκρῳ γένωνται, ἔξω πορευθεῖσαι ἔστησαν ἐπὶ τῷ τοῦ οὐρανοῦ νώτῳ· ἑστώσας δὲ αὐτὰς περιάγει ἡ περιφορά· αἱ δὲ θεωροῦσι τὰ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ. τὸν δὲ ὑπερουράνιον τόπον οὔτε τις ὕμνησέ πω τῶν τῇδε ποιητὴς, οὔτε ποθ᾽ ὑμνήσει κατ᾽ ἀξίαν. ἔχει δὲ ὧδε. D
τολμητέον γὰρ οὖν τό γε ἀληθὲς εἰπεῖν, ἄλλως τε καὶ περὶ ἀληθείας λέγοντα. ἡ γὰρ ἀχρώματός τε καὶ ἀσχημάτιστος καὶ ἀναφὴς οὐσία ὄντως οὖσα ψυχῆς κυβερνήτῃ μόνῳ θεατὴ νῷ χρῆται· περὶ ἣν τὸ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης γένος τοῦτον ἔχει τὸν τόπον. ἅτ᾽ οὖν θεοῦ διάνοια νῷ τε καὶ ἐπιστήμῃ ἀκηράτῳ τρεφομένη, καὶ ἁπάσης ψυχῆς, ὅσῃ ἂν μέλλῃ τὸ προσῆκον δέξεσθαι, ἰδοῦσα διὰ χρόνου τὸ ὂν, ἀγαπᾷ τε καὶ θεωροῦσα τἀληθῆ τρέφεται καὶ εὐπαθεῖ, ἕως ἂν κύκλῳ ἡ περιφορὰ εἰς ταὐτὸν περιενέγκῃ. ἐν δὲ τῇ περιόδῳ καθορᾷ μὲν αὐτὴν δικαιοσύνην, καθορᾷ δὲ σωφροσύνην, καθορᾷ δὲ ἐπι- E
στήμην, οὐχ ᾗ γένεσις πρόσεστιν, οὐδ᾽ ἥ ἐστί που ἑτέρα ἐν ἑτέρῳ οὖσα, ὧν ἡμεῖς νῦν ὄντων καλοῦμεν· ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ ὅ ἐστιν ὂν ὄντως ἐπιστήμην οὖσαν. καὶ τἆλλα ὡσαύτως τὰ ὄντως ὄντα θεασαμένη, καὶ ἑστιαθεῖσα, δῦσα πάλιν εἰς τὸ εἴσω τοῦ οὐρανοῦ, οἴκαδε ἦλθεν. ἐλθούσης δὲ αὐτῆς ὁ ἡνίοχος πρὸς τὴν φάτνην τοὺς ἵππους στήσας, παρέβαλεν ἀμβροσίαν τε καὶ ἐπ᾽ αὐτῇ νέκταρ ἐπότισε. καὶ οὗτος μὲν θεῶν βίος. αἱ δὲ ἄλλαι ψυχαί, ἡ μὲν ἄριστα θεῷ ἑπομένη καὶ εἰκασμένη ὑπερῆρεν εἰς τὸν ἔξω τόπον τὴν τοῦ ἡνιόχου κεφαλὴν, καὶ συμπεριηνέχθη τὴν περιφορὰν, θορυβουμένη ὑπὸ τῶν F
ἵππων, καὶ μόγις καθορῶσα τὰ ὄντα. ἡ δὲ τοτὲ μὲν ἦρε, τοτὲ δὲ ἔδυ βιαζομένων δὲ τῶν ἵππων, τὰ μὲν εἶδε, τὰ δ᾽ οὔ. αἱ δὲ δὴ ἄλλαι, γλιχόμεναι μὲν ἅπασαι τοῦ ἄνω, ἕπονται, ἀδυνατοῦσαι δὲ, ὑποβρύχιαι συμπεριφέρονται, πατοῦ-

ſo procul abeſt. Cum verò ad conuiuium ac dapes vadunt, in ſummum cœli faſtigium ſublimes eūt. Deorum quidem vehicula apta habenis, equaliterque librata facile gradiūtur, aliorū verò ægre. Grauatur enim prauitatis particeps equus, ad terrā vergens atq; trahens, cuicūq; aurigarū equus nō bonus nutritus fuerit. Vbi iam labor & certamen extremum animæ proponitur. Quæ enim immortales vocantur, cum ad ſummum peruenerint, extra progreſſæ in cœli dorſo conſiſtunt. Ibi conſtitutas circunferentia ipſa circumfert, atq; illę intuentur, quæ ſunt extra cœlum. Locum verò ſupercœleſtē, neq; quiſquā noſtrorū laudauit adhuc poëtarū, neque vnquam pro dignitate laudabit habet ſe verò in hunc modū. Audendum eſt enim verum dicere, præſertim de veritate loquenti. Sine colore, ſine figura, ſine tactu, ſine eſſentia verè exiſtens, animæ gubernatore ſolo intellectu contemplante vtitur, circa quam veræ ſcientiæ genus hūc habet locum. Vtpote igitur Dei cogitatio intellectu & ſciētia immaculata ſe vertens, cogitatio quoq; omnis animæ quæcunque cōuenientem ſibi conditionem ſuſceptura eſt, intuita per tempus id quod eſt, contenta veritatis cōtemplatione nutritur & gaudet, donec circulo in idē circunferentia referat. In hoc autem circuitu conſpicit ipſam iuſtitiam, conſpicit temperantiam, conſpicit ſcientiā, non qua adſit generatio, nec qua alia alicubi ſit in alio, quales videlicet ſunt eorum, quæ nos entia nunc appellamus: ſed illam quæ in eo quod eſt ens vere, ſcientia eſt: & alia eodem modo, quæ vere ſunt ſpeculata atque his enutrita, ſubiens rurſus intra cœlum, domum reuertitur. Cum autem redierit, auriga ad præſepe ſiſtens equos, obiicit illis ambroſiam, & poſt ipſam nectar potandum. atque hæc deorum eſt vita. Cæterarum verò animarum, alia optime Deum ſecuta, ſimiliſque affecta, extulit in ſupercœleſtem locum aurigæ caput, & cum ipſa circumferentia ſimul delata eſt, ſed perturbata ab equis, & vix ea quæ vere ſunt, intuita. Alia verò modo caput extulit, modo ſubmiſit: at ob violentiam equorum, partim vidit quidem, partim verò non vidit. Aliæ autem animæ affectantes quidem omnes ſuperiorem locū ſequuntur: cùm verò nequeant, ſubmerſæ circumferūtur,

mnaſticum, aut circa medelam curámq; corporis verſaturum. Quinto in eos qui vates futuri ſunt, & circa myſteria quædam. Sexto in poetam, vel aliũ quemuis eorum qui aptè in imitatione verſantur. Septimo in artificẽ vel agricolã. Octauo in ſophiſtã & popularẽ. Nono in tyrannicum. In his autem omnibus quicunque iuſte vitam egerit, ſortem poſtea nanciſcitur meliorẽ: qui vero iniuſtè, deteriorem. In idem enim vnde profecta eſt cuiuſq; anima annis decẽ millibus non reuertitur. Nam alas antè hoc ſpatium nõ recuperat, præter illius animã, qui philoſophatus eſt ſine dolo, vel vnà cum ſapientiæ ſtudio pueros amauit. Hæ quidem tertio ambitu mille annorum, ſi ter hãc ipſam deinceps elegerint vitam, ſic recuperatis alis, poſt tria milla annorum euolant abeuntes. Aliæ verò animæ primæ vitæ finem conſecutæ, iudicantur. Iudicatæ autem aliæ ſub terra in iudicij locum euntes, meritas illic pœnas ſuſtinent. Aliæ in cœli quẽdam locum per iudicium eleuatæ, ita degunt, vt dignũ eſt ea vita, qua in hominis figura vixerũt. Milleſimo anno ambæ redeuntes, ſortem & electionem ſecũdæ vitæ ſuſcipiunt, deligit vnaquæque eam vitã quam velit. Hic & in beſtiæ vitam humana anima tranſit, & ex beſtia ruſſus in hominẽ, ſi modò anima quandoque prius fuerit hominis. Nam quæ nunquam veritatem inſpexerit, in hanc figuram venire nõ poterit. Oportet verò hominem intelligere ſecundum ſpeciem, ex multis procedẽtem ſenſibus in vnum ratiocinatione conceptum. Hæc autem eſt recordatio illorũ, quæ olim vidit anima noſtra cum Deo perfecta, & illa deſpiciens, quæ nunc eſſe dicimus, & ad id quod verè eſt ſurſum reflexa. Quapropter ſola phililoſophi cogitatio meritò recuperat alas. Nã illis ſemper quantum fieri poteſt, memoria inhæret, quibus Deus inhærens diuinus eſt. Talibus autem commentationibus, qui rectè vtitur, perfectiſ que myſteriis ſemper imbuitur, perfectus reuera ſolus euadit. Ab humanis autem ſtudiis ſegregatus, diuinóq; inhærẽs, carpitur à multitudine, quaſi extra ſe poſitus, ſed ipſe Deo plenus multitudinẽ latet. Tendit igitur huc totus ſermo, qui eſt circa quartũ

γαρικοῦ, εἰς φιλοπόνου γυμναστικοῦ, ἢ περὶ σώματος ἴασίν τινα ἐσομένου· πέμπτην, μαντικὸν βίον, ἢ τινα τελεστικὸν ἕξουσαν· ἕκτην, ποιητικὸν· ἑβδόμην, γεωμετρικὸς, ἢ δημιουργικὸς· ὀγδόην, σοφιστικὸς, ἢ δημοκοπικὸς· ἐνάτην, τυραννικός. ἐν δὲ τούτοις ἅπασιν ὃς μὲν ἂν δικαίως διαγάγῃ, ἀμείνονος μοίρας μεταλαμβάνει· ὃς δ᾽ ἂν ἀδίκως, χείρονος. εἰς μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ ὅθεν ἥκει ἡ ψυχὴ ἑκάστη, οὐκ ἀφικνεῖται ἐτῶν μυρίων (οὐ γὰρ πτεροῦται πρὸ τοσούτου χρόνου) πλὴν ἡ τοῦ φιλοσοφήσαντος ἀδόλως, ἢ παιδεραστήσαντος μετὰ φιλοσοφίας. αὗ-
D ται δὲ τρίτῃ περιόδῳ τῇ χιλιετεῖ, ἐὰν ἕλωνται) τρὶς ἐφεξῆς τὸν βίον τοῦτον, οὕτω πτερωθεῖσαι, τρισχιλιοστῷ ἔτει ἀπέρχονται. αἱ δὲ ἄλλαι, ὅταν τὸν πρῶτον βίον τελευτήσωσι, κρίσεως ἔτυχον. κριθεῖσαι δὲ, αἱ μὲν εἰς τὰ ὑπὸ γῆς δικαιωτήρια ἐλθοῦσαι, δίκην ἐκτίνουσιν· αἱ δ᾽ εἰς τοὐρανοῦ τινα τόπον ὑπὸ τῆς δίκης κουφισθεῖσαι, διάγουσιν ἀξίως οὗ ἐν ἀνθρώπου εἴδει ἐβίωσαν βίου. τῷ δὲ χιλιοστῷ ἀμφότεραι ἀφικνούμεναι ἐπὶ κλήρωσίν τε καὶ αἵρεσιν τοῦ δευτέρου βίου, αἱροῦνται ὃν ἂν ἐθέλῃ ἑκάστη. ἔνθα καὶ εἰς θηρίου βίον ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀφικνεῖται, καὶ ἐκ θηρίου, ὅς
E ποτε ἄνθρωπος ἦν, πάλιν εἰς ἄνθρωπον. οὐ γὰρ ἥγε μήποτε ἰδοῦσα τὴν ἀλήθειαν εἰς τόδε ἥξει τὸ σχῆμα. δεῖ γὰρ ἄνθρωπον ξυνιέναι κατ᾽ εἶδος λεγόμενον, ἐκ πολλῶν ἰὸν αἰσθήσεων εἰς ἓν λογισμῷ ξυναιρούμενον. τοῦτο δέ ἐστιν ἀνάμνησις ἐκείνων ἅ ποτ᾽ εἶδεν ἡμῶν ἡ ψυχὴ, συμπορευθεῖσα θεῷ, καὶ ὑπεριδοῦσα ἃ νῦν εἶναί φαμεν, καὶ ἀνακύψασα εἰς τὸ ὂν ὄντως. διὸ δὴ δικαίως μόνη πτεροῦται ἡ τοῦ φιλοσόφου διάνοια. πρὸς γὰρ ἐκείνοις ἀεί ἐστι μνήμῃ κατὰ δύναμιν, πρὸς οἷσπερ ὁ θεὸς ὢν, θεῖός ἐστι. τοῖς δὲ δὴ τοιούτοις ἀνὴρ ὑπομνήμασιν ὀρθῶς χρώμενος, τελέους ἀεὶ
F τελετὰς τελούμενος, τέλεος ὄντως μόνος γίγνεται. ἐξιστάμενος δὲ τῶν ἀνθρωπίνων σπουδασμάτων, καὶ πρὸς τῷ θείῳ γιγνόμενος, νουθετεῖται μὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν, ὡς παρακινῶν, ἐνθουσιάζων δὲ λέληθε τοὺς πολλούς. ἔστι δὴ οὖν δεῦρο ὁ πᾶς ἥκων λόγος περὶ τῆς τετάρτης μανίας,

ὀλίγοι ἐπὶ τὰς εἰκόνας ἰόντες, θεῶνται τὸ τοῦ εἰκασθέντος γένος. κάλλος δὲ τότ' ἦν ἰδεῖν λαμπρόν, ὅτε σὺν εὐδαίμονι C χορῷ μακαρίαν ὄψιν τε καὶ θέαν, ἑπόμενοι μετὰ μὲν Διὸς ἡμεῖς, ἄλλοι δὲ μετ' ἄλλου θεῶν, εἶδόν τε καὶ ἐτελοῦντο τελετῶν ἣν θέμις λέγειν μακαριωτάτην· ἣν ὠργιάζομεν ὁλόκληροι μὲν αὐτοὶ ὄντες, καὶ ἀπαθεῖς κακῶν ὅσα ἡμᾶς ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ ὑπέμενεν· ὁλόκληρα δὲ καὶ ἁπλᾶ καὶ ἀτρεμῆ καὶ εὐδαίμονα φάσματα μυούμενοί τε καὶ ἐποπτεύοντες ἐν αὐγῇ καθαρᾷ, καθαροὶ ὄντες καὶ ἀσήμαντοι τούτου ὃ νῦν δὴ σῶμα περιφέροντες ὀνομάζομεν, ὀστρέου τρόπον δεδεσμευμένοι. ταῦτα μὲν οὖν μνήμῃ κεχαρίσθω, δι' ἣν πόθῳ τῶν τότε νῦν μακρότερα εἴρηται. περὶ δὲ κάλλους, ὥσ- D περ εἴπομεν, μετ' ἐκείνων δὲ ἔλαμπεν ὄν. δεῦρό τε ἐλθόντες κατειλήφαμεν αὐτὸ διὰ τῆς ἐναργεστάτης αἰσθήσεως τῶν ἡμετέρων στίλβον ἐναργέστατα. ὄψις γὰρ ἡμῖν ὀξυτάτη τῶν διὰ τοῦ σώματος ἔρχεται αἰσθήσεων, ᾗ φρόνησις οὐχ ὁρᾶται. δεινοὺς γὰρ ἂν παρεῖχεν ἔρωτας, εἴ τι τοιοῦτον ἑαυτῆς ἐναργὲς εἴδωλον παρείχετο εἰς ὄψιν ἰόν, καὶ τἆλλα ὅσα ἐραστά. νῦν δὲ κάλλος μόνον ταύτην ἔσχε μοῖραν, ὥστ' ἐκφανέστατον εἶναι καὶ ἐρασμιώτατον. ὁ μὲν οὖν μὴ νεοτελής, ἢ διεφθαρμένος οὐκ ὀξέως ἐνθένδε ἐκεῖσε φέρεται πρὸς αὐτὸ τὸ κάλλος, θεώμενος αὐτοῦ τὴν τῇδε ἐπωνυμίαν. ὥστ' οὐ E σέβεται προσορῶν, ἀλλ' ἡδονῇ παραδοὺς, τετράποδος νόμον βαίνειν ἐπιχειρεῖ, καὶ παιδοσπορεῖν· καὶ ὕβρει προσομιλῶν, οὐ δέδοικεν, οὐδ' αἰσχύνεται παρὰ φύσιν ἡδονὴν διώκων. ὁ δὲ ἀρτιτελής, ὁ τῶν τότε πολυθεάμων, ὅταν θεοειδὲς πρόσωπον ἴδῃ, κάλλος εὖ μεμιμημένον, ἤ τινα ἀσώματον ἰδέαν, πρῶτον μὲν ἔφριξε, καί τι τῶν τότε ὑπῆλθεν αὐτὸν δειμάτων· εἶτα προσορῶν, ὡς θεὸν σέβεται· καὶ εἰ μὴ ἐδεδίει τὴν τῆς σφόδρα μανίας δόξαν, θύοι ἄν, ὡς ἀγάλματι καὶ θεῷ, τοῖς παιδικοῖς. ἰδόντα δὲ αὐτὸν, οἷον ἐκ τῆς φρίκης μεταβολή τε καὶ ἱδρὼς καὶ θερμότης ἀήθης λαμβάνει. F δεξάμενος γὰρ τοῦ κάλλους τὴν ἀπορροὴν διὰ τῶν ὀμμάτων, ἐθερμάνθη ᾗ ἡ τοῦ πτεροῦ φύσις ἄρδεται· θερμανθέντος δὲ ἐτάκη τὰ περὶ τὴν ἔκφυσιν, ἃ πάλαι ὑπὸ σκληρότητος συμμεμυκότα εἶργε μὴ βλαστάνειν. ἐπιρρυείσης δὲ τῆς τροφῆς,

dam inſtrumenta vix & perpauci in eorum imagines accedentes eius, quod repræſentatur, genus aſpiciunt. At pulchritudinem tunc licebat videre clariſsimam, quando cum beato illo choro felicem viſionem contemplationémque ſecuti cum Ioue quidem nos, alij verò cum alio quodam deorum, viderunt, & initiati ſunt ſacris, quę fas eſt dicere ſacrorum omnium beatiſsima: quæ operamur integri quidem nos & malorum expertes, quot in poſterum manebât, integra quoque & ſimplicia immobiliáque, & beata ſpectacula initiati inſpectantes pura in luce puri & immaculati, ſolutiq; ab hoc quod nunc circunferétes, corpus vocamus, in modum oſtreæ huic alligati. Hæc auté memoriæ ſunt accepta ferenda, propter quam deſiderio illorũ quę quondam vidimus, nunc ſermonem extendimus. Pulchritudo auté, quemadmodũ diximus, & cum illis progrediens effulgebat tunc, & huc profecti percepimus eam per ſenſum noſtrorum perſpicaciſsimum clariſsimè refulgétem. Oculorum enim eſt in nobis ſenſus acerrimus, quibus ſapientiam non cernimus. Quàm illa ardentes amores excitaret ſui, ſi videretur? Eadem eſt de cæteris quæ ſunt amabilia, ratio. At verò pulchritudo ſola hanc habuit ſortem, vt maximè omnium & perſpicua ſit, & amabilis. Qui ergo non eſt myſteriis nuper initiatus, aut potius eſt deprauatus, haud celeriter hinc illuc ad ipſam pulchritudinem excitatur, ſimilitudinem hic quandam, quæ ab illa denominatur aſpiciens. Quapropter non veneratur dum aſpicit, ſed quadrupedis ritu deditus, voluptati aggredi & concumbere nititur: petulantérque congrediens, nec timet, nec erubeſcit voluptatem præter naturam ſectari. Sed qui nuper expiatus eſt ſacris, quiue aliquando eſt plurima contemplatus, quando vultum diuina forma decorum videt, apté ipſam pulchritudinem imitatum, vel aliquam incorpoream ſpeciem, primò quidem horret, metúſque vetus aliquis in eum reuoluitur: deinde inſpiciens tanquam deum colit: ac niſi vereretur vehementis inſaniæ crimen, ſacra amatis non aliter quàm dei ſtatuæ faceret. Intuentem verò ipſum velut ex horrore, permutatio, ſudor, & ardor inſolitus occupat. Quando enim pulchritudinis influxum per oculos accipit, caleſit, quo

nit. Sic affecta, præ furorem neque nocte dormire poteſt, neque die vſquam conſiſtere, ſed paſſim diſcurrit deſiderio pulchri videndi percuſſa. Videns autem & influxum illum cupidineum hauriens, abſtruſa prius & concluſa, iam aperit & reſoluit. Cùm verò iam reſpirauerit, ſtimulis doloribúſque liberatur. Hac vtique ſuauiſſima voluptate in præſenti vſqueadeò delinitur, vt nũquam ab eius illecebris ſponte diſcedat, neque quéquam pluris facit, quàm amatum, ſed parentes fratres, amicóſque omnes obliuioni tradit, ac diſſipato per incuriam patrimonio minimè commouetur, patrias quoque conſuetudines & dignitates quibus gloriari ſolebat, penitus aſpernatur, & ſeruire, & iacere parata vbicunque permittitur, modò proximè ſuum deſiderium. Non enim colit ſolummodo & veneratur formoſum, ſed medicum etiam hunc grauiſſimorum morborum ſibi ſolũ inuenit. Hunc vtique affectum, ô ingenue adoleſcens, ad quem meus eſt ſermo, homines ἔρωτα, id eſt amorem, apellant. Quo autem modo dii nominant, ſi audieris, meritò propter iuuentutem ridebis. Tradunt Homerici quidam, vt arbitror, ex reconditis carminibus, in amorem carmina duo, quorum alterum valde petulans, neque admodum concinnum. Si autem aiunt, Hunc quidem mortales ἔρωτα, id eſt amorem, vocant volatilam: Immortales autem alatum, propter volandi neceſſitatem. His partim licet credere, partim non licet. Atqui cauſa affectióque amantium hæc ipſa eſt. Quotcunque igitur ex Iouis ſectatoribus capti fuerint, grauius conſtantiúſque alati, illius onus ferre poſſunt. Qui verò Martem coluerunt, cúmque illo circunuagati ſunt, amore illaqueati, ſiquam ab amato ſibi inferri iniuriam putant, in cædem facile prouolant, præcipitéſque tum ad ſeipſos, tum ad amatos necandos feruntur. Atque ita ſecundum quenque deorum cum quo quilibet chorũ egit, eundem honorat, imitatúrq; quoad viuere poteſt, & quoad permanet incorrupt⁹, & hoc pacto primam hic vitæ generationem ducit, taléımque ſeipſum ad amatos & alios exhibet. Amorem ergo pulchrorũ ex ſuo quiſq; deligit more, & tanquam Deus ſibi ille ſit, quaſi ſtatuam fabricat & exornat, vtpote honoraturus, atque ſacrificaturus.

οὔτε νυκτὸς δύναται καθεύδειν, οὔτε μεθ' ἡμέραν οὗ ἂν ᾖ
C μένειν. θεῖ δὲ ποθοῦσα ὅπου ἂν οἴηται ὄψεσθαι τὸν ἔχοντα τὸ κάλλος. ἰδοῦσα δὲ καὶ ἐποχετευσαμένη ἵμερον, ἔλυσε μὲν τὰ τότε συμπεφραγμένα, ἀναπνοὴν δὲ λαβοῦσα, κέντρων τε καὶ ὠδίνων ἔληξεν. ἡδονὴν δ' αὖ ταύτην γλυκυτάτην ἐν τῷ παρόντι καρποῦται. ὅθεν δὴ ἑκοῦσα τὸ εἶναι οὐκ ἀπολείπεται, οὐδέ τινα τοῦ καλοῦ περὶ πλείονος ποιεῖται, ἀλλὰ μητέρων τε καὶ ἀδελφῶν καὶ ἑταίρων πάντων λέλησται, καὶ οὐσίας δι' ἀμέλειαν ἀπολλυμένης, παρ' οὐδὲν τίθεται· νομίμων δὲ καὶ εὐσχημόνων, οἷς πρὸ τοῦ ἐκαλλωπίζετο, πάντων καταφρονήσασα, δουλεύειν ἑτοίμη
D καὶ κοιμᾶσθαι ὅπου ἂν ἐᾷ τις ἐγγυτάτω τοῦ πόθου. πρὸς γὰρ τῷ σέβεσθαι τὸν τὸ κάλλος ἔχοντα, ἰατρὸν εὕρηκε μόνον τῶν μεγίστων πόνων. τοῦτο δὲ τὸ πάθος, ὦ παῖ καλέ, πρὸς ὃν δή μοι ὁ λόγος, ἄνθρωποι μὲν Ἔρωτα ὀνομάζουσι· θεοὶ δὲ ὃ καλοῦσιν ἀκούσας, εἰκότως διὰ νεότητα γελάσῃ. λέγουσι δὲ, οἶμαι, τινὲς Ὁμηρεῖδαι, ἐκ τῶν ἀποθέτων ἐπῶν δύο ἔπη εἰς τὸν Ἔρωτα· ὧν τὸ ἕτερον πάνυ ὑβριστικὸν, καὶ οὐ σφόδρα τι ἔμμετρον. ὑμνοῦσι δὲ ὧδε,

Τὸν δ' ἤτοι θνητοὶ μὲν Ἔρωτα καλοῦσι ποτηνόν,
Ἀθάνατοι δὲ Πτέρωτα, διὰ πτερόφοιτον ἀνάγκην.

E τούτοις δὴ ἔξεστι μὲν πείθεσθαι, ἔξεστι δὲ μή. ὅμως δὲ ἥγε αἰτία καὶ τὸ πάθος τῶν ἐρώντων τοῦτο ἐκεῖνο τυγχάνει ὄν. τῶν μὲν οὖν Διὸς ὀπαδῶν ὁ ληφθεὶς ἐμβριθέστερον δύναται φέρειν τὸ τοῦ πτερωνύμου ἄχθος· ὅσοι δὲ Ἄρεώς τε θεραπευταὶ, καὶ μετ' ἐκείνου περιεπόλουν, ὅταν ὑπ' Ἔρωτος ἁλῶσι καί τι οἰηθῶσιν ἀδικεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου, φονικοὶ καὶ ἕτοιμοι καθιερεύειν αὑτούς τε καὶ τὰ παιδικά· καὶ οὕτω καθ' ἕκαστον θεὸν, οὗ ἕκαστος ἦν χορευτὴς, ἐκεῖνον τιμῶν τε καὶ μιμούμενος εἰς τὸ δυνατὸν ζῇ, ἕως ἂν ᾖ ἀδιάφθορος· καὶ τὴν τῇδε πρώτην γένεσιν
F βιοτεύῃ, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ πρός γε τοὺς ἐρωμένους καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ὁμιλεῖ τε καὶ προσφέρεται. τόν τε οὖν Ἔρωτα τῶν καλῶν πρὸς τρόπου ἐκλέγεται ἕκαστος, καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν ἐκεῖνον ὄντα ἑαυτῷ, οἷον ἄγαλμα τεκταίνεταί τε καὶ κατακοσμεῖ, ὡς τιμήσων τε καὶ ὀργιάσων.

πείθοντες, καὶ ῥυθμίζοντες, εἰς τὸ ἐκείνου ἐπιτήδευμα
καὶ ἰδέαν ἄγουσιν, ὅση ἑκάστῳ δύναμις· οὐ φθόνῳ οὐδ᾽ ἀνε- C
λευθέρῳ δυσμενείᾳ χρώμενοι πρὸς τὰ παιδικά, ἀλλ᾽ εἰς
ὁμοιότητα αὐτοῖς καὶ τῷ θεῷ ὃν ἂν τιμῶσι, πᾶσαν πάντως
ὅτι μάλιστα πειρώμενοι ἄγειν, οὕτω ποιοῦσι. προθυμία
μὲν οὖν τῶν ὡς ἀληθῶς ἐρώντων καὶ τελετὴ, ἐάν γ᾽ ὧν
διαπράξωνται ὃ προθυμοῦνται, ᾗ λέγω· οὕτω καλή
τε καὶ εὐδαιμονικὴ ὑπὸ τοῦ δι᾽ ἔρωτα μανέντος φίλου τῷ
φιληθέντι γίγνεται, ἐὰν αἱρεθῇ. ἁλίσκεται δὲ δὴ ὁ αἱρεθεὶς
τοιῷδε τρόπῳ. καθάπερ ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ μύθου τριχῇ
διειλόμεθα ψυχὴν ἑκάστην· ἱππομόρφω μὲν δύο τινὲ εἴδη,
ἡνιοχικὸν δὲ εἶδος, τρίτον καὶ νῦν ἔτι ἡμῖν ταῦτα μενέτω. D
τῶν δὲ δὴ ἵππων ὁ μὲν, φαμὲν, ἀγαθὸς, ὁ δ᾽ οὔ. ἀρετὴ δὲ τίς
τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ κακοῦ κακία, οὐ διείπομεν· νῦν δὲ λεκτέον. ὁ
μὲν τοίνυν αὐτοῖν ἐν τῇ καλλίονι στάσει ὢν, τό, τε εἶδος ὀρθὸς
καὶ διηρθρωμένος, ὑψαύχην, ἐπίγρυπος, λευκὸς ἰδεῖν, με-
λανόμματος, τιμῆς ἐραστὴς μετὰ σωφροσύνης τε καὶ αἰ-
δοῦς, καὶ ἀληθινῆς δόξης ἑταῖρος, ἄπληκτος, κελεύσματι
μόνον καὶ λόγῳ ἡνιοχεῖται· ὁ δ᾽ αὖ, σκολιὸς, πολὺς, εἰκῇ
συμπεφορημένος, κρατεραύχην, βραχυτράχηλος, σιμο-
πρόσωπος, μελάγχρως, γλαυκόμματος, ὕφαιμος, ὕβρεως
καὶ ἀλαζονείας ἑταῖρος, περὶ ὦτα λάσιος, κωφὸς, μάστιγι E
μετὰ κέντρων μόγις ὑπείκων. ὅταν δ᾽ οὖν ὁ ἡνίοχος, ἰδὼν
τὸ ἐρωτικὸν ὄμμα, πᾶσαν αἰσθήσει διαθερμήνας τὴν ψυ-
χὴν, γαργαλισμοῦ τε καὶ πόθου κέντρων ὑποπλησθῇ, ὁ μὲν
εὐπειθὴς τῷ ἡνιόχῳ τῶν ἵππων, ἀεί τε καὶ τότε αἰδοῖ βια-
ζόμενος, ἑαυτὸν κατέχει μὴ ἐπιπηδᾶν τῷ ἐρωμένῳ· ὁ δὲ, οὔτε
κέντρων ἡνιοχικῶν, οὔτε μάστιγος ἔτι ἐντρέπεται, σκιρτῶν δὲ
βίᾳ φέρεται· καὶ πάντα πράγματα παρέχων τῷ σύζυγί
τε καὶ ἡνιόχῳ, ἀναγκάζει ἰέναι τε πρὸς τὰ παιδικὰ, καὶ
μνείαν ποιεῖσθαι τῆς τῶν ἀφροδισίων χάριτος. τὼ δὲ κατ᾽
ἀρχὰς μὲν ἀντιτείνετον, ἀγανακτοῦντε ὡς δεινὰ καὶ παρά- F
νομα ἀναγκαζομένω· τελευτῶντε δὲ, ὅταν μηδὲν ᾖ πέρας
κακοῦ, πορεύεσθον ἀγομένω, εἴξαντε, καὶ ὁμολογή-
σαντε ποιήσειν τὸ κελευόμενον. καὶ πρὸς αὐτῷ τ᾽ ἐγένον-
το, καὶ εἶδον τὴν ὄψιν τὴν τῶν παιδικῶν ἀστράπτουσαν.

affectum natura adoleſcentem quærunt, eoque comparato & ipſi imitantes, & adoleſcentibus perſuadentes moderanteſque in numinis ipſius ſtudiũ & ideam pro viribus agunt. Non inuidia, non illiberali maleuolentia in adoleſcentes ſuos vtuntur, ſed omni ſtudio illos ad perfectam tum ſui, tum Dei quem colunt ſimilitudinem formare conantur. Cura igitur finiſque verè amantium, ſi modo quod cupiunt, fuerint aſſecuti, talis eſt profectò, qualem deſcripſimus: & inſignis admodum felixque ab amico propter amorem furente, dilecto ſuo, ſi captus fuerit, prouenit. Compræhenditur autem quiſquis capitur, hoc pacto. Quamlibet animam ab initio huius fabulæ trifariam diuiſimus: atque equorum quidem formas geminas duas quaſdam ſpecies poſuimus: aurigam verò ſpeciem tertiam: eadémque nobis in præſentia maneant. Equorum autem alter bonus, alter non. Quæ autem aut boni equi virtus, aut mali prauitas ſit, nondum planè diximus, nunc verò dicendum. Bonus excellentiori habitu eſt, ſpecie rectus, membris expreſſus, ardua ceruice, naribus modicè aquilinis: nitido colore, nigris oculis, honoris cupidus, temperantiæ pudoriſque particeps, ac veræ opinionis amicus, nullis ſtimulis indigens, ſed cohortatione ſola rationéque regitur. Alter intortus & multiplex temeréque delatus, fuſúſq; & confuſè compoſitus, rigenti & dura ceruice, atque demiſſo collo, ſimo vultu, fuſco colore, oculis cæſiis ſanguinéque ſuffuſis, moroſus & cõtumax, hirſutis auribus atq; ſurdis, vix flagello ſtimuliſque obtemperans. Quando igitur auriga amatorium aſpiciens vultũ, totámq; ſenſu inflammans animã titillationis & deſiderii ſtimulis concitatur, tum qui aurigę obediens eſt equorum, vt cõſueuit, pudore cohibitus ſeipſum cõtinet ne proſiliat in amatũ. Alter neque ſtimulis, neque verberibus coërceri poteſt, ſed exultat, ac violentia delatus coniunctũ ſibi equum aurigámq; perturbat, rapitq; ad Veneris voluptatẽ. At illi ab initio aduerſantur, indignati quòd ad grauia & iniqua trahantur. Tãdem cũ malum id minimè ceſſet, cõpulſi ferũtur, cedúntque iam, & conſentiunt quod iuſſi ſunt facere. hinc hærent igniculo, aſpectúmque ipſius coruſcum inſpiciunt.

ſtatim humi decũbens, habenas lõgè vehementius trahit, & dẽtes equi flagitioſi reprimit, atq; impurã linguam, maxillãſq; cruẽtas, crura nateſque humi defigit, ac pœnas dare compellit. Quòd cũ ſæpe iã prauus equus ille perpeſſus eſt, laſciuire deſtitit, manſuefactus iam aurigę optemperat prouidẽtiæ: atque etiam cũ videt pulchrũ, formidine contremiſcit, adeo vt quãdoq; cõtingat amatoris animam iam cum reuerentia quadam & metu adoleſcentum veſtigia ſequi. Vtpote igitur omni cultu, tanquam Deo æqualis adoleſcens obſeruatus ab amatore, haud quidem ſimulante, ſed reuera ſic affecto, præſertim cum & ipſe honoratus natura colentis ſit amicus, in idem poſtremo cum amatore conſpirat: ac etiam ſi antea à familiaribus ſuis cõdiſcipuliſque, & aliis per calumniam deceptus fuerit, dicentibus turpe eſſe amanti hærere, ideóque amantem reiecerit, tandem verò procedente tempore ætas, & naturæ debitus ordo eum in conſuetudinem amantis inducunt. Nunquam enim fato decretum eſt, vel malum amicum malo, vel bonum bono non amicum eſſe. Ergo cum adoleſcẽs colloquio & conſuetudine receperit amatorem, tunc amantis illius beneuolentia iam facta propinquior, amatum ipſum admirari compellit, animaduertentem neceſſariorum amicorúmque omnium aliorum beneuolentiam, ſi cum amico diuinitus afflato cõferatur, nullius fore momenti: ac ſi ſenior ille diu ſic pergat, hæreatque, & in gymnaſiis cæteriſue ſimilibus tangat, tunc iam fluxus liquoriſque illius fons, quem *ἵμερον*, id eſt cupidinem influxum Iupiter Ganymedis amore captus vocauit, qui in amantem vberrimus influxit, partim in ipſum intuſus eſt, partim foris effluit cũ exuberauit. ac veluti aer & Echo à leuibus ſoliditſque repulſa corporibus eòdem vnde venerunt, iterum reflectitur: ita pulchritudinis ille fluxus rurſus in pulchrum per oculos refluens, quam penetrare in animam conſueuit, adeo pennarum meatus irrigat, vt & poſſint iam & incipiant pullulare, atque ita amati animum mutuo implet amore. Amat igitur, quid vero amet ambigit, affectúmque ſuum nec nouit, nec eloqui poteſt: ſed perinde ac ſi lippi alicuius aſpectu oculos ſimiliter ſit infectus, præſentis morbi aſſignare cauſam neſcit,

μᾶλλον ταὐτὸ πάθος παθών, ὥσπερ ἀπὸ ὕσπληγος ἀναπε-
C σὼν ἔτι μᾶλλον τοῦ ὑβριστοῦ ἵππου ἐκ τῶν ὀδόντων βίᾳ ὀ-
πίσω σπάσας τὸν χαλινόν, τήν τε κακήγορον γλῶτταν καὶ
τὰς γνάθους καθήμαξε, καὶ τὰ σκέλη τε καὶ τὰ ἰσχία πρὸς
τὴν γῆν ἐρείσας, ὀδύναις ἔδωκεν· ὅταν δὲ ταὐτὸν πολλάκις
πάσχων ὁ πονηρὸς τῆς ὕβρεως λήξῃ, ταπεινωθεὶς ἕπεται ἤ-
δη τῇ τοῦ ἡνιόχου προνοίᾳ· καὶ ὅταν ἴδῃ τὸν καλόν, φόβῳ
διόλλυται, ὥστε ξυμβαίνει ποτ᾽ ἤδη τὴν τοῦ ἐραστοῦ ψυχὴν
τοῖς παιδικοῖς αἰδουμένην τε καὶ δεδοικυῖαν ἕπεσθαι. ἅτε
οὖν πᾶσαν θεραπείαν, ὡς ἰσόθεος, θεραπευόμενος, οὐχ
ὑπὸ σχηματιζομένου τοῦ ἐρῶντος, ἀλλὰ ἀληθῶς τοῦτο πε-
D πονθότος. καὶ αὐτὸς ὢν φύσει φίλος, εἰς ταὐτὸν ἄγει τὴν
φιλίαν τῷ θεραπεύοντι. ἐὰν ἄρα καὶ ἐν τῷ πρόσθεν
ὑπὸ ξυμφοιτητῶν ἤ τινων ἄλλων διαβεβλημένος ᾖ, λε-
γόντων ὡς αἰσχρὸν ἐρῶντι πλησιάζειν, καὶ διὰ τοῦτο ἀ-
πωθεῖ τὸν ἐρῶντα· προϊόντος δὲ ἤδη τοῦ χρόνου, ἥ τε ἡλικία
καὶ τὸ χρεὼν ἤγαγεν εἰς τὸ προσέσθαι αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν. οὐ
γὰρ δή ποτε εἵμαρται κακὸν κακῷ φίλον, οὐδ᾽ ἀγαθὸν μὴ
φίλον ἀγαθῷ εἶναι. προσεμένου δέ, καὶ λόγον τε καὶ ὁμι-
λίαν δεξαμένου ἐγγύθεν, ἡ εὔνοια γιγνομένη τοῦ ἐρῶντος ἐκ-
πλήττει τὸν ἐρώμενον, διαισθανόμενον ὅτι οὐδ᾽ οἱ ξύμ-
E παντες ἄλλοι φίλοι τε καὶ οἰκεῖοι μοῖραν φιλίας οὐδεμίαν
παρέχονται πρὸς τὸν ἔνθεον φίλον. ὅταν δὲ χρονίζῃ τοῦτο
δρῶν, καὶ πλησιάζῃ, μετὰ τοῦ ἅπτεσθαι ἔν τε γυμνασίοις
καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμιλίαις, τότ᾽ ἤδη ἡ τοῦ ῥεύματος ἐκεί-
νου πηγή, ὃν ἵμερον Ζεὺς, Γανυμήδους ἐρῶν, ὠνόμασε, πολ-
λὴ φερομένη πρὸς τὸν ἐραστήν, ἡ μὲν εἰς αὐτὸν ἔδυ, ἡ δ᾽ ἀ-
πομεστουμένου, ἔξω ἀπορρεῖ· καὶ οἷον πνεῦμα, ἤ τις ἠχὼ ἀπὸ
λείων τε καὶ στερεῶν ἀλλομένη, πάλιν ὅθεν ὡρμήθη φέρε-
ται· οὕτω τὸ τοῦ κάλλους ῥεῦμα, πάλιν εἰς τὸν καλὸν διὰ τῶν
ὀμμάτων ἰόν, ᾗ πέφυκεν ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἰέναι ἀφικόμενον, καὶ
F ἀναπτερῶσαν τὰς διόδους τῶν πτερῶν, ἄρδει τε καὶ ὥρμη-
σε πτεροφυεῖν τε, καὶ τὴν τοῦ ἐρωμένου αὖ ψυχὴν ἔρωτος
ἐνέπλησεν. ἐρᾷ μὲν οὖν· ὅπου δέ, ἀπορεῖ· καὶ οὔθ᾽ ὅ,τι πέ-
πονθεν οἶδεν, οὐδ᾽ ἔχει φράσαι· ἀλλ᾽ οἷον ἀπ᾽ ἄλλου ὀ-
φθαλμίας ἀπολελαυκώς, πρόφασιν εἰπεῖν οὐκ ἔχει·

ἐνεγίγνετο, ἐλευθερώσαντες δὲ ᾧ ἀρετή. τελευτήσαντες δὲ δή, ὑπόπτεροι καὶ ἐλαφροὶ γεγονότες, τῶν τριῶν παλαισμάτων τῶν ὡς ἀληθῶς Ὀλυμπιακῶν ἓν νενικήκασιν· οὗ μεῖζον ἀγαθὸν οὔτε σωφροσύνη ἀνθρωπίνη οὔτε θεία μανία δυνατὴ πορίσαι ἀνθρώπῳ. ἐὰν δὲ διαίτῃ φορτικωτέρᾳ τε καὶ ἀφιλοσόφῳ, φιλοτίμῳ δὲ χρήσωνται, τάχ᾽ ἄν που ἐν μέθαις ἤ τινι ἄλλῃ ἀμελείᾳ τὼ ἀκολάστω αὐτοῖν ὑποζυγίω λαβόντε τὰς ψυχὰς ἀφρούρους, συναγαγόντε εἰς ταὐτὸν τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν μακαριστὴν αἵρεσιν, εἱλέτην τε καὶ διεπραξάσθην· καὶ διαπραξαμένω, τὸ λοιπὸν ἤδη χρῶνται μὲν αὐτῇ, σπανίᾳ δέ, ἅτε οὐ πάσῃ δεδογμένα τῇ διανοίᾳ πράττοντες. φίλω μὲν οὖν καὶ τούτω, ἧττον δὲ ἐκείνων ἀλλήλοιν διά τε τοῦ ἔρωτος καὶ ἔξω γενομένω διάγουσι, πίστεις τὰς μεγίστας ἡγουμένω ἀλλήλοιν δεδωκέναι τε καὶ δεδέχθαι, ἃς οὐ θεμιτὸν εἶναι λύσαντας, εἰς ἔχθραν ποτὲ ἐλθεῖν. ἐν δὲ τῇ τελευτῇ ἄπτεροι μέν, ὡρμηκότες δὲ πτεροῦσθαι, ἐκβαίνουσι τοῦ σώματος· ὥστε οὐ σμικρὸν ἆθλον τῆς ἐρωτικῆς μανίας φέρονται. εἰς γὰρ σκότον καὶ τὴν ὑπὸ γῆς πορείαν οὐ νόμος ἐστὶν ἔτι ἐλθεῖν τοῖς κατηργμένοις ἤδη τῆς ὑπουρανίου πορείας, ἀλλὰ φανὸν βίον διάγοντας εὐδαιμονεῖν μετ᾽ ἀλλήλων πορευομένους, καὶ ὁμοπτέρους ἔρωτος χάριν, ὅταν γένωνται, γενέσθαι. Ταῦτα τοσαῦτα, ὦ παῖ, καὶ οὕτω θεῖα σοὶ δωρήσεται ἡ παρ᾽ ἐραστοῦ φιλία. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ μὴ ἐρῶντος οἰκειότης, σωφροσύνῃ θνητῇ κεκραμένη, θνητά τε καὶ φειδωλὰ οἰκονομοῦσα, ἀνελευθερίαν ὑπὸ πλήθους ἐπαινουμένην ὡς ἀρετὴν τῇ φίλῃ ψυχῇ ἐντεκοῦσα, ἐννέα χιλιάδας ἐτῶν περὶ γῆν κυλινδουμένην αὐτὴν καὶ ὑπὸ γῆς ἄνουν παρέξει. αὕτη σοι, ὦ φίλε Ἔρως, εἰς ἡμετέραν δύναμιν ὅτι καλλίστη καὶ ἀρίστη δέδοταί τε καὶ ἐκτέτισται παλινῳδία, τά τε ἄλλα καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἠναγκασμένη ποιητικοῖς τισιν διὰ Φαῖδρον εἰρῆσθαι. ἀλλὰ τῶν προτέρων τε συγγνώμην καὶ τῶνδε χάριν ἔχων, εὐμενὴς καὶ ἵλεως τὴν ἐρωτικήν μοι τέχνην ἣν ἔδωκας, μήτε ἀφέλῃ μήτε πηρώσῃς δι᾽ ὀργήν· δίδου δ᾽ ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν παρὰ τοῖς καλοῖς τίμιον εἶναι. ἐν τῷ πρόσθεν δ᾽ εἴ τι λόγῳ σοι ἀπηνὲς εἴπομεν Φαῖδρός τε καὶ ἐγώ, Λυσίαν τὸν τοῦ λόγου πατέρα αἰτιώμενος, παῦε τῶν τοιούτων λόγων·

autem vitæ fine recuperatis alas præpetes euolant C cum trium certaminum verè Olympicorum vnum peruicerint. Quo quidem nullum præſtantius bonum, aut humana temperantia, aut diuinus furor hominibus afferre poteſt. Quod ſi tetriorem quandam vitam, philoſophiæ expertem, alioquin ambitioſam ſequuti ſint, fortè in ebrietetate, aut alia quauis deſidioſa licentia, intemperati illorum equi incautas animas inuadunt, eáſque in idem illud oblectamenti genus quod vulgo beatiſſimum iudicatur, conducentes, ſectari compellunt, inque eius deſiderii expletione iam deinde verſantur. Hac tamen idcirco raro vtuntur, quia non omnis in hoc conſentit animi cogitatio, Amici ergo & iſti, D licet minus, quàm illi ſuperiores, tum feruente amore, tum reſtincto degunt, fidem ſibi inuicē firmiſſimā & dediſſe, & accepiſſe putantes. nefas enim eſſe ducunt, fidem frangere, & inimicos quandoque ex amicis euadere. Demū cū naturæ conceſſerint, ſic affecti abeūt, vt alati quidē nondū ſint, ſed pēnas emittere quodāmodo cœperint. Quàobrem præmium amatorij furoris non paruū reportant. Nam in tenebras locúmque ſub terram deſcendere illos, qui iam iter ſub cœlis agere cœperant, lex prohibet: ſed claram vitam agentes beatos fieri iubet, dum vnà pergunt, & ſimul alas emittunt. atq; E hæc amoris gratia fiunt. Tot igitur ac talia, ô puer, támq; diuina, amatoris tibi amicitia cōferet. Eius autem qui nō amat, familiaritas temperātiæ mortali coniūcta, mortalibúſq; & exilibus miniſteriis dedita, illiberalitatē illam, quæ vulgo virtus habetur, in ſodalis ſui aīo generabit, efficiētque vt nouē annorū millia ſuper terrā, & ſub terrā demēs pererret. Hāc tibi, ô dilecte Amor, quàm pulcherrimè optiméq; valuimus poeticis tum verbis, tū figuris impulſu Phædri palinodiam cecinimus. Quare & antè dictis ignoſcens, & hæc grata à nobis accipiens, benignus propitiúſque mihi adſiſtes: amatoriam artem abs te conceſſam, neque auferas in- F dignatione aliqua, neque etiam minuas. Quinetiā da, vt magis quā nūc apud honeſtos in pretio ſim. Tum ſi quid numine tuo indignum à Phædro, & à me dictū ſit, Lyſiā diſputationis huius autorem accuſans, ab huiuſmodi ſermonibus deſiſtere facias,

… prudentiſſimi, in conſcribendis poſteritatique relinquendis orationibus ſummopere ſtudent, quiuſque adeo laudatores ſuorum operum diligunt, vt primos eos adſcribant, qui ſcripta vbique laudent. PHAED. Quomodo id ais? Non enim intelligo. SOCR. Neſcis quod in exordio libri à politico viro compoſiti, primus eſt laudator adſcriptus? PHAE. Quo pacto? SOC. Probatum eſt, inquit, ſcriptum ſenatui, aut populo, aut vtriſque: & ille qui dixit, ſeipſum ambitioſe nominans, extollénſque ſententiæ autorem. deinde etiam dicit poſt hæc, ſuam oſtentans laudatoribus ſapientiam. idque ſæpe poſtquam prolixam orationem habuerit. An aliud quicquam tibi iſtud videtur quã ſcripta oratio? PHAE. Non aliud certè. SOCR. Quod ſi approbetur, geſtiens ex theatro diſcedit, tanquam poeta: ſinautem reprobetur excludatúrque à ſcribenda ſententia, neque dignus cuius ſententia mandetur literis habeatur, mœret ipſe, eiúſque amici. PHAE. Et maximè quidem. S. In hoc planè demonſtrant ſe minimè aſpernari ſtudium huiuſmodi, ſed multi facere. PHAE. Summopere. SO. Quid verò ſi orator quiſpiam, aut rex eam nactus ſit facultatem, vt quemadmodũ Lycurgus, aut Solo, aut Darius immortalis in ciuitate ſcriptor haberi poſſit, an non & ipſe æqualẽ ſe Deo, adhuc viuentem exiſtimat? & poſteri moniméta eius conſiderantes, de illo ſimiliter iudicant? P. Vehementer. SOC. An igitur cenſes talium quempiã, vel quantũcunq; maleuolũ Lyſiæ ſtudiũ eius hoc ſcribendi vituperaturum? P. Ex his quæ tu dicis id cõſentaneum nõ videtur: nam ſuum quoque ſtudiũ, vt videtur, vituperaret. SO. Ergo ex hoc perſpicuũ eſſe cuique poteſt non ob hoc ipſum quod ſcribat, quenquam eſſe vituperandum. PHAE. Quid enim? SOCR. At illud eſt, vt arbitror, turpe, turpiter ac malè & loqui, & ſcribere. PHAED. Manifeſtum id quidem. Quænam igitur & bene & non bene ſcribendi ratio eſt? SOC. Nunquid opus eſt nobis, ô Phædre, de his, à Lyſia, vel ab alio ſciſcitari, qui vel quandoque ſcripſerit aliquid, vel ſit ſcripturus, ſeu ciuile publicum opus, ſiue priuatum, aut carmine, vt poeta, aut tanquam priuatus, oratione ſoluta?

φρονοῦντες τῶν πολιτικῶν, μάλιστα ἐρῶσι λογογραφίας τε καὶ καταλείψεως συγγραμμάτων· οἵ γε καὶ ἐπειδάν τινα γράφωσι λόγον, οὕτως ἀγαπῶσι τοὺς ἐπαινέτας, ὥστε προσπαραγράφουσι πρώτους οἳ ἂν ἑκασταχοῦ ἐπαινῶσιν αὐτούς. Φ. Πῶς τοῦτο λέγεις; οὐ γὰρ μανθάνω. Σ. Οὐ μανθάνεις ὅτι ἐν ἀρχῇ ἀνδρὸς πολιτικοῦ συγγράμματος πρῶτος ὁ ἐπαινέτης γέγραπται; Φ. Πῶς; Σ. Ἔδοξέ που (φησὶν αὐτὸ τὸ σύγγραμμα) τῇ βουλῇ, ἢ τῷ δήμῳ, ἢ ἀμφοτέροις. καὶ ὃς εἶπε, τὸν ἑαυτὸν δὴ λέγων μάλα σεμνῶς καὶ ἐγκωμιάζων ὁ συγγραφεύς, D ἔπειτα λέγει δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιδεικνύμενος τοῖς ἐπαινέταις τὴν ἑαυτοῦ σοφίαν, ἐνίοτε πάνυ μακρὸν ποιησάμενος σύγγραμμα. ἤ σοι ἄλλό τι φαίνεται τὸ τοιοῦτον ἢ λόγος συγγεγραμμένος; ΦΑΙ. Οὐκ ἔμοιγε. Σ. Οὐκοῦν ἐὰν μὲν οὗτος ἐμμένῃ, γεγηθὼς ἀπέρχεται ἐκ τοῦ θεάτρου ὁ ποιητής· ἐὰν δὲ ἐξαλειφθῇ, καὶ ἄμοιρος γένηται λογογραφίας τε καὶ τοῦ ἄξιος εἶναι συγγράφειν, πενθεῖ αὐτός τε καὶ οἱ ἑταῖροι. ΦΑΙ. Καὶ μάλα. Σ. Δῆλόν γε ὅτι οὐχ ὡς ὑπερφρονοῦντες τοῦ ἐπιτηδεύματος, ἀλλ' ὡς τεθαυμακότες. ΦΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Τί δέ; ὅταν ἱκανὸς γένηται ῥήτωρ ἢ βασιλεύς, ὥστε λαβὼν τὴν Λυκούρ- E γου, ἢ Σόλωνος, ἢ Δαρείου δύναμιν, ἀθάνατος γενέσθαι λογογράφος ἐν πόλει, ἆρ' οὐκ ἰσόθεον ἡγεῖται αὐτός τε αὐτὸν ἔτι ζῶν, καὶ οἱ ἔπειτα γιγνόμενοι ταυτὰ ταῦτα περὶ αὐτοῦ νομίζουσι, θεώμενοι αὐτοῦ τὰ συγγράμματα; ΦΑΙ. Καὶ μάλα. Σ. Οἴει οὖν τινὰ τῶν τοιούτων, ὅστις καὶ ὁπωστιοῦν δύσνους Λυσίᾳ, ὀνειδίζειν αὐτὸ τοῦτο ὅτι συγγράφει; Φ. Οὔκουν εἰκός γε, ἐξ ὧν σὺ λέγεις. καὶ γὰρ ἂν τῇ αὑτοῦ ἐπιθυμίᾳ, ὡς ἔοικεν, ὀνειδίζοι. ΣΩ. Τοῦτο μὲν ἄρα παντὶ δῆλον ὅτι οὐκ αἰσχρὸν αὐτό γε τὸ γράφειν λόγους. Φ. Τί γάρ; ΣΩ. Ἀλλ' ἐκεῖνο οἶμαί γε αἰσχρὸν ἤδη, τὸ μὴ καλῶς λέγειν F τε καὶ γράφειν, ἀλλ' αἰσχρῶς τε καὶ κακῶς. Φ. Δῆλον δή. τίς οὖν ὁ τρόπος τοῦ καλῶς τε καὶ μὴ γράφειν; ΣΩ. Δεόμεθά τι, ὦ Φαῖδρε, Λυσίαν περὶ τούτων ἐξετάσαι, καὶ ἄλλον ὅστις πώποτέ τι γέγραφεν ἢ γράψει, εἴτε πολιτικὸν σύγγραμμα, εἴτε ἰδιωτικόν, ἐν μέτρῳ ὡς ποιητής, ἢ ἄνευ μέτρου, ὡς ἰδιώτης;

σαι γεγονέναι· γενομένων δὲ Μουσῶν, καὶ φανείσης ᾠδῆς, οὕτως ἄρα τινὲς τῶν τότε ἐξεπλάγησαν ὑφ' ἡδονῆς, ὥστε ᾄδοντες ἠμέλησαν σίτων τε καὶ ποτῶν, καὶ ἔλαθον τελευτήσαντες αὑτούς. ἐξ ὧν τὸ τεττίγων γένος μετ' ἐκεῖνο φύεται, γέρας τοῦτο παρὰ Μουσῶν λαβὸν, μηδὲν τροφῆς δεῖσθαι γενόμενον, ἀλλ' ἄσιτόν τε καὶ ἄποτον εὐθὺς ᾄδειν, ἕως ἂν τελευτήσῃ· καὶ μετὰ ταῦτα ἐλθὸν παρὰ Μούσας ἀπαγγέλλειν τίς τίνα αὐτῶν τιμᾷ τῶν ἐνθάδε. Τερψιχόρῃ μὲν οὖν τοὺς ἐν τοῖς χοροῖς τετιμηκότας αὐτὴν ἀπαγγέλλοντες, ποιοῦσι προσφιλεστέρους· τῇ δὲ Ἐρατοῖ, τοὺς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς· καὶ ταῖς ἄλλαις οὕτω, κατὰ τὸ εἶδος ἑκάστης τιμῆς. τῇ δὲ πρεσβυτάτῃ Καλλιόπῃ, καὶ τῇ μετὰ ταύτην Οὐρανίᾳ, τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ διάγοντάς τε καὶ τιμῶντας τὴν ἐκείνων μουσικὴν ἀγγέλλουσιν· αἳ δὴ μάλιστα τῶν Μουσῶν περί τε οὐρανὸν καὶ λόγους οὖσαι θείους τε καὶ ἀνθρωπίνους, ἱᾶσι καλλίστην φωνήν. πολλῶν οὖν δὴ ἕνεκεν λεκτέον τι, καὶ οὐ καθευδητέον ἐν τῇ μεσημβρίᾳ. ΦΑΙ. Λεκτέον γὰρ οὖν. ΣΩΚ. Οὐκοῦν, ὅπερ νῦν προὐθέμεθα, σκέψασθαι τὸν λόγον ὅπῃ καλῶς ἔχει λέγειν τε καὶ γράφειν, καὶ ὅπῃ μή, σκεπτέον. ΦΑΙ. Δῆλον. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐχ ὑπάρχειν δεῖ τοῖς εὖ τε καὶ καλῶς ῥηθησομένοις τὴν τοῦ λέγοντος διάνοιαν, εἰδυῖαν τἀληθὲς ὧν ἂν ἐρεῖν πέρι μέλλῃ; ΦΑΙ. Οὑτωσὶ περὶ τούτου ἀκήκοα, ὦ φίλε Σώκρατες, οὐκ εἶναι ἀνάγκην τῷ μέλλοντι ῥήτορι ἔσεσθαι τὰ τῷ ὄντι δίκαια μανθάνειν, ἀλλὰ τὰ δόξαντ' ἂν πλήθει οἵπερ δικάσουσιν, οὐδὲ τὰ ὄντως ἀγαθὰ ἢ καλά, ἀλλ' ὅσα δόξει. ἐκ γὰρ τούτων εἶναι τὸ πείθειν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἀληθείας. ΣΩ. Οὔτοι ἀπόβλητον ἔπος εἶναι δεῖ, ὦ Φαῖδρε, ὃ ἂν εἴπωσι σοφοί, ἀλλὰ σκοπεῖν, μή τι λέγωσι. καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν λεχθὲν οὐκ ἀφετέον. ΦΑΙ. Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Ὧδε δὴ σκοπῶμεν αὐτό. ΦΑΙ. Πῶς; ΣΩΚΡ. Εἴ σε πείθοιμι ἐγὼ τοὺς πολεμίους ἀμύνειν, κτησάμενον ἵππον, ἄμφω δὲ ἵππον ἀγνοοῖμεν, τοσόνδε μέντοι τυγχάνοιμι εἰδὼς περὶ σοῦ, ὅτι Φαῖδρος ἵππον ἡγεῖται τὸν τῶν ἡμέρων ζῴων μέγιστα ἔχον ὦτα. ΦΑΙ. Γελοῖόν γ' ἄν, ὦ Σώκρατες, εἴη. ΣΩ. Οὔπω γε·

modi ignarum eſſe. Fertur autem hos olim homines ante Muſas fuiſſe. Natis deinde Muſis cantúque monſtrato, illorum nonnullos voluptate cantus vſqueadeo delinitos fuiſſe, vt canentes cibum potúmque negligerent, imprudentérque perirent: ex quibus deinceps cicadarum genus ſit natum, munus hoc à Muſis nactum, vt alimonia non indigeat, ſed abſque cibo potúque quandiu vixerit cantet, poſtea verò ad Muſas proficiſcatur. quam quis hominum Muſam hic colat, renunciaturum. Ergo Terpſichoræ nunciantes, qui præcipuè illam in choris cœtibúſque celebrauerint, eam ipſis propitiam reddunt. Erato autem eos qui in rebus amatoriis honorauerint, atque aliis eodem modo pro ſua cuique venerationis ſpecie. Calliopæ autem antiquiſſimæ, eámque ſequenti Vraniæ, eos qui in philoſophia viuunt colúntque ipſarum muſicam, referunt: quę præ cæteris Muſis circa cœlum, atque ſermones tam diuinos quàm humanos verſantur, vocem pulcherrimè modulantes. Itaque multis de cauſis dicendum eſt aliquid, neque in meridie dormitandum. PHAED. Dicendum certè. SOCR. Igitur quod modò ſtatueramus, iam conſiderandum eſt, qua videlicet ratione quis rectè, aut non rectè & loquatur & ſcribat. PHAED. Proculdubio. SOCR. An non neceſſe eſt eum qui rectè dicturus ſit, veram in ea re de qua loquatur, intelligentiam habere? PHAE. Audiui equidem, ô Socrates amice, non eſſe futuro oratori neceſſarium, quæ reuera iuſta ſunt diſcere, ſed quæ iudicantium multitudini videantur: neque reuera bona, aut honeſta, ſed quæ ſic appareant. ex his enim potius quàm ex veritate poſſe perſuadere. SOC. Nunquam ô Phædre, ſapientum contemnenda ſunt dicta, imò diligenter quid ſibi velint conſideranda. Itaq; quod modò dicebas, prætereundum eſſe non arbitror. PHAE. Probè loqueris. SOC. Sic igitur iſtud conſideremus. PHAE. Quo pacto? SOCR. Si tibi ſuaderem, hoſtes te equo expugnaturum, vtrique verò equum ignoraremus, ſed ego id tantùm de te ſcirem, quòd Phædrus equum putat eſſe illud animal, quod ex omnibus domeſticis auriculas maximas habet. PHAEDR. Ridiculum id quidem eſſet, ô Socrates. SOCR. Nondum iſtud

re hæc dixerit? PHAE. Fateor equidem ſi modò ſequentes rationes artem eſſe illā teſtentur. Audire námq; mihi videor rationes nōnullas, quæ aſſerūt mentiri eam, neque artem eſſe, ſed aliquem ſine arte vſum. Veram autem dicendi artem abſque veritate, inquit Laco, neque eſſe aliquam, neque vnquam fore. Has rationes, ô Socrates, ſed huc eas adducens, quid dicant, & quomodo diſcute. SOC. Adeſte animalia generoſa, ac Phædro honeſto adoleſcenti perſuadete, niſi ſufficienter philoſophetur, cum nunquam aliqua de re ſufficienter eſſe dicturum. Reſpondeat Phædrus Socrati interroganti. An non rhetorica omnino ars erit alliciens animam per ſermones, non in iudiciis modò cæteriſque publicis cœtibus, verumetiam in priuatis congreſſibus eadem de magnis quibúſque rebus & paruis? Nihil enim honorabilius in magnis quàm in exiguis ex recta artis ratione ſe gerere. Nunquid tu hæc audiſti? PHAEDR. Non ita prorſus per Iouem. Verùm circa iudicia præcipuè ars iſta dicitur, ſcribitúrque, necnon circa conciones, vltra verò eam porrigi non audiui. SOCR. Nunquid artem dicendi qua Neſtor & Vlyſſes apud Ilium vſi ſunt, audiſti? eam verò qua Palamedes, audiſti nunquam? PHAEDRVS. Et per Iouem Neſtoris orationes audiui: niſi fortè Gorgiam, Neſtorem fingis eſſe, aut Thraſymachum Theodorúmque, Vlyſſem. SOCRAT. Forſan, ſed hos mittamus. Tu verò reſponde. Quid in iudiciis aduerſarii faciunt? Nónne contradicunt? An quid aliud dicemus? PHAEDRVS. Hoc ipſum. SOCRATES. Non de iuſto atque iniuſto? PHAEDRVS. Ita. SOCRATES. Nónne qui arte id agit, efficiet, vt idem eiuſdem tum iuſtum, tum iniuſtum appareat? PHAEDRVS. Quid prohibet? SOCR. Et in concione, vt eadem ciuitati modò bona modò contraria videantur? PHAEDRVS. Certè. SOCRATES. Enimuerò Eleatem Palamedem artificio ſuo efficere ſolitum accepimus, vt eadem audientibus ſimilia & diſſimilia, vnum & multa, manentia & fluentia viderentur. PHAEDRVS. Maximè.

θαι τέχνη. Οὐκοῦν δίκαια ἐρεῖ, λέγουσα ταῦτα;
C ΦΑΙΔ. Φημί, ἐάν οἵ γε ἐπιόντες αὐτῇ λόγοι μαρτυρῶσιν εἶναι τέχνη. ὥσπερ γὰρ ἀκούειν δοκῶ τινῶν προσιόντων καὶ διαμαρτυρομένων λόγων ὅτι ψεύδεται, καὶ οὐκ ἔστι τέχνη, ἀλλ' ἄτεχνος τριβή. τοῦ δὲ λέγειν, φησὶν ὁ Λάκων, ἔτυμος τέχνη, ἄνευ τοῦ ἀληθείας ἧφθαι, οὔτ' ἔστιν οὔτε μήποτε ὕστερον γένηται. τούτων δὴ τῶν λόγων, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ δεῦρο αὐτοὺς παράγων, ἐξέταζε τί καὶ πῶς λέγουσι. ΣΩΚΡ. Πάριτε δή, θρέμματα γενναῖα· καλλίπαιδά τε Φαῖδρον πείθετε, ὡς ἂν μὴ ἱκανῶς φιλοσοφήσῃ, οὐδὲ ἱκανός ποτε
D λέγειν ἔσται περὶ οὐδενός. ἀποκρινέσθω δὴ ὁ Φαῖδρος, ἐρωτᾶτε. ἆρ' οὖν τὸ μὲν ὅλον ἡ ῥητορικὴ ἂν εἴη τέχνη ψυχαγωγία τις διὰ λόγων, οὐ μόνον ἐν δικαστηρίοις καὶ ὅσοι ἄλλοι δημόσιοι σύλλογοι, ἀλλὰ καὶ ἐν ἰδίοις ἡ αὐτή, σμικρῶν τε καὶ μεγάλων πέρι; καὶ οὐδὲν ἐντιμότερον τό γε ὀρθὸν περὶ σπουδαῖα ἢ φαῦλα γιγνόμενον; ἢ πῶς σὺ ταῦτ' ἀκήκοας; ΦΑΙ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐ παντάπασιν οὕτως· ἀλλὰ μάλιστα μέν πως περὶ τὰς δίκας λέγεταί τε καὶ γράφεται τέχνη, λέγεται δὲ καὶ περὶ δημηγορίας, ἐπὶ πλέον δὲ οὐκ ἀκήκοα. ΣΩ. Ἀλλ' ἢ τὰς Νέστορος
E καὶ Ὀδυσσέως τέχνας μόνον περὶ λόγων ἀκήκοας, ἃς ἐν Ἰλίῳ σχολάζοντε συνεγραψάτην, τῶν δὲ Παλαμήδους ἀνήκοος γέγονας; ΦΑΙ. Καὶ ναὶ μὰ Δία ἔγωγε τῶν Νέστορος. εἰ μὴ Γοργίαν, Νέστορά τινα κατασκευάζεις· ἤ τινα Θρασύμαχόν τε καὶ Θεόδωρον, Ὀδυσσέα. ΣΩ. Ἴσως. ἀλλὰ γὰρ τούτους ἐῶμεν· σὺ δ' εἰπέ, ἐν δικαστηρίοις οἱ ἀντίδικοι τί δρῶσιν; οὐκ ἀντιλέγουσι μέντοι; ἢ τί φήσομεν; ΦΑΙ. Τοῦτ' αὐτό. ΣΩ. Περὶ τοῦ δικαίου τε καὶ ἀδίκου; Φ. Ναί. ΣΩΚ. Οὐκοῦν ὁ τέχνῃ τοῦτο δρῶν, ποιήσει φανῆναι τὸ αὐτὸ τοῖς αὐτοῖς τοτὲ μὲν δίκαιον, ὅταν δὲ βούληται,
F ἄδικον; ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Καὶ ἐν δημηγορίᾳ δὴ τῇ πόλει δοκεῖ τὰ αὐτὰ, τοτὲ μὲν ἀγαθά, τοτὲ δ' αὖ τἀναντία; ΦΑΙ. Οὕτως. ΣΩ. Τὸν οὖν Ἐλεατικὸν Παλαμήδην λέγοντα οὐκ ἴσμεν τέχνῃ, ὥστε δοκεῖν φαίνεσθαι τοῖς ἀκούουσι τὰ αὐτὰ ὅμοια καὶ ἀνόμοια, καὶ ἓν καὶ πολλά, μένοντά τε αὖ καὶ φερόμενα; Φ. Μάλα γε.

ςτε ἐπὶ τοὐναντίον ἀπάγων, ἢ αὐτὸς τοῦτο διαφεύγειν, ὁ μὴ ἐγνωρικὼς ὅ ἐστιν ἕκαστον τῶν ὄντων; ΦΑΙ. Οὐ μή ποτε. C ΣΩ. Λόγων ἄρα τέχνην, ὦ ἑταῖρε, ὁ τὴν ἀλήθειαν μὴ εἰδώς, δόξας δὲ τεθηρευκώς, γελοίαν τινά, ὡς ἔοικε, καὶ ἄτεχνον παρέξεται. ΦΑΙ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Βούλει οὖν ἐν τῷ Λυσίου λόγῳ ὃν φέρεις, καὶ ἐν οἷς ἡμεῖς εἴπομεν, ἰδεῖν τι ὧν φαμὲν ἀτέχνων τε καὶ ἐντέχνων εἶναι; ΦΑΙ. Πάντων γέ που μάλιστα· ὡς νῦν γε ψιλῶς πως λέγομεν, οὐκ ἔχοντες ἱκανὰ παραδείγματα. ΣΩ. Καὶ μὴν κατὰ τύχην γέ τινα, ὡς ἔοικεν, ἐρρηθήτην τὼ λόγω, ἔχοντέ τι παράδειγμα, ὡς ἂν ὁ εἰδὼς τὸ ἀληθὲς, προσπαίζων ἐν λόγοις παράγοι τοὺς ἀκούοντας. καὶ ἔγωγε, ὦ Φαῖδρε, αἰτιῶμαι τοὺς ἐντοπίους θεούς. ἴσως δὲ D καὶ οἱ τῶν Μουσῶν προφῆται οἱ ὑπὲρ κεφαλῆς ᾠδοὶ ἐπιπεπνευκότες ἂν ἡμῖν εἶεν τοῦτο τὸ γέρας. οὐ γάρ που ἔγωγε τέχνης τινὸς τοῦ λέγειν μέτοχος. ΦΑΙ. Ἔστω ὡς λέγεις, μόνον δήλωσον ὃ φῄς. ΣΩ. Ἴθι δή μοι ἀνάγνωθι τὴν τοῦ Λυσίου λόγου ἀρχήν. ΦΑΙ. Περὶ μὲν τῶν ἐμῶν πραγμάτων ἐπίστασαι· καὶ ὡς νομίζω συμφέρειν ἡμῖν τούτων γενομένων, ἀκήκοας. ἀξιῶ δὲ μὴ διὰ τοῦτο ἀτυχῆσαι ὧν δέομαι, ὅτι οὐκ ἐραστὴς ὢν σοῦ τυγχάνω. ὡς ἐκείνοις μὲν τότε μεταμέλει ὧν ἂν εὖ ποιήσωσιν, ἐπειδὰν τῆς ἐπιθυμίας παύσωνται. ΣΩ. E Παῦσαι. τί δὴ οὖν οὗτος ἁμαρτάνει καὶ ἄτεχνον ποιεῖ, λεκτέον. ἦ γάρ; ΦΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ παντὶ δῆλον τό γε τοιόνδε, ὡς περὶ μὲν ἔνια τῶν τοιούτων ὁμονοητικῶς ἔχομεν, περὶ δ' ἔνια στασιαστικῶς; ΦΑΙ. Δοκῶ μὲν ὃ λέγεις μανθάνειν· ἔτι δ' εἰπὲ σαφέστερον. ΣΩ. Ὅταν τις ὄνομα εἴπῃ σιδήρου, ἢ ἀργύρου, ἆρ' οὐ τὸ αὐτὸ πάντες διενοήθημεν; ΦΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τί δ' ὅταν δικαίου, ἢ ἀγαθοῦ; οὐκ ἄλλος ἄλλῃ φέρεται; καὶ ἀμφισβητοῦμεν ἀλλήλοις τε καὶ ἡμῖν αὐτοῖς; ΦΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐν μὲν ἄρα τοῖς συμφωνοῦμεν, ἐν δὲ τοῖς, οὔ. ΦΑΙ. Οὕτω. ΣΩ. Ποτέρωθι οὖν εὐαπατητότεροί ἐσμεν; καὶ ἡ ῥητορικὴ ἐν ποτέροις μεῖζον δύναται; F ΦΑΙ. Δῆλον ὅτι ἐν οἷς πλανώμεθα. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸν μέλλοντα τέχνην ῥητορικὴν μετιέναι, πρῶτον μὲν δεῖ ταῦτα ὁδῷ διῃρῆσθαι, καὶ εἰληφέναι τινὰ χαρακτῆρα ἑκατέρου τοῦ εἴδους, ἐν ᾧ τε ἀνάγκη τὸ πλῆθος πλανᾶσθαι, καὶ ἐν ᾧ μή.

quem ſenſumque à vero in contrarium per ſimilitudines aliquas ſigillatim traducere? aut errorem hunc in ſeipſo vitare? PHAE. Nunquam. SOCR. Quamobrem, ô amice, quicunque veritatem ignorat, & opinionibus ducitur, dicendi quoque facultatem, vt videtur, inertem exhibet atque ridiculam. PHAEDR. Ita videtur. SOCR. An vis in oratione Lyſiæ, quam in manibus habes, & in noſtra diſputatione videre, vbi artificioſe, & vbi ſine arte agitur. PHAED. Maximè omnium. Nudè enim in præſentia loquimur, cùm exemplis idoneis careamus. SOC. At enim fortuna quadam rationes dictæ ſunt, vt videtur, exemplo monſtrantes, compotem veritatis virum dum verbis iocatur, trahere auditores. Atque ego, ô Phædre, locales deos huius rei cauſas arbitror. Fortè etiam Muſarum prophetæ ſuper capita noſtra cantores munus hoc nobis inſpirauerunt. Ego enim dicendi artem habeo nullam. PHAE. Eſto vt ais. Solum quod dicis oſtende. SOCR. Age itaque, proœmium orationis Lyſiæ lege. PHAED. Mearum quidem rerum ſtatus ſic vt intellexiſti, ſe habet: Itaque quum ita ſit, quemadmodum nobis conducere putem, audiſti. Arbitror equidem me non minus ob id abs te ſiquid petiero conſecuturum, quòd amore tui captus minimè ſum. Nam amatores cùm primum amare deſierint, collati beneficii pœnitet. SOC. Deſine. In quo iſte delinquat, & quid ſine arte faciat, dicendum. Nonne? PHAED. Profectò. SOC. An non conſtat cuique quòd in aliis, dum loquimur, idem ſentimus omnes, in aliis verò non idem? P. Quamuis quod ais intelligere videor, planius tamen vt dicas cupio. SOC. Quando quis ferri nomen, vel argenti pronunciat, idem omnes protinus intelligimus. P. Prorſus. SO. Quid cùm iuſti, vel boni nomen? nónne alius aliò fertur? atque cum aliis, & nobiſcum ipſi ambigimus? P. Magnopere. SO. In aliis ergo conſentimus, in aliis diſſentimus. PHAE. Sic eſt. SOC. Vbinam facilius falli poſſumus? & in quibus horum rhetorica plurimum valet? PHAE. Patet, in quibus ambigimus. SO. Oportet igitur eum qui rhetoricam ſit aſſecuturus, primùm hæc ordine diſcreuiſſe, & quæ vtriuſq; ſpeciei figuræ ſint percepiſſe, & vbi maximè falli ambiguitate multitudo poteſt, vbi nó poteſt.

quemadmodum nobis conducere putem, audiſti. Arbitror equidem non minùs ob id abs te ſiquid petiero conſecuturum, quòd amore tui captus minimè ſum. Nam amatores cum primum amare deſierint, collati beneficij pœnitet. SOC. Permultum abeſſe videtur, vt quod quærimus, faciat. ſiquidem non à principio, ſed à fine modo quodam conuerſo, & reſupino ſermonem tranſigere nititur, incipitque ab illis, quæ amator extincto amore adoleſcentibus obiicit. An fortè nihil dixi, ô Phædre mi lepidum caput? P. Finis eſt profectò, ô Socrates, de quo ſermonem habet. S. Quid alia? nónne ſparſim diſiecta omnia videntur? An cenſes quod ſecundo loco poſitum eſt, neceſſitate quadam ita eſſe ſubiunctum? aut aliquid aliud ab illo dictorum? Nam mihi quidem vtpote omnium ignaro, videtur non ingeneroſè quicquid incidit à ſcriptore dictum fuiſſe. Tu verò neceſſitatem ſcribendi aliquam habes, per quam ille ſic ea inuicem deinceps diſpoſuit? P. Optimus es, ô Socrates, ſiquidem me putas ſcripta adeo ſubtiliter poſſe diiudicare. SO. Sed hoc arbitror te dicturum, oportere orationem omnem tanquam animal quoddam conſtitui, vt ſuum quoddam habeat corpus, quod neque ſine capite ſit, neque pedibus careat, ſed habeat media atque extrema ſibi inuicem & toti conuenientia. P. Quidni? S. Conſidera quæſo, vtrum amici tui oratio ſic ſe an aliter habeat. Reperies eam nihilo ab eo epigrammate diſcrepare, quod Midæ Phrygio inſcriptum nonnulli fuiſſe tradunt. PH. Quid iſtud, & quale? S. Audi.

Aenea virgo, Midæ regis ſum impoſta ſepulchro,
Dúmq; fluunt fontes, arbos dum celſa vireſcit,
Aeternum durans lugubre inſiſto monumentū,
Atque Midam viatori narro hic eſſe ſepultum.

Quòd verò nihil intereſt quálibet eius partē vt primā, vel vt vltimā ponere, vt arbitror, tu ipſe vides. P. Orationē noſtrā mordes, ô Socrates. S. Hanc ergo, ne nobis ſuccenſeas, dimittamus, quāuis in ea multa reperiri poſſe exempla videantur, quibus inſpectis vtilitas nobis ex hoc prouentura ſit, ne talia imitemur. Verum ad orationes alias deſcendamus:

ἀκήκοας. ἀξιῶ δὴ μὴ διὰ τοῦτο ἀτυχῆσαι ὧν δέομαι, ὅτι οὐκ ἐραστὴς ὢν σοῦ τυγχάνω. ὡς ἐκείνοις μὲν τότε μεταμέλει ὧν ἂν εὖ ποιήσωσιν, ἐπειδὰν τῆς ἐπιθυμίας παύσωνται. Σ. Ἡ πολλοῦ δεῖν ἔοικε ποιεῖν ὅδε γε ὃ ζητοῦμεν· ὃς οὐδὲ ἀπ' ἀρχῆς, ἀλλ' ἀπὸ τελευτῆς ἐξ ὑπτίας ἀνάπαλιν διανεῖν ἐπιχειρεῖ τὸν λόγον. καὶ ἄρχεται ἀφ' ὧν πεπαυμένος ἂν ἤδη ὁ ἐραστὴς λέγοι πρὸς τὰ παιδικά. ἢ οὐδὲν εἶπον, Φαῖδρε, φίλη κεφαλή; Φ. Ἐστι γέ τοι δή, Σώκρατες, τελευτή, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιεῖται. Σ. Τί δέ; τἆλλα οὐ χύδην δο-
D κεῖ βεβλῆσθαι τὰ τοῦ λόγου; ἢ φαίνεται, τὸ δεύτερον εἰρημένον, ἔκ τινος ἀνάγκης δεύτερον δεῖν τεθῆναι, ἤ τι ἄλλο τῶν ῥηθέντων; ἐμοὶ μὲν γὰρ ἔδοξεν, ὡς μηδὲν εἰδότι, οὐκ ἀγεννῶς τὸ ἐπιὸν εἰρῆσθαι τῷ γράφοντι. σὺ δ' ἔχεις τινὰ ἀνάγκην λογογραφικήν, ᾗ ταῦτα ἐκεῖνος οὕτως ἐφεξῆς παρ' ἄλληλα ἔθηκε. Φ. Χρηστὸς εἶ, ὅτι με ἡγῇ ἱκανὸν εἶναι τὰ ἐκείνου οὕτως ἀκριβῶς διιδεῖν. Σ. Ἀλλὰ τόδε γε οἶμαί σε φάναι ἄν, δεῖν, πάντα λόγον ὥσπερ ζῷον συνεστάναι, σῶμά τι ἔχοντα αὐτὸν αὑτοῦ ὥστε μήτε ἀκέφαλον εἶναι μήτε ἄπουν, ἀλλὰ μέσα τε ἔχειν καὶ ἄκρα, πρέποντα ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ
E γεγραμμένα. Φ. Πῶς γὰρ οὔ; Σ. Σκέψαι τοίνυν τὸν τοῦ ἑταίρου σου λόγον, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει· καὶ εὑρήσεις τοῦ ἐπιγράμματος οὐδὲν διαφέροντα, ὃ Μίδᾳ τῷ Φρυγί φασί τινες ἐπιγεγράφθαι. Φ. Ποῖον τοῦτο; καὶ τί πεπονθός; ΣΩ. Ἐστι μὲν τοῦτο, τόδε,

Χαλκῆ παρθένος εἰμί· Μίδα δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι.
Ὄφρ' ἂν ὕδωρ τε νάῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Αὐτοῦ τῇδε μένουσα, πολυκλαύτου ἐπὶ τύμβου.
Ἀγγελέω παριοῦσι, Μίδας ὅτι τῇδε τέθαπται.

Ὅτι δ' οὐδὲν διαφέρει αὐτοῦ πρῶτόν τι ἢ ὕστατόν τι λέγεσθαι,
F ἐννοεῖς που, ὡς ἐγᾦμαι. Φ. Σκώπτεις τὸν λόγον ἡμῶν, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚΡ. Τοῦτον μὲν τοίνυν, ἵνα μὴ σὺ ἄχθῃ, ἐάσω· (καί τοι συχνά γε ἔχειν μοι δοκεῖ παραδείγματα πρὸς ἅ τις βλέπων, ὀνίναιτ' ἂν μιμεῖσθαι αὐτὰ ἐπιχειρῶν, μὴ πάνυ τι) εἰς δὲ τοὺς ἑτέρους λόγους ἴωμεν.

Καὶ μάλα ἔμοιγε οὐκ ἀηδῶς ἀκοῦσαι. ΣΩ. Τόδε τοίνυν αὐτόθεν λάβωμεν, ὡς ἀπὸ τοῦ ψέγειν πρὸς τὸ ἐπαινεῖν ἔσχεν ὁ λόγος μεταβῆναι. Φ. Πῶς δὴ οὖν αὐτὸ λέγεις; ΣΩ. Ἐμοὶ μὲν φαίνεται τὰ μὲν ἄλλα τῷ ὄντι παιδιᾷ πεπαῖσθαι· τούτων δέ τινων ἐκ τύχης ῥηθέντων δυοῖν εἰδοῖν, εἰ αὐτοῖν τὴν δύναμιν τέχνῃ λαβεῖν δύναιτό τις, οὐκ ἄχαρι. Φ. Τίνων δή; ΣΩ. Εἰς μίαν τε ἰδέαν συνορῶντα ἄγειν τὰ πολλαχῇ διεσπαρμένα, ἵν' ἕκαστον ὁριζόμενος, δῆλον ποιῇ περὶ οὗ ἂν ἀεὶ διδάσκειν ἐθέλῃ. ὥσπερ τὰ νυνδὴ περὶ Ἔρωτος, ὅ ἐστιν, ὁρισθὲν, εἴτ' εὖ εἴτε κακῶς ἐλέχθη. τὸ γοῦν σαφὲς καὶ τὸ αὐτὸ αὑτῷ ὁμολογούμενον, διὰ ταῦτα ἔσχεν εἰπεῖν ὁ λόγος. Φ. Τὸ δ' ἕτερον δὴ εἶδος τί λέγεις ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τὸ πάλιν κατ' εἴδη δύνασθαι διατέμνειν, κατ' ἄρθρα, ᾗ πέφυκε, καὶ μὴ ἐπιχειρεῖν καταγνύναι μέρος μηδὲν, κακοῦ μαγείρου τρόπῳ χρώμενον· ἀλλ' ὥσπερ ἄρτι τὼ λόγω τὸ ἄφρον τῆς διανοίας ἕν τι κοινῇ εἶδος ἐλαβέτην. ὥσπερ δὲ σώματος ἐξ ἑνὸς διπλᾶ καὶ ὁμώνυμα πέφυκε, σκαιὰ, τὰ δὲ δεξιὰ κληθέντα· οὕτω καὶ τὸ τῆς παρανοίας ὡς ἓν ἡμῖν πεφυκὸς εἶδος ἡγησαμένω τὼ λόγω, ὁ μὲν, τὸ ἐπ' ἀριστερὰ τεμνόμενος μέρος, πάλιν τοῦτο τέμνων οὐκ ἐπανῆκε, πρὶν ἐν αὐτοῖς ἐφευρὼν ὀνομαζόμενον σκαιόν τινα ἔρωτα ἐλοιδόρησε μάλ' ἐν δίκῃ. ὁ δ' εἰς τὰ δεξιὰ τῆς μανίας ἀγαγὼν ἡμᾶς, ὁμώνυμον μὲν ἐκείνῳ, θεῖον δ' αὖ τινα ἔρωτα ἐφευρὼν καὶ προτεινάμενος ἐπῄνεσεν, ὡς μεγίστων ἡμῖν αἴτιον ἀγαθῶν. Φ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Τούτων δὴ ἔγωγε αὐτός τε ἐραστὴς, ὦ Φαῖδρε, τῶν διαιρέσεων καὶ συναγωγῶν, ἵν' οἷός τε ὦ λέγειν τε καὶ φρονεῖν. ἐάν τέ τινα ἄλλον ἡγήσωμαι δυνατὸν εἰς ἓν καὶ ἐπὶ πολλὰ πεφυκότα ὁρᾶν, τοῦτον διώκω κατόπισθε μετ' ἴχνιον ὥστε θεοῖο. καὶ μέντοι καὶ τοὺς δυναμένους αὐτὸ δρᾶν, εἰ μὲν ὀρθῶς ἢ μὴ προσαγορεύω, θεὸς οἶδε· καλῶ δὲ οὖν μέχρι τοῦδε διαλεκτικούς. τὰ δὲ νῦν παρὰ σοῦ τε καὶ Λυσίου μαθόντας εἰπὲ τί χρὴ καλεῖν. ἢ τοῦτο ἐκεῖνό ἐστιν ἡ λόγων τέχνη, ᾗ Θρασύμαχός τε καὶ οἱ ἄλλοι χρώμενοι, σοφοὶ μὲν αὐτοὶ λέγειν γεγόνασιν, ἄλλους τε ποιοῦσιν, οἳ ἂν δωροφορεῖν αὐτοῖς, ὡς βασιλεῦσιν, ἐθέλωσι;

modeſtè laudauimus. PHAE. Hæc mihi auditu C non iniucunda. SOC. Hoc itaque inde accipiamus, quo pacto à vituperatione ad laudes diſputatio pertranſiuit. P. Quonam modo id ais? SOC. Mihi quidem videmur cætera reuera luſiſſe. At ſiquis duarum ſpecierum in quas modo fortuna incidimus, vim arte comprehenderit, opus non ingratum fuerit conſecutus. P. Quas ſpecies dicis? SOCR. Vt in vnam ideam conſpiciens paſſim diſperſa conducat: quo ſingula definiens, manifeſtum reddat ſemper id quod docere inſtituit. Quemadmodum nos in præſentia quid Amor ſit definiuimus, ſiue bene ſiue male id factum ſit. Certè hinc diſputatio noſtra claritatem in ſe D habuit, conſtantiámque ſibipſi concordiam. P. Alteram verò ſpeciem quam dicis, ô Socrates? S. Vt rurſus ſecundum ſpecies articulatim pro rerum natura incidat, neque imperiti coqui ritu vlla membra confringat, ſed perinde faciat, vt ſuperiores ſermones fecerūt, qui concitationem mentis vnam communem ſpeciem accepêrut. Quemadmodum verò in vno corpore membra gemina eodem nomine nuncupantur, dextrum vnum, ſiniſtrum alterum, ſic & concitationis ſpeciem in nobis natura vnam ſermones illi exiſtimauerunt. Et prior ille quidem partem ſiniſtram diuidens, E ac rurſus hanc partiens non prius deſtitit, quàm ibi ſiniſtrum quendam reperiret amorem, inuentúmque, vt par eſt improbaret. Sequēs alter in dextram furoris partem nos duxit, vbi Amorem nomine priori ſimilem, ſed diuinum inueniens, & amplificans laudauit tanquam bonorum nobis cauſam maximorum. P. Veriſſima loqueris. S. Huiuſmodi ego diuiſiones collectioneſque, ô Phædre, amo, quo & intelligendi, & loquēdi ſim compos. Ac ſi quem alium vnum & multa pro rerum natura perſpicere poſſe arbitror, eius ego veſtigia velut numinis cuiuſdam ſequor. Atque eos qui id facere poſſunt, rectène an cōtrà cognominē, deus F ipſe nouit. Voco autē hactenus dialecticos. Nunc verò dic obſecro, quo nomine tua Lyſiæque ſententia nuncupari oporteat. An hæc dicendi ars eſt, qua Thraſymachus, aliiq; vſi, ſapiētes & ipſi in dicendo fuerunt, cæteróſque reddiderunt tales, quicunque illis tanquā regibus offerre munera volūt?

milia veris antepoſuerunt, ac vi orationis efficiunt, vt parua eſſe magna, & magna viciſſim parua, vetera item noua, & nouiſſima vetera videantur. Breuitatem quoque loquendi conciſam, rurſúſque infinitam verborum prolixitatem adinuenerunt. Quæ cum olim ex me audiret Prodicus, riſit, ſeque ſolum inueniſſe aſſeruit, quibus verbis ars illa indigeat. Egere autem neque paucis neque multis, ſed mediocribus. P. Sapientiſſimè reſpondiſti Prodicè. S. Hippiam verò nequaquam commemoramus. Arbitror enim cum ipſo Elienſem quoque hoſpitem conſentire. P. Cur non? S. Quid porrò de muſica Poli concinnitate dicemus? Qui geminationem verborum, inſignes ſententias, comparationes, ſimilitudinéſque inuexit, nominúmque vſum ad orationis ſplendorem, prout à Licymnione didicit. P. Protagoræ autem ſcripta nónne talia quædam erant, ô Socrates? S. Recta ſanè ac propria, ó puer, Protagoræ eloquutio, & multa in ſtylo præclara. In commiſerationibus autem à ſenectute & paupertate commouendis Chalcedonius orator excelluit, in ira item concitanda & ſedanda potens, quaſi incantatione, vt inquit, mulceret, in conficiendis ſoluendíſque calumniis vnde opus fuerit, ſummus. De fine autem orationis omnes conuenire videntur, ſed hunc alii ἐπάνοδον, id eſt repetitionem, alii aliter nominant. P. Finem dicis ſummatim ſupradicta omnia in orationis calce in memoriam auditoribus reuocare? Hæc inquam, & ſiquid tu aliud habes quod de hac arte dicas. P. Exigua quidem habeo, neque memoratu digna. S. Mittamus exigua, ſed hæc in lucem potius educamus, vt quam, & quando artis vim habeant videre poſſimus. P. Et maximam quidem, ô Socrates, in hominum cœtibus potentiam habent. S. Habent profectò. Sed ô beate, tu etiam vide, vtrum tibi horũ veſtis, quemadmodum mihi, rara diſſutáque videatur. P. Oſtende modo. S. Dic age. Si quis amico tuo Eryximacho,

δειν, οἳ πρὸ τῶν ἀληθῶν τὰ εἰκότα εἶδον ὡς τιμητέα μᾶλ-
λον· τά τε αὖ σμικρὰ μεγάλα, καὶ τὰ μεγάλα, σμικρὰ
φαίνεσθαι ποιοῦσι διὰ ῥώμην λόγου, καινά τ' ἀρχαίως,
τά τ' ἐναντία καινῶς· συντομίαν τε λόγων καὶ ἄπειρα
μήκη περὶ πάντων ἀνηῦρον. ταῦτα δὲ ἀκούων ποτέ μου
Πρόδικος ἐγέλασε, καὶ μόνος αὐτὸς ηὑρηκέναι ἔφη ὧν δεῖ
λόγων τέχνην. δεῖν δὲ οὔτε μακρῶν οὔτε βραχέων, ἀλ-
λὰ μετρίων. ΦΑΙ. Σοφώτατά γε, ὦ Πρόδικε.
ΣΩΚ. Ἱππίαν δὲ οὐ λέγομεν; οἶμαι γὰρ ἂν σύμψηφον
D αὐτῷ καὶ τὸν Ἠλεῖον ξένον γενέσθαι. ΦΑΙ. Τί δ' οὔ;
ΣΩΚ. Τὰ δὲ Πώλου πῶς φράσωμεν αὖ μουσεῖα λό-
γων; ὡς διπλασιολογίαν, καὶ γνωμολογίαν, καὶ εἰκονο-
λογίαν, ὀνομάτων τε Λικυμνίων ἃ ἐκείνῳ ἐδωρήσατο
πρὸς ποίησιν εὐεπείας; ΦΑΙ. Πρωταγόρεια δὲ ὦ
Σώκρατες οὐκ ἦν μέντοι τοιαῦτ' ἄττα; ΣΩΚ. Ορ-
θοέπειά γέ τις, ὦ παῖ, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλά·
τῶν γε μὴν οἰκτρογόων ἐπὶ γῆρας καὶ πενίαν ἑλκομέ-
νων λόγων κεκρατηκέναι τέχνῃ μοι φαίνεται τὸ τοῦ Χαλ-
κηδονίου σθένος. ὀργίσαι τε αὖ πολλοὺς ἅμα δεινὸς ἀνὴρ
E γέγονε, καὶ πάλιν ὠργισμένοις ἐπάδων κηλεῖν, ὡς ἔφη·
διαβάλλειν τε καὶ ἀπολύσασθαι διαβολὰς ὅθεν δὴ
κράτιστος. τὸ δὲ δὴ τέλος τῶν λόγων κοινῇ πᾶσιν ἔοικε συν-
δεδογμένον εἶναι· ᾧ τινὲς μὲν ἐπάνοδον, ἄλλοι δ' ἄλλο τί-
θενται ὄνομα. Φ. Τὸ ἐν κεφαλαίῳ ἕκαστα λέγεις
ὑπομνῆσαι ἐπὶ τελευτῆς τοὺς ἀκούοντας περὶ τῶν εἰρη-
μένων. ΣΩ. Ταῦτα λέγω, καὶ εἴ τι σὺ ἄλλο ἔχεις
εἰπεῖν λόγων τέχνης πέρι. Φ. Σμικρά γε, καὶ οὐκ ἄ-
ξια λέγειν. ΣΩ. Ἐῶμεν δὴ τά γε σμικρά· ταῦτα δὲ ὑπ'
αὐγὰς μᾶλλον ἴδωμεν τίνα καὶ ποτ' ἔχει τὴν τῆς τέ-
F χνης δύναμιν. Φ. Καὶ μάλα ἐρρωμένην, ὦ Σώκρατες,
ἔν γε δὴ πλήθους συνόδοις. ΣΩ. Ἔχει γάρ. ἀλλ' ὦ δαιμόνιε
ἰδὲ καὶ σὺ εἰ ἄρα καὶ σοὶ φαίνεται διεστηκὸς αὐτῶν τὸ ἤ-
τριον, ὥσπερ ἐμοί. Φ. Δείκνυε μόνον. ΣΩΚ. Εἰπὲ
δή μοι· εἴ τις προσελθὼν τῷ ἑταίρῳ σου Ἐρυξιμάχῳ,

γῳδίας ποίησιν οἴεται παραδιδόναι; ΦΑΙ. Καὶ οὗτοι ἄν, ὦ Σώκρατες, οἶμαι, καταγελῷεν, εἴ τις οἴεται τραγῳδίαν ἄλλο τι εἶναι ἢ τὴν τούτων σύστασιν, πρέπουσαν ἀλ- C
λήλοις τε καὶ τῷ ὅλῳ, συνισταμένην. ΣΩ. Ἀλλ' οὐκ ἂν ἀγροίκως γε, οἶμαι, λοιδορήσαι. ἀλλ' ὥσπερ ἂν μουσικὸς ἐντυχὼν ἀνδρὶ οἰομένῳ ἁρμονικῷ εἶναι, ὅτι δὴ τυγχάνει ἐπιστάμενος ὡς οἷόν τε ὀξυτάτην καὶ βαρυτάτην χορδὴν ποιεῖν, οὐκ ἀγρίως εἴποι ἄν, Ὦ μοχθηρὲ μελαγχολᾷς, ἀλλ' ἅτε μουσικὸς ὤν, πρᾳότερον, ὅτι Ὦ ἄριστε ἀνάγκη μὲν καὶ ταῦτ' ἐπίστασθαι τὸν μέλλοντα ἁρμονικὸν ἔσεσθαι, οὐδὲν μὴν κωλύει οὐδὲ σμικρὸν ἁρμονίας ἐπαΐειν τὸν τὴν σὴν ἕξιν ἔχοντα. τὰ γὰρ πρὸ ἁρμονίας ἀναγκαῖα μαθήματα ἐπίστασαι, ἀλλ' οὐ τὰ ἁρμονικά. Φ. Ὀρθότατά γε. ΣΩ. Οὐκοῦν D
καὶ ὁ Σοφοκλῆς τὸν σφίσιν ἐπιδεικνύμενον τὰ πρὸ τραγῳδίας ἂν φαίη, ἀλλ' οὐ τὰ τραγικά· καὶ ὁ Ἀκουμενός, τὰ πρὸ ἰατρικῆς, ἀλλ' οὐ τὰ ἰατρικά. Φ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Τί δέ; τὸν μελίγηρυν Ἄδραστον οἰόμεθα, ἢ καὶ Περικλέα, εἰ ἀκούσειαν ὧν νῦν ἡμεῖς διῇμεν τῶν παγκάλων τεχνημάτων, βραχυλογιῶν τε καὶ εἰκονολογιῶν, καὶ ὅσα ἄλλα διελθόντες, ὑπ' αὐγὰς ἔφαμεν εἶναι σκεπτέα· πότερον χαλεπῶς ἂν αὐτούς, ὥσπερ ἐγώ τε καὶ σύ, ὑπ' ἀγροικίας, ῥῆμά τι εἰπεῖν ἀπαίδευτον εἰς τοὺς ταῦτα γεγραφότας τε καὶ διδάσκοντας, ὡς ῥητορικὴν τέχνην; ἢ, ἅτε ἡμῶν ὄν- E
τας σοφωτέρους, κἂν νῷν ἐπιπλῆξαι; εἰπόντας, Ὦ Φαῖδρέ τε καὶ Σώκρατες, οὐ χρὴ χαλεπαίνειν, ἀλλὰ συγγινώσκειν εἴ τινες μὴ ἐπιστάμενοι διαλέγεσθαι, ἀδύνατοι ἐγένοντο ὁρίσασθαι, τί ποτέ ἐστιν ἡ ῥητορική. ἐκ δὲ τούτου τοῦ πάθους, τὰ πρὸ τῆς τέχνης ἀναγκαῖα μαθήματα ἔχοντες, ῥητορικὴν ᾠήθησαν εὑρηκέναι· καὶ ταῦτα δὴ διδάσκοντες ἄλλους, ἡγοῦνται σφίσι τελέως ῥητορικὴν δεδιδάχθαι· τὸ δὲ ἕκαστα τούτων πιθανῶς λέγειν τε, καὶ τὸ ὅλον συνίστασθαι, οὐδὲν ἔργον, αὐτοὺς δεῖν παρ' ἑαυτῶν τοὺς μαθητὰς σφῶν πορίζεσθαι ἐν τοῖς λόγοις. ΦΑΙ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Σώκρατες, κινδυ- F
νεύει γε τοιοῦτόν τι εἶναι τὸ τῆς τέχνης ἣν οὗτοι οἱ ἄνδρες, ὡς ῥητορικήν, διδάσκουσί τε καὶ γράφουσι· καὶ ἔμοιγε δοκεῖς ἀληθῆ εἰρηκέναι. ἀλλὰ δὴ τὴν τοῦ τῷ ὄντι ῥητορικοῦ τε καὶ πιθανοῦ τέχνην, πῶς καὶ πόθεν ἄν τις δύναιτο πορίσασθαι; ΣΩ.

docendis tragicam poeſim ſe docere putaret ? P. Et hi, ô Socrates, vt opinor, illum riderent, qui tragœdiam aliud quicquam putaret eſſe, quàm horum compoſitionem, & partibus inuicem, & toti conuenientem. S. Non tamen ruſtice, vt arbitror, increparent, ſed facerent perinde ac muſicus aliquis offendens hominem, credentem ſe muſicum eſſe ex eo quòd ſciat quo pacto fides tum grauiſſimæ reddantur, tum acutiſſimæ hic enim non acerbe quidem diceret, ô miſer inſanis: ſed vtpote muſicus, ſic mitius admoneret, O vir optime, neceſſe eſt omnino hæc illum tenere qui futurus ſit muſicus. Nihil autem prohibet eum, qui ſic affectus eſt vt tu, de harmonia nihil penitus intelligere. nemque quæ ante harmoniam neceſſaria ſunt agnoſcis, harmoniam prorſus ignoras. PHAE. Rectiſſimè. SOC. Sic & Sophocles illum ſibi obuium, quæ tragœdiam antecedunt potius quàm tragœdiam habere diceret: & Acumenus medicus medicinæ præcedentia, non medicinam. PHAEDR. Ita prorſus. SOCR. Quid verò? ſi mellifluus Adraſtus, aut Pericles audirent, quæ nunc ipſi referebamus egregia verborum artificia, breuiloquia, ſimilitudines, & reliqua illa quæ in lucem producta conſideranda iudicabamus, nunquid cenſemus illos quemadmodum nos præ ruſticitate aſperrime illis ſucceſuros qui talia ſcripſerint docuerintque, tanquam rhetoricam facultatem ? An potius vtpote nobis ſapientiores, nos ita increpaturos ? O Phædre atque Socrates, non ſuccenſendum eſt, ſed ignoſcendum, ſiqui diſſerendi ignari definire quid rhetorica ſit non poſſint: atque ita affecti, dum artem antecedentia poſſident rudimenta, rhetoricam inueniſſe ſe iactent, & ea docentes oratoriam artem abſolutam tradere profiteantur. Singula verò iſtorum ad perſuaſionem diſponere, totámque orationem contexere, quaſi in his præceptore opus non ſit, oportere diſcipulos ſuos propria induſtria comparare. PHAED. Talis profectò, ô Socrates, ars illa videtur eſſe, quam iſti tanquam rhetoricam docent, & ſcribunt. Ac mihi videris vera dixiſſe. Verum oratoris perſuaſoriſque veri artem quónam pacto, & vnde nobis vendicare poterimus ? SOCRAT.

Conſen-

verumetiam arte corpori medicinas, & alimenta ita ſis præbiturus, vt & ſanum & robuſtum efficias: animæ autem per rationes legitimáſque inſtitutiones perſuaſionem affatim virtutémque adhibiturus. P. Ita veriſimile eſt, ô Socrates. SO. Animæ verò naturam abſque totius natura ſufficienter cognoſci poſſe exiſtimas. PHAED. Si Hippocrati Æſculapii ſucceſſori credendum eſt, neque etiam corporis naturam ſiue doctrinam huiuſmodi compræhendi poſſe putabimus. Soc. Scitè loquitur, ô amice. Oportet autem præter Hippocratem conſiderare vtrum diſputationis nobis ratio conſonet. PHAED. Aſſentior. SOC. De naturæ igitur perſcrutatione quid Hippocrates, & vera ratio dicat, attende. An non ita cuiuſque natura cogitanda eſt? Primò quidem vtrum ſimplex illud ſit, an multiplex, de quo & ipſi habere artem, & aliis dare poſſe deſideramus, deinde ſi eſt ſimplex, facultas eius inueſtiganda eſt. quam, & ad quid agendo: rurſúſque quam, & à quo patiendo natura vim habeat. Quod ſi ſpecies habet multas, his dinumeratis in ſingulis ſimiliter ac in vno naturalis & agendi & patiendi vis inquirenda. PHAED. Sic apparet, ô Socrates. SOC. Sine his verò progreſſio tanquam cæci iter eſſe videtur. Non tamen cæco vel ſurdo, qui arte tractat aliquid, eſt comparandus. Sed patet quòd quiſquis arte alicui ſermones accommodat, ſubſtantiam naturæ illius exquiſitè monſtrabit cui ſermones adhibet, id autem eſt anima. P. Abſque dubio. S. Nónne ad id ſtudium illius omne contendit, vt huic penitus perſuadeat? P. Prorſus. S. Conſtat igitur quòd Thraſymachus & quicúnque alius tradendæ incumbit rhetoricæ, primo quidē ſumma diligentia deſcribere declararéque debebit, vtrum anima naturaliter vnum, & quiddam ſimile ſit, an ſecundum formam corporis multiplex. hoc enim eſſe dicimus naturam oſtendere. P. Omnino. S. Secundo quid facere cuique quidue à quoque pati queat, oſtendere. P. Certè.

μὲν φάρμακα καὶ τροφὴν προσφέρων, ὑγίειαν καὶ ῥώμην ἐμποιήσειν· τῇ δέ, λόγους τε καὶ ἐπιτηδεύσεις νομίμους, πειθὼ ἣν ἂν βούλῃ καὶ ἀρετὴν παραδώσειν. Φ. Τὸ γοῦν εἰκός, ὦ Σώκρατες, οὕτως. ΣΩ. Ψυχῆς οὖν φύσιν ἀξίως λόγου κατανοῆσαι οἴει δυνατὸν εἶναι ἄνευ τῆς τοῦ ὅλου φύσεως; Φ. Εἰ μὲν Ἱπποκράτει γε τῷ τῶν Ἀσκληπιαδῶν δεῖ τι πιθέσθαι, οὐδὲ περὶ σώματος ἄνευ τῆς μεθόδου ταύτης. ΣΩ. Καλῶς γάρ, ὦ ἑταῖρε, λέγει. χρὴ μέντοι, πρὸς τῷ Ἱπποκράτει τὸν λόγον ἐξετάζοντα, σκοπεῖν εἰ D συμφωνεῖ. Φ. Φημί. ΣΩΚΡΑΤ. Τὸ τοίνυν περὶ φύσεως σκόπει τί ποτε λέγει Ἱπποκράτης τε καὶ ὁ ἀληθὴς λόγος. ἆρ' οὐχ ὧδε δεῖ διανοεῖσθαι περὶ ὁτουοῦν φύσεως; πρῶτον μέν, ἁπλοῦν ἢ πολυειδές ἐστιν, οὗ πέρι βουλησόμεθα εἶναι αὐτοὶ τεχνικοί, καὶ ἄλλους δυνατοὶ ποιεῖν; ἔπειτα δέ, ἐὰν μὲν ἁπλοῦν ᾖ, σκοπεῖν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τίνα πρὸς τί πέφυκεν εἰς τὸ δρᾶν ἔχον, ἢ τίνα εἰς τὸ παθεῖν ὑπὸ τοῦ; ἐὰν δὲ πλείω εἴδη ἔχῃ, ταῦτα ἀριθμησάμενος, ὅπερ ἐφ' ἑνός, τοῦτ' ἰδεῖν ἐφ' ἑκάστου, τῷ τί ποιεῖν αὐτὸ πέφυκεν, ἢ τῷ τί παθεῖν ὑπὸ τοῦ; Φ. Κινδυ- E νεύει, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἡ γοῦν ἄνευ τούτων μέθοδος ἐοίκοι ἂν ὥσπερ τυφλοῦ πορείᾳ. ἀλλ' οὐ μὴν ἀπεικαστέον τόν γε τέχνῃ μετιόντα ὁτιοῦν τυφλῷ οὐδὲ κωφῷ· ἀλλὰ δῆλον ὡς, ἄν τῴ τις τέχνῃ λόγους διδῷ, τὴν οὐσίαν δείξει ἀκριβῶς τῆς φύσεως τούτου πρὸς ὃ τοὺς λόγους προσοίσει· ἔσται δέ που ψυχὴ τοῦτο. ΦΑΙΔΡ. Τί μήν; ΣΩΚΡΑΤ. Οὐκοῦν ἡ ἅμιλλα αὐτῷ τέταται πρὸς τοῦτο πᾶσα; πειθὼ γὰρ ἐν τούτῳ ποιεῖν ἐπιχειρεῖ. ἦ γάρ; ΦΑΙΔΡ. Ναί. ΣΩΚΡΑΤ. Δῆλον ἄρα ὅτι ὁ Θρασύμαχός τε καὶ ὃς ἂν ἄλλος σπουδῇ τέχνην ῥητο- F ρικὴν διδῷ, πρῶτον πάσῃ ἀκριβείᾳ γράψει τε καὶ ποιήσει ψυχὴν ἰδεῖν, πότερον ἓν καὶ ὅμοιον πέφυκεν ἢ κατὰ σώματος μορφὴν πολυειδές. τοῦτο γάρ φαμεν φύσιν εἶναι δεικνύναι. Φ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩΚ. Δεύτερον δέ γε, ὅτῳ τί ποιεῖν ἢ παθεῖν ὑπὸ τοῦ πέφυκε. ΦΑΙΔΡ. Τί μήν;

δὲ λόγων διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν εἰς τὰ τοιάδε εὐπειθεῖς· οἱ δὲ τοιοίδε, διὰ τάδε δυσπειθεῖς. δεῖ δὴ, ταῦτα ἱκανῶς νοήσαντα, μετὰ ταῦτα θεώμενον αὐτὰ ἐν ταῖς πράξεσιν ὄντα τε καὶ πραττόμενα, ὀξέως τῇ αἰσθήσει δύνασθαι ἐπακολουθεῖν· ἢ μηδὲν εἶναί πω πλέον αὐτῷ ὧν τότε ἤκουε λόγων ξυνών. ὅταν δὲ εἰπεῖν τε ἱκανῶς ἔχῃ, οἷος ὑφ' οἵων πείθεται, παραγιγνόμενόν τε δυνατὸς ᾖ διαισθανόμενος, ἑαυτῷ ἐνδείκνυσθαι ὅτι οὗτός ἐστι καὶ αὕτη ἡ φύσις περὶ ἧς τότε ἦσαν οἱ λόγοι, νῦν ἔργῳ παροῦσα, ᾗ προσοιστέον τούσδε ὧδε τοὺς λόγους, ἐπὶ τὴν τῶνδε πειθώ. ταῦτα δ' ἤδη πάντα ἔχοντι, προσλαβόντι καιροὺς τοῦ πότε λεκτέον καὶ ἐπισχετέον, βραχυλογίας τε αὖ καὶ ἐλεεινολογίας καὶ δεινώσεως, ἑκάστων τε ὅσ' ἂν εἴδη μάθῃ λόγων, τούτων τὴν εὐκαιρίαν τε καὶ ἀκαιρίαν διαγνόντι, καλῶς τε καὶ τελέως ἐστὶν ἡ τέχνη ἀπειργασμένη, πρότερον δ' οὔ· ἀλλ' ὅ,τι ἂν αὐτῶν ἐλλείπῃ λέγων, ἢ διδάσκων, ἢ γράφων, φῇ δὲ τέχνῃ λέγειν, ὁ μὴ πειθόμενος κρατεῖ. τί δὴ οὖν; (φήσει ἴσως ὁ συγγραφεύς) ὦ Φαῖδρέ τε καὶ Σώκρατες, δοκεῖ οὕτως ἢ ἄλλως πως ἀποδεκτέον λεγομένης λόγων τέχνης; Φ. Ἀδύνατόν που, ὦ Σώκρατες, ἄλλως· καίτοι οὐ σμικρόν γε φαίνεται ἔργον. ΣΩΚ. Ἀληθῆ λέγεις. τούτου τοι ἕνεκα χρὴ, πάντας τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω μεταστρέφοντα, ἐπισκοπεῖν εἴ τις πῃ ῥᾴων καὶ βραχυτέρα φαίνεται ἐπ' αὐτὴν ὁδός· ἵνα μὴ μάτην πολλὴν ἀπίῃ καὶ τραχεῖαν, ἐξὸν ὀλίγην τε καὶ λείαν. ἀλλ' εἴ τινά πῃ βοήθειαν ἔχεις, ἐπακηκοὼς Λυσίου ἤ τινος ἄλλου, πειρῶ λέγειν, ἀναμιμνησκόμενος. Φ. Ἕνεκα μὲν πείρας ἔχοιμ' ἄν, ἀλλ' οὔτι νῦν γ' οὕτως ἔχω. ΣΩΚ. Βούλει οὖν ἐγώ τιν' εἴπω λόγον ὃν περὶ ταῦτα τινῶν ἀκήκοα; Φ. Τί μήν; ΣΩ. Λέγεται γοῦν, ὦ Φαῖδρε, δίκαιον εἶναι καὶ τὸ τοῦ λύκου εἰπεῖν. Φ. Καὶ σύ γε οὕτω ποίει. ΣΩ. Φασὶ τοίνυν οὐδὲν οὕτω ταῦτα δεῖν σεμνύνειν, οὐδ' ἀνάγειν ἄνω μακρὰν περιβαλλομένους. παντάπασι γάρ, (ὃ καὶ κατ' ἀρχὰς εἴπομεν τοῦδε τοῦ λόγου) ὅτι οὐδὲν ἀληθείας μετέχειν δέοι δικαίων ἢ ἀγαθῶν πέρι πραγμάτων, ἢ καὶ ἀνθρώπων γε τοιούτων φύσει ὄντων ἢ τροφῇ, τὸν μέλλοντα ἱκανῶς ῥητορικὸν ἔσεσθαι.

facile perſuadentur: aliter verò affecti aliquam ob C cauſam minimè. Oportet itaque eum qui hæc ſatis perſpexerit, poſtea in ipſis negotiis animaduerſa depræhenſaque momento poſſe ſignare, & ſenſus conſequi: alioquin nondum quicquam plus quàm verba ſibi quondam à doctoribus tradita habet. At cùm ſufficienter poteſt dicere, quis quibus ſermonibus perſuadeatur, præſentémque hominem acutè perſentit eo ingenio præditum eſſe, de quo antea fuerit diſputatum, ſicque ipſum eſſe talibus ſermonibus ad talia compellendum: is ita inſtructus tunc demum perfectè artem hanc erit conſequutus, cùm ad ſuperiora hæc adiunxerit, vt opportunitatem loquendi tacendique cal- D leat, & vſum abuſúmue breuiloquii, commiſerationis, vehementiæ acrioris, amplificationiſque, cæterarúmque partium orationis à præceptoribus traditarum rectè cognoſcat, antea verò nequaquã. Eum verò qui horum quocunque caruerit dicendo, aut docendo, aut ſcribendo, dixeritque ex arte verba ſe facere, qui non perſuadetur, exuperat. Cæterùm ſcriptor ita forſitan nos compellabit, O Phædre atque Socrates, itáne prorſus an aliter dicendi artem capeſſendam eſſe cenſetis? P. Impoſſibile eſt, ô Socrates, aliter, quamuis non paruum id opus appareat. S. Vera loqueris, atque horum cauſa oportet omnibus ſurſum deorſúmque ſer- E monibus reuolutis perquirere nunquid via ad illam vlla facilior breuiórque occurrat, ne temere per longam & aſperam pererremus, cùm liceat per breuem & planam incedere. Quare ſi quam tu opem afferre potes per ea quæ à Lyſia, vel aliquo alio accepiſti, reuoca in memoriam, & expone. P. Experiundi cauſa poſſem quidem, non tamen ad præſens. S. Viſne ego tibi & ſermonem recenſeam quem aliquando de huiuſmodi rebus audiui? P. Quidni? S. Aiunt igitur, ô Phædre, iuſtum eſſe, etiam quod de lupo dicitur, narrare. P. Ac tu ita facias. S. Aiunt itaque ni- F hil opus eſſe hæc adeo extollere ac magnifacere: neque ab alto nimiſque procul diſputationem repetere. Quippe ſicut diſputationis principio diximus, oratorem futurum non oportere veritatem noſſe de iuſtis, & bonis, ſiue rebus, ſiue hominibus, natura, vel educatione talibus.

re. Quonam pacto imbecillis cùm ſim, robuſtũ hunc inuaſiſſem? Ille autem timiditatem ſuam non dicet, ſed falſum aliquid excogitans fortè aduerſatium arguet. Atque in aliis etiam talia quædam ſunt quæ arte dicuntur. An non ſic eſt, ô Phædre? PHAE. Ita prorſus. SOC. O quàm callidè abſtruſam artem adinueniſſe videtur Tiſias, vel quicunque alius fuerit, vel quocunque alio cognomine delectetur. Sed nunquid hoc, ô amice, dicemus, an non? PHAED. Quid iſtud? SOCR. O Tiſia iampridem antequam accederes, affirmabamus probabile iſtud, & veriſimile vulgo non aliter quàm per veritatis ſimilitudinem fieri. Similitudines autem veri ab eo qui veritatem nouit, aptiſſimè vbique reperiri poſſe aſſerebamus. Quapropter ſi aliud quicquam de hac arte dixeris, auſcultabimus quidem: ſin minus, his quæ paulo antè diximus, fidem præſtabimus, quòd videlicet niſi auditorum quis ingenia nouerit diſtinxeritque, atque res ipſas in ſpecies ſuas diſcreuerit, rurſúſque ſingula idea vna comprehenderit, nunquam dicendi artem quoad homini licet, adipiſcetur. Hoc autem ſine longo ſtudio aſſequetur nunquam. In quo non ideo inſudabit vir prudens, vt dicere & agere ad homines poſſit, ſed vt ea potius pro facultate & loqui & facere quæ diis grata ſint valeat. Viri enim nobis ſapientiores, ô Tiſia, virum mentis compotem aiunt, non id meditari debere, vt conſeruis ſuis, niſi prout contigerit, obſequatur, ſed vt dominis bonis atque ex bonis obtemperet. Quamobrem ſi longior ſit circuitus, ne mireris. Non enim vt ipſe putas, ſed magnarum rerum gratia circumeundum. Erunt autem, vt ratio dictat, ſi quis voluerit, hæc pulcherrimè ex illis effecta. PHAE. Perpulchre admodum dici hoc videtur, ô Socrates, modò aliquis aſſequi poſſit. SOCR. At præclarum eſt, ad præclara ſemper anniti, & quicquid contigerit tolerare. P. Valde. S. De arte hactenus, & inſcitia orationis ſit dictum. PHAE. Satis profectò. SOC. Reliquum eſt vt ſcribendo quid deceat, quid dedeceat dicamus. P. Planè.

ἐπεχείρησα; ὁ δ' οὐκ ἐρεῖ δὴ τὴν ἑαυτοῦ κάκην, ἀλλά τι ἄλλο ψεύδεσθαι ἐπιχειρῶν, τάχ' ἂν ἔλεγχόν πῃ παραδοίη τῷ ἀντιδίκῳ. καὶ περὶ τἆλλα δὴ τοιαῦτ' ἄττα ἐστὶ τὰ τέχνῃ λεγόμενα. οὐ γάρ, ὦ Φαῖδρε; Φ. Τί μήν; Σ. Φεῦ, δεινῶς γ' ἔοικεν ἀποκεκρυμμένην τέχνην ἀνευρεῖν ὁ Τισίας, ἢ ἄλλος ὅστις δή ποτ' ὢν τυγχάνει, καὶ ὁπόθεν χαίρει ὀνομαζόμενος. ἀτάρ, ὦ ἑταῖρε, τούτῳ ἡμεῖς πότερον λέγωμεν, ἢ μή; Φ. Τὸ ποῖον; Σ. Ὅτι, ὦ Τισία, πάλαι ἡμεῖς, πρὶν καὶ σὲ παρελθεῖν, τυγχάνομεν λέγοντες ὡς ἄρα τοῦτο τὸ εἰκὸς τοῖς πολλοῖς δι' ὁ-

D μοιότητα τοῦ ἀληθοῦς τυγχάνει ἐγγιγνόμενον· τὰς δὲ ὁμοιότητας ἄρτι διήλθομεν ὅτι πανταχοῦ ὁ τὴν ἀλήθειαν εἰδὼς κάλλιστα ἐπίσταται εὑρίσκειν. ὥστ' εἰ μὲν ἄλλο τι περὶ τέχνης λόγων λέγεις, ἀκούοιμεν ἄν· εἰ δὲ μή, οἷς νῦν δὴ διήλθομεν πεισόμεθα· ὡς ἐὰν μή τις τῶν τε ἀκουσομένων τὰς φύσεις διαριθμήσηται, καὶ κατ' εἴδη τε διαιρεῖσθαι τὰ ὄντα καὶ μιᾷ ἰδέᾳ δυνατὸς ᾖ καθ' ἓν ἕκαστον περιλαμβάνειν, οὔ ποτ' ἔσται τεχνικὸς λόγων πέρι, καθ' ὅσον δυνατὸν ἀνθρώπῳ. ταῦτα δὲ οὐ μή ποτε κτήσηται ἄνευ πολλῆς πραγματείας· ἣν οὐχ ἕνεκα τοῦ λέγειν καὶ πράττειν πρὸς ἀνθρώ-

E πους δεῖ διαπονεῖσθαι τὸν σώφρονα, ἀλλὰ τοῦ θεοῖς κεχαρισμένα μὲν λέγειν δύνασθαι, κεχαρισμένως δὲ πράττειν τὸ πᾶν εἰς δύναμιν. οὐ γὰρ δὴ ἄρα, ὦ Τισία, φασὶν οἱ σοφώτεροι ἡμῶν, μὴ ὁμοδούλοις δεῖ χαρίζεσθαι μελετᾶν τὸν νοῦν ἔχοντα, ὅτι μὴ πάρεργον, ἀλλὰ δεσπόταις ἀγαθοῖς τε καὶ ἐξ ἀγαθῶν. ὥστ' εἰ μακρὰ ἡ περίοδος, μὴ θαυμάσῃς. μεγάλων γὰρ ἕνεκα περιιτέον, οὐχ ὡς σὺ δοκεῖς. ἔσται μήν, ὡς ὁ λόγος φησίν, ἐάν τις ἐθέλῃ, καὶ ταῦτα κάλλιστα ἐξ ἐκείνων γιγνόμενα. Φ. Παγκάλως ἔμοιγε δοκεῖ λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, εἴπερ οἷός γέ τις εἴη. Σ. Ἀλλὰ καὶ ἐπιχειροῦν-

F τι τοῖς καλοῖς, καλὸν καὶ πάσχειν ὅτι ἄν τῳ ξυμβῇ παθεῖν. Φ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μὲν τέχνης τε καὶ ἀτεχνίας λόγων πέρι, ἱκανῶς ἐχέτω. Φ. Τί μήν; Σ. Τὸ δ' εὐπρεπείας δὴ γραφῆς πέρι καὶ ἀπρεπείας, πῇ γιγνόμενον, καλῶς ἂν ἔχοι, καὶ ὅπῃ ἀπρεπῶς, λοιπόν. ἦ γάρ; ΦΑΙ. Ναί.

… πολλὰ μὲν δὴ περὶ ἑκάστης τῆς τέχνης
ἐπ' ἀμφότερα Θαμοῦν τὸν Θεὺθ λέγεται ἀποφήνα-
σθαι, ἃ λόγος πολὺς ἂν εἴη διελθεῖν· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τοῖς C
γράμμασιν ἦν, Τοῦτο δὲ ὦ βασιλεῦ τὸ μάθημα (ἔφη
ὁ Θεὺθ) σοφωτέρους Αἰγυπτίους καὶ μνημονικωτέρους
παρέξει. μνήμης τε γὰρ καὶ σοφίας φάρμακον εὑρέθη. ὁ
δ' εἶπεν, Ὦ τεχνικώτατε Θεύθ, ἄλλος μὲν τεκεῖν δυ-
νατὸς τὰ τῆς τέχνης, ἄλλος δὲ κρῖναι τίν' ἔχει μοῖραν
βλάβης τε καὶ ὠφελείας τοῖς μέλλουσι χρῆσθαι. καὶ
νῦν σὺ πατὴρ ὢν γραμμάτων, δι' εὔνοιαν τοὐναντίον
εἶπες ἢ δύναται. τοῦτο γὰρ τῶν μαθόντων λήθην μὲν
ἐν ψυχαῖς παρέξει, μνήμης ἀμελετησίᾳ, ἅτε διὰ πί-
στιν γραφῆς ἔξωθεν ὑπ' ἀλλοτρίων τύπων, οὐκ ἔνδοθεν D
αὐτοὺς ὑφ' αὑτῶν ἀναμιμνησκομένους. οὔκουν μνήμης
ἀλλ' ὑπομνήσεως φάρμακον εὗρες. σοφίας δὲ τοῖς μα-
θηταῖς δόξαν οὐκ ἀλήθειαν πορίζεις. πολυήκοοι γάρ σοι
γενόμενοι ἄνευ διδαχῆς, πολυγνώμονες εἶναι δόξουσιν,
ἀγνώμονες, ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος, ὄντες, καὶ χαλεποὶ ξυν-
εῖναι· δοξόσοφοι γεγονότες ἀντὶ σοφῶν. ΦΑΙ. Ὦ
Σώκρατες, ῥᾳδίως σὺ Αἰγυπτίους τε καὶ ὁποδαποὺς
ἂν ἐθέλῃς λόγους ποιεῖς. ΣΩ. Οἱ δέ γ', ὦ φίλε, ἐν τῷ τοῦ
Διὸς τοῦ Δωδωναίου ἱερῷ, δρυὸς λόγους ἔφασαν μαντι-
κοὺς πρώτους γενέσθαι. τοῖς μὲν οὖν τότε, ἅτε οὐκ οὖσι E
σοφοῖς, ὥσπερ ὑμεῖς οἱ νέοι, ἀπέχρη δρυὸς καὶ πέτρας
ἀκούειν ὑπ' εὐηθείας, εἰ μόνον ἀληθῆ λέγοιεν· σοὶ δ' ἴ-
σως διαφέρει τίς ὁ λέγων καὶ ποδαπός. οὐ γὰρ ἐκεῖνο
μόνον σκοπεῖς, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει. Φ. Ὀρθῶς
ἐπέπληξας. καί μοι δοκεῖ περὶ γραμμάτων ἔχειν ἧπερ ὁ
Θηβαῖος λέγει. ΣΩΚ. Οὐκοῦν ὁ τέχνην οἰόμενος
γράμμασι καταλιπεῖν, καὶ αὖ ὁ παραδεχόμενος, ὥς
τι σαφὲς καὶ βέβαιον ἐκ γραμμάτων ἐσόμενον, πολλῆς
ἂν εὐηθείας γέμοι, καὶ τῷ ὄντι τὴν Ἄμμωνος μαντείαν
ἀγνοεῖ, πλέον τι οἰόμενος εἶναι λόγους γεγραμμένους τοῦ F
τὸν εἰδότα ὑπομνῆσαι περὶ ὧν ἂν ᾖ τὰ γεγραμμένα.
ΦΑΙΔ. Ὀρθότατα. ΣΩΚ. Δεινὸν γάρ που, ὦ Φαῖ-
δρε, τοῦτ' ἔχει γραφή, καὶ ὡς ἀληθῶς ὅμοιον ζωγρα-
φίᾳ. καὶ γὰρ τὰ ἐκείνης ἔκγονα ἕστηκε μὲν ὡς ζῶντα·

tem Thamus fertur Theuth oſtendiſſe, quorum ſingula ſi enarrare pergamus, prolixior erit oratio. Cùm verò ad literas deſcendiſſent, Diſciplina hæc, inquit, Theuth, ô rex, ſapientiores & memoria promotiore Aegyptios faciet. Memoriæ nanque & ſapientiæ remedium id eſt inuentum. At ille, O artificioſiſſime Theuth, inquit, alius quidem ad artis opera fabricãda idoneus eſt, alius ad iudicandum promptior quid emolumenti damniue ſint vtentibus allatura. Atqui & tu literarum pater propter beneuolentiam contrarium quàm efficere valeant affirmaſti. Nam illarum vſus propter recordationis negligentiam obliuionem in animo diſcentium pariet: quippe qui externis literarum confiſi monimentis, res ipſas intus animo non reuoluent. Quamobrem non memoriæ, ſed monitionis remedium inueniſti. Sapientiæ quoque opinionem potius quàm veritatem diſcipulis tradis. Nam cùm multa abſque præceptoris doctrina perlegerint, multarum rerum periti vulgo cùm ignari ſint, videbuntur. Conſuetudine quoque moleſtiores erunt, vtpote qui non ſapientia ipſa ſint præditi, ſed opinione ſapientiæ ſubornati. P. Facilè tu, ô Socrates, Aegyptios, & alios cuiuſuis gentis ſermones facis. S. At, ô amice, qui in Iouis Dodonæi templo verſantur, ex quercu ſermones primos fatidicos erupiſſe aſſerunt. Priſcis itaque illis, vtpote qui ita vt vos recentiores, ſapientes erant, ſatis erat ob eorum inſcitiam petras & quercus audire, modò vera promerent. Tu forſitan intereſſe cenſes, quiſnam cuiúſue ſit, qui dixerit. Non enim id ſolum conſideras, veráne an falſa dicantur. P. Rectè admodum increpuiſti, ac mihi videtur ita in literis euenire, vt Thebanus ait. S. Igitur quicunque ſe putant ſic artem aut mandare literis, aut mandatam ſuſcipere, vt certum quiddam & firmum ex literis ſit futurum, admodum ineptus eſt, ac reuera Ammonis vaticinium prorſus ignorat, cùm plus aliquid in ſcriptis eſſe credat, præter id quòd ſcienti res ipſas quæ in literis ſignificantur, commemorant. P. Rectiſſimè. S. Graue id habet, ô Phædre, ſcriptura, & picturæ reuera perſimile. Picturæ nanque opera tanquam viuentia extant

la nunquid chariſsima ſibi ſemina, quorum fructus expectat, æſtate in Adonidis hortis ſummo ſtudio & diligentia ſparget, gaudétque ſpectare eos intra dies octo iam pulchros effectos: An potius ſi quando id egerit, feſti cuiuſdam diei ludique gratia faciet? At vbi ſeriò agens agriculturæ ſtudium adhibuerit, feret quidem vbi conuenit, & ſatis ſe conſecutum putabit, ſi octo menſium interuallo ſatio ſua ad fruges peruenerit? PHAED. Ita prorſus, ô Socrates, illa quidem ioco, vt ais, hæc autem ſeriò faciet. SOCRATES Hominem verò iuſtorum, honeſtorum, bonorúmque ſcientiam poſſidentem agricola imperitiorem ad ſemina ſua ſpargenda putabimus? PHAE. Minimè omnium. SOCRATES. Non igitur in aqua nigra ſtudioſè ipſa calamo cum ſermonibus ſeminabit, cùm ſuccurrere illis periclitantibus nequeat, nequeat & ex ipſis veritatem ſufficienter oſtendere. PHAEDRVS. Certè id non eſt conſentaneum. SOCR. Non ſanè. Cæterùm hortos quidem literarum, vt ludi cauſa, vt videtur, feret atque deſcribet, & poſtquam ſcripſerit tanquam monimenta theſauróſque ad ſenectutis futuræ obliuionem, tam ſibi quàm cæteris veſtigiorum eorundem ſectatoribus, lætabitur vtique natos iam tenellos ſuos fructus inſpiciens, cæteriſque hominibus ludos alios ſequentibus, & conuiuia horúmque ſimilia celebrantibus, ipſe interim his omiſsis in ſermonum oblectamentis vitam ducet. PHAE. Præclariſsimum præ aliorum viliſsimo narras, ô Socrates, eius ludum, qui poteſt in ſermonibus ludere, ac de iuſtitia, & aliis quæ tu dicis, confabulari. SOC. Eſt ita profectò, amice Phædre. ſed multo mea ſentẽtia in his præclarius ſtudium, quando quis arte dialectica vtens animam nactus idoneam ſermones cum ſciẽtia plantat, & ſeminat, qui & ſibiipſis, & ſatori ſuo afferre opem poſſunt fructúſue producunt, & ſemina reddunt. Vnde alij in moribus aliis nati id ſemper munus immortale ſeruare poſſunt, atque eum qui hæc habet, beatiſsimum quoad homini licet, efficiunt. SOCRA. Multo id quoque præclarius. SOC. Nunc iam illa, ô Phædre, his conceſsis diſcernere poſſumus. PHAE. Quænam?

κήδοιτο, καὶ ἔγκαρπα βούλοιτο γενέσθαι, πότερα
C σπουδῇ ἂν θέρους εἰς Ἀδώνιδος κήπους ἀρῶν χαίροι, θεω-
ρῶν καλοὺς ἐν ἡμέραισιν ὀκτὼ γιγνομένους, ἢ ταῦτα μὲν
δὴ παιδιᾶς τε καὶ ἑορτῆς χάριν δρῴη ἄν, ὅτε καὶ ποιοῖ·
ἐφ᾽ οἷς δὲ ἐσπούδακε, τῇ γεωργικῇ ἂν χρώμενος τέ-
χνῃ, σπείρας εἰς τὸ προσῆκον, ἀγαπῴη ἂν ἐν ὀγδόῳ
μηνὶ ὅσα ἔσπειρε τέλος λαβόντα; ΦΑΙΔΡ. Οὕ-
τω που, ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν, σπουδῇ, τὰ δὲ, ὡς ἑ-
τέρως ἄν, ᾗ λέγεις, ποιοῖ. ΣΩ. Τὸν δὲ δικαίων τε καὶ κα-
λῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιστήμας ἔχοντα, τοῦ γεωργοῦ φῶμεν
ἧττον νοῦν ἔχειν εἰς τὰ ἑαυτοῦ σπέρματα; Φ. Ἥκιστά
D γε. ΣΩΚ. Οὐκ ἄρα σπουδῇ αὐτὰ ἐν ὕδατι γράψει, μέ-
λανι σπείρων διὰ καλάμου μετὰ λόγων ἀδυνάτων μὲν αὐ-
τοῖς λόγῳ βοηθεῖν, ἀδυνάτων δὲ ἱκανῶς τἀληθῆ διδάξαι.
Φ. Οὔκουν δὴ τό γ᾽ εἰκός. ΣΩΚΡ. Οὐ γάρ· ἀλλὰ
τοὺς μὲν ἐν γράμμασι κήπους, ὡς ἔοικε, παιδιᾶς χάριν
σπερεῖ τε καὶ γράψει· ὅταν δὲ γράφῃ, ἑαυτῷ τε ὑπομνή-
ματα θησαυριζόμενος, εἰς τὸ λήθης γῆρας ἐὰν ἵκηται,
καὶ παντὶ τῷ ταὐτὸν ἴχνος μετιόντι, ἡσθήσεταί τε αὐτοὺς
θεωρῶν φυομένους ἁπαλούς· ὅταν δὲ ἄλλοι παιδιαῖς ἄλ-
λαις χρῶνται, συμποσίοις τε ἄρδοντες αὑτούς, ἑτέροις τε
E ὅσα τούτων ἀδελφά, τότ᾽ ἐκεῖνος, ὡς ἔοικεν, ἀντὶ τούτων
οἷς λέγω παίζων διάξει. Φ. Παγκάλην λέγεις πα-
ρὰ φαύλην παιδιάν, ὦ Σώκρατες, τοῦ ἐν λόγοις δυνα-
μένου παίζειν, δικαιοσύνης τε καὶ ἄλλων ὧν λέγεις πέρι
μυθολογοῦντα. ΣΩΚΡ. Ἔστι γάρ, ὦ φίλε Φαῖ-
δρε, οὕτω. πολὺ δ᾽, οἶμαι, καλλίων σπουδὴ περὶ αὐ-
τὰ γίγνεται, ὅταν τις τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ χρώμε-
νος, λαβὼν ψυχὴν προσήκουσαν, φυτεύῃ τε καὶ σπεί-
ρῃ μετ᾽ ἐπιστήμης λόγους· οἳ ἑαυτοῖς τῷ τε φυτεύ-
σαντι βοηθεῖν ἱκανοί τε καὶ οὐχὶ ἄκαρποι, ἀλλὰ ἔχον-
F τες σπέρμα. ὅθεν ἄλλοι ἐν ἄλλοις ἤθεσι φυόμενοι τοῦτ᾽
ἀεὶ ἀθάνατον παρέχειν ἱκανοί, καὶ τὸν ἔχοντα εὐδαιμονεῖν
ποιοῦντες εἰς ὅσον ἀνθρώπῳ δυνατὸν μάλιστα. Φ. Πολὺ
γὰρ τοῦτ᾽ ἔτι κάλλιον λέγεις. ΣΩ. Νῦν δὴ ἐκεῖνα ἤδη, ὦ
Φαῖδρε, δυνάμεθα κρίνειν, τούτων ὁμολογημένων. Φ. Τὰ ποῖα;

λέγειν τε καὶ γράφειν, καὶ ὅπη γιγνόμενον ἐν δίκῃ λέγοιτ' ἂν ὄνειδος, ἢ μὴ, ἆρα οὐ δεδήλωκε τὰ λεχθέντα ὀλίγον ἔμπροσθεν. Φ. Τὰ ποῖα; ΣΩ. Ὡς εἴτε Λυσίας ἤ τις ἄλλος πώποτε ἔγραψεν ἢ γράψει, ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ C νόμους τιθεὶς, σύγγραμμα πολιτικὸν γράφων, καὶ μεγάλην τινὰ ἐν αὐτῷ βεβαιότητα ἡγούμενος καὶ σαφήνειαν, οὕτω μὲν ὄνειδος τῷ γράφοντι, εἴτε τις φησὶν, εἴτε μή. τὸ γὰρ ἀγνοεῖν ὕπαρ τε καὶ ὄναρ δικαίων τε καὶ ἀδίκων πέρι, καὶ κακῶν καὶ ἀγαθῶν, οὐκ ἐκφεύγει τῇ ἀληθείᾳ μὴ οὐκ ἐπονείδιστον εἶναι, οὐδ' ἂν ὁ πᾶς ὄχλος αὐτὸ ἐπαινέσῃ. Φ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὁ δέ γε ἐν μὲν τῷ γεγραμμένῳ λόγῳ περὶ ἑκάστου παιδιάν τε ἡγούμενος πολλὴν ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ οὐδένα πώποτε λόγον ἐν μέτρῳ οὐδ' ἄνευ μέτρου μεγάλης ἄξιον σπουδῆς γραφῆναι, οὐδὲ λεχθῆναι, ὡς οἱ ῥαψῳδούμενοι D ἄνευ ἀνακρίσεως καὶ διδαχῆς πειθοῦς ἕνεκα ἐλέχθησαν, ἀλλὰ τῷ ὄντι αὐτῶν τοὺς βελτίστους εἰδότων ὑπόμνησιν γεγονέναι· ἐν δὲ τοῖς διδασκομένοις καὶ μαθήσεως χάριν λεγομένοις, καὶ τῷ ὄντι γραφομένοις ἐν ψυχῇ περὶ δικαίων τε καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν, ἐν μόνοις ἡγούμενος τό, τε ἐναργὲς εἶναι καὶ τέλεον καὶ ἄξιον σπουδῆς. δεῖν δὲ τοὺς τοιούτους λόγους αὐτοῦ λέγεσθαι οἷον υἱεῖς γνησίους εἶναι. πρῶτον μὲν τὸν ἐν ἑαυτῷ, ἐὰν εὑρεθεὶς ἐνῇ, ἔπειτα εἴ τινες τούτου ἔκγονοί τε καὶ ἀδελφοὶ ἅμα ἐν ἄλλαισιν ἄλλων ψυχαῖς κατ' ἀξίαν ἐνέφυσαν, τοὺς δὲ ἄλλους χαίρειν ἐῶν. οὗτος E δὲ ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ κινδυνεύει, ὦ Φαῖδρε, εἶναι, οἷον ἐγώ τε καὶ σὺ εὐξαίμεθ' ἂν σέ τε καὶ ἐμὲ γενέσθαι. Φ. Παντάπασι μὲν οὖν ἔγωγε βούλομαί τε καὶ εὔχομαι ἃ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἤδη πεπαίσθω μετρίως ἡμῖν τὰ περὶ λόγων· καὶ σύ τε ἐλθὼν φράζε Λυσίᾳ, ὅτι νὼ καταβάντες ἐς τὸ Νυμφῶν νᾶμά τε καὶ Μουσῶν, ἠκούσαμεν λόγων, οἳ ἐπέστελλον λέγειν Λυσίᾳ τε, καὶ εἴ τις ἄλλος συντίθησι λόγους, καὶ Ὁμήρῳ, καὶ εἴ τις ἄλλος αὖ ποίησιν ψιλὴν ἢ ἐν ᾠδῇ συντέθεικε, τρίτον δὲ Σόλωνι, καὶ ὅστις ἐν πολιτικοῖς λόγοις νόμους ὀνομάζων συγγράμματα ἔγραψεν· εἰ μὲν εἰδὼς ᾗ τὸ ἀληθὲς ἔχει συντέθεικε F ταῦτα, καὶ ἔχων βοηθεῖν, εἰς ἔλεγχον ἰὼν περὶ ὧν ἔγραψε, καὶ λέγων αὐτὸς δυνατὸς τὰ γεγραμμένα φαῦλα ἀποδεῖξαι, οὔ τι τῶνδε ἐπωνυμίαν ἔχοντα δεῖ λέγεσθαι τὸν τοιοῦτον, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐσπούδακεν ἐκείνων.

do ſtudium hoc iure vituperari queat, quomodo nequeat? Num ſuperiora nobis hoc ſatis declarauerunt? PHAE. Quænam illa? SOC. Quippe, ſiue Lyſias, ſiue alius quiſpiam ſcripſit quandoque, aut ſcribit, ſcribétque priuatim quicquam, vel publicè ciuiles quaſdam conſtitutiones, ita vt ſuis in ſcriptis magnam quandam ſtabilitatem & certitudinem putet ineſſe, turpe id eſſe ſcriptori, ſiue dicatur à quoquam, ſiue non dicatur, putandum eſt. Siquidem ignorare quid verum ſit, quid falſum, de iuſtis & iniuſtis, de bonis & malis, etiam ſi vulgus vniuerſum laudauerit, fieri nunquam poteſt quin ſit reuera turpiſſimum. PHAEDRVS. Turpiſſimum. SOCR. Contrà qui in oratione quacunque de re ſcripta ludum iocúmque neceſſarium putat, orationémque nullam aut ſolutam, aut aſtrictam numeris magno componendi ſtudio dignam eſſe ducit, inſtar eorum qui ſine diiudicatione & doctrina perſuadendi tantùm gratia carmina recitare conſueuerunt: ſed reuera ſermonum illorum optimos commonendi peritos cauſa compoſitos fuiſſe: in ſermonibus autem his, qui docendi diſcendique cauſa dicuntur, ac verè in animo de iuſtis, honeſtis, & bonis ſcribuntur, duntaxat perſpicuitatem perfectionémque ineſſe, eóſque ſolos ſtudio dignos exiſtimat: iudicátq; ſermones huiuſmodi filios ſuos legitimos eſſe vocandos, eum ante omnia qui ipſi ineſt, ſi modò ſit inuentus, deinde quicunque ex hoc fœtu filij, fratréſque, vel in ipſius, vel in aliis aliorum mentibus, ſic vt decet, nati ſunt, reliquos autem omnes poſtponit: hic vir inquam, talis, ô Phædre, videtur eſſe, quales eſſe nos exoptaremus. PHAEDRVS. Equidem, vt dicis, cupio prorſus, & voto precor. SOCR. Sed hæc iam ſatis à nobis de arte dicendi, quaſi ludentibus dicta ſint. Quare Lyſiæ dicas, nos ad nymphæ Muſarúmque profluentem profectos, ſermones quoſdã audiſſe, qui dicere iuſſerunt Lyſiæ, cæteriſque orationum ſcriptoribus, Homero præterea, & ſiquis alius nudam poeſim, vel cantu exornatam compoſuit, Soloni poſtremo, & omnibus qui ciuiles inſtitutiones literis mandauerunt: quòd ſi veritatis conſcii talia compoſuerunt, poſſúntque ſua in diſcuſſionem tracta defendere, ac dicendo efficere, vt præ verbis ſcripta vileſcant, non vtique ab his quæ calamo luſerunt, ſed ab illis potius quæ ſeriò excogitarunt, cognominandi videntur.

pueris reliquis præſtet omnibus, qui vnquam orationes attigerunt, aut ſi non contentus his fuerit, diuino aliquo animi motu maiora concupiſcat. inest enim natura philoſophia in huius viri mente quædam. Hęc ergo ab iis diis accepta, Iſocrati mihi dilectiſſimo nuncio. Tu illa Lyſiæ tibi chariſſimo. PHAE. Ita fiet. Sed abeamus hinc cùm æſtus nonnihil iam deferbuerit. SOC. Vota prius his facienda ſunt quàm abeamus. PHAE. Quidni? SOC. O amice Pan, & alij omnes, qui locum hunc colitis date mihi vt pulcher intus efficiar: & quæcunque extrinſecus habeo, intrinſecis ſint amica. Diuitem autem ſapientem ſolum exiſtimem. Tantum verò mihi ſit auri, quantum nec ferre nec ducere queat alius, niſi vir temperans. Nunquid aliud orandum cenſes, ô Phædre? mihi enim ſatis eſt precatum. PHAE. Mihi quoque eadem opta. Amicorum enim communia omnia. SOC. Abeamus.

ψαμένων λόγων ἔτι τε εἰ αὐτῷ μὴ ἀποχρήσαι ταῦτα, ἐπὶ μείζω δέ τις αὐτὸν ἄγοι ὁρμὴ θειοτέρα. φύσει γὰρ, ὦ φίλε, C ἔνεστί τις φιλοσοφία τῇ τοῦ ἀνδρὸς διανοίᾳ. ταῦτα δὴ οὖν ἐγὼ μὲν παρὰ τῶνδε τῶν θεῶν, ὡς ἐμοῖς παιδικοῖς, Ἰσοκράτει ἐξαγγέλλω, σὺ δ' ἐκεῖνα, ὡς σοῖς, Λυσίᾳ. Φ. Ταῦτα ἔσται. ἀλλὰ ἴωμεν, ἐπεὶ καὶ τὸ πνῖγος ἠπιώτερον γέγονεν. ΣΩ. Οὐκοῦν εὐξαμένῳ πρέπει τοῖσδε πορεύεσθαι; Φ. Τί μήν; ΣΩ. Ὦ φίλε Πάν τε καὶ ἄλλοι ὅσοι τῇδε θεοὶ, δοίητέ μοι καλῷ γενέσθαι τἄνδοθεν· τἄξωθεν δ' ὅσα ἔχω, τοῖς ἐντὸς εἶναί μοι φίλια. πλούσιον δὲ νομίζοιμι τὸν σοφόν. τὸ δὲ χρυσοῦ πλῆθος εἴη μοι ὅσον μήτε φέρειν μήτε ἄγειν δύναιτο ἄλλος ἢ ὁ σώφρων. ἔτι ἄλλου του δεόμεθα, ὦ Φαῖδρε; ἐμοὶ D μὲν γὰρ μετρίως ηὖκται. Φ. Καὶ ἐμοὶ ταῦτα συνεύχου. κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. ΣΩ. Ἴωμεν.

PLATONIS HIPPIAS MAIOR, VEL, DE PVLCHRO.

MARSILII FICINI ARGVMENTVM.

DE Pulchro, in Phædro, Sympoſio, & Hippia diſputatur. In Hippia, quia Socrates agit aduerſus Hippiam ſophiſtam, qui cùm ignoraret, ſe ſcire putabat: quæ ignorantia animum reddit indocilem: quid pulchrum ſit non ſatis docet, ſed quid non ſit oſtendit, & opiniones falſas redarguit. Sophiſtam vocat eum qui ſe ſapientem videri magis quàm eſſe ſtudet, pecuniarum honoriſque gratia. Talem verò Hippiam eſſe in proœmio declaratur, & in fine proœmij. Sumpta occaſione ab oratione quadam Hippiæ quæ de pulchris officijs diſſerebat, interrogat Socrates quid ipſum per ſe pulchrum quo reliqua omnia pulchra fiunt. Oportet enim particularia ad vniuerſale quod in particularibus, & vniuerſale quod in particularibus ad ipſum quod ſupra ſingula eſt vniuerſale referre. Nam ſinguli homines pulchri, per formam quandam ſingulis communem pulchri redduntur: forma verò communis pluribus à diuina ſpecie velut à ſigillo character imprimitur: quoniam omnis multitudo ad vnum quod in multitudine, & vnum quod in multitudine ad vnum quod ſupra multitudinem eſt, reducitur. Quare cùm multa ſint pulchra, oportet ſingula per pulchritudinem communem omnibus, & omnibus inſitam, eſſe pulchra: & pulchritudinem quæ in omnibus eſt, ſicut in alio eſt, non in ſeipſa, ſic ab alio, non à ſeipſa pendere. Vnumquodque è ſingulis pulchris, pulchrum hoc Plato vocat: formam in omnibus, pulchritudinem: ſpeciem & ideam ſupra omnia, ipſum pulchrum. Primum ſenſus attingit opinióque. Secundum ratio cogitat. Tertium mẽs intuetur. Interrogatus Hippias, ter ſecundum ſenſum opinionem definit. Quibus confutatis, Socrates ter quoque definit. Bis quidem ſecundum rationem, poſtremo ſecundum mentem. Sophiſta enim ſenſu opinionéque incedit, philoſophus ratione potius atque mente. In primis Hippias pulchram virginem, ipſum pulchrum eſſe reſpondet. Quod eſſe falſum ex eo conſtat, quòd non omnia quæ pulchra ſunt, per virginem pulchra

mus potentia quadam agimus, ſed mala vt plurimum facimus, potentia itaque & vtilitas malum vt plurimum inferunt, pulchrum autem nunquam mali cauſa. Ergo non ſimpliciter quæcunque vtilitas pulchrum. At ſaltem quæ ad bonum confert, reſpondebit quiſpiam: aduerſus quem ſic argumentatur: Quod ad bonum tendit, conducibile. Conducibile bonum efficit: quod aliquid efficit, aliud eſt quàm id quod efficitur: quapropter aliud conducibile, aliud bonum. Conducibile, & pulchrum, idem. Ergo pulchrum & bonum aliud. Neque pulchrum igitur bonum neque bonum pulchrum, quod prorſus abſurdum. Tandem ſenſus opinionis cogitationiſque conuictis erroribus mens rationi dictat, pulchrum eſſe gratiam quandam, quæ animam, per mentem, viſum, & auditum mouet & allicit. Quod ſane partim ex huius dialogi calce, partim ex Phædro & Sympoſio Platonis elicitur. Qua ratione gratia hæc inſit, & quo nomine nuncupanda, inquirit Socrates, nec tamen ambitioſo ſophiſtæ declarat, quæ Phædro reuelauit, & Agathoni, qui quamuis ignorarent, ſuam tamen ignorantiam agnoſcentes, dociles erant. Gratia profectò pulchritudo eſt, non ratione ſenſus, qui a menti non conueniret, & cæteris ſenſibus æquè vt auditui viſuique competeret. Non ratione mentis, quia oculos auréſque effugeret. Non voluptatis etiam ratione, quia ha[illegible] in auditu & viſu duntaxat, ſed in omnibus ſenſibus reperitur. Non ratione auditus ſolùm: non enim menti viſuique congrueret. Non ratione viſus. Auditui nanque mentíque deeſſet. Non ratione auditus viſúſque ſimul, quia in viſu auditúque vnà coniunctis pulchritudo ineſſet: In vnoquoque verò illorum ſeorſum ab altero agente, pulchritudo nulla. Volumus autem gratiam illam tribus animi viribus communiter percipi, tribus quoque obiectis earum ineſſe communiter. Quapropter addit voluptates mentis, viſus, auditúſque, ex eo pulchras eſſe, quod maximè omnium voluptatū innoxiæ ſunt & optimæ. Si optimas idē quod conducibiles intellexeris, redibit ſuperior ambiguitas. Conducibile bonum facit, ergo boni cauſa. Cauſa & effectum aliud. Ergo aliud conducibile, aliud bonum. Quo ſequitur, aliud pulchrum, aliud bonum eſſe. Ideo neque pulchrum bonum, neque bonum pulchrum. Sin autem optimas, id eſt, innoxias, faciles, ſpiritales, lucentes, vitaléſque, vt ita dixerim, expoſueris, veri compos efficiéris. Nam pulchritudo nihil aliud eſt quàm ſummi boni ſplendor, fulgens in ijs quæ oculis, auribus mente percipiuntur, pérque illa ad ipſum bonum, viſum, auditum, mentémque conuertens. Quo fit vt pulchritudo circulus quidam diuinæ lucis exiſtat, à bono manans, in bono reſidens, per bonum & ad bonum ſempiternè reflexus. Hoc Socrates myſterium quod à Diotima Sibylla didiciſſe aſſeruit, non ſophiſtis, ſed diſcipulis reuelauit. Quid ipſum bonum, ipſum vnum rerum omnium principium, actus purus, actus ſequentia cuncta viuificans. Quid ipſum pulchrum, Viuificus actus è primo fonte bonorum effluens, Mentem primò diuinam idearum ordine infinitè decorans, Numina deinde ſequentia mentéſque rationum ſerie complens, Animas tertio numeroſis diſcurſibus ornans, Naturas quarto ſeminibus, formis quinto materiam. Sol profectò corpora viſibilia & oculos videntes procreat. Oculis, vt videant, lucidum infundit ſpiritum. Corpora vt videantur, coloribus pingit. Neque tamen proprius oculis radius, propriiue corporibus colores, ad viſionem perficiendam ſufficiunt, niſi lumen ipſum vnum ſupra multa, à quo multa & propria lumina oculis & corporibus diſtributa ſunt, adueniat, illuſtret, excitet, atque roboret. Eodem modo primus ipſe actus, id eſt, Deus, ſpeciem actúmque rebus ſingulis producendo largitus eſt. Qui ſanè actus cùm in ſubiecto patiente ſuſceptus fuerit, debilis eſt, & ad operis executionem impotens. Sed diuini ſolis perpetua & inuiſibilis lux, vnà ſemper omnibus àdſtat, fouet, viuificat, excitat, complet, & roborat. De quo diuinè Orpheus. Cuncta fouens atque ipſe ferens ſuper omnia ſeſe. Vt eſt actus omnium roborátque, bonum dicitur. Vt viuificat lenit, mulcet, & excitat, pulchrum. Vt in obiectis quæ noſcenda ſunt, tres illas cognoſcentis animæ vires allicit, pulchritudo. Vt in cognoſcente potentia eam applicat cognito, veritas. Vt bonum eſt, procreat, regit, & complet. Vt pulchrum, illuminat, gratiámque infundit. Præparata autem eſſe oportet omnia ad gratiam diuini fulgoris excipiendam. Corpora quidem proportione, quæ ordine, modo & ſpecie conſtat. Voces harmonia, quæ numeris internalliſque conficitur. Officia, morum rectitudine ad finem bonum. Diſciplinas ordine ad obiectum verum. Animam puritate per auerſionem ab inferis, & conuerſionem ad ſupera. Mentem, per æternum in ipſum bonum, intuitum. Per hæc omnia gradatim diuinæ pulchritudinis radius penetrat. Circa corpus inæqualitate numeroſa refulget, loco motuique ſubiecta. Circa voces, in harmonia, extra certum locum, ſed motu diſperſa. Circa officia diſciplináſque & animam, in motu quidem, ſed ratione vitali conſiſtens. Circa mentem ſupra motum, in æterna idearum ſerie micans. Circa ipſum bonum, actus purus, vitam & gratiam omnibus inſerēs.

pius etiam & de maximis rebus Lacedæmonem legatus acceſſi. Quo fit vt hæc loca, quod ipſe quærebas, minus frequentem. SOCR. Hoc certè, ô Hippia, ſapientis perfectique viri proprium eſt. Tu quidem cùm priuatim, multa ab adoleſcentibus accepta pecunia, plus etiam cõferre illis quàm quæ acceperis, vales: tum publicè patriæ tuæ prodeſſe, vt decet eum, qui non contemnendus vulgo, ſed ſummo in pretio ſit habendus. Cæterùm, quænam, ô Hippia, cauſa, quòd priſci illi qui ſapiẽtum magnum cognomen adepti ſunt, Pittacus atque Bias, & qui Thaletis Mileſij tempore quiue deinceps vſque ad Anaxagoram, ſapientiæ ſtudio floruerunt, vel omnes vel plurimi ciuilibus rebus abſtinuere? HIPP. Quid aliud putas, ô Socrates, quàm imbecillitatem ingenii, cùm non poſſent vtraque priuata & publica prudẽter adminiſtrare? Soc. An verò putas quemadmodum cæteræ artes incrementum tempore ſuſceperunt, adeo vt noſtri temporis artifices ſuperioribus longè præcellant: ita & facultatem veſtram, ſtudium videlicet ſophiſtarum, creuiſſe, ac veteres ſapientiæ ſtudioſos, ſi vobiſcum comparentur, viles admodum extitiſſe? HIP. Rectè omnino loqueris. SOC. Ergo ſi hodie Bias reuiuiſcat, à nobis iure irrideretur, quẽadmodum ipſum Dædalum ſculptores aiunt, ſi reuiuiſcens talia fabricaret: qualia quondam ex quibus ſibi gloriam comparauit, ridiculum fore. H. Sic ſe res habet, vt ais, ô Socrates. Veruntamen priſcos homines præferre ſemper recentioribus conſueui, vt & viuentium inuidiam, & defunctorum indignationem vitarem. SOC. Probè, ô Hippia, & ſentire & loqui mihi videris. Ego quoque teſtari poſſum te vera loqui. Nam reuera veſtra facultas adaucta eſt: quæ cum priuatis obire etiam publica poteſt. Gorgias ſiquidem hic Leontinus ſophiſta huc patriæ ſuæ legatus venit, vtpote qui eſſet ad tractanda iſta publica munera Leontinorum omnium præſtantiſſimus: is & ad populum concionari præclarè iudicatus eſt, & priuatim diſputando, & cum iuuenibus conuerſando, magnum quæſtum fecit cepitque ex hac vrbe.

λεις ἐπρέσβευσα, πλεῖστα δὲ καὶ περὶ πλείστων καὶ μεγίστων
C εἰς τὴν Λακεδαίμονα. διὸ δή (ὃ καὶ σὺ ἐρωτᾷς) οὐ θαμίζω εἰς τούσδε τοὺς τόπους. ΣΩΚ. Τοιοῦτον μέντοι, ὦ Ἱππία, ἐστὶ τὸ τῇ ἀληθείᾳ σοφόν τε καὶ τέλειον ἄνδρα εἶναι. σὺ γὰρ καὶ ἰδίᾳ ἱκανὸς εἶ, παρὰ τῶν νέων πολλὰ χρήματα λαμβάνων, ἔτι πλείω ὠφελεῖν ὧν λαμβάνεις· καὶ αὖ δημοσίᾳ τὴν σαυτοῦ πόλιν ἱκανὸς εὐεργετεῖν· ὥσπερ χρὴ τὸν μέλλοντα μὴ καταφρονήσεσθαι, ἀλλ' εὐδοκιμήσειν ἐν τοῖς πολλοῖς. ἀτάρ, ὦ Ἱππία, τί ποτε τὸ αἴτιον ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι, ὧν ὀνόματα μεγάλα λέγεται ἐπὶ σοφίᾳ, Πιττακοῦ τε καὶ Βίαντος, καὶ τῶν ἀμφὶ τὸν Μιλήσιον
D Θαλῆν, καὶ ἔτι τῶν ὕστερον, μέχρις Ἀναξαγόρου, ὡς ἢ πάντες ἢ οἱ πολλοὶ αὐτῶν φαίνονται ἀπεχόμενοι τῶν πολιτικῶν πράξεων; ΙΠ. Τί δ' οἴει, ὦ Σώκρατες, ἄλλο γε ἢ ἀδύνατοι ἦσαν καὶ οὐχ ἱκανοὶ ἐξικνεῖσθαι φρονήσει ἐπ' ἀμφότερα, τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια; ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν, πρὸς Διός, ὥσπερ αἱ ἄλλαι τέχναι ἐπιδεδώκασι, καὶ εἰσὶ παρὰ τοὺς νῦν δημιουργοὺς οἱ παλαιοὶ φαῦλοι, οὕτω καὶ τὴν ὑμετέραν τὴν τῶν σοφιστῶν τέχνην ἐπιδεδωκέναι φῶμεν, καὶ εἶναι τῶν ἀρχαίων τοὺς περὶ τὴν σοφίαν φαύλους πρὸς ὑμᾶς; ΙΠΠ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ.
E Εἰ ἄρα νῦν ἡμῖν, ὦ Ἱππία, ὁ Βίας ἀναβιοίη, γέλωτ' ἂν ὄφλοι πρὸς ὑμᾶς. ὥσπερ καὶ τὸν Δαίδαλόν φασιν οἱ ἀνδριαντοποιοὶ νῦν, εἰ γενόμενος τοιαῦτ' ἐργάζοιτο οἷα ἦν ἀφ' ὧν τοὔνομ' ἔσχε, καταγέλαστον ἂν εἶναι. ΙΠ. Ἔστι μὲν ταῦτα, ὦ Σώκρατες, οὕτως ὡς σὺ λέγεις· εἴωθα μέντοι ἔγωγε τοὺς παλαιούς τε καὶ προτέρους ἡμῶν, προτέρους τε καὶ μᾶλλον ἐγκωμιάζειν ἢ τοὺς νῦν· εὐλαβούμενος μὲν φθόνον τῶν ζώντων, φοβούμενος δὲ μῆνιν τῶν τετελευτηκότων. ΣΩΚ. Καλῶς γε σύ, ὦ Ἱππία, νομίζων τε καὶ διανοούμενος, ὥς ἔμοιγε δοκεῖς. συμμαρτυρῆσαι δέ σοι ἔχω ὅτι
F ἀληθῆ λέγεις· καὶ τῷ ὄντι ὑμῶν ἐπιδέδωκεν ἡ τέχνη πρὸς τὸ καὶ τὰ δημόσια πράττειν δύνασθαι μετὰ τῶν ἰδίων. Γοργίας τε γὰρ οὗτος ὁ Λεοντῖνος σοφιστὴς δεῦρο ἀφίκετο, δημοσίᾳ οἴκοθεν πρεσβεύων, ὡς ἱκανώτατος ὢν Λεοντίνων τὰ κοινὰ πράττειν· καὶ ἔν τε τῷ δήμῳ ἔδοξεν ἄριστα εἰπεῖν, καὶ ἰδίᾳ ἐπιδείξεις ποιούμενος, καὶ συνὼν τοῖς νέοις, χρήματα πολλὰ εἰργάσατο καὶ ἔλαβεν ἐκ τῆσδε τῆς πόλεως.

verò agerent, ſi melius, non ſi deterius iuuenes erudirent? H. Rectè, verùm peregrinas diſciplinas lex illorum non admittit. Alioquin ſi quis vnquam alius ibi docendi gratia lucratus eſſet, ſcito me plurimum fuiſſe lucraturum. Lætantur ergo cùm me audiunt, laudántque: ſed vt dicebam lex illorum peregrina vetat. S. Legem, ô Hippia, perniciem ciuitatis, an ſalutem vocas? H. Conſtituitur mea quidem ſententia, vtilitatis gratia lex, nonnunquam tamen obeſt, ſi malè ſit conſtituta. Soc. Nónne vt maximum quoddam ciuitati bonum legem conſtituunt latores legum, legéque ſublata, legitimè in ciuitate viuere non poſſumus? H. Vera loqueris. S. Quoties igitur à bono aberrant hi qui leges ferre nituntur, à legitimo legéque diſcedunt. Quid ad hæc? H. Exacta quidem ratione, ſic ſe res habet, ô Socrates. nó tamen ſic homines nominare conſueuerunt. S. Vtrum, ô Hippia, ſcientes an ignorantes? H. Vulgus. S. Qui verum cognoſcunt, vulgus ſunt? H. Nequaquam. S. At verò cognoſcentes, hi quod vtilius eſt magis legitimum, quàm quod inutile, reuera omnibus hominibus eſſe cenſent. nónne fateris? HIPPIAS. Fateor equidem ita reuera eſſe. SOCRAT. An non ita eſt, vt ſcientes exiſtimant? HIPP. Prorſus. SOCRATES. Præſtat autem vt tu ais, Lacedæmonios diſciplina tua licet peregrina quàm patria imbui. HIPPIAS. Et vera loquor. SOCRATES. Quinetiam quæcunque vtiliora ſunt, magis legitima ſunt. Hoccine dicis ô Hippia? HIPPIAS. Dixi equidem. SOCRATES. Ergo ſecundum rationem tuam magis è lege eſt, vt Lacedæmoniorum filii ab Hippia, quàm à parentibus doceantur, quandoquidem tu magis quàm illi reuera prodeſſes. HIPPIAS. Prodeſſem proculdubio Socrates. SOCRATES. Contra legem igitur agunt Lacedæmonii, cùm tibi filios ſuos erudiendos auri oblata mercede non tradant.

τοὺς ὑεῖς, ἀλλ' ἐξαμαρτάνειν; ΙΠ. Οὐκ ἂν οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν ὀρθῶς ἂν πράττοιεν, βέλτιον ἀλλὰ μὴ χεῖρον παιδεύοντες τοὺς νέους; ΙΠ. Ὀρθῶς. ἀλλὰ ξενικὴν παίδευσιν οὐ νόμιμον αὐτοῖς παιδεύειν. ἐπεί, εὖ ἴσθι, εἴπερ τις ἄλλος ἐκεῖθεν χρήματα ἔλαβε πώποτε ἐπὶ παιδεύσει, καὶ ἐμὲ ἂν λαβεῖν πολὺ μάλιστα. χαίρουσι γοῦν ἀκούοντες ἐμοῦ καὶ ἐπαινοῦσιν· ἀλλ' (ὃ λέγω) οὐ νόμος. ΣΩ. Νόμον δὲ λέγεις, ὦ Ἱππία, βλάβην πόλεως εἶναι, ἢ ὠφέλειαν; ΙΠ. Τίθεται μέν, οἶμαι, ὠφελείας ἕνεκα· ἐνίοτε δὲ καὶ βλάπτει, ἐὰν κακῶς τεθῇ, ὁ νόμος.
D ΣΩ. Τί δέ; οὐχ ὡς ἀγαθὸν μέγιστον πόλει τίθενται τὸν νόμον οἱ τιθέμενοι; καὶ ἄνευ τούτου μετ' εὐνομίας ἀδύνατον οἰκεῖν; ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ὅταν ἄρα ἀγαθοῦ ἁμάρτωσιν οἱ ἐπιχειροῦντες τοὺς νόμους τιθέναι, νομίμου τε καὶ νόμου ἡμαρτήκασιν. ἢ πῶς λέγεις; ΙΠ. Τῷ μὲν ἀκριβεῖ λόγῳ, ὦ Σώκρατες, οὕτως ἔχει· οὐ μέντοι εἰώθασιν ἄνθρωποι ὀνομάζειν οὕτω. ΣΩΚ. Πότερον, ὦ Ἱππία, οἱ εἰδότες, ἢ οἱ μὴ εἰδότες; ΙΠ. Οἱ πολλοί. ΣΩ. Εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ εἰδότες τἀληθές, οἱ πολλοί; Ι.
E Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ μήν που οἵ γ' εἰδότες, τὸ ὠφελιμώτερον τοῦ ἀνωφελεστέρου νομιμώτερον ἡγοῦνται τῇ ἀληθείᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις. ἢ οὐ συγχωρεῖς; ΙΠ. Ναί, συγχωρῶ ὅτι γε τῇ ἀληθείᾳ. ΣΩΚ. Οὐκοῦν ἔστι γε καὶ ἔχει οὕτως ὡς οἱ εἰδότες ἡγοῦνται; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Ἔστι δέ γε Λακεδαιμονίοις, ὡς σὺ φῄς, ὠφελιμώτερον τὴν ὑπὸ σοῦ παίδευσιν, ξενικὴν οὖσαν, παιδεύεσθαι, μᾶλλον ἢ τὴν ἐπιχωρίαν. ΙΠ. Καὶ ἀληθῆ γε λέγω. ΣΩ. Καὶ γὰρ ὅτι τὰ ὠφελιμώτερα, νομιμώτερα ἐστί, καὶ τοῦτο λέγεις, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Εἶπον γάρ. ΣΩ. Κατὰ τὸν σὸν ἄρα λόγον τοῖς Λακε-
F δαιμονίων ὑέσιν ὑπὸ Ἱππίου παιδεύεσθαι νομιμώτερόν ἐστιν, ὑπὸ δὲ τῶν πατέρων, ἀνομώτερον· εἴπερ τῷ ὄντι ὑπὸ σοῦ πλείω ὠφεληθήσονται. ΙΠ. Ἀλλὰ μὴν ὠφεληθήσονται, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Παρανομοῦσιν ἄρα Λακεδαιμόνιοι, οὐ διδόντες σοὶ χρυσίον, καὶ ἐπιτρέποντες τοὺς αὐτῶν ὑεῖς.

χαίρουσιν ἐκ παλαιοῦ αἱ πόλεις, καὶ συλλήβδην πάσης τῆς ἀρχαιολογίας ἥδιστα ἀκροῶνται. ὥστ' ἔγωγε δι' αὐτοὺς ἠνάγκασμαι ἐκμεμαθηκέναι τε καὶ μεμελετηκέναι πάντα τὰ τοιαῦτα. Σ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ Ἱππία, εὐτυχηκάς γε ὅτι γε Λακεδαιμόνιοι οὐ χαίρουσιν ἄν τις αὐτοῖς ἀπὸ Σόλωνος τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἡμετέρους καταλέγῃ· εἰ δὲ μή, πράγματ' ἂν εἶχες ἐκμανθάνων. ΙΠ. Πόθεν, ὦ Σώκρατες; ἅπαξ ἀκούσας πεντήκοντα ὀνόματα, ἀπομνημονεύσω. Σ. Ἀληθῆ λέγεις, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐνενόησα ὅτι τὸ μνημονικὸν ἔχεις. ὥστ' ἐννοῶ ὅτι εἰκότως σοι χαίρουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἅτε πολλὰ εἰδότι· καὶ χρῶνται ὥσπερ ταῖς πρεσβύταις οἱ παῖδες πρὸς τὸ ἡδέως μυθολογῆσαι. C

ΙΠ. Καὶ ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, περί γε ἐπιτηδευμάτων καλῶν καὶ ἔναγχος αὐτόθι εὐδοκίμησα διεξιών, ἃ χρὴ τὸν νέον ἐπιτηδεύειν. ἔστι γάρ μοι περὶ αὐτῶν πάγκαλος λόγος συγκείμενος, καὶ ἄλλως εὖ διακείμενος καὶ τοῖς ὀνόμασι. πρόσχημα δέ μοι ἐστὶ καὶ ἀρχὴ τοιάδε τις τοῦ λόγου· Ἐπειδὴ ἡ Τροία ἥλω, λέγει ὁ λόγος ὅτι Νεοπτόλεμος Νέστορα ἔροιτο ποῖά ἐστι καλὰ ἐπιτηδεύματα, ἃ ἄν τις ἐπιτηδεύσας νέος ὢν εὐδοκιμώτατος γένοιτο. μετὰ ταῦτα δὴ λέγων ἐστὶν ὁ Νέστωρ καὶ ὑποτιθέμενος αὐτῷ πάμπολλα νόμιμα καὶ πάγκαλα. τοῦτον δὴ καὶ ἐκεῖ ἐπεδειξάμην, καὶ ἐνθάδε μέλλω ἐπιδεικνύναι εἰς τρίτην ἡμέραν, ἐν τῷ Φειδοστράτου διδασκαλείῳ, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄξια ἀκοῆς. ἐδεήθη γάρ μου Εὔδικος ὁ Ἀπημάντου. ἀλλ' ὅπως παρέσῃ καὶ αὐτός, καὶ ἄλλους ἄξεις, οἵτινες ἱκανοὶ ἀκούσαντες κρῖναι τὰ λεγόμενα. Σ. Ἀλλὰ ταῦτ' ἔσται, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, ὦ Ἱππία. νυνὶ μέντοι βραχύ τι μοι περὶ αὐτοῦ ἀπόκριναι· καὶ γάρ με εἰς καλὸν ὑπέμνησας. ἔναγχος γάρ τις, ὦ ἄριστε, εἰς ἀπορίαν με κατέβαλεν ἐν λόγοις τισὶ τὰ μὲν ψέγοντα ὡς αἰσχρά, τὰ δ' ἐπαινοῦντα ὡς καλά, οὕτω πως ἐρόμενος, καὶ μάλα ὑβριστικῶς· Πόθεν δέ μοι σύ (ἔφη) ὦ Σώκρατες οἶσθα ὁποῖα καλὰ καὶ αἰσχρά; ἐπεὶ φέρε ἔχοις ἂν εἰπεῖν τί ἐστι τὸ καλόν; καὶ ἐγὼ διὰ τὴν ἐμὴν φαυλότητα ἠπορούμην τε καὶ οὐκ εἶχον αὐτῷ κατὰ τρόπον ἀποκρίνασθαι. ἀπιὼν οὖν ἐκ τῆς συνουσίας, ἐμαυτῷ τε ὠργιζόμην καὶ ὠνείδιζον, καὶ ἠπείλουν, ὁπότε πρῶτον ὑμῶν τῳ τῶν σοφῶν ἐντύχοιμι, D E F

hiſtoriam attente audiunt. Quocirca illorum cauſa ediſcere, meditarique huius generis omnia coactus ſum. SOC. Quàm bene tecum actum eſt, ô Hippia, quòd Lacedæmonij moleſtè ferant, ſi quis noſtros principes incipiens à Solone recenſeat. Alioquin eorum nominibus ediſcendis, fatigari te oportuiſſet. H. Quid fatigari Socrates? ſemel audiens quinquaginta nomina, memoriter repetam. SOCR. Ain' verò? ſed ego te memoria pollere non aduerteram. Quapropter Lacedæmonios te meritò delectari tanquam multarum rerum perito iam intelligo, téque perinde vti, ac aniculis pueri, ad confabulandi iucunditatem.

HIP. Per Iouem, ô Socrates, nuper ibidem de pulchris ſtudiis, quibus incumbere iuuenem decet, diſſerens admirationi fui. Extat enim de iis à me compoſita luculenta quædam oratio, quæ præcipua verborum elegantia pollet, forma verò & principium orationis eiuſmodi eſt: Capta, inquit oratio, Troia, Neoptolemus Neſtorem interrogauit, quæ pulcherrima eſſent, quibus incumbens iuuenis, vir illuſtris euadat. Cui reſpondens Neſtor, multa & pulchra præcepta recenſet. Hanc equidem orationem ibi oſtendi, & hic quoque tertio ab hinc die in Phidoſtrati ludo, atque inſuper alia multa auditu digna oſtenſurus ſum: Eudicus enim Apemanti filius me rogauit. Quare da operam vt tu quoque adſis, & alios tecum ducas, quicunque id genus dicta iudicare ſciãt. SOCR. Ita fiet ſi Deus voluerit, Hippia. In præſentia autem breue quiddam de hoc ipſo reſponde, nam opportunè me admonuiſti. Nuper enim, ô vir optime, cùm in ſermone quodam, alia vt pulchra laudarem, alia vituperarem vt turpia, hanc quiſpiam in medium dubitationem induxit, me valde contumelioſè ſic interrogans. Vnde tu Socrates pulchra turpiaue cognoſcis? poteſne quid pulchrum ſit definire? ego autẽ ob ignauiam meam hæſitaui, neque quod accommodatè reſponderem habui, atque ex cœtu hominum abiens, mihi ipſe iratus ſum, ruditatémque meam vehementer accuſaui: ac minatus ſum, cùm mihi primum quempiam veſtrûm qui ſapientiam profitemini, obuium

[illegible]

de nullo alio prius quàm de pulchro quæſiſſet. Mos enim hic ſuus, & in hunc modum interrogaſſet, O Elienſis hoſpes, nónne iuſtitia iuſti ſunt quicunque iuſti? Reſponde quæſo Hippia, tanquam percontante illo. H. Iuſtitia profectò. SOCR. An non aliquid hæc ipſa iuſtitia eſt? HIP. Prorſus. SOC. Et ſapientia ſapientes ſunt quicunque ſapiunt, & bono ſimiliter bona omnia quæ bona ſunt? HIP. Quid prohibet? SOCR. Sapientiam verò & bonum ſecundum ſe eſſe oportet. Nam ſi ipſa non eſſent, alia per illa nunquam talia fierent? HIP. Sic eſt. SOC. Nónne & pulchra omnia ipſo pulchro ſunt pulchra? HIP. Pulchro certè. SOCR. Eſtne igitur ipſum pulchrum? H. Eſt proculdubio ſed quorſum? SOCR. Hic ille ſtatim quæret, Dic hoſpes, quid hoc ipſum pulchrum eſt? HIP. Num qui hæc interrogat, audire aliud quærit quàm quid ſit pulchrum? SO. Non mihi videtur, ſed aliudquiddam eſt ipſum pulchrum. H. Quid hoc ab illo differt? SO. Nihilne tibi videtur? H. Nihil certè: nõ enim differt. H. Cõſtat autẽ te melius noſſe. Cõſidera tamen: nõ quæ res pulchra eſt, ille petit, ſed quid ipſũ pulchrũ eſt. H. Intelligo iã, ô bone vir, & quod ipſũ pulchrũ eſt, reſpõdebo adeò vt nũquã redarguat. Si verum dicere oportet, ſcito Socrates virginem pulchram ipſum pulchrum eſſe. SOCR. Præclarè per canem, ô Hippia, & decorè admodum reſpondiſti. Nunquid ergo ſi hoc reſpondero, ad interrogata reſponſum erit & rectè, neque refellar? H. Qua te ille ratione corripiet, ſi quod omnibus videtur, & de quo audientes ſinguli pro te teſtabuntur, reſpõderis? SO. Eſto ſane. Sed mecum ipſe, ô Hippia, quod dicis, reputo. Ille ſiquidem ita percontabitur. Age, reſponde mihi, ô Socrates, hæc omnia quæ pulchra dicuntur, ſi quid ipſum pulchrum eſt, per ipſum ſunt pulchra? ego autem reſpondebo, Si pulchra virgo, ipſum pulchrum eſt propter quod hæc pulchra fiunt. HIPPIAS. Putáſne illum te reprehendere vlterius auſurum, quaſi non pulchrum ſit quod dicis? Vel ſi forte auſus fuerit, non ab omnibus irriſum iri?

πειρῶμαί σε ἐρωτᾶν. εἰ γὰρ δὴ αὐτῷ τὸν λόγον τοῦτον ἐπιδείξαις ὃν φῂς τὸν περὶ τῶν καλῶν ἐπιτηδευμάτων, ἀκούσας, ἐπειδὰν παύσῃ λέγων, ἔροιτ' ἂν οὐ περὶ ἄλλου πρότερον ἢ περὶ τοῦ καλοῦ· (ἔθος γάρ τι τοῦτ' ἔχει) καὶ εἴποι ἄν, Ὦ ξένε Ἠλεῖε, ἆρ' οὐ δικαιοσύνῃ δίκαιοί εἰσιν οἱ δίκαιοι; Ἀπόκριναι δὴ ὦ Ἱππία, ὡς ἐκείνου ἐρωτῶντος. ΙΠ. Ἀποκρινοῦμαι ὅτι δικαιοσύνῃ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔστι τι τοῦτο ἡ δικαιοσύνη; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σοφίᾳ οἱ σοφοί εἰσι σοφοί; καὶ τῷ ἀγαθῷ πάντα τἀγαθά, ἀγαθά; ΙΠ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ.
D Οὖσί γε τισὶ τούτοις. οὐ γὰρ δή που μὴ οὖσί γε. ΙΠ. Οὖσι μέντοι. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ τὰ καλὰ πάντα, τῷ καλῷ ἐστι καλά; Ι. Ναί, τῷ καλῷ. ΣΩ. Ὄντι γέ τινι τούτῳ. Ι. Ὄντι. ἀλλὰ τί γὰρ μέλλει. ΣΩ. Εἰπὲ δή, ὦ ξένε, (φήσει) τί ἐστι τοῦτο τὸ καλόν; Ι. Ἄλλο τι οὖν, ὦ Σώκρατες, ὁ τοῦτο ἐρωτῶν δεῖται πυθέσθαι ἢ τί ἐστι καλόν; Σ. Οὔ μοι δοκεῖ· ἀλλ' ὅ τι ἐστὶ τὸ καλόν, ὦ Ἱππία. Ι. Καὶ τί διαφέρει τοῦτ' ἐκείνου; Σ. Οὐδέν σοι δοκεῖ; Ι. Οὐδὲν γὰρ διαφέρει. Σ. Ἀλλὰ μέντοι δῆλον ὅτι σὺ κάλλιον οἶσθα. ὅμως δὲ ὠγαθὲ ἄθρει. ἐρωτᾷ γάρ σε οὐ τί ἐστι καλόν, ἀλλ' ὅ, τι
E ἐστὶ τὸ καλόν. Ι. Μανθάνω ὠγαθέ. καὶ ἀποκρινοῦμαί γε αὐτῷ ὅ, τι ἐστὶ τὸ καλόν· καὶ οὐ μή ποτε ἐλεγχθῶ· ἔστι γάρ, ὦ Σώκρατες, εὖ ἴσθι (εἰ δεῖ τὸ ἀληθὲς λέγειν) παρθένος καλή, καλόν. ΣΩ. Καλῶς γε, ὦ Ἱππία, νὴ τὸν κύνα, καὶ εὐδόξως ἀπεκρίνω. ἄλλο τι οὖν, ἂν ἐγὼ τοῦτο ἀποκρίνωμαι, τὸ ἐρωτώμενόν τε ἀποκεκριμένος ἔσομαι καὶ ὀρθῶς; καὶ οὐ μὴ ἐλεγχθῶ; Ι. Πῶς γὰρ ἄν, ὦ Σώκρατες, ἐλεγχθείης ὅ γε πᾶσιν δοκεῖ, καὶ πάντες σοι μαρτυρήσουσιν οἱ ἀκούοντες ὅτι ὀρθῶς λέγεις; ΣΩ. Εἶεν πάνυ μὲν οὖν. φέρε δή, ὦ Ἱππία, πρὸς ἐμαυτὸν ἀναλάβω ὃ λέγεις. ὁ μὲν ἐρήσεταί με οὑτω-
F σί πως. Ἴθι μοι ὦ Σώκρατες ἀπόκριναι· ταῦτα πάντα ἃ φῂς καλὰ εἶναι, εἴ τι ἐστὶν αὐτὸ τὸ καλόν, ταῦτ' ἂν εἴη καλά; ἐγὼ δὲ δὴ ἐρῶ ὅτι εἰ παρθένος καλή, καλόν ἐστι δι' ὃ ταῦτ' ἂν εἴη καλά. Ι. Οἴει οὖν ἔτι αὐτὸν ἐπιχειρήσειν σε ἐλέγχειν ὡς οὐ καλόν ἐστιν ὃ λέγεις, ἐὰν ἐπιχειρήσῃ, οὐ καταγέλαστον ἔσεσθαι;

χύτρας χωρούσαι, πάγκαλαι) εἰ τοιαύτην ἐρωτῴη χύτραν, C
καλὴν ὁμολογητέον εἶναι· πῶς γὰρ ἂν φαῖμεν, καλὸν ὄν, μὴ καλὸν εἶναι; ΙΠ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ χύτρα (φήσει) καλὴ, καλόν; ἀποκρίνου. ΙΠ. Ἀλλ' οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἔχει, οἶμαι· καλὸν μὲν καὶ τοῦτο τὸ σκεῦός ἐστι, καλῶς εἰργασμένον· ἀλλὰ τὸ ὅλον τοῦτο οὐκ ἔστιν ἄξιον κρίνειν ὡς ὂν καλὸν, πρὸς ἵππον τε καὶ παρθένον, καὶ τἆλλα πάντα τὰ καλά. ΣΩ. Εἶεν· μανθάνω, ὦ Ἱππία, ὡς ἄρα χρὴ ἡμᾶς ἀντιλέγειν πρὸς τὸν ταῦτα ἐρωτῶντα, Τάδε ὦ ἄνθρωπε ἀγνοεῖς, ὅτι τὸ τοῦ Ἡρακλείτου εὖ ἔχει, ὡς ἄρα πιθήκων ὁ κάλλιστος, αἰσχρὸς ἄλλῳ γένει συμβάλλειν, καὶ χυ- D
τρῶν ἡ καλλίστη, αἰσχρὰ παρθένων γένει συμβάλλειν, ὥς φησιν Ἱππίας ὁ σοφός. οὐχ οὕτως ὦ Ἱππία; ΙΠ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς ἀπεκρίνω. ΣΩ. Ἄκουε δή. μετὰ τοῦτο γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι φήσει, Τί δ' ὦ Σώκρατες; τὸ τῶν παρθένων γένος θεῶν γένει ἄν τις συμβάλλῃ, οὐ ταὐτὸν πείσεται ὅπερ τὸ τῶν χυτρῶν, τῷ τῶν παρθένων συμβαλλόμενον; οὐχ ἡ καλλίστη παρθένος, αἰσχρὰ φανεῖται; ἢ οὐ καὶ Ἡράκλειτος ταὐτὸν τοῦτο λέγει, ὃν σὺ ἐπάγῃ, ὅτι ἀνθρώπων ὁ σοφώτατος πρὸς θεὸν πίθηκος φανεῖται, καὶ σοφίᾳ καὶ κάλλει καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν; ὁμολογήσωμεν, Ἱππία, τὴν καλλίστην παρθένον πρὸς θεῶν γέ- E
νος αἰσχρὰν εἶναι; Ι. Τίς γὰρ ἂν ἀντείποι γε τούτῳ, ὦ Σώκρατες; Σ. Ἂν τοίνυν ταῦτα ὁμολογήσωμεν, γελάσεταί τε καὶ ἐρεῖ, Ὦ Σώκρατες, μέμνησαι οὖν ὅ, τι ἠρωτήθης; Ἔγωγε (φήσω) ὅτι αὐτὸ τὸ καλὸν ὅ, τι ποτέ ἐστιν. Ἔπειτα (φήσει) ἐρωτηθεὶς τὸ καλὸν, ἀποκρίνῃ ὃ τυγχάνει ὂν (ὡς αὐτὸς φῄς) οὐδὲν μᾶλλον καλὸν ἢ αἰσχρόν; Ἔοικε (φήσω,) ἢ τί μοι συμβουλεύεις, ὦ φίλε, φάναι; Ι. Τοῦτο ἔγωγε. Σ. Καὶ δὴ πρός γε θεοὺς ὅτι οὐ καλὸν τὸ ἀνθρώπειον γένος, ἀληθῆ ἐρεῖ. εἰ δέ σε ἠρόμην (φήσει) ἐξ ἀρχῆς τί ἐστι καλόν τε καὶ αἰσχρὸν, εἴ μοι ἅπερ νῦν ἀπεκρί- F
νω, ἆρ' οὐκ ἂν ὀρθῶς ἀπεκέκρισο; ἔτι δὲ καὶ δοκεῖ σοι αὐτὸ τὸ καλὸν, ᾧ καὶ τἆλλα πάντα κοσμεῖται, καὶ καλὰ φαίνεται, ἐπειδὰν προσγένηται ἐκεῖνο τὸ εἶδος, τοῦτ' εἶναι παρθένος, ἢ ἵππος, ἢ λύρα; Ι. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σώκρατες, εἰ τοῦτό γε ζητεῖ, πάντων ῥᾷστον ἀποκρίνασθαι αὐτῷ τί ἐστι τὸ καλόν,

nim quod pulchrum eſt, non eſſe pulchrum aſſeremus? H. Nullo pacto, ô Socrates. Soc. An non & olla rogabit, illa pulchra pulchrum? Reſponde. H. Sic eſſe arbitror, pulchrum quoque vas, hoc eſt quum ex arte eſt fictum, ſed totum hoc ſi cum equa & virgine, aliiſque ſpecioſis omnibus comparetur, tali cognomento indignum eſt. S. En Hippia, iam intelligo quid interroganti illi qui petit, obiiciendum ſit. O vir ignoras quàm ſcitum ſit illud Heracliti, Specioſiſſima ſimiarum deformis eſt cum alio genere animalium comparata: necnon ollarum pulcherrima turpis eſt, ſi cum virginum genere conferatur, vt ſapiens Hippias iudicauit. Nónne ſic Hippia? H. Rectè ſanè ô Socrates, reſpondiſti. s. Audi. deinceps enim ſcio ſic inferret, Quid ſi quis genus virginum, ô Socrates, cum deorum genere conferat, nónne idem patietur quod & olla collata cum virgine? An non formoſiſſima virginum deformis eſſe videbitur? nónne Heraclitus quem tu in teſtimonium adduxiſti, hoc idem tradit, hominem ſcilicet ſapientiſſimum ad Deum ſimiam apparere quo ad ſapientiam & formam & alia omnia? Confitebimur Hippia, ſpecioſiſſimam virginem cum deorum genere comparatam eſſe deformem? HIP. Quis huic Socrates contradixerit? S. Si hæc admittamus, ridebit ilico, & in hunc modum me iterum compellabit, Recordaris Socrates quid interrogatus fueris? At ego, recordor equidem me interrogatum fuiſſe quid ipſum pulchrum ſit. Tum ille dicet: interrogatus quid pulchrum ſit, reſpondes quod non magis pulchrum quàm turpe eſſe contingit, vt tu ipſe fateris. ita videri dicam? Dic quidnam tu amice mihi reſpondẽdum conſulis. H. Hoc ipſum. SOC. Quinetiam quod ad deos genus hominum pulchrum minimè ſit, concedet. Sin autem ab initio te, dicet ille, rogaſſem quid pulchrum turpéque eſt, & tu mihi eadem quæ in præſentia reſpondiſſes, num rectè reſpondiſſes? præterea num tibi ipſum pulchrum quo decorantur omnia, pulchráque apparent, quoties illa ſpecies adeſt, virgo videtur eſſe, vel equa, vel lyra? H. Si id ille quæſiuerit Socrates, facilime reſpondebitur quid ipſum pulchrum ſit,

reſpondebimus ô Hippia? H. Nihil arduum. Rectè enim feciſſe fatebimur. Ná eburneũ quoq; pulchrũ eſt. SO. Sed ille, Cur nõ pupillas etiá oculorũ eburneas fecit, ſed lapideas, inueniés quoad fieri potuit lapidis cũ ebore ſimilitudiné? Nũ pulchrũ lapidé, pulchrũ eſſe, ô Hippia, reſpódebimus? HIP. Imò certe quũ decens eſt. SOC. Cũ verò non decens, turpe fatendũ, nécne? H. Fatendum ſanè cùm minimè decet. S. His adiiciet ille, O vir ſapiẽs, ebur & aurũ nonne cũ decent, pulchra omnia reddũt? cõtrà verò, cũ dedecent? Negabimúſne, an fatebimur eum rectè dicere? H. Fatebimur planè quicquid aliquid decet, pulchrum illud efficere. SOC. Hic ille inferet. Vtrum decet pulchræ ollæ de qua ſuprà diximus, vbi quis eam igni admouerit, planam bonorum leguminum auream tudeculam addere an ficulneam? HIP. Pro Hercules, qualem hominem narras? Non vis eius nomen proferre? SOCR. Haud agnoſceres hominem, licet nomen audires. HIP. Veruntamen in præſentia indoctum illum eſſe cognoſco. SOC. Curioſus nimiũ eſt, ô Hippia. Cæterùm quid dicemus? Vtram potius è duabus tudeculis legumini & ollæ cõgruere? an ficulneam? ſuauiorem quippe fabarum odoré præſtat, neque collidés frangénſq; ollam diffundet legumina, nec aqua ignem extinguet, neque conuiuas pretioſo priuabit obſonio. Contrà verò aurea tudecula, omnia hæc faciet. Quamobré videtur mihi ficulnea magis decere quàm aurea, niſi tu quippiam aliud dixeris. HIP. Decet ſanè magis, quamuis ego cum homine talia perquirenti minimè diſputarem. SOC. Probè nimirum, ô amice. Tibi enim talibus nominibus repleri nõ cõuenit, cùm tam ſpecioſo amictu calceiſque ornatus ſis, & inter omnes Græcos ſapientia polleas: me autem nihil prohibet, quo minus cum illo verſer. me igitur antè erudias: meique gratia reſpódere digneris:

ἀλλ' ἐλεφάντινον. δῆλον ὅτι τοῦτο ὑπὸ ἀμαθίας ἐξήμαρ-
τεν ἀγνοῶν ὅτι χρυσὸς ἄρ' ἐστὶν ὁ πάντα καλὰ ποιῶν, ὅπου
ἂν προσγένηται. ταῦτα οὖν λέγοντι τί ἀποκρινώμεθα ὦ
Ἱππία; ΙΠ. Οὐδὲν χαλεπόν. ἐροῦμεν γὰρ ὅτι ὀρθῶς ἐποίη-
σε. καὶ γὰρ τὸ ἐλεφάντινον, οἶμαι, καλόν ἐστι. ΣΩΚΡ. Τοῦ
οὖν ἕνεκα (φήσει) οὐ καὶ τὰ μέσα τῶν ὀφθαλμῶν ἐλεφάν-
τινα εἰργάσατο, ἀλλὰ λίθινα; ὡς οἷόν τ' ἦν ὁμοιότατα τοῦ
λίθου τῷ ἐλεφαντίνῳ ἐξευρών; ἢ καὶ, ὁ λίθος ὁ καλὸς κα-
λόν ἐστι, φήσομεν, ὦ Ἱππία; ΙΠΠ. Φήσομεν τοι, ὅταν γε
D πρέπον ᾖ. ΣΩ. Ὅταν δὲ μὴ πρέπον, αἰσχρὸν ὁμολο-
γῶ, ἢ μή; Ι. Ὁμολόγει, ὅταν γε μὴ πρέπῃ. ΣΩ. Τί δὲ δή;
ὁ ἐλέφας, καὶ ὁ χρυσὸς (φήσει) ὦ σοφὲ σύ, οὐχ ὅταν μὲν
πρέπῃ, καλὰ ποιεῖ φαίνεσθαι; ὅταν δὲ μή, αἰσχρά; ἔξαρνοι
ἐσόμεθα ἢ ὁμολογήσομεν αὐτῷ, ὀρθῶς λέγειν αὐτόν; ΙΠ.
Ὁμολογήσομεν τοῦτό γε, ὅτι ὃ ἂν πρέπῃ ἑκάστῳ, τοῦτο κα-
λὸν ποιεῖ ἕκαστον. ΣΩΚ. Πότερον πρέπει (φήσει) ὅταν τις
τὴν χύτραν ἣν ἄρτι ἐλέγομεν τὴν καλήν, ἑψῇ ἔτνους
καλοῦ μεστήν, χρυσῆ τορύνη αὐτῇ, ἢ συκίνη; ΙΠ. Ἡρά-
κλεις, οἷον λέγεις ἄνθρωπον, ὦ Σώκρατες. οὐ βούλει μοι εἰ-
E πεῖν τίς ἐστιν; ΣΩΚ. Οὐ γὰρ ἂν γνοίης εἴ σοι εἴποιμι
τοὔνομα. Ι. Ἀλλὰ καὶ νῦν ἔγωγε γιγνώσκω ὅτι ἀ-
μαθής ἐστι. ΣΩΚΡΑΤ. Μέρμερος πάνυ ἐστὶν, ὦ
Ἱππία· ἀλλ' ὅμως τί φήσομεν; ποτέραν πρέπειν τοῖν το-
ρύναιν τῷ ἔτνει καὶ τῇ χύτρᾳ; ἢ δῆλον ὅτι τὴν συκίνην;
εὐωδέστερον γάρ που τὸ ἔτνος ποιεῖ. καὶ ἅμα ὦ ἑταῖρε, οὐκ
ἂν συντρίψασα ἡμῖν τὴν χύτραν ἐκχέαι τὸ ἔτνος, καὶ
τὸ πῦρ ἀποσβέσειε, καὶ τοὺς μέλλοντας ἑστιᾶσθαι ἄνευ ὄψου
ἂν πάνυ γενναίου ποιήσειεν. ἡ δὲ χρυσῆ ἐκείνη πάντ' ἂν
ταῦτα ποιήσειεν· ὥστε μοι δοκεῖ τὴν συκίνην ἡμᾶς μᾶλλον
F φάναι πρέπειν, ἢ τὴν χρυσῆν· εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις.

ΙΠ. Πρέπει μὲν γὰρ, ὦ Σώκρατες, μᾶλλον· οὐ μέντ' ἂν ἔγωγε τῷ ἀνθρώπῳ τοιαῦτα ἐρωτῶντι διαλεγοίμην. ΣΩΚ. Ὀρθῶς γε, ὦ φίλε. σοὶ μὲν γὰρ οὐκ ἂν πρέποι τοιούτων ὀνομάτων ἀναπίμπλασθαι, καλῶς μὲν οὑτωσὶ ἀμπεχομένῳ, καλῶς δὲ ὑποδεδεμένῳ· εὐδοκιμοῦντι δὲ ἐπὶ σοφίᾳ ἐν πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν. ἀλλ' ἐμοὶ οὐδὲν πρᾶγμα φύρεσθαι πρὸς τὸν ἄνθρωπον. ἐμὲ οὖν προδίδασκε, καὶ ἐμὴν χάριν ἀποκρίνου.

χεῖα πρὸς θεῶν. ΙΠ. Λέγω τοίνυν, ἀεὶ καὶ παντὶ καὶ πανταχοῦ κάλλιστον εἶναι ἀνδρὶ πλουτοῦντι, ὑγιαίνοντι, τιμωμένῳ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀφικομένῳ εἰς γῆρας, τοὺς αὑτοῦ γονέας τελευτήσαντας, καλῶς περιστείλαντι, ὑπὸ τῶν αὑτοῦ ἐκγόνων καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ταφῆναι. ΣΩ. Ἰοὺ ἰοὺ ὦ Ἱππία, ὡς θαυμασίως τε καὶ μεγάλως καὶ ἀξίως σαυτοῦ εἴρηκας. καὶ νὴ τὴν Ἥραν ἄγαμαί σου, ὅτι μοι δοκεῖς εὐνοϊκῶς καθ' ὅσον οἷός τ' εἶ βοηθεῖν. ἀλλ' ἀ γὰρ τοῦ ἀνδρὸς οὐ τυγχάνομεν, ἀλλ' ἡμῶν δὴ νῦν καὶ πλεῖστον καταγελάσεται, εὖ ἴσθι. ΙΠ. Πονηρόν γ' ὦ Σώκρατες, γέλωτα. ὅταν γὰρ πρὸς ταῦτα ἔχῃ μὲν μηδὲν ὅ, τι λέγῃ, γελᾷ δὲ, αὑτοῦ καταγελάσεται, καὶ ὑπὸ τῶν παρόντων αὐτὸς ἔσται καταγέλαστος. ΣΩΚΡ. Ἴσως οὕτως ἔχει. ἴσως μέντοι ἐπί γε ταύτῃ τῇ ἀποκρίσει, ὡς ἐγὼ μαντεύομαι, κινδυνεύσει οὐ μόνον μου καταγελᾶν. ΙΠ. Ἀλλὰ τί μήν; ΣΩ. Ὅτι, ἂν τύχῃ βακτηρίαν ἔχων, ἂν μὴ ἐκφύγω φεύγων αὐτὸν, εὖ μάλα μου ἐφικέσθαι πειράσεται. ΙΠ. Πῶς λέγεις; δεσπότης τίς σου ὁ ἄνθρωπός ἐστι; καὶ τοῦτο ποιήσας οὐκ ἀχθήσεται, καὶ δίκας ὀφλήσει; ἢ οὐκ ἔνδικος ὑμῖν ἡ πόλις ἐστὶν, ἀλλ' ἐᾷ ἀδίκως τύπτειν ἀλλήλους τοὺς πολίτας; ΣΩ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐᾷ. ΙΠ. Οὐκοῦν δώσει δίκην, ἀδίκως γέ σε τύπτων. ΣΩ. Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Ἱππία· οὐκ, εἰ ταῦτά γε ἀποκριναίμην, ἀλλὰ δικαίως, ἔμοιγε δοκεῖ. ΙΠ. Καὶ ἐμοὶ τοίνυν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἐπειδήπερ αὐτὸς ταῦτα οἴει. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπω σοι καὶ ᾗ αὐτὸς οἴομαι δικαίως ἂν τύπτεσθαι, ταῦτα ἀποκρινόμενος; ἢ καὶ σύ με ἄκριτον τυπήσεις; ἢ δέξῃ λόγον; ΙΠ. Δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, ὦ Σώκρατες, εἰ μὴ δεχοίμην. ἀλλὰ πῶς λέγεις; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ νῦν δὴ, μιμούμενος ἐκεῖνον, ἵνα μὴ πρὸς σὲ λέγω ῥήματα οἷα ἐκεῖνος εἰς ἐμὲ ἐρεῖ, χαλεπά τε καὶ ἀλλόκοτα. εὖ γὰρ ἴσθι, Εἰπέ μοι, φήσει, ὦ Σώκρατες, οἴει ἂν ἀδίκως πληγὰς λαβεῖν, ὅστις διθύραμβον τοσουτονὶ ᾄσας οὕτως ἀμούσως, πολὺ ἀπῇσας ἀπὸ τοῦ ἐρωτήματος; Πῶς δή; φήσω ἐγώ. Ὅπως (φήσει) οὐχ οἷός τ' εἶ μεμνῆσθαι ὅτι τὸ καλὸν αὐτὸ ἠρώτων, ὃ παντὶ ᾧ ἂν προσγένηται, ὑπάρχει ἐκείνῳ καλῷ εἶναι, καὶ λίθῳ, καὶ ξύλῳ, καὶ ἀνθρώπῳ, καὶ θεῷ, καὶ ἁπάσῃ πράξει, καὶ παντὶ μαθήματι; αὐτὸ γὰρ ἔγωγε, ὦ ἄνθρωπε, κάλλος ἐρωτῶ ὅ, τι ἐστί.

& vbicunque pulcherrimum eſſe, vt ſanus aliquis
C ſit, diues & honoratus inter Græcos vſque ad ſenectutem: & ſicut parentes ſuos defunctos egregio funere decorauit, ſic à filiis ſuis præclarè atque magnificè ſepeliatur. SOC. Hui, hui, ô Hippia, quàm mirificè & excellenter, &, vt te decet, dixiſti. per Iunonem valde te amo, quia mihi videris ſumma cũ beneuolentia pro viribus auxiliari. Virum tamen illum nondum cõmpræhendimus, ſed nunc effuſius nos, mihi crede, ridebit. HIP. Improbum, ô Socrates riſum. quũ enim nihil aduerſus iſta proferre valeat, rideat autem, ſeipſum ridebit, præſentibúſque omnibus ipſe ludibrio erit. SOC. Fortè ſic ſe res habet: fortè etiam ex hac reſponſione,
D vt ego vaticinor, non ſolùm illudere me audebit. HIP. Sed quidnam? SOC. Si fortè baculum habuerit, neque ego fugiens eum effugero, præclarè me conſequi conabitur. HIP. Quid ais? An tuus ille dominus eſt? ſi hoc fecerit, non vocabitur in crimen, ac dabit pœnas? an iniuſta veſtra ciuitas? cæderéque ſe mutuò ciues permittit? SOCR. Nullo modo. HIP. Nónne igitur punietur, ſi te iniuſtè percuſſerit? SOCR. Non iniuſtè quidem, ô Hippia, ſi talia reſponderem, ſed iure mihi videtur. HIP. Mihi quoque, quandoquidem & tu hæc putas. SOCR. Vis tibi dicam, quam ob cauſam me talia reſpon-
E dentem verberibus dignum putem? an tu me incognita cauſa verberabis? vel rationem admittes? HIP. Graue hoc eſſet, ô Socrates, ſi non admitterem: ſed qua ratione id ais? SOC. Dicam eodem modo quo & paulò antè, imitatus illum ne coram te verba quibus ille mecum vtitur, proferam dura nimium & abſurda. Nam ſic mé proculdubio alloquetur. Dic age, ô Socrates, iniuſtè cædi illum cenſes, qui Dithyrambum tantum inconcinnè pronuncians, tam procul à propoſita quæſtione aberrarit? At ego, quónam pacto? interrogabo. Tum ille quia non potes meminiſſe quæſitũ fuiſſe ipſum pulchrum, quod omnia quibuſcunque in-
F eſt, pulchra efficit, lapidem, lignum, hominem, Deum, actionem denique & diſciplinam omnem, hoc ipſum, ô vir, pulchrum quid eſt, perquiro.

heroibus etiam, vt videris. HIP. Non certe quicunque deorum filii fuerunt. SOC. Illis verò qui non deorum? HIP. His ipſis. SOCR. Ergo ſecundum ſermonem tuum ex heroum numero Tantalo quidem & Dardano atque Zeto graue, prophanum & turpe eſt: Pelopi verò, aliiſque ſimiliter genitis pulchrum. HIP. Ita mihi videtur. SOC. Ad hæc ille, Tibi ergo videtur, quòd in ſuperioribus non dicebas, ſepelire parentes, à filiis ſepeliri, quandoque & quibuſdam turpe contingere, imo impoſſibile eſſe, hoc omnibus eſſe pulchrum. Quamobrem ſimiliter hoc atque ſuperiora illa, ſcilicet virgo & olla, habet: atque etiam ridicule magis, aliis pulchrum eſt, aliis minimè. Quocirca ſic me ille corripiet. Nondum hodie potes, ô Socrates, quid ipſum, de quod quæritur, pulchrum ſit, exprimere? Et merito me ita iurgabit, dum ſibi talia reſpondebo. Talis eſt ô Hippia, plurimum diſputatio noſtra. Quandoque verò tanquam imperitiam meam & inſciſcitiam miſeratus, ipſe mihi occurrit, interrogans vtrum tale quiddam pulchrum ipſum eſſe mihi videatur, vel de quouis alio diſputetur & de quo mentio fuerit. HIP. Quomodo id ais, ô Socrates. SOCRAT. Dicam. O beate Socrates, inquit, ita reſpondere talia deſine. inepta quippe ſunt, & facile refelluntur. Sed aduerte, num tale quiddam ipſum pulchrum appareat, quod nos ſuprà tetigimus, cum aurum diceremus, quibus decens eſt, eſſe pulchrum: contrà, quibus minimè: atque alia omnia, quibus ipſum decens eiuſq; natura competit, pulchra fieri. Vide igitur num hoc ipſum pulchrum ſit, ego autem iſta paſſim cōcedere conſueui. Nam quod obiiciam non inuenio. Tibi verò decorum, ipſum pulchrum eſſe videtur? HIP. Omnino, ô Socrates. SOCR. Caueamus ne in aliquo decipiamur. HIP. Cauendum certè. SOC. Vide itaque, decorum id vocamus, quod adueniens videri pulchra ſingula facit quibus adeſt, vel quod eſſe efficit, vel ex iis neutrum? HIP. Mihi quidem videtur. SOCRAT. Vtrum quod apparere pulchra facit, perinde ac ſi quis deformis, amictu calceiſque decoris ornatus, pulchrior

θεῶν παῖδες ἦσαν. ΣΩ. Ἀλλ' ὅσοι μή; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τὸν σὸν αὖ λόγον, ὡς φαίνεται, τῶν ἡρώων τῷ μὲν Ταντάλῳ καὶ τῷ Δαρδάνῳ καὶ τῷ Ζήθῳ δεινόν τε καὶ ἀνόσιον καὶ αἰσχρόν ἐστι, Πέλοπι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς οὕτω γεγονόσι, καλόν. ΙΠ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Σοὶ τοίνυν δοκεῖ (φήσει) ὃ ἄρτι οὐκ ἔφησθα, τὸ θάψαντι τοὺς προγόνους ταφῆναι ὑπὸ τῶν ἐκγόνων, ἐνίοτε καὶ ἐνίοις αἰσχρὸν εἶναι. ἔτι δὲ μᾶλλον (ὡς ἔοικεν) ἀδύνατον πᾶσι τοῦτο γενέσθαι καὶ εἶναι καλόν. ὥστε τοῦτό γε, ὥσπερ καὶ τὰ ἔμπροσθεν ἐκεῖνα, ἥ τε παρθένος καὶ ἡ χύτρα, ταὐτὸν πέπονθε. καὶ ἔτι γελοιοτέρως· τοῖς μὲν ἐστι καλόν, τοῖς δ' οὐ καλόν. καὶ οὐδέπω καὶ τήμερον (φήσει) οἷός τ' εἶ ὦ Σώκρατες, περὶ τοῦ καλοῦ ὅ, τι ἐστί, τὸ ἐρωτώμενον

D ἀποκρίνασθαι; Ταῦτά μοι καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνειδιεῖ δικαίως, ἐὰν αὐτῷ οὕτως ἀποκρίνωμαι. τὰ μὲν οὖν πολλά ὦ Ἱππία, σχεδόν τι μοι οὕτω διαλέγεται· ἐνίοτε δ' ὥσπερ ἐλεήσας μου τὴν ἀπειρίαν καὶ ἀπαιδευσίαν, αὐτός μοι προβάλλει ἐρωτῶν εἰ τοιόνδε μοι δοκεῖ εἶναι τὸ καλόν, ἢ καὶ περὶ ἄλλου ὅτου ἂν τυγχάνῃ πυνθανόμενος, καὶ περὶ οὗ ἂν λόγος ᾖ. ΙΠ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐγώ σοι φράσω. Ὦ δαιμόνιε (φησὶ)

E Σώκρατες, τὰ μὲν τοιαῦτα ἀποκρινόμενος, καὶ οὕτω, παῦσαι (λίαν γὰρ εὐήθη τε καὶ εὐεξέλεγκτά ἐστιν) ἀλλὰ τὸ τοιόνδε σκόπει, εἴ σοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, οὗ καὶ νῦν δὴ ἐπελαβόμεθα ἐν τῇ ἀποκρίσει, ἡνίκ' ἔφαμεν τὸν χρυσόν, οἷς μὲν πρέπει, καλὸν εἶναι, οἷς δὲ μή, οὔ, καὶ τἆλλα δὴ πάντα οἷς ἂν τοῦτο προσῇ. αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ πρέπον, καὶ τὴν φύσιν αὐτὴν τοῦ πρέποντος σκόπει εἰ τοῦτο τυγχάνει ὂν τὸ καλόν. ἐγὼ μὲν οὖν εἴωθα συμφάναι τὰ τοιαῦτα ἑκάστοτε. οὐ γὰρ ἔχω ὅ, τι λέγω. σοὶ δ' οὖν δοκεῖ τὸ πρέπον, καλὸν εἶναι; Ι. Πάντως δή που ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Σκοπώμεθα μή πῃ ἄρα ἐξαπατώμεθα.

F Ι. Ἀλλὰ χρὴ σκοπεῖν. ΣΩ. Ὅρα τοίνυν. τὸ πρέπον ἄρα οὕτω λέγομεν, ὃ παραγενόμενον ποιεῖ ἕκαστα φαίνεσθαι καλὰ τούτων οἷς ἂν παρῇ, ἢ ὃ εἶναι ποιεῖ, ἢ οὐδέτερα τούτων; Ι. Ἔμοιγε δοκεῖ. Σ. Πότερα, ὃ ποιεῖ φαίνεσθαι καλά, ὥσπερ γε ἐπειδὰν ἱμάτια τις λάβῃ, ἢ ὑποδήματα ἁρμόττοντα, κἂν ᾖ γελοῖος, καλλίων

νομίζεσθαι, καὶ πάντων μάλιστα ἔριν καὶ μάχην περὶ αὐτοῦ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ ἑκάστοις, καὶ δημοσίᾳ ταῖς πόλεσιν; Ι. Οὕτω C μᾶλλον, ὦ Σώκρατες, ἀγνοεῖσθαι. ΣΩ. Οὐκ ἄν, εἴ γέ που τὸ φαίνεσθαι αὐτοῖς προσῆν. προσῆν δ' ἄν, εἴπερ τὸ πρέπον καλὸν ἦν, καὶ μὴ μόνον καλὰ ἐποίει εἶναι, ἀλλὰ καὶ φαίνεσθαι. ὥστε τὸ πρέπον, εἰ μὲν τὸ καλὰ ποιοῦν ἐστιν εἶναι, τὸ μὲν καλὸν ἂν εἴη ὃ ἡμεῖς ζητοῦμεν, οὐ μέντοι τό γε ποιοῦν φαίνεσθαι· εἰ δ' αὖ τὸ φαίνεσθαι ποιοῦν ἐστι τὸ πρέπον, οὐκ ἂν εἴη τὸ καλὸν ὃ ἡμεῖς ζητοῦμεν. εἶναι γὰρ ἐκεῖνό γε ποιεῖ. φαίνεσθαι δὲ καὶ ποιεῖν εἶναι οὐ μόνον καλὰ οὐκ ἄν ποτε δύναιτο τὸ αὐτό, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλο ὁτιοῦν. ἑλώμεθα δὴ πότερα δοκεῖ τὸ πρέπον εἶναι, τὸ φαίνεσθαι κα- D λὰ ποιοῦν, ἢ τὸ εἶναι. Ι. Τὸ φαίνεσθαι, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Βαβαί, οἴχεται ἄρα ἡμᾶς διαπεφευγὸς ὦ Ἱππία τὸ καλὸν γνῶναι ὅ, τί ποτ' ἐστιν· ἐπειδή γε τὸ πρέπον ἄλλο τι ἐφάνη ὂν ἢ καλόν. Ι. Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, καὶ μάλα ἔμοιγε ἀτόπως. ΣΩΚ. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ ἑταῖρε, μήπω γε ἀνῶμεν αὐτό. ἔτι γάρ τινα ἐλπίδα ἔχω ἐκφανήσεσθαι τί ποτ' ἐστὶ τὸ καλόν. Ι. Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες. οὐδὲ γὰρ χαλεπόν ἐστιν εὑρεῖν. ἐγὼ μὲν οὖν οἶδ' ὅτι, εἰ ὀλίγον χρόνον εἰς ἐρημίαν ἐλθὼν σκεψαίμην πρὸς ἐ- E μαυτόν, ἀκριβέστερον αὐτό σοι εἴποιμι τῆς ἁπάσης ἀκριβείας. ΣΩ. Ἆ, μὴ μέγα ὦ Ἱππία λέγε. ὁρᾷς ὅσα πράγματα ἡμῖν ἤδη παρέσχηκε· μὴ ὀργισθὲν ἡμῖν ἔτι μᾶλλον ἀποδρᾷ. καίτοι οὐδὲν λέγω. σὺ μὲν γάρ, οἶμαι, ῥᾳδίως αὐτὸ εὑρήσεις, ἐπειδὰν μόνος γένῃ. ἀλλὰ πρὸς θεῶν, ἐμοῦ ἐναντίον αὐτὸ ἔξευρε. εἰ δὲ βούλει, ὥσπερ νῦν, ἐμοὶ συζήτει. καὶ ἐὰν μὲν εὕρωμεν, κάλλιστα ἕξει· εἰ δὲ μή, στέρξω (οἶμαι) ἐγὼ τῇ ἐμῇ τύχῃ· σὺ δ' ἀπελθὼν ῥᾳδίως εὑρήσεις. καὶ ἐὰν νῦν εὕρωμεν, ἀμέλει οὐκ ὀχληρὸς ἔσομαί σοι, πυνθανόμενος ὅτι ἦν ἐκεῖνο ὃ κατὰ σαυτὸν ἐξηῦρες. νῦν δὲ θέασαι αὐτὸ εἴ σοι δοκεῖ εἶναι τὸ F καλόν. λέγω δὴ αὐτὸ εἶναι. ἀλλὰ γὰρ ἐπισκόπει μοι πάνυ προσέχων τὸν νοῦν, μὴ παραληρήσω. τοῦτο γὰρ δὴ ἔστω ἡμῖν καλόν, ὃ ἂν χρήσιμον ᾖ. εἶπον δὲ ἐκ τῶνδε ἐννοούμενος. καλοί, φαμέν, οἱ ὀφθαλμοί εἰσιν, οὐχ οἳ ἂν δοκῶσι τοιοῦτοι εἶναι οἷοι μὴ δυνατοὶ ὁρᾶν, ἀλλ' οἳ ἂν δυνατοί τε καὶ χρήσιμοι πρὸς τὸ ἰδεῖν. ἦ γάρ; Ι. Ναί.

tari potius, ô Socrates, arbitror. SOCR. Non tamen ignoraretur, ſi vt pulchra ſunt, ita pulchra etiam apparerent: apparerent autem, ſi decorum pulchrum eſſet, neque eſſe ſolum, ſed videri etiam pulchra cogeret. Quamobrem ſi decorum eſt quod pulchra facit eſſe, eſt vtique quod quærimus pulchrum, non tamen id quod videri cogit: ſin autem videri duntaxat, decorum efficit, nequaquam pulchrum ipſum eſt, quod petimus. eſſe namque illud compellit. Apparere autem ſimul & eſſe, neque pulchra, neque aliud quicquam efficere idem poteſt. Eligamus iam, vtrum decorum eſſe putemus, quod videri pulchra, vel quod eſſe facit. HIPP. Quod videri, ô Socrates, arbitror. SOCRA. Papæ, quàm longè nos, Hippia, ipſius pulchri cognitio fugit, poſtquàm decorum aliud quiddam præter ipſum pulchrum eſſe apparuit. HIP. Per Iouem, ó Socrates, mihi quidem abſurde nimium. SOC. Cæterùm, ô amice, nondum dimittamus: neque enim omnem abieci ſpem, quid ſit pulchrum inueniendi. HIPPIAS. Omnino ſperandum ô Socrates, neque enim inuentu difficile: mihi quippe conſcius ſum, quòd ſi paulìſper ſecedens apud me conſiderarem, accuratius quàm ipſa accuratio eſt, tibi id explicarem. SOCR. Heu ne alta id voce dicas, ô Hippia, ne indignetur, longúſque nos effugiat. non vides quantum nos hactenus fatigauerit? Verum nihil dico. Tu enim cum ſolus eris, facile vt tuto inuenies. Sed age per deos, me præſente inuenias: & ſi vis, vt hactenus, ita deinceps vnà mecum perquire. Si inueniemus, bene erit. ſin minus, ego quidem mea ſorte contentus ero: tu verò poſtquam abieris, facile inuenies. ſi tamen nunc inueniamus, haud amplius tibi moleſtus ero, quid tecum ipſe excogitaueris, percontans. In præſentia verò conſidera, num tibi id pulchrum eſſe videatur. Attende obſecro diligenter, ne delirem. Hoc vtique pulchrum eſto, quod vtile eſt. Cuius quidem rei hinc maxime coniecturam facio: quia pulchri oculi ſunt, non qui impotes videndi, ſed qui apti & vtiles ad videndum. HIP. Certe.

SOCRAT. Præclare loqueris. Sed nunquid ob hanc ipſam rationem, ſapientia pulcherrimum omnium, inſcitia contra turpiſſimum? HIPP. Tu verò quid putas ô Socrates? SOCR. Quieſce parumper, ô dulcis amice. Nam de eo quod dicimus, ſuſpicor atque timeo. HIP. Quid metuis Socrates? nonne ſcite dicta hæc ſunt? SOC. Velim equidem, ſed mecum hoc animaduerte, vtrum quis vnquam quod neque ſcit, neque poteſt efficiat. HIP. Nequaquam. quo enim pactò, quod nequit ageret? SOCRAT. Qui delinquunt, & mala agũt, efficiũtque imprudentes, ſi hæc non potuiſſent, nunquid egiſſent? HIP. Minimè. SOCRAT. At verò potentia poſſunt, quicunque poſſunt: non enim impotentia. HIP. Non certè. SOCRAT. Poſſunt autem omnes facere quæ faciunt? HIPPIAS. Proculdubio. SOCRAT. Mala verò multo plura quàm bona, omnes homines ſtatim ab ineunte ætate omnẽ vitam agunt, neque ſponte delinquunt. HIP. Vera loqueris. SOCR. Quid porro? hanc potentiam, atque hæc vtilia quæ ad malorum executionem conducunt, num pulchra vocabimus, an multùm abeſt? HIP. Multùm, vt mihi videtur, ô Socrates. SOCR. Non ergo potens nobis & vtile, vt videtur, ipſum pulchrum exiſtit. HIPP. Imò ſi modo bona poſſit, ad eáque conferat. SOC. Illud igitur reprobatum eſt, quòd potens & vtile, ſimpliciter pulchrum ſit. Sed nunquid hoc erat, ô Hippia, ad quod animus noſter reſpiciebat? ipſum ſcilicet potens & vtile ad bonum conficiendum, pulchrum eſſe. HIPPIAS. Mihi quidem videtur. SOCR. Hoc conducibile eſt, an non? HIP. Valde. SOCR. Sic vtique pulchra corpora, pulchra inſtituta legum, & ſapientia, & alia quæ paulò antè retulimus, omnia ex eo pulchra ſunt, quo conducibilia ſunt. HIP. Conſtat. SOC. Conducibile itaque ipſum nobis pulchrum eſſe videtur. HIP. Maximè omnium. SOCR. Atqui conducibile eſt, quod bonum efficit. HIP. Idipſum. SOCR. Efficiens autem nihil aliud eſt quàm cauſa nónne? HIP. Sic eſt. SOCR. Ergo boni cauſa pulchrum eſt.

δεῖν, ὦ Ἱππία, διὰ ταῦτα καὶ ἡ σοφία πάντων κάλλιστον, ἡ δὲ ἀμαθία, πάντων αἴσχιστον; Ι. Ἀλλὰ τί οἴει ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἔχε δὴ ἠρέμα, ὦ φίλε ἑταῖρε· ὡς φοβοῦμαι τί ποτ' αὖ λέγομεν. Ι. Τί δ' αὖ φοβῇ, ὦ Σώκρατες; ἐπεὶ νῦν γέ σοι ὁ λόγος παγκάλως προβέβηκε. ΣΩ. Βουλοίμην ἄν. ἀλλά μοι τόδε συνεπίσκεψαι, ἆρ' ἄν τίς τι ποιήσειεν, ὃ μήτ' ἐπίσταιτο, μήτε τὸ παράπαν δύναιτο; Ι. Οὐδαμῶς. πῶς γὰρ ἂν ὅ γε μὴ δύναιτο; ΣΩΚ. Οἱ οὖν ἐξαμαρτάνοντες, καὶ κακὰ ἐργαζόμενοί τε καὶ ποιοῦντες ἄκοντες, ἄλλο τι οὗτοι, D εἰ μὴ ἐδύναντο ταῦτα ποιεῖν, οὐκ ἄν ποτε ἐποίουν; Ι. Δῆλον δή. ΣΩΚΡ. Ἀλλὰ μέντοι δυνάμει γε δύνανται οἱ δυνάμενοι. οὐ γάρ που ἀδυναμίᾳ γε. Ι. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Δύνανται δέ γε πάντες ποιεῖν οἱ ποιοῦντες, ἃ ποιοῦσι; Ι. Ναί. ΣΩΚΡ. Κακὰ δέ γε πολὺ πλείω ποιοῦσιν ἢ ἀγαθὰ πάντες ἄνθρωποι, ἀρξάμενοι ἐκ παίδων· καὶ ἐξαμαρτάνουσιν ἄκοντες. Ι. Ἔστι ταῦτα. ΣΩΚ. Τί οὖν; ταύτην τὴν δύναμιν, καὶ ταῦτα τὰ χρήσιμα, ἃ ἂν ᾖ ἐπὶ τὸ κακόν τι ἐργάζεσθαι χρήσιμα, ἆρα φήσομεν ταῦτα εἶναι καλά; ἢ πολλοῦ δεῖ; Ι. Πολλοῦ, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. E Οὐκ ἄρα, ὦ Ἱππία, τὸ δυνατόν τε καὶ τὸ χρήσιμον, ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ τὸ καλόν. Ι. Ἐάν γε, ὦ Σώκρατες, ἀγαθὰ δύνηται, καὶ ἐπὶ τοιαῦτα χρήσιμον ᾖ. Σ. Ἐκεῖνο μὲν τοίνυν οἴχεται, τὸ δυνατόν τε καὶ χρήσιμον, ἁπλῶς εἶναι καλόν· ἀλλ' ἄρα τοῦτ' ἦν ἐκεῖνο, ὦ Ἱππία, ὃ ἐβούλετο ἡμῶν ἡ ψυχὴ εἰπεῖν, ὅτι τὸ χρήσιμόν τε καὶ τὸ δυνατὸν ἐπὶ τὸ ἀγαθόν τι ποιῆσαι, τοῦτ' ἐστὶ τὸ καλόν. Ι. Ἔμοιγε δοκεῖ. Σ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ὠφέλιμόν ἐστιν, ἢ οὔ; Ι. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὕτω δὴ καὶ τὰ καλὰ σώματα, καὶ τὰ καλὰ νόμιμα, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἃ νυνδὴ ἐλέγομεν πάντα, καλά ἐστιν, ὅτι ὠφέλιμα. Ι. Δῆλον F ὅτι. ΣΩ. Τὸ ὠφέλιμον ἄρα ἔοικεν ἡμῖν εἶναι τὸ καλόν, ὦ Ἱππία. Ι. Πάντως δή που, ὦ Σώκρατες. Σ. Ἀλλὰ μὴν τό γε ὠφέλιμον τὸ ποιοῦν, ἀγαθόν ἐστιν. Ι. Ἔστι γάρ. ΣΩ. Τὸ ποιοῦν δέ γ' ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι ἢ τὸ αἴτιον. ἦ γάρ; Ι. Οὕτως. ΣΩΚΡ. Τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα αἴτιόν ἐστι τὸ καλόν.

εἰρημένων; Ι. Οὐ μὰ τὸν Δία οὔ μοι φαίνεται. ΣΩ. Ἀρέσκει οὖν ἡμῖν, καὶ ἐθέλοιμεν ἂν λέγειν ὡς τὸ καλὸν, οὐκ ἀγαθὸν, οὐδὲ τὸ ἀγαθὸν, καλόν; Ι. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐ πάνυ μοι ἀρέσκει. Σ. Ναὶ μὰ τὸν Δία, ὦ Ἱππία. ἐμοὶ δέ γε πάντων ἥκιστα ἀρέσκει ὧν εἰρήκαμεν λόγων. Ι. Ἔοικε γὰρ οὕτως. ΣΩ. Κινδυνεύει ἄρα ἡμῖν, οὐχ, ὥσπερ ἄρτι ἐφαίνετο, κάλλιστος εἶναι τῶν λόγων, τὸ ὠφέλιμον καὶ τὸ χρήσιμόν τε καὶ τὸ δυνατὸν ἀγαθόν τι ποιεῖν, καλὸν εἶναι, οὐχ οὕτως ἔχειν, ἀλλ', εἰ οἷόν τέ ἐστιν, ἐκείνων εἶναι γελοιότερος τῶν πρώτων, ἐν οἷς τήν τε παρθένον ᾠόμεθα εἶναι τὸ καλὸν, καὶ ἓν ἕκαστον τῶν ἔμπροσθεν λεχθέντων. Ι. Ἔοικεν. Σ. Καὶ ἐγὼ μέν γε οὐκ ἔτι ἔχω, ὦ Ἱππία, ὅποι τράπωμαι, ἀλλ' ἀπορῶ· σὺ δ' ἔχεις τι λέγειν; Ι. D Οὐκ ἔν γε τῷ παρόντι ἀλλ' ὥσπερ ἄρτι ἔλεγον, σκεψάμενος εὖ οἶδ' ὅτι εὑρήσω. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγώ μοι δοκῶ ὑπὸ ἐπιθυμίας τοῦ εἰδέναι οὐχ οἷός τε σὲ εἶναι περιμένειν μέλλοντα. καὶ γὰρ οὖν δή τι καὶ οἶμαι ἄρτι ηὐπορηκέναι. ὅρα γὰρ εἰ ὃ ἂν χαίρειν ἡμᾶς ποιῇ (μήτι πάσας τὰς ἡδονάς, ἀλλ' ὃ ἂν διὰ τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ὄψεως) τοῦτο φαῖμεν εἶναι καλόν. πῶς τί ἄρ' ἂν ἀγωνιζοίμεθα; οἵ τέ γέ που καλοὶ ἄνθρωποι, ὦ Ἱππία, καὶ τὰ ποικίλματα πάντα, καὶ τὰ ζωγραφήματα, καὶ τὰ πλάσματα, τέρπει ἡμᾶς ὁρῶντας, ἃ ἂν καλὰ ᾖ. καὶ οἱ φθόγγοι οἱ καλοὶ, καὶ ἡ μουσικὴ ξύμπασα, καὶ οἱ λόγοι, καὶ αἱ μυθολογίαι ταὐτὸν τοῦτο ἐργάζονται. ὥστ' εἰ ἀποκριναίμεθα τῷ θρασεῖ ἐκείνῳ ἀνθρώπῳ ὅτι, Ὦ γενναῖε, τὸ καλόν ἐστι τὸ δι' ἀκοῆς τε καὶ δι' ὄψεως ἡδὺ, οὐκ ἂν οἴει αὐτὸν τοῦ θράσους ἐπισχεῖν; Ι. Ἔμοιγε οὖν δοκεῖ νῦν, ὦ Σώκρατες, εὖ λέγεσθαι τὸ καλὸν ὃ ἐστι. ΣΩ. Τί δ'; ἆρα τὰ ἐπιτηδεύματα τὰ καλὰ, καὶ τοὺς νόμους, ὦ Ἱππία, δι' ἀκοῆς ἢ δι' ὄψεως φήσομεν ἡδέα ὄντα, καλὰ εἶναι, ἢ ἄλλο τι εἶδος ἔχειν; Ι. Ταῦτα δ' ἴσως, ὦ Σώκρατες, κἂν παραλάθοι τὸν ἄνθρωπον. Σ. Μὰ τὸν κύνα, ὦ Ἱππία, οὐχ ὅν γ' ἂν ἐγὼ μάλιστα αἰσχυνοίμην, ληρῶν, καὶ προσποιούμενός τι λέγειν, μηδὲν λέγων. Ι. Τίνα τοῦτον; Σ. Σωκράτη τὸν Σωφρονίσκου, ὃς ἐμοὶ οὐδὲν ἂν μᾶλλον ταῦτα ἐπιτρέποι ἀνερεύνητα ὄντα ῥᾳδίως λέγειν, ἢ ὡς εἰδότα ἃ μὴ οἶδα. Ι. Ἀλλὰ μὴν ἔμοιγε καὶ αὐτῷ, ἐπειδὴ σὺ εἶπες, δοκεῖ τι ἄλλο εἶναι τοῦτο τὸ περὶ τοὺς νόμους. Σ. Ἔχ' ἡσυχῇ ὦ Ἱππία.

C D E F

rere volumus, quod neque pulchrum bonum, neque bonum pulchrum. HIP. Non per Iouem, non mihi placet. SOC. Per Iouem mihi quoque ô Hippia, nihil minus ex his quæ dicta ſunt placet. HIPPIAS. Ita ſane videtur. SOCRATES. Haud amplius igitur ſermo ille vt ſuprà, egregius eſſe videtur, quod id pulchrum aſſerebatur, quod conducibile vtileque & potens ad bonum aliquod efficiendum. imò ſi poſſibile eſt, abſurdior iudicandus quàm ſuperiores illi, quibus virginem, & ſingula quæ ſuprà narrauimus: pulchrum ipſum nuncupabamus. HIP. Apparet. SOCR. Equidem, ô Hippia, quò me vertam neſcio, hæſito enim & ambigo. tu verò nũ forte quid habes? HIP. In præſentia minimè, ſed vt aliàs dixi, ſi mecum animaduertero, inuenturũ me aliquid certò ſcio. SOC. At videor mihi ob diſcendi ardentem auiditatem moram tuam nequaquam toleraturus. Sed ecce nũc aliud quiddam mihi in mentem venit. Attende obſecro. Vtrum quod nos delectat: (non de qualibet voluptate loquor, ſed de illa quæ per viſum atque auditum) tale quiddam pulchrum ſit vocandum. Nam quo pacto repugnare poſſumus, cum pulchri homines ornamentáque omnia, picturæ & figmenta pulchra, intuentes nos delectent? Cantus quoque pulchri & voces, vniuerſáque muſica, ſermones & confabulationes ſimiliter nos afficiant? Quapropter ſi audaci illi pertinacique homini reſponderemus, pulchrum eſſe quod per viſum auditúmque delectat, nónne audaciam eius reprimeremus? quid putas? HIP. Nunc mihi, ô Socrates, quid ipſum pulchrum ſit, ſcite dictum videtur. SOCR. Quid verò, ſtudia pulchra ac leges, propterea pulchra dicemus, quòd per viſum auditúmque iucunda ſint, an alia quadam ſpecie contineri? HIP. Hęc ita forte, ô Socrates, etſi hominem latent. S. Per canem, ô Hippia, non illum quem ego maximè omnium vererer, quoties delirarem, aut aliquid dicere profiterer, cum nihil dicerem. HIP. Quem dicis? SOCR. Socratem Sophroniſci filium, qui nihilo magis concederet vt hæc indiſcuſſa facile iudicarem, quàm vt ſcire putarem quæ neſcio. HIP. Atqui mihi quoque poſtquàm ipſe dixiſti, aliud quiddam id quod ad leges attinet, eſſe videtur. SOCRATES. Quieſce aliquantulum ô Hippia.

Quoniam, reſpondebimus, nemo eſt, qui nos non rideat, ſi dicamus non dulce comeſtionem eſſe, ſed pulchrum: odorem item ſuauem, non ſuaue eſſe, ſed pulchrum. Veneris quoque motus dulciſſimum quiddam eſſe vnuſquiſque æque ac non cōtendet; ſed eoſipſos cùm exercet quiſpiam, ita exerceat oportet, vt conſpectui hominum veluti turpiſſimam rem ſubducat. Cùm hæc dixerimus Hippia, ille forſitan reſpondebit: intelligo equidem iamdudum quòd vos pudor impedit, quominus voluptates huiuſmodi pulchras nominetis, quia hominibus non videantur. Ego verò non quærebam quod vulgo pulchrum videtur, ſed quod pulchrum ipſum eſt. Dicemus enim, puto, quid pulchrum eſſe poſuerimus, partem ſcilicet eam iucundi, quæ per oculos aureſque delinit. Tu verò Hippia, potéſne hac eadem vti diſputatione, an aliud quippiam dicemus? H. Non alia præter hæc, ô Socrates, dicemus. SOC. Præclarè dicitis, inferet ille. Si ergo ſolum quod per viſum, auditúmque gratū aduenit, pulchrū eſt, quod per alium ſenſum delectat, minimè pulchrū. Cōfitebimúrne? H. Confitebimur. SOC. Ille verò ſic iterum. An quod per viſum iucundum, per viſum & auditū iucundum eſt? Et quod per auditum iucundū, per auditū & viſum etiam? Ad hæc nos, nullo modo quod per alterum eſt, per vtrūque eſſe. hoc enim quęrere nobis videris. Nos verò diximus quoduis è duobꝰ his iucundis ipſum per ſe pulchrū eſſe, & ſi vtrunque ſimul. nónne ſic reſpondendum? HIP. Sic prorſus. SOC. Nunquid igitur, inquiet ille, à iucūdo iucundum, eo ipſo quod iucundum eſt, differt? haud quęro vtrū maior minórue ſit aut magis minúſue voluptate voluptas, ſed vtrū ex pluribus voluptatibus vna quędā hoc ipſo ab alia differat, quòd hęc quidē voluptas ſit, illa minimè. Nobis quidē non videri dicemus. H. Non videri planè. S. Sic ille inferet. Nónne propter aliud quiddā quā propterea quòd voluptates ſint, has potiſſimùm voluptates è numero omniū elegiſtis, tale quiddam in vtriſque inſpiciētes, quòd videlicet naturam quandam habēt ab aliis differentē, ad quā profectò reſpicientes, pulchras eſſe illas aſſeueratis? néq; enim viſus voluptas idcirco pulchra eſt, quia per viſum fit. Nam ſi illius pulchritudinis hęc eſſet cauſa, nullo modo quæ per auditum fit, pulchra eſſet, cùm per viſum nequaquam efficiatur. Nos autem vera illum dicere confitebimur?

ἐκείνας ἀφαιρεῖσθαι τοῦτο τοὔνομα, καὶ ἀποστερεῖν τοῦ καλὰς εἶναι; ὅτι (φήσομεν) καταγελῷ ἂν ἡμῶν οὐδεὶς ὅστις
C οὔ, εἰ φαῖμεν μὴ ἡδὺ εἶναι φαγεῖν, ἀλλὰ καλόν· καὶ ὄζειν ἡδύ, μὴ ἡδύ, ἀλλὰ καλόν. τὰ δέ που περὶ τὰ ἀφροδίσια πάντες ἂν ἡμῖν μάχοιντο ὡς ἥδιστον ὄν. δεῖ δ' αὐτό, ἐάν τις καὶ πράττῃ, οὕτω πράττειν ὥστε μηδένα ὁρᾶν, ὡς αἴσχιστον ὡς ὁρᾶσθαι. ταῦτα ἡμῶν λεγόντων, ὦ Ἱππία, Μανθάνω ἂν (ἴσως φαίη) καὶ ἐγώ, ὅτι πάλαι αἰσχύνεσθε ταύτας τὰς ἡδονὰς φάναι καλὰς εἶναι, ὅτι οὐ δοκεῖ τοῖς ἀνθρώποις. ἀλλ' ἐγὼ οὐ τοῦτο ἠρώτων ὃ δοκεῖ τοῖς πολλοῖς καλὸν εἶναι, ἀλλ' ὅ, τι ἔστιν. ἐροῦμεν δή (οἶμαι) ὅπερ ὑπεθέμεθα, ὅτι τοῦθ' ἡμεῖς γε φαμὲν τὸ μέρος τοῦ ἡδέος, τὸ ἐπὶ τῇ ὄψει τε καὶ ἀκοῇ γιγνόμε-
D νον, καλὸν εἶναι. ἀλλὰ ἔχεις τι χρῆσθαι τῷ λόγῳ; ἤ τι καὶ ἄλλο ἐροῦμεν, ὦ Ἱππία; Ι. Ἀνάγκη, πρός γε τὰ εἰρημένα, ὦ Σώκρατες, μὴ ἄλλ' ἄττα ἢ ταῦτα λέγειν. ΣΩ. Καλῶς δὴ λέγετε (φήσει) οὐκοῦν εἴπερ τὸ δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἡδύ, καλόν ἐστιν, ὃ μὴ τοῦτο τυγχάνει ὂν τῶν ἡδέων, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν καλὸν εἴη. ὁμολογήσομεν; Ι. Ναί. ΣΩ. Ἦ οὖν τὸ δι' ὄψεως ἡδὺ (φήσει) δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἐστιν ἡδύ, ἢ τὸ δι' ἀκοῆς ἡδύ, δι' ἀκοῆς καὶ ὄψεως ἐστιν ἡδύ; Οὐδαμῶς φήσομεν τὸ διὰ τοῦ ἑτέρου ὄν, τοῦτο δι' ἀμφοτέρων εἶναι. τοῦτο γὰρ δοκεῖς ἡμῖν λέγειν. ἀλλ' ἡμεῖς ἐλέγομεν ὅτι καὶ ἑκάτερον
E τούτων, αὐτὸ καθ' αὑτό, τῶν ἡδέων, καλὸν εἴη, καὶ ἀμφότερα. οὐχ οὕτως ἀποκρινούμεθα; Ι. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν (φήσει) ἡδὺ ἡδέος ὁτιοῦν ὁτουοῦν διαφέρει τούτῳ, τῷ ἡδὺ εἶναι; μὴ γὰρ εἰ μείζων τις ἡδονὴ ἢ ἐλάττων, ἢ μᾶλλον ἢ ἧττόν ἐστιν, ἀλλ' εἴ τις αὐτῷ τούτῳ διαφέρει, τῷ ἡ μὲν ἡδονὴ εἶναι, ἡ δὲ μὴ ἡδονή, τῶν ἡδονῶν. οὐχ ἡμῖν γε δοκεῖ. οὐ γάρ; Ι. Οὐ γὰρ οὖν δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν (φήσει) δι' ἄλλο τι ἢ ὅτι ἡδοναί εἰσι, προείλεσθε ταύτας τὰς ἡδονὰς ἐκ τῶν ἄλλων ἡδονῶν, τοιοῦτόν τι ὁρῶντες ἐπ' ἀμφοῖν, ὅτι ἔχουσί τι διάφορον τῶν ἄλλων, εἰς ὃ ἀποβλέποντες, καλάς φατε
F αὐτὰς εἶναι. οὐ γάρ που διὰ τοῦτο καλή ἐστιν ἡδονὴ ἡ διὰ τῆς ὄψεως, ὅτι δι' ὄψεώς ἐστιν. εἰ γὰρ τοῦτο αὐτῇ ἦν τὸ αἴτιον καλῇ εἶναι, οὐκ ἄν ποτε ἦν ἡ ἑτέρα, ἡ διὰ τῆς ἀκοῆς, καλή. οὔκουν ἔστι γε δι' ὄψεως ἡδονή. Ἀληθῆ λέγεις, φήσομεν.

των λέξεων λέγων. ΣΩ. Ἡδέως γε, ὦ Ἱππία. ἀλλὰ γὰρ ἐγὼ ἴσως κινδυνεύω δοκεῖν μέν τι ὁρᾶν οὕτως ἔχον ὡς σὺ φὴς ἀδύνατον εἶναι, ὁρᾶν δ' οὐδέν. Ι. Οὐ κινδυνεύεις, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ πάνυ ἑτοίμως παρορᾷς. C ΣΩΚΡΑΤ. Καὶ μὴν πολλά γέ μοι προφαίνεται τοιαῦτα πρὸ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀπιστῶ αὐτοῖς· ὅτι σοὶ μὲν οὐ φαντάζεται, ἀνδρὶ πλεῖστον ἀργύριον εἰργασμένῳ τῶν νῦν ἐπὶ σοφίᾳ· ἐμοὶ δὲ, ὃς οὐδὲν πώποτε εἰργασάμην. καὶ ἐνθυμοῦμαι, ὦ ἑταῖρε, μὴ παίζῃς πρός με, καὶ ἑκὼν ἐξαπατᾷς. οὕτω μοι σφόδρα καὶ πολλὰ καταφαίνεται. ΙΠ. Οὐδεὶς σοῦ, ὦ Σώκρατες, κάλλιον εἴσεται εἴτε παίζω εἴτε μή, ἐὰν ἐπιχειρήσῃς λέγειν τὰ προφαινόμενά σοι ταῦτα. φανήσει γὰρ οὐδὲν λέγων. οὐ γὰρ μήποτε εὕρῃς, ὃ μήτ' ἐγὼ πέπονθα, μήτε σύ, τοῦτ' ἀμφοτέρους ἡμᾶς πεπονθέναι. D ΣΩ. Πῶς λέγεις, ὦ Ἱππία; ἴσως μέντοι τι λέγεις, ἐγὼ δ' οὐ μανθάνω. ἀλλά μου σαφέστερον ἄκουσον ὃ βούλομαι λέγειν. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται, ὃ μήτ' ἐγὼ πέπονθα εἶναι, μήτ' εἰμι, μηδ' αὖ σὺ εἶ, τοῦτο ἀμφοτέρους πεπονθέναι ἡμᾶς οἷόν τ' εἶναι· ἕτερα δ' αὖ, ἃ ἀμφότεροι πεπόνθαμεν εἶναι, ταῦτα οὐδέτερον εἶναι ἡμῶν. Ι. Τέρατα αὖ ἀποκρινομένῳ ἔοικας, ὦ Σώκρατες, ἔτι μείζω ἢ ὀλίγον πρότερον ἀπεκρίνω. σκόπει γάρ· πότερον εἰ ἀμφότεροι δίκαιοι ἐσμέν, οὐ καὶ ἑκάτερος ἡμῶν εἴη ἄν; ἢ εἰ ἄδικος ἑκάτερος, οὐ καὶ ἀμφότεροι αὖ; ἢ εἰ ὑγιαίνοντες, οὐ καὶ ἑκάτερος; ἢ εἰ κεκμηκώς τι, ἢ τετρωμένος, E ἢ πεπληγμένος, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν πεπονθὼς ἑκάτερος ἡμῶν εἴη, οὐ καὶ ἀμφότεροι αὖ ἂν τοῦτο πεπόνθοιμεν; ἔτι τοίνυν εἰ χρυσοῖ αὖ ἢ ἀργυροῖ, ἢ ἐλεφάντινοι, εἰ δὲ βούλει, γενναῖοι, ἢ σοφοί, ἢ τίμιοι, ἢ γέροντές γε ἢ νέοι, ἢ ἄλλο ὅτι βούλει τῶν ἀνθρωπίνων, ἀμφότεροι τύχοιμεν ὄντες, ἆρ' οὐ μεγάλη ἀνάγκη καὶ ἑκάτερον ἡμῶν τοῦτο εἶναι; Σ. Πάντως γε δή που. Ι. Ἀλλὰ γὰρ δὴ σύ, ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν ὅλα τῶν πραγμάτων οὐ σκοπεῖς, οὐδ' ἐκεῖνοι οἷς σὺ εἴωθας διαλέγεσθαι· κρούετε δὲ ἀπολαμβάνοντες τὸ καλὸν, καὶ ἕκαστον τῶν ὄντων ἐν τοῖς λόγοις κατατέμνοντες. διὰ ταῦτα οὕτω μεγάλα ὑμᾶς λανθάνει F καὶ διανεκῆ σώματα τῆς οὐσίας πεφυκότα. καὶ νῦν τοσοῦτόν σε λέληθεν, ὥστε οἴει εἶναί τι ἢ πάθος, ἢ οὐσίαν, ἣ περὶ μὲν ἀμφότερα ταῦτ' ἐστιν ἅμα, περὶ δὲ ἑκάτερον οὔ· ἢ αὖ περὶ μὲν ἑκάτερον, περὶ δὲ ἀμφότερα οὔ· οὕτως ἀλογίστως καὶ ἀσκέπτως καὶ εὐήθως καὶ ἀδιανοήτως διάκεισθε.

cæterum fortaſsis periculum eſt, ne mihi videar aliquid intueri, quod ita ſe habeat, qualiter habere impoſſibile tibi videtur. Video autem nihil. HIP. Non eſt periculum ô Socrates, ſed omnino planiſſimè perſpicis. SOC. Enimuero permulta generis huius mihi animo obuerſantur, quibus fidem nõ præſto, poſtquam non probantur tibi, qui argenti plus ſtudio ſapientiæ, quàm cæteri noſtri temporis mortales cumulaſti. Ego autẽ, ô amice, vtpote qui nihil vnquam lucratus ſum, cogito ne me fortaſſe ludas, ex induſtriáque fallas, adeo mihi multa videntur. HIP. Nemo melius quàm tu intelliget, Socrates, ludam néne, ſi hæc quę tibi occurrunt proferre cœperis: nihil enim dicere videberis, quoniã nunquam reperies, quod cùm nec ego patiar, nec tu, ambo perpetiamur. SOCR. Quomodo inquis Hippia? fortè tu aliquid dicis, quod ego minus intelligo. Verùm auſculta me, quod ſentio planiùs explicabo. Mihi quidem videtur, quod neque contigit me eſſe, neque ſum, neque tu ſimiliter, hoc ambos pati nos poſſe. Item alia quæ ambo patimur, neutrum noſtrum exiſtere. HIP. Monſtra rurſus afferre videris ô Socrates, & magis certè quàm paulò antea reſponderis. Attende modò, ſi ambo iuſti eſſemus, nónne & vterque? Vel ſi iniuſtus vterque, nónne & ambo? Aut ſi ſani ambo, an non vterque? Et ſi vterque noſtrum laborat in aliquo, vel vulneratus eſt, vel percuſſus, ſiue aliud quiduis paſſus fuerit, nónne idem ambo perpetimur? præterea ſi aurei, vel argentei, vel eburnei, ac etiam ſi vis generoſi, aut ſapientes, aut honorati, vel ſenes, vel iuuenes, aut aliud quiduis humanum, ambo eſſemus: nónne omnino neceſſarium eſſet hoc vtrunque noſtrûm eſſe? SOCRA. Omnino quidem. HIPPIAS. Cæterùm ipſe ô Socrates res ipſas totas non conſideras, neque illi quibuſcum diſputare es ſolitus: plauditis autem ilico, quia pulchrum deprehẽdiſtis, & vnumquodque diſſerendo auelliſtis: atq; idcirco ita vos magna latẽt corpora, continuam eſſentiam ex natura ſortita. Et nũc adeo circa hæc te veritas fugit, vt putes eſſe paſſionẽ aliquam vel eſſentiã, quæ circa ambo quędam verſetur, circa verò vtrunque minimè: atq; viſciſſim quæ circa vtrunq; quidem ſit, circa ambo verò nequaquã: adeò abſurdi, temerarii, inepti, fatui eſtis.

[illegible] mihi ſuccenſes, turbáſque, quando dicere aliquid tibi ipſi ex uideris. Simul autem mihi dicas, nónne vterque noſtrum vnus, & vnum eſſe contingit vtrunque? HIPPIAS. Omnino. SOCRAT. Quòd ſi vnus, impar quoque; an non vnum impar exiſtimas? HIPPIAS. Equidem. SOCR. Num & ambo cum ſimus duo, impares ſumus? HIPPIAS. Nequaquam ò Socrates. SOCRATES. Sed pares ambo nónne? HIPPIAS. Pares. SOCRATES. Nunquid ex eo quòd ambo pares, par etiam vterque noſtrum? HIPPIAS. Minimè. SOCRAT. Non ergo neceſſe eſt omnino, vt modò dicebas, quæcunque ambo vtroque, & quæcunque vtrique ambos eſſe. HIPP. Non in rebus huiuſmodi, ſed in his quæ ipſe ſuprà narraui. SOCRAT. Sat habeo Hippia. Nam iſta ſufficiunt, poſtquàm alia ſic, alia aliter ſe habere videntur. Dixi equidem, ſi recordaris vnde ſermo hic eſt ortus, voluptates per viſum & per auditum, non hoc pulchras eſſe quòd vtraque earum habet, ambæ nequaquam, vel quòd ambæ, ſed vtraque minimè, imò eo quòd & ambæ habent & vtraque: & idcirco ambas & vtranque pulchras eſſe, & tu conceſſiſti, & ego hac de cauſa per illam ipſam eſſentiam quæ ambas ſequitur, ambas eſſe pulchras, ſi modò pulchræ ſunt, cenſui: per eam verò quæ alteram deſerit, minimè. Et nunc quoque idem exiſtimo. Verum mihi tanquam à principio dicas, ſi voluptates quæ per viſum & quæ per auditum fiunt, ambæ & vtraque pulchræ ſunt, quod ipſas pulchras efficit, nónne ambas & vtraque ſequitur? HIPP. Prorſus. SOCR. An ex eo quòd vtraque atque ambæ ſunt voluptates pulchræ ſunt? vel hac ratione aliæ quoque voluptates non minus pulchræ? nihil enim minus voluptates illas eſſe conſtitit. meminiſtin'? HIPP. Memini. SOC. Sed quia per viſum & auditum fiunt, idcirco pulchras eſſe illas eſt dictum. H. Ita dictum. SOC. Vide nunc vera loquar. Sic enim vt memini diximus, pulchrũ eſſe quod iucundum non quidem per ſenſus quoſlibet, ſed quod per viſum duntaxat atque auditum. HIP. Sic prorſus. SO.

γω. φοβοῦμαι γάρ σε σαφῶς λέγειν, ὅτι μοι χαλεπαίνεις ἐπειδὰν δόξῃς σαυτῷ λέγειν. ὅμως δ' ἔτι μοι εἰπέ. οὐχ εἷς ἡμῶν ἑκάτερός ἐστι, καὶ πέπονθε τοῦτο εἷς εἶναι; Ι. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Οὐκοῦν, εἴπερ εἷς, καὶ περιττὸς ἂν εἴη ἑκάτερος ἡμῶν. ἢ οὐ τὸ ἓν περιττὸν ἡγῇ; Ι. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἦ καὶ ἀμφότεροι οὖν περιττοί ἐσμεν, δύο ὄντες; Ι. Οὐκ ἂν εἴη, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚΡ. Ἀλλ' ἄρτιοί γε ἀμφότεροι. ἦ γάρ; Ι. Πάνυ γε. ΣΩΚΡ. Μῶν οὖν, ὅτι ἀμφότεροι ἄρτιοι, τούτου ἕνεκα καὶ ἑκάτερος ἄρτιος ἡμῶν ἐστιν. Ι. Οὐ δῆτα. Οὐκ
D ἄρα πᾶσα ἀνάγκη (ὡς νῦν δὴ ἔλεγες) ἃ ἂν ἀμφότεροι, καὶ ἑκάτερον· καὶ ἃ ἂν ἑκάτερον, καὶ ἀμφοτέρους εἶναι. Ι. Οὐ τά γε τοιαῦτα, ἀλλ' οἷα ἐγὼ πρότερον ἔλεγον. ΣΩ. Ἐξαρκεῖ, ὦ Ἱππία. ἀγαπητὰ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐπειδὴ τὰ μὲν οὕτω φαίνεται, τὰ δ' οὐχ οὕτως ἔχοντα. καὶ γὰρ ἐγὼ ἔλεγον (εἰ μέμνησαι ὅθεν οὗτος ὁ λόγος ἐλέχθη) ὅτι ἡ διὰ τῆς ὄψεως καὶ δι' ἀκοῆς ἡδονὴ οὐ τούτῳ ἂν εἶεν καλαί, ὅτι τυγχάνοιεν ἑκατέρα μὲν αὐτῶν εἶναι πεπονθυῖα, ἀμφότεραι δὲ μή, ἢ ἀμφότεραι μέν, ἑκατέρα δὲ μή, ἀλλ' ἐκείνῳ ᾧ ἀμφότεραί τε καὶ ἑκατέρα· διότι συνεχώρεις ἀμφοτέρας τε αὐτὰς εἶναι καλάς,
E καὶ ἑκατέραν. τούτου δὴ ἕνεκα, τῇ οὐσίᾳ τῇ ἐπ' ἀμφότερα ἑπομένῃ ᾤμην, εἴπερ ἀμφότερά ἐστι καλά, ταύτῃ δεῖν αὐτὰ καλὰ εἶναι· τῇ δὲ κατὰ τὰ ἕτερα ἀπολειπομένῃ, μή. καὶ ἔτι νῦν οἴομαι, ἀλλά μοι λέγε, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς· ἡ δι' ὄψεως ἡδονὴ καὶ ἡ δι' ἀκοῆς, εἴπερ ἀμφότεραί τ' εἰσὶ καλαὶ καὶ ἑκατέρα, ἆρα ὃ ποιεῖ αὐτὰς καλάς, οὐχὶ καὶ ἀμφοτέραις γε αὐταῖς ἕπεται καὶ ἑκατέρᾳ; Ι. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὅτι ἡδονὴ ἑκατέρα τ' ἐστί, καὶ ἀμφότεραι, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν καλαί; ἢ διὰ τοῦτο μὲν καὶ ἄλλαι πᾶσαι ἂν οὐδὲν τούτων ἧττον εἶεν καλαί; οὐδὲν γὰρ ἧττον ἡδοναὶ ἐφάνησαν οὖσαι, εἰ
F μέμνησαι. Ι. Μέμνημαι. ΣΩΚ. Ἀλλ' ὅτι γε δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς αὗταί εἰσι, διὰ τοῦτο ἐλέγετο καλὰς αὐτὰς εἶναι. Ι. Καὶ ἐρρήθη οὕτω. ΣΩΚΡ. Σκόπει δὲ εἰ ἀληθῆ λέγω. ἐλέγετο γάρ (ὡς ἐγὼ μνήμης ἔχω) τοῦτ' εἶναι καλὸν τὸ ἡδύ, οὐ πᾶν, ἀλλ' ὃ ἂν δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ᾖ. Ι. Ἀληθῆ. ΣΩ.

[illegible], καὶ ἀμφότεροι καὶ τοῖν ἀμφοτέροιν, καὶ ἑκάτερος. ἢ οὐδὲν κωλύει, ὥσπερ ἀρτίων ὄντων τινῶν ἀμφοτέρων, τάχα μὲν ἑκάτερα περιττὰ εἶναι, τάχα δ' ἄρτια· καὶ αὖ ἀρρήτων ἑκατέρων ὄντων τάχα μὲν ῥητὰ τὰ συναμφότερα εἶναι, τάχα δ' ἄρρητα, καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦτα, ἃ δὴ καὶ ἐγὼ ἔφην ἐμοὶ προφαίνεσθαι. ποτέρων δὴ τίθης τὸ καλόν; ἢ ὥσπερ ἐμοὶ περὶ αὐτοῦ καταφαίνεται, καὶ σοί; πολλὴ γὰρ ἀλογία ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, ἀμφοτέρους μὲν ἡμᾶς εἶναι καλοὺς, ἑκάτερον δὲ μή· ἢ ἑκάτερον μὲν, ἀμφοτέρους δὲ μή, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν τοιούτων. οὕτως αἱρῇ ὥσπερ ἐγώ, ἢ 'κείνως; ΙΠ. Οὕτως ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Εὖ γε σὺ ποιῶν, ὦ Ἱππία· ἵνα καὶ ἀπαλλαγῶμεν πλείονος ζητήσεως. εἰ γὰρ τούτων γ' ἐστὶ τὸ καλὸν, οὐκ ἂν ἔτι εἴη τὸ δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἡδὺ, καλόν. ἀμφότερα μὲν γὰρ ποιεῖ καλὰ τὸ δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς, ἑκάτερον δ' οὔ. τοῦτο δ' ἦν ἀδύνατον, ὡς ἐγώ τε καὶ σὺ δὴ ὁμολογοῦμεν ὦ Ἱππία. ΙΠ. Ὁμολογοῦμεν γάρ. ΣΩ. Ἀδύνατον ἄρα τὸ δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἡδὺ, καλὸν εἶναι· ἐπειδή γε καλὸν γιγνόμενον, τῶν ἀδυνάτων τι παρέχεται. ΙΠ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Λέγετε δὴ πάλιν (φησὶ) ἐξ ἀρχῆς, ἐπειδὴ τούτου διημάρτετε· τί φατε εἶναι τοῦτο τὸ καλὸν, τὸ ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἡδοναῖς, δι' ὅ, τι ταύτας πρὸ τῶν ἄλλων τιμήσαντες, καλὰς ὠνομάσατε. ἀνάγκη δή μοι δοκεῖ εἶναι ὦ Ἱππία, λέγειν ὅτι ἀσινέσταται αὗται τῶν ἡδονῶν εἰσι καὶ βέλτισται, καὶ ἀμφότεραι καὶ ἑκατέρα. ἢ σύ τι ἔχεις λέγειν ἄλλο ᾧ διαφέρουσι τῶν ἄλλων; ΙΠ. Οὐδαμῶς. τῷ ὄντι γὰρ βέλτισταί εἰσι. Σ. Τοῦτ' ἄρα φησὶ, Λέγετε δὴ τὸ καλὸν εἶναι ἡδονὴν ὠφέλιμον; Ἐοίκαμεν, φήσω ἔγωγε. σὺ δέ; ΙΠ. Καὶ ἐγώ. ΣΩ. Οὐκοῦν ὠφέλιμον (φησὶ) τὸ ποιοῦν τἀγαθόν; τὸ δὲ ποιοῦν καὶ τὸ ποιούμενον, ἕτερον νῦν δὴ ἐφάνη. καὶ εἰς τὸν πρότερον λόγον ἥκει ἡμῖν ὁ λόγος. οὔτε γὰρ τὸ ἀγαθὸν ἂν εἴη καλὸν, οὔτε τὸ καλὸν, ἀγαθὸν εἴπερ ἄλλο αὐτῶν ἑκάτερόν ἐστι. πάντως γε μᾶλλον φήσομεν, ὦ Ἱππία, ἂν σωφρονῶμεν. οὐ γάρ που θέμις τῷ ὀρθῶς λέγοντι μὴ συγχωρεῖν. Ι. Ἀλλὰ δή γ', ὦ Σώκρατες, τί οἴει ταῦτα εἶναι ξύμπαντα; κνίσματά τοι ἐστὶ καὶ περιτμήματα τῶν λόγων (ὅπερ ἄρτι ἔλεγον) κατὰ βραχὺ διῃρημένα.

nil prohibet ita contingere, vt in ipſis paribus & imparibus accidit: vbi ambo aliquando paria ſunt, imparia vtraque, & aliquando paria: necnon vtraque interdum talia ſunt, vt exprimi nequeant, ambo queant, & interdum nequeant. Aliáque huius generis plurima quæ mihi occurrere dixeram, quorum in numero pulchrum ponis? num ita tibi de hoc vt mihi apparet? nimis enim abſurdum eſſe mihi videtur, vt ambo pulchri ſimus, non vterque. Vel contrà, vterque pulcher, non ambo, aut aliud quodlibet talium. Itáne ipſe eligis vt ego? An illo potius modo? HIP. Sic equidem. SOC. Rectè agis Hippia, vt à longiore inquiſitione nos liberemus. Si enim ex his eſt pulchrum, haud amplius quod per viſum, & auditum delectat, pulchrum erit. Ambo nanque pulchra facit, vtraque minimè. Hoc autem impoſſibile, vt inter nos conuenit. HIP. Conuenit certè. SOCR. Impoſſibile igitur quod per viſum, & auditum iucundum, pulchrum eſſe: nam ſi id pulchrum eſſet, impoſſibile aliquid ſequeretur. HIP. Vera hæc ſunt. SOCR. Hic contentioſus ille dicet, exponite iterum à principio, poſtquam iſtud vos fefellit, quid eſſe pulchrum hoc dicitis, quod ambabus voluptatibus ineſt, propter quod iſtas præ cæteris honorantes pulchras vocaſtis. Neceſſarium mihi videtur, ô Hippia, vt reſpondeamus, quòd innoxiæ ſunt præ cæteris voluptatibus, atque optimæ tam ambæ, quàm vtraque. An tu aliquid aliud habes, quo ab aliis differant? H. Nihil, reuera enim optimæ ſunt. S. Tum ille, hoc igitur pulchrum eſſe dicitis conducibilem voluptatem? Videri equidem reſpondebo. tu verò? H. Et ego. S. Ille verò ad hæc. Nónne conducibile eſt quod bonum efficit? Efficiens autem & effectum aliud eſſe nunc conſtitit. vnde eòdem relabimur. Neque enim bonum pulchrum eſſet, neque pulchrum bonum, ſi quidem aliud vnumquodque illorum eſſet. Ita eſſe nos illi, ô Hippia, ſi ſapiemus, illico reſpondebimus. Nefas enim eſt, rectè loquenti non aſſentiri. H. Quid tu aliud Socrates, cuncta hæc eſſe ducis, quàm contractiones quaſdam, conciſionéſque ſermonum, vt antè dixi, in minima reſolutas?

Illud

pſum pulchrum quid ſit ignorem. Inquit enim, qua ratione intelliges, quæ oratio pulchre compoſita ſit, quæ non, aut aliam quamlibet actionem pulchram eſſe, vel turpem, dum pulchrum ipſum quid ſit ignoras? Et quando ita affectus ſis, viuere te quàm mori præſtare putas? Contigit itaque mihi quod modò dicebam, vt & à vobis & ab illo male verbis accipiar, maléque audiam. Sed fortè operæpretium eſt hæc omnia tolerare: neque enim id abſurdum, modò quippiam lucratus ſim. Tantum enim Hippia conſuetudine vtrorúmque profeci, vt prouerbium illud, quod Pulchra difficilia eſſe dicit, intelligere mihi iam videar.

αὐτῷ οἰκῶν. ἐπειδὰν οὖν εἰσέλθω οἴκαδε εἰς ἐμαυτοῦ, καί μου ἀκούσῃ ταῦτα λέγοντος, ἐρωτᾷ εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τολμῶν περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων διαλέγεσθαι, οὕτω φανερῶς ἐξελεγχόμενος περὶ τοῦ καλοῦ, ὅτι οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ὅ, τι ποτ' ἐστὶν οἶδα. Καίτοι πῶς σὺ εἴσῃ (φησὶν) ἢ λόγον ὅστις καλῶς κατεστήσατο, ἢ μή, ἢ ἄλλην πρᾶξιν ἡντινοῦν, τὸ καλὸν ἀγνοῶν; καὶ ὁπότε οὕτω διάκεισαι, οἴει σοι κρεῖττον εἶναι ζῆν μᾶλλον ἢ τεθνάναι; συμβέβηκε δή μοι ὅπερ λέγω, κακῶς μὲν ὑπὸ ὑμῶν ἀκούειν καὶ ὀνειδίζεσθαι, κακῶς δὲ ὑπ' ἐκείνου. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ἀναγκαῖον ὑπομένειν ταῦτα πάντα. οὐδὲν γὰρ ἄτοπον, εἰ ὠφελοίμην. ἐγὼ οὖν μοι δοκῶ, ὦ Ἱππία, ὠφελῆσθαι ἀπὸ τῆς ἀμφοτέρων ὑμῶν ὁμιλίας. τὴν γὰρ παροιμίαν ὅ, τι ποτὲ λέγει, τό, χαλεπὰ τὰ καλά, δοκῶ μοι εἰδέναι.

ARGVMENTA MARSILII FICINI IN EPISTOLAS DVODECIM PLATONIS.

In epiſtolam primam.

Dio Syracuſanus vir profectò magnus, Platonis non auditor ſolùm, ſed etiam imitator, à tyranno expulſus, & magno animo pecuniam quam miſerat tyrannus, ſtatim remittit, & vtpote Platonicus, pro ſumma iniuria, ſummo quodam Dionyſium afficit beneficio tribus ſcilicet præceptis ſalutaribus admonés. Primum eſt, principes non pecuniarum ſed amicorum defectu perire. Secundum, nullam potentiam maiorem eſſe bonorum prudentiúmque conſenſu. Tertium oportere errata preterita recognoſcere, & quanto nobis detrimẽto ſint augurari quo à futuris delictis abſterreamur.

In Epiſtolam ſecundam: quæ eſt Platonis ad Dionyſium Siciliæ tyrannum.

IN hac epiſtola quam Plato ſcribit ad Dionyſium iuniorem poſt primum ab eo diſceſſum, & expulſo Dione, quatuor ſunt præ cæteris obſeruanda. Primum quidem, quod ait magnam potentiam naturali quodam inſtinctu, atque ſapientiam ſeſe inuicem petere, quò in vnum congrediantur. Id quidem in diuinitate, in natura, in arte compertum habemus. Principio penes deum infinitam dei potentiam immenſa ſapientia comitatur. Quod hic ſub Iouis & Promethei nomine indicat: Iouem quidem potentiam: Prometheum verò prouidentiam eſſe iudicans. Nempe diuinæ intelligentiæ fontem atque ſpeculum eiuſdem

amicitia videlicet potentiam ſapientiamque familiari-
tate, & quaſi naturali quadam neceſſitudine. Qua de
re nos admonet cœlum, in quo planetæ ſignificatores
principum his proximi ſunt, qui ſignificant ſapientes.
Nam & Iupiter Saturno eſt ſitu proximus, & Sol fer-
mè à Mercurio non diſcedit. Morale igitur apud Pla-
tonem præceptum eſt: Principes ſapientes honorent:
ſapientes libenter principibus conſulant. Nam & ſa-
pientia abſque potentia prodeſt paucis, & potentia re-
mota ſapientia obeſt multis. Potentia quidem expers
ſapientiæ quo maior eſt, eo pernicioſior. Sapientia ve-
rò procul à potentia manca videtur. Docent hoc ma-
gnæ planetarum coniunctiones. Iupiter quidem do-
minus eſt: Saturnus verò philoſophus: hi profectò ni-
ſi coniungantur, nihil vel magnum, vel ſtabile mo-
liuntur. Felicem quidem familiaritatem Plato vult
eſſe ex potente ſapientéque conflatam. Feliciſſimam
vero copulam, vbi vtraque in eodem animo coniun-
guntur. In quo & ipſum Palladis ſedet numen, poten-
tiam vnà cum ſapientia copulans. Pallas enim ſola
& artes callet ſimul, & vibrat haſtam. Hactenus de pri-
mo epiſtolæ huius myſterio dictum ſit. Ad ſecundum
iam pergamus. Animi bonitate excellentis, eſt gau-
dere bono, maximè verò diuino, hoc eſt ampliſſimo.
Tale verò eſt, quod & quàm plurimis, & quàm diutiſ-
ſimè prodeſt: eiuſmodi eſt vera virtutis gloria ad do-
ctrinam & mores tam poſteris quàm præſentibus cõ-
ferens. Hac ergo viri optimo ingenio præditi, dua-
bus de cauſis maximè omnium delectantur: tum quia
ſicut intimam virtutis lucem amant, ſic exteriorem
quoque diligunt virtutis ſplendorem: tum quia ſplen-
dore hoc optant ſemper prodeſſe quàm plurimis, &
hoc certè perpetuo in genus humanum beneficio gau-
dent. Gaudent inquam, quatenus ſentiunt. Quum ve-
rò ſempiterna gloria ſtudeant poſteritati prodeſſe, ſpe-
rantes videlicet, ſicut nunc, ita & tunc ſplendore hoc
& beneficio ſe gauiſuros: profectò id ſe poſt hãc vitam
perſenſuros vaticinantur. Naturæ ſiquidem diuinio-
ris inſtinctu ad tantum beneficium inſtigantur, non
tam quia hoc ipſo gaudent, quàm vt gaudeant. Ac ſi
multæ animalium ſpecies in ipſa nidorum eſcarúm-
que opera, inſtigante natura non fruſtra futuro vſui
conſulunt: multo minus diuinos animos ſperantes ſe
ſempiterno quodam officio gauiſuros fruſtratur e-
uentus. Eiuſmodi verò virtutis ſplendorem, & bene-
ficium tam in doctrina quàm in moribus, his verbis
propheta Daniel compræhendit. Fulgebunt docti tan-
quam ſplendor firmamenti, & qui multos erudiunt ad

patent ſeminibus, ad animam ipſam mundi reducuntur.
quæ vtique velut principium motus, formas in mate-
ria generat, generat autem alias aliis rationibus atque
ſeminibus. Hunc verò ordinem in anima rationum
C ad mentem redigimus anima altiorem, à cuius i-
deis anima gubernandarum rerum ſuſcipit ratio-
nes. Ordo denique idearum in mentem ab im-
menſo & ſimplici diuini boni ſplendore deſcendit.
Siquidem vna hominum idea bonorum, id eſt ipſe
deus, alias aliorum bonorum menti angelicæ i-
deas infundit. Quamobrem tres rerum ordines ad
tres principes fontéſque reducuntur. Ordo quidem
formarum ad mundi animam, ordo verò rationum
ad mentem angelicam, ordo denique idearum ad i-
pſum bonum. Et quia per ideas cuncta referuntur
ad bonum, ideo Plato inquit: Circa omnium regem
cuncta ſunt, id eſt circa ipſum bonum ſunt ideæ, pér-
D que ideas omnia. Circa ſecundum, id eſt, mentem, ſunt
ſecunda, id eſt, rationes quæ ſequuntur ideas. Circa
tertium verò tertia, id eſt, circa animam mundi formę.
Significauit autem Deum eſſe rerũ cauſam exempla-
rem, vbi dixit Circa. Item finalem, vbi ait, Eius gratia.
Rurſus efficientem, quando ſubiunxit, Ipſe cauſa eſt
pulchrorum omnium: quòd enim nonnulla ſint de-
formia, non ob id habent quòd ab ipſo ſunt, ſed qua-
tenus ab eo degenerant. Neque mirum Platonici vi-
deri volunt, quod Plato quodlibet illorum triũ prin-
cipium nominauerit. Nominaſſe enim ſimiliter, ſed
non æquè. Deum quidem per ſe vnum bonúmque e-
xiſtere. Cùm verò vnitas bonitáſque ampliſſima ſint,
E ſequitur vt Deus per ſe ſit omnino, Mẽtem verò ſum-
mam Deo proximam per Deum eſſe, quatenus vnum
quiddam eſt & bonum: præterea & per ſe, quatenus
mens eſt & ordo naturæ ſecũdæ. Mũdi denique animã
productam quidem & ipſam à primo deo, quà vnum
atque bonum. Productam quoque ab ipſa mente, quà
mens. Sed quà per ſe mobile eſt, à ſeipſa productã. Hu-
cuſque ait Plato procedere diuinorum origines, re-
rúmque principia. Præterea animum noſtrum eſſe di-
uinum, quando addidit affectare diuina: verùm non
compræhendere quandiu aſpicit in ea quæ ſibi cogni-
ta ſunt, id eſt, vel ſenſus & ſenſibilia, vel formas horum
F obiectu conceptas ab anima. Hæc enim omnia à di-
uinis longè diuerſa ſunt, vnde animus in hæc aſpiciẽs
cogitur de diuinis aliter ſentire, & pronuntiare quàm
ſint. Sequitur quartum myſterium de diuinorum per-
ceptione. Primò quidem ait inueſtigationem diuino-
rum non recte factam, id eſt non debitis, tum purifi-

pia perducere vel contaminat, vel incidat in errores. Si enim in vulgum edideris, deum nihil ex iis quæ ſentiuntur in ſe habere; vel te ridebunt, vel Deum eſſe negabũt. Hinc illud Lyſidis Pythagorei ad Hipparchum: Haud pium eſt, myſteria philoſophię cum his communia facere, qui ne ſomniare quidem purificationem animi potuerunt. Sunt præterea nonnulla myſteria theologorum circa deum, quæ non vulgum modò, verumetiam elegantes pleroſque fatigent. E quibus id vnum eſt, nihil ex his quæ intelliguntur, abſolutè de deo affirmari debere. Quicquid enim intelligentia definitum eſt, infrà infinitum deum extare compellitur. Ad hæc itaque ſecretiora myſteria ita plerique docti adhuc ſunt inepti, ſicut & vulgus ad leuiora, vſqueadeò vt etiam nonnulli quamuis acumine, memoria, iudicio valeant, diúque hæc audiuerint, nondum tamen perfectè compræhẽdant: quia videlicet etſi ad alia quædam, tamen ad theologica nati non ſunt: vel ſi nati, non tamen congruè ad hæc eruditi atque educati: vel ſi educati & eruditi, nõdum tamen ætatis maturioris beneficio à perturbationibus ſegregati. Perturbatio verò, quia & mouet, & per diuerſa diſtrahit, & ad materiam trahit, idcirco alienam reddit mentem, à Deo, quo nihil à motu, à diuerſitate, à materia poteſt remotius cogitari. Non ergo iniuria Lyſis Hipparchum ſic admonuit: Operępretium eſt recenſere quantum temporis in abſtergendis maculis, quæ noſtris inuſtæ pectoribus erant, conſumpſerimus, antequam præcepta Pythagoræ percipere dignè poſſemus. Accedit ad hęc quòd ſi quis etiam tranquillo & erudito ad deum intellectu ſe conferat, ita fermè ab ipſa intelligentia circa deum decipitur, quemadmodum & vulgus ſenſu imaginationéque fallitur, & plerique docti perturbationibus repelluntur. Intelligentia enim pro natura ſua iudicans, compellit nos, deum ipſum, vel intellectum quendam, vel intelligibile quiddam aſſeuerare: Immenſum verò bonum, neque intellectus eſt, qui velut egenus ad intelligibile ſevertit, tanquam bonum quo illuſtrante proficiat: neque intelligibile eſt dicendum, quod quidem communem quandam cum intellectu naturam habet, per quam etiam proportionem habet cum intelligentia congruam. At nulla eſt immenſo bono ad finita bona naturæ communio, nulgationes, vel per relationes, vel exhortando, vel inſtruendo ad eum mentis ſtatum quandoque perducant, cui tandem ex alto panditur domus omnipotentis Olympi. Vbi poſtquam ſe & ab inferioribus receperit ad ſeipſam, & à ſeipſa ad ſuperiora conuerterit, ſtatim vno quodam ſtatu ſimplici ipſam vnitatem, ſtabilitatem, ſimplicitatem, vt ita loquar, attingit. Sed quæ attigerit, non licet apud Paulum homini loqui, & apud Platonem multo minus licet ſcribere, ne detur tanctum canibus. Cùm verò neque verbis neque literis in diuinorum explicatione confidat, tutius tamen committenda verbis cenſet quàm literis: literæ nan-

D que cuiuis communia faciant. Atqui & quàm electiſſimis dicenda permittit. Omnino verò iudicat diuinorum dignitatem exigere, vt ex mente in mentem verbis potius quàm ſcribendo in exteriores materias traducantur. Hac ratione Iudæi aiunt myſticum ſuæ legis ſenſum ab ipſo deo per Moyſen non tam literis traditum, quàm animis commendatum. Sed hoc illi viderint. Pythagorici certè id obſeruabant, & Plato ſeruauit. Nam & hic pollicetur nonnulla per Archedemum potius quàm per literas ſe miſſurum. Aſſerit autem quæ ab ipſo ſcribuntur, eſſe Socratis, cuius proprium in purificando erat officium. Sed cur additum

E eſt Socratem etiam & in iuuẽtute fuiſſe pulchrũ, id eſt, diuinitus illuſtratum? Vt intelligamus Socratem tam educationis primæ perfectione quàm à naturæ felicitate à deo per familiarem dæmonem mox accepiſſe quæ cæteri vix tandem multis laboribus aſſequuntur. Rurſus myſteria eadem per diuinam reuelationem accepta in Platonem transfuſa fuiſſe, & per Platonis exhortationes in homines ſimiliter affectos poſſe transfundi. At ne quis me in hac expoſitione exiſtimet ſõmniare, audiendus eſt Proculus hæc ita confirmans: His qui ad ſummum bonum peruenire cupiunt, non ſcientia & exercitatione ingenij opus eſt, ſed firmitate, quiete, tranquillitate. Quæ quidem diuina fides eſt,

F quæ nos ad ſummũ bonum diuináque omnia ineffabili ratione trahit atque coniungit. Profectò non per ſciẽtiam, aut actionem vllam ingenij exquirere ſummum bonum, aut ad ipſum aſpirare debemus, ſed offerre commendaréque nos diuinæ luci, & præcluſis ſenſibus in illa incognita & occulta entium vnitate

OOOOO. ij.

cenſet pronuntiari. Omnes itaque Platonis dialogi in hoc ipſo verſantur, & alij quidem in purgando ſolùm, alij verò ſolùm in conuertendo, alij in vtroque conſiſtunt. Myſteria verò hæc in epiſtola ad Syracuſanos C iterum confirmantur. Atque hęc confirmata mirum in modum præcepta euangelica comprobant.

Argumentum in tertiam epiſtolam.

HAec Platonis epiſtola ſcribitur ad Dionyſium iuniorem poſt ſecundum Platonis ab eo diſceſſum. Et primo quidem ad Dionyſij quæſita reſpondet: deinde calumniam in ſe à Dionyſio conflatam diſſoluit. In reſponſione igitur ad quæſtionem docet non eſſe in Deo voluptatem. Illam ſcilicet quæ dolorem habet oppoſitum, & in motu quodam, vel Indigentiæ expletione verſatur. Eſſe autem in deo totum id bonum cuius cauſa bona videtur voluptas, D non negat. Addit voluptatem, ſcilicet mobilem, eſſe cauſam detrimenti, ſcilicet in pecuniis & honore. Item doloris in corpore. Rurſus auferre acumen, memoriam, iudicium, grauitatem. Poſt hæc contra Dionyſij inſimulationem probat ſe iuſtiſſimis de cauſis in Siciliam profectum, de reſtituendis vrbibus olim dirutis, ac de æqua gubernandi forma conſilium manifeſtè dediſſe.

Argumentum in quartam epiſtolam.

POſt Dionyſium expulſum tyrannide, ſcribit ad Dionem in patriam iam reuerſum, admonens E eum atque etiam Heraclidem & Theodorum cæteróſque amicos, penes quos rerum poteſtas erat, vt procul à tyrannide viueret, formámque gubernandi teneret ex optimatum gubernatione plurimum atque ex populari quodammodo temperatam. Sunt hîc præcepta quædam memoriæ commendanda. Primùm quidem ad principes propriè pertinere, cunctis excellere veritate, iuſtitia, magnificentia, temperantia. Omnino autem prudentia tantum cæteros ſuperare, quantum viri pueros prudentia ſuperant. Secundum verò, oportere tales præſtare ſeipſos, quales videri volunt. Tertium, circunſpicere oculos omnium in ſe F eſſe conuerſos, vt meminerint, neque vitia ſua latere poſſe, neque mediocri duntaxat virtute ſe expectationi maximę ſatisfacturos. Quartum, probatiſſimos imitari legumlatores, & diſcordiam inter collegas quaſi peſtem vitare. Quintum, meminiſſe commu-

quam populo ſuo in ciuili diſciplina profuerit, ſubiungit Platonem cognouiſſe populum ſuum morbo inſanabili laborare, ideóque medicorum prudentum more noluiſſe, & fruſtra, & cum ſui diſcrimine beſtiam inſanabilem curandam ſuſcipere.

Argumentum in ſextam epiſtolam.

PLato diuinus, Hermiam, Heraſcum, Coriſcum, finitimos inter ſe principes, ad veriſſimam concordiam cohortatur, hac ſola ſaluos fore vaticinans, pérque hanc, aſpirante deo, qui vnione gaudet, bona omnia conſecuturos, præterea eò denique peruenturos, vt rebus rite compoſitis diuinam ſapientiam propenſiori ſtudio quàm humanam, vt par eſt, proſequi valeant. Concordiam verò ſtabilem firmari inter illos poſſe tradit pacto duntaxat atque lege: pacto inquam legitimo ſacris rite peractis inuicem ſtabilito, ac iureiurando interpoſito, deum ipſum teſtando atque obſecrando tanquam vnionis autorem atque ſeruatorem. Teſtando inquam, & obſecrando ſub impari, quo Deus gaudere dicitur, numero. Tria enim ſumma rerũ principia, quæ in prima quoq; epiſtola attigit, hîc adducit. Vbi enim ait, omnium ducẽ præſentiũ atq; futurorũ, mũdi animam vult intelligi, quæ vtpote principium motus, res omnes à futuro in præſens, à præſenti in præteritum temporali ratione perducit. Vbi verò patrem dicit & dominum, ſummum Deum ipſúmque bonum ſignificat. Sed mediam inter duo hæc mentem quandam diuinam videtur inſerere, quando dum repetit ducis, ſubiungit & cauſæ. Nam apud Platonem ſæpe rex ſignificat ipſum bonum, cauſa verò mentem. dux denique animam. Et quoniam cauſam refert ad mentem, ideo in Timæo Platonici diſputant, Intellectum ipſius boni filium, mundi architectum proximum extitiſſe. De quo in Epinomi deſcribitur: Ratio diuiniſſima, ſiue diuiniſſimum verbum, mundum viſibilem exornauit. Appellat autem hîc ipſum bonum, tum patrem, tum dominum: vt per primum quidem deſignaret mentis patrem, per ſecundum verò animæ dominum. Ita forſan Platonicus numerus exponet. Ita quoque Platonicus Chriſtianus, ſed Arrianus. Poterit & quiſpiam per ducem, ſanctum ſpiritum intelligere, per mentem verò filium. Nam vbi Plato patrem dicit, filium pariter ſubintelligit. Ac ſi quis vnam trium ponat eſſentiam, Platonicis quidem mul-

videlicet cæco hoc carcere clauditur. Itaque quemadmodum ſub igne corpus diaphanum, id eſt perſpicuum, velut aer, & aqua ſubito lumen & extra & intus admittit : terrena verò corpora vehementer calefacienda ſunt prius, & calore in diaphani ſimilitudinem prius extenuanda quàm igneam ſuſcipiant lucem : ſic ſpiritus à corpore ſegregati, diuinum lumen ſubitò capiunt : ſpiritus verò terreni coniuncti corporibus transformâtis amoris incendio indigent: quo quidem purgati, & in diuinam tranſlati ſimilitudinem, diuinitus tandem ſplendore ſcientiæ colluſtrentur. Hinc Porphyrius ait, Inquiſitio quidem diuinorum purificat animum, amor verò deificat. Proprio enim rem ſic exprimit verbo, neque id quidem iniuria, nam & nulla materia ex eo fit ignis quòd lumen, ſed ex eo quòd calorem ſuſcipiat igneum. Platonica ergo ſententia eſt, inueſtiganda eſſe diuina, ſcilicet illa eſſe, & qualia quoque ſint communi quadam perceptione: ſed interim non communi, ſed ſingulari incompatibilique charitate amanda : ſic enim duntaxat ea nos alicubi apertè quid ſint, intelligere poſſe atque fore beatos. Quâtum verò hæc ſacris conſonét literis, nemo niſi prophanus ignorat.

Argumentum in ſeptimam epiſtolam.

Septima epiſtola Platonis eſt ad propinquos amicóſque Dionis ſcripta, iam liberata per Dionem patria, & iniquè occiſo Dione. Verum vt multa ad hiſtoriam pertinentia, tum in hac epiſtola, tum in aliis planè intelligantur, paulo altius repetendum. Plato ter Syracuſas profectus eſt, Semel quidem ſuperioris Dionyſij tempore quadraginta ætatis annos natus. Bis verò poſtea iuniore Dionyſio tyrannidem obtinente. Quid autem in ſingulis profectionibus egerit, aut qua de cauſa profectus ſit, partim in ipſa eius vita à nobis ſcripta, partim in his apparet epiſtolis. Dio verò ex eadem familia qua & Dionyſius fuiſſe videtur: affinitate inſuper cum illo variè implicatus. Quoniam Dionis ſororem Ariſtomachen ſuperior in matrimonio Dionyſius habebat. At ipſe Dionyſij filiam, nomine Aretam, habebat vxorem. Dionyſius autem iunior non ex ſorore Dionis, ſed ex alia vxore natus erat, nomine Dorade. Prima profe- oratorem miſit ad Dionyſium vnà cum naui, rogans vt Platonem dimitteret. Ille eum dimiſit, ac præbuit commeatum. Plato in patriam rediit ſoſpes. Dionyſium paulo pòſt Dio clam collectis copiis, Syracuſiſque profectus expulit, Syracuſanis reddita libertate. Ipſe vero paulo pòſt dolo ſuorum inuidiáque interficitur : Poſt hæc Hipparimus Dionis filius, & Hipparimus Dionyſii frater, Dionis ex ſorore nepos, Syracuſas tenentes, conſilio nobilium freti de honeſtiori gubernandi forma deliberabant. Interea Dionyſius hoſtibus coniunctus redire in principatum conabatur. Plato igitur ad hos D ſcribit, cohortans eos & inſtruens ad optimam ſpeciem gubernandi, id eſt, regnum parens legibus, & optimatum autoritate ſuffultum. Sparſim verò præcepta eiuſmodi ex hac epiſtola colliguntur. Non eſt alienum à bono ingenio optare gubernacula reipub. præſertim quando neceſſitas poſtulat, à bono ciue alienum eſt optare hæc cum omni licentia obtinere. Non eſt prudentis temere publicis ſe negotiis implicare: præſertim vbi abſque ſalutis publicæ ſpe periculum ſubeatur. Sola philoſophia in re tam publica quàm priuata quid bonum iuſtúmque ſit, quid non ſit eiuſmodi, poteſt diſcernere. Humanum genus non prius E deſinet in malis verſari, quàm aut philoſophi dominentur, aut qui dominantur, Deo illuſtrante philoſophentur. Delicata luxurioſáque educatio ingenia vel diuina deprauat. Nullus intemperans poteſt eſſe prudens. Ciuitas in qua ciues incontinentes ſunt, nulla legum potentia contineri poteſt, quin frequentes mutationes, ac ſemper in deterius patiatur. Violentia neque patriæ, neque parentibus inferenda, ſed vtriſque procul à violentia conſulendum. Autoritas antiquorum ſacrorúmque ſermonum cęteris opinionibus anteponenda eſt. Bono viro nihil mali poteſt contingere. Anima ab hoc corpore ſeiuncta ſub diuini iudicis ſententia ſcelerum luit pœnas. Præſtat grauiſ- F ſimas iniurias pati quàm inferre. Auari atque intemperati, ad res diuinas cæci ſurdíque ſunt, adeo vt neque ipſi videant, neque ab aliis vel audire ſuſtineant, vel audita percipiant. Impietas omnibus peccatis mixta eſt, atque viciſſim. Impietas ipſa mixta peccatis, ſtimulus eſt quo præcipuè peccatores tum in hac

Quæ quatenus corporibus coniunctæ ſunt, eatenus à diuinis neceſſario diſiunguntur. Coniungi enim formis a materia ſeparatis, niſi ſeparatione non poſſunt. Separantur autem in materia duobus præcipuè modis, tum morali purgatione, tum reſolutione contemplatiua. Philoſophiæ ſtudium vtrunque facit: & quemadmodum qui humidum lignum exiccat prius ſole, deinde admouet igni, occaſionem quidem ligno præbet, vt accendatur, neque tamen ipſe, ſed ignis accendit lignum: ita ſtudium philoſophicum & per moralem diſciplinam, & purificando præparat animam ad diuina, & per contemplatiuam reſoluendo admouet mentem diuinis atque coniungit: neque tamen ipſum diuina veritate format mentem, ſed deus ipſe ignis inſtar mentem quaſi materiam philoſophiæ beneficio paratam, & propinquantem veritatis ſuæ luce perluſtrat. Plato igitur cùm dixiſſet diuina neque literis, neque verbis exprimi poſſe, ſignificauit præterea, neque poſſe doceri vel inueniri eadem ratione qua cætera. In aliis enim percipiendis inquiſitio noſtra intellectum & parat & format: cùm tamen in diuinis percipiendis inquiſitio vel purgatiſſima atque eminentiſſima paret quidem, ſed non formet. Idcirco inquit opus eſſe diuturna cum diuinis conſuetudine, ſignificans ſpeculationis aſſiduitatem: item vitæ coniunctione, ſiue communione, ſignificans purificationem morali diſciplina perfectam. Addit in mentem denique ſic affectam non paulatim quidem humano quodam amore, ſed ſubitò lumen veritatis accendi. Sed vndénam? ab igne, id eſt deo, proſiliente ſiue ſcintillante. Per ſcintillas deſignat ideas exempla rerum in mente diuina. Deſignat & formulas idearum nobis ingenitas. Quæ per deſidiam olim cóſopitæ, excitantur ventilante doctrina, atque velut oculorum radij emicantes, ideis velut ſtellarum radiis colluſtrantur. Subdit eiuſmodi lumen non accendi ſolùm, ſed fieri in anima, vt oſtendat tum formulas eſſe innatas animæ, tum ſplendorem eiuſmodi familiarem euadere. Ac ne putes in eo ſtatu mentem ambiguam ſolicitámque eſſe, addidit: Seipſum iam alit, id eſt lumen hoc primum diuinitus in mente accenſum, deinceps ſua virtute diuinorum haurit copiam radiorum, atque almo mentem gaudio complet. Hic animus ſeipſum nutrit, id eſt nihil quærens extrinſecus viuit ſeipſo contentus, & quàm beate intus afficiatur, etſi velit, ne-

radiorum formas fruſtra deſcribere, imo ſi inſanabiles ſint, dimittet: C ſi ſanabiles, duntaxat purgare aciem aggredietur, ſurſúmque erigere, vtpote quæ intelligat alio ſe pacto fruſtrà laboraturum.

Argumentum in epiſtolam octauam.

IN ſuperiori epiſtola principes Syracuſanos inſtituens, latius in connubiis, præceptis, & in rebus à ſe Dionéque geſtis verſatus eſt. In hac verò propria iam inſtituta breuioribus compræhendit, medium ſemper inter vnius ac populi gubernationem obtinens, maximè verò omnium ſtudens, vt concilientur ciues potius quàm expellantur, & quantum fieri poteſt D ſine aliena iniuria reipublicæ ſtatus rite ſtabiliatur. Mox in principio aſſerit homines impio ſcelere pollutos inſanabiles eſſe, neque his vllum conſilium profuturum. Item omnibus in rebus & dicendis & cogitandis à deo principium faciendum. In tota verò epiſtola obſeruabis quàm cautus ſimul & clemens gubernator ſit Plato, quámue diligens animorum conciliator. Comprobat vt ſui moris eſt, gubernationem Lacedæmoniæ ſimilem. In qua plurimum ſit optimatum, ſit quoque regia quædam forma, ſit & populare nonnihil. Damnat extremam ſeruitutem, per quam omnia libidini humanæ ſubduntur. Improbat E & extremam libertatem ſiue licentiam, in qua quilibet fermè abſque delectu ſortitur reipublicæ gubernacula. Medium verò probat. Nota aureum dictum, Moderata ſeruitus eſt, qua ſeruitur deo, immoderata qua hominibus. Temperatis quidem hominibus lex deus eſt, intemperatis verò libido.

Argumentum in nonam epiſtolam.

IN epiſtola ad Archytam philoſophum publicis rebus occupatiſſimum, conſilium dat contemplanti, ne honeſtam ſimul & neceſſariã deſerat actionem. Prodeſſe enim hominibus & publicè & priuatim, actionem honeſtam vocat & neceſſariam. Honeſtam quidem, quia quemadmodum quodlibet corporis F membrum non ſuiipſius tantum eſt, ſed aliorum etiam, maximè verò totius, ita homines alij aliorum ſunt ac potiſſimum ſpeciei. Neceſſariam verò, quia, & niſi aliis vixeris, nó potes tibi viuere, & niſi domeſticis patriæque ſuccurreris, res profectò familiaris & publi-

Argumentum in vndecimam epiſtolam.

PRincipi Laodamanti de gubernatione optima conſultanti, conſuetum illud ſuum dat conſilium, leges quidem omnes fore vanas, niſi præterea quàm liberè atque benignè tyrannum ſæpius corripuerit, ab adulatione quidem maximè omnium alienus, charitate verò atque officio nemini cedens, vt non minus vita & moribus quàm diſputationibus conducere nobis poſſit ad bene beatéque viuendum.

DIO DIONYSIO S. P. D. VEL, BENE AGERE.

PRIMA.

EGo dum apud vos diu multúmq; verſarer, & ita imperiū veſtrū fideliter adminiſtrarē, vt inde prę cęteris vtilitatē perciperetis, graues calumnias ſuſtinui. Noui .n. quòd me vobis adſtipulante crudele nihil omnino factū videbitur. Omnes autē qui eadē gubernatione verſati ſunt, teſtes mihi eſſe poſſūt. Quorū ego permultos ſummo conatu à damnis non mediocrib⁹ liberaui. Imperio quinctiā apud vos fungens, ciuitatē veſtrā ſæpius cuſtodiui. Tandē verò ignominioſius à vobis expulſus ſum, quàm mendicū aliquē expelli cōueniat, iuſſus à vobis abire, qui tam diuturnam operam veſtris ſum commodis impertitus. Igitur poſthac cogito degere vitam ſolitariā. Tu autē talis tyrannus gubernabis ſolus. Pecuniā verò illā egregiā abs te in viaticum miſſam, per Bacchium hūc vnà cum his literis ad te remitto. Neque enim ad viaticum ſufficit: neque ad cæteram vitā ſatis eſt vtilis: tibique danti dedecus allatura maximū, & mihi nō multo minus accipienti. Itaque illam accipere nolui. Tua verò nihil intereſt, & dare & accipere tātūdem: ſed illa recepta tuorum quempiam alterū honorabis, quemadmodū me honoraſti. Ego enim abs te ſatis iam ſum honoratus. Et mihi opportunum eſt nūc Euripidis illud dicere: te rebus quādoque poſcentibus talem tibi virum aſſiſtere optaturum.

ΔΙΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΩ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

ΠΡΩΤΗ.

ΔΙΑΤΡΙΨΑΣ ἐγὼ παρ' ὑμῖν χρόνον τοσοῦτον, καὶ διοικῶν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν πεπιστευμένος, πάντων μάλιστα τὰς ὠφελείας ὑμῶν λαμβανόντων, τὰς διαβολὰς δυσχερεῖς οὔσας ὑπέμενον. ᾔδειν γὰρ ὅτι τῶν ὠμοτέρων οὐδὲν ἐμοῦ συνεθέλοντος ὑμῖν δόξει πεπρᾶχθαι. πάντες γὰρ εἰσὶν οἱ συμπολιτευόμενοι μεθ' ὑμῶν, ὑπάρχουσί μοι μάρτυρες· ὧν ἐγὼ πολλοῖς συνηγωνισάμην, ἀπολύσας αὐτοὺς οὐ σμικρᾶς ζημίας· αὐτοκράτωρ δὲ πολλάκις τὴν ὑμετέραν πόλιν διαφυλάξας, ἀπεπέμφθην ἀτιμότερον ἢ πτωχὸν ὑμῶν ἀποστελλόντων προσήκει, καὶ κελευόντων ἐκπλεῦσαι, τοσοῦτον παρ' ὑμῖν διατρίψαντα χρόνον. ἐγὼ μὲν οὖν περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύσομαι τὸ λοιπὸν τρόπον ἀπανθρωπότερον· σὺ δὲ τηλικοῦτος ὢν τύραννος οἰκήσεις μόνος. τὸ δὲ χρυσίον τὸ λαμπρὸν, ὃ ἔδωκας εἰς ἀποστολὴν, ἄγει σοὶ Βακχεῖος ὁ τὴν ἐπιστολὴν φέρων. οὔτε γὰρ ἐφόδιον ἐκεῖνό γ' ἦν ἱκανὸν, οὔτε πρὸς τὸν ἄλλον βίον ξυμφέρον· ἀδοξίαν δὲ πλείστην μὲν τῷ διδόντι σοὶ παρασκευάζον, οὐ πολλῷ δὲ ἐλάττω κἀμοὶ τῷ λαμβάνοντι. διόπερ οὐ λαμβάνω. σοὶ δ' οὐδὲν διαφέρει δῆλον ὅτι καὶ λαβεῖν καὶ δοῦναι τοσοῦτον. ὥστε κομισάμενος, ἄλλον τινὰ τῶν ἑταίρων θεράπευσον ὥσπερ ἐμέ. κἀγὼ γὰρ ἱκανῶς ὑπὸ σοῦ τεθεράπευμαι. καί μοι τὸ τοῦ Εὐριπίδου κατὰ καιρόν ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι σοὶ πραγμάτων ἄλλων ποτὲ ξυμπεσόντων, Εὔξῃ τοιοῦτον ἄνδρα σοὶ παρεστάναι.

εἶναι, ὅτι οὐκ ἄρχω ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἐπιτηδείων. εἰ γὰρ ἦρχον ἐγὼ, οὕτω τῶν τε ἄλλων καὶ σοῦ καὶ Δίωνος, πλείω ἂν ἦν ὑμῖν τε πᾶσιν ἀγαθὰ, τοῖς τε ἄλλοις Ἕλλησιν, ὡς ἐγώ φημι. νῦν δὲ μέγας ἐγώ εἰμι, ἐμαυτὸν παρέχων τῷ ἐμῷ λόγῳ ἑπόμενον. καὶ ταῦτα λέγω ὡς οὐχ ὑγιὲς ὂν Κρατιστόλου καὶ Πολυξένου πρὸς σὲ εἰρηκότοιν. ὧν φασὶ λέγειν τὸν ἕτερον, ὅτι ἀκούσαι Ὀλυμπίασι πολλῶν τινῶν τῶν μετ' ἐμοῦ σε κατηγορούντων. ἴσως γὰρ ὀξύτερον ἐμοῦ ἀκούει. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἤκουσα. χρὴ δὲ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὑτωσί σε ποιεῖν τὸ λοιπὸν, ὅταν τι τοιοῦτον λέγῃ τις περὶ ἡμῶν τινος, γράμματα πέμψαντα, ἐμὲ ἐρέσθαι. ἐγὼ γὰρ τἀληθῆ λέγειν οὔτε ὀκνήσω, οὔτε αἰσχυνοῦμαι. ἐμοὶ δὲ δὴ καὶ σοὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους οὑτωσὶ τυγχάνει ἔχοντα. οὔτε αὐτοὶ ἀγνῶτές ἐσμεν οὐδενὶ Ἑλλήνων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὔτε ἡ συνουσία ἡμῶν σιγᾶται. μὴ λανθανέτω δέ σε ὅτι οὐδ' εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον σιγηθήσεται. τοσοῦτοι οἱ παραδεδεγμένοι εἰσὶν αὐτὴν, ἅτε οὐκ ὀλίγην γεγενημένην, οὐδ' ἠρέμα. τί οὖν δὴ λέγω; νυνὶ ἐρῶ, ἄνωθεν ἀρξάμενος. πέφυκε ξυνιέναι εἰς ταὐτὸ φρόνησίς τε καὶ δύναμις μεγάλη, καὶ ταῦτ' ἄλληλα ἀεὶ διώκει καὶ ζητεῖ καὶ ξυγγίγνεται. ἔπειτα καὶ οἱ ἄνθρωποι χαίρουσι περὶ τούτων αὐτοί τε διαλεγόμενοι καὶ ἄλλων ἀκούοντες ἔν τε ἰδίαις συνουσίαις καὶ ἐν ταῖς ποιήσεσιν. οἷον καὶ περὶ Ἱέρωνος ὅταν διαλέγωνται ἄνθρωποι καὶ Παυσανίου τοῦ Λακεδαιμονίου, χαίρουσι τὴν Σιμωνίδου ξυνουσίαν παραφέροντες, ἅτε ἔπραξε καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. καὶ Περίανδρον τὸν Κορίνθιον καὶ Θαλῆν τὸν Μιλήσιον ὑμνεῖν εἰώθασιν ἅμα, καὶ Περικλέα, καὶ Ἀναξαγόραν, καὶ Κροῖσον αὖ, καὶ Σόλωνα, ὡς σοφοὺς καὶ Κῦρον, ὡς δυνάστην. καὶ δὴ ταῦτα μιμούμενοι οἱ ποιηταὶ Κρέοντα μὲν καὶ Τειρεσίαν συνάγουσι, Πολύειδον δὲ καὶ Μίνω, Ἀγαμέμνονα δὲ καὶ Νέστορα, καὶ Ὀδυσσέα καὶ Παλαμήδην. ὡς δ' ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ Προμηθέα Διὶ ταύτῃ πῃ συνῆγον οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι. τούτων δὲ τοὺς μὲν εἰς διαφορὰν, τοὺς δ' εἰς φιλίαν ἀλλήλοις ἰόντας, τοὺς δὲ, τοτὲ μὲν εἰς φιλίαν, τοτὲ δ' εἰς διαφορὰν καὶ τὰ μὲν ὁμονοοῦντας, τὰ δὲ διαφερομένους ᾄδουσι. πάντα δὴ ταῦτα λέγω, τόδε βουλόμενος ἐνδείξασθαι, ὅτι οὐκ, ἐπειδὰν ἡμεῖς τελευτήσωμεν, καὶ οἱ λόγοι οἱ περὶ ἡμῶν αὐτῶν σεσιγήσονται. ὥστ' ἐπιμελητέον αὐτῶν ἐστιν. ἀνάγκη γὰρ, ὡς ἔοικε, μέλειν ἡμῖν καὶ τοῦ ἔπειτα χρόνου.

C teris Græcis bona, vt arbitror, plurima prouenirent. Nunc autē hoc duntaxat magnus ſum, quòd meipſum præſto rationi meę obędientem. Quę ideo dico, quia nihil ſynceri Cratiſtolus & Polyxenus ad te detulerunt. Quorum alterum dicere ferunt, audiſſe Olympiis multos eorum qui mecū erant obtrectātes tibi. Forſitan acutius quàm ego, ille audit. Ego enim tale nihil audiui. Videtur autem mihi poſthac quoties huiuſcemodi aliquid ad te defertur, te ita facere oportere, vt ſcribas ad me, & rem ipſam perquiras. Ego enim verum fateri nec formidabo, nec erubeſcam. Mihi autem & tibi ita ſe res inuicem habet, vt neque D nos vlli (vt libere dicam) Græcorum incogniti ſimus: neque familiaritatem noſtram huius ſeculi homines conticeſcunt: certum quoque illud habeto, neque poſteros tacituros. Tales ſunt, qui eam norunt, vtpote neque paruam, neque obſcuram. Quorſum hæc? Statim aperiam, altius rē aliquāto exorſus. Naturæ quidē lege ſapiētia potentiáq; excellēs in idem tendunt. Sémperque iſta duo ſe inuicem affectant, perſequuntur, congrediuntur. Deinde etiam iſtis homines admodum delectantur, quoties ſiue in carminibus poetarum, ſiue priuatis colloquiis huiuſmodi quædam referunt, aut audiunt: ceu cùm de Hierone & Pauſania Lacedæ-E monio loquuntur homines. gaudent Simonidis familiaritatem quæ cum illis fuit, commemorare: & quæ apud eos dixit, fecitque referre. Similiter Periandrum Corinthium, & Thaletem Mileſium vnà celebrare conſueuerunt, Periclem & Anaxagoram, Crœſum atque Solonem, vt ſapientes: & Cyrum, vt potentem. Atqui hæc imitati poetæ Creontem & Tireſiam ſimul inducunt: Polyidúmque & Minoa: Agamemnonem & Neſtorem: Vlyſſem & Palamedem: atque vt mihi videtur, eadem ratione priſci homines Ioui Prometheum coniunxerunt. Horum verò alios conſen-F tientes, alios diſſentientes inducunt: alios autem quandoque concordes, quandoque verò diſcordes. Eorúmq; tam diſſenſiones quàm cōſenſiones canunt. Cuncta verò hæc ideo dixi, vt illud oſtenderem, quòd etiam cùm mortui fuerimus, de nobis homines non ſilebunt. Quocirca nō eſt negligēdū à nobis: ſed cura habēda tēporis ſubſequētis.

philoſophiæ illius teſte te habere: vt etiam apud multitudinem in honore mihi philoſophia eſſet. Verùm non ſatis proſpere mihi res illa ſucceſſit. Cauſam verò huius non illam fuiſſe dico, quam plerique exiſtimarent, ſed illam fuiſſe cauſam aſſero: quòd tu non ſatis mihi credere viſus es, ſed me quodammodo dimittere velle: alios vero vocare: & quid mihi eſſet negotii inquirere, diffidens ſcilicet vt mihi videbatur. Et quæ de iis loquebantur permulti erant: affirmantes quòd me quidem contemneres, atque ad alia animum intendiſſes. Hæc igitur tunc fama increbuit. Quid autem poſt hæc fieri oporteat, iam audi: vt ad illud quod interrogaſti, reſpondeam, quo pacto nos inuicem gerere debeamus.. Si tu quidem omnino philoſophiam ſpernis, valere ſinamus. Si autem vel ab alio audiſti, vel ipſe per te inueniſti meliora quàm ea quæ à me traduntur, illa complectere. Quòd ſi noſtra tibi placent, nos quoque maximè honorare debes. Nunc autem, tanquam ab initio, tu præito, ego ſequar. Honoratus enim à te, te honorabo, nō honoratus autem, conquieſcā. Prǽterea ſi tu honorare prius me cœperis, philoſophiā videberis honorare: idque apud multitudinem quod tu in primis cupiebas, tibi gloriam pariet, tanquam ſapiētiæ amatori. Sin autem ego te honorauero me minimè honorantem, diuitias admirari videbor & ſequi: hoc verò quàm turpe ab omnibus cenſeatur, non ignoramus. Vt autem ſummatim dicam, te honorante, ambobus honor erit: me autem honorante, ambobus infamia. Et de his quidem ſatis. Orbiculus verò ipſe non rectè ſe habet. Narrabit verò ipſe tibi Archedemus, cùm ad te redierit. Illud autem pretioſius & diuinius, de quo per illum me interrogas, accuratè ipſi eſt oſtendendum. Ais enim, vt ille refert, non ſufficienter tibi à me de prima natura demonſtratum fuiſſe. Dicendum eſt igitur tibi nunc per ænigmata quædam: vt ſi quid huic tabellæ vel mari vel terra contingat, qui eam legerit, intelligere non poſſit. Eſt autem ita. Circa omnium regem cuncta ſunt: ipſius gratia omnia: ipſe pulchrorum omnium cauſa: circa ſecūdum ſecunda: tertia circa tertium.

παρὰ τῷ πλήθει. τοῦτο δή μοι οὐκ εὐτυχῶς ἀπέβη. τὸ δ' αἴτιον οὐ λέγω ὅπερ ἂν πολλοὶ εἴποιεν, ἀλλ' ὅτι ἐφαίνου οὐ πάνυ ἐμοὶ πιστεύειν σύ· ἀλλ' ἐμὲ μέν πως ἀποπέμψασθαι ἐθέλειν, ἑτέρους δὲ μεταπέμψασθαι, καὶ ζητεῖν τὸ πρᾶγμα τί τὸ ἐμόν ἐστιν· ἀπιστῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. καὶ ἐπὶ τούτοις βοῶντες πολλοὶ ἦσαν· λέγοντες ὡς σὺ ἐμοῦ μὲν καταπεφρόνηκας, ἄλλα δὲ ἐσπούδακας. ταῦτα δὴ διαβεβόηται· ὃ δὲ μετὰ ταῦτα δίκαιόν ἐστι ποιεῖν, ἄκουε· ἵνα σοι καὶ ἀποκρίνωμαι ὃ σὺ ἐρωτᾷς, πῶς χρὴ
D ἔχειν ἐμὲ καὶ σὲ πρὸς ἀλλήλους. εἰ μὲν ὅλως φιλοσοφίας καταπεφρόνηκας, ἐᾶν χαίρειν· εἰ δὲ παρ' ἑτέρου ἀκήκοας, ἢ αὐτὸς βελτίονα εὕρηκας τῶν παρ' ἐμοί, ἐκεῖνα τίμα. εἰ δ' ἄρα τὰ παρ' ἡμῶν σοι ἀρέσκει, τιμητέον καὶ ἐμὲ μάλιστα. νῦν οὖν, ὥσπερ καὶ ἐξ ἀρχῆς, σὺ καθηγοῦ, ἕψομαι δὲ ἐγώ. τιμώμενος μὲν γὰρ ὑπὸ σοῦ, τιμήσω σε· μὴ τιμώμενος δέ, ἡσυχίαν ἕξω. ἔτι δέ, σὺ μὲν ἐμὲ τιμῶν, καὶ τούτου καθηγούμενος, φιλοσοφίαν δόξεις τιμᾶν, καὶ αὐτὸ τοῦτο ὅτι διεσκόπεις καὶ ἄλλους, πρὸς πολλῶν εὐδοξίαν σοι οἴσει ὡς φιλοσόφῳ ὄντι·
E ἐγὼ δὲ σὲ τιμῶν μὴ τιμῶντα, πλοῦτον δόξω θαυμάζειν τε καὶ διώκειν. τοῦτο δ' ἴσμεν ὅτι παρὰ πᾶσιν ὄνομα οὐ καλὸν ἔχει. ὡς δ' ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, σοῦ μὲν τιμῶντος, ἀμφοτέροις κόσμος· ἐμοῦ δέ, ὄνειδος ἀμφοῖν. περὶ μὲν οὖν τούτων ταῦτα. Τὸ δὲ σφαιρίον οὐκ ὀρθῶς ἔχει. δηλώσει δέ σοι Ἀρχέδημος, ἐπειδὰν ἔλθῃ. καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦδε ὃ τούτου τιμιώτερόν τ' ἐστὶ καὶ θειότερον, καὶ μάλα σφόδρ' αὐτῷ δηλωτέον, ὑπὲρ οὗ σὺ πέπομφας ἀπορούμενος. φῂς γὰρ δὴ κατὰ τὸν ἐκείνου λόγον οὐχ ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαί σοι περὶ τῆς τοῦ πρώτου φύσεως.
F φραστέον δή σοι δι' αἰνιγμῶν· ἵν' ἄν τι ἡ δέλτος ἢ πόντου ἢ γῆς ἐν πτυχαῖς πάθῃ, ὁ ἀναγνοὺς μὴ γνῷ. ὧδε γὰρ ἔχει· περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντ' ἐστὶ, καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα· καὶ ἐκεῖνο αἴτιον ἁπάντων τῶν καλῶν. δεύτερον δέ, περὶ τὰ δεύτερα, καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα.

τα· σχεδὸν δὲ οὐδεὶς ὀλίγα. τούτων δὴ γεγονότων καὶ ἐχόντων οὕτω, σχεδὸν, κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν, εὑρήκαμεν ὃ σὺ ἐπέστειλας, ὅπως δεῖ πρὸς ἀλλήλους ἡμᾶς ἔχειν. ἐπεὶ γὰρ βασανίζεις αὐτὰ, ξυγγιγνόμενός τε ἄλλοις, καὶ παραθεώμενος παρὰ τὰ τῶν ἄλλων, καὶ αὐτὰ καθ' αὑτὰ, νῦν σοι ταῦτά τε, εἰ ἀληθὴς ἡ βάσανος, προσφύσεται, καὶ οἰκεῖος τούτοις τε καὶ ἡμῖν ἔσῃ. πῶς οὖν οὐ ταῦτ' ἔσται καὶ πάντα ἃ εἰρήκαμεν; τὸν Ἀρχέδημον νῦν τε ὀρθῶς ἐποίησας πέμψας· καὶ τὸ λοιπὸν, ἐπειδὰν ἔλθῃ πρὸς σε, καὶ ἀπαγγείλῃ τὰ παρ' ἐμοῦ, μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλαι σε ἀπορίαι λήψονται. πέμψεις οὖν αὖθις, ἂν ὀρθῶς βουλεύῃ, παρ' ἐμὲ τὸν Ἀρχέδημον. ὁ δ' ἐμπορευσάμενος, ἥξει πάλιν. καὶ τοῦτο ἐὰν δὶς ἢ τρὶς ποιήσῃς, καὶ βασανίσῃς τὰ παρ' ἐμοῦ πεμφθέντα ἱκανῶς, θαυμάζοιμ' ἂν εἰ μὴ τὰ πρὶν ἀπορούμενα πολύ σοι διοίσει ἢ τὰ νῦν. θαρροῦντες οὖν ποιεῖτε οὕτως. οὐ μὴ γάρ ποτε τῆς ἐμπορίας ταύτης οὔτε σὺ οὔτε Ἀρχέδημος ἐμπορεύσεται καλλίω καὶ θεοφιλεστέραν. εὐλαβοῦ μέντοι μήποτε ἐκπέσῃ ταῦτα εἰς ἀνθρώπους ἀπαιδεύτους. σχεδὸν γὰρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ἔστι τούτων πρὸς τοὺς πολλοὺς καταγελαστότερα ἀκούσματα, οὐδ' αὖ πρὸς τοὺς εὐφυεῖς θαυμαστότερά τε καὶ ἐνθουσιαστικώτερα. πολλάκις δὲ λεγόμενα καὶ ἀεὶ ἀκουόμενα καὶ πολλὰ ἔτη, μόγις, ὥσπερ χρυσὸς, ἐκκαθαίρεται μετὰ πολλῆς πραγματείας. ὃ δὲ θαυμαστὸν αὐτοῦ γέγονεν, ἄκουσον. εἰσὶ γὰρ ἄνθρωποι ταῦτα ἀκηκοότες, καὶ πλείους, δυνατοὶ μὲν μαθεῖν, δυνατοὶ δὲ μνημονεῦσαι, καὶ, βασανίσαντες πάντῃ πάντως, κρῖναι, γέροντες ἤδη καὶ οὐκ ἐλάττω τριάκοντα ἐτῶν ἀκηκοότες· οἳ νῦν ἄρτι σφίσι φασὶ, τὰ μὲν τότε ἀπιστότατα δόξαντα εἶναι, νῦν πιστότατα καὶ ἐναργέστατα φαίνεσθαι· ἃ δὲ τότε πιστότατα, νῦν τοὐναντίον. πρὸς ταῦτ' οὖν σκοπῶν εὐλαβοῦ μήποτέ σοι μεταμελήσῃ τῶν νῦν ἀναξίως ἐκπεσόντων. μεγίστη δὲ φυλακὴ, τὸ μὴ γράφειν, ἀλλ' ἐκμανθάνειν. οὐ γάρ ἐστι τὰ γραφέντα μὴ οὐκ ἐκπεσεῖν. διὰ ταῦτα οὐδὲν πώποτ' ἐγὼ περὶ τούτων γέγραφα· οὐδ' ἔστι σύγγραμμα Πλάτωνος οὐδὲν, οὐδ' ἔσται. τὰ δὲ νῦν λεγόμενα, Σωκράτους ἐστὶ, καλοῦ καὶ νέου γεγονότος.

epiſtolam petiiſti: quemadmodum oportet inuicē
nos habere. Poſtquam verò hæc & per ſe diſcuſſe-
C ris: & cum aliorum opinionibus comparaueris:
modò rectum examen peregeris, conſentientē no-
bis te & noſtris præbebis. Quōnā igitur pacto hæc
& alia quæ diximus, ſe habebūt? Rectè tu quidem
ea de cauſa Archidemum ad nos miſiſti. Ac poſt-
quam ad te reuerſus ſententiam tibi meam retule-
rit, dubitationes aliæ te forſitan capient, tu verò ſi
rectè tibi conſules, mittes iterum ad me Archide-
mum, ille rurſus quaſi mercator, non ſine lucro re-
dibit, quod ſi bis aut ter feceris, atque illa quæ mit-
timus, diligenter examinaueris, mirabor equidem
ſi non multo melius quàm nunc ad ea quæ dubi-
tas, te habeas. Audacter igitur id agatis. Neque e-
D nim vel tu, vel Archidemus negotiationem vllam
ſuſcipere poteſt, quæ aut honeſtior ſit, aut deo acce-
ptior. Caue tamē ne excidant hæc vnquam in au-
res hominum diſciplinæ eruditioniſq; expertium.
Nulla ſunt enim, vt mea fert opinio, quæ dicta ad
populum magis ridicula videantur: neque quæ a-
pud ingenioſos prolata, magis mirabilia & diui-
na. Sæpe verò dicta ſemperque audita & multis
annis, vix tandem velut aurum cum magno labo-
re purificātur. Nam quod in hac re mirabile con-
tingere conſueuit, id audi. Sunt complures ho-
mines qui iſta iam audierunt: pollentes docilitate,
E pollentes memoria, in examinando & iudicando
ſolertes, prouecti iam ætate, neque minus triginta
annis hæc audierunt, hi tamen affirmant quæ
auditu quondam incredibilia maximè videban-
tur, ea ſibi nunc primùm valde credibilia videri
atque perſpicua: & quæ tunc probabiliſſima, ea
nunc ſibi contrà videri. Hæc igitur intuens, caue
ne quando te pœniteat eorum quæ tibi indignè
ac temere nunc exciderint. Maxima verò huius
rei cuſtodia eſt, nihil ſcribere, ſed addiſcere. Nam
quæ ſcribuntur, contineri non poſſunt: hac de
F cauſa nihil ego de iis ſcripſi vnquam, neque eſt
Platonis opus præſcriptum aliquod, neque erit.
Quæ autem modò dicuntur, Socratis ſunt:
qui vir etiam dum iuuenis eſſet, virtute claruit.

Tertia.

PEtis an rectius ponatur in ſalutationibus, Plato Dionyſio gaudere: an quemadmodum ego ſolitus ſum ſcribere ad amicos, bene agere. Tu quidem, vt aiunt hi qui tecum in Delphis aſtuerunt, ita Deum ipſum blandè appellaſti, ac ſimiliter ſcripſiſti: Gaude, vitámque tyranni iucundam ſerua. Ego autem neque Deum hoc modo neque hominem ſalutarim. Non Deum: quia cõtra illius naturam loquar. Nam procul à moleſtia & voluptate diuinitas. Non hominem: quia ſæpius detrimentum & dolorem ipſi affert voluptas, hebetudidem in animo & obliuionem, inſipientiam & petulantiam pariens. Et de ſalutatione quidem hæc mihi dicta ſint. Quę tu poſtquam legeris: ſicuti voles ita capies. Ferunt verò non pauci te dicere ſolitum ad legatos quoſdam, dum te adeunt, in animo habuiſſe Græcas ciuitates in Cicilia reſtituere: & Syracuſanos reuelare: ac pro tyrannide regiam gubernationem illis inducere. Audiétem verò hæc me tibi ne faceres illa obſtitiſſe: cùm tu vehementer id cuperes. Nunc autem illa ipſa vt facias, Dionem docere: ac tuis propriis inuentis atq; artibus imperium à nobis tuum labefactari. Vtrũ ſermones huiuſmodi aliquam tibi vtilitatem ferant, tu ipſe cognoſcis: iniuria certè me afficis, cùm contraria dicas quã veritas ſit. Et profectò ſatis ſupérq; hactenus à Philiſtide & aliis cõpluribus inuidia mihi cõflata eſt & apud milites & apud Syracuſanos. Nam cũ in arce vnà tecũ habitarẽ, omnia malefacta in me conuertebãtur, aſſerentibus qui extrà erant, te ſingula meo cõſilio facere. Cũ apertè ſcias perpauca me tecum de gubernatione ciuili ſponte mea, atq; id ab initio tractauiſſe: dũ aliquid poſſe me proficere arbitrarer, & alia, quędã exigua legum procemia mediocriter & modeſte curãtẽ. Quibus tamen poſtea vel te vel alium audio quæ-

Τρίτη.

ΠΛΑΤΩΝ Διονυσίῳ χαίρειν ἐπιστείλας, ἆρ' ὀρθῶς ἂν τυγχάνοιμι τῆς βελτίστης προσρήσεως; ἢ μᾶλλον κατὰ τὴν ἐμὴν συνήθειαν, γράφων εὖ πράττειν, ὥσπερ εἴωθα ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοὺς φίλους προσαγορεύειν; σὺ μὲν γὰρ δὴ καὶ τὸν θεόν, ὡς ἤγγειλαν οἱ τότε θεωρήσαντες, προσεῖπες ἐν Δελφοῖς αὐτῷ τούτῳ θωπεύσας τῷ ῥήματι καὶ γέγραφας, ὥς φασι,

D Χαῖρε, καὶ ἡδόμενον βίοτον σῷζε τυράννου.

ἐγὼ δὲ οὐδ' ἂν ἀνθρώπῳ κλήσει, μὴ ὅτι δὴ θεῷ, παρακελευσαίμην ἂν δρᾶν τοῦτο. θεῷ μὲν, ὅτι παρὰ φύσιν προστάττοιμ' ἄν. (πόῤῥω γὰρ ἡδονῆς ἵδρυται καὶ λύπης τὸ θεῖον) ἀνθρώπῳ δὲ, ὅτι τὰ πολλὰ βλάβην ἡδονὴ καὶ λύπη γεννᾷ, δυσμαθίαν καὶ λήθην καὶ ἀφροσύνην καὶ ὕβριν τίκτουσα ἐν τῇ ψυχῇ. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως εἰρήσθω παρ' ἐμοῦ περὶ τῆς προσρήσεως· σὺ δ' ἀναγνοὺς αὐτὰ, ὅπῃ βούλει δέξασθαι, ταύτῃ δέχου. φασὶ δ' οὐκ ὀλίγοι λέγειν σε πρός τινας τῶν παρὰ σὲ πρεσβευόντων, ὡς ἄρα σοῦ ποτὲ λέγοντος

E ἀκούσας ἐγὼ μέλλοντος τάς τε Ἑλληνίδας πόλεις ἐν Σικελίᾳ οἰκίζειν, καὶ Συρακοσίους ἐπικουφίσαι τὴν ἀρχὴν, ἀντὶ τυραννίδος εἰς βασιλείαν μεταστήσαντα· ταῦτ' ἄρα σὲ μὲν τότε διεκώλυσα, ὡς σὺ φῂς, σοῦ σφόδρα προθυμουμένου· νῦν δὲ Δίωνα διδάσκοιμι δρᾶν αὐτὰ ταῦτα, καὶ τοῖς διανοήμασι τοῖς σοῖς τὴν σὴν ἀρχὴν ἀφαιρούμεθά σε. σὺ δ' εἰ μέν τι διὰ τῶν λόγων τούτων ὠφελῇ, γιγνώσκεις αὐτός· ἀδικεῖς δ' οὖν ἐμὲ, τἀναντία τῶν γενομένων λέγων. ἅδην γὰρ ὑπὸ Φιλιστίδου καὶ ἄλλων πολλῶν πρὸς τοὺς μισθοφόρους καὶ εἰς τὸ Συρακοσίων πλῆθος διεβλή-

F θην, διὰ τὸ μένειν ἐν ἀκροπόλει. τοὺς δ' ἔξωθεν, εἴ τι γίγνοιτο ἁμάρτημα, πᾶν εἰς ἐμὲ τρέπειν, σὲ φάσκοντας πάντα ἐμοὶ πείθεσθαι. σὺ δ' αὐτὸς οἶσθα σαφέστατα τῶν πολιτικῶν ἐμὲ σοὶ κοινῇ πραγματευσάμενον ἑκόντα ὀλίγα δὴ κατ' ἀρχὰς, ὅτε τι πλέον ποιεῖν ἂν ᾤμην· ἄλλα τε βραχέα ἅττα καὶ περὶ τὰ τῶν νόμων προοίμια σπουδάσαντα μετρίως, χωρὶς ὧν σὺ προσέγραψας, ἢ τις ἕτερος.

ἐξέπεμψε, καὶ ἐλείφθης μόνος. ἆρ' οὖν εἰκός μοι τότε πολιτικῆς C εἶναι κοινωνίας πρὸς σέ, τὸν μὲν ἔμφρονα κοινωνὸν ἀπολωλεκότα, τὸν δ' ἄφρονα ὁρῶντι μετὰ πονηρῶν καὶ πολλῶν ἀνθρώπων καταλελειμμένον, οὐκ ἄρχοντα, οἰόμενον δ' ἄρχειν, ὑπὸ δὲ τοιούτων ἀνθρώπων ἀρχόμενον; ἐν οἷς τί χρῆν ποιεῖν ἐμέ; μῶν οὐχ ὅπερ ἐποίουν, ἀναγκαῖον ἐκ τῶν λοιπῶν, τὰ μὲν πολιτικὰ χαίρειν ἐᾶν, εὐλαβούμενον τὰς ἐκ τῶν φθόνων διαβολάς, ὑμᾶς δὲ πάντως, καίπερ ἀλλήλων χωρὶς γεγονότας καὶ διαφόρους ὄντας, πειρᾶσθαι φίλους ἀλλήλοις ὅτι μάλιστα ποιεῖν; τούτων δὴ καὶ σὺ μάρτυς, ὅτι τοῦτο αὐτὸ ξυντείνων οὐκ ἀνῆκα πώποτε. καὶ μόγις μέν, ὅμως δ' ὡμολο- D γήθη νῷν, πλεῦσαι μὲν οἴκαδε ἐμέ, ἐπειδὴ πόλεμος ὑμᾶς κατεῖχεν, εἰρήνης δ' αὖ γενομένης ἐλθεῖν ἐμέ τε καὶ Δίωνα εἰς Συρακούσας, σὲ δὲ καλεῖν ἡμᾶς. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐγένετο τῆς ἐμῆς εἰς Συρακούσας ἀποδημίας περὶ τῆς πρώτης, καὶ τῆς πάλιν οἴκαδε σωτηρίας. τὸ δὲ δεύτερον, εἰρήνης γενομένης, ἐκάλεις με, οὐ κατὰ τὰς ὁμολογίας, ἀλλὰ μόνον ἥκειν ἐπέστελλες· Δίωνα δ' εἰσαῦθις ἔφησθα μεταπέμψεσθαι. διὰ ταῦτα οὐκ ἦλθον, ἀλλὰ καὶ Δίωνι τότ' ἀπηχθόμην. ᾤετο γὰρ εἶναι βέλτιον ἐλθεῖν ἐμέ, καὶ ὑπακοῦσαι σοι. τὸ δὲ μετὰ ταῦτα, ὕστερον ἐνιαυτῷ, τριήρης ἀφίκετο καὶ ἐπιστολαὶ E παρὰ σοῦ. τῶν δ' ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς γραμμάτων ἦρχεν, ὡς, ἂν ἀφίκωμαι, τὰ Δίωνός μοι γενήσοιτο πράγματα πάντα κατὰ νοῦν τὸν ἐμόν· μὴ ἀφικομένου δέ, τἀναντία. αἰσχύνομαι δὴ λέγειν ὅσαι τότε ἐπιστολαὶ παρά σου καὶ παρ' ἄλλων ἦλθον διὰ σὲ ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας, καὶ παρ' ὅσους τῶν ἐμῶν οἰκείων καὶ τῶν γνωρίμων· καὶ πᾶσαι διακελευόμεναί μοι ἰέναι, καὶ δεόμεναι σοὶ πάντως ἐμὲ πείθεσθαι. ἐδόκει δὴ πᾶσιν, ἀρξαμένοις ἀπὸ Δίωνος, δεῖν ἐμὲ πλεῦσαι καὶ μὴ μαλθακίζεσθαι. καίτοι τήν θ' ἡλικίαν αὐτοῖς προὐτεινόμην, καὶ περὶ σοῦ διισχυριζόμην ὡς οὐχ οἷός τ' ἔσοιο ἀν- F ταρκέσαι τοῖς διαβάλλουσιν ἡμᾶς, καὶ βουλομένοις εἰς ἔχθραν ἐλθεῖν. ἑώρων γὰρ καὶ τότε, καὶ νῦν ὁρῶ, τὰς μεγάλας οὐσίας καὶ ὑπερόγκους τῶν τε ἰδιωτῶν καὶ τῶν μονάρχων σχεδόν, ὅσῳπερ ἂν μείζους ὦσι, τοσούτῳ πλείους καὶ μείζους τοὺς διαβάλλοντας, καὶ πρὸς ἡδονὴν μετ' αἰσχρᾶς βλάβης ὁμιλοῦντας, τρεφούσας, οὗ κακὸν οὐδὲν μεῖζον γεννᾷ πλοῦτός τε καὶ ἡ τῆς ἄλλης ἐξουσίας δύναμις.

dem conſultorem abs te pulſum: te autem imprudentem cum multis flagitioſis ita fuiſſe relictum, vt non imperares, licet imperare arbitrareris, ſed huiuſmodi hominibus reuera ſeruires? Tunc ergo quid oportebat me facere? An non id quod faciebam? Abſtinere videlicet omni gubernatione, ne inuidia maleuolorũ in calumnias vocarer. Et illud omnino conari, vt vos inuicem diſſidentes, & lõge diuiſos in priſtinam amicitiam gratiámque reducerem. Tu mihi teſtis eſſe potes quanto conatu hoc à me negotium ſuſceptũ fuerit, neq; vnquam deſertum. Tandem vix ita cõuenimus, vt domum (quoniam bello impediti eratis) remearem, pacéque facta, ego & Dio Syracuſas rediremus: tu autẽ nos aduocares. Hæc ſunt acta in prima illa profectione ad te mea, & in patriam reditu. Facta deinde pace iterum me vocaſti: non tamen, vt inuicẽ conueneramus, vnà cum Dione, ſed ſolum. Scripſiſti enim vt ipſe tunc venirem: Dionem verò poſtea te vocaturum. Ea de cauſa ego tunc non veni: quod quidem Dioni diſplicuit, qui præſtare putabat vt parerem tibi atque venirem. Trãſacto poſt hæc anno, triremis vna à te miſſa eſt: & ſimul cũ illa literę tuæ. Quarũ caput erat, ſi venirẽ, Dionis res ita fore vt ego maximè optabam, cõtrà verò, ſi non venirẽ. Pudet referre quàm multæ tunc epiſtolæ ſcriptæ ſunt tam abs te quàm ab aliis tua cauſa, ex Italia atque Sicilia, ad me & ad multos propinquorũ familiariúmque meorum: quæ omnes exhortabantur, precabantúrque vt tibi obſecutus accederem. Viſum eſt igitur omnibus, & in primis Dioni, eundũ eſſe, neque me molli otio dedendũ, quãquã ego ob ætatẽ me excuſabam: & de te aſſeuerabã, quod nequires obtrectatoribus maleuoliſque meis diſſidiũ inter nos quærẽtibus reſiſtere. Cõſpexeram enim iãpridem, & nũc etiam perſpicio opes tam priuatorum quàm principum, quanto maiores ſunt, tanto magis inſidiatores, & turpium noxiarúmque voluptatũ machinatores nutrire, quo nihil pernicioſius gignit opulentia atque poteſtas.

Verum-

... dixeras, ſi ille aſſentiretur, promiſsis omnibus, ô vir mirabilis, Colophonem, vt aiunt, glorioſiſsimum impoſuiſti. Rem profectò neque honeſtam, neque honorificam, neque iuſtam, neque vtilem machinatus, me deterrere conatus es tanquam rerum illarum neſciú: quo ego pecunias ad Dionem mittédas poſtulare deſiſterem. Nam cùm Heraclidem pelleres: quod neque Syracuſanis, neque mihi iuſtú videbatur: egóque vna cum Theodote & Eurybio pro Heraclide deprecarer, accepta hinc quaſi ſufficiéti quadam occaſione, iampridem te depræhendiſſe dixiſti, nullá mihi curam eſſe rerum tuarum, ſed Dionis ſolùm, eiúſq; amicorum & propinquorum. Itaque cùm Heraclides & Theodotes Dionis amici ſuſpicione criminis nó carerent, me omnia facere quo meritas pœnas non darent. Hæc quidé in noſtra illa ciuilis adminiſtrationis communione, & quancunq; aliam diſſenſionem nobis accidiſſe quid mirum? Prauus enim à prudentibus viris meritò exiſtimari poſſem, ſi potentiæ tuæ magnitudine adductus, veterem amicú & hoſpitem meú à te patria pulſum, nulla re, vt ita loquar, te deteriorem prodidiſſem atque deſtituiſſem: te verò iniuriantê illi ſecutus eſſem: & omnia feciſſem quæ imperares tuarum ſcilicet opum gratia. Certè ſi illum tui gratia prodidiſſem: nemo aliá mutationis meæ cauſam fuiſſe dixiſſet. Hæc igitur ita geſta, cauſa fuerunt ſuccenſendi inter nos: & nihil communicandi. Verùm mihi opportunè iam ſermo in eam tranſit partem de qua ſecundo mihi loco dicédum propoſui. Attende obſecro diligenter, ſi verum tibi dicere videor. Dico te Archedemo pręſente & Ariſtocrito, cum eſſes in hortis viginti fermè dies ante receſſum meum è Syracuſis Athenas, dixiſſe mihi illa quæ nunc etiam dicis: quòd Heraclidis & aliorum omnium magis quàm tui curam haberem. Præterea me in præſentia illorú rogaſti, an meminiſſem cùm primo Syracuſas veni, ſuaſiſſe me tibi ciuitatès Grçcas reſtituere. Egóque conceſsi meminiſſe me: & addidi etiam túc optimum mihi videri.

γερέσθαι ἁπάσαις ἱκανώτατοι ἐπέθηκας. μηχανῶ γὰρ οὔτε καλὸ, οὔτε χαρίεν, οὔτε δίκαιον, οὔτε ξυμφέρουσάν με, ἐμὲ ἐκφοβεῖν, ὡς ἀγνοοῦντα τὰ τότε γενόμενα· ἵνα μὴ δὴ ἐγὼ ζητοίην τὰ χρήματα ἀποπέμπεσθαι. ἡνίκα γὰρ Ἡρακλείδην ἐξέβαλες, (οὔτε Συρακοσίοις δοκοῦν δικαίως, οὔτ' ἐμοί) δεῖσθαι μετὰ Θεοδότου καὶ Εὐρυβίου συνεδόκει σοι μὴ ποιεῖν ταῦτα, ταύτην λαβὼν ὡς ἱκανὴν πρόφασιν, εἶπες ὅτι καὶ πάλαι σοὶ δῆλος εἴην σοῦ μὲν οὐδὲν φροντίζων, Δίωνος δὲ καὶ τῶν Δίωνος φίλων καὶ οἰκείων. καὶ

D ἐπεὶ νῦν Θεοδότης καὶ Ἡρακλείδης ἐν διαβολαῖς εἶεν οἰκεῖοι Δίωνος ὄντες, πᾶν μηχανώμην ὅπως οὗτοι μὴ δώσουσι δίκην. καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ περὶ τὰ πολιτικὰ κοινωνίας τῆς ἐμῆς καὶ σῆς· καὶ εἴ τινα ἑτέραν ἀλλοτριότητα ἐνεῖδες ἐν ἐμοὶ πρός σε, εἰκότως οἴει ταύτῃ πάντα ταῦτα γεγονέναι. καὶ μὴ θαύμαζε. κακὸς γὰρ ἂν ἔχοντι γε νοῦν ἀνδρὶ φαινοίμην ἐνδίκως, πεισθεὶς ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῆς σῆς ἀρχῆς, τὸν μὲν παλαιὸν φίλον καὶ ξένον, κακῶς πράττοντα διά σε, μηδὲν σοῦ χείρω (ἵνα οὕτως εἴπω) τοῦτον μὲν προδοὺς, σὲ δὲ τὸν ἀδικοῦντα ἑλόμενος καὶ πᾶν δρῶν ὅ-

E πῃ σὺ προσέταττες ἕνεκα χρημάτων δηλονότι. οὐδὲ γὰρ ἂν ἕτερον ἔφησεν αἴτιον τίς εἶναι τῆς ἐμῆς μεταβολῆς, εἰ μετέβαλλον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταύτῃ γενόμενα τὴν ἐμὴν καὶ σὴν λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνίαν διά σε ἀπειργάσατο. σχεδὸν δ' εἰς λόγον ὁ λόγος ἥκει μοι ξυνεχὴς τῷ νῦν δὴ γεγονότι· πρὸς ὃ μοι τὸ δεύτερον ἀπολογητέον ἔφην εἶναι. σκόπει δὴ καὶ πρόσεχε πάντως ἄν τι σοὶ ψευδὲς φαίνωμαι λέγειν, καὶ μὴ τἀληθῆ λέγειν. φημὶ γάρ σε, Ἀρχεδήμου παρόντος ἐν τῷ κήπῳ καὶ Ἀριστοκρίτου, σχεδὸν ἡμέραις πρότερον εἴκοσι τῆς ἐμῆς ἐκ Συρακουσῶν οἴκαδε ἀπο-

F δημίας, ἃ νῦν δὴ λέγεις ἐμοὶ μεμφόμενον, ὡς Ἡρακλείδου τέ μοι καὶ τῶν ἄλλων πάντων μᾶλλον ἢ σοῦ μέλοι. καί με τούτων ἐναντίον διηρώτησας εἰ μνημονεύω, κατ' ἀρχὰς ὅτ' ἦλθον, κελεύων σε τὰς πόλεις τὰς Ἑλληνίδας κατοικίζειν. ἐγὼ δὲ συνεχώρουν μεμνῆσθαι, καὶ ἔτι νῦν μοι δοκεῖν ταῦτ' εἶναι βέλτιστα.

γος εἰς τὸ ... καὶ ὅτι καὶ Συρακουσίοις καὶ Σικελιώταις πᾶσιν. ἀλλ' ὦ τᾶν, εἰ μὲν φὴς μὴ εἰρηκέναι, εἰρηκὼς ταῦτα, ἔχω τὴν δίκην· εἰ δ' ὁμολογεῖς, τὸ μετὰ τοῦτο ἡγησάμενος εἶναι σοφὸν τὸν Στησίχορον, τὴν παλινῳδίαν αὐτοῦ μιμησάμενος, ἐκ τοῦ ψεύδους εἰς τὸν ἀληθῆ λόγον μεταστήσῃ. C

ΠΛΑΤΩΝ ΔΙΩΝΙ ΣΥΡΑΚΟΥΣΙΩ εὖ πράττειν. Τετάρτη.

Οἶμαι μὲν φανερὰν εἶναι διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἐμὴν προθυμίαν περὶ τὰς συμβεβηκυίας πράξεις, καὶ ὅτι πολλὴν εἶχον περὶ αὐτὴν σπουδὴν εἰς τὸ ξυμπερανθῆναι, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα μᾶλλον ἢ τῆς ἐπὶ τοῖς D καλοῖς φιλοτιμίας. νομίζω γὰρ δίκαιον εἶναι τοὺς ὄντας τῇ ἀληθείᾳ ἐπιεικεῖς, καὶ πράττοντας τοιαῦτα, τυγχάνειν δόξης τῆς προσηκούσης. τὰ μὲν οὖν εἰς τὸ παρὸν, σὺν θεῷ εἰπεῖν, ἔχει καλῶς· τὰ δὲ περὶ τῶν μελλόντων, ὁ μέγιστός ἐστιν ἀγών. ἀνδρείᾳ μὲν γὰρ καὶ τάχει καὶ ῥώμῃ διενεγκεῖν, δόξειεν ἂν καὶ ἑτέρων εἶναί τινων· ἀληθείᾳ δὲ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ, καὶ τῇ περὶ πάντα ταῦτα εὐσχημοσύνῃ, ξύμφαιη τις ἂν τοὺς ἀντιποιουμένους τὰ τοιαῦτα τιμᾶν, εἰκότως τῶν ἄλλων διαφέρειν. νῦν οὖν δῆλον μέν ἐστιν ὃ λέγω· ἀναμιμνήσκειν δὲ ὅμως δεῖ ἡμᾶς αὑτούς, ὅτι προσήκει E πλέον ἢ παίδων, τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρειν, τοὺς οἶσθα δή που. φανεροὺς οὖν δεῖ ἡμᾶς γενέσθαι ὅτι ἐσμὲν τοιοῦτοι οἷοίπερ φαμέν, ἄλλως τε καὶ ἐπειδή, σὺν θεῷ εἰπεῖν, ῥᾴδιον ἔσται. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις συμβέβηκεν ἀναγκαίοις εἶναι πλανηθῆναι πολλὴν τόπον, εἰ μέλλουσι γνωσθῆναι· τὸ δὲ νῦν ὑπάρχον περὶ σέ, τοιοῦτόν ἐστιν ὥστε τοὺς ἐξ ἁπάσης τῆς οἰκουμένης (εἰ καὶ νεανικώτερόν ἐστιν εἰπεῖν) εἰς ἕνα τόπον ἀποβλέπειν, καὶ ἐν τούτῳ μάλιστα πρὸς σέ. ὡς οὖν ὑπὸ πάντων ὁρώμενος παρασκευάζου τόν τε Λυκοῦργον ἐκεῖνον ἀρχαῖον ἀποδείξων, καὶ τὸν Κῦρον, καὶ εἴ τις ἄλλος πώποτε ἔ- F δοξεν ἤθει καὶ πολιτείᾳ διενεγκεῖν· ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ πολλοὶ καὶ σχεδὸν ἅπαντες οἱ τῇδε λέγουσιν ὡς πολλή ἐστιν ἐλπὶς ἀναιρεθέντος Διονυσίου διαφθαρῆναι τὰ πράγματα, διὰ τὴν σήν τε καὶ Ἡρακλείδου καὶ Θεοδότου καὶ τῶν ἄλλων γνωρίμων φιλοτιμίαν.

iis omnibus. Si ergo negas te ita dixiſſe cum dixeris: ſatis equidem habeo quo te criminer. Quod ſi fateris, Steſichorum ſapientem puta, atque eius palinodiam, id eſt cantum ſuperiori contrarium imitatus, ex mendaci ſermone te ad verum traducas.

PLATO DIONI SYRACVSANO, bene agere.

EPISTOLA IIII.

Pvto manifeſtã eſſe per omne tempus propenſiſsimam voluntatem meam circa ſingula quæ contigerint: neque occultum eſſe vobis, ſtudium conficiendi fuiſſe mihi non aliã magis ob cauſam, quàm vt in rebus honeſtis honorem conſequerer. Cenſeo enim eſſe iuſtum, vt qui reuera boni ſunt viri, & talia faciunt, dignam gloriam conſequantur. Ac res quidem vſque adhuc, Dei beneficio, recte ſe habent. De futuris verò maximum vobis propoſitum eſt certamen. Nam fortitudine quidem, celeritate, ac robore præſtare tale eſt, vt aliorum quoque eſſe poſsit: ſed veritate, iuſtitia, magnificentia, & huiuſmodi quadam honeſtate & dignitate præcellere, ad eos qui iſta gerunt, & talium ſibi gloriam vendicant, præ cæteris attinet. Manifeſtum ſane eſt quod dico. Meminiſſe autem debemus, oportere nos, vt te non latet, plus aliis quàm pueris antecellere. Itaque conſtare o . nibus debet, tales nos eſſe quales videri volumus: præſertim cũ deo iuuante perfacile ſit futurum. Cęteris ſiquidem hoc contigit, vt multa loca obire compulſi fuerint ad id conſequendum: rerum verò tuarum ſtatus huiuſmodi eſt, vt ex vniuerſo, vt ita dixerim, terrarum orbe vnũ in locum, & in illo ipſo in te vnum maxime oculi omnium ſint conuerſi. Tanquã igitur ſubiectus oculis ſpectatúſque ab omnibus, conare Lycurgum illum antiquum exprimere, & Cyrum: & ſiquis alius videatur vnquam moribus & publicis inſtitutis excelluiſſe: præſertim quum ſit multorum ac penè omnium veſtrorum opinio, poſt Dionyſiũ ſublatum res eſſe perituras, propter tuã & Heraclidis & Theodoti, cęterorúmq; nobilium ambitionem & excellendi cupiditatem.

EVPHREO ſuaſi quemadmodum ad me ſcripſiſti: vt in rerum tuarum adminiſtratione perſeueraret. Eſt autem meum tibi quoque & de aliis rebus, hoſpitale & ſacrum (vt appellatur) conſilium dare: & quemadmodum Euphreo vti debeas. Profectò vir ille ad multa vtilis eſſe poteſt. Maximè verò ad id, cuius tu plurimum indiges ob ætatem: præſertim cum haud multi reperiantur, qui de his rebus conſilium iuuenibus commodè afferre poſsint. Eſt enim vox quædam vniuſcuiuſque ciuilis gubernationis: velut animalium quorundam. Nam aliam popularis, aliam paucorum, aliam vnius gubernatio vocem emittit. Has intelligere multi profitentur: ſed longè abſunt ab intelligendo, præter admodum paucos. Quæ igitur gubernatio propriam vocem erga deos & erga homines emittit: conſentaneáſque voci actiones reddit, ea viret ſemper atque ſeruatur. quod ſi vocem alterius imitatur, interitum recipit. Ad hæc Euphreus tibi perutilis eſſe poterit: quamuis & ad alia vir fortis ſit. Rationes enim monarchiæ, id eſt principatus vnius, non minus quàm eos qui apud te ſunt, eum inuenturum eſſe ſpero. Ad hæc igitur illo fretus, vtilitatem ex eo percipies, & referes ipſi tu deinde quàm plurimam. Quòd ſiquis hæc audiens obiiciat: Plato quidem profitetur quæ ad popularem ſtatum conferant intelligere: nunquàm tamen licet occaſio data fuerit, in ciuitate ſua ſurrexit ad conſilium populo exhibendum: ad hæc reſpondebitur, Platonem ſero tandem fuiſſe in patria, populúmque offendiſſe iam ſenectute deſipientem aſſuefactúmque per illos qui antè ſe fuerant, multa diuerſa facere à conſilio ſuo. Nam libentiſsimè vt parenti illi conſuluiſſet, niſi fruſtrà ſeipſum periculo ſubiecturum exiſtimaſſet. Idem quoque circa conſilium mihi futurum exiſtimo. Si enim inſanabiles videremur, re dimiſſa, omni de me meiſque conſilio abſtineret. Eſto felix.

ΕΥΦΡΑΙΩ μὲν συνεβούλευσα, καθάπερ ἐπέστελλες, τῶν σῶν ἐπιμελούμενον, περὶ ταῦτα διατρίβειν. δίκαιος δ' εἰμὶ καὶ ξενικὴν καὶ ἱερὰν ξυμβουλὴν λεγομένην συμβουλεύειν περί τε τῶν ἄλλων ὧν ἂν φράζῃς, καὶ ὡς ΕΥφραίῳ δεῖ τὰ νῦν χρῆσθαι. πολλὰ μὲν γὰρ ὁ ἀνὴρ χρήσιμος, μέγιστον δὲ οὗ καὶ σὺ νῦν ἐνδεὴς εἶ, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ μὴ πολλοὺς αὐτοῦ πέρι ξυμβούλους εἶναι τοῖς νέοις. ἔστι γὰρ δή τις φωνὴ τῶν πολιτειῶν ἑκάστης, καθαπερεί τινων ζῴων· D ἄλλη μὲν, δημοκρατίας, ἄλλη δ' ὀλιγαρχίας· ἡ δ' αὖ μοναρχίας. ταύτας, φαῖεν μὲν ἂν ἐπίστασθαι πάμπολλοι, πλεῖστον δ' ἀπολείπονται τοῦ κατανοεῖν αὐτὰς, πλὴν ὀλίγων δή τινων. ἥτις μὲν ἂν οὖν τῶν πολιτειῶν τὴν αὑτῆς φθέγγηται φωνὴν πρός τε θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ τῇ φωνῇ τὰς πράξεις ἑπομένας ἀποδιδῷ, θάλλει τε ἀεὶ καὶ σῴζεται· μιμουμένη δ' ἄλλην, διαφθείρεται. πρὸς ταῦτ' οὖν Εὐφραῖός σοι γίγνοιτ' οὐχ ἥκιστα ἂν χρήσιμος, καίπερ πρὸς ἄλλα ὢν ἀνδρεῖος. τοὺς γὰρ τῆς μοναρχίας λόγους οὐχ ἥκιστ' αὐτὸν ἐλπίζω συνεξευρήσειν τῶν περὶ τὴν σὴν διατριβὴν ὄντων. E εἰς ταῦτ' οὖν αὐτῷ χρώμενος, ὀνήσῃ τε αὐτὸς καὶ ἐκεῖνον πλεῖστα ὠφελήσεις. ἐὰν δέ τις ἀκούσας ταῦτα εἴπῃ, Πλάτων, ὡς ἔοικε, προσποιεῖται μὲν τὰ δημοκρατίᾳ ξυμφέροντα εἰδέναι· ἐξὸν δ' ἐν τῷ δήμῳ λέγειν καὶ συμβουλεύειν αὐτῷ τὰ βέλτιστα, οὐ πώποτε ἀναστὰς ἐφθέγξατο· πρὸς ταῦτ' εἰπεῖν ἔστιν ὅτι Πλάτων ὀψὲ ἐν τῇ πατρίδι γέγονε, καὶ τὸν δῆμον κατέλαβεν ἤδη πρεσβύτερον, καὶ εἰθισμένον ὑπὸ τῶν ἔμπροσθεν πολλὰ καὶ ἀνόμοια τῇ ἐκείνου ξυμβουλῇ πράττειν. ἐπεὶ πάντων ἂν ἥδιστα, καθάπερ πατρὶ, συνεβούλευεν αὐτῷ, εἰ μὴ μάτην μὲν F κινδυνεύσειν ᾤετο, πλέον δ' οὐδὲν ποιήσειν. ταὐτὸν δὴ οἶμαι δράσαι ἂν καὶ τὴν ἐμὴν ξυμβουλήν. εἰ γὰρ δόξαιμεν ἀνιάτως ἔχειν, πολλὰ ἂν χαίρειν ἡμῖν εἰπὼν, ἐκτὸς ἂν γίγνοιτο τῆς περὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ ξυμβουλῆς.

πειραθεὶς Ἐράστου καὶ Κορίσκου πλείονα ἢ σύ, φημὶ καὶ μηνύω καὶ μαρτυροῦμαι μὴ ῥᾳδίως εὑρήσειν σε ἀξιοπιστότερα ἤθη τούτων τῶν γειτόνων. λέγω δὴ παντὶ ξυμβουλεύων δικαίῳ τρόπῳ τούτων τῶν ἀνδρῶν, μὴ πάρεργον ἡγεῖσθαι. Κορίσκῳ δὲ καὶ Ἐράστῳ πάλιν Ἑρμείου ἀντέχεσθαι ξύμβουλός εἰμι, καὶ πειρᾶσθαι τῆς ἀνθέξεως ἀλλήλων εἰς μίαν ἀφικέσθαι φιλίας ξυμπλοκήν. ἂν δέ τις ὑμῶν ἄρα ταύτην πῃ λύειν δοκῇ (τὸ γὰρ ἀνθρώπινον οὐ παντάπασι βέβαιον) δεῦρο παρ' ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς πέμπετε μομφῆς κατήγορον ἐπιστολήν. οἶμαι γὰρ δίκῃ τε καὶ αἰδοῖ τοὺς παρ' ἡμῶν ἐντεῦθεν ἐλθόντας λόγους, εἰ μή τι τὸ λυθὲν μέγα τύχοι γενόμενον, ἐπῳδῆς ἡστινοσοῦν μᾶλλον ἂν συμφῦσαι καὶ συνδῆσαι πάλιν εἰς τὴν προϋπάρχουσαν φιλότητά τε καὶ κοινωνίαν. ἣν, ὅταν μὲν φιλοσοφῶμεν ἅπαντες ἡμεῖς τε καὶ ὑμεῖς, ὅσον ἂν δυνώμεθα, καὶ ἑκάστῳ παρείκῃ, κύρια τὰ νῦν κεχρησμῳδημένα ἔσται. τὸ δέ, ἂν μὴ δρῶμεν ταῦτα, οὐκ ἐρῶ. φήμην γὰρ ἀγαθὴν μαντεύομαι, καὶ φημὶ δὴ ταῦθ' ἡμᾶς πάντ' ἀγαθὰ ποιήσειν, ἂν θεὸς ἐθέλῃ. Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν πάντας ὑμᾶς τρεῖς ὄντας ἀναγνῶναι χρή. μάλιστα μὲν ἀθρόους, εἰ δὲ μή, κατὰ δύναμιν ὡς οἷόν τ' ἐστὶ πλειστάκις, καὶ χρῆσθαι συνθήκῃ καὶ νόμῳ κυρίῳ, ὅ ἐστι δίκαιον, ἐπομνύντας σπουδῇ τε ἅμα μὴ ἀμούσῳ καὶ τῇ τῆς σπουδῆς ἀδελφῇ παιδιᾷ, καὶ τὸν τῶν πάντων θεὸν ἡγεμόνα τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μελλόντων, τοῦ τε ἡγεμόνος καὶ αἰτίου πατέρα κύριον ἐπομνύντας· ὅν, ἂν ὄντως φιλοσοφῶμεν, εἰσόμεθα πάντες σαφῶς, εἰς δύναμιν ἀνθρώπων εὐδαιμόνων.

C ... res ingeniáque expertus magis quàm tu, confirmo tibi, ô Hermia, denuncio, teſtor, non facilè magis fidos homines iſtis finitimis eſſe te reperturum. Tibi itaque conſulo, vt quoad fieri poteſt ac licet, omni ſtudio hos viros complectaris. Vobis quoque, ô Eraſte & Coriſce, conſulo, vt Hermiam viciſsim ſuſcipiatis, certantes mutuo amore & beneficio, vno maximè amicitiæ nodo vinciri. At ſi quis veſtrûm coniunctionem iſtam diſſoluere videatur, nam humana quidem mobilia ſunt, huc ad me meóſque mittite accuſatoriam in delinquentem epiſtolam. Puto enim iuſtitia & pudore refertos qui à nobis proficiſcuntur ſermones, niſi quid D magnum ſubſit, magis, vt dicitur, omni incantatione vos in priſtinam amicitiam & communionem copulaturos. Ita ſi philoſophemur omnes, vtrique quantum valebimus, & noſtrum cuique concedetur, rata hæc modò edita oracula ſeruabuntur. Quòd ſi iſta negligamus, nihil equidem præſabor. Omen nanque bonum vobis prædico, atque vaticinor, hæc bona omnia vos ita demum eſſe facturos, ſi deus voluerit. Hanc verò epiſtolam à vobis tribus ſimul legendam cenſeo: aut ſaltem duobus vnà legentibus, & ſæpe etiam repetentibus. E Vtendúmque vobis pacto & lege certa: etiam iureiurando vt æquum eſt interpoſito, non ſine eleganti ſtudio atque huius ſtudiis ſorore diſciplina, teſtando deum rerum omnium ducem præſentium & futurarum, ac ducis & cauſæ patrem dominum. Quem ſi verè philoſophemur, cognoſcemus apertè omnes, quatenus felicis hominis natura pertingere poteſt.

ΠΛΑΤΩΝ ΤΟΙΣ ΔΙΩΝΟΣ ΟΙΚΕΙΟΙΣ ΤΕ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΟΙΣ εὖ πράττειν. Ἑβδόμη.

PLATO DIONIS PROPINQVIS ET amicis bene agere.

EPISTOLA VII.

F ΕΠΕΣΤΕΙΛΑΤΕ μοι νομίζειν δεῖν τὴν διάνοιαν ὑμῶν εἶναι τὴν αὐτὴν ἣν εἶχε καὶ Δίων, καὶ δὴ καὶ κοινωνεῖν διεκελεύεσθέ μοι, καθόσον οἷός τέ εἰμι ἔργῳ καὶ λόγῳ. ἐγὼ δέ, εἰ μὲν δόξαν καὶ ἐπιθυμίαν τὴν αὐτὴν ἔχετε ἐκείνῳ, ξύμφημι κοινωνήσειν·

SCRIPSISTIS mihi cenſere vos eandé mẽtem in republica eſſe vobis cõſeruandã, quam Dio habuiſſet: méq; rogatis in cõmunionẽ accedere quantũ verbo factóq; virtũ habeã. Ego autẽ ſi eã voluntatem opinionẽmq; quã ille habuit, habetis, aſſentior vobis, & in cõmunionem accedo.

...ri, qui me ſtatim ad rempublicã capeſſendam inuitauerunt. Atque ego nihil mirabile ſum ob iuuẽtutem perpeſſus. Quippe exiſtimabã illos ab iniuſta vita ciuitatem ad iuſtos mores debere conuertere. Itaque diligenter in dies quid facerent, obſeruabã. Verum animaduerti eos breui admodum tempore ita ſe gerere, vt prior ille reipub. ſtatus fuiſſe aureus putaretur. Nã & alia multa iniuſtè fecerunt: & amicum meum ſeniorem Socratem, quem ego iuſtiſsimum omniũ qui tunc erant, appellare non vereor, vnà cum aliis quibuſdam ad adducendum ciuium quendam ad ſe miſerunt: vt vltimo ſupplicio afficeretur: Socratémque ipſum vel ſponte vel inuitum quaſi participem ſibi cõiungerent. qui tamen parere noluit, ac potius cuncta pati grauiſsima conſtituit, quàm impiorum ſcelerum illis ſocius exiſtere. Hæc igitur cùm viderem, & alia quædã nõ parua, grauiter tuli & ab illis malis me recepi. Nec multò pòſt ſecuta horum triginta euerſio eſt: totáque reſpublica mutata. Rurſus igitur quanquam moderatius, cupiebam tamen adire rempublicam. Sed agebantur tunc etiam vtpote turbata republica quæ improbares permulta. Nec ſanè mirũ fuerit in huiuſmodi mutationibus inimicos quoſdam pœnas dare grauiores, quanquã qui redierant, magna vterentur clementia. Iterum forte quadam accidit, vt Socratem hũc amicum noſtrum potentes in republica quidam accuſarent, impium crimen obiicientes, ac minimè omnium ipſi conueniens. quaſi enim nõ rectè de diis ſentiret alij quidẽ in iudiciũ traxerunt: alij ſententiã in eũ dixerũt, condemnauerúntq; & eũ hominẽ necauere, qui ſuperiori tẽpore quo nihil impiè faceret, vnũ ex ipſis tunc exulãtem ducere, atque rei impiæ nullo modo particeps fieri ſuſtinuerat. Cũ hęc igitur animaduerterem, & homines qui in reipublicæ gubernatione verſabantur, legéſq; & mores, quanto magis conſiderarem, quantóq; magis ætate progrederer, tanto difficilius arbitrabar eſſe rectè rempublicã gubernare. Neque .n. hoc fieri poteſt abſq; amicis ſociiſque fidelibus. Quos tum reperire haud facile erat:

τυγχάνων ἐμοί καὶ δὴ καὶ προσεκάλουν εὐθὺς ὡς ἐπὶ προσήκοντα πράγματά με. καὶ ἐγὼ θαυμαστὸν οὐδὲν ἔπαθον ὑπὸ νεότητος. ᾠήθην γὰρ αὐτοὺς ἔκ τινος ἀδίκου βίου ἐπὶ δίκαιον τρόπον ἄγοντας διοικήσειν δὴ τὴν πόλιν. ὥστε αὐτοῖς σφόδρα προσεῖχον τὸν νοῦν, τί πράξοιεν. καὶ ὁρῶν δή που τοὺς ἄνδρας ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ χρυσῆν ἀποδείξαντας τὴν ἔμπροσθεν πολιτείαν, τά τε ἄλλα καὶ φίλον ἄνδρα ἐμοὶ πρεσβύτερον Σωκράτη (ὃν ἐγὼ σχεδὸν οὐκ ἂν αἰσχυνοίμην εἰπὼν δικαιότατον εἶναι τῶν τότε) ἐπί τινα τῶν πολιτῶν μεθ᾽ ἑ-
D τέρων ἔπεμπον, βίᾳ ἄξοντα ὡς ἀποθανούμενον ἵνα δὴ μετέχοι τῶν πραγμάτων αὐτοῖς, εἴτε βούλοιτο, εἴτε μή. ὁ δ᾽ οὐκ ἐπείθετο, πᾶν δὲ παρεκινδύνευσε παθεῖν πρὶν ἀνοσίων αὐτοῖς ἔργων γενέσθαι κοινωνός. ἃ δὴ πάντα καθορῶν, καὶ εἴ τιν᾽ ἄλλα τοιαῦτα οὐ σμικρά, ἐδυσχέρανά τε καὶ ἐμαυτὸν ἐπανήγαγον ἀπὸ τῶν τότε κακῶν. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπεσε τὰ τῶν τριάκοντά τε καὶ πᾶσα ἡ τότε πολιτεία. πάλιν δὲ, βραδύτερον μὲν, εἷλκε δέ με ὅμως ἡ περὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ καὶ πολιτικὰ ἐπιθυμία. ἦν οὖν καὶ ἐν ἐκείνοις, ἅτε τεταραγμένοις, πολλὰ γιγνόμενα ἅ τις ἂν δυσχε-
E ράνειεν. καὶ οὐδέν τι θαυμαστὸν ἦν τιμωρίας ἐχθρῶν γίγνεσθαί τισί τισι μείζους ἐν μεταβολαῖς· καί τοι πολλῇ γε ἐχρήσαντο οἱ τότε κατελθόντες ἐπιεικείᾳ. κατὰ δέ τινα τύχην αὖ τὸν ἑταῖρον ἡμῶν Σωκράτη τοῦτον δυναστεύοντές τινες εἰσάγουσιν εἰς δικαστήριον, ἀνοσιωτάτην αἰτίαν ἐπιβάλλοντες, καὶ πάντων ἥκιστα Σωκράτει προσήκουσαν. ὡς ἀσεβῆ γὰρ οἱ μὲν εἰσήγαγον· οἱ δὲ κατεψηφίσαντο καὶ ἀπέκτειναν τὸν τότε τῆς ἀνοσίου ἀγωγῆς οὐκ ἐθελήσαντα μετασχεῖν περὶ ἕνα τῶν τότε φευγόντων φίλων, ὅτε φεύγοντες ἐδυστύχουν αὐτοί. σκοποῦντι δή μοι ταῦτά τε καὶ τοὺς
F ἀνθρώπους τοὺς πράττοντας τὰ πολιτικά, καὶ τοὺς νόμους γε καὶ ἔθη, ὅσῳ μᾶλλον διεσκόπουν, ἡλικίας τε εἰς τὸ πρόσθεν προὔβαινον, τοσούτῳ χαλεπώτερον ἐφαίνετο ὀρθῶς εἶναί μοι τὰ πολιτικὰ διοικεῖν. οὔτε γὰρ ἄνευ φίλων ἀνδρῶν καὶ ἑταίρων πιστῶν οἷόν τ᾽ εἶναι πράττειν· οὓς οὔθ᾽ ὑπάρχοντας ἦν εὑρεῖν εὐπετές·

ἰδέαν ἔχων εἰς Ἰταλίαν τε καὶ Σικελίαν ἦλθον, ὅτε πρῶτον ἀφικόμην. ἐλθόντα δέ με ὁ ταύτῃ λεγόμενος αὖ βίος εὐ- C δαίμων, Ἰταλιωτικῶν τε καὶ Συρακουσίων τραπεζῶν πλήρης, οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἤρεσε· δίς τε τῆς ἡμέρας ἐμπιπλάμενον ζῆν, καὶ μηδέποτε κοιμώμενον μόνον νύκτωρ· καὶ ὅσα τούτῳ ἐπιτηδεύματα ξυνέπεται τῷ βίῳ. ἐκ γὰρ τούτων τῶν ἐθῶν οὔτ' ἂν φρόνιμος οὐδεὶς ποτὲ γενέσθαι τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἀνθρώπων ἐκ νέου ἐπιτηδεύων δύναιτο, οὐδ' οὕτως θαυμαστῇ φύσει κραθήσεται· σώφρων δὲ οὐδ' ἂν μελλήσαι ποτὲ γενέσθαι. καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ὁ αὐτὸς λόγος ἂν εἴη. πόλις τε οὐδεμία ἂν ἠρεμήσειε κατὰ νόμους οὐδ' οὑστινασοῦν, ἀνδρῶν οἰομένων ἀναλίσκειν μὲν D δεῖν πάντα εἰς ὑπερβολάς, ἀργῶν δὲ εἰς ἅπαντα ἡγουμένων αὖ δεῖν γίγνεσθαι, πλὴν εἰς εὐωχίας καὶ πότους καὶ ἀφροδισίων σπουδὰς διαπονουμένων. ἀναγκαῖον δὲ εἶναι ταύτας τὰς πόλεις, εἰς τυραννίδας τε καὶ ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας μεταβαλλούσας μηδέποτε λήγειν· δικαίου δὲ καὶ ἰσονόμου πολιτείας τοὺς ἐν αὐταῖς δυναστεύοντας μηδ' ὄνομα ἀκούοντας ἀνέχεσθαι. ταῦτα δὴ πρὸς τοῖς πρόσθε διανοούμενος, εἰς Συρακούσας διεπορεύθην, ἴσως μὲν κατὰ τύχην, ἔοικε μὴν τότε μηχανωμένῳ τινὶ τῶν κρειττόνων ἀρχὴν βαλέσθαι τῶν νῦν γεγονότων πραγμάτων περὶ Δίω- E να καὶ τῶν περὶ Συρακούσας· δέος δὲ μὴ καὶ πλειόνων ἔτι, ἐὰν μὴ νῦν ὑμεῖς ἐμοὶ πείθησθε, τὸ δεύτερον συμβουλεύοντι. πῶς οὖν δὴ λέγω πάντων ἀρχὴν γεγονέναι τὴν τότε τὴν εἰς Σικελίαν ἐμὴν ἄφιξιν; ἐγὼ συγγενόμενος Δίωνι τότε νέῳ, κινδυνεύω, τὰ δοκοῦντα ἐμοὶ βέλτιστα ἀνθρώποις εἶναι μηνύων διὰ λόγων, καὶ πράττειν αὐτὰ ξυμβουλεύων, ἀγνοεῖν ὅτι τυραννίδος τινὰ τρόπον κατάλυσιν ἐσομένην μηχανώμενος ἐλάνθανον ἐμαυτόν. Δίων μὲν γὰρ δὴ, μάλ' εὐμαθὴς ὢν, πρός τε τἆλλα καὶ πρὸς τοὺς τότε ὑπ' ἐμοῦ λόγους λεγομένους οὕτως ὀξέως ὑπή- F κουσε καὶ σφόδρα, ὡς οὐδεὶς πώποτε ὧν ἐγὼ προσέτυχον νέων· καὶ τὸν ἐπίλοιπον βίον ζῆν ἠθέλησε διαφερόντως τῶν πολλῶν Ἰταλιωτῶν τε καὶ Σικελιωτῶν, ἀρετὴν περὶ πλείονος ἡδονῆς τῆς τε ἄλλης τρυφῆς ἠγαπηκώς. ὅθεν ἐπαχθέστερον τοῖς περὶ τὰ τυραννικὰ νόμιμα ζῶσιν ἐβίω, μέχρι

vita illa beata, quæ ferebatur, plena Italicarum Syracuſanarúmque menſarum, nullo modo mihi placuit, bis in die ſaturum fieri, nec vnquam pernoctare ſolum, cæteráque, quæ comitantur huic vitæ. Nemo enim omnium qui ſub cœlo ſunt, ſi in huiuſmodi moribus ab adoleſcentia nutriatur, quamuis natura & ingenio excelléti prædìtus, vnquam tamen prudens euadet. Temperatus eſſe certè nunquam curabit. Eadémque erit de cęteris virtutibus ratio. Ciuitas autem nulla legibus acquieſcere poterit, ſi cuncta in ſuperfluos ſumptus eroganda ciues exiſtiment: cæteriſque poſthabitis omnibus, conuiuiis duntaxat & venereis oblectamentis obnixè putent operam impendendam. Neceſſe eſt huiuſmodi ciuitates modò in tyrannidem, modò in paucorum potentiam, modò in popularem ſtatum mutari: neque vnquam quieſcere: iuſtæ verò æquabiliſque gubernationis, eos qui in his ciuitatibus potentes ſunt, ne nomen quidem ipſum audire velle. Hæc ego vnà cum ſuperioribus illis conſiderans, Syracuſas profectus ſum: fortè quidem fortuna quadam. Videtur autem alicuius eorum opera qui ſupra nos ſunt, principium tunc fuiſſe datum omnibus quæ nuper Dioni Syracuſiſque contigerunt: ac vereor, ne pluribus inſuper, ſi vos mihi nunc iterum conſulenti nequaquam aſſentiamini. Quemadmodum verò dicam omnium fuiſſe principium, profectionem tunc Syracuſas meam accipite. Ego cum Dione tunc iuuene conuerſabar frequens, & quæ hominibus optima fore arbitrabar, quibus poteram rationibus ſuadebam, & vt faceret conſulebam. Sed his dicendis videor latenter & præter intentionem tunc eam tyrannidis ruinam quæ ſequuta eſt, parauiſſe. Dio enim cùm eſſet acerrimo ingenio, cùm ad cætera omnia, tum ad ea quæ tunc dicebantur à me perdiſcenda, ita celeriter ac vehementer illa arripuit vt nemo ex omnibus iuuenibus quos vnquam conuenerim. Ac reliquam vitam ducere ſtatuit multo pręſtantius quàm alij multi Italicorum atque Siculorum, virtutem potius quàm voluptatem deliciáſque ſectatus. Itaque infenſius viuebat illis qui in tyrannicis inſtitutis degebant: atque hoc

potentiam, iuuentam quoque atque cupiditatem eius ad philoſophiæ & diſciplinæ ſtudia vehementiſsimá. Quinetiam quàm propenſi forent eius neceſſarij atque domeſtici cùm ad eam quam ſuaderem diſciplinam vitę recipiendam, tum etiá quàm in ipſo quoque Dionyſio ad hoc prouocando valerent. Itaque ſi vnquam aliàs, nunc certè maximam adeſſe ſpem, eoſdem fore & philoſophos & magnarum principes ciuitatum. Ille igitur his me rationibus aliis generiſque eiuſdem permultis adhortabatur. Ego verò quò tandem affectus iuuenum euaſurus eſſet, formidabam. Talium enim cupiditates & veloces ſunt, & ſæpe ſibimet contrariæ feruntur. Dionem tamen tum natura grauem, tum ætate iam ſatis maturum eſſe ſciebam. Itaque cogitanti ambigentique mihi verum eundum parendúmque foret, nécne, ſubiit tandem, obſequendû eſſe. Atq; ſiquis vnquá ea quę de legibus & republica cogitauerat, perficere velit, núc fore tétandû. Quippe cû iudicaré ſi vni dûtaxat perſuaſiſſem, me bona ſufficienter omnia perfecturum. Quamobrê hac ſententia fiduciáq; domo abiui: nô qua opinabantur quidá: ſed quadá ſcientiæ verecundia in primis adductus, ne quádo mihi ipſi viderer verba ſolum habere: effectû verò officiúmq; nullum ſponte præſtare: proderéque primum Dionis hoſpitalitatem amicitiámque non paruis ſubiecti periculis. Cui ſi quid aduerſi accideret, vel pelleretur à Dionyſio cæteriſque inimicis, atque profugus ad nos his verbis confugeret: O Plato, venio ad te patria pulſus: cùm neque militibus neque equitibus carerem, quorum viribus reſiſteré inimicis: ſed verbis perſuaſionéque indigeré: qua maximè ſciebam te poſſe iuuenes ad probitaté iuſtitiámq; exhortádo in amicitiam neceſsitudinémq; deuincire. Quarum defectu rerum, modò per te factum eſt vt ego Syracuſis expulſus huc acceſſerim. Et mea quidem fortuna abs te deſerta minus tibi vituperationis affert. At verò ipſa philoſophia, quam ſemper laudas,

γεγονότων θείᾳ τινὶ τύχῃ· καταλέγων δὲ τήν τε ἀρχὴν τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας, καὶ τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν νεότητα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν Διονυσίου, φιλοσοφίας τε καὶ παιδείας ὡς ἔχοι σφόδρα, λέγων, τούς τε αὐτοῦ ἀδελφιδοῦς καὶ τοὺς οἰκείους ὡς εὐπαράκλητοι εἶεν πρὸς τὸν ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενον ἀεὶ λόγον καὶ βίον, ἱκανώτατοί τε Διονύσιον συμπαρακαλεῖν. ὥστε, εἴπερ ποτὲ, καὶ νῦν ἐλπὶς πᾶσα ἀποτελεσθήσεται τοῦ τοὺς αὐτοὺς φιλοσόφους τε καὶ πόλεων ἄρχοντας μεγάλων ξυμβῆναι γενομένους. D τὰ μὲν δὴ παρακελεύματα ἦν ταῦτά τε καὶ τοιαῦτα ἕτερα πάμπολλα. τὴν δ' ἐμὴν δόξαν, τὸ μὲν περὶ τῶν νέων ὅπῃ ποτὲ γενήσοιτο, εἶχε φόβος. αἱ γὰρ ἐπιθυμίαι τῶν τοιούτων ταχεῖαι, καὶ πολλάκις ἑαυταῖς ἐναντίαι φερόμεναι. τὸ δὲ Δίωνος ἦθος ἠπιστάμην, τῆς ψυχῆς πέρι, φύσει τε ἐμβριθὲς ὂν, ἡλικίας τε ἤδη μετρίως ἔχον. ὅθεν μοι σκοπουμένῳ καὶ διστάζοντι πότερον εἴη πορευτέον καὶ ὑπακουστέον, ἢ πῶς, ὅμως ἔρρεψε δεῖν, εἴ ποτέ τις τὰ διανοηθέντα περὶ νόμων τε καὶ πολιτείας ἀποτελεῖν ἐγχειρήσοι, καὶ νῦν πειρατέον εἶναι· πείσας γὰρ ἕνα μόνον, ἱκανῶς πάντα ἐξειργασμένος ἐσοίμην ἀγαθά. E ταύτῃ μὲν δὴ τῇ διανοίᾳ τε καὶ τόλμῃ ἀπῆρα οἴκοθεν, οὐχ ᾗ τινες ἐδόξαζον· ἀλλ' αἰσχυνόμενος μὲν ἐμαυτὸν, τὸ μέγιστον, μὴ δόξαιμί ποτε ἐμαυτῷ παντάπασι, λόγος μόνον ἀτεχνῶς εἶναί τις, ἔργου δὲ οὐδενὸς ἄν ποτε ἑκὼν ἀνθάψασθαι· κινδυνεύσειν δὲ προδοῦναι, πρῶτον μὲν τὴν Δίωνος ξενίαν τε καὶ ἑταιρίαν ἐν κινδύνοις ὄντως γεγονότος οὐ σμικροῖς. εἴτ' οὖν πάθοι τι, εἴτ' ἐκπεσὼν ὑπὸ Διονυσίου καὶ τῶν ἄλλων ἐχθρῶν, ἔλθοι παρ' ἡμᾶς φεύγων, καὶ ἀνέροιτο εἰπὼν, Ὦ Πλάτων, ἥκω σοι φυγὰς, οὐχ ὁπλιτῶν δεόμενος, οὐδὲ ἱππέων ἐνδεὴς γε- F νόμενος, τοῦ ἀμύνασθαι τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ λόγων καὶ πειθοῦς· ᾗ σὲ μάλιστα ἠπιστάμην ἐγὼ δυνάμενον ἀνθρώπους νέους ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ δίκαια προτρέποντα, εἰς φιλίαν τε καὶ ἑταιρίαν ἀλλήλοις καθιστάναι ἑκάστοτε· ὧν ἐνδείᾳ, κατὰ τὸ σὸν μέρος, νῦν ἐγὼ καταλιπὼν Συρακούσας, ἐνθάδε πάρειμι. καὶ τὸ μὲν ἐμὸν, ἔλαττον ὄνειδος σοὶ φέρει· φιλοσοφία δὲ, ἣν ἐγκωμιάζεις ἀεὶ,

Διονύσιος, ὡς ἐπιβουλεύοντα τῇ τυραννίδι, σμικρὸν εἰς πλοῖον ἐμβιβάσας, ἐξέβαλεν ἀτίμως. οἱ δὴ Δίωνος τὸ μετὰ τοῦτο πάντες φίλοι, ἐφοβούμεθα μή τινα ἐπαιτιώμενος τιμωροῖτο, ὡς συναίτιον τῆς Δίωνος ἐπιβουλῆς. περὶ δ' ἐμοῦ καὶ διῆλθε λόγος τις ἐν Συρακούσαις, ὡς τεθνεὼς εἴην ὑπὸ Διονυσίου, ὡς δὴ τούτων ἁπάντων τῶν τότε γεγονότων αἴτιος. ὁ δὲ, αἰσθανόμενος πάντας ἡμᾶς οὕτω διατεθέντας, φοβούμενος μὴ μεῖζον ἐκ τῶν φόβων γένοιτό τι, φιλοφρόνως πάντας ἀνελάμβανε· καὶ δὴ καὶ τὸν ἐμὲ παρεμυθεῖτό τε καὶ θαρρεῖν διεκελεύετο, καὶ ἐδεῖτο, πάντως μένειν. ἐγίγνετο γάρ οἱ τὸ μὲν ἐμὲ φυγεῖν ἀπ' αὐτοῦ, καλὸν οὐδὲν· τὸ δὲ μένειν, διὸ δὴ καὶ σφόδρα προσεποιεῖτο δεῖσθαι. τὰς δὲ τῶν τυράννων δεήσεις ἴσμεν, ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις εἰσίν. ὁ δὲ μηχανώμενος διεκώλυέ μου τὸν ἔκπλουν, εἰς ἀκρόπολιν ἀγαγὼν καὶ κατοικίσας ὅθεν οὐδ' ἂν εἷς ἔτι με ναύκληρος μὴ ὅτι κωλύοντος ἐξήγαγε Διονυσίου, ἀλλ' οὐδ' εἰ μὴ πέμπων αὐτὸς τὸν κελεύοντα ἐξαγαγεῖν ἐπέστελλεν, οὔτ' ἂν ἔμπορος, οὔτε τῶν ἐν τῇ τῆς χώρας ἐξόδοις ἀρχόντων οὐδ' ἂν εἷς περιεῖδέ με μόνον ἐκπορευόμενον, ὃς οὐκ ἂν συλλαβὼν εὐθέως παρὰ Διονύσιον πάλιν ἀπήγαγεν. ἄλλως τε καὶ διηγγελμένον ἤδη ποτὲ τοὐναντίον ἢ τὸ πρότερον πάλιν, ὡς Πλάτωνα Διονύσιος θαυμαστῶς ὡς ἀσπάζεται. τὸ δ' εἶχε δὲ πῶς (τὸ γὰρ ἀληθὲς δεῖ φράζειν) ἠσπάζετο μὲν ἀεὶ προϊόντος τοῦ χρόνου μᾶλλον, κατὰ τὴν τοῦ τρόπου τε καὶ ἤθους συνουσίαν. ἑαυτὸν δὲ ἐπαινεῖν μᾶλλον ἢ Δίωνα ἐβούλετό με, καὶ φίλον ἡγεῖσθαι διαφερόντως μᾶλλον ἢ ἐκεῖνον· καὶ θαυμαστῶς ἐφιλονείκει πρὸς τὸ τοιοῦτον. ᾗ δ' ἂν οὕτως ἐγένετο (εἴπερ ἐγίγνετο) κάλλιστα, ὤκνει, ὡς δὴ μανθάνων καὶ ἀκούων τῶν περὶ φιλοσοφίαν λόγων οἰκειοῦσθαι καὶ ἐμοὶ συγγίγνεσθαι, φοβούμενος τοὺς τῶν διαβαλλόντων λόγους, μή πῃ παραποδισθείη, καὶ Δίων δὴ πάντα εἴη διαπεπραγμένος. ἐγὼ δὲ πάντα ὑπέμενον, τὴν πρώτην διάνοιαν φυλάττων ᾗπερ ἀφικόμην, εἴ πως εἰς ἐπιθυμίαν ἔλθοι τῆς φιλοσόφου ζωῆς. ὁ δ' ἐνίκησεν ἀντιτείνων. καὶ ὁ πρῶτος δὴ χρόνος τῆς εἰς Σικελίαν ἐμῆς ἐπιδημίας τε καὶ διατριβῆς διὰ πάντα ταῦτα συνέβη γενόμενος. μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεδήμησά τε, καὶ πάλιν ἀφικόμην, πάσῃ σπουδῇ μεταπεμπομένου Διονυσίου

... expulit. Amici verò Dionis, quot eramus, cuncti formidabamus, ne fortè aliquē noſtrū Dionyſius quaſi ſocium illius criminis ſupplicio afficeret. Rumor autē exortus eſt Syracuſis, me occiſum eſſe à Dionyſio, quaſi omnium quæ tunc acciderint, autorē. At ille ſentiens nos omnes ſic affectos, veritus ne ex metu noſtro aliquid forſan accideret grauius, benignè admodum omnes recepit. Me certè ipſum conſolatus bonam habere ſpem iuſsit, atque vt permanerem, omnino rogauit. Erat enim ſibi in fuga quidē mea nihil honeſti: ſed in permanēdo. Atq; idcirco precari me maximè ſimulabat. preces autē tyrannorū neceſsitati permixtas eſſe nō ignoramus. Cùm verò ne abirē machinaretur, collocauit in arce: atq; his locis habitare voluit, vnde nullus poſthac nauta nō modò prohibēte illo, ſed niſi iubente atq; mittente foret abducturus: neq; quiſquā ſiue mercator ſiue alicuius oræ maritimæ præfectus, me ſolum exeuntē conſpexiſſet, qui non me captum ad Dionyſium repentè reduceret: præſertim cū iam contrà quàm prius vulgatū eſſet, Dionyſium rurſus Platonem vehemēter complecti. Et quodāmodo ita erat. Neq; enim tacēdum eſt verū. Complectebatur ille quidem in dies me magis atq; magis, & gaudebat moribus noſtris atq; conſuetudine. Cupiebátq; à me laudari magis quàm Dionē, & amicum lōgè magis exiſtimari. Et ad id quidem maximè cōtendebat. Rationē verò qua id optimè fuiſſet factū, ſi modò id fieri potuiſſet, neglexit. Hæc enim fuerat, vt mihi videlicet in audiendis addiſcendiſque philoſophiæ rationibus liberius adhæreret, mecúmq; cōueniret. At verò ad hoc ille diffidentior erat: timēs ne quemadmodū aſſerebāt calumniatores, ſi rationibus illis implicaretur, Dio, quæ cupiebat, iam eſſet omnia cōſecutus. Ego autē omnia pertuli, in eadem ſententia perſeuerans, qua ab initio profectus eram: tentans ſiquo pacto fieri poſſet vt in cupiditatem vitæ philoſophicæ perueniret. At ille contrà nitens me vicit. Et primū quidem tempus meæ profectionis in Siciliam, actionúmque illic mearū per hæc omnia traductum eſt: poſteris verò temporibus in Siciliā iterū ſum reuerſus: quò me omni ſtudio Dionyſius reuocabat.

...nequaquam virum putabo: ſed eũ potius qui prorſus omiſerit. In hac ergo ſententia conſtitutus, quoties aliquis me de rebus grauioribus conſulit, ſiue ad diuitias, ſiue ad corporis vel animi purgationem pertineant, ſi quotidiana illius vita modũ aliquem ſeruare poſſe videatur, vel ſaltẽ conſulenti mihi videatur obtemperaturus, libenter cõſulo, neque prius deſino quàm initiũ pro viribus ad finem vſque perduxerim. Si autem aut omnino non petat à me cõſilium: aut qui petit, manifeſtè appareat conſulenti mihi nullo modo obtemperaturus: vltro quidem nõ accedo ad conſultãdum: per vim verò, ne ſi meus quidẽ ſit filius. Seruo tamen etiã inuito cõſulerem, ac vi adhibita cõpellerem. At patrem vel matrẽ per vim cogere nefas eſſe arbitror, niſi propter morbum mente alienatos. Quòd ſi ſuo quodam more viuant, qui mihi nequaquã probetur, neq; infenſus aduerſarer fruſtra monendo, neque rurſus blãdiendo eorum cupiditatibus aſſentarer, ea porrigens, quibus ego ſi indulgerem, viuere nolim. Hac eadẽ mente circa patriam vir prudens eſſe debet: vt ita reprehendat ciuitatis errores, ſi neq; fruſtrà ſit reprehẽſurus, neq; ob reprehenſionis ſtudium periturus: vim autẽ patriæ per reipublicæ mutationem afferet nunquam: quãdo abſque expulſione & cæde ciuium emẽdari non poſſit. Sed quietem aget, votóque precabitur optima & ſibi & patriæ. Hoc igitur pacto ego vobis conſulerem. Conſulebam ſimiliter Dionyſio vnà cum Dione: ea videlicet ratione quotidie viuere, qua ſui ipſius cõpos maximè redderetur: amicóſq; & familiares fidos haberet: ne idẽ ſibi quod & patri accideret. Qui cũ multas in Sicilia magnáſq; vrbes ſuſcepiſſet, quõdã à Barbaris deuaſtatas, eáſq; reſtituiſſet: nõ potuit in ſingulis illarum gubernatores rerumpublicarum conſtituere fidos, neq; ex domeſticis ſuis, neq; ex aliis vndecunq; comparatis, neque ex fratribus ſuis, quos ipſe à pueris educauerat: ſed tũ ex priuatis hominibus magiſtratus, tũ ex pauperibus admodũ diuites fecit. Horũ tamẽ nullũ fidũ ſibi gubernationis ſociũ potuit adhibe-

τὸν οὐχ ὑπομένοντα ἄνδρα. ταύτην δὲ τὴν διάνοιαν ἐγὼ κεκτημένος, ὅταν τίς μοι ξυμβουλεύηται περί τινος τῶν μεγίστων περὶ τὸν αὑτοῦ βίον, οἷον περὶ χρημάτων κτήσεως, ἢ περὶ σώματος ἢ περὶ ψυχῆς ἐπιμελείας, ἂν μὲν μοι τὸ καθ' ἡμέραν ἔν τινι τρόπῳ δοκῇ ζῆν, ἢ συμβουλεύσαντος ἂν ἐθέλειν πείθεσθαι, περὶ ὧν ἀνακοινοῦται, προθύμως συμβουλεύω, καὶ οὐκ ἀφοσιωσάμενος μόνον ἐπαυσάμην· ἐὰν δὲ μὴ ξυμβουλεύηταί μοι τὸ παράπαν, ἢ συμβουλεύοντι δῆλος ᾖ μηδαμῇ πεισόμενος αὐτόκλητος ἐπὶ τὸν τοιοῦτον οὐκ ἔρχομαι
D συμβουλεύσων, βιασόμενος δὲ, οὐδ' ἂν υἱὸς ᾖ μου. δούλῳ δὲ ξυμβουλεύσαιμί τ' ἂν, καὶ μὴ ἐθέλοντά γε προσβιαζοίμην· πατέρα δὲ ἢ μητέρα οὐχ ὅσιον ἡγοῦμαι προσβιάζεσθαι, μὴ νόσῳ παραφροσύνης ἐχομένους. ἐὰν δέ τινα καθεστῶτα ζῶσι βίον, ἑαυτοῖς ἀρέσκοντα, ἐμοὶ δὲ μή, μήτε ἀπεχθάνεσθαι μάτην νουθετοῦντα, μήτε δὴ κολακεύοντά γε, ὑπηρετεῖν αὐτοῖς, πληρώσεις ἐπιθυμιῶν ἐκπορίζοντα, ἃς αὐτὸς ἀσπαζόμενος οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ζῆν. ταὐτὸν δὴ καὶ περὶ πόλεως αὑτοῦ διανοούμενον χρὴ ζῆν τὸν ἔμφρονα· λέγειν μὲν, εἰ μὴ καλῶς αὐτῷ φαίνοιτο πολιτεύεσθαι, εἰ μέλλοι μήτε
E ματαίως ἐρεῖν, μήτε ἀποθανεῖσθαι λέγων· βίαν δὲ πατρίδι πολιτείας μεταβολῆς μὴ προσφέρειν (ὅταν ἄνευ φυγῶν καὶ σφαγῆς ἀνδρῶν μὴ δυνατὸν ᾖ γίγνεσθαι τὴν ἀρίστην) ἡσυχίαν δὲ ἄγοντα, εὔχεσθαι τὰ ἀγαθὰ αὑτῷ τε καὶ τῇ πόλει. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν τρόπον ἐγὼ ὑμῖν τ' ἂν ξυμβουλεύοιμι· ξυνεβούλευον δὲ καὶ Διονυσίῳ μετὰ Δίωνος ζῆν μὲν τὸ καθ' ἡμέραν πρῶτον, εἴπως ἐγκρατὴς αὐτὸς αὑτοῦ ὅτι μάλιστα ἔσεσθαι μέλλοι, καὶ πιστοὺς φίλους τε καὶ ἑταίρους κτήσεσθαι· ὅπως μὴ πάθοι ἅπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ· ὃς παραλαβὼν Σικελίας πολλὰς καὶ μεγάλας πόλεις ὑπὸ τῶν βαρβάρων
F ἐκπεπορθημένας, οὐχ οἷός τ' ἦν κατοικίσας, πολιτείας ἐν ἑκάσταις καταστήσασθαι πιστὰς ἑταίρων ἀνδρῶν, οὔτε ἄλλων δήπουθεν ὀθνείων, οὔτε ἀδελφῶν οὓς ἔθρεψέ τε αὐτὸς νεωτέρους ὄντας, ἔκ τε ἰδιωτῶν ἄρχοντας καὶ ἐκ πενήτων πλουσίους ἐπεποιήκει διαφερόντως. τούτων κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς οὐδένα οἷός τ' ἦν πειθοῖ καὶ διδα-

καὶ οὕτως ἀνομίλητον μὲν παιδείας, ἀνομίλητον δὲ συνουσιῶν τῶν προσηκουσῶν γεγονέναι, πρῶτον ἐπὶ ταῦτα ὁρμήσαντα, C φίλους ἄλλους αὑτῷ τῶν οἰκείων ἅμα καὶ ἡλικιωτῶν καὶ συμφώνους πρὸς ἀρετὴν κτήσασθαι, μάλιστα δὲ αὐτὸν αὑτῷ. τούτου γὰρ αὐτὸν θαυμαστῶς ἐνδεᾶ γεγονέναι λέγοντες, οὐκ ἐναργῶς οὕτως· (οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλές) αἰνιττόμενοι δὲ καὶ διαμαχόμενοι τοῖς λόγοις· ὡς οὕτω μὲν πᾶς ἀνὴρ αὑτόν τε καὶ ἐκείνους ὧν ἂν ἡγεμὼν γίγνηται σώσει, μὴ ταύτῃ δὲ τραπόμενος, τἀναντία πάντα ἀποτελεῖ. πορευθεὶς δὲ ὡς ἐλέγομεν, καὶ ἑαυτὸν ἔμφρονά τε καὶ σώφρονα ἀπεργασάμενος, εἰ τὰς ἐξηρημωμένας Σικελίας πόλεις κατοικίσειε, D νόμοις τε ξυνδήσειε καὶ πολιτείαις, ὥστε αὑτῷ τε οἰκείας καὶ ἀλλήλαις εἶναι πρὸς τὰς τῶν βαρβάρων βοηθείας, οὐ διπλασίαν τὴν πατρῴαν ἀρχὴν μόνον ποιήσοι, πολλαπλασίαν δὲ ὄντως. ἕτοιμον γὰρ εἶναι, τούτων γενομένων, πολὺ μᾶλλον δουλώσασθαι Καρχηδονίους τῆς ἐπὶ Γέλωνος αὐτοῖς γενομένης δουλείας· ἀλλ' οὐχ ὥσπερ νῦν τοὐναντίον ὁ πατὴρ αὐτοῦ φόρον ἐτάξατο φέρειν τοῖς βαρβάροις. ταῦτα ἦν τὰ λεγόμενα καὶ παρακελευόμενα ὑφ' ἡμῶν τῶν ἐπιβουλευόντων Διονυσίῳ, ὡς πολλαχόθεν ἐχώρουν οἱ τοιοῦτοι λόγοι· οἳ δὴ καὶ κρατήσαντες παρὰ Διονυσίῳ, ἐξέβαλον μὲν Δίωνα, ἡμᾶς δ' εἰς φόβον κατέβαλον. E ἵνα δ' ἐκπεραίνωμεν οὐκ ὀλίγα πράγματα τὰ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ἐλθὼν ἐκ Πελοποννήσου καὶ Ἀθηνῶν Δίων, ἔργῳ τὸν Διονύσιον ἐνουθέτησεν. ἐπεὶ δ' οὖν ἠλευθέρωσέ τε καὶ ἀπέδωκεν αὐτοῖς δὶς τὴν πόλιν, ταὐτὸν πρὸς Δίωνα Συρακούσιοι τότε ἔπαθον, ὅπερ καὶ Διονύσιος ὅτε αὐτὸν ἐπεχείρει παιδεύσας, καὶ θρέψας βασιλέα τῆς ἀρχῆς ἄξιον, οὕτω κοινωνεῖν αὐτῷ τοῦ βίου παντός. ὁ γὰρ ἐπίστευε τοῖς διαβάλλουσι, καὶ λέγουσιν ὡς ἐπιβουλεύων τῇ τυραννίδι Δίων, πράττοι πάντα ὅσα ἔπραττεν ἐν τῷ τότε χρόνῳ, ἵνα ὁ μὲν παιδείᾳ δὴ τὸν νοῦν κηληθεὶς ἀμελοῖ F τῆς ἀρχῆς ἐπιτρέψας ἐκείνῳ· ὁ δὲ σφετερίσαιτο, καὶ Διονύσιον ἐκβάλοι ἐκ τῆς ἀρχῆς δόλῳ. ταῦτα τότε ἐνίκησε καὶ τὸ δεύτερον ἐν Συρακουσίοις λεγόμενα, καὶ μάλα ἀτόπῳ τε καὶ αἰσχρᾷ νίκῃ τοῖς τῆς νίκης αἰτίοις.

ſuetudines. Admonebamuſq; vt animū ad hæc intēdens, in primis amicos ſibi alios ex domeſticis & æqualibus compararet, ad virtutémque concordes. Maximè verò vt ſeipſum ſibi conſentientem conſtantémque præſtaret, huius enim rei defectū apud eum eſſe quàm maximū, oſtendebamus, non apertis quidem nūc verbis, neque enim tutum fuiſſet: ſed ratione quadam latentiore idem tamen ſignificante, docentes ita demum vnumquenque hominum tā ſe quàm illos quibus imperat poſſe ſeruare, ſi hæc obſeruauerit: ſinautē contrà ſe geſſerit, contrà prorſus accidere. Quòd ſi ita vt dicebamus ſe compararet, ſéque ipſum prudētem temperatúmque præſtaret: ſi rurſus deuaſtatas vrbes Siciliæ reſtitueret, ac legibus inſtitutiſque ad rempublicam pertinētibus eas muniret, vt & ſibi beneuolæ, & inter ſe inuicem contrà vim Barbarorum auxilio forent, non duplicaret modo regnum paternum, verumetiam multiplicaret. Fore quidē ſi ita ſe gereret, vt Carthaginenſes multò magis faciliúſque ſuę poteſtati ſubiicerentur, quàm Geloni ſubditi fuiſſent: cōtrà, quàm patri accidit ſuo. ille enim pendere tributum Barbaris coactus fuerat. Hæc erāt quæ dicebamus præcipiebamúſq; Dionyſio, nos videlicet inſidiantes ſibi, vt multi diuulgauerant. qui & cum nos apud Dionyſium ſuperauiſſent, Dionem quidem expulerunt, nos autem in formidinē coniecerunt. Verùm vt non pauca paucis compræhendamus, Dio profectus ex Peloponneſo atque Athenis, rebus iā ipſis Dionyſium cōmonefecit. Cum ergo liberaſſet ciuitatem Dio: eámq; iam bis ciuibus reddidiſſet, eodem pacto affecti fuerunt aduerſus Dionem Syracuſani, quò & antea Dionyſius. Nam olim Dionyſium Dio educare atque erudire contenderat, quò eum regē regno redderet dignū: talémq; ſe illi per omnē vitam præſtare ſtatuerat. Obtrectatores autem calumniatoréſque Dionyſio perſuaſerunt. Dionem quaſi tyrannidi inſidiātem in eo tēpore hæc omnia machinari: vt mens Dionyſij diſciplinæ ſtudiis irretita, dominationem negligeret, eámq; Dioni totā relinqueret. Dio verò gubernationē dolo vſurpās, illū expelleret. Quemadmodū verò tunc apud Dionyſiū, ita poſtea inter Syracuſanos hæc eadē dicta iactatáq; peruicerunt, infami prorſus turpiq; victoria his ipſis q vicerāt.

tius celebrant ac in poſterum celebrabunt. Sed aduerſus infamiam ciuitatis noſtræ reſpondeo. Nam ſi Athenienſes fuerũt illi qui prodiderunt alle quoque Athenienſis fuit, qui neque pecuniarum neque honorum pollicitatione, vt proderet illum adduci vnquam potuit. Non enim per vulgarem mercenariámque beneuolentiam factus erat amicus: ſed per liberalis diſciplinæ communionem. Cui certè vni, qui ſapit, plus adhibet fidei, quã vlli & animorũ coniunctioni & corporum conſanguinitati. Itaq; nõ tanti æſtimandi ſunt illi: vt dedecus ciuitati ob Dionis cędem afferre potuerint: quaſi alicuius pretij vnquã fuerint. Hæc dicta ſunt omnia, quò Dionis amicis propinquiſq; conſuleretur. Conſulo autem præterea & tertio vobis quoque iam tertiis idem prorſus eadémque ratione: ne Sicilia, néve ciuitas vlla aliquibus hominibus, ſed legibus duntaxat ſubiiciatur, vt noſtra fert ſentẽtia. neque enim dominantibus ipſis, neque ſeruientibus id vtile eſt, neq; eorum filiis aut natis natorũ: ſed pernicioſo rum omnino hominũ eſt id aggredi. Anguſti verò & illiberalis animi eſt eiuſmodi lucra pręripere: nihil vel in pręſens vel in futurum tempus bonorum iuſtorúmque vel diuinorũ humanorúmve intelligentis. Hęc ergo Dioni primũ perſuadere conatus ſum: deinde Dionyſio: tertio verò nũc vobis. Ergo pareatis mihi Iouis tertij ſeruatoris gratia. Præterea Dionyſij Dioniſque exitũ animaduertite. Dionyſius quidẽ non obtemperans conſilijs meis, viuit etiam nunc nõ honeſtè: Dio vero cum obtemperauiſſet, honeſte interiit. Et nanque viro qui præclariſsima ſibi patriæq; affectat, nihil vnquam niſi rectum & honeſtũ poteſt accidere. Nec verò quiſquã noſtrũ natus eſt immortalis: neq; ſicui id cõtigerit, eſſet, is propterea felix, vt vulgò videtur. Rebus quidem carẽtibus anima nihil vel bonum eſt vel malum exiſtimatione dignum: ſed vnicuiq; animæ id accidet, aut dum eſt cum corpore, aut à corpore ſeparatæ. Credendũ eſt reuera ſemper antiquis ſacriſq; verbis: quę nobis nunciant immortalem eſſe animam, iudicéſq; habere, ſuppliciáque pati maxima: poſtquàm à corpore fuerit ſeparata.

μνήμην ταῦτα ἐπιμελές, καὶ εἰς τὸν ἔπειτα μέλλοντα χρόνον.
ὃ δὲ Ἀθηναίων πέρι λεγόμενον, ὡς αἰσχύνην οὗτοι περιῆψαν τῇ πόλει, ἐξαιρούμενος. φημὶ γὰρ κἀκεῖνον Ἀθηναῖον εἶναι ὃς οὐ προὔδωκε τὸν αὐτὸν τοῦτον, ἐξὸν χρήματα καὶ ἄλλας τιμὰς πολλὰς λαμβάνειν. οὐ γὰρ διὰ βαναύσου φιλότητος ἐγεγόνει φίλος, διὰ δὲ ἐλευθέρας παιδείας κοινωνίαν· ᾗ μόνῃ χρὴ πιστεύειν τὸν νοῦν κεκτημένον μᾶλλον ἢ συγγενείᾳ ψυχῶν καὶ σωμάτων. ὥστε οὐκ ἀξίω ὀνείδους γεγονότε τῇ πόλει, τὼ Δίωνα ἀποκτείναντι, ὡς
D ἐλλογίμω ποτὲ ἄνδρε γενομένω. Ταῦτα εἴρηται πάντα τῆς ξυμβουλῆς ἕνεκα τῶν Διωνείων φίλων καὶ συγγενῶν. συμβουλεύω δὲ δή τι πρὸς τούτοις τὴν αὐτὴν ξυμβουλὴν, καὶ λόγον τὸν αὐτὸν λέγων ἤδη τρίτον τρίτοις ὑμῖν· μὴ δουλοῦσθαι Σικελίαν ὑπ' ἀνθρώποις δεσπόταις, μηδὲ ἄλλην πόλιν ὅ γ' ἐμὸς λόγος, ἀλλ' ὑπὸ νόμοις. οὔτε γὰρ τοῖς δουλουμένοις, οὔτε τοῖς δουλωθεῖσιν ἄμεινον, αὐτοῖς, καὶ παισὶ παίδων τε ἐκγόνοις· ἀλλ' ὀλέθριος πάντως ἡ πεῖρα. σμικρὰ δὲ καὶ ἀνελεύθερα ψυχῶν ἤθη τὰ τοιαῦτα ἁρπάζειν κέρδη φιλεῖ, οὐδὲν τῶν εἰς τὸ ἔπειτα καὶ εἰς τὸ
E παρὸν ἀγαθῶν καὶ δικαίων εἰδότα θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων. Ταῦτα πρῶτον μὲν Δίωνα ἐγὼ ἐπεχείρησα πείθειν· δεύτερον δὲ, Διονύσιον· τρίτους δὲ, ὑμᾶς νῦν. καί μοι πείθεσθε, Διὸς τρίτου σωτῆρος χάριν· εἶτα εἰς Διονύσιον βλέψαντες καὶ Δίωνα. ὧν ὁ μὲν μὴ πειθόμενος ζῇ τανῦν οὐ καλῶς, ὁ δὲ πειθόμενος τέθνηκε καλῶς. ὃ γὰρ τῶν καλλίστων ἐφιέμενον αὐτῷ τε καὶ πόλει, πάσχῃ ὅ,τι ἂν πάσχῃ, πᾶν ὀρθὸν καὶ καλόν. οὔτε γὰρ πέφυκεν ἀθάνατος ἡμῶν οὐδείς· οὔτ' εἴ τῳ ξυμβαίη, γένοιτο ἂν εὐδαίμων, ὡς δοκεῖ τοῖς πολλοῖς. κακὸν γὰρ καὶ ἀγαθὸν οὐδὲν λόγου ἄξιόν
F ἐστι τοῖς ἀψύχοις· ἀλλ' ἢ μετὰ σώματος οὔσῃ ψυχῇ τοῦτο ξυμβήσεται ἑκάστῃ, ἢ κεχωρισμένῃ. πείθεσθαι δὲ ὄντως ἀεὶ χρὴ τοῖς παλαιοῖς τε καὶ ἱεροῖς λόγοις, οἳ δὴ μηνύουσιν ἡμῖν ἀθάνατον ψυχὴν εἶναι· δικαστάς τε ἴσχειν, καὶ τίνειν τὰς μεγίστας τιμωρίας, ὅταν τις ἀπαλλαχθῇ τοῦ σώματος.

ςησε πᾶσι τὴν ἀληθῆ ὡς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο εὐδαίμων οὔτε πόλις οὔτ᾽ ἀνὴρ οὐδείς, ὃς ἂν μὴ μετὰ φρονήσεως ὑπὸ δικαιοσύνῃ διαγάγῃ τὸν βίον, ἤτοι ἐν αὑτῷ κεκτημένος, ἢ ὁσίων ἀνδρῶν ἀρχόντων ἐν ἤθεσι τραφεὶς τε καὶ παιδευθεὶς ἐνδίκως. ταῦτα μὲν Διονύσιος ἔβλαψε· τὰ δὲ ἄλλα, σμικρὰ ἂν εἴη πρὸς ταῦτα μοι βλάβη. ὁ δὲ Δίωνα ἀποκτείνας οὐκ οἶδε ταὐτὸν ἐξειργασμένος τούτῳ. Δίωνα γὰρ ἐγὼ σαφῶς οἶδα (ὡς οἷόν τε περὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπον διισχυρίζεσθαι) ὅτι τὴν ἀρχὴν εἰ κατέσχεν, ὡς οὐκ ἄν ποτε ἐπ᾽ ἄλλο γε σχῆμα ἀρχῆς ἐτράπετο, ἢ ἐπὶ τὸ Συρακούσας μὲν πρῶτον τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ, ἐπεὶ τὴν δουλείαν αὐτῆς ἀπήλλαξε, καὶ φαιδρύνας, ἐλευθερίᾳ ἐν σχήματι κατέστησε, τὸ μετὰ τοῦτ᾽ ἂν πάσῃ μηχανῇ ἐκόσμησε νόμοις τοῖς προσήκουσί τε καὶ ἀρίστοις τοὺς πολίτας· τό, τε ἐφεξῆς τούτοις προυθυμεῖτ᾽ ἂν πρᾶξαι πᾶσαν Σικελίαν κατοικίζειν, καὶ ἐλευθέραν ἀπὸ τῶν βαρβάρων ποιεῖν, τοὺς μὲν ἐκβάλλων, τοὺς δὲ χειρούμενος ῥᾷον Ἱέρωνος. τούτων δ᾽ αὖ γενομένων δι᾽ ἀνδρὸς δικαίου τε καὶ ἀνδρείου καὶ σώφρονος καὶ φιλοσόφου, τὴν αὐτὴν ἀρετῆς ἂν πέρι γενέσθαι δόξαν τοῖς πολλοῖς, ἥπερ ἄν, εἰ Διονύσιος ἐπείσθη, παρὰ πᾶσιν ἄν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώποις ἀπέσωσε γενομένη. νῦν δὲ ἤ πού τις δαίμων, ἤ τις ἀλιτήριος ἐμπεσὼν ἀνομίᾳ καὶ ἀθεότητι, καὶ τὸ μέγιστον τόλμαις ἀμαθίας, ἐξ ἧς πάντα κακὰ πᾶσιν ἐρρίζωται καὶ βλαστάνει, καὶ εἰς ὕστερον ἀποτελεῖ καρπὸν τοῖς γεννήσασι πικρότατον, αὕτη πάντα τὸ δεύτερον ἀνέτρεψέ τε καὶ ἀπώλεσε. νῦν δὲ δὴ εὐφημούμενοι χάριν οἰωνοῦ τὸ τρίτον. ὅμως δὲ μιμεῖσθαι μὲν συμβουλεύω Δίωνα ὑμῖν τοῖς φίλοις τήν τε τῆς πατρίδος εὔνοιαν, καὶ τὴν τῆς τροφῆς σώφρονα δίαιταν ἐπὶ λῴων· ὡς δὲ ὀρνίθων τὰς ἐκείνου βουλήσεις πειρᾶσθαι ἀποτελεῖν. αἳ δὲ ἦσαν, ἀκηκόατε παρ᾽ ἐμοῦ σαφῶς. τὸν δὲ μὴ δυνάμενον ὑμῶν Δωριστὶ ζῆν κατὰ τὰ πάτρια, διώκοντα δὲ τόν τε τῶν Δίωνος σφαγέων καὶ τὸν Σικελικὸν βίον, μήτε παρακαλεῖν, μήτε οἴεσθαι πιστὸν ἄν τι καὶ ὑγιὲς πρᾶξαί ποτε. τοὺς δὲ ἄλλους παρακαλεῖν ἐπὶ πάσης Σικελίας κατοικισμόν τε καὶ ἰσονομίαν,

C phia vnà cum potentia verè in idem quaſi domicilium concurriſſet, per omnes homines & Græcos & Barbaros elucentem veràmque opinionem ſufficienter omnibus oſtendiſſet: neq; ciuitatem neq; hominem vnquam fore felicẽ, niſi & cum prudentia, & ſub iuſtitia vixerit, ſiue per ſe illas poſsideat, ſiue ſub ſanctorum principum moribus rite educetur atque erudiatur. In his quidem nocuit Dionyſius. Cætera verò ſi ad hæc comparentur, damna perexigua mihi videntur. At enim qui Dionẽ interfecit, nõ intellexit idẽ quod Dionyſius ſe feciſſe. Equidẽ certè ſcio, quantum homini de homine affirmare licet, Dionem ſi regni gubernacula diutius

D tenuiſſet, nunquam in aliam dominandi formam fuiſſe conuerſurum, quàm cum ab initio patriã ſuã Syracuſas, expulſa ſeruitute in ſuo iure cõſtituit libertatis iã ſplendore lætiſsimam: deinde omni ſtudio ciues cõgruis optimiſque legibus ornaturum: præterea omnem diligentiam adhibiturum fuiſſe, quo tota inhabitaretur Sicilia, liberaretúrq; à Barbaris, aliis quidem expulſis, aliis verò ſubactis facilius quàm fecerat Hieron. Cùm verò hæc per virum iuſtum, fortem, temperatũ, vel philoſophum, geſta fuiſſent, eadem apud multos virtutis floruiſſet opinio: quæ & ſalua re apud omnes, vt ita dixerim, homines viguiſſet, ſi Dionyſius nobis ab initio pa-

E ruiſſet. Nunc autem ſiue quis dæmõ, ſiue pernicioſus aliquis his ſeſe obiiciens, iniquitate & impietate, & quod peſsimum eſt, ignoranti audacia, ex qua mala omnibus omnia & radicibus hærẽt, & pullulãt, & in poſterum producunt fructum auctoribus ſuis amariſsimum: cuncta hæc peruertit rurſus & perdidit. Sed nũc tertio felicium auſpiciorum gratia, bona duntaxat ominemur. Conſulo igitur vobis amicis, vt Dionem imitemini: amorem illius in patriam vitæque temperantiam magis magiſque complectentes. Boniſque auſpiciis conſilia eius perficere conemini. quæ qualia fuerint, apertè

F quidem ex me audiſtis. At ſi quis eſt inter vos, qui Doricè nequeat viuere ſecundum patriæ inſtituta, ſequatúrque Siculum viuendi morem, & eos qui Dionem occiderunt, neque eum recipere, neque exiſtimare velitis vlla in re fidelem atque ſyncerum. Cæteros autem adhortari potius debetis ad habitationem totius Siciliæ diſponendam, legúmq; paritatem: tum

exorientur. Quamobrem qui tanquam potentiores rempub. tenent, ſi ſalutem exoptant, ipſi inter ſe eligere atque in honore præferre eos debēt, quos eſſe audiuerint optimos: primùm quidem ſenes qui filios & vxores habeant, atque domicilium: ac maiores eorum quàm plurimos, & probatos, & inſignes, ſufficiénſque omnes patrimonium poſſidentes. Ciuitati verò decem millium virorum, quinquaginta eiuſmodi ſufficient. Hos ergo precibus honoribúſque quàm maximis domo euocare debent: euocatos autem precari, atque iureiurando adſtringere, vt leges condant, quæ neque victoribus, neque victis plus tribuant: ſed ius vniuerſæ ciuitati æquum atque commune. Latis denique legibus in hoc iam omnia conſiſtunt. Si enim victores ſubeſſe legibus voluerint, magis etiam quàm illi qui victi ſunt: omnia iam erunt ſalutis felicitatíſque plena: maláque omnia procul aberunt. Sin minus, nec me, nec alium in commune conſilium ad eum vocare oportet, qui præceptis eiuſmodi non acquieuerit. Hæc vtique germana ſunt eorum quæ iamdiu ego ac Dio Syracuſis efficere recto iudicio aggreſſi ſumus: poſteriora tamen. Nam prima quidem illa fuiſſent, quæ apud Dionyſium ipſum primo, bona omnibus communia agere conati ſumus. Sed fortuna quædam hominibus potentior illa diſſoluit. Nunc autem vos iſta conemini bona quadam ſorte diuináque fortuna fortunatius agere. Atque hic finis epiſtolæ de conſilio, déque prima in Siciliam ad Dionyſium nauigatione mea. Quod autem ſequens profectio & nauigatio mea, neque ab re, neque temere ſuſcepta fuerit: ſicut id curæ ſit, audire iam licet. Primum quidem habitationis in Sicilia meæ tempus mihi tranſactum fuerat, quemadmodum ſuprà dixi, prius quàm amicis neceſſariíſque Dionis conſilium darem: poſtea verò quantum potui Dionyſio perſuaſi, vt me abire permitteret. Conuenerat autem inter nos vt cùm pax facta eſſet ex bello, quod tunc in Sicilia erat, ſtatúſque illius tutius confirmatus, Dio reuocaretur, atque ego ſimul accederem.

τοσαύτας ἀεὶ ζῆν, ὅσοι περ ἐπιθυμῶσι σωτηρίας, αἱρεῖς ἐν αὐτοῖς ἄνδρας προκρῖναι τῶν ἄλλων, οὓς ἂν πυνθάνωνται ἀρίστους ὄντας, πρῶτον μὲν, γέροντας, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας κεκτημένους οἴκοι, καὶ προγόνους αὐτῶν ὅτι μάλιστα πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς καὶ ὀνομαστούς, καὶ κτῆσιν κεκτημένους πάντας ἱκανήν· ἀριθμὸν δὲ εἶναι μυριάνδρῳ πόλει πεντήκοντα ἱκανοὶ τοιοῦτοι. τούτους δὲ δεήσεσι καὶ τιμαῖς ὅτι μεγίσταις οἴκοθεν μεταπέμπεσθαι· μεταπεμψαμένους δὲ, ὀμόσαντας δεῖσθαι καὶ κελεύειν
D θεῖναι νόμους· μήτε νικῶσι μήτε νικηθεῖσι νέμειν πλέον, τὸ δὲ ἴσον καὶ κοινὸν πάσῃ τῇ πόλει. τεθέντων δὲ τῶν νόμων ἐν τούτῳ δὴ τὰ πάντα ἐστίν. ἂν μὲν γὰρ οἱ νενικηκότες ἥττους αὑτοὺς τῶν νόμων μᾶλλον τῶν νενικημένων παρέχωνται, πάντ' ἔσται σωτηρίας τε καὶ εὐδαιμονίας μεστὰ, καὶ πάντων κακῶν ἀποφυγή· εἰ δὲ μὴ, μήτ' ἐμὲ μήτ' ἄλλον κοινωνὸν παρακαλεῖν ἐπὶ τὸν μὴ πειθόμενον τοῖς νῦν ἐπεσταλμένοις. ταῦτα γάρ ἐστιν ἀδελφὰ ὧν τε Δίων ὧν τ' ἐγὼ ἐπεχειρήσαμεν Συρακούσαις ἃ Θεοδότης συμπρᾶξαι· δεύτερα μήν. πρότερα δ' ἦν ἃ τὸ πρῶτον
E ἐπεχειρήθη μετ' αὐτοῦ Διονυσίου πραχθῆναι πᾶσι κοινὰ ἀγαθά· τύχη δέ τις ἀνθρώπων κρείττων διεφόρησε. τὰ δὲ νῦν ὑμεῖς πειρᾶσθε εὐτυχέστερον αὐτὰ ἀγαθῇ πρᾶξαι μοίρᾳ καὶ θείᾳ τινὶ τύχῃ. ξυμβουλὴ μὲν δὴ καὶ ἐπιστολὴ εἰρήσθω, καὶ ἡ παρὰ Διονύσιον ἐμοὶ προτέρα ἄφιξις. ἡ δὲ ὑστέρα πορεία τε καὶ πλοῦς, ὡς εἰκότως τε ἅμα καὶ ἐμμελῶς γέγονεν, ᾧ μέλει ἀκούειν ἔξεστι τὸ μετὰ τοῦτο. ὁ μὲν γὰρ δὴ πρῶτος χρόνος τῆς ἐν Σικελίᾳ διατριβῆς μοι διεπεράνθη, καθάπερ εἶπον, πρὶν συμβουλεύειν τοῖς οἰκείοις καὶ ἑταίροις τοῖς περὶ Δίωνα. τὸ μετ' ἐκεῖνα
F δ' οὖν ἔπεισα ὅπῃ δή ποτ' ἠδυνάμην Διονύσιον ἀφεῖναί με. εἰρήνης δὲ γενομένης (ἦν γὰρ τότε πόλεμος ἐν Σικελίᾳ) ξυνωμολογήσαμεν ἀμφότεροι. Διονύσιος μὲν ἔφη μεταπέμψεσθαι Δίωνα καὶ ἐμὲ πάλιν, καταστησάμενος τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν ἀσφαλέστερον ἑαυτῷ·

τες ἐν Συρακούσαις ἦσαν, Δίωνός τε ἄττα διακηκοότες, καὶ τούτων τινὲς ἄλλοι παρακουσμάτων τινῶν ἔμμεστοι τῶν κατὰ φιλοσοφίαν· οἵ μοι δοκοῦσι Διονυσίῳ πειρᾶσθαι διαλέγεσθαι τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα, ὡς Διονυσίου πάντα δια- C κηκοότος ὅσα διενοούμην ἐγώ. ὁ δὲ οὔτε ἄλλως ἐστὶν ἀφυὴς πρὸς τὴν τοῦ μανθάνειν δύναμιν, φιλότιμός τε θαυμαστῶς. ἤρεσκέ τε οὖν ἴσως αὐτῷ τὰ λεγόμενα, ᾐσχύνετό τε φανερὸς γιγνόμενος οὐδὲν ἀκηκοὼς, ὅτ᾽ ἐπεδήμουν ἐγώ. ὅθεν ἅμα μὲν εἰς ἐπιθυμίαν ᾔει τοῦ διακοῦσαι ἐναργέστερον, ἅμα δ᾽ ἡ φιλοτιμία κατήπειγεν αὐτόν. δι᾽ ἃ δὲ οὐκ ἤκουσεν ἐν τῇ πρόσθεν ἐπιδημίᾳ, διεξήλθομεν ἐν τοῖς ἄνω ῥηθεῖσι νῦν δὴ λόγοις. ἐπεὶ οὖν οἴκαδέ τε ἐσώθην, καὶ καλοῦντος τὸ δεύτερον ἀπηρνήθην, καθάπερ εἶπον, νῦν δὴ δοκεῖ μοι Διονύσιος παντάπα- D σι φιλοτιμηθῆναι μήποτε τισὶ δόξαιμι καταφρονεῖν αὐτοῦ, τῆς φύσεώς τε καὶ ἕξεως ἅμα καὶ τῆς διαίτης ἔμπειρος γεγονώς, οὐκέτ᾽ ἐθέλειν δυσχεραίνων παρ᾽ αὐτὸν ἀφικνεῖσθαι. δίκαιος δὴ λέγειν εἰμὶ τἀληθές, καὶ ὑπομένειν, εἴ τις ἄρα τὰ γεγονότα ἀκούσας, καταφρονήσει τῆς ἐμῆς φιλοσοφίας, τὸν τύραννον δὲ ἡγήσεται νοῦν ἔχειν. ἔπεμψε μὲν γὰρ δὴ Διονύσιος τρίτον ἐπ᾽ ἐμὲ τριήρη, ῥᾳστώνης ἕνεκα τῆς πορείας· ἔπεμψε δὲ Ἀρχέδημον, ὃν ἡγεῖτό με τῶν ἐν Σικελίᾳ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, τῶν Ἀρχύτῃ ξυγγεγονότων ἕνα, καὶ ἄλλους γνωρίμους τῶν ἐν Σικελίᾳ. οὗτοι δὲ E ἡμῖν ἤγγελλον πάντες τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς θαυμαστὸν ὅσον Διονύσιος ἐπιδεδωκὼς εἴη πρὸς φιλοσοφίαν. ἔπεμψε δὲ ἐπιστολὴν πάνυ μακράν, εἰδὼς ὡς πρὸς Δίωνα διεκείμην, καὶ τὴν αὖ Δίωνος προθυμίαν τοῦ ἐμὲ πλεῖν καὶ εἰς Συρακούσας ἐλθεῖν. πρὸς γὰρ δὴ πάντα ταῦτα ἦν παρεσκευασμένη τὴν ἀρχὴν ἔχουσα ἡ ἐπιστολή, τῇδέ πῃ φράζουσα, Διονύσιος Πλάτωνι. τὰ νόμιμα ἐπὶ τούτοις εἰπών, Οὐδὲν μετὰ τοῦτο εἶπε πρότερον, ἢ ὡς ἂν εἰς Σικελίαν πεισθεὶς ὑφ᾽ ἡμῶν ἔλθῃς τανῦν, πρῶτον μέν σοι τὰ περὶ Δίωνα ὑπάρξει ταύτῃ γιγνόμενα ὅπῃπερ ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς· F θελήσεις δὲ οἶδ᾽ ὅτι τὰ μέτρια, καὶ ἐγὼ συγχωρήσομαι. εἰ δὲ μή, οὐδέν σοι τῶν περὶ Δίωνα ἕξει πραγμάτων, οὔτε περὶ τἆλλα οὔτε περὶ αὐτὸν κατὰ νοῦν γιγνόμενα. ταῦθ᾽ οὕτως εἶπε· τἆλλα δέ, μακρὰ ἂν εἴη καὶ ἄνευ καιροῦ λεγόμενα.

loſque alios Tarentinos in Dionyſij familiaritatem adduxeram. Erant & alii quidam Syracuſis nonnunquam Dionis auditores: atque inter hos alii quidam, qui alia plurima in philoſophia audiuerant: qui mihi viſi ſunt contendiſſe de rebus huiuſmodi apud Dionyſium diſputare: quaſi ille omnia quæ excogitauerim, audiuiſſet. Ille verò nec hebes eſt ad perdiſcendum: & honoris cupiditate vehementer incenſus. Placuerunt igitur ſibi fortè quæ dicebantur: manifeſtéque erubeſcebat, nihil à me cùm ad eum profectus eſſem, audiuiſſe. Itaque partim amor planius audiendi eum inuaſerat: partim cupiditas gloriæ ſtimulabat. Quam verò ob cauſam in prima illa peregrinatione mea non audiuerit, in ſuperioribus enarraui. Cùm ergo domum ego ſoſpes rediiſſem: atque illi iterum reuocanti negauiſſem, vt dixi, viſus iam mihi eſt Dionyſius honoris ſui cura prorſus ardere: virtus ne ſic acciperent homines negationem meam, quaſi illum prorſus contemnerem: cùm eius ingenium moréſque & vitam ipſa experientia cognouiſſem. Iuſtum eſt autem me verum fateri, ferréque æquo animo, ſi quis quæ contigerint audiens, meam quidem ſpernat philoſophiam, tyrannum verò mentem putet habere. Miſit enim Dionyſius tertio ad me triremem, qua facilè nauigarem. Miſit & Archedemum: quem ex omnibus Archytæ in Sicilia familiaribus plurimi à me fieri exiſtimabat: atque vnà alios ex Sicilia nobiles. omnes iiſdem mihi verbis affirmarunt, Dionyſium mirum in modum philoſophiæ deditum eſſe. Miſit ipſe præterea pergrandem epiſtolam: cùm ſciret quemadmodum & ipſe erga Dionem afficerer, & Dionis cupiditatem id prorſus expetere, vt Syracuſas me conferrem. Ad hæc igitur omnia compoſita epiſtola fuerat, tali quodam exordio. Dionyſius Platoni. legitima & conſueta ratione in his præfatus: Nihil deiceps prius (ait,) tibi fuerit, quàm quòd in Siciliã pro noſtra voluntate veneris. Primum quidem de Dione ita fiet vt ipſe volueris. Voles autem, vt arbitror, moderata: atque ego concedam. At verò niſi veneris, nihil impetrabis eorum quæ pro Dione optas: neq; in rebus aliis, neq; in iis quæ ad perſonam ſuã ſpectantia in primis deſideratis. Hæc ita ſcripſit. Cętera verò prolixa forent: neq; ſatis opportuna relatu.

ueniſſem, operæpretium in primis fore cenſui hoc ipſum examinare: vtrum reuera Dionyſius amore philoſophiæ accenſus velut igne flagraret: an vanus de eo rumor Athenas vſque fuerit peruagatus. Eſt modus quidam experientiæ circa hæc ſumédę, non inelegans, ſed tyrannis reuera côuenients, his præcipuè qui plurimos iam audierint. quod quidé ego ſtatim veniens perſenſi prorſus Dionyſio contigiſſe. Oſtendendũ eſt vtique illis quàm magna res philoſophia ſit: quantóque ſtudio egeat: & quátis laboribus comparetur. Qui igitur hæc audierit, ſi reuera ſapientiá amet, eique natura cognatus atque ipſius poſſeſſione ſit dignus, quaſi qui diuinus ſit, viam ſibi mirabilé eſſe putat oſtenſam, pérq; eá ſibi omni conatu exiſtimat gradiédũ, alitérque facienti viuendũ eſſe nó cenſet. Itaque ſeipſum atque etiá huius vitæ ducé impenſius cohortatur: neque prius deſinit, quàm vel finem omnium fuerit côſecutus, vel ſalté eam ſibi comparauerit facultaté, per quam ipſe ſe iam ſine duce ad terminum perducere valeat. Hæc igitur atque huiuſmodi rationibus ille conſiderás, per vniuerſam vitá, quicquid omnino agat, ante omnia eſt philoſophiæ ſéper intétus: victúq; quotidiano vtitur quo maximè queat ingenium & memoriam & iudiciũ conſeruare, ſeſe ſobrium præſtans, côtrariúmque huic victũ ſemper odio habens. At verò qui non ſunt reuera ſapiétiæ amatores, ſed opinionibus dũtaxat extrinſecus colorati, inſtar eorũ qui ſub ſole vruntur atque colorantur, cũ audiuerint quot diſcenda ſint, quáto labore, qua quotidiani victus temperantia philoſophiæ ſtudiis neceſſaria, ré protinus ſibi durá impoſſibilémq; rati, vt operá dét adduci nó poſſunt. Plerique verò ſibimet perſuadét, ſufficienter ſe omnia iá audiuiſſe, neq; ſtudio prorſus vllo vlterius indigere. Hæc vtique faciédi periculi ratio perſpicua eſt & minimè fallax aduerſus eos qui proſequi præ mollitie nequeũt: vt crimé in præceptoré reiicere nũquá poſſint, ſed ipſi iá ſeipſos ad ea quæ philoſophiá decent peragenda redarguant, vt impotentes.

δόξαι τι μέρος αὐτῷ τῶν περὶ ἐμὲ πραγμάτων. ὅπῃ δ' ἀφικόμενον, ἔμελλον τοῦτο πρῶτον ἐλέγξαι δεῖν λαβεῖν, πότερον ὄντως εἴη Διονύσιος ἐξημμένος ὑπὸ φιλοσοφίας, ὥσπερ πυρός, ἢ μάτην ὁ πολὺς οὗτος ἔλθοι λόγος Ἀθήναζε. ἔστι δή τις τρόπος τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα πεῖραν λαμβάνειν, οὐκ ἀγεννής, ἀλλ' ὄντως τυράννοις πρέπων. ἄλλως τε καὶ τοῖς τῶν παρακουσμάτων μεστοῖς. ὃ δὴ κἀγὼ Διονύσιον εὐθὺς ἐλθὼν ᾐσθόμην καὶ μάλα πεπονθότα. δεικνύναι δὴ δεῖ τοῖς τοιούτοις ὅτι ἐστὶ πᾶν τὸ πρᾶγμα οἷόν τε, καὶ δι' ὅσων D πραγμάτων καὶ ὅσον πόνον ἔχει. ὁ γὰρ ἀκούσας, ἐὰν μὲν ὄντως ᾖ φιλόσοφος, οἰκεῖός τε καὶ ἄξιος τοῦ πράγματος, θεῖος ὤν, ὁδόν τε ἡγεῖται θαυμαστὴν ἀκηκοέναι, συντατέον τε εἶναι νῦν, καὶ οὐ βιωτὸν ἄλλως ποιοῦντι, μετὰ τοῦτο δὴ συντείνας αὐτός τε καὶ τὸν ἡγούμενον τὴν ὁδόν, οὐκ ἀνίησι πρὶν ἂν ἢ τέλος ἐπιθῇ πᾶσιν, ἢ λάβῃ δύναμιν ὥστε αὐτὸς αὑτὸν χωρὶς τοῦ δείξαντος μὴ ἀδύνατος εἶναι ποδηγεῖν. ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα διανοηθεὶς ὁ τοιοῦτος ζῇ, πράττων μὲν ἐν αἷς τισὶν ἂν ᾖ πράξεσι, παρὰ πάντα δὲ ἀεὶ φιλοσοφίας ἐχόμενος, καὶ τροφῆς τῆς καθ' ἡμέραν, ἥτις ἂν αὐτὸν μάλιστα εὐμαθῆ E τε καὶ μνήμονα, καὶ λογίζεσθαι δυνατὸν ἐν αὑτῷ νήφοντα ἀπεργάζηται· τὴν δ' ἐναντίαν ταύτῃ μισῶν διατελεῖ. οἱ δὲ ὄντως μὲν μὴ φιλόσοφοι, δόξαις δ' ἐπικεχρωσμένοι, καθάπερ οἱ τὰ σώματα ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐπικεκαυμένοι, ἰδόντες τε ὅσα μαθήματά ἐστι καὶ ὁ πόνος ἡλίκος, καὶ δίαιτα ἡ καθ' ἡμέραν ὡς πρέπουσα ἡ κοσμία τῷ πράγματι, χαλεπὸν ἡγησάμενοι καὶ ἀδύνατον αὑτοῖς, οὔτε δὴ ἐπιτηδεύειν δυνατοὶ γίγνονται. ἔνιοι δὲ αὑτοὺς πείθουσιν ὡς ἱκανῶς ἀκηκοότες εἰσὶ τὸ ὅλον, καὶ οὐδὲν ἔτι δέονται πραγμάτων. ἡ μὲν δὴ πεῖρα αὕτη γίγνε- F ται ἡ σαφής τε καὶ ἀσφαλεστάτη πρὸς τοὺς τρυφῶντάς τε καὶ ἀδυνάτους διαπονεῖν, ὡς μηδέποτε βάλλειν ἐν αἰτίᾳ τὸν δεικνύντα, ἀλλ' αὐτὸν αὑτόν, μὴ δυνάμενον πάντα τὰ πρόσφορα ἐπιτηδεύειν τῷ πράγματι.

τοι. εἰ δέ μοι ἐφαίνετο γραπτέα θ' ἱκανῶς εἶναι πρὸς τοὺς C πολλοὺς καὶ ῥητά, τί τούτου κάλλιον ἐπέπρακτ' ἂν ἡμῖν ἐν τῷ βίῳ, ἢ τοῖς τε ἀνθρώποισι μέγα ὄφελος γράψαι, καὶ τὴν φύσιν εἰς φῶς τοῖς πᾶσι προαγαγεῖν; ἀλλ' οὔτε ἀνθρώποις ἡγοῦμαι τὴν ἐπιχείρησιν περὶ αὐτῶν λεγομένην ἀγαθόν, εἰ μή τισιν ὀλίγοις, ὁπόσοι δυνατοὶ ἀνευρεῖν αὐτοὶ διὰ μικρᾶς ἐνδείξεως· τῶν γε δὴ ἄλλων τοὺς μὲν καταφρονήσεως οὐκ ὀρθῶς ἐμπλήσειεν ἂν οὐδαμῇ ἐμμελῶς· τοὺς δὲ, ὑψηλῆς καὶ χαύνης ἐλπίδος, ὡς σέμν' ἄττα μεμαθηκότας. ἔτι δὲ μακρότερα περὶ αὐτῶν ἐν νῷ μοι γέγονεν εἰπεῖν. τάχα γὰρ περὶ ὧν λέγω D σαφέστερον ἂν εἴη τι, λεχθέντων αὐτῶν. ἔστι γάρ τις λόγος ἀληθὴς ἐναντίος τῷ τολμήσαντι γράφειν τῶν τοιούτων καὶ ὁτιοῦν, πολλάκις μὲν ὑπ' ἐμοῦ καὶ πρόσθεν ῥηθείς, ἔοικε δ' οὖν εἶναι καὶ νῦν λεκτέος. Ἔστι τῶν ὄντων ἑκάστῳ, δι' ὧν τὴν ἐπιστήμην ἀνάγκη παραγίγνεσθαι, τρία· τέταρτον δ' αὐτή. πέμπτον δ' αὐτὸ τιθέναι δεῖ ὃ δὴ γνωστόν τε καὶ ἀληθές ἐστιν. ὧν ἓν μὲν, ὄνομα· δεύτερον δὲ, λόγος· τὸ δὲ τρίτον, εἴδωλον· τέταρτον δὲ, ἐπιστήμη. περὶ ἓν οὖν λαβὲ, βουλόμενος μαθεῖν τὸ νῦν λεγόμενον· καὶ πάντων οὕτω πέρι νόησον. κύ E κλος ἐστί τι λεγόμενον, ᾧ τοῦτ' αὐτό ἐστιν ὄνομα ὃ νῦν ἐφθέγμεθα. λόγος δ' αὐτοῦ, τὸ δεύτερον, ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων συγκείμενος. τὸ γὰρ ἐκ τῶν ἐσχάτων ἐπὶ τὸ μέσον ἴσον ἀπέχον πάντῃ, λόγος ἂν εἴη ἐκείνου ᾧπερ στρογγύλον καὶ περιφερὲς ὄνομα καὶ κύκλος. τρίτον δὲ, τὸ ζωγραφούμενον τε καὶ ἐξαλειφόμενον καὶ τορνευόμενον καὶ ἀπολλύμενον. ὧν αὐτὸς ὁ κύκλος, ὃν πέρι πάντ' ἐστὶ ταῦτα, οὐδὲν πάσχει τούτων, ὡς ἕτερον ὄν. τέταρτον δὲ, ἐπιστήμη καὶ νοῦς, ἀληθής τε δόξα περὶ ταῦτ' ἐστίν. ὡς δὲ ἓν, τοῦτο αὖ πᾶν θετέον, οὐκ ἐν φωναῖς οὐδ' ἐν σωμάτων σχήμασιν, ἀλλ' F ἐν ψυχαῖς ἐνόν. ᾧ δῆλον ἕτερόν τε ὂν αὐτοῦ τοῦ κύκλου τῆς φύσεως, τῶν τε ἔμπροσθεν λεχθέντων τριῶν. τούτων δὲ ἐγγύτατα μὲν συγγενείᾳ καὶ ὁμοιότητι τοῦ πέμπτου νοῦς πεπλησίακε, τἆλλα δὲ πλέον ἀπέχει.

afferrent moleſtiam. Quod ſi ſcriptis vel voce proferenda mihi in vulgum viderentur: quidnam pulchrius nobis in vita fieri poſſet, quàm rem valde vtilem hominibus afferre, atque naturam omnibus proferre in lucem? At verò ſtudium in his edendis, vtile eſſe non reor hominibus, niſi admodum paucis: qui videlicet exiguis antè veſtigiis demonſtratis, ad inueniendum ipſi ſagaces ſint. Alios verò partim contemptu nefario, partim elata ſpe vanáque impleuiſſet: quaſi præclara quædam iam didiciſſent. Proinde longiora de ipſis dicere cogitaui. Fortè enim ſi hæc dicantur, nonnihil de his quæ dico clarius apparebit. Eſt nanque ratio quædam vera, obſtans illi qui de rebus eiuſmodi nihil omnino audet ſcribere: ſæpe quidem à me aliàs dicta, & nunc, vt videtur, dicenda. Vnicuique ipſorum quæ ſunt, tria ſunt, ex quibus ſcientiam fieri neceſſarium ſit. Quartum ipſa ſcientia eſt. Quintum verò oportet ipſum ponere quo quid eſt cognoſcibile, id eſt quod agnoſci poteſt, atque verè exiſtit. horum vnum eſt nomen: ſecundum definitio: tertium exemplum: ſcientia quartum. De vno quouis igitur accipe, cupiens quod modò dictum eſt diſcere, déque omnibus ſimiliter cogita. Circulus aliquid dicitur, cui nomen id eſt quod modò pronunciabamus. Sequitur autem eius definitio ex nominibus verbiſque compoſita. Quod enim ab extremis ad medium æqualiter vndique diſtat, illius definitio eſt, quod rotundi & circunferentiæ & circuli nomine deſignamus. Tertium verò eſt: quòd pictus circulus ſit vel deletus, aut torno factus vel deſtructus. Quorum nihil ipſe circulus circa quem hæc ſingula ſunt, patitur: vtpote aliud quiddam exiſtens. Quartum autem ſcientia eſt & intellectus, atque vera circa hæc opinio. Hoc rurſus totum tanquam vnum eſt ponendum: quod nec in vocibus nec in corporum figuris eſt, ſed in mente & intelligentia. Ideóque manifeſtum eſt, aliud eſſe quàm ſit ipſa circuli natura, rurſúſque aliud quàm tria illa quæ ſuprà diximus. Horum verò ex numero, intellectus, cognatione ſimilitudinéque quinto proximus hæret, cætera remotiora ſunt.

firmitatem vllam maiorem fore nominibus in contrarium permutatis. Eadem quoque de definitione ratio eſt: cùm ex nominibus verbiſque componatur, nullam omnino habentibus firmitatem. Multipliciter rurſus probari poteſt, nullum horum quatuor certum firmúmque eſſe. Maximum verò omnium, quod paulo antè dicebamus: quòd cùm duo ſint, eſſentia & qualitas: quãdo animus non quale, ſed quid ſit quęrit: niſi quodlibet horum quatuor quæſitum prius ab anima tam ratione quàm affectu, denique ſenſibus bene diſcuſſum, per omnia quæ dicuntur atque oſtenduntur euaſerit: omni ambiguitate & obſcuritate, vt ita dixerim, omnes implebit. In quibus igitur haudquaquam conſueti ſumus ob prauam educationem verum perquirere, ſed ſatis nobis factum putamus, ſi appoſita ſimulacra attigerimus: nónne deriſui ſumus inuicem interrogati interrogantibus, potentibus duntaxat quatuor illa diſcutere atque arguere? Vbi verò neceſſitas cogit quintum oſtẽdere, cuiuis eorum qui poſſint ſubuertere atque retractare pertinet: facitq; vt qui exponit ſermonibus vel literis vel diſputationibus, apud audiẽtiũ multos nihil eorum quæ vel dicere vel ſcribere aggreditur, intelligere videatur, qua in re ſæpe ignoratur nõ animũ ſcribentis vel dicẽtis redargui, ſed naturã potius cuiuslibet illorum quatuor ſe malè habẽtis. Traductio verò per omnia illa ſurſum deorſúmq; in vnũquodque diſcurrendo perueniens, vix tandẽ ſcientiam parit intrinſecus: ſcientiã inquam ipſius quod naturaliter bene affectum eſt in animo ad ipſum quoque naturaliter bene affecto. At ſiquis malè affectus ſit natura, qualis naturaliter animæ habitus ineſt multis, tũ ad illa quæ diſcenda ſunt, tũ ad mores, corruptique illi ſunt, ne Lynceus quidẽ, vt eiuſmodi animus videat, efficere poſſet. Atq; vt ſummatim dicam, neq; acumẽ, neque memoria faciet vnquã, vt qui rei ipſius qua de agitur, non eſt cognatus, ipſũ inſpiciat. Principiũ etenim in habitibus alienis nõ ſortitur. Quãobrẽ quicũque iuſtis aliiſq; quotcũque sũt pulchra, nõ ſunt apti natura atq; cognati, licet alii ad alia ingenioſi ſimul & memores: rurſus quicũque cognati ſunt quidem, ſed hebetes & memoria parũ validi, nũquam ad ſummũ diſcendi veritatẽ peruenięt vel virtutis, vel vitii.

C βεβαίως ἕξειν τοῖς μεταθεμένοις καὶ ἐναντίως καλοῦσι. καὶ μὴν περὶ λόγου γε ὁ αὐτὸς λόγος, εἴπερ ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σύγκειται, μηδὲν ἱκανῶς βεβαίως εἶναι βέβαιον. μυρίος δὲ λόγος αὖ περὶ ἑκάστου τῶν τεττάρων, ὡς ἀσαφές. τὸ δὲ μέγιστον, ὅπερ εἴπομεν ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὅτι δυοῖν ὄντοιν, τοῦ τε ὄντος καὶ τοῦ ποιοῦ τινος, οὐ τὸ ποιόν τι, τὸ δὲ τί ζητούσης εἰδέναι τῆς ψυχῆς, τὸ μὴ ζητούμενον ἕκαστον τῶν τεττάρων προτεῖνον τῇ ψυχῇ λόγῳ τε καὶ κατ' ἔργα αἰσθήσεσιν εὐέλεγκτον, τό, τε λεγόμενον καὶ δεικνύμενον ἀεὶ παρεχόμενον ἕκαστον, ἀπορίας τε καὶ ἀσαφείας ἐμπίπλησι πᾶσαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντ' ἄνδρα.

D ἐν οἷσι μὲν οὖν μηδ' εἰθισμένοι τὸ ἀληθὲς ζητεῖν ἐσμὲν ὑπὸ πονηρᾶς τροφῆς, ἐξαρκεῖ δὲ τὸ προταθὲν τῶν εἰδώλων, οὐ καταγέλαστοι γιγνόμεθα ὑπ' ἀλλήλων, οἱ ἐρωτώμενοι ὑπὸ τῶν ἐρωτώντων, δυναμένων δὲ τὰ τέτταρα διαρρίπτειν τε καὶ ἐλέγχειν. ἐν οἷς δ' ἂν τὸ πέμπτον ἀποκρίνασθαι καὶ δηλοῦν ἀναγκάζωμεν, ὁ βουλόμενος τῶν δυναμένων ἀνατρέπειν κρατεῖ, καὶ ποιεῖ τὸν ἐξηγούμενον ἐν λόγοις, ἢ γράμμασιν, ἢ ἀποκρίσεσι, τοῖς πολλοῖς τῶν ἀκουόντων δοκεῖν μηδὲν γιγνώσκειν ὧν ἂν ἐπιχειρῇ γράφειν ἢ λέγειν, ἀγνοούντων ἐνίοτε ὡς οὐχ ἡ

E ψυχὴ τοῦ γράψαντος ἢ λέξαντος ἐλέγχεται, ἀλλ' ἡ τῶν τεττάρων φύσις ἑκάστου, πεφυκυῖα φαύλως. ἡ δὲ διὰ πάντων αὐτῶν διαγωγή, ἄνω καὶ κάτω μεταβαίνουσα ἐφ' ἕκαστον, μόγις ἐπιστήμην ἐνέτεκεν, εὖ πεφυκότος, εὖ πεφυκότι. κακῶς δὲ ἂν φυῇ, ὡς ἡ τῶν πολλῶν ἕξις τῆς ψυχῆς, εἴς τε τὸ μαθεῖν εἴς τε τὰ λεγόμενα ἤθη πέφυκε, τὰ δὲ διέφθαρται, οὐδ' ἂν ὁ Λυγκεὺς ἰδεῖν ποιήσειε τοὺς τοιούτους. ἑνὶ δὲ λόγῳ, τὸν μὴ ξυγγενῆ τοῦ πράγματος, οὔτ' ἂν εὐμάθεια ποιήσειέ ποτε, οὔτε μνήμη. τὴν ἀρχὴν γὰρ ἐν ἀλλοτρίαις ἕξεσιν οὐκ ἐγγίγνεται. ὥστε ὁπόσοι τῶν δικαίων τε καὶ τῶν ἄλ-

F λων ὅσα καλὰ μὴ προσφυεῖς εἰσι καὶ ξυγγενεῖς, ἄλλοι δὲ ἄλλων εὐμαθεῖς ἅμα καὶ μνήμονες, οὐδ' ὅσοι ξυγγενεῖς, δυσμαθεῖς δὲ ἅμα καὶ ἀμνήμονες, οὐδένες τούτων μήποτε μάθωσιν ἀλήθειαν ἀρετῆς εἰς τὸ δυνατὸν, οὐδὲ κακίας.

κὼς ἦν ὑγιὲς ὧν ἔγραψε, κατά γε τὸν ἐμὸν λόγον. ὁμοίως γὰρ ἂν αὐτὰ ἐσέβετο ἐμοί, καὶ οὐκ ἂν αὐτὰ ἐτόλμησεν εἰς ἀναρμοστίαν καὶ ἀπρέπειαν ἐκβάλλειν. οὔτε γὰρ ὑπομνημάτων χάριν αὐτὰ ἔγραψεν. οὐδὲν γὰρ δεινὸν μή τις αὐτὸ ἐπιλάθηται, ἐὰν ἅπαξ τῇ ψυχῇ περιλάβῃ. πάντων γὰρ ἐν βραχυτάτοις κεῖται. φιλοτιμίας δὲ αἰσχρᾶς εἴπερ ἕνεκα, εἴθ᾽ ὡς αὑτοῦ τιθέμενος, εἴθ᾽ ὡς παιδείας δὴ μέτοχος ὤν, ἧς οὐκ ἄξιος ἦν, ἀγαπῶν δόξαν τὴν τῆς μετοχῆς γενομένην. εἰ μὲν οὖν ἐκ τῆς μιᾶς συνουσίας Διονυσίῳ τοῦτο γέγονε, τάχ᾽ ἂν εἴη. γέγονε δ᾽ οὖν ὅπως, ἴστω Ζεύς, φησὶν ὁ Θηβαῖος. διεξῆλθον μὲν γὰρ ὡς εἶπόν τε ἐγώ, καὶ ἅπαξ μόνον D ὕστερον δ᾽ οὐ πώποτε ἔτι. ἐννοεῖν δὴ δεῖ τὸ μετὰ τοῦτο, ὅτῳ μέλει τὸ περὶ αὐτὰ γεγονὸς εὑρεῖν, ὅπῃ ποτὲ γέγονε· τίνι ποτ᾽ αἰτίᾳ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον, πλεονάκις τε οὐ διεξῄειμεν· πότερον Διονύσιος ἀκούσας μόνον ἅπαξ, οὕτως εἰδέναι τε οἴεται, καὶ ἱκανῶς εἰδέναι, εἴτε αὐτὸς εὑρών, ἢ καὶ μαθὼν ἔμπροσθεν παρ᾽ ἑτέρων· ἢ φαῦλα εἶναι τὰ λεχθέντα· ἢ τὸ τρίτον οὐ καθ᾽ αὑτόν, μείζονα δέ. καὶ ὄντως οὐ καθ᾽ αὑτὸν εἶναι φρονήσεώς τε καὶ ἀρετῆς ζῆν ἐπιμελούμενος. εἰ μὲν γὰρ φαῦλα, πολλοῖς μάρτυσι μαχεῖται τὰ ἐναντία λέγουσιν· οἳ περὶ τῶν τοιούτων πάμπολυ Διονυσίου κυριώτεροι E ἂν εἶεν κριταί. εἰ δὲ ηὑρηκέναι, ἢ μεμαθηκέναι, ἄξια δ᾽ οὖν εἶναι πρὸς παιδείαν ψυχῆς ἐλευθέρας· πῶς ἄν, μὴ θαυμαστὸς ὢν ἄνθρωπος, τὸν ἡγεμόνα τούτων καὶ κύριον οὕτως εὐχερῶς ἠτίμασέ ποτ᾽ ἄν; πῶς δ᾽ ἠτίμασεν, ἐγὼ φράζοιμ᾽ ἄν. οὐ πολὺν χρόνον διαλιπὼν τὸ μετὰ τοῦτο, ἐν τῷ πρόσθεν Δίωνα ἐῶν τὰ ἑαυτοῦ κεκτῆσθαι καὶ καρποῦσθαι χρήματα, τότε οὐκέτ᾽ εἴα τοὺς ἐπιτρόπους αὐτοῦ πέμπειν εἰς Πελοπόννησον, καθάπερ ἐπιλελησμένος τῆς ἐπιστολῆς παντάπασιν. εἶναι γὰρ αὐτὰ οὐ Δίωνος, ἀλλὰ τοῦ υἱέος, ὄντος μὲν ἀδελφιδοῦ αὐτοῦ, κατὰ F νόμους δὲ ἐπιτροπεύοντος. τὰ μὲν δὴ πεπραγμένα μέχρι τούτου, ταῦτ᾽ ἦν ἐν τῷ τότε χρόνῳ. τούτων δ᾽ οὕτω γενομένων,

C naturæ ſcripſerit, ſiue quiuis alius aut minor aut maior, nihil eum ſyncerum audiuiſſe vel didiciſſe eorum quæ ſcripſit, vt mea fert opinio. Alioquin pariter atque ego ipſa veneratus fuiſſet, neque auſus fuiſſet vnquam temere edendo abſurditati indecentiæque ſubiicere. Neque verò quaſi in memoriæ ſubſidium illa ſcripſit. Non enim hac in re memoriæ diffidendum: ſi id ſemel animo fuerit compræhenſum. Nam id totum breuiſſimè omnium eſt collectum. Fortè verò turpi quadam ambitione id fecit, vel tanquam ſua hæc aſſerens, vel tanquam particeps diſciplinæ, qua indignus erat, gloriam quærens. Verùm ſi ex vna duntaxat congregatione id Dionyſio contigit, eſſet id forſan concedendum. Sed id nouerit Iupiter, (vt inquit Thebanus) Percurri equidem hæc illi, eo quo dixi modo, ſemélque tantùm: poſteaverò nunquam. Poſt hæc autem conſiderandum eſt, ſicui cura ſit inuenire eius quod nobis circa illa accidit, cauſam: cur videlicet & ſecundo, & tertio, & ſæpius ea non pertractauimus: Verũ Dionyſius, ipſis ſemel duntaxat auditis, adeò ſufficienter ea ſe ſcire putauerit ſatiſue norit, ſiue inuenerit ipſe ſiue ab aliis antè didicerit: an friuola quę dicebantur exiſtimarit. An fortè præter hæc tertium quiddam acciderit: videlicet vt ipſa haud ſuis æqualia viribus, ſeu maiora cenſuerit: ac reuera ſe minimè idoneum eſſe qui ſub prudentiæ virtutíſque diligentia viuat. Si enim friuola exiſtimaſſe dicatur, multis certè teſtibus pro cauſa noſtra contrà pugnabitur: qui in rebus eiuſmodi iudicandis longè maiorẽ quàm Dionyſius autoritatem habeant. Quod ſi inueniſſe vel didiciſſe, atque ipſa quidem digna videri, quę liberali animo in diſciplinam adhibeantur, quis non id mirum putet, Dionyſium ſic affectum horum aliquando ducem & autorem tam facilè contempſiſſe? Quo autem pacto contempſerit, iam dicam. Profectò non multo pòſt hoc tempore patrimonium Dionis, quod prius eum libere poſſidere, fructúſque inde percipere permittebat, iã vetuit omnino per eius procuratores attingi: pecuniáſq; vt cõſueuerát ad ipſũ in Pelopõneſum mitti: quaſi epiſtolæ illius prorſus oblitus, quã mihi ſcripſerat. Aſſerebat.n. res illas nõ Dionis eſſe, ſed filii. qui cũ eſſet ex ſorore nepos, eũ ex lege ſub tutela ipſius eſſe. Hæc igitur vſq; ad illud tẽpus acta fuerũt. quæ ego cõſiderãs iã planè

liceat huc proficiſci, quando illi & mihi vobiſque amicis communiter videatur: dummodo nullam mihi iniuriam faciat. Huius autem rei fideiuſſores mihi fore te familiareſque tam tuos quàm Dionis qui hîc habitant. Dionem quoque ipſum id vobis obſeruaturũ, ſufficienter confirmare debere. Pecuniæ verò omnes quas ille acceperit, in Peloponneſo, & Athenis deponantur penes quos vobis videtur. Harum quidem pecuniarum fructus accipiat Dio, ſed ipſas tollere niſi vobis concedentibus nequeat. Nõ enim confido, ſi pecunias ſuſceperit, eum mihi fidẽ ſeruaturum, cùm non paucæ futuræ ſint. Maiorem verò tibi tuiſque habeo fidem. Cõſidera igitur an tibi hęc placeant: manéque horum gratia hic annum: quo peracto, ſuſceptis his pecuniis abibis. Dionẽ equidẽ ſcio magnam tibi gratiam habiturũ, cùm hæc ſibi perfeceris. Cũ hæc igitur audiuiſſem, quãquã ægre omnino ferebã, reſpondi tamẽ hac in re me conſultaturũ, tempúſque reſpondendi in craſtinũ ſumpſi. Atque in hoc cõſentientes tũ diſceſſimus. Conſultabam itaq; poſthac ipſe mecũ valde quidẽ ambiguus. Occurrebat autẽ quaſi conſilij dux prima mihi eiuſmodi ratio. Age vtiq; etſi Dionyſius nihil eorũ quæ promittit, ſeruare cogitat, ſi tamẽ abeunte me, per ſe ac per amicos probabiliter ad Dionẽ ſcribat, quæ nũc mihi dicit, ſe quidẽ obtuliſſe vltro, me verò noluiſſe, réſque ſuas penitus neglexiſſe. Præterea his addebã. Si Dionyſius me volens dimittere, ideóq; nauigiũ nautáſque nõ det: imò facilè cũctis ſignificet, velle me ipſo nolẽte diſcedere: quiſnam me naui aſportare ex ædibus ipſis Dionyſij audeat? Habitabã equidẽ, ne quid deeſſet incõmodi, in ipſis qui circa ędes erãt, hortis. Vnde ne ianitor quidẽ niſi iubente Dionyſio egredi permiſiſſet. Quòd ſi annum permanſero, habeo equidem quid Dioni ſignificem, notúmque faciam in quibus ſim conſtitutus, quidue agam, ac ſi Dionyſius nonnihil eorum quæ promittit ſeruauerit, opera tolerantiáque hæc mea non omnino deridenda videbitur.

μὴ ὡς φυγάδα δὲ, ἀλλ᾽ ὡς αὐτοῦ καὶ δεῦρο ἐξὸν ἀποδημεῖν, ὅταν ἐκείνῳ τε καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν τοῖς φίλοις κοινῇ ξυνδοκῇ. ταῦτα δ᾽ εἶναι μὴ ἐπιβουλεύοντος ἐμοί. τούτων δὲ ἐγγυητὰς γίγνεσθαι σέ τε, καὶ τοὺς σοὺς οἰκείους, καὶ τοὺς ἐνθάδε Δίωνος. ὑμῖν δὲ τὸ βέβαιον ἐκεῖνος παρεχέτω. τὰ χρήματα δὲ ἃ ἂν λάβῃ, κατὰ Πελοπόννησον μὲν καὶ Ἀθήνας κείσθω, παρ᾽ οἷς ποτ᾽ ἂν ὑμῖν δοκῇ. καρπούσθω δὲ Δίων, μὴ κύριος δὲ ἄνευ ὑμῶν γιγνέσθω ἀνελέσθαι. ἐγὼ γὰρ ἐκείνῳ μὲν οὐ σφόδρα πιστεύω, τούτοις χρώμενον ἂν τοῖς χρήμασι, D δίκαιον γίγνεσθαι περὶ ἐμέ (οὐ γὰρ ὀλίγα ἔσται) σοὶ δὲ καὶ τοῖς σοῖς μᾶλλον πεπίστευκα. ὅρα δὴ ταῦτα εἴ σοι ἀρέσκει, καὶ μένε ἐπὶ τούτοις τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον· εἰς δὲ ὥρας ἄπιθι λαβὼν τὰ χρήματα ταῦτα. καὶ Δίων εὖ οἶδ᾽ ὅτι πολλὴν χάριν ἕξει σοὶ διαπραξαμένῳ ταῦτα ὑπὲρ ἐκείνου. Τοῦτον δὲ ἐγὼ τὸν λόγον ἀκούσας, ἐδυσχέραινον μὲν ὅλως, ὅμως δὲ βουλευσάμενος ἔφην εἰς τὴν ὑστεραίαν αὐτῷ περὶ τούτων τὰ δόξαντα ἀπαγγελεῖν. ταῦτα ξυνεθέμεθα τότε. ἐβουλευόμην δὴ τότε μετὰ ταῦτα, κατ᾽ ἐμαυτὸν γενόμενος, μάλα συγκεχυμένος. πρῶτος δ᾽ ἦν μοι τῆς βουλῆς ἡγούμενος E ὅδε λόγος. φέρε, εἰ διανοεῖται τούτων μηδὲν ποιεῖν Διονύσιος ὧν φησίν, ἀπελθόντος δὲ μου ἐὰν ἐπιστέλλῃ Δίωνι πιθανῶς αὐτός τε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν αὐτοῦ, διακελευόμενος ἃ νῦν πρὸς ἐμὲ λέγει, ὡς αὐτοῦ μὲν ἐθέλοντος, ἐμοῦ δὲ οὐκ ἐθελήσαντος ἃ προὐκαλεῖτό με δρᾶν, ἀλλ᾽ ὀλιγωρήσαντος τῶν ἐκείνου τοπαράπαν πραγμάτων. πρὸς δὲ καὶ τούτοισιν ἔτι μηδ᾽ ἐθέλῃ με ἐκπέμπειν αὐτὸς, τῶν ναυκλήρων μηδενὶ προστάττων· ἐνδείξηται δὲ πᾶσι ῥᾳδίως ὡς ἀβουλῶν ἐμὲ ἐκπλεῖν· ἆρά τις ἐθελήσει με ἄγειν ναύτης ὁρμώμενον ἐκ τῆς Διονυσίου οἰκίας; ᾤκουν γὰρ δὴ, F πρὸς τοῖς ἄλλοισι κακοῖς, ἐν τῷ κήπῳ τῷ περὶ τὴν οἰκίαν· ὅθεν οὐδ᾽ ἂν ὁ θυρωρὸς ἤθελέ με ἀφεῖναι, μὴ πεμφθείσης αὐτῷ τινος ἐντολῆς παρὰ Διονυσίου. ἂν δὲ μείνω τὸν ἐνιαυτὸν, ἕξω μὲν Δίωνι ταῦτα ἐπιστέλλειν, ἐν οἷοις αὖ εἰμὶ, καὶ ἃ πράττω. καὶ ἐὰν μὲν δὴ ποιῇ τι Διονύσιος ὧν φησὶν, οὐ παντάπασιν ἔσται μοι καταγέλαστα πεπραγμένα.

ὁ δ' ἔφη τῷ λέξαντι, πάνυ μὲν ᾤμην γελοῖον εἶναι τι λέγειν· ὅμως δ' εἶπον ὅτι χρείη τὴν παρὰ Δίωνος ἐπιστολὴν περιμένειν ἡμᾶς, καὶ ταῦτα πάλιν αὐτῷ ἐπιστέλλειν. ὁ δὲ ἑξῆς τούτοις πάνυ νεανικῶς ἐπώλει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν, ὅπῃ τε καὶ ὅπως ἤθελε, καὶ οἷς ποτε· πρὸς ἐμὲ δὲ οὐδὲν ὅλως ἐφθέγγετο περὶ αὐτῶν· καὶ μὴν ὡσαύτως ἐγὼ πρὸς ἐκεῖνον αὖ περὶ τῶν Δίωνος πραγμάτων οὐδὲν ἔτι διελεγόμην. οὐδὲν γὰρ ἔτι πλέον ᾤμην ποιεῖν. μέχρι μὲν δὴ τούτων ταύτῃ μοι βεβοηθημένον ἐγίγνετο φιλοσοφίᾳ καὶ φίλοις. τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἐζῶμεν ἐγὼ καὶ Διονύσιος. ἐγὼ μὲν, βλέπων ἔξω, καθάπερ ὄρνις ποθῶν ποθὲν ἀναπτέσθαι· ὁ δὲ, διαμηχανώμενος τίνα τρόπον ἀνασοβήσοι με, μηδὲν ἀποδοὺς τῶν Δίωνος. ὅμως δ' ἔφαμεν ἑταῖροί γ' εἶναι πρὸς πᾶσαν Σικελίαν. τῶν δὴ μισθοφόρων τοὺς πρεσβυτέρους Διονύσιος ἐπεχείρησεν ὀλιγομισθοτέρους ποιεῖν, παρὰ τὰ τοῦ πατρὸς ἔθη. θυμωθέντες δὲ οἱ στρατιῶται ξυνελέγησαν ἀθρόοι, καὶ οὐκ ἔφασαν ἐπιτρέψειν. ὁ δ' ἐπεχείρει βιάζεσθαι, κλείσας τὰς τῆς ἀκροπόλεως πύλας. οἱ δ' ἐφέροντο εὐθὺς πρὸς τὰ τείχη, παιῶνά τινα ἀναβοήσαντες βάρβαρον καὶ πολεμικόν. οὗ δὴ περιδεὴς ὁ Διονύσιος γενόμενος, ἅπαντα συνεχώρησε καὶ ἔτι πλείω τοῖς τότε συλλεγεῖσι τῶν πελταστῶν. λόγος δή τις ταχὺ διῆλθεν ὡς Ἡρακλείδης αἴτιος εἴη γεγονὼς πάντων τούτων. ὃν ἀκούσας, ὁ μὲν Ἡρακλείδης ἐκποδὼν αὑτὸν ἔσχεν ἀφανῆ· Διονύσιος δὲ ἐζήτει λαβεῖν. ἀπορῶν δὲ, Θεοδότην μεταπεμψάμενος εἰς τὸν κῆπον· ἔτυχον δ' ἐν τῷ κήπῳ καὶ ἐγὼ τότε περιπατῶν· τὰ μὲν οὖν ἄλλα οὔτ' οἶδα, οὔτ' ἤκουον διαλεγομένων. ἃ δὲ ἐναντίον εἶπε Θεοδότης ἐμοῦ πρὸς Διονύσιον, οἶδά τε καὶ μέμνημαι. Πλάτων γὰρ (ἔφη) Διονύσιον ἐγὼ πείθω τουτονί, ἐὰν ἐγὼ δεῦρο Ἡρακλείδην κομίσαι δυνατὸς, εἰς λόγους ἡμῖν περὶ τῶν ἐγκλημάτων αὐτῷ τῶν νῦν γεγονότων, ἂν ἄρα μὴ δόξῃ δεῖν αὐτὸν οἰκεῖν ἐν Σικελίᾳ, τόν τε υἱὸν λαβόντα καὶ τὴν γυναῖκα ἀξιοῖ εἰς Πελοπόννησον ἀποπλεῖν, οἰκεῖν τε, βλάπτοντα μηδὲν Διονύσιον ἐκεῖ, καρπούμενον δὲ τὰ ἑαυτοῦ.

C D E F

dium tibi tradam, quod ad Dionem perferatur, reliqua verò pars penes nos pro filio reſeruabitur: ita enim ius ipſum exigit. His ergo illius dictis perculſus, ridiculum putaui amplius ea de re loqui. Dixi tamen decere nos expectare à Dione reſpōſum, atque rurſus hæc ipſa ad illum reſcribere. At ille poſt nimis audacter patrimonium Dionis totum, quanto libuit pretio, & quo pacto hæc, & quibus placuit vendidit. Mihi verò ea de re verbum omnino fecit nullum: at ego ſimiliter poſthac de re Dionis nihil vlterius locutus ſum, quippe cùm nihil amplius me profecturum exiſtimarem. Hactenus hac ratione & philoſophiæ & amicis auxilium præſtiti. Poſt hæc autem ego & Dionyſius ita viximus, vt ego quidem ſemper extrà ſpectarem, quaſi auis quædam alicunde cupiens euolare: ille verò aſſiduè, quo pacto me cohiberet machinaretur, de rebus quidem Dionis concedens nihil. In cæteris tamen negotiis per vniuerſam Siciliam amicos inter nos eſſe fatebamur. Eo autem tempore Dionyſius veteranis militibus ſtipendia minuere tentauit, præter parentis conſuetudinem. Irati verò milites in vnum conuenerunt, neque id ſe toleraturos comminabantur. Itaque ille clauſis arcis ipſius portis, coercere illos conabatur. At illi repente aduentarunt ad mœnia, clamorem quendam barbarum ac bellicum attollentes. Quo metu conterritus Dionyſius, cuncta illis conueta, atque etiam plura confluentibus illis conceſſit. Rumor autem fuit Heraclidem tumultus omnis cauſam extitiſſe. Quod Heraclides quidem perſentiens, clàm fugā arripuit. Dionyſius verò cùm illum capere affectaret, neque inueniret, Theodotem ad ſe in hortos accerſiuit. Eram fortè tunc & ipſe in hortis perambulans. Cætera quidem, quæ inter illos tractata ſunt, neque ſcio, neque dum colloquerentur, audiui: ſed quæ me præſente inquit Dionyſio Theodotes & noui & memini. O Plato ait, Dionyſio ſuadeo huic, ſi Heraclidem huc adducere potero, criminibus in ſe delatis reſponſurum: ac ſi nolit deinde eum Dionyſius in Sicilia permanere, ſaltē permittat vxorem filiūmque ſuſcipere, atque in Peloponneſum abire: ibique habitare, nihil ibi molientem contra Dionyſium, & bonorum quæ hic poſſidet, fructus percipientē.

lores, quales ira conſueuit afferre. Et Theodotes ad pedes eius procumbens, manu eius appræhenſa multis cum lacrymis ne quid tale faceret, deprecabatur. Tunc ego ſermonem ſuſcipiens eum cõſolaturus, Bono ſis animo, inquam, ô Theodotes. Non enim aliter facere audet Dionyſius quàm heri promiſit. At Dionyſius tyrannico nimiùm vultu me intuitus, Tibi, inquit, promiſi nihil, ſiue magnum ſiue paruum. Imò verò per deos, inquam, promiſiſti non facturum te hæc ipſa, quæ nunc ne facias hic deprecatur. Hæc ego locutus egredior. Poſt hæc Dionyſius quidem Heraclidem capere conabatur. Theodotes autem hæc per nuncios illi ſignificans, vt fugam arriperet admonuit: Miſerat quidem Dionyſius & Tiſiam quendam cum ſatellitibus, iubens paſſim Heraclidem inſequi. Sed ille, vt fertur, anticipans & paruo quodam diei ſpatio ſatellites deuitans, intra Carthaginenſium fines ſe recepit. Iam verò ex inimicitiis contra me exortis probabilem Dionyſius occaſionem quam per inſidias diu captauerat, ne videlicet ad Dionem pecuniæ mitterentur, aſſecutus fuiſſe videtur. Ac primum quidem ex arce me amiſit, occaſionem præferens quòd mulieres ſacra decem dierum in quibus habitabam hortis eſſent facturæ. Itaque me per eos dies extra arcem apud Archedemum manere iuſſit. Interea Theodotes me ad ſe vocans, multa circa ea quæ tunc facta erant, de Dionyſio conqueſtus eſt. Dionyſius verò cùm audiuiſſet ad Theodotem me profectum fuiſſe, nactus & hanc rurſus occaſionem contra me odii, priori ſimilem, miſit ad me, qui percontaretur, nunquid apud Theodotem vocatus aliquando fuiſſem. Atque ego adfuiſſe libere confeſſus ſum. Tunc ille: Iuſſit ergo, inquit, Dionyſius me tibi edicere, non rectè facere te: quòd Dionem Dioniſque amicos pluris quàm ipſum ſemper æſtimes. Hæc dicta fuerunt. Nec vnquam poſtea me in ſuas ædes vocauit, quaſi manifeſtè Theodotis Heraclidiſque amicum: ſibi verò inimicum: ac propterea infenſum, quòd res Dionis iam omnino periiſſent. Habitabam deinde extra arcem inter milites mercede cõductos.

C πεπραγμένος. ὁ δέ, ἀκούσας ἀνεφλέχθη τε, καὶ παντοδαπὰ χρώματα ἧκεν, οἷα ἂν θυμούμενος ἀφείη. προσπεσὼν δ' αὐτοῦ ὁ Θεοδότης, λαβόμενος τῆς χειρὸς, ἐδάκρυσέ τε καὶ ἱκέτευε μηδὲν τοιοῦτον ποιεῖν. ὑπολαβὼν δ' ἐγὼ, παραμυθούμενος, Θάρρει Θεοδότα, ἔφην. οὐ γὰρ τολμήσει Διονύσιος παρὰ τὰ χθὲς ὡμολογημένα ἄλλα ποτὲ δρᾶν. καὶ ὅς, ἐμβλέψας μοι καὶ μάλα τυραννικῶς, Σοὶ (ἔφη) ἐγὼ οὔτε τι σμικρὸν οὔτε μέγα ὡμολόγησα. Νὴ τοὺς θεούς (ἦν δ' ἐγὼ) σύ γε ταῦτα ἃ σοῦ νῦν οὗτος δεῖται μὴ ποιεῖν. καὶ εἰπὼν ταῦτα, ἀποστραφεὶς ᾠχόμην ἔξω. τὸ

D δὲ μετὰ ταῦτα ὁ μὲν ἐκυνήγει τὸν Ἡρακλείδην. Θεοδότης δὲ ἀγγέλους πέμπων Ἡρακλείδῃ, φεύγειν διεκελεύετο. ὁ δὲ, ἐκπέμψας Τισίαν καὶ πελταστάς, διώκειν ἐκέλευε. φθάνει δ', ὡς ἐλέγετο, Ἡρακλείδης εἰς τὴν Καρχηδονίων ἐπικράτειαν ἐκφυγὼν ἡμέρας σμικρῷ τινι μέρει. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο ἡ πάλαι ἐπιβουλὴ Διονυσίῳ τοῦ μὴ ἀποδοῦναι τὰ Δίωνος χρήματα, ἔδοξεν ἔχθρας λόγον ἔχειν ἂν πρός με πιθανόν. καὶ πρῶτον μὲν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐκπέμπει με, εὑρὼν πρόφασιν, ὡς τὰς γυναῖκας ἐν τῷ κήπῳ ἐν ᾧ κατῴκουν ἐγὼ, δέοι θῦσαι θυσίαν τινὰ δεχήμερον.

E ἔξω δή με παρ' Ἀρχεδήμῳ προσέταττε τὸν χρόνον τοῦτον μεῖναι. ὄντος δ' ἐμοῦ ἐκεῖ, Θεοδότης μεταπεμψάμενός με, πολλὰ περὶ τῶν τότε πραχθέντων ἠγανάκτει καὶ ἐμέμφετο Διονυσίῳ. ὁ δ' ἀκούσας ἐμὲ παρὰ Θεοδότην εἰσεληλυθότα, πρόφασιν αὖ ταύτην ἄλλην τῆς πρὸς ἐμὲ διαφορᾶς ποιούμενος, ἀδελφὴν τῆς πρόσθεν, πέμψας τινὰ ἠρώτα με εἰ συγγιγνοίμην ὄντως μεταπεμψαμένου με Θεοδότου. κἀγὼ, παντάπασιν, ἔφην. ὁ δ', Ἐκέλευε τοίνυν (ἔφη) σοὶ φράζειν ὅτι καλῶς οὐδαμῶς ποιεῖς, Δίωνα καὶ τοὺς Δίωνος φίλους ἀεὶ περὶ πλείονος αὑτοῦ ποιού-

F μενος. ταῦτ' ἐρρήθη, καὶ οὐκέτι μετεπέμψατό με εἰς τὴν οἴκησιν πάλιν, ὡς ἤδη σαφῶς Θεοδότου μὲν ὄντος μου καὶ Ἡρακλείδου φίλου, αὐτοῦ δ' ἐχθροῦ· καὶ οὐκ εὐνοεῖν ᾤετό με, ὅτι Δίωνι τὰ χρήματα ἔρρει παντελῶς. ᾤκουν δὴ τὸ μετὰ τοῦτο ἔξω τῆς ἀκροπόλεως ἐν τοῖς μισθοφόροις.

ξυσσίτον καὶ ὁμέστιον καὶ κοινωνὸν ἱερῶν Διονυσίῳ C
ἐποιήσατε, ὅς ἴσως ᾐτιᾶτο διαβαλλόντων πολλῶν ἐπιβου-
λεύειν ἐμὲ μετὰ σοῦ ἑαυτῷ καὶ τῇ τυραννίδι· καὶ ὅμως
οὐκ ἀπέκτεινεν, ᾐδέσθη δέ. οὔτ' οὖν ἡλικίαν ἔχω συμ-
πολεμεῖν ἔτι σχεδὸν οὐδενί· κοινός τε ὑμῖν εἰμι, ἄν ποτέ
τι πρὸς ἀλλήλους δεηθέντες φιλίας ἀγαθόν τι ποιεῖν βου-
ληθῆτε· κακὰ δὲ ἕως ἂν ἐπιθυμῆτε, ἄλλους παρακα-
λεῖτε. Ταῦτα εἶπον, μεμισηκὼς τὴν περὶ Σικελίαν
πλάνην καὶ ἀτυχίαν. ἀπειθοῦντες δὲ καὶ οὐ πειθόμενοι
ταῖς ὑπ' ἐμοῦ διαλλάξεσι, πάντων τῶν νῦν γεγονότων
κακῶν αὐτοὶ αἴτιοι ἐγένοντο αὐτοῖς· ὧν, εἰ Διονύσιος ἀπέ- D
δωκε τὰ χρήματα Δίωνι, ἢ καὶ παντάπασι κατηλλά-
γη, οὐκ ἄν ποτε ἐγένετο οὐδέν, ὅσα γε δὴ τἀνθρώπι-
να. Δίωνα γὰρ ἐγὼ καὶ τῷ βούλεσθαι καὶ τῷ δύνασθαι
κατεῖχον ἂν ῥᾳδίως, νῦν δὲ ὁρμήσαντες ἐπ' ἀλλήλους,
κακῶν πάντων ἐμπεπλήκασι. καίτοι τήν γε αὐτὴν
Δίων εἶχε βούλησιν ἥνπερ ἂν ἐγὼ φαίην δεῖν ἐμὲ καὶ ἄλ-
λον, ὅστις μέτριος, περί τε τῆς αὑτοῦ δυνάμεως καὶ φί-
λων καὶ περὶ πόλεως τῆς αὑτοῦ διανοοῖτ' ἄν, εὐεργετῶν ἐν
δυνάμει καὶ τιμαῖσι γίγνεσθαι τὰ μέγιστα ἐν τοῖς μεγί-
στοις. ἔστι δὲ οὐκ ἄν τι πλούσιον ἑαυτὸν ποιήσῃ, καὶ ἑταίρους E
καὶ πόλιν ἐπιβουλεύσας· καὶ ξυνωμότας συναγαγών, πέ-
νης ὤν, καὶ ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν, ὑπὸ δειλίας τῆς πρὸς
τὰς ἡδονὰς ἡττημένος· εἶτα τοὺς τὰς οὐσίας κεκτημένους
ἀποκτείνας, ἐχθροὺς καλῶν τούτους, διαφορῇ τὰ τού-
των χρήματα, καὶ τοῖς συνεργοῖς τε καὶ ἑταίροις παρα-
κελεύηται ὅπως μηδεὶς αὐτῷ ἐγκαλῇ, πένης φάσκων εἶ-
ναι. Ταὐτὸν δὲ καὶ τὴν πόλιν ἂν οὕτω τις εὐεργετῶν, τι-
μᾶται ὑπ' αὐτῆς, τὰ τῶν ὀλίγων τοῖς πολλοῖς ὑπὸ ψη-
φισμάτων διανέμων· ἢ μεγάλης προεστὼς πόλεως, καὶ
πολλῶν ἀρχούσης ἐλαττόνων, τῇ ἑαυτοῦ πόλει τὰ τῶν σμι- F
κροτέρων χρήματα διανέμῃ μὴ κατὰ δίκην. οὕτω μὲν
γὰρ οὔτε Δίων οὔτε ἄλλος ποτὲ οὐδεὶς ἐπὶ δύναμιν ἑκὼν
εἶσιν ἀλιτηριώδη ἑαυτῷ τε καὶ γένει εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον·

puliſſent in Dionyſij familiaritatem, habitationis, victus, ſacrorum communione aſtrictum, putarent quaſi medium quendam, æquúmque vtrinque eſſe debere: præſertim cùm iamdiu multis apud Dionyſium me calumniantibus quaſi tecum ipſi tyrannidique eius inſidiantem, ipſe non occiderit quidem, ſed reueritus ſit. Ad hæc ætatem meã rebusbellicis ineptam eſſe addidi: ſimúlq; medium quendam me inter eos eſſe, ſiquando conciliatore quodam opus ſit, qui reſarcire optantibus amicitiam poſſit. Quamdiu verò odiis certabitis, ad hæc adiutores alios aduocabitis. Hæc ego inquam, peroſus errorem fortunámque in Sicilia mihi aduerſam. Quoniam verò illi rationibus meis non obtemperauerunt, omnium quæ ſequuta ſunt malorum ipſimet ſibi cauſam præbuere. Profectò ſi Dionyſius res Dioni ſuas reſtituiſſet, vel potius ſi omnino placatus fuiſſet, nihil prout conditio fert humana, accidiſſet aduerſi. Nã Dionem quidem pro voluntate mea, & conſilio, & autoritate facilè continuiſſem. Contrà vero nũc in ſe inuicem impetum facientes omnia calamitatibus impleuere. Dio certè eandem habebat voluntatem, quam ego dicerem & mihi & aliis quicũque moderati ſunt, habendam eſſe: videlicet vt poteſtas vel ꝓpria, vel amicorũ, vel ciuitatis, optetur, quo in ipſis honoribus & potentiis quis cõſtitutus, præſertim in maximis, ſe & ſuos &, patriã beneficiis iuſtis afficiat. Neque verò id fit, ſiquis ad id duntaxat incumbat, vt diuitiis ſe amicóſque, & vt libet ærarium expleat per inſidias crudeliúmque coniurationes: ipſe pauper videlicet impotens ſe continere, ſed præ animi anguſtia voluptatibus ſuccumbens: præterea opulentos homines tanquam inimicos decernens trucidet, rapiátque pecunias: atque interea ſociis, familiaribúſque edicat, ſibi quidem in his cùm ſit egenus, ſuccenſendum non eſſe. Eodem modo ſi quis ſimiliter ciuitatem ſuam beneficiis afficiens honoretur ab ipſa: dum multis res paucorum ciuiũ per ſua decreta diſtribuit: vel ſiquis magnæ præſidens ciuitati pluribus minoribúſque ciuitatibus imperanti pecunias minorum ciuitatum iniuſtè attribuat ſuæ. Hoc enim pacto, neq; Dio, neque alius vnquã ſpõte ſua ad potẽtiã progreditur pernicioſã & ſibi & poſteris perpetuò futurã.

PLATO DIONIS PROPINQVIS ET FAMILIARIBVS S. P. D.

vel Bene agere. Octaua.

QVA potiſſimùm viuendi ratione proſperè ſuccedant res, reuera conabor vobis pro viribus enarrare. Spero autem non vobis ſolùm, quæ in rem veſtram ſint, me conſulturum: quanquam vobis quidem maximè: ſed & omnibus qui ſunt Syracuſis: tertio inimicis etiam veſtris & hoſtibus: præterquam ſiquis illorum impio ſeipſum ſcelere polluit. Hæc enim inſanabilia ſunt, neque expiare vnquam hæc quiſquam poſſet. Cõſiderate verò quod in præſentia dicam. omne iam veſtrum circa Siciliam omnem diſſoluta tyrannide conſilium atque ſtudium in his verſatur. Nempe alii quidem affectant tyrannidem iterum ſuſcitare: alii tyrannidis memoriam omnem prorſus extinguere: conſilium verò in eiuſmodi rebus apud multos rectum vbique videri ſolet: ſi ita res conſtituantur, vt hoſtes quàm maximis afficiantur malis: amicis autem beneficii plurimũ afferatur. At verò nequaquam id facile eſt, vt qui multa aliis inferunt damna, ipſi non multa viciſſim ab aliis patiantur. Neque nunc opus eſt horum exempla longè perquirere: quippe cũ quæ nuper in Sicilia acciderunt, ſatis exemplo nobis eſſe poſſint. Cũcta enim ſic accidiſſe videntur, dum alii quidẽ inferre mala, alii verò repellere & vlciſci cõtenderẽt. In quibus enarrandis idonei aliorum magiſtri vbique eſſe poteſtis, vt in his percipiendis nulla fermè ſit difficultas. Quæ verò aut cũctis tã inimicis quàm amicis vtilia ſint, aut ſaltẽ quæ his quàm minimũ obſint, hæc certè ipſa, nec facile eſt perſpicere, neque poſtquam perſpexeris, ad votum perficere. Hæc igitur cõſultatio atque inquiſitio voto perſimilis eſſe videtur. Ideòque ſit nobis ipſa omnino tanquam votũ & deprecatio quædam. Omnibus enim in rebus & dicendis & cogitandis principiũ ſemper à diis eſt ſumẽdum. Votũ vtiq; eiuſmodi abſolutũ talẽ nobis ſignificabit rationẽ, quę vobis ſimul inimicisq; cõducat.

ΠΛΑΤΩΝ ΤΟΙΣ ΔΙΩΝΟΣ ΟΙΚΕΙΟΙΣ ΤΕ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΟΙΣ

εὖ πράττειν. Ὀγδόη.

ἉΔ' ἂν διανοηθέντες μάλιστα εὖ πράττοιτε, ὄντως πειράσομαι ταῦθ' ὑμῖν κατὰ δύναμιν διεξελθεῖν. ἐλπίζω δὲ οὐχ ὑμῖν μόνοις ξυμβουλεύσειν τὰ συμφέροντα. μάλιστά γε μὴν ὑμῖν, καὶ δευτέ-
D ροις, πᾶσι τοῖς ἐν Συρακούσαις· τρίτοις δὲ, ὑμῶν καὶ τοῖς ἐχθροῖς καὶ πολεμίοις, πλὴν εἴ τις αὐτῶν ἀνοσιουργὸς γέγονε. ταῦτα γὰρ ἀνίατα, καὶ οὐκ ἄν ποτέ τις αὐτὰ ἐκνίψειε. νοήσατε δὲ ἃ λέγω νῦν. ἔσθ' ὑμῖν, κατὰ Σικελίαν πᾶσαν λελυμένης τῆς τυραννίδος, πᾶσα μάχη περὶ αὐτὰ ταῦτα· τῶν μὲν, βουλομένων ἀναλαβεῖν πάλιν τὴν ἀρχήν· τῶν δὲ, τῇ τῆς τυραννίδος ἀποφυγῇ τέλος ἐπιθεῖναι. ξυμβουλὴ δὴ περὶ τῶν τοιούτων ὀρθὴ δοκεῖ ἑκάστοτε τοῖς πολλοῖς εἶναι, ταῦτα ξυμβουλεύειν δεῖν ἃ τοὺς μὲν πολεμίους ὡς πλεῖστα κακὰ ἐξεργάσεται, τοὺς δὲ φίλους ὡς πλεῖστα ἀγα-
E θά. τὸ δὲ οὐδαμῶς ῥᾴδιον, πολλὰ κακὰ δρῶντα τοὺς ἄλλους, μὴ οὐ καὶ πάσχειν αὐτὸν πολλὰ ἕτερα. δεῖ δὲ οὐ μακρὰν ἐλθόντας που τὰ τοιαῦτα ἐναργῶς ἰδεῖν· ἀλλ' ὅσα νῦν γέγονε τῇδε αὐτοῦ περὶ Σικελίαν, τῶν μὲν, ἐπιχειρούντων δρᾶν, τῶν δὲ, ἀμύνασθαι τοὺς δρῶντας. ἃ κἂν ἄλλοις μυθολογοῦντες ἱκανοὶ γίγνοισθ' ἂν ἑκάστοτε διδάσκαλοι. τούτων μὲν δὴ σχεδὸν οὐκ ἀπορία. τῶν δὲ ὅσα γένοιτ' ἂν ἢ πᾶσι συμφέροντα ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις, ἢ ὅτι σμικρότατα κακὰ ἀμφοῖν, ταῦτα οὔτε ῥᾴδιον ὁρᾶν, οὔτε ἰδόντα ἐπιτελεῖν. εὐχῇ δὲ προσέοικεν ἡ τοιαύτη ξυμβουλή τε καὶ ἐπι-
F χείρησις τοῦ λέγειν. ἔστω δὴ παντάπασι μὲν, εὐχή τις· (ἀπὸ γὰρ θεῶν χρὴ πάντα ἀρχόμενον ἀεὶ λέγειν τε καὶ νοεῖν) ἐπιτελὴς δ' εἴη σημαίνουσα ἡμῖν τοιόνδε τινὰ λόγον.

φυγεῖν ὅσοι τε [illegible] αὐτοὺς καὶ αὐτῶν μεγίστων κινδύνων καὶ πόνων,
ἢ κείνοις ἐλθεῖν αὖ ποτε πάλιν τὴν ἀρχήν, οὐδ' αἱ συμβουλαὶ ἂν
οἷοί τ' ἦν τὰ μέλλοντα ῥηθήσεσθαι· νῦν δὲ ἐννοεῖν ὑμᾶς ἀμ-
φοτέρους χρεὼν καὶ διαμεμνῆσθαι ποσάκις ἐν ἐλπίσιν ἑ-
κάτεροι γεγόνατε τοῦ ἰδεῖν οἴεσθαι σχεδὸν αἰεὶ πρὸς σμικροῦ ἐπι-
δεὴς εἶναι τὸ μὴ πάντα κατὰ νοῦν πράττειν· καὶ δὴ καὶ ὅτι τοῦτο σμικρὸν
τότε, μεγίστων καὶ μυρίων κακῶν αἴτιον ἑκάστοτε ξυμβαίνει γι-
γνόμενον, καὶ πέρας οὐδέποτε τελεῖται, ξυνάπτει δὲ αἰεὶ
παλαιὰ τελευτὴ δοκοῦσα, ἀρχῇ φυομένῃ νέᾳ. διολεῖσθαι
δὲ ὑπὸ τοῦ κύκλου τούτου κινδυνεύσει καὶ τὸ τυραννικὸν ἅ-
παν καὶ τὸ δημοτικὸν γένος· ἥξει δὲ, ἐάνπερ τῶν εἰκότων γέ-
γνηταί τι καὶ ἀπευκτῶν, σχεδὸν εἰς ἐρημίαν τῆς Ἑλληνικῆς
φωνῆς Σικελία πᾶσα, Φοινίκων ἢ Ὀπικῶν μεταβαλοῦσα
εἴς τινα δυναστείαν καὶ κράτος. τούτων δὴ χρὴ πάσῃ προ-
θυμίᾳ πάντας τοὺς Ἕλληνας τέμνειν φάρμακον. εἰ μὲν δή
τις ὀρθότερον ἄμεινόν τ' ἔχει τοῦ ὑπ' ἐμοῦ ῥηθησομένου, ἐνεγ-
κὼν εἰς τὸ μέσον, ὀρθότατα φιλέλλην ἂν λεχθείη. ὃ δέ μοι φαί-
νεταί πῃ, τανῦν ἐγὼ πειράσομαι πάσῃ παρρησίᾳ καὶ κοινῷ
τινὶ δικαίῳ λόγῳ χρώμενος δηλοῦν. λέγω γὰρ δὴ διαιτητοῦ
τινα τρόπον διαλεγόμενος, ὡς δυοῖν τυραννεύσαντί τε καὶ
τυραννευθέντι, ὡς ἑνὶ ἑκατέρῳ παλαιὰν ἐμὴν ξυμβου-
λήν. καὶ νῦν δὴ ὅ γ' ἐμὸς λόγος ἂν εἴη ξύμβουλος τυραννοῦ-
ντι, φεύγειν μὲν τοὔνομά τε καὶ τοὔργον τοῦτο, εἰς βασι-
λείαν δὲ, εἰ δυνατὸν εἴη, μεταβαλεῖν. δυνατὸν δὲ,
ὡς ἔδειξεν ἔργῳ σοφὸς ἀνὴρ καὶ ἀγαθὸς Λυκοῦργος· ὃς
ἰδὼν τὸ τῶν οἰκείων γένος ἐν Ἄργει καὶ Μεσσήνῃ ἐκ βα-
σιλέων εἰς τυράννων δύναμιν ἀφικομένους, καὶ διαφθεί-
ραντας ἑαυτούς τε καὶ τὴν πόλιν ἑκατέρους ἑκατέραν, δεί-
σας περὶ τῆς αὑτοῦ πόλεως ἅμα καὶ γένους, φάρμακον ἐπή-
νεγκε τὴν τῶν γερόντων ἀρχὴν, καὶ τὸν τῶν ἐφόρων δεσμὸν, τῆς βα-
σιλικῆς ἀρχῆς σωτήριον· ὥστε γενεὰς τοσαύτας ἤδη μετ'
εὐκλείας σώζεσθαι, νόμος ἐπειδὴ κύριος ἐγένετο βασιλεὺς
τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐκ ἄνθρωποι τύραννοι νόμων. ὃ δὴ
καὶ νῦν ὑμᾶς λόγος πᾶσι παρακελεύεται· τοῖς μὲν τυ-
ραννίδος ἐφιεμένοις, ἀποτρέπεσθαι καὶ φεύγειν φυγῇ ἀ-
πλήστως πεινώντων εὐδαιμόνισμα ἀνθρώπων καὶ ἀνοήτων·

rio recteque admoueri poſſunt? Si enim vel vos il-
C lorum vim facilè propulſare poſſetis, & abſque
magnis periculis laboribúſque id facere, vel illi ſe
dominationem facilè recepturos arbitrarentur:
haud ſanè poſſemus ea vobis quæ nunc dicturi ſu-
mus conſulere. Nunc verò vtrique conſiderare at-
que meminiſſe debetis, quoties iam alterutri in
ſpem propè certam perueniſtis conſequendi quod
optabatis, paulum deeſſe opinantes ad cuncta pro
arbitrio conſequenda. Idipſum tamen paulum in-
gentium plurimorúmque malorum vbique cauſa
extitit, nequédum peruenit ad terminum: ſed cō-
tinuata quadam ſucceſſione, inueterati iam mali
apparenti termino principium ſuboritur nouum,
D Huiuſmodi verò circuitus rerúmque viciſſitudo per-
ditura videtur tyrannicum genus ſimul atque po-
pulare: & quantum veriſimili ratione formidan-
dum portenditur, tota Sicilia in Græcæ linguæ
obliuionem lapſura videtur, ad Phœnicum O-
picorúmque poteſtatem, dominationémque
translata. Quamobrem contra hæc Græci omnes
omni prouidentia remedium afferre debent. Si-
quis igitur rectiùs meliúſque conſilium eo quod à
me dicetur, adducat in mediū, meritò Græcorū a-
mator cognominabitur. Quę verò quodammodo
ſit mea ſētētia, conabor nunc libere prorſus cōmu-
E ni ratione, legéq; fretus exponere. Ego igitur perſo-
nā mihi arbitri aſſumēs, quēadmodū iādiu conſue-
ui, tā exercenti quàm perferenti tyrannidē cōmu-
niter cōſulā. Atq; in primis omni tyrāno: vt appel-
lationē hāc, rémque ipſam fugiat, atq; in regnū, ſi
poteſt fieri, trāſferat. Fieri verò poſſe, Lycurgus vir
bonus & ſapiēs re demōſtrauit. Is enim cū videret
gen⁹ propriū Argis, & apud Meſſenios ex regno in
tyrānidē iā translatū, ideóque hos populos vtroſq;
tā ſeipſos perdētes quàm ciuitates vtrinq; vtraſq;
timēs patriæ ſimul & generi remediū adhibuit: ſe-
natū procreās, Ephororúmq; magiſtratū in regni
F ſalutē. Quapropter tot iā ſecula ſeruatur cum glo-
ria: poſtquam videlicet lex autoritatis plena homi
num regina facta eſt, non autē homines legū tyrā-
ni. Ad hoc ipſum in præſētia ratio mea omnes ho-
mines cohortatur, ſuadens his qui tyrānidem affe-
ctāt, declinare ac fugere indefeſſo quodā ſtudio eiuſ
modi famelicorū ſtultorúmq; hominū felicitatē:
atque

mulganda, ex communi Dionis meáque ſententia. Equidem vobis exponam quæ ille adhuc ſpirans locutus eſt. Quam igitur rationem, quæret quiſpiam, circa præſentia nobis Dionis conſilium affert? hanc verò omnium primam nunc accipite. Principio leges tales ſint, quæ non ad opes pecuniáſque comparandas, neque ad libidines mentes conuertant: ſed cùm tria ſint, anima, corpus, pecunia, virtutem animi maximè anteponant: Secundo verò loco virtutem corporis virtuti animi ſeruientem: Tertio vltimóque gradu pecuniarum pretium collocent, animo, corporique miniſtrans. Quæcunque lex hæc efficit, recta eſt, reuera beatitudinem vtentibus afferés. Locupletes verò beatos appellare, ſermo amens eſt, & infelix: mulieribúſque conueniens: atque eos qui id credunt, tales efficiens. Quòd autem ego nunc ad vera vos bona cohortor, ſi quæ modò dixi de legibus, deguſtetis, opere ipſo intelligetis, quæ quidem examinatio in cunctis veriſſima eſſe videtur. Receptis verò huiuſmodi legibus, cùm Sicilia in diſcrimine poſita ſit, neque ſufficienter vos ſuperetis, neque rurſus admodum ſuperemini, iuſtum forte atque vtile vobis omnibus erit medium incidere, tum vobis dominationis acerbitatem fugientibus, tum aliis dominationem adipiſci deſiderantibus. Quorum maiores olim, quod maximi faciendum eſt, Græcos à Barbaris ſeruauerunt: adeò vt in præſentia liceat de Republica conſultare. Alioquin ſi tunc perditæ res fuiſſent, neque nũc de his loqui liceret, neque ſpes vlla ſupereſſet. Nũc igitur aliis quidem libertas ſit cum regia poteſtate: aliis autem poteſtas regno ſubiecta, legibus dominantibus non aliis tantùm ciuibus, ſed ipſis etiam regibus ſiquid egerint contra leges. In his auté omnibus mente à dolis aliena atque ſana, diis iuuãtibus reges create. Primũ quidem filium meũ duplici gratia, mei ſcilicet gratia atque aui ſui. Ille enim tẽpeſtate patriã à Barbaris liberauit: ego verò iam bis à tyrãnis. Quorũ quidé teſtes mihi vos ipſi eſtis. Secũdum verò regẽ create eum qui idé quod & pater meus nomen habet, Dionyſii inquã filiũ.

C λέων. ἐγὼ δ' ἐμμελῶς ὅσα ἂν ἐκεῖνος ἔμπνους ὢν καὶ δυνάμενος εἶπε νῦν πρὸς ὑμᾶς. τίν' οὖν δή τις ἂν εἴποι λόγον ἀποφαίνεται νῦν περὶ τῶν παρόντων ἡ Δίωνος ξυμβουλή; τόνδε· Δέξασθε ὦ Συρακούσιοι πρῶτον πάντων νόμους, οἵτινες ἂν ὑμῖν φαίνωνται μὴ πρὸς χρηματισμὸν καὶ πλοῦτον τρέποντες τὰς γνώμας ὑμῶν, μετ' ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὄντων τριῶν, ψυχῆς καὶ σώματος, ἔτι δὲ χρημάτων, πρώτην μὲν τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ἔχειν δεῖ, δευτέραν δὲ, τὴν τοῦ σώματος, ὑπὸ τῇ τῆς ψυχῆς κειμένην· τρίτην δὲ καὶ ὑστάτην, τὴν τῶν χρημάτων τιμὴν, δουλεύουσαν τῷ σώματί τε καὶ τῇ ψυχῇ. D καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπεργαζόμενος θεσμὸς, νόμος ἂν ὀρθῶς ὑμῖν εἴη κείμενος, ὄντως εὐδαίμονας ἀποτελῶν τοὺς χρωμένους· ὁ δὲ τοὺς πλουσίους εὐδαίμονας ὀνομάζων λόγος, αὐτός τε ἄθλιος, γυναικῶν καὶ παίδων ὢν λόγος ἄνους, τούς τε πειθομένους τι ἀπεργάζεται τοιούτους. ὅτι δ' ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ παρακελεύομαι, ἐὰν γεύσησθε τῶν νῦν λεγομένων περὶ νόμων, ἔργῳ γνώσεσθε. ἣ δὴ βάσανος ἀληθεστάτη δοκεῖ γίγνεσθαι τῶν πάντων πέρι. δεξάμενοι δὲ τοὺς τοιούτους νόμους, ἐπειδὴ κατέχει κίνδυνος Σικελίαν, καὶ οὔτε κρατεῖτε ἱκανῶς, οὔτ' αὖ διαφερόντως κρατεῖσθε, δίκαιον ἂν ἴσως E καὶ ξυμφέρον γίγνοιτο ὑμῖν πᾶσι, μέσον τεμεῖν, τοῖς τε φεύγουσι τῆς ἀρχῆς τὴν χαλεπότητα ὑμῖν, καὶ τοῖς τῆς ἀρχῆς πάλιν ἐρῶσι τυχεῖν, ὧν οἱ πρόγονοι, τό τε μέγιστον, ἔσωσαν ἀπὸ βαρβάρων τοὺς Ἕλληνας, ὥστ' ἐξεῖναι περὶ πολιτείας νῦν ποιεῖσθαι λόγους. ἔρρουσι δὲ τότε οὔτε λόγος οὔτ' ἐλπὶς ἐλείπετ' ἂν οὐδαμῇ οὐδαμῶς. νῦν οὖν τοῖς μὲν ἐλευθερία γιγνέσθω μετὰ βασιλικῆς ἀρχῆς· τοῖς δὲ ἀρχὴ ὑπεύθυνος βασιλικὴ, δεσποζόντων νόμων τῶν τε ἄλλων πολιτῶν καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, ἄν τι παράνομον πράττωσιν, ἐπὶ δὲ τούτοις ξύμπασιν, ἀδόλῳ γνώμῃ καὶ ὑγιεῖ μετὰ θεῶν βασιλέα στήσασθε, πρῶτον μὲν, τὸν ἐμὸν υἱὸν, χαρί- F των ἕνεκα διττῶν, τῆς τε παρ' ἐμοῦ καὶ τῆς παρὰ τοῦ ἐμοῦ πατρός. ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ βαρβάρων ἠλευθέρωσεν ἐν τῷ τότε χρόνῳ τὴν πόλιν, ἐγὼ δ' ἀπὸ τυράννων νῦν δὶς, ὧν αὐτοὶ μάρτυρες ὑμεῖς γεγόνατε. δεύτερον δὲ ὃν ποιεῖσθε βασιλέα, τὸν τῷ ἐμῷ πατρὶ ταὐτὸν κεκτημένον ὄνομα, υἱὸν δὲ Διονυσίου,

καὶ πολιτείας τοιαύτην ἐν ᾗ βασιλέας ἁρμόττει γίγνεσθαι C κυρίους ἱερῶν τε καὶ ὅσων ἄλλων πρέπει τοῖς γενομένοις ποτὲ εὐεργέταις· πολέμου δὲ καὶ εἰρήνης ἄρχοντας, νομοφύλακας ποιήσασθαι ἀριθμὸν τριάκοντα καὶ πέντε, μετά τε δήμου καὶ βουλῆς. δικαστήρια δὲ, ἄλλα μὲν ἄλλων· θανάτου δὲ καὶ φυγῆς τούς τε πέντε καὶ τριάκοντα ὑπάρχειν. πρὸς τούτοις τε ἐκλεκτοὺς γίγνεσθαι δικαστὰς ἐκ τῶν ἀεὶ περυσινῶν ἀρχόντων, ἕνα ἀφ' ἑκάστης τῆς ἀρχῆς τὸν ἄριστον δόξαντ' εἶναι καὶ δικαιότατον. τούτους δὲ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν δικάζειν ὅσα θανάτου καὶ δεσμοῦ καὶ μεταστάσεως τῶν πολιτῶν. βασιλέα δὲ, τῶν τοιούτων δικῶν μὴ ἐξεῖναι δικαστὴν γίγνεσθαι, D καθάπερ ἱερέα, φόνου καθαρεύοντα καὶ δεσμοῦ καὶ φυγῆς. Ταῦθ' ὑμῖν ἐγὼ καὶ ζῶν διενοήθην γίγνεσθαι, καὶ νῦν διανοοῦμαι. καὶ τότε κρατήσας τῶν ἐχθρῶν μεθ' ὑμῶν, εἰ μὴ ξενικαὶ ἐρινύες ἐκώλυσαν, κατέστησα ἂν ᾗπερ καὶ διενοούμην· καὶ μετὰ ταῦτα Σικελίαν ἂν τὴν ἄλλην, εἴπερ ἔργα ἐπὶ νῷ ἐγίγνετο, κατῴκισα ἂν, τοὺς μὲν βαρβάρους οὓς νῦν ἔχουσιν ἀφελόμενος, ὅσοι μὴ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας διεπολέμησαν πρὸς τὴν τυραννίδα· τοὺς δ' ἔμπροσθεν οἰκητὰς τῶν Ἑλληνικῶν τόπων εἰς τὰς ἀρχαίας καὶ πατρῴας οἰκήσεις κατοικίσας. Ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ νῦν πᾶσι συμβου- E λεύω κοινῇ διανοηθῆναι, καὶ πράττειν καὶ παρακαλεῖν ἐπὶ ταύτας τὰς πράξεις πάντας· τὸν μὴ ἐθέλοντα δὲ, πολέμιον ἡγεῖσθαι κοινῇ. ἔστι δὲ ταῦτα οὐκ ἀδύνατα. ἃ γὰρ ἐν δυοῖν τε ὄντα ψυχαῖν τυγχάνει, καὶ λογισαμένοις εὑρεῖν βέλτιστα ἑτοίμως ἐστὶ, ταῦτα δὲ σχεδὸν ὁ κρίνων ἀδύνατα, οὐκ εὖ φρονεῖ. λέγω δὲ τὰς δύο, τήν τε Ἱππαρίνου τοῦ Διονυσίου υἱέος, καὶ τὴν τοῦ ἐμοῦ υἱοῦ. τούτοιν γὰρ ξυνομολογησάντοιν, τοῖς γε ἄλλοις Συρακοσίοις οἶμαι καὶ πᾶσιν ὅσοιπερ τῆς πόλεως κήδονται ξυνδοκεῖν. ἀλλὰ θεοῖς τε πᾶσι τιμὰς μετ' εὐχῶν δόντες, τοῖς τε ἄλλοις ὅσοις μετὰ θεῶν πρέπει, πείθον- F τές καὶ προκαλούμενοι φίλους καὶ διαφόρους μαλακῶς τε καὶ πάντως, μὴ ἀποστῆτε πρὶν ἂν τὰ νῦν ὑφ' ἡμῶν λεχθέντα, οἷον ὀνείρατα θεῖα ἐπιστάντα ἐγρηγορόσιν, ἐναργῆ τε ἐξεργάσησθε τελεσθέντα καὶ εὐτυχῆ.

ex amicis,ſiue ex vtriſque,totque præterea quot illi conceſſerint. Qui cōmuni ſententia leges condāt, atque Rempublicam ita conſtituant, vt in ea reges eſſe deceat ſacrorum dominos, aliarúmque rerum quaſcunque decet his concedi, quorū beneficia in patriam extant. Proinde belli paciſque arbitrium habeant cuſtodes ipſi legum creati numero quinque & triginta vnà cum populo atque ſenatu. Iudicia verò diſtincta ſint alia aliorum. Mortis quidē atque exilii autoritas ſit penes triginta & quinque viros:& præter eos,penes alios quoſdam iudices ex illis electos qui magiſtratibus proximè perfuncti ſunt:ita vt vnus ex quolibet magiſtratu eligatur, qui optim⁹ iuſtiſſimúſq; appareat. Hi ſequēti anno de morte & carcere & exilio ſētētiā ferant. Regi verò his iudiciis intereſſe non liceat:vtpote ſacerdoti:quem in ferenda necis, carceris, exilij ſententia contaminari nefas ſit. Hæc equidem & dum viuerem,cogitabam:& nunc etiam cogito facienda:atque tunc, cùm inimicos ſuperauiſſem vnà vobiſcū,niſi externi,furiæque obſtitiſſent, vt decreuerā, conſtituiſſem. Proinde ſi ad votū res proceſſiſſent, colonis reliquā Siciliam repleuiſſem. Barbaris quidem ex his locis quæ nunc occupant expulſis:præterquam ſiqui eorū pro communi libertate contra tyrannidem pugnauerunt. Priores autem Græcorum locorū colonos in antiquas patriáſque ſedes reſtituiſſem. Hæc igitur eadē in præſētia omnibus conſulo cōmuni conſilio deliberare & agere : atq; ad hæc agenda omnes cohortari: quòd ſiqui diſſēſerint,eos cōmuni ſententia hoſtes exiſtimare. Neque verò hæc talia ſunt,vt fieri nequeāt. Quę enim in duorum animis conſiſtūt atque his qui cōſultādo perquirunt optima,mox faciléque occurrūt, ea qui impoſſibilia iudicat,non rectè ſentit. Dico autē duos, Hipparini ſcilicet Dionyſij filij atque inſuper mei filij animos. Arbitror enim ſi hi cōſenſerint, alios quoque Syracuſanos & omnes quibus patria curæ eſt,conſenſuros. Sed diis omnibus honores cū precib⁹ offerētes, & alijs præterea quibuſcūq; vnà cū diis vouere decet: præterea cohortātes inuitātéſq; amicos & inimicos omnino atq; benigne,nolite pri⁹ deſiſtere q̃ ea quæ à nobis dicta ſūt, quaſi diuina ſomnia vigilantibus ſuperuenientia, perſpicua quidē atq; felicia perfectiſſimè impleatis.

proficiſcuntur ad publica. De his ergo iam ſatis. Echecratis autem curam habemus in præſentia, habebimúſque in poſterum: & tui gratia, & patris eius Phrynionis, & propter ipſum adoleſcentem.

C

PLATO ARISTODORO BENE AGERE.

EPISTOLA X.

D AVDIO te ante alios & nunc familiarem eſſe Dionis, & per omne tempus ſapientiam morum ad philoſophiam ſpectantium in primis exercuiſſe. Nam firmitatem, fidem, ſynceritatem, veram eſſe philoſophiam exiſtimo. Alias verò & ad alia declinantes ſcientias & facultates ſi quis ornamenta dixerit, rectè, vt arbitror, appellabit. Sed vale iam, & in præſentibus his perſeuera moribus.

PLATO LAODAMANTI BENE AGERE.

EPISTOLA XI.

E SCRIPSIMVS etiam prius ad te, referre multum ad ea quæ dicis omnia, vt Athenas ipſe proficiſcaris. Quoniam verò ais te venire non poſſe, ſecundo id loco foret, ſi vel ego, vel Socrates, vt per tuas literas ſignificaſti, iſtuc nos conferre poſſemus. Verùm Socrates quidem hoc tempore morbo ſtranguriæ impeditur. Mihi verò iſtuc proficiſcenti dedecus foret, ſi illa quorum gratia me vocas, nequaquam perficerentur. Quæ quidem perfici poſſe haud admodum ſpero. Si quis autem ea omnia referre aggrediatur quorum de cauſa ita diffidam, prolixa opus erit epiſtola. Præterea per ætatē non ſatis corpore valeo ad iter cōficiendum, periculáque mari terráque obeunda, F qualia iter ſolet obiicere, præſertim verò hoc tempore omnia iter agētibus plena periculis ſunt. Cōſulere tamē tibi & vrbiū cōditoribus poſſum, quod nunc me referente, inquit Heſiodus, putare quidem fallax quiddam eſſe, difficile verò intelligere.

καὶ χώραν καταλιμπάνειν φαύλοις ἀνθρώποις, οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου πρὸς τὰ κοινὰ προσέρχονται. περὶ τούτων μὲν οὖν ἱκανῶς. Ἐχεκράτους δὲ καὶ νῦν ἐπιμέλειαν ἔχομεν, καὶ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἕξομεν, καὶ διά σε, καὶ διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ Φρυνίωνα, καὶ δι᾽ αὐτὸν τὸν νεανίσκον.

ΠΛΑΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΔΩΡΩ εὖ πράττειν.

Δεκάτη.

ΑΚΟΥΩ Δίωνος ἐν τοῖς μάλιστα ἑταῖρον εἶναί τε σὲ καὶ νῦν, καὶ γεγονέναι διὰ παντὸς τὸ σοφώτατον ἦθος τῶν εἰς φιλοσοφίαν παρεχόμενον. τὸ γὰρ βέβαιον καὶ πιστὸν καὶ ὑγιὲς, τοῦτο ἐγώ φημι εἶναι τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν· τὰς δὲ ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τεινούσας σοφίας τε καὶ δεινότητας, κομψότητας οἶμαι προσαγορεύων ὀρθῶς ὀνομάζειν. ἀλλ᾽ ἔρρωσό τε, καὶ μένε ἐν τοῖς ἤθεσιν οἷσπερ καὶ μένεις.

ΠΛΑΤΩΝ ΛΑΟΔΑΜΑΝΤΙ εὖ πράττειν.

Ενδεκάτη.

ΕΠΕΣΤΕΙΛΑ μέν σοι καὶ πρότερον ὅτι πολὺ διαφέρει πρὸς ἅπαντα ἃ λέγεις αὐτὸν ἀφικέσθαι σε Ἀθήναζε. ἐπειδὴ δὲ σὺ φῂς ἀδύνατον εἶναι, μετὰ τοῦτο ἦν δεύτερον, εἰ δυνατὸν ἐμὲ ἀφικέσθαι, ἢ Σωκράτη, ὥσπερ ἐπέστειλας. νῦν δὲ Σωκράτης μέν ἐστι περὶ ἀσθένειαν τὴν τῆς στραγγουρίας· ἐμὲ δὲ ἀφικόμενον ἐνταῦθα ἄσχημον ἂν εἴη μὴ διαπράξασθαι ἐφ᾽ ἅπερ σὺ παρακαλεῖς. ἐγὼ δὲ ταῦτα γενέσθαι ἂν οὐ πολλὴν ἐλπίδα ἔχω· (δι᾽ ἃ δὲ, μακρᾶς ἑτέρας δέοιτ᾽ ἂν ἐπιστολῆς, εἴ τις πάντα διεξίοι) καὶ ἅμα οὐδὲ τῷ σώματι, διὰ τὴν ἡλικίαν, ἱκανῶς ἔχω πλανᾶσθαι, καὶ κινδυνεύειν κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, οἷα ἀπαντᾷ· καὶ νῦν πάντα κινδύνων ἐν ταῖς πορείαις ἐστὶ μεστά. συμβουλεῦσαι μέντοι ἔχω σοί τε καὶ τοῖς οἰκισταῖς, ὃ εἰπόντος μὲν ἐμοῦ (φησὶν Ἡσίοδος) δόξαι ἂν εἶναι φαῦλον, χαλεπὸν δὲ νοῆσαι.

Δωδεκάτη.

Ἀ μὲν παρὰ σοῦ ἐλθόνθ' ὑπομνήματα θαυμαστῶς ὡς ἄσμενοί τι ἐλάβομεν, καὶ τῷ γράψαντι αὐτὰ ἠγάσθημεν ὡς ἔνι μάλιστα. καὶ ἔδοξεν ἡμῖν εἶναι ὁ ἀνὴρ ἄξιος ἐκείνων τῶν πάλαι προγόνων. λέγονται γὰρ δὴ οἱ ἄνδρες ὅτι μύειοι εἶναι· οὗτοι δ' ἦσαν τῶν ἐπὶ Λαομέδοντος ἐξαναστάντων Τρώων, ἄνδρες ἀγαθοί, ὡς ὁ παραδεδομένος μῦθος δηλοῖ. τὰ δὲ παρ' ἐμοὶ ὑπομνήματα περὶ ὧν ἐπέστειλας, ἱκανῶς μὲν οὔπω ἔχῃ· ὡς δή ποτε τυγχάνῃ ἔχοντα, ἀπέσταλκά σοι. περὶ δὲ τῆς φυλακῆς ἀμφότεροι συμφωνοῦμεν, ὥστ' οὐδὲν δεῖ παρακελεύεσθαι. C

Duodecima.

Mirvm eſt quanta cum voluptate commẽtaria abs te miſſa accepimus, eorúmq; autoris ingenio delectati ſumus. Viſus quidem nobis eſt vir ipſe dignus maioribus illis iam olim ſuis. Ferunt virorum decem millia fuiſſe: qui ex omni Troianorum, qui ſub Laomedonte ſeceſſere, numero, vt fabula tradit, præſtantiſſimi fuerunt. Commentaria verò quæ tu per literas à me petis, nondum abſoluta ſunt. Qualiacunque tamen ſunt, ad te miſi. De cuſtodia verò, idem ſentimus ambo. Quapropter nihil cohortatione opus eſſe videtur.

Epiſtolarum finis, earum quidem quæ Platonis eſſe exiſtimantur. nã decimamtertiam νοθεύεσθαι annotatum eſt in præced. editionibus. Idem verò & de hac, quæ duodecima eſt, in iiſdem annotatum inuenitur: ſed tamen hanc etiam Ficinus quoque Latinè reddidit, illam non item.

Quæ ſequitur epiſtola, eſt decimatertia in præcedentibus editionibus: in quibus tamen eam pro notha haberi lector admonetur verbo νοθεύεται. An verò Diog. Laertius eam agnouerit incertum eſt: quamuis & ipſe tredecim recenſeat, ex quibus ſint quatuor ad Dionyſium. Ne tamen lectori eam inter opuſcula notha quærere moleſtum eſſet, viſum eſt hîc collocare, adiecta etiam alius interpretis anonymi verſione: quum Ficinus quoque eam non verterit.

ΠΛΑΤΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΩ ΤΥΡΑΝΝΩ ΣΥΡΑΚΟΥΣΩΝ εὖ πράττειν.

Τρισκαιδεκάτη.

Ἀρχή σοι τῆς ἐπιστολῆς ἔστω, καὶ ἅμα ξύμβολον ὅτι παρ' ἐμοῦ ἐστι. τοὺς Λοκροὺς ποθ' ἑστιῶν νεανίσκους, πόρρω κατακείμενος ἀπ' ἐμοῦ, ἀνέστης παρ' ἐμὲ καὶ φιλοφρονούμενος εἶπες εὖ τι ῥῆμα ἔχον, ὡς ἐμοί τε ἐδόκει καὶ τῷ παρακατακειμένῳ. ἦν δ' οὗτος τῶν καλῶν τις· ὃς τότε εἶπεν, Ἦ που πολλὰ ὦ Διονύσιε εἰς σοφίαν ὠφελῇ ἀπὸ Πλάτωνος. σὺ δ' εἶπες, Καὶ εἰς ἄλλα πολλά. F

PLATO DIONYSIO SYRACVSARVM TYRANNO BENE AGERE.

Decimatertia.

Principivm tibi epiſtolæ, ſimúlque nota, quòd hæc epiſtola mea ſit, hæc eſto. Quum aliquando Locros iuuenes conuiuio excepiſſes, & procul à me diſcumberes, ſurrexiſti, ad méque acceſſiſti, & comiter humanitréq; dixiſti lepidum quiddam, vt & mihi, & ei, qui proximè aſſidebat, viſum eſt. Erat autem ille ex numero vrbanorum qui tum: Maiorem ſanè in modum, inquit, ô Dionyſi, à Platone ad conſequẽdam ſapientiam adiuuaris. cui tu, Multis etiam aliis in rebus, reſpõdiſti.

dem hactenus. Quod autem per literas, à me vt Apollinem tibi mitterem, petiiſti, id feci: Leptines tibi eum deportandum ſuſcepit, factus eſt ab erudito & præſtanti artifice: cui nomen eſt Leochari. Erat apud eum opus aliud ſanè egregium, vt videbatur. Quare illud ſum mercatus, vt vxori tuæ dono darem: quoniam mei curam ſuſcepit, & proſpera & aduerſa valetudine vtentis, quemadmodum vtroque noſtrûm dignum erat. Quare illi dabis: niſi quid aliud videtur. Mitto etiam pueris vini dulcis duodecim amphoras, mellis duas. Caricæ iam reconditæ fuerant, priuſquam veniremus. Myrtorum bacchæ conditæ putruerunt: ſed poſthac diligentius curabimus. De plantis, Leptines tibi narrabit. Pecuniam autem ad iſtorum emptionem & tributum quoddam ciuitati pendendum à Leptine accepi: dicens quæ mihi & vtrique noſtrûm honeſtiſſima & dictu vera videbantur. Pecunia, quam in nauem Leucadiam inſumpſimus, ferè eſt animarum xvj. Eam igitur accepi, atque ea in iſtis ſum vſus, quæ ad vos miſi: iam de tuis pecuniis quæ ſunt Athenis, itémque de meis quomodo ſe res habeat, audi, Ego tuis pecuniis, quemadmodum olim tibi dixi, vtar: quomodo aliorum amicorum facultatibus vtor autem quam pauciſſimis poſſum: in iis ſcilicet, quæ neceſſaria iuſta & honeſta videntur, & mihi & ei à quo accipio. cuiuſmodi mihi quiddam hoc tempore accidit. Sunt mihi fratris filiarum quæ tum mortuæ ſunt, cum ego, te tamen iubente, non ſum coronatus, filiæ quatuor prima eſt nubilis, altera annorum octo, tertia paulò amplius trium, quarta nondum eſt annicula, Is autem quibus ego nubentibus ſuperſtes ero, tum à me tum à meis amicis dotes curandæ ſunt: quibus non ero, eæ valeant. Si patres earum ditiores me eſſent, dos curanda non eſſet. Nunc ipſis ſum locupletior: & earum matres ego tum ab aliis, tum à Dione adiutus collocaui nuptum. Vna igitur Speuſippo traditur, eius ex ſorore neptis.

τὰ ἴσα κατὰ τὸ λοιπὸν μανθάνων, βελτίων γίγνῃ, καὶ εὐδοξῇς,
ὅπως τὸ δι' ἐμὲ ὠφελεῖσθαί σε μὴ ἀπῇ. καὶ ταῦτα μὲν
δὴ ταύτῃ. Περὶ δὲ ὧν ἐπέστελλές μοι ἀποπέμπειν σοὶ, τὸν
μὲν Ἀπόλλω ἐπεσκευασάμην τε, καὶ ἄγει σοὶ Λεπτίνης, νέου καὶ
ἀγαθοῦ δημιουργοῦ ὄνομα δ' ἐστὶν αὐτῷ Λεωχάρης. ἦν
δὲ παρ' αὐτῷ ἔργον ἕτερον, πάνυ κομψὸν, ὡς ἐδόκει· ἐπριάμην
οὖν αὐτὸ, βουλόμενος σοῦ τῇ γυναικὶ δοῦναι, ὅτι μου ἐπε-
μελεῖτο καὶ ὑγιαίνοντος καὶ ἀσθενοῦντος, ἀξίως ἐμοῦ τε καὶ
σοῦ. δὸς οὖν αὐτῇ, ἂν μή τι σοὶ ἄλλο δόξῃ. πέμπω δὲ καὶ
D οἴνου γλυκέος δώδεκα σταμνία τοῖς παισὶ, καὶ μέλιτος
δύο. ἰσχάδων δὲ ὕστεροι ἤλθομεν τῆς ἀποθέσεως· τὰ δὲ μύρ-
τα ἀποτεθέντα κατεσάπη· ἀλλ' αὖθις βέλτιον ἐπιμελη-
σόμεθα. περὶ δὲ φυτῶν Λεπτίνης σοι ἐρεῖ, ἀργύριον δ' εἰς
ταῦτα ἕνεκά τε τούτων καὶ εἰσφορὰν τινὰ εἰς τὴν πόλιν, ἔ-
λαβον παρὰ Λεπτίνου, λέγων ἅ μοι ἐδόκει εὐσχημονέστατα
ἡμῖν εἶναι καὶ ἀληθῆ λέγειν· ὅτι ἡμέτερα εἴη ὅσα εἰς τὴν ναῦν
ἀνηλώσαμεν τὴν Λευκαδίαν, σχεδὸν ἑκκαίδεκα μναῖ·
τοῦτ' οὖν ἔλαβον καὶ λαβὼν αὐτός τε ἐχρησάμην καὶ ὑ-
μῖν ταῦτα ἀπέπεμψα. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, περὶ χρημάτων ἄκουε
E ὥς σοι ἔχει, περί τε τὰ σὰ τὰ Ἀθήνησι καὶ περὶ τὰ ἐμά.
ἐγὼ τοῖς σοῖς χρήμασι, ὥσπερ τότε σοι ἔλεγον, χρήσομαι
καθάπερ τοῖς τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων. χρῶμαι δὲ ὡς ἂν
δυνώμαι ὀλιγίστοις, ὅσα ἀναγκαῖα ἢ δίκαια ἢ εὐσχήμονα
ἐμοί τε δοκεῖ, καὶ παρ' οὗ ἂν λαμβάνω. ἐμοὶ δὲ τοιόνδε
νῦν ξυμβέβηκεν. εἰσί μοι ἀδελφιδῶν θυγατέρες τῶν ἀπο-
θανουσῶν τότε ὅτ' ἐγὼ οὐκ ἐστεφανούμην, σὺ δ' ἐκέ-
λευες, τέτταρες· ἡ μὲν, νῦν ἐπίγαμος· ἡ δὲ, ὀκταέτις· ἡ δὲ,
σμικρὸν πρὸς τρισὶν ἔτεσιν· ἡ δὲ, οὔπω ἐνιαυσία. ταύτας
ἐκδοτέον ἐμοί ἐστι καὶ τοῖς ἐμοῖς ἐπιτηδείοις, αἷς ἂν ἐγὼ
F ἐπιβιῶ· αἷς δ' ἂν μὴ, χαιρέτωσαν. καὶ ὧν ἂν γένωνται οἱ
πατέρες αὐτῶν ἐμοῦ πλουσιώτεροι, οὐκ ἐκδοτέον· τὰ δὲ
νῦν ἐγὼ αὐτῶν εὐπορώτερος. καὶ τὰς μητέρας δὲ αὐτῶν ἐ-
γὼ ἐξέδωκα, καὶ μετ' ἄλλων καὶ μετὰ Δίωνος. ἡ μὲν οὖν
Σπευσίππῳ γαμεῖται, ἀδελφῆς οὖσα αὐτῷ θυγάτηρ.

προθυμίᾳ, ὅτι καὶ τὰ πρὸς ἀναλώσεις τὰς πατρὸς σου, μό-
λις χρήσαιτο· καὶ νῦν σμικρὰ μὲν δοίη ἄν, πλείω δὲ οὔ. οὕ- C
τω δὴ παρὰ Λεπτίνου ἔλαβον· καὶ τοῦτό γε ἄξιον ἐπαινέ-
σαι Λεπτίνην, οὐχ ὅτι ἔδωκεν, ἀλλ' ὅτι προθύμως, καὶ
τὰ ἄλλα περί σε καὶ λέγων καὶ πράττων, ὅ,τι οἷός τ' ἦν
ἐπιτήδειος, φανερὸς ἦν. χρὴ γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα τἀναντία
τούτων ἐμὲ ἀπαγγέλλειν, ὁποῖός τις ἂν ἕκαστος ἐμοὶ φαίνη-
ται περί σε. τὸ δ' οὖν περὶ τῶν χρημάτων ἐγώ σοι παρρησιά-
σομαι· δίκαιον γάρ· καὶ ἅμα ἐμπείρως ἔχων τῶν παρὰ σοὶ,
λέγοιμ' ἄν. (4) προσαγγέλλοντες ἑκάστοτέ σοι, ὅ,τι ἂν οἴων-
ται ἀνάλωμα εἰσαγγέλλειν οὐκ ἐθέλουσι προσαγγέλλειν,
ὡς δὴ ἀπεχθησόμενοι. ἔθιζε οὖν αὐτοὺς καὶ ἀνάγκαζε φρά- D
ζειν καὶ ταῦτα καὶ τὰ ἄλλα. σὲ γὰρ δεῖ εἰδέναι τε τὰ πάντα
κατὰ δύναμιν, καὶ κριτὴν εἶναι, καὶ μὴ φεύγειν τὸ εἰδέναι.
πάντων γὰρ ἄριστον σοὶ ἔσται πρὸς τὴν ἀρχήν. τὰ γὰρ ἀνα-
λώματα ὀρθῶς ἀναλισκόμενα, καὶ ὀρθῶς ἀποδιδόμενα,
πρός τε τἄλλα καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν τῶν χρημάτων κτῆ-
σιν, καὶ σὺ δὴ φῂς ἀγαθὸν εἶναι, καὶ φήσεις. μὴ οὖν σε δια-
βαλλόντων πρὸς τοὺς ἀνθρώπους (4) κήδεσθαί σου φά-
σκοντες· τοῦτο γὰρ οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλὸν πρὸς δόξαν σοὶ
δοκεῖ ξύμβολον εἶναι. Τὰ μετὰ ταῦτα περὶ Δίωνος λέγοιμ'
ἄν. τὰ μὲν οὖν ἄλλ' οὔπω ἔχω λέγειν, πρὶν ἂν παρὰ σοῦ E
ἔλθωσιν αἱ ἐπιστολαὶ, ὥσπερ ἔφης. περὶ μέντοι ἐκείνων ὧν
οὐκ εἴας μεμνῆσθαι πρὸς αὐτὸν, οὔτε ἐμνήσθην, οὔτε
διελέχθην. ἐξεπειρώμην δὲ εἴτε χαλεπῶς εἴτε ῥᾳδίως
οἴσει γιγνομένων· καί μοι ἐδόκει οὐκ ἠρέμα ἂν ἄχθεσθαι εἰ
γίγνοιτο. τὰ δὲ ἄλλα περί σε καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ μέ-
τριος μοὶ δοκεῖ εἶναι Δίων. Κρατίνῳ, τῷ Τιμοθέου μὲν
ἀδελφῷ, ἐμῷ δ' ἑταίρῳ, θώρακα δωρησόμεθα ὁ-
πλιτικὸν τῶν μαλακῶν τῶν πεζῶν· καὶ ταῖς
Κέβητος θυγατράσι, χιτώνια τρία ἑπταπήχη, μὴ
τῶν πολυτελῶν τῶν Ἀμοργίνων, ἀλλὰ τῶν Σικελικῶν
τῶν λινῶν. ἐπιεικῶς δὲ γιγνώσκεις τοὔνομα Κέ-
βητος. γεγραμμένος γάρ ἐστιν ἐν τοῖς Σωκρατείοις
λόγοις μετὰ Σιμμίου Σωκράτει διαλεγόμενος, ἐν τῷ
περὶ ψυχῆς λόγῳ, ἀνὴρ πᾶσιν ἡμῖν οἰκεῖός τε καὶ εὔνους.

& mihi ab homine alienum eſſet, reſpondit, ſe quæ
anteà patris nomine impendiſſet, ægrè recepiſſe: ac
nũc pauca quidẽ nõ recuſaturum, multa verò ma-
ximè. Quapropter à Leptine ſumpſi qui laude di-
gnus eſt, non tantum quia dedit, ſed quia lubẽter,
& promptè dedit, cæteriſque in rebus tum dictis
tum factis tibi amicus ac beneuolus apparet. Hæc
enim, atque his contraria me tibi exponere opor-
tet, quali quiſque eſſe in te animo videatur. Quare
de pecuniis tibi liberè id quod res eſt aperiam: æ-
quum eſt enim, & ſimul domeſticos tuos expertus,
de iis quoque commemorabo. Qui tibi aſſiduè
pollicentur ſe de iis ſumptibus, quos faciendos ar-
bitrantur, te admonituros, admonere tamen no-
lunt, ne in offenſionem tuã incurrant. Itaque illos
tu aſſuefacias oportet, & cogas tũ hæc tum alia tibi
exponere. Debes enim tu, quo ad poteris, omnia
noſſe, indéxque eorũ eſſe, neque vllius rei notitiam
fugere. Hæc enim eſt ad principatũ tuendum con-
ſeruandúmque vel commodiſſima ratio. Si qui-
dem ſi ſumptus rectè facies, ſi nomina rectè diſſol-
ueris, cum ad alia omnia, tum ad opum poſſeſ-
ſionem conſeruationémque maximum iure dices
eſſe opportunitatem. Prouidebis etiam ne te a-
pud homines illi calumnientur, qui ſe tui ſtudio-
ſos eſſe iactant. Hoc enim ad tuam æſtimationem
minimè conducere videtur. Age de Dione com-
memoremus, cætera ſanè nequeo adhuc expone-
re, niſi prius tuæ, quas dicis, literæ ad me allatæ
ſint. De iis autem de quibus me apud illum men-
tionem facere nolebas, neque mentionem feci,
neque cõmemoraui. Exploraui tamen grauitérne,
an facilè, ſi ea fierent, toleraret: ac mihi viſus eſt
non leuiter ſtomachaturus, ſi ea conficerent. Cæ-
terum mihi Dio viſus eſt tum dictis tum factis
æquo in te eſſe animo. Cratino Timothei fratri,
ſodali meo, thoracem dabimus militarem orna-
tiſſimum, ex eo genere quo pedites vti ſolent. Ce-
betis filiabus tres tunicas, non pretioſas, vt ſunt
Harmogineæ, ſed vt ſiculæ lineæ: Cebetis au-
tem nomen tibi maximè notum eſt. Extat enim
in Dialogis Socraticis & in Dialogo de animo
diſputat ſimul cum Simia aduerſus Socratem,
vir omnibus nobis & familiaris, & beneuolus.

mo quoque tempore perſoluatur: vt alii in eum reſpicientes, promptius & alacriùs nobis inſeruiāt. Iatrocles à me vnà cum Myronida libertate donatus, nauigat nūc cum iis qui à me mittūtur. Hinc dabis ſtipendiū, vtpote animū erga te beneuolū gerēti eiúſq; opera, vbi voles, vtēris. & epiſtolā aut ipſam, aut ſi ipſius exēplar ſeruatur, tute cognoſce.

PLATONIS DIALOGI QUI PRO NOTHIS HABENTUR.

AXIOCHVS

Siue,

De morte.

Dialogi perſonæ,

SOCRATES, CLINIAS, AXIOCHVS.

Exevnti ad Cynoſarges mihi, cum ad Eliſſum veniſſem, vox cuiuſdam allata eſt clamantis, Socrates Socrates. Vtque conuerſus circumſpectabam vnde redderetur, Axiochi filiū video Cliniā, ad Callirhoen currentem cum Damone muſico, Charmidéque Glauconis filio. Horum alter quidem muſicam docebat: alter ex familiaritate amabat, ſimúlque amabatur. Viſum eſt ergo mihi rectà deflectenti occurrere eis: vt quàm primū cōueniremus. Perfuſus autē lacrymis Clinias, nūc tēpus eſt, inquit, Socrates vt vulgatā ſemper de te ſapientiam oſtēdas.

γνείου μὴ ἀμελήσῃς, ἀλλ' ὡς τάχιστα ἀπόδος· ἵνα καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοῦτον ὁρῶντες, προθυμότεροι ὦσιν ἡμῖν ὑπηρετεῖν. Ἰατροκλῆς ὁ μετὰ Μυρωνίδου τότε ἐλεύθερος ἀφεθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πλεῖ νῦν μετὰ τῶν πεμπομένων παρ' ἐμοῦ. ἔμμισθον οὖν που αὐτὸν κατάστησον, ὡς ὄντα σοὶ εὔνουν· καὶ ἄν τι βούλῃ αὐτῷ χρῶ. καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἢ αὐτήν, ἢ εἰ ὑπόμνημα αὐτῆς σώζεται, καὶ αὐτὸς ἴσθι.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΟἹ ΝΟΘΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΑΞΙΟΧΟΣ,

Ἤ,

Περὶ θανάτου.

Τὰ τοῦ διαλόγου πρόσωπα,

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ, ΑΞΙΟΧΟΣ.

Ἐξιόντι μοι ἐς Κυνόσαργες, καὶ γενομένῳ μοι κατὰ τὸν Εἰλισσόν, διῆξε φωνὴ βοῶντός του, Σώκρατες Σώκρατες. ὡς δὲ περιστραφεὶς περιεσκόπουν ὁπόθεν εἴη, Κλεινίαν ὁρῶ τὸν Ἀξιόχου θέοντα ἐπὶ Καλλιρρόην, μετὰ Δάμωνος τοῦ μουσικοῦ καὶ Χαρμίδου τοῦ Γλαύκωνος, ἦστην δὲ αὐτῶν ὁ μὲν, διδάσκαλος τῶν κατὰ μουσικήν· ὁ δὲ ἐκ τῆς ἑταιρείας ἐραστὴς ἅμα καὶ ἐρώ-
F
μενος. ἐδόκει οὖν μοι, ἀφεμένῳ τῆς εὐθὺ ὁδοῦ, ἀπαντᾶν αὐτοῖς, ὅπως ῥᾷστα ὁμοῦ γενοίμεθα. δεδακρυμένος δὲ ὁ Κλεινίας, Σώκρατες, ἔφη, νῦν ὁ καιρὸς ἐνδείξασθαι τὴν ἀεὶ θρυλουμένην περὶ σοῦ σοφίαν.

γὰρ ἀγωνιστὴς δειλός, ἐν τοῖς γυμνασίοις γενναῖος φαινόμενος, ἀπολέλοιπας ἐν τοῖς ἄθλοις. οὐκ ἐπιλογιῇ τὴν φύσιν C περιεσκεμμένως, ἀνὴρ τοσόσδε τῷ χρόνῳ, καὶ κατήκοος λόγων, καὶ εἰ μηδὲν ἕτερον, Ἀθηναῖος, ὅτι (τὸ κοινὸν δή που τοῦτο, καὶ πρὸς ἁπάντων θρυλλούμενον,) παρεπιδημία τίς ἐστιν ὁ βίος; καὶ ὅτι δεῖ ἐπιεικῶς διαγαγόντας, εὐθύμως μονονουχὶ παιανίζοντας εἰς τὸ χρεὼν ἀπιέναι; τὸ δὲ οὕτω μαλακῶς καὶ δυσαποσπάστως ἔχειν, νηπίου δίκην, οὐκ ἐμφρονοῦσαν ἡλικίαν ἔχει. ΑΞ. Ἀληθῆ ταῦτα, ὦ Σώκρατες, καὶ ὀρθῶς μοι φαίνῃ λέγειν· ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως παρ' αὐτὸ μοὶ τὸ δεινὸν γινομένῳ οἱ μὲν καρτεροὶ καὶ περιττοὶ λόγοι ὑπεκπνέουσι λεληθότως καὶ ἀτιμάζονται, ἀντιλαμβάνει δὲ δέος D τι, ποικίλως περιαμύττον τὸν νοῦν· εἰ στερήσομαι τοῦδε τοῦ φωτὸς καὶ τῶν ἀγαθῶν, ἀειδὴς δὲ καὶ ἄπυστος ὁποίποτε κείσομαι σηπόμενος, εἰς σκώληκας καὶ κνώδαλα μεταβάλλων. ΣΩ. Συνάπτεις γάρ, ὦ Ἀξίοχε, κατὰ τὴν ἀνεπιστασίαν, ἀνεπιλογίστως τῇ ἀναισθησίᾳ αἴσθησιν· καὶ σεαυτῷ ὑπεναντία καὶ ποιεῖς καὶ λέγεις, οὐκ ἐπιλογιζόμενος ὅτι ἅμα μὲν ὀδύρῃ τὴν ἀναισθησίαν, ἅμα δὲ ἀλγεῖς ἐπὶ σήψει καὶ στερήσει τῶν ἡδέων ὥσπερ εἰς ἕτερον ζῆν ἀποθανούμενος, ἀλλ' οὐκ εἰς παντελῆ μεταβάλλων ἀναισθησίαν, καὶ τὴν αὐτὴν τῇ πρὸ τῆς γενέσεως. ὡς οὖν ἐπὶ τῆς E Δράκοντος ἢ Κλεισθένους πολιτείας οὐδὲν περὶ σὲ κακὸν ἦν (ἀρχὴν γὰρ οὐκ ἦς περὶ ὃν ἂν ἦν) οὕτως οὐδὲ μετὰ τὴν τελευτὴν γενήσεται. σὺ γὰρ οὐκ ἔσῃ περὶ ὃν ἔσται. πᾶσαν τοιγαροῦν τὴν τοιάνδε φλυαρίαν ἀποσκέδασον, τοῦτο ἐννοήσας, ὅτι τῆς συγκρίσεως ἅπαξ διαλυθείσης, καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυνθείσης τόπον, τὸ ὑπολειφθὲν σῶμα, γεῶδες ὂν καὶ ἄλογον, οὐκ ἔστιν ὁ ἄνθρωπος. ἡμεῖς μὲν γὰρ ἐσμὲν ψυχή, ζῷον ἀθάνατον, ἐν θνητῷ καθειργμένον φρουρίῳ· τὸ δὲ σκῆνος πρὸς κακοῦ περιήρμοσεν ἡ φύσις· ᾧ τὰ μὲν ἡδέα, ἀμυχιαῖα καὶ πτηνά, καὶ εἰς πλείονας ὀδύνας ἀνακε- F κραμένα, τὰ δὲ ἀλγεινά, ἀκραιφνῆ καὶ πολυχρόνια, καὶ τῶν ἡδέων ἄμοιρα. νόσους δὲ καὶ φλεγμονὰς τῶν αἰσθητηρίων, ἔτι δὲ τὰς εἴσω κακότητας, εἰς ἃς ἀναγκαίως, ἅτε διεσπαρμένη τοῖς πόροις, ἡ ψυχὴ συναλγοῦσα τὸν οὐράνιον ποθεῖ καὶ σύμφυλον αἰθέρα.

ius quàm vt dici poſſet in te animi robur? Sicut enim timidus athleta, cum in gymnaſio inſignem te præbueris, ad certamen ipſum defeciſti. An non circumſpectè conſiderabis naturam vir tanta ætate, & rationi obſequens, vtque nihil aliud, Athenienſis quod commune videlicet hoc & ab omnibus iactatum, peregrinatio quædam vita eſt, quódque oportet peragentes eam alacriter, & tantum non pæana canentes, ad poſtremam accedere neceſſitatem: tam molliter verò habere ſe támque ægrè, pueri more diuelli, nequaquā prudentiæ præ ſe fert altioris ætatem. AX. Rectè quidem Socrates, iſta mihi dicere videris: verum neſcio quo pacto vbi propius acceſſit periculum, fortia illa grandiáque verba occultè ſubteruolant atque negligūtur. Oboritur autem metus quidam, mentē multipliciter diſcerpens, ſi hac luce, hiſque priuabor bonis, & expers mentis ſenſuúmque iacebo vbicunque demum putreſcens, & in puluerem vermēſque conuerſus. SOC. Imperfectè coniungis Axioche, propter imperitiā, cū ſenſuū orbitate ſenſum, tibíque ipſe contraria facis & dicis: neque cogitas quòd ſimul quidem defles id, quòd ſenſibus carebis, ſimul ob putrefactionē doles amiſſionēmque vitæ oblectamentorum, veluti morte ſis in aliam vitam tranſiturus, neque in omnimodā abiturus ſenſuum abolitionem, & eādem in qua prius quàm naſcereris, fuiſti. Vt enim cum Draco Cliſthenéſq; gubernabant rē publicā, nihil te mali habebat (necdū enim cœperas eſſe vt male tibi quid accidere poſſet) ita neque poſt mortē erit. Nullus enim vt male tibi eſſe quicquā poſſit, es futur⁹. Quin tu igitur hāc omnē diſcutis ineptiam, illud cogitās quòd ſoluta ſimul hac cōpage, animóque rurſus in propriū reſtituto locū, relictū iſtud corpus terrenū atque rationis expers amplius nequaquam eſt homo. Nos etenim anima ſumus, animal immortale, mortali incluſum munimento. Hoc autem tabernaculū non ſine malo nobis circūdedit natura, cuius læta quidē abſtruſa ſunt & volucria, pluribúſq; doloribus admixta: triſtia verò improuiſa, diuturna prorſúſq; vacua gaudiorū. Valetudines nēpe, ſētientiū membrorū vlcera, morbi interni. Quibus neceſſario (quoniā per corporis meatus ſparſa eſt) cōdolēs anima cœleſtē, & cognatū deſiderat æthera,

vel penuria, vel frigore, vel calore, vel verberibus vrgetur. Antea quoque quàm loqui poſſit, quanta patitur? flens ſcilicet, hánque ſolam habens anxietati ſuæ querelam. Vbi ſeptimum dehinc expleuerit annum: multóſque labores exhauſerit: iam cuſtodes, gymnaſticæ, magiſtri ludi, iam adoleſcenti, critici, geometræ, rei militaris præceptores: ingens planè dominorũ multitudo. Poſt iſta vbi in Ephebos inſcriptus eſt, prior iam metus Lyceum, Academia, gymnaſiarchia, virgæ, nulláque prorſus malorum menſura. Omne adeò adoleſcẽtis ſub moderatoribus eſt tempus: qui ex Areopagi delecti concilio præſunt iuuentuti. deinde cùm fuerit iſtis exolutus, iam curæ palam emergunt, reputatióque quod viuendi potiſſimùm inſtituat iter: præque ſequentibus incommodis priora illa puerilia videntur, & infantiũ reuera territamenta: expeditiones enim & vulnera, perpetuique certaminum labores. Hinc iam fallẽs ſubrepit ſenectus: in quã confluit quicquid eſt infirmũ fragileq; naturæ. Quòd niſi ocyus quis vitã velut æs alienum reddiderit: aſtans ſupra caput natura tanquã fœnerator repoſcit vſuram. Ab alio quidem viſum, auditũ ab alio, perſæpe vtrunque. at ſi quis diutius cũctetur, debilitat eũ, excruciat, & artuũ morbo afficit. Alii itaque multa ſenectute repueraſcunt: animóque bis pueri fiunt ſenes. Dii ergo propter hoc ipſum (vt quibus notiſſimæ ſint res humanæ) quos plurimi faciunt, eos citius auferunt è vita. Agamedes itaque, & Trophonius cùm Pythii Apollinis ędificaſſent templũ: orantes dari ſibi quod optimũ eſſet, quum obdormiuiſſent, nunquã deinde ſurrexerunt. Sic etiam Iunonis Argiuæ ſacerdotes, precante matre eorum, vt gratiam eis aliquam Iuno pietatis illorũ referret, cùm enim cũctarentur iumenta, ſuccedentes ipſi vehiculo matrem ad templũ vſque pertraxerant. Poſt preces ergo nocte deceſſerunt. Lõgum foret autem poetarum dicta recenſere qui diuinioribus poematis ea quæ ad vitã pertinent noſtrã, velut ex oraculo decantãt, quemadmodum deplorẽt illam. Vniúſque ſolũ memoratu digniſſimi ſat habeo meminiſſe: qui inquit,

πληγὴν ὀδυνώμενον λαλῆσαι μὴ οὔπω δυνάμενον ἃ πάσχει. κλαυθμυριζόμενον δὲ καὶ ταύτην τῆς δυσαρεστήσεως μίαν ἔχει φωνήν. ὁπόταν δὲ εἰς τὴν ἑπταετίαν ἀφίκηται, πολλοὺς πόνους διαντλῆσαν, καὶ γυμνασταὶ καὶ παιδοτρίβαι τυραννοῦντες· αὐξομένου δέ, κριτικοί, γεωμέτραι, τακτικοὶ πολὺ πλῆθος δεσποτῶν. ἐπειδὰν δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐγγραφῇ, καὶ φόβος χείρων εἶν, τὸ Λύκειον καὶ Ἀκαδημία, καὶ γυμνασιαρχία, καὶ ῥάβδοι, καὶ κακῶν ἀμετρίαι· καὶ πᾶς ὁ τοῦ μειρακίσκου χρόνος ἐστὶν ὑπὸ σωφρονιστὰς καὶ D τὴν ἐπὶ τοὺς νέους αἵρεσιν τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς. ἐπειδὰν δὲ ἀπολυθῇ τούτων, φροντίδες αὐτίκα ὑποδύονται, καὶ διαλογισμοὶ τίνα τὴν τοῦ βίου ὁδὸν ἐνστήσονται· καὶ τοῖς ὕστερον χαλεποῖς ἔφανη τὰ πρῶτα παιδικά, καὶ νηπίοις ὡς ἀληθῶς φόβητρα. στρατεῖαι τε γάρ, καὶ τραύματα, καὶ συνεχεῖς ἀγῶνες. εἶτα λαθὸν ὑπεισῆλθε τὸ γῆρας, εἰς ὃ πᾶν συρρεῖ τὸ τῆς φύσεως ἐπίκηρον καὶ δυσαλθές. κἂν μή τις θᾶττον ὡς χρέος ἀποδιδῷ τὸ ζῆν, ὡς ὀβολοστάτις ἡ φύσις ἐπιστᾶσα ἐνεχυράζει τοῦ μὲν ὄψιν, τοῦ δὲ ἀκοήν· πολλάκις δὲ ἄμφω. κἂν E ἐπιμείνῃ τις, παρέλυσεν, ἐλωβήσατο, παρήρθρωσεν. ἄλλοι πολὺ γῆρας ἀκμάζουσι· καὶ τὴν δὶς παῖδες οἱ γέροντες γίγνονται. καὶ τοῦτο καὶ οἱ θεοὶ τῶν ἀνθρωπείων ἐπιστήμονες, οὓς ἂν περὶ πλείστου ποιῶνται, θᾶττον ἀπαλλάττουσι τοῦ ζῆν. Ἀγαμήδης γοῦν καὶ Τροφώνιος, οἱ δειμάμενοι τὸ Πυθοῖ τοῦ θεοῦ τέμενος, εὐξάμενοι τὸ κράτιστον αὐτοῖς γενέσθαι, κοιμηθέντες οὐκέτ' ἀνέστησαν· οἵ τε τῆς Ἀργείας ἱερείας υἱεῖς, ὁμοίως εὐξαμένης αὐτοῖς τῆς μητρὸς γενέσθαι τι τῆς εὐσεβείας παρὰ τῆς Ἥρας γέρας. ἐπεὶ τοῦ ζεύγους ὑστερήσαντος ὑποδύντες αὐτοὶ διήνεγκαν αὐτὴν εἰς τὸν F νεών, μετὰ τὴν εὐχὴν νυκτὶ μετήλλαξαν. μακρὸν ἂν εἴη διεξιέναι τὰ τῶν ποιητῶν, οἳ ποιήμασι θειοτέροις τὰ περὶ τοῦ βίου θεσπιῳδοῦσιν, ὡς κατοδύρονται τὸ ζῆν· ἑνὸς δὲ μόνου μνησθήσομαι τοῦ ἀξιολογωτάτου, λέγοντος,

ἐν τοῖς βιοῦσιν. ὁ γὰρ ἐπὶ γῆς ἄνθρωπος, ὡς ἀμφίβιος, αὖθις δ' εἰς πέλαγος ἔρριψεν, ἐπὶ τῇ τύχῃ γενόμενος πᾶς. ἀλλ' ἡ γεωργία γλυκύ. δῆλον. ἀλλ' οὐχ ὅλον, ὥς φασιν, ἕλκος; ἀεὶ λύπης πρόφασιν εὑρισκόμενοι; κλαίοντι νῦν μὲν αὐχμόν, νῦν δ' ἐπομβρίας, νῦν δ' ἐπίκαυσιν, νῦν δ' ἐρυσίβην, νῦν δὲ θάλπος ἄκαιρον, ἢ κρύος; ἀλλ' ἡ πολυτίμητος πολιτεία (πολλὰ γὰρ ἄλλα ὑπερβαίνω) διὰ πόσων ἐλαύνεται δεινῶν; τὴν μὲν χαρὰν ἔχουσα φλεγμαινούσης δίκην παλλομένην καὶ σφυγματώδη. τὴν δὲ ἀπότευξιν, ἀλγεινὴν καὶ θανάτων μυρίων χείρω. τίς γὰρ ἂν εὐδαιμονήσειε πρὸς ὄχλον ζῶν, εἰ ποππυσθείη καὶ κροτηθείη δήμου παίγνιον ἐκβαλλόμενον, συριττόμενον, ζημιούμενον, θνῆσκον, ἐλεούμενον· ἐπεί τοι γε, Ἀξίοχε πολιτικέ, ποῦ τέθνηκε Μιλτιάδης; ποῦ δὲ Θεμιστοκλῆς; ποῦ δ' Ἐφιάλτης; ποῦ δ' οἱ πρῴην βασιλεῖς καὶ στρατηγοί; ὅτ' ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπηρόμην τὴν γνώμην (οὐ γὰρ ἐφαίνετό μοι σεμνὸν δήμῳ μαινομένῳ συνεξάρχειν) οἱ δὲ περὶ Θηραμένην καὶ Καλλίξενον, τῇ ὑστεραίᾳ προέδρους ἐγκαθέτους ὑφέντες κατεχειροτόνησαν τῶν ἀνδρῶν ἄκριτον θάνατον. καίτοι γε σὺ μόνος αὐτοῖς ἤμυνες καὶ Εὐρυπτόλεμος, τρισμυρίων ἐκκλησιαζόντων. ΑΞ. Ἔστι ταῦτα ὦ Σώκρατες· καὶ ἔγωγε ἐξ ἐκείνου ἅλις ἔσχον τοῦ βήματος, καὶ χαλεπώτερον οὐδὲν ἐφαίνετό μοι πολιτείας. δῆλον δὲ τοῖς ἐν τῷ ἔργῳ γενομένοις. σὺ μὲν γὰρ οὕτω λέγεις ὡς ἐξ ἀπόπτου θεώμενος· ἡμεῖς δ' ἴσμεν ἀκριβέστερον, οἱ διὰ πείρας ἰόντες. δῆμος γὰρ, ὦ φίλε Σώκρατες, ἀχάριστον, ἁψίκορον, ὠμόν, βάσκανον, ἀπαίδευτον· ὡς ἂν συνηρανισμένον ἐκ συγκλύδος ὄχλου, καὶ βιαίων φλυάρων. ὁ δὲ τούτῳ προσεταιριζόμενος, ἀθλιώτερος μακρῷ. Σ. Ὁπότε οὖν, ὦ Ἀξίοχε, τὴν ἐλευθεριωτάτην ἐπιστήμην τίθεσαι τῶν λοιπῶν ἀπευκταιοτάτην, τί τὰς λοιπὰς ἐπιτηδεύσεις οἰησόμεθα; οὐ φευκτάς; ἤκουσα δέ ποτε καὶ τοῦ Προδίκου λέγοντος ὅτι ὁ θάνατος οὔτε περὶ τοὺς ζῶντάς ἐστιν, οὔτε περὶ τοὺς μετηλλαχότας. Σ. Πῶς φῄς, ὦ Σώκρατες; Α. Ὅτι περὶ μὲν τοὺς ζῶντας οὐκ ἔστιν, οἱ δὲ ἀποθανόντες οὐκ εἰσίν. ὥστε οὔτε περὶ σὲ νῦν ἐστιν (οὐ γὰρ τέθνηκας) οὔτε, εἴ τι πάθοις, ἔσται περὶ σέ. σὺ γὰρ οὐκ ἔσῃ. μάταιος οὖν ἡ λύπη, περὶ τοῦ μήτε ὄντος μήτε ἐσομένου περὶ Ἀξίοχον, Ἀξίοχον ὀδύρεσθαι.

cultura. Eſt ſane. nonne tota tamen eſt, quod aiunt, vlcus, ſemper paratam doloris habens cauſam, nūc quidem ſiccitatem, nunc pluuias, nunc vredinem, nunc rubiginem, nunc vel æſtum intempeſtiuū, vel frigus conquerens? Illa quoque honorata in primis reipublicæ cura, multa enim prætereo, per quantas rapitur anxietates? Quæ gaudia quidem habet furunculi in modum trepida ſemper, atque ſtimulis repleta, repulſas verò acerbas & millies morte peiores. Quis enim beatus eſſe poſſit vulgi viuens arbitrio? Tametſi faueatur ei plaudatúrque, populi ſcilicet ludicrum iactatus, exibilatus, damnatus, mortuus, & tum miſerandus viſus. Vbi nanque Axioche tu qui in republica verſaris, vbi Miltiades, vbi Themiſtocles, vbi Ephialtes abiit, vbi item qui nuper reges & duces fuerunt? quando ego quidem non ſum rogatus ſententiam (neque enim honeſtum mihi videbatur vt inſanienti populo dominationis particeps fierem.) Theramenes autem & Callixenus deinde conſtitutos præficientes magiſtratus, vt indemnati necarentur homines effecerunt: túque cum Euryptolemo reſiſtebas illis ſolus è triginta millibus in concionem coactis. AXIO. Sunt iſta Socrates vt dicis: itaque ex eo ſuggeſti me ſatietas cepit, neque mihi quicquam acerbius republica viſum eſt. Perſpicuum id quidem illis qui in ipſo ſunt negotio verſati. Tu nanque dicis hæc, veluti qui de ſublimi ſpectaueris: nos verò qui fecimus periculum, quanto exactius ſcimus? Populus enim, chariſſime Socrates, ingratus eſt, moroſus, crudelis, inuidus, imperitus: vt qui ſit ex colluuie turbæ, & ſtultis inſolentibus collectus. Huic autem qui aſſentatur, multo ipſe miſerior eſt. SOCRAT. Quando igitur Axioche hanc quæ liberalis maximè omnium eſt artium, omnium maximè abominandam putas, quid reliqua vitæ genera? an non putabimus prorſus eſſe fugienda? Audiui etiam Prodicum quandoque dicentem, quòd nihil quicquam neque ad viuentes mors, neque ad defunctos pertineret. AX. Quomodo dicis iſta Socrates? SOCRATES. Quoniam neque circa viuentes eſt: hi verò qui obierunt, non ſunt amplius. Itaque neque apud te eſt: nondum enim obiiſti, neque ſi quid tibi accidat, eſt circa te futura. non enim eris. Stultus eſt igitur dolor de Axiocho, qualis neque eſt : neque futurus ſit, Axiochum mente torqueri:

tiam vnum aliquem ſenſum cum morte componeres, nequaquam metueres eam. Nunc ipſe te ſubuertis, timens amiſſum iri animam, aliámque animam illius amiſſioni circundas. Et turbaris quòd ſis ſine ſenſu futurus, hócque ipſum non ſentire alio te ſenſu compræhenſurum putas. Ad hæc multæ ſunt perpulchræque de animi immortalitate rationes. Neque enim mortalis natura in tam varias res attollere ſeſe poſſet, vt contemneret ingentium ferarum vires, maria tranſmitteret, conderet vrbes, reſpublicas conſtitueret, reſpiceret etiam in cœlum, & aſtrorum videret reuolutiones, curſúſque ſolis & lunæ, ortus item & occaſus: defectus, celeritatem, diſtantias, æquinoctiáque, & duplices conuerſiones, Pleiadum etiam & hyemis atque æſtatis ventos, imbriúmque caſus & horrendos turbinum raptus, vt comprænſos quoque mundi labores ſeculis traderet: niſi diuinus quidam mentibus noſtris ſpiritus ineſſet: quo complexum notitiámque tantarum attingeret rerum. Tranſis itaque non in mortem Axioche, ſed in immortalitatem: non in amiſſionem bonorum, ſed in ſynceriorem eorum perceptionem, neque ad voluptates mortali confuſas corpori, ſed ab omnibus prorſus moleſtiis purgatas. Illuc enim ex hoc ſolutus carcere proficiſceris, vbi requieta lætáque omnia, & nulla fatiſcentia ſenecta: tranquillámque illic perages vitã, ab omnibus liberam incommodis, & ſerena placidam quiete, rerum contemplans naturam: atque philoſophiæ non ad turbam, neque in ſpeciem, ſed ad puram germanámque deditus veritatem. AX. In contrarium me Socrates hac oratione diſtuliſti. Non enim metus iam me, ſed deſiderium tenet mortis. Vtque ego rhetores imitatus grandius aliquid dicam, iamdudum ſuperna mente concipio, & immenſum illum diuinúmque receſeo curſum, collegique ex infirmitate meſúmque iterum quaſi nouus effectus. SOC. Si vis autem aliam etiam rationẽ cape, quam retulit mihi Gobryas Magus. Is dicebat ſecundum Xerxis in Græciam tranſitum auum ſuũ ſibi cognominẽ miſſum eſſe in Delum,

ἄλλως γέ πως μίαν αἴσθησιν, κατὰ τὸ αὐτοσχέδιον, οὐκ ἄν ποτε ἐπτόεις τὸν θάνατον. νῦν δὲ περιτρέπεις σεαυτόν, δειματούμενος στερήσεσθαι τῆς ψυχῆς, καταλήψεσθαι δὲ οἴει τὴν οὐκ ἐσομένην αἴσθησιν αἰσθήσει. πρὸς δὲ πολλοῖς καὶ καλοῖς εἰσὶ λόγοι περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. οὐ γὰρ δὴ θνητή γε φύσις τόσον ἂν ἤρατο μεγεθουργίας, ὥστε καταφρονῆσαι μὲν ὑπερβαλλόντων θηρίων βίας, διαπεραιώσασθαι δὲ πελάγη, δείμασθαι δὲ ἄστη, καταστήσασθαι δὲ πολιτείας· ἀναβλέψαι δὲ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἰδεῖν περιφορὰς ἄστρων, καὶ δρόμους

D ἡλίου τε καὶ σελήνης, ἀνατολάς τε καὶ δύσεις, ἐκλείψεις τε καὶ ταχείας ἀποκαταστάσεις, ἰσημερίας τε καὶ τροπὰς διττάς, καὶ πλειάδων χειμῶνας καὶ θέρους, ἀνέμους τε καὶ καταφορὰς ὄμβρων, καὶ πρηστήρων ἐξαισίους συρμούς, καὶ τὰ τοῦ κόσμου παθήματα καταστηρίξασθαι εἰς τὸν αἰῶνα· εἰ μή τι θεῖον ὄντως ἐνῆν πνεῦμα τῇ ψυχῇ, δι' οὗ τὴν τῶν τηλικῶνδε περίνοιαν καὶ γνῶσιν ἔσχεν. ὥστε οὐκ εἰς θάνατον, ἀλλ' εἰς ἀθανασίαν μεταβάλλεις ὦ Ἀξίοχε· οὐδὲ ἀφαίρεσιν ἕξεις τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' εἰλικρινεστέραν τὴν ἀπόλαυσιν· οὐδὲ μεμιγμένας θνητῷ

E σώματι τὰς ἡδονάς, ἀλλ' ἀκράτους ἁπασῶν ἀλγηδόνων. ἐκεῖσε γὰρ ἀφίξῃ, μονωθεὶς ἐκ τῆσδε τῆς εἱρκτῆς, ἔνθα ἄπονα πάντα καὶ ἀστένακτα καὶ ἀγήρατα, γαληνὸς δέ τις καὶ κακῶν ἄγευστος βίος, ἀσαλεύτῳ ἡσυχίᾳ διαζώμενος, καὶ περιαθρῶν τὴν φύσιν καὶ φιλοσοφῶν οὐ πρὸς ὄχλον καὶ θέατρον, ἀλλὰ πρὸς ἀμφιθαλῆ τὴν ἀλήθειαν. ΑΞ. Εἰς τοὐναντίον με τῷ λόγῳ περιέσπακας. οὐκέτι γάρ μοι θανάτου δέος ἔνεστιν, ἀλλ' ἤδη καὶ πόθος· ἵνα τι κἀγώ, μιμησάμενος τοὺς ῥήτορας, περιττὸν εἴπω, καὶ πάλαι μετεωροπολῶ, καὶ δίειμι τὸν ἀΐδιον

F καὶ θεῖον δρόμον· ἔκ τε τῆς ἀσθενείας ἐμαυτὸν συνείλεγμαι, καὶ γέγονα καινός. ΣΩ. Εἰ δὲ καὶ ἕτερον βούλει λόγον, ὅν ἐμοὶ ἤγγειλε Γωβρύης, ἀνὴρ μάγος· ἔφη, κατὰ τὴν τοῦ Ξέρξου διάβασιν, τὸν πάππον αὐτοῦ καὶ ὁμώνυμον, πεμφθῆναι εἰς Δῆλον,

ζόμενοι· διατριβαὶ δὲ φιλοσόφων, καὶ θέατρα ποιητῶν, καὶ C
κύκλιοι χοροί, καὶ μουσικὰ ἀκούσματα· συμπόσιά τε εὐμελῆ, καὶ εἰλαπίναι αὐτοχορήγητοι, καὶ ἀκήρατος ἀλυπία, καὶ ἡδεῖα δίαιτα. οὔτε γὰρ χεῖμα σφοδρὸν οὔτε θάλπος, ἀλλ' εὔκρατος ἀὴρ χεῖται, ἁπαλαῖς ἡλίου ἀκτῖσιν ἀνακιρνάμενος. ἐνταῦθα τοῖς μεμυημένοις ἐστί τις προεδρία· καὶ τὰς ὁσίας ἁγιστείας κἀκεῖσε συντελοῦσι. πῶς οὖν οὐ σοὶ πρώτῳ μέτεστι τῆς τιμῆς, ὄντι γεννήτῃ τῶν θεῶν; καὶ τοὺς περὶ Ἡρακλέα τε καὶ Διόνυσον, κατιόντας εἰς ᾅδου, πρότερον λόγος ἐνθάδε μυηθῆναι, καὶ τὸ θάρσος τῆς ἐκεῖσε πορείας παρὰ τῆς Ἐλευσινίας ἐναύσασθαι. ὅσοις δὲ τὸ ζῆν διὰ D
κακουργημάτων ἠλάθη, ἄγονται πρὸς Ἐρινύων ἐπ' Ἔρεβος καὶ χάος διὰ Ταρτάρου, ἔνθα χῶρος ἀσεβῶν, καὶ Δαναΐδων ὑδρεῖαι ἀτελεῖς, καὶ Ταντάλου δίψος, καὶ Τιτυοῦ σπλάγχνα, καὶ Σισύφου πέτρος ἀνήνυτος, οὗ τὰ τέρματα αὖθις ἄρχεται πόνων. ἔνθα θηρσὶ περιλιχμώμενοι, καὶ λαμπάσιν ἐπιμόνως πυρούμενοι Ποινῶν, καὶ πᾶσαν αἰκίαν αἰκιζόμενοι, ἀιδίοις τιμωρίαις τρύχονται. ταῦτα μὲν ἐγὼ ἤκουσα παρὰ Γωβρύου, σὺ δ' ἂν ἐπικρίναις Ἀξίοχε. ἐγὼ γὰρ λόγῳ ἀνθελκόμενος, τοῦτο μόνον ἐμπέδως οἶδα ὅτι ψυχὴ ἅπασα ἀθάνατος· ἡ δὲ ἐκ τοῦδε τοῦ χωρίου μεταστᾶσα καὶ E
καὶ ἄλυπος. ὥστε ἢ κάτω ἢ ἄνω εὐδαιμονεῖν σε δεῖ, Ἀξίοχε, βεβιωκότα εὐσεβῶς. ΑΞ. Αἰσχύνομαι σοί τι εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες. τοσοῦτον γὰρ ἀποδέω τοῦ δεδιέναι τὸν θάνατον, ὥστε ἤδη καὶ ἔρωτα αὐτοῦ ἔχειν. οὕτω με καὶ οὗτος ὁ λόγος, ὡς καὶ ὁ οὐράνιος, πέπεικε. καὶ ἤδη περιφρονῶ τοῦ ζῆν, ἅτε εἰς ἀμείνω οἶκον μεταστησόμενος. νυνὶ δὲ ἠρέμα καὶ ἐμαυτῷ ἀναριθμήσομαι τὰ λεχθέντα. ἐκ μεσημβρίας δὲ πάρεσό μοι ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ποιήσω ὡς λέγεις. κἀγὼ δὲ ἐπάνειμι ἐς Κυνόσαργες, ἐς περίπατον, ὅθεν δεῦρο μετεκλήθην.

tium coronæ muſicique concentus. Ad hæc inſtructa diligenter conuiuia, & ipſa ſeſe ſuppeditans affluentia victus immortalis hilaritas, ratióque vitæ iucundiſſima. Non enim frigus illis, non æſtus eſt grauis, ſed temperatus aer funditus mitibus ſolis radiis illuſtratus. Hic etiã initiatis eſt dignatio quædam, & religioſa ibidem quoque peragunt ſacra. Quomodo ergo non hic tibi honor habebitur cognato deorum? Herculem nanque Liberúmque patrem deſcendentes ad inferos priſcus eſt ſermo hic initiatos fuiſſe, & fiduciam quò illuc irent, ab Eleuſina conceptam eſſe. At illi quibus per ſcelera vita fuerit peracta, per Tartarum à Furiis ad erebum chaóſque rapiuntur, vbi impiorum eſt locus, inexplebiléſque Danai filiarum vrnæ, vbi Tantali ſitis, præcordia Tityi, Siſyphi inexplicitum ſaxum, cuius finis ab alio incipit rurſus labore. Ibi circumlambentibus eos feris, indeſinenter lampadibus aduſti, & omnium pœnarum afflicti cruciatu, tormentis laniantur immenſis. Iſta quidẽ ex Gobrya ego audiui, tuum verò de eis erit Axioche iudicium. Illud nanque ratione adductus ſolùm ſcio conſtanter, quòd omnis immortalis eſt anima quæcunque ex hoc loco transfertur & prorſus expers doloris. Siue ſurſum ergo Axioche, ſiue deorſum beatus ſis oportet, qui probè piéque vixiſti. AX. Pudet me Socrates dicere tibi quiddam. Tantum abeſt vt timeam mortẽ, vt nunc eius etiam tenear amore, vſque adeò & hæc mihi, & illa perſuaſit quaſi cœleſtis, oratio. Contemno etiam vitam, vt qui ſim in melius domicilium tranſiturus: núncque paulatim ea quæ dicta ſunt, ipſe mecum recenſebo. Tu verò meridie fac adſis mihi Socrates. SOC. Faciam vt dixiſti. Ego quoque ad Cynoſarges vnde huc vocatus ſum, redeo ad deambulationem.

SEBA-

priuatam hoc toto tempore curare potuerim. Nunc Accenſi, qui Regienſes ſunt Academici, iuuenes virtutis amore verè accenſi, meique, & tui atque tuarum virtutum, quæ plurimæ ſunt, non minus, quàm literarum omnium: & doctrinarum ſtudioſi, quum de dialogis hiſce neſcio quo modo intellexiſſent, eóſque legere magnopere cuperent, dederunt illi operam, & quidem ſedulo, vt Auguſtus menſis totus mihi vacuus à Senatu concederetur: & eos paulò accuratius videre, & conſiderare poſſem. Ego verò, etſi poſt hanc vacationem impetratam maiorem menſis partem abfui, rus, Bononiámque profectus, vidi tamen, vt in tam breui tempore licuit, ſtudioſè, & quam diligentiſſimè potui, mea manu ſcripio ad te miſi: vt ſi tibi digni videbuntur, qui in tuo nomine appareant, eos tu iſtic edendos cures, & me, Accenſóſque omneis, qui te venerantur, quique in ære tuo eſſe tam cupiunt, quam quod maximè, ames. Vale. III. Cal. Septemb. M. D. XLII. Regio Lepidi.

DE IVSTO DIALOGUS, qui nothus habetur.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΣ, νοθευόμενος.

Sebaſtiano Corrado interprete.

POTES nobis dicere, quid ſit Iuſtum? an id tibi indignũ videtur eſſe, de quo verba facias? HO. Mihi verò dignum videtur, & quidem valde. SO. Quid eſt igitur? HO. Quid aliud eſſe dicã, niſi illa omnia, quæ iuſta cenſentur? SOC. Nolim ita mihi reſpondeas: ſed, quemadmodum, ſi tu me roges, quid ſit Oculus: dicam tibi, id eſſe, quo videmus: & ſi me præterea iubeas oſtendere, oſtendam. Et ſi me interroges, cuinam rei Animus ſit nomen: ei, tibi dicam, qua cognoſcimus. Rurſus autẽ ſi quæras, quid ſit Vox: id tibi eſſe reſpondeam, quo diſſerimus. Tũ quoque ſic velim dicas, Iuſtum id eſſe, quo vtamur ad aliquid agendum, vt dictum eſt de iis, quæ nunc ego quærebam. HO. Haud equidem ita facilè tibi poſſum reſpondere. SOCRAT. Quandoquidem igitur non ita facilè potes reſpondere, id ipſum fortè facilius hac ratione inuenire poterimus. Age, Maiora, & Minora, quonam potiſſimum conſiderantes diſcernimus? nonne menſura? HOSPES. Sanè.

B

ΕΧΕΙΣ ἡμῖν εἰπεῖν ὅ,τι ἐστὶ τὸ δίκαιον; ἢ οὐκ ἄξιον σοὶ δοκεῖ εἶναι, λόγον περὶ αὐτοῦ ποιεῖσθαι; Ἔμοιγε καὶ μάλα. Τί οὖν ἐστι; Τί γὰρ ἄλλο γε ἢ τὰ νομιζόμενα δίκαια; Μή μοι οὕτως· ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ σύ μ' ἤροιο τί ἐστιν ὀφθαλμός, εἴποιμ' ἄν σοι ὅτι ᾧ ὁρῶμεν· ἐὰν δὲ καὶ δεῖξαί με κελεύῃς, δείξω σοι. καὶ ἐάν με ἔρῃ, ὅτῳ ψυχὴ ὄνομα, ἐρῶ σοι ᾧ γιγνώσκομεν· ἐὰν δὲ ἔρῃ αὖ τί ἐστι φωνὴ, ἀποκρινοῦμαί σοι, ᾧ διαλεγόμεθα· καὶ σὺ οὕτω φράσον, ὅτι δίκαιόν ἐστιν, ᾧ τί χρώμεθα, ὥσπερ ἃ νῦν δὴ ἠρόμην. Οὐ πάνυ ἔχω σοι οὕτως ἀποκρίνασθαι. Ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ οὕτως ἔχεις, ἴσως τῇδέ πῃ ῥᾷον αὐτὸ εὕροιμεν ἄν. Φέρε, τὰ μείζω καὶ τὰ ἐλάττω τίνι σκοποῦντες διαγιγνώσκομεν; ἆρ' οὐ μέτρῳ; Ναί.

κρίνουσιν, ὅταν περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων κρίνωσιν οἱ δικασταί. Ναί. Μετροῦντές δέ γε περὶ τῶν σμικρῶν καὶ μεγάλων, οἱ μετρητικοί. μέτρον γὰρ ἦν ᾧ ταῦτ᾽ ἐκρίνετο. Οὕτως. Ἱστάντες δ᾽ αὖ, περὶ τῶν βαρέων καὶ κούφων, οἱ στατικοί. σταθμὸς γὰρ ἦν ᾧ ταῦτ᾽ ἐκρίνετο. Ἦν γάρ. Ἀριθμοῦντες δ᾽ αὖ περὶ τῶν πολλῶν καὶ ὀλίγων, οἱ ἀριθμητικοί. ἀριθμὸς γὰρ ἦν ᾧ ταῦτ᾽ ἐκρίνετο. Οὕτω. Λέγοντες δέ γε (ὡς ἄρτι ὡμολογήσαμεν) περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων κρίνουσιν ἡμᾶς οἱ δικασταί. λόγος γὰρ ἦν ᾧ ταῦτ᾽ ἐκρίνετο. Εὖ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Ἀληθῆ μὲν οὖν· καὶ λόγος ἐστίν, ὡς ἔοικεν, ᾧ τὰ δίκαια καὶ ἄδικα κρίνεται. Φαίνεται γοῦν. Τί ποτε ὄντα τὰ δίκαια καὶ τἄδικα; ὥσπερ ἂν ἡμᾶς εἴ τις ἤρετο, ἐπειδὴ μέτρον καὶ μετρητικὴ καὶ μετρητικὸς τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον διακρίνει, τί ὂν τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, εἴπομεν ἂν αὐτῷ, ὅτι τὸ μὲν μεῖζον, ὑπερέχον· τὸ δὲ ἔλαττον, ὑπερεχόμενον. ἐπειδὴ δὲ τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον σταθμὸς καὶ στατικὴ καὶ στατικὸς διακρίνει, τί ὂν τό, τε βαρὺ καὶ κοῦφον· εἴπομεν ἂν αὐτῷ, ὅτι τὸ μὲν κάτω ῥέπον ἐν τοῖς ζυγοῖς, βαρύ· τὸ δὲ ἄνω, κοῦφον· οὕτω δὴ καὶ εἰ ἔροιτο ἡμᾶς, ἐπειδὴ δὲ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον λόγος τε καὶ δικαστικὴ καὶ δικαστής ἐστιν ἡμῖν ὁ διακρίνων, τί ποτε ὂν τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον; τί ἔχοιμεν αὐτῷ ἀποκρίνασθαι; ἢ οὐδέπω ἔχομεν εἰπεῖν; Οὐκ ἔχομεν. Πότερον δ᾽ ἑκόντας οἴει ἔχειν τοῦτο τὸ ἄδικον τοὺς ἀνθρώπους, ἢ ἄκοντας; ὧδε δὲ λέγω· ἑκόντας οἴει ἀδικεῖν καὶ ἀδίκους εἶναι, ἢ ἄκοντας; Ἑκόντας, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε. πονηροὶ γάρ εἰσιν. ἑκόντας ἄρα σὺ οἴει πονηροὺς εἶναι καὶ ἀδίκους ἀνθρώπους; Ἔγωγε. σὺ δ᾽ οὔ; Οὔκ· εἴ γέ τι δεῖ τῷ ποιητῇ πείθεσθαι. Ποίῳ ποιητῇ; Ὅστις εἶπεν,

Οὐδεὶς ἑκὼν πονηρός, οὐδ᾽ ἄκων μάκαρ.

Ἀλλά τοι, ὦ Σώκρατες, εὖ ἡ παλαιὰ παροιμία ἔχει, ὅτι πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί. Θαυμάζοιμ᾽ ἂν εἰ τοῦτό γε ἐψεύσατο οὗτος ὁ ἀοιδός. ἐπεὶ εἴ σοι σχολή ἐστιν, ἐπισκεψώμεθα αὐτόν, εἴτε ψευδῆ εἴτε ἀληθῆ λέγει. Ἀλλὰ σχολή. Φέρε δή, πότερον ἡγῇ δίκαιον εἶναι ψεύδεσθαι, ἢ ἀληθῆ λέγειν; Ἀληθῆ, ἔγωγε. Ψεύδεσθαι ἄρα ἄδικον. Ναί.

qui inter nos ſententiam ferunt, ratiocinantur v-
C tique, quando de Iuſtis, & Iniuſtis iudicant. H. Aſſentior. S. Parua verò, & Magna metiuntur, qui metiendi arté exercent. Diximus enim id eſſe Méſurá, quo talia iudicantur. H. Diximus. S. Sed Grauia rurſus, & Leuia appendunt, qui ſtudium ſuum in appendendi arte poſuerunt. Nã ſtatera nobis id ipſum fuit, quo ſolent iſta diſcerni. H. Fuit profectò. S. Verùm Multa, & Pauca numerant, qui numerandi ſtudio tenentur. Id enim numerum eſſe poſuimus, quo res huiuſmodi diſtinguuntur. HO. Poſuimus. SOC. Iudices autem, vt modò conſenſimus, ratiocinantur, quando de Iuſtis, & Iniuſtis in-
D ter nos iudicant. Etenim Ratio id eſt, quo res iſtæ ſecernuntur. HO. Bene dicis, ô Socrates. SO. Et vera quidem. Ratio igitur id eſſe prorſus videtur, quo Iuſta, & Iniuſta iudicantur. HO. Videtur. SO. Iã verò Iuſta, & Iniuſta definienda ſunt: vt, ſi quis ita nos interrogaret: Quando menſura, árſque metiẽdi, & vir illius artis peritus Maius ipſum, & Minus diiudicant: quid eſt tandem Maius, & Minus? diceremus profectò, id eſſe Maius, quod ſuperet: Minus verò, quod ſuperetur. Item, ſi quæreret: Quando Graue, & Leue, ſtatera, árſque appendendi, & vir eius artis ſtudioſus diſcernũt, quid eſt Graue, & Leue? reſponderemus, Graue eſſe, quòd in libra poſi-
E tum propendeat: Leue autem, quod ſurſum feratur. Sic iam, ſi quis nos roget: quandoquidem Iuſtum, & Iniuſtum ratióque, & ars iudiciaria atque iudex iudicant, quid eſt Iuſtum, & Iniuſtum? aliquidne, quod illi reſpondeamus, an adhuc nihil habebimus? HO. Nihil. SO. Vtrum exiſtimas homines iniuſtitia præditos eſſe voluntarios, an inuitos? ſic autem dico: Vtrum credas, homines iniuſtè agere, & iniuſtos eſſe voluntarios, an inuitos? HO. Voluntarios, ô Socrates: ſunt enim improbi. S. Improbos igitur tu, & iniuſtos homines voluntarios eſſe arbitraris? HO. Arbitror equidem. Tu verò non ar-
F bitraris? SOC. Non equidem, ſi modò quid oportet Poetæ credere. HOS. Cui poetæ? SOC. Qui dixit, Nullus malus lubens, nec inuitus bonus. HOS. Atqui ô Socrates rectè habet prouerbium vetus, Poetas in multis mentiri. SOC. Mirum ſanè, ſi ea in re Poeta hic mentitus ſit. Quare, ſi tibi eſt otium, videamus, falſáne, an vera dixerit. HOS. Eſt otium.

… iniuſtum? H. Illud quoque. S. Hæc omnia, quum ſint huiuſmodi, nónne iuſta ſunt, & iniuſta? H. Sunt, vt apparet. S. Audi reliqua: Oculum ego habeo dextrum, & ſiniſtrum, quemadmodum & alij homines? H. Habes. SO. Narem dextram, & ſiniſtram? H. Prorſus. S. Et Manum dextram, & ſiniſtram? HO. Sanè. S. Poſtquàm igitur hæc tu eadem nominans, quædam ex meis Dextra, & quædam Siniſtra eſſe dicis: ſi te rogem, Vtra ea ſint: poſsíſne dicere, hæc quidem in hac parte Dextra eſſe, illa verò in illa Siniſtra? HO. Poſſim. S. Iam & illuc eas. Poſtquàm hæc eadem nominans, aliqua Iuſta, & aliqua Iniuſta eſſe diceres, poſſis dicere, vtra iuſta, & vtra ſint iniuſta? H. Horum ſingula quæque conuenienter, & in tempore facta, mihi iuſta videntur eſſe: contrà verò iniuſta. SOC. Rectè videntur. Horum igitur ſingula quæque qui facit opportunè, Iuſta facit: qui contrà, Iniuſta. H. Ita res habet. SO. Ergo, qui iuſta facit, Iuſtus eſt: qui iniuſta, Iniuſtus. HO. Nemo negat. SOC. Quis igitur poteſt opportuno tempore Secare, Vrere, & Extenuare? HO. Medicus. SO. Quòd ſcit, an propter aliud. H. Quòd ſcit.

SOCRAT. Quis opportunè Fodere, Arare, & Serere poteſt? HOSP. Agricola. SOCR. Quòd ſcit, an quòd neſcit? HO. Quòd ſcit. S. In aliis quoque rebus eodem modo, qui ſcit, poteſt opportuna, & quando oportet, & ſuo tempore facere: qui neſcit, contrà? H. Poteſt. S. Mentiri, & Decipere, & Prodeſſe qui ſcit, poteſt horum ſingula quæque & quando oportet, & ſuo tempore facere: qui verò neſcit, non poteſt. H. Vera dicis. SOC. Qui facit hæc opportunè, nónne Iuſtus vocatur? HOS. Vocatur. SOC. Facit hæc per ſcientiam? HOS. Facit. SOC. Iuſtus igitur, per ſcientiam eſt iuſtus? HOS. Eſt. SOC. Iniuſtus, per contrarium eſt iniuſtus? HOS. Patet. SO. Iuſtus per ſapientiam iuſtus? HOS. Nimirum. S. Et iniuſtus, per inſcitiam iniuſtus? HO. Sequitur. SO. Videtur ex his id ipſum, quod maiores nobis ſub ſapientiæ nomine reliquerunt, Iuſtitia: id verò, quod inſcientia dicitur, Iniuſtitia vocari meritò poſſe. H. Videtur. S. Sed homines, Inſcij ſunt ſpontè, an inuitè? HO. Inuitè. SO.

C Ἐμοί γε φαίνεται. Ἆρ' οὖν δή· ὀφθαλμοὺς ἐγὼ ἔχω δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; Ναί. Μυκτῆρα δεξιὸν καὶ ἀριστερόν; Πάνυ γε. Καὶ χεῖρα δεξιὰν καὶ ἀριστεράν; Ναί. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ τὰ αὐτὰ ὀνομάζων, τὰ μὲν, δεξιά φῂς εἶναι, τὰ δὲ ἀριστερά, τῶν ἐμῶν, εἴ σε ἐγὼ ἐροίμην ὁπότερα, ἆρ' ἂν ἔχοις εἰπεῖν ὅτι τὰ μὲν πρὸς τοῦ δεξιά ἐστι, τὰ δὲ πρὸς τοῦ, ἀριστερά. Ναί. Ἴθι δὴ καὶ ἐκεῖ. ἐπειδὴ τὰ αὐτὰ ὀνομάζων, τὰ μὲν, δίκαια φῂς εἶναι, τὰ δὲ, ἄδικα, ἔχοις εἰπεῖν ὁπότερα τὰ δίκαια, καὶ ὁπότερα τὰ ἄδικα; Ἐμοὶ μὲν τοίνυν D δοκεῖ, ἐν μὲν τῷ δέοντι καὶ τῷ καιρῷ ἕκαστα τούτων γιγνόμενα, δίκαια εἶναι· ἐν δὲ τῷ μὴ δέοντι, ἄδικα. Καλῶς γέ σοι δοκοῦν. Ὁ μὲν ἄρα ἐν τῷ δέοντι ἕκαστα τούτων ποιῶν, δίκαια ποιεῖ· ὁ δὲ μὴ ἐν τῷ δέοντι, ἄδικα. Ναί. Οὐκοῦν ὁ μὲν τὰ δίκαια ποιῶν, δίκαιος; ὁ δὲ τἄδικα, ἄδικος; Ἔστι ταῦτα. Τίς οὖν ὁ ἐν τῷ δέοντι καιρῷ οἷός τε τέμνειν καὶ καίειν καὶ ἰσχναίνειν; Ὁ ἰατρός. Ὅτι ἐπίσταται; ἢ δι' ἄλλο τι; Ὅτι ἐπίσταται.

Τίς δὴ ἐν τῷ δέοντι σκάπτειν καὶ ἀροῦν καὶ φυτεύειν οἷός τε; Ὁ γεωργός. Ὅτι ἐπίσταται; ἢ ὅτι οὔ; Ὅτι E ἐπίσταται. Οὐκοῦν καὶ τἄλλα οὕτως; ὁ μὲν ἐπιστάμενος, οἷός τε τὰ δέοντα ποιεῖν ἐστι, καὶ ἐν τῷ δέοντι καὶ ἐν τῷ καιρῷ· ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος, οὔ; Οὕτω. Καὶ ψεύδεσθαι ἄρα καὶ ἐξαπατᾶν, καὶ ὠφελεῖν, ὁ μὲν ἐπιστάμενος, οἷός τε ποιεῖν ἕκαστα τούτων ἐν τῷ δέοντι καὶ τῷ καιρῷ· ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος, οὔ. Ἀληθῆ λέγεις. Ὁ δέ γε ταῦτα ποιῶν ἐν τῷ δέοντι, δίκαιος. Ναί. Δι' ἐπιστήμην δέ γε ταῦτα ποιεῖ. Πῶς δ' οὔ; Δι' ἐπιστήμην ἄρα δίκαιος, ὁ δίκαιος. Ναί. Οὐκοῦν ὁ ἄδικος, διὰ τὸ ἐναντίον ἄδικός ἐστι τῷ δικαίῳ; F Φαίνεται. Ὁ δὲ δίκαιος, διὰ σοφίαν δίκαιος. Ναί. Δι' ἀμαθίαν ἄρα ὁ ἄδικος, ἄδικος. Ἔοικε. Κινδυνεύει ἄρα ὃ μὲν οἱ πρόγονοι ἡμῖν κατέλιπον σοφίαν, δικαιοσύνην εἶναι· ὃ δὲ ἀμαθίαν, τοῦτο δὲ ἀδικία. Ἔοικεν. Ἑκόντες δὲ ἀμαθεῖς εἰσιν οἱ ἄνθρωποι, ἢ ἄκοντες; Ἄκοντες.

Ἆρα διδακτόν ἐστιν ἡ ἀρετή; ἢ οὐ διδακτόν, ἀλλὰ φύσει οἱ ἀγαθοὶ γί- C
γνονται ἄνδρες, ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ; Οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι, ὦ Σώκρατες. Ἀλλ᾽ ὧδε σκεψώμεθα αὐτό. φέρε, εἴ τις βούλοιτο ταύτην τὴν ἀρετὴν γενέσθαι ἀγαθός, ᾗ ἀγαθοί εἰσιν οἱ σοφοὶ μάγειροι, πόθεν ἂν γένοιτο; Δῆλον ὅτι εἰ παρὰ τῶν ἀγαθῶν μαγείρων μάθοι. Τί δέ; εἰ βούλοιτο ἀγαθὸς γενέσθαι ἰατρός, παρὰ τίνα ἂν ἐλθὼν γένοιτο ἀγαθὸς ἰατρός; Δῆλον δὴ ὅτι παρὰ τῶν ἀγαθῶν τινὰ ἰατρῶν. Εἰ δὲ ταύτην τὴν ἀρετὴν ἀγαθὸς βούλοιτο γενέσθαι ἥνπερ D
οἱ σοφοὶ τέκτονες; Παρὰ τῶν τεκτόνων. Εἰ δὲ ταύτην τὴν ἀρετὴν βουληθείη ἀγαθὸς γενέσθαι, ἥνπερ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοί τε καὶ σοφοί, ποῖ χρὴ ἐλθόντα μαθεῖν; Οἶμαι μὲν καὶ ταύτην, εἴπερ μαθητός ἐστι, παρὰ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν· πόθεν γὰρ ἄλλοθεν; Φέρε δή, τίνες ἡμῖν ἄνδρες ἀγαθοὶ γεγόνασιν, ἵνα σκεψώμεθα εἰ οὗτοί εἰσιν οἱ τοὺς ἀγαθοὺς ποιοῦντες. Θουκυδίδης καὶ Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης καὶ Περικλῆς. Τούτων οὖν ἑκάστου ἔχομεν διδάσκαλον εἰπεῖν; Οὐκ ἔχομεν· οὐ γὰρ λέγεται. Τί δέ; μαθητήν, ἢ τῶν ξένων τινὰ ἢ τῶν πολιτῶν, ἢ ἄλλον, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ὅστις αἰ- E
τίαν ἔχει διὰ τὴν τούτων ὁμιλίαν σοφός τε καὶ ἀγαθὸς γενέσθαι; Οὐδὲ τοῦτο λέγεται. Ἀλλ᾽ ἆρα μὴ ἐφθόνουν μεταδιδόναι τῆς ἀρετῆς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; Τάχα. Ἆρα ἵνα μὴ ἀντίτεχνοι αὐτοῖς γίγνοιντο, ὥσπερ οἱ μάγειροί τε καὶ ἰατροὶ καὶ τέκτονες φθονοῦσιν; οὐ γὰρ λυσιτελεῖ αὐτοῖς πολλοὺς ἀντιτέχνους γίγνεσθαι, οὐδὲ οἰκεῖν ἐν πολλοῖς αὐτοῖς ὁμοίοις. ἆρ᾽ οὖν οὕτω καὶ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς οὐ λυσιτελεῖ ἐν ὁμοίοις αὐτοῖς οἰκεῖν; Ἴσως. Εἰσὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὐχὶ ἀγαθοί τε καὶ δίκαιοι; Ναί. Ἔστιν οὖν ὅτῳ λυσιτελεῖ μὴ ἐν ἀγαθοῖς οἰκεῖν, ἀλλ᾽ ἐν κακοῖς; Οὐκ ἔχω εἰπεῖν. Ἆρ᾽ F
οὐδὲ τοῦτ᾽ ἔχεις εἰπεῖν, πότερον ἔργον ἐστὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν βλάπτειν, τῶν δὲ κακῶν ὠφελεῖν, ἢ τοὐναντίον; Τοὐναντίον. Οἱ μὲν ἀγαθοὶ ἄρα ὠφελοῦσιν, οἱ δὲ κακοὶ βλάπτουσι; Ναί. Ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι;

VIRTVS tradine doctrina poteſt, an ea potius eſt, quę non poſſit acquiri: ſed viri natura, vel alio quodam modo boni fiunt? AM. Non habeo, Socrates, quid tibi nunc reſpondeam. SO. At hoc ipſum ita conſideremus. Age, ſi quis vellet ea facultate bonus fieri, qua boni ſunt coqui, qui ſciti in primis habentur, vnde fieret? A. Inde videlicet, ſi de bonis coquis diſceret. S. Quid, ſi vellet bonus fieri Medicus, ad quem profectus, bonus fieret medicus? A. Ad eorum aliquem, qui boni ſunt medici. S. Si verò cuperet arte bonus eſſe illa, qua boni ſunt Fabri? A. Ad fabrorum aliquem. S. Sed, ſi peroptaret ea virtute bonus euadere, qua viri ſunt & Boni, & Sapiētes, quò profectum illum oporteret dicere? A. Arbitror, ad eorū aliquem, qui boni ſint viri, ſi modò is, qui diſcere cupiat, ad eam virtutem perdiſcendā ſit idoneus: nam quò aliò proficiſci poſſet? SO. Age, quinam viri boni in vrbe noſtra fuerūt, vt expendamus, an viri huiuſmodi bonos item alios faciant? A. Thucydides, Themiſtocles, Ariſtides, & Pericles. S. Vniuſcuiuſque horū magiſtrum poſſumus referre? A. Non poſſumus: non enim id dicitur. S. Quid? diſcipulū poſſumus vel peregrinū, vel ciuem, vel liberū, vel ſeruū nominare, qui poſſit affirmare, ſe per eorum conſuetudinem Bonúmq; & Sapientem factum? AM. Neque hoc dicitur. SO. Nūquid inuidi erant ita, vt nollent virtutem cęteris impertire? A. Fortaſſe. S. Ob idne, quòd vererētur, ne ſibi alii fierēt æmuli, quemadmodū Coqui, & Medici, & Fabri faciūt? Nanque ij neque vtile ſibi exiſtimāt eſſe, ſi multi ſibi in arte aduerſarii fiāt: neq; commodū, ſi ipſi inter multos ſui ſimiles habitent. Eodémne igitur modo & viris bonis incōmodum eſt, cū ſui ſimilibus habitare? A. Fieri poteſt. SOC. Nónne ſunt iidem Boni, & Iuſti? AM. Sunt. SOC. Eſtne aliquis, cui poſſit vtile eſſe, non cū bonis, ſed cū improbis verſari? A. Non poſſum dicere. S. An igitur neque hoc potes dicere, vtrum ſit bonorū quidem nocere, ſed improborum prodeſſe: an contrà? AM. Contrà. SOC. Aſſeriſne, bonos iuuare, improbos verò lædere? AM. Aſſero. SO. Eſtne igitur aliquis, qui lædi malit quàm iuuari?

eſt, Themiſtoclem his quidem, quæ diximus, filium ſuum inſtitui, ſed Sapientia, qua ſapiens erat ipſe, nihilo meliorem quouis vicino fieri voluiſſe, Si Virtus acquiri potuiſſet? AM. Haud ſimile vero. SOC. Huiuſmodi quidem magiſter virtutis fuit, is, quem tu ſuppoſuiſti. Sed de Ariſtide videamus. Hic Lyſimachum educauit quidem, deditque operam, vt omnium Athenienſium pulcherrimè his omnibus, quæ ſunt in magiſtrorum facultate, erudiretur: ſed virum tamen nemine meliorem fecit. Hunc enim ego & tu non ſolùm vidimus, ſed etiã conuenimus. AM. Verum. SOC. Iam verò noſti Paralum, & Xãthippum, quorum tu mihi alterum videris amauiſſe, ſic à Pericle altos, & inſtitutos fuiſſe, vt Athenienſium nemini in arte equitandi cederent: in Muſica præterea, aliiſque certandi generibus, atque adeo aliis omnibus, quæ traduntur arte, vt illi non minus, quàm cæteri, eſſent eruditi, ipſum vehementer elaboraſſe: viros autem bonos an fieri noluit pater? AM. Fortaſſe facti fuiſſet, ô Socrates, niſi mortem iuuenes obiiſſent. SOC. Tu iure quidem tuis amoribus ſuccurris: ſed Pericles tamẽ, ſi virtus parabilis fuiſſet, ipſeque bonos potuiſſet facere, multò potius illos in ſua ipſius virtute ſapiẽtes, quàm in Muſica, & certandi ſtudio feciſſet. Sed ea comparari nõ poteſt. Nam & Thucydides duos aluit filios Meleſiam, & Stephanum, pro quibus tu non ea poſſes dicere, quæ pro Periclis filiis modò dixiſti. Horum enim & tu alterum noſti vſque ad ſenectutem, alterum verò etiam vltra perueniſſe. Atque hos quidem pater cùm doceri voluit, vt bene alia ſcirent, tum verò in primis, vt Athenienſium omnium pulcherrimè luctarẽtur. Illos enim alterum quidem Xanthiæ, alterum verò Eudoro, erudiendos tradidit. Ipſi porrò magiſtri tũc omnibus in arte luctandi excellere videbantur. AM. Notum eſt. SO. Videlicet igitur ille vnquam, vbi multum oportebat in eos qui docerent, hæc filios doceri voluiſſet: vbi verò nihil impenſæ erat faciendum in eum qui viros faceret bonos, hoc illos nõ docuiſſet, ſi quidem tradi potuiſſet? AM. Non mirũ dicis. SO. At enim Thucydides fortaſſe ignobilis erat, nec multos vel ex ciuibus, vel ex ſociis amicos habebat. Quin erat & ampla ex familia, & plurimũ cùm apud ciues tum apud Græcos alios poterat.

Ἆρ' οὖν ταῦτα μὲν οἰόμεθα βούλεσθαι αὐτὸν τὸν ἑαυτοῦ
C υἱὸν παιδεῦσαι· ἣν δὲ αὐτὸς σοφίαν ἦν σοφός, μηδὲν
βελτίω αὐτὸν ποιῆσαι τῶν γειτόνων μηδενός, εἴπερ δι-
δακτὸν ἦν ἡ ἀρετή; Οὐκοῦν εἰκός γε. Οὗτος μὲν δή
σοι τοιοῦτος διδάσκαλος ἀρετῆς, ὃν καὶ σὺ εἶπες. ἄλλον
δὲ δὴ σκεψώμεθα Ἀριστείδην, ὃς ἔθρεψε μὲν τὸν Λυ-
σίμαχον, ἐπαίδευσε δὲ κάλλιστα Ἀθηναίων ὅσα διδα-
σκάλων εἴχετο· ἄνδρα δὲ οὐδενὸς βελτίω ἐποίησε· τοῦ-
τον γὰρ καὶ σὺ καὶ ἐγὼ εἴδομεν, καὶ συνεγενόμεθα.
Ναί. Οἶσθα οὖν ὅτι Περικλῆς αὖ ἔθρεψε Πάραλον
καὶ Ξάνθιππον· ὧν καὶ σύ μοι δοκεῖς τοῦ ἑτέρου ἐρα-
D σθῆναι. τούτους μέντοι, ὡς καὶ σὺ οἶσθα, ἱππέας μὲν ἐ-
δίδαξεν οὐδενὸς χείρους Ἀθηναίων· καὶ μουσικὴν, καὶ
τὴν ἄλλην ἀγωνίαν, καὶ τἆλλα ἐπαίδευσεν ὅσα τέχνῃ
διδάσκονται, οὐδενὸς χείρους· ἀγαθοὺς δὲ ἄρα ἄνδρας
οὐκ ἐβούλετο ποιῆσαι; Ἀλλ' ἴσως ἂν ἐγένοντο, ὦ Σώκρα-
τες, εἰ μὴ νέοι ὄντες ἐτελεύτησαν. Σὺ μὲν εἰκότως βοηθεῖς
τοῖς παιδικοῖς· Περικλῆς δὲ ἐκεῖνος, εἴπερ διδακτὸν
ἦν ἡ ἀρετή, καὶ οἷός τ' ἦν ἀγαθοὺς ποιῆσαι, πολὺ πρότε-
ρον ἂν τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν σοφοὺς ἐποίησεν ἢ μουσικὴν καὶ
ἀγωνίας. ἀλλὰ μὴ οὐκ ἦν διδακτόν. ἐπεὶ Θουκυδίδης αὖ
E δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Μελησίαν καὶ Στέφανον· περὶ ὧν
σὺ οὐκ ἂν ἔχοις εἰπεῖν ἅπερ περὶ τῶν Περικλέους υἱῶν.
τούτων γὰρ δὴ καὶ σὺ οἶσθα τὸν γ' ἕτερον μέχρι γήρως
βιώσαντα, τὸν δ' ἕτερον, πόρρω πάνυ. καὶ μὴν καὶ τού-
τους ὁ πατὴρ ἐπαίδευσε τά τε ἄλλα εὖ, καὶ ἐπάλαισαν
κάλλιστα Ἀθηναίων. τὸν μὲν γὰρ Ξανθίᾳ ἔδωκε, τὸν δὲ
Εὐδώρῳ· οὗτοι δέ που ἐδόκουν κάλλιστα τῶν τότε παλαίειν.
Ναί. Οὐκοῦν δηλονότι οὗτος οὐκ ἄν ποτε, οὗ μὲν ἔδει
δαπανώμενον διδάσκειν, ταῦτα μὲν ἐδίδαξε τοὺς παῖ-
F δας τοὺς ἑαυτοῦ; οὗ δ' οὐδὲν ἔδει ἀναλώσαντα, ἀγα-
θοὺς ἄνδρας ποιῆσαι, ταῦτα δὲ οὐκ ἂν ἐδίδαξεν, εἰ δι-
δακτὸν ἦν; Εἰκός γε. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὁ Θουκυδί-
δης φαῦλος ἦν, καὶ οὐκ ἦσαν αὐτῷ πλεῖστοι φίλοι Ἀ-
θηναίων καὶ τῶν συμμάχων. καὶ οἰκίας ἦν μεγάλης, καὶ
ἐδύνατο μέγα ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν.

καὶ τὰ πρεσβυτέρων καὶ νέων ὅσα μέλλει τῶν σωμάτων ἀξία λόγου ἔσεσθαι· καὶ ἐν οἷς ἐστὶν ἐλπὶς πολλὴ τὰ ἔργα ὅσα σώματός ἐστιν, εὖ ἀπεργάσασθαι. Ἔστι ταῦτα. Πότερον οὖν σπουδαιότερα ἐστὶ ταῖς πόλεσιν ἵπποι καὶ κύνες ἀγαθοὶ καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, ἢ ἄνδρες ἀγαθοί; Ἄνδρες ἀγαθοί. Τί οὖν, οἴει ἄν, εἴπερ ἦσαν φύσεις ἀγαθαὶ πρὸς ἀρετὴν ἀνθρώπων, οὐκ ἂν πάντα μεμηχανῆσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὥστε διαγιγνώσκειν αὐτάς; Εἰκός γε. Ἔχεις οὖν τινὰ εἰπεῖν τέχνην, ἥτις ἐστὶν ἐπὶ ταῖς φύσεσι ταῖς τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν ἀποδεδειγμένη, ὥστε δύνασθαι αὐτὰς κρίνειν; Οὐκ ἔχω. Καὶ μὴν δὴ πλείστου ἂν ἦν ἀξία, καὶ οἱ ἔχοντες C αὐτήν. οὗτοι γὰρ ἂν ἡμῖν ἀπέφαινον τῶν νέων τοὺς μέλλοντας ἀγαθοὺς ἔσεσθαι, ἔτι παῖδας ὄντας· οὓς ἂν ἡμεῖς παραλαβόντες ἐφυλάττομεν ἐν ἀκροπόλει δημοσίᾳ, ὥσπερ τὸ ἀργύριον, καὶ μᾶλλον ἔτι, ἵνα μή τι βλαβεῖεν ἡμῖν πάθοιεν, μήτε ἐν μάχῃ, μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ κινδύνῳ· ἀλλ' ἀπέκειντο τῇ πόλει σωτῆρές τε καὶ εὐεργέται, ἐπειδή γε εἰς τὴν D ἡλικίαν ἀφίκοιντο. ἀλλὰ κινδυνεύει οὔτε φύσει οὔτε μαθήσει ἡ ἀρετὴ τοῖς ἀνθρώποις παραγίγνεσθαι. Πῶς οὖν ἄν, ὦ Σώκρατες, σοὶ δοκοῦσι γίγνεσθαι, εἰ μήτε φύσει μήτε μαθήσει γίγνονται; τίν' ἄλλον τρόπον γίγνοιντ' ἂν οἱ ἀγαθοί; Οἶμαι μὲν οὐκ ἂν ῥᾳδίως αὐτὸ δηλωθῆναι· τοπάζω μὲν δὴ θεῖόν τι μάλιστα εἶναι τὸ κτῆμα, καὶ γίγνεσθαι τοὺς ἀγαθοὺς E ὥσπερ οἱ θεῖοι τῶν μάντεων καὶ χρησμολόγοι. οὗτοι γὰρ οὔτε φύσει τοιοῦτοι γίγνονται, οὔτε τέχνῃ, ἀλλ' ἐπιπνοίᾳ ἐκ τῶν θεῶν γιγνόμενοι, τοιοῦτοί εἰσιν. οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ λέγουσι ταῖς πόλεσιν ἑκάστοτε τὰ ἀποβησόμενα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, ἐκ θεοῦ ἐπιπνοίας πολὺ μᾶλλον καὶ ἐναργέστερον ἢ οἱ χρησμῳδοί. λέγουσι γάρ που καὶ αἱ γυναῖκες ὅτι θεῖος ἀνὴρ οὗτός ἐστι. καὶ Λακεδαιμόνιοι, ὅταν τινὰ μεγαλοπρεπῶς ἐπαινῶσι, θεῖον ἄνδρα φασὶν εἶναι. πολλαχοῦ δὲ καὶ Ὅμηρος τῷ αὐτῷ τούτῳ καταχρῆται, καὶ οἱ ἄλλοι F ποιηταί. καὶ ὅταν βούληται θεὸς εὖ πρᾶξαι πόλιν, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐνεποίησεν· ὅταν δὲ μέλλῃ κακῶς πράξειν πόλις, ἐξεῖλε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ὁ θεός. οὕτως ἔοικεν οὔτε διδακτὸν εἶναι, οὔτε φύσει ἀρετή, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ παραγίγνεσθαι κτωμένοις.

res aptæ, & quæ contrà ineptæ: animaduertúntq; & ſenũ, & iuuenum corpora, quæ laude digna ſint futura, atque in quibus ſpes ſit, futurum, vt opera omnia, quæ corporis ſint, optimè faciant? AM. Sũt hæc. SOC. Verum igitur Rebuſp. maiori curæ ſunt equi, & canes boni, aliáque huiuſmodi, an viri boni? AM. Viri boni. SO. Nónne igitur putas, an hominum naturæ ad virtutem eſſent bonæ, homines ipſos, vt eas cognoſcerent, omnia excogitaſſe? AM. Puto, & conſentaneum eſt. SO. Habéſne igitur artẽ aliquam dicere, quæ ſit in virorum bonorum naturis oſtendens, quo pacto ipſas iudicare poſſimus? AM. Non habeo. SO. Et tamen ars illa plurimi facta fuiſſet, & qui illam calluiſſent. Nobis enim iuuenes ipſos, qui futuri fuiſſent boni, vel pueros adhuc indicaſſent: quos in arce nos non aliter, atque argentum, & multo etiam diligentius cuſtodiendos curaſſemus, vt nihil mali neque in pugna, neque in alio quouis periculo paterentur: ſed Reip. deponerentur, ſeruatores & benefici tunc futuri, quum ad ætatem perueniſſent. Sed virtus neq; natura, neque diſciplina videtur hominibus adeſſe. AM. Quo igitur pacto, Socrates, boni tibi fieri videntur? Si enim neque natura, neque diſciplina fiunt, quónam tandem alio modo fiant boni? SO. Reor equidem hoc ipſum non ita facilè poſſe declarari: ſiquidem ſuſpicor huiuſce rei poſſeſſionem quiddam maximè diuinum eſſe, & bonos fieri ſimiliter, atque diuini Vates & Fatidici fiunt. Illi enim neque natura, neque arte tales fiunt, ſed ſpiritu, quo diuinitus afflantur. Sic & viri boni, Rebuſpub. euentura, futuráque, ex afflatu quodam diuino multò clarius & manifeſtius, quàm fatidici, ſæpe prædicũt. Hinc & fœminę virũ huiuſmodi diuinũ eſſe dicunt. Quin & Lacedæmonij, quando aliquẽ magnificè laudare volunt, virũ illum diuinũ appellant: quod ipſum & Homerus, & reliqui poetæ frequenter vſurpant. Quando igitur Deus alicui Reipub. maximè vult prodeſſe, viros ei bonos ingenerat: quando verò obeſſe, eoſdem, ſi qui ſunt, ex ea tollit. Sic videtur Virtus neque diſciplina, neque natura comparari: ſed his diuina ſorte, qui illa præditi ſunt, ineſſe.

re conſilium liceat,ſed nulla ſit ſcientia,ex qua rectè quiſquam de his dare conſilium poſſit? Quòd ſi aliqua ſcientia ſit, qua liceat in his rectè conſilium dare, non neceſſe eſt, & aliquos eſſe, qui ſciant his de rebus rectè conſilium dare? Quum verò ſint aliqui, qui ſciant de his conſilium dare, de quibus vos conſulitis, non neceſſe eſt, vos etiam vel ſcire de his conſilium dare, vel neſcire: vel partim quidem ex vobis ſcire, partim verò neſcire? Si omnes igitur ſcitis, quid oportet vos amplius ad conſulendum conuenire? vnuſquiſque enim veſtrûm ad dandum conſilium eſt idoneus. Sin omnes contrà neſcitis, quomodo conſultare poteſtis: vel quid vtilitatis hoc conſilium afferre poteſt vobis, qui ne deliberare quidem poſſitis? Sed ſi ex vobis partim quidem ſciunt, partim verò neſciunt, iique conſilio egent, & ſi fieri vtique poteſt, vt vir vnus prudens det imperitis conſilium, poterit & vnus vobis, qui neſcitis, conſilium dare. An non idem, qui ſciunt, dant conſilium omnes? Quare vos, hoc audito, decet hinc abire. Nunc tamen hoc non facitis, ſed vultis multos ex his, qui conſilium dēt, audire. Non enim creditis eos, qui ad dandum conſilium vobis aggrediuntur, ea noſſe, de quibus dant conſilium. Si enim crediſſetis eos, qui dant conſilium, noſſe, vnum vobis audire ſatis fuiſſet. Vos igitur, vt eos, qui neſciunt, audiatis, conuenire, tanquam aliquid, quod operæpretium ſit, facturi ſitis, qui fieri poteſt, vt non ſit abſurdum? Atque de veſtro quidem cōſilio ſic dubito: de illorum verò, qui vobis conſilium dare poſſe putant, ſtudio illud mihi dubium eſt. Nam ſi, qui iiſdem de rebus dant conſilium, non eadem reſpondeant, quo pacto pulchrè omnes dare conſilium poſſint, quum non reſpondeant eadem, quæ reſpōdet is, qui rectè dat conſilium? Vel quomodo ineptum non ſit eorum ſtudium, qui inducunt animum his de rebus conſilium dare, quarum ſunt imperiti? Nam periti nunquam ſibi ita conſtituent, vt conſilium nō rectè dare velint. Sin eadem contrà reſpondeāt, quid ipſos omneis oportet conſilium dare? Vnus enim ipſorum, qui eadem reſpondeat, ſufficere poterit.

C πῶς ξυμβουλεύειν περὶ τούτων μηδεμία ἐστὶ, πῶς οὐκ ἄτοπον; εἰ δέ τις ἐπιστήμη ἀφ' ἧς ἐστι τὰ τοιαῦτα ὀρθῶς ξυμβουλεύειν, οὐκ ἀνάγκη καὶ ἐπισταμένους εἶναι τινὰς ξυμβουλεύειν ὀρθῶς περὶ τῶν τοιούτων, ὄντων δέ τινων ἐπισταμένων ξυμβουλεύειν περὶ ὧν ξυνέρχεσθε βουλευσόμενοι, οὐκ ἀνάγκη ἐστὶ καὶ ὑμᾶς ἤτοι ἐπίστασθαι περὶ τούτων ξυμβουλεύειν, ἢ μὴ ἐπίστασθαι; ἢ τοὺς μὲν ἐπίστασθαι ὑμῶν, τοὺς δὲ μὴ ἐπίστασθαι; εἰ μὲν οὖν ἐπίστασθε πάντες, τί δεῖ ἔτι ὑμᾶς συνέρχεσθαι βουλευσομένους; ξυμβουλεύειν γὰρ ἱκανὸς ἕκαστος ὑμῶν. εἰ δ' αὖ πάντες μὴ
D ἐπίστασθε, πῶς ἂν δύναισθε βουλεύεσθαι; ἢ τί ὑμῖν προὔργου τῆς ξυνόδου ταύτης εἴη ἄν, μὴ δυναμένοις γε βουλεύεσθαι; εἰ δὲ οἱ μὲν ἐπίστανται, οἱ δὲ οὐκ ἐπιστάμενοί εἰσιν ὑμῶν, οὗτοι δὲ ξυμβουλῆς δέονται, εἰ ἄρα δυνατόν ἐστι ξυμβουλεύειν ἔμφρονα ἄνδρα τοῖς ἀπείροις, ἱκανὸς δέ που ἐστὶ καὶ εἷς ξυμβουλεῦσαι τοῖς ἐπισταμένοις ὑμῖν. ἢ οὐ ταὐτὰ οἱ ἐπιστάμενοι ξυμβουλεύουσι πάντες; ὥστ' ἀκούσαντας ὑμᾶς τούτου ἀπαλλάττεσθαι προσήκει. νῦν δ' οὐ ποιεῖτε τοῦτο, ἀλλὰ βούλεσθε πολλῶν ξυμβουλευόντων ἀκούειν. οὐ γὰρ ὑπολαμβάνετε εἰδέναι τοὺς ἐπιχειροῦντας ὑμῖν ξυμ-
E βουλεύειν, περὶ ὧν ξυμβουλεύουσιν. εἰ γὰρ ὑπελαμβάνετε εἰδέναι τοὺς ξυμβουλεύοντας ὑμῖν, ἑνὸς μόνου ἀκούσασιν ἐξήρκει ἂν ὑμῖν. τὸ οὖν ξυνέρχεσθαι ἀκουσομένους μὴ εἰδότων, ὡς προὔργου τι ποιοῦντας, πῶς οὐκ ἄτοπόν ἐστι; καὶ περὶ μὲν τῆς ξυνόδου ὑμῶν ἀπορῶ ταύτῃ. περὶ δὲ τῆς τῶν οἰομένων ὑμῖν ξυμβουλεύειν προθυμίας, ἐκεῖνο ἄπορον. εἰ μὲν γὰρ μὴ ταὐτὰ ξυμβουλεύουσι περὶ τῶν αὐτῶν ξυμβουλεύοντες, πῶς ἂν πάντες καλῶς ξυμβουλεύοιεν, μὴ ξυμβουλεύοντες ἃ ξυμβουλεύει ὁ ὀρθῶς ξυμβουλεύων; ἢ πῶς οὐκ ἂν ἄτοπος εἴη ἡ προθυμία τῶν προθυμουμένων
F ξυμβουλεύειν περὶ ὧν ἀπείρως ἔχουσιν; οὐ γὰρ δὴ ἔμπειροι ὄντες προαιρήσονται ξυμβουλεύειν μὴ ὀρθῶς. εἰ δ' αὖ ταὐτὰ ξυμβουλεύουσι, τί δεῖ πάντας αὐτοὺς ξυμβουλεύειν; εἷς γὰρ αὐτῶν τὰ αὐτὰ ξυμβουλεύων, ἱκανὸς ἔσται.

δὲ, οἴεσθαι δεῖν ψηφίζεσθαι ὡς κρίνειν ἱκανοὺς ὄντας; οὐ γὰρ δὴ καθ' ἕνα μὲν ὄντες οὐκ οἴδατε, ξυνελθόντες δὲ, φρόνιμοι γίγνεσθε· οὐδ' αὖ ἰδίᾳ μὲν ἀπορεῖτε, ἐλθόντες δ' εἰς τὸ αὐτὸ, οὐκέτι ἀπορεῖτε, ἀλλ' ἱκανοὶ γίγνεσθε ξυνορᾶν τὰ πρακτέα ἐστὶν ὑμῖν. καὶ ταῦτα, παρ' οὐδενὸς μαθόντες, οὐδ' αὐτοὶ εὑρόντες, ὅ ἐστι δυσνοητότατον ἁπάντων. οὐ γὰρ δὴ, μὴ δυνάμενοί γε ξυνορᾶν ἃ πρακτέον ἐστὶ, κρίνειν ἱκανοὶ ἔσεσθε τὸν ὀρθῶς ξυμβουλεύοντα περὶ τούτων ὑμῖν. οὐδ' αὖ τοῦτό γε ἐρεῖ εἷς ὢν ὁ συμβουλεύων ὑμῖν, οὕτως ὑμᾶς διδάξειν ἃ πρακτέον ὑμῖν ἐστὶ, καὶ κρίνειν τοὺς κακῶς καὶ μὴ ξυμβουλεύοντας ὑμῖν, οὕτως ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ καὶ ὄντας τοσούτους. τοῦτο δ' οὐκ εἴη οὐδὲν ἧττον ἂν φανείη ῥᾴδιον ὄν. εἰ δὲ μήθ' ἡ ξύνοδος μήθ' ὁ συμβουλεύων ὑμῖν ἱκανοὺς κρίνειν ποιεῖ ὑμᾶς, τίς χρεία τῶν ψήφων ἐστὶν ὑμῖν; ἢ πῶς οὐκ ἐναντιοῦται ἡ ξύνοδος ὑμῶν ταῖς ψήφοις, καὶ αἱ ψῆφοι τῇ τῶν ξυμβουλευόντων ὑμῖν προθυμίᾳ; ἡ μὲν γὰρ ξύνοδός ἐστιν ὑμῶν, ὡς οὐχ ἱκανῶν, ἀλλὰ ξυμβούλων δεομένων· αἱ δὲ ψῆφοι φέρονται, ὡς οὐ ξυμβούλων δεομένων, ἀλλὰ καὶ κρίνειν καὶ ξυμβουλεύειν δυναμένων· καὶ ἡ μὲν προθυμία τῶν ξυμβουλευόντων ὑμῖν, ὡς εἰδότων ἐστίν· αἱ δὲ παρ' ὑμῶν ψῆφοι, ὡς οὐκ εἰδότων τῶν ξυμβουλευόντων φέρονται. καὶ εἴ τις ὑμᾶς ἔροιτο τοὺς ψηφισαμένους, καὶ τοὺς ξυμβουλεύσαντας ὑμῖν, περὶ ὧν ἂν ψηφίσησθε, πότερον ἴστε ὅτι ἔσται οὗ ἕνεκα πράττειν διανοεῖσθε ἃ ἐψηφίσασθε· οὐκ οἶμαι ἂν φῆσαι ὑμᾶς. τί δ', εἰ γένοιτο οὗ ἕνεκα πράττειν ἂν διανοεῖσθε, ἴστε εἰ ξυνοίσει τοῦτο ὑμῖν; οὐδὲ τοῦτο ἂν φῆσαι οἴομαι ὑμᾶς, οὐδὲ τοὺς ξυμβουλεύοντας ὑμῖν. τῶν ἀνθρώπων δέ τινα ὑπολαμβάνετε εἰδέναι τι τούτων; εἴ τις προσέροιτο ὑμᾶς, οὐδὲ τοῦτο ξυγχωρεῖν ἂν οἴομαι ὑμᾶς. ὅταν οὖν περὶ ὧν ξυμβουλεύηται, τοιαῦτα οἷα ὑμῖν μὴ δῆλα εἶναι, οἵ τε ψηφιζόμενοι καὶ οἱ ξυμβουλεύοντες, ἄπειροι ὦσιν, εἰκότως καὶ ὑμεῖς φήσετε ξυμπίπτειν ἀπιστεῖν, καὶ μεταμέλεσθαι πολλάκις αὐτοῖς καὶ περὶ ὧν ἂν ξυμβουλεύσωνται καὶ περὶ ὧν ἂν ψηφίσωνται.

quo pacto ridiculum non ſit, vos veluti conſilio egentes, nec ad id inueniendum idoneos conueniſſe: poſtquam verò conueniretis, exiſtimare ſententiam vobis eſſe ferendam, tanquam iudicare poſſitis? Non enim dicendum eſt, vos quidem ſingulos rudes fuiſſe, ſed, poſtquam vnum in locum conueniſtis, prudentes factos eſſe: neque præterea vos priuatim quidem dubitaſſe, verùm ſimulátque hoc veniſtis, non amplius dubitare, ſed idoneos eſſe factos ad ea perſpicienda, quæ vobis facienda ſunt: quum de nullo hæc didiceritis, neque vos ipſi inueneritis, quod eſt longè omnium difficillimum. Vos enim, niſi cognoſcere poſſitis, quæ vobis facienda ſint, nunquam de eo, qui vobis conſilium det, an id rectè faciat, iudicare poteritis. Neq; præterea vnus aliquis, qui vobis det conſilium, dicet, ſe vos, quæ vobis facienda ſint, ita docturum, vt & qui malè, & qui bene vobis conſilium dent, iudicare poſſitis: atque id ipſum tã breui, & tam multos: quum præſertim hoc illo nihilo minus difficile eſſe videatur. Quòd ſi nec cõcilium, nec qui vobis conſilium dat, vos ad iudicandum idoneos efficiunt, quid vobis opus eſt ſuffragiis? vel qui potius concilium veſtrum ſuffragiis, & ſuffragia ſtudio eorum, qui vobis conſilium dant, non maximè repugnant? Nã concilium veſtrum habetur perinde quaſi vos ad aliquid ſtatuendũ non ſitis idonei, ſed aliorum conſilio egeatis: ſuffragia verò perinde feruntur, ac ſi vos non modò non egeatis conſilio, ſed etiam iudicare, & dare aliis conſilium poſſitis. Deinde ſtudiũ eorum, qui conſilium dant, adeſt quidem, tanquam id facere ſciant: ſed à vobis ſuffragia feruntur, tanquã neſciant. Verùm ſi quis vos, qui ſuffragia fertis, & eum, qui vobis hiſce de rebus, quas ſuffragio decernitis, conſilium dederit, ita roget: an ſcitis id futurum, cuius cauſa facere ea cogitatis, quæ decreuiſtis? non credo vos dicturos. Quid autem, ſi fuerit illud, cuius cauſa facere hæc cogitatis, noſtis hoc vtile vobis fore? Neque vos hoc dicturos, neque eum, qui vobis dat conſilium, puto. Si quis præterea de vobis ita quærat: an eſſe quenquam omnium mortalium exiſtimatis, qui horum aliquod vnum ſciat? Neque vos hoc conceſſuros arbitror. Quum igitur illa, quæ in conſultationem veniunt, ſint eiuſmodi, vt manifeſta vobis eſſe non poſſint: quúmque ij, qui ſuffragia ferunt, atque ij, qui conſilium dant, ſint imperiti: iure dicetis euenire, vt & nos non credamus, & ipſos ſæpe earum rerum pœniteat, de quibus conſulant, & de quibus ſuffragium ferant:

vel tempus aduerſariorum vtrique dari, vel iudices iurare ſe æqualiter vtranque partem audituros, niſi iuſtius, meliúſque à iudicibus cauſas hoc modo iudicari poſſe exiſtimaſſet? Tu verò mihi videris ne illud quidem, quod à multis dicitur, audiſſe. Quidnam? inquit.

Nunquam decernas, audis niſi tu prius ambos.

Hoc ſanè quidem haud ita diuulgatum fuiſſet, niſi bene, atque, vt conuenit, homines dictum exiſtimaſſent. Do tibi igitur, inquit, id conſilij, vt tu nunquam poſthac tam temerè homines neque condemnes, neque abſoluas. Alter igitur, abſurdum ſibi videri reſpondit, ſiquidem, vno loquente, cognoſci non poſſet, vtrum vera, an falſa diceret, duobus verò, poſſet: atque ſi ab eo quidem, qui vera dicat, diſcere homines non poſſent, ab eodem verò, atque altero ſimul, qui mentiatur, doceri poſſent: item ſi vnus quidem, qui rectè, veráque dicat, oſtendere, quæ dicat, non poſſet: duo verò, quorum alter mentiatur, & nihil rectè dicat, id poſſent indicare, quod qui rectè dicat, non poſſet. Hic, inquit, hæreo. Atque illud præterea quo tandem pacto declarabunt? vtrum tacentes, an loquentes? Nam ſi tacentes oſtendent, neque alterum, neque vtrunque opus erit audire. Sin ambo loquentes oſtendent, ambóque confusè (volunt enim vtrunque ſeparatim dicere) loquentur, quónam modo fieri poterit, vt ambo ſimul rem manifeſtent? Nam ſi demonſtrabunt ambo ſimul, dicéntque tunc ſimul, nunquam hoc fieri ſinent. Quare eſt reliquum (ſiquidem loquentes oſtendent) vt dicens vterq; demõſtret: & quãdo dicet vterque, tunc & vterque commonſtrabit. Quamobrem dicet hic quidem prius, ſed ille poſterius: & oſtendet hic quidem prius, ille verò poſterius. Proinde, ſi viciſſim vterque idem monſtrabit, quid oportebit præterea ſecundum audire? Ab eo enim, qui prius dixerit, iam res declarata fuerit. Accedit & illud, inquit. Si monſtrabunt ambo, quo pacto non & eorum alter monſtrabit? Ambo enim quemadmodum monſtrabunt, quorum alter monſtrare non poſſit;

ἢ χρόνον ἀμφοτέροις δίδοσθαι τοῖς ἀντιδίκοις, ἢ ὀμνύειν τοὺς δικαστὰς ἀκροάσασθαι ὁμοίως ἀμφοτέρων, εἰ μὴ ὑπελάμβανεν ὁ νομοθέτης τὰς δίκας δικαιότερον ἂν καὶ βέλτιον κρίνεσθαι ὑπὸ τῶν δικαστῶν; σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐδὲ τοῦτο τὸ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενον ἀκηκοέναι. Τὸ ποῖον; ἔφη.

Μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς.

καίτοι οὐκ ἂν οὕτω τοῦτο περιεφέρετο, εἰ μὴ καλῶς ἐλέγετο, καὶ ὡς προσήκει. ξυμβουλεύω οὖν σοί (ἔφη) τὸ λοιπὸν μὴ προπετῶς οὕτως τοὺς ἀνθρώπους μήτε μέμφεσθαι μήτ' ἐπαινεῖν. ὁ οὖν ἕτερος ἄτοπον ἔφη αὐτῷ καταφαίνεσθαι, εἰ ἕνα μὲν γνῶναι λέγοντα πότερον ἀληθεύει ἢ ψεύδεται, οὐ δυνατόν ἐστι, δύο δὲ λέγοντας γνῶναι δυνατόν ἐστι· καὶ παρὰ μὲν τοῦ ἀληθῆ λέγοντος μαθεῖν οὐ δυνατόν ἐστιν, ὑπὸ τούτου δὲ αὐτοῦ καὶ ἄλλου τοῦ ψευδομένου διδαχθῆναι οἷόν τε· καὶ εἰ ὁ μὲν εἷς ὀρθῶς καὶ ἀληθῆ λέγων, ἐμφανίσαι ἃ λέγει οὐ δυνήσεται, δύο δὲ, ἂν ὁ ἕτερος ψεύδηται καὶ οὐκ ὀρθῶς ἐρεῖ, δυνήσονται ἐμφανίσαι τοῦθ' ὃ ὁ λέγων ὀρθῶς ἐμφανίσαι οὐχ οἷός τ' ἦν. Ἀπορῶ δ', ἔφη, κἀκεῖνο, πῶς ποτε ἐμφανιοῦσι. πότερον γὰρ σιωπῶντες, ἢ λέγοντες; εἰ μὲν γὰρ σιωπῶντες ἐμφανιοῦσιν, οὐδετέρου ἂν δέοι, μήτοι γε ἀμφοτέρων, ἀκούειν· εἰ δὲ λέγοντες ἀμφότεροι ἐμφανιοῦσιν, ἀμφότεροι δὲ κατ' οὐδένα τρόπον λέγουσι (ἐν μέρει γὰρ λέγειν ἑκάτερον ἀξιοῦσι) πῶς ἀμφοτέρους ἐμφανίσαι ἅμα οἷόν τε; εἰ γὰρ ἐμφανιοῦσιν ἅμα ἀμφότεροι, καὶ ἐροῦσι ποτὲ ἅμα· τοῦτο δ' οὐκ ἐῶσιν· ὥστε λοιπὸν, εἴπερ λέγοντες ἐμφανιοῦσιν, ἑκάτερος εἰπὼν ἐμφανιεῖ· καὶ ὁπότε ἐρεῖ ἑκάτερος, τότε καὶ ἐμφανιεῖ ἑκάτερος αὐτῶν. ὥστ' ἐρεῖ ὁ μὲν πρότερος, ὁ δὲ ὕστερος· καὶ ἐμφανιεῖ ὁ μὲν πρότερος,

F ὁ δ' ὕστερος. καίτοι εἰ ταὐτὸ ἐν μέρει ἐμφανιοῦσιν ἑκάτεροι, τί δεῖ ἔτι τοῦ ὑστέρου ἀκούειν; ὑπὸ γὰρ τοῦ προτέρου εἰπόντος, ἤδη φανερὸν ἔσται. ἐκεῖνο δ' (ἔφη) εἴπερ ἀμφότεροι ἐμφανιοῦσι, πῶς οὐ καὶ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐμφανιεῖ; ἂν γὰρ ὁ ἕτερος οὐκ ἐμφανιεῖ, οὔτι ἀμφότεροι πῶς ἂν ἐμφανίσαι δύναιντο;

τον, εἰ μὴ ἐκεῖνος μοι ἔδωκεν; Ὅτι εἰ μὲν ἐδέου αὐτοῦ (ἔ-
φη) ὧν οὐκ ἔχρῃζεν, πῶς οὐκ οἴει ἁμαρτάνειν; ἐκεῖνος δὲ ὁ C
μὴ πειθόμενος, ὀρθῶς ἔπραξεν. εἰ δὲ ὧν ἐχρῄζου ἐδέου
αὐτοῦ, ἀποτυχὼν τούτου, πῶς οὐχ ἥμαρτες ἐξ ἀνάγκης;
Ἴσως, εἶπεν. ἀλλ' ἐκεῖνος πῶς οὐχ ἥμαρτεν, ὁ μὴ πιστεύ-
σας μοι; Ἆρ' οὖν (ἔφη) εἰ προσωμίλησας αὐτῷ ὡς
προσήκει, οὐκ ἂν ἥμαρτες οὐδέν; Οὐ γὰρ δή. Νῦν
ἄρα οὐχ ὡς προσήκει αὐτῷ προσωμίλησας. Φαίνομαι,
εἶπεν. Εἰ οὖν ὡς μὴ προσήκει ὁμιλοῦντός σου μὴ ἐ-
πείσθη, πῶς ἂν δικαίως ἐγκαλοίης ἐκείνῳ; Οὐκ ἔ-
χω εἰπεῖν. Οὐδὲ ὅτι τοῖς κακῶς χρωμένοις οὐ προση-
κτέον ἐστὶν, ἔχεις εἰπεῖν; Καὶ μάλ', ἔφη, τοῦτό γε. Ἀλλ' D
οὖν οὐχ οἱ ὡς οὐ προσήκει ὁμιλοῦντες (ἔφη) κακῶς
χρῆσθαι σοὶ δοκοῦσιν; Ἔμοιγε, ἔφη. Τί οὖν ἥμαρτεν
εἴ σοι μὴ προσέσχε κακῶς χρωμένῳ; Οὐδὲν φαίνεται,
εἶπεν. Τί οὖν ποτε οἱ ἄνθρωποι (ἔφη) τοιαῦτα ἐγκα-
λοῦσι πρὸς ἀλλήλους; καὶ τοῖς μὲν μὴ πεισθεῖσιν αὐτοῖς,
ὅτι οὐκ ἐπείσθησαν μέμφονται· αὑτοῖς δὲ, ὅτι οὐκ ἔπει-
σαν, οὐδ' ὁπωσοῦν ἐγκαλοῦσι; Καὶ ἄλλος τις παρὼν, Ὅ-
ταν τι γάρ τις (ἔφη) εὖ χρήσηταί τῳ καὶ βοηθήσῃ, εἶτα
ἀξιῶν αὐτῷ ὁμοίως χρήσασθαι μὴ τυγχάνῃ τούτου, πῶς
οὐκ εἰκότως μέμφοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος; Οὐκοῦν (ἔφη) E
ὃν ἀξιοῖ ὁμοίως αὐτῷ χρῆσθαι, ἤτοι δυνατός ἐστι χρῆσθαι
αὐτῷ καλῶς, ἢ ἀδύνατος; καὶ εἰ μὲν μὴ δυνατός ἐ-
στιν, πῶς ἂν καλῶς ἀξιοίη, ἀξιῶν αὐτὸν ὃ οὐ δυνατός
ἐστιν; εἰ δὲ δυνατός ἐστι, πῶς τοιοῦτον ἄνθρωπον οὐκ
ἔπεισεν; ἢ πῶς τοιαῦτα λέγοντες καλῶς λέγουσιν;
Ἀλλὰ νὴ Δία (ἔφη) τοῦτο δεῖ ἐγκαλεῖν, ὅπως οὗτός τε
τοῦ λοιποῦ βέλτιον χρῆται αὐτῷ, καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι, ἀ-
κούσαντες αὐτοῦ ἐγκαλοῦντος. Βέλτιον δὲ χρήσασθαι
(ἔφη) οἴει τινὰς ἀκούοντας ὀρθῶς λέγοντος καὶ ἀ-
ξιοῦντος, ἢ ἁμαρτάνοντος; Ὀρθῶς λέγοντος, ἔ- F
φη. Ὁ δέ γε οὐκ ὀρθῶς ἀξιοῦν ἐδόκει σοί; Ναί, ἔ-
φη. Πῶς οὖν ἀκούοντες τοιαῦτα ἐγκαλοῦντος, βέλ-
τιον χρήσονται; Οὐδαμῶς, ἔφη. Τίνος οὖν ἕνεκα τοι-
αῦτά τις ἐγκαλεῖ; Ἀνευρεῖν ἔφη οὐκ ἂν δύνασθαι.

ctum? Dico, reſpondit: ſed quid ego erraui, ſi mihi
ille non dedit? Si quidem, inquit, ab eo tu roga-
bas ea, quæ minus oportebat, quid eſſe poteſt
cauſæ, cur te non putes erraſſe, iſtúmque, qui non
dedit, rectè feciſſe? Sin, quæ oportebat, petebas, ab
hiſque tu reiectus es, qua ratione fieri poteſt, vt tu
non vel neceſſariò aberraris? Fortaſſe, dixit, erra-
ui: ſed qui ille, qui mihi non credidit, non errauit?
Nónne hoc, inquit, etiam dicis, te erraturum non
fuiſſe, ſi cum illo, vt conuenit, verſatus eſſes? Dico.
Nunc cum illo non, vt conuenit, verſatus es. Vi-
deor, dixit. Si tibi igitur ille non, vt conuenit, ver-
ſanti, morem non geſſit, quid eſt, quam ob rem
iuſtè illum accuſare poſſis? Non poſſum dice-
re. Neque, quòd malè vtentibus commodan-
dum non ſit, potes dicere? Imò poſſum, di-
xit, & quidem facilè. Sed qui, inquit, non verſan-
tur, vt conuenit, non male vti tibi videntur? Mihi
quidem, dixit, videntur. Quid igitur errauit ille,
ſi tibi malè vtenti non commodauit? Nihil, re-
ſpondit, vt videtur. Quare igitur homines hæc
inter ſe criminantur: & his quidem, quibus ipſi
non perſuaſerint, quia non paruerunt, iraſcun-
tur: ſe verò ipſi, quòd non perſuaſerunt, mi-
nimè accuſant? Tunc alius, qui præſens erat,
Quum quis, inquit, aliquo benè vtatur, eique ma-
gno vſui ſit, vel ob id ſe poſtea dignum fore exiſti-
mans, quo ille pariter vti debeat, nec tamen id
conſequatur, qui non iure is indignari poſſit? Is
certè, inquit, quem putat ille ſimiliter ſeipſo vti
debere, vel ipſo vti bene poteſt, vel non poteſt: &
ſi quidem non poteſt, quanam via bene illum pu-
tat vſurum, qui non poſſit? Sin poteſt, cur
homini tali non perſuaſit? vel potius quid affer-
ri poteſt, quam ob rem, qui talia dicunt, dice-
re bene videantur? Sed hoc mehercule, inquit,
vituperare oportet, vt is, aliíque amici, qui vitu-
perantem audiant, ipſo deinceps melius vtan-
tur. Melius verò vti, inquit, dignum eſſe nón-
ne tibi hic rectè exiſtimare videbatur? Vide-
batur, dixit. Quónam igitur modo, qui au-
diant hominem hæc vituperantem, melius
vtentur? Nullo, dixit. Quare igitur hæc ali-
quis vituperat? Se inuenire non poſſe reſpondit.

ſet prius, quàm conſideraret, non erraſſet? Sine dubio, inquit. Quin ita nihilo minus erraſſet. Verùm ego non quibuslibet reor eſſe credendum. Si tu non quibuslibet putas credi oportere, ignotis vt conuenit celeriter fidem adhibere? Nonne prius arbitraris conſiderandum eſſe, an vera dicant? Arbitror equidem, dixit. Sed ſi domeſtici ſint, & familiares, non oportet examinare, an vera dicant? Ego equidem, inquit, dicerem oportere. Fortaſſe enim & horum aliqui dicunt incredibilia. Et valde quidem, inquit. Cur igitur magis æquum ſit domeſticis, & familiaribus, quàm quibuslibet credere? Nō poſſum, inquit, dicere. Quid? ſi magis domeſticis, quàm quibuſuis eſt credendum, nónne ipſos fide minus indignos, quàm quoslibet oportet iudicare? Quidni? inquit. Si igitur his quidem ſint domeſtici, illis verò ignoti, qui fiet, vt non oporteat, eoſdem iiſdem magis fide dignos exiſtimare? Aequaliter enim, eadémque fide dignos eſſe domeſticos & ignotos tibi non placet affirmare. Mihi verò, inquit, non placet. Quæ verò ſimiliter eodémque modo ab iiſdem dicuntur, ij quidem credent, illi verò minimè credibilia arbitrabuntur, & neutri errabunt? Abſurdum eſſet & hoc, inquit. Deinde, ſi eadem dicunt domeſtici, & quilibet, quo pacto, quæ dicuntur, non ſint credibilia ſimiliter, vel incredibilia ſimiliter? Neceſſe eſt, inquit. Dicentibus igitur eadem pariter credendū eſt, quū dicant eadem. Probabile eſt, inquit. Hęc igitur illi dum dicerent, dubitabā ego, nec cōſtituere poteram, quibus credere, & quibus non credere oporteret: atque vtrum fide dignis, hiſque, qui ſcirent ea, de quibus dicerent, an domeſticis, & notis credendū eſſet. Tu verò hiſce de rebus quid cenſes?

τοῦ σκέψασθαι, ταχέως πιστεύων τοῖς τυχοῦσιν. Ἀλλ' εἰ
βεβαίως ἐπίστευσε πρὸ τοῦ σκέψασθαι, οὐκ ἂν ἡμάρτα-
νε; Μὰ Δί', εἰπεῖν. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἡμάρτανεν ἂν
οὐδὲν ἧττον. ἀλλ' οὐ τοῖς τυχοῦσιν οἶμαι δεῖν πιστεύειν.
Εἰ δὲ μὴ πιστεύειν τοῖς τυχοῦσιν (ἔφη) οἴει δεῖν, ἀλλὰ τοῖς ἀ-
γνῶσι πῶς προσήκει ταχέως πιστεύειν, ἀλλ' οὐ πρότερον αὐτὸν δεῖν
σκέψασθαι εἰ ἀληθῆ λέγουσιν. Ἔγωγ', εἰπεῖν. Ἐπεὶ οἰκείων
καὶ συνήθων (ἔφη) ὄντων, οὐ δεῖ σκοπεῖσθαι εἰ λέγουσιν ἀ-
ληθῆ. Ἔγωγε μὲν φαίην ἄν, εἰπεῖν. Ἴσως γὰρ καὶ τούτων τινὲς
D (ἔφη) λέγουσιν ἄπιστα. Καὶ μάλα, εἰπεῖν. Τί οὖν μᾶλλον
(ἔφη) τοῖς οἰκείοις καὶ συνήθεσιν εἰκὸς πιστεύειν, ἢ τοῖς τυχοῦ-
σιν, ἐστίν; Οὐκ ἔχω (ἔφη) εἰπεῖν. Τί δ' εἰ οὐ μᾶλλον τοῖς οἰ-
κείοις πιστεύειν δεῖ ἢ τοῖς τυχοῦσιν, οὐκ ἀπίστους αὐτοὺς δεῖ
νομίζειν μᾶλλον ἢ τοὺς τυχόντας; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη.
Ἐὰν οὖν τοῖς μὲν οἰκεῖοι ὦσι, τοῖς δ' ἀγνῶτες, πῶς οὐ δεή-
σει τοὺς αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῦ πιστοὺς νομίζειν; οὐ γὰρ ὁμοίως
πιστοὺς αὐτοὺς δεῖ νομίζειν τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς ἀγνῶτας, ὡς
φής. Οὐκ ἀρέσκει μοι, εἰπεῖν. Ὁμοίως δ', ἔφη, καὶ τὰ λε-
γόμενα ὑπ' αὐτῶν οἱ μὲν πιστεύουσιν, οἱ δ' οὐ πιστὰ ἡ-
E γήσονται· καὶ οὐδέτεροι ἁμαρτήσονται αὐτῶν. Ἄτοπον καὶ
τοῦτ', εἰπεῖν. Ἔπειτα (ἔφη) εἰ ταὐτὰ λέγουσιν οἱ οἰκεῖοι καὶ
τυχόντες, πῶς οὐχ ὁμοίως τὰ λεγόμενα, πιστὰ εἴη ἂν ἢ ἄ-
πιστα; Ἀνάγκη, εἰπεῖν. Οὐκοῦν καὶ τοῖς λέγουσιν αὐτὰ ὁ-
μοίως πιστευτέον, λέγουσιν αὐτά. Πιθανόν, εἰπεῖν. Ταῦτ' οὖν
λεγόντων αὐτῶν, ἠπόρουν τίσι ποτὲ δεῖ πιστεύειν, καὶ τίσιν οὔ.
καὶ πότερον τοῖς πιστοῖς καὶ τοῖς εἰδόσι περὶ ὧν λέγουσιν, ἢ
τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς γνωρίμοις. περὶ τούτων οὖν πῶς
σὺ νομίζεις;

οἱ γὰρ ἄρχοντες ἡμῶν ἐβουλεύοντο χθὲς ξυμβουλεύειν αὐτοῖς ἠνάγκαζόν με. ἡμῖν δὲ τοῖς Φαρσαλίοις καὶ νόμος ἐστὶ, τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, ἂν κελεύωσι ξυμβουλεύειν τινὰ ἡμῶν αὐτοῖς. ΣΩ. Ἀλλὰ καλόν, τό, τι τῷ νόμῳ πείθεσθαι, τό, τι ὑπὸ τῶν πολιτῶν δεδόχθαι εὔβουλον εἶναι, ὥσπερ καὶ σὺ δεδόξασαι εὔβουλος εἶναι, εἷς τῶν Φαρσαλίων ἀνὴρ, ὦ Σίσυφε, ἐγὼ γὰρ οὐ περὶ τοῦ εὖ βουλεύεσθαι τοὺς λόγους ἂν δυναίμην ποιήσασθαι πρός σε (ἡγούμενος καὶ σχολῆς εἶναι πολλῆς, καὶ λόγου μακροῦ) ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ τοῦ βουλεύεσθαι, ὅ, τι ἐστὶν, ἐγχειρήσαιμ' ἂν διαλεχθῆναί σοι. ἆρ' οὖν ἔχοις ἄν μοι εἰπεῖν, αὐτὸ τὸ βουλεύεσθαι ὅ, τι ποτ' ἐστί; μή μοι ὅ τι τὸ εὖ ἢ κακῶς, ἢ τὸ καλῶς πως, ἀλλ' αὐτὸ μόνον τὸ βουλεύεσθαι, ὁποῖόν τι ἐστίν. ἢ καὶ πάνυ ῥᾳδίως αὐτός γε, οὕτως εὔβουλος ὤν; ἀλλὰ μὴ ἐμὴ περιεργία ᾖ, καὶ τὸ ἐρωτῆσαί σε περὶ τούτου; ΣΙ. Ἦ σοὶ γὰρ ἄγνωστόν ἐστιν ὅ, τι τὸ βουλεύεσθαί ἐστιν; ΣΩ. Ἔμοιγε, ὦ Σίσυφε, εἴ γέ τι ἄλλο ἐστὶν, ἢ ὅπερ τι μὴ ἐπιστάμενον ἵνα περὶ ὧν ἂν δέῃ τι πράττειν, διαμαντευόμενον καὶ σχεδιάζοντα λέγειν ὅ, τι ἂν τύχῃ, εἰκάζοντα καὶ κατὰ ταὐτὰ αὐτοῖς ὥσπερ καὶ οἱ ἀρτιάζοντες τῶν ἀνθρώπων, οὐδὲν ἐπιστάμενοι δή που περὶ τῶν ἀρτίων τε καὶ περιττῶν ὧν ἂν ἐν ταῖς χερσὶ τὰς αὐτῶν ἔχωσιν, ὅμως ἐπιτυγχάνουσι, λέγοντες περὶ τῶν αὐτῶν τἀληθῆ. πολλάκις μὲν οὖν τοιοῦτόν τι καὶ τὸ βουλεύεσθαί ἐστιν, ὅτι μηδὲν ἐπιστάμενοι περὶ ὧν ἂν βουλεύωνταί τις, ἀπὸ τύχης εἰπόντα, ἐπιτυγχάνει τἀληθῆ. εἰ μὲν οὖν τοιοῦτόν ἐστι, γιγνώσκω δὴ τὸ βουλεύεσθαι ἐστίν· εἰ μέντοι γε μὴ τοιοῦτόν ἐστιν, οὐκ ἄν πω ἐπισταίμην αὐτό. ΣΙ. Οὐ μὴν τοιοῦτόν ἐστιν οἷόνπερ μὴ ἐπίστασθαι κομιδῇ μηδὲν ἀλλ' ὅτι, τὸ μὲν εἰδέναι τι τοῦ πράγματος ἤδη, τὸ δὲ μηδέπω ἐπίστασθαι. ΣΩ. Ἆρα τοιόνδε τι λέγεις τὸ βουλεύεσθαι, πρὸς τοῦ Διός; ὥσπερ γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς ὑπομαντεύεσθαι μοι δοκῶ τὴν διάνοιαν σοῦ περὶ τοῦ εὖ βουλεύεσθαι· ὅτι, τὸ ζητεῖν τὰ βέλτιστα ἐξευρεῖν ἵνα ἑαυτῷ διαπράξασθαι, μηδέπω δὲ ἐπίστασθαι σαφῶς ἀλλ' ὥσπερ ἐν νοήσει τινὶ εἶναι τούτου, οὐχ οὕτω πως λέγεις; ΣΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ζητοῦσι δ' οὖν ἄνθρωποι πότερα ἃ ἂν ἐπίστωνται τῶν πραγμάτων, ἢ καὶ ἃ ἂν μὴ ἐπίστωνται; ΣΙ. Ἀμφότερα.

quam vt id negligere poſſem. Magiſtratus enim C noſtri conſultabant heri, proptereáque me ſibi autorem eſſe coegerunt. Nobis autem Pharſalicis lex eſt, quæ iubet magiſtratibus parere, ſi quem velint ipſi ſibi conſilium dare. SOCRAT. At honeſtum eſt cum legi parere, tum verò in primis à ciuibus ſuis bonum conſiliarium exiſtimari, quemadmodum & tu vnus è Pharſalicis exiſtimatus fuiſti. Sed ô Siſyphe (ego enim apud te orationem de bene deliberando habere non poſſem mecum reputans ad id multo otio, & lóga oratione opus eſſe) quid Deliberare ſit, tecum velim quærere. Poteſne igitur mihi, ipſum Deliberare, non dico, vel bene, vel malè, vel honeſtè: ſed ipſum tan- D tummodo Deliberare quid ſit, dicere? an tu potius, qui tam bonus conſiliarius ſis, id per facilè potes, nullóque negotio facere vſqueadeò, vt ego nimis curioſè agam, qui hac de re te rogem? S. An deliberare quid ſit, eſt tibi ignotum? SOCR. Mihi quidem Siſyphe, ſi quid aliud eſt, quàm quod is, qui neſciat ea, quorum aliquid facere oporteat, proponit, quaſi vaticinans, & improuiſo, temeréque pronuntiás, atque adeò, quicquid ad dicendum occurrit, ad ipſum non aliter accommodans, quàm qui Par impar ludunt, qui, quum neſciant, pariáne ſint, an imparia, quæ manibus comprimuntur, fortuitò E tamen enuntiant, atque de his vera dicunt. Sic igitur Deliberare ſæpe id eſſe videtur, quod is, qui nihil eorum ſciat, de quibus aliquis deliberet, caſu dicit, ſed aſſequitur tamen, vt vera proferat. Si quidem igitur huiuſmodi eſt, intelligo iam, deliberare quid ſit: ſin huiuſmodi non eſt, haud equidē ſcio, quid ſit. SIS. Non eſt id profectò, quòd in mediū afferat is, qui ſciat prorſus nihil: ſed id, quod referat is, qui rei partem iā tum ſciat, partē verò nōdum ſcire potuerit. S. An tu per Deos immortales deliberare tale quippiā eſſe dicis, quale ſit, ſi quis (videor enim & ipſe mihi quaſi vaticinari, quæ tua ſit de Deliberando ſententia) quærat, détque ope- F rā, vt inueniat, quæ ſibi optima ſint factu, nec tamē adhuc manifeſtò ſciat, ſed id totū alteri ineſſe cogitet? nōne tu ſic dicis? SI. Dico equidē. SO. Vtra quærūt homines, quę ſciūt, an quæ neſciūt? SI. Vtraq;.

SO. An igitur

... non noſti ob id à Geometris quæri, vt quantum ſit ratione inueniri poſsit: ab iiſdem verò minimè quæri, cubus ſit nécne, quòd id certò ſciant? SIS. Noui. SOC. Non noſti quoque de aëre. Anaxagoram, Empedoclémq;, & alios omneis, qui ſublimia ſunt ſcrutati, quæſiſſe, verum ſit is infinitus, an finem habeat? SIS. Noui hoc quoque. SOC. Sed illud non quærebant illi, verum aër eſſet nécne. SISY. Non certè. SOC. Iámne igitur mihi concederes, cętera omnia ita habere, vt nullius hominum ſit, quæ ſciat, quærere: ſed ea potius, quæ neſciat? SIS. Concederem ſanè. SOC. At Deliberare nobis nónne ſimile videbatur eſſe, ac ſi quis quærat, détq; operam, vt veniant optima ex his quæ facere ſibi commodum putet? SIS. Videbatur. SOCR. De rebus verò quærere idem erat, quod Deliberare, nónne? SIS. Erat profectò. SOC. Nobis igitur iam nunc conſiderandum eſt, quid eſſe quærentibus impedimento poſsit ad ea, de quibus quærunt, inuenienda. SIS. Ita quidem mihi faciendum videtur. SOC. An igitur quippiam nos aliud, quàm inſcitiam impedimento eſſe dicemus? Summo itaque ſtudio nos, omni rudente explicato, & omni voce (quod dicitur) miſſa, conſideremus: atque hoc in primis tu nunc iam mecum expende. An cenſes fieri poſſe, vt is homo de muſica deliberet, qui Muſicæ ſit imperitus, neque ſciat, quo pacto ſibi vel cithara canendum ſit, vel aliud quippiam, quod ad Muſicam pertineat, faciendum? SIS. Haud equidem cenſeo. SOC. Quid de re militari, vel nautica dicis? Túne exiſtimas, cum qui harum neutram norit, poſſe deliberare, vtrum ſibi è duobus ſit faciendum, militiéne regendi ſint, an gubernanda nauis, quum neque milites regere, neq; nauem gubernare ſciat? SIS. Minimè. SOC. An & de aliis omnibus idem iudicas: vt, quæ quis neſcit, nunquam prorſus intelligat, neque fieri vnquam poſsit, vt, quæ quis neſcit, de his deliberet? SIS. Ego quidem iudico. SOCR. At quærere de his, quæ quis neſciat, diximus, nónne? SIS. Diximus ſanè. SOC. Quærere quidem non eſt amplius idem quod deliberare.

C τὸ ζητούμενον περὶ αὐτῆς; ΣΙΣ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ὅσα καὶ ἀγνοεῖται. ἢ γάρ; ΣΙΣ. Πάνυ γε. ΣΩΚ. Τί δέ; ὁ τοῦ κύβου διπλασιασμὸς οὐκ οἶσθ' ὅτι ζητεῖται τοῖς γεωμέτραις ὁπόσος τίς ἐστιν εὑρεθῆναι λόγῳ; αὐτὸς δὲ ὁ κύβος οὐ ζητεῖται αὐτοῖς εἰ κύβος ἐστὶν, ἢ μή· ἀλλ' ἐπίσταται τοῦτό γε. ἢ γάρ; ΣΙΣ. Ναί. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ ἀέρος Ἀναξαγόραν τε καὶ Ἐμπεδοκλέα καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μεταρσιολέσχας ἅπαντας οἶσθα ζητοῦντας πότερον ἄπειρός ἐστιν, ἢ πέρας ἔχει; ΣΙΣ. Ναί. ΣΩΚ. Ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο, εἰ ὁ ἀήρ ἐστιν. ἢ γάρ; ΣΙΣ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚ. Συγχωρήσαις D ἂν οὖν μοι καὶ κατὰ τῶν ἄλλων πάντων οὕτως ἔχειν, ἢ δὴ μηδένα μηδενὶ εἶναι ζητεῖν τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἐπίσταταί τις, ἀλλὰ μᾶλλον ὧν ἂν μὴ ἐπίστηται; ΣΙΣ. Ἔγωγε. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν καὶ τὸ βουλεύεσθαι τοῦτο ἐδόκει ἡμῖν εἶναι, αὐτὸ τὸ ζητεῖν τὰ βέλτιστα τινὰ ἐξευρεῖν περὶ ὧν ἂν δέοιτο διαπράττεσθαι αὐτῷ; ΣΙΣ. Ναί. ΣΩΚ. Τὸ δὲ ζητεῖν γε, ὅσπερ τὸ βουλεύεσθαι ἦν περὶ τῶν πραγμάτων. ἢ γάρ; ΣΙΣ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩΚ. Οὐκοῦν σκεπτέον ἡμῖν ἐστι νῦν ἤδη τί ἐμποδὼν τοῖς ζητοῦσι περὶ ὧν ἂν τι ζητῶσιν γίγνεται εἰς τὸ ἐξευρεῖν. ΣΙΣ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩΚ. Ἆρ' οὖν ἄλλο τι φαίημεν E ἂν αὐτοῖς ἐμποδὼν εἶναι ἢ τὴν ἀνεπιστημοσύνην; σκεψώμεθα νὴ Δία, ὥσπερ φασὶ μὲν οὖν, τὸ λεγόμενόν γε, πάντα κάλων ἐφιέντες, καὶ πᾶσαν φωνὴν ἐφιέντες. ἄθρει δὴ μετ' ἐμοῦ τόδε· ἆρά γε νομίζεις οἷόν γέ τι εἶναι ἀνθρώπῳ περὶ μουσικῆς βουλεύεσθαι, μήτε ἐπισταμένῳ περὶ μουσικῆς, μηδὲ ὅπως κιθαριστέον εἴη αὐτῷ, ἢ ἄλλο τι τῶν κατὰ μουσικὴν ποιητέον; ΣΙΣ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Τί δαὶ περὶ στρατηγίας ἢ κυβερνητικῆς; τὸν μὴ ἐπιστάμενον μηδέτερα τούτων οἴει ἔχειν ἄν τι βουλεύεσθαι περὶ τούτοιν τοῦ ἑτέρου, ὅ,τι ποιητέον εἴη αὐτῷ; ἢ στρατηγητέον ἢ κυβερνητέον ἐκείνῳ αὐτῷ μὴ ἐπισταμένῳ F μήτε στρατηγεῖν μήτε κυβερνᾶν; ΣΙΣ. Οὐχί. ΣΩΚ. Ἦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων οὕτως ἀξιοῖς ἔχειν, περὶ ὧν ἂν μὴ ἐπίστηταί τις, μὴ εἰδέναι μηδὲ βουλεύεσθαί που δυνατὸν τὸν μὴ ἐπιστάμενον περὶ αὐτῶν. ΣΙ. Ἔγωγε. Σ. Ἀλλὰ ζητεῖν περὶ ὧν ἄν τις μὴ ἐπιστήμων ᾖ. ἢ οὐ γάρ; ΣΙΣ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τὸ μὲν αὐτὸ ἄρα οὐκ ἂν ἔτι εἴη τὸ ζητεῖν τῷ βουλεύεσθαι.

διαζοῦντες καὶ διαμέλλοντες πυνθανόμενοι καταστῆναι περὶ ὧν οὐκ ἠ-
πίστασθε, ἀμελήσαντες μανθάνειν, οἵ τε ἄρχοντες τῆς πό- C
λεως καὶ σὺ μετὰ τούτων. ἴσως δ' ἂν φαίης ταῦτα ἐμοί τε εἶναι
πεπαιγμένα πρὸς σέ, τοῦ διαλεχθῆναι μόνον εἵνεκα, σοί τε
οὐκ ἐσπουδασμένως ἀποδεδεῖχθαι· ἀλλὰ τοῦτό γε πρὸς
Διός, ὦ Σίσυφε, σκόπει νῦν σπουδῇ εἰ δοθείη, τὸ βουλεύ-
σασθαι τί εἶναι, καὶ μὴ ὥσπερ νῦν οὐδὲν ἐξευρίσκεται ἀλλ' οἷον
ἢ ὥσπερ ἐπιστήμη τε καὶ εἰκασία καὶ σχεδιασμός· ὀνόματι σεμνο-
τέρῳ μόνον κεχρημένον τούτῳ, ἄλλῳ δ' οὐδενί· ἆρ' ἂν οἴει αὐ-
τῷ διενεγκεῖν τι ἑτέρους ἑτέρων πρὸς τὸ εὖ βουλεύεσθαί τε καὶ
εὐβούλους εἶναι, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις ἁπάσαις
διαφέρουσιν ἕτεροι ἑτέρων, τέκτονες τεκτόνων, ἰατροί τε ἰα- D
τρῶν, αὐληταί τε αὐλητῶν; οἵ τε ἄλλοι δημιουργοὶ ἅπαντες,
αὐτοί τε αὑτῶν διαφέρουσιν; ὥσπερ καὶ οὗτοι οἱ ἐν ταύταις ταῖς τέ-
χναις, ἢ οὕτω καὶ ἐν τῷ βουλεύεσθαι, οἴει ἄν τι διενεγκεῖν ἑτέρους
ἑτέρων; ΣΙΣ. Ἔγωγε. ΣΩ. Εἰπὲ δή μοι· οὐχ ἅπαντες οἵ τε
εὖ βουλευόμενοι καὶ οἱ κακῶς, περὶ μελλόντων ποτὲ ἔσεσθαι
βουλεύονται; ΣΙΣ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ἢ τὰ μέλλοντα
οὔπω ἐστίν; ΣΙΣ. Οὐ γὰρ δή. ΣΩΚ. Εἰ γὰρ εἴη, οὐκ ἂν ἔτι
δή που μέλλοι ἔσεσθαι, ἀλλ' εἴη ἂν ἤδη. ἦ γάρ; ΣΙΣ. Ναί.
ΣΩΚ. Οὐκοῦν, εἰ μή πως ἔστιν, οὕτως οὐδὲ γέγονε τὰ μὴ
ὄντα; ΣΙΣ. Οὐ γάρ. ΣΩΚ. Οὐκοῦν εἰ μήπω μηδὲ γέγο- E
νεν, οὔπω οὐδὲ φύσιν ἔχει οὐδεμίαν αὑτῶν. ΣΙΣ. Οὐ γὰρ οὖν.
ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν, ἢ οἵ τε εὖ βουλευόμενοι καὶ οἱ κακῶς ἅπαν-
τες βουλεύονται περὶ πραγμάτων οὔτε ὄντων οὔτε γεγενημέ-
νων, οὔτε φύσιν οὐδεμίαν ἐχόντων, ὅταν περὶ τῶν μελλόντων βου-
λεύωνται; ΣΙΣ. Φαίνονταί γε. ΣΩ. Δοκεῖ οὖν σοι δυνατὸν εἶναι
τοῦ μὴ ὄντος τυχεῖν τινὶ ἢ εὖ ἢ κακῶς; ΣΙΣ. Πῶς τοῦτο λέ-
γεις; ΣΩΚ. Ἐγώ σοι φράσω ὅ γε βούλομαι εἰπεῖν. σκόπει γάρ.
πῶς ἂν τοξοτῶν πολλῶν διαγνοίης τόν τε χρηστὸν καὶ τὸν πονηρὸν
ὅστις εἴη αὐτῶν, ἢ τοῦτο μὲν οὐ χαλεπὸν εἰδέναι; ἴσως γὰρ ἂν κε-
λεύοις αὐτοὺς ἐπὶ σκοποῦ τινὸς τοξεύειν. ἦ γάρ; ΣΙΣ. Πάνυ F
μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸν πλειστάκις βάλλοντα τοῦ σκοποῦ
κατὰ τὸ ὀρθόν, κρίνοις ἂν νικᾶν; ΣΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Εἰ δὲ σκοπὸς μη-
δεὶς εἴη κείμενος αὐτοῖς τοῦ τοξεύειν, ἀλλ' ἕκαστος βάλλοι ὅπως
βούλοιτο, πῶς ἂν διαγνοίης τόν τε εὖ ἢ κακῶς τοξεύοντα αὐτῶν;

batis? Hæc tu fortaſſe dices à me tibi diſputationis ſolùm cauſa ioco dicta fuiſſe, non ſeriò demonſtrata: ſed tu illud, quæſo, Siſyphe, nunc diligenter attende. Si concedatur, Deliberare quiddam eſſe, nec verum illud eſſe, quod nunc dicimus, ipſum nihil aliud eſſe videri, quàm ſciẽtiam, coniecturam, & commentum, quamuis nomen grauius, ſed id tantum, nec aliud quicquam præterea vſurparit: an putas homines in bene deliberando, ſeque bonos conſiliarios exhibendo, alios ab aliis aliquid differre, vt in aliis diſciplinis omnibus alij ab aliis differunt, Fabri à Fabris, Medici à Medicis, Tibicineſque à Tibicinibus: atque alii omnes artifices ipſi inter ſe ſunt diſſimiles: vt, inquam, iidem in iiſdem artibus differunt, an tu & in deliberando putas aliquid alios ab aliis differre? SIS. Ego verò puto. SOCR. Dic mihi, non omnes, quique bene, quique malè deliberant, de futuris deliberant? SIS. Maximè. SOC. Quid hic aliud dicamus, quàm futura nondum eſſe? SIS. Nihil aliud. SOC. Nam ſi eſſent, non amplius eſſent futura, ſed iam eſſent: nónne? SIS. Næ. SOC. Si igitur nullo pacto ſunt, eadem ratione neque facta ſunt, quum non exiſtant. SIS. Non hercle. SOC. Si ergo nondum facta ſunt, nullam adhuc naturam, quæ propria ipſorum ſit, habent. SIS. Nullam prorſus. SOCRA. Nónne igitur omnes bene, vel male deliberantes, de rebus deliberant, quæ neque ſint, neque fuerint, neque naturam vllam habeant, quando de futuris deliberant? SIS. Videntur quidem. SOCRA. Videtúrne igitur fieri poſſe, vt aliquis id, quod nuſquam ſit, vel bene, vel malè conſequatur? SISY. Qua ratione hoc dicis? SOCR. Ego tibi exponam, quod volo dicere: tu diligentiam adhibe. Ex multis ſagittariis quo pacto cognoſcas, quis ſit peritus, quíſve contrà imperitus? Atque hoc quidem haud difficile cognitu videtur eſſe. Fortaſſe enim iubeas illos σκοπὸν ſagittis petere: nónne? SISY. Sanè quidem. SOCRA. Tu quidem igitur eum, qui ſæpius ita ſagittas mittat, vt rectè collineet, victorem decernas. SIS. Decernam profectò. SOCRA. Verùm, ſi σκοπὸς nullus ſit propoſitus, in quem ſagittas dirigant, ſed vnuſquiſque, quò velit, iaciat, quónam tu modo poſſis cognoſcere, qui bene vel malè iaculetur?

Siue

De diuitiis:

aut, vt alij habent,

ERASISTRATVS.

DIALOGVS
qui nothus habetur.

Qvvm fortè ego & Eryxias Stiriæus in porticu Iouis Liberatoris deambularemus, ad nos Critias, & Eraſiſtratus Phæacis Eraſiſtrati fratris filius, venerunt: quorum Eraſiſtratos, qui tunc recens ex Sicilia, illiſq; locis erat, propius accedēs, dixit, Salue, ô Socrates. Et tu, inquam ego, ſalue: ecquid noui nobis ex Sicilia affers? an habes pulchri aliquid, quod nobis referas? Maximè: ſed vultis, inquit, ſedeamus? Adhuc enim ſum de via feſſus heri Megara profectus. Ita fiat, ſi videtur. Quid igitur, inquit, primū ex his, quę illic ſunt, vultis audire? verū quæ Siculi exerceant, an quo pacto illi erga Remp. noſtrā ſint affecti? Nā mihi illi erga nos nō aliter eſſe affecti videntur, quā ſint veſpæ: quæ ſi leuiter irritatæ prouocētur, fiūt inuictæ, donec eas aliquis aggreſſus funditus extinguat. Sic igitur & Syracuſani ſunt affecti. Niſi .n. aliquis bellū & quidē ingēs geſturus, eò cū maxima claſſe fuerit profectus, nūquā ciuitas illa in noſtrā ditionē ac poteſtatē eſt ventura: ſed potius paruis hiſce claſsib' irritabitur ita, vt nobis quā moleſtiſsima ſit futura. Nūc verò illi ad nos legatos miſerūt, eo quidē (vt mihi videtur) cōſilio, vt noſtrā ciuitatē decipiāt. Interea, dū nos ita colloqueremur, ipſi Syracuſanorū legati caſu aduenerūt. Quare nobis Eraſiſtrat' vnū illorum oſtendens, dixit: Ille, ô Socrates, Siculorum omnium, & Italorum eſt ditiſsimus. Qui verò, inquit, non ſit is ditiſsimus, cui ſit ager ita latus, vt dare facultatem poſsit, ſi quis agriculturam longè lateque velit exercere: iſque talis, qualis alius in tota Græcia non ita facilè reperiri poſſet:

C

Η

Περὶ πλούτου.

Ἢ ἄλλως,

ΕΡΑΣΙΣΤΡΑΤΟΣ.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ
νοθευόμενος.

ΕΤΥΓΧΑΝΟΜΕΝ περιπατοῦντες ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου ἐγώ τε καὶ Ἐρυξίας ὁ Στειριεύς· εἶτα προσηλθέτην ἡμῖν Κριτίας τε καὶ Ἐρασίστρατος ὁ Φαίακος τοῦ Ἐρασιστράτου ἀδελφιδοῦς. ἐτύγχανε δὲ τότε νεωστὶ παρὼν ἀπὸ Σικελίας καὶ τῶν τόπων τούτων ὁ Ἐρασίστρατος· προσελθὼν δ' ἔφη, Χαῖρε ὦ Σώκρατες. Καὶ σύ γε (ἦν δ' ἐγώ) τί γάρ; καλόν τι ἀπὸ Σικελίας ἔχεις λέγειν ἡμῖν; Καὶ πάνυ. ἀλλὰ βούλεσθ', ἔφη, πρῶτον καθιζώμεθα; κέκμηκα γὰρ χθὲς βαδίσας Μεγαράθεν. Πάνυ γ', εἰ δοκεῖ. Τί οὖν (ἔφη) βούλεσθε πρῶτον ἀκούειν τῶν ἐκεῖ; πότερον περὶ αὐτῶν ἐκείνων ὅ,τι πράττουσιν, ἢ ὅπως πρὸς τὴν πόλιν ἔχουσι τὴν ἡμετέραν; ἐκεῖνοι γὰρ ἐμοὶ δοκοῦσι πεπονθέναι πρὸς ἡμᾶς οἷόνπερ οἱ σφῆκες. καὶ γὰρ τούτους ἐάν τις κατὰ σμικρὸν ἐρεθίζων ὀργίσῃ, ἄμαχοι γίνονται, ἕως τις αὐτοὺς ἐπιθέμενος πανοικεὶ ἐξέλῃ. οὕτως οὖν καὶ οἱ Συρακούσιοι, εἰ μή τις ἔργον ποιησάμενος σφόδρα μεγάλῳ στόλῳ ἥξει ἐκεῖσε, οὐκ ἔστιν ὅπως ἐκείνη ἡ πόλις ἔσται ποτὲ ἡμῖν ὑποχείρια. ὑπὸ δὲ τῶν σμικρῶν τούτων ἂν μᾶλλον ὀργίζοιντο οὕτως ὡς ἂν μάλιστα χαλεπώτατοι εἶναι. πεπόμφασι δὲ καὶ νῦν ὡς ἡμᾶς πρέσβεις, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, βουλόμενοι τι ἐξαπατῆσαι τὴν πόλιν. Μεταξὺ δὲ ἡμῶν διαλεγομένων, ἐτυχέτην οἱ Συρακούσιοι πρέσβεις παριόντες. εἶπεν οὖν ὁ Ἐρασίστρατος, δείξας εἰς τὸν ἕνα τῶν πρέσβεων, Οὑτοσὶ μέντοι (ἔφη) ὦ Σώκρατες, πλουσιώτατός ἐστι τῶν Σικελιωτῶν καὶ Ἰταλιωτῶν. Πῶς δ' οὐχί; (ἔφη) ᾧ γε ὑπάρχει γῆ τε ἄφθονος οὕτως ὥστ' εἰς εὐπορίαν εἶναι, εἴ τις βούλοιτο, πάνυ πολλὴν γεωργεῖν· καὶ αὕτη μέντοι τοιαύτη οἵα οὐχ ἑτέρα ἄλλη ἔν γε τοῖς Ἕλλησιν.

D E F

…πλουσιώτατος, ὅς τις πλείστου ἀξια κέκτηται. Ναί, ἔφη. Οὐκοῦν (ἦν δ' ἐγώ) ὁ ὑγιαίνων C τις τὸν κάμνοντα πλουσιώτερον ἂν εἴποιμεν, εἴπερ ἡ ὑγίεια πλείονος ἄξιον κτῆμα ἢ τὰ τοῦ κάμνοντος χρήματα. οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔστιν ὅστις οὐχὶ προθυμότερος ὑγιαίνειν, ὀλίγον κεκτημένος ἀργύριον, μᾶλλον ἢ τὰ βασιλέως τοῦ μεγάλου χρήματα κεκτημένος νοσεῖν· δῆλον ὅτι πλείονος ἄξιον οἰόμενος εἶναι τὴν ὑγίειαν. οὐ γὰρ ἄν ποτε προῃρεῖτο, εἰ μὴ προθυμότερον ἡγεῖτο εἶναι τῶν χρημάτων. Οὐ γάρ. Οὐκοῦν καὶ εἴ τι ἄλλο φαίνοιτο πλείονος ἄξιον τῆς ὑγιείας, ὁ τοῦτο κεκτημένος, οὗτος ἂν πλουσιώτατος εἴη. Ναί. Εἰ δὲ δή τις ἡμᾶς νυνὶ προσελθὼν ἔροιτο, Ω Σώκρατες καὶ Ερυξία καὶ Ε- D ρασίστρατε, ἔχοιτ' ἂν εἰπεῖν μοι τί ἐστιν ἀνθρώπῳ πλείστου ἄξιον κτῆμα; ἆρά γε τοῦτο ὃ κτησάμενος ἄνθρωπος ἄριστα βουλεύοιτο περὶ τούτου, ὅπως ἂν βέλτιστα λίαν πράττοι τά τε αὐτὸς αὑτοῦ πράγματα καὶ τὰ τῶν φίλων; τί ἂν εἶναι τοῦτο φήσαιμεν; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, εὐδαιμονία, πλείστου ἄξιον ἀνθρώπῳ εἶναι. Καὶ οὐ κακῶς γ', ἔφην ἐγώ· ἀλλ' ἆρά γε τούτους ἂν τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονεστάτους ἡγησαίμεθα εἶναι, οἵτινες μάλιστα εὖ πράττοιεν; Ἐμοὶ γοῦν δοκοῦσιν. Οὐκοῦν ἂν οὗτοι ἄριστα πράττοιεν ὅσοιπερ καὶ ἐλάχιστα ἐξαμαρτάνοιεν περὶ σφᾶς E αὐτοὺς καὶ περὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, τὰ δὲ πλεῖστα κατορθοῖεν; Πάνυ γε. Οὐκοῦν οἱ ἐπιστάμενοι τὰ κακὰ καὶ τὰ ἀγαθά, καὶ ὅσα πρακτέα καὶ ὅσα μή, οὗτοι ἂν ὀρθότατα πράττοιεν, καὶ ἐλάχιστα ἐξαμαρτάνοιεν; Συνεδόκει καὶ ταῦτα. Νῦν ἄρα ἡμῖν φαίνονται οἱ αὐτοὶ ἄνδρες, σοφώτατοί τε καὶ ἄριστα πράττοντες, καὶ εὐδαιμονέστατοι καὶ πλουσιώτατοι· εἴπερ ἄρα ἡ σοφία τοῦ πλείστου ἄξιον κτῆμα φαίνεται. Ναί. Ἀλλ' (ἔφη ὑπολαβὼν ὁ Ερασίστρατος) ὦ Σώκρατες, τί ἂν ὄφελος εἴη τῷ ἀνθρώπῳ, εἰ σοφώτερος μὲν εἴη τοῦ Νέστορος, τὰ δ' ἐπιτήδεια τὰ F πρὸς τὴν δίαιταν μὴ τυγχάνοι ἔχων, σιτία καὶ ποτά, καὶ ἱμάτια, καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων ἐστί; τί ἂν ἡ σοφία ὠφελοίη; ἢ πῶς ἂν οὗτος πλουσιώτατος εἴη, ὅν γε οὐδὲν κωλύει πτωχεύειν, μηδενός γ' εὐποροῦντα τῶν ἐπιτηδείων; Σφόδρα οὖν ἐδόκει καὶ οὗτος λέγειν τι. Ἀλλὰ πότερον (ἦν δ' ἐγώ) ὁ μὲν τὴν σοφίαν κεκτημένος πάθοι ἂν τοῦτο, εἰ ἐνδεὴς γίγνοιτο τούτων; εἰ δέ τις τὴν Πουλυτίωνος οἰκίαν κεκτημένος εἴη, καὶ πλη-

ditiores: ſi quidem ſanitas pluris eſt quàm illis ægri pecuniæ. Nullus eſt enim, qui non malit, parum quid argenti poſsidens, rectè valere, quàm Regis magni pecunias habens, ægrotare: manifeſtò videlicet indicans, ſanitatem ſibi pluris æſtimari. Neque enim præponeret, niſi maioris eſſe illam pretij, quàm pecunias exiſtimaret. Non ſanè quidem. Si verò conſtet aliud quippiam eſſe, quod pluris ſit, quàm ſanitas, iſne, qui idipſum poſsideat, ſit ditiſsimus? Sit ſanè. Sed ſi iam nunc aliquis huc accedens, nos roget, ô Socrates, Eryxia, & Eraſiſtrate, poteſtis mihi dicere, quid ſit homini plurimi? an id eſt, cuius poſſeſſor optimè deliberet, qua ratione commodiſsimè & ſua ipſius, & amicorum negotia conficiat? quid hoc eſſe dicemus? Mihi quidem, ô Socrates, homini felicitas eſſe plurimi videtur. Nec malè quidem, inquam ego: ſed eóſne hominum feliciſsimos poſſumus exiſtimare, qui quàm optimè faciant? Poſſumus, meo quidem iudicio. Nónne igitur illi optimè faciunt, qui minimum & in ſe ipſi, & in alios homines peccant: quique plurima rectè gerunt? Maximè quidé. Qui mala igitur, & bona ſciunt, & quæ facienda, & quæ non facienda ſunt, nónne iſ poſſunt res rectiſsimè gerere, & minimùm peccare? Hæc quoque conceſsit. Nunc omnino iam nobis iidem videntur eſſe & ſapientiſſimi viri, & qui optimè faciunt, & feliciſsimi, & ditiſsimi, ſi quidem ſapientia eſſe plurimi videtur. Eſto, inquit, excipiens Eraſiſtratus: ſed quæ vtilitas homini ſit, ô Socrates, ſi Neſtore quidem ſit ſapientior: quæ verò ad viuendum ſunt neceſſaria, non habeat, cibos, potus, & veſtes, & ſi quid aliud eſt huiuſmodi? Quid hic ſapiêtia prodeſſe poſsit? vel quónam ille pacto ſit ditiſsimus, quem nihil mendicitate prohibeat, cuique nihil eorum quę ſunt neceſſaria, ſuppeditetur? Hic magnum quid dicere videbatur: Sed, inquam ego, nunquid is, qui ſapientiam teneat, ſi horum ſit indigens, hoc, quod dicis, patiatur: ſi quis verò Pulytionis domû poſsideat, atque

re, quonam pacto optima faciat, hoc ipſum, quum volet, vendere non poterit? Excipiens autem Eryxias, & tanquam ſi iniuria affectus fuiſſet, iratus aſpiciens: Tu, inquit, ô Socrates, ſi te verum dicere oporteat, te Callia Hipponici filio ditiorem eſſe diceres. At quamuis nulla in re è maximis te rudiorem, ſed ſapientiorem eſſe affirmares, ob id tamen nihilo eſſes ditior. Fortaſſe, inquam ego, exiſtimas hoſce ſermones, quos nunc conferimus, iocoſos eſſe: quòd non verè putes ita, vt dicuntur, habere: ſed potius talis quibuſdam perſimileis eſſe, quos qui ferat, facilè poſsit colluſores ita vincere, vt illi amplius nō habeāt, quid ad eos obiicere poſsint. Fortaſſe, inquā, & tu de diuitibus idē cenſes, rē quidem ita, vt dicitur, non habere: ſed ſermones quoſdam huiuſcemodi eſſe nihilo magis veros, quàm falſos: quos qui dicat homo aduerſarios ita circūſcribat, vt perſuadeat, qui ſint ſapientiſsimi, eoſdem etiam nobis ditiſsimos eſſe, atque id ipſum, quum mentiatur ipſe, & illi vera dicant. Quin nihil fortè mirum ſit, hoc perſimile eſſe, ac ſi duo de literis diſputent: atque alter quidem, s, alter verò, A, primam in Socrate literam eſſe contendat: vtrius ſermo plus rationis habeat: eiúſne, qui A, dicat: an illius, qui, s, principium eſſe velit? Tum verò ridens ſimul, & erubeſcens Eryxias, & eos, qui aderant, perinde quaſi ipſe his, quæ dicta fuerant, non interfuiſſet, circunſpiciens: Ego, inquit, ô Socrates non arbitrabar oportere inter nos ſermones eos haberi, quos qui dicat, neque ſibi ipſe prodeſſe, neque cuiquam ex his qui præſentes ſint, perſuadere quippiā poſsit. Qui enim mortaliū vnquā, qui modò ſapiat, perſuaderi poſsit, qui ſapientiſsimi ſint, eoſdē nobis ditiſsimos eſſe; ſed eos potius, quibus, quando de acquirendis diuitiis diſſerimus, oſtendi poſsit, vnde id honeſtè fiat, & verum ſit bonum, an malum. Sit ſanè, inquam ego, vt dicis. Nos igitur poſthac cautius agemus. Et mehercule tu benefacis, qui nos mones. Sed tu ipſe, qui nouū inducis ſermonem,

λίαν τῷ πλουτιζομένῳ τι χρεῖν οὗ καὶ καλῶς δύναιτο μεταχειρίζεσθαι, οὐδενὸς ὅτου οὐκ ἂν πλουσιώτερος εἴη τῶν τὰς οὐσίας μεγίστων κτημάτων· ὁ δὲ δυνάμενος εὖ βουλεύεσθαι καὶ αὑτῷ αὑτοῦ πέρι καὶ ἑτέρου, ὅπως ἂν ἄριστα πράττοι, οὐκ ἂν ἄρα δύναιτο διαπωλεῖσθαι, εἴπερ βούλοιτό γε τοῦτο πράττειν; Ὑπολαβὼν δὲ καὶ ἀποβλέψας ὁ Ἐρυξίας, ὥσπερ τι ἀδικούμενος, Σὺ γὰρ ἂν (ἔφη) ὦ Σώκρατες, εἰ δέοι σε τἀληθῆ λέγειν, φαίης ἂν εἶναι Καλλίου τοῦ Ἱππονίκου πλουσιώτερος. καίτοι οὐκ ἂν ἀμαθέστερος ὁμολογήσαις ἂν εἶναι

D περὶ οὐδενὸς τῶν μεγίστων, ἀλλὰ σοφώτερος· καὶ οὐδέν τι μᾶλλον διὰ τοῦτο πλουσιώτερος εἶ. Ἴσως γὰρ (ἦν δ' ἐγώ) σὺ οἴει ὦ Ἐρυξία, ποιητοὺς μὲν τοὺς λόγους οὓς νῦν διαλεγόμεθα, εἶναι παιδιάν. ἐπεὶ οὐκ ἀληθῶς γε οὕτως ἔχειν· ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῇ πεττείᾳ εἶναι πεττούς, οὓς εἴ τις φέροιτο, δύναιτ' ἂν τοὺς ἀντιπαίζοντας ποιεῖν ἡττᾶσθαι οὕτως ὥστε μὴ ἔχειν ὅ,τι πρὸς ταῦτα ἀντιφέρωσιν. ἴσως δ' οὖν καὶ περὶ τῶν πλουσίων οἴει μηδέν τι μᾶλλον οὕτως ἔχειν· λόγους δέ τινας εἶναι τοιούτους οὐδέν τι μᾶλλον ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς, οὓς λέγων ἂν ἄνθρωπος περιγένοιτ' ἂν τῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οἱ σοφώτατοι, καὶ

E πλουσιώτατοι ἡμῖν εἰσί. καὶ ταῦτα τοιαῦτα ψευδῆ λέγων, ἀληθῆ λεγόντων. καὶ οὐδὲν μὲν ἴσως θαυμαστὸν ὁμοίως ὥσπερ εἰ δύ' ἄνθρωποι περὶ γραμμάτων λεγοίτην, ὁ μὲν φάσκων τὸ Σωκράτους ἄρχειν σίγμα, ὁ δ' ἕτερος ἄλφα· οὐκ ἂν εἴη κρείττων ὁ λόγος ὁ τοῦ λέγοντος, ἄλφα, ἢ τοῦ φάσκοντος τὸ σίγμα, ἄρχειν. Περιβλέψας δὲ πρὸς τοὺς παρόντας ὁ Ἐρυξίας, ἅμα γελῶν τε καὶ ἐρυθριῶν, ὥσπερ οὐ παρὼν τοῖς ἔμπροσθεν λελεγμένοις, Ἐγὼ μὲν (ἔφη) ὦ Σώκρατες, οὐ τοιούτους ᾤμην δεῖν τοὺς λόγους εἶναι, οἷς μήτ' ἂν πεῖσαι δύναιτό τις μηδένα τῶν παρόντων, μήτ' ἂν ὠφεληθείη μηδὲν

F ἀπ' αὐτῶν (τίς γὰρ ἂν ἄνθρωπος ποτὲ πεισθείη νοῦν ἔχων, ὡς οἱ σοφώτατοι ἡμῖν πλουσιώτατοι) ἀλλὰ μᾶλλον, ἐπειδὴ περὶ τοῦ πλουτεῖν διαλέγεσθαι δεῖ, ὁπόθεν καλόν ἐστι πλουτεῖν, καὶ ὁπόθεν αἰσχρόν. καὶ αὐτὸ τὸ πλούσιον εἶναι ἄνθρωπον, τί ἐστι, πότερον ἀγαθὸν, ἢ κακόν. Εἶεν (ἔφην ἐγώ) τοιγαροῦν πλεῖστον δὴ φυλαξόμεθα. καλῶς δὲ καὶ σὺ ποιεῖς παραινῶν. ἀλλὰ τί οὐκ αὐτὸς, ἐπειδὴ εἰσηγῇ τὸν λόγον,

[illegible] μελητέον ἐστί· τούτου ὡς ὠφελίμου ὄντος, ἢ οὔ, καὶ ταῦτα οὐ τῶν φαύλων, ἀλλὰ τῶν μεγίστων δοκούντων εἶναι τοῖς Ἕλλησι (οἱ γοῦν πατέρες τουτὶ πρῶτοι τοῖς σφετέροις υἱέσι παραινοῦσιν, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἡλικίαν τάχιστα ἀφίκωνται τοῦ ἤδη φρονεῖν, ὡς δοκοῦσι, σκοπεῖν ὁπόθεν πλούσιοι ἔσονται. ὡς, ἂν μέν τι ἔχῃς, ἄξιός του εἶ· ἐὰν δὲ μή, οὐδενός.) εἰ οὖν σπουδάζεται μὲν οὕτω σφόδρα, ὑμεῖς δὲ τἆλλα συμφερόμενοι, περὶ τούτου οὕτω μεγάλου πράγματος διαφέρεσθε· ἔτι δ' αὖ πρὸς τούτοις περὶ τοῦ πλουτεῖν διαφέρεσθε, οὐχ ὁπότερον μέλαν ἢ λευκόν, οὐδὲ ὁπότερον κοῦφον ἢ βαρύ, ἀλλ' ὁπότερον κακὸν ἢ ἀγαθόν· ὡς ἂν μάλιστα καὶ εἰς ἔχθρας καταστῆναι, εἰ τὴν κακῶν τι καὶ ἀγαθῶν πέρι διαφέρεσθε· καὶ ταῦτα μέντοι, τὰ μάλιστα φίλω τε ὄντε καὶ συγγενέε· ἐγὼ οὖν ὅσον ἂν ἐπ' ἐμοὶ ᾖ, οὐ περιόψομαι ὑμᾶς αὐτοὺς αὑτοῖς διαφερομένους· ἀλλ' εἰ μὲν αὐτὸς οἷός τ' ἦν, φράσας ἂν ὑμῖν ὅπως ἔχει, ἔπαυσα τῆς διαφορᾶς· νῦν δ' ἐπεὶ αὐτὸς μὲν οὐ τυγχάνω οἷός τ' ὤν, ὑμῶν δ' ἑκάτερος οἴεται οἷός τ' εἶναι ὁμολογεῖν ποιῆσαι τὸν ἕτερον, ἕτοιμός εἰμι συλλαμβάνειν καθ' ὅσον ἂν δύνωμαι, ἵνα διομολογηθῇ ὑμῖν ὅπως ἔχει τοῦτο. σὺ οὖν, ἔφη, ὦ Κριτία, ἐπιχείρει ποιῆσαι ἡμᾶς ὁμολογεῖν, ὥσπερ ὑπεδέξω. Ἀλλ' (ἔφη) ἐγὼ μέν, ὥσπερ ἠρξάμην, Ἐρυξίαν τουτονὶ ἡδέως ἐροίμην ἂν εἰ δοκοῦσιν αὐτῷ εἶναι ἄνθρωποι δίκαιοι καὶ ἄδικοι. Νὴ Δία (ἔφη ἐκεῖνος) καὶ σφόδρα μέντοι. Τί δέ; τὸ ἀδικεῖν, πότερον κακὸν σοὶ δοκεῖ εἶναι, ἢ ἀγαθόν; Κακὸν ἔμοιγε. Δοκεῖ δ' ἄν σοι ἄνθρωπος, εἰ μοιχεύει τὰς τῶν πέλας γυναῖκας ἐπ' ἀργυρίῳ, ἀδικεῖν ἂν ἢ οὔ; καὶ ταῦτα μέντοι καὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν νόμων κωλυόντων; Ἀδικεῖν ἄν ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν (ἔφη) εἰ μὲν πλούσιος τυγχάνοι ὢν καὶ ἀργύριον δυνατὸς ἀναλῶσαι ὁ ἄδικός τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βουλόμενος, ἐξαμαρτάνοι ἄν. εἰ δέ γε μὴ ὑπάρχοι πλουσίῳ εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ, οὐκ ἔχων ὅ τι ἀναλίσκοι, οὐδ' ἂν διαπράττεσθαι δύναιτο ἃ βούλεται, ὥστ' οὐκ ἂν οὐδὲ ἐξαμαρτάνοι. διὸ καὶ λυσιτελοῖ ἂν τῷ ἀνθρώπῳ μᾶλλον μὴ εἶναι πλουσίῳ, εἴπερ ἧττον διαπράξεται ἃ βούλεται, βούλεται δὲ μοχθηρά. καὶ πάλιν αὖ τὸ νοσεῖν, πότερον ἂν φαίης κακὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι; Κακὸν ἔγωγε. Τί δέ; δοκοῦσί τινές σοι ἀκρατεῖς εἶναι ἄνθρωποι; Ἔμοιγε.

vtilis, an vt inutilis curanda ſit: atque hæc nō par-
C ua illa quidem, ſed omnium maxima Græcis eſſe
videantur: (quippe quum patres hoc primùm filiis
mandent ſuis, vt, quum primùm ad eam ætatē per-
uenerint, qua ſibi intelligere videantur, iam tū cir-
cunſpiciant, vnde diuites fieri poſsint: propterea
quòd ſi quid habes, viges: ſin nihil, iaces:) quum
hæc, inquam, tam valde expetantur, vos verò cæte-
ra quidem conſentientes, hac de re tam magna di-
ſcrepetis, prætereáq; de acquirendis diuitiis diſſen-
tiatis: nec vos quidē, vtrū acquirere diuitias nigrū
ſit, an albū: nec vtrum leue ſit, an graue, ſed vtrum
malum ſit, an bonum, & quidem ita, vt inimicitias
inter vos ſuſcepturi videamini, ſi perſeueretis de
D malis & bonis cōtendere, atque id ipſum, quum &
amiciſsimi, & affines ſitis: Ego igitur, quantum eſt
in me, nō negligerem, nec vos inter vos diſcordes
eſſe permitterem, ſi ita poſſem dicere, quomodo res
habet, vt vos à diſſenſione reuocarem. Nunc verò,
quando id ego ipſe præſtare nō poſſum, veſtrúmq;
vterque putat ſe poſſe alterum inducere, vt conſen-
tiat, paratus ſum, quantū poſsim, opitulari, vt tandē
inter vos, quo pacto res habet, conueniat. Tu igitur,
inquam, Critia, aggredere, vt es profeſſus, facere, vt
conſentiamus. At libenter, inquit, hunc ego Ery-
xiam, quemadmodum cœpi, interrogarem, An ipſi
E homines iuſti & iniuſti eſſe videantur. Videntur
ſanè, inquit, & quidem valdè. Quid autem iniuſtè
agere? vtrum eſſe tibi malum an bonum videtur?
Malum. Homo, qui proximorum vxores argento
corrumpat, & ſtupret, atque id ipſum contra mores
ciuitatis & leges, iniuſtène tibi agere an non, vi-
detur? Iniuſte agere. Homo igitur, inquit, iniu-
ſtus, & cupidus, ſi diues ſit, & argentum poſsit im-
pendere, facilè peccat: ſin diues non ſit, nec habeat
vnde impendat, haud ita facilè poteſt, quæ cupit,
perficere, ob idque minus peccat. Vnde fit, vt ma-
gis expediat homini non eſſe diuitem, ſi quidem
minus efficiet, quæ cupit, quum præſertim flagitio-
F ſa cupiat. Ægrotare præterea vtrum malum, an
bonum eſſe diceres? Malum. Quid? videntúrne
homines quidam eſſe intemperantes? Videntur.

…, inquit Eraſiſtratus, poſsis referre? Poſsim equidem, ſi memoria repetam. Iam res ita, vt arbitror, fuit. Illum adoleſcens interrogauit, quónam tandem modo diuitias acquirere malum eſſe putaret, & bonum. Tunc ille reſpódens, Eodé, quo tu nunc, modo, dixit, Honeſtis quidem viris, & bonis, hiſque, qui vbi numinis vti oporteat, ſciũt, bonum: improbis verò, & his qui neſciunt vti, malum. Res autem, inquit, etiam aliæ ſe ſic habent. Quales enim ſunt, qui vtuntur, tales etiam res ipſis ſint, neceſſe eſt. Præclarè verò, inquit, mihi Archilochus illud videtur cecinisse.

Talia putantibus, qualeis arces tenent.

Nunc prorſus, inquit adoleſcẽs, ſi quis me ſapientem ea ſapientia faciat, qua viri boni ſapiẽtes ſunt, neceſſe ſit, vt ille mihi eodem tempore alias etiam res bonas tradat, in quibus tamen nihil habuerit negotij: propterea quòd ita me ex inſipiẽte ſapientem fecerit, vt ſi quis me nunc Grammaticum faceret, neceſſe eſſet, vt ille me ſimul res grammaticas doceret, & ſi Muſicum, muſicas: atque etiam ſi quis me bonum fecerit, res mihi bonas vnà compararit, neceſſe eſt. In his quidem non conſentiebat Prodicus, ſed ſuperiora illa affirmabat. Quare dixit ille: Vtrum tibi, quemadmodum facere domum, hominis eſt opus, ſic facere res bonas eſſe videtur: an neceſſe eſt, qualia quæque ab initio ſint, talia perpetuò manere? Sed Prodicus callidè (vt mihi videtur) ſuſpicatus quò ſibi ſermo caſurus eſſet, ne coram omnibus, qui intererant, refutatus videretur (nam ſi ſolus ipſe id pateretur, nihil putaſſet) multum abeſſe reſpondit, vt hoc ſit hominis opus. Nam vtrum, inquit, tibi virtus tradi doctrina poſſe, an eſſe innata hominibus videtur? Doctrina tradi. Nonne igitur, inquit, is tibi ſtultus eſſe videatur, qui Diis ſupplicans, putet ſe Grammaticũ, vel Muſicũ fieri poſſe, vel aliã quampiam ſciẽtiam adipiſci, quũ neceſſe ſit vel ab alio diſcentem, vel per ſe inuenientem acquirere? Aſſenſit adoleſcens, ac mox inquit, Tu, Prodice, quando Diis, vt tibi bene agere liceat, vtque tibi bona ſint,

C νοις ἅπερ ὁ Πρόδικος. Ἆρ' οὖν (ἔφη ὁ Ἐρασίστρατος) ἔχοις ἂν ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι τοὺς λόγους; Πάνυ μὲν οὖν, ἐὰν ἄρα ἀναμνησθῶ. οὐδὲ γάρ πως, ὡς ἐγᾦμαι, εἶχεν. ἤρετο γὰρ αὐτὸν τὸ μειράκιον πῶς οἴεται κακὸν εἶναι τὸ πλουτεῖν, καὶ ὅπως ἀγαθόν. ὁ δ' ὑπολαβών, Ὥσπερ καὶ σὺ νῦν δή (ἔφη) τοῖς μὲν καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀγαθόν· καὶ τοῖς ἐπισταμένοις ὅπου δεῖ χρῆσθαι τοῖς χρήμασι, τούτοις μὲν ἀγαθόν, τοῖς δὲ μοχθηροῖς καὶ ἀνεπιστήμοσι, κακόν. ἔχει δ', ἔφη, καὶ τἆλλα πράγματα οὕτω πάντα. ὁποῖοι γὰρ ἄν τινες ὦσιν οἱ χρώμενοι, τοιαῦτα καὶ τὰ πράγματα αὐτοῖς

D ἀνάγκη εἶναι. καλῶς δ', ἔφη, δοκεῖ μοι καὶ τὸ τοῦ Ἀρχιλόχου πεποιῆσθαι, Καὶ φρονεῦσι τοῖα ὁκοίοις ἐγκυρέωσιν ἔργμασι. Νῦν ἄρ' (ἔφη τὸ μειράκιον) εἴ τις ἐμὲ σοφὸν ποιοῖ ταύτην τὴν σοφίαν ἣν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες σοφοί εἰσιν, ἅμα ἀνάγκη καὶ τὰ ἄλλα πράγματ' αὐτὸν ἀγαθὰ ἐμοὶ ποιεῖν, περὶ μὲν αὐτὰ ἐκεῖνα μηδὲν πραγματευσάμενον, ὅτι δέ με ἀντ' ἀμαθοῦς σοφὸν πεποίηκεν· ὥσπερ εἴ τις ἐμὲ νυνὶ γραμματικὸν ποιήσειεν, ἀνάγκη αὐτὸν καὶ τἆλλα πράγματα γραμματικὰ ἐμοὶ ποιεῖν· καὶ εἰ μουσικόν, μουσικά. ὥσπερ ὅταν ἀγαθὸν ἐμὲ ποιήσῃ, ἅμα ἀγαθὰ καὶ τὰ πρά-

E γματα πεποιηκέναι μοι. Οὐ μέντοι ταῦτά γε ξυνέφη ὁ Πρόδικος, ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν ὡμολόγει. Πότερον δέ σοι δοκεῖ (ἔφη) ὥσπερ οἰκίας ποιεῖν, ἀνθρώπου ἔργον εἶναι, οὕτω καὶ τὰ πράγματα ἀγαθὰ ποιεῖν; ἢ ἀνάγκη, ὁποῖα ἄττ' ἂν τὴν ἀρχὴν γένωνται, εἴτε κακὰ εἴτε ἀγαθά, τοιαῦτα διατελεῖν ὄντα αὐτά; Ὑποπτεύσας δή (μοι δοκεῖ) ὁ Πρόδικος ᾗ ἔμελλεν ὁ λόγος χωρήσεσθαι αὐτῷ, σφόδρα πανούργως, ἵνα μὴ πάντων παρόντων ἐναντίος φαίνοιτο ἐξελεγχόμενος ὑπὸ τοῦ μειρακίου (μόνος μὲν γὰρ αὐτὸς τοῦτο παθεῖν, οὐδὲν ᾤετο) διαφέρειν ἔφη ἀνθρώπου ἔργον εἶναι. Πότερον δέ σοι (ἔφη) δοκεῖ εἶναι

F διδακτὸν ἡ ἀρετή, ἢ ἔμφυτον; Διδακτόν, ἔφη, ἔμοιγε. Οὐκοῦν (ἔφη) ἂν δοκῇ σοι ἠλίθιος εἶναι εἴ τις οἴοιτο, τοῖς θεοῖς εὐχόμενος, γραμματικὸς ἂν γενέσθαι, ἢ μουσικός, ἢ ἑτέραν τινὰ ἐπιστήμην λαβεῖν; ἣν ἀνάγκη μαθόντα παρ' ἑτέρου, ἢ αὐτὸν ἐξευρόντα κτήσασθαι. Συνέφη καὶ ταῦτα. Οὐκοῦν (ἔφη τὸ μειράκιον) σὺ ὦ Πρόδικε, ὅταν εὔχῃ τοῖς θεοῖς εὖ πράττειν, καὶ ἀγαθά σοι εἶναι,

γυμνασίου ἐκέλευον, ὡς οὐκ ἐπιτήδεια τοῖς νέοις διαλεγόμενον· εἰ δὲ μὴ ἐπιτήδεια, δῆλον ὅτι μοχθηρά. τούτου C δὲ οὖν ἕνεκα ταῦτα διῆλθον, ἵνα θεάσαιο ὡς ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. εἰ μέν γε Πρόδικος πρῶτον λέγων ταῦτα μαίνεσθαι τοῖς παροῦσιν ἐδόκει ἂν οὕτως, ὥστε καὶ ἐκβληθῆναι ἐκ τοῦ γυμνασίου· σὺ δὲ νυνὶ οὕτω σφόδρα δοκεῖς εὖ διειλέχθαι, ὥστε οὐ μόνον τοὺς παρόντας πεῖσαι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀντιλέγοντα ποιῆσαι ὁμολογεῖν σοι. δῆλον ὅτι ὥσπερ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, εἰ δύο ἄνθρωποι τύχοιεν τὴν αὐτὴν μαρτυρίαν μαρτυροῦντες, ὁ μὲν, καλὸς κἀγαθὸς δοκῶν εἶναι, ὁ δὲ, μοχθηρός· διὰ μὲν τὴν τοῦ μοχθηροῦ μαρτυρίαν οὐδὲν ἂν τι μᾶλλον οἱ δικασταὶ πεισθεῖεν, D ἀλλὰ τυχὸν καὶ τἀναντία ποιήσαιεν· εἰ δ' ὁ καλὸς κἀγαθὸς δοκῶν ταῦτα φήσειε, καὶ σφόδρα ἂν δόξειε ταῦτα ἀληθῆ εἶναι. ἴσως οὖν καὶ οἱ παρόντες τοιοῦτόν τι πεπόνθασι πρός σε καὶ Πρόδικον· τὸν μὲν, σοφιστὴν καὶ ἀλαζόνα ἡγοῦντο εἶναι· σὲ δὲ, πολιτικόν τε καὶ ἄνδρα τοῦ πολλοῦ ἄξιον. εἶτα οἴονται δεῖν μὴ αὐτὸν τὸν λόγον σκοπεῖν, ἀλλὰ τοὺς λέγοντας, ὁποῖοί τινες ἂν ὦσιν. Ἀλλὰ μέντοι (ἔφη ὁ Ἐρασίστρατος) ὦ Σώκρατες, εἰ καὶ σκώπτων λέγεις, φαίνεταί γ' ἔμοιγε δοκεῖ ὁ Κριτίας λέγειν τι. Ἀλλὰ μὰ Δί' (ἦν δ' ἐγώ) οὐδ' ὁπωστιοῦν. ἀλλὰ τί, ἐπειδὴ ταῦτα εὖ καὶ καλῶς E διειλέχθον, οὐ καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ λόγου ἐπετελεσάτην; δοκεῖ δέ μοι, ὑμῖν ἐπίλοιπόν τι εἶναι τῆς σκέψεως. ἐπειδή τισί γε ἐδόκει ὁμολογεῖσθαι, τοῖς μὲν, ἀγαθὸν εἶναι, τοῖς δὲ, κακόν· λοιπὸν δὴ σκέψασθαι τί ἐστιν αὐτὸ τὸ πλουτεῖν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο πρῶτον εἴσεσθε, οὐδ' ἂν ὁπότερον κακόν ἐστιν ἢ ἀγαθὸν δυνήσεσθε συνομολογῆσαι. ἕτοιμος δ' ὑμῖν καὶ ἐγώ, καθ' ὅσον οἷός τ' ἂν ὦ, συνδιασκοπεῖσθαι. φρασάτω οὖν ἡμῖν ὁ φάσκων τὸ πλουτεῖν ἀγαθὸν εἶναι, τοῦτο περὶ ὅπως τυγχάνει ἔχων. Ἀλλ' ἐγὼ μέν (ἔφη) ὦ Σώκρατες, οὐδὲν τι περιττότερον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὸ πλουτεῖν λέγω εἶναι. τὸ γὰρ χρήματα πολλὰ κεκτῆσθαι, τοῦτο εἶναι πλουτεῖν. οἶμαι δὲ καὶ Κριτίαν τοῦτο οὐχ ἕτερον τὸ πλουτεῖν οἴεσθαι εἶναι. Ἔτι μὲν ἄρα (ἦν δ' ἐγώ) κἂν οὕτως ὑπόλοιπον εἴη σκέψασθαι, ὁποῖά ἐστι χρήματα, ἵνα μὴ ὀλίγον ὕστερον περὶ τούτου αὖ πάλιν φαίνησθε διαφερόμενοι. αὐτίκα γὰρ οἱ Καρχηδόνιοι νομίσματι χρῶνται τοιῷδε.

ſophiam ſint animati: ſi quidem Prodicus hæc dicens, his, qui aderant, ita viſus eſt inſanire, vt ex gymnaſio ſit eiectus. Tu verò contrà nunc ita bene videris diſputare, vt non ſolùm his, qui præſentes ſunt, perſuadeas: ſed aduerſarium etiã tuum inducas, vt tecum ſentiat. Vt in foro, ſi duo homines eadem de re teſtimonium dicant, quorum alter honeſtus, & probus, alter verò improbus eſſe videatur, haud ſanè quidem iudices teſtimonio improbi moueantur, ſed quiduis potius, & contrarium faciant: quòd ſi is qui honeſtus & probus videtur, hæc dicat, eſſe etiam veriſsima credant. Eo igitur fortaſſe modo, qui præſentes fuerunt, erga te & Prodicum ſunt affecti: atque illum quidem ſophiſten, & nimium ſibi arrogantem, te verò politicon, & virum magni faciendum exiſtimarunt. Vnde poſtea putant, non qualis ſit oratio, ſed quales ſint qui eam dicunt, ſpectari oportere. Et ſi, inquit Eraſiſtratus, cauillaris, ô Socrates, mihi tamen Critias aliquid dicere videtur. Haud mehercle, inquam ego, cauillor. Sed cur vos vſque ad hæc bene & pulchrè diſſerendo perueniſtis, & reliqua ſermonis non perfeciſtis? Nam mihi videtur aliquid vobis adhuc ſupereſſe conſiderandum. Poſtquam enim conceſſum eſt, diuitias acquirere quibuſdam bonum eſſe, quibuſdam verò malum, reliquum eſt, vt, quid ipſum ſit, conſideretur. Niſi enim hoc primum noueritis, nunquam de eo, verum malum ſit, an bonum, conſentire poteritis. Ego verò, quantum quidem poſsim, paratus ſum rem vobiſcum ſimul expendere. Quamobrem dicat is nobis, qui diuitias acquirere eſſe bonum exiſtimat, quomodo idipſum habeat. At ego, inquit, ô Socrates, hac de re nihil inauditum, nihil cæteris hominibus nouum proferam. Pecunias enim multas poſsidere, hoc eſſe diuitias acquirere, atque adeò diuitem eſſe dico: nec puto Critiam eum eſſe, qui diuitias acquirere aliud eſſe arbitretur. Ex hac quidem ratione, inquã ego, reſtat adhuc, vt animaduertatur, quales ſint pecuniæ, ne paulò pòſt iterum hac de re diſſentiatis. Nam vobis quàm primum diuerſæ videbũtur: quum nummo huiuſmodi Carthaginenſes vtatur.

ne tandem, quamobrem Scythis domus, quę nobis pretioſæ ſunt, inter diuitias non cenſeantur: & nobis contrà vilius æſtimētur vel pelles, quæ Carthagineſibus ſunt pecuniæ, vel ferrum, quo pro nummo Lacedæmonij vtuntur: nónne ita facilè, & ſtatim inuenire poſsimus? Si quis Athenis eorum lapidum, qui ſunt in foro, quibúſq; nullam ad rē vtimur, mille pōdo poſsideat, an is propter hoc re vlla ditior eſſe cēſeatur? Non mihi quidem videtur. Sed ſi lapidis Lychnitæ mille pondo haberet, eum vel ditiſsimum eſſe diceremus. Prorſus. Propter hoc vtique, inquam, quòd hic vtilis, illi verò nobis inutiles ſint. Sanè. Nam Scythis quoque ob id domus inter opes non habentur, quòd nulla illis in domo ſit vtilitas. Nec ſanè quidem vir Scytha pluris domum pulcherrimam, quàm veſtē ex caprinis pellibus, quæ *σισύρα* dicitur, æſtimaret: quippe quòd in hac ſibi multum, in illa nihil vtilitatis ineſſe putet. Nec nos quidem Carthaginenſem nummum in pecuniis reponimus. Neque enim nos illo, vt argēto, ea, quibus indigemus, importare, aut exportare poſſumus. Quare nobis inutilis ſit, neceſſe eſt. Simile vero. Res quidem igitur, quæcunque nobis vſui ſunt, pecuniæ ſunt dicēdæ, ad vſus vitæ neceſſarios comparatæ: quęcunque verò contrà vſui nō ſunt, haud ſanè pecuniæ ſunt vocādę. Qui fieri hoc poteſt, ô Socrates? inquit Eryxias excipiens: Nónne interdum nos diſputatione, & offenſione, multiſq; aliis huiuſmodi rebus inter nos vtimur? an hę quoque (nam manifeſtò vſui eſſe videntur) ſunt nobis pecuniæ? Neque igitur, inquam, hac ratione nobis declaratum eſt, quæ propriæ ſint pecuniæ. Quòd enim neceſſe ſit, eas vſui eſſe, ſi futuræ ſint pecuniæ, hoc ex omnibus propemodū cōceſſum: ſed quæ res ex his rebus, quibus vtimur, pecunię ſint, quādo nō ſunt omnes, nōdum ſatis dictum. Quare age iam id primùm videamus. An igitur faciliùs inueniri poterit, quod quærimus, ſi rurſus ita perſequamur, perquiramúſq;, quid ſit illud, ad quod pecuniis vtimur, & ad quid inuenta ſit pecuniarū poſſeſsio, vt Medicinæ ad morbos depellēdos inuētæ? Sic enim fortaſſe nobis res faciliùs manifeſta fiet. Poſtquàm igitur apparet neceſſariū eſſe, res quidē omnes, quæ pecuniæ ſint, eas etiam vſui eſſe: rerum verò, quæ vſui ſunt, genus eſſe quoddam res eas, quas pecunias appellamus:

C ἀλλ' ἕτερα ἑτέροις. εἰ δὲ βουλοίμεθα ἐπισκέψασθαι τί δή ποτε τοῖς μὲν Σκύθαις αἱ οἰκίαι οὐ χρήματα εἰσίν, ἡμῖν δ' ἤ· τοῖς Καρχηδονίοις μὲν τὰ δέρματα, ἡμῖν δ' οὔ· ἢ τοῖς Λακεδαιμονίοις ὁ σίδηρος χρήματα, ἡμῖν δ' οὔ· ἆρ' ἂν οὕτω μάλιστα ἐξεύροιμεν; αὐτίκα, εἴ τις Ἀθήνησι τούτων τῶν λίθων τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ, οἷς οὐδὲν χρώμεθα, κεκτημένος εἴη χίλια τάλαντα σταθμόν, ἔστιν ὅ,τι ἂν πλουσιώτερος νομίζοιτο εἶναι διὰ τοῦτο; Οὐκ ἔμοιγε φαίνεται. Ἀλλ' εἰ τοῦ λυχνίτου λίθου κεκτημένος εἴη τὰ χίλια τάλαντα, καὶ σφόδρα πλούσιον φαῖμεν εἶναι ἄν; Πάνυ γε. Ἆρά γε (ἔφην)
D διὰ τοῦτο, ὅτι τὸ μὲν χρήσιμον, τὸ δ' ἀχρεῖον ἡμῖν ἐστι; Ναί. Ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς Σκύθαις τούτου ἕνεκα αὐτοῖς οἰκίαι οὐ χρήματά ἐστιν, ὅτι οὐδεμία αὐτοῖς χρεία οἰκίας ἐστὶν, οὐδ' ἂν προτιμήσειε Σκύθης ἀνὴρ οἰκίαν τὴν καλλίστην εἶναι μᾶλλον ἤπερ σισύραν δερματίνην· ὅτι τὸ μὲν, χρήσιμον, τὸ δ' ἀχρεῖον αὐτῷ ἐστιν. αὖθις αὖ ἡμῖν τὸ Καρχηδόνιον νόμισμα οὐκ οἰόμεθα χρήματα εἶναι. οὐ γάρ ἐστιν ὅ,τι ἂν αὐτοῦ ἐκκομισαίμεθα ὅσων δεόμεθα, ὥσπερ τοῦ ἀργυρίου, ὥστ' ἀχρεῖον ἂν ἡμῖν εἴη. Εἰκός γε. Ὅσα μὲν ἄρα τυγχάνει χρήσιμα ὄντα ἡμῖν, ταῦτα χρήματα· ὅσα δ' ἄχρηστα,
E ταῦτα δ' οὐ χρήματα. Πῶς οὖν (ἔφη ὁ Ἐρυξίας ὑπολαβὼν) ὦ Σώκρατες; ἢ ἔστιν ὅ,τι χρώμεθα πρὸς ἀλλήλους τῷ διαλέγεσθαι, καὶ τῷ βλάπτειν, καὶ ἑτέροις πολλοῖς; ἆρα ἡμῖν ταῦτ' ἂν εἴη τὰ χρήματα; καὶ μὴν χρήσιμά γε φαίνεται ὄντα. οὐκ ἂν οὐδ' οὕτως ἐφαίνετο ἡμῖν ὅ,τι ποτ' ἐστὶ τὰ χρήματα. ὅτι μὲν γὰρ ἀνάγκη χρήσιμα εἶναι, ἐάνπερ μέλλῃ χρήματα ἔσεσθαι, τοῦτο μὲν ἐκ πάντων ὡμολογεῖτο σχεδόν γε. ἀλλὰ ποῖα δὴ τῶν χρημάτων; ἐπειδή γε οὐ πάντα. Φέρε δὴ, εἰ πάλιν ὧδε μετίοιμεν, ἆρα μᾶλλόν τι εὑρεθείη ὃ ζητοῦμεν, τί ποτ' ἐστὶν ᾧ χρώμεθα χρήμασι, καὶ πρὸς τί ηὕρηται ἡ τῶν χρημά-
F των κτῆσις, ὥσπερ τὰ φάρμακα πρὸς τὸ τὰς νόσους ἀπαλλάττειν; ἴσως γὰρ ἂν ἡμῖν οὕτω μᾶλλον φανερὸν γένοιτο. ἐπειδὴ ἀναγκαῖον μὲν φαίνεται, ὅσαπερ τυγχάνει χρήματα ὄντα, ταῦτα καὶ χρήσιμα εἶναι· τῶν δὲ χρησίμων γένος τι ὃ καλοῦμεν χρήμα-

πρὸς δεῖται, ἄχρηστ' ἂν ἡμῖν εἴη τὰ καλούμενα χρήματα· εἰ μηδείς γε πώμπαν τάπασι μηδενὸς δέοιτο τούτων, ὧν ἕνεκα νῦν βουλοίμεθα χρήματα ἡμῖν εἶναι· ἵνα ἐξαρκοίμεθα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἐνδείας τοῦ σώματος, ὧν ἂν ἑκάστοτε δεώμεθα. εἰ δ' ἔστιν ἄρα πρὸς τοῦτο χρήσιμος ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις, πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν τῶν ἐνδειῶν, εἰ γοῦν ἡμῖν τοῦτο ἐκ μέσου ἀναιρεθείη, οὐδὲν ἂν δεοίμεθα χρημάτων· ἴσως δ' ἂν οὐδ' εἴη παντάπασι χρήματα. Φαίνεται. Φαίνεται ἄρα ἡμῖν (ὡς ἔοικε) τὰ πρὸς ταύτην τὴν πραγματείαν χρήσιμα τῶν πραγμάτων, ταῦτα εἶναι χρήματα. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐτάραττέ γε αὐτὸν σφόδρα τὸ λογίδιον. Τί δὲ τὰ τοιάδε; πότερον ἂν φήσαιμεν οἷόν τε εἶναι ταὐτὸν πρᾶγμα πρὸς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν τοτὲ μὲν χρήσιμον εἶναι, τοτὲ δὲ ἀχρεῖον; Οὐκ ἔγωγ' ἂν φαίην· ἀλλ' εἴ τι δεοίμεθα τούτου πρὸς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, καὶ χρήσιμον μοι δοκεῖ εἶναι· εἰ δὲ μή, οὔ. Οὐκοῦν εἰ ἄνευ πυρὸς οἷοί τε εἶμεν ἀνδριάντα χαλκοῦν ἐργάσασθαι, οὐδὲν ἂν δεοίμεθα πυρὸς πρός γε τὴν τούτου ἐργασίαν· εἰ δὲ μὴ δεοίμεθα, οὐδ' ἂν χρήσιμον εἴη. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων. Φαίνεται. Οὐκοῦν ὅσων ἄνευ οἷόν τε γίγνεσθαί τι, οὐδὲν ἂν τούτων ἡμῖν οὐδὲ χρήσιμον φαίνοιτο πρός γε τοῦτο. Οὐ γάρ. Οὐκοῦν εἴ ποτε φανοίμεθα οἷοί τε ὄντες ἄνευ ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων (οἷς μὴ αὐτοῖς χρώμεθα πρὸς τὸ σῶμα, ὥσπερ σιτίοις καὶ ποτοῖς καὶ ἱματίοις καὶ στρώμασι καὶ οἰκίαις) παύειν τὰς τοῦ σώματος ἐνδείας, ὥστε μηκέτι δεῖσθαι, οὐκ ἂν ἡμῖν οὐδὲ χρήματα φαίνοιτο πρός γε τοῦτο ἀργύριόν τε καὶ χρυσίον, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα· εἴπερ ποτὲ καὶ ἄνευ τούτων οἷοί τε γίγνεσθαι. Οὐ γάρ. Οὐκ ἂν ἄρα οὐδὲ χρήματα ἡμῖν ταῦτα φανείη, εἰ μηδὲν χρήσιμα· ἀλλ' ἃ ταῦτ' ἂν εἴη οἷς τὰ χρήσιμα οἷοί τε ἐσμὲν ἐκπορίζεσθαι. Ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄν ποτε δυναίμην τοῦτο πεισθῆναι, ὡς τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα οὐκ ἄρα χρήματα ἡμῖν ἐστιν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ σφόδρα πέπεισμαι, ὡς τά γε ἡμῖν ἀχρεῖα ὄντα, οὐδὲ χρήματά ἐστι· καὶ ὅτι τῶν χρησιμωτάτων ἐστὶ πρὸς τοῦτο χρήματα τὰ χρήσιμα· οὐ μὴν τοῦτό γε, ὡς ταῦτα οὐ χρήσιμα ἡμῖν τυγχάνει ὄντα πρὸς τὸν βίον, εἴπερ γε τούτοις τὰ ἐπιτήδεια ἐκπορίζοίμεθα. Φέρε δή, πῶς ἂν τὰ τοιαῦτα φήσαιμεν; ἆρ' εἰσί τινες ἄνθρωποι οἵ τινες μουσικὴν

cauſa pecunias habere cupimus, vt corporis cupiditatibus & neceſsitatibus ea, quorum frequenter indigemus, ſuppeditare poſsimus. Sin eget homo, his vtique pecuniarum poſſeſsio eſt vſui ad corporis curam, qui ſunt egentes. Verùm ſi hoc è medio, vt dicimus, pelleretur, pecuniis non egeremus, atque etiam fortaſſe non eſſent omnino pecuniæ. Apparet. Apparet quoq;, vt videtur, res, quæ ad idem negotium ſint vtiles, eas nobis pecunias eſſe. At hæc illum ratiuncula vehementer perturbauit. Quare ego: Quid? num dicere poſſumus, fieri poſſe, vt eadem res ad eandem actionem vtilis modò, modò ſit inutilis? Non ego, inquit, dicerem: ſed ſi rei alicuius ad eandẽ actionem indigemus, ea mihi vtilis videtur: ſi verò non indigemus, inutilis. Si quidem igitur, inquam, ſine igne poſſemus ęneam ſtatuam facere, nihil ignis ad eam faciendam indigeremus: & ſi nihil indigeremus, neque is eſſet vtilis: atque eadem ratio de aliis quoque rebus dici poteſt. Conſtat. Nihil igitur eorum ſine quibus aliquid fieri poteſt, ad id vtile eſſe nobis videtur. Nihil. Si nos igitur ſine argento, & auro, aliiſque huiuſmodi rebus, quibus ipſis ad corporis curam nõ ita, vt cibo, potu, veſtibus, ſtragulis, & domibus vtimur, poſſemus corporis cupiditates, & neceſsitates ita ſedare, vt nullius rei amplius indigeret, neque argentum nobis, neque aurum, neque aliæ res huiuſmodi, quod ad hoc pertinet, pecuniæ viderentur, ſi quidem hoc ſine his fieri poſſet. Non viderentur. Hæc vtique, inquam, ſi non ſint vſui, pecuniæ nobis videri non poſſunt: ſed illa pecuniæ ſint neceſſe eſt, quibus ea, quę ſunt vſui, poſſumus comparare. Nunquã, inquit, ô Socrates, adduci poſſem, vt crederem, aurum, & argentum, atque alia id genus nobis pecunias non eſſe: illud quidem certè valdè perſuaſum habeo, quæ nobis inutilia ſint, ea nec pecunias: contráque, quæ ſint vtilia, in his pecuniis, quæ maximè proſint, numerari oportere: at hoc mihi nunquam patiar perſuaderi, hæc, quæ modò diximus, non eſſe ad vitæ vſus nobis vtilia: ſi quidem his ea quæ ſunt ad viuendum neceſſaria, comparamus. Age iam, quid hiſce de rebus dicemus: Súntne homines, qui Muſicam vel literas do-

gentum, atque alia, quæ pecuniæ videntur eſſe, nonne illi ſoli ſint vtilia, qui ſciat vt his ſit vtendum? Sint. At paulò antè nonne viri honeſti, & boni eſſe videbatur, cognoſcere, vbi, & quo pacto horum ſingulis ſit vtendum? Videbatur. Honeſtis igitur viris, & bonis, atque adeò his ſolis hæc vtilia ſint neceſſe eſt: ſiquidem prorſus his ſcienter vtendum eſt. Quòd ſi his ſolis vtilia ſunt, his quoque ſolis eſſe pecuniæ videantur, oportebit. Idcirco, vt videtur, eum, qui ſit artis equitandi imperitus, ſed poſſideat equos ob id ſibi inutiles, ſi quis ipſum eius artis peritum faciat, faciat quoque ſimul & ditiorem: ſi quidem ea, quæ prius erant inutilia, ipſi vtilia faciat. Scientiam enim aliquam homini tradens, ipſum ſimul & diuitem facit. Videor mihi tamen iurare poſſe, Critiam nullo pacto adduci, vt rationes haſce veras eſſe credat. Iures, inquit, licet: nam inſanirem prorſus, ſi vera hæc eſſe crederem. Sed tu quam ob rem rationem illam non abſoluiſti: aurum & argentum, atque alia id genus, quamuis videantur, pecunias tamen non eſſe, vt ego ſermones hoſce audiens, & quos tu nunc percurris, multò magis admirer? Dixi igitur ego. Videris mihi Critia, me audiens non ſecus, quàm quum recitatores, qui verſus Homeri canunt, audis, gaudio affici: quando nulla tibi harum rationum videtur eſſe vera. Age tamen, talia, aurum dico, & argentum, & reliqua conſideremus. Hæc ne tu architectis vtilia eſſe ad ædificādam domum diceres? Dicerem profectò. Vtrum igitur hæc dicemus vtilia eſſe, quibus illi ad domus ædificationem vtuntur, lapides, lateres, ligna, & ſi quid aliud eſt huiuſmodi: an inſtrumenta etiam, quibus illi domum ædificent, quibúſque hæc, ligna, lapides, & horum præterea inſtrumenta parent? Hæc quidem, inquit, omnia mihi ad illa videntur eſſe vtilia. Nónne igitur, inquam ego, & in aliis artificiis vtilia ſunt non ſolùm hæc, quibus ad vnum quodque opus vtimur, ſed illa etiam, quibus hæc comparamus, & ſine quibus hæc fieri

εἰδὼς ὡς δεῖ χρῆσθαι αὐτῷ. Φημί. Οὐκοῦν καὶ τἄλλα πάν-
τα ὁμοίως; Ἔοικε. Χρυσίον ἄρα καὶ ἀργύρειον, καὶ τἄλλα τὰ δο-
κοῦντα χρήματα εἶναι, τούτῳ ἂν μόνῳ χρήσιμα εἴη ὅστις τυγ-
χάνει ἐπιστάμενος ὡς χρηστέον αὐτοῖς. Οὕτως. Οὐκοῦν πρό-
τερον ἐδόκει τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ εἶναι εἰδέναι ὅπου τε καὶ ὅπως
τούτων ἑκάστοις χρηστέον ἐστί. Φημί. Τοῖς ἄρα καλοῖς κἀγα-
θοῖς τῶν ἀνθρώπων, τούτοις ἂν μόνοις καὶ χρήσιμα ταῦτ᾽ εἴη, εἴ-
περ γε τούτοις ἐπιστημόνως χρηστέον. εἰ δὲ τούτοις μόνοις χρή-
σιμα, τούτοις ἂν μόνοις καὶ χρήματα εἶναι φαίνοιτο. ἀτὰρ, ὡς
D ἔοικε, καὶ τὸν ἀνεπιστήμονα ἱππικῆς, κεκτημένον δὲ ἵππους οἳ
ἐτύγχανον αὐτῷ ἄχρηστοι ὄντες, εἴ τις τοῦτον ἱππικὸν ποιήσειεν,
ἆρα ἂν ἅμα καὶ πλουσιώτερον πεποιηκὼς εἴη· εἴπερ γε αὐτῷ
ἃ ἐτύγχανε πρόσθεν ἄχρηστα ὄντα, χρήσιμα πεποίηκεν. ἐπι-
στήμην γὰρ τινὰ παραδιδοὺς τῷ ἀνθρώπῳ, ἅμα καὶ πλούσιον
αὐτὸν πεποίηκε. Φαίνεταί γε. Ὅμως δέ μοι κἂν διομόσασθαι
δοκῶ ὑπὲρ Κριτίου, ὑπὸ μηδενὸς τούτων τῶν λόγων πεπεῖσθαι.
Νὴ Δία. καὶ γὰρ (ἔφη) μαινοίμην ἂν εἰ ταῦτα πειθοίμην. ἀλλ᾽ ἀ-
τὶ οὐκ ἐκφέρον τὸν λόγον διετέλεσας, ὡς τὰ δοκοῦντα οὐκ ἔστι χρή-
ματα, χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα; ὡς ἐγὼ πά-
E νυ σφόδρα, τούτους τοὺς λόγους ἀκροώμενος, οὓς καὶ σὺ νῦν τυγ-
χάνεις διεξιών, ἄγαμαι. Εἶπον δὲ ἐγὼ ὅτι μοὶ δοκεῖς σύ, ὦ
Κριτία, οὕτως ἐμοῦ χαίρειν ἀκροώμενος, ὥσπερ τῶν ῥαψῳδῶν
οἳ τὰ Ὁμήρου ἔπη ᾄδουσιν. ἐπεὶ οὐδείς γέ σοι δοκεῖ τούτων τῶν
λόγων ἀληθὴς εἶναι. ὅμως δέ, φέρε, πῶς ἂν τὰ τοιαῦτα φήσαι-
μεν; ἆρά γε τοῖς γε οἰκοδομικοῖς τῶν ἀνθρώπων φαίης ἂν αὐτὰ
εἶναι χρήσιμα πρὸς τὸ οἰκίαν ἐργάσασθαι; Ἔμοιγε δοκεῖ. Πό-
τερον οὖν ταῦτα φήσαιμεν ἂν χρήσιμα εἶναι οἷς αὐτῶν κατα-
χρῶνται εἰς τὴν οἰκοδομίαν; λίθους, καὶ πλίνθους, καὶ ξύλα, καὶ εἴ τι
ἕτερον τοιοῦτον; ἢ καὶ τὰ ἐργαλεῖα οἷς αὐτοὶ τὴν οἰκίαν
F ἐργάζοιντο, καὶ οἷς ταῦτα ἐκπορίζοιντο, τὰ ξύλα, καὶ τοὺς
λίθους, καὶ πάλιν τὰ τούτων ἐργαλεῖα; Ἔμοιγ᾽, ἔφη, δοκεῖ
πάντα ταῦτα χρήσιμα εἶναι πρὸς ἐκεῖνα. Οὐκοῦν (ἦν
δ᾽ ἐγὼ) καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐργασιῶν, οὐ μόνον αὐτοῖς
οἷς καταχρώμεθα πρὸς ἕκαστον τῶν ἔργων, ἀλλὰ καὶ οἷς ταῦτα ἐκπορίζόμεθα, καὶ ὧν ἄνευ οὐκ ἂν

πράττῃ; Φημί. Ἆρ' οὖν οἷόν τε ἄνθρωπον μαθεῖν τι τούτων ὅσα C
διὰ λόγου διδάσκεται, εἰ παντάπασιν ἀπεστερημένος εἴη τοῦ ἀ-
κούειν, ἢ ἑτέρου τινός; Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν τῶν
χρησίμων φαίνοιτο ἂν ἡμῖν πρὸς ἀρετὴν τὸ ἀκούειν, εἴπερ δι-
δακτός γε ἡ ἀρετὴ διὰ τοῦ ἀκούειν, καὶ αὐτῷ καταχρώμεθα πρὸς
τὰς μαθήσεις; Φαίνεται. Οὐκοῦν εἴπερ ἡ ἰατρικὴ οἵα τέ ἐστι τὸν
νοσοῦντα παύειν, φαίνοιτο ἂν ἡμῖν ἐνίοτε καὶ ἡ ἰατρικὴ τῶν χρησί-
μων οὖσα πρὸς τὴν ἀρετήν, εἴπερ διὰ τῆς ἰατρικῆς τὸ ἀκούειν προσ-
τεθείη; Καὶ οὐδέν γε κωλύει. Ἆρ' οὖν πάλιν καὶ εἰ τὴν ἰατρικὴν ἀντὶ
χρημάτων περιποιοίμεθα, φαίνοιτο ἂν ἡμῖν καὶ τὰ χρήματα
χρήσιμα ὄντα πρὸς ἀρετήν; Καὶ γάρ ἐστιν (ἔφη) τοῦτό γε. D
Οὐκοῦν πάλιν ὁμοίως καὶ δι' οὗ τὰ χρήματα περιποιοίμεθα;
Παντάπασι μὲν οὖν πάντα. Ἆρ' οὖν ἄν σοι δοκοῖ ἄνθρωπος ἀπὸ
μοχθηρῶν τε καὶ αἰσχρῶν πραγμάτων ἀργύριον αὐτῷ πορί-
σασθαι, ἀνθ' ὅτου τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην κτήσαιτο, ἢ δύναιτο
ἀκούειν, ἐκ τοῦ μὴ οἷός τε; τῷ δ' αὐτῷ ἐκείνῳ καταχρῆσθαι
πρὸς ἀρετήν, ἢ ἕτερ' ἄττα τῶν τοιούτων; Πάνυ μὲν οὖν ἔμοιγε
δοκεῖ. Οὐκοῦν οὐκ ἄν τό γε μοχθηρὸν χρήσιμον εἴη πρὸς ἀρε-
τήν. Οὐ γάρ. Οὐκ ἄρα ἀναγκαῖόν ἐστι, δι' ὧν ἂν ἐκπεριποιοί-
μεθα τὰ πρὸς ἕκαστα χρήσιμα, καὶ ταῦτα πρὸς τὰ αὐτὰ
χρήσιμα εἶναι. φαίνοιτο γὰρ ἂν ἐνίοτε μοχθηρὰ πράγματα E
πρὸς ἀγαθόν τι χρήσιμα εἶναι. ἔτι δὲ μᾶλλον καὶ ἐπὶ τούτου ἂν
φανερὸν γένοιτο. εἴπερ γὰρ ταῦτα χρήσιμά ἐστι πρὸς ἕκαστα,
ὧν ἄνευ οὐκ ἂν γένοιτο εἰ μὴ ταῦτα προϋπῆρχε, φέρε, πῶς ἂν
τὰ τοιαῦτα φήσαις; ἆρ' οἷόν τε ἀμαθίαν πρὸς ἐπιστήμην χρή-
σιμον εἶναι, ἢ νόσον πρὸς ὑγίειαν, ἢ κακίαν πρὸς ἀρετήν; Οὐκ
ἂν ἔγωγε φαίην. Καὶ μὴν τόδε γ' ἂν ὁμολογήσαιμεν ἀδύ-
νατον εἶναι, ἐπιστήμην ἐγγενέσθαι ὅτῳ μὴ ἀμαθία πρότερον ὑ-
πῆρξε· καὶ ὑγίειαν, ὅτῳ μὴ νόσος· οὐδὲ ἀρετήν, ὅτῳ μὴ κακία.
Ἔφη γὰρ οὕτως, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Οὐκ ἂν ἄρα φαίνοιτο ἀναγκαῖον
εἶναι, ὧν ἄνευ μὴ οἷόν τε εἶναι γενέσθαι, ταῦτα καὶ χρήσιμα εἶναι F
πρὸς τοῦτο. Φαίνοιτο γὰρ ἂν ἡμῖν ἡ ἀμαθία χρήσιμος οὖσα πρὸς ἐπιστήμην, καὶ ἡ νόσος πρὸς ὑγίειαν, καὶ ἡ κακία
πρὸς ἀρετήν. Σφόδρα δυσπίστως εἶχε καὶ πρὸς τούτους τοὺς λόγους, εἰ μὴ πάντα ταῦτα χρήσιμα ἔσται. Καταμαθὼν
δὲ αὐτὸν ἐγὼ ὅτι ἴσον εἴη πεῖσαι, ὥσπερ ἂν τὸ λεγόμενον, λίθον ἑψῆσαι, Ἀλλὰ τούτους μὲν τοὺς λόγους (ἦν δ' ἐγώ) ἐά-
σωμεν χαίρειν, ἐπειδήπερ οὐ δυνατοί ἐσμεν ὁμολογῆσαι ὁπότερα ταῦτα χρήσιμά τ' ἐστὶ καὶ χρήματα, ἢ οὔ.

ditu, vel alio quopiã ſenſu ſit priuatus? Haud hercle mihi videtur. Nónne igitur apparet auditũ nobis ad virtutẽ vtilẽ eſſe, ſiquidem virtus auditu acquiritur, eóq; nos ad diſciplinas vtimur? Apparet. Si Medicina poteſt ægrotũ morbo liberare, an interdum nobis & Medicina vtilis ad virtutẽ videatur, ſi quidẽ auditus ſæpe per Medicinam recuperatur? Nihil prohibet. An præterea, ſi & Medicinã pecuniis acquiramus, nobis & pecuniæ vtiles ad virtutẽ videãtur? Videantur. An idẽ quoq; de eo dicendũ eſt, quo pecunias acquirimus? De omnibus his idẽ eſt prorſus dicendũ. An igitur homo tibi videtur ex rebus maliſque & turpibus argentũ ſibi comparare, quo Medicinæ ſcientiã adipiſcatur, quóve poſsit, quum prius nõ poſſet, audire: illo verò ipſo ad virtutẽ, vel ad alia quædam huiuſmodi abuti poſſe? Mihi ſanè quidẽ videtur. Nõ igitur res mala ad virtutẽ ſit vtilis? Nõ ſit. Quòd vtiq; neceſſe nõ ſit ea, per quę vtilia ad ſingula acquirimus, & ipſa ad illa eadẽ vtilia eſſe. Res enim malæ interdum ad aliquid boni ſic vtiles eſſe viderentur. Sed in hoc etiã magis deprehendentur. Nam ſi hæc ad ſingula vtilia ſunt, ſine quibus illa non fiãt, niſi prius hæc adſint, age, vide, quid huiuſcemodi de rebus dicas. An fieri poſſe dicas, vt inſcitia ad ſciẽtiã ſit vtilis, vel morbus ad ſanitatem, vel vitioſitas ad virtutẽ? Haud equidẽ dicã. At hoc tamen nos affirmamus, illi ſciẽtiam ineſſe nõ poſſe, cui prius inſcitia non affuerit: nec ſanitatẽ cui morbus: neq; virtutem, cui vitioſitas. Ita eſt, inquit, vt mihi videtur. Nónne ſequi neceſſariò videtur, vt ea, ſine quibus aliquid fieri non poſsit, & ipſa ad id vtilia ſint? Nobis enim inſcitia ad ſcientiã, & morbus ad ſanitatem, & vitioſitas ad virtutem vtilis ita videri poſsit. His ille rationibus nullã prorſus fidẽ habebat, ſi non hęc omnia vtilia eſſent. Verùm ego cognoſcens ei perſuadere idẽ eſſe, ac lapidẽ, quod dicitur, elixare, ſed hoſce, inquã, ſermones mittamus, poſtquam nec conſentire, nec affirmare poſſumus, vtrum hæc vtilia, & pecuniæ ſint nécne.

De illo

hil aliud ſunt quàm rerum quarundam indigentiæ. Homines igitur, qui plurimis ex his ſunt affecti, in peiori ſtatu ſunt, quàm qui nullis, vel quàm pauciſſimis affecti ſunt. Sanè quidem. Huiuſcemodi igitur homines eſſe vel valde malos exiſtimo, & quanto magis ſunt huiuſmodi, tanto peiores. Nónne igitur nobis videtur, fieri non poſſe, vt hæc nobis ad hoc ſint vtilia, niſi & nos his ad hoc indigeamus? Ita cenſeo. Neceſſarium eſt vtique, ſi quidem hæc nobis ad corporis curam in his, quibus opus eſt, vtilia ſint futura, & nos his ad hoc ſimul indigere. Mihi ſanè videtur. Nónne igitur eum, cui plurima ad hoc ſint vtilia, & ipſum plurimis indigere conſtat, ſi quidem neceſſe eſt omnibus his, quæ vtilia ſunt, indigere? Conſtat vt ego iudico. Neceſſarium quoque ex hac ratione eſſe conſtat, eos, quibus multæ ſint pecuniæ, & ipſos ad corporis curam multis rebus neceſſariis indigere. Nam quæ ſunt ad hoc vtilia, eſſe pecunias nobis apparuit. Quare neceſſe eſt, vt nobis ditiſſimi, quando plurimis rebus egeant, peſſimè affecti eſſe videantur.

C χάνουσι κινδυνεύουσιν ὄντες, οἱ δὲ, οἰνόφλυγες, ἕτεροι δὲ, γαστρίμαργοι. ἅπαντα γὰρ ταῦτα οὐδὲν ἕτερον τυγχάνει ὄντα ἢ ἐπιθυμίαι. Σφόδρα γε. Αἱ δὲ ἐπιθυμίαι πᾶσαι, οὐδὲν ἕτερον ἢ ἔνδειαι τινῶν. οἱ οὖν πλεῖστα τούτων πεπονθότες ἄνθρωποι, ἐν μοχθηροτέρᾳ ἕξει εἰσὶ τῶν μηδὲν ἢ ὡς ἐλάχιστα τοιαῦτα πεπονθότων. Πάνυ μὲν οὖν ἔγωγε καὶ σφόδρα μοχθηροὺς τοὺς τοιούτους ὑπολαμβάνω εἶναι, καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τοιοῦτοι, τοσούτῳ καὶ μοχθηροτέρους. Οὐκοῦν δοκεῖ ἡμῖν, οὐχ οἷόν τε χρήσιμα εἶναι ταῦτα πρὸς τοῦτο, εἰ μὴ τυγχάνοιμεν καὶ δεόμενοι τούτων πρὸς τοῦτο; Φημί. Ἀναγ-
D καῖον ἄρα, εἴπερ μέλλει ἡμῖν χρήσιμα εἶναι ταῦτα πρὸς τὰς τοῦ σώματος θεραπείας τὴν ἔνδειαν, ἅμα καὶ δεῖσθαι ἡμᾶς τούτων πρὸς τοῦτο. Ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν, ὅτῳ τυγχάνει πλεῖστα χρήσιμα ὄντα πρὸς τοῦτο, οὗτος ἂν φαίνοιτο καὶ πλείστων δεόμενος πρὸς τοῦτο· εἴπερ ἀνάγκη τῶν χρησίμων πάντων προσδεῖσθαι. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτω φαίνεσθαι. Ἀναγκαῖον ἄρα φαίνεται, κατά γε τοῦτον τὸν λόγον, οἷς τυγχάνει πολλὰ χρήματα ὄντα, τούτους καὶ πολλῶν δεῖσθαι τῶν πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν ἐπιτηδείων. τὰ γὰρ πρὸς τοῦτο χρήσιμα ὄντα, χρήματα ἐφαίνετο. ὥστε ἐξ ἀνάγκης ἂν ἡμῖν φαίνοιντο οἱ πλουσιώτατοι, μοχθηρότατα διακείμενοι εἴπερ γε καὶ πλείστων τούτων ἐνδεεῖς ὄντες.

οὐκ ὀρθῶς ἀπεμνημόνευέ σοι τοὺς ἐμοὶ περὶ σοῦ γενομένους λόγους πρὸς Λυσίαν. τὰ μὲν γὰρ ἔγωγε οὐκ ἐπῄνουν σε, τὰ δὲ, καὶ ἐπῄνουν. ἐπεὶ δὲ δῆλος εἶ μεμφόμενος μέν μοι, προσποιούμενος δὲ μηδὲν φροντίζειν, ἥδιστ' ἄν σοι διεξέλθοιμι αὐτοὺς αὐτὸς, ἐπειδὴ καὶ μόνω τυγχάνομεν ὄντε· ἵνα ἧττόν με ἡγῇ πρὸς σὲ φαύλως ἔχειν. νῦν γὰρ ἴσως οὐκ ὀρθῶς ἀκήκοας· ὥστε φαίνῃ πρὸς ἐμὲ ἔχειν τραχυτέρως τοῦ δέοντος. εἰ δέ μοι δίδως παρρησίαν, ἥδιστ' ἂν δεξαίμην καὶ ἐθέλω λέγειν. ΣΩ. Ἀλλ' αἰσχρὸν μὴν, σοῦ γε ὠφελεῖν με προθυμουμένου, μὴ ὑπομένειν. δῆλον γὰρ ὡς γνοὺς ὅπῃ χείρων εἰμὶ καὶ βελτίων, τὰ μὲν ἀσκήσω, καὶ διώξομαι, τὰ δὲ φεύξομαι κατὰ κράτος. ΚΛ. Ἀκούοις ἄν. ἐγὼ γὰρ, ὦ Σώκρατες, σοὶ συγγιγνόμενος, πολλάκις ἐξεπληττόμην ἀκούων· καί μοι ἐδόκεις παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους κάλλιστα λέγειν, ὁπότε ἐπιτιμῶν τοῖς ἀνθρώποις, ὥσπερ ἐπὶ μηχανῆς τραγικῆς θεός, Ὑμεῖς (λέγων) ποῖ φέρεσθε ἄνθρωποι; καὶ ἀγνοεῖτε, οὐδὲν τῶν δεόντων πράττοντες· οἵτινες χρημάτων μὲν πέρι τὴν πᾶσαν σπουδὴν ἔχετε, ὅπως ὑμῖν ἔσται· τῶν δ' υἱέων οἷς ταῦτα παραδώσετε, ὅπως ἐπιστήσονται χρῆσθαι δικαίως τούτοις, ἀμελεῖτε· καὶ οὔτε διδασκάλους αὐτοῖς εὑρίσκετε τῆς δικαιοσύνης, εἴπερ μαθητόν· εἴτε μελετητόν τε καὶ ἀσκητὸν, οἵτινες ἐξασκήσουσι καὶ ἐκμελετήσουσιν ἱκανῶς. οὐδέ γ' ἔτι πρότερον ὑμᾶς αὐτοὺς οὕτως ἐθεραπεύσατε δὴ ὁρῶντες, γράμματα καὶ μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς παῖδας ὑμῶν ἱκανῶς μεμαθηκότας (ἃ δὴ παιδείαν ἀρετῆς εἶναι τελέαν ἡγεῖσθε) κἄπειτα οὐδὲν ἧττον κακοὺς γιγνομένους περὶ τὰ χρήματα, πῶς οὐ καταφρονεῖτε τῆς νῦν παιδεύσεως, οὐδὲ ζητεῖτε οἵτινες ὑμᾶς παύσουσι ταύτης τῆς ἀμουσίας; καίτοι διά γε ταύτην τὴν πλημμέλειαν καὶ ῥᾳθυμίαν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ἐν τῷ ποδὶ πρὸς τὴν λύραν ἀμετρίαν, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῷ, καὶ πόλεις πόλεσιν ἀμέτρως καὶ ἀναρμόστως προσφερόμεναι στασιάζουσι, καὶ πολεμοῦντες τὰ ἔσχατα δρῶσι καὶ πάσχουσιν. ὑμεῖς δὲ φατὲ, οὐ δι' ἀπαιδευσίαν οὐδὲ δι' ἄγνοιαν, ἀλλ' ἑκόντας, τοὺς ἀδίκους, ἀδίκους εἶναι· πάλιν δ' αὖ τολμᾶτε λέγειν ὡς αἰσχρὸν καὶ θεομισὲς ἡ ἀδικία. πῶς οὖν δή τις τό γε τοιοῦτον κακὸν ἑκὼν αἱροῖτ' ἄν; ἥττων ὃς ἂν ᾖ, φατὲ, τῶν ἡδονῶν.

loquutus. Nam in quibuſdã laudaui te, in quibuſdam minimè. Poſtquam verò apertè ſuccenſes mihi, quanquam diſſimulas, te nihil curare, libentiſſimè ego ipſe tibi illa referam, præſertim cùm ſoli ſimus, ne adeò te deſpici putes. Fortè enim nunc recte audiſti, quocirca infenſior mihi redditus es, quàm deceat. At ſi ipſe mihi poteſtatem liberè loquendi dederis, libentiſſimè rem tibi narrabo. S. At turpe nimium eſſet, ſi te prodeſſe mihi volentem non tolerem. Conſtat enim vbi intellexero quà malus quà bonus ſim, deteriora declinaturum eſſe pro viribus, meliora proſecuturum. C. Audi igitur. Equidem tecum verſatus, ſæpenumero Socrates vehementer obſtupui, dum te loquentem audirem, mihíque viſus es præclariſſimè omnium dicere, quoties obiurgans homines veluti è machina tragica Deus ſubitò exclamares, Quónam ruitis homines? Neſcitis quò feramini, neque opportunum quicquam agitis, qui omni ſtudio pecuniis cumulandis incumbitis, filios autem quibus eas relicturi eſtis, negligitis, neque vt illis iuſtè vti ſciant, eos iuſtitiæ præceptoribus commendatis, qui doceant iuſtitiam, ſi doceri poteſt, & ſi exercitatione ac cõſuetudine comparanda eſt, diligẽter exerceant. Neque vos etiam ipſos curaſtis vnquam. Sed cùm videatis literas, muſicam & gymnaſticam vos filióſque veſtros ad ſufficientiam conſecutos, quam virtutis diſciplinam perfectam exiſtimatis, deinde nihilominus circa pecunias prauos eſſe, cur nõ præſentem educationem contemnitis? cur non quæritis aliquos, qui vos ab hac in muſica diſſonantia liberent? Etenim propter hoc delictum ſocordiámque magis quàm propter pedis ad lyram diſſonam motionem, & frater aduerſus fratrem, & ciuitas aduerſus alias ciuitates immoderata, & diſcordi ſeditione ſuborta feruntur, & commiſſo prælio extrema patiuntur & inferunt. Vos autem dicitis, non propter ruditatem inſcitiámque ſed ſponte iniuſtos eſſe eos, qui ſunt iniuſti. Rurſúſque aſſerere non dubitatis, iniuſtitiam turpem eſſe rem, Deóque odioſam. Quam igitur ob cauſam hoc tantum malum ſponte quis eligit? Reſpõdetis hominem ſuperatum voluptatibus id ſubire.

ſermonibus aliiſque eiuſmodi multis atque præclaris, virtuté aſſerentibus poſſe doceri, ſuiq; ipſius in primis ſuſcipere curam iubentibus, nũq; fermè aduerſatus ſum, neq; vt arbitror in poſterũ aduerſabor. Perutiles enim ipſos exiſtimo, plurimúmq; ad exhortationem valere, & ad homines quaſi dormientes excitãdos cõducere. Adhibui itaque menté, vt qui eſſem reliqua auditurus: percontatus ſum non te primũ, ô Socrates, ſed æquales tuos, vel contubernales, vel ſocios, vel quomodocũque aliter affectos tibi oportet dicere: horũ, inquã, eos ante alios, qui primi apud te habentur, interrogaui, quis poſt hæc ſermo potiſſimũ ſequeretur, ac more tuo, quodam modo ita præfatus quæſtionem expoſui: O viri optimi, quo pacto, inquam, Socraticas ad virtuté hortationes accipere deinde debemus? An quaſi ſolum hoc extet, prodire verò ad opus rémq. perficere minimè? Atqui noſtrum & hoc per omnem vitam erit officium, eos qui nondum ſatis incitati ſunt, prouocare, atque ita ſemper inuicem exhortari. An potius & Socratem, & nos ipſos, cùm non negemus hoc ipſum agendum eſſe, ſic inquirere decet, quid poſthac? vnde iuſtitiæ ſtudium incipiemus? Siquis nos ad curandum corpus hortãs, tanquam pueros qui nequaquam aduertũt curam eius gymnaſticã atque medicinam, obiurget quòd de tritico, & hordeo, & vitibus ſemper cogitemus, déque omnibus, quæ corporis gratia quærimus, artem verò & induſtriam, qua bonus corporis habitus fiat, nullam inquiramus, cùm tamen ſit aliqua, fortè illum rogaremus quas artes circa cultum corporis eſſe dicat, atque ille vt arbitror reſponderet medicinam atque gymnaſticam: Eodem pacto nunc quam artem circa animæ virtuté verſari cẽſeamus, reſpondeat quiſquis periti ſſimus horum ſibi videtur. Reſpõdet ergo ad hæc, artem hanc quã ex Socrate audiuiſti, nullã aliã, niſi iuſtitiã eſſe ſcias.

γάρ πλείω παραδιδόναι τὰ πηδάλια τῆς διανοίας ἄλλῳ, τῷ μαθόντι τὴν τῶν ἀνθρώπων κυβερνητικήν· ἣν δὴ σὺ πολιτικήν, ὦ Σώκρατες, ὀνομάζεις πολλάκις, τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην δικαστικήν τε καὶ δικαιοσύνην εἶναι λέγων. τούτοις δὴ τοῖς λόγοις καὶ ἑτέροις τοιούτοις παμπόλλοις, καὶ παγκάλως λεγομένοις, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ, καὶ πάντων ἑαυτοῦ δεῖ μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι, σχεδὸν οὔτ᾽ ἀντεῖπον πώποτε, οὔτ᾽, οἶμαι, μήποτε ὕστερον ἀντείπω, προτρεπτικωτάτους τε ἡγοῦμαι καὶ ὠφελιμωτάτους, καὶ ἀτεχνῶς ὥσπερ καθεύδοντας ἐπεγείρειν ἡμᾶς. προσεῖχον δὴ τὸν νοῦν τὸ μετὰ
D ταῦτα ὡς ἀκουσόμενος ἐπηρώτων οὐ σὲ τὸ πρῶτον, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τῶν ἡλικιωτῶν τε καὶ συνεπιθυμητῶν, ἢ ἑταίρων σῶν, ἢ ὅπως δεῖ πρὸς σὲ περὶ αὐτῶν τὸ τοιοῦτον ὀνομάζειν. τούτων γὰρ τοὺς τὸ μάλιστα εἶναι δοξαζομένους ὑπὸ σοῦ, πρώτους ἐπηρώτων, πυνθανόμενος τίς ὁ μετὰ ταῦτ᾽ εἴη λόγος, καὶ κατὰ σὲ τρόπον τινὰ ὑποτείνων αὐτοῖς, Ὦ βέλτιστοι (ἔφην) ὑμεῖς, πῶς ποτε νῦν ἀποδεχόμεθα τὴν Σωκράτους προτροπὴν ἡμῶν ἐπ᾽ ἀρετήν; ὡς ὄντος μόνου τούτου, ἐπεξελθεῖν δὲ οὐκ ἔστι τῷ πράγματι καὶ λαβεῖν αὐτὸ τελέως; ἀλλ᾽ ἡμῖν
E παρὰ πάντα δὴ τὸν βίον ἔργον τοῦτ᾽ ἔσται, τοὺς μήπω προτετραμμένους προτρέπειν, καὶ ἐκείνους αὖ ἑτέρους; ἢ δεῖ τὸν Σωκράτην καὶ ἀλλήλους ἡμᾶς τὸ μετὰ τοῦτ᾽ ἐπανερωτᾶν, ὁμολογήσαντας τοῦτ᾽ αὐτὸ ἀνθρώπῳ πρακτέον εἶναι, τί τοὐντεῦθεν; πῶς ἄρχεσθαι δεῖν φαμὲν δικαιοσύνης πέρι μαθήσεως; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἡμᾶς προὔτρεπε τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, μηδὲν προνοοῦντας ὁρῶν, καθάπερ παῖδας, ὡς ἔστι τις γυμναστικὴ καὶ ἰατρική, κἄπειτα ὠνείδιζε, λέγων ὡς αἰσχρὸν πυρῶν μὲν καὶ κριθῶν καὶ ἀμπέλων ἐπιμέλειαν πᾶσαν ποιεῖσθαι, καὶ ὅσα τοῦ σώματος ἕνεκα διαπονού-
F μεθά τε καὶ κτώμεθα, τούτου δ᾽ αὐτοῦ μηδεμίαν τέχνην μηδὲ μηχανὴν, ὅπως ὡς βέλτιστον ἔσται τὸ σῶμα, ἐξευρίσκειν, καὶ ταῦτα οὔσης. εἰ δ᾽ ἐπηρόμεθα τὸν ταῦθ᾽ ἡμᾶς προτρέποντα, λέγεις δὲ εἶναι τίνας ταύτας τὰς τέχνας; εἶπεν ἂν ἴσως ὅτι γυμναστικὴ καὶ ἰατρική. καὶ νῦν δὴ τίνα φαμὲν εἶναι τὴν ἐπὶ τῇ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ τέχνην, λεγέσθω. Ὁ δὴ δοκῶν αὐτῶν ἐρρωμενέστατος εἶναι, πρὸς ταῦτα ἀποκρινόμενος, εἶπέ μοι ταύτην τὴν τέχνην εἶναι ἥνπερ ἀκούεις σὺ λέγοντος (ἔφη) Σωκράτους, οὐκ ἄλλην ἢ δικαιοσύνην.

κρίνατο τοῦτ' εἶναι τὸ τῆς δικαιοσύνης ἴδιον ἔργον, ὃ τῶν ἄλλων οὐδεμιᾶς, φιλίαν ἐν ταῖς πόλεσι ποιεῖν. οὗτος δ' αὖ ἐρωτώμενος, τὴν φιλίαν ἀγαθόν τ' ἔφη εἶναι, καὶ οὐδέποτε κακόν. C τὰς δὲ τῶν παίδων φιλίας καὶ τὰς τῶν θηρίων, ἃς ἡμεῖς τοῦτο τοὔνομα ἐπονομάζομεν, οὐκ ἀπεδέχετο εἶναι φιλίας, ἐπανερωτώμενος. συνέβαινε γὰρ αὐτῷ τὰ πλείω τὰς τοιαύτας βλαβερὰς ἢ ἀγαθὰς εἶναι. φεύγων δὴ τὸ τοιοῦτον, οὐδὲ φιλίας ἔφη τὰς τοιαύτας εἶναι, ψευδῶς δὲ ὀνομάζειν αὐτὰς τοὺς οὕτως ὀνομάζοντας. τὴν δὲ ὄντως καὶ ἀληθῶς φιλίαν, εἶναι σαφέστατα ὁμόνοιαν· τὴν δὲ ὁμόνοιαν ἐρωτώμενος εἰ ὁμοδοξίαν εἶναι λέγοι, ἢ ἐπιστήμην· τὴν μὲν ὁμοδοξίαν ἠτίμαζεν. ἠναγκάζοντο γὰρ πολλαὶ καὶ βλαβε- D ραὶ γίγνεσθαι ὁμοδοξίαι ἀνθρώπων. τὴν δὲ φιλίαν, ἀγαθὸν ὡμολογήκει πάντως εἶναι καὶ δικαιοσύνης ἔργον. ὥστε ταὐτὸν ἔφησεν εἶναι ὁμόνοιαν καὶ ἐπιστήμην οὖσαν, ἀλλ' οὐ δόξαν. ὅτε δὴ ἐνταῦθα ἦμεν τοῦ λόγου, ἀποροῦντες οἱ παρόντες, ἱκανοὶ ἦσαν ἐπιπλήττειν τε αὐτῷ, καὶ λέγειν ὅτι περιδεδράμηκεν εἰς ταὐτὸν ὁ λόγος τοῖς πρώτοις· καὶ ἔλεγον ὅτι καὶ ἡ ἰατρικὴ, ὁμόνοιά τίς ἐστι, καὶ ἅπασαι αἱ τέχναι, καὶ περὶ ὅτου εἰσὶν, ἔχουσι λέγειν· τὴν δὲ ὑπὸ σοῦ λεγομένην δικαιοσύνην, ἢ ὁμόνοιαν, ὅπου τείνουσά ἐστι, διαπέφευγε, καὶ ἄδηλον αὐτῆς ὅτι ποτ' ἐστὶ τὸ ἔργον. ταῦτα, E ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τελευτῶν καὶ σὲ αὐτὸν ἠρώτων· καὶ εἶπές μοι δικαιοσύνης εἶναι, τοὺς μὲν ἐχθροὺς βλάπτειν, τοὺς δὲ φίλους εὖ ποιεῖν. ὕστερον δὲ ἐφάνη βλάπτειν γε οὐδέποτε ὁ δίκαιος οὐδένα· πάντα γὰρ ἐπ' ὠφελείᾳ πάντας δρᾶν. ταῦτα δὲ οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δὶς, ἀλλὰ πολὺν δὴ ὑπομείνας χρόνον, καὶ λιπαρῶν, ἀπείρηκα· νομίσας σὲ τὸ μὲν προτρέπειν εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, κάλλιστ' ἀνθρώπων δρᾶν. δυοῖν δὲ θάτερον, ἢ τοσοῦτον μόνον δύνασθαι, μακρότερον δὲ οὐδὲν, ὃ γένοιτ' ἂν καὶ περὶ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην· οἷον μὴ ὄντα κυβερνήτην καταμελετῆσαι τὸν ἔπαινον περὶ αὐτῆς, ὡς πολλοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἀξία· καὶ περὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ὡσαύτως. ταὐτὸν δὴ καί σοί τις ἐπενέγκοι τάχ' ἂν περὶ δικαιοσύνης, ὡς οὐ μᾶλλον ὄντι δικαιοσύνης ἐπιστήμονι, διότι καλῶς αὐτὴν ἐγκωμιάζεις. οὐ μὴν τό γε ἐμὸν οὕτως ἔχει. δυοῖν δὲ θάτερον, ἢ οὐκ εἰδέναι σε, ἢ οὐκ ἐθέλειν αὐτῆς ἐμοὶ κοινωνεῖν, διὰ ταῦτα δὴ καὶ πρὸς Θρασύμαχον, οἶμαι, πορεύσομαι, καὶ ἄλλοσε ὅποι δύναμαι, ἀπορῶν. ἐπεὶ εἴ γ' ἐθέλοις σὺ τούτων μὲν ἤδη παύσασθαι πρὸς ἐμὲ τῶν λόγων τῶν

re. Ille rurſus interrogatꝰ, amicitiã eſſe bonũ quoddã aſſeruit malũ verò nũq̃. Cũ verò interrogaretur de puerorũ brutorũq; beneuolẽtiis, quas amicitias cõmuniter appellamus, amicitias eſſe eas negauit, quippe cũ ſæpius obſint q̃ proſint: dixitq; illas falſo amicitias nũcupari: verã autẽ amicitiã eſſe proculdubio cõſenſionẽ. Cũ aũt quæreretur, verũ aſſenſionẽ illã vocaret opinionis, an ſciẽtiæ cõcurſũ: opinionẽ quidẽ cõtẽpſit, quia concurſus opinionũ multi inter homines ac noxii ſunt: amicitiã verò bonũ omnino opuſq; iuſtitiæ eſſe cõceſſerat. Quare idẽ dixit eſſe cõſenſionẽ & ſciẽtiã, nõ opinionẽ. Cũ verò huc loquẽdo delati eſſemus, ambigui auditores aduerſus illũ protinus inclamarũt, quòd eodẽ ſermo reuolueretur: quoniã & medicina ſit cõſenſio quędã & artes reliquæ, & circa quid verſatur declarare queãt. At verò tua hæc q̃ dicis iuſtitia, vel cõſẽſio, quò tẽdit ignorat quódue opꝰ ſit, latet. Eadẽ abs te tãdẽ q̃ſiui Socrates. Tu verò ſtatĩ iuſtitiæ opꝰ eſſe dixiſti, ꝓdeſſe amicis, inimicos lædere. Deinde verò viſus tibi eſt vir iuſtus nũq̃ lædere quenq̃, ſed prodeſſe in oĩbus vnicuique. Hæc nõ ſemel tãtũ, ô Socrates, aut bis tẽtata ſũt: ſed cũ diu ſupplex vos ſecutus fuerĩ, deniq; defeſſus ſũ exiſtimãs te ad inflãmãdos homines, vt ſtudiũ virtutis capeſſãt, cæteris eſſe aptiorẽ. E duobus verò alterutrũ neceſſe eſt. aut enim eatenus tãtũ vales, vltra verò nihil, quòd q̃dẽ in quauis arte cõtingere poteſt: ceu in arte gubernatoria fieri poteſt, vt qui gubernare neſcit, excogitauerit aliquas eius artis laudes, quibus ad eũ homines prouocet, quaſi digniſſima ſit, & in cæteris artibꝰ eodẽ modo. Idẽ fortaſſe tibi q̃s tribuet, quaſi nihilo magis iuſtitiã ipſam cognoſcas, etſi pręclarè eã laudas. Ego aũt nõ ſic exiſtimo. E duobus .n. alterũ, inquã: aut neſcire te arbitror aut nolle mecum communicare. Quamobrem ad Thraſymachum, vt opinor, me conferam, & aliò quocunque potero, ſperaueróque à dubitationibus liberari. Neque verò aliò me conferrem, ſi velles ipſe ex-

ia Ortus, motio ad eã natu-
rã, quæ οὐσία dicitur: naturæ adeptio: eò, vbi poſſit
eſſe, profectio. Sol, cœleſtis ignis, qui ſolũ ab ortu
vſque ad occaſũ idẽ videri poteſt: animal æternũ, &
animatũ: aſtrũ maximũ de die lucẽs. Tẽpus, ſolis
motus: mẽſura cœleſtis cõuerſionis. Dies, ſolis ab
oriẽte ad occidentẽ iter. Lux, id quod nocti eſt cõ-
trariũ. Aurora, diei principiũ: prima lux à ſole pro-
ficiſcens. Meridies, tẽpus, in quo corporum vmbræ
ſunt minimę. Occaſus, diei finis. Nox, tenebrę diei
cõtrariæ: ſolis priuatio. Fortuna, ex incerto ad in-
certũ trãſitus, & felicis actionis fortuita cauſa. Sene-
ctus, animati defectio à tempore facta. Spiritus, ae-
ris circũ terrã motus. Aer, elemẽtum, cuius omnes
motus in loco facti, ſecũdũ naturã ſunt. Cœlũ, cor-
pus omnia quæ ſenſu percipiũtur, præter ipſum ae-
rẽ ſummũ, cõplectẽs. Anim⁹, id, quod ipſũ ſeipſum
mouet: cauſa motus vitalis animalium. Potẽtia, id,
quod per ſeſe facit. Aſpectus, habit⁹ corpora diſcer
nẽs. Os, medulla calore cõcreta. Elemẽtũ, id, quod
cõponit, & cõpoſita diſſoluit. Virtus, affectio animi,
vel optimus mortalis animalis habitus ſponte ſua
laudabilis: habitus, quẽ qui tenet, bonus dicitur. Cõ
munitas, legũ iuſta diſpoſitio, q̃ qcũq; eſt adeptus, ſi
modò ſit optimè affectus, honeſtus appellatur: ha-
bitus bonas legũ lationes efficiẽs. Prudẽtia, vis, quę
per ſe homini felicitatẽ cõparat: ſciẽtia rerũ bona-
rũ & malarũ: ſciẽtia, quę dat felicitatẽ: habitus, quo
iudicamus quid faciẽdũ ſit, & quid fugiẽdũ. Iuſtitia,
animi in ſeipſo cõcordia, & in ipſius animi partib⁹
inter ſe, & ſecũ ordinis cõſeruatio: habitus ſuã cui-
q; tribuẽs dignitatẽ: habitus, quẽ q cõſecutus eſt, e-
ligit, facitque libẽter ea, quæ iuſta ſibi videntur: ha-
bitus in vita legi parẽs: æquitas cõmunicans: habi-
tus rectis legibus obediẽs. Tẽperãtia, animi mode-
ratio ad eas cupiditates, & voluptates, quæ in ipſo
natura fiũt, moderãdas accõmodata: cõgruẽs mo-
dus, & rectus animi ordo ad naturaleis voluptates,
& dolores ſedandos. concentus animi quidam, &
conſenſus ad imperandum & parendum: actio ſua
ſponte naturę congruenter agens: ordo rectus ani-
mi: animi quaſi ſermo de rebus honeſtis, & turpi-
bus ratiocinans: habitus quo qui prẽditus eſt, eli-
git quæ ſunt eligenda, & cauet quæ ſunt cauenda.

κίνησις εἰς οὐσίαν· μετάληψις οὐσίας·
πορεία εἰς τὸ εἶναι. Ἥλιος, πῦρ οὐράνιον· ὃ μόνον ἀπ᾽ ἠοῦς μέ-
χρι δείλης ἔστιν αὐτοῖς ὁρᾶσθαι· ζῷον ἀΐδιον, ἔμψυχον·
ἄστρον ἡμεροφανές, τὸ μέγιστον. Χρόνος, ἡλίου κίνησις, μέτρον
φορᾶς. Ἡμέρα, ἡλίου πορεία ἀπ᾽ ἀνατολῶν εἰς δυσμάς.
Φῶς, τὸ ἐναντίον νυκτί. Ἕως, ἡμέρας ἀρχή· τὸ πρῶτον φῶς ἀ-
πὸ τοῦ ἡλίου. Μεσημβρία, χρόνος ἐν ᾧ τῶν σωμάτων αἱ σκιαὶ ἐλα-
χίστου μήκους κοινωνοῦσι. Δείλη, ἡμέρας τελευτή. Νύξ, σκό-
τος τὸ ἐναντίον ἡμέρᾳ· ἡλίου στέρησις. Τύχη, φορὰ ἐξ ἀδήλου
εἰς ἄδηλον, καὶ ἐκ τοῦ αὐτομάτου αἰτία δαιμονίας πράξεως.
Γῆρας, φθίσις ἐμψύχου ὑπὸ χρόνου γιγνομένη. Πνεῦμα, κί-
νησις ἀέρος περὶ τὴν γῆν. Ἀήρ, στοιχεῖον οὗ πᾶσαι αἱ κατὰ τόπον κι-
νήσεις, κατὰ φύσιν εἰσίν. Οὐρανός, σῶμα περιέχον πάντα τὰ αἰ-
σθητά, πλὴν αὐτοῦ τοῦ ἀνωτάτου ἀέρος. Ψυχή, τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ κι-
νοῦν· αἰτία κινήσεως ζωτικῆς ζῴων. Δύναμις, τὸ καθ᾽ αὑτὸ
ποιητικόν. Ὄψις, ἕξις διακριτικὴ σωμάτων. Ὀστοῦν, μυελὸς
ὑπὸ θερμοῦ παγείς. Στοιχεῖον, τὸ συνάγον καὶ διαλύον τὰ σύν-
θετα. Ἀρετή, διάθεσις ἡ βελτίστη· ἕξις θνητοῦ ζῴου, καθ᾽ αὑτὴν
ἐπαινετή· ἕξις, καθ᾽ ἣν τὸ ἔχον, ἀγαθὸν λέγεται. Κοινωνία, νό-
μων δικαία διάθεσις, καθ᾽ ἣν τὸ ἔχον, διακείμενον τελείως,
σπουδαῖον λέγεται· ἕξις, ποιητικὴ εὐνομίας. Φρόνησις, δύναμις
ποιητικὴ καθ᾽ αὑτὴν τῆς ἀνθρώπου εὐδαιμονίας· ἐπιστήμη ἀγα-
θῶν καὶ κακῶν· ἐπιστήμη ποιητικὴ εὐδαιμονίας· διάθεσις καθ᾽
ἣν κρίνομεν τί πρακτέον καὶ τί οὐ πρακτέον. Δικαιοσύνη, ὁ-
μόνοια τῆς ψυχῆς πρὸς αὑτήν, καὶ εὐταξία τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν
πρὸς ἄλληλά τε καὶ περὶ ἄλληλα· ἕξις διανεμητικὴ τοῦ κατ᾽ ἀ-
ξίαν ἑκάστῳ· ἕξις καθ᾽ ἣν ὁ ἔχων προαιρετικός ἐστι τῶν φαινο-
μένων αὐτῷ δικαίων· ἕξις ἐν βίῳ, νόμου ὑπήκοος· ἰσότης
κοινωνική· ἕξις ὑπηρετικὴ ὀρθῶν νόμων. Σωφροσύνη, μετριό-
της τῆς ψυχῆς περὶ τὰς ἐν αὐτῇ κατὰ φύσιν γιγνομένας
ἐπιθυμίας τε καὶ ἡδονάς. εὐαρμοστία καὶ εὐταξία ψυχῆς
πρὸς τὰς κατὰ φύσιν ἡδονὰς καὶ λύπας. συμφωνία ψυχῆς
πρὸς τὸ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι. αὐτοπραγία κατὰ φύσιν. εὐτα-
ξία ψυχῆς, λογιστικὴ ὁμιλία ψυχῆς περὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν·
ἕξις καθ᾽ ἣν ὁ ἔχων, αἱρετικός ἐστι καὶ εὐλαβητικὸς ὧν χρή.

ἀποτελεστικὴ ὧν προείληπται. καρτερία ἑκούσιος· ἕξις
ἀδιάβλητος πρὸς πόνον. Αἰδὼς, τολμήσεως ὑποχώ- C
ρησις ἑκουσία δικαίως, καὶ πρὸς τὸ βέλτιστον φανέν. κατα-
λαβὴ ἑκουσίου τοῦ βελτίστου. εὐλάβεια ὀρθοῦ ψόγου. Ἐλευ-
θερία, ἡγεμονία βίου, αὐτοκράτεια ἐπὶ παντί. ἐξουσία τοῦ
καθ' ἑαυτὸν ἐν βίῳ. ἀφειδία ἐν χρήσει καὶ ἐν κτήσει οὐσίας.
Ἐλευθεριότης, ἕξις πρὸς τὸ χρηματίζεσθαι ὡς δεῖ. πρόσ-
θεσις ἢ κτῆσις οὐσίας ὡς χρή. Πραότης, κατάστασις κινή-
σεως τῆς ὑπὸ ὀργῆς. κρᾶσις ψυχῆς σύμμετρος. Κοσμιό-
της, ὑπόταξις ἑκούσιος πρὸς τὸ φανὲν βέλτιστον. εὐταξία
περὶ κίνησιν σώματος. Εὐδαιμονία, ἀγαθὸν ἐκ πάντων
ἀγαθῶν συγκείμενον. δύναμις αὐτάρκης πρὸς τὸ εὖ ζῆν. D
τελειότης κατ' ἀρετήν, ὠφέλεια αὐτάρκης ζώου. Μεγα-
λοπρέπεια, ἀξίωσις κατὰ λογισμὸν ὀρθὸν τοῦ σεμνοτάτου. Ἀγ-
χίνοια, εὐφυΐα ψυχῆς, καθ' ἣν ὁ ἔχων στοχαστικός ἐστιν ἑκά-
στῳ τοῦ δέοντος. ὀξύτης νοῦ. Χρηστότης, ἤθους ἀπλασία μετ'
εὐλογιστίας. ἤθους σπουδαιότης. Καλοκαγαθία, ἕξις προαι-
ρετικὴ τῶν βελτίστων. Μεγαλοψυχία, χρῆσις τοῖς συμβαί-
νουσιν ἀστεία. μεγαλοπρέπεια ψυχῆς μετὰ λόγου. Φιλαν-
θρωπία, ἕξις εὐάγωγος ἤθους πρὸς ἀνθρώπου φιλίαν.
ἕξις εὐεργετικὴ ἀνθρώπων. Εὐσέβεια, δικαιοσύνη περὶ
θεούς. δύναμις θεραπευτικὴ θεῶν. ἑκούσιος περὶ θεῶν τι- E
μῆς ὑπόληψις. ὀρθὴ ἐπιστήμη τῆς περὶ θεῶν τιμῆς. Ἀ-
γαθὸν, τὸ αὐτοῦ ἕνεκεν. Ἀφοβία, ἕξις καθ' ἣν ἀνέμπτωτοι ἐ-
σμὲν εἰς φόβους. Ἀπάθεια, ἕξις καθ' ἣν ἀνέμπτωτοι ἐσμὲν
εἰς πάθη. Εἰρήνη, ἡσυχία ἐπὶ ἔχθρας πολεμικάς. Ῥᾳθυ-
μία, ῥᾳστώνη ψυχῆς. ἀπάθεια τοῦ θυμοειδοῦς. Δεινότης, διάθε-
σις, καθ' ἣν ὁ ἔχων, στοχαστικός ἐστι τοῦ ἰδίου τέλους. Φιλία, ὁμόνοια
ὑπὲρ καλῶν καὶ δικαίων. προαίρεσις βίου τοῦ αὐτοῦ. ὁμοδοξία
περὶ προαιρέσεως καὶ πράξεως. ὁμόνοια περὶ βίου κοινωνίας,
μετ' εὐνοίας. κοινωνία τοῦ εὖ ποιῆσαι καὶ παθεῖν. Εὐγένεια,
ἀρετὴ εὐγενοῦς ἤθους. εὐαγωγία ψυχῆς πρὸς λόγους καὶ F
πράξεις. Αἵρεσις, δοκιμασία ὀρθή. Εὔνοια, αἵρεσις ἀνθρώπου
πρὸς ἄνθρωπον ἀσπασμός. Οἰκειότης, ταὐτοῦ γένους κοινωνία.

faciendum ſumpſeris, perficiens: perpeſſio volun-
taria: habitus laborem nunquam reprehendens.
Pudor, audaciæ ceſſio voluntaria, iuſtè ei, quod o-
ptimum videtur, locum dans: optimi compræ-
henſio voluntariè facta: iuſtæ reprehenſionis vi-
tatio. Libertas, vitæ principatus: ſumma in ſe-
ipſo cuiuslibet rei poteſtas: in vno quoque ſita po-
teſtas viuendi, vt velit: libera facultas opibus, vſu,
& poſſeſſione fruendi. Liberalitas, affectio, & ſtu-
dium lucrandi, vt decet: acceſſio, vel poſſeſſio di-
uitiarum iuſta. Manſuetudo, ſedatio motus, qui
ab ira ſolet excitari: temperatio animi moderata.
Venuſtas, voluntarius ad id quod optimum vide-
tur, acceſſus: modeſtia in corporis motu. Felici-
tas, bonum ex omnibus bonis compoſitum: vis
ad bene viuendum ſe ipſa contenta: perfectio à
virtute profecta: auxilium animalis per ſe ſatis i-
doneum. Magnificentia, amplitudo à grauiſſi-
ma mentis agitatione, & propoſitione profecta. In-
duſtria, bona indoles animi, quam qui habet, ſo-
lers eſt ad id omne quod opus ſit, excogitandum.
acumen mentis. Bonitas, morum cum beneficen-
tia integritas: morum ardens ſtudium. Honeſtas,
habitus, quem qui habet, cupidè & libenter, quæ
honeſta ſunt, facit. Magnitudo animi, vſus in his,
quæ accidunt, ciuilis: magnificentia animi cum
ratione. Humanitas, morum habitus ad hominis
amicitiam valde propenſus: habitus in homines
beneficia conferens. Pietas, iuſtitia erga Deos: vir-
tus Deos colens: voluntaria religionis Deorum
ſusceptio: recta cultus Deorum ſcientia: bonum
quod ſua ipſius cauſa appetitur. Securitas, habitus
nos à timore prohibens. Vacuitas perturbatio-
num, habitus id agens, ne nos in perturbationes
incidamus. Pax, hoſtilium contentionum quies.
Deſidia iuris otium animi: impetus animi vacui-
tas. Solertia, habitus, quem qui habet, idoneus eſt
ad proprium finem coniectura conſequendum. A-
micitia, de rebus honeſtis & iuſtis voluntatum
conſenſio: electio vitæ eiuſdem conſiderata: de e-
ligendo, & faciendo opinionum conſenſus: vo-
luntatum ad vitæ communitatem cum beneuo-
lentia coniunctio: dandi & accipiendi beneficii
communitas. Generoſitas, generoſi moris virtus: animi ad rationes, & actionis facilis inductio. Hæreſis, recta cō-
probatio. Beneuolentia, electio: complexus hominē cū homine copulans. Cognatio, eiuſdem generis cōmunio

Honor, bonorū, quæ in virtutis actionibus dantur, donatio: dignitas ex virtute comparata: grauitatis ſpecies: autoritatis conſeruatio. Alacritas, voluntatis ad agendum propēſæ ſignificatio. Gratia, beneficentia voluntaria: in officii tribuendi tēpore boni remuneratio. Conſenſio, imperantium & parentium opinio, imperandum & parendum eſſe. Reſpublica, multitudinis hominū communitas ſeipſa ad bene viuendū contenta: cōmunitas multitudinis legibus conſtituta. Prouidentia, ad quædam futura præparatio. Conſilium, de rebus futuris, vt expedit, conſideratio. Victoria, vis in certamine ſuperans. Perſpicientia, facultas eius quod cogitatur, aſſequendi. Donum, gratiæ commercium. Maturitas, ad rem vtilem temporis occaſio: tempus ad aliquid boni conficiendum ſimul adiuuans. Memoria, affectio animi veritatem, quæ in ipſo eſt, cuſtodiens. Conſideratio, cogitationis cōtentio. Intelligentia, ſcientiæ principium. Caſtimonia, vitiorum, quæ Deos offendunt, cautio: cultus Deorum cura naturalis. Vaticinatio, ſcientia ſine demonſtratione, quid agendum ſit, antè ſignificans. Diuinatio, ſcientia id quod adeſt, & quod euenturum eſt animali mortali, perſpiciens. Sapiētia, ſcientia non ſuppoſita: rerum diuinarum ſciētia: ſcientia rerum cauſam contemplans. Philoſophia, ſcientiæ rerum diuinarum appetitio: veritatis quo pacto veritatis ſit, contemplatio: cura animi cum recta ratione. Scientia, animi perceptio, quæ ratione refelli non poteſt: vis aliquid, aliquáue ita ſuſcipiēs, vt nullo modo poſſit dimittere: ratio vera in cogitatione immutabilis. Opinio, ſuſpicio, quæ ratione confutari poteſt: ratiocinādi impetus: cogitatio per rationem in falſum, & verū incidens. Senſus, animi impulſio, mentis motus: animi nūtius per corpus ad extremas hominum partes proficiſcens, à quo vis animi rationis expers, cognitionis particeps per corpus efficitur. Habitus, affectio animi, qua, quales ſimus, dicimur. Vox, fluxio à cogitatione per os egrediens. Sermo, vox, quæ ſcribi poteſt, & vnam quanq; rem explicat: dictio ex nominibus & verbis ſine cantu compoſita. Nomen,

γεις χώρα. Τιμή, δόσις ἀγαθῶν ἐν ταῖς δι' ἀρετὴν πράξεσι διδομένων. ἀξίωμα ἀπ' ἀρετῆς. σχῆμα σεμνότητος, τήρησις ἀξιωμάτων. Προθυμία, ἐμφανισμὸς προαιρέσεως πρακτικῆς. Χάρις, εὐεργεσία ἑκούσιος. ἀπόδοσις ἀγαθοῦ ὑπουργίας ἐν καιρῷ. Ὁμόνοια, δόξα ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, ὡς δεῖ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι. Πολιτεία, κοινωνία πλήθους ἀνθρώπων, αὐτάρκης πρὸς εὐδαιμονίαν· κοινωνία πλήθους ἔννομος. Πρόνοια, παρασκευὴ πρὸς μέλλοντά τινα. Βουλή, σκέψις περὶ τῶν μελλόντων ὡς συμφέρει.
D Νίκη, δύναμις κρατητικὴ περὶ ἀγωνίας. Εὐπορία, εὐκρινεία κρατητικὴ τοῦ λογιζομένου. Δωρεά, ἀλλαγὴ χάριτος. Καιρός, χρόνου ἀκμὴ πρὸς τὸ συμφέρον. χρόνος ἀγαθοῦ τινὸς συνεργός. Μνήμη, διάθεσις ψυχῆς, φυλακτικὴ τῆς ἐν αὐτῇ ὑπαρχούσης ἀληθείας. Εννοια, συντονία διανοίας. Νόησις, ἀρχὴ ἐπιστήμης. Αγνεία, εὐλάβεια τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς ἁμαρτημάτων. τῆς θεοῦ τιμῆς κατὰ φύσιν θεραπεία. Μαντεία, ἐπιστήμη προδηλωτικὴ πράξεως, ἄνευ ἀποδείξεως. Μαντική, ἐπιστήμη θεωρητικὴ τοῦ ὄντος καὶ μέλλοντος ζώῳ θνητῷ. Σοφία, ἐπιστήμη ἀνυπόθετος.
E ἐπιστήμη τῶν ἀεὶ ὄντων. ἐπιστήμη θεωρητικὴ τῆς τῶν ὄντων αἰτίας. Φιλοσοφία, τῆς τῶν ὄντων ἀεὶ ἐπιστήμης ὄρεξις. θεωρητικὴ τοῦ ἀληθοῦς, πῶς ἀληθές. ἐπιμέλεια ψυχῆς μετὰ λόγου ὀρθοῦ. Επιστήμη, ὑπόληψις ψυχῆς ἀμετάπτωτος ὑπὸ λόγου. δύναμις ὑποληπτικὴ περί τινος ἢ τινῶν, ἀμετάπτωτος ὑπὸ λόγου. λόγος ἀληθὴς ἐπὶ διανοίᾳ ἀμετάπτωτος. Δόξα, ὑπόληψις μετὰ πίστεως ὑπὸ λόγου. λογιστικὴ φορά· διάνοια ἐμπίπτουσα εἰς ψευδὲς καὶ ἀληθὲς ὑπὸ λόγου. Αἴσθησις, ψυχῆς φορά. νοῦ κίνησις. ψυχῆς διὰ σώματος εἰσάγγελσις εἰς ὥρας ἀνθρώπων,
F ἀφ' ἧς γίγνεται ψυχῆς ἄλογος δύναμις γνωριστικὴ διὰ σώματος. Ἕξις, διάθεσις ψυχῆς, καθ' ἣν ποιοί τινες λεγόμεθα. Φωνή, ῥεῦμα διὰ στόματος ἀπὸ διανοίας. Λόγος, φωνὴ ἐγγράμματος, φραστικὴ ἑκάστου τῶν ὄντων. διάλεκτος συνθετὸς ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων ἄνευ μέλους. Ονομα,

θεοῦ. Ἑορτὴ, χρόνος ἱερὸς κατὰ νόμους. Ἄνθρωπος, ζῷον ἄπτερον, δίπουν, πλατυώνυχον· ὃ μόνον τῶν ὄντων, ἐπιστήμης τῆς κατὰ λόγους δεκτικόν ἐστι. C Θυσία, δῶρον δόμα θύματος. Εὐχὴ, αἴτησις ἀνθρώποις ἀγαθῶν ἢ δοκούντων παρὰ θεοῖς. Βασιλεὺς, ἄρχων κατὰ νόμους ἀνυπεύθυνος, πολιτικῆς κατασκευῆς ἄρχων. Ἀρχὴ, ἐπιμέλεια τοῦ παντός. Ἐξουσία, ἐπιτροπὴ νόμου. Νομοθέτης, ποιητὴς νόμων καθ' οὓς δεῖ πολιτεύεσθαι. Νόμος, δόγμα πλήθους πολιτικὸν, οὐκ εἰς ἕνα χρόνον ἀφωρισμένον. Ὑπόθεσις, ἀρχὴ ἀναπόδεικτος, συγκεφαλαίωσις λόγου. Ψήφισμα, δόγμα πολιτικὸν, εἰς ἕνα χρόνον ἀφωρισμένον. Πολιτικὸς, ἐπιστήμων πόλεως κατασκευῆς. D Πόλις, οἴκησις πλήθους ἀνθρώπων κοινοῖς δόγμασι χρωμένων. πλῆθος ἀνθρώπων ὑπὸ νόμον τὸν αὐτὸν ὄντων. Πόλεως ἀρετὴ, κατάστασις ὀρθῆς πολιτείας. Πολεμικὴ, ἐμπειρία πολέμου. Συμμαχία, κοινωνία πολέμου. Σωτηρία, περιποίησις ἀβλαβής. Τύραννος, ἄρχων πόλεως κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δόξαν. Σοφιστὴς, νέων πλουσίων ἐνδόξων ἔμμισθος θηρευτής. Πλοῦτος, κτῆσις σύμμετρος πρὸς εὐδαιμονίαν. περιουσία χρημάτων εἰς εὐδαιμονίαν συντεινόντων. Παρακαταθήκη, δόμα μετὰ πίστεως. Κάθαρσις, ἀπόκρισις χειρόνων ἀπὸ βελτιόνων. Νικᾶν, κρατεῖν διαφερομένων. E Ἀγαθὸς ἄνθρωπος, ὁ τοιοῦτος εἶναι ἀνθρώποις τἀγαθὰ ἐπιτελεῖν. Σώφρων, ὁ μετρίας ἐπιθυμίας ἔχων. Ἐγκρατὴς, ὁ κρατῶν ἀντιτεινόντων τῶν τῆς ψυχῆς μορίων τῷ ὀρθῷ λογισμῷ. Σπουδαῖος, ὁ τελείως ἀγαθὸς, ὁ ἔχων τὴν αὑτοῦ ἀρετήν. Σύννοια, διάνοια μετὰ λύπης ἄνευ λόγου. Δυσμαθία, βραδύτης ἐν μαθήσει. Δεσποτεία, ἀρχὴ ἀνυπεύθυνος δικαία. Ἀφιλοσοφία, ἕξις καθ' ἣν ὁ ἔχων, μισόλογός ἐστι. Φόβος, ἔκπληξις ψυχῆς ἐπὶ κακοῦ προσδοκίᾳ. Θυμὸς, ὁρμὴ βίαιος ἄνευ λογισμοῦ. νόσος τάξεως ψυχῆς ἀλογίστου. Ἔκπληξις, φόβος ἐπὶ προσδοκίᾳ κακοῦ. F Κολακεία, ὁμιλία ἡ πρὸς ἡδονὴν ἄνευ τοῦ βελτίστου. ἕξις ὁμιλητικὴ πρὸς ἡδονὴν, ὑπερβάλλουσα τὸ μέτριον. Ὀργὴ, παράκλησις τοῦ θυμικοῦ εἰς τὸ τιμωρεῖσθαι. Ὕβρις, ἀδικία πρὸς ἀτιμίαν φέρουσα.

natura, q ſola dicitur, animata, & perpetua mallo. Sāctitas, Dei cultus: res Deo grata. Dies feſtus, tēpus ſacrū, ſecūdū leges indictū. Homo animal ſine pēnis, bipes, vngues latos habens, quod ſolum rerum ſcientiam, quæ ratione traditur, appræhēdit. Sacrificium, donum ad rem ſacram Deo dicatū. Votum petitio, qua petunt homines à Diis bona, vel quæ bona videntur. Rex, is, qui liber à reddenda ratione ſecundū leges imperat: ciuilis inſtitutionis princeps. Magiſtratus, cura totius: poteſtas: legis procuratio. Legum lator, effector legum, quibus Remp. adminiſtrare oporteat. Lex, ſcitum multitudinis ciuile ad nullum tempus definitum. Argumētum, principium non perfectè demonſtrans: orationis collectio ſummatim facta. Decretum, edictum ciuile ad aliquod tempus definitum. Politicus, Reip. conſtituendæ peritus. Ciuitas, domicilium multitudinis hominum, qui communibus decretis vtātur: multitudo hominum, qui ſub eadem ſint lege. Ciuitatis virtus, optimæ Reip. conſtitutio. Bellica virtus, belli gerendi ſcientia. Belli ſocietas, belli cōmunitas. Salus, ſecuri ſtatus comparatio. Tyrānus, dominus ciuitatem ad ſuum ipſius arbitrium gubernans. Sophiſtes qui iuuenes diuites, & glorioſos mercedis cauſa quaſi venatur, & captat. Diuitię, poſſeſſio ad bene viuendum moderata: pecuniarū, quæ ſimul ad bene viuendum ſpectent, copia. Depoſitum, res cum fide data. Purgatio, rerum peſſimarum ab optimis ſecretio. Vincere, contendendo ſuperare. Bonus homo, talis, qui bene de hominibus mereatur. Temperans, qui moderatas cupiditates habet. Continens, qui partes animi rectæ cogitationi aduerſanteis vincit. Honeſtus, qui perfectè eſt bonus: qui ſuam ipſius virtutē habet. Cōſcientia, tacita cum mœrore cogitatio. Difficultas diſcēdi, ad percipiendā diſciplinam tarditas. Principatus, iuſtus dominatus à reddenda ratione liber. Philoſophiæ contemptio, habitus, quē qui habet, rationem odit. Timor, animi in mali expectatione cōturbatio. Iracūdia, appetitio ſine cognitione vehemens, & violenta: ſignificatio ordinis in animo perturbati. Conturbatio, in mali expectatione timor. Aſſentatio, colloquiū, quod fit ad voluptatē, fallax, & improbum: habitus ad voluptatem colloquendi mediocritatem ſuperās. Ira, iracūdiæ ad vlciſcendum cohortatio. Iniuria, iniuſtitia ad ignominiā ferens.

Admonitio, ſermo cum obiurgatione ex animo factus: ſermo peccati aduertendi cauſa inſtitutus. Auxilium, mali pręſentis, vel imminentis propulſatio. Caſtigatio, animi in delicto, quod committitur, curatio. Potentia, in actione, vel in ſermone præſtantia: habitus, quem qui habet, potens eſt: vis hominem naturaliter ſeruans, vel tutum efficiens.

τος ἀπὸ γνώμης. λόγος, ἁμαρτίας ἀποτροπῆς ἕνεκεν. Βοήθεια, κακοῦ κώλυσις ὄντος ἢ γινομένου. Κόλασις, ψυχῆς θεραπεία ἐπὶ ἁμαρτήματι γινομένῳ. Δύναμις, ὑπεροχὴ ἐν πράξει ἢ ἐν λόγῳ. ἕξις, καθ' ἣν ὁ ἔχων δυνατός ἐστιν. ἰσχὺς κατὰ φύσιν σώζειν, ἢ περιποιεῖν ἀβλαβῆ.

quo id primum conſideremus quod principio eſt in omni quæſtione conſiderandum, ſempérne fuerit nullo generatus ortu, an ortus ſit ab aliquo temporis principatu: quandoquidem cernitur, & tangitur, & eſt vndique corporatus. Omnia autem talia ſenſum mouent: ſenſus autem mouentia quæ ſunt, eadem in opinatione conſidunt, quæ ortum habere gignique diximus. Nihil autè gigni poſſe ſine cauſis. Atq; illum quidem quaſi parentem huius vniuerſitatis inuenire difficile, & cùm iam inueneris, indicare in vulgus nefas. Rurſus igitur videndum, ille fabricator tanti operis, vtrum ſit imitatus exemplar, ídne quod ſemper vnum & idem & ſui ſimile, an id, quod generatum ortúmque dicimus. Atqui ſi pulcher eſt hic mundus, ſi probus eius artifex, profectò ſpeciem æternitatis imitari maluit. Sin ſecus, quod ne dictu quidem fas eſt, generatum exemplum eſt pro æterno ſecutus. Non igitur dubium quin æternitatem maluerit exequi, quandoquidem neque mundo quicquam pulchrius, neque eius ædificatore præſtantius. Si ergo generatus, ad id eſt effectus, quod ratione ſapientiáque comprehenditur, atque immutabili æternitate continetur. Ex quo efficitur vt ſit neceſſe hunc quem cernimus mundum, ſimulacrum æternum eſſe alicuius æterni. Difficillimum autem eſt in omni conquiſitione rationis, exordium. De his igitur quæ diximus, hæc ſit prima diſtinctio, in omni oratione cum his rebus de quibus videtur explicata cognatio. Itaque cùm de re ſtabili & immutabili diſputatur, oratio talis ſit, qualis ſit illa, quæ neque redargui, neque conuinci poteſt. Cùm autem ingreſſa eſt imitata & efficta ſimulacra, bene agi putat, ſi ſimilitudinem veri conſequatur. Quantum enim ad id quod ortum eſt, æternitas valet, tantum ad fidem veritas. Quocirca ſi forte de deorum natura, ortúque mundi diſſerentes, minus id quod habemus, animo conſequimur, vt tota dilucidè & planè oratio exornata ſibi conſtet, & ex omni parte ſecum ipſa conſentiat: haud ſanè erit mirum, contentíque eſſe debetis, ſi probabilia dicentur. Æquum eſt enim meminiſſe, & me qui diſſeram hominem eſſe & vos qui iudicatis, vt ſi probabilia dicentur, nil vltra requiratis. Quæramus igitur cauſam quæ eum impulerit qui hæc machinatus ſit, vt originem rerum & molitionem nouam quæreret: Probitate videlicet præſtabat, probus autem inuidet nemini, ſi modò inueſtigari aliquid coniectura poteſt, hunc mũdum animal eſſe, idque intelligens, & diuina prouidentia conſtitutum. Hoc poſito, quod ſequitur videndum eſt, cuiuſnam animantium deus in fingendo mundo ſimilitudinē ſecutus ſit. Nullius profectò eorum quidem quæ ſunt nobis nota animantia. Sunt enim omnia in quędam genera partita, aut inchoata, nulla ex parte perfecta. Imperfecto autem nec

C abſoluto ſimile, pulchrum eſſe nihil poteſt. Cuius ergo omne animal quaſi particula quædam eſt, ſiue in ſingulis, ſiue in diuerſo genere cernatur, eius ſimilem mundũ eſſe dicamus. Omnes igitur qui animo cernũtur, & ratione intelligũtur animãtes, cõplexu rationis & intelligẽtię, ſicut homines hoc mundo, & pecudes, & omnia quæ ſub aſpectũ cadũt, cõprehenduntur. Quod enim pulcherrimum in rerũ natura intelligi poteſt, & quod ex omni parte abſolutiſſimum eſt, quum deus ſimilem mundum efficere vellet, animal vnum aſpectabile, in quo omnia animalia continerentur, effecit. Rectène igitur vnum mundum dixerimus, an ſint plures, & innumerabiles, dictu verius & melius.

D Vnus profectò, ſi quidem factus eſt ad exemplum. Quod enim omnes animantes eos qui ratione intelliguntur, complectitur, id non poteſt eſſe cum altero. Rurſus enim alius animans, qui eum contineat, ſit neceſſe eſt, cuius partes ſint animantes ſuperiores. Cœlúmque hoc ſimulacrum illius vltimi ſit, non proximi. Quorum ne quid accideret, atque vt hic mundus eſſet animanti abſoluto ſimillimus, hoc ipſo quod ſolus atque vnus eſſet: idcirco ſingularem Deus hunc mundum atque vnigenam procreauit. Corporeum autem & aſpectabile itémque tractabile omne neceſſe eſt eſſe, quod natum eſt. Nihil porrò igni va-

E cuum videri poteſt, nec verò tangi, quod careat ſolido, ſolidum autem nihil quod terræ ſit expers. Quamobrem mundum efficere moliens Deus, terram primùm ignémque iungebat. Omnia autem duo ad cohærendum tertium aliquid requirunt, & quaſi nodum vinculúmque deſyderant. Sed vinculorum id eſt aptiſſimum atque pulcherrimum, quod ex ſe atque de his quæ aſtringit quàm maximè vnum efficit. id optimè aſſequitur, quæ Græcè ἀναλογία, Latinè (audendum eſt enim, quoniam hæc primùm à nobis nouantur) cõparatio proportióue dici poteſt. Quãdo enim trium vel numerorum, vel figurarum, vel quorumcunque gene-

[illegible], vt nulla pars huiuſce generis excederet extra, atque in hoc vniuerſo ineſſent genera illa vniuerſa. Id ob eas cauſas, primùm vt mundus animâs poſſit ex perfectis partibus eſſe perfectus. Deinde, vt vnus eſſet, nulla parte vnde altera gigneretur, relicta: poſtremo, ne quis morbus eum poſſit, aut ſenectus affligere. Omnis enim coagmentatio corporis vel calore vel frigore vel aliqua impulſione vehementi labefactatur & frangitur, & ad morbos ſenectutémque compellitur. Hanc igitur habuit rationem, effector mundi molitórque Deus, vt vnum opus totum atque perfectum, ex omnibus totis atque perfectis abſolueretur, quod omni morbo ſenióue careret. Formam autem, & maximè ſibi cognatam & decoram dedit. A quo enim animante omnes reliquos contineri vellet animantes, hunc ea forma figurauit, qua vna omnes reliquæ formæ concluduntur. Ergo globoſus eſt fabricatus, quod σφαιροειδὲς Græci vocant, cuius omnis extremitas paribus à medio radiis attingitur. Idque ita tornauit, vt nihil effici poſſit rotundius, nihil vt aſperitatis haberet, nihil offenſionis, nihil incluſum angulis, nihil anfractibus, nihil eminens, nihil lacunoſum, omnéſque partes ſimillimæ omnium, quo ad eius præſtabat iudicio, ſimilitudinis diſſimilitudo. Omni autem totam mundi figuram leuitate circundedit. Nec enim oculis egebat, quia nihil extra quod cerni poſſet, relictum erat: nec auribus, quia ne quod audiretur quidem. neque erant aere circunfuſa extrema mundi, vt reſpirationẽ requireret. Nec verò deſiderabat aut alimenta corporis, aut detractionem confecti & conſumpti cibi: neque enim vlla deceſſio fieri poterat, neque acceſſio: neque verò erat vnde. Ita ſe ipſe conſumptione & ſenio alebat ſui, cùm ipſe per ſe & à ſe & pateretur & faceret omnia. Sic enim ratus eſt ille, qui iuſta iunxit & condidit, ipſum ſe contentum eſſe mundum, neque egere altero. Itaque nec ei manus affixit, quia nec capiendum quicquam erat, neque repellendum: nec pedes nec alia membra, quibus ingreſſus corpore ſuſtineret. Motum enim dedit cœlo eum qui figuræ ſit aptiſſimus, qui vnus ex ſeptem motibus mentem atque intelligentiam cohiberet. Maxima itaque vna conuerſione atque eadem ipſe circum ſe torquetur & vertitur. Sex autem reliquos motus ab eo ſeparauit.

C id quod eſſet diuiduum in corpore. Et cùm tria ſumpſiſſet, vnam in ſpeciem temperauit, naturámque illam quam alterius diximus, vt cum eadem coniunxit, fugientem & eius copulationis alienam permiſcens cum materia, cùm ex tribus effeciſſet vnum, id ipſum in ea quæ decuit membra partitus eſt Iam partes ſingulas ex eodem, & ex altero & ex materia temperauit. Fuit autem talis illa partitio. Vnam principio partem detraxit ex toto: ſecundam autem primæ partis duplam. deinde tertiã quæ eſſet ſecundæ ſeſquialtera, primæ tripla: deinde quartã, quæ ſecundæ dupla eſſet: quintam inde quæ tertiæ tripla, tum ſextam octuplam primæ poſtremò ſeptimam, quæ ſeptem

D & viginti partibus antecederet primæ. Deinde inſtituit dupla & tripla interualla explere, partes rurſus ex toto deſecans: quas interuallis ita locabat, vt in ſingulis eſſent bina media. (Vix enim audeo dicere medietates, quas Græci μεσότητας appellant, ſed quaſi ita dixerim ita intelligatur: erit enim planius.) Earum alteram eadem parte præſtantem extremis atque ſuperatam, alteram pari numero præſtantem extremis parique numero ſuperatam. Seſquialteris autem interuallis & ſeſquitertiis, & ſeſquioctauis ſumptis ex his colligationibus, in primis interuallis ſeſquioctauo interuallo ſeſquitertia omnia explebat: cùm particulam ſingularum relinqueret. Eius autem particulæ

E interuallo relicto, habebat numerus ad numerum eandem proportionem comparationémque in extremis, quam habent CCLVI. cum CCXLIII. atque ita permixtum illud ex quo hæc ſecuerat, etiam omne conſumpſerat. Hanc igitur omnem coniunctionem duplicem in longitudinem diffidit, mediæque accommodans mediam, quaſi decuſſauit, deinde in orbem torſit, vt & ipſe ſecum & inter ſe ex commiſſura quę è regione eſſet, iungerentur, eóque motu qui ſemper in eodem erat, eodémque modo ciebatur, vndique eſt eos circumplexus. Atque ita cùm alterum eſſet exteriorem amplexus orbem, illum eiuſdem naturæ,

F hunc alterius notauit: eámque quæ erat eiuſdem detorſit à latere in dextram partem. hanc autem citimam à media linea direxit ad læuam. Sed principatum dedit ſuperiori, quam ſolam indiuiduam reliquit. Interiorem autem cùm in ſex partes cœli diuiſiſſet, ſeptem orbeis diſpares duplo & triplo interuallo

aut tempore contingat, quæque diſtinctio ſit inter ea quæ gignũtur & ea quæ ſunt ſemper eadem. Ratio autem vera quæ verſatur in iis quæ ſunt ſemper eadem, & in eodem & in altero mouetur ipſa per ſeſe ſine voce & ſine vllo ſono, cùm eam partem attingit qua ſenſus cieri poteſt: & orbis illius generis alteri' immutatus rectus, omnia animo mẽtíq; denuntiat: tũ opiniones aſſenſionéſque firmæ veræque gignuntur. Cùm autem in illis rebus vertitur, quæ manentes ſemper eædem non ſenſu, ſed intelligentia continentur, vt terram Lunæ curſus proximè ambiret, eique ſupra terram proxima Solis circunuectio eſſet. Lucifer deinde & ſancta Mercurij ſtella, curſum habent Solis celeritati parem, ſed vim quandam contrariam, concurſatione, quam inter ſe habent Lucifer, Mercurius, Sol, alij alios vincunt, viciſsimque vincuntur. Reliquorum ſiderum quæ cauſa collocandi fuerit, quęque eorum ſit collocatio, in ſermonem alium differendum eſt, ne in eo quod attingendum fuit, quàm in eo cuius cauſa attigimus maior ponatur oratio. Quando igitur vnumquodque eorum ſiderum curſum decorum eſt adeptum, ex quibus erat motus temporis conſignandus, colligatíſque corporibus vinculis animalibus, cùm animalia orta ſunt, eáque imperio parere didicerunt, tunc ex alterius naturæ motione tranſuerſa in eiuſdem naturæ motum incurrentia, in eáque hærentia atque impedita: cùm alia maiorem luſtrarent orbem, alia minorem, tardiúſque maiorem, celeriúſque minorem, motu vnius eiuſdémque naturæ: quæ velociſſimè mouebantur, ea celeritate vinci à tardioribus, & cùm ſuperarent ſuperari videbantur. Omneis enim orbeis eorum quaſi Helicis inflexione vertebat, quia bifariam contrariè ſimul procedentia efficiebant, vt quod eſſet tardiſſimum, id proximum fieret celerrimo. Atque vt eſſet menſura quædam euidens quæ in illis octo curſibus celeritates tarditatéſque declararet, Deus ipſe ſolem quaſi lumen accendit ad ſecundum ſupra terram ambitum, vt quàm maximè cœlum omnibus collucerer, animantéſque quibus ius erat doceri, ab eiuſdem motu & ab eo quod ſimile eſſet numerorum naturam vímque cognoſcerent. Nox igitur & dies ad hunc modum & ob has generata cauſas, vnum circuitum orbis efficit ſapientiſſimum atque optimum. Menſis autem quando luna luſtrato ſuo curſu ſolem conſecuta eſt. Annus tuor, quorum vnum diuinum atque cœleſte, alterum

C pennigerum, & aereum, tertium terreſtre, quartum diuinæ animationis. Maximè ſpeciem faciebat ex igne, ita vt ſplendidiſſimus eſſet, & aſpectu pulcherrimus. Cúmque ſimilem vniuerſitatis naturam efficere vellet, ad volubilitatem rotundauit, comitéque eum ſapientia quamoptimæ mentis effecit, circúmque cœlum æqualiter diſtribuit, vt hunc varietate diſtinctum, bene Græci κόσμον, nos lucentem mundum nominaremus. Dedit autem diuinis duo genera motus: vnum quod ſemper eſſet in eodem æquè, & idem in omnibus, atque vno modo celeraret: alterum, quod antè mouit, in quam partem à conuerſione eiuſdem, & ſimilis pelleretur. Quinque autem

D reliquis motibus orbem eum eſſe voluit, immobilem, & ſtantem, ex quo genere ea ſunt ſidera, quæ infixa cœlo nõ mouẽtur loco, quæ ſunt animantia, eáq; diuina, ob eámque cauſam ſuis ſedibus inhærent, & perpetuò manent. Quæ autem vaga & mutabili ratione labuntur, ita generata ſunt, vt ſuprà diximus. Iam verò terram altricem noſtram, quæ traiecto axe ſuſtinetur, diei noctíſque effectricem, eandémque cuſtodem antiquiſſimam Deorum voluit eſſe eorum, qui intra cœlum gignerentur. Fuſiones autem Deorum, & inter ipſos Deos concurſiones, quæque in orbibus eorum conuerſiones anteceſſionéſque

E eueniant, cúmque inter ſe pene contingant eos qui prope copulentur contraria regione, aut pone quos, aut ante labantur, queiſq; temporibus à noſtro aſpectu obliteſcant, rurſúſque emerſi errorem incutiant rationis expertibus, ſi verbis explicare conemur nullo poſito ſub oculos ſimulacro earum rerum, fruſtrà ſuſcipiatur labor. Sed hæc ſatis ſunt dicta nobis: quæque de Deorum qui cernuntur, quique orti ſunt, natura præfati ſumus, habeant hunc terminum. reliquorum autem quos Græci δαίμονας appellant, noſtri (vt opinor) Lareis, ſi modo hoc rectè conuerſum videri poteſt, & noſſe & nunciare ortum eorum maius eſt, quàm vt profiteri ſcribere nos audeamus. Creden-

F dum nimirum eſt veteribus, & priſcis, vt aiunt, viris, qui ſe progeniem Deorum eſſe dicebant. itaque eorum vocabula nobis prodiderunt: noſſe autem generatores ſuos optimè poterant. Ac difficillimè factu eſt, à Diis ortis fidem non habere, quanquam nec argumentis, nec rationibus certis eorum oratio cõfirmetur.

um adæquare. vt igitur mortali conditione generetur vos ſuſcipite, vt illa gignatis imitemini que vim meam, qua & in veſtro ortu me vſum meminiſtis. In quibus qui tales creantur, vt Deorum immortalium quaſi gentiles eſſe debeant, diuini generis appellentur, teneántque omnium animantium principatum, vobiſque iure & lege volentes pareant. Quorum vobis initium ſtatúſque traditur à me. Vos autem ad id quod erit immortale partem attexitote mortalem. Ita orientur animantes quos & viuos alatis, & conſumptos ſinu recipiatis. Hæc ille dixit, deinde ad temperationem ſuperiorem reuertitur. In qua omnem animum vniuerſæ naturæ temperans permiſcebat; ſuperiſque permixtionibus reliquias fundens æquabat, eodem modo fermè, niſi quòd non ita incorrupta, vt ea quæ ſemper iiſdem, ſed Diis ſecundum ſumebat atque etiam tertium. Toto igitur omni conſtituto, ſyderibus parem numerum diſtribuit animorum, & ſingulos adiunxit ad ſingula, atque ita quaſi in currum vniuerſitatis impoſuit, commonſtrauitque leges fatales ac neceſſarias: & oſtendit primum ortum vnum fore omnibus, eúmque moderatum atque conſtantem, nec ab vllo imminutum. Satis autem & quaſi ſparſis animis fore, vti certis temporum interuallis, oriretur animal quod eſſet ad cultum Deorum aptiſſimum. Sed cùm duplex eſſet natura generis humani, ſic res habebãt, vt præſtantius genus eſſet eorũ qui eſſent futuri viri. Cũ autẽ animos corporibus cũ neceſſitate inſeuiſſet, cúmque ad corpora neceſſitate acceſſio, fieret, tum abſceſſio, neceſſe erat ſenſum exiſtere vnum, communemque omnium vehementiore motu excitatum coniunctumque naturæ, deinde voluptate & moleſtia mixtum amorem, poſt iram & metum, & reliquos motus animi, comites ſuperiorum, & his etiam contrarios diſſidentes: quos qui ratione texerit, iuſtè vixerit: qui autem his ſe dederit, iniuſtè. Atque ille qui rectè & honeſtè curriculum viuendi à natura F datum confecerit, ad illud aſtrum quo cum aptus fuerit, reuertetur: qui autem immoderatè & intemperatè vixerit, eum ſecundus ortus in figuram muliebrem transferet. Et ſi ne tum quidem finem vitiorum faciet, grauius etiam iactabitur, & in ſuis moribus ſimili-

tuabantur, eáſque inter ſe copulabant, haud iiſdem vinculis quibus ipſi erant colligati, ſed talibus quæ cerni non poſſent propter paruitatem, crebris quaſi cuneolis iniectis, vnum efficiebant ex omnibus corpus: itémque in eo influente atque effluente animi diuini ambitus illigabant. Itaque illi in flumen immerſi, neque tenebant, neque tenebantur, ſed vi magna tum ferebant, tum ferebantur. Ita totum animal mouebatur illud quidem, ſed immoderatè & fortuitò, vt ſex motibus veheretur: nam & antè & ponè, ad læuam & ad dextram, & ſurſum & deorſum, modò huc modò D illuc. Sed ſi in ſplendore conſedit, tum vel eadem ſpecies, vel interdũ immutata redditur, quum ignis oculorum cum eo igne qui eſt ob os effuſus, ſe confudit & contulit. Dextra autem videntur, quæ læua ſunt; quia contrariis partibus oculorum, contrarias partes attingunt. Reſpondent autem dextra dextris, læua læuis conuerſione luminum, quùm ea inter ſe non cohæreſcunt. Id fit quum ſpeculorum leuitas hinc illincque altitudinem aſſumpſit. & ita dextra detruſit in læuam partem oculorum, læuáque in dextram. Supina etiam ora cernuntur depulſione luminum, quæ conuertens inferiora reddit quæ ſunt ſuperiora. Atqui hæc E omnia ex eo genere ſunt, quę rerum adiuuant cauſas, quibus vtitur miniſtris deus, quum optimi ſpeciem quoad fieri poteſt efficit. Sed æſtimant plerique non hæc adiuuantia cauſarum ſed ipſas eſſe omnium cauſas, quæ vim habeant frigoris & caloris, concretionis & liquoris: careant autem omni intelligentia atque ratione, quæ niſi in animo nulla alia in natura reperiuntur. Animus autem ſenſum omnem effugit oculorum. At ignis, & aqua, & terra, & aer corpora ſunt, eáque cernuntur. Illum autem qui intelligentiæ ſapientiæque ſe amatorem profitetur, neceſſe eſt intelligentis ſapientiſque naturæ primas cauſas conquirere; deinde ſecundas cauſas rerum earum, quæ neceſſariò mouent alias, ipſæ ab aliis mouentur. Quocirca nobis ſic cerno eſſe faciendum, vt de vtroque nos quidem dicamus genere cauſarum ſeparatim, tam de his quæ cum intelligentia ſunt efficientes pulcherrimarum rerum atque optimarum, quàm de his quæ vacantes prudentia, inconſtantia, perturbata quæque

& ſocietatis humanæ fundamentum : tantùm oſtenderet, Ethnicorum religionem, ideſt, illorum de cultu diuino opiniones, non eſſe veram & germanam religionem, ſed ridiculam impietatem à Dei natura prorſus alienam. Eſt igitur falſæ religionis refutatio aduerſus omnes ſuperſtitioſos, ex Ethnici hominis ore, qui tamen & ipſe veram religionem ignorauit.

Summa dialogi qui inſcribitur Apologia Socratis.

A Melito accuſabatur Socrates quòd curioſiùs inueſtigaret ea quæ ſub terra & cælo ſunt, & ſubliniorem quandam ſcientiam alios doceret. In foro coram iudicibus defenſionem capitis inſtituit Socrates: ſuo tamen modo, vt nimirum philoſophus, & quidem is qui ab inflato & grandi genere dicendi de induſtria abhorreat.

Summa dialogi qui inſcribitur Crito.

CRito intimus Socratis amicus, illum in carcere inuiſit, inſtante mortis die: quúmque ei ſæpius ſignificaſſet, vt ſineret ſe è carcere educi, tú verò maximè illi autor eſt, vt id patiatur: quod perfacile ſit, rebus ad id præſtandum amicorum ſuorum diligentia comparatis. Niſi hoc fecerit, futurum id & maximè amicis ſuis indecorum, & ſibi ipſi ac familiæ ſuæ iniuſtum. Socrates non prius id ſe facturum teſtatur quàm ſibi certis argumentis conſtiterit an id rectè fieri poſſit. Quid ſtatuerit, ex ipſius verbis facile eſt intelligere.

Summa dialogi qui inſcribitur Phædo.

PHædo narrat Echecrati ſermones à Socrate habitos, eo ipſo die quo ille veneno hauſto mortuus eſt, quibus & admirabilem, intrepidámque conſtantiam ſuam ad mortem æquo animo ſubeundam & certam ratámq; de animi immortalitate ſententiam demonſtrabat. Accõmodato igitur exemplo, ex ipſius Socratis (moribundi quidem & vltimam ſuã mentem quaſi teſtamento obſignantis) ore, docet Plato, animum eſſe immortalem, illiúſque etiam decurſo vitæ curriculo, ſtatum conditionémque oſtendit: & quidem ita vt demonſtret, mortem bono viro minimè eſſe pertimeſcendam. Ita duplex eſt agit.

Summa dialogi qui inſcribitur Theages.

DEmodocus quidam quum à filio Theage ſolicitaretur, vt ſe traderet ſapienti cuidam, ſapientiæ diſcendæ cauſa, adit Socratem : à quo C conſilium capit hac de re, adducto etiam coram filio. Præfatur Socrates rem eſſe illam maximi momenti, vt iuuentus nimirum, quæ eſt ſeminarium reip. rectè excolatur : Sapientiam autem ipſam, eſſe præclaram ſcientiam, omniúmque ſcientiarum primariam ac principem. Illam porrò hac in re verſari, vt contineatur ſocietas generis humani rationibus & inſtitutis iuſti & moderati cuiuſdam imperii : atque adeò euitentur intemperies, quæ certæ ſunt hominum peſtes. Iam verò illam quidem ciuilem ſapientiam diſci ſapientum hominum vſu & conſuetudine: veram tamen efficacémque illius conſequendæ rationem pendere à Deo, qui vnus nimirum efficiat vt illa eD tiam hominum prudentum conſuetudo poſſit eſſe fructuoſa.

Summa dialogi qui inſcribitur Amatores.

QVid ſit & quale officium philoſophi, hîc docetur. Eſt autem philoſophi officium, diuina noſſe, gubernare humana: in illo contemplatiua philoſophia, in hoc actiua comprehenditur: ad contemplatiuam conducit ſapientia ad actiuam pruE dentia & iuſtitia. Priùs autem duæ aliorum opiniones refutantur. Prima eſt eorum qui philoſophi officium dicunt eſſe, quàm plurima diſcere: ſecunda Hippiæ ſophiſtæ, volentis philoſophiam artium omnium peritiam eſſe.

Summa dialogi qui inſcribitur Theætetus.

PLatonis conſilium eſt in hac diſputatione partim conuincere inanitatem ſophiſticæ doctrinæ, quæ tamen longè latéque graſſabatur, magnámque auctoritatem erat conſecuta: partim docere quęnam F ſit vera ſcientia. Eo conſilio varias ſcientiæ opiniones commemorat, eáſque refutat. Deinde, hac de cauſa agit de philoſophi ſtatu & conditione, illúmque cum politicis hominibus comparat, vtrorunque mores graphicè commonſtrans. Præterea, ex vniuerſa

PLatoni propoſitum eſt in hoc dialogo docere definitionem Sophiſtæ, & quidem ita vt illius cum philoſopho diſcrimen oſtendat. Theſis igitur eſt, Quidnam ſit Sophiſta: vt diſertis verbis vltima diſputationis clauſula ait. Ad primarium illum finem demonſtrandum accedit copioſiſſimus & grauiſſimus locus De Ente, vel De eo quod eſt. Itaq; duplex eſt Dialogi titulus: vnus ſcopum vniuerſæ diſputationis oſtendit, nimirum Sophiſta: alter aduentitium illum locum, qui ad principem primariámque quæſtionem illuſtrandam adiungitur, indicat. Et quo ordine hæc propoſita ſunt, eodem etiam pertractantur. Quoniam enim vi diſputationis euicerat philoſophus, Sophiſtam eſſe imaginarium quendam artificem, qui in falſarum rerum commentis verſetur, id eſt, ea quæ minimè ſunt, doceat tanquam vera, atque illo modo hominum animos falſis opinionibus irretiat atque inuoluat: naſcitur grauiſſima quæſtio, Quî fieri poſſit vt ea quæ non ſunt, doceat Sophiſta. Hic ideo copioſiùs exponit Plato quidnam ſit τὸ ὄν, quoniam (ex contrariorum doctrina) ens cognoſcendum eſt ei qui quid ſit non ens, velit rectè intelligere. Hactenus ergo agit Plato de Ente, vt nimirum Sophiſtæ definitio perſpiciatur.

Summa totius dialogi qui inſcribitur Euthydemus.

IN hoc vt & in ſuperiore dialogo tractatur illa quæſtio, Virtúſne doceri poſſit, quod ſuperciliosa confidentia maximè affirmabant ſophiſtæ: & vniuerſim oſtenditur inutilis defatigatio prolixarum decertationum, de lana (vt aiunt) caprina: vnde nullus ad homines fructus redeat. Peculiaris autem huius diſputationis theſis eſt, De falſa ſcientiæ comparandæ ratione, quemadmodum à Sophiſtis notatur: & opponitur ei doctrinæ quæ traditur in Theage. Propoſita enim & ob oculos repræſentata nugarum ſophiſticarum imagine, demonſtrat inanitatem Sophiſtarum, qui ſcientiæ diſcendæ artifices ſe profitebantur. Illorum igitur vecordem inſanámque imperitiam, auaritiam infamem, quæ in rerum tantarum quæſtu etiam verſetur, docet: vt impuri Sophiſtæ ſint & virtutis & animi mercatores ſiue potius caupones. Indicata Sophiſtarum vanitate, in ſermonis clauſula docet Plato, quamuis Sophiſtæ abutantur nomine & cognitione
illis planè abhorreamus. Hinc etiam præclara quæ-
C dam documenta haurire licet, ex quibus hæc ſunt: Sapientiam non eſſe nudam aut imaginariam rerum cognitionem, aut quę perperam & vitioſè agat: Non eſſe quicquam iucundum quod non ſit bonum: Verę ſcientiæ caput eſſe, vt vitam ex virtute componamus: Adulterinę & fucatę ſcientię notam eſſe, quum verba tantùm adhibentur, nulla vtilitas ad vitam bene inſtituendam redit.

Summa totius dialogi qui inſcribitur Hippias.

PEculiaris huius diſputationis theſis (generalis enim eadem ac Euthydemi & Protagoræ) eſt De
D præpoſtero Sophiſtarum in diſputãdo more, & in ipſa materia, & in illius explicandæ modo: ſicuti inſtituta quæſtione docet Plato. Hippiam enim quendam Sophiſtam loquentem inducit, nihil non ſibi arrogantiſſimè attribuẽtem, & in Homerica ſcripta omne ius omnémque auctoritatem ſibi vendicantem, ineptas tamen quæſtiunculas agitantem. Proponitur quęſtio, Vter melior ſit, Achilles an Vlyſſes. Socrates de induſtria vt Sophiſtam irritaret, ait Achillem eſſe deteriorem Vlyſſe, & allatis quibuſdam rationibus, & collatis ex Homero verbis, naſcitur locus De mendacio: in quo variè explicando reliquam ſermonis
E partem occupat. Ita autem agit Socrates, vt aduerſus inaniſſimũ Sophiſtam ſophiſticas ſtrophas adhibeat, quò propriis armis illum confodiat, ſuiſque laqueis intricet atque irretiat.

Summa totius dialogi qui inſcribitur Cratylus.

THeſis, vt ipſe titulus præ ſe fert, eſt De recta nominum ratione, id eſt, vnde Nomina veram germanámque appellationem ſortiantur. Duæ autem de hac recta nominum ratione ſententiæ proponuntur. Prima, Omnibus hominibus natura ingenitam eſſe inſitámque nominum rationem, id eſt, ta-
F lia eſſe reuera nomina, qualis fuerit ipſarum rerum natura: non verò ex hominum conſtitutione. Secunda, Ex hominum pactis atque conuentis nomina imponi, nec alia eſſe quàm quæ fuerint hominum arbitrio atque voluntate conſtituta. Primigenia autẽ nomina quędam extare, quæ à priſcis illis autoribus inſtituta, & potentia quidem maiore quàm ſit huma-

Rhetorica abutantur: quippe qui nec veram eius definitionem, nec verum vſum intelligerẽt: id eſt, nec naturam, nec ſubiectum in quo propriè verſetur, nec finẽ ad quem debeat referri. Quibus duobus capitibus hæc refutatio continetur. Hactenus igitur damnat Rhetoricam Plato, non ſimpliciter quidem omnem Rhetoricam, ſed eam quæ à Sophiſtis traderetur, & à maxima illorum hominum qui in repub. verſabantur parte, vſurparetur. Quanuis autem minimè tradat præcepta Rhetorices veluti ab incunabulis artis repetita: nihilominus tamen veram germanámque docet rationem orationis bene conſtituendæ: vſum videlicet Rhetorices, ſine quo conſtare illa nullomodo poteſt. Itaque diſputationis iſtius duplex eſt theſis: vt nimirũ euertat Sophiſtarum ſimulachra, qui dum Rhetorum nomen ementirentur, & ſpecioſo illo titulo fumos ſuos populo venderent, veram tamen Rhethorices naturam, & verum vſum planè peruerterent. Altera diſputationis pars in docendo verſatur, & illius naturam ex contrario docet. quantum enim adimit adulatrici illi Rhethoricæ, tantum tribuit ei quam veram & genuinam appellat.

Summa totius dialogi qui inſcribitur Io.

DOcet hîc philoſophus nec Poeticam ipſam, nec ipſius interpretandi vim & facultatem, artis cuiuſdam principio & induſtria conſtare: ſed impetum quendam eſſe ſiue diuinum furorem, quo & poetæ & ipſorum interpretes rapiantur, vt rerum ſimulachra effingant, ipſarúmque naturam imitentur, & diuino quodam impetu concitati humanæ vitæ motus in theatrum quoddam deducant. Scopus igitur huius diſputationis eſt, originem & naturam poetices oſtendere. Cauſam autem primariam Plato ſtatuit Deum, id eſt Muſam, cuius vi etiam imperiti homines bonos aliquando verſus effundant.

Summa totius dialogi qui inſcribitur Philebus.

DE ſummo hominis bono ita agit in hac diſputatione Philoſophus, vt duabus rebus propoſitis, Voluptate videlicet atque Sapientia, in quibus homines variè collocant felicitatem, doceat in neutra per ſe & ſeorſim. ſummum bonum conſiſtere, ſed tertio quodam opus eſſe: cuius communione illæ vtiles ad felicitatem hominibus eſſe poſſint, quatenus eum ... Ad quem conuerſus Socrates, dialogum aggreditur, monétque Protar-

C chum, vt diligenter conſideret quam prouinciam ſuſcipiat, neque temere ad diſputationem properet.

Summa totius dialogi qui inſcribitur Meno.

QVid Virtus ſit, & quomodo nobis adſit, diſſeritur. Virtus eſt affectio ſiue habitus animæ, quo potentia naturalis eius, quàm optimè ſuum opus exercet: exercet autem, quum ad finem ſuum dirigitur. Virtutum ſpecies plures ſunt, pro virium animæ actuúmque diuerſitate: nimirum ſapientia, quæ ad mentem: ſcientia & prudentia, quæ ad rationem: opinio recta ſeu ſagacitas, quæ ad phanta-

D ſiam: iuſtitia & liberalitas quæ ad voluntatem: fortitudo ac pediſſequæ eius, quæ ad vim iraſcibilem: continentia & temperantia, quæ ad concupiſcibilem referuntur. Hæ verò omnes virtutes diuerſis quidem rationibus habentur, ſed ita tamen vt nulla ſuccedat, niſi diuini numinis efficacia acceſſerit, qua nimirum homines virtute inſtruantur.

Summa totius dialogi qui inſcribitur Alcibiades I. ſiue, De Natura.

IN perſona Alcibiadis, humanæ naturæ vitia, eorúmque remedia proponit philoſophus. Vitia illa

E ſunt, negligentia, ignorantia, & arrogantia. Remedia verò, cura noſtri & ſeria cognitio. Cura noſtri verſatur in eo vt maximam diligentiam adhibeamus in nobis excolendis, (id eſt, animo noſtro, quem verè nos ipſos cenſere debemus) non verò vt inutilem operam in rebus alienis impendamus: quæ eſt prępoſtera diligentia, corporis videlicet & eorum quæ ad corporis cultum pertinent, quæ quidem non ſunt nos ipſi: quum corpus ſit inſtrumentum animi, id eſt, non ipſe homo, ſed id quo homo vtatur: res autem illæ quę ad corpus pertinent, veluti robur & diuitię, &c. ſint planè extra hominem. Seria verò noſtri cognitio

F eò ſpectat vt pudeat nos arrogantię noſtrę, quum nihili ſimus, ſi bene nos norimus: tum vt ab vno Deo pendeamus, qui ſit verum & ſolidum felicitatis noſtrę firmamentum, & illa proinde remedia reddat in hominibus efficacia. Pietas igitur in primis commendatur, vt quę honeſtę ac beatę vitæ, ſiue in priuatis perſonis, ſiue in repub. caput exiſtat.

vitam felicem traducere. Sunt & hîc dialectica quædam theoremata: Non eſſe quis dicat, ſed quid dicatur, attendendum: Artibus certa eſſe & definita ſubiecta, in quibus verſantur: Falſum eſſe, dari poſſe huiuſmodi ſcientiam quæ propriè dicatur Scientia ſcientiarum, id eſt, quæ per ſe & vera omnium ſcientiarum ſubiecta & fines regat: quum vnaquæque ſcientia ſuis ſe principiis tueatur.

Summa totius dialogi qui inſcribitur Laches.

AGitur de Fortitudine. non tamen primarius hic eſt dialogi iſtius finis. Propoſitum enim eſt Platoni oſtendere, ciuiles illos homines, quos vocat, & cum quibus non minus erat ipſi certamen quàm cum Sophiſtis, ignorare veram rationem inſtituendæ iuuentutis, quam externis & aduentitiis tantùm exercitationibus, veluti armorum tractandorum, rei equeſtris, & huiuſmodi rerum peritiis circumſcribebant: virtutem autem, quæ fons eſt & caput veræ inſtitutionis, & ad quam omnes illę peritię reuocari debent, ſecurè prętermittebant. Inconſultam autem ciuilium hominum de liberis inſtituendis curam, in duorum ſenum, Lyſimachi & Meleſię, perſonis reprǽſentat. His Laches, ipſorum amicus, (ex cuius nomine appellationem habuit hic Dialogus) conſulit vt Socratem adeant, & in eius conſilio acquieſcant: id eſt, vt depromatur verę παιδείας cognitio è philoſophię penu: non tamen temerè atque indiſcriminatim. ſed ex prudentum ſanorúmque pręceptorum ore, quorum vita verbis reſpondeat: non autem eorum qui virtutem ore profitentes, turpiter & diſſolutè viuant.

Summa totius dialogi qui inſcribitur Lyſis.

SCopus huius diſputationis eſt de Amicitia, quę certè maximi eſt momenti in ſocietate generis humani. Falſam autem amicitiam, qualis eſt ſpurcus ille atque impurus puerorum amor, verè & prudenter diſcriminat à vera & germana amicitia. Vera amicitia firmam animorum ſtudiorúmque conſenſionem, & omnium aliarum rerum communitatem, ab omni inuidia liberam & immunem complectitur. Eius efficiēs cauſa, eſt Deus: cauſa adiuuās, morū ſimi-

COnſilium Platonis eſt cohortari omnes ad ſummam patriæ charitatem: quod duobus efficit modis. Primo quidem dum laudat illos qui pro ſalute patriæ pericula mortémque intrepidè ſubeunt: Deinde dum ipſe patriæ ſuæ antiquitatem virtutéſque laudibus miris extollit. Eò igitur redit ſermonis ſumma, vti vnuſquiſque patriæ ſuæ ſalutem atque incolumitatem omnibus rebus ſuis ſuæque adeo vitæ libenter anteponat, eóſque beatos exiſtimet qui huiuſmodi rerum cauſa ſanguinem profuderint, quos & laus & merces maneat ſempiterna.

D

Summa totius dialogi qui inſcribitur Politicus.

THeſis huius dialogi eſt, vt Politicæ cùm definitio, tum veræ cauſæ atque origo, modus denique ac optima forma declaretur. Definitionem variè indagat Philoſophus, quam tandem ita colligit, Eſſe nimirum ſcientiam ſeu diſciplinam ad hoc inſtitutam, vt regat cœtum & frequentiam hominum, qui inter cæteras animantes maximè ſunt ἀγελαῖοι. Huius ſcientiæ cuſtodem ait eſſe Regem, quem vocat cum Homero paſtorem populorum, illum nimirum qui ſit ingenio ad imperandum, & leges prudenter accommodandas apto. Ciuilis iſtius diſciplinæ veram originem cauſámque commemorat: Deum ſcilicet, qui ſingulari ſua prouidentia hominibus inuigilat, tribuiſſe illis hæc adiumenta atque præſidia aduerſus eas difficultates quibus hæc vita circumſeſſa eſt. Itaque, re paulo altius repetita, hominem à Deo è terra conditum eſſe ait, & primum feliciſſima & verè aurea conditione, quę tamen ex optimo ſtatu in deteriorem prolapſa fuerit: ac proinde humanum genus, quum in has anguſtias deciderit, adiumentis opus habere ad illa ἀναρχίας (qua ipſius animus inuoluatur, & vniuerſa vita referta ſit) incommoda propulſanda. His explicatis, imperandi modum & rationem præſcribit, & docet non eſſe infinitum Regis ſeu Politici imperium, vt pro arbitratu quiduis agat: ſed oportere vt piè, iuſtè, ſapienter imperet, ex legum præſcripto: non vt ſummo ſtrictóque iure agat, & eodem modo peræquè leges omnes omnibus accommodet: ſed vt habita rerum, perſonarum, locorum temporum ratione, legum mentem finémque moderetur.

E

F

tam repræſentaret. Reipub. enim conſtat magiſtratu & ſubiectis: in illum tyrannis, in hos promiſcua quædam & indecora ἀταξία cauenda eſt. Illum non priuatæ vtilitatis ſed ſubditorum ſalutis & commodi rationem habere: iſtos quod & magiſtratui & mutuò alij aliis debent, ex honeſtatis formula reddere conſentaneum eſt.

Dialogi II.

PRimo libro ſeu dialogo poſuit Plato fundamentum diſputationis, vniuerſæque doctrinæ ſummam repræſentauit, nunc ad partes deſcendit. Primùm illuſtrat definitionem Iuſtitiæ ex ſuo contrario, nimirum Iniuſtitia. Contraria enim contrariis eluceſcunt. Deinde pulcherrimum primordium vberrimæ diſputationis de Repub. proponit, & de membris & capite eius diſtinctè agit, ſubiectis nimirum & magiſtratu. Huius naturam ita deſcribit, Vt ſit iracundus & ſagax: ac proinde valeat ad vim hoſtium propulſandam, improbiſque ciuibus infligendum ſupplicium, magna quadam animi vehementia: ſuóſque ſub legum præſidio pacatè contineat, boniſque etiam præmia ſtatuat pro meritis. Illius inſtitutionis duas partes facit Muſicam, & Gymnaſticen: quarum domina eſt Religio: de qua ita agit vt ſui temporis ſuperſtitionem refutet, veram tamen religionem, vtpote quam ignorabat, minimè doceat.

Dialogi III.

PErgit in eodem ſermone de Magiſtratus inſtitutione Plato, cuius duas fecerat partes, Muſicam & Gymnaſticam: de illa iam multa egit: nunc reliqua quæ ad eam pertinent, perſequitur. Poſtea de Gymnaſtica tractat. Agit tum de inferiorum magiſtratuum ingenio, moribus, inſtitutione, explorandi modo, quo publicis muneribus præficiantur. Denique ex Phœniciæ cuiuſdam fabulæ, quam vocat, explicatione, attexit πόρισμα. De ciuium quaſi conſanguineorum & verè fratrum in eadem repub. communitate & ſumma conſenſione: Variorum hominum diſtincta & bene ordinata εὐταξία, vt quidem alij ſint aurum, alij argentum, alij ferrum & æs: ita tamen vt omnia conferantur ad vniuerſam rempub. conſtituendam. Iam verò quoniam poetarum doctrinæ ni-

genere ipſo, modo pro ſpecie quadam in illa generis
C communitate. Sic Ariſtoteles in Politicis, Politiæ nomen, quod generatim dicitur de omni ciuili adminiſtratione, facit nomen ſpeciei, eius videlicet formæ, quum penes populum ſumma eſt autoritas.

Dialogi V.

DOcet hîc Plato quare inſtituendus ſit Magiſtratus, vt felix ſit Reſpublica: videlicet vera philoſophia, quæ non ſuperficiaria ſit, & externum quendam ornatum & vitæ & orationis conſectetur: ſed à rebus genitis hiſce & caducis animum conuertat ad id quod verè eſt, ſolidam nimirum germanámque
D Dei cognitionem. Idcirco re paulo altius repetita, Philoſophiæ ſubiectum, naturá, vtilitatem copioſe perſequitur: vt conſtet & illam eſſe ſummi boni, id eſt Dei, cognitionem, & illo fundamento conſtaturam reipubl. vtilitatem: ac proinde tum demum illam felicem fore, quum in ea vel philoſophi regnabunt, vel reges philoſophabuntur: neque prius quietem malorum futuram hominibus. Quoniam autem optimam rempubl. dixerat conſtare ſumma & animorum & omnium rerum communitate: iſtius communitatis modum ita definit, Vti mulieribus æquè ac viris officia ſint communia in republica: Vxores, liberi, bona ciuibus item ſint communia. Quæ ſenten-
E tia rectè ab Ariſtotele reprehenditur: qui vult quidem vnam eſſe rempubl. ſed tamen hactenus, vt naturarum quæ diuerſis hominibus diuerſæ competunt, maxima ratio habeatur, vt εὐταξία ſeruetur in rebus omnibus, vt caueatur perturbatio omnis & πολυπραγμοσύνη, certa reipubl. pernicies.

Dialogi VI.

AD finem penè proximi libri aggreſſus eſt Plato grauiſſimam diſputationem de veræ philoſophiæ, ad rectè gubernandam rempublicam,
F præſtantia atque vtilitate: & veri ac adulterini philoſophi diſcrimen docuit, ne fucatæ philoſophiæ ignominia odium inuidiámque conflaret nobiliſſimæ ſcientiæ: nunc eundem illum de philoſophia ſermonem diligenter perſequitur duobus his libris, vt ſolidis argumẽtis verum reperiatur illud theorema, Bea-

contemplationem: ſeu prudentem efficacémque cognitionem rerum ad vitæ officia ſocietatémque generis humani accommodatam: vt videlicet Magiſtratus ille philoſophicus ſit rerum diuinarum & humanarum ſcientia inſtructus, quæ vera eſt & prima philoſophia. Hanc vocat Dialecticam: cuius famulæ ſunt, Phyſica nimirum, quæ circa generationẽ rerum verſatur, & Mathematicæ diſciplinæ; quæ ſunt inter hanc & illam ſummam ſciẽtiam intermediæ. De quibus omnibus diligenter & copioſè agit.

Dialogi VIII.

DEclarata reipublicę recta adminiſtratione, nunc D conſequenter agit de vitioſa, quam Iniuſtitiæ nomine hactenus deſignarat. Rectæ gubernationis modos tres poſuerat, monarchiam, ariſtocratiam & politiam, quo vltimo nomine popularem gubernationem notabat, quę vulgò Democratia nominatur. Trium ergo illarum publicæ adminiſtrationis formarum exceſſus & peccata explicat. Hanc doctrinam duobus proximis libris, octauo videlicet & nono, perſequitur. Peccata autem illa ſiue exceſſus conſiderat tum in republica, tum in ciuium moribus, ex quibus videlicet conformantur ciuitatis mores. Quatuor notat exceſſus: in Ariſtocratia oligarchiam: in Politia, democratiam: in Regno, timarchiam & tyrannidem. De quibus omnibus in hoc dialogo ſingulatim agit. E tractationem de Tyrannide non abſoluit, ſed reiicit in ſequentem librum.

Dialogi IX.

TRactationem de Tyrannide ſuperiori dialogo inchoatam, hîc abſoluit: cuius ortum ex populari licentia, [illegible] denique omnia diligenter perſequitur. Et ſicuti docuerat feliciſſimum eſſe rectæ politiæ ſtatum, & hominis in illa aſſueti conditionem feliciſſimam: ita & vitioſæ politiæ, & hominis in ea aſſueti, Tyrannidis verò maximè & tyrannici ingenij F infeliciſſimam conditionem graphicè repræſentat. Agit autem de facultatibus animi, & cupiditatibus ac voluptatibus iis quæ in eas variè & multipliciter cadunt: quibus domadis opportunum affert remedium: nempe Rationis imperium.

C ſummam, Deum: ſecundam verò & intermediam; Virtutem: non aliquam quidem illius partem, ſed vniuerſam ipſam omnibus ſuis partibus perfectam atque abſolutam. quo vno nempe vinculo generis humani ſocietas poteſt contineri. Docet item hominis naturam legum eſſe ſubiectum, corruptam quidem illam & variis vitiis contaminatam: vt Ratio ipſa tot habeat hoſtes, quot ſunt in homine cupiditates, quarum veluti pugnam expreſſis imaginibus deſcribit. Quod quidem facit in eum finem, vt intelligat legiſlator, quantam diligentiam quantúmque iudicium in ferendis legibus in quibus videlicet veſana illa humanarum cupiditatum intemperies coërceatur, adhibere debeat. Huius igitur dialogi theſis eſt, Legum cauſæ, Subiectum & Finis: qui quidem finis huiuſmodi notatur, vt & ciues & reſpubl. ex illo virtutum temperamento componantur, ac proinde illis vera conſtet felicitas.

Dialogi II.

SVbſtrato legum fundamento, illarum quoque ſubiectum notarat Plato, nempe hominis naturam: cuius adeò maximam habere rationem debeat legiſlator in legibus inſtituendis: & quoniam ex cupiditatibus humanis duæ potiſſimùm dominantur, Dolor & Voluptas, idcirco docuit in iis adhibendam eſſe diligentem cautionem, ne vel nimia ſit licentia, vel nimia ſeueritas: proptereáque naturarum variarum circunſtantias eſſe conſiderandas, vt ex illarum ratione leges prudenter accommodari poſſint. Quam quæſtionem in primo libro inchoatam, hoc ſecundo diligenter perſequitur, De legum videlicet ex perſonarum circunſtantiis accommodandarum ratione. Docet igitur quantum habeat momentum diſciplina, & in ipſorum quidem puerorum animis: omnium autem ætatum decoram quandam eſſe harmoniam, quaſi rythmum, choream, melos: ita quidem vt & animi & corporis varij habitus inde conformentur.

Dialogi III.

COnſtituto legum fundamento, nunc agit de illarum origine: ac docet quando & quo tempore & quibus de cauſis inceperint homines leges po-

quas tradit accommodari queant. In ſumma præfationis illius quam ab ipſo diſputationis initio inſtituit, illuſtria quædam capita explicat in hoc dialogo: nimirum, De ſitu ciuitatis opportuno (maritimum autem non probat, vt comerciorum verſutiis magis expoſitum) De quærendarum ſedum occaſionibus: De reipub. forma, & de Dei ac parentum cultu. Tractat etiam præclariſſimos locos, De legum vi & autoritate: De præfationum ante legitimam principémque legum conſtitutionem neceſſitate, & quibus illæ regulis debeant circunſcribi.

Dialogi V.

PRima huius dialogi pars complectitur nonnulla quæ ad præfationem abſoluendam reſtabant: & tractat pulcherrimum locum De verò animi cultu: id eſt, quanto ſtudio & labore verſari debeat bonus ciuis in animo ſuo colendo, & quinam ſit verus & genuinus illius colendi modus: atque adeò quantum corpori, quantum pecuniæ & iis omnibus rebus externis ſit ab eo tribuendum. Ita verum veræ legum inſtitutionis fundamentum ſubſternit Plato. Fruſtra enim leges inſtituerentur, neque vllam efficaciam exererent, niſi eius cui ponuntur animus rectè prius fuerit informatus, vt ipſe ſibi ſit lex. Inde ad ipſam νομοθεσίαν accedit, quæ eſt horum duodecim librorum altera pars.

Dialogi VI.

HIc ſextus liber ſeu dialogus agit de præſtantiſſima politiæ parte, nimirum De magiſtratuum creatione. Fruſtra enim legibus muniretur reſpublica, niſi legum extaret effectio: quæ ex magiſtratuum prouidentia tota pendet. Copioſe igitur & ſingulatim agit de omnium magiſtratuum creatione, ſummorum, mediorum, infimorum: quorum, & pace & bello, in vrbe & in agris, operæ & officia variè verſantur. Et quoniam matrimonium eſt fundamentum ſocietatis humanæ, idcirco de illo hic agit accuratè, & certas etiam leges præſcribit, De modo contrahendi matrimonij, de procreatione liberorum, de iure dotium, de diuortiis. Emendat autem fœdam illam vxorum κοινωνίαν qua præclaram de republica

G *Dialogi VIII.*

AGit hoc libro de Religione, cuius primo loco ſolennes quoſdam feſtorum ludorúmque ritus commemorat, ex ſui nimirum tẽporis ſuperſtitione. Ludorum etiam iſtorum ad bellicas exercitationes vſum, quatenus & pueri & puellæ in his debeant inſtitui, prolixè docet. Et quoniam durum & inſolens videbatur quòd mulieres ad bellicæ rei exercitationem aſciſceret, explicat quorſum & quatenus id mandet: vt videlicet ad omnes neceſſitates & in extremis reip. temporibus, quum pro aris & focis, pro patria & liberis dimicandum eſt, ita ſint inſtitutæ D mulieres, ne vecordi conſternatione viros ab officio reuocent ſed potius ipſis in chariſſimarum communiúmque rerum defenſione communem operam præſtent. Ludis explicatis accedit ad potiſſimam vim Religionis, quæ nimirum eſt potentiſſima illa conſcientiæ lex: quam quidem ait eſſe ἄγραφον ſed cuius tamen vis & efficacia omnem animum domet, & cum metu omnino cogat parere poſitis legibus. Illam & nobiſcum naſci docet, & in omni vitæ curriculo verſari, & per omnes omnium hominum ordines illius autoritatem peruadere. Inde ad bellum cupiditatibus indicendum homines hortatur, & præclaram victoriam conſequuturam ait. In primis autem E damnat adulteria, ſcortationes, & ante omnia venerem maſculam, vt horribile monſtrum & præter naturam, deteſtatur.

Dialogi IX.

DVorum horum librorum, noni & decimi, communis eſt theſis, De iudiciis. Primùm autem generalia quædam præcepta tradit de ratione iudiciorum bene conſtituendorum: non quidem vt de ſingulis criminibus agat, ſed de maximis, ſacrilegiis nimirum, Maieſtatis ſiue per duellionis, cædium, F vulnerum. Quodnam Iudicis, & legiſlatoris ſit officium, docet videlicet vt hic leges, quantum fieri poterit, accuratè tradat, ex honeſti æquíque formula, criminúmque diſcriminibus expenſis ſupplicia quoque varia conſtituat pro criminis merito. ille leges ad facta applicet atque accommodet, factorum circunſtantias prudenter & ſobriè notet, & ex illa factorum

que pœnas illi indicit : meræ impietati , vt capitali ſceleri , capitales quoque pœnas ſancit. Reliqua ex ipſa diſputatione petantur.

Dialogi XI.

COmmunis eſt duorum iſtorum librorum , vndecimi videlicet & duodecimi , theſis : De pactis ſiue contractibus : quo generali vocabulo ea omnia intelligit quæ ad communem vitæ vſum ſpectant , mutuo conſenſu inter aliquos conuenientia, ſiue nuda illa ſint conuenta , quæ certo carent nomine : ſiue certo nomine deſignentur , vt teſtamentum, tutela, emptio, venditio. Primùm autem agit hoc vndecimo de priuatis contractibus : de publicis duodecimo. Ita autem his de rebus tradit , vt fontes naturalis æquitatis quæ verarum legum eſt firmamentum aperiat : ac proinde non tantũ legibus cogat, ſed rationibus ſuadeat, & animos hominũ informet ad virtutis & honeſtatis obſequium , quæ quidem eſt vera verarum legum ἐντελέχεια, qua leges orbatæ , veri iuris germanæque iuſtitiæ ſolidam & expreſſam effigiem nullã tenẽt , & ex optimis naturæ principiis deſciſcũt.

Dialogi XII.

HVius diſputationis theſim notauimus in vndecimo. Prima igitur dialogi parte agit de variis contractibus qui in publicorum negotiorũ rationẽ quandam cadunt, videlicet De legationibus, de militari diſciplina , de magiſtratuum cenſura , de iureiurando, de publicis peregrinationibus , de tribus iudiciorum ſubſelliis ſiue gradibus , de iure ſepulchrorum & ſepulturæ modo: & nonnullis aliis , ſicuti ex ipſa lectione perſpicuum erit. Illud verò illuſtriſſimum quod de ſacro quodam collegio , cuius fidei & curæ legum vniuerſæque Reipub. cuſtodiam demandat , copioſe exponit. Fruſtra enim poſitæ eſſent leges ſine effectione. Huic incommodo remedium eſt prudens & accurata cuſtodia: cuius curam demandat cœtui cuidam è probatiſſimis & optimis viris conſtituto: cuius formam , autoritatem , vtilitatem luculenter deſcribit: & ita viam ſibi ſternit ad Epinomidem, quæ eſt vniuerſæ diſputationis pulcherrima clauſula.

Dialogi XIII.

EXplicatis iis quæ ad abſolutam quandam νομοθεσίας tractationem pertinere videbantur , illu-

Iſtius hic ſcopus diſputationis , ex ipſo titulo apparet , De Vniuerſi natura. complectitur enim doctrinam ſententiámque Platonis de Rerum

C natura. id eſt , de Vniuerſi & omnium ipſius partium creatione, cauſis, & facultatibus. ita diſputationis ſubiectum, eſt, Phyſices explicatio. Docet enim philoſophus, quo principio atque primordio Vniuerſum ſingulæque ipſius partes & extiterint & ſubſiſtant etiamnum atque conſeruentur : cuius potentia atque virtute . nimirum & creatum eſſe mundum à Deo , & ab eodem , eadem illa ſua qua ipſum crearat atque condiderat vi atque efficacia, potenter contineri , Naturæ cauſis ad illum finem ab ipſo creatis atque ordinatis. Itaque nec fortuitò, nulla cauſa antegreſſa , neque per ſe, Mundum extitiſſe ab æterno : ſed certo initio ince-

D piſſe exiſtere, certo quidem Dei decreto , efficacique potentia: qui videlicet in mente ſua delineatam Mundi imaginem ſtato tempore creauit atque condidit, ita vt reuera certo quodam & firmo modo exiſteret. Explicat præterea mirabilem vim Naturæ, vires, effecta. illam ſiquidem creatam à Deo docet , & primum quoque rerum omnium creatarum παῖδα, Tempus, ab eodem illo architecto creatum : vt conuellantur fundamenta profanæ philoſophiæ, ex temporis æternitate, mundum æternum conſtituentis, ad opificis opprobrium. Vniuerſim autem explicata Naturæ vi atque efficacia, de Homine tum agit ſingulatim , omnium animantiũ præſtantiſſimo , & potiſſima pro-

E inde mundi parte: cuius opificium, & corporis & animi, diligenter perſequitur.

Ad dialogum qui inſcribitur Timæi Locri.

HVnc libellum , quo Ficini carent exemplaria, inſeruimus aliunde mutuati. Fuit autem hic Timæus Locrus, Pythagoreus philoſophus, purioris philoſophiæ , vt apparet, peritiſſimus : vt non immeritò eum quaſi archetypum in phyſicis rebus explicandis ſibi propoſuerit Plato. Quo tempore vixerit,

F dubitatur. quidam Platone antiquiorem , quidam ei σύγχρονον fuiſſe arbitrantur.

Summa totius dialogi qui inſcribitur Critias.

ESt hic dialogus, Timæi maioris appendix , De priſci mundi hiſtoria. Eſt ergo omnis huius diſputationis ſermo planè hiſtoricus: cuius finis &

Digitized by Google

Acclamatio Lacedæmoniorum quid 458
Accuſatio quanti fiat à Socrate 318
Accuſatores quales ſint, & quid in accuſationibus ſeruare debeant 5
Acheron flumen 799
Acheron in paludem deſluit Acheruſiam 83
Achilles optimus fingitur ab Homero 253
Achylles Vlyſſe præſtantior 256
aſtutior 257
Achillis commendatio 252
Achilles vitam contempſit, vt infamiam deuitaret 22
Achilli quæ falſo attribuantur ab Homero 612
Ἀμαθία vnde dicta 299
Acquirendi duæ ſpecies 355
Actio errans ab inſcitia prouenit 248
Actionem bonorum temperantiam eſſe 469
Actio ad ſcientiam quid conducat 476
Actio agentis in patientem transfertur 325
Actionis quouis genere pro iuſtitia duntaxat vtendum 359
Actio quatenus iuſtitiæ, eatenus & honeſti particeps 916
Actio quæ honeſta & neceſſaria 877
Actiones eſſe in eorum numero quæ ſunt 116
Actiones verbo ſignificantur 183
Actiones morales ad purgandam mentem cur referantur 460
Actionum omnium finis quis 341
Actionis principium & finis quis 515
Actiones quæ vilipendendæ 526
Actionum huma.capita quinque 789
Actiones quæ violentæ, voluntariæ, aut inuoluntariæ 936
Actus primus quomodo diffundatur in creaturas 1144
Actus quando praui, & quando recti 413
Actiuæ vitæ qui dæmones dominentur 12
Acuſileus poeta quid de amore ſenſerit 1178
Acuſileus cum Heſiodo conſentit de amoris generatione ibid.
Acuti qui 142
Adamantis generatio 1066
Adamantus vterque tum Cepidis tum Leucolophi filius 210
Adorandum ſine externis cæremoniis quis ſenſerit 450
Admiranda quæ 1138
Admirationem parit ignoratio 550
Admiratio cum amore imitationem parit 682
Admonitio quæ doctrinæ pars 162
Adoleſcentes quomodo inſtruendi 501
Æacus iudex mortuorum 357
Ædes quis primus conſtruxerit 214
Ædificia nuptias præcedere debent in ciuitate 872
Ædilium officium 861.863
Ægiſthus qui Agamemnonem apud Argos interfecit, quomodo imperauerit 90
Ægrotare an aliquibus conducat, nécne 491
Ægrotum inter & ſanum nullum medium ponit Socrates 452
Ægyptum accommodam ſtellis contemplandis 1012
Ægyptiis quis leges tradiderit 564
Ægyptij quomodo deum appellent 261
Ægyptij diu ſeruant corpora 60
Ægyptios quæſtus auidos eſſe 642
Ægyptiorum hiſtoriæ 1045
Ægyptiorum leges de muſica & pictura 789
Æneæ laus ab Homero 488
Ænigmatis expoſitio 649
Æqualis definitio 1119
Æquale & æqualitas comprehenduntur ſub genere finiti 379
Æquale, quid ſemper 114
Æqualitas medium inter magnitudinem & quantitatem 1134
Æqualitatem nullam voluptate & opinione non vera iudicandam eſſe 797
Æqualitas quæ ſeruanda in ciuilium munerum diſtributione 853
Æqualitates duæ eodem nomine appellatę, ſed effectu contrarię 859
Æquilibre in nullam partem inclinatur 81
Aer quando deſcendat 1024.2
Aer quomodo ignis fiat 1019
Aer ſuffulcit terram 74
Aeris multa genera 1065
Æſchinem ex paupere diuitem fecit Socrates 1173
Αἰσχρὸν quid ſignificet 285
Æſchylum qui Thetidem inducit dicentē filium ſuum ab Apolline interemptum, exibilat 607
Æſchyli dictum 723
Æſculapio cur gallos ſacrificauerint priſci 41
Æſculapij pręſtantia & medicina 612
Æſculapij filij licet medici, in armis tamen pręſtantiſſimi 623
Æſculapium falſo criminantur Poetæ ibidem
Æſopi fabulam carmine reddit Socrates 1209
Ætas primę lanuginis gratiſſima 216
Ætas grandior non debet abſterrere à diſciplina 190
Ætas generationi apta quę 657
Ætatis primę deſcriptio 804
Agamemnonis etymologia, & quàm rectè ei conuenerit 272
Agathon optimo ingenio, & generoſa indole præditus 220
Ἀγαθὸν quid 283
Agere ſua, quid ſit 468
Agere ſua, ſeque ipſum cognoſcere quis doceat 1074
Agere & facere an idem ſit 468
Agens quando agens 116
Agentium & patientium natura 117
Agens, efficiens eſſe aliquid, non tamē qualitatem eſſe 153
Agentibus ſignum impoſitum nomen dicitur 183
Agitandum abſque agitatoro & contrà inuenire eſt impoſſibile 1065
Agnus in lupo quid horreat 1146
Agrorum diuiſio 851
Agraria pœna malè curantibus agros quæ 863
Agrariæ leges 845
Agricola ſapiens 125
Agricolarum opus præcipuum quod 10
Agriculturæ opus quod 205
Agriculturæ leges 914
Agriculturam non arte, ſed fauore dei aggreſſi ſunt homines 1004
Aiax ferro indomabilis 1105
Alceſtis Admeti vxor quantū virum ſuum adamauerit 1178.1179.1140.2
Alcibiades quibus rebus operam dederit 431
Alcibiadis pater vbi perierit 415
Alcibiades Dinomaches filius 442
Alcibiadis vnicus amator Socrat. 418
Alcibiadis pulchritudo 216
Alcibiades maior & minor 192
Alcibiades ex ignorante doctiſſimus factus à Socrate 1173.2
Alcibiades ſe nunquam mentiri ipſo teſte dixit 1201
Alcyni apologus 761
Aleuadarum familia 408
Algazeles 515
Ἀλήθεια vnde dicatur 289
Aliena ſcrutari turpe ei qui ſua ignorat 1211
Alienationis genera duo 359
Alimenta ex terra quis primus collegerit 224
Aliquid, eſt ſignum vnius 167
Aliqua, deorum & plurium ſignum ibid.
Aliud & alia Platoni quid ſignificent 1109
Alla dei nomen, & apud quos 261
Alteratio & latio ſolis motus ſunt 1117
Alterum, quinta ſpecies 178
Amare dicimus quæ propter nos deſideramus 1150.2
Amaſſe legitimè qui dicatur 1167.2
Amare palàm præclarius quàm clam 1180

Amator qualem præparet ſibi amatum ibid.
Amator lupo comparatur 1218
Amatoriam artem vnde didicerit Plato 517
Amatoriæ ſpecies 157
A[illegible] vnde dicta 299
A[illegible] vnde dicta ibid.
Amazones 519
Amazones ſagittariç 891
Amphidexteri in Republica quomodo fiãt 649
Ambigere eſt amicorum 234
Ambiguitatis duæ ſpecies 159
Ambitioſum depingit 714
Ambitioſum à matre diſcere rudimenta quodammodo ambitionis ibid.
Ambitioſos ſeditiones excitare in ciuitate 696
Amelitæ aquam nullo vnquam vaſe contineri poſſe, quid ſignificet 748
Amicorum omnia communia 499. & 634
Amicorum alter altero non eſt ditior 499
Amici quando laudandi 498
Amicorum & amantium differentia 502
Amici qui ibid. & 504
Amicum cognoſcere arduum 503
Amicos ductu dei fieri ibid.
Amici definitio 507
Amicum bonum malo, & malum bono eſſe non poteſt 506
Amicus verus nullius gratia eſt amicus 507
Amici quomodo natura propinqui 508
Amicum non eſt malo ſublato ibid.
Amici officium 119
Amici etiam & chariſſimi accuſandi ſunt 317. & ſeq.
Amicum malum malo vel bonum bono nõ amicum eſſe, nunquam fato decretũ eſt 1217
Amicum ridiculum eſſe pręſtat quàm grauem & inimicum 1251
Amicorum mortem non eſſe dolendam 610
Amicum amico ſimilem eſſe debere 911
Amicitia quid 444
Amicitia inter homines quomodo ſeruetur 445
Amicitia vera quid in amico diligat 447
Amicitia publica quid 428
Amicitię principium & medium quod & finis 495
Amicitia ab honeſtate definita ibid.
Amicitia quid à beneuolentia & laſciuo amore differat ibid.
Amicitiæ duæ ſpecies 496
Amicitię hominum quales 495
Amicitiæ paradoxa 504
Amicitię quę falſo appellentur 1336
Amicitię duraturæ argumenta 513
Amoris exempla tria ibid.
Amoris duo genera 1142.2
Amorem [illegible] eſſe 1143.1
Amor mors eſt voluntaria ibid.
Amor ſimplex & mutuus 1143.2
Amor quòdnam deſiderium ſit 1144.1
Amoris iucunditas in ſeniore qualis, & in iuniore 1144.2
Amor coniungit ſimilia 1145.1
Amorem omnium eſſe autorem, & ſeruatorem 1144.2
Amor moderatus & immoderatus quis 1145.2
Amor bigenius cur dictus, & à quo ibidem
Amor quis ſecundum Ariſtophanem 1146.1
Amor animas reſtituit cœlo, beatitudinis gradus diſtribuit, æternum largitur gaudium 1148.2
Amoris beneficia tria 1149.1
Amor cur beatiſſimus dicatur & pulcherrimus ibid.
Amor quomodo pingatur 1149.2
Amorem ad ſcientias, figuras & voces duntaxat pertinere dicimus, & cur 1150.1
Amorem auditatem angeli eſſe dicit 1151.2
Amor cur iuuenis, tener, & mollis pingatur 1153.1
Amor cur iuſtus, temperatus, fortis dicatur 1153.2
Amor quomodo naſcatur 1152.1
Amoris ſimplicis dona quæ 1154.1
Amoris mutui dona quæ ibid.
Amorem cæteris diis & antiquiorem, & iuniorem eſſe ibid.
Amoris imperium quid apud Platonem ibid.
Amorem ante neceſſitatem regnare 1154.1.2
Amor medius inter pulchritudinem, & turpitudinem 1155.2
Amor medius inter hominem & Deum ibid.
Amorum diſtributio 1157.1
Amor quomodo diuerſa ratione in diuerſis ſubiectis excitatur, pulchre, & longè diſſeritur ibid.
Amor ex Penia & Poro ortus 1158.1
Amores gemini in omniũ animis, ac in humanis quinque 1158.2
Amorem in quinque diuidi ſpecies ibid.
Amoris paſſiones quomodo generentur in amantibus 1159.1. & deinceps
Amor quomodo curetur 1159.2
Amori qui facilius ſubmittuntur 1160.1
Amor cur dicatur immortalis 1161.2
Amor ſequitur ſapientiam 1162.1
Amor erga maſculos & fœminas, vnde 1164.1
Amor ferinus vnde naſcatur 1161.2
Amorem mortales aliter, & aliter immortales vocant 1125
Amorem rectà ſui natura temperatè & muſicè amare 1128
Amorem mixtum eſſe dolore & voluptate 1054
Amores tres eſſe 911
Amphilytus quonam pacto cognominãdus ſit 90
Amphion Lyræ inuentor 804
Amuſſis alba in albo lapide, Prouerbium 462
Amyci luctatio indigna mentione 814
Amyntora Phœnici filio malediziſſe 975
Anacreontis ſapientis ſcripta 1114
[illegible] vnde dictum 288
Anagogicus ſenſus Platonicis neceſſarius 1097
[illegible] 291
Anaxagoras amplum patrimonium diſſipauit 1246
Anaxagoras perſtringitur 317
Anaxagoræ Clazomenij libri quibus opinionibus pleni ſint 88
Anaxagoræ confuſio 55
Anaxagoræ ſententia de mente 72
Anaxagoram diligentiorem in naturalibus quàm in diuinis 1022.1
[illegible] quid 284
Androgynum genus quale fuerit 1185
Andron Androtione genitus 220
Angeli quid admirentur 1138.2
Angelos Dei miniſtros eſſe 1156.2
Angelum ſuper animam eſſe 1164.2
Animæ vires quæ, & quot 407
Animæ impetus, & declinationes quando ad beatitudinem & quando non tendant 410
Anima ſola corpore vtitur & eidẽ imperat 446
Animæ cura habenda 418
Animæ habitus quomodo fiat 113
Animę virtus quæ 449
Anima quomodo ſeipſam cognoſcere poſſit ibid.
Animæ partes quæ trahuntur affectibus vnde hauſerint homines 564
Animæ ſummum bonum quod 369
Anima mundi quæ ſit neceſſario 382
Animam humanam cui ſimilem faciat Plato 386
Animæ voluptatum & dolorum mixtiones 393
Animæ quibus voluptatibus maximè gaudeant, & quibus maximè perturbentur 404
Animæ vis quotuplex 104
Anima quædam per ſe, quædam per corpus apprehendit 135
Animam appellat cogitationem 138
Animæ opinatio ibid.
Animæ

Animas quis in cœlum reducat 1148.2
Animam naſci veritate præditam 1164.1
Animam ſupra corpus eſſe ibid.
Anima à corporis pulchritudine quomodo ad dei pulchritudinem eleuetur 1165.2
Anima quibus gradibus à diuino furore extollatur 1172.1
Animam corpore pulchriorem eſſe 1198
Animarum humanarũ ordines quot 1208
Animæ immortalitas probatur 1211
Animæ idea qualis ibid.
Animæ currus & equi, & qui & quales ibid.
Animæ obliuio quot modis accidat 1224
Animæ aut corporis naturã non poſſe abſq; totius natura cognoſci 1237
Animarum aſſerit immortalitatem 31
Animæ immortalitatem cur non approbat Socrates ea ratione motus in Phædone, qua viſus eſt in Phedro 41
Animæ ſubſtantiam in hac vita intelligere difficilimum 42
Animã immortalem credere magna fide & perſuaſione opus eſſe 53
Animæ mortuorum an ſint apud inferos nécne ibid.
Animæ noſtrę quando ſcientiã acceperint 57
Animam præeſſe corpori, vtpote quę diuinitati ſit ſimilior 60
Animas prauorum verſari circa ſepulchra 62
Animam temperamentum eorum eſſe quæ ſunt in corpore 65
Animam per omnem modum corpori præſtare, etiam ſi immortalis non ſit ibid.
Animam mortalem eſſe quę rationes ſint ibid.
Animam prius quàm in corpus labatur, alicubi eſſe 69
Anima an maius, & minus recipiat 70
Anima quicquid occupat, ad illud vitam affert 78
Anima migrans ad manes quid ſecum afferat 80
Anima quando ad omnia intrepida ſit ib.
Animæ proportiones quatuor 571
Anima corpus curat 624
Anima ita ſe habet ad bonũ vt viſus ad ſolem 687
Animarũ tranſitus in beſtias quomodo fiat 727
Animæ tres partes, & tres voluptates 734
Animę imaginem inueſtigat 739
Animam immortalem eſſe 717
Animę vera eſſentia quomodo cõtemplanda 759
Animę vniduanæ 763
Animę virtus & compoſitio 1017.1
mus 994
Animæ naturam antiquiorem eſſe corporibus 999. & 1008
Animę generi quę conueniant 1008
Anima à corpore quomodo differat 1010
Animata omnia tranſmutari & tranſmutationis cauſam intra ſeipſa habere 957
Animatum à nemine quàm à deo fieri poſſe 1010
Animanti vnicuique certũ viuendi ſpatium eſſe à fatis datum 1086
Animantia omnia grauiter affici cùm ad generationem toto impetu ferantur 1196
Animi immortalitas quomodo aſſeratur à Poetis 415
Animum cuncta didiciſſe ibid.
Animum ſemper ſcientem fuiſſe 418
Animus qualis ſit veritatis capax 451
Animus quando maiora peccata committat 457
Animi voluptates, & dolores pręcedũt corporis voluptates & dolores 388
Animi affectiones trifariam diuiduntur 456
Anima quomodo afficiatur furoris quatuor ſpeciebus 360
Animi morbus ex falſis opinionibus, maliſque moribus conſtatur 213
Animi longè maiorem habendam curam quàm corporis 214
Animus quibus alatur 219
Animum non cuius committendum eſſe 188
Animus huic coniunctus corpori diuinis rebus prorſus eſt ineptus ibid.
Animi temperati, & intemperati diſcrimen 461
Animo duo potiſſimum ineſſe 302
Animi vitium quare turpiſſimum 316
Animi quam partem quis dolium appellauerit 336
Animi ordinatio quæ 344
Animus prauus quomodo ſanari debeat ibid.
Animi pulchritudo in qua re ſit 1144.1
Animi cibus quis 1150.2
Animũ nullo adiumento egere, vt pulcher ſit 1155.1
Animum omnium pregnantem eſſe 1163.2
Animum præſagire 1208
Animal quo pacto fiat 1221
Animarum nouem conditiones 1225
Animam poſt decem millia annorum ad idem reuerti 348
Animæ humanæ tranſmutatio 349
Animarum tranſitus in beſtias quid ſignificet 42
Animus moderatus ducem libenter ſequitur
ibid.
Animalium curator malus quis 351
Animalia cœleſtia quæ 1164.2
Animalia terreſtria duplicia ibid.
Animalia poſt diluuium vltro naſci 515
Animalium generatio 113
Animalia cuncta & gigni & naſci per amoris ſapientiam 1190
Animalium ideæ quatuor 1055
Animal quid nominandum ſit 1078
Animal nullum præter hominẽ harmoniæ ſenſum habere 147
Annonæ ratio 918
Anni intemperies vnde naſcatur 1184
Annus magnus quis 744
Anni menſura vnde 1230
Anni Platonis Ægyptiis ſimiles 803
Antęi audacia 114
Antęi luctatio 884
Antenorem Pericli comparare poſſumus 1206
Anthemionis laus & commemoratio 421
ἀνθρωπος quid ſignificet 275
Antimœrus Mendeus inſignis Protagoræ auditor 220
Antiphonis pater Pyrilampes 1109
Antiphon Rhamnuſius malus rhetor 517
Antiquitatis inueſtigatio quando in ciuitate orta 1100
Antonius Allius epiſcopus Feſulanus 1138
Anytus cur Socratem accuſarit 19
ἀπαθῶν quid ſignificet 279
Apibus Rex naſcitur tam corpore, quã animi habitu cæteros pręcellens 517
Apocalypſis locus illuſtratur 451
Apollo animę mundi mens 361
Apollo ab Ioue ducitur ibid.
Apollo ſolis anima ibid.
Apollo triplicem ſignificat Solem 143
Apollinis etymologia pulcherrima 278
Apollo quas artes hominibus dederit 1190. 1155.1
Apollinis inſtrumenta 618
Apollo quid apud Platonem ſignificet 768
Apollodorus Cyzicenus hoſpes ab Athenienſibus delectus in Imperatorem 368
ἀπορία quid ſignificet 289
Appetitio nulla naturalis ad malum tendit 1146.1
Appetitiuæ animæ vires quæ & quot 428
Apulei Platonici locus 1169.2
Aqua viliſſimo pretio emitur, cùm ſit pretioſiſſima 221
Aquam noſtram aliis eſſe aerem 82
Aqua quomodo aſcendat 1094.2

Architectum nullum manuum miniſterio vti, ſed vtentibus præſidere ibid.
Architecturam actionibus innatã ſcientiam ſortitam eſſe 417
Architecturæ nobilitas 399
Architectura duo efficit 1336
Arcus ſecum diſcrepans conuenit 1183
Ardieus tyrannus 762
Arduum eſſe aduerſus duo contraria pugnare, Prouerb. 967
Arena maris innumerabilis, Prouerbium 117
ἀρμε quid ſignificet 180
Areta Dionyſij filia 912
ἀρετὴ quid ſignificet 185
Argentum quanti fieret à ſophiſtis 1146
Argiui auxiliũ ab Athenienſibus implorant 523
Arieti Palladem præeſſe 1155.2
Ariphron Cliniæ educator 225
Ariſtarchus Homericus quomodo probabat carmina Homeri 460
Ariſtidi Lyſimachi filio quid apud Socratẽ acciderit 94
Ariſtidem Lyſimachi filium bonum virum fuiſſe 424.358
Ariſtides Lyſimachi filius 111
Ariſtippi Lariſſæi origo & familia quæ 408
Ariſtippus à Socrate diues factus 1173.2
Ariſtocrates Scellij filius 322
Ariſtogitonis amor 1180
Ariſtophanes carpitur 1182.1184
Ariſtopho pictor 306
Ariſtoteles vnus de triginta 1110
Ariſtotelis de Socrate iudicium 1160.1
Ariſtotelem in Ethicis aduerſus Platonem circa ideam ludere 671
Ariſtoteles quid de moralis vitæ fundamẽto ſentiat in Ethicis 768
Ariſtotelicæ ſententiæ aduerſatur, Nihil eſſe intellectu, quod prius non ſit in ſenſu 547
Arithmetica philoſophantium quomodo à vulgarium differat 399
Arithmeticæ perſpicacitas ibid.
Arithmetica duplex ibid.
Arithmeticam ab actione liberam eſſe 329
Arithmetica circa quod verſetur 308
Arithmeticæ vtilitas 699
Arithmeticam quoque perſuadere ea, quæ docet 310
Arithmeticam circa puros verſari numeros 691
Arithmeticæ commendatio 1006
Arithmetra in qua ſcientiæ parte verſetur 527
Arithmeticos natura ad omnes doctrinas aptos eſſe 700
... ſcere ibid.
Artium ferme omnium duę ſpecies 155
Artes omnes aut in acquirendo, aut in efficiendo verſantur ibid.
Artes à quo datæ 539
Artes geminæ circa omnia quæ ſunt 544
Ars cauſa, & ars concauſa quę ibid.
Artes omnes commenſurari ſecundũ maius & minus 546
Ars nulla poteſt quicquam de omnibus in vniuerſum in omne tempus valens conſtituere 552
Artem nullam motis competere 553
Artes an ſecundum pręſcripta, vel ſecũdum artem tractandæ ibid.
Ars regia quæ 188
Artium genera duo ſolet adducere Socrates ibid.
Artem aliam eſſe quę condit, aliam quę cõditis vtitur 201
Ars omnis aliqua de re perſuadet 302
Ars peritiam ſequitur 306
Artes omnes circa ſermones verſari 307
Artium quę iam diuiſio ibid.
Artium abuſus improbandus non artes ipſæ 312
Ars ad animam pertinens quomodo appelletur 317
Ars ad corpus pertinens non vno nomine appellari poteſt ibid.
Ars nulla ſine ratione ibid.
Artium facultatem ab amore tradi 1190
Artes quæ quomodo à dijs hominibus diſtributæ ibid. & 1155.1
Artem dicendi neque multis, neque paucis, ſed mediocribus verbis indigere 1135
Artes magna dialecticę exercitatione indigẽre & contemplatione 1137
Artes literis mandare vt certum quiddam ex iis futurum ſit, ineptum putat Socrates 1140
Artem dicendi non poſſe extare ſine earum rerum certa ſcientia quæ dicuntur 1142
Arti nullum ineſſe defectum vel errorem 578
Artes ſibiipſis non eſſe vtiles, ſed illi rei cuius ſunt artes ibid.
Arte quicquid bene ſe habet minimè permutationem recipit 1116
Artes omnes abſque dialectica cæcas eſſe 691
Ariſtotelis ridentur calumnię 710
Artes quæ ferro vtantur & ære quãdo ignoratę fuerint 805
Artem deo aduerſari non poſſe 811
Artium doctores quomodo diligendi 863
Artes quas libenter amplectantur homines 907
... eſſe 893
Aſtronomia circa quid verſetur 308
Aſtronomiam quis inuenerit 1140
Aſtronomiam animi oculos ad ſuperiora attollere 702
Aſtronomiæ laus & dignitas 1014
Ate dea mobilis 1189
Athamãus ſucceſſores diuerſos ab aliis Gręcis ritus habuiſſe 565
Α θῆνα quid ſignificet 179
Athenis periculoſum erat quenquam iniuria afficere 424
Athenarum mœnia & naualia quorũ conſilio constructa ſint 311
Athenis maxima loquendi libertas 315
Athenas alias extitiſſe ante diluuium tum apud Grecos, tum apud Ægyptios 570
Athenæ verboſæ 780
Athenienſes quibus cum bellũ gerere conſueuerint 440
Athenienſium reges vnde originem duxerint ibid.
Athenienſium magna ſuperſtitio erga deos taxatur 458
Athenienſes cur infelices in pugna contra Lacedæmonios fuerint ibid.
Athenienſibus quis leges tradiderit 564
Athenienſes cur tributa Minoi pẽdere coacti ſunt 569
Athenienſes perſtringit quòd adulatoribus oblectarentur 349
Athenienſes quales Periclis oratione facti ſint 351
Athenienſibus quóſnam publica oratione laudare mos fuerit, & quibus inferias publicè celebrauerint 515
Athenien. quos in bello iuuerint 519
Athenienſium miſericordia 523
Athenienſium veterum hiſtoriæ 1045
Athenienſium nomine quid intelligatur apud Platonem 1097
Athenienſes probi an præcipuè probi ſint 768
Athenienſes à Dario quando perterriti valde fuerint 818
Attica quàm ſtudioſa fuerit tragœdiæ 483
Attica tellus primo hominem produxit 518
Attica bellaria commendantur 612
Atticam regionem eſſe ingeniis accommodam 818.2
Atticæ regionis antiqui fines 1101
Attica democratia qualis 817
Attica ſeptem pueros quotannis pendebat Minoi 815
Atlanticam inſulam ſub vaſto gurgite merſam 1045
Atlanticum mare quale ibid.
Atlanticum pelagus vnde cognomen habuerit 1103
Atlantici figuræ quid apud Platonẽ ſignificent

Auxilium pulchrum quod 437

B.

B, neque vocem neque ſonum vllum habet 147
Bacchus quid Platoni ſignificet 768
Bacchantes fœminæ mente non ſana, mel & lac ex fluminibus hauriunt 564
Bacis quo pacto cognominandus 90
Bactrianis quis leges tradiderit 564
Baptiſta Leo architectus 1037.2
Barbari quæ ſtudia minimè curent 1180
Barbarorum voces multas accepiſſe Græcos 281
Bartholomæus Fontius rhetor egregius, 1039.1
Baſem vocabulum eſſe diuerſum 608
Batica quid à Myrine differat 270
Beatus quis 499.336.1195 793.& 1149.2
Beatum viuere quid 476
Beatitudinis gradus quis diſtribuat 1148.2
Βέκος vnde dicatur 299
Belle omnia, Prouerb. 204
Bellum quibus de cauſis ſuſcipiatur 432
Belli calamitates magnæ 602
Bellum à ſeditione quid differat 663
Belli ſtudium ad quid referendum 767
Bello quæ exercitia conducant in ciuitate 908
Beneficium ſine mercede contuliſſe quos maximè deceat 354
Beneuolentiam, reciprocam amicitiam eſſe vocandam 496
Bernardus Nutius rhetor 1138.1
Beſtias multas nonniſi ab homine gubernari poſſe 214
Beſtiarum libertas in ciuitate populari quanta 723
Bias cur abſtinuerit à ciuilibus actionibus 1235
Bias Prieneus 238
Bibens quomodo ſeipſum decipiat 784
Bilis qualitates quæ 1160.1
Bilis quid, & vnde 1082
Bis eadem recenſere ridiculum 195
Byzantius optimus orationum faber 1235
Bis atque ter quod pulchrum, Prouerbium 540
Βλάϐειν quid 286
Bœotiorum de amore lex 1180
Bœotios auxilium ab Athenienſibus implorâſſe 523
Boni natura quomodo conſideretur à phi-
Bona ex omni rerum genere quænam ſint 194
Bonorum omnium ſummum quod 195
Bonorum poſſeſſio & vſus an ad bene, beatéque viuendum ſufficiat 196
Bonum nihil aliud quàm ſcientia 203
Bona vnde in corpus dimanent 464
Bonus ad illa quiſque eſt, ad quæ etiam ſapiens fuerit 164
Boni ratio ad quam naturam pertineat 264
Bonorum gratia agenda eſſe omnia 342
Bonum honeſtè & rectè agere quicquid agat 346
Bonus nullus accuſat inſontem 355
Bonitas rerum omnium quæ 1141.2
Bonum quid dicatur 1142.1
Bona cupiunt omnes 1162.2
Bono viro nihil mali accidere poſſe neque viuenti, neque defuncto 32
Bonorum præmium quóddam, vt magiſtratum ineant 584
Bonum idem eſſe atque expetendum 572
Bona quænam vulgus æſtimet 676
Boni quæſtio difficilima 686
Boni filius quis ibid.
Bonum genuiſſe ſibi conſimilem filium 687
Boni maieſtas quàm augusta ibid.
Bonum nunquam deſtruit quicquam 757
Bonum eſſe omnium cauſam 1018.2
Bonorum ordo 773
Bonos eſſe illos qui ſibimet imperare poſſunt 781
Bonorum conſenſu non eſſe potentiam maiorem 1268
Bonitatem in centro poſuerunt Theologi 1140.2
Bonitatem per doctrinam comparari non poſſe 424
Boreæ Orithyam rapientis fabula 1210
Brachia quomodo aſſuefacienda 649
Brachmanarum philoſophorum communio ibid.
Braſidas Achilli collatus 1206
Breuiloquentia Laconica 238
Breuiloquentia Socratica 235
Breuitas loquendi conciſa à Lyſia & Gorgia adinuenta 1235
Brutorum paſtores cur homines 537
Bruta cui commendata ſint 214
Brutum nullum ea quæ homo, noſſe poſſe 492
Brutorum beneuolentia, an amicitiæ dicendæ ſint 1336
Cauem cognitione & ignorantia preditum eſſe 603
Capilli cur in cute nati 1077
Caput membrum eſſe diuiniſſimum, 1056
Capitis textura qualis 1077
Capricorno Veſtam præeſſe 1155.1
Car quidam 198
Carceres non violandi etiam ſi poſſint 87
Carceres in ciuitate quot eſſe debeant 959
Carmina ſua vnde carpant poetæ 364
Carminatoris diductio 101
Caro mollis quid indicet in homine 1153.1
Carnium natura 1075
Carnibus veſci quando impium fuerit 875
Carolus Marſupinus 1138.2
Carthaginenſibus quis leges tradiderit 564
Catellæ perinde ac heræ ſunt prouerbium 723
Cathena aurea Homeri 113
Caupones qui ſint 600
Cauponaria eſt commutationis ſpecies 258
Cauponari quibus liceat 919
Cauponatio cur inſtituta ſit 966
Cauſæ ab effectibus quomodo diſtinguendæ & quomodo aſſignandæ 7
Cauſa quid 1255
Cauſa & concauſa in geminis artibus conſideratur 544
Cauſam qua ſingula ſiût, quomodo inueſtigare debemus 72
Cauſarum duæ ſpecies 1072
Cauſas rerum omnium tres eſſe 1060
Cauſa quomodo dicenda 987
Cauſidici corrupti carpuntur 979
Cauſidicos non eſſe ſapientes 1005
Celeritas quibus in rebus commendetur 466
Ceneus Theſſalus in fœminam cõmutatus 984
Cenſus maximus ciuium quem vult Plato 857
Cenſorum electio & officium 863
Cenſura iudicialis cur inuenta 162
Centum pro vno accipitur, Euangelij locus 744
Centrum cur deus appelletur 1141.2
Centrum quid iuxta mathematicos ibid
Ceramicus locus 1110

504
Charmides Glauconis filius 210
Charondam qui celebrent 753
Chilo Lacedæmonius 138
Chores quid 788.& 795
Choreæ Ægyptiorum quales 790
Choreæ partes quæ 800
Chori tres in ciuitate quomodo inſtituendi 794
Chori princeps quomodo eligendus 864
Chori quomodo diſtribuendi in ciuitate 910
Chriſti vitam totius eſſe virtutis ideam 41
Chriſtianorum communitas 649
Chriſtophorus Landinus poëta 1138.1
Chriſtophorus Marſupinus ibid.
Chromatica quid 1031.2
Cibi vſus duplici de cauſa neceſſarius 720
Cicadarum origo 1230
Ciconiæ amoris comparatio 450
Cimo quomodo imperauerit 91
Κίμων vnde dicatur 292
Circulo concluſum aliquid in medio ſtare oportere 1117
Circuli quatuor aſſiduè reuolui circa centrum qui 1140.2
Circulus vnus à Deo in mundum & à mundo in deum tribus nominibus nuncupatur ibid.
Circumuallationum duplex ratio 542
Citharistæ artem qui tenere dicatur 149
Citharœdica ad quid conferat 342
Ciues quomodo boni fiant 13
Ciuium nomina quæ 658.& ſeq.
Ciuem quæ non deceant 967
Ciuilis ſapientia quid 87
Ciuilis ſcientiæ ſubiectum quod & finis ibid.
Ciuilis peritia quomodo virtutis definitione comprehendatur 407
Ciuiles recta opinione ciuitates gubernant 427
Ciuiles diuino afflari numine ibid.
Ciuilia cur non iactarint priſci ſapientes 1235
Ciuilis an in ſcientum numero collocandus 529
Ciuilis, rex, dominus, paterfamiliàs an idē ſint ibid.
Ciuitatis facultas circa quæ verſetur 534
Ciuilis ars quæ 541
ciuilis ars vnde denominata 543
ciuilis facultas quomodo ab aliis differat 560
ciuilis ſcientia quæ ibid.
ciuilis ſcientia quid in conſtituenda ciuitate obſeruat 562
ciuilis adminiſtratio quibus conſtet partibus 325
ciuitatis actio tam publica quàm priuata quò deducenda 570
ciuitas ſine quibus nec ab initio conſtitui proſperè, nec conſtituta feliciter gubernari poſſit ibid.
ciuitatem conſtituere in eo loco qui conuectionibus non egeat eſt impoſſibile 600
ciuitatis malè inſtitutæ ſigna 609
ciuitatem non diuitiis, ſed virtute ſeruari 629
ciuitatis magnitudo quanta eſſe debeat 633
ciuitas cur ſapiens appellanda veniat 637
ciuitas quando optime habeat 659
ciuitatibus qui dominari debeant, ſi felices eſſe debeant 665
ciuitates nullam à malis requiē habituras, donec in ipſis philoſophi dominentur 674
ciuitas quænam careat ſeditionibus 696
ciuitas popularis quid præclarum putet 722
ciuitatis popularis triplex diuiſio 723
ciuitas tyrannica, liberane dicenda ſit an ſerua 732
ciuitatis tres ſpecies 734
ciuitaſne aliqua per Homerū facta ſit melior 751
ciuitatis cuiuſdam quæ ante diluuium fuit præſtantia narratur 1044
ciuitatis felicitas in quibus conſiſtat 762
ciuitatem & liberam & prudentem, ſibi amicam eſſe oportere 814
ciuitatis ſitus qualis eſſe debeat 824
ciuitatis copia quota eſſe debeat ibid.
ciuitatis diſpoſitio quæ melior & velocior 828
ciuitatem fundare bonis legibus quàm difficile 829
ciuitas quo nomine appellanda ibid.
ciuitas quomodo diuidenda 850
ciuitatem perpetua egere cuſtodia 859
ciuitatis fines quomodo & vnde appellādi 861
ciuitatem qui offendit omnibus iniuriam intuliſſe dicendus eſt 866
ciuitatem patere ſimilem eſſe, difficile intelligi poſſe 869
ciuitatem debere ſingulis menſibus bellicas vires experiri 906
ciuitates quid connectat aut diſſipet 936
ciuitatem capitis quondam eſſe capacitatem 997
cleobulus Lindius 138
cleophantus filius Themiſtoclis 413
cleōbrotus qualiter affectus fuerit ex Platonis ſcriptis 743
clinias Alcibiadis pater vbi perierit 435
clio Martis vox cur dicta 361
clypeatus vir 122
clitonem quis genuerit 1103
nobis allatam eſſe 1056
cognoſci poſſe aliquid duobus modis 431
cognoſcere ſeipſum difficillimum 446
cognoſcere ab opinari quid differat 363
cognoſcere cognoſci, actio an paſſio ſit 274
cohibendi ſcientia quæ 100
colendi rectus modus 976
collaudationes quis primus inuenerit 644
collectio & diſcurſus per ea quæ à ſenſu proficiſcuntur 407
colophonium ſuffragium, prouer. 1173
coloris ſecundum Gorgiam definitio 418
color à colore non differt, cum tamen nigrum albo etiam ſit contrarium 378
colores vnde, & quid 1071
comica quæ effuſiorem concitat riſum damnat in tertio Dialogo de Iuſto per totum
comitia ingredi qui cogendi ſint 864
commercij duæ ſpecies 158
Commercia quid ſint 572
Commiſerationes quis orando mirificè egerit 1235
Cōmixtione ſublata nulla de re loqui poſſemus 181
Communicatio inter bonos ciues 599
Communio rerum quomodo diſcenda 177
Communio filiorum, vxorum, & rerum vbi fuerit 648
Commutationis duæ ſpecies 158
Commutatio in ciuitate, quæ 919
Comœdia duplici vtitur narratione 614
Complexionem ſpeciei naturalem vnde hauriant homines 564
Compoſita omnia à ſuperiori ſimplicitate pendere 1018.1
Compotationes in ciuitate an ſint admittendæ 778
Computandi facultas in ſpeculando verſatur 550
Concentum ex diſcrepantibus cōſtare 1185
Concentus effectus qui 1018.2
Conceptio immortalis in homine 1196
Concinnitas quid 1139.2
Concionatoribus quid non concedendum 354
Concluſio aduerſa 112
Concordia quàm omnibus rebus vtilis 1145.2
Concupiſcibilis in anima poteſtatis actus quis 409
Concupiſcentiæ nomine quid appellandū veniat 385
Conditionalis ſapiētia quæ & quibus communis 67
Conducibile an genus pulchri ſit 1255
Confabulari quomodo liceat de rebus antiquis, quarum veritas ignoratur 608
Confabulatio quando nata in ciuitate 110
com-

Contemplatio veritatis, cuius ex tribus animæ viribus opus ſit 407
Contemplationem quid perficiat ibid.
Contemplatio vniuerſa in duo diſtribuitur 550
Contemplationis donum à quo detur hominibus 1156.2
Contemplatiua vita diuiniſſima 384
Contemplatiua vita quantum actiuæ præſtet 569
Contemplatiua & actiua circa quæ verſentur 1159.1
Contemplat animi amor diuinus 1159.2
Contendere eſt aduerſariorum 215
Contentio quid 159
Contingens non eſt vbi voluntas eſt atque neceſſitas 1021.1
Contradictio quæ 159
Contradictio commerciorum ſine nomine eſt ibid.
Contradicendi ars omnia in controuerſiam deducere poteſt 164
Contradicere aliud quàm conuitiari 116
Contraria duo non poſſe eſſe in eodẽ 452
Contraria, contraria non amant, licet appetere videantur 496
Contraria contrariis dignoſci 104
Contraria quomodo pendeant à ſe inuicem & connectantur 54
Contrarium ſibiipſi nunquam fieri contrarium 77
Contraria etſi alicui nõ ſint cõtraria, ipſum tamen non admittunt 78
Contrarij vnius ſummum alterius eſſe principium 713
Contraria cur difficile diſcantur 895
Controuerſia iudicialis quæ 159
Cõuerſioni cui pedes nec crura dederit deus 1049
Conuexum duplex 1079
Conuiuium Platonicum vnde originẽ habuerit 1137.2.
Conuiuia commodéne admittenda ſint in ciuitate 776
Conuiuiorum leges 862
Conuiuium nuptiale 870
Copiam non minus quàm inopiam ciuitati nocere 632
Coqui verba contra medicum 355
Coquinariæ artis vocabula 159
Coquinaria arsquid profiteatur 543
Coquinaria medicinam ſimulat 316
Cor quando non rectè ſe habeat 142
Cor eſſe venarum originem 1073
Corinthium luxum damnat 621
Corinthios auxilium ab Athenienſibus imploraſſe 523
Coronam datam eſſe propter artem à militibus tanquam primitias 460
D'œ 273
1144.2
Corpus quarum rerum concordia conſtet 1145.1
Corpus ex quibus conſtet 261
Corpus hominis opus & inſtrumentum 1147.2
Corporum operationes vnde proficiſcantur ibidem
Corpora iugiter fluere ibid.
Corpora pulchra non eſſe ex ſua ipſorum materia ſpecioſa 1151.2
Corpus & pulchritudo cur diuerſa ſint ibidem
Corporis proceritas quanta eſſe debeat ibidem
Corporis pulchritudo quid ibidem
Corporis humani proportio qualis eſſe debeat ibidem
Corpus humanum cœlo debet eſſe ſimillimum 1152.1
Corpus omnium quomodo prægnans ſit 1163.1
Corpus omne ab alio quodam moueri 1164.1
Corpora non eſſe ſeorſim ab animis diligenda 1198
Corpus inanime quod 1221
Corpus æreum quódnam ſecundum Proclum & Platonem 48
Corpus philoſophanti impedimento eſſe 49
Corpus quanta mala in orbe excitet 50.
Corpus diu durat apud Ægyp. 60
Corporis quædam ferme immortalia ibid.
Corpus nobiſcum, aut cum mente agit 74
Corpus bonum ex bono animo fieri 168.620
Corpus ciborum vitio diſſipatione poſſit 758
Corporis proprietas 1096
Corporis naturali habitudini quæ aduerſentur 1081
Corpus eò dirigitur, vnde primus animæ datus eſt motus 1087
Corporis formam non eſſe virtuti anteferendam 849
Corpus cur honorandum & quomodo 840
Corpora quæ pulcherrima ſint 881
Corporis exercitationes quæ liberales 884
Corporis motus duplices 897
Corpus humanorum delictorum purgatorium eſſe aptum 921
Corpus tanquam imaginarium quiddam hominem ſequi 993
Corporum quinque genera 860
Corporis motũ qui prætulerint animæ 1012
Correctionis quàm ſtudioſus fuerit Socrates 315
Corruptionis genera quot comprehendenda veniant, regula notatur 383
Corrumpitur quodlibet à propria ſui praui-
Cunctorum voce quid ſignificetur 164
Cupidinem Veneris comitem quis dicat 1142.2
Cupidines tot eſſe quot veneres ibidem
Cupiditas quid in animãte declaret 386
Cupiditas quæ vehementior 177
Cupiditas quando expleta eſſe dicatur 1151.1
Cupiditatem innatam eſſe ab ineunte ætate 502
Cupiditatẽ omnem doloris eſſe participem 338
Cupiditates quid verè expleat 343
Cupiditatis varia nomina 1216
Cupiditatis imperium quod ibidem
Cupiditates tres eſſe 738
Cura quid in vnaquaque re intendit 9
Cura erga noſtros 707
Cura & curator duplex 540
Curare ſeipſum quid 445
Curat quiſque quæ max. diligit 626
Curatio humana duplex 540
Curetarum armatorum ludi 815
Currere malè vel bene quinam dicatur 251
currus quid 150
cuſtodem qualem corpore oportet eſſe 603
cuſtodes ciuitatis quæ audire non deceat 606
cuſtodem nihil magis quàm ebrietas dedecet 621
cuſtodes in ciuitate ad turpia prohibẽda qui 660
cuſtodum officium & ingenium quale eſſe debeat 670
cuſtodes legum quandiu in eo munere viuere debeant 857
cuſtodum in animis naturam duplicẽ eſſe debere 1040
cyclopum ſimplicitas 806
cygnus innumero ſolarium animalium refertur 42
cygni cur geſtiendentur & ſuauius canãt morituri 66
cygnum ad humanæ vitę electionem conuerſum quis viderit 765
cyneſias Meletis filius 342
cynira ditior, Prouerb. 792
cypſelidæ in Olympia 1115
cyrenaicis quis leges denegauerit 564
cyrus Perſas in libert. redegit 519
cyri gubernatio qualis 815

D

Δ, pro ζ, ſæpè ponebant antiqui 287
Dædali ſtatuæ ligatæ magni ſiũt 424
Dædali origo ad quem referatur 440
Dædali opera, Prouerb. 86
Dædalum ridiculum fore ſi reuiuiſceret 183
Dæmonium Socratis 363

Dæmones cur coli iubeat Plato 832
Dæmonum natura qualis 18
Dæmonica præſtigia quæ 153
Damonis de muſica ſententia 634
Darius immortalitatis an ciuitate ſcriptor 122
Darius ad Scythas vſque ſuum extendit imperium 519
Darij gubernatio qualis 815
Data rectè auferri non debere, Prouerb. puerorum 375
Datis. Darij exercitus præfectus contra Athenien. 520
Dati cur mors à Dario indicta 818
Debitum quid appellet Simonides 574
& an inimico reddendum ibid.
Deceptio vnde oriatur 182
Deceptio in quibus accidat 1232
Decipienti quid notum maximè eſſe debeat ibid.
Declarationũ quæ citra eſſentiam voce fiũt genera duo 189
Decorum quid 1253
Decorum incorporeum eſſe, & pluribus cõmune 1244
Definitio quid 105
Definitio abſurda quæ 181
Definitio Græcis quomodo dicatur 150
Definitio per differentias 151
Definitio abſque definitione haberi non poteſt 153
Definitio per diuiſionem qua in re peccet 540.
Definitionis ars 541
Definire cuius ſit artis 704
Definire idem per idem ſtultum eſſe 670
Defluxus ſecundum Empedoclem vnde manent 412
Deformitatem tollit gymnaſtica ars 161
Defuncti quo vinculo teneantur apud Plutonem 277
Defunctis aliquid ſupereſſe ſperabat Socrates 48
Defunctos pleroſque ad Acheruſiam paludem deuenire 83
Defunctis ingratas eſſe viuentium lugubres querelas 515
Defunctorum annua cura habenda 833
Delectandi modi plures 370
Delectant viſum & auditũ an genus pulchri ſit 1256
Delictorum cauſas tres aſſignari poſſe 910
Delinquere in dei nomen quàm graue ſit 208
Delphici oraculi ſenſus quis 100
Delphicũ oraculũ quomodo omnis generis homines peccando offendant 394
Delphicæ inſcriptionis expoſitio 448
Delphici dicti expoſitio 470
Delta regio vbi 1043
Deus, ſi mutaretur in melius, an in peius mutandus veniret 606
Deus & quæ dei ſunt omni ex parte bene ſe habent ibid.
Deus quomodo rerum autor dicendus ſit 743
Deus conſilium & conſilij fons 1158 1
Deus mũdi autor an idem ſit & materię effector 1019.1
Deus quæ per ſe, quæ verò per media faciat 136.1
Dei imaginem virum bonum eſſe 567
Dei mens qualis 361
Dei munera quomodo ad creaturas decidãt 1154.2
Dei definitio 1005
Deo etiam non tantũ hominibus tyrannidẽ attribuit Theages 91
Deo omnia adſcribit, & in Deum refert Socrates 95
Deo inimicum aut amicum opus quod 5
Deo ſimiles quomodo efficiantur homines 129
Deo magis obediendum eſſe quàm hominibus, iuxta apoſtolicam vocem 23
Deo quis amicus aut inimicus indicandus 832
Deum quomodo placandum eſſe aſſenſerit Socrates 95
Deum quomodo adorauerint & Plato, & Mercurius 451
Deum quid poſcere debeamus ibid.
Deũ verbo aut opere ne offendamus, principio cauendum 567
Deum ſolum ſupremam habere ſcientiam 1115
Deum humani generis fuiſſe paſtorem aurea ætate 527
Deum orandum eſſe in cõtemplatione difficilium 379
Deum inter prudentes homines verſari 153
Deum omnia ex nihilo creaſſe 185
Deum omnibus rebus prouidere 215
Deum apud diuerſos populos quatuor tantum literis appellari, & cur id 261
Deum vnicũ eſſe ſecundũ Platonem ibid.
Deum omnia potentiſſimè, & ſuauiſſimè regere 263
Deum ſæpe cœlum cur vocemus 1139 2
Deum pulchrorum omniũ cauſam 1141.2
Deum qui non aſſeruerint 1148.2
Deum qui fecerint corporalem ibid.
Deum quidam animam, alij corpus eſſe dixerunt idid.
Deum ſuper angelum eſſe 1164.1
Deum amore diligendum infinito 1167.1
Dei vmbram in corporibus, ſimilitudinem verò in animis diligendam ibid.
Deum homini nõ miſceri ſed per amorem colloqui & hominibus adeſſe 1194
Deum non negligere bonos viros, nec eorum res 31
Deum negantes quò tandem euadant ſi impunè dimittantur 960
Dei quomodo nominandi ab hominibus ſint 276
De deorum nominibus nihil certi ſcire homines ibid.
Dij an pulchri ſint 1193
Dij opificum qui 968
Deorum diſſenſiones irridendo docet vnde prouenerint 5
Deorum opus præcipuum quod 10
Deos nec triſtari, nec lætari 384
Deorum originem quam eſſe dixerit 276
Deorum opera diſtinctè laudanda 1179
Deorum geſta qui conſcripſerint 1189
Deorum nullus philoſophatur 1194
Deorum genus qui attingant 62
Deorum amico omnia quoad fieri poteſt, optima tribui 760
Deorum quorundam genealogia recenſetur 1054
Deorum diuiſio iuxta Platonicos 1097
Deorum patriorum ſtatuæ quomodo ornandæ 832
Deos humana curare 954
Deorum virtus qua boni eſſe conceduntur, quæ 915
Diis quid in Panathenæis dare conſueuerint Græci 4
Deos dubitare, aut diſputare negat Plato contra poetarum figmenta ibid.
Diis non donare poſſe 10
Diis quæ offerenda 991
Deos impiè ab hominibus accuſari 454
Deos non poſſe fieri meliores 9
Deos eſſe quis primus putauerit 224
Deos quos crediderint Græcorum priſci 275
Deos omnia propter pulchrorum amorem diſpoſuiſſe 1192
Deos cur quidam venerati ſint 18
Deos facilè propitios fieri peccantibus 595
Deos gignere poſſe putat Plato 1097
Deos eſſe quibus argumentis probet Plato 945.950
Deos ſcire, videre & audire omnia 955
Deorum antiquæ leges dupliciter poſitæ ſunt 975
Dialecticæ officium quod 177
Dialectica apud Platonẽ quid ſignificet, & quomodo à Logica differat 180
Dialectica quàm ſit neceſſaria iis qui magnas artes attingunt 1137
Dialecticam philoſopho neceſſariam eſſe 703
Dialectica qua ætate attingenda 708
Dialecticum haud alteri dandũ quàm philoſophanti 777
Dialecticus ſolus nouit rectè interrogare & reſpondere 169
Dialecticus nouit rectène impoſita ſint nomina

Dinomaches filius Alcibiadis 442
Diodori Siculi locus 648
Diomedi nebula ab oculis abſterſa cur fuerit à Minerua 459
Diomedea neceſſitas, Prouer. 678
Dion Syracuſanus auditor & imitator Platonis 1161
Dionis ſententia de Republ. inſtituenda 1013
Dionem honeſtè interiiſſe 1285
[illegible] quid ſignificet 279
Dionyſium olim à nouerca mente deturbatum vinum adinueniſſe 800
Dionyſiacus ſeniorum chorus ibid.
Diotima fatidica mulier 1155.2
Diotima fatidica Athenienſibus morbi dilationem dedit 1193
[illegible] 274
Diſcere an idem ſit quod credere, & diſciplina quod credulitas 310
Diſcentes ad quóſnam ire debeant 92
Diſcendi ſtudioſum & philoſophum, idem eſſe 603
Diſcendi voluptas qualis & quanta 735
Diſcendum tandiu, quandiu viuendum 478
Diſcendum eſſe in omni ætate potius quàm docendum 570
Diſcenda quæ ſint in ciuitate bene inſtituta 893
Diſcernere per genus quid 377
Diſciplinas ex iis eſſe quæ animæ adhibentur, eidémque conferunt 97
Diſciplinæ quænam vtilitatem afferunt ib.
Diſciplina regia quæ 87
Diſciplinam eſſe reminiſcentiam 415
Diſciplinarum voluptates duplices 396
Diſciplinarum mercatura 158
Diſciplinas periculoſius emi quàm cibos 219
Diſciplinis quæ res aduerſentur 707
Diſciplinæ definitio 768
Diſciplinæ caput quod 781
Diſciplinam quid ſoleat vocare Plato 789. & 791
Diſciplina prima an ſit per muſas & Apollinem 788
Diſciplina duplex 884
Diſcurſum phantaſiæ quid perficiat 407
Diſſentire à ſapientibus, inſcientiæ eſt argumentum 258
Diſſenſio quid pariat 5
Diſſerendi facultatem diuinum eſſe donum 214
Diſſerendi rationem tractat 704
Diſſimilia amica eſſe non poſſe 496
ſplendorem 524
Diuitias immoderatas obeſſe ciuitati 632
Diuitias ſimul cum virtute in ciuitate honorari difficile 715
Diuitias nimias in ciuitate prohibere quàm ſalutare ſit 910
Diuitiæ tertium bonorum tenent locum 933
Diuidendum quouſque 546. & 548
Diuiſionis generum in ſpecies cauſa vetus ſuperioribus ignota 186
Diuiſionis magiſter eſt dialect. 1234
Diuiſionem ciuitati eſſe pernicioſiſſimam 658
Diuinorum cognitio 105
Diuinæ effectionis opera duo 186
Diuinorum conditio 556
Diuini & humani generis cognatio 263
Diuinum quidem excipiamus, Prouerbium 677
Diuinarum rerum qui fuerint negligentes 693
Diuinis quot motuũ genera data ſint 1058
Diuina deſuper reuelari, non autem à nobis inueniri 1263.2
Diuinitas nullam habet certam ſedem in mundi parte vlla 1149.2
Diuinitatis radios qui ſuſtinere non poſſint 177
Diuinitas quàm magna in momento aſſequatur 360
Diuinandi artem quis hominibus dederit 1155.1
Diuinandi vim humanæ dementiæ datam eſſe, & in qua parte generetur 1074
Diuinatio à quibus concedatur 1194
Diuortij lex 974
Docere quæ neſcias furioſum eſſe 439
Docendi modus Socraticus 495
Docendum eſſe ſine inuidia 152
Docens an perſuadeat etiam ea quæ docet 310
Docenti ſemper gratia habenda 258
Docentis atque diſcentis officia ibid.
Dociles qui 148
Docilitas quid 467
Doctrinæ obliuionem abſque triſtitia venire 397
Doctrinæ genera duo 161
Doctrinæ pars præcipua quæ 135
Doctrinarum myſteria ſacra vnde exordiri conſueuerit Pythagoras 1163.1
Dodecaedra figura 1038.1
Dolia duo Homeri bonorũm & malorum damnantur 605
[illegible] quid 908
Dolorem comprehendi ſub genere infinito-
Dulcis cubitus, &c. Prouerb. 1229
Dupla non duplum, ſed quadruplum ſpatiũ parit 416
Duplum ſub genere finiti comprehendi 379
Dupla vbi ſedem habeat 1031.2
Durum quid 1069
Dux exercitus qua potiſſimum ſe confidere debeat præliaturus 442
Duces ad rectum qui 417
Duces exercitus à quibus deligendi 857
Ducum opus præcipuũ quod in exercitu 10

E

Eſpro e vtebantur antiquitus 292
Ebrium gerere animum tyrannicum 729
Ebrietatem à Minoe eſſe prohibitam 568
Ebrietas duplex 571
Ebrietatis incommoda 621
Ebrij vitam edormire dicuntur ibid.
Ebrietas cur vitanda 871
[illegible] vnde dictum 288
[illegible] quid 287
Educatio difficilior generatione in omnib. rebus 88
Educatio & eruditio bona quantum proſit 634
Educatio quantum momentũ habeat 782
Educatus in nauibus pro illiberali homine 1220
Effectus à cauſis diſtinguendi in diſputationibus 7
Effectus omnes in vnam omnium cauſam referri debere 1018.2
Effectricis facultatis duæ par. 185
Effectricis pars humana duplex, & diuina itidem duplex ibid.
Efficiens ſemper natura præcedit, ſequitur verò factum 380
Egeno verecundiam nihil conducere 495
Egenis benefaciendum 1213
Egeſiæ auditores quales 743
[illegible] quid ſignificet 280
Electionis rectæ peritiam cunctis artibus præponendam 818
Electionis iudicium non vulgare eſſe 764
Electri mirabilis attractus vnde 1080
Elementa quæ apud nos ſunt quàm vilia ſint 381
Elementum ſimplex, & elementorũ ignorantia 104
Elementa nec definitionem, nec rationem habere 147
Elementorum plurimorum neque vox neque ſonus eſt ibid.

Ἔτυμα quid 281
Ens & vnum motuis nexib.claudi 1120
Entium numerum ponentium opiniones recenſentur 170
Ens illud tantum dicentium quod tangitur poſitio 172
Ens illud tantum dicentium intelligitur poſitio ibid.
Ens verum nec vita, nec anima, nec motu carere poteſt 174
Ens motui & ſtatui miſceri 178
Ens & idem non ſunt vnum ibid.
Ens circa ſpeciem quálibet multiplex 179
Entis prima definitio 173. ſecunda 174 tertia 175
Enti non eſſe contrarium Non ens 179
Non ens multitudine infinitum ibid.
Non ens nulli eorum quæ ſunt attribuendū 167
Non ens incogitabile & ineffab. ibid.
Non ens, nec vnius, nec multorum eſt particeps ibid.
Non ens in quibus ſit 179
Non ens Enti non eſſe contrarium ibid.
Non ens firmiter habere naturā ſuam 180
Non ens vtrum opinioni atque orationi immiſceatur 182
Eorum quæ ſunt diuiſio 178
Ἡ'ουσία quid ſignificet 280
Epheſij priſca origine Athenienſes 368
Ephialtus quis 1185
Ephororū poteſtas qualis apud Lacedæmonios fuerit 829
Epidaurij certamen rhapſodorum inſtituere conſueuerunt 361
Epigramma Midæ Phrygio inſcriptum 1223
Epimenides quid fecerit 780
Epimenides in excogitando præſtans 804
Epimetheo bruta fulciendi cura data 214
Ἐπιστήμη quid ſignificet 282
Ἐπιθυμία quid 287
Epius Panopei filius ſtatuarius 363
Epij luctatio 884
Equa in oraculo à deo laudata 1250
Equis erectum ſtetiſſe, ac iaculatum fuiſſe Cleophantum 423
Equorum & aſinorum inter ſe promiſcua generatio 533
Equi Æneæ quomodo laudentur ab Homero 488
Equorum vſus vbi non magnus ſit 909
Equeſtri facultate qui illuſtres apud Græcos 408
Equeſtris facultas plurimum in Theſſalia colebatur 1147
Equitum magiſtri quomodo creandi 859
Ἔρως quid ſignificet 278
Erato Sapphonem afflauit 361
Erato Veneris vox cur dicta 361
ſtruxit 424
Eudoxi de nouem annorum millibus computus 1017.1
Euenor quem locum coluerit 1103
Euenus Parius ſubdeclarationes & collaudationes primus inuenit 1135
Eueni ſcripta commendantur 46
Εὔροια quid 619
Eumolpus 519
Euphemus Steſichori pater 1120
Euripides in tragœdia excellens 716
Eurybatus 228
Euryclis inſtar abſurdi, Prouerbium 176
Eurymedontem circa pugna facta 521
Euryſacis origo ad quem referatur 441
Euryſthenes Lacedæmonis rex 808
Europæ filij qui & quàm præſtantes in condendis legibus 567
Euterpe Ouidium afflauit 361
Euterpe Mercurij vox cur dicta ibid.
Euthyphron Pantij filius 273
Euthyphronis de anima ſententia 275
Euthydemum à ſophiſtarum captiunculis ad veram tranſtulit philoſophiam Socrates 1173.2
Excellendi ſtudium prouocat ad honeſta 1139.1
Exceſſum omnem verti penitus in contrarium 723
Exempli vis in docendo 541
Exempli generatio quę 542
Exemplaria duo in rerum ordine 119
Exemplaris cauſa 1048
Exercitationes communes apud omnes nationes eſſe 552
Exercitationem corporis amorem ſoluere 1171.2
Exercitatio quibus ſit vtilis 1086
Exercitationis cura quibus danda 863
Exercitus multos periiſſe rapiendi cupiditate 663
Exiſtens ante cœli ortum fuiſſe 1061
Experientiam in iudicando neceſſariam 727
Expetimus tripliciter 571
Extremorum ſumma admodum pauca & rara eſſe 67
Exules quos recipere non liceat 991
Exue vel abi. Prouerb. 121

F

Faber in qua ſcientię actione verſatur 527
Fabricam ærariam quis hominibus dederit 1190.& 1155.2
Fabula tragica & Attica de Minoe 447
Fabulas mancas dimittere 344. & ſeq.
Fabulis colophonem imponere 345
Fabulæ pueris proponendę quales 604
Feſta nuptiis dicata per leges 656
Feſta cur à diis inſtituta 717
Fides in verbis ſita 1161.2
Fideiubendi forma 990
Figulariam in dolio experiri, Prouerbium 485
Figulariam in ipſo vaſe diſcere, Prouerbium 350
Figura quid 411
Figuræ nullius particeps eſſe Vnum 1116
Figurata omnia non ſemper aliquid ſignificare 1146.2
Filiis inſtituendis quanta diligentia adhibenda 91
Filios optare non ſemper bonum eſſe 454
Filios immolare apud quos receptum fuerit 565
Filij mali cur ex bonis parentibus ſæpè proueniunt 117
Filiorum educatio domus gubernationem declarat 434
Filij cur nobis comparandi & amici 313
Filiorum cauſa quàm multa fiāt natura docente 1198
Filiorum procreatio quomodo curanda 656
Filios ex robuſtiſſimis oportere procreari 657
Filios adultos ad prælium docendos eſſe, & cur 663
Filij tyrannorum quomodo educentur 730
Filij cur naſcuntur tam animo quàm corpore ægrotantes 854
Filiorum procreationi quomodo ſit animus intendendus ibid.
Filio quando & quomodo liceat accuſare patrem 974
Finis melior gratia eius cuius eſt finis 398
Finem humani generis circa perfectiora conſiſtere 526
Finem omnibus rebus & ſingulis certū eſſe ibid.
Finis qui optimus exiſtimandus ibid.
Finem orationis alij aliter vocant 1135
Finiti genere quæ comprehendantur 379
Firmitas in actibus eſt 1167.2
Flagitioſo vt viuat non expedire 349
Fluenta præcipua quatuor 83
Fluere omnia dixit Heraclitus 276
Fluxa omnia 118
Felix quis 448
Fœminæ virtus quæ 409
Fœminæ ſuſcipere eſt proprium 1148.1
Fœminæ quæ facilius viros capiant 1171.2
Fœminæ generatio 1087
Fœminarum ingenium & natura qualis 654. & 874
Fœmininum genus vnde principio genitū 1146.2

Fori

Fortitudo in qua parte ciuitatis locanda, & quid 637
Fortitudinem continentiæ anteponendam 768
Fortunam non ſubeſſe hominis imperio 427
Fortuna imperitiam ſequitur 906
Fortunam Deo aduerſari non poſſe 821
Fortunam inuocet, Prouerb. 1015
Franciſcus Berlingherius 1037.2
Frater adeſto viro, Prouerb. 594
Frigoris cauſa 1068
Fructuum lex 916
Fucorum genera duo 714
Fucatoria artem imitatur gymnaſticam 317
Fugientes quos recipere non liceat 991
Fulminum impetus vnde 1080
Funeris deſcriptio in Odyſſea apud Homerum 568
Furia triplex 823
Furor quænam mentis alienatio 359
Furor quomodo ab inſania differat ibidem
Furor idem quod mentis alienatio ib.
Furor diuinus quomodo hominem afficiat 360
Furor diuinus quid 1172.1
Furoris diuini ſpecies quatuor 360
Furor poeticus a Muſis ibid.
Furor myſterialis à Dionyſio proficiſcitur ibid.
Furor poeticus quomodo à Platone definiatur 360
Furores quatuor quomodo tum animam, tum corpus afficiant 359
Furoris primi, ſecũdi, tertij, & quarti officia 360
Furorum quiſnam præſtantiſſimus 1172.2
Furorem quibuſdam à diis inſpiratum eſſe 1178
Furorem ſimpliciter non eſſe malum 1220
Furor duplex 1234
Furor diuinus quadruplex ibid.
Furem quomodo impunè liceat occidiſſe 936
Furioſi quomodo cuſtodiendi ſint 977
Furto quis valuerit 576
Furtum multis modis committi poſſe 924
Furtum pecuniæ illiberale eſſe, rapinã verò turpiſſimum 982

G

GAllum diei ſoliſque nunciũ cur priſci Æſculapio ſacrificauerint 43
Ganymedis fabula culpanda 776
Garrulus quis dicendus 159
Gaudium quis largiatur æternum 1148.2
Genium noſtrum & intellectum, & numen eſſe idem 911
Geometra in qua ſcientiæ parte à Platone conſtituatur 527
Geometria duplex 400
Geometriam quis inuenerit 1240
Geometriam circa puras verſari dimenſiones 691
Geometria an vtilis ſit 699
Georgius Cyprius medicus inſignis 1039.1
Gerionis natura 884
Gibboſum duplex 1079
Gignatur quid ſemper neque eſt vnquam 1046
Glaciei generatio 1066
Gladiatoria ars irridetur tanquam inutilis 483
Glaucon rhapſodus 361
Gloriam maximam quomodo philoſophus acquirere poſſit 98
Gloriæ quis maximè cupidus fuerit 443
Gloria quomodo quęrenda 988
Γνώμη quid ſignificet 282
Gobryas magus 1199
Gorgias Leontinus quo tempore floruerit 93
Gorgias amicos ſibi ob ſapientiam comparauit 408
Gorgias Menonis pręceptor 415
Gorgias qua ratione artem dicendi cunctis præponeret 400
Gorgiæ laus & commendatio 1145
Gorgiæ audacia & impudentia 306
Gorgias qualem artem ſuã eſſe imprudenter concedat 315
Gortynis ex Peloponneſo migratio 816
Gradus ſex in omni rerum ordine 1171.1
Graduum in naturalibus ordo & diſpoſitio tractatur 1019.2
Gręciam per quadraginta annos docendo quis deceperit 412
Gręciam omnem ab Homero eruditam eſſe iactabant quidam 756
Gręci quid æſtimatione dignum habuerint 442
Gręci quàm ſuperſtitioſi fuerint, & parum diis grati 458
Græcos non habuiſſe eaſdem ceremonias & ſacrificia 565
Gręcorũ gentes quę antiquiſſimis vſæ ſint legibus 567
Gręcorum qui ſoli à ſympoſiis & compotationibus abſtinuerint 568
Græcos à Barbaris nomina multa habuiſſe 281
Græci quínam lege tantum non natura 523
Græcos inter ſe propinquos genere atque cognatos eſſe 663
Gymnaſticę nomine quis ſophiſticã artem appellauerit 221
Gymnaſtica ars pueris cur addiſcenda 217
Gymnaſtica certamina an admittenda ſint in ciuitate 776
Gymnaſtica ſola parit ferocitatem 625
Gymnaſticę vtilitas 620
Gymnoſophiſtarum communitas 649
Gymnaſtica duplex 884
Gymnaſticam exercitationem eſſe ſaluberrimam 1086
Γυῖα quid 284

H

HAbitationum ordo quis 918
Habitus duplex 920
Habitus malos inuoluntarios eſſe ib.
Harmodij amicitia 1180
Harmonia quomodo conficitur 374
Harmonia Gręca quæ 486
Harmoniam diſcrepare 1183
Harmoniam humanã ex corporis & animæ coniunctione fieri 64
Harmoniam maius & minus recipere 65
Harmoniam ex phthongis conſtitui 608
Harmonia omnium optima ibid.
Harmoniam in animum poſſe plurimum 609
Harmoniæ quæ remouendæ à ciuitate 617
Harmonię definitio 785.795
Harmonica quid 1032.2.1033.1
Hebetudo quid 466
Hebetudo viuium oculorum 259
Hebręi quanti fecerint nominum verorum ſcientiam 261
Hecamede Neſtoris pellex 366
Hectori nomen quis impoſuerit 270
Heraclides Clazomenius Athenienſiũ imperator 368
Heraclidarum coloniam cur felicẽ dixerit 845
Heraclidarum ſeruitus qualis 871
Heraclij lapidis attractus vnde 1080
Heracliti opinio de amicitia confutatur 496
Heracliticorum mos in diſputando 118
Hercules cur in deorũ numerum à diis relatus 164
Hercules aduerſus hydrã ſophiſticam, cancrum ſophiſtam 206
Herculis oergo ad quem referatur 440
Herc. ad cœlites ſcandentis vox 164
Ne Hercules quidem contra duos, Prouerb. 67
Herculis columnę 1045

Hirſinum corpus quid indicet 1151.1
Hiſtorias ſæpe à Platone fabulas appellari 744
Homerus ſapientum dux 1139
Homeri aurea cathena ibid.
Homeri carmina quis facilè interpretatus ſit 360
Homeri muſa quæ 361
Homerus poetarum omniũ optimus & diuiniſſimus ibid.
Homeri poeſis quid tractet 362
Homerus an aliquid tractet quod ab aliis Poetis quoque tractetur ibid.
Homerus poematis ſpecie Sophiſticã artem diſſimulauit 221
Homeri locus 356
Homerus vbi videatur violare, Prouerbium 1175
Homerus cæcitatis ſuæ cauſam non cognouit 1119
Homeri ſcripta fabuloſa abiicienda 604
Homero cur deroget Plato 742
Homerum ducem tragœdiæ carpit 751
Homerum apprimè poetã eſſe, & tragicorum præcipuum 756
Homerus cur inducat Heroas à dæmonibus ad iram exagitari 854
Homo quid 428
Homo per prudentiam gubernat ibid.
Homo aliud eſt à corpore ſuo 446
Homo ex quibus conſtet ibid.
Homo animus eſt 495
Homo menſura rerum omnium 101
Homo ingenioſus manſuetus ac virilis ratus 107
Homo vt agat gratia diuinorum creatus eſt 516
Homo iocus eſt, ludúſque deorum 889
Homo an omnium menſura 166
Homo ſolus eſt animus 1147.2
Homo nullus ex omni parte & abſolutè pulcher 1166.1
Homo verus quænam ſit dicendus ibidem
Homo qua furoris ſpecie in beſtiæ naturã deuoluatur 1171.2
Homo an per potum & cibum augeatur 72
Homo difficilis poſſeſſio 872
Hominis virtus quid 407
Hominis officium trifariam diſtribui 428
Hominis creatio 214
Hominis eſſentia quæ 1147.1
Hominis tractatio quoad animam pertinet & corpus 1036.2
Hominis naturam eſſe geminam 1034
Hom. quæ partes præſtantiores 1056
Homini in afflicto corpore viuere an conferat 344
Homini potiſſimum tum de ſe, tum de aliis quid conſiderandum 73
ibid.
Homines quid admirentur 1138.1
Homines bonum amare 1195
Homines omnes prægnantes eſſe 1196
Homines ante muſas fuiſſe 1130
Homines ſub aſſidua dei cuſtodia eſſe nec licere hinc emigrare, niſi quando deo placuerit 41
Homines læſos iniuſtiores fieri 576
Homines non admodum ſimiles naſci 599
Homines vera opinione inuitos priuari 627
Homines quinam diſciplina indigni ſint 679
Homines ad quid impellendi ſint 695
Homines iidẽ an in officiis verſari debeant diuerſis 715
Homines qui deorſum ferantur 737
Homines paucos eſſe intelligentiæ participes 1061
Homines ex diis & terra generari poſſe 1097
Homines beatos aliquando fuiſſe 1098
Homines in greges diſtributos à Saturno dæmonũ cuſtode cõmendatos quomodo intelligendum 830
Homines ab hominibus abſque deo gubernari non poſſe ibid.
Homines deprauatæ naturæ ſui dominos non eſſe 913
Hominum tripartita diſtinctio 452
Hominum ad peccandũ procliuitas 1155
Hominũ genera principio tria genera fuiſſe 1146.1
Hominis figura qualis principio ibid.
Hominum ſectio cur & quando facta 1186
Hominum alios deteriores, alios meliores 654
Hominum tria prima genera 734
Hominum arma naturalia 790
Hominum interitus multos ex diluuiis, morbis, aliiſque peſtibus olim accidiſſe 804
Hominum generationem nullũ habuiſſe initium 875
Hominibus neque ſcientiã, neque veram opinionem ineſſe 417
Hominibus præeſſe boni viri tantũ poſſunt 443
Hominibus natura & intẽperantia morboſis viuere non præſtare 622
Homicidæ quomodo puniantur apud inferos 84
Humana hoſtia apud Carthaginienſes litare iuſtum fuiſſe 565
Humana omnia à quibus gubernentur 625
Humani generis certum eſſe finem neceſſe eſt 526
... ciantur 1137.1
Ibis auis cui dicata ſit 1140
Ibyci dictum de ſeipſo ſene 1116
Ibycius equus ibid.
Icci Tarentini temperantia & fortitudo 913
Idea quid 105
Ideas duobus modis fieri 42
Ideę præſtantia & vtilitas in cognoſcendis rebus 615
Ideas ſingulas eſſe ſingularum ſpecierum 1061
Ideas eſſe probat ibid.
Idea quomodo à reliquis differat 1166.2
Idem quarta ſpecies 179
Idolum cogitationis in voce quid 151
Iecur quale ſit ex Pythagoricorum ſententia 1058.2
Iecoris natura 1074
Ieiũm cur diuinum cogantur fateri Iudæi 261
Ieſu nomen ab angelo quibus indicatum ibid.
Ignaui fucis comparantur 955
Ignari qui 142
Ignis quomodo fiat 113
Ignis à quo datus 559
Ignis à Prometheo furto ſublatus 214
Ignis partes libenter inuicem cohæreſcunt 1144.2
Ignis ingentes amnes vbi 82
Ignis facilitas & commoditas 612
Ignem diuidere potentes, & penetrare 1017.1
Ignis & terra quomodo differant 1024.2
Ignis natura illa excellentiſſima quid conferat 1025.1
Ignis quid proprium 1026.1
Ignis multa genera 1065
Ignis qua ratione calidus videatur 1067
Ignem minutiſſimis conſtare particulis 1078
Ignis cur ſit adeò penetrabilis 1079
Ignorare qui ſe nouit facilè diſcit 433
Ignorare & noſſe circa omnia verſatur 137
Ignorans ſeipſum quid præterea ignoret 99
Ignorantem miſerum eſſe 449
Ignorans noſſe idem non poteſt 137
Ignorans ſeipſum temperatus eſſe non poteſt 469
Ignorantes non philoſophari 1194
Ignorantia quid 492
Ignorantiam quid expellat 417
Ignorantia ex reſponſione inconſtanti cognoſci 438
Ignorantia boni mala eſt 455
Ignorantia quando prodeſſe dicatur ibidem
Ignorantiæ cognomina 594

Ignoranti-

Imitatio quæ tertio gradu abeſt à veritate 751
Imitationis iudices quales eſſe debeãt 768
Imitationem nullam voluptate & opinione non vera iudicandam eſſe 797
Imitator ironicus duplex 186
Imitatores neque res ipſas intelligũt, neque faciunt 742
Imitator tertius à natura 750
Immemores qui 142
Immobilibus mentem non adeſſe 174
Immortale quod eſt, interitum neſcit 79
Immortalitas imperfecta quæ 1039.2
Immortalitate ſeipſum ſpõte priuare nefas 835
Impartibile quod eſt ſecundum veram rationem vnum omnino eſſe dicendum eſt 878
Imperandi dignitates quot 802
Imperantes & parentes in ciuitate neceſſarios eſſe 812
Imperium quóddam legitimum 904
Imperium ambitioſum ex optimatum gubernatione quomodo oriatur 718
Imperitus homo 498
Imperitiam facere locum fictionibus 1099
Impij non credunt pœnas ſe daturos poſt hanc vitam 119
Impiorum carcer quis 356
Impij quomodo timeant extremũ iudicium poſt mortem 358
Impietatis nomine quæ comprehendantur 941
Impietatis occaſiones duas eſſe 948.959
Improbitatis vniuerſæ genus quoddam 394
Imprudens in ea re malus quam ignorat 443
Imprudentes qui dicendi ſint 453
Imprud. non diſtare ab inſanis 452
Imprudentiæ gradus multi 453
Impurum puro attingere nefas 51
Inachi Argiuorum fluminis fabula damnatur 607
Inanimum nomine carens dimittendum 156
Incantandi facultas quid 201
Incantatio ad capitis dolorem ſiſtendum 464
Incendia diuinitus miſſa iuxta Moſen, quomodo deſcripſerint profani autores 1017.1
Incendij cauſa 1097
Incognita nemo deſiderat 1158.1
Incolæ quomodo tractandi 919
Incorporea ſenſu non poſſe comprehendi 547
Indigentiam omnem doloris eſſe participem 338
Indigentiæ repletiones appellari voluptates 742
Ingenium humanum cur ferocius euadere poſſit quàm ferarum ibid.
Ingluuies quid 1216
Inimico quid debeatur 574
Inimicitiæ vnde oriantur & iræ 5
Iniquiſſimus quis ſit & miſerrimus 731
Iniuriari quid 260
Iniuria aliquem afficere Athenis periculoſum fuiſſe 424
Iniuriantem beatum eſſe non poſſe 322
Iniuriam inferre malorum omnium maximum 320
Iniuriarum pœnas non luere miſerius eſt, quàm iniuriam facere 322.324
Iniuriam inferentes an patientes magis doleant 324
Iniuriam facere non ſolùm lege turpius eſt quàm pati, verumetiam natura 333
Iniuria vt nulli inferatur, quomodo curandum ſit 347
Iniuriam cum magiſtratibus vlciſcens mirificè commendandus eſt 842
Iniuſtus ſitne infelix cùm iniuſtitię pœnas dederint 322
Iniuſtos plus ſibi arrogare quã iuſtos 587
Iniuſtorum pœnæ quæ 595
Iniuſtos ne inuicem quidem tractere quicquam poſſe 588
Iniuſtus num ſi ei cętera omnia quæ vocantur bona adſunt infelix ſit 793
Iniuſtis negari veniam à diis 959
Iniuſtitię mulcta non ignoranda 119
Iniuſtitiæ mulcta quæ ibid.
Inuiſibile ſemper eodem modo eſſe 59
Iniuſtitiam vitium eſſe & inſcitiam 588
Iniuſtitia quid faciat ibid.
Iniuſtitiam non tantum ob legum metum, ſed etiam ob naturę ſuę venenum vituperandam eſſe 727
Iniuſtitia quando malũ non videatur 758
Innocentia vnicum vitę ſolamen 570
Inopia non minus quàm copia ciuitatem diſſipari 632
Inſanabiles ex ciuitate tollendos eſſe 928
Inſania quænam mentis alienatio ſit 359
Inſania magna quæ 22
Inſania duplex 1037.1
Inſania quomodo à furore differat 359
Inſano an depoſitum reddendum 574
Inſenſatio in anima quid 385
Inſcitiæ nomen cui ignorantiæ parti conueniat 161
Inſcitia extrema quæ 248
Inſcitiæ argumentum quod 258
Inſcitia extrema ciuium quæ 811
Inſcius quis dicendus 147
Inſipientes qui 202
Inſontem nullus bonus accuſat 355
Inſpiratione opus eſſe ad veram diuinorum perceptionem 262
Inſtantis coguntur ignorantes ad ſui cogni-
… 433
Interrogationes per coniugata & contraria 431
Inteſtatis qui ſine liberis moriuntur quomodo ſuccedendum 971
Inteſtina eorúmque ſpiræ tractantur 1075
Inuentio à quo reperiatur 433
Inuenta aliena ſibi non eſſe vſurpanda 460
Inuentores quidã rerum recenſentur 804
Inueſtigatio veritatis cuius actus ſit, & ad quam animæ partem ſpectet 407
Inutiles qui 99
Inutilem à nullo amari, nec à ſeipſo 501
Inyca anguſta regio 1246
Io Homeri carmina ad lyram canebat 360
Ioannes Caualcantes 1138.1
Iocari videtur qui ſe omnia ſcire dicit 164
Iocorum diſtinctio 978
Iocus ſæpe remittit ſtudia 383
Iolaus Herculis nepos 206
Ion Epheſius 362
Iones quæ ſtudia minimè curent 1180
Iphicles Herculis frater 207
Ipſum idem, & ipſum vnumquodque quid in theologia 428
Ira qualis prudentis viri 394
Irę dulcedinem quandam aliquando miſceri ibid.
Iram ſæpe pugnare aduerſus concupiſcentiam 644
Iram quis ſedare & concitare dicendo potuerit ibid.
Iram inexpugnabilem & inuictã eſſe 602
Iraſci lex ignorantis iudicandi naſcitur 9
Iraſcantur qui vehementiſſimè, & quæ cauſa 1168.2
Iraſcibilis animę partis actus quis 407
Iraſcibilem quid perficiat ibid.
Iridis originis explicatio 115
Irrideri à prauis nihil referre 2
Iſidis poemata apud Ægyptios 790
Iſmenias Thebanus quomodo ad diuitias peruenerit 481
Iſocratem Lyſię pręfert 124
ἰσοπία vnde dicatur 199
Italiæ quis leges dederit 751
Iucundum & bonum duas differentes naturas eſſe 402
Iucunda omnia, an bona ſint 144
Iucunditatem muſis omnibus eſſe communem 619
Iudæis quis leges tradiderit 564
Iudex prudens quæ ſpectare debeat 798
Iudicis officium quod 14.624
Iudici ſe ſubiicere debet, qui bonus eſſe cupit 315
Iudicem precari iuſtum non eſſe 27
Iudicem mortalium nudum eſſe oportet 356
Iudices pecunia etiam in bona cauſa an corrumpendi ſint 36
Iudicum vis legum eſt cuſtos & Regis miniſtra 560

Iuniores tacere debent coram ſenioribus 634
Iuniores ſubeſſe debere ſenioribus 616
Iunonis etymologia 278
Iunonis fabula quędã improbatur colligentis munera ob ſiuos Inachi vita donatos 606
Iupiter ſophiſta, quémnam docuerit 568
Iupiter mens dei eſt 561
Iupiter patrios Athenienſibus 210
Iupiter Ganymedis amore captus fluxum quendam ἵμερον vocauit 261
Iupiter contubalis & hoſpitalis, quid 916
Iouis Lex quænam ſit 563
Iouem, imò homines Iouem colentes perſtringere videtur Plato 4
Iouis Corinthus, Prouerb. 203
Ioui ſeruatori cur tertia patera præcipuè cõſecraretur 461
Iouis etymologia 273. & ſeq.
Iouem principiũ, medium, & finem omniũ quis dixerit 1140.1
Iouem non eſſe nobis penuarium malorum & bonorum, vt Homerus fingit 605
Iouis ſtella tarda 1012
Iuramentum quantum & cur offerendum & cui 987
Iurandi motus Socraticus 1256
Iuſiurandum Venereum 1181
Iuriſiurandi forma 979
Iureiurando quis valuerit 576
Iuſtinus Platonicus quid de Heri reſurrectione dixerit 744
Iuſtus quis ſit 646
Iuſti definitio ex Simonide 574
Iuſtus qualis 314
Iuſti & iniuſti diſcrimen apud Homerũ 434
Iuſtus vir iniuſtum quãta ſuperet voluptate 738
Iuſto legibus non eſſe opus 630
Iuſtus nunquã lędit, ſed ſemper prodeſt 1336
Iuſtus quomodo ſit affectus 645
Iuſtum vbique iam illud eſſe quod potentiori conducat 579
Iuſtum virum à ciuitate iuſta quoad ſpeciẽ nihil differre 641
Iuſti quinam ſint 459
Iuſtos tanquam Dei amicos nunquam negligi ab eodem 744
Iuſto homine nihil Deo ſimilius 129
Iuſtum quid ſit 186
Iuſti manſueti ſunt 352
Iuſta & vtilia non eſſe eadem 435
Iuſtorum patientia quanta 761
Iuſtos tantum commendare debent Poetæ 792
Iuſtos ad agendum potentiores ſapiẽtioréſque eſſe quàm iniuſtos 588
Iuſtos à diis illæſos eſſe 594
Iuſtis quæ concedant dij 595
Iuſtitia quid 260
...dabilem eſſe, ſed per ſe 717
Iuſtitiam ſpeculatricem animorum eſſe atque vindicem 934
Iuſtitiam optimum animę pręmiũ eſſe 760
Iuuare quos maximè conueniat 1213
Iuuenum cura cur ſuſcipienda 2
Iouenes facilè perſuaderi 119
Iuuenes quando honorandi 662
Iuuenes quomodo ſe habere debeant in rebus grauibus iudicandis 264

L

LAuſus apud Græcos 292
Lacedæmoniorum reges vnde genus duxerint 440
Lacedęmoniorũ laudes & diuitię 441. & ſeq.
Lacedæmoniorum reges diuites 442
Lacedæmonij cur fortunati in pugna contra Athenienſes 458
Lacedæmoniis quis leges tradiderit 564
Lacedæmoniorum leges vnde venerint 567
Lacedæmonij à Cretẽſibus edocti inter Gręcos à cõpotationibus abſtinuerunt 568
Lacedæmonij non mutant leges, nec filios præter ſolita erudiunt, & diſciplinas peregrinas non admittunt 1247
Lacedæmonij Aſtronomiã, & Geometriam contemnebant 1248
Lacedæmonij hiſtoriarum cupidi ibid.
Lacedæm. dictum, Exue vel abi 124
Lacedęmoniorum virtutem in ſapientię magis quàm in exercitationis ſtudio conſiſtere 238
Laced. ſtudium circa bellum 483
Laced. pugna, fuga, & victoria in Plateis 488
Laced. cuidam nomen fuiſſe ... 285
Laced. quando Athenienſibus & Eretrienſibus ſuccurrerint 520
Lacedæmon breuiloqua 780
Lacedæmonem per Lycurgum meliorem factam eſſe 751
Lacedæmoniorum puerorum vulgare dictum 780
Lacedæmoniorum Reſpub. tyrãnidi ſimilis 819
Lacones quomodo bonos viros commendare conſueuerint 427
Laconis de arte dicendi ſententia 1231
Laconica breuiloquentia 238
Laconicam Remp. à multis laudari 711
Laconici moris eſſe ſemper breuiora eligere 838
Laconicarum mulierum vita quæ 891
Lædere non eſt boni, ſed eius contrarij 576
Lætitia non eſſe exultandum 515. 516
Lætitia nimia cur abſtinendum ſit 843
Lætitia rationis vnde naſcatur 920
Labij tempora citat 916
Labij longitudo quanta eſſe debeat 1152.2
Lamentationes lugubres defunctis eſſe mo-
... 767
Legum finis vltimus quis ibid.
Lex optima quæ 775
Lex veneficij 808
Lex de victore declarando in ſpectaculis 968
Legis definitio 563
Legis veræ quæ ſint conditiones ibid.
Legis ſpecies quot ibid.
Legis nomine omnes artium præceptiones comprehendi 566
Legis conditor quis dicendus 268
Legem non poſſe quod optimum eſt, omnibus præcipere 312
Legem reginam eſſe omnium mortalium & immortalium 330
Leges qua prudentia condi debeant 1244
Leges à ſe inuicem non differre, quatenus leges 564
Leges ferre quem oporteat 558
Leges meliores prioribus præferendas ibi.
Leges an immutabiles ferendæ 554
Leges an tranſgredi liceat diſputat, per totũ & deinceps ibid.
Leges imitamenta ſunt veritatis 556
Leges quid præcipuè intendant 1139.1
Leges quomodo etiam tacendo nobis placere ſignificemus 37
Leges multiplicare non debet optimus legum conditor 636
Leges duplices 649
Leges vel optimas abſq; probatiſſimis magiſtratibus mortuas eſſe 670
Leges congregationi neceſſarias eſſe 767
Legibus neceſſariam eſſe diuinam autoritatem ibid.
Leges Cretenſium quid reſpiciant potiſſimum 769
Leges non propter bellum latas eſſe 770
Leges quomodo duplices appellentur 730
Leges ſingulas ſingula habere prooemia 838
Leges de rebus diuinis vnde petendæ 860
Leges de maleficiis & vnde 930
Leges quomodo abrogandæ 869
Leges quæ difficilè mutentur 885
Leges ciuitatum cur longè aberrent 996
Legum inuentio in quem referenda 564
Legum latores enumerantur ibid.
Legum conditores qui optimi apud Gręcos 567
Legum inſtitutio varia 552
Legum fructus qui 827
Legum corruptor qualis ſit 39
Legum Gręcarum conditores tres 928
Legum optimarum officium quod 928
Legum omnium fundamentum 997
Legibus ſi prępficiatur iners quid ſequatur. 558
Legibus anteponit magiſtratus optimos Plato 478
Legibus qui non egeant 630
In legibus cõſtituendis errare peius eſſe quã homi-

Libertorum vſus qualis 964
Libræ Vulcanum præeſſe 1155.1
Liberos ſceleſtorum hominum etiam bonos è medio tollendos 262
Libido fugat amorem 1139.2
Libido quid & vnde 1216
Licentia agendi quidlibet quid pariat 459
Licentia peccandi paucos dimittit puros 358
Licymnion Poli magiſter 1235
Licentia quomodo labatur in iuuenum animos 721
Licentiam ſolutam è vita penitus expellendam 983
Lienis natura & officium 1075
Limbi mentis 745
Limma apud Platonem quid 1031.2
Lineas latitudine profunditatéque carere 1152.2
Linguæ magiſter quis 414
Linum lino connectis, Prouerb. 207
Liquorum quatuor diſtinctio 1066
Liſpæ, animalia 1187
Literas quis inuenerit 1140
Literarum diuiſionem quis primus excogitarit 374
Literarum vinculum quod 177
Literis qua ætate pueri mancipandi 894
Litigium quod 159
Litigium duplex ibid.
Liuoris vis qualis definitio 395
Liuorem abeſſe è diuino choro 1149.1
Locum ante cœli ortum fuiſſe 1061
Λόγος Græcis quot ſignificet 150
Logica circa quid & an omnibus artibus præferenda 400
Logica quid, & quid à Dialectica differat 188. & ſeq.
Locrenſium leges 777
Loqui malè nõ poſſe qui mali nõ ſunt concludit Socrates 391
Loquamur rectè quomodo 260
Loquendi libertas vbi maximas fuerit in Græcia 315
Lucretij loci aliquot 1170.1 & 1171.2
Lucretij amorẽ melancholicũ fuiſſe 1172.1
Lucretio philoſopho quid propter amorem acciderit 1159.2
Lucis encomium 1167.1
Lucidum nihil ſine igne 1048
Lucifer Veneris ſtella 1012
Luctationis genera quæ inutilia 884
Ludendi in vita quæ ſit recta ratio 890
Ludi iuuenum poſt ſacra qui 499
Ludos in ſtudia ſenſim, moreſque conuerti 630
Lumen ſolis incorporeum eſſe 1151.2
Lumen medium inter viſum & colorem 636. & ſeq.
Lumẽ qui iuxta Iulianum Platonicum 690
Lumen Solis imaginem appellari debere ibid.

[illegible] 912
Μάνδρα quid 288
Magi corporum immortalitatem pollicentur 461
Magica Zoroaſtri deorum cultus eſt apud Perſas 441
Magicæ opera eadem quę naturę 1161.2
Magicę qui fuerint ſtudioſi ibidem
Magica à quibus concedatur 1194
Magiſtratus quando optimi eſſe non poſſunt 478
Magiſtratus optimos legibus ſæpe anteponendos ibid.
Magiſtratum ambire non decet 571
Qui admittendi ad magiſtratum ibid.
Magiſtratuum nomina quæ 658
Magiſtratus optimos viuas eſſe leges 670
Magiſtratus cur illorum minimè cupidis dandi ſint 696
Magiſtratus quibus committi debeant 864
Magnanimitas homini cur data 865
Magnanimitatis nomẽ honeſtiſſimum eſſe 459
Magneſiis quis leges tradiderit 564
Magnes ab Euripide nominatur lapis ille qui à nonnullis Heraclius dicitur 363
Magnes vim ſuam communicat ibid.
Magneti comparatur rhapſodus 365
Magna admirari conſueuimus 1138.1
Magnum quidpiam non eſſe facile 594
Mahomethus quibus leges tradiderit, & in quem eandem inuentionem retulerit 564
Maiorum ſplendor quandóque & quomodo à filiis obſcuretur 524
Maius dupliciter dicitur 545
Malũ bene ſopitum ne moue, prouer. 373
Malum omne non eſſe dolorem 381
Mala penitus extirpari poſſe impoſſibile 119
Mala circa inferiora verſari ibidem
Mala qua ratione fugiẽda in hac vita ibid.
Malorum in anima genera duo 160
Mala nemo tanquam mala elegit 248
Mala vnde in corpus manent 464
Malorum omnium quódnam maximũ 320
Malorum declinationem nullam ſupereſſe, ſi animam immortalem ponas 80
Malorũ cauſa quamlibet aliam quàm Deũ aſſignare licet 605
Mala quæ videntur viro bono conducere 780
Mala quando timeamus 787
Malos inutiles eſſe 99
Malos miſeros eſſe, quoniam ignorãtes ſunt 449
Malũ à malo propter iniuſtitiã lædi 496
Malus nulli amicus 504
Malis natura aut caſu factis nemo ſuccenſet 225
Malum hominem etiam bene loquentẽ audiendum non eſſe 478

ceptor 567
Mars à Venere quomodo ſuperetur 1153.2
Marſyas Olympi diſcipulus 1102
Marſyæ inſtrumenta 618
Mas & fœmina vires habent rationi eiuſdem 904
Marium concubitus vnde 1186
Maſculi erga maſculum amoris exemplum 1140.1
Maſculorum amore cur quidam facilius irretiantur quàm fœminarum 1171.1
Maſculinum genus Sole genitum fuiſſe 1046.2
Materia quomodo dependeat ab ipſo bono 1019
Materiã quomodo dicamus inordinatã ante mundum 1020.1
Materiã non eſſe æqualẽ mundi fabro ibid.
Materiã deus demenſione protendit 1022.1
Materiam non tam per ideam propriam quàm per ideam formæ à deo procedere 1032.2
Materia analogicè monſtratur 1060
Materiã nunquam recedere à potentia ibid.
Materiam eſſe informem ibid.
Materiam eſſe locum 1061
Mathematicę pars quę non fuerit tẽpore Socratis 701
Mathematicę rationes quomodo ad phyſica referantur 1023.1
Mathematicas ab actione liberas eſſe, & cognitionem tantum habere 529
Mathematicarũ diſciplinarũ vtilitas 1014
Mathematicis conuenire corporis motum 1016
Matrimonij tractatio 656
Matrix in femina quid 643
Μαχᾶν quid ſignificet 284
Medendi artem quis hominibus dederit 1060.1
Medendi artis & dicendi eandem fermè rationem eſſe 1237
Medendi modi duo 834
Medici propium 122. & ſeq.
Medici quomodo artem ſuam euertere aut ipſa abuti poſſint 554
Medicum bonum quid efficiat 259
Med. cur morbi corporũ multi lateãt 464
Medici ſapiẽtes duplici vtuntur purgatione 41
Medicis egens ciuitas malã indicat inibi diſciplinam eſſe 621
Medici officium 624
Medicum excellentiſſimum an in ciuitate habere præſtet ibid.
Medicinæ debilitas 359
Medicina Hecamedis 167
Medicinæ recta definitio 551
Medicinæ opus quódnam 203
Medicina corporis quomodo à Socrate curetur 461
Medicina quid cognoſcat 473

Melitus cur contra Socratem inſurrexerit 19
Melodiam pulcherrimam cur per ineptiſſimum Poëtam deus cecinerit 364
Melodiam ex tribus conſtare 617
Melpomene Solis vox cur dicta 361
Melpomenem Thamyram afflauit ibid.
Membrum nullum mundi odit aliud 1146.1
Membrorum humanorum errores omnes à vitiu procedunt 478
Memoria quid 385
Memoria mater muſarum 139
Memoria quónam differat à Socratica reminiſcentia 385
Memoriam deam inuocat 1100
Memores qui 142
Mendax quis dicendus 251.602
Mendacij ſpecies 140
Mendacium omnes homines diſque oderunt 607
Mendacium ciuitatis eſſe calamitatem 611. & 608
Mendacio quibus liceát vti mali cuiuſdam grauiſſimi deuitandi cauſa ibid.
Mentiri turpe 141
Mentiri in ea re quilibet poteſt quam optimè callet 189
Mentiens quis grauius delinquat, volens, aut nolens ibid.
Mentiri contra deorum dignitatem quocũque modo ſtultiſſimum 879
Mendici vbi videantur eſſe ſcelerum omniũ autores 715.& ſeq.
Menelaum qui curauerint 623
Menetiades an vituperandus fuiſſet ſi abſque armis & ſemimortuus ad Achillis tẽtoria ductus fuiſſet 984
Menexenus contentioſus, vehemens, facundus Cteſippi diſcipulus 502
Menonis præceptor quis 425
Menonem à ſophiſtarum captiſiculis ad veram ſapientiam Socrates tranſtulit 417
Mens animæ vis prima, & quis eius actus 428
Mens ſana an poſſit hominibus tradi 426
Mens & ſapiẽtia nomina ſunt potiſſima 401
Mens aut idem quod veritas aut certè omnium ſimilis 405
Mens multitudo ſtabilis 359
Mens mala qualis 303
Mens animæ mundi quæ 361
Mentis ſtudia exercitium requirunt corporis 1086
Mentis illius Socraticæ definitio vel expoſitio 882.& ſeq.
Mentis diſtributionem legem eſſe 822
Mentis motus natura quæ 953
Menti ineſſe non tantum imaginariam, verùm etiam naturalem formam, & veritatem 670
Mentem omnia exornare 72
Mentem cum corpore non propter corpus agere, licet poſſit ſine corpore agere 74
Mercurij etymologia iuxta Græcam vocem 180
Mercurius tetrachordi inuentor 1029.1
Mercurius Triſmegiſtus quid de amore ſenſerit 1138.2
Mercurij ſtella quæ 1012
Meſe quid 1032.2
Meſſeniorum rebelliones 877
Metallorum generationes 1066
Metalla planetis dicata & quib. 1097
Metaphyſicum tanquam deum colendum 1209
M*o*πα quæ 1194
Metrodorus Lampſacenus rhapſodos 361
Metus & pudor cuſtodes optimi in ciuitate 660
Metus quid & quæ metum inferant 493
Meum & non meum quam vim in ciuitate habeant 658
Miccus ſophiſta 497
Mida locupletior, Prouerb. 623
Midias coturnicum nutritor 440
M…οῦ quid 281
Miltiadem qui ad Marathonem pugnauit quomodo damnare cogitauerint quidam 352
Miles quomodo educari debet 571
Militi Arithmeticam & computatoriam neceſſariam eſſe 697
Milites nihil proprium poſſidere debere 629.& 609
Milites præſtantes maximè honorandos eſſe 662
Militum vita qualis 1044
Militibus quid iuris in agros expugnatorũ vicinorum 663
Militibus in caſtris vinum negandum eſſe 801
Militiam communem eſſe, tam mari, quàm fœminæ 661
Militiæ gratia merito magnos haberi deliberationes & leges multas condi 983
Militarem ſcientiam ciuili eſſe ſubiectam 960
Militaris res pars eſt ciuilis prudentiæ 225
Militarem artem nullus vnquam vendidit præter ſophiſtas 187
Militaris ars in ciuitate quomodo exercitanda 906.& ſeq.
Minæ centũ cui datæ ob filios inſtituendos 439
Minerua cur ab oculis Diomedis nebulã abſterſi 459
Minerua quod artificium hominib. demõſtrauerit 1150.& 1151.1
Mineruæ templis inſcriptum epigramma 1017.1
Mineruam & Vulcanum naturã habere cõmunem 1100
Minos quibus leges tradiderit & in quẽ earundem inuentionem retulerit 564
Minos cuius filius, & quàm præſtans in con-
Mod… [illegible] aggredi difficilia 649
Modeſtis pecuniam pluiimi faciendam 574
Mœchi vnde ducant originem 1186
Moleſtiarum qualitates 387
Moleſtiſſimum quid 497
Molle quid 1068
Momentũ indiuiduum eſſe & inueniri 1130
Momentum medium quoddam inter motum & quietem ibid.
Momus pro diuina cura accipitur 670
ne Momus quidem id carperet, Prouerbiũ 673
Monarchiæ veræ vmbra ſub Octauiano viſa eſt 527
Mouens ſeipſum immortale eſſe 628
Montes eſſe qui tantum apes paſcant 1101
Moralis virtutis officium totum in quadam animi purgatione verſari 41
Morales virtutes quæ 1166.2
Moralem diſciplinam in omni ætate magnopere neceſſariam 164
Morato tantum de moribus loqui liceto 478
Morbi omnes licet in aliquo conueniant, non tamen eandem eſſe omnium curationem 452
Morbus ex quibus conſtare dicatur 379
Morbus animi quibus in rebus cõſiſtat 213
Morbos animi & corporis qui verbis tantũ curauerint 261
Morbi vbi nulli ſint 82
Morbi noui vnde 621
Morbum ab externis cauſis prouenire 1049
Morbus vnde naſcatur 1081
Morbi acriores vbi generentur 1083
Morbos periculoſiſſimos non eſſe pharmacis irritandos 1086
Morum varietas & nouitas vnde naſcatur 988
Mores moderatos à fortibus nũquam ſeparari oportere 564
Mores mali facilè malas ſequuntur opiniones 213
Mores priuatorum quantum conferant ciuitati 904
Mores in ciuitate vna de cauſa maximè mutari 821
Morales virtutes ab hominibus quomodo acquirantur 407
Mori pro alio amantes ſoli eligunt 1178
Mori honeſtè præſtat quàm turpiter viuere 745
Mori in bello quàm commendabile ſit 662
Moritur quiſquis amat 572
Mori an multis conducat néene 491
Mori pro patria quàm præclarum ſit 45.516
Moriẽdum pro patria quando, & quibus de cauſis ſit 867
Mors quid 357
Mortem ſuam homines præſentire nõ poſſe qua lege cautum ſit 356
Mors voluntaria quæ 1143.1
Mortem timere quid ſit 22
Mortem

Mortale quomodo ſeruetur 1197
Mortalium genera tria 1054
Motuum qui optimus, & qui deterrimus 1086
Motus qui & quot ſint 1117
Motus quomodo efficiatur & eius ſpecies 102
Motus ſpecies quot 115
Motus naturales & cœleſtes à quo principium ducant 515
Motum circularem omnē, ſemper ſphæræ mobili proprium eſſe 1026.1
Motus localis ſeptem ſpecies 1049
Motus genera duo diuinis eſſe data 1053
Motionum ſpecies decem 950
Motuum quis robuſtiſſimus 951
Mouendi vigor 407
Moueri omnia 132.174
Moueri quid 132
Motus ſint ne ſpecies duæ ibid.
Moueantúrne omnia an ſtent 950
Moyſes quibus leges tradiderit, & in quem earundē inuētionem retulerit 564
Moyſi loc⁹, Terra erat inanis & vacua 1020.1
Moſaicæ legis præcepta duo primaria Platoni nota 567
Moſaici myſterij confirmatio 42
Moſaicæ doctrinæ locus Platonis conſonus 515
Mulieris virtus quæ 408
Mulieri quando, & cur iudicio intereſſe liceat 979
Mulieres maximè priſcarum vocum obſeruantes 287
Mulierum corpora an earū cuſtodibus nudanda ſint 655
Mulieres multas ad multa viris eſſe præſtantiores 654
Mulieres eadem diſciplina qua viri curandas eſſe ibid.
Mulieres communes eſſe debere 655
Mulieres in Lucinæ templo quid quotidie tractare debeant 876
Mulieres circa Pontum militare 890
Mulieres vbi agriculturam & paſtorum officia exerceant 891
Mulieres cur oporteat arma & caſtra tractare 896
Mulierum vulgare quoddam dictum 349
Mulierum menſtruo laborantiū oculi quales 1169.1
Mulierum faſcinationem vehementiſſimā eſſe ibid.2
Mulierum de mimis iudicium 791
Mulierum cur plus curandæ res ſint, quàm virorum 854
Mulieribus leuiora cōmittenda in republica 653.656
Multa quomodo vnum dici poſſint 1111
Multos nouit, qui vnum nouit 99
Multitudo quæ non poſſit docere quomodo iudices 419
deo ſuo 536
Mundum inſtitutū fuiſſe dominū motionis ſuæ 539
Mundum initium habuiſſe 114
Mundum anima quadā regi & moueri 1156.1
Mundum habere ſupra ſe tres cauſas 1018.1
Mūdum eſſe nunquam, ſed ſemper fieri ibi.
Mundū pendere cauſa incorporea 1019.1
Mūdum intelligibilē mediū eſſe inter viſibilē & ipſum bonum 1018.1
Mundum quomodo dixerit Plato exiſtere 1020.2.& 1021.1
Mundum boni gratia procreatum 1021.1
Mundum fieri ſemper & fluere 1020.2
Mūdum ex quatuor elemētis eſſe cōpoſitū 1025.1
Mundum animatum, intellectualem, viuentem à deo factum eſſe 1027.2
Mundum ex tota materia conſtare 1049
Mundum æternum eſſe à defectu cauſæ nō à materia ibidem
Mundos plures non eſſe credendos 1021.2
Munera ab impuro capere neque hominē, neque deum decet 958
Munerum corruptelam tractat 612
Munitionum duplex vſus 542
Muſę quid ſignificent Platoni 768
Muſarum mater quę 139
Muſę ſunt animę nouem ſphęrarum cœleſtium 361
Muſæ ab Ioue ducuntur ibid.
Muſa poetas diuino inſtinctu cōcitat 364
Muſarum cognomen vnde 1215
Muſas poſt homines natas eſſe 1230
Muſarum nouem myſterium 746
Muſici muſa quę 361
Muſica vnde dicatur 432
Muſica vſuraria & ſine menſura 399
Muſica cur tradenda pueris 227
Muſica circa quid verſetur 307
Muſica ſola parit molliciem 592
Muſica vnde originem habuerit 1031.2
Muſica quàm amica ſit homini 1160.1
Muſica AEgyptiorum qualis 790
Muſicę elementa quę 149
Muſicę Platonicę & Pythagoricę propoſitiones & proportiones 1029.1
Muſicę vtilitas 619.609
Muſicę vis 905
Muſicę perfectionem quid pręſtiterit 379
Muſicę tractatio antiqua 819
Muſicę noua ſpecies deuitanda 634
Muſicę genera imitationes eſſe morū 886
Muſicam cōſonantiam fieri in elemento omnium medio 1028.2
Muſicam numeris addere vocem 691
Muſicam ſola voluptate nō eſſe iudicandam 797
Muſicam Aſtronomiæ ſimilem, & æquipollentem 702
Muſicam omnem imitatricem & ſimilium effectricem eſſe 797
Naturæ fortis conditio 564
Naturæ ſapiētis cauſæ quomodo inueſtigādæ principales 1057
Naturæ opera qualia 947
Naturam ſibi cognatam & conſonam eſſe 419
Naturam oſtendere quid ſit 1837
Naturā quotidie aliquid diuinū trahere 12
Naturam generoſam ſine recta cultura inutilem ſemper & plerunque noxiam fieri 670
Naturā noſtram quomodo cōtemplari debeamus 691
Naturales res opera dei eſſe 153
Naturalium ſpecies formáſque ſubſtātiales numeris computari 1013.1
Naucleri quomodo arte ſua abuti poſſint, & quomodo abutentes puniendi 183
Nauclerus vnde appelletur 581
Naucratis AEgypti 1140
Nauis ab Athenienſibus in Delum quotānis mittebatur 44
Neare quid 647
Neceſſarium quid corpori dicatur 1077
Neceſſaria turpe eſſe neſcire 899
Neceſſitas induſtriæ mater 539
Neceſsitas non differt à voluntate in ſumma diuinitatis ſimplicitate 743
Neceſsitatis regnum 1154.2
Neceſsitatem expectandā eſſe in magiſtratu ineundo 585
Neceſſitatem in diuinis eſſe penitus voluntariam 1098
Neceſsitati nec deum ipſum aduerſari 899
Negatio quando contrarium non ſignificet 179
Negatio & affirmatio ab oratione prouenit 184
Negatiuarum quædam contrarietas 1133
Neithe dea 1043
Nemeſis iudicij angelus 832
Neonus (al. Sannionus) Cæli filius 94
Neptunus quid 1097
Neptunus qui & vbi filios genuerit 1103
Neptuni filij quas terras coluerūt & quibus de ſe dederunt nomina ibid.
Neptunum ſignificare naturalem prouidētiam 1097
Neque literas, neque natare nouit, Prouerb. 812
Neruorum natura 1076
Neſtor prudentiſsimus fingitur ab Homero 153
Neſtoris pellex quæ 366
Neſtoris rationes 1131
Neſtorē & dicēdi facundia, & vitæ tēperantia multos excelluiſſe 819
Nete quid 1032.2
Neutrū amare malū impoſſibile eſſe 496
Nicias Hieroſcamandri filius 94
Nicias Nicerati filius 326
Nihil nimis, Prouerb. 376

Noſcens ignorare idem non poteſt 137
Noſcens ignorare circa omnia & ſingula verſatur ibid.
Noſſe an idem quod ſcientiã accipere ibid.
Negator quis dicendus 159
Nullus vnquam prauus intelliget, &c. Prouerb. 848
Numæ laus 682
Numerus quid 115
Numerus impar Deo gratus 1140.1
Numeros triplices apud Pythagoricos 1022.2
Numerorum planorum cur ſit vnũ tantum medium, & ſolidorum plura 1023.1
Numerus ſub genere finiti ex quibus reddatur 379
Numerus ſingulorum nihil aliud eſt quàm partes 148
Numerus qui aptus ad plures diſtributiones 846
Numeri ratio quibus in rebus conſiſtat 264
Numeri ternarij triplex expoſitio 649
Numeri ſeptimi myſteria 742
Numeri duodenarij myſteria 838
Numeri præſtantia in rebus cognoſcendis 1006
Numerum vnde diſcamus ibid.
Numeri quaternarij ratio 1013.2
Numerum parem appellari diuiduum, imparem indiuiſibilem 1027.1
Numerum & numeri computationem quis inuenerit 1240
Numerum quinarium quibus de cauſis animæ compoſitioni conuenire putet 1027.1
Numerus omniũ, quis integerrimus 570
Numerorum cognitio quàm vtilis 1014
Numerorum cognitionem cõmendat 852
Numerorum genus in ordine eorum 373
Numerorum duplorum, triplorúmue interualla quomodo numerentur 1034.1
Numerorum harmonicorũ ad animæ cõpoſitionem conducẽtiũ ſumma ibid.
Numina octo in columna Ægyptia quid 630
Numinum contemptores quomodo cohibendi 948
Nuptiæ quæ contrahendæ 869
Nuptiarum leges 835
Nuptiarum tempus 877
Nuptiarum curatrices quomodo eligendæ 883
Nuptiarum numerum arbitrio principis concedendum 657
Nuptias ſacras vtiliſſimas 656
Nutriendi vigor 407

O

O. Pro ω vtebantur antiqui 188
ω vſus apud Græcos 293
[illegible] 568
Oblata non ſemper acceptanda eſſe 453
Oedipus inter imprudentes cur à Socrate numeretur 453
Odiſſe quos deceat 576
Odium quomodo naſcatur 1152.1
Odorum generatio 1071
Odyſſea & Ilias Homeri quid tractent 439
Oedipi imprecatio aduerſus liberos à diis exaudita 975
Oedipodis mortem debitam fuiſſe ſuis ſceleribus 912
Oedipum imprudenter mala à diis precatum eſſe 451
Oenophytica victoria 521
Officia humana mentes ad felicitatem præparant 189
Officia quæ debeantur patriæ, quæ peregrinis & quæ ſupplicibus 733
[illegible] cur dictus 279
[illegible] prius dicta, deinde honeſtius [illegible] 1220
Oleum laborum ſubſidium 518
Olei natura 1066
Olfactus caliginoſo aeri cur aſſignetur 1149.2
Ollæ pulchræ deſcriptio 1250
Olympus Phrygius optimus tibiarum inflandarum præceptor 567
Olympi opera 363
Olympiodori de Platone locus 744
Omne & totum an idem 148
Omnia omnibus eſſe ſimiliter, ac ſemper 267
Omnia & omne an differant 148
Omnium centrum quod 1140.2
[illegible] vnde dicatur 289
Operari & facere an idem ſit 468
Opera dei quæ 964
Operari quænam appellari debeant 468
Operimentorum duplex vſus 564
Opifex ſublunaris 360
Opificum dij qui 968
Opificium ab imperfecto incipiẽs, imperfectum deſinit 361
Opinari animæ quid 138
Opinari tribus modis 137
Opinari circa quid verſetur ibid.
Opinari à cognoſcere quid differat 151
Opinatrix contraria veræ ſcientiæ 164
Opinio quę 104
Opinio vnde oriatur 388
Opinio cuius ſit 105
Opinio falſa quid 148
Opinio falſa quomodo contingat 141
Opinio falſa quomodo fiat 104
Opinio falſa quantum malum 313
Opinionibus falſis qui proni 141
Opinio vera quid 104
Opinio vera an idem ſit cum iudicio, & ſcientia 146
Opinio vera quando ſcientia ſit 146
Opinio, recta quæ 1193
Opinio recta à ſcientia quid differat 426
[illegible] 184
Oppoſitionis variæ definitiones 1026.1
Optandum non eſſe vt omnia ſuccedant ex voto 515
Optimatum gubernatio optima 709
Optimũ omniũ quidnã primũ, quid ſecundum, quid tertium 309
Optimum quod cuique, illud maximè proprium 718
Optimũ eſſe in aduerſis quietẽ agere 714
Optimo nihil eſſe addendum 1018.1
Opus nullum turpe eſſe quis ſenſerit 468
Opus cuiuſque potẽtię quando optimè exerceatur 428
Opus denominationes vnde deſumere poſſit 363
Oraculum Crœſo datum 715
Oraculum Delphicum quas cogitationes Socrati immiſerit 18
Oracula agendorũ ſæpe hominibus per medios ſpiritus pandi 88
[illegible] quid 282
Orandum quomodo ſit, & vnde orationis exempla petenda 451
Oratio quid 149
Oratio mediocris quæ 183
Oratio quomodo à cogitatione per os effluit 184
Oratio prima & breuiſſ. quæ 183
Oratio vera quæ, & quæ falſa 266
Oratio qualis in ciuitate admittẽda ſit 203
Oratio Græcis quomodo dicatur 150
Oratio animi affectionem ſequi debet 618
Orationis funebris ordo 518
Orationis veritas aut falſitas ex re ipſa dimanat 1134
Orationis ſubſtantia 147
Orationis Hippiæ Lacedæmone habitę initium 1148
Orationis pars minima quæ 266
Orationis partes & ordo 1255
Orationis ſpecies duæ 604
Orationis definitio qua ſeparatur à cogitatione 184
Orationem querulam quando habere non liceat 909
Orationem in duas diuidi ſpecies 616
Oratione ſoluta quomodo pueri exercendi 615
Oratione ſoluta quomodo pueri exercendi 615
Orationes partim veras, partim falſas neceſſario eſſe 184
Oratoria facultas quid 616
Oratoria facultas perſuadet 104
Oratoria à Ciuili facultate, quomodo diſtincta ſit 560
Oratoriam facultatem ſine veritate eſſe ridiculam 1131
Oratoriæ facultatis dignitas 519
Orator qui laudandus 1209
Orator excellens quis 1237
Oratoris ineptię omnibus notæ qũ liberi & ingenui

[illegible] 1077
Oris longitudo quanta eſſe debeat 1151.2
Ornamenta reginarum prouinciis vbi nomen dederint 442
Orithyæ fabula à Borea raptæ 1211
Oromanſius Zoroaſtri pater 441
Oromaſis vnde 261
Orphanorum cura quibus cōmittenda 970
Orpheus quātā vim amori tribuerit 1138.2
Orpheus de rerum principiis cecinit ibid.
Orpheus de Ioue quid ſenſerit 1140.1
Orpheus Oeagri filius voti impos ex inferis dimittitur 1179
Orphei opera 363
Orphei muſa quæ 361
Orphei erga Eurydicen amor 1140.1
Orphica vita quæ 875
Orthagoras Thebanus 212
Orſi dei nomen, & apud quos 261
Oſſium natura 1075
Otus quis 1185
Ouidij muſa quæ 361.
[illegible] quot modis nuncu pauerint homines 276

P

PAcis ſtudium ad quid referendū 1098
Pæana teſtem dictorum à quibus inuocandum iubeat 795
Pæonis ſpecies 819
Palamedis Eleatis in dicendo artificium quantum 1231
Pallas intellectualem ſignificat prouidentiā 1017.1
Pallas quid apud Platonē ſignificet 1097
Pallas armata cur palā culta fuerit 1101
Palladis deſcriptio 1017.1
Palladis etymologia 279
Palladem ante diluuium duas condidiſſe, educaſſe, & docuiſſe Athenas 570
[illegible] quid ſignificet 280
Pan, Mercurij filius biformis 263
Pandari confuſio ſacramentorum induciarúmque 605
Paralus Periclis filius qua re exercitatus fuerit 424
Paraſus Pericle natus 220
Parameſe quid 1031.2
Paranete quid ibid.
Parcæ cur tractēt manibus globos, mater verò nequaquam 746
Parcarum vim eſſe inconuertibilem 994
Pares cum paribus facilimè congregantur Prouerb. 1127
Parmenides quōnam modo diſputare conſueuerit 154
Parmenides Pythagoricus librum De natura ſcripſit 1138.2
Parmenidis magni de eo quod non eſt ſententia 166
Parmenidis carmina 1261
Parmenidem priſca deorū geſta deſcripſiſceat 974
Patrem homicidij accuſare etiam licere 3
Paterfamiliâs vir nihil metuat ſeruorū multitudinem 733
Paterfamiliâs, ciuilis, dominus, rex, an idem ſint 519
Patiens quando patiens 115
Patiens ſenſibile eſſe non ſenſum 133
Patria honoranda 733
Patria quomodo colenda 37
Patria quomodo laudanda 518
Patriæ hoſtis quis iudicandus 910
Patriæ cura & ſtudium erga filios ſuos 526
Patrocles Lacedæmonis rex 808
Patrocles Iolaus 207
Patrocli erga Achillem amor 1140.1
Patroclo quæ falſo adſcribat Homerus 612
Paulus ſplendor veritatis 261
Paupertatem nimiam obeſſe ciuitati 632.624
Pauſanias Ceramenſis 220
Pecunia quibus plurimi facienda 574
Pecunia quæ Iunoni conſecratur 870
Pecuniæ malum quod 325
Pecuniæ vſus qualis apud virum probum 570
Pecunias quærimus corporis gratia 50
Peccat quiſque deficiente ſcientia 564
Peccant homines facilè ſed nō ſpōte 1255
Peccantes in pugna quomodo puniēdi 662
Peccatorum iudicandorum ordo 913
Pedum motus qui illiberales 618
Peleus Aeaci filius in Phthia quomodo dominatus ſit 90
Pelopes lege Græci natura barbari 523
Pelopi cur rectè nomen impoſitum 272
Pentathli quēnam locū in certationibus habeant 98
Percipiant qui facilè 142
Peregrinantium genera 989
Peregrinus cur maiorem miſericordiam à Deo & hominibus mereatur 840
Peregrino quantum ſit fauendum ibid.
Peregrinationis vtilitas cur inſtituenda 938
Perfectio abſoluta vbi 1144.2
Pericles Xantippi filius 429.517
Pericles quomodo ſapiens euaſerit 439
Pericles volentibus imperauit 91
Pericles quales reddiderit Athenienſes 351
Pericles non fuit bonus ciuiū curator 352
Pericles Alcibiadis tutor 439
Pericles Anaxagoræ auditor 1237
Pericles cur oratorum perfectiſſimus fuerit ibid.
Periclis cōſilio quæ Athenis facta ſint 311
Periclem virum ſapientiſſimū fuiſſe & quomodo filios ſuos inſtituerit 424
Periuriis quibus dij dent veniam 1181
Peripateticos dei cultū minimè curare 904
Peritia quid ab arte differat 341
Peritorum & imperitorum diſcrimen in legum imitatione 556
[illegible] 1173.2
Phædrus Myrrhinuſius 1138.1
Phædrus qualis fuerit ibid.
Phædrus ex oratore philoſophus à Socrate factus 1173.2
Phaethon Solis filius fulminatus quid ſignificet 1017.1
Phantaſia quomodo à cogitatione diſtinguatur 184
Phantaſia, tertia animæ vis & eius actus quis 407
Phantaſmata nocturna dæmonum ſunt ſimulacra 185
Phantaſticum genus in duo ſecatur 186
Phantaſtica vis ſimulacrorum magiſtra 182
Phaoſtenes, Andrius Athenienſium imperator 368
Phelleos agros ſolo pingui fertiles aliquādo fuiſſe 1102
Phenicē Achillis præceptorem damnat 612
Phemius Ithacenſis rhapſodus 363
Pherecrates Poeta 228
Pherecydem ſummū fuiſſe theologum 691
[illegible] quid ſignificet 279
[illegible] quid ſignificet 278
Phidiæ pulchra extabant opera 422
[illegible] à philoſopho quid differant 667
Philemon Philemonidis filius 94
[illegible] qui 669
Philolaus 47
Philoſophari quid iuxta Solonem 97
Philoſophandum quibus non ſit 506
Philoſophantib. quid obiici ſoleat 18
Philoſophiæ principium 115
Philoſophiæ priſcæ figura 238
Philoſophia ſcientiæ acquiſitio eſt 425
Philoſophiæ alia definitio 98
Philoſophia gratioſa eſt 212
Philoſop. Socratis quid doceat 532
Philoſoph. exactā diligentiā non eſſe impendendam qui ſenſerint 332
Philoſophiæ quomodo danda opera 330
Philoſophia quæ viro rēpub. gubernaturo ſit valde neceſſaria 515
Philoſophię calumnia maxima vnde oriatur 675
Phil. à ſtudio quæ auertant 678
Philoſoph. donum eſſe diuinum 690
Philoſophia quibus non ſit communicanda 1263.1
Philoſophus quando inutilis ſit 98
Philoſophum vnoquoque artifice inferiorem eſſe 99
Philoſophum quibus in rebus ſecundas tenere turpe ſit 100
Philoſophi officium & actiua, & contemplatiua comprehenditur 408
Philoſophi affectio 121
Philoſophus in indagando quomodo à ſophiſta diſtet 1144
Philoſophi qui 506

Philoſophi cur rempublic. non attingant 696
Philoſopho quo pacto conducat Geometria 700
Philoſopho dialecticam neceſſariam eſſe 704
Philoſophum non decere eſſe claudum 705
Philoſophus quas voluptates floccipendat 735
Philoſophi inſtrumenta quæ ibid.
Philippus Valor 1039.2
Philoſophum quantum ab aliis differre deceat 1174
Phlegeton 47
Phœbus Linum afflauit 361
Phœbum diuinis verbis tum animi, tũ corporis morbos curauiſſe 261
Phœbum duos genuiſſe filios 213
Phœnices quæſtus auidi 642
Phrenes in homine quid 1073
φρόνησις quid 182
Phrynondas 218
Phthia latigleba 11
Phthongus quid 608.1029.1
Phyllidis amorem melancholicum fuiſſe 1171
Phyſica quomodo conſtent ex Mathematicis 1037.2
Phyſici aliquot inſignes 691
Pictura quid 1141
Pictura apud Ægyptios qualis 789
Picturæ laus 1160.1
Picturæ immenſum ſtudium 866
Picturam procul à veritate poſitam eſſe 754
Pictoribus ſimilem artem eſſe in ſermonibus 295
Pietatis definitio 964
Pietatem in rebus grauibus ſemper diuinũ auxilium implorare 649
Picis natura 1066
Pij quam regionem inhabitent poſt hanc vitam 84
Pindari muſa quę 361
Pindari teſtimonium de animi immortalitate 415
Pindari & aliorum poetarum criminationes reprobantur de Æſculapio 623
Pindari pulchrum dictum 574
Pingendi arte præſtans quis 212
Pinguis Mineruæ homines, Prouerb. 363
Pitthoo quæ falſo ab Homero adſcribantur 612
Piſcatio in duo membra diuiditur 156
Piſcatio igniſera, & contorta ibid.
Piſces circa Nilum manſuefieri 532
Piſcibus Neptunum præeſſe 1155.1
Piratarum furta & latrocinia vnde 872
Pittacus cur à ciuilibus actionibus abſtinuerit 1145
Pittacus Mitylenæus 238
Platonem tragœdiam Socrates coegit tragœdias igni tradere 1173.2
Ploratus clarorum virorum tollendos eſſe 610
Plutonis etymologia 277
Plutonis galea, prouerb. 760
Pœnam dare an malum 320
Pœnas luens maximo liberatur malo 325
Pœnas fugere quid pariat 317
Poeſis dithyramborum ad quid conferat 341
Poeſis ſine concentu & numero quid ſit ibid.
Poeſis quæ pars in ciuitate non ſit recipienda 748
Poeſis imitatur homines vi aut ſponte aliquid agentes 754
Poeſim in Ione tractat Plato 360
Poeſim non poſſe abſque Dei fauore comparari ibid.
Poeſim omnem aut per imitationem aut per enumerationem proferri 614
Poeſis vel donum dei, vel fortunæ ſors vel artis opus eſt 360
Poematis ſpecie quid ſophiſticam artem diſſimulauerint 221
Poemata ænigmatibus ſcatere 457
Poematum lectores quot annos nati eſſe debeant 888
Poeta ineptiſſimus quis 364
Poetam nemo debet ſibi infenſum reddere 569
Poetæ & ad laudandum & vituperandum vehementes ibidem
Poetam non ſermones, ſed fabulas facere 46
Poetæ quomodo pueris tradendi 894
Poetæ conciti alios furore corripiunt 364
Poetæ non arte ſed diuino afflatu mente capti omnia canunt præclara ibid.
Poetæ patres & duces ſapientiæ 503
Poetæ elegans dictum de docto imprudente 457
Po. vnde ad nos carmina afferant 364
Poetæ quæ ſcribere debeant 615
Poetæ virtutum genitores 1198
Poetæ deorum interpretes 364
Poetæ qui vituperandi 302
Poetarum multos prius rudes in momento doctiſſimos euaſiſſe 360
Poetarum de animorũ immortalitate ſententia 415
Poetarũ ſcripta de diis & Heroibus fabuloſa abiicienda 604
Poetarum lex 888
Poet. cantus quales eſſe debeant 791
Poetarum ſtudia commendantur 361
Poetas carpit 716
Poetas vocat deorum filios 595
Poetas ſæpe ſua ſcripta non intelligere 360
Poetas lectos eſſe à Socrate, & qua de cauſa 17
Poſſeſſioné omnem eſſe abſque morali virtute vanam 524.525
Poſt feſtum venire, prouerb. 305
Potens quis dicendus 254
Potentem eſſe in ſua Repub. pulcherrimum 1255
Potentia an idem ſit quod robur 243
Potentia & vtilitas idẽ eſſe videntur 1244
Potentiam nullam maiorẽ eſſe honorũ conſenſu 158.1268
Potentiã omnibus eſſe exoptandam 303
Potentiã qui minimam in ciuitate obtineãt 318
Potentiam non eſſe pulchrum quod quæritur 1255
Potentum ignorantia teterrima res 395
Potentiores ſemper legib. abuti ad ſuam vtilitatem 570
Ποτὸν vnde dicatur 288
Poteſtas magna bonum quiddam eſt 310
Potui moderationem quandam adhibendã eſſe 1176
Præceptores bonos quid habere deceat 434
Præceptorum operam quibuſdam inutilem eſſe 485
Præconis lex 982
Præeſſe neminem poſſe niſi prudentem 416
Prægnantes cur rei optatæ progant imaginem in fœtu 1170.2
Prægnantes quomodo curandæ 882
Præmia danda præſtantioribus 657
Præparationes duæ tam ad corpus, quàm ad animam pertinentes 1129
Præſcriptio tẽporis in ambiguis qualis 970
Præſenti ſorte pro viribus bene vtatur, prouerbium 340
Præſtantiſſimus qui vult euadere, quibus ſe conferre debeat 449
Præſtigiator ſophiſta ſermonibus decipit 165
Prætoris electio & officium 865
Prætorum munus quod 310
Prauitatis innumeras eſſe ſpecies 648
Prauitatis in anima ſpecies duæ 160
Prauitatem quaſi priuationem neque ſe, neque virtutem cognoſcere 624.609
Prauitatem ſeruilem eſſe 450
Prauitatem morbum eſſe 647
Prauos ſecum diſſidere 504
Precandum quomodo ſit, & vnde precum exempla petenda 451
Preces quomodo probauerint multi philoſophi 1017.2
Precum qualitates quæ 453
Priamo quę falsò adſcribat Homerus 610
Principes an quæ ſibi non conducant, imperent 586
Principis ignauia quantum toti ciuitati obſit 718
Principem in omni conuentu eſſe oportere 779
Principem non ſibiipſi, ſed ſubiectis conſiſtere

1245
Priſcorum laus & commendatio 373
Probare & laudare quid differant 234
Probus vt dolorem toleret 754
Proci ab Homero inducti tumentes faſtu 98
Prodeſſe non eſt cuiuſlibet 915
Prodicus cuius præceptor fuerit 425
Prodicus Ceus ſophiſta quãdo floruerit 93
Prodicus ſapientiſſimus & diuiniſſ. vir 120
Prodicus ſophiſta 118
Prodici laus & commendatio 1246
Prodici, pulcra de dicendi arte reſponſio 1236
Progreſſus quis melior 547
Prolixitas verborum infinita à Lyſia & Gorgia adinuenta 146
Prometheus ignis dator 539
Promethei & Epimethei fabula rurſus adducitur vt oſtendat virtutem doceri poſſe 223
Prometheo hominum cura tradita 214
Promiſcuum genus vnde principio genitũ 1146.2
Promittentes facilè nihil vnquam præſtare 188
Propagationis inſtinctus omnibus inditus 1144.1
properatio nimia ſerius abſoluit, prouerbiũ 532
prophani qui 115
prophanum quid 4
prophaniſſimum quid 568
prophetas angelorum audire voces 12
propinqui quomodo amandi 833.823
proportio totius vnde naſcatur 1151.1
proportionalitatis definitio 1030.1
proprium cuiuſque optimum eſſe 738
propugnaculorum duplex ratio 542
proſerpinæ pœnas dare antiquæ miſeriæ 415
proſerpinæ etymologia 278
proſperitas quid pariat 515
protagoras ſophiſta diues docendo factus 422.1246
protagoras quot annos vixerit & quot docuerit 424
protagoræ ſententiam ad deos minus quàm ad homines pertinere 119
protagoræ defenſio 121
protagoræ tutores 121
protagoræ propria ac recta colloquutio & ſtylus præclarus 1135
Protagoræ paradoxon 102
Protagoram inſipientem eſſe teſtimonio Socratis 119
Protagorea fabula 121
Proteus Ægyptius ſophiſta 2100
protei fabula damnatur 606
proteo mutabilior, prouerb. 369
1140
ψυχὴ vt rectè nominata fuerit 276
publicum ciuitates connectit, priuatum diſſipat 936
pudor quam ætatem maximè deceat 465
pudor ingenitus eſt temperantiæ fundamentum 215
pudor cur homini datus à deo 164
pudor abſterret à turpibus 1139.1
pudorem viro egeno bonum non eſſe 467
pudorem non eſſe vbicunque timor 9
puellarum ſeparatio à viris quo tempore facienda 883
puerum omni beſtia intractabiliorem eſſe 893
puerum duo maximè decere 612
pueri quibus rebus inſtituendi, & quanto tẽpore 893. & ſeq.
pueri armorum diſciplinam cur diſcere debeant 634
pueri quomodo ad bellum præparandi 105
pueri in qua ſolennitate ad carmina canenda conuocari ſoleant 1042
pueros bellorum ſpectatores eſſe debere, & cur 661
pueri quomodo alliciendi ad ſtudia diſciplinarum 899. & ſeq.
pueri quomodo educandi & erudiendi 226
pueri inſtituendi in iocis honeſtis 634
pueri quo pacto docendi ſint 706
puerorum beneuolentię an amicitiæ appellandæ ſint 1336
puerorum de mimis iudicium 792
puerorum ingenia vnde & quo tempore ſpectanda 881
puerororum naturam iniquitatem eſſe 781
pueris fabulas narramus, & cur 604
pueris deliciæ an autoritas magis conferat 881
pueris quandiu interdicatur vinum 796
pueris agitatio quid conferat 881
pueros facilè perſuaderi 119
pueros non amandos eſſe cur legibus cauẽdum ſit 1180
pueros non eſſe abſterrendos diuerſis deorum formis nocturnis 607
pugnantium apices coniunctos eſſe 461
pugnaturus qualis eſſe debeat 602
pulchritudo quid 1346.1.460.1139.2.1142.1
pulchritudo vera quæ 216
pulchritudo triplex 1139.2
pulchritudo ad quæ pertineat 1208
pulchritudo diuina quomodo amorem pariat 1140.2
pulchritudo quid à Platone vocetur 1242
pulchritudo animalibus vnde 1149.2
pulchritudo quomodo deſcribatur 1140
pulchritudo quibus animę partibus cognoſcatur 1149.2
pulchritudo ex menſura, & commenſuratione 405
pulchritudo quomodo conſideranda 460
pulchrum ſine moderatione & mẽſura eſſe non poſſe 1238
pulchrum nec per ſenſus, nec opinionis indagationem cognoſci poſſe 1243
pulchrum omnia quibuſcunque ineſt pulchra efficit 1152
pulchrum cur amicum 505
pulchri dea qualis 1199
pulchri & turpis medium quod 1193
pulchri definitio 1249
pulchri ratio ad quam naturam pertineat 264
pulchrorum comparatio quomodo facienda 324
pulchra bis, & ter repetenda, prouerb. 401
pulchra quæ ſint 323
pulchra non minus velocia quàm quieta eſſe 466
pulchra difficilia eſſe, prouerb. 1261
pul. difficile cognoſci, prouerb. 1336
pulchra vt res aliqua ſit quot requirantur 1152.2
pulcherrimum quid in ciuitate 629
pulmonum natura & officium 1073
punire iniuſtos cur debeant Magiſtratus 226
punitus duplicem vtilitatem afferre poteſt 357
Purè nihil poſſumus cum corpore ſcire 51
purificatio animi qua in re conſiſtat ibid.
purgatio quid 160
purgationis gemina ſpecies ibidem
purgatio animarũ poſt hãc vitam 43
purgationes medicorum quibus adhibendæ morbis ſint 1086
purgationum corporalium ſpecies multæ 160
purgatorium humanorum delictorũ quod 921
puſillanimitas aduerſa animo diuina & humana indagaturo 672
putandi modi 137
πῦρ quid ſignificet 281
pyrilampes Antiphonis pater 1109
pyrilampus quis 465
pyriplegethon quò perueniat 83
pyrriche quid 897
pythagoras vnde Muſicam didicerit 1031.2
pythagorę ſapientiã in contẽplando tantum fuiſſe 756
pythagorę de temperan. ſententia 460
pythagoram diuinis verbis & animi & corporis morbos curauiſſe 261
pythagoricos ſummos fuiſſe theologos 691
pythodorus Iſolochi filius cuius conſuetudine doctus euaſerit 439
pythoclides ſapiens vir ibid.

Q

QVadruplum vnde eliciatur 417
Quæſtio difficilima 121
Quæſtorum munus 860

Rationi non tanquam medico committere debemus 324
Rationem eſſe à libidine differentem 1116
Rationum vis vbi 1047
Rationalem partem vnde hauſerint homines 1
Recitandi ars non omnia comprehendit 367
Recitatorem hominem non decet obliuioſum eſſe ibid.
Recordatio quid ſit 842
Rectè quid ſe habere dicendum ſit 432
Redargui nolle quantum ſit malum 313
Redargutio quomodo fieri, & geminati in oratione poſſit, quis inuenerit 1235
Relatiua quomodo inter ſe differant 7
Religionis definitio 1
Religioſus quis dicatur, & quid ſignificet 1
ῥῆμα 292
Rhetorica circa quæ verſetur 1231
Remedium quod opportunum aduerſus fortunæ ictus 755
Reminiſcentia quid 55
Reminiſcentia quomodo fiat & vnde ibid.
Reminiſcentia Socratica quid à memoria differat 385
Reminiſcentiā duobus modis probat Plato 41
Repetenda quæ bene dicta ſunt 857
Repetundarum lex 984
Res per nomina iudicare fallaciſſimū 264
Rei cognitionem cum rationibus quàm ſolum nomen perpendere præſtat 155
Rerum diſtinctio in genere duo 688
Rerum naturam omnium mente quadam contineri 275
Rerum omnium generica diuiſio 947
Rerum formas animis noſtris eſſe ingenitas 570
Rerum eſſentia quæ 266
Rerum duæ ſpecies 59
Reſpublica quæ recta dicenda ſit 551
Reſpublicæ totidem quot mores hominum 711.715
Reſpublica ambitioſa vnde oriatur 711
Reſpub. quomodo fiat cenſu potentum 715
Reipublicæ conſtitutionem ab eo quod vtile eſt ſæpe aberrare 131
Reipublicæ adminiſtrationes vel formæ quot 558
Reipub. prima cura quæ 478
Reipub. finis quis præcipuus 570
Reip. quæ gubernatio optima 709
Reip. ſtatus optimus vnde ſpectari & colligi debeat 719
Reipub. gubernandæ artem totum ſibi hominem vindicare 878
Reipub. adminiſtrationem aggredi nō eſſe alienum à bono ingenio 1165.2
Rempublicam quomodo in lib. de Legibus inſtituat Plato 570
Rex qua re plurimum ad imperium adminiſtrandum poſſit ibid.
Rex à præcone quomodo differat 550
Rex qui ſit gubernando 557
Rex vniuerſorum qualis 1140.1
Regis nomen qui conueniat 100
Regis intereſſe animis hominū leges condere 567
Regis officium quod 527
Regis textura qualis 560
Regis officium 554
Regi vbi tributum grande pendebatur 442
Reges apud quos populos ditiſſimi fuerint ibid.
Regi quàm regere melius homini 450
Regem maxi. decere ſacerdotium 550
Regem quibus comparet 554
Regem ſpeculatiuæ ſcientiæ quàm regiæ propinquiorem 558
Reges apud Cretenſes qui præſtantiſsimi 567
Rege vero & legitimo orbem carere 527
Reges qui omni tempore apud inferos crucientur 358
Regia autoritas multi tribui non poteſt, & à quib. tribui debeat 527
Regia lex quid 566
Regiæ facultatis opus quod 257
Regiæ texturæ opus 564
Regiæ autoritati quid vicinum 867
Regiæ maieſtatis officia quædam 561
Regiam gubernationem optimam eſſe 709
Regius homo qui merito nuncupandus ſit 529
Regiam dignitatem vnam quandam ſcientiarum eſſe 551
Regius homo in qua arte conſtituendus 534
Regnandi artem quis hominibus dederit 1190. & 1155.1
Rhadamanthus cuius filius & quàm præſtās in legibus ſeruandis 567
Rhadamanthi peritia in iudicando 987
Rhadamanthi modus iudicādi & ſceptrum 358
Rhadamanthi laus, & à quo, & ad quid eius opere vſus ſit Minos 568
Rhadamanthum iuſtiſſimum fuiſſe 769
Rhapſodus quid 360
Rhapſodus quid in Poetarum recitatione præſtare debeat 361
Rhapſodus cur magneti comparetur 365
Rhapſodi carpuntur ibid.
Rhapſodorum vſus qualis eſſe debeat in ciuitate 909
Rhapſodorū certamen apud Epidaurios 361
Rhapſodorum aliquot nomina ibid. & 363
Rheæ nomen quid ſignificet 276
Rhetor an iuſtus ſit, & Rhetorica an iuſtum doceat diſquiritur 314
Rhetor à grammatico quid differat 436
Rhetoris officium 14
Rhetores ſapientes 313
Riſus profuſos eſſe deuitandos 618
Robur ex multis an temperatis laboribus acquiratur 97
Robur vnde proueniat, & an idem ſit cum potentia 143
Robuſti quinam dicendi ſint 395
Romanis quis leges tradiderit 564
Rara omnia honoranda ſunt 213

S

Σ, Vſus apud Græcos 292
Sacella non eſſe intra priuatos parietes habenda 951
Sacer morbus quis 1083
Sacerdotes in veteris belli narratione plurima inſeruiſſe nomina poſteris perſimilia 1100
Sacerdotum officium quod 1145.2
Sacerdotum vita 1044
Sacerdotibus ad quam ſummam vſque permittatur iudicare 390
Sacerdotium quàm fuerit apud Ægyptios dignum 550
Sacerdotia per ſucceſſionem tradita non eſſe mouenda, & quàm ſint diuturna 860
Sacra præcipua à ſummis magiſtratibus inſtituta 550
Sacra cur facienda iuſſerit Plato 860
Sacrorum numerus apud Platonē quis 905
Sacrorum antiſtes 499
Sacratiſſimum quid apud Platonem 568
Sacrificare quid 10
Sacrilegij lex 922
Sagacitas quid 407
Sagittandi artem quis hominibus dederit 1190. & 1155.1
Sagittario Dianam præeſſe 1155.1
Sal miris laudibus extolli ad victus vtilitatem 1177
Salis generatio 1067
Salamina Euryſacis patria 448
Salomonis locus de funiculo triplici redditur clarior 564
Salus vnde Reip. petenda 995
Saltatio duplex 884
Saltationis duę ſpecies 897
Salutationis formulam tractat 1171
Salutatio quænam decens 470
Sancti definitio 4
Sanctum quid 8
Sanctum prima iuſtitię pars eſt 9
Sanctitas quęnam iuſtitię pars apud Platonem 564
Sanct. circa deorum curam verſari 9
Sanctitas an idem quod iuſtitia 230
Sanctitatis definitio 10.564
Sanguinis conditiones in adoleſcentia 1169.1
Sanguinis fons vbi 1073
Sanitas in quocunque ſit eadē ſpecie eſt 409
Sanitate nihil præſtantius 309
Sanum inter & ęgrum nullum medium ponit Plato 452

Sapere

Sap. à Prometheo furto ſublata 224
Sapientia in qua parte ciuitatis locanda 636
Sapientia animæ virtus 449
Sapientia res fluentes & attingit & aſſequitur 278
Sapientiæ ſtudium quod potiſſ. 1108
Sap. gratia cuilibet ſeruiendum 196
Sapientiæ definitio & quomodo ab hominibus habeatur 407
Sapientiæ nomen multis facultatibus aliquo modo concedi 90
Sapientiæ nomine facultas quæ appellanda ſit 1007
Sap. Lacedæmoniæ ſtudioſi qui 238
Sap. primitiæ cui templo dedicatæ ibid.
Sap. meditatione quid aſſequamur 41
Sapientiæ & ignorantiæ medium quod 1193
Sapientiam ne excogitari quidem poſſe deformem 405
Sapientiam veram eſſe cogitationem 125
Sap. ciuilem qui nanciſcantur 87
Sapientiam non tam humanis ſtudiis comparari quàm purgatis moribus diuinitus infundi 188
Sapientiam duobus modis definire ſolet Socrates 231
Sapientiam optimum eſſe nummum 52
Sapientiam non eſſe ſummum bonum 376
Sap. ſecundum ſe eſſe oportere 1249
Sapientiam magis quàm voluptatem boni participem eſſe 402
Sap. humanam nihili pendendam 18
Sapientiam vnam quandam eſſe ſuper animam hominis 1166.2
Sapientiam vim ſuam nunquam amittere 695
Saporum generatio 1070
Sappho melancholica fuit 1159.1
Sapphonis muſa quæ 361
Sapphus pulchra ſcripta 1214
Satietatis tædium tollendum 870
Saturnus quid apud Platonem ſignificet 305
Saturni malignitatem ſæpe à Ioue coerceri 1155.1
Saturni nomen quot ſignificet 162
Saturni ætas 537
Saturni lex quænam ab Orpheo, & Platone dicatur 563
Saturni ſtella tardior omnibus 1012
Saturno filios qui immolauerint 565
Saturnum modò Iouem, modò Venerem vocari 1142.1
Saturnia prouidentia in quot diſtribuatur officia 305
Scabioſus an beatus putandus ſit 357
Scabioſi infricando volup. qualis 393
Sceptrum Iouis quomodo exponat Plato apud Heſiodum 568
Scientia quid 104
ſpecies 529
Scientiam circa aliud eſſe, & circa aliud opinionem 668
Scien. & ſenſum nunquàm idem eſſe 136
Scientiam eſſe ſenſum 118. & 189
Scientiam non eſſe ſenſum 104
Scientiam in paſſionibus nequaquam ineſſe 136
Scientiam conſenſum qui iudicauerint 101
Scientiam ſeorſim à virtute morali non ſapientiam, ſed calliditatem appellandam eſſe 524. & 515
Scientiam humanam in negatione falſi potius quàm in veri affirmatione conſiſtere 570
Scientiam noſtram reminiſcentiam eſſe 55
Scientiam habere quid 147
Scientiam habere aliud eſt quàm vti, & poſſidere 143
Sciẽtiam eſſe virtutem quomodo ſuſpicari poſſimus 419
Scientiam in actione ciuili principatum nõ tenere 427
Scientiam accipere an idem quod noſſe 152
Scientiam natura hominibus nequaquam ineſſe 427
Scientiam eſſe in quadam mediocritate 373
Scien. optimum eſſe cõtra omnia vitia cuſtodem 710
Scientiam in omnium virtutum definitionem ingredi 188
Scientiarum puritas 399
Scientiarum poſſeſſio quando prodeſſe & quando obeſſe dicatur 455
Scientias omnes quæ verſantur in ſpeculando theologiæ ſubiici 189
Scientias multas eſſe, & differentes ac inter ſe contrarias 371
Scientias omnes duabus contineri ſpeciebus 519
Scientias inter ſe differentes eſſe 403
Scire quid 144.57
Scire multa aliquando malum fuiſſe quibuſdam 457
Scire per genus diſcernere quid 177
Scire malè impoſſibile eſſe 457
Scire an poſſit vnus omnia 164
Scire omnia an præſtet 481
Sciri quæ poſſint, aut non poſſint 146
Sciendi analyticus ordo 97
Sciens qua coniectura optimè dignoſcatur 439
Sciens an poſſit reddere rationem eorum quæ ſcit 57
Scientiis nemo offenditur qui primas callet 403
Scientis ſermo viuens & animatus quantum ab eiuſdem ſcriptis diſtet 1241
Scientes quomodo reſpondere deceat 408
Scipionem Ioue magiſtro adiiſſe templa
ſeorſum proficientes 1050
Seniores cur ardentius annuerit Socr. 214
Seniorum intereſſe authoritatem regiam tribuere 527
Seniorum de ſpectaculis iudicium 791
Senioribus imperium deberi 616
Senex bis puer 783
Seni mortem non eſſe formidandam 32
Senem non decere dare operã philoſophiæ iuxta Calliclem 332
Senes in naturam regredi pueri 537
Senes impudici iuuenes faciunt impudentiſſimos 840
Senum virorum leuis faſcinatio eſt 1169.2
Senum ſermones audiendi 672
Senum veneratio 939
Senum corpora quomodo moliantur 799
Senibus quanta debeatur à iunioribus reuerentia 660
Senibus cur largius bibere concedatur 796
Senium ab externis cauſis 1049
Sermonis vades qui 147
Senſibile genus 115
Senſibilia quanã intelligentiã excitent 691
Senſus puerorum primus quis 787
Senſúſne aliquis ſit, qui ſeipſum cæteróſque ſenſus percipiat 471
Senſus à ratione quid differat 743
Senſus omnes organa eſſe corporis 135
Senſum inter & ſenſibile quod nam mediũ 686
Senſum non poſſe veritatẽ percipere rei 363
Senſum non eſſe ſcientiam 152
Senſu non omnia prius percipi quàm in intellectu ſint 547
Senſu nihil quicquam ſyncerè capi poſſe 49
Senſuum nomina 115
Senſuum fallax iudicium 62
Senſuum deceptio vnde 117
Sententiæ quomodo probandæ 125
Sepulchra morientium in bello ſeruanda & colenda eſſe 661
Sepulchrorum locus quis 993
Seriphio quid reſpõderit Themiſtocles 573
Sermo animæ quis 138
Sermones qui Rhetoricæ ſubiiciantur 327
Seruire virtutis auiditate ſemper honeſtum eſſe 1182
Seruitus quæ commendabilis ibid.
Seruitus quæ moderata, & quæ immoderata 1297. & 1166.2
Seruitus quomodo cõferat ei qui dominari debet 862
Seruitium graue 500
Seruorum leges quædam 964
Seruorum qualis habenda cura 871
Seruis dimidium mentis auferri à Ioue 871
Seruos & dominos, amicos nunquam futuros 858
Seruos ſine cõtumelia caſtigandos eſſe 883
Seſquialtera proportio 114
Sexus tres 1147.2

Marſyæ pellis in vtrem verſa 199
Cronos es 200
Fallere præſtigiis Protei ſophiſtæ AEgyptij more ibid.
Aprorum inſtar contra ictum niti 205
Indignari non ſecus atque Poëta aduerſus ineptum Hiſtrionem 468
Palladiæ legis quaſi præludium quoddam præcinere 286
Tragicorum more ad deos confugere 291
Reſpondere more eorum qui decreta conſcribunt in populo 308
Sufficiens vates quemadmodum qui malè ſciunt literas 1219
Delinquere apud deos ſecundum Ibicum, & apud homines gloriam conſequi ibid.
Reflecti eò vnde venerit, veluti aer, aut Echo à leuibus ſolidiſque repulſa corporibus 1217
Pugnare tanquam in nocte 15
Omnia tanquam in Euripo ſurſum deorſúmque iactari 16
Soli quando ſumus ſi nudatum ferme ſaltare me iuberes tibi obſequerer 517
Carminibus quaſi ſerpens delinitus 591
Otium quemadmodum in fabulis agentes 604
Tertium Olympicorum ritu Ioui Olympio & ſeruatori tribuere 736
Currendo Boream Thracium ſuperare 792
Simmias Thebanus 1219
Simonidis carmen contra Pittaci ſententiam declaratur 239
Simonidis dicta quædam 235
Simplicia animo & corpori prodeſſe 1225. & 609
Simulacrum nullum magis patre adorandum 975
Simulacra cerea deſpicienda eſſe 976
Simulacra dæmonum machinatione producta 185
Simulacra rerum verarum eſſe quæ in materia fiunt 1069
Simulacrorum magiſtra quæ 182
Singultum quæ tollat 1182
Sirenes nouem deo canentes 361
Sitire non eſſe corporis, ſed exhauſtum eſſe 385
Σῶμα quid 282
Socrates vehemens in diſputando, & idcirco admiratione dignus 1112
Socrates viros legitimos tantùm docet 186
Socrates per Iunonem iurat 114
Soc. obuolutus ob pudorem dicit 1215
Socrates cur gratias requirat 115
Socr. quod præmium ſibi à patria de qua ſe benemeritum dicit, petat 28
Socrates qua ratione ad defenſionem ſui deſcenderit ibid.
Socrates victoriam in Potidea acquiſitam Alcibiadi ſponte conceſſit 1168.1
Socrates quàm ſtrenuus fuerit in rebus agē-
Soc. cur ſophiſta appellatus ſit 1168.2
Socrates ante venenum corpus cur lauerit 85
Socrates amicis quid poſtremò mandauerit ibid.
Socrates quomodo ſepeliri voluerit ibid.
Socrates cur in ſenatu riſum excitarit 323
Socrates mundanum ſe dicebat 1168.1
Socr. qua de re accuſatus fuerit 2
Socrates ſpectaculi gratia nō niſi ſemel vrbem egreſſus 38
Socrates in amore verecundus 1103
Socrates ad viros bonos ſe iturum ſperabat 48
Socrates forenſium negligens 331
Socrates Æſopi fabulam ſuis carminib. inſeruit 46
Socrates in carcere poemata cur ſcripſerit ibid.
Socrates quos contempſerit 1168.1
Socrates quàm reuerēter de deorum nominibus locutus ſit 370
Socrates quomodo filios ſuos iamiam moriturus commendauerit 31
Socrates quid primum in diſputando proponeret 1249
Socrates quid ſcire profiteretur 93
Socrates cui ſimilis eſſe dicatur ab Alcibiade 1102
Socratis diſputandi ratio inſueta 109
Socratis mos fuit ludere in crines Phæd. 67
Soc. celebritas 481
Socratis præceptor quis 425
Socratis memoria quàm dulcis fuerit familiaribus eius 44
Socratis ſermones viles & contemptibiles videbantur 1106
Socratis commendatio 486
Socratis mores quales 258
Socratis præceptor quis 425
Socrates in diſputando Proteo cōparatus 11
Socratis oratio ad deos 451
Socratis familiares pecunia illum liberare voluerunt 33
Socratis auditores 26
Socratis effigies amori ſimilis 1168.1
Socratis vis quanta vel ex præſentia, vel ex aſpectu 95
Socratis parentes qui 1167.1
Socratis integritas quanta 1102
Socratis artificium in diſputando Dædali operibus ſimile 11
Socratis cupiditas maxima 502
Socratis breuiloquentia 235
Socratis frequens ſententia de omni virtute & bonitate 490
Socratis vehementia in loquendo & facundia 1168.1
Socratis admiratio 121
Socratis diſcipulos nihil diſcere noui, quod in ſe prius non habeant 111
Socrates Phænaretæ filius 448
Socratis vitam Chriſtianæ vitæ imaginem
58
Socratem melancholicum iudicauit Ariſtoteles 1160.1
Socratem à deo datum ciuitati Athenienſium 24
Socratem nullo functum munere publico in patria ſua præterquam quòd ad conſilium electus eſſet ibid.
Socratem non dubitaſſe de animarum immortalitate 13
Socratem impræmeditatum habuiſſe Apologiam ſuam 14
Socr. pro Protagora certaſſe fortiter 123
Socratem filium fuiſſe Phænaretæ obſtetricis 110
Socratem fuiſſe verum amatorem cupidini ſimilem 1167.2
Socraticus modus docendi à contrariis refutatis 1286
Socraticus mos in omnibus dialogis obſeruandus 189
Solertia quid 466
Sol vt intercedat inter viſum & viſibile 687
Sol iis quæ videntur quid conferat ibid.
Sol triplex 163
Solis imago in aqua contemplari citra viſus periculum poteſt 74
Solis etymologia iuxta Græcā linguam 281
Solis virtus qualis & quanta 1243
Solis corpus lyra Apollinis 158
Solis nerui qui ibid.
Solis lumen ſola percuſſione comburere 1026.1
Solem ſolum iuſtum eſſe 283.1
Solidum nihil ſine terra 1048
Solem ſecundo à terra circulo poſitum eſſe 1052
Solē & Lunam magnos appellat deos 901
Solem eſſe boni filium 686
Solon cur honoratus apud Athen. 1198
Solo Athenienſis 238
Solon quibus leges tradiderit & in quem earundem inuentionem retulerit 564
Solonis præceptum 486
Solonis præſtantia in carmine 1043
Solonis dictum 97. 1100
Σῶμα à Græcis cur corpus nominetur 75
Somniantium conditio 101
Somnium Agamemnonis deridet 607
Somnium per cornu vel per ebur emergens 475
Somnus meridianus maximè deuitari debet 17
Somno quantum indulgendum 892
Σοφία quid 282. 283
Sophiſta quid 361
Sophiſta quis dicendus 1243
Sophiſta quæ promittat docere 212
Sophiſta aliter quàm philoſ. lacitat 177
Sophiſta in quibus contradicere doceat 162
Sophiſta opinatricē pro vera ſcientia poſſidet 164
Sophiſta eſt philoſophus 361

Soph-

Sophiſtica ars præclariſſima ibid.
Sophiſticam artem antiquam eſſe quam aliarum artium ſpecie diſſimularunt præſtantiſſimi viri 221
Sophiſticæ artis definitio 158
Sophiſticarum captiuncularum exempla multa 203
Sophos ſolus deus 153
Sophoclis per bellum reſponſum 572
Sophroniſcus Socratis pater 448
Σωφροσύνη 282
Sorte præſenti pro viribus bene vti 1205
Species corporalis in materia quid 1020.1
Species à parte quomodo differat 532
Speciei vnius naturalis vnam tantum eſſe ideam 743
Speciem tunc ignoramus cùm ſcientiæ ipſius minimè participes ſimus 1114
Speciebus ſingulis quis præſideat 750
Spectacula dolores mixtos voluptatibus gignunt 395
Spectacula quando exclamare cœperint 819
Speculum ad [illegible] quinque modis parari 837
Speculi natura 1169.1
Specus Platonis 692
Specus ſimilitudo declaratur 694
Sperchius flumen 612
Spermata vnde deſcendat 1088
Spes optima nutrix ſenectutis 574
Sphæræ mundi duodecim 1156.1
Sphæræ mobilis proprius motus quis 1026
Sphæræ maioris concaua ſuperficies minoris ſphæræ locus eſt naturalis 1145.1
Sphærarum cœleſtium nouē animæ quę 361
Χαίρειν non εὖ πράττειν dicere debemus 284
Spiritus cur per oculos maximè emicat 1169.1
Spiritus dei ab Dionyſio Areopagita principatus appellati 88
Spiritus animæ currus 1160.2
Spiritibus humanis quid conueniat maximè ibidem 1
Statua Delphica 208
Statuis quibuſdam ordine certo compoſitis dæmones includit 261
Status tertius præter mœrentis & gaudentis affectum 384
Statum & motum ſibi inuicem maximè aduerſari 375
Stella quæ æqualiter fertur cū ſole quę 1012
Stellæ vbi ſēper ferme clarè cernātur 1305
Stellarum vires in nos quantæ 853
Stellarum mutatio in quibus volutionibus contingit 557
Stephanus Thucydidis filius 424
Stereometria dimenſionibus addit pondera 691
Sterilibus abſtinendum 918
Sternutatio tollit ſingultum 1182
Sternutatio commodum quantum corpori afferat ibid.
Χορηγοί vnde dicta 299
συμφέρον quid ſit 286
Syre dei nomen eſt & apud quos 261
Syracuſanus apparatus damnatur 621
Syriam aptiſſimam eſſe ſtellarum contemplationi 1012

T

TActum terræ adſcribendum 1149.2
Ταλάντατος 272
Tales nos eſſe debere, quales videri volumus 1274
Talos cur æreus nominatus ſit, & quod eius officium apud Minoem fuerit 568
Talorū iactum vocat humanā vitam 755
Talorum ludos quis inuexerit 1140
Tanagræ pugna tacta pro libertate Bœotiorum 511
Tangendi cupidinem amoris non eſſe partem 1144.1
Tantali etymologia 272
Tardi ad [illegible] qui 142
[illegible]ores venire poſt feſtum, Prouerb. 305
Tartarus impiorum carcer 356
Tartarus 43
Tartarum quid Poëtæ appellent 83
Taurei paleſtra ex oppoſito regij tēpli fuit 260
Tauro Venerem præeſſe 1155.1
Telephus apud Æſchylum quid 80
Temenus Argorum rex 808
Temperans quis ſit 646
Temperantia quo pacto ſit vtilis 475
Temperantia circa quid verſetur 460
Temperantia an ſit ſcientia, & quodnam eius opus ſit 470
Temperantia nihil difficilius vel definiri, vel comparari 461
Temperantiæ definitio 466.467
Temperantiæ fundamentum quod, & vis qualis 215
Temperantiam virtutem omnium ſaluberrimam 460
Temperantiā homines qui aſſequantur 407
Temperantiam ſemper cum fortitudine miſcet Plato 609.& 611
Temperantiam ſimul & diuitias in ciuitate honorare eſt impoſſibile 718
Temperatus quis dicendus 784
Temperatus ſolus dei amicus dicitur 832
Temperato medicina ſuperuacanea eſt 630
Temperatum quod eſt, & pulchrum eſſe debet 466
Temperatíne an intemperati vita ſit beatior 336
Temperatos non eſſe qui corporeæ voluptatis gratia à voluptatis abſtinent 460
Templum regium 260
Templi Neptuni latitudo, longitudo & altitudo 1105
Temporis genitura 1051
Temporis præſentis notæ quæ 119
Tempore quæ participant cum ipſo ætatem
Teſtium falſorum lex 979
Tetrachordum quis inuenerit 1031.1
Tetragrammaton nomen 261
Textor quid à veſtiario differat 545
Textrinam quis homines docuerit 1190
Thalia lunæ vox cur dicta 361
Thales Mileſius 138
Thaletis caſum quàm facetè ancilla carpſerit 127
Θάλλειν 284
Thamyræ opera 963
Thamus totius Ægypti Rex 1240
Theætetus adoleſcens 106
Theæteti proles 128
Theages iuſtus & fortis in Republic. ciuis à Socrate factus eſt 1173.2
Thebanis quis leges denegauerit 564
Thebæ Ægyptiæ 1240
Θεῖον quid 284
[illegible] 355
Themiſtoclis conſilio quæ Athenis facta ſint 318
Themiſtocles Cleophanti pater vir bonus, & bonus virtutis ſuæ præceptor fuit 413
Themiſtoclis pulchrum reſponſum 573
Themiſtoclem non tanquam tyrannum imperaſſe 92
Themiſtoclem qui damnauerint 352
Theodorus Samius ſtatuarius 363
Theodorus quidam inter oratores adſcribitur 122
Theognidis præcepta 425
Θεοί quare dei vocati ſint 273
Theologi ſummi qui fuerint inter philoſophos 691
Theologi in tres diuiſi ſectas 11
Theologi veteres amoris nomen deo attribuerunt 1139.2
Theon Smyrnæus Mathematicæ Platonicę profeſſor 710
Theophraſti de Platone dictum pulchrum 1022.1
Θεῖοποιεῖ 272
Theos dei nomen apud Græcos 261
Theſauri inuenti lex 963
Theſſalia plurimum equeſtrem facultatem colebat 1147
Theſſalorum turba ſeruilis 871
Theſſalos abſque ordine vixiſſe 634
Theſſalicæ mulieres veneficæ 349
Theſei fabula 44
Theſeo quæ falſo ab Homero adſcribantur 612
Theſea Hippolito maledix. 975
Theuth apud Ægyptios quid inuenerit 374
Theuth auis dicataque ibis appellatur 1240
Theuth nomen dei apud quos 261
Thetis deorum genitrix 276
Thetidis fabula damnatur 606
Tholus Athenis 25
Thomas Bentius 1138.1
Thraces quomodo vino vtantur 777
Thraces quæ operā cum mulieribus cōmu-

Tragœdiæ commendatio 614
Tragœdi qui ſtudioſi fuerint 483
Tragica de inferis dãnat Plato in Dialogo 3 de iuſto, per totum.
Tragici an in ciuitate admittendi 898
Tragicos carpit 751
Tria in re qualibet intelligenda 1138.1
Tributa publica quomodo pendenda 991
Trinitatem qui rerum omnium menſuram eſſe voluerint 1140.1
Triſmegiſtus quibus leges tradiderit, & in quem earundem inuentionem retulerit 564
Triſmegiſti de ſtatuis ſententia 13
Triſtia voluptatibus non carere 394
Triſtia omnia, an mala ſint 244
Triſtitia omnia abſtinendum eſt 842
Trite quid 1032.2
Triuium Platonicum 45
Troiæ potentia vnde 809
Troianos veræ ignaros Helenæ de imagine ipſius decertaſſe 738
Troianorum viri ſapiẽtiores quàm mulieres 270
Turpis & pulchri medium quod 1193
Turpe dolore ac malo definiendum 324
Turpium cõparatio quomodo facienda ibi.
Turpiſſimum quid in ciuitate 565
Turpitudo quid 160
Tutorum officium 970.973
Tynnichus Chalcedenſis quid egregie ſcripſerit 364
Tyrannus quis appellandus 557
Tyr. quanto triſtior viuat rege 738
Tyrannus quem diligat 348
Tyranni nomen cui conueniat 100
Tyrannus qualiter afficiatur 732
Tyrannum ex radice tutoria pullulare 724
Tyrannum neminẽ ſe meliorẽ diligere 348
Tyrannum eſſe patricidam 726
Tyrannum & iniquiſſimum eſſe & miſerrimum 731
Tyrãnum à vera & propria voluptate longè abeſſe 738
Tyrannos ſapientes eſſe ſapiẽtium conſuetudine 726
Tyran. quæ ſtudio non conducant 1180
Tyrannidem amicitia & amor ſæpe diſſipatunt ibid.
Tyrannidem non eſſe optendam 90
Tyrannidem qui affectent 446
Tyrtæi Poetæ carmina 771. & ſeq.

V

VAcuitas animi & corporis quę appelletur 737
Vænalia cenſoribus curæ ſint 918
Valetudo proſpera omnium rerum optima 309
Valetudo bona aut mala quomodo generetur 1081
Venus quomodo Martem ſuperare dicatur 1153.2
Venus duplex 1142.2.1179
Veneris etymologia ſecundum Græcam dictionem 279
Veneris primæ lex quænam ſit 563
Veneris conuiuium 1194
Venere immodeſta quomodo abſtinendum 910
Venereorum intemperantiam animæ obeſſe 1085
Venereos motus dulciſſimum quid & turpiſſimum eſſe 1157
Venuſtatem mulierum eſſe 889
Verbo actiones ſignificantur 183
Verborum nimium curioſos res bonas nunquàm vel conſequi, vel afferre 188
Verborum leuium grauiſſimam eſſe pœnam apud Nemeſim 832
Verborum ornamenta quando deceant, & quando non 492
Verecundia cui nihil conducat 495
Vera ſemper & vbique vera ſunt 566
Vera qui loqui dicatur 740
Vera loqui de ea re quilibet poteſt quam optimè callet 251
Verax quis dicendus ibidem
Veritas animi cibus 1150.1
Veritas quomodo mentibus diuinitus infundatur ibidem.2
Veritatem raró perſuadere 794
Veritatis lumen in anima eſſe 313
Veritatis cognitionem ſolus dare poteſt deus 451
Veritatis inuentionem attribuendam eſſe legi 566
Veritatis imperiti non poſſunt rectè de voluptate aut dolore iudicare 737
Veritatis indagandæ inſtrumentum præcipuum quod 1209
Veritatis cognitionem non ex æquo intemperati, & tẽperati viri aſſequuntur 451
Veritatis contemplatio, cuius ex tribus animæ viribus actus ſit 407
Veritati propinquiórne ſit voluptas, an mens 405
Veritatem cùm diis tum hominibus ducem eſſe bonorum 841
Veritatem ex redargutione falſitatis elucere 407
Veritate duce fugatur malorũ chorus 675
Vergilij locus Pythagoricis conſentiens 1140.1
Vergilius cholericus pudicus, & ad amores pronus 1159.1
Vergilij loca quædam de ſuppliciis mortuorum 744
Vergilij muſa quæ 361
Verſutus an idem ſit quod mendax 153
Veſtes quis primus confecerit 224
Veſtes vbi mero perfundantur 777
Veſtium ſpecies vnde 542
Vir bonus vt bonus videatur, virtutem ſectatur, & vitia fugit 129
Vir ſanæ mentis quid magis contendere debeat 341
Vir à fœmina quid differat in rebus agendis 653
Viri boni in qua re ſint præſtantes 443
Viri vxorem amantis exemplum 1140.1
Viri boni conditiones enumerantur 369
Viro moderato omnia noſſe, præclarũ 375
Viro ciuili quid maximè neceſſarium 609
Virum bonum fieri velle, difficile admodum 235
Virum bo. manere difficile eſſe 136
Virum bonum malum fieri poſſe 239
Virile quid dicendum ſit 889
Virgini Cererem præeſſe 1156.2
Virginem pulchram, pulchrum eſſe dicebat Hippias 1249
Virtus vera quæ 129
Virtus vera cupiditates explet 349
[illegible] 875
Virtus doceri an memoria reuocari poſſit 419
Virtus quandiu exercenda 623
Virtus ex menſura & cõmenſuratione 406
Virtus ſequenda non ea de cauſa, qua vulgus exiſtimat 129
Virtus cuiuſque rei ordinata eſt 345
Virtus rerum vbi conſiſtat 743
Virtus an vnum ſit 129
Virtus vniuerſa qua conſenſione comprehendatur 768
Virtus vnde hominibus adueniat 428
Virtutis definitio 407
Virtutis abſentia quid mali afferat 450
Virtutis præceptores nullos eſſe 418
Virtutis ingentia præmia 757
Virtutis vnam tantum eſſe ſpeciem 648
Virtutis pars à virtutis ſpecie quomodo differat 502
Virtutes inter ſeſe quomodo contrariæ videantur ibid.
Virtuti omnia parent 115
Virtutem ſanitatem eſſe 647
Virtutem liberalem eſſe 450
Virtutem vniuerſam ſub legum prouidentia eſſe inſtitutam 757
Virtutem doceri non poſſe 222. & 188
Virtutem non eſſe prudentiam 427
Virtute omnia domari 1038.1
Virtutes octo eſſe in cœlo 1011
Virtutes à prudentia tanquam inferiora membra à capite duci 802
Virtutes quatuor ciuitatibus maximè conducentes 637
Virtutes quanquam multæ ac variæ, ſpecie tamen conueniunt 409
Virtutes vario modo habentur ab hominibus 407
Virtutes vbique proprias in propria natura fundari 229

Virtu-

& dolorem attinet ibid.
Vitas quatuor cum ſuis contrariis tractat 841
Vita triplex à Socrate conſtituitur 391
Vitæ beatę conditiones aliquot 517
Vitæ ratio certa magis quærenda eſt 341
Vitę ſalus in quibus conſiſtat 247
Vitę ſpacium vnicuique fatale eſſe 1086
Vitam non eſſe magni faciendam 22
Vitam qui optimè inſtituat 516
Vitam hanc mortem appellauerũt quidam 336
Vitam iniuſtam non ſolũ turpem, ſed iniucundam quoque, & amaram eſſe 794
Vitæ quatuor ſecundum quadruplicẽ mundi ſpiritum numerantur 1025.2
Vitarum trium quænam optima 377
Viuere bene an cupiant omnes 194
Viuere non multi faciendum, ſed bene viuere 36
Viuere an aliquibus [illegible] 491
Viuendi ratio quæ proſpera 1194
Viuentes an aliunde fiant quàm ex mortuis 53 & 58
Viuentes non eſſe laudandos 888
Vitium vnde naſcatur 875
Vitia in ciuitate quomodo foueantur ſub tyrannide 1106
Vitiorum maculæ duplices 305
Vitiorum viam planam eſſe 833
Vitiorum ignarus quando irridendus ſit 127. & ſeq.
Vitri generatio 1067
Vituperatio & laus à bono viro quomodo tractanda 567
Vlciſci num liceat acceptam iniur. 36
Vltionem non eſſe iuſtitiam 839
Vlyſſes verſutus & multiformis pingitur ab Homero 257
Vmbram tuam metuis, prouerb. 75
Vnguium vſus 1078
Vnionem ciuitati vtiliſſimam eſſe 658
Vnum immobile eſſe ſecundum quemlibet motum 1118
Vnum maximè diſcrepat ab eodem 1118
Vnum quod eſt ab vno debet oriri 1166.2
Vnũ aliquid nihil ſecundũ ſeipſum eſſe 133
Vnũ in nullo alio quàm in ſeipſo eſſe 1120
Vnum ex multis effici in muſicis conſonantiis 1030.2
Vnum omnium principium eſſe 1109
Vnum quid apud Plat. ſignificet ibid.
Vnum vni contrariũ quomodo probet 131
Voluntatis quæ animæ appetitiua vis eſt, actus quis 407
Voluntatem quænam virtutes perficiant ibidem
Voluntate opus eſſe ad iuſtitiam 303
Voluptas maximè omnium temeraria 405
Voluptates Veneris ingentiſſimæ omnium æſtimantur ibid.
Voluptas quid, & vnde 1070
Voluptas in amicorum malis vnde proficiſcatur 395
Voluptas multis malis à quo immixta ſit 1208
Voluptas animæ in ſeipſa 394
Voluptas humana quomodo fiat 920
Voluptatis poſſeſſio neque primum neque ſecundum bonum eſt 406
Voluptas præter naturam quæ 776
Voluptatis nullus fructus ſine [illegible] 384
V[illegible] mixtiones in corpore 393
Voluptatis initium doloris fini coniũctum eſſe 46
Volup. commoda & incommoda 812
Volup. qualitates 387
Volup. & doloris medium 736
Volup. generationem ſemper, eſſentiam verò nunquam exiſtere 397
Voluptatem non eſſe in Deo 812
Volup. rem eſſe vanam 370
Volup. capere & gaudere quid differant 134
Volup. nullam præterquam prudentis, verã exiſtere 736
Volup. nullam eſſe amore potentiorem 1189
Volup. non eſſe ſummum bonum 376
Volup. magis & minus ſuſcipere 390
Volup. quæ ſapientiæ propriæ & quę alienæ 404
Volup. quidnam præſtantius 375
Volup. ſeruiles quæ 1230
Volup. an vehementiores ſint in ſano aut in ægro 392
Volup. animæ tres 734
Volup. in ſomnis quæ 728
Volup. in triſtibus etiam eſſe 391
Volup. omnes noſſe vtilene ſit 404
Volup. cur tenebras optent 405
Volup. quæ neceſſariæ quæ non 720
Volup. cuius ſenſus ſint firmiores & humanæ naturæ cognatiores 1161.1
Volup. veræ quæ 396
Volup. genus quod minimè diuinum ibidem
Vulgus vaſto comparatur bruto 670
Vulgus non poſſe philoſophari 678
Vulgus non callere peritiam muſicorũ concentuum iudicandorum 799
Vulgi opinionem contemnendam eſſe 32
Vultus humani longitudo quanta eſſe debeat 1152.2
Vulua in fœmina quid 1097
Vxor quo tempore ducenda 815
Vxoris quæ pro viro mori voluerit exemplum 1140.1
Vxorem tenuentis quæ mulcta 870
Vxores Regum apud Lacedæmonios ab Ephoris ſeruantur 441
Vxores regiæ apud quos populos ditiſſimæ 442

X

Xanthias cuius ex Thucydidis filiis præceptor 424
Xanthippe mulier 45
Xanthippus Periclis filius qua in re à patre inſtructus fuerit 424
Xanthum dij nominant non Scamandrum 270
Xenophontem à vulgari luxu ad ſapiẽtum traduxit ſobrietatem Socrates 1173.2

Y

Y, Vſus apud Græcos 292
ὑδὴς quid ſignificet 281

Z

Z, Nullius ferè vſus apud antiquos Græcos 287
Zamolxis quibus leges tradiderit, & in quem eaſundem inuentionem retulerit 564
Zamolxidis incantationes 465
Ζυγώδης quid 286
Zenos Eleates cuius diſcip. fuerit 1109
Zenonis familiaritate qui docti euaſerint 439
Zeuxippus Heracliti filius 882
Zodiaci ſignis qui dij præſint 1155.1
Zonæ nomine quæ prouincia appellata 441
Zopyrus Alcibiadis pædagogus 441
Zopyrus Phyſionomus 1168.1
Zoroaſter quibus leges tradiderit, & in quem retulerit eaſundem inuentionem 564
Zoroaſtri magica quanti fiat apud Perſas 441
Zoroaſtri ſapientia qua in re conſtiterit tota 261
Ζυγὸν quid 286

FINIS.

AØ1 145 1258

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

d by Google